P. 133

SIBIU

14 APR

Nr. 1 Sibiiu, Marți 1/14 Ianuarie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 12,874/1907 Plen.

Cerculariu.

către onorații membri clericali și mireni ai sinodului protopresbiteral ordinar și extraordinar-electoral din tractul gr.-or. Sibiiu.

Incredințat din partea Preaveneratului Consistoriu arhidiecezan cu convocarea și cu conducerea sinodului protopresbiteral înmulțit al tractului Sibiiului, chemat a face alegerea de protopresbiter, am onoare a convoca prin aceasta conform regulamentului congresual pentru procedura la alegerea de ppresb. pe onorații membri ai sinodului protopresbiteral al tractului Sibiiului, ordinar și înmulțit, preoți și mireni, la *Sinodul electoral*, ce se va ținea *Vineri, în 18/31 Ianuarie 1908, la oarele 10 a. m. în sala cea mare a seminariului nostru arhidiecezan din Sibiiu*, pentru alegerea de protopresbiter al tractului Sibiiu.

Totodată învit pre on. membri ai acelui sinod la sfânta Liturgie, împreunată cu chiemarea Duhului sfânt, care se va începe în ziua numită dimineața la oarele 7 în biserica catedrală din Sibiiu.

Sibiiu, 7 Ianuarie, 1908.

Comisariul consistorial:
Mateiu Voileanu m. p.
protopresb. ases. cons.

Salvarea școalelor noastre.

Sibiiu, 13 Ianuarie n.

E ziua ultimă a anului, care pentru relele ce ni le-a adus, poate fi numărat cu drept cuvânt între anii cei mai fatali cari au trecut peste poporul român din patria aceasta, în cursul trecutului seu destul de lung și destul de sbuciumat. Se mulțămim deci ceriului că am scăpat de el, și se rugăm ceriul, să ne trimită ani mai buni decât cel espirat.

Dacă am scăpat însă de anul, care ne-a adus luptele cele grele, purtate, durere, fără succes, pentru salvarea școalelor noastre confesionale, cari formează o parte din însași viața noastră națională, nu am scăpat de *moștenirile* cari ne au rămas dela el, de *grijile* cele mari ce trebue să le avem cu privire la salvarea școalelor noastre și de *sarcinile* cele grele, cerute pentru a le putea vedea salvate.

Lupta purtată in anul ce espiră pentru apărarea școalelor noastre confesionale va trebui deci să fie continuată și în anul care mâne să începe, firește, pe alt teren, în altă direcție, și resultatul pe care-l va da această luptă va trebui să fie de așa, ca se putem uita barem în parte năcazurile și durerile pe cari ni le-a pricinuit anul care astăzi își închee esistența.

Un bun început s'a făcut deja pe calea înțeleasă de noi. Mai multe comune, și din cele bine situate, dar și din cele mai sărace, au grăbit deja de pe acuma a se pronunța pentru susținerea școalei confesionale române cu orice preț și cu orice jertfe, din propriile puteri, fără a recurge la ajutoriul de stat, dat între condițiunile, cari ne despoaie școala de caracterul ei confesional și românesc. Și avem firma speranță, că în cursul anului care mâne se începe vor veni și celelalte comune bisericești, toate câte *pot*, și vor declara și ele, că *vreau* să conserveze caracterul confesional al școalelor lor cu orice preț și *vreau* să aducă pentru ele toată jertfa cerută.

Astfel apoi, din o nefericire cu care ne-a atins soartea, vom putea să facem act de vârtute națională, arătând lumii, că nu este putere, care să ne poată despărți de scumpele noastre comori naționale, de *biserică* și de *școală*.

Intrând cu astfel de prospecte în noul an care se începe mâne, nu înțelegem de loc rostul tânguirilor ziariului *„Drapelul“* din Lugoj, care într'un număr mai recent adresase niște apostrofări aspre Arhiereilor noștri, învinuindui, că nu știu se facă alta, decât reproduc „clișeurile vechi ale pastoralelor, în cari se variază an de an aceeași temă“, încolo, nimic, dar chiar nimic. Indolență revoltătoare. Nici o orientare, nici un cuvânt de mângăiere. Parcă nu iar privi de loc întreaga afacere (a școalelor, bine înțeles) pe care au tras'o pe *panta birocratică*, lipsită de duh și de suflet!

Dacă înțelegem bine pe confrații din Lugoj, părerea lor este, că nu s'a făcut destul de mult, că nu s'a făcut *tot* ce ar fi trebuit să fie făcut, pentruca școalele noastre confesionale să fie salvate.

E frumos și e și ușor a se pune pe hârtie, că Arhiereii nostri trebuiau să facă *tot* pentru susținerea școalelor noastre ca școale confesionale române, dar credem că e foarte greu a *definia* acest *tot*, a stabili punct de punct acel *sigur tot*, care poate să dee resultatul dorit de toți. Și nu credem să se angajeze nici confrații dela Lugoj la o lucrare de natura aceasta!

Dar chiar dacă s'ar angaja și ar face precizarea acelui *tot* cu o minuțiositate vrednică de admirația tuturor, și chiar dacă și Arhiereii nostri ar accepta de bună și corectă linia de conduită, planul de bătaie, ca să zicem așa, al „Drapelului“, Arhiereii nostri totuși nu s'ar putea apuca de *capul lor* de executarea planului, pentrucă nu ei sunt mai marii în conducerea afacerilor noastre bisericești-școlare, ci forurile competente *constituționale*.

Biserica noastră are întocmiri și așezeminte constituționale. Tot ce se face, chiar și acel *tot*, despre care *„Drapelul“* crede că nu s'a făcut, trece prin corporațiunile competente, pe cari Arhiereii au datorința să le consulte totdeauna, să le iee avisul și să le execute hotărârile.

Dacă cumva în privința aceasta știe *„Drapelul“*, că nu s'a făcut tot ce trebuia să fie făcut, binevoiască și spună. Noi însă așa știm, că nimic nu a fost întrelăsat. Consistoriul metropolitan, cea mai înaltă corporațiune în biserica noastră, a fost convocat la timp pentru a fi consultat, și consistoriul metropolitan a *decretat susținerea tuturor școalelor confesionale române*, fie cu orice jertfe, și a indigetat consistoriilor eparhiale cele ce au de făcut și de urmat. Consistoriile eparhiale apoi la rândul lor au luat toate măsurile de lipsă pentru executarea promptă a celor decretate din partea consistoriului metropolitan, însărcinând organele subalterne se caute, ca urcarea salarelor învățătorești să se facă, în înțelesul nouei legi școlare, încă de acum în parohiile cari sunt în stare să aducă jertfele cerute, iar cu privire la cele mai slabe, cari nu sunt în stare să mai poarte sarcini noi, se adune datele de lipsă, pentru a putea fi ajutorate acestea din fondurile centrale, ori pe altă cale.

Credem, că în aceste măsuri, luate din partea forurilor bisericești acuzate cu *„indolență“* din partea *„Drapelului“*, se cuprinde deja acel *tot* înțeles de confrații dela Lugoj, iar mai mult nu se putea face. Că afacerea a fost pusă pe *panta birocratică*, e de sine înțeles, pentrucă nu va aștepta nici un om cu judecată sănătoasă, ca Arhiereii să meargă din comună în comună, cu desagii plini de tipărituri, și se comunice credincioșilor hotărârea consistoriului metropolitan. De aceea au doară organe mijlocitoare, ca acestea se exe-

FOIȘOARĂ.

Crăciunul săracilor nostri din Sibiiu.

Dela anul 1899 „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, împlinește an de an misiunea umanitară-creștinească, bineplăcută oamenilor și lui Dzeu, de a aduna dela cei cu belșug și de a împărți celor scăpătați și lipsiți, — daruri de Crăciun. Se contribue prin această faptă creștinească la mângăierea și a celui care poate da și la acelui care primește darul făcut cu inimă curată.

La asemenea ocasiuni localitățile Reuniunei să prefac în bogate magazii de îmbrăcăminte, albituri, stofe de haine, de încălțăminte, de alimente, cozonaci, zaharicale, magazii, ce-și așteaptă noii stăpâni, înghețați trupește și sufletește.

Incât pentru anul de față, împărțirea darurilor adunate s'a făcut Duminecă în 23 Dec. v. c. (5 Ian. n.) dela ora 2—6 d. a., când Reuniunea locaș de binefacere și de cald adăpost a fost pentru sute de învățăcei meseriași, pentru copii de școală și pentru oameni scăpătați, de toate vârstele.

Impărțirea s'a făcut sub conducerea prezidentului Reuniunei Vic. *Tordășianu*, asistat de membrii comitetului și de soția sa, profesoara Eugenia *Tordășianu*, care nu e mai puțin zeloasă, când vorba e de înaintarea afacerilor Reuniunei, respective a meseriașilor nostri.

In cuvântarea ce a premers împărțirei, prezidentul Tordășianu să repoartă la însemnătatea sărbătorilor Nașterii Mântuitorului nostru Isus Christos, care s'a născut, a viețuit, a chinuit și moarte a luat pentru a noastră mântuire. Face dare de seamă amănunțită despre darurile ce i-s'au dat și scoate la iveală frumosul act de recunoștință, arătat de următorii sodali, fosti membri ai Reuniunei, acum aflători în America: Ioan Hedu, Ioan Popaiov, Constantin Moga, Ilie Slavu, măsari și Ilie Iancu, lăcătuș, dintre cari cei 2 dintâiu, pe când erau învățăcei în Sibiiu au fost îmbrăcați din darurile de Crăciun și cari de data aceasta și-au adus aminte și ei de învățăceii săraci și au colectat între prietini pe seama lor suma de 70 cor. Aducând cuvinte de mulțămită tuturor dăruitorilor, roagă pe cei împărtășiți să aducă și ei mulțămită părintelui ceresc și să fie cu recunoștință față de binefăcătorii lor. Le pune la inimă să părăsească lenea, pricinuitoarea sărăciei, să fie cu crutare și mai presus de toate să-și țină în curățenie sufletul, trupul și îmbrăcămintea.

Purcezându-se la împărțire, cu câte un rând de vestminte nouă, anume confecționate, au fost împărtășiți următorii:

Victor Baciu, înv. cismar, originar din Veștem, tatăl său ziler, mai are 8 frați, din cari 2 la școală; Vasile Suciu, înv. cismar, originar din Urisiul-sup., tatăl său econ. sărac, mai are 8 frați, din cari unul învățăcel cojocar, iar ceialalți servitori; Romul Dănilă, înv. pantof., tatăl său pantofar sărac, mai are 4 frați, din cari 1 servitor, 1 la școală și 2 minori; Nic. Luca, înv. cismar, originar din Ocna, tatăl său econom bolnav, mai are 5 frați, unul învățăcel lăcătuș, 4 la școală; Lazar Mândrean, școlar, tatăl său măsar scăpătat, orfan de mamă cu încă 3 frați minori; Dumitru Târnăvean, școlar, orfan de tată, cu încă 10 frați, din cari unii servitori, alții minori; Vasile Ișan, școlar, tatăl său tăietor de lemne, cu 2 frați minori; Ilie Babeș, învățăcel tapesier, orfan de mamă, tatăl său în spital, cu încă un frate învățăcel pantofar; Traian Negrea, înv. pant., originar din Feldioara-săcuiască, tatăl ziler, mai are 7 frați; Ilie Verman, înv. măsar, originar din Ocna, tatăl său ziler, cu încă 4 frați, 2 școl. și 2 minori; Antoniu Aleman, școl., tatăl său expres sărac; Traian Gligor, școlar, tatăl său tăietor de lemne, mai are 6 frați; Ioan Bot, școl., tatăl său tipograf, mai are 3 frați minori; Marcu Gligor, învățăcel rotar, originar din Ampoițe, orfan de tată, mai are 7 frați, din cari 1 sodal faur, 2 la școală și 4 minori.

Intre cei împărtășiți cu ghete noue și cu câte un rând de vestminte vechi reparate, se află și învățăcelul faur Victor Marienescu, care s'a presentat în opinci și în îmbrăcăminte țărănească, dupăcum să poartă în Mogoș (Munții-Apuseni). Ca un ce nou, celor mai mulți învățăcei meseriași li-s'au dăruit pe lângă pălării și căciuli noue și câte o perie de dinți, prav de dinți și câte o bucată de săpun.

Puțini, foarte puțini au rămas nemângăiați din belșugul, de care dispunea generoasa Reuniune a modestilor și nepretențioșilor nostri meseriași.

Fie, ca lacrămile vărsate de săracii nostri să serviască drept cea mai înaltă răsplată pentru toți aceia, cari jertfe au adus pe altarul acestei cause sfinte.

„Cu noi este Dzeu!“

230.

Biblioteca Judeteana ASTRA
230P

cute aceea ce se hotăreşte din partea celor competenţi!

Ar fi bine deci să se scrie mai cu băgare de seamă în chestii delicate, cum e şi chestia şcoalelor, şi peste tot, ar fi bine să nu se pronunţe nime în cauze pe cari nu le cunoaşte din destul, pentrucă urmarea e, că trebue să susţină lucruri închipuite, neadevărate, dictate de cele mai de multeori numai de fantazia proprie. Şi apoi să se mai ţină în vedere şi împrejurarea, că nu *tot* ce se face din partea forurilor noastre bisericeşti în chestii mai însemnate poate să fie legat de limba clopotului mare şi adus la cunoştinţa publică pentru a se alarma lumea. Sunt şi lucruri, cari *nu pot* să fie spuse în publicitate. Domnii dela *„Drapelul“* vor şti că din cari motive!

Să nu învinovăţim deci pe nime pe nedreptul, şi mai ales, să nu aducem învinovăţiri acelora, cari nu vorbe aspre, ci cuvinte de laudă merită, ci toate silinţele noastre să meargă într'acolo, ca să capacităm comunele noastre bisericeşti cu stare cât de cât mai mulţămitoare, să aducă din propriile lor puteri jertfele pe cari le cere noua lege a şcoalelor, pentruca, dacă e să perdem ceva din aceea ce formează parte din sufletul nostru, din *şcoala românească*, să perdem partea cea mai mică posibilă. Presa română a dat şi până acuma bună mână de ajutor organelor noastre executive bisericeşti. O rugăm, ca nici în viitor să nu le lipsească de acest valoros şi binefăcător sprijin al ei, şi atunci sigur vom ajunge la scopul de toţi dorit, iar pe seama poporului nostru vom câştiga un nou titlu de glorie şi de laudă, în faţa lumiiculte!

Iar acum lăsăm să urmeze o scurtă dare de seamă despre aceea ce s'a făcut *în Sibiiu* pentru apărarea şi salvarea şcoalelor confesionale române.

*

I. Art. de lege XXVII din 1907, cu esceptiunea §§-ilor 2, 3 şi 20, a întrat în putere de drept cu 1 Iulie 1907. Deoarece dispoziţiile acestui articol de lege privesc şcoalele conf. din întreaga metropolie, I. P. S. Sa Dl Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* a convocat de *urgenţă consistoriul metropolitan*, ca organ de executivă suprem al bisericei noastre. Consistoriul metropolitan s'a şi întrunit în cursul lunei August 1907 şi cu datul 21/VIII 1907 a compus *„Instrucţiunea“* care în *nucleo* conţine dispoziţiile legii şi dă unele îndrumări cu privire la conscrierea venitelor pentru regularea salariilor învăţătoreşti. Instrucţiunea aceasta s'a transpus conzistoriilor sufragane pentru a se aduce la cunoştinţa acelora, pe cari îi priveşte: clerului, învăţătorilor şi susţinătorilor de şcoale, adecă *poporului credincios.*

II. Pentruca preoţii nostri, ca directori şcolari, să cunoască pe deplin şi în toate amănuntele dispoziţiile legii şi mai ales îndrumările cuprinse în *„Instrucţiunea“* ministerială dată întru executarea legii, ref. şcolar arhidiecesan a tradus pe româneşte legea şi Instrucţiunea, iar Conzistoriul prin circulariul său din 27 Septemvrie 1907 Nr. 10327 şcol. împreună cu Instrucţia conzistoriului metropolitan le a împărţit organelor competente, pe lângă îndrumările şi sfaturile necesare.

III. Pentru a însufleţi mai mult pe protopresbiteri, ca organe cari vin în imediată atingere cu poporul şi pentru a le da unele îndrumări mai speciale, cari nu totdeauna pot fi comunicate pe calea circularelor, şi în fine, pentru a afla din gura lor starea sufletească şi materială a poporului, toţi protopresbiterii din arhidieceză au fost convocaţi în două grupuri pe zilele 13 şi 22 Noemvrie 1907 la consfătuire confidenţială în reşedinţa arhiepiscopească. Decursul acestor consfătuiri a fost pe cât de interesant, pe atât de instructiv.

Concluzele luate în aceste conferenţe au să se execute până la finea lui Februarie 1908, pentruca de timpuriu să se poată face raport şi sinoadelor diecezane.

IV. Ca urmare văzută a acestor consfătuiri, conz. arh. de urgenţă a dispus tipărirea protocoalelor pentru fasionarea venitelor şi cu circulariul său din 13 Decemvrie 1907 Nr. 11308 Şcol., le-a împărţit oficiilor protopresbiterale pe lângă sfaturile şi îndrumările de lipsă.

V. I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, în pastorala sa de Crăciun în cuvinte cu adevărat părinţeşti, calde, pline de iubire şi însufleţire a îndemnat şi sfătuit pe popor la aducerea de jertfe pentru salvarea celei mai scumpe instituţiuni, a şcoalei confesionale.

VI. In înţălesul §-ului 19 din lege, limba magh. are să se propună după un plan de învăţământ statorit de guvern, în conţălegere cu autoritatea supremă confesională. Guvernul a comunicat proiectul planului său de învăţământ la 23 Oct. 1907 (Nr. 2502 Pres). I. P. S. Sa imediat s'a pus în conţelegere cu celelalte conzistorii sufragane şi a convocat *o anchetă* de bărbaţi specialişti, care să *studieze proiectul guvernului şi* să-şi facă observările de lipsă. Ancheta s'a întrunit în zilele 8 şi 9 Noemvrie 1907 şi studiind proiectul guvernului l-a aflat vătămător, atât din punct de vedere pedagogic, cât şi din punct de vedere al dreptului şi legii. S'a făcut o *remonstraţiune temeinică*, care s'a înaintat guvernului la 14 Decemvrie 1907.

VII. S'a făcut în fine, demersuri pentru asigurarea salariilor învăţătoreşti în termin *cât mai apropiat*, şi s'au dat şi alte îndrumări speciale, cari nu privesc publicitatea.

„Tribuna“ din Arad apreciază în articolul de fond al numărului de Sâmbătă în modul următor pastorala de Crăciun a Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*:

„Dintre toţi arhiereii celor două biserici ale neamului, unul singur s'a gândit cu prilejul acestor sfinte sărbători la aceasta mare şi extrem de importantă chestie, care ne preocupă pe toţi: *la şcoală*, îndemnând cu cuvinte însufleţite poporul la jertfă pentru şcoala naţională. Acesta este I. P. S Sa mitropolitul *Ioan Meţianu*, care în locul cuvintelor banale ale obicinuitelor pastorale, cu cari se lungesc de cele mai de multeori în mod cu totul inutil slujbele lungi ale sărbătorilor, a trimis credincioşilor cuvinte simţite, cuvinte cari au aflat ecou în toate inimile. Ne face o deosebită plăcere să constatăm, că pastorala I. P. S. Sale *a făcut o excelentă impresie*, nu numai între credincioşii săi, ci *în toată lumea românească*. Şi suntem convinşi, că sfaturile I. P. S. Sale nu vor rămânea fără rezultat“...

„Prietinii nostri slavi“. Primim ştirea următoare: Dupăce Românii din comuna *Oreşaţ*, comitatul Timişului, au fost hotărît despărţirea lor de cătră Sârbi şi intentarea procesului pentru împărţirea averii comune, şi-au fost ridicat o capelă, în care preotul *Ioan Mitar*, trimis acolo din partea consistoriului din Caransebeş, făcea serviciul divin în limba noastră. De atunci Sârbii au început să perzecute pe ai nostri în mod ne mai auzit. Preotul sârbesc nu permitea să se tragă clopotele dacă murea vreunul dintre cei *„necredincioşi“*, iar episcopul sârbesc a protestat în contra constituirii *„ilegale“* a Românilor în parohie proprie românească.

Fostul vicecomite al comitatului Timiş, Sârb renegat, *Alexandru Ioanovich*, ca făptuire ultimă a activităţii sale comitatense, a aflat că e *motivată* protestarea Sârbilor. A decretat deci constituirea Românilor de nevalidă, a îndrumat pe pretorul cercual se închidă capela şi să dee pe preotul nostru afară din comună, iar în urmă a declarat, că în *contra hotărârii sale nu admite recurs!* Românii s'au adresat numai decât cu plânsoare consistoriului din Caransebeş, cerându-i ajutorul, iar consistoriul a însărcinat pe dl advocat Dr. *Emil Babeş* din Budapesta cu înaintarea unei remonstraţiuni la locurile competente. Să sperăm, că guvernul va face dreptate şi va cassa hotărârea revoltătoare a unui scrintit la minte.

Pastoralele arhiereilor nostri.

In numărul de Crăciun am publicat pastorala I. P. S. Sale, Arhiepisc. şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, adresată în preajma sărbătorilor credincioşilor săi din Arhidieceză, iar astăzi publicăm pastorala de Crăciun a Preasfinţitului Domn Episcop *Nicolau Popea* al Caransebeşului, rămânând, ca în numărul viitor să aducem pastorala Preasfinţiei Sale, a Domnului Episcop *Ioan I. Papp* dela Arad. Pastorala adresată credincioşilor din dieceza *Caransebeşului* e următoarea:

Iubit cler şi popor!

Omul este cea mai aleasă făptură a lui Dumnezeu, căci este făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, după cum cetim în sfânta scriptură. El, omul, fiind compus din trup şi suflet, leagă, aşa zicând, pământul cu cerul, căci trupul lui este din pământ, iar sufletul este acea schintee dumnezeiască, carea, nefiind din pământ, ci ieşind din suflarea lui Dumnezeu, nu are nimica comun cu pământul, ci are chemarea, să se înalţe către Dumnezeu, dela carele a ieşit. Căci zice sfânta scriptură: „Dumnezeu a format pe om din pământ, şi a suflat asupra lui suflare de viaţă şi omul deveni viu şi însufleţit“.

Astfel fiind, omul este în neîncetată luptă, căci trupul îl trage cătră cele pământeşti, iar sufletul se năzueşte spre cele cereşti. „Sufletul se întoarce la Dumnezeu, care l-a dat pe el“, zice sfânta scriptură. Armele sufletului în această luptă sunt: mintea luminată de cuvântul lui Dumnezeu şi voinţa întărită de cuvântul lui Dumnezeu. Acestea au chemarea să înfrângă armele trupului, cari sunt deosebitele patimi omeneşti, ce izvoresc din plăcerile lumeşti, sau trupeşti. Sfârşitul acestei lupte: fericirea sau nefericirea, atârnă dela aceea, că cine rămâne învingător, suflesul sau trupul? Sau cu alte cuvinte, cine izbuteşte să conducă pe om în viaţa lui pământească: mintea luminată de cuvântul lui Dumnezeu, în legătură cu voinţa întărită de cuvântul lui Dumnezeu, sau plăcerile lumeşti cu patimile omeneşti?

In timpul de demult, înainte de Naşterea Mântuitorului Isus Cristos, izbutiseră ca să ajungă la putere plăcerile lumeşti, patimile omeneşti; acestea conduceau, guvernau omenimea, şi de aceea omenimea ajunsese în stare de nemulţămire, de nefericire. Nimenea nu se cugeta la suflet, ci numai la trup. Plăcerile lumeşti, patimile omeneşti, subjugaseră mintea şi voinţa, acestea deveniseră sclavele trupului, şi de aceea omenimea ajunsese în stare de nemulţămire, de nefericire. Cei bogaţi erau partea cea mai mare cruzi faţă de cei săraci şi supuşi lor; ei alergând toţi după plăceri, simţurile lor se tâmpiseră; viaţa în ochii lor nu avea preţ. Săracii, oamenii de rând, în astfel de împrejurări de asemenea nu se puteau simţi fericiţi, viaţa nici în ochii lor nu putea să aibă preţ.

Atunci — în această stare a omenimei — sosi plinirea vremei, şi Dumnezeu tatăl trimise în lume pe unul născut fiiul său. Domnul nostru Iisus Cristos se naşte în Vitleemul Iudeei, pentruca să elibereze sufletul din sclăvia patimilor trupului; pentruca să readucă omenimea la cunoaşterea adevăratului Dumnezeu, luminându-i mintea cu învăţătura lui Dumnezeu ca cunoscând pe Dumnezeu să-l iubească, şi astfel să voească ceeace e plăcut lui Dumnezeu, iar nu ceeace place trupului.

Astăzi, iubiţilor credincioşi, sărbăm Naşterea Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Cristos, şi eu închinându-mă cu umilinţă dumnezeescului prunc, sufletul meu îngrijat de bunăstarea şi fericirea voastră temporală şi vecinică, de bunăstarea şi prosperarea sfintei noastre biserici, simţesc lipsa, să vă adresez câteva cuvinte, cari să netezască calea către această bunăstare, prosperare şi fericire, a voastră iubiţilor, şi a sfintei noastre biserici.

*

Intreb deci: Care este menirea sau chemarea oamenilor aici pe pământ? Răspunsul la această întrebare se cuprinde, iubiţii mei, în cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Cristos: „Fiţi desăvârşiţi precum şi tatăl vostru cel ceresc desăvârşit este“. Deci, chemarea noastră este, ca să stăm în legătură, prin religiune, cu tatăl nostru cel ceresc, şi în această legătură să căutăm a ne dezvolta puterile noastre sufleteşti între cari cu deosebire mintea şi voinţa, ca astfel înăduşind patimile sau poftele trupeşti şi năzuind spre desăvârşire, să ne asigurăm fericirea pământească şi cea cerească. Ajungerea noastră la ţinta dorită atârnă deci dela noi înşine, dela lucrarea, dela munca noastră binecuvântată de Dumnezeu. Dară, pentrucă Dumnezeu a zis: „Creşteţi şi vă înmulţiţi“, de aci urmează, că omul lucră nu numai pentru sine, ci şi pentru urmaşii săi, şi astfel dela noi atârnă, nu numai desăvârşirea noastră, fericirea noastră, ci şi a urmaşilor nostri. Cu alte cuvinte, viitorul este în mâna noastră.

Şi aşa şi este, căci, cine se foloseşte de agoniseala părinţilor, dacă nu fiii lor? Şi dacă astăzi ne bucurăm de o biserică liberă şi bine organizată, oare nu este aceasta de a se mulţămi ostenelelor şi înţelepciunei înaintaşilor nostri? Şi dacă aşa este, atunci viitorul bun şi fericit al singuraticilor familii atârnă dela înţelepciunea şi chibzuinţa părinţilor de familii. Iar viitorul neamului nostru, al bisericei noastre, depinde dela înţelepciunea şi bunăchibzuinţa noastră a tuturora.

Nu cred să se afle un unic părinte de familie, care să nu dorească, ca următorii lui să fie binevăzuţi în societate, să fie binesituaţi şi îngrijiţi şi ca urmaşii lui să trăească din neam în neam. Şi nu cred să se afle nimenea din noi, care să nu dorească, ca neamul nostru românesc, ca biserica noastră să nu înainteze, să nu se desvoalte, să nu aibă trecere între celelalte popoare, şi să nu vieţuească în veci.

Ei bine, dacă astfel stă lucrul, care este mijlocul pentru de a asigura acestea? Mijlocul, prin care se pot acestea ajunge, se cuprinde în cuvintele Mântuitorului Iisus Cristos: „Fiţi desăvârşiţi, precum şi tatăl vostru cel ceresc desăvârşit este“. Va să zică să nizuim, ca să ne împlinim chemarea noastră aici pe pământ, adecă, să ne silim să ajungem la desăvârşire, prin dezvoltarea puterilor noastre sufleteşti.

Noi, atât ca indivizi singuratici, atât ca popor, deosebit de altele după limbă, după datini, după origine şi după însuşiri sufleteşti, cât şi ca biserică cu organizaţiune frumoasă, vieţuim între alte popoare cari toate îşi dau silinţa să înainteze, să se dezvoalte şi să-şi asigure un viitoriu respectat. In această direcţiune există între popoare o emulaţiune, o întrecere, care din care doreşte să ajungă mai sus, mai fericit, mai asigurat. Şi pe când în timpurile vechi popoarele se foloseau în această întrecere de armele puterei fizice, cari derâmau totul ce le sta în cale, astăzi popoarele se folosesc de armele ştiinţei, ale culturei. Cel mai înaintat în ştiinţă, în cultură, se ridică preste celelalte, le supune, sau le conduce, dacă nu le nimiceşte.

Şi dacă aşa stă lucrul, precum în faptă aşa şi este, trebue să ne dăm o deosebită silinţă, ca să ne desvoltăm puterile noastre sufleteşti, ca să înaintăm în ştiinţă şi în cultură. Să desvoltăm puterile noastre sufleteşti, să înaintăm în ştiinţă şi în cultură, ca aşa să ţinem paşi cu popoarele conlocuitoare, păstrând într'una legătura noastră cu Dumnezeu, legea noastră, din care legătură izvoresce lumina cea adevărată, căci zice Mântuitorul Iisus Cristos: „Eu lumină am venit în lume, ca toţi cei-ce cred în mine să nu rămână în întunerec“. Apoi luminaţi de aceasta lumină dumnezeească, trebue să lucrăm mai departe, zidind, ca nişte măestri pricepuţi pe temelia învăţăturilor Domnului nostru Iisus Christos, căci după cum zice sf. Apostol Pavel: „Nimenea nu poate pune altă temelie, decât aceea care a fost pusă, şi această temelie este Iisus Christos.“

Stând neclătiţi în legătură cu Dumnezeu, la lumină blândă şi pe temelia învăţăturilor Mântuitorului, să ne silim apoi a ne îmbogăţi mintea noastră cu cunoştinţele trebuincioase astăzi, a ne nobilita inima şi a ne întări voinţa spre lucruri bune şi folositoare.

Eu, iubiţilor, când zic acestea, am în vedere cu deosebire tineretul, care astăzi stă sub aripile ocrotitoare ale noastre, sub conducerea şi grija noastră, dar ca mâne este chemat a conduce şi îndrepta afacerile caselor noastre, afacerile neamului nostru, ale bisericei noastre. Am în vedere tineretul nostru, care nu este alta decât viitorul nostru. Am în vedere soartea noastră, viitorul nostru, care prin tinerime este în mâna noastră.

Voim să ne asigurăm viitorul? Şi oare cine nu voeşte aceasta? Trebue dar se grijim de creşterea fiilor nostri, a tinerimei. Trebue se grijim, ca să creştem *caractere*, adecă, oameni cu frica lui Dumnezeu, deştepţi, cu inimă nobilă şi voinţă tare spre tot ce este bun şi folositor, oameni vrednici, conştii de demnitatea lor omenească, cari cunoscând binele şi adevărul să şi nisuiască spre acesta fără şovăire. Dacă am isbutit să creştem din fiii nostri astfel de bărbaţi, atunci putem fi siguri, că neamul şi biserica noastră va fi respectată între popoarele conlocuitoare, neamul nostru nu va peri.

Şi eu cred, iubiţilor, că nici nu este greu să ajungem la acest resultat. Se cere numai voinţă. Şi voinţă trebue să avem, dacă dorim ca să nu perim, sau în casul cel mai bun să nu ajungem cutropiţi de alţii mai vrednici.

Frica lui Dumnezeu, şi prin aceasta cinstirea legii noastre strămoşeşti şi iubirea faţă de biserică se sădeşte în inimile tinerimei noastre întâiu şi întâiu în sinul familiei, prin cuvintele şi faptele părinţilor. De aceea mult greşesc acei părinţi, cari în faţa fiilor lor se slobod la glume, la cuvinte urâte, la batjocuri, la sudalme asupra lui Dumnezeu, asupra serviciilor dumnezeeşti şi asupra slujitorilor lui Dzeu; cari se slobod la fapte oprite şi imorale, la bătăi, la furtişaguri şi poate şi la lucruri cu mult mai groaznice. Mult greşesc, dar şi mare răspundere vor avea in aintea lui Dumnezeu. Pedeapsa îi ajunge încă aici pe pământ, căci astfel de părinţi vor avea să sufere multă necinstire, ocări şi sudalme dela fiii lor. Sămânţa fricei lui Dumnezeu, a religiosităţii şi moralităţii, sădită în inima tinerimei, prinde rădăcini prin cercetarea sârguincioasă a sfintei biserici şi prin învăţăturile de cari se împărtăşesc în şcoală şi biserică.

Pentru luminarea minţii serveşte şcoala, dar şi aici casa părintească trebue să lucre mână în mână cu şcoala. Toate neamurile înaintate ţin mult la şcoală. Cu cât un popor este mai înaintat, mai cultivat şi prin urmare în mai bună stare, cu atâta mai mult grijeşte de şcoală. Se cere deci iubiţilor, ca şi noi se ţinem la şcoalele noastre. Să nu fim sgârciţi, când e vorba de şcoală, căci banul dat pentru şcoală aduce câştig însutit. De aceea se şi zice: „Ai carte, ai parte". Va să zică, ai parte din bunurile lumei, căci prin carte, adecă prin minte luminată de şcoală ajungi mai uşor la aceste bunuri, mai uşor suporţi lupta cu neajunsurile vieţii.

Mintea luminată prin şcoală mai uşor va putea afla mijloacele pentru subsistinţă, pentru viaţă, căci economul luminat va putea mai cu câştig să-şi poarte economia, să lucre câmpul şi se cultive feluritele ramuri de economie, iar meseriaşul şi neguţătorul luminat de şcoală mai cu înţelegere îşi va purta meseria, neguţătoria şi aşa mai mult câştig va avea. Mintea luminată dă putinţă omului, ca mai uşor să cunoască ce e bine şi ce e rău.

Dar iubiţilor, se mai cere ca deodată cu îngrijirea pentru luminarea minţii să îngrijim şi pentru nobilitarea, cultivarea inimei, ceeace de asemenea are să se facă, atât în casa părintească, cât şi in şcoală.

Luminarea minţii şi cultivarea inimei să meargă alăturea. Prin religiune, prin aplicarea în praxă a învăţăturilor Mântuitorului Isus se ajunge mai uşor la nobilitarea inimei. Inima nobilă se deosebeşte prin blândeţe, bunătate, iubirea deaproapelui, facere de bine din dragoste curată faţă de deaproapele. De aci vedem, că nu toţi ceice au minte luminată, au şi aceste însuşiri. Căci pot să fie oameni luminaţi, iscusiţi, dar la inimă împetriţi, plini de ură, pismă şi răutate faţă de aproapele, răsbunători, neînduraţi. Şi vai, acesti oameni sunt mai răi decât fiarele sălbatice. Căci pe când fiara sălbatică după firea ei sugrumă pe altele şi chiar şi pe om, deodată în sălbătăcia ei, sau pentru a-şi stâmpăra foamea, pe atunci omul cu minte iscusită, dar cu inima înrăutăţită, iscodeşte fel de fel de apucături pentru de a strica de aproapelui, fel de fel de torturi sufleteşti şi trupeşti pentru de aproapele său, asupra căruia îşi varsă ura sau răsbunarea, şi aceasta nu pentru săturarea foamei, ci din plăcere sălbatică, sau din lăcomie nebună.

Vedeţi dară, iubiţilor, că şi inima trebue cultivată. Din inima nobilă se nasc multe binefaceri, căci unde este inimă nobilă acolo domneşte dragostea frăţească, iar dragostea frăţească este o putere nebiruită, este un isvor nesecat de bunătăţi. Iar, dragostea frăţească netezeşte deosebirile dintre oameni, dintre bogaţi şi săraci, dintre stăpâni şi slugi, dintre cei puşi sus în societate şi dintre oamenii de rând. Din ea isvoresc aşezămintele binefacerei, aşezăminte de cultură. Cel cu dare de mână, cel mai avut, nu foloseşte averea numai pentru sine, ci împărtăşeşte de ea şi pe cei lipsiţi. Cel mai tare ajută pe cel mai slab, cel mai înţelept povăţueşte pe cel mai necunoscător de lucruri. Unde este dragoste frăţească şi inimă nobilă, acolo nu se află egoismul, iubirea de sine, ci se sprijinesc interesele comune, obşteşti, folositoare tuturora.

Pe lângă minte luminată şi inimă cultivată avem apoi lipsă şi de voinţă tare.

Ştim, că omul are voinţă liberă, aşa, că poate face ori bine ori rău, căci dupăcum zice sf. Ioan Gură de Aur: „Dupăce am primit harul de sus, depinde de voinţa noastră a face bine sau rău". Şi aşa se poate, ba se şi întâmplă, că deşi omul cunoaşte binele, el totuşi face răul. De aceea, voinţa trebue întărită, disciplinată astfel, ca se lucreze numai aceea ce este bine. Şi pentruca să ajungem la voinţă tare şi disciplinată, trebuesc împedecate poftele sau patimile omeneşti, cari uşor subjugă voinţa omului şi trebue să ne exercităm, să ne dedăm a face numai aceeace este bine şi să iubim adevărul şi dreptatea! Aşa se facem noi şi se grijim, ca aşa să facă şi fiii noştri.

Astfel lucrând, iubiţilor, vom înainta spre desăvârşire, ne vom împlini chemarea noastră aici pe pământ, sufletul va birui trupul şi vom asigura viitorul nostru aici pe pământ şi fericirea vecinică.

*

Iubiţilor! Frica lui Dumnezeu să fie temelia lucrărilor noastre. Minte luminată, încălzită de dragostea frăţească să ne povăţuiască în cărările noastre. Voinţa statornică şi neclătită să ne fie boldul nisuinţelor noastre spre ţânta finală, care este desăvârşirea noastră, ca astfel să se preamărească tatăl nostru cel ceresc întru faptele noastre.

Nu este timp de perdut iubiţilor, ci trebue să fim treji şi se priveghiem şi se lucrăm, căci ispitele sunt multe. Trezvia, privegherea şi munca oţeleşte pe om, iar nepăsarea şi trândăvie îl moleşeşte. Omul oţelit şi înarmat cu însuşirile sufleteşti ce le-am atins mai nainte, e în stare se înfrunte toate greutăţile, toate neajunsurile, e în stare să se ţină deasupra, să insufle respect şi să-şi asigure o existenţă cinstită. Iar omul moleşit, nepăsător, care trăeşte numai pentru ziua de astăzi, la cea dintâiu greutate îngenunche şi e cutropit de cei mai harnici.

Pe lângă toate acestea, iubiţilor, se domnească între voi bună înţelegerea isvorită din dragostea frăţească. In această bună înţelegere se îmbrăţoşaţi sfânta noastră biserică şi aşezămintele ei, se lucraţi pentru înaintarea şi întărirea ei, în carea şi noi ne aflăm fericirea noastră.

Remâneţi întru învăţarea Domnului nostru Isus Christos, care s'a născut pentru mântuirea noastră, căci după cum zice sf. Apostol Ioan: „Oricine nu rămâne întru învăţarea lui Isus Christos, ci se depărtează, nu are pe Dumnezeu".

Iar astăzi bucurându-ne de sfânta Naştere a Domnului Isus Christos, primiţi şi păstraţi în inimile voastre cuvintele mele arhiereşti, izvorite din inima mea doritoare de fericirea voastră, şi cântaţi împreună cu îngerii: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace între oameni bunăvoire", ca astfel darul Domnului nostru Isus Christos şi dragostea lui Dumnezeu tatăl şi împărtăşirea sfântului duh să fie cu voi cu toţi. Amin!

Impărtăşindu-vă binecuvântarea mea arhierească sunt

Al vostru tuturor

Caransebeş, la Naşterea Domnului Isus Christos, 1907

Voitoriu de tot binele

Nicolae Popea
episcop.

NOUTĂŢI.

An nou fericit *dorim tuturor cetitorilor, colaboratorilor şi binevoitorilor ziarului nostru.*

*

Din causa *sfintei sărbători* a Anului nou, *numărul proxim al foii noastre apare Vineri d. a.*

*

Pentru învăţătorii nostrii. Invăţătorii *români* din Arad, au cerut dela guvern cvincvenalii. Inspectorul şcoalelor din com. Arad, Varjassy Arpád, a adus-o aceasta la cunoştinţa comisiei administrative, care a ţinut şedinţă la 7 Ianuarie n. Comisia a declarat că *nu va sprijini* cererea învăţătorilor români, decât dacă învăţătorii români vor propune limba maghiară cu succes.

*

„Ţara Noastră" apare dela Anul-Nou în format mare, ca celelalte foi pentru popor, şi e revistă politică-culturală. Numărul prim, primit astăzi, are 12 pagini şi un cuprins foarte preţios. Domnul *Octavian Goga* scrie un remarcabil articol de fond cu privire la situaţia politică, întitulat *„Pe drum nou"* şi mulţi alţi scriitori români de seamă publică câte ceva în numărul aceste. Preţul revistei, care apare regulat *în fiecare Dumineca*, face 5 coroane la an. O recomandăm de nou cărturarilor nostri dela sate.

*

Advocat nou. Domnul Dr. *Ilie Popescu* a deschis cancelarie advocaţială în Reghinul-săsesc (Szászrégen), piaţa principală, numărul 240, lângă oficiul de dare.

*

Răscumpărare. Domnul *Petru Cosciuc* din Mediaş şi-a răscumpărat felicitările de Anul-nou, cu 4 coroane, trimise cassei arhidiecezane, ca contribuire la fondul gimnaziului din Brad.

*

† Wilhelm Busch, poet german, autor al mai multor lucrări literare bine apreciate, a decedat în Machtshausen, în etate de 70 ani.

*

Generalul Golgoczy, inspector de trupe în armata austro-ungară a fost trecut la penzie cu începerea anului 1908. Maiestatea Sa i-a adresat o scrisoare foarte elogioasă, în care îi mulţămeşte pentru serviciile aduse.

*

Concertul dşoarelor Meltzl şi Gmeiner, dat Vineri sara, a fost bine cercetat şi bine executat. Ambele concertante au primit aplauze sgomotoase şi buchete de flori, ca recompensă pentru frumoasele lor prestaţiuni artistice. Publicul s'a depărtat pe deplin mulţămit.

*

† Nicolae P. Maniu, proprietar în *Sebeşul-săsesc*, după lungi şi grele suferinţe, în etate de 84 ani, împărtăşit cu sf. taine, a decedat în 8 Ianuarie n. c. 10 oare din zi. Rămăşiţele pământeşti a le defunctului au fost depuse spre vecinică odihnă Vineri, la 10 Ianuarie n. c. la 2 oare d. a. în cimiteriul gr. or. din Sebeşul-săsesc.

*

„Vatra şcolară". Primim următorul comunicat: Vă aducem la cunoştinţă, că din causa grevei lucrătorilor tipografi din Sibiiu — nr. 10 al revistei *„Vatra şcolară"* nu a putut eşi la timp. Acest număr va eşi probabil numai după Anul-Nou. Totodată vă împărtăşim, că din causa puţinului sprijin dat de învăţătorii nostri — din vre-o 400 abonaţi 200 nu şi-au achitat abonamentul — apariţia revistei cu începutul anului 1908 se sistează. Comitetul de redacţie al revistei, *„Vatra şcolară"*.

*

Zăpezi mari. Din Danemarca se depeşează, că pe acolo a nins în ţara întreagă atât de mult, încât ori-ce comunicaţie e întreruptă. Trenul expres, care venea din Copenhaga spre Berlin a trebuit să se reîntoarcă la Copenhaga iar cel din Berlin s'a oprit pe drum, fără a mai putea merge nici înainte nici îndărăt.

*

Graţie pe seama hoţului. Consiliul comunal al oraşului Oradea-mare a luat hotărâre, să ceară dela Maiestatea Sa graţiarea fostului casar orăşănesc *Hegedüs*, care a defraudat 120,000 cor. din banii oraşului şi pentru această faptă a fost judecat din partea tribunalului la opt luni temniţă ordinară. Motivul e acela, că hoţul, prins cu fapta, a *restituit* banii, şi prin urmare, nu e nici o perdere. Curioase yederi au duii consilieri ai oraşului Oradea-mare!

*

Se ieftinesc banii. După băncile mari din Londra, Berlin, etc. a venit şi banca austro ungară şi a redus scontul dela 6 la 5 procente. Semnul, că situaţia financiară s'a îmbunătăţit şi că banii se ieftinesc iarăş.

*

Dela oraş Consiliul comunal al oraşului Sibiiu s'a ocupat în şedinţa ţinută Joi cu rugarea comunităţilor bisericeşti gr. ort. române din Sibiiu cetate şi suburbiul iosefin, de a le urca ajutorul dat pentru susţinerea şcoalelor confesionale. Rugarea, fireşte, a fost respinsă, cu toată apărarea făcută din partea membrilor români *Nicolae Ivan* asesor cons. şi *I. A. de Preda*, fisc consistorial. Pentru cultura românească oraşul nostru nu are bani!

*

Concert în Lugoj. Reuniunea română de cântări şi muzică din Lugoj aranjează astăzi, Luni, în 13 Ianuarie 1908 (la Sân-Văsii) sub dirigenţa dlui *Ioan Vidu* în pavilonul otelului „Concordia" din Lugoj concert urmat de dans. Inceputul precis la orele 8 seara. Oferte marinimoase se primesc cu mulţămită şi darea de seamă se va face pe cale ziaristică.

Consemnarea contribuirilor

ca răscumpărare a felicitărilor de Anul nou pentru Muzeul „Asociaţiunii".

Confirmăm cu mulţămită primirea următoarelor sume dela P. T. Domni: Arseniu Bunea, secretarul comit. grăniţ., Nicolae Togan, protopop, Pant. Lucuţa, căpitan în pens., toţi din Sibiiu, George Borzea, preot, Coveş fiecare câte 3 cor., D. Florian, căpitan, Trebinje 5 cor., Mih. Ittu, silvicultor, Kaposvár 3 cor., Ioan A. de Preda, advocat, Sibiiu, răscumpărarea felicitărilor de Anul-Nou şi de ziua onomastică 30 cor., Axente Moşoiu, Bran, 4 cor., George Wlassa, preot militar, Eger, Ioan cav. de Puşcariu, septemvir în pens., Bran, ambii câte 10 cor. Basiliu Pop de Hârşan, advocat, Sibiiu, Liviu Friedmann, notar, Şibot, Ioan Dregan, Dr. Moldovan, Sebeşul-săsesc, Dr. Ioan Marciac, Dr. Camil Velican, Dr. Rubin Patiţa, advocaţi, Alba-Iulia, Vasile Duma, protopop, Lăpuşul-ung., fiecare câte 5 cor., Constantin de Colbasi, Şpring, Zevedeiu Murăşan, paroh, Dr. I. Elekes, Sebeşul-săsesc, Aurel Stoica, inginer Alba-Iulia, fiecare câte 4 coroane. Ioan Teculescu, protopop, Dr. Enea Nicola, medic, Virgil Vlad, farmacist, Alba-Iulia, Gavril Precup, profesor, Blaj, Sim. Stoica, medic, Abrud, Teodor Hermann, protopop, Dej, fiecare câte 3 cor., Iulian Titu Uvegeş, Victor Săbăduş, I. Bojiţia, advocat, Silviu Patiţa, regim. 50, Braşov, Vasile Ciuta, înv. pens., Jebelin, Dr. Alexandru Fodor, medic, X. Y., Valer Velican, primcontabil la „Iulia", Sim. Micu, protopop, Stefan Cacovean, jude cercual, Alba-Iulia, fiecare câte 2 cor., George Filipan, advocat, Alba Iulia 1 cor.

Sibiiu, 10 Ianuarie 1908.

Prezidiul Asociaţiunii:
Iosif Sterca Şuluţu.

Cărţi şi reviste.

Graiul din ţara Oaşului. de *I. A. Candrea*, cu mai multe ilustraţiuni. Bucureşti, atelierele Soccecu. Preţul 1 leu şi 50 bani. Are şi un glosariu şi o hartă a ţării Oaşului. E o carte, al cărei cuprins e adunat cu multă migăleală şi constienţă.

*

„Amicul Tinerimei", revistă pentru tinerimea şcolară, anul V numărul 6 pe Decemvrie 1907. Cuprins bogat şi variat. Mai multe ilustraţiuni. Preţul 5 coroane la an. Administraţia Bucureşti, Bulevardul Academiei, numărul 3. Redactor *I. Moisil.*

*

„Luceafărul". Nr. 22, a apărut cu următorul sumar: O. C. T.: Björnstjerne Björnson. A. Seca: Cântec. (de Minna Urbantsisch). Mihail Sadoveanu: Copilul nimănui. Maria Cunţan: Fragmente din „Fecioara de Orlean" (de Schiller). O. C. T.: Tatăl, de Björnstjerne Björnson (traducere). Oct. Goga: Poezia vieţii (de Fr. v. Schiller), G. C. Ionescu: Dela ţară. I. Ciocârlan: Inimă de mamă (nuvelă). Liliac: Cântec (poezie) I. Agârbiceanu: Nepotriviri (nuvelă). G. B. Duică: Dări de seamă: „Aevea" de I. B. Hétrat. Red. şi adm. Abonaţilor nostri. Premiile revistei „Luceafărul". Ilustraţiuni: Björnstjerne Björnson la masa de scris. Ţărani şi ţărance norvegiane. Port din Bilbor (com. Ciuc). Björnstjerne Björnson (portret).

*

Raportul anual al societăţii academice române *Junimea* din Cernăuţ, anul XXIX administrativ, dela Noemvrie 1906, până la Noemvrie 1907.

*

„Familia Română" revistă săptămânală ilustrată, pentru literatură, informaţii şi distracţie, va apare la Anul Nou în Budapesta. Preprietar şi prim-redactor al nouei reviste va fi dl *Lucian Bolcaş*, redactor la „Lupta" şi „Poporul Român". Noua revistă promite a aduce şi o surpriză pentru dame, începând deja cu întâiul număr. Abonamentul costă pe un an 10 cor. Numeri de probă se trimit, la cerere, dela redacţia „Familiei Române", Budapesta V. Strada Csáky 23.

Teatru.

Luni: In beneficiul lui *Spiegl „Der Kellermeister"*, operetă.
Marţi: *„Die Rabensteinerin"*. dramă.

Pe părinţi îi surprinde

când dau primadată Emulsiunea lui SCOTT copiilor cari sufer de boala englezească. Emulsiunea lui SCOTT face pe copii foarte repede sănătoşi şi robuşti. 9 (276) 3—4

Intăreşte oasele

şi contribue la întreaga desvoltare. Un astfel de rezultat însă se poate ajunge numai prin un mijloc într'adevăr bun. „Scott" conţine peste tot numai părţi din calitatea cea mai bună şi experienţa extraordinară Scotiană de efectuire face posibil, ca efectul să se mărească, şi ca „SCOTT" pentru tineri şi bătrâni să fie uşor de mistuit, chiar şi pentru copii a căror aparenţă se pare dubioasă.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50.
De cumpărare în toate farmaciile.

Nr. 408—1907 [360] 3—3

Concurs repețit.

Decretându-se prin Ven. ordin consistorial din 5 Decemvrie 1906 Nr. 10,988 Bis. filia **Copșa mare** de parohie materă de cl. III, pentru ocuparea aceleia, pe baza rezoluțiunii Preaven. Consistoriu arhidiecesan din 18 Septemvrie 1907 Nr. 9967 Bis. se publică din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt:

Porțiunea canonică 1 jugăr și 400☐ pământ, parte arător, parte fânaț..

Simbria preoțească: dela 30 familii câte una ferdelă grâu și câte una de cucuruz sfărmat, iar dela 30 familii câte o jumătate ferdelă grâu și o jumătate de cucuruz sfărmat.

Venitele stolare anuale în sumă de 169 cor.

Prestațiuni în zi de lucru și anume: dela 30 familii câte una zi de lucru cu plugul, și dela 30 familii câte una zi de lucru cu palma.

Șase stângini de lemne aduse în curtea parohului.

Concurenții își vor înainta petițiunile cu documentele recerute, subsemnatului oficiu în terminul indicat, și sunt datori a se presenta în biserică pentru a cânta respective a celebra și cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Mediaș, 17 Decemvrie 1907.

Romul Mircea,
protopresbiter.

Nr. 13247 Bis.—1907. [361] 3—3

Concurs repețit.

Lângă parohul neputincios Toma Frateș din **Bacifalu** s'a sistemisat un post de capelan cu drept de succesiune.

Parohia este de clasa I.

Pentru ocuparea acestui post de capelan se publică concurs înoit cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei fasionate la coala B. cu ocasiunea întregirei venitelor dela stat și eventualul ajutor din suma destinată pentru capelan.

Suplicele sunt de a se înainta în terminul legal la oficiul protopresbiteral al tractului Brașov.

Sibiiu din ședința consistorului arhidiecesan ca senat bisericesc, ținută la 11 Decemvrie 1907.

Conzistoriul arhidiecezan.

8845 sz. 1907 polg. [363] 2—3

Hirdetmény.

A nagyszebeni kir. törvényszék közzéiteszi, hogy Szebenvármegyébe kebelezett Szelindek község határába eső az elpusztult szölök területe részleges tagósitásának elrendelése iránt Hallmen Márton és 140 érdektársa ottani birtokosak kérvénye folytán a tárgyalást elrendelte s annak határnapjáik 1908 évi február hó 24-ik napját d. e. 9 órakor a szelindeki községi irodába kitüzte.

Ezen tárgyalásra az összes érdekelt szölő birtokosak azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy az arra megnem jelenö birtokosak atagósitásba beleegyezöknek fognak tekintetni.

Nagyszeben, a kir. törvényszék mint polgári biróságnak 1907. évi deczember hó 17-én tartott üléséből.

Dr. Kemény elnök. **Csegezy** jegyző.

AVIZ.

Să apărăm poporul nostru de procese fără rost. Rog respectuos preoțimea noastră să o aducă la cunoștință și să îndrumeze poporul la mine care pot da informațiuni și îndrumări **gratuit** în afaceri sau procese **civile**, **penale**, **administrative**, **finanțiale** și **ereditare**.

Cei din depărtare să-și spună cauza în scris alăturând și spesele de postă, să scrie legibil numele comunei și poșta.

Blaj, Ianuarie 1908.

Beniamin Filip sen.
(362) 2—2 agentură de informațiune, în Blaj.

Viță nobilitată aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu și cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereți listă pentru prețuri ilustrată!

Lista pentru prețuri conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredința despre promptitudinea firmei și bunătatea materialului. [307] 21—40

„Frăția“ institut de credit și economii
în Agnita, Szent-ágotha

primește depuneri spre fructificare:

țără abzicere cu 5%
pe lângă abzicere de 6 luni cu 5½%

Depuneri și ridicări se pot efeptui și prin postă pe spesele institutului. Interesele se computâ la semestru și darea o plătește institutul. [352] 4—6

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.
[76] 41—

A eșit de sub tipariu în Tipografia arhidiecezană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvântarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, arhiepiscop și metropolit** și se află de vânzare la **Tipografia și Librăria arhidiecezană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.**, legat în pânză neagră **9·50 cor.**, ediție de lux broșat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

Librăria Tipografiei arhidiecezane,
Sibiiu — Nagyszeben.

Aviz!

Domnilor învățători și directori de școale le recomandăm depozitul nostru de Harte geografice, Globuri terestre cu meridian, Tabele de cetit ung. și românești, aprobate de Inaltul Minister reg. ung. de culte și instrucțiune publică, precum:

	K f.
HARTA Ungariei politică 178×127 cm.	12·65
„ „ fizică 178×127 cm.	12·65
„ Austro Ungariei politică 46×115 cm.	12 65
„ „ „ fizică 46×115 cm.	12 65
„ Europa politică 170×138 cm.	13·20
„ „ fizică 170×138 cm.	13·20
„ Aziei politică 176×180 cm.	19·80
„ Africei „ 132×134 cm.	14 30
„ America de Nord politică 140×108 cm.	15·40
„ „ „ Sud „ 128×100 cm.	15·40
„ Australia politică 172×138 cm.	19·80
„ Semigloburilor, cele 5 părți ale pământ. 220×140 cm.	18·70
HARTELE comitatelor Brașov, Cluj, Făgăraș, Hunedoara à	—·30
„ „ Sibiiu, Turda à	—·20
GLOBURI terestre simple à 6·60, 10 60 și	20·—
„ „ cu meridian à 10·60, 16·80, 25·20 și	42·—
TABELE de părete pentru cetit, românești	4·80
„ „ „ „ „ unguręști	4·80
„ „ Istoria naturală (16 bucăți colorate)	14·40
„ „ măsuri metrice	1·60

Asemenea oferim tot felul de recuizite pentru școală: ceruze, cerneală, caete, pene, etc.

Tipăriturile școlare

compuse în înțelesul legii nouă școlare

se află de vânzare la

Librăria arhidiecezană

cu următoarele prețuri:

1. **Protocol de primire:** coala 6 fileri, cartonat 25 coale 2 cor. 20 fileri, 50 coale 4 cor. 50 fileri.
2. **Protocol de clasificațiune și absenții:** coala 6 fileri, broșat 15 coale pentru 60 băeți 1 cor. 40 fileri, 20 coale legat pentru 80 băeți 1 cor. 80 fileri, 25 coale pentru 100 băeți 2 cor. 20 fileri, 50 coale pentru 200 băeți 4 cor. 50 fileri.
3. **Cronica școlară:** coala 4 fileri, 50 coale legat 3 cor.
4. **Protocol de inspecțiune:** coala 4 fileri, broșat 15 coale 1 coroană 10 fileri.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 2 Sibiiu, Sâmbătă 5/18 Ianuarie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil,
rândul cu litere garmond.

Spre noua eră.

Sibiiu, 17 Ianuarie n

Dieta țării noastre începe să fie mai cu sporiu la muncă decât în trecut. Legile pactului cu Austria, puse de altcum în vigoare dela începutul anului, prin cunoscuta lege de un paragraf, au fost discutate în ședința de Luni a camerei ungare și votate fără discuție, în o singură ședință. Temerile deci, că desbaterile asupra lor vor ținea câteva luni, nu s'au adeverit. Peste greul acesta a trecut iute dieta. Mai este acum de desbătut proiectul de lege despre votarea contingentului de recruți, apoi budgetul anului curent, și atunci probabil că vine la rând noua lege electorală. Domnul ministru de interne, contele *Andrássy* a promis, în ședința de Mercuri a dietei, că în cursul lunei Martie ori Aprilie va prezenta dietei proiectele sale de lege în chestia aceasta

Reformele electorale ne interesează în măsură foarte mare. Nu știm însă, cum vor fi compuse proiectele dlui ministru de interne, și judecată asupra lor nu ne putem forma. Au apărut în mai multe ziare maghiare știri despre principiile fundamentale pe baza cărora va fi compusă noua lege electorală, dar știrile au fost imediat desmințite, prin urmare nu erau autentice. După ele deci nu ne putem lua. Părerea noastră este, că proiectele contelui *Andrássy* nu pot să fie compuse, decât numai in înțelesul pactului legat la timpul său între coaliție și Coroană, deci în înțelesul dorinței Coroanei. Iar dorința Coroanei nu poate fi aceea, ca o mare parte din credincioșii cetățeni ai țării să rămână și pe mai departe desmoștenită și despoiată de cel mai primordial drept cetățenesc, de dreptul de alegere.

Faptul, că deodată cu noua lege electorală se va prezenta dietei și o propunere referitoare la modificarea regulamentului de casă, ne întărește în convingerea, că oricât de meșteșugită să fie noua lege electorală, naționalitățile nemaghiare și socialiștii nu pot fi împedecați să între în număr mai mare în parlament, pentrucă înăsprirea rngulamentului de casă sigur că nu se face pentru deputații maghiari, ci pentru cei naționaliști și socialiști. Dacă ar fi deci prospecte, că socialiștii și naționaliștii nu vor putea să între în număr mai mare în dietă în urma nouei legi electorale, sigur că înăsprirea regulamentului de casă nu s'ar face.

După cele mai nouă știri venite din Budapesta pertractările pentru modificarea regulamentului de casă s'au început deja, sub conducerea prezidentului casei, pentrucă intențiunea e aceea, ca modificarea să se facă numai decât, înainte de a se apuca dieta de pertractarea budgetului și a legilor referitoare la reformele electorale. Planul e făcut așa, ca nu guvernul să facă propunerea de modificare, ci partidele din majoritatea parlamentară însăși. Propunerea va fi turnată într'un singur paragraf, ca să nu poată fi obstruată, cu a cărui formulare partidele coaliate se vor ocupa astăzi, Vineri, la orele 5 d. a. într'o conferență plenară.

Scopul modificării regulamentului de casă fiind acela, de a se împedeca pe viitor orice obstrucție în dietă, ca contrari principiari ai obstrucției nu putem decât să aprobăm măsurile de apărare, cari se iau în privința aceasta. Am mai dori însă, ca măsuri aspre să se iee și în altă privință în regulamentul de casă al dietei. Să se facă imposibile pe viitor întreruperile cele triviale, neparlamentare, supărăcioase, nu numai pentru ceice le aud cu urechile în dietă, ci și pentru ceice cetesc numai despre ele, și chemate să ne presinte dieta în afară ca o corporațiune, compusă din elemente de dubioasă educație și de dubios simț de bunăcuviință.

Atât graba cu care se face modificarea regulamentului de casă, cât și anunțarea apropiatei depuneri pe biroul casei a proiectelor de lege despre reformele electorale, ne fac se vedem apropiindu-se zorile unei ere noue în politica internă a patriei noastre, era egalei îndreptățiri cetățenești și era *muncei*. Fie deci, ca legile cari o vor inaugura, să fie astfel compuse, ca nime să nu aibe motiv să fie nemulțămit, ori scurtat în dreptul său!

Anul nou în Sibiiu.

Frumosul obiceiu, de a se prezenta întreaga inteligență română din Sibiiu în ziua Anului nou la Excelența Sa, Inaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Metropolit, *Ioan Mețianu*, pentru a-i aduce felicitări de Anul nou, a fost ținut și de astădată.

Asesorii conzistoriali, profesorii dela seminariul „Andreian“ și dela școala civilă de fete, funcționarii conzistoriali și ai institutului de credit și economi „*Albina*“, în frunte cu domnul director *Parteniu Cosma*, în sfârșit membrii inteligenței române din Sibiiu, în număr aproape complet, fără deosebire de confesiune, s'au prezentat corporativ Marți, în ziua Anului nou, la orele 11 la Excelența Sa, pentru ași manifesta de nou alipirea, venerațiunea și recunoștința, pentru activitatea dezvoltată întru apărarea și promovarea intereselor generale ale bisericei și școalei, iar prin acestea ale neamului întreg.

Sentimentele inteligenței sibiiene le-a tălmăcit și de astădată Preacuvioșia Sa, domnul Arhimandrit și vicariu arhiepiscopesc Dr. *Ilarion Pușcariu*, care într'o călduroasă vorbire a adus mulțămiri binesimțite Excelenției Sale pentru lupta purtată în cursul anului espirat întru apărarea școalelor noastre confesionale, durere, fără succesul dorit și așteptat, căci proiectul în contra căruia s'a purtat lupta a devenit lege, căreia trebue acum să ne supunem și să-i împlinim dispozițiile. Dorește Inaltpreasfinției Sale încă mulți ani fericiți, pentruca să poată conduce și mai departe naia bisericei și a neamului cu zelul și înțelepciunea de până acuma.

După încetarea aclamărilor zgomotoase răspunde Inaltpreasfinția Sa, Dl Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu*, mulțămind pentru frumoasele semne de dragoste ce i-se aduc și cu ocaziunea aceasta, și promițând, că și în restul zilelor sale va lucra tot spre binele și în interesul bisericei, neamului și al patriei. Constată, că între imprejurări normale, anul trecut a fost unul dintre cei mai buni. Nicicând nu s'au zidit și reparat atâtea biserici ca în anul trecut, și niciodată poporul credincios din arhidieceză nu a dat probe atât de eclatante despre zelul său de jertfire, ca în anul trecut. Dovadă colecta întreprinsă pentru completarea gimnasiului din Brad, care a dat resultate uimitoare. Dar cu toate acestea, anul a fost unul dintre cei mai răi pentru noi, în urma greutăților ci ni-s'au creat prin noua lege școlară, căreia acum trebue să ne supunem, ca cetățeni buni și credincioși ai statului. Ni-s'au creat deci multe neajunsuri și grele din cale afară sunt zilele prin cari străbatem, dar totuși vom putea birui toate relele, dacă împreună vom munci toți pentru înfrângerea lor, și dacă vom *jertfi* toți pentru *biserică* și mai ales acum pentru *școala confesională,* care trebue conservată cu orice preț. Mulțămește de nou pentru dooririle de bine și poftește tuturor celor presenți și celor de acasă An nou fericit.

Dela Inaltpreasfinția Sa întreaga societate română sibiiană a mers la locuința Preacuvioșiei Sale domnului Arhimandrit și vicar arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Pușcariu*, unde domnul advocat *Ioan A. de Preda* a scos la iveală meritele pe cari și le-a câștigat Preacuvioșia Sa pentru biserică și neam, în cursul anilor, luând parte activă la reorganisarea bisericei noastre încă de pe vremea fericitului în Domnul Andreiu baron de *Șaguna*. Ii dorește viață îndelungată, ca cu activitatea sa rodnică și zeloasă să fie de folos neamului și bisericei încă multă vreme.

Preacuvioșia Sa mulțămește pentru felicitările ce i-se aduc și constată, că nimic nu poate să fie bisericei și națiunei atât de folositor ca dragostea și buna înțelegere între cei de o credință și de o limbă. Dorește, ca dragostea creștinească să ne lege pe toți la olaltă, și atunci lucruri mari vom putea face spre binele neamului, al bisericei și al patriei.

S'au mai adus apoi felicitări de Anul-nou Preacuvioșiei Sale dlui protosincel, director seminarial Dr. *Eusebiu R. Roșca,* unde oratorul a fost dl profesor *Dem. Cunțan.* Domnul director *Roșca* a mulțămit cu cuvinte calde pentru atențiunea dată. Funcționarii dela „*Albina*“ au felicitat apoi corporativ pe directorul lor, dl *Parteniu Cosma.*

Pastoralele arhiereilor nostri.

Dăm astăzi pastorala Preasfințitului Domn *Ioan I. Papp*, Episcop al diecezei Aradului, adresată de Crăciun credincioșilor săi. E următoarea:

Iubiților creștini și fii sufletești!

După voința marelui și preaînduratului Dumnezeu am ajuns iarăși la punctul, dela care am plecat nainte cu un an de zile; am ajuns iarăși ziua de mare bucurie a Nașterii Mântuitoriului nostru Isus Christos, întru pomenirea căreia lumea creștină a așezat sărbătoarea, iar biserica noastră și-a întocmit cântările sale de laudă și mărire, cum este și tropariul zilei, din care învățăm a cunoaște că: lumina cunoștinței, adusă de Christos în lume, este calea spre credință, și, că numai credința în Dumnezeu dă creștinului nădejdea mântuirei sufletului seu.

Iubiților creștini și fii sufletești!

Sfânta evangelie ne spune, că la Nașterea Mântuitorului Christos s'a ivit o stea neobicinuită pe ceriu, la vederea căreia păstorii din Vifleem, întocmai ca și îngerii din ceriu, au dat glas de bucurie întru cinstea și mărirea lui Dumnezeu, care a trimis, și întru cinstea și mărirea unuia născut fiiului său, care a primit să vină în lume, chipul robului luând. Tot din sfânta evangelie înțelegem și aceea, că precând și Magii (cunoscătorii de stele) au grăbit a veni din mari depărtări să se închine pruncului Iisus și să-i aducă daruri obicinuite pe acele vremuri la curțile împărătești, adecă: aur, smirnă și tămâie, — pe atuncea Irod împăratul din Iudea, luând cunoștință de ivirea stelei, s'a turburat foarte și cu el s'a turburat tot Ierusalimul.

Când ne cugetăm la acestea și când ne mai dăm seamă, că dela facerea lumei până astăzi, nu numai în colibele săracilor și în casele bogaților, dar nici în palatele boierilor și ale împăraților nu s'a mai născut alt prunc, a cărui venire în lume să fie fost prevestită prin cutare semn ceresc, cum a fost prevestită Nașterea Domnului nostru Isus Christos prin steaua cea minunată; când ne dăm apoi samă și de aceea, că nu s'a mai născut al doilea prunc în lume, care de-o parte să fie adus și produs atâta bucurie la unii și atâta supărare la alții, câtă a adus și câtă a produs pruncul Isus de odată cu venirea sa pe pământ, — de sine se pune creștinului întrebarea: care a fost motivul bucuriei și al turburării, și care a fost îndemnul trimiterii și scopul venirii Mântuitorului nostru Isus Christos pe pământ?

Ca să cunoaștem acestea, trebue să cunoaștem omul, trebue să ne întrebăm: oare omul, mulțumit-a lui Dumnezeu pentru darurile de cari l-a făcut părtaș? Trebuie să ne întrebăm: oare oamenii, pe cari Dumnezeu i-a așezat în raiul desfătării, ascultat au de porunca Domnului, care le-a zis: „Din toți pomii raiului să mâncați, dar din pomul cunoștinței binelui și al răului să nu mâncați, căci în ziua în care veți mânca, cu moarte veți muri?“

Și răspunsul este că nu, și iarăși nu. Omul nu numai n'a mulțămit lui Dumnezeu, ci văzându-se în stăpânirea bunătăților și bogățiilor raiului, și-a uitat cu totul de ziditorul său. El orbit de duhul trufiei și îmboldit de pofta de a fi mai mult decât ce l-a făcut Dumnezeu, a dorit să cunoască și el taina: pentruce l-a oprit Dumnezeu dela gustarea din pomul cunoștinței binelui și al răului?

Și în aceasta dorință a lor, sprigîniți de diavolul prefăcut în șerpe, strămoșii noștri mâncând din pomul oprit, așteptau cu nerăbdare să li-se deschidă ochii, să fie și ei Dumnezei, după cum le spusese șerpele.

Și ochii lor s'au și deschis, dar nu după dorința și după așteptarea lor, ci pentru a se convinge, că prin călcarea poruncii lui Dumnezeu, nu numai n'au ajuns aceea, ce au dorit și spre ce i-a îndemnat șerpele, ci au perdut și aceea, ce au avut cu drept de moştenire. Ochii lor s'au deschis, ca să vază şi să simtă, că sunt daţi afară din raiu, şi pentru mâncarea din rodul pomului oprit au perdut toţi pomii, şi din moşteni ai împărăţiei lui Dumnezeu au ajuns robii legii păcatului.

A fost mare păcatul strămoşilor noştri, dar şi osânda lor a fost cu atât mai simţitoare, cu cât după scoaterea din raiu, Dumnezeu i-au aşezat în preajma aceluia, ca în toate zilele avându-l înaintea ochilor, să-şi aducă aminte de fericirea perdută prin călcarea poruncii lui Dumnezeu.

A fost aspră această osândă, dar ea a fost dată, nu numai pentru neascultare, ci şi pentru aceea, că întrebaţi strămoşii: de ce au călcat porunca? ei în loc să-şi mărturisească păcatul şi să-şi ceară ertare, Adam a pus vina pe Eva, iar aceasta pe şerpe şi astfel un păcat a născut pe altul, iar prin păcat a întrat în lume moartea.

Bunul Dumnezeu însă, deodată cu judecata şi osânda omului pentru păcat şi a diavolului pentru înşelăciune a şi zis acestuia: „Vrăşmăşie voiu pune între tine şi între muiere, între semânţia ta şi între semânţia ei. Acela (Mântuitorul) va zdrobi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui“.

Bunul Dumnezeu adecă ştiind, că călcarea poruncii sale este însăşi necredinţa, iar din aceasta răsare păgânătatea; ştiind şi aceea, că păcatul va întuneca mintea şi va slăbi puterile trupeşti şi sufleteşti ale omenimei întru atâta, încât de sine şi prin sine omul nu se va mai putea îndrepta şi astfel voind să arete, că nu voeşte moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu, — întru nemărginita sa bunătate a promis trimiterea unui Mântuitor, care se vestească lumina cunoştinţei de Dumnezeu, şi prin aceasta lumină să strice lucrurile diavolului, să readucă împărăţia lui Dumnezeu pe pământ, adecă: să mântue neamul omenesc de osânda păcatului, se împace cerul cu pământul şi pe om cu Dumnezeu, ziditorul şi stăpânul său.

Cunoscut astfel îndemnul şi scopul, cunoscut din proroci locul şi timpul venirii lui Christos, ivirea stelei l-a putut turbura pe Irod, pentrucă în aceea stea şi el a văzut venirea lui Mesia cel făgăduit, de care-şi temea tronul. Că Irod şi-a temut împărăţia de pruncul Christos, împăratul luminei, se vede din cuvântul sfintei evangelii, că Irod în turbarea mâniei sale, pentrucă Magii nu i-au spus unde s'a născut pruncul, acel Irod a dat poruncă ostaşilor săi şi acestia înarmaţi cu suliţele şi cu cuţitele au năvălit în toate părţile oraşului şi au omorât pe toţi pruncii de doi ani şi mai jos, din Vifleem şi din hotarele lui, în credinţa, că vor putea stânge şi viaţa lui Mesia cel venit.

Dacă însă a fost mare turburarea şi mânia lui Irod la Naşterea lui Christos, cu atât mai mare a fost bucuria poporului temător de Dumnezeu, care nu numai din semnele ceriului a crezut plinirea vremii, ci din faptul, că Dumnezeu — prin îngerul său — a mântuit viaţa lui Isus de sabia ostaşiţor păgânului Irod, s'au şi convins, că nou născutul este cu adevărul fiiul lui Dumnezeu, Mesia cel făgăduit şi aşteptat cu sete de veacuri îndelungate.

Acum dar, când întreaga noastră biserică prăznueşte sărbătoarea venirei darului, să ne bucurăm şi să ne veselim şi noi, precum ne-am bucurat şi veselit creştineşte şi în anii trecuţi, precum s'au bucurat şi veselit părinţii, moşii şi strămoşii noştri, şi precum trebue să se bucure tot omul cu frica lui Dumnezeu la pomenirea acestui praznic al mântuirei sufleteşti ce s'a dat nouă şi tuturor oamenilor prin Isus Christos Domnul nostru.

Când vă îndemn la aceasta ştiu şi eu, că seceta îndelungată din vara anului acestuia, v'a atins şi pe voi în măsură mai mare ori mai mică, cum a atins o parte mare din lume. Ştiu, că în urma secetei pământul n'a dat roada aşteptată, care se acopere multele trebuinţe ale vieţii omeneşti, şi mai ştiu şi aceea, că prin noua lege de învăţământ ni-se impun şi alte greutăţi, dar acestea toate nu au se micşoreze bucuria şi veselia sufletului vostru, pentrucă darul şi binecuvântarea cerească ce s'a dat tuturor oamenilor prin venirea pe pământ a Mântuitorului nostru Isus Christos, este cu mult mai mare şi mai însemnat pentru sufletul creştinesc, decât toate bogăţiile trecătoare ale lumii acesteia.

De aceea şi alte asemenea certări şi greutăţi au avut parte şi părinţii, moşii şi strămoşii noştri, dar cu toate greutăţile şi neajunsurile vieţii zilnice, această sărbătoare a venirii darului, acest praznic al împăcării omului cu Dumnezeu, când adecă după zisa psalmistului: „Mila cu adevărul s'a întimpinat, dreptatea cu pacea s'a sărutat“, părinţii, moşii şi strămoşii noştri l-a petrecut cu bucurie şi veselie sufletească, pentrucă fiind tari în credinţă în Dumnezeu, aveau şi convingerea necľătită, că certarea ce o trimite Dumnezeu asupra oamenilor este numai spre deşteptarea şi îndreptarea lor din cărările cele rătăcite, spre care scop Dumnezeu pune la probă statornicia lor în credinţă, şi ascultarea lor întru împlinirea poruncilor Lui, cum a pus la probă credinţa lui Iov şi ascultarea strămoşilor Adam şi Eva.

Dacă ceriul şi pământul s'au bucurat de o potrivă la venirea pe pământ a Mântuitoriului Christos; dacă părinţii, moşii şi strămoşii noştri au prăznuit cu bucurie şi veselie creştină acest praznic al mântuirei sufletului creştinesc; dacă părinţii, moşii şi strămoşii noştri au păzit credinţa în Dumnezeu între toate împrejurările vieţii şi n'au socotit certările de sus şi ispitele de jos, să facem şi noi tot asemenea. Să prăznuim şi noi cu veselie creştină şi să ne bucurăm de venirea darului mântuirei sufleteşti, pentrucă înţeleptul Solomon ne spune, că: „Mântuirea sufletului este bogăţia omului“.

Să păzim şi să ne întărim tot mai mult în credinţa în Dumnezeu şi aceasta credinţă s'o arătăm prin ascultarea şi plinirea cuvântului lui, iar aceasta nu numai pentrucă cuvântul lui Dumnezeu este poruncă, care trebue s'o păzească şi împlinească cu sfinţenie toată suflarea şi toată făptura; nu numai pentru aceea, ca să avem îndrăzneală a-l ruga să asculte şi el cererile şi să împlinească dorinţele noastre, dar şi pentru aceea, ca în casuri de ispite şi certări să avem liniştea sufletului despre datorinţele împlinite, şi astfel să avem nădejdea binelui între toate împrejurările vieţii, pentrucă dupăcum ne învaţă marele Apostol Pavel: „Prin nădejde ne-am mântuit“.

Să păzim credinţa în Dumnezeu, cum au păzit-o părinţii, moşii şi strămoşii, având înaintea ochilor şi cuvintele Apostolului nemuritor: „De este Dumnezeu cu noi, cine este contra noastră“. Să păzim credinţa în Dumnezeu, şi conform învăţăturei acelui Apostol, „să ne apropiem cu îndrăzneală la scaunul darului său ca să luăm milă şi să aflăm dar spre ajutor în vreme de lipsă“. Să păzim credinţa în Dumnezeu, pentrucă dupăcum ne învaţă şi Ap. Iacob: „Toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit vine de sus dela părintele luminilor, la care nu este schimbare, sau umbră de mutare“. Să păzim credinţa în Dumnezeu, căci dupăcum ne învaţă Ana, mama prorocului Samuil: „Domnul face sărac şi îmbogăţeşte, smereşte şi înalţă, ridică de pe pământ pe cel lipsit şi scoală pe cel sărac, ca să-l aşeze cu boierii poporului“. Să păzim credinţa în Dumnezeu, căci după mărturisirea dreptului Iov: „Dumnezeu arată fulgerului tunător calea şi tot el porunceşte a fi pe pământ zăpadă, furtună şi ploaie“. Să păzim credinţa în Dumnezeu şi să păzim şi plinim poruncile astfel, ca în vremea de certări mai mari ori mai mici fiecare creştin să poată zice cu inima veselă şi cu frunte senină, cum a zis dreptul Iov: „Certarea Ta Doamne mi-a păzit duhul meu“.

După toate acestea, rugând pe Dzeu, tatăl îndurărilor, să primească sfintele rugăciuni ce s'au făcut şi să vă răsplătească tuturor darurile şi jertfele ce aţi adus pentru biserică şi pentru sfintele ei aşezăminte, — îl rog totodată să trimită asupra voastră darul şi binecuvântarea sa cerească, care se lumineze mintea şi să îndrepte voia voastră spre împlinirea poruncilor dumnezeeşti şi ale sfintei noastre biserici, să lumineze mintea şi se îndrepte voinţa voastră spre păzirea credinţei, spre sporirea dragostei şi spre întărirea nădejdei voastre creştine întru Domnul, ca astfel să puteţi petrece cu bine şi mângăiere şi se ajungeţi, precum vă şi doresc din inimă, aceste sfinte sărbători la mulţi ani cu mai multă bucurie şi îndestulare. Amin.

Arad, la sfintele sărbători ale Naşterii Domnului din anul 1907.

Al vostru tuturor de bine voitor:

Ioan I. Papp
episcopul Aradului.

Oficială.

1. Protopopii să trimită taxa dela părechile cununate în 1907.

2 Parohii să dispună a se purta în ziua de Bobotează discul metropolitan.

Să se îngrijească de solvirea:

a) premiului de asigurare a edificiilor contra focului,

b) a taxelor la fondul de penziuni,

c) a dărilor de diferite soiuri.

Din despărţăm. Sibiiului al „Asociaţiunii.“

— Comuna Veştem. —

Cu plăcere constatăm, că între comunele din despărţământul nostru, în cari se manifestă mai mult interes faţă de înaintarea în cultură, numărăm şi *Veştemul*. Aici există *bibliotecă poporală*, care este, ca peste tot pe teritoriul despărţământului Sibiiu, în grija parohului.

Constă din 40 opuri. In anul 1903/1904 s'a înfiinţat şi *biblioteca tinerimei*, constă azi din 151 opuri, pe cari le cetesc adulţii, tinerii din şcoala de repetiţie şi elevii mai mari. Tinerimea aşa s'a dedat la cetit, *încât Duminecа aproape toate cărţile sunt scoaşe din bibliotecă şi distribuite între tineret.* Biblioteca se înmulţeşte an de an cu mai multe opuri, cumpărate din taxele de câte 50 bani, solvite de elevii şcoalei.

In fiecare Sâmbătă şi Dumінecă ţin învăţătorii dela şcoala grăniţărească *prelegeri economice*, la cari ia parte tinerimea de ambele sexe.

Rugăm pe on. paroh *Ioan Papiu*, ca să ţină unele „şezători literare“ şi cu poporul.

Scrisoare din Brad.

Intre oameni bunăvoire!

Brad, Decemrvrie 1907.

O salbă întreagă de mărgăritare au adus brădenilor zilele sfinte ale Naşterii Dlui. Biserica ticsită de mulţime neîncăpută; parcă anume a voit să audă, înţeleagă şi soarbă poveţele părinteşti, cu cari bunul părinte Arhiep. şi Metropolit î-şi mângăie fiii sufleteşti la praznice împărăteşti. Au isvorât din inimă bogată în iubire şi au răsunat din inimi curate.

Dragostea creştinească e isvorul binelui şi al fericirii!

Să cultivăm această virtute mare şi frumoasă, nu numai prin vorbe, ci şi prin fapte!

Să sprijinim si să ajutăm cele două aşezăminte sfinte — biserica naţională şi şcoala noastră confesională, — isvoarele dragostei către Dumnezeu şi deaproapele, singurele, ce ni-au rămas dela fericiţii părinţi de mai scumpă moştenire părintească.

Biserica ne-a păstrat ceea-ce avem mai scump: legea, limba şi datinile strămoşeşti, ea ne-a ocrotit contra nenumăratelor cercări grele în decursul timpurilor furtunoase, ne-a condus la limanul mântuirii, ea ne-a fost şcoală, ne-a produs bărbaţi luminaţi, ne-a arătat calea mântuirei!

Aceste şi altele au fost adevărurile auzite în aceste zile sfinte, cari într'una trebue să răsune în urechile celor ce au duh în ei.

Lumina sufletelor printr'o bună creştere religioasă, prin *învăţătură religioasă* — e singura doftorie, care ne va scăpa de peire.

Să jertfim pentru biserică, scoală, învăţătura religioasă, căci învăţăturile sunt mai preţioase decât aurul, argintul ori alte bunuri. Acestea să le închinăm pentru celea.

Invăţăturile apostoleşti au înălţat sufletele şi în inimile evlavioşilor. Pe mulţi i-au îndemnat la fapte creştineşti frumoase.

*

Inălţătoare au fost şi *colindele* celor 8 studenţi, cari au reprezintat *Craii lui Christos*, în Brad, şi comunele fruntaşe, Baia de Criş şi Criscior. Ei au fost pretutini întâmpinaţi cu iubire şi preferiţi între oaspeţii Crăciunului. Chiar şi cei depărtaţi de vatră şi-au arătat iubirea faţă de ei, deoarece obolul curat, vre-o 240 cor. l-au închinat pentru lipsa cea mai arzătoare, — a neamului luminare.

Tot la Crăciun s'a făcut în biserica din Brad dare de seamă despre jertfele aduse de plugarii din această comună pe altarul culturei neamului de astă toamnă până la Crăciun. Vre-o 180 bărbaţi şi femei au dăruit aproape 400 cor., dând dovadă, că înţăleg glasul Dlui.

La 28 Decemvrie s'a ţinut adunarea reprezentanţei gimnaziale. Au fost prezenţi 47 de reprezentanţi, din 72, în frunte cu protopresbiterul Cornel Lazar din Hălmagiu. S'a hotărât regularea emolumentelor învăţătorilor dela şcoala elementară împreunată cu gimnaziul, atât dela şcoala din Brad, cât şi la cea din Hălmagiu, conform legii din 1907. S'a staverit budgetul, asigurat salariul pentru al VI-lea profesor şi alte lucruri, cari ne vor înpintena şi încuraja să aducem jertfe fără prihană pentru luminarea obştească.

*

Iată salba de mărgăritare, care voie bună să deştepte în toţi, cari cu interes urmăresc trezirea neamului nostru din somnul cel de moarte al nepăsării!

Dr. P. O.

Salvarea şcoalelor.

Comuna Deda urcă salariul!

Din multe părţi ale arhidiecezei noastre vin ştiri îmbucurătoare. Astăzi cutare comună bisericească a ridicat salarele învăţătoreşti, mâne altă comună, şi aşa mai departe.

Cetisem mai multe corespondenţe apărute în preţuitul nostru ziar, cari au fost toate strigări de durere ale învăţătorilor noştri zdrobiţi de grija familiei lor. Aşa Dascălul Ion cerea, ca P. V. Conzistoriu să aplice concluzul congresual despre îmbunătăţirea salarelor, până la punerea legii în vigoare. Multe comune însă n'au aşteptat concluzul, ci au ridicat salarele din propriul lor îndemn, conform legii, încă de pe acum. Aşa şi comuna *Deda*.

Dumineca, în 2 Decemvrie 1907 s'a ţinut şedinţă cu comitetul parohial în această fruntaşă comună din tractul Reghinului, sub prezidiul dlui protopresbiter *Galacteon Şagău*, premergând dispoziţiile „Statutului organic“.

Fără nici o şovăire, comitetul parohial, fiind în curent cu condiţiile ajutorului de stat, a declarat, că până vor mai avea o coaje de mălai pe masă, oamenii noştri nu vor primi ajutor de stat, deşi şcoala e provăzută cu două puteri didactice. Declară deci cu mândrie, că ridică salarele ambilor învăţători la cifra prescrisă de lege, şi încă cu 1 Ianuarie 1908.

Din şedinţa comitetului s'a adus concluzul şi înaintea sinodului, unde lucrul era mai greu, nefiind unii dintre membri în curent cu trebile.

Aci a luat apoi lupta P. On. Domn protopresbiter *Galacteon Şagău*, care prin un discurs clasic a explicat sinodului chestia ajutorului de stat. Mărturisesc, că în viaţa mea n'am auzit pe dl protopresbiter vorbind aşa entuziasmat şi convingător ca acuma.

Discursul a avut succes strălucit, căci ajutorul de stat a fost respins, iar concluzul comitetului parohial a fost aprobat şi epitropia parohială îndrumată, ca cu 1 Ianuarie 1908 să-l execute.

Dl protopop a fost sprijinit în sinod de câţiva bărbaţi mai luminaţi, cum e casarul comunal *Ioan Ghidiu*, epitropul *Teodor Ghidiu* şi cantorul *Ştefan Morărean*. Notarul *Ioan Fincu* ne-a îmbiat cu ajutorul de stat, ca mai toţi notarii, dar pe urmă a devenit cel mai entuziasmat luptător pentru cauza şcoalelor

Mare a fost aci meritul P. On. domn protopresbiter *Galacteon Şagău*, căci a folosit o tactică de admirat.

Laudă ţi se cuvine însă ţie popor român din Deda, căci putere de viaţă se dovedeşte în tine. Viitorul tău va fi de aur, iar eu încheiu cu cuvintele poetului:

Acela 'n luptă grea se perde
Ce singur e rătăcitor,
Iar noi uniţi, în ori ce vreme,
Vom fi pururea 'nvingători!

Deda, 20 Decemvrie v.

G. C.

NOUTĂŢI.

Fond cultural. In parohia *Criscior* (protopresbiteratul Zarandului) s'a înfiinţat un *fond cultural* în sărbătorile Crăciunului, ale cărui litere fundaţionale, după ce vor primi încuviinţarea superiorităţii noastre bisericeşti, le vom publica, pentrucа să fie cunoscute tuturor. Ţărani simpli s'au angajat, după cum ni se scrie, a contribui, ori au depus chiar la moment câte 300—500 cor. numai ca să-şi poată mântui şi susţinea şcoala, conform legii şi trebuinţelor de acum. Iată ce poate face un preot vrednic! Iar poporul, care e în stare să aducă astfel de jertfe culturei sale, limbei şi naţionalităţii sale, e vrednic de admiraţia lumii.

*

Dela cassa arhidiecesană. Pentru gimnaziul din Brad au întrat dela comuna *Pianul-de jos*, protopresbiteratul *Sebeşului*, 105 cor. 2 fil. sumă la care au contribuit următorii: Biserica ort. 50 cor., Ioan A. Bena, paroh, Teodor Trifa et. cons. câte 5 cor., Ioan Marta pantofar, Ioan Radu notar, Felix Radu, Johanna Radu, Ioan G. Androni prim., Nicolae Todoran j. Savu Maft. Savu, George Oni. Androne, Nicolae Savu Bălan, Simeon Paştiu jun., Nicolae Muntean, Avram Santeiu, Savu Florea, Ioan Herlea, Ioan Sibişan, Ioan I. Popa, Ana Nic. Savu preoteasă, Ioan Ioan Marta panciu, Mafteiu Miga, Savu Miga jun., Nic. Todoran, Militon Todoran, Maria Mil. Todoran, câte 1 cor., iar alţii cu sume mai mici.

*

Ministrul de războiu al României, dl general *Averescu*, a fost primit zilele trecute în audienţă din partea monarhului nostru la Viena. S'a dat şi un prânz de curte în onoarea generalului român *Averescu*.

*

Răscumpărare. Domnul Dr. *Ioan Lupaş*, profesor seminarial şi-a rescumpărat felicitările de ziua onomastică cu 10 cor., date pentru „Muzeul Asociaţiunii“ din Sibiiu.

*

Pentru fondul gimnazial din Brad au dăruit cunună eternă înv. *Constantin Tipuriţa* din Vale, (lângă Sălişte) pentru soţia sa Măriuţa răp. la 16 Decemvrie 1907 suma de 50 cor., *Dr. Nestor Oprean* adv. în Nagy Szt. Miklós pentru finul său Iuliu Popi din Lipova 20 cor.; *Dr. Pavel Oprişa* şi soţia Eugenia, dir. gim. Brad, pentru mătuşa lor Rozalia Cuteanu din Deva 10 cor. Jertfa curată fie binecuvântată! *Direcţiunea gimnazială.*

*

Alegere de preot. Ni-s'e scrie, că Duminecă în 30 Decemvrie v. 1907 s'a efectuit în parohia *Şeica-mare*, sub presidiul domnului R. *Mircea*, protopresbiterul tractual, alegerea de paroh. Dintre cei 7 candidaţi a fost ales cu mare maioritate de voturi absolventul de teologie Pompeiu Moruşca, acum înv. în Pâclişa. Alegerea a decurs în cea mai perfectă ordine.

*

Răscumpărare de felicitări. Dl Dr. Ioan Borcia, profesor la şcoala civilă de fete a „Asociaţiunei“, şi-a rescumpărat felicitările pentru onomastica sa cu cor. 10, dăruite fondului „Masa învăţăceilor meseriaşi“ al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“.

*

† Petru Câmpean, paroh în Vălcelele rele, a răposat după un morb scurt de 3 săptămâni — în 11/I. n. d. a. la 6. ore. S'a înmormântat în 14/I. n. d. a. la 2 ore în cimiterul din loc. Il deplâng: Rozalia, ca soţie, Aurelia, Stefania, Emanoil, Pompil, şi Gleceria, ca copii Zenovie Oana şi Leonte Stoica, ca gineri. Odihnească în pace.

*

Mulţamită publica. Pentru Masa studenţilor dela gimnaziul din Brad, au întrat dăruiri dela următorii domni: *Cornel Lazar*, protopresbiter în Hălmagiu, ca binefăcător pe viaţă 20 cor., *Mihaiu Veliciu* adv. în Chişineu f. a. n. 15 cor., *Cornel Novac*, preot Almaş, din taxa de binefăcător pe viaţă 10 cor. Primească profundă mulţămită! *Direcţiunea gimnazială.*

*

Societatea „Steaua“ din Bucureşti a hotărât să tipărească, pentru a fi împărţită poporului din România, lucrarea dlui Dr. *Ioan Lupaş* despre începuturile neamului românesc, apărută în biblioteca poporală a Asociaţiunei noastre.

*

Daruri aduse bisericei. Din comuna Caşolţ ni se scrie, că s'au făcut pe seama bisericei de acolo următoarele dăruiri: Bucur Măglasiu a donat 100 cor., Radu Băncilă 20 cor., Ana Stan Buzdughină 9 cor., şi Bucur Dancaş 10 cor. Toţi aceştia sunt din Răşinari. A mai dăruit apoi şi Ioan Muţiu din Caşolţ 10 coroane.

*

Crăciun trist. Sârbii din Ungaria au obiceiul de a aşterne paie pe jos în ziua de Crăciun. Acest obiceiu i-a fost fatal locuitorului Mladin Lugumerski din Zombor, căruia căzându-i lampa din mână, paele s'au aprins şi l-au ars de viu şi pe el şi pe soţia sa.

*

† Ioan Savu. In ziua primă de Crăciun a fost înmormântat fruntaşul plugariu din comuna Şulumberg, *Ioan Savu*, mort în etate de 70 ani. Decedatul a servit bisericei întâiu ca învăţător, apoi ca cantor, peste 40 de ani. A fost membru şi jurat în comitetul comunal şi a fost membru în comitetul şi sinodul protopresbiteral în multe rânduri. Il deplâng, jalnica soţie Ana, fiii Moise, jude de tribunal în Deva, Ioan, preot în Veseud, şi ficele Ana şi Floarea. Fiei ţărâna uşoară!

*

Işi apără şcoala. In comuna Ticvanul-mic din comitatul Caraş-Severin (Banat) organele administrative au voit să înlăture inscripţia românească de pe şcoală. Ţăranii români, cari au clădit acest edificiu, s'au opus acestei dispoziţiuni, ca fiind, după părerea lor, nelegală. Nici chiar după ce jandarmii au întrevenit, Românii nu au lăsat să se pună pe şcoala lor inscripţia ungurească. Şcoala a rămas deocamdată fără nici o inscripţie.

*

Omor în biserică. După o ştire din Monastir, primită la patriarhatul din Constantinopol, un comitagiu bulgar a ucis în ajunul Crăciunului cu focuri de revolver patru persoane într'o biserică din Dragoş. Sigur, că era nebun.

*

Concert în Braşov. Concert şi convenire colegială împreunată cu teatru va arangia corul bisericei „Sfintei Adormiri“ din Braşovul-vechiu Duminecă, în 6 Ianuarie st. v. (19 Ianuarie st. n.) 1908 (în ziua de Bobotează), în sala hotelului „Central“ Nr. 1. Inceputul la 7 oare seara. Venitul curat este destinat fondului „Corului bisericei Sfintei Adormiri“ din Braşovul-vechiu. Contribuirile peste preţul de întrare se primesc cu mulţămită şi se vor publica.

*

Goană asupra cerşitorilor. Poliţia din Palermo a luat măsuri aspre contra cerşitorilor. Acei cari se constată, că pot munci, sunt închişi, dacă sunt prinşi cerşind. Din cauza aceasta mai multe sute de cerşitori s'au adunat în faţa primăriei oraşului, protestând în mod zgomotos contra măsurilor luate de poliţie.

*

Soiu nou de „agitatori“. Procurorul dela Kaposvar a intentat proces de agitaţie contra naţiunei maghiare şi a siguranţei statului, mai multor săteni din o comună germană. Agitaţia a găsit o procurorul în petiţia pe care ţăranii au adresat-o episcopului din Vesprem, cerând să li se facă în limba germană serviciul divin în biserică.

*

La darurile de Crăciun, împărţite în localităţile Reuniunei sodalilor rom. din Sibiiu la 23 Decemvrie vechiu între săracii nostri, au mai dat Nicolae Simtion, mem. onorar., Paul Muntean, colo. c. ş. r. penz., căpitanii D. Herbay şi G. Radeş, dna Iulia Dancăş, dir. şcoalei de menaj, C. Martea, funcţ. la „Albina“, G. Dordea, sodal blănar (Bungard), Ios. Barbu, restaur., Vic. Pop, farmac., dna Veturia Tritean, dna Ernestina Gundhard, domnişoara Ermina Franck, Ier. Spornic, fiecare câte 1 cor. I. Droc, protop. emer. (Mercurea), Ios. St. Şiuluţiu, jude reg. penz., Iul. Meinl, comers, Dr. A Crăciunescu, N. Vătăşan, Dr. I. Lupaş, D. Cunţan, C. Dimian, profesori sem., I. Rebega, funcţ. la „Albina“, Moravetz, argintar şi vice not. comit. Alex Simonescu, fiecare câte 2 cor., Dr. At. Marienescu, membru al acad. rom., 3 cor; Dr. Luc. Borcia, adv., elevele şcoalei de menaj. Dna Letiţia Bologa n. Papiu, dna Emilia Raţiu, dşoarele Dunca de Sajó, dşoara Sabina Brote, dşoara Aurelia Reou, Alexandru Deák, hornar, fiecare câte 4 cor., Dr. Carl F. Jickeli, comersant, Elevele interne ale şcoalei civile ale „Asociaţiunii“, dna Elena Dr. Meţianu (Zerneşti), fiecare câte 10 cor.; Victoria şi Timotei Popovici, 2 cor.; fraţii Gregoriu şi Pompiliu Verzariu, 3 cor.; dşoara Elena Petraşcu, directoară, şi L. Ferencz, croitor, câte 5 cor.; covrigarii Ştefan Moga, 70, Petru Moga 50, Albert Ganther 40, Dorstenstein 41 cozonaci, dna Ioana Rebega, 2 ferdele mere.

*

„Sacaşana“, cassă de credit şi economii în Ludoşul-mare îşi ţine *adunarea generală extraordinară* Duminecă, în 26 Ianuarie 1908 st. n. la 2 ore după ameazi în localul societăţii din Ludoşul-mare cu următorul program: 1. Deschiderea şi constituirea adunării generale. 2. Modificarea unor dispoziţiuni statutare. 3. Votarea regulamentului fondului de pensiune al funcţionarilor. In lipsa acţionarilor receruţi la adunarea generală din 26 Ianuarie, conform §-lui 36 din statutele societăţii, adunarea generală se va ţinea în 2 Februarie st. n. 1908 la 2 ore d. a. cu acelaş program. Domnii acţionari cari voesc a participa cu vot decisiv la adunarea generală sunt poftiţi, conform §-lui 32 din statute a şi depune înainte de adunare cu 1 oră acţiile, resp. titlurile provizorice (certificatul de acţii), scrise pe numele lor, respective pe numele acelora pe cari îi represintă, precum şi documentele de plenipotenţă la cassa societăţii.

*

„Luceafărul“, revista literară din Sibiiu, se ocupă în numărul duplu 23—24 din 1907, cu *stilul* instrucţiunei şi circularei, ce consistorul din Sibiiu şi cel din Blaj au dat pentru organele lor subalterne în chestiunea executării legilor nouă şcolare, şi zice între altele:

„Aici ne vom mărgini a da... câteva specimene de limbă românească. Credem că din ele va putea *detroge* oricine învăţătură“ etc.....

Incât ne priveşte pe noi (Sibienii) observăm, că „specimenele“ înşirate nu au vre-o importanţă deosebită. Pentru-că în cea mai mare parte sunt termini întroduşi în stilul nostru birocratic, încă mult înainte de zemislirea „Luceafărului“. Iar între stilul *birocratic* şi cel *literar*, credem, că va face oare care deosebire şi redacţia din chestiune.

Altcum, chiar erori de stil să fie unele, ceeace uşor se poate întâmpla fiecăruia (cum arată şi sublinierea de sus din textul „Luceafărului“), dar „*magna ingenia*“ (vorba dlor) nu se ocupă cu astfel de *nimicuri* în faţa marelui pericol, ce amenință şcoala română!.. Numai Grecii din Constantinopol mai făceau astfel, când tunurile Turcilor băteau la porţile cetăţii. — Curat: Satul arde, baba se piaptănă!

Noi când vedem cu ce frază românească îşi începe „Luceafărul“ lecţia, anume: „Credem, că din ele va putea *detroge* oricine învăţătură“, — nu putem reflecta altceva decât: Doftorule, vindecă-te pe tine!

*

Răscumpărare. Dl Dr. *Ioan Dobre*, catichet şi funcţionar conzistorial şi-a răscumpărat felicitările de ziua onomastică cu 10 cor., date în favorul fondului pentru ridicarea monumentului lui *Şaguna*.

*

Episcop nou catolic. La Timişoara va fi numit episcop romăno-catolic în locul decedatului Dessewffy Sándor, canonicul şi deputatul dietal din partidul poporal *Csernoch János*.

Poşta ultimă.

Demonstraţiuni în Zagreb.

Noul ban al Croaţiei, baronul *Rauch*, a fost primit Mercuri la gara din Zagreb de către autorităţile publice cu vorbiri de salutare, iar din partea mulţimei cu fluerături şi şi strigări de „*Abzug*“, aşa, că la salutul ce i-se adresase din partea corpului de funcţionari nici n'a putut să răspundă.

Banul a urcat trăsura, împreună cu suita sa, şi a pornit să meargă în oraş. S'a născut însă o învălmăşală mare şi un sgomot asurzitor, şi trăsurile nu puteau să înainteze. La un moment dat au început să sboare pietrile prin aer, pe deasupra trăsurilor, şi toate geamurile dela trăsuri au fost sparte.

Cu mare greutate şi-a făcut drum trăsura banului, apoi celelalte, şi au intrat în oraş, căci a întrevenit poliţia şi a resfirat mulţimea cu sabiile. Sunt mulţi răniţi şi mulţi arestaţi. Un domn din suita banului încă a fost rănit cu o peatră.

Pe noul ban l'au lăsat nepăsător aceste demonstraţiuni, şi a declarat în faţa unui gazetar, că va face el ordine în Croaţia şi Slavonia!

Consemnarea contribuirilor

ca răscumpărare a felicitărilor de Anul nou pentru Muzeul „Asociaţiunii“.

Confirmăm cu mulţămită primirea următoarelor sume dela P. T. Domni: Ioanichie Neagoe, par., dir. de bancă, Román-Petre, Alexandru Nemeş, jude reg. în p., Gherla, Dr. Stefan Morariu, adv., Cluj, fiecare câte 10 cor., dşoara Iconia Borca, Román-Petre 6 cor., Francisc Cosma, Peér 4 cor. 50 fileri. Alex. Mocsonyi, Birchiş 50 cor., Dr. Zosim Chirtop, advocat, Câmpeni 20 cor., Dr. Nicolae Şerban, adv. şi deputat dietal cu soţia, Făgăraş, Dr. Enea Draia, advocat, Murăş-Oşorheiu, câte 10 cor., Dr. Emil Târnăveanu, medic, Bran, Vasile Mica, proprietar, Someş-Odorheiu, Dr. Iustin Pop, advocat, Deva, Nicolae Albu, senator orăşenesc, Ocna, Paul Muntean, locotenent-colonel în pens., Sibiiu, Sebastian Olariu, protopop, Făget, fiecare câte 5 cor., Constantin Băilă, Sân-Petru (com. Torontal) 3 cor., Teofil Dragomir, proprietar, Lupoaia, N. Comaniciu, notar, Gurarâului, Florian Rusan, Alba Iulia), Iosif Goia, contabil, Sebeşul-săsesc, Ioan Simu, Arad, Ioan Marienescu, not., Uceainfer., G. Negoescu, Buzeu-ung., fiecare câte 2 cor.

Sibiiu, 10 Ianuarie 1908.

Prezidiul Asociaţiunii:
Iosif Sterca Şuluţu.

Din public.*)

Mulţămite publice.

In scopul procurării instrumentelor la înfiinţânda orchestră în Câmpuri Surduc, învăţătoriul L. Suciu, cu o parte a corului bisericesc, a colindat în ziua de Crăciun a. c. în Ilia-M. la acei preastimaţi domni, cari denainte au iscălit o listă, ca formă de invitare.

Cu această ocaziune au binevoit a contribui: P. O. D. George Oprea, ppresb. 5 cor., Iosef Csuts 10 cor., Ioanichie Olariu, tutor cerc. 10 cor., Buda Maria 2 cor., Petru Blaj 1 cor., Ciocan Mihaiu 2 cor., In biserică a adunat epitropia 16 cor. 28 fil., Iuliu Orbonaş 4 cor., Demetriu Datea 4 cor., Colibaş Ioan 2 cor., Florea Andronic 1 cor., Iosif Dimper 4 cor., Dumitru Colibaş I. Petru 2 cor., Buda Petru I. Mihaiu 3 cor., Cifra Partenie 2 cor., Mitru Suciu 1 cor. Din Gothatea: D. Miron Oprean, preot 4 cor., Ioanichie Olariu, învăţ. 4 cor. Din Gurasada: Iosif Olariu 2 coroane.

Suma incursă 79 cor. 28 fil. Din ea nu s'a cheltuit nimic. Completându-se la 80 cor. s'a depus deocamdată la „Insoţirea de credit“ din loc.

Pentru toate aceste contribuiri primească preastimaţii domni sinceră mulţămită.

Câmpuri-Surduc, la 26 Decem. v. 1907.

Ioan Budoiu
preot.

*

Poporeanul meu George I. S. Suci, întorcânduse din România prin Braşov, a cumpărat de aci 2 sfeşnice foarte frumoase de argint de China în preţ de 24 coroane şi un ochtoic cu litere latine, editura librăriei Ciurcu cu 2 cor. 30 bani şi le-au dăruit îndată cum a sosit acasă sfintei noastre biserici — spre vecinica pomenire a lui şi a soţiei sale Elisaveta. Sfeşnicele după cererea donatorilor au fost aşezate în sfântul altar pe prestol.

Dumnezeu să le primească această jertfă.

„Pre ceice iubesc podoaba casei tale preamăreştei Doamne cu dumnezeească puterea ta.“

Pentru fapta aceasta creştinească le aduc şi eu mulţămita mea sinceră.

Bundorf în 18 Dec. 1907.

Ioan Curta
paroh gr. ort.

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul“, Nr. 23—24, a apărut cu următorul sumar: M. S. Rimniceanu Giotto, D. M. Teodorescu: Casa lui Mazăre, V. Buta: Din popor, Octavian Goga: Iudita (poezie după I. Liss). I. Ciocârlan: Inimă de mamă (nuvelă). I. Agârbiceanu: Nepotriviri (nuvelă) Cronica: Teatrul nostru. Incă odată „Puterea întunerecului“. Solidaritate interconfesională. „Die Karpathen“. Expoziţia de copii din Ilimbav. Bibliografie. Poşta redacţiei. — Poşta administraţiei. Ilustraţiuni: Giotto. Madonna din Ognisanti. Florenţa. — Niccolo Pisano. Prezentarea în templu. — Giovanni Pisano. Omorârea pruncilor. — Cimabue. Madonna de Rucellai. — Giotto. Renunţarea Sf. Francisc la averile pământeşti. — Giotto. Ioachim la păstori. — Giotto. Intâlnirea Mariei cu Elisabeta — Giotto. Plângerea lui Iisus. — Naşterea Sf. Ioan şi darea numelui de către Zaharie — Giotto. Căsătoria lui Sf. Francisc cu sărăcia. — Expozişia de copii din Ilimbav: Mamele cu copii premiaţi. Primul premiat la expoziţia de copii din Ilimbav.

*

Anunţ literar. Revista „*Viaţa literară şi artistică*“, intrând în anul al III-lea de existenţă, va apare de aci înainte în editură proprie, cu un format mai mare şi cu colaborarea mai multor forţe literare independente, tratând toate chestiunile culturale la ordinea zilei. Abonamentul anual (pentru Ungaria) 7 lei. A se adresa dlui Virgil *Cioflec*, publicist, str. Fetei Nr. 13, Bucureşti. Revista apare în fiecare săptămână în 8 pagini, format folio.

Teatru.

Sâmbătă: *Ein tolles Mädel*, operetă.

Creşterea dinţilor la copii

causează de multeori greutăţi. O uşurinţă pentru acestea este Emulsiunea lui SCOTT. „Scott“ desvoaltă apetitul, aduce putere şi sănătate şi produce micuţului

dinţi albi şi tari.

Emulsiunea lui Scott are gust bun şi dulce încât toţi copiii o iau cu plăcere, regulează mistuirea, liniştește nervii şi aduce atât copiilor cât şi părinţilor nopţi liniştite, neturburate. 10 (276) 3—4

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50.

De cumpărare în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

An nou fericit

dorește tuturor cunoscuților săi valoroși

Carol Halmen

inspectorul băncii generale de asigurare mutuală „Transilvania" în Sibiiu,
[4] 1—1 Str. Cisnădiei 28.

„VOILEANA", cassă de economii, societate pe acțiuni în Voila.

Domnii acționari ai cassei de economii „Voileana", societate pe acțiuni în Voila, se învită la a

IV-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Voila, la **23 Februarie** st. n. 1908 la 2 oare d. p. în localul băncii.

Obiectele la ordinea zilei sunt:

1. Raportul direcțiunii și al com. de supraveghiere despre gestiunea societății pe anul 1907.
2. Prezentarea bilanțului încheiat cu 31 Decemvrie 1907.
3. Distribuirea profitului curat.
4. Fixarea marcelor de prezent pentru membrii direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere.
5. Alegerea comitetului de supraveghiere pe un nou period de 3 ani.

NB. Domnii acționari, cari în senzul §-lui 17 din statutele societății voesc a lua parte la adunarea generală în persoană, sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune acțiile și eventual dovezile de plenipotență cel mult până în 22 Februarie st. n. 1908 la 12 oare a m. la cassa societății.

Voila, în 10 Ianuarie 1908.

[3] 1—1 **Direcțiunea.**

Contul Bilanț cu 31 Decemvrie 1907.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1907. December hó 31-ével. **Pasiva—Teher.**

	K f
Cassa în num. — Pénztár készlet	13,189·77
Cambii escontate — Leszámitolt váltók	465,443·60
Credite cambiale hipotec. — Jelzálog kölcsön	39,728·—
Mobiliar — Felszerelés	897·97
Diversi debit. — Különféle adósok	1,412·26
	520,671·60

	K f
Capital — Alaptőke	120,000·—
Vărsat — Befizetett	82,016·—
Depuneri — Betétek	336,055 21
Fond de rezervă — Tartalék alap	27,584 17
Cambii reescontate — Visszleszámitolt váltók	50,682·—
Dividende neridicate — Fel nem vett osztalékok	30 —
Interese transitorii — Átmeneti kamatok	13,541 30
Profit curat — Tiszta nyereség	10,762·62
	520,671 60

Contul Perdere și Profit.

Spese—Kiadás. Veszteség és Nyereség számla. **Venite—Bevétel.**

	K f
Interese la depuneri — Betéti kamatok	14,182·08
Interese de reescont — Visszleszámitolási kamatok	4,831·94
Spese de birou — Irodai költségek	1 294 22
Salare — Fizetések	2 408·—
Marce de prezență — Jelenléti dijak	230·—
Dare directă și arunc — Egyenes és pótadó	1,770·51
10% după interese de depuneri — 10% betéti kamat után	1,427·21
Chirie — Házbér	200·—
Competințe de timbru — Bélyeg illeték	149·49
10% amortizare din mobiliar—10% törlesztés felszerelésből	99·77
Profit curat — Tiszta nyereség	10,762·62
	37,355·84

	K f
Interese de escont — Leszámitolási kamatok	27,914·39
Interese de întârziare — Késedelmi kamatok	6,734·95
Interese hipotecare — Jelzálogos kamatok	2,551·90
Interese hipotec. rest — Jelzálogos késedelmi kamat.	18 60
Taxe de transcrieri — Átirási dijak	136·—
	37,355·84

Voila, în 31 Decemvrie 1907.

George Vasu m. p., prședinte-cassar. **Leon Solomon** m. p., v.-președinte. **G. Vasu** m. p., contabil.

Membrii în direcțiune:

G. Dobrin m. p. **Dr. O. Vasu** m. p. **V. V. Mușiatu** m. p. **I. Dobrin** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghere am examinat Contul prezent și l'am aflat în deplină consonanță cu registrele, cari au fost purtate în ordine.

Solomon Făgărășiau m. p. **Ioan Dejenariu** m. p. **Ioan Prescurea** m. p.
Trandafir Dragomirescu m. p. **Ioan Moian** m. p.

Propunerea direcț. referitor la împărțirea profitului curat de K 10,762·62.

1.	5% dividendă la acționari	K	3,344·02
2.	Fondului de rezervă	„	6,157·46
3.	8% Tantiemă direcțiunii	„	593·48
4.	4% Tantiemă comitetului de supraveghere	„	296·74
5.	3% Tantiemă funcționarilor	„	222·55
6.	2% Pentru scopuri filantropice și anume:		
	a) Bisericei greco-orientale din Voila	„	100·—
	b) Bisericei greco-orientale Sâmbăta infer.	„	48·37
	Total	K	10,762·62

Direcțiunea.

8895 sz. 1907. B. [1] 1—3

Hirdetmény.

A nagyszebeni kir. törvényszék közre teszi, hogy Szeben vármegyébe kebelezett Nagycsür község határába eső elpusztult szölök területek részleges tagositás elrendelése iránt Gierlich Tamás és stb. érdek társa ottani lakosok kérvénye folytán a tárgyatást elrendelte, és ennek határnapjául 1908. évi februán 26-án dél el. 9 órakor a nagycsüri községi irodába kitüzte.

Ezen tárgyalásra az összes érdekelt szölő birtokósok, azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy az arra meg nem jelenő birtokosok a tagositásba beleegyezöknek fognak tekintetni.

Kelt Nagyszeben a kir. törvényszék mint polgári biróságnak 1907. december 24-én tartott üléséből.

Dr. Kemény elnök. **Dezső** jegyző.

11600/907. sz. [2] 1—1

Versonytárgyalási hirdetmény.

Szebenvármegye közgyülésének 1907 évi október 7-én kelt 513 sz. határozata alapján Szebenvármegne területén átvonuló törvényhatósági közutak fentartásához 1908. 1909. és 1910 években szükséges *kavics szállitásának* biztositása végett zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik, mely folyó évi január 31-én d e. 10 órakór a vármegyeház kistermében fog az ajánlattevők jelenlétében megtartatni.

Felhivatnak ennélfogva vállalkozni óhajtók, hogy kellően felszerelt zárt ajánlataikat a fent jelölt időpontik nálam annál inkább igyekezzenek beadni, mivel később érkezett ajánlatok ugy szintén a távirati uton érkezett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A szállitás 5 csoportra van beosztva és az ajánlatok ezen csoportak szerint külön külön teendők s a vállalat is csoportonként fog kiadatni.

Ezen kivül külön vállalat tárgyát képezi a mohi kőbányából szállitandó kavics előállitása.

Az ájánlatok öt pecséttel zárt boritékban adandók be s a boritékra ráirandó azon csoport neve, amelyikre az ajánlat vonatkozik.

Az ajánlatok az államépitészeti hivatalban kapható felosztási kimutatási minta szerint teendők meg, megjegyeztetvén, hogy a felosztási kimutatásban minden egyes kilométer mellé az ajánlott ár számmal és betüvel kiirandó. A vállalat oda itélése az árlejtés napjától számitott 30 napon belül fog megtörténni s az ajánlattevők ajánlataikkal ez időpontig kötelezettségben maradnak.

A beérkezett ajánlatok közt az ajánlott árakra való tekintet nélkül a szabadon választás fentartatik.

A csoportonként ajánlott árakra való tekintet nélkul a szabadon választás fentartatik.

A csoportonként ajánlott árak összegének 5% készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban a helybelyi kir. adóhivatalnál teendő le és a befizetést igazoló letéti nyugta csatolandó az ajánlathoz.

A szállitási szerződési minta, részletes feltételek és a felosztási kimutatás valamint a kavics minták az államépitészeti hivatalnál a hivatalos órák alatt átvehetők, illetve megtekinthetők.

Nagyszeben, 1908 évi január hó 8-án.

Reisenberger
alispán.

8845 sz. 1907 polg. [363] 3—3

Hirdetmény.

A nagyszebeni kir. törvényszék közzé teszi, hogy Szebenvármegyébe kebelezett Szelindek község határába eső az elpusztult szölök területe részleges tagósitásának elrendelése iránt Hallmen Márton és 140 érdektársa ottani birtokosak kérvénye folytán a tárgyalást elrendelte s annak határnapjáik 1908 évi február hó 24-ik napját d. e. 9 órakor a szelindeki községi irodába kitüzte.

Ezen tárgyalásra az összes érdekelt szölő birtokosak azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy az arra megnem jelenö birtokosak atagósitásba beleegyezöknek fognak tekintetni.

Nagyszeben, a kir. törvényszék mint polgári biróságnak 1907. évi deczember hó 17-én tartott üléséböl.

Dr. Kemény elnök. **Csegezy** jegyző.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16
în casa sa proprie „La Cizma roșie"
cel mai mare
depozit de încălțăminte
pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 39—

Viță nobilitată aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma
Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu și cea mai solidă
Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 59. (Ardeal).
Rog cereți listă pentru prețuri ilustrată!
Lista pentru prețuri conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredința despre promptitudinea firmei și bunătatea materialului. [307] 22—40

Prin **Libräria arhidiecezană** din **Sibiiu** (Nagyszeben) se pot procură
sigile pentru oficii
parohiale, protoprezbiterale și alte oficii, cu prețul de **4 cor.** cu cruce sau biserică în mijloc **5 cor. 40 fil.**, cu hramuri sau alte embleme **8 cor**, plus porto postal 60 fil. cu ramburs 70 fil

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.
Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timișoara-Fabric
se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 10—52
Clopotele găurite
o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**
Prețcuranturi ilustrate gratis.

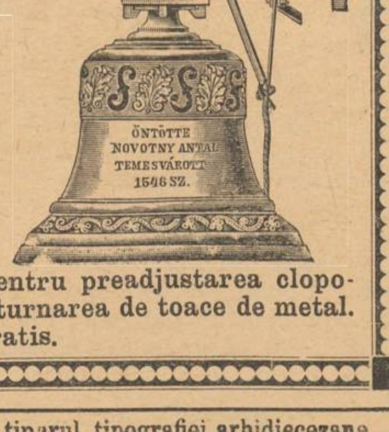

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 3 Sibiiu, Marţi 8/21 Ianuarie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Greşelile şi păcatele politicei de naţionalităţi.

I.

In epoca extinsă asupra multor veacuri ale existenţei statului nostru, n'a existat *„chestie de naţionalitate“*. Intreaga atenţiune şi putere a naţiunei politice, compusă din popoare de multe limbi, a fost reclamată de luptele sângeroase purtate pentru existenţă, şi această luptă pe moarte şi viaţă a unit popoarele patriei, fără deosebire de limbă, întru apărarea căminului comun, ameninţat în existenţa fisică.

Cu limba nu şi-a bătut capul nime. Nisuinţe culturale s'au manifestat numai la o parte disparentă a clasei privilegiate, dar şi aici mai mult în direcţie internaţională-creştină, decât maghiară-naţională.

Nime nu s'a gândit la crearea unei unităţi de limbă, dupăce era încă în vie memorie vorba paradoxală a primului nostru rege sfânt: *regnum unius linguae debile et imbecillum.*

Numai revoluţia spirituală, care a însoţit răsboiul pentru libertate, a fost chemată să generaliseze aşa numitele nisuinţe culturale naţionale, atât în conştienţa maghiarimei, cât şi în a celor de altă seminţie.

Evoluţiunile acestea spirituale au dat naştere nisuinţelor contrare culturale şi de rasă, cărora este a se mulţămi naşterea chestiei celei mai mari, mai grele şi mai arzătoare în politica internă, a *problemei naţionaliste.*

Pe urma ideilor mari şi a idealelor democratice naţionale ale marei revoluţiuni, uriaşii spirituali ai naţiunei noastre au contemplat la 1868 prima modalitate sistematică pentru resolvarea acestei probleme, şi au stabilit în articolul de lege 44 ideile conducătoare şi dispoziţiunile concrete, prin cari credeau că poate fi asigurată pacea cu naţionalităţile.

Concepţia largă a lui *Deák Ferencz* şi a baronului *Eötvös József* a mânecat din principiul „cuique suum“ şi din ideea fundamentală de aci isvorâtă, ca să se dee Maghiarului ce e al Maghiarului, iar naţionalităţilor aceea ce lor le compete, atât pe basa legii naturei, cât şi pe basa tradiţiei istorice a ţării.

Aceşti mari bărbaţi aveau înaintea ochilor o naţiune politiceşte unitară, nedespărţită, ai cărei *membri egal îndreptăţiţi sunt toţi cetăţenii patriei.* Aceasta o esprimă şi cuvintele de întroducere ale legii de naţionalităţi:

„Fiindcă toţi cetăţenii Ungariei, chiar şi după principiile fundamentale ale constituţiei, formează împreună o naţiune în înţeles politic, naţiunea ungară unitară şi nedespărţită, al cărei membru egal îndreptăţit e fiecare cetăţean, aparţină el la oricare naţionalitate;

fiindcă mai departe aceasta egală îndreptăţire numai cu privire la întrebuinţarea oficioasă a diferitelor limbi usuate în ţară, şi numai întru atâta poate fi supusă regulelor speciale, întrucât o cere aceasta unitatea ţării, posibilitatea practică a guvernării şi a administraţiei, şi esecutarea punctuală a justiţiei: *deplina egală îndreptăţire a cetăţenilor rămânând neatinsă pentru toate celelalte raporturi*, cu privire la întrebuinţarea oficioasă a diferitelor limbi vor servi ca cinosură următoarele regule“.

După întroducerea aceasta legea înşiră drepturile şi restrângerile întrebuinţării limbilor, şi stabileşte, că *în şcoalele confesionale limba de propunere poate fi stabilită în liberă voe* (§-ul 14), ba decretează chiar, că:

„Din punctul de vedere al cultivării şi al bunei stări publice fiind şi pentru stat succesul instrucţiunei publice cel mai înalt scop, e dator acesta (statul) să se îngrijască, după putinţă, ca în institutele de stat, cetăţenii de orice naţionalitate, acolo unde trăiesc împreună în masse mai mari, *să se poată cultiva în apropierea ţinutului lor în limba lor maternă, până acolo, unde se începe cultivarea mai înaltă academică*“, iar mai departe dispune, că:

„In institutele inferioare şi superioare *de stat*, esistente în ţinutul acela, ori de acum înainte înfiinţate, în cari sunt în us mai multe limbi, pentru fiecare din aceste limbi să se creeze catedră de limbă şi literatură“.

Că oare umblat'a pe cale corectă legislaţiunea dela 1868, când contrastele naţionaliste a crezut că le va evita prin echitatea şi toleranţa tradiţională de drept, respective de limbă, remâne chestie deschisă, câtă vreme noi am pus în vigoare numai *o parte* din disposiţiunile legii amintite, iar cu esecutarea celeialalte părţi am rămas datori naţionalităţilor noastre.

Prin aceasta am creat primul gravamen, un moment psihologic, care în sine luat e acomodat se motiveze supărarea şi neîncrederea concetăţenilor de altă limbă. Tocmai de aceea, nu pot considera de justificată hipoteza accentuată ca motiv pentru denegarea punerii în vigoare a legii, respective a esecutării legale a ei, că *naţionalităţile, prin ţinuta lor nemulţămitoare şi duşmănoasă s'au făcut nevrednice de favorurile ce se intenţionase a li se da.*

Răsturnată fiind hipoteza aceasta, devine dubioasă şi conclusia scoasă din ea, după care am comite greşală politică, sinucidere naţională, dacă am da în mâna *„inimicilor“* nostri o astfel de armă, pe care o vor întoarce în contra noastră şi întăriţi cu ajutorul ei se vor năpusti asupra nimicirei supremaţiei noastre naţionale.

Nedumeririle ce le am faţă cu astfel de hipoteze mi-le întăresc încă şi experienţele generale psihologice, cari ne învaţă se cunoaştem acel elementar adevăr, că *afecţiunea semenului nostru numai bunăvoinţa manifestată faţă de el, şi mai ales respectarea intereselor sale juste poate se o deştepte şi asigure, pe când tratarea nedreaptă, egoistă şi răutăcioasă încă şi din dulcele nostru frate face duşman pentru noi.*

Tocmai de aceea, concetăţenilor de altă limbă numai atunci li-s'ar putea face imputarea, că sunt nemulţămitori şi nevrednici de favorurile de drept, dacă le-am fi dat aceea cu ce le suntem datori, pe deplin şi *fără detragere.* Şi tocmai această *detragere*, reţinerea unei însemnate părţi din drepturile la cari ne obligă legea fundamentală de naţionalităţi, de natura unei convenţiuni de drept public, confiscarea acelora în mod unilateral şi volnic, formează punctul critic, dela care mânecând, am construat o hipoteză şi mai nouă şi şi mai critică, anume, că *naţionalităţile noastre sunt duşmanii naturali ai statului maghiar şi ai naţiunei maghiare, şi primind teza ca axiomă, pe ea ne-âm clădit cel mai nou sistem politic, al cărui principiu conducător e, contopirea naţionalităţilor, nimicirea individuatitităţii lor proprii etnice.*

Cu aceasta am provocat apoi pe faţă, nu numai antipatia conpatrioţilor de altă limbă, dar şi înverşunata lor resistenţă faţă de sistemul şi de măsurile, în cari ei văd atentat nedrept îndreptat în contra limbei lor, garantată prin lege positivă, în contra culturei lor, şi prin aceasta în contra existenţei lor de neam.

Resistenţa aceasta şi însoţitoarea agitaţie a fost binevenită apostolilor politicei intransigente naţionale, cari văzând în aceste reflexiuni duşmănoase expresiunea tendenţei sistematice în contra statului şi în contra legii, şi prin aceasta justificarea direcţiei lor intransigente, au dat cu desăvârşită linişte sufletească lozinca fatală: *Carthaginem delendam esse censeo.* Cu aceea, că conclusia e scoasă din premise false, şi nu poate să fie corectă, puţini şi-au bătut capul. Mai puţin aceia, cari nu din esaminări psihologice şi logice, ci din lozince cu sunet bun sunt obicinuiţi aşi construi teoriile politice, aşi croi astfel de direcţiuni şi ale propaga, fără a afla de lipsă se observe regula lui *„audiatur et altera pars“*, care formează condiţia primordială a unei judecăţi corecte, şi fără a espune în modul acesta teoriile lor judecăţii controlătoare.

Astfel se nasc, din informaţiuni unilaterale, teorii false, cu lozincele populare luate din ele, şi astfel de direcţii politice, în faţa cărora, tocmai în urma *„popularităţii“* lor, sunt siliţi a se pleca şi cei înţelepţi. Dar o astfel de *disposiţie publică* a fost şi aceea, care a pus pe Mântuitorul pe cruce, iar pe *Galilei* pe rug.

E o apariţie, pe cât de caracteristică, pe atât de întristătoare, că din astfel de informaţiuni unilaterale, tocmai de aceea deci greşite, se nutreşte, nu numai marele public, partide întregi regnicolare, ci şi guvernul însuşi. E aproape de necrezut, că guvernele noastre, cari au abandonat principiile politice stabilite de *Deák* şi *Eötvös*, fără a fi fost în stare să croiască altă direcţie conştientă, pe ce informaţiuni unilaterale şi superficiale sunt silite a se rezima la resolvarea chestiunilor, cari stau în cea mai strânsă legătură cu bunăstarea şi existenţa din viitor a ţării! Aproape cu mirare am observat, cum guvernele noastre (cu excepţiunea singurului *Széll Kálmán*, care a aflat de bine să disolve *secţia de naţionalităţi* a lui Bánffy) mai ales dela astfel de indivizi îşi primesc datele referitoare la chestia de naţionalitate, cari înşişi nu cunosc raporturile, şi provoacă luarea celor mai greşite măsuri. Politică *conştientă* naţionalistă înzadar căutăm, pentrucă ori încătro privim, nu vedem decât *încercare*, aşa numită *„vurştlizare“*, fără nici un sistem, iar în timpul mai nou astfel de dispoziţiuni, cari potenţează numai chaosul şi sunt bune numai să înstrăineze şi mai mult naţionalităţile.

Aşa am ajuns acolo, că astăzi o parte a poporaţiunei se află în luptă deschisă cu ceealaltă, şi cu aşa ură înverşunată se năpusteşte una asupra celeialalte, spre marea delectare a duşmanilor nostri din afară, ca cei doi lei mânioşi ai baronului *Münchhausen*, cari s'au mâncat reciproc şi numai cozile rămase pe câmpul de luptă mai vesteau urma lor.

Dupăce nu aflu de dorit, ca noi se ajungem, cu naţionalităţile noastre, ca cu o parte din corpul naţiunei noastre, soartea acestor doi lei, cred că împlinesc numai o datorinţă faţă de patria mea şi faţă de conştienţa mea proprie, dacă vin, tocmai acum, când a întrat, în urma interesării străinătăţii şi a amestecului acestuia în mod revoltător, în stadiul cel mai acut chestia de naţionalităţi, atât de neglesă şi de stricată, ca se luminez cu date positive chestia aceasta, şi se descoper pe faţă *greşelile şi păcatele politicei noastre de naţionalităţi*, dar totodată şi cerinţele unei direcţii politice mai corecte şi mai oportune, cu inima caldă, mintea trează, cu ajutoriul istoriei şi al logicei neînşelătoare a faptelor, pe seama părţii din publicul cel mare, care e accesibilă pentru astfel de sisteme.

Situaţia a devenit acută prin reforma electorală, care stă în legătură strânsă cu chestia de naţionalităţi şi prin mişcarea crescândă socialistă, de altă parte şi prin chestia croată, asemenea de caracter acut, şi în urmă prin purtarea îngrozitor de temerară a aliaţilor nostri austriaci, manifestată paralel cu turburările acestea; şi nexul causal între aceste apariţiuni nu poate să-i scape din vedere aceluia, care *nu vede în ele numai un joc simplu al fatalei întâmplări, ci o astfel de evoluţiune politică socială, provocată de motive de mare importanţă, care se pregăteşte se restoarne întreaga noastră alcătuire de stat, se derime eghemonia rassei maghiare şi se nimicească esistenţa noastră naţională.*

Având în vedere, că acum conflictul cu Croaţii se află la loc de frunte în situaţia politică, *cu el* vreau să mă ocup înainte de toate, mai ales pentru aceea, pentrucă conflictul acesta cade în afară de cadrele chestiei de naţionalitate, şi astfel poate fi tratat separat, din puncte de vedere divergente, aproape contrare celor ce sunt de observat cu privire la esenţa chestiei de naţionalitate.

Evenimentele anului trecut.

Dacă aruncăm o privire fugitivă asupra întâmplărilor petrecute în toate ţările de pe faţa globului în cursul anului 1907, trebue să mărturisim, că anul ce s'a încheiat, a fost un an teribil.

Criza americană a provocat o panică pe teren economic, de care încă se resimt toate popoarele. Banii, acel nerv al existenţei muncitorimei, ca şi al capitaliştilor, au devenit scumpi şi cu scumpetea lor s'a îngreunat peste măsură traiul, provocând pretutindeni turburări sociale.

Conferenţa de la Haga, cu toate silinţele diplomaţilor doritori să reducă cheltuelile pentru armată, n'a adus nici o uşurare.

Din contră, s'a vorbit la conferinţa păcei mai mult de războiu, iar popoarele s'au putut convinge, că pentru a avea pace, vor trebui şi de aci înainte să se pregătească de luptă. Desarmarea a rămas un pium desiderium.

Anglia, propagatoarea principală a desarmării, şi Statele-Unite, nu se sfiesc a vorbi de pace, întărindu-şi în acelaş timp forţele pe uscat şi pe mare. Cu deosebire marea republică nord-americană îşi găseşte o distracţie să-şi trimită în apele Pacificului formidabila sa escadră pentru a intimida pe neastâmpăratul rival, năvalnicul popor al Niponului. Invaziunea japoneză pe coastele americane a devenit în anul 1907 un pericol serios pentru Statelo-Unite.

Teribil a fost anul 1907 pentru Franţa, care din cauza Marocului era pe aci să se încurce într'un sângeros conflict cu Germania. Conferinţa de la Algeziras a pus însă capăt marilor dificultăţi, prin cari a trecut republica franceză pe terenul politicei externe. Mai greu a dus-o statul francez în lupta, ce a purtat-o contra bisericei. Aplicarea legei separaţiunei a împărţit Franţa în două tabere duşmănoase. Pe lângă toate acestea statul francez a mai fost serios zguduit în anul 1907 şi de turburările podgorenilor.

Germania, deşi a fost ferită de revoluţii, totuşi a trecut şi ea prin fiorii anului teribil. Abstrăgând dela pericolele, prin cari a trecut pe terenul politicei externe, văzându-se la un moment dat izolată în concertul puterilor, Germania a făcut sforţări extreme, pentru a eşi victorios din alegerile pentru reichsrath elementul naţional, care se simţi cutropit de valurile socialismului.

Să trecem repede peste vitejiile din Portugalia, unde vântul revoluţiei pare a fi clătinat serios tronul, să uităm nenorocirile ce au năpăstuit Italia, prin fioroasele cutremuri de pământ, să nu ne oprim privirea la frământările, cari au adus nelinişte în Belgia din cauza chestiunei Congo şi să admitem ca norocoasă soluţia ce s'a dat conflictului între cele două state nordice, Svedia şi Norvegia. Dar nu putem să nu ne oprim puţin asupra frământărilor politice, cari au adus în monarhia austro-ungară mari schimbări prin întroducerea în Austria a votului universal.

Socialismul pare a fi prins rădăcini adânci în Austria. Lărgirea dreptului electoral pentru reichsrat a adus elemente noui în politică, nepregătite pentru a da tăria necesară statului. Pericolul e cu atât mai mare, că prin lărgirea dreptului electoral nu s'au putut înlătura certurile naţionale, din contră, s'a dat naştere şi la alte certuri confesionale, sociale, etc.

Anul 1907 a adus şi în Ungaria mari schimbări. Puterea de eghemonie a Maghiarilor s'a lovit de rezistenţa Croaţilor, a naţionalităţilor şi a socialiştilor, cari au reuşit să oblige guvernul de a întroduce şi în Ungaria cât mai curând votul universal.

Cele mai mari ravagii a adus anul teribil 1907 în Rusia. Nicăiri n'a suflat vijelia revoluţiei cu atâta putere, ca în vastul imperiu al ţarului. Sub stăpânirea teroarei s'a acordat în Rusia o constituţie prea liberă, în care spiritul pustiitor al revoluţionarilor n'a găsit terenul unei liniştite activităţi parlamentare.

Prima dumă a fost disolvată, asemenea s'a trimes acasă şi a doua dumă. A treia dumă, care şi-a început lucrările în anul ce s'a încheiat, nu este espresia poporului rusesc, care n'are nici o maturitate politică şi nu poate singur să se guverneze. Această dumă însă poate fi o şcoală, ca atunci, când poporul va deveni matur, să profite cu înţelepciune de libertăţile constituţionale, cari nu mai pot întârzia să se acorde chiar şi în statele asiatice.

Persia a fost şi este teatrul revoluţiei. Până şi în China pare a fi străbătut mişcarea cea mare din Rusia pentru o eră constituţională.

Şi dacă anul 1907 a fost atât de bogat în evenimente, ce au adus mai mult rău decât bine aproape în toate ţările de pe faţa pământului, dorinţele noastre nu pot fi acum la începutul anului nou 1908 decât, ca răul trecut să lase rând binelui de aci înainte. *„C—ul“.*

Din România.

Ordin de zi către armată.

Cu prilejul zilei de 1 Ianuarie M. S. Regele *Carol* al României, ca de obiceiu, a dat următorul ordin de zi către armată:

Ostaşi, în împrejurările grele prin cari a trecut România în anul din urmă, sunt fericit să constat, că armata, pururea pătrunsă de sentimentul datoriei, a fost la înălţimea chemărei sale.

Totdeodată aţi dovedit cât de adânc este înrădăcinat în inimile voastre spiritul disciplinei militare.

Ţara întreagă împreună cu mine vă privim dar cu o deplină încredere şi suntem recunoscători pentru purtarea voastră bărbătească întru restabilirea ordinei turburate, care a făcut cu putinţă îndeplinirea operei de reforme cerute de toţi.

Astăzi nu mă pot îndoi, că la orice vijelie, veţi fi gata la toate jertfele pentru a asigura viitorul şi propăşirea patriei.

Vă urez din tot sufletul un an bun şi liniştit, rugând pe Dumnezeu să vă dăruiască fericire şi sănătate.

La mulţi ani.

Dat în Bucureşti, la 1 Ianuarie 1908.

Carol.

Biserica română în Viena.

Ni-se scriu din Viena următoarele: „Societatea pentru zidirea unei biserici şi înfiinţarea unei parohii ortodoxe române la Viena a obţinut, în urma permisiunei Maiestăţii Sale Impăratului-Rege, dela ministrul de culte şi instrucţiune, în înţelegere cu cel de interne, dreptul de a se numi *„societate jubilară imperială“*.

Această societate, care numără peste 200 membri, are de scop să zidească cu ocasia jubileului de 60 ani de domnie a Impăratului o biserică română gr. orient. în Viena, ceeace e îndreptăţit prin marele număr de Români, cari locuesc în Viena, precum şi prin marea frecuenţă a Românilor la Viena. Apoi este de aşteptat, că tocmai existenţa unei asemenea biserici va mări frecuenţa Românilor.

Lipsa unei biserici româneşti la Viena reese şi din aceea, că capela din Lőwelstrasse nr. 8, clădită acum un an şi trecută astăzi în proprietatea societăţii, a devenit prea mică pentru a putea cuprinde pe toţi credincioşii, cari vin să ia parte la serviciile divine. Serviciul divin se ţine în capelă, regulat în fiecare Duminecă şi sărbătoare, la orele 11 dimineaţa. De asemenea se ţin şi slujbe speciale pentru trupele române garnisonate în Viena. Societatea îşi dă toată osteneala să adune în cel mai scurt timp mijloacele necesare, pentru a şi putea îndeplini scopul cât mai curând posibil“.

Botezul Domnului în Sibiiu.

Eri, Duminecă, marea sărbătoare a *Botezului Domnului* a fost sărbată în Sibiiu cu solemnitate mare şi cu paradă militară.

A servit în biserica catedrală Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, asistat de Preacuvioşia Sa, dl protosincel, director seminarial, *Dr. Eusebiu R. Roşca*, de protopresbiterii *Moise Lazar*, *Mateiu Voilean*, *Pavel Boldea*, de ieromonahul *Dr. Miron E. Cristea*, de presbiterul *Dr. Vasile Bolcgi* şi de diaconii *Demetriu Câmpean* şi *Vasile Stan.*

A cântat corul mixt bine instruat al dlui profesor de musică *Timoteiu Popoviciu.*

Sub durata sfintei liturgii, împreunată cu sfinţirea apei, un batalion al regimentului de infanterie 2, garnisonat în Sibiiu, postat pe strada Măcelarilor, în faţa catedralei, cu steag şi cu muzică, a dat onorurile şi salvele prescrise.

Sfinţirea apei s'a făcut în biserică. La liturgie şi la sfinţirea apei a fost de faţă în biserică şi Excelenţa Sa, domnul comandant de corp din Sibiiu, *Iosif Gaudernack*, cu toţi domnii generali, oficeri superiori şi oficeri liberi de serviciu.

Inaltpreasfinţia Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan* a stropit la urmă cu apă sfinţită pe credincioşii din biserică, cântând corul *„In Iordan botezându-te tu Doamne“*, iar trupele de pe stradă au fost stropite din partea domnului ieromonah *Dr. Miron E. Cristea*, asistat de protopresbiterul militar *Pavel Boldea.* Întâiu a fost stropit steagul regimentului.

Sub decursul acestui act, musica militară a intonat cu precisiune melodia troparului *„In Iordan“*. Trupele au defilat apoi în faţa comandantului de corp, şi în sunetul musicei militare s'au retras în casarme.

La ora *unu* a fost masă mare la Escelenţa Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, la care a luat parte Escelenţa Sa, domnul comandant de corp *Iosif Gaudernack de Kis Demeter*, cu toţi domnii generali şi ofiţeri superiori, comandanţi de trupe, apoi şefii tuturor autorităţilor civile din Sibiiu.

A 19-a adunare generală

a Reuniunei române agricole sibiiene.

Duminecă, în 29 Dec. n. 1907, comuna *Câlnic*, de lângă Sebeşul-săsesc, a avut rara fericire de a primi trimişii „Reuniunii rom. de agricultură din comitatul Sibiiu“, cari aveau să-şi dea sama de lucrările săvârşite de această harnică reuniune în 1906, care este al 19 an de când ea lucrează spre binele şi mulţămirea obştei. Adunarea s'a ţinut în sala mare a pomposului edificiu şcolar, fala Românilor din Câlnic, care de data asta s'a dovedit de prea puţin încăpătoare, căci la adunare au participat aproape întreagă obştea noastră din Câlnic. Dintre comunele învecinate Reciul a fost reprezentat prin notarul D. Munthiu, prin parohul Ig. Filip şi înv. Bârsanu, Dealul prin parohul Dura, Gârbova prin parohul R. Pop şi Rehăul prin învăţătoriul Cărpenişan. Centrul cercului nostru, Şebeşul-săsesc, ocupat, probabil cu afaceri de interes „şi mai obştesc“, n'a avut reprezentanţi la această lucrare de interes general economic românesc.

Comitetul central al reuniunei a fost reprezentat la adunare prin dnii R. *Simu*, membru în comitet şi totodată prezident al adunării generale, *Nic. Iosif*, înv. în Aciliu şi membru în comitet, *Aurel Cosciuc*, conducătorul şcoalei economice consistoriale din Sibiiu şi *Vic. Tordăşianu*, secretarul Reuniunei.

Dl *R. Simu*, bineventând participanţii, cari au ţinut să se prezinte în număr atât de mare la această lucrare folositoare a Reuniunei noastre agricole, face istoricul dezvoltării diferitelor popoare pe treptele înaintării şi stărue asupra întocmirilor economice şi financiare, create în diferite timpuri pentru uşurarea şi pentru bunăstarea şi înaintarea poporului muncitor. Scoate la iveală aşezămintele culturale ale noastre, arată scopurile de ele urmărite şi laudă hărnicia ţăranului nostru, care le preţueşte, le sprijineşte şi se mândreşte cu ele. Trecând la instituţiunile noastre economice, scoate în relief lucrările mai de căpetenie, săvârşite de Reuniunea noastră agricolă în cei 20 ani de existenţă ai săi. De încheiere, punând în vedere, că Reuniunea are să dea samă astăzi de lucrările ei din 1906, declară adunarea generală deschisă.

Secretarul *Tordăşianu*, pune în vedere, că după praxa întrodusă la reuniune, peste părţile formale şi puţin folositoare pentru economi ale adunării generale se va trece repede, ca astfel să se poată folosi cât mai mult din timp pentru prelegerile practice, ce se vor ţinea pentru economii noştrii, cari mai ales acum, în timpul de iarnă, când nu-i bat gândurile lucrurilor câmpului şi sunt şi odihniţi după greul muncii din toamnă, sunt mult mai primitori de sfaturi bune. După ce raportul general este tipărit şi distribuit între membrii, dl Tordăşianu, în schiţarea lui arată, că reuniunea în 1906 a ţinut în *Apoldul-rom.* prima expoziţie de copii, aranjată cu scop de a cunoaşte împrejurările de traiu ale poporului, de a cunoaşte ce preţ pun

---

FOIŞOARĂ.

Cât pământ îi trebue unui om?

de **Leo Tolstoi.**

Sora cea mai mare, măritată la oraş, se dusese să-şi vază sora mai mică, care şedea la ţară. Cea dintâi era căsătorită cu un negustor, cea de a doua cu un ţăran.

Luară ceaiul împreună şi istorisiră. Cea mai mare lăuda plăcerile oraşului, căci locuia comod, avea haine frumoase pentru copii, bucătărie bună, plimbări, teatre.

Sora mai mică se simţi atinsă. Dânsa critică modul de a trăi al negustorului şi lăudă pe acela al ţăranului.

— „Nu fac aluzie la tine, zise dânsa. Cei drept, trăim simplu, dar nu cunoaştem grijile. Voi, din contră, duceţi o viaţă bogată, dar trebue să câştigaţi mult spre a face faţă cheltuelilor. Norocul şi nenorocirea merg alături, zice proverbul. Astăzi bogat, mâne poţi cerşi. Existenţa ţăranului e mai regulată. Mijloace restrânse, viaţă lungă. La noi nu se găseşte ce nu trebue, dar de cele necesare avem“.

— „Necesarul! ne-am depărtat, zise cea mare cu vocea ironică. Il au şi vacile şi porcii. Vorbeşte-mi de ceea ce luceşte, de ceea ce străluce. O să trăiţi lângă vatră până ce veţi muri şi copiii voştri nu vor avea o soarte mai bună“.

— „Ei şi! strigă sora cea mică. Cel puţin existenţa noastră e asigurată, trăim într'o casă şi pe un pământ, care ne aparţine, nu trebue să ne linguşim pe lângă nimeni şi nu suntem supuşi nimănui. Astăzi toate merg bine, dar mâne bărbatul tău va juca cărţi, va bea, va petrece prin cârciumi. Nu-i aşa?“

Pahomie, bărbatul celei mici, şade lângă vatră şi ascultă convorbirea surorilor.

— „Ai dreptate, zise dânsul, vorbind femeii sale. Noi ăştia, cari trăim din munca pământului, nu ne gândim la nebunii. Singura noastră nenorocire e, că proprietatea e prea mică. Dacă ar fi puţin mai mare, nu m'aş teme nici de dracul“.

Dar dracul era ascuns după vatră şi auzise tot.

— „Bine, se gândi dânsul. Iţi voi da pământ şi te voi lovi cu el“.

*

Pahomie avea de vecină o mică proprietăreasă, al cărei domeniu nu era mai mare de 120 de hectare. Până atunci trăise în relaţii bune cu el şi nu-i cauzase nici o supărare. Dar în cele din urmă luase ca intendent un soldat în retragere, care făcu să sufere pe ţărani, punându-i la amenzi. Lua adesea şi de la Pahomie. Câte odată calul acestuia întra în grădină, câte odată vaca făcea acelaş lucru, sau vitele fugeau pe holde şi mâncau iarbă. Pahomie plăteşte amenzile, se înfurie şi bate pe toţi ai lui, şi asta ţine toată vara graţie intendentului. Se linişti când îşi putu ţinea vitele închise în şopron. Asta îl costa parale, căci trebuia să le dea de mâncare, dar nu mai fu supus la amenzi.

Când sosi iarna, se răspândi zvonul, că proprietara îşi vinde domeniul şi că e vorba să-l cumpere intendentul. Ţăranii auzind de aceasta, se înspăimântară.

— „Dacă omul ăsta devine proprietar, îşi ziseră dânşii, amenzile au să curgă“.

Se grăbiră a merge la proprietară spre a o ruga, să nu-şi vânză pământul intendentului, ci comunei. Ii dădură un preţ ridicat, aşa, că proprietara consimţi să îşi dea domeniul, care deveni un bun comunal. Ţăranii se întruniră odată spre a-l împărţi, dar nu se putură înţelege. Altă dată cu acelaşi rezultat. Hotărîră să cumpere fiecare atâta pământ, cât îi dă mâna.

Proprietăreasa consimţi.

Pahomie avu un moment de gelosie când află, că un vecin al său cumpărase jumătate din pământ. „Dacă fiecare ar face aşa, îşi zise dânsul, eu n'o să pot avea nimic“. Se sfătui cu nevastă-sa.

— „Ţăranii cumpără, zise ea, să cumpărăm şi noi 10 hectare“.

— „Dar cum?“

Aveau puşi deoparte cam vre-o 100 de ruble (440 cor.) Vândură câteva mobile, dădură copilul să slujească şi reuşiră să strângă jumătate din suma trebuincioasă.

Pahomie se hotărî să cumpere 20 de hectare, cu o sfoară de pădure ce o mai avea şi pe care o vându. Pahomie plăti preţul jumătate şi se angajă să plătească restul în 2 ani. Iată-l pe Pahomie devenind mare proprietar. Imprumută bani dela cumnatu-său, cumpără sămânţe şi-şi sămănă pământul cumpărat. Toate mergeau bine. In primii ani fu în stare să se achite faţă de proprietară şi să plătească banii împrumutaţi dela cumnatu-său. Pahomie în fruntea unui domeniu, îşi lucra ogoarele lui, îşi făcea fân în loc să-l cumpere, animalele păşteau pe pământul lui. Câmpul îi părea mai roditor, plantele mai frumoase şi toate erau mai bune, pentrucă erau ale lui. E o plăcere pe care o dă pământul Domnului.

Pahomie e fericit. Toate ar fi mers bine, dacă ţăranii, spre a-şi cruţa ogoarele lor, nu şi-ar fi trimis vitele să pască la el. Dânsul începu să le facă observaţii, ca amic, dar ei nu încetară a-şi trimite vitele. Noaptea cai străini veniau şi-i mâncau grâul. Trebuia să sfârşească la un fel. Depuse plângerea la tribunal. Ştia foarte bine, că dacă ţăranii se purtau aşa, causa era sărăcia. In orice cas, îşi zise dânsul, le trebue o lecţiune, altfel vor jefui tot.

(Va urma).

părinţii pe copiii lor, fiitori muncitori ai noştri, cum îi îmbracă, cum îi hrănesc, cum îşi îngrijesc locuinţele, cum îmbrăcămintea, în ce măsură poartă de grije de curăţenia şi de sănătatea trupului şi celelalte, dela cari atârnă puterea de viaţă a omului. Expoziţia, la care au alergat fruntaşi din aproape toate comunele din cerc, a reuşit peste aşteptare şi ea prilegiu a dat şi altora de a se gândi la aranjarea de asemenea expoziţii. Intre copiii premiaţi s'au împărţit 204 cor. premii.

In cele *2 suburbii ale Sibiiului* şi în comuna *Cristian*, reuniunea a ţinut întruniri agricole, unde s'a vorbit despre însoţiri de ale economilor pentru a se putea provedea cu bani ieftini, trebuincioşi la lucrările lor, mai departe despre stupărit, cultura viilor, etc.

In comuna *Săsciori* s'a ţinut a 16-a expoziţie de vite de prăsilă, unde s'a vorbit despre vitele de soiu ales, despre hrănirea şi îngrijirea lor. La expoziţie au participat economi din 8 comune cu vitele lor. Premii s'au împărţit în sumă de 200 coroane.

In comuna *Poplaca* s'a făcut plantarea pomilor altoiţi (meri pătuli), dăruiţi membrilor de acolo; la plantare, pe lângă obştea de acolo, au luat parte trimişi din 5 alte comune.

In comuna *Brodu* la adunarea generală a 18-a, s'a tractat despre stupărit, despre cultura pomilor şi despre însoţirile săteşti.

In mai multe zeci de comune s'au împărţit pomi pădureţi, în total 15·800. Aproape toate comunele din cercul Sibiiu şi Sălişte au procurat cu preţ redus altoi (meri) din cei 8000 puşi de Reuniune în vânzare. Membrilor din 32 comune li-s'au dăruit săminţe de nutreţuri măiestrite din cei 143 klgr. seminţe de trifoiu, napi şi luţernă, procuraţi de Reuniune cu cor. 190 77. Număroşi proprietari cu locuinţa afară de comitat au procurat prin mijlocirea Reuniunei seminţe de zarzavaturi, nutreţuri măiestrite, etc.

S'a lăudat hărnicia cârmacilor tovărăşiilor agricole din Apoldul-rom. şi Roşia-săs. şi s'a stăruit asupra importanţei însoţirilor de credit săteşti sistem „Raiffeisen“, arătându-se cum unele din însoţiri lucrează numai cu banii proprii (cu depunerile şi părţile fundamentale) şi cum la cele 12 însoţiri depunerile dau suma considerabilă de cor. 179.079.88.

S'au arătat lucrările făcute la şcoala practică de economie din Sălişte; s'a dat samă de colecţia din industria de casă (albumurile artistice de cuseturi şi ţesături ale Reuniunei; colecţia de vechituri, de brodării şi ţesături nouă; răsboaie şi cele 18 păpuşi costumate) etc. etc.

Raportul general s'a luat la cunoştinţă şi comitetului i-s'a votat mulţămită pentru hărnicie.

Raţiocinile pro 1906, cenzurate prin membrii comisiei de reviziune D. Munthiu, N. Dura şi G. Rehovean, s'au aprobat şi s'a dat comitetului absolutorul, deasemenea s'a aprobat budgetul pro 1908.

Locul vacant din comitet, s'a întregit prin alegerea dlui *Aurel Coşciuc*, conducătorul şcoalei econ. consistoriale, drept membru în comitet; s'a esprimat condolenţe pentru membrii răposaţi şi s'a votat mulţămite instit. „Albina“ şi celoralalţi binefăcători ai Reuniunei.

Toate isprăvite, membrul din comitet, dl N. *Iosif*, face o întroducere mai lungă despre situaţia plugarilor şi despre mijloacele, prin cari s'ar putea îndrepta această situaţie şi trece la cultura raţională a viilor şi la boalele lor. Discursul dlui Iosif, ţinut în limbagiul poporului, a fost ascultat cu adevărată sfinţenie. Schiţarea întreagă a lui o ţin de prisos, cătă vreme broşura „Vierul rom.“, scrisă de dl Iosif, e la dispoziţia obştei noastre.

Drept continuare a discursului dlui Iosif, a urmat vorbirea instructivă a dlui *Aurel Coşciuc*, care, începând cu culesul viilor, a trecut la tescuit, la îngrijirea vinului, la ţinerea în bună rânduială a pivniţelor, a vaselor; la morburile vinului etc. etc. Dat fiind, că dl Coşciuc, care e specialist în tractarea vinului, va da în broşură importantul său discurs, în raportul de faţă mă mărginesc pe lângă cele expuse.

La apelul secretarului câţiva fruntaşi din Câlnic s'au înscris în şirul membrilor Reuniunei, ear între cei prezenţi s'au împărţit un număr mare de cărţi economice din editura Reuniunei.

Exhauriată ordinea de zi, dl Simu mulţămeşte tuturor pentru binevoitoarea conlucrare şi dorind, ca sămânţa aruncată astăzi să producă roadele dorite, declară adunarea generală încheiată

La ora 3 şi ¾ d. a, ajunşi la masa bogată a învăţătorului penz. G. Rehovean, ne-am ocupat tot de afaceri de interes general şi am aflat cu multă părere de rău, că dacă afacerile româneşti din această comună bogată şi mixtă nu merg după cum ar trebui, cauza e indolenţa parohului nostru de acolo de o parte, ear de alta neînţelegerile dintre fruntaşii noştri din Sebeşul-săs, cari se resimt şi în cerc.

„Invingătorul.“

NOUTĂŢI.

Onomastică. Astăzi, Luni, în ziua sfântului Ioan Botezătorul, ziua onomastică a I. P. S. Sale Domnului Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, inteligenţa română din Sibiiu s'a presentat la orele 11 în faţa Excelenţiei Sale la reşedinţa arhiepiscopească pentru a-i aduce felicitări de ziua onomastică. Oratorul a fost P. C. Sa domnul protosincel, director seminarial Dr. *Eusebiu R. Roşca*, care în cuvinte bine simţite a tălmăcit iubirea şi alipirea credincioşilor faţă de capul bisericei gr. ort. române, dorindu-i să-şi poată sărba încă mulţi ani ziua onomastică în deplină sănătate. Exc. Sa a mulţămit şi pentru această nouă dovadă de dragoste arătată din partea acelora cu cari împreună munceşte şi pe cari îi roagă să-i dee şi pentru viitor tot sprijinul posibil. Excelenţa Sa a primit felicitări număroase şi din afară.

*

Broşura lui Argus. In Budapesta a apărut o broşură sensaţională, intitulată „*Greşelile şi păcatele politicei noastre de naţionalităţi*“, în care e tratată chestia de naţionalităţi dela noi, cu toate greşelile şi toate păcatele ei. E scrisă de *Argus*, pseudonimul unui bun cunoscător al raporturilor politice dela noi. Broşura are nouă capitole interesante, în cari e tratată: noua lege şcolară a contelui *Apponyi* cu consecuenţele ei, ţinuta deputaţilor naţionalişti în dietă, afacerea *Vaida*, procesele de presă ale ziarelor nemaghiare şi alte lucruri de interes mare pentru noi. Conclusia e, că sanarea situaţiei grave se poate face numai prin reîntoarcerea la politica de naţionalităţi a lui Deák şi Eötvös. Broşura, apărută în ungureşte la Deutsch Jozsef, are 148 pagini şi costă 2 cor. exemplarul. „*Pester Lloyd*“ scrie pe larg despre ea, spunând următoarele: „*Broşura e de un cuprins extraordinar de interesant. Ea tratează politica de până acum de naţionalităţi a guvernelor maghiare în mod obiectiv, dar aspru, şi politicei acesteia îi atribue situaţia de astăzi, perversă şi netolerabilă.*“ In loc de apreciare mai amănunţită, începem chiar astăzi se reproducem broşura în întregime, la loc de frunte, lăsând ca cetitorii să-şi croiască judecata asupra cuprinsului ei. Le atragem însă atenţiunea asupra ei.

*

Pentru sufragiul universal. Lăţinduse vestea, că proiectul de lege al guvernului despre votul universal la alegeri se basează pe *pluralitatatea* voturilor aşa, ca *un* vot să aibă fiecare cetăţean trecut de 20 de ani, *două* voturi cei ce pe deasupra plătesc dare directă anuală de cel puţin 10 coroane, iar *trei* voturi cei ce ştiu ceti şi scrie ungureşte, partidul socialist din ţara se pregăteşte de luptă, pentru a împedeca votarea unei astfel de legi nedrepte. Partidul e firm hotărât se decreteze *greva generală*, în ţara întreagă.

*

Lueger iarăşi bolnav. Din Viena vin ştiri despre o nouă înbolnăvire a primariului *Dr. Lueger*. La început se credea, că are *influenţă*, dar s'a constatat, că e atacat de nou de boala pe care o avuse anul trecut.

*

Alt doftor. Incă un doftor iscusit s'a ivit pe orizontul vieţii noastre publice, un cutare *Réz Mihály*, care vrea să vindece boala chestiei de naţionalitate în mod foarte simplu: ştergerea legii de naţionalităţi, şi decretarea limbei maghiare ca limbă de propunere în toate şcoalele din ţară. Simplu de tot! Aşa scrie dumnealui în „*Bud. Hirlap.*“

*

Pe altarul naţiunei. Venerabilul bătrân *Ioan Russu-Oros* din Vidraseu şi-a lăsat prin testament întreaga avere Asociaţiunei din Sibiiu, în scopul ca din venitele ei să se dee stipendii la tineri români cari cercetează şcoalele. Dnul *Ioan Russu-Oros* a avut rol frumos şi în luptele din trecut ale neamului nostru, iar prin această faptă a sa face, ca numele să i rămână pentru totdeauna gravat în inimele Românilor.

*

Mort la masă. Căpitanul oraşului Orăştie, *Mihályi Béla*, a decedat Marţi, în ziua Anului-nou românesc, în mod subit, lovit de apoplexie în cancelaria sa, la masa de scris. Toate încercările celor trei medici chemaţi grabnic pentru a-l reda vieţii au rămas zadarnice. A fost dus acasă şi Joi înmormântat, luând parte lume multă la îngropăciune.

*

Condamnat. Curia a aprobat sentinţa prin care preotul gr. ort. român *Ilie Busaş* din Sălişte, comitatul Bihorului, a fost osândit la o lună temniţă de stat, pentru agitaţie, săvârşită pe vremea alegerii de deputat în cercul electoral al Beiuşului.

*

Invăţătorii din Arad. Ziarul „*Tribuna*“ desminte ştirea dată şi de noi, că învăţătorii români din Arad ar fi cerut ajutor de stat, dar comisiunea administrativă le a denegat sprijinul. A fost numai o scornitură falsă. Luăm act cu plăcere, constatând, că noi am dat ştirea după „*Lupta*“ din Budapesta, organul deputaţilor români naţionalişti.

*

Al 117 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Maria Dimian, văd. protopopeasă în Breţcu.

Acesta este al 117-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Hymen. Domnul *Ierofteiu Viscrean*, absolvent de teologie şi dşoara *Aurelia Gheaja* fidanţaţi.

*

† Eduard Bacher, şefredactorul marelui ziar vienez „*Neue Freie Presse*“ a decedat Joi dimineaţa, în urma unui atac de apoplexie, în etate de 61 ani.

*

Expoziţie. La anul 1910 se va aranja o expoziţie în *Bruxela*, la care iau parte toate statele din lume. Pregătirile s'au început deja de pe acuma.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, din prilegiul sfintelor sărbători ale Naşterii lui Iisus, au dăruit: Ioan Vulcan, măestru cismar, Petru Feldeorean, măestru pantofar, George Ucenic, măestru cismar, George Văcariu, măestru cojocar, Nicolae Coman, măestru cismar, Nicolae Damidu, măestru şăpcar, fiecare câte 20 bani, Constantin Lazar, măestru cismar, 90 bani şi Victor Tordăşian prezident, 10 bani.

*

„Cucu din Ardeal“, foaie umoristică şi de literatură poporală cu ilustraţiuni. Apare în Deva, tipografia „Sfântului Ioan“. Redactorul foii *Nicu Stăjărel*, din Arad. Preţul 4 coroane la an. Foaia apare la 1 şi 15 a fiecărei luni. Numărul prim se prezintă destul de bine.

*

Pedepsiţi. In toamna trecută s'a întâmplat ceartă şi măcel într'un birt din comuna Cristian lângă Braşov, cu care ocasiune câţiva husari au rănit de moarte mai mulţi Români şi Saşi. Vinovaţii husari au fost daţi în judecată şi tribunalul militar i-a pedepsit: pe sergentul *Wolf* la un an închisoare şi degradare, iar pe ceialalţi 13 la închisoare dela 6 săptămâni până la 4 luni.

*

Nefericire mare. La Paris vre-o şasezeci de persoane patinau zilele trecute pe lacul dela Bois de Boulogne. Un copil a patinat şi în zona interzisă, şi rupându-se ghiaţa sub el, a căzut în apă şi s'a înecat. Indată au alergat vre-o treizeci de persoane ca să-l scape, dar sub ele încă s'a rupt ghiaţa şi toate au căzut în apă. Unii au eşit singuri de sub ghiaţă, alţii au fost scoşi, câţiva însă s'au înecat.

*

Teatru în Naşfalău. Tinerimea română din Naşfalău invită la producţiunea teatrală ce să va aranja Luni în 7/20 Ianuarie a. c. în sala şcoalei gr.-or. din loc. Preţul de întrare: de persoană cor. 1·20. Venitul curat e destinat pentru biblioteca şcolară. Inceputul la 7 oare seara.

*

Bal în Cernăuţi. „Junimea“ societate academică invită la balul, care se va aranja Joi, la 6 Februarie st. n. 1908 în localităţile societăţii filantropice. Inceputul la orele 8 şi jumătate seara. Preţul de întrare 8 cor. de persoană, Loja 40 cor.

*

Copii cu câte 6 degete. Intr-o comună din Bavaria, soţia unui hotelier de acolo a născut o fetiţă, care are câte şase degete la mâni. Minunea e, că hotelierul mai are trei copii, şi aceştia încă au câte şase degete, însă nu la mâni, ci la un picior.

Concurs.

Pentru ocuparea alor 16 locuri de cvartir gratuit în „Internatul Petran“ din Cluj — al „Asociaţiunii“, se escrie prin aceasta concurs cu terminul de 25 Ianuarie n. a. c.

Petenţii vor avea să-şi instrueze petiţiunile cu:

1. „Index“, ca dovadă, că sunt înscrişi la vre-una dintre facultăţile universităţii din Cluj, şi că au făcut sporul recerut în studii.
2. Atestat de paupertate, însoţit de alte informaţiuni referitoare la starea materială a părinţilor.

Petiţiunile să se adreseze şi trimită nesmintit până la acest termin Dlui secretar: Eugeniu Pop Păcurariu în Cluj (Kolozsvár. — Jókai u. 6.)

Comitetul „Despărţământului Cluj — al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“.

Cluj la 12 Ianuarie n. 1908.

Teodor Ceortea m. p.,
preşedinte.

Eugeniu Pop Păcurariu m. p.
secretar.

Din public.+)

Mulţămite publice.

La concertul aranjat în 26 Dec. st. v. 1907 de corul mixt al Românilor din Hunedoara, în favorul bisericii gr. or. au întrat următoarele suprasolviri:

Avram P. Păcurariu, prot. Nic. Dima, proprietar, Buda Bila, propr., Wöhr Gyula, căpitan de poliţie, câte 4 cor., Teofil Tula, casar orăşenesc 3 cor. 40 fil., Dr. Augustin Dragits, medic districtual, Dr. Kővány Ernő, medic orăşenesc, Koncza Kálmán, senator orăşenesc, câte 3 cor., Niţu Dima, com. 2 cor. 40 fil., Iunga István, com., Nicolae Rimbaş, com., Constantin Dima, contabil, Dr. Victor Gerasim, adv. Petru Nicoara, funcţ. orăş., Cziczek Mihály, com., Gusti Dima, com., Ghiţă Pop, controlor orăş., Vasile C. Osvadă, director la „Agricola“, Nic. Macrea, casar la „Agricola“, Scheffer Ödön. jurist, Victor Păcurariu, teolog abs., George Rain, preot în Nădăştia, câte 2 cor., Crişca Smit 1 cor. 50 fil., Simeon Chirca, propr., Vlad Ianeş, George Dănilă, Victor Rimbaş, Suhajda György, Nicolae Vinolea, Nicolae Aibu, Nicolae Branga, câte 1 cor. 40 fil., Valer Beşan 1 cor., Tinar N. 40 fil., Hernheim, com. 40 fil., Radic Ion 40 fil., Szücs Sándor 30 fileri.

Tuturor marinimoşilor suprasolvenţi le aducem mulţămitele noastre sincere.

In total s'a încasat 300·20 cor. Spese au fost 93 40 cor. Rămâne venitul curat de 206·80 cor. Suma aceaste s'a transpus epitropiei parohiale în favorul bisericii gr. or. din Hunedoara.

Hunedoara, Ianuarie 1908.

In numele corului:
N. Macrea
prezident.

Teatru.

Luni: *Onkel Berniche*, farsă.

Marţi: Beneficiul Burger, *Die Ehre*, dramă.

Tusa măgărească,

această spaimă a copiilor o vindecă în tot cazul cu succes Emulsiunea lui Scott. Emulsiunea lui SCOTT este unul dintre cele mai bune mijloace pentru copiii slabi şi bolnavi şi le produce repede iarăşi

obraji roşii şi rotunzi.

Emulsiunea lui Scott îşi ajunge puterea vindecătoare şi nutritoare prin aceea, că e alcătuită numai din mijloacele cele mai bune, mai fine şi mai cu efect, cari se prefac prin experienţa scoţiană, unică în felul ei, într'o cremă gustoasă şi peste tot uşor de mistuit. Emulsiuea lui Scott este folositoare celor crescuţi şi celor bătrâni întocmai ca şi copiilor.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

11 (276) 3—4

Preţul unei sticle originale C. 2·50.

De cumpărare în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

8895 sz. 1907. B. [1] 2—3

Hirdetmény.

A nagyszebeni kir. törvényszék közre teszi, hogy Szeben vármegyébe kebelezett Nagycsür község határába éső elpusztult szölök területek részleges tagositás elrendelése iránt Gierlich Tamás és stb. érdek társa ottani lakosok kérvénye folytán a tárgyatást elrendelte, és ennek határnapjául 1908. évi februán 26-án dél el. 9 órakor a nagycsüri községi irodába kitüzte.

Ezen tárgyalásra az összes érdekelt szölő birtokósok, azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy az arra meg nem jelenő birtokosok a tagositásba beleegyezöknek fognak tekintetni.

Kelt Nagyszeben a kir. törvényszék mint polgári biróságnak 1907. december 24-én tartott üléséből.

Dr. Kemény elnök. **Dezső** jegyző.

Viţă nobilitată

aleasă, lifereazä în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler

Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!

Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 23—40

Noua lege şcolară

Articolul de lege XXVII din 1907 referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale, precum şi

Instrucţiunea

cu privire la esecutarea acestui articol de lege.

Traducere de:
Lazar Triteanu
referent şcolar.

Să află de vânzare la

Librăria arhidiecezană în Sibiiu

cu preţul de 1 cor. 20 b. plus 10 bani porto postal.

Pentru domnii preoţi!

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

„Frăţia“ institut de credit şi economii

în Agnita, Szent-ágotha

primeşte depuneri spre fructificare:

fără abzicere cu 5%
pe lângă abzicere de 6 luni cu 5½%

Depuneri şi ridicări se pot efeptui şi prin postă pe spesele institutului. Interesele se computä la semestru şi darea o plăteşte institutul. [352] 5—6

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 42— Sibiiu — Nagyszeben.

Avis domnilor învăţători!

Dela Librăria arhidiecezană se pot procurà **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţărănească, trase pe pânză **6.60 cor.**, provăzute cu beţişoare sus şi jos à **8·60 cor.** Seria completă, trasă pe pânză cu beţişoare **43 cor.,** plus porto 92 fileri.

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de
Vasile E. Moldovan
costă **60 fileri.**
Librăria arhidiecezană.

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Libraria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la faţă
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălţarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Naşterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Naşterea sftului Ioan Botezătorul
- Grigorie, Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

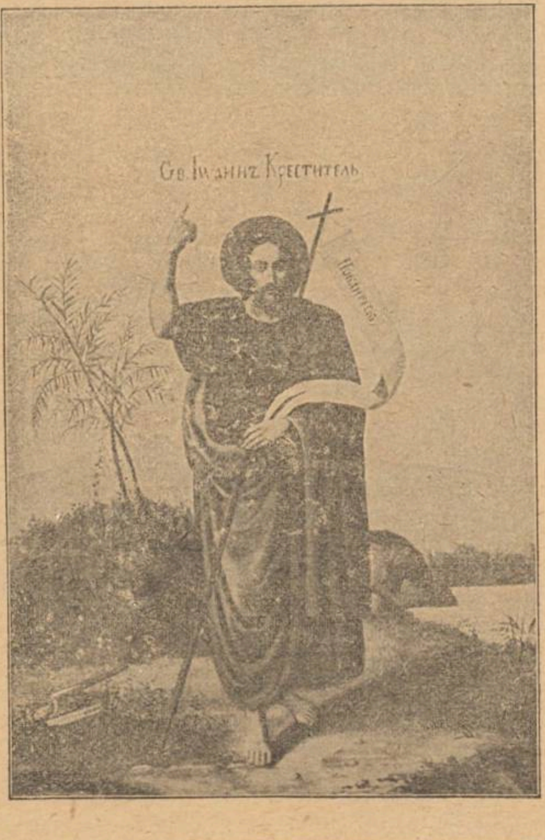

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălţarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumitru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Arhanghelii Mihail şi Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

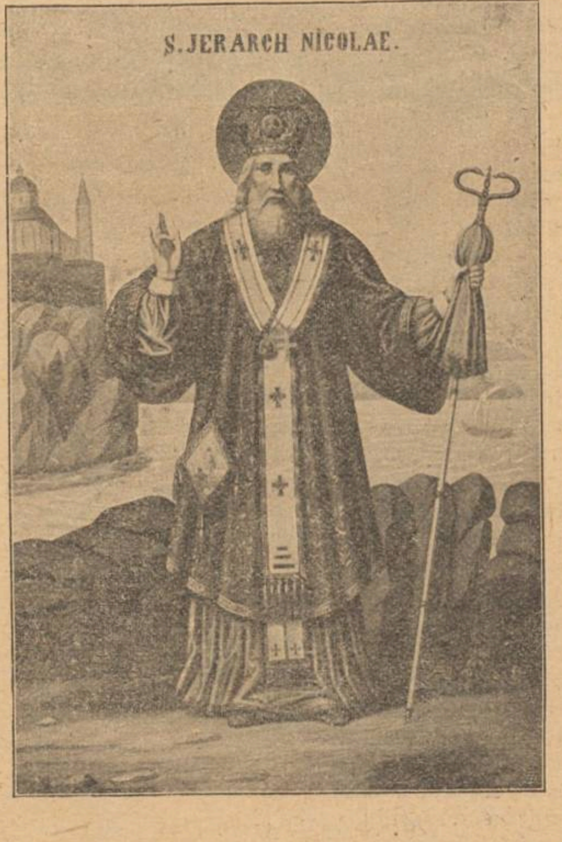
S.JERARCH NICOLAE.

IV.

- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					**Grupa II.**					**Grupa III.**					**şi Icóne din Grupa IV.**					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34 60	42 —	56·—	70·—	**cor. foarte fine.**
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	**„ fine.**
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19 60	26 60	**„ simple.**

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 4 Sibiiu, Joi 10/23 Ianuarie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Greșelile și păcatele politicei de naționalități.

II.

Guvernul nostru, sedus de o informație politică greșită, și scăpând din vedere principiul călăuzător *„quieta non movere“*, în mod nesocotit a provocat de nou conflictul croat, despre care se credea, că a fost îngropat la 1868, și prin aceasta a înmulțit turburările politice încă cu una, pe cât de grea, pe atât de delicată.

Când am legat la 1868 învoiala cu Croații, le-am asigurat prin aceasta cea mai largă autonomie, și în scopul conservării acestei autonomii ne-am angajat se aducem și însămnate jertfe materiale, toate acestea în presupunerea, că cu aceasta nepilduită voință de jertfă vom putea lega cu națiunea croată o unitate de interese, care să ne asigure pentru totdeauna prietinia și sprijinul Croaților. Dela aceasta regulare am așteptat și aceea, că ne va succede se isolăm pe frații Croați de către ceialalți Slavi dela Sud înrudiți cu ei, să-i abatem dela fantaziile unei mari Ilirii, și totodată *să desfacem națiunea croată din complexul și comunitatea de interese a naționalităților noastre*, pentruca *să putem opera mai ușor cu acestea din urmă*, dacă cumva am ajunge în conflict cu ele.

Au și mers bine lucrurile, câtă vreme le-am făcut pe voe Croaților, în mod credincios, și dându-le atât de critica *„charta bianca“* le-am împlinit toate dorințele, iar dacă s'a născut diferință între noi, totdeuna noi am fost cei mai *cuminți*, cari am cedat frumos în toate.

Croații ne-au arătat totdeauna față amicală și au sprijinit toate guvernele noastre, *chiar și față de naționalități*, orbește și cu muțenie, astfel, că iam considerat de aliați permanenți și de încredere.

Insă, dacă urmăream mai bine cu atențiune purtarea de acasă a Croaților, nici odată nu ne-am fi putut legăna în ilusiuni, pentrucă la toată ocasiunea, când s'a născut cel mai mic conflict, ori chiar și numai apariția lui, publicul din Zagreb n'a întârziat să dee esprimare urei sale față de Maghiari, și atunci cortegiul demonstranților pleca totdeuna spre statua lui Icllasich, ca la umbra acesteia să ne cânte la ureche plăcuta melodie: *Udri-udri!*

Au întrat în acțiune totdeuna *„amicii nostri“*, unioniștii, cari s'au grăbit se liniștească publicul revoltat maghiar, făcândune să credem, că demonstrația antimaghiară a fost opera numai a *„estremiștilor“*, pe cari ei, sprijinul nostru neclătinat, au să-i aducă la tăcere. Această tactică bine combinată au continuat'o în permanență cu succes amicii nostri croați, și noi am înghițit totdeuna cu prevenire gălușca. In felul acesta amicii nostri unioniști au aplicat cu splendit succes față de noi principiul: *„mundus vult decipi.“*

Numai chestia pragmaticei dela căile ferate a fost chemată să ne iee albeața de pe ochi și să ne desmetecească din vanele ilusiuni. Prima ocasiune, când guvernul nostru a încercat se asigure limba maghiară (și de altcum în folosință la căile ferate) prin lege positivă, a fost bună ca să desvălească sentimentele Croaților, atât de amicale față de Maghiari.

Lucrul e natural. Pentrucă cine cunoaște istoria și literatura acestui popor, nisuințele tradiționale ale sale, n'a putut presupune, fără a se sinamăgi, că Croații de dragul nostru vor renunța vreodată dela tradițiile lor istorice, cari îi îndrumă și impintenă la organizarea unui imperiu puternic slav, și cari nu permit nici o spargere în integritatea de limbă a țărilor asociate, recunoscută de noi și garantată prin art. de lege XXX dela 1868.

Fiind vorba de scop tradițional-național, cu siguranță putem stabili, că în privința aceasta nu esistă între ei deosebire de partid. Aruncând o privire în bucătăria politică a Croaților, se poate stabili și aceea, că gruparea Croaților în partide e numai o împărțire de roluri. La început partidul național croat, așa numiții *„unioniști“* s'au angajat se ducă rolul susținerii prietiniei cu Maghiarii și se facă pe atât de importantul *„Beschwichtigungs-Hofrat“*. Iar în zilele de *ex lex*, în credința, că naia națiunei noastre începe să se scufunde, șoarecii unioniști iute au părăsit naia primejduită și rolul lor l'au luat așa numiții *„resoluționiști“*, pentruca să ne lege la ochi și să ne seducă după un recept curat bizantin cu privire la scopurile lor cele adevărate.

In urma incidentului cu căile ferate au eșit și ei în curând din rolurile de aliați și ne-au întors și ei spatele, iar ca dovadă despre nemărginita noastră miopie politică, acum ne-am aruncat ochii chiar asupra partidului starcevician, condus de *Frank*, — partidul, care niciodată nu și-a ascuns ura față de Maghiari și nizuințele de a crea, cu ajutorul cercurilor vieneze, o Mare-Croație!

Cel ce s'a mai îndoit de esistența raporturilor politice acum descrise, s'a putut apoi pe deplin convinge din destăinuirile unui martor clasic, ale lui *Supilo*, făcute în ședința din 16 Decemvrie a dietei, când spunea, că atunci, când a umblat *Polonyi* pe la Fiume, pe vremea resistenței naționale, și a tratat cu el, din însărcinarea lui *Kossuth*, respective a comitetului de conducere, *toți membrii partidului național-croat au fost întors Maghiarilor spatele și s'au fost pus pe față pe partea Vienei.* Maghiarii nu au deci dreptul, — spunea Supilo, — să facă imputări nimănui, ci învinovățască mai bine pe acela, care ia adus la olaltă pe Maghiari cu un agent provocător austriac, cu *Iosif Frank!*

Dela Supilo a trebuit deci să știm, aceea ce, pe lângă o atențiune oarecare puteam să știm de mult, că în amicii nostri unioniști tot așa ne putem încrede, că în contrarii nostri din partidul dreptului.

Cel ce nici din citația caracteristică de sus nu înțelege, că încrederea în prietinia Croaților nu e alta decât sinamăgire vrednică de compătimire, și cumcă niciodată nu a existat, nu există și nu va exista partid croat, care renunțând la nizuințele sale speciale politice, să coopereze cu sinceritate cu noi la problema cea mare a patriei și a națiunei noastre, e vrednic să fie declarat de analfabet politic. Între cele mai contraste partide croate deosebirea e numai aceea, că pecând partidul lui Frank caută razim la Viena, unioniștii, cu bani unguresci cred că-și vor putea construi Marea Croație, neatârnătoare de noi.

Cine a cetit vorbirea lui Tomasici, rostită în ultima conferență a partidului național, ținută sub prezidenția banului, nu va mai trage la îndoială, că ideea *„uniunii“* a dat faliment în Croația. Singurul nostru amic în Croația — e banul, care pretutindenea e salutat cu *„Abczug Fucsek“*.

Acasă nu-și ascund nici ei nizuințele spre o Mare-Croație, ci o spun pe față, că orașul Fiume și Dalmația e moștenirea legală a lor, pe care noi o ținem în posesiune numai pe o vreme scurtă, dar care, ca parte întregitoare din țara lor, mai curând ori mai târziu acolo va fi alăturată. Regatul croat va mai fi întregit apoi și cu părțile de lângă Mur, care asemenea e teritor croat. In privința aceasta e plin de date caracteristice articolul din *„Budapcsti Hirlap“*, numărul dela 22 Decemvrie, întitulat *„Za Medjumure“*, în care se fac destăinuiri despre lucruri extraordinar de instructive.

Același lucru îl dovedește și formarea coaliției croato-sârbe, care nu înseamnă mai puțin, decât dărimarea zidului meșteșugit de despărțire, care e pus între aceste două popoare de o singură seminție din partea deosebirii de religie. Dând la o parte deosebirea aceasta, Slavii de Sud demonstrează pentru identitatea nizuințelor lor unitare naționale și a seminției lor, pe cari nizuințe nu le jenează de loc hotarele Ungariei. Dar aceasta o dovedește și punctul de vedere al coaliției în chestia fiumană și dalmatină, și putem să fim liniștiți, că dacă se va desface cândva Dalmația din legăturile cu Austria, nu teritoriul Ungariei, ci al Croației îl va mări. Și tot așa Bosnia și Herțegovina, dacă Viena va afla odată de bine să le anecteze de tot, respective să le incorporeze la monarhie.

Astfel apoi frumos se formează la hotarele noastre, de o parte centraliști vienezi, de altă parte, cu sprijinul națiunei maghiare, un al treilea stat al monarhiei austro-ungare, imperiul mare iliric, care, pentruca formațiunea să fie perfectă, se va întregi poate și cu unele comitate din Ungaria, la tot cazul cu ținutul de lângă Mur și poate și cu Bacica! Și atunci urmează de sine acoperirea edificiului, încoronarea domnitorului de rege croat, reformarea monarhiei dualiste în monarhie trialistă, și prin aceasta icuirea Ungariei între doi aliați, dușmănoși ei.

Aceasta e icoana, pe care fiecare Croat o are înaintea ochiului său, și care e ca o evangelie imprimată în sufletul său. Pe lângă acest scop final unitar național, prietinia maghiară e numai rol provizoriu, pe care-l primește, odată un partid, odată altul, pentruca Croații, sprijiniți de noi politicește și cu bani, mai curând și mai sigur să poată clădi imperiul lui Zvoinimir.

Greșală fatală și rătăcire apasă sufletul bărbaților de stat, cari cu o miopie politică neînțeleasă, concedând presiunei factorilor politici dela Viena, au dat mână de ajutor, în mod poate inconștient, la aceasta, mergând până acolo, că în schimbul amiciției atât de scumpe și de valoare problematică, așa zicând spre supărarea întregei maghiarimi, spre invidia naționalităților noastre și spre râsul întregei lumi, pe deasupra au mai permis, ca și limba și caracterul maghiar al parlamentului nostru propriu se fie jertfită și dieta să fie prefăcută în *„sabore“* croat.

Astfel de greșeli fatale nu pot fi reparate cu mărunțișuri, că manuarea șiretă dar estrem de periculoasă a regulamentului de casă. O astfel de situație perversă poate fi sanată numai pe calea unei *schimbări de sistem.* Pentrucă, pe cât e de naturală nisuința Croaților de a ajunge la independență națională și a-și organiza un stat puternic slav, tot pe atât de nemotivată și greșită a fost față de aceasta nizuință atitudinea noastră proprie, când la 1868, sub presiunea Austriei, care-și sprijinea tovarășii de arme, drept *„remunerare“* a meritelor lor dela 1848, nu numai că am recunoscut dreptul de stat separat al Croaților și ne-am obligat pentru totdeauna să-i subvenționăm din destul și financialicește, dar le-am dat și titlu de drept, ca patruzeci de delegați ai lor să se amestece și în afacerile noastre interne. Și am făcut aceasta atunci, când *cercul de drept al naționalităților noastre am aflat de bine a-l știrbi tot mai mult și a le denega și aceea, ce le-am oferit noi înșine prin lege.*

Centraliștii dela Viena știau bine ce fac, când cu ochiu exerciat au recunoscut necesitatea politică, de a se crea la hotarele noastre o formațiune centrifugală, cu al cărei ajutor, punându-se zăgaz nizuințelor noastre de independență, să ne poată ținea necontenit în șah, pentruca să nu crească arborii maghiari până la ceriu, — cum se spune la Viena.

Cu privire la conflictul cu căile ferate fiecare politician cu judecată calmă recunoaște, că provocarea lui trebuia se fie evitată. Și eu așa cred, că însuși guvernul regretă mai mult provocarea lui în mod ușuratic, și foarte bucuros ar voi să-l facă nefăcut, dacă cumva ar putea fi revocat. Dar aflându-se în fața unei legi votate și sancționate, a ajuns în corn de capră.

Dar trebue să recunoaștem și aceea, ca literile convenției de drept public dela 1868, cu o intenţiune destul de clară spun, că în chestia aceasta *concepţia de drept a Croaţilor e corectă*; şi astfel ei văd în legea căilor ferate, nu numai violarea monopolului lor de limbă, ci chiar un astfel de atac îndreptat în contra sistării acestui monopol, pe care după principiul *„principiis obsta“* cu tot preţul trebue să-l respingă. Tocmai de aceea, putem să fim liniştiţi, că Croaţii nu vor depune armele până nu va fi scos din corpul lor spinul, fatalul paragraf 54, care a causat inflamaţiunea pe care nu o putem delătura, nici cu cataplasme calde, nici cu reci.

Când a plănuit guvernul nostru legea căilor ferate, genialul ei plăsmuitor aşa a fost informat, că trecerea în lege a limbei maghiare ca limbă de serviciu nu va întimpina împotrivire serioasă din parte croată. Cumcă aşa numiţii *„bărbaţi de stat“* pot fi astfel păcăliţi, e lucru pe cât de enigmatic, pe atât de instructiv. Formează dovadă eclatantă pentru afirmarea mea de sus, că guvernele noastre de multeori îşi scot informaţiunile din isvoare false, şi că de cele mai de multeori *orbul conduce pe cel fără lumină!* Dar aici nu despre acest incident e vorba, ci despre un lucru cu mult mai mare. Fiecare rău are şi o parte bună şi Maghiarul învaţă în paguba sa. Astfel putem şi din conflictul croat se scoatem învăţături însemnate şi folositoare.

Dacă privim chestia din punct de vedere politic mai înalt, nu trebue să ne ducă la desperare această situaţie critică. Ba trebue să *vedem în ea degetul provedinţei*, pentrucă aşa se vede, că conflictul acesta a fost chemat să iee albeaţa de pe ochii nostri, pentruca în sfârşit se vedem bine situaţia. Trebue să venim în clar cu adevărul, că nu avem nici o trebuinţă de prietinia Croaţilor. Şi chiar dacă am avea, nu ne putem încrede în ea. Cu cât mai mult favorisăm pe falşii nostri amici, cu atât mai tare slăbim noi. Ba sprijinind pe Croaţi, ne creştem şerpi la sân. Pe lângă adevărul acesta se pronunţă în mod clasic *Kossuth Lajos*, care cu o prevedere profetică spunea următoarele caracteristice cuvinte:

. . . „Ce vreţi dvoastră cu Croaţii aceia? Ce folos are Ungaria de Croaţi, că faceţi un casus belli atât de mare din chestia croată? Bani au, încât nu ştiu ce să facă cu ei. De aceea iubiţi atât de mult acest sac fără fund? Ce credeţi, jertfele aduse pentru Croaţi se vor renta vre-odată, ori ne vor fi răsplătite? Niciodată! De multeori m'am gândit, dacă vreau Maghiarii să crească şerpi, ori să facă din lemn rotiţă de fer? Vreţi să-i obicinuiţi cu politica şireată, ca apropiindu-se de inimile noastre să-şi împlânte dinţii veninoşi atunci când li-se va oferi ocasiunea? Ori apoi voiţi să-i instruaţi să fie credincioşi Maghiarului şi Ungariei, aşa cum dvoastră sunteţi credincioşi Vienei? Ca se ajungeţi poate la acelaşi resultat, la care a ajuns Viena faţă de dvoastră? Lăsaţi-vă vă rog de visări. Cel mai înţelept lucru e, să le daţi drumul! Menţinerea unei păci, care cere numai bani, ţine cât ţin banii, iar consoarta îşî petrece cu amicul casei, folosul soţului fiind singur acela, că el poartă — coarnele. Ori apoi consideraţi oraşul Fiume ca zestre a Croaţilor şi pentru aceea îi desmerdaţi? Pentru aceea acest mare cavalerism? Dar e necesar, ca oraşul Fiume se atârne de pieptul Croaţiei? Tăiaţi-l de acolo, ca să scăpaţi de el, dar nu-l purtaţi ca decoraţie la grumaz, oraşul Fiume şi şi Croaţia!

Slavii aceştia sunt seminţii înrudite, cari formează un semicerc, al cărui mantaua îşi are o aripă spre apus, alta spre nordvest, şi copcia care leagă aripile nu poate fi decât Ungaria. Asta e *„confederaţia dunăreană“* pe care o aveam eu odată în vedere, şi îmi apare şi acuma înaintea ochilor, ca o oglindă a viitoriului şi prezentând Ungaria *ca o viitoare Elvcţie*. Confederaţia aceasta ar forma, sub protectoratul Europei, zăgazul, care nu ar mai permite nici o ameninţare ori primejdie din partea aceasta. Aşa numita chestie orientală altă rezolvare nu are“...

Cu multă satisfacţie îşi vede scriitoriul acestor şire confirmată părerea sa, din o parte atât de însemnată. Fort mit Schaden! zice Neamţul. Şi are dreptate, pentrucă aceea ce nu aduce folos, ce numai *„duce“* dar nu *„aduce“*, nu poate să fie bun. Va trebui deci să înţelegem, că amiciţia Croaţilor încă e o afacere, la care plătim numai, şi de aceea nici nu aflu de dorit restabilirea *„bunelor raporturi“* cu aceia, cari fac să ne fie cu mult mai păgubitoare şi mai periculoasă dubioasa lor prietinie, decât supărarea lor suportabilă.

Declaraţia lui Mocsáry.

Bătrânul politician maghiar *Mocsáry Lajos*, răspunde în numărul de Duminecă al ziariului *„Egyetértés“* la un articol din *„Pester Lloyd“*, în care se spunea, că avea dreptate *Mocsáry* când afirma, că Maghiarii nu pot să lupte de odată în contra Vienei şi în contra naţionalităţilor, şi de aici scotea concluzia, că pentru *Mocsáry* nu a rămas decât alternativa, ori să primească Ungaria unitară (maghiară) cu pactul lui Deák, ori o Ungarie, împărţită în autonomii naţionale. Adecă o Ungarie *federalizată*.

Domnul *Mocsáry* protestează în contra acestei concluziuni greşite, pentrucă mai există şi o a treia alternativă, adecă:

... „executarea onestă şi desăvârşită a legii de naţionalităţi dela 1868, atât în ce-i priveşte spiritul, cât şi cu privire la literele ei. Executarea acelei legi, a! cărei apostol principal a fost, înainte de aducerea ei, baronul *Eötvös Ioszef*, ale cărui idei le-a acceptat şi turnat în text *Deák Ferencz*, iar *Kossuth Lajos* ia dat binecuvântarea, când într'o serie de articole, trimise din Turin, nu numai că a aprobat aducerea acestei legi, ci a mai adaos, că dacă mai este ceva, ce naţionalităţile ar putea cu dreptul să pretindă, *să l.-se dee şi aceasta!*“

„Acesta e de 40 de ani punctul meu de vedere, — spune Mocsáry în declaraţia sa, — şi nu poate nime să-mi arate nici un şir scris de mine, în care aşi fi făcut cea mai mică concesiune cu privire la ideea a oricărei împărţiri a ţării, şi în care aşi fi mers mai departe, peste legea de naţionalităţi dela 1868.

Elveţia orientală a amintit-o Polit, nu eu. Tinărul scriitor de articole dela *„Pester Lloyd“* nu-şi tradează cu nici un cuvânt programul propriu naţionalistic, pentrucă partea aceea a alternativei sale despre dualismul cu Austria nu e program naţionalist; cu dânsul deci nu întru în discuţie meritorială. Atâta însă fie-mi permis să accentuez şi cu ocaziunea aceasta, că semne, cari eschid orice îndoeală arată, că *dacă legea dela 1868 se punea în vigoare cu sistem, se putea, ba se poate încă şi acuma, crea un astfel de modus vivendi cu naţionalităţile, ca să nu fie nici o trebuinţă de revizuirea regulamentului de casă, ori de aducerea unei lege electorale monstruoase*“.

Bine vorbeşte bătrânul *Mocsáry*. Dar este cine să-l asculte?

Cronică bisericească.

Invăţătura preotului.

Preacuvioşia Sa, Arhimandritul *Iuliu Scriban*, continuă în revista *„Viitoriul“* din Bucureşti cu lucrarea sa despre chemarea preotului, ca conducător luminat, harnic şi demn pentru păstoriţii lui în toate cerinţele vieţii omeneşti şi despre aceea, că preotul cum trebue să-şi implinească această chemare, ca să-şi câştige tot respectul şi încrederea păstoriţilor săi, precum şi stima neamului şi al străinilor. In numărul din urmă al revistei numite are un capitlu despre *învăţătura preotului*, pe care'l reproducem, după cum urmează:

Că preotul de azi are o ne mai pomenit de mare necesitate de a fi la înălţimea culturii timpului, nici n'ar mai fi poate nevoe să demonstrez. N'aş avea decât să spicuesc prin revistele noastre bisericeşti, pentru a arăta, că atât în oraşe, cât şi la sate, preoţii singuri, mai cu seamă elementul tinăr, simţesc viu această nevoe şi cu multă sete cer putinţa de a o umplea, prin conferenţe pastotale. E timpul, care sileşte la aceasta, căci societatea laică a luat-o peste noi cu cultura, şi cum îi vei putea fi păstor, dacă cultural eşti inferior ei?

Şi ce anume ar putea da învăţătura preotului? Foarte mult.

a) Mai întâi îi lămureşte mai bine rolul şi-i ridică *conştiinţa chemării*. Acestea nu mai sunt întrebări, cari nu şi le pune, ci încep a licări înaintea minţii lui. Ca urmare a lor el se îngrijeşte mai mult, să înfăşişază mai bine, şi e mai uşor să vie în atingere cu lumea şi să fie preţuit de dânsa.

b) Pe lângă aceasta, omul cult are mai multe puncte de contact cu viaţa spirituală a omenirii, e mai informat, o pricepe mai bine, ştie unde-şi poate aplica influenţa sa. Şi un preot, care apare înaintea lumii orientat în toate acestea, nu se poate să nu fie mai preţuit de cât altul, pentru care aceste chestiuni nu există.

Aceste spuse ale mele nu vor fi contrazise de aceea, că există preoţi cu titluri, pentru cari nici rol nici conştiinţa chemării nu există şi se înfăţişează tot atât de prost cât şi alţii. Nu, căci eu nu vorbesc de *titlu*, ci de *învăţătura*, care nu totdeauna trăieşte împreună cu titlul.

Deci rămân în picioare zisele noastre, că în ceeace priveşte influenţa preotului, *învăţătura* e un punct de multă greutate. Nu e singur; fără o viaţă corăspunzătoare rămâne invăţătura stearpă, dar la viaţa proprie servitorului lui Hristos ea adaugă un lustru neşters.

Să ne aducem aminte de vorbele dlui Popescu: „Representanţii şi deservenţii bisericii trebue să întrunească un temperament apostolic cu o largă cultură“. De aci urmează, că convingerea creştină trebue să lucreze mai întâiu în noi înşine, iar apoi să fie atât de puternică, încât să se reverse ca nişte raze şi în afară. Iar aci va trebui să se incorporeze în uneltele de cultură, cari ne stau înainte, pentruca cu dânsele să împrăştiem adevărurile noastre.

Prin urmare, pe lângă consideraţiunea privitoare la persoana preotului, anume, că lumina culturii se va resfrânge şi asupra ţinutei şi purtării sale, mai avem câştigat al doilea punct: cu mijloacele ei vom servi interesele religiunii.

Tocmai aici într'adevăr apare azi necesitatea constrângătoare de a ne cultiva. Fără cultură eşti un om desarmat în faţa realităţii care te atacă.

Sunt atâtea mijloace, pe cari cultura ni-le pune la îndemână pentru serviciul religiunii, iar noi nu ne servim de loc de ele. Pe dreptul ne invinovăţeşte dl Popescu de „lipsă de concepţie, adaptată timpului“.

Sunt patru ani de când am vorbit în *Cuvântul Adevărului* despre romanele religioase şi sprijinul care ni-l-ar da ele în răspândirea cuvântului creştin. Am vorbit de romanul *Quo Vadis*, de succesul frumos care l-a avut, de privirea binevoitoare smulsă pentru creştinism dela ceice l au cetit. Am observat cu părere de rău, că de această operă tocmai clericii s'au interesat mai puţin, adecă cei mai îndatoraţi să se intereseze. Şi nu de mult am băgat de seamă, că această nepăsare a fost un motiv, care a aruncat dispreţ peste preot. Un tinăr licenţiat în litere îmi povestea anume, că a fost foarte impresionat de cetirea lui *Quo Vadis*, că l-a recomandat unui preot să-l cetească, că acesta a întrebat de preţ, iar îndatăce a auzit că costă 3 franci, s'a scumpit şi a lăsat cetitul pentru alţii. Notaţi acum lucrul cum se petrece pe dos: In loc ca preotul să iee cu zece mâni şi să răspândească ceeace serveşte chemării lui, vine

---

FOIŞOARĂ.

Cât pământ îi trebue unui om?

de **Leo Tolstoi.**

(Urmare).

Le dădu amenzi. Urmarea fu, că Pahomie fu urât de vecini şi-l făcură se înţeleagă aceasta, de câteori să presenta ocasia. Aşa odată un ţăran se furişă în păduricea lui şi smulse 10 arbuşti. A doua zi Pahomie merse în pădurice şi zări arbuştii smulşi. Indrăcitul nu lăsase o singură salcie. Pahomie era furios: „Ah! dacă l-aş fi prins, cum l-aş fi bătut!“ Se întrebă, cine ar putea fi autorul? De sigur era Siemka. Se duse la Siemka, sub un pretext, şi privind peste tot nu găsi nici un indiciu. Dar Pahomie era convins aşa de tare de culpabilitatea lui Siemka, că depuse plângere în contra lui. Cum nu se aducea nici o probă, Siemka fu achitat, ceeace făcu pe Pahomie să creadă în nedreptatea justiţiei. „Iată cum se dă pildă hoţilor“, zise dânsul furios. Se certă cu toţi vecinii. Devenise cel mai mare proprietar din comună, dar situaţiunea sa ajunsese din ce în ce mai grea.

Se răspândi svonul, că lume multă se va stabili în imprejurimi. Pahomie îşi zise: „De ce m'aş desface de proprietate? Dacă pleacă ai nostri, voiu avea loc mai mult, voiu cumpăra pământurile lor şi le voiu adăuga la al meu“.

Intr'o zi, pe când se afla acasă, un trecător, care călătorea, îi ceru ospitalitate. Pahomie îl adăposti peste noapte, îl hrăni bine şi-l întrebă unde se duce. Trecătorul îi spuse, că vine dinspre Volga-de-jos unde lucrase, că se stabilise acolo mulţime de ţărani, şi afişe lipite în comune promiteau fiecărui nou venit 10 hectare de pământ, cum nu era nicăiri, şi unde poţi să sameni ce vrei.

Venise acolo un ţăran, care nu avea pe nimenea pe lume, decât două braţe, şi a sămănat 50 hectare de grâu din cel mai bun, pe care l a vândut cu 5000 de ruble (22.000 cor.)

Discursul acesta aprinse capul lui Pahomie. Dânsul îşi zise: „De ce să mor aci la strâmtoare, când pot fi mai bine într'altă parte? Am să vând pământul, uneltele, mobilele şi cu banii ce-i voiu lua mă voiu duce lângă Volga, unde mi voiu cumpăra domenii şi mă voiu stabili. Aici mă cert cu toţi. Am să mă informez“.

Când veni vara îşi făcu pregătirile şi plecă, coborând Volga până la Samara, mai jos cu 4000 de verste (240 chlmetr.) Ajungând acolo, constată că totul era aşa dupăcum i-se spusese: se dă 10 hectare fiecărui emigrant şi ţăranii primesc cu bunăvoinţă pe străini.

Dacă au bani sunt liberi să-şi cumpere plusul de pământ cu 3 ruble hectarul de cea mai bună calitate.

Armat cu aceste informaţii, Pahomie se întoarse acasă toamna, vându proprietatea, îşi desfăcu vitele şi uneltele, se şterse de pe lista comunei şi aşteptă primăvara. Când sesonul veni, plecă cu familia la noul domeniu pe care-l cumpărase.

Ajungând acolo, Pahomie fu înscris în registrul comunei şi invită pe băştinaşi la o masă. Hârtiile nu întârziară să-i sosească. Fu binevăzut de toţi şi i-se dete un loc pentru 5 persoane şi 5 hectare de teren în părţi diferite. Işi construi o casă şi-şi cumpără vite. Era de douăori mai bogat ca înainte şi pe pământ fertil! Erau de toate în abundanţă.

La început, când se ocupa să-şi construiască casa şi să-şi cumpere cele necesare, toate mergeau perfect. Recolta anului următor fu strălucită.

Odată intră la Pahomie un negustor, ca să dee de mâncare calului pe care călăria. Luară ceaiul împreună. Negustorul istorisi lui Pahomie, că venia dela Baskiri, şi că cumpărase dela ei 15 mii de hectare pentru 1000 de ruble. Pahomie îi ceru amănunte, negustorul i-le dădu.

— „Nu trebue decât să fi bine cu şefii lor“, îi zise dânsul. „Le-am distribuit caftane şi covoare, asta m'a costat câteva ruble. Apoi i-am poftit la ceaiu, le-am dat se înţeleagă, că le pot da rachiu cât vor voi, aşa că am putut să cumpăr cu 10 copeci hectarul“.

— „Ţara e aşa de vastă, zise negustorul, că n'ai putea s'o ocoleşti într'un an şi aparţine Baskirilor. Oamenii acestia nu judecă mai mult ca oile şi nu se pricep la nimic“.

Pahomie îşi zise: „Eh! ce să fac? Cu 700 de ruble ale mele pot să cumpăr un pământ colosal“.

*

Pahomie se informă de drumul care duce la Baskiri. Când negustorul îl părăsi, începu să se pregătească de călătorie. Femeia lui îl va înlocui. Cu dânsul nu va lua decât un servitor. Merse în oraş, cumpără ceaiu, daruri, rachiu, întocmai cum îl învăţase negustorul.

Merseră, merseră . . . Făcură 500 de verste şi a şeptea zi ajunseră la Baskiri. Constatară, că călătorul avusese dreptate. Baskirii locuiau în kibitke (căruţe deschise) lângă fluviu, în stepă. Dânşii nu lucrau, pânea nici nu o cunoşteau. Boii, vacile şi caii lor pribegeau pe stepă. Mâncarea lor principală era laptele. Şefii nu lucrează, îşi petrec timpul bând lapte şi ceaiu, mâncând carne de miel şi cântând din flaut. Toţi sunt graşi, bine făcuţi, fericiţi. Absolut ignoranţi, nu înţeleg limba rusă.

(Va urma)

laicul și-ți răspândește, și când el vine și te informează pe tine preot, tu îi răspunzi: Da muieți îs pesmeții? Ce prețuire poate culege în acest cas așa fel de preoți? Răspunsul îl are fiecare.

Dar de unde provine asta? Dela lipsa de cultură. Din causa asta pentru preot rămân perdute o mulțime de unelte, cu cari s'ar putea ajuta, ca să hrănească contemplativitatea în societate. Cum această problemă de infiltrare spirituală a societății poate fi urmărită pe fel de fel de căi, preotului nu i-ar lipsi posibilitatea de a lucra cu uneltele culturii, dupăcum își simte aplecarea sa. Dar neîndestularea culturală îl paralisează și-i face să-i treacă pe dinainte fel de fel de lucruri bune pentru chemarea lui, pe cari însă nici nu le observă.

Chestiunea unei literaturi religioase-morale nu e vre-o ciudată născocire a mea. Catolicii și protestanții o întrebuințează pe larg, publică ca foiletoane în reviste romane de această natură, ba până și arhiereii nu socotesc nepotrivit a se ocupa cu ea. Astfel e arhiereul italian *Enric Salvadori* care a tradus în italienește din englezește pe *Ben-Hur*, valoros roman de Lewis Wallace și *Tovarășul Crucii* de Florence Morse Kingsley.

De ce deci noi să nu ne folosim de ea, pentru a hrăni idealismul în societate? Acelaș răspuns: neîndestulătoare armatură culturală. Dacă preoții s'ar fi gândit până acum la această chestiune și decât folos le putea fi, ar fi trebuit să fi introdus deja volume de soiul acesta în bibioteca societății Steaua, (cred că nimenea nu i-ar fi refusat), în Biblioteca pentru toți și în ce colecțiuni se mai publică pe la noi. Până acum însă nu se simte nimic și cred că nu se va simți multă vreme. Căci pentru a se gândi la acestea trebue să observe puterea cu care acest mijloc lucrează pe aiurea. Și de unde se observe când el nu e în curent cu ce se petrece pe aiurea? Și cum să se țină la curent, când n'are o unealtă culturală cu care să se ajute: o limbă străină!

Nici mie aceste lucruri nu mi-au venit în minte din senin. Incă de pe când învățam teologia la București mi am luat deprinderea a mă încunjura de cataloage ale librăriilor teologice din străinătate și a privi într'ânsele ca într'o lungă revistă toată înșirarea de cărți. Am văzut acolo rubrică specială pentru soiul de literatura de care vorbesc și firește, că vrând nevrând reflectam: cum lucrează alții pentru hrana religiunii în societate și cât întunerec e la noi! De aceea zic acum: și alții trebue se observe cum am observat eu, pentru a înțelege ce e de făcut.

Cunoștința ce am luat atunci despre o literatură religioasă distractivă și instructivă, a crescut treptat și crește fără încetare. Dar pe măsură ce observ cât de multe sunt lucrările de acest soiu în străinătate, pe măsură ce cataloagele îmi oferă ceva nou, pe aceiași mă simt copleșit de tristeță, văzând cât de întins e lucru, și cât de puțini lucrătorii. Și oricât doresc să răspândesc asemenea lucrări, mă izbesc totdeauna de necunoștința unei limbi străine la preoți. (Va urma.)

Consemnarea contribuirilor

ca răscumpărare a felicitărilor de Anul-nou pentru Muzeul Asociațiunii.

Confirmăm cu mulțămită primirea următoarelor sume dela P. T. domni: Mihaiu Jurca, notar, Rășinari, 10 cor. din incidentul răposării cumnatului său Clem. Raicu, viceprotopop, Teaca, și 2 cor., ca răscumpărare a felicitărilor de Anul-nou, deci 12 cor., Eug. I. Paraschiv n. Mihali, Sebeșul-săs., în memoria neuitaților săi răposați: Ioan Paraschiv, fost subjude reg. a fiiului său Gregoriu și a fiicei sale Ana 10 cor., Ilie Moga, preot și soție, Săsciori, Aurel I. Niculescu, Tulgheș, I. Dobrean, paroh, Corbu, fiecare câte 3 cor., Dr. George Gârda, cand. de adv., Făget 5 cor., Ioan Fodorean, paroh, Galați 1 cor.

Sibiiu, în 21 Ianuarie 1908.

Presidiul Asociațiunii:

Iosif Sterca Șuluțu.

Declarație.

Dl redactor al „*Viitorului*“, care mi-a făcut vizită la Budapesta, scrie (numărul 2/15 Ian.) și unele neexactități despre convorbirea noastră. Zice adecă că eu îi redactez pe românește dlui *Babeș* articolele sale politice. Din capul locului trebue să accentuez, că nu mă îndeletnicesc deloc cu politica, iar dacă ași fi politician, într'adevăr ași fi mândru să dispun de maturitatea politică, pe care o are dl *Babeș*. Sunt și rămân totdeauna unul dintre stimătorii dlui *Babeș*, care n'are trebuință de concursul meu în cele politice, nici de ajutorul meu, ca să-și redacteze articolii în limba română.

Budapesta, 21 Ianuarie 1908.

Dr. *George Alexici.*

NOUTĂȚI.

Conferențele despărțământului Asociațiunii, întrerupte în timpul serbătorilor, se continuă Dumineca la 26 Ian. n. cu conferența dlui Dr. *I. Borcia* despre drama „*Peste puterile noastre*“ de *Björnstjerne Björnson*. Inceputul la orele 5 d. a.

*

Irlandezii voesc pace! Irlandezii, cari au dus lupte frumoase și înverșunate în contra Englezilor pentru câștigarea de drepturi naționale, sunt pe calea de a inaugura o politică nouă, *politica de împăciuire*. In scopul acesta e vorba să repășească dela conducere șeful lor *Redmund*, și șef de partid să fie proclamat *O'Brien*, care e aderent al unei politici mai moderate, de înțelegere și de împăcare cu Englezii. Intr'o vorbire rostită acum de curând *O'Brien* spunea, că „*nu ne aflăm în epoca utopiilor, ci în epoca compromisurilor și a posibilităților*“. Și a fost mult aplaudat O'Brien. Iar la noi, celce cutează să vorbească ori se scrie despre o politică moderată — e trădător de neam.

*

Universitatea a treia. O deputațiune număroasă a orașului Seghedin și a altor unsprăzece municipii din împrejurime a umblat Sâmbătă pela ministrul de culte, la prim-ministrul și la prezidentul camerei și al casei magnaților, rugându-i pe toți, să facă ca a treia universitate să se înființeze în Seghedin. A primit pretutindinea răspunsuri mulțămitoare. Cel mai competent, ministrul de culte, contele Apponyi, i-a spus, că negreșit va fi ținut și Seghedinul în vedere când se vor mai înființa *universități*. Va să zică, vom căpăta *mai multe!*

*

† Marele duce Ferdinand de Toscana a decedat în Salzburg, în etate de 73 ani. Rămășițele sale pământești au fost așezate în sicriu, și eri, Marți, după ameaz, trimise la Viena unde vor fi depuse spre vecinică odihnă în cripta dela biserica capuținilor, unde sunt înmormântați toți membrii familiei domnitoare.

*

Hymen. Dșoara *Aurelia Gheaja* și dl *Ierfteu Viscrean*, absolvent de teologie, își vor celebra cununia în biserica gr.-or. din Criș, Dumineca 13/26 Ianuarie a. c. la 3 oare p. m.

*

Noul inspector de trupe. In locul pensionatului general Galgoczy, Maiestatea Sa a numit inspector de trupe în armata austro-ungară pe generalul *Fiedler*, comandantul corpului 2 de armată. Noul inspector de trupe e acum de 65 ani și trece de unul dintre cei mai buni generali ai armatei austro-ungare.

*

Cutremur de pământ a fost zilele trecute în *Cetinie*, capitala Muntenegrului. A fost o sguduire puternică, dar n'a ținut decât două secunde.

*

Coroane eterne. Dl Constantin Dimian, protopresbiter în Bretcu, dăruește întru vecinica odihnă a reposatei sale mame Marina S. Dimian, văd. protopopeasă, la fondul „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace,“ suma de 5 coroane.

*

Frate bestial. Intr'o comună din Moravia au fost omorâte la 1903 trei surori, fetele unei văduve, una de 17 ani, alta de 13 și a treia de 10 ani. Poliția din Viena a descoperit acum, că ucigașul lor a fost fratele lor dulce, care pe calea aceasta a voit să ajungă săngur stăpân pe căsuța ce o avea mama lor. Criminalul a fost arestat.

*

Ars în cuptoriu. Intr'o comună din Italia a fost aruncat un biet om în cuptoriul ars, de însăși soția sa și de doi fii ai săi. A ars de tot, iar cenușa lui criminalii au aruncat'o în mare. Poliția a dat însă de urma crimei, și a arestat pe toți făptuitorii. Muierea și-a mărturisit fapta.

*

A murit în biserică. Preotul romano catolic din Apátfalva, *Szücs János*, ținând credincioșilor sei predică în biserică, a fost atins de apoplexie Dumineca, și la moment a murit. Era de 61 ani.

*

S'a înecat în fântână. Intr'o comună din comitatul Borsod, un econom și-a adăpat vitele la fântâna fără îngrăditură. Fiind ghiață în jurul fântânii, omul a alunecat și a căzut în fântână, unde s'a înecat, dupăce nime nu era de față la această nefericită întâmplare, ca să-l fi scos din fântână.

*

Colera în Turcia. Casurile de coleră, foarte multe terminate cu moarte, se înmulțesc mereu în Asia și în Turcia. E temere, că se va estinde și încoace spre noi.

*

Seratele meseriașilor români. Din cercurile meseriașilor nostri ni se comunică următoarele date importante: „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, precum se știe, ține regulat așa zise ședințe literare. Ședința de inaugurare a acestor ședințe s'a ținut în 24 Martie 1898, când prezidentul Tordășianu, în fața altor 15—20 participanți, câți erau la acea ședință, expunând scopul urmărit de a ne lumina mințile și a ne nobilita inimile prin prelegeri, declamațiuni, cetiri, cântări, etc., a exprimat dorința, ca asemenea ședințe să se țină cât mai dese, și nu numai de Reuniunile de meseriași, ci și de celelalte așezăminte ale noastre și ca la ele să ia parte sute și sute de participanți. Asemenea ședințe Reuniunea sibiană a ținut 112 (în 1898 6 în 1899 10, iar din 1900 începând, în fiecare an câte 12). Numărul total al participanților, socotindu-se de ședință numai 80 participanți, deși numărul lor numai în rari cazuri e sub 100, se poate evalua la 8960. Ar fi important să se știe, cari și câți din autorii nostri sunt mai gustați la aceste ședințe, câți și ce pregătire școlară au număroșii debutanți ai lor și cum între participanți se sortează cărticele folositoare, câte asemenea cărți s'au împărțit în cele 112 ședințe?

Acum Reuniunea hotărâre a luat, să țină din cele 12 ședințe lunare 4 mai festive, și anume, pe cele din luna primă a fiecărui cuartal. Programul acestor ședințe va fi înainte stabilit și pentru prelegeri va apela la profesorii și ceealaltă inteligență a noastră. In proiect e mai departe, ca la aceste ședințe să se țină prelegeri și din igienă, din arta bucătăriei, din grădinărit, etc.

Pentru ședințele mai festive taxa de întrare s'a stabilit cu 10 fileri de persoană în favorul fondului „Masa învățăceilor meseriași“. Prima ședință festivă se va ținea Joi în 30 Ianuarie n. c. la orele 8 seara.

*

Mulțămită.

Nefiindu-ne cu putință a mulțămi în particular tuturor rudeniilor, prietinilor și cunoscuților, cari din incidentul trecerei la cele eterne a iubitului nostru soț, tată, frate și socru, **Clemente Raicu,** s'au grăbit a ne transmite cuvinte de mângăere, îi rugăm pe calea aceasta să primească adânc simțitele noastre mulțămite.

Teaca — Sibiiu — Făgăraș, 20 Ianuarie 1908.

Jalnica familie.

Poșta ultimă.

Organisarea partidului național român.

Ziarele maghiare scriu (informațiune directă, ca de regulă, nu am primit), că conducătorii partidului național român, deputații, membrii comitetului executiv și alți delegați, au ținut Dumineca și Luni conferențe în Budapesta și s'au ocupat cu chestia organisării partidului național român în țara întreagă.

Revisuirea regulamentului de casă.

Incă nu știm în ce formă se va face revizuirea regulamentului de casă din partea dietei. Pe eri, Marți, după ameaz, au fost convocate toate partidele parlamentare la o conferență comună, pentru a se uni în privința textului noului paragraf ce va trebui să fie votat. Intre deputații maghiari sunt mulți, cari sunt contra reviziunei. Guvernul însă persistă pe lângă reviziune, și să vorbește, că dacă nu i-ar succede modificarea, în înțelesul dorit din partea Coroanei, poate fi considerat ca — căzut.

Broșura lui Argus,

pe care o reproducem în întregime la loc de frunte, e apreciată în mod favorabil din partea mai multor ziare mari maghiare din capitală.

Oficială.

1. Declarațiunile de sub nr. 8240/VI în causa bucatelor și a zilelor de lucru le subscriu în parohiile vacante administratorii parohiali. Unde nu sunt asemenea venite, nu s'au trimis declarațiuni.

2. Parohii să trimită protopopilor discul dela Bobotează.

3. Epitropiile să plătească premiile de asigurare. Parohii să se convingă despre aceasta.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Celor luători în seamă de lucrurile casei Domnului — bunilor creștini și fii ai parohiei Cristian, protopresb. Sibiiu, aflători în depărtata America, precum și celoralalți contribuitori, după darul, mila, pacea, sănătatea și bunul spor, cari bunuri, subsemnatul paroh le cere, dela Dumnezeu Tatăl și dela Christos Iisus Domnul nostru, li-s'e aduce și pe această cale cele mai călduroase mulțămiri și recunoștințe din partea celor aflători în fruntea afacerilor bisericești a subsemnatei parohii.

Numirile contribuitorilor sunt cele ce urmează: Gh. Bălan 3 dolari, Tudor Matei și I. Righea câte 2 dol. 50 cenți, Ana Bălan, Ioan Șurean, Nic. Anghel, Emanoil Muntean, G. Rigea, V. Oguer câte 2 dol. V. Mateiu, A. Rigea și Lefkovitz Schwarz, poștar câte 1 dol. 50 cenți, P. Marcu jun. G. Șurean, Andrei Cașir, V. Righea, G. Ghișoi, I. Moldovan, I. Popa, V. Stoian, Jacob Mateiu, V. Mateiu, V. Manciu, I. Stoican, Blex Roșală din Făgăraș, G. Dragomir, G, Pipernea din Poplaca. I. Mateiu, G. Ruscioran, V. Manciu. I. Câmpean, Achim Neagoe din Rusciori, I. Neagoe din Rușciori, V. Vascu, G. Pipernea și Paștiu Bâra câte un dolar, iar I. Scorța din Țânțari 20 cenți.

Din contribuirile înșirate s'a strâns frumoasa sumă de 53 dolari 70 cenți, adecă 270 coroane.

Odăjdiile, prin a căror procurare s'a cheltuit suma de mai sus, sunt:

1. Un rând de haine negre cu 133 cor.
2. O sfântă cruce cu 44 cor. 62 fil.
3. O icoană a pogorârii Duchului sfânt 6 cor.
4. Disc cu stea aurit 7 cor. 60 fil.
5. Lingurița 5 cor.
6. Copie 5 cor.
7. O sfântă Evangelie cu litere latine 35 cor.
8. 6 candele 36 cor. 50 fil.

Cu totul 271 cor. 72 fil.

Dorind ca această faptă creștinească să fie urmată și de alții, rog pe bunul Dumnezeu, ca pe amintiții îndepărtați să-i călăuziască și să-i apropie în pace de locul plecării, de vetrele lor și de noi de toți!

In numele comitetului parohial.

Cristian, la 22 Decemvrie 1907.

Ioan Popa
paroh.

Teatru.

Mercuri: *Die Ahnfrau*, tragedie.

Joi: *Die Brüder von St. Bernhard*, dramă.

Slăbirea

o împedecă cu siguranță Emulsiunea lui Scott. Ea este cel mai excelent mijloc nutritor și vindecător pentru copii și va aduce iarăși și micuțului d-tale sănătatea, precum în măsuri însemnate a avut efect la mii de persoane. Emulsiunea lui SCOTT pune pedecă slăbirei, formează

carne sănătoasă și tare

și umple copilul cu plăcută putere de viață. Dacă vre-un copil se arată bolnăvicios să i-se dee fără amânare „Scott“. Fiecare sticlă din Emulsiunea lui Scott conține cele mai fine și mai efectuoase părți egale și tot asemenea proporțiunile recunoscute de lumea științifică.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanție al experiențelor lui SCOTT.

12 (276) 3—4

Prețul unei sticle originale C. 2 50

De cumpărat în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

8895 sz. 1907. B. [1] 3—3

Hirdetmény.

A nagyszebeni kir. törvényszék közre teszi, hogy Szeben vármegyébe kebelezett Nagycsür község határába eső elpusztult szőlők területek részleges tagositás elrendelése iránt Gierlich Tamás és stb. érdek társa ottani lakosok kérvénye folytán a tárgyatást elrendelte, és ennek határnapjául 1908. évi februán 26-án dél el. 9 órakor a nagycsüri községi irodába kitüzte.

Ezen tárgyalásra az összes érdekelt szőlő birtokósok, azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy az arra meg nem jelenő birtokosok a tagositásba beleegyezőknek fognak tekintetni.

Kelt Nagyszeben a kir. törvényszék mint polgári biróságnak 1907. december 24-én tartott üléséből.

Dr. Kemény elnök. **Dezső** jegyző.

Dr. Petru Span:

Idei pregătitoare în pedagogie . . .	C 3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua)	„ 1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed II	„ 2·—
Carte de cetire a II a	„ —·50
Noul Abcdar	„ —·40
Călăuza noului Abcdar	„ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui	„ —·50

Se pot procura dela
Librăria arhidiecezană.

Un articlu căutat
pentru
neguțători

în părțile locuite de români și sârbi este birca resucită pentru ciucuri la oprege, și pentru țesut de brăciri, cătrințe și măsaie. Birca aceasta resucită are glanți (luciu) de mătasă și este tare căutată în multe locuri. Cereți mustre gratuit în 30 de colori dela

Magazinul de bircă
alui **Alexandru Kocsis**
(5) 1—5 fărbar.
Németbogsán.

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben) se pot procură

Cuvântări liturgice

de arhimandritul Nicodem Munteanu
cu prețul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil porto.

A eșit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesana**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei și a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele și altele.**

Prețul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**. Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

A eșit de sub tipariu în Tipografia arhidiecezană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvântarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, arhiepiscop și metropolit** și se află de vânzare la **Tipografia și Librăria arhidiecezană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.**, legat în pânză neagră **9·50 cor.**, ediție de lux broșat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

Cea mai renumită bere

din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 43— Sibiiu — Nagyszeben.

Explicarea Evangeliilor duminecale
și ale
Sărbătorilor împărătești
de
Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.

Tiparul și editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.

Prețul broșat 3 coroane + porto 20 fileri.

Sfânta
Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit

Ioan Mețianu.

Se află de vânzare în Librăria arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele prețuri:

1. Nelegată cu	K 15·—
In legătură de piele roșie deschisă, tăietură galbină, colțuri încadrate simplu și în mijloc cu cruce, de amândouă părțile, veritabil aurită, cu copcii . . .	„ 25·—
3. In legătură roșie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colțurile cu evangeliștii, la mijloc înainte „Nașterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părțile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite	„ 35·—
4 Legătură în plüș, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptușită pe dinlăuntru cu mătasă:	
a) cu patru icoane în colțuri și una la mijloc . .	„ 100·—
b) cu opt icoane în colțuri și una la mijloc . . .	„ 125 —
c) cu opt icoane în colțuri și una la mijloc . . .	„ 140·—

Administrația
Tipografiei arhidiecezane.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

La **Librăria Tipografiei arhidiecezane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Metropolit al Românilor din Ungaria și Transilvania.

Tabela de materii: Polunoștnița de toate zilele. — Polunoștnița Sâmbetei. — Rândueala Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea și al șeselea. — Rândueala Obedniței. — Ciasul al nouălea. — Rândueala Vecerniei. — Pavecernița cea mică și cea mare. — Slujba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele și Condacele Triodului și ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele și ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morților. — Troparele preste săptămână. — Troparele și Condacele sfinților de obște după rândueala Sinaxariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă peste tot anul la Vecernie și la Utrenie. — Sinaxariul pe toate lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începând cu anul 1901 până inclusive 1952. — Explicare despre rubricele Păschăliei și folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangheliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinților, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toți anii.

Format octav, 397 pag. Prețul: broșat 2 cor., legat în pânză 2 cor. 40 fil., legat în piele roșie cu copcii 4 cor.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 5 Sibiiu, Sâmbătă 12/25 Ianuarie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Greșelile și păcatele politicei de naționalități.

III.

Dacă vrem să ne asigurăm esistența statului, trebue să întărim cu alt material mai bun temeliile edificiului nostru de stat, în care se ivesc crepături. Trebue se dăm în urma altor aliați, cari stau mai aproape de scopurile noastre, și tocmai de aceea sunt mai de încredere. In urma unora, cari *„duc“* mai puțin și *„aduc“* mai mult. Și dacă îi vom căuta, îi vom și găsi!

Luând în privire valurile de popoare mari din Europa mijlocie, în prima linie trebue se constatăm, că deoparte pargemanismul, de altă parte panslavismul formează valul, care înaintând spre hotarele noastre, ba trecând chiar peste ele, se pregătește se subsape și derime edificiul nostru de stat.

In mijlocul acestor valuri, cari cresc mereu, maghiarimea stă isolată, ca o insulă în mijlocul mării. *O singură seminție este,* ***cea română****, care în urma diversității originei, limbei și a nisuințelor naționale, să anunță în contra acestor valuri ca contraval, și ca atare simte, că interesul ei și chemarea ei, amenințată fiind de asemenea primejdie, este, apărarea în contra acestor valuri.*

Aceasta o mărturisesc cei mai trezi dintre compatrioții nostri români toți, fără escepțiune și totdeuna, estremiștii și visătorii în momente mai lucide, și tot așa și inrudiții lor de peste Carpați, și acestui credeu al lor își și dau ei esprimare de multeori.

Tocmai acum a fost publicată o serie de articole în foaia metropoliei din Sibiiu, sub titlul „Prietinii nostri slavi“, eșite din condeiul advocatului din capitală *Emil Babeș*, fiiul șefului politic de odinioară, in cari scriitoriul în mod sistematic și cu date concrete înșiră toate gravaminele, pe cari trebue să le sufere românimea de lege gr. ort. dela coreligionarii lor, și pe baza acelora zugrăvește iminenta primejdie, care amenință românimea, limba ei, cultura ei, ba și numărul sufletelor, atât aici, cât și în Bucovina, Basarabia, Sârbia și pretutindenea unde locuește ea împreună cu Slavii, pentrucă acestia merg înainte cu forța. Se provoacă la intoleranța și nesațiositatea bisericei sârbești, care la porunca regelui ungar și a legislațiunei a fost silită să renunțe dela domnia bisericească eserciată asupra credincioșilor de limba română, dar marea avere bisericească, nu o dă din mână, ci biserica română numai în urma proceselor grele și lungi poate să o stoarcă cu ajutoriul judecătoriilor maghiare, încet cu încetul. Se plânge, că pe teritoriul coroanei ungare 27 de mănăstiri avute gr. ort. au remas în mânile bisericei sârbești, și numai una singură a fost dată bisericei române, dar și aceasta o cer îndărăt. Spune, că în procesul intentat din partea bisericei române pentru mănăstiri, coaliția sârbo-croată a protestat, atât la presidentul Curiei, cât și la presidentul consiliului de ministri, în contra stabilirei competenței teritoriale a judecătoriilor maghiare, și prin aceasta au îndrăznit să esercieze presiune și asupra judecătoriei. Se provoacă la aceea, că în unele părți ale Ungariei de sud sunt comune în cari Românii au biserică comună cu Sârbii, iar aceștia, cu ajutoriul liturgiei sârbești și a instrucției confesionale sârbești, asupresc limba coreligionarilor români, și prin aceasta caută săi slaviseze, în fața guvernului unguresc. Cu justă indignare inregistrează, că acolo, unde Românii au decretat despărțirea, preoții nu vreau nici să le îngroape morții și nici clopotele nu lasă să se tragă după ei.

Pe baza acestora, scriitoriul articolelor își desvolta părerea basată pe date concrete, *că pentru Români nisuințele slave sunt cu mult mai periculoase decât cele maghiare, și de aceea, fie chiar și cu jertfe, românimea, în interesul esistenței proprii, trebue să se apropie de Maghiari*, pentru a se crea, față de nizuințele panslave, *alianța română-maghiară*, așa cum au fost contemplat'o conducătorii națiunei noastre la 1848.

Acestea le desvoltă advocatul metropoliei în cel mai serior și mai moderat ziar al Românilor, în organul metropolitan *„Telegraful Român“*, care cu prevenire publică și lansează acțiunea de împăcare inițiată de dânsul, iar față de atacurile foilor estreme ia pe scriitoriul articolelor în energică apărare.

Aceste serioase și aprofundate aprecieri au aflat echou viu la publicul român din patrie, și mai ales în cercurile preoțimei conducătoare, față de cari de altcum și cei mai înfocați nu pot să accentueze, de cât numai aceea, că condițiunea primordială neîncunjurat de lipsă a acestei apropieri și înprietiniri ar trebui se fie aceea, ca guvernele maghiare să manifeste mai multă echitate și crutare față de Români, de limba și instituțiunile lor culturale, pentrucă câtă vreme ele manifestă astfel de nisuințe, cari au aparența maghiarisării cu forța, în contul condiției de esistență a poporului român, o astfel de necesară apropiere, și acomodarea conform nisuințelor naționale ale Maghiarilor, conform dreptului, e pentru ei cu totul imposibilă.

In urmare, mulți, cari de altcum recunosc acțiunea de pace și scopul ei final de salutar și de necesar, ca în prima linie *Alexandru Mocsonyi*, cel mai cult și cel mai sărbătorit fruntaș al Românilor, consideră de *prematură* acțiunea lui Babeș și de neducătoare la scop, câtă vreme guvernul nu înțelege necesitatea aplanării și nu caută să afle modalitatea efectuirei ei.

Propagatorii direcției moderate accentuiază și aceea, că ei nu pretind pe seama poporului lor, ca Croații, concesiuni de drept public, dupăce ei, cari locuiesc același teritor de drept public unitar, cu noi împreună, nici nu se pot gândi, ca Croații, la separare teritoriale, ori la schimbarea constituției, care le garantează condițiunile de esistență prin creațiunea de drept dela 1868, dar nici la aceea, ca se schimbe caracterul național al țării, ci numai aceea țin de neîncunjurat de lipsă pentru stabilirea înțelegerii și menținerea ei neturburate, ca *drepturile, pe cari noi le-am garantat pe sama lor în articolul de lege 44 dela 1868, cari nu stau în contrazicere cu unitatea națională și cu pretensiunile oportunității, statuate toate în §. 1 al acestui articol de lege, se fie în mod onest și cu loialitate esecutate și respectate.*

Dacă le împlinim pretensiunile acestea, pe cât de modeste, pe atât de juste, spun Românii, ei renunță dela toate pluspetițiile ce trec peste această linie legală, și ca amici loiali și ca consoți de interese vor conlucra față de toți inimicii din afară și din lăuntru la conservarea edificiului nostru național, în care edificiu își văd asigurată și bunăstarea lor. Dar nu numai Românii resonează astfel, ci și massele cele mari ale Sârbilor și Slovacilor, cari pe lângă toată înrudirea cu Slavii, ne stau mai aproape nouă, decât îndepărtaților lor consângeni.

Având în vedere comunitatea de interese etnice sociale și politice constatate mai sus și justificate și prin constelațiunile internaționale, așa cred, că cu toate contrastele existente acum, nu avem motiv să ne îndoim cu privire la seriositatea nisuințelor și declarațiunilor acestora, dupăce acelea corăspund mai ales intereselor de existență ale Românilor avisați la noi, și de aceea așî ținea de o fatală greșală politica, dacă noi Maghiarii n'am da atențiune mișcării de pace manifestată din partea Românilor în zile atât de critice, ci am trece simplu

---

FOIȘOARĂ.

Cât pământ îi trebue unui om?

de **Leo Tolstoi.**

(Urmare).

Când zăriră pe Pahomie, făcură cerc împrejurul lui. Unul dintre ei servi de interpret. Prin intermediarul său, Pahomie explică Baskirilor, că venise să-și cumpere pământ. Baskirii își arătară mulțămirea, îmbrățișând pe Pahomie, conducându-l în cel mai bun cort, învitându-l să șează pe covorul ce-l așternuseră jos, oferindu-i ceaiu. Tăiară un miel și-i oferiră să mănânce. Pahomie își descărcă trăsura, le împărți provizii de ceaiu și darurile ce le adusese. Baskirii își arătară bucuria, făcând sgomot ca copiii.

— „Dânșii voesc să zică, începu interpretul, că ai câștigat iubirea lor. La noi e obiceiul să se procure oaspetelui toate mulțămirile posibile, schimbând dar pentru dar. Tu ne-ai făcut daruri; ce vrei în schimb?“

— „Ceeace-mi place mai mult sunt pământurile voastre, răspunse Pahomie. Aveți un pământ imens și solul e excelent. N'am văzut mai bun de când sunt“.

Interpretul traduse răspunsul lui Pahomie.

Baskirii erau mulțămiți. Pahomie nu înțelegea nici o vorbă din ce spuneau ei, dar pricepu, că propunerea lui le plăcea, căci râdeau. Dupăce sfârșiră, interpretul se întoarse spre Pahomie și-i zise:

— „Dânșii îți răspund, că-ți sunt recunoscători de bunătatea ta și că-ți cedează cât pământ voești. Arată cu mâna în ce parte voești să-l ai, și va fi al tău“.

Baskirii reîncepură convorbirea, și lui Pahomie i-se păru că se certau. Pahomie întrebă de ce se ceartă și interpretul răspunse:

— „Unii zic câ trebue cerut sfatul șefului, căci așa e obiceiul, ceialalți susțin, că nu mai trebue întrebat șeful“.

*

Pe când Baskirii se certau, întră un om purtând pe cap o piele de vulpe. Toți tăcură și se ridicară. Interpretul zise:

— „E șeful“.

Pahomie îi oferi un covor frumos și ceaiu. Șeful primi și luă locul de onoare. Baskirii îi vorbiră. Ascultând zimbi și răspunse în rusește:

— „Bine, ia cât pământ vrei, avem aici destul“.

— „Cât se cer?“ se gândi Pahomie și apoi răspunse:

— „Vă mulțămesc de bunătate. Aveți pământ mult și mie îmi trebue puțin. Dar aș vrea să știu cât îmi dați, îl vom măsura și vom face contract. Voința lui Dzeu e, ca cei cari trăesc să moară. Sunteți oameni de treabă, dar copiii vostri îmi pot lua pământul ce mi-l dați“.

Șeful începu să râză.

— „Nu, nu, zise dânsul, nimenea nu ți-l va cere înapoi“.

— Pahomie reluă vorba:

— „Vreau să zic, că a fost la voi un negustor, căruia i-ați dat pământ și că ați făcut cu dânsul contract; așî vrea să faceți și cu mine“.

Șeful înțelese.

— „Asta e ușor de făcut. Avem printre noi un scriitor, vom merge în oraș și vom pune sigilul pe hârtie“.

— „Și ce preț cereți?“

— „N'avem decât un singur preț: 1000 de ruble pe zi“.

Pahomie nu înțelese ce fel de sistem e ăsta.

— „Câte hectare îmi dați?“

— „Ințelegi, că noi nu știm să socotim. Iți dăm pentru 1000 de ruble atâta pămât cât vei putea străbate într'o zi“.

Pahomie se spăriă.

— „Intr'o zi, se gândi dânsul, poți să faci un drum bun“.

Șeful începu să râdă.

— „Da, zise dânsul, tot pământul acela va fi al tău, cu o condiție: dacă la sfârșitul zilei nu vei fi întors la locul de unde ai plecat, banii tăi vor fi perduți“.

— „Dar cum veți cunoaște drumul ce am făcut?“

— „Noi vom fi strânși în locul de unde vei pleca. Unii dintre tineri te vor urmări călare și vor împlânta câte o țepușe, unde le vei porunci. Alegeți drumul care-ți va plăcea. Dar dacă la apusul soarelui nu vei fi înapoi, banii tăi vor fi perduți“.

Pahomie consimți. Se hotărâ să pornească a doua zi. Vorbiră de altele, beură ceaiu și mâncară miel. Când înoptă, Pahomie se culcă și Baskirii se despărțiră.

Toți se pregătiră să fie gata la răsăritul soarelui.

*

Pahomie nu putu să doarmă. Se gândea mereu la pământ: „Ce o să fac? Pământul pe care-l voiu avea va fi mare ca un principat. Pot face 50 de verste (52 chl.) într'o zi. Zilele sunt lungi și 50 de verste fac cel puțin 10.000 de hectare. Nu va mai trebui să mă plec înaintea nimănui. Voiu lucra cât voiu voi, voi avea totdeauna reserve“.

(Va urma).

la ordinea zilei, respingând dreapta care ni-se întinde. Pentrucă acțiunea de pace, pornită acum printre Români, e o importantă apariție psihologică a poporului, care are să fie luată în privire cu ochi ageri și sprijinită din toate puterile noastre, și dacă vom afla că e pregătit terenul pentru a regula chestia de naționalitate în mod corăspunzător scopurilor noastre celor mari, și poate să o și resolvăm în mod final, — ocasiunea care ni-se ofere acum la nici un cas nu trebue scăpată din mână.

Trebue să ne desbrăcăm de orice preocupare și prejudițiu și „sine ira et studio“ trebue să examinăm cu seriositate chestia, oare nu ne-ar succede cumva, ca popoarele noastre, cari poatecă nu tocmai fără motiv sunt nemulțămite și s'au înstrăinat de noi, și în prima linie Românii, cari în contra intereselor lor proprii de existență au ajuns în tabăra contrarilor nostri, cu sentimentele lor și cu forțele de cari dispun, să fie atrași spre noi, și se facem scrutări serioase, dacă o astfel de aplanare nu ar fi oare de mai mare folos pentru noi, decât amiciția costisitoare și de dubioasă valoare a confraților croați, cari locuesc în afară de teritoriul patriei mame?

Pentrucă abia va fi între noi careva, care se nu simtă efectul păgubitor și primejdios al certelor nemulțămitoare din internul corpului nostru național, care nu ar simți, că situația politică internă e intolerabilă și primejdioasă, căci ofere ocasiune fiecărui dușman al nostru se pescuiască în turbure.

Cumcă foarte mulți dintre aceia, cari până acum au perhorescat din principiu orice apropiere și orice concesiune, acum simțesc asemenea necesitatea apropierii, putem experia din declarațiunile mai nouă ale presei, cam modeste, dar de importanță simptomatică Chiar și presa, barometrul națiunei, simte deci apropierea viforului și totodată și suflarea binefăcătoare a valurilor de pace, și începe a medita. Dar simte puternica depresiune politică și lumea politică, care se vaită groaznic, că o dor — bătăturile.

Un anteluptător marcant al direcției naționale maghiare, *Iancsó Benedek*, apreciază în deplină măsură într'un prim articol din „*Budapesti Hirlap*“ acțiunea de pace inițiată din partea lui *Babeș*, dela care așteaptă mari succese, însă numai în viitor, dupăce vor fi sdrobiți agitatorii. La acestea declară foaia metropoliei că e păcat a se face pendentă dela sdrobirea agitatorilor pacea atât de necesară, pentrucă prin sanarea gravaminelor agitația încetă dela sine. Iar ceice și după aceea vor mai agita, vor fi aduși la tăcere din partea Românilor mulțămiți. Acelaș lucru l-a scris și *Babeș* în răspunsul dat la scrisoarea lui *Battyány Tivadar*, în care acest politician de frunte provoca prin Babeș românimea moderată și patriotică, ca să se opună agitației păgubitoare pentru țară și pentru naționalități însăși, și se caute se câștige încrederea și bunăvoința Maghiarilor. Răspunsul conține următoarele declarațiuni caracteristice. (Urmează în întregime scrisoarea dlui *Babeș*, publicată în numărul 110 din anul trecut al ziarului nostru. *Red.*)

Respunsul acesta, apărut în foaia metropoliei, a provocat fierberea, din care s'a desprins acțiunea de împăcare amintită de mine. Pe basa acestui răspuns a publicat ziariul „*Pesti Napló*“ în numărul dela 22 Decemvrie un articol în care se spune cu hotărâre, aceea ce „*Bud. Hirlap*“ spunea numai printre șire.

Cronică bisericească.

Invățătura preotului.

(Fine.)

Limba străină e o grozavă pârghie de cultură. Uitați-vă la publicațiunile părintelui Predeanu, revizorul eparhial de la Argeș, și veți înțelege la ce izvor bogat stă Preacucernicia Sa cu limba franceză. De aceea, pe preoții lipsiți de această pârghie eu îi socotesc într-o pozițiune cu totul nepotrivită timpului, și-mi par vinovați teologii, cari n'au ambițiunea de a se înarma și ei cu franceza.

Lor le revine în prima linie datoria de a hrăni în societate spiritul contemplativ, și cum să-l hrănești când îți lipsesc armele pentru asta! Nu armele ca atari lipsesc, ele există, dar nu ajungi tu până la ele.

S'au găsit oameni laici, cari au dat pe românește pe *Quo Vadis*. Preotul ar fi putut duce mai departe acest frumos început, dar cu lipsa pomenită nu poate. Și dacă lipsa limbei străine și-ar putea-o umplea, el ar putea începe lucrul numai decât, fără să mai aștepte traducerea lor pe românește. Intr'adevăr, într'o societate ca a noastră, unde se cetește atât de mult franțuzește, cel mai simplu lucru e să întroduci publicațiunile creștine cât mai adânc, folosindu-te pentru asta de relațiunile tale personale și sociale.

Se pricepe, că cele spuse aici mai la urmă cu propaganda prin scrierile franceze se potrivesc mai mult pentru preotul de oraș. Lui îi și dă dl Popescu sarcina de a întreținea spiritul contemplativ. Față de cei inculți am văzut că dniasa dă ca problemă întreținerea fricii de Dzeu, care ar veni pentru preotul de sat. Dar nici pentru acesta nu e de loc indiferentă cultura, deci și mijloacele prin cari se poate căpăta. Afară de considerațiunile de la început, relative la autoritatea pe care cultura o împărtășește preotului, fie la oraș, fie la țară, sunt însă și alte trebuințe speciale la sat, cărora preotul cu ceaslovul nu poate face față. Așa e trebuința răspândirii și aci a publicațiunilor curate, lucru pe care, firește, n-o să-l facă decât cel ce se ocupă cu ele și le poate pricepe. Părintele Partenie spune: „Jurnalele ce vin prin sate conțin aluzii răutăcioase la adresa religiunii și a conducătorilor ei, căci sunt scrise de străini. Popularizarea unor broșuri cu conținuturi morale, cu descrieri economice sunt foarte trebuincioase“. Cine să le compună însă decât tot preoții cu cultură! Și cine să împăneze cu ele bibliotecile parohiale, decât tot preotul pe care cultura îl ține la curent cu multe! Căci după cum neștiința unei limbi străine ne face să perdem o mulțime de mijloace de lucru ale străinătății, tot așa neinteresarea de ce se petrece la noi, ne va face să perdem și puținul ajutor pe care-l putem lua de aici.

Pentru preotul de sat și pentru trebuințele lui speciale limba străină îi va fi o pârghie aproape tot atât de puternică ca și pentru cel de oraș. Pentrucă, deși nu va putea lucra cu ea direct în societatea sa, afară de cazuri rare. dar îi va servi să se cultive el și va avea încă la îndemână mult mai multe mijloace pentru a se ajuta în serviciul său. Predici, instrucțiuni pastorale, tratate populare, broșuri pe cari să le traducă și singur, va avea câte va voi.

De sigur, că această stare n-o vom ajunge curând; nu strică însă, ca preoții să-și dea seamă de folosul ei și de demnitatea cu care s'ar înfățișa biserica, când ea ar fi compusă tot din preoți înarmați astfel.

Afară de aceste considerațiuni, cultura ar servi preotului să-și dee mai bine seamă de diferitele curente cari apar în societate, să le aprecieze după valoarea lor și să sprijine pe cele favorabile problemei lui. El va ști unde sunt vrășmașii lui, unde cei ce-i voesc binele și se va alătura la aceștia. Se poate observa, că atitudinea către religiune e mai favorabilă decât acum 10—20 de ani. Preotul e bine să fie destul de înarmat spre a folosi aceste dispozițiuni, în străinătate foarte simțite, și să le întrebuințeze în serviciul religiunii.

Ne rezumăm. Cultura va servi preotului într'un sens intern și unul extern. *Intern* îi va da o încredere grozavă în adevărul religiunii, o prețuire neclintită a sublimității ministeriului său. In mijlocul indiferentismului și atacurilor cari se aduc religiunii, preotul se poate simți amărît și descurajat. Cultura îi va fi însă un scut puternic, care îl va feri și va arăta cât de puțin atacurile îi pot doborî sfânta misiune. Deci băgați de seamă, că în loc de a strica ceva preotului, cultura îi dă un element grozav: *curajul și încrederea, că reprezintă adevărul.* Iar de acestea atârnă în linie directă vigoarea, vioiciunea și devotamentul preotului către chemarea sa.

Vorbind acestea, vorbesc din experiență. Eu am fost totdeauna un căutător de arme pentru apărarea religiunii. Poate aceasta m'a dus mai înainte decât pe alții la cataloagele religioase pomenite mai înainte; întrânsele găseam tratat ce-mi trebuia. Totuși, în atmosfera materializată a României m'am simțit de multe ori, să nu zic descurajat, dar amărât și abătut. Credința în adevărul și înălțimea morală a servirii spre care mă pregăteam, nicidată n'a șovăit în mine. Gândurile mele îmi erau de mult deprinse cu asta; nu în ultimul moment mi-am adus aminte de cler. Mă atingeau neplăcut însă fel de fel de atacuri aduse religiuniii și mă amărau, iar în România n'ai ceva de o egală tărie religioasă, ca să-ți răcorești sufletul.

Am trecut granița. Aci văzui religiunea trăind în chipuri colosale și impunătoare, constrângând admirațiunea și respectul unui om. Mulți din ostenitorii religiunei erau aci oameni, cari se indentificau cu chemarea lor, cu încredere de fier în adevărul celor ce reprezintă și o pietate, care mă făcea să mă gândesc la a vameșului din evangelie. Intelectualii religiunii: niște coloane de erudițiune, putând suferi comparațiunea cu cei mai mari savanți ai globului și privind omagiile savanților altor ramuri. Astfel pot cità pe profesorul *Ernest Troeltsch* dela Heidelberg, despre care am văzut în revista *Rinnovamento* cu càt respect vorbește vestitul filosof favorabil religiuniii, *Rudolf Eucken* dela Jena. Adevărați creatori ai științei, oameni curi trag brazdă nouă! Dar ce să mai întru în această linie de gândire? Germania oferă prea mult de înșirat cu savanții ei!

E ușor de priceput, ce impresiune putea produce asupra cuiva această situațiune. De sigur mai întâi o ferbinte mulțămire către Dumnezeu, că i-a îngăduit să vadă căldura cu care Hristos e adorat și apărat. Și câștigul statornic fu alungarea nălucii amărâciunii, o încredere fără seamăn în măreția oficiului impus prin hirotonie și o veselie neturburată de a servi lui Hristos ca Domnului cerului și al pământului.

Iată pentru preot rezultatele traiului în mediu cult. Și cum acest mediu trăiește și în publicațiunile cari răsar din sânul lui, cetirea lor ar aduce pentru preot încredere, edificare, vigoare, alipire de Hristos și de biserică.

Acesta e folosul intern al culturii. Extern ea îi aduce mai întâi stimă: omul cult culege respect și apreciare, cari, la rândul lor, se resfrâng și asupra chemării sale. Și prin aceasta ajungem dela întâi la al doilea: omul cult poate și influința mai adânc prin mijloacele cari îi stau la îndemână, poporul se poate împăca mai ușor cu el și a i-se supune, fiindcă știe să-l înțeleagă mai bine. Aprecierea de care se bucură condiționează și influența sa, și astfel cultura îi e și de folos extern.

Măcelul dela Pănade.

Deputatul naționalist român *Dr. Iuliu Maniu* a adresat în ședința de Sâmbătă a dietei ungare interpelație dlui ministru de honvezi, în chestia măcelului de astătoamnă din comuna Pănade, lângă Blaj. A rostit cu ocasiunea aceasta următoarea domumentată vorbire:

Onorată Cameră! In dimineața zilei de 26 August 1907, au fost aduși cu carăle în Blaj răniții dintr'o comună care nu aparține aceluiaș comitat, dar care este în apropiere, din Pănade. Firește, spectacolul neobișnuit a stârnit un viu interes, iar când răniții și cei ce-i aduseră povestiră lucruri înspăimântătoare despre împrejurările între cari s'a petrecut întâmplarea, opinia publică s'a revoltat și e firesc că în primul rând mi s'a adresat mie, care sunt advocat în Blaj și din întâmplare și deputat. Mi-s'a adresat mie, pentru a face pașii necesari, ca răniții să primească satisfacție cuvenită.

Neputând singur crede cele împărtășite de răniți și cei cari le aparțineau, n'am voit să fac nici un paș înainte de a mă convinge, dacă spusele lor corăspund ori nu adevărului, și tocmai pentru cuvântul acesta, încă în aceiași zi, 27 August, am plecat la Pănade, ca să mă conving personal. Pe basa constatărilor mele personale, precum și pe baza împărtășirilor notarului comunal, primarului și a mai multor martori, am putut construi următoarea stare de lucruri: (S'auzim! Sgomot).

Prezidentul: Rog liniște; binevoiți a vă ocupa locurile, dlor deputați.

Iuliu Maniu: In dimineața zilei de 25 Aug. 1907 a sosit batalionul 4 a regimentului 24 de honvezi, care staționează în Csikszereda, sub comanda majorului Kádár László. Popota oficerilor și cartierul lor au fost așezate în școala românească greco-catolică. Soldații au fost încuartirați, și pentruca să previn eventuale contraziceri, observ deja aci, că batalionul, în Pănade, care este o comună curat românească, a fost primit cu o ospitalitate atât de caldă, încât însuși comandantul major a declarat, că de când batalionul plecase, nicăiri nu a întâlnit o primire atât de calduroasă.

Fiind Duminecă, soldații n'au avut ocupație. Domnii ofițeri se adunaseră încă dela orele 9 dimineața la un dejun, la popota lor, care după cum am spus, se afla în școala românească gr.-cat. Ei începură a petrece și dejunul lor nu s'a sfârșit decât la 12 ore, când îndată începu prânzul. Prânzul dură până la 2 ore după ameazi. (Strigăte în stânga: Asta nu li se poate imputa!) Firește, nu e nimic de imputat în aceasta; tot ce e însă de reproșat este, că în intervalul acesta domnii ofițeri au scăpat a ținea socoteală de numărul paharelor. (Sgomot în stânga).

Bolgár Ferencz: De unde știi asta?

Iuliu Maniu: O dovedesc martorii! (Sgomot în stânga).

Prezidentul: Cer liniște!

Nagy György: Nu se poate tolera aci o bănuială ca aceasta la adresa ofițerilor de honvezi.

Bolgár Ferencz: Nu insulta.

Iuliu Maniu: Nu bănuesc, pentru că sunt gata să dovedesc.

După prânz, doi dintre domnii ofițeri s'au dus la cârciuma care este la 2—300 metri depărtare de școală, unde tinerimea satului era adunată la horă Acolo nu numai țiganii i-au luat să-i ducă cu ei la popotă, ci au insistat chiar a învita amical tineretul să meargă a și continua acolo petrecerea de Duminecă. Tineretul a urmat învitării și jocul a ținut până la 5 spre seară, amestecânduse în joc și soldați, împreună chiar cu câțiva ofițeri.

Totul a urmat în liniște până la 5, când tinerimea a plecat din curtea școalei. Insă și lumea din sat se așezase la 80—90 de pași departe de popota ofițerilor, și vorbeau în liniște cu soldații.

Intre acestea cantorul bisericei...

Fenyvesi Soma: Beat.

Iuliu Maniu:.... Ioan Borcia, care pe vremea aceea stătuse acasă de vorbă cu un soldat, se duse și el la școală. Ca om aparținând bisericei, fiind cantor, și a luat și el dreptul să între în curtea școalei privind la bucătar cum pregătește cina ofițerilor, pe când aceștia întrau și ieșeau. (Sgomot). In vreme ce el ședea pacinic acolo, un ofițer ieșind din popotă strigă răstit la el: Marș afară! (Sgomot) Cantorul suprius de tonul ofițerului, el care avea ce căuta acolo, plecă totuși zicând: De ce mă alungi de aici când eu nu am făcut nimic? La aceasta ofițerul se repezi la el și-l lovi cu așa putere în spate, încât acesta căzu imediat jos.

Nagy György: Asta nu e adevărat! Ofițerul ăsta este un om foarte onorabil.

Prezidentul: Nu i-a pus la îndoială onorabilitatea. Vă rog să tăceți! (Sgomot) Dl ministru va răspunde, iar dl deputat are dreptul să continue cazul.

Iuliu Maniu: Intre acestea, doi oameni ce steteau răzimați de gard, Valeriu Cipariu și Augustin Poșa, au alergat la cantor să-l ridice, dar nu mai avură vreme să o facă, pentrucă ofițerul îi aplică noui lovituri și ieșiseră și alți ofițeri din popotă. (Sgomot în stânga). Pe mine întreruperile dvoastre nu mă vor turbura. Nu vă va succede să mă abateți dela expunerea obiectivă și exactă a faptelor.

Ugron Gábor: Nici telegramele dtale nu au succes.

Nagy Gy.: Eu am întrebat pe toți ofițerii!

Prezidentul: Cer liniște!

Iuliu Maniu: Dl ministru va avea prilej, dacă va putea, să desmintă afirmările mele și de sigur o va face aceasta, fără să aibă nevoie de concursul domnilor deputați.

Intre acestea pe cantorul acesta, ofițerul ce eșise din curte îl duse tot în bătăi până în mijlocul străzii. Notarul comunal, care era ocupat cu trăsura ce era să transporte bagajul dlor oficeri, auzind sgomotul și văzând mulțimea adunată a ieșit să vadă ce se petrece acolo. Notarul a aflat tumultul în mijlocul străzii în depărtare de 50—60 de pași de școală și mergând acolo a văzut pe căpitanul Rátky Sándor încă tot bătând pe cantor. (Strigăte: Il tot bate încă?!) S'a dus acolo și l-a rugat să-l lase în pace. La acestea căpitanul a declarat... (Sgomot și contraziceri în stânga).

Pető Sandor: Mă rog, nu e lucru amusant când un soldat bate pe un cetățean!..

Sümegi Vilmos: Acela a fost un brav soldat maghiar!

Prezidentul: Cer liniște. Il rog pe dl Sümegi să fie liniștit. (Va urma).

NOUTĂȚI.

Din parlament. Încă trei ședințe, consacrate revizuirii regulamentului de casă, fără a se fi făcut mare înaintare spre încheierea discuției. Din contră, Joi, Vineri și Sâmbătă ședințele dietei semănau foarte mult cu cele obstrucționiste de pe vremuri. Dintre deputații naționaliști au vorbit, contra revizuirei, Joi, *Coriolan Brediceanu*, Sâmbătă, Paul *Blaho*, Iașa *Mikici* și Dr. *Alexandru Vaida-Voevod*. Astăzi, Luni, vorbește Dr. *Vasile Lucaciu*, deputatul Beiușului.

*

Interpelare. Deputatul naționalist *Coriolan Brediceanu* a adresat Sâmbătă interpelație ministrului de interne, în chestia hotărârii nostime și nelegale a congregației din comitatul Timișului, care nu a aprobat hotărârile unor comune, cari și au ales și limba lor ca limbă protocolară la comună, pe lângă cea maghiară, ci le-a trimis comunelor îndărăt, ca să iee *altă* hotărâre.

*

Disolvarea dietei. Prin culoarele dietei s'a vorbit Sâmbătă mult despre o eventuală disolvare a dietei, în casul, că revizuirea regulamentului casei nu se va putea face cu grăbire. Ideea e lansată din partea ministrului de interne, contele *Andrássy*, care cum se știe e om de cuvânt.

*

Internat în Caransebeș. Comitetul comunității de avere, sub prezidenția dlui *Constantin Burdia*, deputat dietal, a luat hotărîrea să ridice în Caransebeș un edificiu modern propriu, în care să fie internați elevii gimnaziului de stat de acolo. Vor fi primiți în internat șasezeci de elevi de tot gratis, iar alți șasezeci pe prețul jumătate, și 120 pe lângă plătirea taxei întregi. Internatul va avea un director și patru profesori supraveghetori, numiți toți din partea comitetului comunității de avere din Caransebeș. Spesele anuale vor fi de aproape 100.000 coroane.

*

Pentru gimnasiul din Brad. Cu ocasiunea ospățului în casa dlui învățător *Loghin Popa* din Furcșoara, la jocul miresei s'a adunat suma de 8 cor. 30 fil. pe seama gimnasiului din Brad. A dat L. Popa, socru mic 2 cor., Teodosiu Popa, paroh 2 cor., Ioan Brătulescu 1 cor. 70 fil., iar alții sume mai mici.

*

Procesul omorului din Cernova decurge mereu. După cum reiese din fasionările acuzaților, apoi — contrar acuzei aduse de procuror — poporul n'a vrut nicidecum vărsare de sânge, ba înainte de a sfinți biserica din Cernova, s'a rugat de autoritățile bisericești, să îngădue până la reinstalarea lui Hlinca. Invățătorul din Cernova încă a intrevenit, din locul competent însă i s'a răspuns categoric, că dacă va fi lipsă, cu *forță brachială vor sfinți biserica*. Acuzații spun mai departe cu hotărîre, că jandarmeria n'a purces în *mod legal*, și că a pușcat fără să fi fost lipsă. Pertractarea urmează.

*

Condamnat. Curia a respins recursul de nulitate, înaintat din partea dlui *Dr. Demetriu Lascu*, condamnat din partea judecătoriei de presă din Oradea-mare la 6 luni temniță de stat și 500 coroane amendă în bani, pentru un articol publicat în „*Tribuna*“ din Arad.

*

Idee nerealisabilă. In primarticolul din numărul din urmă „*Revistei Economice*“ dovedește în mod convingător, că ideea dlui *Vlasso*, preot militar, de a și da toți acționarii, dela toate băncile românești, dividentele de pe doi ani pe seama unui fond mare cultural românesc, e — *nerealisabilă*.

*

Hymen. Domnișoara *Carolina Nossa* din Trestia și dl *Ioan Hățegan*, profesor din Cașovia, fidanțați.

*

Din Sâmbăta-superioară. ni-se scrie, că în 26 Februarie n. c. a fost primit în acea comună noul preot, *Vincențiu Popu*. La gara din Voila l-au primit mai marii satului, cu o ceată de călăreți și cu mai multe trăsuri. L-a bineventat învățătorul Chirion Adămoiu, iar tinărul preot a răspuns, mulțămind pentru buna primire și promițând că va fi poporului adevărat părinte. La eșirea în drumul țării i-s'a făcut altă primire. Aci l-a salutat învățătorul V. *Stefan*. Intrarea în comună s'a făcut pe sub mai multe porți de triumf, între sunetele clopotelor. Intregul sat era de față, în frunte cu bătrânul paroh *Ioan Popu* și cu învățătorul dir. *Golacteon Bica*. Acesta din urmă a rostit vorbirea de bineventare, la care a răspuns frumos tinărul preot. A vorbit apoi de nou învățătorul *Adămoiu*, iar copiii de școală au intonat „întru mulți ani“.

*

La „fondul văduvelor și orfanilor“, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu,“ au mai dăruit: Nicolae Iosif, învățător (Aciliu) în amintirea mamei sale răposate, 2 cor.; Ana Sitov, în amintirea bărbatului său răposat Nicolau Sitov, fost ziler 1 cor. și Vic. Tordășian 10 bani.

*

Proiectul de lege al monopolului cârcimelor, prezentat de ministrul de finanțe Costinescu, a fost primit în camera română cu o maioritate de 72 voturi, fiind și 8 bile negre (contra). Votul a fost primit cu aplauze.

*

Dar principesei bulgare. Consiliul de miniștri al Bulgariei a hotărât să facă un dar principesei Eleonora, tinărei soții a principelui Ferdinand de 50.000 de franci. Principesa a înștiințat pe miniștri, că numai așa primește darul acesta, dacă suma întreagă se va întrebuința spre scopuri benevole. Această hotărâre a principesei a făcut impresie plăcută în Bugaria.

*

Inundări. Cu vremurile aceste primăvăratice se vestesc din multe părți esundări. Așa din mai multe părți a le Ungariei, apoi din Reghin se anunță esundări de râuri. Autoritățile au luat dispozițiile necesare.

*

Catastrofă în școală. In o școală de mahala din Cleveland (America) s'a iscat un incendiu, în urma căruia s'au năruit zidurile și padimentul, așa că o mulțime de copii au perit în flacări. Aproape la 150 de cadavre s'au scos din ruine până acum.

*

Curtea de cassație din Paris a întărit decisul judecătoriei disciplinare advocațiale, care a hotărât să se șteargă din lista advocaților cunoscutul antimilitarist și internaționalist din Marsilia, Hervé.

*

Al 122 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Ioana Neagoe, văduvă de econom.

Acesta este al 122-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Trăiască „tulipanul“! După statistică, în luna Ianuarie importul a fost cu 4 milioane cor. mai mare decât în luna primă a anului trecut. Ironia sorții e și mai pișcătoare, când știm, că în aceste 4 milioane, singură Austria își are partea cu — *3 milioane cor.*

*

Anarhiști americani devin tot mai îndrăzneți în pornirile lor anticlericale. Așa au căpătat metropolitul catolic din New-York Farley și cardinalul Gibbons epistole amenințătoare. Orașul Chicago a hotărât espulsarea de pe teritorul lui a tuturor anarhiștilor.

*

Teatru ars. Teatrul de curte din *Meiningen* a ars Vineri după ameazi la 3 ore. N'au rămas decât zidurile. Decorațiile au putut fi salvate, în cea mai mare parte, dar sunt foarte deteriorate. Se crede, că focul s'a născut în pivniță. Nefericiri în vieți omenești nu s'au întâmplat, pentrucă pe vremea focului nu se afla nime în teatru.

*

Dăruiri nobile. Controlorul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, dl Nic. Stoica, în calitate de instructor de dans, a administrat fondului „Victor și Eugenia Tordășian pentru înzestrarea fetelor sărace“, suma de cor. 60, dăruită de următoarele dșoare, participante la școala de dans și anume: Elisaveta Buzdughină, Ana Popa, Paraschiva Muntean, D-șoarele Roman, Marioara Cismaș, Ana Moldovan, Elena Vestemian, Ana Simtion, Elena Bergezan, Paraschiva Apolzan, Maria Ghidu, Augustine Wolf, Ana Negruțiu, Paraschiva Bogorin, Marioara Dușe, Elisaveta Suciu, Elena Șerban, Elena Banciu, Elena Theil, Letiția Simtion, Ana Dan, Paraschiva Drăgan, Marioara Simtion, Maria Ceontea, Paraschiva Ișan, Elena Comanescu, Paraschiva Avrigean, Malvine Zei, Finica Comanescu, Ana Șerban și Elisaveta Șerban.

*

Știri mărunte. A eșit la iveală, că *Calvino* cel fals, despre care am scris, e un jidan, cu numele *Feinberg*. — A murit acum în Belgrad unul din cei mai mari poeți ai Sârbilor, *Matavuj*. — Casa orașului din vestitul Heidelberg a ars până în fundament. Au pierit multe documente importante și prețioase. — Cunoscutul savant Ernst Haeckel, care acum a fost pus pe indexul librorum prohibitorum, a fost atacat zilele acestea de un necunoscut. — Comisia congresului național sârbesc și-a început ședințele, hotărând să se facă demersuri pentru convocarea congresului.

Convocare.

Conform §-lui 39 din statute, se convoacă a XI-a adunare generală ordinară a „Reuniunei a III-a de înmormântare din Sebeșul-săsesc“ pe Dumineca, în 22 Martie a. c. st. n. la 3 oare d. a. în școala română din loc.

Obiecte:

1. Deschiderea adunării prin prezidentul reuniunei.

2. Raportul consiliului directiv despre lucrările sale în anul 1907.

3 Cenzurarea ratiociniului și a bilanțului pe anul 1907 și darea absolutorului.

Observare. Neprezentându-se membrii în număr de ajuns, adunarea se va ținea Dumineca, în 29 Martie a. c. la 3 ore d. a.

Sebeș, din ședința consiliului directiv, ținută la 16 Februarie 1908.

Sergiu Medean m. p., prezident. *Samuil Roșu* m. p., notar.

Cărți și reviste.

„Răvașul“, revista culturală ilustrată din Cluj, a apărut într'un număr duplu 3—4 cu cuprins foarte bogat și interesant și cu 2 ilustrații: D. Olănescu Ascanio și Enric Sienkiewicz, marele scriitor al Polonilor. Intârziat nițel din causa îmbulzelii de lucru la tipografia „Carmen“ — cu acest număr bogat „Răvașul“ răsplătește din belșug pe abonenții sei pentru așteptare.

Din public.*)

Mulțămite publice.

La petrecerea cu dans aranjată în Deva la 9/22 Februarie 1908 din partea tinerimei române în favorul reuniunei femeilor române din comitatul Hunedoarei au incurs următoarele suprasolviri:

Esc. Sa Ioan Mețianu 20 coroane, George Pop de Băsești 50 cor., Francisc L. Hossu 32 cor., George Romanul, Ioan I. Vulcu, Avram P. Păcurar, Romul Curiac, câte 10 cor., Dionisiu Ardelean 7 c., Dr. Virgil Olariu 6 cor., Dr. Camil Velțan, Ardelean Nicodin, Dr. Alesandru L. Hossu, Dr. Sigismund Cserei, Maria Șinca, George Csatt, Dr. Iustin Pop, Petru A. Mihuț, Dr. Victor Bontescu, câte 40 cor., Dr. Cornel Popescu 3 cor., Iosif Botean, Luca Filipaș, Iuliu Popoviciu, Ioan Antal, Ioan Crișovan, Vasile Damian, Virgil Popoviciu, Dimitrie Datco, câte 3 cor., Nicolae Macrea 1 cor. 30 fileri, Dr. Adam Haragoș 1 cor.

Din suprasolviri și bilete de întrare au incurs cu totul 393 cor. 20 fileri, din care sumă detrăgându-se spesele de 193 cor. 20 fileri s'au administrat ca venit curat pentru fondul reuniunei femeilor române suma de 200 cor.

Marinimoșii contribuenți primească și pe calea aceasta mulțămita comitetului aranjator. Deva, la 24 Februarie 1908. *Dionisiu Ardelean*, cassar.

*

Mai jos însemnații buni creștini din comuna *Grid*, aflători în America, au donat pentru sfânta noastră biserică din Grid mai multe ornamente, și adecă: 2 felinare, 6 metri materie pentru perdele la ușile altariului, 2 sfeșnice la ușa altarului cu câte 3 luminări, o cruce pe prestol, o cădelniță, 6 sfeșnice pe păreții bisericei de o parte și de altă, 3 candele la frontul altarului, 2 sfeșnice pe prestol, un sfeșnic care se folosește la eșirea cu sfintele daruri, 2 policandre cu câte 12 luminări, toate acestea în preț de 909 cor. 80 fil. Tot aceștia au donat și pentru facerea tâmplei la altar și pictarea ei, suma de 224 cor. Acești binefăcători sunt: Nicolau G. Chichernea, Ioan G. N. Chichernea, Leonte G. Chichernea, Petru G. Chichernea, George A. Chichernea, Andrei A. Chichernea, Ioan G. Stan Urdea, Ioan G. Ioan Urdea, Nicolau Iacob Urdea, Iacob Iacob Urdea, Ioan I. Urdea, George A. Urdea, Erofteiu G. Urdea, Leonte A. Urdea, David D. Urdea, Leonte P. Boeriu, Miron C. Boeriu, Dionisie C. Boeriu, Ioan Boeriu, Leonte G. Boeriu, George G. Boeriu, Bucur G. Boeriu, Spiridon G. Boeriu, Bucur D. Comaniță, Constantin D. Comaniță, Victor D. Comaniță, aflător în comuna Grid, dar au donat pentru el frații lui, aflători în [illegible] George G. Comaniță, George M. Popa, Moise B. Popa, Emilia E. Popa, George G. Stan Popa, Nicolau B. Popa, Ioan Ioan Popa, George D. Popa, Stan G. Popa, Ioan G. Ciurilă, George G. Ciurilă, George A. Ciurilă, Stanciu I. Stanciu, Serafim I. Stanciu, Iacob C. Negrea, Nicolau B. Negrea, Cornea I. Hanășiu, Cornea G. Modorcea, Toma N. Modorcea, George L. Modorcea, George N. Mihailă, Ieronim G. Drăgiciu. Lascu A. Drăghiciu, Victor G. Drăghiciu, Ioan G. Potec, Iosif G. Potec, Tudor G. Potec, Leonte I. Potec, Ilie G. Boeriu, George B. Bârsean, Dumitru B. Marcu, Iacob B. Marcu, Iacob I. Marcu, Nicolau Nichifor, George I. Oancea, Miron I. Oancea, Irimie Dămian, Nicolau G. Mon, Leonte N. Stejeroiu, Iacob B. Coman, George G Crețu, Maria G. Coman, Elisabeta B. Drăghiciu, Leonte Mihailă, toți aceștia din Grid, și Spiridon M. Popa din Tohanul-Vechiu, George G. Frâncu din Veneția-de jos și Ioan Urdea din comuna Cârna.

Pentru această faptă creștinească li se aduc și pe calea aceasta cele mai călduroase mulțămiri, poftindule, ca bunul Dzeu să le răsplătească din darurile sale cele bogate.

Grid, în 3 Ianuarie 1908.

Ilariu Boeriu
paroh.

*

Cu ocasiunea producțiunii musicale dată de înv. Lazar *Chirilă* cu copilașii de școală în 2 Febr. a. c. în școala gr. or. din *Muncel* (tractul Lupșa) au incurs suprasolviri și oferte benevole dela următorii domni: Dionisiu Muntean, not. cerc. 2 cor., Szakács Ferencz, subnot., Vasile Șpan, preot, câte 1 cor., membrii corului bis. din Lupșa 3 cor., Ioan Handa, preot 2 cor., Iacob Chirilă 1 cor. 60 fil., Petru Harda 1 cor. 50 fileri, Filimon Panța, I. Panța, Ioan Roman, Alexandru Nicola, Gavriil Rentea, Ioan Harda l. Gavriil, Teodor Harda, Lazar Mălaiu, Dum. Popa, Dumitru Cotofenciu, Petru Nicola, Dumitru Pitic, Dumitru Sav, Maxim Dan, Maxim Toader, Vasile Nicoară și Iosif Pitic, fiecare câte 1 cor., dela alții sume mai mici. De tot au incurs 44 cor. 98 fileri. Subtrăgându-se spesele avute a rămas venit curat 32 cor.

Primească suprasolvenții și toți sprijinitorii mulțămitele noastre călduroase.

Venitul curat e destinat în favorul bibliotecii parohiale din Muncel.

Muncel, în 15 Februarie 1908.
In numele comitetului parohial:
Ioan Handa
preot.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Premiile literare ale „Familiei Române“.

Deschidem concurs de lucrări literare la următoarele premii:

1. Un premiu de 100 cor., pentru o narațiune luată din viața românească a vremilor trecute.

II. Un premiu de 30 coroane pentru o poezie.

III.—IV. Două premii de câte 20—20 coroane fiecare, pentru câte-o schiță, ori poezie.

Lucrările sunt a se trimete până în 31 Martie st. nou.

Manuscriptele, anonime, să fie scrise numai pe o față a hârtiei, având o margine albă și fiind însoțite de un plic, ce va cuprinde numele autorului.

Scrierile, cari se vor admite la concurs, vor fi publicate în „Familia Română“. Acordarea premiilor se va face pe temeiul unui plebiscit, pentru care ne vom adresa cetitorilor noștri.

Rezultatul plebiscitului se va publica în numărul din Dumineca Floriilor al „Familiei Române“. Tot atunci se va face distribuirea premiilor.

Redacția revistei
„Familia Română“.
Budapesta V, Strada Csáky 23

Poșta redacției.

Săliște. Cât mai curând începem cu publicarea lucrării trimise.

Dlui D. P. în Beșa. Faptul, că ți-se trimite gratis o foaie, ori trei, din partea ministrului, nu e încă *distincție*. Le primesc și ceialalți, toți cari fac ministrului asemenea servicii. Când ministrul îți va aduce *mulțămită specială*, în scris, atunci ne scrie, și publicăm cu plăcere.

Teatru.

Luni: *Der Kompagnon*, comedie în 4 acte.

Marți: Beneficiul dirigentului Sluha, *Der arme Ionathan*, operetă.

Nr. 180/908. [55] 1—3

Concurs.

Pentru intregirea postului de paroh din parohia **Rapoltu-mare** tractul Geoagiului prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăștiei în terminul indicat.

Concurenții vor avea a să prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta și eventual a și celebra.

Orăștie, 20 Februarie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domșa
protop. adm

La Nr. 34/1908 [45] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna **Sânmihaiul inferior** cu filia **Sânmihaiul-superior**, parohie de clasa a II-a în protopresbiteratul Turda, devenită vacantă prin răposarea regretatului paroh George Costin, pe baza înaltei resoluțiuni consistoriale dto 8 Ianuarie a. c. Nr. 147 B., se escrie concurs cu termin de 30 zile, computate dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta cererile lor concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, dela care se pot lua și informațiuni speciale, și cu prealabila încuviințare a protopresbiterului, concurenții se pot presenta în parohie spre a cânta respective celebra la biserică și a face cunoștință cu poporul.

Turda, 5 Februarie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Turdei, în conțelegere cu comitetul parohial.

Jovian Mureșian
protopresb.

Vânzare de casă.

Cassa din Str. Măcelarilor Nrii 7 și 9 se vinde din mână liberă. Deslușiri mai de aproape la proprietar în

Strada Ernei Nr. 11
[58] 1—3 parterre.

Viță nobilitată
aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu și cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereți listă pentru prețuri ilustrată!
Lista pentru prețuri conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredința despre promptitudinea firmei și bunătatea materialului. [307] 27—40

Publicare de licitațiune.

Pe basa planului și preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu Arhidiecezan Nr. 8609 Epitr. din 11 August 1907 să dă în intreprindere pe calea licitațiunei publice minuendă, zidirea bis. gr.-or. rom. din Săcămas, protopresbiteratul Dobrei.

Licitațiunea se va ținea în edificiul școalei **Dumінecă în 29 Martie st. n. a. c.** la 1 oră p. m. Prețul de strigare e **10,699 cor. 11 fil.** afară de materialul brut peatră, cărămidă, năsip și var pe care-l pune la dispoziția intreprinzătoriului comitetul parohial.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10%.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori care dintre plusoferenți.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile să pot vedea la oficiul parohial din Săcămas.

Săcămas la, 1 Martie 1908 st. n.

Victor I. Sălăgean
paroh gr.-ort. rom.

Nicodim Ardelean
notarul com. par.

Văzut.

Dobra, la 5 Martie 1908.

[54] 1—3 **Ios. Morariu**
protopresb.

Au sosit sămințe
proaspete pentru legumi și flori și le recomandă cu cele mai ieftine prețuri

Gustav Gürtler jun.
[56] 1—3 Sibiiu
Saggasse 20

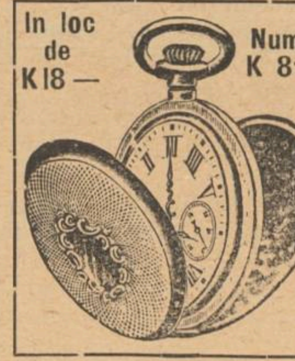
In loc de K18 —
Numai K 8·—

Garanție în scris pe trei ani!

Nici odată în viață! nu ți-se va mai da ocasiunea să cumperi cu un bagatel de **K 8 în loc de K 16** un perfect orologiu de domni, argint **Gloria** veritabil, Anker-Remontoir, în cutioară tare, bogat gravată, cu coperiș duplu și cu mașinărie fină, zece pietrii scumpe, cu mers exact. Impreună cu lanț și giugiu K 10·—. Acelaș orologiu în aur electro K 9 — în Meteor-Tulla K 7 90.

Se expediază numai cu rambursa prin casa de export de orologe

Henric Weiss, Viena XIV₃
Sechshauserstrasse Nr. 5/341.

Scutit contra reclamelor înșelătoare și a imitațiunilor fără nici o valoare de pe la târguri.
(34) 4—6

„BRADETUL“,
institut de credit și economii, societate pe acții în Orlat.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai Institutului de credit și economii „Brădetul“, societate pe acții, se învită conform §. 19 din statutele societății la a

XIV-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Orlat la **30 Martie** n. a. c. 12 oare a. m. 1908 pe lângă următorul:

Program:

1. Raportul direcțiunii despre rezultatul anului de gestiune 1907 și propunerile acestuia.
2. Raportul comitetului de supraveghiare și propunerile acestuia.
3. Deciziune asupra compturilor anuale și aspra împărțirii profitului curat.
4. Statorirea marcelor de prezență la membrii din direcțiune și la cei din comitetul de supraveghere pe anul 1908.
5. Statorirea salarelor oficialilor pe anul 1908.
6. Exmiterea alor 2 acționari pentru verificarea procesului verbal al acestei adunări generale.
7. Eventuale propuneri în marginile statutelor.

Domnii acționari, cari în sensul §§-lor 20 și 21 din statutele societății, doresc a participa în persoană ori prin plenipotență, sunt poftiți a-și depune acțiile și eventualele documente de plenipotență la cassa institutului, cel mult până la 30 Martie n. a. c. înainte de deschiderea adunării.

Orlat, în 5 Martie 1908.

[57] 1—1 **Direcțiunea.**

Bilanț pro 31 Decemvrie 1907.

Active.		K f	Pasive.		K f
Cassa în numărar		10,834·58	Cap. de acții 500 buc. à 50 cor.		25,000·—
Escompt		90 686·—	Depuneri spe fruct.	394,689·41	
Imprumuturi pe obligațiuni:			fond de rezervă	36,708·95	
obligațiuni cu cav.	132,514·—		fond de binefacere	4 056·27	
obligațiuni pe hip.	100,803·—	233,317·—	fond de penziune	3,373·46	438 828 09
Imprumuturi de cont-curent		40,571·08	Interese transitoare		3,741·71
Depuneri proprii		91.505·53	Dividendă neridicată		82·—
Casa institutului		8,500·—	Diverși creditori		929·40
Efecte		1,200·—	Profit curat		8,552·58
Mobiliar	645·78				
după amortizare	145·78	500·—			
Anticipațiuni		19·59			
		477,133·78			477,133·78

Contul Profit și Perdere.

Eșite.		K f	Intrate.	K f
Interese la dep. spre fruct.		18,448·86	Diverze interese	32,656·05
Spese de administrație:			Interese de întârziere	831·98
spese de cancelariă	1,204·30		Proviziune	1,261·92
contribuție directă	1,569 73		Competință	1,146·68
darea comit. și cameră	378·89		Chiriă	330·—
arunc comunal	748 59			
darea după inter. dep.	1,844 90	5,746·41		
Salare		2,400·—		
Marce de prezență		933·—		
Amortizarea din mobiliar		145·78		
Profit curat		8,552·58		
		36,226·63		36,226·63

Orlat, la 31 Decemvrie 1907.

Dr. George Prunaș m. p., prezident. **Ioan Manta** m. p., vice-prez. **Dionisiu Aaron** m. p., cassar. **Lud Pesamosca** m. p., contabil.

Dion. P. Decei m. p., secretar-controlor. **Valeriu Popoviciu** m. p., membru în direcț. **Alesandru Dregan** m. p., membru în direcț. **Ioan Hanzu** m. p., membru în dir.

I. Lissai m. p.,
revizor expert al „Solidarității“.

Subsemnatul comitet de supraveghere am examinat bilanțul prezent, precum și contul profit și perderi și asămânându-l cu registrele principale și auxiliare, l-am aflat în deplină consonanță cu acestea și corect.

Orlat, în 5 Martie 1908.

Dr. Stroia m. p., preș. com. **Ioan Ivan** m. p., membru în com. supr. **Aurel Decei** m. p., membru în com. supr.

Recuisite de scris se pot procura de la **Libraria archidiecesană**

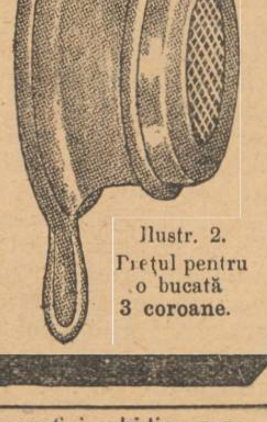

APEL CĂTRĂ ABONENȚI DE TELEFON!

Conform datelor statistice mai multe sute de mii de oameni mor în tot anul în urma respirării baccilelor stricăcioase, singur oftica omoară optzeci de mii de oameni. Aceasta împrejurare esplică frica acelora, cari se folosesc de un astfel de telefon, pe care-l folosesc și alții.

Scoica higienică de gumi „ANTISEPTICUM“

are predestinațiunea de a înceta această temere. **Scoica aceasta, care e provăzută cu beluială antiseptică, și care se recomândă de medici distinși** eschide orice inficiare. De acea e de recomandat, ca oricine, fie femeiă, fie bărbat, care să folosește de telefon folosit și de alții, să-și procure acest mijloc sigur și ieftin. Să află de vânzare în toate prăvăliile de gumi, optice de manufactură și hârtie, precum și la

inventatorul **EUGEN BECSKE Budapest VI. Ó-utcza 3,**

pentru 2 și 3 coroane. Comande din provință să efectuesc pe lângă rambursă, sau pe lângă trimitere anticipativă.

(50) 2—5

Ilustrațiunea 1.
Prețul pentru o bucată 2 coroane.

Ilustr. 2.
Prețul pentru o bucată 3 coroane.

Nr. 23 Sibiiu, Joi 28 Februarie (12 Martie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Votul universal.

Sibiiu, 11 Martie n.

Din vorbirile rostite cu ocaziunea Anului-nou din partea ministrului-prezident *Wekerle* şi a ministrului de comerciu *Kossuth* ştiam, că proiectul de lege despre votul universal va fi prezentat dietei ungare spre desbatere în primăvara anului acestuia. Iar ministrul de interne, contele *Andrássy*, de resortul căruia se ţine acest proiect de lege, a fost declarat în parlament, că proiectul va fi depus negreşit pe masa dietei în luna Martie, ori Aprilie, anul curent.

Ne aflăm pe la mijlocul lui Martie, la începutul primăverei, însă despre prezentarea proiectului de lege cu privire la votul universal nu se mai vorbeşte nimica. In schimb dl ministru de interne, contele *Andrássy*, a făcut o nouă declaraţie în timpul mai recent, că *să adună* încă unele date necesare pentru compunerea proiectului de lege din întrebare, iar dl prim-ministru *Wekerle* a făcut o altă declaraţie, că legea votului universal va putea fi discutată în dietă abia în primăvara anului viitor 1909.

E evident deci, că prezentarea proiectului de lege despre votul universal a fost de nou amânată. De ce? Răspunsul ni-l dă fostul ministru de interne din ministeriul Fejérváry, dl *Kristoffy*, care într'o întrunire publică a noului partid, numit *radical*, a făcut lumină în chestia aceasta, spunând în firul unei vorbiri mai lungi: care e înţelegerea legată între Coroană şi guvernul actual, cu privire la reformele electorale? Pactul dintre Maiestatea Sa şi conducătorii coaliţiei, legat de altcum prin intervenţia şi cu cooperarea fostului guvern, conţine în privinţa aceasta următoriul punct, *subscris* din partea actualilor ministri:

„*Punct 8.* Guvernul acesta (adecă al coaliţiei) are chemarea, să realizeze toate agendele amintite în punctele premergătoare, iar afară de acestea, ca ultimă afacere, să execute reformele electorale, *cel puţin pe baze atât de largi, cum sunt cele cuprinse în proiectul guvernului din trecut.*“

La *aceasta* s'a obligat deci actualul guvern. Iar proiectul guvernului din trecut dădea drept de alegere tuturor cetăţenilor trecuţi de 24 ani, cari ştiu ceti şi scrie în ori care limbă, lăsându-se deocamdată în liste şi alegătorii cari nu ştiu ceti şi scrie, până acum însă cu drept de alegere. Votarea să fie *secretă* şi pe comune.

In înţelesul pactului *cel puţin* atâta trebue să dee deci şi actualul guvern cetăţenilor. Mai mult poate să le dee; mai puţin la nici un cas, pentrucă atunci se calcă pactul în picioare.

Stând astfel lucrurile, trebue să venim la convingerea, că proiectul de lege al actualului guvern despre introducerea votului universal n'a fost compus de tot în consonanţă cu cele cuprinse în punctul 8 din pactul legat între coaliţie şi Coroană, şi din acest motiv Coroana nu i-a putut da sancţionarea prealabilă, şi el n'a putut fi presentat dietei. Un ziar maghiar din capitală „*Pesti Hirlap*“ a şi spus-o, acum nu de mult, că Coroana a răspins *în trei rânduri* proiectul de lege al ministrului nostru de interne, ca neacceptabil din partea ei.

S'a întâmplat deci acelaşi lucru, ca şi cu legea despre garanţiile constituţionale, care încă a fost promisă, cu termine fixe, de nenumărateori dietei, şi tot n'a putut fi presentată, decât cu mare întârziere, fiindcă Coroana i-a făcut dificultăţi. Iar când a putut fi presentată, nu mai era legea contemplată dintru început, ci o lege schimbată cu desăvârşire.

Se sperăm deci, că acelaşi resultat îl va avea şi necontenita amânare a proiectului de lege despre votul universal. Deşi mai târziu, el va fi totuşi presentat dietei, şi încă într'o textuare, care va mulţămi popoarele patriei acesteia, pentrucă va deschide porţile parlamentului pe seama tuturor claselor dornice de a contribui la conducerea de stat, aşa cum a fost din capul locului şi cum e şi acum dorinţa Coroanei. Să sperăm, că aşa va fi cum a spus fostul ministru *Kristoffy* în vorbirea sa că va fi, adecă: „*Votul universal şi secret se va da, şi încă în mod cinstit, pentrucă în înţelesul pactului el* aşa trebue să fie“.

Din parlament. Şedinţa de Luni a dietei a reclamat-o pentru sine deputatul român *Dr. Vasile Lucaciu*, care a vorbit dela începutul şedinţei până la sfârşit, patru ore întregi. Fireşte, s'a pronunţat în contra revisuirei regulamentului casei şi a răsturnat toate argumentele aduse pentru necesitatea revisuirii. Foile maghiare scriu, că în cursul săptămânii acesteia discuţia asupra propunerei de revisuire a regulamentului casei va fi terminată.

Greşelile şi păcatele politicei de naţionalităţi.

XIX.

Am avut ocasiune se vorbesc cu mulţi oameni cuminţi despre greaua problemă, cu a cărei resolvare fac acum încercarea. Asupra faptelor aici înşirate, ceice cugetă serios, nici nu mai discută. Cumcă aşa e, şi că e foarte îngrijitor că e aşa, ştie şi simte fiecare. Sunt mulţi şi de aceia, cari nu numai faptele le recunosc de adevărate, ci şi concluziunile scoase din ele; şi ceice cugetă serios sunt de acord, că nu mai poate se meargă tot aşa, trebue să se facă ceva, în dreapta ori în stânga, dar socotelile trebue să ni-le regulăm cu compatrioţii de alte limbi, şi anume, cât mai curând, nu mâne, ci chiar astăzi, pentrucă nu se poate şti, dacă mâne nu va fi prea târziu!

Evreul isteţ are o zicătoare: *Până se gândeşte cel cuminte, poate să se gândească şi cel prost.* Elita spirituală a societăţii maghiare (înţeleg pe cei ce nu fac politică) încă îşi bate capul cu deslegarea problemei, şi e curios, că se găsesc număroşi bărbaţi cu înaltă cultură, cu vederi largi, cari întocmai ca *Mocsáry*, văd că restabilirea stării de drept dela 1868 e singurul mod de resolvare, dar cei mai mulţi se îngrozesc de *esecutarea* acestei idei, fiindcă resolvarea e legată de jertfe şi reclamă abnegare. Aşa sunt cu chestia aceasta, ca bolnavul cu medicul, care opreşte pe cel ce sufere de boală de inimă dela orice escedare, dela fumat şi mai ales dela beuturile spirtuoase, dar bolnavul nu-i urmează sfatul, ba se supără şi-şi părăseşte medicul, care-l opreşte de a mai lua otrava cu care s'a fost obicinuit. Pentru omul culturei, cel mai mare reu şi cea mai mare primejdie, *surmenajul*, formează element de vieaţă, întocmai ca pentru cei din China — *opiul.* Robul surmenajului vrea se urmeze numai astfel de cură, pe lângă care să-şi poată continua modul escesiv de viaţă. Vrea se sature capra, dar se rămână întreagă şi varza!

Un astfel de pacient însă, medicul nu-l mai tratează. Meargă la vrăjitori, cari poate că-i ajută!

Sunt însă şi bărbaţi mai serioşi, cu gândire disciplinată, cari ştiu, că fără jertfe nu se face resolvare, şi sunt şi gata să aducă jertfe, dacă văd că prin aceasta scopul e asigurat.

Acestia sunt mai ales pesimiştii, cu inclinări sceptice, plini de îngrijorări. Privind în viitoriul îndepărtat, ei văd icoane sinistre înaintea ochilor lor. Aşa spun acestia: dacă dăm naţionalităţilor tot ce suntem datori să le dăm, periclităm însaşi esistenţa noastră naţională, viitoriul patriei noastre, pentrucă legea istoriei şi a naturei aduce cu sine, ca popoarele să se desvoalte şi se ni-

---

FOIŞOARĂ.

Naţionalităţile din Ungaria în lumina istoriei.

De Dr. I. L. Pič.

(Continuare).

In anul 1000 aparţine sceptrului noului rege întreaga Panonie; celelalte părţi se pot dovedi numai negativ. Inainte de toate nu aparţine regatului slovăcimea, aici domneşte principele polonez Boleslav Chrabry (care cucerise principatul acesta dela principele boem) şi Dunărea forma graniţa. Abia la 1025 după moartea lui Boleslav, slovăcimea e încorporată de sf. Stefan regatului. Nici Transilvania nu-i aparţinea încă, aici domnea o rudă a sf. Stefan, Gyula, nepotul unui căpitan venit de-odată cu Arpad, care se aşezase în Transilvania şi lângă el principele bulgaroslav Keán, cu cari sf. Stefan purta războiu, dăruind apoi amândouă principatele rudei sale Zoltán. E sigur că numai în secolul al XII-lea se găsesc voivozi şi episcopi de Transilvania. Tot astfel cetim în „*Vita s. Gerardi*“, că în Banatul de astăzi fu bătut de Sfântul Ştefan principele Atum; dar şi principatul acesta rămase mai departe în fiinţă, numai cât fu dat trădătorului Cenad.

După Cedrenus avea şi Sirmia (1019) un principe propriu, întocmai după cum teritoriul dela Pojega şi-a păstrat întotdeauna autonomia.

După cercetările acestea negative aparţinea noului regat Ungaria în anul 1000: Panonia, teritoriul de dincoace şi de dincolo de Tisa, iar teritoriului acestuia sau regatului acestuia i-se înşirară rând pe rând cu timpul teritorii singuratice în întinderea regatului de astăzi. Anectările acestea puţin strânse ale singuraticilor teritorii se pierd uşor din vedere la studiarea istoriei politice a Ungariei, de oarece împărţirea în comitate, care de obicei i-se atribue deja sf. lui Stefan, turbură mult înţelegerea. In realitate par că aceste teritorii şi-au păstrat caracterul lor separatist. Două mijloace se întrebuinţează pentru înfrângerea tendinţelor separatiste ale acestor teritorii, anume, colonizaţiunele în massă cu Germani, cari erau scoşi de sub dreptul teritorial şi supuşi direct coroanei, apoi bula de aur a regelui Andreiu II (1222) care avea aşa zicând să creeze o nobilime direct supusă coroanei, şi scoasă (exemte) asemenea de sub dreptul teritorial. S'au dat nu-i vorbă scrisori de exemţiune pentru servientes regales, cu toate acestea bula de aur n'a avut nici odată o influenţă politică practică.

Câtă vreme domniră Arpazii în Ungaria, regii respectivi erau şi reprezentanţii uniunei politice. După stingerea Arpazilor cu schimbarea repede a tinărului Pşemyslide Venzel III, prinţul de Bavaria Otto şi a celor din casa de Anjou, ieşiră vechile teritorii cu toată puterea iarăşi la suprafaţă. In slovăcime până la Dunăre îl vedem pe contele de Trencin Matheus, eroul naţional al Slovacilor, executând, sub titlul de palatin, toate drepturile de domnie, până la moarte (1321), pe când regele Carol era deja recunoscut. In Ungaria de Nord în teritoriul dela Şaroş poruncia palatinul Omadeus dimpreună cu fiii săi, până ce, la 1312, îi bătu regele Carol la Rozhanovici cu ajutorul celor din Zips. In timpul acesta domneşte în confiniul vestic contele Ioan de Güns, tot cu titlul de palatin. Dincolo de Tisa era voivodul Lorandus, în Maramurăş voivodul Nicolae, fără ca să socotim Transilvania, Croaţia şi Slavonia, ca ţări autonome.

Toate acestea nu erau rezultatul unei revoluţii trecătoare, ci învingerea teritoriilor, căci în corpus juris hungarici găsim înarticulată o hotărîre a dietei din anul 1341, prin care se institue sub un comes camerae regniae cremniciensi, în comitatele din slovăcime, o administraţie financiară complect organizată cu ridicări de dare şi vamă, monetărie, schimb de bani, etc. Astfel de comiţi camerali cu teritorii limitate erau mai mulţi şi găsim pentru singuraticile teritorii camerale o numire nouă, partes regni, dintre cari cele mai însemnate erau: Partes r. cisdanubiales, care cuprindeau slovăcimea, partes r. septentrionales, cari erau identice cu teritoriul de odinioară de Şaroş, partes r. meridionales, cari cuprindeau teritoriul cetăţilor Timişioara, Baci, Sirmia şi Pojega cu reşedinţa comitelui cameral în O-szeg.

In învălmăşala amintită exemţiunea episcopilor şi baronilor, a coloniştilor Nemţi şi a celor numiţi Servientes regales fu nimicită, dar apoi iarăşi restabilită formal de regele Carol, dar teritoriile ieşiră şi politiceşte în planul întâi, iar pentru noii stăpâni găsim întrebuinţându-se numele de capitanei. Mai bine vedem ieşind la iveală lucrul acesta pe timpul morţii regelui Albrecht (1439), când regele polonez Vladislav nu putea să se aclimatizeze în Ungaria şi după moartea sa timpurie (1444), Ladislau Postumul, este recunoscut de toţi, dar guvernul, câtă vreme regele e minorean, trece în mânile unei locotenenţe. Lui Ioan Huniade îi succede pe timpul acesta să delăture pe cei mai puternici şi să ea titlul de gubernator al regatului, cu toate acestea în slovăcime avea un rival puternic.

(Va urma.)

suiască spre independenţă. Popoarele înmulţinduse şi mereu întărinduse pe lângă egalitatea de drept, imediat cum prind putere nu se vor mai mulţămi cu aceea ce le dă legea, ci paralel cu puterea lor în creştere aflătoare vor ridica totdeuna pretensiuni noi, şi nu se vor linişti până nu vor esupera deplina egală îndreptăţire. Atunci apoi încetă supremaţia maghiară, iar statul naţional, pentruca să nu se descompună, va trebui să se prefacă în stat federativ. Ba şi aceea e cu putinţă, ca popoarele cari sunt vecine cu state naţionale de aceeaşi seminţie, pe basa legii adesiunei să se alăture la statele de un neam cu ele: Românii la România, Sârbii la Sârbia, Slovacii la Boemia, iar conclusia finală ar fi: *Finis Hungariae!* Ştim, — aşa resonează aceşti miopi, — că trebue să ne prăpădim. Să ne bucurăm deci de viaţă, până o mai avem!

Credincioşii acestei filosofii politice sinistre şi nu destul de motivate nu prea au dreptate. Rezonarea lor e unilaterală, pentrucă scapă din vedere mai multe astfel de momente, fără a căror observare nu e corectă diagnoza, şi nici prognosticul plin de încredere nu se poate stabili. Pentrucă, cu toate că e adevărat, că în popoare esistă nisuinţa spre independenţă, aceasta încă nu involvă în sine nisuinţe de desfacere. Nisuinţele popoarelor, referitoare la rassă şi la limbă, nu congruiază totdeuna cu nisuinţele lor politice. Aceasta am arătat'o în mod amănunţit, provocându-mă la esemple concrete, luate din Elveţia, Belgia şi Riviera franceză. Pe lângă esigenţele sufleteşti, popoarele sunt stăpânite în prima linie de cele trupeşti, de cele materiale. In mod instinctiv se trag acolo, unde-şi văd asigurată esistenţa materială, şi de multeori, ori de regulă, îşi subordonează acesteia modestele trebuinţe etice.

Acesta e motivul, că Şvabii din Banat şi cei din Zips, iar în parte şi Sârbii, şi-au părăsit patria originală, că Saşii din Ardeal şi Ciangăii din Moldova au fost îndemnaţi să se aşeze pe un teritoriu, pe care abia pot avea speranţa, să-şi poată continua desvoltarea etică, dar nici chiar să-şi poată conserva individualitatea etnică. Cu privire la Ciangăii din Moldova, tesa aceasta nu mai e hipotesă, ci, durere, realitate împlinită.

Dacă se îndură Dumnezeu spre noi şi ne dă pacea cu naţionalităţile, iar pe urma acesteia şi bunăstarea materială, *cu aceasta are să încete orice motiv pentru de a deveni popoarele noastre unelte pentru nisuinţele centrifugale.* In privinţa aceasta ne dă garanţii esperienţa scoasă din istorie şi coesistenţa socială, desvoltată din o împreună vieţuire seculară, apoi inclinarea spre conservativism, care caracterisează massele, şi mai ales instinctul sănătos de viaţă al acestora, care ştie să deosebească binele de rău, şi răul de şi mai rău, în mod instinctiv. Celce afirmă deci, că Românul din Ardeal să doreşte în România, Sârbul din Bacica în Sârbia, acela nu cunoaşte de loc, ori apoi prea puţin aceste popoare.

Românimea din Ardeal, care duce lipsă de păşune, e silită să-şi trimită oile în România la păşunat. Dar n'am auzit niciodată să fi rămas careva dintre Români acolo. Am văzut însă păstori veniţi îndărăt, acasă, cari au îngenunchiat şi au sărutat pământul patriei. Iar dacă întrebi pe Sârbii din patrie, că nu le vine cumva pofta să jure credinţă regelui din Sârbia, îi prind frigurile. Şi dacă-ţi este scumpă viaţa, să nu te pună păcatele să adresezi aceeaşi întrebare — [illegible]nului.

Când suspiţionăm deci cu gravitare în afară pe concetăţenii de altă limbă, comitem act, nu numai de nedreptate, ci şi de nesocotinţă. Zugrăvim un drac pe părete, atât de negru, încât nici Bánffy nu l-ar putea aduce la viaţă. Decât visiunile acestea, e cu mult mai serioasă îngrozirea de forma federativă de stat, pentrucă trebue să acceptez de verosimilă presupunerea, că egalitatea mărginită de drept, acordată popoarelor, în cursul vremii poate să devină nemărginită, perfectă. Dacă vedem în aceasta primejdie, apoi de primejdia aceasta ne desparte încă o bună bucată de vreme, după socoteala mea 3—4 generaţiuni, pentrucă eu văd în preponderanţa spirituală şi materială, precum şi numerică a rasei maghiare, o garanţă infalibilă pentru supremaţia naturală pe secole înainte a maghiarimei şi pentru eghemonia ce urmează de aci. Intreb însă, că dacă ne punem împotriva nizuinţelor congruente cu curentul dominant şi cu pretenziunile epocei de dezvoltare ale naţionalităţilor, *vom fi în stare să împedecăm evoluţiunea?*

Răspunsul se cuprinde în cele spuse în broşura aceasta.

Vorbirea dep. Dr. Aurel Vlad,

rostită în şedinţa din 28 Februarie n. a dietei ungare.

(Urmare).

Aurel Vlad: Domnilor! Desaprob şi aceea disposiţie din proiectul lui Nagy Emil, în urma căreia pe basa punctelor *a*, *b* şi *c* a § lui 215 numai dupăce a trecut timpul prescris pentru ordinea de zi ar fi permis să ia cuvântul.

Deja dnul deputat Eötvös Károly a signalat în vorbirea sa, cât de anormală situaţiune e, dacă deputatului în cas că ar fi atacat personal, când numai decât trebue să-şi ceară reparare, satisfacţie, i-se ia dreptul de aşi putea lua numai decât satisfacţie.

Eu aşa cred, că nici discuţia la regulament nu se poate face în anumite împrejurări peste timpul prescris pentru ordinea de zi, căci se poate să se ivească momentan necesitatea, de a se constata, că oare se aplică corect regulamentul camerei ori nu? Dacă îi împedecăm pe deputaţi, ca în chestiunea regulamentului camerei să-şi marcheze punctul lor de privire, dacă numai post festa peste timpul destinat ordinei de zi pot să şi ridice cuvântul şi în chestie de regulament (Sgomot. Prez. sună), atunci îi despoiem pe deputaţi de drepturile lor cele mai importante. Incă şi în cas de urgenţă s'ar putea împedeca eventualul abus prin aceea, că s'ar enuncia, că cel mult 4 oratori pot să vorbească sub titlul interpretării corecte ori incorecte a regulamentului, doi pro şi doi contra, prin aceea camera ar avea numai decât ocasiune să se pronunţe în causă.

Cred, că această datorinţă trebue îndeplinită şi de aceea, fiindcă ştim, că atât prezidentul, cât şi majoritatea camerii şi în general întreagă camera are acel principiu, că hotărârea adusă prin vătămarea regulamentului eo ipso e fără valoare. Dacă vătămarea regulamentului aduce după sine astfel de consecvenţe grave, atunci socotesc de absurd, ca să abandonăm posibilitatea, ca singuraticii deputaţi, cu discursurile lor să pună capăt unei eventuale vătămări a regulamentului camerei.

On. cameră! Propunerea lui Nagy Emil e foarte slabă şi fără înţeles.

Astfel de chestii însemnate nu sulevează, cari ar trebui clarificate şi nu conţine ceva referitor la scoaterea în relief a acelei intenţii care o contemplează modificarea regulamentului camerii. Voesc să-i dee prezidentului drept mare şi puternic. Nu se spune însă de care prezident e vorba. Ştim, că prezidenţia constă din prezident şi din 2 viceprezidenţi. Acum cui îi compete acest drept? Numai prezidentului, ori eventual şi viceprezidenţilor?

Pentrucă nu se spune apriat, dacă dreptul acesta îl priveşte pe prezident ori pe cei doi viceprezidenţi. La cas că prezidentul este împedecat, ce se întâmplă? Se poate trece dreptul acesta şi asupra viceprezidenţilor, ori nu se poate? Ori să punem altfel întrebarea, să zicem că prezidentul abzice. Dacă dreptul acesta este numai al acestuia, atunci ce se va întâmpla la cas că demisionează? Ce va fi până se alege un nou prezident? Căci doar se poate presupune, că oposiţia să caute să pună astfel de greutăţi împotriva urgenţei, că împedecă alegerea prezidentului. Ori prezidentul poate şi muri, după care ar avea se urmeze altă alegere. Prin urmare ce s'ar întâmpla?

Onorată cameră! Eu cred, că fără să se clarifice chestia aceasta, adecă fără să se stabilească, ce să se facă în casurile atinse aci, când prezidentul este împedecat, nu se poate primi nici o măsură, nici o disposiţie de felul acesta. (Aprobări în centru. S'auzim!)

După aceasta onorată cameră aflu de necesar, să mă ocup cu argumentele şi motivele aduse de ambii domni ministri în scopul motivării revisuirei urgente şi necesare a regulamentului.

Inainte de toate mă ocup cu aceea, că domnii ministri voesc să facă din chestia aceasta, chestie de cabinet. Anume membrii cabinetului sunt solidari în o chestie, care îi poate privi numai ca deputaţi, şi dintr'o astfel de chestie, care este dreptul autonom al camerii, fac chestie de cabinet, pentru a sili în felul acesta şi pe acei deputaţi, cari poate din convingere sunt împotriva revisuirei, se voteze propunerea lui Nagy Emil.

Onorată cameră! Când contele Tisza István primadată a sulevat chestia aceasta cu gândul să facă revisuirea regulamentului, când Dániel Gábor a presentat o propunere în chestia aceasta, atunci oposiţia s'a împotrivit acestei propuneri, protestând împotriva intenţiei, ca puterea esecutivă să împedece libertatea voinţei camerei în o chestie, care aparţine sferei de drept autonom al acesteia. (Aşa e! în stânga).

Iar acum vedem, că aceiaşi conducători, aceeaşi bărbaţi, cari pe vremea aceia au osândit hotărârea mai sus amintită a lui Tisza, fac acelaş lucru: fac chestie de cabinet pentru a face presiune apra majorităţii, să primească proiectul.

Eu, onorată cameră, numai bucura mă pot, că guvernul a sulevat chestia de cabinet, pentrucă dacă s'ar întâmpla ca guvernul să cadă, cred că întreagă ţara ar fi fericită. (Sgomot: Aşa e! — în centru), că în sfârşit s'a putut cotorisi de acest guvern. (Sgomot). Cred şi aceea, că odată sulevată chestia aceasta, ea este obligătoare pentru oposiţie, adecă pentru ceice stau pe basă oposiţională, să lupte din răsputeri pentru a scăpa odată ţara de acest guvern nenorocit.

Onorată cameră! Mai mulţi au accentuat, că actualul parlament şi actuala majoritate nu este considerată ca moraliceşte îndreptăţită pentru a modifica regulamentul camerei. Nu numai pentrucă majoritatea aceasta pe timpul când era în oposiţie luase posiţie împotriva acestei modificări, ci chiar şi pentru motivul, că se consideră de o incorectitate, de o imposibilitate morală, ca parlamentul acesta muribund, care înainte de constituirea lui n'avea altă datorinţă decât să satisfacă tuturor angejamentelor luate asupra sa, să implinească toate necesităţile de stat şi să întroducă sufragiul universal — nu poate se lege mânile parlamentului nou din viitor, care va avea să represente totalitatea ţării. Eu cred, că dacă regulamentul este o afacere internă autonomă a camerei, atunci principiul acesta, în casul acesta trebue şi urmat cu atât mai ales, cu cât trebue să admitem părerea, că regulamentul este totodată şi chestia internă a viitorului parlament, care se va întruni pe basa sufragiului universal, aşa că involuntar se impune întrebarea, ce îndreptăţire morală are acest parlament în agonie, să lege dinainte mânile şi picioarele acelui parlament viitor? (Aprobări pe băncile naţionaliştilor).

Propunerea lui Nagy Emil ţine se garanteze astfel libertatea cuvântului; că în curs de 16 ore să se vorbească, tot în acest interval, dupăcum se spune, să vorbească mai mulţi deputaţi şi ori cine să aibă dreptul se vorbească. Daţi-mi voe, dar eu cred că procedura aceasta samănă mult cu casul când un setos, cu toatecă i-ar ajunge un pahar de apă pentru a-şi astâmpăra setea, este aruncat în mare să se adepe până să înează. Noi representăm acel punct de vedere, că totuşi nu este cu cale ca libertatea cuvântului să fie înecată în marea şedinţelor permanente. (Aprobări pe băncile naţionaliştilor).

De oarece timpul este aproape de douăsprezece, vă rog să-mi acordaţi o pausă de cinci minute.

Prezidentul: Suspind şedinţa pe cinci minute.

(După pausă).

Prezid.: Deschid de nou şedinţa. Urmăm cu discuţia. Dl deputat Dr. Aurel Vlad are cuvântul,

Aurel Vlad: Onorată cameră! Necesitatea propunerii lui Nagy Emil este motivată cu aceea, că în primul loc obstrucţia Croaţilor zădărniceşte desbaterile în parlament, în al doilea rând că în viitorul parlament ar putea ajunge minorităţi naţionaliste, internaţionale, antinaţionale. Atât dl ministru de interne, cât şi dnul ministru de culte şi instrucţiune publică, contele Apponyi Albert s'au referit la împrejurarea, că în urma obstrucţiunei de luni de zile a Croaţilor în parlament a fost imposibilă orice discuţie, desbrăcând în acelaş timp şi camera de caracterul ei naţional prin faptul, că deputaţii croaţi au vorbit croaţeşte.

Onorată cameră! Inainte de toate părerea mea este, că obstrucţiunea Croaţilor n'a dus la nici un resultat, iar caracterul naţional al camerei ungare de fel nu este asigurat prin propunerea lui Nagy Emil, dacă aceasta va fi primită, căci doară cei 40 de deputaţi croaţi şi de aci încolo vor avea dreptul să vorbească croaţeşte, să facă obstrucţie, dacă nu li se satisfac justele lor aspiraţiuni şi nu se casează legea, care le jigneşte drepturile lor cardinale. Dar chiar dl ministru al afacerilor interne a spus, vorbind despre şedinţele permanente, că cei 40 de deputaţi hotărâţi ai Irlandei au fost capabili să împedece activitatea parlamentului englez. După cât ştiu eu, deputaţii irlandezi n'au fost numai 40, ci numărul lor a fost între 70 şi 80.

Trebue să protestez împotriva afirmării, că prin faptul că deputaţii croaţi au vorbit în limba lor, caracterul maghiar al parlamentului a devenit ilusoriu.

Ştim, că înainte de anul 48 în rândul mai multor veacuri limba desbaterilor în adunările naţionale maghiare a fost cea latină, pentru aceea însă adunările acelea n'au încetat de a fi maghiare. Nu limba, în care se urmează discuţia, ci alte împrejurări imprimă parlamentului acel caracter.

Toate acestea prin urmare nu justifică propunerea lui Nagy Emil de a modifica regulamentul camerei.

Trebue să constat cu mirare, că toţi câţi au sprijinit propunerea aceasta, s'au referit la primejdia, care ar putea rezulta din împrejurarea, că naţionalităţile ar putea uşor să inundeze parlamentul, din care causă au recomandat moţiunea spre primire.

Dl deputat Tolnay, căruia îi datorez recunoştinţă pentru sincera sa declaraţiune, este de credinţa, că prezidentul Camerei nu va aplica faţă de o opoziţie maghiară regulamentul Camerei, aşa ca faţa de ceilalţi deputaţi. Eu cred, că dl deputat Tolnay a comis cea mai gravă vătămare la adresa persoanei prezidentului Camerei, ba chiar şi faţă de Camera însăşi, (Aşa e! Aşa e! — în centru), când a riscat cuvintele, că în viitor, regulamentul se va aplica după partide.

Eu cred dlor, că dl deputat a accentuat un principiu foarte periculos, când a zis, că pe viitor regulamentul are să fie aplicat faţă de deputaţi amăsurat coloritului lor de partid. Căci ce consecinţe va avea aceasta la periferii, dacă regulamentul camerei se va aplica în felul acesta? Din asta se va naşte un sistem întreg, aşa că şi legea se va aplica tot astfel. Acesta este un lucru foarte primejdios, datorăm însă recunoştinţă dlui deputat, pentru-că ne-a dat în mână arma aceasta extraordinar de preţioasă.

Dl ministru de interne zice, că modificarea regulamentului Camerei nu se îndreaptă nici împotriva naţionalităţilor, nici a social-democraţilor, ci se ţinteşte numai restabilirea activităţii parlamentare. Prin asta însă dl ministru ajunge în contrazicere cu toţi deputaţii, cari au luat cuvântul până acum şi cari au recomandat spre primire propunerea lui Nagy Emil, ajunge în contrazicere şi cu propunătorul, ba chiar şi cu sine însuşi.

Sunt convins, că nu va fi greu să arăt contrazicerea aceasta din discursul dlui ministru de interne. Anume, când dsa prezintă tabloul viitorului parlament din punct de vedere maghiar, în colorit sperietor, iar aceasta după părerea mea, n'a făcut o decât cu intenţia, de a face majoritatea se voteze proiectul, zic, atunci dl ministru a stabilit totdeodată şi teza, că prin întrarea în număr mai mare a naţionalităţilor şi internaţionalilor în parlament, contrastele dintre partide vor fi cu mult mai aspre, care împrejurare involvă necesitatea modificărei regulamentului Camerei.

Apoi eu am să asigur pe dl ministru de interne, că fie numărul nostru ori cât de mare, noi nici odată nu vom face obstrucţie nemotivată. Noi nu vom pune nici o piedecă în calea necesităţilor de stat, şi cred, că deputaţii naţionalişti, cu toate că stau pe alt punct de vedere, cu tot contrastul ce presupune dl ministru vor şti să prefereze esistenţa statului faţă de interesele noastre de rasă.

Astfel, dacă împotriva celor mai sfinte drepturi ale noastre nu vor îndrepta atacuri, pot asigura pe dl ministru de interne, şi pe On. Cameră, că după cum în trecut nu ne-am luat refugiul la obstrucţie, nu vom face o nici în viitor, de oarece vom alege oamenii pe cari îi vom trimite aici, şi în cari va fi atâta simţ moral, şi vor avea atâta pricepere, să ştie că o atare armă este primejdioasă, nu numai pentru noi, ci chiar şi pentru stat.

(Va urma.)

O rectificare.

In raportul despre sinodul protopresbiteral al tractului Sălişte ţinut în 2 c. st. n. la un loc se zice:

„Dar cel puţin e o fericire şi un act de prea nimerită alegere întărirea lui — adecă a dlui protopresbiter Dr. Stroia — în cel dintâiu tract al arhidiecesei, *unde fără îndoială sunt multe lucruri de isprăvit, cari din lipsa unui om muncitor şi energic au fost uitate*“.

Ca unul care în tot timpul cât a păstorit răposatul *Ioan Papiu* aici — ca antecesor al dlui protopop *Dr. Stroia*, — am fost şi sunt prezident al comitetului parohial din *Sibiiu-Cetate* şi membru al comitetului şi al sinodului protopresbiteral, constat, că *răposatul a fost unul din cei mai muncitori protopopi ai arhidiecesei*. Chiar astăzi s'a constatat în sinodul protopresbiteral, că *n'a lăsat în urma sa nici o restanţă*, ceeace în toate sinoadele de mai nainte încă s'a constatat, şi dacă în timpul din urmă în puterea etăţii sale îi va fi dat îndărăt *energia* — un lucru de care nu poate fi scutit nici un muritor — *aceasta nu este o slăbiciune pentru care se cuvine să i-se facă imputări unui răposat.*

Domnul protopop *Dr. Stroia* nu are nevoe de o astfel de reclamă.

Parteniu Coşma.

In chestia şcoalelor.

Primim dela dl protopresbiter al tractului Treiscaune, *Constantin Dimian*, următoarea scrisoare:

Preastimate Domnule Redactor! In Nr. 8 din „*Ţara noastră*“ a apărut o corespondenţă, ca echo la cele scrise de „*Tribuna*“, despre preoţii şi şcoalele noastre din tractul Treiscaune. Nu dubitez despre bunele intenţiuni ale corespondenţilor de a împintena pe preoţi la încordarea puterilor spre o activitate cât mai rodnică la conservarea şcoalelor noastre în aceste părţi.

Că preoţimea din aceste părţi îşi face datorinţa, o recunoaşte chiar şi dl corespondent, când susţine că şcolile din tract „ca edificii nu mai sunt de excepţionat“, pentrucă mai toate s'au renovat, adaptat şi zidit de nou în timpul mai recent. Aceasta e dovada cea mai bună, că s'a purtat interes faţă de soartea şcoalelor noastre. Astfel imputarea că nu arată nici un interes şi nici o recunoştinţă faţă de poporul ce-i susţine cu mari sacrificii băneşti, este nemeritată pentru moment, iară pentru viitor este prematură. Sunt preoţi, între cari este şi P. G. Negoescu din Intorsură, cari au promis dela 20—100 coroane anual *din al lor*, numai pentru a da esemplu spre a se putea susţinea şcoala confesională. Iar dacă unul doi nu şi au fost înţeles chemarea în trecutul mai apropiat, aceia nu au fost cruţaţi, ci au fost citaţi înaintea Ven. Consistoriu unde li s'a impus împlinirea datorinţelor cu scumpătate.

Nu perd deci speranţa, că comunele matere îşi vor susţinea şcoala, dacă vom primi şi ajutor din partea Ven. Consistor, pentru că a da totul numai poporul, care în părţile acestea contribue la susţinerea şcoalei cu 3—12 cor. anual, apoi încă aruncurile pentru zidirea şcoalelor, dela 20—100 cor., nefiind achitate de tot, prea s'au îngrămădit contribuirile!

Nu mă îndoiesc, că se vor găsi căi şi mijloace, ca să le susţinem dela terminul pus de lege. Până atunci căutăm a nu ne risipi puterile înainte de timp. Avem însă trebuinţă de o îmbărbătare din centru, pentru că greutatea cea mai mare e acolo, că poporul nostru vede, că conlocuitorii noştri în ale şcoalelor toate le au de a gata dela guvern, iară ei trebue cu prea mari jertfe să le susţină. Aici apoi avem de lucru se argumentăm susţinerea şcoalei confesionale prin logică convingătoare. ceea-ce nu e lucru prea uşor. Aceste observări vă rog a le publica în „Telegraful Român.“

Breţcu, 21 Februarie 1908.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Lămuriri.

Domnule Redactor! In urma declaraţiei mele din numărul 19 al ziarului D-Voastre, am fost provocat din partea redacţiunei ziarului „*Lupta*“ să-i dau datele promise, şi eu am satisfăcut angajamentului luat, fără şovăire. Cu acest prilej am constatat unele neînţelegeri neplăcute, atât pentru mine, cât şi pentru alţii. Imi ţin deci de datorinţă, în interesul adevărului, să lămuresc lucrurile.

1. Declar, că citatul din declaraţiunea mea, că „deputaţii români nu ar aproba punctul de vedere al dlui Maniu“, — în forma aceasta generală nu corespunde pe deplin aserţiunei mele din articolul „*Impăciuirea*“, publicat în numărul 12 al acestui ziariu, care a servit de basă acestei declaraţiuni.

2. Eu în acest articol mă refer la o enunciaţiune *concretă*, făcută de un domn deputat român la o aserţiune cuprinsă în broşura lui „*Argus*“, imediat după apariţia acestei broşuri, şi astfel *înainte* de publicarea articolului domnului *Maniu* în „*Lupta*“, — o declaraţie, făcută într'o conversaţie privată, (nu însă confidenţială) în modul reprodus în articolul meu „*Impăciuirea*“. Declaraţia respectivă am reprodus-o fidel, din cuvânt în cuvânt în numărul 11 al „*Tel. Rom.*“ („dacă Maghiarii ar garanta esecutarea legii dela 1868 şi ar aduce o lege electorală acceptabilă, pe basa aceasta ei toţi ar fi aplecaţi a se împăca.“)

3. Eu am mai avut conversaţii cu unii domni deputaţi români asupra atitudinei politice a Românilor şi *după* publicarea articolului domnului Maniu, din cari conversaţii am câştigat impresiunea, esprimată în articolii mei, că vederile domnilor deputaţi ai partidului naţionalist nu acoper pe deplin vederile dlui Maniu.

Acesta este adevărul deplin, în înţelesul adevărat al reflexiunilor mele făcute şi publicate în preţuitul ziar al Dvoastre.

După aceste lămuriri şi domnii redactori dela „*Lupta*“ s'au putut convinge, că aserţiunile mele dificultate le-am făcut în bună credinţă, şi cu intenţiunea de a arăta, *că şi partidul naţional stă pe basă legală, nu este intransigent*, cum se afirmă din partea contrarilor acestui partid, şi astfel de „*însinuări*“ nu poate fi vorba. Aştept deci, cu tot dreptul, ca şi „*Lupta*“ săşi revoace espresiunea aceasta necorăspunzătoare.

Budapesta, în 9 Martie 1908. Cu deosebită stimă: *Dr. E. Babeş.*

NOUTĂŢI.

Legea limbilor. Ziarele din Viena scriu, că în ministeriul de interne de acolo se lucrează la proiectul de lege, care va regula întrebuinţarea limbilor pe teritoriul Boemiei. Proiectul de lege are scopul de a pune capăt frecărilor şi duşmăniilor dintre Cehi şi Nemţii din Boemia. Guvernul austriac îşi va câştiga mari merite, dacă îi va succede acest lucru.

*

Drept de alegere femeilor. Reuniunea femeilor cari reclamă drept de alegere s'a presentat eri, Marţi, prin o delegaţiune la ministrul nostru de interne, contele Andrássy, şi la prezidentul camerei, predându-le câte un memorand, în care să reclamă dreptul electoral şi pe seama femeilor.

*

Bacalaureatul în Austria. O ordinaţiune nouă a ministrului de culte din Austria dispune, ca în viitor bacalaureatul să se facă pe basa răspunsurilor date din următoarele studii: *la gimnasiu*, limba de instrucţie (limba maternă), limba latină ori grecă, istoria patriei şi matematica; *la şcolile reale*, limba de instrucţie, istoria patriei, fisica şi matematica. Gradaţia în clasificare *se sterge* şi în atestatul esaminatului se trece numai atâta: *e matur* ori *nu e matur.*

*

Curs pentru culegerea de ierburi medicinale. Deoarece în multe părţi a le ţării cresc ierburi medicinale, însă poporul din neştiinţă nu le culege, nu cunoaşte nici pieţele, unde să pot valoriza astfel de plante, nici felul de transportare, a hotărât ministrul *Darányi* să deschidă un curs la academia agronomică din Cluj, începând din 27 Iulie n. Cursul va fi pentru învăţătorii şi preoţi, mai cu seamă pentru aceia, cari se află în ţinuturi muntoase. Cei primiţi la acest curs vor căpăta întreţinerea întreagă şi 64 cor. cheltuieli de drum. Rugările, cari au să se înainteze până în 30 Aprilie n., sunt a să preda la direcţiunea şcoalei agronomice din Cluj şi a să adresa ministrului de agricultură.

*

Invăţător amovat. La propunerea inspectorului de şcoale din comitatul Aradului, ministrul de culte a amovat din post pe *Zoharia Neamţu*, învăţător la şcoala confesională gr. ort. din *Plescuţa*, pe motivul, că a negles instruarea elevilor în limba maghiară. Motiv, pe baza căruia *toţi* învăţătorii confesionali nemaghiari ar putea fi amovaţi!

*

O descoperire. Profesorul *Zschetzsche* dela politehnicul din Viena arată cu date autentice într'un articol publicat în ziarul militar „*Armee Zeitung*“, că întregul material adunat pentru clădirea de poduri de răsboiu şi de linii ferate pentru trupe, e lipsit de orice valoare şi nu e de nici un folos. Prin cercurile conducătoare militare a făcut descoperirea o mare îngrijire.

*

Din cercuri militare. Domnul sublocotenent de artilerie din Braşov, *Coriolan Bardoşi*, a ţinut în casina militară de acolo în cele două Sâmbete din urmă o conferenţă interesantă despre viaţa şi răsboaiele lui Alesandru-cel-mare din Macedonia. Au fost de faţă toţi oficerii garnisonaţi în Braşov.

*

Altă şcoală arsă. O nouă catastrofă se semnalează din America. Şcoala cu cinci caturi din Dewit-Clintos a ars, pe vremea când copii se aflau în şcoală, la prelegere. Din norocire însă, au fost scoşi toţi afară la vreme, astfel, că nici unul din ei nu a căzut jertfă flacărilor, ci au părăsit şcoala în cea mai bună ordine, printre fumul care umpluse coridoarele, cântând cântece naţionale. Erau aproape două mii de copii în şcoală.

*

Esundări. Din Lipova se vesteşte, că Murăşul ameninţă cu esundare; cu deosebire espuse sunt comunele aflătoare pe ţărmurele drept al Murăşului, Şoimoşul şi Maria-Radna. Asemenea veşti vin din Sătmar şi din Sátoraljaujhely, precum şi din Caşovia.

*

Străpuns cu bajonetul. Intr'o comună din apropierea oraşului Kaposvár s'au dus cei în drept, cu asistenţă geandarmărească, să pună sechestru pe averea economului Szabados István, pentru un rest mai mare de dare. S'a născut însă schimb de vorbe între el şi oamenii stăpânirii, care s'a terminat astfel, că un geandarm l-a străpuns cu bajonetul tocmai în inimă, şi omul a murit la moment.

*

Influenţa. Se scrie din Paris, că în armata franceză grasează influenţa în mod îngrijitor. Din regimentele de infanterie 150 şi 151 se află 400 de soldaţi în spital, bolnavi de influenţă. Până acuma au murit 2 oficeri şi 12 soldaţi de boala aceasta.

*

Recrutul Ioana! In Francia a fost chemată anul acesta la asentare dşoara Ioana Parreau, din comuna Saint-Genis du-Bois, pe care matriculantul a trecut-o în registre la timpul seu ca *Ioan*, în loc de *Ioana*. Greşala însă a fost dovedită, şi dşoara a rămas — neasentată.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu“, pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Ioan Ienciu, ec. 20 fileri, Simion Giurgiu, ec. 10 fil., Simeon Dragoman, înv. 30 fil., toţi din Cichindeal, Simeon Săcărea, paroh Şibot 40 fil., George Borzea, paroh Coveş 2·50 cor., Iosif Aron, înv. penz., ales paroh pentru Cisnădie 2 cor., Eliseu Dan, paroh Borgosuseni 1 cor. şi Ioan Broşu, paroh în Braşov-Dârste, întru vecinica odihnă a fiului său George 5 cor.

*

O afacere — splendidă. Intr'un oraş din România a fost chemat un medic de urgenţă la patul unei Jidance bolnave. Medicul constată, că o mică operaţie e neîncunjurat de lipsă, şi viaţa bolnavei e salvată. Dar operaţia costă 40 de lei, plătiţi înainte. Evreul era sărac, şi nu avea paralele la îndemână. Incepe deci pertractări cu medicul, ca să se învoiască să primească onorariul *după* operaţie. Medicul însă nu cedează. Intre acestea întră copilul cel mai mare al Jidanului în casă şi depune banii pe masă, 40 de lei. Medicul îi ia în primire, face operaţia şi Jidanca la moment se simte mai bine. Medicul iase acum afară, ca să se îmbrace, în bunda nouă cu blană, ce o lăsase în antişambră, — dar ia-o dacă ai de unde! Itzig adecă o dusese în vecini, şi a pus-o amânat la Grecul, pentru cei 40 de lei împrumutaţi. Medicul ce să facă, s'a dus la Grecul, i-a plătit cei 40 de lei, şi i-a mai plătit 10 lei dobândă, căci aşa zicea că a fost tocmeala, şi s'a dus acasă bombănind. Iar familia respectivă îşi „*râde'n pumni.*“

*

Despre Edison scriu ziarele, că acuma e afară de orice primejdie. Peste vre-o zece zile poate să părăsească spitalul, dar va rămânea — surd.

*

Dela Societatea „Petru Maior“. In urma dimisionării comitetului vechiu în şedinţa generală din 29 Februarie st. n., societatea „*Petru Maior*“ s'a reconstituit în modul următor: Preşedinte: Nicolae F. Negruţiu, stud. în filos. Vice-preşedinte: Ştefan Hărăguş, abs. de teol., st. în drept. Secretar: Ioan Pop, st. în drept. Notari: Traian Denghel, st. în drept şi Ioachim Tobin, st. în drept. Cassier: Ioan de Colbazi, stud. în drept. Controlor: Constantin Şerbu, st. technic. Bibliotecar: Ioan Ţeicu, stud. în medicină. Vice-bibliotecar: Ioan Comşa, st. în med. Econom: Adam Iancu, stud. în medicină. Iar în locurile vacante din comisia literară au fost aleşi: Sabin Dan, stud. în drept, Dimitrie Cazacu, st. în drept, Adam Jancu, stud. în medicină, Sabin Oprean, stud. în fil. şi Ioachim Tolciu, st. în drept. Budapesta în 3 Martie 1908. In numele societăţii: Nicolae F. Negruţiu, preşedinte. Ioan Pop, secretar.

*

Ştiri mărunte. Adamovici Vilma, fosta soţie a lui Leopold Wölfling, a înebunit. — Cosima Wagner, soţia vestitului Richard Wagner e în agonia morţii. — Din Reggio di Calabria şi din Kecskemét se anunţă cutremure de pământ. — In urma unui rămăşag a dansat o fată într'una o oră şi 12 minute în Warnsdorf (Boemia). A câştigat rămăşagul, dar când i-s'a predat premiul, a căzut la pământ şi şi-a dat sufletul. — Societăţile de căi ferate din Statele-Unite au lăsat din slujbă până acum aproape la un jumătate de milion de muncitori. Causa, grevele cele multe.

Poşta ultimă.

Vorbe înţelepte.

In şedinţa de eri, Marţi, a dietei ungare, a vorbit în contra revizuirii regulamentului de casă deputatul *Csépány Géza*, care între altele a spus, că de obstrucţia naţionaliştilor nu are să se teamă nime. Chestia de naţionalitate *trebue resolvată*, în spiritul lui Kossuth Lajos, pentrucă convingerea sa e, că pretensiunile juste şi echitabile ale naţionalităţilor *au să fie împlinite*. Doreşte să se afle un bărbat, care să se apuce de resolvarea chestiei de naţionalitate, pentruca se fie pace între Maghiari şi naţionalităţi, şi toţi cetăţenii se fie fii credincioşi ai Ungariei independente.

Delegaţiunile.

Delegaţiunile şi-au terminat lucrările. Cea ungară mai de mult, cea austriacă eri, Marţi. In cursul şedinţei plenare de eri, ministrul de esterne *Aehrenthal* şi cel de răsboiu, *Schönaich*, au spus delegaţilor austriaci, că în viitoarea sesiune, care se va ţinea în Maiu, delegaţiunile vor trebui negreşit se urce plata oficerilor, altă chestie militară însă nu vor avea se resolveze. Va să zică, urcarea contigentului de recruţi se — amână.

Teatru.

Mercuri: *Waldmeister*, operetă.
Joi: *Der Dummkopf*, comedie.

La suferinţe de plumâni

să se ia neamânat în toate casurile Emulsiunea lui Scott. „SCOTT“ nu vindecă numai părţile bolnave, ci aduce întregului organism sănătate nouă şi putere de viaţă. „SCOTT“ este un mijloc specific şi sigur contra tuturor

suferinţelor de plumâni

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

şi fiindcă e sigur, e şi cel mai ieftin. Marea lor putere vindecătoare şi nutritoare se basează pe aceea, că la compunerea lor se foloseşte numai materialul cel mai fin, cel mai curat şi cel mai cu efect, pe care îl oferă piaţa şi pe aceea, că aceleaşi prin **unica în felul său şi neîntrecuta** experienţă alui Scott de compunere sunt făcute nu numai gustoase ci şi absolut uşor de mistuit. 2 (276) 5—5

Preţul unei sticle originale C. 2·50.
De cumpărare în toate farmaciile.

Nr. 180/908. [55] 2—3

Concurs.

Pentru intregirea postului de paroh din parohia **Rapoltu-mare** tractul Geoagiului prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăştiei în terminul indicat.

Concurenţii vor avea a să prezenta înainte de alegere în vre-o Dumînecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta şi eventual a şi celebra.

Orăştie, 20 Februarie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domşa
protop. adm

Publicare de licitaţiune.

Pe basa planului şi preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu Arhidiecezan Nr. 8609 Epitr. din 11 August 1907 să dă în intreprindere pe calea licitaţiunei publice minuendă, zidirea bis. gr.-or. rom. din Săcămas, protopresbiteratul Dobrei.

Licitaţiunea se va ţinea în edificiul şcoalei **Dumînecă în 29 Martie st. n. a. c.** la 1 oră p. m. Preţul de strigare e **10,699 cor. 11 fil.** afară de materialul brut peatră, cărămidă, năsip şi var pe care-l pune la dispoziţia intreprinzătoriului comitetul parohial.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 10%.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori care dintre plusoferenţi.

Planul, preliminariul de spese şi condiţiunile să pot vedea la oficiul parohial din Săcămas.

Săcămas la, 1 Martie 1908 st. n.

Victor I. Sălăgean
paroh gr.-ort. rom.

Nicodim Ardelean
notarul com. par.

Văzut.

Dobra, la 5 Martie 1908.

[54] 2–3 **Ios. Morariu**
protopresb.

Vânzare de casă.

Cassa din Str. Măcelarilor Nrii 7 şi 9 se vinde din mână liberă. Desluşiri mai de aproape la proprietar în

Strada Ernei Nr. 11
[58] 2—3 parterre.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof in locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 3—40

Viţă nobilitată

aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată! Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 28—40

FABRICA DE ACID CARBONIC
a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ

— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de

ACID CARBONIC

natural, curat chemic şi fluid,

din isvoarele de acid carbonic din Buziaş, cari sunt renumite în toată lumea prin producţiunea de sodă pentru cârcimari şi pentru alte scopuri industriale.

Să nu se confunde cu acidul cârbonic artificial, care e mult mai puţin veritabil.

Serviciul este de încredere şi foarte conştienţios

APA MINERALĂ şi VINDECĂTOARE
din BUZIASFÜRDŐ

se capătă în sticle de $^1/_1$ şi $^1/_2$ litru.

— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute —

Apă de masă de prima clasă!

nformaţiuni dă cu cea mare promptitudine:

Fabrica de acid carbonic şi speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.

Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.

MUSCHONG BUZIASI

(286) 20—100

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . . C 3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua) . . . . „ 1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II „ 2·—
Carte de cetire a II-a . . . . . . „ —·50
Noul Abcdar ediţ. II-a . . . . . . „ —·40
Călăuza noului Abcdar . . . . . . „ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui . . . . . . „ —·50
Lecţii de psihologie . . . . „ 1·20
„ de didactică . . . . „ 2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Au sosit săminţe

proaspete pentru legumi şi flori şi le recomandă cu cele mai ieftine preţuri

Gustav Gürtler jun.
[56] 2—3 Sibiiu
Saggasse 20.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 57— Sibiiu — Nagyszeben.

Sfânta

Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit

Ioan Meţianu.

Se află de vânzare în Librăria arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele preţuri:

1. Nelegată cu . . . . K 15·—
   In legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii . . . „ 25·—
3. In legătură roşie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colţurile cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părţile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite . . . . „ 35·—
4 Legătură în plüş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă:
   a) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc . . „ 100·—
   b) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 125 —
   c) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 140·—

Administraţia
Tipografiei arhidiecezane.

APEL CĂTRĂ ABONENŢI DE TELEFON!

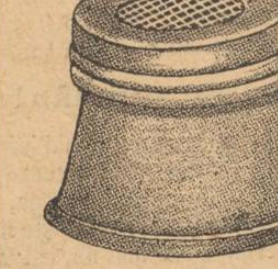

Ilustraţiunea 1.
Preţul pentru o bucată 2 coroane.

Conform datelor statistice mai multe sute de mii de oameni mor în tot anul în urma respirării baccilelor stricăcioase, singur oftica omoară optzeci de mii de oameni. Aceasta împrejurare esplică frica acelora, cari se folosesc de un astfel de telefon, pe care-l folosesc şi alţii.

Scoica higienică de gumi „ANTISEPTICUM“

are predestinaţiunea de a înceta această temere. **Scoica aceasta, care e provăzută cu beluială antiseptică, şi care se recomândă de medici distinşi** eschide orice inficiare. De acea e de recomandat, ca oricine, fie femeiă, fie bărbat, care să foloseşte de telefon folosit şi de alţii, să-şi procure acest mijloc sigur şi ieftin. Să află de vânzare în toate prăvăliile de gumi, optice de manufactură şi hârtie, precum şi la

inventatorul EUGEN BECSKE Budapest VI. Ó-utcza 3,

pentru 2 şi 3 coroane. Comande din provinţă să efectuesc pe lângă rambursă, sau pe lângă trimitere anticipativă.

(50) 3—5

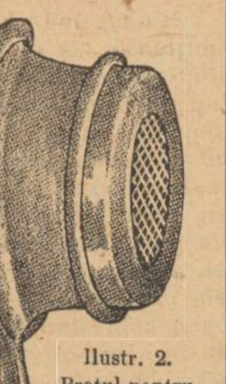

Ilustr. 2.
Preţul pentru o bucată 3 coroane.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 24 Sibiiu, Sâmbătă 1/14 Martie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Greșelile și păcatele politicei de naționalități.

XX.

— Articol final. —

Nu trebue să dăm uitării, că întocmai ca indivizii, nu au nici popoarele viață eternă. Dar fiecare popor, fiecare stat poate se-și asigure viață lungă, dacă să știe acomoda împrejurărilor, se știe așeza în mod potrivit în milieul în care a ajuns. Dacă Arpád și Tuhutum nu primesc creștinismul și nu se acomodează după popoarele creștine din Europa, și nu acceptează ca frați pe cei aflați aici, pe popoarele locuitoare aici: i-ar fi măturat împrejurimea dușmănoasă tot așa ca pe antecesorii lor Huni și Avari.

Am firma convingere, că desvoltarea etnică a naționalităților noastre, închiegarea viitoare a lor în corpuri naționale autonome, nu poate fi împedecată nici intr'un chip și pe nici o cale. Dacă ne punem în contra valurilor, nu valurile vor sta pe loc, ci puterea elementelor va rupe zăgazurile și va face loc valurilor.

Și dacă așa stă lucrul, dacă nu putem încunjura mersul evoluțiunei naturale, să nu ne scurtăm cel puțin zilele cu experimente îngrozitor de cutezătoare!

E foarte nefericit muritoriul, care nu se poate împăca cu moartea. Cugetul morții *fiziologice* să nu ducă pe nime la desperare. Dureroasă e numai moartea *patologică*, care taie firul vieții înainte de vreme, ca cu forța. Și aceasta ne așteaptă, dacă nu căutăm să încungiurăm nefericita luptă pe moarte, pe viață. Dacă vreodată de fapt într'acolo se vor desvolta lucrurile, că Maghiarul va trebui să renunțe la rolul seu obicinuit de conducere și la toate drepturile sale, și dacă puterea domnească va fi silit să o împartă cu naționalitățile, în fine, dacă statul nostru național va trebui prefăcut în stat federativ: nu cred să ni-se pregătească prin aceasta o soarte mai rea, decât aceea, că națiunea noastră își perde sângele în lupte echivoce, purtate în contra sorții. De aceea, nu pot împărtăși nici odată părerea acelora, cari temânduse de apă, se aruncă în foc, în loc de a nisui să rămână deasupra apei, înotând prin valurile ei. Dar și de altcum e lucru nesocotit după mine, dacă purtătorii intransigenți de cuvânt ai domniei naționale perhoreschează tot ce recunosc de bun și salutar, și mai curând sunt gata să arunce națiunea în o luptă pe moarte, pe viață, punându-o în fața chestiei de esistență, numai pentruca, nu cumva *patria noastră se ajungă cândva soartea Elveției, cea mai fericită țară a lumii.*

Lucrul acesta trebue însă să-l ținem de eschis, câtă vreme arborii cresc în sus, iar apele se scurg în jos, câtă vreme rasa maghiară își păstrează puterea de viață, nepilduita putere de resistență, și prin aceasta și preponderanța numerică și intelectuală, care o apără în contra oricărei primejdii, asigurându-i pentru totdeuna superioritatea.

Imi închipuesc însă o astfel de transformare de stat, pe care o va înjghieba direcția democratică a societății din Europa de mijloc, și care nu va avea icoana fericitei Elveții. *E statul modern democratic, clădit pe temeliile egalității de drept, în care nu e nici domn nici servitor, și în care Maghiarul, cu toate că e mai tare, nu va apăsa pe nime, și cu atât mai puțin va fi el apăsat de alții, și nici nu va fi mai mult decât primul factor în alianța popoarelor: primus inter pares.*

Dar aceasta Ungarie nouă nu o vor face naționalitățile. Ea se va naște singură de sine, chiar și atunci, când ne-ar succede să facem Maghiari din toate naționalitățile. Ba atunci chiar mai curând. Și mărturisesc, că perspectiva aceasta pe mine nu mă îngrozește și nu mă întristează, pentrucă știu, că aceasta e calea pe care a croit'o înțelepciunea nemărginită a sorții pe seama popoarelor. Ca și cum ași auzi cuvintele mângăitoare ale Mântuitoriului: *Eu sunt calea, adevărul și viața!*

In prima linie clasa istorică a națiunei, care ține acum în mâni soartea țării, are datorința se resolveze problema naționalistă. Tot așa cum a simțit, că e o necesitate inevitabilă a se face reforma electorală, pentruca niște mâni tari și precaute se rezolveze și aceasta problemă inevitabilă pentru societate: are să îndemne același punct de vedere pe deținătorii de azi ai puterii și la resolvarea chestiei de naționalitate. Dacă nu o vor face, fie pentrucă nu știu, fie pentrucă nu vreau, să nu creadă, că prin aceasta chestia se ia dela ordinea zilei, pentrucă aceea ce întrelasă a face miopul, slabul și cel cu inimă îngustă, are se facă negreșit cel cu ochi ageri, cu suflet tare, care dorește să trăiască și nu vrea să moară.

Are se facă lucrul acesta democrația modernă, care nisuește înainte și se acomodează spiritului timpului, îl face chiar Evreimea inventioasă și nepreocupată, care nu lasă se fie călcată și nimicită sămânătura, și nu poate permite, ca noua ei patrie să ajungă soartea celei vechi, a pustiitului Ierusalim!

Insuflețească deci pe conducătorii țării înțăleapta abnegare a strămoșilor! Aducăși aminte de zelul de jertfire al generației mari din vremea revoluției, de voluntara renunțare dela privilegiile nemeșești, și de eliberarea jobăgimei, prin ce în mod înțelept a fost prevenită revoluția agrară.

*

Mi-am eshauriat obiectul. Am căutat ultimele consecvențe ale faptelor și le-am espus pe față, fără nici o rezervă, în fața iubitului meu popor. Chestiile mari nu pot fi resolvate cu tactică, cu practice, cu rabulistică, cu învârtiri de paragrafi. Mi-am spus cuvântul cu sinceritate, am formulat în mod clar chestia, și aștept, ca și națiunea să răspundă cu asemenea sinceritate. Și acel bărbat providențial, care va da răspuns la întrebarea pusă, care va isbuti se dee resolvare marei probleme a chestiei de naționalitate: va fi bărbatul cel mai mare de stat al Ungariei, va fi al doilea întemeetor de patriei, care va garanta patriei și națiunei sale al doilea mileniu.

Când ni s'a aprins scumpa casă și flacările amenință cele mai temute comori ale noastre, să nu ne uităm chioriș unii la alții, ci să dăm mâna împreună, ca se stângem focul și se salvăm casa noastră comună. Restabilirea păcii interne în patria noastră nu e chestie de partid. Fiecare clasă, fără deosebire de lege și naționalitate, dee-și mâna și punăse pe lucru, cu puteri unite. Față de liga nesocotiților, trebue înființată liga celor cuminți. Fiecare dintre noi, care-și onorează strămoșii, își iubește patria, frații, copiii, să-și iee partea din această muncă grea. Dacă facem așa, dispare chaosul, dispare temerea. Ajutăți singur, și apoi îți ajută și Dumnezeu!

Jubileul „Gazetei“. Eri, Joi, s'au împlinit șaptezeci de ani de când s'a tipărit primul număr al ziariului „*Gazeta Transilvaniei*“ din Brașov. Ne alăturăm la doririle de bine, ce i-s'au adus din acest prilej celui mai vechiu și mai consecvent ziar românesc dela noi, și îi dorim, ca privind cu mândrie la zbuciumatul, dar frumosul trecut pe care-l are în urma sa, să-i fie dată bucuria a ajunge zile mai senine și mai bune în cel mai apropiat viitor.

Dieta croată a fost deschisă eri, Joi, fără nici un incident neplăcut. Luni se va face alegerea presidentului și a biroului.

Din parlament. Discuția asupra propunerei de revisuire a regulamentului de casă, ori mai bine zis, obstrucția, se continuă. In ședința de Marți a dietei a vorbit dintre deputații naționaliști Sârbul *Manoilovici* și Slovacul *Ivanca*, iar Mercuri Românii *Vasile Goldiș* și Dr. *Stefan C. Pop.* Pe astăzi ori mâne să așteaptă întrarea în dietă a Croaților, cari apoi vor continua lupta în contra revisuirii regulamentului de casă.

Legea electorală. In firul unei vorbiri rostite Mercuri în dietă, dl primministru *Wekerle* a făcut o nouă declarație cu privire la legea electorală. A spus, că încă în vara anului acestuia va fi presentată parlamentului, pentru a putea fi discutată la toamnă.

Răspunsul ministrului. La interpelarea ce i se adresase nu de mult în chestia școalelor din Sibiiu a răspuns Mercuri dl ministru de instrucție, contele *Apponyi.* A spus, că e adevărat, că sunt puține școale de stat în comitatul Sibiiului, dar să vor mai face. E adevărat, că sunt mulți elevi la gimnasiul de stat din Sibiiu, dar se va mai ridica o școală civilă în Sibiiu, pentru a se împărți elevii. Are speranță, că în curând îi va succede să organiseze, așa cum dorește, instrucția publică națională. Numărul inspectorilor de școale îi va înmulți. Despre dl subinspector școlar *Mertse* a vorbit cu cuvinte de laudă și a spus, că nu are intențiunea să-l permute, decât numai când va — *avansa.*

Vorbirea dep. Dr. Aurel Vlad,

rostită în ședința din 28 Februarie n. a dietei ungare.

(Fine).

Onorată cameră! Atât dl ministru de interne, cât și dl ministru al cultelor și instrucțiunei publice, contele Apponyi Albert, pentru aceea recomandă spre primire proiectul pentru modificarea regulamentului camerei, pentrucă după părerea lor s'au făcut mari schimbări în momentul, când oposiția din principiu a respins a limine orice modificare de regulament. Primul motiv este, că atunci se credea, că domnia de partid este nerăsturnabilă, al doilea, că de atunci fac Croații obstrucție.

Apoi s'a întâmplat odată, că principiul despre stabilitatea domniei de partid s'a prăbușit. Cu toate astea, cred că mai ales după o astfel de reformă electorală, cu care dl ministru de interne intenționează să vină înaintea camerei și despre care deja cum am înțeles din însăși declarația dlui ministru, că are de cuget să asigure stăpânirea păturelor superioare: putem fi pregătiți, că se va inaugura o astfel de domnie de partid, a cărei stabilitate și durată va fi asigurată pentru vecie.

Vom fi prin urmare acolo unde am fost. Dvoastră până acum ați crezut, că domnia partidului liberal și a guvernelor va avea durată perpetuă, iar de aci încolo vă veți îngriji, ca heghemonia dvoastră să fie fără sfârșit.

Cred, că în astfel de împrejurări nu puteți pretinde, ca să primim orbiș proiectul lui Nagy Emil și să dăm posibilitate guvernului ca să pună la vot un regulament care ar corăspunde întru toate guvernelor viitoare. In general onor. cameră eu sunt de părerea, că dacă majoritatea voește să modifice regulamentul camerei, buna cuviință ar pretinde ca să fi stabilit mai înainte starea definitivă. Convingerea mea este, că din punct de vedere politic s'a comis o mare greșală aducându-se pe tapet un regulament cu termin de abzicere, și care de altfel numai pe lângă o anumită presiune s'ar putea adopta, pentruca apoi din nou se urmeze stabilirea definitivă.

On. cameră! Planul de revisuire provisorică a regulamentului s'a înjghebat pentru a se pune capăt unor anumite îngrijorări, anume, ca să se arete că afacerile comune cu Austria nu vor fi cuprinse în cadrul revisuirei definitive.

Mult mă mir, că dvoastră cari ați accentuat mai mult aceste îngrijorări sunteți dispuși să faceți această revisuire provisorică, fără ca aspirațiunile dvoastre să fi fost satisfăcute în ce privește revisuirea definitivă. Intreb onorată cameră care e situația actuală? Aceia, cari erau îngrijorați ca nu cumva să se estindă reforma și asupra afacerilor comune, acum consimțesc la întroducerea unei reforme care se va estinde asupra tuturor afacerilor.

Dați-mi voe dlor, dar eu nu pot numi consecuentă o asemenea procedură. Perhorescați un lucru oarecare și în urmă tot dvoastră contribuiți la întruparea lui.

Punctul de vedere al oposiției și în genere părerea tuturor partidelor representate în parlament a fost, că trebue să se creeze un iunctim între revisuirea regulamentului și între proiectul despre sufragiul universal.

Greșesc aceia cari spun, că numai cu privire la desbateri va fi o diferință neesențială. Sunt de părerea, că diferența aceasta e foarte esențială. Esențială, căci în cas de iunctim, dacă proiectul sufragiului universal nu va corăspunde aștептărilor opiniunei publice, camera va putea respinge revisuirea. Iar acum cum stă revisuirea? Așa, că dacă primim revisuirea, scăpăm din mână arma, cu care am putea împedeca pe basa regulamentului actual întroducerea unui sufragiu universal jignitor și nu vom putea contrabalansa cu denegarea revisuirii dispozițiile reacționare. Aceasta e o cursă în care vor cădea oamenii naivi, aceia însă, cari sunt în curat cu scopurile pentru cari îşi foloseşte guvernul puterea provisorică, nu vor consimţi nici odată la aşa ceva.

On. cameră! Dl ministru de culte şi instrucţiune publică a afirmat, că deocamdată dăm indemnisare numai guvernului actual; guvernul acesta nu va abusa de puterea pe care i-o dăm. Dacă consimţim la aceasta, trebue să consimţim şi la revisuirea definitivă. Că ce fel de guvern va veni la putere ca să se folosească de puterea, pe care o asigură regulamentul pe seama majorităţii, nu putem şti.

Daţi-mi voe dlor, dar totuşi nu e cu cale să ne băgăm capul orbiş în o asemenea chestiune, nu se poate afirma, că din încredere faţă de guvernul actual majoritatea consimte, ca eventual un guvern ce va urma ulterior se folosească dreptul acesta spre nişte scopuri, cari ştie Dzeu de ce natură vor fi.

Se mai presentă revisuirea, ca fiind îndreptată contra naţionalităţilor si internaţionalilor la cas de resistenţă. Eu cred, că greşesc foarte mult cari cred că numai aceasta e tendenţa revisuirii. Este un proverb românesc care zice: „Nu-i pentru cine se pregăteşte, ci pentru cine se nimereşte“.

Proverbul acesta înseamnă pe ungureşte, că adeseori cina nu o mănâncă cel pentru care se pregăteşte, ci altul.

Cu revisuirea aceasta vom păţi-o tot astfel. Când va veni vorba de revisuirea definitivă, vor urma cu siguranţă momente cari de bună seamă nu vor atinge, nici nu vor scurta drepturile acelora în contra cărora loveşte la aparenţă proiectul actual. Curaţ măcelarul chior din poveste: nu isbeşte unde priveşte.

Aşa se vede, că proiectul lui Nagy Emil a fost înaintat cu scopul ca să garanteze majorităţii şi dlui ministru de interne reforma electorală până acum necunoscută, ale cărei principii fundamentale chiar şi acum sunt necunoscute şi faţă de care chiar din causa misterului ce o acopere precum şi în urma declaraţiilor făcute de dnul ministru Apponyi şi Andrássy atât în parlament, cât şi afară de parlament, avem cea mai mare neîncredere. (Voci pe băncile naţionaliştilor. Adevărat! Aşa-i!)

On. cameră! Mie mi-se pare, că tendenţa acestei revisuiri de regulament e asigurarea unei alte reforme definitive, a cărei principii fundamentale sunt cu totul necunoscute. Şi în privinţa aceasta proiectul lui Nagy Emil e cu mult mai rău decât a fost al lui Dániel Gábor, căci în propunerea acestui din urmă era bine precisat, că la clotură se va recurge numai în anumite chestiuni, în proiectul lui Nagy Emil însă i-se dă guvernului dreptul — un fel de tabula rasa — ca cu ajutorul majorităţii să-şi creeze o reformă după bunul seu plac.

Afară de aceasta, on. Cameră, revizuirea actuală vatămă şi schimbă echilibrul, pe care îl asigură regulamentul actual pe seama minorităţii faţă de majoritate, confişcă drepturile minorităţii fără de a atinge câtuşi de puţin drepturile majorităţii aşa fel, încât schimbarea regulamentului actual, adecă în caz că se primeşte propunerea lui Nagy Emil, minoritatea va fi cu totul aservită voinţei majorităţii, minoritatea pierde toate armele de cari dispune, fără ca noul regulament să ştirbească ceva din drepturile nelimitate ale majorităţii.

Mai departe nu se resolvă unele chestiuni importante, cari fără doar şi poate ar trebui aduse în consonanţă cu modificările contemplate. Căci după cum am spus deja, dacă urcăm numărul celor îndreptăţiţi a cere votarea nominală la o sută iar în ce priveşte dezbaterile şi îndreptăţirea de a aduce concluze valide lăsăm intacte dispoziţiile regulamentului actual, atunci îngrămădim asupra minorităţii greutăţi insuportabile fără să punem vre-o sarcină şi pe umerii majorităţii, fără ca să îi îngreunăm şi ei situaţiunea.

On. Cameră! Mai am de amintit două chestiuni, cari asemenea trebuesc luate în considerare la reformarea definitivă a regulamentului. Una e interpretarea §-lui 236 iar alta a §-lui 207 din regulament.

Eu observ, că regulamentul se interpretează mai pe larg în senzul de a mări puterea prezidentului aşa fel, ca nu numai chemarea la ordine, ci peste tot orice enunciaţiune a prezidentului nu e permis să se facă obiect de discuţie nici chiar din punctul de vedere al consonanţei acestora cu regulamentul casei. Dacă admitem punctul acesta de vedere atunci recunoaştem puterea absolută a prezidentului şi îi oferim modalitatea, ca unele dispoziţii discutabile ale regulamentului să le interpreteze în mod suveran.

Tot astfel e şi explicarea §-lui 236. In înţelesul acestui paragraf referitor la deciziunile camerei nu se admite nici o protestare sau contrazicere. Aceasta se refere însă numai la durata deciziunei, însă ca din punctul de vedere a manuării corecte a regulamentului criticarea acestora să fie imposibilă — aceasta nu e nici mai mult nici mai puţin decât supunere absolutizmului prezidenţial şi a majorităţii, căci în asemenea caz poate obveni, ca prezidentul să pună la vot violarea regulamentului, majoritatea să voteze şi atunci faţă de această deciziune critica să nu mai fie admisă.

In întregimea proiectului lui Nagy Emil se observă tendinţa de a mărgini drepturile minorităţii; cu celelalte dispoziţii ale regulamentului nu îşi bate capul, lacune nu umple şi nici defecte nu întregeşte. („*Lupta*“.)

Kristoffy despre votul universal.

Din vorbirea fostului ministru de interne *Kristoffy*, rostită Sâmbătă într'o întrunire confidenţială a membrilor partidului *radical*, ţinută în Budapesta, care de altcum a făcut mare senzaţie în urma destăinuirii felului cum a ajuns coaliţia la putere, dăm partea referitoare la *votul universal*. E următoarea:

„...S'apropie ziua judecăţii, când asupra tuturor ve aduce naţiunea judecată. Şi această judecată nu o vor hotărâ aleşii, ci tot poporul Ungariei, totalitatea întregei naţiuni o va rosti. Pentru că sufragiul universal secret *va fi*, căci *trebue să fie*. Pot linişti în această privinţă pe onoratul prietin, prezidentul partidului radical, că sufragiul universal secret *prin pact l'am asigurat cât se poate mai cinstit*, căci altcum nici când n'ar fi devenit pactul pact, pentrucă nici fostului ministru prezident, nici regelui altcum nu l-aş fi recomandat. Par'că cetesc în feţele Dvoastre îndoială, fiindcă credeţi, că eu cuget acum la promisiunea coaliţiei. Lasă că lucrările şi promisiunile de până acum ale coaliţiei n'au fost potrivite pentru câştigarea încrederii, dar eu nici nu cuget la coaliţie, ci aflu cea în înaltă garanţă în însuşi capul încoronat, care cu înţelepciune admirabilă şi cu inimă caldă, simţitoare, a îmbrăţişat afacerea sufragiului universal, din primul moment de când s'a convins, că numai acesta poate face să înceteze luptele păgubitoare de drept public, mai departe, că numai el asigură fericirea în cele sociale şi economice ale popoarelor. Nu ne încredem aşadară în împlinirea promisiunei depusă în pact, numai fiind că e garantată prin cuvântul preaînalt regesc, ci şi pentrucă acest cuvânt e al acelui monarch, care însuşi ţine de lipsă, pentru desvoltarea bunăstărei popoarelor, *realizarea cinstită a sufragiului universal*.

Pe lângă aceasta e mare rătăcire, dlor, a crede, că pactul s'a încheiat numai între doi factori: *coaliţie* şi *domnitor*, pentrucă la încheierea acelei părţi, care vorbeşte despre sufragiul universal, a mai fost prezent şi un al treilea factor: *popoarele nîndreptăţite*, popoarele desconsiderate, pe cari eu şi Fejérváry credincioşi programului le-am reprezintat conştienţios. Cuvântul regesc, care garantează pactul, în cazul de faţă e şi glasul popoarelor, şi în adevăr, se mai poate cugeta cineva, întreg fiind la minte, ca să se zădărnicească *ceea ce regele şi poporul împreună doreşte?* Dar, ca să se vadă clar, nu pentru a mă justifica, ci pentruca popoarele să-şi vadă dreptul, aduc totodată la cunoştinţă publică punctul 8 al pactului referitor la aceasta, care sună în modul următor:

> „8. Datorinţa acestui guvern, pe lângă împlinirea celor mai înainte arătate, ca ultim obligament de împlinire va fi, *aducerea sufragiului universal pe baze cel puţin aşa de largi, cum le are proiectate guvernul actual.*“

Natural, „sub guvernul actual“ e a se înţelege guvernul Fejérváry. Ce înseamnă „pe baze cel puţin aşa de largi, ca cele proiectate de actualul guvern“?

Inseamnă, că sufragiul adus de guvernul coaliţionist poate fi mai larg, dar *mai strâmt la nici un caz.* Proiectul guvernului anterior însă stabileşte în mod clar şi neîndoelnic lărgimea, măsura şi extensiunea sufragiului. Conform acestui proiect, sufragiul universal va fi *secret şi după comune.* Restrângerea e: vârsta de 24 ani, cetirea şi scrierea în orice limbă, aceia însă dintre alegătorii actuali, cari nu ştiu ceti şi scrie, deocamdată exercită şi mai departe acest drept, iar în urma acestor condiţiuni aproape 3 milioane de cetăţeni ar fi să aibă dreptul de vot.

Conform pactului aşa dară şi proiectul guvernului coaliţionist *trebue să se mişte în cadre cel puţin aşa de largi, dar mai strâmte nici la un caz.* Că are să fie secret, e asemenea întrebare de măsură şi lărgime, pentrucă la votarea publică cu mult mai puţini îşi esercită dreptul de alegător, pentru înconjurarea presiunii ascunse din partea statului, fie din motive de natură politică sau economică. De altcum *condiţiunea cardinală a sufragiului universal e ca să fie secret.* A te abate dela aceasta, cu deosebire la noi, unde aberaţia economică şi din partea statului şi-a ajuns gradul suprem, însemnează, că dreptul dat cu o mână îl răpeşti cu ceealaltă.

Pluralitatea de asemenea e afară de pact, ba ce e mai mult, însămnează deadreptul călcarea pactului, pentrucă prin restrângerea dreptului păturilor sociale şi economice, vatămă teoria universalităţii şi în ultima analiză ţinteşte la susţinerea statului de clasă. Şi dacă prin o astfel de apucătură ar voi să demonstreze, că iată, nu numai s'a ajuns numărul de 3 milioane de alegători proiectat de guvernul anterior, ci şi întrecut, atunci prin o astfel de asociaţie minunată de idei prea uşor se poate zice, că fiecare alegător actual primeşte 5 voturi şi îndată vor fi 4 milioane de voturi, în care iar ni s'ar prezenta o reformă cu mult mai largă, ca cea prescrisă de măsura pactului, şi pe lângă aceea, va fi mântuită şi patria, pentrucă coaliţia va trăi vecinic! Zadarnică e însă orice întortochiare, zadarnic cearcă prin înăsprirea forţată a regulamentului şi a chestiilor militare să scape de reforma electorală dela ordinea zilei. De se vor sfătoşi prea mult, vor ajunge sub presiunea duplă a polilor şi într'o bună zi se vor trezi spulberaţi. De aci nu-i scăpare, pactul o spune clar, *reforma electorală trebue să se facă*, pe terenul lărgirei dreptului. Datorinţa coaliţiei e să împlinească cel puţin minimul condiţiunilor, cari au determinat lărgirea şi extensiunea sufragiului guvernului anterior. Repet deci, sufragiul universal secret se va face, şi încă cinstit, întocmai cum îl prescrie pactul.“

NOUTĂŢI.

Generalul Lupu. Duminecă sara colonia română din Viena a sărbatorit printr'un banchet avansarea dlui colonel *Lupu* la gradul de general. A vorbit preotul militar Dr. *Cioban*, care a arătat meritele generalului *Lupu* în armată, apoi medicul Dr. *Lazar Popovici* şi studentul *Cărăuş*. In urmă *Dr. Sturza* a închinat pentru doamna general Lupu. Generalul *Lupu* a mulţămit pentru onoarea ce i s'a făcut, şi a declarat, că îi face mai multă bucurie faptul, că se află împreună cu toţi Românii din Viena, decât acela, că a fost numit general. A avut apoi loc un concert, la care s'a produs dşoara Topliceanu, domnii *Ionel Crişan* şi Rădulescu, şi dna Gramatovici.

*

Un nou proces de presă, al 11-lea, i s'a intentat „*Luptei*“. Articolul încriminat poartă titlul: „O nouă crimă a guvernului“, şi tratează despre măcelul dela Cernova.

*

Răscumpărare. Pentru răscumpărarea felicitărilor de ziua onomastică a dăruit dl advocat Dr. *Octavian Rusu* din Sibiiu 20 cor. mesei studenţilor universitari din Cluj.

*

Procesul dela Cernova s'a terminat. Sora preotului Hlinca a fost condamnată la trei ani şi trei dintre locuitori la câte doi ani închisoare, iar ceialalţi au primit pedepse mai mici, afară de 9 inşi cari au fost achitaţi. Femeia Hlinka a fost numai de cât arestată. Procurorul a apelat, pentru înăsprirea, iar apărătorii pentru uşurarea pedepselor. A fost interesantă fasiunea protopretorului Andaházy, care a spus, că *preoţii* poartă vina măcelului. El i-a făcut atenţi, că se va întâmpla nenorocire, dar preoţii n'au voit să abstee dela săvârşirea actului de sfinţire a bisericei din Cernova.

*

FOIŞOARĂ.

Naţionalităţile din Ungaria în lumina istoriei.

De Dr. I. L. Pič.

(Continuare).

Ţara aceasta renumită pe atunci prin bogatele mine de aur, era guvernată dela 1440 începând de Ioan Jiskra de Brandeis ca „capitaneus generalis“ al regelui Ladislau şi tot-odată ca comite de Neuzol (castrum zoliense, citadela slovăcimei proprii) şi ca comite de Şaroş, (citadela teritoriului partes Septentrionales), şi împotriva artei de război a comandantului acestuia boem şi a căpitanilor lui Husiţi nu puteau să răzbească nici guvernatorul Huniade şi nici fiul său Matia, care ajunsese mai târziu rege, aşa încât regele Matia Corvinul fu recunoscut ca atare, în ţinutul slovăcesc, abia după ce la 1452 încheiă o capitulaţiune cu Jiskra şi cu căpitanii săi.

După moartea regelui Matia Corvinul certele politice se înăspriră din nou, iar după lupta dela Mohaci (1526) formaţiunea veche politică, numită regatul ungar, se dărâmă cu desăvârşire. Regatul ungar propriu dela anul 1000, precum şi partes meridionales sârbeşti şi ortodoxe ajunseră încetul cu încetul sub dominaţiune turcească. Celelalte partes îşi merseră calea lor. Partes cisdanubiales şi septentrionales, adecă teritoriul dela Neuzol şi Şaroş, sau întreaga slovăcime, precum şi confiniul vestic, se încredinţară dominaţiunei Habsburge, restul ostic formă un principat propriu. Vechea configuraţiune politică numită Regnum Hungariae, se discompuse în chipul acesta în părţile din cari fusese odinioară construită.

III.

Poziţia politică separată a Slovacilor în partes regni, precum şi privilegiul lor cel mare din 1341 le-am văzut deja. Dar că Slovacii şi-au păstrat şi caracterul lor naţional vedem din aceea, că până în zilele noastre vechea instituţie slavă, fratres indivisi (Fraţii neîmpărţiţi la Slavii de sud, numită Zadruga, sau comuniune de casă.) formează baza vieţii familiare la poporul agricultor, fără deosebire, dacă sunt ţărani, nobilime mică sau orăşeni, întocmai după cum şi în viaţa publică, vechea constituţie slavă a cetăţilor, formează o citadelă chiar şi atunci când fu botezată în constituţie „comitatenză“. Şi dacă comparăm de exemplu tripartitul lui Verböczy din 1525 cu „Zrizeni Krale Vladislava II“ din anul 1490 (ordinaţiunea regelui Vladislav pentru Boemia) ne mirăm cât de aproape sunt una de alta şi înţelegem cât de adânc a pătruns dreptul vechiu slav în viaţa de drept veche ungurească. In direcţiunea intelectuală timpul lui Ioan Jiskra de Brandeis formează la Slovaci un punct de trecere, căci soldaţii husiţi aduseră şi învăţătura cea nouă cu serviciul divin slovăcesc, şi când mai târziu Slovacii se rupseră cu totul de Roma, trecând la confesiunea augsburgă, totuşi serviciul divin slav şi instrucţia slavă rămase fortăreaţa vieţii lor intelectuale, până în zilele perzecuţiunilor celor nouă ungureşti.

Rutenii ungari fură organizaţi de principele venit din Rusia, Teodor Koriatovici (1360), care apoi se scria „Dei gratia dux de Muncacz“, care le înfiinţă şi o mânăstire ortodoxă pe muntele Cerneg, lângă Muncaci, schimbată mai târziu într-o episcopie.

Poziţia politică a Rutenilor se vede mai bine din titulatura, pe care le-o dădu regele Ferdinand la 1552: Fidelibus nostris universis et singulis magnificis egregiis et nobilibus nec non circumspectio universitatis populorum Ruthenorum. Tot astfel găsim încă şi în 1707 inclitus Ruthenorum populus. Titlul dux de Muncacz, trăia încă şi pe vremea lui Rakoczy, care-l şi întrebuinţează în documentele din 1703—1705. (Dux Munkacziensis et makoviensis). De altfel Muncaciul se numea latineşte „Ducale Dominium“, iar numirea slavă era Krajina, iar căpitanul regesc „Krajnic“. De altfel locuitorii Krainei îşi alegeau voivozii districtelor lor, şi după actele de confirmare ale lui Iohannes Corvinus de Hunyad 1493, Iuxta eorum antiquam libertatem et consvetudinem, îşi alegeau pe juzii satelor, sau Kneji, erau obligaţi la serviciul militar, dar nu plăteau dare, erau astfel ţărani liberi, aşa după cum se aflau în slovăcime sub numele de Castrenses şi aveau o organizaţie politică naţională comună, până pe timpul Mariei Tereziei. In viaţa familiară există încă până în ziua de astăzi la Ruthenii din Ungaria comuniunea de casă, iar viaţa spirituală era întemeiată în organizaţia lor bisericească sub un episcop (astăzi doi), cu serviciul divin slav. Şi ce pătrunzătoare a fost influenţa aceasta, se vede din aceea, că cei 70.000 de ţărani maghiari şi 10.000 de ţărani slavi colonizaţi la periferia teritoriului de odinioară, Ducatus de Munkacz, sunt până astăzi greco-catolici şi au serviciul divin slav, ceeace dovedeşte în de ajuns, că în Krajina rutenească, Rutenii au fost dătători de ton în cestiuni spirituale.

Despre populaţiunea sârbească de sud, cetim de obiceiu, că ar fi fost adusă în Ungaria de patriarhul Arseniu Cernoievici (1960), pe baza privilegiului celui mai mare, în număr de 40.000 familii. Deoarece însă, pe timpul Mariei Teresiei, în urma constrângerei la unire, părăsesc 80,000 de Sârbi Ungaria, emigrând în Rusia, populaţiunea sârbească nu poate fi redusă numai la cei veniţi în 1690. Din contră, aflăm în Ungaria de sud, prin secolul al IX-lea, aşa numitele Obotrite slavice, cari pe atunci erau supuse Bulgarilor.

(Va urma.)

Dl A. D. Xenopol a fost învitat din partea distinsului academician Lavasseur, directorul Colegiului de France, să ţină prelegeri, cari vor fi remunerate cu 500 franci oră. Dl Xenopol a fost, dupăcum ştim, mult sărbătorit, când a ţinut cele 8 prelegeri la Sorbone.

*

† Victoria Cotoţiu n. Briciu, soţia parohului Ioan Cotoţiu din Dobricel, după un scurt şi greu morb, provăzută fiind cu S. Taine ale muribunzilor şi-a dat sufletul în mânile Atotputernicului Dumnezeu la 7 Martie a. c. st. n. la 5 ore p. m. în anul al 20 lea al vieţii şi al 2-lea al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale defunctei au fost aşezate spre vecinică odihnă în cimiterul bisericei gr.-or. din Dobricel la 10 Martie a. c. st. n. la 11 ore a. m. Fiei ţărina uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Intrunire publică. Muncitorimea din Sibiiu ţine Dumineca, 15 Martie n. o întrunire publică în piaţa lemnelor, cu un singur punct de program: Insemnătatea zilei 15 Martie şi revisuirea regulamentului de casă. Inceputul la oarele 2 d. m.

*

Mişcări ţărăneşti. Ziarele dela noi aduc ştiri alermante despre noue agităţii ce s'ar fi constatat printre ţărănimea din România. Foile române din Bucureşti însă le desmint şi asigură, că guvernul român nu a primit dela sate nici o ştire îngrijitoare.

*

Muzeul Aman. Ministrul român de instrucţie publică a dispus, ca toate tablourile lui Aman să fie aşezate în muzeul Aman, (strada Rosetti din Bucureşti) care până la Paşti trebue să fie aranjat complet, când apoi se va face inaugurarea şi muzeul se va deschide pe seama publicului.

*

Despre noveliştii români. Profesorul *H. Tiktin* din Berlin a ţinut în luna trecută două conferenţe publice în Berlin, despre noveliştii români Ioan Creangă, Al. Vlăhuţă şi A. Basarabescu. A cetit în traducere nemţască câte o lucrare scurtă din ale fiecărui autor român, analizându-o şi scoţându-i frumseţile la iveală.

*

Un canal de mare însemnătate are guvernul ungar intenţiunea se sape, pentru a lega râul Tisa cu Dunărea. Ca comisar pentru conducerea acestor lucrări însemnate e luat în combinaţie fostul ministru Hieronymi.

*

Berta Binder, cunoscuta cântăreaţă, originară din Sibiiu, a fost angajată pe doi ani la teatrul orăşenesc din Graţ cu începere din Septemvrie anul curent.

*

Convenţie. Intre guvernul român şi cel din Austro-Ungaria s'a încheiat zilele trecute o convenţie pentru apărarea proprietăţii literare şi artistice.

*

Banca copiilor. Un învăţător din România a înfiinţat o bancă poporală, care e condusă în toată regula de elevi din şcoala sătească. Scopul este de a se deprinde copiii încă de mici cu economia. Depunerile se încep dela 5 bani în sus. Micii bancari au director, comptabil, comitet de supraveghiare, şi adunare generală, ca oricare altă bancă mare.

*

Conferenţa ţinută Dumineca trecută de dl *Alexandru Moldovan* a succes pe deplin. Tinărul conferenţiar a vorbit în limbă frumoasă, caracterizând întâi cântarea noastră bisericească în general, trecând apoi în special la analiza glasurilor, luând unul câte unul din cele opt glasuri. Public a fost în număr îndestulitor, cu deosebire teologi. Conferenţiarul a fost viu aplaudat şi felicitat.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Ioan Şărb, paroh, Dumitru Oprean, cassar la „Mielul“, şi Ilie Dobroţă, paroh, toţi din Poiana şi fiecare câte 1 cor.. Pant. Lucuţa, cassar consist. 38 bani, dşoara Mărioara Cândea înv., (Sibiiu) 20 bani, Petru Tincu, funcţ. „Albina“, 40 bani şi Vic. Tordăşian, 10 bani.

*

Epidemii. In Pesta grasează în măsură tot mai mare tifosul. Din Roma se anunţă casuri de vărsat.

*

Demonstraţii studenţeşti. Zilele aceste au ţinut universitarii maghiari din Pesta o adunare, în chestia revizuirei regulamentului. La adunare au luat parte şi patru deputaţi disidenţi. Sfârşitul adunării a fost, că s'au certat, au făcut gălăgie mare, aşa că comisarul a fost silit să disolve adunarea studenţească.

*

Demonstraţii socialiste în favorul votului universal au aranjat zilele aceste muncitorii din Pesta. Cam la o mie două sute de persoane au luat parte la demonstraţii. Au demonstrat între altele şi înaintea clubului independist, şi înaintea „Casinei naţionale“, spărgând ferestrile şi strigând „Jos cu votul plural, trăiască votul universal adevărat.“

*

Oficerul spion. Un oficer din Seghedin, Homolya, a fost prins la graniţa Italiei sub bănuirea de spionagiu. De oarece nu se poate dovedi nimica, va fi pus în libertate — dupăcum se veşteşte.

*

Asigurarea călătorilor. Ministrul de comerciu va presenta un proiect de lege, în sensul căruia fiecare călător din momentul suirei sale pe tren până la finitul călătoriei e asigurat pe 25.000 cor. Pentru asiguraţia aceasta contra nenorocirilor de tren fiecare bilet se va scumpi cu 20 de bani.

*

Calul în sala de bal. Ducele Wrede din München a făcut zilele aceste o glumă succeasă. Venind dela un carussel aranjat de oficeri, s'a suit, ajuns la hotelul renumit „Vier Iahreszeiten“ cu calul pe trepte în sus în sală, unde era public mult, acolo a sărit jos de pe cal şi s'a mestecat între dansatori. Calul cuminte a stat liniştit şi mânca cu poftă zaharicalele oferite de dame.

*

Grindină. Din Canija vine ştirea, că zilele trecute a fost acolo ploaie cu grindină, întocmai ca în zilele calde de vară.

*

„Sanda“. In teatrul naţional din Bucureşti s'a jucat Vinerea trecută o nouă piesă românească, în trei acte, „*Sanda*“, de dl *A. Florescu*. Ziarele din Bucureşti scriu cu laudă despre noua piesă şi prevestesc, că se va mai da de multeori, fiind că e una din bunele lucrări dramatice originale româneşti. La prima reprezentaţie au fost de faţă şi principii moştenitori de tron.

*

Ştiri mărunte. Stössel a fost agraţiat la 10 ani temniţă de cetate. — Cu toate veştile triste din America, totuşi mai sunt oameni cari emigrează. Aşa săptămânile trecute au emigrat din Ungaria 613 inşi, între cari 37 Români. — Italienii din Cairo hotărâseră se ridice poetului Dante o statuă. Mohamedanii nu vreau să permită, pentrucă Dante zugrăvind iadul, descrie şi muncile lui Mohamed, şi aceasta a ofensat simţul religios al Mohamedanilor.

Programul de lucru

al

Comitetului central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“ pro 1908, stabilit în şedinţa din 7 Martie n. 1908.

1. Pentru studiarea referinţelor economice din comune se vor ţinea *întruniri agricole* în comuna *Săsăuşi*, *Jina*, *Turnişor*, *Glimboaca*, *Şugag* şi *Cărpeniş*.

2. Pentru promovarea culturii vitelor de rassă aleasă, să va ţinea în comuna *Săcel* o *expoziţie de vite de prăsilă* (a 18-a), împreunată cu împărţire de premii în bani.

3. Să va procura şi sorta o *viţea de rassa „Pinzgau“ curată* între membrii cu locuinţa în *Pianul român*, ear o a 2-a viţea, revenită Reuniunei din reproducţiunea (prăsila) unei viţele dăruite în anii trecuţi, se va sorta între membrii din *Mohu*.

4. Să vor acorda (da) proprietarilor mici anume pentru procurarea de vite şi alte animale de prăsilă împrumuturi cu 5% interese, replătibile în 4 rate semestrale.

5. Pentru îmbărbătarea economilor la cultivarea nutreţurilor măiestrite, între membrii se vor împărţi în mod gratuit seminţe de trifoiu, de luţernă, şi de napi de nutreţ. Totodată să va mijloci pentru obşte procurarea de seminţe mai bune şi mai ieftine, seminţe de nutreţuri, de verdeţuri (legume, zarzavat), de flori etc. Membrii împărtăşiţi în trecut vor face bun serviciu raportând comitetului despre modul de purcedere la cultura acestor plante şi despre resultatul obţinut.

6. Se va scoate eventual în tipar broşura „Nutrirea vitelor, sau îmbunătăţirea mijloacelor pentru nutrirea vitelor preste tot şi în deosebi în anii de secetă“, pentru a cărei scriere e publicat concurs cu premiu de 100 cor.

7. Pentru a înlesni cultura pomilor să vor împărţi mai multe mii pădureţi de meri, peri, pruni, cireşi, vişini, gutui, etc.

8. Membrilor cu locuinţa în *Şuramare* li se dăruieşte câte 1 altoi măr pătul, care se va planta, prin anume trimişi, în grădina fiecăruia.

9. Un curs de pomărit să va ţinea la şcoala economică a consistoriului arhidiecezan din Sibiiu.

10. Dacă anul va fi favorabil culturei poamelor, în comuna *Avrig*, sau în altă comună centrală din comitat, se va aranja o *expoziţie de poame* (a 5-a) împreunată cu împărţire de premii în bani şi diplome de recunoştinţă.

In acelaş timp se va pune în lucrare şi cuptorul de uscat poame sistem „Cazenille“, ce este zidit în Sălişte.

11. In scopul răspândirei culturei de animale de soiu ales, să vor distribui între membri galiţe, stupi, coşniţe şi unelte pentru albinărit etc., se vor procura rămători de soiu ales şi se vor vinde între membrii, între condiţiuni avantagioase.

12. Pentru cunoaşterea istoricului comunelor, apoi a stării materiale a locuitorilor, a uneltelor economice folosite în trecut şi acum etc. — se vor escrie premii pentru cele mai bune monografii ale comunelor din comitat.

13. Pentru cunoaşterea referinţelor higienice ale poporaţiunei, cum sunt locuinţele, hrana, curăţenia, îmbrăcămintea, îndeletnicirile etc., în comuna *Poiana* se va aranja o *expoziţie de copii* (a 3-ia), împreunate cu împărţire de premii în bani.

14. Se vor organiza comiţiile agricole din diferitele centre ale comitatului cu chemarea între altele de a stabili cauzele decreşterii relative a poporaţiunii şi de a afla mijloacele de delăturare ale lor.

15. Direcţiunile însoţirilor noastre de credit săteşti sistem „Raiffeisen“ cum şi cele ale tovărăşiilor agricole sunt rugate a raporta despre lucrările săvârşite în 1907 şi a arăta eventualele îmbunătăţiri întrate în viaţa comunei dela înfiinţarea însoţirei.

Totodată se va lucra la alcătuirea de cât mai număroase de asemenea însoţiri.

16. Se va lucra la desăvârşirea şcoalei practice economice din Sălişte şi se vor sprijini alcătuirile de şcoale de pomi comunale.

17. Se va lucra la augmentarea colecţiilor de păpuşi, chiemate a conserva şi răspândi portul original al ţăranilor nostri.

18. Adunarea generală pentru anul 1907 se va ţinea în comuna *Cornăţăl*.

19. Se pun la dispoziţie spre folosire plugul sistem Sack grapa de fânaţe şi alte eventuale unelte economice. Acestea unelte la dorinţă să pun şi în vânzare.

20. Cum Reuniunea în 1912 împlineşte 25 ani de esistenţă, comitetul se va ocupa de pe acum cu feliul de sărbare al acestui rar aniversar din viaţa aşezămintelor noastre economice.

Pentru conformitate
Victor Tordăşianu
secretar.

Cărţi şi reviste.

„Sara, Miază-noapte şi Zorile“, pe baza astronomiei şi a mitologiei poporale. Obiect de compoziţiune de cântare şi muzică pentru concert ori teatru, de Dr. *A. Marienescu*. Retipărire din „Telgraful Român“. A apărut în Sibiiu, tipariul tipografiei arhidiecezane.

*

„Sădirea şi cultivarea viei“ de *Nicolae Pop*. Carte aprobată din partea ministrului regesc ungar de agricultură, şi premiată cu 800 cor. Are 178 pagini, şi număroase ilustraţiuni. Se dau în ea amănunţite poveţe, cu privire la tot ce se ţine de cultura viilor. S'a tipărit în Blaj, tipografia seminariului arhidiecezan, şi costă 2 coroane exemplariul.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Credincioşii bisericei noastre, depărtaţi în Ameria, pătrunşi de adevărate sentimente religioase, şi voind aşi arăta dragostea cătră casa Dlui şi cătră tot ce este bun şi plăcut lui Dumnezeu, pentru repararea sfintei noastre biserici din propriul indemn nobil au colectat la iniţiativa credincioşilor consăteni Niculiţă Voineag, Ilie Copaciu, Gavrilă Băra şi Gavrilă Ţiplic următoarele sume:

Ioan Bădilă şi soţia Magdalena 8 dolari, Alexandru Ţiplic şi soţia Elena 6 dolari, Gavrilă Ţiplic, Ioan Cost. Ţiplic şi George Isailă Silca fiecare câte 5 dolari şi 25 cenţi, N. Voineag, Ilie Copaciu, Gavrilă Băra, Elena Pavel, Alexe N. Anghelea, Alexandru D. Căpăţină, Chirion Anghelea, Nicolae Acsente, Ilie Bunea, Ghedeon Pavel, Gavrilă L. Bărdaşiu, Vasile G. Cişmaşiu, Nicolae I. Nucu Căpăţină, Vasile I. Silca, Ioan I. Pavel, Vasile G. Frâncu, Ioan N. Ţiplic, Ilie N. Mihaiu, Vasile G. Ţiplic, Candit G. Căpăţină, Stan S. Voineag, Mateiu N Boriga, Ioan N. Blidariu, Candit G. Voineag, Ioan N. Popa, Constantin G. Poloşan, Mitrofan Blidariu, Ioan Frâncu Cismaş, fiecare câte 5 dolari, Nicolae N. Voineag, Dumitru N. Voineag, Ioan N. Voineag, Alexandru N. Frâncu, Toader Veza, fiecare câte 2 dol., Isailă Comşa, Ilie Câplea, Niculiţă N. Mihaiu, Nicolae L. Bărdaş, Iacob Wolf şi soţia Ana, fiecare câte 1 dolar, Manole G. Căpăţină, David N. Frâncu, Dav. I. Frâncu, Laurenţiu Poporad, Lucü Kegel, Nicolae I. Strava, Gavrilă I. Lupu, Nechitu Solomon, George Cârstea, Marta I. Strava, Nicolae Naft. Preotesi, Alăman G. Lupu, Ilisie I. Frâncu, Nicolae Lupu, fiecare câte 50 cenţi, Antone P. Căpăţină, Petru Capriţiu, Nicolae D. Popeanoş, Candit D. Roman, Nicolae G. Căpăţină, Spiridon N. Cismaş, George Esca, Chirilă Cârstea, Gavrilă Strava, Irimie Strava, Aurel Solomon, fiecare câte 25 cenţi, Titu Cârstea, Ilie D. Preotesi, câte 20 cenţi, toţi din Porumbacul-superior, Ciali Rogestar 1 dol., din Indianopolis (nord America), Stan Toader, din Varmegia-ungurească, Moisă Fleacă, din Apoldul-mic, câte 1 dolar, Trifon Tarcia, Simion Calin, Dănilă Vulcu, Alexandru Mătăuc, Gavrilă Pavel, Dumitru Cotoară, Eftene Marcu, Ioan Găjariu, fiecare câte 50 cenţi, Luca Stoia, George Marinescu, Zaharie Neamţu, George Nistor, George Beldean, Iosif Comşa, Augustin Vulcu, Dănilă Urlea, Maria Glăjariu, Andreiu Schiopu, fiecare câte 25 cenţi, Simion Ardelean 15 cenţi, Nicolae Paştina, Ioan Bugneriu, Constantin Haiducu, Ilie Comşuţie, Dumitru Nistor, Dănilă Popa, fiecare câte 10 cenţi, toţi din Porumbacul-inferior, Petru G. Mihaiu 25 cenţi, din Porumbacul-inferior, Ioan I. Stănilă, George Bărdaş, câte 25 cenţi, Andreiu Lupea, Andreiu Adam, George Calefariu, Dum. Măsar, Ioan Măsar, fiecare câte 20 cenţi, Nic. Bărdaş 15 cenţi, G. Simionescu 10 cenţi, toţi din Sărata, I. Boromisa George Opriş, Ioan Ciapă, fiecare câte 25 cenţi toţi din Glâmboaca, George Ciungu 50 cenţi, Ioan I. Bărdaşiu, Dumitru I. Bărdaşiu câte 25 cenţi toţi din Scoreiu, Dionise Vodă şi Paraschiva Budacu câte 50 cenţi, George Muntean 15 cenţi, George Cânduleţu 10 cenţi, toţi din Cârtişoara, Ioan Bărsan 1 dolar din Ucea de sus, Nicolae Căpăţină, 25 cenţi, Roman Cismaşiu şi Simeon Buzulean câte 10 cenţi toţi din Arpaşiu de sus, Ilie Pavel, Vasile S. Bogdan câte 10 cenţi din Arpaşiu de jos, Vasile Cloanţă 15 cenţi, Vasile Şerban, Nicolae Contea câte 10 cenţi din Viştea de sus. Andreia Jîga, Nicolae Bârsan câte 25 cenţi, Haralampie Bârsan 20 cenţi, Vasile Bârsan, Nicolae Bârsan 10 cenţi toţi din Beclean, George Petrean 10 cenţi din Vlădeni, Frenţi Pavel 10 cenţi din Permegia, Satinger 15 cenţi din Nord-America şi Vlase Sacson 25 cenţi din Spring, suma totală face 1046 coroane.

Tuturor marinimoşilor contribuenţi le aduc cea mai sinceră mulţămită. Dee Dumnezeu, ca fapta lor nobilă să fie răsplătită. Primească atât colectanţii pentru silinţa ce şi-au arătat o faţă de sfânta noastră biserică, cât şi contribuenţii, cari cu drag au jertfit, răsplată cerească. Ajute-le Dumnezeu, ca să se reîntoarcă în pace la caminurile lor.

Porumbacul-superior-apusean, în 13 Februarie 1908.

In numele comitetului parohial gr.-or.
Nicolae Bărglăzan
paroh gr.-or.

C-1

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Teatru.

Sâmbătă: beneficiul artistului *Redl* *Die blaue Maus*, farsă în 3 acte.

Lipsă de sânge

şi slăbirea descuragiatoare şi moliciunea produsă prin aceasta o înfrână repede de minune Emulsiunea lui SCOTT. Renumele cel bun, care şi-l-a câştigat Emulsiunea lui Scott ca mijloc sigur contra 3 (276) 5—5

lipsei de sânge

se basează pe aceea, că numai cele mai fine ingredienţe se folosesc, cari se cumpără pe bani şi cari sunt supuse unei experienţe îndelungate, şi pe aceea, că aceleaşi prin unicul fel de experienţă alui SCOTT sunt prelucrate într'o cremă gustoasă şi absolut mistuitoare. Rezultatul este un product de un preţ nutritor neîntrecut.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50
De cumpărare în toate farmaciile.

Nr. 264 pp. 1908. [59] 1—1

Publicare de licitațiune.

Pe baza înaltei autorizări consistoriale Nr. 1441 Ep. 1905, comuna bisericească **Grind-Cristur** din protopresbiteratul Turda va da în întreprindere zidirea bisericei sale **Dumineca în 16/29 Martie a. c. 11 oare a. m.** în cale de licitațiune minuendă verbală la cancelaria oficiului parohial.

Prețul strigării este statorit **cu 7500 cor.** și reflectanții au să depună ca vadiu suma de 750 cor. în numărar sau hârtii de valoare acceptabile.

Să observă că cărămida, peatra, năsipul, apa și vecturarea altor materii le va presta comuna în natură.

Planul și preliminarul de spese și alte condițiuni să pot afla la oficiul parohial.

Comitetul își rezervă dreptul a da întreprinderea celui mai acreditat licitante fără considerare la suma oferită.

Turda, 10 Martie st. n. 1908.

Oficiul protopresbiteral:

Jovian Mureșian
protopresb.

Nr. 249/1908. [60] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de al doilea învățător dela școala confesională gr.-or. română din **Arpașul-inferior**, protopresbiteratul Avrigului se escrie prin aceasta pe baza resoluțiunei Preaven. Cons. arhid. din 15 Februarie 1908 Nr. 1731 Scol. concurs cu terminul de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salariul anual de 600 coroane din cassa bisericei, fondul grănițeresc și ajutoriul dela stat, precum și 80 coroane relut pentru cuartir și grădină.

Doritorii de a ocupa acest post de învățător să-și subștearnă cererile concursuali instruite conform legilor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poșta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul sus indicat, având a se presenta în vre o Dumineca sau sărbătoare la sânta biserică spre ași arăta desteritatea în cântări având a forma un chor cu elevii de școală.

Avrig, 26 Februarie, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conțelegere cu comitetul parohial competent.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 2267/1908. [53] 2—2

Aviz de târg Timișan.

Târgul Timișan de țară al Sf. Iosif, din anul acesta se va ținea din **19 Martie** până în **23 Martie** a. c.

Mânarea în târg a tot felul de vite este permisă începând de Joi în 19 Martie dela 5 oare dimineața.

Timișoara, 18 Febrruar 1908.

Căpitănatul suprem orășenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma **Siegel-Imhof** în locul de fabricație, are prețuri **fixe considerabil de eftine.**

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 4—40

Unde se pot procura **reverenzi** croite cu chic și lucrate bine?

Numai la

IOAN PETRAȘCU

măestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 3—52

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter

[95] 44—52 apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

Prima și cea mai veche întreprindere pentru vărsare de campane (clopote) din Ardeal

Mihail Manchen

fabrică pentru vărsat clopote și scaune de clopote din fer bătut.

Inființată la anul 1822. **Sighișoara**, piața de sus nr. 47.

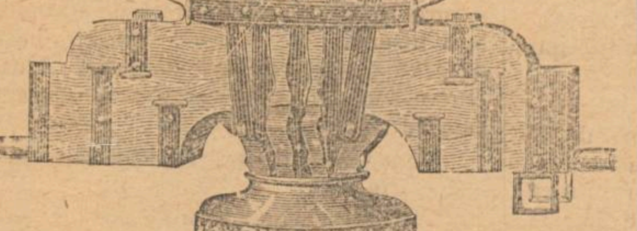

o firmă ce esistă dela anul 1822 și se bucură de bun renume, se recomândă tuturor comunelor bisericești a lifera și repara clopote de toată mărimea cu coroană de stejar ori de fer legat, cum și clopote cu sunet armonic. Face și scaune de clopote din fer bătut pentru unul sau și mai multe clopote cu prețurile cele mai convenabile. Comandele se efeptuiază și în depărtare. Clopote mai mici se află gata în tot timpul. Solvirea se va primi și în rate.

(7) 5—11

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 17–52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

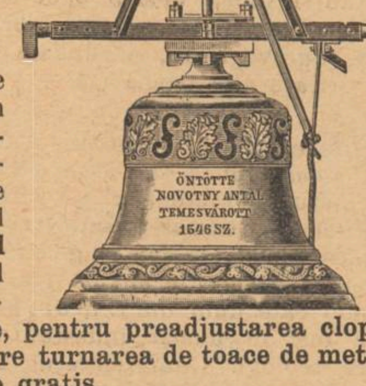

APEL CĂTRĂ ABONENȚI DE TELEFON!

Conform datelor statistice mai multe sute de mii de oameni mor în tot anul în urma respirării baccilelor stricăcioase, singur oftica omoară optzeci de mii de oameni. Aceasta împrejurare esplică frica acelora, cari se folosesc de un astfel de telefon, pe care-l folosesc și alți.

Scoica higienică de gumi „ANTISEPTICUM"

are predestinațiunea de a înceta această temere. **Scoica aceasta, care e provăzută cu beluială antiseptică, și care se recomândă de medici distinși** eschide orice inficiare. De acea e de recomandat, ca oricine, fie femeiă, fie bărbat, care să folosește de telefon folosit și de alții, să-și procure acest mijloc sigur și ieftin. Să află de vânzare în toate prăvăliile de gumi, optice de manufactură și hârtie, precum și la

inventatorul EUGEN BECSKE Budapest VI. Ó-utcza 3,

pentru 2 și 3 coroane. Comande din provință să efectuesc pe lângă rambursă, sau pe lângă trimitere anticipativă.

(50) 4—5

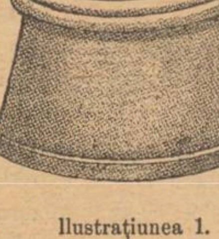

Ilustrațiunea 1.
Prețul pentru o bucată
2 coroane.

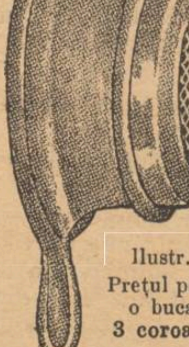

Ilustr. 2.
Prețul pentru o bucată
3 coroane.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 25 Sibiiu, Marți 4/17 Martie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil,
rândul cu litere garmond.

Dieta croată.

Sibiiu, 16 Martie n.

Când s'a făcut disolvarea dietei croate, în scopul ca coaliția croato-sârbă să fie spartă, iar în locul ei să-și facă întrarea în dieta croată un partid cu care guvernul să poată trata și se poată ajunge la înțelegere, toți cei cunoscători de oameni și de situația politică din Croația și Slavonia au fost in curat cu resultatul esperimentului întreprins. Știau, că nu slăbită, ci întărită are se între de nou coaliția croato-sârbă în dieta croată.

Și de fapt așa s'a întâmplat. Lucru, de altcum, foarte natural. Energia cu care au apărat cei câțiva deputați croați punctul de vedere *național* al celor de acasă în dieta ungară, nu putea să le aducă decât numai simpatiile și încrederea masselor de acasă. Celce și-a făcut cumva altcum socoteala, nu cunoaște firea poporului, modul seu de gândire și felul seu de a simți.

In loc de treizecișiopt, câți erau în dieta trecută, astăzi cincizecișicinci de deputați aparținători coaliției croato-sârbe au vot și scaun în dieta croată, și pe lângă ei douăzecișicinci de Starceviciani, cari nu recunosc legăturile de uniune cu Ungaria, ci vreau o Croație independentă, apoi vre-o câțiva radicali, un socialist, și un singur deputat, ales cu programul guvernului!

O situație mai tristă pentru guvern nu se poate închipui și o înfrângere atât de sdrobitoare rar se întâmplă în viața constituțională a popoarelor.

Dar nu numai la număr s'au întărit coaliționiștii din Croația și Slavonia, ci și în energie, în cutezanță, în însuflețirea de a duce lupta în contra guvernului cu toate armele și din toate puterile. Acest spirit răsboinic s'a arătat imediat la deschiderea dietei, întâmplată Joi, când presidentul de etate a rostit, în loc de vorbire de deschidere, o curată proclamație de răsboiu. Și-a început activitatea de altcum ca president al dietei cu aceea, că a golit galeriile mai întâiu; din motivul, că biletele de întrare le împărțise comitele suprem, în numele guvernului, ceeace e vătămare pentru autoritatea dietei. Prezidentul de etate a dat deci satisfacție dietei, scoțând afară din dietă publicul de pe galerie, în mare parte dame din înalta societate.

A spus apoi prezidentul în vorbirea sa de deschidere, că față de cei de peste Drava (Maghiarii) dieta croată trebue să formeze zid puternic. Om lângă om trebue să stee toți în lupta aceasta de apărare. Și fiindcă dieta de astădată astfel e compusă, că lucrul e cu putință, provoacă pe toți deputații să fie uniți, să procedeze la fel ca Italienii când au luptat pentru unitatea lor. Lozinca să le fie: *Afară cu străinii!* In semn de venerațiune față de voința poporului, manifestată în mod atât de impunător la alegerile efectuite, provoacă apoi pe cei presenți să se ridice de pe scaune, — ceea-ce se întâmplă între sgomotoase aclamări. Prezidentul, bătrânul *Barcici*, continuă în urmă:

— „Guvernul care a suferit o înfrângere atât de sdrobitoare, nu vrea să se retragă, ci rămâne, în contra voinței poporului. De aceea, trebue să-i strigăm banului, acestui lacai al Ungurilor: *„Jos nevrednicule, retragete!“*

Sgomotul de aplauze și strigătele puternice, cari au acoperit aceste cuvinte, au format dovadă, că prezidentul *Barcici* a vorbit din inima tuturor deputaților, ba din inima întreg poporului din Croația și Slavonia.

Și dacă așa e începutul acestei diete croate, ne putem închipui cum va fi continuarea și cum va fi sfârșitul. De aceea, să cere multă prudență și mult tact dela guvern, pentruca situația să nu se înăsprească și mai tare. Și e îmbucurător, că presa maghiară începe să stărue pe lângă acceptarea unui punct de vedere mai conciliant, din partea celor competenți, față cu Croații. Ziarul *„Magyarország“* scria de es. în numărul de Sâmbătă, că în Ungaria va trebui să iase deasupra concepția mai liniștită, mai clară, și convingerea, că Ungurii nu au trebuință să se lupte cu toată lumea, pentrucă nu aceea e adevărata politică națională independistă, care declară răsboiu lumii întregi!

Acest ton de pace va fi bine să se generaliseze, și toate nisuințele Maghiarilor să meargă într'acolo, ca buna înțelegere să fie restabilită, nu numai între ei și Croați, ci și între ei și celelalte naționalități din patrie, căci atunci amenințări la adresa lor, ca cele rostite cu ocasiunea deschiderei dietei croate, sigur că nu se vor mai auzi.

Răspunsul guvernului. La dispoziția răsboinică a dietei croate guvernul ungar a răspuns cu prorogarea dietei, pe timp nedeterminat. Sâmbătă a fost cetit rescriptul prea înalt de prorogare, și astfel dieta nici nu s'a putut constitui. Se crede, că prorogarea nu va fi de lungă durată, și că guvernul va începe pertractări cu Croații, pentru a ajunge la înțelegere și la pace cu ei.

Informatorul. Deputatul *Bozoky*, care interpelase pe ministrul de culte și instrucțiune publică în chestia școalelor din comit. Sibiiu, plângându-se, că în urma activității *nepatriotice* a subinspectorului de școale, „Românul“ *Mircse*, elevii, în majoritate mare români, nu învăța ungurește, pecând Sașii, în școalele lor, fac progrese uimitoare în limba maghiară, și înșirând și alte multe bazaconii de asemenea autenticitate, să scuză acum în o declarațiune publicată în ziarele maghiare cu aceea, că informațiunile *greșite* le-a primit dela deputatul sas *Melzer*. Ei, nu aveam dreptate, când spuneam, că între laudele aduse de Bozoky Sașilor, și de ziariul săsesc din Sibiiu lui Bozoky, — esistă un oarecare *„nex causal??..*

Congresul gazetarilor români. Ziariul *„Lupta“*, din Budapesta lansează ideea convocării unui congres al gazetarilor români din patrie, pentru a se consulta asupra situației grele ce li s'a creat în urma multelor procese de presă intentate ziarelor române.

Din parlament. In ședința de Joi a dietei ungare au vorbit în contra revizuirii regulamentului de casă deputații români Dr. *Stefan Petroviciu* și *Vasilie Dămian*. Inaintea lor vorbise baronul *Thoroczkay Viktor*, contra revizuirii, și în favorul naționalităților nemaghiare. In spirit conciliant față de naționalități a vorbit apoi și deputatul *Benedek János*, în ședința de Vineri a dietei. După el a vorbit deputatul slovac *Hodja*. Sâmbătă au vorbit deputații români Dr. *Mihalyi* și Dr. *Suciu*, declarând, că naționaliștii sunt hotărîți să ducă cea mai energică luptă pentru asigurarea libertății cuvântului.

„Iredentizm oficios daco-român“. Sub titlul acesta a publicat nu de mult ziariul *„Budapesti Hirlap“* un articol, în care, credincios tacticei din trecut, se nizuește a dovedi, că nu numai România dorește încorporarea Ardealului, ci și inteligența română de aici, mai ales deputații naționaliști, și anume, dl Dr. *Iuliu Maniu*, care propagă astfel de tendințe antipatriotice. Și pentru a-și întări teza aceasta îndrăzneață, află de bine a se provoca la ziariul nostru, citând unele cuvinte din articolele dlui *Dr. E. B.*, întitulate *„Impăciuirea“* și apărute în numărul 11 și 12 anul curent, și scoțând din ele concluzia, că eată, *Maniu*, și cu el și ceialalți deputați, nu numai că-i sunt aderenți, dar și *propagă* iredentizmul dacoromân! Procedura aceasta a ziariului numit nu e nici corectă, și nici cuminte. Dr. *E. B.* tocmai *contrariul* a voit să dovedească în articolele sale, anume, aceea, că deputații români, tot așa ca și întregul popor român, *stau departe de orice nizuințe antipatriotice.* Toți stau *pe basă legală*, pe basa legii de la 1868 art. 44. Iar dacă unul ori altul, fie din greșală, fie din tactică, propagă alte tendințe, o face pe socoteala proprie, poporul român și inteligența română nu se indentifică cu el. Trebue deci să protestăm în contra *restălmăcirei tendențioase* a celor publicate în ziariul nostru, o procedură, prin care numita foaie își arată numai lipsa de bunăvoință și lipsa unui simț corect, atunci, când în loc să contribue, în interesul păcii și al bunei înțelegeri, la delăturarea suspiționărilor și a calumniilor, cari împedecă aplanarea, ea caută a le mai mări!

FOIȘOARĂ.

Naționalitățile din Ungaria în lumina istoriei.

De Dr. I. L. Pič.

(Urmare.)

Pe timpul Sft-lui Ștefan amintisem deja existența principelui Achtum, de pe teritoriul acesta, care era în legătură cu Bulgarii, și de oarece după aducerea călugărilor catolici în țară, mânăstirea greco-orientală a sft-lui Gheorge din Morisena, reședința lui Achtum, fu mutată la Oroszlámos, trebue deci, că rămăsese o populație slavă-ortodoxă, destul de mare, cu atât mai mult, cu cât Papa Inocenție (1198) se plânge, că satele slave (villae in quibus Slavi habitant), ale mitropoliei de Kalocia nu voesc să plătească episcopului zeciuiala. Mai târziu se poate dovedi prin dese documente existența Sârbilor în Ungaria de Sud. Tot astfel Sirmia și Pojega au fost în totdeauna greco-orientale sârbești, căci urmașul sft-lui Sava II, metropolit din Sârbia, sf. Arsenie, e de origine din Sirmia (rodom jest cot Szemskye zemli), și după ce regele Dragutin la 1275 abzice la tron, metropolitul pleacă în Sirmia și își sfârșește viața în mânăstirea Dobraz, 1316, ca monah. In sfârșit, când metropolitul Maxim Brancovici zidește la 1496 frumoasa mânăstire dela Cruședol, mutându-și reședința aici, eară despoții reședința lor în Slankamen din Sirmia, centrul Sârbilor devine Sirmia. Cumcă Sirmia stătea în legătură politică cu Bacica și cu Banatul Timișan, iese la iveală din unirea lor cu proprie administrație financiară în Partes regni meridionales.

După dreptul național consvetudinar trăiau și Românii din Ungaria. Unul dintre cele mai însemnate teritorii ale Românilor era Maramurășul, sau comitatele unite Maramureș și Ugocia în regiunea izvoarelor Tisei, cu cetatea însemnată Hust. Aici era cunoscut încă pe la începutul secolului al XIV-lea un voevod cu numele Nicolae. In acelaș secol emigrează la 1359 voevodul Bogdan (Thurocz scrie: „Bogdan Waywoda olachorum de Marmarusio“) din Maramurăș cu poporul său și înființează principatul Moldovei, spre marea supărare a regelui ungar Ludovic I. Bogdan zace îngropat în mânăstirea de Rădăuți din Bucovina, deoarece reședința s'a mutat abia mai târziu la Suceava. Nu se poate să fi emigrat cu el întreg poporul, deoarece între anii 1363—1392 sunt amintiți prin documente ca voevozi de Maramurăș: Ivan (1363), Saar (1365), Balk (1383), Drag (1386—1390), Balk și Drag (1392), iar logofătul Miron Costin scrie pe la sfârșitul secolului al XVI-lea, că Maramureșul e plin de Valachi, „nu sunt supuși nimănui, sunt liberi, nu servesc nimănui, merg numai cu principele în războiu și susțin pe socoteala lor cetatea Hust. Poporul trăește după dreptul său, iar în războiu nu e cel din urmă“.

Intocmai precum principatul Moldovei a fost înființat printr'o descălecare din Maramurăș (1359), tot astfel se înființează și principatul Valahiei prin descălecarea voivodului român Radu Negru din Făgăraș la Câmpulung, în partea nordică a Valahiei, pe la anul 1241—1290. Țara Făgărașului este o țărișoară mică la poalele Munților transilvăneni, se estinde până la Olt și e locuită până astăzi numai de Români. Printr'un document judecătoresc (1321) se dovedește, că Românii din timpuri de demult, chiar de pe timpul dominațiunei bulgare, sunt în aceste ținuturi proprietarii pământului, ceeace dovedește mai clar, că Românii au rămas în Dacia încă de pe vremea dominațiunei romane, de oarece Românii din Balcani (sau Cuțo-Vlahii) nici până astăzi nu au pământ, ci sunt păstori și negutători. Făgărașul își păstră și după descălecarea lui Radu Negru titlul de ducat și fu dat adeseori prin secolul al XIV-lea și XV-lea voevozilor din Valahia, ca feud. Deci n'avem de ce să ne mirăm, că și aici s'au desvoltat boerii întocmai ca și în Valahia, și că a rămas nealterat caracterul național românesc.

Un al treilea ținut curat românesc era Banatul Severinului, unde populația o formau nobiles Vlachii kenezii caeterique Vlachii. Banatul numit și Confinium regni era compus din districtele: Lugoj, Sebeș, Mehadia, Almaș, Krassoföi, Komiathi și Ilghed și avea datoria in custodia et tuitione vadorum danubii. Partea aceasta ostică a Banatului timișan de astăzi avea așadar o populație românească liberă, care dimpreună cu Knejii și cu juzii lor și cu nobilimea valahă avea în frunte un banus de Severin, cu reședința în Caransebeșul de astăzi. Epoca cea mai strălucită a Banatului cade pe vremea, în care erau stăpâni în Banat Huniadeștii, și e foarte caracteristic pentru vechea istorie ungurească, că eroul cel mai mare al istoriei ungurești, Ioan Huniade, precum și regele ce-l mai mare al istoriei ungurești, fiiul lui Huniade, Matia Corvinul, sunt născuți din sânge românesc, ceeace aruncă lumină destul de puternică asupra însemnătății Românilor în Ungaria din vremurile acelea.

(Va urma.)

Preoţimea română Ardeleană

în veacul al XVII-lea

de Ioan Matei.

Istoria bisericii româneşti ardelene din vremile mai îndepărtate nu se poate cunoaşte astăzi exact. Aceasta se explică lezne prin împrejurarea, că neamul nostru veacuri dearândul a trăit cea mai dureroasă viaţă, pe care condeiul contimporanilor n'a socotit-o vrednică să fie eternizată în slovele aurite ale însemnărilor domneşti. Abia prin colţul vreunei cronici colbuite de poţi oblici câte o notă izolată, aruncată în pripă de cutare diac sau logofăt, priceput în meşteşugul scrisului, în care se face cu dispreţul obicinuit — şi rareori în alt chip — pomenire şi de neamul nostru oropsit.

Intre astfel de condiţii, fireşte că e foarte greu să răsfrângi ceaţa întunecoasă, care stăpâneşte peste aceşti „muncitori fără nume“, să le descoperi viaţa trudnică şi să le înfăţişezi trecutul lor de oameni năcăjiţi. Cu atât mai greu, cu cât întreaga noastră viaţă, fiind dela început o viaţă de ţărani, trăind în cea mai mare întunecime culturală, nu ne-a putut rămânea dela ei, şi prin ei, nici o amintire scrisă.

Nici chiar în documentele statului nu sunt pomeniţi, decât în veacul al XIII-lea. Iar de aici înainte până la jumătatea veacului al XVI-lea, numai notiţe fragmentare vestesc existenţa şi a poporului românesc în aceste văi ale Ardealului. Pentrucă „niciodată Românii din Ardeal şi părţile mărginaşe n'au ajuns prin propriile lor mijloace să-şi alcătuească o viaţă deosebită. Ei au trăit totdeauna sub alţii, au trăit totdeauna o viaţă de umilinţă, fără nădejde şi cu mai puţină simţire în trecutul depărtat, dar simţind din ce în ce mai dureros lipsa lor de noroc în timpurile apropiate de noi“.[1]

Singură biserica ar fi fost instituţia menită să schimbe această stare de lucruri, trezind poporul la o viaţă istorică conştientă, dar aceasta în lipsa unei preoţimi culte şi a unei ierarchii bine organizate, a fost cu neputinţă.[2]

Abia în secolul al XVI-lea începe să se desluşească mai bine şi pentru ardeleni istoria bisericei, sub vajnica influinţă a reformaţiunei. De la acest dat se poate vorbi de o anume viaţă religioasă şi bisericească. Dar şi aceasta aşa umilă cum a fost, până mai deunăzi, abia se ştia.

Astăzi însă, prin stăruinţele neobosite ale istoricilor adevăraţi, s'au descoperit o serie de acte şi documente de valoare, prin cari se împrăştie în parte negura, care domnea până acum, şi în temeiul cărora se poate alcătui — deşi nu deplin — istoria bisericei noastre.

Frământările religioase din aceste timpuri au scos la lumină suferinţele şi aspiraţiile ţăranilor români din Ardeal, şi precum întrebarea religioasă dăduse glas satelor, acest glas răsună până la noi, prin documentele şi hârtiile păstrate în diferitele arhive.[3]

Ele aruncă lumină asupra trecutului nostru de durere, împrăştie fantazmele, cari s'au alcătuit imprejurul lui, şi se statorniceşte viaţa noastră religioasă şi politică, după norme mai puţin îndoelnice şi închipuite.

Cunoaşterea acestui trecut, după noile înfăţişeri, se ţine de datoria fiecărui Român cinstit, care se respectă şi-şi iubeşte cu adevărat neamul din care face parte.

In special însă, el prezintă un interes deosebit pentru preoţimea noastră, întru cât poporul românesc de aici, manifestându-se aproape numai sub forma religioasă, în aceasta, dar şi în toate celelalte, preoţimea a avut rolul de căpetenie, rolul de conducere, aşa precum îl are şi astăzi.

Mai ales astăzi, când la noi simţul pentru cunoaşterea vieţii noastre din trecut este atât de relativ, când atâţia cred — foarte greşit, — că un trecut puţin luminos şi puţin sclipitor nu este vrednic să fie cunoscut, se impune cel puţin preoţimei această cunoaştere, pe care o priveşte direct.

A şti ce a fost *preoţimea* din cele mai îndepărtate timpuri până astăzi, a cunoaşte starea, viaţa şi munca ei de conducătoare a neamului, e de sigur un lucru, nu se poate mai folositor.

Şi tocmai în zilele noastre, când iarăşi preoţimei îi revine cea mai mare însemnătate în viaţa noastră sufletească, e de nevoe, cred, să se ştie rolul ei istoric din trecut, pentruca cunoscându-l preoţimea se înţeleagă cum să se facă, prin muncă stăruitoare, vrednică de atribuţiile istorice ale preoţimei de odinioară.

Nu voiu face aici monografia vieţii preoţimii noastre din toate timpurile, pentrucă aşa ceva ar trece peste neînsemnatele mele puteri. Ci lucrarea de faţă este o foarte nepretenţioasă încercare a reconstruirii stării preoţimei româneşti ardelene în veacul al XVII-lea, după isvoarele, ce-mi stau la îndemână. Pentru a înţelege mai bine starea bisericei şi cu ea a preoţimei din acest veac, e neapărat de lipsă să facem o reprivire asupra veacului al XVI-lea, cu atât mai vârtos, cu cât evenimentele veacului de care ne ocupăm îşi au obârşia în acesta, fără de cari nu pot fi înţelese. Cred că e folositor să fac acest lucru şi din alt motiv. Cu acest secol se încep aşa zicând cele mai sigure şi mai multe date privitoare la istoria bisericii noastre şi astfel putem cunoaşte mai esact împrejurările între cari porneşte viaţa noastră istorică.

*

Unul dintre cele mai însemnate evenimente ale istoriei bisericeşti universale şi chiar politice este fără îndoială acela al reformaţiunii din veacul al XVI-lea.

Pornind din Anglia prin profesorul şi preotul *Wykliffe* s'a întins cu o iuţeală ne mai pomenită peste întreaga Europă. Pretutindenea aderenţi înfocaţi ispiteau mulţimile cu învăţăturile de reformă ale acestuia, căutând să sdruncine catapeteasma bisericei papistaşe.

Invăţăturile acestea prin nota lor de noutate au pătruns fireşte şi în Ardealul nostru. Saşii şi Ungurii se arătau foarte dispuşi pentru nouăle reforme. „Ei se înţeleseră în ura lor faţă de catolicismul corupt. Apoi se despărţiră: Ungurii cu Ion Sigismund se aleseră calvini, iar Saşii credincioşi originei lor nemţeşti rămân luterani“.[1] Principii ardeleni, întemeiaţi, ca şi toţi domnitorii protestanţi din Europa, pe maxima: cuius regio, eius religio, căutau se câştige popoarele pe seama religiei ce o profesau. Să îndreptară deci spre *Români*, cari erau cei mai număroşi. Intâiu Saşii, cari tipăresc pe seama lor în româneşte, la 1544 în Sibiiu, Catehismul lutheran, iar prin diaconul Coresi şi alte cărţi bisericeşti pline toate de învăţături protestante.[1] Acestea erau apoi puse în mâna preoţilor români. „So erhielten diese armen, ungelehrten Geistlichen, diese verachteten Popen, die gemeinsam mit ihren Pfarrkindern zu harter Arbeit auf fremdem Boden verpflichtet waren, alles, was sie brauchten, um aus ihrer geistlichen Herde rumänische Protestanten, sei es im sächsisch-lutherischen, sei es im ungarisch-calvinischen Sinne zu machen“.[2] (Româneşte: Aşa primiră acesti săraci şi inculţi preoţi, aceşti popi urgisiţi, cari împreună cu parohienii lor erau îndatoraţi să săvârşească lucrări grele în pământ străin, tot ce le trebuia, pentruca din turma lor se facă protestanţi români, fie în sens lutheran săsesc, ori în sens calvinesc-unguresc).

Prin aceasta îşi ia începutul epoca calvinisării Românilor ardeleni, care a ţinut mai bine de un veac şi jumătate.

Catehismul însă n'a prins,[3] şi Saşii au încetat de a mai nutri astfel de gânduri. Dar în schimb cu atât mai cu mare energie au pornit principii ardeleni. Ca se poată isbuti, au căutat om aplecat spre calvinism. El a fost găsit în George de Sângiorz, pe care l-au aşezat episcop al Românilor.[4] Au supus acestuia întreg clerul român, iar poporul sub pedepse aspre era silit să asculte de el. Şi în curând nădăjduind o soarte mai bună decât aceea ticăloasă în care se aflau, Românii unor sate au şi trecut la calvini.

(Va urma).

---

[1] N. Iorga, Ardealul românesc p. 9.

[2] I. Lupaş, Az erdélyi gör. kel. egyház és a vallásunio a XVIII sz. folyamán, p. 6.

[3] N. Iorga, Sate şi preoţi, p. 10.

[1] N. Iorga, Stefan-cel-mare şi Mihaiu-Viteazul p. 24.

[1] idem, o. c. p. 25, idem, Sate şi preoţi p 22, Dr. A. Bunea, Vechile episcopii p. 37—38, idem Sava Brancovici p. 32.

[2] N. Iorga, Die Geschichte des Rumänischen Volkes vol. II p. 101.

[3] idem, Istoria literaturii religioase p. 67.

[4] idem, Sate şi preoţi p. 22, Dr. A. Bunea, o. c. p. 38,

Dela sate.

Instalare de preot în Criş.

Duminecă, în 17 Februarie v. a. c. s'a făcut instalarea preotului nostru *Ieroftei Viscrean*, ales preot în comuna Criş, tractul Sighişoarei. Despre actul instalării şi primirea noului nostru preot vreau să vorbesc, neputând trece cu vederea acest lucru, atât de însemnat pentru credincioşii bisericei noastre, căci rară ocaziune mai avem, ca să putem vedea aşa ceva.

Primirea preotului nostru s'a făcut deja Sâmbătă, în 16 Febr., care zi a fost o adevărată zi de bucurie pentru toţi credincioşii parohiei noastre, manifestându-şi prin aceasta dragostea faţă de biserică şi faţă de fiitorul lor conducător.

La depărtare de 12 klm. de comună iese întru întâmpinarea mult aşteptatului oaspe un grup de călăreţi, 12 la număr, îmbrăcaţi în frumosul nostru port românesc, în frunte cu simpaticul nostru învăţător *Pompiliu Popa*, care în cuvinte alese îl bineventează pe alesul nostru preot, dorindu-i viaţă îndelungată şi senină, spre a putea munci mulţi ani în via Domnului.

Răspunde emoţionat preotul, mulţămind învăţătorului, care împreună cu tinerii n'a pregetat a-i face o primire cât se poate de frumoasă. Grupul se pune în mişcare, înainte călăreţii, doi câte doi, iar după ei urma trăsura trasă de 4 cai, în care era preotul cu soţia şi on. domn protopop *Moldovan*, iar o altă trăsură urma îndărăt.

Pe la 4 oare d. a. frumosul cortegiu îşi face întrarea în comună, pe când mulţimea de oameni alerga întru întâmpinarea mirelui bisericei noastre. O bucurie de nedescris se vedea pe feţele tuturor, şi chiar şi conlocuitorii noştri saşi au luat parte la această bucurie a credincioşilor noştri.

In curtea parohială mulţimea de popor aşteaptă sosirea alesului preot. Aici în numele poporului vorbeşte foarte frumos membrul din comitet, Pavel Roşca, punându-i la inimă dragostea faţă de poporul din această parohie. Se ridică acum părintele *Viscrean* mulţămindu-le tuturor pentru dragostea şi iubirea cu care îl primesc, şi cerându-le ajutorul în greaua sa misiune de păstor sufletesc. Mai vorbeşte preotul ev. luteran din loc, căruia îi răspunde domnul protopop *Moldovan*, dorind ca preoţii acestei comune să trăiască în cea mai deplină prietinie. In urmă vorbeşte părintele *Şoneriu* — moşul părintelui nostru — şi cu acestea se încheie serbarea de Sâmbătă, şi fiecare se retrage la ale sale, ca apoi în ziua următoare să aziste la instalarea oficioasă a noului paroh.

Duminecă dimineaţa, la 8 ore, se începe serviciul divin, oficiat de preotul Viscrean şi de on. domn protopop. Biserica plină de lume, nu numai Români, ci şi streini mulţi. Răspunsurile liturgice sunt date de tineretul nostru, sub conducerea zelosului nostru învăţător. După sfârşitul slujbei, în faţa sf. altar, domnul protopop *Moldovan* adresează noului preot o cuvântare plină de învăţături frumoase, dându-i în seamă pe fiii săi sufleteşti, cărora le atrage luarea aminte, îndemnându-i la supunere şi dragoste faţă de noul lor păstor sufletesc. Vorbirea domnului protopop a stors lacrimi de bucurie din ochii ascultătorilor.

Părintele *Viscrean* într-o vorbire acomodată se adresează acum poporului, arătând însemnătatea chemării preoţeşi şi greutăţile cu cari e ea împreunată, şi îndemnându-l a fi cu dragoste faţă de biserică, şi a asculta învăţăturile părinteşti, spre a putea lucra împreună spre binele şi înaintarea tuturora. Povăţuitoarea-i vorbire e cu viu interes ascultată de credincioşi.

După serviciul divin ies toţi din biserică mângăiaţi şi mulţămiţi în sufletul lor, ca şi oarecând bătrânul Simeon.

Aşi fi nedrept, dacă aşi trece cu vederea pe neobositul nostru epitrop bis. Avisalon Suciu, un fiu credincios al bisericei noastre, care n'a pregetat zi şi noapte a osteni, dând mână de ajutor peste tot locul.

S'a servit apoi masa, în casa parohială, unde pe lângă mâncările gustoase vinul curgea vesel în pahare şi buna dispoziţie era la culme. Nici toastele n'au lipsit. Primul toast îl ridică on. domn protopop pentru Excelenţa Sa Metropolitul *Ioan Meţianu*, părintele *Viscrean* pentru domnul protopop *Moldovan*, mulţămindu-i pentru osteneala avută cu instalarea. Invăţătorul *Popa* toastează pentru părintele *Viscrean*, dorindu-i viaţă îndelungată în noua carieră.

Numai târziu ne-am depărtat cu cele mai plăcute suveniri, căci neuitate vor rămânea aceste zile de adevărată bucurie sufletească!

Criş, la 28 Februarie 1908.

P. P.

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

Convoc prin aceasta pe învăţătorii gr.-or din protopresbiteratele: *Lupşa* şi *Turda* la *conferinţa anuală ordinară*, ce se va ţinea, amăsurat ordinului consistorial de dto *15 Februarie v. 1908.* Nr. *280* Şcol. în *zilele de17 şi 18 Aprilie, st. v.*, în comuna: **Ofenbaia**, tractul protopresbiteral: *Lupşa.*

Conferenţa învăţătorească din districtul XI va fi precedată de serviciul divin ţinut în *biserica protopresbiterală* din loc.

Ordinea lucrărilor:

Ziua primă.

1. Deschiderea conferinţei prin comisarul consistorial.

2. Istoria naturală şi influenţa ei asupra formării caracterului religios moral.

Temă lucrată de *Lazar Chirilă*, învăţător în comuna *Muncel.*

3. „*A világlájak,*“ lecţie predată cu elevii de *Gavril Barcea*, învăţător în *Sartăş.*

4. Predarea unei cântări de *Iosif Panţa* învăţător în *Runc.*

Ziua a doua.

5. O nouă procedură la învăţarea cetit scrisului pe baza „Noului abecedar“ de Dr. *Petru Şpan*, cetită de *Simion Lazar*, învăţător în *Ocolişul mare.*

6. Descrierea mărului, lecţie practică, de *Teodor Nicoară*, învăţător în *Mogoş Mămăligani.*

7. Care este metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulţilor în scriere şi cetire? temă dată de Veneratul Consistor.

Această temă va fi lucrată de clericul absolut *Emilian Stoica*, învăţător în *Ofenbaia.*

8. Monografia şcoalei gr.-or. din *Lupşa sat*, lucrată de comisarul consistorial Dr. Petru Şpan, profesor seminarial.

Sibiiu în 14 Martie n. 1908.

Dr. Petru Şpan
comisar consistorial.

NOUTĂŢI.

Şcoalele grănițăreşti. Aflăm din isvor sigur, că ministrul de culte şi instrucţiune publică, la propunerea comitelui suprem din Făgăraş, *a cassat* hotărîrea comisiunei administrative a comitatului Făgăraş, prin care în unsprezece şcoale grănițăreşti din comitatul Făgăraşului a fost decretată limba maghiară ca limbă de propunere, în locul limbei române, dupăce s'a convins, că inspectorul regesc de şcoale, care făcu-se propunere comisiunei administrative în privinţa aceasta, *a interpretat în mod greşit legea şcolară.* Limba de propunere rămâne deci în aceste unsprezece şcoale cea *română.*

*

† Alesandru Nicolaid, viceprezident al senatului român, a decedat în Craiova, în etate de 68 de ani.

*

Săptămâna mare a postului a fost respectată în România astfel, că nu s'au dat nici concerte, nici reprezentaţiuni teatrale, nici într'o zi a acestei săptămâni.

*

Mânăstire de maice a înfiinţat I. P. S. Sa Metropolitul Repta al Bucovinei, în Cernăuţi, pe propria sa cheltuială. Călugăriţele au să dee ajutor şi azistenţă în cazuri de boală. Maiestatea Sa a încuviinţat funcţionarea acestei instituţiuni de caritate şi religioase.

*

Casa de păstrare cehă din Praga a votat, din incidentul iubileului de 60 de ani de domnie a Maiestăţii Sale Impăratului şi Regelui Francisc Iosif I. suma de un milion două sute de coroane, pentru clădirea de locuinţe ieftine în Praga pe seama muncitorimei. Hotărârea a fost adusă la cunoştinţa M. Sale, care a mulţămit băncii pe cale telegrafică pentru jertfa adusă în favorul celor săraci.

*

Ligă studenţească. In Viena s'a înfiinţat o ligă studenţească, cu cooperarea studenţilor de diferite naţionalităţi dela universitatea de acolo, în scopul ca pe cale ştientifică, prin scrutări şi discuţii să se stabilească principiile fundamentale pe basa cărora s'ar putea face cu succes înţelegerea şi înfrăţirea între diferitele naţionalităţi din Austria. Adunarea generală constituantă se ţine mâne în 17 Martie n. Iată o idee, care ar putea fi îmbrăţişată şi imitată şi din partea studenţimii din Cluj şi Budapesta.

*

Şcoala pentru economia de casă (şcoala de menaj), susţinută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu", deschide la 15 Aprilie n. un *curs nou de bucătărie.* Cursul va dura dela 15 Aprilie până la 15 Iulie. Taxa pentru elevele interne e de 150 cor., iar pentru cele externe de 120 cor. Informaţiuni detaiate se pot primi dela doamna Iulia Dancăş, Sibiiu, strada Baier Nr. 1.

*

Paroh romano-catolic al Sibiiului a fost numit prinţul *Egon Hohenlohe,* de present în Roma, unde a făcut studii superioare teologice şi se afla în preajma doctoratului. Noul paroh e de 26 ani şi e nepot de soră al episcopului Majláth din Alba Iulia.

*

Sărbare patriotică s'a ţinut eri, *15 Martie,* în sala mare dela Gesellschaftshaus, cu cântări, vorbiri şi declamări. A fost succeasă şi bine cercetată.

*

Cinci deodată. In contra *„Luptei"* s'au pornit două procese noi, are acum 13, şi în contra *„Poporului Român"* trei procese noi. Toate într'o singură zi, Sâmbătă.

*

„Logojana", pentru o voce şi pian, de *Ioan Vidu,* a apărut în Arad, tipografia diecesană gr. ort. română. Preţul 1 cor. 50 bani.

*

Demonstraţiuni. In Pesta iarăşi au fost demonstraţiuni socialiste, în favorul *votului universal.* Mulţime de muncitori au percurs stradele şi au demonstrat la cluburile politice. Au fost sparte ferestrele la mai multe localuri publice. Poliţia a intervenit, şi a făcut arestări. Din mulţime s'au dat mai multe focuri de revolvăr şi unii dintre poliţişti au fost răniţi.

*

Conflict în Sofia. Când s'a închis universitatea din Sofia, din causa demonstraţiunilor studenţeşti îndreptate în contra principelui Ferdinand, s'a constatat, că şi profesorii universitari au fost vinovaţi. La redeschidere guvernul a adus deci în locul lor profesori din Austria, poloni şi ruteni. A venit însă acum alt guvern la putere şi acesta vrea să dee drumul profesorilor străini, punând pe cei de mai nainte în posturile lor. Profesorii din Austria s'au plâns la ambasadorul austro-ungar din Sofia, iar acesta a adresat o notă energică guvernului bulgar, cerând lămuriri clare. Se aşteaptă cu mare interes să se vadă cum va fi aplanat acest conflict.

*

Cărţi şi reviste oprite din Ungaria. Ministrul ung. de comerciu a detras debitul postal următoarelor ziare, reviste şi cărţi române: Ziarul *„Secolul"* din Bucureşti. Revista *„Viaţa românească"* din Iaşi, redactată de C. Stere şi P. Bujor. Cartea *„Neamul românesc în Ardeal şi Ţara-Ungurească",* de dl profesor univ. N. Iorga din Bucureşti (apărută în 1906 la Bucureşti, institutul „Minerva", 2 volume). Cartea *„Stefan-cel-mare",* de Alex. Lăpădatu (Bucureşti 1904). Cartea *„Avem cu ce să ne mândrim",* de S. Duţescu-Duţu (Bucureşti 1903). Cartea *„Mihail Eminescu.* Scrieri politice şi literare vol. I. 1870—1877" (Bucureşti 1905).

*

Confiscare. Poliţia din Zsakolka a confiscat în urma avisului procurorului din Pojon toate esemplarele unui călindar slovac de pe anul 1908, aflate în tipografia în care a fost tipărit, pentru articolul „Documente privitoare la suferinţele Slovacilor", apărut în acest călindar, edat din partea deputatului naţionalist slovac *Paul Blaho.* Va urma proces de presă, cu condamnare şi întemniţare.

*

Condamnat. Curtea cu juraţi din Budapesta a condamnat pe Ioan Bagyula la un an temniţă de stat şi 1200 coroane amendă în bani pentru trei articole publicate în ziarul slovac *„Slovenski Tyzdenik".* S'a dat recurs la Curie.

*

† Emondo D'Amicis mort. Din Italia ne vine trista veste, că renumitul scriitor italian, Edmondo d'Amicis, a murit în Bordighera. Edmondo d'Amicis s'a născut la 1846 în Oneglia (Liguria). Păşind pe cariera militară a luat parte la războaiele de neatârnare a le Italienilor, participă între altele şi la lupta dela Custozza. Retrăgându-se din viaţa militară, a făcut o mulţime de călătorii în Europa, Africa şi America, scriind impresiile de călătorie renumite. A mai scris şi poezii şi romane. Ricordi di Roma, Amintiri de Roma (poezii), Il cuose (inima, roman) sunt cele mai renumite creaţiuni a le lui Edmondo d'Amicis, pe lângă cari mai putem număra „Fra scuola e casa" şi „Il libro della Roma".

*

Universitate română în Cernăuţi. Studenţimea română dela academia montanistică din Leoben a trimis comitetului esecutiv al studenţimii române din Viena următoarea telegramă: „Tinerimea universitară română din Leoben felicită pe studenţii români din Viena pentru energica lor păşire, care tinde la crearea unei universităţi române în Cernăuţi. Ea felicită cererea aceasta nu numai din causa, că prin realisarea ei se va delătura o lipsă până acum foarte mult simţită şi Românii din monarhia austriacă primesc un orisont mai senin, ci şi pentrucă noua universitate, fiind a treia universitate românească, va însemna o isbândă a românismului întreg. Tinerimea română din Leoben pretinde dela studenţimea română din Viena să lupte şi mai departe pe calea aceasta pentru cultura poporului român şi promite totodată, că-i va da tot concursul moral şi material. Pentru studenţii români ai academiei montanistice din Leoben: Ilie cav. de Popescul m. p., cand. ing. mont. N. Vernescu m. p., cand. ing. mont. A. Stoica m. p., cand. ing. mont."

*

Liga femeilor polone. In Varşovia au înfiinţat femeile din înalta societate polonă o ligă, în scopul de a obliga pe toate membrele ei, să nu mai cumpere nimica dela firme germane, fie acasă, fie în străinătate. Cine nu se va supune acestei dispoziţiuni va fi boicotat. Acesta e răspunsul la măsurile de prigonire ce se iau mereu în contra Polonilor din Germania.

*

Atentat împotriva lui Hakon. Cu privire la atentatul contra regelui Norvegiei, despre care se vorbea în zilele trecute, se anunţă, că un individ nebun a tras vre-o zece focuri cu o puşcă veche Remington asupra palatului regesc din Christiania. Familia regală însă nu se afla pe atunci în palat.

*

Fallières va vizita — după cum se veste̦te — în luna lui Mai pe regele Eduard al Angliei.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: dna Livia Dr. Crăciunescu n. Lemény 1 cor., oaspeţii dela nunta coriştilor dl Ioan Duşe, sodal croitor (originar din Toplita), cu dşoara E. Buzdughină, cor. 6·09, dna Ana Bordia, în memoria surorei sale Maria Joandrea, 1 cor., şi parohul Joil Ghiuriţan, din prilegiul introducerei sale în parohia Unguraş, 10 coroane.

*

Mulţămită. Evlaviosul creştin *Man Poplăcean,* econom, a donat pe seama sfintei noastre biserici din Sibiiu, suburbiul Iosefin, un rând complet de vestminte preoţeşti, în valoare de 130 cor. Pentru acest frumos dar îi exprim şi pe calea aceasta, în numele poporului, cea mai sinceră mulţămită. Sibiiu, în 3 Martie 1908. *Ioan B. Boiu,* paroh ort.

*

Din iubire de mamă. Zilele aceste a fost arestată în New-York o damă din cercurile cele mai elegante, fiind bănuită cu furt. Dama, văduvă, a fasionat în urmă, — dovedită fiind, — că a furat, însă numai ca să-şi poată creşte băiatul în mod cinstit, de oarece averea puţintică rămasă dela bărbat se dusese cu creşterea băiatului şi nu mai avea cu ce să-l susţină.

*

Moarte subită. Un Francez din Bucureşti, Paul Dartin, în etate de 70 ani, a murit subit, vorbind cu servitoriul unei contese, dela care voia să ceară ajutor. A căzut deodată de pe picioare şi a rămas mort. Era om cu cultură superioară şi fusese profesor pe vremuri, dar ajunsese în mare mizerie, de care acum l-a scăpat — moartea.

*

Onoratele Dame ştiu, că ce particularitate însemnată e obrazul frumos şi vioi, ce putere şi bogăţie mare stă în el şi de ce favoruri se bucură o damă frumoasă. Nu ajunge, ca o damă să fie drăgălaşă, sveltă şi să aibă un exterior plăcut, lucrul principal e tenul curat al feţii. Aceasta o ştiu damele cu siguranţă. Nu e secret, că Crema Margit a lui Földes este singurul mijloc pentru frumseţe, care după o întrebuinţare de 5—6 ori îndepărtează tot felul de bubiţe de piele, pete de soare, sgrăbunţe, etc. şi face faţa albă şi gingaşe. O tigaie mare 2 cor., o tigaie mică 1 cor. Se capătă în toate farmaciile. Totuşi e scutită de imitaţiuni. Prin poştă o trimite fabricantul Clemens de Földes, farmacist, Arad.

ECONOMIE.

Procurare favorabilă de articli economici.

Punând în vedere membrilor nostri, că am prolungit terminul pentru înaintarea cererilor de împărţire a seminţelor până la 22 Martie n., aducem totodată la cunoştinţa economilor nostri de pretutindenea, că subscrisul comitet este gata a mijloci pentru orişicine i-se va adresa, procurarea articlilor economici amintiţi mai jos, lângă cari însemnăm şi preţul:

Sămânţă de iarbă engleză, 1 kgr. 70 b.

Sămânţă de iarbă franceză, 1 kgr. 1 c. 50 bani.

Sămânţă de luţernă franceză, 1 kgr. 2 cor.

Sămânţă de luţernă italiană 1 kgr. 1 cor. 80 bani.

Sămânţă de trifoiu roşu, 1 kgr. 2 cor.

Sămânţă de napi „Mammuth", roşii, mari, 1 kgr. 72 bani.

Sămânţă de napi, galbini, mari, 1 kgr. 90 bani.

Sămânţă de napi „Obendorf", galbini, rotunzi, 1 kgr. 90 bani.

Sămânţă de napi „Eckendorf", roşii, 1 kgr. 72 bani.

Sămânţă de ciapă „Zittau", uriaşe, galbină, 20 grame 30 bani.

Sămânţă de ciapă „Braunschweig", 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de ciapă „Rocca", 20 gr. 30 bani.

Sămânţă de ciapă „Madeira", 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de sălată timpurie 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de sălată de earnă „Nansen", 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de pătrângel de toamnă, 20 gr. 10 bani.

Sămânţă de pătrângel lung „Znaimer", dulci, 20 gr. 10 bani.

Sămânţă de morcovi de vară „Nantes", 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de morcovi de toamnă „Weseler", 20 gr. 12 bani.

Sămânţă de ridichi de vară „Stuttgart", albi timpurii, 20 gr. 12 bani.

Sămânţă de ridichi de Maiu, mari albe, 20 gr. 12 bani.

Sămânţă de ridichi de iarnă, negre, 20 gr. 12 bani.

Sămânţă de ridichi de iarnă albe, 20 gr. 12 bani.

Sămânţă de castraveţi de „Paris", 20 gr. 30 bani.

Sămânţă de varză „Braunschweig", uriaşă, de iarnă, 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de varză „Erfurt", timpurie, 20 gr. 40 de bani.

Sămânţă de călărabe (gulii), albe, timpurii, 20 gr. 40 bani.

Sămânţă de călărabe de toamnă, vinete 20 gr. 30 b.

Sămânţă de mazăre „Bismarck", timpurie, 100 gr. 24 bani.

Sămânţă de fasole „Triumf", oloagă, galbină, 100 gr. 32 bani.

Sămânţă da fasole de Iulie, 100 gr. 30 bani.

Sămânţă de patlagele, (paradaise) „Prezident Garfield," 1 kgr. grele, 20 gr. 1 cor.

Sămânţă de paprică spaniolă, 20 gr. 20 bani.

O colecţie de flori bine alese, 20 soiuri, (domneşti şi româneşti) 2 cor.

O jumătate colecţie de flori, 1 cor.

Legături de altoit „Raffia", 1 klgr. 1 cor. 20 bani şi 10 kgr. 10 cor.

Funii de „Cocos" (de legat altoi) 1 kgr. 1 cor. 20 bani şi 5 kgr. 5 cor.

Răşină de altoit, fluidă, 1 cutie a 125 gr. 50 bani, à 250 gr. 1. cor., à 30 gr. 20 bani.

Doritorii, cari vor trimite la adresa subscrisului secretar, preţul, cum şi 20 bani pentru buletinul de expediţie şi pentru pachetat, 4 bani taxă de inmanuare poştală, *şi 10 bani pentru osteneală, drept dăruire pentru un scop de binefacere,* — vor primi articlii comandaţi cu posibilă grăbire.

Sibiiu, 13 Martie n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu."

Pant. Lucuţa prez. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Cărţi şi reviste.

„Familia Română", numărul 2—3 a apărut cu următorul cuprins: Lucian Bolcaş: *Iosif Vulcan.* Horia P. Petrescu: Din cartea cântecelor mele. Sorin: Magdalena. Emil A. Chiffa: Cântece. Sebas. Stanca: La învăţătură. Lu-Peanu: Cântecul trestiei, de Lenau. L. B.: Ruina unei biserici vechi. Elena E. Bolcaş: Curierul modei. Cornelia Langa şi Albina: Gâcituri. Convorbiri cu cetitorii. Premiile literare ale „Familiei Române". Petreceri. Logodne. Cununii. Morţi. Cronică. Note. Haz. Comoara Poporului. De ale casei. Inserate. Ilustraţiuni: Vestalina. Iosif Vulcan. Magdalena. Mai multe ilustraţiuni în text. Trei figuri de modă. Abonamentul 10 cor. la an. Redacţia şi administraţia Budapesta, V. Strada Csáky 23.

*

„Biserica ortodoxă română", revistă periodică eclesiastică a sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române. Anul XXXI. numărul 11, pe luna Februarie. Cuprins bogat şi interesant. Abonamentul la an 10 lei. Administraţia: Bucureşti, strada Principatele-Unite, numărul 60.

*

„Biblioteca Modernă", anul I Nrul 3 are următoriul cuprins: *Roman:* Femeile de azi. *Poezii:* Sub bolta ceriului senin. — Sanguină. — Ziarele. — Jucării. — Cântecul prostului. — Lui Titi. — De ce? — In cimitir. *Nuvelă:* Miţa. *Ştiinţă:* Medicină (Atac). *Teatru:* Biciclista, comedie. — Cronica teatrală. — Ştiri teatrale. *Muzică:* Cum se bate Oltul. *Diverse:* Take Ionescu (biografie). — Cronica. — Limbajul timbrului. — Cugetări. — Geniurile se ating. — Glume. — Sfaturi. — Moda. — Bucătărie. — Premiuri. — Recreaţie. — Bibliografie. — Poşta Redacţiei. — Păreri despre Biblioteca Modernă. — Lista abonaţilor. *Ilustraţii:* Take Ionescu. — Două gravuri în roman. — Moda. — Studenţii români la Paris. Apare în Bucureşti, Str. Biserica Enei 7. Abonamentul 10 lei la an.

Teatru.

Luni: *Zapfenstreich,* dramă.

Marţi: în beneficiul casieriţei şi al secretarului, *Das Heirathsnest,* comedie.

Licitație.

Licitația anunțată pe ziua de 19 Martie 1908 pentru vânzarea casei Nr. 117 din Boița (com. Sibiiu) s'a amânat până la **9/22 April 1908**. Condiții: prețul de strigare **2300 coroane**, vadiu 10% dela prețul de strigare. Licitația o conduce **Pant. Lucuța**, casariu conzistorial.

[70] 1—3

Nr. 544/908. [65] 1—3

Publicațiune.

Comuna **Streza-Cârțișoara** dă în arândă casa de crâșmă comunală, care este împreunată cu licență de crâșmă și boltă cu 5 odăi și pivniță precum și curtea cu grajd, pe durata de 3 ani și 5 luni, respective până la finna anului 1911 cu prețul strigării de **600 cor.** dela cari sunt a se depune 10% vadium.

Licitațiunea se va ținea în **9 Aprilie 1908** la 9 oare a. m. în cancelaria notarială.

Condițiunile de licitare se pot vedea ori când în cancelaria oficiului primpretorial din Arpașul-inferior și în cancelaria notarială din Streza-Cârțișoara.

Streza-Cârțișoara, în 13 Martie 1908.

Poparad Damaszkin notar. **George Banciu** primar.

Se caută agenți!

Persoane aparținând ori cărei clase, în special acele ce sunt în relații și contact cu poporul și oamenii dela sate, sunt rugați a-și da adresele respective. Câștig ușor și mare. Oferte sub **H. A. 2809**

Rudolf Mosse,

[61] 1—5 Viena (Austria),

Frumseța

Dorința cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, și spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, își spoește obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumsețească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat și de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia și Germania) a îmbărbătat pe mulți oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurățeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele etc. Se înțelege, aceasta nimănui nu i-a reușit, căci secretul producțiunei **Cremei-Margit** îl cunoaște excluziv numai inventatorul și fabricantul, care și păzește acest secret, prin aceea, că tot singur pregătește acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiași; pregătirea ei e conștiențioasă, din care cauză și efectul ei e repede și sigur. Admoniem deci damele, a-și spoi obrazul cu fel și fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat și de medici renumiți din Anglia, Francia și America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios și bun pentru susținerea frumseței.** Acest renumit mijloc de frumseță e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuințare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feței, pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele, roșața de față și mâni le depărtează, iar feței îi împrumută frumseță ideală, împrospătare și tinerețã. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roza, și crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite și separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighișoara**: A. W. Lingner.

[62] 1—7

„BUCIUMANA“, reuniune de păstr. și antic. în Bucium-Poeni.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai reuniunii de păstrare și anticipare „Buciumana“ se invită la a

VII-a adunare generală ordinară,

care se va ținea **Marți în 31 Martie st. n. a. c.** la 10 oare a. m. în local reuniunei cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării generale și constituirea (conform §-lui 24 din statute).
2. Alegerea comisiunei de trei pentru constatarea libelelor și a plenipotențelor întrate pe baza §-ului 21 din statute.
3. Rapoartele direcțiunei și a comitetului de supraveghere de pe anul 1907 și darea absolutoriului.
4. Decidere asupra împărțirii profitului curat.
5. Alegerea direcțiunei pe un interval de 6 ani.
6. Alegerea comitetului de supraveghiere pe un interval de 3 ani.
7. Statorirea marcelor de prezență.
8. Eventuale propuneri, cari se vor face în scris cu 8 zile înainte de ținerea adunării generale (§ ul 20 din statute).
9. Alegerea alor 2 membrii pentru verificarea procesului verbal.

Domnii membrii ai reuniunei, cari voesc a participa în persoană ori prin plenipotențiat, sunt rugați a-și depune libelele de solvire și plenipotențele cel mai mult până în 30 Martie st. n. a. c. la 4 oare p. m. la cassa reuniunii noastre.

La caz că adunarea generală ar fi incapabilă de concluze valide, lipsind voturile necesare convocăm acum tot cu aceleași obiecte de pertractare a II-a adunare generală pe 9 Aprilie st. n. a. c. la 10 oare a. m. conform § lui 26 din statute.

Bucium-Poieni, la 12 Martie 1908.

[64] 1—1 **Direcțiunea.**

Bilanț la 31 Decemvrie 1907.

Active.		K f	Pasive.	K f
Cassa în numărar		1,858·43	Capital de cuote à K 50·—	23,326 50
Cambii escontate	49,411·50		Fond de rezervă	1,500·—
amortizare	888·50	48,523·—	Fond de penziune	200·—
Imprumuturi cambiale cu acop. hip.		28,375·—	Depuneri spre fructificare	25,622·30
Realități		268 61	Cambii reescontate	28,330·—
Debitori		888·87	Creditori	698·56
Mobiliar	900·—		Dividendă neridicată	180·—
amortizare	100·—	800·—	Interese anticipate pro 1908	1,346·40
Interese restante și de reesc. ant.		1,890·43	Profit curat	1,400·65
		82,604·41		82,604·41

Profit și Perdere la 31 Dec. 1907.

Debit.		K f	Credit.		K f
Interese:			Interese:		
dela depuneri spre fruct.	1,331·95		dela cambii escontate	4,968·15	
dela cambii reescontate	2 564·85	3,896 80	dela cambii cu acoperire hipotecară	2,786·34	7,754·49
Spese:			Venit dela realități		33·—
salare	1,323·94		Proviziune, competință de scris și admonițiuni		1,223·28
de cancelarie, tipăr., div.	476·76				
porto	17·43	1,818·13			
Dare:					
directă și aruncuri	773·16				
10% după int. dela dep.	133·53	906·69			
Amortizări:					
din pretenziuni cambiale	888·50				
din mobiliar	100·—	988 50			
Profit curat		1,400·65			
		9,010 77			9,010·77

Bucium-Poieni, la 31 Decemvrie 1907.

Ioan Iancu m. p., director exec. **Nicolae I. Adamovici** m. p., contabil.

Membrii direcțiunei:

Nicolae Adamovici m. p., preș. **Georgiu Lupu** m. p. **Ioan Tr. Popa** m. p.
Alesandru Jurcu m. p. **Ioan Jurca** m. p. **Alesandru Crâsnicu** m. p.

Revăzut și aflat în consonanță cu registrele reuniunei.

Comitetul de supraveghiere:

Ioan D. Șortan m. p., preș. **Lazar Ceteraș** m. p. **Macaveiu Cutean** m. p.

Revăzut și aflat în ordine:

Ioan Vătășan m. p., revizor expert al „Solidarității“.

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu

se pot procura următoarele cărți nou apărute:

Adam I., Pe lângă vatră, pilde și glume	1·50
Adam I., Năzuinți, novele	1·50
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Chendi I., Impresii	2·50
Cuza, Naționalitatea în artă	1·50
Gârda Dr., Bănatul fruncea, poezii în grai bănățenesc	—·50
Guette, Expunerea doctrinei	1·—
Iorga N., Istoria literaturii române în veacul al XIX-lea	5·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri	1·—
Ispirescu, Poveștile unchiaș. sfătos	1·50
Lermontow M., Demonul, poem	1·—
Mândru A., Zori senine, poezii	1·50
Marcu Roșianu, Alcoolismul	1·10
Nunta lui Pârjol, teatru de copii	—·20
Payot I., Educația voinței	1·50
Pop V., Cum iubește o fată	1·50
„ „ Prin vreja dragostei	1·50
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I.	2·—
Rădulescu Motru, Puterea sufletească	6·—
Rădulescu Motru, Studii filozofice	6·—
Rosetti M. C. R., Novele	—·95
Sadoveanu M., Povestiri alese	2·—
„ „ La noi în Viuoara, novele	2·—
Sadoveanu M., Vremuri de bejenie	2·—
„ „ Insemnările lui Nicolae Manea	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1·50
Slavici I., Novele vol. I.	1·50
„ „ „ „ II.	1·50
Steriad Dna, Carte de bucate	5·—
Tabloul lui Mihai Viteazul	1·50

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

APEL CĂTRĂ ABONENȚI DE TELEFON!

Ilustrațiunea 1.
Prețul pentru o bucată 2 coroane.

Conform datelor statistice mai multe sute de mii de oameni mor în tot anul în urma respirării baccilelor stricăcioase, singur oftica omoară optzeci de mii de oameni. Aceasta împrejurare esplică frica acelora, cari se folosesc de un astfel de telefon, pe care-l folosesc și alții.

Scoica higienică de gumi „ANTISEPTICUM“

are predestinațiunea de a înceta această temere. **Scoica aceasta, care e provăzută cu beluială antiseptică, și care se recomândă de medici distinși** eschide orice inficiare. De acea e de recomandat, ca oricine, fie femeiă, fie bărbat, care să folosește de telefon folosit și de alții, să-și procure acest mijloc sigur și ieftin. Să află de vânzare în toate prăvăliile de gumi, optice de manufactură și hârtie, precum și la

inventatorul EUGEN BECSKE Budapest VI. Ó-utcza 3,

pentru 2 și 3 coroane. Comande din provință să efectuesc pe lângă rambursă, sau pe lângă trimitere anticipativă.

(50) 5—5

Ilustr. 2.
Prețul pentru o bucată 3 coroane.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 26 Sibiiu, Joi 6/19 Martie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Semne bune.

Sibiiu, 18 Martie n.

Cel ce urmărește cu atențiune evoluțiunile politice dela noi, sigur că a observat în timpul din urmă o schimbare oarecare în dispozițiile, atât ale politicianilor maghiari, cât și ale cercurilor conducătoare naționaliste, ale deputaților naționaliști din dieta țării.

Nu e tocmai mult, decând ori ce manifestație din partea deputaților naționaliști provoca iritațiune, supărare și indignare la politicianii maghiari din sfatul țării, neobicinuiți până aci cu atingerea unor coarde neplăcute pentru ei, din ce apoi se născeau apostrofări vătămătoare, și chiar insultătoare, aruncate fără socotință la adresa acestor deputați, ba de multe ori chiar și la adresa celor ce i-au trimis în dietă, la adresa naționalităților maghiare din patrie.

Cu părere de bine vedem însă, că de o vreme încoace nu se mai aud astfel de apostrofări, supărăcioase și pentru cei ce le aud, și pentru cei ce le cetesc, ca: „trădători de patrie“, „iredentiști“, „dacoromâni“, etc.

Ne cade bine mai ales faptul, că însuși ministrul de interne, contele *Andrássy,* care amenințase cu urmărire pe toți conducătorii popoarelor nemaghiare din țară, astăzi admite un lucru, până aci negat, anume, că *„deputații naționaliști poartă lupta în interesul poporului lor,“* pe când până aci părerea celor dela guvern era, că guvernul, căutând să asigure interesele națiunei întregi, în care se cuprind și naționalitățile, de sine înțeles, că grijește și de interesele acestora, iar deputații naționaliști nu au nici un rost în dietă, căci ca agenți ai *„iredentei“* dacoromâne, ei poartă lupta parlamentară numai pentru interese particulare, cari nu sunt ale popoarelor reprezentate prin ei.

S'a făcut deci un mare progres. S'a făcut primul pas, ca să zicem așa, pe calea care negreșit că va duce la înțelegere. Unde mai pui apoi, că politiciani maghiari de greutate din dieta țării, ca Polonyi, Csépány Géza, baronul Thoroczkay Victor și Benedek János, — mai ales acești doi din urmă, ale căror vorbiri le publicăm mai la vale, — rostesc în dietă cuvântări în chestia naționalităților, ca și cari de pe vremea lui Eötvös, Deák și Irányi nu s'au mai auzit în parlamentul unguresc. Toți recunosc, că da, au naționalitățile nemaghiare motive de a fi nemulțămite, și au gravamine îndreptățite. Toți recunosc, că da, politica maghiară de până acuma nu a fost, nici dreaptă, nici echitabilă față de naționalități, și prin urmare n'a fost nici corăspunzătoare intereselor patriei, ai cărei fii sunt și cei de limbi nemaghiare.

Tot așa s'a cam schimbat tonul și în presa maghiară. Putem să cetim zi de zi articole scrise în ton suprinzător de conciliant, apreciinduse în ele cu moderațiune și calmitate nisuințele noastre, și constatânduse, că situația politică e întru adevăr netolerabilă, și că schimbarea direcțiunii politice față de naționalități se impune.

Nu mai puțin îmbucurător este apoi pe de altă parte faptul, care asemenea nu a putut să rămână neobservat de cei ce urmăresc cu băgare de seamă mersul lucrurilor dela noi, că s'a făcut schimbare și în tonul folosit mai nainte de deputații nostri naționaliști în dietă, cari acum, în contrast laudabil cu ținută de mai înainte a unora dintre ei, caută să nimerească tonul potrivit pentru a deschide calea pe seama apropierii și a înțelegerii. Cu laudă trebue să constatăm, că în urma praxei și a școalei prin care au trecut, să feresc acum de provocări, de esagerări supărăcioase și de recriminări vătămătoare, ci toți cu tact și moderațiune accentuiază necesitatea apropierii și a egalizării de contraste, invocând motive patriotice, prin ce contribuesc foarte mult la delăturarea odiului și a bănuelei, — cea mai mare pedecă pusă în calea apropierii.

Dacă e să ne dăm seama despre motivele acestei schimbări în bine, credem că nu greșim când meritul îl atribuim celorce au luat inițiativa mișcării de pace la noi, și cari între imprejurări atât de grele s'au pus în fața torentului dușmănos și au avut curajul să-și ridice glasul în interesul păcii și al apropierii. Față de publicul maghiar deci, atât de schimbat, sigur că și-a câștigat un merit mare *„Argus“* cu broșura sa, al cărei cuprins cetitorii nostri îl cunosc acum întreg și sunt în măsură ași croi judecata asupra lui. In broșura aceasta, orice părere să aibă unii ori alții despre ea, multe adevăruri crude s'au spus Maghiarilor și s'au sbiciuit în ea în mod energic și necrutător, dar totodată cu tact și bună voință, toate păcatele și greșelile politicianilor maghiari față de naționalități. La mulți dintre Maghiari li-se vor fi deschis deci ochii și acum vor vedea în adevărata sa realitate presentul, dar mai ales viitorul, și mulți dintre ei vor începe se înțeleagă, că chestia de naționalități dela noi, — cum spunea baronul *Thoroczkay* în dietă, — trebue bine studiată întâiu, înainte de a-și spune cineva cuvântul asupra ei.

Efectul surprinzător al acestei broșuri îl constată de altcum chiar și presa șovinistă maghiară, apreciind în mod obiectiv și aproape binevoitor adevărurile atât de amare espuse pe înțelesul tuturor în broșura lui *„Argus“*. E evident deci, că *împăciuitorii,* cari s'au folosit și de coloanele ziarului nostru pentru răspândirea ideilor lor, nu au săvârșit totuși lucru de prisos, cum credeau unii dintre noi, ci chiar lucru bun și folositor, ale cărui efecte, firește, că nu se pot simți la moment; dar sămânța aruncată, bună fiind, sigur că va aduce roade, mai curând ori mai târziu, spre binele țării și al neamului. Se nu uităm, că de decenii numai ne dușmănim, ne apostrofăm, ne calumniem și ne suspicionăm unii pe alții. O situație atât de grea și atât de stricată nu se poate schimba deci într'o zi, dupăce știut este, că e cu mult mai greu a drege ceva, decât a strica, a ruina. Semnele însă ne arată, că se *dorește* o schimbare, o îndreptare. Cu bună voință din ambele părți apoi ea se și *poate* face, și să sperăm, că se va și face.

Apărarea naționalităților.

Trei deputați maghiari au luat cuvântul în dietă, săptămâna trecută, pentru a apăra naționalitățile nemaghiare, și mai ales pe noi, Românii, în contra șovinizmului maghiar, anume: *Csépány Géza,* baronul *Thoroczkay Viktor* și *Benedek Iános.* Dăm din vorbirile acestor doi din urmă părțile, cari se refer la chestia naționalităților, după cum urmează.

Baronul *Thoroczkay Viktor* a spus în ședința de Joi, cu privire la chestia română, următoarele:

Thoroczkay: „Al doilea grup de care guvernul și majoritatea lui se teme așa de mult e partidul naționalităților. Poate că nu mă veți dojeni, dar datoria mea e să declar și să protestez, că d-voastră timbrați — așa zicând, fără orice judecată — naționalitățile, cari de aproape 1000 de ani trăesc în țara aceasta — de dușmani ai nostri! Cei cari spun, că naționalitățile sunt dușmanii noștri, nu cunosc chestia naționalităților. Eu nu afirm, că nu vor fi și între naționalități destui oameni, cari nutresc sentimente dușmănoase față de rassa maghiară.

Zokarias: Și noi numai asta o spunem!

Thoroczkay V.: ...dar în general, naționalitățile sunt cele mai așezate și locuesc această țară alături de Maghiari în cea mai mare pace și bunăînțelegere.

Nagy Gy.: Agitatorii sunt de vină!

FOIȘOARĂ.

Naționalitățile din Ungaria în lumina istoriei.

De Dr. I. L. Pič.

(Fine.)

O posiție identică ca aceea a Banatului-Severinului avea și comitatul Hunedoarei, din colțul vestic al Transilvaniei, care număra numai trei districte românești: Hunedoara, Deva și Hațegul, căci și aici representanța o formau nobiles Kenesii și seniores Olachii. Din contră, în celelalte părți ale Transilvaniei, precum și în țara vecină cu Transilvania, de dincoace de Tisa, găsim numai o constituție de sate cu Kneji ca judecători. De oarece însă se găsește acolo chiar până astăzi nobilime românească și care nobili românește și astăzi se numesc boeri, trebue că pe vremea aceea conștiința națională românească era bine representată în nobilimea aceea. E caracteristic pentru toți Românii din Ungaria, că Românii își plăteau dările după un sistem de dare românească — quinquagesima — adecă oaia a cincizecea. De altfel întocmai ca și Castrenses după constituția cetăților erau liberi, obligați numai la serviciul de răsboiu. Ca religiune Românii erau greco-orientali, la început cu serviciul divin slav, din secolul al XVII lea începând cu serviciul divin românesc. Episcopii lor își aveau reședința în mănăstirile românești, a căror urme se găsesc până astăzi în Transilvania.

Acestea erau cele patru naționalități, cari trăiau în Ungaria după dreptul și obiceiurile lor strămoșești. Pe lângă acestea mai era o populație, care-și avea autonomia și organisația sa, pe basa privilegiilor regale. Numim în șirul întâiu coloniile germane, cari și ele locuesc în ținuturi compacte, după cum e confiniul dela granița Austriei-de jos, cele 24 de civitates Zipsienses, cu cetatea Zips ului în frunte și cu comitele de Zips ca representant, apoi cele septem sedes saxonicales nec non duo, cum terra brassoviensi et bistriciensi, cu Sibiiul, ca loc principal și cu comitele săsesc de Sibiiu în frunte, cele 7 orașe de munte din slovăcime, Cașovia cu orașele de munte, etc. Tot asemenea aveau și Cumanii și Secuii o organizație și autonomie națională, ba chiar și Țiganii, cari au venit cei mai târziu, aveau un privilegiu de la regele Sigismund din anul 1408, care le garanta deplină autonomie.

Din toate aceste iese limpede la iveală, că în Ungaria cea veche domnea o libertate bazată pe dreptul consvetudinar național, precum și pe autonomia națională, garantată prin privilegii, o libertate, ca în nici o altă țară din Europa. Ungaria cea veche a fost țara libertății, atât în ce privește viața de sine stătătoare națională, cât și libertatea gândirei și a conștiinței, cu toate multele frecări politice, încurcături și revoluțiuni, a căror cauză era de obiceiu tocmai nerespectarea acestei libertăți.

Ungaria de astăzi este opera înțelepciunei de guvernare vieneze. Pentruca să se salveze aparența titlului de rege ungar pe timpul ocupațiunei turcești, și pe aceasta să-și baseze dreptul de revindecare (recâștigare) a părților desmembrate, s'a negat ființa adevărată a statului compus din diferite stătulețe și s'a întrodus sistemul dominațiunei nobilimei maghiare, care a fost cauza principală a disolvării imperiului, pe teritorii, cari până în timpul acesta au știut să se împotrivească tocmai dominațiunei acestei nobilimi. Antireformațiunea, precum și întroducerea cu forța a uniunei au făcut mare rău, pentrucă, prin ruperea împotrivirei a fost ruptă și puterea individualității naționale. In învălmășala produsă, cetățile din țară, până atuncea zidul de apărare al constituției cetăților, ajunseră în proprietatea privată, ear patenta urbarială sancționă supunerea și datoria de robotă chiar și pentru populațiunea liberă a Castrenzilor. Când apoi epoca lui Napoleon deșteptă puterile naționale la viață nouă, la leagănul ființei naționale redeșteptate ungare, sau mai bine zis maghiare, stătea un archiduce, care ființă națională giugiulită și protejată apucase mult înaintea celorlalte naționalități ale Ungariei și nu zăbovi să folosească noua situație pentru interesul și scopul propriu. La 1848 Viena fu surprinsă pe neașteptate și pe baza constituției revoluționare Ludovic Kossuth, a cărui tată era de origine dintr'un sat nobilitar slovăcesc Kosuty, împinse lucrurile până la decretul dela Dobrițin.

Când apoi după înfrângerea dela Șiria (Vilagos), ministrul Bach reluă împărțirea veche teritorială, lipseau doi factori importanți: baza pentru rezistența teritoriilor naționale, dar lipsea și mâna norocoasă, care ar fi putut să intervie dibaciu și astfel experimentul întreg decăzu într'o încercare de germanizare imaginară, urâtă de toate partidele. Astfel lucrurile ajunseră la noua capitulațiune înaintea lui Deák și se porniră spre povârniș. Viena cedă terenul pas de pas și pas de pas stăpânitorii maghiari merseră înainte, în asuprirea naționalităților. Astăzi e degradată chiar și sfânta biserică a lui Dumnezeu la un simplu mijloc de maghiarizare.

Odinioară proverbul: Extra Hungariam non est vita et si est vita, non est ita era adevăr. Astăzi atmosfera din Ungaria e încărcată de ură și teroare națională.

Dr. V. Lucaciu: Dă, agitatorii maghiari!

Thoroczkay V.: Am avut prilej să studiez naţionalităţile şi chestiunea naţională mai bine decât poate, oricare dintre d-voastră. Mai ales poporul Român e unul dintre cele mai bune şi blânde popoare.

Pozgay Miklos: A dovedit-o în 1848.

Thoroczkay V.: Şi în 1848, *dacă în locul poporului român ar fi fost poporul maghiar, mai razboinic şi pornit, cred că rezultatul ar fi fost mai trist decât a fost.* (Mişcare în stânga). *Inţeleg, că dacă poporul român agitat, având preponderanţa numerică în Ardeal, ar fi procedat cu tăria de care ar fi fost capabil, ar fi putut săvârşi pustiiri mai mari în sânul maghiarimei, decât, durere! — a săvârşit.* (Zgomot.)

Zakarias I.: Să-ţi fie ruşine! Renegi maghiarimea. (Zgomot.)

Thoroczkay V.: Nu-ţi sări din piele, dle deputat. Şi eu sunt un Maghiar chiar aşa de bun ca şi dl deputat şi voiu rămânea şi pe viitor. Sunt o miie de ani de când familia mea locueşte în această patrie, dar încă nu s'a ivit din sânul ei vre-un trădător.

Zakarias I.: Eşti nevrednic de străbunii tăi!

Molnar I.: Şi tu eşti nevrednic! Ai ridicat cvota! Bătrânul Zakarias n'ar fi votat urcarea cvotei! (Ilaritate generală.)

Thoroczkay V.: Eu, domnilor, *nu sunt de părerea, că naţionalităţile trebue timbrate cu orice preţ de duşmani ai nostri.* Fireşte, nu se poate tăgădui, că există pe terenul acesta anumite veleităţi, anumite utopii şi aspiraţii centrifugale, aceste însă trebue tratate conform naturei lor. Nu e corect să le timbrăm numai decât de duşmani ai ţărei. (Aprobări în stânga.)

Zakarias I.: Nici n'a afirmat-o nimeni!

Thoroczkay V.: Daţi-mi voe, domnilor. Există vre-un stat locuit de mai multe naţionalităţi, în care nu există o chestie a naţionalităţilor? Eu din întâmplare am călătorit prin Europa întreagă şi am studiat aceste chestiuni. (S'auzim!) Aşa spre pildă nici ideie n'am avut despre ura dintre Englezi şi Irlandezi, deşi vorbesc aceeaşi limbă! Sau, poate Ruşii şi Polonii — slavi amândoi — se iubesc? Sau Prusiacii şi Polonii? Sau ca să nu mergem prea departe, iată Austria: Slavii, Nemţii şi Italienii se iubesc aşa de mult, încât stau să se mănânce. Anumite chestiuni nu e bine să le privim prin microscop, căci exagerăm astfel gravitatea unei situaţii, care cu o leacă de bunăvoinţă şi cu o politică cumpănită, uşor ar putea fi asanată!

Eu afirm, că întru cât se poate, *chestiunea naţionalităţilor trebue eliminată şi trebue să facem pace cu orice preţ* (zgomot), fireşte, fără ca statul ungar şi unitatea naţiunii ungare să sufere cea mai mică ştirbire. *Faţă cu naţionalităţi, putem să observăm o atitudine, care să nu le jignească nici pe ele, căci nu ele ne sunt duşmani, avem noi alţi duşmani mai puternici* (aprobări în stânga). Duşmanii nostri adevăraţi sunt Austria şi Viena!

Pot să afirm, şi e ruşine, că abia găseşti în Ungaria politician, care să cunoască chestia naţionalităţilor! De vină e guvernul şi societatea, care nu s'a interesat de ea (aprobări). Dela 1867 încoace numai baronul Bánffy a încercat să resolve chestia naţionalităţilor — după metodul său. A înfiinţat secţia naţionalităţilor, chemată să studieze această chestiune. A amestecat însă chestia aceasta şi în chestii electorale, şi sfârşitul a fost, că secţia s'a desfiinţat. Eu îl rog pe dl ministru de interne, a cărui chemare e să se ocupe cu această chestiune şi în care văd multă bunăvoinţă (ilaritate), *să dea o deosebită atenţiune acestei chestiuni, să crească politiciani, cari să studieze chestia, căci numai aşa se poate rezolvi.* (Zgomot. Vociferări).

Da, are dreptate domnul întrerupător, în Ungaria toţi cred, că cunosc chestia naţionalităţilor, şi aceasta e greşala. Eu cunosc mulţi, *cari în viaţa lor n'au văzut Român viu, şi cu toate acestea, venind în parlament, se cred că nu e nimeni, care să cunoască chestia naţionalităţilor atât de temeinic ca şi ei.* (Aprobări în centru). Aşi putea să spun multe adevăruri crude, dar nu le spun, fiindcă m'ar timbra numai decât de trădător de patrie. Sunt însă convins, că va veni timpul, când îmi veţi da dreptate.

Chestia naţionalităţilor nu e una şi aceiaşi în ce-i priveşte pe Români, Slovaci, Sârbi, etc. *In ce priveşte Românii, eu am curajul să declar, că nu aprob, că în şcoală copii de ţărani sunt siliţi să înveţe...* (Zgomot):

Prez.: Rog pe dl deputat să revină la chestie.

Thoroczkay: Rog camera să-mi dea voe să mă ocup şi cu altă chestiune.

Justh: (consultă camera. Majoritatea e în contra cererei). Camera nu ţi-a încuviinţat cererea.

Thoroczkay: Mă supun, dar nu eu am pierdut, ci cei cari n'au voit să mă asculte. Voi fi scurt".

Tratează apoi chestia votului universal şi chemat din nou la chestie, termină cu declaraţia, că nu primeşte proiectul.

Iar deputatul *Benedek Iános* a vorbit *Vineri* următoarele:

Benedek Iános: „Unul dintre argumentele mai puternice, care se invoacă în sprijinul revizuirii, e fantoma naţionalităţilor. (S'auzim! S'auzim!) Eu cred, că trecutul meu, activitatea mea publică, mă scuteşte de datoria de a protesta împotriva unei eventuale acuze, că nu sunt patriot. Eu îmi iubesc patria şi naţiunea mai mult decât oricare altă naţiune din lume, deşi mă însufleţesc pentru idealele mari şi sfinte ale omenimii, şi deşi sunt numai membrul unei singure naţiuni, al naţiunei maghiare, sunt şi un atom al totalităţii popoarelor şi naţiunilor, un strop în marea omenimii.

Domnilor deputaţi, atât în calitate de cetăţean al lumii, cât şi în calitate de fiu credincios al naţiunii, mă doare adânc, când văd, că dvoastră voiţi să ni-i prezentaţi pe fraţii nostri, cu cari, în cursul alor 1000 de ani am suferit împreună, am luptat împreună între multele desamăgiri — căci şi între fraţi se întâmplă desamăgiri — dar între fraţi buni sfârşitul e întotdeauna împăcarea (aprobări în centru), repet, mă doare adânc, dacă ne prezentaţi naţionalităţile drept duşmani ai nostri şi vorbiţi despre ele într'un ton, care — după discursurile lor parlamentare, la nivelul înalt, rostite la chestia dela ordinea zilei — nici de cum nu e îndreptăţit.

Eu, domnilor, nu vreau să mă linguşesc înaintea naţionalităţilor. Nici acum nu sunt solidar cu ei în lupta împotriva revizuirii, căci eu am fost şi sunt solidar în lupta naţională cu cei cari mărturisesc programul independist şi 48-ist şi numai cu aceia mă duc alături. (Aprobări.) Dar, domnilor, când lupt pentru drepturile mele, nu pot să rămân indiferent pentru drepturile cerute de alţii, pentrucă fără să ţin seamă şi de aceste drepturi nici eu nu pot să sper să-mi câştig titli pentru respectarea drepturilor mele. (Aprobări în centru.)

Dacă dorim, ca toţi să fim copii iubiţi de-opotrivă ai dulcei noastre mame comune, ai patriei ungare, nu e permis să ne referim aici la naţionalităţi ca la o fantomă înspăimântătoare. Atunci fireşte, şi naţionalităţilor — cari sunt şi ele cetăţeni egali îndrituiţi cu noi ai acestei patrii — trebue să le dăm drepturile ce li se cuvin. (Aprobări şi aplauze în centru).

Eu îmi închipui iubirea de patrie ca o matronă respectabilă, pe a cărei frunte, alături de urmele amarurilor din trecut străluceşte şi conştiinţa înălţătoare, că toţi copiii ei o iubesc de-opotrivă, cum şi ea îi iubeşte de-opotrivă. (Aplauze în stânga.)

Ce înălţător e să vezi faţa strălucitoare a adoratei noastre mame comune şi să vezi cum radiază de bucurie, că iubeşte şi e iubită de-opotrivă. (Aplauze îndelungate în centru). Ce tristă ar fi fruntea aceasta, ce îngândurată faţa nobilă, dacă ar întuneca o ura confesională, ura de rassă, ura de naţionalităţi. (Aprobări în centru şi în stânga). Să nu mai alimentăm neunirea, domnilor deputaţi (aprobări în stânga). Să nu căutăm izvorul unirii în chestiile cari ne desbină, ci în chestiile cari ne apropie, şi atunci poate toţi vom putea găsi izvorul fericirei noastre. (Aprobări în stânga şi centru.)

Domnilor deputaţi, dela ziditorii Babilonului ni s'a păstrat în biblie legenda, că munca zidirii n'a putut înainte, fiindcă nu puteau să lucreze decât cu o mână, având să ţină în ceealaltă mână arma de apărare în contra duşmanilor din afară, cari îi ameninţau mereu cu peire. Domnilor deputaţi, dacă conducătorii naţiunii noastre ne înduşmănesc cu lumea întreagă, acasă şi în străini de-opotrivă, dacă asmuţesc împotriva noastră duşmanii dinafară, dacă luptăm cu Viena şi trebue să luptăm acasă cu Croaţii, cu naţionalităţile, cu socialiştii şi chiar şi cu poporul nostru, atunci nu de o singură mână am avea nevoe şi nici de două mâni, ci Dumnezeu ştie de câte mâni, ca să-i putem răzbi pe aceşti duşmani ai nostri. (Aprobări în stânga extremă.) Vă întreb, domnilor, dacă ceata conducătorilor naţiunii noastre ne aduce pe cap atâţa duşmani, — oare cum va înainta clădirea noastră? Putem aştepta dela ziditorii aceştia muncă dăinuitoare, cinstită? Putem să sperăm în clădirea constituţiei şi a independenţei noastre ca stat? Putem spera, că drepturile popoarelor se vor pune pe baze mai largi şi se va stabili o egalitate de drepturi, fără considerare la rang, rassă şi confesiune? (Aprobări). Putem să ne aşteptăm la acest viitor, când ceata conducătorilor nu se mulţămeşte cu un singur duşman, ci ne aducem pe cap toţi duşmanii?

După ce eu nu văd altă tendinţă în proiectul guvernului şi nu văd asigurată legea electorală cinstită, — nu primesc proiectul de revizuire". (Aprobări şi aplauze vii în stânga extremă. Aplauze îndelungate la naţionalităţi. Oratorul e viu felicitat).

Preoţimea română ardeleană

în veacul al XVII-lea

de **Ion Matei**, abs. în teol.

(Urmare.)

Cu ajutorul cărţilor calvineşti se nădăjduia o cât mai grabnică cucerire. Ele erau impuse cu sila preoţilor, cei mai mulţi însă au rămas împreună cu poporul statornici în legea veche.

Biserica primeşte în acest timp şi o organisaţie calvinească. Se ţin soboare după sistem calvin, la cari preoţii sunt siliţi să ia parte şi se asculte predica calvină a episcopului român. In 1567 un astfel de sobor, decretează, la porunca principelui, folosirea esclusivă a limbii româneşti. Dar fără resultat, căci preoţii rămân la limba slavonă, care era limba sfântă a bisericei. Nu voiau să mai meargă nici la aceste soboare ţinute „pentru profesiunea unei mai curate doctrine evangelice", nu plăteau censul obicinuit şi veniturile obicinuite, ci chiar batjocoriau pe episcop „spre scandalul public".[1] Mai târziu însă sub episcopii calvini din Lancrăm, Paul şi Mihai Tordaşi, se sporeşte numărul Românilor calvini, dupăcum constată chiar dieta din 21 Aprilie 1577, care zice, că sub Tordaşi s'au aflat mulţi Români, „cari luminaţi de Dzeu au părăsit legea grecească". In acelaş timp este şi un episcop ortodox.

Dieta din Turda ţinută la 21 Octomvrie 1579 dă dreptul Românilor să-şi aleagă ei înşişi pe episcop. Această hotărâre este de mare importanţă pentru noi. Să întăreşte adecă din partea guvernului recunoaşterea unui episcop român [2])

Cătră sfârşitul veacului XVI., propaganda calvină scade prin suirea Báthoreştilor catolici pe tronul Ardealului. Soartea bisericei şi cu ea a preoţimei însă nu s'a schimbat. Şi-au jertfit credinţa în nădejdea unei vieţi mai omenoase, dar fără ispravă. Dimpotrivă, toate legile ţărei începând cu cea din 1566 dela Sibiiu până la cea din Alba-Iulia dela 1593, apasă în chipul cel mai barbar asupra episcopilor, preoţilor şi poporului românesc.[3]) Religia ortodoxă este acum numai „rit"; episcopii puşi la discreţia fişpanică, preoţimea aruncată în iobăgie, iar ţărănimea încătuşată în cea mai înspăimântătoare stare de elotism.

„Posiţia politică a Românilor culmina în lipsa de drepturi politice şi în relaţiunile de cea mai asupritoare iobăgie a lor faţă cu privilegiata nobilime teritorială a Maghiarilor, relaţiuni cari primiseră o confirmare solemnă prin legislaţiunea ţării şi erau esecutate fără cruţare de către diregătorii ţării. Legile celor trei naţiuni au imprimat aservirii Românilor caracterul legalităţii şi astfel au declarat această apăsare nelegiuită drept un lucru statornic şi irevocabil".[4]) In Approbatae constitutiones se mai spunea apoi lămurit despre Români: „tolerantur pro tempore, usque ad beneplacitum Principum ac Regnicolarum".

Intre astfel de împrejurări am apucat anul 1600.

*

La acest dat se părea că soartea preoţimei, a bisericei şi poporului românesc se va schimba.

Când oştile biruitoare ale lui Mihaiu-Viteazul au pus stăpânire peste Ardeal, Românii credeau că a sosit ciasul răsbunării. Sate au ars, castele au fost distruse; un cumplit vânt de mânie a trecut asupra tuturor ţinuturilor. Şi Mihaiu nu le putea ajuta. Situaţia lui politică nu-i îngăduia se ocrotească pe fraţii sei îngenunchiaţi, cari îl aşteptau ca pe un arhangel al răsbunării şi mântuirii. Dar a isbutit totuşi să dee măcar bisericei o ierarhie statornică în Belgrad, aşezând acolo pe Ioan dela Prislop ca întâiul Metropolit cu titlu legal.[1])

Cu acest foarte însemnat eveniment istoric îşi ia începutul istoria bisericei româneşti ardelene în veacul al XVII-lea.

Acest secol se caracterisează prin tendinţele neobosite ale principilor de a calvinisa biserica, tendinţe cari în parte au avut resultat deplin. Politica lor era să facă din Ardeal un principat puternic. Drept mijloc potrivit, socoteau convertirea popoarelor la calvinism. Ba întâlnim principi, cum a fost Gavriil Bethlen, care visa de o Dacie protestantă, anexând Muntenia şi Moldova la Ardeal, cu ajutorul propagandei religioase [2])

Inainte de toate căutau se câştige pe Vlădici. Aceasta fie pe cale pacinică, fie prin impunere cu forţa. Şi vedem, că aproape toţi Metropoliţii din acest secol, după consacrarea lor în Bucureşti, erau siliţi se jure pe anumite puncte calvineşti şi numai după aceea primiau confirmarea din partea principilor.

In sensul acestor puncte ei erau obligaţi să întroducă instituţiile calvineşti în biserică, se răspândească în popor cărţile calvine traduse în româneşte şi se stărue din răsputeri, ca cărţile slavone să fie eliminate din toate bisericile, înlocuindu-le cu cele româneşti, cari bâjbăiau de greşelile calvine.

Intreaga organisaţie a bisericei, instituţia soborului mare, a soborului mic, a juraţilor şi titorilor de lângă scaunul vlădicesc, sunt toate după tipicul bisericei calvine.[3]) Dar nu numai în organisaţie, ci şi în dogme, în cultul liturgic şi în întregul ceremonial bisericesc a fost lovită biserica de calvini. Cât de umilită a fost biserica ardeleană în acest veac, se dovedeşte prin faptul, că Metropoliţii nu mai erau aleşi şi întăriţi după voinţa poporului, ci la recomandaţia superintendentului calvin, căruia au fost apoi formal supuşi, prin decretele principilor atât de mult, încât nu puteau începe nimic fără autorisaţia acestuia. Toate hotărârile soboarelor se revisuiau de acesta şi numai după aceea aveau putere de lege.

De fapt aceşti superintendenţi cârmuiau biserica, iar Metropoliţii figurau numai cu titlul ca atari, dupăcum arată decretul de întărire al Metropolitului Stefan Simion din 10 Oct. 1643, cel din 10 Februarie 1669 şi cel din 14 Iunie 1674 [4])

(Va urma).

---

[1]) N. Iorga, Documentele Bistriţii, vol. II. p XLII. prefaţa.

[2]) N. Iorga, Stefan şi Mihaiu-Vit. p. 30.

[3]) Vezi G. Bariţ, Părţi alese din istoria Transilvaniei, vol. I. p. 103 şi urm.

[4]) Hurmuzaki, Fragmente din istoria Românilor vol. II. p. 3.

---

[1]) N. Iorga o. c. Stefan şi Mihaiu pag. 37, idem, Sate şi preoţi p. 39, Dr. A. Bunea, Vech. ep. p. 66.

[2]) Dr. A. Bunea, o. c. p. 84.

[3]) Pentru a cunoaşte cât de calvinistă era biserica românească în organisaţie, dogme şi cult în sec. al XVII-lea vezi studiul temeinic de Dr. Alexandru Grama: Instituţiile calvineşti în biserica românească din Ardeal. Blaj 1895.

[4]) G. Şincai, Cronica Românilor, vol. III. pg. 59, Dr. Bunea o. c. p. 125—6, idem, Sava Brancovici p. 57—58.

Dela sate.

Două concerte în Alba-Iulia.

-- 15 Martie n.

In carnevalul trecut publicul din Alba-Iulia și jur a avut fericirea de a asculta două concerte: Al corului dela biserica gr. or. din Alba-Iulia Maeri, compus din țărani și țărance și al unui cor compus din floarea inteligenței din Alba-Iulia, dar fiindcă domni sunt puțini apți pentru cor, s'au împrumutat 10 bărbați țărani dela corul din Maeri pentru întărirea tenorului și basului.

Programul primului concert publicat la timp în acest prețuit ziar a constat din 14 cântări naționale, de diferiți autori români, care de care mai frumoase și mai plăcute.

Tabloul ce l'au oferit cei 46 de țărani și țărance, îmbrăcați în frumosul costum național, cu fețele îmbujorate de sănătate, era încântător de parcă să i tot privești, ear când cântau sub conducerea măestrului dirigent, farmecul era la culme și involuntar ți se impunea constatarea, că un astfel de popor, care e apt de asemenea manifestațiuni culturale, are viața asigurată.

La acest concert ținut în 23 Februarie au participat cu deosebire țărani, meseriași și străini. Din intelegința română judele Cacovean, fam. Patița, fam. Rusan, Dr. Velican, Dnii oficeri Mustețiu, Stoica, Sas, și Colbazi.

Partea cea mai mare din inteligință s'a arătat însă cam puțin însuflețită pentru acest concert dat în favorul școalei, acum când școala română are cea mai mare lipsă de sprijin. Cu toate acestea venitul curat a fost de 102 cor.

Concertul intelegințeí s'a dat înaintea unui public ales. A participat generalul cu o suită de 8 oficeri, întreaga inteligință din loc, multă intelegință din jur și mulți străini. Oficerii români din armată toți au luat parte. Căpitanul Mustețiu a fost în suita generalului.

Precis la 8 ore cununa frumoasă de dame în ordine esemplară s'a înșirat pe podiu, ear după dame s'au înșirat domnii. Damele purtau toate haină albă, frumoasă și elegantă, precum frumos și elegant e Românul în zi de sărbătoare, și sărbătoare aleasă a fost sara de 5 Martie, în care inteligența noastră de aici s'a manifestat atât de frumos și impunător. Ți se părea că o ceată de îngeri îmbrăcați în haine albe s'a coborât din ceriul sfânt, ca să ne inveselească baremi pe câteva momente, cu cântări frumoase, ca să uităm de amarul asprei vieți.

Neobositul dirigent apare la locul său. Dă signalul și corul intonează acompaniat de orchestra militară primul punct: „Latina gintă“ de Marchetti. Frumoasa compoziție, esecutarea precisă și corectă, textul care vorbește de geniul gintei latine din care și noi facem parte, ne umple de mândrie națională și parcă ne trece pe dinaintea ochilor întreg trecutul istoric și viitorul gintei latine pe care o vezi stând în fața Dlui când toate s'au terminat ca să-i spună, cumcă ea a reprezentat pe pământ tot ce a fost nobil și dumnezeesc.

Urmează punct 2. „Trei cântece slovăcești“ de măestrul Dima. Toate frumoase și drăgălașe, bine esecutate.

P. 3. Fantasia din opera „La Traviata“ esecutată de orchestră a fost cu mare atenține ascultată.

P. 4. „Colinda“ de Tschaikowschi, nuanțată dulce, fin și precis l-a transpus pe ascultător într'un misticism religios.

P. 5. „Suspine“ de *Bena*, cu soli și acompaniare de orchestră. Escelenta compoziție care face cinste tinărului compositor a fost bine și precis esecutată și primită cu multă căldură din partea publicului ascultător, ear compositorului, care era de față, i s'au făcut mari ovațiuni.

Dl I. Mihălțan solo de tenor și domnișoara E. Patița solo de sopran au esecutat-o precis și cu dulceață.

P. 6. „Serenadă“ de Porumbescu a fost corect esecutată, asemenea a eșit plăcut în cele câteva tacte de solo frumoasa voce a dșoarei E. Rusan. Tinerimea i-a oferit solistei un frumos buchet de flori.

P. 7. Cântecul favorit al Reginei Romaniei s'a esecutat artistic de orchestră.

P. 8. „Ave Maria“ de *Bena*, solo de sopran cu acompaniare de orchestră a fost corect și frumos esecutat de dșoara E. Patița, care în urma freneticelor aplause ne-a delectat și cu drăgălașa cântare „Foae verde foi de nuc“ de T. Bredicean, tot cu acompaniare de orchestră. S'a făcut deamnă de frumosul buchet și liră de flori ce i-lea oferit tinerimea aranjătoare.

P. 9. „Hora“ de Dima cu acompaniare de orchestră. Frumoasa horă lucrată cu multă măestrie de marele nostru compositor a fost grandios esecutată. Aplauzele frenetice nici după bisare nu se mai sfârșau, până a dispărut cel din urmă corist de pe scenă, pe care s'a așezat după finea concertului muzica, pentruca să esecute piesele de dans, care începând cu hora jucată cu drag și foc, a durat până în zori de zi.

Dl învățător și candidat de preot *Laurențiu Curea*, care cu rară abnegațiune a prestat greaua lucrare de a aranja aceste două concerte s'a dovedit de bărbat harnic, muncitor desinteresat și onest, condus de adevărat ideal, prin ce și a asigurat deplina încredere, stima și iubirea întregului public român din loc și jur. Ba s'a impus și străinilor, ceeace se vede din aprețierea obiectivă și călduroasă a foaiei locale străine „Gyulafehérvári Hirlap“ care până acum nu a luat act despre nici o manifestare românească.

Comuna unde în curând va fi sub alegere vrednicul nostru dirigent poate fi fericită dacă-l va alege, căci în numitul capătă un păstor ca și care rar se poate afla.

Cred, că nu voi abusa de paciința on. cetitori, când amintesc, cumcă numitul învățător și dirigent, pe lângă vasta lucrare ce a reclamat aranjarea concertelor descrise, mai ține și școala în cea mai bună rânduială, având zi de zi peste 70 elevi, cari toți progresează frumos, prin ce și-a câștigat și stima și iubirea credincioșilor.

Dl protopop *Teculescu* în pausă a rostit un toast însuflețitor pentru dirigentul *L. Curea*, pentru tinărul compositor A. *Bena* și pentru membrii corului. Toastul a fost bine și cu însuflețire primit.

Prin oameni harnici muncitori și devotați causei multe lucruri frumoase se pot face. *Lira.*

NOUTĂȚI.

Consistoriul plenar arhidiecezan din Sibiiu a numit în ședința de Luni protopresbiter al tractului Hațeg pe domnul *Dr. Cornel Popescu*, paroh în Deva.

*

Maiestatea Sa Regele, dupăcum se anunță din Viena, pătimește de o mică răceală, din care causă nici nu s'a ținut audiența generală de Luni. Acum e spre reînsănătoșare.

*

Instalare de preot în Deda. Ni se scrie, că Dumnecă în 8 Martie n. s'a făcut în Deda, protopresbiteratul Reghinului, instalarea noului paroh *Ioan Vodă*. A fost primit la gară cu mare însuflețire din partea poporului credincios și bineventat din partea învățătoriului *Ioan Borșian*. Tinărul preot a respuns cu cuvinte calde, mulțămind pentru frumoasa primire. Intre sunetele clopotelor și-a făcut apoi întrarea în comună, mergând deadreptul la biserică, unde era așteptat de protopresbiterul tractual *Galact on Șagău*. S'a început imediat serviciul divin, celebrat din partea dlui protopresbiter, cu asistența preotului Alesandru Oltean și a parohului nou din Deda *Ioan Vodă*. Dl protopresbiter a rostit apoi o vorbire avântată, predând noului paroh cheile bisericei și conducerea comunei bisericești, iar noul paroh mulțămește protopresbiterului și poporului, și promite că-i va fi bun păstor sufletesc A urmat masa, la casele noului paroh, cu toaste, iar sara petrecere, aranjată din partea învățătorilor, cu tinerimea școlară, în onoarea noului paroh.

*

Conferență. Dl Ionel G. Ludu, teolog an. III-lea va ținea Duminecă 9/22 Martie în sala muzeului „Asociațiunii“ conferența sa despre: „*Operile lui Mihail Sadoveanu*“. Inceputul la 5 oare p. m. Deoarece conferența aceasta va fi probabil ultima, e de așteptat, să fie număros cercetată.

*

„Unirea“ greșește. Scriind în numărul din urmă despre iubileul de 70 ani al „*Gazetei Transilvaniei*“, ziarul cel mai vechiu românesc dela noi, „*Unirea*“ din Blaj afirmă, că: „în acest lung interval au apărut o mulțime de jurnale și au trăit o vreme oarecare, pentruca apoi se dispară. Singură „*Familia*“ se poate mândri la noi cu o viață ceva mai îndelungată, incât se poată fi pusă, în acest punct, alăturea de bătrâna „*Gazeta*“.... „*Unirea*“ greșește. „*Familia*“ nu mai esistă, de un an și mai bine; în schimb însă *ziarul nostru* se află acum în anul 56-lea al esistenței.

*

Director al teatrului național din București a fost numit dl *Pompiliu Eliade*, profesor universitar și deputat, în locul revocatului *Al. Davila*.

*

Iubileul Tolstoi. Deputații din duma rusească vor propune, ca statul se participe la iubileul lui *Tolstoi*, care în curând împlinește anul 80 al etății, și anume astfel, ca se înființeze o universitate în *Iasnaia-Poliana*, domicilul lui *Tolstoi*.

*

Un ziar italian despre Români. „Gazeta del Popolo“ publică din Budapesta un lung articol, în care se descopere pressei italiene întreaga prigonire pe care o sufere pressa română din statul ungar, precum și măcelurile dela Pănade și Cernova, procesul contra Slovacilor, interpelația lui Maniu, și barbariile jandarmerești. Toate sunt expuse clar și cu multă căldură. Comentarul ce se face, e foarte măgulitor pentru Români.

*

Dăruiri pentru gimnaziul din Brad au mai făcut următorii: Corpul profesoral dela școalele medii române gr. or. din Brașov 1016·53 cor., Emanuil Ungurian, adv. Timișoara (II), „Detunata“, institut de credit Bucium-Sat, „Hunedoara“, institut de credit Deva, câte 200 cor., Ioan Tatu, preot și Ioan N. Șufana, secretar la soc. „Transilvania“, dela membrii societății aflători în America, la Indiana Harbor 170 cor., Dr. Rabin Patița, adv. Alba-Iulia, Dr. Aurel Halic, medic Lipova (II), câte 100 cor., Membrii din direcțiunea și comitetul de supraveghiere dela „Casa de păstrare“ din Mercurea, anume: Nicolau Hențu, not. în p. Săliște, Ioan Dăian, paroh gr. or. Sângătin, Vasile P. Dobrescu, înv. Rod, câte 12 cor., I. Dragomir, com. Gârbova 8 cor., N. Albu, propr. 50 cor., I. Droc, ppresb în. p. 150 cor, Georgiu Muntean, măcelar 50 cor., Avram S. Păcurariu, ppresb. 60 cor., Dr. N. Schiau, adv. 40 cor., Ilie Floașiu, com., Daniil Stroia, propr., câte 50 cor., Dumitru Vulcu, dir. de bancă 60 cor., toți din Mercurea, Moise Oprișiu, com. Armeni 12 cor.. Tinerimea și meseriașii români din Ighiu 14 cor., Simion Ardian, dela parochienii din Săcărâmb 13·50 cor., dela petrecerea tinerimei din Hărău la „Botezul Dlui“, 12·50 cor., parohienii din Potingoiu 20 cor., parohienii din Mucundorf 8·44 cor., Romul Coțoiu, comerc. Baiadecriș, percentele dela vinderea foilor „Libertatea“ și „Foaia interesantă“ 15 cor., Zeno Rozvány, Ilia Murășană 40 cor., Ioan Duma, preot Săcalul de pădure 60 cor., Petru Popoviciu, ppresb. Abrud, jocul miresei dela cununia învățătorului Aurel Ionuțiu cu Sofia Balea din Cărpiniș 52·14 cor., Ioan Bocaniciu, preot Puiu, jocul miresei dela nou cununații Marioara Olărescu cu cand. de preot Ioachim Cerbicean 72 cor., George Tatar, naș, jocul miresei dela cununia învățătorului Ioan Pavel din Lancrăm 27 cor., Aurel Morariu, comerc. în Lăpugiul de sus, jocul miresei sale Otilia Câmpureanu din Dobra 16 cor., Simion Bulcu, preot. gr. or. Szamoskész 20 cor., Adam Avram, plugariu, dela petrecerea din Vălișoara 30 cor., George Toma, din Bucium Sat 5 cor., N. Romoșan, Feniș, cunună eternă unchiului său 5 cor., Nicolae Tince, Brad 5 cor., Aron Radu și soția, din Brad, cunună eternă pentru mama lor Florentina și tatăl Nicolae 10 cor., Andreiu Pop Bociat, Bouțari 5 cor., Iosif Șoimuș, Hunedoara 5 cor., Iuliu Musta, preot Glimboaca 6 cor., I. Safta, înv. în Brad, în loc de sărbătoarea onomasticei 10 cor., Dr. Teodor Morcan, adv. Câmpeni 20 cor., Vasiliu Pop, adv. Arad 20 cor. Marinimoșii dăruitori primească profundă mulțumită, Brad, 1/14 Martie 1908.

Epitropia gimnazială.

*

Arhirabbinul din Alsó-Kubin, Eugen Horovitz, a fost ales de comunitatea israelită din Ierusalim șef pentru conducerea biroului central al comunităților jidovești din Palestina, tot în rang de arhirabbi.

*

Contractul de căsătorie al împăratului chinez de acum,, scris pe o fâșie lungă de patru metri de mătasă, a fost găsit în un sat din Germania sudică. Se crede, că a fost furat când cu ocaziunea răscoalelor boxerilor.

*

Desmințire. Știrile alarmante ale ziarelor maghiare cu privire la dăscălița *Gizella Pap*, pe care ar fi mai omorât'o Slovacii din mica comună Frigyesvágás, se desmint. Ancheta întrodusă a dovedit, că toate știrile erau neadevărate.

*

La fondul iubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaților binemeritați ai meseriașilor nostri au mai dăruit Tasi Boiu, funcționar la „Albina“, în semn de venerațiune 1 cor., George Borzea, paroh, Coveș, în semn de pietate 2 cor. 50 bani, Ioan Droc, protopresbiter emeritat (Mercurea) și soția sa doamna Agafia, întru vecinica odihnă a vărului lor Manole Droc, fost secretar al liceului Sf. Sava din București 5 cor. și Vic. Tordășianu 10 bani.

*

† De Georgis, generalul șef al poliției internaționale din Macedonia a murit în Italia. De Georgis a primit comanda în anul 1904, când cele trei puteri mari, Francia, Anglia și Austro-Ungaria au cerut dela guvernul italian un general din armata italiană, ca șef al poliției internaționale organisate de aceste puteri.

*

Un proces curios decurge acum la tribunalul de răsboiu din Vilna (Polonia-rusească). Doi soldați anume s'au fost înțeles cu niște contrabandiști în prețul unei remunerații bogate să-i lase peste graniță. Soldații în urmă voind să pună mâna și pe premiul care se dă pentru prinderea contrabandiștilor i-au arestat. Insă ce se intâmplă? Contrabandiștii erau agenți secreți de a-i poliției rusești, cari contrabandau tipărituri revoluționare. Aceste tipărituri le împrăștiau, iar poliția aresta pe aceia, cari primeau astfel de hârtii. Soldații nu numai că n'au căpătat premiu, ci au ajuns înaintea tribunalului de răsboiu. Se pregătește o interpelație în Duma în chestia aceasta caracteristică pentru stările din Rusia.

*

Știri mărunte. In Santiago de Chile, la stabilimentele de băi de salitru, au fost împușcați, în urma unei revolte, din partea miliției, 2500 muncitori. — După cum se zvonește, kossutistul intransigent, Barabás Béla, va fi ridicat la rangul de baron. — Râurile scad, pericolul inundației nu mai e așa de amenințător. — Tifosul grasează mai departe în Pesta; se anunță cazuri și din Praga. — Zilele aceste s'au reîntors din America, peste Fiume, 600 de emigranți.

*

Ce este deosebirea între un preparat reel și unul ne reel? Acela, că un preparat reel, dacă devine cunoscut, rămâne în circulație; precând un preparat nefolositor dispare tocmai așa cum apare. Crema Margit a lui Földes este, precum adeveresc multe institute chemice, în toată privința nestricăcioasă, preparat curat, care menține frumsețea și vioiciunea feței până la adânci bătrânețe. E eschis, ca o damă, după folosirea cremei Margit, să capete crețe, sau să și peardă frumsețea feței. Timpul trece peste aceste dame, fără ca se lase urme. Se capătă în toate farmaciile și parfumeriile mai mari din lume, să se ceară necondiționat Crema Földes.

Cărți și reviste.

„Amicul Tinerimei“, revistă pentru tinerimea școlară, anul V numărul 11, a apărut în București, cu cuprins potrivit scopului pe care-l urmărește și cu mai multe ilustrațiuni. Revista apare de două-ori pe lună, sub direcția dlui *I. Moisil.* Abonamentul 5 coroane la an.

*

„Luceafărul“. Nr. 6 a apărut cu următorul sumar: M. Sadoveanu: Faceri de bine. Maria Cunțan: Cântec (poezie) Octavian Goga: Fior (poezie). G. Murnu: Monumente antice din Roma. Câmpul lui Marte. I. U. Soricu: La răspântie (poezie). Z. Bârsan: Noaptea de Sf. Maria. Elena Farago: In prag (poezie). Dr. I. Borcia: „Peste puterile noastre“ de Björnsjerne Björnson. Maria Cunțan: Cântece (poezie). Cronică: „Două culturi“. O poveste. Românii și serbările jubilare ale împăratului. Moravuri. Pentru „Unirea“. Astronomia în literatură. Din Germania. Știri. — Poșta redacției. — Poșta administrației. — Bibliografie. Ilustrațiuni: Vederi din Roma.

Poșta redacției.

Dlui M. F. în Ș. In casurile amintite au să fie estrasele *timbrate.*

Teatru.

Mercuri: *Heddas Freier*, dramă.
Joi: *Waldmeister*, operetă.

Stadiuri de slăbiciune

le vindecă repede Emulsiunea lui SCOTT, fie acelea trupești sau urmări de boale. Emulsiunea lui Scott poate fi privită ca un mijloc de vindecare nutritor, care posede putere extraordinară de efect și totodată este foarte

ușor de mistuit și ticnește

Chiar și cel mai îndărătnic pacient se dedă iute cu „SCOTT“, și chiar celui mai slăbit stomac nu-i causează „Scott“ nici o greutate.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanție al experiențelor lui SCOTT.

4 (276) 5—5

Prețul unei sticle originale C. 2·50.
De cumpărare în toate farmaciile.

Nr. 249/1908. [60] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de al doilea învățător dela școala confesională gr.-or. română din **Arpașul-inferior,** protopresbiteratul Avrigului se escrie prin aceasta pe baza resoluțiunei Preaven. Cons. arhid. din 15 Februarie 1908 Nr. 1731 Scol. concurs cu terminul de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunațe cu acest post sunt: salariul anual de 600 coroane din cassa bisericei, fondul grănițeresc și ajutoriul dela stat, precum și 80 coroane relut pentru cuartir și grădină.

Doritorii de a ocupa acest post de învățător să-și subștearnă cererile concursuali instruite conform legilor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poșta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul sus indicat, având a se presenta în vre o Dumінecă sau sărbătoare la sânta biserică spre ași arăta desteritatea în cântări având a forma un chor cu elevii de școală.

Avrig, 26 Februarie, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conțelegere cu comitetul parohial competent.

Ioan Cândea
protopop.

Publicare de licitațiune.

Pe basa planului și preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu Arhidiecezan Nr. 8609 Epitr. din 11 August 1907 să dă în intreprindere pe calea licitațiunei publice minuendă, zidirea bis. gr.-or. rom. din Săcămas, protopresbiteratul Dobrei.

Licitațiunea se va ținea în edificiul școalei **Duminecă în 29 Martie st. n. ă. c.** la 1 oră p. m. Prețul de strigare e **10,699 cor. 11 fil.** afară de materialul brut peatră, cărămidă, năsip și var pe care-l pune la dispoziția intreprinzătoriului comitetul parohial.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10%.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori care dintre plusoferenți.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile să pot vedea la oficiul parohial din Săcămas.

Săcămas la, 1 Martie 1908 st. n.

Victor I. Sălăgean
paroh gr.-ort. rom.

Nicodim Ardelean
notarul com. par.

Văzut.

Dobra, la 5 Martie 1908.

[54] 3—3 **Ios. Morariu**
protopresb.

P. T.

Mulți dintre cumpărătorii nostrii au dovedit o astfel de negligență în manipularea și retournarea recuisitelor (vaselor) de bere, încât comerciul berii a ajuns în stare critică.

Aceasta împrejurare, precum și aceia, că în timpul din urmă sa urcat și prețul sticlelor și lăzilor de bere cu 30%, ne-a constrâns la aceia, ca se sistăm creditul sticlelor și lăzilor usitat până acum în natură și începând cu prima Aprilie a. c. să computăm și facturăm în prețul berii și prețul acestora, și anume: pentru fiecare sticlă 10 bani și fiecare ladă cu trei (3) coroane; — sticlele și lăzile retournate în stare corespunzătoare, le primim și le calculăm în prețurile amintite ca plătire.

Pre lângă toate acestea însă ne susținem dreptul nețermurit de proprietate a vaselor goale și contra reținerii, sau vinderei acelora vom face pașii necesari cu toată stricteța.

Asemenea am statorit și aceia, cumcă în viitor vindem numai pre lângă platire în numerar (bani gata). Dacă totuș ar trebui să facem escepție cu cineva și i s'ar credita, respectivul e deobligat a acoperii suma creditată cu un cambiu pe termin de cel mult trei luni.

Rugânduvă să binevoiți a lua acest decis la cunoștință, semnăm cu toată stima

Asociațiunea fabricanților și comersanților de bere Transsilvăneni.

[67] 1—3

Nr. 180/908. [55] 3—3

Concurs.

Pentru intregirea postului de paroh din parohia **Rapoltu-mare** tractul Geoagiului prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăștiei în terminul indicat.

Concurenții vor avea a să prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta și eventual a și celebra.

Orăștie, 20 Februarie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domșa
protop. adm

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Aviz!

Cassa din strada Gușteriței Nr. 32 este de vânzare.

Amănunte să dau acolo.

[71] 1—2

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Au sosit sămințe

proaspete pentru legumi și flori și le recomandă cu cele mai ieftine prețuri

Gustav Gürtler jun.
[56] 3—3 Sibiiu
Saggasse 20.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai	
	1 Coupon 7 Coroane 1 Coupon 10 Coroane 1 Coupon 12 Coroane 1 Coupon 15 Coroane 1 Coupon 17 Coroane 1 Coupon 18 Coroane 1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 5—40

Garanție în scris pe trei ani!

In loc de K18·—

Numai K 8·—

Nici odată în viață! nu ți-se va mai da ocasiunea să cumperi cu un bagatel de K 8 în loc de K 16 un perfect orologiu de domni, argint **Gloria** veritabil, Anker-Remontoir, în cutioară tare, bogat gravată, cu coperiș duplu și cu mașinărie fină, zece pietrii scumpe, cu mers exact. Impreună cu lanț și giugiu K 10·—. Acelaș orologiu în aur-electro K 9·— în Meteor-Tulla K 7 90.

Se expediază numai cu ramburs prin casa de export de orolоage

Henric Weiss, Viena XIV|3

Sechshauserstrasse Nr. 5/341.

Scutit contra reclamelor înșelătoare și a imitațiunilor fără nici o valoare de pe la târguri.

(34) 5—6

„Reuniunea de înmormântare" din Săliște.

CONVOCARE.

P. T. membrii ai „Reuniunei de înmormântare din Săliște" prin aceasta sunt poftiți a lua parte la adunarea generală ordinară care se va ținea **Duminecă. în 29 Martie st. n. 1908** la 10 oare a. m. în biserica cea mare din Săliște cu următoriul

Program:

1. Raportul general despre rezultatul anului de gestiune 1907 și propunerile acestuia.
2. Prezentarea bilanțului pro 1907.
3. Prezentarea inventarului pro 1907.
4. Raportul consiliului de inspecțiune și propunerile acestuia.
5. Prezentarea cospectului membrilor repausați și a membrilor noi înscriși în decursul anului 1907.
6. Alegerea a 3 membri în direcțiune și a unui membru în consiliul de inspecțiune, conform §§-lor 20 și 24 din statutele reuniunei.
7. Eventuale propuneri în cadrul statutelor.

Din ședința direcțiunei „Reuniunei de înmormântare" din Săliște, ținută la 11 Martie 1908.

Dr. I. Stroia m. p., președ. **C. Criștiu** m. p., cassar.

[66] 1—1

Bilanț la 31 Decemvrie 1907.

Active.	K f	Pasive.	K f
Cassa în numărar	76·86	Imprumuturi dela cassa de păstrare	6 666·65
Depuneri libel Nr. 2,415 . . .	11,105 70	Taxe de memb. până în 31 Dec. 1907	15,388·—
„ „ „ 3,043 . . .	10,423·95	Fondul gen. de rez. la 31 Dec. 1905	2,710 92
„ „ „ 4,350 . . .	4,728·89	Venitele anului 1906	660·46
		Profit curat pro 1907	909·37
	26,335·40		26,335·40

Profit și Perdere la 31 Dec. 1907.

Debit.	K f	Credit.	K f
Beneficii	250·—	Taxe de înscriere	36·—
Remunerațiuni	151·08	Interese după depuneri	1,298·57
Spese de administrare	36·60	Interese de întârziere	12·48
Profit curat	909·37		
	1,347·05		1,347·05

Săliște, la 31 Decemvrie 1907.

Dr. Ioan Stroia m. p., preș. **Dumitru Chirca** m. p., v.-preș. **Dumitru Lăpădatu** m. p., dir. exec. **Const. Criștiu** m. p., cassar.

Iacob Steflea m. p. **Ioan Popa** m. p. **Ilie Hociotă** m. p. **Oprea Borcia** m. p.,

Subsemnatul consiliu de inspecțiune, am examinat bilanțul prezent și l-am aflat în deplină consonanță cu registrele principale și auxiliare.

Constantin Herția m p. preș. **Ioan Banciu** m. p. **Petru Comșa** m. p.

Nicolae Lupaș m. p. **Nicolae Crutiu** m. p.

Pentru
Dame
indispensabil!
Cel mai bun mijloc de înfrumsețare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută și cu efect miraculos

Feriți-vă de imitațiuni!

delătură deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe față sgrăbunțele și alte necurățenii de piele. Netezește încrețiturile feței, fața o înălbește, împrospătează și întinerește.

Prețul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 cor.

ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1·20 cor. Sapun-Margit 70 bani. Pastă de dinți Margit 1 coroană. Apă pentru față Margit 1 coroana. [200] 5—5

Se expedează prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul: **CLEMENS v. FÖLDES**
farmacist în ARAD.
Se capătă în toate farmaciile.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 1—40

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 27 Sibiiu, Sâmbătă 8/21 Martie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Icoana viitorului.

Sibiiu, 20 Martie n.

Discuţia asupra modificării regulamentului de casă va fi acum în curând terminată în dietă, şi cu regulamentul înăsprit guvernul poate se treacă iute prin dietă orice proiecte de lege. De primejdia obstrucţiei nu va mai avea să se teamă. Va trece deci prin dietă şi noua lege electorală, în textuarea pe care guvernul, cu aprobarea Coroanei, va afla de bine a o presenta parlamentului, fie acum, fie mai târziu, pentrucă nici naţionaliştii, nici eventualii nemulţămiţi din sinul majorităţii nu-i vor mai putea împedeca votarea.

Oricum va fi compusă însă noua lege electorală, o lărgire de drepturi ea trebue se conţină, şi în urma acestei lărgiri de drepturi şi icoana parlamentului viitor ungar trebue să se schimbe. Vor întra în dieta viitoare multe elemente noi, representând aici interese până aci nerepresentate, şi după grupările de interese se vor face şi grupările de partid în dietă.

Cu această icoană a viitorului s'a ocupat acum de curând ziarul maghiar „*Budapesti Hirlap*“, căutând se stabilească faptul, că partidele cari vor întra în dieta ţării, pe basa legii noi electorale, nu vor fi partide de guvernare, adecă partide din cari s'ar putea forma guvernul ţării, ci guvernul va trebui să fie format tot din partidul maghiar. Nu poate să fie în Ungaria guvernamentabil partidul naţionalist, de es., care e duşman al unităţii Ungariei şi care neagă unitatea naţiunei maghiare, şi nu poate fi partid guvernamentabil nici partidul socialiştilor, care stă pe base internaţionale şi pactează cu naţionaliştii. Rămâne deci, ca şi în viitor Maghiarii să dee guvernele, şi prin urmare, legea nouă electorală aşa trebue compusă, ca ei să şi *poată* da totdeauna guvernele!

Acesta e înţelesul articolului, şi temerea e următoarea: „Dacă şi numai o sută douăzeci de deputaţi naţionalişti şi socialişti întră în dietă, — fără a mai socoti pe Croaţi, — cu Saşii împreună remân numai 293 de deputaţi maghiari. Şi după ce 206 deputaţi se cer, pentru a forma majoritatea, oposiţia maghiară nu poate se fie mai mare decât de 87 deputaţi. *Nu e permis se fie mai mare!* Pentrucă dacă e mai mare, atunci majoritate maghiară nu esistă, şi astfel, ori maghiarimea, ori parlamentarismul ajunge în primejdie. Atunci numai doue lucruri sunt posibile, că ori unul, ori altul, dintre partidele maghiare, *se aliază cu fracţiunile contrare naţiunei...*“

Va se zică, ar fi o primejdie, dacă un partid de oposiţie maghiar s'ar alia cu naţionaliştii şi cu socialiştii, ca împreună se formeze o majoritate parlamentară. De ce oare? Noi credem, că tocmai din contră, ar fi o mare binefacere, şi mare mulţămire ar provoca în ţara întreagă, dacă lucrul acesta ar putea să se întâmple cândva! Şi nu înţelegem, de ce să nu fie guvernamentabili naţionaliştii şi socialiştii, dacă numărul lor va fi atât de însemnat în dietă, încât se poată forma, cu o fracţiune, sigur că mai însemnată maghiară, maioritatea parlamentară? Dar despre partidul kossuthist a putut se afirme cineva mai nainte, că e partid guvernamentabil, în urma programului seu de curată negaţiune faţă de Austria şi Viena? Şi totuşi, de doi ani se află la putere, şi votează tot ce cere Viena, întocmai cum vota şi partidul liberal de mai nainte!.. Şi dacă partidul kossuthist a ajuns la putere pe baza unui program de guvernare stabilit din partea Coroanei, — cu anumite puncte impuse spre esecutare, — de ce să nu se poată forma un guvern maghiaro-naţionalist-socialist tot pe calea aceasta? Unde să fie primejdia?

E curios, că în articolul din chestie se pune mare preţ pe sprijinul Saşilor, şi se vorbeşte tot despre „*noi şi Saşii*“, cari vom rămânea pururea împreună, dupăce: „avem interese comune faţă de primejdia valahă!“ ...Noi credem însă, că cei dintâi, cari le vor întoarce Maghiarilor spatele, în cazul, că un guvern maghiaro-naţionalist-socialist ar putea fi chemat la fiinţă, vor fi tocmai amicii lor, Saşii, cărora le este cu neputinţă, după exemplele din trecut, să se simtă bine în altă atmosferă, decât în cea din jurul — *guvernului*, fie acesta kossuthist, naţionalist ori socialist. E doară de provenienţă săsească zicătoarea: „Aşi vrea să văd eu guvernul, pe care să nu-l pot sprijini!“ Socoteala e deci cam greşită. Şi peste tot, icoana viitoriului e zugrăvită în colori nenaturale. Puterea nu o vor putea lua din mâna Maghiarilor, nici naţionaliştii, nici socialiştii, pentrucă faţă de ei nu ne putem închipui, decât un partid compact maghiar, şi pentrucă şi de altcum numărul deputaţilor va fi *urcat*, sigur că nu în favorul naţionalităţilor, ci al Maghiarilor. Orice temere de un guvern *naţionalist-socialist* este deci nemotivată, şi pentru foarte lungă vreme — rămâne eschisă posibilitatea formărei sale.

Din parlament. Marţi a rostit un frumos discurs în contra revizuirii regulamentului de casă dl deputat român *Dr. Iuliu Moniu*, apoi a vorbit disidentul *Molnár Jenő*, în urmă prezidentul a declarat încheiată discuţia generală, dupăce nu mai era anunţat nimeni la cuvânt. Mai au dreptul să vorbească propunătorii de moţiuni, dar nici aceştia toţi, pentrucă prezidentul a constatat, că unele moţiuni sunt provăzute cu subscrieri *româneşti*, de es. *Stefan* Petroviciu, în loc de Petroviciu *István*, deci consideră subscrierea de neesistentă, şi lipsind o subscriere (trebue se fie *douăzeci*) moţiunea nu e în regulă. Bună apucătură!

Semne bune. A mai vorbit un om cuminte în dieta ţării, deputatul maghiar *Molnár Jenő* (disident). Spunânduşi în şedinţa de Marţi cuvântul asupra propunerei de revizuire a regulamentului de casă, a accentuat necesitatea împăcării Maghiarilor cu naţionalităţile. „Noi trebue să ne împăcăm — zicea *Molnár*, — cu tot preţul cu cei din tabăra dlor Brediceanu şi Dr. Vlad, fiindcă e mai uşor să ne împăcăm cu ei, cu cari am trăit şi suferit împreună, şi cari nu ne sunt duşmani, decât cu Austria, care cere dela noi cu mult mai mult decât acest partid (al naţionaliştilor). Trebue deci să ne împăcăm cu orice preţ cu ei... şi înţeleg acest „cu orice preţ“ aşa, ca să nu aducem jertfe mai mari decât ne cere Austria. Impăcarea însă nu se poate face, dacă noi vom urma politica domnilor Markos şi Somogyi, cari nu ştiu decât să strige şi se huiduiască. Nu aşa se pot aplana neînţelegerile dintre noi. *Se alegem o comisiune de 21 membri, cari împreună se studieze chestia aceasta şi se delăture neînţelegerile, cari sunt în detrimentul nostru al tuturora!..*“ Discursul dlui Molnár a fost bine primit din partea deputaţilor naţionalişti.

„Informatorul“. Domnii dela „*S. D. T.*“ s'au supărat pe noi, ceeace dovedeşte că n'au dreptate. Ne spun, că cele scrise sub titlul „*Informatorul*“, în numărul 25 al ziarului nostru, sunt „*neadevăruri tendenţioase*“, dupăce deputatul sas *Meltzer* numai cu privire la *persoana* subinspectorului de şcoale din Sibiiu, *Mirtse*, a dat informaţiune deputatului *Bozoky*, şi dupăce ei, domnii dela „*S. D. T.*“, n-au lăudat pe *Bozoky*. Ce se atinge de prima afirmare, îi întrebăm: Nu oare tocmai în jurul chestiei cu *naţionalitatea* dlui subinspector *Mirtse* s'a învârtit întreaga interpelaţie? Că e *Român*, prin urmare protegează pe Români, pe cari nu-i constrânge se înveţe ungureşte, pe când pe Saşi îi sileşte, şi Saşii şi învaţă şi ştiu, Românii nu ştiu, deci *Mirtse* trebue permutat altundeva, printre Unguri, ca să se — *maghiariseze!* Ce priveşte apoi a doua afirmare, că adecă domnii dela „*S. T. D.*“ n'au lăudat interpelaţia lui *Bozoky*, le cităm cuvintele folosite în numărul din 27 Ianuarie n. curent al ziariului lor: „Celce aşteaptă, după cum e obiceiul la astfel de teme, atacuri grave la adresa naţionalităţilor locuitoare în acest comitat, mai ales, că Bozoky a arătat mai de multeori, că e un cocoş în lupta şovinistă, *se va vedea, în mod curios, înşelat.* Interpelaţia *e ţinută în ton calm, şi se reţine dela orice atac asupra Saşilor...*“ Aşa e, iubite cetitoriule, că acestea nu sunt cuvinte de laudă, aduse unei interpelări, care bâjbăe de neadevăruri la adresa Românilor? Şi totuşi noi spunem, vorbind de laudă, după judecata dlor dela „*S. D. T.*“ „*neadevăruri tendenţioase*“. De altcum lu

---

FOIŞOARĂ.

Jalusie.

— După M. Roda-Roda. —

Bugomil Simici, doctor în medicină, era om fericit, în felul şi temperamentul său, tăcut, închis, necomunicativ. Fericirea şi-o afla în cercul restrâns familiar. Işi iubea nevasta, o frumseţă blondină, cu mare pasiune, până la adorare, dar iarăşi în felul său, fără a o spune şi fără a face, ca muerea să observe adânca sa iubire faţă de ea.

Avea şi doi copilaşi, frumoşi ca îngerii, cari încă nu cunoşteau pe tata lor decât din partea severă, totdeauna mustrătoare, şi totdeauna pedepsitoare.

De câte ori nu'şi zicea doctoriţa: „Nu'şi iubeşte nici copiii proprii“, — uitând cu desăvârşire, că odată l-a aflat plângând cu hohot la patul copilului celui mai mare, când acesta avea difterie, şi el, doctorul, perduse toată speranţa de a-i mai putea fi mântuit băiatul. Dar ca prin minune copilul s'a însănătoşat, şi doctorul a continuat a trăi în felul său.

Bugomil Simici, doctor în medicină, a dus astfel o viaţă fericită, până în momentul, în care a prins colţ în inima sa temerea, că frumoasa sa nevastă nu-i este credincioasă. De unde i-a venit temerea aceasta, nu ştia nici el. Dar i-a venit, şi-l tortura. Fost'a doară privirea schimbată între nevastă-sa Miliţa Simici şi proprietarul de pământ din loc, tinărul Toroni, când acesta a fost mai pe urmă în visită la doctorul? Destul însă, că suspiciunea se încuibase în pieptul său şi-l apăsa şi-l rodea ziua noaptea. Se lupta rău cu sine bietul om. Nu era în stare să-şi învingă temerea de care era cuprins, dar nu era în stare nici să o prindă cu toată tăria pentru a o nimici, pentrucă n'avea de care parte să o prindă. Date pozitive, şi nici măcar indicii sigure nu avea.

Ca valurile mării se luptau sentimentele în interiorul său. Când se afla în odaia sa de lucru, ear nevasta sa trecea pe lângă el pentru a ajunge în altă odaie, şi-l neteza pe cap ori pe bărbie, faţa sa se însenina, şi o voce internă îi şoptea: „Vezi, că nu e adevărat?“ Şi atunci, în momentul acela se simţea ca uşurat de o mare greutate ce-i zăcea pe inimă. Şi ziua întreagă era atunci vesel şi fericit.

Când însă îşi găsea nevasta la fereastră, cufundată în gânduri, şi cu privirea aţântită spre castelul de peste piaţa mare, casa din colţ, locuinţa tinărului Toroni, — patima jalusiei isbucnea cu toată puterea din inima sa.

Odată, când a găsit-o astfel, s'a repezit la ea, şi cu un ton, care inspiră frică şi groază a întrebat-o răstit:

— „La ce te-ai gândit acum?“ Şi prinzându-o cu putere de mână, i-a privit în faţă cu ochi săgetători, ca şi cum din faţa ei şi din privirile ei ar voi să tălmăcească adevărul.

Doctoriţa zimbi şi răspunse: „La nimica!“

— „La nimica nu se poate gândi nimeni!“

— „Apoi de, mă gândeam, că ce să fierb mâne de mâncare.“

Doctorul îi lăsă mâna slobodă, îşi strânse bine dinţii pentru aşi stăpâni mânia, şi trecu în odaia sa de lucru. Simţia însă, că acum îşi ureşte muerea. Ea vrea să-şi bată joc de el. Asta e evident!..

Doctorul începu să-şi spioneze muerea. Când venea dela patul vreunui bolnav, aflător în tratamentul său, întra totdeauna încet pe poartă, şi în vârful degetelor percurgea coridorul, pentruca deodată, pe neaşteptate, să între în odaia nevestei sale. A deschis apoi pe ascuns sertarul dela masa de scris a nevestei sale, pentru a căuta scrisori secrete, dar afară de vre-o cinci scrisori venite dela soacră-sa, de câteva socoteli de pe la prăvălii, apoi bumbac, mătasă, resturi de stofe, etc. n'a aflat nimica. I-a vizitat şi toate buzunarele, dar nici aici n'a aflat nimic din ceea ce căuta. Noaptea, când dormea nevastă-sa mergea tiptil la patul ei şi căuta pe sub perini. Şi dacă se deştepta doctoriţa şi'l întreba că ce face, răspundea, că aşa i-a venit lui *în vis*. Torturi teribile suferea bietul om. Vorbă însă nu făcuse către nevasta sa. Odată apoi i-a venit bine lucrul, ca să-şi descarce năcazul.

— „Toroni ear' a fost aici. Ce a căutat la tine?“ — îi zise el, iarăşi răstit, în ton pătimaş.

— „Te-a căutat pe tine!“

— „Pe mine? Mă ţii tu atât de lovit cu leuca, atât de hăbăuc şi de prost, ca să nu ştiu, că nu pe mine ci pe *tine* te caută dumnealui? Ce să mă caute pe mine? Ce are cu mine? Dar peste tot ce are el să caute în locuinţa mea? Ce? Răspunde!“

— „Ţi-am spus, că te caută pe tine!“

— „Nu-i dau voe să mă caute când nu sunt acasă. Mă înţelegi? Nu-i dau voe. Dacă vrea ceva, ori mă pofteşte, trimită un servitor. Ai auzit? Şi scrişni din dinţi de mânie, doctorul Bugomil Simici.

— „Am auzit, prea am auzit. Dar spunei lui lucrul acesta, nu mie. Şi dacă mai vine la noi dă-l afară. Tu eşti stăpânul casei.“

(Va urma.)

crul acesta l-am spus noi domnilor dela „*S. D. T.*“ şi în numărul 8 al ziarului nostru, şi atunci ei *au tăcut*. Nu cred deci, ca protestarea lor de acuma e cam — *întârziată?*

Preoţimea română ardeleană

în veacul al XVII-lea

de Ion Matei, abs. în teol.

(Fine.)

„Principii calvini au subjugat cu desăvârşire biserica ardeleană, lăsându-i numai o viaţă aparentă“[1]) „Es war in der Tat eine so vollstendige Abhängigkeit und Unterwerfung unter fremde Einflüsse, dass es der ganzen Kraft eines jungen Volkes bedurfte, nicht zu untergehen“.[2])

Dacă biserica în sensul strict al cuvântului era atât de îngenunchiată şi asuprită, împreună cu cârmuitorii ei, ne putem închipui cum era viaţa poporului românesc. Asupra lui apăsa încă de mult jugul greu al iobăgiei. „Stăpânirea calvină se gândise la ţăranii români numai pentru a câştiga sufletele lor pentru reformă, căci şi acesti oameni aveau în întunerecul lor suflete“, dar de o uşurare a traiului lor atât de ticălos nu se sinchisiau. „Românii trăiau fără folos pentru dânşii, o generaţie perind după alta, fără să lase altă urmă decât fiinţa unei alte generaţii de robi. Apăreau şi dispăreau ca buruiana despreţuită, legaţi de pământ, ca şi dânsa“.[3])

Acesta este în liniamente generale tabloul stării bisericii şi poporului românesc în secolul al XVII-lea, tablou trist, posomorât şi plin de durere, menit să deştepte în sufletul nostru amintirea vremilor de prigonire şi apăsare sălbatecă, de încătuşare deplină a întregei noastre vieţi sufleteşti şi materiale. Aceeaşi soarte de umilinţă, de robie şi miserie chinuitoare a avut-o în tot decursul acestui veac şi preoţimea românească. Cele ce urmează vor căuta să dovedească aceasta.

*

Am arătat, că încă în secolul trecut preoţimea din punct de vedere politic, avea să supoarte acelaş regim aspru şi umilitor al iobăgiei, sub care gemea întreaga ţărănime română. Drept urmare a acestei stări, trebue să socotim sărăcia grozavă şi desăvârşita lipsă culturală, care plutia asupra ei.

Această stare de lucruri se menţine cu foarte puţine schimbări şi în secolul al XVII-lea. Acum însă, începe în măsură mai intensivă propaganda calvină, pentru care, principii ardeleni, aflau foarte potrivită preoţimea română. Cu atât mai vârtos, cu cât acesteia i-se punea în vedere, în schimbul serviciilor, favoruri şi privilegii deopotrivă cu cele ale preoţimii naţiunilor la putere. Era şi firesc, ca preoţimea să fie considerată ca factorul cel mai potrivit întru câştigarea ţărănimei pentru învăţăturile calvineşti, fiindcă ea singură sta în fruntea tuturor trebilor obşteşti, ea era povăţuitoarea poporului, în orice timp şi în orice nevoe. Şi în umilinţa şi sărăcia care apăsa asupra ei, fireşte, că s'au aflat preoţi, cari nu se sfiiau să-şi îndemne credincioşii la schimbarea credinţei lor, nădăjduind prin aceasta schimbarea în bine şi a traiului lor, atât de năcăjit şi dureros.

De fapt ne şi întâlnim cu o serie nesfârşită a privilegiilor date de principii calvini, preoţilor români în secolul al XVII, prin cari erau scoşi din starea dejositoare a iobăgiei, scutiţi de diferite sarcini nedemne poziţiei lor şi aşezaţi pe aceeaşi treaptă cu preoţimea celor „trei naţiuni“. Nu este fără interes, cred, să fac amintire de ele, mai ales, că din cuprinsul lor este foarte evidentă starea politică ticăloasă a preoţimei noastre. Dar din aceste decrete iese la iveală totodată şi scopul, pentru care se dădeau, şi care nu era altul decât acela al doctrinelor calvineşti.

Incă în 1600, strălucitul biruitor fără noroc, Mihai-Viteazul, în dieta dela 28 Iulie scuteşte preoţimea română „pe tot locul“ dela iobăgia ce prestează „proştii“.[1]) De acest privilegiu deosebit însă, nu s'a putut bucura mult preoţimea. Căci îndată după înfrângerea lui Mihai-Viteazul, se întorc iarăşi vremile de prigonire şi apăsare cruntă. O dovedeşte aceasta diploma lui Gavriil Báthori din 9 Iunie 1609, în care să descrie în colori foarte triste starea preoţimei. „Văzând nevoia şi dosada tuturor popilor româneşti, că cu mare supărare se împresoară, domnii a se muta nu-i lasă, ci cu obiceiul iobăgesc asemenea cu ceilalţi iobagi şi cu slujbe mişeleşti se asupresc, văzând drept aceeaşi *această răutate neauzită*“, principele le dă voe să se mute, unde le va plăcea „cu toate bunătăţile, feciorii şi muerile sale“, scutindu-i totodată pentru mai mare mărturie a milei crăeşti, de toate robotele şi serviciile ce le făceau domnilor de pământ, afară de darurile obicinuite din vechime.[2]) In decretul din 25 Iunie 1614, Gavriil Bethlen confirmă din nou acest privilegiu, iar prin cel din 18 Septemvrie 1624, scuteşte preoţimea din ţinutul Făgăraşului de decimă pentru fisc.[3]) In 9 Aprilie 1638 Gheorghe Rákoczy I. întăreşte din nou aceste scutinţe, iar George Rákoczy II, prin diploma din 28 Ianuarie 1653 asemenea.[4]) La anul 1659 principele de origine românească, Acaţiu Barcsai, prin decretul dela 15 Martie scuteşte pe preoţi „de toată darea dijmelor şi a nonelor, adecă de dijma grâului, secării, orzului, ovăsului, meiului, lintei, mazărei, bobului, fasolei, cânepei, inului, stupilor, mieilor, mieluşeilor şi altor vite şi marhe“.[5]) Mihail Apaffy confirmă acest decret prin diploma dela 15 Septemvrie 1663, adăugând şi scutirea de decime pentru vin şi cenzul montan.[6]) Prin decretul dela 20 Decemvrie 1673 îi scuteşte din nou de decimele de vin, grâu şi alte producte, ce au să se plătească fiscului, însă numai după productele de pe moşiile aparţinătoare casei parohiale, pe cum şi după oile, porcii şi albinele, cari sunt averea lor, nu însă şi de decimele după domeniile private şi după pământurile săteşti.[7]) Iar în 1676 cu datul de 12 August, acest decret este din nou întărit.[8])

Aceste privilegii date preoţilor româneşti însă nu au fost niciodată respectate de domnii de pământ, ci ei îşi băteau joc după plac de ele. „Ele au durat de Joi până mai apoi“, dupăcum observă foarte nimerit George Bariţ. Şi ca să-şi arete şi mai vădit despreţul şi ura, prin art. III. al dietei dela Sighişoara ţinută în 12 Ianuarie 1680, abroagă toate privilegiile date până aci preoţilor româneşti.[1]) La 1682 însă Apaffy, în contra hotărârii acestei diete, îi scuteşte din nou de decime „ameninţând cu grea pedeapsă pe ceice vor mai îndrăsni a lua pe viitor dijmă dela preoţii români“.[2])

Acestea sunt diplomele date pe seama preoţimei române de principii ardeleni în veacul al XVII-lea, diplome cari urmăriau uşurarea stării ei, dar cari totdeauna au fost nesocotite din partea domnilor de pământ, în chipul cel mai samavolnic.

Am spus însă, că ele au importanţă şi pentru motivul de a fi fost date preoţilor româneşti în scopul lăţirii învăţăturilor calvineşti între credincioşii lor. Iar sub această înfăţişare cunoaşterea preoţilor veacului al XVII-lea e deasemenea interesantă.

Principii ardeleni confirmau pe Metropoliţii români numai pe lângă anumite condiţii de a propaga calvinismul. Şi ca să poată fi câştigat cu deosebire poporul, au permis acestor Vlădici introducerea limbii româneşti în biserică, părăsind slavona neînţeleasă nici chiar de preoţi. In felul acesta credeau, că vor putea aduce pe toţi Românii la calvinism. Dar mai urmăriau şi alt scop prin introducerea limbei româneşti în biserică şi a convertirii lor. Ruperea legăturilor dintre ardeleni şi principatele române, legături, cari au ajutat foarte mult păstrarea neatinsă a credinţei ortodoxe între credincioşii bisericei din Ardeal. Aceasta o arată scrisoarea lui Ciril Lucaris patriarhul cu sentimente calvineşti din Constantinopol, adresată lui Gavriil Bethlen, în care zice că până când nu se vor rupe de tot legăturile de sânge şi de sentimente dintre Românii din Ardeal şi cei din principatele române, tendenţele lui de calvinisare vor fi zadarnice.

Notă. Am publicat lucrarea aceasta, plină de neadevăruri şi greşeli istorice, numai pentruca să se vadă, cum *ereziile* prind teren şi *se lăţesc ca buruiana rea*, chiar şi acolo, unde grădina ar trebui să fie bine grijită şi curăţită. Tinerii nostri cetesc, ori li se recomandă spre cetire, numai opuri *de o anumită direcţie*, din cari apoi fireşte că, nu pot scoate decât învăţături profesate de propoveduitorii acestei direcţii, contrară faptelor şi adevărurilor.

Redacţiunea.

---

[1]) N. Iorga, Die Geschichte des Rum. Volkes vol. II. p. 211.

[2]) Friedrich Teusch, Die Kirchlichen Verhältnisse Siebenbürgens p. 50.

[3]) N. Iorga, Sate şi preoţi p. 90.

[1]) G. Şincai, Cronica vol. II p. 445. Dr. A. Bunea, r. c. p. 67.

[2]) G. Şincai, o. c. vol. II p. 504.

[3]) Dr. A. Bunea, o. c. p. 85.

[4]) G. Şincai, o. c. vol. III p. 92.

[5]) G. Şincai, a. 1660.

[6]) G. Şincai, a. 1663.

[7]) Dr. A. Bunea, o. c. p. 123, idem, Sava Brancovici p. 76.

[8]) G. Şincai, a. 1676, Dr. A. Bunea, Sava Brancovici p. 70.

[1]) Dr. A. Bunea, o. c. p. 123.

[2]) Dr. Il. Puşcariu, Documente pentru limbă şi istorie, vol. I. p. 217.

Din Turda.

Adunarea generală a „Arieşenei.“

In 29 a lunei trecute s'a ţinut în Turda a XXII adunare generală a institutului de credit şi economii „*Arieşana*“ sub prezidiul prezidentului direcţional Dl *Iuliu Bardosy*, inspector r. şcolar în retragere din Sibiiu.

Având foarte mulţi din toate părţile ţărei deosebit interes faţă de această bancă românească, voiesc a descrie pe scurt decurgerea adunării generale.

Prezenţi au fost 21 acţionari, cari reprezentau cu totul 386 acţii. Dl prezident a enunţat adunarea de deschisă, — şi competentă de a aduce în senzul statutelor concluse valide, numind notari ad hoc pe dnii funcţionari ai institutului, Alexandru Gaia şi Jacob Trifu, iar scrutători şi verificători pe acţionarii Ioan Boieriu, Nicolau Rusu şi Mihail Găzdac.

Adunarea a abstat, la propunerea dlui Găzdac, dela cetirea raportului direcţiunii şi a dat direcţiunii şi comitetului de supraveghiare absolutor pe anul de gestiune 1907.

După ce s'au lămurit mai multe nedumeriri ale unui acţionar faţă de creşterea rapidă a fondului de rezervă, care a ajuns la suma însemnată de 96 261·11 fil., adunarea primeşte cu unanimitate propunerea dlui acţionar *Iovian Murăşianu*, ca cuota destinată pentru scopuri culturale şi de binefacere, ce se dase în anii trecuţi, dela 5% să se ridice la 8% ale venitului curat al institutului, ca aşa şcoalele poporale române locale de ambele confesiuni să poată fi în măsură mai mare ajutorate. Pe basa acestui conclus s'au distribuit 1055·04 fil. spre scopuri culturale şi de binefacere.

Urmând reîntregirea direcţiunii, s'au reales iarăşi cu unanimitate de voturi foştii membrii direcţionali, Dr. Iuliu Popescu advocat în Turda, Iuliu C. Vlăduţiu directorul executiv al institutului şi Samuilă Poruţiu, paroh român gr. cat. în Ceanul deşert.

Direcţiunea a împărţit cuota, menită din partea adunărei generale spre scopuri culturale şi de binefacere, în următorul mod: Şcoalei române gr. cat. din Turda, 400 cor., şcoalei române gr.-or. din Turda 200 cor., reuniunei de lectură a femeilor române din Turda, 20 cor., reuniunei meseriaşilor români din Turda 20 cor., reuniunei opidane a pompierilor din Turda 15 cor., mesei universitarilor români din Cluj 30 cor., reuniunei învăţătorilor români din archidiecesa gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş în Blaj 40 cor., tractului protopopesc gr.-cat. al Iudolului, pentru provederea elevilor mizeri din şcoalele poporale cu manuale de şcoală 60 cor., despărţământului Turda al „Asociaţiunii pentru cultura poporului român“ 30 cor., fondului „Iuliu Bardosy“ gr. cat din Turda veche 30 cor. Institutului surdo-muţilor din Cluj 10 cor. Reuniunei regnicolare pentru ajutorarea alienaţilor însănătoşaţi din Sibiiu 5 cor., iar la dispoziţiunea direcţiunei 10·45 fil.

Arieşanul.

NOUTĂŢI.

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a primit donaţiuni, pe sama şcoalei industriale, dela Inalt Preasfinţia Sa Arhiep. şi Metropolitul *Ioan Meţianu* K 200·—, dela dl *Alexandru Lebu* K 100·—, dela dl *Dr. Nicolau Poynar* K 10·— şi dela institutul Oraviciana K 50·—; iar dl *Iosif St. Şuluţu* s'a înscris membru pe viaţă al reuniunii.

*

† Vasile Păun, profesor de limba română şi fost director la liceul Lazar din Bucureşti, ziarist cu bună reputaţiune şi fost instructor de limba română al moştenitorului de tron din România, Principele Ferdinand, a decedat în Bucureşti, în etate de 56 ani. I-s'a făcut o înmormântare corăspunzătoare vredniciilor şi activităţii sale. Odihnească în pace!

*

La Seghedin. Domnul G. *Stoica*, redactorul ziarului „*Lupta*“, care judecat la un an şi jumătate temniţă de stat a fost imediat arestat, va fi internat zilele acestea în temniţa de stat din Seghedin, după ce apelaţia sa în contra arestării a fost respinsă din partea tablei regeşti, iar recursul de nulitatea către Curie a fost revocat din partea sa, dupăce şi de altcum nu folosea nimic.

*

Sfinţirea de steag a „Reuniunei a 2-a de înmormântare din Deva“ filia Alba-Iulia şi adunarea generală a filiei acestei reuniuni se va ţinea la 12/25 Martie 1908, Mercuri după ameazi la 3 ore, în şcoala gr. or. română din Alba-Iulia.

*

La „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“ au fost primiţi următorii membrii ordinari: George Hotoiu, econ., Vasile Bunea, epitrop, George Breszu, învăţător şi Nicolae Apolzan, comersant, toţi din Câlnic, Antonie Teşia, ec. Nr. 151 din Aciliu şi Iosif Stoica, învăţător în Sebeşul inferior.

*

Epistole de ale lui Michel Angelo, în număr de 68, adresate pictorului Vasari, au fost găsite în archiva familiei contelui *Rasponi-Spinelli* din Florenţa. Se aşteaptă cu multă nerăbdare publicarea lor.

*

Seratele meseriaşilor nostri. Joi în 27 Febr. n. c. „Reuniunea meseriaşilor nostri din Sibiiu“ a ţinut a 2 a şedinţă literară din a. c. Prezidentul Tordăşianu, mânecând dela faptul îmbucurător, că între membrii Reuniunei în ultimii 10 ani s'au încheiat peste 30 căsătorii, vorbeşte despre rolul familiar ce Reuniunea îl îndeplineşte pentru marele număr al măestrilor, calfelor şi ucenicilor din Sibiiu. Dl Aurel Cosciuc, conducătorul şcoalei economice consistoriale, cu considerare la numărul mare al femeilor participante (ţărance, soţii de meseriaşi, şcolăriţe) a ţinut o frumoasă conferenţă despre cultura legumelor, şi îndeosebi a sparangelului. Dna prof. Eugenia Tordăşianu a cetit frumoasa scrisoare de mulţămită a Reginei Elisabeta, pentru darurile făcute de orbi, de militari, de lucrătoare, lucrători şi de funcţionarii inferiori, aşezământului „Vatra luminoasă“. Mai mulţi meseriaşi au cântat, au declamat, etc. A făcut bună impresie presenţa la şedinţă a doamnei Iulia Dancăş, cond. şcoalei de menaj, şi a părintelui I. Şerbu din Poiana. Proxima şedinţă va fi Joi în 26 Martie n. c., când dnul Cosciuc va vorbi despre cultura altor plante.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, au mai daruit: Constantin Tipuriţă, înv în Vale, în amintirea soţiei sale Măriuţa n. Stănilă 1 cor., iar din prilegiul unei întruniri agricole, improvizate, ţinută la 8 Martie n. c. în Cristian, în scopul constituirei însoţirei de credit săteşti sistem „Raiffeisen“ de acolo au dăruit: dna Alexandrina Popa n. Nicolescu, preoteasă 1 cor., Ioan Bobletec, absolvent în teol. 60 fil., George Modran, paroh 1 cor., Coman Baca, paroh 40 fil., Ioan Neagu, înv. 50 fil., toţi din Poplaca. Candid Muşlea, înv. (Cristian) 60 fil., Victor şi Eugenia Tordăşianu şi dna Calina Dimitrievici n. Iovescu (Buzău), fiecare câte 10 fil.

*

Reformele agrare. La „Reuniunea economică regnicolară maghiară“ de sub prezidenţia grofului Betlen Miklós a ţinut zilele aceste Barabás Endre o conferenţă despre reformele agrare din România. In firul acelei conferenţe constată, ce nu se poate dovedi, că anume, agitaţiile noastre şi intensitatea lor ar sta în legătură — cu relaţiile economice din ţară.

*

Osândită la moarte. Din Zagreb se anunţă, că tribunalul regesc din Petrinia a osândit la moarte pe o femee de 70 de ani, care a omorât pe ginerele ei.

*

In Şpania, Portugalia şi Rusia, aceste trei neliniştite ţări, într'una ţine tulburarea, fiindcă într'una ţine şi nemulţămirea. In Rusia se fac zilnic atentate, perchiziţii şi arestări. Incep a se răscula şi ţăranii. In Şpania, Barcelona e focarul, unde sboară bombele, câştigând oraşului numele de „oraşul bombelor“. In Portugalia, în Lisabona, se anunţă apoi iarăşi nouă nelinişti.

*

Grozăviile foametei din Siberia. In Siberia bântue o foamete grozavă. Se spune, că băeţii mâncă cadavrele părinţilor şi se întâmplă şi alte grozăvenii. Foametea e urmarea unei pustiiri a renilor, în urma unei boli.

*

Demonstraţiile socialiştilor. După cum se anunţă din Pesta, au luat parte la convoiul de demonstraţie aproape la 70 de mii de socialişti; s'au întâmplat şi încăerări între poliţie, jandarmerie, studenţime şi mulţime. Asemenea impunătoare a fost demonstraţia de 15 Martie a socialiştilor aradani.

*

Dramă în familia regală a Spaniei. Infantele Alfonso Bourbon a intentat proces de divorţ contra fostei sale neveste, arhiducesa Tomase. Infantele a cerut despărţenia sub motivul, că arhiducesa a vrut să-l străpungă cu un pumnal înveninat. Comisia trimisă de tribunal a ascultat pe amândoi soţii şi a dispus imediat, ca ducesa să fie internată în o — mânăstire.

*

Femeie cu trei bărbaţi. In Berlin a fost arestată femeia Flieger, în etate de 40 ani, din motivul, că se măritase cu trei bărbaţi, toţi în viaţă. Cu fiecare din ei a avut copii.

*

Câţi Jidani sunt în lume? O foaie americană face statistica poporului jidovesc răspândit în lumea întreagă şi ajunge la următorul resultat: Poporul jidovesc în întregime e de 11 milioane de oameni. Dintre acestia 8 milioane sunt în Europa. După ţări se împart astfel: In Rusia 5, în monarhia noastră 2 milioane, în Germania 600.000, în Balcani 400.000, în Belgia şi Olanda 100.000, în Francia 80.000 şi în Italia 40.000 de Jidovi. Dintre oraşe apoi New Yorkul e primul, care are mai mulţi locuitori jidani în număr de 700.000. Al doilea oraş — e *Pesta*.

*

Ştiri mărunte. Se întăreşte vestea, că în România domneşte pretutindeni linişte perfectă. — Mânăstirea patriarhistă, Kalipetra, din vilaietul Salonicului, a fost atacată de Bulgari, cari au omorît pe egumenul mânăstirii şi pe câţiva călugări. — După cercetările mai nouă, Vezuvul scade după fiecare erupţiune cu cam 100 de metri. — După nişte statistice, România e cea mai productivă ţară din lume în privinţa populaţiunei. — Se zvoneşte, că împăratul Wilhelm al Germaniei va cerceta şi oraşele mai însemnate a le ţărmului dalmatin.

ECONOMIE.

Poveţe cu privire la manuarea şi plantarea pomilor altoiţi şi a pădureţilor.

Venind primăvara se apropie şi timpul când bunul econom îşi procură şi plentează, sau pomi altoiţi formaţi gata, sau numai pădureţi, pentru a-şi face şcoală de pomi ca să-şi crească însuşi altoii de lipsă.

Pentruca plantaţiunea să ne fie folositoare nu e de ajuns, să procurăm pomii dela cutare firmă mare, dar e de lipsă să observăm la sosirea pachetului, la despachetare, la îngrijirea altoilor sau pădureţilor până la plantare şi la plantare însăşi următoarele regule:

Indată ce suntem încunoştiinţaţi, că ne-a sosit la staţie pachetul cu pomi sau cu pădureţi: *numai decât să mergem după el şi să-l transportăm acasă* şi să nu-l lăsăm cu zilele în staţie, de oarece atât frigul, cât şi seceta (căldura) sunt stricăcioase rădăcinilor.

Dacă am observa, că pachetul e îngheţat, atunci să-l punem în un loc scutit de frig, dar nu călduros; aşadar într'o cămară sau pivniţă şi să-l lăsăm acolo să se desgheţe. După 4—5 zile putem să desfacem pachetul şi până la plantare îngropăm pomii sau pădureţii în pământ.

Dacă primăvara desfăcând pachetul, aflăm că coaja altoilor sau a pădureţilor e vestejită, sbârcită, în casul acesta să tăiem capetele rădăcinilor mai groase şi punem altoii sau pădureţii într'o cadă cu apă pentru 1—2 zile, prin ce îşi trag de nou apă şi să delătură creţele (sbârciturile) coajei. Altoii încâtva vestejiţi se mai pot pune în lungime în un şanţ unde acoperindu-i cu pământ, îi udăm. După 3—4 zile îi scoatem din şanţ şi sau îi plantăm îndată, sau dacă nu-i putem planta îi îngropăm aşa, încât rădăcinile şi 16—20 cm. din trunchiu să ajungă în pământ.

Lucrul de căpetenie la plantarea pomilor e, ca groapa să fie destul de mare. Groapa să fie 70—80 centm. adâncă şi 100—120 cm. largă. Groapa să se sape totdeauna cu vre-o câteva săptămâni înainte de plantare, dacă plantăm toamna, groapa se va face în luna August, sau Septemvrie, dacă plantăm numai primăvara, atunci groapa se face toamna sau în decursul iernii.

Când săpăm groapa, pământul cel bun de deasupra îl punem la dreapta, iar cel de desubt, care e mai slab, îl aruncăm la stânga gropii. Dacă am săpat groapa: o umplem 2/3 părţi cu pământ bun care a fost deasupra şi îl adunăm la mijloc făcând un muşuroiu (dâlmă), aceasta e de lipsă ca pământul să se aşeze până la şi înainte de plantare, iar nu după plantare.

Inainte de a planta batem parul la distanţă de o palmă dela mijlocul groapei, după aceea tocmim muşunoiul şi plantăm pomul.

Pentru plantat pregătim pomul în modul următor:

Cu un cuţit bine ascuţit sau cu foarfeci bune tăiem din rădăcini atâta cât e neapărat de lipsă, ca să nu fim împedecaţi la aşezarea lor şi la plantare, rădăcinile stricate se taie de tot, iar cele vătămate deasupra vătămăturii. Tăetura să fie totdeauna cătră pământ pentru a se vindeca mai uşor. După aceea aşezăm pomii 2—3 ore cu rădăcina în un vas cu ciuruială făcută din lut (pământ galbin), balegă de vită şi apă. Pentru plantare luăm pomul din ciuruiala aceasta.

La plantare aşezăm pomul lângă par pe muşuroiul din mijlocul groapei, având grije să nu-l punem mai adânc decât a stat în şcoala de pomi, fără mai bine ceva mai sus, căci cu pământul se mai aşează. Până unde a stat în pământ în şcoală se cunoaşte după coloarea coajei. Rădăcinile le aşezăm cu grije pe muşuroiu şi apoi cu mâna punem pământ bun şi fin pe rădăcini şi între ele, îndesând bine pământul cu mâna, ca să nu rămână spaţiuri goale. Dacă am acoperit rădăcinile cu cel puţin 5 cm. pământ, atunci putem îndesa pământul, călcându-l cu piciorul începând dela marginea groapei şi mergând spre mijloc. Peste pământul acesta putem pune un strat de gunoiu de 10 cm. grosime, care nu numai că îmbunătăţeşte pământul şi ofere (dă) diferite materii de nutremânt pomului, dar totodată îl apără şi contra pericolului de a se usca, conservând umezeala. Dacă plantaţia se face primăvara îl udăm după aceasta cu 3—4 căni (cofe) de apă şi apoi umplem groapa de tot cu pământul care ar mai fi lângă groapă, făcând în jurul pomului o albie din pământ.

Terminând plantarea legăm pomul de parul bătut mai înainte. Parul să ajungă numai până sub coroană, iar vârful parului să rotunzeşte pentru a nu vătăma pomul. Pentru legat putem întrebuinţa pae sau nuiele de răchită (salcă). Pomul se leagă sub coroană şi la mijloc, legătura să aibă forma unui ∞ culcat, adecă să fie trasă şi între pom şi par ca să nu să frece unul de altul. Legătura să nu fie prea strânsă, ca pomul să se poată aşeza cu pământul.

Pomii plantaţi să tae şi anume la meri şi peri, mlădiţa să rămână de 70—80 cm. de lungă, la vişini, cireşi, caise, perseci rămân 5—6 ochiuri, la pruni ceva mai mult.

Nucii nu se taie.

Dacă plantarea pomilor s'a făcut toamna, atunci se taie numai în primăvara următoare.

In cas de secetă pomii trebuesc udaţi. E bine să acoperim albia făcută în jurul lor cu un gunoiu păios pentru a conserva (păstra) umezeala din pământ.

Pădureţii se plantează primăvara în şcoala de altoit. Pentru şcoala de altoit să se aleagă un loc plan (oblu) şi deschis unde umblarea aierului nu e împedecată de ziduri, pomi etc. Pământul se rigolează (desfundă, întoarce) toamna sau iarna la 60 cm. adâncime. Primăvara plantăm pădureţii luând distanţa rândurilor de 80 cm., iar în rând 40—50 cm. Pădureţii din rândul al doilea se cază la mijlocul pădureţilor din rândul întâiu, cei din rândul al treilea iar în direcţia celor din rândul întâiu. Prin împărţirea aceasta, razele soarelui pot străbate şi aerul, căldura pot circula mai uşor.

Pădureţii pentru plantare îi pregătim în modul următor: Rădăcinile vătămate sau stricate le depărtăm, rădăcina principală o scurtăm pe jumătate din lungime, celelalte numai puţin, mlădiţele de pe pădureţi le curăţim până la 30 cm. înălţime, ce e mai sus se scurtează, asemenea şi pădureţul se scurtează la 40 cm. lungime. După aceasta aşezăm rădăcinile pădureţilor în ciuruiala făcută din lut, balegă de vită şi apă şi din aceasta îi plantăm, udându-i bine cu apă.

Pentruca pădureţii să fie puşi în rând e bine a se folosi o sfoară împărţită şi lângă aceasta să aşezăm pădureţii în groapă.

Ingrijirea mai departe a pădureţilor constă în aceea, ca pământul să fie curăţit de buruieni şi în cas de secetă, dacă e posibil, îi udăm.

Pădureţii se altoesc în luna Iulie-August prin oculare.

Sibiiu, 3 Martie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa,
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Unelte economice.

Vestim pe economii nostri, că comitetul nostru central pune la dispoziţie spre folosire, pe lângă purtarea cheltuelilor de transport, plugul sistem Sack şi grapa de fânaţe (muşchi).

Uneltele se dau cu preferinţă membrilor Reuniunei, locuitori în comunele, unde asemenea unelte nu s'au folosit până acum, şi se iau în primire dela subscrisul secretar. Aceste unelte la dorinţă se pot cumpăra dela Reuniune cu preţ convenabil.

Sibiiu, 17 Martie n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.“

Pant. Lucuţa
prez.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Cărţi şi reviste.

In editura W. Krafft din Sibiiu au apărut următoarele broşuri, ca formând parte din biblioteca poporală a „*Tribunei*“: *Balade poporale*, adunate de Petru Crina Domaschin, econom. *Cine sapă groapă altuia, însuşi cade în ea*, piesă teatrală în 3 acte, pentru ajunul Crăciunului, compusă de *Maria Drăgan*, învăţătoare. *Şi ne eartă nouă păcatele noastre, precum şi noi ertăm greşiţilor nostri*. Piesă teatrală în trei acte. Compusă pentru ajunul Crăciunului, de *Maria Drăgan*, învăţătoare în Colnic. A mai apărut apoi *Inimioara*, adecă floarea poesiei naţionale, din cei mai buni scriitori români, pentru usul tinerimii române. Ediţie nouă îndreptată.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea producţiunei cor-teatrale împreunată cu joc, aranjată de tinerimea română din Bârghiş sau făcut următoarele suprasolviri: Ilie Terchilă, par. 2 coroane. Demetriu Duca, notar, 1 cor. 20 fil. Ambr. Stoicovici, dir. şcol., Iosif Neuman, comerc., Ioan Bottos, notar, Simion Vecerzan, proprietar şi Nic. Costea, propr. câte 1 coroane. Ioan Şerban, propr., 70 fileri. Ioan Borcea, învăţător, Ioan Costea, propr., G. Murĕşan, propr., I. Prişca, propr., Z. Roman, propr., I. Briazu, propr., N. Moldovan, propr. câte 40 fileri. Tuturor acestora mă simt plăcut îndemnat a le aduce şi pe calea aceasta mulţămită.

E. Terchilă,
paroh.

*

Subscrisul îmi ţin de plăcută datorinţă a aduce în numele bisericei mele din Geoagiul de sus şi pe aceasta cale cea mai adânc simţită mulţămită următorilor buni credincioşi ai mei, pentru dăruirile făcute bisericei mele şi anume: Dlui Victor Ciora, învăţător şi soţia sa Susana n. Bologa, pentru un ornat întreg de vestminte preoţeşti, în valoare de 120 cor.; lui Simeon Tătar cu soţia sa Lina şi Şofron Mic cu soţia sa Maria, pentru un ornat complet de vestminte preoţeşti în valoare de 110 cor. şi în fine lui George Moisă, Grigorie Tecşa, Ioan Repede l. Gligor, cu soţiile lor, apoi Neda Bolog, Dochia Bobăilă şi Maria Pop pentru un ornat complet iarăşi vestminte preoţeşti în valoare de 120 cor.

Tot aşa aduc mulţămită şi credincioşilor mei duşi în America de nord, cari la îndemnul tovarăşilor lor Ilarie Sabău şi Ion Albu au dăruit, pentru a să cumpăra un chivot pe prestol, suma de 160 cor.

Pe toţi aceşti buni creştini ortodocşi păzeşte-i Doamne în pace, întregi, cinstiţi, sănătoşi, întru zile îndelungate! Inmulţeşte, părinte sfinte, viaţa binefăcătorilor casei tale întru bunătăţi pe pământ, iar în lumea sufletelor numără-i cu cei dintâi bineplăcuţi ai tăi.

Geoagiul de sus, 28 Februarie 1908.

Georgiu Albu,
par. gr.-ort.

*

Producţiunea teatrală aranjată de tinerimea adultă română din *Calbor* din incidentul trecerii la penziune a Dlui învăţ. *M. Brumbea*, a avut următorii P. Onoraţi suprasolvitori:

Ioan Titieni, cand. de adv. în Cincul-mare 5 cor., Vasilie Debu, paroh, Cincşor 3 cor., Anuţa Sorin Bozdog şi Ioan Bozdog câte 2 cor., ambii din Poiana, Ioachim Părău, paroh, Agnita, 1 cor. 20 fil., Anuţa Savu, preoteasă, Veseud, 1 cor., Ioan Aldea, paroh, Calbor, 1 cor. 20 fil., Ludovica Bunea, 1 cor. 50 fil., Vartolomeiu Radu, Simforia Radu, Maria Varga şi Eugenia Radu, câte 1 cor., toţi din Agnita, Simion Vecerzan, propr. Coveş şi Ioan Cherstea, primar Calbor, câte 1 cor., N. Bologa, înv. 50 fil. şi N. Vuja, înv. 40 fil. ambii din Boholţ, Moise Neagoe, epitrop şi Moise Brumbea, înv. penz. câte 4 cor., ambii din Calbor.

Dumnezeu să plătească osteneala tuturor acelora, cari conziderându-ne au luat parte la producţiunea unor elevi recunoscători; iar celor cari prelângă că ne-au onorat cu presenţa, ne-au sporit şi vistieria, să le răsplătească — de unde nici nu gândesc — cheltuiala.

Calbor, la 10 Martie 1908.

Ioan Paicu
înv., prez. com. aranj.

Teatru.

Sâmbătă, beneficiul tenoristului *Seemann*: *Im Brunnen*, operă comică într'un act, şi *Die schöne Galathea*, operetă într'un act.

Putere nouă

aduce Emulsiunea lui SCOTT, când toate celelalte mijloace rămân fără efect. Este periculos a experimenta cu mijloace dubioase, când sănătatea este în joc şi este vorba de

stadiuri de slăbiciune

precum le găsim la **reconvalescenţi**, sau în urma lipsei de sânge, boalelor de plumâni sau escedărei în lucru. Cine e cuminte, acela foloseşte fără întârziere acel mijloc, care în nenumărate cazuri de slăbiciuni de orice fel, fără escepţie, s'a dovedit de efectuos şi sigur şi acest mijloc se numeşte Emulsiunea lui SCOTT. 5 (276) 5—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50

De cumpărare în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

P. T.

Mulţi dintre cumpărătorii nostrii au dovedit o astfel de negligenţă în manipularea şi retournarea recuisitelor (vaselor) de bere, încât comerciul berii a ajuns în stare critică.

Aceasta împrejurare, precum şi aceia, că în timpul din urmă sa urcat şi preţul sticlelor şi lăzilor de bere cu 30%, ne-a constrâns la aceia, ca se sistăm creditul sticlelor şi lăzilor usitat pănă acum în natură şi începând cu prima Aprilie a. c. să computăm şi facturăm în preţul berii şi preţul acestora, şi anume: pentru fiecare sticlă 10 bani şi fiecare ladă cu trei (3) coroane; — sticlele şi lăzile retournate în stare corespunzătoare, le primim şi le calculăm în preţurile amintite ca plătire.

Pre lângă toate acestea însă ne susţinem dreptul neţermurit de proprietate a vaselor goale şi contra reţinerii, sau vinderei acelora vom face paşii necesari cu toată stricteţa.

Asemenea am statorit şi aceia, cumcă în viitor vindem numai pre lângă plătire în numerar (bani gata). Dacă totuş ar trebui să facem esceptie cu cineva şi i s'ar credita, respectivul e deobligat a acoperii suma creditată cu un cambiu pe termin de cel mult trei luni.

Rugânduvă să binevoiţi a lua acest decis la cunoştinţă, semnăm cu toată stima

Asociaţiunea fabricanţilor şi comersanţilor de bere Transsilvăneni.

[67] 2—3

Nr. 544/908. [65] 2—3

Publicaţiune.

Comuna **Streza-Cârţişoara** dă în arândă casa de crâşmă comunală, care este împreunată cu licenţă de crâşmă şi boltă cu 5 odăi şi pivniţă precum şi curtea cu grajd, pe durata de 3 ani şi 5 luni, respective pănă la finna anului 1911 cu preţul strigării de **600 cor**. dela cari sunt a se depune 10% vadium.

Licitaţiunea se va ţinea în **9 Aprilie 1908** la 9 oare a. m. în cancelaria notarială.

Condiţiunile de licitare se pot vedea ori când în cancelaria oficiului primpretorial din Arpaşul-inferior şi în cancelaria notarială din Streza-Cârţişoara.

Streza-Cârţişoara, în 13 Martie 1908.

Poparad Damaszkin notar. **George Banciu** primar.

◆

Aviz!

Cassa din strada Guşteriţei Nr. 32 este de vânzare.

Amănunte să dau acolo.

[71] 2—2

◆

Vânzare de casă.

Cassa din Str. Măcelarilor Nrii 7 şi 9 se vinde din mână liberă. Deslușiri mai de aproape la proprietar în

Strada Ernei Nr. 11
parterre.

[58] 3—3

Sz. 648/1908. [72] 1—3

Faeladási hirdetmény.

Felsőpián község (Szebenvármegye) eladja 1908 évi április hó 25-én d. u. 2 orakor Felsőpián község irodájában nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet igérőnek következő bükkfamennyiséget.

1. A „Magura" nemű havasi erdejének (D. ü. oszt) 188.7 K. holdján találhato mintegy 378.69 **m. ³re** beerült és

2. A „Dealu lungu" nevű havasi erdejének (Dz ü. oszt.) 3531 K. holdján található mint egy 55920 **m.** 3 re becült bükkfát tövön az erdőben.

Kikiáltási ár az egêsz fatőmegre vérve 93789 korona. — Bánatpénz a becsáruak 10% a.

A bánatpénzzel és bélyeggel ellátot zárt irásbelii ajánlatok szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatuak.

Elkésve beadott vagy szabálytalamit kiállitt ajánlatok tekintetbe nem vétetnek.

Utóajánlatok nem fogadttatnak el. Becsáron alul a fa nem adatik el.

Az árverési fe tételek és becslési jegyzék a szászsebesi jár. főszolgabiro és m. kir. erdőgondnokság irodájában a hivatalos órák allatt betekinthetök.

Szászsebes, 1908 március 16.

A jár. főszolgabiró.
Haner.

Mare câştig lateral

pentru privaţi şi agenţi din provincie, cari voesc a se ocupa cu vinderea de losuri pe plătire în rate.

Plăteşte cea mai mare proviziune [68] 1—2

Altalános Bank, societate pe acţii
Budapesta VII. Erzébet körut 37.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc, trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 6—40

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie" cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 43—

Unde se pot procura **reverenzi** croite cu chic şi lucrate bine?

Numai la

IOAN PETRAŞCU

măestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 4—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 18—52

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru **facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţă acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 45—52

Noutate! Noutate!

Spălătorie cu aburi şi institut chemic de curăţit cu maşini electrice în Sibiiu.

Primirea comandelor:

Str. Urezului Nr. 11 şi Färbergasse Nr. 11.

Am onoare a aduce st. public la cunoştinţă, că în decursul lunei trecute mi-am deschis

Spălătoria cu aburi.

Spălătoria cu aburi întocmită cu maşini engleze de prima clasă, corespunzătoare tuturor recerinţelor timpurilor nouă, lifereeză lucru executat fără scădere şi tare eftin, cum în Sibiiu până acum nu s'a executat. Fiecare lucru se liferează la 2 zile.

Fabrica mea chemică de curăţit de asemenea este întocmită cu cele mai moderne maşini, şi am angajat lucrători pricepuţi, de aceea şi pe această cale sunt în stare a corespunde tuturor cerinţelor.

In deosebi mă recomand hotelierilor şi ospătarilor de oare ce fiecare lucru îl liferez repede şi curat în casă.

ALEX. MEIXNER, spălătorie cu aburi şi institut chemic de curăţit, Sibiiu.

[35] 4—10

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 28 Sibiiu, Marţi 11/24 Martie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Ierarhia și Mitropolia

bisericei rom. din Transilvania și Ungaria

de V. Mangra.

Scriind despre viaţa și activitatea Mitropolitului Sava II. Brancovici, am făcut o scurtă reprivire istorică asupra ierarhiei bisericei române, atingând și chestiunea mitropoliei ortodoxe a Transilvaniei, a cărei existenţă istorică Dr. Bunea o tăgădueşte, scoborându-o la simplă episcopie, numindu-l consecuent pe Mitropolitul Sava Brancovici: episcop al Belgradului.

Surprins de aceasta nouă teorie în știinţa istoriei naţionale, mi-am esprimat mirarea zicând: »Inainte de reformaţiune, el (Dr. Bunea) nu admite să fi avut Românii din Transilvania, necum mitropolie, *ci nici măcar o episcopie*, pe cuvânt, că conciliul lateran II. din 1215 a decretat, ca bisericile româneşti de rit grecesc să fie supuse episcopilor latini în a cărora dieceze se aflau... Iar după reformaţiune, cu tendenţe de a fixa drept adevăr istoric, că biserica română din Transilvania înainte de unire era *calvină* sau *calvinizată*, trage cu buretele peste întregul trecut al bisericei ortodoxe române din Transilvania.[1])

Nu mai puţin surprins, poate, și dânsul de această constatare din partea mea, ca și cum ar vrea să-și rectifice scrisele, mă ocăreşte, că aş fi spus »un neadevăr«, zicând: »Indată la început Dl Mangra ne spune un neadevăr. D-Sa a avut în mână cărţile mele: »Vechile Episcopii« și »Ierarchia Românilor« în care am dovedit, că Românii din Ardeal au avut o episcopie îndată după conciliul florentin. Inceputul episcopiei Vadului l-am pus pe timpul lui Ștefan cel Mare (1457—1504), iar al episcopiei Geoagiului pe timpul lui Radu cel Mare (1494—1508), va se zică înainte de reformaţiune. Cu toate acestea, dl Mangra cutează a tipărì negru pe alb: »înainte de reformaţiune, el (Bunea) nu admite să fi avut Românii din Transilvania, necum mitropolie, ci nici măcar o episcopie.« [2])

Le-am avut și le am la mână scrierile citate, pe a căror bază am făcut constatarea de mai sus, și mă miră curajul, cu care Dr. Bunea mă apostrofează tipărind negru pe alb, că, spun »*neadevăr*«. Căci lucrul să are tocmai invers. Dr. Bunea adecă, nici n'a încercat să dovedească, că pe timpul lui Ștefan cel Mare și Radu cel Mare, Românii din Ardeal ar fi avut episcopie, ci vrea să arate contrariul, că n'au avut absolut nici o episcopie. Să-i citez propriile cuvinte: »*Cel dintâi episcop în mănăstirea și episcopia Vadului ar fi Larion sau Ilarion pe la 1523*«, [3]) afirmând cu certitudine, că numai de pe timpul lui Rareş, adecă »*dela 1527 a existat episcopie românească în Vad*«.[4]) Asemenea și începutul episcopiei Geoagiului îl pune »pe timpul, când pârcălabii domnilor români stăpâneau castelul Stremţului, între 1508—1522, precis la anul 1522, dela care începe şirul episcopilor.[1])

Acestea ar fi dar celea mai vechi episcopii româneşti recunoscute ca existente de Dr. Bunea, nu »îndată după conciliul florentin« și nici mai apoi, pe timpul lui Ștefan cel Mare (1457—1504) și Radu cel Mare (1494—1508), ci tocmai după timpul acestor Voivozi. Căci după părerea sa, după conciliul dela Florenţa (1439) Românii n'au avut decât nişte episcopi voiajeri, «veniţi pe furiş», în Transilvania.[2])

«*Aşa numita Mitropolie* a Belgradului, o spune clar, *n'a ezistat* înainte de anul 1599, iar *înainte de anul 1556 n'a existat nici măcar o episcopie*, care să se fi estins peste tot teritorul locuit de Români. *Cea dintâi episcopie a tuturor Românilor din Ardeal nici n'a fost ortodoxă în însemnarea de astăzi, ci în însemnarea de pe timpul dominaţiunei calvine, adecă calvinească.*[3])

Judece acum cetitorul nepreocupat, dacă nu aveam dreptate să împut Dlui Bunea, că în scrierile sale, înainte de reformaţiune nu admite să fi avut Românii din Transilvania măcar o episcopie, punând începutul și a celor mai vechi episcopii recunoscute de dânsul, a Vadului și Geoagiului, deodată cu reformaţiunea, în deceniul al treilea al secolului 16, și susţinând negru pe alb, că *cea dintâi episcopie a Românilor din Ardeal a fost calvinească*, nu ortodoxă orientală, făcându-i calvini pe toţi Românii din Transilvania.

Inţeleg deci supărarea pentru păcatul ce a săvârşit împotriva tradiţiunei bisericei române și a adevărului istoric, căci a tăgădui ezistenţa și continuitatea ierarhiei bisericeşti, dela introducerea creştinizmului, la Românii din cuprinsul Daciei Traiane, însamnă a tăgăduì continuitatea existenţei lor în ţările ce locuiesc, pentrucă, scrie Plutarch: «poţi găsì cetăţi neîntărite cu ziduri, fără ştiinţă de carte, fără regi, fără monedă, dar popor fără temple, fără preoţi și sacrificii nu vei găsì».[4]) Poporul român, dacă a perzistat în Dacia și după încetarea dominaţiunei romane, el *numai ca societate religioasă, în biserica creştină, şi-a putut continua și conzerva existinţa sa.*

I.

Inceputul și existenţa ierarhiei bisericești la Români, până în secolul al XIV-lea.

Scriitorul bisericesc Tertulian, pe la finea secolului al doilea, mărturiseşte: «S'au supus credinţei lui Christos, Dumnezeului celui adevărat, diversele popoare ale Getulilor, ale Maurilor, ale Ispanilor și ale Galilor, locurile Britanilor cele neajunse de Romani, naţiunile Sarmaţilor, *Dacilor*, Germanilor, și ale Sciţilor,[5]) etc. Bingham admite, că vechia capitală a Daciei, *Sarmisegetusa*, a fost și scaunul arhiepiscopal, care se enumără între scaunele autocefale.[6]) Creştinizmul s'a întemeiat întâi în centrele culturale ale imperiului roman, și de aici s'a răspândit mai departe. Sarmisegetusa, capitala Daciei, după colonizare devenì centrul culturei și civilizaţiei romane în Dacia, sub a căror influinţă s'a format *creştinizmul român*, dovedit prin terminologia religioasă, păstrată în limba bisericească a poporului român până azi. Biserica creştină însă se organiză în tot imperiul, pe timpul lui Constantin cel Mare, care supunând pe Goţi, favoriză lăţirea creştinizmului între aceşti barbari. La întâiul sinod ecumenic dela Nicea (325) aflăm chiar un Episcop al Gothiei, Teofil, care a subsemnat deciziunile sinodului împreună cu ceialalţi sfinţi părinţi. Acestuia îi urmează ca apostol al creştinizmului între Goţi, Ulfila, născut în Oltenia, care după o arhipăstorie de şepte ani, sub perzecuţiunea lui Atanaric fu silit pe la 355 să părăsască Dacia și cu un număr mare de Goţi creştini să treacă peste Dunăre în Moesia. Creştinii băştinaşi însă legaţi de moşiile lor remaseră în Dacia Traiană, preferind martiriul, dintre cari mai cunoscuţi sunt sf. Sava Gotul și sf. Nichita Romanul.[1])

Invăţatul episcop rus Porfirie Uspenski, după-ce a cercetat mai mulţi ani bibliotecile orientului a publicat în jurnalul rusesc «Ocupaţiunile Academiei spirituale de Kiev» un tratat întitulat: «*Predicatorii în Bulgaria, Moldo-Vlachia și Rusia Ungară,* în care întemeiat pe un document nou, găsit într'una din bibliotecile Orientului, scrie, între celelalte, relativ la viaţa bisericească a Românilor din Dacia, următoarele: «La începutul secolului al IV-lea, când Dacia era ocupată de Goţi, aici era un Episcop cu numele Teofil, care a luat parte la sinodul I-iu ecumenic. Acest episcop avea un discipul, cu numele Nichita, care s'a născut pe timpul împărăţiei lui Constantin cel Mare, dar care a fost educat în ţara barbarilor, numiţi Goţi, de preste râul Dunărea «περαν του Ιστρου ποταμου». El era depărtat de ceialalţi barbari, fiindcă făcea parte din numărul pioşilor «των ευσεβουντων ἠν», dar chiar și cu *neamul*, precum și cu avuţia era diferit de ei. Şi cu toate acestea regele Goţilor, Atanaric, l'a ars în foc pentru credinţa în Christos. . . . . Tot în secolul IV. în Gothia, după episcopul Teofil, a fost Nichita *episcop al Dacilor* și al Besilor, supranumit și *apostolul Daciei ripense* și lăudat de sf. Paulin al Nolei (389) etc.[2])

Despre sf. Nichita și Teofil, *Minologiul* imprimat în Roma se exprimă astfel: »Illud quoque traditur Nicetam Christianis rudimentis imbutum fuisse a Theophilo, episcopo Gotiae, eo nempe qui concilio Niceno interfuit et subscripsit: *Theofilus Gothiae Metropolis*. (Şi aceea se spune, că Nichita a fost adăpat în elementele doctrinei creştine de către Teofil, episcopul Gotiei, adecă acela, care a luat parte la conciliul Nicean și a subscris: Teofil al Mitropoliei Gotiei.) [1]) Tot asemenea vorbeşte și sinaxariul Mineiului românesc la 15 Septemvrie, când biserica noastră serbează amintirea sfântului Nichită: »Acesta (S. Nichita) a fost pe vremea împărăţiei Marelui Constantin născut și crescut în ţara barbarilor celor numiţi Goţi (adecă în Dacia lui Traian), care scriitorilor greceşti le este dincolo de Dunăre, iară nouă, Românilor, dincoace de Dunăre, care ţară pe acele vremuri o stăpâneau Goţii și se chema Goţia«.... etc.

Bolandianii ne spun, că vechea Dacie, unde a trăit și predicat sf. Nichita, a fost o parte a Ungariei, Transilvania și provinciile vecine: »*Dacia vetus partem Ungariae, Transilvaniam*, et vicinas aliquot provincias complectabatur: ubi sub exitum quarti, et initium quinti seculi *floruit S. Nicetas Episcopus*«. [2])

Petru Bod, bazat pe mărturia lui Filostorg, constată, că în ambele Dacii și în Panonia erau biserici renumite în secolul al IV-lea: »Fuisse in *Dacia utraque* ac Pannonia hoc tempore *celebres ecclesias* palam est«. [3]) Pe timpul împăratului Leon cel mare, între anii 457—474, în locurile pe unde se întindeau Daciile, atât a lui Traian, cât și a lui Aurelian, erau aproape 30 de episcopi. [4]) Nici nu se poate presupune, că în Dacia lui Traian, unde s'a întemeiat și înflorit cultura și civilizaţiunea romană, nu ar fi existat biserici creştine, dat fiind faptul, că desfiinţându-se imperiul roman, în locul lui s'a ridicat și întărit pretutindenea biserica creştină. Numărul cel mare al martirilor din ambele Dacii, carí prin predicarea evangeliei au stăruit să înblânzească moravurile barbarilor, este dovadă neîndoioasă despre existenţa bisericei și a ierarhiei Românilor. Căci ar fi nenatural a recunoaşte, forţat de fapte, episcopi și martiri în epoca invaziunilor barbare în Dacia, și apoi a-i însuşi la alte popoară, cari, afară de coloniştii lui Traian, încă nu erau creştine până în secolul al IX-lea, ca la Bulgari, Slavi și Unguri, iar nu Românilor, cari trăeau în aceste locuri. [5])

Iată cum se exprimă, în chestiunea vechimei ierarhiei bisericeşti a Românilor, istoricul Dimitrie Filippid:

«Mai tot poporul Românilor din început a fost credincios dogmei răsăritene a vechei biserici universale, și încă *înainte de invaziunea Ungurilor își aveau preoţii și episcopii lor.* Românii și cei din Banat și cei din Giula și Ardeal, unde aveau stăpânire Ungurii, mai toţi au fost următori dogmei răsăritene și universale«.[6]) Această părere o are și fericitul Petru Maior în privinţa vechimei ierarhiei Românilor, că adecă Românii cei dincoaci de Dunăre, în veacurile cele dintâi ale creştinităţii au avut episcopiile lor, cum şi după aceea, zicând: «Şi aceea este adeverit, că pe la mijlocul sutei a zecea Românii în Ardeal au avut episcop pe Ierotei, pe care principele Gila al Românilor din Ardeal l-a fost adus cu sine din Ţărigrad». [1])

---

[1]) „Mitropolitul Sava II. Brancovici“ pag. 2.

[2]) Dr. Bunea: Mitropolitul Sava Brancovici, pagina 4.

[3]) Vechile Episcopii p. 23.

[4]) ib. pag. 21.

[1]) ib. pag. 34.

[2]) ib. p. 7, 10, 13, 14.

[3]) Dr. Bunea: Vechile Episcopii p. 146.

[4]) Plutarch, contra Colotes. 19.

[5]) Tertulianus contra Judaeos c. VII.

[6]) Bingham, Arig. Eccl. lib. IX. c. IV. §. 15.

[1]) D. Onciul: Teoria lui Roesler. Convorbiri literare 1885 p. 595—6. Constantin Erbiceanu: Ulfila, viaţa și doctrina sa. „Biserica ort. rom.“ Anul XXII. (1898—99.)

[2]) Sinaxarul anului întreg. Manuscript din anul 1249 (grecesc). „Biserica ortodoxă română“. Anul V. (1880—1881.)

[1]) Menologion sive kalendarium Ecclesiae Constantinopolitanae. Romae a. 1788.

[2]) Acta sanctorum Ungariae ex Ioanis Bollandi operibus excerpta. Cassoviae 1744 p. 5.

[3]) P. Bod. Historia Hungarorum acclesiastica. Lugduni Batavorum 1888 p. 30.

[4]) G. Enaceanu: Creştinizmul în Dacii, p. 47.

[5]) C. Erbicean, Biserica ortodoxă română, an. XVII p. 537.

[6]) Filippid: Istoria Românilor (greceşte). „Biserica ort. rom.“ an. XVII (1893—94) p. 540.

Faptul acesta, adeverit prin mărturii bizantine, istoriografii nostri nu l-au apreciat după toată însemnătatea lui, mulţămindu-se a constata numai, că Gila, principele Ardealului, pe la 951 s'a botezat la Constantinopol şi de acolo a adus un episcop pentru ţara sa, cu numele Ieroteiu. [2]) Cedrenus însă relatează astfel faptul:

«Caeterum Turci [3]) non ante finem fecerunt în Romanas ditiones grassandi, quam Bolusudes eorum princeps fidem se amplecti Christianam simulans, *Constantinopolim venit*, baptizatusque ibi a Constantine est exceptus, ab eoque patricii dignitate, et magnis donis ornatus, ditatusque domum rediit. Non multo post Gylas ipse quoque Turicus princeps, eodem se ejusdem rei causa confert: baptizatusque, et eodem quo prior modo tractatus, monachum *secum abduxit* Hierotheum, pietatis fama celebrem, quem Turcíae episcopum Theophylactus patriarcha desígnavit. Isque ut in Turciam venit, multos a barbarica fraude ad Christianam religionem traduxit». Turcii, adică Ungurii, n'au încetat a năvăli asupra ţinuturilor romane, până când Bulusudes, principul lor, făţărindu-se a primi credinţa creştinească n'a venit la Ţărigrad, şi botezându-se acolo, Constantin îi fu naş, dela carele fiind patricius şi cu mari daruri dăruit, şi îmbogăţit se înturnă acasă. Nu mult după aceea Gila, şi el princip turcesc, acolo şi pentru aceeaşi treabă se duce: şi botezându-se şi întru acelaşi chip precum cel dintâi cinstit, pe călugărul Ierotei, ce era vestit de evlavie, pe carele patriarhul Teofilact l-a rânduit Ungariei episcop, îl duse cu sine. Şi acela venind în Ungaria, pe mulţi dela înşelăciunea cea varvaricească i-a întors la credinţa cea creştinească.« [4])

Din acest citat s'ar părea, că Gila a importat din Constantinopol pe episcopul Ierotei pentru Ardeal. Insuşi P. Maior înclină spre părerea aceasta. Dar precum traducerea latinească, aşa şi cea românească a lui Maior, făcută după cea latină, nu redau exact înţelesul textului grecesc al lui Cedrenus. Pasagele referitoare la Gila şi Ierotei în textul original sună astfel:

«*Μετ’ου πολυ δὲ και Γύλας, ἄρχων ὢν καὶ αὐτος και βαπτίζεται, των ἴσων ἀξιωθεις και ἀυτὸς ευεργεσίων και τιμῶν ἀνελάβετο δέ με θέαυτοῦ και τινα μοναχὸν, Ἱερὸθεον τοὔνομα, δόξαν εὐλαβειας ἔχοντα, ἐπισκοπον Τουρκιας παρὰ τοῦ Θεοφυλάκτου χείροτονηθεντα. ὅς εκετσε γενομενος, πολλὺς ἀπὸ τῆς βασιλικης πλάνης εἰς τὸν χριστιανιςμόν ἐπανηγαγεν*». [1]) Iar nu după mult şi Gila, principe fiind şi el al Turcilor, vine în cetatea împărătească şi se botează, învrednicindu-se şi acesta de egale binefaceri şi onoruri. *Şi a luat cu sine pe un oare-care monah Ierotei* cu numele, care avea renume pentru evlavia sa, pentruca să se hirotonească episcop Turcilor de către Teofilact, care de acolo *întorcându-se* a adus la creştinizm pe mulţi alţii dela eroarea barbarică. Cu alte cuvinte: Gila mergând la Constantinopol să se boteze, a luat cu sine pe monahul Ierotei din Ardeal (monachum secum abduxit Hierotheum) pe care patriarhul Teofilact apoi l-a hirotonit episcop, şi ca atare s'a reîntors în patrie. Ierotei era, va să zică, călugăr român din vre-o mănăstire ardelenească, poate chiar din mănăstirea, care se afla în cetatea Morisena (Mureşana) lângă Murăş în Bănat. [2])

In secolul al X-lea şi începutul celui al XI-lea în Banatul-Timişan se găsesc în adevăr două mănăstiri ortodoxe, una cu hramul st-lui Ioan Botezătorul în cetatea Mares (Morisena) unde azi e comuna Cenadul-nemţesc şi alta cu hramul st-lui George pe locul unde e comuna Oroszlámos. Cea dintâi fundată de ducele Banatului Achtum sau Optum, în care se afla şi un episcop ortodox [3]) a doua de Cenadiu, care a dezertat din castrele lui Optum în tabăra regelui Stefan, dela care apoi cetatea Marisena s'a numit Cenad, şi tot ţinutul comitatul Cenadului. In actele st-lui Gerard, episc. Cenadului (1030—1046) se găsesc probe neîndoioase despre esistenţa acestor aşezăminte religioase şi monumente istorice, cari atestă esistenţa ierarhiei bisericei ortodoxe a Românilor. Iată cum se relatează faptele în *viaţa st-lui Gerard*:

«Accepit (princeps Achtum) autem *potestatem a Graecis*, et construxit in praefata urbe Marisena monasterium in honore beati Ioanis Babtiste, constituens in eodem abbatem cum monachis graecis juxta ordinem et ritum ipsorum». Adecă: «Cu binecuvântarea *Episcopilor greci* (ortodoxi) [1]) construise în cetatea (Optum sau Achtum) Mareşiana, un monasteriu închinat st-ului Ioan Botezătorul şi aşezase într'ânsul un egumen cu călugări greci după rânduiala şi ritul lor (grecesc)» ... Şi dupăce autorul espune bătălia dintre Cenad şi Optum, arătând cum Cenad în urma unui vis, în care a văzut un leu, face vot sft-ului martir George, promiţând că-i va zidi o mănăstire, dacă îi va ajuta să învingă pe Optum, adauge: »Post haec veniens Chanadinus ad locum ubi leonem viderat, in honorem beati Georgii martyris monasterium aedificavit. Inde proficiscentes venerunt in urbem Marisenam ubi erant *monahii* graeci, qui divina secundum ritum et consuetudinem suam celebrant, *Episcopus* autem inito consilio cum comite Chanadino eundem Graecum abbatem cum monachis suis transtulit in Oroslános [2]) monasterium vero ipsorum *Episcopo* cum fratribus suis assignavit, qui in eodem habitaverunt, donec monasterium beati Georgii martiris perficeretur«. Apoi, Cenadin plecând la locul unde văzuse leul, a edificat o mănăstire în onoarea sft-lui martir Georgiu..... De aci veniră în cetatea Marisena (Mareşiana) *unde erau călugării greci*, cari celebrau oficiile divine după ritul şi uzanţele lor, iar *Episcopul* înţelegându-se cu comitele Cinad, a strămutat pe egumen cu călugării în Oroszlánoş şi monasteriul l-a dat Episcopului şi călugărilor (fraţilor), cari au şezut acolo până când s'a făcut monasteriul sft-lui Georgiu.[3]) Temeliile (fundamentul) bisericei dela mănăstirea călugărilor greci din Mareşiana s'au găsit în 1868, împreună cu baptisteriul, aşezat patru paşi dela uşa despre apus a bisericei, puţin spre meazăzi.[4])

Românii din ţinutul Orăzii-mari în timpul domniei întâiului Stefan au avut episcopia lor, care se numără între cele 7 episcopii despre cari scrie episcopul de Passau, Piligrin, către Papa Benedict al VII-lea, că au esistat înainte de venirea Ungurilor în Panonia.[5]) Dar, precum în timpul Sftlui Stefan, zice Balugyánszki, episcopul grecesc din Marisena a fost scos de acolo: «Tot astfel s'a întâmplat pe timpul Sftlui Ladislau cu episcopul românesc din Oradea-mare, care s'a aşezat apoi în Beiuş».[6])

Cunoscute sunt încă din secolul al XI-lea două mănăstiri greceşti, una de călugăriţe, întemeiată prin litere fundaţionale greceşti de însuşi Sf. Stefan, întâiul rege ungar şi alta în Visegrad pentru călugări, întemeiată de regele Andrei I. Din o scrisoare a regelui Bela III. din 1177 se ştie, că esista deja pe atunci mănăstirea Hodoş, a cărei moşie se întindea până la hotarul localităţii numite Şega, astăzi un suburbiu al Aradului. Posiţiunea mănăstirei e clar precisată prin scrisoarea regelui Andrei al III-lea din 10 Noemvrie 1293, în care se zice: «terra Hudus-monostora vocata juxta fluvium Marus existens». Iar mănăstirea Hodoş-Bodrog şi astăzi sustă pe ţărmul Murăşului, între Zadorlak şi Fenlac.[1]) Şi au trebuit să fie multe mănăstiri orientale, mai ales în părţile locuite de Români, pentrucă la anul 1204 Papa Inocenţiu III. autoriseazā pe Episcopul latin din Oradea-mare să visiteze mănăstirile greceşti din Ungaria şi se cerceteze, dacă din acestea se poate forma o singură episcopie, după propunerea regelui supusă scaunului Romei.[2]) O mare parte însă din acestea mănăstiri, în urma persecuţiunei sistematice a bisericei ortodoxe s'au desfiinţat ori au fost prefăcute în mănăstiri catolice, precum reese din scrisoarea Papei Onoriu al III-lea, care la 1221 încuviinţă cererea regelui Andrei al II-lea, ca să introducă călugări latini în mănăstirea Vişegradului, iar celor greceşti să le rânduiască obroc până se vor stânge unul câte unul.[3]) Cu toate acestea, precum împărăţiei Romanilor nu i-a succes se desfiinţeze prin persecuţiunile sângeroase biserica creştină, tot aşa nici cruciaţii apuseni prin persecuţiunile pornite pentru stârpirea «ereticilor» şi «schismaticilor» nu au putut să desfiinţeze biserica ortodoxă orientală.

(Va urma).

Semne bune. Cele spuse de noi într'un prim-articol mai recent, le spune şi ziarul „*Tribuna*“, asemenea într'un prim-articol, constatând o îmblânzire a spiritelor maghiare faţă de naţionalităţi, dovadă că principiile profesate de veteranul politician, *Mocsáry*, deşi cu greu şi încet, totuşi prind rădăcină între Maghiari. Aceasta se vede din vorbirile rostite în dietă în zilele din urmă din partea deputaţilor Csepány, baronul Toroczkay şi Benedek Iános. Constată deci colegii din Arad, că Mocsáry a încetat a mai fi şi acuma *corb*

---

[1]) P. Maior, Istoria bisericei Românilor p. 120—124.

[2]) Const. Porphyrog. de adm. imp. c. 40 la Onciul: Originele Principatelor române p. 129.

[3]) Scriitorii bizantini numeau pe Unguri la început Turci şi ţara ungurească Turcia.

[4]) Petru Maior: Istoria bisericei Românilor p. 15.

[1]) Georgius Cedrenus, Anales Basel 1566. p. 524.

[2]) G. Enaceanu: Creştinizmul în Dacia p. 135.

[3]) Katona István: Hist. crit. reg. Hung. I. o. 131. Balugyánszky: Egyházi történetirat, p. 304.

[1]) La Petru Maior: „Cu blagoslovenia Patriarhului dela Ţărigrad“.

[2]) Oroslános între Beba-veche şi Oroszlámos de astăzi.

[3]) Acta S. Gerhardi, Episcopi Chanadiensis, la P. Maior: Istoria bisericei Românilor pagina 156—157. G. Enacean: Creştinismul în Dacia pg. 125.

[4]) Dr. Borovszky: Csanád vármegye története t. I. p. 21.

[5]) Inchofer: Annalium eccl. regni Hung. ad a. 980. Gánáczig: Disertaţio de S. Ladislav p. 71. Balugyánszky. Egyházi történetirat p. 298—488.

[6]) Balugyánszky, ib.

[1]) Dr. Karácsonyi Iános: Délmagyarországi monostorok p. 9, 10. Dr. Karácsonyi însă o socoteşte mănăstire catolică la început, ceeace este cu totul exclus, fiind ea astăzi mănăstire ortodoxă în diecesa Aradului, căci nu este cas, ca ierarhia bisericei romano-catolice să fi îngăduit prefacerea unei mănăstiri catolice în mănăstire ortodoxă-orientală.

[2]) Hurmuzaki: Documente privitoare la Istoria Românilor I. p. 39.

[3]) E. Hurmuzaki: Fragmente din Istoria Românilor I. p. 5.

FOIŞOARĂ.

Jalusie.

— După M. Roda-Roda. —

(Urmare.)

Dar doctorul nu l-a dat afară, de şi ar fi dorit mult să împlinească acest sfat al muerii sale. Nu l-a dat afară, una că era cam fricos domnul doctor Bugomil Simici, alta, pentrucă Toroni era om cu mare vază, era chiar şi deputat la dietă, om binevăzut la guvern, care în fiecare moment putea să exopereze transferarea doctorului într'o localititate, în care apoi să-şi dorească moartea de urât, şi a treia, pentrucă dacă-l dă afară. ştie toată lumea că pentru ce l-a dat afară. Nu i rămânea deci alta de făcut, decât să spioneze mai departe. Se punea seara, când venea acasă, pe sub fereşti, şi asculta, ori se uita în odaia nevestei prin gaura cheii dela uşe. Spiona, controla şi se supăra, că nu dă încă de nici o dovadă, pentrucă convingerea o avea deja, că nevasta sa e păcătoasă.

Să dorea mult să vadă trecut odată acest păhar de suferinţe, întins de nebuna jalusie. Intr'o dimineaţă a luat pe genunchi pe fiiul său cel mai mic, era de cinci ani, şi a început al examina.

— „Spune-mi bubi, ce face mama când tata nu-i acasă?“

Copilaşul începu să se teamă şi se trudea să se dee jos de pe genunche.

— „Ce face mama când tata nu e acasă?“ întrebă de nou doctorul mai răstit.

Copilul începu se plângă şi tată-so îl puse jos, cu un suspin lung şi dureros. Nici pe calea aceasta nu poate să ajungă la aceea ce doreşte. Când se gândea el astfel, uşa se deschide şi Miliţa întră în odaie.

— „A, aici eşti, Bugomil, zise ea. Uite, a venit Elie din Gradaci şi vrea să te ducă cu trăsura la ei în sat. Zice că cineva i-a împuşcat feciorul, dar poatecă mai poate fi mântuit, fiindcă n'a murit“.

Doctorul privea îngândurat în faţa rumenă şi surizătoare a nevestei sale, şi fiindcă n'a înţeles-o bine, doctoriţa a trebuit să-i mai spună odată, că despre ce e vorba. Intre acestea întrase şi Elie în odae, cu cismele lui cele mari, cu biciul şi pălăria într'o mână, iar cu ceealaltă pe cap, netezindu-şi părul stufos şi începu a se plânge doctorului, că ce a păţit Stevo, feciorul seu, dar dacă se grăbeşte domnul doctor, poatecă îi poate mântui viaţa. Doctorul îşi împachetă instrumentele necesare, luă vată, carbol şi jodoform cu sine şi plecă. In curte trebuia să treacă pe lângă cânele cel mare, ţinut ziua în lanţ. Era un esemplar rar de câne, mare şi alb, ca zăpada. Cânele se linguşi şi guduli pe lângă stăpânul său, care îl bătu pe spinare cu palma, zicându-i încet:

— „Ce bine de tine burcuş! Tu poţi să stai acasă şi să păzeşti casa de hoţi şi de — domni mari“.

Doctorul urcă trăsura, ţăranul rosti către cai obicinuitul „haide“, şi trăsura se puse în mişcare. Trei cai sprinteni erau prinşi la trăsură, cari o trăgeau ca cum ar fi sburat cu ea, de şi drumul nu era tocmai bun, pentrucă plouase mult şi afară de aceasta petrişul de pe şosea era încă proaspăt, nebătucit.

Doctorul era tot îngândurat. Făcea planuri peste planuri, că cum ar putea el să-şi prindă nevasta în flagrant delict de infidelitate. Il săgeta rău la inimă fiecare ideie nouă, ca cum l ar împunge cineva cu ace ascuţite. Işi adu-se aminte de faţa veselă ce o făcu Miliţa, când îi spuse, că are să plece la Gradaci, şi căuta să-i dee explicare. Şi explicarea nu putea să fie, decât următoarea: faţă veselă, pentrucă ştia, că în absenţa bărbatului poate să-l primească pe celalalt. Hotărît că e aşa, nu poate să fie decât numai aşa.

Trăsura ajunse-se în deal, la marginea satului. Din deal dai în vale şi eşti în Gradaci. Doctorul bătu pe Ilie pe umăr şi-i făcu semn să stee în loc.

— „Ilie, — zise el, — am uitat instrumentele acasă. Intoarce şi mână iute până la mine. Insă nu pe drumul mare; pe la fundul grădinilor. Eu voiu întra prin grădină în casă“.

Suspinând şi scărpinându-se în ceafă întoarse Ilie trăsura, şi o luă prin tină în goana mare, spre grădina doctorului.

Doctorul sări iute din trăsură şi cu paşi forţaţi o luă prin grădină. Intră în curte. Linişte perfectă. Incet şi pe nesimţite întră apoi în casă. Cu mare precauţiune deschise uşa dela sufragerie, din care se face întrarea în salon. Până aci ajunse neobservat, graţie precauţiunei sale, căci unsese bine toate uşile, ca să nu scârţăe. Salonul era despărţit de sufragerie numai prin o perdea mare şi grea de gobelin. Doctorul dete perdeaua niţel la o parte, şi privi în salon. Iute o lăsă însă din mână, şi ca o nălucă dispăru din casă. In fugă mare o luă prin grădină, ca şi cum l ar urmări cineva, şi ajungând la trăsură se aruncă în ea, şi zise ţăranului: „*mână caii*“. De văzut nu vedea nimica doctorul, decât o negură deasă.

— „Aţi luat tot ce vă trebue?“ îl întrebă ţăranul, ear doctorul nu-i dete nici un răspuns. (Va urma.)

alb, după ce s'au aflat şi alţi trei bărbaţi, cari au îndrăsnit să-şi ridice cuvântul în favorul nostru, chiar în parlament. Intregim constatările confraţilor cu adaosul, că nu *trei*. ci cu *Polonyi* şi cu *Molnár Jenő* sunt *cinci* la număr deputaţii maghiari, cari şi-au ridicat cuvântul în acest înţeles. Acest rezultat îmbucurător „*Tribuna*“ îl atribue în prima linie propagandei (?) lui *Mocsáry*, dar „*partea covârşitoare din merit este a deputaţilor nostri*“ cari s'au folosit de toate prilejurile, ca să convingă pe Unguri, că nu le sunt duşmani, şi de altă parte să dovedească dreptatea cauzei naţionalităţilor.

Nu voim să detragem nimica din meritul deputaţilor nostri, nici să micşorăm valoarea intenţiilor bune şi a nisuinţelor lor, ba recunoaştem şi am recunoscut, că la schimbarea îmbucurătoare a contribuit mult dispoziţia şi atitudinea pacinică din urmă a deputaţilor nostri, şi mai ales conciliantа purtare a dlui Dr. *Vasile Lucaciu*, dar cu toate acestea, nu putem să le atribuim numai lor rezultatul constatat, mai ales, că în trecutul nu tocmai îndepărtat resultatul şi efectul în direcţia aceasta era tocmai contrarul, şi cu atât mai puţin putem să-l atribuim activităţii veteranului *Mocsáry*, care disgustat de nesuccesul activităţii sale, de douăzeci de ani numai la zile mari mai dădea semn de viaţa, până nu l-a încurajat de nou, l-a trezit şi l-a mişcat la viaţă nouă, acţiunea de împăcare a dlui Dr. *E. Babeş*, şi broşura lui *Argus*. Deci suum cuique. Este evident, că acestora le compete în prima linie meritul de a fi spart ghieţa şovinismului maghiar, şi acţiunei lor modeste dar consecvente, care deşi a fost bagatelizată şi batjocorită de unii dintre noi, ea totuşi a dat rezultatul, pe care vedem că acum cu bucurie îl înregistrează şi „*Tribuna*“. Satisfacţie destul de frumoasă pentru ei.

NOUTĂŢI.

Dela Asociaţiune. Poliţia din Ibaşfalău nu a permis despărţământului „*Asociaţiunei*“ se-şi ţină acolo adunarea cercuală, sub cuvânt, că statutele orăşeneşti nu îngădue decât prelegeri, etc. în limba ungurească. S'a dat recurs la vicecomitele comitatului, dar acesta a aprobat procedura poliţiei. Inaintându-se un nou recurs domnului ministru de interne, acesta a binevoit a *nimici* hotărârea poliţiei din Ibaşfalău şi a da voe, ca „Asociaţiunea“ să-şi poată ţinea adunarea cercuală în Ibaşfalău, unde se va şi ţinea în anul acesta.

*

Deputaţi daţi în judecată. Comisiunea de imunitate a dietei a suspendat dreptul de imunitate al deputaţilor naţionalişti români Vasile Goldiş, Dr. Stefan C. Pop, Dr. Nicolae Oncu, Dr. Ioan Suciu şi Dr. Alexandru Vaida Voevod, pentru a putea fi traşi toţi la răspundere pentru punerea la cale a organizării partidului naţional român.

*

Principele bulgar în Bucureşti. Cu trecerea spre casă, principele Ferdinand al Bulgariei s'a oprit în Bucureşti, cu tinera sa soţie, principesa Eleonora. La gară i-a primit Regele şi Regina României. Au fost conduşi la palat, unde au fost găzduiţi. In ziua următoare, principele şi principesa Bulgariei, însoţiţi de Regele şi Regina României, au făcut vizită Inaltpreasfinţitului Domn Mitropolit-Primat al României *Gheorghian*, apoi au vizitat metropolia.

*

Jubileul „Gazetei“. Sindicatul ziariştilor din Bucureşti, a trimis domnului *Dr Aurel Mureşianu*, directorul ziariului „*Gazeta Transilvaniei*“ o frumoasă adresă de felicitare, din incidentul jubileului de 70 de ani al „Gazetei“.

*

Adunarea „Albinei“. Sâmbătă, în 21 Martie n. şi-a ţinut „*Albina*“, institut de credit şi economii în Sibiiu, a 35-a adunare generală ordinară. A fost condusă de dl prezident al direcţiunei, *Iosif St. Şuluţu*, care a numit notari ai adunării pe domnii Dr. T. Brediceanu şi Dominic Raţiu, iar verificători pe domnii Dr. V. Bologa şi Dr. M. E. Cristea. Au fost prezenţi 60 acţionari, cu 1662 acţii şi 437 voturi. Adunarea a aprobat raportul şi bilanţul, a votat absolutoriul obicinuit, şi-a exprimat condolenţele pentru cei doi membri răposaţi din direcţiune, Sim. Damian şi Ioan Papiu, dividenda a stabilit-o în 28 coroane după acţie, iar preţul marcelor de prezenţă le-a stabilit în 10 cor. In direcţiune au fost aleşi: Dr. *Nicolae Comşa*, medic în Sălişte, *Iosif Puşcariu*, advocat în Braşov (membri noi) şi au fost realeşi membrii vechi *Dr. Ilie Beu* şi *Dr. Iancu Meţianu*. In comitetul de supraveghiere a fost ales D. *Vasile Bologa*, în locul vacant.

*

Tolstoi pe moarte. Se telegrafează, că marele scriitor rusesc Tolstoi e pe moarte. Şi-a pierdut conştienţa, şi cei din jurul lui aşteaptă dintr'un moment într'altul catastrofa. Cei mai de aproape ai săi au depeşat sinodului din Rusia, cerând ridicarea excomunicării, pentruca Tolstoi să poată fi înmormântat după legea ortodoxă.

*

Meningita în Bucureşti. Scriu ziarele din Bucureşti că acolo s'au ivit mai multe cazuri de meningită (înţepenirea grumazului), dar nici un caz nu s'a terminat cu moarte, din contră, toţi bolnavii sunt aproape de însănătoşare.

*

Sfinţire de steag. Ni-se scrie, că sfinţirea de steag a „Reuniunei a doua de înmormântare din Deva“, filia Alba-Iulia şi adunarea generală a filiei acestei reuniuni se va ţinea în *25 Martie v.*, după ameazi la orele 3, iar nu în 12/25 Martie cum cu greşală ni-s'a fost comunicat şi s'a publicat în numărul trecut. Adunarea se ţine în şcoala gr. or. română din Alba-Iulia.

*

La temniţă. Domnul *A. C. Domşa*, redactorul dela „*Unirea*“ din Blaj, îşi va începe pedeapsa de opt luni temniţă de stat în 2 Aprilie n. c. în temniţa de stat din Seghedin.

*

Afacerea Wahrmund. Profesorul de drept canonic din Innsbruck, *Wahrmund*, atacase în o conferenţă mai multe chestii religioase ale bisericei romane. Această conferenţă a stârnit un vifor de nemulţămire între studenţii catolici, s'au ţinut apoi adunări poporale în întreg Tirolul, cari cereau destituirea lui Wahrmund. Insuşi guvernul să declară nemulţămit cu profesorul, acum însă a întrat o nouă încurcătură. Nunciatura din Viena anume a cerut destituirea lui Wahrmund. Ziarele liberale scriu, că aceasta ar fi un amestec nepermis în afacerile interne ale statului. Nunciul — foarte corect — a declarat, că el a cerut destituirea lui Wahrmund, purcezând din punctul de vedere, că nu poate cineva propune dreptul canonic, dacă tăgădueşte învăţăturile fundamentale ale bisericei.

*

„Crişana“, *însoţirea*, societate de economii şi credit în Brad, în adunarea generală ordinară din 15 Martie a. c. s'a transformat în societate pe acţii, fuzionând cu institutul de credit şi de economii „*Crişana*“, societate pe acţii în Brad, căreia i-a predat toate activele şi pasivele sale. Insoţirea „Crişana“, îşi va continua deci activitatea ca societate pe acţii.

*

Manuscript vechiu. La Gizeh, în Egipet, s'a găsit un manuscript cu părţi din biblie şi din evangelii. Pare a fi cel mai vechiu manuscript, cunoscut până acuma. Esperţii cred. că a fost scris prin veacul al cincilea, ori la începutul veacului al şaselea după Cristos, şi că e un manuscript scăpat dela arderea bibliotecii din Alexandria.

*

Franco reîntors. Să vesteşte, că Franco fostul dictator al Portugaliei s'ar fi reîntors din Italia în patrie. Să zice, că locueşte la un prietin al său lângă Lisabona. Franco de aceea s'ar fi reintors, ca să-şi organiseze partidul său pentru viitoarele alegeri dietale.

*

La fondul „Masa învăţăceilor meseriaşi“ întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit: învăţătorul penz. Iosif Aron, întrodus paroh în Cisnădia, 2 cor.; G. Borzea, paroh în Coveş, 50 bani, Victor Pralea, stud. juris. (Cluj) 1 cor.; Petru Joandrea, ec., (Sibiiu) 38 bani, Octavian Veştemean, învăţăcel tipogr., 50 bani şi Victor Tordăşian, as. cons., 10 bani.

*

O operaţie minunată în felul ei s'a săvârşit zilele aceste într'un orăşel din Silesia. O fată de 17 ani a căpătat anume o umflătură teribilă, care a fost operată, eară la operaţie s'au scos din umflătură nu mai puţin de 113 cuie mai mici şi mai mari, 116 ace, şiroafe, etc., cari toate cântăreau doi fonţi. Să zice că fata anume le-a înghiţât, având gânduri de moarte.

*

Starea sămănăturilor. Ministrul de agricultură a dat zilele aceste raportul său despre starea sămănăturilor, care în general e mulţămitoare. Alocurea e mai slabă semănătura de toamnă. Frigul din săptămânile din urmă n'a causat stricăciuni mari. Dintre toate, rapiţa a suferit mai mult în earna aceasta. Lucrul câmpului, al viilor, decurge, numai pe pustiirea gândacilor şi omidelor nu se pune trebuincioasa grije.

*

Socialiştii din Pesta au ţinut în 20 Martie vre-o 50 de adunări poporale în chestia votului universal, cari toate au avut loc în Pesta.

*

„Gazeta Transilvaniei“ va depune venitul curat ce-l va aduce numărul ei iubilar pentru înfiinţarea unui fond spre ajutorarea şi sprijinirea ziariştilor şi scriitorilor români dela noi. „Multe fonduri, — scrie „*Gazeta Trans.*“, — s'au creat în Transilvania, Bănat şi Ţara-ungurească, de o jumătate de veac şi mai bine. Ne lăudăm a avea astăzi aproape 200 de bănci române. Numai pentru presa română nu s'a făcut nimic până acuma. Cuvine-se „*Gaz. Trans.*“, să facă ea începutul, la această sărbătorească ocasiune, aşezând cea dintâi piatră la temelia, ce trebue s'o punem pentru asigurarea viitorului ziariştilor şi scriitorilor români dela noi.. Sperăm că toţi Românii de inimă din patru unghiuri, vor aproba pasul nostru şi ne vor da sprijinul lor...“ Să fie într'un cias bun!

*

Caz de moarte. Dl Dr. *A. Novacu*, advocat în Biserica-albă şi deputat dietal, a perdut pe unica sa fiică *Aurelia*, care a murit în Viena, în etate de abia 15 ani. Inmormântarea a avut loc Luni în Biserica-albă.

*

Ducele Egon. Sub acest nume a ştiut o femeie de 40 ani, din Viena, să înşele pe mai multe familii cu sume însemnate de bani. Răspândise anume vestea, că e bărbat, însă e silit din cauza unui proces de milioane de coroane, să umble travestit în haine de femeie. Şireata escrocă a înşelat două familii, sub motivul, că îi trebuesc bani, pentru a purta procesul, cu vre-o 20 de mii de cor. E interesant, că cei amăgiţi şi acum sunt de credinţa, că au avut de a face cu un adevărat duce.

*

Ştiri mărunte. Se vesteşte, că contesa Montignoso s'a săturat de Toselli, picându-i drag la inimă un scriitor francez de renume. — Generalul *Fok*, despre care se pronunţa-se, cu ocazuinea procesului lui Stössel, în mod despreţuitor generalul Smirnov, a provocat pe acesta la duel, în care Smirnov a fost greu rănit. — In Barcelona se distrag şi se distrug oamenii cu bombe. — In Constantinopol trăeşte un turc bătrân de 132 de ani.

Cărţi şi reviste.

„Revista Teologică“, organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească, anul II numărul 2, pe Februarie 1908 a apărut cu următorul cuprins: Studiul vieţii poporului, de Augustin Hamzea. Din trecutul bisericei române bihorene, de Gruia. Cântarea noastră bisericească de Dr. G. Ciuhandu. Invăţământul religiunei în şcoalele poporale, de Dr. Petru Şpan. Sfântul Ioan Gură de Aur, de Dr. Nicolae Bălan. Al 15-lea centenar dela moartea Sf. Ioan Gură de Aur în Roma, de Arhim. Iuliu Scriban, Predică la Dumineca III-a din Paresimii, de Vas. Debu. Deviza preotului, de Duhovnicul. Mişcarea literară, de Ilie Hociotă şi N. B. Tipicul cultului religios, de Cantorul. Abonamentul 7 cor. la an. Administraţia anunţă, că numărul acesta s'a trimis numai celor ce au plătit abonamentul înainte, cel puţin pe jumătate de an.

*

„Vatra şcolară“, anul I., numărul 10 (cel din urmă) a apărut cu cuprinsul următor: Dr. P. *Şpan*: La despărţire. Dr. P. *Şpan*: Aplicarea intuiţiei la obiectele istorice. C. *Popa*: Socotirea intereselor. Lecţiune practică. *I. L.*: O pagină din trecutul şcoalelor noastre. N. *Bembea*: Monografia şcoalei elementare gr. ort. române din Banpotoc. Dări de seamă. Informaţiuni. Bibliografie.

*

„Candela“. A apărut nr. 3 din „Candela“, foaie bisericească, literară, redactată cu concursul mai multor preoţi din arhidiecesa Bucovinei, de Dr. Em. Vointschi şi Artemon A. Manastyrski cu următorul cuprins: Viaţa şi activitatea sf. apostol Pavel, de Dr. V. Gheorghiu. Plângerile lui Ieremia, de Dr. Octavian Isopescul. C. Rădulescu Motru. Putere sufletească, de Dr. N. Cotarciuc. Câteva articole în limba rutenească, de A. Manastyrski, Vasili Antimovicie şi Golobanski. Scurte comunicări. Intrebări şi casuri pastorale. Cronică. Bibliografie.

*

„Literatura medicală românească“, biografii şi bibliografie, de Dr. *Gh. Crăinicean*. Ediţiunea Academiei Române, Bucureşti, 1907. Preţul 5 lei. Formatul 8° cu 483 pagini.

*

„Economia“, foaie economică ilustrată. Anul IV. nr. 6 (2/15 Martie 1908). Cuprinsul: Sfaturi pentru îngrijirea vitelor. Pari pentru pomi. Să sămănăm în straturi mai de timpuriu ori mai târziu? Informaţiuni: Distribuire gratuită de pomi. Zaharul se scumpeşte. Ticăloşii la vânzarea de seminţe pentru grădină. Societatea pe acţii „*Orientul*“. Varietăţi: Inălţimea tulpinei de pomi. Producerea gunoiului de vită. Nutrirea mieilor. Decisiuni juridice de interes pentru economi. Foaia apare în *Caransebeş* de douăori pe lună sub redacţia magistrului silvanal *Alexandru Diaconovich*. Abonamentul pe an 4 cor., pe jumătate de an 2 cor., un număr 20 fil., pentru România abonamentul pe an 5 lei.

*

„Cum iubim?“ A apărut nr. 290—1 din „Biblioteca pentru toţi“ cuprinzând „*Cum iubim*“ roman, de Traian Demetrescu, 1 vol. 224 pag. preţul 60 bani. Delicatul şi subtilul poet *Traian Demetrescu* era şi un prozator de frunte. Nuvelele şi romanele sale se bucură de o foarte mare favoare din partea cetitorilor. Când a apărut în „Bibioteca pentru toţi“ romanul *Iubita*, publicul i a făcut o bună primire. Fără îndoială că şi „*Cum iubim*“ va avea aceeaşi primire mai ales, că acest roman e opera cea mai desăvârşită din lucrările în prosă ale lui Traian Demetrescu. Intregul roman e o poveste de o melancolie plină de farmec cu pagini discriptive din cele mai frumoase şi cu stări sufleteşti bine adâncite. De vânzare la toate librăriile din ţeară. Catalogul complet al acestei „Biblioteci pentru toţi“ ce cuprinde peste 300 volumaşe a se cere librăriei editoare *Alcalay* la Bucureşti.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Subscrişii în numele comitetului aranjator, dăm mulţămită publică pentru suprasolvirile ce s'au încassat, şi dare de seamă pentru sumele ce au întrat, cu ocasiunea producţiunei teatrale, împreunată cu declamări şi joc, ce s'a aranjat Sâmbătă la 2/15 Faur a. c. (Stretenie) în comuna Cărpiniş (com. Sibiiu).

Cu aceasta ocasiune sau încasat suprasolviri 23 cor. 60 fil. dela următorii marinimoşi domni: Dr. G. Măcelar, adv., D. Vulc, dir. de bancă câte 2 cor. I. Blaga, cancelist 1 cor. toţi din Mercurea. R. Pop, paroh 3 cor., N. Greavu, înv. 1 cor., I. Groza, meseriaş 2 cor. toţi din Gârbova. D. Munthiu, notar 3 cor., I. Filip, paroh 2 cor. ambii din Reciu. Stefan Muntean, Lupeni, 3 cor., N. Candrea, comerciant Sibiiu, 1 cor., C. Muntean, v.-notar, 2 cor., I. Munthiu, paroh 1 cor., Gönczi S., meseriaş 60 fil., toţi din Cărpiniş.

Pentru bilete de întrare s'au încasat 105 cor. 60 fil. Suma totală este deci 129 cor. 20 fil.

De aici subtragânduse spesele petrecérei de 75 cor. 40 fil. rămâne venit curat 53 cor. 80 fil. Suma aceasta s'a depus la bancă cu libel, sub titlul „Fendul bibliotecii parohiale gr.-or.-rom. din comuna Cărpiniş.“

Primească marinimoşii domni şi pe aceasta cale sincere mulţămite pentru ajutorul material, pentru învăţăturile morale şi bune, pentru cuvintele de îmbărbătare ce s'au zis la masa comună în pausă din partea unor domni la adresa poporului din comuna noastră, care a avut primaoară ocasiune să vadă o producţiune teatrală şi să aibă rara zi în care să primească în mijlocul său oaspeţi, cari nu întârzie a încuraja cu cuvântul şi a lucra cu fapta la luminarea poporului lor.

Cărpiniş la 3/16 Martie, 1908.

Vasile Radu
înv. în pens. şi notar
al comitetului.

Ioan Munthiu
paroh şi prezidentul
comitetului.

Ioan Nicoară
cassar.

Poşta redacţiei.

Dlui V. M. în Cetea. Nu publicăm apelul, convinşi fiind, că nu va avea nici un resultat. Totdeauna aşa s'a făcut, când a lipsit *revista şcolară*. S'a constatat marea ei necesitate, s'au luat hotărâri în conferenţele învăţătoreşti, şi angajamente că va fi sprijinită, şi când a fost adusă la viaţă, aţi lăsat-o să — *moară*.

Teatru.

Luni: *Die lustige Witwe*, operetă.

Marţi: beneficiul artistului *Viebach*, *Rosenmontag*, tragedie.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

P. T.

Mulți dintre cumpărătorii nostrii au dovedit o astfel de negligență în manipularea și retournarea recuisitelor (vaselor) de bere, încât comerciul berii a ajuns în stare critică.

Aceasta împrejurare, precum și aceia, că în timpul din urmă sa urcat și prețul sticlelor și lăzilor de bere cu 30%, ne-a constrâns la aceia, ca se sistăm creditul sticlelor și lăzilor usitat până acum în natură și începând cu prima Aprilie a. c. să computăm și facturăm în prețul berii și prețul acestora, și anume: pentru fiecare sticlă 10 bani și fiecare ladă cu trei (3) coroane; — sticlele și lăzile retournate în stare corespunzătoare, le primim și le calculăm în prețurile amintite ca plătire.

Pre lângă toate acestea însă ne susținem dreptul nețermurit de proprietate a vaselor goale și contra reținerii, sau vinderei acelora vom face pașii necesari cu toată stricteța.

Asemenea am statorit și aceia, cumcă în viitor vindem numai pre lângă plătire în numerar (bani gata). Dacă totuș ar trebui să facem escepție cu cineva și i s'ar credita, respectivul e deobligat a acoperii suma creditată cu un cambiu pe termin de cel mult trei luni.

Rugânduvă să binevoiți a lua acest decis la cunoștință, semnăm cu toată stima

Asociațiunea fabricanților și comersanților de bere Transsilvăneni.

[67] 3—3

Nr. 544/908. [65] 3—3

Publicațiune.

Comuna Streza-Cârțișoara dă în arândă casa de crâșmă comunală, care este împreunată cu licență de crâșmă și boltă cu 5 odăi și pivniță precum și curtea cu grajd, pe durata de 3 ani și 5 luni, respective până la finna anului 1911 cu prețul strigării de **600 cor.** dela cari sunt a se depune 10% vadium.

Licitațiunea se va ținea în **9 Aprilie 1908** la 9 oare a. m. în cancelaria notarială.

Condițiunile de licitare se pot vedea ori când în cancelaria oficiului primpretorial din Arpașul-inferior și în cancelaria notarială din Streza-Cârțișoara.

Streza-Cârțișoara, în 13 Martie 1908.

Poparad Damaszkin notar. **George Banciu** primar.

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C 3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua)	„ 1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II	„ 2·—
Carte de cetire a II a	„ —·50
Noul Abcdar edit. II-a	„ —·40
Călăuza noului Abcdar	„ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui	„ —·50
Lecții de psihologie	„ 1·20
„ de didactică	„ 2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Sz. 648/1908. [72] 2—3

Faeladási hirdetmény.

Felsőpián község (Szebenvármegye) eladja 1908 évi április hó 25-én d. u. 2 orakor Felsőpián község irodájában nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet igérőnek következő bükkfamennyiséget.

1. A „Magura“ nemű havasi erdejének (D. ü. oszt) 188.7 K. holdján találhato mintegy 378.69 m. ³re beerült és

2. A „Dealu lungu“ nevű havasi erdejének (Dz ü. oszt.) 3531 K. holdján található mint egy 55920 m. 3 re becült bükkfát tövön az erdőben.

Kikiáltási ár az egêsz fatőmegre vérve 93789 korona. — Bánatpénz a becsáruak 10% a.

A bánatpénzzel és bélyeggel ellátot zárt irásbelii ajánlatok szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatuak.

Elkésve beadott vagy szabálytalamit kiállitt ajánlatok tekintetbe nem vétetnek.

Utóajánlatok nem fogadttatnak el. Becsáron alul a fa nem adatik el.

Az árverési feltételek és becslési jegyzék a szászsebesi jár. főszolgabiro és m. kir. erdőgondnokság irodájában a bivatalos órák allatt betekinthetök.

Szászsebes, 1908 március 16.

A jár. főszolgabiró.
Haner.

Nr. 249/1908. [60] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de al doilea învățător dela școala confesională gr.-or. română din **Arpașul-inferior**, protopresbiteratul Avrigului se escrie prin aceasta pe baza resoluțiunei Preaven. Cons. arhid. din 15 Februarie 1908 Nr. 1731 Scol. concurs cu terminul de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salariul anual de 600 coroane din cassa bisericei, fondul grănițeresc și ajutoriul dela stat, precum și 80 coroane relut pentru cuartir și grădină.

Doritorii de a ocupa acest post de învățător să-și subștearnă cererile concursuali instruite conform legilor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poșta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul sus indicat, având a se presenta în vre o Duminecă sau sărbătoare la sânta biserică spre ași arăta desteritatea în cântări având a forma un chor cu elevii de școală.

Avrig, 26 Februarie, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conțelegere cu comitetul parohial competent.

Ioan Cândea
protopop.

Se caută agenți!

Persoane aparținând ori cărei clase, în special acele ce sunt in relații și contact cu poporul și oamenii dela sate, sunt rugați ași da adresele respective. Câștig ușor și mare. Oferte sub H. A. 2809

Rudolf Mosse,
[61] 2—5 Viena (Austria),

Viță nobilitată aleasă, lifereazǎ în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu și cea mai solidă.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereți listă pentru prețuri ilustrată! Lista pentru prețuri conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredința despre promptitudinea firmei și bunătatea materialului. [307] 29—40

Garanție în scris pe trei ani!

In loc de K18·—
Numai K 8·—

Nici odată în viață! nu ți-se va mai da ocasiunea să cumperi cu un bagatel de K 8 în loc de K 16 un perfect orologiu de domni, argint **Gloria** veritabil, Anker-Remontoir, în cutioară tare, bogat gravată, cu coperiș duplu și cu mașinărie fină, zece pietrii scumpe, cu mers exact. Impreună cu lanț și giugiu K 10·—. Acelaș orologiu în aur-electro K 9·— în Meteor-Tulla K 7 90.

Se expediază numai cu ramburs prin casa de export de oroloage

Henric Weiss, Viena XIV|3
Sechshauserstrasse Nr. 5/341.

Scutit contra reclamelor înșelătoare și a imitațiunilor fără nici o valoare de pe la târguri. (34) 6—6

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 58— Sibiiu — Nagyszeben.

FABRICA DE ACID CARBONIC

a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ

— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de

ACID CARBONIC

natural, curat chemic și fluid,
din isvoarele de acid carbonic din Buziaș, cari sunt renumite în toată lumea prin producțiunea de sodă pentru cârcimari și pentru alte scopuri industriale.

Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puțin veritabil.

Serviciul este de încredere și foarte conștiențios

APA MINERALĂ și VINDECĂTOARE

din BUZIASFÜRDŐ

se capătă în sticle de 1/1 și 1/2 litru.

Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute

Apă de masă de prima clasă!

(286) 21—100

nformațiuni dă cu cea mai mare promptitudine:

Fabrica de acid carbonic și speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.

Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu

se pot procura următoarele cărți nou apărute:

Adam I., Pe lângă vatră, pilde și glume	1·50
Adam I., Năzuinți, novele . . .	1·50
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Chendi I., Impresii	2·50
Cuza, Naționalitatea în artă	1·50
Gârda Dr., Bănatul fruncea, poezii în grai bănățenesc	—·50
Guette, Expunerea doctrinei . .	1·—
Iorga N., Istoria literaturii române în veacul al XIX-lea . .	5·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri . .	1·—
Ispirescu, Poveștile unchiaș. sfătos	1·50
Lermontow M., Demonul, poem .	1·—
Mândru A.. Zori senine, poezii .	1·50
Marcu Roșianu, Alcoolismul . .	1·10
Nunta lui Pârjol, teatru de copii	—·20
Payot I., Educația voinței .	1·50
Pop V., Cum iubește o fată . .	1 50
„ „ Prin vreja dragostei . .	1·50
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I. . .	2·—
Rădulescu Motru, Puterea sufletească	6·—
Rădulescu Motru, Studii filozofice	6·—
Rosetti M. C. R., Novele . . .	—·95
Sadoveanu M., Povestiri alese .	2· –
„ „ La noi în Viuoara, novele	2·—
Sadoveanu M., Vremuri de bejenie	2·—
„ „ Insemnările lui Nicolae Manea	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1 50
Slavici I., Novele vol. I. . . .	1·50
„ „ „ „ II. . . .	1·50
Steriad Dna, Carte de bucate .	5·—
Tabloul lui Mihai Viteazul . .	1·50

La **Librăria Tipografiei arhidiecezane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Metropolit al Românilor din Ungaria și Transilvania.

Tabela de materii: Polunoștnița de toate zilele. — Polunoștnița Sâmbetei. — Rânduea la Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea și al șeselea. — Rânduea la Obedniței. — Ciasul al nouălea. — Rânduea la Vecerniei. — Pavecernița cea mică și cea mare. — Slujba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele și Condacele Triodului și ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele și ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morților. — Troparele preste săptămână. — Troparele și Condacele sfinților de obște după rânduea la Sinaxariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă peste tot anul la Vecernie și la Utrenie. — Sinaxariul pe toate lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începând cu anul 1901 până inclusive 1952. — Explicare despre rubricele Păschăliei și folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangheliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinților, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toți anii.

Format octav, 397 pag. Prețul: broșat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roșie cu copcii **4 cor.**

Nr. 29 Sibiiu, Joi 13/26 Martie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Ierarhia şi Mitropolia

bisericei rom. din Transilvania şi Ungaria

de V. Mangra.

II.

Mănăstire ortodoxă şi Arhierei locali în secolul XIV. în Maramurăş.

In Maramurăş în secolul XIV. găsim la Peri o mănăstire orientală cu hramul Sf. Arhangel Mihail, căreia îi erau supuse mai multe ţinuturi, precum: al Sălagiului, al Arvei, al Ugocei, al Beregului, al Ciceului, al Unguraşului, al Bistrei, un teritor care se întindea dela apusul Maramurăşului trei comitate în sus şi unul al Sălagiului în jos, cuprinzând toate satele maramurăşene cu domeniul de patruzeci de sate al Ciceului în Ardeal şi o moşie mai mică a Unguraşului.[1]) Voevozii Baliţa şi Dragoş[2]) din Maramurăş se duc la Constantinopol şi o închină, adecă o pun sub jurisdicţiunea Patriarhului, mănăstirea Peri, sigur pentru ca să-i asigureze caracterul ortodoxiei contra propagandei şi usurpaţiunei catolicilor. Patriarhul Antonie, prin hrisovul din 1391 întăreşte dreptul mănăstirei asupra numitelor ţinuturi, primindu-o sub ocrotirea patriarhicească, căci nu e de crezut, că el ar fi putut întinde stăpânirea unei mănăstiri în regatul ungar asupra unor localităţi, pe cari ea nu le-ar fi avut mai dinainte. Iar pe egumenul Pahomie îl numeşte Exarh patriarhal cu drept şi datorinţă de a supraveghia preoţimea şi poporul din zisele localităţi, a cerceta şi a judeca procesele venite din partea preoţilor, a consacra bisericile ce se vor face din nou în acelea localităţi «în stavropighii patriarhice».[3])

După o sută de ani, egumenul Ilarie, presentându-se înaintea regelui Vladislau şi arătându-i hrisovul patriarhului Antonie în originalul grecesc şi în traducere latină, cere să-l înoiască şi întărească cu putere pentru totdeauna în favorul seu, a următorilor sei şi a mănăstirei din Peri. Regele încuviinţează cererea egumenului şi întăreşte scrisoarea privilegială a Patriarhului Antonie, întroducând esemplarul latinesc în diploma din 14 Maiu 1494, care a eşit la iveală în anul 1721.[4]) Cercetând însă şi comparând traducerea latină cu textul grecesc al actului patriarhal, se constată o deosebire esenţială între cele două texte; se vede, zice domnul Iorga, că traducerea latină e greşită, o traducere «*prefăcută* cu anumite scopuri», bănuind pe egumenul Ilarie cu «aplecare către legea stăpânitoare» (adecă catolicească [5]).

Ambele documente, pe lângă că adeveresc esistenţa unei mănăstiri ortodoxe în seculii 14 şi 15 în Maramurăş, cu o întinsă stăpânire spirituală, ne dau preţioase date privitoare la starea şi relaţiunile bisericei române din Transilvania pe acelea vremuri. Căci prin mergerea Voevozilor Baliţa şi Dragoş la Patriarhul din Constantinopol şi închinarea şi punerea mănăstirei din Peri sub jurisdicţiunea patriarhului se constată relaţiunile ierarhice dintre biserica ortodoxă a Românilor din Transilvania şi Patriarhia din Constantinopol, precum este constatat şi aceea prin scrisoarea din 1391 a Patriarhului Antonie, că Baliţa Vodă şi Dragoş nu ei au întemeiat mănăstirea st-lui Arhangel Mihail, ci o posedau întemeiată «din strămoşi» (*απο γυνικοτητος*); că mai departe Românii şi în timpurile mai dinainte au avut episcopii lor, ceeace se invederează clar din cuvintele scrisorii patriarhale: «dar şi cele de către *Arhierei locali* sfinţite (biserici) să se bucure de adumbrirea şi ocrotirea patriarhală — *αλλα και τα παρα των τοπιχων αρχιερεων καδιερωδεντα, της πατριαρχικης απολαυειν δεφενδευσεως και τως επισκεψεως....*

In textul latinesc nu se face pomenire de «Arhierei locali», dar conform împrejurărilor dela 1494 probabil egumenul Ilarie a intercalat pasajul în care se vorbeşte de «Arhiepiscop sau episcop» dintre supuşii Patriarhului, care «dacă s'ar afla în numita mănăstire s'au în pertinenţiile ei să fie spre ajutor numitului egumen». *(Siquis nostrorum subditorum Archiepiscopus, aut Episcopus indicto Monasterio,* aut pertinentiis ejusdem inveniretur, quod ejusmodi dicto Priori esset in adjutorium etc.)

Presumpţiunea, că în mănăstire ori în apertinenţiile ei s'ar fi putut aşeza vre-un Arhiepiscop sau Episcop ortodox, constitue o dovadă indirectă, că Românii din Transilvania în acea epocă aveau nu numai episcopi, ci chiar şi mitropolit, căruia egumenul Ilarie îi este subordinat prin diploma regală, în care se zice expres: «*iară Arhiepiscopului din Transilvania celui de acum şi celor viitori, ca mai marilor sei să le arete cuvenita supunere şi ascultare*». *(Arhiepiscopo vero de Transilvania,* modernis et futuris veluti superioribus suis debitam subjectionem et obedientiam praestare debeant, et teneantur.[1])

Dl N. Iorga şi Dr. Bunea încearcă să mistifice înţelesul destul de clar al acestor două documente istorice, pentruca fiecare în felul seu să poată face conclusiune după plac. Tendinţa de mistificare e vădită prin contradicţiile, în care au căzut ambii. Pe motiv, că voevozii Baliţa şi Dragoş «întemeiază şi înzestrează mănăstirea sf. Mihail din Peri şi nu cer încuviinţarea acestui lucru dela vre-un Arhiereu din Transilvania ori Ungaria, ci dela Patriarhul Antonie din Constantinopol» Dr. Bunea conclude, că aceasta «nu s'ar fi întâmplat, dacă Românii din Ungaria şi Transilvania ar fi avut pe atunci o ierarhie bisericească cu Mitropolit».[2]) Iar eu întemeiat pe actul original al Patriarhului i-am reflectat, că numiţii voevozi n'au întemeiat mănăstire nouă, prin urmare nici nu cer dela Patriarh să le încuviinţeze acest lucru, ci mănăstirea esistentă «din strămoşi» o închină Patriarhului, o pun sub «adumbrirea şi ocrotirea patriarhală», spunându-i dlui Bunea, că nu e în clar cu caracterul şi însemnătatea mănăstirilor aşa numite «stavropighii» şi «închinate» din biserica orientală, care nu se întemeiază cu încuviinţarea episcopilor eparhioţi, ci tocmai cu escluderea ingerinţei şi jurisdicţiunei lor, punându-se direct sub autoritatea şi jurisdicţiunea Patriarhului.[1])

Dar «urmând traducerea latinească a scrisorii Patriarhului Antonie, aşa cum se află publicată în istoria bisericească a lui P. Maior», dl Bunea, numai după publicaţiunea dlui Iorga: »Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramurăşene» a ştiut, că mănăstirea din Peri e «stavropigion», cuvânt care «nu însemnează altceva decât înfigerea unei cruci din partea Patriarhului în o mănăstire ori în altă instituţie (!) sacră, ca semn, că *aceea este nemijlocit supusă patriarhiei, iar nu unui episcop*».[2]) Deci abandonează părerea emisă în «Vechile Episcopii», că Baliţa Vodă s'a dus la Constantinopol să ceară încuviinţarea Patriarhului pentru întemeierea mănăstirei, fiindcă Românii din Ungaria şi Transilvania nu ar fi avut pe atunci nici un episcop.

Dar nici cu «stavropighionul» dlui Iorga şi cu definiţia ce-i dă n'a nimerit, căci «stavropighiile sunt acelea mănăstiri, pe care fundatorul le închină jurisdicţiunei vre-unui Patriarh şi acesta *dă binecuvântare la zidirea mănăstirei şi trimite o cruce, care se pune în temelia zidindei mănăstiri*,[3]) iar mănăstirea din Peri era zidită «din strămoşi», când Baliţa şi Dragoş o închinară jurisdicţiunei patriarhale şi în actul Patriarhului Antonie nu se aminteşte nici cu un cuvânt, că ar fi stavropighie, căci dacă s'ar fi întemeiat ca stavropighie, atunci nu mai era nevoe s'o închine patriarhiei, fiind prin însaşi originea sa patriarhală.

Dl Iorga mai face o greşală neiertată, atribuind egumenului Pahomie «dreptul de a împlini toate funcţiile episcopale»,[4]) cu care Patriarhul nu l-a investit, fiind el numai un simplu preot monahal (ieromonah); i-a conferit însă titlul de *Exarh* (vicarius in spiritualibus) adecă locuţiitor al seu în afaceri administrative şi judecătoreşti. «Numeşte smerenia noastră, zice Patriarhul, pe prea onorabilul Egumen al acestei respectate mănăstiri, pe *Ieromonahul* Pahomie, Exarh asupra localităţilor supuse mănăstirei». Iar drepturile lui le circumscrie în următoarele: «se observe pe preoţii ce se află în zisele localităţi şi pe popor, să-i îndemne şi să-i înveţe cele de folos şi mântuitoare; să judece şi se cerceteze procesele eclesiastice venite din partea preoţilor şi cele ce au nevoe de îndreptare să le îndrepteze şi după lege şi după canoane. Are şi voe de a *consacra sfintele şi dumnezeeştile biserici* ce se vor face din nou în acele localităţi în stavropighii patriarhice».[1]) Toate aceste drepturi un episcop le posede şi esercīază în urma consacrării, iar Egumenul Pahomie numai prin delegare din partea Patriarhului le-a putut esercia; dreptul de a hirotoni preoţi însă nu l-a avut şi nu i-s'a dat, cum lămurit se vede din hrizovul patriarhal dela 1391, pentrucă el nu era *Arhiereu:* «numai cât a hirotoni preoţi nu putea Egumenul, de oarece nu era sfinţit episcop. Drept aceea îl blagoslovi (Patriarhul) ca să poată ţinea un Arhiereu pentru hirotonirea preoţilor, pe care îl şi ţinea egumenul zisei mănăstiri.»[2])

III.

«Transalpina» ori «Transylvania»? Sau: Arhiepiscop latin ori Arhiepiscop ortodox de Transilvania?

După căderea imperiului bizantin (1453) şi a bisericei orientale sub jugul turcesc, relaţiunile mănăstirei ortodoxe din Maramurăş se întrerup cu patriarhia din Constantinopol. Regele Vladislau, în urma cererei Egumenului Ilarie, înnoind şi întărind cartea privilegială a Patriarhului Antonie, prin diploma din 14 Martie 1494 pe Egumenul Ilarie îl pune sub iurisdicţiunea Mitropolitului ortodox din Transilvania, aşa fel, ca atât el, cum şi următorii lui «să dea Episcopului din Muncaci cuvenita onoare, iară *Arhiepiscopului din Transilvania*, celui de acum, şi celor viitori, ca *mai marilor* săi, să le arate cuvenita supunere şi ascultare». (Ita tamen quod ipse frater Hilarius Prior, et sui successores episcopo de Munkats sui ordinis reverentia, *Arhiepiscopo vero de Transylvania,* modernis, et futuris, veluti superioribus suis debitam subjectionem et obedientiam praestare debeant, et teneantur). [3])

Aci d-nii Iorga şi Bunea nu numai se încurcă rău, dar se şi încaieră, ca şi pe alţii să-i încurce, căci încercând să dovedească, că Românii din Transilvania n'au avut Mitropolit până la Mihai Viteazul, dau de o dovadă neresturnabilă: *Archiepiscopo vero de Transylvania*, din diploma regelui Vladislau, care atestă existenţa Mitropolitului român în secolul al XV-lea în Transilvania. Şi aceasta dovadă vor ei să o slăbească şi să o nimicească cu orice preţ.

De aceea înlocueşte dr. Bunea cuvântul «Transylvania» din textul decretului regal publicat de P. Maior, cu «Transalpina» din cartea episcopului catolic din Alba-Iulia, Battyányi: *Leges Ecclesiasticae*, susţinând în urmare, că nu Arhiepiscopului ortodox din Transilvania, ci celui din *Transalpina*, adecă Mitropolitului din Ţara-Românească a supus regele Vladislau pe Egumenul Ilarie dela mănăstirea Peri din Maramurăş.

Dl Iorga nu primeşte verziunea actului în care stă scris, în loc de «Transylvania» «Transalpina», adecă, nu Ardealul, ci Ţara Românească, şi combate astfel pe dr. Bunea: «Verziunea e cuprinsă în ediţia actului de

---

[1]) N. Iorga: Scrisori şi Inscripţii ardelene şi maramurăşene I. XL.

[2]) In versiunea latinească, şi de aci în cea românească, în loc de *Dragoş*, cum stă în textul grecesc, s'a scris şi tipărit: *Drag Meşter.*

[3]) Acta Patriarhatus Constantinopolitani II. p. 156. „Biserica ort. rom.“ X. a. 1886—1887 pg. 1222.

[4]) P. Maior: Istoria bis. Românilor pg. 142—147.

[5]) N. Iorga: ib. XLII. XLIII.

---

[1]) Maior ib. N. Popea: Vechea Metropolie p. 24—25.

[2]) Vechile episcopii p. 3.

---

[1]) Mitropolitul Sava II. Brancovici p. 7, 8.

[2]) Dr. Bunea: Mitropolitul Sava Brancovici p. 6, 7.

[3]) Şaguna: Dreptul canonic. §. 251.

[4]) N. Iorga: ib XXXIX.

---

[1]) Biserica ort. rom. ib.

[2]) Din istoria lui P. Maior, în „Acte şi Fragmente“, de Cipariu p. 178.

[3]) P. Maior ib.

Battyányi, în *Leges Ecclesiasticae*, şi eruditul maghiar, ca şi Petru Maior al nostru, l-a cunoscut numai după o copie din 1721. Dar şi din alt punct de vedere, verziunea Battyányi, primită de Bunea, nu se poate primi. In Ţara Românească era pe atunci, 1494, un Vlădică la dreapta Oltului, cu titlul mitropolitan, şi poate unul în stânga râului, pentru Banatul de odinioară. Dar aceste două scaune Arhiereşti, întemeiate în secolul al XIV-lea, nu erau organizate înainte de vremea lui Neagoe-Vodă şi activitatea orânduitoare a lui Nifon patriarhul».[1] Apoi, adaugem noi, dr. Bunea nu ne spune, căruia anume dintre cei doi Arhiepiscopi *transalpini* a fost supus bietul egumen Ilarie, căci la amândoi de odată nu putea fi supus, şi în sfârşit decretul regelui numai de un Arhiepiscop vorbeşte.

Dl Iorga găseşte altă soluţiune chestiei: nici arhiepiscop de *Transalpina*, nici arhiepiscop ortodox de *Transylvania*, ci *arhiepiscop latin* al Ardealului trebue a se înţelege prin cuvintele: *Arhiepiscopo vero de Transylvania*. Incântat de această descoperire, dr. Bunea, care a făcut atâta risipă de vorbă cu «Transalpina», de şi crede, că actul publicat de Battyányi «trebue să se ia de cel mai autentic, faţă cu orice altă copie»,[2] primeşte cu amândouă mânile părerea dlui Iorga, zicând: «Prin urmare, în textul «Arhiepiscopo vero de Transylvania» nu poate fi vorbă, decât de episcopul latin «de Transylvania» cu locuinţa în Alba-Iulia».[3]

Cui să dăm acuma crezământ? Nici la unul. Dl Iorga, numai prin conjecture şi subterfugii ajunge să stabilească un raport de subordinaţiune a Egumenului Ilarie către episcopul latin de Alba-Iulia, aplicând cuvintele *veluti superioribus suis* la episcopii latini, adecă: «să asculte pe arhiepiscopii ardeleni, pe episcopii ardeleni în *însuşirea lor de Arhiepiscopi*»,[4] pentrucă episcopii latini ai Ardealului n'au avut nici când, precum nu au nici astăzi însuşirea şi titlul de Arhiepiscopi. Dl Bunea observă greşala, şi-şi dă silinţă s-o acopere prin explicaţia aceasta: «Este adevărat, că în *ierarhia catolică*, episcopul de «Transylvania» n'a fost nici odată «Arhiepiscop», dar în raport cu episcopul oriental de Muncaci el a putut fi şi a fost (?) «arhiepiscop», întrucât episcopul de Muncaci a fost supus lui, ca la arhiepiscopul său».[5] Dar acest «întrucât» ipotetic nu dovedeşte, că de fapt episcopul de Muncaci a fost supus episcopului latin din Alba-Iulia, ca Arhiepiscopului său, astfel de supunere decretul din 1494 nu rânduieşte, şi nici nu o putea rândui, pentrucă Arhiepiscop latin, cum constată şi dr. Bunea, nu a fost nici odată în Transilvania, nici înainte, nici după acel decret. Iar regele catolic Vladislau n'a putut da episcopului latin de Alba-Iulia cu dela sine putere titlul de Arhiepiscop, care nu-l avea, şi în biserica catolică se ţine de prerogativele Papei. Căci numai Papa are drept a conferi cutărui episcop latin demnitatea de Arhiepiscop, şi numai cu a lui recunoaştere şi binecuvântare se poate ezercia jurisdicţiunea Arhiepiscopală. Dacă Papa ar fi dat cândva episcopului latin de Alba-Iulia titlul de Arhiepiscop, acela l-ar avea şi astăzi.

Cât de şubredă şi lipsită de temei este argumentaţia dlui Bunea, pe lângă închipuita supunere a episcopului de Muncaci fictivului Arhiepiscop latin de Transilvania se vede şi de acolo, că pe când aceasta supunere o prezintă de o parte ca firească şi necesară, ca episcopul «să nu atârne dela vre-o arhiepiscopie din ţară străină»,[1] tot atunci, pentruca pe egumenul Ilarie din Mănăstirea Peri să-l poată arăta supus unui Arhiepiscop din «ţară străină», face «Transalpina» din «Transilvania», supunându-l arhiepiscopului (Mitropolitului) din Ţara-Românească.

Dar argumentul cel mai puternic, că prin «Arhiepiscopo vero de Transylvania» trebue a se înţelege Arhiepiscopul ortodox, nu cel latin, ni-l dă chiar cel mai competent scriitor în materia aceasta, episcopul latin de Alba-Iulia, Battyányi, tipărind adecă în decretul lui Vladislau din 1494 «Transalpina» în loc de «Transylvania», semn învederat, că el n'a găsit nici un document, nici o urmă despre supunerea Episcopului de Muncaci şi a egumenului Mănăstirii din Peri jurisdicţiunei episcopului latin din Alba-Iulia. Altfel ce l-ar fi îndemnat, să lipsească de un titlu istoric episcopia latină din Transilvania, în favorul unei Arhiepiscopii «schismatice» din Ţara-Românească? Chestiunea e clar şi definitiv rezolvită prin chiar decretul regelui Vladislau din 1494, ori cât ar încerca cineva să ascundă adevărul. Decretul regal are două părţi. In cea dintâi se cuprinde în traducere latinească hrizovul patriarhului Antonie din 1391, în care se prevede aşezarea şi petrecerea unui *Arhiepiscop sau episcop, supuşi patriarhului*, adică *ortodoxi*, în mănăstirea din Peri sau în apertinenţele ei, cu dreptul şi îndatorirea de a povăţui şi ajuta pe egumenul mănăstirei în îndeplinirea oficiului, sau a chemării sale. In partea a doua, cea explicativă, sau în decretul regal, propriu zis, se spune, că arhiepiscopul sau episcopul ortodox, supus patriarhului de Constantinopol, care s'ar afla locuind în mănăstire, poate fi numai arhiepiscopul de Transilvania, ori episcopul eparhial, Arhiereul locului, cum se numeşte în textul grecesc. Căci nu putea regele ungar să acoarde şi să confirme unui necunoscut, străin din altă ţară, dreptul de a locui în mănăstirea din regatul său în calitate de Arhiepiscop, cu atât mai puţin putea să supună el pe un arhiepiscop ortodox, care ar fi locuind în mănăstirea unui alt arhiepiscop, celui latin de Alba-Iulia. Arhiepiscopul din hrizovul patriarhal este deci identic cu Arhiepiscopul din hrizovul regal, este una şi aceiaşi persoană fizică şi morală. In urmare «*arhiepiscopo vero de Transylvania*» *este arhiepiscopul ortodox al Românilor ardeleni, mitropolitul românesc de Alba-Iulia.* Obiecţiunea dlui Dr. Bunea, că în actele oficiale nu se găseşte întrebuinţat de către capul statului titlul de «archiepiscopus» pentru mitropolitul român, până la Şuluţ şi Şaguna, se restoarnă prin faptul, că regele Vladislau confirmă prin decretul citat titlul acesta în traducerea latinească a hrizovului patriarhal: nostrorum subditorum *archiepiscopus* aut episcopus in dicto monasterio.

Dar episcopul Muncaciului şi Egumenul din mănăstirea Peri fiind «schismatici» nici pentru acest motiv nu puteau fi puşi sub jurisdicţiunea unui Arhiepiscop catolic, care era împedecat în ezerciţiul jurisdicţiunei asupra «schismaticilor» prin decretul II alui Vladislau din 1495 art. 45, prin care se interzice episcopilor catolici a lua dijmă (bir) dela «schismatici» «fiindcă dijmele cari sunt închinate întru moşia lui Christ, să cer numai dela credincioşii lui Christ, iară nu dela oameni schismatici».[2] Părerei dlui Iorga, că episcopul Muncaciului şi egumenul Ilarie se învoiseră la unire,[3] şi ca uniţi devin supuşii arhiepiscopului latin din Alba-Iulia, se opune faptul dovedit istoriceşte, că Rutenii din Ungaria au fost ortodoxi până în jumătatea secolului XVII, iar biserica românească din Maramurăş şi mănăstirea din Peri s'au menţinut cu aşezăminte ortodoxe până la jumătatea seculului XVIII. Cei dintâi episcopi uniţi în Muncaci, Vasiliu Taraszovics şi Petru Partenie, nu primesc hirotonia de episcop dela Arhiepiscopul latin «de Transylvania», ci dela mitropoliţii ortodoxi, cel dintâi dela mitropolitul Moldovei la Iaşi în 1633,[1] al doilea dela mitropolitul Belgradului Stefan Simeon la 1651.[2] Cum s'ar fi îngăduit aceasta abatere şi violare a prerogativelor Arhiepiscopului latin de Alba-Iulia, dacă episcopul de Muncaci ar fi fost supus Arhiepiscopilor latini «de Transylvania»: *modernis et futuris, veluti superioribus suis?* Căci deşi se schimbaseră împrejurările politice, după căderea dela Mohács, ordinea canonică şi disciplina în biserica catolică nu s'au schimbat.

Mănăstirea Peri încă şi după unire (1700) îşi păstrează neatârnarea şi caracterul ortodox, respingând toate încercările de a o supune ierarhiei bisericei române unite din Transilvania. «Patru episcopi româneşti, zice Dr. Bunea: *Stoica, Serafin, Petruvan* şi *Dositeiu* au împedecat la început consolidarea uniunei cu biserica Romei în Maramurăş, silindu-se a rumpe legăturile acestei provincie cu scaunul bisericei unite».[3] Toţi aceşti episcopi, eşiţi de sigur din mănăstirea Peri, nu făceau altceva, decât îşi apărau poziţia şi drepturile bisericei lor pe temeiul privilegiilor date acelei mănăstiri de către Patriarhul Antonie la 1391, confirmate prin diploma regelui Vladislau din 1494, precum se vede lămurit din inscripţiunea slavonească ce s'a găsit pe un antimis tipărit în acea mănăstire la 1693, în care episcopul Iosif Stoica se întitulează: «*Din darul lui Dumnezeu episcop ortodox al Maramurăşului, exarh stavropighiei patriarhale Constantinopolitane, administrator al mitropoliei Belgradului din Ardeal*».[4] Aceasta inscripţie, zice Dr. Bunea, arată destul de limpede, că episcopii din Maramurăş nu se considerau de sufragani ai mitropoliţilor din Alba-Iulia, ci *esempţi de sub iurisdicţiunea oricărui episcop*, ceeace dovedeşte cuvântul «stravopighia», iar Stoica îşi aroagă dreptul de a administra chiar şi mitropolia A.-Iuliei într'un timp, când aceasta nu era unită încă cu biserica Romei.[5])

Cum adecă, episcopii de Maramurăş, sunt esempţi de sub jurisdicţiunea *oricărui episcop?* Las că este absurd a vorbi despre iurisdicţiunea unui episcop asupra altui episcop în acelaş rang ecleziastic, dar d-nii Dr. Bunea şi Iorga, cari supuseră cu două sute de ani în urmă pe egumenul mănăstirei din Peri episcopului de Muncaci şi pe ambii arhiepiscopului latin de Transilvania, nu ne arată, când şi cum au devenit ei esempţi de sub jurisdicţiunea acelui Arhiepiscop, căci Maramurăşul fiind un ţinut în circumscripţiunea mănăstirii Peri, episcopii din localităţile acestei mănăstiri încă trebuiau să fie supuşi iurisdicţiunei Arhiepiscopului latin de Transilvania, ca şi mănăstirea. De altă parte, dacă episcopii de Maramurăş au fost esempţi, într'adevăr, de sub iurisdicţiunea «oricărui episcop», unde găseşte atunci Dr. Bunea acele legături dintre biserica românească din Maramurăş şi scaunul bisericei unite din Ardeal, care numiţii patru episcopi se sileau ale rumpe chiar la începutul unirei, căci ele trebuiau să eziste înainte de unire, pentru a le rumpe la apariţiunea unirei? Insuşi titlul de «administrator al mitropoliei Belgradului din Ardeal» ce l-a luat episcopul Iosif Stoica dovedeşte legătura canonică a bisericei româneşti din Maramurăş cu mitropolia ortodoxă a Transilvaniei, căci numai un episcop sufragan îşi putea însuşi acest titlu. Ce l-a determinat să-şi aroage titlul acesta? e altă chestiune. Motivul invocat de Dr. Bunea, că Stoica considera pe mitropoliţii Belgradului de «eretici calvini» şi scaunul mitropolitan «usurpat» din partea lor, şi pentru aceea se întitula şi *administrator al mitropoliei Belgradului din Ardeal*,[1] nu poate fi acceptabil, pentru alt motiv, adus tot de d-sa, anume, că «descalvinisarea Românilor» s'a început încă sub Teofil şi s'a săvârşit sub succesorul său Atanasie, prin «s. unire»,[2] iar despre episcopul Stoica, care a păstorit biserica românească din Maramurăş dela 1692—1711, adecă în timpul când în scaunul mitropolitan se aflau cei doi mitropoliţi, «descalvinizatori», ne spune Dr. Bunea, că Stoica nu numai nu s'a învoit cu acest fel de «descalvinizare» a bisericei române, ci a împedecat chiar consolidarea uninnei cu biserica Romei, scriind şi un tractat contra uniunei, mult admirat de cancelarul N. Bethlen.[3] Invederat, că el a luat titlul de administrator al mitropoliei Belgradului în faţa tendenţelor manifeste ale mitropolitului Teofil de a trece la unire, ca să salveze şi să menţină scaunul mitropoliei ortodoxe a Transilvaniei, şi la aceasta avea şi drept şi datorinţă, ca sufragan ortodox.

Din titulatura episcopului Stoica încă se constată faptul, că biserica ortodoxă şi mănăstirea sf-tului arhangel Mihail din Maramurăş au ezistat peste trei sute de ani, cu aceleaşi drepturi şi privilegii, cari i le-a dat patriarhul Antonie în 1391, şi le-a întărit regele Vladislav la 1494. Patriarhul adecă ordonă, că după moartea egumenului Pahomie «prea nobilii fraţi» voivodul Baliţa şi Dragoş, cu sfatul monahilor mănăstirei să aleagă alt egumen, şi «*să aibă acela voie şi putere în numitele localităţi ca Exarch al nostru*».[4] Iosif Stoica a fost de sigur şi el egumen cu titlul de *Exarch*, care îi rămase indelebil, şi după consacrarea sa de episcop împlinì toate funcţiunile episcopale ca *vicarius in pontificialibus* al Patriarhului, fiind adecă biserica reşedinţei sale episcopeşti *stavropighie* patriarhală.

Ezistinţa ierarhiei bisericeşti la Români, în toate epocele dela colonizarea Daciei, este dovedită aşa dar prin mărturii, fapte şi documente istorice. In perioada năvălirilor barbare viaţa religioasă a Românilor se manifestă prin activitatea misionară a episcopilor şi martirilor, cari şi-au vărsat sângele pentru luminarea şi convertirea barbarilor cutropitori, iar după încetarea invasiunilor şi dela venirea Ungurilor prin aşezămintele religioase-culturale, care, celea dintâi, ca la toate popoarele creştine, sunt mănăstirile. Din călugării mănăstirilor se recrutau episcopii diecezelor, la mănăstiri se formau preoţii şi cântăreţii bisericilor parohiale. Lucru prea natural, că unde este turmă, acolo să fie şi păstor, unde erau mănăstiri şi preoţi, acolo să fie şi episcopi. O ierarhie sau guvernament ecleziastic fiind condiţiune *sine qua non* pentru satisfacerea trebuinţelor religioase ale creştinilor, ea a ezistat la Români chiar şi în perioada năvălirilor barbare, şi s'a desvoltat în cursul timpului în măsura dezvoltării vieţii lor sociale şi politice. Căci este cu neputinţă, ca Românii, cari în Ardeal, în Banat, şi Maramurăş, sub regii ungari aveau un fel de autonomie naţională şi organizaţie proprie cu *cnezi*, ca conducători şi jude-

---

[1] N. Iorga: Sate şi preoţi p. 314—315.

[2] Ierarhia Românilor p. 166.

[3] ib p. 178.

[4] N. Iorga: Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramurăşene. XLIV.

[5] Dr. Bunea, ib.

---

[1] Ierarhia Românilor, p. 179.

[2] Documente istorice, Viena 1850 p. 48.

[3] Iorga ib. YLIII.

---

[1] Dr. Bunea: Vechile Episcopii p. 101.

[2] P. Maior: Istoria bisericei Românilor p. 153. Acte şi fragmente p. 184.

[3] Vechile episcopii p. 106.

[4] Dr. Bunea ib. p. 103. Nilles: Symbolae, I. p. 268. nota 3.

[5] Dr. Bunea ib.

---

[1] Dr. Bunea: Ierarhia românilor p. 208.

[2] Dr. Bunea: Vechile episcopii p. 142.

[3] Dr. Bunea ib. p. 103, 106.

[4] Bis. ort. rom. an. V. ib.

cători naţionali ai satelor româneşti,[1]) să nu fi avut organizaţia şi ierarhia lor bisericească. Aceasta cu atât mai vârtos, că în biserica ortodoxă orientală, organizarea ierarhică s'a făcut prin sinoadele ecumenice, care au îngrijit prin dispoziţiuni anume, ca bisericile particulare nici în imprejurări anormale să nu rămână fără episcopi. Astfel sinodul IV. ecumenic în can. 28 hotăreşte, Episcopii «cei ce sunt în varvariceştile locuri» să se hirotonească de către Patriarhul Constantinopolei, practică adeverită şi prin Novela împăratului Alexie Comnen din 1093, în care se zice: «Neîmpedecat *să se voteze Arhierei în bisericile ortodoxe stăpânite de străini*».[2])

La începutul secolului al IV-lea, regulându-se marginile circumscripţiunei Patriarhatului de Constantinopol, şi de atunci biserica Românilor din Dacia făcând parte din circumscripţiunea acestui Patriarhat, pentru păstorirea ei, în timpul năvălirilor barbare, le trimetea episcopi Patriarhul de Constantinopol. Rânduiala aceasta s'a observat constant de atunci şi sub stăpânirea asupritoare a regilor ungari. Episcopii acestia însă de regulă erau fără reşedinţe stabile, fiind siliţi din cauza prigonirilor a se muta dintr'un loc într'altul, sau dintr'o regiune într'alta. Existinţa unor asemenea episcopi ortodoxi la Români este adeverită prin scrisoarea Papei Grigorie IX. către regele Ungariei Bela IV. din 1234, în care se zice, că în episcopia Cumanilor sunt nişte popoară, care se numesc Vlachi, cari deşi să socotesc sub nume creştinesc, totuşi au diferite rituri şi obiceiuri, cari se împotrivesc numelui creştinesc. «Căci nebăgând în samă biserica Romei, nu dela cinstitul fratele nostru episcopul Cumanilor, care este episcopul locului, ci dela nişte *pseudo-episcopi, cari ţin obiceiurile Grecilor primesc toate tainele bisericeşti*». (Nam Romanam ecclesiam contemnentes non a venerabili fratre nostro... episcopo Cumanorum, qui loci diocesanus existit, sed *a quibusdam pseudoepiscopis Graecorum ritum tenentibus universa recipiunt ecclesiastica sacramenta*)..... Documentul continuă, spunând, că şi Ungurii din regatul Ungariei şi Teutonii primesc sacramentele dela acei episcopi schismatici, sau pseudo-episcopi. (Et nonnulli de *regno Ungariae*, tam *Ungari*, quam Theutonici et alii ortodoxi, morandi causa cum ipsis transeunt ad eosdem et sic cum eis, quia populus unus facti cum eisdem Walathis, eo contempto, *premissa recipiunt sacramenta*».........[3]) Documentul acesta adevereşte, *întâiu*, esistenţa Românilor în episcopatul Cumanilor, sau a unei episcopii catolice a Cumanilor pe teritorul Românilor, *al doilea*, esistenţa *mai multor episcopi ortodoxi la Români*, fiindcă se vorbeşte în plural de: *quibusdam pseudoepiscopis*, încolo documentul nu ne spune numele lor, nici unde anume îşi aveau scaunele sau reşedinţele acesti episcopi, nici întinderea sau circumscripţiunea episcopiei Cumanilor. Cu toate acestea Dr. Bunea delimitează episcopia Cumanilor dincolo de munţii cari despart Moldova şi Muntenia de Ardeal, ca să poată trage conclusia: «Prin urmare în scrisoarea papală nu se tractează de o ierarhie episcopească din Ardeal şi Ţara-Ungurească».[4])

Fireşte, că în scrisoarea papală nu se «tractează» de ierarhia episcopească a Românilor din Ardeal, pentrucă nu aceasta era intenţiunea şi scopul ce urmărea Papa. Dar unde sunt episcopi, acolo poate să nu fie ierarhie episcopescă?

Diecesa cumană cuprindea de fapt Săcuimea, Sudul Ardealului, iar în teorie Cumania toată, care se perdea în şesurile răsăritene, ne spune dnul Iorga.[1]) Prin urmare, acei episcopi ortodoxi, pseudoepiscopi ai Papei erau şi dincolo, erau şi dincoace de munţi în Transilvania, pe unde se întindea diecesa Cumanilor, pentrucă Ungurii din regatul ungar de sigur nu vor fi trecut munţii anume să primească sacramentele dela episcopii ortodoxi, ci avându-i acasă în Ardeal şi în ţinuturile ungurene, prefereau a primi sacramentele dela aceşti episcopi, decât dela episcopul Cumanilor de peste munţi.

Acesti «pseudo-episcopi» adeveriţi prin scrisoarea Papei Grigorie IX. nu încape îndoială, sunt depositarii şi continuatorii episcopatului ardelenesc ortodox dela Ierotei din secolul X., căci *în Transilvania nu esistă nici o episcopie în secolii X. şi XI. atârnătoare de Papa*, însaşi înfiinţarea episcopiei catolice transilvane de azi e necunoscută şi cei dintâi episcopi catolici cu titlul «transylvaniensis», cari apar în secolul XII. nu au avut reşedinţa în Transilvania, ci în comitatul Sălagiului, ori alt undeva în Ţara-Ungurească.[2]) De aceea, nu fără temei conclude fericitul Petru Maior, că «episcopia aceasta sau din vre-o episcopie din *cele vechi ale Românilor* e născută, sau dela vre-un episcop de acei misionari e purcească, cari dintre călugări după escata între Greci şi între biserica Romei împărăchiare în ţări departe spre a întoarce la unirea bisericei Romei vechi pe cei de legea grecească era datină a se trimite dela biserica Romei.»[3]) (Va urma.)

---

[1]) D. Onciul: Din Istoria României p. 12.

[2]) Manuscriptul Mitropolitului Porfirie al Cesariei Capadociei, în „Biserica ort. rom.“ an. XVII pag. 609.

[3]) E. Hurmuzaki: Documente privitoare la Istoria Românilor I. p. 132. N. Dobrescu: Intemeiarea mitropoliilor şi acelor dintâi mănăstiri din ţară, p. 11, 12.

[4]) Dr. Bunea: Mitropolitul Sava Brancovici p. 11.

[1]) Studii şi Documente vol. I.—II. p. XIII.

[2]) Dr. Bunea: Ierarhia Românilor p. 50.

[3]) Petru Maior: Istoria bisericei Românilor pg. 123.

NOUTĂŢI.

Un nou ministeriu în Austria. Maiestatea Sa şi-a dat preaînalta învoire, ca în Austria să se creeze un nou ministeriu, al lucrărilor publice, şi tot odată a numit titular la acest ministeriu pe Dr. *Gessmann*, până aci ministru fără portofoliu în cabinetul actual austriac.

*

Dr. Carol Lueger, care se află de multă vreme în Lovrano, să simte acum atât de bine şi de întărit, încât în 30 Martie nou are intenţiunea să plece acasă la Viena, unde este aşteptat cu mare dor.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a mai primit, pe seama şcoalei industriale, donaţiuni şi anume dela: dl Dr. Eusebiu R. Roşca 50 cor., dl Dr. Nicolae Comşa, Sălişte 20 cor., dl Dr. Nicolae Şerban 50 cor., dl Ionel Comşe, Sălişte 20 cor., dl George Comşa, Poplaca 5 cor., dl Dr. Miron E. Cristea 10 cor., dl Dr. Ilie Beu 10 cor., dl Iosif Puşcariu 5 cor., dna Hermina Maniu, Oraviţa 20 cor.

*

Teatru românesc în Braşov. Domnul şi doamna Z. *Bârsan*, sprijiniţi de câţiva diletanţi, dau Duminecă în 29 Martie nou o reprezentaţiune teatrală în Braşov, sala redutei.

*

† Aurel Şenchea, învăţător în Zerneşti, a decedat Sâmbătă în 8 Martie v. în etate de 26 ani şi în anul al doilea al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea i s'a făcut Luni, fiind de faţă un public număros. Odihnească în pace.

*

Concedii pe vremea secerişului. Ministrul comun de răsboiu, cu învoire preaînaltă, a dispus, ca pe vremea săcerişului, în curs de trei săptămâni, comandanţii de trupe să dee concedii soldaţilor activi, cari ar putea să fie de folos celor de acasă, la seceriş. E o încercare ce se face în anul acesta, pentru a se vedea, dacă e bună însituţia aceasta din punct de vedere economic. Şi dacă se va dovedi de bună, va fi întrodusă ca regulă pentru fiecare an.

*

Ziarişti în grevă. Intr'o şedinţă a dietei germane din Berlin deputatul Gröder a spus nişte cuvinte ofenzătoare la adresa ziariştilor, cari imediat au hotărât să se pună în grevă, până nu li-se dă satisfacţie deplină. De atunci tribuna presei e goală, dări de seamă despre şedinţele dietei nu se dau, din partea nici unui ziar german. Sindicatul ziariştilor din Berlin a primit telegrame de aderare din mai multe oraşe, anume, Viena, München, Hamburg, Budapesta etc. Prezidentul dietei stărue pe lângă deputatul Gröder să revoace cuvintele insultătoare, rostite la adresa ziariştilor, esprimându şi imediat şi prezidentul regretele pentru acest incident. Se crede, că Gröder se va conforma, şi atunci conflictul e aplanat.

*

Amintiri despre Şaguna. In legătură cu cele comunicate de preotul *Crucean Mărgineanu* în numărul 21 al ziariului nostru, ne scrie părintele *Ioan Petru* din Ibăneşti, că şi cu dânsul s'a întâmplat cam un asemenea caz. Venise la Sibiiu în 16 Maiu 1872 pentru a fi sfinţit, ca ales capelan al parohiei Ibăneşti, însă fiindcă era *ras* şi *tuns*, Metropolitul Şaguna n'a voit să-l sfinţească, ci l-a îndrumat să meargă acasă, şi peste trei luni, după ce-i va creşte părul şi barba, să vină de nou la sfinţire. După multe rugăminte, puse mai ales din partea decedatului *Zaharia Boiu* şi din partea călugărului *German*, s'a înduplecat Şaguna a absta dela propusul său, luând în considerare marea depărtare, drumul cel lung şi cheltuelile cele mari pe cari le-a avut candidatul de preoţie *Ioan Petru* cu venirea sa la Sibiiu. Ia dat însă după actul sfinţirei învăţături amănunţite cum să se poarte şi cum să se îmbrace ca preot, şi mai ales cum să ţină în ordine şi curăţenie biserica şi deosebitele ei odoare.

*

Tolstoi e mai bine. După ştirile telegrafice date de însaşi doamna contesă *Tolstoi*, starea sănătăţii marelui filosof şi scriitor rusesc Tolstoi s'a îmbunătăţit earăşi. Nu e încă afară de ori ce primejdie, dar sunt speranţe, că în curând va fi de tot restabilit.

*

Din Almaş Selişte ni se scriu lucruri bune despre parohul de acolo *N. Cherciu*, care de opt ani de când păstoreşte turma credincioşilor nostri din acea comună a adunat pe seama sfintei biserici un capital de vre-o 2000 cor., bani gata, şi nu din repartiţii, ci din contribuiri benevole. Salariul învăţătoresc a fost ridicat pe anul acesta şi cel următor la 800 cor., cât hotărîse congresul nostru naţional, iar acum se fac paşii de lipsă pentru ridicarea unui nou edificiu şcolar, corespunzător legilor ţării. Oamenii sunt însufleţiţi şi gata să aducă jertfe. Ajute-le Dumnezeu să-şi vadă dorinţa realizată.

*

Fişpan arestat. Se telegrafează, că contele Bánffy Miklos, comitele suprem al oraşului şi comitatului Cluj, împreună cu şoferul său, ar fi avut neplăceri în Italia, unde face călătorii cu automobilul, pentrucă a trecut cu automobilul peste un copilaş mic, care se afla pe stradă şi l-a rănit rău, încât îi este primejduită viaţa.

*

Chestia Wahrmund. La îndemnul colegilor sei, profesorul Wahrmund şi-a suspendat prelegirile la universitatea din Innsbruck, iar într'o scrisoare, adresată unui ziar german, arată şi dovedeşte, că nu se trage din viţă evreiască, nici după mamă nici după tată. E deci numai scorniturí, că ar fi fost Evreu mai nainte. Cu chestia sa s'a ocupat şi senatul universitar, discutând asupra întrebării, dacă un profesor de drept canonic poate fi revocat, atunci, când doctrina lui nu corespunde cu dogmele? S'a ajuns la înţelegerea, că dupăce universităţile nu au caracter confesional, nu poate fi destituit din post profesorul, care se esprimă în contra vreunei confesiuni din stat. Senatul universitar a compus şi un memoriu în chestia Wahrmund, şi l-a înaintat ministrului de culte.

*

Fondul Nicolae Anca. Preotul *Nicolae Anca* din Almaş-Sălişte a predat, din incidentul împlinirei anului 78 al etăţii, epitropiei parohiale din comuna numită suma de 200 cor., ca fond pentru trebuinţele bisericei, pe lângă litere fundaţionale, cari regulează administrarea fondului. Părintele *Anca* a făcut şi mai nainte multe daruri pe seama bisericei din Almaş-Sălişte.

*

Esplosiune. In Debreţin s'a aprins prăvălia unui comerciant din edificiul casinei şi luând foc şi butoaele cu benzină, a urmat o esplosiune puternică, în urma căreia s'a dărâmat un zid al edificiului casinei şi un părete din edificiul vecin, al casei de păstrare. Doi pompieri au fost răniţi. Altă nefericire însă nu s'a întâmplat.

*

Din Agnita ni s'e scriu următoarele: „Domnul protopresbiter al tractului Agnita, *Ioachim Muntean*, ca prez. şi dir. esec. al băncii „*Frăţia*“ din Agnita a fost remunerat cu 400 cor., cu care sumă dânsul a pus bază la 2 fonduri, cu scopuri foarte nobile. Anume, cu 200 cor a pus bază la fondul zidirei unei biserici în Agnita, iar cu restul de 200 a pus bază fondului de edificare a unei case protopopeşti. Banii sunt depuşi la banca „*Frăţia*“ spre fructificare.“ *C.*

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Sever Cheţanu, paroh în Brateiu 1 cor., protopresbiterul emeritat Ioan Droc şi soţia sa Agapia, dăruesc întru vecinica odihnă a vărului lor reposat Manole Droc, fost secretar al liceului S. Sava din Bucureşti 2 cor. 50 fil., Titu Morariu, paroh în Berghin şi soţia sa Victoria n. Patachi 1 cor. şi Dr. Cornel Popescu, din prilegiul hirotesirei sale întru protopresbiter al tractului Haţeg 5 cor.

*

Economii încă n'au păţit-o. Concurenţa inventioasă, ţine ca permis ori ce mijloc pentru a convinge pe economi, că şi sămânţa de napi neîmpregnată e tot atât de bună şi preţioasă ca şi cea impregnată pe care o aduce în cerculaţie numai prăvălia curţii c. r. de sămânţă: Eduard Mauthner. Aceasta este o osteneală zadarnică, căci economul, care singur este chemat a-şi da părerea adevărată şi care dacă numai odată a sămănat sămânţă de napi impregnată, nu va cumpăra nici odată alta, de aceea economii n'o păţesc. Totuşi concurenţii au o îndrăsneală atât de oarbă, încât se îmbulzesc la judele comunal, ca şi când delicventul ar putea dispune asupra judelui. Intr'adevăr, este timpul suprem, ca ministerul de agricultură să pună capăt acestei îndeletniciri deşarte prin urgenta aducere a legii asupra acestei întreceri de câştig pe cale necinstită.

*

Ştiri mărunte. Stössel şi-a început pedeapsa în fortăreaţa Petro-Pavlovsk. Cela lui e lângă cela lui Nebogatov. — Ambasadorul Angliei la Constantinopol, O'Conar, a murit zilele aceste. — Terorismul continuă pe insula Haiti; au fost împuşcate în zilele aceste la 50 de persoane. — Se ştie, că în anul 1903 câtă pustiire n'au causat gândacii de Maiu; de oarece tot la patru ani se înmulţesc, se spune, că anul acesta iarăşi vom avea mulţi gândaci de Maiu. — Producţiunea de vin a Italiei a fost de 60 de milioane de hectolitre. — Din Szatmár-Németi se anunţă iarăşi esundări de râuri. S'au înecat doi copilaşi. — Farman a obţinut resultate splendide cu maşina sa de sburat. A făcut acum lângă Paris un drum de 3 chm. sburând cu o uşurinţă uimitoare.

Cărţi şi reviste.

„**Familia română**“, revistă săptămânală ilustrată, anul I. numărul 4 a apărut cu următorul cuprins: Premiile literare ale „Familiei Române“. Spre ideal, versuri. Mihail Sadoveanu, Singurătăţi. Miron Frunzaru, Ca şi atunci, versuri. Cornelia Langa, Silvia, amintiri din pensionatul dela B. Horia P. Petrescu, reverie (versuri). Ilie Marin, Lacrimi. Elena E. Bolcaş, Curierul modei. Petreceri. Logodne. Cununii. Morţi. Cronică. Haz. De ale casei. Tablouri de vânzare la administraţia „Fam. Rom.“ Gâcituri. Inserate. Ilustraţiuni: Schiţă de un monument pentru arena dela Călugăreni, de Al. Liuba. Lăptăreasa, de Grenze. Mai multe figuri de modă. Caricaturi. Abonamentul 10 cor. Administraţia: Budapesta V. Str. Csáky 23.

Teatru.

Mercuri d. a.: *Waldmeister*, operetă.
Seara: *Die blaue Maus*, farsă.
Joi: *Rosenmontag*, tragedie.

Emulsiunea lui SCOTT

este un amic al mamelor cari sunt în preajma naşterii unei odrasle nouă şi sunt atinse de slăbiciune mare şi sunt descuragiate. Efectul Emulsiunii lui SCOTT este tot atât de minunat, precum se fac simţite

Puterea nouă şi pofta nouă de viaţă,

ca printr'o beutură vrăjită. Şi mai mult încă, când noul cetăţean vede lumina lumei, va pregăti părinţilor prin înfăţişarea lui sănătoasă şi prin formele lui tari, o bucurie extraordinară, căci Emulsiunea lui SCOTT împreună cu mamă-sa l-a nutrit şi întărit şi pe el, scurt zis, a avut o influenţă cât se poate de bună. 6 (276) 5—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50
De cumpărare în toate farmaciile.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 7—40

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . . C 3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua) . . . . „ 1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II „ 2·—
Carte de cetire a II a . . . . . . „ —·50
Noul Abcdar edit. II-a . . . . . . „ —·40
Călăuza noului Abcdar . . . . . . „ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui . . . . . . „ —·50
Lecţii de psihologie . . . . „ 1·20
„ de didactică . . . . „ 2·40

Se pot procura dela

Libraria arhidiecezană.

Sz. 648/1908. [72] 3—3

Faeladási hirdetmény.

Felsőpián község (Szebenvármegye) eladja 1908 évi április hó 25-én d. u. 2 orakor Felsőpián község irodájában nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet igérőnek következő bükkfamennyiséget.

1. A „Magura“ nemű havasi erdejének (D. ü. oszt) 188.7 K. holdján találhato mintegy 378.69 m. ³re beerült és

2. A „Dealu lungu“ nevű havasi erdejének (Dz ü. oszt.) 3531 K. holdján található mint egy 55920 m. 3 re becült bükkfát tövön az erdőben.

Kikiáltási ár az egêsz fatőmegre vérve 93789 korona. — Bánatpénz a becsáruak 10% a.

A bánatpénzzel és bélyeggel el'átot zárt irásbelii ajánlatok szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatuak.

Elkésve beadott vagy szabálytalamit kiállitt ajánlatok tekintetbe nem vétetnek.

Utóajánlatok nem fogadttatnak el. Becsáron alul a fa nem adatik el.

Az árverési fe tételek és becslési jegyzék a szászsebesi jár. főszolgabiro és m. kir. erdőgondnokság irodájában a hivatalos órák allatt betekinthetök.

Szászsebes, 1908 március 16.

A jár. főszolgabiró.

Haner.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 2—40

FABRICA DE ACID CARBONIC

a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ

— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de

ACID CARBONIC

natural, curat chemic şi fluid,

din isvoarele de acid carbonic din Buziaş, cari sunt renumite în toată lumea prin producţiunea de sodă pentru cârcimari şi pentru alte scopuri industriale.

Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puţin veritabil.

Serviciul este de încredere şi foarte conştienţios

APA MINERALĂ şi VINDECĂTOARE

din BUZIASFÜRDŐ

se capătă în sticle de 1/1 şi 1/2 litru.

— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute —

Apă de masă de prima clasă!

nformaţiuni dă cu cea mai mare promptitudine:

Fabrica de acid carbonic şi speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.

Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.

(286) 22—100

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 59— Sibiiu — Nagyszeben.

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Libraria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la faţă
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălţarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Naşterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Naşterea sftului Ioan Botezătorul
- Grigorie, Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

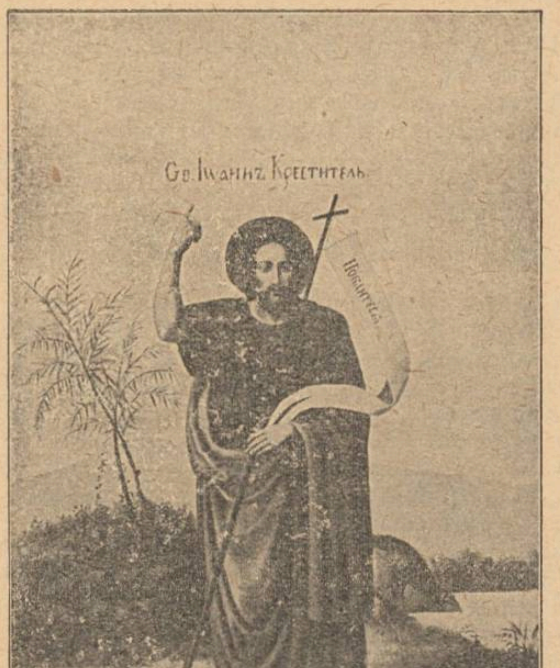

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălţarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumitru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Arhanghelii Mihail şi Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

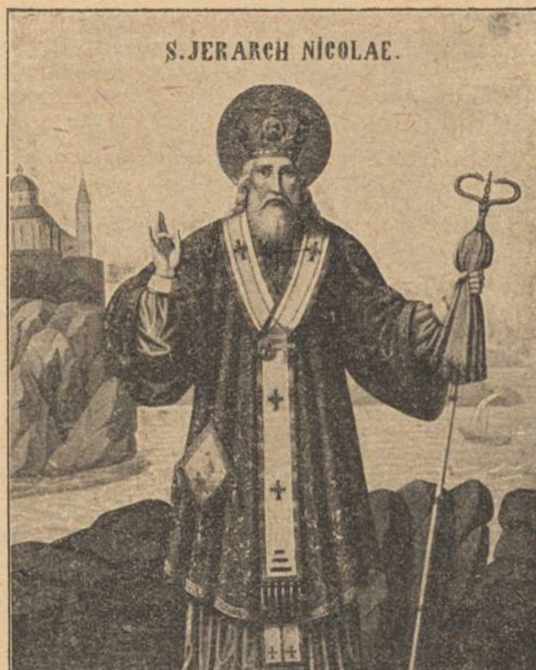
S.JERARCH NICOLAE.

IV.

- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					Grupa II.					Grupa III.					şi Icóne din Grupa IV.					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42·—	56·—	70·—	cor. foarte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	„ fine.
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26·60	„ simple.

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 30 Sibiiu, Sâmbătă 15/28 Martie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Ierarhia şi Mitropolia bisericei rom. din Transilvania şi Ungaria

de V. Mangra.

IV.

Organisarea mitropoliilor româneşti.

Din cele ce am espus se învederează, că Românii din Transilvania au avut în toate timpurile episcopii şi ierarhia lor bisericească. Prin urmare au avut şi Mitropoliţii lor, pentrucă după canonul 34 apostolesc «episcopii fieşte căruia neam (naţie) să cuvine a şti (a cunoaşte) pre *cel întâi* între dânşii şi a-l socotì pre el ca cap». In capul episcopilor unei naţii adecă, din cutare ţară sau provincie, sta episcopul oraşului principal (*μητροπολις*), dela care, episcopii oraşelor principale, sau ai capitalelor, încep din secolul al IV-lea a se numi *mitropoliţi*. Hirotonirea mitropoliţilor, după constituţiunea bisericei ecumenice, se făceà prin Patriarhul, iar delimitarea şi determinarea caracterului mitropoliilor prin sinoadele ecumenice, şi varia după caracterul naţional al popoarelor dominante. Astfel în timpul dominaţiunei Goţilor, Dacia Traiană se numia Goţia şi mitropolitul provinciei, Teofil, în actele sinodului I. ecumenic (325) se subscrie: *Theophilus Gothiae Metropolis*. Pe ieromonahul Ierotei Patriarhul Teofilact îl hirotoneşte episcop *Turciei* (Turciae episcopum designavit), adecă Ardealului, care stăpânit de Unguri, la scriitorii bizantini se numeşte Turcia. Mitropolia bisericei române numai atunci primeşte titlu şi numire conform caracterului etnic al poporului român, când acesta se prezintă organizat în stat politic. Este deci cu desăvârşire greşit punctul de plecare al d-lui Bunea, care pentru lipsa documentelor oficioase de întemeiare sau recunoaştere din partea regilor ungari, tăgădueşte existinţa mitropoliei Românilor din Transilvania, pentrucă, cum am arătat, organizarea ierarhică a bisericelor particulare în circumscripţiunea Patriarhatului de Constantinopol, după canoane se făceà independent, prin patriarhie. Aceasta se dovedeşte şi prin faptul, că după întemeiarea principatelor române, Alesandru, principele Ţării-Româneşti, însuşi se adresează la Patriarhul cu rugarea, ca să le dea Arhiereu hirotonisit de patriarh şi recunoscut de sinod, care le-a şi trimis în 1359 pe Iacint, până atunci mitropolitul Vitzinei, cu titlul de mitropolit al Ungro-Vlahiei.[1])

Pentru a constata existinţa mitropoliei române din Transilvania înainte de Mihai-Viteazul, m'am provocat la catalogul cel mai vechiu despre mitropoliile supuse patriarhului de Constantinopol, din timpul împăratului Leone cel înţelept (883), în care, am zis, că se găsesc însemnate şi mitropoliile Românilor, reproducând următoarele: «Posteris temporibus constituti sunt in Ungrovlahia duo Metropolitae quorum alter tenet locum Nicomidiensis et dicitur exarchus totius Ungariae et plagenarum. Alter dicitur Metropolita partis Ungro Vlachiae geritque vices Amaseni. Et alius in Moldovia seu Nigra Valachia.»[2]) La Samuil Clain se esplică textul acesta, după Codinus Curopolata, astfel: «Sunt in Ungro-Vlachia duo Metropolitae quorum alter tenet locum Nicomidiensis, et dicitur Exarcha totius Ungariae et plagenarum. (Acesta este cel dela Bucureşti din Ţara-Românească.) Alter dicitur Metropolita Ungro-Vlachiae partis geritque vices Amaseni. (Acesta este mitropolitul Belgradului din Ardeal.) Et alius in Moldova seu Nigra Valachia». (Acesta este cel dela Iaşi.[3]) In scrierea «De ortu progressu conversione Valachorum» din «Acte şi fragmente» de T. Cipariu găsim textul de mai sus intercalat şi comentat astfel: «In historia byzantina editionis venetae tomo XVII. §. 351 de ordine thronorum Metropolitanorum circa seculum XIV. praescripto, sequentia leguntur: «Sunt in Ungro-Vlachia duo metropolitae, quorum alter tenet locum Nicomediensis et dicitur Exarcha totius Ungariae et plagenarum (hic est Bucurestiensis in Valachia), alter dicitur Metropolita partis Ungro-Vlachiae geritque vices Amaseni (qui erat ante aliquos annos Metropolita Alba-Iuliensis in Transilvania, hodie vero episcopatus Fogarasiensis) et alius in Moldovia seu Nigra-Valachia (Iassiensis)» [1]) Fericitul P. Maior ne spune, cumcă «pe *Mitropolitul părţii Ungro-Vlachiei nu airea se cade să-l cercăm, fără în Ardeal*, unde toate sunt pline de monumenturi, cu care se adeverează, că *Românii din veche vreme au avut în Ardeal Arhiepiscopia sa şi mitropolicească vrednicie*».[2])

Nu e dar părerea mea numai, care Dr. Bunea o califică de «cutezare oarbă», ci e şi părerea lui S. Clain, P. Maior şi T. Cipariu, că sub una din cele două mitropolii a Ungro-Vlahiei se înţelege Mitropolia Ardealului. — Greşala mea, uşor de înţeles, pentru cei înţelegători, este aceea, că neavând scrierea lui Codin Curopolata, unde se găsesc cataloagele despre mitropoliile supuse scaunului patriarhal din Constantinopol, şi folosindu-mă de estrasele d-lui C. Erbicean din «Biserica ort. română» (a. XIV. p. 592) unde după fraza: «Presenta espunere s'a făcut în anul 883 pe timpul împăratului Leon cel înţelept şi a lui Fotie patriarhul», urmează imediat «De ordine thronorum Metropolitanorum, etc.» cu «Posteris temporibus constituti sunt in Ungrovlachia duo Metropolitae, etc...» am fost ispitit să socotesc textul acesta adaus la finele catalogului din timpul împăratului Leon, pe când de fapt se află la finele catalogului sau aşezării împăratului Andronic Paleologul cel bătrân (1282—1328) sub titlul: «Expositio Imperatoris Domini Andronici Paleologi senioris, quem locum nunc teneant Metropoles, quae Constantinopolitano subjectae sunt».[1])

Cu toate acestea, a mea greşală e numai de formă, iar Dr. Bunea greşeşte în fond. Dl Constantin Erbiceanu, cel mai bun cunoscător al scriitorilor bizantini şi a istoriei vechi a bisericei române, care a cercetat toate cataloagele scaunului patriarhal de Constantinopol, publicate în diferite colecţiuni, mai multe zecimi de nomocanoane manuscrise, cum şi actele patriarhatului de Constantinopol, este în măsură de a fixa instituirea metropoliilor la Români pe timpul împăratului Andronic Paleolog cel bătrân, scriind următoarele:

«In aşezământul scaunelor metropolitane de sub patriarhatul de Constantinopol, făcut sub împăratul Andronic al II-lea Paleologul, numit şi cel bătrân, şi care a împărăţit în Orient între anii 1282—1328, între *Arhiepiscopiile ridicate la gradul de Metropolii*, în număr de 30, la numerele 27, 28 şi 29 cetesc că *s'au înălţat şi Arhiepiscopiile din Moldova şi Ţara-Românească la Metropolii*. Iată acum textul aşa cum stă în publicaţia lui Goar».[2]) (Urmează textul grecesc şi traducerea latinească, identic cu cel reprodus mai sus, după Codinus Curopolata.) In susţinerea acestei afirmaţiuni dl Erbiceanu citează din textul lui Goar următoarele: «Sunt et alii Metropolitae, extra illos, qui veteri descriptione comprehenduntur, quibus ex Arhiepiscopis et Episcopis honor Metropolitae diversis temporibus obtigit. Et quidem ex Archiepiscopis Metropolitae effecti sunt sequentes.» Adecă: «Sunt şi alţi mitropoliţi afară de cei ce-i cuprinde vechia aşezare, dintre cari din Arhiepiscopi şi Episcopi s'au onorat în diferite timpuri, şi dintre Arhiepiscopi s'au făcut aceştia». *De aci urmează evident şi demon-*

---

[1]) N. Dobrescu: Intemeiarea mitropoliilor, p. 40, 43.

[2]) Biserica ort. rom. a. XIV. p. 592.

[3]) S. Clain: Istoria Românilor ms. IV. partea 8. §. 1.

[1]) T. Cipariu: Acte şi fragmente p. 4, 5.

[2]) P. Maior: Istoria bisericeĭ rom. pag. 128.

[1]) Georgius Codinus Curopolata: De „officiis et officialibus magnae Ecclesiae et aulae Constantinopolitanae". Paris. 1625, p. 129. 130.

[2]) Biserica ort. rom. a. XVII. p. 610.

FOIŞOARĂ.

Jalusie.

— După M. Roda-Roda. —

(Fine.)

Inaintea ochilor lui începură să sboare scântei de foc, din cari încetul să formară nişte cadre, iar în ele văzu aşezată o icoană, icoana pe care tocmai o văzuse mai 'nainte: Toroni în salonul locuinţei sale, ear nevasta sa, Miliţa, cu capul ei blond răzimat pe umărul lui Toroni. Se cutremură în întreg internul său, şi simţia răceala celor mai pronunţate friguri.

Ajunse la casa bolnavului. Ântâiu trebui să scoată din casă muerile cari se bociau şi se frământau de durere, întrebuinţânduşi toată energia, şi în urmă se apropie de patul bolnavului. Glonţul fu scos cu uşurătate. Doctorul legă rana ine, şi le spuse celor din apropiere, că u e nici o primejdie, băiatul se va vin-ca.

Se înserase binişor, când doctorul ă spre casă. O negură deasă se slose deasupra livezilor. Ţăranca pusese ăsură un coşuleţ cu fragi, şi i-a spus rului, când s'a aşezat în trăsură, că sunt pentru doamna doctoriţă. Un miros plăcut resfirau fragile, miros pe care doctorul căuta să-l soarbă cu nesaţ.

Când a sosit acasă, Miliţa îl aşteptă în poartă. Să dete jos din trăsură, îşi îmbrăţişă nevasta şi o sărută, odată, şi încă odată, şi mai odată. Se aşezară apoi amândoi pe banca dinaintea casei, şi în urmă întrară în casă la cină. După cină zise doctorul:

— „Miliţo! Fragile acestea sunt bune cu vin şi cu zăhar. Adă vin la masă!"

Doctoriţa plecă să aducă vin, ear doctorul puse câteva linguri de fragi în păharul său şi în păharul nevestei. Când veni doctoriţa cu vinul, turnă apoi vin peste ele, şi puse câteva linguri de zăhar, apoi mestecă bine cuprinsul păharelor şi zise doctoriţei:

— „Aşa, bea acum iubito, că e dulce şi bună beutura asta. Să ciocnim. Intru fericirea căsniciei noastre!"

— „Ce bine dispus eşti tu astăzi Bugomil? Aşa nu te am văzut de mult."

— „Aşa sunt eu câte odată, scumpa mea. Dar acum mi-e somn. M-aşi culca Miliţo!"

Doctoriţa aprinse luminarea în dormitoriu, doctorul stânse lampa în sufragerie, şi se culcară amândoi. Peste câteva minute doctorul adormi liniştit, şi dormea un somn adânc, ca omul obosit de muncă grea. Miliţa însă se întorcea în pat şi nu putea adormi. Peste o bucată de vreme începu să strige:

— „Bugomil! Bugomil! Dormi? Scoală că mie mi-e rău, mi-e foarte rău."

— „Hm? Ce e? Miliţo! Ai zis ceva?"
zise medicul sărind din pat, şi aprinzând luminarea. Se apropie de patul nevestei sale. Faţa ei era palidă verzue, şi se vedea că sufere. Doctorul se îmbrăcă repede şi se puse lângă patul Miliţei.

— „Ce te doare, Miliţo dragă?"

— „Mă arde, ca un foc nebun! Ah, Bugomil, ajută-mi, am dureri teribile."

— „Fi numai liniştită. Au să treacă. Ţi-ai stricat stomahul. Atâta tot".

— „N-ai putea să-mi dai ceva picături, că mă prăpădesc de durere?"

— „N'ajută nimica. Trebue să înceteze de sine durerea."

Doctoriţa suspină lung şi adânc. Doctorul îi stergea cu batista sudorile de pe frunte.

— „Bugomil! Dă mi ceva leac în contra durerilor, că nu le mai pot purta. Aşa mi-e, ca şi cum ar rupe cineva cu dinţii din interiorul meu."

— „Nu-ţi poate ajuta nimica, scumpa mea!"

Doctoriţa privi în ochii bărbatului ei, şi pe un moment se linişti de tot. Simţia, că o mână rece ca ghiaţa i s'a pus pe inimă. Ştia că e perdută. Ştia că moartea e aproape.

— „Bugomil! Eu mor!" zise ea, încet, cu voce trămurătoare. Şi văzând că bărbatul ei tace, mai repetă odată: „Bugomil! Eu trebue să mor!".. Doctorul îi netezi părul de pe frunte, îi şterse de nou sudorile de pe frunte, şi se uita cum îi nimicesc muerea sgârciurile teribile de cari suferea. Buzele Miliţei începură a se învineţi. Ea prinse mâna doctorului, o strânse la sinul ei, şi-i zise bărbatului:

— „Bugomil! Tu eşti bun! Dar eu... Dar eu... Ah, Bugomil, eartă-mă!"

— „Şi tu nu eşti bună?"

— „Nu, Bugomil! Te-am înşelat. Te-am înşelat cu — Toroni!" şopti Miliţa, atât de încet, de abia se auzia.

Doctorul clătină din cap afirmativ şi iarăşi ştersă sudorile de pe fruntea muribundei.

— „Ştiu draga mea, şi de aceea, — eartă şi tu, — *te-am otrăvit*. Peste fragile din păharul tău turnasem otravă."

Miliţa deschise ochii mirată şi scoase o puternică sbierătură. A fost cea din urmă.

Servitoarea spăriată întră în odaie, dar doctorul o scoate iute afară şi îi spune:

— „Dute în fuga mare după doctorul Iacsici, că moare doamna!"

strat, că Mitropoliile noastre înainte de a fi fost ridicate la acest grad ierarhic au fost Arhiepiscopii, adecă înainte de 1282.»[1] In adevăr, în *Acta patriarchatus Constantinopolitani* nu găsim date referitoare la timpul când s'a întemeiat mitropolia Ungro-Vlahiei, ci numai decisiunea sinodului patriarhal din 1359, prin care se încuviinţează strămutarea Mitropolitului Iacint din Vitzina în mitropolia Ungro-Vlahiei, după stăruinţa lui Alexandru Vodă, «care ţinea în mod neclintit la mutarea acestui mitropolit al Vitzinei, şi care cerea demnitatea arhiepiscopală, nu pentru altul oarecare, ci anume pentru acest mitropolit.»[2] Aci dar nu se tractează despre crearea unei instituţiuni nouă, ci de aranjamentul unei instituţiuni esistente, în situaţiunea schimbată prin întemeierea principatelor române. Căci după canonul 28 al sinodului IV. ecumenic, în ţinuturile din care s'au format principatele române, patriarhul Constantinopolului hirotonizea şi trimitea mitropoliţi; acest drept patriarhul se îngrijeşte să şi-l asigure acum şi pentru viitor, cerând jurământ în scris dela principe, că nici el, nici următorii lui nu vor primi mitropolit din altă parte, decât numai pe cel ce-l va alege şi hirotonisi patriarhul şi sinodul patriarhal.[3] Aranjamentul se face deci între patriarhie şi principe, care din două motive putea să stărue pe lângă permutarea lui Iacint la mitropolia Ungro-Vlahiei, anume, ca să se îndeplinească scaunul arhieresc, care pe atunci va fi fost vacant, ori pentru mutarea sediului mitropolitan în lăuntrul ţării, căci Vitzina, unde resida Iacint mitropolitul, era în *vecinătatea* Voevodului Alexandru, după părerea dlui N. Dobrescu este oraşul Măcin din Dobrogea[4]) şi mitropolia fiind complexul unei naţiuni în înţeles bisericesc, numirea sau titulatura de mitropolit al Ungro-Vlahiei, în cataloagele şi actele patriarhatului de Constantinopol, să ia în înţeles *etnografic*, nu geografic sau politic.

Chiar pentru acest cuvânt nu se poate accepta părerea acelora, cari afirmă, că prin titulatura de mitropolit al «Ungro-Vlahiei» se înţelege esclusiv mitropolia Ţării-Româneşti, ca principat dependent de Ungaria, spre deosebire de Valahia bizantină, cea dependentă de Bizanţ,[5] pentrucă în nomenclatura bizantină nu esistă nici o mitropolie cu titlul «Valahiei» cei dependente de bizantini, ca pentru denumirea mitropoliei Ţării-Româneşti să fie nevoe de formaţiunea titlului «Ungro-Vlahia» spre deosebirea de o mitropolie neesistentă.

Cuvântul «Ungro-Vlahia» de origină grecească, s'a dat ca titlu colectiv mitropolitului Ţării-Româneşti de patriarhia din Constantinopol, care prin hirotonisirea ieromonahului Ierotei de episcop al Ungariei în secolul X. îşi crease un drept asupra bisericei din Ungaria, la care n'a renunţat nici după convertirea Ungurilor la catolicism, ci şi-l menţine în titulatura mitropolitului «Ungro-Vlahiei«, care faţă cu celalalt mitropolit al «părţii Ungro-Vlahiei» (Metropolita partis Ungro-Vlachiae) primeşte titlu de *Exarh* a toată Ungaria (Exarcha totius Ungariae). Mitropolitul Ungro-Vlahiei adecă este Exarhul patriarhiei pentru mitropolia de Transilvania, ceeace se adevereşte prin cuvintele patriarhului Chrisant, care zice: «Acesta (mitropolitul Transilvaniei) are relaţiuni cu mitropolitul Ungro-Vlahìei fundate pe dispoziţiuni patriarhale şi dreptul de Exarh.»[1]

In instrucţiunea dată lui Atanasiu cu prilegiul hirotonirei sale întru arhiereu (1698), de către Dositei patriarhul Ierusalimului, se zice: «Când se va întâmpla vre-o îndoire, să se caute la soborul eparhiei; iar de nu se va face deslegare îndoirei la soborul eparhiei, să se caute la *Exarhul oblăduitor, precum este spre oblăduirea eparhiei sale Exarh mitropolitul Ungro-Vlahiei.»*[2]

Românii de dincoace de Carpaţi cu cei de dincolo au format în toate timpurile o unitate bisericească, având o ierarhie comună, în capul căreia se afla dela organisarea mitropoliilor române *Exarhul a toată Ungaria şi al Plaiurilor* (Exarcha totius Ungariae et plagenarum) până la 1700, când Atanasiu, mitropolitul Belgradului, a făcut pactul uniunei cu biserica Romei. Ne lipseşte însă firul cronologic de numele episcopilor şi localităţilor până în secolul XIV. Dar aceasta nu alterează esistenţa instituţiunei inerente vieţii bisericeşti. Chiar după organisarea mitropoliilor Ungro-Vlahiei, mitropoliţii residau mai mult în Constantinopol şi multă vreme numele şi reşedinţele episcopilor sufragani sunt necunoscute, deşi au trebuit să esiste neapărat, când Iacint se denumì mitropolit al Ungro-Vlahiei (1359), pentrucă mitropolie nu poate fi fără episcopii sufragane. In Transilvania numele episcopilor şi localităţilor, unde au residat, es şi mai târziu la iveală. Pentru cuvântul, că biserica ortodoxă în regatul ungar nu era recunoscută, ci tolerată şi prigonită, în urmare nu avea nici un fel de relaţiuni cu statul, despre episcopii bisericei române lipseşte orice menţiune, afară de casurile când erau urmăriţi pentru activitatea lor, cum s'a întâmplat pe la 1456 episcopului Ioan de Capha din părţile de meazăzi ale Ardealului, care fu escortat şi transportat la Timişoara din porunca lui Ioan Hunyadi.[1] Persecuţiunile sistematice ale ortodoxilor au făcut imposibilă funcţionarea normală a organismului bisericei. Cu toate acestea, Românii din Transilvania, în urma relaţiunilor ierarhice cu mitropolia Ungro-Vlahiei şi cu patriarhia din Constantinopol, n'au încetat a avea episcopi, cari li-i trimitea, nu pe «furiş», ci în înţelesul canoanelor, autoritatea legală bisericească, pentru păstorirea şi mângăierea lor sufletească, în contra voinţei statului chiar, pentrucă biserica ortodoxă nu a făcut pendentă esistenţa ierarhiei sale dela recunoaşterea oficială din partea statului. Dovadă e menţiunea ce o face Papa Grigorie IX. la 1234 despre esistenţa episcopilor schismatici (pseudo-episcopi) în părţile ardelene ale episcopiei Cumanilor,[2] apoi hrizovul din 1391 al patriarhului Antonie din Constantinopol, dat mănăstirei din Peri, prin care se adevereşte esistenţa «arhiereilor locali» (των τοπικῶν αρχιερεων) din timpuri anterioare în ţinutul Maramurăşului.[3]

(Va urma.)

---

[1] ib. p. 612.

[2] N. Dobrescu: Intemeierea mitropoliilor din ţară, p. 40, 41.

[3] N. Dobrescu ib. p. 42.

[4] ib. p. 40, 45.

[5] ib. p. 40, 41.

[1] Syntagma lui Chrisant „Biserica ort. rom.“ a. V. p. 142.

[2] Cipariu: Acte şi Fragmente p. 249.

[1] Dr. Bunea: Vechile episcopii p. 6.

[2] Vezi mai sus p.

[3] Vezi mai sus.

Revizuirea — votată! In şedinţa de Marţi a dietei discuţia generală asupra propunerei făcute cu privire la revizuirea regulamentului de casă a fost terminată. Ultimul orator care şi a motivat propunerea de respingere a fost *Molnár Jenő*. Propunătorii români, sârbi şi slovaci, îşi rostiseră mai nainte vorbirile de încheere. Prezidentul a pus apoi chestia la vot şi 168 de deputaţi au votat pentru revizuire, 27 contra revizuirii. Aceştia au fost naţionaliştii şi disidenţii. Mercuri fiind sărbătoare catolică, dieta nu a ţinut şedinţă, şi astfel discuţia pe articole s'a început în şedinţa de eri, Joi. Prezidentul a împărţit întreaga propunere în trei părţi, ca cum ar fi compusă din trei paragrafi, şi astfel se va discuta fiecare parte din propunere separat. Se crede însă, că şi aşa discuţia pe articole va fi gata în 8—10 zile, cu toate că disidenţii se laudă, că *acuma* au să înceapă obstrucţia cea adevărată!

Două toaste.

Cu ocaziunea petrecerei principelui *Ferdinand* al Bulgariei şi a principesei *Eleonora* în Bucureşti, s'a dat la palatul regal român un prânz de gală, în onoarea oaspeţilor, cu care ocaziune s'au rostit două toaste oficioase.

Maiestatea Sa Regele *Carol* a vorbit întâiu, spunând următoarele:

„Mulţămim Alteţelor Voastre Regale din tot sufletul pentru amabila Lor vizită, care'Mi dă plăcutul prilej de a Vă reînoi asigurarea, cât de mult Ne-am bucurat de căsătoria Alteţelor Voastre Regale şi cât de călduroase sunt urările noastre pentru fericirea Voastră, urări cari să Vă însoţească şi peste hotarele noastre. Dumnezeu să Vă ocrotească, să Vă dăruiască ani mulţi fericiţi şi îndeplinirea dorinţelor Voastre celor mai scumpe. Insufleţit de aceste sentimente, ridic paharul Meu în sănătatea Alteţelor Voastre Regale, a Augustelor Voastre Familii, şi *pentru propăşirea Bulgariei, cu care România este legată prin relaţiunile cele mai amicale.*

Să trăiască Alteţele Lor Regale, Principele şi Principesa Bulgariei“.

•

A. S. R. Principele Bulgariei, la rândul Său, ridică paharul şi răspunde următoarele:

„Sire, Doamnă,

Sunt adânc mişcat de graţioasele cuvinte, ce Maiestatea Voastră Mi-a adresat şi ţiu a exprima, atât în numele Principesei, cât şi al meu, recunoştinţa noastră mişcată şi sinceră. Totdeauna am simţit o nouă bucurie, ori de câte ori am fost oaspele Maiestăţei Voastre şi al M. S. Reginei, în deosebi de astădată, când îndrumându-mă cu Principesa Eleonora către noua sa patrie, Ea face aci un popas de norocoasă prevestire. Maiestatea Voastră îmi va permite de a vedea în primirea atât de amabilă ce ni-se face astăzi, nu numai o mărturie afectuoasă a interesului ce binevoeşte a-mi păstra, dar încă *o dovadă şi o consfinţire preţioasă a strânselor relaţiuni amicale, cari unesc ambele noastre popoare.*

Insufleţit de aceste două gânduri, mulţămesc din toată inima Maiestăţilor Voastre, atât în numele nostru, cât şi al Bulgariei, — ale cărei sentimente de gratitudine pentru primirea cordială, făcută Suveranilor ei, sunt încredinţat a le fi tălmăcit cu acest prilej. Ridic paharul în sănătatea Maiestăţei Voastre, a M. S. Reginei, a Familiei Regale, şi închin *pentru propăşirea, mărirea şi gloria României*“.

Jubileul „Gazetei“.

Ziariul „*Gazeta Transilvaniei*“ a apărut Mercuri, 12/25 Martie, ziua în care a fost scos de sub tipar, înainte cu 70 de ani, primul ei număr, în mărime de opt pagini, având în frunte un articol de mulţămire, scris de directorul Dr. *Aurel Mureşianu*, la adresa celor ce şi-au adus aminte de „*Gazeta*“ din incidentul jubileului ei de 70 de ani, apoi scrisorile şi telegramele de felicitare, ce i s'au adresat din acest prilej.

Inceputul se face cu frumoasa scrisoare a dlui *Alexandru Mocsonyi*, care e de următoriul cuprins:

„D-lui Dr. Aurel Mureşianu,
Braşov.

Stimate amice!

Nu ca colaborator al foaiei d-tale, cu ce nu mă pot mândri, ci ca unul dintre vechii d-tale amici, cu plăcere mă alătur la ceilalţi mulţi prietini, cari din incidentul jubileului, ce-l va serba zilele acestea „Gazeta Transilvaniei“, îţi vor aduce felicitările lor.

Serbarea aniversărei de şaptezeci de ani ai existenţei acestui organ publicistic de frunte e nu numai un rar, ci un jubileu unic în publicistica poporului român din Ungaria.

Ori şi cât de mare este importanţa presei pentru popor, cu mult mai mare este importanţa presei noastre naţionale, cu a căreia apariţie — am putea zice — s'a deşteptat totdeodată poporul nostru din secularul său somn letargic, şi în care se concentrează aşa zicând întreaga lui viaţă politică. Şi ca şi când o soarte vitregă ar voi să agraveze misiunea ei în măsura importanţei ei esceptionale, presa noastră are să se lupte în greaua sa muncă, nu numai cu greutăţile fireşti ale dezvoltărei ei, ci şi cu piedeci artificiale, ce i se pun în cale, prin stările politice nesănătoase, ce domnesc astăzi în sărmana noastră patrie şi prin un sistem formal de perzecuţiune.

Ei bine, dacă un ziar între împrejurări atât de grele şapte decenii stă în serviciul nobilelor ideale naţionale, dacă acest ziar în timpul acesta a stat şi stă — desinteresat, ba chiar cu jertfe mari — neclintit la postul său expus în lupta pentru existenţa naţională, care ni se impune în mod artificial, şi dacă acest ziar chiar şi în focul luptei a ştiut păstra în totdeauna un ton ales şi o ţinută cumpătată, atunci este aceasta o faptă naţională, care negreşit deşteaptă în fiecare inimă română stimă, mândrie şi recunoştinţă.

Pătruns de astfel de sentimente, aduc şi eu venerabilei matroane a publicisticei noastre reverinţa mea sinceră la jubileul ei septuagenar.

Al d-tale vechiu amic.

Birchiş, 24 Decemvrie 1907.

Alexandru Mocsonyi.

Pentru salvarea şcoalelor.

Foaia „Unirea“ din Blaj propune următoarele modalităţi de a aduna bani pentru un fond cultural, din care să se poată susţinea şcoalele confesionale:

„1. Tineretul din fiecare comună românească să se unească în reuniuni, cu scopul se arândeze ori să iee în parte locuri, pe cari să le cultive înşişi în sărbătorile nelegate, ori Duminecile după ameazi.

Nu poate fi contra dispoziţiunilor bisericii. Preotul lucră Dumineca, preamărind pe Dumnezeu. Tineretul va lucra Dumineca, pentru asigurarea şcoalei confesionale, care e fiica bisericii. Venitul realisat din astfel de întreprinderi să-l dee
la fondul pentru susţinerea şcoalelor.

2. Fiecare Român harnic de luc
să închine o zi din an pe altarul şcoa
române, adecă: câştigul realisat din mu
unei zile să-l toarne la fondul şcolar,
domnii, cari au salarii ori pensiune,
de pe o zi s'o jertfească pentru şc

3. Românii în fiecare comună
constitue în reuniuni de înmorm

Când a venit iarăşi la pat doctorul, Miliţa perduse conştienţa. Intrase în agonie. Incepu să facă spume la gură, pe care doctorul i-o şterse cu mare îngrijire, şi când doctorul Iacsici a întrat în odaie a aflat în pat o — moartă.

Bătrânul medic astmatic şi miop cum era, cu optzeci de ani în spinare, începu să ţină prelegere despre sgârciurile de inimă, cari totdeauna se termină cu moarte, mai ales la femei, şi-şi esprimă sincerile condolenţe faţă de greu cercatul văduv, mai vorbi apoi şi despre voinţa atotputernicului Dumnezeu, şi în urmă plecă acasă, cu un creştinesc: Dumnezeu s'o ierte!

A treia zi frumoasa Miliţa a fost înmormântată. Orăşelul întreg a venit să-i dee ultimul onor. Doctorul era acum liniştit. Nu mai simţia nici o durere.

„E moartă ea, şi e moartă şi îngropată şi durerea mea“ zicea el în sine. Şi de fapt se simţia foarte uşurat, nu-l mai tortura nici un gând rău, şi o răcoare simţia în jurul inimii sale.

Oamenilor pe cari îi întâlnea, ori veneau ei la el, pentru a condola, le întindea mâna cu pretinie, şi le privea drept în faţe, ca omul cu inima şi conştienţa curată. Le strângea mâna, dar nu le vorbea nimica. Nici un cuvânt. Numai cu Toroni a făcut esceptiune, ca să nu vadă acesta mânia ce i-o ducea doctorul. „Da, domnule deputat, ea e astupată şi ascunsă“, îi spuse, când şi deputatul veni să-şi esprime părerea de rău pentru nefericirea îndurată.

Seara după înmormântare, doctorul s'a pus la fereastră şi privea cerul înfrumseţat cu miliarde de stele. O stea căzu la pământ. Doctorul se cutremură. O altă stea i se părea că luceşte tocmai în fereastra castelului lui Toroni. O dulce suvenire îi trecu prin minte. Dar se cutremură de nou. Earăşi vechea istorie. Vocea de demult îi şoptea de nou: *e a lu* !“ Dar iute să reculese doctorul şi zicea întru sine: „ba nu mai e a lui; a fost a lui, s'a bucurat de iubirea ei, pe când tu sufeiai torturi groasnice. El primea sărutările delicioase, el, totdeauna el, tu nici odată!...“

Şi un acces de desperare îl cuprinse pe bietul medic. Alergă la masa sa de scris, scoase din sertarul ei revolverul, î-l puse la frunte, şi o detunătură puternică îl trânti la pământ. Servitoarea, care a alergat în casă, l-a aflat mort, scăldat în sânge....

Când l-au îngropat şi pe el, zicea băcăniţa din colţ către muerile din jurul ei: „no, n'aşi fi crezut că-şi iubeşte muerea atât de mult, încât să nu poată trăi fără ea!“.

ori aşa numitele vecinete. Fiecare membru să se oblige, că va participa la înmormântarea membrilor răposaţi şi va îndeplini gratuit ajutat de alţii lucrurile împreunate cu înmormântarea: săpatul gropii, ducerea mortului, trasul clopotelor etc.

Toţi membrii să se oblige, că nu vor da pomeni, ci jumătatea cheltuielilor ce li-ar fi avut cu pomeana o varsă în fondul cultural.

4. Toate cununile dela sate şi oraşe să se restrângă la ceremonialul săvârşit în biserică şi la o simplă masă dată naşilor şi membrilor familiei — jumătatea cheltuelilor împreunate cu ospăţul să se dee fondului cultural.

5. Preoţimea şi învăţătorimea noastră să îndemne pe cei fără familie şi cu avere să facă legate pentru şcoală.

6. Fiecare inteligent să se oblige, că pe viitor va călători pe tren cu o clasă mai jos decât până acum şi diferenţa va da-o fondului cultural.

7. Damele să se presente la petreceri numai în costum naţional, iar cruţarea în toalete s'o închine fondului cultural.

8. Domnii nostri cu averi şi fără familii să facă fundaţiuni pentru asigurarea şcoalelor.

9. Băncile noastre să nu dee dividendă mai mare decât interesele după depunerile ce le au, iar restul din plusul dividendei să-l dee fondului cultural.

10. Fiecare Român adevărat să-şi impună abţinerea dela orice beutură şi dela fumat pe un timp mai lung ori mai scurt — după puterea de voinţă — şi preţul acestor articoli de lux să-l dee pentru şcoală. Adevărată jertfă ar fi când cu toţii ne-am abţinea dela beuturi şi fumat. In chipul ăsta dela toţi Românii s'ar realisa un câştig de cel puţin 20 milioane într'un singur an.

11. Toate contribuirile şi donaţiunile să se facă bisericii cu îndatorirea să se ajute şcoala respectivă, până va avea caracter confesional.

12. Preoţii şi învăţătorii trăind în armonie, fiind între dânşii legătură de frate nu de domn şi slugă, vor putea lupta mai cu efect pentru înrădăcinarea în popor a ideilor sulevate. In felul acesta vor fi în stare, pe lângă alte lucruri bune să creeze adevăraţi apostoli dintre popor pentru acţiunea de salvare a şcoalelor noastre.

13. Tinerimea studioasă va avea îndatorirea sfântă să facă apostolatul acestor idei. Să cutriere satele şi Dumineca ajutaţi de preoţi şi învăţători să pregătească poporul pentru acţiunea de salvare a şcoalelor noastre.

NOUTĂŢI.

Fundaţiunea Gozsdu. Representanţa fundaţiunei Gozsdu a ţinut şedinţe Luni şi Marţi în Budapesta, ocupându-se cu chestii administrative de ale fundaţiunei.

*

„Academia Română“ şi-a deschis sesiunea generală a anului acestuia Marţi la orele 12 din zi. Se vor ţinea şedinţe în fiecare zi de lucru, până în săptămâna înainte de Paşti, când sesiunea va fi închisă. Se vor ţinea şi şedinţe publice şi solemne, cari vor fi anunţate din vreme. Din Sibiiu a plecat venerabilul domn Dr. *At. M. Marienescu*, pentru a lua parte, ca membru ordinar, la şedinţele Academiei.

*

Decoraţi. Alteţa Sa, Principele Ferdinand al Bulgariei a distins, cu ocasiunea petrecerii sale în Bucureşti, pe I. P. S. Sa Metropolitul-Primat *Gheorghianu* cu cordonul ordinului *„Sfântul Alexandru“* clasa I, iar pe dnul ministru de lucrări publice *V. G. Morţun*, cu marea cruce a ordinului *„Meritul civil.“*

*

Membru onorar. Adunarea generală a marei loji mazonice române din Bucureşti a ales în unanimitate membru onorar pe marele poet norvegian *Björnstjerne Björnson*, pentru faptul, că prin presă a luat în apărare naţionalităţile nemaghiare din Ungaria.

*

Deputat al sinodului arhidiecesan în cercul V Deva, în locul regretatului protopresbiter Ioan Papiu, a fost ales Dr. *Vasile Bologa*, directorul şcoalei civile a Asociaţiunei.

*

Advocat nou. Domnul Dr. *Nicolae Olariu* şi-a deschis cancelaria advocaţială în Petroşeni.

*

† Vincenţiu Cerneţiu, învăţător pens. gr.-ort. român, a răposat după scurte suferinţe în Timişoara-Fabric, în etate de 92 ani, Sâmbătă, în 21 Martie n. şi a fost înmormântat Dumineca, cu pompă cuvenită. Odihnească în pace!

*

Salvarea şcoalelor. Au mai urcat salarele învăţătoreşti la suma cerută de noua lege şcolară următoarele comune bisericeşti din arhidieceză: Selciva de jos, Selciva de sus şi Ocolişul-mare din tractul Lupşei, Boiul mare din tractul Sighişoarei şi Răchita Purcăreţi din tractul Sebeşului.

*

Hymen. Domnul *Silviu Herbay*, colonel în armata comună austro-ungară, s'a fidanţat cu dşoara *Valeria Papp*, cunoscuta artistă română.

*

Perchiziţie. *„Tribuna“* scrie, că Luni sara s'a făcut perchiziţie în localul ei de redacţie, din partea poliţiei, pentru a se afla manuscriptul articolelor *„Memento“* şi *„Finis“*, publicate pe la finea anului trecut şi improcesuate pentru agitaţie. Manuscriptele nu s'au găsit.

*

Monument lui D'Amicis. Ziarele italiene au adresat un călduros apel publicului italian, rugându-l să contribue la colecta începută din partea presei pentru ridicarea unui monument de curând decedatului poet şi scriitor Edmondo de Amicis. S'au făcut deja frumoase contribuiri spre acest scop.

*

In contra clerului. Din Brün se scrie, că Dumineca, cu ocasiunea adunării generale anuale a reuniunei catolice a ţăranilor din Moravia, ţinută acolo, s'au produs manifestaţiuni contrare clerului catolic, aranjate de democraţii socialişti şi radicalii socialişti. Clerul a fost huiduit şi insultat. A trebuit să intervină poliţia, care a resfirat pe manifestanţi, făcând şi o arestare. Adunarea s'a putut apoi ţinea şi a decurs în ordine.

*

Norocul. La tragerea efectuită zilele trecute lozul cel mare, în valoare de 150 mii de lei, al lotăriei oraşului Carcasora din Francia, l-a câştigat un biet muncitor sărac, aplicat într'o brutărie. La moment norocosul câştigător a dat din câştig 20 de mii de lei pentru săracii oraşului.

*

Maria Spiridovna, revoluţionara, care fusese condamnată la muncă silnică şi exilată în Siberia, a fugit din închisoare şi a luat drumul spre Australia. Poliţia rusască o urmăreşte.

*

O familie întreagă s'a pustiit zilele aceste în Drezda. Un anumit Lebman împreună cu nevastă-sa şi cu doi copilaşi au beut otravă şi toţi au murit. Lebman suferea deja de multă vreme de o melancolie grea.

*

Darul de nuntă a principesei bulgare. Am scris la timpul său, că consiliul ministrilor bulgari a hotărât să se predea principesei un dar de 50 000 de franci. Tachev, ministrul de interne, a spus zilele aceste, că dorinţa principelui Ferdinand fuse, ca suma să fie de un milion. Refusând consiliul împlinirea acestei dorinţe, ministrii n'au fost chemaţi la nuntă, eară principesa — după cum ştim — a destinat aceşti 50·000 de franci pentru scopuri de binefacere.

*

Rămăşiţe preţioase. După cum se anunţă din Arad, s'au descoperit în comuna Pauliş, în o vie, o mulţime de argintării preţioase, pocale, cane, cupe, linguri, etc. Unele poartă datul de 1520 şi e probabil că au fost îngropate de frica Turcilor. Sunt foarte frumos lucrate, în stilul renaşterii şi pe unele se află embleme nobilitare.

*

† Nicolae Rusu, protojude în penz. şi fost prefect al fondurilor centrale scolastice şi de stipendii din districtul Năsăudului, a încetat din viaţă în ziua de 20 Martie la oarele 1 d. a. în etate de 70 ani. Serviciul divin s'a oficiat după ritul religios gr. or. la 22 Martie oarele 2 d. a. în casa decedatului, de unde cortegiul a pornit la cimiteriul gr.-cat. din localitate. Odihnească în pace.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor rom. din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Nicolae Henţu, notar emer. (Selişte) 1 cor., Dr. Nicolae Şerban de Voila, deputat dietal 2 cor., George Comşa, notar (Poplaca) 20 bani, Dr. Vasile Bologa, directorul şcoalei civile de fete, 2 cor, Paraschiva Tatu n. Borzea, preoteasă (Cichindeal) 30 bani, Dr. Ilie Beu, medic 2 cor. şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Pentru lesă majestate a fost pedepsit primarul suspendat Székely Elek din Sátoraljaújhely la o lună închisoare şi perderea oficiului.

*

„Az Ujság“, foaie independentă maghiară, apare zilnic în Budapesta, în mărime de câte 28—32 pagini, în zilele de sărbătoare chiar şi 60—100 pagini, şi costă la an 28 coroane, la jumătate an 14 cor. Abonamentul lunar face 2 cor. 40 fil. Administraţia: Budapest, VII Rákoczi ut 54.

*

Pentru Tolstoi. Mai mulţi scriitori germani au adresat apel tuturor literaţilor din Germania, ca cu ocaziunea jubileului de 80 de ani al bătrânului Tolstoi, să-i facă un dar preţios. Se crede, că apelul va avea frumos rezultat. Nestorul scriitorilor din zilele noastre va primi un cadou corăspunzător meritelor şi activităţii sale.

*

Ciocnire de trenuri. Pe la Varşovia s'a ciocnit trenul accelerat cu cel de povară. Opt vagoane au fost distruse. Dintre călători douăzecişitrei au fost omorîţi, iar cincizecişinouă grav răniţi. Intre răniţi se află şi generalul rusesc Kamenkov. Toţi cei răniţi au fost duşi la spitalul din Varşovia.

*

Trei turişti. Din Zürich se scrie, că trei turişti au urcat muntele înalt din apropierea acelui oraş, şi au căzut în abisul adânc, sfărâmându-se în bucăţi. Corpurile lor au fost atât de mutilate, încât nu li-s'a putut constata identitatea.

*

In luna de miere. O catastrofă sguduitoare s'a petrecut acum de curând în Florenţa. Tinărul căsătorit, Lascar Armando, şi-a omorât nevasta, apoi şi-a luat şi şieşi viaţa. După cum a dovedit cercetarea, Lascar şi-a alungat soţia prin opt odăi de-a lungul, până ce tinăra femeie străpunsă în mai multe locuri şi-a dat sufletul. In epistolele rămase cauza e spusă, — traiu nefericit.

*

Mulţămită. Onorabila societate pe acţii *„Detunata“* din Bucium a binevoit a dona 20 cor., pe seama şcoalei noastre române, care o frecuentează copiii de ambele confesiuni, pentru cumpărarea de cărţi la copii săraci, pentru care faptă prin aceasta i se aduce cea mai intimă mulţămită, cu deosebire dlui prezident Dr. Stefan Bonfineu şi dlui dir. ex. Nicolau Oania, cari cu căldură au recomandat onorabilei societăţi rugarea noastră în privinţa aceasta. *Georgiu Gendel*, paroh.

*

Bucăţi de stâncă pe şine. După cum se vesteşte, zilele aceste au încercat nişte necunoscuţi un atentat contra trenului accelerat Paris-Milano. In apropierea comunei Martigni se află un pod foarte înalt; pe acest pod au aşezat atentatorii două stane de piatră. Din norocire locomotiva a zvârlit pe o bucată la o parte, ear pe ceealaltă a împins-o cu sine şi aşa nu s'a întâmplat nici o deraiare. S'a întrodus cercetare severă.

*

Mulţămită. In 7 Martie a. c. st. n. aranjând o petrecere poporală în ospătăria dlui Alexandru Resiga, din Valişoara, am avut un venit curat de 20 cor. care sumă conform destinaţiunii s'a trimis direcţiunei *gimnasiului din Brad*, la fondul completării. Au suprasolvit: Dl N. Popp preot Ormidea, Aron Roman, pr. Luncoiul sup,, N. Cibi, G. Codoş, Tovie Indrieş Tovie Bedea l. Iuon, Adam Avram câte 1 cor. I. Băbuţ şi soţia, X. J., G. Neamţ şi soţia, Alex Resiga câte 2 cor, I. Ilie v. not. cor. 1·20, şi Nic Lazar 40 fil., toţi din Valişoara. Li-se esprimă profunde mulţămiri. Valişoara, la 25 Martie n. 1908. *Copos* înv.

*

Ştiri mărunte. In apropiere de Hacodate (Iaponia) s'au ciocnit două năi, dintre cari una, cu căpitanul, 43 matrozi şi 244 de călători, s'a pustiit cu desăvârşire, scăpând cu înotul *abea doi trei.* — Vre-o 30 preoţi catolici din eparhia Bavariei au înaintat protest împotriva luptei bisericei romane contra modernismului. — La universitatea din Berlin se va întemeia toamna viitoare o catedră pentru curs de ziaristică. — Monsignorul Canali va fi numit de secretar locoţiitor la curia papală. — Kenessey Béla, superitendentul reformat, fiind întărit de regele, a depus jurământul Joi. — In Austria vre-o 750 de adunări poporale, la cari au luat parte 700,000 de Cehi, au protestat contra stărilor din Ungaria. — In Caşovia s'a întâmplat o bătaie sângeroasă între poliţişti şi soldaţi; patru poliţişti au fost greu răniţi.

ECONOMIE.

Pentru scopuri filantropice.

Adunarea generală din 21 Martie n. 1908 a *„Albinei“* a destinat suma de K 17,000 pentru scopuri culturale şi de binefacere, care s'a împărţit, conform propunerii direcţiunii, astfel:

Rata II. din suma de K 10,000 votată la fondul pentru întregirea la 8 clase a gimnaziului gr.-or. din Brad	K 2,000·—
La fondul mesei studenţilor, întemeiată şi susţinută de intitut	„ 6,000.—
Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român:	
a) la fondul „Muzeului etnografic	„ 1,000·—
b) la fondul internatului de băieţi, administrat de institut	„ 1,000·—
c) la fondul „G. Bariţiu.“ . .	„ 500·—
Şcoalei pentru economia şi industria de casă a Reuniunii femeilor române din Sibiiu .	„ 1,000·—
Şcoalei elementare de fete ale aceleiaşi reuniuni	„ 600·—
Reuniunii române de muzică din Sibiiu	„ 200·—
Reuniunii române de agricultură din Sibiiu.	„ 200 —
Reuniunii pompierilor din Sibiiu	„ 100·—
Reuniunii pentru înfrumseţarea oraşului Sibiiu	„ 100·—
Reuniunii higienice din Sibiiu	„ 100·—
Gremiului comercial din Sibiiu	„ 100·—
Internatului Reuniunei fem. române din Braşov	„ 400·—
Asociaţiunii pentru sprijinirea învăţăceilor şi sodalilor români din Braşov	„ 200·—
Reuniunii de muzică din Braşov	„ 200·—
Reuniunii pentru înfrumseţarea oraşului Braşov.	„ 100·—
La fondul studenţilor morboşi din Braşov	„ 200·—
La fondul studenţilor morboşi din Blaj	„ 200·—
La fondul studenţilor morboşi din Brad	„ 200·—
Tinerimei universitare din Budapesta („Petru Maior“) . .	„ 200·—
Tinerimei universitare din Cluj	„ 200 —
Internatului gr.-or. din Beiuş	„ 200·—
Reuniunii femeilor române din Deva pentru atelierul industriei de casă	„ 200·—
La dispoziţia direcţiunii . . .	„ 1,800·—

Cărţi şi reviste.

„O noapte de Crăciun“. A apărut nr. 312 din „Biblioteca pentru toţi“, cuprinzând: *„O noapte de Crăciun“*, de *Ch. Dickens.* I. vol. 104 pag. 30 bani. Dickens e unul din cei mai populari romantieri şi povestitori englezi. Stilul său foarte pitoresc abundează în espresii din cele mai fericite cu o uşoară şi fină nuanţă de satiră. In „Poveştile-i de Crăciun“ Dickens se arată de o fantasie neîntrecută şi multe din ele au devenit clasice. Cea mai principală e *Cristmans Carol*, apărută în „Biblioteca pentru toţi“ sub titlul: *„O noapte de Crăciun“*. Eroul acestei povestiri, numit Scrooge, e un avar rău şi fără pic de omenie în el. In noaptea de Crăciun însă el are vise ciudate, cari îl impresionează atât de mult, încât devine bun şi generos. Cartea aceasta, cât se poate de morală, se recomandă în primul rând tinerimei. De vânzare la toate librăriile din ţară. Catalogul complet al acestei biblioteci pentru toţi a se cere librăriei Leon *Alcalay*. Bucureşti.

Teatru.

Sâmbătă: *Die Welt ohne Männer*, farsă.

Mame cari îşi alăptează

înseşi copiii, îşi câştigă foarte repede putere nouă şi poftă de viaţă prin Emulsiunea lui SCOTT. Emulsiunea lui SCOTT e gustoasă, produce apetit şi ajută la mistuire,

întăreşte sănătatea

şi întăreşte întregul organism; totodată are şi asupra micului copil cea mai favorabilă influenţă şi îi dă o coloare roşie la faţă, îl face robust; o bucurie duplă pentru părinţii iubitori. 7 (276) 5—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50

De cumpărare în toate farmaciile.

Mare câștig lateral

pentru privați și agenți din provincie, cari voesc a se ocupa cu vinderea de losuri pe plătire în rate.

Plătește cea mai mare proviziune [68] 2—2

Altalános Bank, societate pe acții
Budapesta VII. Erzébet körut 37.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 8—40

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 44—

Viță nobilitată

aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu și cea mai solidă.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereți listă pentru prețuri ilustrată! Lista pentru prețuri conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării. Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredința despre promptitudinea firmei și bunătatea materialului. [307] 30—40

Noutate! Noutate!

Spălătorie cu aburi și institut chemic de curățit cu mașini electrice în Sibiiu.

Primirea comandelor:

Str. Urezului Nr. 11 și Färbergasse Nr. 11.

Am onoare a aduce st. public la cunoștință, că în decursul lunei trecute mi-am deschis

Spălătoria cu aburi.

Spălătoria cu aburi întocmită cu mașini engleze de prima clasă, corespunzătoare tuturor recerințelor timpurilor nouă, lifereează lucru executat fără scădere și tare eftin, cum în Sibiiu până acum nu s'a executat. Fiecare lucru se liferează la 2 zile.

Fabrica mea chemică de curățit de asemenea este întocmită cu cele mai moderne mașini, și am angajat lucrători pricepuți, de aceea și pe această cale sunt în stare a corespunde tuturor cerințelor.

In deosebi mă recomand hotelierilor și ospătarilor de oare ce fiecare lucru îl liferez repede și curat în casă.

ALEX. MEIXNER, spălătorie cu aburi și institut chemic de curățit, Sibiiu.

[35] 5—10

Unde se pot procura **reverenzi** croite cu chic și lucrate bine?

Numai la

IOAN PETRAȘCU

măestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 5—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 19—52

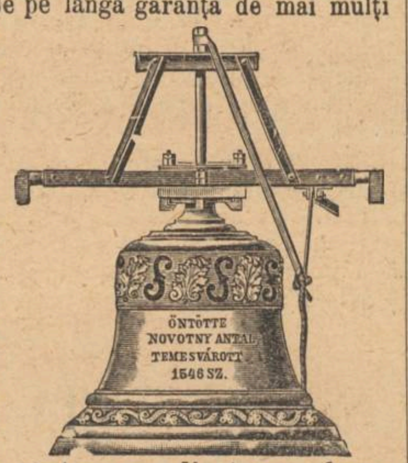

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

FABRICA DE ACID CARBONIC

a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ

— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de

ACID CARBONIC

natural, curat chemic și fluid,

din isvoarele de acid carbonic din Buziaș, cari sunt renumite în toată lumea prin producțiunea de sodă pentru cârcimari și pentru alte scopuri industriale.

Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puțin veritabil.

Serviciul este de încredere și foarte conștiențios

APA MINERALĂ și VINDECĂTOARE

din BUZIASFÜRDŐ

se capătă în sticle de 1/1 și 1/2 litru.

— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute —

Apă de masă de prima clasă!

nformațiuni dă cu cea mai mare promptitudine:

Fabrica de acid carbonic și speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.

Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.

(286) 23—100

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 60—

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuințà acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros,** piața școalei Nr. 37.

[95] 46—52

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 31 Sibiiu, Marți 18/31 Martie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Ierarhia și Mitropolia
bisericei rom. din Transilvania și Ungaria

de V. Mangra.

V.

„Nándor-Alba“ ori „Alba-Iulia“? Sau: Mitropolit sârbesc ori Mitropolit românesc?

Prima mențiune oficială despre un mitropolit al Românilor din Transilvania se face în decretul regelui Matia din a. 1479, în care se zice, că la cererea *mitropolitului Ioanichie* regele scutește pentru toate timpurile viitoare pe toți preoții români de legea grecească din comitatul Maramurășului dela plătirea ori căror taxe ordinare și extraordinare, pe cari le plăteau mai nainte regelui. Toți istoriografii nostri, începând cu Petru Maior, care a publicat mai întâi decretul regelui Matia, [1] constată acelaș lucru, că Ioanichie, menționat în decretul regal, este mitropolitul Belgradului din Ardeal. Numai N. Iorga și Dr. A. Bunea, provocându-se la cuvintele decretului, în care Ioanichie se numește mitropolit *Nándor-albensis*, sunt de părerea, că aci nu este vorbă de un mitropolit de Alba-Iulia, ci de mitropolitul Belgradului din Sârbia. Dar P. Maior, o spulberă din capul locului părerea aceasta, zicând: «Ba și Matiaș, craiul Ungurilor, în hrizovul din anul 1479 spre scuteala preoților românești din Maramurăș dat, *pe ardeleanul îl cunoaște mitropolit*, după a căruia rugare s'a plecat a dărui zisa scutire. Drept, în hrizov mitropolitul acela, cu numele Iovancic, se zice mitropolit din Nándor-Alba, care este Belgradul turcesc dincolo de Dunăre, iară Bălgradul cel din Ardeal se chiamă Alba-Iulia. Ci aceea *nu poate fi îndoială, cumcă prin nebăgare de samă a cancelăriei s'a întâmplat greșala*, că zicându-se și Belgradul turcesc Alba, și Bălgradul din Ardeal, și pentru deschilinirea Belgradului turcesc i-se pune înainte Nàndor, iară Bălgradului din Ardeal i-se adauge Iulia: prea lezne s'a întâmplat scriitorului în căncelărie să pună în loc de Alba-Iulia, Nándor-Alba, neținându-se aceasta de ființa lucrului, și fiind învățat scriitorul mai mult a scrie despre Nándor-Alba, cu care mai multă treabă aveau craii decât cu Alba-Iulia. Ba și din hrizovul acela destul de resfirat se culege, cumcă mitropolitul Iovancic, carele s'a rugat cătră craiul Matiaș pentru românii din Maramurăș, a fost din Alba-Iulia și nu din Nándor-Alba. *Pentrucă acolo se zic românii cei din Maramurăș, a fi supușii mitropolitului Iovancic. Ci românii din Maramurăș să fi fost cândva supuși mitropolitului sârb celui preste Dunăre, din Belgradul turcesc, în toată trecuta vechime nici măcar o subțire umbră nu se află.* Dimpotrivă, Vladislau craiu, carele îndată după Matiaș a urmat în crăimea ungurească, *pe Maramurășeni îi vestește supuși Arhiepiscopului din Ardeal. Nu de airea dară a fost nici mitropolitul Iovancic cel din hrizovul lui Matiaș craiu, fără din Ardeal.* [1] Laurian publicând hrizovul lui Matia în românește, încă îl consideră pe Ioanichie de mitropolit transilvănean, traducând ori înlocuind Nándor-Alba cu Alba-Iulia. [2] Tot astfel și Șaguna în istoria sa bisericească, urmând traducerea lui Laurian, scrie Alba-Iulia în loc de Nándor-Alba. [3]

Dintre istoriografii mai noi dr. I. Mihály reproducând decretul regelui Matia, în merituoasa lucrare *Diplome maramurășene* dovedește corectitatea punctului de vedere a lui Petru Maior, prin următoarele aprețieri judicioase:

«Nándor-Albensis (Alba-Graeca, Belgradul sârbesc) e scris cu greșală în loc de Alba-Iuliensis (din Transilvania) de oarece în Nándor-Alba *nu se pomenește să fie fost în secolul XV scaun arhiepiscopesc sau mitropolitan, și clerul maramureșan n'a fost supus nicicând hierarhiei sârbești*, fără a fost supus arhiepiscopiei din Transilvania, cum ne arată și diploma din 1494. Greșala provine de acolo, că ambele cetăți, și cea a Transilvaniei, și cea de lângă Dunăre, în românește au același nume de *Bălgrad*. La Alba-Iulia în cetate era mănăstirea sfintei Treimi, scaunul mitropoliților, pănă în zilele regelui Carol III. când s'a restaurat cetatea. In Alba-Iulia, capitala Transilvaniei, *erau mitropoliți și înainte de Ioanichie*, în decursul secolilor, dar document scris numai despre dânsul ni-a rămas. El va fi fost un maramureșan, de oarece se îngrija de soartea clerului de aci și de jurisdicțiunea sa bisericească». [1]

N. Iorga și dr. Bunea nu admit posibilitatea unei greșeli de căncelărie, care ar fi schimbat Bălgradul ardelenesc cu Belgradul sârbesc, ci se leagă morțiș de litera decretului, susținând, că Ioanichie era mitropolitul Belgradului sârbesc, pentrucă în decret se numește *Nándor-Albensis*. Dar P. Maior și Dr. Mihály au constatat greșala prin dovezi scoase din fapte istorice: întâi, că nu se află în toată vechimea nici «măcar o supțirică umbră», că Românii din Maramurăș să fi fost cândva supuși mitropolitului din Belgradul sârbesc; al doilea, că în secolul XV nici n'a existat scaun arhiepiscopesc, sau mitropolitan în Belgradul sârbesc. Dovada cea mai plauzidilă însă, prin care se face evidentă greșala, este *situațiunea topografică, pedecile firești, cari esclud putința de a se fi administrat biserica din Maramurăș dintr'un centru bisericesc de peste Dunăre, din Belgradul sârbesc.* Pe de altă parte o provincie bisericească (mitropolie) formează un complex teritorial, ca o provincie politică, și dnii Iorga și Bunea, nici în general, nici în special, nu ni-au dovedit să fi existat o mitropolie în Belgradul sârbesc în secolul al XV, a cărei circumscripțiune s'ar fi întins pănă în Maramurăș, căci în decretul lui Matia se vorbește apriat despre preoții români din Maramurăș, *supuși* de mai nainte mitopolitului Ioanichie (praefatoque Metropolitano subjectos); în urmare, dacă Ioanichie era mitropolitul Belgradului sârbesc trebuia să ne arate decretul anume prin care ei au fost supuși iurisdicțiunei mitropolitului din Belgradul sârbesc. Dar nu fac nici una, nici alta, ci în fața dovezilor hotărîtoare, că mitropolitul din Belgradul sârbesc n'a administrat și nu putea să administreze biserica ortodoxă din Maramurăș, încearcă să mistifice, afirmând neezactități și lucruri imposibile chiar, de pildă, că pe acea vreme (1479) mitropolitul Sârbiei supuse de Turci «se afla adăpostit la curtea regelui unguresc». [1] Un episcop «schismatic» să fie adăpostit în curtea unui rege catolic, ai cărui sfetnici erau înalții demnitari ai bisericei catolice, aceasta n'o crede nimenea, nici chiar amicul dlui Iorga, părintele dr. Bunea, care stăruind să arate, pentru salvarea poziției principiale, că Ioanichie a fost mitropolitul Belgradului sârbesc, întortochează lucrurile, riscând afirmațiuni, cari nu le poate dovedi, precum: că episcopul sârbesc al Belgradului petrecea la curtea despotului Brancovici, iar când acesta s'a retras pe moșiile sale și în cetățile sale din Ungaria, îl va fi urmat (?) și episcopul «care n'a fost altul decât episco-

---

[1] P. Maior, Istoria bisericei românilor p. 143.

[1] P. Maior, Istoria bisericei românilor p. 155—156.

[2] Documente istorice, Viena 1850 p. 49. 51.

[3] Șaguna: Istoria bisericei ortodoxe II. p. 85. Dr. Bunea îl acuză pe Șaguna de „falzificător“ cu nedrept, căci el a luat din „Magazinul istoric“ al lui Laurian diplomele lui Matia și Vladislau, cum spune în „Adaus la Promemoria despre dreptul istoric al autonomiei bisericești naționale“ tipărit la 1850 în Sibiiu.

[1] Dr. I. Mihály, Diplome maramurășene p. 536.

[1] N. Iorga: Sate și preoți p. 14.

FOIȘOARĂ.

Regele Ștefan cătră fiiul său.

„Invățături morale.“

Statul ungar, din care facem parte, s'a întemeiat sub Ștefan cel Sfânt și prin Ștefan cel Sfânt, primul rege apostolic al Ungariei. Legile patriei noastre se încep deci cu legile aduse de acest înțelept rege. Sunt legi, ca cele din zilele noastre, compuse de mai marii țării și întărite de regele apostolic, dar sunt premerse de niște frumoase învățături creștinești, pe cari regele *Ștefan* le dă fiiului său *Emeric*, chemat să-i urmeze în domnie. Acestea formează bazele regatului ungar.

Istoriografii maghiari încă nu au putut stabili, și e și greu a se stabili, dacă învățăturile acestea sunt compuse și puse pe hârtie cu adevărat de regele Stefan cel Sfânt, ori apoi le-a alcătuit careva dintre preoții învățați pe cari îi avea la curtea sa regele Ștefan. Ori cum ar sta însă lucrul, învățăturile sunt adumbrite de un spirit creștinesc-moral de prima ordine, și denotă marea înțelepciune a regelui Ștefan, care a înțeles, că nu numai cei de jos au lipsă de legi și învățături, ci și *cei de sus*, pentrucа se știe cum să trateze cu poporul cel blând și ascultător, ca acesta să fie și să rămână credincios tronului și patriei.

N'a avut noroc *Emeric* să se folosească în viața practică de domnitor de învățăturile morale ale înțeleptului său părinte, ale regelui Ștefan cel Sfânt, pentrucă încă în viața marelui rege, în 2 Septemvrie 1031, a fost omorât de un mistreț la vânătoare, — o tristă întâmplare, care a zdrobit inima părintelui său și i-a accelerat încheerea vieții, care a și urmat, la anul 1038, în August.

A fost înmormântat *Emeric*, și cu el speranța regelui *Ștefan cel Sfânt* de a putea preda guvernarea țării singurului născut din sângele său, dar învățăturile date fiiului său au rămas pe seama tuturor domnitorilor ce i-au urmat, au rămas ca *legi ale țării*, după cari ar trebui să se conformeze și azi toți cei mari, din lumea întreagă, cu privire la conducerea statelor.

Am tradus frumoasele învățături din colecția de legi a patriei noastre și le dăm acum cetitorilor, în credința, că le oferim bună și folositoare lectură. Invățăturile au o *întroducere*, apoi zece *capitole*, după cum urmează:

Introducere.

In numele unui Dumnezeu și în al sfintei treimi!

1. Simțesc adânc, că tot ce Dumnezeu din voința sa a plăsmuit și din o anumită hotărâre prevăzătoare a poruncit să fie, atât pe întinsele boltituri (ale cerului) cât și pe câmpiile largi ale pământului, primește viață și conducere dela *legile înțelepciunii*. Văd prea bine, că aceea ce a dat mila lui Dumnezeu spre binele și cinstea vieții, anume: crăime, judecătorie înaltă, rang de ofițer, slujbă de șpan, episcopie și alte dignități, toate sunt înființate, date, apărate și conduse după porunca și rânduiala dumnezeiască, după puterea dreptului judecătoresc și a dreptului cetățenilor, și după chibzuiala sfatului celor mai buni și mai bătrâni. Știu apoi hotărât, că pretutindinea pe pământ, toți, de orice seamă să fie și orice rang să aibă, poruncesc, dau sfaturi și indrumări, nu numai supușilor, credincioșilor și servitorilor lor, ci și *copiilor*. De aceea, iubitul meu fiu, nu vreau să fiu leneș nici eu, pentru ați da, încă în viață fiind, învățături, îndrumări și sfaturi, pentruca atât al tău, cât și al supușilor tăi mod de viață să fie împodobit cu ele, atunci când din voia celui atotputernic vei stăpâni, după mine, țara.

2. Se cuvine, ca cu băgare de seamă ascultândumă, după cuvântul înțelepciunei lui Dumnezeu, mintea ta să păstreze poruncile tatălui tău, care cu vorbele lui Solomon se întoarce spre tine, zicând astfel: „Ascultă fiiul meu iubit înțelepciunea tatălui tău, și nu uita învățăturile mamei tale, ca să fie podoabă plăcută capului tău și să se înmulțească anii vieții tale“. Din vorbele acestea să-ți între în minte, că dacă vei urâ aceea (departe să fi însă de acest gând) ce grația mea părintească îți lasă ție, nu vei fi nici odată plăcut lui Dumnezeu și oamenilor.

3. Dar ascultă căderea și nimicirea celor neascultători de porunci. Anume, Adam, pe care ziditoriul Dumnezeu, făcătoriul ceriului și al pământului, l-a făcut după chipul și asemănarea sa, și l-a pus stăpân peste toate viețuitoarele, călcând porunca, numai decât a pierdut starea fericită pe care o avea și rămânerea în raiu.

4. Și chiar și poporul cel vechiu, ales și plăcut lui Dumnezeu, când a rupt legăturile legii primite dela Dumnezeu, s'a prăpădit pentru aceasta în chip și formă: o parte a înghițât-o pământul, altă parte a murit în răsboaie, și iarăși altă parte s'au omorât ei întru ei.

5. Chiar și fiiul lui Solomon, lăpădându-se de vorbele iubitoare de pace ale tatălui său și îngâmfânduse cu sumeție, și-a amenințat poporul cu lovituri de lance, în loc să folosească biciul, ca tatăl său, și de aceea a avut multe răsboaie în țara sa și în cele din urmă l-au scos din domnie.

6. Pentruca de acestea să nu ți-se întâmple ție, ascultă de mine, iubitul meu fiiu! Ești copil încă, iubita mea odraslă! Trăești în pat, între perini, ești hrănit și ești crescut în plăceri de tot felul, tu nu ști ce e munca și răsboiul și ești slab pentru a primi atacurile diferitelor neamuri, cu cari eu mi-am petrecut aproape vremea întregei mele vieți.

7. Dar va urma timpul, când nu vei îmbrățișa într'una perina moale, care te face desmerdat și leneș, ceea-ce e pradă pentru bărbăția omului și e pat cald

pul Belgradului», liber să locuiască, fie în cetatea Belgradului, care era în posesiunea Ungurilor, fie la curtea despotului sârbesc de pe pământul unguresc; «un astfel de episcop şi mitropolit, zice d-sa, a fost deci şi *Iovanychik Nándoralbensis* din 1479».[1]

Spusele acestea sunt fapte, ori plăzmuiri fantastice? Dacă sunt fapte, atunci trebue să fie întemeiate pe date şi documente autentice. Voi arăta însă, că nu sunt fapte, ci curate plăzmuiri ale fantasiei scriitorului. Intâi relaţiunile posesionale ale despotului Georgiu Brancovici în Ungaria n'au fost niciodată regulate definitiv. El n'a petrecut aici decât un timp scurt după căderea Semendriei în mânile Turcilor (1439), cam până la 1443, când după strălucitele biruinţe ale lui Ioan Hunyadi şi respingerea Turcilor până la Sofia, despotul se întoarse definitiv în Semendria, capitala sa.[2] Purtarea lui şovăitoare însă a provocat neîncrederea regelui Vladislau, care i-a confiscat în 1440 cetatea Munkács, în 1441 cetatea Világos cu toate apartinenţele, pentru infidelitate *propter notam infidelitatis.*[3] Cu Ioan Hunyadi despotul George Brancovici a fost vecinic în duşmănie, l-a prins şi închis (1448) în cetatea Semendria, iar dupăce l-a eliberat, temându-se de răsbunarea lui, i-a trimis vorbe ameninţătoare, că dacă va cuteza să între în Sârbia să o devasteze, pentru fiecare cap de găină va cădea un cap de om. Ioan Hunyadi i-a răspuns la ameninţare cu confiscarea averilor despotului din Ungaria şi cu prădarea totală a Sârbiei (1450).[4]

Conflictul dintre ei s'a aplanat cu intervenirea consiliului regnicolar, prin pacea dela Semendria (1451). Cu toate acestea, Brancovici nu şi-a potolit duşmănia contra Hunyadeştilor, dând poruncă oamenilor sei, că ori unde vor găsi un Szilágyi pe pământ sârbesc, să-l prindă, şi viu ori mort să-l aducă la dânsul.[5] Nu numai atât, ci aflând că Mihai Szilágyi cu fratele seu Ladislau, căpitanul cetăţii Belgradului, fac revistă în împrejurimea cetăţii, a pus la cale asasinarea lor, scăpând numai cu fuga Mihai Szilágyi, iar fratele seu căzând mort. Szilágyi n'a lăsat fapta criminală nerăsbunată. La sfârşitul anului 1455, când îşi visita cetăţile sale, Brancovici fu prins şi închis în Kupinik de cătră Mihai Szilágyi, care în privirea planurilor, ce le avea cu Matia pentru coroana ungară, îl eliberă fără nici o taxă de răscumpărare.[1] După strălucita învingere reportată de Ioan Hunyadi asupra Turcilor la Belgrad, în 1456, Georgiu Brancovici îşi recâştigă mai toată ţara, şi în speranţa unei împăcări favorabile cu Sultanul se dede pe partea Turcilor, dar în anul acela muri şi el şi marele erou Hunyadi.[2]

Se admitem acum pe un moment, că la curtea despotului Brancovici de pe pământul unguresc petrecea un episcop sau mitropolit sârbesc, care fireşte nu putea fi decât om de perfectă încredere al despotului, cine va crede, având scaunul minţii la loc, vorba dlui Bunea, că regele ungar va fi încredinţat acestui sfetnic intim al despotului infidel şi sperjur jurisdicţiunea asupra bisericei ortodoxe din Maramurăş, a supuşilor sei din regatul ungar? Dar vorba e de mitropolitul Ioanichie dela 1479, şi după moartea lui George Brancovici relaţiunile au putut să se schimbe, vor reflecta cei interesaţi. De fapt, relaţiunile cu regatul ungar s'au schimbat, dar în defavorul despoţilor sârbeşti, căci imensele posesiuni din Ungaria ale despotului George Brancovici, după moartea lui (1456) au revenit toate coroanei ungare, familiei Hunyadi şi altor familii, prin donaţiune,[3] încât acum nu mai erau nici moşii, nici curte despoţască pe pământul unguresc, unde s'ar fi putut adăposti vre-un episcop sau mitropolit din Belgradul sârbesc. O singură posesiune le mai rămase urmaşilor lui George Brancovici în Ungaria, cetatea Tokai cu apartinenţele, dar şi aceasta o confiscă şi o luă regele Matía dela despotul Stefan, al doilea fiu a lui George Brancovici, pentrucă nu-i cedase nici după repeţite cereri cetatea Semendria, cum şi pentru infidelitatea lui Stefan Tomassevici, ginerele despotului Lazar, antecesorul lui Stefan, care a predat-o Turcilor în 1459.[4] Astfel stând lucrurile, despotul Stefan, părăsit de conaţionalii sei, despoiat de toate, în 1461 îşi cercă refugiu la George Castriota, principele Albaniei, de aci trecu în Italia, unde a şi murit în 1481.[5]

După surghiunirea despotului Stefan, adecă dela 1461, Sârbii n'au mai avut alt despot cu putere şi prerogative de domnitor. Căci Vuc Brancovici, nepotul despotului George Brancovici, care venise în Ungaria la 1465 trimis din partea Sultanului turcesc la regele Matia, ca să tracteze despre pace cu dânsul, întră în serviciul militar al regelui, unde a rămas până la sfârşitul vieţii sale (1485), fără să fi eserciat cândva demnitatea şi puterea de despot al Sârbilor. Matia i-a întărit la 1471 numai *titlul* de despot, nu l-a recunoscut însă şi nici l-a întărit în *demnitatea* de despot,[1] cum fără temei afirmă Dr. Bunea, presentându-l ca pe al *doilea* despot sârbesc, deşi constatat este, că după moartea lui George Brancovici, până la Vuc Brancovici, despoţii Sârbilor au fost: Lazar până la 1458, apoi Stefan până la 1461, ambii fiii despotului George. Vuc Brancovici a fost dar ostaş şi comandantul unei părţi din conaţionalii sei în armata regelui Matia; n'a avut nici moşii, nici curte *princiară* pe pământul unguresc, precum n'au avut nici cei doi Brancovici, unchii şi antecesorii sei. Regele Matia i-a donat pentru serviciile şi vitejia militară, după unii cetatea *Fejérkő*, numită şi *Belasztena*, în comitatul Posega, la care aparţinea şi *Zalánkemen*, sau *Slancamen*, iar după alţii *Berekszó* în comitatul Valkó, toate localităţi în Croaţia.[2] Dr. Bunea crede, că Vuc Brancovici îşi avea reşedinţa în Slancamen.[3]

Iată dar, că din toate acelea moşii odinioară ale despotului George Brancovici din Ungaria, care se întindeau dela Belgrad şi Semendria până în cetatea Muncaciului din comitatul Beregului şi până la Maramurăş, despotul Vuc Brancovici de abia căpătase din mila regelui Matia un colţuşor de loc în Croaţia, unde să-şi plece capul. Se poate acum presupune, că despotul, care numai cu titlul sau cu numele era despot, într'o astfel de strâmtorare să-şi permită luxul de a ţinea episcop la casa sa? Şi dacă şi-ar fi permis luxul acesta, nu este absurd a presupune, că acest episcop a trebuit să fie neapărat mitropolitul din Belgradul sârbesc, adus în Slancamen din Sirmiu, ca de aici să păstorească eparhia sa din Sârbia, pe refugiaţii Sârbi din Ungaria şi pe Românii din Maramurăş? Un episcop sârbesc (schismatic) la casa lui Vuc Brancovici nu putea fi adăpostit şi pentru motivul, că soţia lui era o catolică, sora episcopului Ioan Pruisz de Oradea-mare, şi fiiul Valentin asemenea catolic, care la 1490 devine episcop latin de Oradea-mare.[4] Afirmaţiunea, că despoţii sârbeşti pe teritorul Ungariei ar fi avut obiceiul de a ţinea la casa lor pe «episcopul Belgradului» este lipsită de orice temei, pentrucă obiceiul acesta n'a esistat şi n'a putut esista. Combinaţiunile ce le face Dr. Bunea, pentru a-şi dovedi afirmaţiunea, se întemeiază pe denaturarea şi mistificarea tendenţioasă a faptelor. Căci iată ce zice dânsul: «In 1426 Belgradul a fost ocupat de Unguri în sensul înţelegerii luate între despotul Stefan Lazarevici şi nepotul George Brancovici de o parte şi între regele Sigismund de altă parte. Episcopul sârbesc din Belgrad s'a mutat atunci la curtea lui George Brancovici în Semendria, pentrucă pacea încheiată la 1451 între George Brancovici şi I. Hunyadi a fost întărită şi cu sigilul episcopului sârbesc din Semendria, Atanasie (ac etiam sigillum Reverendissimi Patris, Domini Athanasii metropolitani de dicta Zendrew. (Hurmuzaki. Doc. II. 2. p. 4—8). Mitropolitul Athanasie n'a putut fi altul decât mitropolitul (recte episcopul) Belgradului (?) care la ocuparea acestui oraş prin Unguri n'a încetat a fi adevăratul titular de Belgrad, precum d. e. nici astăzi mitropolitul din Blaj n'a încetat a fi adevăratul titular de Alba-Iulia şi Făgăraş, deşi nu locueşte în nici unul din aceste oraşe».[1]

Mai întâi să rectificăm o greşală cronologică în espunerea d-lui Bunea. Regele Ungariei Sigismund n'a ocupat Belgradul în 1426, ci pe la sfârşitul anului 1427, adecă după moartea lui Ştefan Lazarevici, întâmplată în 19 Iuniu 1427.[2] Daī, că apoi, după ocuparea Belgradului prin Unguri, episcopul din Belgrad să se fi mutat la curtea despotului Brancovici în Semendria, Dr. Bunea nu aduce, şi nu poate să aducă nici o dovadă întru sprijinirea părerei sale, din potrivă, singur o combate, căci dacă episcopul din Belgrad, mutat la curtea lui G. Brancovici în Semendria, dupăcum afirmă, n'a încetat a fi adevăratul titular de Belgrad, atunci Atanasie, care în actul de împăciuire dela 1451 dintre I. Hunyadi şi G. Brancovici se titulează espres mitropolit de Semendria (metropolitani de dicta Zendrew) nu poate fi titularul de Belgrad, căci dacă ar fi acesta, el şi-ar fi păstrat titlul şi s'ar numì respicat mitropolit de Belgrad, sau *Nándor-albensis*, precum d. e. mitropolitul gr.-catolic de Alba-Iulia, deşì s'a mutat la Blaj, nu se titulează al Blajului, de *Balázsfalva*, ci, păstrându-şi titlul de mai nainte, se numeşte mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş. Mitropolitul Atanasie deci se numia de Semendria, pentrucă nu era titularul de Belgrad, căci nu se admite, ca în aceiaşi circumscripţiune mitropolitul să aibă mai multe titluri mitropolitane, să se numească odată d. e. mitropolitul de Semendria, altădată mitropolit de Belgrad. Imprejurarea accentuată de Dr. Bunea, că între episcopiile întemeiate de Sf. Sava (1219), după espunerea lui Nilles, nu se găseşte episcopie de Semendria, nu poate servì de dovadă în contra existinţei acesteia la 1451, adecă după două sute de ani, mai ales că prin ridicarea Arhiepiscopului de Ipec la demnitatea de Patriarh la 1346, biserica Serbiei a primit o nouă organisare. Titulatura mitropolitului Atanasie: *metropolitani de Zendrew* (Szendrő) dovedeşte clar existinţa acelei episcopii.

Dr. Bunea îl face cu de-a sila pe mitropolitul Atanasie din Semendria titularul de Belgrad, ataşat la curtea lui Georgiu Brancovici, ca să-l poată plimba cu despotul prin moşiile lui din Banat şi Ungaria până la Baiamare, şi a-l aduce în legături ierarhice cu Românii, în deosebi cu Maramurăşenii, căci «despoţii sârbeşti pe teritorul Ungariei până la 1505 au fost toţi din familia lui George Brancovici, dela care au moştenit ei şi obiceiul de a ţineà la casa lor pe episcopul Belgradului, şi a fost apoi în interesul episcopilor din Belgrad, ca legăturile odată încopciate cu Românii din Banat, şi dela graniţa Ardealului, până în Maramurăş, să le cultive până la 1479 şi poate până la moartea lui Matia».[3] In adevăr frumoasă şi romantică escurziune, numai cât escurziunile romantice au un cusur: nu pot fi luate drept escurziuni istorice, pentru care se cer date şi documente, care iarăşi nu pot fi înlocuite cu plăzmuirile fantastice ale scriitorului.

Dr. Bunea nu ne arată, şi nu e în stare să ne arate, măcar un singur nume de episcop din Sârbia, cu iurisdicţiune episcopală la curtea şi pe moşiile despotului George Brancovici, sau altui despot sârbesc pe teritorul Ungariei, pentrucă astfel de episcop n'a ezistat şi n'a putut să eziste din motive *politice* şi *canonice.* Canoanele bisericei opresc adecă episcopului eparhial să resideze în afară de periferia eparhiei pentru care s'a hirotonisit, sau să-şi întindă iurisdicţiunea

---

[1] Dr. Aug. Bunea: Ierarhia Românilor p. 154. 158.

[2] Szalay: Szerb telepek, p. 7. Pesty: Brankovics György rácz Despota p. 28, 31.

[3] Pesty ib. p. 23.

[4] ib. p. 35.

[5] ib. 40.

[1] ib. 40, 41.

[2] ib. p. 42.

[3] ib. p. 58.

[4] ib. p. 57.

[5] ib.

[1] ib. p. 60.

[2] ib.

[3] Dr. Bunea: Ierarhia Românilor p. 156.

[4] V. Mangra, Mitropolitul Sava Brancovici, p. 29 nota 1.

[1] Dr. Bunea: Ierarhia Românilor p. 151—3.

[2] Pesty ib. p. 6, 7.

[3] Dr. Bunea: Ierarhia românilor, p. 154, 155, 158.

---

pentru patimile rele, cât şi pentru neascultarea poruncilor, şi va trebui să fi tratat mai cu asprime, pentruca mintea ta să înţăleagă învăţăturile mele. De aceea, spunându-ţi acestea, să ne apucăm acum de lucru.

I. Despre legea creştinească.

Dupăce rânduiala demnităţii de rege aşa aduce cu sine, ca la treapta aceasta să ajungă numai *credincioşi ai legii creştineşti*, în firul învăţăturilor noastre primul loc îl dăm *sfintei credinţe.*

1. Intâi de toate poruncesc, dispun, te sfătuesc, iubitul meu fiu, dacă-ţi este dorită cinstea coroanei regale, să fi susţinătoriul şi apărătoriul harnic al credinţei apostolice *creştine*, ca să dai pildă tuturor supuşilor tăi, şi toţi să te numească, ***dela toate bisericile***, adevărat urmaş al legii lui Cristos, căci fără de aceasta, să şti bine, că nici creştin, nici om al bisericii nu vei fi numit.

2. Pentru-că cei ce au credinţă falsă, pe care nu şi-o căptuşesc şi împodobesc cu fapte bune, ca nişte vite fără credinţă şi fără făptuiri, nu vor putea nici să domnească cu cinste, şi nici parte din coroana vieţii vecinice nu vor avea.

3. Ear dacă vei griji de scutul credinţei, vei pune pe cap şi coiful mântuirii. Cu arma aceasta poţi lupta cu bună dreptate în contra duşmanilor văzuţi şi nevăzuţi. Uite cum spune apostolul: „De să şi osteşte (răsboeşte) cineva, nu se încunună dacă nu se va oşti după lege."

4. Prin urmare, credinţa despre care îţi vorbesc e următoarea: Să crezi în Dumnezeu, tatăl atotţiitoriul, făcătoriul ceriului şi al pământului, şi în unul născut fiiul său, Domnul nostru Iisus, care s'a născut din fecioara Maria, cum i-a vestit ângerul, şi a suferit pentru mântuirea lumii, pe cruce, şi în Duhul sfânt, care a vorbit prin limbile prorocilor, apostolilor şi evangheliştilor. Să crezi în această Dumnezeire din trei feţe, întreagă, nedespărţită şi neprihănită, *să crezi,* fără nici o îndoială. Aceasta e credinţa cea adevărată creştinească, pe care, — cum zice Atanasie, — dacă cineva nu o are, cu adevărat şi cu statornicie, mântuire nu va afla.

5. Dacă cândva, — dee Dumnezeu să nu se întâmple, — se vor afla în principatul tău de aceia, cari vor căuta să spargă această temelie a sfintei treimi, ori vor voi să iee ceva din ea, s'au să-i adaoge ceva, să şti că aceia sunt capi ai ereticilor, ear nu fii ai sfintei biserici.

6. Unii ca aceştia să nu primească dela tine, nici apărare, nici de mâncare, pentruca să nu fi socotit tovarăş şi binevoitor al lor. Pentrucă oameni de aceştia înficiază credincioşii sfintei credinţe, corump turma slabă abia adunată a bisericei lui Dumnezeu, şi o resfiră în toate părţile. Să-ţi fie pe grije, ca lucrul acesta să nu se întâmple.

(Va urma)

peste hotarăle eparhiei sale. Episcopii şi mitropoliţii din Sârbia mai erau subordinaţii patriarhului de Ipec, iar patriarhatul de Ipec, după cum arată învăţatul teolog sârb, Arhimandritul Dr. Emilian Radici, a rămas intact şi dupăce ţara şi poporul sârbesc căzură sub jugul turcesc. Turcii au confirmat iurisdicţiunea sa, ne spune acel învăţat, asupra tuturor bisericilor, care se aflau în legătură cu patriarhatul. Chiar când patriarhul Arseniu III. după nereuşita răscoalei Sârbilor în contra Turcilor, a emigrat în Austria cu 40.000 familii (anul 1691) guvernul turcesc n'a voit a zguduì poziţiunea patriarhatului. Căci dintr'un *Berat*, dat de Sultanul Mahmud patriarhului Arseniu IV. în an. 1731, se vede, că patriarhul puteà să exerciteze cu toată libertatea iurisdicţiunea sa asupra tuturor bisericilor sale, ba chiar asupra bisericei latine din Bosnia.[1])

Este neadmisibilă deci şi presupunerea numai, ca regele ungar să tolereze şi să întărească unui mitropolit sârbesc supus patriarhului din Ipec, supusul sultanului turcesc, iurisdicţiunea asupra bisericei ortodoxe din Ungaria, când acel mitropolit era totodată şi supusul despotului George Brancovici, care după anul 1444 nu mai luă parte în campaniile militare ale lui Ion Hunyadi în contra Turcilor, ci denegându-i espres concursul, s'a făcut şpionul Turcilor, conspirând cu ei în contra Ungurilor.[2]) Dar esistă şi o dispoziţiune pozitivă, decretul regelui Albert din 1439 art. 25, prin care *este interzis despotului sârbesc să ţină pe moşiile, în cetăţile şi oraşele sale din Ungaria funcţionari venetici şi străini, fără numai unguri*, (ne jövevény és idegen, hanem magyar tisztviselőket tartson)[3]) Iar prin condiţiunile de pace, încheiată cu Ion Hunyadi la 1451 în Semendria, asemenea se îndatorează despotul Brancovici să ţină pe moşiile şi în cetăţile sale din Ungaria căpitani iarăşi numai dintre nobilii posesori maghiari.[4]) Din acestea urmează dar prea învederat, că dacă despotului sârbesc nu i-a fost permis să ţină pe moşiile şi în cetăţile sale funcţionari şi căpitani oameni străini, cu atât mai puţin i-a fost permis să ţină la curtea şi pe moşiile sale din Ungaria un dignitar străin, cum era mitropolitul de Belgrad, cu dreptul celui mai înalt diregător de a dispune asupra supuşilor ungari de religiunea ortodoxă.

(Va urma.)

„Ţara Noastră“ vrea să ştie, ce legătură există între ziariul nostru şi dl *Dr. E. Babeş, profetul „împăciuirei“ din Budapesta*, de-i atribuim noi dsale şi broşurei lui *Argus* meritul, că unii deputaţi maghiari din dietă au rostit vorbiri simpatice cu privire la naţionalităţi? Absolut nici o legătură. Când am deschis coloanele ziariului nostru pentru acţiunea de împăcare, începută de dl *Babeş*, am spus, că se face pe socoteala şi răspunderea dlui *Babeş*. Există însă legătură între dl Babeş şi *Argus*, anume, aceea, că dacă nu punea dl Babeş la cale acţiunea de împăcare, *Argus* nu scria broşura, căreia numai cei ce n'au cetit o şi voitorii de rău pot să-i denege meritul. Intre broşura lui *Argus* şi deputaţii cari au arătat simpatii pentru naţionalităţi în plin parlament, există apoi iarăşi legătura aceea, că aproape toate argumentele, ideile şi motivele din vorbirile lor *au fost împrumutate din broşura lui* — *Argus*. Există deci o legătură de *fapte*, din cari noi, în interesul adevărului şi al dreptăţii, nu puteam să scoatem altă concluzie, decât aceea pe care am scos-o. Va fi ea o concluzie de *„prost gust“*, cum crede *„Lupta“*, dar, după părerea noastră, e corectă. Pentrucă dacă se aduc laude celor ce s'au cuminţit, dintre deputaţii maghiari, e cu dreptate să fie lăudaţi şi cei ce le-au dat *îndemnul* şi *posibilitatea* de a se cuminţi.

† Maria Garoiu n. Meţianu.

Vinerea trecută după încheierea foii noastre am primit trista ştire, că doamna *Maria Garoiu n. Meţianu*, soţia dlui advocat *Nicolae Garoiu*, fundatoarea şi prezidenta Reuniunii femeilor române din Zărneşti, după un morb greu şi dupăce toate încercările de a-i lungi firul vieţii au fost zadarnice — reîntoarsă din Viena, unde mersese să consulte celebrităţile medicale, după puţine zile şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului.

Răposata în Domnul este descendenta uneia din cele mai fruntaşe familii româneşti. Ca fiică a I. P. S. Sale dlui Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, dânsa a primit în casa părintească o educaţiune din cele mai îngrijite, o educaţiune în care a prevalat cultura religioasă-morală. Cu creşterea întru frica Domnului a întrat răposata pe cărarea cea spinoasă a acestei vieţi.

Firea sa blândă, manierele sale frumoase şi inima-i nobilă a făcut dintr'ânsa o adevărată podoabă a soţului ei, o adevărată mamă a fiicei şi fiiului ei, iar pentru societate o adevărată matroană română.

Depunând o lacrimă de durere pe mormântul defunctei, rugăm pe Dzeu, ca familia rămasă în doliu să o întărească cu mâna sa cea tare, ca să poată suporta această grea lovitură a sorţii, iar sufletul răposatei să-l aşeze Cel a tot puternic în lăcaşurile drepţilor.

*

Notăm, că din acest trist incident, domnii asesori consistoriali, profesori, etc. s'au prezentat eri, Dumineca, la orele 11, sub conducerea Preacuvioşiei Sale, a domnului Arhimandrit şi vicariu arhiepiscopesc Dr. *Ilarion Puşcariu*, la I. P. S. Sa, Domnul Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, spre a-şi exprima adânc simţita părere de rău pentru lovitura aceasta grea cu care l-a atins nemiloasa soarte şi pentru a-l asigura, că la durerea cea mare a Excelenţiei Sale se fac părtaşi toţi fiii săi sufleteşti.

*

Din partea familiei s'a dat următoriul anunţ funebru:

Subscrişii cu inima plină de durere vestim tuturor rudeniilor, prietinilor şi cunoscuţilor, cumcă iubita noastră fiică, soţie, mamă, soră, bunică, soacră şi cumnată, *Maria Garoiu născ. Meţianu*, fundatoarea şi prezidentă Reuniunei femeilor române din Zărneşti, membră fundatoare şi ordinară a mai multor reuniuni, a încetat din viaţă azi la 3 ore după amiazi, în anul al 54-lea al etăţii şi al 32-lea al fericitei sale căsătorii, împărtăşită cu sf. Taine. Rămăşiţele pământeşti ale iubitei repausate se vor depune spre vecinică odihnă în cimiteriul din Zerneşti, Luni în 17/30 Martie 1908, la oara 1 după amiezi. Zerneşti, în 14/27 Martie 1808. *Ioan Meţianu*, ca tată. *Miţi* măr. *Dr. Popescu*, ca fiică. *Dr. Iancu Meţianu*, *Dr. Eugen Meţianu*, ca fraţi. *Dr. Teodor Popescu*, ca ginere. *Nicolae Garoiu* ca soţ *Dr. Ioan Garoiu*, ca fiu. *Lucia Popescu*, ca nepoată. *Elena Meţianu* născ. *Grossu*, ca cumnată. *Maria*, *Stana*, *Stoica Garoiu*, ca cumnate şi cumnat. Odihnească în pace!

NOUTĂŢI.

Asociaţiunea la Şimleu. Adunarea generală a *„Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“* se va ţinea anul acesta în Şimleul-Silvaniei, în 9 August nou şi zilele următoare.

*

Domnul Dr. Iancsó Benedek, profesor gimnasial în Budapesta, a fost încredinţat din partea dlui ministru de culte şi instrucţiune publică cu vizitarea şcoalelor poporale din comitatul Sibiiului, pentru a studia metodul de propunere şi resultatele obţinute cu privire la *limba maghiară*.

*

Moştenitorul de tron, Arhiducele *Francisc Ferdinand*, se află de Joi, împreună cu familia, în *Abbazia*, unde va rămânea câteva zile. Imediat după sosire a avut o lungă întrevedere cu Dr. *Lueger*, primarul Vienei.

*

† Văd. Ecaterina Tordăşianu n. Lupşa, mama dlui asesor conzistorial *Victor Tordăşianu*, după scurte dar grele suferinţe, în al 76-lea an al etăţii şi în al 45-lea al văduviei, şi-a împlinit cursul vieţii pline de iubire şi de suferinţe, Mercuri, în 12/25 Martie c., la orele 6½ seara, împărtăşită fiind cu sfintele taine. Rămăşiţele pământeşti ale adormitei în Domnul au fost aşezate spre vecinică odihnă Vineri, în 14/27 Martie c., la orele 2½ d. a. m., în cimiterul bisericei gr. or. române din Ilia mureşană. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Palatul ministrului de răsboiu. In Viena e plănuită ridicarea unui palat mare, pe seama ministrului comun de răsboiu. Cheltuelile sunt preliminate şi votate în sumă de opt milioane coroane. In 15 Aprilie espiră terminul concursului pentru înaintarea planurilor de zidire. Palatul va fi zidit pe un teren în mărime de douăsprezece mii metri pătraţi. Intenţiunea e, ca piatra fundamentală să se pună încă în luna Maiu, pentruca zidirea să aibă caracterul unei clădiri jubilare. Punerea petrii fundamentale se va face în presenţa Maiestăţii Sale. In anul 1910 palatul trebue să fie gata.

*

A treia universitate. Se ştie, că să poartă mare luptă de concurenţă între oraşele mai mari din ţară, ca Pojonul, Seghedinul şi Timişoara, (unii se gândesc chiar şi la Arad) pentru dobândirea universităţii celei noi, luată în plan din partea guvernului. Deasupra tuturor s'a ridicat însă Debriţinul, care are zece milioane votate deja spre acest scop. In ultima adunare municipală a sa s'a hotărât începerea unei agitaţiuni mai intensive, pentruca a treia universitate să se dee — Debriţinului.

*

Suveranii germani în Italia. In drumul spre Corfu, împăratul Wilhelm al Germaniei, însoţit de împărăteasa şi de fiica sa, a sosit Mercuri în Veneţia, unde i-s'a făcut frumoasă primire. Ia venit întru întimpinare regele Italiei, însoţit de ministrul său de esterne. Mulţimea a aclamat cu sgomot pe înalţii oaspeţi.

*

Din Caransebeş ni-se scrie, că cu conducerea pedagogiei gr. ort. române de acolo, în calitate de director, a fost încredinţat din partea consistorului diecesan dl Dr. *Nicolae Regman*, profesor la acea pedagogie.

*

† Ioan Moldovan, comisariu de catastru în penziune, membru ordinar al Asociaţiunei pentru liter. rom. şi cultura poporului român şi fost prim epitrop al bisericei gr. ort. din Totoiu 28 de ani, în 20 Martie n. a. c. la 10 oare a. m. după scurte suferinţe a încetat din viaţă în al 86 an al etăţii. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului au fost aşezate spre vecinică odihnă în cripta familiară de lângă biserica din Totoiu, Dumineca, în 22 Martie a. c. la 2 oare p. m. Fiei ţărâna uşoară şi memoria neuitată!

*

Rakodczay Sándor, fostul ban al Croaţiei şi Slavoniei, a fost numit prezident al tablei septemvirale din Zagreb, în care calitate Joi a pus jurământul de fidelitate în faţa Maiestăţii Sale, în castelul din Schönbrunn. Maiestatea Sa l-a primit apoi imediat în audienţă particulară.

*

Se scumpeşte spirtul. Ministrul de finanţe din Austria a făcut declaraţie în faţa unei anchete, că în urma înţelegerii luate cu guvernul maghiar, va urca darea spirtului cu 50 fileri la litră, iar guvernul unguresc cu 40 fileri la litră, dupăce în Ungaria acum deja e cu 10 fileri mai scump spirtul decât în Austria.

*

Cutremur de pământ. Din Oraviţa se vesteşte, că acolo s'a simţit în una din zilele trecute, la oarele 4 dimineaţa, un mic cutremur de pământ. Acelaşi lucru se anunţă şi din Anina, Ciuchici, Iladia şi alte comune din Banat.

*

Luptă pe coperişul casei. In Altona poliţia voea să aresteze pe un făcător de rele, dar acesta s'a urcat pe un coperiş de casă, ca să fie la adăpost în contra arestării. Un om mai cu curaj s'a urcat şi el pe coperişul casei, ca să dee jos de acolo pe făcătoriul de rele, dar acesta l-a izbit cu atâta putere, încât a căzut jos de pe coperiş şi tot bucăţi s'a făcut pe pardoseală.

*

Procesul Polonyi. Procesul de presă al fostului ministru de justiţie Polonyi, intentat deputatului Lengyel Zoltán pentru vătămare de onoare, săvârşită pe calea presei, se va judeca la curtea cu juraţi din Budapesta în 22 Aprilie n. c.

*

Sinucidere. In Oradea-mare s'a împuşcat un tiner sublocotenent de artilerie, cu numele Eugen Füzfássy, originar din Caransebeş. Motivul se crede a fi fost: dragoste nefericită.

*

Cel mai vechiu teatru din Londra a ars zilele trecute. Scena a fost distrusă de tot, şi tot aşa şi coperişul marelui edificiu. Focul s'a aprins în orele de dimineaţa, când nu era nime în teatru, şi astfel nefericiri mai mari nu s'au întâmplat. Perderile însă sunt foarte mari.

*

Reducerea oarelor de lucru. Ministrul de comunicaţie *Kossuth* a adresat ordinaţiune direcţiunei căilor ferate ungare, de înţelesul, că pentru lucrătorii din atelierile căilor ferate timpul de muncă are să fie redus dela zece oare la 9 oare şi jumătate, din cari însă o oară şi jumătate e timp de repaus. Va se zică, oarele de muncă remân opt la zi.

*

Nou tren accelerat. Pe linia Budapesta-Fiume se va întroduce cu prima Maiu curent un nou tren accelerat (al treilea), care va pleca din Budapesta la oarele 9 seara şi va sosi în Fiume dimineaţa la 10, iar din Fiume va pleca la oarele 10.40 sara şi va fi în Budapesta la oarele 12.15 din zi.

*

Hoţ fără noroc. Cetim într'o foaie maghiară următoarea istorioară: Acum de curând a călătorit cu trenul de noapte, dela Timişoara la Budapesta, un baron avut din Banat. Avea la sine două portofolii mari, unul cu scrisori, altul cu 40.000 coroane. Baronul s'a culcat şi a adormit. Un hoţ, care călătorea cu acelaş tren, şi care, pe semne, cunoştea pe baronul, a întrat în departamentul baronului, şi a început să-l caute prin buzunare. A pus mâna pe un portofoliu şi iute cu el afară din cupeu. Dar într'acestea baronul s'a deşteptat şi văzând ce s'a întâmplat, s'a luat după hoţ, şi l-a urmărit din vagon în vagon, fără a-l fi putut prinde. A dat apoi signalul de alarmă, trenul s'a oprit, dar hoţul s'a dat jos din tren şi a luat-o la fugă pe câmp. Baronul cu câţiva călători după el. Hoţul însă a dat de o pădure mică şi s'a ascuns în ea. Aici baronul nu-l mai putea urmări. S'a întors îndărăt la tren, şi urcându-se în vagon, îşi caută buzunarele, şi cu nespusă bucurie constată, că hoţul ia furat portofoliul cu hârtiile, cari nu erau de nici o treabă, nu portofoliul cu bani. Ajungând la Seghedin a anunţat cazul poliţiei dela gară, însă nu pentru a fi urmărit hoţul, ci pentruca în caz că va putea fi descoperit, baronul să-i trimită 200 coroane, ca recompensă pentru fuga şi frica ce a mâncat o.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“ vol. IV. A apărut vol. IV din „**Cartea de Aur**, *sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*. In volumul acesta sunt publicate vorbirile deputaţilor români rostite în dieta ţării în sesiunea parlamentară din anii 1865—68, şi e dată *în întregime*, după notele stenografice, discuţia asupra *legii de naţionalităţi*, votată la finea acestei sesiuni. La finea volumului e dată apoi şi *lista abonaţilor*. Volumul are 864 pagini, formatul celoralalte volume, şi costă 10 cor. exemp. broşat, 12 coroane cel legat. Cu acelaşi preţ se dau şi celelalte volume anterioare. Comandate toate volumele deodată, se acordă, la cerere, înlesnire de plată, care se poate face în rate lunare. A se adresà autorului publicaţiunii, în Sibiiu, (Nagyszeben).

Oficială.

Consistorul aşteaptă grabnica trimitere a discului metropolitan şi a taxelor de cununaţi.

Oficiile protopresbiterale sunt poftite, ca în urma cercularului esmis bugetele bisericeşti să le trimită cu raport separat de bugetele şcolare.

Teatru.

Luni: *Rosenmontag*, tragedie.
Marţi: *Die blaue Maus*, farsă.

---

[1]) Emilian Radici: Die Verfassung der ortodox-serbischen Particular-Kirche von Karlovitz. Biserica ort. rom. an. V. p. 114.

[2]) Pesty, ib. p. 31—33.

[3]) Szalay, A magyarországi szerb telepek pagina 7.

[4]) Pesty, ib. p. 37.

Nr. 75/1908. [74] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în **Draos** şi filia **Petĕa**, parohia de clasa a III-a în tractul Cohalmului, în sensul resoluţiunei Prea Ven. Consistoriu din 20 şi 23 Februarie a. c. Nr., 1260 Bis. şi Ep. se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului până la 8 zile înainte de alegere se pot presenta în parohiă, spre a cânta, cuvânta şi eventual a celebra.

Se notează, că bătrânul paroh din Draos este declarat de trecut în pensie începând cu 30 Iuniu a. c. şi prin urmare noul paroh, carele va fi ales, va putea ocupa postul de paroh cu 1 Iuliu a. c.

Cohalm, în 13 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C	3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„	1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II	„	2·—
Carte de cetire a II a	„	—·50
Noul Abcdar edit. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„	—·50
Lecţii de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Prin Librăria arhidiecezană din Sibiiu, se pot procura următoarele recuisite de învăţământ impuse de noua lege şcolară:

Tabele de cetit ungureşti	4·80
Tabele de cetit româneşti	4·80
Göncz P., A métermértékek falitáblája	1·20
Bittenbinder M., Utasitás a méterrendszer használatára és tanitására a népiskolák számára	—·60
Rosch-féle természetrajz obrák (16 bucăţi în colori şi cu text explicativ)	15·—
Maşină de socotit	13·50
Bopp, Colecţiune de măsuri metrice .	12·—
Mapa politică a Ungariei	14·—
Mapa politică a Europei	15·—
Mapa fizică a Europei	15·—
Mapa fizică a Ungariei	15·—
Tabelele de părete ale lui Hötzel: Primăvara, vara, toamna, iarna, Curtea ţărănească, Muuţli, Oraşul, trase pe pânză à	6·60
Mapele comitatelor singuratice à 20 şi	—·30

Viţă nobilitată aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată! Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării. Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 31—40

Aviz!

O casă cu curte mare, grădină acomodată pentru birt, prăvălie, măgăzin etc. se află de vânzare în **Strada Lungă Nr. 10.** (75) 1—3

Se caută agenţi!

Persoane aparţinând ori cărei clase, în special acele ce sunt in relaţii şi contact cu poporul şi oamenii dela sate, sunt rugaţi aşi da adresele respective. Câştig uşor şi mare. Oferte sub **H. A. 2809**

Rudolf Mosse,
[61] 3—5 **Viena** (Austria),

Aviz!

In Ohaba comitatul Albei-Inferioare am o moară de benzin cu 16 puteri de vândut eventual de închiriat cu preţ moderat. Informaţiuni mai de aproape să dau la faţa locului.

Ohaba (u. p. Berve), 11 Martie 1908.

George Moldovan a popii
morar.
(76) 1—3

De vânzare!

Edificiul de fabrică, cu etagiu, cu putere de apă deplină, transmisiune bine reservată, casă de locuit împreunată cu grădină mare productivă. Foarte favorabilă pentru orice întreprindere industrială. Staţiune de tren. Adresa la administraţia acestei foi. (77) 1—

FABRICA DE ACID CARBONIC

a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ

— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de

ACID CARBONIC

natural, curat chemic şi fluid,

din isvoarele de acid carbonic din Buziaş, cari sunt renumite în toată lumea prin producţiunea de sodă pentru cârcimari şi pentru alte scopuri industriale.

Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puţin veritabil.

Serviciul este de încredere şi foarte conştienţios

APA MINERALĂ şi VINDECĂTOARE
din BUZIASFÜRDŐ
se capătă în sticle de $^1/_1$ şi $^1/_2$ litru.

— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute —

Apă de masă de prima clasă!

nformaţiuni dă cu cea mai mare promptitudine:

Fabrica de acid carbonic şi speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.

Adresa pentru telegr. este: **Muschong Buziasfürdő.** — Inter. Telefon 18.

(286) 24—100

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Libraria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la faţă
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălţarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Naşterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Naşterea sftului Ioan Botezătorul
- Grigorie, Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

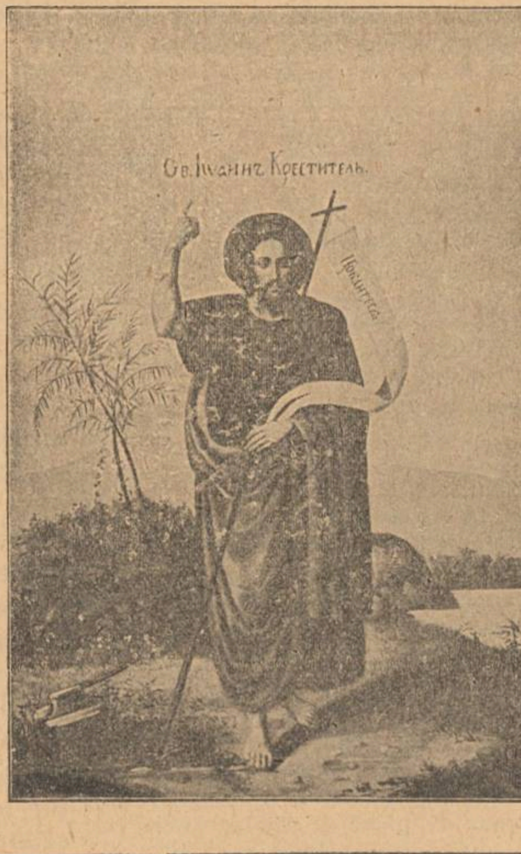

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălţarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumitru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Arhanghelii Mihail şi Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

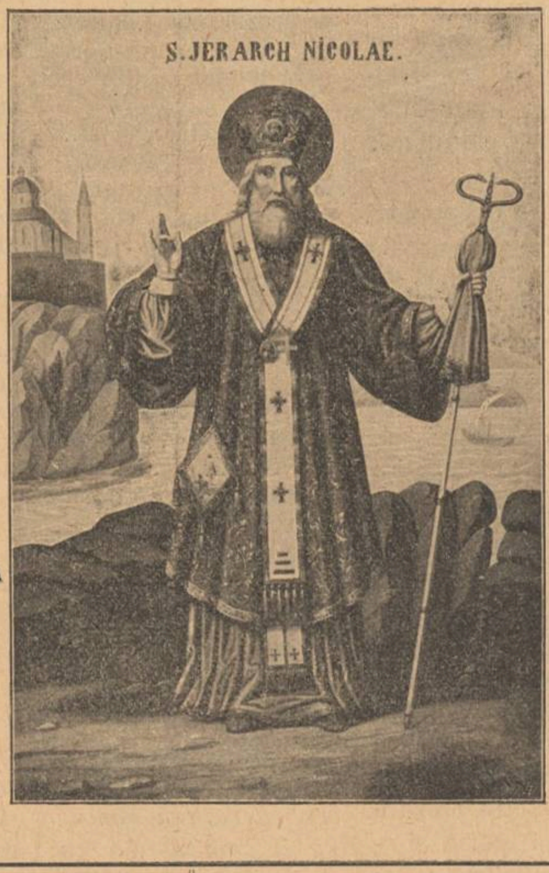
S. JERARCH NICOLAE.

IV.

- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					**Grupa II.**					**Grupa III.**					**şi Icóne din Grupa IV.**					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42·—	56·—	70·—	**cor. foarte fine.**
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	**„ fine.**
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26·60	**„ simple.**

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 32 Sibiiu, Joi 20 Martie (2 Aprilie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Ierarhia și Mitropolia

bisericei rom. din Transilvania și Ungaria

de V. Mangra.

(Urmare.)

Prin urmare este o consecință firească constatarea ce o face Böhm, că Sârbii emigrați în Ungaria, *sub regele Matia n'aveau episcop propriu,*[1]) și ceeace zice Raici, că *Sârbii locuitori în Sirmiu pe timpurile acelea nu au avut Arhiereul lor,* căci George Brancovici nepotul despotului cu același nume călugărindu-se sub numele de Maxim în anul 1486 și voind a se preoți, a fost nevoit să roage pe mitropolitul din Sofia, ca să vină la Kupinik (Kupinovo) cetatea despoților în Sirmiu să-l hirotonească întru preot (ieromonah).[2]) N'a fost însă hirotonit ca episcop de Sirmiu, și n'a putut să devină episcop acolo, nici după retragerea sa din scaunul mitropolitan al Ungro-Vlachiei pentru care se hirotonise și-l ocupase în două rânduri, dela 1508 până la 1513, căci regele Vladislau II. nu i-a recunoscut demnitatea de episcop și nu i-a îngăduit să exerciteze jurisdicțiune în biserica ortodoxă din Ungaria. «*Regele ungar*, zice Pesty, *nu și-a dat consentimentul la numirea lui Maxim de episcop*, *constituția maghiară n'a luat act despre aceasta, și astfel oricât de cu demnitate și-a purtat Maxim funcția de prelat în Țara-Românească, în șirul episcopilor Ungariei nu poate fi trecut.*[3]) Și acum, dacă lui Maxim, fratele despotului Ioan Brancovici († 1503) nepotul lui George Brancovici cel cu moșiile întinse dela Semendria, Belgrad și prin Ungaria până în Maramurăș, care avea și el titlu de despot, nu i-a permis regele ungar să exerciteze jurisdicțiune episcopală în Ungaria, cum se poate închipuì, că i-ar fi permis-o aceasta altui episcop din Sârbia? Dr. Bunea mistifică și întortochează, ca să-și făurească dovezi pentru ficțiunea, că Ioanichie a fost mitropolit de Belgradul sârbesc, și că Românii din Maramurăș erau supuși acelui mitropolit, zicând: «Ioanichie a existat ca «mitropolit» (recte episcop) de Belgradul sârbesc pe la 1479, întocmai cum a existat unul dintre antecesorii săi, Atanasie, pe la 1451, și precum a existat după el altul în Sirmiu, Maxim, între anii 1496 și 1516, care pe timp scurt, numai de un an (1507) a ocupat și scaunul mitropolitan al Ungro-Vlachiei (Țării-Românești)».[1]) Am dovedit însă mai sus, că Atanasie n'a fost titularul de Belgradul sârbesc, ci mitropolit de Semendria, precum și aceea, că Maxim n'a fost și n'a putut fi episcop de Sirmiu.

El a trecut, precum spune Raici, ca ieromonah în Țara-Românească, unde îl vedem la 1507 simplu călugăr, nu mitropolit, cum născocește Dr. Bunea, mijlocind pacea între Radu-cel-mare principele Munteniei și Bogdan principele Moldovei, și numai după moartea mitropolitului Nifon la 1508 fu hirotonit episcop și ridicat în scaunul mitropoliei Țării-Românești.[2]) Maxim s'a întors la 1513 în mănăstirea Cruședol din Sirmiu, întemeiată de dânsul cu ajutorul bănesc al Voevodului român Neagoe Basarab, unde a și murit la 1516 ca mitropolitul Țării-Românești în retragere.[3])

Episcopatul de Sirmiu, între anii 1496 și 1516, a lui Maxim cu jurisdicțiune asupra bisericei românești din regatul ungar, în special asupra celei din Maramurăș, este o scornitură a dlui Bunea, dovedită și prin contradicția flagrantă în care se pune cu o altă scornitură, că Românii din Maramurăș, prin decretul lui Vladislau din 1494, ar fi fost supuși arhiepiscopului latin de Alba-Iulia, pentrucă Maramurășenii nu puteau fi supuși în același timp titularului de Belgradul sârbesc și arhiepiscopului latin de Belgradul ardelenesc. Conclusiunea adevărată este deci aceasta: Ioanichie n'a existat ca mitropolit de Belgradul sârbesc pe la 1479, întocmai cum n'a existat înainte de el Atanasie, și după el Maxim ca mitropoliți de Belgradul sârbesc, de oarece cum constată Dr. I. Mihály: »*în Nándor-Alba nu se pomenește să fi existat în secolul XV. scaun arhiepiscopesc sau mitropolitan*«, — și n'a existat, pentrucă Belgradul sârbesc dela 1427 fiind ocupat de Unguri până la 1521, din causa aceasta episcopul sârbesc din Belgrad, după părerea dlui Bunea, s'a mutat în Semendria, dar la 1459 Semendria și toată țara cade în mânile Turcilor, de aci încolo localitatea în care s'a adăpostit fictivul titular de Belgrad este necunoscută, crede însă Dr. Bunea, că după catastrofa din 1459 Sârbii refugiați pe pământul Ungariei au avut sub regele Matia și următorii lui *o organisație politică și religioasă proprie*, stând în capul celei politice despotul, iar în capul organisației religioase mitropolitul din Belgradul sârbesc.[1]) Dar despotului sârbesc, cum am arătat, nu i-s'a îngăduit a ținea nici măcar funcționari de alt neam pe moșiile sale din Ungaria, decât Unguri; în urmare a vorbi de organisațiune politică a Sârbilor pe pământ unguresc, cu despoți în frunte, este aberațiune, mai vârtos, că Sârbii refugiați, ei singuri, cât și de regii ungari, se considerau numai *provisor* colonisați în Ungaria. Aceasta se vede lămurit din diploma regelui Matia dela 1464, prin care se întăresc privilegiile acordate Sârbilor refugiați la 1404 în Kevi (Ráckeve) prin diploma lui Vladislau din 1455, ca să poată locuì și a trăì cu libertățile și privilegiile avute în orașul Kövin, de unde a venit, însă numai «*până atunci, când încetând frica de Turci, se vor întoarce în patria lor, în Kövin.*[1]) Diplomele privilegiale, date nu pentru Sârbii din alte localități, ci exclusiv pentru cei din Kevi, sunt dovadă documentală, că pe atunci Sârbii nu aveau altă comună constituită și recunoscută ca corporațiune morală în regatul ungar; grupuri de familii, care au emigrat după anul 1459, s'au așezat resfirați prin Sirmiu, comitatele Bács și Csongrád. In Banat întâlnim *întâiaoară* Sârbi la 1481 sub conducerea lui Paul Chinez.[2]) Regele Matia prin decretul V. art. 3 și 4 din acel an (1481) îi scutește de plătirea zeciuielii însă «*nu pentru toate timpurile* și nu pentru totdeauna, ci numai în curs de *câțiva ani*, în mod *interimal*, anume, până când astfel de *străini* și *fugari* să se așeze (coloniseze) cu deabinele în Ungaria și pe teritoriile supuse sfintei coroane» etc.[3]) De aci vedem, că privilegiile Sârbilor din Kevi nu se întindeau asupra Sârbilor în general.

Tractați ca *străini* și *fugari* (idegenek és szökevények) după dreptul public ungar, Sârbilor refugiați în Ungaria regele Matia nu le dă privilegii; regii ungari nu le îngădue nici un fel de organisație, nici politică, nici bisericească. Iată de ce în veacul XV. n'a existat și nu găsim nici un episcop sârbesc în Ungaria. Un mitropolit sau episcop sârbesc refugiat, era și el un *străin* și *fugar*, care nu puteà să exerciteze drepturi cetățenești,

---

[1]) Böhm Lenhard: Délmagyarország, vagy az úgynevezett Bánság különtörténete p. 162 la Teodor V. Păcățian: Istoriografi vechi p. 85.

[2]) Raici: Istoria rasnyich Slavenskich narodor. Cartea X. c. 6 în „Speranța“ din Arad 1871 p. 145.

[3]) Pesty: A szörényi bánság I. p. 347—348. T. V. Păcățian: Istoriografi vechi p. 86.

[1]) Dr. Bunea: Ierarhia Românilor p. 161—2.

[2]) A. D. Xenopol: Istoria Românilor II. p. 469, 506.

[3]) E. Picot, Genealogie de la famille Brancovici, V. Mangra: Sava II. Brancovici p. 34 Nota 3.

[1]) Dr. Bunea: Ierarhia Românilor p. 156—8.

[1]) Szalay: A magyarországi szerb telepek p. 5, 6.

[2]) Szalay ib. p. 7, 8.

[3]) Teodor V. Păcățian: Istoriografi vechi p. 70, 71. Szalay ib.

FOIȘOARĂ.

Regele Ștefan către fiiul său.

„Invățături morale“.

(Continuare).

II. Despre biserică.

In palatul regal la tot cazul locul al doilea după religie are să-l ocupe *biserica*, a cărei sămânță a aruncat-o întâi capul nostru, adecă Cristos, apoi sădită și grijită de învățăceii săi, de apostoli și de sfinții părinți, ea a cuprins întreaga suprafață a pământului.

1. Și cu toate, că necontenit ies ramuri nuoi din ea, totuși pe unele locuri e recunoscută de mult ca existentă. Dar iubitul meu fiu, e *tineră și nouă,* aceea care se predică în țara noastră, de aceea e de lipsă, ca cu atât mai cu băgare de seamă și cu sârguință să fie apărată, pentruca binele pe care mila lui Dumnezeu în nemărginita sa îndurare ni l-a dat, nepăsarea, trândăvia și nepurtarea ta de grije să nu-l strice, să nu-l nimicească.

2. Pentrucă atunci, când cineva bagatelizează ori necinstește demnitatea bisericei, schilăvește corpul lui Cristos. Insuși Domnul a spus lui Petru, pe care l-a făcut păzitor și cap al bisericei sale: „Petre, tu ești piatra, și pe piatră îmi voi zidì eu biserica“. L-a numit pe el piatră, dar n'a vorbit de vre-o biserică de lemn ori de piatră, ci pe cei pocăiți, poporul ales al lui Dumnezeu, pe cei din turma credincioasă, spălați cu apa botezului și unși cu sfântul mir, pe aceștia i-a socotit, că formează biserica.

3. Dacă cineva supără pe membrii bisericei, ori pe cei mai mici ai ei, e vrednic, ca după cuvintele evangeliei să i-se lege o piatră de moară la grumaz și să fie aruncat în adâncul mării. Adecă să fie scos din demnitatea puterii sale, și să nu aibă loc în adunările credincioșilor, ci se rămână în amărăciune, ca un păgân și vameș.

4. De aceea, iubitul meu fiu, cu zeloasă stăruință trebue să stai strajă în biserică, și să grijești, ca ea să se întărească, iar nu să slăbească. De aceea se și numesc regii *Maiestate*, pentrucă sunt stâlpii bisericei. Așa să faci și tu, ca coroana ta să fie mai împodobită, viața ta mai fericită, iar zilele tale mai multe.

III. Despre episcopi.

Episcopul e podoaba scaunului regal, de aceea demnitatea regală pune pe episcopi la locul al treilea.

1. Iubitul meu fiu! Ei să fie bătrânii tăi. Grijește de ei, ca de lumina ochilor. Dacă vei ști păstra bunăvoința lor, n'ai să te temi de dușmanii tăi. Dacă ei te vor stima, îți poți isprăvì fără frică toate lucrările tale. Rugăciunile lor către atotputernicul Dumnezeu vor fi lauda ta.

2. Pentrucă pe ei i-a rânduit Dumnezeu să fie păzitorii neamului omenesc, păstori sufletești, mai marii bisericei și împărțitori de sfintele taine.

3. Fără ei nu pot exista regii, și nici statele. Prin intervenirea lor se șterg oamenilor păcatele. Dacă cu adevărat îi vei iubi, câștigi leac sigur pentru tine și cu cinste îți vei stăpânì țara. Pentrucă a lor este puterea să lege și să deslege pe cei păcătoși.

4. Lege vecinică le-a dat lor Dumnezeu, și separându-i de ceialalți oameni, i-a făcut părtași de sfințenia numelui său, pentruca oamenii să nu-i certe pe ei. In numele regelui sfânt David, nu vă atingeți de unșii mei! Se atinge cu vătămare de unșii lui Dumnezeu acela, care în contra legii dumnezeești și canonice îi necinstește pe bărbații din tagma preoțească cu acuze falze și cu chemarea în fața sfatului, ceea ce te opresc să faci, fiiule, dacă vreai să duci o viață fericită și să-ți cinstești domnia, pentrucă astfel de lucruri supără mai ales pe Dumnezeu.

5. Dacă din întâmplare careva dintre aceia despre cari vorbesc ar cădea într'un păcat vrednic de dojană, ocărăște-l între patru ochi, de trei ori, de patru ori, așa cum ne învață evanghelia. Iar dacă nu te ascultă, ceartă-l pe el în public, după cum stă scris. Dacă nu primește cuvântul (sfatul) tău, spune soborului! Pentrucă făcând astfel îți înalți coroana la mărire.

IV. Despre mai marii țării.

Mai marii țării, ișpanii, vitejii, nemeșii, cu credința, puterea, sprintenia, încrederea lor, și cu cunoștințele lor despre oameni, formează a patra podoabă a regatului.

1. Pentrucă ei apără țara, ocrotesc pe cei slabi, înving dușmanii și fac, ca monarhia să îmbătrânească.

2. Ei să-ți fie, fiule, părinții și frații!

3. *In sclăvie să nu pui pe nici unul și nici să nu-i numești slugile tale.* Să ți fie viteji, nu slugi. Domnește peste ei, fără mânie, înfrânare și ură, în pace, cu blândeță și cu omenie, aducându ți neîntrerupt aminte, că *toți oamenii suntem unul ca și altul* și nimica nu ridică pe om așa ca umilința, și nimica nu-l umilește așa ca îngâmfarea și ura.

4. Dacă vei fi iubitor de pace, te vor numi rege și fiiul regelui și toți vitejii tăi te vor iubi. Iar de vei fi cu mânie, îngâmfare, ură, nepacinic, cu ișpanii și cu mai marii țerii te vei purta cu trufie, zău, puterea vitejilor tăi va fi spre ruinarea regatului tău, pentrucă ei vor vinde țara ta unei națiuni străine.

5. De aceasta să te temi, și de aceea, cu exemplul faptelor bune să conduci modul de viață al ișpanilor tăi, pentruca conservându-le iubirea față de tine, totdeauna să țină cu alipire la demnitatea regatului, iar domnia ta să fie pacinică în toată privința.

jurisdicţiune episcopală, în statul ungar. De aceea în diplomele privilegiale ale lui Ladislau V. din 1455 şi Matia din 1464, şi în alte documente oficiale, nu se menţionează nici un nume de episcop, care ar fi intervenit la regele ungar în favorul emigraţilor sârbi. Mitropolitul *Iovanychik Nándor Albensis*, intervine numai în favorul preoţilor români din Maramurăş. Despre relaţiunile lui cu Sârbii refugiaţi, sau despre vre-o acţiune în favorul lor, nu se ştie nimic, nu există nici un document, şi nu avem nici o mărturie. Şi aşa nu fără temei se pune întrebarea: Dacă acest mitropolit a fost mitropolit al Belgradului sârbesc, ori peste tot mitropolit sârbesc, cum se face, că el se interesează şi intervine la regele Matia pentru uşurarea sorţii preoţilor români din Maramurăş, iar de conaţionalii săi Sârbi, refugiaţi în Ungaria de groaza semilunei, nu şi-a adus de loc aminte, pentru ei n'a cerut nici un favor dela regele Matia? [1])

Răspunsul este foarte natural. Ioanichie nu erà mitropolit sârbesc, sau *străin* şi *fugar*, ci cetăţean ungar şi supus credincios regelui, ***fidelis nostri,*** cum îl numeşte Matia în diploma din 1479. Un mitropolit sârbesc din Belgradul Sârbiei sau dela curtea despotului de pe teritorul unguresc nu era cetăţean şi supus ungar, şi regele Matia nu putea să numească *credinciosul* sau pe episcopul, care aparţinea Sârbilor declaraţi prin decretul din 1481 de «străini» şi «fugari» în ţara ungurească, cari aşteptau momentul numai pentru eliberarea patriei de sub jugul turcesc, ca să se întoarcă la vetrele lor. Acel mitropolit *Iovanychik Nándor Albensis*, din diploma regelui Matia din 1479, nu poate fi deci altul decât *Ioanichie mitropolitul Românilor din Bălgradul Ardealului*, un Maramurăşan, cum zice Dr. I. Mihály, care se îngrijia de soartea clerului românesc de acolo, căci «Nándor-alba» numai din greşală de căncelărie s'a scris, în loc de «Alba-Iulia» cum observă ochiul ager al lui Petru Maior, ceeace se dovedeşte şi prin împrejurarea, că decretul dat la mânile arătătorului Ioanichie nu a fost descoperit în Belgradul sârbesc, ori în altă localitate, unde să presupune a-şi fi avut locuinţa şi reşedinţa mitropoliţii sârbeşti, ci a fost descoperit în *Alba-Iulia*, unde au rezidat mitropoliţii bisericei române[2]) Istoriograful rus Golubinski, scriind istoria bisericei Sârbilor, pe Ioanichie nu-l găseşte între mitropoliţii Sârbi, ci îl pune şi el între mitropoliţii Ardealului.[1]) Şi Golubinski va ştì de sigur atâta istorie sârbească câtă ştie Dr. Bunea.

VI.

Mitropolie românească înainte de Mihai Viteazul în Alba-Iulia.

Existenţa arhiepiscopului şi mitropolitului de legea grecească în secolul al cincisprezecelea în Ardeal, despre care regii Ungariei «cu cinste pomeneau în hrizoavele lor», cum zice P. Maior, în secolul al şasăsprezecelea are continuitate dovedită în titulaturile mitropoliţilor. Intre anii 1577—8 există un mitropolit de Ardeal care se întitula: «*Kyr Daniil, mitropolit de Severin şi de Ardeal.*[2]) La 1580 un alt mitropolit se întitulează: «*Eu osfinţitul mitropolit Kir Ghenadie al Ardealului*», supranumit în prefaţa *Evangheliei cu învăţătură* a diaconului Coresi «*luminatul mitropolitul marele Ghenadie din tot ţinutul Ardealului şi al Orăzii*».[3]) Avem verificat aşa dar titlul *archiepiscopus vero de Transylvania* din decretul lui Vladislau din 1494 prin apariţia a doi *mitropoliţi de Ardeal* în secolul XVI, înainte de Mihai Viteazul. Existenţa acestor mitropoliţi este documentată, titlul lor încă este documentat, în consecinţă trebue a se recunoaşte existenţa mitropoliei însaşi, căci unde e mitropolit, acolo e şi mitropolie.

Pus în faţa documentelor doveditoare, că Românii din Transilvania şi înainte de Mihai Viteazul au avut mitropoliţi, Dr. Bunea tăgădueşte acum *legalitatea* titlului de mitropolit, afirmând că titulatura de mitropolit a lui Daniil era o «grandomanie sârbească», că lui Ghenadie «i-au dat oamenii titlul de mitropolit după obiceiul abuziv al Sârbilor». Apoi adaugă: «Greşeşte deci dl Gr. G. Tocilescu, când din *titlul abuziv de mitropolit* al lui Ghenadie din prefaţa Căzaniei deduce, în *contra actelor oficiale ale potestăţii de stat*, că ar fi existat din cea mai depărtată vechime.... o arhiepiscopie a ţării Ardealului şi a părţilor Ungureşti, pe cum a binevoit d-sa a susţinea în darea de samă despre «Vechile episcopii»' înaintea academiei române».[4])

Dar dl Bunea nu dovedeşte, că în biserica sârbească s'ar fi urmat în secolul al XVI-lea «obiceiul abuziv» ca episcopii cu dela sine putere să se numească mitropoliţi, şi nu dovedeşte că obiceiul acesta ar fi trecut şi în biserica românească, în urmare, afirmaţiunea, că mitropoliţii de Ardeal, Daniil şi Ghenadie, s'ar fi întitulat mitropoliţi după «obiceiul abuziv» al Sârbilor, este şi rămâne o curată născocire. Exemplul luat din istoria bisericei sârbeşti din secolul al XIV-lea, prin care se sforţează ca să-şi dovedească afirmaţiunea, nu se poate aplica. Iată pentru ce. In anul 1346 ţarul Duşan a convocat în Scopia un sinod (sabor ţarstva), la care au luat parte toţi episcopii sârbi, în frunte cu patriarhul Bulgariei şi arhiepiscopii din Sârbia, Ipec şi Ochrida, în care s'a proclamat autocefalia bisericei sârbeşti, şi arhiepiscopia de Ipec s'a înălţat la patriarhat, dându-i-se arhiepiscopului sârb Ioanichios titlul de Patriarh. Patriarhii din orient însă au conziderat acest patriarhat sârbesc ca necanonic, şi au pronunţat asupra-i anathemă.[1]) Pentru a restabilì relaţiunile canonice cu biserica ecumenică, despotul Hgljieza adresază patriarhului din Constantinopol în 1368 o scrisoare, în care zice, că Duşan a intemeiat un patriarhat *anticanonic,* şi a răpit patriarhiei din Constantinopol un număr însemnat de mitropolii, pe care le-a supus noului patriarh (sârbesc). Nedreptatea aceasta el nu o poate tolera, ci restitue cu dela sine putere domnească bisericei ecumenice din Constantinopol toate bisericile şi mitropoliile şi toate drepturile avute asupra lor.[2]) Acì se vorbeşte însă de arhiepiscop care s'a întitulat patriarh, şi de episcopi cari s'au întitulat mitropoliţi *în urma hotărârei sinodului întregei biserici sârbeşti,* nu cu dela sine putere sau după «obiceiu abuziv». Că patriarhul din Constantinopol a conziderat patriarhatul sârbesc ca necanonic, aceasta e altă chestiune. Biserica sârbească însă şi-a menţinut organizaţia sa autocefală, şi numai după ultima emigrare a Sârbilor în Ungaria sub patriarhul Arseniu IV. la 1737 guvernul turcesc a decis desfiinţarea patriarhatului dela Ipec, pe care prin un act dela 11 Septemvrie 1766 l'a unit cu patriarhatul din Constantinopol.[3])

Pentruce ar fi greşit dar dl Tocilescu, iar dl Bunea ar fi negreşitor? Pentrucă urmând marilor dascăli ai neamului românesc: S. Clain, Şincai, P. Maior, Laurian, Cipariu, nu primeşte erezia istorică, şi nu propovădueşte mincinoasa teorie prin care *se contestează existenţa mitropoliei Românilor din Transilvania pe motiv, că mitropoliţii ei n'au fost recunoscuţi prin acte oficiale ale potestăţii de stat!* Căci în chipul acesta cineva poate să tăgăduiască şi existenţa bisericei creştine în cei dintâi trei secoli, pentrucă statul roman numai dela Constantin cel mare a recunoscut oficial religiunea creştină; poate să tăgăduiască existenţa bisericei catolice în Franţa, după separaţiunea ei de stat, fiindcă statul nu mai recunoaşte biserică şi ierarhie bisericească. A pretinde deci documente oficiale despre recunoaşterea mitropoliţilor ortodoxi în Transilvania din partea statului, în timpuri când religiunea ortodoxă însaşi nu era recunoscută în stat, ci numai tolerată şi biserica perzecutată chiar, este o apucătură cu tendenţă de a duce în rătăcire şi a prejudeca cercetărilor menite să scoată adevărul la lumină, căci funcţiunea mitropolitului nu e funcţiune de stat, ci e funcţiune şi demnitate bisericească, care se conferă şi i-se recunoaşte unui episcop sau altei persoane clericale de către autoritatea competentă bisericească, în ţările unde biserica nu e recunoscută oficial, independent, dacă statul recunoaşte, ori nu recunoaşte pe titularul mitropolit.

(Va urma.)

---

[1]) T. V. Păcăţian: Vechii istoriografi, pg. 69, 70.

[2]) T. V. Păcăţian: Istoriografi vechi p. 71.

---

[1]) E. Golubinski: Privire scurtă asupra istoriei bisericei române ort. p. 53. 54.

[2]) I. Bogdan: Relaţiile Ţării-Româneştii cu Braşovul şi Ungaria p. 308. Dr. Buriea: Ierarhia românilor p. 22.

[4]) Bianu-Hodoş: Bibliografia românească p. 84. 91.

[4]) Dr. Bunea: Ierarhia Românilor p. 21—22.

---

[1]) E. Radici ib.

[2]) Dr. Bunea: ib. p. 145. T. V. Păcăţianu: ib. p. 90. 91.

[3]) E. Radici ib.

V. Despre răbdare şi dreptate.

Răbdarea şi judecata dreaptă e a cincia podoabă a coroanei regale.

1. Regele şi prorocul David zice aşa: „Doamne! Judecata ta dă o împăraţilor". Şi tot el spune altundeva, că puterea împăratului iubeşte dreptatea. Iar despre răbdare vorbeşte apostolul Pavel: Fiţi răbdători faţă de toate! Apoi Domnul spune în evanghelie: In răbdarea voastră liniştită se cuprinde sufletul vostru.

2. Spre aceasta îndreaptă mintea ta. Dacă doreşti cinstea regatului, *iubeşte dreptatea.* Dacă vreai să nu te părăsească sufletul tău, fii *iubitor de pace!*

3. Iubitul meu fiu! De câteori îţi va venì înainte vre-o afacere, sau vre-un om, spre a-ţi croì sentinţa, fii răbdător şi nu te jurà că-l pedepseşti. Asta ar fi vorbă slabă şi ticăloşie, pentrucă făgăduiala nebunului, omul n-o primeşte. Şi nu judeca singur, pentruca în lucruri mărunte să nu sufere ştirbire demnitatea ta regală, ci astfel de treburi le lasă în grija judecătorilor, pentrucă de ei se ţine să le îndrepte după lege.

4. Fereştete de a te face judecător, ci bucurăte că eşti rege şi lumea te numeşte rege. Regii iubitori de pace *domnesc*, iar cei nerăbdători *tiranizează.*

5. Iar dacă se va cere să-ţi spui judecata într-o afacere vrednică de demnitatea ta regală, judecă cu răbdare, cu milă şi îndurare, ca cinste şi mărire să se aducă coroanei tale.

VI. Despre străini şi oaspeţi.

Dela popoarele cari vin la noi ca oaspeţi avem un folos atât de mare, încât demnitatea regală, după vrednicia lor, le dă locul al şaselea.

1. Cum s'a mărit la început împărăţia romană şi au ajuns la mărire împăraţii romani, decât aşà, că din deosebitele provincii au fost aduşi acì mulţi înţelepţi şi învăţaţi? Roma ar existà în sclăvie poate şi astăzi, dacă urmaşii lui Aeneas nu ar fi făcut-o liberă.

2. Pentrucă precum dela marginile diferitelor provincii vin oaspeţi la noi, aşa vin cu ei şi deosebite cuvinte şi obiceiuri, se aduc arme şi ştiinţă, lucruri, cari împodobesc curtea regelui şi îi dau înălţare, iar pe străinii din afară îi pun în respect.

3. Căci *e slab, şi uşor se frânge statul cu o limbă şi cu un fel de moravuri.*

4. Dispun deci fiiule, *să-i nutreşti cu bunăvoinţă şi cu cinste*, ca să trăiască la tine mai cu bucurie decât altundeva. Pentrucă dacă tu te vei nizui să strici aceea ce eu am zidit, sau ce eu am adunat să resfiri iarăşi: adevăr grăesc ţie, mare daună are să fie pentru ţara ta. Şi pentruca aceasta să nu fie, măreşte-ţi zi de zi ţara ta, ca toţi să cinstească augusta ta coroană.

(Va urma)

Din parlament. Discuţia se poartă tot asupra punctului prim din propunerea de revizuire a regulamentului de casă. E speranţă, să se termine până Sâmbătă, dacă cumva nu vor întrà în luptă şi Croaţii. Celelalte două puncte apoi vor fi discutate şi votate până la Paşti. Aşa crede cel puţin — guvernul.

Maiestatea Sa Regele a acordat ministrului de comunicaţiune *Kossuth Ferencz* crucea mare a ordinului leopoldin, iar secretarilor de stat *Popovits* şi *Szterényi* titlul de consilieri intimi. Secretarul de stat *Mezössy* a primit crucea de mijloc a ordinului leopoldin, iar consilierul ministerial *Ottlik* a fost numit secretar de stat. Toate aceste distincţii au fost date pentru norocoasa reînoire a pactului vamal-comercial cu Austria. Cei din Austria încă au fost decoraţi.

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

In basa ordinului Prea Veneratului Consistor arhidiecesan cu numărul 280 şcl. ex. 15 Febr. v. a. c. convoc conferenţa învăţătorilor din cercul XII. (protopresbiratul Cluj şi Unguraş) pe zilele de 17 şi 18 Aprilie v. a. c. la Şomfalău (Szamosfalva) cu următorul

Program:

I. Lecţiuni practice: 1. Din religiune cl. III.: „Slăbănogul din Capernaum", de I. Georgea din Bălan.

2. Din limba română cl. I.: Tractarea cuvântului normal „Cucu", de Nic. Roşca din Dânc.

3. Din Fisică cl. V.: „Apăsarea aerului", de Ana Marina din Mociu.

4. Din limba maghiară cl. II.: Vonal, egyenes, görbe, de I. Biji din Cojocna.

5. Din Aritmetică cl. II.: Scăderea în cercul numerilor 1—70, de P. Bura din Sântă-Măria.

6. Din Geografie cl. IV.: Suprafaţa, apele, clima şi productele ţinutului colinos dintre Dunăre şi Drava, de V. Nosa din Rachiş.

II. Teme pedagogice: 1. Care este metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulţilor în scriere şi cetire? de I. Megier din Geaca.

2. Influinţa cântărilor asupra elevilor, de A. Todoruţ din Buteni.

III. Disertaţiune: Ce cariere să recomandăm fiilor poporului nostru? de Nic. Păltinean din Mănăşturul-ung.

IV. Raportul comisiunii permanente.

V. Eventuale propuneri.

Conferenţele se vor deschide Joi, în 17 Aprilie v. a. c. după serviciul sf. liturgii.

Braşov, 15 Martie v. 1908.

Aurel Ciortea
com. consistorial.

Din suferinţele Arămânilor.

O bandă grecească a săvârşit acum de curând o nouă bravură în contra Arămânilor. Au distrus în Caraferia mai multe staule de vite ale fruntaşului Român macedonean *Hagi-Gogu*, martirizând şi cinci păstori români, cari au fost găsiţi carbonisaţi, arzând şi ei împreună cu vitele şi cu staulele lui *Hagi-Gogu.* Această faptă sălbatică e considerată din partea Grecilor drept *bravură*, vrednică de *laudă*, căci iată ce scrie despre ea un ziar mai de frunte grecesc din Atena:

„Elementul grecesc (din Karaferia), — zice foaia grecească — este *mulţămit* în urma ştirei primite despre răsbunarea exercitată de către un corp (o bandă) de Heleno Macedoneni contra faimosului Arămân şi renegat *Toli Hagi-Gogu.*

Un corp de ţărani Eleno-Macedoneni din împrejurimile Bistriţei s'a dus noaptea la staulele de vite ale lui Hagi-Gogu, în localitatea cunoscută sub numele de Aiani-Dedeler, din regiunea Karaferia, şi au săvârşit fapta sus pomenită. 22 de staule au fost într'o clipă *prada focului pus de către răsbunători.* Spectacolul acestui mare incendiu *a fost măreţ*, pe cât era de tragic.

Focul, care ardea cu putere, distrugea totul. Miei, capre, catâri, boi, vaci, cai, toate aceste vite au avut o soarte nefericită, căzând pradă flacărilor.

Staulele distruse erau în număr de 22 şi aparţineau lui Hagi Gogu.

Cinci păstori, toţi cinci Români, numiţi: Gheorghe, Coconago, Gogo, Ciara şi Caratile, neavând vremea să fugă, *au fost găsiţi carbonizaţi.*

Alţi doi păstori numiţi: An-Tache şi Sterio Contova, au fost răniţi, Această catastrofă, care face o mare impresie la Karaferia, a fost aruncat groază printre partizanii Arămânilor şi ai propagandei româneşti, al cărei şef este Toli Hagi Gogu.

După ultimele stiri, staulele incendiate aparţineau lui Hagi Gogu, Manolaki, Mitruş Ciara şi Nicolae Ciara"....

In asemenea termini descriu ziarele greceşti din Atena nemerniciile şi crimele săvârşite de antarţii greci contra Arămânilor din Macedonia. Distrugerea averilor Arămânilor şi asasinarea lor le procură o aşa mare satisfacţiune, încât autorii morali ai acestor fapte nu se sfiesc de a se mândri cu ele. O mai mare neruşinare pentru un popor care se pretinde civilizat nu există, după cum nu există nici cuvinte, pentru a se înfiera asemenea fapte neomeneşti.

NOUTĂŢI.

Dela „Academia Română". Vineri „Academia Română" din Bucureşti a ţinut şedinţă publică, în care a vorbit dl *Dr. D. A. Xenopol* despre *teoria istoriei*, reasumând cursul său dela Sorbona din Paris, şi descriind frumoasa primire ce i s'a făcut la universitatea de acolo. A cetit mai multe scrisori elogioase, primite dela istorici francezi, cari apreciază în mod foarte măgulitor cursul de istorie al dlui *Xenopol*. Intrând în merit, conferenţiarul tratează chestia, dacă istoria este ştiinţă, ori nu, ajungând la concluziunea că e — ştiinţă.

*

† Mihail Beşan, notar public regesc în Lugoj, fost deputat dietal, a decedat Marţi în Lugoş, în etate de 70 ani. Inmormântarea i-s'e va face mâne Joi, la orele 2 d. a. Odihnească în pace!

*

Manevrele se vor ţinea anul acesta, după cum se anunţă de astădată serios din Viena, cu abandonarea planului prim, între Dunăre şi Leitha. La aceste manevre vor lua parte corpurile de armată din Peşta, Pojon, Zagreb, împreună cu honvezi apartinători şi cu cavaleria şi artileria acestor corpuri de armată. Manevrele se vor conduce de către moştenitoriul de tron Francisc Ferdinand şi de către generalul Konrad, şeful statului major. Ministrul de răsboi a ordonat chiemarea rezerviştilor şi completarea companiilor la 160 de oameni. Conducătorul unei părţi de armată va fi probabil contele Üxküll, comandantul de corp din Pesta, eară partea contrară va fi condusă de un Archiduce.

*

Chestia Wahrmund, profesorul de dreptul canonic dela universitatea din Innsbruck, a întrat în o fază nouă. Nunciul papal din Viena, principele *Granito di Balmonte-Fignatelli* a fost *revocat*, ceea ce înseamnă, că intervenţia sa, pentruca să fie delăturat profesorul *Wahrmund*, a fost ori lipsită de temeiu, ori apoi greşit aplicată. La tot cazul, cariera dimplomatică a principelui e terminată.

*

Foc. In comuna Vamfalău din comitatul Sătmarului au ars de tot 118 case. Numai biserica, şcoala şi casa parohială au remas neatinse de flacările focului. In *Poplaca* au ars Duminecă după ameaz vre o 50 de case şi edificii economice, şi numai cu greu a putut fi localisat focul, ca se nu ceară jertfe şi mai mari.

*

† Giovani Giorgini, mare bărbat de stat italian, a murit zilele aceste. Defunctul, ginerele poetului Manzoni, a fost de o erudiţiune rară. Vorbea şi scria atât de perfect latineşte, încât unii îl pun între Horaţiu şi Virgil. A luat parte la mişcările uniunei naţiunei italiene, şi el a fost, care la 14 Martie 1861 referează în parlamentul italian asupra proiectului de lege, care proclamă uniunea Italiei.

*

Dl Pavel Boldea, protopop militar, a donat „Reuniunei femeilor române" din Sibiiu suma de 20 cor. din incidentul căsătoriei Dşoarei *Eugenia Simonescu* cu Dl *Coloman Galgotzy*, locotenent ces. şi reg. al rgmt. 2, săvârşită în catedrala din Sibiiu la 31 Martie n.

*

Dl Laurenţiu Curea, teol. abs., a fost ales preot în Trăznea, (comitatul Sălagiului.)

*

Al 123-lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu" a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Ecaterina Tordăşianu n Lupşa, văduvă de jude singular din Ilia-mureşană.

Acesta este al 123-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Numărul Slavilor. Slavii sunt, după statistica profesorului Florinsky din Petersburg, în număr de 150 milioane. După religiune sunt 104 de milioane ortodoxi (70 de percente), 34·298,000 romano catolici (23 de percente), eară 2_3 percente sunt greco-catolici, 2_7 percente secte ruseşti, un percent mohamedani şi 1 protestanţi.

*

Conferenţa ţinută de Dl *Ionel G. Ludu*, a succes foarte bine. Conferenţiarul a espus tot ce se poate spune despre *Sadoveanu*, analizând operile acestuia şi făcându-şi concluziunile sale. Public n'a fost în numărul în care trebuia şi putea să fie.

*

Cutremur de pământ. In Mexico a fost zilele aceste mari şi vehemente cutremuri de pământ. După cum au arătat aparatele observatorului din Peşta, au fost de vehemenţa cutremurelor din Calabria.

*

Şef de birou defraudant. Din Besztercebánya se anunţă, că şeful de birou al tribunalului de acolo a fost arestat. In urma unei denunţări anonime s'a constatat, că lipsesc din cassa biroului 20,000 de cor., iar şeful — Zierer Árpád — trăise în timpul din urmă în mare lucs.

*

Canibali. Căpitanul vaporului „Sigismund" a raportat autorităţilor de marină din Sidney (Australia) următorul cas înfiorător. In drum atinsese vaporul insulele Admiralităţii, şi fiind lipsă de proviant, au fost trimişi pe uscat patru oameni. Aceşti trimişi au fost atacaţi de sălbatici şi mâncaţi. S'a pornit o expediţie pedepsitoare contra lor.

*

Tragedie familiară. Bastendorfer, oficial din Triest, avu să îndure pierderea unui copilaş. Mama băeatului căzu în o formală melancolie. Acum se întâmplă, că o copiliţă, singură ce mai rămăsese, se îmbolnăvi. Mama desperată o luă cu sine şi s'aruncă în mare. A fost scoasă, însă e bolnavă, atât de greu, încât medicii nu mai au speranţă, eară bărbatul, când a fost încunoştiinţat, s'a sinucis.

*

Sinucidere la telefon. S'a întâmplat în Paris. Un oficial de bancă prânzea regulat în un restaurant, unde era muzică de ţigani. La o amează a fost chemat la telefon de prietinul său, care l-a rugat să ducă un ţigan, să-i cânte un cupleu cunoscut prin telefon. Omul nostru i-a împlinit dorinţa. Când a sfârşit însă ţiganul, a auzit prin telefon o detunătură. Cuprins de bănuială, s'a dus imediat la prietinul său, şi l-a aflat împuşcat. Respectivul fusese amorezat de o şansonetă, care îi refuzase amorul, eară cupleul, pe care ţiganul îl cântase, era cupleul favorit al şansonetei.

*

In mâna piraţilor. Mai de mult se întâmplase, că personalul vaporului francez „Baleine" ajunsese în mânile unor piraţi arabi, marocani. Lordul Monntmores l-a scăpat acuma cu ajutorul unui şiretlic. A navigat cu yachtul său până la locul, unde erau aşezaţi piraţii şi a început tratative de estradare. S'au înţeles în sfârşit în suma de 50,000 funţi de sterling. Lordul a chiemat pe doi nobili moracani pe yacht, ca să le dea suma. Aceştia, fără bănuială, au urmat învitărei, eară lordul, punând mâna pe ei, i-a ţinut în arest, declarând, că îi eliberează numai în schimbul personalului de pe vaporul „Baleine". Nobilii arabi fireşte au fost repede eliberaţi şi astfel lordul a scăpat întreg personalul, şi încă pe — *gratis*.

*

Ştiri mărunte. Farman a păţit o mică nenorocire în şirul esperimentărilor sale cu aeroplanul. N'a fost însă grav rănit. — Cel mai vechiu ziar cotidian german, foaia „Münchener Allgemeine Zeitung", se va preface în ziar politic săptămânal, din cauza deficitelor. — Leopold, regele Belgiei, e bolnav greu. Va merge în Italia, la sfatul medicilor. — Să desmint ştirile cu privire la îmbolnăvirea regelui Portugaliei. — In Iecaterinburg au fost condamnaţi la moarte 200 de cetăţeni. S'a cerut telegrafice agraţiarea, care până acuma însă n'a urmat. — In ultimii 20 de ani s'au întâmplat în America 1 milion de divorţuri. — Prim ministrul Angliei trage de moarte. — Renumitul inventator, fisicianul Tesla, a dispărut fără urmă, tocmai când î-l caută poliţia mai bine. El e anume moştenitoriul averii lăsate de metropolitul Bosniei Nicolae Mandici. — Generalii Fock şi Reus, cari au fost achitaţi în procesul predării Port-Arthurului, au fost somaţi să părăsească armata. — Au fost prinşi în Berlin aprinzători, cari în timpul din urmă au neliniştit întreg oraşul. Sunt băeţi dela 13—19 ani. Aprindeau, ca să poată fura prin poduri.

Cărţi şi reviste.

Raportul anual al societăţii muzicale „*Armonia*" din Cernăuţi, pe anul administrativ 1907, care va fi presentat adunării generale, convocată pe 7 Aprilie n. a apărut şi în broşură separată. Societatea are 60 de membri onorari şi 163 membri activi. Prezident e Teodor Bujor, secretar, G. Prelici.

*

„Răsunet la inaugurarea Muzeului", partea a II-a, adaus la discursurile prezidentului Asociaţiunii, *Iosif Sterca Şuluţu de Cărpiniş*, rostite în 19 şi 20 August 1905. Sibiiu, tipografia lui W. Krafft, 1908.

Din public.+)

Mulţămită publică.

La apelul preotului *Ioan Patachi* prin colectanţii Cristea Teodor şi Cristea Nicolae din Colibi s'au adunat dela credincioşii români aflători în America, în scopul renovărei bisericei noastre greco-orientale din filia Colibi, tractul Sebeşului, următoarele sume: Cristea Todor, Cristea Nicolae, câte 25 cor., Dionisie Nandrea, Teodor Nandrea, câte 5 cor., George Crăciunean 2·12 cor., toţi din Colibi. Toma Vinţan din Berghin 5 cor., Ioan Nechif şi soţia sa Maria 15 cor., Stefan Maxin 5 cor.. Nandrea Nechif 3 cor., Ioan Maxin, Achim Crăciun, câte 2.25 cor., Vasilie Ilie 1·25 cor., Nicolae Barbura, Jinariu George, câte 1·13 cor., Ioan Nechif 5 cor., Nicolae Barbură 2·25 cor., Nicolae Zafin 25 fil., toţi din Cioara. Ioan Dateş din Arpaş 1·10 fil., Ioan Simion, Arpaş, Stefan Dragoţă, Zenovie Muntean, câte 1·12 cor., Stefan Diasu, Teodor Dragiţă, câte 2·25 cor., toţi din Tău. Nicolae Dragoşin, Simion Moga, câte 1·12 cor., Ioan Mureşan, Vasile Broscăţan, Simion Dragomir, Izmailă Dragomir, Simion Murăşan, câte 2·25 cor., Simion Arion 5 cor., toţi din Ohaba. Cotârlea Samoilă 2.25 cor., Muntean Roman 1·12 cor., ambii din Prisaca. Nicolae Grădinariu şi Nicolae Răpuntean câte 2·25 cor.. ambii din Sângătin, Teodor George, Teodor Ion, Ioan Chirion, Toma Lupean, Nicolae Tăuşean, Ilie Brunea câte cor. 1·12, Vasile Fălemaşiu cor. 2·25 toţi din Doştat, Ioan Răpuntean, I. Rusa câte cor. 1·12, Aurel Tatu, Nicolae Tulea câte cor. 2·25 toţi din Sângătin, Moise Stănasie, Simion Anfil, Ioan Ofăşan, Ioan Luca, Ilie Tantu, Ioan Muntean, Ioan Apolzan câte 25 fil., toţi din Luduş, Ioan Guşan şi Nicolae Mor, ambii din Boz, câte 25 fil., Buhaiu Ion 25 fil., din Ugoşiul mic, Turiu Mihailă cor. 1·12 din Ugoşiul mic, Saveta Răcătăian din Pianul de jos cor. 1·12 fil., Jioşean Herţa din Geoagiu cor. 1·25, Nicolae Căpăbă din Săsciori, cor. 2·25, Nicolae Apolzan, Sibiseni, cor. 1·25, George Iancu, 5 cor., Călugăr Zaharie cor. 2·25, ambii din Tărtăria, George Târlea 3 cor. Mihu George cor. 1·12, ambii din Cioara, Voicu Ilie 1·25 cor., Siotu Maria 25 fil., Muntean Toma 35 fil., toţi din Bogatu, Rotariu G. 2·25 cor., Muntean Toma 35 fil., ambii din Bogatu, Traian Clejia din Obreja 2·25 cor., Anca Ilie din Chientea 2·25 cor.. Nicolae Muntean, Ludoş 1 cor., Oprea Dragomir din Roşia 1·12 cor., Nicolae Radu din Vingard 2 cor., Dumitru Băcilă Ucea de jos 2 cor., Josian Sâboi, din Săcel 2·25 cor., şi Toma Vasile, din Straja 2·25 cor.

Tot pentru biserica din Colibi a colectat Cristea Nicolae l. George dela următorii: Cristea Nicolae l. George 12 cor., Duşia Teodor l. Tămaciu, Nandrea Petru l. Arămitea, Decean George l. L. Viloiu, Brocăţian I. l. Todor. Vingărzan George Haţăgan Läurean l. Gipta. Cristea Vasile l. Vasi, Angel Pantea, Mihălţan Ioan l. Mălăuţiu, câte 5 cor., Henegar Pavel 10 cor., Popa T. l. Tomilic 2·25 cor. Cristea Part. l. Ciontoiu 5 cor., Strenţian Iacob 2·25 cor., Strenţian Nicolae l. George 20 cor., Pertia Todor 2·25 cor., Berghian Partenie 5 cor., Anghel Vasile 10 cor, Anghel George 10 cor., toţi din Colibi. Goţia Ispas 5 cor., Perţia Aurel 5 cor., Perţia Alexandru 26.25 cor., Haplea Macarie 2.25 cor., Muntean George, Muntean Ioan, Vinţan Ioan l. Andreiu, câte 2·25 cor., Giuşan Gavrilă, Coman Antonie, Giuşan Hila, Coman Constantin, George Ţărean, câte 62 fil., toţi din Berghin. Săicean Iulian din Tivor, Mihailă Breaz din Mihalţ, Voicu Mihailă, Voicu Ilie, Ungurean Todor, câte 5 cor., Popa Ioan, Popa Todor, Pascu George, Oltean Nicolae, câte 61 fil., Popa George 4 cor., Crăciunean Nicolae, Mihălţan Nicolae, câte 2·25 cor., toţi din Beşinău. Visalon Mărginean 5 cor., Vasile Sântimbrean, Petru Iacob, Ioan Muntean, Nicolae Horşea, Roibu Ioan, Valerie Mărginean, câte 2·25 cor., Ioan Iulieşiu 5 cor., toţi din Cergăul-Mare. Ioan Constantin, George Pantea l. Gligor, Gligor Ivan, Mihailă Vaza, câte 25 fil., Toma Todo 32 fil., Toma Andreiu 25 fil., toţi din Straja. Drojdie Vasile 2 cor., Fas Ion 2·25 cor., ambii din Heneg. Popa Lazar din Drânbariu 2 cor., Puşcariu Andreiu 62 fil., Pavel Nicolae 25 fil., Maier Ioan 20 fil., toţi din Cincu-Mare. Pavel Nicolae 25 fil., Todor Bălan 25 fil., ambii din Bacifalău.

Pentru zidirea bisericei din Berghiu s'a colectat prin Cornelia Stoia dela următorii: Cornelia Stoia, Horşa Nistor, Ioan Muntean, Haplea Macarie, fiecare câte 10 cor., Ilie Câmpean, Cionca Valerie, Suciu Visalon, Haplea Ilie, Muntean Nicolae, câte 5 cor., Străjan Milian 2 cor. 50 fil., Coman George l. Todor, Vinţan Valerie, Câmpean Obrozie, câte 5 cor., Muntean George 10 cor., Ginşian Hila, Ginşian Gavrilă, câte 2 cor. 50 fileri, Coman Vasile 10 cor., Coman Dinu 1 cor. 24 fileri, Coman Stefan 1 cor., 24 fil, Vas. Teuşian 1 cor., Ioan Câmpean 5 cor., toţi din Berghiu, Cosma Ioan, din Girbou 5 cor., George Pascu, din Răşinar 1 cor. 24 fil., Cristea Partenie, Perţia Todor, Bergian Partenie, Angel Vasile, Angel George, fiecare câte 2 cor. 50 fileri, toţi din Colibi, Constantin Ioan, din Straja 1 cor. 24 fileri.

Tuturor acestor credincioşi fii ai bisericei li-se aduce călduroasă mulţămită publică. Dzeu să le răsplătească insutit darul făcut.

Berghiu, în 11 Ianuarie st. n. 1908.

Ioan Patachi
paroh gr. or.

FELIURIMI.

Secretarul lui Napoleon. Ziariul „*Le Temps*" publică următoarea anecdotă, scoasă din memoriile unui notar francez de provincie: Secretarul lui Napoleon se îmbolnăvise subit şi ministrul de războiu Berthier chemă pe cei şase secretari ai săi şi le zise: Cine din voi are scrisul mai frumos, va înlocui pe secretarul bolnav. Ministrul prezintă împăratului probele în scris a-le candidaţilor. Fu ales unul din prietenii autorului acestor memorii. La porunca ministrului, omul alergă repede la Tuillerii, unde, cum spunea ministrul, îl aşteptà împăratul. „Stam în casă şi invidiam norocul ce căzuse pe capul prietenului meu — istoriseşte notarul — când deodată se deschide uşa şi întră repede el — şi încă în ce hal, D-zeule! Fără pălărie, fără mănuşi, cu părul vâlvoiu, tremurând din tot trupul. Căzù aproape leşinat pe un scaun. Nu putea rosti o vorbă şi dinţii îi clănţăneau în gură. Când îşi venì în fire, începù să istorisească. Fuse-se întrodus la împărat. Acesta era singur în odae şi se plimba cu paşi mari încoace şi încolo. Măsură cu o privire pe noul secretar şi-i arătă un scaun lângă o masă ce se afla aproape de o fereastră. „Şezi acì." Apoi începù să se plimbe iarăşi, fără să se intereseze de secretar. Dădea din mâni, bombănià şi rostià crâmpee de fraze, ce păreau înjurături. Părea rău dispus. Secretarul nu ştià ce-i. Urmărea cu coada ochiului mişcările împăratului, nu cutezà să-şi întoarcă capul. Aşteptà poruncile. Impăratul se plimbă aşa, bombănind, vre-o jumătate de ceas. In sfârşit se oprì, se întoarse către secretar, care stătea smirnă, şi-i zise poruncitor: „Ceteşte!" — „Ce să cetesc, sire?" — „Ce ţi-am dictat!" — „Di... di... dictat?" bolborosì secretarul. „Nu ştiam... N'am scris nimic... Credeam.." Dacă ar fi căzut trăznetul asupra Tuilleriilor şi ar fi dărâmat tot castelul, tot nu s'ar fi speriat bietul secretar aşa de grozav, ca acum de strigătul de mânie, cu care împăratul îi tăie vorba. Şi ca unul care a scăpat de o catastrofă iminentă nu mai ştia, nici nu mai putea spune cum a eşit din odaie. Se văzu de-odată afară şi singurul lui gând fù să scape de orgia împăratului. Instinctiv alergă la ministrul de războiu, ca să caute adăpost şi sprijin la camaradul său. A fost bolnav cinci zile şi toată viaţa lui n'a mai călcat în Tuillerii. Şi după 30 de ani de la moartea lui Napoleon îl prindeau fiorii, de câteori zărià chiar de departe turnurile palatului imperial.

Teatru.

Mercuri: Beneficiul artistului *Hugo*, *Haben Sie nichts zu verzollen?* farsă.

Joi: *Die Welt ohne Männer*, farsă.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 75/1908. [74] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în **Draos** și filia **Petĕa**, parohia de clasa a III-a în tractul Cohalmului, în sensul resoluțiunei Prea Ven. Consistoriu din 20 și 23 Februarie a. c. Nr. 1260 Bis. și Ep. se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții să-și aștearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, și cu prealabila încuviințare a protopresbiterului până la 8 zile înainte de alegere se pot presenta în parohiă, spre a cânta, cuvânta și eventual a celebra.

Se notează, că bătrânul paroh din Draos este declarat de trecut în pensie începând cu 30 Iuniu a. c. și prin urmare noul paroh, carele va fi ales, va putea ocupa postul de paroh cu 1 Iuliu a. c.

Cohalm, în 13 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohalmului în conțelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Aviz!

O casă cu curte mare, grădină acomodată pentru birt, prăvălie, măgăzin etc. se află de vânzare în **Strada Lungă Nr. 10.** (75) 2—3

Aviz!

In Ohaba comitatul Albei-Inferioare am o moară de benzin cu 16 puteri de vândut eventual de închiriat cu preț moderat. Informațiuni mai de aproape să dau la fața locului.

Ohaba (u. p. Berve), 11 Martie 1908.

George Moldovan a popii
morar.

(76) 2—3

Viță nobilitată

aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu și cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereți listă pentru prețuri ilustrată!

Lista pentru prețuri conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării. Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredința despre promptitudinea firmei și bunătatea materialului. [307] 32—40

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 9—40

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C	3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua)	„	1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II	„	2·—
Carte de cetire a II a	„	—·50
Noul Abcdar edit. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui	„	—·50
Lecții de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu".

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărți:

Nr. 1.	Ținerea vitelor, de E. Brote	K	—·24
„ 2.	Trifoiul, de Eugen Brote .	„	— 24
„ 3.	Prăsirea pomilor, de D. Comșa	„	— ·24
„ 4.	Legea veterinară, de învățătorul Muntean	„	—·80
„ 5.	Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote .	„	1·60
„ 6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	—·70
„ 7.	Statutele tovărășiilor agricole	„	—·—
„ 8.	Statutele însoțirilor de credit (Raiffeisen)	„	—·—
„ 9.	Povețe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—·10
„ 10.	Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vii	„	—·—
„ 11.	Povețe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	—·10
„ 12.	Scurtă povățuire la stârpirea șoarecilor de câmp . . .	„	—·10
„ 13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18
„ 14.	Viierul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„	—·70

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu

se pot procura următoarele cărți nou apărute:

Adam I., Pe lângă vatră, pilde și glume	1·50
Adam I., Năzuinți, novele . . .	1·50
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Chendi I., Impresii	2·50
Cuza, Naționalitatea în artă	1·50
Gârda Dr., Bănatul fruncea, poezii în grai bănățenesc	—·50
Guette, Expunerea doctrinei . .	1·—
Iorga N., Istoria literaturii române în veacul al XIX-lea . .	5·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri . .	1·—
Ispirescu, Poveștile unchiaș. sfătos	1·50
Lermontow M., Demonul, poem .	1·—
Mândru A., Zori senine, poezii .	1·50
Marcu Roșianu, Alcoolismul . .	1·10
Nunta lui Pârjol, teatru de copii	—·20

Payot I., Educația voinței .	1·50
Pop V., Cum iubește o fată . .	1 50
„ „ Prin vreja dragostei . .	1·50
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I. . . .	2·—
Rădulescu Motru, Puterea sufletească	6·—
Rădulescu Motru, Studii filozofice	6·—
Rosetti M. C. R., Novele . . .	—·95
Sadoveanu M., Povestiri alese .	2· –
„ „ La noi în Viuoara, novele	2·—
Sadoveanu M., Vremuri de bejenie	2·—
„ „ Insemnările lui Nicolae Manea	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1 50
Slavici I., Novele vol. I . . .	1·50
„ „ „ „ II. . . .	1·50
Steriad Dna, Carte de bucate .	5·—
Tabloul lui Mihai Viteazul . .	1·50

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

FABRICA DE ACID CARBONIC

a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ

— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de

ACID CARBONIC

natural, curat chemic și fluid,

din isvoarele de acid carbonic din Buziaș, cari sunt renumite în toată lumea prin producțiunea de sodă pentru cârcimari și pentru alte scopuri industriale.

Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puțin veritabil.

Serviciul este de încredere și foarte conștiențios

APA MINERALĂ și VINDECĂTOARE

din BUZIASFÜRDŐ

se capătă în sticle de $^1/_1$ și $^1/_2$ litru.

— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute —

Apă de masă de prima clasă!

nformațiuni dă cu cea mai mare promptitudine:

Fabrica de acid carbonic și speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.

Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.

(286) 25—100

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 3—40

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 61—

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor., foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67 20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 33 Sibiiu, Sâmbătă 22 Martie (4 Aprilie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil; rândul cu litere garmond.

Ierarhia și Mitropolia

bisericei rom. din Transilvania și Ungaria

de V. Mangra.

(Urmare.)

Dar Dr. Bunea nici pe mitropoliții instituiți de autoritatea competentă bisericească în Transilvania nu-i recunoaște de mitropoliți, pentrucă zice dsa: «în decretele principilor ardeleni, nici unul, dar nici unul nu este numit «mitropolit», ci numai episcop, și nu a putut fi mitropolit și arhiepiscop un arhiereu, care a căpătat numire numai de episcop, însaș mitropolia Bălgradului, intemeiată de Mihai-Viteazul, *nu a fost mitropolie adevărată, ci o simplă episcopie*, precum au numit-o corect arhiereii din București, cari au sfințit în 22 Ianuarie 1698 pe Atanasiu, zicând: «De vreme ce arhiereului, care era mai dinainte vreme la *episcopia* Ardealului, anume Teofil, i-s'a sfârșit viața, și *episcopia* a rămas văduvă» etc. (Cipariu: Acte și fragmente p. 240).[1]

Dacă Dr. Bunea n'ar fi teolog de Roma, această teorie nebisericească și anticanonică nu m'ar surprinde. In *Condica sfântă* a mitropoliei Ungro-Vlachiei însă, arhiereii predecesori lui Atanasiu toți sunt numiți și iscălesc jurământul ca *mitropoliți ai sf. mitropolii a Ardealului*, cu excepțiunea lui Ioasaf, care iscălește grecește «*ipopsifiu*» al prea sfintei mitropolii Albei-Iuliei».[2]

Acestea sunt dovezi neîndoioase, că titlul și demnitatea de mitropolit s'au conferit mitropoliților Ardealului în toate timpurile prin autoritatea legiuită bisericească, patriarhul din Constantinopol, sau prin exarhul acestuia, mitropolitul Ungro-Vlachiei, și ei după legea bisericească s'au întitulat mitropoliți, nu după obiceiul «abusiv» al Sârbilor. Că principii ardeleni pe nici unul n'au numit mitropolit în decretele lor, aceasta e foarte natural, căci religiunea dominantă în Ardeal era cea calvină, și principii calvini în documentele oficiale nu întrebuințează titlul de mitropolit, necunoscut și neadmisibil în biserica calvinească. De aceea ei pe episcopii și mitropoliții români îi numesc cu termin comun de *episcopus*, usitat și în biserica calvină. Cu Atanasiu, ultimul arhiereu ardelean hirotonit la mitropolia Ungro-Vlachiei în București, biserica Românilor din Transilvania este redusă la rangul de episcopie, pentru cuvântul, că predecesorul său în scaun, Teofil, căzuse în cursele propagandei catolice pentru unirea cu Roma, iar titularul mitropolit al Transilvaniei se declară, în calitate de Exarh al patriarhului din Constantinopol, mitropolitul Ungro-Vlachiei, Teodosie, care într'o scrisoare din 1702 scrisă în limbă latină către episcopul Atanasiu se întitulează: *Theodosius Dei gratia, Arhiepiscopus Bucurestiensis et Metropolita Transilvaniae.*[1] De aceea în condica de hirotonire Atanasiu nu se mai numește mitropolit, ci simplu episcop.

In contra negațiunei absolute a dlui Dr. Bunea, dl N. Iorga admite și recunoaște existența mitropoliei Ardealului, însă numai dela Mihai-Viteazul încoace, zicând: «*Mihai Vodă a întemeiat scaunul mitropolitan* din Belgrad și a dat bisericei române din Ardeal *un adevărat și cel dintâi mitropolit*, pe Ioan dela Prislop, pentru care *înălță o mitropolie* în capitala chiar a țării.[2] Care va să zică: pe când Dr. Bunea tăgădueşte peste tot mitropolia română din Transilvania, pentru cuvântul, că mitropoliții nu aveau brevetul principilor ardeleni, dl Iorga o tăgăduește inainte de Mihai-Viteazul, pentru cuvântul, că mitropoliții nu aveau reședință sumptuoasă. Invederat, că dl Iorga confundă sau identifică *instituțiunea metropolitană* cu *clădirea* mitropoliei, făcând pendentă existența instituțiunei dela existența reședinței, care a înălțat-o Mihai chiar în capitala țării Ardealului. Aceasta e o părere greșită, pentrucă mitropoliile ca așezăminte bisericești s'au decretat și înființat întâi prin conciliile ecumenice, mai apoi prin sinoadele patriarhale, pentru anume naționalități, țări sau provincii, fără a se avea totdeauna în privire localitatea sau sediul mitropoliților. Mitropolia Ungro-Vlachiei s'a întemeiat fără să se numească sediul sau reședința mitropolitului, care la început a residat în Constantinopol, apoi în Argeș, Târgoviște și București, întitulându-se totdeauna cu numirea țării, nu cu ceea a sediului. Tot așa și mitropoliții din Transilvania, în general s'au întitulat *mitropoliți ai Ardealului*, chiar și după întemeierea reședinței celei nouă în Alba-Iulia de Mihai-Viteazul. Și nici în diplomele date de principii ardeleni episcopilor românești nu se numește sediul sau reședința episcopului.

Instituția mitropoliei este deci osebită de stabilimentul mitropolitan. Voevodul Ungro-Vlachiei Alexandru Basarab de sigur va fi avut biserică și casă pentru reședință mitropolitană, totuși n'a putut se întemeieze scaun mitropolitan și să așeze în el mitropolit cu dela sine putere, ci a trebuit să ceară lucrul acesta dela patriarhia din Constantinopol. Tot așa nici Mihai-Viteazul nu putea să întemeieze cu dela sine putere scaun mitropolitan în Belgrad și să înalțe pe Ioan dela Prislop la demnitatea de mitropolit, dar nici dela patriarhia din Constantinopol nu aflăm să fi cerut încuviințarea acestui lucru: *pentrucă mitropolia Transilvaniei exista din vechime și Ioan era deja mitropolit dela 1585 hirotonit de către mitropolitul Ungro-Vlachiei ca Exarh patriarhal. Mihai-Viteazul n'a întemeiat scaun mitropolitan în Belgrad, ci a ridicat din temelie o reședință nouă mitropolitană, în oraș, în care Ioan dela Prislop s'a instalat cu titlul mitropolitan al predecesorilor* săi, mitropoliții Daniil și Genadie, căci *înainte reședința mitropolitană era afară de zidurile orașului Alba-Iulia* (estra muros civitatis nimirum Albensis) adecă într'un suburbiu.[1]

Despre această reședință mitropolitană se face mențiune într'un document din 16 Ianuarie 1581 dela principele Ardealului Crištofor Báthory, descoperit de dl N. Dobrescu în 1904 în arhiva statului din Budapesta, prin care se delimitează hotarăle unui pământ alodial (fundum alodialem) care, zice-se în document, la meazăzi se învecinează cu *casa episcopului Românilor*, din comitatul Albei-Transilvaniei — «*Meridionali parte* ***domus Valachorum episcopi*** *in comitatu Albensi Transylvaniae.*[2]) Documentată fiind astfel existența unei reședințe mitropolitane într'un suburbiu al Belgradului la 1581, teoria despre întemeiarea mitropoliei ardelene *întâia oară* de Mihai-Viteazul, care a domnit dela 1593—1601, rămâne distrusă pentru totdeauna și zadarnice vor fi toate încercările de a o mai susținea. Dar dl Bunea ținând mai mult la părerea sa eronată decât să se plece înaintea adevărului constatat, după obiceiul său «abusiv», neavând dovezi pentru a-și apăra teoria, neagă că acel *domus Valachorum episcopi* ar fi fost reședință episcopească sau mitropolitană, zicând: «Casa episcopului la început nu era destinată de reședință și nici nu exista înainte de 1577—8 . . . Casa episco-

---

[1] Dr. Bunea: Ierarhia Românilor p. 10, 11.

[2] Cipariu, Acte și Fragmente p. 234—239. N. Popea, Vechea Mitropolie p. 7—12.

[1] Biserica ortodoxă rom. a V. p. 91, 108.

[2] N. Iorga, Sate și preoți p. 33—41.

[1] Dr. Bunea: Ierarhia Românilor p. 184.

[2] N. Dobrescu, Fragmente privitoare la istoria bis. române p. 9.

FOIȘOARĂ.

Regele Ștefan către fiiul său.

„Invățături morale“.

(Fine.)

VII. Despre consiliu.

In scaunul de judecată și de legi al regilor, consiliul are locul al șaptelea.

1. Pentrucă consiliul sfătuește pe regi, guvernează țările, apără patria și liniștește răsboirile. El câștigă mărire, alungă dușmanii, câștigă prietini, zidește orașe și nimicește tabăra contrariului.

2. Și fiindcă e de folos sfătuirea, așa 'mi pare mie, că nu e bine să fie o adunare de nărozi, de îngâmfați și de oameni de mijloc, ci *cei mai bătrâni și mai buni*, cei sus puși, și cei *de cinste* se fie în consiliu, se vorbească și se făptuiască.

3. Tocmai de aceea, fiiule, *cu tineri nu ținea sfat*, și dela cel mai puțin înțelept nu cere sfat, ci cere dela cei bătrâni, pentrucă ei, în urma anilor și a înțelepciunei lor pot să ți-l dee. Sfatul dat regilor se iese din inima înțelepților și se nu calce (regele) pe calea arătată de mintea neastâmpărată a nebunilor.

4. Pentrucă umblând cu înțelepții, înțelept vei fi, iar învârtindu-te printre nebuni, te faci tovarășul lor. Duhul sfânt așa a vorbit către Solomon: „Cel ce umblă cu înțelepții, prietenul înțelepților se face, și nu va fi de o seamă cu nebunii“. Iar David astfel cânta: „Cu sfântul vei fi sfânt, cu omul nevinovat vei fi nevinovat, cu cel ales ales, și cu cel întors întors“.

5. Fiecare să se ocupe cu aceea ce se potrivește vrîstei sale. Tinerii cu armele, bătrânii în consiliu.

6. Cu toate acestea, de tot nu trebue se eschizi pe cei tineri din consiliu. Dar totdeuna când ții sfat cu ei, chiar bune se fie povețele lor, adă-le întâi înaintea bătrânilor, ca aceştia se măsure toate făptuirile tale cu măsură înțelepciunei.

VIII. Despre imitarea celor din bătrâni.

A face aceea ce au făcut cei din bătrâni încă e o treaptă a demnității regale, a opta.

1. Se ști, că cea mai mare podoabă a regatului e aceea, de a umbla în urmele regilor de mai nainte, și a imita pe cinstiții părinți. Pentrucă dacă cineva urește aceea ce au făcut înaintașii și nu se gândește la legile lui Dumnezeu, se prăpădește. De aceea sunt tații tați, ca să-și nutrească fiii, și de aceea sunt fiii fii, ca să asculte de cuvintele taților lor.

2. Celce se împotrivește tatălui seu, e dușmanul lui Dumnezeu. Pentrucă toți ceice se împotrivesc, se pun împotriva lui Dumnezeu. Duhul împotrivirii va vesteji florile coroanei tale. Pentrucă împotrivirea e o primejdie pentru țara întreagă.

3. Drept aceea, iubitul meu fiu, fie totdeuna plăcute ție poruncile tatălui tău, ca frânele norocului tău mânile regești să le poarte pretutindenea. Cel puțin obiceiurile mele, cari se potrivesc cu demnitatea regală, să le accepteзi fără nici o umbră de îndoeală, pentrucă va fi greu se guvernezi provincia aceasta, dacă nu vei urma pilda regilor cari au domnit înainte de tine.

4. Care dintre Greci este acela, care guvernează pe Romani cu legi grecești? Și care dintre Romani e acela, care guvernează pe Greci cu legi romane? Nu e nici unul. De aceea, urmează după obiceiurile mele, pentruca poporul tău să te cinstească, iar străinii să te laude.

IX. Despre rugăciune.

Folosirea *rugăciunei* e mijlocul de frunte pentru mântuirea regilor, de aceea formează aceasta în rânduiala demnității regale punctul al nouălea.

1. In rugăciunea neîntreruptă se cuprinde curățirea și ertarea de păcate. Iar tu fiiul meu, totdeuna când te duci la casa Domnului pentru a te ruga lui, te roagă cu Solomon, fiiul regelui, fiind rege și tu, totdeuna astfel: „Trimite Doamne înțelepciunea ta din scaunul măririi tale, ca se fie cu mine și cu mine se lucreze, spre a ști ce-ți este ție plăcut, în fiecare ceas“. Și apoi așa: „Domnul meu și părintele meu, Dumnezeul vieții mele, nu mă lăsa să cad în gândul răutății. Ochilor mei să nu le dai trufie, iar poftele rele îndepărteazăle dela mine doamne. Ia dela mine poftele trupului și sufletului necurat și fără minte nu mă da pe mine doamne“!

2. Regii cei din vechime așa se rugau! Roagăte și tu așa, ca se te învrednicească Dumnezeu de ștergerea tuturor păcatelor tale, pentruca în toate se fi numit regele cel neînvins.

3. Roagăte și pentruca să depărteze dela tine toată trândăvia și lenea; să-ți stee întru ajutor în toate faptele tale cele bune; biruință asupra contrarilor văzuți și nevăzuți se-ți dee; ca în prietinie și împreună cu toți supușii tei și scutit de ori ce atac dușmănos se-ți poți plini în pace cursul vieții tale.

X. Despre milă și îndurare.

Legile faptelor bune formează cea mai înaltă podoabă în coroana regilor, și între poruncile mele ocupă locul al zecelea.

1. Pentrucă domnul faptelor bune e regele regilor. Și precum puterile de sus sunt împărțite în deosebite zece coruri, așa și cursul vieții tale să se facă după zece porunci.

2. Se cuvine regelui se fie îndurător, milostiv, și chiar cu mai multe însușiri înzestrat. Pentrucă regele stăpânit de cruzime și răutate, înzadar va căuta titlu de rege, căci numele lui e *tiran*.

3. De aceea, fiiul meu iubit, podoaba sufletului meu, nădejdea mea, te rog și-ți poruncesc, ca în tot locul și în toate să te porți cu îndurare, și fă părtași de îndurarea ta, nu numai pe compatrioții și afinii tei, pe mai marii țării, oficerii, pe cei bogați, pe vecini și pe cetățenii patriei,

pului românesc s'a edificat probabil de Genadie, care a fost episcopul bisericilor româneşti din Transilvania între anii 1579 şi 1585 — o casă în care *să poată descăleca*, când scoborându-se din pădurile Silvaşului, ar veni în capitala ţării» . . .[1])

Dar de unde ştie dl Bunea, că casa episcopului român nu există înainte de 1577, şi că la început nu erà destinată de reşedinţă? Căci d-sa nu aduce nici un document, nici o mărturie contimporană ca să ne convingem despre ceea-ce afirmă, şi este ridicul a tăgăduì existenţa reşedinţei mitropoliţilor români în Alba-Iulia, şi tot atunci a admite, că mitropolitul Genadie aveà o casă într'un suburbiu, în care descălecà când veneà «din pădurile Silvaşului» în capitala ţării. Părerea dlui Bunea, că casa erà edificată de Genadie, n-o admite nici dl Iorga, pentrucă casa de care vorbeşte hotărnicia din 1581 «precum se vede dintr'un act tipărit de dl Dobrescu», zice d-sa, o aveau deja fraţii Tordaşi, şi prin succesiune o căpătă Ioan dela Prislop «dacă Genadie n-o căpătase chiar el.»[2]) Aşa dar existase şi înainte de Genadie, şi n'a fost proprietatea fraţilor Tordaşi (1577—1582) pentrcă proprietarul ei, cum zice dl Bunea, este un episcop cu jurisdicţiune peste comitatul Albei, iar episcop peste comitatul Albei, când s'a făcut hotărnicia din 1581, erà numai Genadie.[3])

Şi aceasta este adevărat. Nu este adevărat însă ce afirmă dl Iorga, că actul din 1581 în care se vorbeşte de casa episcopului român l-ar fi tipărit dl Dobrescu, şi că în actul acela s'ar spune, că fraţii Tordaşi posedau acea casă, căci dl Dobrescu a dat numai un resumat de cuprinsul actului, exprimându-şi părerea individuală, combătută de altfel de dl Bunea — «că acel *episcopus Valachorum*, care se aflà în posesiunea acelei case nu erà altul, decât Mihai Tordaşi, *care rezidà în Turdaş*». Dar o casă din suburbiul Belgradului, în care nu locuia episcopul, fiindcă rezidà în Turdaş, iar Genadie numai ocazional descălecà în ea, «când se scoboria din pădurile Silvaşului», nu putea fi în deobşte cunoscută şi numită de *domus episcopi* «casa vlădicului», pentrucă în actul din 1581 casa episcopului român se fixează ca *semn de hotărnicie* (mejdină) pe temeiul trecutului său notoric, a existenţei şi numirei sale tradiţionale păstrate în popor. O casă edificată, ori căpătată ca donaţiune între 1577 şi 1581, adică cu un an doi înainte de data actului din 16 Ianuarie 1581, în care nici n'ar fi locuit episcop, ori ar fi fost casă privată a vre-unui episcop, care prin moartea episcopului proprietar ar fi încetat de a mai fi *domus episcopi*, nu putea fi invocată cu acest titlu în documentul juridic din 1581, ca semn de hotărnicie, pentru precizarea dreptului de proprietate. Casa însă erà averea sau proprietatea scaunului mitropolitan, a cărei stăpân permanent erà episcopul sau mitropoliţii români după vremi, numai faptul acesta îi dă caracterul de *domus Valachorum episcopi. Şi aceasta este cu adevărat vechea reşedinţă a mitropoliţilor români din Transilvania, care a existat înainte de Mihai Viteazul, situată în afară de zidurile cetăţii* (extra muros civitatis minirum albensis).

In 20 Mai 1595 Mihai Viteazul încheie un tractat de supunere faţă de Sigismund Báthory, principele Ardealului, în care se stabilì învoiala, că: «toate bisericile româneşti din ţara Măriei Sale (lui Sigismund Craiul) vor fi sub jurisdicţiunea sau dispoziţiunea Mitropolitului din Târgovişte (sub jurisdictione vel dispositione Archiepiscopi Tergovistiensis) după dreptul bisericesc şi orânduiala ţării aceleia (illius regni, a Ţării-Româneşti) şi preoţii îşi vor puteà strânge veniturile lor îndatinate şi obişnuite.»[1]) Prin tractatul acesta Mihai Vodă scoase pe un timp biserica românească de sub influinţa calvinilor. Deodată Sigismund îi concese să edifice o mănăstire în cetatea Albei-Iuliei, care Mihai o ridică pe o colină (monasterium in colle penes civitatem) unde se află astăzi fortăreaţa, lângă reşedinţa episcopilor romano catolici, chiar la fereastra palatului (penes ferestrum pallacii) şi aproape de biserica catedrală romano-catolică (contra ecclesiam cathedralem, cui prope est monasterium) cum ne spune episcopul romano-catolic Dimitrie Napragy în raportul său din Ianuarie 1602, către împăratul Rudolf.[2]) *Aceasta este reşedinţa cea nouă mitropolitană, înălţată din temelie de Mihai Viteazul în cetatea Belgradului.*

(Va urma).

---

[1]) Dr. Bunea ib. p. 185—6.

[2]) N. Iorga. Ştefan cel Mare, Mihai Viteazul p. 8. 10.

[3]) Ierarhia Românilor p. 186.

[1]) Hurmuzaki, Docum III p. 42. N. Iorga ib. p. 9. dr. Bunea, Vechile episcopii p. 63.

[2]) Hurmuzaki. Docum IV. 1 p. 287. dr. Bunea, Ierarhia românilor p. 187.

---

ci şi pe străini şi pe fiecare om, care vine la tine. Pentrucă binefacerea îndurării duce la cea mai mare fericire.

4. Fi milostiv faţă de toţi cari pătimesc, purtând în inima ta necontenit cuvintele Domnului: „Milostenie doresc, iar nu jertfă".

5. Fi cu iubire de pace faţă de ori-cine, nu numai faţă de cei cu putere, ci şi faţă de aceia, cari tânjesc în lipsă de putere.

6. Fi apoi tare, pentruca aflândute în bun noroc, să nu devii trufaş, iar aflândute în necaz, se nu devii umilit.

7. Dar se te umileşti totuşi, ca Dumnezeu se te ridice, atât aici, cât şi în viaţa ceealaltă.

8. Fi cumpătat, pentruca pe nime se nu pedepseşti ori să-l condamni prea aspru.

9. Fi blând, ca se nu te poţi împotrivì nici odată dreptăţii.

10. Fi cu cinste faţă de alţii, pentruca cu voia nici odată să nu vatămi pe nime.

11. Fi sfios, pentruca se te fereşti de boalele rele, ca de drumul sicriului.

12. Din toate acestea, pe cari ţi le-am înşirat eu aici, se alcătueşte coroana regatului, fără de care nici aici nu poate domni, nici la viaţa de veci nu poate trece nime.*)

---

*) Din *„Corpus juris hungarici"*, ediţia milenară dela anul 1899, volumul I. pag. 3—19.

Cancelarul Bülow la Viena.

Cancelarul imperiului german, principele de Bülow, a sosit la Viena Dumineca dimineaţa. Cancelarul a făcut înainte de amiaz vizite la numeroase arhiducese, la arhiducele Leopold Salvator şi la toţi ambasadorii aflători la Viena, apoi baronului Aehrenthal, ministrul de externe al monarhiei austro-ungare, feldmareşalului Schőneich, ministrului comun de războiu, baronului Burian, ministrului comun de finanţe, baronului de Beck, preşedintele consiliului de ministrii austriac, etc. La amiaz un prânz intim a avut loc la ambasada germană.

Seara dna şi dl de Aehrenthal au dat un prânz în onoarea principelui de Bülow. printre invitaţi mai erau: ambasadorul Germaniei, baronul de Beck şi Dr. Wekerle, primii miniştrii, austriac şi ungar, miniştrii Burian, Schönaich, Bienerth, Zichy.

Luni la oarele 11 principele Bülow a fost primit în audienţă din partea Maiestăţii Sale Impăratul şi Regele Francisc Iosif I, iar sara la oarele 10 a plecat îndărăt la Berlin, dupăce a avut mai nainte o întrevedere lungă cu ministrul comun de esterne Aehrenthal.

Cu toate că principele spunea, că a venit numai se reîntoarcă vizita pe care i-a făcut'o baronul Aehrenthal la Berlin, totuşi importanţa politică a acestei vizite nu o neagă nime. Ea înseamnă întărirea raporturilor de prietenie între Germania şi Austro-Ungaria, şi o uniformitate de vederi şi de politică în chestiile internaţionale. Se spune chiar, că s'au luat hotărâri concrete în Viena, cu privire la turburările din Macedonia. Viitoriul apropiat va arăta, că de ce natură sunt aceste hotărâri.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral al tract. M. Oşorheiu.

— 19 Martie v.

La 7 Martie n. s'a ţinut anul acesta sinodul protopopesc al tractului M. Oşorheiu. După terminarea serviciului dumnezeesc, neavând altă localitate pentru ţinerea sinodului, l-am ţinut în biserică, favorizaţi fiind şi de un timp frumos. — Sinoadele protopresbiterale din ăst an, afară de problemele obicinuite, adecă luarea raportului protopopesc la cunoştinţă şi afaceri zilnice, despre starea tractului etc., au avut o însemnătate cu mult mai mare, o însemnătate *istorică*. Au avut o sfântă datorinţă, ca în ele să se facă vorbă despre soartea *şcoalelor* noastre, la a căror viaţă se apropie cu pas sigur sentinţa de moartea a legei lui Apponyi. Ori ce hotărâre să fie adusă, dar ea să se aducă, pentruca urmaşii nostri să vadă, că în zile de restrişte cum ne-am făcut datorinţa faţă de instituţiunile noastre, şi văzând faptele noastre, să preamărească aducerea aminte a strămoşilor lor.

Deschiderea sinodului se face prin cuvântarea protopopului *Ştefan Rusu*, care n'a căutat cuvinte frumos sunătoare şi frase bombastice, de cari atât de mulţi să folosesc, ci prin cuvinte simple şi cuminte ne face icoana timpului în care trăim şi a vremurilor următoare, dacă nu vom fi cu ochii în patru, acompaniând fiecare propoziţie cu un gest simplu şi potrivit, ca şi când ne-ar face băgători de seamă despre ori ce pas greşit şi neprecugetat După deschiderea şedinţei se purcede la constituirea biroului. Membrii, cu escepţiunea păr. *Motora*, sunt în număr complet. Se alege notar păr. *Teodor Muica*, bărbaţi de încredere Vasile *Hodoş* par. in *Icland* şi Ioan *Bârsan* par. în Sâncrai.

Protopresbiterul *Ştefan Rusu* îşi ceteşte raportul temeinic şi de o exemplară exactitate, expunând în mod detailat toate afacerile bisericeşti şi şcolare, starea populaţiei, care — spre bucuria noastră — creşte mereu, afacerile epitropeşti, din cari reese, că protopopul e şi un bun financier. Din raport se constată, că sub energia şi înţeleapta conducere a protopopului *St. Rusu* începem a eşi din conducerea şi chiverniseala ruginită — care atât de mult ne-a ţinut locului — de demult, şi în tractul M. Oşorheiului începe a domina un curent mai priincios pentru desvoltarea noastră culturală. Bisericuţele cele vechi de bârne cu încetul se înlocuesc cu altele nouă, corăspunzătoare, de zid. Parohiile vacante cu anii se întregesc cu oameni deplin cualificaţi, în parohii se înfiinţează fonduri, toate cu scopul sublim de a ajutora biserica. Aceste şi altele, cari nu încap în cadrul unui scurt raport, ne îndreptăţesc a crede, că tradiţionala sărăcie a tractului nostru ne va părăsì, şi locul i-l va ocupa o stare mai bunişoară. Pentrucă nu cred, că în toată arhidieceza noastră să mai existe un tract protopopesc în care barem o singură comună să nu fie în stare să asigure plata învăţătorească, după cum pretinde noua lege. In tractul nostru însă nu este o singură comună, care să fie în stare, ca din mijloacele proprii să poată asigura existenţa şcoalei, afară doar de *Nasna*, unde fiind mai nainte preot actualul protopop, ia făcut o stare mai bună. Pe lângă toată sărăcia noastră, totuşi s'a făcut un frumos început pentru mântuirea şcoalelor noastre. Protopopul cercetează toate comunele bisericeşti cu râvnă apostolească şi îndeamnă comunele şi credincioşii nostri la susţinerea fiicei bisericei, fără de care mama biserică numai vegetează.

Fiind tractul nostru cel mai espus, din causă că credincioşii nostri nu locuesc în masse compacte, ci amestecaţi cu alte elemente străine, atât neamului, cât şi bisericei noastre naţionale, cari fiecare îşi socoteşte ca titlu de glorie dacă ne ocăreşte neamul şi biserica, dacă vin acum lipsiţi credincioşii nostri şi de singura instituţiune — de şcoala românească, care mai susţinea în ei viaţa religioasă: sigur că vor fi cutropiţi de forţa majoră a străinilor, şi cu timpul să nimicesc, sunt perduţi, atât pentru neam, cât şi pentru biserica ortodoxă.

Cred deci, că preaveneratul consistor arhidiecesan n'ar putea aduce o jertfă mai bine primită pentru mântuirea şcoalelor noastre şi pe altarul culturei noastre naţionale, decât ajutorând şcoalele din tractul M.-Oşorheiului!

Cea mai frumoasă dovadă a hărniciei protopopului este frumoasa casă parohială-tractuală, care cu jertfe considerabile, atât din partea clerului tractual, cât şi a comunelor bisericeşti — s'a ridicat, contribuind fiecare comună bisericească cu suma dela 80—300 cor.

Raportul general să ia cu plăcere la cunoştinţă. După esaminarea raţiociniilor pe 1907, se stabileşte budgetul pe 1908.

Sinodul a primit proiectul de arondare a protopresbiteratului pentru sinodul arhidiecesan.

S'a hotărât înfiinţarea unei biblioteci tractuale şi s'a primit cu mare însufleţire propunerea păr. *Ştefan Stoicoviciu*, ca la sfinţirea caselor tractuale toată preoţimea să se întrunească

Trebue să amintesc, că s'a pus deja basă unui fond pentru zidirea unei nouă biserici în M.-Oşorheiu, în locul bisericei micuţe şi scunde, zidită din bârne.

După pertractarea minuţioasă a tuturor punctelor puse spre desbatere, protopresbiterul *Stefan Rusu* închide sinodul prin o potrivită cuvântare şi învită membrii la masa sa ospitală. Acolo toaste, glume şi voe bună, dela început până la sfârşit. Astfel s'a terminat sinodul tractului nostru, care se caracterisează: prin muncă sârguincioasă, iubire frăţească, care doresc să fie cât de durabilă!

Teodor M . . .

Din Turda.

— Corespondenţă particulară a „Telegr. Român". —

Onorată Redacţiune! Deşi cam târziu, totuşi cred că va fi binevenită o mică revistă asupra unor acţiuni şi întâmplări din părţile acestea mai depărtate, drept dovadă, că şi la noi se lucră — poate cu mai puţin alai şi sgomot, dar cu atât mai cu mare temeinicie — pe terenul cultural social românesc şi în special pe cel cultural gr.-oriental.

Primul moment vrednic de fixat e concertul aranjat în carneval de corul bisericii gr.-or. din Turda.

Ajuns-a corul din nou sub conducerea celui ce la noi a brăzdat mai întâi ţelina în direcţie musicală, înţeleg pe dl *Octavian Sămtion.*

Dânsul în decurs de 2—3 luni a studiat corul cu voie nouă de lucru, iar programul ales, cu care apoi a dat un concert, în şir al IV-lea dela înfiinţarea corului, ce priveşte calitatea şi precisiunea esecutării întrece pe cel dintâiu.

Intreagă inteleginţa română din Turda şi vre-o câteva familii din împrejurime, apoi un număr frumos de popor brav din Turda, au ascultat concertul şi au răsplătit cu meritate aplause fiecare prestaţiune. Mai mult a plăcut balada „Şoimul şi floarea" composiţie proprie a dirigentului care a trebuit repetată la insistenţa publicului.

In pausă s'au ţinut vorbiri frumoase pline de însufleţire şi cuprinzând calde poveţe la adresa coriştilor, îndemnându-i la ascultări faţă de conducătorii naturali ai poporului.

*

Trebue să fac amintire şi despre sinodul protopopesc ordinar al tractului Turda, ţinut în 7 Martie. Bunaînţelegere între membrii sinodului şi încrederea faţă de bunele intenţii şi frumoasele rezultate a făptuirii conducătorului tractului, a dlui *Iovian Murăşan*, — a caracterizat şi sinodul din anul acesta.

Raportul protopopului despre activitatea de peste an şi despre starea tractului, a fost ascultat cu plăcere şi la sfârşit s'a luat la cunoştinţă cu mulţămită.

Toate propunerile comitetului au fost primite întocmai, între cari nu de mică importanţă este ridicarea unei case protopopeşti în preţ de 12,000 coroane. S'au luat unele dispoziţii faţă de şcoalele din tract şi s'a adus mulţămita dlui protopop şi dlui adv. Dr. *V. Moldovan*, pentru zelul dovedit întru salvarea şcoalelor din tract. Despre chestia asta însă în punctul următor.

*

Legea cea nouă despre salarele învăţătoreşti ne atinge de aproape şi pe noi, cari cu chiu cu vai am susţinut până acum 14 scoale confesionale gr.-or. în întreg tractul.

Poporul din mai multe sate, auzind despre nouele sarcine ce le impune legea, a început să-şi arate nemulţămirea şi să declare chiar, că nu voeşte să mai susţie şcoala confesională.

A fost noroc, că în momentele şi în locurile cele mai critice s'a prezentat la faţa locului dl protopop *Iovian Murăşian*, căruia i-a succes să îndemne mai multe comune ca să susţie şcoala şi pe mai departe, fie din mijloacele proprii, fie cerând un ajutor maximal de 200 cor.

In comunele fruntaşe şi de-o deosebită importanţă naţională şi gr.or. dl protopop a fost însoţit şi de dnul advocat Dr. *V. Moldovan*, şi intervenirii energice şi cooperatoare a acestor doi domni e a se mulţămi, că comunele *Agârbiciu* şi *Sân-Mihaiu*, aceste două braţe ale tractului Turda, au votat salariul urcat şi au decis cu însufleţire a susţine cu ori ce preţ şcoala.

*

Cu ocasia ședinței comitetului parohial din *Agârbiciu*, în care s'a decis susținerea școalei, s'a aranjat și un concert al corului bisericesc din Agârbiciu.

Acesta e deja al doilea cor țărănesc în tractul nostru.

La concert a luat parte — de sigur din curiositate — întreaga inteligință maghiară din fruntașa comună. Și cu bucurie, ba cu oare care mândrie națională am putut constata, că producțiunile escelente ale corului din Agârbiciu au făcut cea mai bună impresie asupra străinilor, cari nu se puteau îndestul mira, de ce e în stare țăranul nostru dacă are conducător harnic ca părintele Vincențiu Orășan și bravul învățător, a cărui nume nu mi l-am putut insemna.

De ar da Dumnezeu ca pilda bună dată de corurile din Țurda și Agârbiciu să afle următori și în celelalte comune, unde avem școale. *Coresp.*

Conferențe învățătorești.

Convocare.

Conformându-mă ordinului consistorial dto 15 Februarie st. v. a. c. nr. 280 școl. convoc conferența învățătorească din cercul VIII. al Devei (protopresbiteratele Deva, Dobra și Ilia) pe *zilele de 17 și 18 Aprilie* v. a. c. la *Ilia* (Maros-Illye) cu următorul

Program:

I. Disertațiuni.

1. Insemnătatea intuiției și aplicarea ei la propunerea limbei maghiare, de Toma Neamțu, înv. în Roșcani, recensent Vas. Șerban, inv. în Dobra.

2. Cum e presentat preotul și învățătorul român în poesia lui Octavian Goga, de Victor Iacob, înv. în Godinești, recensent George Furdui din Gurasada.

3. Care este metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulților în scriere și cetire? Cu lucrarea acestei teme s'au încredințat învățătorii: Petru Hadan din Rădulești, Toma Roșu din Dobra și Nicolae Bembea din Branișca. Lucrările sunt a se presenta comisarului cons. în ședința primă.

II. Lecțiuni practice.

4. Din Istoria patriei: Ioan Hunyadi, lecțiuni practice cu elevii din despărț. al V-lea. Prelegător Ioan *Jula*, înv. în Săcărâmb, recensent Toma *Roșu*, învățător în Dobra.

5. Conversație în limba maghiară despre ținutul sud-ostic (Ardeal) cu elevii din despărțămintele ultime. Prelegător Vasile Șerban, înv. în Dobra și Longin Bucur, înv. în Ilia.

6. Din Fisică: Orologiul și subîmpărțirea lui. Prelegător Ioanichie Olariu, înv. în Gothatea, recensent Drăgan Mariș din Tătărești.

7. Obiecte technice: Metodica desemnului în școala poporală în legătură cu desemnarea mesei. Prelegătoare Eleftera Buga, înv. în Dobra.

Deschiderea conferențelor va fi precedată de serviciu divin, împreunat cu chemarea Duhului Sfânt, la care sunt poftiți a lua parte toți învățătorii și preoții, ca directori școlari. De asemenea invităm la conferențele învățătorești pe toți prietinii causei școlare.

Sibiiu, la 20 Martie v. 1908.

Lazar Triteanu
comis. cons.

Din viața unui artist.

Nu de mult, uitat aproape de lume, a răposat la *Iași* artistul *Carol Decker*, unul dintre cei mai productivi artiști de dincolo.

De oarece de 12 ani am stat în comunicațiune amicală cu acest artist, doresc a da câteva momente mai importante din viața lui, cetitorilor acestui ziar.

Făcusem cunoștință cu el în Germania în anul 1896, fiind la olaltă 2 luni. In 1897 am stat din nou laolaltă 3 luni, tot în străinătate. Ambii ne căutam acolo de sănătate.

In urma interesului ce-l purtam și eu pentru muzică, s'a desvoltat între noi și prietinul *Soceanu*, profesor la conservatorul din Iași, care-l însoțea pe Decker, și care e încă în viață, o adevărată amiciție bazată pe sentimentele de simpatie ce se născuse între noi.

De atunci și până aproape de moartea lui, am stat în continuă corespondență cu el. In timpul din urmă pierzânduși vederea se servea atât la scrisul compozițiilor cât și a scrisorilor de ajutor.

Carol Decker s'a născut la Botoșani, și a făcut studiile muzicale la București, luând lecții de violină, piano și compoziție dela cei mai renumiți profesori ce erau pe acel timp, precum *Wiest*, *Reit* și *Wachmann*.

După absolvarea cu succes a cursurilor a fost numit măestru de capelă la muzica dorobanților, azi regimentul 13 din Iași.

După câtva timp a dimisionat din acest post, și s'a făcut profesor de muzică, dând lecții private. Dar scris i-a fost, ca să nu aibă fericire în viață. In timpul din urmă, cam de vreo 10 ani, și-a perdut vederea de tot, și singura lui mângâere era violina, piano și compoziția.

Și în starea aceasta a compus aproape la 400 diverse piese muzicale, mai ales romanțe, cu cari adeseori făcea senzație în lumea muzicală.

Peste tot operele lui dau suma de aproape *o mie*.

Compozițiile lui sunt răspândite și cunoscute în toată lumea. Pentru dedicațiile sale, a primit scrisori de mulțămită dela mai mulți suverani din Europa.

De când și-a perdut vederea, în sufletul lui nu mai rămase decât întunerecul și desnădejdea, ceea-ce se resimte și în scrierile sale din acest timp, cari sunt plângătoare și jalnice, ca și viața lui.

Dar acum a scăpat de suferințe. Noi însă deplângem în el, pe acela, care cu cântarea lui a înveselit atâtea inimi românești.

Dormi în pace suflet blând, fie-ți memoria binecuvântată!

Almașul-mic la 15 Martie 1908.

Preotul: *N. Todea.*

NOUTĂȚI.

Salvarea școalelor. Din comuna *Muntelerece*, care după cum însuși numele o arată, e o comună resfirată în creerii munților apuseni, ni se scriu următoarele: Comitetul parohial în ședința sa din 1/14 Martie a. c. și sinodul parohial în 2/15 Martie a. c. au hotărît cu unanimitate susținerea școalei confesionale și au decis ridicarea salariului înv. la cât prescrie noua lege, — în lipsa altor izvoare de venit — din repartițiune pe popor. Tot în aceste ședințe s'a hotărît ridicarea unui nou edificiu școlar. Spesele recerute deasemenea din repartițiune pe popor se vor acoperi. Laudă se cuvine poporului, care a dat ascultare conducătorilor săi. Mult a ajutat însă vorbirea conducătorului oficiului parohial, *Gavril Todoru*, paroh în Butene.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a mai primit donațiuni pentru școala industrială dela institutul „Albina“ 100 cor., Ilia Trăilă, Oravița 200 cor., George Szerb, Budapesta 100 cor., And. Ghidiu, Caransebeș 100 cor. și Nicolae Borzea, Făgăraș 10 cor.

*

† Mihail Beșan. Primim următorul anunț funebru despre moartea notarului public regesc din Lugoj, *Mihail Beșan*: Cuprinși de nemărginită durere aducem la cunoștință tuturor consângenilor, prietinilor și cunoscuților, trecerea din viață a prea iubitului nostru tată, frate, bunic, cumnat și socru *Mihail Beșan*, notar public reg., fost protonotar comitatens, fost jude la tabla reg., fost deputat dietal, membru fund. al „Asociațiunii“ și „Societății pentru fond de teatru“ etc. etc., urmată după un scurt dar greu morb, Marți în 18/31 Martie a. c. la orele $9^1/_2$ n. a., în etate de 70 ani. Rămășițele pământești ale scumpului defunct se vor depune spre vecinică odihnă, din casa proprie, piața Isabella, în cimiteriul gr. or. român din Lugoj, Joi, în 20 Martie v. (2 April n.) la orele 2 din zi. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! Lugoș, 18/31 Martie 1908. Gavriil Beșan, Ioan Beșan frați. Dr. Cornel Beșan, Cornelia Ertl n. Beșan, Dr. Virgil Beșan, Zeno Beșan fii și fiică. Margareta Katona, Livia Ertl, Madelaine Ertl, Ioan Ertl, Cornelia Ertl, Francisc Ertl, Nerva Drăgan, Brutus Drăgan, nepoți și nepoate. Sofia Athanasievits, Virginia Drăgan, cumnate. Ioan Drăgan cumnat. Ioan Ertl, ginere.

*

Schimbare în redacțiunea „Drapelului“. Redactorul responsabil dela „*Drapelul*“ dnul George *Noaghea*, fiind numit profesor de matematică și fisică la pedagogia din Caransebeș, a părăsit redacțiunea „Drapelului“, din care a făcut 6 ani parte. Ca redactor responsabil girează acum ziarul dl Nicolae *Jugănaru*, care de altcum funcționează la „Drapelul“ dela întemeierea lui.

*

Procese de agitație. Părintele *Ioan Nicorescu* din Curticiu a fost pedepsit din partea Curiei — dupăce tribunalul din Arad l-a achitat — la 3 luni temniță de stat și 200 de coroane amendă în bani, pentru agitație. Invățătorul *Nicolae Magier* din Halmajul-mic, acuzat pentru agitație, a fost achitat din partea tribunalului regesc din Arad.

*

Comisar ministerial. Din sinul consiliului regnicolar de învățământ a fost trimis de către dl ministru *Apponyi* un comisar ministerial la gimnasiul român gr. cat. din Beiuș, cu scopul să controleze mersul propunerilor de limbă și literatură maghiară. Ministrul va numi astfel de comisari și pentru celelalte gimnasii de limbă nemaghiară.

*

† Valeria Circa, fiica domnului *Alexandru Circa* din Ogra, a decedat după un morb greu, Luni, la 6 ore dimineața, în etate de 19 ani, provăzută fiind cu sf. Sacramente ale muribunzilor. Inmormântarea rămășițelor pământești ale decedatei s'a făcut Mercuri în 1 Aprilie n. la 2 ore d. a. în cimiterul comun din Ogra. In veci amintirea ei!

*

Circ românesc. Cunoscutul gimnastic român *Mitru Dumitrescu* din București, care a dat reprezentațiuni în lumea întreagă, a înființat un circ românesc, cu numirea „*Circul național român*“. Dă acum reprezentațiuni, bine cercetate, în Giurgiu. E primul circ condus de un director român.

*

Sanatoriul Gerota. Medicul cu bun renume din București, Dr. *Gerota*, a înființat un sanatoriu în București, Bulev. Ferdinand, pentru chirurgie și facere. Inaugurarea s'a făcut Duminecă, fiind de față număroși medici și profesori dela facultatea de medicină. Domnul Dr. Gerota a rostit o vorbire de inaugurare.

*

Descoperiri arheologice. In Roma se fac săpături arheologice și se fac frumoase descoperiri. Astfel a fost descoperit templul lui Iupiter Stator, zidit de Romulus, și rezidit de mai multeori sub împărații romani. S'a dat apoi și de urma vechei clădiri a senatului roman, unde Cicero a rostit celebrele sale cuvântări în contra lui Catilina. S'au descoperit și număroase cupe și vase, din cari senatorii romani obicinuiau să bee după desbaterile obositoare din senat.

*

Centenarul lui Darwin. Senatul universitar din Cambridge a hotărât să sărbeze cu mare solemnitate în anul viitor 1909 centenarul lui *Carol Darwin*, născut la 20 Iunie 1809. Darvin, cum se știe, a murit la 1882. Lucrarea sa despre originele speciilor a fost publicată în anul 1859.

*

Cehii și Ungurii. Am amintit, că s'au ținut în Boemia săptămâna trecută vre-o 700 de adunări de protestare contra Ungurilor. Mai momentuoasă a fost adunarea de Duminecă din Praga, la care au luat parte delegați din provință și deputați, și au fost representate chiar și unele autorități publice, spre esemplu magistratul Pragei. S'a vorbit mai mult despre Slovaci, constatându se însă totodată, cât de triste sunt stările în Ungaria. S'a vorbit apoi și despre necesitatea, ca la casuri de lipsă să se interpeleze și în parlamentul austriac și să se agiteze în chestiunea naționalităților. S'a hotărât să se introducă o acțiune puternică în favorul votului universal, ca unica scăpare a naționalităților. Moțiunea adusă de adunare conține un protest energic contra nedreptăților, ce să săvârșesc împotriva naționalităților și se esprimă simpatia poporului ceh față de naționalități și încurajare în lupta dreaptă.

*

Corabie zvârlită în aer. O nae încărcată cu naftă a fost azvârlită în aer de o explozie a naftei. Explozia a fost atât de puternică, încât în 20 de minute naia s'a cufundat. Au pierit 13 oameni, căpitanul din norocire era tocmai pe uscat.

*

Femee bărbat. Văduva *Imbert* din Toulon (Francia) a fost chemată la judele de instrucție, pentru a fi ascultată într'o afacere de furt. Judecătorul a rămas foarte surprins, când a văzut, că i-se prezintă un bărbat corect îmbrăcat, cu redingotă și pardisiu și cu cuvintele: Eu sunt *văduva* Imbert! Pentru a scoate pe judecătorul din surprindere i-a comunicat numai decât, că dânsa are permisiune să poarte haine bărbătești încă de pe vremea războiului franco-german, când a făcut servicii de ștafetă, ca fată mare, îmbrăcată în haine bărbătești.

*

Domnul Oct. Goga a fost pedepsit zilele trecute cu 70 coroane amendă și suportarea cheltuielilor de proces, de către tabla din Cluj, pentru un articol socotit politic și publicat în „*Țara Noastră*“ din anul trecut.

*

Orașul de aur. In Sierra Nevada (California) s'a descoperit pe o câmpie o vână bogată de aur. In locul acela înainte de aceasta sta un sătuleț prăpădit, iar astăzi în decurs de trei săptămâni orașul numără 100.000 de locuitori, toți mineri. Numele orașului e Rawhide.

*

Contra Darwinizmului s'a ridicat acum un naturalist german din Kiel, care cearcă să răstoarne teoria darwinistă. Intre multele contra argumente — în șirul cărora constată învățatul profesor, că teoria darvinizmului e numai o hipoteză, care în cel mai bun caz explică, dar nu dovedește — aduce și argumentul acceptabil, că omul totdeauna a avut un simț *artistic*, care nu l-a putut moșteni dela animal.

*

Omul naturii. Pe cea mai frecventată stradă a Petersburgului a apărut zilele trecute, ziua la ameazi, când era mai multă lume pe stradă, un tinăr îmbrăcat în cel mai perfect costum al lui Adam. A început ași face drum printre cocoane, și a înainta spre palatul prim-ministrului Stolypin, unde zicea că e chemat la audiență. Era un student, care a fost arestat, constatându-se că e nebun.

*

Știri mărunte. Săptămâna aceasta s'au reîntors din America 720 de oameni. — La o bancă din Pittsburg (America) s'a constatat furt de 11 milioane cor. — Stările din Haiti s'au mai ameliorat. — In primele zile din luna lui Aprilie va întrà în capitala sa, Sofia, principesa Eleonora a Bulgariei. — Sâmbăta trecută a fost sfințirea pietrii fundamentale a gimnaziului piarist din Timișoara. S'au făcut mari sărbări. — Se vestește din Londra, că în treacăt către Marienbad, va vizita regele Eduard pe regele nostru la Ischl, prin luna lui August. — Se vestesc mari nenorociri de băi din America. — Tifusul grasează încă în Pesta. — S'a pornit o acțiune puternică contra sistemului desastros de un copil din comitatul Vas. — Vaporul „Margit“ de persoane, care circulă între Orșova și Pesta, s'a cufundat zilele acestea, în urma unei ciocniri cu un vapor sârbesc. Oameni nu s'au nefericit. — Muncitorii fără ocupațiune și câștig, cam la vre-o 150.000, au produs demonstrații sângeroase în New-York.

*

Onoratele Dame știu, că ce particularitate însemnată e obrazul frumos și vioi, ce putere și bogăție mare stă în el și de ce favoruri se bucură o damă frumoasă. Nu ajunge, ca o damă să fie drăgălașă, sveltă și să aibă un exterior plăcut, lucrul principal e tenul curat al feții. Aceasta o știu damele cu siguranță. Nu e secret, că Crema Margit a lui Földes este singurul mijloc pentru frumsețe, care după o întrebuințare de 5—6 ori îndepărtează tot felul de bubițe de piele, pete de soare, sgrăbunțe, etc. și face fața albă și gingașe. O tigaie mare 2 cor., o tigaie mică 1 cor. Se capătă în toate farmaciile. Totuși e scutită de imitațiuni. Prin poștă o trimite fabricantul Clemens de Földes, farmacist, Arad.

Cărți și reviste.

„Economia.“ A apărut nr. 7 al revistei economice ilustrată „*Economia*“, cu următorul cuprins: Prier, un articol despre lucrările economice, din luna lui Aprilie; Noua cultură a viilor; Situația agricolă. Informațiuni și Varietăți de interes. Foaia apare de două ori pe lună în Caransebeș. Redactor: *Alexandru Diaconovich*, magistru silvanal. Abonamentul 4 cor. la an, 2 cor. pe $^1/_2$ an. Pentru România 5 lei pe an.

*

„Luceafărul“. Nr. 7, a apărut cu următorul sumar: Oct. Goga: Cântecele mele (poezie). Ioan Adam: Constanța pitorească. M. Sadoveanu: Faceri de bine. Maria Cunțan: Cântec (poezie). Maria Cunțan: Unui artist (poezie). G. Murnu: Monumente antice din Roma. Câmpul lui Marte. Ecaterina Pitiș: Povești (poezie). Maria Cunțan: Cel dintâiu bolnav. Cronică: Răspuns dlui Iorga. Congresul presei noastre. Calendarul lui Tolstoi. Din Germania. Știri. — Poșta Redacției. Ilustrațiuni: Vederi din Roma.

Teatru.

Vineri: Beneficiul coriștilor *Im weissen Rössel*, comedie.

Sâmbătă: Beneficiul artistului *Golda*, *Der Blitzableiter*, farsă.

Ad 225/908. [78] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc, dela școala confesională gr.-or. română din **Boholț**, se escrie concurs, cu termin de 30 zile, dela prima publicare, în „Telegraful Român“, cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post, să-și subștearnă cererile instruite, conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. până la terminul susindicat, cu aceea observare, că alesul are indatorirea de a instrua copii din școala de toate zilele, și cei de repetiție în cântările bisericești și a cânta cu ei Dumineca și sărbătoare în biserică.

Cuincuenalele, se vor socoti, numai după 5 ani de serviciu, neîntrerupt, începând dela alegere.

Făgăraș în 16 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

Un comptoarist

pentru corespondență românească și ungurească găsește aplicare îndelungată.

(Ofertele să se adreseze sub E. B./44 la administrația acestei foi.) (81) 1—3

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe **considerabil de eftine.**

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 10—40

Publicare de licitațiune.

Toate mărfurile și alte obiecte mișcătoare, mobiliare de boltă, buți goale și altele aflătoare în localitățile firmei Franz Iahn Söhne căzută în concurs din Reispergasse Nrul 31 și kleiner Ring Nrul 2 precum și în localitățile laterale, pivnițe, magazine și alte conform concluzului luat de comisiunea creditorilor, să vor vinde toate la olaltă pre calea ofertelor închise în scris, celui ce va oferì mai mult pre lângă următoarele condițiuni generale:

1. Ofertele închise, în scris sunt a să înainta subscrisului Curator al massei concursuale, cel mult până în ziua de 15 Aprilie st. n. la 12 oare din zi.

2. La ofert trebuie să fie alăturat un vadiu de 20% douăzeci la sută din prețul estimării de cor. 12,109 39, așadară cel puțin cor. 2400 două mii patru sute coroane în bani gata sau în hârtii de valoare admise ca cauțiune.

3. Comitetul creditorilor va decide imediat asupra ofertelor întrate, probabil încă în aceiași zi, își rezervează însă dreptul a nu primi eventual nici un ofert și a defige nouă licitare sub condițiuni și modalități egale, sau schimbate.

4. Primindusă un ofert, cumpărătoriul este obligat a plăti prețul cel mult până în 30 Aprilie 1908 în bani gata la mâna Curatorului massei concursuale, mai este obligat a transporta lucrurile cumpărate până la acelaș termin și este responzabil pentru orice întârziere nu numai cu perderea vadiului, ci afară de aceia pentru orice pagubă urmată din întârzierea lui.

5. Mărfurile și celelalte obiecte puse la vânzare au fost conscrise și prețuite pre cale oficială, pre lângă intervenția unui notar public, printrun expert pre deplin cualificat, cu toate acestea din precauțiune nici comitetul creditorilor nici curatorul massei concursuale nu ia asuprași nici un feliu de respundere pentru calitatea și cuantitatea mărfurilor și a celorlalte lucruri.

6. Reflectanții pot lua privire asupra mărfurilor și asupra inventariului, dacă se pun în privința aceasta în conțelegere cu subscrisul Curator, care va statori timpul când să se facă aceasta cercetare în conțelegere cu reflectanți.

7. Să presupune despre fiecare oferent că are cunoștință despre aceste condițiuni și că se supune lor.

Sibiiu, 3 Martie 1908.

Din încredințarea comitetului creditorilor ai firmei Franz Iahn Söhne în Concurs

(79) 1—1

Dr. Liviu de Lemény
curatorul massei concursuale.

Aviz!

In facrica de **Var din Orlat**, se arde și expediază zilnic, în mare și mic, renumitul

Var de Orlat,

liber de piatră și sgură.

Preț moderat, serviciu prompt și real.

I. Banciu & Co.
Orlat.

(82) 1—5

Frumseța

Dorința cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, și spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, își spoește obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumsețească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat și de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia și Germania) a îmbărbătat pe mulți oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurățeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele etc. Se înțelege, aceasta nimănui nu i-a reușit, căci secretul producțiunei **Cremei-Margit** îl cunoaște excluziv numai inventatorul și fabricantul, care și păzește acest secret, prin aceea, că tot singur pregătește acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiași; pregătirea ei e conștiențioasă, din care cauză și efectul ei e repede și sigur. Admoniem deci damele, a-și spoi obrazul cu fel și fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat și de medici renumiți din Anglia, Francia și America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios și bun pentru susținerea frumseței.** Acest renumit mijloc de frumseță e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuințare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feței, pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele, roșața de față și mâni le depărtează, iar feței îi împrumută frumseță ideală, împrospătare și tinereță. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roză, și crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite și separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighișoara**: A. W. Lingner.

[62] 2—7

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 45—

Noutate! Noutate!

Spălătorie cu aburi și institut chemic de curățit cu mașini electrice în Sibiiu.

Primirea comandelor:

Str. Urezului Nr. 11 și Färbergasse Nr. 11.

Am onoare a aduce st. public la cunoștință, că în decursul lunei trecute mi-am deschis

Spălătoria cu aburi.

Spălătoria cu aburi întocmită cu mașini engleze de prima clasă, corespunzătoare tuturor recerințelor timpurilor nouă, lifereeză lucru executat fără scădere și tare eftin, cum în Sibiiu până acum nu s'a executat. Fiecare lucru se liferează la 2 zile.

Fabrica mea chemică de curățit de asemenea este întocmită cu cele mai moderne mașini, și am angajat lucrători pricepuți, de aceea și pe această cale sunt în stare a corespunde tuturor cerințelor.

In deosebi mă recomand hotelierilor și ospătarilor de oare ce fiecare lucru îl liferez repede și curat în casă.

ALEX. MEIXNER, spălătorie cu aburi și institut chemic de curățit, Sibiiu.

[35] 6—10

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 20 -52

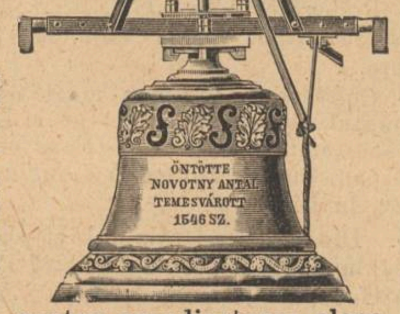

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

[95] 47—52

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 34 Sibiiu, Marți 25 Martie (7 Aprilie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil; rândul cu litere garmond.

Ierarhia și Mitropolia

bisericei rom. din Transilvania și Ungaria

de V. Mangra.

(Urmare.)

Avem dar două documente contimporane, unul prin care se dovedește, că reședința mitropoliei române (domus valachorum episcopi) a existat și înainte de Mihai-Viteazul, într'un suburbiu al Bălgradului (extra muros civitatis), celalalt prin care se adeverește mutarea sau edificarea din temelie a reședinței mitropolitane de Mihai-Viteazul în chiar cetatea Bălgradului. Acesta și nu altul poate fi înțelesul teoriei istoriografilor noi, cari atribuesc lui Mihai-Viteazul întemeierea scaunului mitropolitan din Bălgrad. Catolicii adecă n'au permis «schismaticilor» (ortodocșilor) să-și zidească biserici în centrele orașelor, sau în preajma bisericilor catolice. De aceea Românii dela orașe își zideau bisericile lor, ori în suburbii, ori la marginea orașelor. Biserica Românilor ortodoxi din Beiuș d. e. e așezată și azi pe un deal, în afară de oraș. In Oradea-mare există din vechime o biserică ortodoxă în suburbiul Velențe, sau Katonaváros. Când însă Românii ortodoxi au voit să-și mai zidească o biserică la 1784, în centrul orașului, catolicii nu le-au îngăduit, decât în urma unui ordin special al Impăratului Iosif al II-lea. Așa și mitropolia Bălgradului prin prepotența și violența catolicilor a fost respinsă în afară de oraș, într'un suburbiu, până la Mihai-Viteazul. In raportul său cătră Impăratul Rudolf II. să și plânge episcopul latin Napragy, că i-s'a permis lui Mihai-Voda să zidească mănăstire lângă reședință episcopului catolic, pentrucă zice el, nu se cuvine să fie biserică schismatică lângă fereastra palatului, (non decet penes fenestram pallacii schismaticum templum fieri).[1]

Când a ridicat Mihai această mănăstire? Dl Bunea pune timpul clădirei ei înainte de ce Mihai-Vodă ar fi ocupat Ardealul, între anii 1595—99, citând și aplicând rău pe Napragy: «antequam Michael Voivoda.... Provinciam occupasset», căci prin acest citat nu se indică timpul când s'a făcut clădirea, ci timpul când Sigismund a dat permisiune pentru edificarea mănăstirei (monasterium extrui permisserat). Și permisiunea n'a fost cu putință să urmeze înainte de anul 1597. Și chiar dacă ar fi avut-o dinainte această permisiune, Mihai erà atât de angajat și absorbit în cursul anilor 1595 și 1596 în războaiele cu Turcii și Tătarii, încât îi erà peste putință să se mai gândească și la alte daraveri, să se ocupe cu clădirea mănăstirei din Alba-Iulia, când el erà continuu în lagăr, și banii îi trebuiau pentru cheltuielile de războiu. In general însă, de o concesiune pentru edificarea mănăstirei sau a bisericei mitropolitane în cetatea Albei-Iuliei nu putea fi nici vorbă, câtă vreme trufașul Sigismund Báthóry îl tracta pe Mihai ca pe un vazal, care îi recunoscuse supremația prin tractatul din 20 Maiu 1595, și nu aveà voe să-și anine nici propria pecete pe hrizoavele sale.[1]

Numai dupăce Mihai-Vodă arătase, prin strălucitele biruințe asupra Turcilor la Călugăreni, Târgoviște, Giurgiu și Nicopol, ce putuse, și crescuse mult peste capul pretinsului său stăpân, când el devenea groaznic și amenințător prin alianța putincioasă ce i-o oferiau Turcii,[2] cercă Sigismund Báthóry să-i câștige grația, primindu-l la curtea sa cu cea mai mare pompă, ca pe un suveran puternic, în 30 Decemvrie 1596. Numai acum, în situațiunea schimbată îi concese lui Mihai să zidească mănăstire în cetatea Bălgradului, pe care Sigismund însuși o înzestră cu moșii, precum spune Napragy:... *Princeps Sigismund, in gratiam Michaelis Vaivodae, quem a Turcorum societate avocaverat omnibusque benevolentiae significationibus prosequebatur, Monasterium in colle penes civitatem sumptibus Michaelis extrui permiserat, praediisque donaverat.*[1]) Așa dar nici mănăstirea, nici biserica mitropolitană din cetatea Albei-Iuliei, nu erau și nu puteau fi clădite înainte de anul 1597. Prin urmare: «*biserica din Bălgrad care exista în 1595*, în care s'a îngropat atunci Daniil Brâncoveanul, tatăl lui Matei-Vodă de mai târziu», dupăcum constată dl Iorga dintr'un document inedit aflat în arhiva statului din București,[2] nu era biserica mănăstirei din cetate, cum afirmă dl Bunea, ci de bună seamă biserica, care se aflà lângă *domus valahorum episcopi*, vechea reședință mitropolitană din suburbiul Bălgradului.

Dl N. Iorga învinovățește pe cărturarii ardeleni, cari mențin existența unei vechi mitropolii românești în Alba-Iulia, că nu țin seamă de mărturia lui Napragy, despre clădirea bisericei din Alba-Iulia, de începerea pomelnicului mitropolitan cu numele Ioan, de amintirea statornică a documentelor de danie muntene despre ctitoria lui Mihai etc... In sfârșit, dsa crede a fi găsit «ceva care va închide polemica pentru orice om învățat, pentru orice om cinstit.[3] Om învățat eu nu mă socotesc, dar să-mi dee voe dl Iorga, ca să-i contestez dreptul de a insulta și a-l declara de necinstit pe acela, care n'ar puteà primi cu convingere liniștită părerile și teoriile sale. Căci acel «ceva» prin care gândește să închidă polemica, este povestirea transmisă prin niște însemnări din 1627 de mitropolitul Petru Movila, despre întemeierea miraculoasă a mitropoliei din Alba-Iulia, povestire, care stă în contrazicere cu raportul lui Dimitrie Napragy, căci după mărturia acestuia, cum am arătat mai sus, mănăstirea sau biserica cea nouă s'a edificat în cetate, iar în povestirea lui Petru Movila se zice, că Mihai-Vodă a zidit biserică, după învoirea tuturor locuitorilor țării Ardealului, «dar *nu în cetate*, ca nu cumva cu schimbarea vremilor să o risipească, *ci la marginea orașului, lângă zidul cetății*, într'un loc frumos ... Și episcopia a mutat-o acolo, căci mai înainte trăiau în alt loc episcopii» etc.[1]

Invederat, că povestirea se mișcă în jurul vechei catedrale mitropolitane, așezată afară din cetate la marginea orașului. Și dl Iorga, împotriva mărturiei ce o face episcopul Napragy, susține acelaș lucru, că Mihai-Vodă, când luă în toamna anului 1599 Ardealul, făcù din casa de pe deal lângă Alba-Iulia, de care vorbește hotărnicia din 1581, o reședință de mitropolit ardelean al Românilor».[2] După raportul lui Napragy însă, Mihai-Vodă a zidit mănăstirea sau reședința cea nouă în cetate, și de aci povestirea lui Movila despre mutarea mitropoliei în stabilimentul cel nou din lăcașul cel vechiu, din suburbiu, unde locuiau mai înainte mitropoliții. Ioan dela Prislop se așeză cel dintâi *mitropolit adecă în cetatea Bălgradului*, și este firesc lucru, ca pomelnicul catedralei cei nouă din cetate să înceapă cu numele celui dintâi mitropolit, care a servit în această catedrală, păstrându-și biserica din suburbiu ale ei vechi întocmiri cu pomelnicul slugitorilor și ctitorilor săi, pentrucă fiecare biserică își are pomelnicul său. Pomelnicul publicat de dl Iorga [3] nu e mai complet și nici așa de vechiu ca dipticul publicat de Petru Maior,[4] care asemenea începe cu *Ioan* și sfârșește cu Teofil, iar pomelnicul dlui Iorga începând cu Ioan sfârșește cu Grigorie (Maior), cuprinzând «episcopii» ortodoxi, sau calvini, după Dr. Bunea, cu cei uniți la un

---

[1] Hurmuzachi ib.

[1] A. D. Xenopol, Istoria Românilor III. 235.

[2] Xenopol ib.

[1] Hurmuzachi. Docum. IV. 1 p. 287.

[2] Sate și preoți, p, 153 nota 1.

[3] N. Iorga, Stefan-cel-mare, Mihai-Viteazul p. 11.

[1] N. Iorga: Stefan-cel-mare, Mihai-Viteazul și Mitropolia Ardealului p. 16.

[2] N. Iorga ib. p. 10.

[3] Studii și Docum. IV. p. 66—67.

[4] Istoria bisericei Românilor p. 159.

FOIȘOARĂ.

Despre post.

De

Protosinghelul Ilarion Mirçea.

Chiar dela întemeierea bisericei, creștinii însuflețiți și ca din nou născuți prin învățătura și faptele Mântuitorului nostru Isus Hristos, au socotit de cea mai sfântă datorie de a pomenì și sărbătorì cu evlavie actele și faptele din viața Mântuitorului, atât cele privitoare la persoana sa, cât și cele privitoare la binefacerile, ce el a adus neamului omenesc. Iar prin înfățișarea acestor icoane ei doriau a avea pururea prezent în inimă pe Mântuitorul și astfel ziua și noaptea cugetând la învățăturile sale, să-și alunge de pe suflet ori ce negură de răutate și ușurați să se poată înălță cătră menirea lor.

Fața cu asemenea socotinți, biserica a așezat a se sărbătorì toate actele și întâmplările săvârșite de Mântuitorul, iar între aceste este și postul, pentru care creștinii chiar din timpurile de cari vorbim aveau mare evlavie. Prin exemplul său Mântuitorul a așezat postul, căci fiind Dumnezeu adevărat și om adevărat a postit 40 de zile și 40 de nopți, după cum o mărturisesc aceasta Sfinții Evangheliști Matei, Marcu și Luca. De asemenea arată el trebuința postului și atunci, când vindecând pe cel îndrăcit și când ucenicii săi întrebându-l, că de ce nu l-a putut vindecà și ei, Mântuitorul le răspunse, că acest neam rău și necurat, nu ese decât *cu post și rugăciuni*. Postul este foarte vechiu, este tot atât de vechiu ca și omul. Porunca, pe care Dumnezeu a dat-o strămoșilor noștri ca să nu mănânce din pom, ce este altceva decât postul? Prin urmare postul a fost cunoscut totdeauna și de toate popoarele, dar sub diferite forme; la unele trebuincios din punctul de vedere igienic, iar la altele pe lângă caracterul igienic, aveà și caracterul religios.

E lucru firesc, ca cineva să-și impue o pregătire serioasă în vederea dobândirei unui bun, atât pământesc ce este trecător, cât mai ales ceresc și vecinic. Observăm în viața zilnică, că pentru a ne face o carieră, câtă pregătire nu facem! Câtă grije, câtă muncă nu depunem! Incepem tare de departe pregătirea, chiar de copii și până să dobândim bunul ajungem oameni în vrâstă. In acest interval de câte dorinți și plăceri nu ne-am înfrânat? Câte sdruncinări n'am suferit? De câteori nu ne-am părăsit amicii și prietinii și retrași la loc liniștit făceam pregătirea în vederea dobândirei bunului. Apoi dacă pentru ceva trecător facem atâta pregătire, ce se cuvine a face pentru dobândirea unui astfel de bun mai înalt, a unui bun ceresc și vecinic?! Dintre toate popoarele Evreii și în urmă creștinii și au ales ca pregătire pentru dobândirea bunului vecinic, *postul*. Așa Moisi a postit când s'a pregătit a se suì în muntele Sinai pentru a primi tablele legii. David prorocul și împăratul a postit, când era să piardă pe fiiul său, după cum se vede aceasta din cartea a II-a a împăraților, unde se zice: „Și rugă David pe Dumnezeu pentru prunc și David posti și întră și șezu la pământ toată noaptea.“ Sunt multe exemple în vechiul testament de unde se vede, că se învredniceau de fapte mari, cei ce se pregăteau prin post și rugăciuni.

Noi ca creștini renăscuți prin venirea Mântuitorului pe pământ, avem ca ultim țel unirea noastră cu Dumnezeu. Pentru dobândirea acestui mare bun, urmează neapărat să facem pregătire, și biserica ne-a recomandat postul, pe care însuși întemeietorul ei, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos l'a ținut, nu pentrucă avea nevoe, ci pentrucă luând firea noastră omenească a trebuit s'o facă și aceasta, ca noi văzându-l să-l urmăm și așa mai ușor să putem a ne unì cu el.

Postul este deci mijlocul cel mai propriu pentru ori ce întreprindere înaltă, pentru ori ce faptă mare și bună și mai ales pentru ori ce întreprindere virtuoasă. El ne dispune a ne cugetà la starea noastră morală, ne aduce aminte de starea păcătoasă și cu ușurință ne înlesnește la rugăciune. Cum că lucrul este așa, se constată chiar din experiență.

Fiecare din noi cred că a observat că nutrinduse mai mult timp cu cărnuri și substanțe grase, corpul i se moleșește și trândăvește, stomachul i se slăbește și îmbolnăvește și nu mai poate suferi asemenea alimente, iar ca urmare și sufletul este întunecat și slab.

Intr'o stare ca aceasta mai poate cugetà creștinul, ori care ar fi el, la lucruri înalte? Mai poate el să fie simțitor față de suferințele și nevoile aproapelui, când este îmbuibat și chiar bolnav de mâncări și băuturi? Nu, pentru un asemenea creștin, nu sunt săraci, nu sunt suferinzi, nu sunt flămânzi. El pe toți îi judecă după dânsul, toți o duc bine și au de prisos ca el; un asemenea creștin este foarte greoiu pentru fapte mai înalte, pentru fapte virtuoase, folositoare obștii.

Postul oprește pe creștin de pe o astfel de cale. El alungă toate piedecile, ce se împotrivesc la săvârșirea faptelor bune și virtuoase. Mântuitorul postind ne-a dat exemplu folositor pentru sănătatea noastră, pentru viața noastră, pentru mintea noastră, pentruca să lucrăm mai ușor spre a aveà pacea sufletească și în acelaș timp i-a fost și Mântuitorului o pregătire pentru marele eveniment, ce aveà să i se întâmple (Patimile, Moartea și Invierea).

Mulți dintre noi creștinii înțeleg greșit postul și pentru aceasta se constituesc loc, nelipsind nici Mihailă (Circa) din Gămbuț, care a predicat în contra unirei pe timpul lui Atanasie. Evident, că acest pomelnic este o alcătuire posterioară, cel puțin cu 90 de ani, dupăce s'a scris dipticul comunicat de P. Maior.

(Sfârșitul va urma).

Din parlament. Un punct din propunerea de revizuire a regulamentului de casă a fost votat, și acum decurge discuția asupra punctului 2. Va fi terminată în câteva zile, iar punctul al treilea asemenea va fi votat în câteva zile, și atunci dieta va întrà în vacanțe de Paști, terminând cu revizuirea regulamentului de casă. După Paști se va începe discuția asupra budgetului. Deputații naționaliști au luptat cu multă voe și energie în contra revizuirii, dar cu slab succes. Cei mai mulți au fost împedecați să vorbească, și nu din partea colegilor, ci din partea prezidentului, care le detrăgea cuvântul pentru orice nimica. Pe lângă astfel de procedură, ce lipsă a fost a se mai face modificarea regulamentului de casă?

Chestia Barkoczy. Consilierul ministerial, baronul *Barkoczy*, a fost chemat martor zilele trecute la o căsătorie civilă. Sub decursul actului nu s'a sculat în picioare, decât numai după provocarea ce i-a adresat-o matriculantul, iar procesul verbal despre actul căsătoriei n'a voit să-l subscrie, din motivul, că dânsul nu e aderent al căsătoriei civile. S'a început o goană în presă în contra baronului Barkoczy, pe tema, că acest funcționar în ministerul de culte desconsideră legea și vatămă așezămintele statului, și s'a adresat și interpelație în dietă ministrului *Apponyi*, care apoi a resolvat Sâmbătă chestia, spre mulțămirea tuturor. A spus, că baronul *Barkoczy* n'a voit se demonstreze prin aceea ce a făcut, pentrucă dacă demonstra, nu l-ar fi aprobat nici ministrul. De altcum ministrul e pentru respectarea libertății conștienței! A mai vorbit și ministrul de interne, contele *Andrássy*, spunând, că matriculantul s'a purtat corect, n'a spus alta baronului, când nu s'a sculat de pe scaun, decât: „*mă rog*", și baronul la moment s'a sculat. Casa a luat răspunsurile la cunoștință și chestia *Barkoczy* e resolvată.

Ziarul „Lupta" din Budapesta luând act în numărul 65 despre răspunsul nostru dat revistei „*Țara Noastră*" în chestia broșurei lui *Argus*, recunoaște de o parte meritul dlui *Dr. Emil Babeș* de a fi pus în discuție chestia împăcării, însă de altă parte nu află nimic vrednic de recunoștință în broșura lui *Argus*, de oarece argumentele cuprinse în broșură au fost toate accentuate și din partea deputaților nostri, în dieta țării. Nu are deci alt merit *Argus*, decât acela, că a cuprins într'un volum cele spuse de deputați, adaogând și „*note originale*".

Ei, așa să fie! Și dacă *Argus* în adevăr alta n'a făcut, decât aceea ce constată „*Lupta*", adecă a informat publicul maghiar despre suferințele noastre, sbiciuind totodată cu energie păcatele și greșelile politicei maghiare față de naționalități; și-a câștigat merit destul de mare, și dreptul la recunoștință din partea acelora, cari tot pentru acestea lucrări poartă luptă.

Ce privește activitatea și meritul dlui *Dr. Babeș*, recunoscut în mod destul de loial din partea ziariului „Lupta", dar cu reservele, că acțiunea sa n'a fost pornită în modul cel mai inteligent (?) și într'un timp cu totul nefavorabil, — aflăm de lipsă a constata, că nici unul din multele ziare cari s'au ocupat cu aceasta acțiune nu a dificultat „*inteligența*" domnului *Dr. Babeș*; iar inițiativa luată din partea sa, între împrejurile cele mai grele și foarte nefavorabile, a dat totuși mari succese morale, ceeace credem că nu poate deroga meritului, ci din contră: *îl mărește!*

Să dăm dovezi la lume!..

O propunere în atențiunea conferențelor învățătorești

de **Ioan Paicu**, învățător.

Nici când nu vom fi pășit preste pragul conferențelor învățătorești mai îngrijorați pentru soartea școalelor confesionale decât chiar acum. Și asta din pricina, că fiecare mentor al școalelor sătești, ar dorì, să le vadă *înfloritoare* și *sporind.* Căci școala e întâia instituțiune de lumină într'o comună, ale cărei raze să resfir în toate părțile. Ea este oglinda magică, care ne arată tipul caracteristic al societății viitoare. Iar dela *modul* cum să face educațiunea în școală, atârnă vrednicia unui popor și *timbrul lui național* în societatea omenească. Constatat odată acest adevăr, ușor ajungem la concluzia, că suprema lege a existenței noastre aici pe pământ este: *singuratici pentru familii și popor, poporul pentru țară și omenime și omenimea pentru univers și Dumnezeire.*

Ne place deci a crede, că și statul nostru care trage mult în cumpăna concertului european, când în timpul din urmă a pregătit o mai bună soarte materială învățătorimei în general, n'a făcut-o cu gând de a despoia școala română de tot de caracterul ei confesional și de timbrul naționalității sale. Căci trăim în secolul luminilor și al civilizațiunei, când nu cu „*lopata*" — după zisa poporului — ci cu „*judecata*", să poate ajunge la creangă verde. Forța brutală nu este productul civilizațiunei, ci este productul cel mai primitiv al ignoranței.

Insă epigonii unui șovinism rău înțeles, cari înseteazá după *carieri* și de cari bâjbăe arenele administrative și chiar pedagogice — laudă esceptiunilor — în țara aceasta, îndrăznesc a lua în deșert principiul umanitar: *tot omul să fie mulțămit.* Aceștia vânând interese personale, judecă subiectiv progresul școalelor noastre și informează în același fel opinia publică precum și pe mai marii săi, cari la rândul lor încă 'și dau în petec, — chiar și fără de a fi nutrit vr'odată intențiuni rele. Astfel se samănă sămânța vrajbei între popoară, care apoi întunecă razele binefăcătoare ale dreptății și frățietății, și fac loc la tot ce numim — *ură de rasă.*

Invățătorii să silesc a trece cu orice preț materia prevăzută în programele școlare și planurile de învățământ — și neavând timp a stărui deajuns asupra fiecărei lecțiuni în parte, buimăcesc spiritele bieților școlari și le tâmpesc inteligența. Și asta, ca să poată mulțămi „*doi Domni*."

Ideile de cari e predominat spiritul unui individ, sunt izvorul faptelor lui. De unde urmează și consecuența logică, că: „numai prin ajutoriul ideilor putem deștepta în inima altora sentimentele și tendințele ce voim, putem să dirigăm voința și faptele semenilor noștri în direcțiunea în care ne place", zice P. Dulfu. Deci pentruca să poți face pe cineva accesibil pentru o nouă direcțiune culturală, ești dator a-i determina și îndrepta mai întâi *ideile* fundamentale de până aici, sau cum am zice *atențiunea* lui. Trebue să seci fântânele, din cari izvorește cultura sa de până aci. Aceasta lucrare dificilă, nu numai că cere termine lungi și îndelungate, dar o spun fără încunjur, însă nu și fără oarecare sfială, cumcă acest *bălaur național*, având multe capete, nu cu mare ușurință va putea fi pus la rezon. Căci „să plămădește prin colectiva lucrare spirituală a unui neam, și în cele din urmă represintă toată gândirea, toată aspirațiunea, toată activitatea, tot spiritul, tot geniul unei națiuni". (I. Vulcan.) Iar dacă vom forța lucrul, ca să putem servi la doi Domni pe plac, ajungem în ultima analiză acolo, încât în loc de „acum slobozește", vom cânta haiducesca: „După noi nu plângă nime, că n'am făcut nici un bine".

Poporul nostru solicitat să aducă toate jertfele posibile pentru menținerea întru cât e posibil, cu caracterul de acum, a școalelor sale, o și face și o și *poate* face aceasta, în cele mai multe părți. Insă gândul meu de data aceasta a părăsit centrele și se îndreaptă departe, tocmai la marginile orizonului, unde poate și acum șuera crivețul... Colo pe drumul de 4—5 chilometri, ce să întinde până la școala din deal, să vede o mogândeață cu chip de om printre mormanii de zăpadă, acela-i un suflet de copil... Să duce la școală... Nasul 'i este înghețat de frig, iar degetele le ține în gură. Intrând în școală, dă roată focului, ca să se desghețe, fără a băga în samă fumul cel greu, căci soba e stricată.

Fá sporiu acum, dascăle în limba... care vrei tu, căci altcum e „vai de creasta ta". La acești „opincari"... 'mi înghează privirea, și mă întreb: „Doamne, cine a greșit!?" De unde să plătească ei atâta, cât li să cere!? Mișcăte, suflete omenesc și grijește de aceasta școlărime, hrănită cu un codru de mămăligă, care străbate chilometrii păn la școală, căci este „os din oasele tale și carne din carnea ta".

Invățătorii poporali, noi, cari suntem mai aproape de sufletul poporului și al școalei — și esperiem mai de aproape trebuințele și tristele neajunsuri ale școalelor noastre, trebuie să fim pătrunși într'un grad mai mare de idealul școalei române confesionale și de a ei taină sfântă, decât alți muritori. Și cum că așa este, putem arăta numai *prin fapte.*

Veniți deci, să punem *noi* piatra cea din „capul unghiului" care piatră este Christos Domnul!! Iacă, în ce mod:

Membrii conferențelor învățătorești, cari să vor ținea în acest an în ziua de 17 Aprilie v. și cele următoare, carii nu sunt altcineva decât toți dascălii școalelor noastre din arhidieceză, să statorească și să se deoblige a întemeia din cuotizațiuni anuale în proporția salariului ce au, un „*Fond general cultural*", care să stea sub administrația Consistoriului Arhidiecezan.

Dupăce sistemul cu „reuniunile" învățătorești s'a preschimbat în „conferențe", averea fostelor reuniuni să se adauge acelui fond.

Eu aș fi de părere, că cuotizațiunile anuale să fie după fiecare sută de salariu 2%. Suma aceasta să se subtragă de organele administrative parohiale (epitropii) din salariul fiecărui învățător, până va fi în funcțiune.

Din acel fond să se ajutore școalele noastre, respective, să se amelioreze salarele învățătorești la timpul său, unde va cere trebuința.

Intru cât n'am mai avea *ce* ajutora oarecând, n'ar fi nici un rău, căci dacă am dispune de fond, s'ar afla alte modalități, pentru a susținea „focul vestal".

Am firma convingere, că dând atari „dovezi la lume" și manifestând atâta entuziazm și pornire nobilă pentru această cauză sfântă, în curând am avea un fond, nu de 10, ci de 50 sau 100 de mii.

Intru cât această propunere a mea ar fi acceptată și de colegii diecezelor sufragane, am face un „Fond cultural metropolitan", de s'ar duce veste, cel puțin

Așa cred eu!

Jubileul „Gazetei".

Din Sibiiu a primit redacțiunea ziariului „*Gazeta Transilvaniei*" cu datul 20 Martie (2 Aprilie n.) 1908 următoarea scrisoare:

Mult Stimate Domnule!

Asociându-mă și eu la număroasele felicitări, din toate părțile, adresate D-niei Tale din incidentul jubileului de 70 de ani al „Gazetei Transilvaniei", îți doresc și eu din inimă viață bună și îndelungată, cu tărie și putere până la cele mai depărtate margini ale vieții omenești, iar „Gazetei Transilvaniei" îi doresc existență și mai îndelungată.

Știind însă, că la existența unui asemenea ziar, în aceste timpuri grele, pe lângă sprijinul moral se mai cere și sprijin material, v'ași recomanda dle director, din incidentul jubileului, să inițiați înființarea unui fond, prin care să se asigure și pe viitor existența „Gazetei Transilvaniei".

Dorind a contribuì și eu, după putință la acel fond, prin mandat poștal vă trimed un modest ofert de cinci sute corcane, cu dorința ferbinte, ca exemplul meu să afle răsunet la toți pârtinitorii „Gazetei Transilvaniei".

Unul din cei mai vechi abonenți, care nu voește să știe stânga ce face dreapta.

Conferențe învățătorești.

Convocare.

In conformitate cu cercul. Prea Ven. Consistor archid. de dto 15 Faur a. c. Nr. 280 Școl. convoc prin aceasta conferența învățătorilor dela școalele noastre confesionale din cercul XIII, compus din protopresbiteratul Bistrița și Dej, carea se va ținea anul acesta în parohia Simotelnic din protopresb. Bistriței *la 17 și 18 April*, st. v. 1908 (Joi și Vineri după sf. Paști.

In această conferență, după serviciul divin oficiat Joi la 8 ore dim. și după formalitățile de deschidere și constituire, vor veni în discuțiune următoarele teme:

I Teoretice. 1. Tema pusă de Prea Ven. Consistor: *Care este metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulților în cetire și scriere?* Se vor pregăti asupra ei toți învățătorii, vor raporta însă: Eugen Tănasă, Sim. Pahone, Todor Coroian și Gavrilă Gog.

în vrășmași ai lui. Așă unii zic, că postul este slăbirea corpului și că din pricina lui omul n'are destulă putere trupească și sufletească și prin urmare prin post treptat se ajunge la distrugerea ființei omenești.

Plină de răutate este această hulă, sau în cazul cel mai ușor, ceice bănuesc aceasta, nu cunosc de loc postul și roadele lui. Nu se înțelege prin post ca să nu mănânci nimic, ci înfrânarea sau mâncarea cu cumpătare a tot ce ne-a dat Dumnezeu; înfrânarea dela cărnuri și materii grase, dela alimente bogate în substanțe nutritive, care, după cum am văzut, sunt pedică pentru corpul îmbuibat. Apoi nemâncarea de carne nu pricinuește distrugerea celor ce nu se hrănesc cu ea. S'a constatat chimicește de către oamenii speciali, că semințele cerealelor, vegetalele și plantele pregătite în combinație, conțin substanțe complect nutritive. Cum trăesc acei schivnici și ajung la vârsta de sute de ani, și mai mult chiar? Și unde se văd oamenii mai sănătoși și robuști decât între locuitorii săteni, unde prin pozițiunea lor, credincioși și învățăturei bisericei, se hrănesc mai mult cu cereale, legume și plante? Altele sunt pricinile, cari atât între locuitorii săteni, cât și prin orașe contribuesc la distrugerea neamului, și anume: bețiа, lăcomia, desfrânarea ș. a. Și apoi cercetând pe om din punct de vedere fizic, vedem, că prin constituția lui și mai ales prin aparatul său nutritiv e mai propriu unei nutrițiuni vegetale, decât carnivore. Creștinul însă, potrivit prescripțiunilor bisericei, poate mânca pe lângă vegetale, cereale și plante și carne, căci nu mâncarea îl duce înaintea lui Dumnezeu. Dar este foarte folositor pentru creștin să respecte rânduelile bisericești, între cari este și postul, acesta fiindu-i și un mijloc higienic prin variațiunea în nutriment, pe lângă înaltul lui scop de a-l ajută și ușură pe creștin pentru desăvârșirea în viața religioasă morală.

Sunt între creștini mulți, cari, ce este drept, postesc, se înfrânează dela mâncări, așa precum prescrie biserica, dar ce folos, că nici aceștia nu înțeleg postul. Ei postesc trupește și sunt obiect de sminteală duhovnicească. Postesc unii ca aceștia dar fură; postesc și hulesc; postesc și zavistuesc; postesc și mințesc; postesc și se mândresc, judecând și defăimând pe aproapele; postesc și săvârșesc chiar crime.

Eată cu acestea zise să ascultăm de glasul bisericei, care cu prisosință în aceste zile ne învață prin cetirile și cântările ce se rostesc, ce este postul și cum să-l urmăm. Vrednică cu adevărat este ea de frumosul nume: Inaltă școală morală și religioasă, căci metodic ne predă învățăturile ei. Cu multe zile înainte de sosirea sfintelor paști biserica ne vestește prin frumoase și înălțătoare cântări, între cari putem cită cântarea:

„Ușile pocăinței deschide-mi mie dătătorule de viață", iar în zilele cele mai apropiate ne atrage luarea aminte prin următoarele învățături: Călătoria bunătăților s'au deschis, cei ce vroiți să vă nevoiți intrați, încingându-vă cu nevoința cea bună a postului, că cei ce se nevoesc după lege, după dreptate se încununează; și luând toată întrarmarea crucei să ne luptăm împotriva vrășmașului, ca un zid nestricat, ținând credința și ca o platoșe rugăciunea și ca un cort milostenia. In loc de sabie postul, care tae toată răutatea dela inimă, cel ce face aceasta va primi cununa cea adevărată dela Impăratul tuturor, Cristos, în ziua judecății (Triod stihira II dela hvalite din Duminecа lăsatului de brânză).

Apoi tot ca pregătire pentru folosul cel mare al postului biserica ne face atenți prin cuvintele: „Iată vremea bine primită, iată vremea pocăinței, să lăpădăm lucrurile întunerecului și să ne îmbrăcăm cu armele luminei, ca trecând noianul cel mare al postului să ajungem la învierea cea de a treia zi a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Cristos ce mântuește sufletele noastre". Astfel pregătiți și încă cu mai multe și prea frumoase învățături, ce ne mișcă inimele și ne înalță sufletele, noi intrăm în sfântul și marele post și în tot lungul acestui drum greu biserica se îngrijește mereu de noi. Ne spune, că Dumnezeu ne-a făcut buni și drepți, iar noi prin păcat am căzut din acea fericire, Dumnezeu nu ne-a lăsat să ne pierdem, ci a trimis pe Fiul său, care ne-a ridicat și ne-a împăcat cu Dumnezeu.

Ne atrage zilnic luarea aminte ca să nu ne abatem dela învățăturile și poruncile dumnezeești și să cădem din nou, căci Mântuitorul nu mai vine decât la ziua judecății. Ne spune cu prilejul acestor sfinte zile, că postul este cel mai bun mijloc de a ne dobândi fericirea vecinică și ne arată cum să-l urmăm: „Postindu-ne fraților trupește să ne postim și duhovnicește; să lăpădăm toată legătura nedreptății; să rupem încurcăturile togmelelor celor silnice; tot zapisul cel nedrept să-l spargem; să dăm flămânzilor pâine și pe săracii cei fără de case să-i aducem în casele noastre, ca să luăm dela Cristos Dumnezeu mare milă." (Triod Săptămâna mare).

Acesta este adevăratul post, pe acesta urmându-l vom fi fericiți în viața prezentă, și mai mult în cea viitoare.

(„*Viitorul*".)

2. Tema statorită de conferenţa din anul trecut: Importanţa religiunei în educaţie şi principiul concentraţiunei în învăţământul aceleia. — Raport: I. Ciupe, G. Bogdan şi Leont. Beşa.

II. Prelegeri practice. 1. Din *Limba română*: Tractarea unor litere după metodul fonomimic cu cl. I. — G. Prigoană, E. Costin şi P. Poştoiu.

2. *Limba maghiară*: A mérték rendszer cu cl. V şi VI, I. Duca, I. Griga, A. Herman şi V. Costin.

3. *Aritmetică.* Calcularea timpului cu cl. IV, M. Orosz, I. Perceş, Iul. Flamănd şi I. Şauca.

4. Istorie: IV-ik Béla cu cl. V. L. Ursace, A. Trăsincar, G. Biliboacă şi Cotoţiu.

Prelegerile toate vor fi preparate în scris.

Se observă, că cea mai aproape staţiune de cale ferată este Bistriţa. Pentru înlesnirea călătoriei dela Bistriţa dnii învăţători se vor adresa de timpuriu 3—4 zile înainte învăţătorului P. Poştoiu în Simontelke p. u. Bilek.

Năsăud 20 Martie st. v. 1908.

Grig. Hetosu
comisar cons.

Convocare.

In sensul hotărârii consistoriale nr. 2538 Şcol. a. c. îmi iau voe a convoca pe învăţătorii nostri din protopopiatele: Sebeş şi Alba-Iulia la conferenţa, ce se va ţinea în 17 şi 18 Aprilie st. v. a. c. în Sebeş cu următorul

Program:

I. Disertaţiuni: *a*) Cuvânt de deschidere despre „Necesitatea şcoalelor de adulţi“, de comisarul consistorial;

b) „Preotul şi învăţătorul român“ (pe basa nuvelelor lui I. Slavici şi I. Agârbiceanu), de Pompiliu Moruşca;

c) „Metodica religiunei“, de Vasile Buta din Rimeţ-sat; cu recensiune de Vasile Henţia din Sărăcsău;

d) „Care este metodul cel mai potrivit pentru instruirea adulţilor în scriere şi cetire“, de George Albu, cu recensiune de Ioan Medrea din Ţelna.

II. Lecţiuni practice vor ţinea:

a) Vasile Zdrenghea, din Desemn;

b) Petru Pătrângenar, din Limba maghiară;

c) Vasile Cărpinişan, din Pomărit.

Conferenţa va fi precedată de obicinuitul serviciu divin, la care vor lua parte toţi membrii conferenţei dimpreună cu preoţii, cari în calitate de directori şcolari sunt obligaţi a asista şi la şedinţe, participând cu interes viu la discuţiile ce se vor desfăşura în ele.

Sibiiu, 22 Martie 1908 st. v.

Dr. I. Lupaş
comis. cons.

Ultimele momente

din viaţa marelui Andrei Baron de Şaguna.

Eram cleric în anul al III-lea, când în ziua răposărei sale a venit rândul la mine şi la colegul Petru Roşca, ca să stăm lângă bolnavul arhiereu.

Pe la orele 4 d. a. simţind, că nu mai are mult de trăit marele arhiereu, a chemat lângă sine pe Petru Roşca şi i-a zis: „Mergi fătul meu la părintele *Boiu* şi-l chiamă să vină la mine!“ P. Roşca s'a şi dus momentan să împlinească ordinul dat şi peste câtva timp a venit înapoi şi a spus Excelenţei Sale: „L-am întâlnit tocmai când mergea la biserică şi a zis, că vine, cât va găta cu biserica“.

Greu i-a căzut acest răspuns bolnavului şi a zis foarte năcăjit: „Eu sunt întâi, apoi vecernia, căci o putea el face şi mai târziu! Dute fătul meu pe trepte, aşteaptă-l acolo până vine şi nu-l lăsà să între!“

După acestea a zis către mine, care eram lângă pat: „Vino fătul meu şi mă du la fereastra de la stradă!“ Dupăce am dus lângă fereastră o măsuţă şi un scaun, i-am ajutat să se scoale, şi văzând eu că e de tot slab, am crezut să chem încă pe cineva, ca să-l putem duce, dar nu mi-a permis, ci mi-a zis să-l duc singur. M'a apucat de după cap, căci eu numai până la subsuori îi ajungeam, cu toate că nici eu nu eram mic de statură, şi cu atâta putere l-am prins peste mijloc, încât toată mâna mi s'a înfundat în corpul său, care era tot umflat. L-am dus apoi la masă şi l-am aşezat pe scaun, dar a trebuit să-i prind capul în mâni, căci atât era de slăbit, încât nu avea putere să şi-l ţină în sus.

Imi era însă atât de greu, încât tot am asudat, dar peste un pătrar de oară a venit feciorul de casă, care cu mirare şi cu ocară mi a zis, că cum de am cutezat a-l ridicà din pat, şi către Excelenţa a zis, că n'ar fi trebuit să se dea jos din pat. Eu iam făcut semn că sunt obosit şi luându-l amândoi l-am pus iarăşi în pat. Acum a început a-i fi mai rău şi eu văzându-i durerile nu mă putoam reţineà să nu lăcrămez. *Simon*, feciorul de casă, s'a dus de a chemat de la trepte pe P. Roşca. Deschizându-şi atunci marele arhiereu ochii şi văzându-ne în jurul său, a trimis pe Roşca să cheme pe vicariul Nicolae Popea, care la moment a şi venit şi văzându-ne pe toţi cu lacrimile în ochi a întrebat pe Excelenţa, că se simte mai rău? Ca răspuns şi-a mai deschis odată ochii şi văzându-l că lăcrămează ia zis: „*Nu vă temeţi Nicolae! numai nu vă sfădiţi!*“

Mai mult nu a putut vorbi, i-am pus lumina în mână şi i-am ţinut-o până ce a murit. A murit cât se poate de liniştit, fără a se arătà pe faţa lui vre o urmă de durere. Indată au fost chemaţi asesorii conzistoriali, numai păr. *Boiu* nu a cutecat să vie în sală, ci a stat în o sală laterală, plângând amar moartea celui mai mare binefăcător al neamului român, dar poate şi pentru greşala ce o făcuse, neascultându-i cuvântul din urmă.

Nici de cum nu mi-am putut împăca curiozitatea, că oare ce dorinţă a avut Excelenţa Sa, sau ce a voit de l-a chemat pe părintele Boiu la sine în momentele din urmă ale vieţii sale? Eu sunt de părerea, că să-i fi luminat Dumnezeu mintea asesorului Boiu, să vie atunci la moment când încă putea vorbi, iar fi descoperit poate ceva, ce pentru biserica noastră şi pentru istorie ar fi fost de mult preţ, şi de atunci ţin eu, că dacă eşti chemat la un muribund, să-ţi laşi toate afacerile, şi să i împlineşti dorinţa!

Egerseg, la patruzeci de sfinţi 1908.

Ioan Bârsan
paroh.

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători de mâne* „Bunavestire“, *numărul proxim al foii noastre apare Vineri d. a.*

*

„**Ţara Noastră**“ scrie următoarele în numărul de eri: „*Părintele V. Mangra* a început să publice în „*Telegraful Român*“, Nr. 28 şi următorii, ca răspuns la părerile dlui Dr. Augustin Bunea, un studiu temeinic şi interesant despre „*Ierarhia şi Mitropolia bisericii române din Transilvania şi Ungaria*“. Observăm, că deşi lucrurile expuse aci au fost în partea cea mai mare cunoscute şi până acum, fiind dezbătute, sucite şi răsucite de atâtea-ori — totuşi studiul părintelui Mangra, pe lângă bogate informaţii, prezintă şi o notă originală în interpretarea unor texte vechi, cum sunt cele greceşti din anii 951 şi 1391, sau cel latinesc din 1494. Deşi e o scriere de polemică acest studiu, părintele Mangra păstrează tonul demn al unei discuţii vioaie, dar serioase, care va rămâneà, probabil, până la sfârşit, în marginile obiectivităţii, chiar şi faţă de atacurile extrem de violente, ce trebuì să sufere nu tocmai de mult, din partea contrară“.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei vor ţinea şedinţă lunară Mercuri în 8 Aprilie nou la orele 3 după ameaz în sala mică a casei comitatenze.

*

Primire de elevi în şcoala c. şi r. de cadeţi. Dela comanda şcoalei de cadeţi din Sibiiu primim comunicatul următor: Pe anul prim al şcoalei c. şi r. de cadeţi (infanterie) din Sibiiu, să primesc cu începerea anului şcolar 1908/1909 (mijlocul lui Septemvrie) aproximativ 25—30 tineri, fisiceşte apţi, cari cu 1 Septemvrie anul curent au împlinit etatea de 14 ani, dar nu au trecut peste etatea de 17 ani, simţesc în dânşii aplicare pentru chemarea militară, şi au absolvat cu succes cel puţin suficient patru clase civile sau patru clase dela o şcoală medie. Condiţiunile de primire cari totodată cuprind şi forma rugării, să pot căpăta pe lângă trimiterea anticipativă a sumei de 45 fil. la şcoala de cadeţi. Petiţiunile de primire pentru locuri de plătit sunt a să înainta la *comanda şcoalei*, imediat după primirea testimoniului dela finea anului şcolar curent, dar cel mult până *în 8 Iulie st. n.* Dacă petentul are să mai facă vreun examen de emendare, atunci trebuie să trimită un atestat interimal. Cererile necomplete, cari să înaintează tocmai la terminul ultim, adecă 8 Iulie st. n. nu mai pot fi luate în consideraţiune. E de observat, că cereri cari intenţionează obţinerea *unui loc de tot gratuit, fondat din partea statului*, sunt a să înainta necondiţionat la *ministeriul r. unguresc de honvezi* pentru apărarea ţării, până la terminul hotărât, publicat în foaia oficioasă „Rendeleti Közlöny“.

*

Suveranii germani la Viena. Se telegrafează dela Berlin, că Impăratul Wilhelm al Germaniei, împreună cu împărăteasa, venind din Corfu, vor trece prin Viena, pentru a felicita pe Maiestatea Sa Monarhul nostru, din incidentul iubileului de 60 de ani de domnie.

*

Instalare. Noul episcop romano-catolic al diecesei Timişorii, *Csernoh János*, va fi instalat în Dumineca a treia după Paşti. La instalare va fi de faţă şi ministrul de culte şi instrucţiune publică, contele *Apponyi* şi număroşi deputaţi dietali.

*

Manifestaţia elevilor. In 21 Maiu a. c. toţi elevii dela şcoalele poporale din Viena vor merge la Schönbrunn, reşedinţa de vară a Maiestăţii Sale, pentru a-i aduce urări de bine din prilejul jubileului de 60 de ani de domnie. Vor participà la acest act peste 40,000 de şcolari.

*

Grevă generală a izbucnit în Roma, la care s'a alăturat şi muncitorimea din celelalte oraşe mari ale Italiei.

*

† Ioan Bartolomeiu, fost secretar consistorial în Caransebeş şi primariu pensionat al oraşului Caransebeş, a decedat Marţi în 31 Martie n. în etate de 74 ani. Inmormântarea i s'a făcut Joi, 2 Aprilie, la orele 4 d. a. prin P. C. Sa Arhimandritul *Filaret Musta*, cu asistenţă de 6 preoţi. Vorbirea de rămas bun a rostit-o protopresbiterul *Andreiu Ghidiu*. Odihnească în pace.

*

Catedră de istorie română la universitatea din Cernăuţi se va ridica, dupăcum se vesteşte, la toamnă. Cu predarea istoriei române va fi însărcinat Dr. *Milkovici*, care are intenţiunea de a întemeia totodată şi un seminar, unde istoria română va fi tractată şi predată pe larg.

*

Escursiunea studenţilor din România la Viena va fi, după cum să vesteşte, foarte splendidă. Colonia română din Viena precum şi autorităţile locale, în frunte cu primariul Dr. *Lueger*, să pregătesc să facă studenţilor români o primire strălucită.

*

O nouă invenţie pe terenul tehnicei de războiu să vesteşte din Londra. Să spune, că inginerul Simpsons a inventat un nou model de tun, care întrece toate invenţiunile de acest gen. Acest tun are o iuţeală de 30,000 de paşi pe secundă, aşa că din Londra să poate bombarda Parisul. Tunul e aşa construit, că poate fi uşor transportat. Ce-i mai mult, tunul e electric, nu produce nici fum, nici zgomot.

*

Inveninări din pită de săcară. Intre muncitorii din cercul Beiuşului şi al Vaşcăului pustieşte în mod îngrozitor o boală, care dupăcum s'a constatat provine din nesuficientă nutrire, cu deosebire din pita de săcară. Boala aceasta nu seamănă cu pelagra.

*

Grevă la gimnasiul din Năsăud. Dăm cu reservă ştirea înregistrată de unele foi maghiare, că la gimnasiul din Năsăud studenţii de pe clasa a şasa s'ar fi pus în grevă. Causa ar fi un tinăr profesor, care deoparte ar trata dur cu elevii, de altă parte a înmulţit, contrar planului de învăţământ, orele de grecă.

*

Escrocherie genială. Două sute de apotecari din Paris au fost uşuraţi de câţiva franci în un mod genial zilele trecute. In o zi anumită au căpătat toţi dearândul recepte, în cari era prescrisă între altele şi o medicină şi indicată prăvălia, unde să poate căpăta. Fireşte, că toţi au trimis după medicina aceea, care — era numai apă goală, dupăcum s'a dovedit mai apoi. Anume apotecarii au pregătit receptul primit, au cumpărat medicina, dar nime nu s'a anunţat, să o iee în primire. In urmă au făcut arătare şi poliţia a lămurit treaba. Doi escrochi au fabricat „medicina“, au închiriat un local şi apoi au dat receptele şi astfel în două trei ciasuri au băgat la buzunar vre-o miişoară de franci.

*

Ştiri triste. Din America se vestesc stări foarte triste. Aşa băile de cărbuni îşi vor sistà pe câtăva vreme funcţiunea şi vor fi dimişi la vre-o 250.000 de muncitori. In Chicago sunt la vre o 75.000 de muncitori în o aşa miserie, încât nici cuartire nu mai au, trăesc pe strade. In St.-Louis sunt alţi 50.000 de muncitori fără câştig. Demonstraţii, tulburări sângeroase sunt la ordinea zilei. Ziarele serioase americane pun numărul muncitorilor fără ocupaţiune la 2 milioane. Triste stări.

*

Un fapt trist. Din 1500 de ficiori, cari s'au presentat în cercul Beiuşului la asentare, au fost găsiţi apţi numai 282. Mizeria şi alcoolul!

*

Furt de gâşte. Ni se cere publicarea următoarei ştiri: Lui *Ilie Cojocar* din Roşia iau pierit în toamnă două gâşte. După multă căutare a aflat una din ele la muerea lui Samuel Silvestru. S'a constatat că e gâsca sa, şi doi membri din antistia comunală au dat poruncă muerii lui Samuel Silvestru, să nu înstrăineze gâsca, şi să nu o tae, până nu vin jendarmii. Când au venit jendarmii gâsca era tăiată. A fost dată însă muerea în judecată, şi judecătoria cercuală regească din Sibiiu a condamnat-o la 30 coroane amendă, respective 4 zile închisoare (dacă nu poate plătì banii) iar tribunalul a întărit sentinţa.

*

Ştiri mărunte. „Universum“ foaia săptămânală ilustrată a lui Reclam a pus un premiu de 30,000 de mărci pentru cel mai bun roman, a cărui estensiune să fie 120 coloane. — Un învăţat englez face descoperirea, că polii pământului s'au strămutat. — Canada devine din ce în ce mai caldă, eară Siberia tot mai rece. — Sunt năcăjiţi jidanii, pentrucă locuitorii stabilimentului balnear *Borkum* îi batjocoresc în tot chipul şi îi boicotează, unde numai pot. — Lista civilă a împăratului Wilhelm, ca rege prusiec, vor să o ridice, cu cât, nu se ştie. Lista civilă e acum de 15 719 296 marce. — Tolstoi s'a însănătoşat. — In urma terorismului anarhiştilor, întreg New-Yorkul e în tulburare. — In Filadelfia (America) 300 000 de muncitori fără condiţie au înscenat tulburări sângeroase. — Guvernul din Rusia vrea să deschilinească Evreii din armată în regimente deosebite.

*

Aviz. De oarece de repeţite ori dnii preoţi sau învăţători, făcând comande pentru biserică, sau le-au refuzat, sau nu le-au căutat la poştă la timp, din care cauză pachetele veneau înapoi, cauzând librăriei arhidiecezane din Sibiiu spese zadarnice, suntem siliţi, pentru evitarea acestor neplăceri, să aducem dl învăţători la cunoştinţă, că de aci înainte toate cazurile de refuzare a pachetelor se vor comunicà Ven. Conzistor de aici. Cu toată stima: *Librăria arhidiecezană.*

*

Tuturor rudeniilor, prietinilor şi cunoscuţilor, cari din incidentul dureros al trecerii din viaţă a mult iubitei noastre *Maria Garoiu năs. Meţianu,* ni-au adresat în scris şi cu graiu viu cuvinte de mângăere, le aducem şi pe această cale călduroasă mulţămită.

Jalnica familie.

Cărţi şi reviste.

„**Sănătatea**“, Nr. 3, a apărut cu următoriul sumar: Despre boalele molipsitoare şi cauzele lor. — Poveţe pentru bolnavii, cari sufer de grumaz. — Mijloace pentru preservarea cheliei (pleşuviei). — Reţete folositoare. — Spicuiri din diferitele ramuri ale ştiinţei medicale.

*

„**Irena**“, dramă în patru acte, de doamna *Neli Cornea*, Bacău 1908. Preţul 1 leu 50 bani exemplariul. Doamna *Neli Cornea* (o compatriotă) are la activul ei o activitate literară foarte rodnică. A mai scris piese teatrale, nuvele, romane şi a ţinut număroase conferenţe publice, apreciate toate în mod foarte favorabil. Credem deci, că şi noua lucrare a doamnei *Neli Cornea*, drama *Irena*, va fi bine primită din partea publicului iubitor de lectură uşoară şi atrăgătoare. Recomandăm cartea cetitorilor ziariului nostru.

*

„**Raportul anual**“ al reuniunii hotelierilor, cafegiilor, cârcimarilor de pe teritorul oraşului Sibiiu şi din împrejurime, a apărut în nemţeşte pe anul 1907 cu o espunere a activităţii de pe anii 1902—6. Compus de secretarul onorar al reuniunei Benedikt de *Veress*. Reuniunea are 92 membri şi un capital de 2236 coroane 10 fileri. Prezidentul reuniunei e *Iulius Pankievicz.*

Teatru.

Luni: *Die Rabensteinerin*, dramă în 4 acte.

Nr 75/1908. [74] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în **Draos** şi filia **Petĕa**, parohia de clasa a III-a în tractul Cohalmului, în sensul resoluţiunei Prea Ven. Consistoriu din 20 şi 23 Februarie a. c. Nr. 1260 Bis. şi Ep. se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului până la 8 zile înainte de alegere se pot presenta în parohiă, spre a cânta, cuvânta şi eventual a celebra.

Se notează, că bătrânul paroh din Draos este declarat de trecut în pensie începând cu 30 Iuniu a. c. şi prin urmare noul paroh, carele va fi ales, va putea ocupa postul de paroh cu 1 Iuliu a. c.

Cohalm, în 13 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Ad 225/908. [78] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc, dela şcoala confesională gr.-or. română din **Boholţ**, se escrie concurs, cu termin de 30 zile, dela prima publicare, în „Telegraful Român“, cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post, să-şi subştearnă cererile instruite, conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. până la terminul susindicat, cu aceea observare, că alesul are indatorirea de a instrua copii din şcoala de toate zilele, şi cei de repetiţie în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei Dumineca şi sărbătoare în biserică.

Cuincuenalele, se vor socoti, numai după 5 ani de serviciu, neîntrerupt, începând dela alegere.

Făgăraş în 16 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

Aviz!

In facrica de **Var din Orlat**, se arde şi expediază zilnic, în mare şi mic, renumitul

Var de Orlat,

liber de piatră şi sgură.

Preţ moderat, serviciu prompt şi real.

I. Banciu & Co.
(82) 2—5 Orlat.

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr.	1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K —·24
„	2.	Trifoiul, de Eugen Brote .	„ —·24
„	3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„ —·24
„	4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„ —·80
„	5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote .	„ 1·60
„	6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„ —·70
„	7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„ —·—
„	8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„ —·—
„	9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„ —·10
„	10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„ —·—
„	11.	Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„ —·10
„	12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp . . .	„ —·10
„	13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„ —·18
„	14.	Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„ —·70

Un comptoarist

pentru corespondenţă românească şi ungurească găseşte aplicare îndelungată.

(Ofertele să se adreseze sub E. B./44 la administraţia acestei foi.) (81) 2—3

Aviz!

O casă cu curte mare, grădină acomodată pentru birt, prăvălie, măgăzin etc. se află de vânzare în **Strada Lungă Nr. 10.** (75) 3—3

Aviz!

In Ohaba comitatul Albei-Inferioare am o moară de benzin cu 16 puteri de vândut eventual de închiriat cu preţ moderat. Informaţiuni mai de aproape să dau la faţa locului.

Ohaba (u. p. Berve), 11 Martie 1908.

George Moldovan a popii
(76) 3—3 morar.

Se caută agenţi!

Persoane aparţinând ori cărei clase, în special acele ce sunt in relaţii şi contact cu poporul şi oamenii dela sate, sunt rugaţi aşi da adresele respective. Câştig uşor şi mare. Oferte sub **H. A. 2809**

Rudolf Mosse,
[61] 4—5 **Viena** (Austria),

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 11—40

Viţă nobilitată

aleasă, lifereazâ în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată! Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 33—40

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 62— Sibiiu — Nagyszeben.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 4—40

FABRICA DE ACID CARBONIC

a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ

— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de

ACID CARBONIC

natural, curat chemic şi fluid,

din isvoarele de acid carbonic din Buziaş, cari sunt renumite în toată lumea prin producţiunea de sodă pentru cârcimari şi pentru alte scopuri industriale.

Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puţin veritabil.

Serviciul este de încredere şi foarte conştienţios

APA MINERALĂ şi VINDECĂTOARE

din BUZIASFÜRDŐ

se capătă în sticle de 1/1 şi 1/2 litru.

— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute —

Apă de masă de prima clasă!

nformaţiuni dă cu cea mai mare promptitudine:

Fabrica de acid carbonic şi speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.

Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.

MUSCHONG
BUZIASI

(286) 26—100

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu

se pot procura următoarele cărţi nou apărute:

Adam I., Pe lângă vatră, pilde şi glume	1·50
Adam I., Năzuinţi, novele . . .	1·50
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Chendi I., Impresii	2·50
Cuza, Naţionalitatea în artă	1·50
Gârda Dr., Bănatui fruncea, poezii în grai bănăţenesc	—·50
Guette, Expunerea doctrinei . .	1·—
Iorga N., Istoria literaturii române în veacul al XIX-lea . .	5·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri . .	1·—
Ispirescu, Poveştile unchiaş. sfătos	1·50
Lermontow M., Demonul, poem .	1·—
Mândru A., Zori senine, poezii .	1·50
Marcu Roşianu, Alcoolismul . .	1·10
Nunta lui Pârjol, teatru de copii	—·20
Payot I., Educaţia voinţei .	1·50
Pop V., Cum iubeşte o fată . .	1 50
„ „ Prin vreja dragostei . .	1·50
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I. . . .	2·—
Rădulescu Motru, Puterea sufletească	6·—
Rădulescu Motru, Studii filozofice	6·—
Rosetti M. C. R., Novele . . .	—·95
Sadoveanu M., Povestiri alese .	2·—
„ „ La noi în Viuoara, novele	2·—
Sadoveanu M., Vremuri de bejenie	2·—
„ „ Insemnările lui Nicolae Manea	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1 50
Slavici I., Novele vol. I . . .	1·50
„ „ „ „ II. . . .	1·50
Steriad Dna, Carte de bucate .	5·—
Tabloul lui Mihai Viteazul . .	1·50
Dr. Diaconovich, Enciclopedia română, trei volume mari cu .	80·—
Bustul lui Eminescu frumos lucrat, 22 cm. înălţime . . .	4·60
Hodoş C., Martirii	1·50

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 35 Sibiiu, Sâmbătă 29 Martie (11 Aprilie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Ierarhia şi Mitropolia

bisericei rom. din Transilvania şi Ungaria

de V. Mangra.

(Fine.)

Sunt două documente pe care mai ales se razimă adversarii vechei mitropolii a Transilvaniei, combătând existenţa ei înainte de Mihai-Viteazul: hrizoavele lui Constantin Brancoveanul, principele Ţării-Româneşti, unul din 25 Maiu 1698, al doilea din 15 Iunie 1700. Aceste hrizoave s'au publicat întâi de T. Cipariu.[1]) Până atunci erà cunoscut numai un resumat latinesc din al doilea hrizov, publicat de Petru Maior.[2]) Acestea sunt singurele hrizoave domneşti, care vorbesc despre întemeierea mitropoliei Belgradului de Mihai-Viteazul. Ele nu sunt documente contimporane şi nu sunt făcute cu scop de a constata anume ctitoria lui Mihai, în urmare nu pot servi de dovadă, că înainte de el n'ar fi existat mitropolie românească în Alba-Iulia. Hrizoavele acestea sunt documente de danie făcută mitropoliei Belgradului de Constantin Brancoveanul pentru a întărì, faţă cu propaganda catolicilor, legătura ierarhică a ei cu mitropolia Ungro-Vlachiei, a cărei titular erà totodată Esarhul patriarhului din Constantinopol pentru mitropoliţii Ardealului. In hrizovul din 1698 principele Brancoveanul asigurează mitropoliei din Belgrad o subvenţiune anuală de şese mii bani. «Deci dară, zice el, dator ne rânduim, ca să avem a da, viitorilor de acolo celorce vor veni dela această sfântă mitropolie de an bani şese mii. *Care număr să fie neschimbat şi nemutat, pentrucă ştiindu-o pe aceasta sfântă mitropolie că să învălueşte ca o corabie în mijlocul valurilor Mării, fiind între multe feluri de eretici necredincioşi şi să năpăstuiaşte dela dânşii în multe chipuri*».

Prin al doilea hrizov din 1700, Voevodul român dărueşte mitropoliei din Belgrad moşia Merişenilor din judeţul Argeş, zicând: «Şi dupăce am cumpărat domnia mea această moşie, *fiind aceasta sfântă mitropolie de să învăluiaşte ca o corabie în mijlocul valurilor Mării, aflându-se între multe feluri de limbi străine, fiind şi lipsită de celece sunt de ajutorul sfintei mitropolii.* Domnia mea am socotit de am dat şi am miluit această sfântă mitropolie cu această moşie, ca să aibă a ţineà pe dânsa oameni şi alte bucate, dobitoace, ori ce le-a fi voia. *Ca să fie sfintei mitropolii de întărire şi de ajutor.* Iar domniei mele şi răposaţilor părinţilor domniei mele vecinică pomenire. Drept aceia domnia mea am dat şi această carte a domniei mele împreună şi cu toate zapisele de cumpărătoare acestei moşii, Sfinţiei Sale părintelui Aftanasie mitropolitul şi a tot soborul sfintei mitropolii, ca să aibă a ţinerea şi a stăpânì această moşie din Merişeni cu tot venitul ce ar fi din hotar până în hotar» etc .... Dar, în urma unirei, Românii ardeleni perdură şi moşia şi mitropolia. Mitropolitul Teodosie scrise lui Atanasiu, că principele Constantin Brancoveanul e atât de indignat, încât nu mai voeşte să auză de dânsul, refusând chiar a i-se mai elibera venitul moşiei.[1])

Iu ambele hrizoave, în întroducerea textului, cum se află tipărit la Cipariu, se zice în cel dintâi, că sfânta mitropolie a Belgradului, «*dentru a sa temelie iaste făcută şi înălţată de răposatul I-o Mihai-Voevod pe vreme când a fost craiu într'acea parte de loc*». In al doilea hrizov, asemenea: «*Care dentru a sa temelie iaste făcută şi înălţată de răposatul I-o Mihai-Vov.*» Cuvintele acestea, zice dl Bunea, ne spun apriat «că mitropolia Belgradului a fost făcută şi înălţată dintru a sa temelie de Mihai-Viteazul, şi *nu spun* nici cu un cuvânt, că înainte de Mihai-Viteazul ea ar fi avut în Alba-Iulia, ori airea vre-o «*casă residenţială* ruinată prin vechime. Aşa dară, continuă dsa, este fals ce ne spune extrasul latinesc al hrizovulni original la Petru Maior»...[2]) etc. Voeşte dar să zică, dl Bunea, că hrizovul nu spune, că mitropolia, ca *instituţie*, nu ca clădire, ar fi avut vre-o casă residenţială înainte de Mihai-Viteazul. Dar despre aceasta nu poate să facă mărturie un document de danie din 1700, care accidental, şi numai *istoriceşte* şi nu nemijlocit ne dă cunoştinţă despre mitropolia făcută şi înălţată din temelie de Mihai-Viteazul. Cu adevărat, hrizovul nu spune, dar *nici nu tăgădueşte, că mitropolia* ar fi avut în Alba-Iulia casă residenţială înainte de Mihai-Viteazul, iar din cuvintele «care dintru a sa temelie este făcută şi înălţată» încă nu se poate conclude în mod absolut, că acolo unde se face şi se înalţă o clădire din temelie n'ar exista, ori n'ar fi existat înainte altă clădire. De câteori ni-se dă prilej să vedem d. e., că cutare proprietar în locul unei case vechi îşi zideşte alta nouă, din temelie, chiar pe locul acela, ori într'alt loc.

Extrasul hrizovului să rapoartă la donaţiunea făcută de Constantin Brancoveanul, şi numai în treacăt face menţiune despre întemeierea mitropoliei din Alba-Iulia de Mihai-Viteazul. Am spus însă şi altădată,[3]) că extrasul latinesc dela Petru Maior l-a făcut S. Clain, care singur mărturiseşte lucrul acesta zicând: «Această donaţie frumoasă scrisă pe pergamen însumi o am cetit, şi mai ceşti ani o *am prefăcut latineşte*, că era româneşte scrisă, şi o am lăsat în arhivul episcopiei Făgăraşului la Blaj. Acum ne având la mână cea românească originală scrisoare, de pe cea latinească o am tălmăcit».[4]) In tălmăcirea cea românească, ca şi în extrasul cel latinesc, S. Clain redă în resumat *înţelesul*, nu textul întreg al hrizovului. După extrasul acesta principele Brancoveanul dărueşte moşia Merişenilor sfintei şi dumnezeeştii mitropoliei Belgradului, «*a căreia casa cea de residenţie, care pentru vechime căzuse, din temei o a făcut răposatul în Domnul oarecând predecesorul nostru Io Mihail-Voevod*».[1])

S. Clain deci, întemeiat chiar pe textul hrizovului original, care l-a avut şi l-a cetit, nu admite, că prin cuvintele «care dintru a sa temelie este făcută şi înălţată de răposatul Io Mihail-Voevod», s'ar înţelege, că înainte n'ar fi existat mitropolie românească în Alba-Iulia, că această mitropolie ar exista numai dela Mihai-Viteazul, ci că Voevodul român a făcut altă residenţie nouă, cum se zice, din temelie, în locul celei vechi.

Cumcă acesta, şi nu altul este înţelesul cuvintelor de mai sus, se dovedeşte prin faptul constatat, că în hrizovul cel dintâi din 25 Maiu 1698 a lui Constantin Brâncoveanul, s'a scris: »*care dentru a sa temelie iaste făcută şi înălţată de un prea sfântul şi de Dumnezeu alesul pomenitul părintele Sava Brancovici*». Aşa stă scris în *Condica* cancelariei Logofeţiei cei mari a lui Constantin Brâncoveanul, din Arhivele Statului din Bucureşti, la pag. 2735 unde se afă textul hrisovului întrodus în toată estenziunea. Dl N. Densuşanu, care a publicat în «Archivul» lui Cipariu din 1869 copia hrisovului după originalul, care se află în muzeul Bruckenthal din Sibiiu, a constatat de pe atunci, că locul unde sunt cuvintele: «*răposatul Mihai voiv, pe vreme, când a fost Crai în acea parte de loc*», e cores, se vede răsura foarte bine, varietatea negrelei, care a cam început a roşì, ba chiar din unele litere a rămas câte o coadă nerasă; pe corecţiunea aceea se mai cunoaşte pulberea de aur». [2])

Este deci constatat, că pasagiul referitor la ctitoria lui Mihai Viteazul în hrisovul din 1698 este falzificat, că acel pasagiu în textul original, nefalzificat, spune că mitropolia Belgradului «*dintru a sa temelie este făcută şi înălţată de un prea sfântul şi de Dumnezeu alesul pomenitul părintele Sava Brancovici*». Din cuvintele acestea dl Bunea ar trebuì să concludă, după felul său de interpretare, că înainte de Sava Brancovici n'a existat mitropolie românească în Alba-Iulia — pentrucă textul citat nu spune că ar fi existat — dacă n'am avea al doilea hrisov, cel din 1700, prin care se scoate la iveală ctitoria lui Mihaiu Viteazul. Prin urmare, precum prin cuvintele «făcută şi înălţată din temelie», în hrisovul din 1698, nu este a se înţelege întemeierea unei mitropolii, care n'ar fi existat înainte, ci reconstruirea sau reedificarea reşedinţei mitropolitane de Sava Brancovici, ruinată de Turci şi de Tătari în două rânduri, tot aşa, prin cuvintele «care dintru a sa temelie este făcută şi înălţată de răposatul Mihai-Voevod», în hrisovul din 1700, este de a se înţelege clădirea din temelie a reşedinţei mitropolitane, ruinată prin vechime, cum ne spune S. Clain.

⁂

Din cele expuse cetitoriul nepreocupat, cumpănind argumentele *pro* şi *contra*, va puteà judecà liber, întru cât mi-a succes să dovedesc existenţa mitropoliei Ardealului înainte de Mihai-Viteazul. Eu n'am urmărit prin studiul de faţă scopul ca să scriu istoria ierarhiei şi a mitropoliei române din Transilvania şi Ungaria, ci ca să apăr, după puterile mele, în contra atacurilor din lăuntru, existenţa istorică a acestor venerabile aşezăminte, sub a căror pavăză s'a închegat şi s'a dezvoltat poporul român, ca societate religioasă şi politică. Atacaţi am fost şi suntem noi Românii şi azi pe câmpul istoriografiei naţionale, ci atacurile venind din afară nu ne supără ca atacurile, cari ne vin dela fraţi, sub aparenţa adevărului. S. Clain, Şincai, Petru Maior, au muncit toată viaţa la cartea neamului românesc, şi s'au sfârşit ca modeşti muncitori, lăsându-ne moştenire operele lor neperitoare temelie la întreaga noastră dezvoltare culturală. Ei ştiu şi cunosc o mitropolie a tuturor Românilor din Transilvania înainte de Mihai-Viteazul, pe care dl Bunea o combate cu îndărătnicie, pretinzând, că scrisele marilor dascăli sunt erori învechite, şi atăcând cu violenţă pre câţi nu jură în cuvintele sale. Cât de puţin îndreptăţit însă este dl Bunea să atace convingerile celor ce ţin la vechea mitropolie de Alba-Iulia se vede din recenziunea făcută asupra «Vechilor episcopii» de ilustrul academician *Gr. G. Tocilescu*, din care estragem următoarele părţi relativ la mitropolia românească de Alba-Iulia:

«Mica lucrare asupra căreia am onoare a Vă relatà, o recunoaşte însuşi autorul ei «că nu este o scriere perfectă» şi că mai trebuesc încă cercetări pentru lămurirea trecutului bisericei române din Transilvania şi Ungaria de la secolul al XV-lea până la sfârşitul secolului al XVII-lea. Totuşi autorul are convingerea, că printr'ânsa s'a apropiat «cu mult mai tare de adevăr, decât cei ce au tratat acelaşi subiect: istoria bisericei româneşti», din răstimpul secolilor sus amintiţi.

«Cum se vede, încă dela început autorul îşi ia o poziţiune militantă faţă de ceeace numeşte fără şovăire «născociri, cari la noi au devenit dogme istorice». Asemenea «dogme istorice» însă se găsesc pe terenul religios al istoriei bisericei române, pe un teren de luptă, adecă pe care nu poate cineva păşì decât bine întrarmat, cu documente sigure, autentice şi îndestulitoare. Chiar şi atunci când poşezi asemenea dovezi, totuşi *trebue să mai stai la îndoială, dacă totul ai cercetat, dacă nu-ţi mai rămâne încă ceva nelămurit, încă ceva îndoios*; dar şi într'un caz şi într'altul *rezerva ţi-se recomandă, căci atingi un teren de ordin moral, atingi instituţiunea cea mai scumpă şi mai însemnată a unui popor.* Rezerva devine însă o datorie de prudenţă, atunci, când în calitate de înalt preot al unei confesiuni, cauţi a-ţi îndreptà armele contra bisericii altei confesiuni, — mai ales când credincioşii acesteia sunt propriii tăi fraţi, fiii aceleeaşi mame. De aceea, domnilor colegi, de la început chiar, *broşura pă-*

---

[1]) Arhiv pentru filologie şi istorie pg. 553—556.

[2]) Istoria bisericei Românilor p. 149.

[1]) Biserica ort. română a. V. p. 109.

[2]) Ierarhia Românilor p. 7.

[3]) V. Mitropolitul Sava II. Brancovici p. 8.

[4]) S. Clain: Istoria Românilor ms. part. 8 §. 3 nota 1.

[1]) S. Clain ib.

[2]) T. Cipariu: Archiv. p. 454. Această constatare o face şi profesorul dr. Lupaş din Sibiiu, care a trimis Academiei române o fotografie a hrizovului aflător în muzeul Bruckenthal, în anul trecut.

rintelui Bunea pare a fi scrisă cu anumite tendinţe, ea nu voeşte atâta ca să pună în lumină neşte adevăruri din istoria bisericilor româneşti de peste Carpaţi, ci mai mult sub aparenţa unor cercetări cu totul desinteresate, curat ştienţifice, ţinteşte temelia legală şi existenţa istorică a Mitropoliei române din Belgrad (Alba-Iulia). Aceasta scriere caută să nimicească ideea, că odată Mitropolia română din Alba-Iulia a fost o biserică naţională, autocefală şi subordinată canoniceşte Patriarhului din Constantinopol, şi că Românii de peste Carpaţi au avut şi dânşii instituţiuni naţionale, religioase, ca atare recunoscute. . . .

. . . .

«Chiar din titlul acestei broşuri se vede, că autorul scoboară mitropolia Belgradului la simplă episcopie, punându-o ceva mai pe jos decât unele simple episcopii, ca aceea a Vadului, Geoagiului, a Silvaşului. *Atacându-se însă existenţa canonică şi legală a Mitropoliei române de Alba-Iulia, se atacă maica comună a ambelor mitropolii române de peste Carpaţi* (Blaş şi Sibiiu); se atacă existenţa şi legalitatea tuturor episcopiilor române de pe teritorul Transilvaniei şi Ungariei, ca mâne poimâne să vină alţii şi să atace legalitatea şi a Ungro-Vlahiei şi Moldovei.

Chiar din titlul ce autorul îl dă scrierii sale, de «Vechile episcopii româneşti», titlu în care Belgradul (Alba-Iulia) este pus în şirul numai al unei simple episcopii, se vede spiritul şi preocupaţiunea scriitorului.

«*Faptele pozitive sunt, că au existat peste Carpaţi din cea mai depărtată vechime, nu numai episcopii teritoriale, dar şi o autoritate bisericească superioară, română, o arhiepiscopie a ţării Ardealului şi a părţilor ungureşti*». [1]

Din parlament. Modificarea regulamentului de casă s'a făcut. Marţi s'a votat punctul 2 din proiectul de modificare, iar ieri, Joi, punctul 3. Până Marţi deputaţii naţionalişti au purtat luptă energică în contra revizuirii, apărând libertatea cuvântului, dar în urma purtării estrem de volnice a prezidentului faţă de ei, în şedinţa de Marţi au declarat, că nu mai iau parte la dezbatere şi au părăsit în mod demonstrativ dieta. Prezidentul adecă a detras cuvântul dela toţi oratorii naţionalişti, fără nici un motiv. Despre această şedinţă a dietei vom aduce raport amănunţit în numărul viitor. Acum dieta îşi va încheia, poate mâne, sesiunea, se va constituì în sesiune nouă, apoi ia vacanţe de două săptămâni. După Paşti se va dezbate în dietă budgetul, pe baza noului regulament de casă.

---

[1] Analele Academiei române. Seria II. Tom. XXV 1902—1903 pg. 412—416.

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiteral în tractul Turda.

— 20 Martie v.

Despre sinodul protopresbiteral ţinut în 7 Martie a. c. în Turda îmi iau voie a vă raporta următoarele:

La orele 8 a. m. ne am întrunit în sf. biserică, unde protopresbiterul *Iovian Murăşianu* asistat de 2 preoţi a săvârşit sf. liturghie împreunată cu chemarea Duhului sf. De aci am mers la şcoală, — care la stăruinţele neobosite ale protopresbiterului s'a edificat în anul 1904 prin mari jertfe şi azi e fala poporului gr.-or. din Turda, — unde prezidentul în o vorbire, în care accentuează roadele dulci, cari se pot ajunge prin buna înţelegere şi dragoste frăţească, ce trebue observată mai ales în corporaţiuni, cum e cea prezentă, pune la inima membrilor sinodului, ca conduşi de acestea principii se contribue fie care după putinţă la pertractarea obiectelor ce vor fi puse la ordinea zilei, spre binele şi înaintarea protopresbiteratului şi a întregei biserici, apoi declară şedinţa sinodului protopresbiteral din acest an de deschisă.

După constituirea biroului, ales fiind notar preotul Vincenţiu Orăsan, şi bărbaţi de încredere preotul Georgiu Murăşan şi advocatul Dr. Valer Moldovan — protopresbiterul ceteşte raportul general despre starea tractului în anul 1907. Raportul se ia în general şi în special la cunoştinţă.

Din raportul general estrag următoarele:

I. Afaceri administrative. In cursul anului 1907 au întrat la oficiul protopresbiteral 903 esibite (cu 40 mai puţine ca în anul 1906), cari, afară de cele pendente — toate au fost resolvite. Afaceri disciplinare nu au obvenit, ci s'au perpetuat cele mai bune şi fireşti legături între preoţi, învăţători şi popor.

Scaunul protopresbiteral a ţinut 5 şedinţe, deliberând în afaceri materiale de divorţ, cari toate au fost aprobate de superioritate.

Vizitaţiunile canonice s'au efectuit la timpul prescris în toate comunele bisericeşti, afară de 3, în cari se vor face cu ocaziunea examenelor, eventual cu ocazia urcării salarelor învăţătoreşti după legea cea nouă. La aceste vizitaţiuni s'a constatat un mers normal. Serviciile divine s'au ţinut regulat, nizuindu-se preoţii mai zeloşi prin predici corăspunzătoare a cultiva poporul, al atrage către unicul isvor de ridicare religioasă morală bisericească, care este şi va rămânea scutul apărător în contra nisuinţelor moderne opuse. Pentru acest motiv, pe viitor se recomandă şi mai mult cultivarea amvonului, mai ales că biblioteca protopresbiterală — de nou înfiinţată prin stăruinţele neobosite ale protopresbiterului — vine în ajutorul celor ce o doresc şi o ştiu folosi. Prin cultivarea facultăţilor spirituale preoţii câştigă şi în autoritate şi veneraţiune faţă de turma păsorită, pe care apoi fără greutăţi o pot conduce spre limanul dorit.

Referitor la afacerile şcolare s'a observat un progres îmbucurător faţă de trecut.

II. Afaceri bisericeşti. Protopresbiteratul e format din 31 comune bisericeşti matere şi 4 filii, cu 30 biserici şi 1 capelă, în M-Uioara, în cari funcţionează 28 parohi, dintre cari unul protopresbiter, 1 profesor seminarial pensionat şi protopresbiter onorar, iar ceilalţi preoţi de mir, unul fiind distins cu brâu roşu. La finea anului 1907 au fost trei parohii vacante: Aţintiş, Sân-Mihai şi Vaidasig, pentru a căror întregire s'a şi escris concurs.

Dintre cantori 17 sunt necualificaţi, pentru instruirea lor se va ţinea la timp potrivit un curs de pregătire.

Conform datelor statistice au fost în acest protopresbiterat 3174 familii cu 7643 bărbaţi şi 7370 femei, deci cu 103 suflete mai multe ca în anul trecut.

Ştiu ceti şi scrie 2902 bărbaţi şi 1987 femei, cu 226 mai mulţi ca în anul trecut.

Căsătorii bisericeşti civile s'au încheiat 204, cu 40 mai multe. Căsătorii numai civile n'au fost.

Căsătorii micste au fost 88, iar ilegale 68, cu 5 mai puţine ca în anul trecut.

Naşteri legitime 643, cu 75 mai multe ca anul trecut, iar ilegitime 61.

Au murit 437, cu 17 mai puţini ca anul trecut.

Treceri religioase la noi au fost 38, iar dela noi 11 cazuri.

III Afaceri şcolare. In tract sunt 14 şcoale, dintre cari 2 sunt închiriate, celelalte proprii; în celelalte 17 comune sunt numai şcoale de stat, respective comune cu fraţii gr. cat. în Ciunga şi Gliheş.

Posturi învăţătoreşti vacante au fost 11, dintre cari pe basa concurselor publicate s'au întregit definitiv 3, iar celelalte posturi în lipsă de concurenţi au fost ocupate provisor prin candidaţi denumiţi de Preaven. Consistor.

Obligaţi la şcoală au fost dela 6—12 ani 1562 şi dela 13—15 ani 585, în total 2147 elevi (cu 29 mai puţini ca anul trecut), dintre cari au cercetat şcoala dela 6—12 ani 777, dela 13—15 ani 206 elevi, în total 983, cu 55 mai puţini ca anul trecut.

Şcoale străine au frecuentat 490 elevi, cu 21 mai mulţi ca anul trecut.

Invăţători au funcţionat 14, dintre cari 6 definitivi şi 8 provisori. Dintre cele 14 şcoale 5 sunt excepţionate. Grădini şcolare sunt 11. Biblioteci şcolare 2 Ca catiheţi la şcoalele străine au fost aplicaţi 20 preoţi cu o remuneraţie de 760 coroane.

Salarele învăţătoreşti au variat între maximul de 810 şi minimul de 600 cor. Suma acestor salare a atins cifra de 10.400 cor., din care sumă afară de 200 coroane date de Preavener. Consistor ca ajutor s'a acoperit din repartiţie pe popor.

IV. Afaceri epitropeşti. Averea bisericească a tuturor parohiilor la finea anului 1907 a fost în nemişcătoare 209.302 cor. 58 fileri şi în mişcătoare 130.414 cor. 43 fileri, total 339.717 cor. 01 fileri, iar averea curat activă 334.458 cor. 94 fileri, în care se cuprinde şi averea şcoalelor.

Raţiociniile parohiilor, afară de unul, toate au fost revidate şi aşternute spre aprobare Preaven. Consistor.

Acestea din raportul oficiului protopresbiteral.

A urmat la ordinea zilei cetirea raportului epitropiei protopresbiterale prin parohul Vincenţiu Orăsan, din care estrag următoarele:

Fondul protopresbiteral la finea anului a avut un capital de 629 cor. 83 fil., din care 625 cor. 21 fileri sunt depuşi spre fructificare la „Arieşana".

Repartiţia tractuală a fost preliminată cu 1056 cor. 94 fileri, au intrat 764 cor. 65 fil., neîncassate 292 cor. 29 fil.

Repartiţia bibliotecei tractuale a fost preliminată cu 132 cor., au întrat 93 cor., neîncassate 39 cor. Pentru încassarea restanţelor s'au făcut paşii de lipsă.

Averea fondului şi bibliotecei protopresbiterale se evaluiază la 4690 cor. 19 fileri, iar averea activă 3123 cor. 19 fil., care faţă de averea din anul trecut de 1272 cor. 71 fileri arată o creştere de 1850 cor. 48 fil.

Biblioteca protopresbiterală s'a predat în folosinţă membrilor cu prima Aprilie anul trecut, când s'a distribuit şi cataloage însoţite de un extras de regulament privitor la scoaterea şi folosirea cărţilor. Conform acestui catalog biblioteca cuprinde 9 grupe, după natura cărţilor, 191 opuri în 270 volume, valorând 499 cor. 83 fileri, o creştere de 119 cor. 70 fileri faţă de anul trecut. Cărţile cele mai valoroase în urma stăruinţei protopresbiterului s'au compactat. Mulţămită i-s'a exprimat protopresbiterului pentru apelul călduros adresat „Academiei Române", care a şi binevoit a ne dona mai multe şi foarte valoroase cărţi literare-ştienţifice, prin cari mult ni-s'a îmbogăţit biblioteca.

Cu plăcere aprobătoare s'a luat la cunoştinţă cumpărarea casei cu grădină, în un complex cu realităţile parohiei Turda, cu suma de 3000 cor., care s'a şi achitat din 1500 cor. incurse dela parohia Turda ca contribuire de conproprietară şi din 2000 cor. împrumutate dela Preaven. Consistor. Aceste case s'au şi întabulat pe fondul protopresbiteral, conform contractului aprobat de Preaven. Consistor. După demolarea acestor case, pe acest loc ar fi să se zidească casele protopresbiterale, pentru a căror efectuire s'au şi făcut paşii de lipsă, cerându-se un împrumut de 13 000 cor. dela Preavener. Consistor, pentru a cărui replătire prin înalta resoluţiune consistorială nr. 2965/907 Ep. se recere o cuotă anuală de 1200 cor., care ar fi de a se plăti din cuotele deja votate şi anume: dela 30 preoţi à 20 cor. = 600 cor., dela fondul protopresbiteral 300 cor. şi dela protopresbiterul chirie anuală în loc de 200, 300 coroane. Cu ajutorul bunului Dzeu ne vom vedea şi noi realisată dorinţa cea veche de a avea case protopresbiterale în Turda şi nu vom mai fi siliţi a umbla pe stradele oraşului şi a întreba pe trecători, că în ce stradă şi case s'a mutat protopopul nostru.

S'a aprobat raţiociniul de pe anul 1907 şi s'a votat budgetul pe anul 1908.

FOIŞOARĂ.

O dare a preoţimei noastre la 1667.

Pe timpul principilor ardeleni, începând cu Ioan Sigismund, Ardealul, cum ştim, erà tributar Turciei. O parte din venitele ţării, cari se adunau din dări, din venitul băilor de sare, a vămilor, etc., erau înghiţite de hasnaua nesaţioasă a Sultanilor.

Darea se prelimină după sistemul de „porţi", întrodus în Ardeal şi Ungaria de regele Carol Robert, la 1342. Sub o „poartă" (kapuszám) se înţelegea la început o moşie şi casă iobăgească, pe poarta căreia încăpea un car de fân. Mai târziu „poarta" o alcătuiau câte 4 case iobăgeşti, iar la începutul secol. XVII făceau câte 10 oameni o „poartă". [1] Darea aceasta erà dare fonciară şi pentru încasarea ei erau responzabili proprietarii moşiilor iobăgeşti, stăpânii iobagilor.

Afară de darea aceasta mai erà pe timpul principilor şi dare de persoană (de cap, „capitatim"), pe care o plăteau nobilii mai săraci, şpanii camerali dela băile de sare, diregătorii fiscului, dijmuitorii de vinuri, etc. Aceştia plăteau, începând de la $^1/_2$ taler, până la 20 de taleri, amăsurat venitului ce-l aveau.

De la sistemul de „poartă" s'a făcut odată abatere. In timpul domniei lui Cristofor Báthori, dieta din anul 1578, la inzistenţa principelui a hotărît, ca darea să se prelimineze după numărul vitelor şi oilor, voind a scoate o sumă mai mare pe calea aceasta, deoarece pe vremile acele Ardealul avea mare bogăţie de vite. Acest sistem însă n'a dăinuit decât trei decenii (1578—1608) şi a trebuit să fie cassat. [1] Cauza a fost, că oamenii au neglijat cultura de vite, cirezile de boi se înpuţinară de tot şi păşunile erau pustii.

Darea unei porţi la început a fost de 18 denari (cam 2 cor. şi 16 fil.), care însă cu timpul s'a tot urcat. La 1545 erà 60 de denari, apoi 75, la 1569 deja 99 de denari. Mai tare s'a urcat darea în secol. XVII. Principele Gavril Bathori a preliminat la 1608, câte 8 floreni de poartă, apoi 10 şi 12 fl. Cronicarii de pe atunci exclamă, că aceasta este „o dare ne mai pomenită". Cu timpul însă trebuinţele erau tot mai mari. Curtea princiară, şi cu deosebire multele războaie interne, contra oligarchilor pretendenţi la tron şi espediţiile războinice în afară, mistuiau mult bănet. De altă parte Poarta încă devenise tot mai pretensivă. Din cauzele aceste dările cresc într'una, treptat. In domnia lui Bethlen darea de poartă erà 20 fl., pe timpul Racoţeştilor ajunge la 22 fl., iar sub Apafi I. staturile ţării au fost silite să voteze, la 1696 câte 40 fl. de poartă. Acesta a fost maximul de dare.

Ce sumă se încassa în total, sau cum am zice în limbagiul modern, cât de mare erà budgetul la venite, e greu de stabilit precis. Pe la mijlocul secol. XVI, când Ardealul, în numele minorului Ioan Sigismund, erà guvernat de Martinuzzi, venitele ţării erau cam 300 mii floreni, o sumă considerabilă pe acel timp. Mai târziu s'a urcat budgetul în proporţia dărilor sporite. Despre mărimea budgetului ne putem face indirect o idee din faptul, că principele Bethlen, deşi a purtat şi el războaie costisitoare, dar fiind cruţător, după o domnie de 16 ani, a lăsat la moartea sa peste un milion de floreni în tesaurul public al ţării.

O cauză a urcării dărilor era şi tributul turcesc, cum am amintit. Acest tribut e caracteristic pentru starea Ardealului. El e barometrul gradului de dependenţă a ţării de Turcia. Cu cât Ardealul, în urma gâlcevilor interne şi a espediţiilor aventurioase ale principilor, slăbea şi îi scădea forţa de resistenţă, cu atât Sultanii pretindeau tribut mai mare.

După catastrofa dela Mohács, vajnicul Sultan Soliman a luat sub protecţia sa pe Ioan Zápolya, regele „naţional" al Ungariei. Dar Zápolya era numai umbră de rege, de fapt atârna dela Padişah, era o unealtă în mânile aceluia, cu toate că n'a pretins tribut dela el. După moartea lui Zápolya Soliman a luat în stăpânire Buda, iar Ardealul şi părţile până la Tisa le-a dat fiiului minorean al lui Zápolya, lui Ioan Sigismund, prescriindui o dare anuală de 10 mii de galbini. Aceasta s'a întâmplat în 1541, luna August. Martinuzzi, care împreună cu Isabela, mama minorului, guverna ţara, a amânat plătirea tributului aproape doi ani. Dar în cele din urmă, temându-se de urgia Turcului, a trimis în Iunie 1543 suma de 10 mii de galbini lui Soliman, care se afla în tabără, pe malurile Dravei. Acesta a fost cel dintâiu tribut turcesc anual al Ardealului, care n'a încetat — afară de mici restimpuri — până ce ţara a trecut în stăpânirea Austriei.

Ştefan Báthori, urmaşul lui Ioan Sigismund, a avut de rival la domnie pe puternicul oligarch Gáspár Békes. Acesta s'a ridicat cu oaste să surpe pe Báthori. Totodată a trimis la Constantinopol o solie, oferind Sultanului tribut anual de 30 mii de galbini, cu condiţia, să-l recunoască de principe al Ardealului. Sultanul a respins ofertul. Rivalitatea dintre Báthori şi Békes s'a terminat cu deruta acestui din urmă, dar Poarta profită de ocazie şi urcă tributul la 15 mii de galbini.

In suma aceasta s'a plătit tributul până la principele Bethlen. Prin mijlocirea acestuia s'a scărit iarăş la 10 mii. In domnia lui Bethlen, cum se ştie, principatul Ardealului şi-a ajuns apogeul şi vedem, că tocmai atunci Poarta se mulţămeşte cu tributul redus. Dela Racoţeşti a pretins din nou 15 mii de galbini, iar în timpul tulburărilor din domnia lui George Rákoţi II a urcat tributul anual la 40 de mii de galbini. Staturile ţării au fost silite să voteze această sumă, în dieta ţinută la Deva, în Octomvrie 1658, deodată cu proclamarea lui Barcsay de domnitor.

(Va urma). *Silvestru Moldovan.*

---

[1] Vezi: Aprobate, Parte III. Tit. II art. 3 din 1608.

[1] Mike, Art. Diet. II 215 şi Kövári Erd. tört. IV p. 34.

La anunţarea presidiului, că notarul scaunului protopresbiteral George Costin, fost paroh în Sân-Mihai şi parohul Grigorie Pop din Vaidasig a răposat, sinodul îşi exprimă condolenţa prin ridicare. De notar la scaunul protopresbiteral se alege cu aclamaţie preotul din Agârbiciu Vasile Orăsan.

Ca punct ultim se presentă şi ceteşte cerculerul Preaven. Consistor dto 13 Dec. 1907 nr. 12308 şcol. cu privire la regularea salariilor învăţătoreşti conform art. de lege XXVII. din 1907. Aci protopresbiterul face un exposeu detailat, desfăşură dispoziţiile urmate din partea superiorităţii în acest obiect şi arată greutăţile cu cari s'a luptat în mai multe comune, până ce i-a succes ai îndupleca pe credincioşi, ca să susţină şcoala din mijloace bisericeşti. La această muncă sublimă în partea cea mai mare ia ajutat zelosul şi neobositul advocat Dr. Valer Moldovan, care a lăsat ale sale şi nu a pregetat a însoţi pe protopresbiterul în toate comunele mai expuse, ca prin graiul poporal şi modul seu de vorbire convingător, să câştige poporul pentru susţinerea şcoalei confesionale. Pentru această faptă sinodul i-a exprimat mulţămită protocolară.

Sinodul cu plăcere a luat la cunoştinţă, că în comunele cari sunt mai expuse, cum sunt: Agârbiciu, Harastas, Sân-Mihai şi Turda se susţin şcoalele din mijloace curat bisericeşti.

In Banabic, Hidiş şi Vaidasig pe lângă ajutor de stat ce nu trece peste suma de 200 cor.

In Agriş, Muerău, Botez, Găbud, Cristiş, Sân-Iacob şi Sopor, pe lângă ajutor de stat ce trece peste suma de 200 cor. In aceste comune se vor face fasiunile în cadrul acestei clasificări şi după aprobarea acelora se vor cere ajutoare de stat.

Cu acestea desbaterile s'au terminat şi protopresbiterul mulţămind călduros membrilor sinodali pentru buna ordine şi înţelegerea frăţească observată în firul desbaterilor, încheie şedinţa apelând la zelul tuturor şi implorând ajutorul Celui de sus, ca hotărârile luate să se poată şi executa.

Agârbiciu, 12 Martie 1908.

Vincenţiu Orăsan
preot.

Din despărţ. Sibiiului.

— *Şezători literare în Roşia săsească.* —

— 6 Aprilie nou.

Indemnului dat din partea despărţământului Sibiiu al „Asociaţiuni.“ pentru a se ţinea în cursul iernei trecute şezători literare pentru popor, a fost urmat în câteva comune. In fruntea tuturor însă stă Roşia-săsească, unde tinărul preot ***Constantin Moldovan*** — precum se vede — este pe deplin convins de misiunea culturală, ce are clerul nostru dela sate, mai ales în aceste zile grele şi pline de ispite primejdioase pentru viitorul nostru. La început s'a prezentat poporul — neobicinuit cu asemenea întocmiri — în număr mic, care însă s'a ridicat mereu, încât la urmă nu mai încăpeau participanţii în sala şcoalei.

In aceste şezători, elevi mai mari de şcoală şi adulţi au declamat poesii potrivit alese pentru creşterea poporului; s'au cântat cântări diferite fără a se neglija doinele originale locale, spre a se desvolta astfel dragostea poporului către ale sale; s'au cetit bucăţi alese din scriitori nostrii de azi cei mai buni, precum din Sadoveanu, Sandu Aldea, Agârbiceanu şi Slavici.

Poporul s'a simţit plăcut atins şi cuprins de oare-care mândrie, ascultânduşi limba atât de cu farmec prinsă din partea acestor măiestri fii ai săi.

In legătură cu acestea li s'a vorbit despre „*Originea Românilor*“, li s'a cetit tractatul lui ***Dr. I. Lupaş***, „*despre limba românească*“; apoi „*despre teatru*“.

Punctul de căpetenie al acestor şezători l-au format prelegerile, ţinute de harnicul preot ***Moldovan***, care a vorbit poporului despre următoarele obiecte:

1. „Despre meserii şi trebuinţa de a le îmbrăţişa Românii în măsură tot mai mare.“

2. „Despre alcohol şi beuturile spirtuoase“ a vorbit în mai multe rânduri, folosind materialul potrivit din lucrarea dlor Dr. ***Marcu*** şi ***Roşianu***, şi arătând *a*) că alcoholul nu nutreşte, nu întăreşte, şi nu încălzeşte;

b) înriurirea alcoholului asupra circulării sângelui, a nervilor, a sufletului.

3. In legătură cu beuturi li s'a cetit „Predica despre beţie“, de Dr. ***Elie M. Cristea.***

4. Din economie, „Despre soiurile vitelor şi despre creşterea lor.“

5. „Ingrijirea vitelor de jug şi a celor de îngrăşat.“

6. „Despre îngrijirea viţeilor şi a vacilor de lapte.“

7. In legătură cu acestea li s'a cetit şi lucrarea: „Soiurile mai alese de vite şi îngrijirea lor“ de Dr. ***I. Radu.***

8. Din agronomie: „Despre alegerea pământului pentru diferitele trebuinţe şi despre întocmirea pământului.“

9. „Despre alegerea pomilor, plantarea lor, distanţa plantării, etc.“

10. „Despre gunoiul măestrit.“

11. „Despre stupărit.“

La întocmirea prelegerilor preotul Moldovan s'a folosit de prelegerile profesorului D. ***Comşa***, de materialul publicat în „Ţara Noastră“ etc.

Aceste întruniri au stârnit interesul poporului pentru trebuirile obşteşti şi pentru înaintarea tuturor. Numitul preot a folosit această bună dispoziţie a credincioşilor săi, vorbindu-le şi

12. „Despre şcoala poporală şi folosele ei“. Ostenelele lui n'au fost zadarnice, căci poporul s'a ales cu convingerea, că trebue să se forţeze a jertfi cât de mult, când e vorba de şcoala şi de limba lui. Deşi sinodul parohial decisese a cere ajutor dela stat pentru susţinerea şcoalei, totuşi au revenit asupra acestui concluz şi cu unanimitate au decis atât în comitet cât şi în sinod a susţinea şcoala cu ori ce jertfe din puterile proprii. Acest lucru e cu atât mai laudabil, cu cât Roşia săsească este una din cele mai din urmă parohii ale tractului Sibiiu. E compusă din o mână de oameni, alipiţi la o comună săsească, mai puternică. Afară de aceea au o datorie de vre-o 40 000 cor. pentru o moşie cumpărată pe seama bisericii; zidesc acuma casă parohială de cărămidă, frumoasă şi modernă, în valoare de 8—9 mii cor.

Deci pilda aceasta se laudă de sine, şi noi dorim ca să fie imitată de toţi în toate privinţele espuse mai sus.

Vecinul.

NOUTĂŢI.

Salvarea şcoalelor. Au decretat susţinerea şcoalelor din propriile mijloace următoarele comune bisericeşti: Sebeş, Borgo-Joseni, Borgo-Mijloceni, Borgo-Prund, Borgo-Rus, Borgo-Bistriţa, Borgo-Suseni, Comăna-superioară, Cenade, Păuca, Miercurea, Răhău, Lancrăm, Pianul de jos, Turdaş, Dumbrava, Deda şi Râu-Sadului.

*

Conclus laudabil. Sinodul protopopesc al tractului protopresbiteral *Mercurea*, în şedinţa ordin. din anul curent a decis, ca în toate comunele din tract să se ţină şcoală cu adulţii, respective cu analfabeţii.

*

Alegere de patriarh sârbesc. Maiestatea Sa a dat aprobare preaînaltă hotărîrilor aduse din partea congresului naţional sârbesc, cu privire la administrarea averilor bisericeşti, şi totodată a numit *administrator* pentru patriarhia văduvită a Carlovetului pe P. S. Sa, Episcopul din Buda, *Lucian Bogdanovici*, căruia Maiestatea Sa i-a dat şi titlul de conzilier intim. Administratorul a fost încredinţat ca facerea tuturor paşilor de lipsă, ca alegerea de patriarh să se poată săvârşi cât mai curând.

*

Un nou ministeriu se va înfiinţa cu începere dela 1 Aprilie v. în România. Ministeriul domeniilor se va împărţi adecă în două, rămânând unul numai al domeniilor, iar cel nou înfiinţat va fi al comerciului şi agriculturei. Actualul ministru al domeniilor *A. Carp* se va retrage, după cum scriu ziarele din Bucureşti, iar ca noi ministri vor întra în cabinet dl *Ales. Djuvara*, la comerciu şi industrie şi dl *G. Asan*, la domenii.

*

Instalare. Mercuri s'a făcut în Cluj instalarea noului episcop reformat *Kenessey Béla*. Actul s'a săvârşit în biserică. A urmat apoi banchet mare. La instalare a participat şi contele *Tisza István*, fostul ministru-president.

*

Premii pentru piese teatrale. Direcţiunea teatrului naţional din Bucureşti a pus trei premii, de câte 2000 lei, 1000 lei şi 500 lei, pentru piese dramatice, presentate direcţiunei în curs de doi ani. Premiile se vor da în Aprilie 1910.

*

† Pavel Cotoţiu. Anunţăm cu părere de rău, că actuariul consistoriului metropolitan, *Pavel Cotoţiu*, un tinăr inteligent, dar modest şi de rară onestitate, după grele şi îndelungate suferinţe a repausat Luni, în 6 Aprilie n. în comuna sa natală Fintenşul-mare. Odihnească în pace!

*

Esamen. Programul esamenului teoretic, ce se va ţinea la şcoala de economia de model comitatensă din Sibiiu, (Piaţatârgului de vite 10.) în 30 Aprilie 1908 st. n. la orele 3 după ameazi, e următorul: 1. Limba maghiară, 2 Aritmetica şi Geometria, 3. Fisica, 5. Economia de câmp, 5. Pomologie, 6. Sciinţele despre prăsila de vite. Cărţile de economie purtate de elevi şi caetele lor de scris sunt puse spre vedere publică.

*

Mişcări studenţeşti. Studenţimea română din Cernăuţi a adresat comitetului studenţimii române din Viena următoarea scrisoare:

Fraţilor! La căldurosul vostru apel isvorât din cele mai senine şi avântate sentimente naţionale ne alăturăm şi noi, conduşi de aceleaşi ideale şi de aceeaşi dragoste pentru propăşirea culturală a neamului nostru. Ideea înfiinţării câtorva catedre la universitatea de aici, cu limba de propunere *românească*, nu este numai o datorinţă, ci o necesitate simţită de întreagă suflarea românească din Bucovina, care îşi afirmă dreapta sa pretensiune la o cultură naţională. Prin înfiinţarea unei catedre de *istoria Românilor* la universitatea de aici ni-se dă prilejul de a desprinde de pe buzele unui profesor român în graiul nostru obârşia strălucită, luptele crunte întru închegarea neamului nostru, răsboaiele sângeroase pentru apărarea limbei, moşiei şi legei străbune. Pretindem crearea de catedră *de drept* la facultatea juridică, pentru a ne putea afirma demnitatea noastră naţională şi de a imprima un caracter mai românesc instituţiunilor noastre de drept din Bucovina. Suntem un popor puţin cunoscut în apusul cultural al Europei, dorim şi crearea unei catedre de limbă şi literatură română la universitatea din Viena, pentru de a ne putea manifesta cultura şi aspiraţiunile noastre în marele concert cultural al popoarelor din apus şi a câştiga pentru tinerimea noastră din străinătate într'un centru al ştiinţelor un loc de cultivare a limbei şi literaturei române. Aderăm deci din toată inima la întreprinderea aceasta curat românească şi avem firma speranţă, că deputaţii nostri, călăuziţi de aceleaşi gânduri şi sprijiniţi de toţi Românii din Bucovina, vor duce o la bun sfârşit. Cernăuţi, la 25 Martie 1908. Cu dragoste frăţească. Pentru studenţimea română: Silviu Dragomir m. p., Nicu I. Popescu m. p., Ioan Brăteanu m. p., Nicolae Cotos m. p., C. de Vlad m. p., Vasile Liţu m. p., Ioan Nisioiu m. p., George Malcinschi m. p.

*

Dela „Academia Română“. Luni a fost şedinţă solemnă la „Academia Română“. Noul membru, *Dr. Grecescu* şi-a rostit discursul de recepţiune. A făcut în cuvântarea sa istoricul amănunţit al ştiinţei botanice. I-a răspuns *Dr. Istrati*, amintind, — întocmai ca şi *Dr. Grecescu*, — cu evlavie numele predecesorului *Florian Porcius*, şi rostind noului membru un „*bine ai venit*“ în templul cel mai înalt al culturii neamului românesc: Academia Română.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Emil Gheaja, paroh, Paloş, Aurel Nistor, paroh, Arpatac, Alexandru Măcelariu, proprietar, Săugătin, Ioan Prescure, notar, Calbor, Ioan Conora, paroh, Calbor, Crucian Mărginean, paroh, Cenade, fiecare câte 1 cor.

*

Greva studenţilor din Năsăud. Directorul gimnaziului din Năsăud, dl *Ioan Gheţie*, desminte greva anunţată de ziarele maghiare, care se reduce la faptul, că câţiva studenţi n'au voit să între într'o zi la prelegere. Ei au fost însă readuşi la linişte prin intervenţia directorului, şi în ziua următoare cursurile s'au putut ţineà în toată regula. S'a făcut deci, ca de regulă, din ţânţar — armăsar!

*

Ofiţer român distins. Domnul *Emil Cosmuţa*, locotenent în batalionul 2 de pioneri, staţionat în Alba-Iulia, a fost decorat cu medalia „Signum laudis“ pentru prestaţiunile eminente, aduse trupelor tehnice. Aceasta e a treia distincţie, dată dlui *Cosmuţa*, care a mai fost decorat cu *ordul ernestin* al casei ducilor de Saxa-Coburg, şi din partea Maiestăţii Sale cu *medalia de aur* pentru merite militare, în urma unui curaj extraordinar, dovedit cu ocaziunea unor inundări mari.

*

Reuniunea sodalilor români din Cluj şi-a ţinut în 29 Martie adunarea generală anuală, constituinduse de nou, după cum urmează: Prezident a fost ales dl Eugen Pop Păcurariu, viceprezident Petru P. Bariţiu, secretar Andreiu Pora, casar Mihail Radu, controlor Teodor Târziu, iar membrii în comitet: Ioan Creţariu, Vasile Sâncrăianu, Iosif Mihu, Ioan Duma, Vasile Rus, Teodor Chinez, George Moldovan şi Petru Sânmiclăuşan.

*

De Ioan Vidu au apărut în tipografia diecezană din Arad: *Negruţa*, cor mixt cu soli de tenor-sopran. Preţul 1 cor. 50 fil. (2 Lei.) *Coasa*, melodie poporală. Prelucrare şi armonizare. Preţul 60 fil. *Lugojana*, pentru o voce şi pian. Preţul 1 cor. 50 fil. *Peste deal...* cor mixt cu soli compus pe motive din muzica poporală română. Preţul 1 cor. 50 bani. *De Trifon Lugojanu*: *Cântări bisericeşti* pentru slujbe ocazionale din Molitvelnic (Evhologiu) ş. a. Preţul 8 cor. *De ducă...* Cor bărbătesc pe motiv poporal. Preţul 1 cor. Se află de vânzare şi la librăria arhidiecesană în Sibiiu (Nagyszeben).

*

Petrecere în Ofenbaia. Invăţătorii din Lupşa şi jur aranjază producţiune teatrală muzicală Joi la 30 Aprilie st. n. 1908 în localul „Casinei“ din Ofenbaia cu ocaziunea conferenţii învăţătorilor din tractul Lupşa şi Turda. Inceputul la 7 oare seara. Preţul de întrare: de persoană 1.50 cor., de familie 3 cor. Venitul curat este destinat fondului protopresbiteral. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuità pe cale ziaristică.

*

Pentru un articol de ziar. In Banialuca au fost arestaţi opt Bosniaci, pentru crima tradării de patrie, un preot, un redactor şi 6 comercianţi. Crima săvârşită a fost un articol de ziar, în care se spunea, că între Austro-Ungaria şi Sârbia trebue se ajungă lucrurile la războiu, fiindcă Sârbia nu poate concede Austro-Ungariei se clădească drum de fer în Sandjac. Redactorul a fost arestat pentru publicarea articolului, preotul pentrucă l'a scris, iar cei 6 comercianţi pentrucă — l'au aprobat.

*

Incă unul. Din Budapesta a dispărut advocatul *Dr. Weiss Jenő*, lăsând însă în urma sa datorii destule neplătite. S'a dus la America, pentruca se scape de creditori şi poate şi de alte năcazuri.

*

Congres matematic. In Roma s'a deschis Luni congresul internaţional al matematicilor, în fiinţa de faţă a regelui, primariului, rectorului universităţii din Roma şi a altor bărbaţi mari ai Italiei. La congres s'au presentat mulţi profesori de matematică, din lumea întreagă.

*

Mulţămită. La fondul „Dimitrian“ înfiinţat de curând în scopul înfrumseţărei interne a bisericei ce are a se zidi de nou în comuna *Reciu*, preastimaţii domni deputaţi ai sinodului protopresbiteral din tractul Mercurea au binevoit a contribui cu suma de 20 coroane. Binevoiască a primi deci şi pe această cale, atât marinimoşii contribuenţi, cât şi domnul colectant *Dimitrie Muntheiu*, notariu cercual aici, mulţămita comitetului parohial. Preamăreşte Doamne cu puterea Ta pre ceice iubesc podoaba casei tale! Reciu, în 23 Martie 1808. *Ignatie Filip*, paroh, pres. comitetului parohial.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe orice îl face atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Ce este deosebirea între un preparat real şi unul ne real? Acela, că un preparat real, dacă devine cunoscut, rămâne în circulaţie; precând un preparat nefolositor dispare tocmai aşa cum apare. Crema Margit a lui Földes este, precum adeveresc multe institute chemice, în toată privinţa nestricăcioasă, preparat curat, care menţine frumseţea şi vioiciunea feţei până la adânci bătrâneţe. E eschis, ca o damă, după folosirea cremei Margit, să capete creţe, sau să şi peardă frumseţea feţei. Timpul trece peste aceste dame, fără ca se lase urme. Se capătă în toate farmaciile şi parfumeriile mai mari din lume, să se ceară necondiţionat Crema Földes.

Teatru.

Sâmbătă: Representanţia ultimă, *Der Pfarrer von Kirchfeld*, piesă poporală în 4 acte.

A nagydisznódi járás főszolgabirájától.

Sz. 1708/1908. [84] 1—3

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járás Porcesd községben megüresedett községi jegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Ezen állással a következő javadalmazás van összekötve:

1. 1600 K törzsfizetés,

2. Magánügyekbeni munkálatok után a vármegyei szabályrendeletben megállapitott dijak.

Pályázók felhivatnak, hogy az 1883 évi I. t. cz. 6. §-a illetve az 1900. évi XX. t. cz. 3. §-a értelmében felszerelt és életkorukat, eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismereteiket igazoló bizonyitványokkal ellátott pályázati kérvényeiket folyó évi április hó 30-áig délután 4 óráig alolirotthoz annál inkább nyujtsák be, mivel a később érkező folyamodványok nem fognak tekintetbe vétetni.

Nagydisznód, 1908. évi április hó 8.

Dr. Schuster
főszolgabiró.

Ad 225/908. [78] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc, dela școala confesională gr.-or. română din **Boholț**, se escrie concurs, cu termin de 30 zile, dela prima publicare, în „Telegraful Român“, cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post, să-și subștearnă cererile instruite, conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. până la terminul susindicat, cu aceea observare, că alesul are indatorirea de a instrua copii din școala de toate zilele, și cei de repetiție în cântările bisericești și a cânta cu ei Dumineca și sărbătoare în biserică.

Cuincuenalele, se vor socoti, numai după 5 ani de serviciu, neîntrerupt, începând dela alegere.

Făgăraș în 16 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai	1 Coupon 7 Coroane 1 Coupon 10 Coroane 1 Coupon 12 Coroane 1 Coupon 15 Coroane 1 Coupon 17 Coroane 1 Coupon 18 Coroane 1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 12—40

Vița nobilitată

aleasă, liferează

în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler

Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu și cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereți listă pentru prețuri ilustrată! Lista pentru prețuri conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredința despre promptitudinea firmei și bunătatea materialului. [307] 34—40

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 46—

Un comptoarist

pentru corespondență românească și ungurească găsește aplicare îndelungată.

(Ofertele să se adreseze sub E. B./44 la administrația acestei foi.) (81) 3—3

Aviz!

In facrica de **Var din Orlat**, se arde și expediază zilnic, în mare și mic, renumitul

Var de Orlat,

liber de piatră și sgură.

Preț moderat, serviciu prompt și real.

I. Banciu & Co.
Orlat.

(82) 3—5

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu	à	300,000	Mărci.
1	„	„	200 000	„
1	„	„	60,000	„
1	„	„	50 000	„
1	„	„	45,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	35,000	„
1	„	„	30,000	„
1	Câștig	„	100,000	„
1	„	„	60,000	„
1	„	„	50,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	30 000	„
7	Câștiguri	„	20 000	„
1	Câștig	„	15,000	„
11	Câștiguri	„	10 000	„
46	„	„	5,000	„
103	„	„	3,000	„
163	„	„	2,000	„
539	„	„	1.000	„
693	„	„	300	„
181	„	„	200	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câștiguri** și 8 **premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabilește oficios, costă

losul original întreg . .	**Cor.**	**7 —**
losul original de jumătate	„	**3.50**
losul originul de un sfert	„	**1.75**

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** și **franco.**

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor

se face din partea mea direct interesatului în causă prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau și prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

30 Aprilie

cu toată încrederea la (83) 1—6

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg.**

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 6—52

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 63—

Pentru

Dame

indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumsețare

Neîntrecută și cu efect miraculos

Crema-MARGIT a lui Földes

Feriți-vă de imitațiuni!

delătură deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe față sgrăbunțele și alte necurățenii de piele. Netezește încrețiturile feței, fața o înălbește, împrospătează și întinerește.

Prețul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 cor.
ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1·20 cor.
Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinți Margit 1 coroană.
Apă pentru față Margit 1 coroană. [200] 5—5

Se expedează prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul: **CLEMENS v. FÖLDES**

farmacist în ARAD.

Se capătă în toate farmaciile.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 21—52

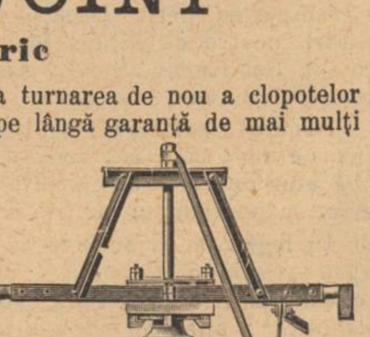

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 36 Sibiiu, Marţi 1/14 Aprilie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Procesele de presă.

I.

(Dr. E. B.) Unul din simptoamele triste ale situaţiunii abnorme politice, în care a ajuns patria noastră, este potopul proceselor de presă, ce s'a năpădit în timpul din urmă peste ziaristica noastră, sub titlul de violare a ordinei publice de drept.

Trist este acest simptom, nu numai din motivul, că ameninţă esistinţa unei părţi a presei, dar mai vârtos, că represaliile progresive sunt acomodate a periclita în general libertatea presei, garanţa cea mai mare a libertăţilor publice, fără să aibă efectul dorit: pacea, apropierea şi nivelarea contrasteler între rassele şi clasele din ţară, ba din potrivă, sapă tot mai adânc ura şi iritaţiunea, pedeca cea mai fatală a unei înţelegeri între rassele şi clasele sociale.

Este deci de înţeles, că representanţii presei atacate în interesele lor caută remedii, să gândesc la un congres al ziariştilor români.

Trăim doar într'o vreme, când fiecare clasă tinde la apărarea colectivă a intereselor sale şi astfel ideea congresului este îndreptăţită.

Observând însă dispoziţia ziarelor noastre şi modul de cugetare corăspunzător acestei disposiţii abnorme, scopul dorit: scăparea presei, resp. sistarea persecutărilor, pe calea contemplată nu-l văd realisabil; căci precum vindecarea celui lânced se poate ajunge numai prin cunoaşterea temeinică a pricinelor boalei şi prin delăturarea raţională a pricinei, tot aşa trebue purces şi faţă de nevoile politice-sociale, între cari se numără şi necazurile presei. Dacă voim deci — în mod serios — să lecuim răul din rădăcină, avem să căutăm pricinile, şi apoi mijloacele pentru delăturarea acestora.

Ştim, că prigonirile presei sunt expresiile naturale ale controverselor politice, lovindu-se o parte a presei cu curentul dominant, cu direcţiunea şovinistă a puterii de stat, în al cărei hal să află şi publicul maghiar, cu organele lui legislative şi executive.

Acestora o teză falsă şi fatală le întunecă vederile: că nemulţămirea şi nelinişteа popoarelor nemaghiare izvoresc din motive *personale*, sunt opera aşa numiţilor *„agitatori“*, în consecinţă: trebue amuţiţi agitatorii şi lucrurile merg strună!

Durere, ipoteza din zi în zi să întăreşte, devine *„dogmă“* la publicul maghiar din care se recrutează juraţii, cari cred a săvârşi o datorinţă patriotică, când pe acusat îl declară vinovat, întocmai ca organele puterii de stat când iniţiază persecutarea ziarelor agitatoare.

Celce a cetit broşura lui *„Argus“*, publicată în coloanele acestui ziar, găseşte acolo diagnoza amănunţită a acestui proces politic-social şi adâncind cele desfăşurate în broşură, singur va da de unica modalitate prin care — fără amăgire — putem aştepta sanarea acestor calamităţi. „Argus“ într'un loc constată, că grosul elementului maghiar, atât cel orăşenesc, cât şi cel dela sate, (neluând în seamă pe *„politicianii“* cari privesc frecările popoarelor de mijloace potrivite a unor scopuri personale şi politice) este iritat, şi în urma iritaţiunii, intolerant faţă de naţionalităţi, fiind neorientat şi fals informat despre acestea şi tendinţele lor.

Politicianii de profesie şi cu dânşii presa maghiară de zeci de ani consideră şi presintă inteligenţa nemaghiară de duşmană naţiunii maghiare şi primejdioasă patriei. Bietul cetăţan din provincie, cu vederi înguste, neavând prilej, ca singur să pipăe adevărul: cele auzite din toate părţile şi cetite din zi ce merge le primeşte de bani buni şi e convins, cu drept cuvânt, că îndeplineşte o faptă *„patriotică“* contribuind la stârpirea duşmanilor patriei!

Judecătorul — fiind legat de verdictul juraţilor şi pătruns singur de acelaş cuget — la croirea pedepsei să acomodează şi dânsul curentului şovinist, stabilind în mod *„esemplar“* pedeapsa.

Are drept „Argus“ când învinovăţeşte şi pe conducătorii naţionalităţilor, că au negligat publicul maghiar şi nu l'au informat în mod fidel şi acomodat scopului despre tendinţele adevărate, legale ale naţionalităţilor, ci au privit cu nepăsare seducerea sistematică a acestui public şi ducerea lui pe căi piezişe, ba prin unele manifestaţiuni pătimaşe şi cam nesocotite ale presei nemaghiare, trecute apoi în mod tendenţios în publicitatea maghiară, au căutat să întărească chiar calumniările celor răutăcioşi.

Informarea publicului maghiar, în care se află mulţi cu bună credinţă — are urmări foarte preţioase. Un astfel de efect să poate constata şi din influenţa provocată de broşura amintită, care înşirând toate gravaminele naţionalităţilor într'un mod obiectiv şi binevoitor: a câştigat o mulţime de bărbaţi de bine dintre Maghiari pentru ideea păcii cu naţionalităţile şi a adus totodată la tăcere pe cei mai sălbatici: pe un *Lengyel Zoltán*, *Nagy György, Bozóky Árpád,* cari faţă de manifestările din urmă ale deputaţilor noştri — tac acum ca peştele. Asemenea juraţii din oraşele maghiare, dacă ar fi informaţi în asemenea mod: n'ar mai fi seduşi a aduce atâtea verdicte osânditoare.

Ca această influinţă să fie *statornică*, mai este de lipsă, ca politicianii noştri, şi mai ales *presa noastră să se ştie acomoda acestui curent pacinic*, astfel, precum în timpul din urmă să şi acomodează o parte a deputaţilor nemaghiari în dieta ţării, onorând şi din a lor parte manifestările conciliante ale deputaţilor maghiari, căci numai în acest mod va fi încredinţat publicul maghiar, că cele spuse de *„Argus“* sunt ecoul fidel al naţionalităţilor, că doresc şi ele serios aplanarea controverselor în cadrele constituţiunii şi că broşura n'a fost scrisă numai din *tactică*, cu scopul, ca maghiarimea să fie trasă pe sfoară.

Din parlament. Vineri a ţinut dieta o şedinţă scurtă. S'a cetit rescriptul preaînalt, despre închiderea sesiunei a doua şi deschiderea sesiunei a treia, care se va face în 29 Aprilie n. Până atunci dieta are vacanţă. In şedinţa din 29 Aprilie se vor alege vicepresidenţii şi notarii, apoi comisiunile.

Indreptare. In studiul Preacuvioşiei Sale domnului Arhimandrit *V. Mangra*, despre *„Ierarhia şi Mitropolia bisericei române din Transilvania şi Ungaria“*, publicat în numerile din urmă ale ziariului nostru, s'au strecurat mai multe greşeli de tipar, pe cari le îndreptăm după cum urmează:

Numărul 28, pagina a doua, coloana a doua, textul grecesc, *din care a rămas un şir necules*, sună astfel:

„Μεῖου πολυ δὲ και Γύλας, ἄρχων ὢν καὶ αὐτος των Τουρκων, εἴσεισιν εις την βασιλιδα και βαπτίζεται, των ἴσων ἀξιωθεις και ἀυτὸς ἐυεργεσίων και τιμῶν ἀνελάβετο δέ με θέαυτõυ και τινα μοναχὸν, Ἱερὸθεον τοὔνομα, δόξαν εὐλαβειας ἔχοντα, ἐπισκοπον Τουρκιας παρὰ τõυ Θεοφυλάκτου χέιροτονηθέντα. ὃς εκετσε γενομενος, πολλὺς ἀπὸ τῆς βαρβαρικης πλάνης εἰς τὸν χριστιανισμόν ἐπανηγαγεν“.

Tot acolo, coloana a doua, nota 5, să se cetească *Gánoczy* (în loc de „Gánácziy“) şi *S. Ladislao,* (în loc de „S. Ladislay“.)

FOIŞOARĂ.

O dare a preoţimei noastre la 1667.

(Fine.)

Tot 40 mii de galbini s'au administrat la Constantinopol şi în timpul domniei lipsită de energie a lui Apaffi, cu care se încheie şirul principilor ardeleni.

Tributul turcesc era numit în Aprobate şi în alte acte de obiceiu cu terminul: dare „pentru mulţămirea Porţii“, în originalul maghiaro-latin: *a Porta contentatiójára* sau *contentálásáro,* iar pentru acoperirea unei părţi a lui s'a destinat în secolul XVII. şi venitul băilor de sare de'a Cojocna, Sic, Turda şi Ocna.[1]

De pe timpul lui Apaffi avem un preliminar pentru tributul turcesc, păstrat în edictele XLV. şi XLVI. din Compilate, partea V. din anul 1667. Edictele se bazează pe articli dietali despre dare din dieta ţinută în Făgăraş la 1666 (art. 18) şi în M. Oşorheiu la 1667 (art. 39) şi încep astfel:

„De oarece existenţa acestei patrii, după Dzeu este asigurată prin mulţămirea Porţii, care se bazează pe dare şi în privinţa aceasta nefăcând nimărui favor a trebuit să preliminăm dare în modul scris mai jos. Am preliminat darea conform numărului porţilor, de o poartă câte 15 taleri“.

Urmează apoi preliminarul, cuprinzând ambele edicte 79 de posiţii. In unele posiţii se arată numărul porţilor din comitate astfel:

In comitatul Albei sunt, conform registrului provăzut cu pecetea (a petsétes Regestrum szerént) porţi 355, coloni 5.

In comitatul Zarandului sunt porţi 62 etc.

In alte posiţii să preliminează darea în sumă fixă pentru unele ţinuturi sau oraşe d. e.

Intreg ţinutul Făgăraşului să dea taleri 2000.

Abrudul să dea taleri 100.

Săcuimea întreagă să dea tal. 5000.

Grecii să dea tal. 2000. Grecii erau comercianţi prin oraşe, dar cei mai mulţi cu numirea aceasta erau Macedo-Români.

Hunedoara să dea tal. 75.

Haţegul să dea tal. 52 etc.

In preliminar sunt cuprinse în rubrice separate şi părţile ungurene: comitatul Maramurăşului, oraşele din Bihor şi domeniile din jurul Orăzii, între cari şi domeniul din ţinutul Beiuşului.

In posiţia a 30-a se fixează darea preoţimii române astfel:

Preoţii români să dea taleri 500. Din acestia 100 să-i dea protopopii români, ceialalţi preoţii.

Textul original este următorul:

Az Oláh Papok adgyanak Tall. 500. Mellynek 100 Tá'lé át az Oláh Esperestek adgyákmeg, a' többit a' köz Papok.

Se naşte acum întrebarea, că oare de ce cheie s'au folosit legislatorii unguri ai Ardealului la 1667, când au fixat darea preoţimii noastre în 500 de taleri? Credem, că două momente principale au trebuit să aibă în vedere: *starea materială a preoţimii şi numărul protopopilor şi al preoţilor.*

Ce se ţine de starea materială natural, că ea a trebuit să fie luată în considerare, de oarece în orice stat, fie organisat cât de primitiv, la preliminarea dărilor trebue să se ţină cont de capabilitatea de plată a celor supuşi la dare. Aceasta reese şi din unele posiţii ale preliminarului ce ne preocupă. Vedem, că protopopilor, deşi în număr cu mult mai mic, ca preoţii, li-se prescrie $^1/_5$ parte din suma dării, negreşit din causă, că ei erau mai bine situaţi decât preoţii.

Vedem mai departe, că Grecilor li-se preliminează în total 2000 de taleri. Numărul Grecilor însă era relativ mic. Ei nu se aflau decât prin oraşe, în unele locuri abia câte 3—4 familii, numai în Braşov, Sibiiu şi în Alba-Iulia se găseau ceva mai mulţi. In orice cas însă numărul lor era cu mult mai mic ca d. e. al preoţilor noştri şi dacă li-s'a impus contribuţie mai mare, aceasta se făcea din causă, că fiind comercianţi, aveau câştiguri bune şi dispuneau de averi.

Din preliminariul de dare dela 1667 putem conclude deci, că starea materială a preoţimii noastre în general era slabă, aproape egală cu cea a iobagilor, ceeace nici nu se putea altcum în acele vremuri de grele opresiuni şi prigoniri. De aceea vedem, că preoţilor noştri nu s'a putut prelimina decât $^1/_4$ parte a sumei impusă Grecilor.

Considerând mai departe, că în preliminar darea personală se fixează la unii cu câte $^1/_2$ de taler, la alţii cu 1, 2 şi 3 taleri etc. probabil, că după această normă la fixarea sumei de 100 de taleri pentru protopopi se va fi socotit cam doi taleri pentru un protopop şi de aci ar resulta, că numărul protopopilor noştri va fi fost de 50—60. Incât pentru preoţi măsura va fi fost, ca un taler să se adune dela 3—4 preoţi, aşa că numărul preoţilor s'ar urca la vre-o 1500—1600.

La 66 de ani după datul 1667, anume la 1733 s'a făcut prima conscripţie a parohiilor şi preoţilor români prin episcopul I. Micu-Klein, care a fost publicată în broşură de dl Nicolae Togan la 1898 din manuscriptul aflător în biblioteca Bruckenthal. In această conscripţie numărul protopopilor este 44 afară de Ţara-Bârsei, care nu e cuprinsă în conscripţie.

La 1667 numărul protopopilor a trebuit să fie ceva mai mare, findcă preli-

---

[1] Compilate, P. V. Ed. XLIII. anul 1665.

Numărul 29, pagina primă, coloana a doua, şirul 34 (de sus în jos), textul grecesc sună astfel: „*αλλα και τα παρα των τοπιχων αρχιερεων καθιερωθεντα, της πατριαρχικης απολαυειν δεφενδευσεως και της επισκεψεως....*

Tot acolo, coloana a treia, nota 4, să se cetească: Şaguna, Dreptul canonic §. *237* (în loc de 251). Pagina a doua, coloana a treia, şirul 6 (de sus în jos), să se cetească: „*ca* aşezăminte“, în loc de: „*cu* aşezăminte“.

Numărul 30, pagina a doua, coloana a doua, în şirul 37 (de sus în jos) să se cetească: oblăduirea eparhiei *tale* (în loc de „sale“), iar în şirul 54: organizarea *mitropoliei* (în loc de „mitropoliilor“.)

Numărul 32, pagina a doua, coloana a treia, şirul 26 (de sus în jos), să se cetească: *Uglijeza*, în loc de „Hgljieza“.

Numărul 33, pagina a doua, coloana a doua, şirul 14 (de sus în jos), să se cetească *episcopatul*, în loc de „episcopul“, şirul 22, *nimirum*, în loc de „minirum“, iar în şirul 40, în loc de cuvântul „Deodată“ să se pună cuvintele: „*La urmă*“.

Numărul 34, pagina primă, coloana a treia, şirul 12 (de sus în jos), să se cetească: *Danciul*, în loc de „Daniil“.

Numărul 35, pagina primă, coloana primă, nota 1, să se cetească: pag. *453—456* (în loc de 553—556), coloana a doua, şirul 53 (de sus în jos), în loc de *Extrasul*, să se cetească „*Textul*“. Coloana a patra, şirul 25 (de sus în jos), „ştiu şi *recunosc*“, în loc de „ştiu şi cunosc“.

In chestia unor scăderi din Caransebeş. Ne ar fi părut foarte bine, dacă cele întâmplate acum de curând în Caransebeş nu ajungeau să formeze obiect de discuţie publică şi în presa românească. Dar după ce unele din ziarele noastre s'au ocupat cu ele, aflăm de bine a informa publicul şi din partea noastră.

Pe basa informaţiunilor primite dela loc competent, putem spune, că despre lucrurile anormale din Caransebeş, Inaltpreasfinţia Sa, domnul Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* nu a avut nici o cunoştinţă. E adevărat, că în chestia neîndeplinirii unor parohii prin parohi, ci numai prin administratori, i-s'a fost adresat o interpelaţie în congresul din urmă, dar Escelenţa Sa a declarat atunci în răspunsul dat, că arătare nu i-s'a făcut în privinţa aceasta şi astfel nu poate să iee nici o dispoziţie. Dacă însă va primi vre-o arătare, îşi va face datorinţa. Congresul a luat răspunsul cu aprobare la cunoştinţă, iar arătare până astăzi la metropolie *nu s'a primit.* Acum nu de mult a sosit însă la metropolie un comunicat al domnului ministru de culte şi instrucţiune publică, în care să împărtăşeşte, că prin un trimis special al seu pentru cercetarea institutului pedagogic din Caransebeş, s'au descoperit lucruri regretabile acolo, despre cari încunoştiinţează acum şi pe Escelenţa Sa spre ştire, după ce prin acelaşi comunicat a încunoştiinţat despre ele şi pe Preasfinţitul domn Episcop al Caransebeşului *Nicolae Popea*, cerându-i ca se *delăture relele cu grăbire*: Inaltpreasfinţia Sa Metropolitul imediat după primirea actului a întrebat în scris pe P. S. Sa, dl Episcop al Caransebeşului, *Nicolae Popea*, despre adevărata stare a lucrului, oferindu-i în caz de lipsă sprijinul său şi al Consistoriului metropolitan la delăturarea scăderilor. Neprimind în decurs de 8 zile răspunsul dela P. S. Sa Ep. Caransebeşului, I. P. S. Sa Metropolitul în conţelegere şi dimpreună cu P. S. Sa Ep. Aradului *Ioan I. Papp* a întrunit în jurul seu pe cei mai de frunte membri din apropiere ai consistorului metropolitan, conzultându-se împreună şi combinând măsurile ce sunt de luat pentru delăturarea răului. In urma consultăriilor avute domnul secretar mitropolitan, *Nicolae Zigre*, a fost trimis la Caransebeş cu instrucţiunile primite dela Sibiiu. In Caransebeş dl *Zigre* a ţinut o nouă consfătuire, cu factorii dela conducerea diecezei şi cu mai mulţi fruntaşi din Lugoj, şi acceptânduse şi din partea acestora de bune cele recomandate dela Sibiiu, Preasfinţia Sa, Domnul Episcop *Nicolae Popea* din causa adâncilor sale bătrâneţe a concrezut conducerea diecezei în cele administrative vicariului său, părintelui Arhimandrit *Filaret Musta*, iar persoanele vinovate au fost delăturate şi înlocuite cu altele. Despre toate acestea dnul Episcop al Caransebeşului a raportat ulterior atât ministrului cât şi Inaltpreasfinţitului Mitropolit *Ioan Meţianu*, care, cum se vede din cele espuse, şi-a făcut şi de astădată datorinţa. De cumva va mai fi ceva de făcut, credem că sinodul eparhial al diecezei Caransebeşului, care e in pragul uşei, dimpreună cu consistoriul, va suplini şi acelea, apărând autonomia.

O şedinţă a dietei ungare.

Şedinţa de Marţi a dietei din Budapesta, în care deputaţii naţionalişti, împedecaţi în eserciarea dreptului lor, au părăsit în mod demonstrativ dieta, a decurs, după raportul publicat de ziariul „*Lupta*“, după cum urmează:

Prezidentul Justh deschide şedinţa la orele 10. Dintre ministri sunt de faţă Wekerle, Andrássy, Kossuth, Günther, Darányi. Naţionaliştii în număr frumos. După verificarea procesului verbal, se trece la discuţia proiectului de revizuire. Vorbeşte ântâiu deputatul

Dr. Aurel Vlad: Domnilor deputaţi, mulţi ţin, că atitudinea opoziţiei în faţa articolului al doilea e de neînţeles. Aceştia afirmă, că articolul al doilea în realitate vrea să atenueze rigoarea articolului prim şi că dispoziţiile speciale ale acestui articol constitue pentru opoziţie o garanţie şi-i uşurează calea de a se pune în opoziţie cu voinţa majorităţii. Eu, domnilor deputaţi, ţin afirmaţiile aceste de absolut greşite şi rog majoritatea, că dacă într'adevăr vrea să poarte grijă de garanţiile minorităţii, — să abzică de planul acesta de-a ferici în ăst mod minoritatea. Minoritatea ştie mai bine ce-i este spre folos.

Eu domnilor văd, că în articolul al doilea se cuprind dispoziţii, cari tind să facă cu neputinţă obstrucţia tehnică, o ţintă care n'o desaprob nici eu. Văd însă în acelaş timp, că dispoziţiile articolului trec mult peste hotarele ce se impun în ce priveşte înfrângerea obstrucţiei tehnice şi în articol se cuprind şi dispoziţii cari violează parlamentarismul!

In scopul de-a face obstrucţia tehnică cu neputinţă, articolul al doilea dă prezidentului drept discreţionar în ce priveşte admiterea şedinţelor secrete şi citirea moţiunilor, propunerilor şi amendamentelor, aşa încât prezidentul poate să nu admită şedinţa secretă şi să nu cetiască moţiunile, nici chiar în cazul când o cere majoritatea! Articolul mai cuprinde şi dispoziţia, că nici cu învoirea camerei nu poţi face digresiuni în discurs.

Toate aceste dispoziţii violează dreptul suveran al camerei, căci prezidentului i se dau atribuţii cari fac din el un dictator, lucru cu atât mai primejdios cu cât e vorba numai de înfrângerea obstrucţiei tehnice. Căci, cu toate că nu aprob obstrucţia tehnică, tot aşa nu pot să aprob ca dreptul suveran al camerei să fie supus voinţei prezidentului.

La articolul prim majoritatea a înţeles anomalia aceasta şi a şters dintre dispoziţii dreptul prezidentului de a hotărâ el asupra urgenţei. Camera dacă vrea să rămână consecventă. trebue să şteargă şi dispoziţiile acestui articol, fiindcă dacă tot mereu îşi cedează prezidentului drepturile, atunci prezidentul poate să-şi validiteze voinţa chiar şi împotriva majorităţii.

Eu nu aprob nici decum lărgirea aşa de liberală a atribuţiilor prezidentului. Nici chiar majoritatea însăşi nu mai are nici o garanţie, dacă prezidentul va voi să-şi validiteze acest drept discreţionar şi faţă cu majoritatea. Cum poate să-şi validiteze camera voinţa sa, dacă spre pildă recunoaşte necesitatea de-a ţine şedinţă secretă, de-a ceti moţiunile etc., iar prezidentul răspunde: eu nu admit lucrurile aceste?

(Fotoliul de prezident îl ocupă Rakowsky István).

Ştim că prezidentul camerei nu e răspunzător în cele politice. Eu nu-mi pot închipui un prezident, care să nu-şi tragă consecvenţele din neîncrederea ce-o nutreşte faţă de el majoritatea; prin proiectul lui Nagy Emil introducem însă dispoziţii, cari îi fac camerei cu neputinţă să-şi validiteze voinţa sa în faţa prezidentului!

Noi, dacă voim să garantăm imparţialitatea şi autoritatea fotoliului prezidenţial, trebue să renunţăm la toate dispoziţiile cari tind să facă din prezident un exponent al partidelor majorităţii, fără să fie proprii a înfrânge obstrucţia tehnică. Eu nici nu cred, ca drepturile discreţionare ce i se dau prezidentului se dau de dragul înfrângerii obstrucţiei tehnice, căci înfrângerea obstrucţiei se poate face mult mai uşor prin alte dispoziţiuni.

Eu dimpotrivă cred, că prezidentului i se dau atribuţiile aceste, ca majoritatea să nu fie nevoită a se înfăţişa în număr de ajuns pentru a aduce hotărâri. Căci, spre pildă, dacă se cere şedinţă secretă şi consultă camera: nu poate să aducă hotărâri decât dacă deputaţii sunt în număr. Prin dispoziţiile proiectului de revizuire majoritatea ajunge în situaţia superbă de-a nu fi nevoită să poarte grijă ca deputaţii să fie de faţă în număr!

Admit că şedinţele secrete se pot exploata în favorul obstrucţiei tehnice, admit că oratorii pot să ceară dela cameră voie de a face disgresiuni, ca prin aducerea de hotărâri şi prin votare continuă să câştige timp, dară nu lărgirea drepturilor prezidenţiale e calea pe care se pot remedia lucrurile aceste şi prin urmare nu pot decât să cred, că ţinta ce o urmăreşte lărgirea aceasta a drepturilor prezidenţiale e să aducă majoritatea în poziţia fericită de-a lăsa înfrângerea obstrucţiei pe mâna prezidentului. (Nelinişte.)

Voi trece acum la proiectele de rezoluţie pe cari am de gând să le prezint în chestia aceasta. Depun patru proiecte. Primul cere, ca pentru a putea ţine şedinţă să fie de faţă cel puţin 125 de deputaţi, pentru a putea aduce hotărâri: cel puţin 250 de deputaţi.

(Citeşte apoi proiectul al doilea şi al treilea.)

Prez.: Il rog pe dl orator să rămâie în chestie, căci altminteri voi fi nevoit să-i iau cuvântul.

Dr. A. Vlad: (continuă citirea proiectelor de rezoluţie): Cam aceste sunt cele ce am avut de gând să invoc împotriva proiectului lui Nagy Emil şi cred, că am reuşit să dovedesc contradicţiile şi anomaliile cari se cuprind în acest proiect şi cari aruncă o lumină tristă asupra parlamentarismului nostru.

Prez.: (sună). Il rog pe dnul orator să nu repete. Despre aceasta a vorbit deja (Zgomot). Nu pot să admit practica încercată de Croaţi de a repeţi propriile cuvinte. In cas contrar voi fi silit să-ţi iau cuvântul.

Dr. A. Vlad: Cred că nimeni nu-mi poate face învinuirea, că prin repeţiri aşi tinde la lungirea discuţiei. (Zgomot îndelungat).

Prez. (sună): Linişte, domnilor.

Dr. A. Vlad: Eu am voit să-mi esprim numai nedumeririle, ce le am faţă cu acest proiect.

Prez: Te rog să rămâi în chestie.

Dr. A Vlad: Am terminat. Rog camera să primească proiectele mele de resoluţie şi să dispună imprimarea lor.

Prez.: (consultând camera) Majoritatea nu ţi-a încuviinţat cererea. Urmează la cuvânt.

Hoffmann Otto: (vorbeşte împotriva proiectului). Prezidentul prin drepturile ce i-le dă noul proiect de revizuire ajunge într'o poziţie fără păreche şi fiind membru al partidului majorităţii, va permite majorităţii să profite de favorurile regulamentului, iar minoritatea... (zgomot.)

Farkasházy Zs.: Prezidentul întotdeauna apără majoritatea.

Prez: Te chiem la ordine! Prezidentul apără dreptatea (zgomot).

Molnár J.: ¡E un principiu!

Prez: Il rog pe dnul deputat Molnár să nu se amestece în chestia aceasta. N'are nimic de a face cu ea. (Zgomot.)

Hoffmann Otto: prezintă mai multe amendamente şi cere imprimarea lor.

Prez.: (consultând camera). Majoritatea nu ţi-a încuviinţat cererea. Are cuvântul dl deputat Molnár Jenő în chestie de regulament.

Molnár Jenő: In vremea cât vorbia dl deputat Hoffmann am făcut o întrerupere la care am fost apostrofat din partea prezidentului să nu mă amestec în chestia aceasta. Protestez solemn în contra acestor cuvinte. (Zgomot).

Prez. (sună): Iţi iau cuvântul! Are cuvântul în chestie personală dl deputat Farkasházy Zsigmond.

Farkasházy Zs.: Revine asupra întreruperii sale de sus şi o esplică.

Urmează la cuvânt *Dr. Stefan Petroviciu*: Domnilor deputaţi (sgomot), înainte de toate trebue să declar, că mă alătur la propunerea presentată de dl deputat.... (Sgomot mare).

Prez. (sună): Linişte, domnilor.

Stef. Petroviciu: . . . Mezőfi, prin care se cerea, că dacă se primeşte articolul prim să se elimineze cu desăvârşire articolul al doilea, fiind absolut de prisos. Dacă cu toate acestea iau cuvântul, o fac ca — în casul când s'ar primi articolul — cel puţin să l modificăm întru câtva.

Inainte de toate vreau să mi depun amendamentele.

O voce: Câte ai?

St. Petrovicin: N'am multe.

Amendamentul meu dintâi e (ceteşte amendamentul întâi, al doilea, al treilea, al patrulea, cincilea, şaselea, şeptelea). Al optulea amendament zice: „In cas când din proiectul de revisuire alui Nagy Emil...

Prez.: Regulamentul dispune, că discursurile nu pot fi cetite. Dacă dl orator va continua să-şi cetească discursul, îi voi lua cuvântul.

St. Petroviciu: Cetesc numai amendamentele, ca să revin la motivarea lor.

Al optulea amendament zice: „In cas când din proiectul de revisuire nu s'ar elimina propoziţia a cincia“. . .

Prez.: Ceeace ceteşti dta nu e amendament.

St. Petroviciu: E un amendament condiţionat de primirea sau neprimirea unui amendament anterior.

Prez.: Inţeleg şi-ţi voi lua numai decât cuvântul. (Aprobări la kossuthişti).

St. Petroviciu: . . . „propun să se modifice în chipul următor: şedinţa secretă nu se poate ţinea decât în jumătatea a doua a timpului stabilit pentru ţinerea şedinţei“.

(Ceteşte apoi amendamentul al nouălea, zecelea, unsprăzecelea şi doisprăzecelea).

Al treisprăzecelea amendament zice: „Propun ca proiectul lui Nagy Emil“. . .

Prez.: Iţi iau cuvântul! (Sgomot îndelungat. Aplause la kossuthişti).

Dr. Iuliu Maniu: Cer cuvânt în chestie de regulament. (Sgomot).

Prez.: E anunţat la cuvânt dl deputat Milan Ivanka, la proiectul lui Nagy Emil.

Farkasházy Zs.: Dl Maniu s'a anunţat mai de vreme. (Sgomot).

Prez. (sună): Linişte domnilor!

---

minarul de dare se estinde şi asupra Maramurăşului şi Bihorului, pe când conscripţia lui Klein cuprinde numai Ardealul propriu.

Ce se ţine de numărul preoţilor, în conscripţia dela 1733 sunt arătaţi în total 2741 de preoţi, dintre cari 2255 uniţi şi 486 greco-orientali. La 1667 numărul preoţilor va fi fost mai mic. Avem temeiuri de a presupune aceasta. Sub principi prigonirea preoţilor era mai mare, călugării de legea românească nu erau suferiţi [1]) şi preoţimea noastră era de o confesie.

In cei 66 de ani vremurile s'au schimbat puţin înspre bine. Soartea preoţimii devenise mai suportabilă şi încetând cumplitele năvăliri turceşti s'au premenit satele şi s'a sporit poporaţiunea.

In urma acestor împrejurări a crescut şi numărul preoţilor. La aceasta a contribuit şi separarea Românilor în două confesiuni, aşa că în multe sate erau două feluri de preoţi cum se vede din conscripţie. Dacă şi la 1733 ar fi fost Românii toţi de o lege, numărul preoţilor poate nu era mai mare de 2255 cât se arată a fi preoţii uniţi.

Se înţelege, că numărul preoţilor şi protopopilor fixat aci de mine în legătură cu darea preoţimii dela 1667 în lipsa totală de alte date este a se considera de o combinaţie aproximativă.

Darea aceasta este şi ea o reminiscenţă a suferinţelor din trecutul poporului nostru. Constitue un mic capitol al apăsărilor şi nedreptăţirilor noastre de pe vremuri. Dacă un străin, care nu cunoaşte trecutul acestei ţări ar deschide cartea legilor Aprobate şi Compilate şi ar ceti preliminarul de dare dela 1667 ar fi ispitit să crează, că în Ardealul de pe acele timpuri nu esistă decât preoţime românească, nefăcându-se amintire despre preoţimea celorlalte patru confesiuni, liberă de imposite. Şi n'ar face greşală neiertată străinul, dacă astfel ar crede, căci poate singură această preoţime supusă la dare va fi fost alcătuită din adevăraţii preoţi, martiri anonimi ai convingerii, cari suferit-au prigoniri, batjocuri şi umiliri, fără ca să poată fi înduplecaţi a să lăpăda de credinţa străbună şi a-şi părăsi pentru bunuri lumeşti turma lor cuvântătoare... Acesti preoţi au dat dovezi de statornicie şi tărie neînfrântă, stând paznici ai bisericii şi mângăitori ai poporului apăsat şi obidit, în vârtejuri de vremuri grele, în timpuri, când în ţara Ardealului principiul fundamental de guvernament era: *Sasul să dea bani, Românul să lucre ţarinele grofeşti, iar Ungurul şi Săcuiul să poarte războí*,[1]) sau cu alte cuvinte, nobilimea ungurească să se desfate şi să trăiască din munca şi sudoarea altora!

Silvestru Moldovan.

---

[1]) Vezi Aprob. P. III. Tit. LIII. art. 1.

[1]) Kővári, Erd. tört. V. p. 22.

Milan Ivanka: Domnilor deputați, înainte de toate d-ți-mi voe să depun un proiect de resoluție în chestia ședințelor secrete în sensul, că ședințe secrete nu se pot ținea într'o zi decât două, de cel mult câte 20 de minute. Să fac propunerea aceasta mă îndeamnă motivul, că adusă în necesitatea de a obstrua 16 oare..

Prez.: Il rog pe dl orator să revie la chestie. (Sgomot).

M. Ivanka: In proiectul lui Nagy Emil dreptul petițiilor și al plângerilor e considerat de un lucru secundar și eserciarea lui se amână pe sfârșitul ședinței de 16 ore. Deja în articolul prim al bulei de aur edate de Andrei II..

Prez.: Nu se ține de chestie.

M. Ivanka: Importanța dreptului de petiție...

Prez.: Te rog să revii la chestie!

M. Ivanka (analisează articolul al doilea): Rog camera să hotărască, ca interpelațiile să nu se desfășure la sfârșitul unei ședințe de 16 ore, ci după ora a patra...

Prez.: Eu nu vreau să restrâng libertatea cuvântului și recunosc, că ceeace spune dl orator se ține de chestie, îl rog însă să fie cu considerare la faptul, că lucrurile aceste le-am auzit deja de vre-o 50 de ori. (Sgomot).

M. Ivanka: Indatăce s'a proclamat urgența unei chestii, proiectul lui Nagy Emil dispune, că oratorii nici cu voia camerei nu se pot abate dela obiect. Prin primirea acestei dispoziții i se pune capăt discuției generale.

Prez.: A doua oră te chem la chestie. Voi fi silit să-ți iau cuvântul!

(Va urma.)

De sub poalele Vlădesei.

Corespondență particulară a „Telegr. Român“.

Rogojel, 7 Aprilie n.

Sub poalele muntelui „Vlădeasa“ e situată comuna curat românească Rogojel, ai cărei locuitori sunt de religiunea gr. or. Până de câțiva ani în coace a dat puține semne de viață. In anii din urmă însă, la stăruința dlui protopop al tractului Cluj, *Iuliu Roșescu*, și-a edificat o școală, care, cu drept cuvânt, poate servì de model comunelor vecinate. Românul rogojean e mândru de școala lui, și nu arareori îl auzi lăudânduse către alții din comunele vecine, că „am făcut o școală ca la oraș“. De doi ani preotul local *Traian Gall*, prin multe ostenele și jertfe a pus bază unui fond menit pentru susținerea școalei. Abia de doi ani s'a înființat și deja ne înfățoșează un rezultat îmbucurător. Toate acestea dovedesc hărnicia poporului din Rogojel.

Cununa acestor merite o pune însă ziua de 24 Februarie st. v. a. c. în care s'a ținut ședința sinodului parohial. Anume, în această zi era pusă la ordine între obiectele de rezolvat a le sinodului cea mai grea și momentuoasă chestie a poporului nostru, chestia susținerei școalei și urcarea salariului la 1000 de cor., cât pretinde noua lege școlară. In 23 Februarie sosește dl Gavriil Todoruț, paroh în Buteni. In ziua de 24 Februarie, după serviciul divin, rostește o cuvântare acomodată, arătând însemnătatea școalei și foloasele ce le tragem din ea, precum și pericolul, la care suntem expuși prin perderea aceleia. Indeamnă poporul să o susțină și pe mai departe din propriile sale mijloace. Sămânța a fost bună și spre bucuria noastră și a sămânătorului, a căzut pe pământ bun. Aceasta ne-o dovedește faptul, că după a doua vorbire a dlui Gavr. Todoruț, ținută în ședința sinodului, în care arată mijloacele prin cari s'ar puteà urcà salariul învățătoresc, arată lucrurile stricăcioase, pe cari își cheltuesc banii, precum: bèuturi, lux, judecăți, etc. poporul cu unanimitate a votat urcarea salariului. Iată încă o faptă bună, cu care se poate lăudà poporul din Rogojel, care deși resfirat cu locuințele printre munți, prin frumoasele vorbiri a le părintelui G. Todoruț s'a unit în cugete, s'a unit în simțiri.

Pentru toate acestea laudă se cuvine atât poporului, cât și adevăraților lui conducători, adevăraților păstori sufletești, cari conduc turma încredințată lor la pășune sufletească bună.

Jertfește iubit popor și de acì înainte pentru scumpele tale așezăminte culturale: *biserică* și *școală*! Urmează sfaturile adevăraților tăi conducători! Fi tare în credință, căci se vor aflà, sau poate s'au aflat persoane, cari prin cuvinte măgulitoare ar vrea să te înstrăineze de ei. Nu te lăsà însă a fi dus în ispită, ci întotdeauna adăți aminte de dreptele cuvinte a le Mântuitoriului: „Bate voi păstoriul și se vor risipi oile“.

Rogojeanul.

Conferențe învățătorești.

Convocare.

In conformitate cu dispozițiunile Veneratului Consistor ardidiecesan dela 15 Februarie a. c. nr. 280 școl. învățătorii dela școalele noastre confesionale din protopresbiteratele Hațeg și Hunedoara prin aceasta se convoacă la conferențele învățătorești ce se vor ținea în 17 și 18 Aprilie a. c. st. v. în școala noastră din *Liveseni*, pe lângă următoarea

Programă:

1. In 17 Aprilie la 8 ore a. m. participarea la serviciul divin împreunat cu invocarea Duhului Sfânt.
2. La 10 ore a. m. deschiderea conferenței prin comisarul consistorial.
3. Constatarea învățătorilor presenți și constituirea biroului.
4. Tractarea temei dată din partea Ven. Consistor și anume: „Care este metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulților în scriere și cetire?“ de Andrei Ludu, înv. în Hunedoara.
5. Științele naturale în școala poporală, alegerea și predarea materialului, disertațiune de I. Cerbicean, înv. în Nucșoara.
6. „Rolul femeei în educațiune“, disertație de Maria Mosora, învățătoare în Hunedoara.
7. Prelegeri practice:
   a) din religiune: 1. „Slăbănogul din Capernaum“ cu elevii cl. III., prelegător Toma Nistor; 2. „Zaharie și Elisaveta“ cu elevii cl. III., prel. înv. George inca;
   b) din limba maghiară: Conversație în limba maghiară despre corpu și extremitățile omului cu elevii cl. IV. prelegător înv. Toma Nistor;
   c) din limba română: Despre adiectiv cu elevii cl. III., preleg. raschiva Nușa, învățătoare în Cerișor;
   d) din fononimică: „Predarea sunetelor elevilor începători după metodul fononimic“, prel. Iudita Pop, învățătoare în Ohaba de sub peatră;
   e) din comput: Inmulțirea cu 10, 100 și 1000 cu elevii cl. III., prelegător Toma Nistor;
   f) din geografie: Cottatul Hunedoarei, cu elevii cl. III., prel. Gavril Hudea.
8. Designarea loculu și temelor pentru conferența proximă.
9. Inchiderea con nței.

Sibiiu, 24 Martie 08.

George Proca
com. cons.

NOUT ȚI.

Iubileul Maiestă Sale. Din Viena se scrie, că în 7 Maiu ndă vor sosi acolo suveranii germani, pru t a felicita pe Maiestatea Sa Impăra și Regele nostru Francisc Iosif I. din id entul iubileului de 60 de ani de domi vo r sosi în Viena încă și următorii do to ri: Regele Saxoniei, Regele din W en berga, Principele-regent din Bav , Mareducii din Baden și Meklenburg, in cipii din Oldenburg, Anhalt, Coburgota , Schaumburg-Lippe și Lippe-Detm . Toți vor fi încortelați în palatul di Sc hönbrunn și în Hofburg. Maiestatea î i va primi pe toți în audiență încă 7 Maiu în presența tuturor membril c asei sale domnitoare. Vorbirea de lici tare o va rosti Impăratul Wilhelm al ermaniei. Tot în aceea zi după ameazi a fi prânz mare la curte în onoarea oaspelor.

*

Conferențe didactice. Directorii școalelor secundare (medii din circumscripțiunea Sibiiului au ținut conferențe în 6 și 7 Aprilie în Sibiiu, sub presidenția directorului superior de studii *Walter Béla*. A participat și directorul gimnasiului nostru din Brad, dl *Dr. Pavel Oprișa*, iar directorul gimnasiului român din Brașov dl Virgil Onițiu și-a scuzat absența. S'a discutat mult chestia înființării de internate ieftine pe lângă școalele medii, ca elevii se nu mai fie adăpostiți în condițiunile rele de până acuma, păgubitoare în toată privința.

*

In amintirea iub ților răposați. Neconsolații Dr. Iancu M ianu și soția sa Elena Mețianu n Grossu din Zernești, dăruesc întru vecinica odihnă a reposatei lor cumnate, respective surori, *Maria Garoiu n. Mețianu*, fondului „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor săraco“ 25 cor. și fondului de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare pe sama meseriașilor noștri, 25 cor., sau în total 50 cor.

*

† Rudolf Lobkovitz, fost comandant al corpului 4 de armată din Budapesta, membru al casei magnaților, a decedat în Viena, în etate de 68 de ani. Inainte cu trei ani trecuse la pensie, cum se vorbea pe atunci, din motive politice.

*

Concertul Schäeffer. Cunoscutul pianist, dl *Iulius Schäeffer*, aranjază Marți în 14 Aprilie, cu concursul binevoitor al doamnei *Veturia Triteanu* un concert, în sala dela „*Unicum*“, cu un program bogat și ales. Inceputul precis la oarele 7 și jumătate.

*

Pentru masa studenților din Brașov a dat domnul *Dr. Iancu Mețianu* și soția sa *Elena* 150 coroane, iar domnul *Dr. Eugen Mețianu* 100 coroane, întru amintirea neuitatei lor surori, respective cumnate, *Maria Garoiu n. Mețianu.*

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a primit donațiuni pentru școala industrială, dela institutul „Albina“ K 1000·— (nu cum din greșală s'a fost publicat), dela dna și dl Dr. Iancu Mețianu K 100·—, dela dșoara Nina Dunka K 10·—, dela dl Dr. Ilarion Pușcariu K 20·—, dela dl Ioan de Preda K 20·—; iar dl Dr. Octavian Russu s'a înscris membru pe viață al acestei reuniuni.

*

Pentru gimnaziul din Brad. In 5 Februarie st. v. a. c., sărbânduse în comuna Cărpiniș cununia lui *Aurel Ionuțiu*, învățător, cu *Sofia Balea*, la propunerea învățătoriului *Aurel S. Micu* din Bistra, s'a colectat cu ocaziunea jocului miresei, pentru fondul de completare a gimnaziului român gr. or. din Brad, suma de 52 cor. 14 fil., de la următorii nuntași: Aurel Ionuțiu, Ioan Gligor, Ioan Popa, Nicolae Ionuțiu, Ioan Ionuțiu, N. Dogar, Avram Sârbu, Aurel S. Micu, câte 2 cor., George Chendi, Ioan David, Ioan Paul, Nicol. Macaveiu, George Ionuțiu, A. Macaveiu, S. Nicoară, N. Jurca, Nicolae Șoit, T. Bârsan, S. Ionuțiu, N. Nicola, N. Balea, Cornel Manoviciu, Theodor Sârbu, Ana Popa, Gligor Dumitru, câte 1 cor., Dr. Candin David, Petru Balea, Nicolae Deoama, P. Popoviciu, câte 3 cor., Ioan Sârbu 2·60 cor., N. N. 40 fil., găsit 14 fil.

*

O mănăstire gr. or. de călugărițe în Cernăuți. Având în vedere efectele salutare ale instituțiunilor de acest fel de prin alte țări, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Dr. Vladimir de Repta* din Cernăuți, dupăcum am fost anunțat odată, a cumpărat din ale sale o casă în apropierea spitalului din Cernăuți (strada Vânătorilor nr. 2 a), a întocmit-o cu cele trebuincioase și a dăruit-o pentru o mănăstire gr. or. de călugărițe îngrijitoare de bolnavi. Casa cu întocmire representă o valoare de 25.000 de coroane. Cu această fundațiune scrie „Apărarea Națională“ din Cernăuți, I. P. S. S. a pus în anul jubilar al Maj. Sale Impăratului și în sensul nobilelor intențiuni ale Maiestății Sale, temelie pentru o instituțiune eminent umanitară, care e menită a aduce foloase neprețuite omenimei suferinde. La stăruința I. P. S. Sale a fost încuviințată înființarea acestei mănăstiri cu prea înalta resoluțiune împărătească din 12 Ianuarie a. c. Capela întocmită în mănăstire I. P. S. Sa a sfințit-o în 8/21 Martie a. c. De present se află în mănăstire sub conducerea priorei Maria Cerniavschi-Cernescu 15 candidate, dintre cari o parte fac deja serviciul de îngrijitoare la bolnavi în spitalul țării. După câștigarea cunoștințelor și desterității necesare, ele la cas de trebuință vor fi aplicate ca îngrijitoare la bolnavi și în case private.

*

Reuniunea generală a patronilor sibieni convoacă la àdunare de constituire pe patronii (dătătorii de lucru) sibiieni pe 15 Aprilie a. c. la 6 ore seara în sala cea mare dela „Unicum“ lui Kirscher, adresându-le următoarele cuvinte: „Lipsa de organizație, recunoscută de patroni în general, ca să poată rezista cu puteri unite contra abuzurilor organizațiilor de muncitori, cari își închipuesc a fi deja mare putere, iar de altă parte, ca interesele patronilor (dătătorilor de lucru) comerciali și industriali să fie reprezentate și apărate cu cea mai mare ponderozitate, ne dă speranța, că fie care dătător de lucru din Sibiiu se va grăbì a lua parte la adunarea aceasta de constituire, contribuind prin aceasta la avântul comerciului și industriei, cari și așa sunt tratate atât de mașter. In numele comitetului de pregătire: *Francisc Szalay*, măestru de edificat, prezident provizor.“

*

Din Poșaga de sus ni se scrie, că în 11 Martie v. c. s'au început acolo lucrările pentru ridicarea unei școale noi gr.-cat. române. Inainte de a se apuca măiestrii de lucru, au mers, însoțiți de mai mulți oameni, — între ei și învățătorul și prim-curatorul, — la crâșma din sat, unde s'au îmbătat. Venind noaptea târziu acasă, prim-curatorul a fost atacat în întunerec din partea unor necunoscuți și cu lovituri puternice și cu împunsături de cuțite a fost omorât. Dimineața, măiestrii cari veneau să se apuce de lucru, l'au aflat întins pe locul, unde era să se zidească școala, și mai dădea semne de viață, dar în scurtă vreme a murit, fără a fi putut spune cine l'a omorât. Se crede însă, că a fost careva din cei ce erau contrari zidirei școalei, pe locul pe care se zidește.

*

Perchisiție. La redacția ziarului „*Tribuna*“ din Arad s'a făcut Joi perchiziție din partea poliției și s'au confiscat mai multe esemplare din cartea „*Românii din statul ungar*“, scrisă de dl Ioan Russu-Șirianu și premiată din partea „*Academiei Române*“.

*

Zidiri moderne. In Londra s'au prăbușit două case mari, în cari locuiau la olaltă patru zeci de familii. Catastrofa s'a întâmplat noaptea. De sub ruine au fost scoși dimineața 9 morți, 20 grav răniți. Ceialalți s'au ales, parte cu rane mai mici, parte numai cu spaima.

*

Advocați noi. In 9 Aprilie *Dr. Simion Chețian* și în 10 Aprilie *Dr. Corneliu Rusu* au depus cu succes censura advocațială înaintea comisii censurătoare din Târgul-Murășului.

*

Dl Traian Suciu, profesor în Brad, a luat Vineri cu succes laudabil doctoratul în filosofie la universitatea din Cluj.

*

† Ana Bucur Comșa născ. Samoilă, după grele suferințe, împărtășită fiind cu sfintele taine și-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului Vineri, în 10 Aprilie st. n. 1908, fiind în etate de 77 ani. Rămășițele pământești ale defunctei s'au așezat spre vecinică odihnă Dumineca în 12 Aprilie st. n. a. c., la orele 11 a. m. în cimiterul bisericei mari gr.-or. din Săliște. Fiei țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

*

Al 124-lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după mult regretatul Pavel Cotoțiu, fost actuar al consistorului metropolitan.

Acesta este al 124-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Polițiști ca spărgători. S'a întâmplat lucrul în America, în Filadelfia. Săvârșindu-se adecă mai multe furturi îndrăznețe, poliția a început să facă cercetări severe și a prins în urmă patru polițiști, cari erau capii unei bande bine organisate de spărgători. Polițiștii prinși cu ocaua mică au tăgăduit, în urmă însă au recunoscut.

*

Marcele ligei slovăcești. „Slovenski Liga“ o puternică asociație a Slovacilor americani, a emis nu de mult mărci și medalii cu inscripții slovăcești. Profitul realisat din vânzarea acestora era menit pentru ajutorarea Slovacilor din patrie. Domnii ministri *Andrássy* și *Kossuth* au pus însă capăt acestei „agitații“, ordonând atât autorităților administrative cât și celor poștale să împedece pe cât e posibil răspândirea acestora și ordonând totodată și confiscarea lor.

*

Aviz. De oarece de repețite ori dnii preoți sau învățători, făcând comande pentru biserică, sau le-au refuzat, sau nu le-au căutat la poștă la timp, din care cauză pachetele veneau înapoi, cauzând librăriei arhidiecezane din Sibiiu spese zadarnice, suntem siliți, pentru evitarea acestor neplăceri, să aducem dlor învățători la cunoștință, că de acì înainte toate cazurile de refuzare a pachetelor se vor comunicà Ven. Conzistor de aici. Cu toată stima: *Librăria arhidiecezană.*

Cărți și reviste.

„Minerva“ institut de arte grafice și editură în București, a mai scos din tipar următoarele cărți de mare valoare literară: *O istorie de demult*, de *M. Sadoveanu*, prețul 2 lei esemplariul. *Novele și povestiri*, de *I. L. Caragiale*, prețul 1 leu 50 bani. *Poesii populare ale Românilor*, de *Vasile Alesandri*, prețul 1 leu 50 bani esemplarul. Se pot comanda și prin librăria arhidiecezană din Sibiiu.

Aviz!

Practicant pentru farmacie cu VI. clase gimnaziale se primeşte la farmacistul

[85] 1—2 **Cornel Demeter**
Szászváros.

La Nr. 311/1908 protp. [87] 2—3

Concurs.

In sensul ordinului Preaveneratului Conzistor arhidiecezan dela 13 Martie a. c. Nr. 2639 Şcol. pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala elementară gr.-or. română din **Zlagna**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela I-a publicare în „Tel. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual de 600 cor. solvibil în rate treilunare din repartiţie şi cvartir în natură în edificiul şcoalei.

Dela alesul învăţător, pe lângă instrucţiunea obligată, se mai cere ca se cânte, în Dumineci şi sărbători, cu elevii la sf. liturghie în biserică.

Petiţiunile instruite cu documentele prescrise, sunt a se adresa subscrisului.

Agnita, 27 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-oriental al Agnitei:

Ioachim Muntean
protopop.

A nagydisznódi járás főszolgabirájától.

Sz. 1708/1908. [84] 2—3

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járás Porcesd községben megüresedett községi jegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Ezen állással a következő javadalmazás van összekötve:

1. 1600 K törzsfizetés,
2. Magánügyekbeni munkálatok után a vármegyei szabályrendeletben megállapitott dijak.

Pályázók felhivatnak, hogy az 1883 évi I. t. cz. 6. §-a illetve az 1900. évi XX. t. cz. 3. §-a értelmében felszerelt és életkorukat, eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismereteiket igazoló bizonyitványokkal ellátott pályázati kérvényeiket folyó évi április hó 30-áig délután 4 óráig alolirotthoz annál inkább nyujtsák be, mivel a később érkező folyamodványok nem fognak tekintetbe vétetni.

Nagydisznód, 1908. évi április hó 8.

Dr. Schuster
főszolgabiró.

Aviz!

In fabrica de **Var din Orlat**, se arde şi expediază zilnic, în mare şi mic, renumitul

Var de Orlat,

liber de piatră şi sgură.

Preţ moderat, serviciu prompt şi real.

I. Banciu & Co.
(82) 4—5 Orlat.

Se caută agenţi!

Persoane aparţinând ori cărei clase, în special acele ce sunt în relaţii şi contact cu poporul şi oamenii dela sate, sunt rugaţi aşi da adresele respective. Câştig uşor şi mare. Oferte sub H. A. 2809

Rudolf Mosse,
[61] 5—5 Viena (Austria),

Biblioteca
„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiu".

La librăria arhidiecezană din Sibiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr.			
Nr. 1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K	—24
„ 2.	Trifoiul, de Eugen Brote	„	—24
„ 3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„	— 24
„ 4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„	—80
„ 5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„	1·60
„ 6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	—70
„ 7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„	—·—
„ 8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„	—·—
„ 9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—10
„ 10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„	—·—
„ 11.	Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	—·10
„ 12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp	„	—·10
„ 13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18
„ 14.	Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„	—·70

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu, se pot procura următoarele recuisite de învăţământ impuse de noua lege şcolară:

Tabele de cetit ungureşti	4·80
Tabele de cetit româneşti	4·80
Göncz P., A métermértékek falitáblája	1·20
Bittenbinder M., Utasitás a méterrendszer használatára és tanitására a népiskolák számára	—·60
Rosch-féle természetrajz obrák (16 bucăţi în colori şi cu text explicativ)	15·—
Maşină de socotit	13·50
Bopp, Colecţiune de măsuri metrice	12 —
Mapa politică a Ungariei	14·—
Mapa politică a Europei	15·—
Mapa fizică a Europei	15·—
Mapa fizică a Ungariei	15·—
Tabelele de părete ale lui Hötzel: Primăvara, vara, toamna, iarna, Curtea ţărănească, Muuţli, Oraşul, trase pe pânză à	6·60
Mapele comitatelor singuratice à 20 şi	—·30

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 64— Sibiiu — Nagyszeben.

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu

se pot procura următoarele cărţi nou apărute:

Adam I., Pe lângă vatră, pilde şi glume	1·50
Adam I., Năzuinţi, novele	1·50
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Chendi I., Impresii	2·50
Caza, Naţionalitatea în artă	1·50
Gârla Dr., Bănatul fruncea, poezii în grai bănăţenesc	—·50
Guette, Expunerea doctrinei	1·—
Iorga N., Istoria literaturii române în veacul al XIX-lea	5·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri	1·—
Ispirescu, Poveştile unchiaş. sfătos	1·50
Lermontow M., Demonul, poem	1·—
Mândru A., Zori senine, poezii	1·50
Marcu Roşianu, Alcoolismul	1·10
Nunta lui Pârjol, teatru de copii	—·20
Payot I., Educaţia voinţei	1·50
Pop W., Cum iubeşte o fată	1 50
„ „ Prin vreja dragostei	1·50
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I.	2·—
Rădulescu Motru, Puterea sufletească	6·—
Rădulescu Motru, Studii filozofice	6·—
Rosetti M. C. R., Novele	—·95
Sadoveanu M., Povestiri alese	2· –
„ „ La noi în Viuoara, novele	2·—
Sadoveanu M., Vremuri de bejenie	2·—
„ „ Insemnările lui Nicolae Manea	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1 50
Slavici I., Novele vol. I.	1·50
„ „ „ „ II.	1·50
Steriad Dna, Carte de bucate	5·—
Tabloul lui Mihai Viteazul	1·50
Dr. Diaconovich, Enciclopedia română, trei volume mari cu	80·—
Bustul lui Eminescu frumos lucrat, 22 cm. înălţime	4·60
Hodoş C., Martirii	1·50

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procură icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor., foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Viţă nobilitată

aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!

Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării. Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 35—40

APĂ MINERALĂ PHÖNIX DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia:**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.
(286) 27—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român"

Sfinţii:

1. Vasile cel mare	20 fil.
2. Marele Mucenic Georgе	30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel	30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor", tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procură.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 37 Sibiiu, Joi 3/16 Aprilie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Procesele de presă.

II.

(Dr. E. B.) Presa noastră, conştie de chemarea ei, dar şi de greutăţile cu cari are se lupte, trebue să se acomodeze stărilor schimbate în cari ne aflăm şi trebue să contribue din toate puterile la crearea unei direcţii mai pacinice în discuţiile ce le poartă, pentruca cu încetul să se potolească bănueala şi neîncrederea reciprocă şi să se delăture pedeca apropierii şi isvorul sfezilor şi al urei fără nici un înţeles. In orice cas însă, presa noastră are să se ferească de a *imita* în ton şi în espresiuni pe unele din gazetele maghiare, pe cari nu le trage nime la răspundere pentru aceea ce fac, iar dacă le şi trage câte odată, juraţii de regulă se pun pe partea celor împrocesuaţi şi îi — *achită*.

Ai nostri să fie totdeauna deci cu ochii la paragraf când scriu pentru gazete. Poate să scrie fiecine ce vrea şi despre ce vrea, numai să precumpănească bine vorbele. Paragraful 172 din codul penal spune, că cade sub pedeapsă cel ce propagă ură împotriva vre-unei naţionalităţi, vre-unei clase sociale, sau confesiuni. Avem deci să ne ferim ca de foc şi să nu vătămăm în articolele noastre gazetăreşti naţionalitatea maghiară. Să nu generalisăm, să nu punem greşelile şi păcatele singuraticilor în sarcina întregei naţionalităţi maghiare. Bine spune *Argus*, că fiecare popor e bun şi răbduriu. Nu poporul maghiar trebue deci atacat, cum fac unii dintre gazetarii români, ci guvernul, pe care are dreptul fiecine să-l critice, şi dacă nu suntem mulţămiţi cu faptele şi cu purtarea sa, putem să-l şi judecăm. Bine înţeles, că şi atunci cu cuvinte cumpătate şi alese, iar nu cu — barda 'n lună.

Se pot deci spune şi în cuvinte frumoase cele mai aspre lucruri şi se pot spune chiar cu mai mare efect decât dacă se folosesc vorbe aspre şi nesocotite, se înjură şi împroaşcă în dreapta şi în stânga.

Credinţa mea e, că dacă presa noastră cu prietinie răspunde la tonul conciliant, care se aude astăzi, mai dintr'o parte, mai din alta, din şirul Maghiarilor, şi dacă în conţelegere şi consonanţă cu ţinuta cumpătată a deputaţilor nostri şi cu declaraţiile ce ar trebui să le facă acestia în dietă, se va ţinea cu stricteţă de principiul: fortiter in re, suaviter in modo, — nu numai că nu vor mai fi procese odioase de presă, dar şi presa noastră, ridicându-i-se nivelul, mai mare serviciu are să facă causei drepte a poporului, decât dacă irită şi provoacă necontenit stăpânirea, prin ce se espune numai pe sine şi poporul unei prigoniri şi mai mari.

Dându-şi deci mai bine seama ziariştii nostri despre felul cum îşi pun ideile pe hârtie şi dându-se puţin părului, e de prisos congresul plănuit, dacă e vorba, ca numai din acest motiv să se întrunească. Iar dacă, fie din nepricepere, fie că sunt între ei şi unii buclucaşi, năzuroşi, cărora mereu le sare ţandăra, copii neînfrânaţi, şi poate şi nevrâstnici, cărora nu prea mult le pasă de povârnişul pe care calcă şi pe care duc şi poporul cu ei, se va căuta şi în viitor, ca păretele să fie răsturnat cu capul: fie încredinţaţi cei ce fac aşa, că nu are să le ajute nici un fel de congres şi nici cele mai frumoase hotărâri ce s'ar lua din partea acestuia.

Avem de altcum pilde vii înaintea noastră, că cumpătarea şi moderaţiunea e de mare folos. Bătrâna *„Gazeta Transilvaniei“* abia a avut câteva procese de presă. *„Telegraful Român“* numai unul singur, şi chiar şi acela, pentru un articol publicat când directorul ziarului nu era acasă. Iar *„Gazeta de Duminecă“* nu a avut până acum nici un proces, cu toatecă esistă de cinci ani.

Intreb eu acum: Cine se incumetă se bănuiască ziarele acestea, că nu ar lupta pentru causa naţională şi pentru ridicarea poporului român în cele politice, culturale şi economice? Şi sunt convins, că ziarele acestea nici în viitor n'o să prea aibă procese de presă, cu toate că, precum în trecut, aşa şi în viitor, nu vor înceta să stee în serviciul binelui public, când va fi vorba de interesele cele mari ale neamului românesc, ci vor căuta să sară întru apărarea poporului, totdeauna când îl vor vedea atacat în esistenţa sa.

Şi în privinţa aceasta încă mă pot provoca la broşura lui *Argus*, care e dovadă destul de grăitoare, că poţi înşira în mod sistematic toate năcazurile naţionalităţilor, fără a te teme de proces de presă. Câte articole de ziar, la timpul seu chiar şi *Memorandul*, au fost împrocesuate, redactorii şi autorii întemniţaţi, iar *Argus*, a cărui lucrare conţine *acelaşi* material fatal, nu numai că a fost lăsat în pace, ba a fost primit cu căldură, a fost apreciat în mod favorabil de cei mai aprigi duşmani politici ai nostri. Cele spuse i-a pus pe cugete, că doară ştiu şi ei judeca, ce e drept şi ce e cu nedreptate. Trebue aflată însă *forma* în care să li-se spună lucrurile, căci după vorba veche: Forma dat esse rei! Şi chiar forma potrivită nu o afla cei mai mulţi dintre ziariştii de azi ai nostri, fiindcă le lipseşte încă — şcoala politică.

Ministrul de esterne în Budapesta. Nu e mult, de când ministrul nostru de comerciu şi comunicaţiune, dnul *Kossuth Ferencz*, a fost primit în lungă audienţă particulară la Viena. Se spunea atunci, că Kossuth s'a presentat spre a mulţămi Maiestăţii Sale pentru acordarea ordinului leopoldin, cu care a fost distins. La câteva zile a fost primit în audienţă particulară contele *Zichy János*, despre care se ştie, că e unul din puţinii Unguri, cari posed încrederea Moştenitorului de tron. Vineri a venit apoi la Budapesta ministrul comun de esterne, baronul Aehrenthal, şi a făcut Sâmbătă visite pe la miniştrii ungari, stând la ministrul *Kossuth* aproape un ceas şi jumătate. Se fac acum combinaţiunile următoare: Kossuth a făcut propunere Coroanei, ca să încredinţeze partidul kossuthist singur cu formarea unui cabinet. Majestatea Sa a conzultat pe contele *Zichy János* întâiu, apoi a trimis răspuns dlui *Kossuth* prin ministrul comun de externe. Dacă e corectă ori nu combinaţia, nu putem să ştim. La tot cazul însă, ceva legătură există între faptele înşirate.

Omor politic. Guvernorul Galiţiei, contele *Potocky*, a fost asasinat Duminecă din partea unui student rutean, cu numele *Sicinsky*, cu ocaziunea audienţei pe care i-o acordase. Studentul a fost primit la ora unu şi jumătate, şi imediat dupăce a întrat în sala de audienţă a scos revolverul şi l-a descărcat asupra guvernorului, spunându-i următoarele: „Iată-ţi răsplata pentru nedreptăţile făcute Rutenilor la alegerile pentru dietă“. Studentul a tras trei focuri de revolver, dar deja primul glonţ l-a rănit de moarte pe contele *Potocky*, care a căzut la moment jos, într'un lac de sânge, abia mai putând rosti cuvintele: „Arestaţi canalia aceasta“. Servitorii au pus imediat mâna pe student, îl desarmară şi l-au predat poliţiei. E de 23 de ani, fiiul unui preot gr. cat. rutean, şi a declarat la ascultare, că complici nu are, ci el singur a jurat de mult moarte guvernorului, din motive *politice*.

O şedinţă a dietei ungare.

(Fine.)

M. Ivanka: Proiectul lui Nagy Emil zice (ceteşte): „Sfârşindu-se discuţia generală a chestiei puse la ordinea zilei“...

Prez.: Iţi iau cuvântul. (Sgomot îndelungat). Dl Maniu are cuvânt în chestie de regulament.

Dr. Iuliu Maniu (sgomot. Prez. sună): Am cerut cuvânt în chestie de regulament, pentru a mă ocupa cu casul dlui deputat Dr. St. Petroviciu, căruia i-s'a luat cuvântul. (Sgomot. Voci la kossuthişti: A procedat corect).

Dr. A. Vlad: Trăiască ghilotina. (Sgomot îndelungat. Voci: La ordine! La ordine!)

Prez : Am auzit o espresie, dar nu ştiu cine a folosit-o. (Voci: Vlad!)

FOIŞOARĂ.

„Demagogie criminală“.

Nu de mult a fost publicat în revista *„Luceafărul“* articolul *„Două culturi“*, scris de dl *Oct. C. Tăslăuanu.* Articolul a făcut impresia cea mai rea posibilă, atât la noi, cât şi în România. Ca răspuns la ideile greşite din acest articol a scris apoi dl *Aurel C. Popovici* un articol în *„Convorbiri Literare“*, sub titlul *„Demagogie criminală“*. Reproducem şi noi acest articol de combatere, fiind de credinţa, că chestia va trebui să dee de gândit şi comitetului central al *„Asociaţiunei“* noastre, al cărei funcţionar e dl *O. C. Tăslăuanu.* Articolul e următoriul:

Ori cum am judecà relaţiile internaţionale în cari trăeşte neamul românesc, sunt o seamă de chestiuni, cari ne privesc deopotrivă pe toţi Românii. Intre acestea în prima linie e cultura noastră naţională. Dar cultura unei naţiuni nu e o abstracţie metafizică. Ea este un rezultat, dar este şi o cauză a politicei. Şi viceversa. Nu ne pot fi deci indiferente îndrumări politice, cari pot compromite cultura noastră, cari pot primejdui întreg viitorul neamului nostru. De fapt însă ne găsim azi cu toţii în faţa unor începuturi de ispite politice, cari pot aveà consesinţe grave pentru Românimea întreagă. Vorbă mare. Ştiu. Dar nu de azi sau de eri îmi dau seamă de gravitatea situaţiunii noastre. Şi nu într'un articol de revistă se poate spune tot ce trebue spus. Dar un nou *simptom* mă constrânge să vorbesc acum. Mai ales că el s'a ivit în Ardeal, şi ne arată, că contagiunea ideologică-demagogică începe a face victime şi acolo. Şi *acolo*, izbucnirea paroxismului demagogic ar fi un dezastru. Nu numai pentru noi, cei de peste munţi, ci pentru întreaga familie românească. *E vorba de încercări deocamdată teoretice de a despărţi ţărănimea românească de clasa ei conducătoare de acolo, de a înlocuì lupta dintre Români şi Unguri cu o luptă înverşunată dintre Români şi Români. Cu o luptă fatalmente sălbatecă şi neîmpăcată, cu o luptă pe viaţă şi pe moarte între fiii aceluiaş popor.* Fireşte, e vorba mai ales de un articol al unei reviste din Ardeal, de o apariţie cam izolată. Şi nu mă mir, dacă se găsesc şi oameni, cari cred, că nu trebue „să facem caz“ din el, că autorul „nu merită“ o discuţiune serioasă, că nimeni nu se ia după asemenea „exerciţii de stil“. Apoi nu! Sistemul lui *„lasă“* al tăcerii distinse, al „ignorării“ e sistemul omului, care nu ştie preţuì libertatea cuvântului, care nu ştie că această libertate implică şi datorii, îndeosebi datoria de a relevà ideile greşite. Neapărat, autocraţia o fi putând să tacă, pentrucă ea nu se dă în lături a reprimà cu forţa agitaţii ce i-se par periculoase. Dar cei ce sunt pentru libertatea discuţiunii, comit o neiertată greşală, dacă stau impasibili şi răspund cu un suveran dispreţ, când adversarii ideilor lor le atacă, le slăbesc, le surpă.

Oameni pricepuţi şi înţelepţi în apusul Europei consideră agitaţiile socialiste şi anarhiste, cu drept cuvânt, ca semne de disoluţie a societăţii europene. Dar s'ar fi desvoltat oare acolo lucrurile aşa departe, dacă susţinătorii ordinei sociale nu ar fi stat cu mânile în sân? Dacă *din timp* şi-ar fi îndeplinit *datoria cetăţenească* de a înfrânge cu argumentele experienţelor istorice şi politice irecuzabile faimoasele construcţii utopice ale celor cu idei de geometrie în chestiuni sociale şi în iadul patimelor omeneşti? Adevărat e, că publicistica „burgheză“, la început, ca şi astăzi, s'a mărginit la o politică electorală, la o echilibristică parlamentară, la articole şi informaţii pe gustul mulţimii, şi a ocolit, precum ocoleşte şi astăzi, orice luptă sistematică de idei, de argumente, de convingeri. Dar chiar în România, cari ziare şi cari reviste au dus o asemenea luptă în contra nenumăratelor organe de publicitate, din trecut şi din prezent, cari au agitat şi agită *sistematic* minţile, hrănindu-le de zeci de ani cu aşa numitele „idei înainte?“ Cine ştie măcar de propaganda anarhistă din România? De dl Moşoiu? De „Revista idealistă“, care apare de vre-o 15 ani? Şi de multe altele? Nu-i de ajuns, că oamenii cu putere de judecată şi în curent cu ştiinţele politice sunt convinşi, că ideile acestea sunt inepţii şi în acelaş timp primejdii mari pentru existenţa naţiunilor. Asemenea idei *trebuesc combătute*, nu dispreţuite.

In ziua de azi, când toate aberaţiile se pot tipărì şi răspândì, când libertatea presei a ajuns a fi sinonimă cu licenţa şi democraţia cu demagogia, când cel din urmă analfabet şi şarlatan politic îşi poate permite luxul de a seduce massele, spirite plăpânde şi vanităţi omeneşti uşor ajung sub robia sofismelor sclipitoare a adevărurilor „integrale“, a lozincelor de bâlciu, dezastroase pentru orice popor, pentru orice cultură.

Ungurii lucrează cu deplină desfăşurare de forţe la îngenuchearea noastră. Domnii Thorotzkay, Okolicsányi şi alţii, inzultă în delegaţiunea lor România zile dearândul. Rusia dispune joncţiunea căilor ferate române cu porturi adriatice, punând chestia împărţirii „sferelor de putere“ în Orient. Iar *noi?* Noi stăm şi ne uităm cum tineri înjobenaţi, în ghete de lac şi ciorapi de mătase răscolesc vulcanul patimelor ţărăneşti în contra clasei „domnilor de români“ în Transilvania şi a întregii pături conducătoare din România, cari azi sunt *cu toţii* „boeri“, „albăstrime“, „pui de năpârcă“. O luptă fratricidă abia potolită în România, dar numai cu retorica de foc a lui Krupp, în loc de a deşteptà un obştesc sentiment de răspundere, o groază de agitaţii criminale şi durere de soartea acestui neam, lasă nepăsători şi reci pe

A. Vlad: Eu am folosit-o!

Prez.: Pe dl deputat Vlad îl chem la ordine şi dacă va continua în modul acesta îl voi trimite înaintea comisiei de imunitate. (Sgomot. Aprobări la kossuthişti).

Dr. I. Maniu: Dl prezident i-a luat dlui deputat St. Petroviciu cuvântul (sgomot. Prez. sună), atunci când îşi cetia un proiect de resoluţie. Daţi-mi voe, domnilor, dar eu nu cunosc în regulamentul nostru nici o dispoziţie, care se restrângă dreptul deputaţilor de a depune proiecte. Cu toate acestea am avut prilej să ne bucurăm de casul, că prezidentul a luat cuvântul unui orator pe motiv, că proiectul presentat de el nu se ţine de chestie, dar n'am mai avut cas de precedenţă, ca prezidentul să ia cuvântul unui orator, atunci când acesta îşi ceteşte o propunere şi fără a şti ce cuprinde această propunere. Fapt e, că prezidentul l-a îndrumat pe dl Petroviciu într'un rând la chestie şi apoi numai decât i-a şi luat cuvântul, atunci când îşi cetia o propunere. (Sgomot îndelungat. Vociferări).

Daţi-mi voie, domnilor, dar eu cred, că e absolut de prisos să mă ocup mai pe larg cu această violare a regulamentului. Dacă d-voastră veţi vedeà şi în acest procedeu o interpretare corectă şi justă a regulamentului, dacă veţi crede, că procedeul dlui prezident e în conformitate cu regulamentul camerei, — vă declar sincer, că în chestia interpretării regulamentului aţi trecut pe un teren prăpăstios, daţi loc unei interpretaţii — nu voi să zic lipsite de conştiinţă — atât de unilaterale, încât nici nu mai poţi să-ţi ridici cuvântul în chestie de regulament.

Domnilor deputaţi, a doua oră a violat dl prezident regulamentul atunci, când a luat cuvântul de la dl deputat M. Ivanka, fără ca acesta să fi făcut cea mai mică digresiune. (Zgomot îndelungat. Voci: Furaţi vremea! S'auzim! Zgomot. Prez. sună).

Daţi-mi voie, domnilor, între astfel de împrejurări e absolut cu neputinţă să ducem discuţii serioase. In repeţite rânduri am fost în situaţia neplăcută de a fi nevoit să protestez împotriva interpretării falze a regulamentului. Mă restrâng şi de data aceasta la un protest solemn şi să declar, că prin interpretarea aceasta volnică a regulamentului, prin violarea lui necurmată îi faceţi minorităţii cu neputinţă să ia parte în discuţie. (Zgomot. Aplauze la naţionalişti.)

Milan Hodja: Domnilor deputaţi! Vreau să fac o declaraţie de două minute. Partidul meu şi-a ţinut de datorie să ia poziţie împotriva proiectului prezentat de dl deputat Nagy Emil şi să dea expresie nedumeririlor sale bazate, fiindcă atât articolul întâi cât şi articolul al doilea tind la restrângerea libertăţii cuvântului.

După ce nu este dată putinţa ca argumentele noastre să le desfăşurăm în cadrele regulamentului interpretat în mod just şi sub scutul libertăţii cuvântului...

Prez: (sună) Pe dl orator îl chem la ordine şi pentru inzulta aceasta gravă îi iau cuvântul! (Zgomot îndelungat. *Naţionaliştii, în semn de protest, părăsesc incinta.* Deputatul Hodja voia să facă declaraţia, că *deputaţii naţionalişti nu mai iau parte la discuţie.*)

Cine urmează la cuvânt? (Voci: Nimeni!) Declar discuţia de încheiată. (Aplauze la kossuthişti). Suspind şedinţa pe 5 minute.

După pauză, fotoliul prezidenţial îl reocupă Justh, care anunţă că au dreptul cuvântului final dnii deputaţi Nagy Gy. Mezöfi, Szkicsák, Pilisy, Bozoky, Iuliu Maniu, V. Damian, Farkasházy şi Hoffman Otto.

Nagy Gy. (cuvânt final): E meritul nostru, că chestiile militare au fost eliminate din complexul chestiilor ce se vor discutà pe baza regulamentului revizuit. (Fotoliul prezidenţial îl ocupă Rakovszky).

Prez. (după două chemări la chestie): Iţi iau cuvântul!

Mezöfi Vilmos (cuvânt final): Stărue asupra amendamentelor şi proiectelor prezentate de el.

Farkasházy Zs. (în chestie de regulament): Prezidentul a luat cuvântul dela deputatul Nagy Gy. pe nedrept.

Prez: Iţi iau cuvântul.

Notarul: Ceteşte numele deputaţilor Szkicsák, Bozoky, Maniu, Damian, cari nu sunt de faţă.

Farkasházy Zs. (cuvântul final): vorbeşte pentru amendamentele sale. (Fotoliul îl reocupă Justh).

Szmrécsányi Gy.: Işi revoacă amendamentul.

Prez. (punând articolul al doilea la vot): Majoritatea a admis articolul al doilea al proiectului lui Nagy Emil cu amendamentele propuse de Méray Lajos şi a respins toate amendamentele şi proiectele de rezoluţie propuse de ceilalţi deputaţi. (Aplauze vii la kossuthisti).

Şedinţa se ridică la oarele 2.

Un indemn.

In anul 1907 apar în Sibiiu două reviste, sub conducerea profesorilor dela Seminariul Andreian — *Vatra Şcolară* şi *Revista Teologică.* Fiecare revistă şi-a determinat programul cât se poate de bine, cuprinzând tot ce poate interesa pe un preot, pe un învăţător, după cerinţele timpului de astăzi. „*Vatra şcolară*“ după un an de viaţă să sistează, — deşi a fost înfiinţată la cererea şi dorinţa învăţătorilor, esprimată în conferinţe, cum şi din o necesitate simţită, lipsând o astfel de revistă de specialitate. In nrul 10 al revistei, în articolul „*La despărţire*“ se spune, că din lipsă de abonaţi nu mai apare, un lucru cât se poate de trist, la care constatare nu mai trebue nici un comentar, pentrucă revista a fost la înălţimea ori cărei foi pedagogice străine, şi se dădea cu preţul mic de 6 cor.

A doua revistă sibiană, „*Revista Teologică*“, care după apariţie a fost întâmpinată cu cuvinte cam aspre prin discuţii pripite şi puţin obiective, e o bună revistă de specialitate, de care au avut şi au mare lipsă preoţii. Programul desfăşurat al acestei reviste e cât se poate de vast şi revista promite a-l îndeplini, îmbrăţişând după putinţă rând pe rând — toate ramurile ştiinţii şi ale vieţii bisericeşti.

Această revistă a întrat deja în al doilea an de esistenţă. Acum suntem chiemaţi noi preoţii să rostim judecata asupra ei, şi mai întâi noi generaţia tinără de preoţi, cari am avut fericirea a fi elevi ai acelora, cari conduc revista, şi cari continuă lecţiile, îndrumările predate în Seminar.

Promisiunile esprimate în „*cuvântul către cetitori*“ sunt în parte îndeplinite, chiar şi numai în anul prim, în care ni s'au dat articole de ştiinţă, predici destul de bune, am fost ţinut în curent cu mişcarea literară bisericească, s'au limpezit unele întrebări cu privire la cult şi la datorinţele pastorale ale preotului, — o rubrică cât se poate de folositoare, spre a putea ajunge mai uşor la o uniformitate în ale serviciului, şi alte multe, rămânând cei ce o conduc, fideli cuvintelor înscrise pe steagul acestei reviste: *credinţă, morală, cultură!!*

Dacă această revistă satisface aşteptărilor noastre, — avem datorinţă sfântă a o susţinea, ca esistenţa ei să fie asigurată, că doar e destul de ieftină!

In nrul 2 din anul acesta iată o prevestire puţin măgulitoare pentru noi, căci ni se spune, că din causa numărului mic al abonaţilor va trebui redusă estensiunea revistei şi că ar fi o ruşine să se constate că preoţimea unei întregi metropolii n'a fost în stare să susţină singura revistă de specialitate ce o are. O prevestire, din care teamă ne este, că se naşte soartea „*Vetrei Şcolare.*“

E rândul nostru deci, să o abonăm, să o sprijinim, răsplătind totodată astfel munca cinstită şi desinteresată a celor ce conduc revista. In conferinţele preoţeşti ar fi bine să se înziste, ca toţi preoţii să o aboneze. Prea Ven. Consistor ar putea să o impună — în cas de lipsă — deşi ar fi destul de trist, dacă am aşteptà un atare ordin. Acum când o avem, să o susţinem, să nu ni să răspundă peste vreme şi noauă, ca aceluia care a voit să publice un apel pentru „*Vatra Şcolară*“ şi i s'a spus: „aţi cerut-o, iar când a fost adusă la viaţă, aţi lăsat o să *moară.*“

*

Incă ceva. Dacă noi vom sprijini „*Revista Teologică*“, ea va fi şi mai bună, şi atunci am putea spera, că eventual se apară chiar de două ori pe lună, iar peste timp am putea ruga — când esistenţa îi va fi asigurată — comitetul redacţiei, ca în această revistă să se publice — ca adaos — vre-o colecţiune de predici ca a lui „Tarnavsky şi Voutschi“, cum s'a publicat în anul 1896, ca adaos la revista „Candela“, ca cele mai bune predici româneşti, cari astăzi însă sau epuisat. Esistenţa revistei atârnă deci dela noi, iar când şi aceasta îşi va sista apariţia, ca „*Vatra Şcolară*“, din lipsa de abonaţi, atunci ni se poate aduce ori-ce osândă, căci o merităm.

Un preot tinăr.

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

La ordinul Venerabilului Consistoriu Arhidiecezan Nr. 3405 Şcol. de dato 20 Martie 1908, îmi iau voie a convoca conferenţa învăţătorilor din cercul IX-lea, protopresbiteratul Zarandului, ce se va ţinea Joi şi Vineri, în 17 şi 18 Aprilie st. v. a. c. în şcoala gr. or. din Cebea.

Program:

In aceasta conferenţă, după serviciul divin oficiat Joi dimineaţa la 8 oare şi după deschiderea şi constituirea, se vor ţinea următoarele prelegeri practice:

I. 1. *Plugurile*, poezie de Vasile Alesandri cu cl. VI de Silviu Jula, înv. în Băiţa.

2. *A ház*, cu cl. III de George Jula, înv. în Brad.

3 *Sarea*, cu cl. V de Avram Lăslău, înv. în Ormindea.

4. *A tavasz*, cu cl. IV de Victor Uscat, înv. în Prihodişte-Tătăreşti.

5. *Compasul*, cu cl. VI de Petru Rusu, înv. în Cebea.

II. Tema: „Care este metodul cel mai potrivit pentru instruirea adulţilor în scriere şi cetire“, de Ioan Câmpean, înv. în Luncoiul-de jos.

Prelegătorii sunt învitaţi a-şi prezenta prelegerile în scris.

Brad, la 28 Martie, 1908 st. v.

Stefan Albu
com. cons.

Convocare.

Amăsurat ordinului consistorial dto 15 Februarie 1908 Nr. 280 Şcol. convoc prin aceasta pe învăţătorii gr.-or. din protopresbiteratele Abrud şi Câmpeni la conferenţa anuală ordinară, ce se va ţinea la 17 şi 18 Aprilie a. c. în Abrud.

Conferenţa va fi precedată de serviciu divin în biserica gr.-or. din localitate.

Ordinea lucrărilor:

Ziua I.

1. Deschiderea conferenţei prin comisarul consistorial.

2. Exerciţii de stil: Descrierea mesei, cu despărţământul II, de Nicolae Gherghel, înv. în Bucium-Sat.

3. Din limba maghiară: Casa părintească, conversaţie cu elevii din despărţământul al III-lea, de Alesandru Furdui, înv. în Abrud.

4. Prin educaţie se combate luxul mai cu succes, de Ioan Simulescu, învăţ. în Abrudsat.

Ziua a II-a.

5. Geografie: Munţii din ţinutul nordostic, de Emanuil Scrobote, învăţător în Trimpoiele.

6. Constituţia patriei: Legislaţiunea ţerii cu desp. V şi VI, de Avram Sârbu, înv. în Câmpeni.

7. „Care este metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulţilor în scriere şi cetire“, de Parteniu Duca, învăţător în Zlagna.

8. Intrebuinţarea aparatului de proiecţiune în instrucţia poporală, de comisarul consistorial.

Brad, la 27 Martie v. 1908.

Dr. Ioan Ralu
com. cons.

Convocare.

Conform dispoziţiei Preavenerabilului Consistor Arhidiecezan din Sibiiu, dto 15 Februarie 1908, Nr. 280 Şcol., am onoare a convoca p. t. învăţători şi învăţătoare dela şcoalele noastre poporale-confesionale din cercul VII compus din protopopiatele Orăştie şi Gioagiu, la conferenţa învăţătorească ce se va ţinea în *Orăştie în zilele 17 şi 18 Aprilie v. 1908.*

Programa conferenţei:

1. Serviciu divin, dimineaţa la 8 oare (în 17 Aprilie v.)

2. După serviciul divin deschiderea conferenţei în edificiul şcoalei.

3. Presentarea circularei consistoriale pentru ţinerea conferenţei.

4. Apelul nominal.

5. Constituirea conferenţei; alegerea eventualelor comisiuni.

---

unii tocmai dintre aceia, cari declamă mai strident pe tema poporului, „a ţăranilor“. Mai mult. In loc de a contribuì şi ei la liniştirea spiritelor, la o generală revenire în fire, la un examen serios şi obiectiv al stării reale, în loc de a trage vre-o învăţătură din asemenea experienţe, plătite cu atâta amar de sânge românesc, „ţărănişti“ de cănţărie trag clopotele în dungă şi ameninţă să bage zizanie şi vrajbă oarbă până şi în rândurile noastre, ale Românilor de peste munţi, ba chiar şi între noi şi între cei de aici din România.

Pe vremea răscoalelor din primăvara trecută, veniseră şi reporteri români de peste Carpaţi să-şi ia informaţii „exacte“ la faţa locului. Unul dintre ei începù să alarmeze tot Ardealul prin rapoartele lui, cari purtau titluri ca acestea: „Creiova în flacări“, „Ţăranii asediază Bucureştii“ ş. a. — Erà un băiat tânăr, fără cultură politică, fără experienţă, dar „ţărănist“ înfocat şi impresionabil. Cetise „depeşile“ fabricate în birourile unor ziare „de tiraj“ din Bucureşti, şi fără nici un control le depeşă şi el ziarului său, care, fireşte, a regretat apoi foarte mult, că dase crezământ trimisului său special. Acesta însă se molipsi-se atât de mult din cauza răsculaţilor, încât spuneà în gura mare, că „*n'are să fie pace în România până ce guvernul şi administraţia ţării n'au să fie alcătuite din ţărani*“. Cam aşa sunt tipurile mentale ale mai tuturor celor ce se inspiră de idealurile „republicelor proletare“, sau ale monarchiilor ţărăniste. Tot oameni pentru cari şi prin cari invenţia tiparului devine o nenorocire. Aceştia îşi fac „cultura politică“ din gazete, din foiletoane, din broşuri incendiare, cari la rândul lor nu fac, decât popularizează pe Fourier, pe Karl Marx, pe Krapotkin, pe Max Stirner ş. a. Scrierile acestora sunt greoaie şi confuze. Ale lui Marx aveau chiar pretenţia — prin confuziunea ce domneşte în ele — de a fi întemeiat un socializm „ştiinţific“! Mulţi cred şi astăzi în aceasta absurditate. Filozofi şi savanţi de frunte, între cari Spencer, Roscher, Paul Leroy, Beaulieu, Gustave Le Bon, Flint, Faguet, chiar Sombart, şi mulţi alţii au nimerit de mult şi definitiv această ridicolă legendă. Insuşi socialistul Heinrich Bernstein, plagiând unele părţi din Leroy-Beaulieu, după cum i-a dovedit-o însuşi Kautsky, — a arătat, că socializmul „ştiinţific“ al lui Marx e o construcţie de sofisme. Inzadar. Căci agitatorii nu se preocupă şi nici idee nu au de „renta pământului“ a lui Ricardo, de teoriile lui Marx despre „plusvaloare“, despre „concurenţa capitalistă“ etc. Şi mulţimea şi mai puţin. Tot astfel şi naţionalizarea mijloacelor de producţie şi distribuţie nu e pentru ei toţi decât o idee vagă, o lozincă, pe care o repetă fără nici o critică. Pozitiv nu le-a rămas decât ideea confişcării tuturor averilor mobiliare şi imobiliare, ca să nu mai fie „bogaţi“ şi „săraci“, „exploatatori“ şi „exploataţi“, ci o „desăvârşită egalitate economică“. Se poate o politică mai simplă şi mai simplistă? Mai la mintea celui mai incult şi brutal? Şi mai ales... mai culme a „dreptăţii sociale“? Că teoriile acestea nu se pot realizà *nici odată* pe pământ, că chiar orice *încercare* de realizare va trebui, în mod fatal şi cu certitudine absolută, să se termine cu un despotizm feroce, dar că această dezlănţuire a poftelor şi a tuturor instinctelor destructive va dà loc la măceluri înfiorătoare, pe lângă cari revoluţia franceză nu va fi decât o curată idilă, — toate acestea sunt adevăruri incontestabile, dar ele nu mai au nici o influenţă asupra mulţimii, când ea este odată fanatizată în senzul împărţirii averilor. Asemenea lupte nu pot duce decât la nimicirea popoarelor şi mai ales a celor mai tinere.

Şi la noi se ştiu şi mai ales se simt aceste primejdii din Apus. De aceea, mulţi dintre noi am fost trist surprinşi, văzând că şi în liniştitul Sibiiu, oraşul de reşedinţă a mitropoliei ortodoxe române, şi a celei mai de seamă „*Asociaţiuni*“ culturale de peste munţi, s'au ivit socialişti români. Şi încă cu înclinări anarchiste. Nu chiar propagatori ai acţiunilor directe, ci numai premergătorii teoretici ai lor. Şi nu în clasa „proletarilor“, ci chiar a „domnilor“, a „boerilor“ români. E vorba de revista bilunară „*Luceafărul*“ care apare sub îngrijirea dlor *Octavian Goga* şi *Octavian Tăslăuan.* Dl Goga e un tinăr poet. Dar nu dsa a scris acel lung articol „*Două culturi*“ despre care vorbesc. M'am mirat şi s'a mirat multă lume, că articolul a putut să apară sub îngrijirea dsale. Articolul e scris de dl Tăslăuanu. El a făcut în cercuri serioase din Bucureşti, fie liberale, fie conservatoare, efectul unei bombe. Şi într'adevăr, e fără precedent în publicistica cultă, ca o revistă cu program de literatură serioasă, pe care mulţi o încurajau cu drag, şi care intrase în familii, să înceapă într'o bună dimineaţă a ne debità o proză incendiară, garnisită cu ideile cele mai revoltătoare, demagogii socialiste anarhiste.

Dacă autorul şi-ar fi publicat articolul în foaia socialistă „Népszava“ dela Budapesta, care se vede că l-a inspirat, sau în vreuna socialistă dela Bucureşti, n'am avea nimic de zis. Dar într'o revistă scrisă pentru preoţi şi învăţători? Pentru proprietari, advocaţi, profesori şi funcţionari? Pentru „*domni*“ cu un cuvânt? Un articol de o sanguinară duşmănie contra acestora? De o ură nebună contra Românilor „stăpânitori“?! In contra României şi a întregii ei pături conducătoare?! Dar să vedem mai de aproape cuprinsul lui.

(Va urma.)

A) Temele statorite de conferenţa precedentă sunt:

1. O prelegere practică (ori mai multe în fir corăspunzător) după metodul *phonomimic*, cu elevi începători, de dl *Petru Furduiu*, înv. în Balomir.

2. O prelegere practică din limba maghiară după manualul Schullerus – Popovici din tabloul „Primăvara“, cu elevi din anul II-lea ori al III-lea de şcoală, de dl *Iosif Dumitru*, înv. în Berii şi dl *Dionisiu Giurgiu*, înv. în Balşa.

3. Educaţiunea intelectuală (studiu psichologic), de dl *Ioan Fleşeriu*, înv. în Orăştie.

4. O prelegere practică din geografie, despre comitatul Hunedoarei, cu elevi din anul al III-lea de şcoală, de dl *Ioan Dan*, înv. în Rapoltul-mare.

5. Ficsarea materialului de învăţământ, ce este a se propune în şcoala noastră poporală din studiul geografiei cu privire la comitatul Hunedoarei, de dl *Ioan Branga*, înv. în Orăştie şi dl *Ioan Baciu*, înv. în Orăştioara.

6. Referat amănunţit despre importanţa şcoalei de repetiţie *economică*, cu programa şi împărţirea materialului de învăţământ, ce este a se percurge în această şcoală, de dl *Nicolae Herlea*, învăţător în Vinerea.

7. Folosul educaţiunii morale şi metodul desvoltării ei în şcoalele poporale, având a cuprinde şi unele indigitări despre datorinţele părinţilor, şi ale societăţii în această privinţă. — Temă pentru membrii conferenţei din acest cerc, pentru care s'a publicat *premiul* de 40—50 coroane, oferit de dl *N. Mihăilă*, proprietar în Vinerea. Lucrările pentru acest premiu sunt a se înainta subsemnatului comisar consistorial în sensul concursului publicat în „Telegraful Român“ Nr. 71—1907.

Deasemenea lucrările de sub pct. 1—6, sunt a se presenta în scris subsemnatului comisar cons., dacă se poate cu 8 zile înainte de conferenţă prin poştă

Sibiiu, 30 Martie (12 Apr. n.) 1908.

Dr. Vasile Bologa
com. cons.

Convocare.

In conformitate cu circulariul Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 15 Februarie st. v. a. c. Nr. 280 Şcol. convoc învăţătorii din cercul conferenţiar XV (constătător din protopopiatele Reghinului şi Murăş-Oşorheiului) la conferenţa, care se va ţinea în *17 şi 18 Aprilie* st. v. în comuna *Deda*, protopopiatul Reghinului.

Programul conferenţei.

I. Lucrări teoretice.

1. Necesitatea meseriilor şi indicarea mijloacelor, prin cari s'ar putea înmulţi numărul meserieşilor la poporul nostru, temă pusă de P. V. Consistor pentru conferenţa anului trecut, când nu s'a putut ceti. Conferenţiar: Alimpiu Trif.

2. Higiena în şcoala poporală, temă statorită în conferenţa anului trecut. Conferenţiar: George Ittu.

3. Care este metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulţilor în scriere şi cetire? Temă pusă de P. V. Cons. pentru care se vor pregăti toţi membrii conferenţei, iar în special vor refera: Ioan Imbăruş şi Ioan Moldovan.

II. Lucrări practice.

1. Din religiune: Fata lui Iair. Prelegător: Teodor Libeg.

2. Din istoria patriei: Stefan cel Sfânt. Prelegător: Ioan Borşan.

3. Din limba maghiară: A tehén. Prelegător: Emil Roşală.

4. Din economie: o temă, pe care-şi va alege-o prelegătorul: Emil Mateiu.

Inainte de începerea conferenţei se va ţinea slujbă dumnezeiască, la care se îndatoresc a se înfăţişa toţi învăţătorii. La conferinţă sunt invitaţi şi on. preoţi, ca directori şcolari, precum şi alţi binevoitori ai şcoalelor noastre.

Sibiiu, 31 Martie st. v. 1908.

Dr. Nicolae Bălan
com. cons.

NOUTĂŢI.

Predică în Catedrală. In Dumineca viitoare, a Floriilor, va predica în biserica catedrală la sf liturgie dl *Dr. Nicolae Bălan*, profesor seminarial.

*

Alergări de cai a aranjat corpul ofiţeresc al brigadei de husari din Sibiiu, Dumineca după ameaz la oarele 2. Cu ocasiunea aceasta s'a distins ca bun călăreţ domnul sublocotenent *Zeno cavaler de Puşcariu*, câştigând *patru* premii. Sara a fost banchet şi apoi joc.

*

Pentru gimnasiul din Brad a mai întrat la cassa arhidiecezană suma de 15 coroane 30 fileri, adunate dela următorii credincioşi din comuna bisericească Cojocna, protopresbiteratul Clujului: Antoniu Tuciu 6 cor. 80 fil. Teodor Ceortea, paroh şi Ioan Checheş, câte 2 cor. Ioan Mocan, Alesandru Pogăcian şi Dimitrie Fechete-Radu câte 1 cor., iar dela alţii sume mai mici.

*

Festivalul Porumbescu. In curând se împlinesc douăzecişicinci de ani dela moartea compositorului *Ciprian Porumbescu* şi admiratorii talentului seu, apus atât de curând, se îngrijesc, ca acest trist dat să fie sărbătorit în mod vrednic de memoria marelui lor măestru. Astfel reuniunea română de musică din Sibiiu va aranja din acest prilej un festival, cu care ocasiune dl profesor seminarial *Tim. Popoviciu* va ţinea o conferenţă despre regretatul Porumbescu şi se va representa şi opereta „*Craiu nou*“. Mari sărbări se vor aranja apoi la Lugoj, din partea corului lui Vidu şi poate că şi pe alte locuri.

*

Groaza lupilor. In zilele trecute, — scrie „*Revista Bistriţei*“, — l-au aflat pe Costan Dumitru, bărgăuan, mort între nişte dealuri. Mai mult de 30 de ani se îndeletnicea moşneagul cu vânătoarea de lupi, pe cari îi căuta chiar acasă, în vizuina lor. Era o adevărată groază a lupilor, pe cari îi pustia cu necruţare. Dar timpul l-a slăbit pe vânătorul aprig de pe vremi şi acum a căzut el pradă inimicilor sei, a fost sfăşiat de lupi. Din însemnările rămase în urma lui s'a făcut constatarea, că a omorât 285 de lupi în cursul vieţii sale.

*

Congres de ziarişti se ţine acum în Petersburg, pentru a se stabili programul după care are se sărbeze presa din Rusia iubileul de 80 de ani al marelui cugetător şi filosof *Tolstoi*. Congresul a fost convocat cu permisiunea guvernului rusesc şi s'a deschis eri, Marţi.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu“ pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Dr. Nicolae Comşa, medic, Sălişte, 10 cor.; Petru Ionaş, secretar domenial în Bulci, 2 cor.; George Dima, profesor, Braşov, 1 cor.; Nicolae Ţintea, comersant, Sălişte, 20 bani; Iosif Puşcariu, advocat, Braşov, 1 cor.; Ioan Banciu, comersant, 40 bani şi Ignatie Filip, paroh, Reciu, 1 cor.

*

Milioane furate. Mare sensaţie a stârnit în Moscva arestarea unui advocat de frunte de acolo. In urma unei arătări s'a dovedit anume, că advocatul defraudase un milion şi jumătate de ruble, avere încredinţată lui, ca tutor al unei fete fără părinţi.

*

Luptă sângeroasă între patru sute de muncitori poloni şi o sută italieni s'a întâmplat zilele trecute în un oraş din America. Lupta a fost atât de înverşunată, încât s'au folosit cuţite, revolvere, etc. Au murit ca la 30 de lucrători şi mulţime din ei sunt răniţi.

*

Mulţămită. La fondul de zidire al unei nouă biserici gr.-or. în Agnita, întemeiat de protopresbiterul tractual Ioachim Muntean, cu suma de 200 cor. au mai contribuit ulterior: Banca săsască „Spar- und Vorschuss Verein“ din loc cu 100 cor., parohianul Petru Todor cu 7 cor., iar parohul George Borzea din Coveş cu 18 cor. Donatorilor li-se aduce călduroasă mulţămită. Oferte benevole se primesc cu plăcere de ori-şi-unde şi se vor cvita pe cale ziaristică. Agnita, 29 Martie 1908. In numele comunei biserceşti gr.-or. *Ioachim Muntean*, paroh protopresbiter.

*

Adamovici Vilma, fosta nevastă a lui Leopold Wolfling, e internată acuma în un asil de alienaţi din Viena. Boala ei de altcum nu e grea, sunt zile când e normală, apoi zile când cade în o melancolie grea, nu vrea să mânânce nimica şi atunci sufere şi de mania persecuţiunii. De altcum ştie, că se află în sanator şi are speranţă că se va vindeca.

*

† Zinca Al. Neagoviciu-Negoescu născ. Bodeanu, după un morb de câteva zile, fiind împărtăşită cu sfintele taine, şi-a dat sufletul în mâinile Creatorului, Sâmbătă, în 29 Martie v. la orele 2 dimineaţa, în etate de 75 de ani. Rămăşiţele pământeşti ale decedatei au fost ridicate din casa proprie Luni, în 31 Martie v. la ora 1 p. m. şi depuse spre vecinică odihnă în cimiterul bisericei gr. or. din Intorsătura-Buzăului. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Pentru chipul în uleu al Drului Aurel Brote, traducătorul compendiului Raiffeisen, chip ce se procură pentru localul „Reuniunei române agricole sibiene“, următorii membrii ai însoţirei de credit săteşti „Raiffeisen“ din Agârbiciu au dăruit în semn de recunoştinţă precum urmează: Elie Câmpian, înv. şi prez. al însoţirei, 2 cor.; Miron Racoţa, înv. gr. or. George Povine, înv. gr.-cat., Ioan Cărămidar, cârcimar, Ioan Rotar, Ilie Vasiu, Stana Cloţan, Dumitru Radu, Ana Micu, Nicolae Dorca, Nicolae Mărginean, Vasilie Făgeţan, Nicolae Onăfiu, Gligor Boar, Ilie Câmpean sen., Dumitru Rotar, Nicolae Boar, Dumitru Bârză, Ioan Purea, Dumitru Lupp, Ioan Chisăliţă, Maria Suciu, Dumitru Mihaiu, Nicolae Făgeţan, Nicolae Lupp Ioanăş, Ioan Mare, Chirion Făgeţan, Ştefan Dopp, Nicolae Făgeţan Ota, Nicolae Lupp Dopp, Ioan Lupp jun., Ioan Mihaiu, Nicolae Băcilă, Ioan Triff, Dumitru Boar Precup, Nicolae Cloţan, Gligor Cloţan, Nicolae Boar Raicu, Nicolae Vintilă, Ştefan Pătru, Nicolae Modrăşian, Nicolae Modrăşian, Nicolae Petrişor, Oltean Todor, toţi economi şi fiecare câte 40 bani. In total cor. 18·80.

*

Furt îndrăsneţ. In Saale-Halle (Germania) a fost atacat în curtea unei case factorul postal, a fost lovit în cap şi i-s'a pus scăluş în gură, apoi a fost despoiat de banii cei avea la dânsul, cam vre-o 4000 de mărci. Poştarul a fost găsit şi transportat imediat la spital, unde venindu-şi în fire, i-a descris atât de bine pe hoţi, încât au fost arestaţi încă în ziua aceea. Furtul săvârşit de doi muncitori croaţi s'a întâmplat după prânz în ziua mare.

*

Teatru în Şimotelnic. Tinerimea română din Şimotelnic cu ocaziunea conferinţelor învăţătorilor gr.-or. din tractul Bistriţei şi al Dejului aranjază o producţiune teatrală împreunată cu joc, Vineri în 1 Maiu st n. 1908, în sala şcoalei gr. or. din loc. Inceputul la 8 oare seara. Preţul de întrare: Locul I. 1·20 cor. Locul II. 1 cor. Venitul curat e destinat pentru biblioteca şcolară. Contribuirile marinimoase se vor cuită în publicitate.

*

Teatru în Mediaş. Din incidentul adunării generale a despărţământului Mediaş-Ibaşfalău a „Reuniunii învăţătorilor gr. cat. din arhidiecesa Blajului“ se aranjază Marţi a treia zi de sf. Paşti (28 Aprilie st. n. 1908), în sala cea mare dela hotel „Strugur-Traube“ în Mediaş, o aleasă producţiune teatrală urmată de dans.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe orice îl face atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Ştiri mărunte. Zeppelin, cunoscutul aeronaut, face nouă esperimente cu balonul seu dirigiabil. — Se întăreşte ştirea, că ducele de Abruzzo va lua în căsătorie pe fata senatorului american Elkins. — Zilele aceste porneşte o espediţie franceză la polul nordic. — Tifusul din Pesta e pe încetate. — In Timişoara s'a deschis o esposiţie gustoasă în felul ei, anume, de alimente.

Dela „Reuniunea rom. agricolă sibiiană“.

— Impărţirea sămânţelor. —

Subscrisul comitet central, luând în considerare toate cererile întrate a împărţit în mod gratuit între membri în total 70 chlgr. sămânţă de trifoiu, 28 chlgr. sămânţă de napi, de nutreţ şi 23 chlgr. sămânţă de luţernă şi anume:

A.) Sămânţă de trifoiu.

Aleman Dancăş, propr., Răşinari $2^1/_2$ chlgr.; Ioan Stoia, învăţător, Orlat, Ilie Tănasă, Ludoşul-mare, Vasile Mateiu, paroh, Lancrăm, George Postea, vicenotar şi Victor Preda, măestru măsar, ambii din Avrig. La fiecare câte 2 chlgr., George Hotoiu, econom, George Reşkoveanu, proprietar, ambii din Câlnic, Ioan Mateiu, paroh, Sebeşul superior, Ioan Popa, paroh, Cristian, Petru Iuga jun., preot, Tilişca, Nicolae Tămaş, notar, Ioan Hanzu, preot, ambii din Cacova, Ilie Măcelariu, propr., Aurel Decei, notar, ambii din Gurarâului, Ioan N. Cărpenişan, econom, Gârbova, Ieronim Nemeş, învăţător, Cristian, Petru Iuga sen., preot, Tilişca, Florian Bologa, paroh, Marpod. La fiecare câte 1 şi jum. chlgr. Nicolae G. Popa, Savu Florea, Nicolae Todoran, toţi economi, Ioan Bena, paroh, toţi din Pianul-inferior, Demetriu Săcărea, paroh, Nicolae Săcărea, învăţător, ambii din Tălmăcel, Ioan Cândea, protopresb., Avrig, Toma Prie, primar, Săcădate, Comuna politică Vale, Nicolae Joandrea, ospătar, Sibiiu, Demetriu Orăştian, dir. şcolar, Apoldul-inferior, Aron Mihuleţ, paroh, Ioan Ciolan, George Ludoşan, Petru Ciolan şi Toma Murăşan, economi, toţi din Şura-mică; Iosif Stoica, învăţător, Sebeşul-inf., Vasile Greavu, învăţător, Gârbova, Ioan N. Floca, paroh, Răhău, Comuna bisericească Sebeşul-superior, Valeriu Arsenie, învăţător, Gurarâului, Constantin Moldovan, paroh, Roşia-săsească, George Coman Ursu şi George Dan, economi, Brad, Ilie Iosof, paroh, Galeş, Vasile Dobre, paroh, Căpâlna, Ioan Dobre, învăţător, Vasile Dura, primar, ambii din Deal, Ioan Marin, paroh, Râusadului, Vasile Maxim, paroh, Avrig, Popovici Mondoc, învăţător, Sebeşul-superior, Toma Doican, paroh, Sebeşul-inferior, Nicolae Cărpenişan, paroh, Răhău, Ioan Bunea, preot, Tilişca, Const. Herţa, comptabil, Sălişte, Nicolae Şurean, paroh, Rusciori, Ioan Micu, econom, Sebeşul-inferior şi Ioan Demian, paroh, Nucet. La fiecare câte 1 chlgr.

B.) Sămânţă de napi şi de nutreţ.

Antoniu Teşia, econom, Ioan Oţoiu, paroh, ambii din Aciliu, Nicolae Joandrea, ospătar, Sibiiu, Ioan Popa, paroh, Cristian, Victor Păcală, profesor, Sibiiu, Constantin Prie, paroh, Săcădate, Demetriu Orăştian, director şcolar, Apoldul-inferior, Iosif Stoica, înv., Sebeşul-inferior, Nicolae Iosif, înv., Aciliu, Vasile Greavu, învăţător, Gârbova, George Simplăcean, paroh, Cornăţel, Constantin Moldovan, paroh, Roşia-săsească, Popovici Mondoc, învăţător, Sebeşul-superior, Toma Benchea, primar, Cornăţel, Nicolae Cărpenişan, paroh, Răhău, Ieronim Nemeş, învăţător, Cristian, Ioan Demian, paroh, Nucet. La fiecare câte 1 chlgr. Nicolae G. Popa, Savu Florea şi Nicolae Todoran, economi şi Ioan Bena, par., toţi din Pianul-inf., Ioan Cândea, protopresb., Avrig, Antoniu Gherman, econom, Aciliu, Comuna politică Vale, Sabin Savu, notar, Vale, Aron Mihuleţ, paroh, Ioan Ciolan, George Ludoşan, Petru Ciolan şi Toma Murăşan, economi, toţi din Şura-mică, Ioan N. Floca, paroh, Răhău, Vasile Maxim, paroh, Avrig, Ioan Bunea, paroh, Tilişca, Constantin Herţa, comptabil, Sălişte, Dumitru Băilă, înv. pens., Şura-mare, Nicolae Şurean, paroh, Rusciori şi Comuna bisericească Sebeşul-inf. La fiecare câte o jumătate chgr.

C.) Sămânţă de luţernă.

Nicolae Ivan, asesor consist., Sibiiu, 2 chlgr., Vasile Suciu, paroh, Topârcia, Gerasim Cărpenişan, notar, Răhău. La fiecare câte 1 şi jum. chlgr. Toma Prie, primar, Săcădate Ioan Oţoiu, paroh, Antoniu Gherman şi Antonie Teşia, economi, toţi din Aciliu, Sabin Savu, notar, Vale, Victor Păcală, profesor, Sibiiu, Constantin Prie, paroh, Săcădate, Ioan Ciolan, econ., Şura-mică, George Simplăcean, paroh, Cornăţel, Vasile Dobre, paroh, Căpâlna, Ioan Dobre, învăţător şi Vasile Dura, ambii din Deal, Toma Benchea, primar, Cornăţel, Ioan Bunea, preot, Tilişca, Dumitru Băilă, învăţător pens., Şura mare, Ioan Micu, econ., Sebeşul-inferior, Comuna bisericească Şura-mare, Nicolae Opriş, paroh, Şura-mare. La fiecare câte 1 chlgr.

Sămânţele împachetate şi purtând numele membrilor împărtăşiţi, se pot lua în primire din magazinul de seminţe (hala de vânzare) al „Reuniunii economice săseşti“ (Piaţa-mare) pe lângă o simplă adeverinţă de primire.

Membrii împărtăşiţi sunt rugaţi a separa la sămânat sămânţa primită şi a nu o mesteca cu eventuala sămânţă, procurată dela firme neacreditate şi în fine a ne face la timpul seu raport cât mai amănunţit despre modul de purcedere la cultura acestor plante, cum şi despre resultul recoltei.

Sibiiu, 7 Aprilie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.“

Pant. Lucuţa
prez.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Cărţi şi reviste.

Colecţiunea C. Sfetea din Bucureşti s'a îmbogăţit cu cartea *Proză*, de *Mihail Eminescu*, provăzută cu o scurtă prefaţă de *I. S.* Preţul 1 leu.

*

Ierarhia şi Mitropolia bisericei române din Transilvania şi Ungaria, de Archimandritul *V. Mangra*, vicariu episcopesc în Oradea-mare. Retipărire din „*Telegraful Român*“.

Poşta redacţiei.

Dlui N. Iosif, Aciliu. Nu se publică.

Dlui N. Todea, în Almaşulmic. Ii vom face loc în curând.

Dlui P. M. Asemenea.

Aviz!

Practicant pentru farmacie cu VI. clase gimnaziale se primeşte la farmacistul

[85] 2—2 **Cornel Demeter**
Szászváros.

De vânzare!

Edificiul de fabrică, cu etagiu, cu putere de apă deplină, transmisiune bine reservată, casă de locuit împreunată cu grădină mare productivă. Foarte favorabilă pentru orice întreprindere industrială. Staţiune de tren. Adresa la administraţia acestei foi. (77) 2—

Recomandă cu preţuri cunoscute de ieftine

Carol Niedermaier

pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

Pălării

păroase pentru preoţi rom. à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, cu formă foarte frumoasă, care e foarte apreciată, uşoară, cu peri scurţi, căci numai atunci e frumoasă şi durabilă.

Pălării

netede, pentru preoţi rom., cu margine mai lată ca la cele de sus, din păr de iepure, à cor. 8·— şi cor. 6·-.

(90) 1–4

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai	1 Coupon 7 Coroane 1 Coupon 10 Coroane 1 Coupon 12 Coroane 1 Coupon 15 Coroane 1 Coupon 17 Coroane 1 Coupon 18 Coroane 1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma **Siegel-Imhof** în locul de fabricaţie, are **preţuri fixe considerabil de eftine.**

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 13–40

Viţă nobilitată

aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată! Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 36–40

Aviz!

In fabrica de Var din Orlat, se arde şi expediază zilnic, în mare şi mic, renumitul

Var de Orlat,

liber de piatră şi sgură.

Preţ moderat, serviciu prompt şi real.

I. Banciu & Co.
(82) 5–5 Orlat.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul

Invitare la participarea
Şanselor de câştig
garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à **300,000**	Mărci.
1	„	„ **200,000**	„
1	„	„ **60,000**	„
1	„	„ **50 000**	„
1	„	„ **45,000**	„
1	„	„ **40,000**	„
1	„	„ **35,000**	„
1	„	„ **30,000**	„
1	Câştig	„ **100,000**	„
1	„	„ **60,000**	„
1	„	„ **50,000**	„
1	„	„ **40,000**	„
1	„	„ **30 000**	„
7	Câştiguri	„ **20 000**	„
1	Câştig	„ **15,000**	„
11	Câştiguri	„ **10 000**	„
46	„	„ **5,000**	„
103	„	„ **3,000**	„
163	„	„ **2,000**	„
539	„	„ **1.000**	„
693	„	„ **300**	„
181	„	„ **200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000 m.**, se urcă în cl. II-a la **55,000 m.**, în cl. III-a la **60,000 m.**, în cl. IV-a la **65,000 m.**, în cl. V-a la **70,000 m.**, în cl. VI-a la **80,000 m.**, în cl. VII-a la **600,000 m.**

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . .	Cor.	7 —
losul original de jumătate	„	3.50
losul originul de un sfert	„	1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis şi franco.**

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor se face din partea mea direct interesatului în causă prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau şi prin **ramburs.**

☞ **Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

30 Aprilie

cu toată încrederea la (83) 2–6

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg.**

A nagydisznódi járás főszolgabirájától.

Sz. 1708/1908. [84] 3—3

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járás Porcesd községben megüresedett községi jegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Ezen állással a következő javadalmazás van összekötve:

1. 1600 K törzsfizetés,
2. Magánügyekbeni munkálatok után a vármegyei szabályrendeletben megállapitott dijak.

Pályázók felhivatnak, hogy az 1883 évi I. t. cz. 6. § a illetve az 1900. évi XX. t. cz. 3. §-a értelmében felszerelt és életkorukat, eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismereteiket igazoló bizonyitványokkal ellátott pályázati kérvényeiket folyó évi április hó 30 áig délután 4 óráig alolirotthoz annál inkább nyujtsák be, mivel a később érkező folyamodványok nem fognak tekintetbe vétetni.

Nagydisznód, 1908. évi április hó 8.

Dr. Schuster
főszolgabiró.

Fasole uriaşe de America.

Această prea interesantă plantă creşte până la o mărime de 5 metri, ea produce păstăi de circa 1 metru lungi, alcătueşte cea mai frumoasă podoabă a oricărei grădini prin minunata-i înflorire şi produce din August până în Noemvrie păstăi gustoase, cari se pot folosi tocmai aşa ca şi altele. Se samănă până la finea lui Iunie.

Trimit franco o porţiune de sămânţă cu îndrumări pentru cultivare, dacă mi se trimite înainte **1 coroană** în mărci poştale sau prin mandat poştal.

Singurul deposit pentru Europa-centrală, la: [86] 1—5

Umbert Rella
Erzsébetfalva — Budapest m.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 5–40

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Kőbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 65— Sibiiu — Nagyszeben.

MUSCHONG
BUZIÁS
a.e.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIAS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. **Recomandată de medici.**

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia:**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 28–100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1.	Vasile cel mare . .	20 fil.
2.	Marele Mucenic George	30 „
3.	Apostolii Petru şi Pavel	30 „
4.	Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală. alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procură.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian,
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 38 Sibiiu, Sâmbătă 5/18 Aprilie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

E executată legea de naţionalităţi?

Sibiiu, 17 Aprilie n.

Cu legea de naţionalităţi, adusă la anul 1868, n'a fost mulţămit nime dintre cei de limbă nemaghiară, pentrucă s'a văzut din capul locului, că ea e atât de meşteşugit compusă, încât nu va puteà fi executată, mai ales din partea acelora, cari nici nu aveau intenţiunea să o execute. Deputaţii naţionalişti de pe atunci, dupăce a fost primită legea ca bază pentru discuţia specială, au părăsit în mod demonstrativ dieta, în semn de protestare, declarând, că ei nu mai iau parte la desbateri şi la votarea ei pe articole, iar întreaga presă naţionalistă a condamnat-o cu toată asprimea, ştiind bine, că legea nu va împlinì de loc misiunea ce o are de împlinit: mulţămirea naţionalităţilor nemaghiare din patrie.

După ce însă a fost adusă, sancţionată şi publicată, situaţia s'a schimbat. Naţionalităţile nemaghiare s'au supus legii, însă durere, nu s'au supus cei ce au votat-o, pentrucă n'au pus-o în aplicare în mod conştienţios. Lupta deputaţilor naţionalişti în ciclul parlamentar următor s'a învârtit deci mai ales în jurul *modificării*, iar până la modificare, în jurul *executării* legii de naţionalităţi. Număroase vorbiri s'au rostit şi multe interpelări au fost adresate guvernului în dietă în chestia aceasta, arătându-se, cu înşirarea de cazuri concrete, că legea *nu e executată.*

Dar nu numai naţionaliştii ştiau, că legea de naţionalităţi nu e executată, ci şi o parte bună dintre Maghiari. Stânga extremă, pe atunci sub conducerea marelui patriot *Irányi*, trecuse în anul 1872 ca punct special în programul ei politic: *executarea legii de naţionalităţi.* Iar la anul 1884 se formează un partid român, dintre aderenţii guvernului de atunci, numit partidul moderaţilor, cu punctul esenţial de program: *executarea legii de naţionalităţi.*

Va să zică, toţi aşa ştiam, şi aşa se ştia, că legea de naţionalităţi nu a fost esecutată şi nu e esecutată pănă azi. Şi iată că vine un ziar maghiar de frunte, „*Budapesti Hirlap*“ şi ne spune în primarticolul dela 3 Aprilie, că afirmarea aceasta *nu e adevărată.* Legea de naţionalităţi *e executată!* Adecă acele părţi din ea, cari sunt executabile. Şi cel ce afirmă contrariul „acela ori *nu cunoaşte legea*, ori apoi afirmă un lucru, *despre care ştie că nu e adevărat*‘. Aşa ni-se spune.

Cam prea departe merg domnii gazetari maghiari cu — cinismul. A scrie un articol lung de fond, pentru a face din alb negru, şi a te mai încercà să şi dovedeşti că ce e alb e — negru, înseamnă, a aveà o doză prea mare de cutezanţă întru seducerea opiniunei publice maghiare.

Pentru a se vedeà, cât de *temeinică* e resonarea ziariului numit, vom analizà numai unul din argumentele sale. Vorbeşte despre §§-ii 7, 8, 11 şi 12 ai legii de naţionalităţi, şi spune, că aceştia nu pot fi executaţi, aşa cum sunt compuşi, pentrucă astăzi judecătoriile cercuale şi tribunalele, în urmarea legilor dela 1869 şi 1871, nu mai sunt comitatenze, ci *regeşti*, a căror limbă oficioasă, după paragraful 13 al legii de naţionalităţi, e cea maghiară, şi astfel legile cele mai nouă au modificat aceşti paragrafi, în mod esenţial!

Ba să fie cu ertare, tocmai din contră, domnilor, le-au dat *întărire* şi mai bună. Legea dela 1869, despre despărţirea justiţiei de către administraţie, ori despre statificarea judecătoriilor de prima instanţă şi decretarea lor de judecătorii regeşti, are un paragraf adus între următoarele împrejurări:

In şedinţa din 8 Iulie 1869, discutându-se pe articole legea aceasta despre eserciarea puterii judecătoreşti, la §-ul 5 raportorul *Horváth Dőme* propune în numele comisiunei centrale întregirea paragrafului cu următorul punct *d):* (Poate fi judecător) „*Celce e în stare se corăspundă dispoziţiilor din articolul de lege 44 dela 1868,* ***al cărui paragraf 13 se estinde şi de acì încolo numai asupra judecătoriilor mai înalte***“.

Ministrul de justiţie de atunci, *Horváth Boldizsár*, a declarat numai decât următoarele: „*Din partea guvernului primesc, onorată casă, textuarea comisiunei centrale, care conţine în parte modificări stilare neesenţiale, în parte însă* ***şi o adevărată îmbunătăţire.*** *Rog onorata casă se binevoiască a primi textul comisiunei centrale*“. (Aprobări).

Casa votează §-ul după textuarea comisiunei. Şi legea aşa e sancţionată şi publicată. Va să zică, dispoziţiile din legea de naţionalităţi, referitoare la justiţie, au rămas în vigoare cu totul *neschimbate* şi după statificarea justiţiei. Cu alte cuvinte, judecătoriile de prima instanţă, deşi au devenit *regeşti* şi nu mai sunt comitatense, nu cad sub § ul 13 din legea de naţionalităţi, pentrucă se spune clar în lege, că §-ul acesta se refere şi pentru mai departe la judecătoriile mai înalte: la *tablă* şi *curie!*

Aşa sună legea, pe care deci, nu ceice afirmă, cu drept cuvânt, că legea de naţionalităţi nu e esecutată, — nu o cunosc, ci chiar domnii dela „*Bud. Hirlap*“.

Şi tot aşa de „*temeinice*“ sunt şi celelalte argumente din articolul foii „*Bud. Hirl.*“ pe cari nu le mai analisăm şi nu le combatem, pentrucă şi aşa nu avem cui să vorbim. Sunt anumiţi politiciani maghiari, — cari *nu vreau* să înţăleagă şi recunoască — *adevărul.* E de prisos deci să discuţi cu ei.

Din protopresbiterate.

— *Sinod protopresbiteral în Agnita.* —

Cu permisiunea On. Redacţiuni, trimit spre publicare acest raport, despre sinodul protopresbiteral al tractului Agnita, ţinut la 18 Februarie a. c.

Cu toată greutatea comunicaţiunei, s'au prezentat 7 preoţi şi 6 mireni la sinod.

Şedinţa sinodului s'a ţinut în şcoala noastră din *Agnita*, sub prezidenţia protopresbiterului. Prin o cuvântare acomodată dl protopresbiter *Ioachim Muntean* salută pe cei prezenţi şi declară şedinţa de deschisă.

Constatânduse prezenţa a lor 13 membrii, sinodul se declară capabil a aduce concluze valide. Fiind notarul permanent, se aleg ca bărbaţi de încredere *N. Gavrea* paroh şi *G. Bârsan* învăţător. După acestea prezidentul raportează despre starea tractului în cele administrative, bisericeşti, şcolare şi fundaţionale şi despre mişcământul populaţiunii din tract.

Pe scurt raportul este următorul:

Numărul esibitelor întrate la oficiul protopresbiteral a fost în anul 1907, — 1339, dintre cari 1335 s'au rezolvat.

Scaunul protopresbiteral a rezolvat 25 procese de divorţ şi 4 de altă natură.

Preoţi sunt 32 în 34 comune matere şi 3 filii. In parohiile vacante s'au efectuit alegerile de preoţi.

Protopresbiteratul numără 4409 familii, cu 17971 suflete. S'au născut 541 suflete, dintre cari 470 legitime şi 71 nelegiuite.

Căsătorii bisericeşti s'au încheiat 17; numai civile 2. Au murit 417 oameni.

S'a constatat şi negligenţă la unele persoane în funcţiuni bisericeşti şi s'a decis aplicarea de pedepse.

Invăţământul n'a luat nici un avânt faţă de anul premergător. Cauza pe deoparte sunt învăţătorii, pe de altă lipsa de recuizite de învăţământ şi şi negligarea obiectelor de învăţământ, şi ocuparea mai ales cu limba maghiară.

Şcoale sunt în 31 comune matere şi o filie, ocupate de 35 învăţători şi o învăţătoare, dintre cari 22 definitivi, 11 provizori, 3 toleraţi. La 4 şcoale sunt aplicaţi câte 2 învăţători. Edificii şcolare proprii sunt 26, închiriate 6. Sale de învăţă-

---

FOIŞOARĂ.

„Demagogie criminală“.

(Fine.)

Autorul e contra diferenţiării societăţii noastre în clase. In clasa celor culţi, s'au cum zice el a „domnilor“ a „boerilor“ şi în clasa celor de o cultură inferioară, sau a ţăranilor. El este pentru „*desfiinţarea clasei de bogaţi*“. *Sans phrase.* Numai aşa s'ar putea vorbi, după el, de o cultură naţională, fiind-că atunci „intelectualii,“ bărbaţii de stat, oamenii de ştiinţă, etc., n'ar fi esploatatorii muncei ţărăneşti, ci sprijinitorii ei.

Deosebirile însuşirilor intelectuale nu ar servi de bază pentru diferenţiarea socială în *stăpâni* şi *stăpâniţi*, ci numai pentru o *împărţire dreaptă a muncei colective*“. Care va să zică colectivism pur! Ba chiar de cea mai ferbinte temperatură, după cum se vede din esplicaţiile următoare: „*In România, domnii au pus mâna pe pământ... pe urmă* au făcut legi, cari apără dreptul de proprietate“. Şi numai de oarece „domnii sunt stăpâni pe pământ, se esplică de ce *nu trebue să lucreze. Se es*plică şi *necesitatea statului pentru dânşii*, dar *numai pentru dânşii, fiindcă braţelor muncitoare le este indiferent*, dacă lucrează pământul boeresc sub *stăpânire românească, turcească sau rusească*“! Cum vedem: teoria anarhistă, care contestă necesitatea statului şi care consideră naţionalitatea ca o „superstiţie a celor de jos, ca un mijloc de esploatare“ din partea celor de sus! Aşa, că autorul, dacă face parte din clasa „braţelor muncitoare“, nu se mai consideră Român, iar dacă totuşi s'o mai fi simţind Român, atunci face şi el parte din afurisita aceea clasă de stăpânitori!

Dar să nu-l încurcăm. Şi astfel: „Ştim că România de 40 de ani e un stat independent, cu rege, cu ministri, cu armată pe uscat şi pe apă. *Pentruce toate acestea?*“ Şi dl Tăslăuanu dela Sibiiu deslegă sentenţios această enigmă declarând, cu Karl Marx şi ceialalţi „tovarăşi“: Pentru că „*Statul (român) nu e al ţăranilor ci al domnilor*“! In asemenea împrejurări de „tiranie“, fireşte, că autorul atacă şi şcoala zicând: „*Şcoala pe care o fac domnii la sate este după pedagogiile domneşti*“. Iată că şi nenorocitul George Lazăr şi luptătorul cu mizeria George Şincai şi alţii făcuseră parte, fără să ştie, din clasa „stăpânitorilor exploatatori!“ Mai ales că dela ei încoace odraslele ţăranilor sunt „*condamnaţi de domni să suporte chinul şcoalei*“, iar când vor fi mari vor duce acelaşi trai strămoşesc de *muncă*, vor plăti aceleaş *dări pentru ţară*, vor trimite an de an „*floarea feţilor voinici la oaste*“. Aşa dară şcoala e un chin, munca e o belea, dările sunt un lux cerut de esploatatori, iar oastea o invenţie „domnească“ pentru a apăra averile şi situaţiile „domnilor“. Dar „domnii dela oraşe, adecă marii proprietari s'au capitalişti, întreţin o clasă întreagă de *lefegii, administratori, judecători, dascăli, ofiţeri*, cari sunt plătiţi din dările adunate dela ţărani.“

Idealul dlui Tăslăuanu se apropie, cum se vede, de starea primitivă a omenirii proslăvită de Rousseau. Se vede însă, că autorul şi aici nu şi-a scos ideile din scrierile vestitului visător, ci din broşuri de vulgarizare. „Bine înţeles, zice el, că întreaga organizaţie *se afirmă că e în interesul naţiunii. Toţi lefegiii boierilor*, împreună cu aceştia se consideră de *conducători* „*fireşti*“ *ai neamului, ai ţării...* Unii sunt *naţionalişti*, alţii poporanişti.“. Şi boerii înşală pe oamenii din popor, le dau câte un os de ros, „*şi mai fac şi câte o reformă, aşa de ochii lumii*. Aşa *e în România*“. De aceea e evident, că „chiar unirea într'un singur stat a indivizilor, cari alcătuesc neamul românesc, nu ar aduce cu sine unirea culturală a neamului întreg.“ Prin urmare: „Peste tot, ori ce fel (*sic*) de legătură cu România de astăzi nu poate aduce mult bine pe seama ţărănimii noastre.“

In special despre Ardeleni autorul mai susţine că mai nainte, (când nu erau decât domni unguri), nu au fost aşa de „esploataţi“ cum sunt astăzi de către „*pătura cultă (română), care e tot mai hrăpăreţă* şi mai doritoare să adune cât mai mult pentru „*urmaşii în domnie*“. Dlui Tăslăuanu nu-i place şcoala, precum se vede, din principiu. Nici cea românească din Ardeal nu mulţămeşte pe acest luminător al poporului, pentrucă „*numai interesele de domnie* ale Habsburgilor ne-au înzestrat şi pe noi cu şcoli“ — şi această crimă dl Tăslăuan nu o poate ierta Habsburgilor. Mai bine era, fireşte, dacă ei nu ne înzestrau cu şcoala, căci atunci şi dl Tăslăuanu rămânea probabil ţăran neaoş şi azi ne ar organiza el şcoale după — pedagogiile ţărăneşti şi după antipatiile sale pentru şcoală. Inţelegem deci melodramatica mâhnire a noului aderent al dlor Birăuţiu şi Ponta, când îşi încheie compoziţia de stil cu constatarea lugubră că „*poporul nostru de ţărani astăzi are să suporte balastul unei domnii naţionale* (româneşti)“!!....

Cred că ajunge?....

Explicaţi unui cârd de copii în câteva minute mecanizmul statului. Complexitatea şi străjnicia lui. Intrebaţi-i apoi: Vă place să trăiţi astfel ferecaţi? Sau să fie fiecare liber a face ce-l taie capul? Răspunsul nu poate fi îndoelnic. Cum o să priceapă un copil rostul statului, ca *singurul* izvor al libertăţii, al drepturilor sale, ca singura garanţie a existenţei sale? Şi întrucât sunt socialiştii şi anarhiştii mai pricepuţi decât copiii în aceasta chestie? E exact aceaşi mentalitate şi sentimentalitate. Numai că anarhiştii şi socialiştii sunt copii rău nărăviţi. Au fost crescuţi după cea mai mizerabilă pedagogie „domnească“, după scrierile lui I. I. Rousseau mânt corăspunzătoare sunt 28 şi necorăspunzătoare 8. Inspectorul regesc a mai dificultat şi din cele 28.

Au frecuentat şcoala, dela 6—12 ani feciori şi fete 1727, dela 12—15 ani 560, la olaltă 2287.

Şcoale străine elementare şi medii au cercetat 169 elevi.

Salarele învăţătorilor se acoper: dela biserici 10135 cor. dela Consistor 820. dela stat 3998 cor., din alte isvoară 4·747 cor. La olaltă 19·700 cor.

Averea parohiior din tract în edificii, pământuri şi mişcătoare face cu finea anului 1907 coroane 333,210·93.

Averea tractului reprezintă o valoare de 18·000 cor. Taxele pentru fondul protopresbiteral dela parohii s'au încassat împreună cu restanţiile. Mai regulat incurg cuotizaţiunile anuale dela preoţi.

Comitetul protopresbiteral a cenzurat raţiociniul tractului şi l-a aflat în ordine.

Supunânduse discuţiunei raportul oficiului protopresbiteral şi al comitetului, — sinodul pe lângă luarea la cunoştinţă şi aprobare, dă absolutor.

Afacerea salarelor învăţătoreşti conform legei de stat, adusă în 1907, sinodul o încredinţează comitetului protopresbiteral.

Răposând preotul Daniil Constantinescu, care a fost membru în scaunul protopresbiteral, sinodul alege în loc pe preotul George Borzea fost notar în scaunul protopresbiteral. De notar se alege preotul Ioan Savu. In locul răposatului defensor matrimonial se alege ca defensor preotul Ioan Alexandru.

Inainte de a se termina cu desbaterea asupra afacerilor tractuale, dl protopresbiter face o donaţiune de 400 cor., şi anume 200 pentru punerea bazei unui fond pentru clădirea de mai târziu a caselor tractuale, şi 200 cor., pentru punerea bazei unui fond, pentru zidirea unei biserici mai spaţioase în parohia Agnita. Această comunicare sinodul a luat-o la plăcută cunoştinţă, esprimându-i mulţămită.

Deşi scriptura demândă, că faptele de binefacere să fie ţinute în taină, totuşi spre îndemnarea şi a altor persoane să facă asemenea fapte de binefacere, aflu de bine a-le aduce la cunoştinţa publicului.

Acestea au fost momentele mai însemnate în tractul Agnita în 1907 şi acestea au fost şi agendele de rezolvat în sinodul protopresbiteral, care cu satisfacţiune a rezolvat toate, afară de cea mai gingaşe şi deficilă cauză, cauza şcoalelor confesionale. Această afacere merge greu, puindu-i-să în cale multe pedeci, şi bazate şi nebazate. Ameliorarea salarelor pentru învăţători este o fortăreaţă, ce ei vreau să o ocupe. La bombardare eu însă îi rog să fie cu paciinţă şi precauţiune, ca nu cumva să se producă o deteriorare în defavorul unuia şi altuia. Ne mişcăm greu, asta stă. Dar ce să facem? Jertfe trebuesc aduse din toate părţile, şi mai întâiu de înşişi învăţătorii, ca să salvăm cauza cea sfântă a şcoalelor confesionale.

Ioân Alexandru
preot.

Din Zerneşti.

Inmormântarea doamnei Maria Garoiu născ. Meţianu.

„Dormi iubit-o, dormi în pace,
n'am venit să-ţi turbur somnul,
„Am venit să-mi plec genunchii
şi-a mea inimă spre Domnul“.

In faţa puterii maiestatice a înfricoşatei morţi, în faţa tainelor provedinţei divine, pe cari mintea noastră nu le poate cuprinde, nici înţelege, — bine zice poetul — nu putem alta, decât cu o smerenie să ne plecăm genunchii, cu umilinţă şi supunere să ne plecăm capul şi inima înaintea Domnului puterilor, dela care ne vine tot binele, dar şi cercarea.

Sunt însă lovituri ale sorţii, sunt dureri şi nenorociri, cari adeseori aduc la îndoială şi cele mai tari în credinţă suflete.

De ce nu moare bătrânul neputincios, care de ani de zile zace pe patul durerilor, neputându-şi mişca truditele-i membre? De ce nu ia Dzeu pe osânditul, care-i judecat să-şi ducă miserabila viaţă în întunerecul temniţelor? De ce nu moare săracul, care n'are unde să-şi plece capul şi e numai spre sarcina societăţii omeneşti? De ce nu moare în fine orice suflet trudit, care nu mai are rost de esistenţă pe acest pământ?

Şi de ce, ca din senin, vine nemiloasa moarte şi smulge fără cruţare pe cea mai aleasă floare, pe cel mai iubit membru al unei venerabile familii, despărţind pe fiică de părinte, pe soţie de soţ, pe mamă de fii, pe soră de fraţi şi de alte rudenii, pe binefăcătoarea, protectoarea, sprijinitoarea şi ajutătoarea lipsiţilor şi săracilor, de acestia? De ce?...

„Doamne! iartă-i pe aceia, cari 'ncep să se indoiască,
„Sunt dureri prea grele adesea pentr'o inimă'omenească“.

Nici ştiinţa celor mai iscusiţi medici din Viena, nici dragostea neţărmurită a adânc întristatului soţ şi fraţi, nici gingaşa îngrijire şi neobosita veghere a fiilor şi cumnatelor, nici lacrămile rudeniilor şi prietinilor şi în fine nici rugăciunile ridicate de slujitorii Domnului la tronul celui atotputernic n'au putut scăpa prada din înfiorătoarele ghiară ale morţii iresistibile şi astfel venerabila şi de toţi iubita şi respectata doamnă *Maria Garoiu* a trebuit să părăsească lumea aceasta şi pe toţi iubiţii sei, dându-şi blândul suflet în mânile ziditorului în 14/27 Martie a. c. în al 54-lea an al etăţii şi al 32-lea al fericitei sale căsătorii.

Inmormântarea a avut loc Luni, în 17 Martie, cu o pompă şi splendoare, cum rareori se mai vede.

Public imens, cam la 2000 de oameni. Foarte mulţi domni şi dame din Braşov, între cari şi dnul vicecomite Dr. Jekelius, o parte mare dintre membrele reuniunei de femei din Braşov, în frunte cu doamna prezidentă Elena Săbădeanu, multe membre ale comitetului reuniunei femeilor române din Bran, autorităţile comunale, dela judecătorie, dela cărţile funduare, dela fabricele de celuloză şi hârtie, fruntaşi din comunele învecinate şi chiar din cele mai depărtate, toate membrele reuniunei de femei din Zerneşti, cari ca semn de doliu purtau cârpe negre pe cap, şi cea mai mare parte din poporaţiunea Zerneştilor.

Amintesc aici cu laudă corectitudinea, acurateţa şi gustul în aranjament al firmei de pompe funebre Tutschek din Braşov, precum şi prestaţiunile musicei funebre tot de acolo.

Serviciul divin a fost îndeplinit de mandatarii Escelenţiei Sale I. P. S. domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*: P. C. Sa dl arhimandrit *A. Hamsea*, stareţul mănăstirei Hodoş-Bodrog dela Arad, P. C. Sa dl protosincel Dr. *Eusebiu R. Roşca*, director seminarial în Sibiiu, P. O. domn protopop *Mateiu Voileanu*, asesor consistorial, apoi de P. O. domn *Vasile Voina*, protopop, Braşov, *Ioan Dan* şi *Ioan Hamsea*, protopop, Zerneşti; de preoţii: Ilariu Plotogea, Tohanul-nou, Ioan Străvoiu, Zerneşti, Iosif Comanescu senior şi jun., Codlea, Ghimbav, Iosif Maximilian, Braşovul-vechiu, Moise Micu Aron Gogonea, Poiana-Mărului, Virgil Pop, Cristian, Costi Proca, Râşnov şi George Babeş, Sohodol.

Corul a fost format din învăţătorii din Zerneşti, Râşnov, Poiana-Mărului şi Bran-centru, cu concursul bine apreciatului baritonist Iosif Runcean, preot în Măgura.

Precis la ora 1 p. m. preoţimea îmbrăcată în ornate, precedată de cor, de purtătorii crucilor şi praporilor, în sunetul clopotelor dela ambele biserici pleacă din biserica cea mare printre marea mulţime de popor, ce privea cu capetele descoperite spre casele răposatei.

In mijlocul salonului îmbrăcat tot în negru, pe un catafalc acoperit de flori naturale, de mulţime de cununi şi încunjurat de vase cu plante, abia se mai zăria părul bălaiu şi fruntea senină a neuitatei răposate. Deşi împărăţia morţii o cuprinsese, totuşi trăsurile nobile şi fine ale feţei sale liniştite nu se schimbaseră încă.

Când am trecut pragul acestei capele improvisate, când am văzut doliul profund şi nemărginita durere a membrilor familiei, cari încunjurau sicriul, ca un curent galvanic străbătu emoţiunea prin inimile noastre şi ochii fără voe ni-se umplură de lacrămi, iar gândurile noastre cu iuţeala fulgerului străbătură departe, departe .... la capul acestei venerabile familii, la capul bisericesc al Românilor ortodocşi din iubita noastră patrie, la Escelenţa Sa I. P. S. nostru Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan*, prea bunul nostru părinte sufletesc, prea bunul, iubitorul şi îndureratul părinte trupesc al răposatei.

Impăratul şi prorocul David auzind de moartea fiiului seu a lăcrămat zicând: „Fiiul meu Avisalon! Fiiul meu Avisalon! Pentru tine (vărs lacrămi) fiiul meu! fiiul meu!“ Astfel şi Inaltpreasfinţitul nostru stăpân, când va fi auzit de moartea prea timpurie a fiicei sale iubite va fi esclamat înecat în lacrămile durerii: Fiica mea, unica mea fiică, Maria! Pentru tine lăcrămez, fiica mea! fiica mea!

Şi dacă în aceste momente de grea cercare cu sfială fiiască mă apropiu de Escelenţa Voastră, nu o fac aceasta pentru a vă aduce mângăere, căci pentru aşa ceva nu sunt nici vrednic, nici capabil şi nici chemat, dar îndrăsnesc numai a vă asigura, că perzând pe unica fiică iubitoare şi iubită, vă încunjură tot cu aceeaşi iubire peste un milion de fii şi fiice duhovniceşti, cari dorind doresc, ca bunul Dzeu să vă dee tărie şi deplină sănătate, ca să puteţi la apropiatele sărbători şi încă la multe altele să veniţi cu duhul vostru luminat în mijlocul lor, dându-le sfaturi preţioase, mângăere alinătoare de suferinţe şi binecuvântare arhierească şi să puteţi încă multă vreme conduce cu tărie şi dibăcia probată, naia bisericei noastre prin valurile furtunoase ale zilelor de azi.

Lângă catafalc la stânga sta cuprins de desnădejdea crudei despărţiri adânc întristatul soţ, care în răposata a perdut pe cel mai scump odor, cea mai sinceră prietină, cea mai nepreţuită coroană de petrii scumpe a vieţii sale.

In singurătatea vieţii ce o va duce de aci înainte adeseori va esclama cu poetul:

„Uneori te ţin departe, şi mă întreb, de ce nu-mi scrii?
„Dornic căutând în cale-ţi, par'că tot aştept să-mi vii;
„A, cât de pustie-i lumea şi viaţa fără tine“.

Din privirile îndurerate, din ochii plini de lacrămi ce şi-i îndreptau din când în când spre cer, de toţi iubitul şi simpaticul frate *Dr. Iancu*, buna şi neconsolabila sa soţie doamna *Elena*, nemângăiatul frate mai tinăr *Dr. Eugen*, se putea ceti adânca durere pentru perderea prea iubitei soră şi cumnată, şi din tremurarea buzelor lor par'că s'auzea şoapta:

„Cobori în jos luceafăr blând
„Alunecând pe-o rază
„Pătrunde 'n casă şi în gând
„Viaţa ne luminează“.

De ceealaltă parte suspinuri înăduşite se auzeau, căci isvoarele de lacrămi secaseră din ochii nemângăiaţilor: fiiul *Dr. Ioan* şi fiica *Miţi*, ginerele advocat Dr. *Popescu* şi nepoata *Lucia*. Şi aveau cuvânt să plângă şi se suspine, căci nimic pe lume nu mai poate suplini neprihănita, curata, sincera şi sfânta dragoste de *mamă*.

P. C. Sa părintele arhimandrit dă binecuvântarea şi se începe serviciul divin, cântându-se prescrisele stihiri pentru morţi. Terminate acestea preoţimea ese din casă, iar îngropătorii îmbrăcaţi în uniformele lor lugubre încep să-şi facă trista datorie, ridică sicriul în ţipetele de jale şi disperare ale celor mai de aproape şi-l duc de-l aşază în carul funebru tras de 6 cai.

Convoiul se îndreaptă spre biserica cea mare, care este în apropiere. In biserica ticsită de lume aleasă, se face prohodul — după dorinţa răposatei şi a membrilor familiei — fără a lăsa nimic afară, cum de multeori se obicinueşte la astfel de ocasiuni. Corul şi diferiţi cântăreţi singuratici sunt la înălţimea chemării lor.

La finea serviciului domnul arhimandrit *Hamsea* înaintează spre mijlocul bisericei şi cu voce emoţionată rosteşte un avântat şi adânc simţit discurs funebru. Spune între altele, cumcă încă pe la începutul secolului trecut două familii s'au distins cu deosebire şi au lucrat fără preget pentru Zerneşteni în special, pentru naţiunea şi biserica noastră în general, anume: familia protopopului *Baiu* şi familia *Mă ăoanu*, mai târziu *Meţianu*. Din aceasta din urmă familie veche şi fruntaşe descinde şi adormita întru Domnul, care a moştenit eminentele calităţi trupeşti şi sufleteşti, ale părinţilor şi străbunilor sei.

Relevă creşterea ce a avut-o răposata în casa părintească, bunătatea sufletului seu, caracterul seu firm şi voinţa tare în a face binele şi a fi de ajutor şi folos societăţii omeneşti.

Arată munca statornică şi desinteresată ce a depus-o întru înfiinţarea şi conducerea ca prezidentă în decurs de 27 ani a reuniunei femeilor române din Zerneşti, meritele ce şi le-a câştigat în această direcţiune, lucrând cu atâta dibăcie şi pricepere, încât din nimic astăzi reuniunea dispune de un capital de peste 1600 coroane, pe lângă aceea, că reuniunea tot la propunerea prezidentei încă de zeci de ani împarte în fiecare an în ajunul Naşterii Domnului haine gratuit la 40 de elevi şi eleve dela şcoala din Zerneşti. Câte bucurii, câte lacrămi de mulţămită şi cuvinte de laudă vor fi eşit din buzele nevinovate ale micuţilor fericiţi? Răposata a mai fost:

Membră fundatoare a reuniunei femeilor române din Braşov, Făgăraş şi din Sibiiu şi membră fundatoare a reuniunei văduvelor sărace din Braşov—Săcele etc.

Dupăce în numele răposatei îşi ia rămas bun dela toţi iubiţii săi, oratorul închee avântatul şi puternicul discurs cu o pătrunzătoare rugăciune, prin care cere dela Domnul odihnă vecinică pentru răposata, iar pentru cei rămaşi în doliu profund, mângăere şi întărire.

După terminarea serviciului divin, care a decurs în cea mai perfectă rânduealâ, — mulţămită dispoziţiunilor bine luate şi bine precizate mai dinainte de neobositul protopop *Ioan Hamsea*, — se constitue conductul funebru, îndreptându-se spre biserica cea nouă în următorul mod:

Inainte mergeau elevii şi elevele de şcoală sub conducerea învăţătorilor, apoi

---

şi ale elevilor lui. Că socialiştii *vor* stat, şi încă stat-cazarmă, iar anarhiştii *nu* vor stat de loc — această deosebire nu-i decât aparentă. In nici un caz nu-i esenţială. Pentrucă de fapt şi unii şi alţii lucrează la desfiinţarea statului. Numai că unii procedează inconştient, iar ceialalţi cu plan determinat. Rezultatul însă are să fie acelaş.

Un stat nu poate existà decât prin mulţămirea poporului său. Una din problemele sale este dreptatea. In toate afacerile. Iar dreptatea cere d. p. între altele, ca ţăranul să nu fie înşelat, să nu fie jefuit în afacerile lui, în averea pe care şi-a putut-o agonisì cu munca şi destoinicia lui, sau pe altă cale legală. Şi exact acelaş drept îl are şi „domnul“ în afacerile *lui*. Dar tot dreptatea cere, ca conducerea statului s-o aibă cel ce se pricepe la ea (Chestiunea esenţială a modalităţii, a „garanţei“, o rezervăm pentru altă dată). Şi acest lucru nimeni nu-l înţelege mai bine decât ţăranul, din orice ţară ar fi el. Pentrucă în orice ţară, el e mai vechiu şi mai băştinaş decât toţi teoreticianii. Pentrucă el în ţară *trăeşte*, iar teoreticianii *visează*. Ei nu trăesc în nici o ţară. Patria lor e de regulă în nori. Şi bine ar fi dacă s'ar pogorî mai rar pe pământ. Ţăranul ştie foarte bine ce se poate şi ce nu se poate. Pentrucă vederea lui e ageră. Teoreticianul însă e orb de un ochiu, iar cu celalalt nu vede. Ţăranul ştie, că nu tot ce zboară se mănâncă. Pentrucă el din moşi strămoşi a moştenit un dar preţios pentru viaţă: *bunul simţ şi buna cuviinţă.* Lucruri de lux în ziua de azi. Mai ales la mulţi teoreticiani. Ţăranul d. p. nu e obraznic. El nu face paradă cu mica lui ştiinţă, cu spiritul lui. Şi totuşi ţăranul român e un om cu un car de minte. Spiritul lui ne-a creat o limbă de o plasticitate şi claritate uimitoare. Şi ne-a adunat o adevărată comoară literară.

E perfect adevărat, că cultura noastră dela oraşe a pierdut multe puncte de contact cu viaţa lui. Că ea trebue dezvoltată în armonie cu tot ce e frumos şi bun şi caracteristic în viaţa ţăranilor. Căci numai păstrând tot ce se poate păstrà din ea, cultura noastră poate devenì naţională. Şi ea va fi naţională, sau nu vom mai fi noi. Noi ca naţiune. Dar despre asta în altă formă pe larg. Ţăranul nu urăşte pe „domnii“ şi „boerii“ cari merită iubire. Cel ce-şi caută de moşii şi trăeşte la ţară, dacă-i om drept şi cu frica lui Dumnezeu şi ştie vorbì cuviincios cu ţăranul, este iubit de ei ca un părinte. Dar *părinte* trebue să fie. Toate astea s chestii ce se pot discutà şi rezolvà fără nici o zguduire. Şi sunt mai importante decât toate declamaţiile electorale şi toată ploaia zilnică de articole din gazete.

A zăpăcì însă minţile ţăranilor cu teorii febrile, a le exagerà nevoile şi drepturile „naturale“, a le predicà ateism şi anarhism şi a-i aţâţà în mod sălbatec în contra clasei lor conducătoare şi fireşti, este o crimă în contra întreg neamului românesc, sau faptă de om cu minte de copil.

Şi astfel: în situaţia noastră geografică expusă, în luptă continuă şi grea cu Ungurii şi cu Bulgarii, în antagonismul nostru secular şi ireductibil cu nesfârşita împărăţie rusească, în o latentă criză morală, — amatori de simetrii utopice, ignoranţi înfumuraţi şi câţiva Puşcă-în Lună gălăgioşi se improvizează, nu numai advocaţi ai „muncitorilor“ şi ai ţărănimii, ceeace n'ar fi nimic, dar şi „reformatori“ ai întregei noastre ordini sociale. Şi până să-şi realizeze măreţele lor fantasmagorii, caută să dărâme toate temeliile existenţei noastre naţionale. O naţiune nu e decât o mare familie. Copilul care atentează la familia şi la capul ei, e un copil denaturat. Locul paricidului e în puşcărie, sau în casa de nebuni. Nici demagogii în general şi mai ales cei de această speţă, nu stau departe, politiceşte vorbind, de copiii denaturaţi, de paricizi. In contra lor şi în contra unor asemenea criminale încercări trebue să se ridice fiecare Român de bine. Neamul zmintitului antic, care a dat foc templului dela Efes, nu va dispăreà nicicodată. E însă de datoria oamenilor cu mintea normală, a luà din timp măsuri, şi măsuri energice, contra vânătorilor deasemenea glorii herostratice.

purtătorii crucilor şi praporilor, muzica funebră din Braşov, corul învăţătorilor, preoţimea fungentă, carul funebru încărcat cu nenumărate coroane, membrii familiei, autorităţile şi în fine poporul, bărbaţi şi femei.

Intre coroanele depuse am putut observà următoarele:

1. Din partea Excelenţei Sale dlui Arhiepiscop şi Mitropolit;
2. a dlui Garoiu ca soţ;
3. a fiilor Ioan şi Miţi;
4. a ginerelui şi nepoatei Teodor Popescu şi Lucia;
5. a fratelui si cumnatei Iancu şi Elena;
6. a fratelui Eugen;
7. a dnei Aurelia protopop Hamsea;
8. a dlui Alexandru Grosu, România;
9. a dnei Elisa Grosu, România;
10. a Aureliei Grosu;
11. a dlui director Lang;
12. a dlui director Iatzkó;
13. a dlui medic Dr. Ternow ky;
14. a dlui advocat Dr. György Lajos;
15. a primăriei comunale din Zerneşti;
16. a Reuniunei femeilor din Braşov;
17. a Reuniunei femeilor din Zerneşti;
18. a Reuniunei de înfrumseţare a bisericei din Zerneşti;
19. a dlui Iosif Maximilian, paroh Braşovul-vechiu.

La mormânt mai rosteşte un pătrunzător cuvânt de adio dl advocat *I. Lengher* din Braşov, după care sicriul de metal ce conţineà rămăşiţele pământeşti ale în veci neuitatei răposate, este slobozit încet de îngropători, în mormântul de nou zidit.

O rază aurie a soarelui de primăvară se strecoară pe la încheeturile norilor şi se aşază pe sicriul ce se scoboară par'că ar fi voit, ca cu puterea strălucirii sale să mai încălzească recele trup al adormitei.

Astfel s'a terminat trista dar impozanta ceremonie, iar publicul s'a depărtat cerând dela Dumnezeu odihnă vecinică în laturea celor vii pentru nobilul suflet al răposatei.

„Dormi iubito, dormi în pace, n'am venit să-ţi tulbur somnul.
„Am venit să'mi plec genunchii şi-a mea inimă spre Domnul".

Aceste rânduri de multeori le va mai repetà adânc întristatul soţ, care — după cum aud — în fiecare zi merge de câte două ori la mormântul proaspăt, care de aci înainte va deveni, atât pentru dânsul, cât şi pentru ceialalţi membrii ai familiei, un loc de pergrinaj, un loc de închinare, un loc sfinţit.

Preotul *George Babeş.*

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

Prea Veneratul Consistor arhidiecezan prin ordinul Nr. 280 şcol. ex 15 Februarie v. a. c. m'a onorat cu conducerea conferinţelor învăţătoreşti din cercul XVI *Mediaş-Târnave*, care se vor întrunì *în zilele de 17 şi 18 Aprilie v. a. c.*

Pentruca munca noastră să fie cât mai rodnică şi corăspunzătoare scopului mare ce urmărim, îmi iau voie a comunica domnilor colegi, deodată cu invitarea la conferinţe, şi programul lucrărilor, cu rugarea, ca fiecare să mediteze asupra obiectelor de tractat şi bine pregătit să ia parte la discuţiune. Programul lucrărilor va fi următorul:

I. Lecţii practice.

1. „O prelegere din Română" „Bradul" de Ştefan Drăghiciu din Biertan.

2. „O prelegere din Maghiară" de Alexandru Şofariu din Vorumloc.

3. „O prelegere din Religiune" „Apostolul Pavel" de Mateiu Alexandru din Boian.

4. „O prelegere din Aritmetică" de Ioan Langa din Dârlos.

5. „O prelegere din Istoria Naturală" de Alexandru Pop din Sălcud.

6. „Lucrul de mână în şcoală" de Iustina Schiau din Brateiu.

II. Disertaţiuni.

1. „Monografia şcoalei primare din Mediaş" de Filon Necşa, Mediaş.

2. „Prin ce mijloace se întăresc legăturile dintre şcoală şi popor şi ce cauze le slăbesc?" de Nicolae Manovici din Chesler.

3. „Folosul economiei de vite" de Petru Suciu din Moşna.

III. Chestiuni pedagogice.

1. „Care este metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulţilor în scriere şi cetire?" de Ilarion Gheaja Blăşel şi de Simion Nan din Chinciş.

2. „Ce însuşiri trebuie să aibă un bun învăţător?" de Andreiu Blotor din Şaroş.

IV. Diverse.

1. Raportul comisiunei permanente.
2. Propuneri şi dorinţe.

Conferinţele se vor deschide *Joi în 17 Aprilie v. a. c.* după serviciul divin al sf. Liturghii, cu parastas pentru fericiţii Arhiepiscopi şi Metropoliţi, ca supremi inspectori şcolari, pentru sufletele membrilor răposaţi ai conferenţei şi cu Invocarea Sfântului Duh.

Arseniu Vlaicu
comisar cons.

Convocare.

Având în vedere ordinul consistorial din 15 Februarie 1908 Nr. 280 Şcol., prin aceasta convoc pe învăţătorii din tractul Avrigului şi al Sibiiului la conferenţa învăţătorească a cercului Sibiiu, care se va ţinea în Sibiiu, la *17 şi 18 Aprilie a. c. st. vechiu* în seminarul arhidiecezan.

Conferenţei va premerge celebrarea sântei liturgii cu chemarea Duhului Sânt, care se va începe dimineaţa la 8 oare în biserica catedrală, la care au să ia parte toţi membrii conferenţei.

Este în interesul şcoalelor noastre, ca la conferenţe să ia parte şi preoţimea noastră din acest cerc, în calitate de directori locali de şcoală.

Programa lucrărilor se va statori în conferenţă.

Sibiiu, 1 Aprile, 1908.

Mateiu Voileanu
com. cons.

NOUTĂŢI.

Dela „Academia Română." Marţi s'au făcut la „Academia Română" din Bucureşti alegerile pentru trei locuri vacante în secţiunea literară. A fost ales în locul lui Haşdeu, dl *N. Gane*, în locul lui Olănescu dl *Duiliu Zamfirescu* şi în locul lui Iosif Vulcan, dl *Andreiu Bârseanu*, profesor în Braşov.

*

Corpurile legiuitoare române îşi vor închide sesiunea parlamentară, de astădată foarte rodnică, mâne, Sâmbătă, prin mesaj de tron.

*

Şedinţă publică a ţinut Duminecă societatea de lectură a elevilor dela gimnasiul român şi şcoala comercială din Braşov, în presenţa unui public număros. Profesorul *Dr. Alex. Bogdan* a rostit o cuvântare potrivită de deschidere, octavanul *Iosif Vlad* a cetit o disertaţie despre poetul *Octavian Goga*, studentul *Dionisie Marcu* din cl. III comercială a cetit o lucrare despre „Mama în poezia poporală", apoi studenţii *Coriolan Buzacu* şi *Ioan Vintilă* au declamat, iar corul studenţilor, condus de maestrul *G. Dima*, a cântat şase piese.

*

Adunare învăţătorească. Despărţământul Belinţ al reuniunei învăţătorilor dela şcoalele poporale confesionale gr.-ort. române din protopresbiteratele Timişoara, Belinţ, Comloşul-mare şi Lipova îşi ţine adunarea generală Joi după sfintele Paşti, în 17/30 Aprilie, în şcoala confesională greco orientală din comuna *Cladova.*

*

† Isaia Stoica de Haţeg, fost funcţionar la oficiul de dare apoi la comunitatea de avere din Caransebeş, în mai multe rânduri deputat sinodal, etc. a decedat în Caransebeş în etate de 78 ani. Odihnească în pace.

*

Principele Bülow la Roma. După visita la Viena, cancelarul german, principele Bülow, a făcut vizită şi la Roma. Luni a fost primit în lungă audienţă specială din partea regelui italian, iar cu ministrul de esterne Tittoni al Italiei a avut dese şi lungi convorbiri. Tripla alianţă e deci întărită de nou.

*

O nouă linie ferată. O deputaţiune mare s'a presentat zilele trecute la domnul ministru de comerciu şi comunicaţiune, *Kossuth Ferencz*, rugându-l să conceadă construirea unei linii ferate, care se lege Biserica-Albă cu Bozoviciul, din fostul confiniu militar. Ministrul a dat răspuns mulţămitor.

*

Inimă de mamă. La ascultare, mama studentului rutean Licinsky, care a omorât cu revolverul pe guvernorul Galiţiei, contele *Potocky*, a făcut declaraţia sensaţională, ca *ea însaşi* a stăruit şi a convins pe fiiul ei, că alt mijloc nu este de a scăpa de tiranul de Potocky, decât uciderea acestuia. Fireşte, că în urma acestei declaraţiuni, mama atentatorului a fost la moment arestată. Biata mamă! E în stare să se bage singură în primejdie, numai ca să-şi scape copilul de primejdie!..

*

Colonizări. Ministrul de agricultură *Darányi* a cumpărat 2442 de jugăre de pământ, şi are de gând să mai cumpere lângă Deva alte 4290 de jugăre. A mai luat şi moşia contelui Lónyay de lângă Haţeg de 100 de jugăre şi alte 264 de jugăre de lângă Vinţul de jos ale lui *Iuliu Novac*, toate aceste pământuri pentru ca se coloniseze nişte Ciangăi.

*

Sinucidere. In Budapeste s'au sinucis Luni, cu câte un glonţ de revolver, doi fraţi gemeni, Paul şi Nicolae *Palkovics*, ambii majori în armata austro-ungară, împărţiţi de serviciu în statul-major. Mai nainte serviseră în Lemberg, iar de un an se aflau în Budapesta. Motivul sinuciderii — *datorii.*

*

Târgul de ţară al Sibiiului se începe în 26 Aprilie n. şi se termină în 5 Maiu. De ce se va fi începând oare tocmai în ziua primă a sfintelor noastre sărbători ale învierii Domnului?

*

Concertul Schäffer dat Marţi sara în sala dela „Unicum" a fost cam slab cercetat, nu aşa cum ar fi meritat prestaţiunea artistică a virtuosului sibiian. Concertul fusese anunţat cu concursul binevoitor al doamnei *Veturia Triteanu*, dar cântăreaţa noastră în urma unei indispusiţii nu a cântat, şi astfel concertul întreg a fost compus din piese esecutate la pian cu o măestrie rară de dl *Iulius Schäffer*, care cu multă însufleţire a mai cântat şi alte bucăţi frumoase, afară de program. Cu deosebită simpatie a fost primită composiţia proprie *„La Sera"*, nu numai o composiţie măiastră, dar o composiţie, din care clar se vedea şi se simţia, că e a talentatului pianist *Schäffer.* Publicul românesc a fost binişor representat.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu", pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Dr. George Stoian, medic, Alva mare, 40 bani; Calina Dimitrievici n. Ionescu, Roma Şuluţu, Iuliu Enescu, funcţ. la „Albina", Eugenia Tordăşianu, prof., câte 20 bani; Eugen Vancu, funcţ. la „Albina", 40 bani; Dr. Valeriu Ghibu, cand. de adv. 1 cor., Eugenia Derlean, 10 bani, şi Mioara Viorica Tordăşian, împlinind 12 luni, 11 bani.

*

Coleră. Din Petersburg se telegrafiază, că s'au constatat în oraş casuri de coleră. Guvernul a ordonat imediat carantină şi a pus în activitate întreg serviciul sanitar.

*

Inundaţii. In Shanghai (China) au fost zilele trecute inundaţii grozave. S'au pustiit la vre-o 2000 de oameni şi potopul acesta de apă a scufundat vre-o 7000 de corăbii.

*

Emigranţi reîntorşi. După cum se anunţă din Fiume, s'au reîntors earăşi vreo o 600 de emigranţi din America, între cari 200 de inşi au fost în o stare atât de mizeră, încât au trebuit transportaţi pe banii statului până la casele lor. Din New-York de altcum să telegrafiază, că au plecat alţi 560 de emigranţi către casă.

*

Dl Ioan Suciu, bun cantor bisericesc, ne roagă să anunţăm, că-şi caută loc la vre-o biserică gr.-ort. română, care nu are cantor. Eventualele oferte să i-se adreseze la *Băgaciu*, poşta *Bonczhida* (lângă Cluj), unde-şi are domicilul.

*

Preot boicotat. Preotul catolic Smijar din comuna slovăcească Lucski în urma sentimelor sale e boicotat de vre-o doi ani de poporenii săi. Oamenii nu se duc la biserică, nu-şi botează copiii, nici nu permit, ca băeţii să se ducă la biserică. Zilele aceste preotul, după sfârşitul oarei de religie, a voit să ducă pe copii la biserică. Cum s'a răspândit însă vestea prin sat, imediat au răsărit vre-o 40 de mame la uşa bisericii, şi înjurând pe preot, şi-au dus copiii acasă. Preotul a făcut arătare, acuzând 37 de muieri pentru — *agitaţie!*

*

De splendoarea minunatei primăveri se pot într'adevăr bucura numai oamenii sănătoşi. Soarele, cerul, florile şi natura liberă oferă desfătare numai acelora, cari au nervi tari şi organism sănătos. Este un fapt trist, că milioane de oameni bolnavi, osteniţi deja din fragedă tinereţă, nu se mai pot bucura de razele călduroase ale soarelui, acestora frumseţile naturei nu le mai fac bucurie, căci ei sunt plini de simţăminte neplăcute şi totuşi s'ar putea bucura. Cum se fac sănătoşi pot ceti în opul: Tractat despre metoda electrică de vindecat, care la cerere se trimite oricui gratuit din partea institutului Electro Vitolizer ord. de medici, în Budapesta IV. Karlsring 2. Mezzanin 50.

*

Incendiu mare. In Boston a ars o întreagă mahalaua, numită Chelsea. Focul a distrus număroase case, edificii publice frumoase şi istorice, fabrici, magazine, etc. Patru oameni au ars, 50 sunt grav răniţi, iar 15,000 au rămas fără locuinţă. Pagubele fac 12 milioane de dolari.

*

Aviz. De oarece de repeţite ori dnii preoţi sau învăţători, făcând comande pentru biserică, sau le-au refuzat, sau nu le-au căutat la poştă la timp, din care cauză pachetele veneau înapoi, cauzând librăriei arhidiecezane din Sibiiu spese zadarnice, suntem siliţi, pentru evitarea acestor neplăceri, să aducem dlor învăţători la cunoştinţă, că de acì înainte toate cazurile de refuzare a pachetelor se vor comunicà Ven. Conzistor de aici. Cu toată stima: *Librăria arhidiecezană.*

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Cărţi şi reviste.

Amicul tinerimii, revistă pentru tinerimea şcolară, anul 5, numărul 13, a apărut în Bucureşti, cu un cuprins potrivit scopului urmărit, de a dà tinerimei o lectură plăcută şi atrăgătoare. Revista apare sub direcţia domnului *I. Moisil*, de două ori pe lună. Preţul la an 5 coroane.

*

„Candela", foaie bisericească-literară, anul 27, numărul 4. pe Aprilie. Cernăuţ, Societatea tipografică bucovineană. Redactori Dr. Emilian Voiutschi şi Artenon A. Manastirski. Abonamentul 8 cor. la an.

*

„Biserica ortodoxă română", revistă periodică eclesiastică, organ al sfântului sinod al bisericei autocefale ortodoxe române, anul 31, numărul 12, pe Martie, a apărut cu cuprinsul următor: Predică. Ordinea scaunelor patriarhatelor. Predică despre luptele împotriva bisericei. Caritatea creştină în România. Sărbătoarea Paştilor. Ciprian. Vârtuţile cardinale. Cronică bisericească. Evangelia sau viaţa şi învăţătura domnului nostru Iisus Christos. Publicaţiune. Donaţiuni. Tabla materiilor. Administraţia în Bucureşti, Str. Principatele-Unite 60. Preţul 12 lei la an.

Impărţire de pădureţi.

(Prelegeri din pomărit.)

Subscrisul comitet central va împărţi Marţi în 8/21 Aprilie c. la şcoala practică economică consistorială (Strada Waisen Nr. 5), între membrii Reuniunei şi pentru şcoalele de pomi săteşti mai multe mii pădureţi, meri, peri, pruni, cireşi etc.

Impărţirea se face cu începere dela 9 a. m. şi va fi însoţită de prelegeri şi demonstraţiuni practice din pomărit.

Invităm cu frăţească dragoste pe cei interesaţi la această lucrare de interes economic.

Sibiiu, 15 Aprilie n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu."

Pant. Lucuţa
prez.

Vic. Iordăşianu
secretar.

Nr. 270/908 [92] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa II. **Şpring** protopresbiteratul Mercurea se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se presente în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Mercurea, 16 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mercurei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Avr. S. Păcurariu
protopresbiter.

ASPIRIN
Preis Kr.1.20
20 TABLETTEN
ASPIRIN
À 0,5 GR.
ASPIRIN 0,5

Aspirinul

este cel mai plăcut și mai modern mijloc pentru tot felul de boale **reumatice, neurestenice.** Efect minunat la **influență, cataruri, dureri de cap, migrenă, reumă, podagră** etc. Aspirinul este astăzi cel mai trebuincios medicament al medicilor.

Să ne păzim de imitațiuni!

De oarece în locul singurului Aspirin veritabil a lui Bayer, să dă de multeori altul, să cerem

Tablete de Aspirin

împachetate numai în forma originală cum arată ilustrația alăturată (20 bucăți cu tablete ce conțin $^1/_2$ gram phiolă, prețul cor. **1·20.**

Fiecare tabletă poartă inscripția **„Aspirin“.**

Numai aceste tablete dovedesc veritabilitatea aspirinului; oricare altă tabletă este de respins ca neveritabilă. Vândut ca praf, după cum în nenumărate rânduri au dovedit autoritățile de examinare, aproape nici odată nu se capătă aspirinul lui Bayer, ci numai un preparat înlocuitor, se plătește pentru el însă prețul adevăratului aspirin. — Așadară precauție! Dacă cumva în vre-o farmacie nu s'ar căpăta aceste tablete de aspirin singure veritabile, ne rugăm să ni se comunice, că prin mijlocirea vreunei farmacii din capitală să-i trimeată

Fabr. de vopsele, mai înainte Friedr. Bayer & Co.,

[91] 1—6 Elberfeld.

Fasole uriașe de America.

Această prea interesantă plantă crește până la o mărime de 5 metri, ea produce păstăi de circa 1 metru lungi, alcătuește cea mai frumoasă podoabă a oricărei grădini prin minunata-i înfloritură și produce din August până în Noemvrie păstăi gustoase, cari se pot folosi tocmai așa ca și altele. Se samănă până la finea lui Iunie.

Trimit franco o porțiune de sămânță cu îndrumări pentru cultivare, dacă mi se trimite înainte **1 coroană** în mărci poștale sau prin mandat poștal.

Singurul deposit pentru Europa-centrală, la: (86) 2—5

Umbert Rella

Erzsébetfalva — Budapest m.

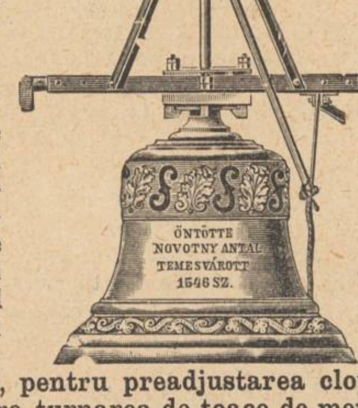

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 22—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, fără fier, îndeosebi improspătătoare apa de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administrația:**

Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 29—100

Nr. 285/1908 pp. [80] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna **Ațintiș**, protopresbiteratul Turda, pe baza înaltei rezoluțiuni consistoriale dela 12 Februarie a. c. Nr. 1542 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au să-și trimită suplicele instruite în regulă subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, de unde să pot lua și informațiuni mai detaiata, apoi cu prealabila încuviințare a acestui oficiu, să pot prezenta înaintea alegătorilor și la biserică spre a cânta eventual a celebra și cuvânta.

Turda, 17 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral în contălegere cu comitetul parohial concernent.

Jovian Murășan
protopresbiter.

Recomandă cu prețuri cunoscute de ieftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.

Pălării

păroase pentru preoți rom. à cor. 8·— și extrafine à cor. 9·60, cu formă foarte frumoasă, care e foarte apreciată, ușoară, cu peri scuți, căci numai atunci e frumoasă și durabilă.

Pălării

netede, pentru preoți rom., cu margine mai lată ca la cele de sus, din păr de iepure, à cor. 8·— și cor. 6·—.

(90) 2—4

Convocare.

Domnii, cari au subscris acții la înființându-l institut de credit și cassă de schimb „Poporul“ societate pe acții în Săliște sunt invitați prin aceasta în sensul §. 154 al legii comerciale la

adunarea generală constituantă

care se va ținea în 15/28 Aprilie 1908 (a treia zi de St. Paști) la 3 oare p. m în sala hotelului central (Ilie Popa) în Săliște cu următoarea ordine de zi:

1. Constatarea acționarilor presenți și acțiilor subscrise.
2. Deschiderea și constituirea adunării.
3. Raportul fundatorilor.
4. Statorirea și asigurarea capitalului de acții și plătiri.
5. Decidere asupra înființării societății.
6. Stabilirea statutelor societății.
7. Inștiințarea membrilor direcțiunii designați de fundatori.
8. Alegerea comitetului de supraveghiare.
9. Decisiune cu privire la responsabilitatea fundatorilor stabilită în §. 152 al legii comerciale.
10. Statorirea salariilor funcționarilor.

Conform §. 153 din legea comercială fiecare acțiune dă un vot, însă nici un acționar nu poate esercita mai mult de 10 voturi. Participarea la adunare să poate face sau în persoană sau prin plenipotențiați, cari însă trebue se fie acționari.

Săliște, în 15 Aprilie 1908.

[88] 1—1 **Fundatorii.**

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinții:

1. Vasile cel mare . . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . . . . 30 „
3. Apostolii Petru și Pavel . . . . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie și Sfinții Marii Impărați Constantin și Elena . . . . 30 „

Ediție poporală. alcătuită după „Viața Sfinților“, tipărită în București la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procură.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc, trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are **prețuri fixe considerabil de eftine.**

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 14—40

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50 000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câștig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30 000**	„
7	Câștiguri	„	**20 000**	„
1	Câștig	„	**15,000**	„
11	Câștiguri	„	**10 000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1.000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000 m.,** se urcă în cl. II-a la **55,000 m.,** în cl. III-a la **60,000 m.,** în cl. IV-a la **65,000 m.,** în cl. V-a la **70,000 m.,** în cl. VI-a la **80,000 m.,** în cl. VII-a la **600,000 m.**

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabilește oficios, costă

losul original întreg . . Cor. 7·—
losul original de jumătate „ 3·50
losul originul de un sfert „ 1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** și **franco.**

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor se face din partea mea direct interesatului în causă prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

Comande rog a se face prin **mandat poștal** sau și prin **ramburs.**

Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la

30 Aprilie

cu toată încrederea la (83) 3—6

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg.**

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 39 Sibiiu, Marţi 8/21 Aprilie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Reorganizarea comitatelor.

Sibiiu, 20 Aprilie n.

Deputatul guvernamental sas, Dr. *Schuller*, a scris şi publicat într'un număr mai recent al ziarului „*Pester Lloyd*“ un articol lung, un care combătea politica de maghiarizare a baronului *Bánffy*, accentuând însă totodată, nu ştim pentru a câta oară, necesitatea de a merge politica Saşilor mână în mână cu politica Maghiarilor, dupăce interesele acestor două popoară sunt — identice.(!) Şi mai spunea deputatul sas, că Saşii nu pot face causă comună cu naţionalităţile nemaghiare, fiind-că programul politic al acestora este federalisarea ţării, căci doară a spus-o deputatul *Dr. Polit* în dieta dela 1874, că „*Ungaria ori va fi o Elveţie orientală, ori nu va mai fi.*“

Deputatul naţionalist *Dr. Polit* a răspuns lui *Schuller*, tot în ziariul „*Pester Lloyd*“, esplicându-i vorbele dela 1874. Bătrânul politician naţionalist spune în răspunsul său, că e adevărat, că la anul 1874 a spus în dietă, că „Ungaria, în urma democratisării, ori devine o Elveţie orientală, ori încetă de a exista“, dar n'a înţeles nici odată lucrurile astfel, ca să se introducă şi la noi sistemul cantoanelor din Elveţia, ci în vedere a avut totdeauna *reorganizarea comitatelor din Ungaria, pe baze democratice şi naţionale,* aşa cum s'a cerut şi la 1868 din partea deputaţilor naţionalişti din dietă, cu ocasiunea discuţiei asupra legii de naţionalităţi, şi cum s'a accentuat şi din partea congresului naţionalităţilor, ţinut în anul 1895 în Budapesta.

Acesta e programul naţionalităţilor nemaghiare. Şi fiindcă el stă în contrazicere cu legea de naţionalităţi, aceasta ar trebui modificată, *în favorul* naţionalităţilor, cari au recunoscut totdeauna dreptul de conducere pe seama naţionalităţii maghiare, precum şi dreptul limbei maghiare, ca limbă de stat, la locurile centrale: guvern, parlament, foruri supreme judecătoreşti, în jos însă au cerut şi cer să fie egalitate de drept, pentru toate naţionalităţile şi toate limbile.

Acesta e cuprinsul articolului dlui *Polit*, care de sine înţeles, a provocat nemulţămire mare la manuatorii condeiului de pe la ziarele maghiare. Toate gazetele mai de frunte maghiare îi atacă pe dl Polit pentru acest program politic al său, care, — spune una din ele, — nu e alta, decât *preludiul anarhiei.*

Nu înţelegem supărarea presei maghiare. Pentrucă aceea ce spune *Polit* în articolul său din „*Pester Lloyd*“ nu e lucru nou. S'a spus de nenumărate ori, că singura soluţie mulţămitoare pentru naţionalităţile nemaghiare din patrie ar fi arondarea de nou a comitatelor, *după naţionalităţi.* Pe aceste baze a fost compus şi proiectul de lege al deputaţilor naţionalişti, în chestia de naţionalitate, prezentat dietei dela 1868.

Şi de ce să conţină o astfel de rezolvare a chestiei de naţionalităţi simburele anarhiei? Sunt cumva stări anarhice în comitatele săseşti: al Sibiiului, Braşovului, etc. ori la oraşele Bistriţa, Sighişoara, Sibiiu, Braşov, etc. unde administraţia se face, în jos, faţă de cetăţeni, în limba acestora, în limba germană? Ce primejdie s'ar puteà naşte acum din faptul, că tot în felul acesta s'ar formà vre-o 5—6 comitate româneşti, vre-o 3—4 slovăceşti şi 2 sârbeşti? Nu s'ar micşorà întru nimica vaza statului ungar, nu ar suferì nici o ştirbire unitatea de stat, în schimb însă s'ar dà o mulţămire generală, tuturor cetăţenilor de diferite limbi nemaghiare. E adevărat, că vre-o câţiva dintre funcţionarii maghiari de astăzi din comitatele locuite de naţionalităţi nemaghiare şi-ar perde posturile, pentrucă ar fi înlocuiţi cu oameni de o limbă cu poporaţiunea comitatului, cari să poată comunicà cu poporul în limba acestuia, — dar unitatea de stat şi integritatea statului doară nu stă în căpătuirea singuraticilor, luaţi din sânul naţionalităţii maghiare?!.

Nu cu batjocură şi cu insulte ar trebuì să fie deci primit programul acesta politic al naţionaliştilor, cum se face din partea presei maghiare, ci cu judecată calmă trebue el analizat, şi atunci se va ajunge la convingere şi din parte maghiară, că nu se cuprinde în el nimic periculos pentru statul ungar ori pentru îndreptăţirea Maghiarilor de a rămâneà şi pentru mai departe conducători în trebile de stat, dar se cuprinde în el multă dreptate pentru celelalte naţionalităţi nemaghiare din patrie. Iar celce nu voeşte, ca să li-se facă şi acestora dreptate odată, să trădează că e omul — *nedreptăţii*, ceea ce nu e lucru, nici creştinesc, nici politicos.

Situaţia.

Astăzi se ştie, că primirea ministrului nostru de comerciu şi comunicaţiune *Kossuth* în lungă audienţă din partea Maiestăţii Sale a avut şi alt scop, cu mult mai însemnat, nu numai acela de a primi omagialele mulţămiri ale domnului Kossuth pentru acordarea ordinului leopoldin.

Maiestatea Sa a stăruit, anume, ca urcarea salarelor ofiţerilor din armata austro-ungară să se facă negreşit în sesiunea proximă a delegaţiunilor. Ministrul Kossuth nu a putut dà însă Maiestăţii Sale nici o garanţă privitor la chestia aceasta, şi nu a putut luà nici un angajament, că va puteà înduplecà partidul său să voteze urcarea salarelor. Şi astfel audienţa s'a terminat fără nici un rezultat, decât poate-că acela, că Maiestatea Sa a declarat, cam indispus, că dacă lucrurile stau astfel, adecă, dacă partidul kossuthist *nu vrea* să facă urcarea salarelor la ofiţeri, atunci situaţia nu se va schimbà întru nimica, dacă guvernul ar fi compus numai din membrii partidului acestuia.

Din declaraţia aceasta se poate deduce deci, că Kossuth a făcut ofert în cursul audienţei, ca Maiestatea Sa să încredinţeze numai partidul kossuthist cu formarea unui cabinet, şi atunci poatecă vor merge lucrurile. Maiestatea Sa însă nu a primit ofertul, ci a trimis pe ministrul său de externe, pe baronul *Aehrenthal*, la Budapesta, ca să informeze şi să se informeze.

Acesta a fost deci scopul venirei baronului Aehrenthal la Budapesta. Dar greutăţile n'au putut fi delăturate nici pe calea aceasta. Cererea kossuthiştilor, de a fi însărcinaţi ei singuri cu formarea ministeriului, *Coroana nu o poate acceptà*, iar kossuthiştii iarăşi nu vreau să împlinească dorinţa Maiestăţii Sale şi să voteze în delegaţiune îmbunătăţirea salarelor ofiţereşti. Pe lângă aceste puncte de diferenţiare, mai vine apoi altul, şi mai însemnat: angajamentul luat din partea ministrului comun de externe şi din partea ministrului comun de războiu, în faţa delegatiunei austriace, că urcarea salarelor ofiţereşti se va face negreşit în sesiunea proximă a delegaţiunilor şi din partea Maghiarilor. Dar după cum stau lucrurile, nu se va face, deci cineva va trebuì să tragă consecinţele: ori ministrii comuni, ori guvernul maghiar.

Poate că până atunci însă se va aflà vre-un mod de salvare pe seama situaţiei, acum posomorâte şi încurcate. Ştirile cele mai noi ne spun, că pe 30 Aprilie e convocat la Viena un conziliu comun de ministri, care se va ţineà probabil sub prezidenţia Maiestăţii Sale, şi pe lângă stabilirea budgetului comun, va aveà să reguleze şi chestia cu urcarea salarelor ofiţereşti. Dacă se va puteà. Iar dacă nu, — vin *zilele grele*, despre cari scriu deja unele ziare vieneze.

Sărbătorile „drabanţilor.“

Se ştie, că dnii din coaliţie, dupăce au pus mâna pe putere, — din graţia Maiestăţii Sale, — au dat afară din slujbă pe toti funcţionarii, cari s'au angajat să muncească şi sub guvernul de mai 'nainte al trădătorilor de patrie Fejérváry şi Kristofy. Multe familii au rămas pe strade, numai din vina, că nu s'au pus şi capii lor în fruntea mişcărilor de ameninţare faţă de Viena şi faţa de guvernul baronului Fejérváry, numit şi el tot din partea Maiestăţii Sale, ca al coaliţiei.

Şi *drobanţii*, căci aşa le-a rămas numele acestor funcţionari, au plecat la primblare, blăstămânduşi soartea şi adresânduse, când guvernului, când judecătoriilor, cu rugarea, să li se dee pensia cuvenită, celor ce pensie li se compete, şi escontentare, celor ce nu au încă anii de serviciu pentru pensie, dar inimi răci au aflat pretutindenea şi pretutindenea cererile lor au fost respinse.

Atunci s'au adresat Maiestăţii Sale, spunându-i, că ei au făcut servişii statului ungar sub un guvern, odios, ce e drept, dar numit din partea Maiestăţii Sale. Nu e cu cale deci să rămână acuma peritori de foame, cu familiile lor, nevinovate. Şi inima Maiestăţii Sale a fost mai bună decât a judecătorilor de acasă. Tocmai acuma în preajma sfintelor sărbători ale învierii a dispus, ca din caseta particulară a Maiestăţii Sale să se plătească tuturor funcţionarilor de pe vremea ministrului Fejérváry, ori pensie pentru viaţa întreagă, ori escontentare, odată pentru totdeauna, salarul pe un an.

Astfel deci, astăzi drabanţii sunt cei mai fericiţi oameni, pentrucă au scăpat de cele mai mari şi dureroase griji, de grijile traiului.

După cum scrie ziariul „*Pester Lloyd*“ împărţirea ajutoarelor din caseta proprie a Maiestăţii Sale s'a început deja, şi se face după următoarele modalităţi.

Funcţionarii de sub guvernul de mai nainte au fost împărţiţi în trei grupe, în trei categorii. In prima categorie sunt puşi aceia, cari deja înainte de guvernul Fejérváry se aflau în slujbă, şi au stat în serviciul vreunui comitat atâta vreme, încât aveau deja atunci dreptul de a putea fi trecuţi la pensie. Aceşti funcţionari primesc acum din caseta Maiestăţii Sale întreaga plată avută, împreună cu banii de cuartir, pe cari iau avut atunci când a căzut dela putere guvernul Tisza. Plata le va merge, până nu vor ajunge în vre-o nouă aplicare, de stat, ori comitatensă, când apoi ajutorul M. Sale încetă. Intâmplânduse ca să primească în cursul timpului careva din ei vre-o pensie, suma ce o va primi se va subtrage din competenţa asigurată acum, şi i se va plăti numai diferenţa.

In categoria a doua stau funcţionarii cari au fost în serviciu înainte de guvernul Fejérváry, dar nu au avut încă dreptul la pensie. Aceştia primesc jumătate din plata şi banii de cuartir, avuţi pe vremea guvernării ministerului Fejerváry.

In categoria a treia cad în fine funcţionarii, cari au fost numiţi din partea guvernului Fejérváry. Aceştia primesc ca escontentare, odată pentru totdeauna, salariul întreg pe un an.

Natural, că presa maghiară nu e încântată de marinimositatea Maiestăţii Sale. Nui place, că „*trădătorii de patrie*“ vin remuneraţi pentru fáptuirile lor, contrare „*patriei*“. Faptul în sine însă e foarte însemnat, şi formează o nouă dovadă despre bunătatea inimei Maiestăţii Sale, care nu poate da uitării, cu atât mai puţin miseriei, pe cei ce în zile grele s'au fost angajat să-i fie slujitori credincioşi!...

O acuză gravă.

O foaie maghiară, care stă aproape de guvern, şi mai ales de ministrul de interne, contele *Andrássy*, despre care se ştie, că e om iubitor de adevăr, a făcut zilele trecute destăinuirea foarte senzaţională, că după *spusele*, şi mai ales după *dovezile* produse din partea ministrului comun de externe, cu ocaziunea vizitei sale din urmă, făcută la Budapesta, între politicianii maghiari s'ăr aflà oameni nu tocmai corecţi în purtarea lor şi nu tocmai scrupuloşi în privinţa banilor, pe cari îi primesc şi îi bagă în buzunar şi dacă vin din state străine, ca Rusia, Francia, şi mai ales Sârbia.

E o acuză gravă aceasta, pe care o dăm şi noi, din cuvânt în cuvând, aşa cum a apărut în ziariul „*Magyar Hirlap*“, care a dat-o întâiaşidată. Sună astfel:

„In viaţa publică maghiară, — lucrul acesta l-a accentuat acum de curând mai de multeori şi baronul Aehrenthal, — au ajuns la rol de conducere mulţi indivizi, cari sunt *agenţi ai statelor străine.* Aehrenthal a produs şi *dovezi* în privinţa aceasta. Aceşti agenţi, fireşte, nu sunt de căutat pe băncile din dietă, cu toate, că nu se poate trece cu tăcerea, că agenţii din străinătate s'au putut apropià de mulţi deputaţi maghiari. Astfel de indivizi se învârtesc în estravilanele vieţii politice, cari *trag plată regulată* din Petersburg, Paris, şi mai ales din Belgrad, servind astfel interese străine şi nizuind să câştige deputaţi, ba partide întregi, pentru întrarea în serviciul astorfel de interese. Ministrui de externe a arătat, că e foarte necesar, ca astfel de existenţe să fie scoase din viaţa publică maghiară, pentrucă cu toate că sunt neînsemnate, pot să provoace turburări grave. Nu se poate face politică externă încoronată de succes, câtă vreme o parte a lumei politice maghiare simpatizează cu elementele, cu cari diplomaţia noastră are să poarte luptă grea“...

Fireşte, presa maghiară a protestat în contra acuzei grave, adusă unora dintre domnii maghiari şi baronul Aehrenthal s'a şi grăbit să desmintă, că nu dela dânsul a venit constatarea făcută, (va să zică s'a făcut totuşi constatarea, dar prin altcineva), iar ziarele maghiare au cam amuţit. Nu mai cer să se facă lumină. Se tem probabil de lumină! Rămâne însă faptul, că dacă e vorba să fie acuzat cineva, că primește bani străini, pentru promovarea intereselor străine, apoi nu „dacoromânii“, „panslavii“ ori „pangermanii“ sunt aceia, cum erà părerea politicianilor maghiari, ci chiar oameni din tabăra lor!

Dela „Academia Română“.

Joi la oarele 2 d. a. Academia Română din București a ținut o ședință publică solemnă, în ființa de față a Alteței Sale Regale Principele Ferdinand, Moștenitorul de tron al României, ca președinte de onoare al acestui corp învățat. Public a fost mult, iar domnii academiciani aproape în număr complet. Presidentul Academiei, domnul *Saligny*, a deschis ședința cu următoarea vorbire:

„Alteță Regală! Academia Română salută cu adânc respect și cu mare bucurie pe Alteța Voastră Regală în sinul ei. Greutăți de tot felul ne-au lipsit în ultimii ani de marea fericire, cu care ne-am obicinuit de a vedea adeseori în fruntea noastră pe M. Sa Regele și pe A. V. Regală. Legături puternice strâng Academia, representantă a înaintărei culturale a neamului românesc, de Augusta Voastră dinastie, care a înălțat patria în toate direcțiunile activității omenești.

Academia este fericită, că A. V. Regală urmăriți lucrările ei și purtați un viu și necontenit interes pentru desvoltarea acestei instituțiuni.

Ne folosim de ocasiunea zilei de astăzi, pentru a ura M. M. L. L. Regelui și Reginei, A. V. Regale și A. S. Regale Principesei ani fericiți și îndelungați pentru fericirea patriei și spre a vedea ridicându-se în strălucire tinerele vlăstare ale regatului: Auguștii copii ai A. A. V. V. Regale“.

După aceasta luă cuvântul Principele *Ferdinand*, răspunzând următoarele:

„Aduc cele mai vii mulțămiri Academiei pentru simțămintele ce-mi esprimați în numele ei.

Dacă n'am putut asista anii trecuți la ședințele acestei instituțiuni de învățați bărbați, au fost împrejurări triste, cari în cea mai mare parte m'au ținut să fiu absent.

Totdeauna însă am urmărit cu cel mai viu interes lucrările Academiei și simt o vie bucurie, că astăzi după trei ani mă găsesc iarăși în mijlocul Domniilor Voastre.

Fiți siguri, că și de aci înainte voi urmări cu același mare interes lucrările Academiei, căreia îi urez un strălucit viitor“.

S'a întrat apoi în ordinea de zi. Membrul ordinar *Ioan Bogdan* a vorbit despre „Documentul Răzenilor dela 1484 și organisarea armatei române în secolul XV.“ A fost ascultat cu mare atențiune, iar după terminare aplaudat și felicitat.

Bülow la Roma.

Se scrie dela Roma, că intrevederile și conzultările dintre cancelarul german Bülow și ministrul italian de externe Tittoni, a dat ca rezultat o deplină înțelegere cu privire la chestiunile mai însemnate internaționale, dar mai ales cu privire la chestiunea balcanică. Același lucru, pe care l-a isprăvit contele Bülow nu de mult la Viena, l-a perfecționat acum și la Roma. Intre Germania, Austro-Ungaria și Italia s'a stabilit acum un acord perfect de acțiune în toate chestiunile, cari privesc orientul european.

Contele *Bülow*, aflânduse în Roma, a aflat de cuviință să viziteze și pe Papa, iar în urmă și pe cardinalul Mery del Val, conducătorul politicei mari din Vatican. A fost pretutindenea bine primit. Vizitele acestea le-a făcut Mercuri. Marți seara i-a dat Regele Italiei un prânz splendid, cu 34 de tacâmuri. A fost de față întregul personal al ambasadei germane din Roma. Vineri contele Bülow a plecat la Veneția, unde rămâne vre-o 12 zile, apoi pleacă acasă, la Berlin.

Intrebat de un gazetar asupra adevăratului scop al venirii sale la Roma, contele *Bülow* a spus, că s'a simțit dator să reîntoarcă vizitele pe cari le-au făcut ministrii italiani de externe Giolitti și Tittoni în anii 1904 și 1905 la Berlin.

Cât despre partea *politică* a vizitei, — a spus cancelarul, — puterile sunt acum mai ales ocupate a mijlocì o transacțiune între proiectul englez și cel rusesc cu privire la reformele în Macedonia și la pacificarea cât mai mare posibilă a condițiunilor turburate din această țară. E de sperat, că se va ajunge la rezultat practic. Germania nu are nici un interes local, totuși are un viu interes și o viuă dorință, ca să se mențină unirea puterilor asupra chestiunilor balcanice și ca să nu fie nici un motiv, ca să izbucnească vreun conflict.

Din întrevederile cu dl Tittoni a rezultat, că chestiunile politice pendente sunt considerate sub același punct de vedere. Conferințele noastre verbale, — a zis dl de Bülow, — au fixat punctele de vedere și scopurile comune. Aceasta răspunde și la scopul *triplei alianțe*, care este *menținerea statului quo*.

Privitor la raporturile dintre Austria și Italia, nu a fost necesară nici o mediațiune din partea Germaniei, de oarece unul dintre meritele cele mai netăgăduite ale domnilor Giolitti și Tittoni este, de a fi făcut din nou amicale și pline de încredere reciprocă relațiunile italo-austriace. Lucrul acesta a fost ușurat de atitudinea tot atât de leală și de devotată a lui Aehrenthal.

Cu un cuvânt, lucrurile stau bine, înțelegerea e perfectă între cei mari, tripla-alianță e de nou întărită în bazele și în nizuințele sale, — deci popoarele pot să fie liniștite și pot să muncească din greu, pentruca să facă banii necesari pentru acoperirea cheltuelilor reclamate de continua *înarmare* a marilor puteri din tripla-alianță!

Conferențe învățătorești.

Convocare.

In conformitate cu ordinul consistorial Nr. 2768 Școl. a c. îmi iau voe a convoca pe învățătorii noștri din protopopiatele: Sighișoara și Cohalm la conferența, ce se va ținea în 17 și 18 Aprilie st. v. a. c. în Hașfalău cu următorul

Program:

I. Disertațiuni.

a) Cuvânt de deschidere despre: „școala în lupta contra alcoholismului“, de comisarul consistorial.

b) „Care este metodul cel mai potrivit pentru instruirea adulților în scriere și cetire“, lucrată de Cornel Mircea din Hetiur, George Stelea din Bundorf și Aurel Vlăduț din Malăncrav.

c) „Programul cântecelor de învățat în școalele primare“ de Pompiliu Constandin din Daneș și Vasile Muntean din Sighișoara.

d) „Economia câmpului“ de Pompiliu Luca din Ferihaz și George Andron din Ungra.

II. Teme practice.

a) Din Religiune: „Vameșul și fariseul“ de Ambrosiu Stoicovici din Sighișoara și Zacheiu Borcoman din Cohalm.

b) Din limba română: predarea unei poezii, după conținut și formă, de Mihail Ranga din Boiul-mare și George Popp din Cața.

c) Din limba maghiară: „A pad és a szék, párhuzam“, de Ioan Bârsan din Bogata-Olteană și Nicolae Brândușă, din Țelina.

Inainte de începerea conferenței să va ținea serviciul divin, la care sunt obligați a participa toți membri conferenței, precum și parohii, ca directori școlari.

Sibiiu, 2 April, 1908.

Dr. Ioan Dobre
com. cons.

Convocare.

In urma însărcinării primite din partea Vener. Conzistoriu arhidiecezan prin circulara sa din 15 Februarie a. c., Nr. 280 școl., am onoare a convocà pe învățătorii nostri din protopresbiteratele *Brașov, Bran și Treiscaune* la conferența, ce se va ținea în 17 și 18 Aprilie v. a. c. în sala festivă a gimnaziului gr. or. român din Brașov, cu programul următor:

I. Joi în 17 Aprilie v.

a) La oarele 9 a. m. *serviciu divin* în biserica Sf. Nicolae din Brașov-Scheiu.

b) La oarele 10 a. m. *deschiderea conferenței* în sala festivă a gimnaziului și apoi cetirea și discutarea disertațiunei „Importanța exercițiilor intuitive în școala primară“ de dl *Radu Prișcu*, învățător în Brașov.

c) La oarele 3 p. m. cetirea și discutarea lucrărilor: „Propunerea limbei maghiare în conformitate cu cerințele art. de lege XXVII din 1907“ de dl *Ioan Dariu*, director școlar în Brașov, și „Care este metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulților în scriere și cetire?“, raport din partea *corpurilor învățătorești din Râșnov și Cristian.*

II. Vineri în 18 Aprilie v.

a) Dela oarele 8—12 a. m. *lecțiuni practice* cu grupe de elevi și eleve dela școalele primare de copii și de copile din Brașov, în ordinea următoare: Lecțiune practică din l. maghiară cu anul I. de școală, de dl *G. Govna*, înv. în Brașov; din Exerciții intuitive cu anul II de școală, de dl *Andreiu Goicea*, înv. în Herman; din Aritmetică cu anul III de școală, de dl *I. Pascu* din Codlea; Analiza formală a unei bucăți de cetire (l. română) cu anul IV de școală, de dl *Pompiliu Dan*, înv. în Zârnești; lecțiune practică din Istoria patriei cu a. V și VI de școală, de dl *N. Odor*, înv. în Turcheș.

b) la oarele 2 p. m. *critica lecțiunilor practice*, făcută de învățătorii designați de comisarul conzistorial la începutul lecțiunilor, și apoi de ceilalți membrii ai conferenței. — *Stabilirea programului pentru conferențele viitoare* și eventuale *propuneri* din partea membrilor conferenței.

La această conferență se învită, pe lângă dnii învățători, toți onor. domni preoți din numitele protopopiate, ca directori școlari, și în genere prietinii și binevoitorii școalei noastre primare.

Brașov, 30 Martie v. 1908.

Andreiu Bârseanu.
comisar conzistorial.

Convocare.

In conformitate cu circulariul consistorial dto 15 Februarie 1908, Nr. 280 Școl., îmi iau voe a convoca pe învățătorii gr.-or. din protopresbiteratele Agnita și Făgăraș la conferința anuală, ce se va ținea în 17 și 18 Aprilie a. c. în comuna Bendorf, protopresbiteratul Agnitei.

Programul conferinței:

I. Lucrări practice.

1. Desvoltarea frângerilor zecimale, cu elevii cl. IV, Prelegători Vincențiu Ștefan, înv. în Sâmbăta sup. răs, și Aurel Varga, învăț. în Șulumberg; recensent Zaharie Muntean, înv. în Merghindeal.

2. Forma pământului, cu elevii cl. VI. Prelegători Irimie Varga, înv. Cincșor și Alexandru Comșa, înv. în Părău; recensent Petru Macedon, înv. în Perșani.

3. Az aratás, din cartea de Schullerus Popovici, partea a II-a. Prelegător Teofil Savu, înv. în Alțina și Procopiu Benția, înv. în Hurez; recensent Traian Cerbu, înv. în Părău.

4. Biografia lui Andreiu Baron de Șaguna, temă practică pentru cl. VI de școală. Prelegător Dumitru Bărbat, înv. în Șercăița și Ioan Capătă, înv. în Șona; recensent Ioan Paicu.

II. Lucrări teoretice:

1. Care e metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulților în scriere și cetire? Disertanți Emil Mandocea, înv. în Cincul mare și Visarion Bica, înv. în Voivodenii mari.

2. „Educarea copiilor în spirit religios-moral,“ disertație de Traian Păcală, înv. în Galați; recensent Nicolae Roșca, înv. în Veneția inf.

3. „Importanța școalei de repetițiune agronomică și alegerea materialului de propus“, prelegător Ilariu Comșa din Mândra, recensent Ioan Ciungara din Breaza.

4 Studiul obiceiurilor românești, despre ce au să confereze toți învățătorii.

La conferințele ce se vor deschide Joi, în 17 Aprilie v. a c. după serviciul sf. liturgii, sunt invitați și on. preoți ca directori școlari.

Sibiiu, 2 Aprilie st. v. 1908.

Victor Păcală
comisar cons.

Convocare.

In conformitate cu dispozițiile Ven. Cons. arhidiecesan din 15 Februarie a. c. nr. 280 Școl. învățătorii dela școalele noastre confesionale din protopresbiteratele *Săliște* și *Mercurea* prin aceasta se convoacă la conferențele învățătorești care se vor ținea în 17 și 18 Aprilie a. c. st. v. în școala noastră din *Săliște* pe lângă următorul

Program:

1. In 17 Aprilie la orele 8 a. m. participarea la serviciul divin împreunat cu invocarea Duhului Sfânt.

2. La 9 ore a. m. deschiderea conferenței prin comisarul consistorial.

3. Constatarea învățătorilor presenți și constituirea biroului; fixarea definitivă a programului.

4. Tractarea temei dată de Preaven. Consistor: „Care este metodul cel mai potrivit pentru instruirea adulților în scriere și cetire“, de Nicolae Iosif, învățător în Aciliu.

5. „Mijloacele de învățământ pentru caligrafie și indigitări asupra felului de aplicare a lor“, de Petru Giura, învățător în Săliște.

6. „Manuale pentru predarea limbei maghiare în școalele noastre“, recensiune asupra lor, de Ieronim Puia, învățător în Mercurea.

7. „Abecedarele introduse în școalele noastre“, recensiune de Rom. Vraciu, învățător în Poiana.

8. Prelegere de altoit viță de viie pentru învățători, de Nicolae Iosif, învățător în Aciliu.

9. „Casa țărănească“ (A parasztház), prelegere practică din limba maghiară cu anul al IV-lea de școală, de Ioan Miclăuș, învățător în Săliște.

10. „Legile fisicale învățate în aplicarea lor asupra vieții practice“, prelegere practică din fisică cu anul al V-lea de școală, de Iuliu Crișan, învățător în Săliște.

11. Designarea locului și a temelor pentru proxima conferență și închiderea conferenței.

Săliște, 3/16 Aprilie 1908.

Dr. Ioan Stroia
protop. și comis. consist.

Dela sate.

Moartea și înmormântarea unui învățător harnic.

Boian, 14 Aprilie n.

In cele mai critice zile, când școala română are trebuință de stâlpi puternici, pentru a resista atacurilor îndreptate în contra ei, cu scop de a o sgudui din temelie, dușmanul omului, — moartea — pe nesimțite se furișează și răpește pe unul din cei mai capabili de muncă.

Școala noastră din *Chesler*, tractul Tàrnava, își perde tocmai acum pe alesul seu. Tinărul învățător Nicolae *Manoviciu*, fiiul preotului gr. ort. Nicolae *Manoviciu*, nu mai este între cei vii! Nu mai adună în jurul seu tinerile mlădițe a le poporului, ca să le fortifice, să le pregătească pentru a deveni cu timpul pomi puternici în marea grădină a omenimii, căci în 26 Martie și-a dat nobilul seu suflet în mânile Creatorului, în al 23-lea an al etății și al 2-lea al funcționării sale ca învățător, lăsând în doliu pe iubiții sei părinți, surori, cumnat și număroși consângeni.

Inmormântarea i-s'a făcut în 28 Martie la orele 2 p. m., petrecându-l la casa de veci un frumos public din loc și jur. Serviciul funebru a fost celebrat de mai mulți preoți și mai mulți membri din corpul învățătoresc au dat în cor răspunsurile doioase.

Terminându-se serviciul funebru on. domn Iosif *Crișan*, paroh ort. în Boian, rostește cuvântul funebru, plin de învățătură, arătând sârguința familiei Manoviciu de a da națiunei un fiiu folositor, spre care scop l-a crescut în școalele din Mediaș, Blaj și pe urmă în pedagogia din Sibiiu. Iar acum când era să gustăm ceva din fructele sale, zice oratorul „îl vedem înaintea noastră, zăcând rece fără suflare“. Vorbirea a stors lacrămile întreg publicului asistent.

Domnul Ioan *Pop*, paroh gr. cat. din Chesler, a luat obicinuitul rămas bun dela iubiții sei părinți, surori și alți consângeni, mulțămindu-le pentru serviciile și îngrijirea de până aci, precum și dela publicul asistent.

In numele dlui protopresbiter tractual Nicolae *Todoran*, care fiind morbos n'a putut lua parte la înmormântarea vărului seu, vorbește dl Dumitru *Comșa*, înv. în Crăciunel, arătând lovitura cea grea, care a îndurat familia Manoviciu prin perderea fiiului Nicolae, lipsindu-o de cel mai necesar sprijin, acum la bătrânețe.

In fine corpul rece al defunctului se ridică de către 4 învățători și se transpoartă la casa gătită în fața altarului bisericei din Chesler.

Aci învățătorul Ioan *Banea* desfășură steagul negru care s'a înfipt în inima școalei unde a funcționat regretatul, täindu i-se acum stâlpul de resistare. Dă povețe fostilor sei elevi, ca și pe succesorul neuitatului lor învățător să l asculte și să i-se supună. Iar învățătorilor presenți le mulțămește pentru dragostea colegială arătată prin participare și se adresează către întreg corpul didactic românesc, rugându l ca cu inimă de fer să fie sentinelă a școalelor românești, respingând orice atac îndreptat în contra lor.

Terminate acestea, corpul rece al defunctului se astrucă ca să se plinească cele zise de Domnul: „Pământ ești și în pământ te vei întoarce“. Apoi ne-am reîntors la casa întristaților săi părinți, unde ni-s'a servit obicinuita „Pomeană“, silindu-se fiecare a întări inima zdrobită a părinților jalnici, îmbărbătându-i cu dreptul Iov: „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac“.

Și acum, tu suflet blând, roagă pe Cel ce conduce destinul popoarelor, ca să se îndure din înaltul seu locaș a întări fortărețele geniului românesc, ca din ele să putem resis a tuturor atacurilor.

„Fie-i țărana ușoară și memoria binecuvântată“. *Hărtibăceanul.*

NOUTĂŢI.

† **Generalul Haralamb**, fost locotenent domnesc în România după detronarea principelui Cuza, a încetat din viaţă Joi dimineaţa în Bucureşti, în hotelul Bristol. Era de 88 ani. Senatul şi camera au ridicat şedinţa în semn de doliu. Inmormântarea i s'a făcut pe spesele statului.

*

Decorat. Dl căpitan *Mihai Cioban* din regimentul 33 de infanterie, staţionat în Arad, a fost decorat din partea Maiestăţii Sale cu *crucea pentru merite militare.*

*

Dela comitat. Comitetul central al comitatului Sibiiu ţine şedinţă în 28 Aprilie 1908, dimineaţa la oarele 10, în sala mică a casei comitatense, în chestia stabilirei listelor electorale pe anul 1909.

*

Timpul sărbărei Paştilor. Timpul sărbătorilor Invierii să stabileşte, cum se ştie, în sensul unei hotărâri aduse de sinodul din 325 dela Nicea, şi cade totdeauna după equinocţiul de primăvară, Dumineca întâia după luna nouă. Deci zilele Paştilor variează odată se sărbează mai curând, altădată mai târziu. Deja Luther a lansat ideia, să se hotărască din partea statului o zi anumită pentru sărbarea Paştilor. Acum s'a înaintat parlamentului englez un proiect, care propune, să se stabilească ziua de *7 Aprilie n.* ca zi stabilă de sărbătoare pentru Paşti.

*

† **Nicolau Şinca,** preot gr.-ort. în Biscaria, în urma unui morb greu şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, în al 63-lea an al etăţii şi al 27-lea al fericitei sale căsătorii şi preoţii, Dumineca în 12 April 1908 n. în clinica din Viena, unde căutase vindecare pe seama boalei sale. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului au fost depuse spre odihnă eternă Sâmbătă în 18 Aprilie n. la 3 oare p. m. în cimiterul bisericei gr.-ort. din Biscaria. Odihnească în pace!

*

Teatru românesc în Sibiiu. Societatea diletanţilor din Sibiiu va aranja în 3 şi 4 Maiu 1908 st. n., în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunii“ două representaţiuni teatrale, cu concursul artiştilor dramatici *Z. Bârsan* şi *O. Bârsan*, şi anume: *Dumineca, în 3 Maiu st. n.* se va juca „Chinul unei femei“, dramă în două acte, după E. Girardin şi „Câne'e şi pisica“, comedie într'un act, — iar *Luni, în 4 Maiu 1908 st. n.*: „Drepturile sufletului“, dramă într'un act, de G Giacosa. „Dela Nord la Sud“, comedie într'un act, de D. Piccioli şi „Invăţata“, comedie într'un act, localizare din limba franceză. Preţul locurilor: Stal I K 2·—, Stal II K 1·50, Stal III K 1·—, Balcon K 2·—, Galerie K 1·—, Pentru studenţi 60 fileri. Bilete se pot procura la libraria arhidiecezană şi seara la cassa. Inceputul la 8 oare seara.

*

Biserica din Cernova. Se ştie, că biserica rom. catolică din Cernova a fost zidită la stăruinţele şi din banii adunaţi din partea preotului *Hlinka*, acum închis în temniţa de stat din Seghedin, pentru agitaţie. Poporenii, din acest motiv, nu s'au învoit să se facă sfinţirea bisericei, decât numai prin preotul lor *Hlinka*, şi de aci ciocnire şi măcel, cu 13 oameni împuşcaţi din partea geandarmilor şi cu mulţi a'ţi intemniţaţi pentru — răsvrătire. Banii adunaţi însă nu s'au ajuns, şi comuna bisericească a făcut şi nişte datorii cu zidirea bisericei, de vre o 20 000 coroane. Oraşul din apropiere, *Rosenberg*, s'a angajat acum să plătească datoria aceasta, dacă oamenii se învoesc ca să se facă sfinţirea bisericei, şi oamenii s'au învoit, după cum spun ziarele maghiare, cu mare bucurie! Sfinţirea bisericei din Cernova se va face deci în sărbătorile Rusaliilor.

*

Teatru în Făgăraş. Societatea de diletanţi români „Progresul“ din Făgăraş, invită la producţiunea teatrală ce să va aranja Marţi în 15/28 Aprilie (a treia zi de Paşti) 1908, în sala dela „Hotel Paris“ (Sorea) în Făgăraş. Inceputul la 8 oare seara precis. Preţurile de întrare: Locul I şirul 1 şi 2, de persoană 3 cor.; şirul 3—8 de persoană 2 cor.; Locul II: de persoană 1 cor. 40 bani; Parterre: de persoană 1 cor. Venitul curat este destinat pentru fondul societăţii. Suprasolvirile să primesc cu mulţămită şi se vor chita pe cale publică. Bilete se capătă înainte la „Furnica“, precum şi seara la cassă. Se va juca: *Nepotul răsfăţat*, farsă în 5 acte. După o traducere a lui Ioan St. Şuluţiu, prelucrată de T. V. Păcăţian. După producţiune urmează dans.

*

Aniversare. Mâne, Marţi, M. Sa Regele Carol al României împlineşte anul 69-lea al etăţii. Se va oficia serviciu divin la metropolia din Bucureşti şi în toate catedralele din ţară.

*

In contra duelului. Mercuri a ţinut la Viena şedinţă comitetul ligei împotriva duelului. A fost presidată şedinţa de principesa Schwartzenberg. S'a cetit un raport lung despre activitatea de până acuma a ligei, care are peste opt mii de membri.

*

Sesiunea parlamentară în România iarăşi a fost prelungită.

*

La „Fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: profesorul sem. Timotei Popovici, soţia sa Victoria n. Joandrea şi nou botezata lor fiică Mioara Bujorica Popovici, fiecare câte 1 cor., mai departe Antoniu Balomiri, măestru Cismaş, deschizând atelier propriu în Orăştie 1 cor. şi Ioan Paicu, înv., Calbor 1 cor.

*

Magnaţi espulsaţi. In Paris au fost arestaţi, şi după constatarea identităţii persoanei, au fost espulsaţi pentru totdeuna conţii *Fe-tetich Andor*, fiiul fostului ministru de agricultură, şi *Sztáray Tibor*, pentru mai multe încercări de înşelătorie şi pentru joc de cărţi, esecutat nu tocmai în toată regula. In societatea lor se mai afla un domn, tot Maghiar, care asemenea a fost espulsat.

*

Talar pe seama judecătorilor. Un judecător regesc din Seghedin a înaintat memorand ministrului de justiţie, rugându-l, să introducă şi la noi, ca în alte ţări, talarul pe seama judecătorilor, atunci când sunt în esercitiul funcţiunei lor, în deosebi însă la publicarea de sentinţe. Ideea nu e nouă, şi nici nu e — nerealisabilă.

*

Şcoala epilepticilor. Ministrul de culte şi instrucţiune publică, contele *Apponyi*, a luat măsuri, ca cu începerea viitoriului an şcolar să se deschidă o şcoală separată în Budapesta, pe seama copiilor *epileptici*, cari până acuma erau scutiţi de umblarea la şcoală.

*

Votul universal. In Danemarca a votat şi senatul proiectul de lege, votat de mai de mult din partea camerei, despre întroducerea votului universal la alegeri. Drept electoral au în înţelesul acestei legi toţi cei trecuţi de 25 de ani, bărbaţi şi femei, cari plătesc ceva dare statului. Au însă drept de alegere şi femeile cu bărbaţi, cari nu plătesc dare statului, fiindcă o plătesc bărbaţii pentru ele.

*

Biata ţară! Bietul Orbán Imre, cetăţean dintr'o comună rurală a comitatului Bihor, s'a spânzurat zilele trecute, ţinând, că situaţia politică de astăzi e de nesuportat. In buzunarul lui s'a găsit adecă o scrisoare, în care nefericitul om spunea, că s'a spânzurat, fiindcă: „nu mai pot să văd cum vând conducătorii naţionali sermana ţară ungurească!“

*

Reîntorşi. Mişcarea reemigraţiei de vine tot mai intensivă. După datele statisticei s'au reîntors acasă, în luna lui Ianuarie şi Februarie 99,132, iar numărul celor duşi de acasă a fost 22,635 de oameni. Anul trecut au emigrat în răstimpul acesta 70,672 de oameni. Deci frigurile emigrării scad.

*

Călduri mari. In Australia sunt călduri atât de mari, încât oamenii se bolnăvesc. De 25 de ani nu au fost astfel de călduri pe acolo. Pe lângă aceasta s'au mai aprins şi nişte păduri mari din apropierea docurilor, şi fumul e atât de înăduşitor, încât oamenii abia pot se resufle. Mai e apoi şi lipsa de apă foarte mare, aşa, că apa trebue adusă dela mari depărtări cu trăsura.

*

Dela Librăria Arhidiecezană, Sibiiu, se poate procura de întreaga presă mult apreciatul roman de *Bucura Dumbravă*: „*Der Haiduk*“, cu preţul de cor. 7·20 broşat şi cor. 8·40 durabil legat, plus 30 b. spese poştale.

*

Licitaţia ordonată prin Conzistoriul gr. or. din Sibiiu, la 22 Aprilie 1908, în Boiţa, s'a sistat.

*

Nasul roşu. Un student german s'a plâns medicului, că are dureri în nas, şi pe deasupra are şi un nas roşu, ca cel mai mare beutor, cu toatecă nu bea, şi abia e de 19 ani. După o examinare minuţioasă medicul a constatat, că durerile şi roşaţa nasului provin din obiceiul, că respectivul fumând, slobozea fumul pe nas. Deci învăţatura, să nu tragă nime şi să nu sloboadă fumul pe nas când fumează.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

ECONOMIE.

„Poporul“

institut de credit şi cassă de schimb, societate pe acţii în Sălişte.

Sălişte, 7/20 Aprilie 1908.

„*Fundatorii*“, cari însă nu şi-au pus subscrierea, cu datul de 2/15 Aprilie a. c. au emis următoarea *convocare*, autografată:

„*Domnii*“, cari au subscris acţii la înfiinţândul institut de credit şi cassă de schimb „*Poporul*“ societate pe acţii în Sălişte, sunt învitaţi prin aceasta în senzul §-lui 154 al legii comerciale la *adunarea generală de constituire*, care se va ţineà în 15/28 Aprilie 1908 (a treia zi de sf. Pasci) la 3 oare p. m. în sala otelului „*Central*“ (Ilie Popa) în Sălişte, cu următoarea ordine de zi:

1. constatarea acţionarilor prezenţi şi a acţiilor subscrise;
2. deschiderea şi constituirea adunării;
3. raportul *fundatorilor*;
4. Statorirea şi asigurarea capitalului de acţii şi plătiri;
5. decidere asupra înfiinţării societăţii;
6. stabilirea statutelor societăţii;
7. înştiinţarea membrilor direcţiunii *designate* de fundatori;
9. Alegerea comitetului de supraveghiare.
10. Statorirea *salarelor funcţionarilor.*

Conform § lui 153 din legea comercială, fiecare acţiune dă un vot, însă nici un acţionar nu poate exercità mai mult de *10 voturi*. Participarea la adunare se poate face, sau în persoană, sau prin *plenipotenţiaţi* „cari însă trebue să fie acţionari“.

Stăm *deci* faţă în faţă cu ideea *concretizată*, de a se înfiinţà în Sălişte o a doua „*banci*“. Ştim, că acum 24 de ani s'a pus la cale aci, de oameni *cuminţi* şi cu tragere de inimă pentru interesele obşteşti, *o casă de păstrare*, ca însoţire, care şi-a precizat scopul în trei puncte bine definite în statutele sale. Anume: a dà ocaziune poporului din acest ţinut de a-şi depune capitalele cruţate prin munca şi sârguinţa sa în mod sigur spre fructificare, — a mijlocì membrilor şi altora credite reale ieftine pentru a i scăpà de relele cămătărniciei, — şi de a venì din o parte a venitului curat realizat în ajutoriul instituţiunilor publice şi de interes obştesc din acest ţinut.

Acest scop, cassa de păstrare, care la început dispunea de mijloace modeste, în decursul timpului l-a urmărit cu inzistenţă, în cinste, şi cu cele mai bune intenţiuni, şi azi învârte aproape 2 milioane coroane depuneri, de la publicul şi instituţiunile de aci, şi răspândeşte binefăcătoarea sa activitate în toate trei direcţiunile, fiind felicitată pentru modul chivernisirii, nu numai de oameni de bine, cari ne cunosc mai de aproape, ci şi de cercuri financiare mai îndepărtate, cari ne judecă numai după publicaţii.

Ivindu-se svonul, (că vre-un *prospect* emis în sensul legii comerciale nu am văzut publicat nicăiri), că se intenţionează înfiinţarea unei întreprinderi aci în Sălişte din partea unor fruntaşi, cari *sunt în stare* de aş da seamă de urmările paşilor făcuţi, cu gândul de a slăbi şi paralisa activitatea unei însoţiri, care în rândul întâiu nu urmăreşte scopuri de *câştig material*: mai mulţi membrii ai cassei de păstrare s'au întrunit în 5 l. c. la o consultare confidenţială şi au luat înţelesul de a declara în public, că sunt pe deplin mulţămiţi cu activitatea cassei de păstrare de până aci, sunt hotărâţi ai susţinea basele ei actuale, şi esprimându şi părerea de rău, că unii membri *inteligenţi* ai însoţirii se pun în fruntea unei întreprinderi ce urmăreşte numai *scopuri materiale egoiste* şi nu răspunde la nici o trebuinţă *economică* ce nu s'ar putea realisa prin cassa de păstrare, le pune în vedere membrilor cari sprijinesc noua întreprindere, că vin în conflict cu datorinţele lor de membrii şi cu dispoziţiunile statutelor însoţirii.

Totodată au declarat, că supărări personale şi ambiţiuni jignite nu pot legitima paşul de a face afront unei instituţiuni, care a fost mândria noastră, şi a *celora* cari acuma în mod conştiu, s'au inconştiu lucrează la *subminarea ei*.

In fruntea noauei întreprinderi stau ca iniţiatori şi autori intelectuali: Onorabilii dni Dimitrie Banciu apotecar, Dr. Nicolae Petra advocat în localitate şi Mihail Ittu silvicultor reg. suprem în Kaposvár, şi pe aceştia îi *somez în public*, de a se declara, cari le sunt intenţiile, care le e scopul, şi căror trebuinţe, fie şi numai economice, corrăspunde întreprinderea nouă?

Ori indemnul este *o însuşire* a sufletului omenesc, pe care prin cultura inimei, dorim să o suprimăm?

Nu pot presupune astfel de motiv, şi deci cu nerăbdare aştept răspunsul deslucitor.

Ear acelora, cărora le sună convocarea pentru a treia zi de Sf. Paşti, şi cari poate au oferit sprijinul lor material nouei întreprinderi cu râvna de a fi cu timpul împărtăşiţi cu „*dividendă grasă*“ pentru cupoanele acţiunilor subscrise, le zic: că înainte de a vota punctul 5 din ordinea de zi a adunării de constituire, săşi tragă bine seama, că creiază un institut *de concurenţă*, care va avea să supoarte nu numai o grea luptă, ci va trebui să nimicească, dacă va putea, o instituţiune cu puternice rezerve, care are pe partea sa sucursul tuturor cercurilor de bine, de care dispunem. Ţinutul acesta a fost până aci în fericita poziţie, că în toate întreprinderile, cei ce au avut conducerea, au purces în *bună înţălegere*, şi dacă azi se lucrează la facerea imposibilă a înţălegerii pe viitor, — răspunderea morală cade asupra acelora, cari nu au avut destulă abnegaţiune de a trece, în vederea scopurilor mai înalte, peste unele supărări, legitime sau nu, cari cu timpul se puteau şi molcomi.

Aş regreta mult dacă s'ar adeveri vorba Poenariului fruntaş, care auzind de sforţările pentru înfiinţarea unei a doua bănci în Sălişte, cu sarcazmul obicinuit la oamenii nostrii, a zis: „îmi pare bine că din *Mărginime* — nu numai *Poenarii* au ajuns cu băncile lor *de risul lumii.*“

Am scris aceste şire „sine ira et studio“ cu gândul de a lămurì starea lucrului, şi de a contribui, *dacă se poate*, acum în oara a 11, şi în săptămâna Patimilor, la o aplanare a pornirilor duşmănoase, care în ultima analiză *tot obştei noastre îi vor strica*. Aducă-ne ziua sf. Invieri bucuria unei sincere împăcări şi a unei creştineşti ertări!

Petru Dragits.

Cărţi şi reviste.

Viaţa Sfintei Ecaterine din Alecsandria şi a sfântului întâiul mucenic şi arhidiacon *Stefan*, prelucrate după mai mulţi autori, de Arhiereul *Sofronie Craioveanul*. Bucureşti, preţul 50 bani. Se poate comanda dela autorul în Bucureşti, Palatul Sfântului Sinod.

*

„Luceafărul“ Nr. 8, a apărut cu următorul sumar: I. Agârbiceanu: Bădicul Pătruţ. Elena Farago: Noemvrie (poezie). Elena Farago: O seară (poezie). Cat. Theodorian: Sângele Solovenilor. I. U. Soricu: Sonete (poezie). *** Iubileul Gazetei. O. de Cozmutza: Scrisoare din Paris. Victor Eftimiu: Corabia cu trei catarge (poezie). Maria Cunţan: Rugare (poezie). O. C. şi A. Tăslăuanu: Synnöve Solbakken de Björnstjerne Björnson (traducere). Dări de seamă: S. C. Făgeţel; Elena Farago: Traduceri. A. O. M. Gâze de N. Urechia. Cronică: Românii la Roma. Greve studenţeşti. Sărbătoare muzicală în Sibiiu. Reviste şi ziare. „Tinerimea artistică“. Academia Română. Ştiri. — Poşta Redacţiei. — Poşta administraţiei. Ilustraţiuni: Dela „Tinerimea artistică“. Gheorghe Bariţiu. Iacob Mureşianu. Aurel Mureşianu. Sada Jacco. Kawa Kami. Caravane la întoarcere.

*

Familia Română Nr. 7, are următorul sumar: I. Slavici: Puişorii (nuvelă). Lazăr Iliescu: Cântecul trubadurului (versuri). Emil A. Chiffa: Şoapte de primăvară (versuri). Concurs literar: Gâba pescarul, Din viaţa unui om, Inima pârdalnica, (pov. ist.) Elena Bolcaş: Curierul modei. Dariu Pop: Ghicitură ilustrată.

*

„Casa fermecată“, comedie într'un act pentru copii, după E. Hajtman, de *Elena Fabian*. Tipografia „Aurora“ A. Todoran, în Gherla. Preţul 40 fileri esemplarul.

*

„Buchetul“, monolog, după Roderich Benedix, de *Enr.* Tipografia „Aurora“ A. Todoran în Gherla. Preţul 30 fileri esemplarul.

Poşta redacţiei.

„*Câteva propuneri*“. Nu se poate publica.

Nr. 128/1908 of. ppresb. [89] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa a III-a **Rogoz** lângă parohul neputincios Ioan Herman, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: jumătate din toate venitele parohului fasionate în coala B.

Concursele, instrute conform legilor în vigoare, sunt a se înainta subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul legal, iar concurenţii se vor prezinta înaintea alegătorilor pentru a cânta ori a oficia şi cuvânta.

Lăpuşul unguresc, 10 Martie, 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. al Cetăţii de piatră în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Nr. par. 34/908. [94] 1—3

Publicare de licitaţiune.

Pe basa planului şi preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu Arhidiecezan Nr. 2494 Epitr. din 1 Martie 1908 să dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuendă zidirea bisericei gr.-or. rom. din **Boşorod** protopresbiteratul Haţegului.

Licitaţiunea se va ţinea în biserică la Dumineca Tomei în **3 Maiu 1908 st. n.** după serviciul divin. Preţul de strigare **e 13.455 cor. 03 fil.** afară de materialul brut: peatra, cărămida, nesip şi cărăuşituri, pe care le pune la disposiţie întreprinzatoriului comitetul parohial.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 10% după preţul de strigare.

Ofertele ulterior sosite nu se vor lua în considerare.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare şi dintre plus oferenţi.

Planul, preliminarul de spese şi condiţiunile se pot vedea la oficiul parohial din Boşorod.

Boşorod, la 10 Aprilie 1908 st. n.

Nicolau Popa
paroh gr.-or. român.

Rudolf Mureşan
notar al com. parohial.

Nr. 90/908.

Vidi:

Avram S. Pecurariu
admin. protopresb.

Recomandă cu preţuri cunoscute de ieftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

Pălării

păroase pentru preoţi rom. à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, cu formă foarte frumoasă, care e foarte apreciată, uşoară, cu peri scurţi, căci numai atunci e frumoasă şi durabilă.

Pălării

netede, pentru preoţi rom., cu margine mai lată ca la cele de sus, din păr de iepure, à cor. 8·— şi cor. 6·-.

(90) 3–4

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru turişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 15–40

Licitaţiune.

Parohia gr.-or. din **Armeni** dă în întreprindere, pe calea licitaţiunei publice minuende, care se va ţinea în **6 Maiu st. n.** în sala şcoalei, facerea alor 140,000 cărămidă pe hotarul comunei, pentru edificarea bisericei.

Informaţiuni mai detailate să pot primi dela oficiul parohial.

Armeni în 6 Aprilie 1908.

Moise Opriş
epitrop.

Vasile Spătariu
paroh.

(93) 1—2

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul

Invitare la participarea
Şanselor de câştig
garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care
9 mil. 841,476 Mărci
cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50 000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câştig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30 000**	„
7	Câştiguri	„	**20 000**	„
1	Câştig	„	**15,000**	„
11	Câştiguri	„	**10 000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1.000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câştiguri** şi **8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este in casul cel mai norocos de **50,000** m., se urcă în cl. II-a la **55,000** m., în cl. **III-a** la **60,000** m., în cl. IV-a la **65,000** m., în cl. V-a la **70,000** m., in cl. VI-a la **80,000** m., în cl. VII-a la **600,000** m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . . Cor. 7 —
losul original de jumătate „ 3.50
losul originul de un sfert „ 1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis şi franco.**

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor
se face din partea mea direct interesatului în causă prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

Comande rog a se face prin **mandat postal** sau şi prin **ramburs.**

Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la

30 Aprilie

cu toată încrederea la (83) 4—6

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg.**

La Nr. 311/1908 protp. [87] 2—3

Concurs.

In sensul ordinului Preaveneratului Conzistor arhidiecezan dela 13 Martie a. c. Nr. 2639 Şcol. pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala elementară gr.-or. română din **Zlagna**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela I-a publicare în „Tel. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual de 600 cor. solvibil în rate treilunare din repartiţie şi cvartir în natură în edificiul şcoalei.

Dela alesul învăţător, pe lângă instrucţiunea obligată, se mai cere ca se cânte, în Dumineci şi sărbători, cu elevii la sf. liturghie în biserică.

Petiţiunile instruite cu documentele prescrise, sunt a se adresa subscrisului.

Agnita, 27 Martie 1908

Oficiul protopresbiteral gr.-oriental al Agnitei:

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 285/1908 pp. [80] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna **Aţintiş**, protopresbiteratul Turda, pe baza înaltei rezoluţiuni consistoriale dela 12 Februarie a. c. Nr. 1542 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să-şi trimită suplicele instruite în regulă subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, de unde să pot lua şi informaţiuni mai detaiata, apoi cu prealabila încuviinţare a acestui oficiu, să pot prezenta înaintea alegătorilor şi la biserică spre a cânta eventual a celebra şi cuvânta.

Turda, 17 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conţălegere cu comitetul parohial concernent.

Jovian Murăşan
protopresbiter.

Fasole uriaşe de America.

Această prea interesantă plantă creşte până la o mărime de 5 metri, ea produce păstăi de circa 1 metru lungi, alcătueşte cea mai frumoasă podoabă a oricărei grădini prin minunata-i înfloritură şi produce din August până în Noemvrie păstăi gustoase, cari se pot folosi tocmai aşa ca şi altele. Se samănă până la finea lui Iunie.

Trimit franco o porţiune de sămânţă cu îndrumări pentru cultivare, dacă mi se trimite înainte **1 coroană** în mărci poştale sau prin mandat poştal.

Singurul deposit pentru Europa-centrală, la: (86) 3—5

Umbert Rella
Erzsébetfalva — Budapest m.

Prima şi cea mai veche întreprindere pentru vărsare de campane (clopote) din Ardeal

Mihail Manchen

fabrică pentru vărsat clopote şi scaune de clopote din fer bătut.

Infiinţată la anul 1822. **Sighişoara**, piaţa de sus nr. 47.

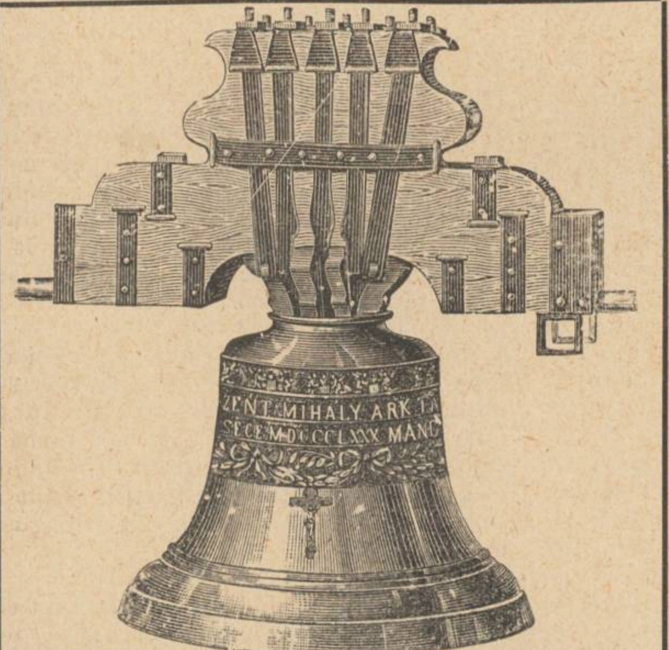

o firmă ce esistă dela anul 1822 şi se bucură de bun renume, se recomândă tuturor comunelor bisericeşti a lifera şi repara clopote de toată mărimea cu coroană de stejar ori de fer legat, cum şi clopote cu sunet armonic. Face şi scaune de clopote din fer bătut pentru unul sau şi mai multe clopote cu preţurile cele mai convenabile. Comandele se efeptuiază şi în depărtare. Clopote mai mici se află gata în tot timpul. Solvirea se va primi şi în rate.

(7) 6—11

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIAS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia:**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 30—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1. Vasile cel mare . . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . . . . 30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel . . . . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena . . . . 30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procură.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 40—41 Sibiiu, Joi 10/23 Aprilie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 4149 Pres.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericii ortodoxe în Transilvania şi Mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor al arhidiecesei Noastre transilvane; iubiţilor şi onoraţilor deputaţi la sinodul arhidiecesan: dar şi milă dela Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Isus Christos!

Având în vedere §§. 89 şi 90 din statutul organic, convocăm şi prin acestea declarăm de convocat sinodul ordinar anual al arhidiecesei Noastre transilvane, în biserica catedrală din Sibiiu, **pe Dumineca Tomei,** adecă **pe 20 Aprile (3 Maiu) a. c.,** la 9 oare antemeridiane, când se vor începe ritualele bisericeşti, iar după acestea va urma deschiderea sinodului, în localul designat spre acest scop.

Sibiiu, la 5/18 Aprilie, 1908.

Ioan Meţianu m. p.,
arhiepiscop şi mitropolit.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericei ortodoxe din Transilvania şi Mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor din arhidiecesa noastră transilvană, dar şi îndurare dela Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Christos!

> *Christos a înviat din morţi, cu moartea pre moarte călcând, şi celor din mormânturi viaţă dăruindu-le.*

Dintre toate sărbătorile bisericei noastre creştine, nici-una nu este atât de mare şi însemnată, ca şi sărbătoarea sftelor Paşti, sărbătoarea amintirii minunii cei mari a învierii Domnului nostru Iisus Christos din morţi, prin care s'a îndeplinit opul (lucrul) cel măreţ al mântuirii noastre.

Ştiut este, iubiţilor mei fii sufleteşti, că după căderea şi înstrăinarea oamenilor dela Dumnezeu, devenind închinători de idoli şi de alte făpturi neînsufleţite, şi aşa ajungând ei la cea mai tristă şi dureroasă stare, prea bunul Dumnezeu, în nemărginita sa iubire şi îndurare, le-a făgăduit, «*la plinirea vremii*», trimiterea unui mântuitoriu, carele să-i înveţe şi să-i reîntoarcă la cunoştinţa adevăratului Dumnezeu şi să le arete măreaţa lor chemare şi aşa să-i ridice din acea stare tristă şi dureroasă, iarăşi la starea binelui şi a fericirii.

Precât fu de mare dorul şi aşteptarea oamenilor de sosirea acelui Mântuitoriu, pre atât de mare fu şi bucuria lor, când ajunseră a vedeà împlinirea dorinţei lor; când auziră de întruparea cea mai presus de fire, şi de naşterea Domnului, din pururea fecioara Maria, dar mai ales când se încredinţară, că cel atunci născut erà mântuitoriul cel făgăduit de Dumnezeu, erà Domnul nostru Iisus Christos. De aceea, la Naşterea Domnului a şi fost mare şi negrăită bucurie, în ceriu şi pre pământ.

Acea bucurie creşteà, din timp în timp, tot mai mult, când începù Domnul a învăţà pre oameni cunoştinţa şi voinţa adevăratului Dumnezeu; când învăţă, că nu idolii, nici alte făpturi neînsufleţite, cărora se închinau ei ci Dumnezeu a făcut lumea aceasta cu toate bunurile ei; că Dumnezeu ne-a făcut şi pre noi oamenii, de cele mai alese fiinţe de pre pământ, să stăpânim toate; că Dumnezeu este Tatăl nostru al tuturor, iar noi oamenii deopotrivă fiii lui, având toţi a ne bucurà de darurile lui şi a devenì bine şi ferice.

Durere însă, că bucuria aceasta a oamenilor n'a ţinut mult; căci neconvenind celor puternici din acele timpuri, Cărturarilor şi Fariseilor, sfintele învăţături ale Domnului, uneltiră vicleşug asupra lui şi prinzându-l îl omorîră cu moarte de ocară pre cruce, voind a zădărnicì mântuirea oamenilor.

La acea nelegiuire grozavă şi stichiile au pătimit împreună cu Domnul, căci «*pământul s'a cutremurat, soarele şi-a ascuns lumina, şi catapiteazma bisericii s'a rupt*». Iar durerea oamenilor fu cu atât mai mare, cu cât că prin moartea Domnului ei îşi vedeau zădărnicite şi nimicite toate aşteptările lor de veacuri, mai clătinându-se şi în credinţă, că Domnul cel răstignit ar fi fost cu adevărat mântuitoriul cel făgăduit, venit din ceriu, pentru mântuirea noastră.

Trei zile a ţinut acea mare întristare şi durere a oamenilor, în cari Domnul a fost în mormânt cu trupul; dar apoi cu atât mai mare fu şi bucuria oamenilor a treia zi, când Domnul «*a înviat din morţi*», cu mărire ca un Dumnezeu, «*călcând cu moartea pre moarte şi dăruind viaţă şi celor din mormânturi*».

Bucuria aceasta a oamenilor fu cu atât mai mare, cu cât că ei, din învierea Domnului se convinseră deajuns, că Domnul n'a fost numai om, ci şi Dumnezeu adevărat; că El a fost cu adevărat Mântuitoriul cel făgăduit de Dumnezeu, venit din ceriu pre pământ, să ridice pre oameni din grozava decădere, la starea binelui şi a fericirii cea dintâi.

Iată dar iubiţilor, pentru care motiv sărbarea învierii Domnului este cea mai mare sărbătoare, iată pentruce o sărbăm şi noi, ca şi ceialalţi creştini de pre pământ, cu atâta dragoste, evlavie şi bucurie; iată pentruce ne spune şi sfânta maica noastră biserică, că «*aceasta este ziua pre care a făcut-o Domnul să ne bucurăm, şi să ne veselim într'ânsa.*

Dacă vom cugetà iubiţilor, că până la venirea, şi mai ales până la moartea şi învierea Domnului, noi oamenii eram cei mai nefericiţi, eram, aşa-zicând «*perduţi şi ne-am aflat, eram morţi şi-am înviat*»: atunci în adevăr, cine nu se va bucurà de nepreţuitele daruri şi bunătăţi, ce ni le-a adus patimile, moartea şi învierea Domnului, atât pentru viaţa noastră din această lume, dar mai ales pentru fericita încredinţare, ce ne-a dat-o Domnul, că prin moartea sa s'a călcat şi s'a şters şi moartea noastră cea vecinică, iar prin învierea sa, ni-s'a dăruit şi nouă învierea după moarte-ne, ni-s'a dăruit viaţă vecinică după moarte.

Din acestea veţi înţelege iubiţilor, că viaţa noastră cea scurtă şi adese-ori plină de dureri şi năcazuri, din lumea aceasta, nu se curmă la marginea groapei, ci trece şi se continuă, în veci, şi dincolo de mormânt, dupăcum ne spune însuşi Domnul, prin sfintele sale cuvinte: «*eu sunt învierea şi viaţa, cel ce crede întru mine, de va şi murì viu va fi*», şi iarăşi: «*va venì ciasul, când cei morţi vor auzì glasul Fiului lui Dumnezeu, şi vor învià*». Un adevăr sfânt acesta, pre care îl cred şi îl susţin, nu numai popoarele creştine din lumea mare, dar chiar şi popoarele cele păgâne.

Cine nu se va bucurà dar, având încredinţarea Domnului, că la ieşirea noastră din această lume, despărţirea noastră de cei rămaşi după noi este numai vremelnică, căci în ceealaltă lume, iarăşi ne vom revedeà cu iubiţii nostri răposaţi. Părinţii cu fiii lor, soţii cu soţiile lor, fraţii cu fraţii şi surorile lor. Şi într'adevăr, care alt dar mai măreţ, mai îmbucurător, şi mai fericitor, decât ştergerea morţii noastre cei vecinice, şi dăruirea vieţii cei vecinice, cu care ne-a fericit Fiul lui Dumnezeu, prin moartea şi învierea sa.

Pentru asemenea mari şi nepreţuite daruri şi binefaceri, ce ni le-au adus patimile, moartea şi învierea Domnului, să nu uităm iubiţilor marea noastră datorinţă de a mulţămì Domnului, pentru toate câte a făcut nouă; dar totodată de a luà din aceasta şi nişte învăţături mari, bune şi folositoare, cu al căror ajutoriu să ne apropiem tot mai mult de binele vremelnic şi de fericirea cea vecinică.

Cea mai mare învăţătură este, iubiţilor, încredinţarea, că Domnul nostru Iisus Christos a fost în adevăr Mântuitoriul cel făgăduit de Dumnezeu; că El a fost cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, şi că deşì El, cu puterea Dumnezeirii sale, puteà îndeplinì mântuirea noastră şi fără de patimile ce a suferit, şi fără de jertfirea sa pe lemnul crucii: totuşi a voit să pătimească şi să se jertfească, nu numai ca prin suferinţele şi moartea sa să răscumpere strămoşescul păcat, şi să ne arate, cu ce grea jertfă s'a răscumpărat mântuirea noastră, dar să şi înţelegem şi noi, că binele şi fericirea, după care însetăm, mai ales prin suferinţe şi jertfe se poate dobândì.

A voit Domnul să învăţăm a nu desnădăjduì, a nu decădeà cu inima, când ne ajung, şi pre noi, felurite suferinţe şi necazuri, ci să le suportăm cu răbdare creştinească, căci din acelea şi după acelea urmează binele şi fericirea, precum a urmat şi la Domnul învierea şi preamărirea numai după patimi şi suferinţe, precum a urmat şi la o mulţime de bărbaţi sfinţi şi femei sfinte fericirea, cărora biserica le-a răsplătit suferinţele cu mare cinstire şi pomenire vecinică, iar Dumnezeu cu fericire vecinică.

Deşì mulţămită preabunului Dumnezeu, că a trecut timpul grelelor suferinţe din vechime, totuş şi în zilele noastre obvin destule năcazuri şi altfel de suferinţe. De aceea, când pe unii ori pe alţii dintre noi ne împresoară atari năcazuri şi suferinţe, să le suportăm cu bărbăţie şi răbdare creştinească, în speranţă că şi acelea ne vor aduce bine şi fericire, mai ales de vom face şi fapte bune. Iar aceia dintre noi, cari vor fi feriţi de asemenea năcazuri şi suferinţe, pre lângă adâncă mulţămită către Dumnezeu, au îndoită datorinţă, de a răsplătì acea bunătate a lui Dumnezeu şi prin mai mari fapte bune plăcute lui Dumnezeu şi oamenilor, cari singure pot aduce binele vremelnic şi fericirea cea vecinică.

Dintre toate faptele bune, cele mai bine roditoare sunt acelea, care aduc oamenilor foloase mai mari şi mai însemnate. Iar cele mai mari şi mai însemnate foloase ni-le aduce şi nouă ajutorarea şi spriginirea scumpei noastre moşteniri părinteşti, a bisericei noastre naţionale, care, pre lângă întărirea noastră în credinţa către Dumnezeu, şi pre lângă luminarea minţii şi a sufletului nostru, mai are şi măreaţa chemare de a creşte şi a luminà şi tinerimea noastră prin şcoala sa confesională, prin ajutorarea pruncilor săraci şi orfani la învăţătură, prin înfiinţarea de fonduri, pentru a întemeià azile sau adăposturi pentru săracii şi neputincioşii poporului, şi alte asemenea fapte bune, precum fac acestea şi bisericile altor neamuri, ajutate de credincioşii lor.

De aceea, cine voieşte a face fapte bune, din cari să urmeze bine şi fericire, pentru sine şi pentru deaproapele, acela să ţină cu toată tăria la sfânta biserica străbună, cea mai scumpă moştenire părintească a noastră şi să o şi ajute după putinţă, mai ales în timpul de acum, când are mai mare lipsă de ajutorul nostru al tuturor, ca să-şi poată împlinì măreaţa ei chemare sau misiune religioasă şi culturală.

Pentrucă cu durere trebue să recunoaştem iubiţilor, că dacă noi suntem mai înapoia celorlalte popo[illegible] din iubita noastră patrie, cauza [illegible] şi aceea, că noi n'am jertfit şi nu jertfim în acea măsură, pentru cultura şi luminarea noastră, în care măsură au jertfit şi jertfesc celelalte popoare, pentru cultura şi luminarea lor.

Trebue să recunoaştem, că noi n'am sprijinit şi n'am ajutat deajuns biserica noastră, pentruca să-şi poată împlinì, cu mai mult succes, sublima ei misiune, culturală religioasă-morală.

Mare parte dintre noi, şi mai ales dintre fruntaşii noştri, se pare a fi uitat, ceeace fruntaşii altor popoare nu uită nicicând, că fără de jertfe nu vom ajunge binele şi fericirea după cari alergăm.

De aceea nu aflu cuvinte, prin cari să vă recomand din suflet, să cultivaţi şi să desvoltaţi şi voi iubiţilor tot mai mult simţul de jertfă, cum fac aceasta toate popoarele mai înaintate. Căci până când nu vom urmà şi noi pildei altor popoare de a ajutà şi a sprigini tot mai mult bisericile şi şcoalele noastre, cum le ajută alţii pe ale lor, nu putem aşteptà soarte mai bună.

Să-mi credeţi iubiţilor, că aceasta o puteţi face cu mare uşurinţă, dacă vă veţi mai restrânge dela multe cheltueli netrebnice. Şi iarăşi să-mi credeţi, că numai făcând aşa, învierea Domnului va fi şi pentru noi un mai bogat izvor de bine şi fericire.

Rugând și pre bunul Dumnezeu să vă însuflețească a primì și a urma cu aceiași dragoste, cu care vă adresez eu aceste sfaturi părintești și să vă lumineze a înțelege, că ele sunt în folosul vostru și al urmașilor vostri, și dorind ca aceste sfinte sărbători să le petreceți în pace, sănătate, și bunăvoire, și să le ajungeți la mulți ani fericiți: cu binecuvântare arhierească am rămas

Sibiiu, la sărbătorile Invierii Domnului din 1908.

Al vostru tuturor
de tot binele voitoriu
Ioan Metianu m. p.,
arhiepiscop și mitropolit.

O Elveție orientală.

I.

Treizeci și patru de ani vor fi în 2 Iulie, anul acesta, de când bătrânul politician naționalist, pe atunci tinerul și însuflețitul *Dr. Mihail Polit*, a spus o vorbă grea în parlamentul țării, vorbă care i s'a luat atunci în nume de rău și pentru care de atunci încoace necontenit i se fac imputări, din partea celor chemați și nechemați, până chiar și din partea deputat. sas *Dr. Schuller*.

Vorba pricinuitoare de supărare era aceea, că Ungaria ori va deveni o Elveție orientală, ori va înceta se mai fie. Deci o alternativă foarte categorică; mai că am putea spune, o amenințare! Firește, în casul, dacă cuvintele așa ar fi fost rostite în dietă din partea deputatului *Polit*, cum le-a răstălmăcit lumea de atunci încoace și cum le-a folosit și deputatul sas Dr. *Schuller* în articolul seu din „*Pester Loyd*“.

Dar ele nu așa au fost rostite și nu în acest înțeles! Dr. *Polit* nu a cerut, nu a pretins, nu a propus, ca Ungaria să fie prefăcută numai decât într'un stat de natura Elveției, ci a prevestit, *a prorocit*, că *va veni timpul*, când Ungaria va trebui se fie o Elveție orientală, ori va înceta de a mai fi! A fost deci o combinație, o conclusie scoasă din faptele date politice de pe atunci, iar nu punct de program politic, a cărui realisare ar fi reclamat'o *Dr. Polit*, fie numai în numele seu, fie în numele clubului parlamentar naționalist de pe atunci din dieta țării. A fost o muzică a viitoriului, o [illegible]ană din viitor, care poate va fi [illegible], poate nu va fi așa cum o vedea în imagine Dr. *Polit*.

Iată, după notele stenografice luate în dietă, cum s'a pronunțat *Dr. Polit* în ședința din 2 Iulie 1874 a dietei ungare:

„...Cultura generală va trebui se înainteze și în Ungaria, și resultatul acestei culturi generale va putea fi numai acela, că se va întări și potența *sentimentul național*. Pentrucă eu nici atunci nu ași ținea, că e cu putință se fie cultura aceasta *esclusiv* maghiară, când poporul maghiar ar avea o forță culturală ca poporul nemțesc. Resultatul cultivării în Ungaria deci poate se fie numai acela, că se va întări conștiența poporului. conștiența *întregei* poporațiuni din Ungaria. Iar resultatul acestui fapt numai acela ar putea se fie, că încet, cu timpul, nu zic că acuma, dar cu timpul, Ungaria se va desvolta într'un stat, nu național, ci naționalist. Cea mai firmă convingere a mea e aceea, că cu timpul, nu spun că acuma, ci *cu timpul*, — și o accentuez aceasta, — *Ungaria, ori devine o Elveție orientală, ori nu va mai fi*. Și nu trebue să ne speriem de aceasta. E resultatul instituțiunilor democratice, aduse de legislațiunea dela 1848. E o consecventă a statului democratic. Poporul maghiar nu are decât alternativa, de a înainta *cu noi împreună* (cu naționalitățile nemaghiare), pentruca statul acesta se devină stat liber, democratic, ori apoi alternativa, de a lega alianță suspectă, înșelătoare, cu cineva, care primejduește, nu numai libertatea, ci și Ungaria însași, *fie aliatul acesta Austria, ori altă mare putere!*“...

Din acest text autentic al vorbirei deputatului Polit se poate vedea deci, că nu ca postulat, ca punct de program, ca cerere ori dorință a amintit el prefacerea Ungariei într'o Elveție orientală, ci așa și-a închipuit'o într'un viitor îndepărtat, dacă popoarele patriei acesteia vor înainta pe terenul cultural, și poate și economic, și se va întări în ele conștiența națională. Și cine poate se știe, dacă nu va fi tocmai așa într'un viitor îndepărtat? Știm, că nu numai soartea singuraticilor, ci și soartea statelor și a popoarelor e depusă în mâna provedinței divine, care toate le întocmește după a sa înțelepciune. De ce se fie eschisă deci posibilitatea, ca cu timpul popoarele din patria noastră să se înțeleagă și să se iubească între olaltă, cum se iubesc frații cei adevărați, — dânduse și lăsânduse fiecăruia aceea ce-i compete, — în care caz nime nu va mai putea spune, că „Ungaria nu va mai fi“, pentrucă tocmai atunci va fi ea cu adevărat? Căci e cuminte și adevărată alternativa pe care a pus'o deputatul *Dr. Polit* înainte cu 34 de ani Maghiarilor, că ori cu naționalitățile nemaghiare, în bună înțelegere și frățietate, în contra Austriei, sau chiar în contra lumii întregi, ori apoi cu aliați esterni, fie Austria, ori altă mare putere, în contra naționalităților. Maghiarii și-au ales alternativa din urmă și vedem unde au ajuns. Acolo, că li-se cam *dictează* ce au se facă. N'ar strica deci să se gândească nițel asupra vorbelor deputatului *Polit*, — în adevăratul lor înțeles, — și se îmbrățișeze alternativa primă. N'ar fi prea târziu! Iar asupra vorbelor lui *Polit* vom mai reveni în numărul viitor.

Retragerea lui Burian. Scriu ziarele din Viena, că ministrul comun de finanțe, baronul *Burian*, se va retrage din acest post și că în locul său va fi numit contele *Zichy János* ministru comun de finanțe.

Articol de Paști. Ministrul de interne, contele *Andrássy*, a scris un articol de Paști în ziarul „*Magyar Hirlap*“, în care vorbind despre politica viitoare maghiară, atinge și chestia cu reformele electorale, spunând, că reforma sistemului electoral trebue să se facă așa, ca în parlament *să fie reprezentate toate interesele, toate nizuințele, toate clasele și ocupațiunile*, dar totuși rolul conducător se rămână rezervat pe seama acelora, cari au pricepere pentru interesele totalității și au destul patriotism pentru apărarea binelui statului. Am înțeles!

Solda ofițerilor. Mercuri, ori Joi, săptămâna viitoare, prim-ministrul nostru *Wekerle* va merge la Viena, pentru a continua pertractările în chestia urcării salarelor ofițerilor din armata austro-ungară. Dacă va fi de lipsă, să va ținea și un conziliu de Coroană. Chestia la tot cazul va trebui să fie regulată, pentrucă altcum urmează — *criza*. Ori ministrii comuni vor trebui să se retragă, ori guvernul ungar. Cei din Austria amenință și cu *grevă*, în cazul, că delegațiunea maghiară nu votează urcarea salarelor ofițerești, așa anume, că ei nu vor lua parte la ședințele delegațiunilor. Scriau foile din Viena, că ministrul prezident *Wekerle* ar fi făcut promisiuni în privința aceasta Maiestății Sale, dar știrile de natura aceasta sunt desmințite în mod categoric.

Congres socialist. Socialdemocrații din Ungaria au ținut congres Dumінecă și Luni în Budapesta. A fost binecercetat și a fost salutat din partea secretarului general al partidului social-democrat din *Bruxela* și din partea social-democraților din *Austria*, prin reprezentanți anume trimiși la congres. Chestia de frunte, cu care s'a ocupat congresul, a fost *sufragiul universal*. S'a votat rezoluțiunea, că dacă proiectul de lege al guvernului va fi compus pe baza votului *plural*, partidul social-democrat va proclama *greva generală* în țara întreagă, la care se va alătura și muncitorimea agrară. Tot asemenea va fi proclamată greva generală și în cazul, dacă până la ziua sfinților apostoli Petru și Pavel proiectul de lege despre sufragiul universal nu va fi prezentat parlamentului din partea guvernului. S'au luat apoi măsuri pentru organizarea acestei greve generale.

Din România.

Inchiderea sesiunei parlamentare.

Parlamentul român din București nu și-a prelungit sesiunea, cum din greșală am anunțat în numărul trecut, ci Sâmbătă și-a *închis* sesiunea, prin următorul *mesaj de tron*:

Domnilor senatori!
Domnilor deputați!

Prima sesiune ordinară a acestei legislaturi a fost lungă și rodnică în toate direcțiunile activităței statului. Un simțământ luminat al datoriei predominând în lucrările Dvoastre, divergințele de opiniuni au fost înlocuite prin înțelegeri binecumpănite și folositoare intereselor generale.

Domnilor senatori!
Domnilor deputați!

Preocuparea tuturor a fost resolvirea chestiunei agrare. Ați discutat, îmbunătățit și votat 15 legi organice de cea mai mare importanță, înfățișând în organismul statului o întreagă reformă economică, socială și politică.

Legile învoelilor agricole, a judecătoriilor de ocoale, a casei rurale și a mărginirei drepturilor de a ținea moșii în arândă — legile de organisare a comunelor rurale, a așezămintelor sanitare județene și comunale și a gendarmeriei rurale, — legile monopolului vânzărei beuturilor spirtuoase în comunele rurale și măsurilor în contra beției, a desființărei taxei pe hectarul de pruni și înființărei taxei de decalitru de țuică — modificarea legilor licenței, a băncilor populare, a creditului agricol și a creditului viticol, — legea pentru dotarea școalelor primare cu pământuri de cultură pentru învățarea agricolă practică — în fine legea pentru ușurarea agricultorilor de daunele suferite în timpul răscoalelor din Martie 1907.

In mijlocul progreselor ce desăvârșim de zecimi de ani, înjghebarea clară a finanțelor statului a fost de mult timp simțită ca o necesitate urgentă. Dvoastră v'ați ocupat cu regularea administrației financiare centrale, a urmăririi veniturilor publice și a contabilității generale și ați privit cu o deosebită mulțămire legea încorporărei în budgetul general al statului a budgetului căilor ferate și a diferitelor case speciale. Astfel budgetul general al anului 1908—1909 presentă oglinda credincioasă a puterei economice a statului.

Ați luat o decisiune privitoare la împărțirea escedentului budgetar al anului 1906—1907, asigurând mijloacele de desvoltare mai ales armatei, căilor ferate și porturilor noastre.

Spre a desvolta comerciul și industria petrolului, care a luat un avânt neașteptat, ați aprobat legea propusă de guvern pentru a împedeca monopolisarea acestei însemnate ramure a bogăției naționale.

FOIȘOARĂ.

Revelațiunea morții.

— Din rusește. —

Soartea m'a tratat mai bine decât pe mulți alți muritori. Născut sărac și din clasa cea mai de jos, întâmplarea a voit să fiu primit, în anul al nouălea al etății, într'o familie foarte avută, nobilă și de înaltă cultură, ori, ca să mă esprim mai corect, la o familie fără copii, care cu adevărată iubire părintească s'a îngrijit din destul de binele meu.

Fericirea aceasta am să o mulțămesc în prima linie mătușei Tatijana Jurjevna, o damă adorabilă, care și-a înduplecat bărbatul, pe Ivan Alexievici Komarov, să iee asupra sa purtarea de grije a unui orfan, lăsat în grija întâmplării, și prin aceasta dat pradă mizeriei și stricăciunii.

Unchiul Ivan, — deși nu există nici cea mai mică urmă de afinitate între noi, la dorința lor așa-i numeam: *unchiul* și *mătușa*, — unchiul Ivan deci, era medic, care se entusiasma pentru știința sa, și pus în serviciul ei, a comis multe barbarii, pe cari de altcum, dacă era să urmeze boldului inimei sale, nu le-ar fi făcut niciodată.

Pe vremea când se începe povestirea mea, umblam în clasa ultimă liceală, și unchiul meu se ocupa cu ideia de a rezolva problema, că după despărțirea capului de către corp, câtă vreme se mai manifestă simțirea și conștiința? A cetit tot ce s'a scris în privința aceasta, și în fiecare zi îi aduceau oamenii epuri de casă, purcelași de mare, cățăluși și pui de pisică, cari aveau să-i servească de material la facerea esperimentelor.

Ori ce comunicare științifică, făcută din partea doctorului Komarov, era basată pe moartea silnică și plină de dureri a număroaselor ființe nevinovate, ceea ce stârnise în mine ură și scârbă față de știința medicală, cu toate că eram convins despre foloasele pe cari ea le aduce omenimei.

Știind eu, că dorința ferbinte a unchiului Ivan e de a face din mine un bun medic, am recurs la ajutorul tuturor puterilor mele intelectuale, pentruca să-mi schimb firea și părerea. Ear pentruca să mă obicinuesc cu durerile și suferințele fisice și să-mi întăresc nervii, am rugat pe unchiul, să mă lase să-i dau mână de ajutor la încercările sale, o rugare, care cu plăcere și cu vădită bucurie mi s'a acordat.

Laboratoriul unchiului îl formau două camere, cu totul seperate, în etagiul de sus. Pe masa de marmoră era așezat un aparat, care avea forma gilotinei, făcut anume pentru scopul urmărit. Ne luam șurțurile de pânză peste haine, și astfel ne împlineam sângeroasa misiune. Eu făceam servicii de secretar, având să descriu, să pun pe hârtie observările ce le făcea unchiul, așa după cum mi le spunea el, ori le dicta în condeiu.

Primele esperimente deja au arătat în mod neîndoios, că în capul despărțit de corp mai trăește conștiința încă câteva minute. Capete tăiate de epuri de casă dovedeau, că după decapitare încă zece minute buzele bietului animal se tot mișcau.

Incepusem să mă gândesc mai din adins asupra lucrului. Aveam nedumeriri, că oare la întrarea morții naturale nu e cumva tot așa, și nu cumva conștiința trăește mai mult decât omul mort?.. Am întrebat pe unchiul Ivan, și el mi-a răspuns astfel:

„Iubite amice, întocmai pe cum necunoscută ne este ființa vieții, ascunsă în vălul secretului este și ființa morții. Dar eu cred totuși, că precum cel viu nu poate pătrunde și străbate în împărăția morților, așa nici mortul nu poate păși pe terenul nestrăbătut al vieții. Sferele aceste două sunt cu totul străine. Una nu cunoaște pe ceealaltă. Și providența a întocmit astfel lucrurile, ca ele să se poată apropia una de alta, dar să nu se poată întâlni“.

Intr'o zi, când făceam esperimentări, vine servitorul Simeon cu un coșuleț subsuoară, plin de pui de pisici. Erau niște animale foarte frumoase, patru la număr, și durmeau duse, lipite unul de altul.

— „Tocmai la timp potrivit au venit!“ zise unchiul, cu față mulțămită, și-mi dete ordin să pun mâna pe o pisicuță. Cu mare precauțiune pusei mâna pe cea de la margine și o luai în brațe. Câteva secunde pisicuța să mișcă în toate părțile, mieunând în ton dureror, dar în urmă se alipì cu încredere de mine, se ghemuì în brațele mele și adormì. In sânul meu se dezvoltă în plină putere sentimentul celei mai desăvârșite compătimiri.

Ușa laboratorului se deschise și mătușa strigă din ușă: „Ivane, dă-mi mie pisicuța cu pete galbine. Atât e de frumușică și așa-mi place de ea“.

— „Prea târziu, draga mea“, — răspunse unchiul, care tocmai în momentul acela injectase ceva fluiditate sub pelea pisicei din brațele mele.

— „Sunteți niște călăi“, zise mătușa, trântind ușa mânioasă...

— „Leagă-o acuma bine“, îmi zise unchiul mie, fără a-și bate capul cu supărarea mătușei. Făcui cum mă învățase unchiul, însă îmi tremurà mâna. Pisicuța se deșteptă și începù să miaune mai dureros ca mai nainte, ca cum ar fi simțit, că ce soarte o așteapă. Ii pusei capul în

Aţi luat deodată măsuri pentru a completa diferite servicii publice cari lâncezeau.

Spre acest sfârşit comerciul şi industria s'au despărţit de ministerul agriculturei şi domeniilor şi constitue acum al nouălea minister. S'au înfiinţat: consiliul superior al agriculturei şi pe lângă ministerul de interne consiliul administrativ permanent, iar liniile de comunicaţiune pe apă au fost întrunite într'o singură direcţiune generală.

Dupăce armata a fost înzestrată cu armamentul cel mai perfecţionat, era de neapărată trebuinţă a întâi şi a desvolta mai mult organisarea ei, începând prin permanentisarea infanteriei. Spre acest sfârşit aţi votat modificarea legilor organisărei armatei, a întrării în armată şi a reangajării în gradele inferioare.

Afară de aceste legi interne v'aţi ocupat cu o serie de convenţiuni internaţionale: convenţiunea artistică, literară şi fotografică cu Austria, acea de pescărie cu Rusia, tractatele de estradare şi convenţiunea de comerciu şi de navigaţiune cu Statele-Unite ale Americei, convenţiunea de comerciu şi de navigaţie şi acea pentru regularea fruntăriei dunărene cu Bulgaria şi convenţiunea de pescărie cu Sârbia.

Domnilor senatori!
Domnilor deputaţi!

Puteţi astfel plecà la căminele dv. în ajunul sărbătorilor sfintei Invieri cu simţământul, că aţi săvârşit o lucrare însemnată şi folositoare. Din parte-mi vă esprim cele mai vii ale mele mulţămiri pentru munca statornică desăvârşită în aceastǎ sesiune, care va rămânea, prin reformele ei legislative, una din cele mai însemnate ale regatului român.

Eu declar închisă sesiunea actuală a corpurilor legiuitoare. *Carol.*

Uniformisarea serviciului divin.

(Impresii şi păreri.)

Cultul religios, slujba dzeiască, este exprimarea vădită, dar simbolică a fireştei legături interne a sufletului nostru, cu aceea fiinţă mai presus de fire, căreia ne închinăm; este măreaţa isbucnire, peste putinţă a o înăbuşi, a simţămintelor ce zvâcnesc în adâncul ascuns al sufletului nostru întru proslăvirea acelei atotputernice fiinţe, căreia îi zicem *Dumnezeu.* Cultul acesta, pe lângă dogmele statornice şi morala dreaptă, a fost în toate vremurile tăria nebiruită a bisericei ortodoxe şi va fi în veci neajuns în puterea lui înălţătoare de suflet, fiindcă e întocmit cu aşa desăvârşită măiestrie, — în conglăsuire cu sentimentele conştiinţii drepte şi cinstite, precum şi cu învăţăturile descoperite prin arătarea dzeiască, — încât prin frumseţa lui odinioară a stors esclamarea uimiţilor soli împărăteşti: „Aici locueşte adevăratul Dumnezeu!“

Esclamarea aceasta, pe lângă însuşirea de a caracterisa întreaga fiinţă a bisericii ortodoxe, pentru noi în special e advertismentul puternic, ce ne îndrumă atenţiunea spre grija ce trebue să întoarcem întru chivernisirea cu vrednicie a acestui cult, întru interpretarea justă a acestor slujbe bisericeşti, a căror bună şi esactă executare va urma numai atunci, când le vom şti arăta deplinul interes, isvorât din înţelegerea pătrunzătoare ce vom dovedi lucrului însuşi.

Dar azi în locul slujbelor bisericeşti, menite a vărsa în suflete învăţătură de credinţă dreaptă şi mai ales de sănătoasă morală, nu arareori azistăm la ceremonii, cari sufer cualificativul de caricaturisări, ce vădesc calităţi, şi mai mult defecte personale ale slujitorilor, şi mai ales dovedesc multă lipsă de orientare, ba chiar condamnabilă neştiinţă în ceeace se cheamă: interpretarea corectă a adevăratului ritual bisericesc. Pentru mulţimea slujitorilor e ascuns rostul şi înţelesul vorbei pe care o rostesc în neştire, după o dedare din auz, ori chiar din cetirea nerăsgândită. Dar mult mai isbitor este adevărul, că cu greu vei găsi 2 — numai doi — preoţi, despre cari să se poată spune, că îndeplinesc slujbele pe deplin în acelaşi fel. Deşi cărţile rituale sunt aceleaşi şi prescriu toate într'un anumit fel, totuşi fiecare mai are ceva de adaus ori de scurtat, sau interpretează în felul seu, — s'ar părea anume pentru a face impresia de original, — aşa încât cu dreptate se susţine: „câţi slujitori atâtea feluri de a sluji!“. Şi să nu se uite nici adevărul, că manifestarea esternă a simţămintelor interne are un puternic reflex asupra religiosităţii interne din care a purces. Iar badea George, dedat a nu lipsi, nici când vremea îl apucă departe de casă, dela slujba dzeiască în Dumineci şi sărbători, pentru a se smulge pe o clipă binefăcătoare din noianul grijilor şi nevoile traiului de toate zilele, stă uimit în faţa noutăţilor, pe cari la el în sat nu le văzusă, nu le auzisă — şi în naivitatea lui bună coteşte pe vecin şi-l întreabă: „Voi de ce lege sunteţi?“

In faţa acestei învălmăşeli păcătoase se impune cu tărie străduinţa de a nivela mulţimea scăderilor de a rândui slujbele, de a uniformisa serviciul divin. Neputinţa de a ne smulge deodată şi din acest rău, îşi are de altfel rădăcina adâncă tot în trecutul maşter, care nu ne-a îngăduit a ne desvolta după voinţa şi puterile noastre, nici măcar în cele sufleteşti. In robia trupească, când în sudori de sânge scurmam pământul pentru a îmbovi cu rodul lui traiul tihnit al străinului, nici pentru sufletele mucenicilor necunoscuţi nu se găsea cine să îngrijească, uneori nu erau îngăduiţi şi de cele mai de multeori aveau o palidă lumină în ceeace trebuiau să facă păstorii de suflete. Şi azi se potriveşte în mare parte adevărul cuvintelor: „săvârşeau liturgia şi slujbele după cât îşi aducea aminte bietul om, că văzusă la alţii, cari nici ei nu ştiau mult mai mult decât dânsul“.

De o vreme însă tot mai mult preocupă chestia serviciului divin, tot mai mult prinde putere ideea uniformisării lui. Se discută mereu în sinul preoţilor, cari înşişi recunosc răul, dar sunt neputincioşi al vindeca. In conferenţele preoţeşti, după deschidere şi eventual luarea la cunoştinţă a „resoluţiunii consistoriale asupra conferenţei din anul trecut“ urmează fără amânare „discuţia asupra serviciului divin“. Bine înţeles, se porneşte dela ceva concret, dela cum s'a slujit în biserică la acea dată, dară cuvântul lămuritor şi povăţuitor îşi poate lua avântul în sfere cât mai largi, cari îmbrăţişează întreg cuprinsul slujbelor bisericeşti. Discuţiile aceste — lăsând la o parte, că uneori trag după sine „decisiuni“, ce nu conglăsuesc cu normele generale de tipic — îşi au totuşi rostul lor cumpănit şi folositor. Aruncă lumină asupra multor chestiuni, cari s'au trecut până acum în neştire, esplică multe acţiuni, cari până acum se esecutau fără a se şti da cuvenita interpretare, scot la iveală înţelesul multor partii din slujbă, cari mai mult se bolboroseau decât se ceteau respicat, dar — nu au darul a premeni pământul în care se încolţească simburele uniformisării slujbelor. Deşi în una din conferenţele anului trecut s'a stabilit chiar ca disertaţie pentru viitoarea conferenţă: „Uniformisarea serviciului divin“, — totuşi mă îndoesc mult asupra resultatului practic pe care l-ar putea realisa conferenţele.

In urma datorinţei mai marilor bisericeşti de a veghea asupra păstrării neatinse a conţinutului doctrinal, a dogmelor, precum şi asupra observării stricte a preceptelor morale, pentru a fi deplină îngrijirea fiinţei întregi a religiunii, — se cuvine aceeaşi atenţiune şi cultului comun, cu forme anumite, obligător pentru toţi, care să se celebreze strict după ritualul prescris.

Chestiunea e şi urmărită cu oarecare interes şi cu băgare de seamă şi din centru, e desbătută cu stăruinţă în corporaţiunile din provincie, decisiuni sunt luate, formele adevărate statorite, cuvenitele lămuriri date, mişcări şi acţiuni deplin caracterisate, materialul e cuprins în carte şi . . . totuşi în cele mai multe sate toate-s sfruntate de celce ar avea să le tălmăcească în faptă, — de preot. Şi de unde oare această îndârjire răutăcioasă?! Nu e răutate neascultătoare ori nesupunere făţişă, nici nu e lipsă de conştienţă, ci esplicarea psihologică, care în parte e şi justificativă — este, că preotul care a apucat să slujască într'un anumit fel, nu mai face reforme şi mai ales nu poate face reforme câtă vreme ce ştie şi cum ştie a învăţat în cea mai mare parte dela nenea Vasile, încărunţit în strana bisericii, care a mai învăţat încă trei rânduri de popi, fără ca pe el să-l fi învăţat cineva. Bătrânii trec înainte cu mângăierea, că „noi mâne-poimâne lăsăm rândul altora“, iar cei tineri, — nici ei nu pot sluji până la o vreme după îndrumările cantorului, ca mai apoi dupăce auziră în conferenţă tălmăcindu se altfel cutare moment ori partie, în proxima Dumineca ori sărbătoare să facă — schimbarea, căci poate să-l întrebe în naivitatea sa cantorul: de ce n'a săvârşit şi până acum aşa? Iar el, preotul, azi cu multă carte, cu multe clase, să răspundă omului, care a uitat, că va fi deschis şi el oarecând uşa umilitei şcoale din sat, să-i răspundă: „n'am ştiut“?! — Iar în casul, când această greutate ce-ţi scăriţează din săninul frunţii, ar fi înlăturată prin vre-o meşteşugită ticluire, ca să nu resfrângă umbra asupra preotului, apoi des intervine păcatul urât al ruşinoasei leneviri şi . . . obiceiul apucat, bun, rău, îşi trăeşte traiul.

Am asistat şi eu la câteva conferenţe preoţeşti, unde s'a vorbit cu norocoasă pricepere şi interpretare despre slujbă, dar mare mi-a fost mirarea, când părintele cutare a stăruit şi pe mai departe în cum el ştia, al doilea nu simţea trebuinţa schimbării, iar al treilea nu vrea să-şi schimbe obiceiul apucat. Conclusia firească deci: cu toată truda prin conferenţe nu se poate desăvârşi uniformisarea serviciului divin. Aici se pot da şi primi desluşiri şi lămuriri, dar nu urmează nivelarea scăderilor, nici îndreptarea abaterilor. Mi-se va zice poate: dar trebue să se efectuiască şi uniformisarea, câtă vreme să lucră cu zor în multe direcţii, în vederea aceluiaşi scop. Da, trebue, dar mai târziu, şi anume — când? Voi spune mai jos.

Intâi, să nu mi-se socotească cele mai sus înşirate ca o acusă grea, ridicată împotriva preoţimei noastre de pretutindenea. Sunt aceste nişte băgări de seamă în cercul de altfel — recunosc — destul de îngust, în care mi-a fost dat ale observa, dar poate îşi găsesc şi aiurea tovarăşi în asemănare.

Voi stărui încă asupra marelui rău, isvorul atâtor altora în viaţa preotului tinăr. Eşim din seminar cu o bună doză de carte, atât teologică, cât şi profană, dar abia cu un dram de pricepere în săvârşirea slujbelor. Departe de mine se resfrâng vina asupra oamenilor, şi dacă totuşi e să învinovăţesc pe cineva, apoi vina este a împrejurărilor maştere, în cari ne e dat a ne face educaţia de fiitori preoţi — slujitori. Ne-a lipsit poate povăţuitorul practic, ori îndemnul propriu de a ne interesa deaproape, sau mai presus de aceste ne-a lipsit omul model, pilda vie, care prin puterea proprie pildei să ne stârneazcă îndemnul şi să înlocuiască vorbăria seacă.

Eşiţi apoi în viaţă, celce are norocul a şi înfiripa cuib de aşezare mai curând, acela gustă mai în grabă din rodul amar al neştiinţei.

S'a preoţit la 3 luni dela absolvare. Ce noroc, om tinăr şi comună fruntaşă! zice lumea, care priveşte cu drag la tinerul, ce lega bune nădejdi în viitor. Iar la alte câteva luni auzi tânguirea amărâtă, aproape jalnică, a omului, care a avut se îndure multe pacosti, chiar umiliri din partea cantorului, şi mai apoi batjocoriri răutăcioase dela guralivul uliţarnic, care nu prea umblă ca capul treaz.

A fost silit bietul om să cheme în altar pe cantor, că nu găsea evanghelia utreniei. Nu că doară e lucru mare, dar uite, cât a fost în seminar nu i-a trecut prin mână cartea cuprinzătoare de sfinte învăţături — şi acum stă locului.

Inainte de Botezul Domnului, sub pretextul cunoaşterii obiceiului local a percurs întreagă „rânduiala sfinţirei apei cei mari“ cu cantorul, îndemnându-l mereu cu păharul

---

aparat, aşa cum ştiam că vine tocmit, şi prinsei pisica de urechile mititele, pentruca imediat după decapitare să pot pune capul tăiat la locul de observaţie, unde îl aşteptà unchiul.

In momentul acesta pisicuţa se uità la mine atât de curios, atât de rugător şi înfruntător totodată, încât în viaţa mea nu voiu uità scena aceasta penibilă pentru mine. In urmarea ridicării în sus, în mod forţat, a capului pisicei, ochii i-se deschiseseră mari, şi din ei lucia pricepere, cugetare conştientă. O clipită încă şi cuţitul căzù pe grumazul pisicei, despărţindu-i capul de către corp. Cu aceiaşi iuţală însă, cu care s'a petrecut scena aceasta de executare, în ochii pisicei se vedeà o flacără necuprinsă cu mintea şi nedefiniabilă, cam ca o schintea electrică, care mi-a zguduit întregul intern.

O nelinişte, pe care nu mi-o puteam explicà, mă cuprinse-se, şi-mi perdusem toată voia de a mai face pe secretariul unchiului. Unchiul încă păreà a fi cam alterat, pentrucă erà indispus şi moros; m'a şi concediat, la rugarea mea, numai decât.

Eram singur acum, în odăiţa mea. Cu toate că se întunecase deabinele, n'am aprins lampa, pentruca cu atât mai bine să-mi pot revocà în memorie ultima privire a pisicei. Simţam, că în privirea aceasta reşede deslegarea unei enigme misterioase. Dar că deslegarea aceasta ce anume ar fi şi cum ar puteà să fie, nu puteam să stabilesc, pentrucă raza de lumină, care luminase întunerecul, a fost prea iute trecătoare.

*

De atunci trecuseră doi ani. Eu, terminând liceul, mă aflam acum la universitate. Un eveniment de mare însemnătate s'a întâmplat pe vremea aceasta în familia unchiului meu. In urma scrutărilor sale ştienţifice şi a scrierilor sale compuse pe baza descoperirilor nouă, lumea cultă i-a dat unchiului atenţiunea meritată şi a fost chemat să ocupe catedra de profesor la una din universităţile noastre cele mai de frunte.

Emoţionat şi plin de bucurie ni-a făcut împărtăşire despre această distincţie, mie şi mătuşei, spunându-i acestei din urmă aceste cuvinte:

„Ştiu, că voi nu aţi aprobat aceea ce în ochii vostri nu putea să fie alta decât torturare şi maltratare lipsită de scop, faţă de inocentele animale, însă trebue să ştiţi, că sângele vărsat a fost vărsat numai spre binele şi fericirea omenimei.

„Bine, dar avem noi peste tot dreptul să vărsăm acest sânge nevinovat?“ voiam să întreb eu, dar m'am stăpânit şi am tăcut. Mătuşa, după cum e firea muerilor, uitase de mult ce a fost, şi trăia acum numai pentru a puteà gusta fericirea prezentului, cuprinsă în distincţia rară de care a fost împărtăşit unchiul.

Dupăce au trecut şi ultimele urme ale emoţiunei şi lucrurile au întrat iarăşi în ogaşa cugetării calme şi cumpătate, s'a făcut planul, ca unchiul să meargă întâi singur la universitate, pentru a-şi lua catedra în primire, şi apoi venind acasă va duce şi pe mătuşa, dupăce va fi făcut toate cele trebuincioase pentru arangiarea locuinţei în noul domicil.

Unchiul plecă încă în seara în care s'a croit planul, şi în ziua următoare, spre marea noastră consternaţiune, a fost adus îndărăt, ca o fiinţă în care numai nişte semne slabe de viaţă mai vibrau. Eu numai atâta am putut afla, că pe drum, în cursul călătoriei, i s'a făcut rău. A căpătat atac de apoplexie. Am întrebat pe medicul care-l aduse-se: „Cum e?“ Şi medicul îmi răspunse: „Rău, fiţi gata, căci mai mult de două zile nu o duce cu viaţa“.

Eram nemângăiat. E curios, cum omul se fereşte să creadă în moartea proprie şi în moartea celor ce-i stau aproape. Ştim, că toţi oamenii sunt muritori, şi în mintea noastră suntem convinşi, că nimeni nu scapă de această soarte generală, dar totuşi fiecare aruncă moartea de la sine în depărtări necunoscute. Acum înţelegeam abia cuvintele unchiului meu, că moartea şi viaţa sunt două sfere deosebite, sunt imperii, cari se eschid cu desăvârşire unul pe altul. Când am văzut pe binefăcătoriul meu, cu faţa stoarsă, cu ochii zgâmboiaţi, fără simţire şi fără mişcare, nu puteam să cuprind încă cu mintea, că e aproape de linia, care desparte aceste două imperii. De linia, în dosul căreia e mormântul, cu toate secretele sale nestrăbătute de mintea omenească.

Unchiul îşi redobândi conştienţa, şi văzându-mă îmi făcu semn cu mâna să mă apropiu mai bine de el. Am alergat la el şi am căzut în genunchi, plângând şi suspinând. Unchiul se plecă niţel spre mine, şi încet, încât abia îl auziam, îmi şopti la ureche, cu o voce, care mi-se părea cu totul străină, următoarele:

„Eşti consternat, iubitul meu? Nu trebue să ne mirăm de nimica. Toate în lumea aceasta sunt simple de tot şi se fac în modul cel mai natural“.... Şi iară căzu în nesimţire. Mai târziu apoi, când mătuşa a eşit afară pentru a da ordin în bucătărie cu privire la bolnavul din casă, îmi mai şopti şi următoarele:

„Depeşază fraţilor mei şi comunică-le lucrul cu sinceritate, aşa cum e. Numai *ea* (adecă mătuşa) să nu afle nimica, până în momentul din urmă“....

Medicul a greşit numai întru atâta, că organizmul puternic şi rezistent al pacientului a făcut, ca unchiul nu două, ci nouă zile să se lupte cu moartea. Nu vinişor, ca nu cumva să se vădească tremurarea uşoară ce l-a cuprins în faţa acestui om „a toate-ştiutor“ în trebile slujbei. Aşa şi-a coperit necunoştinţa părintele şi când era să între în postul mare. Nu ştia adecă cum se leagă utrenia cu ceasul întâi şi cum urmează celelalte, căci numai dimineaţa de dimineaţă şi seara „să bagă“ la biserică. Apoi la vecernie în săptămâna întâi se pune şi pavecerniţa cea mare, şi despre însemnătatea acestei numiri, după toată truda minţii sale, nu-şi putea da seama.

Se străduia părintele tinăr, de altfel cu suflet senin, cu inima deschisă, cu dorul larg de a se procopsi mulţimea pe urma muncii lui isbăvitoare. Condus de gânduri curate, încălzit de sănătosul ideal al vieţii sale, vrea să justifice pe deplin încrederea ce-şi puseseră oamenii în persoana lui, dintre mulţimea de peţitori ai parohiei, dar nu avea bucuria liniştei.

Cantorul se văzu silit deunăzi a întra iarăşi în altar, spre a esplica părintelui mersul slujbei .... „aşa făcea fiiertatul părinte de dinaintea dtale“ .... „apoi să fac şi eu aşa“ răspundea părintele, fără să-şi ridice ochii la cel-ce se depărta cu convingerea, că el ştie mai mult decât popa. Şi nu tăcu omul. In drum dela biserică, în colţul despre mâna dreaptă, ademenea pe creştini cârcima satului. Deschisă şi cantorul se vază cine mai sunt şi să-şi ia păhărelul dinainte de mâncare ... „Măi, nu ştiu ce om e şi popa ăsta a nost, om cuminte se vede, dar tot eu să-l învăţ ...“ şi parcă nici odată nu mai vorbiseră de popa, parcă el n'ar fi fost în satul lor, ci ar fi venit acum aşa ca o veste nouă, aşa se grămădiră în jurul lui badea Nicolae cantoru, spunând care mai de care lucruri tot mai nouă şi tot mai ghidilitoare pentru simţul celor ce petrec în cârcimă.

Nu se încheie săptămâna şi trecând părintele în susul satului să-şi vază de economie, deodată îl isbi în urechi vorba aspră: „Ce popă, măăă ... badea Nicolae cantoru îi mai învăţat ca popa, măăă!“ şi părintele plecă capul şi iuţi pasul. La întoarcere văzu, că acolo e casa păzitorului de noapte, cu chipul uscăţiv, cu nasul roşu-vânăt şi privirea sălbatică.

Şi nu se sfârşi aci. Părintele se arăta de acum mai cu sfiială în mijlocul fiilor săi sufleteşti.

Când auzi nouă bârfeli împotriva lui — *se ruşină*, şi când vorbele rele nu mai conteniră — *se amărî*. Nu mai prindea vorbă cu fiecare trecător, nu-l întreba de a scos plugul pentru primăveri, de i sunt sănătoşi copilaşii, ori de-i ţine nutreţul până va da iarba?... Nu ieşa „la livadă“ cu gazetele, să le povestească cu vorba aprinsă despre isprăvile „alor nostri“ şi nu mai cinstea în casa lui — la zile bune — nici pe badea Nicolae cantoru. Oamenii când îl întâlneau îşi ridicau pălăriile şi treceau alături. Dela biserică se resfirau fără să mai asculte vorba îmbelşugată a popii şi 'n afară de sfântul altar, gurile rele depărtară pe o clipă sufletul preasimţitor, şi un trecător observă în fugă: „nu se mai leagă poporul de preoţii noi ca de cei de demult“.

Dar să ne întoarcem la slujbe! Unde vom găsi cărarea ce duce la pricopseală, unde vom afla curatul izvor pentru exacta cunoaştere şi prin aceasta uniformizarea lor? In cutare manual *bun* de tipic — îmi va răspunde un teoretician, — iară eu zic: în praxa largă, câştigată de clerici sub ochiul priveghetor al profesorului cu temeinicie în această direcţie.

Aud, că s'a pornit în seminar un bun început întru delăturarea răului de până acum. Cum e contemplat şi cum se face, nu ştiu! Ştiu însă, că mai anii trecuţi se adunase un bogat material despre obiceiurile religioase şi slujbele afară de tipicul reglementar. Această colecţie ar da un puternic sprijin întru lămurirea diferitelor chestiuni, şi ar arunca o prielnică lumină asupra atâtor obiceiuri din atâtea sate.

Alături de normele tipiconale, cu precisele mişcări corporale, pe cari le va împărtăşi din belşug profesorul, în decursul slujirei însuşi a clericului, cu azistenţa colegilor săi, — să zicem — la un altar improvizat, alături de acelea, li-se va îndruma atenţiunea şi asupra diferitelor obiceiuri împreunate cu diferitele slujbe, iar din mulţimea acelora se va scoate la iveală cel mai potrivit spre a servi de îndrumare. Slujirea clericilor sub supravegherea deplinului pricepător ar mai aduce cu sine îmbunătăţiri simţitoare în claritatea prosodiei, corectitatea pronunţării şi în frumseţa modulării vocii, cari la rândul lor contribue aşa de mult la înălţarea sufletelor. In aceasta socot a fi găsit isvorul curăţitor şi tămăduitor.

Când clericii vor pleca dela şcoală cu temeinice cunoştinţe în cele rituale, câştigate prin propria praxă, şi concretizate în pilda vie a slujitoriului fără prihană, pe care mereu l-au avut şi-l vor avea înaintea ochilor, iar la plecare li-se va mai da tovarăş drept şi „Tipicul“, lucrat în modul cel mai practic, — nu numai partea cantorală — care să fie şi celor de acasă în această privinţă *cartea de legi*, ai cărei paragrafi nu se pot întoarce după plac, după trebuinţă (?) şi după cum suflă vântul;

când de aici, dela biserica mare, simbolul bisericii noastre vii, va pleca mulţimea izvoarelor de apă curată, cari să cureţe şi premenească apa bălţilor răsleţe;

când noul preot, la cuvintele: „aşa făcea înaintaşul DTale“, va fi în măsură a răspunde respicat, dar cuviincios: „da, dar uite, eu voiu să vă slujesc aşa cum am învăţat şi cum am văzut acolo la biserica noastră cea *mare*“: atunci nu se va mai umili preotul înaintea cantorului, badea George, întârziat cu afaceri Dumineca, departe de casă, dar între cei de un neam şi de o credinţă cu el, nu va mai întreba: „Voi de ce lege sunteţi?“, atunci nu se va mai discuta prea lung şi fără izbândă nici în conferenţe. Vor lăsa în schimb loc atâtor chestiuni, cari aşteaptă şi-şi cer întrarea în discuţiile acestei corporaţii, — cea mai distinsă în provinciile noastre — care de acum trebue să-şi deschidă larg porţile sale pentru *îmbrăţişarea întreg cuprinsului vieţii noastre, să se facă ocrotitoarea prielnică culturei, ştiinţei şi literaturei noastre*, bine înţeles, cu preferarea alor bisericeşti, — să fie pentru aceste patul cald de adăpostire şi mai apoi canalul viu şi nesăcat prin care să se scurgă în cele mai largi pături a le neamului nostru.

Nu vom mai avea nevoie atunci nici de disertaţii de acest fel, în locul lor însă se va impune mulţimea de chestiuni uitate, cari nu mai sufer amânare.

Se îmbie număroşi titli, ce-şi pretind locul cuvenit în fruntea scrisului celor mai tineri şi mai zeloşi râvnitori de înaintare: numele bărbaţilor, cari au izbutit a întrupa în sine aurul gândirii şi măreţia faptelor neperitoare, viaţa bisericei în vremile de restrişte şi puţinele clipe mai senine, după datele mai noi, chestiunea vechei Mitropolii în lumina istoriei adevărate, apoi literatura beletristică, cu pildele sale de un îndemn puternic în stăruinţele pastorale neînfrânte (Slavici: Popa Tanda, Agârbiceanu: „In luptă“) — cu oamenii săi, pe cari îi vom găsi trăind aievea alături de noi şi prin urmare îi vom putea cunoaşte mai deaproape pe cei ai nostri, — cu psihologia ei adâncă, ce ni-se dezvăleşte din belşug pagină de pagină şi care e un îndrumător de multă însemnătate pentru cunoaşterea sufletului omenesc, ai cărui „doftori“ sunt preoţii, etc. etc.

Când unul fiecare sluşitor al altarului va începe întâia slujbă cu deplina conştiinţă a rolului său, atunci nu va mai fi lipsă de discuţii răsleţe, nici de sfătueli şi îndrumări prin conferinţe, de disertaţii de acest fel, atunci nu numai se va deslega de sine şi chestiunea „uniformizării serviciului divin“, care nu este supus schimbării vremii, nici evoluţiei, decât doar din punct de vedere al servirii artistice, — ci în aceiaşi vreme va urma şi executarea lui corectă, desăvârşită... Că se va scurge mult timp până la întruparea ideii în felul acesta, atârnă dela cei ce dau poveţe şi fac planul, tot aşa, ca şi dela noi, cari ne oferim a-l duce la îndeplinire.

P. M.

Serate de-ale meseriaşilor români.

— Reuniunea sodalilor români din Sibiiu. —

— 21 Aprilie n.

De câţiva ani încoace se scrie foarte mult despre această reuniune. Aproape nu e săptămână în care să nu se aducă la cunoştinţa obştei lucruri săvârşite de ea şi pentru ea. Faptul acesta credem, că numai bucurie poate produce în inimele tuturor celor ce se interesează de cauzele meseriaşilor nostri. E bine să se ştie de toate lucrurile bune, ce se sevârşesc pentru binele obştesc. E bine să se scoată la iveală faptele bune, ca pedeoparte aceasta să fie o mângăere pentru cei ce le săvârşesc, iar de alta un îmbold şi pentru alţii. Laudă şi recunoştinţă se cuvine tuturor acelora, cari nu pentru interese personale, nu pentru scopuri egoiste, ci pentru scopuri nobile îşi jertfesc bunul, cu care ia înzestrat Dumnezeu, din cari jertfe răsare binele şi fericirea, după care însetează sufletele celor năcăjiţi. Şi între aceste suflete năcăjite se numără negreşit şi meseriaşul nostru, care din frageda etate iese de sub aripile părinţilor săi şi porneşte în lumea largă pentru a se ferici, se aplică la diferite meserii, la diferiţi măestri străini, căci de ai nostri şi astăzi sunt cam puţini.

Viitorul acestor fiinţe atârnă deci dela creşterea şi pregătirea ce o primesc în case străine, şi dacă va avea norocul să ajungă la vre-un om bun, va fi bine de el, dacă nu, vai şi amar, nu numai că va eşi un meseriaş slab, dar şi un Român netrebnic. Prin contactul cu străinii se va naşte în sufletul său alte credinţe, alte obiceiuri, şi în loc de a câştiga, perdem şi ce am avut.

Iată dar de ce trebue să ne bucurăm, când auzim şi cetim despre activitatea acestei reuniuni. E o dovadă, că conducătorii ei îşi cunosc chemarea şi şi-o îndeplinesc cu cel mai mare devotament.

Reuniunea pe lângă că se îngrijeşte de aplicarea băeţilor în case bune, la măestri harnici, se îngrijeşte de aceştia şi după eliberarea lor ca sodali, adunându-i în jurul ei, unde au prilejul de a conveni, de a se cunoaşte, şi unde le stă la dispoziţie o bibliotecă bogată, asortată cu cărţi alese şi potrivite cu spiritul lor, şi multe alte mijloace folositoare.

Scopul ei este de a le îndrepta pasul pe calea spinoasă în viitor şi a le da aceea de ce sunt lipsiţi, anume: *Şcoala.*

Pentru acest scop comitetul reuniunei a mai pus la cale şi aşa numitele şedinţe literare, cari se ţin în fiecare lună odată.

Pentru a se vedea ce sunt aceste şedinţe literare, îmi voiu permite a face un scurt raport despre ultima şedinţă ce s'a ţinut în 26 Martie n. c.

La orele 8 seara localul reuniunei era literalmente ocupat de membri, nemembri, dame şi domni.

Şedinţa, în absenţa prezidentului, care a fost chemat la patul de suferinţe a scumpei sale mame, a fost condusă de vicieprezidentul G. Poponea, care cu adânc regret aduce la cunoştinţa celor prezenţi, că vrednicul prezident, dl V. Tordăşianu, a suferit o grea lovitură, pierzându şi pe scumpa sa mamă. In urma acestei dureroase lovituri ce a ajuns pe acest neobosit bărbat, propune ca cei prezenţi în semn de durere să dee expresiune condolenţei prin ridicare. Toţi cei prezenţi se ridică şi zic: „Dumnezeu să o ierte!“ A propus mai departe să se trimită din partea meseriaşilor o telegramă de următoriul cuprins:

„Sincere condolenţe pentru perderea bunei mame, care a dat clasei de mijloc pe cel mai devotat bărbat“.

După împlinirea acestei triste datorinţe, notarul Stefan Duca dă cetire protocoalelor şedinţelor comitetului, ţinute în luna Martie, pe urmă se trece la partea a doua, literară-declamatorică-corală.

Corul reuniunei, sub conducerea dirigentului C. Popa, intonează o cântare duioasă şi plăcută; dl Ilie Verman, sodal măsar, declamează poezia „Că de coadă nici nu-mi pasă“ de Speranţă; dl Ioan Muntean, sod.

---

vreau să descriu frământările şi luptele, cari au premers descompunerei, ci mă opresc la însaşi descompunerea, fiindcă ea a deşteptat gândiri şi întrebări date uitării.

S'a întâmplat noaptea, în luna Iulie. Iera o năduşală teribilă, aşa că omului îi era greu chiar şi să răsufle. Nu e mirare deci, că şi bolnavul avea să sufere mai mult ca de obiceiu. Se întorcea în cea mai mare nelinişte de pe o parte pe alta, pecând biata mătuşă, care în zilele acestea de durere abia închise-se ochii, zdrobită şi învinsă de somn îşi plecase capul obosit pe perina din patul bărbatului ei. Medicul, care încă era de faţă, se aşezase într'un fotel, şi obosit şi el, aţâpise. Era pe la mezul nopţii.

Eu stam în picioare, lângă pat, şi ţineam în mână mâna rece a unchiului meu. Din când în când bolnavul îşi venea în fire, privea speriat în jurul său şi zicea îndurerat: „Vai, cum îmi pare de rău că mor“. Şi trăsurile feţei i-se schimbau totdeauna, amăsurat sentimentelor de cari era stăpânit. Acum însă îi primi faţa o linişte sărbătorească, şi în câteva minute se ivi groaza luptei cu moartea, o luptă plină de torturi, pentru privitor mai mult decât pentru luptător. Ochii cei mari ai unchiului erau deschişi şi priveau blând şi limpede, întocmai ca ochii unui copil în gura morţii. Imi strânse mâna cu putere. Erau ultimele sale puteri fizice, şi prins de mâna mea fácu încercare să se ridice. Ii înţelesei intenţiunea şi cuprinzându-l pe după spate îl ridicai în sus şi-i pusei la spate, drept proptea, o perină mare. Aşa rămase unchiul câteva minute, cu ochii ţintă la mine. Era ceva particular, curios şi misterios în privirea aceasta a muribundului, privire, care făcea să-mi îngheţe tot sângele în vine. In ochii săi schinteia ceva, ca o flacără luminoasă, însă numai pe câte un moment, pentruca să se stângă iarăşi. De vre-o trei, ori pa patruori s'a repetat această scăpărare de schintei luminoase din ochi, în urmă un ton curios, fluerător, eşi din gura bolnavului, care la moment fu înlocuit cu o horcăială, la început mai tare, şi din ce în ce tot mai moale. Când a încetat horcăiala, unchiul şi-a plecat capul în jos spre piept şi — a fost mort.

Vorbe înţelepte.

Soartea omului este să ***lupte*** *necontenit, fie că lacueşte în palat, ori în colibă. Cei mari şi avuţi luptă cu* ***fericirea****, cei mici şi slabi cu* ***nefericirea****. Şi unii şi alţii cu propria lor —* ***inimă****.*

Moartea şi îngroparea lui Isus.

Comunicată de Ioan Paicu, învăţător.

Vineri cam de către seară
In suspinare amară,
Christos Domnul a murit.
Ucenicii au fugit
Şi L-au lăsat părăsit
Intre tâlhari pironit.
Fapt' aceasta sgudui
Pământul din temelii.
Soarele s'a înegrit
Şi văzduhul s'a clătit.
Ingerii s'au spăimântat
Cerul s'a cutremurat.
— Chiar şi turbata mulţime
Blăstămata jidovime,
De-a strigà mai încetasă
Şi să duse-să acasă.
— Cari la Golgota veneau
Şi la stăpânul priveau,
Din capete clătinau
Şi din gură blăstămau.
Veni însă într'aceea,
Iosif din Arimateia,
Om puternic şi bogat
Dintr'al Jidovilor sfat.
Om bun, blând şi credincios,
Pe ascuns, întru Christos.
Acesta, când a văzut
Pe Cel fără de 'nceput
Intre tâlhari răstignit
De cunoscuţi părăsit,
Il cuprinse o obidare
Şi se mâhnì foarte tare.
Aşa măhnit şi 'ntristat
Să duse drept la Pilat
Şi începù a se ruga,
Vorbind cu el c'am aşa:
Ponţionu-le Pilate,
Ce stăpâneşti multe gloate.
Dă-mi pe mortul cel rănit
Şi de mulţime ocărât,
Sus pe cruce ridicat
Ca un rău şi vinovat ...
Ca un tâlhar răstignit
De toţi ai Săi părăsit.
Dă-mi mie acest trup străin,
Ce murì în mare chin,
Că 'nvăţăcei mulţi avea,
Când pe lume petrecea.
Acuma toţi au fugit
De frică L-au părăsit.
Nu cer nici un lucru mare,
Implineşte a mea rugare...!
Dă-mi trupul Lui cel rănit

lăcătuș ne delectează cu cântarea „Cântă cucul“; dl Cosciuc, conducătorul școalei economice a Cons. arhid. a ținut o prelegere despre „Cultura verzii, conopidei și a guliilor“. A urmat apoi tinărul lăcătuș I. Munthiu, delectându-ne cu o doină frumoasă. Măestrul compactor Petru Ilieșiu a cetit o parte din cartea instructivă: „Nu se cuvine“, despre unele regule ale bunei cuviințe, de Marin Fl. Livescu, și anume, partea privitoare la ținuta omului la masă. A mai cântat dnul I. Țânț, dna M. Simtion și copilița Aurelia Pop, iar dl I. Sociu, absolvent de gimnaziu și aplicat în fabrica de mașini a dlui Riger, a predat un monolog compus de d-sa. Dl Iustin Sârb, pedagog, a stârnit mult râs prin declamarea poeziei „Țiganul la vânat“. Sfârșitul l-a făcut măestrul zugrav Ioan Stanciu, care cu o voce curată și melodioasă a cântat mai multe romanțe, lăsându-ne cea mai plăcută impresie. La urmă s'au sortat mai malte cărți între cei ce au avut norocul să câștige, iar vice-prezidentul mulțămind celor prezenți pentru număroasa participare, declară sedința de încheiată și invită publicul la a 4 ședință literară, ce se va ținea în Joia ultimă din luna Aprilie. Din protocolul de prezență s'a constatat că numărul participanților a fost: 182.

Ne mai amintind și alte fapte nobile, ce le săvârșește această harnică reuniune, cred că și numai aceste ședințe dovedesc în deajuns, că reuniunea e condusă de oameni harnici, și sperăm, că va merge înainte și tot înainte.

P.....a

AMVONUL.

Predică poporală

de Nicolau Todea, paroh în Almașul-mic.*)

Iubiților creștini! Astăzi, când ne vedeți adunați aci în sf. biserică din satul dvoastră, în număr mai mare ca de obiceiu, și în urmare aveți o sărbătoare mai aleasă, cuvinesă ca și în mintea dvoastre ziua de azi să rămână vreme mai îndelungată întipărită, adecă, ceea ce astăzi auziți în sfânta biserică, să vă rămână în minte și în inimă și să vă folosiți în viitor de învățăturile și sfaturile noastre ce vi le dăm.

Incă de câțiva ani hotărâtam noi preoțimea, ca pentru îndreptarea poporului nostru pe căi bune și folositoare trupului, dar mai ales sufletului, în tot anul în Postul acesta al Paștilor să ne adunăm preoții din câteva sate învecinate în câte o comună, pe rând, în fiecare an, și acolo cu toții să facem sfânta slujbă împreună, și apoi să dăm poporului din acest prilej sfaturi și povețe părintești întru ducerea vieții lui.

Sărbătoarea de azi este deci o sărbătoare îndoită pentru dvoastră, căci eată ne aveți aci în sfânta biserică la sfânta slujbă pe mai mulți preoți, ceea-ce știe Dumnezeu când vom mai săvârși-o cu toții, ca acum, în această comună.

Așa dară fiind-că rar ni se dă prilej de a ne aduna la olaltă așa cum astăzi ne aflăm adunați, vă rog să-mi dați ascultare, ca și din partea mea să vă dau câteva cuvinte de învățătură și de sfaturi părintești.

Poporul nostru românesc este așezat aici, în aceste ținuturi, pe aceste plaiuri, de vremi îndelungate. Aceasta o mărturisesc între altele și numirile satelor noastre, a munților, a văilor, a râurilor și păraelor, cari toate poartă numiri adevărat românești.

Eată spre pildă, aveți aici la dvoastră muntele numit . . . dealul numit . . . râul numit . . . valea numită . . . și altele. Și cu toate că noi suntem locuitori aici de vremuri îndelungate, vă întreb eu, că oare cum se face, că în ce privește starea noastră peste tot, suntem un popor rămas înapoi, și de o vreme încoaci, mai ales decând am devenit stăpâni și noi peste pământul lucrat de strămoșii noștri cu crunte sudori, pentru hrănirea altora, nu pentru hrănirea lor, așa cum îl lucrăm noi azi pentru a noastră hrănire, noi în loc să dăm înainte, să ne înavuțim, dăm tot înapoi.

Ba a sosit ceasul, când mulți creștini de ai noștri au început să-și piardă moșioara rămasă lor dela părinți, și rămân pe drumuri, ori să retrag la careva dintre rudenii, căci moșioara lor trece în mâni străine, în urma datoriilor ce apasă asupra acestei moșii, și pe cari omul nu și le-a plătit la timpul său.

Și de o vreme încoaci lucrul acesta să întâmplă prea adese ori.

Iubiților creștini!

In vremurile vechi moșii și strămoșii noștri lucrau la domni timpul cel mai mult, și petecul de pământ lăsat lor de domni, îl lucrau cum puteau, cu cei rămași acasă, dar munca lor era cinstită și binecuvântată de Dumnezeu, pentrucă strămoșii noștri lucrau, cruțau și se rugau cu credință la Dumnezeu.

Ei duceau o casă simplă, mama casei, cu fetele ei — dacă le avea — purtau grije de toate cele trebuincioase casnicilor, torcea, țesea, făcea pânză și pănură cu care îmbrăca toată casa. Ear dela străini cumpărau numai aceea ce era neapărat de lipsă, precum: pălării, pieptare, opinci, curele și alte lucruri pe cari în casă nu le puteau pregăti ei înșiși.

Apoi viața lor, în ce privește mâncarea și băutura, era foarte cumpătată.

Și pe lângă tot traiul lor, atât de simplu și de natural, ei erau oameni vânjoși, sănătoși, deși lucrau în brazda stăpânului, erau lipsiți de boale, și rare ori da câte-o boală mai aprigă, care să facă stricăciune între oameni.

Oamenii noștri de atunci nu știau de atâtea dări și aruncuri, dar zău nici de vecsele (cambii) după cum știu astăzi.

Vedeți cum s'au schimbat vremurile! Astăzi suntem oameni liberi, oameni slobozi, stăpâni peste avutul nostru, și totuși stăm mai rău ca atunci.

Și oare pentruce?

Pentru neștiința noastră!

Trăim într'un veac, când să cer multe dela noi, și pentruca să le putem și împlini, să cere lumină, să cere minte și înțelepciune, pe cari dacă le avem, suntem în stare a lupta mai cu ușurință în potriva greutăților.

Cum trăim noi astăzi?

In casele noastre s'au împuținat lucrurile făcute de mâna femeei române. Astăzi tată, mamă, copii sunt îmbrăcați din creștet până în tălpi cu marfă străină, cumpărată cu bani scumpi din mâna străinilor, zic cu bani scumpi, pentrucă marfa aceasta este rea, este slabă, și nici pe departe nu are tăria și trăinicia aceea pe care o aveau și o au și azi hainele țăsute de mâna femeei române.

Apoi viața noastră în ale mâncării și beuturii este și mai schimbată. Astăzi mulți dintre oameni aproape tot ce câștigă dau pe mâncare și pe beutură.

Și apoi să ne mirăm, că moșiile celor mai mulți oameni sunt împovărate cu datorii, și aproape nu este om, care să nu cunoască vecselul (cambiul)?

Dar să ne străduim puțin a căuta și afla mai bine, căderea noastră pe povârnișul săraciei, și să vedem câte scăderi avem noi, pe cari înaintașii noștri nu le aveau, și dacă le aveau, totuși nu în așa măsură cum noi le avem.

Cel mai mare rău, de cea mai grea sărăcie aducătoare, cel mai omorâtor păcat între oameni este astăzi: *beția*.

Oameni buni! De câteori aud cuvântul beție, mă îngrozesc. Mă cutremur de acest păcat, căci văd urmele pe cari le lasă el, văd sărăcia neagră, văd prăpastia ce o lasă beția în urma sa. Pot să zic, că beția este *biciul lui Dumnezeu*. Dacă Dumnezeu bate pe cineva, să-l facă bețiv, și atunci toate celelalte rele vor urma de sine.

Sunt afaceri între oameni, dela cari nu poate lipsi ceva beutură, precum sunt: nunțile, ospețele, petrecerile, facerea de deosebite târgueli, apoi botezurile, pomenile ș. a. Insă toate aceste să fac de obiceiu cu prea multă beutură, și vrednicia sau însemnătatea unei astfel de adunări oamenii s'au dedat a o socoti după măsura beuturii ce s'a dat și s'a beut la astfel de ocaziuni.

Dacă s'a dat beutură multă, nunta a fost foarte bună, dacă însă oamenii nu s'au îmbătat sdravăn, ospățul sau pomana a fost s'abă. Câtă rătăcire omenească să cuprinde aci!

Dar nu vedeți oameni buni, că Dumnezeu a lăsat drept beutură apa curată și sănătoasă, pe care o beau toate viețățile, de care, în formă de ploaie, cresc și să întăresc sămănăturile noastre, care dă putere înviorătoare și răcorește și la care aleargă cerbul însătat și paserea călătoare?

Numai tu omule, făptură aleasă a lui Dumnezeu, care ai minte și te mândrești, că ești facut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, te tăvălești în noroiu, bând din beuturile omorâtoare de trup și de suflet, până cazi de pe picioare, bătându-ți joc astfel de făptura ta.

Și pentruca să-ți acoperi întrucâtva păcatul și patima ta, te mângăi zicând: că și beuturile aceste le-a lăsat Dumnezeu, trebue deci să le folosim și pre ele!

Nu este adevărat!

Dumnezeu a lăsat strugurii, prunele, cireșele și alte poame, ca să le folosim așa, în stare naturală, cum Dumnezeu ni le-a dat, iar nu să le ferbem și din ele să scoatem beuturi.

Aceasta este numai meșteșugire omenească, precum sunt multe alte meșteșugiri, făcute de mintea omenească, ca prin ele să se facă câștiguri, să se adune averi.

Dar dacă aceste beuturi sunt acum între noi, și suntem nevoiți a le folosi la anumite ocaziuni, ele trebuesc folosite cu deosebit cumpăt, trebue mai ales să le socotim după gradul stricăciunii lor, și pe cele mai stricăcioase să le lăpădăm, să le lăsăm nefolosite, ori apoi să gustăm de tot puțin din ele, pentruca să nu ne perdem cumpătul și să nu facem păcat, căci bine ne învață sfântul apostol Pavel în învățătura sa către Corinteni zicând: *„ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de lucrați, toate să le faceți spre mărirea lui Dumnezeu.“*

Ear cea mai stricăcioasă dintre toate beuturile folosite este vinarsul, și chiar acesta se folosește mai mult de către poporul românesc.

Dacă ar sta în puterea vre-unui om, ca să șteargă toate beuturile de pe fața pământului, știți ce ar urma? N'ar trebui atâța judecători, atâtea temnițe, atâtea spitale, atâtea case de nebuni, căci isvorul aproape a tuturor relelor este *beția*, este beutura fără cumpăt. De aci pornesc certele, bătăile, omorurile, hoțiile, și alte multe fărădelegi și păcate omenești.

Să mai vorbim încă de un lucru, care era strămoșilor noștri aproape necunoscut, și care încă scoate și aruncă banii omului din pungă, fără ași da seama. *Tăbacul* este această burueană, care se folosește azi de mic și de mare, fără a aduce alt folos, decât stricăciune sănătății și perdere din câștigul ce-l facem cu lucrul nostru.

Vă întreb eu, ce bun este în fumat?

Dacă mânânc eu o bucată de pâne, și am beut după aceea un păhar de apă curată, mi-am stâmpărat foamea și setea. Dar ce stâmpărăm cu tăbacul? Patima, oameni buni, patima, și nimic altceva!

Damnezeu sfântul a lăsat pentru om multe burueni, ca să le folosească la tămăduirea trupului, la lecuire, dar tăbacul trebue că la lăsat diavolul, spre stricarea sănătății.

A trage fumul din această burueană în gură, în piept, și a'l slobozi eară afară, înseamnă ați face gura și pieptul horn, și ați strica sănătatea; ați lăpăda banii, ca și când i-ai arunca în foc, căci nu faci alta, decât că-ți arzi banii în țigări și în pipă, cari de nici un folos nu sunt.

Ați băgat de seamă, că pipatul omoară foamea, și că pipașii mari, ca și bețivii, sunt slabi mâncători? Aceasta dovedește, că și una și alta sunt spre stricăciunea sănătății, căci trupul nu din vinars și fum de tăbac să nutrește și întărește, ci din pâne și apă, adecă din mâncare și beutură, care este apa curată, dată de Dumnezeu, iar nu spirtuoasele.

Dar să mai spunem încă un lucru, care eară aduce sărăcie pe capul nostru, și de care eară mulți nu-și dau seama, căci îl privesc ca ceva trebuincios. *Podoabele* sunt aceste, sau *luxul* în îmbrăcăminte.

Prea mult ne place azi să ne împodobim, atât bărbații, dar mai ales femeile. Și când am fi în stare să purtăm cu ușurință cheltuiala cu împodobirea, ar mai merge, dar când luăm bani cu datorie, și îi punem în spatele muierii și a copiilor pentru haine cumpărate pe acești bani, atunci cu mânile noastre proprii ne-am săpat groapa, în care vom cădea mai târziu.

Dacă cutare femee vede pe vecină-sa că are cizme nouă, șurță și năframă de mătasă, ea nu poate rămânea mai pe jos, și care de care dintre femei aleargă să facă asemenea, întocmai ca oaia proastă, care sare în apă chiar dacă să îneacă, dacă a văzut că cea înainte de ea a sărit în apă.

Nu așa dragii mei! ci să lăsăm fala și podoabele, să le poarte cine le poate, noi să purtăm haine simple, fie chiar și petecite, dar acele să fie curate, căci curățenia și sărăcăcioasă, totuși nu e rușinoasă, adese ori vedem însă că sub podoabe să ascunde murdărie, care este de nesuferit.

Iubiților creștini!

Vedeți acum pricina, pentru care noi sărăcim, și fără a ne trage seama, pe zi ce merge, dăm înapoi, ear mulțimea de oameni cheltuesc nebunește pe lucruri netrebnice, și-și închid ochii zicând, că aceste trebuesc, și fără de ele nu pot să fie.

Dar mai sunt și alte pricini, cari aduc sărăcie. Cine nu știe, ce aduc pârile, judecățile, certele și alte pricini dintre oameni?

Nu era așa mai de demult. Oamenii se împăcau acasă, acolo unde se și certau, astăzi împăcare fără advocat, fără judecată, nici că se poate, și ne mirăm într'una, că oare de ce suntem săraci?

Sărăcia ne-o facem noi înșine, cu purtarea noastră greșită și cu cheltuelile cele fără de cumpăt: pe beutură, pe tăbac, pe podoabe, pe pâri și pe altele.

Pentru de acestea oamenii cheltuesc din greu, dar pentru lucruri de folos, cum este asigurarea averii în contra focului, a vitelor în contra pagubei, nu se îndură omul se cheltuiască câteva coroane la an,

---

*) S'a ținut în parohia *Nădeștie*, în Dumineca a II-a din Post, cu ocaziunea conferenței preoțești.
Aut.

Fără milă țântuit...
Bătut — și 'n obraz scuipat
Pe nedreptul judecat...
Jidovimea acum tăcù,
Pace mare se făcù,
Se potolì zavistia
A încetat nebunia,
Jidovimea și-a 'mplinit
Toate câte a voit.
Deci dă-mi acuma Pilate
Trupul cel făr' de păcate
Al Domnului meu Isus,
Care a venit de sus,
Și pe mare a umblat
Cu trupul, ca pe uscat,
Care, orbilor, vedere,
Slăbănogilor putere,
Bolnavilor ușurare,
Celor schiopi a dat umblare.
Care dracii i-a gonit
Numai când a poruncit,
Boalele le-a vindecat
Și pe morți a înviat.
Dă-mi mie acest trup trudit
Ce pentru noi a murit.
Pentru noi munci a răbdat,
Pentru noi morții s'a dat.
Dă-mi pe acest neștiut
Că mie mi cunoscut.
Căci cine e, îl știu bine!
Pilate, fă-mi acest bine
Să rămâi de pomenire,
Căci acum toți sunt muiați
Fariseii-s împăcați,
Toți câți să întăritase
Și spre dânsul se sculase.

. . . .

Pilate, om drept fiind
Și prea bine cunoscând,
Că Isus n'are păcat
Nici nu este vinovat,
Și că ei din pizmuire
Il judecară la perire,
Puteai să te împotrivești,
Puteai să nu 'ngăduești
Se judece spre perzare
Pe cel ce păcat nu are...
Insă Tu ca om prea blând
Inimă moale având,
Ca pe voe să le faci
Și tuturor să le placi,
Ai lăsat să-L răstignească
Și voia să-și implinească.
Lor pe voe le-ai făcut
Dând pe Cel făr' de 'nceput.
— Fă-mi dar pe voe și mie
Pilate Domn cu tărie,
Că de folos îți va fi
Când la dânsul te-i sui.
Dacă neamul jidovesc
Având suflet tiranesc
Nu-L suferì pe pământ,
Dă mi-L să-L pui în mormânt.
Acolo să odihnească
Trupul să-I sălășluească,
Păn' de azi a treia zi
Atunci vom vedea ce-a fi...
Văzând aceasta Pilat,
La inimă s'a muiat.
Și-a îngăduit, ca jos
Să ia trupul lui Christos...
— Iosif îndată se duce
Și ia trupul de pe cruce.
Nicodem cu el fiind
Laolaltă isprăvind,
Luând o pânză frumoasă
Și alte trebuincioasă,
Intr'ânsa L-au învălit
Și cu mir curat gătit
L-au uns — și L-au așezat...
In mormânt de nou săpat.
L-au așezat în mormânt
După chipul cel de lut.

iar când îl ajunge năpasta, stă neajutorat şi-şi blastămă soartea.

Dar a început a perì şi credinţa dintre noi. Nu ne mai cinstim sărbătorile cum se cade, nu ne mai rugăm lui Dumnezeu cu inimă curată, buzele noastre rostesc rugăciuni, dar cugetele noastre zboară la grijile lumeşti. Chiar şi în sf. biserică, stând la rugăciune şi la cântare, nu facem ceeace zicem, că: *„toată grija cea lumească să o lăpădăm“*, căci multora şi atunci le zboară gândul la lucruri lumeşti.

Pare că cu schimbarea noastră spre rău, toate s'au schimbat.

Azi vin boale între noi şi între vitele noastre, pe cari înaintaşii noştri nici după nume nu le cunoşteau. Azi cresc în bucatele noastre, prin holde, buruieni rele şi stricăcioase, presum este *beţia**) în grâu. Azi vremile s'au schimbat, căci se descarcă adeseori potopuri peste noi, cari se pare că de vii vor să ne prăpădească, şi altele ş. a.

Iată deci iubiţilor creştini, v'am spus pe scurt câteva rele, cari bântue printre noi, v'am spus şi pricinile acestor rele, şi acum ar mai urma, ca să ne tragem seama ce să facem pe viitor, ca să ne mântuim de aceste rele?

Precum în noi zace cauza că dăm înapoi, tot în puterile noastre zac şi mijloacele, ca să ne reculegem din această scăpătare.

N'avem decât să ne reducem trebuinţele, să bem şi să mâncăm mai puţin, mai ales să bem de tot puţin, şi care poate, — şi trebue să cercaţi, ca să puteţi câţi mai mulţi, — care poate zic, să nu beà altceva decât apă curată, dată nouă şi tuturor vietăţilor ca beutură dela ziditorul nostru, care este în ceriuri.

Apoi să nu pipăm de loc, şi pentru această buruiană otrăvitoare să nu mai iasă un singur bănuţ din punga noastră.

Mai departe, să lăsăm podoabele, să lăsăm certele, pârile şi să ne întoarcem la credinţa cea dreaptă, la blândeţă şi la îngăduinţă unul faţă de altul.

Pentrucă, dacă vrem noi, poporul român, să fim tare ca stânca, şi în veci să nu perim, trebue totdeauna să fim cu mintea trează şi să fim sănătoşi la trup şi curăţiţi la suflet.

Pământul să-l lucrăm bine, ca să aducă roadă bună şi să nu-l lăsăm să ne scape din mâna noastră, pentrucă a cui e pământul, aceluia e şi ţara.

Apoi cu muncă cinstită şi cu cruţare mare avere să ne câştigăm şi averea spre cei bine, de folos şi frumos să o întrebuinţăm, căci numai aşa putem să ne croim un viitor sigur, un fundament trainic, pe care urmaşii nostri încă să zidească în viitor fericirea şi bunăstarea poporului românesc. Amin.

Chestia Măneguţiu.

Ziarele maghiare au fost adus nişte ştiri greşite în chestia fostului protopop *Măneguţiu*, şi tot aşa şi foaia *„Lupta“* din Budapesta, care însă, în numărul 79 din 22/9 Aprilie c. rectifică *nesactităţile* după cum urmează:

Onorată Redacţiune!

In ziarul D-voastră de ieri aţi publicat între ştirile zilei o notiţă despre „Restituirea protopopului Măneguţiu“, — care s'a putut străcura în foaia D-voastră, fie pe basa unor informaţiuni greşite, fie în nedeplină cunoştinţă de causă.

Adevărat este numai atâta, că ministrul din punct de vedere *formal* a casat sentinţa forului delegat din Arad, — dar nu a dispus, nici *restituirea* protopopului amovat din post, nici să i-se *restitue competinţele sale.*

Aceasta nici nu o putea face ministrul, care în diferite rescripte a declarat, că în meritul pedepsei nu se poate amesteca, aparţinând aceasta curat forurilor disciplinare bisericeşti, cari au autonomia lor şi nu se poate ştirbì prin ordonanţe ministeriale.

Declaraţia aceasta a făcut-o ministrul de culte şi în plin parlament, la interpelarea baronului Bánffy — azi patronul lui Măneguţiu.

Dar chiar dacă s'ar încerca ministrul de culte Apponyi să iee atari dispoziţii, consistorul îşi va ştì face datorinţa şi nu va tolera atare amestec, care nu şi l-a arogat ministrul nici în chestia amovării lui Jrsay,**) care este şi deputat dietal, — şi nu s'a făcut vinovat faţă de biserica sa de atari delicte, de cari este vinovat fostul protopop al Murăş-Oşorheiului, care cearcă să între în biserică peste gard, — făcându-se denunţiantul cel mai periculos al întregei preoţimi şi învăţătorimi ortodoxe prin scârboasele sale adrese scrise şi subscrise de el — şi înaintate ministrului Apponyi.

Dacă D-voastră aţi fi cetit numai o parte din acele denunţări, de sigur că nu aţi fi publicat în coloanele foii D-voastre notiţa de mai sus, şi nici n'aţi fi făcut să se cetească printre şire, că e vorba de o persecuţiune draconică contra numitului fost protopop, — câtă vreme el — încă înainte de destituire ceruse să fie dispensat dela oficiu, iar în cartea cu pricina a tipărit negru pe alb, că nu mai poate rămânea în slujba unei biserici în care după a lui părere s'au încuibat toate relele, — pe cari el — Măneguţiu — nu le mai poate suferì.

Părerea acelor cari cred, că se va face vre-o spărtură în autonomia bisericei din pricina lui Măneguţiu, este greşită, pentrucă dacă mai stă principiul: „Salus rei publicae maxima lex“, apoi tot acest principiu îl vom ştì validita şi în acest cas pentru biserica noastră, scoţând din sinul ei pe cari sunt o primejdie pentru ea şi instituţiunile ei.

Cato.

---

*) *Beţie* se numeşte din partea poporului o buruiană, care se face în holde, şi a cărei sămânţă, ajungând în pâne, dacă s'a copt pânea şi o mânâncă cineva caldă, să îmbată întocmai ca din vinars. *Aut.*

**) Preot reformat în Cluj. Red.

NOUTĂŢI.

Christos a înviat! *Dorim tuturor colaboratorilor, corespondenţilor şi cetitorilor ziarului nostru, ca sfintele sărbători ale Învierii Domnului să le petreacă în pace şi deplină sănătate.*

*

Spre ştire. *Din motivul, că mâne, în* „Vinerea patimilor“, *nu se lucrează în tipografia arhidiecezană, am alăturat numărul de Sâmbătă la numărul de faţă, care e deci număr duplu, iar din cauza sfintelor sărbători ale* „Invierii Domnului“ *numărul proxim al ziarului nostru apare Joi după sărbători, la orele obicinuite.*

*

Prezident al „Academiei Române“ a fost ales de nou dl *Saligny*, iar viceprezidenţi: *Iacob Negruzzi*, pentru secţia literară, *Dr I·trat'*, pentru secţia ştiinţifică şi *Gr. Tocilescu* pentru secţia istorică.

*

Conferenţele învăţătoreşti. Din convocarea dlui comisar consistorial *Arseniu Vlaicu*, adresată învăţătorilor din cercul XVI *Mediaş-Târnavă* pentru a se întruni în 17 şi 18 Aprilie v. c. în conferenţă învăţătorească, a rămas necules *locul* unde se ţine conferenţa, care e oraşul *Mediaş.* Ceea-ce se aduce la cunoştinţa celor interesaţi.

*

Premiile „Academiei Române“ au fost împărţite Marţi după cum urmează: Premiul Năsturel Herescu, de 4000 lei, la primit *Radu Rossetti*, iar din premiul Adamaschi 1500 lei *Dr. R. Rusescu*, 1500 lei *Dr. Dona* şi 1500 lei *Dr. Botez*, — pentru cărţi din ştiinţa medicală. Premiul Lazar şi Eliade Rădulescu nu s'a acordat nimănui.

*

La temniţă. Domnul Dr. *D. Lascu* şi-a început Marţi pedeapsa de 6 luni, în temniţa de stat din Seghedin.

*

„Tribuna“ din Arad are un nou proces de presă, pentru publicarea scrisorii preotului *Hlinka*, adresată credincioşilor săi din Cernova, înainte de a întra în temniţa din Seghedin. Pentru scrisoarea aceasta e dat în judecată şi însuşi preotul *Hlinka.*

*

Sentinţă aprobată. Curia din Budapesta a aprobat sentinţa judecătoriei de presă din Cluj, dată în procesul ziarului *„Libertatea“* din Orăştie, după care redactorul *Iuliu Iocnovici* e osândit la un an şi jumătate închisoare şi 1200 coroane amendă în bani.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a primit donaţiuni pentru şcoala industrială dela dl Iosif Gall 100 cor., Vasile Almăşan, advocat 28 cor. şi institutul „Mielul“ 20 cor.

*

Amnestie. E vorba, ca în zilele mari ale Invierii Domnului să se dee amnestie generală pentru toţi condamnaţii politici din — Rusia.

*

Din Cluj ni-se scriu următoarele: La cursul de pomărit din Cluj în anul acesta au fost primiţi şi doi preoţi gr. or. pe spesele statului, anume păr. *Nicolae Şoneriu*, din Borgo-Prund şi părint. *Aurel Muntean* din Sebeşu'-mare.

*

† Liubomir Pavlovici, medic, fost deputat naţionalist sârb în ciclul parlamentar de mai nainte, s'a sinucis. Il jeleşte văduva şi doi copii. Avea 40 de ani.

*

Contele Festetich, fost ministru ungar de agricultură, desminte ştirea, că fiiul său ar fi fost espulsat din Paris, după cum s'a scris şi în ziariul nostru, după foile străine.

*

Congregaţia comitatului Arad e convocată pe 29 Aprilie nou la Arad.

*

Manevrele. Şeful statului major, generalul *Konrád Hötzendorf*, va merge, însoţit de mai mulţi generali şi ofiţeri superiori, în 7 Maiu la Vesprém, pentru a vizita terenul pe care se vor ţinea la toamnă manevrele mari militare ale armatei austro-ungare.

*

Milioane furate. Cassarul unei bănci comerciale din Şvedia a furat suma de un milion şi 75 mii de coroane şi a fugit, împreună cu soţia sa. Probabil că au luat drumul spre America.

*

Rectificare. In Nr. 38 din 18/5 Aprilie al ziarului nostru, în corespondenţa din *Zerneşti* despre înmormântarea doamnei *Maria Garoiu* născ. *Meţianu*, s'au strecurat următoarele erori, pe cari le îndreptăm: Membrele reuniunei femeilor din Braşov s'au prezentat la înmormântare sub conducerea prezidentei lor, dna văd. *Maria Baiulescu* şi a fostei prezidente, dna *Elena Sabadeanu.* Capitalul de care dispune astăzi Reuniunea femeilor române din Zerneşti este, nu de 1,600 cor., cum din eroare s'a publicat, ci de peste *16,000 coroane.*

*

Femee poliţistă. In oraşul Lipsca a fost angajată pentru a face servicii poliţiei din localitate o femee. Este primul caz, că femeea vine aplicată ca *poliţistă.* Işi va putea împlini oare bine slujba, dat fiind, că prima condiţie a unui bun poliţist este — *să-şi ţină gura?*

*

† Mihail Maldarescu, fruntaş din Craiova, s'a sinucis Sâmbătă dimineaţa, la orele 9. Inainte cu doi ani i-a murit soţia. Pe urma lui au rămas 7 copii. Decedatul suferea de o boală de rinichi şi se crede, că aceasta a fost motivul sinuciderei.

*

Nebunul în teatru. In Wiesbaden a întrat cineva bine îmbrăcat şi plin de decoraţii pe piept în loja princiară a teatrului de curte, în cursul reprezentaţiunii, şi poftind pe directorul teatrului la sine, i-a spus, că e marele duce Alexandru al Rusiei. Mare senzaţie pe scenă şi în teatru, dar la urmă s'a constatat, că e vorba de un biet muzicant, care îşi perduse minţile.

*

Numai două sute! In Jekaterinsburg două sute, — numai două sute, — de Ruşi îşi aşteaptă esecutarea, după ce sunt condamnaţi la moarte. S'a dat pentru ei rugare de graţiare, subscrisă de mai multe sute de femei din înalta societate, dar judecătoriile au deschis acuma procedură şi în contra celor ce au subscris această petiţie, pe motivul, că sprijinesc şi promovează scopurile revoluţionarilor!

*

Daruri aduse bisericii. Preotul emeritat din Cunţa, dl *Ioan Oprean*, a purtat din al său toate cheltuelile cu aranjarea internă a bisericei nouă din comuna *Boz*, mai ales cu strănile, cheltuind 500 coroane, iar fruntaşul din Sălişte, *Ioan Goşa*, a donat pentru terminarea clădirei acestei biserici suma de 100 coroane, dorind să fie trecut între ctitorii bisericei, în rând cu alţi trei domni de mai nainte. In numele comunei bisericeşti din Boz li-se aduc sincere mulţămiri din partea parohului: *Ioan Stângu.*

*

La fondul Dr. D. P. Barcianu, pentru ajutorarea calfelor fără de lucru, următorii dăruesc în loc de cunună peritoare pe mormântul reposatului învăţător Nicolae Manovici din Chesler şi anume: Iuliu Moldovan, paroh, Dumitru Comşa, înv., ambi din Crăciunel, Ioan Pop, paroh, Ioan Stan, înv. penz., ambii din Chesler, Alexiu Trif, paroh în Făget, Mateiu Alexandru, înv. în Boian, Alexandru Banea, înv. în Chesler şi George Drugoci, înv. în Cetatea de baltă, fiecare câte 1 cor.; Nicolae Manovici, paroh în Chesler, Iosif Crişan, par. în Boian, Ioan Sâmpălean, par. în Sălcud şi dşoara Anica Bianu din Făget, fiecare câte 2 cor. sau în total 16 cor. şi Vic. Tordăşianu, prez. Reun. mes. rom., 10 fil.

*

Sinucidere. O doamnă bine îmbrăcată a sosit Luni în Abazia, iar Vineri după ameaz s'a aşezat pe o bancă pe malul mării, şi şi-a tras un glonţ de revolver în cap. A murit numai decât. Nu se ştie cine e. In inelul de pe deget sunt gravate literele: *G. N.*

*

Morţi. In Londra a murit ministrul-prezident al Angliei, Campbell-Bannermann, iar în Viena profesorul universitar Schröber.

*

Lipsa de locuinţe e foarte simţită în Budapesta şi de aceea sunt scumpe locuinţele. Pentru a contribui în parte la delăturarea acestui rău, consiliul comunal al capitalei a luat hotărîrea să clădească 16 palate mari, cu locuinţe mijlocii şi mici, pe seama celor mai săraci. Casele de închiriat vor costa douăsprăzece milioane de coroane.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

Viaţă socială.

Concert în Zlatna. Inteligenţa română din Zlatna şi jur invită la concertul împreunat cu dans ce se va aranja cu concursul unui grup de teologi români din Sibiiu Marţi, în 28 Aprilie n. a. c. (A treia zi de Paşti) în hotelul din casele Dlui Petru Paul în Zlatna. Începutul la 8 oare seara. Preţul de întrare: Locul I. 3 cor., locul II. 2 cor., loc de stat 1 cor. Suprasolviri se primesc şi se vor cvita pe cale ziaristică. Bilete se pot căpăta la cassar şi seara la cassa.

*

Concert în Sălişte. Reuniunea rom. de cântări din Sălişte invită la concertul ce-l va aranja Luni, în 14/27 Aprilie c. (a doua zi de Paşti), în sala şcoalei, cu următorul program: 1i *a)* „Iisus şi trandafirul“, de Tcheikowsky, *b)* „Taenebrae“, de Perec, 2, *a)* „Luminiţă ş'o copilă“, *b)* „Badea meu“ coruri mixte de A. Bena. 3. „Muieruşca din Braşău“ baladă pentru cor mixt cu soli şi acompaniare la pian de I. Murăşan. 4. *a)* „Uite badea“, *b)* „Asta-i lume“, coruri mixte. 5. „Negruţa“, de I. Vidu. 6. *a)* „Nu-mi place“, de I. Vidu. *b)* „Imi place“. Joc. Inceputul la 8 ore seara. Preţurile de întrare: Loge 2 cor., Loc I 2 cor. Loc II 1 cor. Loc de stat 40 fil. *NB.* Membrii fundatori şi ajutători ai reuniunei au întrare gratuită. *Joi după Paşti, din incidentul conferenţelor învăţătoreşti, concertul acesta se repetează cu preţuri de jumătate.*

Poşta redacţiei.

Dlui I. P. în M. In chestia atinsă ştim, că au făcut încercări de mai multeori învăţătorii confesionali romano-catolici şi cei reformaţi, adecă *Unguri*, şi nu li-s'a împlinit cererea. Cu atât mai puţin va fi împlinită cererea învăţătorilor gr. ort. români. Păcat deci se mai perdeţi vremea cu aducerea de hotărâri neesecutabile.

Nr. 129/908. [97] 1—3

Concurs

Pentru intregirea postului al II-lea de paroh în parohia de clasa primă **Deva**, să escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh, sunt celea fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cele rituale: cântări, tipic, serviciul divin şi predică.

Alegându-l paroh va avea a catechiza elevilor şi elevelor noastre dela şcoalele elementare de stat şi ucenicilor industriaşi din loc.

Deva, 8/21 Aprile 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Devei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

George Romanul
protopresbiter.

Licitaţiune.

Parohia gr.-or. din **Armeni** dă în întreprindere, pe calea licitaţiunei publice minuende, care se va ţinea în **6 Maiu st. n.** în sala şcoalei, facerea alor 140 000 cărămidă pe hotarul comunei, pentru edificarea bisericei.

Informaţiuni mai detailate să pot primi dela oficiul parohial.

Armeni în 6 Aprilie 1908.

Moise Opriş epitrop.
Vasile Spătariu paroh.

(93) 2—2

Aviz!

In cancelaria notariala a subscrisului să caută un tinăr, care să fie în stare a conduce şi cancelaria singur din 1 Maiu a. c. Preferiţi sunt cei diplomaţi. Sub următoarele condiţiuni: **vipt, 50 cor.** salar lunar şi din venitele private **20%**.

Bucium (alba Inferioară).

Stefan Paul
notar.

(95) 1—3

Un tinăr inteligent

află imediată aplicare în cancelaria notarială din Părău (p. u. Sárkány) lângă Făgăraş. Cei cu praxă sunt preferiţi. Doritorii să se adreseze la

George Popp,
notar comunal.

(96) 1—3

Recomandă cu preţuri cunoscute de ieftine

Carol Niedermaier

pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie".

Pălării

păroase pentru preoţi rom. à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, cu formă foarte frumoasă, care e foarte apreciată, uşoară, cu peri scurţi, căci numai atunci e frumoasă şi durabilă.

Pălării

netede, pentru preoţi rom., cu margine mai lată ca la cele de sus, din păr de iepure, à cor. 8·— şi cor. 6·—.

(90) 4—4

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 16—40

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie" cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 47—

Nr. 128/1908 of. ppresb. [89] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa a III-a **Rogoz** lângă parohul neputincios Ioan Herman, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt: jumătate din toate venitele parohului fasionate în coala B.

Concursele, instrute conform legilor în vigoare, sunt a se înainta subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul legal, iar concurenţii se vor prezinta înaintea alegătorilor pentru a cânta ori a oficia şi cuvânta.

Lăpuşul ungurese, 10 Martie, 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. al Cetăţii de piatră în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marel loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de **600,000** M.

1	Premiu à	**300,000**	Mărci.
1	„ „	**200,000**	„
1	„ „	**60,000**	„
1	„ „	**50,000**	„
1	„ „	**45,000**	„
1	„ „	**40,000**	„
1	„ „	**35,000**	„
1	„ „	**30,000**	„
1	Câştig „	**100,000**	„
1	„ „	**60,000**	„
1	„ „	**50,000**	„
1	„ „	**40,000**	„
1	„ „	**30,000**	„
7	Câştiguri „	**20,000**	„
1	Câştig „	**15,000**	„
11	Câştiguri „	**10,000**	„
46	„ „	**5,000**	„
103	„ „	**3,000**	„
163	„ „	**2,000**	„
539	„ „	**1.000**	„
693	„ „	**300**	„
181	„ „	**200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000 m.**, se urcă în cl. II-a la **55,000 m.**, în cl. III-a la **60,000 m.**, în cl. IV-a la **65,000 m.**, în cl. V-a la **70,000 m.**, in cl. VI-a la **80,000 m.**, în cl. VII-a la **600,000 m.**

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . . Cor. 7.—
losul original de jumătate „ 3.50
losul originul de un sfert „ 1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** şi **franco**.

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor

se face din partea mea direct interesatului în causă prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau şi prin **ramburs**.

☞ **Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

30 Aprilie

cu toată încrederea la (83) 5—6

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg**.

La Nr. 311/1908 protp. [87] 3—3

Concurs.

In sensul ordinului Preaveneratului Conzistor arhidiecezan dela 13 Martie a. c. Nr. 2639 Şcol. pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala elementară gr.-or. română din **Zlagna**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela I-a publicare în „Tel. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual de 600 cor. solvibil în rate treilunare din repartiţie şi cvartir în natură în edificiul şcoalei.

Dela alesul învăţător, pe lângă instrucţiunea obligată, se mai cere ca se cânte, în Dumineci şi sărbători, cu elevii la sf. liturghie în biserică.

Petiţiunile instruite cu documentele prescrise, sunt a se adresa subscrisului.

Agnita, 27 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-oriental al Agnitei:

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 285/1908 pp. [80] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna **Aţintiş**, protopresbiteratul Turda, pe baza înaltei rezoluţiuni consistoriale dela 12 Februarie a. c. Nr. 1542 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să-şi trimită suplicele instruite în regulă subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, de unde să pot lua şi informaţiuni mai detaiata, apoi cu prealabila încuviinţare a acestui oficiu, să pot prezenta înaintea alegătorilor şi la biserică spre a cânta eventual a celebra şi cuvânta.

Turda, 17 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conţălegere cu comitetul parohial concernent.

Jovian Murăşan
protopresbiter.

Vor apărea în curând:

Compoziţii româneşti de Tib. Brediceanu.

Doine şi cântece.

(Voce şi piano.)

CAIETUL I.	CAIETUL II.
Foaie verde, foi de nuc.	Ştii tu, bade, ce mi-ai spus.
Cântă puiul cucului.	Vino, bade, iar acasă.
Bădişor depărtişor.	Năcăjit ca mine nu-i.
Spune mândr' adevărat.	După ochi ca murele.
Vai, bădiţă, dragi ne-avem.	Floare fui, floare trecui.
Cine m'aude cântând.	Cântec haiducesc.
Bade, zău, o fi păcat.	Trageţi voi boi!
Bagă, Doamne, luna 'n nor.	Cine n'are dor pe vale.

Jocuri româneşti.

(Piano solo.)

CAIETUL I.	CAIETUL II.	CAIETUL III.
Lugojana.	Ardeleana (ca în Banat) III.	Brâu III.
Măzărica.	Ardeleana II.	Haţegana.
Ardeleana (ca în Banat) I.	Pe picior II.	Ardeleana (ca în Banat) IV.
Pe picior I.	Ţarina.	Învârtita II.
Ardeleana I.	Învârtita I.	Pe picior III.
Brâu I.	De doi.	Ardeleana (Abrudeana) IV.
Hora.	Ardeleana III.	Ardeleana (ca în Banat) V.
Ardeleana (ca în Banat) II.	Brâu II.	Brâu IV.

Preţul unui caiet: cor. 4·— / fr. 5·—

De vânzare la toate librăriile româneşti.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 66—

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIAS
MUSCHONG BUZIÁS FÜRDŐ
D.E.

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia:**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 31—100

◆ ◆ ◆

Cel mai frumos dar de Paşti.

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale	16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . .	—·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Se poate procura dela

Librăria arhidiecezană.

◆ ◆ ◆

ASPIRIN 0,5
20 TABLETTEN À 0,5 GR.
ASPIRIN
Preis Kr. 1.20
ASPIRIN

Aspirinul

este cel mai plăcut şi mai modern mijloc pentru tot felul de boale **reumatice, neurestenice.** Efect minunat la **influenţă, cataruri, dureri de cap, migreuă, reumă, podagră** etc. Aspirinul este astăzi cel mai trebuincios medicament al medicilor.

Să ne păzim de imitaţiuni!

De oarece în locul singurului Aspirin veritabil a lui Bayer, să dă de multeori altul, să cerem

Tablete de Aspirin

împachetate numai în forma originală cum arată ilustraţia alăturată (20 bucăţi cu tablete ce conţin ½ gram phiolă, preţul cor. **1·20.**

Fiecare tabletă poartă inscripţia **„Aspirin“.**

Numai aceste tablete dovedesc veritabilitatea aspirinului; oricare altă tabletă este de respins ca neveritabilă. Vândut ca praf, după cum în nenumărate rânduri au dovedit autorităţile de examinare, aproape nici odată nu se capătă aspirinul lui Bayer, ci numai un preparat înlocuitor, se plăteşte pentru el însă preţul adevăratului aspirin. — Aşadară precauţie! Dacă cumva în vre-o farmacie nu s'ar căpăta aceste tablete de aspirin singure veritabile, ne rugăm să ni se comunice, că prin mijlocirea vreunei farmacii din capitală să-i trimeată

Fabr. de vopsele, mai înainte Friedr. Bayer & Co.,

[91] 2—6 Elberfeld.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 7—52

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 6—40

Fasole uriaşe de America.

Această prea interesantă plantă creşte până la o mărime de 5 metri, ea produce păstăi de circa 1 metru lungi, alcătueşte cea mai frumoasă podoabă a oricărei grădini prin minunata-i înfloritură şi produce din August până în Noemvrie păstăi gustoase, cari se pot folosi tocmai aşa ca şi altele. Se samănă până la finea lui Iunie.

Trimit franco o porţiune de sămânţă cu îndrumări pentru cultivare, dacă mi se trimite înainte **1 coroană** în mărci poştale sau prin mandat poştal.

Singurul deposit pentru Europa-centrală, la: (86) 4—5

Umbert Rella
Erzsébetfalva — Budapest m.

Noutate! Noutate!

Spălătorie cu aburi şi institut chemic de curăţit cu maşini electrice în Sibiiu.

Primirea comandelor:

Str. Urezului Nr. 11 şi Färbergasse Nr. 11.

Am onoare a aduce st. public la cunoştinţă, că în decursul lunei trecute mi-am deschis

Spălătoria cu aburi.

Spălătoria cu aburi întocmită cu maşini engleze de prima clasă, corespunzătoare tuturor recerinţelor timpurilor nouă, lifereează lucru executat fără scădere şi tare eftin, cum în Sibiiu până acum nu s'a executat. Fiecare lucru se liferează la 2 zile.

Fabrica mea chemică de curăţit de asemenea este întocmită cu cele mai moderne maşini, şi am angajat lucrători pricepuţi, de aceea şi pe această cale sunt în stare a corespunde tuturor cerinţelor.

In deosebi mă recomand hotelierilor şi ospătarilor de oare ce fiecare lucru îl liferez repede şi curat în casă.

ALEX. MEIXNER, spălătorie cu aburi şi institut chemic de curăţit, Sibiiu.

[35] 7—10

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 23—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

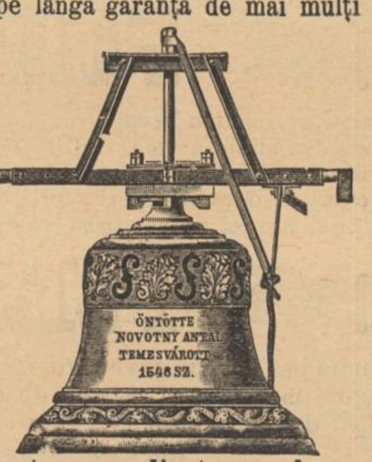

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţă acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros,** piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 48—52

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 42 Sibiiu, Joi 17/30 Aprilie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

O Elveție orientală.

II.

Celce a răspuns în dietă deputatului naționalist *Dr. Polit* la cuvintele rostite în chestia prefacerii statului ungar în o Elveție orientală, a fost marele măestru al resucirii de vorbe, *Tisza Kálmán.* I-a spus în ședința din 3 Iulie 1874 următoarele!

„... Așa dară onoratul domn deputat vrea să ne spună, că esistența statului maghiar, ca atare, e neîndreptățită și imposibilă. Nu voiu discuta cu domnul deputat asupra acestei chestiuni, — întocmai precum nu s'a gândit nime nici la aceea, că esistența soarelui trebue dovedită. Fie însă convins, că în momentul în care vom putea crede, că nu numai singuratici, ci și grupări se află în țara aceasta, cari vreau se aducă la valoare teoria aceasta, atunci da, zic și eu, ne vom întâlnì la Philippi, cu o astfel de îmbrățișare, care are se fie primejdioasă pentru ambele părți, și din care primejdie numai așa se va putea câștiga scăpare pe seama contrariului, dacă *noi* învingem. Pentrucă învingătoriul stat maghiar, ca stat liber, de nou va împărtășì de libertate pe toți cetățenii. Dar dacă, întocmai ca altădată, aliinduse cu reacțiunea, cu absolutismul, ar putea face, ca noi să cădem, atunci căzuți sunt și ei, tot atât de adânc, și acolo au să remână, până nu-i ridicăm iarăși noi!“...

Frase patriotice, cum vedem, frase sforăitoare și cu sgomot de aprobare primite, — dar în nici o legătură cu cele spuse de deputatul *Polit.* Cu toate acestea, clubul deputaților naționaliști a ținut să-și preciseze vederile în chestia aceasta, și prin deputatul *Vincențiu Babeș* a făcut în ședința din 6 Iulin 1874 următoarele declarațiuni:

„.... I-a luat (lui Polit) foarte în nume de rău, onoratul domn deputat *Tisza Kálmán*, că s'a gândit la o anumită Elveție orientală, ori la un *stat federativ.* Eu mărturisesc, onorată casă, că dacă stimatul meu amic Polit ar fi făcut propunere în casă, ca onorata casă se prefacă Ungaria într'un astfel de stat: iași fi luat și eu lucrul în nume de rău, pentrucă acesta *nu e programul nostru.* Eu sunt convins, că dl Tisza Kálmán, ca mare patriot, ca politician foarte iscusit, care studiază tot ce e de interes pentru patrie, ne cunoaște programul și știe ce se află în el. *Cu un astfel de program nu a pășit nici odată și nime dintre noi!* Me mir deci, cum de a luat în nume de rău deputatul Tisza Kálmán atingerea unei idei, care nu e a noastră, despre care însă vorbește lumea întreagă. E o idee la fel cu ideea *Daco-României*, pe care asemenea nu națiunea română a inventat'o. Statul federativ oriental e ideea unui mare patriot maghiar, a lui Kossuth Lajos. El l-a contemplat în confederația sa dunăreană. Eu nu spun că e corect, și nici nu aflu că e de lipsă, pentrucă după programul nostru noi putem fi fericiți și fără aceasta. Noi avem unele condițiuni, la cari, dacă ajungem, putem să trăim în pace în țară. Una din condițiuni e aceea, ca cultivarea să se garanteze și ușureze și pe seama cetățenilor nemaghiari, cari să fie provăzuți cu aceleași favoruri, drepturi politice și garanții politice, ca ceialalți. Dacă se întâmplă aceasta, atunci cred că nu e trebuință de federalizarea țării, pentrucă atunci este dată frățietatea. Dar se cere înainte de toate *sinceritate* și *onestitate.* Dacă sunt date aceste două, atunci nu va trebuì să ne amenințăm reciproc. Dar dacă nu sunt date, atunci oricât de mult să ne lingușim unii altora, adevărată iubire frățească nu esistă între noi, prin urmare nici remânere împreună.“....

E clar deci, că federalisarea țării, la fel cum e Elveția, nu a fost trecută nici odată în programul naționalităților din patria aceasta, după cum clar e, că nici *Dr. Polit* n'a înțeles și nu a putut se înțeleagă alta, decât o dreaptă arondare a comitatelor, după naționalități, și tot o dreaptă arondare, după naționalități, și a cercurilor electorale. Aceasta reorganizare a comitatelor *a format* punct de program naționalist, și pe ideea aceasta s'a fost bazat întregul proiect de lege al deputaților naționaliști, compus în chestia de naționalități și prezentat dietei ungare în anul 1868. Constatăm deci, că e foarte greșită părerea dlui deputat sas *Schuller*, că Sașii nu pot face causă comună cu naționalitățile celelalte nemaghiare, fiindcă acestea vreau federalizarea țării, la fel cum e Elveția, pentrucă adevărul e, că lucrul acesta nu l'a cerut niciodată nime. De ce nu e sincer deci dl Schuller? De ce nu spune adevărul? Zică așa: Nu mergem cu naționalitățile, fiindcă ele se află în opoziție. Mergem cu ceice se află la putere, pentrucă așa ne-am învățat. Când ar fi se ajungă cumva naționalitățile nemaghiare la putere, ne vom cere apoi locul ce ni se cuvine în mijlocul lor, pentrucă *atunci* interesele noastre vor fi identice cu ale lor!

Astea ar fi vorbe corecte, sincere și oneste. Pentrucă suntem siguri, că cam așa sunt ele *gândite*, dar altcum vin *spuse.* Și tocmai aceasta e caracteristica politicei săsești.

Dieta își reîncepe astăzi, Mercuri, activitatea. In ședința de astăzi și de mâne se fac alegerile, apoi se începe discuția asupra budgetului. Pentru astăzi a anunțat baronul *Bánffy* o interpelație, în chestia concesiunei făcute Nemților din Șopron, de a li-se referà în consiliul comunal și în limba germană, — lucru în care baronul vede mare primejdie pentru statul ungar!

Solda oficerilor. Ministrul-prezident *Wekerle* a fost săptămâna trecută la Viena, pentru a se înțelege cu cei de acolo în chestia urcării soldei oficerilor din armata comună austro-ungară. A avut intrevederi cu toți cei competenți și a fost primit și în lungă audiență din partea Maiestății Sale. Astăzi pleacă apoi de nou la Viena, pentrucă mâne, Joi, se ține în chestia soldei oficerilor consiliu de coroană, sub prezidenția Maiestății Sale. Presa maghiară face propagandă pentru urcarea soldei oficerilor, și astfel e aproape sigur, că chestia va fi resolvată spre mulțămirea celor dela Viena.

„Elveția orientală“. Cu articolul deputatului naționalist *Dr. Polit* publicat în ziariul *„Pester Loyd“* se ocupă în numărul de Duminecă al ziariului *„Egyetértés“* și bătrânul politician maghiar *Mocsáry Lajos*, constatând, că dorința lui *Polit*, de a se reorganisa comitatele după naționalități, nu e realisabilă; dar chiar dacă s'ar putea face, prin aceasta nu vin satisfăcute *toate* pretensiunile naționaliste. Soluția pentru mulțămirea naționalităților *Mocsáry* o află mai curând în dispoziția cuprinsă în §-ul 17 din legea de naționalități, după care instrucția are să se facă în școalele medii în limba poporațiunei din ținutul respectiv. Bătrânul *Mocsáry* vorbește apoi despre buna primire făcută broșurei lui *Argus* și condamnă faptul, că după-ce la Cernova au fost împușcați 12 Slovaci, au mai fost și întemnițați vre-o 40 dintre ei, esprimându-și dorința, ca forurile mai înalte să-i achite!

Necesitatea școalelor de adulți.

Cuvânt de deschidere, rostit la conferența învățătorească din Sebeș.

De Dr. Ioan Lupaș.

Conferențele noastre învățătorești având a se ocupa de astădată îndeosebi cu *chestiunea școalelor de adulți*, cred a nu săvârși lucru de prisos, stăruind și în cuvântul meu introductiv asupra acestei estrem de importante probleme.

Știe toată lumea, că timpul ce îl petrece copilul în școală e cu totul insuficient spre a putea da viitorului cetățean toate cunoștințele reclamate de împrejurările traiului zilnic, spre a-l putea pregăti în chip mulțămitor pentru lupta cea grea a vieții. Din școala poporală cei mai mulți abia reușesc să ducă cu sine câteva din elementele indispensabile celei mai primitive orientări în viață. Se constată în multe părți, că ceice s'au ridicat abia ieri-alaltăeri de pe băncile școalei

FOIȘOARĂ.

Primăvara.

— După Emil Pouvillon. —

Când a salutat-o dimineața, și prima adiere a dimineței a atins albastrele ei frunze, biata viorică, ascunsă la rădăcinile unui tufiș, tremurà de frig. Nu închisese ochii noaptea întreagă. Doi stropi de rouă luciau ca două picături de lacrime pe frunzele ei, lipsite de ramuri. Pentrucă biata viorică, modesta floare prevestitoare de primăvară, n'are ramuri ca alte flori, ca rosa de esemplu, cari să o ocrotească și sà o apere, ci ea e singură în lume, fără sprijin, fără mângâiere.

Negură deasă se slobozise din ceriu și viorica tremurà. Ii erà frig. Ah, zilele acestea ghețoase de Martie, — ziceà ea, — de-ar trece odată. De-ar trece diminețile acestea reci, cari își spală fața în apă de zăpadă.

Biata viorică tremurà de frig, și abia cutezà să-și scoată capul din pământ, numai pentru-ca să se poată rugà: Soare, dulce soare, vină de mă încălzește, scumpule și mult iubitule soare, vină și la mine!

Și rugăciunea ei e ascultată. Soarele apare de după deal. Urcă drumul în sus, pe ceriu, încet și greoiu, și cu cât se ridică mai sus, cu atât razele sale sunt mai prietenoase și mai calde. Și razele soarelui cad asupra pădurilor și asupra câmpurilor, și ajung și la modesta viorică. Și pădurile înfrunzesc, câmpurile se prefac în covoare de earbă verde, ear viorica saltă de bucurie și soarbe cu toată opintirea slabelor ei puteri binefăcătoarea căldură a razelor de soare.

Căldura razelor de soare crește, începe a arde. E focul sărutului mult așteptat. Biata viorică e ca amețită de căldura acestui sărut. Dar și alte flori, mai tari de cât ea, trebue să-și plece capul la pământ, obosite de atâta dragoste venită dela soare. Viorica încă își pleacă frunzele. E obosită și e ofilită. Sărutul cel cald a dogorit o. Să culcă la pământ și adoarme. E somnul dulce și fericitor, care te scoate de tot din lumea reală și te aruncă în brațele lumei visate. Te duce acolo, de unde nu mai este reîntoarcere. S'a dus biata viorică! N'a rămas în urma ei decât mirosul, sufletul ei, care se ridică încet spre ceriu, pentru a preda soarelui ultima sărutare ce i-o trimite viorica.

*

Sub fereastra mea se plânge și se tânguește o platană. Toată noaptea a gemut. Și noaptea era urâtă, cu vânt rece, și cu vifor. Stropi reci de ploaie să loveau de platană, mânați ca cu biciul din partea viforului. Erau lacrimele viforului.

Și platana tremurà de jos, dela trupină, până sus, la vârful cel mai de sus al crengilor. Ca omul care-și deschide brațele pentru a le închide iarăși cu putere mare, lovinduse în piept, cuibul durerilor de cari e stăpânit, așa și bietul arbor își desfăcea crengile, pentruca ear să și le adune la olaltă, tânguindu-se de durere. Și câte o creangă se loveà de fereastra mea, ca cum ar fi voit să întrebe: nu este nimeni aci, care să vină să mă scape din primejdia în care mă aflu?

Și primejdia a venit. N'a întârziat mult. O pocnitură zguduitoare se auzì. Un zgomot, ca cum s'ar fi rupt ceva, ca cum ar fi căzut ceva la pământ. Și plânsul și tânguitul platanei a încetat.

In dimineața următoare, și în alte dimineți, în toate diminețile, platana mea nu mai sta cu crengile ridicate în sus, ci cu crengile plecate în jos, spre pământ, ear spre cer își ținea deschisă gura o rană mare ce i s'a făcut platanei, acolo unde vântul a rupt-o în două. In rana aceasta se ascund fulgi de zăpadă, și cad picuri de ploaie, ca stropi de lacrimi, lacrimă după lacrimă....

E zi de Martie. Fereastra mea e deschisă. Afară e soare. Cu nesaț sorb în mine aerul inbalsamat de primăvară, mirosul îmbătător al florilor acum de curând înverzite. Jos în earbă, sub fereastra mea, în earbă umedă și crudă, deschid ochii vre-o cinci scumpii, în tufișul de lângă platană, și platana încă începe să înverzească. Va fi de trăinicie înverzirea ei, ori e numai ultima licărire, ultimul drum spre nimicire?

Un grădinar isteț a ridicat crăngile platanei în sus, a tocmit părțile rupte la loc, a uns rana cu lut și a învălit-o în muschiu și în pânză, legându-o bine cu ață tare, și platana s'a vindecat. Ori pere a fi vindecată? Crengile ei înverzesc, și paserile se joacă printre crengi și cântă. Una a pus chiar gând să-și facă cuibul în muschiul din jurul ranei platanei. Așa ia-și spune, să lase rana în pace până se va vindecà de tot, dar pasărea nu mă înțelege. Aleargă și cântă și așa-mi vine, ca și cum tonurile ar eși din rana platanei.

*

Pământul doarme. E amorțit încă de gerul ernei, care a trecut printre plapoma frunzelor moarte cu cari se acoperise în toamna trecută. Pământul doarme. Pădurea încă e mută, cu arborii ei goi și vrednici de compătimire. Arbori fără frunze, privighetoare fără glas, pământ fără viață! Căci pământul doarme.

Nici un început de viață, decât la marginea pădurei niște floricele albe și galbine de anemonă, pe ici pe colea niște uită foarte repede lucrurile învăţate, scuturând aproape deodată cu praful şcoalei şi puţinele cunoştinţe, ce s'au lipit de dânşii dintr'o îndelungată trudă a învăţătorului harnic. De elevii învăţătorului lipsit de această calitate, nici nu mai vorbim. Ei trec prin şcoală, ca cum ar trece prin o chiliuţă dosită şi întunecată, în care nu pătrunde nici odată raza sfântă a soarelui dătător de viaţă. Şi când ajung, după câţiva ani de ameţeală să părăsească şcoala, nu duc cu sine în viaţă, decât amintirea ştrengăriilor, ce au săvârşit şi doar pilda urâtă a trândăviei. Atâta e tot, cu ce-şi poate dărui elevii învăţătorul lipsit de sentimentul vocaţiunei — şi care fură vremea lui Dzeu înzadar...

Dar cum am spus, chiar fiind învăţătorul întru toate om la locul său, resultatul stăruinţelor lui numai atunci poate fi hotărâtor şi durabil, dacă elevii dupăce au eşit din şcoală nu vor fi lăsaţi cu totul în grija codrului şi a poienelor, ci vor fi chemaţi din când în când iarăşi la şcoală, ca să li-se împrospăteze în memorie cele învăţate, adăugându-le eventual şi alte lucruri potrivite cu priceperea lor.

Această consideraţie a fost motivul întemeierii şcoalelor de adulţi în toate părţile şi la toate popoarele înaintate, la cari funcţionează azi un număr foarte însemnat de asemenea şcoale. Aşa d. e. în Prusia numărul acestor şcoale, numite: Fortbildungsschulen se urca în a. 1900 — la cifra de 2977 cu 214.560 elevi, iar în Saxonia tot atunci funcţionau 2056 şcoale de adulţi cu 99.241 elevi.*)

Dar să nu căutăm esemple aşa departe prin ţările Apusului. Aci aproape de noi, în România vecină, prin stăruinţele ministrului *Spiru Haret*, care a voit şi a reuşit în parte să facă din învăţători o armată biruitoare în lupta culturală şi social-economică, s'au înfiinţat în a. 1904 aproape 2000 de şcoale de adulţi cu 80.000 ascultători. Dar în urma lipsei de continuitate isvorâtă din detestabilele rivalităţi politice s'au redus ori s'au desfiinţat cu totul aceste frumoase aşezăminte social-pedagogice.**)

In patria noastră ministrul Eötvös de pie memorie, după crearea legii pentru instrucţiunea poporală (art. 38 din 1868) şi-a îndreptat atenţiunea şi asupra şcoalelor de adulţi, solicitând prin ordinul său din 24 Sept. 1870 (nr. 21, 555) înfiinţarea lor pretutindenea. Mai târziu vin şi din partea consistorului nostru îndemnuri către preoţi şi învăţători, cum e d. p. cercularul iscălit de părintele *N. Popea*, (nr. cons. şcol. 2/1873 publicat în „*Tel. Rom.*" din 1873 nr. 5), prin care li-se recomandă să înfiinţeze în toate satele şcoale pentru adulţii de orice vârstă şi sex, se ţină examene cu ei în luna Februarie sau Martie şi să raporteze amănunţit şi esact despre resultatele ce vor reuşi să obţină.

Dar şi la noi, ca şi dincolo, aceeaşi lipsă de continuitate, aceeaşi lege fatală a inerţiei, se pune curmeziş tuturor pornirilor bune, zădărnicind resultatele dorite. Dacă ne-ar întreba cineva, ce roade au răsărit pe urma acestor îndemnuri, am fi ameninţaţi a rămânea datori cu răspunsul, căci ne-ar veni cam cu greu să mărturisim, că dispoziţiile ce s'au luat pe la începutul anilor 70 au rămas aproape pe de-a întregul literă moartă, atât de mult, încât probabil mulţi dintre dv. vor fi fost dispuşi a crede, că s'a făcut un lucru cu totul nou, statorindu-se ca temă principală pentru conferenţele învăţătoreşti din acest an chestiunea şcoalelor de adulţi, care e atât de importantă, şi pentru poporul nostru mai ales de o actualitate arzătoare.

Şi cu toate acestea, cât de mică a fost stăruinţa — şi mai e şi azi — pentru satisfacerea unei trebuinţe atât de mari! De câţiva ani oameni doritori de progres au cercat să împlinească această lipsă, făcând sub egida „*Asociaţiunei*" noastre culturale ceea ce nu s'a făcut la îndemnul „cercularelor". Pentru luminarea ţăranilor s'au iniţiat aşa numitele prelegeri poporale. Decât, acestea nu corăspund întru toate caracterului, ce trebue să-l aibă o şcoală de adulţi. Ele nu sunt organizate sistematic, cum trebue să fie o şcoală de adulţi, nu încep prin a pregăti pe analfabeţi, descoperindu-le taina scrisului şi a cetitului, cum s'ar cere la ţăranii nostri înapoiaţi, feriţi cu totul de raza binefăcătoare a culturii, şi nu se ţin în mai multe sărbători, săptămâni sau luni de-a rândul, ci mai mult incidental, la anumite prilejuri festive, fără să cerce a-şi dà cel puţin seama de rezultatul, la care se poate ajunge.

Să vedem totuşi, ce s'a făcut până acuma în această privinţă. Să aruncăm o privire cât de fugitivă asupra statisticei prelegerilor poporale, ţinute în diferitele despărţăminte ale Asociaţiunei, să zicem în a. 1906. Căci e bună, chiar indispenzabilă şi statistica aceasta, de multe-ori. Prin cifrele ei reci, dar foarte vorbitoare, te poate lămurì asupra oricărui lucru, mai repede şi mai exact decât rapoarte întregi, nămolite de obiceiu într'o vorbire stearpă..

Statistica ne dovedeşte, că în a. 1906 s'au ţinut sub ocrotirea „*Asociaţiunii*" şi pentru luminarea poporului nostru dela sate, *158 prelegeri*, între cari cele mai multe de interes economic (99), câte va istorice (8—10), 4 despre educaţie, 3 despre şcoală, foarte puţine despre legi (2) şi despre igienă (2) ş. a.

E dureros — şi aruncă o tristă lumină asupra celor ce conduc, adecă ar trebuì să conducă viaţa noastră şcolară, — faptul, că într'un timp, când toată lumea românească erà îngrijată de soartea şcoalelor noastre, numai în trei locuri s'a vorbit despre însemnătatea şcoalei româneşti.

Tot atât de trist e, că nu se găsesc printre advocaţii şi medicii nostri oameni cu mai multă dragoste pentru popor, şi cu mai mare râvnă de muncă românească. Altfel cum s'ar puteà esplicà d. p. faptul, că tocmai despre chestiunile, a căror cunoştinţă e atât de indispenzabilă ori cărui muritor, *despre legi*, s'a vorbit poporului aşa de puţin, încât e o ruşine pentru *legiştii* nostri, al căror număr e atât de mare, pe cât de mare e nepăsarea lor faţă de chestiunile vitale ale neamului nostru. Nu mai vorbim de acei funcţionari, cu mintea încuiată în protocoale, sau de acei indivizi mălăieţi, cari rătăcesc în credinţa, că luminând poporul ar ajunge să-şi atragă asupra lor ura superiorilor, străini de neamul şi limba noastră. Abia 2 corbi albi (un notar şi un silvicultor) s'au aflat, cari au avut *curajul cetăţenesc* de a nu împărtăşì vederile colegilor de carieră, şi de a se „*expune*" pentru cultura naţională.

In colo iată ce icoană curioasă prezintă statistica celor ce s'au ostenit „*în via Domnului*": Au ţinut prelegeri poporale *16 studenţi universitari, 1 notar, 1 medic, 1 silvicultor, 6 funcţionari de bancă, 2 proprietari, 4 agronomi, 6 advocaţi, 5 protopopi, 23 preoţi şi 43 învăţători* (socotind aici şi pe profesori).

Este atât de evidentă disproporţia acestor cifre! Cu cât se simte cineva mai „*Domn*", cu atât mai mult se crede dispenzat de datorinţele naţionale, între cari n'ar fi cea din urmă — şi nici cea mai grea — aceasta însemnată problemă de a te coborî în mijlocul consătenilor tăi, căutând „*vreme cu prilej*" ca să-i luminezi şi să-i ridici către tine.

Dar nu, aceasta nu se face. Căci protopopul, fiind şi „*director al despărţământului*", crede, că e de ajuns, dacă dânsul „*conduce*" — la ce s'ar mai ostenì şi cu prelegeri (onoare celor 5 excepţiuni! — un număr atât de minimal în proporţie cu zecile de protopopi români, câţi ar fi să facă podoaba bisericilor noastre). — Ceialalţi domni din comitet deasemenea „*conduc*" şi ei. Pe advocat în cele mai multe cazuri nu-l interesează poporul, decât în zona şerparului, zona capului şi cuprinsul minţii fiind mai pre sus de ocupaţiile fişcăleşti. (Şi aici iarăşi onoare numărului infinitezimal de excepţii!) Bine înţeles, advocatul monopolizând pe seama sa cunoaşterea legilor, dacă ar lămurì şi mulţimea asupra chiţibuşurilor meseriei sale, aceasta n'ar fi profitabil pentru dânsul,.. ar fi poate chiar în detrimentul „*afacerilor*" sale. Medicii? — Ei au deasemenea alte „*treburi*" şi pentru unii din ei va fi de sigur mai importantă marca de prezenţă din direcţia cutărei bănci, decât o prelegere de igienă....

Rămân deci studenţii universitari şi câţiva preoţi tineri şi conştienţi de chemarea lor apostolească, însufleţiţi în munca lor de cea mai curată râvnă naţională şi de dorinţa ferbinte de a ridicà la treapta vredniciei omeneşti poporul nostru umilit şi adâncit în întunerecul neştiinţei. Nu putem să avem decât cuvinte de bucurie şi încurajare pentru aceşti câţiva preoţi harnici şi învăţători luminaţi, cari se pun cu adevărată dragoste românească în seviciul propagandei culturale, devenită azi o necesitate atât de poruncitoare a vieţii noastre naţionale.

Dorim, ca numărul acestor apostoli ai culturii să se sporească din an în an, întreaga generaţie tinără a preoţilor şi învăţătorilor zeloşi să se pătrundă de rostul sfânt al luminării poporului. Această menire învăţătorească erà odinioară simbolizată prin o lumină aprinsă, în jurul căreia strălucea următoarea inscripţie:

„*Aliis inserviendo consumor.*"

Cum flacăra luminei se consumă, nu de dragul său, ci spre binele şi folosul oamenilor, aşà să ne cheltuim şi noi, apostolii culturei, toată ştiinţa câştigată prin şcoli şi sporită prin experienţa vieţii, — luminând cărările neamului nostru şi jertfindu-ne pentru înaintarea lui.

Inţelege oricine, cât de mari sunt binefacerile ce pot izvorî dintr'o asemenea stăruinţă nobilă, care e cel mai frumos act de dreptate faţă de mulţimea sătenilor nostri, pe cari nenorocul pruncieî lor nu i-a îngăduit a trece pragul şcoalei, şi înaintea cărora cartea a fost osândită să rămână o comoară vecinic închisă, încuiată şi zăvorîtă straşnic cu 7 lăcate, iar raza făcătoare de minuni a ştiinţei nu s'a putut furişà în sufletul lor, ca să înlăture, să despice zgura întunecoasă a neştiinţei, ce îi copleşeşte.

Şi — lipsit de binefacerile lumii, — fără carte, fără învăţătură e greu de tot, e aproape cu neputinţă să mai trăeşti în ziua de azi! Căci lumea a înaintat grozav şi lupta pentru traiu devine tot mai înverşunată. Orice locşor în rândul oamenilor, orice mijloc de traiu trebue cucerit prin luptă stăruitoare, prin chibzuială ageră şi prevedere înţeleaptă.

Iar acestea din urmă nu le poate nime dobândì, decât prin carte şi învăţătură. Lipsa îndelungată a acestor arme de luptă a fost pricina, că toţi vecinii nostri ne-au luat pe dinainte, toţi câţi s'au abătut pe la noi din diferitele colţuri ale lumii, au izbutit să ia în stăpânire pământul nostru şi să scoată nepilduite comori din adâncurile lui.

Şi până când alţii s'au îmbogăţit şi au înaintat atât de repede, sburând ca vântul şi ca gândul în trenuri iscodite de ştiinţa şi meşteşugul lor, noi am rămas frumuşel pe lângă teleguţa hodorogită, trasă de nescai bouleni — hămesiţi şi ei ca şi stăpânul lor — ori am orbecăit în neştire pe hătaşele înguste ale dealurilor sterpe. Am rămas dosădiţi şi tăgărâţi şi toţi ne-au luat pe dinainte.

Acum starea aceasta de înapoiere dureroasă nu mai poate fi suferită. Din sufletele rămase în întunerec a isbucnit un strigăt puternic: Daţi-ne cartea mântuitoare! Faceţi-ne cu putinţă îndreptarea greşelelor şi lipsurilor din trecut. Strigătul acesta se îndreaptă către toţi cărturarii nostri dela sate şi oraşe. Toţi trebue să-l înţeleagă, ca un glas de chemare la muncă jertfitoare. Toţi trebue să se cutremure, să se scuture de nepăsarea de până acum şi să priceapă, că porunca cea mai neiertătoare a vremii în care trăim, e să dăm carte şi învăţătură poporului nostru. Să despicăm şi pe seama lui stânca din care curge apă vie..., întemeiând în toate satele româneşti astfel de şcoale folositoare şi atunci poporul, care a rătăcit în întunerec — va vedea lumină mare... Ce bucurie nespusă vor simţì atunci în inimele lor bieţii oameni, cari mai înainte, necunoscând scrisoarea, se spăriau de orice sdreanţă de hârtie, de orice petec acoperit cu scrisoare, fiindcă bănuiau pretutindenea peceţi de judecată, peceţi de gloabe şi de „jucuţii"! — S'ar putea o binefacere mai mare decât a deschide orbului isvorul luminei, decât a face să fulgere şi în mintea bântuită de întunerec scânteia ştiinţei?!

La muncă deci, învăţători şi preoţi români! Părinţii şi fraţii nostri ne cheamă, iar glasul vremii ne porunceşte! Căci de vom întârzia, mare răspundere ne aşteaptă şi grea primejdie ameninţă întreg neamul nostru.

Acum, când în ţara noastră e pe cale a se întroduce votul obştesc (universal), acest drept însemnat al poporului, — tăria neamului nostru atârnă dela numărul celor ştiutori de carte. Trebue să ne dăm toată silinţa, să sporim numărul acesta, care azi e atât de mic, încât suntem cu toţii de ruşinea şi batjocura neamurilor vecine.

Zilele de sărbători, cari sunt destul de număroase din graţia vechiului călindar şi lungile sări de iarnă ne îmbie cel mai potrivit prilej de a împărtăşì poporului această cunoştinţă neapărat de lipsă. Şi avem buna garanţă de isbândă în râvna cea nobilă, în setea de învăţătură a poporului nostru, care de multă vreme tot dă următoarea povaţă în pildurile sale: „Picioarele-ţi să roază pragurile învăţaţilor, că şcoala face pe omul om şi altoiul pe pomul pom"....*)

Decât a petrece vremea cea scumpă a lui Dzeu în jocuri năroade, ori în trândăvie urâtă, mai bine să ne apucăm toţi cu trup cu suflet de această muncă apostolească din care şi pentru noi va isvori o mare mulţămire, aceea pe care nu ţi-o poate da decât conştiinţa datoriilor împlinite. Altfel lenevind mai departe, nu numai că ne facem vrednici de toată osânda, dar ne bătucim la cap, ne prostim şi noi din zi în zi. Doar scrie şi în „Alexandria", că omul înţelept nu trebue să lenevească mult, căci i-se umezesc creerii capului...

Nici unul dintre noi să nu se sparie de osteneala şi jertfa ce trebue să o aducă pentru înaintarea neamului, ci toţi să fim pătrunşi de gândul, că celce nu e capabil de nici o jertfă pentru neamul său, trăeşte o viaţă fără nici o valoare, stearpă şi fără înţeles.

NOUTĂŢI.

Vineri, 1 Maiu e zi de răpaus pentru întreaga muncitorime, prin urmare nu se lucră nici în tipografia noastră. Numărul proxim al ziarului nostru apare deci Luni *la orele obicinuite.*

•

Punerea în mormânt s'a făcut în catedrala din Sibiiu Vineri sara. La orele 9 s'a făcut încunjurarea catedralei, în sunetul clopotelor şi al acordurilor înduioşătoare ale cântării de înmormântare, intonată de corul seminarial. Toate casele din apropierea catedralei erau frumos iluminate din prilejul acesta. A pontificat I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan*, cu asistenţă mare.

*

Congregaţie în Sibiiu. Comitetul municipal al comitatului Sibiiu ţine adunare generală estraordinară în 7 Maiu n. 1908 la orele 4 d. a. în sala mare a casei comitatense. La ordinea zilei sunt puse 27 obiecte, partea mai mare concluse de ale comunelor, trimise comitatului spre aprobare.

*

---

*) Dr. Paul Stötzner: „Das öffentliche Unterrichtswesen Deuschlands in der Gegenwart, Leipzig 1901 pg. 76, 79.

**) „Răspunsul dlui Spiru C. Haret la interpelarea dlui senator Titu Maiorescu rostită la 25 Ianuarie 1908. „Voinţa Naţională" nr. 6804. Vezi şi Raportul ministrului Haret către regele — Bucureşti 1908 pg. 154—155.

*) Anton Panu, *Povestea Vorbii*, ed. Minerva, pag. 80.

---

fire de earbă acum înverzită, ca şi cum primăvara, tinăra primăvară, — prea tinăra primăvară, — şi-a pus numai ici colea piciorul prin earbă şi s'a dus earăşi îndărăt de unde a venit.

Dar nu tânăra primăvară a adus anemonele, ci o păstoriţă şi un păstor, cari stau de vorbă şi glumesc pe câmpuri, pe dealuri şi prin păduri.

Păstoriţa obosită se propteşte de un plop mare, lipinduşi umărul de scoarţa lui. Capul şi-l pleacă niţel înainte şi obrazul asemenea şi-l lipeşte de plop. Şi aşa se pare că ar fi şi ea un plop, o trupină de plop, două trupini de plop, una lângă alta, lipite una de alta.

Aşa e de cuminte păstoriţa, şi aşa e de curată la gândire şi de mare la fapte. Dar tot ce încolţeşte în inima ei, iase încet, pe nesimţite la iveală, întocmai cum semnele de viaţă încet îşi fac trecerea prin alba coaje de plop.

Păstoriul e trântit pe earbă în faţa ei, şi-i aruncă cu mâna flori de anemonă, floarea paştilor, şi râde când câte o floare îi rătăceşte prin păr şi-i rămâne imprinsă în păr. Dar ea, păstoriţa, nu râde. Privirea ei e ageră şi serioasă. Nu-şi poate da seama de ce a trecut atât de iute începutul primăverei? Abìa au înflorit anemonele şi nu mai sunt. Nu mai sunt de loc!...

Acum se află păstoriul şi păstoriţa în pădure, între ramuri verzi. Păstoriţa s'a pus la umbra unui tufiş, ear păstoriul in faţa ei. Păstoriul a adunat un braţ întreg de rămurele împupite, de ginistră şi de caprifoiu, şi tot aruncă cu ele asupra păstoriţei. Ea râde şi se scutură, ca să-i cadă rămurelele de pe umeri şi de pe cap. E grămadă mare în jurul ei de astfel de rămurele. Intr'un gorun din apropiere cântă o pasăre măeastră. Şi cântecul ei face de răsună pădurea, şi se duce departe, departe, până în satul din vale.

Păstoriţa ia două rămurele în mână, şi se înduioşează. Surisul de pe buzele ei e suris forţat, căci inima ei e plină de iubire, ear iubirea e mama durerii. Se gândeşte la anemonele din marginea pădurii, la floricelele cele mici şi albe, primele flori ale dulcei primăveri, cari acum nu mai sunt. S'au dus, cum se duc florile astea!. Şi ia câteva flori din jurul ei, flori de pădure, le desface frunzele, le rupe una câte una şi le aruncă la pământ. N'a rămas în mâna ei decât cotoarele, pălite, triste, fără miros. Ce tristă e moartea! Ce triste sunt florile când ştiu că trebue să moară!

Din fundul pădurii vine un vânt uşor şi răcoritor. Parcă ar fi un suspin melodic, suspinul unei vieţi în apunere. Suspinul primăverei, care a fost şi nu mai este. Suspinul, care spune păstoriţei: Anemonele tale sunt moarte, şî e moartă primăvara!..

Ziua Invierii în Sibiiu. Marele praznic al creştinătăţii, Invierea Domnului, a fost sărbată în Sibiiu cu solemnitate mare. Serviciul divin la Inviere şi la sfânta liturgie a fost oficiat în catedrală de Inaltpreasfinţia Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, cu asistenţă număroasă. A cântat corul mixt, condus de dl T. *Popoviciu*. La finea liturgiei I. P. S. Sa a rostit o predică frumoasă, ascultată cu atenţiune din partea numărosului public asistent.

*

Târg de ţară se ţine acum în Sibiiu. Târgul de mărfuri va fi *în 4 Maiu*, iar nu în 3 Maiu, cum s'a fost anunţat.

*

Alegere de patriarh. Ziarele maghiare scriu, că guvernul are intenţiunea să convoace în luna Maiu, ori pe la începutul lui Iunie, congresul naţional sârbesc, pentru a face alegerea de patriarh. Candidatul serios pentru înalta demnitate bisericească este P. S. Sa episcopul din Buda, *Lucian Bogdanovici*, numit din partea guvernului administrator al văduvitei patriarhii.

*

„Reuniunea femeilor române din Sibiiu“ a primit dela familia *Mocsonyi* o donaţiune de 200 cor. pentru scopurile şcoalei industriale.

*

Hymen. Domnul Olimpiu I. *Frateş* şi dşoara Valerica Em. *Stînescu* îşi sărbează cununia Duminecă, în 20 Aprilie v. la orele 4 p. m. în biserica Sf. Vineri din Ploeşti.

*

Candidat de notar caută primpretorul cercului Nocrichiu, comitatul Sibiiu, pentru a l substitui în comuna Cornăţăl. Substituirea va fi de durată mai lungă, şi dupăce probabil, postul de notar va deveni vacant de tot, substitutul are prospecte să fie ales la timpul său. Candidaţii să se prezinte în persoană în cancelaria domnului primpretor din Nocrichiu.

*

„Viitorul“, noul institut de credit şi economii din *Ocna-Sibiiului*, şi-a început activitatea cu 1 Aprilie n. a. c. Are un capital social de 50.000 cor. Nădăjduim, că noul institut, o necesitate de mult simţită, va fi o cetăţuie ocrotitoare a intereselor economice şi culturale ale ţărănimii noastre din Ocna şi jur, în a cărei atenţiune îl recomandăm cu toată stăruinţa. Ii dorim viaţă rodnică!

*

La fondul „Masa învăţăceilor-meseriaşi,“ întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit: Octavian Veştemean (Sibiiu) învăţăcel tipograf, 50 bani, Ioan Prescure, notar Calbor 1 cor.; George Valeriu Simtion (Sibiiu) înv. compactor, 2 cor.; Vic. Şufană (Poiana), înv. orologier, Savu Şoima (Sibiiu) înv. vopsitor şi lustruitor, Petru Danciciu (S.biiu) înv. măsar, Ioan Istrate, şi Ioan Maniu, (Boiţa) ambii învăţăcei pantofari, originari din Boiţa, fiecare câte 1 cor. şi Vic. Tordăşian, prez. 10 bani.

*

Mulţămită. Credincioşii, şi în special comitetul bis. gr. ort. din Cuieşdiul-de-Mureş, tractul Reghinului, aduce prin subscrisul mulţămită economului Petru *Cadar*, fost locuitor în Meşterhaza şi acum domiciliat în Rusul-de-munte, care în conţelegere cu evlavioasa sa soţie *Maria* năs. *Sava* a dăruit acestei sf. biserici un rând de ornate bisericeşti, în valoare de circa 126 cor. Se aduce mulţămită şi bunului parohian din Cuieşdiu, Dumitru *Suciu*, care asemenea a donat bisericei noastre un rând de frumoase vestminte bisericeşti. Totodată se observă, că distinsul econom Petru *Cadar* de vre-o zece ani încoace a provăzut mai multe biserici cu ornamente, aşa pentru esemplu, a dat bisericei gr. cat. din Peteleac un rând de vestminte în valoare de 130 cor., bisericei gr. ort. din Nadoşa română, la sfatul subscrisului, vestminte, potir etc., toate în valoare de 240 cor., bisericei din Meşterhaza alt rând de vestminte, în valoare de 120 coroane, în fine a dăruit şi bisericei din Borcut, sediul protopopului Vasile *Dumo*, tractul Cetatea-de-peatră, un rând de ornate bisericeşti. Atotputernicul Dzeu dăruiască mulţi fericiţi ani sus pomeniţilor evlavioşi creştini, spre a mai putea continua cu binefacerile lor, ce în această lume le asigură stimă şi mulţămire sufletească, iar în cea viitoare calea spre a întra în lăcaşurile drepţilor. Murăş-Cuieşdiu, în 10 Aprilie 1908 Mateiu *Radu*, preot.

*

† Ştefan Dan, absolvent de teologie, după o scurtă suferinţă, împărtăşit fiind cu sf. Taine, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului Vineri, în 11 Aprilie st. v. 1908 la orele 12 a. m. în al 26-lea an al etăţii sale. Rămăşiţele sale pământeşti au fost ridicate din casele părinteşti şi depuse spre vecinică odihnă Luni, în 14 Aprilie st. v. 1908 la ora 1 p. m. în cimiterul din Zerneşti. Fie-i ţărina uşoară!

*

Concert în Sebeş. Reuniunea română de cântări din Sebeşul săsesc invită la concertul ce-l va da Joi în 30 Aprilie 1908 s. n. — cu ocaziunea ţinerei conferenţelor învăţătoreşti şi a sinodului protopresbiteral — în sala cea mare dela hotelul „La leul de aur“. Inceputul la 8 ore seara (cassa se deschide la 7 ore). Preţul de întrare: Locul I 2 cor., II 1·50 cor. III (loc de stat) 1 cor. Oferte marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Onoratele Dame ştiu, că ce particularitate însemnată e obrazul frumos şi vioi, ce putere şi bogăţie mare stă în el şi de ce favoruri se bucură o damă frumoasă. Nu ajunge ca o damă să fie drăgălaşă, sveltă şi să aibă un exterior plăcut, lucrul principal e tenul curat al feţii. Aceasta o ştiu damele cu siguranţă. Nu e secret, că Crema Margit a lui Földes este singurul mijloc pentru frumseţe, care după o întrebuinţare de 5—6 ori îndepărtează tot felul de bubiţe de piele, pete de soare, sgrăbunţe, etc. şi face faţa albă şi gingaşe. O tigaie mare 2 cor., o tigaie mică 1 cor. Se capătă în toate farmaciile. Totuşi e scutită de imitaţiuni. Prin poştă o trimite fabricantul Clemens de Földes, farmacist, Arad.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

ECONOMIE.

Stârpirea gândacilor de Maiu.

Cu privire la stârpirea gândacilor de Maiu punem în vedere următoarele:

Art. de lege XII din 1894 despre poliţia de câmp în §-ul 50 orândueşte, ca în mod corăspunzător să se stârpiască gândacii de Maiu când se ivesc în masse mari. Ceice nu s'ar supune orânduelilor din §-ul de sus, după §-ul 95 lit. k. al acelei legi, se pedepsesc cu sume până la 100 cor.

In ţara noastră, afară de locurile muntoase, se dezvoaltă gândacii de Maiu aşa, că la noi se ivesc în masse tot în al 3-lea an şi adecă în acei ani, cari se pot împărţi cu 3, cum au fost anii 1896, 1899, 1902 şi 1905, şi cum e şi 1908 anul gândacilor de Maiu.

Feliul stârpirei gândacilor de Maiu este adunatul şi stârpirea lor. Adunatul gândacilor trebue început îndată după ivirea lor, pentruca să fie stârpiţi înainte de ouat.

Dupăce în zile cu soare gândacii zboară către sară, adunatul lor e bine să se facă dimineaţa sau în zile nouroase, pentrucă atunci mai uşor se pot scutură de pe pomi. Pe pomi singuratici sau pe pomi dela marginile plantaţiunilor se grămădesc mai ales gândacii de Maiu.

Drept îndemn pentru stârpire e bine ca adunătorii de gândaci să fie plătiţi, şi anume după mulţimea gândacilor adunaţi, în chilograme sau litre (un kgr. cuprinde cam 1069 gândaci). Pentru curăţirea pomilor roditori să se iee zileri, cari însă e bine să fie supraveghiaţi ca să nu facă sticăciuni. Gândacii se scutură de pe pomii mici, iar la scuturatul crengilor de pe cei mari se folosesc cârlige. Dacă între adunători sunt feciori tineri, aceştia urcându-se pe pom pot scutură fiecare ramură. Scuturatul pomilor să se facă cu putere şi numai în intervale scurte (zmâcindu-se), ca gândacii să cadă deodată jos, deoarece scuturându se numai încet, gândacii, cari se ţin bine de ramuri, nu cad jos.

Gândacii să se adune în oale de pământ pe dinlăuntru smălţuite şi cuprinzând până la jumătate apă. Din oale să se pună în vase mai mari (butoaie, căzi pe jumătate cu apă), sau în saci.

Gândacii de pe pomii de pe lângă drumuri pot fi călcaţi cu piciorul, iar cei adunaţi în căzi pot fi opăriţi şi goliţi în gropi, cari apoi se astupă cu pământ. Gândacii adunaţi în mulţime mare pot fi folosiţi de gunoiu şi adecă în feliul, că se amestecă cu pământ, cu var nestins, cu rămăşiţe de turfă, aceasta pentru curăţirea gândacilor morţi de mirosul lor. Pentru stârpirea gândacilor de Mai se mai recomândă şi stârpirea prin zileri a larvelor aflătoare în pământ şi cari se pot adună după plug. Larvele încă pot fi folosite, sau ca nutremânt pentru galiţe, sau ca gunoiu.

Punem la inima obştei noastre aceste îndrumări folositoare.

S.biiu, 17 Aprilie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.“

Pant. Lucuţa — prez. *Vic. Tordăşianu* — secretar.

Cărţi şi reviste.

Raportul anual al societăţii academice social-literare *România-Jună* din Viena. Al 37-lea an administrativ, dela 1 Noemvrie 1906 până la 31 Octomvrie 1907. O broşură de 40 pagini, cu date din viaţa şi activitatea societăţii numite, care are o avere de aproape 50,000 coroane.

*

„Economia“. A apărut Nr. 8 al revistei economice ilustrate *„Economia“*, cu următorul cuprins: Câteva unelte simple pentru stârpirea insectelor stricăcioase; Urzica; Situaţia agricolă; Concurs pentru premierea plantaţiunilor silvice. Informaţiuni: Curs de stupărit în Gödöllö; Preţul untului; Din piaţa de zahăr. Varietăţi: Cum să ne apărăm de şoareci? Păduchii puilor de găină; Ouă uscate. — Foaia apare de 2 ori pe lună în Caransebeş. Redactor: *Alexandru Diaconovich*, magistru silvanal. Abonamentul 4 cor. pe an, 2 cor. pe $^1/_2$ an. Pentru România 5 lei pe an.

*

„Amicul Familiei“, revistă pentru tinerimea şcolară, anul 5, numărul 14, a apărut cu cuprinsul următor: Poveste de Paşti. Ingrijirea animalelor domestice. Două gâcituri. Enrietto. Impresii din noaptea Invierii. Ouăle de Paşti. Corabia fermecată. Boierul şi ferariul. Abonamentul 5 coroane la an. Administraţia Bucureşti, Bulevardul Academiei Nr. 3.

*

Adevărul asupra situaţiei din Cluj, de Dr. *Victor Poruţiu*, advocat. Retipărire din *„Răvaşul“*.

*

Apostolie Modernă, de episcopul Dr. *O. Prohaszka*, traducere autorisată, de Dr. *E. Dăianu*, Cluj. Tipografia „Carmen“. Preţul 50 fileri esemplariul broşat şi 1 Cor. esemplariul legat în pânză.

*

„Răvaşul“, numărul 7 şi 8, a apărut cu următorul cuprins: Ioan Roşioru: „Paedagogium“. Ioan Roşioru, Cuvântul traducătorului. Aurel C. Popovici: Fundamente şi ilusii. Ariton M. Popa: Moaşte sfinte. D. Tomescu: „Martirii“ — roman de Constanţa Hodoş. Românii la conciliul din Florenţa. George Şuta: Christos a înviat! N. Cârstea: Hârtii vechi. Al. Melin: Călindarul „Ramuri“. Dr. Victor Poruţiu: Adevărul asupra situaţiei din Cluj. Al. P. Dafin: Ce-a fost odată. Valentin Drăgan: Judecata proştilor. N. Cârstea: Din scrierile St. I. Crisostom. Cronica. Cărţi — Reviste — Ziare.

*

România Ilustrată, revistă de familie, apare de nou în Bucureşti, sub direcţia compatriotului *Ioan Rusu Abrud anul*. Numărul 1 pe Aprilie (anul VI) are următorul sumar bogat: Către cetitori. Omul viitorului (ilustraţie). Dela Dunăre la Adriatica. Epigramă. România pitorească. Note şi impresii. Din trecutul nostru. Dela fraţi la fraţi. Greul veciniciei. Note de călătorie. Figuri din parlament. Ce spun doctorii? Palavre. Poşta, telegraful şi telefonul dela noi. Cronică teatrală. Consecinţele beţiei şi ale setei de bani. Chestii de artă. O instituţie fără păreche. Viaţa economică şi financiară. Din viaţa societăţilor noastre. Moda femenină. Generaţia nouă. Din arhivele poliţiei. O administraţie bună. Chinematograful lumii. Număroase ilustraţii, între cari şi portretul I. P. S. Sale, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* din Sibiiu. Abonamentul pentru noi 24 lei la an. Redacţia şi administraţia Strada Câmpineanu 54 Bucureşti.

*

„In plaiu“, poveţe despre viţele altoite, de *Dobre Rădulescu*, şef de cultură la domeniul coroanei Sadova. Cărticica a 46, apărută în biblioteca poporală a administraţiunei domeniului Coroanei. Cu o precuvântare de *Ioan Kalinderu*, membru al *„Academiei Române“*. Tipografia *„Guttenberg“* în Bucureşti.

Din public.+)

Mulţămită publică.

In scopul zidirei unei nouă biserici gr. ort. în comuna Gusu, tractul protopresbiteral Mercurea, mai lunile trecute la stăruinţele şi sfaturile părintelui lor sufletesc din loc, fiii bisericei noastre din comuna mai jos însemnată, anume: Ioan şi Vasile Părăian împreună cu Ioan Lungul l. Ilie, aflători în America-de-nord, au întreprins o colectă printre ceialalţi fraţi de ai lor din această comună cum şi printre alţi creştini aflători în oraşul unde lucrau ei şi între cei din împrejurime.

La călduroasa lor invitare în scopul sus atins au contribuit următorii cu următoarele sume:

Ioan Părăian, Vasile Părăian, Ioan Lungu l. Ilie, Nicolae Lungu, Vas. Pleşa, Nicolae Lomnăşan, fiecare câte 10 cor., Ioan Luduşan, Ioan Rusu l. Ioan, Ioan Bârsean l. Vâsâ, Vasile Muntean, Ioan Bârsean l. Dinu, Vasile Bârsean l. Dinu, Ioan Muntean, George Muntean, Ioan Bârsean l. Simion, Nicolae Staicu, Nic. Sângătinean, George Reu, Nicolae Bârsean, Nicolae Lomnăşan, Ioan Brânzoi, I. Muntean, Vasile Bârsean l. Ioan, Vasile Anghel, George Borcia, toţi din Gusu, Nicolae Muntean, G. Neamţ, I. Opriş l. Onuţ, Toma Dragomir, toţi din Armeni, fiecare câte 5 cor., N. Borcia, N. Rusu l. Niculiţă, Simion Rusu, Ioan Ungurean, Vasile Staicu l. Văleana, Ioan Armenean, toţi din Gusu, Ioan Hader, Vasile Opriş, Mihail Opriş, George Neamţu filăru, Aurel Hader, Ilie Neamţu, Nicolae Dragomir Rotar, Toma Hăşăgan, Vasile Constandin, fiecare câte 2 cor. 50 fileri, Ilie Opriş, Ioan Opriş, câte 75 fileri, Savu Florean 1 cor. 25 fileri, Vasile Opriş l. Mihail 2 cor. 50 fileri, toţi din Armeni, Aurel Bouariu, Ioan Sonea, Ioan Ocneriu, Lazar Bogorin, Lazar Stoia, Iacob Greavu, Simion Oprişor, fiecare câte 1 cor. 25 fileri, Ioan Bogorin 2 cor. 50 fileri, toţi din Ocna-Sibiiului, Procopie Joarză, din Presaca, Ioan Velan, din Cristian, câte 2 cor. 50 fileri, George Mornicea, Nicolae Anghel, Nicolae Stroia, Nicolae Mihuţ, fiecare câte 1 cor. 25 fileri, Ilie Nanu 50 fileri, Nicolae Buşca cu soţia din Petrifalău 5 cor., Ioan Popa, Moise Beu, câte 75 fileri, Nicolae Popa, Moise Vasile, Nistor Oltean, Ioan Comanescu, Moise Fleacă, Ana Beu, fiecare câte 1 cor. 25 fileri, Nicolae Muntean 1 cor., Ioan Farcaş, Ioan Muntean, câte 2 cor. 50 fileri, Ioan Rujan, Maria Boldaş, Ilie Muntean, Dumitru Rujan, fiecare câte 50 fileri, Ioan Opriţa, Nicolae Stănese, câte 1 cor. 25 fil., toţi din Mercurea, Ioan Săliştean, 1 cor. 25 fil, Isidor Săliştean 25 fileri, Nicolae Apolzan, Roman Apolzan, câte 50 fileri, Ioan Demian 1 cor., Nicolae Suciu 1 cor. 25 fileri, toţi din Spring, Vasile Hulpuş, Petru Hulpuş, Vasile Şeulean, toţi din Cucerdea, Nicolae Solomon, Gavriil Stana, Dumitru Bogdan, toţi din Porumbacul-de-jos, Constantin Beleşan, din Porumbacul-de-sus, fiecare câte 1 cor. 25 fileri, Valerie Măsar, Paraschiva Măsar, Dion. G. Stănciulea, V. Lupea, G. Grecu, Nic. Tincu, G. Călpar, George Rusu, Ioan Căpuş, Ioan Măsar, toţi din Sărata, Ioan Capla, Ioan Dărăbuţ, Nicolae Păştilă, Ioan Glăjeriu, Ioan Anghel, Alexandru Mateu, Ioan Mateu, Dumitru Cotore, toţi din Porumbacul-de-jos, Isailă Comşa, Ilie Copaciu, George Pavel, toţi din Porumbacul-de-sus, fiecare câte 50 fileri, Nicolae Albou 25 fileri, Irimie Cismaş, Vasile Borigo, Nicolae Frâncu, Ioan Darabanţ, Clionic Stoichiţa, Aleman Lupea, Alexandru Nistor, Constantin Nistor, fiecare câte 50 fileri, Candit Roman, Petru Neamţ, Nicolae Lupea, câte 25 fil., Daniil Vulc 1 cor. 25 fileri, toţi din Porumbacul-de-sus, Ioan Lalu 5 cor., George Meu 75 fileri, Ioan Ludu, Stefan Schiau, câte 1 cor. 25 fileri, toţi din Vlădeni, Ioan Serea, Iosif Serea, George Ceorănel, Ioan Demian, fiecare câte 50 fileri, George Serea 25 fileri, toţi din Glâmboaca, Aron Săpu, Vasile Covrig, Dumitru Boteş, fiecare câte 1 cor. 25 fileri, Stefan Botoş 2 cor. 50 fileri, Ollo Tudor, Aldea Oprea, Aldea Ioan, fiecare câte 50 fileri, Ioan Suciu, Filon Popa, câte 25 fileri, toţi din Miraşteu, Teodor Rotar 1 cor. 25 fileri, I. Maier, Iosif Preda câte 50 fileri, toţi din Hosman, George Babu 5 cor., Petru Rusu 2 cor. 50 fileri, ambii din Cergărel, Nierdi Elek 2 cor. 25 fileri, Ioan Carcaş 50 fil., Alexandru Carcaş 1 cor. 25 fileri, toţi din Cirlău, Ioan Bogdan, din Luceţ, Ioan Rădoiu, din Colun, Filimon Ciocan, din Şercăiţa, Ioan Jiga, Dumitru Suciu, ambii din Beclean, George Paşca, Ioan Borodi, ambii din Geju, Petru Istratie, din Cerghid, Isidor Petărlăcean, din M.-Lechinţa, Vasile Săcelean, din Borda, Ioan Rusu, din M.-Lechinţa, Vasile Tinciu, din Brad, Ilie Oltean, din Apoldul-inf., Ioan Demian, din Sângătin, fiecare câte 1 cor. 25 fileri, Petru Șerban, din Cerghed 1 cor. 50 fil., Ioan Zacheiu, din Rogoița, Ioan Drăghiciu, din Vințul-de-jos, Ioan Morar, din Carta, Ioan Popa, din Cirlău, Ioan Cociș, Emil Domșa, ambii din Cușdoara, Vasile Mărginean, din Cristur, Zaharie Botoca, din din Pecisec, Nicolae Preda, Ioan Muntean, ambii din Apoldul-inf.," fiecare câte 50 fileri, Andreiu Seguntean, Teod. Urian, ambii din Geju, Ioan Chirilă, din Moișiu, George Dordea, din Diag, Samoil Micu, din Păuca, fiecare câte 25 fileri, I. Bratu, din M.-Lechința 75 fileri, George Nembrea, Dorofteiu Neamț, ambii din Diag, câte 1 cor.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Suma totală 353 cor. 25 fil., adecă treisutecincizecișitrei cor. douăzecișicinci fileri.

In acelaşi scop Nicolae Oltean, din Apoldul-super. aflându-se tot în America-nordică împreună cu fratele seu Dumitru Oltean, din Apoldul-inf., asemenea la îndemnul parohului din comuna Gusu au întreprins o colectă și la aceasta au contribuit următorii:

Nicolae Oltean, Andrei Crăciun jun., ambii din Apoldul-sup., Dumitru Oltean, din Apoldul-inf., fiecare câte 1 dol., Ioan Bogorin, din Ocna-Sibiiului, Dănilă Suciu, din Copăcel, Simion Andronic, din Pianul-de-jos, Ioan Muntean, Dumitru Iridon, ambii din Apoldul-mare, fiecare câte 50 cenți, Ioan Brezoi, din Răvășel, Dumitru Bogorin, din Ocna-Sibiiului, Nic. Cândea, din Apoldul-mic, Nicolae Neghirlă, din Biertan, George Costea, din Beriveii-mici, Nicolae Vlad, din Agnita, Nic. Munciu, din Vărd, Ilie Radu, din Agnita, Sava Muntean, din Gherebenți, Nicolae Drăghiciu, din Ciugut, Ioan Câmpean, din Valea-Bulzii, Nicolae D. Băcilă, din Ucea-inf., fiecare câte 25 cenți, Iohann Luther, din Ucea-inf. 20 cenți, Ioan Busuioc, din Berhate, Vincenție Muntean, din Gherebenți, Alexă Haneșchi, din Ampoi-Presaca, Ioan Bogăcean, din Vorumloc, Ioan Opriș, din Cârțișoara, fiecare câte 10 cenți, Ioan Comanescu, Dumitru Fărcaș, Ilie Oltean, Moisă Bozdop, fiecare câte 25 cenți, Paraschiva Dragomir 65 cenți, toți din Apoldul-mic și au incurs peste tot 10 (zece) dolari și 85 cenți.

Subscrisul îmi țin de datorință a esprima și pe calea aceasta cea mai călduroasă mulțămită în numele credincioșilor comunei noastre bisericești de aici, tuturor binevoitorilor întreprinzători și contribuenți și rog pe bunul nostru părinte ceresc ca să-i țină cu pace, cu sănătate până la adânci bătrânețe și să caute pururea spre ei și ai lor cu har și milă.

Gusu, la 24 Martie 1908 st. v. In numele credincioșilor comunei bis. din loc.

Stefan Medeșan
paroh.

Nr. 129/908. [96] 2—3

Concurs

Pentru intregirea postului al II-lea de paroh în parohia de clasa primă **Deva**, să escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Român."

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh, sunt celea fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat și cu prealabila încunoștiințare a acestuia să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale: cântări, tipic, serviciul divin și predică.

Alegându-l paroh va avea a catechiza elevilor și elevelor noastre dela școalele elementare de stat și ucenicilor industriași din loc.

Deva, 8/21 Aprile 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Devei, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

George Romanul
protopresbiter.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16
în casa sa proprie „La Cizma roșie"
cel mai mare
depozit de încălțăminte
pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 48—

Nr. 351/1908. [100] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh, în parohia de clasa III. **Herepea-magiară** cu filia **Ozd** protopresbiteratul Târnava, pe baza ordinului Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan Nr. 3330 Bis. din 24 Martie 1908, prin aceasta se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concursele instruite conform normelor în vigoare sunt a se înainta în terminul legal la subsemnatul oficiu protopresbiteral și cu prealabila încunoștințare a acestuia doritori de a ocupa postul au să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Cetateadebaltă, 8 Aprile 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 28/1908. c. c. e. [101] 1—1

Publicațiune.

Din partea subscrisului comitet central se aduce prin aceasta, în sensul §-ului 2 al art. de lege XVIII din anul 1876 și §-ului 146 al art. de lege XV din anul 1899, la cunoștință, că lista provisorie compusă a alegătorilor dietali ai orașului **Nagyszeben** pentru anul 1909 și consemnarea acelor alegători, cari s'au șters din lista alegătorilor dietali a anului curent, va fi expusă în expeditura magistratuală din casa sfatului **începând dela 5 Maiu până la 25 Maiu 1908** în toate zilele dela 8 până la 12 oare înainte de amiazi și dela 2 până la 6 oare după ameazi spre informațiunea tuturor.

Cât pentru persoana proprie, în sensul §-ului 44 al art. de lege XXXIII din anul 1874 poate reclama fiecine în contra listei. Afară de aceea are drept fiecine, a reclama pentru orice nedreaptă primire sau lăsare afară în cercul acela electoral, unde el a fost primit în listă.

Reclamațiunile sunt a se da în scris dela **5 până la 15 Maiu 1908**; o insinuare poate cuprinde și reclamațiunile privitoare la mai multe persoane.

Reclamațiunile incurse asemenea se vor expune în public la locul arătat, și fiecine este îndreptățit a reclama, poate face obiecțiunea sa asupra reclamării în scris dela **16 până la 25 Maiu 1908**; la fiecare rescript este a se preda obiecțiunea separat.

Reclamațiunile și obiecțiunile făcute asupra lor sunt a se adresa către comitetul central electoral și înșiruite cu documentele recerute vin a se preda primarului orașului.

Nagyszeben, în 18 April 1908.

Comitetul central electoral al orașului reg. lib. Nagyszeben.

Nr. 270/908 [92] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa II. **Șpring** protopresbiteratul Mercurea se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat și cu prealabila încunoștiințare a acestuia să se presente în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Mercurea, 16 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mercurei, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Avr. S. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 380. 17 Pl. 1908. [99] 1—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul **Vașcoului**, cu parohia centrală interimală **Petroasă**, devenit vacant prin strămutarea protopresbiterului Vasile Papp la Beiuș, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile socotite dela ziua ce urmează după prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

I. Dela parohia centrală interimală: *a*) câte 80 fileri de fiecare număr de casă în total 100 cor. *b*) Ștolele cam 90 cor. 20 fil. *c*) Intregire dela stat.

II. Din protopresbiterat: *a*) Retribuțiunea dela dieceză pentru ședulele dela cununii și inspecțiunea școlară în sumă de 1000 cor. din care până va trăi protopopul Beiușului Vasile Papp 400 cor. se va da în penziunea emeritului protopop Elia Moga, fost protopop în Beiuș. *b*) Competința pentru vizitarea canonică și revidiarea socoților conform concluzelor sinodului eparhial, și anume dela parohiile de clasa primă 10 cor., dela parohiile de clasa II-a 8 cor. și dela parohiile de clasa III-a 6 cor. Numărul parohiilor 40. *c*) Paușal pentru cancelăria protopopească votat de sinodul protopopesc din an în an. *d*) Birul dela preoții cu parohii de clasa primă 12 cor. dela parohii de clasa II-a 8 cor și dela parohii de clasa III a 4 cor. *e*) Câte 4 cor. viatic la examenele finale.

Toate dările și sarcinile după venitele sale, le va suporta cel ales, totodată cel ales se va îngriji și de cuartir.

După devenirea în vacanță a parohiei centrale Vașcou-Barești va ocupa acea parohie.

Aspiranții la acest post se avizează a-și subșterne în terminul indicat Conzistorului gr.-ort. român din Oradea-mare, recursele instruite cu documentele despre cualificațiunea normată prin § 53 din Statutul Organic și prin conclusul congresual Nr. 111 din 1888, și anume că au cualificațiunea prescrisă în regulament pentru aspiranții la parohii de clasa primă, cu atestat de maturitate, cu atestat că au împlinit cel puțin 5 (cinci) ani în serviciu bisericesc sau școlar, cu succes deplin mulțumitor, și că prin zelul și diligența lor s'au distins în activitatea pe terenul bisericesc și școlar.

Dat în ședința plenară ținută la Oradea-mare la 3/16 Aprile 1908.

Consistorul gr.-ort. rom. din Oradea-mare.

Nr. 156/908 [97] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa I a **Bacifalu**, protopresbiteratul Brașov, devenit vacant prin penzionarea parohului Toma Frateș, în conformitate cu ordinul Veneratului Consistoriu arhidiecezan Nr. 3801 Bis. din 1 Aprilie a. c., se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Alesul paroh e obligat a da din venitele sale suma de K 400·— (patru sute) anual parohului penzionat Toma Frateș, cât timp acesta va fi în viață.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh, să-și prezente cererile concursuale, instruate conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, în terminul arătat, având a să prezenta la sfânta biserică spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Brașov în 9 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al Brașovului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Voina
protopresb.

Publicațiune.

Comuna parohială **Pianul de jos** dă repararea bisericei în întreprindere prin licitație minuendă, care se va ținea **Duminecă în 10 Maiu c. nou** la 2 oare d. a. în școala din loc.

Prețul strigării este K **5,520·89**; vadiu 10%.

Planul, preliminariul și condițiunile de licitare să pot vedea la oficiul parohial.

Oficiul parohial gr.-or.
Pianul de jos, 1/14 Aprilie 1908.

I. Bena m. p.,
paroh.

Nr. 205. [98] 1—3

Văzut:
Sebeș, 8/21 Aprilie 1908.
Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

La LIBRARIA ARHIDIECEZANA din Sibiu
○ ○ ○ ○ se află de vânzare următoarele:

Album de brodării și țăsături românești cor 16·—
Modele de cusături românești Caetul I à cor. —·50
„ II „ „ 1·—

Edate de d-șoara MINERVA COSMA.

Dela Librăria arhidiecezană Sibiu

se pot procura următoarele cărți nou apărute:

Adam I., Pe lângă vatră, pilde și glume	1·50
Adam I, Năzuinți, novele	1·50
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Chendi I., Impresii	2·50
Cuza, Naționalitatea în artă	1·50
Gârda Dr., Bănatul fruncea, poezii în grai bănățenesc	—·50
Guette, Expunerea doctrinei	1·—
Iorga N., Istoria literaturii române în veacul al XIX-lea	5·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri	1·—
Ispirescu, Poveștile unchiaș. sfătos	1·50
Lermontow M., Demonul, poem	1·—
Mândru A., Zori senine, poezii	1·50
Marcu Roșianu, Alcoolismul	1·10
Nunta lui Pârjol, teatru de copii	—·20
Payot I., Educația voinței	1·50
Pop V., Cum iubește o fată	1·50
„ „ Prin vreja dragostei	1·50
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I.	2·—
Rădulescu Motru, Puterea sufletească	6·—
Rădulescu Motru, Studii filozofice	6·—
Rosetti M. C. R., Novele	—·95
Sadoveanu M., Povestiri alese	2·—
„ „ La noi în Viuoara, novele	2·—
Sadoveanu M., Vremuri de bejenie	2·—
„ „ Insemnările lui Nicolae Manea	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1·50
Slavici I., Novele vol. I.	1·50
„ „ „ „ II.	1·50
Steriad Dna, Carte de bucate	5·—
Tabloul lui Mihai Viteazul	1·50
Dr. Diaconovich, Enciclopedia română, trei volume mari cu	80·—
Bustul lui Eminescu frumos lucrat, 22 cm. înălțime	4·60
Hodoș C., Martirii	1·50

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Aviz!

In cancelaria notariala a subscrisului să caută un tinăr, care să fie în stare a conduce și cancelaria singur din 1 Maiu a. c. Preferiţi sunt cei diplomaţi. Sub următoarele condiţiuni: **vipt, 50 cor.** salar lunar şi din venitele private **20%**.

Bucium (alba Inferioară).

Stefan Paul
(95) 2—3 notar.

Un tinăr inteligent

află imediată aplicare în cancelaria notarială din Părău (p. u. Sárkány) lângă Făgăraş. Cei cu praxă sunt preferiţi. Doritorii să se adreseze la

George Popp,
(102) 2—3 notar comunal.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof in locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.
(48) 17—40

Frumseța

Dorinţa cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, şi spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, îşi spoeşte obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumseţească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat şi de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia şi Germania) a îmbărbătat pe mulţi oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurăţeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele etc. Se înţelege, aceasta nimănui nu i-a reuşit, căci secretul producţiunei **Cremei-Margit** îl cunoaşte excluziv numai inventatorul şi fabricantul, care şi păzeşte acest secret, prin aceea că tot singur pregăteşte acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiaşi; pregătirea ei e conştienţioasă, din care cauză şi efectul ei e repede şi sigur. Admoniem deci damele, a-şi spoi obrazul cu fel şi fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat şi de medici renumiţi din Anglia, Francia şi America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios şi bun pentru susţinerea frumseţei.** Acest renumit mijloc de frumseţă e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuinţare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feţei, pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele, roşaţa de faţă şi mâni le depărtează, iar feţei îi împrumută frumseţă ideală, împrospătare şi tinereţă. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roză, şi crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite şi separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighişoara**: A. W. Lingner.

[62] 3—7

Nr. 128/1908 of. ppresb. [89] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa a III-a **Rogoz** lângă parohul neputincios Ioan Herman, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: jumătate din toate venitele parohului fasionate în coala B.

Concursele, instrute conform legilor în vigoare, sunt a se înainta subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul legal, iar concurenţii se vor prezinta înaintea alegătorilor pentru a cânta ori a oficia şi cuvânta.

Lăpuşul unguresc, 10 Martie, 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. al Cetăţii de piatră în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câştigurile le garantează statul

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câştig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câştiguri	„	**20,000**	„
1	Câştig	„	**15,000**	„
11	Câştiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1.000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . .	**Cor.**	**7.—**
losul original de jumătate	„	**3.50**
losul originul de un sfert	„	**1.75**

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** şi **franco**.

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor
se face din partea mea direct interesatului în causă prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau şi prin **ramburs**.

☞ **Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

21 Maiu

cu toată încrederea la (83) 1—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg**.

Nr. par. 34/908. [94] 2—3

Publicare de licitațiune.

Pe basa planului şi preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu Arhidiecezan Nr. 2494 Epitr. din 1 Martie 1908 să dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuendă zidirea bisericei gr.-or. rom. din **Boşorod** protopresbiteratul Haţegului.

Licitaţiunea se va ţinea în biserică la Dumineca Tomei în **3 Maiu 1908 st. n.** după serviciul divin. Preţul de strigare e **13.455 cor. 03 fil.** afară de materialul brut: peatra, cărămida, nesip şi cărăuşituri, pe care le pune la dispoziţie întreprinzătoriului comitetul parohial.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 10% după preţul de strigare.

Ofertele ulterior sosite nu se vor lua în considerare.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare şi dintre plus oferenţi.

Planul, preliminarul de spese şi condiţiunile se pot vedea la oficiul parohial din Boşorod.

Boşorod, la 10 Aprilie 1908 st. n.

Nicolau Popa
paroh gr.-or. român.

Rudolf Mureşan
notar al com. parohial.

Nr. 90/908.

Vidi:

Avram S. Pecurariu
admin. protopresb.

De vânzare!

Edificiul de fabrică, cu etagiu, cu putere de apă deplină, transmisiune bine reservată, casă de locuit împreunată cu grădină mare productivă. Foarte favorabilă pentru orice întreprindere industrială. Staţiune de tren. Adresa la administraţia acestei foi. (77) 3—

Vor apăreà în curând:

Compoziţii româneşti de Tib. Brediceanu.

Doine şi cântece.

(Voce şi piano.)

CAIETUL I.

Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădişor depărtişor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiţă, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.

Ştii tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageţi voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri româneşti.

(Piano solo.)

CAIETUL I.

Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.

Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Ţarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.

Brâu III.
Haţegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Preţul unui caiet: $\frac{\text{cor. } 4\cdot—}{\text{fr. } 5\cdot—}$

De vânzare la toate librăriile româneşti.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 67—

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia:**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 32—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1. Vasile cel mare . . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . . . . 30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel . . . . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena . . . . 30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

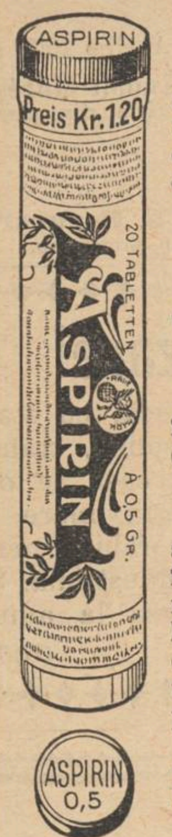

Aspirinul

este cel mai plăcut şi mai modern mijloc pentru tot felul de boale **reumatice, neurestenice.** Efect minunat la **influenţă, cataruri, dureri de cap, migreuă, reumă, podagră** etc. Aspirinul este astăzi cel mai trebuincios medicament ai medicilor.

Să ne păzim de imitaţiuni!

De oarece în locul singurului Aspirin veritabil a lui Bayer, să dă de multeori altul, să cerem

Tablete de Aspirin

împachetate numai în forma originală cum arată ilustraţia alăturată (20 bucăţi cu tablete ce conţin ½ gram phiolă, preţul cor. **1 20.**

Fiecare tabletă poartă inscripţia **„Aspirin“.**

Numai aceste tablete dovedesc veritabilitatea aspirinului; oricare altă tabletă este de respins ca neveritabilă. Vândut ca praf, după cum în nenumărate rânduri au dovedit autorităţile de examinare, aproape nici odată nu se capătă aspirinul lui Bayer, ci numai un preparat înlocuitor, se plăteşte pentru el însă preţul adevăratului aspirin. — Aşadară precauţie! Dacă cumva în vre-o farmacie nu s'ar căpăta aceste tablete de aspirin singure veritabile, ne rugăm să ni se comunice, că prin mijlocirea vreunei farmacii din capitală să-i trimeată

Fabr. de vopsele, mai înainte Friedr. Bayer & Co.,

[91] 3—6 **Elberfeld.**

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 8—52

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 7—40

Fasole uriaşe de America.

Această prea interesantă plantă creşte până la o mărime de 5 metri, ea produce păstăi de circa 1 metru lungi, alcătueşte cea mai frumoasă podoabă a oricărei grădini prin minunata-i înflorітură şi produce din August până în Noemvrie păstăi gustoase, cari se pot folosi tocmai aşa ca şi altele. Se samănă până la finea lui Iunie.

Trimit franco o porţiune de sămânţă cu îndrumări pentru cultivare, dacă mi se trimite înainte **1 coroană** în mărci poştale sau prin mandat poştal.

Singurul deposit pentru Europa-centrală, la: (86) 5—5

Umbert Rella
Erzsébetfalva — Budapest m.

Noutate! Noutate!

Spălătorie cu aburi şi institut chemic de curăţit cu maşini electrice în Sibiiu.

Primirea comandelor:

Str. Urezului Nr. 11 şi Färbergasse Nr. 11.

Am onoare a aduce st. public la cunoştinţă, că în decursul lunei trecute mi-am deschis

Spălătoria cu aburi.

Spălătoria cu aburi întocmită cu maşini engleze de prima clasă, corespunzătoare tuturor recerinţelor timpurilor nouă, lifereeză lucru executat fără scădere şi tare eftin, cum în Sibiiu până acum nu s'a executat. Fiecare lucru se liferează la 2 zile.

Fabrica mea chemică de curăţit de asemenea este întocmită cu cele mai moderne maşini, şi am angajat lucrători pricepuţi, de aceea şi pe această cale sunt în stare a corespunde tuturor cerinţelor.

In deosebi mă recomand hotelierilor şi ospătarilor de oare ce fiecare lucru îl liferez repede şi curat în casă.

ALEX. MEIXNER, spălătorie cu aburi şi institut chemic de curăţit, Sibiiu.

[35] 8—10

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 24—52

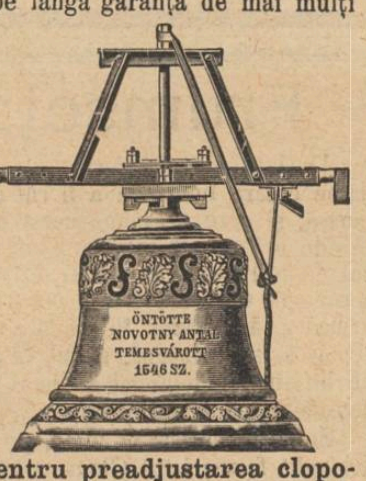

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros,** piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 49—52

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 43 Sibiiu, Marţi 22 Aprilie (5 Maiu) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.,
rândul cu litere garmond.

Sinodul arhidiecezan.

Vorbirea de deschidere

a Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit ***Ioan Meţianu.***

Christos a înviat!
Domnilor deputaţi!

Intrunirea D-voastră în sinod arhidiecesan, domnilor deputaţi, a fost şi este totdeauna un eveniment îmbucurător şi pentru mine, ca şi pentru clerul şi poporul nostru, care şi dela înţeleapta D-voastră conlucrare aşteaptă desvoltarea şi întărirea celor două aşezăminte sfinte, a bisericei noastre naţionale şi a şcoalei noastre confesionale, rămase nouă dela fericiţii nostri părinţi ca cea mai scumpă moştenire. Deci salutându-vă cordial şi la această ocasiune, implor şi din acest loc binecuvântarea cerului asupra lucrărilor noastre.

Şi până veţi ajunge domnilor a vedea din rapoartele consistoriale mersul afacerilor noastre bisericeşti, şcolare şi epitropeşti din periodul espirat, previn şi din parte-mi a vă arăta, că şi în periodul trecut s'au zidit mai multe biserici şi şcoale nouă, s'au renoit mai multe dintre cele vechi, s'au sporit fondurile şi fundaţiunile, şi alte asemenea, cari dovedesc o mare interesare a poporului nostru de biserică şi şcoală. Dar pe lângă toate aceste resultate îmbucurătoare, periodul trecut a fost şi rămâne un timp de grea cercare pentru biserica şi şcoala noastră, căci în cursul lui s'a adus noua lege şcolară, articolul 27, despre raportul de drept al şcoalelor comunale şi confesionale şi salariile învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale, lege prin care de o parte se agravează foarte mult susţinerea şcoalei confesionale, iar de altă parte să mai atinge în mod simţitor şi autonomia bisericei noastre.

Pe când acea lege era numai proiect, noi, Arhiereii, în conţelegere cu consistorul metropolitan şi cu sinoadele eparhiale, am întrevenit, nu numai la înaltul guvern şi la corpurile legiuitoare, dar şi la preaînaltul Tron pentru împedecarea proiectului de a devenì lege. După-ce însă stăruinţele noastre au rămas fără resultat şi proiectul a devenit lege, nu ne rămâne decât, ca cetăţeni fideli şi buni patrioţi, să ne supunem legii şi în sensul ei să ne străduim a susţinea şcoalele noastre confesionale, precum a enunţat aceasta şi consistorul nostru metropolitan, suprema noastră autoritate bisericească.

Astfel deci este, nu numai o sfântă datorinţă, dar şi cel mai mare interes al nostru, a susţinea şcoalele noastre confesionale şi pe lângă sarcinele impuse prin noua lege, formând ele o parte întregitoare a bisericei noastre naţionale şi având chemarea de a ne creşte tinerele generaţiuni, pe fiitorii nostri poporeni, în spiritul bisericei străbune.

Susţinerea şcoalelor, în sensul legii, este condiţionată domnilor mai ales dela învăţarea mai intensivă a limbei statului, dela cultivarea spiritului patriotic în măsură tot mai mare şi dela urcarea lefilor învăţătoreşti, conform legii.

Ce priveşte învăţarea limbei statului, vom îndatorà pe învăţătorii nostri să-şi pună toată silinţa întru a satisface legii. Ce priveşte spiritul patriotic, vom îndrumà pe acei învăţători, să spună cât mai adeseori elevilor, ce mare iubire ne leagă şi pe noi de patria mamă, pământul în care ne-am născut, în care trăim şi ne susţinem, şi care are a adăpostì şi ţărâna şi osemintele noastre, precum adăposteşte şi pe ale fericiţilor nostri, părinţi, şi atunci se va potenţà şi mai mult iubirea de patrie, care şi nouă ne este o scumpă moştenire părintească.

In fine, ce priveşte urcarea lefilor învăţătoreşti, deşì suntem mai săraci, suntem însă mulţi, şi dacă pe lângă popor, vom mai apelà şi la fruntaşii nostri, începând dela învăţători, preoţi, profesori, protopresbiteri şi alţi dignitari bisericeşti, până la Arhierei, apoi dela proprietari mai mici şi mai mari până la advocaţi, medici, tehnici, comercianţi şi meseriaşi, şi alţii asemenea, cari bucuros vor jertfi o părticică din venitul lor şi pe altarul bisericei: atunci şi biserica va puteà ameliorà lefile învăţătoreşti şi îşi va împlinì tot cu mai mult succes sublima misiune religioasă, morală şi culturală, de a susţineà şi conservà pe fiica sa, *„şcoala confesională“*, de a ajutà pe pruncii săraci şi orfani la învăţătură, şi alte asemenea, cum fac acestea şi bisericile altor compatrioţi.

Să ne silim dar, domnilor, a convinge pe toţi ai noştri, că biserica este buna noastră maică, care ne-a născut, ne-a crescut şi ne-a îngrijit sufleteşte, cu aceeaşi iubire, cu care ne-au născut, îngrijit şi ne-au crescut trupeşte şi maicele noastre. Să le spunem domnilor, că acea bună maică are acum mare lipsă de ajutoriul şi sprijinul moral şi material al nostru, al tuturor, pentruca să-şi poată împlinì sublima misiune, şi să apelăm la toţi, să contribue fiecare, după putinţă, la augmentarea modestului nostru fond şcolar, pentru a puteà ajutà şi el şcoalele noastre avizate la sprijinul lui.

Făcând aşà, am firmă speranţă domnilor, că şi poporul se va însufleţì tot mai mult la jertfe, şi pe lângă aceasta va mai simţì şi o mare mângăere, văzînd şi pe fruntaşii lui interesându-se şi jertfind şi ei pentru cultura lui. Dar mai am şi acea firmă speranţă, că aceasta va formà o tot mai strânsă legătură între inteligenţă şi popor.

Pentruca însă acea legătură să se cultive tot mai mult şi din partea inteligenţei, va fi foarte bine, ca şi aceasta să caute tot mai dese conveniri cu poporul, la ceea ce cercetarea mai regulată a bisericei, pentru împreuna rugăciune către Dumnezeu, iar oferì cea mai potrivită ocaziune.

Dacă vom considera domnilor, că biserica străbună a fost singurul nostru liman, care ne-a adăpostit contra furtunoaselor valuri ale timpurilor de grea cercare, şi dacă vom mai considera, că cei-ce au alergat la adăpostul acelui liman, s'au mântuit, precând cei-ce l'au desconsiderat, s'au periclitat: atunci vom înţelegere, că am comite cea mai mare eroare, contra noastră înşine şi contra urmaşilor noştri, dacă, inteliginţă şi popor, nu ne-am alipì tot mai tare de biserică, dacă nu o am cerceta mai adeseori, şi dacă nu o am întărì tot mai mult, ca să ne ocrotească şi în viitoriu contra relelor ce ar venì asupra-ne.

Cercetarea mai regulată a bisericei, din partea inteligincei, să recomandă domnilor şi din motiv, ca nu cumva negligerea să dea ansă poporului a presupune, că inteligenţa n'ar ţinea cu tărie la biserica străbună, presupunere, ce ar putea împinge poporul la indeferentism religios, la instreinarea de biserică şi prin urmare şi la abandonarea singurului liman de mântuire, rămânând espus sorţei, ca şi corabia fără de cârmaciu în luciul mării.

Convins de bunăvoinţa şi stăruinţa D-Voastre de a conlucra cu tot zelul la fericita resolvire şi a acestor probleme, şi în firma speranţă, că şi bunul Dumnezeu va binecuvânta nizuinţele noastre, declar sesiunea ordinară a sinodului nostru arhidiecezan pe anul 1908 de deschisă.

Şedinţa de deschidere.

Sibiiu, 4 Maiu n.

Eri, Duminecă, s'a deschis sesiunea sinodală ordinară a anului acestuia. S'a oficiat întâiu serviciu divin în catedrală, cu chemarea Duhului Sfânt, prin însuşi Inaltpreasfinţia Sa domnul Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, asistat de P. C. Sa *Dr. Eusebiu R. Roşca*, protosincel, director seminarial, de protopresbiterii Romul *Furdui*, Demetriu *Moldovan* şi Dr. Ioan *Stroia*, de ieromonahul Dr. Miron E. *Cristea* şi de diaconii Dem. *Câmpian* şi Vasile *Stan*. A cântat corul mixt al dlui T. *Popovici*, profesor seminarial.

Deputaţii sinodali s'au întrunit apoi după biserică la orele 11 în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunii“, de unde au trimis o delegaţiune de patru membri, ca să invite pe Escelenţa Sa la deschiderea sesiunei sinodale. Delegaţiunea era compusă din domnii protopresbiteri Teodor *Herman* şi Nicolae *Borzea*, apoi din domnii Iosif *Popescu*, director de bancă şi Dr. Vasile *Preda*, advocat.

La ora 11 şi jumătate Escelenţa Sa îşi face intrarea în sală, însoţit de delegaţiune şi e primit cu ovaţiuni. Ocupând scaunul presidial, ceteşte vorbirea de deschidere, publicată la loc de frunte în numărul de astăzi al ziarului nostru. Sinodul o primeşte cu sgomotoase strigări de *„Să trăiască“*.

Escelenţa Sa invită apoi să facă funcţia de notari ad hoc ai sinodului pe domnii Matei Voilean, Dr. G. Proca, Dr. Nicol. Bălan, şi Lazar Tritean, iar la apelul nominal răspund 36 deputaţi sinodali, prin urmare se constată din partea prezidiului, că sinodul e în drept a se constituì şi a aduce hotărâri.

La propunerea deputatului sinodal *Nicolau Ivan* se aleg ca notari ai sinodului următorii: Mateiu Voilean, Sergiu Medean, Dr. G. Proca, Dr. Nicol. Bălan, Lazar Tritean şi Victor Păcală.

Se aleg în urmă comisiunile obicinuite, şi actele se împart comisiunilor.

Concediu motivat au cerut pentru sesiunea întreagă deputaţii: Mihail *Cirlea*, Virgil *Oniţiu*, şi Dr *Chirtop*. Se acordă.

Unele petiţiuni întrate la sinod se predau comisiunei petiţionare.

Escelenţa Sa cu adâncă părere de rău îşi aduce aminte de cei doi membri decedaţi ai sinodului, protopresbiterul *Ioan Papiu* şi senatorul orăşănesc din Orăştie, *Danil David*, şi roagă sinodul să-şi esprime condolenţele prin sculare, ceea-ce se face numai decât. Ordinea de zi a şedinţei acesteia e eshauriată. Proxima şedinţă se anunţă pe Marţi, la orele 10, iar şedinţa se închide la orele 12 din zi.

Dela Viena. Consiliul de ministri, ţinut Joi înainte de ameaz şi după ameaz la Viena, s'a ocupat cu stabilirea budgetului comun pe anul 1909. Consultările se vor continua, însă după serbările iubilare, cari se vor ţinea la Viena în 12 Maiu, în presenţa tuturor principilor germani. La consultările acelea va fi vorba şi de solda oficerilor, şi ele vor fi presidate de Maiestatea Sa. Tot atunci se va decide, când au să se întrunească delegaţiunile.

Din parlament. In şedinţa de Mercuri a dietei au fost aleşi vicepresidenţii şi notarii (tot cei vechi), iar Joi comisiunile. Dintre deputaţii naţionalişti încă sunt aleşi unii în comisiuni. A urmat apoi motivarea propunerei deputatului *Dr. Iuliu Maniu*, ca dieta să-şi esprime neîncrederea faţă de vicepresidenţii, cari au manuat regulamentul în mod parţial. La propunerea ministrului *Kossuth* dieta nu întră în desbaterea propunerei, ci trece la ordinea zilei. Deputatul *Bozoky Árpád* îşi motivează propunerea, să se steargă lefurile vicepresidenţilor. Dieta trece şi peste aceasta propunere la ordinea zilei. In şedinţa premergătoare tot *Bozoky* adresase guvernului interpelare în chestia *ştergerei* legii de naţionalităţi. Proxima şedintă a dietei se ţine astăzi, Luni. Va fi o şedinţă scurtă, formală.

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Cercul III. Sibiiu-Avrig.

Sibiiu, 18 Aprilie v.

Conferenţa învăţătorească din cercul III. compus din protopopiatele Sibiiului şi Avrigului şi-a ţinut şedinţele în acest an în loc, sub presidiul dlui comisar, asesor consistorial, Mateiu Voileanu.

Fiind Sibiiul locul cel mai potrivit pentru asemenea întruniri, conferenţa aceasta a fost una dintre cele mai cercetate, participând, pe lângă cei obligaţi din protopopiatele amintite, încă şi învăţători străini. Aşa din protopopiatul Făgăraşului 21, Agnitei 5, Săliştei, Alba-Iuliei, Mercurei, Târnavei şi Mediaşului câte 1. Numărul total al celor presenţi s'a urcat deci la 108.

Conferenţa a fost premearsă de serviciu divin, celebrat în catedrală prin dnii Mateiu Voileanu, asesor consistorial, Ioan Cândea, protopop în Avrig şi diaconul G. Chialda, ales preot în Voivodenii-mici.

Mânecând dela împrejurarea, că aceasta conferenţă s'a întrunit în centrul metropoliei, învăţătorimea şi-a ţinut de plăcută datorinţă a da cuvenita atenţiune capului bisericei, presentându-se în corpore după serviciul divin la I. P. S. Sa, domnul Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan*, unde dl comisar făcându-se interpretul învăţătorimei, prin cuvinte bine simţite a dat în numele acesteia espresie iubirei şi neţărmuritei alipiri către biserică şi capul ei, cerând binecuvântare arhierească asupra lucrărilor conferenţei. Esc. Sa, mulţămind pentru această manifestare, cu bunăvoinţă părintească dă învăţătorimei presente sfaturi şi îndemnuri preţioase din bogata-i esperienţă şi imploară ajutorul Celui de sus asupra lucrărilor conferenţei.

Reîntorşi în sala spaţioasă a seminarului, care de astădată nu a putut cuprinde pe cei întruniţi, se face prin dnul comisar deschiderea conferenţei, constituirea ei şi constatarea celor presenţi, iar apoi fiind timpul înaintat I. şedinţă se ridică la orele 11 şi trei pătrare a. m.

Şedinţa a II-a şi a III-a s'a ţinut în Casa naţională. In şedinţa a II a s'au ţinut 3 lecţiuni practice cu elevii şcoalei de aplicaţie. Una din Istoria patriei cu cl. V. prin înv. I. Bânda din Roşia, având ca subiect regele Matia Corvinul. A doua din limba română cu cl. IV. poesia: Roza şi frumseţa omenească, ţinută de M. Bibu din Ocna. A treia din aritmetică cu cl. II., de A. Bârsan din Rusciori. Toate 3 lecţiile, pe lângă unele observări făcute de dl comisar şi învăţătorii: I. Berescu, T. Căliman, T. Măhăra, E. Popescu, C. Popa şi I. Stoica, au fost bine predate.

In şedinţa III. ţinută Vineri s'au cetit 2 lucrări teoretice şi s'a predat elevilor o lecţiune din limba maghiară. Cea dintâiu a fost tema dată de Preaven. Consistor: „Care este cel mai potrivit metod pentru instruarea adulţilor în scriere şi cetire?“ lucrată de E. Crăciun din Răşinari. A doua a avut de subiect metodul scris-cetitului de Gábel Gyula, lucrată de V. Jurcovan din Drăguş. Lecţiunea din limba maghiară a fost ţinută de C. Popa dela şcoala de aplicaţie: „A ház külső és belső leirása“ cu cl. III.

Ambele tractate cât şi lecţiunea practică au fost deplin succese. Au luat parte la discusiune asupra lor, pe lângă dl comisar şi dl Nistor Ioachim, încredinţat din partea guvernului cu inspecţionarea şcoalelor din comitatul Sibiiului, încă învăţătorii: Ch. Adămoiu, I. Berescu, T. Căliman, Ş. Francu, T. Măhăra, I. Nemeş, E. Popescu, C. Popa, G. Smadu şi I. Stoica.

Referitor la instruarea adulţilor s'a primit propunerea înv. C. Popa de a se ruga Preaven. Consistor să revină asupra acestei teme şi să compună un plan al materialului ce ar fi să se propună în şcoala de adulţi la ambele sexe.

Cât priveşte a doua temă teoretică, despre metodul lui Gábel, s'a esprimat dorinţa, ca atât cu acest metod, cât şi cu cel fonomimic să se ocupe mai mulţi învăţători, iar resultatele obţinute să se comunice conferenţelor viitoare.

Pentru conferenţa din anul viitor s'au statorit următoarele teme practice:

1. O lecţiune din aritmetică cu cl. III. în ambe limbile rom. şi maghiară, de S. Radu din Ocna.

2. „Epistola familiară“, lecţiune din limba română la cl. V., de I. Aleman din Avrig.

3. O lecţiune din geografie: Szeben vármegye lakosainak foglalkozása mint beszéd anyag cl. IV. de D. Lăncrăjan din Mohu.

4. O lecţiune din Ist. bis. „Activitatea lui Andrei B. de Şaguna“, la cl. V. de N. Voila din Ucea-sup.

5. O lecţiune din Ist. natur. „Cireşul“ cl. V. de Victoria Vasilie, din Şuramare.

*

Cu aceste conferenţa pe lângă o frumoasă vorbire a fost închisă de dl comisar, la orele 12 din zi. In numele conferenţei pentru probata conducere îi mulţămeşte dlui comisar înv.-dir. M. Frăţilă, iar înv. I. Berescu mulţămeşte conferenţei pentru primirea cu dragoste a Făgărăşenilor în sinul ei.

De încheiere amintesc, că şedinţele conferenţei au fost onorate cu presenţa domnilor Dr. E. Roşca, dir. semin., Ioan Cândea, prot. Avrigului şi Nistor Ioachim, delegatul insp. reg, acestia la toate şedinţele.

Au mai participat domnii Dr. A. Crăciunescu, A. Bratu, profesori, I. Petrişor, T. Petrişor, I. B. Boiu şi M. Nicoară, preoţi, apoi elevi din seminar şi alţii.

Rap.

Salvarea şcoalelor confes. din Zarand.

— Răspuns lui Aliquis. —

Subsemnatul îmi iau voe a reflectà pe scurt dlui „*Aliquis*“ asupra celor publicate în nrul 12 al Revistei „*Ţara Noastră*“, sub titlul: „Salvarea şcoalelor confes. din Zarand“, şi anume, în coloanele acestui ziar, după-ce „*Ţara Noastră*“ nu mi-a publicat lămuririle acestea.

Nu voesc a mă ocupà în general cu cele scrise de dl anonim, ci numai cu cele ce privesc parohia Crişcior.

Poatecă dl Aliquis nu va fi ştiind, că parohia Crişcior a fost o parohie de ultima clasă în Arhidieceză, pe care antecesorul meu, după o păstorire de abia un an şi jumătate, a părăsit-o, mutându-se în parohia vecină Ormindea, din simplul motiv al sărăciei. Nici astăzi nu se poate clasificà între parohiile de I a clasă.

„Vezi! aşa! — exclamă dl Aliquis — comunele mici nu au din ce să-şi susţină învăţătoriul, iar comunele fruntaşe, ca cele amintite, şi vor fi şi altele, iau în mână băţul cerşitoriei“.

Vor fi altele, dle Aliquis, dar parohia Crişcior n'a luat băţul cerşitoriei, dupăcum afirmi D-ta!

In şedinţa extraordinară a sinodului parohial s'a luat decisul, cu maioritatea covârşitoare a celor prezenţi, ca să susţinem şcoala noastră şi să completăm salarul la minimul de 1000 cor., numai la cuincuenalul prim şi al doilea am cerut un ajutor de câte 200 coroane dela Venerabilul Conzistoriu.

Aceasta însă nu e cerşitorie, pentrucă poporul şi-a angajat acì toate forţele materiale, de cari dispune. Chestia susţinerei şcoalei s'a dezbătut cu toată seriozitatea în sinodul parohial aproape 2 oare. Cei îndoelnici — şi câţiva puşi la cale de rău voitori, cum sunt la noi, fiind în contact cu străinii de altă lege şi neam, — abia au fost capacitaţi, ca să înţeleagă pericolul ce ameninţă şcoala noastră. Despre cele petrecute în sinodul par., dl Aliquis puteà cere informaţiuni exacte dela vreo câţiva membri inteligenţi ai sinodului, precum şi dela dl student în drept *Sabin D.n*, care ca oaspe a luat parte la sinod.

Cumcă s'a încercat din parte competentă — cu acea ocaziune — însufleţirea poporului pentru cauza şcolară, dovedeşte faptul, că atunci, în faţa sinodului, un poporean, *Florea Ioachim*, a promis un dar de 500 cor., drept bază la un fond cultural al parohiei, care sumă este deja depusă spre fructificare la banca „*Crişana*“ pe numele bisericei noastre.

Indrumările repeţite, sfaturile şi multele stăruinţe — în această afacere — mi-a atras chiar odiul alor câţiva poporeni slabi de înger — de cari, har Dlui, se află în fiecare sat, cari la rândul lor făceau demonstraţii: „că numai popa nostru face lucrul acesta, ne dăm uniţi, căci atunci scăpăm de plata învăţătorului, etc.“

Am zis, că poporul nostru şi-a angajat toate forţele materiale de cari dispune pentru cauza şcolară, — căci totul se face prin repartizarea sarcinilor asupra lui. Dela biserică nu putem jertfi, deşi avem câteva fonduri speciale, precum: fund. corului bis., fond. Paştilor, fond. pomului de Crăciun, mici începuturi, cu sume dela 200—400 cor. unul, în fine fundaţiunea: Colecta pentru reedificarea bisericei noastre foarte vechi, de peste 450 ani, în sumă de peste 6000 cor.

De banii proprii ai bisericei, în sumă de 2396 cor. 85 fil., încă nu ne putem atinge, fără a le periclità întreagă existenţa.

Parohia nu a avut nici un fel de avere din trecut. Modestele fonduri şi colecte pentru biserică s'au făcut în cercul restrâns al parohiei noastre — fără băţul cerşitoriei, — şi la îndemnul celor chemaţi din parohie, fără concursul dlui Aliquis. S'au cumpărat în decursul timpului pământuri — porţiune canonică, pentru existenţa preotului. S'a edificat o sală de învăţământ după recerinţele de azi, cu însemnata sumă de 4800 cor. Apoi multe colecte: pentru îngrădirea curţii bisericii cu zid, procurarea de utenzilii şi ornamente în biserică, etc. — iarăşi fără vre-o cerşitorie.

Să ne ierte deci dl Aliquis, dacă acum am îndrăznit şi am cerut şi noi un ajutor la cuincuenale, de 400 coroane!

E foarte uşor şi comod a criticà, a excepţionà şi a dà în public „constatări dureroase“ despre cele petrecute în special la noi în Crişcior.

Pogoarăse însă dl Aliquis din înălţimea unde se află în mijlocul poporului — de care atât îl doare, — că va fi primit cu braţele deschise, şi împreună cu preotul satului apucesă de lucru — *în faptă* — luptânduse cu cruda realitate, şi atunci sigur mai bun lucru va face.

Crişcior, la 18/31 Martie 1908.

I. Perian
paroh.

NOUTĂŢI.

Expoziţie de industrie casnică. Reuniunea femeilor române din loc a aranjat în localul şcoalei sale industriale din strada Schewis Nr. 15, parter, o expoziţie de industrie casnică. Expoziţia va stà deschisă până în 17 Maiu n. a. c. şi se poate vizità în fiecare zi înainte de ameazi dela 9 până la 12 şi după ameazi dela 3 până la 5 oare. Taxa de intrare de 40 fileri cade în favorul şcoalei industriale.

*

„In chestia de naţionalitate, *pe baze psihologice*“. Acesta e titlul unei broşuri nouă, scrise în chestia naţională, de *Kaposi M. L. Dr.*, pseudonimul dlui Dr. *Molnár Lajos*, inspector de şcoale în ministeriul de culte. Broşura, asupra căreia vom revenì, e bine scrisă şi autorul manifestă în ea multă bunăvoinţă faţă de noi. Se poate căpătà la tipografia *Patria*, în Budapesta VIII, Üllöiút 14. Preţul 2 coroane exemplariul.

*

Teatru românesc în Sibiiu. Asează a avut loc I. representaţie teatrală a artiştilor nostri dramatici *Z.* şi *O. Bârsan*. S'au dat drama „*Chinul unei femei*“ şi comedia „*Cânele şi pisica*“. Publicul din loc şi străin, între care număroşi deputaţi sinodal, a umplut până la cel din urmă loc vasta sală festivă a „Casei naţionale“. Artiştii Bârsan, ca în totdeauna, au jucat şi de astădată cu arta şi rutina lor cunoscută procurând publicului o seară plăcută. In „Chinul unei femei“ a jucat, pe lângă dl şi doamna Bârsan, încă şi diletantul nostru domnul *Enescu*, dovedind o rutină de scenă, ca actor de profesiune. Cu multă siguranţă şi foarte drăguţ şi-a interpretat rolul copiliţa *Popescu* (fiica cassarului dela „Albina“). In pausă dl Calmuschi a delectat publicul cu 3 monologuri comice, stârnind mult haz şi râs. A fost rechemat de repeţiteori înaintea rampei. Nu în mai puţină bună disposiţie au ţinut artiştii nostri publicul asistent în comedia „Cânele şi pisica“, jucată cu multă vervă. Pentru escelentele lor prestaţiuni au fost remuneraţi cu viforoase aplause. Azi se dă a II-a representaţie.

*

Dar pentru biserică. Dl Dr. *Vasile Bologa*, directorul şcoalei civile de fete a „Asociaţiunei“, a dăruit pentru biserica din Geoagiul de sus, comuna sa natală, *evangelia cu litere latine*, legată frumos cu aurituri, întru pomenirea fericiţilor săi părinţi.

*

Hymen. Dl *Pompeiu Moruşca*, cler. abs. ales preot în Şeica-mare şi dşoara *Mărioara Bălan*, din Blaşfalăul de sus, fiica parintelui administrator protopresbiteral dela Bistriţa, şi-au sărbătorit actul fidanţării în 28 April 1908.

— Dl *Vasile Bocşa* abs. de teologie şi dşoara *Aurelia Bălan* fidanţaţi.

*

† Dr. Ioan Radovici, membru de frunte al partidului liberal din România, politician de valoare, şi-a pus capăt vieţii Vineri în săptămâna patimilor, sărind în mare de pe vaporul cu care făcea călătoria spre Cairo. Pe vapor se afla şi fratele seu, la ale cărui insistenţe s'au făcut toate încercările pentru a fi scos din mare cadavrul regretatului, însă fără nici un resultat. Marea era atunci foarte agitată.

*

† Daniil David, senator magistratual, deputat sinodal, etc., după un morb scurt şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, în anul 57 al vieţii plină de zel întru împlinirea chemării sale. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului, după celebrarea serviciului ritual gr. or., ţinut în 3 Maiu n. la 3 ore p. m., au fost aşezate spre odihnă eternă în cripta familiară din cimiteriul gr. or. din Orăştie. Odihnească în pace!

*

Dela comitat. Comitetul central electoral al comitatului Sibiiu a ordonat, ca listele electorale pe anul 1909 se fie puse spre privire publică în zilele *din 5 până la 25 Maiu* în cancelariile notariale, respective comunale, unde pot fi luate în privire şi se pot lua copii de pe ele, între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 după ameaz. In timpul *din 5 până la 15 Maiu* se pot da reclamaţiuni în contra listelor, iar *din 16 pană în 25 Maiu* se pot face observări asupra reclamaţiunilor.

*

FOIŞOARĂ.

Indrumări politice...

Sub titlul acesta a răspuns în „*Lupta*“ domnul *Oct. C. Tăslăuanu* la articolul domnului *Aurel C. Popoviciu*, reprodus şi de noi şi intitulat „*Demagogie criminală*“. La cerere şi spre orientarea cetitorilor ziarului nostru reproducem acum şi răspunsul dlui *Tăslăuanu*, după cum urmează:

In „Convorbiri Literare“ Nr. 3/1908, dl Aurel C. Popovici scrie un articol violent întitulat „Demagogie criminală“, în care se ocupă cu o parte din ideile cuprinse în articolul „Două culturi“ apărut în Nr. 4/1908 al revistei „Luceafărul“.

Noi nu ne vom ocupa de persoana dlui Popovici, ci numai de ideile dsale, singurele cari au o valoare în discuţie şi în limpezirea problemei cu care ne-am ocupat în articolul „Două culturi.“

Dl Aurel C. Popovici este un politician teoretic, care, după cât ştim, n'a făcut nici odată politică practică. Dsa are o întinsă pregătire teoretică în chestiunile politice; cunoaşte întreaga literatură europeană, care are vre-o înrudire cu ştiinţele politice. A cetit o viaţă întreagă, ajungând până la filosofia politicei, sau chiar până la metafisica politicei.

Pentru a judeca chestiunile politice dsa merge până la originea vieţii omeneşti: „deşi formele culturii s'au schimbat şi se schimbă mereu, firea omenească a rămas aceeaşi. O neschimbată taină în taina mare a universului.“ (Conv. Lit. Nr. 3 p. 304).

In altă parte dl Popovici vorbeşte de „legile de fier ale naturei“ cari determină formele de organizare ale societăţilor omeneşti (C. L. p. 305).

Cu alte cuvinte, dsa susţine o teorie politică, întemeinduse pe tainele firii omeneşti, pe legile naturii, şi o susţine, fiind, după părerea dsale, singura adevărată, care poate mântuì neamurile de „demagogia criminală“ a celor ce vor să le ducă la pieire.

Aduşi de dl Popovici în regiunile necuprinse ale universului pentru a găsì casa ştienţifică a principiilor politice, pe cari trebue să le practicăm în viaţa pământească, ne permitem şi noi o scurtă disgresiune pentru a dovedì, că jocul cu legile naturii şi cu taina firii omeneşti, nu e tocmai aşa de uşor.

Vom chema într'ajutor numai două din minţile cele mai luminate ale secolului nostru, pentru a le cere opinia despre rostul vieţii noastre.

„Rezultatul final al evoluţiei lumeşti, sau cel puţin starea lumii, după dispariţia omului, va fi o stare de equilibru, în care, încetul cu încetul, va dispare urma efemeră a activităţilor omeneşti. Ne vom fi zbuciumat înzadar!“ *)

Astfel îşi încheie un tratat de biologie filosofică unul dintre cei mai mari oameni de ştiinţă ai Franţei.

Prin urmare, ori ce frământare a noastră de a ne pune în calea evoluţiei sorocite de natură, e o zădărnicie. Nu vom pătrunde niciodată, nici legile naturii, nici pe cele ale vieţii şi nici nu vom înţălege înlănţuirea lor cauzală, care se pierde în infinituri. Ce poate fiinţa noastră, trezită la conştiinţă, într'un colţ al universului, e să se supună legilor cari o au creat fără să fie întrebată şi cari probabil o vor distruge, tot fără să o întrebe, dacă e dispusă să dispară.

Ştiinţa timpurilor noastre încearcă să fixeze nimicnicia vieţii noastre, mângăindu-se cu constatări ca cele următoare: „Viaţa este un scurt episod între două eternităţi ale morţii, şi chiar şi în acest episod cugetarea nu a durat şi nu va dura de cât o clipă. Cugetarea este ca un fulger în mijlocul unei nopţi îndelungate“.**)

Ce este dincolo de această fulgerare a cugetării noastre, nu ştim. Şi de câteori ne-om avânta să tălmăcim împărăţiile necunoscutului, va trebui să încheiăm cu acel umilit Ignorabimus, care a încheiat filosofia veacului trecut.

In faţa tainelor deci, trebue să ne plecăm fruntea şi să îngânăm cu eclesiastul: Vanitas vanitatum... dar nu să le chemăm într'ajutor pentru a ne justifica principiile politice, cari sunt nişte fluctuaţiuni fără nici o însemnătate în mechanica universală.

Dl Popovici încearcă să susţină stăpânirile (cari nu sunt tot una cu conducerile) ca isvorâte din legile naturii, din natura societăţilor omeneşti. Face apoteoza statului, care după părerea dsale, e singurul isvor al libertăţii, e un scop şi un mijloc al vieţii popoarelor. Distrugerea statului înseamnă după dsa distrugerea neamurilor, cari devin „insuportabile naturii.“ (C. L. p. 305.)

Eu nu vreau să discut necesitatea statelor ca o condiţie de existenţă a omenirii, fiindcă faptul, că ele există, dovedeşte necesitatea lor. Din punct de vedere ştienţific însă nu se poate susţinea, că numai cel ce apără viaţa statelor lucrează conform legilor naturii.

(Va urma.)

---

*) Felix Le Dantec, De l'homme à la Science, philosophie du XX-e siecle. pe 296.

„Le résultat final de l'evolution du monde, ou, du moins, l'état du monde après la disparition de l'homme, sera un etat d'equilibre dans lequel, petit à petit, disparaitra la trace éphémére des activités humaines.

Nous nous serons agités en vain.“

**) H. Poincaré, La Valeur dela science, p. 276.

† **Alexandru Dordea**, funcționar al „Academiei Române" iar mai nainte colaborator la „*Tribuna*" din Sibiiu, a decedat în București.

*

In amintirea lui Pavel Cotoțiu. Prietinii mult regretatului *Pavel Cotoțiu*, fost actuar metropolitan și membru deștept și folositor al multor așezăminte culturale ale noastre, dnii Dr. Ioan Borcia, profesor la școala civilă a „Asociațiunei" și Nicolae Nașcu, paroh în Răstoșnea, dăruesc întru eternizarea memoriei mult regretatului, anume, la fondul „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace", câte 5 cor., în total 10 cor.

*

Primire de elevi în școalele militare. Magistratul orășenesc din Sibiiu ne avisează, că condițiuni e amănunțite despre primirea de elevi în institutele de educație și de instrucție militare ale armatei comune ces. și regești, ale marinei și ale honvezimei, pe anul școlar 1908/9, atât cu privire la locurile gratuite, cât și la cele plătite, pot fi luate în privire la magistrat, în cursul orelor de oficiu, în fie care zi în despărțământul pentru afacerile militare, strada Măcelarilor 4, ușa 4.

*

Maxim Gorki, marele scriitor rus, lucrează acuma, după cum scriu gazetele, la un roman, în care va fi vorba despre rolul preoțimei în revoluția rusască.

*

Aviz. Membrii români ai adunării municipale sunt rugați a lua parte la consfătuirea ce să va ținea în 7 Maiu st n. a. c. la oarele 2½ p. m. în localul casinei române din Sibiiu cu privire la ordinea de zi a adunării municipale din aceeaș zi. Sibiiu în 30 Aprile st. n. 1908. *Dr. Liviu Lemény*, preș. *Dr. Borcia*, secr.

*

Morți. Ministrul austriac *Francisc Teschka* a decedat Sâmbătă noaptea, în mod subit, lovit de apoplexie. — Generalul *Tür István* a murit în Budapesta, în etate de 84 ani.

*

O lege bună. A fost presentat parlamentului din Anglia acum de curând un proiect de lege, după care fiecare cetățean de stat, atingând anul 68 al etății este îndreptățit să ceară și să primească pensie dela stat, dacă poate dovedì că nu are nici o avere. Ce idee minunată!

*

Grevă studențască. Pentru faptul, că un profesor dela universitatea din Zagreb, *Surmin*, a fost pensionat din motive politice, toți studenții dela acea universitate s'au pus în grevă, și au hotărât se-și continue studiile la alte universități. Vor merge 400 la Praga, 200 la Graț, și 200 la Viena.

*

Bancar arestat. In Budapesta a fost arestat Richtman Vilmos, fost director al unui institut de bani din capitală, care în urma „*bunei*" conduceri s'a dus pe copcă. Richtman s'a făcut bolnav și a fost internat într'un sanatoriu; dar judecătoria a constatat, că a făcut mai multe înșelătorii, ca fost director, a defraudat bani din greu, și dupăce a eșit sănătos din sanatoriu, l a poftit la o cură nouă, probabil mai lungă, în temnița ordinară. Richtman e de altcum om cu stare. Are mai multe case în Budapesta.

*

Remâneți acasă! Românul Nicolae Hașieganu din Eria-Pa (America) a trimis „Tribunei" din Arad o lungă scrisoare, în care se plânge, că are se lupte cu mari greutăți, dupăce nu se mai capătă de lucru. Și zice, că vor trece ani de zile, până se vor deschide iarăși fabricele. Până atunci mulțime de Români sufăr în America. Trimite deci vorbă tuturor celor de acasă, cari ar mai voi se meargă la America, și-i sfătuește, se remână acasă, că acolo, în America, „*e vai și amar*".

*

† **Maria Bercan n. Banuțiu**, soția preotului *Ioan Bercan* din Cohalm, a decedat în 14/27 April în anul al 29 lea al vieței și al 11-lea al căsătoriei. Inmormântarea i s'a făcut după ritul bisericei gr.-or. Marți în 15/28 April la 2 oare p. m. în cimiterul român din Cohalm. Odihnească în pace!

Lipsă de creștere ori necuviință.

Consistoriul arhidiecezan a esmis pentru conducerea conferențelor învățătorești din anul acesta o seamă de bărbați de școală, în frunte cu distinsul membru al Academiei Române dl Andreiu Bârsean.

Toți acești domni s'au achitat cum să vede de datorințele lor, — numai unul s'a găsit, care abuzând de încrederea ce i s'a dat, a dăscălit aspru pe stăpânul ce l'a trimis să conducă conferențele, făcând agitație formală contra superiorității bisericești — ca și cum la Consistoriu nu s'ar gândì nimenea la soartea învățătorilor și a școalelor noastre greu amenințate.

Pornirea aceasta dușmănoasă contra Consistoriului își are airea esplicarea.

Ne surprinde însă, că tocmai Dr. V. Bologa, fost secretariu metropolitan, plătit bine, pentru lucru foarte puțin — a putut rostì atare vorbire de agitație, când el știa despre toate demersurile ce s'au făcut la guvernul țerii și până la Preaînaltul Tron, ca să se împedece proiectul de lege școlar, știa despre lucrarea consistoriului metropolitan, despre instrucția ce s'a dat și a subscris'o Dr. Bologa — redactată de alți membri ai consistoriului metropolitan, — despre conscrierea venitelor și despre aflarea mijloacelor de scăpare.

Știa Dr. Bologa și despre conferențele ținute aici cu protopopii în 2 grupe, iar după demiterea sa din postul de secretar va fi cetit dsa și din jurnale, că multe, foarte multe comune, peste puterile lor s'au angajat să susțină școala confesională și să contribue din mijloace proprii la salarul învățătoresc. Sau doar Dr. Bologa crede, că nu este ingerința guvernului destul de puternică și de mare asupra școalelor noastre și vrea să provoace o ingerință și mai potențată? Chiar în comitatul Hunedoarei crede că a fost de lipsă de atare erupțiune, când acolo este mai intensivă pornirea de a preface școalele noastre în școale comunale și de stat?

Probabil, că pe urmă i s'a fi dat ocasiune de a rostì vorbe nesocotite în calitate de mandatar al consistorului, dupăce în mod ne mai pomenit a depășit sfera competinței sale și și-a arătat colții veninoși acolo, unde avea să tracteze numai chestii didactice, pentru cari i-s'a dat autorisare. Oare ce ar zice dl Dr. Bologa dacă s'ar afla cineva să ia la revisie activitatea sa de director și cea de dinainte de director la școala Asociațiunei?

ECONOMIE.

Răspuns dlui Petru Dragits, protopretor în Săliște.

Din prilejul convocării acționarilor la adunarea generală de constituire a institutului de credit și cassă de schimb „Poporul" societate pe acții în Săliște — în nr. 39 al „*Telegr. Român*" ne puni întrebarea, nouă subscrișilor și dlui Mihail Ittu, silvicultor — ca „*inițiatorilor și autorilor intelectuali*" ai nouei întreprinderi: cari ne sunt intențiile, care ne e scopul și căror trebuințe corăspunde întreprinderea nouă?

Acestor întrebări premerge o comunicare ce ne faci, anume, că mai mulți membri ai „Cassei de păstrare" întrunindu-se în 5 l c. la o consfătuire confidențială au declarat, că institutul nou ce e să se înființeze urmărește numai scopuri materiale egoiste, nu răspunde la nici o trebuință economică și că prin acesta se lucrează în mod conștiu sau inconștiu la subminarea „Cassei de păstrare".

Inițiatorul și autorul intelectual al acestei constatări ești tocmai D-Ta. Iată deci că întrebând, D-Ta ai dat totodată și răspunsul.

Cunoscând deci convingerea D-Tale despre scopul societății nouă am crezut, că ar fi zadarnică orice încercare de a te convinge despre contrarul, rămânând ca însăși faptele să răstoarne tot răul presupus de D-Ta despre noua întreprindere.

Și dacă totuși ne-am hotărât să dăm un răspuns la cele scrise de D-Ta, o facem pentru publicul cetitor, căruia i-a fost adresat articolul D-Tale în primul rând — pe noi ne puteai întrebà verbal, căci suntem doar și vecini — ca să nu fie rău informat despre stările din Săliște.

Acei cari au urmărit mersul lucrurilor în Săliște de un șir mai lung de ani, au putut observà, că în comuna noastră, cu cât a crescut numărul cărturarilor, cu atât mai mult a eșit la iveală o desbinare în sinul locuitorilor de acì, grupându-se de o parte așa numiții inteligenți, iar de altă parte pătura țărănească.

Nu căutăm motivele acestei desbinări, constatăm numai, că ele datează cam de pe timpul când D-Ta ai venit la Săliște ca protopretor, cu ceea ce însă nu voim să afirmăm, că D-Ta ai adus mărul de ceartă în comuna noastră.

Conducerea afacerilor publice a fost în mâna inteligenții, care s'a achitat de datorința luată asupra sa — rău, bine, cum a putut, — de sigur însă spre nemulțămirea păturii țărănești.

Acestei nemulțămiri s'a dat espresiune în un articol în „Gazeta Transilvaniei" prin anul 1900, unde se constatau progresele nenaturale ce se forțează în Săliște.

Au urmat multe frecări între țărani și domni, până când în anul 1901 economii din Săliște au înființat o reuniune a lor „Reuniunea Economilor" cu scopul să se întrunească în Dumineci și sărbători pentru sfătuiri privitoare la trebile obștești, ca să cetească ziare și cărți.

De atunci începând cele 2 tabere s'au luat în multe rânduri la luptă, fie în representanța comunală, fie în adunarea generală a „Cassei de păstrare" — eșind domnii, ca mai bine organisați, aproape totdeauna învingători.

In timpul luptelor acelora, dar îndeosebi după o învingere „strălucită" a domnilor cu majoritate de un vot s'a ivit ideea între acei țărani, cari au pus basă „Reuniunii Economilor", de a înființà un institut de bani, care să îmbunătățească în mod mai însemnat starea economică a locuitorilor de acì.

Această idee a fost susținută totdeauna de unii fruntași țărani și dacă până astăzi nu s'a întrupat, causa a fost, că țăranii noștri sunt prea crezători și optimiști — au fost așteptat, că doar se vor îndreptà stările în Săliște și li-se va îngăduì și lor să-și croiască înșiși soartea — va mai încetà dragostea cea mare a domnilor de a fericì în felul lor cu de-a sila pe țărani.

Inzadar au așteptat, stările nu s'au schimbat în spre bine.

In anul 1906 apoi un Săliștean, care cunoștea bine relațiile din Săliște, a descoperit în „*Gazeta Transilvaniei*" nr. 237, 260, 261, 263, 266, 270 sub titlul „*Câteva cuvinte despre renumita comună Săliște*", „*Un glas de durere*", „*Incă ceva despre comuna Săliște, al cărui renume crește din zi în zi*", „*Inc'o vorbă despre Săliște, ce ar putea fi Săliștea? Ce ar trebuì să fie Săliștea*" și în nr. 7, 9, 10, 12 din 1907 ai „*Gazet. Transil.*" sub titlul „*Casina Burilor* (Economilor) *din comuna Săliște*", — a descoperit toate relele cari bântue în Săliște, a scos la iveală o mulțime de abusuri comise față de țăranii de acì și a arătat și calea, pe care urmându-o, s'ar putea sana răul.

Aceia cărora le-au sunat cele scrise în „*G. T.*" au făcut la început pe supărații și au protestat solemn; mai în urmă însă, în deosebi după ce s'au întâmplat și defraudările prea bine cunoscute la cassa alodială — au tăcut tăcerea peștelui, rămânând ca timpul să tragă vălul uitării peste toate cele întâmplate.

Ar fi dorit domnii să se dee uitării cele scrise și ce'e petrecute, dar eată că țărănimea s'a deșteptat, a văzut cu ochii proprii toate lucrurile slabe, cari s'au comis, și a cerut să fie delăturați dela conducere aceia, cari sunt vinovați de cele întâmplate.

Și iată, că dta, dle Drăgits, ai fost primul, care la alegerile membrilor în reprezentanța comunală, la începutul anului 1907, ai rămas afară din comitetul comunal, nu ai mai fost reales; poporul s'a emanicipat de sub conducerea dlor și și-a făcut singur dreptate.

Motivele cari au îndemnat pe țăranii din loc să-și înființeze o „Reuniune", cari i-au îndemnat să purceadă în afacerile comunale și la alegeri independenți, fără să recunoască de conducători pe domni — să-și croiască înșiși soartea lor — aceleași motive iau îndemnat să înființeze și aceasta societate pe acții.

Nu corespunde deci adevărului, că noi am fi inițiatorii și autorii intelectuali ai noului institut. Ideea aceasta să plămădește de ani de zile în inima țăranilor de aici.

Rolul nostru în aceasta afacere să reduce la sprijinul ce l-am dat, subsemnând și noi prospectul ca fundatori și la sfaturile ce le-am dat cu privire la formalitățile ce să cer de lege pentru înființarea societăților pe acții. Iar întrucât nu noi le am fi dat acest sprijin, ai fi fost necesitat să *somezi* pe alții să-Ți răspundă, căci înființarea institutului nu dela noi a depins.

Domnul silvicultor suprem Mihail Ittu nu are în afacerea aceasta nici un amestec, nu e fundator, și nu are până astăzi nici chiar acții.

Cele înșirate până acum sunt fapte și stări obiectiv descrise, cari să pot dovedì și cari-Ți sunt cunoscute și D-Tale, tot atât de bine ca și nouă.

Susții în articolul D-Tale, că în ținutul acesta au purces conducătorii la toate întreprinderile în bună înțălegere și noi vom fi răspunzători, dacă în viitor va devenì imposibilă înțălegerea.

E adevărat, că la aparență a domnit înțelegere deplină, dar o înțelegere rău înțeleasă, o înțelegere, care a fost impusă în caz de lipsă prin orice mijloace, o înțelegere, care nu a mulțămit pe nimenea și în deosebi nu pe pătura țărănească.

Ințelegerea ce a domnit a fost deci mai mult voință octroată celorlalți, decât o înțelegere sinceră, basată pe voința și dorința neînfluințată a tuturor. De înțelegere forțată nu avem lipsă; ne trebue o înțălegere spre mulțămirea tuturor, izvorâtă din sinceritate și inimă curată.

In articolul D-Tale, fără a face amintire despre starea specială de aici, care stare am fost siliți să o descriem mai sus, pui față în față cele două institute de bani, Cassa de păstrare și noua societate pe acții, și ajungi la concluzia, că institutul nou va trebuì să ducă o luptă grea, va trebuì chiar să nimicească „Cassa de păstrare", pentruca să poată esista el.

Aici zace greșala D-Tale, care o faci cu voe sau fără voe, pentruca să poți ajunge la concluziunile cunoscute.

După părerea noastră cele 2 institute nu să pot pune față în față, decât din punctul de vedere al conducerii. La Cassa de păstrare vor fi stăpâni „domnii", cari dispun de majoritate, iar la noul institut vor fi stăpâni țăranii, cari își vor ștì asigura mai bine majoritatea decât la Cassa de păstrare (reuniune), oarecândva constătătoare numai din membri țărani.

In toate celelalte privințe cele două institute se pun greșit față în față. Cunoaștem în deajuns scopurile binefăcătoare ale „Cassei de păstrare", le și apreciem după merit, putem însă afirmà, că pe departe nu poate îndreptà starea economică a țăranilor noștri din Săliște, așa după cum ar fi de dorit.

E cunoscută tuturor starea abnormală ce domnește aici, că an de an se înpuținează numărul locuitorilor din Săliște, tot mai mulți iau toiagul pribegiei și se așează pentru totdeauna în țări străine, că tot mai multe pământuri rămân nelucrate și până când în satele din jur prețul caselor și al pământurilor s'a îndoit în cei din urmă 10 ani, la noi în Săliște s'a redus la jumătate. De această stare tristă se și folosesc harnicii Acileni, cari în câțiva ani au cumpărat un teritor însemnat din o parte de hotar al Săliștei.

Ca să îndrepteze starea aceasta de lucruri, sau cel puțin să oprească lățirea morbului, nu avem cunoștință să o fi încercat Cassa de păstrare, sau și dacă a încercat, nu a avut succes, căci succesele ar trebuì să se vadă.

Și iată, că acei țărani fruntași, cari au înființat „Reuniunea Economilor", observând că ocupațiile lor de azi în viitorul cel mai apropiat nu le va mai asigurà existența, s'au cugetat să pună la cale înființarea institutului de bani, despre care de ani de zile au vorbit, cu scopul de a îndreptà starea economică din loc, ei, cari își cunosc mai bine păsurile și neajunsurile și pot aflà deci mai ușor căile de îndreptare.

Acestea le-au și avut în vedere când pentru subscrierea de acții nu au recurs la sprijin străin, ci ei de ei au asigurat capitalul social, de tot puține acții au subscris oamenii din jur, iar străinii, cari nu au nici o legătură cu Săliștea, nu poartă nici un interes față de înaintarea ei economică, și cari posibil din râvna la dividendă grasă ar fi subscris: nu au fost admiși la subscriere. In răstimp de 4 săptămâni, fără reclamă, fără zgomot, cu o singură listă s'a asigurat capitalul de 160.000 coroane.

Scopul adevărat economic, ce-l are noul institut, se asigură și în statute, unde se eschide posibilitatea de a puteà râvnì la dividendă grasă.

Nu față în față se vor găsi cele 2 institute în lupta lor pentru înaintare, ci alăturea își vor aflà fiecare terenul pentru binefacere.

Nu țăranii vor fi aceia, cari vor conturbà o conlucrare liniștită și folositoare economilor noștri. Cassa de păstrare nu a monopolizat facerile de bine în comuna aceasta.

Declarăm, că țăranilor de aici în nizuințele lor bune le vom fi tovarăși și-i vom sprijinì până atunci, până când vom fi convinși, că numai binele obștesc îl au în vedere.

De altcum întreabă și pe fruntașii economi de acì, — cari sunt sufletul oricărei mișcări a țăranilor — și te vei convinge, dacă sunt adevărate cele spuse de noi sau nu.

Calce-și numai și „domnii" pe inimă și abzică de ambiția de a conduce și acest institut și pacea va domnì.

Noi vom sprijinì și mai departe scopurile bune ale „Cassei de păstrare", dela D Voastră nu cerem sprijin pentru noul institut, ci numai atâta, să nu ni se pună pedeci, cum s'a încercat deja până acuma să se pună.

Tot ce am scris până aici e convingerea noastră firmă; e scopul nostru pe care-l urmărim și dăm voe fiecăruia să ne dovedească contrarul în publicitate, prin fapte, iar nu cu vorbe adunate de pe stradă și cu presupuneri.

Săliște, în 24 Aprilie 1908.

Dr. Nicolae Petra
advocat.

Dumitru Banciu
apotecar.

Nr. 307/1908. [104] 1—3

Concurs.

Pe baza decisului consistorial Nr. 3906 Bis. 1908, prin aceasta se repețește concursul publicat în terminul prescris de normele în vigoare în Nr. 22/1908 a „Telegrafului Român“, pentru ocuparea postului de paroh în comuna biseriseascĕ gr.-or. **Rapoltul-mare**, tractul Geoagiului, și se deschide nou concurs cu termin esceptional de 15 zile dela aceasta publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăștiei în terminul indicat.

Concurenții vor avea a se prezenta înainte de alegere în vreo Dumінecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta și eventual a și celebra.

Orăștie, 16 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domșa
protopp. adm.

Nr. 282/908 [105] 1—3

Concurs repețit.

Pentru intregirea postului vacant de paroh din parohia de cl. II. **Holbav**, protopresbiteratul Branului, pe baza resoluțiunei consistoriale de datta 4 Martie a. c. Nr. 2450 Bis. 1908 să escrie concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și înainta cererile, instruite conform normelor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Zernești, în 12 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Branului în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. par. 34/908. [94] 3—3

Publicare de licitațiune.

Pe basa planului și preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu Arhidiecezan Nr. 2494 Epitr. din 1 Martie 1908 să dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuendă zidirea bisericei gr.-or. rom. din **Boșorod** protopresbiteratul Hațegului.

Licitațiunea se va ținea în biserică la Dumineca Tomei în **3 Maiu 1908 st. n.** după serviciul divin. Prețul de strigare e **13.455 cor. 03 fil.** afară de materialul brut: peatra, cărămida, nesip și cărăușituri, pe care le pune la dispoziție întreprinzătoriului comitetul parohial.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10% după prețul de strigare.

Ofertele ulterior sosite nu se vor lua în considerare.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare și dintre plus oferenți.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Boșorod.

Boșorod, la 10 Aprilie 1908 st. n.

Nicolau Popa paroh gr.-or. român.
Rudolf Murėșan notar al com. parohial.

Nr. 90/908.

Vidi:

Avram S. Pecurariu
admin. protopresb.

Nr. 380. 17 Pl. 1908. [99] 2—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul **Vașcoului**, cu parohia centrală interimală **Petroasă**, devenit vacant prin strămutarea protopresbiterului Vasile Papp la Beiuș, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile socotite dela ziua ce urmează după prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

I. Dela parohia centrală interimală: *a*) câte 80 fileri de fiecare număr de casă în total 100 cor. *b*) Ștolele cam 90 cor. 20 fil. *c*) Intregire dela stat.

II. Din protopresbiterat: *a*) Retribuțiunea dela dieceză pentru ședulele dela cununii și inspecțiunea școlară în sumă de 1000 cor. din care până va trăi protopopul Beiușului Vasile Papp 400 cor. se va da în penziunea emeritului protopop Elia Moga, fost protopop în Beiuș. *b*) Competința pentru vizitarea canonică și revidiarea socoților conform concluzelor sinodului eparhial, și anume dela parohiile de clasa primă 10 cor., dela parohiile de clasa II-a 8 cor. și dela parohiile de clasa III-a 6 cor. Numărul parohiilor 40. *c*) Paușal pentru cancelăria protopopească votat de sinodul protopopesc din an în an. *d*) Birul dela preoții cu parohii de clasa primă 12 cor. dela parohii de clasa II-a 8 cor. și dela parohii de clasa III a 4 cor. *e*) Câte 4 cor. viatic la examenele finale.

Toate dările și sarcinile după venitele sale, le va suporta cel ales, totodată cel ales se va îngriji și de cuartir.

După devenirea în vacanță a parohiei centrale Vașcou-Barești va ocupa acea parohie.

Aspiranții la acest post se avizează a-și subșterne în terminul indicat Conzistorului gr.-ort. român din Oradea-mare, recursele instruite cu documentele despre cualificațiunea normată prin § 53 din Statutul Organic și prin conclusul congresual Nr. 111 din 1888, și anume că au cualificațiunea prescrisă în regulament pentru aspiranții la parohii de clasa primă, cu atestat de maturitate, cu atestat că au împlinit cel puțin 5 (cinci) ani în serviciu bisericesc sau școlar, cu succes deplin mulțumitor, și că prin zelul și diligența lor s'au distins în activitatea pe terenul bisericesc și școlar.

Dat în ședința plenară ținută la Oradea-mare la 3/16 Aprile 1908.

Consistorul gr.-ort. rom. din Oradea-mare.

Nr. 156/908 [97] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa I a **Bacifalu**, protopresbiteratul Brașov, devenit vacant prin penzionarea parohului Toma Frateș, în conformitate cu ordinul Veneratului Consistoriu arhidiecezan Nr. 3801 Bis din 1 Aprilie a. c., se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Alesul paroh e obligat a da din venitele sale suma de K 400·— (patru sute) anual parohului penzionat Toma Frateș, cât timp acesta va fi în viață.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh, să-și prezente cererile concursuale, instruate conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, în terminul arătat, având a să prezenta la sfânta biserică spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Brașov în 9 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al Brașovului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Voina
protopresb.

Nr. 129/908. [96] 3—3

Concurs

Pentru intregirea postului al II-lea de paroh în parohia de clasa primă **Deva**, să escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh, sunt celea fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat și cu prealabila încunoștiințare a acestuia să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale: cântări, tipic, serviciul divin și predică.

Alegându-l paroh va avea a catechiza elevilor și elevelor noastre dela școalele elementare de stat și ucenicilor industriași din loc.

Deva, 8/21 Aprile 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Devei, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

George Romanul
protopresbiter.

Nr. 351/1908. [100] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh, în parohia de clasa III. **Herepea-magiară** cu filia **Ozd** protopresbiteratul Târnava, pe baza ordinului Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan Nr. 3330 Bis. din 24 Martie 1908, prin aceasta se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concursele instruite conform normelor în vigoare sunt a se înainta în terminul legal la subsemnatul oficiu protopresbiteral și cu prealabila încunoștințare a acestuia doritori de a ocupa postul au să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Cetateadebaltă, 8 Aprile 1903.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 270/908 [92] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa II. **Șpring** protopresbiteratul Mercurea se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat și cu prealabila încunoștiințare a acestuia să se presente în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Mercurea, 16 Martie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mercurei, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Avr. S. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 116/1908 protopr. [106] 1—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan Nr. 881 Ep. din 26 Ianuar 1908 se dă în intreprindere pe calea licitațiunei publice minuendă zidirea bis. gr.-or. rom. din **Crihalma** (Királyhalma protopopiatul Cohalmului).

Licitațiunea se va ținea în edificiul școalei confesionale în **11 Maiu a. c. st. v.** la 3 oare după ameazi. Prețul strigării e de **26403 cor. 85 fileri.**

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadium de 5%, sau hârtii de valoare sau patru garanți respunzători plătitori recunoscuți de comitetul parohial.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pre oricare dintre minus-oferenți.

Planul, preliminarul de spese și toate condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Crihalma.

Crihalma în 25 Martie st. v. 1908.

Comitetul parohial:

George Bucur par. gr.-or.
George Ghinde not. bis.

Văzut: **Titu V. Gheaja**
protopresb.

Aviz!

In cancelaria notariala a subscrisului să caută un tinăr, care să fie în stare a conduce și cancelaria singur din 1 Maiu a. c. Preferiți sunt cei diplomați. Sub următoarele condițiuni: **vipt, 50 cor.** salar lunar și din venitele private **20%**.

Bucium (alba Inferioară).

Stefan Paul
(95) 3—3 notar.

Un tinăr inteligent

află imediată aplicare în cancelaria notarială din Părău (p. u. Sárkány) lângă Făgăraș. Cei cu praxă sunt preferiți. Doritorii să se adreseze la

George Popp,
(102) 3—3 notar comunal.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procură în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 68— Sibiiu — Nagyszeben.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS
Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.
Plăcută, puțin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.
Recomandată de medici. Recomandată de medici.
Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administrația:**
Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.
(286) 33—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinții:

1. Vasile cel mare	20 fil.
2. Marele Mucenic George	30 „
3. Apostolii Petru și Pavel	30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie și Sfinții Marii Împărați Constantin și Elena	30 „

Ediție poporală, alcătuită după „Viața Sfinților“, tipărită în București la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procură.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 44 Sibiiu, Joi 24 Aprilie (7 Maiu) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

O Elveție orientală.

III.

Bătrânul politician maghiar, *Mocsáry Lajos*, își esprimă părerea de bine în articolul din „*Egyetértés*“ despre care am făcut pomenire într'un număr mai recent, pentru faptul, că deputatul naționalist Dr. *Polit* își esplică *acum* cuvintele cu cari la 1874 a voit se „intimideze“ maghiarimea, și spune *acum*, că nu așa a înțeles el lucrurile cum ele de fapt sunt în Elveția, pentrucă nici nu putea să le înțeleagă așa, dupăce desvoltarea istorică face cu neputință, ca Ungaria se devină o Elveție adevărată. Nu e chestie de drept public, ori de limbă, chestia de naționalitate, ci e chestie de *administrație*. Se remână heghemonia maghiară, se fie limba oficioasă a autorităților centrale cea maghiară, dar la periferie, *în comitate*, să se dee teren limbei naționalităților.

Așa a scris deputatul naționalist Dr. *Polit* în „*Pester Lloyd*“, răspunzând deputatului sas *Dr. Schuller*, și domnului *Mocsáry* îi place, că se face aceasta esplicare de cuvinte, fie și *acum*, atât de târziu, pentrucă „*mai bine târziu decât nici odată*“.

E însă o mică greșală la mijloc, pentrucă esplicarea aceasta nu se face *acum* întâiași dată. Am văzut, că a făcut'o imediat în dietă deputatul naționalist *Vincențiu Babeș*, dar a făcut'o în dietă și însuși *Polit*, în ședința din 16 Septemvrie 1875, când la discuția asupra budgetului, în firul unei vorbiri mai lungi, a spus *în chestia națională* următoarele:

. . . „Aceea ce voiu spune acum, e convingerea mea științifică, în măsura, în care matematicianul afirmă, că doi cu doi sunt patru. Statul e sinteza teritoriului și a poporului. Poporul totdeauna formează stat, teritoriul niciodată. Dar poporul esistă numai ca naționalitate; deci elementul alcătuitor de stat reșede în naționalitate. Dar nu pentru fiecare naționalitate sunt date condițiunile alcătuirii de stat, și acolo, unde lipsesc aceste condițiuni, se unesc mai multe naționalități și formează statul. Insă în naționalitate remâne totdeuna elementul alcătuitor de stat. Acesta nu poate fi nimicit, ci trebue să fie satisfăcut și mulțămit. Dar nu poate fi satisfăcut astfel, că i-se dau atribuții de stat, pentrucă prin aceasta să nimicește numai aceeace s'a creat. Deci în altă direcție are se fie satisfăcută naționalitatea, și aceasta se poate face numai în stat și din partea statului, se poate face numai *în administrație*.

Chestia de naționalitate în Ungaria nu e chestie de drept public, nici chestie de limbă, ci e chestie curat *administrativă*. Dacă Dvoastră voiți se resolvați chestia de naționalități, ca chestie de limbă, prin aceasta nu ne mulțămiți, nici pe noi, dar nici pe Dvoastră. De aceea, *legea de naționalități*, *ori trebue stearsă de tot*, *ori trebue făcută alta în locul ei*. (Aprobări generale.) Da, ori stearsă de tot (Voci: Așadară o vom șterge!) ori făcută alta în locul ei. (Voci: Nu ne veți fi mulțămitori pentru ea!) Din punctul de vedere însă al *administrației*.

Administrație! Un cuvânt mare. Știința administrativă e o știință nouă, știință modernă. De când esistă state, a fost totdeauna administrație, dar știința administrației nu e veche, poate de 30—40 de ani dacă esistă. De când administrația e știință, am aflat că în fiecare stat esistă sistem istoric administrațional. Ungaria încă are un astfel de sistem istoric; dar nu e nici cel din Anglia (county), nici cel din Elveția (canton), ci se apropie și de unul și de altul, e sistemul *comitatelor*. Nu aceea e întrebarea, domnilor, că e permis să se înainteze rugare la judecătoria cercuală în limba sârbă, slovacă, română, ori săsască, ci chestia e, că pe basa autonomiei, comunele, orașele și comitatele *se poarte tipul singuraticelor naționalități*, așa, ca fiecare cetățean ungar: Sârbul, Slovacul, Românul, Sasul, să se simțască acasă și să nu fie strein în propria sa patrie. *Nici prin gând nu mi trece sistemul de cantoane*, ori asemănarea lui cu sistemul comitatelor din Ungaria. După noua reformă din Elveția, suveranitatea cantoanelor nu mai e de altcum întru toate atribut de stat, ci mai mult atribut de autonomie. Eu vă spun atâta, că acolo unde cetățeanul se simte acasă, nu are nici o dorință în afară. Italianul din Elveția dorește tot binele Italianului din regat, dar nu se dorește la el. Francezul din cantonul Genevei nu a invidiat niciodată mărimea Franciei. Nu zic prin aceasta, că în Ungaria se fie cantoane, ci am voit numai se spun, că *ar fi* un punct archimedic, dela care pornind, s'ar putea resolva cu dreptate chestia de naționalități, pe basa dreptului public ungar“. . .

Va se zică, încă în 1875 și-a esplicat deputatul naționalist Dr. *Polit* cuvintele referitoare la Elveția orientală, și a declarat, că nici prin gând nu-i trece sistemul de cantoane, ci punctul arhimedic pentru resolvarea după dreptate a chestiei de naționalitate îl găsește el altundeva, în *arondarea dreaptă a comitatelor*, așa, ca naționalitățile să-și poată folosì limba în plină libertate pe terenul administrativ. Ei bine, e aceasta o crimă, e o primejdie atât de mare pentru intregitatea și unitatea statului ungar, încât domnul deputat sas *Dr. Schuller* trebue se accentueze în mod deosebit, că dânsul și consoții sei din parlamentul ungar nu pot se sprijinească astfel de tendințe „păcătoase“ și „nepatriotice“? Dacă esprimarea dorinței, ca comitatele se fie arondate după naționalități, constitue o primejdie de care *Dr. Schuller* se ferește ca de foc, deoarece e contrară sentimentelor sale patriotice și de dreptate, atunci trebue să constatăm, că primejdia aceasta de care vrea se apere *Dr. Schuller* statul ungar *există deja*, tocmai la Sași, cari *au* orașe și comitate, în cari limba de comunicare în jos e limba lor, limba germană! Dacă e deci în contra statului, ca și Românii, Slovacii și Sârbii să-și aibă comitatele lor, în cari limba *lor* se fie limbă de comunicare cu poporul de rând, atunci cu atât mai vârtos e în contra statului administrația germană în orașele și comitatele săsești, și în consecvență Sașii ar trebui se renunțe la ea și se întroducă pretutindenea limba de stat, limba maghiară, ca limbă oficioasă. Noi însă credem, că precum limba germană nu formează nici o primejdie pentru statul ungar, când e folosită ca limbă oficioasă, în jos, în comitatele și orașele săsești, tot așa nu ar forma primejdie nici limba română, slovacă ori sârbească pentru unitatea și integritatea statului ungar, dacă ar fi întrodusă ca limbă oficioasă în comitatele locuite de naționalitățile cari vorbesc aceste limbi; și noi așa știm, că au fost chiar și dintre Unguri oameni mari, ca *Irányi Daniel* de es. cari nu au aflat în arondarea după naționalități a comitatelor primejdia pe care o află acum dl Dr. *Schuller*, ci chiar *au cerut'o*, pentruca prin aceasta să se facă dreptate naționalităților și ele să fie mulțămite.

FOIȘOARĂ.

Indrumări politice...

(Urmare.)

Tot ce se întâmplă în univers se întâmplă conform legilor naturii. Prin urmare, organizarea oamenilor în state, diferențiarea lor în stăpâni și stăpâniți, e o lege naturală. După cum tot o lege naturală e și acțiunea celor ce vor să răstoarne ordinea socială de astăzi și a celor ce vor să prefacă întreg rotogolul pământesc într'un singur stat, cum profețește de pildă romancierul englez Wells în romanul de curând apărut „Une utopie moderne“.

„Combaterea“ acestor nisuințe se întâmplă desigur iarăși în vârtutea acelorași legi ale naturii, sub cârma cărora stă și bietul om, ca toate ființele pământești. Lupta dintre aceste tendinți e iarăși o lege a naturii și compromisul între tradiția conservatoare și influențele revoluționare constitue însași viața (Vezi F. Le Dantec. La lutte universelle).

Toate ideile conservatoare — cum sunt ale dlui Popovici — sunt tot atât de necesare naturii, ca și ideile revoluționare, cari se manifestă sub diferite forme. E o iluzie a conștiinței noastre egoiste și înguste închipuirea, că noi cu puterile noastre putem abate evoluția vieții omenești din mersul ei firesc. Dacă legile naturii cer să piară neamurile de astăzi, pentru a fi înlocuite cu altele, vor perì. Dacă progresul omenirei, desăvârșirea speciei omenești, sunt postulate ale naturii, se vor îndeplinì toate prefacerile, cari condiționează perfecționarea. Căci „Domnia legilor naturii e imutabilă“ — cum zice dl Popovici (C. L. Nr. 3 p. 305).

Dacă privim frământările vieții din acest punct de vedere mai înalt, e o copilărie să pretindem, că ne putem amestecà în voia lui Dumnezeu, din mila căruia trăim cu toții, și cei buni și cei răi, și doctrinarii metafisici și demagogii criminali.

Un om politic, ca dl Popovici, care are gesturi largi filosofice, în desfășurarea teoriilor dsale politice; un cugetător, ca dl Popovici, care aprobă și desaprobă cu o ușurință uimitoare pe cei mai de seamă gânditori ai omenirei, un om de știință, ca dl Popovici, care știe că „legile naturii sunt legi de fier“ — ușor își poate închipuì, că omul e o celulă disparentă în organismul vieții, că

> „ . . . în lumea asta mare noi, copii ai lumii mici,
> Facem pe pământul nostru mușunoaie de furnici.“
>
> (Eminescu.)

*

După această digresiune să ne pogorâm pe pământ și să încercăm a limpezì problema care ne preocupă.

In articolul „Două culturi“ spuneam, că la popoarele cari au ajuns la oarecare grad de civilizație există o cultură a domnilor și una a țăranilor, a poporului muncitor. Spuneam, că cultura domnilor, în varietățile ei dela popor la popor, e mai apropiată decât cultura domnilor de cultura țăranilor din sânul aceluiaș popor. Acest lucru îl confirmă și dl Popovici: „E perfect adevărat, că cultura noastră dela orașe a pierdut multe puncte de contact cu viața lui (a poporului).“

Spuneam, că diferențiarea asta culturală sau „pierderea punctelor de contact“, cum zice dl Popovici, a fost determinată de diferențiarea popoarelor în clase, în stăpâni și stăpâniți. Această diferențiare de sigur a fost o necesitate a naturii și o condiție a progresului omenesc. Dela antropofagie până la robie e o scară de progres, cum o scară de progres e dela robie la iobăgie și dela iobăgie la salariatul capitalismului sau la țăranul care muncește pământul boerului. Toate aceste stăpâniri au fost necesare evoluției omenești, care astăzi a ajuns la acel grad de desvoltare, când pare a face primul pas spre a răscumpără sublimul principiu moral al regiunii creștine: „iubește-ți deaproapele ca pe tine însuți“. Acesta e supremul ideal de desăvârșire al vieții omenești.

Oameni de știință, cei mai adânci cunoscători ai naturii și ai ființei omenești, indrumă astăzi omenirea spre acest ideal.

Ori ce om cult, care poate să se înalțe peste interesele înguste, nu se poate să rămână străin de asemenea nizuinți, cari duc la înaintarea și întărirea neamurilor, la desăvârșirea morală a omenirii.

Primul pas spre acest ideal e descătușarea firei omenești de sălbătăcia sentimentelor primitive, de a vedea în semenul său un dușman bun de esploatat, e înfrânarea râvnei josnice de a se folosì inferioritatea intelectuală a păturilor rămase în urmă, pentru a acumula averi.

Să nu se creadă. că aceste sunt doctrine numai socialiste. Nu. Aceste precepte morale sunt basa religiunii creștine, sunt principii susținute de oameni de știință, cari nu pot fi pălmuiți în fața ignoranților cu vorbe ca: socialist, anarchist, etc. Vom cita un singur esemplu, părerile profesorului de fisică Ernst Mach, dela universitatea din Viena, unul dintre cei mai distinși oameni de știință. In lucrarea sa „Erkenntnis und Irrtum“, scrie următoarele: „Progresele civilizațiunii nu pot fi atinse, decât de oamenii în parte ușurați de griji. Aceasta e adevărat, atât pentru bunăstarea materială, cât și pentru cultura intelectuală. Dar aceasta din urmă are o însușire prețioasă: nu poate fi oprită de a se lățì și între partea împovărată a omenirii. Și într'o zi, neapărat, aceasta parte a oamenilor își va da pe deplin seama de starea lucrurilor și se va întoarce împotriva părții stăpânitoare, pentru a pretinde o întrebuințare mai economică și mai ordonată a bunurilor comune!*)

Acest fenomen social l-am văzut petrecându-se sub ochii nostri în sânul neamului românesc. (Va urma.)

---

*) E. Mach, La connaissance et l'erreur. Bibl de philosophie scientifique, p. 94.

Sinodul arhidiecezan.

Şedinţa a doua.

Ţinută Marţi, în 5 Maiu n. President Inaltpreasfinţia Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, notariu de şedinţă *Dr. I. Radu.*

Notariul *Mateiu Voileanu* ceteşte procesul verbal al şedinţei de deschidere. Se autentică fără observare.

Se presintă sinodului din partea presidiului raportul consistorial în chestia alegerii de deputat sinodal a lui *Arseniu Vlaicu*, memorandul conferenţei învăţătoreşti din cercul Braşovului (presentat prin o delegaţiune) în chestia urcării salarelor învăţătoreşti pretutindenea de pe acuma, iar nu abia cu începere dela anul 1910, cum obligă legea, şi două petiţiuni de ale comunelor bisericeşti, cari toate se împart comisiunelor respective.

Cer concediu, şi li se acordă, deputaţilor sinodali: Dr. Enea Papiu, Dr. P. Oprişa, Ioan cav. de Puşcariu, Dr. Aurel Vlad, Ioan Droc şi Galacteon Şagău.

Inainte de a se întra în ordinea de zi, face deputatul Demetriu Moldovan propunere pentru înfiinţarea de cursuri *cantorale* în arhidieceză.

Se predă comisiunei bisericeşti.

Deputatul Dr. *Nicolae Bălan* face propunere pentru sistarea praxei de până acuma, de a se admite a doua oară la esamenul de cualificaţie candidaţii de preoţie, în scopul să li se dee o notă mai bună, pentru a putea competa la parohii mai bune, făcându se esceptiune numai cu preoţii, cari au dovedit o activitate rodnică şi o purtare esemplară, şi cari, după un serviciu de 5 ani la altarul domnului, pot se fie admişi la un examen de *concurs*, pentru a-şi îndrepta nota din testimoniul de cualificaţie.

Se predă comisiunei bisericeşti.

Se întră în ordinea de zi. Rapoartele diferitelor comisiuni. Inceputul îl face comisiunea verificătoare. S'a constituit astfel: Prezident Romul *Furdui*, raportor *Dr. I. Şenchea.* Comisiunea a aflat în regulă actele de alegere din cercul electoral preoţesc *Deva* şi propune verificarea alesului *Dr. Vasile Bologa*. Se verifică.

Urmează comisiunea organizătoare. S'a constituit astfel: Prezident Parteniu *Cosma*, raportor Dr. *N. Vecerdea.*

Raportul general al consistorului archidiecezan, ca senat *plenar*, se consideră cetit şi se ia ca basă pentru discuţia specială. In discuţia pe articole însă nu se întră, pentru-că cele mai multe puncte din raport sunt tratate în mod mai amănunţit în rapoarte speciale, cari vin separat sub desbatere, iar cu privire la punctul II din raportul general, comisiunea îşi reservă dreptul aşi face mai târziu propunerile.

Urmează comisiunea bisericească. S'a constituit astfel: Prezident Vasile *Voina*, raportor Vasile *Domşia.*

Raportul conzistoriului, ca senat bisericesc, se consideră cetit şi se ia de bază la discuţia specială. E discutat apoi din punct în punct şi se primesc propunerile comisiunei, între cari de însemnătate mai mare este: introducerea unei uniforme potrivite pentru elevii din seminariul Andreianu din Sibiiu. Au luat parte la discuţie deputaţii Par. Cosma, Dr. Miron E. Cristea, Dem. Comşa, Dr. E. R. Roşca, Dr. V. Bologa, Dr. Ioan Stroia, V. Tordăşianu, Dr. Nic. Bălan, M. Voileanu, pledând toţi *pentru* primirea propunerei, care a fost votată cu unanimitate.

Urmează comisiunea şcolară. S'a constituit astfel: Prezident Demetriu *Comşa*, raportor Dr. Ioan *Stroia.*

Raportul conzistoriului, ca senat şcolar, e considerat cetit şi se ia de bază pentru desbaterea specială. Se întră în discuţia pe articole. Punctul referitor la şedinţele senatului şcolar se ia spre ştire. Asemenea şi punctul referitor la şcoalele medii: gimnaziul superior din Braşov, şcoala reală inferioară din Braşov şi gimnasiul inferior din Brad, cu propunerea făcută din partea comisiunei, de a se întregì acest raport în viitor încă cu unele date.

Cu privire la şcoala comercială din Braşov, se naşte discuţie mai lungă, la care iau parte, afară de reportor, deputaţii Vasile Voina, Nicol. Bogdan, I. A. de Preda, Dr. Nicol. Bălan, T. V. Ghiaja, Dim. Comşa, dând şi Excelenţa Sa lămuririle cuvenite, iar în urmă se primeşte propunerea comisiunei şcolare, ca cercetarea, în chestia abuzului comis la examenul de maturitate din anul trecut, conzistoriul să o continue, să finalizeze afacerea şi să aducă decis.

Punctul din raport, referitor la pedagogia din Sibiiu, se ia spre ştire.

Fiind timpul înaintat şedinţa se închide la ora unu d. a. anunţându-se cea proximă pe Mercuri la orele 10 şi jumătate.

Sinodul din Arad.

*Cuvântarea P. S. Sale Dlui Episcop **Ioan I. Papp**, rostită la deschiderea sinodului eparhial arădan din anul 1908.*

„Hristos a înviat"!
Domnilor deputaţi!

Inainte de 8 zile am prăznuit şi noi cu mângăierea lumei creştine, prealuminata înviere a Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, adecă aniversarea fericitului moment de deşteptare şi bucurie, când adevărul răstignit şi batjocorit şi-a serbat triumful său, iar astăzi avem bucuria de a ne întrunì în sinod eparhial, cum se întrunesc şi reprezentanţii clerului şi ai poporului din celelalte două părţi constitutive ale metropoliei noastre, ca deodată cu aniversarea redobândirii sinodalităţii bisericei noastre şi de odată cu salutarea de revedere sănătoasă după intervalul unui an, să continuăm şi noi a ne împlini datorinţa impusă prin legea noastră de organizare, administrare şi controlă.

Când astfel am bucuria de a vă vedeà iarăşi adunaţi aici la centrul diecezei, ca pe tot atâţa fii credincioşi şi devotaţi intereselor superioare ale bisericei noastre, vă întâmpin cu căldura inimii pământeşti de bună venire şi vă salut cu dulcea şi mângăietoarea salutare a bisericei noastre naţionale: *„Hristos a înviat!"*

Este peste tot mare şi însemnat, dlor deputaţi, dreptul unei societăţi, de a se întrunì în adunări pentru ajungerea scopurilor ei. Dacă însă această sustă în general, precum nici nu o poate contestà nimenea, apoi dreptul nostru autonom este, nu numai frumos şi măreţ, dar este şi de o deosebită însemnătate.

Măreţ şi frumos este acest drept, pentrucă prin el se recunoaşte bisericei noastre dreptul de esistenţă, dezvoltare şi întărire de după firea şi fiinţa ei de biserică apostolică sinodală, la administrarea şi conducerea căreia, întocmai ca şi la suportarea sarcinilor încopciate cu organizarea, desvoltarea şi susţinerea ei şi a instituţiunilor ei, au să incurgă şi contribue toate elementele ei constitutive, adecă atât clerul, cât şi poporul, de jos până sus, şi de sus până jos.

Dar măreţ şi frumos este acest drept, nu numai pentrucă ne asigură libertatea de întrunire, de câte ori aceasta o reclamă lipsele şi trebuinţele noastre bisericeşti, culturale şi economice, dar frumos şi măreţ este dreptul întrunirilor noastre sinodale deosebi pentru scopul sublim, ce se urmăreşte prin ele şi care nu a fost şi nu este altul, decât desvoltarea şi întărirea tot mai mult a vieţii morale-religioase a credincioşilor nostri şi înaintarea lor mai vădită în cultură şi bunăstare, sub scutul şi cu mijloacele bisericei noastre şi sub controla înaltului guvern, prin care Maiestatea Sa cesară şi apostolică regească, parintele ocrotitor al tuturor supuşilor săi, îşi eserciteazà dreptul inviolabilei inspecţiuni supreme.

Noi am fost totdeauna şi suntem şi acum conştii de însemnătatea mare a libertăţii şi de scopul sublim ce urmăreşte biserica noastră prin întrunirea reprezentanţilor ei în adunări publice bisericeşti, dar în acelaş timp suntem conştii şi de datorinţa de a ne arătà vrednici de acest drept şi aceasta nu numai pentru a ne puteà folosì de el, noi ceşti de acum, dar şi pentru a-l lăsà moştenire dreaptă următorilor noştri, întocmai precum l'am primit şi noi dela înaintaşii nostri, întreg şi neştirbit.

Că am fost şi suntem vrednici de acest drept autonom al bisericii noastre, mărturie vie este faptul, că adunările noastre le-am ţinut şi le ţinem la lumina zilei şi cu uşile deschise, iar concluzelor noastre le dăm toată publicitatea posibilă, astfel, că tot insul, care directe ori indirecte se interesează de viaţa noastră bisericească şi de scopul întrunirilor ei, poate să se convingă, că noi nu numai nu urmărim scopuri ascunse şi egoistice, ci din contră, prin asemenea întruniri urmărim cel mai sublim scop, pe care poate să-l aibă în vedere o societate creştină, cum este biserica noastră, care prin mijloacele ei morale, deodată cu îndemnarea credincioşilor la iubire şi alipire către limba şi credinţa strămoşească, stărue cu toată insistenţa să alimenteze în aceea şi măsură şi dragostea şi alipirea lor către iubita noastră patrie şi paralel cu aceasta stărue să alimenteze în inima lor virtuţile cetăţeneşti: credinţa neclătită către înaltul tron, respectul cuvenit către stăpânire peste tot şi nu mai puţin sentimentul datorinţei de supunere legilor în vigoare, astfel, că iubirea şi alipirea noastră de patrie, de limba şi biserica străbună, este trinitatea nedespărţită, care o mărturisim şi căreia nu numai de pe amvoanele bisericilor, dar şi în întrunirile noastre, în sinoade şi alte adunări bisericeşti, stăruim a i-se dà fiinţă tot mai vădită, putere de viaţă şi dezvoltare în inima credincioşilor.

Despre activitatea organelor noastre peste tot şi despre mersul şi starea afacerilor bisericeşti, şcolare şi fundaţionale, urmează rapoarte generale şi speciale, asupra cărora îmi iau voe a atrage de pe acum binevoitoarea atenţiune a Venerabilului Sinod, ca în puterea dreptului său de controlă, să le cenzureze şi afacerilor sulevate să le dee soluţiunea cea mai nimerită.

Pentru orientarea sa, cu privire la susţinerea şi desvoltarea instituţiunilor diecezane existente, Ven. Sinod va aveà să se intereseze în deosebi despre stările financiare ale diecezei.

Pe lângă alte obiecte de importanţă, îmi iau voie a atrage binevoitoarea atenţiune a Ven. Sinod la chestia şcoalei de fete cu internat, despre care, pe lângă cele atinse în raportul general al plenului, senatul de şcoale face raport special.

Obiect de atenţiune deosebită este proiectul de regulament pentru afacerile interne ale Conzistoarelor noastre, prin care să se normeze, nu numai cercul de activitate, dar şi responzabilitatea organelor angajate la aceste corporaţiuni.

Un alt obiect asemenea însemnat este proiectul de statute al fondului preoţesc, prin care modificându-se dispoziţiunile din statutele votate în 1899, preoţimea diecezană voeşte să asigure pentru văduve şi orfani, precum şi pentru preoţii deficienţi, cvote mai corăspunzătoare exigenţelor vieţii.

Preste aceste afaceri privitoare numai la dieceza noastră, importanţă deosebită trebue să dăm afacerii, ce atinge întreaga noastră metropolie, şi aceasta este chestia regulării şi întregirii salarelor învăţătoreşti, conform art. de lege XXVII din 1907.

Conzistoarele noastre diecezane, urmând inviaţiunei primite dela Preaveneratul Conzistor metropolitan, a pus la cale conscrierea salarelor învăţătoreşti, şi după datele întrate avem bucuria a constatà, — că un număr însemnat dintre comunele noastre, înţelegând glasul timpului şi cunoscând rolul culturii în lupta de existenţă, nu altcum cunoscând, că şcoala confesională este mijlocul prin care se promovează cultura religioasă-morală, şi prin care se poate ajunge la bunăstarea socială, au şi grabit a întregì salarele învăţătorilor lor la minimul prescris de lege.

Dupăce însă avem şi comune, cari nu sunt în condiţiunile posibilităţii de întregire a dotaţiunii învăţătoreşti din mijloacele proprii, Ven. Sinod îi revine datorinţa a ne indicà direcţiunea de pregătire a materialului pentru măritul congres naţional bisericesc, chemat a se pronunţà asupra primirii ori neprimirii ajutorului de stat în condiţiunile oferite.

Expunând aceste, prevăd, că rezultatele activităţii organelor noastre din centru nu vor corăspunde tuturor aşteptărilor Ven. Sinod şi astfel trebuinţelor dezvoltate ale diecezei noastre, dar la aceste trebue să dau răspunsul cu cuvintele sftei evangelii: „secerişul este mult, iar lucrătorii puţini". Mat c IX. v. 37, ceeace Ven. Sinod va binevoì a înţelege din faptul, că numărul personalului de muncă este tot acela, care s'a stabilit la organizarea din 1870, iar din cunoscuta stare a financelor diecezei întâmpinăm greutăţi chiar şi în crearea sucrescenţei pentru viitor.

După toate aceste, precum în sfta biserică, aşa şi acum, cerând darul şi binecuvântarea lui Dumnezeu asupra noastră şi asupra lucrărilor noastre, şi rugându-l să ne lumineze în calea noastră spre mântuire, declar sesiunea ordinară a sinodului nostru eparhial pentru anul 1908 de deschisă.

Dela „Academia Română".

Jurnalele noastre au adus feliurite corespondenţe despre cele întâmplate la „Academia Română" în decursul sesiunii generale din 1908. Multe împrejurări sunt întortochiat publicate şi unele nu stau aproape de adevăr; iar de altă parte mi-s'au adresat atâtea întrebări, încât nu pot joi, ca cu cuvântul ori în scrisoare să răspund tuturora.

Dar fiind dator cu desluşiri şi istoriei noastre, mă simt silit să le dau pe calea aceasta.

Locotenenţa domnească, care a stat din N. Haralambie, I. Catargiu şi general Golescu, în 22 Aprilie 1866 sub nr. 698 a adus un decret asupra raportului ministrului de culte şi instrucţiune publică (C. A. Rosetti), prin care decret s'a înfiinţat societatea literară academică, adecă „Academia Română". Românii cei de dincoace de Carpaţi sunt îndreptăţiţi după teritorele lor. In articolul I. se denumesc de membri din Marmaţia: Iosif Hodoş şi Alexandru Roman, din Transilvania (Ardeal) T. Cipariu, G. Muntean şi George Bariţ, din Banat: Andreiu Mocsonyi şi Vichentie Babeş, iar din Bucovina A. Hormuzachi şi Demitrovici.

Astfel Românilor de dincoace de Carpaţi li-s'au asigurat 9 locuri în „Academia Română". Cei din România au 27 de membri, căci laolaltă sunt 36, împărţiţi câte 12 în 3 secţiuni: cea literară, istorică şi ştientifică.

Dupăc-ce a murit Andreiu Mocsonyi din Banat, în locul lui s'a ales Dr. Atan. Marienescu, ca bănăţan şi ortodox. Pentru alegerea lui Marienescu au lucrat Vichentie Babeş şi Vasile Maniu (de origine bănăţan din Lugoj, dar împământenit în România).

S'a întâmplat, că Florian Porcius, membru ales din Ardeal, şi ca botanist, în secţiunea ştientifică, a murit. Anul trecut eu şi dl I. P. am fost întrebaţi: Aveţi botanist bun în locul lui Porcius? Am răspuns că: ba. A urmat, că în locul lui Porcius din Ardeal s'a ales Dr. Grecescu din Bucureşti, şi astfel am perdut un loc pentru un membru din Ardeal.

In sesiunea generală din 1908 erau să se aleagă doi membri în secţiunea istorică: în locul lui Vichentie Babeş din Banat şi în locul lui Simion Fl. Marian din Bucovina.

S'au început consfătuiri între membrii secţiunii istorice, şi ai altor secţiuni, că pe cine să alegem? Toţi cei consultaţi au decis, că în locul lui Vichentie Babeş din Banat să alegem pe Dr. *Alexandru Mocsonyi.* Eu am fost însărcinat ca să pregătesc propunerea. După statute, cineva numai atunci are drept de a propune, dacă are învoirea respectivului, că în cas de alegere va primì. Eu la sfatul dnului I. P. stând mai aproape de dl Dr. *Alex. Mocsonyi*, l-am întrebat, că în casul alegerii primeşte? Dl *Mocsonyi* mi-a răspuns, că *nu primeşte*, pentrucă starea sănătăţii nu-i iartă să călătorească pe la Bucureşti şi mi-a recomandat pe dl Dr. *George Popovici*, protopop din Lugoj, care a scris şi cărţi bisericeşti şi cărţi istorice.

Am referat acelora, cari erau pentru Dr. *Al. Mocsonyi.* Câţiva s'au retras, pentrucă G. *Popovici* li-e era de tot necunoscut, iar ceialalţi mi-au aprobat planul cu Dr. G. *Popovici*, deci l-am provocat pe acesta, ca să-mi trimită schiţe biografice şi esposeu despre activitatea sa literară. Mi-a trimis şi am pregătit propunerea.

Aceste nu-s lucruri, cari să nu se ştie, căci în sensul strâns alegerile se fac prin consultare cu mai mulţi şi numai atunci faci ceva, dacă vezi că ai pătimitori pentru propunere.

Bucovinenii în locul lui S. Fl. Marian preot, doriau să se aleagă Dr. *Eusebiu Popovici*, profesor de universitate la facultatea teologică din Cernăuţi, şi am fost rugat, ca să mă interesez şi pentru alegerea acestuia, anume pentru un bucovinean. Eu am promis.

Dar unii membri ai „Ac. R." ştiau, că dl Dimitrie Sturdza, ministru-prezident şi secretar general al „Academiei Române", va propune în locul lui Vichentie Babeş din Banat pe Dr. Augustin Bunea, canonic gr. cat. din Blaj, iar în locul lui Marian din Bucovina pe părintele episcop Atanasie din România. Şi aceste împrejurări au eşit la iveală Luni după Florii, in 20 Aprilie nou, când s'a ţinut şedinţa de candidare a secţiunii istorice.

E natural, că faţă de propunerile ştiute ale dlui Sturdza, a trebuit să mă consult cu mai mulţi membri, cu acei de dincoace de Carpaţi din secţiunea istorică şi cu membri din alte secţiuni, şi s'a hotărât, ca eu să fac oposiţiune propunerilor dlui Sturdza.

Dupăce dl Sturdza în şedinţa secţiunii istorice şi-a cetit propunerea pentru candidatura dlui Dr. Aug. Bunea, eu am început a cita legea locotenenţei, care e lege fundamentală şi constituţională pentru „Academia Română", că membrii trebuesc aleşi *după teritorii*, şi că în locul lui Vichentie Babeş numai *un bănăţan şi ortodox* poată fi ales, şi aşa şi în locul unui bucovinean, numai un bucovinean poate fi ales.

Mi-s'a reflectat, că legea locotenenţei domneşti nu mai esistă, că n'are influinţă la alegeri de membri, şi a trebuit să stau în dispută pentru apărarea esistenţei acelei legi şi în fine am zis, că legea aceea esistă până atunci, până când camera, senatul şi regele României prin o lege nouă nu o vor cassa.

Mi-s'a oferit, că să retrag propunerea pentru Dr. G. Popovici de membru ordinar, căci îl vor alege membru corespondent. Eu am rămas însă pentru principiul teritorial.

Opt inşi eram în şedinţa secţiunii, pentrucă 2 membri sunt morţi, doi nu au venit. S'a pus la vot candidatura dnului Dr. G. Popovici. A căzut cu majoritate de voturi. S'a pus la vot candidatura dlui Dr. Aug. Bunea. Propunerea a căpătat 4 voturi pentru, şi 4 voturi contra, şi astfel propunerea a căzut.

Dl Sturdza s'a supărat şi a părăsit şedinţa secţiunii, şi astfel nici nu şi-a cetit propunerea pentru episcopul Atanasie, în locul lui Marian din Bucovina. S'a dus în şedinţa plenară, unde şi-a dat demisiunea, iar membrii secţiunii, ne mai putând face ceva, s'au împrăştiat şi dus în plen.

Eu numai atâta întreb, că din 27 de locuri pentru cei din România, nu s'a aflat un loc pentru un episcop al lor? Şi dacă eu şi amicii mei nu ne opuneam, cei de dincoace de Carpaţi mai perdeam nişte locuri.

N'am făcut-o din plăcere, numai ca să mă opun, ci din datorinţă către Banat, şi ca să apăr legea adusă de locotenenţa domnească. Şi alţi membri, cari n'au fost în şedinţa sesiunii istorice, au aprobat procedura mea.*) Pentru Banat numai bănăţan ortodox, pentru Bucovina numai bucovinean poate să fie ales. Las deci, ca să judece lumea română între fraţi şi fraţi.

Sibiiu, 1 Maiu n. 1908.

Dr. At. Marienescu.

Din Zlatna.

— *Concertul teologilor din Sibiiu.* —

— 3 Maiu n.

Greul şi nevoile vieţii răsleţesc pe oameni, poftele-i îndușmănesc şi păcatul, care încetul pe încetul îşi face cuib în suflet, încălzit şi adăpostit vreme mai îndelungată, strigă ură. Certele încep. Neajunsurile vieţii se înmulţesc şi se înăspresc. Viaţa însaşi e rea când ajunge a fi stăpânită de legea urii, căci nemângăioase şi usturătoare prin uşurinţa lor umilitoare cad de o parte şi de alta clevetirile. Bunul Dumnezeu n'a părăsit însă făptura sa şi nu a lăsat-o în stăpânirea legii pământului. In iubirea lui nemărginită a orânduit zile de bucurie şi cu putere de a şterge răutatea din inimile tuturor acelora ce privesc spre el cu credinţă şi dragoste. Cea mai mare sărbătoare de acest fel a sufletului şi a vieţii am prăznuit-o numai acum. Numai de curând ne a poruncit din nou legea dumnezeească „să iertăm toate pentru înviere şi să zicem fraţilor şi celor ce ne urăsc pe noi". Se desfăşură încă înaintea noastră vecinica lege a premenirii întregei naturi şi trebue să fim orbi cu ochii şi cu inimi fără simţire, ca să nu putem simţi şi vedeà, că şi în inimile noastre e lipsă de premenire.

Făptură aleasă suntem în făptură, lege aleasă avem pentru suflet — legea iubirii — Dzeu s'a întrupat din iubire pentru noi, iubire poruncindu-ne.... Şi serbară cu bucurie Românii de pretutindeni acest praznic, privirile ridicate spre înălţimi se uniră în acelaş blând cer albastru de iertare, iar rugarea noastră nu poate fi alta decât: Dee bunul Dzeu să dăinuiască pacea şi iubirea între oameni pe pământ, cât va dăinuì mărirea Aceluia în cer.

Noi, cei din Zlatna şi jur, am avut ca încheere a acestor sărbători şi o altă mulţămire, pentru care multe oraşe şi orăşele ne-ar pizmuì.

Frumoasele praznice ale invierii au fost încununate în seara zilei a treia cu concertul teologilor din Sibiiu. Programul ales şi bogat a fost executat cu mare preciziune. Impresia şi convingerea generală a fost întărirea din nou a simţământului, că tinerii nostri capătă o educaţie muzicală aleasă, că ei înşişi stăpânesc o întinsă gamă a artei muzicale şi că înţeleg, ce va să zică un cor disciplinat. Dovadă grelele bucăţi, executate cu uşurinţă, ca: Doinitorii Români, de N. Popovici şi Cântec de jertfă, de Beethoven.

Nu pot trece cu vederea a aduce şi pe această cale tributul de mulţămită şi laudă ce i-se cuvine zelosului dirigent S. Berariu, pentru buna alegere a bucăţilor şi pentru îngrijita instruare ce a asigurat buna reuşită. De remarcat sunt frumoasele partii de solo a d. Crişan şi Ghişe. Primul în a cărui voce lină şi blândă de tenor secund s'a concretizat întreaga duioşie a doinei noastre, a frapat publicul, iar al doilea, prin vocea-i clară şi puternică de bas, a dat o pildă vie de puterea pasiunii ce ascunde cântarea noastră. Laudă merită de altcum toţi. Şi străinii pricepători în ale cântării au rămas încântaţi. Sigur e şi faptul, că impresia bună a asigurat-o şi purtarea preste tot a tinerilor.

Constat, că bucăţile poporale au plăcut publicului mai mult decât cele artistice şi mult mai mult decât cele străine, fie oricât de frumoase. Şi aşa şi trebue să fie, câtă vreme cântarea e întruparea celor mai alese şi generale simţăminte ale poporului. Numai în bucăţi ce conţin simţăminte şi însuşiri mărite, doruri şi aspiraţii înalte ale fiinţii noastre sufleteşti ne putem recunoaşte fiecare din noi şi numai acestea ne pot încântà în mod deosebit. Dovadă, că aceste plac mai mult, au fost aplauzele ce însoţiau pe acestea mai frenetic.

Corăspunzătoare, ba poate şi mai mare a fost şi străduinţa ce a pus-o comitetul aranjator din Zlatna pentru reuşita petrecerii. Fruntaşii nostri din acest loc: păr. protopop Montani, păr. Beşa şi dl notar Albini, iniţiatorii şi îndeplinitorii mişcării, merită toată recunoştinţa şi sunt vrednici de respectul tot omului de bine.

Poporul e mai greu de mişcat şi aşteaptă îndrumările fruntaşilor. Şi cinste se cuvine acestora, când se ştiu înfrăţi pentru lucruri frumoase. S'a dovedit din nou zisa: „Mult pot puţini buni împreună". Unul-fiecare dintre participanţi le poate fi mulţămitor pentru silinţa ce au pus-o în asigurarea petrecerii unei nopţi în înalta mulţămire sufletească a înfrăţirii. Fruntaşii la rândul lor pot fi liniştiţi, că truda nu le-a fost în zadar, şi că îngerul păcii, acest simbol al înfrăţirii, s'a pogorît în inimile tuturor. Amintesc aceasta, nu că doar muncitorul notar Albini, harnicul părinte Beşa şi zelosul prot. Montani ar aveà lipsă de laudele mele, ci ca o dovadă, ce poate aduce ridicarea în înfrăţire, mai presus de mizeriile vieţii, ale fruntaşilor. Dela o astfel de petrecere omul se întoarce întărit sufleteşte şi cu dragoste de muncă. Tinerimii i-se dă frumoasă pildă pentru viaţă, „o cunună de frumoase amintiri, împletită din laurii iubirii D-Voastre, lauri ce nu veştejesc, ducem cu noi", — cum ei singuri s'au exprimat. Şi e demn de opidul Zlatna, ce se tălmăceşte pe româneşte „aur", a strecurà în inimile tinerimii simţăminte curate, demne de numele ce il poartă. Şi în acestea aflu însemnătatea acestor fel de concerte, în o înfrăţire a sufletelor, un impulz pentru lupta în armonie în viaţă şi o lăţire în pături mai largi a cântecului românesc.

In pauză, păr. Montani şi Beşa au adresat tinerilor, şi în general tuturor, frumoase cuvinte.

Nu a lipsit nici doina din fluer.

Concertul a fost bine cercetat. Venitul curat a fost destinat pentru scopuri filantropice.

Ceva a lipsit totuşi dela această petrecere: „Romana", singurul şi frumosul nostru joc de coloană, nu s'a jucat. Nu ştiu ce scuză s'ar aduce.

De asemenea un singur costum în toată petrecerea, cu excepţia unor preotese, îmbrăcate în portul din partea locului.

Veselia a ţinut până în zori, când noaptea stingându-şi vălul s'a cărat, zorită de lumina zilei, care grăbeà să privească şi ia voia bună.

Un privitor.

Intimpinare.

Sălişte, 22 Aprilie v. 1908.

Domnule Redactor! Binevoiţi a-mi publica drept reflexiuni la epistola dlor D. Banciu şi Dr. N. Petra, ce a apărut în numărul din urmă al ziarului ce redactaţi, în afacerea înfiinţării institutului de credit „Poporul" din Sălişte, următoarele:

Conced, că eu personal am fost în clar cu intenţiile şi scopul iniţiatorilor institutului ce se pregăteşte a se înfiinţa şi că cu *som rea* mea am dorit, ca publicul mare să fie informat din partea celor pe cari îi priveşte despre intenţiile şi scopurile urmărite.

Şi *durere* că răspunsul onorabililor domni, cari sprijinesc cu sfatul şi cu fapta această întreprindere, ne dovedeşte limpede, că *supărarea*, că ei nu au fost admişi la conducerea „Cassei de păstrare", a dat impulsul la înfiinţare.

Această supărare însă nu *legitimează* paşul, ale cărui urmări poate azi nici nu le putem în deajuns cumpănì.

Scoaterea la iveală a diferenţei între „domni" şi „ţărani" cu atât aplomb în răspuns, este păcătoasa încercare de a ne desbina. *Desbinarea* s'a propagat prin înfiinţarea „Reuniunii Economilor" şi se propagă acum prin institutul „Poporul".

Domnii cari sprijinesc acest proces de desbinare, să nu uite că „azi mie, mâne ţie".

Răul presupus de mine, l-au dovedit deja faptele, că de un timp încoace, în urma încuibării desbinării, aici la noi, unde se poate lucra, ne lipsind mijloacele, stagnează totul.

Graţiosităţile adresate mie pentru activitatea mea publică, nu mă impresionează. Ea este publică, prin urmare o poate lua la critică ori cine, chemat ori nechemat.

Dar şi dacă am greşit ceva, nu pot recunoaşte de judecători competenţi pe cei grupaţi în jurul „Reuniunii Economilor" şi a institutului „Poporul".

Representanţii opiniunii publice şi-au spus părerea.

Viitorul ne va arăta, dacă acuzele grave ale onorabililor domni, cari ne critică aspru, sunt basate, ori sforţările lor au avut numai un singur rost: *răsbunarea*.

Eu am încheiat.

Petru Drăgits.

NOUTĂŢI.

Pentru catedrală. La fondul catedralei a întrat suma de 54 cor. 38 fileri, adunată dela credincioşii din *Slimnic*, protopresbiteratul Sibiiului. Au contribuit 144 de credincioşi, parte cu bani, parte cu cereale, prefăcute apoi în bani.

*

Teatru românesc în Sibiiu. Luni seara s'a dat a doua reprezentaţie teatrală a artiştilor *O.* şi *Z. Bârsan.* De astădată lume mai multă, ca în sara precedentă. In sara aceasta s'a distins prin joc natural şi mimică desăvârşită, atât în drama „Drepturile sufletului", cât şi în comedia „Dela Nord la Sud" mai ales dna *Bârsan*, pecând la soţul ei textul ici-colea erà mai puţin curgător. Intre piesa primă şi a doua dl *Calmuschi* s'a prezentat înaintea publicului, ca şi în seara primă, cu câteva monologuri hazlii, excelent predate. Asemenea nu a lăsat nimic de dorit, atât ca interpretare, cât şi ca mimică şi mască, „Jidanul neguţător", al aceluiaşi domn, predat în locul piesei „Invăţata" din program.

*

Dşoara Eleonora Lemény, fiica dlui Liviu Lemény, advocat în Sibiiu, a dat cu strălucit succes esamenul profesoral la universitatea din Cluj.

*

Pentru fondul gimnazial din Brad au întrat oferte: dela *Cassa de păstrare* din Sălişte *K 100, Ioan I. Vulcu* comerc. Oră ştie, răscumpărarea logodnei şi cununiei cu dşoara Andelina Piso *K 300, Dr. N. Vraciu* medic de reg. Cattaro cunună eternă pentru preotul *Simion Băcilă* din Ormindea K 100, *I. Pricu* prof. Braşov, venitul dela petrecerea dată de „Tinerimea de pe Coastă" K 15, *Dr. T. Pop* ad. Hălmagiu K 50. *Francisc Cosma* din Peer K 10, *Jocul miresei* dela cununia dlui *Nicolae Bărbat* înv. cu dna *Maria Ghircoiaş* din Şercăiţa K 24·40, *Cornel Jurca* cand. de preot Vasiova, cu ocaziunea fidanţărei sale cu *Eufrozina Popoviciu* din Deliblat K 20. Primească profundă mulţămită. *Direcţiunea.*

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă lunară în 8 Maiu la orele 3 după ameazi în sala mică a casei comitatului.

*

Orele de birou la „Albina" cu începere dela 7 crt. se vor ţinea, pentru timpul de vară şi până la altă disposiţie dela 7—1 p. m.

*

Procesul Polonyi-Lengyel. Deputatul Lengyel Zoltán a fost condamnat din partea judecătoriei cu juraţi din Budapesta la trei luni închisoare şi 1000 coroane amendă în bani, pentru vătămare de onoare, comisă, prin presă, la adresa fostului ministru de justiţie Polonyi. Pertractarea a ţinut o săptămână întreagă.

*

Convocare. Conform rescriptului laudabilului comitet central al Asociaţiunei pentru literatura rom. şi cultura poporului român de dto 22 Martie 1908 Nr. 229, prin aceasta se concheamă adunarea generală extraordinară a despărţământului XXIX (Mediaş) pe 14 Mai a. c. 10 oare a. m. în şcoala gr.-cat. din Mediaş, cu următorul program: 1. Abzicerea directorului despărţământului. 2. Alegerea altui director. Mediaş 4 Maiu 1908. *Ioan Moldovan,* protopp. şi director desp.

*

Direcţiunea financiară din Sibiiu ne avisează, că orele de oficiu cu începere din 11 Maiu n. sunt în zile de lucru dela 7 dimineaţa până la 1 p. a., iar în zile de Dumineca şi de sărbătoare dela 9 până la 12. Părţilor se dau informaţiuni numai în zile de lucru dela 11 până la 12.

*

Lipsa de argumente şi-au acoperit-o doi advocaţi din Fiume astfel, că s'au luat la bătae în faţa tribunalului. Cel mai tare a început să gâtuiască pe cel mai slab, astfel, că dacă nu săreau judecătorii şi servitorii întru ajutor, l-ar fi omorât. Tribunalul a început cercetare disciplinară în contra amândurora.

*

Falimentul unei bănci. Tribunalul regesc din Timişoara a pus în stare de faliment cassa de păstrare din *Varjas*, o comună mare din Banat, locuită de Nemţi şi Sârbi, dupăce s'a constatat, că lipsesc mai bine de 600.000 cor. din banii băncii. In contra celor vinovaţi s'a pornit separat cercetare penală.

*

Tifosul în Deda. In comuna *Deda* s'au bolnăvit deodată mai mulţi oameni, iar cercetările medicilor au constatat, că boala lor e *tifosul.* Ministrul de interne a dispus pe cale telegrafică să se iee toate măsurile de apărare, ca boala să nu se lăţească, şi a trimis din minister un espert la faţa locului, ca se controleze mersul acestei boale epidemice.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: copiii advocatului Dr. Valer Moldovan din Turda şi anume: Constanţa, Valer, Emil şi Vasile, fiecare câte 20 bani, Ieronim Nemeş, învăţător în Cristian 40 bani, Ioan Vinerean, învăţător în Ruşi, Ioan Stirban, învăţător în Topârcia şi Virgil Voina, c. ş. r. sublocotenent, fiecare câte 20 bani şi Mioara Viorica Tordăşianu, împlinind 13 luni, 10 bani.

*

Nenorocire în Braşov. In urma spargerei unei ţevi a conductului gazului aerian, au fost asfixiaţi cinci oameni în Braşov, cari se coborâseră în canalul săpat pentru instalarea canalisării oraşului. Pompierii au scos la suprafaţă victimele, iar medicii au făcut toate încercările pentru a le readuce la viaţă, însă fără resultat.

*

Teatru sătesc se va aranja Dumineca, în 10 Maiu stilul nou 1908, în şcoala gr. or. din *Berghin.* Venitul este destinat pentru „Reuniunea femeilor gr. or. pentru înfrumseţarea bisericii". Inceputul la 8 ore seara. Preţul de întrare: de persoană 1 cor., de familie 3 cor. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale publică.

*

Convenire socială. „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu", va aranja Sâmbătă, la 3/16 Maiu c., în sala mare dela „Unicum" o convenire socială, împreunată cu cântări şi joc.

*

Monografia comunei Săcădate — premiată. La concursul cu premii, publicat de „Reuniunea română agricolă sibiană", pentru scrierea monografiilor comunelor din comitatul Sibiiu, a întrat *monografia comunei Săcădate,* lucrată de elevul seminarului „Andreian", clericul *Ioan Podea,* originar din Săcădate. Această monografie, care e scrisă cu dragoste şi căldură şi care dă informaţiuni suficiente, pe alocurea chiar bogate despre trecutul şi starea de astăzi a comunei Săcădate, descrie limpede situaţiunea ei topografică şi etnografică, sanitară şi matarială a locuitorilor, moravurile, datinile şi obiceiurile lor şi încheie cu o bogată colecţie de literatură poporală locală: la propunerea profesorului *Vasile Stan,* însărcinat cu cenzurarea ei, a fost premiată cu primul premiu de cor. 90. Prin această monografie s'a înmulţit numărul mic al monografiilor comunelor noastre româneşti cu una nouă, destul de succeasă. Până acum avem, după cum ştim, monografia comunei Orlat de R. Simu, Gurarâului, de Ioachim Muntean şi monografia com. Răhău de Nic. Cărpenişan. Comitetul central al Reuniunii, pe cum aflăm, va publicà nou concurs cu premii pentru scrierea monografiilor şi a altor comune.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

---

*) Natural. Pentrucă orice luptă purtată pentru apărarea *principiilor,* nu poate să întâmpine decât *aprobarea* celor buni şi drepţi. Iar din cele expuse se vede, că dl *Marienescu* nu *pentru* persoane, ori *contra* persoanelor, ci pentru *principii* şi-a ridicat cuvântul. *Redacţiunea.*

Nr. 223. [107] 1—3

Concurs

Pe basa resoluţiunei Preaveneratului Consistoriu arhidiecesan dto 11 Decemvrie 1907 Nr. 13089 Bis., pentru instituirea unui capelan lângă neputinciosul paroh Simion Ghibu, în parohia de clasa primă **Pianul de sus**, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt jumătate din toate venitele susnumitului paroh, fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile, instruite conform normelor din vigoare, în terminul susindicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi până inclusive 8 zile înainte de alegere să se presenteze înaintea poporului pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Sebeş, 21 Aprile 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Median
protopresbiter.

Licitaţiune.

In scopul reparării bisericei gr. ort. române din **Săsciori**, prin aceasta se dă în întreprindere pe calea licitaţiunii publice minuende, care se va ţineà **Duminecă în 25 Maiu (7 Iunie) a. c.** la 10 oare a. m. în sala şcoalei, lucrărire de zidar în sumă de **996·40 cor.**, de măsar în sumă de **400·— cor.**, construirea alor 3 chei à 70 fil. kilogramul.

Vadiu se recere 10%.

Informaţiuni detaiate se pot primì dela oficiul parohial.

Săsciori, în 20 Aprilie 1908.

[108] 1—3 **Oficiul parohial.**

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu à	**300,000**	Mărci.
1	„ „	**200,000**	„
1	„ „	**60,000**	„
1	„ „	**50,000**	„
1	„ „	**45,000**	„
1	„ „	**40,000**	„
1	„ „	**35,000**	„
1	„ „	**30,000**	„
1	Câştig „	**100,000**	„
1	„ „	**60,000**	„
1	„ „	**50,000**	„
1	„ „	**40,000**	„
1	„ „	**30,000**	„
7	Câştiguri „	**20,000**	„
1	Câştig „	**15,000**	„
11	Câştiguri „	**10,000**	„
46	„ „	**5,000**	„
103	„ „	**3,000**	„
163	„ „	**2,000**	„
539	„ „	**1.000**	„
693	„ „	**300**	„
181	„ „	**200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., in cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . .	Cor.	7.—
losul original de jumătate	„	3.50
losul originul de un sfert	„	1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit gratis şi franco.

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor se face din partea mea direct interesatului în causă prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☛ Comande rog a se face prin mandat postal sau şi prin ramburs.

☛ Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la

21 Maiu

cu toată încrederea la (83) 2—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in Hamburg.

Nr. 380. 17 Pl. 1908. [99] 3—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul **Vaşcoului**, cu parohia centrală interimală **Petroasă**, devenit vacant prin strămutarea protopresbiterului Vasile Papp la Beiuş, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile socotite dela ziua ce urmează după prima publicare în foaia oficială „Biserica şi Şcoala".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

I. Dela parohia centrală interimală: *a*) câte 80 fileri de fiecare număr de casă în total 100 cor. *b*) Ştolele cam 90 cor. 20 fil. *c*) Intregire dela stat.

II. Din protopresbiterat: *a*) Retribuţiunea dela dieceză pentru şedulele dela cununii şi inspecţiunea şcolară în sumă de 1000 cor. din care până va trăì protopopul Beiuşului Vasile Papp 400 cor. se va da în penziunea emeritului protopop Elia Moga, fost protopop în Beiuş. *b*) Competinţa pentru vizitarea canonică şi revidiarea socoţilor conform concluzelor sinodului eparhial, şi anume dela parohiile de clasa primă 10 cor., dela parohiile de clasa II-a 8 cor. şi dela parohiile de clasa III-a 6 cor. Numărul parohiilor 40. *c)* Pauşal pentru căncelăria protopopească votat de sinodul protopopesc din an în an. *d)* Birul dela preoţii cu parohii de clasa primă 12 cor. dela parohii de clasa II-a 8 cor şi dela parohii de clasa III a 4 cor. *e*) Câte 4 cor. viatic la examenele finale.

Toate dările şi sarcinile după venitele sale, le va suporta cel ales, totodată cel ales se va îngrijì şi de cuartir.

După devenirea în vacanţă a parohiei centrale Vaşcou-Bareşti va ocupa acea parohie.

Aspiranţii la acest post se avizează a-şi subşterne în terminul indicat Conzistorului gr.-ort. român din Oradea-mare, recursele instruite cu documentele despre cualificaţiunea normată prin § 53 din Statutul Organic şi prin conclusul congresual Nr. 111 din 1888, şi anume că au cualificaţiunea prescrisă în regulament pentru aspiranţii la parohii de clasa primă, cu atestat de maturitate, cu atestat că au împlinit cel puţin 5 (cinci) ani în serviciu bisericesc sau şcolar, cu succes deplin mulţumitor, şi că prin zelul şi diligenţa lor s'au distins în activitatea pe terenul bisericesc şi şcolar.

Dat în şedinţa plenară ţinută la Oradea-mare la 3/16 Aprile 1908.

Consistorul gr.-ort. rom. din Oradea-mare.

Nr. 351/1908. [100] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh, în parohia de clasa III. **Herepea-magiară** cu filia **Ozd** protopresbiteratul Târnava, pe baza ordinului Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan Nr. 3330 Bis. din 24 Martie 1908, prin aceasta se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concursele instruite conform normelor în vigoare sunt a se înainta în terminul legal la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi cu prealabila încunoştinţare a acestuia doritori de a ocupa postul au să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Cetateadebaltă, 8 Aprile 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 307/1908. [104] 2—3

Concurs.

Pe baza decisului consistorial Nr. 3906 Bis. 1908, prin aceasta se repeţeşte concursul publicat în terminul prescris de normele în vigoare în Nr. 22/1908 a „Telegrafului Român", pentru ocuparea postului de paroh în comuna biserisească gr.-or. **Rapoltul-mare**, tractul Geoagiului, şi se deschide nou concurs cu termin escepţional de 15 zile dela aceasta publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au aşi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăştiei în terminul indicat.

Concurenţii vor avea a se prezenta înainte de alegere în vreo Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta şi eventual a şi celebra.

Orăştie, 16 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domşa
protopp. adm.

Publicaţiune.

Comuna parohială **Pianul de jos** dă repararea bisericei în întreprindere prin licitaţie minuendă, care se va ţinea **Duminecă în 10 Maiu c. nou** la 2 oare d. a. în şcoala din loc.

Preţul strigării este K **5,520·89**; vadiu 10%.

Planul, preliminariul şi condiţiunile de licitare să pot vedea la oficiul parohial.

Oficiul parohial gr.-or.

Pianul de jos, 1/14 Aprilie 1908.

I. Bena m. p.,
paroh.

Nr. 205. [98] 2—3

Văzut:

Sebeş, 8/21 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 156/908 [97] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa I a **Bacifalu**, protopresbiteratul Braşov, devenit vacant prin penzionarea parohului Toma Frateş, în conformitate cu ordinul Veneratului Consistoriu arhidiecezan Nr. 3801 Bis. din 1 Aprilie a. c., se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Alesul paroh e obligat a da din venitele sale suma de K 400·— (patru sute) anual parohului penzionat Toma Frateş, cât timp acesta va fi în viaţă.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh, să-şi prezente cererile concursuale, instruate conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, în terminul arătat, având a să prezenta la sfânta biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Braşov în 9 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al Braşovului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Voina
protopresb.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai	1 Coupon 7 Coroane 1 Coupon 10 Coroane 1 Coupon 12 Coroane 1 Coupon 15 Coroane 1 Coupon 17 Coroane 1 Coupon 18 Coroane 1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 18—40

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 8—40

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIAS
MUSCHONG BUZIÁS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia:**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 34—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român"

Sfinţii:

1. Vasile cel mare . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . . . . 30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel . . . . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Împăraţi Constantin şi Elena . . . . 30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor", tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei a·hidiecezane.

Nr. 45 Sibiiu, Sâmbătă 26 Aprilie (9 Maiu) 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.,] rândul cu litere garmond.

O Elveţie orientală.

IV.

Aşa dară nu federalisarea ţării au cerut'o şi o cer naţionalităţile nemaghiare, nu împărţirea ei în cantoane, după sistemul din Elveţia, ci o arondare dreaptă a comitatelor, după naţionalităţi, precum şi o arondare dreaptă a cercurilor electorale, tot după naţionalităţi. Şi o cer aceasta, nu pentru slăbirea statului ungar, din care fac şi ele parte, ci pentru asigurarea esistenţei lor proprii, ca naţionalităţi deosebite, cu limbă şi cultură deosebită, cu trecut şi cu obiceiuri deosebite. Naţionalităţile nemaghiare din patrie *vreau se esiste* şi mai departe, iar pentru a putea esista, le trebue teren de desvoltare. Acest teren a crezut deputatul naţionalist *Dr. Polit* că va putea fi aflat şi dat în o împărţire a comitatelor după naţionalităţi.

Dar acelaş lucru l'au cerut deputaţii naţionalişti din dieta ţării cu mult mai nainte decât *Dr. Polit.* Proiectul de lege despre regularea chestiei de naţionalitate, presentat dietei în anul 1868 din partea clubului parlamentar naţionalist, e compus *pe basele arondării comitatelor după naţionalităţi.* Dupăce în paragraful prim al acestui proiect de lege se spune, că popoarele istorice ale Ungariei: „Maghiarii, Românii, Sârbii, Slovacii, Rutenii şi Nemţii, se recunosc de naţiuni regnicolare egal îndreptăţite, şi pe sama lor se garantează egala îndreptăţire politică a naţionalităţii şi a limbii, prin lege fundamentală, între marginile integrităţii teritoriale şi ale unităţii politice a statului“, — în paragraful 2 se cer următoarele:

„In scopul representării singuraticelor naţionalităţi şi al determinării şi regulării cercului de competenţă a limbilor se stabileşte principiul majorităţii sufletelor poporaţiunei, şi se ordonează *arondarea comitatelor, districtelor, şi în ele a cercurilor electorale, astfel, ca acestea, dacă nu peste tot, apoi în cea mai mare parte, ori în mare parte, să fie compuse din una şi aceeaşi naţionalitate*“.

Asta au cerut'o deci naţionalităţile nemaghiare, pentru asigurarea esistenţei lor. Şi e curios şi semnificativ, că Schuller-ii, cari vreau se treacă de mari politiciani, ştiu ce a vorbit Dr. *Polit* la anul 1874 în dietă, dar nu ştiu ce a vorbit imediat după dânsul, în numele clubului parlamentar naţionalist, deputatul român Vincenţiu *Babeş*, nu ştiu ce a vorbit însuşi Dr. *Polit* în anul 1875 în dietă, şi nu ştiu nimica despre *concretisarea* dorinţelor naţionalităţilor nemaghiare, făcută în proiectul de lege presentat dietei la 1868 în chestia de naţionalităţi din partea deputaţilor naţionalişti.

Şi cumcă aceea ce au cerut naţionalităţile nemaghiare, *arondarea comitatelor după naţionalităţi*, nu formează nici o primejdie pentru statul ungar, a arătat'o foarte clar deputatul naţionalist *Dr. Alesandru Mocsonyi* în clasica sa vorbire din 24 Noemvrie 1868, în care a apărut şi motivat proiectul de lege al naţionaliştilor în chestia de naţionalităţi, spunând referitor la principiul de arondare următoarele:

„..Principiul de arondare, de delimitare, nu poate se fie în contrast cu unitatea politică şi teritorială a statului. Cu unitatea teritorială nu e în contrast, pentrucă nici o bucată din teritoriul ţării nu are se fie desmembrată, ca să se anexeze la alt stat, ori să se construiască în stat deosebit. Nu stă în contrast nici cu unitatea politică, pentrucă condiţia unităţii politice, după a mea părere, e guvernamentul unitar şi legislaţiunea unitară, iar în aceasta privinţă toate punctele din contra-propunere (din proiectul naţionaliştilor) nu numai că nu atacă unitatea politică, ci chiar în aceasta îşi au condiţiunile de a fi. Se zice, că arondarea, delimitarea, e drept că nu e în contrast cu unitatea statului, dar prepară violarea acestei unităţi. Dacă unitatea de stat e violată prin aceea, că vor esista teritorii de limbă, cari se fie teritorii esclusiv ale unei limbi nemaghiare, atunci proiectul comisiunei centrale nu a delăturat acest pericol, pentrucă şi în sensul proiectului comisiunei centrale, în un comitat, se luăm de es. comitatul Caraşului, limba protocolară va fi esclusiv cea română. Dacă esistă deci pericol în aceasta, atunci *esistă pericol deja în faptul, că în ţară sunt mai multe naţionalităţi*, iar acest pericol nu va fi delăturat prin aceea, că *nu mulţămim majoritatea*“....

Aşa trebue pusă chestia. Şi numai aşa pusă, e bine pusă. Intru adevăr, dacă e primejdioasă pentru statul ungar dorinţa naţionalităţilor nemaghiare, de a li-se dà teren de devoltare pe seama *limbei* lor, atunci primejdia aceasta se cuprinde deja în faptul, că naţionalităţile nemaghiare *există*. Şi nu există de eri, de alaltaeri, ci de o miie de ani şi mai bine, de când există statul ungar. Cine poate, — delăture deci primejdia aceasta! Dar nu o va putea delătura nime, nici în viitor, — precum nu a putut-o delăturà nime nici în trecut, — nici chiar cu valorosul (!) sprijin al domnului Dr. *Schuller* şi al consoţilor săi de principii, din simplul motiv, că naţionalităţile nemaghiare *nu se lasă* să fie şterse de pe faţa pământului. Ele vreau să trăiască. Şi dupăce de fapt trăesc, dau dovadă, că *au* putere de viaţă.

Dar a fost un om mare, un bărbat înţelept, primul rege al Ungariei, *Stefan cel Sfânt*, care a lăsat în scris în urma sa, că nu e primejdioasă, ci chiar din contră, e foarte folositoare pentru statul ungar existenţa mai multor naţionalităţi în patria aceasta. A rămas vorbă dela acest înţelept rege, că statul numai cu o naţionalitate, numai cu un fel de obiceiuri, cu un fel de cultură, e slab şi lipsit de trăinicie. Cum a înţeles marele rege cuvintele acestea? Astfel, că unde sunt mai multe popoare, mai multe naţionalităţi, se naşte între ele o concurenţă liberă, o emulaţie pe terenul cultural, pe cel economic, ba şi pe cel religios-moral, şi din emulaţia aceasta numai bine se naşte pe seama statului.

Asta şi nimic mai mult vreau şi naţionalităţile nemaghiare din statul ungar. Teren de desvoltare, teren de liberă concurenţă, teren de emulaţie, pentru a se întrece în fapte bune şi folositoare statului. Şi celce vede în aceasta vre o primejdie pentru stat, — dă dovadă că e duşman al progresului în cultură şi bunăstare şi că e amic al întunerecului. Şi chiar aceasta e în detrimentul statului, chiar aceasta constitue primejdia pentru stat!

Sinodul arhidiecezan.

Şedinţa a treia.

Ţinută Mercuri, în 6 Maiu. Inaltpreasfinţia Sa, domnul Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* a deschis-o la orele 10 şi jumătate. Notar de şedinţă e Dr. *George Proca.*

Notarul Dr. *Ioan Radu* ceteşte procesul verbal al şedinţei premergătoare. Autenticarea rămâne în suspens, pentruca comisiunea şcolară se textueze de nou propunerea referitoare la şcoalele comerciale din Braşov.

Prezidentul presentă rugarea deputatului sinodal *Arseniu Vlaicu* pentru a i-se da concediu. Se acordă.

Alte petiţiuni întrate la presidiu se predau comisiunei petiţionare.

Se întră în ordinea de zi. Se continuă discuţia pe articole asupra raportului general consistorial, ca senat şcolar. Raportorul Dr. *Ioan Stroia* propune şi sinodul ia la cunoştinţă punctul 4, litera *a*) *b*) *c*) şi *d*) din raportul consistorial, aceptând propunerea potrivită, făcută din partea comisiunei. Asemenea se primesc propunerile comisiunei, referitoare la punctul III. (Catehisarea) şi IV. (Examenele) din raportul consistorului, fără discuţie. La punctul V. (Visitarea şcoalelor) se naşte discuţie. Sunt două propuneri, a minori-

FOIŞOARĂ.

Indrumări politice...

(Urmare.)

Pentru a ilustra deosebirea dintre cultura domnilor şi cea a ţăranilor, aduse-sem de exemplu România. Spuneam cum clasele stăpânitoare de acolo au abuzat de puterea lor, neglijând cu desăvârşire ţărănimea, pe care au dat o în esploatarea străinilor. Răspunsul părţii oprimate a fost înfricoşata răscoală din Martie 1907. Corpurile legiuitoare din România s'au şi grăbit să facă importante reforme, cari desigur vor uşurà soartea celor oprimaţi. Prin aplicarea, perfecţionarea şi întregirea lor, încetul cu încetul, să sperăm că va dispărea prăpastia de astăzi dintre clase şi în locul boierilor, cari nu au prea avut la inimă soartea neamului lor propriu, cu timpul vor luà alţii în mână conducerea maselor, lucrând cu iubire părintească şi frăţească pentru închegarea şi înaintarea poporului românesc.

Aceste idealuri sunt astăzi ale tuturor neamurilor civilizate şi nu este om cu dragoste nefăţărită faţă de poporul său, care să nu le propovăduiască şi să nu lucreze din răsputeri pentru realizarea lor.

Cei ce vin cu teorii, că „statul nu poate există decât prin mulţămirea poporului“ că „statul e singurul isvor al libertăţii, al drepturilor, singura garanţie a existenţei unui popor“: nu ar trebuì să se facă foc şi pară când aud glasuri de protestare împotriva celor cari esploatează mulţimea neajutorată, nu ar trebuì să fulgere aşa de năpraznic de câteori un om cinstit, un suflet curat să ridică şi ia în apărare massele inconştiente. Ori cine vede, că asemenea tendinţe au de scop, nu desfiinţarea statului, ci tocmai mulţămirea tuturor cetăţenilor din statele cari astăzi există şi fără mulţămirea poporului. De ex. România, Ungaria etc. Acestea străduinţe au de ţântă tocmai prefacerea statului într'un isvor al libertăţii, al drepturilor etc, fiindcă astăzi nu este. Aceleaşi exemple.

Afirmaţiunile apodictice ale dlui Popovici în cari face apoteoza statului, nu corăspund realităţi. Sunt teorii. Dsa a formulat aceste teorii, închipuindu-şi că noi suntem pentru desfiinţarea statelor, că suntem un fel de anarchist, care tulbură hodina şi liniştea suveranilor şi a teoreticianilor, cari nu-şi pot închipuì omenirea decât împărţită în state şi stăpânită de clase, cari, vezi doamne, singurele se pricep să le conducă.

I-a trebuit multă reavoinţă dlui Popovici ca să făurească din noi un om aşa de primejdios. Acuzele dsale le primim dealtfel cu cea mai desăvârşită seninătate, fiindcă ne simţim prea slabi pentru a suporta asemenea epitete.

In articolul „Două culturi“ spuneam, că braţelor muncitoare le e indiferent dacă lucrează pământul boeresc (nu al lor) „sub stăpânire românească, turcească sau rusească“ şi că „organizarea neamurilor în state, în forma de astăzi, sunt cerute mai mult de interesele domnilor“.

Sunt adevăruri, cari ori cât ar surprinde pe „domni“ rămân confirmate de realitate. Dovadă emigrările şi lipsa drepturilor politice pentru ţărănime şi muncitorime.*)

Din constatarea acestor neajunsuri numai o logică răuvoitoare poate să deducă tendinţe anarchiste. Asemenea acuz sunt.. vorbe. Sunt vorbe, fiindcă dacă ţăr nul din România e lipsit astăzi de conştiin lui naţională, dacă în urma traiului miz rabil ce-i silit să-l ducă nu poate a nici o influinţă asupra vieţii de stat, care înainte de toate e a ţărănimii, dacă nu e, va trebui să fie — nu urme nici desfiinţarea statului, nici lăpădar de fiinţa lui etnică, naţională. Dimpotrivă

Statul e dator să facă posibilă ţărănimii o viaţă omenească, să-i înlesnească uşurarea traiului prin mijloacele civilizaţiei, să facă pe ţăran să nu fie un mulţămit în ţara pe care el o alcătueş să-l facă să nu vadă un duşman în cei ce-l conduc.

Domnul Popovici afirmă, că noi în articolul „Două culturi“ nu admitem nici un fel de conducere a poporului. Ca să vadă cetitorii valoarea afirmaţiunilor dlui Popovici, citâm două pasage din articolul nostru.

„Ar fi altfel dacă întreaga cultură domnească s'ar pune în serviciul păturei ţărăneşti. In acest caz am puteà vorbì de cultură naţională, fiindcă intelectualii bărbaţi de stat, oamenii de ştiinţă etc., n'ar fi esploatatorii muncii ţărăneşti, ci sprijinitorii ei.“ („L.“ Nr. 4 63). (Va urma.)

---

*) Nu mai insist aici asupra constatărilor ce le-am făcut despre România în articolul „Două culturi“. Ele au fost făcute înaintea noastră de atâţia inşi şi de atâtea ori. Amintesc: „Neamul Românesc“ al dlui Iorga şi „Viaţa Românească“ a dlui Stere. Insuşi prim-ministrul României, dl D. Sturdza, cu ocazia desbaterilor asupra proiectului de lege a Casei rurale, a declarat, că până la cartea dlui Dr. D. Creangă, Proprietatea rurală în România, Bucureşti 1907., nu a cunoscut nici unul din bărbaţii de stat chestiunea ţărănească şi că dela învăţător, primar, până sus la miniştri, toţi şi-au bătut joc de ţărănime.

Nu discut nici afirmările dlui Popovici, că statul nu poate exista decât prin mulţimea poporului, că statul e singurul isvor al libertăţii, al drepturilor etc., fiimdcă oricine vede, că aceste afirmări pot să fie adevărate în teorie, dar în realitate nu esistă, decât într'o formă denaturată. Statul ungar, de pildă, ne omoară cu libertăţile şi cu drepturile. Tot aşa Germania pe Poloni etc. etc.

tății și a majorității comisiunei școlare. Cea primă cere visitarea școalelor prin oameni esperți, bărbați de școală, din cas în cas, cea din urmă instituirea de visitatori școlari permanenți, ori de *inspectori supremi* școlari.

Vorbește deputatul *Nicolae Bogdan* pentru propunerea majorității din comisiunea școlară, pentru instituirea de inspectori supremi școlari. Rostește o vorbire mai lungă, pentru motivarea propunerii, pe care o recomandă spre primire sinodului, ca singura modalitate bună de a se face visitarea școalelor noastre confesionale cu pricepere și conștiențiositate. Propune deci, ca sinodul se îndrume consistorul arhidiecesan se sistemiseze deocamdată cel puțin două posturi de inspectori supremi școlari.

Inaltpreasfinția Sa domnul Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu* enumără pedecile cari stau în calea realisării acestei dorințe. Dorește deci să se predee ambele propuneri consistorului, spre studiare și combinare, pentru a afla cum ar fi mai bine și mai de folos pentru școalele noastre confesionale.

Vorbește deputatul *Vasile Dămian*, care e de părerea, că de visitarea școalelor vom avea să ne îngrijim numai după-ce vom ști *câte* școale ne vor rămânea ca să fie visitate. Cere să se respecte usul de până acum. Consistorul să facă inspectarea școalelor din cas în cas, când va afla de lipsă.

Deputatul *Dr. Miron E. Cristea* constată, că unii inspectori actuali școlari nu fac aceeace ar putea și ar trebuì să facă, cu privire la visitarea școalelor noastre. S'a convins despre aceasta la fața locului. In principiu e deci pentru instituirea de inspectori supremi școlari. Sunt însă pedeci financiare, cari stau în calea realisării acestei dorințe. Crede, că înmulțirea personalului muncitor în senatul școlar, va suplinì lipsurile constatate. Propune deci sistemisarea încă a unui post de referent școlar, ca să fie doi, dintre cari unul să aibă mai mult a face cu inspectarea școalelor.

Deputatul *Nicolae Ivan* propune același lucru, sistemisarea unui nou post de referent consistorial în senatul școlar, și preciseează în propunere cercul de activitate al noului referent școlar, care post să se creeze numai decât.

Deputatul *Sergiu Medean* nu primește nici propunerea minorității, nici a majorității, ci propune luarea la cunoștință a raportului consistorial. Nu primește nici propunerea lui *Cristea* și *Ivan*, fiindcă nu sunt bani.

Deputatul *Parteniu Cosma* constată întâi de toate, că nu avem oameni pentru turile de inspectori școlari. Protopresbiteri harnici ne trebuesc, și se va face treabă bună. Se nisuim deci se avem protopresbiteri conștiențioși. E pentru propunerea deputatului *Cristea*. Primește însă și propunerea minorității din comisiunea școlară.

Deputatul I. *Șenchea* propune încheerea discuției.

Vorbește în contra primirei propunerii majorității și a minorității Dr. *Eusebiu R. Roșca*, declarându-se pentru primirea propunerei deputaților *Cristea-Ivan*. Ar dori însă, ca nu sinodul se decreteze sistemisarea noului post de al doilea referent școlar, ci sinodul să dee indemnisare consistorului, ca să-l sistemiseze.

Deputatul *I. A. de Preda* e pentru înființarea posturilor de inspectori supremi școlari, a căror necesitate e foarte sim ită. Pledează în o vorbire mai lungă ntru primirea propunerii majorității coisiunei școlare, și cere sistemisarea a uă posturi de inspectori școlari permanți.

In chestie de regulament vorbește utatul *Victor Tordășianu*. Răspunde ra rtorul Dr. *I. Stroia*. Dr. *Miron E. Cristea* re cuvântul ca propunător. Cere primirea propunerei sale cu adaosul făcut de deputatul Dr. *Roșca*.

Deputatul *Nicolae Bogdan* apără pro nerea majorității din comisiune.

Deputatul *Sergiu Medean* recomandă de nou spre primire propunerea sa, de a se respinge toate propunerile și de a se lua la cunoștință raportul consistorului.

Raportorul Dr. *I. Stroia* are cuvântul din urmă. Iși cetește de nou propunerea. Mai vorbește în chestie personală N. *Bogdan*.

Esc. Sa dă unele lămuriri. Urmează votarea. Se pune la vot propunerea minorității comisiunei școlare și se *primește* cu mare majoritate. Asemenea se primește propunerea deputatului *Cristea*, cu privire la angajarea unei puteri nouă de lucru la senatul școlar.

Punctul VI., VII. și VIII. din raportul consistorului arhidiecesan ca senat școlar, să ia apoi, la propunerea raportorului, la cunoștință, fără desbatere.

Urmează raportul comisiunei financiare.

S'a constituit astfel: Prezident D. *Moldovan*, raportor Dr. *I. Șenchea*.

Raportul consistorului arhidiecesan, ca senat *epitropesc*, se consideră cetit și se ia ca basă pentru desbaterea specială.

La desbaterea pe articole, raportul se ia la cunoștință punct de punct, primindu se propunerea comisiunei, ca consistorul arhidiecesan se angajeze o nouă putere de lucru și la acest senat (epitropesc).

Ședința proximă se anunță pe Joi, la orele 10, și ședința se închide la orele 12 și trei sferturi.

Ședința a patra.

Ținută Joi, în 7 Maiu n. S'a deschis la orele 10 și un sfert. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, notar de ședință *Sergiu Medean*.

Se autentică întâi procesul verbal al ședinței de Marți, apoi notarul Dr. George *Proca* cetește procesul verbal al ședinței premergătoare. Se autentică și acesta, cu o mică modificare stilară.

Se presentă rugarea deputaților sinodali *Dr. Ilarion Pușcariu*, arhimandrit și vicar arhiepiscopesc și *Dr. Ioan Margita*, advocat, pentru concediu. Se acordă.

Deputatul *Dr. Nicolae Vecerdea* interpelează în chestia unor neorândueli din protopresbiteratul Brașovului, înșirând faptele, pe cari le crede contrare legilor bisericești, ba și civile.

Escelența Sa Arhiepiscopul răspunde, că despre cele înșirate nu are nici o cunoștință. Arătare nu s'a făcut la consistor. Va considera interpelarea ca arătare și o va preda consistorului spre a cerceta afacerea.

Interpelantul ia răspunsul la cunoștință.

Deputatul *Nicolae Borzea* face propunere în chestia catehisării învățăceilor dela meserii.

Se predă comisiunei bisericești.

Se întră în ordinea de zi. Deputatul *I. A. de Preda*, ca raportor al comisiunei organisătoare, espune chestia creării fondului pentru completarea gimnasiului din Brad. Fondul înființat se manipulează acum ca fond *arhidiecesan*, în înțelesul statutelor compuse din partea consistorului arhidiecesan, cari se cetesc, iar sinodul le dă *aprobare*, dupăce se fac unele modificări stilare în ele.

Același raportor referează în chestia rugării preotului *Ioan Druhora* din Boița, pentru a i-se computa la anii de pensie și anii de praxă ca învățător și funcționar consistorial. Conform propunerii comisiunei organisătoare, sinodul *respinge* cererea, ca nemotivată.

Deputatul Dr. *Eusebiu R. Roșca*, tot în numele comisiunei organizatoare, referează în chestia serbării centenariului dela nașterea marelui Arhiereu Andreiu baron de *Șaguna*. Cetește programul stabilit din partea conzistoriului mitropolitan cu privire la serbările, cari se vor ținea *în 14 Octomvrie 1909*, cu ocaziunea întrunirei congresului național bisericesc. Comisiunea propune *acceptarea* programului. Sinodul, ascultând întâi părerile deputaților Teodor *Herman*, Romul *Furdui*, D. *Comșa*, Parteniu *Cosma*, Dr. Petru *Șpan*, Dr. V. *Bologa*, T. V. *Ghiaja*, Dr. Miron E. *Cristea*, Dr. Nicolae *Bălan* și dupăce și raportorul dă lămuririle necesare, *primește* programul stabilit pentru sărbările centenariului dela nașterea Arhiepiscopului și Mitropolitului *Andreiu baron de Șaguna*.

Același raportor referează în chestia nouei arondări a cercurilor electorale din arhidieceză și propune, ca elaboratul prezentat sinodului, să se dee îndărăt conzistoriului, pentru a-l compune de nou.

Deputatul *Furdui* propune luarea obiectului dela ordinea zilei și menținerea arondării vechi a cercurilor electorale.

Vorbește deputatul Matei *Voilean* pentru primirea propunerei din urmă.

Deputatul Dr. *G. Macelariu* e pentru o nouă arondare.

Dr. Nicolae *Bălan* primește propunerea comisiunei.

Romul *Furdui* își apără propunerea.

Raportorul recomandă de nou spre primire propunerea comisiunei.

Se pune la vot propunerea deputatului *Furdui*, care *cade*, primindu-se propunerea comisiunei organizătoare.

Ședința proximă se anunță pe Vineri, la orele 9, iar ședința se închide la orele 12 și jumătate.

Sinodul din Caransebeș.

Vorbirea P. S. Sale, Dlui Episcop *Nicolae Popea*, rostită la deschiderea sinodului eparhial al diecezei Caransebeș din anul 1908.

„Cristos a înviat!
Domnilor deputați!

Vă salut din toată inima astăzi, când pe baza legii noastre fundamentale bisericești, care este statutul organic, v'a-ți prezentat aici ca să luați parte la lucrările sinodale. D-voastră sunteți acei membri valoroși ai bisericei vii a lui Cristos, cari sunteți trimiși pe baza legei noastre fundamentale amintite, ca să lucrați în sinodul eparhial pentru prosperarea bisericei.

Aceasta este, domnilor deputați, o chemare frumoasă, dar totodată și grea. Frumoasă, pentrucă ea exprimă încrederea credincioșilor pusă în d-voastră și arată, că sunteți aleși membri ai bisericei.

Dar e și grea, pentrucă această chemare cere o cumpănire prudentă a tuturor afacerilor bisericești, și ea se îngreunează cu atât mai mult, cu cât naia bisericei este încunjurată de valuri multe, dintre cari nu unul este primejdios.

In astfel de cazuri grele se arată cu deosebire înțelepciunea depusă în organizmul nostru constituțional. Acest organizm chiamă pe toți fiii credincioși ai bisericei pentru interesele ei și cere, ca toți, umăr de umăr, să scutim și păzim biserica, să o ridicăm și păstrăm pe piedestalul înalt, pe care, ca biserică, trebue să fie așezată. Căci știut este, că unde e unul nu e putere, dar unde sunt mulți puterea crește. De aceea marii nostri înaintași și legislatori prin statutul organic au voit să asigure sprijinul totalității credincioșilor, au voit să sporească puterea bisericei.

Astăzi împreuna lucrare a totalității credincioșilor se întrupează în lucrările d-voastre sinodale, și eu domnilor deputați nu mă îndoesc nici un moment, ci sunt sigur, că D-voastră puteți să purtați sarcina grea ce vi-s'a pus pe umeri din partea credincioșilor nostri, aflese naia bisericei în orice împrejurări.

Biserica, domnilor deputați, e biserică luptătoare aici pe pământ, și de aceea ea totdeauna trebue să fie pregătită să dea față cu greutăți. E instituțiune dumnezeească, nu e din lume, și ca atare, și aici au loc cuvintele Mântuitorului Isus adresate învățăceilor săi: „De ați fi din lume, lumea ar iubì pe al său, deoarece însă nu sunteți din lume, lumea vă urăște pe voi“.

Istoria ne arată, că biserica totdeauna a avut greutăți, și deci va aveà și în viitor, precum are și acum în prezent.

Biserica luptă pentru idealurile ei proprii, de acì urmează, că căile puțin merg paralel, ci mai mult se încrucișează, cari încrucișări produc apoi lupte, cari se poartă, firește, cu arme neegale, căci armele bisericei nu pot fi arme de forță, ci strict morale, între cari locul principal îl ocupă convingerea religios-morală, iubirea de biserică și spiritul de jertfă.

De aceea și nizuința noastră trebue să fie îndreptată într'acolo, ca să întărim aceste arme morale, ca orice împrejurări să ne afle pregătiți, ca astfel să putem da față tuturor neajunsurilor și instituțiunile noastre bisericești să stee intacte.

Astăzi întreaga noastră biserică o preocupă o chestiune extrem de importantă, ba chiar vitală. Aceasta este chestiunea școalelor.

Prin noua lege școlară ni-se creează mari greutăți, pe cari ca să le învingem se recer jertfe materiale. Poporul nostru, spre lauda lui fie zis, și până acuma a contribuit din greu pentru susținerea școalelor noastre confesionale, din iubire către ele. Această iubire, sperez, că nu va răcì, și astfel poporul nostru își va încordà toate puterile pentru susținerea școalelor. Se recere numai să-l sprijinim, ținându-i caldă dragostea față de școalele noastre confesionale, această moștenire scumpă dela părinți.

Domnilor deputați! In decursul lucrărilor sinodale D-voastră veți aveà ocaziune a luà cunoștință despre afacerile noastre diecezane și veți aveà putința a aflà unele cestiuni de însemnătate mai mare, cari reclamă toată atențiunea D-voastră. Nu mă îndoesc, că D-voastre vă va succede a aflà soluțiunea cea mai norocoasă a acestora.

Dorind aceasta și cerând binecuvântarea lui Dumnezeu asupra d-voastre, declar sesiunea a treia a periodului al XIII-lea a sinodului nostru eparhial deschisă“.

Conferența învățătorească din Sebeș,

ținută în zilele de 17 și 18 Aprilie 1908.

— Raport special. —

— 5 Maiu n.

Joi în săptămâna luminată învățătorimea tractelor Sebeș—Alba-Iulia, cu dorința ferbinte de a-și îmbogățì capitalul spiritual, se apropia de frumoasa școală gr. ort. din Sebeș.

La orele 8 s'a început serviciul divin împreunat cu chemarea Duhului Sfânt în biserica de lângă școală, unde a oficiat domnul protopop tractual Sergiu Medean. Povață veche este, că totdeauna lucrul tău să-l începi cu Dumnezeu, căci numai atunci când Duhul bunei înțelegeri domnește, se poate ajunge la resultat favorabil, și pentru trimiterea acestuia s'a ridicat rugăciune către tronul Atotputernicului. Au luat parte la serviciul divin pe lângă înv. ambelor tracte, domnul comisar consistorial Dr. I. Lupaș, protopresbiterul tractului Alba-Iulia Ioan Teculescu, Alexandru Munka, inspector reg. de școale, și mai mulți preoți din jur.

Ședința primă.

După serviciul divin ocupând loc în sala festivă a școalei gr. ort. din loc, în presența dlui inspector școlar al comitatului Sibiiu A. Munka, a domnilor prototopresbiteri Sergiu Medean și Ioan Teculescu, a doamnei preotese Z. Murășan și dnului Vasile Aldea, sen. mag., Oncescu, not. pens. și Florian, notar comunal, cât și a mai multor preoți din jur și a învățătorimei din tractele amintite, dl profesor Dr. I. Lupaș, ca comisar consistorial, și-a rostit cuvântul de deschidere, care a fost ascultat cu încordată atențiune din partea tuturora.

Domnul Dr. I. Lupaș prin verva sa oratorică, dar mai ales prin limba frumoasă și stilul seu viguros a frapat toată conferența, storcând frenetice aplause. A vorbit despre școalele de adulți și necesitatea înființării lor.

Nu mă estind asupra acestui cuvânt de deschidere, parte fiindcă s'a publicat deja în „Telegraful Român“ nr. 42, parte fiindcă o prea palidă icoană s-și putea presenta față de acest documentat discurs.

După deschiderea ședinței se cetește apelul nominal, constatându-se presența a lor 66 membri din 84 obligați. Trecând la constituire, conferența pentru stilisarea protocoalelor alege ca notari pe Nechita Luculeț din Sebeș și George Dragoș, înv. în Pianul-de-jos.

Stabilinduse ordinea de zi, George Albu, înv. în Pianul-de-sus își cetește tema dată spre lucrare de Preaveneratul Consistor: „Care este metodul cel mai potrivit pentru instruirea adulților în scriere și cetire“. Autorul tractează într'o întroducere lungă despre felul cum s'ar putea desvolta între adulți gustul de cetit și cum s'ar putea combate unele moravuri urâte ale adulților. Revenind la temă, recomandă ca cel mai potrivit metod, metodul analitic-sintetic. După acestea fiind timpul înaintat domnul comisar ridică ședința primă, anunțând a doua pe orele 3 p. m.

După ședința primă toți membrii au luat masă comună la hotelul „Leul de aur“, la care a participat și dl inspector școlar Munka Sándor, apoi domnul comisar Dr. I. Lupaș, multon. domni protopopi tractuali Sergiu Medean și I. Teculescu, părintele Zevedeiu Murășan și alți preoți din tract.

Șirul toastelor l'a început domnul comisar Dr. I. Lupaș, toastând pentru Excelența Sa, Inaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu.

Mult on. domn protopresbiter I. Teculescu a toastat pentru domnul comisar Dr. I. Lupaș, aducându-i lauda cuvenită, ca unui măestru al dulcei noastre limbi.

In limba maghiară a toastat domnul inspector regesc Munka Sándor, pentru Inaltul ministru, arătând, că Inaltul ministru prin ordinațiunile sale nu dorește a ne despoià de dulcea noastră limbă, ci numai a ne dà posibilitatea, ca și noi, ca Români, să putem ocupà posturi în oficiile statului, la cari se cere cunoștința limbei maghiare. (A rostit între altele și următoarele cuvinte remarcabile: mindenek elött emberek vagyunk, csak másodsorban hazafiak).

Prea on. domn protopresbiter Sergiu Medean, toastând pentru dl inspector regesc, îi aduce elogii pentru viul interes ce-i arată față de școalele noastre și pentru purtarea sa conciliantă de până acum, exprimându-și dorința, ca și în viitor să arete aceiași bunăvoință.

Părintele Z. Murășan a toastat pentru învățătorime. Deasemenea și înv. I.

Pavel din Sebeş, accentuând, că şcoala este înv. şi precum este înv. aşa este şi şcoala.

Părintele din Cioara, Oancea, a toastat pentru intimitate, arătând necesitatea de a trăi în bună înţelegere poporul maghiar şi cel român, arătând totodată cu citate scoase din scrierile marelui bărbat de stat Eötvös, că este lucru neomenesc a răpì limba cuiva. („Egy nemzet, a mely másba beolvadni képes, az emberiségnek hasznos tagja soha sem lehet“.)

Inv. G. Dragoş din Pianul de-jos a toastat pentru Prea on. domni protopresbiteri tractuali, ca inspectori şcolari, arătând însemnătatea supraveghere ce se face din partea lor.

Şedinţa a doua.

La orele 3 p. m., deschizându-se a Il-a şedinţă, recenzentul temei lucrate de G. Albu, înv. din Ţelna, *Medrea*, îşi ceteşte recenziunea, arătând, că autorul prea puţin s'a oprit asupra adevăratului obiect al temei, şi nu a expus avantagiile metodului, ce recomandă faţă de altele. Recenzentul din partei recomandă metodul lui Gabel.

Mai ia cuvântul înv. Micuda, care consimte cu părerile recenzentului.

I. Pavel, înv. în Sebeş, e de părerea, că erà mai bine pusă tema în forma aceea, ca să se arete feliul de organizare, modul şi timpul, cum şi când au să se facă aceste şcoli, lăsându-se metodul mai mult la chibzuiala înv., dar totuşi ca mai bun, recomandă metodul scriptologic.

Inv. G. Dragoş din Pianul de jos, zice, că ce e drept, întroducerea frumoasă a operatului reoglindează munca serioasă a autorului, dar deja dela început autorul s'a abătut dela obiectul indicat în titlul temei. Introducerea ar fi potrivită, dar la o temă, care ar avea drept obiect educaţiunea morală a adulţilor. In ce priveşte alegerea temei zice, că este foarte bine aleasă, fiind de actualitate şi nu consimte cu părerea înv. I. Pavel din Sebeş, că adecă ar fi fost mai bine să se fi dat tema în forma aceea, ca să se tracteze organizarea acestor şcoale, lăsând metodul la chibzuiala învăţătorului, de oarece organizarea depinde dela împrejurările locale, cari variază între diferitele comune, pe când metodul unul este cel mai bun. In ce priveşte însă metodul, se alătură părerii înv. I. Pavel.

Mai vorbesc: înv. V. Zdrenghea, înv. Dan şi N. Luculeţ. Cel din urmă îşi esprimă dorinţa, ca în şedinţa proximă să se discute această temă, la ceea-ce luând cuvântul Prea On. Domn protopresbiter I. Teculescu, arată că este de prisos trăgănarea discuţiei, de oarece cine nu s'a cugetat asupra temei de când are cunoştinţă de ea, nici până în şedinţa proximă nu va face mult.

Incheind discuţia, prezidentul îşi esprimă părerea de rău, că nu vede mai mult interes din partea unor membri faţă de chestiuni atât de importante şi îndrumă conferenţa, ca până în anul viitor să se mai ocupe cu tema din chestiune, recomandând în acest scop cetirea broşurei *„Păreri despre abecedar“ de G. Bogdan Duică.*

Inv. V. Cărpinişan din Răhău ţine o prelegere din pomărit, vorbind cu multă pricepere despre tractarea pomului, dela sămânat până la deplina sa desvoltare, pentru ceea-ce i-se votează mulţămită protocolară.

Cu acestea şedinţa a doua se ridică, anănţându-se a treia şedinţă pe 18 Aprilie 9 ore a. m.

Concert.

In sara de 17 Aprilie la orele 8 s'a început concertul dat de reuniunea română de cântări din loc. La acest concert pe lângă o parte a inteligenţei române din Sebeş au mai participat şi: A. Munka inspector regesc, Prea On. Domn protopop I. Teculescu, Mult On. Domn Dr. Acker dir. poliţiei din loc, aproape toţi învăţătorii veniţi la conferinţă şi mai mulţi preoţi din jur.

Corul a fost condus de vrednicul învăţător I. Pavel din Sebeş, care şi în această privinţă s'a arătat drept esemplu de urmat.

Şedinţa a treia.

Şedinţa a III-a se deschide în 18 Aprilie 9 oare a. m.

Intrând în ordinea de zi, înv. V. Zdrenghea din Petrifalău îşi începe tema „Desemnarea unei pere“ cu cl. IV. Descriind para din punct de vedere botanic, o aduce în comparaţie cu alte fructe deja desemnate, trece la desemnarea conturelor generale, apoi la însaşi coloarea ei. Prelegerea i-a succes pe deplin, precum a arătat şi înv. I. Pavel din Sebeş, zicând, că bine a purces prelegătorul, când a descris para mai întâi, aprobându-i întreg modul de purcedere.

Dl S. Roşu dir. şcol. în Sebeş, arătând unele greşeli mici, precum tragerea deodată a liniilor groase şi desemnarea grăbită a prelegătorului, declară tema de deplin succeasă şi propune, iar conferenţa îi votează mulţămită protocolară.

Punctul al patrălea a fost prelegerea din limba maghiară „A paraszt ház udvara“ de înv. din Daia P. Pătrânjenar.

Deschizându-se discuţia asupra acestei teme iau cuvântul: înv. Alexandru Duvlea din Sebeşel, care zice, că ţinta era bine să fi fost ungureşte anunţată şi preste tot în decursul prelegerii numai ungureşte să se vorbească, arătând şi unele espresiuni necorecte, ce s'au strecurat în decursul prelegerii.

Domnul inspector regesc Munka Sándor zice, că ţinta poate fi anunţată şi româneşte, ca copilul bine să înţeleagă, ce urmează şi să nu dubiteze, — orbecând în întunerec — neînţelegând ţinta. In ce priveşte purcederea de a reproduce întâi în cor şi numai după aceea în mod singuratic, este de contrară părere. Afară de ţintă toată prelegerea să decurgă în limba maghiară.

Mai luând cuvântul înv. Dan din Sibişani, înv. I. Pavel din Lancrăm, înv. Micuda şi înv. G. Albu, conferenţa declară tema de succeasă.

Trecând la propuneri, înv. Pavel face propunere, să se constitue o comisie permanentă, care să îngrijască de stabilirea programului conferenţelor viitoare, exprimându-şi dorinţa, ca această comisie să se compună din înv. din Sebeş şi jur, ca mai uşor să poată convenì, pentru a se înţelege.

Inv. Micuda face altă propunere, adecă: să se institue două comisii, una în Sebeş şi alta în Alba-Iulia, dar retrăgându şi la urmă propunerea, se primeşte propunerea înv. I. Pavel şi să aleg: S. Roşu dir. şcol., I. Pavel înv. în Sebeş, V. Cărpinişan înv. în. Răhău, A. Savu înv. în Lancrăm, Teodor Trifa înv. în Pianul de jos şi V. Zdrenghea înv. în Petrifalău.

La propunerea înv. I. Pavel din Sebeş conferenţa hotărăşte, ca în anul viitor conferenţa să se ţină în comuna Sibişani.

Propunerea înv. G. Gligor, ca tema pusă de Preaveneratul Consistoriu să o lucre toţi membrii conferenţei, -- sprijinită fiind prin o frumoasă documentare a domnului comisar, — se primeşte.

La provocarea domnului comisar, — că pe conferenţa viitoare cine voeşte a prezenta temă, să însinuă:

1. G. Gligor înv. în Şugag cu o temă practică din constituţie. 2. I. Pavel din Lancrăm cu o prelegere despre vierit. 3. Dşoara E. Crişan înv. în Răhău cu o temă practică din comput. 4. G. Dragoş înv. în Pianul de jos cu o temă teoretică din domeniul pedagogiei.

Se primeşte apoi propunerea înv. I. Pavel din Sebeş, ca toţi înv. să adune în scris jocurile şi puse pe note, — întrucât nu ar fi puse, — cântecele uzitate la şcoala ce conduce fiecare şi să le prezinte la conferenţa viitoare, exprimând dorinţa de a se face acelaş lucru în toate conferenţele, ca să se poată compune o colecţie mai voluminoasă.

Propunerea domnului comisar, ca fiecare înv. să adune cât mai multe date privitoare la monografia şcoalei ce conduce şi să le prezinte în conferenţa viitoare, se primeşte.

Inv. I. Pavel din Lancrăm, arătând greutăţile ce apasă asupra unui înv. propune, ca Preaveneratul Consistor să fie rugat a lua din sarcina înv. studiul religiunei şi a-l preda preoţilor, ceeace se primeşte.

Cetindu-se apelul nominal, domnul comisar Dr. I. Lupaş prin frumoase cuvinte şi plin de însufleţire îmbărbătează membrii conferenţei la o muncă mai rodnică în viitor.

Dl S. Roşu, mulţămeşte domnului comisar pentru căldura şi dragostea cu care a condus conferenţa, exprimând în numele conferenţei dorinţa de a vedea pe dl profesor Dr. I. Lupaş şi în conferenţele anilor viitori în mijlocul nostru, încheind cu cuvintele: *„Dacă cumva Prea On. Dta nu ne vreai pe noi, noi te vrem pe Dta“.*

Mulţămeşte apoi şi domnului inspector regesc pentru bunăvoinţa ce a arătat faţă de conferenţa noastră, asistând la toate şedinţele ei.

Cu dorul în suflet de a ne revedea în conferenţele anului viitor, când să dovedim, că cuvintele de îmbărbătare ale domnului comisar nu s'au perdut în pustiu, ne-am reîntors la tinerele mlădiţe ale neamului nostru, „ca să le luminăm cărările, jertfindu-ne pentru înaintarea lor.“ *G. Dragoş.*

NOUTĂŢI.

Jubileul Monarhului. Joi, în 7 Maiu, dimineaţa la orele 11 s'au prezentat toţi regenţii germani în faţa Maiestăţii Sale, Impăratul şi Regele Francisc Iosif I, pentru a-l felicità de jubileul de 60 de ani de domnie. Vorbirea de felicitare a rostit-o împăratul german Wilhelm. Maiestatea Sa a răspuns foarte emoţionat. Vom da ambele vorbiri în numărul viitor.

*

Ministru austriac, în locul decedatului *Peschka,* a fost numit din partea Maiestăţii Sale *Prade,* fost antecesor al lui *Peschka.*

*

In dieta ţării se discută budgetul anului curent. In contra budgetului a vorbit dintre naţionalişti Dr. Mihail *Polit,* motivând neîncrederea naţionaliştilor faţă de guvern.

*

Oaspeţi plăcuţi. Eri, Joi, la orele 4 a sosit în oraşul nostru cu trenul dela Turnul-roşu un grup mai mare de institutori din România (peste o sută de domni şi doamne), cari fac călătorie de studii în ţara noastră. Au fost călăuziţi de profesorul seminarial *Dr. Crăciunescu* pretutindenea, pentru a vedea tot ce e mai de seamă şi vrednic de văzut în oraşul nostru. Seara s'au întrunit toţi în sala dela *„Bierhalle“*, unde corul seminarial a intonat mai multe cântări naţionale, provocând mulţămire şi însufleţire cu ele. Astăzi dimineaţa oaspeţii au plecat la Sălişte.

*

Exposiţia de industrie casnică, aranjată din partea reuniunei femeilor române din Sibiiu în localul şcoalei sale industriale din strada Schewis numărul 15, e admirată de toţi visitatorii, români şi străini. Intru adevăr, lucrările espuse sunt lucrări de adevărată *artă* naţională. Atragem atenţiunea publicului asupra faptului, că exposiţia română deschisă numai până la 17 Maiu n. c. şi poate fi visitată în fiecare zi dela orele 9 până la 12 şi dela 3 până la 5. Taxa de intrare e 40 fileri. Cade în favorul şcoalei industriale. Ziarul german din loc scrie despre exposiţia aceasta în mod foarte elogios, lăudând priceperea şi sârguinţa conducătorilor şcoalei române de industrie casnică, şi profeţind un viitor frumos industriei române casnice, ale cărei frumseţi vor trebuì să fie trecute în stofele de haine şi de mobile, reclamate fiind de bunul gust al modei din lumea mare.

*

Prinţul şi principesa de Bülow, cari au făcut călătorie prin Italia, s'au reîntors pe la Veneţia la Berlin.

*

† Dr. Iosif Herold, unul dintre fruntaşii Cehilor, a decedat în etate de 58 ani. Era deputat în reichsrathul austriac.

*

Alegere de preot. Duminecă în 20 Aprilie st. v. a. c. s'a efectuit alegerea de preot în Vaidasig, protopresbiteratul Turdei, unde dintre trei concurenţi: *Ioan Hopârtean,* preot în Cucergea-săcuească, Ioan *Floca,* preot în Zlatna, şi Dumitru *Giurgiuca,* cleric abs. a fost ales cu totalitatea voturilor, în sumă de 82, tinărul şi zelosul preot *Ioan Hopârtean.*

*

Dr. Iuliu Maniu, advocat, deputat dietal, a primit *dojană* în scris dela camera advocaţială din Cluj, fiindcă pe plicurile de scrisori şi-a tipărit firma româneşte: *„Dr. Iuliu Maniu, advocat“.*

*

Imunitate suspendată. Dieta ungară a suspendat în şedinţa de Mercuri imunitatea deputaţilor naţionalişti români din Arad: Dr. N. Oncu, Dr. I. Suciu, Dr. St. C. Pop şi Vasile Goldiş, pe cari poliţia din Arad vrea să-i pedepsească pentru faptul, că au înfiinţat în Arad reuniune politică, fără a avea statute aprobate. E vorba de organisarea partidului naţional român. In contra suspendării imunităţii au vorbit în dietă deputaţii naţionalişti Dr. Mihali, Dr. Maniu, Dr. A. Vlad, dar majoritatea parlamentară a decretat suspendarea imunităţii.

*

La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără de lucru, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, au mai dăruit: Ioan Droc, protopresb. emeritat (Mercurea) şi soţia sa Agapia, întru vecinica odihnă a vărului lor Manole Droc, fost secretar la liceul S. Sava din Bucureşti, 2 cor. 50 fil., protopresb. Nicolae Todoran din Cetatea-de-baltă, întru vecinica odihnă a nepotului său Nicolae paroh în Brateiu 1 cor., prof. sem. „Andreian“, Dr. Ioan Lupaş, din prilegiul naşterii fiului său Sempronius Lupaş, 2 cor., şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 fil.

*

Carmen Sylva şi soc. arheologică din Roma. Sub acest titlu ziarele italiene publică următoarele: „Maiestatea Sa Regina Elisabeta a României, Augusta Doamnă, care pe lângă virtutea de soaţă a unui Rege şi de mamă iubitoare a poporului său, ştie să întrunească cele mai alese calităţi ale unei mari artiste, a adresat marelui arheolog şi critic de artă, *Romalo Artiolli,* secretarul perpetuu al Asociaţiunii Arheologice Romane, o lungă şi măgulitoare scrisoare, prin care îi mulţămeşte, că a fost aleasă membră de onoare a acestei societăţi şi pentru frumoasele amintiri trimise cu acest prilej, cum sunt: artistica diplomă de onoare, insigna societăţii, etc. şi cari i-au fost prezentate prin cunoscuta scriitoare română, Eugenia de Reus Ianculescu. Odată cu scrisoarea, M. S. Regina României a trimes dlui *Artiolli* un mare portret al său, cu un autograf, ca mărturie de interesul pe care îl poartă M. S. Asociaţiunei Arheologice Romane“.

*

Din Salonic se anunţă, că în cursul săptămânei trecute au fost omorâţi, între comunele româneşti Piroi şi Lipoş, doi păstori români, originari din aceste comune. Asasinii nu sunt alţii, decât o bandă grecească, iar cauza e, că nenorociţii martiri erau acepţii ideei naţionale.

*

Preotul Hlinka, care se află internat în temniţa de stat din Seghedin, a fost de nou judecat din partea judecătoriei cu juraţi din Pojon la un an şi jumătate temniţă de stat şi 200=200 coroane amendă în bani, pentru două articole scrise şi publicate în un ziar slovac. Procurorul şi juraţii au aflat în ele agitaţie, cu toate că apărătorul acusatului, deputatul *Milan Ivanka,* a arătat în o vorbire de apărare, care a ţinut două ore şi jumătate, că articolele încriminate nu sunt de cuprins agitatoric.

*

Alegerile municipale din Paris, efectuite în una din zilele trecute, s'au terminat cu înfrângerea socialiştilor, a căror listă a căzut pe întreaga linie.

*

Mai bine moartă! Fata unui econom bogat din Murăş-Oşorheiu era să se mărite după unul de care nu-i plăcea. In ziua cununiei însă, înainte de a pleca la biserică, şi-a tras un glonţ de revolver în inimă şi a rămas moartă pe loc. Avea 17 ani.

*

Armonia, societate muzicală română în Cernăuţi, va reprezentà în 9 şi 10 Mai n. c. frumoasa operetă comică *Baba Hârca* în 2 acte şi 3 tablouri, de *Matei Milo,* muzica de Al. *Flechtenmacher,* sub conducerea dirigentului societăţii *A. Keller.* Dorim succes acestei harnice societăţi.

*

Ce este deosebirea între un preparat real şi unul ne real? Acela, că un preparat real, dacă devine cunoscut, rămâne în circulaţie; precând un preparat nefolositor dispare tocmai aşa cum apare. Crema Margit a lui Földes este, precum adeveresc multe institute chemice, în toată privinţa nestricăcioasă, preparat curat, care menţine frumseţea şi vioiciunea feţei până la adânci bătrâneţe. E eschis, ca o damă, după folosirea cremei Margit, să capete creţe, sau să şi peardă frumseţea feţei. Timpul trece peste aceste dame, fără ca se lase urme. Se capătă în toate farmaciile şi parfumeriile mai mari din lume, să se ceară necondiţionat Crema Földes.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

Cărţi şi reviste.

„Paedagogium“ de Giovani Pascali, tradus din latineşte de *Ioan Roşioru.* Retipărire din *„Răvaşul“*. Preţul 50 fil.

*

„A román népköltészet“, tanulmány, de *Traian Suciu,* profesor gimnazial în Brad. Tesă de doctorat.

*

„Indrumare în cause de procese bagatele“, carte întocmită pentru judecătoria comunală, de *George Vasi,* amploiat al capitalei Budapesta. Opul e aprobat de ministeriul de justiţie şi e recomandat autorităţilor publice spre procurare, din partea ministrului de interne. A apărut deocamdată ungureşte, dar în scurtă vreme apare şi în traducere românească. Preţul 2 cor. esemplarul.

Aviz!

Să caută o

economoamă

pentru un preot dela oraş remas de tinăr văduv cu trei copii (cel mai mare de 10 ani şi cel mai mic de 5 ani).

Indatoriri are de a conduce menajul casei şi a să ocupa de creşterea copiilor.

Să nu fie trecută de 60 ani, dar nici sub 40 ani. — Persoanele culte sunt preferate. — Condiţiuni avantagioase.

Ofertele să se adreseze la administraţia acestui ziar. (109) 1—3

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 49—

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof in locul de fabricaţie, are preţuri fixe **considerabil de eftine.**

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 19—40

Licitaţiune.

In scopul reparării bisericei gr. ort. române din **Săsciori**, prin aceasta se dă în întreprindere pe calea licitaţiunii publice minuende, care se va ţineà **Dumінecă în 25 Maiu (7 Iunie) a. c.** la 10 oare a. m. în sala şcoalei, lucrărire de zidar în sumă de **996·40** cor., de măsar în sumă de **400·—** cor., construirea alor 3 chei à 70 fil. kilogramul.

Vadiu se recere 10%.

Informaţiuni detaiate se pot primì dela oficiul parohial.

Săsciori, în 20 Aprilie 1908.

[108] 2—3 **Oficiul parohial.**

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de **600,000** M.

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câştig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câştiguri	„	**20 000**	„
1	Câştig	„	**15,000**	„
11	Câştiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1.000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câştiguri** şi 8 **premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000** m., se urcă în cl. II-a la **55,000** m., în cl. III-a la **60,000** m., în cl. IV-a la **65,000** m., în cl. V-a la **70,000** m., in cl. VI-a la **80,000** m., în cl. VII-a la **600,000** m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . .	**Cor.**	**7.—**
losul original de jumătate	„	**3.50**
losul originul de un sfert	„	**1.75**

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din pianul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis şi franco.**

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor se face din partea mea direct interesatului în causă prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat poştal** sau şi prin **ramburs.**

☞ **Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

21 Maiu

cu toată încrederea la (83) 3—5

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg.**

Nr. 282/908 [105] 2—3

Concurs repeţit.

Pentru intregirea postului vacant de paroh din parohia de cl. II. **Holbav**, protopresbiteratul Branului, pe baza resoluţiunei consistoriale de datta 4 Martie a. c. Nr. 2450 Bis. 1908 să escrie concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta cererile, instruite conform normelor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Dumінecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Zerneşti, în 12 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Branului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 223. [107] 2—3

Concurs

Pe basa resoluţiunei Preaveneratului Consistoriu arhidiecesan dto 11 Decemvrie 1907 Nr. 13089 Bis., pentru instituirea unui capelan lângă neputinciosul paroh Simion Ghibu, în parohia de clasa primă **Pianul de sus**, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt jumătate din toate venitele susnumitului paroh, fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile, instruite conform normelor din vigoare, în terminul susindicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi până inclusive 8 zile înainte de alegere să se presenteze înaintea poporului pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Sebeş, 21 Aprile 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Median
protopresbiter.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 9—52

Pentru

Dame

indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumseţare

Crema-MARGIT a lui **Földes**

Neîntrecută şi cu efect miraculos

Feriţi-vă de imitaţiuni!

delătură deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe faţă, sgrăbunţele şi alte necurăţenii de piele. Netezeşte încreţiturile feţei, faţa o înălbeşte, împrospătează şi întinereşte.

Preţul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 cor.

ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: **Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinţi Margit 1 coroană. Apă pentru faţă Margit 1 coroana.** [200] 5—5

Se expedează prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a ban lor de fabricantul: **CLEMENS v. FÖLDES**

farmacist în ARAD.

Se capătă în toate farmaciile.

ASPIRIN
Preis Kr.1.20
20 TABLETTEN
ASPIRIN
À 0,5 GR.
ASPIRIN
0,5

ASPIRINUL

este cel mai plăcut şi mai modern mijloc pentru tot felul de boale **reumatice, neurestenice.** Efect minunat la **influenţă, cataruri, dureri de cap, migreuă, reumă, podagră** etc. Aspirinul este astăzi cel mai trebuincios medicament al medicilor.

Să ne păzim de imitaţiuni!

De oarece în locul singurului Aspirin veritabil a lui Bayer, să dă de multeori altul, să cerem

Tablete de Aspirin

împachetate numai în forma originală cum arată ilustraţia alăturată (20 bucăţi cu tablete ce conţin ½ gram phiolă, preţul cor. **1·20.**

Fiecare tabletă poartă inscripţia **„Aspirin“.**

Numai aceste tablete dovedesc veritabilitatea aspirinului; oricare altă tabletă este de respins ca neveritabilă. Vândut ca praf, după cum în nenumărate rânduri au dovedit autorităţile de examinare, aproape nici odată nu se capătă aspirinul lui Bayer, ci numai un preparat înlocuitor, se plăteşte pentru el însă preţul adevăratului aspirin. — Aşadară precauţie! Dacă cumva în vre-o farmacie nu s'ar căpăta aceste tablete de aspirin singure veritabile, ne rugăm să ni se comunice, că prin mijlocirea vreunei farmacii din capitală să-i trimeată

Fabr. de vopsele, mai înainte Friedr. Bayer & Co.,

Elberfeld.

[91] 4—6

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 25—52

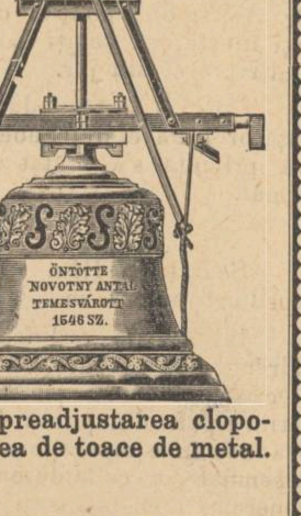

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea **de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 46 Sibiiu, Marți 29 Aprilie (12 Maiu) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

O Elveție orientală.

V.

— Articol final. —

Am ajuns acolo, unde voiam să ajungem, la politica compatrioților nostri Sași. Nu-i înfruntăm pentru politica lor de oportunitate. Din contră, am declarat de mai multeori, că e dreptul lor să-și croiască politica, care *lor* le priește și care e folositoare pentru ei. Sunt un popor mic, o mână de oameni, dar au instituțiuni multe și frumoase de tot soiul, au bogății mari, lucruri pe cari ușor le-ar putea perde, dacă nu ar face politica pe care o fac. In locul lor, noi tocmai așa am face. Ba dacă ar merge după noi, cei dela foaia aceasta, cari suntem chemați și datori să continuăm politica marelui *Șaguna*, întemeietorul ziarului acestuia, tot așa o politică am inaugura, cum e a Sașilor, pentrucă nu odată a spus Șaguna: „Eu nu pot să fac altă politică, decât una care *convine* guvernului“. Și Șaguna așa a înțeles și activitatea parlamentară, ca un grup mai mare de deputați români se apere în dietă, *în înțelegere cu guvernul*, interesele mari ale poporului românesc din patria aceasta. Obștea românească a decretat însă *altă* politică, și noi trebue să mergem cu mulțimea.

Așadară politica Sașilor, deși nu nu se încântă, totuși nu ne supără. Ce ne supără, ce ne vatămă, este modul cum și-o motivează ei în fața celor nemulțămiți cu ea dintre oamenii lor proprii, cari fac imputări deputaților lor, că de ce nu merg mână în mână cu deputații naționaliști din dietă? Argumentarea lor e aceasta: Nu putem, pentrucă naționalitățile celelalte vreau federalisarea țării; nu putem, pentrucă Românii vreau o Daco-Românie; nu putem, pentrucă Românii vreau autonomia Transilvaniei; nu putem, pentrucă interesele noastre sunt legate de ale Maghiarilor, și numai cu ei împreună putem să ne apărăm în contra primejdiei române, în contra cutropirei noastre de către elementul românesc. Aceste argumente le găsim în fiecare esercițiu de stil ori oratorie al unora dintre deputații sași.

Ei bine, cumcă naționalitățile nemaghiare nu voesc federalisarea țării și împărțirea ei în cantoane, am arătat în articolele premergătoare. Iar cumcă Românii nu vreau o Daco-Românie, idee de altcum pusă în circulație din partea Sasului *Roth* la anul 1848, ar trebuì să o știe fiecare om cu minte trează, pentrucă, dupăcum a spus odată domnul *Parteniu Cosma* în dieta țării, ca să se poată înființà Daco-România, trebue desființată întâiu: Austro-Ungaria, Rusia, Sârbia și Turcia! E cu putință lucrul acesta?

Iată ce spunea dl *P. Cosma* în ședința din 5 Maiu 1879 a dietei maghiare, când se discuta legea despre întroducerea limbei maghiare în școalele medii:

. . . „Cu multă ușurință a aflat cu cale dlui (deputatul Ivánka Imre) a da espresiune și unei însinuări cu mult mai grave, când zice: „Eu prea bucuros contribuesc la vindecarea adevăratelor gravamine ale naționalităților. Insă dacă văd, că la spatele acelora ni-se înfățișează o Daco-Românie, sau o Sârbie-mare, până la canalul Bega, atunci spre realisarea acestor scopuri să nu se ceară ajutorul Maghiarilor“. Onorată casă! Ar fi timpul, ca în privința frasei acesteia să ne lămurim odată. Aceasta e fantoma, cu care s'au dedat unii a spăria elementul maghiar și guvernul. Fantomă (mumus) inventată, nu de Români, ci de aceia, cari *au interesul, ca între Români și Maghiari nici când să nu se realiseze o apropiere sinceră, o încredere și înfrățire adevărată.* Se folosesc de ea aceia, cari *trăesc din ea*, știind bine, că în momentul în care nu ar mai avea efect această spaimă, ei *nu numai că-și perd rolul și nu numai că ar avea perdere morală, dar și perdere materială.* Ce este adecă Daco-România? Este un bagatel, care numai atunci s'ar putea realisà, dacă s'ar șterge de pe fața pământului Rusia, Turcia, Grecia, Sârbia și Austro-Ungaria, pentrucă numai în atâtea staturi este răspândit elementul român, care apoi din ruinele acestora s'ar ridica, ca un fenice, și ar întemeià Daco-România“ . . .

Va se zică, Daco-România e o — nărozie!

Dacă au cerut Românii în programul lor național autonomia Transilvaniei, (pentrucă astăzi nu o mai cer) nu au făcut alta, decât aceea ce au făcut și Sașii. Cine a cerut oare mai cu energie și insistență această autonomie, decât tocmai Sașii, în representațiunile universității lor adresate Monarhului în Septemvrie 1865 și Martie anul 1866? Va să zică, atunci nu era crimă reclamarea antonomiei, pentrucă Sașii o cereau, dar e crimă, când *pe cale legală* o cer Românii, ori o cereau și Românii!

Și în fine, cumcă nu formăm nici o primejdie pentru poporul cu care trăim de veacuri împreună, pentru Sași, pot să o știe mai bine comercianții și industriașii sași, cari *dela noi* trăesc.

Nu știm zău că ar fi, dacă s'ar da odată lozinca din partea fruntașilor nostri, ca să nu mai cumpere nime dintre Români nimica dela Sași. Ar venì oare amicii Schuller-ilor, dela Dobrițin ori din Miskolcz, ca să le facă pe mușteriii?

„Ne cutropesc Românii, deci trebue să ne apărăm în contra lor cu ajutorul Maghiarilor!“ Ce vorbe fără rost! D'apoi că primejdia aceasta, dacă e primejdie, esistă de multă vreme. Pentru a o delătura, Sașii s'au însoțit cu toate guvernele din trecut, până și cu al lui Bánffy. Și au putut-o oare delătura? Nu. Românii merg înainte, cu toate pedecile ce le întimpină din toate părțile.

Și apoi: „Mergem cu Maghiarii, pentrucă interesele noastre sunt identice!“ Alte vorbe fără rost, ba false de tot. Dacă Sașii au interese identice cu ale Maghiarilor, atunci de ce nu merg *totdeauna* cu ei? Nu numai la bine, ci și la rău?! Dar n'au mers cu ei, decât atunci, când aveau piciorul în scară, cum au mers și cu Românii, atunci, când acestia erau stăpânii situației!

Asta e deci ce nu e corect, ce e de dificultat în atitudinea deputaților și a conducătorilor poporului săsesc, adecă, înfrumsețarea purtării lor cu argumente false și ofensătoare pentru noi, cu vorbe de însinuare și de denunțare. Și ne pare bine, că vedem cum și dintre Sași se află oameni, cari recunosc și spun, că o astfel de purtare nu e corectă și nu e folositoare poporului săsesc, cu care noi Românii în pace și bună înțelegere voim să trăim și mai departe, ca până acum. Nu de șoaptele de sus, ci de șoaptele acestea de jos se asculte deci conducătorii Sașilor, pentrucă acestea sunt cele curate și adevărate.

Bancă culturală.

In ședința de Sâmbătă a sinodului arhidiecezan, deputatul Dr. *Miron E. Cristea* a propus înființarea unei bănci mari culturale. Ideea a fost primită cu aprobări generale din partea sinodului și propunerea a fost predată consistoriului spre studiare. Textul propunerei e următorul:

Biserica noastră dreptcredincioasă română din patrie — în urma greutăților, cu cari a avut să lupte în cursul veacurilor, — n'a fost în stare să creeze pe sama credincioșilor ei toate acelea instituțiuni culturale, umanitare și de filantropie, prin cari să-și implinească în măsură mai simțită înalta-i misiune, indicată în cuvintele evangelice ale lui Christos, că *pe cel gol să-l îmbrăcăm, pe cel flămând să-l săturăm, pe cel bolnav să-l cercetăm, pe cel sătos să-l adăpăm cu apa vie a credinței, pe cel rătăcit să-l întoarcem la calea cea dreaptă a mântuirii, pe cel cuprins de besna întunerecului să-l aducem la lumina cunoștinței, etc.*

In intreaga metropolie cu preste 1 milion și 700,000 suflete abia avem *3* seminarii, *un* liceu, *o* școală reală și comercială, *un* singur gimnasiu, și *nici un* internat de băieți, *nici un* institut de creștere pentru orfani, *nici un* spital. In arhidieceză n'avem nici o mănăstire.

N'avem un atelier pentru ornate și icoane bisericești, încât industriași necreștini și străini ni-au corcit în mod rușinos pentru noi bisericile noastre strămoșești.

N'avem o fabrică pentru facerea luminilor de ceară, prescrise în biserica noastră.

N'avem cuvenitele mijloace bănești pentru retipărirea tuturor costisitoarelor cărți rituale, a unei biblii pentru popor și a unei biblioteci religioase.

N'avem suma de lipsă pentru întemeierea unei școale de cântări, cari au un rol atât de important în viața noastră religioasă.

Mai presus de toate, n'avem puterea de-a susținea înșine școalele noastre primare din parohii și de-a salariza cateheții nostri dela diferitele institute străine.

Cu un cuvânt, ne copleșesc o mulțime de lipse.

Astfel să face, că poporul nostru e mai înapoiat și nu poate înainta cu aceeași iuțală ca și credincioșii celorlalte biserici din țară.

Drept aceea, — *considerând aceste indispensabile trebuințe, dela împlinirea cărora atârnă viitoriul bisericei și al credincioșilor ei;*

considerând îndatorirea ce o impune sinodului eparhial pctul 8 din §. 96 al *„Statutului organic“, care înșiră între agendele sinodale și: „Ingrijirea de a afla mijloacele spre înaintarea culturii și a creșterii tinerimeî școlare și pentru delăturarea piedecilor în această privință;*

considerând, că biserica noastră, atât dela centrul arhidiecezei, cât și din singuraticele parohii, are un capital, ce atinge milioane, plasat pe la diferitele institute de credit și economii, unde — *fructificând în favorul bisericei proprietare numai cu 4—5% — formează un mijloc puternic pentru sporirea dividendei acționarilor particulari;*

considerând, că câștigul acelor bănci, respective al acționarilor lor, pe urma capitalelor bisericești încredințate lor, calculat d. e. și numai pe 10 ani, să urcă la *suma de mai multe sute de mii, cari — dacă s'ar vărsa în cassa eparhială* a *bisericei* — ar putea servì la acoperirea unor însemnate trebuințe bisericești culturale;

considerând, că — oricât ar fi de ideale scopurile urmărite de biserică — fără a ne folosì și noi de mijloacele ce ni le oferă progresul științei financiare, cu greu vom putea da înainte pe calea spre acele ideale:

Eu aflu de cel mai real mijloc pentru sporirea venitelor bisericești, mijloc pe care îl putem crea fără opintiri fanteziste, ci numai pe lângă oarecare bunăvoință și însuflețire pentru binele nostru obștesc, a întemeia o mare

Bancă culturală,

cu un capital social, procurat dela toți fruntașii bisericei noastre, cari cu considerare la misiunea sublimă a acestui institut, ar avea să se mulțămească cu o dividendă minimală de 4—5%; iar celalalt câștig să se pună la disposiția superiorității bisericești spre întemeierea unui fond, sau pentru acoperirea curentă a trebuințelor ei culturale.

Sediul băncii ar fi unul din orașele, care s'ar afla mai potrivit pentru aceasta. Eventual s'ar putea preface una din băncile esistente în bancă culturală.

Având în vedere, că în cele rotund 1000 comune din arhiepiscopia Transilvaniei, cu o mulțime de preoți, învățători, advocați, medici, profesori, industriași, comercianți și alți fruntași, s'ar putea cu oarecare stăruință procura întreg capitalul social de lipsă, chiar și până la 1 milion coroane;

având în vedere, că bisericile — ca atari — n'ar risca nimic, decât ar încredința capitalul depus azi la alte bănci, la banca culturală, care operează în favorul lor şi care — având o conducere cât se poate de solidă — ar sta sub controlul mai nemijlocit al superiorităţii bisericeşti;

având în vedere, că o bancă analogă din nemijlocita noastră apropiere, cu un capital social de abia 10.000 cor. a ajuns a da anual pentru scopuri culturale 2—300.000 coroane;

având în vedere, că o asemenea instituţiune cu scop atât de măreţ pentru ridicarea morală şi culturală a unei părţi însemnate din cetăţenii ţărei ar representa o misiune din cele mai *patriotice* şi deci trebue să întimpine cea mai largă bunăvoinţă, nu numai din partea fiilor bisericei noastre, ci şi din partea organelor statului;

deci, după toate acestea, întemeiat şi pe cuprinsul §. 135 din „Statutul organic“, care între altele inpune consistorului eparhial ca senat epitropesc a *„nisuì pentru sporirea averii, făcând în această privinţă propuneri sinodului eparhial... şi pentru elocare fructiferă a banilor disponibili la cassa de păstrare . . . etc.“*

Propun:

Să fie îndatorat consistorul arhidiecesan a studia causa întemeierii unei asemenea bănci culturale, reclamând sfatul binevoitor al fruntaşilor bisericei noastre şi opiniunea acelor nepreocupaţi financiari specialişti, pe cari va afla de bine ai consulta, iar resultatul la care va ajunge să-l presenteze acestui sinod în una din sesiunile viitoare.

Dr. E. Miron Cristea
deputat.

Sinodul arhidiecezan.

Şedinţa a cincia.

Ţinută Vineri, în 8 Maiu n Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*. Notar de şedinţă *Lazar Triteanu.*

Notarul *Sergiu Medeanu* ceteşte procesul verbal al şedinţei premergătoare.

Deputatul *Dem. Moldovan* doreşte ştergerea interpelării făcute în şedinţa premergătoare din partea deputatului Dr. *Vecerdea*, din procesul verbal, şi roagă pe domnul interpelant, să şi-o retragă şi să se mulţămească cu trecerea afacerei la consistor.

Deputatul Dr. *Vecerdea* crede, că interesul general pretinde, ca lumină să se facă în chestiile atinse în interpelarea sa de eri. Insistă, ca interpelarea sa să rămână trecută la procesul verbal, aşa cum a făcut-o.

Vorbeşte Inaltpreasfinţia Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan*, apoi deputatul *I. A. de Preda*, care nu poate admite ştergerea interpelării din procesul verbal. Victor *Tordăşianu* e de părerea, că procesul verbal să nu fie autenticat, ci să fie compus de nou, cu eliminarea interpelării din chestie.

Dr. Ioan Şenchea constată, că se cere un lucru contrar statutului organic. Interpelaţia trebue să fie trecută în procesul verbal, care nu mai poate fi schimbat.

Mateiu Voileanu spune, că astfel de îndreptări de procese verbale s'au mai întâmplat.

Deputatul *Parteniu Cosma* nu admite nici o îndreptare de felul acesta. Cere se rămână interpelaţia în procesul verbal.

Deputatul *Dr. Enea Papiu* vorbeşte în chestie de regulament.

Procesul verbal al şedinţei trecute se autentică.

Petiţiunea profesorului seminarial Timotei *Popovici* în chestia regulării salarului, se predă comisiunei organisătoare.

Deputatul Nicolae *Borzea* face propunere, pentru a se face paşii de lipsă, ca şi soldaţii români dela honvezime să primească preoţi de legea lor, ori cel puţin să fie lăsaţi la biserică.

Se predă comisiunei bisericeşti.

Se întră în ordinea de zi.

Deputatul Nicolae *Ivan* referează în chestia şcoalei arhidiecezane de economie, înfiinţată în Sibiiu. Ceteşte actul conzistorial despre donaţiunea făcută şcoalei aceşteia din partea dlui Ales. Lebu. Comisiunea propune luarea la cunoştinţă a înfiinţării şcoalei de economie, cu aprobare.

Se primeşte.

Acelaşi raportor referează în chestia nouelor zidiri, ce sunt de ridicat pe lonul din grădina „Flora“. Conzistoriul face raport, că din cauza scumpetei nu s'a putut gândì până acuma la ridicarea nouelor case. Cere însă autorizare, de a se apucà în toamna anului acestuia de lucru, pe baza schiţelor prezentate. Se va ridicà o zidire mare şi trei vile. Comisiunea organizătoare propune, ca sinodul să dee conzistoriului autorìzarea cerută.

Vorbeşte deputatul *Dem. Comşa* şi atrage atenţiunea sinodului asupra scumpetei de material. Doreşte deci, ca numai zidirea mare să se clădească acuma, celelalte trei să rămână pentru anul viitor.

Raportorul *Ivan* dă lămuririle necesare. Se primeşte propunerea comisiunei.

Acelaşi raportor referează în chestia regulamentului seminarial, compus de nou, în urma hotărîrii sinodului din anul trecut, cu ascultarea părerilor corpului profesoral dela seminariul arhidiecezan.

Comisiunea organizătoare propune *aprobarea* regulamentului şi punerea lui în aplicare, în mod provizor, cu începerea noului an şcolar.

Se deschide discuţie. Deputatul Dr. *Eusebiu R. Roşca* îşi exprimă temerea, că regulamentul va fi cerut de ministru spre cenzurare şi ministrul nu-l va acceptà.

Deputatul Dr. *Nicolae Bălan* propune, ca proiectul de regulament să fie privit ca cetit, să se iee de basă pentru discuţia specială şi să se între în desbaterea pe articole.

Vorbeşte în discuţia generală dep. Demetriu *Comşa*, cerând să fie cetite şi observările corpului profesoral, făcute cu privire la acest regulament.

I. P. S. Sa dà unele lămuriri, apoi se pune la vot propunerea deputatului *Dr. Bălan* şi se primeşte.

Se întră în discuţia specială. La *introducere* vorbeşte Dr. Nicol. *Bălan* şi propune, ca secţiunea teologică să fie completată cu al patrulea curs. La vorbirea lungă a deputatului Dr. Bălan răspunde I. P. S. Sa, Arhiepiscopul, rectificând unele păreri şi afirmări ale vorbitorului. E în contra cursului al patrulea de teologie, pentrucă prin aceasta vin îngreunaţi părinţii elevilor.

Vorbeşte deputatul Dr. Miron E. *Cristea*. In principiu e de acord cu deputatul Dr. *Bălan*, dar situaţia materială a arhidiecezei nu permite realizarea dorinţei dlui *Bălan*. Propune, ca propunerea să fie predată consistorului spre studiare.

Se cere şi se admite încheerea discuţiei.

Vorbeşte deputatul *Dr. V. Bologa*. In principiu e pentru propunerea deputatului *Dr. Bălan*. Dar acum propunerea nu e acceptabilă.

Să se facă întâiu seminar nou, apoi se va putea lua în desbatere o propunere de natura aceasta.

Propune deci, ca afacerea să se predee consistoriului spre studiare.

Dr. Cristea constată, că dânsul a făcut deja propunere în acest înţeles. *Dr. Bologa* se alătură la propunerea lui *Dr. Cristea.*

Deputatul Vasile *Dămian* e pentru propunerea deputatului *Dr. Bălan*. Ar consacra însă anul al patrulea pentru pregătirea *practică* a elevilor.

Propunătorul *Dr. Bălan* îşi apără propunerea şi pledează de nou pentru al patrulea an de teologie.

Cuvântul din urmă îl are raportorul *Nicolae Ivan*. Recomandă spre primire textul din proiectul de regulament, iar propunerea deputatului *Dr. Bălan* să se predee consistoriului spre studiare.

Se ceteşte propunerea deputatului *Dr. Bălan* apoi a deputatului *Dr. Cristea*. Se pune la vot propunerea primă. Intruneşte 11 voturi, fiind contra 22. E căzută. Propunerea a doua cade de sine. Se primeşte deci textul din proiectul de regulament, adecă: *introducerea*, care sună astfel:

„Seminariul Andreian are o secţiune teologică, cu curs de trei ani, şi una pedagogică, cu curs de patru ani. In secţiunea teologică se pregătesc candidaţi pentru cariera preoţască, iar în secţiunea pedagogică candidaţi pentru cariera învăţătorească. Seminariul stă sub jurisdicţiunea consistoriului arhidiecezan. Limba de învăţământ şi în toate afacerile institutului e cea română. Patronul seminariului este sfântul Marele martir Nichita Romanul“.

Şedinţa se ridică la oarele 12 şi jumătate, anunţându-se cea proximă pe după ameaz la oarele patru.

Şedinţa a şasa.

Ţinută Vineri, 8 Maiu n. după ameaz, la oarele 4. President I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Dr. Nicolae Bălan.*

Procesul verbal al şedinţei de dimineaţă se ceteşte şi se autentică, cu unele modificări stilare.

Se întră în ordinea de zi. Se continuă discuţia specială asupra regulamentului seminarial.

Raportorul Nicolae *Ivan* propune se fie primit neschimbat §-ul 1 din regulament.

Vorbeşte deputatul *D. Comşa* cerând, ca instructorii de muzică se fie trecuţi în şirul profesorilor, şi anume, ca profesori extraordinari. Ii respunde I. P. S. Sa Arhiepiscopul, că titlul de instructor s'a dat din anumite motive.

Deputatul *Dr. Eusebiu R. Roşca* e pentru primirea propunerei deputatului *Comşa.* In acest înţeles vorbeşte şi deputatul Dr. *Petru Şpan* apoi deputatul Dr. Nic. *Bălan.*

Pusă la vot, propunerea deputatului *Comşa* se primeşte.

Deputatul Victor *Păcală* face mai multe modificări stilare, cari se primesc.

Paragraful 2 se primeşte fără discuţie.

Paragraful 3 se votează în textuarea propusă de deputatul *Dr. I. Stroia,* anume: „Dotaţiunea corpului didactic se stabileşte prin un regulament special“.

La §-ul 4 vorbesc deputaţii *Dr. Bălan* şi *T. V. Gheaja*, în urmă sinodul primeşte textul original din regulament.

La §-ul 5 face amandament şi o modificare dep. Dr. *N. Comşa*, cari se primesc. In urmă se votează paragraful, încă cu un adaos, propus de dep. *V. Păcală.*

Se votează §-ul 6 neschimbat, iar §-ul 7 cu mici modificări.

Se votează §§ ii 8, 9, 10 şi 11 fără schimbare.

La paragraful 12 propune deputatul Dr. Miron E. *Cristea* ţinerea de conferenţe didactice din partea corpului profesoral. Se votează paragraful cu acest amandament, şi cu unele modificări stilare, propuse de deputatul Dr. *Bologa.*

Se votează §§-ii 13 şi 14 neschimbaţi, iar §-ul 15 cu un adaos al deputatului Dr. *M. E. Cristea.*

Paragrafii 16 şi 17 se votează neschimbaţi, iar paragrafii 18—24, cu schimbările propuse de deputatul *Dr. Euseb. R. Roşca.*

Se votează neschimbaţi paragrafii 25, 26, 27 şi 28—37.

La §-ul 38 deputatul Parteniu Cosma propune, ca toţi paragrafii restanţi, 38—78, să se primească en bloc, fără discuţie.

Propunerea se primeşte, şi se primesc şi intregirile făcute la §§-ii 36 şi 77 din partea deputatului Furdui.

Inaltpreasfinţia Sa enunţă, că regulamentul seminarial e votat în întregime.

Şedinţa se ridică la oarele 6 şi jumătate, anunţându-se cea proximă pe Sâmbătă la oarele 9 dimineaţa.

Şedinţa a şaptea.

Ţinută Sâmbătă în 9 Maiu n. S'a deschis la orele 9 dimineaţa. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Lazar Triteanu.*

Notarul Dr. Nicol. *Bălan* ceteşte procesul verbal al şedinţei premergătoare. Se autentică, cu unele modificări şi întregiri.

Petiţiunea preotului *Stoicovici*, pentru votarea unui ajutor anual, să predă comisiunei petiţionare.

Deputatul Dr. *Miron E. Cristea*, după o întroducere potrivită, face propunere pentru înfiinţarea unei *bănci culturale* româneşti. (O publicăm întreagă la alt loc.)

Se consideră de urgenţă şi se discută numai decât asupra ei. La propunerea deputatului *Parteniu Cosma* se predă consistorului arhidiecezan spre studiare şi pregătirea unei propuneri.

Deputatul *Victor Păcală* face propunere pentru sistemizarea a două posturi de învăţători ambulanţi agronomi. Se declară asemenea de urgenţă şi se transpune consistorului spre studiare.

Se întră în ordinea de zi. Chestia zidirei *noului seminar*. Raportorul comisiunei organizătoare, Dr. *E. R. Roşca*, espune fasele prin cari a trecut afacerea. Ceteşte raportul consistorului către sinod în chestia aceasta, şi comunică, că în comisiunea organizătoare s'au ivit trei păreri, una a majorităţii, care e pentru ridicarea unui nou seminar în strada morii, apoi a minorităţii, pentru adaptarea şi lărgirea actualului edificiu, iar o părere separată e pentru ridicarea noului seminar în strada Schevis.

Motivează pe larg propunerea majorităţii din comisiune, şi pledează pentru ridicarea seminarului în strada morii.

Rosteşte o vorbire lungă, de aproape două ore, ascultată cu mare atenţiune. Scoate în ea la iveală cu multă putere de convingere toate avantagiile pe cari le are seminariul zidit pe loc liber. Recomandă deci spre primire propunerea majorităţii din comis. organizătoare.

Propunerea minorităţii, de a se face adaptări şi întregiri la actualul seminar, o motivează deputatul *Nicolae Ivan.* Roagă sinodul, să primească propunerea minorităţii din comisiunea organizătoare, din motive financiare.

Deputatul *Parteniu Cosma* are părere separată, de a se clădì noul seminar în strada Schevis, dar crede că nu e atât de urgentă chestia, ca să nu mai poată fi amânată încă 2—3 ani. Se face deci lucru pripit. E de părerea, să se facă deocamdată numai adaptări în actualul seminar, dar să nu se zidească nimica de nou, până la anul 1910, când se va şti, câte şcoale ne mai rămân. Mai e şi materialul acuma foarte scump. Ideea de a se zidì seminarul în strada Schevis, o abandonează. Primeşte ideea de a se zidì în strada morii. Dar nu acuma. Deocamdată să se facă adaptările necesare, iar ridicarea seminarului să se amâne.

Inaltpreasfinţia Sa, Arhiepiscopul *Ioan Meţianu*, încă renunţă la planul, de a se face seminarul imediat, pe locul pe care se află. Nu vrea să se facă lucru pripit. Ar dorì, să se adapteze seminariul actual astfel, ca să corăspundă tuturor cerinţelor, iar la timpul său să se zidească în strada morii noul seminar.

A fost un moment foarte frumos, sărbătoresc, când atât domnul *Parteniu Cosma*, cât şi I. P. S. Sa, au *renunţat* la idealurile lor, de a vedeà ridicat seminarul acolo unde şi l-au dorit de un lung şir de ani, şi sinodul întreg, adânc impresionat de aceste acte de nobilă abnegaţiune, a erupt în puternice *„Să trăiască“* la adresa amândurora.

După aceste declaraţiuni, discuţia a devenit superfluă.

Sinodul dă deci îndemnizare conzistoriului, să facă adaptările necesare la edificiul actual seminarial, iar clădirea noului seminar se amână, decretându-se în principiu, că noul seminar are să se ridice la timpul său în strada morii. Adaptările să se facă după apreciarea conzistoriului.

Inaltpreasfinţia Sa se declară mulţămit cu deslegarea norocoasă a chestiei în acest înţeles. Sinodul erumpe de nou în sgomotoase *„Să trăiască“*.

Acelaşi raportor referează în chestia restanţelor dela conzistor. Propune, ca cei vinovaţi să fie traşi la răspundere.

Se primeşte.

In chestia *monografiei catedralei*, acelaşi raportor propune, ca sinodul să iee la cunoştinţă tipărirea monografiei şi se recomande cartea spre procurare.

Se primeşte.

Raportorul *Nicolae Ivan*, în numele comisiunei organizătoare, propune să se predee conzistoriului rugarea profesorilor din Brad, în chestia dreptului lor la penzie, şi rugarea profes. seminarial *Tim. Popoviciu*, pentru a fi primit la fondul de penzie.

Se primeşte.

Raportorul Dr. *M. E. Cristea*, în numele comisiunei bisericeşti, propune cu privire la propunerea deputatului D. Moldovan, de a se înfiinţă şcoale *cantorale*, ca propunerea să se predee conzistoriului.

Se primeşte.

Acelaşi raportor referează în chestia propunerei deputatului Dr. *Nicolae Bălan*, de a se sistă admiterea de nou a candidaţilor de preoţie la examen de cualificaţiune, şi propune, ca usul acesta *să se sisteze.*

Se primeşte.

A doua propunere a deputatului Dr. *Bălan*, de a se întroduce examene de *concurs* pentru preoţii în activitate, raportorul Dr. *Cristea* propune să nu se primească.

Sinodul decide în acest înţeles.

Cu privire la propunerea deputatului *Borzea*, în chestia trimiterei honvezilor români la biserică, se decide a se predà conzistoriului, la propunerea aceluiaşi raportor.

Şedinţa proximă se anunţă pe astázi după ameaz, la orele 4. Şedinţa se închee la orele 12 şi un sfert.

Şedinţa a opta.

Se deschide la orele 4 după ameaz, Sâmbătă în 9 Maiu n. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, notar al şedinţei Dr. *G. Proca.*

Notariul Lazar *Tritean* ceteşte procesul verbal al şedinţei de înainte de ameaz. Se autentică.

Inainte de a se întrà în ordinea de zi, deputatul sinodal Dr. *Nicolae Comşa* interpelează în chestia unui act conzistorial, trimis inspectorului regesc de şcoale din Deva, referitor la pretinsa depunere de cunună pe mormântul lui *Iancu*, din partea unor învăţători; şi peste tot, în chestia puţinei griji ce se dă în centru, la senatul şcolar, învăţătorilor şi şcoalelor noastre.

Inaltpreasfinţia Sa Arhiepiscopul *Ioan Meţianu* răspunde imediat, explicând cum s'au întâmplat lucrurile cu actul din întrebare. Arată, că în interesul şcoalelor şi al învăţătorilor s'a făcut în arhidieceză mai mult decât oriunde. Să nu se facă deci învinuiri pe nedreptul. Spune, că atât dânsul, cât şi conzistoriul, între marginile legii, au făcut tot posibilul în interesul susţinerii şi dezvoltării scoalelor noastre confesionale. Pentruca sinodul să se convingă mai de aproape despre aceasta, îl roagă să esmită o comisiune din sinul său, care dimpreună cu dl interpelant, să cerceteze actele conzistoriale şi să raporteze despre cele aflate.

Interpelantul Dr. *Nic. Comşa* recunoaşte, că I. P. S. Sa personal a făcut foarte mult, dar declară, că nu poate aprobà principiul „capul plecat sabia nu-l tae", şi de aceea nu ia răspunsul I. P. S. Sale la cunoştinţă, în chestia actului amintit. Se plânge, că dela moartea lui *Barcianu* nu s'a dat pe seama învăţătorilor nici o instrucţie, nici o îndrumare în cele didactice şi învăţătorii stau neorientaţi în multe privinţe.

Nemulţămindu-l răspunsul dat, face deci propuneri concrete, în scopul de a se face o îndreptare de lucruri.

Sinodul află de superfluă esmiterea comisiunei cerute de I. P. S. Sa, ia la cunoştinţă răspunsul I. P. S. Sale dat la interpelarea de sus, iar propunerile se dau comis. şcolare.

Se întră în ordinea de zi. Deputatul Dr. *I. Şenchea* referează în chestia alegerii deputatului *A. Vlaicu*, că actele lipsesc, prin urmare verificarea nu se poate face. Se ia act.

Acelaşi raportor propune luarea spre ştire a raportului comisiunei administrative a fundaţiunei *Şaguna*, şi acesteia să i se dee absolutor.

Se primeşte.

Raportul conzistoriului despre manipularea fundaţiunei *Andronic* se ia asemenea la cunoştinţă.

Racioţiniile tipografiei şi ale librăriei arhidiecezane pe anul 1907 se iau spre ştire cu aprobare, îndrumându-se comisiunea administrativă, să încaseze toate restanţele. Se dă absolutoriul obicinuit. Conzistoriul se îndrumă însă, să compună regulament pe seama fondului de penziune pentru personalul librăriei şi al tipografiei.

Raportul consistorial despre manipularea fondurilor şi fundaţiunilor asemenea se ia spre ştire pe anul 1907. Se dă absolutorul obicinuit.

Budgetul pe anul 1909 se votează, cu sumele trecute în proiectul consistorului.

Deputatul *Nicolae Bogdan* vorbeşte în chestie personală.

Urmează raportul comisiunei petiţionare. S'a constituit astfel: prezident Teodor *Herman*, raportor Dr. G. *Măcelariu.*

Raportorul propune, ca toate petiţiunile intrate la sinod, în număr de 7, să se predee consistorului spre competentă afacere. Le espune pe scurt cuprinsul.

Rugarea credincioşilor din *Părău* provoacă discuţie, la care iau parte: Dr. I. *Şenchea*, Part. *Cosma* şi raportorul. Se primeşte propunerea comisiunei, ca alegerea de preot din comuna numită, consistorul să o judece şi decidă conform regulamentului pentru parohii.

Raportorul Dr. I. *Stroia*, în numele comisiunei şcolare, referează în chestia foii pedagogice „Vatra Şcolară". Propune luarea la cunoştinţă a raportului consistorial făcut în privinţa aceasta. Se primeşte.

Raportul consistorului în chestia editării unui *anuar* despre conferenţele învăţătoreşti se ia la cunoştinţă. Asemenea şi raportul consistorului în chestia averii rămase dela reuniunile învăţătoreşti.

Propunerea dep. *Borzea* în chestia catehisării învăţăceilor dela meserii, se decide a se transpune congresului.

Şedinţa se ridică la orele 6 seara.

Şedinţa a noua.

Ţinută Dumineca, în 10 Maiu. S'a deschis la orele 10 şi jumătate. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Lazar Tritean.*

Notarul Dr. *G. Proca* ceteşte procesul verbal al şedinţei din urmă. Se autentică.

Deputatul Nicolae *Bogdan* adresează interpelaţie în chestia neînţelegerilor din Braşov, şi întreabă, de ce consistoriul n'a esecutat conclusul sinodal din anul trecut, referitor la oprirea directorului *Vlaicu* de a mai redacta foaia „*Deşteptarea?*"

Inaltpreasfinţia Sa răspunde imediat, că consistorul a dat ordin aspru directorului Vlaicu să sisteze foaia „*Detşeptarea*" iar *Vlaicu* a răspuns, că foaia nu e a sa. Mai departe consistoriul nu puteà să meargă.

Interpelantul nu e mulţămit cu răspunsul. Sinodul i a răspunsul la cunoştinţă, Interpelantul face propunere, să fie esmis un bărbat de valoare al bisericei noastre la faţa locului, pentru a cerceta lucrurile din Braşov.

Propunerea nu e sprijinită, deci se respinge.

Deputatul *Arseniu Vlaicu* propune, ca pentru evitarea scenelor neplăcute în sinod, consistorul să fie indrumat a *revisuì* regulamentul de afaceri, în acel înţeles, ca interpelările şi propunerile să fie comunicate în mod prealabil prezidiului.

Propunerea e considerată de urgentă, şi se transpune consistorului, spre efectuire.

Se intră în ordinea de zi.

Raportul comisiunei şcolare. Raportor *Nic. Bogdan.* In chestia planului de învăţământ, trimis consistorului din partea ministrului, în contra căruia s'a înaintat representaţiune din partea bisericii noastre, comisiunea propune luarea la cunoştinţă, cu aprobare, a paşilor făcuţi în direcţia aceasta.

Se primeşte, dupăce întâiu deputatul *Lazar Tritean*, îndreaptă unele afirmări ce s'au făcut în sinod, cu privire la noua lege şcolară.

Acelaşi raportor propune, ca *abecedarul* compus de Dr. *I. Stroia* şi consoţii şi propus să fie aprobat ca manual de şcoale, să fie predat întâiu spre cenzurare unui specialist, apoi să se prezinte sinodului spre aprobare.

Se primeşte.

Deputatul *Dr. V. Bologa*, tot în numele comisiunei şcolare, raportează *în chestia şcoalelor.* Ceteşte raportul consistorului către sinod, despre paşii întreprinşi pentru salvarea şcoalelor noastre.

Frumosul raport e ascultat cu atenţiune şi e primit cu aprobări generale.

Raportorul ceteşte apoi propunerea comisiunei şcolare cu privire la acest raport. E împărţită în opt puncte. Se începe discuţie asupra ei, punct de punct.

Deputatul *R. Furdui* propune, să se exprime *mulţămită* arhiereilor pentru paşii întreprinşi întru apărarea şcoalelor.

Punctul 1 al propunerei se întregeşte în acest înţeles. Punctele 2, 3, 4, 5, 6 şi 7 din propunere se votează neschimbate.

La punctul 8 din propunere se deschide discuţie. Vorbeşte deputatul *Demetriu Comşa*, şi cere primirea punctului, adecă înfiinţarea unui *fond cultural*, a cărui necesitate o motivează.

Deputatul *Nicolae Ivan* constată, că există deja un *fond şcolar*. E numai pentru augmentarea acestui fond.

Sinodul primeşte înfiinţarea unui *fond cultural separat.*

Deputatul *I. A. de Preda* propune, ca cu celelalte amănunte, referitoare la înfiinţarea fondului, să fie încredinţat conzistoriul.

Sinodul decide în acest înţeles.

Acelaşi raportor referează în chestia rugării învăţătorilor din cercul conferenţiar Braşov, de a se face fără amânare urcarea salarelor învăţătoreşti, şi îndrumă conzistoriul, să se acomodeze în chestia aceasta literilor legii.

Propunerile deputatului Dr. *Nicolae Comşa*, făcute în şedinţa premergătoare, se recomandă conzistoriului spre luare în consideraţiune şi conformare.

Deputatul *Romul Furdui* e pentru luarea propunerilor dela ordinea zilei.

Vorbeşte deputatul *Lazar Tritean*, apărând conzistoriul în contra atacurilor îndreptate din unele părţi în contra consistoriului.

Răspunde propunătorul Dr. Nicolae *Comşa*, iar în urmă sinodul primeşte propunerea deputatului *Furdui.* Trece peste propuneri la ordinea zilei.

Se votează acum spesele împreunate cu întrunirea sinodului în sesiunea presentă, şi dupăce autenticarea procesului verbal al acestei ultime şedinţe se lasă în grija deputaţilor sinodali din Sibiiu, I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* constatând, că toate agendele cari cad în competenţa sinodului sunt resolvate, încheie sesiunea sinodală cu următoarea vorbire:

„Precum la începutul acestei sesiuni sinodale am implorat darul şi ajutorul lui Dzeu la lucrările noastre, aşa şi acum, când am terminat acele lucrări, cuvinese mai nainte de toate a mulţămì lui Dzeu pentru înţelepciunea ce ni-a inspirat-o la lucrările noostre.

După Dzeu vă mulţămesc şi D-voastre dlor deputaţi pentru zelul, devotamentul, dragostea şi buna înţelegere cu cari aţi conlucrat la resolvirea obiectelor pertractate, precum şi pentru bunăvoinţa cu care aţi căutat a mă sprijinì în nesjunsele mele, şi implorând binecuvântarea cerului asupra lucrărilor noastre, asupra D-voastre şi asupra tuturor a lor noştri, *declar sesiunea sinodului nostru arhidiecesan ordinar pentru anul 1908 de închisă*".

In numele sinodului deputatul *Teodor Herman* mulţămeşte Excelenţei Sale pentru înţeleapta conducere a dezbaterilor, dorind Excelenţei Sale, spre fericirea bisericei şi bucuria credincioşilor, încă mulţi ani de viaţă.

Intre aclamările frenetice ale deputaţilor sinodali, Excelenţa Sa părăseşte sala, la ora unu şi jumătate d. a.

NOUTĂŢI.

Procesul ziarului nostru. Publicăm, fiindcă ne sileşte legea, în numărul de astăzi, pe pagina a patra, sentenţa adusă în procesul intentat ziarului nostru pentru delict de presă. Sentenţa e ridicată la valoare de drept şi e esecutabilă.

*

Iubileul Monarhului. *Din lipsă de loc aducem raportul despre sărbările iubilare dela Viena în numărul viitor.*

*

Sentenţă aprobată. Curia regească a aprobat sentenţa judecătoriei cu juraţi din Cluj, prin care profesorul seminarial din Sibiiu, dl Dr. *Ioan Lupaş*, a fost condamnat la trei luni temniţă de stat şi 200 coroane amendă în bani, pentru un articol publicat în „*Ţara Noastră*" din anul trecut, şi considerat de agitatoric din partea procurorului.

*

Esamene. La gimnasiul de stat din Sibiiu se ţin esamenele cu elevii din clasa a opta în săptămâna aceasta, iar esamenele de maturitate scripturistice în zilele 18—19 Maiu n. şi cele verbale în 4, 5 şi 6 Iunie n.

*

† Dimitrie Jonaşcu, colonel în armata austro-ungară, comandantul regimentului de artilerie nrul 28, a decedat în Przemysl, unde se afla staţionat. A fost înmormântat Dumineca trecută. Era originar din *Rusca*, comună grăniţărească din Banat.

*

Hymen. *Silvia Nicoară* şi *Diomid Bedelean*, învăţător, fidanţaţi. Lupşa 28 Aprilie 1908.

*

Domnul Andreiu Bârsean, profesor în Braşov, membru ordinar al Academiei Române, ca comisar conzistorial pentru conducerea conferenţei învăţătorilor din cercul Braşovului a pus pentru anul viitor un premiu de 200 coroane pentru învăţătoriul care va lucrà mai bine tema următoare: „Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţelor art. de lege XXVII din a. 1907 cu privire la propunerea l. maghiare, ţinând în acelaş timp samă de scopul general al învăţământului primar şi de caracterul special al şcoalelor noastre?"

*

† Fany Tardini, cunoscuta artistă română, văduva artistului *Al. Vlădicescu*, a decedat Joi, în Galaţi (România), în etate de 84 ani.

*

Scăderea scontului. Banca austro-ungară a scăzut scontul cu începere de Joi, săptămâna trecută, dela 4 şi jumătate, la patru procente.

*

O aniversare. In sinodul din Arad P. C. Sa Arhimandritul *Mangra* a făcut următoarea propunere: „La 3 Noemvrie 1912 se împlinesc o sută de ani dela inaugurarea preparandiei noastre din Arad, cea dintâi şcoală mai înaltă pentru Românii ortodoxi din ţările de sub coroana sftului Ştefan, din care au ieşit şi s'au recrutat învăţătorii şi luminătorii nemijlociţi ai poporului român din părţile ungaro-banatice. Propun, ca conzistorul din Arad să fie însărcinat a face toate dispoziţiunile şi îngrijirile trebuitoare a se scrie monografia şcoalelor româneşti din Arad, a preparandiei şi a institutului teologic, şi în legătură cu aceasta monografia lui Moise Nicoară, apostolul culturei naţionale şi înainte mergătorul emancipării ierarhice a bisericei noastre, ca astfet în anul 1912 să se serbeze cu toată solemnitatea jubileul de o sută de ani dela întemeerea preparandiei române din Arad".

*

Avanzare. Cu ziua de 1 Maiu preotul militar din Braşov, domnul *Nicolae Fizeşianu*, a fost avanzat din partea Maiestăţii Sale la rangul de protopresbiter militar.

*

Ape mari. Din Sebeşul-mare ni-se scriu următoarele: „Joi în 7 Maiu c. din cauză că a plouat mult şi s'a topit zăpada la munte, precum şi din cauza groşilor (vr-o 500,000 şi 30,000 metri) cari au fost aruncaţi pe apă, s'a vărsat Drăganul prin comuna Sebeşul-mare, cauzând mari stricăciuni. Apa a dus o casă cu poeată cu tot şi o moară din Ciucea, unde a mai spart şi grapa cea mare, care a fost făcută anume ca să oprească groşii. Paguba făcută în pământuri, grădini şi ducerea de scânduri şi groşi, se urcă la sute de mii coroane."

*

Aur artificial. Un chimist din America, cu numele Rudolf Hunter, se laudă, că după lungi esperimentări i-a succes să descopere procedeul de a fabrica *aur*. Descoperirea e primită cu mare îndoială din toate părţile, deşì sunt profesori şi oameni de ştiinţă, cari afirmă, că nu e cu totul imposibil de a se fabrica aur. Numai să nu fie vre-o şarlatanie la mijloc, ca a Francezului Lemoine, care fabrica diamante.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Ilie Iosof, paroh, Paloş 1 cor., Vincenţiu Pop, paroh, Sâmbăta-sup.-răs. şi soţia sa Elena n. Cloaje, 2 cor., Ieronim Nemeş, învăţător, Cristian 40 fil., Victor Lazar, învăţător, Constanţa 60 fil., Pompiliu Dan, învăţător, Zerneşti 40 fil., căpitanul c. şi r. George Radeş, din prilegiul onomasticei sale, 3 cor., Sava Luca, înv., Satulung şi Ioan Dima, înv, Feldioară, fiecare câte 1 cor.

*

Dramă familiară. Un sfârşit fatal a avut căsnicia soţilor Vascher din Viena. Bărbatul Iosef Vascher, în urma unei certe cu soţia sa, a tras două focuri de revolver, rănindu-şi soţia grav şi'n urmă şi-a descărcat un glonte în tâmpla dreaptă. Un copil a nenorocitei părechi, în etate de 4 ani, care a fost martorul acestei sângeroase întâmplări, a avizat poliţia. La sosirea autorităţilor, Iosif Vascher a fost găsit mort şi victima sa în agonie.

*

Hipnotizat şi furat. Comerciantul Moritz Grünfeld din Agram a fost victima unui furt pe linia Cluj Budapesta, petrecut în următoarele împrejurări: Pe drum Grünfeld a făcut cunoştinţa unui domn, care s'a dat deasemenea drept comerciant şi care provocase discuţie asupra hipnotismului. Grünfeld a consimţit să fie hipnoptizat şi când s'a trezit, tovarăşul său de drum disparuse cu cele 13·000 de coroane şi alte hârtii de valoare ce Grünfeld avusese la sine.

Declaraţiune.

Pentru unele indigitări în favorul dezvoltării şi progresului şcoalei noastre poporale, ce am semnalat în cuvintele mele dela deschiderea conferenţei înv. din Orăştie şi s'au publicat în parte în ziarul „*Libertatea*" din Orăştie, Nr. 18 din 2 Mai n. 1908, căror indigitări sinodul arhidiecezan din Sibiiu în şedinţa sa din 6 Mai n. c. a şi satisfăcut prin sistemizarea unui al doilea post de referent şcolar, — „*Telegraful Român*" m'a atacat în mod violent în Nr. 43 din 5 Mai n. c. sub titlul: *Lipsă de creştere ori necuviinţă.*

Calumniei „Telegrafului Român" nu sunt obligat a reflectà. Că am dat expresiune unui sentiment comun şi adevărat, dovadă e dispoziţia sinodului arhidiecezan sus amintită, ce s'a întonat expres în cuvintele mele de la Orăştie. Mă simt însă obligat, pentru asemenea calumnie, a-mi căutà satisfacţia cuvenită pe calea legii înaintea forului judecătoresc competent. — Atâta pentru orientarea on. public cetitor.

Sibiiu, 8 Mai 1908 n.

Dr. V. Bologa.

Notă. Greşeşte dl Dr. *Bologa*, când crede, că e *calumnie*, dacă se afirmă despre cineva *adevărul*. Dar greşeşte mai ales, când crede, că sinodul arhidiecezan ar fi aprobat „*indigitările*" sale greşite, „semnalate" în Orăştie, pentrucă sinodul chiar din contră, l'a desavuat şi desaprobat, exprimându-şi perfecta mulţămire cu cele ce s'au făcut în arhidieceză în interesul şcoalelor şi al învăţătorilor. Dovadă respingerea interpelării dlui deputat Dr. *Comşa* şi respingerea propunerilor sale, susţinute în sinod de dl Dr. *Bologa*. Iar ameninţarea cu judecătoria nu ne sparie. Vom *dovedì* ce am afirmat.

A kir. törvényszék mint esküdt biroság.

Szám 10108—1007 bttö.

Ö felsége a király nevében!

A kolozsvári kir. törvényszék mint esküdtbiroság Br. Rudnyánszky Béla curiai biró elnöklete alatt, Kerekes Iános és Kocsi Andor kir. tv. birák valamint Pap István kir. tvsz. aljző mint jegyzökönyvvezető részvétele mellett a kolozsvári kir. itélötáblának 2016 számu vádhatározatában Pacatian V. Todor vádlott ellen izgatás vétsége miatt foglalt vád felett — a kir. törvényszék mint esküdtbiroságnak 1907 évi 9528 szám allatt kelt végzése folytán dr. Jenei Aladár kir. alügyész mint közvádlónak szabadlábon levő vadlottnak Dr. Pordea Gyula ügyvéd mint védő jelentétében 1907 évi szeptember hó 20-án Kolozsvárt megtartott nyilvános tárgyalás alapján a vád és a védelem meghallgatása után következeteg

itélt:

A kir. törvényszék mint esküdtbiroság *Pacatian V.* (*Viktor*) *Todor* 55 éves gör. kel. vallásu haszuszói (Temes m.) születésü nagyszebeni lakós nős, gyermekes, vagyontalan gör. keleti érseki szentszéki hivatalnok és lapszerkesztö vádlottat miután az esküdtek ezen

fökérdésre:

„Bünős-e Pacatian V. Todor mint szerkesztö abban hogy a Nagyszebenben megjelenö „Telegraful Roman“ czimü politikai lapnak 1906 évi deczembar 19-én kiadott 133 számában „Agitatorii“ czimü czikknek a 2594 1907 k. ü. számu vádiratában megjelölt kifejezéseivel a magyarországi nem magyar nemzetiségeket a magyar nemzetiség ellen gyülöletre izgatta? Igen e vagy nem?

„hét“-nél több szavazattal „igen“-nel feleltek,

biróilag is bünösnek mondja ki a btkv. 172 § 2 pontjába ütközö nyomtatvány utján elkövetett izgatás vétségében s ezért a btkv. 172 § alapján a foganatba vételtöl számitandó *10 (tiz) havi államfogházra és az 1892* XXVII t. cz. 3 § ban meghatározott czélokra forditandó 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett a kolozsvári kir. ügyeszséghez befizetendö és behajthatatlanság esetén a btkv. 53 § értelmében további 40 (negyven) napi államfogházra átváltoztatandó *400 (négyszáz) korona pénzbüntetésre itéli.* Elmarasztalja az eddig felmerült 11 kor. 20 fillér valamint az ezután felmerülendö bünügyi költségek hordozásában. A „Telegraful Roman“ czimü lap kiadóját pedig arra kötelezi hogy a jelen itéletet egész terjedelmében a „Telegraful Roman“ legközelebb megjelenö számában az 1848 évi XVIII t. cz. 35 § ban irt következmények terhe alatt tegye közzé. Dr. Pordea Gyula ügyvéd mint vádlott védöjének diját a saját felével szemben 300 (háromszáz) koronában állapitja meg.

Indokok:

Minthogy az esküdtek a jelen itélet rendelkezö részében idézett fökérdésre hétnél több „igen“-nel szavazott, minthogy az esküdtszék ezen Pacatian V. Todor vádlottra vonatkozó határozatának tartalma a btkv. 172 § 2 bekezdésében irt nyomtatvány utján elkövetett izgatás vetségének minden alkatelemét magában foglalja vádlottat is biroilag kellett bünösnek kimondani a btkv. 172 § 2 pontjába ütközö izgatás vétségében s figyelemmel azon sulyositó körülményre hogy vádlott hasonló cselekmény miatt már büntetve volt és ezzel szemben enyhitö körülmény fenn nem forog, a rendelkezö részben kitett s a cselekménye sulyosságával arányban állónak talált államfogházra és illetve pénzbüntetésre kellett elitélni. A bünügyi költségekben való marasztalás vádlolt bünöségének folyamánya s a Bp. 480 § án, az itélet közzétételére vonatkozó intészkedés a Bp. 574 § utolsó bekezdésén és az 1848 évi XVIII t. cz. 35 § án, az ügyvédi munkadij megállapitása pedig a Bp. 485 § án alapszik.

Kolozsvár, 1907 évi szeptember 20-án.

Br. Rudnyánszkyi s. k.
elnök.

Kazinczy s. k.
jegyzö.

Kiadatik azzal hogy nem jogerös.

Br. Rudnyánszkyi s. k.
elnök.

---

589. szám B. 1908.

Hivatalos másolat.

Ö Felsége a Király nevében a m. kir. Curia nyomtatvány utján elkövetett izgatás vétségével vádolt Pacatian V. (Viktor) Todor elleni bünperben — a melyben a kolozsvári kir. törvényszék mint esküdtbiróság 1907 évi szeptember hó 20 ik napján 10108 sz. alatt itélt, vádlónak a vádlottnak és védőjének ez itélet ellen közbevetett semmiségi panaszát 1908 évi februar hó 5-ik napján tartott nyilvános tárgyaláson birálat alá vevén, a kir. korona ügyésznek, nemkülönben Dr. Babes Emil ügyvédnek, mint vádlott védőjének meghallgatása után, következő

végzést hozott:

A semmiségi panasznak a B. P. 385. §. 1. a) pontjára alapitott része visszautasittatik, egyébb része pedig elutasittatik.

Indokok:

A semmiségi panasznak a B. P. 385. §. 1. a) pontjára alapitott része, mint törvényszerüen megnem jelölt, a B. P. 434. §-a értelmében visszautasitandó vólt, mert a bejelentők nem neveztek meg semmiségi okot és a védekezésből sem tünik ki, hogy a vádlott terhére rótt tettet, az esküdtek határozatában és ennek alapján az esküdtbiróság itéletében valónak elfogadott ama tény daczára, hogy vádlott a magyarországi nem magyar nemzetiségeket a magyar nemzetiség ellen gyülöletre izgatta, miért nem volna a büntetőtörvény rendelkezései alá vonható.

Vádlott és védője a B. P. 384. §. 9. pontja (helyesen 427 §. 4. pontja) alapján azért használnak semmiségi panaszt, mert a kérdés nem valamely egyes nemzetiségnek egy másik nemzetiség elleni gyülöletre izgatására, hanem az összes nem magyar nemzetiségeknek a magyar nemzetiség elleni igazgatására tétetett fel. A védelem ebben törvénysértést lát azért, mert a törvény egyes számban lévén fogalmazva, a büncselekmény csak egyes alanyokon követhető el.

A panasz alaptalan.

A büntető törvénykönyv, a közönséges nyelvhasználattal egyezően, egyes számot alkalmaz mindazon esetekben, midőn általánosságban szól bizonyos nemü személyekről vagy tárgyakról. Igy például ez a kitétel: „idegen ingó dolgot . . . . . elvesz“ (B. T. K. 333 §.) nem azt jelenti, hogy lopást csak egyes dolgon lehet elkövetni, hanem magában foglalja az ingó dolgok többségét is. Ugyanez áll a B. T. K. 172. §. 2. bekezdésének szövegéről is, mely „valamely osztalyt nemzetiséget vagy hitfelekezetet“ emlit. Vagyis az ott körülirt büncselekmény tényálladéka nem csak akkor forog fenn, ha egy nemzetiség izgattatik egy másik ellen, hanem akkor is, ha több nemzetiség izgattatik egy nemzetiség, vagy egy nemzetiség több nemzetiség ellen. Az esküdtbiróság nem tévedett tehát, midőn a kérdést, a vádhoz képest, a neheztelt szövegezésben tette fel.

Az alaptalan semmiségi panasz a B. P. 437. §. 4., bekezdése értelmében elutasitandó vólt.

Nem vólt figyelembe vehető a védőnek a mai tárgyaláson felhozott az a kifogása, hogy a B. T. K. 172. §. 2., bekezdésében meghatározott cselekménynek is tényálladéki eleme levén az „egyenes felhivás“, az ezen ismérvet nélkülöző esküdtszéki határozat a nevezett büncselekmény megállapitására alapul nem szolgálhat. A B. T. K. 172. §-a csak az elkövetési mód tekintetében utal a B. T. K. 171 § ára, a cselekménynek tehát nyilvánosan szóval vagy nyomtatvány stb. által kell elkövettetnie, de az „egyenes felhivás“ nem ily elkövetési módja a B. T. K. 171. §-ában körülirt büncselekménynek, hanem maga az elkövetési cselekedete. A B. T. K. 172. §-ában meghatározott cselekményeknél tehát az egyenes felhivás nem tényálladéki elem, a mint ezt a kir. Curia állandó gyakorlata is megállapitotta.

Budapesten, 1908 februán 5-én.

Bernáth Géza s. k.

Tarnai Iános s. k. előadó.

Sz. 4099/908. A.

Végzés.

Ezen jogerős végzés azzal adatik ki, hogy ennek folytán a kir. törvényszék mint esküdtbiróságnak 10108/907 B szám alatt hozott itélete jogerős és végrehajtható.

A kolozsvári kir. törvényszéknek 1908 április hó 23-án tartott esküdtbirósági zárt üléséből.

Br. Rudnyánszky s. k, elnök.

Strobl s. k., jegyző.

Publicațiune.

Comuna bisericească din **Cincul-mare** pe basa resoluțiunii Prea Venerabilului Consistor Arhidiecesan dto 29 Martie nr. 3524 dă în întreprindere pe calea licitațiunii minuende care se va ținea **Duminecă, în 11/24 Maiu a. c.** la 2 ore p. m. adoptarea școalei gr. orientale.

Prețul esclamării e **5160.25 coroane** după care să depnue vadiu de 10%.

Condițiunile speciale să pot vedea la oficiul parohial ori când până la ziua de licitațiune.

Cincu-mare, 16 April 1908

George Conta
paroh și preș.

Emil Mandocea
notariu.

(111) 1—1

Aviz!

Să caută o

economă

pentru un preot dela oraș remas de tinăr văduv cu trei copii (cel mai mare de 10 ani și cel mai mic de 5 ani).

Indatoriri are de a conduce menajul casei și a să ocupa de creșterea copiilor.

Să nu fie trecută de 60 ani, dar nici sub 40 ani. — Persoanele culte sunt preferate. — Condițiuni avantagioase.

Ofertele să se adreseze la administrația acestui ziar. (109) 2—3

Nr. 116/1908 protopr. [106] 2—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan Nr. 881 Ep. din 26 Ianuar 1908 se dă în intreprindere pe calea licitațiunei publice minuendă zidirea bis. gr.-or. rom. din **Crihalma** (Királyhalma protopopiatul Cohalmului).

Licitațiunea se va ținea în edificiul școalei confesionale în **11 Maiu a. c. st. v.** la 3 oare după ameazi. Prețul strigării e de **26403 cor. 85 fileri.**

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadium de 5%, sau hârtii de valoare sau patru garanți respunzători plătitori recunoscuți de comitetul parohial.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pre oricare dintre minus-oferenți.

Planul, preliminarul de spese și toate condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Crihalma.

Crihalma în 25 Martie st. v. 1908.

Comitetul parohial:

George Bucur
par. gr.-or.

George Ghinde
not. bis.

Văzut:

Titu V. Gheaja
protopresb.

Nr. 307/1908. [104] 3—3

Concurs.

Pe baza decisului consistorial Nr. 3906 Bis. 1908, prin aceasta se repețește concursul publicat în terminul prescris de normele în vigoare în Nr. 22/1908 a „Telegrafului Român“, pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească gr.-or. **Rapoltul-mare**, tractul Geoagiului, și se deschide nou concurs cu termin esceptional de 15 zile dela aceasta publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăștiei în terminul indicat.

Concurenții vor avea a se prezenta înainte de alegere în vreo Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta și eventual a și celebra.

Orăștie, 16 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domșa
protopp. adm.

Publicațiune.

Comuna parohială **Pianul de jos** dă repararea bisericei în întreprindere prin licitație minuendă, care se va ținea **Duminecă în 10 Maiu c. nou** la 2 oare d. a. în școala din loc.

Prețul strigării este K **5,520·89**; vadiu 10%.

Planul, preliminariul și condițiunile de licitare să pot vedea la oficiul parohial.

Oficiul parohial gr.-or.

Pianul de jos, 1/14 Aprilie 1908.

I. Bena m. p.,
paroh.

Nr. 205.

Văzut:

Sebeș, 8/21 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

(98) 3 –3

Prima și cea mai veche întreprindere pentru vărsare de campane (clopote) din Ardeal

Mihail Manchen

fabrică pentru vărsat clopote și scaune de clopote din fer bătut.

Inființată la anul 1822. **Sighișoara**, piața de sus nr. 47.

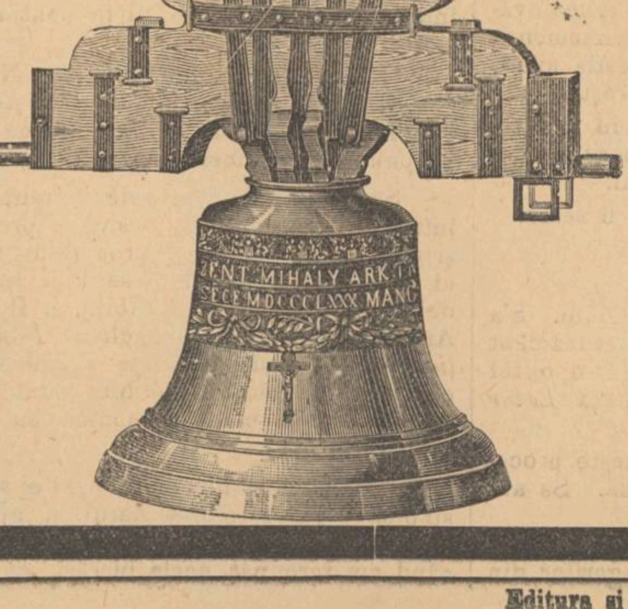

o firmă ce esistă dela anul 1822 și se bucură de bun renume, se recomândă tuturor comunelor bisericești a lifera și repara clopote de toată mărimea cu coroană de stejar ori de fer legat, cum și clopote cu sunet armonic. Face și scaune de clopote din fer bătut pentru unul sau și mai multe clopote cu prețurile cele mai convenabile. Comandele se efeptuiază și în depărtare. Clopote mai mici se află gata în tot timpul. Solvirea se va primi și în rate.

(7) 7—11

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 47 Sibiiu, Joi 1/14 Maiu 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

După sinod.

Sibiiu, 13 Maiu n.

In noauă şedinţe lungi, conduse toate de Inaltpreasfinţia Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, cu înţelepciune şi cu o agilitate vrednică de toată admiraţia, sinodul nostru arhidiecezan din anul acesta a resolvat toate agendele cari cad în competenţa sa. Şi le-a resolvat, putem spune cu inimă liniştită, spre *mulţămirea* credincioşilor bisericei noastre.

Cetitorii nostri cunosc cele întâmplate în sinod, din rapoartele amănunţite, publicate în numerele premergătoare, despre decurgerea şedinţelor ţinute. Ce avem să le mai spunem, ca întregire, este, că de astădată sinodul a esercitat o controlă cu mult mai severă, decât în trecut, asupra organelor bisericei, încredinţate cu conducerea afacerilor bisericeşti, şcolare şi fundaţionale. Şi *aşa* e bine. Sinodul nu e alta, decât *for de controlă*, în prima linie. Şi cu cât e controla aceasta mai severă şi mai necruţătoare faţă de toţi, cu atât mai bine pentru biserică şi pentru aşezămintele sale. Pentrucă numai din lipsa de controlă se pot naşte superficialităţile, ori apoi greşelile, mai mici ori mai mari, făcute de altcum în bună credinţă.

Dar afară de aceasta primă şi însemnată datorinţă, pe care şi-a împlinit'o cu toată conştienţiositatea: sinodul arhidiecezan din anul acesta a fost şi de o însemnată productivitate reală, pentrucă a decretat înfiinţarea de nouă instituţiuni, de cea mai mare importanţă pentru *biserică* şi *şcoală*, şi în consecvenţă, pentru *cultura* românească.

Amintim la locul întâiu propunerea domnului asesor consistorial *Dr. Miron E. Cristea,* de a se înfiinţa o *bancă mare culturală* în arhidieceză.

Cine nu va înţelege rostul şi binefacerile ce se vor puteà naşte din o asemenea bancă, pe seama credincioşilor bisericei noastre? Catolicii au o astfel de bancă culturală, în Pojon, iar reformaţii în Cluj. Şi foloasele pe cari le au, în urma lor, sunt imense. Dacă se înfiinţa şi din partea bisericei noastre o astfel de bancă numai cu vre-o treizeci de ani în urmă, cu câtă nepăsare am puteà se privim acum la toate primejdiile, cari ne ameninţă şcoala şi biserica!. De câte griji şi de câtă bătae de cap am fi scutiţi!.. Dar dacă *noi* nu ne-am putut bucurà de foloasele unei instituţiuni de natura aceasta, să facem ca cel puţin urmaşii nostri se fie mai norocoşi şi să se poată bucurà de ele.

Şi vom face! Pentrucă sinodul, înţelegând importanţa propunerei făcute, nici nu a mai desbătut'o, ci fără discuţie a trecut'o în competenţa consistoriului, ca se facă toate pregătirile pentru înfiinţarea *băncii culturale.* Ideea deci cu siguranţă trup se va face!

A doua faptă însemnată a sinodului din anul acesta este norocoasa resolvare a chestiei cu zidirea noului seminar. Bani nu sunt pentru a se ridicà un nou seminar, modern şi corespunzător cerinţelor, din toate punctele de vedere. Sunt însă bani pentru nişte reparări mai temeinice şi pentru ridicarea unei aripi noue. Şi consistoriul în *acest* înţeles făcuse propunere sinodului. După ce însă toţi cei competenţi au căzut de acord, că locul mare al arhidiecezei din strada morii e cel mai potrivit pentru noul seminar, s'a hotărât numai adaptarea actualului seminar, pentruca mai târziu, dupăce se vor aduna mijloacele de lipsă, noul seminar se poată fi ridicat pe locul din strada morii. Se va deschide deci sigur o colectă, pentru sporirea fondului seminarial.

A treia hotărâre însemnată a sinodului arhidiecezan din anul acesta este cea referitoare la crearea unui *fond cultural*, din care să se dee ajutoare şcoalelor confesionale române, lipsite de mijloace, şi în neputinţă de a se conserva ca şcoale confesionale române. Nu ne îndoim, că consistoriul, încredinţat cu punerea în esecutare a acestei hotărâri, va căuta să dee întrupare cât mai curând şi acestei instituţiuni noue, iar mâna norocoasă a Inaltpreasfinţiei Sale, Domnului Arhiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan*, care a dus la cel mai bun sfârşit toate întreprinderile de natura aceasta, ne este garanţă, că noul fond, intitulat *„fondul cultural“*, nu va fi cel din urmă între fondurile arhidiecezei. Credincioşii sei îl vor înţelege şi de data aceasta, şi vor grăbì să-şi facă toţi datorinţa.

Iată unele din multele hotărâri ale sinodului arhidiecezan din anul acesta, cele mai însemnate, iar pe celelalte, între cari mai sunt încă şi altele de mare însemnătate, le lăsăm să le aprecieze înşişi cetitorii, pentruca să vină şi ei la convingerea noastră, că activitatea sinodului arhidiecezan din anul acesta a fost întru adevăr *rodnică* şi binefăcătoare pentru biserică şi instituţiunile ei.

Solda oficerilor. In curând se vor continuà pertractările la Viena, în chestia convocării delegaţiunilor şi mai ales în chestia urcării soldei oficerilor din armata austro-ungară. Guvernul maghiar se învoeşte să se facă urcarea, însă numai cu începere din 1 Ianuarie 1909, pe când miniştrii comuni cer urcarea şi pe anul acesta. Aici e punctul de neînţelegere deocamdată.

Din parlament. In dieta ţării se discută asupra budgetului pe anul curent. Dintre deputaţii naţionalişti români a vorbit în contra budgetului Dr. *Teodor Mihali* şi Dr. *Iuliu Maniu.* In şedinţa de Luni a dietei a fost prezentată propunerea subscrisă de 158 deputaţi, în care, conform regulamentului modificat, se cere decretarea urgenţei pentru desbaterea budgetului. Eri, Marţi, s'a pus propunerea în discuţie şi a fost primită. Din partea opoziţiei nu a vorbit nime contra. Astăzi se votează propunerea de a se ţineà în fiecare zi, până la terminarea desbaterei budgetului, şedinţe de câte opt ore, dela 10 dimineaţa până la 2 d. a. apoi dela 4 până la 8 sara.

Iubileul Monarhului.

Despre cele întâmplate la Viena, în 7 Maiu, când toţi regenţii germani, sub conducerea Impăratului Wilhelm II, au felicitat pe Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I, din prilejul iubileului de 60 de ani de domnie, s'au dat următoarele ştiri amănunţite:

Joi dimineaţa, la nouă şi jumătate, au sosit, în staţia Meidling de lângă Viena, împăratul Wilhelm, împărăteasa, principele August Wilhelm, principesa Victoria Luisa. Impăratul şi Regele Francisc Iosif aşteptà acì pe înalţii oaspeţi şi s'a urcat în trenul lor, sosind la orele 10 în staţia Penzing de lângă Schönbrunn.

Acì aşteptau toţi arhiducii, arhiducesele, autorităţile, primarul Vienei, membrii ambasadei germane şi multe alte persoane oficiale.

Intâi s'a dat jos din tren împăratul şi Regele Francisc Iosif, apoi împăratul Wilhelm, care a dat mâna cu arhiducii şi a sărutat pe archiducele Francisc-Ferdinand.

Primarul Vienei, Dr. Lueger, a salutat pe Impăratul în numele oraşului. Apoi suveranii s'au dus în trăsuri la castelul Schönbrunn, în mijlocul ovaţiunilor entuziaste ale mulţimei.

*

Ajuns la castel, Impăratul Wilhelm, împreună cu ceialalţi regenţi germani, cari sosiseră mai nainte la Viena, presentându-se la orele 11 în faţa Monarhului nostru, a rostit următorul discurs:

„Graţia providenţei divine ne-a îngăduit a ne întrunì astăzi în jurul augustei persoane a Maiestăţii Voastre. Două generaţiuni au văzut pe Majestatea Voastră sacrificând 60 de ani ai vieţii sale pentru binele şi prosperitatea popoarelor sale şi urmărind această sarcină cu zelul cel mai nobil şi mai neobosit. Inima Maiestăţii Voastre trebuie să fie plină de o justă mândrie şi de cea mai mare satisfacţiune, atunci când din toate părţile supuşii caută prin iubire şi recunoştinţă să-şi arate mulţămirea pentru solicitudinea părintească a iubitului lor suveran. Dar nu numai supuşii aclamă cu bucurie pe Impăratul şi Regele lor, ci chiar şi dincolo de fruntăriile imperiului lumea se închină cu respect şi admiraţie înaintea persoanei venerabile a Majestăţii Voastre.

Vedeţi aci, Sire, trei generaţii de principi germani în jurul Vostru, şi nu e unul din ei care să nu fi considerat pe Maiestatea Voastră ca un model, înainte chiar de a fi fost chemat să esercite înaltele funcţiuni la cari va fi chemat. Nouă tuturor Maiestatea Voastră în munca sa de 60 ani a dat esemplu sublim, care va edifica pe copiii şi strănepoţii celor mai tineri dintre noi. Şi astfel am venit acì, ca prietini credincioşi şi aliaţi ai Maiestăţii Voastre imperiale şi regale apostolice, şi împreună cu noi a venit Maiestatea Sa, Impărăteasa şi Regina, soţia mea, ca să vă esprimăm sentimentele noastre de cordială prietinie şi de iubire, cari ne anima faţă de Maiestatea Voastră. Din fundul inimii oferim omagiile noastre nobilului suveran, aliatului credincios, puternicului garant al păcii, asupra căruia chemăm cele mai bogate binecuvântări ale cerului“.

Impăratul şi Regele Francis Iosif a răspuns la vorbirea aceasta următoarele:

„Maiestatea Voastră imperială şi regală, precum şi A. S. R. Principele regent al Bavariei, MM. LL. regii Saxoniei şi Würtenbergului, principii germani aci prezenţi şi reprezentantul oraşelor libere hanzeatice, au luat rezoluţiunea amabilă de a-mi prezenta personal urările lor cu ocaziunea îndeplinirei a 60 ani de domnie. Mă felicit de această mărturie a amiciţiei voastre atât de preţioasă, care va fi socotită printre cele mai scumpe amintiri ale vieţii mele, şi vă rog să primiţi espresiunea recunoştinţei mele călduroase. Fie-mi permis a vedeà în acest act de afecţiune cordială, care mă face atât de mulţămit, o manifestaţiune solemnă a principiului monarhic, căruia Germania datoreşte mărirea şi puterea ei. Şi Austro-Ungaria îşi extrage puterile din acelaş principiu şi *am găsit totdeauna în nealterata şi credincioasa iubire a popoarelor de sub puterea mea, puterea de a îndeplinì grelele sarcini ce-mi incumbă.*

Faptul, că-mi este dat astăzi de a vedeà întruniţi în jurul meu un atât de mare număr de principi germani, este confirmarea cea mai puternică a alianţei intime şi de nesdruncinat, care există între noi de aproape 30 de ani. Ziua de astăzi îmi confirmă speranţa, că această alianţă, care nu urmăreşte de cât scopuri pacinice şi care este secundată de sforţările de asemenea pacifice ale celoralalte puteri, îşi va îndeplinì cu prisosinţă menirea, până în cel mai îndepărtat viitor.

Implor providenţa divină ca să ia în sfânta-i pază pe Maiestatea Voastră şi toţi principii germani, precum şi pe Maiestatea Sa Impărăteasa, a cărei prezenţă acì m'a mişcat foarte mult şi căreia ţin să esprim cea mai adâncă a mea recunoştinţă.“

*

Un prânz a avut loc după ameaz la Schönbrunn, la care au luat parte cei doi împăraţi, împărăteasa Germaniei, principii, archiducii, arhiducesele, cu suitele lor.

La prânz Impăratul şi Repele Francisc Iosif a ţinut următorul toast:

„Vizita pe care mi-o fac astăzi aliaţii mei credincioşi, Majestăţile imperiale şi regale, Alteţa sa regală principele regent, Majestăţile lor regale principii serenisimi, precum şi reprezentantul oraşelor libere hanseatice, mi-au umplut sufletul de o mare bucurie. Vă doresc tuturor din inimă bun sosit în mijlocul nostru.

Prin vizita voastră aţi voit să exprimaţi sentimente de adevărată amiciţie cu ocaziunea împlinirei aniversărei a 60 de ani de domnie, şi această faptă îmi inspiră recunoştinţa cea mai călduroasă şi mă întăreşte în convingerea, că legături atât de strânse ce există între noi sunt o adevărată trebuinţă a inimei pentru noi toţi.

Având această convingere, să-mi fie permis a ridicà paharul meu în sănătatea voastră şi pentru amiciţia şi alianţa noastră nezdruncinată. Trăiască oaspeţii mei auguşti şi ilustri!“

Impăratul Wilhelm a răspuns prin următoarele cuvinte:

„In numele oaspeţilor Majestăţei Voastre imperiale şi regale rog a-mi permite a exprimà sentimentele noastre de recunoştinţa cea mai respectoasă, mai cordială şi mai sinceră pentru cuvintele graţioase, ce Maiestatea Voastră ne-a adresat, şi pentru frumoasa primire pe care Majestatea Voastră şi oraşul Viena ne-a făcut. Exprimăm spiritul de care suntem animaţi, rugând pe Dumnezeul a tot puternic să dea Majestăţei Voastre imperiale şi regale şi augustei Voastre case încă mulţi ani bine-cuvântaţi, spre binele monarhiei, al popoarelor ce conduceţi şi spre binele lumei. Rezumăm toate aceste gândiri strigând: Trăiască împăratul-rege Francisc Iosif, iubit de toţi".

După prânz, 7000 cântăreţi şi muzicile militare ale garnizoanei din Viena au dat o serenadă în faţa castelului din Schönbrunn. Monarhul şi înalţii oaspeţi au apărut la fereastră, mulţămind. După aceea, cântăreţii au defilat în faţa suveranilor, făcând ovaţiuni entuziaste.

*

In aceiaşi zi, Maiestatea Sa a primit o telegramă de felicitare dela Regele Italiei, de următoriul cuprins:

„In anul în care Majestatea Voastră celebrează a şaizecea aniversare a glorioasei sale domnii, toţi suveranii şi şefii de stat unesc urările şi felicitările lor la manifestaţiunile de devotament ale popoarelor din monarhia austro-ungară. Inspirat de vechea şi credincioasa prietinie ce profesez pentru Majestatea Voastră, iau din toată inima parte la acest fericit eveniment, asociindu-mă sentimentelor afectuoase ce le va exprimà personal în această zi împăratul Germaniei, augustul nostru aliat şi prietin".

Impăratul şi Regele Francisc Iosif a răspuns pe cale telegrafică următoarele:

„Sunt extrem de mişcat de atenţiunea delicată a Majestăţei Voastre de a-mi exprimà felicitări cu ocaziunea împlinirei a 60 de ani de domnie, în ziua în care împăratul Wilhelm, augustul nostru aliat şi prietin, şi principii germani se află întruniţi în jurul meu. Mulţămind în mod cordial Majestăţei Voastre, mă felicit de această dovadă de alianţă strânsă şi de amiciţia afectuoasă, care ne uneşte".

Părechea imperială germană, principele Wilhelm şi familia imperială au plecat Joi la ora 9.20 seara. Impăratul şi Regele Francisc Iosif i-a întovărăşit până la gară. Suveranii şi-au luat rămas bun în mod foarte cordial. Un public foarte număros a aclamat pe suverani.

Regele Saxoniei a plecat apoi la 9 şi jum. seara, iar ceilalţi principi încă au plecat acasă în aceeaşi sară.

Din actele sinodului.

Raportul consistorului în chestia şcoalelor.

In chestia şcoalelor consistorul a presentat sinodului arhidiecesan următorul raport amănunţit:

Venerabil Sinod Arhidiecesan!

In 1 Iuliu 1907 întrând în viaţă noua lege şcolară, articolul de lege XXVII. din 1907, contra căreia luase posiţie şi biserica noastră, pe când aceea era numai proiect, ţinem de datorinţă a raporta venerabilului sinod, atât despre paşii întreprinşi de biserică contra acelui proiect, cât şi despre măsurile luate pentru acurata observare a legii din partea şcoalelor noastre confesionale.

I.

Indată după publicarea în presă a proiectului de lege, la 16 Februarie 1907, s'a întrunit consistorul metropolitan şi după o consultare de 2 zile a decis înaintarea memorandului alăturat aici sub ·/. la înaltul guvern şi distribuirea acestuia şi între deputaţii dietali.

Cu inmanuarea acelui memorand domnului ministru de culte şi instrucţiune publică fiind însărcinat episcopatul, acesta la 22 Februarie vechiu 1907 s'a presentat la numitul domn ministru şi i-a predat memorandul, distribuindu-l totodată şi între deputaţii dietali.

La vorbirea adresată domnului ministru în scopul memorandului amintit — acesta a cercat a capacita episcopatul, că proiectul de lege n'ar fi atât de agravator, precum îl consideră biserica noastră, dar cu toate acestea, va studia memorandul şi va cerca a propune dietei modificările posibile.

In 25 Aprilie vechiu 1907 ajungând proiectul de lege la pertractare şi în cassa magnaţilor, s'au presentat toţi 3 arhiereii şi luând posiţie au cerut respingerea aceluia, dar durere, fără doritul resultat.

Văzând arhiereii, că proiectul s'a votat de ambele corpuri legiuitoare, în conformitate cu conclusele sinoadelor noastre eparhiale, prin adresa din 22 Maiu 1907 nr. 105 au intrevenit şi la Preaînaltul Tron contra numitului proiect, de unde până în present nu a sosit nici un răspuns.

II.

Ajungând toate acestea la cunoştinţa veneratului consistor metropolitan, acesta în şedinţa din 20 August 1907 a luat cu recunoştinţă act despre ţinuta şi energia desvoltată din partea episcopatului întru apărarea autonomiei noastre bisericeşti, atacată prin amintitul proiect, iar dupăce proiectul a devenit lege sancţionată şi a întrat în vigoare, consistorul metropolitan pentru susţinerea şi conservarea şcoalelor noastre confesionale a compus o „Instrucţiune" care cuprinde în sine disposiţiile articolului de lege mai sus amintit şi apoi dă unele îndrumări referitoare la conscrierea şi regularea competinţelor învăţătoreşti.

Pentruca preoţii, învăţătorii şi membrii comitetelor parohiale, să cunoască pe deplin şi în toate amănuntele disposiţiile legii, precum şi intenţia aceleia, dar mai ales să cunoască „Instrucţiunea" ministerială, dată întru esecutarea legii, consistoriul arhidiecesan prin cercularul seu din 27 Septemvrie 1907 nr. 10327 şcol., pe lângă îndrumările necesare, a distribuit tuturor comunelor bisericeşti gratuit câte 2 esemplare din legea şcolară şi instrucţia ministerială, traduse în româneşte de referentul şcolar, împreună cu instrucţia consistorului metropolitan.

Pentru a însufleţi mai mult pe protopresbiteri, ca organe esecutive, cari vin în atingere imediată cu poporul şi pentru a le da unele îndrumări mai speciale, cari nu pot fi mai pe larg comunicate prin cerculare, şi în fine pentru a afla din gura lor starea sufletească şi starea materială a poporului nostru credincios, toţi protopresbiterii din arhidiecesă au fost convocaţi în 2 grupuri pe zilele 13 şi 22 Noemvrie 1907 la consfătuire în reşedinţa arhiepiscopească.

In urma acestor consultări, consistorul arhidiecesan a dispus tipărirea protocoalelor pentru fasionarea venitelor, şi cu cercularul seu din 13 Decemvrie 1907 nr. 12308 şcol. le-a împărţit oficiilor protopresbiterale pe lângă sfaturile şi îndrumările necesare, iar prin cercularul seu din 10 Ianuarie 1908 nr. 281 şcol. a împărţit şi formularul foii de emolumente, compusă cu toată precauţiunea conform §-lui 12 art. de lege XXVII. din 1907.

In casuri speciale consistorul a dispus esmiterea dintre bărbaţii cu trecere ca comisari pentru a le sta protopresbiterilor nostri într'ajutor şi a însufleţi poporul la aducerea de jertfe pentru salvarea şi asigurarea şcoalelor confesionale.

Din causa scurţimei timpului şi a împrejurărilor de comunicaţie, grele în timp de iarnă, lucrările iniţiate pentru conscrierea venitelor şi asigurarea salariilor învăţătoreşti din toată arhidiecesa până în present numai în parte au putut fi terminate.

Comunele noastre bisericeşti, ca susţinătoare de şcoale, le-am subîmpărţit în patru categorii:

1. Comunele bisericeşti, cari îşi susţin şcoala confesională, asigură competinţele învăţătoreşti din propriile sale mijloace materiale.

2. Comune bisericeşti, în cari şcoala confesională trebue susţinută din mijloace proprii bisericeşti, fiindcă aceasta o reclamă interese mai înalte bisericeşti naţionale.

3. Comune bisericeşti, cari îşi susţin şcoala confesională prin petiţionare după ajutor de stat, care ajutor însă nu trece peste suma minimală de 200 cor. Şi în fine

4. Comune bisericeşti, cari îşi susţin şcoala confesională prin reflectare la ajutor de stat, ce trece peste suma de 200 cor.

Impărţirea tuturor comunelor bisericeşti în una din categoriile de mai sus vom putea-o face numai dupăce se va termina conscrierea venitelor şi regularea salariilor şi vom avea rapoarte detailate cu privire la toate comunele bisericeşti. Lucrarea aceasta trebue terminată înainte de 30 Iuniu 1910.

După măsurile luate credem, că până la proxima sesiune sinodală vom putea presenta un tablou fidel despre starea comunelor bisericeşti, ca susţinătoare de şcoale.

După datele de până acum au asigurat salarul învăţătoresc cele mai multe comune din protopresbiteratele: Sibiiu, Sălişte, Mercurea, Sebeş, Alba-Iulia, Orăştie, Bistriţa, Reghin, Abrud, Câmpeni, Bran, Braşov, Cluj şi Mediaş. Din protopresbiteratele: Dobra, Ilia, Târnava, Hunedoara, Geoagiu, Turda şi Unguraş, nici o comună bisericească nu poate asigura competenţele învăţătoreşti din mijloace proprii.

III.

Considerând, că prin §-ul 12 art. de lege XXVII. din 1907, susţinătorilor de şcoale li-se dă voe, numai întru cât n'ar putea imediat, ca până la 30 Iunie 1910 să prestee învăţătorilor numai competinţele impuse prin articolul de lege XXVII. din 1893.

Considerând, că în alinea 8 §-ul 21 din instrucţiune, şi mai apriat în punctul 7 §-ul 52 din instrucţiune, comisiile administrative se îndrumă, ca în cas de reclamă să constrângă acele comune bisericeşti, despre cari pe basa cercetării s'ar constata, că au de unde, la solvirea competinţelor învăţătoreşti după noua lege şcolară şi înainte de 30 Iunie 1910.

Considerând starea sufletească a învăţătorilor nostri confesionali, căreia repeţit i-s'a dat espresiune prin presă şi în adunările lor şi care ar putea să determine pe învăţătorii nostri la o ţinută oştilă bisericei şi şcoalei noastre confesionale.

Considerând, că unele comune bisericeşti au urcat şi licuidat competinţele învăţătoreşti dela întrarea legii în vigoare, iar unele din 1 Ianuarie 1908, consistorul arhidiecesan principial a decretat:

1. Comunele bisericeşti, despre cari pe basa protocoalelor de fasionare se va constata, că au acoperire bugetară suficientă: să fie îndatorate a presta competinţele învăţătoreşti conform §§-ilor 2 şi 3 art. de lege XXVII. din 1907 şi înainte de 30 Iunie 1910.

2. Comunelor bisericeşti, cari se vor declara pentru susţinerea şcoalelor confesionale prin reflectare la ajutor de stat, şi cari şi deja la salarul de până acum au avut întregire de stat: li-s'a dat voe a petiţiona după urcarea ajutorului avut, şi înainte de 30 Iunie 1910.

3. Sinodul arhidiecesan are a se pronunţa cu privire la primirea ajutorului de stat pentru acele comune, cari vor să-şi susţină şcoala confesională, reflectând la ajutorul statului pentru prima dată.

IV.

Din preocupările consistorului arhidiecesan pentru salvarea şcoalelor confesionale, precum şi din consfătuirile avute cu protopresbiterii a emanat dorinţa, ca în toate protopresbiteratele din arhidiecesă să se susţină mai multe, dar cel puţin 2—3 şcoale confesionale independente.

Aceste şcoale să devină tot atâtea adăposturi pentru întărirea credinţei noastre strămoşeşti, pentru cultivarea limbei şi literaturei române, pentru conservarea şi desvoltarea tuturor atribuţiilor, cari constituesc caracterul nostru etnic românesc. In aceste şcoale să se adăpostească şi băieţii doritori de carte românească a porenilor nostri din comunele învecinate, doritori de învăţătură românească. Focularele acestea de cultură ar fi să se susţină în centrele protopresbiteratelor. In partea anterioară a acestui raport am semnalat, că pe teritorul arhidiecesei sunt cel *puţin zece protopresbiterate*, în cari nici o şcoală confesională nu se poate susţinea *din mijloacele proprii*. In centrele protopresbiterale de regulă sunt şcoale de alt caracter, cu deosebire însă şcoale de stat, prin urmare nici la dobândirea unui ajutor de stat pentru şcoala confesională nu ne putem gândì. *Se impune deci datorinţa, ca aceste centre culturale să fie salvate şi asigurate pe vremi înainte cu ajutoare din centrul arhidiecesei*. Şcoalele de pe valea romantică a Murăşului se închid cu duiumul din partea organelor administrative, din motiv, că n'au edificiu şcolar, n'au salarul legal, n'au locuinţă pentru învăţător, n'au grădină, n'au recuisite, n'au mobiliar, cu un cuvânt, lipseşte totul. Cu mici escepţiuni, toate şcoalele din comitatul Hunedoarei să presentă în această stare desolată.

Comunele bisericeşti cer ajutor din centru, iar consistorul arhidiecesan, mărginit la un budget sărăcăcios, e silit să privească cum rând pe rând se rupe câte o şcoală confesională de către biserică şi să înstrăinează generaţiile viitoare pentru totdeauna.

Din aceste motive facem apel la sinodul arhidiecesan pentru a ne mări budgetul fondului şcolar, a căuta căile şi mijloacele pentru crearea de nouă resurse, cu destinaţiunea: salvarea şcoalelor confesionale.

Sibiiu, 20 Aprilie 1908.

Dr. George Proca secretar. *Ioan Meţianu* arhiepisc.

*

Raportul comisiunei şcolare.

Cu privire la raportul acesta al consistorului, comisiunea şcolară a presentat sinodului următorul proiect de conclus:

Cu data 20 Aprilie a. c. Nr. 4472, Şc. raportează cons. arch. despre starea actuală a şcoalelor noastre poporale confesionale. Momentele principale ale acestui raport sunt următoarele:

1. După-ce noua lege şcolară. art. XXVII din 1007, s'a votat de ambele corpuri legislative din patrie: episcopatul bisericii noastre, în conformitate cu conclusele sinoadelor noastre eparhiale (Concl. sinod. archid. Nr. 73—1907), cu data 22 Mai 1907, Nr. 105, a intervenit şi la Prea Inaltul Tron, contra numitului proiect de lege, de unde însă până în present nu a sosit nici un răspuns.

2. După-ce noua lege şcolară s'a sancţionat şi s'a introdus în vigoare dela 1 Iulie 1907, cons. mitr. în şedinţa din 20 August 1907 a luat act despre aceasta, cu recunoştinţă faţă de ţinuta episcopatului nostru pentru apărarea autonomiei bisericii, iar pentru susţinerea şi conservarea şcoalelor noastre poporale a compus o instrucţiune, care cuprinde în resumat dispoziţiile numitului articol de lege şi dă unele indrumări pentru conscrierea şi regularea competinţelor înv.

In legătură cons. arh. a dispus a se traduce noua lege şcolară şi instrucţiunea ministerială şi prin circulara sa din 27 Sept. 1907, Nr. 10327 Şc. le-a distribuit gratuit în câte 2 esemplare, dimpreună cu instrucţiunea cons. mitr. şi cu indrumările trebuincioase, tuturor comunelor bis. din archidieceză.

Pentru indrumări mai speciale în chestiune, protopresbiterii din arhidieceză au fost convocaţi în 2 grupe, în 13 şi 22 Nov. 1907, la o consfătuire în reşedinţa arhiepiscopească.

3. Pe baza instrucţiunii cons. mitr. şi a consultării cu protopresbiterii, a dispus cons. arh, să se tipărească protocoalele pentru fasionarea venitelor şi le-a împărţit oficiilor protopresbiterale cu data 13 Dec. 1907, Nr. 12308, iar în 10 Ian. 1908, Nr- 218, a împarţit formularul foaei de emolumente, conform § 12 din art. de lege XXVII din 1907.

Dar din cauza scurţimii timpului şi a comunicaţiei grele de iarnă, cons. nu a putut terminà decât în parte lucrările iniţiate pentru conscrierea venitelor şi asigurarea salarelor înv. Crede însă, că până la sesiunea viitoare sinodală va putea presentà un tablou fidel despre starea comunelor bis. ca susţinătoare de şcoale.

După datele ce au întrat până acum, sunt 15 protopopiate în cari cele mai multe comune au asigurat salarul înv. Sunt apoi 7 protopopiate în cari comunele nu pot asigurà salarul din mijloacele proprii. Iar din celelalte protopopiate n'au întrat încă datele trebuincioase.

4. Comunele bis., ca susţinătoare de şcoale, cons. le-a împărţit în 4 categorii:

a) Comune cari susţin şcoala şi asigură salarul din mijloace proprii.

b) Comune în cari trebue susţinută şcoala din mijloace bis. din centru, pentrucă o reclamă interese mai înalte bis.

c) Comune cari susţin şcoala cu ajutor de stat, care însă nu trece peste suma minimală de 200 cor. şi

d) Comune cari susţin şcoala cu ajutor de stat ce trece peste 200 cor.

Conspectul acesta al comunelor se va înaintà viitoarei sesiuni sinodale.

5. Cons. archid. având în vedere, că legea nouă şcolară dă voie susţinătorilor de şcoale (§. 12) ca să rămână pe lângă salarele normate în art. de lege XXVI—1993 până la 30 Iuniu 1910, întrucât n'ar puteà satisface inmediat legii celei nouă; comunele bis. însă, despre cari se constată, că au mijloace, se pot constrânge a solvì salarele învăţătoreşti după noua lege şi înainte de 30 Iunie 1910.

Având mai departe în vedere starea sufletească a învăţătorilor nostri şi trebuinţele lor, cum şi împrejurarea, că unele comune bis. au şi urcat şi lichidat salarele învăţătoreşti în senzul legii celei nouă, dela întrarea ei în vigoare, ori dela 1 Ian. a. c. — în urmare cons. a decretat principial următoarele:

a) Comunele bis. cari au acoperire budgetară suficientă, sunt îndatorate a solvì competenţele înv. conform legii celei nouă şi înainte de 30 Iuniu 1910.

b) Comunelor bis. cari au avut şi până acum întregire dela stat pentru susţinerea şcoalei confesionale, li-se dă voe a petiţionà pentru urcarea ajutorului avut şi înainte de 30 Iunie 1910.

c) Sinodul arch. să se pronunţe cu privire la primirea ajutorului de stat din partea acelor comune, cari vor să-l ceară întâiadată pentru susţinerea şcoalei confesionale.

6. Din consfătuirile avute cu protopresbiterii, cons. exprimă dorinţa de a se susţineà în toate protopresbiteratele mai multe, ori cel puţin 2—3 şcoale confesionale independente, pentru ocrotirea şi întărirea credinţei şi a limbii noastre străbune.

7. Insfârşit raportează cons., că şcoalele de pe Valea-Murăşului se închid cu duiumul de către organele administrative ale statului, fiindcă n'au edificiu şcolar, n'au salar legal, n'au locuinţă pentru înv., n'au grădină, n'au recuizite de învăţământ, n'au mobiliar, cu un cuvânt, lipseşte totul. Şi în comitatul Hunedoarei, cel mai mare în părţile ardelene, cu mici excepţii, toate şcoalele noastre se prezintă în această stare dezolată. Observă totodată cons., că comunele cer ajutor din centru, dar măr-

ginit la un budget sărac, cons. e silit să privească cum rând pe rând se rupe câte o şcoală de biserică şi se înstrăinează generaţiile viitoare pentru totdeauna.

8. Din aceste motive cons. face apel la sinod să-i mărească budgetul fondului şcolar şi să caute căile şi mijloacele trebuincioase pentru crearea de nouă resurse întru salvarea şcoalelor confesionale.

*

Pe baza acestui raport, comisiunea şcolară prezentă următorul proiect de concluz:

Ad. 1. Se ia spre ştire cu recunoştinţă executarea concluzului sinodal Nr. 73—1907, privitor la intervenirea episcopatului bisericii noastre şi la Preaînaltul Tron.

Ad. 2. Se ia spre ştire instrucţiunea consistorului mitropolitan, dimpreună cu dispoziţiile făcute de conzistorul arhidiecezan, pentru cunoasterea şi executarea legii nouă şcolare prin organele chemate ale bisericii noastre.

Ad. 3. Se iau spre ştire dispoziţiile cons. arh. cu privire la tipărirea protocoalelor pentru fasionarea venitelor şi formularul pentru foaia de emolumente conform legii celei nouă, şi se îndrumă a completă şi a înaintă negreşit sesiunii viitoare datele privitoare la conscrierea venitelor şi asigurarea salarelor înv., adecă *tabloul general* despre starea comunelor bis. ca susţinătoare de şcoale.

Ad. 4. Se ia spre ştire gruparea comunelor bis. în 4 categorii, eventual subîmpărţirea comunelor din categoria a 4-a.

Ad. 5. Se ia spre ştire decretarea principială a cons. arh. de a se solvì competenţele înv. în senzul legii celei nouă şi înainte de 30 Iunie 1910, prin comunele cari dispun de acoperirea budgetară suficientă. Deasemenea se ia spre ştire dispoziţia cons. în virtutea căreia comunelor bis. cari au beneficiat şi până acuma de ajutorul statului, li-s'a dat voe să ceară completarea ajutorului de stat.

Se încuviinţează cererea ajutorului de stat şi pentru acele comune, cari vor să-l ceară întâiadată pentru susţinerea şcoalei confesionale. Insă numai cu începere dela 1 Ianuarie 1909. Până la care termin cons. e îndrumat a stăruì prin organele sale cu tot dinadinsul pentru asigurarea competinţelor înv. din mijloacele proprii.

Iar sinodului viitor să se înainteze negreşit conspectul clasificării comunelor bis. în cele patru categorii.

Ad. 6. Se acceptă ideea de a se înfiinţă şi susţineă din mijloace proprii bis. mai multe şcoale poporale confesionale în locurile centrale din fiecare protopresbiterat.

Ad. 7. Despre starea şcoalelor de pe Valea Murăşului şi din comitatul Hunedoarei sinodul arh. ia act. Cons. arh. se îndrumă a exmite comisari în comunele din acele ţinuturi în cari chestiunea şcolară e mai periclitată, şi să încerce tot posibilul pentru salvarea şcoalelor noastre confesionale.

Ad. 8. In scopul ajutorării şcoalelor noastre poporale şi pentru a preveni trebuinţelor, ce din zi în zi sunt mai înteţitoare, *sinodul decide înfiinţarea unui „Fond cultural“ pentru întreaga arhidieceză.*

Drept bază la înfiinţarea acestui fond va servì averea rămasă dela fostele reuniuni înv. din arhidieceză, în suma de peste 12.000 coroane, dacă această avere nu are vre-o altă menire specială.

Ca izvoare de alimentare pentru acest fond vor servì:

1. Taxele de $^1/_2$% din salare, cari taxe, începând cu 1 Ianuarie 1908, se impun dignitarilor şi tuturor funcţionarilor bisericii şi şcoalei noastre.

2. Taxele de câte 5, 10, 20 şi 30 cor., ce se vor încasà dela cărturarii noştri, împărţiţi în 4 categorii.

3. Contribuirile de câte 20 fileri dela fiecare familie din popor.

4. Contribuirile de câte 1% din venitul curat al institutelor noastre financiare.

5. Daniile şi alte eventuale contribuiri.

Cu încasarea acestor impozite, valabile pe timp de 5 ani, se însărcinează consistorul arhidiecezan.

Sibiiu, 6 Maiu 1908.

D. Comşa prez. *Dr. V. Bologa* ref.

*

Propunerile acestea ale comisiunei şcolare, sinodul arhidiecezan le-a primit întocmai, cu excepţia amănuntelor (izvoarele de alimentare) referitoare la înfiinţarea „*fondului cultural*“, cu a căror stabilire şi punere în executare a fost încredinţat conzistoriul arhidiecezan.

NOUTĂŢI.

Pentru catedrală. Dna *Maria Bohăţiel* de Glad din Cluj, donează pentru biserica catedrală din Sibiiu, din incidentul cununiei fiiului ei *Leo Bohăţiel* cu *Vera Lemény*, întru sănătatea lor, suma de 100 cor.

*

Sfântul Sinod al bisericei autocefale din România e convocat în sesiune ordinară pe mâne Joi, 1 Maiu v. la Bucureşti.

*

O idee bună. Cetim în ziarul „*Progresul*“ din Oraviţa, că printre deputaţii sinodali din Caransebeş s'a lansat ideea centralizării institutelor teologice-pedagogice din metropolia gr.-ort. română, astfel, ca se fie o singură teologie în Sibiiu, o singură pedagogie în Arad şi o pedagogie de fete în Caransebeş. Ideea merită se fie discutată şi pregătită pentru o eventuală punere în desbatere în mod oficios, din partea corporaţiunilor competente.

*

Hymen. Luni după ameaz la oarele 6 s'a celebrat în catedrala din Sibiiu căsătoria religioasă a domnului *Leo Bohăţielu*, inginer la căile ferate ungare, cu dşoara *Vera Lemény*, fiica dlui advocat *Liviu Lemény* din Sibiiu.

*

Nemulţămiri. O comună slovăcească s'a revoltat întreagă, din motivul, că la cererea preotului, capelanul, care ţinea cu poporul, a fost permutat în altă comună. A mers la faţa locului procurorul, cu câţiva gendarmi, dar nu a putut liniştì poporul, şi astfel a cerut asistenţă militară.

*

Daruri. Din Daia română ni se scrie, că preotul Eustatiu Cibu de acolo, a dat 50 coroane pentru fondul ridicării unei noue biserici, şi 30 coroane pentru ridicarea unui monument în cimiter, întru amintirea părinţilor sei. La fondul pentru noua biserică a dat apoi proprietarul Simeon *Ispas* 300 coroane, notarul comunal Vasile *Vasilca* 20 coroane, fostul notar *Haţegan* 30 coroane şi banca „*Iulia*“ din Bălgrad 20 coroane.

*

Chipul în uleu al mult regretatului Dr. Aurel Brote, pregătit de pictorul Hoffrichter din Reichenau pentru localul „Reuniunei române agricole sibiene“, decorează de câteva zile vitrina librăriei noastre arhidiecesane. Chipul e cât se poate de succes.

*

Avanzări şi transferări în armată. Cu prima zi a lunei curente au fost înaintaţi în armata comună, între alţii şi următorii Români: *Nicolau Logoşan*, de maior în reg. 36 de art. campestră, *Eugeniu Pap*, căpitan auditor de I cl. de maior auditor, ca şef al judecătoriei de garnizoană în Comorn, *Aurel Păcurar*, în reg. 28 de inf. de căp. de I cl. *Alexandru Hanzu* căp. de II cl. lângă inspect. de art. de cetate de cap. 1 cl. *Aureliu Anca* de medic de stab ca medic şef al diviziunei de inf 35 din Cluj, *Corneliu Bárdosy*, căpitan auditor de cl. II de căpitan auditor de cl. I. şeful judecătoriei de garnizoană în Braşov, *Ioan Moldovan* medic sup. de medic de reg. cl. II. *Iosif Serafin* curat de cl. II. curat. mil. de cl. I. în Trebinye. De căpitani de cl. II la infanterie şi vânători au fost înaintaţi locotenenţii: *Carol Indra* la reg. 30, *Iosif Fedescu*, în batalionul 21 de vânători, *Miron Sârbu*. De locotenenţi sublocotenţii: *Iuliu Pleban* profesor la şcoala sup. reală, *Sabin Florea* reg. 62 de inf. *Alesandru Micu* 64, *Victor Domşa* 71, *Savu Iancea* 5. *Antoniu Burda* la batalionul 8 de pioniri, *Iuliu Vuia* la reg 52 de inf. *Iosif Petrovan* 66, *Stefan Popescu* 71 şi *Virgiliu Voina* 2, *Nicolau Zernovean* în reg. 31 de art. campestră, *Emanoel Florea* de locotenent comptabil în reg. 64 de inf. *Ioan Logoşan* la intendantura corpului 2 *Simion Piso*, aspirant la auditoratul din Sibiiu de sublocotenent în rezervă. De accesist la artilerie *Ioan Baltean* la depoul din Mostar. Transferaţi sunt: *Silviu de Herbay* v. colonel din reg. 68 din Szolnok la reg. 33 de inf. în Arad, *Iuliu Montani* locot. dela reg. 97 la 84, *Spiridon Bota* dela batalionul 9 de pioniri la bat. 3, *Gustav Humiţia* subloc. în reg. 43 la 82 de inf. *Spiridon Moian* locot. comptabil dela reg. 46 la 25 de inf. *George Funduc* oficial de cl. I. de comt. dela intendantura div. de trupe 36 la intendantura corpului 13, şi *Aug. Pop*, oficial la depoul de art. din Bergstadt la Graz, ca şef de depou în S. Veit. La honvezi sunt înaintaţi: *Anchid met Sioldea* de maior în Giula, *Felix Pop* cap. de cap. de I cl. în Eszek şi *Silviu Bordea* de cap de cl. II în Oradea mare.

*

Advocat nou. Domnul Dr. *Simeon Cheţianu* anunţă, că a deschis cancelarie advocaţială în *Agnita* (Szentágota), în casele măsarului Willmann.

*

Domnul N. Leonard, tenorist român din Bucureşti a fost angajat pe patru ani la opera poporală din Viena, în urma unui concurs. S'au fost prezentat la concurs 24 de tineri, dintre cari dl Leonard a plăcut mai bine juriului examinator.

*

Episcopul Csernoch. Instalarea episcopului romano-catolic *Csernoch* s'a făcut Duminecă cu mare solemnitate în Timişoara.

*

Atentat. Părintele *George Ripidon*, preot macedo-român în Caraferia, a fost atacat din partea unor Greci, lângă poarta bisericei, în ziua Sfântului mare mucenic Gheorghe, când mergea se oficieze. S'au descărcat mai multe focuri de puşti şi de revolver asupra sa. Grav rănit a fost dus în spitalul din Salonic.

*

Proces de presă. Domnul *Sever Bocu*, redactor la „*Tribuna*“ din Arad, e chemat pe 19 Maiu la Oradea-mare, la pertractare finală, ca acusat într'un proces de presă intentat „*Tribunei*“ pentru agitaţie.

*

In amintirea lui Pavel Cotoţiu. Următorii prietini ai mult regretatului Pavel Cotoţiu, fost actuar metropolitan şi membru folositor al multor aşezăminte culturale ale noastre, dăruesc întru eternizarea memoriei lui, anume fondului „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace,“ precum urmează: Dr. Lucian Borcia, advocat 5 cor., N. N., P. T. şi Iul. E., fiecare câte 1 cor., Ioan Rebega, funcţ. la „Albina“, 2 cor., Silvestru Moldovan, redactorul „Foii Pop.“, 1 cor., Arseniu Bunea, secretar grăniţăresc, 2 cor., Dr. Valeriu Ghibu, cand. de adv., 1 cor., Dr. Petru Şpan, profesor semin., 3 cor., şi Timoteiu Popovici, profesor de muzică, 1 cor.

*

Petrecere în Avrig. In seara de sf. George, ca de obiceiu şi în anul acesta s'a aranjat o frumoasă petrecere în sala cea mare a „Hotelului comunal“ din Avrig. Program scurt, dar foarte potrivit. Domnişoara Cercadel a declamat frumoasa poesie a marelui nostru poet Goga „Noi“. A fost viu aplaudată. In „Ruga dela Chisetău“ s'a distins mai cu seamă domnul notar Răduţ şi dşoara Kisch. De asemenea toată lauda merită şi dl primar comunal Postea, care a satisfăcut pe deplin pretensiunilor publicului, destul de număros. Invăţătorii Aleman şi Comşa, cu cari se pot mândrì Avrigenii, şi-au pus toate silinţele pentru buna reuşită a petrecerii. Preoţimea a fost bine representată, dupăcum se şi aşteptà. S'au jucat numai jocuri româneşti. Doamnele şi dşoarele, în frunte cu doamna notărească, s'au presentat în port naţional. Şi ce frumos le-a stat! *S.*

*

Reuniunea sodalilor români din Sibiiu aranjază Sâmbătă la 3/16 Maiu 1908 în sala dela „Unicum“ o convenire socială, împreunată cu cântări şi joc. O parte a eventualului venit curat este destinat pentru fondul „Masa învăţăceilor meseriaşi“. Inceputul la 8 oare seara. Preţul de întrare: de persoană cor. 1·20. Insignii de dans pentru domni 50 bani. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuità pe cale publică. Programul e următorul: 1. „Cântecul pescarului“, cor mixt de D. G. Kiriak. 2. *a)* „Pe cea colină verde“, cor bărbătesc de H. Bönicke. *b)* „Inzadar alerg pământul“, cor bărbătesc de G. Dima. 3. „Trecui valea“, cor mixt de I. Murăşan. 4. „Reîntoarcerea victorioasă“, cor mixt de H. Bianchi. 5. O cântare solo. 6. „La o tînără fată“, cor mixt de ***. 7. *a)* „Tot ţi-am zis mândro“, cor bărbătesc de T. Popovici. *b)* „ ori mândro“, cor bărbătesc de A. Bena. 8. „Mândruliţă de demult“, cor mixt de G. Dima.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

Mulţămită publică.

La propunerea direcţiunei, onorabila adunare generală a institutului de credit şi economii „*Albina*“ din Sibiiu a binevoit a ne vota din cuota de binefacere un ajutor de cor. 200.

Pentru acest dar repeţit şi pentru valorosul sprigin, ce ni se dă la realizarea scopurilor măreţe şi de interes obştesc, ce sunt rezervate reuniunei noastre agricole, exprimăm şi pe această cale adânc simţita recunoştinţă a tuturor membrilor noştri.

Sibiiu, 10 Maiu 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.“

Pant. Lucuţa prez. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul“ nr. 10 a apărut cu următorul sumar: Octav. Goga: Prăpastie (poesie). C. Sandu-Aldea: Dora Prigoreanu. Victor Eftimiu: Icar (poesie). A. Lapeanu-Melin: Dela noi. V. Demetrius: Sonet (poesie). G. Murnu: Exposiţia anuală a „Tinerimii artistice“. Ecaterina Pitiş: In codru (poesie). Al. Ciura: Aduceri aminte. B. Lăutarul: Din trecutul musicei noastre. I. D. Soricu: Sară (poesie). Caton Theodorian: Sângele Solovenilor. Mihail Lungianu: La răvăşit. *** Academia română. O. C. şi A. Tăslăuanu: Synnöve Solbakken de Björnstjerne Björnson (trad.) Dări de seamă: Două romane (M. Sadoveanu, Insemnările lui Nicol. Manea, C. Hodoş, Martirii). Teatru german (G. Hauptmann, H. Sudermann şi E. von Wildenbruch). Cronică: Dela Braşov. Conferenţele dlui Dr. Valer Branisce. Un martir al hărniciei. Dicţionarul limbii române. Frumseţa cărţii. Din Germania. Ştiri. Poşta redacţiei. Ilustraţiuni: N. Vermont, Cristos consolator, G. Murnu, Făt-frumos, Ip. Strâmbulescu, In aşteptare, Fr. Storck, Portrete, Kimon Loghi, Princesă bisantină, N. Vermont, Pe iarbă, Şt. Luchian, Peisaj, Ip. Strâmbulescu, Ţigăncuşe, N. Gane, G. Petraşcu, In amurg (studiu). D. D. Mirea, Studiu de copil. C. Brâncuş, Bust. C. Artachino, Desen. Membrii noi ai Acad. Rom.: A. Bârseanu. N. Gane şi Duiliu Zamfirescu.

Din public.*)

Mulţămită publică.

In 8 Martie n. a. c. învăţătorii din Deda au aranjat o petrecere declamatoricăteatrală, împreunată că dans. Cu această ocaziune au binevoit a suprasolvì următorii preastimaţi domni: Iosif Popescu, dir. la banca Murăşiana din Reghin, 10 coroane, Galaction Şagău, protopresbiter Murăş-Cuieşdiu, Dr. Ioan Harşia, advocat Reghin, câte 6 cor., László Lázár, hotelist Reghin, 5 cor., Ioan Fincu, notariu, Ioan Vodă, preot, ambii din Deda, Ilie Iuga, preot Arcalia, câte 3 cor., Iosif Popescu, preot Dumbrava, George Căzan, preot Filea, Petru Neagoş, medic, Péter Albert, funcţ., ambii din Deda, Szederjesi László, notariu Râpa, Czaich T. Gyula, farmacist, Kiselstein Árpád, ambii din Deda, câte 2 cor., Ioan Biscovan, preot Luieri, Ioan Cofari, înv. în Ibăneşti, Fülöp Iános, vicenotariu Deda, Dr. Teodor Popescu, cand. de advocat, Sabin Popescu, Victor Mera, farmacist, Alexandru Muntean, stud. iur. toţi din Reghin, Wiegner Mihàly, Wiegner Mór, Dănilă Păscau l. Ion, Haiman Aronné, Păscan Stefan a Marii, Morarean Stefan, toţi din Deda, Wlassa Mihaila, Cuiesd, câte 1 cor., Mateiu Radu, preot Cuiesdiu 80 fil., Mureşan Vasilie, Luci Ioan, economi Deda, câte 50 fil., Harpa Leonte, Mircea Ion, Ciuesdiu, câte 50 fi., Augustin Moga, înv. Filea 40 fil., Székely Iános, funcţionar Deda 30 fil., Păşcau Ion l. Ion, Deda 20 fileri, George Ceontea lui Filip, Gavril Ceontea l. Filip Deda, Păscan G. l. M. şi Ghidiu Ionuţ Deda, câte 10 fil.

Intratele cu această ocasiune au fost 196 cor. ear spesele 86 cor.

Subtragânduse spesele din întrate rezultă un venit curat de 110 cor. Din acest venit curat s'au cumpărat piese teatrale de 10 cor. ear restul de 100 coroane s'a dat în administrarea bisericei pentru a se înfiinţa un fond din care cu timpul se vor solvì o parte din salarele învăţătoreşti.

Preà onoraţilor suprasolvitori, precum şi tuturor sprijinitorilor cauzei şcolare, le aducem şi pe această cale cele mai călduroase mulţămite.

Deda, la 9 Aprilie 1908.

Ioan Ghidiu, cassar. *Ioan Fincu*, controlor.

Poşta redacţiei.

Zlatna. S'a publicat în „*Gazeta Trans.*“ E de prisos să o mai publicăm şi noi. Ajunge, dacă o mulţămită publică apare într'un ziar.

Dlui G. Fl. P. în Braşov. Primit. Ii vom face loc cât mai curând.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 250/1908 of. ppresb. [110] 1—3

Licitaţiune minuendă.

Pe baza planului şi preliminariului de spese, aprobat din partea Preaveneratului Consistor Arhidiecezan cu dto 5 Aprilie a. c. Nr. 3998 Epitr. prin aceasta să publică concurs de licitaţiune publică minuendă pentru darea în întreprindere a zidirei bisericei gr. or. din **Făureşti**, protopresbiteratul Cetăţii de piatră.

Licitaţiunea se va ţinea în ziua de **8/21 Maiu 1908 la 2 oare p. m.** în cancelaria oficiului parohial din Făureşti.

Preţul de strigare e **21.000 coroane**, având comuna bisericească a da materialul brut: piatra, cărămida, lemnul, varul şi năsipul precum şi cărăuşitul.

Licitanţii au se depună înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 10%, acceptabile în numerariu sau hârtii de valoare.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel reflectant, în care va avea mai multă încredere. Intreprinzătorul nu are drept a pretinde diurne şi spese de călătorie.

Planul, preliminarul de spese şi toate condiţiunile se pot vedea la oficiul parohial din Făureşti.

Făureşti, din şedinţa comitetului parohial, ţinută la 1 Maiu 1908 st. n.

Alexandru Ciocaşiu
par., prez. com. par.

Ioan Bărbos
not. com.

Vasilie Duma
protopresbiter.

Nr. 2571/1908 E. [113] 1—3

Concurs.

Pentru trebuinţele Consistorului arhidiecezan, în cursul anului 1908/1909 să recere liferarea de 150 stânjini de lemne de fag, neplutite, din faţa soarelui, care să fie aşezate parte în Seminariu, parte în curtea din strada Măcelarilor Nr. 45 în cursul lunilor Iulie şi August a. c.

Ofertele să se adreseze în scris Consistoriului arhidiecezan până la 15 Iuniu n. a. c.

Sibiiu, 11 Maiu n. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Publicare de licitaţie.

Pe baza înaltei autorisări consistoriale dto 15 Martie 1908 Nr. 2961 Epitr. comuna bisericească gr.-or. **Sebeşul-superior**, protopresbiteratul Avrig, va da în întreprindere pe calea licitaţiunei minuende verbale lărgirea bisericei sale la **11/24 Maiu** a. c. la 2 oare p. m. în localul edificiului şcolar.

Preţul esclamărei se statoreşte cu **13500 cor.** în care sumă e computat şi materialul, având licitanţii a depune vadiu de 10% dela acea sumă înainte de începerea licitaţiunei în numerar sau în hârtii de valoare acceptabile.

Planul, preliminarul de spese şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din Sebeşul-superior.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul a da întreprinderea celui mai acreditat licitant fără considerare la suma oferită.

Sebeşul-superior, 17 Aprile 1908.

Ioan Mateiu
paroh gr.-or.

Nicolae A. Zaharie
preşedinte.

Văzut:

Ioan Cândea
protopop.

(114) 1—1

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai	
	1 Coupon 7 Coroane
	1 Coupon 10 Coroane
	1 Coupon 12 Coroane
	1 Coupon 15 Coroane
	1 Coupon 17 Coroane
	1 Coupon 18 Coroane
	1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 20—40

Nr. 282/908 [105] 3—3

Concurs repeţit.

Pentru intregirea postului vacant de paroh din parohia de cl. II. **Holbav**, protopresbiteratul Branului, pe baza resoluţiunei consistoriale de datta 4 Martie a. c. Nr. 2450 Bis. 1908 să escrie concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Tel. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta cererile, instruite conform normelor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Zerneşti, în 12 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Branului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu	à	300,000	Mărci.
1	„	„	200,000	„
1	„	„	60,000	„
1	„	„	50,000	„
1	„	„	45,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	35,000	„
1	„	„	30,000	„
1	Câştig	„	100,000	„
1	„	„	60,000	„
1	„	„	50,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	30,000	„
7	Câştiguri	„	20,000	„
1	Câştig	„	15,000	„
11	Câştiguri	„	10,000	„
46	„	„	5,000	„
103	„	„	3,000	„
163	„	„	2,000	„
539	„	„	1.000	„
693	„	„	300	„
181	„	„	200	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., in cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . .	Cor.	7.—
losul original de jumătate	„	3.50
losul originul de un sfert	„	1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit gratis şi franco.

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor

se face din partea mea direct interesatului în causă prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau şi prin **ramburs.**

☞ Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la

21 Maiu

cu toată încrederea la (83) 4—5

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in Hamburg.

Aviz!

Să caută o

econoamă

pentru un preot dela oraş remas de tinăr văduv cu trei copii (cel mai mare de 10 ani şi cel mai mic de 5 ani).

Indatoriri are de a conduce menajul casei şi a să ocupa de creşterea copiilor.

Să nu fie trecută de 60 ani, dar nici sub 40 ani. — Persoanele culte sunt preferate. — Condiţiuni avantagioase.

Ofertele să se adreseze la administraţia acestui ziar. (109) 3—3

Licitaţiune.

In scopul reparării bisericei gr. ort. române din **Săsciori**, prin aceasta se dă în întreprindere pe calea licitaţiunii publice minuende, care se va ţineà **Duminecă în 25 Maiu (7 Iunie) a. c.** la 10 oare a. m. în sala şcoalei, lucrărire de zidar în sumă de **996·40 cor.**, de măsar în sumă de **400·— cor.**, construirea alor 3 chei à 70 fil. kilogramul.

Vadiu se recere 10%.

Informaţiuni detaiate se pot primì dela oficiul parohial.

Săsciori, în 20 Aprilie 1908.

[108] 3—3 **Oficiul parohial.**

Nr. 116/1908 protopr. [106] 3—3

Publicare de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan Nr. 881 Ep. din 26 Ianuar 1908 se dă în intreprindere pe calea licitaţiunei publice minuendă zidirea bis. gr.-or. rom. din **Crihalma** (Királyhalma protopopiatul Cohalmului).

Licitaţiunea se va ţinea în edificiul şcoalei confesionale în **11 Maiu a. c. st. v.** la 3 oare după ameazi. Preţul strigării e de **26403 cor. 85 fileri.**

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadium de 5%, sau hârtii de valoare sau patru garanţi respunzători plătitori recunoscuţi de comitetul parohial.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pre oricare dintre minus-oferenţi.

Planul, preliminarul de spese şi toate condiţiunile se pot vedea la oficiul parohial din Crihalma.

Crihalma în 25 Martie st. v. 1908.

Comitetul parohial:

George Bucur
par. gr.-or.

George Ghinde
not. bis.

Văzut:

Titu V. Gheaja
protopresb.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 69— Sibiiu — Nagyszeben.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 9—40

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — Prospecte trimite la cerere administraţia:

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 35—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român"

Sfinţii:

1.	Vasile cel mare . .	20 fil.
2.	Marele Mucenic George	30 „
3.	Apostolii Petru şi Pavel	30 „
4.	Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor", tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 48 Sibiiu, Sâmbătă 3/16 Maiu 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

In chestia națională.

Sibiiu, 13 Maiu n.

E lucru da sine înțeles, ca dupăce avem deputați naționaliști în dietă, chestia de naționalitate să formeze obiect de discuție din când în când în parlamentul țării noastre. Trebue să o atingă, și încă cât de des, deputații nostri, trimiși la dietă tocmai pentruca să stărue și să ceară rezolvarea ei, și vrând nevrând trebue să se ocupe cu ea și deputații maghiari, reflectând la cele susținute din partea deputaților nostri.

A fost vorba deci în dietă despre chestia de naționalitate și în discuția ce se poartă acum asupra budgetului, și deputații naționaliști au înșirat de nou gravaminele și durerile naționalităților nemaghiare din patrie, drept motivare, pentruce nu pot ei să aibă încredere în guvernul actual și pentruce nu pot să-i voteze budgetul.

La cele înșirate de naționaliști au răspuns deputații: contele *Battyány Tivadar* și *Rakovsky Béla*, un membru mai de frunte al partidului poporal. Ambii au atins chestii, cari ne interesează. Contele *Battyány*, fruntaș al pertidului kossuthist, spuneà în vorbirea sa din 7 Maiu n., că dorește cu toată seriositatea o aplanare pacinică a divergențelor și o înțelegere pacinică între cetățenii de deosebite naționalități din țară, și că ar dorì, ca începutul să se facă cu eliminarea tuturor relelor administrative, sociale și economice, cari apasă pe toți cetățenii patriei deopotrivă, nu numai pe cei de limbă nemaghiară. Chestiile acestea să nu fie tratate deci din punct de vedere *naționalistic*, ci din punct de vedere *general*, și atunci vor puteà să fie rezolvate pe baza înțelegerei reciproce, fără nici o ură ori dușmănie de rassă. In urmă, dacă i s'ar puteà dà garanții, că naționalitățile nu ar venì ca mâne să ceară mai mult decàt li se dă astăzi, — *ar fi gata* (contele) *să meargă în concesiuni până la marginile cele mai extreme posibile, numai ca să mulțămească naționalitățile...*

Prindem acestea, din multele declarațiuni ale contelui *Battyány*, între cari se cuprind și de acelea, pe cari puteà să nu le facă, cum e de ex. afirmarea, că *noi* alarmăm și informăm străinătatea despre soartea grea pe care o avem în această țară, ceea ce nu e adevărat, pentrucă străinătatea știe *din propria convingere* aceea ce știe, — și scoatem din ele adevărul, că o *apropiere* a Maghiarilor de naționalități *se dorește* și din partea celor de sus, și se caută numai modalitatea, calea potrivită, pentru a se ajunge la bun sfârșit în privința aceasta.

Celalalt orator maghiar, *Rakovsky Béla*, încă a făcut declarațiuni însemnate în vorbirea sa din 9 Maiu n. Spunea, că dorește, ca nu numai *agitatorii* se fie urmăriți fără cruțare din partea guvernului, ci și funcționarii administrativi, cari pregătesc terenul pe seama agitatorilor prin actele lor de volnicie și de nedreptate, făcând, ca Maghiarul se fie urgisit înaintea naționalităților. Cu șovinism nu se poate face nimica. *Limba și-a primit'o fiecare om dela Dumnezeu și nime nu e îndreptățit să i-o iee.* Cere deci dela guvern, se iee toate măsurile, ca țara se fie guvernată astfel, ca în ea *fiecare locuitor, fără deosebire de naționalitate ori partid, să se simtă fericit și cu mândrie să se numească cetățean ungar. Făcânduse astfel, încetă dela sine chestia de naționalitate!...*

Sigur, că o administrație bună, corectă și nepărtinitoare, ar contribuì foarte mult la liniștirea spiritelor și la mulțămirea celor dela sate, între cari nici cel mai agil și iscusit agitator nu poate se răsfire sămânța urei față de stăpânirea țării în măsura în care o face aceasta câte un funcționar administrativ, lipsit de tact și de conștiențiositate, prin purtarea sa dură și prin pedepsele sale grele și nemotivate, croite numai din motive politice, pentru diferite nimicuri, trase de păr și presentate ca transgresiuni, ca violări de lege. Dar adevărata taină a resolvării chestiei de naționalitate este dată în ceealaltă mărturisire a deputatului Rakovsky Béla, în faptul, că limba o are omul *dela Dumnezeu*, și *nime n'are dreptul se i-o iee!* Și naționalitățile nici nu cer mai mult, decât numai atâta. Să li se lase limba în pace, pentrucă și așa nu le poate nime despoia de ea. Dar nu numai să nu le-o atace nime, ci să se dee și teren de liberă desvoltare pe seama limbilor nemaghiare din patria aceasta. *Aici* e cheia înțelegerei între cei dela putere și naționalitățile nemaghiare din patrie, și cei ce doresc cu sinceritate și în toată seriositatea o împăcare între Maghiari și Nemaghiari, n'au decât se înceapă pertractările dela punctul acesta și ele vor duce fără îndoială la bun resultat.

Din parlament. Dintre deputații români a mai vorbit în dietă părintele Dr. *Vasile Lucaciu*, în contra budgetului. A rostit o vorbire de două ore. Cu începere de eri, Joi, se țin ședințe duple, înainte de ameaz și după ameaz. Croații au declarat, că nu mai iau parte la discuții. Se crede deci, că până la 15 Iunie budgetul va fi votat, când apoi dieta va fi imediat prorogată până la toamnă.

Ziua de 3/16 Maiu. Să ne aducem aminte de ziua *redeșteptării noastre naționale* și să o sărbăm, așa cum ne permit zilele grele și împrejurările de astăzi: în internul nostru, în sufletul nostru, gândindu-ne cu pietate și sentimente de recunoștință la cei mari din trecutul nostru, cari au știut să împodobească istoria neamului românesc cu faptele din această zi mare și sfântă, în care poporul românesc s'a decretat singur de popor liber, credincios *tronului*, *patriei* și *neamului!..*

Fusiune. Ziarele maghiare sunt preocupate toate de o idee mare, de fusionarea tuturor partidelor din coaliție și formarea unui singur partid parlamentar maghiar, firește, *independist.* Se zice că *Wekerle* și contele *Andrássy* sunt învoiți și că și Coroana e inițiată în acest plan, și nu ar fi străină de realizarea lui. Va chemà însă întâi pe contele *Tisza István* și pe alți fruntași ai partidului liberal de odinioară la audiență, pentru a le asculta părerile.

Din actele sinodului.

Propunere în chestia seminarului.

La raportul consistorului arhidiecesan, presentat sinodului cu privire la zidirea noului seminar, majoritatea din comisiunea organisătoare a presentat următoarea propunere, primită, cum se știe, din partea sinodului:

Majoritatea din comisiunea organisătoare, considerând că pentru zidirea seminarului nou, dupăcum este evident din conclusele sinodului, aduse în această afacere în repețite rânduri, s'a contemplat un loc liber, corăspunzător tuturor cerințelor pentru un institut cu internat atât de impopulat cum este seminarul arhidiecesan;

considerând, că zidirea seminarului nou, adusă în legătură cu zidirea bisericei catedrale, contemplată pe realitatea numită grădina „Flora“ din strada Schewis, s'a avut în vedere ca să se zidească tot pe această realitate, ori pe realitatea tot din strada Schewis nrul 21, care realitate este în apropiere de realitatea sus indicată și are o estensiune de 7 jugăre;

considerând, că zidită acum biserica catedrală pe teritorul bisericei parohiale din cetate și intravilanele învecinate, în apropierea reședinței arhiepiscopești: este un postulat, ca și noul seminar să se zidească în apropierea bisericei catedrale și a reședinței arhiepiscopești;

considerând, că și în situațiunea dată, arhidiecesa dispune de o realitate corăspunzătoare spre scopul zidirei noului seminar, în estensiune de 8880 metri pătrați, sau 2 jugăre 66 stânjeni pătrați, în strada morii, numerii de casă 12 și 14, în ne-

FOIȘOARĂ.

Indrumări politice...

(Fine.)

S'au în alt loc, vorbind de stările din Ardeal:

„Cultura pe care o câștigă ficiorii și nepoții de țărani în școale nu ar trebuì să o folosească pentru esploatarea poporului — ci ar trebuì să fie îndrumătorii, desinteresați materialicește, ai poporului, ajutând desvoltarea puterilor spirituale și morale ale întregei țărănimi“. („L.“ nr. 4 908 p. 64).

Noi nu suntem prin urmare împotriva conducerii poporului. Dar suntem hotărât împotriva stăpânirii esploatătoare. Suntem cei mai înverșunați dușmani ai acelora, cari vreau să ducă poporul de căpăstru, cum vrea dl Popovici („Sămănătorul“ an. VII. p. 251). Vom lupta din răsputeri împotriva acelora, cari profețesc, că orice fel de conducere trebue să se prefacă într'o clasă de boeri esploatatori. „Conv. Lit.“ nr. 4 1908 p. 304).

Orice om cult, orice suflet cinstit și cu adevărată dragoste față de țărănimea din care a eșit, trebue să-și ridice glasul de protestare împotriva unor asemenea tendințe de stăpânire.

Astăzi numărul bărbaților culți și lipsiți de orice gânduri de imputernicire, cari ar puteà luà conducerea poporului, e adevărat că e foarte restrâns. Neamul românesc însă numai atunci va da dovezi de trăinicie, când va puteà crea cât mai mulți oameni idealiști, cari își vor ști jertfì viața pentru întărirea și manifestarea lui din viitor.

Și fiindcă dlui Popovici îi place să-și razime teoriile dsale pe mărturii științifice, să ne îngădue să ne întărim și noi convingerile noastre cu o autoritate științifice.

„Când a apărut omul în natură, i-au fost date condițiile de esistență, nu însă și condițiile bunului seu traiu. Omul trebue să-și creeze singur condițiile bunăstării sale și cred că și le-a și creat deja. Aceasta e adevărat astăzi, cel puțin pentru condițiile bunei sale stări materiale, dar din nefericire numai pentru o parte a oamenilor. Putem să așteptăm mai mult dela viitor. Sir Iohn Lubbock împărtășește speranța, „că binefacerile civilisației se vor împrăștia încetul cu încetul în chip general și regulat, așa că n'o să se mai vadă țărani ducând, ca în societatea noastră, o viață miserabilă; astăzi sunt ca sălbaticii, necunoscând înlesnirile și bucuriile simple, cari împodobesc viața raselor inferioare și neștiind să-și procure plăcerile mai înalte și mai nobile ale oamenilor civilisați“. Să ne gândim la sbuciumările pe cari le-au suportat strămoșii nostri sub brutalitatea instituțiilor sociale, juridice și judiciare, a superstițiunilor și fanatismului; să prețuim bogata moștenire a presentului sub acest raport și să ne închipuim ce o să mai rămână încă urmașilor nostri: iată pentru noi un motiv destul de puternic, ca să conlucrăm cu căldură și cu tărie prin vederile noastre psichologice și sociologice la realisarea unui ideal de ordin moral al omenirii. Și dacă vom reușì să creăm o astfel de ordine morală, nimenea nu va mai zice, că nu esistă în lume și nimenea nu va avea nevoe să o caute în înălțimile sau în adâncimile mistice.*)

Și aceste sunt „demagogii criminale“, întrebăm noi pe domnul Popovici? Și aceste sunt tendințe democratice, cari vor duce omenirea la „disoluție?“

Să răspundă dl Popovici acestor oameni de știință, la cari vom alătura pe cel mai vestit istoric de astăzi al Germaniei, Dr. K. Lamprecht, pentru a dovedì că democrația trăește în realitate.

In „Dokumente des Fortschritts“ nr. 1, ocupându-se de nationalismul și universalismul din Germania scrie: „Die deutschen Staatseinrichtungen sind monarchisch konservativ, aber das Leben ist demokratischfortschrittlich, während in Frankreich z. B. die Sitten konservativ und die Institutionen demokratisch sind“. (In acest articol se mai răstoarnă alte o mulțime de păreri apodictice ale dlui Popovici, de cari nu e locul să ne ocupăm aici).

In sfârșit să revenim la fondul articolului „Două culturi“, care se ocupă cu stările dela noi.

Domnul Popovici ne învinuește, că încercăm „a despărțì țărănimea românească de clasa ei conducătoare“, încercăm „a înlocuì lupta dintre Români și Unguri cu o luptă înverșunată dintre Români și dintre Români. — Cu o luptă fatalmente (?) sălbatică și neîmpăcată. — Cu o luptă pe viață și pe moarte, între fiii aceluiaș popor“.

Acusa pe cât e de grea, pe atât e de copilărească. Cum își poate cineva închipuì, că un om e în stare să despartă un popor în două clase și să le pună în linie de bătaie, pentru o luptă pe moarte și pe viață?! Cum își poate închipuì cineva, că un om e în stare să stârnească dușmănii naționale din bun senin, când „fiii aceluiaș popor“, conducătorii și țărănimea trăesc în cea mai deplină bună înțelegere? Cine ar asculta îndemnurile răsboinice ale unui astfel de duh necurat?!

Nu vrea nimenea așa lupte imaginare, dle Popovici!

Sunt însă la noi stări sociale, împotriva cărora trebue să se ridice orice om, care simte în sufletul lui o scânteie de dragoste pentru viitorul neamului nostru.

Imprejurările nefavorabile între cari s'a desvoltat cărturărimea noastră, în cele mijlocita apropiere de biserica catedrală şi reşedinţa arhiepiscopească, isolată de toate părţile şi cu situaţiunea cea mai favorabilă spre răsărit şi meazăzi, cu o estensiune aproape de douăori aşa de mare ca teritorul de astăzi al edificiilor seminariale, astfel, că pe lângă plasarea edificiilor necesare în modul cel mai corăspunzător esigenţelor de instrucţiune şi internat, tot mai rămâne loc liber un areal de 5276 metri pătraţi pentru curte cu loc de recreare pentru elevi, deschis spre strada morii;

---

*) F. Mach. op. cit. p. 387.

considerând, că în faţa mijloacelor materiale astăzi încă nesuficiente pe deplin pentru zidirea unui seminar corăspunzător pe veacuri dearândul, — această catedrală vie a arhidiecesei, — prin unele ameliorări la actualele edificii seminariale şi prin o iniţiativă stăruitoare în un interval de câţiva ani foarte uşor se pot acvira şi mijloacele materiale necesare, fără ca se sufere acoperirea trebuinţelor institutului;

considerând, că dintre toate instituţiunile arhidiecesei, unica instituţiune culturală susţinută de arhidiecesă este seminarul pentru care nici când nu s'au reclamat jertfe materiale dela credincioşi, institutul care cultivă şi adăposteşte forţele, arteriile vieţii noastre biserceşti şi naţionale, factorii de prima ordine în corpul nostru bisericesc şi naţional, cum sunt de fapt preoţii şi învăţătorii;

considerând, că prin unele edificări şi adaptări contemplate prin părerea minorităţii din comisiune, respective prin propunerea consistorului, cu spese considerabile şi aproape neprevăzute, cum se întâmplă la astfel de lucruri, se satisface trebuinţelor simţite pentru un seminar corăspunzător într'un mod numai foarte efemer, ce nu stă nici într'un raport cu spesele împreunate;

considerând, că teritorul şi edificiile actualului seminar se pot folosì foarte bine, ba e chiar indicată acum necesitatea, ca la timpul seu să se folosească la reedificarea corăspunzătoare a reşedinţei arhiepiscopeşti, a birourilor consistoriale, şi alte trebuinţe de interes cultural, nu numai fără perderi materiale, ci chiar cu avantagii materiale şi de situaţiune;

considerând în fine şi alte împrejurări de ordine internă la un institut cu internat, cari toate militează pentru plasarea noului seminar la un loc liber;

în vederea tuturor acestor consideţiuni şi accentuând, că ar fi un adevărat păcat, ca această realitate din strada morii să se folosească pentru eventuale trebuinţe cu totul de natură secundară, faţă de institutul seminarial, propunem:

1. Zidirea noului seminar să se facă pe teren liber şi anumit, spre acest scop să se decreteze realitatea din strada morii numerii de casă 12 şi 14.

2. Pentru adunarea mijloacelor materiale încă necesare, consistorul se însărcinează a iniţia o colectă de oferte benevole, şi a combina şi afla isvoare sigure şi permanente pentru augmentarea fondului seminarial.

3. Şi până când se vor putea aduna mijloacele necesare pentru zidirea unui nou seminar, la actualele edificii seminariale, cari nu sunt aşa de deteriorate, ca să nu mai poată fi folosite, să se facă ameliorările strict necesare, după apreciarea consistorului.

Dr. Eusebiu R. Roşca
referent.

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Cercul Braşov: protopresb. Braşov, Bran, Treiscaune.

— Raport special. —

— 27 Aprilie v.

Şedinţa I.

In zilele de 17 şi 18 ale săptămânii luminate, s'au ţinut conferenţele învăţătorilor dela şcoalele poporale gr. or. din întreaga arhidieceză.

Invăţătorii cercului conferenţiar Braşov s'au întrunit de astădată chiar în centru, pentruca dela primul focular cultural al nostru să-şi încălziască şi oţelească sufletele răcite de grelele încercări ale vieţii.

Scopul acestor întruniri fiind între altele şi răspândirea culturei, chiar şi în păturile cele mai de jos ale poporului nostru, ele s'au ţinut şi se ţin de regulă în provincie, adecă în comunele noastre mai mici, dânduse astfel ocazie ţăranului nostru de a conveni cu conducătorii săi, nepreocupat de daraverile sale zilnice.

Rezultatul dobândit cu ele, — mai ales, dacă acestora li se împrumută şi o notă de veselie, prin aranjarea de concerte, teatre, — totdeauna este un *fapt real.*

Ne putând fi vorba de un astfel de rezultat relativ la conferinţele din chestiune, ori cine s'ar puteà întrebà: *„dar de ce să se ţină acestea la Braşov?"*

Răspuns uşor se poate dà la această întrebare, bine ştiind, că *succesul rezolvării favorabile* a unor chestiuni capitale, ca problema înfiinţării şcoalei de adulţi, precum şi a stabilirii unui metod potrivit întru predarea mai cu succes a limbei maghiare, atârnă dela o desbatere şi o înţelegere ticnită, ferită de multele neajunsuri cu cari ne întâlnim în comunele noastre sărace.

Astfel stând lucrul, nu s'ar fi putut luá în nume de rău, dacă de astădată toţi apostolii neamului s'ar fi întrunit în centre, ca de acolo, înarmaţi cu sabia duhului, ca nişte adevăraţi apostoli ai lui Cristos, plecaţi din Ierusalimurile culturale ale neamului, să-şi împlinească chemarea de deşteptători ai lui.

Insufleţiţi pentru o astfel de misiune — cred eu, — că s'au depărtat învăţătorii nostri dela conferinţa învăţătorească ţinută aici, despre care vin a raportà în următoarele.

După terminarea serviciului invocării duhului sfânt, săvârşit în biserica sf. Nicolae, prin Prea. On. domn protopop *V. Voina,* învăţătorii ne-am întrunit în sala festivă a gimnaziului, unde dl comisar conzistorial, *Andrei Bârseanu,* deschide şedinţa I printr'un interesant discurs, care învederează pe bărbatul devotat cauzei de propăşire a neamului, vrednic de a fi ales membru al celei mai înalte instituţiuni româneşti: al Academiei Române, precum a şi fost.

Prin puţine cuvinte dl comisar face istoricul întroducerii şi modului de desvoltare al conferinţelor noastre, atât de mult reclamate odinioară, dar mai ales azi, în timpul necesităţilor culturale.

Prin aceste întruniri — zice dl comisar — s'a întărit spiritul de asociare, înfiinţându-se biblioteci, foi şcolare, fonduri, etc., din partea reuniunilor, cari mai în urmă au luat locul conferenţelor. Acestea însă fură desfiinţate şi înlocuite iarăşi cu conferenţele, pe baza statutului organic.

Civilizaţia înaintată, pericolele morale, cari ca nişte stânci stau, ameninţând vasul neamului nostru cultural, iată tot atâtea pedeci, ce trebuiau delăturate.

Şi cine era chemat a sădì în sufletele dăscălimii noastre: devotamentul, seriositatea, zelul, stima reciprocă, aceste virtuţi preţioase şi inomis necesare, pentru a corăspunde ea misiunei ei sfinte dar grele, dacă nu conferenţele, cari totdeauna au îmbărbătat o, insuflându-i curaj?

Vorbirea fiind primită între aplauze de însufleţire, colegul *A. Boldor* salută pe dl comisar în numele conferenţei, felicitându-l totdeodată pentru marea distincţie, de a fi ales membru al Academiei Române.

Această împrejurare ne insuflă şi nouă mândrie, avându-l în ăstan în fruntea noastră.

Dupăce se trece peste formalităţile obicinuite, ca denumirea notarilor în persoanele dlor *G. Popescu* şi G. Fl. *Preşmerean,* precum şi a bărbaţilor de încredere: G. *Cher.iu* şi *Zosim Butnar,* conferenţa ia cu plăcere la cunoştinţă comunicatul dlui comisar, despre designarea dânsului ca conducător al conferenţelor în acest an.

Cu aceeaşi plăcere se ia la cunoştinţă şi prezenţa dlui subinspector reg. *Erödi János,* ca reprezentant al înaltului regim., precum şi caldul salut al dlui *N. Sulică,* profesor, fost comisar al acestui cerc, căruia conferinţa îi mulţămeşte prin rostul dlui comisar actual pentru activitatea desfăşurată în cei 4 ani trecuţi.

O parte instructivă din program a fost prelegerea teoretică: *„Importanţa exerciţiilor intuitive în şcoala primară"*, lucrată cu pricepere şi cunoştinţă de cauză de către înv. *Radu Prişcu* din Braşov.

Prin prelegerea tractată din 3 puncte de vedere a acestei chestiuni, şi adecă al *1) ţintei şi problemei învăţământului intuitiv, 2) al alegerii materialului* şi *3) al tractării lui,* disertantul scoate la iveală însemnătatea intuiţiei pentru cultivarea voinţii, inimii, prin gruparea materialului conform mersului dezvoltării spiritului, şi conform procesului de apercepţie

Făcând dară dânsul potrivită întrebuinţare de multe izvoare bogate, şi dând la lumină principii capitale pedagogice, conferenţa — la propunerea dir. *I. Dariu* — află de prisos a mai discutà asupra temei, votându-i mulţămită protocolară.

Anză la o vie discuţie a dat însă raportul înv. *A. Boldor,* despre o carte de curând apărută, întocmită după metodul fonomimic, lucrată de înv. *G. Bceriu* şi *G. Codrea* din com. Făgăraş.

Fiind vorba de a şi-o procurà învăţătorii nostri, conferenţa, la propunerea dlui I. Dariu, decide a se lăsà la voia înv. folosirea acestui metod, care în esenţă nu e decât tot cel vechiu *scriptolog,* amplificat prin serviciile *mimicei.*

Şedinţa II.

Adânc au pătruns în suflete cuvintele adresate de dl comisar conferenţiar înainte de a se purcede la ordinea zilei, prin cari cuvinte dânsului îi succede a zugrăvì starea critică a şcoalei noastre, şi deci a existenţei noastre, punând în acelaşi timp la inima celor de faţă: buna înţelegere, îngăduinţa reciprocă, prin ceea ce uşor s'ar putea pune capăt neînţelegerilor ivite între conducătorii naturali ai poporului, preoţi şi învăţători.

Cu sufletele oţelite de înflăcăratele cuvinte luară parte la discuţia temei pusă de Ven. Conzistor: *„care e metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulţilor în scriere şi cetire"*, lucrată de corpurile înv. din Râşnov şi Cristian, domnii: A. Boldor, R. Cristolovean, Z. Butnariu, F. Flucuş, I. Frateş, St. Popovici, V. Muntean, G. Fulea şi P. Dan, pledând mai toţi pentru metodul *scriptolog* (scris cetitului) şi numai puţini pentru cel *analitic sintetic.*

Pentru reuşita acestei lucrări conferenţa aduce mulţămită, atât referentului Hamzea, cât şi amintiteior corpuri înv.

De capitală importanţă a fost propunerea înv. *A. Boldor* pentru înfiinţarea cât mai îngrabă *a şcoalei de adulţi,* care aflată de foarte actuală, conferenţa o primeşte.

Cu mult interes a fost urmărită şi tema: *Propunerea l. maghiare în conformitate cu cerinţele art. de lege XXVII din a. 1907 de dir. I. Dariu.*

Dacă avem în vedere greaua poziţie a şcoalei noastre, în faţa pretensiunilor noului plan de înv., cred, că nu greşesc dacă afirm, că *tema aceasta a fost partea de căpetenie a programului conferenţei noastre.* La norocoasă destinaţie a şi ajuns lucrarea acestei teme, destul de grea, căci dl I. Dariu a aflat modalitatea cea mai potrivită pentru propunerea cu succes a l. maghiare.

Dânsul recomandă *metoda directă,* iar în cazuri de lipsă şi *met. mixtă.*

Cât priveşte modul de predare a materialului, invăţătorul să dea viaţă limbei ce o propune, însistând asupra unei predări vioaie, urmată de întrebări dese şi bine alese. Pentru un succes deplin nefiind destulă garanţă met. directă el îşi ia refugiul şi la metoda mixtă, căutând a lămuri materia mai întâiu în l. maternă.

In legătură cu această temă, conferenţiarul schitează pe scurt şi materia de percurs pentru fiecare clasă, stabilind ca principii: *o ordine, o purcedere logică,* mai ales pentru cl. I, începând dela numirea simplă a obiectelor (a mobilelor, recuizitelor, persoanelor) după a căror reproducere vor urma întrebări simple ca: Mi ez? Aşa succesiv, în ora a 2-a se vor pune întrebări cu „mi az?" apoi în combinaţie cu articolul „a, az".

In altă lecţie se vor localiza obiectele, combinându-se art. cu adverbele: „ott, itt." şi întrebându-se despre locul lor (hol? etc.)

---

din urmă decenii, au creat în sinul acestei pături tot mai multe fenomene sociale de demoralisare, de slăbire a caracterului naţional şi de înstrăinare culturală.

Cea mai mare parte a cărturărimii noastre e copleşită de cultura străină, care o îndepărtează tot mai mult de popor. Dacă întri în familiile noastre, o să găseşti mai multe cărţi şi reviste străine, decât româneşti. Dacă iai parte la o întrunire de a noastră, observi că „fruntaşii" neamului nostru cugetă şi vorbesc par'că ar fi nişte străini cari au învăţat româneşte. In urma acestei puternice influinţi streine, la noi se ivesc tot mai dese tipurele de renegaţi, mai mulţi nedeclaraţi decât declaraţi; apar „împăciuitori" convinşi, cari cuceresc simpatii în cele mai înalte cercuri ale păturei noastre cărturăreşti, propagă fără nici o sfială ideea de înfrăţire cu guvernele, cari vor să fericească şi poporul nostru cu binefacerile culturei maghiare.

Cărturărimea noastră cucerită de cultura străină tinde şi la o izolare economică. Uitându-şi de interesele poporului, înfiinţează bănci, cari, în cele mai multe cazuri sunt făcute numai cu gânduri de cămătărie. Avem câteva oraşele, în cari sunt câte 2—3 bănci româneşti, create din duşmănii personale, cari se propagă şi între clientela dela sate. Toate aceste se fac bineînţeles sub masca naţionalismului, a întăririi economice şi naţionale a neamului nostru.

In timpul din urmă nu sunt rari nici „procatării", cari să iau la o întrecere nebună în aşi adunà averi cât mai repede, nesfiindu-se de cele mai urâte şi neiertate mijloace de a esploata ţărănimea.

Preoţimea şi învăţătorimea noastră, singura pătură cărturărească care în cea mai mare parte a ei a rămas neatinsă de epidemia străinismului şi de lăcomia de a se înălţa în domnie, singura care a muncit din răsputeri pentru înaintarea morală şi materială a poporului, — astăzi e cumpărată de stat. Mâne poimâne îi vom vedeà şi pe aceştia înfiinţând bănci, închegându-se într'o clasă de funcţionari şi încetul cu încetul ne vom trezì, că sentimentul „patriotic" a înlocuit sentimentul naţional, înmulţindu-se numărul celor ce vor juca ciardaş, când se cântă Ardeleana. Atunci nici o demagogie din lume nu va mai putea trezì mândria naţionaală în sufletul „conducătorilor fireşti" ai poporului nostru. Să ne gândim la biata Bucovină.

La periferii rezultatele influinţii străine se văd limpede. In Maramurăş, de pildă, procesul de dizoluţie naţională a păturei noastre cărturăreşti, a „domnilor" se petrece sub ochii nostri. Şi nu avem nici o putere să o împedecăm.

Dacă a te ridicà împotriva unor astfel de fenomene sociale, cari sfârşesc cu atrofiarea vieţii noastre naţionale, înseamnă a propaga socialismul şi anarchismul, atunci, da, suntem socialişti şi anarhişti.

Dacă a îndruma cărturărimea noastră să se lapede de cultura străină şi de tendinţele de a esploata poporul neajutorat, îndemnându-o să lucreze numai şi numai pentru ţărănime, pentru organizarea ei economică, pentru cresterea ei naţională, înseamnă a face demagogie criminală, atunci, da, suntem demagogi criminali.

Spunem răspicat că credinţa noastră nestrămutată e, că numai o astfel de „demagogie criminală" e mântuirea noastră ca neam în această ţară.

Işi poate oricine închipuì, ce uşor ar fi astăzi să ne salvăm şcoalele, să ne organizăm politiceşte, fără să impunem biruri noi pe popor, dacă cărturărimea noastră în cei din urmă treizeci de ani, în locul băncilor mărunte de cămătărie ar fi înfiinţat bănci poporale la sate, mulţămindu-se cu două trei bănci mari, în centrele mai importante. O astfel de organizare ar dovedì că suntem un popor conştiu de viaţa lui naţională, că suntem un popor închegat, şi nici o putere vrăşmaşă nu-i poate zdruncina existenţa naţională până în temelii.

O asemenea închegare nu e târziu să se înceapă de acum încolo. Şi nu cei ce vor lupta pentru asemenea idei vor fi „copii denaturaţi" ai familiei româneşti, ci cei ce se vor pune în calea acestora.

Acţiunea apostolică a dlui V. C. Osvadă pentru organizarea economică, e un început şi trebue să găsească răsunet în toate sufletele cinstite. Instituţiunile noastre cari există pentru cultura şi povăţuirea poporului, vor trebuì, nu numai să sprijinească o asemenea acţiune, ci singure, în deplină conştiinţă a faptei lor naţionale, să înceapă organizarea poporului, după un plan unitar şi bine chibzuit.*)

O asemenea acţiune naţională cadrează cu principiile politice ale dlui Popovici.

Deosebirea e numai în alegerea mijloacelor. Dsa vrea să realiseze întărirea noastră naţională de sus în jos, pe când noi vrem de jos in sus, fiind aceasta calea cea firească. Noi nu vrem însă nici un autocratism şi nici un absolutism naţional.

Noi, cari suntem feciori de ţărani, nu putem să ne străduim să devenim stăpânii părinţilor nostri, ci conducătorii şi povăţuitorii lor.

Aceste sunt părerile noastre, pentru realizarea cărora vom lupta neînfricaţi de nimeni, fiindcă ducem cea mai sfântă luptă naţională.

*

P. S. Atacurilor personale nu răspundem, fiind-că ne închipuim, că însuşi dnul Popovici le regretă. Nu răspundem nici cârtelilor mărunte din o parte a presei noastre, fiindcă orice om de bună credinţă şi cinstit trebue să se mulţămiască cu lămuririle cuprinse în acest articol.

O. C. T.

---

*). Atragem atenţiunea oamenilor nostri de bine asupra organizării Polonilor în Prusia, cari numai prin organizarea lor economică au rezistat încercărilor de desnaţionalizare. A se vedeà: Ludvig Bernhard. Das polnische Gemeinwesen im preussischen Staat. Die Polenfrage. Verlag von Dunker et Humlot. Leipzig 1907. Despre această carte vom mai vorbì.

Aşa se va purcede şi cu celelalte clase.

Pentru zelul şi priceperea cu care a studiat această chestiune, conferenţa votează prelegătorului mulţămită protocolară.

Mare entuziasm a stărnit propunerea dlui comisar, stabilită în formă de tema:

„Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţelor art. de lege XXVII din a. 1907 cu privire la propunerea l. maghiare, ţinând cont în acelaş timp şi de scopul general al înv. primar şi de caracterul confesional al şcoalelor noastre?“

Pentru cea mai succeasă temă lucrată în chestia aceasta promite dânsul un premiu de 200 cor.

Şedinţa III-a.

A fost destinată pentru cetirea lecţiunilor practice, dintre cari ţin să amintesc lecţia: din aritmetică *„Calculul simplu al intereselor cu elevii a. III*, o temă după părerea multora prea grea, din cauza terminilor ca: debitor, creditor, capital, etc., dar care mulţămită zelului şi metodului bun al prelegătorului, a succes peste aşteptare, votându-se mulţămită protocolară prelegătorului *I. Pascu.*

Deplin succeasă s'a declarat şi prelegerea din l. maternă: *„Obiectul direct“* pentru a. al IV-lea de şcoală, de înv. *P. Dan* din Zărneşti, cu a cărei predare se declară mulţămit şi dl subinspector Erődy Iános, care ţin să amintesc, că şi cu această ocazie a participat la toate şedinţele conferenţei, făcând la urmă observări binevoitoare şi dând membrilor conferenţei îndrumări preţioase.

Pentru această bunăvoinţă dl comisar îi esprimă mulţămita cea mai călduroasă din partea conferenţei, convins fiind totdeodată şi despre priceperea dsale, isvorâtă dintro bogată esperienţă.

Terminate fiind toate agendele, conferinţa ia următoarele dispoziţiuni, cu privire la programul conferenţei viitoare, care se hotăreşte a se ţinea tot în Braşov:

a) *Lecţiuni teoretice*:

1. Rostul gramaticei în şcoala poporală.

2. Lucrul manual şi însemnătatea lui în şcoală, atât pentru băeţi cât şi pentru fetiţe.

b) *Teme practice*:

1. Pentru a. I de şcoală, o lecţie de cetire după met. fonomimic.

2. Pentru a. II de şcoală, o lecţie din l. maghiară.

3. Pentru a. III de şcoală, o lecţie din geografie.

4. Pentru a. IV de şcoală, o lecţie din aritmetică.

5. Pentru a. V şi VI de şcoală, o lucrare scripturistică din l. maternă.

Pentru starea actuală critică, atât în învăţământul nostru, cât şi în relaţiunile conducătorilor poporului nostru, preot şi învăţător, de mare valoare a fost hotărârea conferenţei de a se alege o comisiune de câte 3 membri din fiecare protopopiat, care să raporteze, atât despre mersul învăţământului, cât şi despre relaţiunile şi neajunsurile învăţătorilor.

Făcându-se propunere din partea înv. A. Boldor de a se trimite din incidentul ţinerii conferenţei noastre o telegramă de salut măritului sinod arch. în care să se însiste şi asupra luării unor măsuri pentru ameliorarea cât mai grabnică a salariilor înv., şi făcând înv. P. Dan o altă propunere: *de a se alege o comisie de 3 membri, care să prezinte în scris dorinţele conferenţei*, să şi alege o deputaţiune în persoanele înv.: P. Dan, Savu Luca şi V. Dima, pe sama cărora se colectează suma necesară de bani pentru acoperirea speselor de drum şi întreţinere.

Ne mai fiind nimic de pertractat, dl comisar, printr'un discurs, în care face o mică dare de seamă despre folosul realizat prin aceste conferinţe şi în care din nou accentuiază *necesitatea unor relaţiuni mai intime între preoţi şi învăţători*, declară conferinţele din acest an de terminate. Mulţămeşte apoi dlui subinspector reg. pentru interesul, paciinţa, cu care a urmărit firul lucrărilor conferenţei, esprimându-şi în acelaşi timp dorinţa de a aveà în fruntea noastră tot astfel de bărbaţi devotaţi binelui obştesc. Tot asemenea aduce mulţămită şi oaspeţilor prezenţi, apoi comisiei însărcinate ca incuartirarea colegilor din afară, esprimânduşi dorinţa, ca în viitor să ne dăm întâlnire cu mai mult dor de muncă.

Drept răspuns la avântatele cuvinte luând cuvântul dir. *St. Popovici*, mulţămeşte dlui comisar pentru priceperea şi bunăvoinţa dovedită cu conducerea conferenţelor, dorindu-i mulţi ani de rodnică activitate şi în sânul nostru.

Astfel, cu frumoase iluzli despre un viitor mai bun şi satisfăcuţi pe deplin de succesele dobândite şi prin conferenţele din ăst an, ne-am luat rămas bun cu dorinţa de a ne revedeà, tot aici, peste un an.

Am uitat să amintesc, că după şedinţa I ne-am întrunit cu toţii la masa comună în restaurantul „casei de tir“ unde pe lângă multă voie bună n'au lipsit nici frumoasele şi însufleţitoarele toaste.

Aşa dl comisar toastează pentru M. S. Regele, apoi dl dir. I. Dariu pentru I. P. S. Sa Metropolitul nostru *Ioan* şi pt. V. Consistor, iar domnul protopop C. Dimian pentru subins. reg. de şcoale Erődi Iános, care la rândul său încă toastează în limba maghiară pentru vrednicul nostru comisar al conferinţelor din anul acesta.

G. Fl. Preşmerean
secretar.

NOUTĂŢI.

Visitarea şcoalelor noastre. In legătură cu cercularul cons. din 6 Martie a. c. nr. 2749 Şcol. se aduce la cunoştinţa organelor competente, cumcă comisarul guvernului, dl Dr. *Jancsó Benedek*, va începe visitarea şcoalelor noastre Luni, în 18 Maiu a. c. st. n. Inspectorii nostri tractuali deci să nu grăbească cu facerea examenelor finale. In celelalte să se conformeze îndrumărilor cuprinse în cercularul mai sus menţionat.

*

Jubileul Monarhului. In 30 Maiu n. se vor prezentà în faţa Maiestăţii Sale, Impăratul şi Regele Francisc Iosif I toţi generalii din armata austro-ungară, inclusive gendarmeria, pentru a-i aduce felicitări din prilejul jubileului de 60 de ani de domnie.

*

Audienţă. Ministrul de comunicaţiune, Kossuth Ferencz, a fost primit eri, Joi, în audienţă, la Viena, pentru a mulţămì Maiestăţii Sale că l'a distins cu ordul leopoldin. Insemnătate politică nu are audienţa aceasta.

*

Delegaţiunile. După ştirile din urmă, venite dela Viena, ministrii au căzut de acord, ca delegaţiunile să fie convocate numai la toamnă în sesiune ordinară.

*

Exposiţia de industrie casnică, aranjată în localul şcoalei industriale (strada Schewis nr. 15) a „Reuniunei femeilor române din Sibiiu“ se va închide Duminecă în 17 Maiu n. a. c. la orele 5 d. a.

*

Advocat nou. Domnul Dr. *Corneliu Rusu* anunţă, că a deschis cancelarie advocaţială în Gherla.

*

Maial. Elevii şi elevele dela şcoalele săseşti din loc şi-au ţinut obicinuitul maial eri, Joi, pe o vreme foarte frumoasă. In ordine frumoasă, cu muzica în frunte, au eşit dimineaţa la orele 7 şi jumătate în *Dumbravă*, pădurea Sibiiului, şi sara s'au reîntors în oraş, în cea mai bună dispoziţie. Mulţi părinţi au luat parte la această sărbătoare a tinerimei.

*

Operă în Sibiiu. Directorul *Leo Bauer* şi-a compus o societate de operă, din puteri probate şi cu bun renume, cu care a dat o serie de reprezentaţiuni în Braşov, iar mâne, Sâmbătă, începe o serie de douăsprezece reprezentaţiuni în Sibiiu, în teatrul orăşenesc. Abonamente se pot face în cancelaria teatrală.

*

Femeile polone din Posen au ţinut o întrunire, la care au participat peste o miie, din cele mai de frunte, şi au desbătut cu multă seriositate şi pricepere următoarea ordine de zi: Cum se sprijinească mai bine femeile polone industria şi comerciul polon? Cum se lupte femeile polone mai cu succes în contra legii de espropriere şi în contra legii şcolare, care tinde la nimicirea limbei polone?

*

Emigrările. Ministrul nostru de interne, contele Andrássy Gyula, a presentat dietei un proiect de lege, care are menirea de a împedecà emigrările. O astfel de lege corpurile legiuitoare maghiare au mai adus la anul 1903, dar tocmai de când s'a pus legea aceea în aplicare, au crescut emigrările în mod îngrijitor, încât se cer alte măsuri, mai aspre. In cei din urmă şase ani au emigrat 868 mii de cetăţeni ungari şi anume: în anul 1902 = 91,762, în anul 1903 = 119,944, în anul 1904 = 97,340, în anul 1905 = 170,430, în anul 1906 = 185,337 şi în anul 1907 = 203,332. Triste date statistice!

*

Dşoara Cornelia Moga din Sibiiu, medicinistă în Budapesta, e trecută între *premiaţii* universităţii din Budapesta, pentru deosebită diligenţă.

*

Invăţători pedepsiţi. Comisiunea administrativă a comitatului Arad a condamnat pe învăţătoriul român *Demetriu Popovici* din Cuvin, pe care protopretorul l-a scos din şcoală cu gendarmii, la 100 coroane amendă în bani, iar pe învăţătoriul *Magher* din Vidra, asemenea scos cu gendarmii din şcoală, la *perderea oficiului*, pe motiv, că au neglijat propunerea cu succes a limbei maghiare în şcoală şi *au agitat* prin şcoală.

*

La Ocna. Cu începere de astăzi, Vineri circulează trenurile de plăcere între Sibiiu şi Ocna. Pleacă din Sibiiu la orele 9 dimineaţa, 2 d. a., 3.55 d. a. şi 6.55 sara. Sosesc în Sibiiu la orele 10.33 dim. 3.17 d. a., 6.11 d. a. şi 8.14 sara.

*

Daruri pentru biserică. Subscrisul aduc la cunoştinţă publică frumoasele jertfe aduse de către parohienii sfintei noastre biserici gr. ort. din Vorumloc pentru biserică şi anume: George Suciu jun. şi soţia sa Maria, un rând de ornate frumoase bisericeşti în preţ de 130 coroane, Ioan Hentea, rotar, Ilie Vlad şi Ioan Steflea aflători în America, o sfântă evangelie cu litere latine ediţie nouă 35 cor. şi Andreiu Gaşpar cu Ana o cruce frumoasă la altar 8 cor. In numele comitetului parohial le esprim binefăcătorilor adânc simţita noastră mulţămită. Vorumloc, 28 Aprilie 1908. Ilie *Terchilă* paroh.

*

Al 125-lea. Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Eva Tălmăcean n. Moldovean, fost precupeaţă.

Acesta este al 125-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Universităţi nouă. Casa de jos a parlamentului din Anglia a votat în a doua cetire un proiect de lege, care îndrumă guvernul să înfiinţeze două universităţi noi, în — *Irlanda.* Va să zică, Irlandezii, cu cari ne aseamănă unii dintre politicianii maghiari, au ajuns să capete şi universităţi proprii, iar noi trebue să purtăm luptă pentru salvarea şcoalelor elementare poporale!

*

Sinucidere. Scriitorul croat cu bun nume, *Dragnik*, şi-a tras zilele trecute două glonţe de revolver în inimă şi peste câteva minute de dureroasă svârcolire în sângele propriu, a murit. Motivul sinuciderii nu se cunoaşte Era om în floarea etăţii.

*

Nefericire. In Baia-mare se zideşte o biserică nouă greco-catolică română. Turnul acestei biserici, de o înălţime de 30 metri, s'a prăbuşit şi a rănit opt muncitori, dintre cari pe unul foarte grav. A fost o norocire, că catastrofa s'a întâmplat tocmai la ameaz, când muncitorii aveau repaos, pentru-că altcum cădeau jertfă mai multe vieţi.

*

Fapta unui nebun. Un nebun, anume Christian Wasner, din orăşelul Mellingen, a subminat casa, în care locuia, cu praf de puşcă şi i-a dat foc. Explozia produsă a făcut să se dărâme un zid şi să strice şi casa alăturată. In urma exploziei s'a ivit şi un incendiu, care a fost însă stâns imediat. Wasner steteà la o fereastră de la etajul al treilea cu un revolver în mână şi ameninţà, că va ucide pe cine se va apropià de dânsul. Doi oameni au reuşit să se sue până la etajul al treilea, dar în momentul când erau să pună mâna pe dânsul, acesta s'a aruncat de sus şi a căzut pe pavaj, murind imediat.

*

Procesul Polonyi-Lengyel. Se crede, că va fi anulată sentinţa dată în procesul Polonyi-Lengyel. Apărătorul Vazsonyi a înaintat Curiei cerere pentru anularea sentinţei, cu sensaţionala destăinuire, că unul din juraţi, consilierul de bursă Isidor Beer nu avea dreptul de a fi jurat şi a funcţionat din greşală în locul comerciantului Beer. Ca motiv de anulare apărătorul indică apoi şi greşeli de formă şi insistă asupra mai multor articole de ziare, cari au esercitat presiuni asupra juraţilor, ameninţându-i cu escese antievreeşti în casul când vor achità pe Lengyel. Unul din juraţi s'ar fi esprimat faţă de o persoană oficială, că a condamnat pe Lengyel de oarece se temea de scandal. Un alt jurat declară, că juraţii, cari nu se aflau în cunoştinţă de causă, au fost induşi în eroare de unul din juraţi, prin interpretarea falsă a chestiunilor puse.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, au mai dăruit: Lazar Mândreanu, măsar, în amintirea soacrei sale Ioana Neagoe, 1 cor., Livia Dr. Crăciunescu, 40 bani, Vasile Tipuriţă, înv., Vale, în amintirea soţiei sale Măriuţa n. Stănilă 2 cor., Titu Morariu, paroh, Berghin şi soţia sa Victoria n. Patachi, 1 cor., Ioan Conora, par., Calbor, 1 cor., Dr. Cornel Popescu, hirotesit protopresbiter, Haţeg, 5 cor., Dr. Eugen Meţianu, adv., Braşov, cor. 2·50 şi Victor Tordăşianu, as. cons., 10 bani.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

Concurs cu premii prolungit.

La cererea mai multora prolungim prin aceasta până la *1 Septemvrie n. c.*, terminul pentru înaintarea la comitetul nostru a lucrării *„Nutrirea vitelor“, sau îmbunătăţirea mijloacelor pentru nutrirea vitelor preste tot şi îndeosebi în anii de secetă*, pentru care în 27 Decemvrie 1907 publicasem concursul cu premiu de 100 cor. şi cu terminul de 15 Maiu c.

Spre orientare notăm, că lucrarea să ni se prezinte în manuscript şi să fie scrisă pe câte o pagină de hârtie pentru înlesnirea tipăririi.

Sibiiu, 13 Maiu n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.“

Pant. Lucuţa — *Vic. Tordăşianu*
prez. — secretar.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea producţiunei teatrale declamatorice, înpreunată cu dans şi aranjată în ziua de Sf. George a. c. în Avrig, s'a încassat suma de cor. 162,20, iar spese au fost cor. 116,06, rămâne venit curat cor. 46,14, care sumă s'a şi predat locului destinat. Intre suprasolvenţi cu plăcere amintim pe următorii: Dl Vasile Maxim preot 10 cor. Dl Const. Prie preot, H. Hermann Fleisig fabr. de sticlă câte 5 cor., Dl Victor Vulcan preot cor. 3·20, Dl Gerson Mátyás contabil, 3 cor. Dl Ioan Jordachie înv. pens., cor. 2·80, Dl Ioan Preda adv., Dl George Citirigea funcţ.. câte 2 cor., Dna Ioana Maxim, comerc., cor. 1·40, Dl N. Bălgrăsan preot, Dl Ioan Răduţiu proprietar câte cor. 1·20, Dna Ana Ilincea, Dşoara Aurelia Preda înv., şi Dl Stefan Frâncu înv., câte 40 fil.

Stimaţilor suprasolvenţi şi pe calea aceasta le aducem sincere mulţămire.

Avrig, la 10 Maiu st. n. 1908.

Ilie Aleman — *George Comşa*
controlor. — cassar.

*

La apelul parohului *Nicolae Vlad*, din comuna bisericească Şelimber, adresat credincioşilor bisericei noastre, depărtaţi în America, spre a contribuì în scopul edificării unei biserici noue gr. or. în Şelimber, tractul Sibiiului, s'a colectat dela următorii: Gligor Voivod, Maria Voivod, Pavel Roşca, Petru Moise, Ioan Pleter, George Baltesiu, Ioan Roşca, Ilie Roşca, Ilie Vecerzan, Ioan Buda, Petru Plesca, George Chiera, Nicolae Roşca, Trifan Roşca, Nicolae Roşca, Ilie Roşca, Ioan Roşca, Aurel Roşca, Nicolae Barbosa, Ilie Marpozan, fiecare câte 5 dolari, toţi din Şelimber. Vasilie Suciu, Manoilă Strazan, Vasilie Dragomir, Nicolae Bondoi, Nicolae Fagadariu, toţi din Ayton, Vasilie Cosma din Armeni, Ioan Sandru din Mohu, Achim Sandru din Mohu, fiecare câte 50 cenţi. Augustin Sumundman, Manoilă Placintariu, ambìi din Ayton, Achim Roşca din Motişdorf, Vasile Mărginean din Tiapu, fiecare câte 25 cenţi. Nagy István, 20 cenţi, Torá Lászlo, 10 cenţi, ambii din Canajod.

Tuturor marinimoşilor contribuenţi le aduc cea mai sinceră mulţămită. Să dee bunul Dumnezeu, ca fapta lor nobilă să fie răsplătită însutit.

Şelimber, 25 Aprilie 1909.

In numele comitetului parohial gr. or.

Nicolae Vlad
paroh gr. or.

Teatru.

Sâmbătă: *Opera Troubadour*, de Verdi. Inceputul la orele 7 şi jumătate.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 232/1908. [117] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa II **Cărpiniș**, tractul protopresbiteral Abrud, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post de paroh, să-și prezente cererile de concurs, instruite conform normelor din vigoare, în terminul arătat la subsemnatul oficiu protopresbiteral, și cu prealabila încunoștințare a acestuia se vor prezentà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià și cuvântà.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 24 Aprilie 1908.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 2571/1908 E. [113] 2—3

Concurs.

Pentru trebuințele Consistorului arhidiecezan, în cursul anului 1908/1909 să recere liferarea de 150 stânjini de lemne de fag, neplutite, din fața soarelui, care să fie așezate parte în Seminariu, parte în curtea din strada Măcelarilor Nr. 45 în cursul lunilor Iulie și August a. c.

Ofertele să se adreseze în scris Consistoriului arhidiecezan până la 15 Iuniu n. a. c.

Sibiiu, 11 Maiu n. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

AVIZ.

La **Martin Schnell** în **Turnișor** Nr. 215 se află de vânzare un

armăsar

(cu certificat). Informațiuni dă proprietarul. (119) 1—2

De vânzare!

Edificiul de fabrică, cu etagiu, cu putere de apă deplină, transmisiune bine reservată, casă de locuit împreunată cu grădină mare productivă. Foarte favorabilă pentru orice întreprindere industrială. Stațiune de tren. Adresa la administrația acestei foi. (77) 4—

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai
1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof in locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 21—40

Nr. 263/908. [116] 1—3

Concurs

Pe baza ordinelor Prea Veneratului Consistoriu Arhidiecezan de dto 11 Ianuarie a. c. Nr. 288 Bis. și dto 2 Aprilie a. c. Nr. 3053 Bis. să escrie concurs pentru întregirea postului de capelan din parohia de cl. I **Bulzeștii-de-jos** cu filii e Străuți și Ticeri cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt toate venitele din filii.

Fiitorul capelan până la moartea parohului are să locuească în comuna Ticeri, iar după aceea să își strămute locuința în materă.

Competenții au a-și așterne cu terminul deschis petițiunile lor intruate conform normelor din vigoare oficiului protopresbiteral și după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului până inclusiv 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, se pot înfățișà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective oficià și cuvântà.

Brad, la 8/IV 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului.

Vasile Damian
protopresbiter.

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu	à	300,000	Mărci.
1	„	„	200,000	„
1	„	„	60,000	„
1	„	„	50 000	„
1	„	„	45,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	35,000	„
1	„	„	30,000	„
1	Câștig	„	100,000	„
1	„	„	60,000	„
1	„	„	50,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	30,000	„
7	Câștiguri	„	20,000	„
1	Câștig	„	15,000	„
11	Câștiguri	„	10,000	„
46	„	„	5,000	„
103	„	„	3,000	„
163	„	„	2,000	„
539	„	„	1.000	„
693	„	„	300	„
181	„	„	200	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este in casul cel mai norocos de **50,000 m.**, se urcă în cl. II-a la **55,000 m.**, în cl. III-a la **60,000 m.**, în cl. IV-a la **65,000 m.**, în cl. V-a la **70,000 m.**, in cl. VI-a la **80,000 m.**, în cl. VII-a la **600,000 m.**

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabilește oficios, costă

losul original întreg . . Cor. 7.—
losul original de jumătate „ 3.50
losul originul de un sfert „ 1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** și **franco**.

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor

se face din partea mea direct interesatului în causă prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau și prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

21 Maiu

cu toată încrederea la (83) 5—5

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg.**

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 50—

Tauri de Pinzgau.

18 Tauri de 1 — 1$^3/_4$-ani, prima calitate, rassa Pinzgau pentru prăsilă, de proveniență originală de Pinzgau, întroduși în catastru regnicolar, sunt de vânzare la (118) 1—3

Fabrica de Zachăr din Bodu

lângă Brassó.

Stațiunea căilor ferate, Botfalu máv.

ASPIRIN
Preis Kr. 1.20
20 TABLETTEN
ASPIRIN
À 0,5 GR.
ASPIRIN
0,5

ASPIRINUL

este cel mai plăcut și mai modern mijloc pentru tot felul de boale **reumatice, neurestenice.** Efect minunat la **influență, cataruri, dureri de cap, migreuă, reumă, podagră** etc. Aspirinul este astăzi cel mai trebuincios medicament al medicilor.

Să ne păzim de imitațiuni!

De oarece în locul singurului Aspirin veritabil a lui Bayer, să dă de multeori altul, să cerem

Tablete de Aspirin

împachetate numai în forma originală cum arată ilustrația alăturată (20 bucăți cu tablete ce conțin $^1/_2$ gram phiolă, prețul cor. **1 20.**

Fiecare tabletă poartă inscripția **„Aspirin“.**

Numai aceste tablete dovedesc veritabilitatea aspirinului; oricare altă tabletă este de respins ca neveritabilă. Vândut ca praf, după cum în nenumărate rânduri au dovedit autoritățile de examinare, aproape nici odată nu se capătă aspirinul lui Bayer, ci numai un preparat în locuitor, se plătește pentru el însă prețul adevăratului aspirin. — Așadară precauție! Dacă cumva în vre-o farmacie nu s'ar căpăta aceste tablete de aspirin singure veritabile, ne rugăm să ni se comunice, că prin mijlocirea vreunei farmacii din capitală să-i trimeată

Fabr. de vopsele, mai înainte Friedr. Bayer & Co.,

[91] 5—6 Elberfeld.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 26—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

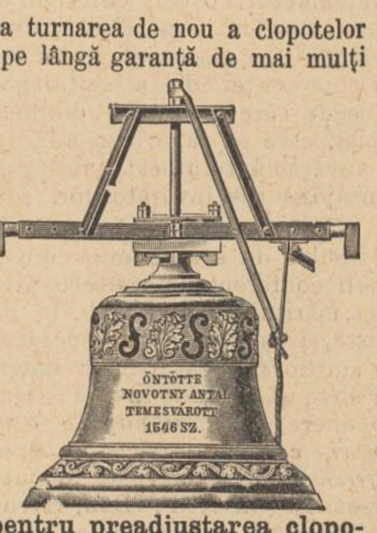

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. **Recomandată de medici.**

Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administrația:**

Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 36—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinții:

1. Vasile cel mare . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . . . . 30 „
3. Apostolii Petru și Pavel . . . . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie și Sfinții Marii Împărați Constantin și Elena . . . . 30 „

Ediție poporală, alcătuită după „Viața Sfinților“, tipărită în București la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Nr. 49 Sibiiu, Marți 6/19 Maiu 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Drepturile naționalităților.

— Părerile unui ziar maghiar. —

Niște păreri foarte corecte se cuprind în articolul de fond din numărul de Vineri al ziarului *„Alkotmány“*, organul partidului poporal maghiar, pe cari e bine să le cunoască cât de mulți. Le reproducem deci în traducere, chiar la locul acesta, după cum urmează:

„Despre o cultură naționalistă în Ungaria e permis să se vorbească, se poate vorbì, ba trebue să se vorbească. Pentrucă în nemijlocita apropiere a hotarelor țării trăesc naționalități, puse acì ca păzitoare de hotare. E necesar deci, ca naționalitățile din patrie *să atingă în bunăstare și cultură nivoul, care le compete* după posiția lor topografică. Iar dupăce *basa culturei naționaliste o formează limba* seminției respective, e necesar, ca fiecare cetățean naționalist să știe scrie și cetì în *limba proprie maternă* și să fie în stare să-și câștige și să comunice cunoștințele *în limba maternă.*

Afară de aceasta, au religie proprie, pe care o învață în limba maternă și de a cărei conservare se îngrijesc prin o organisare proprie bisericească. Afacerile acestea le isprăvesc iarăși în limba lor maternă.

Dintre naționalitățile din patrie, limba română de esemplu *are o literatură interesantă, prețioasă și foarte instructivă.* Au apoi istorie culturală, ba chiar și în istoria patriei au un rol, a cărui cunoaștere pentru ele e de importanță. Au școale medii, din cari ies elevii provăzuți și cu cunoștințele culturei maghiare și iau parte la viața politică națională.

Au școale de specialitate, cu un nivou, care dă elevilor cualificație destul de satisfăcătoare . . . .

Cumcă naționalitățile *au drept la limba lor maternă*, la întrebuințarea ei, *la cultivarea ei*, nu mai încape nici o îndoială. Și dreptul acesta al lor, constituția îl garantează prin lege specială și prin usul neîntrerupt, care esistă de secole. Numai recunoașterea acestui fapt a putut face, ca de esemplu literatura română, împreună cu cultura română, să-și iee începuturile aici, în Ungaria. Dacă afirmă deci cineva, că puterea de stat ungară nu recunoaște esistența culturei române, în fața afirmării sale se poate pune simplu istoria culturală a Românilor din Ungaria. In țara în care, între cadrele națiunei generale politice, poate să fie vorba de o biserică *națională română și sârbă*, e cu totul imposibil să fie tras la îndoială dreptul de esistență a culturei române ori sârbe . . .

Cultura nu e alta, decât desvoltarea cu desăvârșire liberă a facultăților spirituale ale unui popor, deoparte prin câștigarea și comunicarea de cunoștințe, de altă parte prin o conștiențioasă educare în direcție religioasă-morală și patriotică, corăspunzător tradițiunilor istorice ale poporului și corespunzător posiției internaționale și de drept public în care trăiește și care negreșit trebue să fie luată în considerare.

Dacă, după acestea, statul recunoaște de esemplu dreptul de esistență a *culturei române*, aceasta înseamnă atâta, că *românimea din patrie este îndreptățită:*

a) Se înființeze, susțină și conducă școale, *cu limba proprie de propunere.*

b) Se facă literatură în limba proprie, să înființeze societăți științifice și de direcție morală, *comunicând în limba proprie cunoștințele, în școală și în societate.*

c) Se determine limba confesiunei și credinței sale, și să continue administrarea în limba aceasta (în afaceri bisericești).

d) Să-și apere drepturile câștigate și să și-le asigure prin instituțiuni, pe terenul bisericesc și pe cel școlar.

e) Are dreptul să-și facă cunoscută istoria proprie culturală și să pretindă cunoașterea ei dela inteligența crescută și educată de ea.

f) Pot se înființeze deci (Românii) și pot se susțină școale poporale, școale medii, școale de specialitate, instituțiuni și societăți științifice, ba în principiu nici aceea nu poate fi dificultat, dacă ar voì se înființeze o universitate.

Până aici le merge *dreptul!*“. . .

*

O precisare mai corectă a drepturilor cari ne compet nouă, Românilor, nu ca indivizi, ci ca corp întreg național, cu greu se va mai fi făcut în vre-o gazetă ori carte scrisă ungurește.

Nu avem nimic de adaogat. Ce vrem se spunem este, că încât ne privește pe noi, Românii din patria aceasta, nu va găsì nime, nici în vorbirile deputaților nostri naționaliști rostite în dieta țării, nici în articolele de ziare, ori în programele politice stabilite din vreme în vreme, nici cu un cuvânt mai mult spus ori cerut cu privire la drepturile cari ne compet, ca popor, decât ce se cuprinde în cele stabilite acum din partea organului oficios al partidului poporal. Și totuși, deputații nostri au fost și sunt niște *„trădători de patrie“*, scriitorii de cărți politice și de ziare *„agitatori periculoși“* statului, cari își duc zilele mai mult în temniță decât la masa de scris, și peste tot poporul român un element primejdios pentru statul ungar și pentru națiunea maghiară. Și pentruce? Pentrucă ne-am reclamat și ne reclamăm drepturile, cari ne compet, pe cari nu ni le poate răpì nime, pentrucă sunt drepturi de Dumnezeu date: dreptul *intrebuințării* neîmpedecate și al *cultivării limbei materne!* Se poate închipuì o situație mai nenaturală, mai amară și mai dureroasă decât a noastră?!...

Din parlament. In cursul săptămânei trecute a fost votat budgetul ministrului de pe lângă Maiestetea Sa, budgetul ministrului croat, apoi budgetul ministerului de interne, iar Sâmbătă s'a început discuția asupra budgetului ministrului de comunicațiune, care se va termina probabil astăzi. E posibil, ca încă în săptămâna aceasta să se termine discuția specială asupra budgetului, ținându-se ședințe în fiecare zi dela 10 până la 2 și dela 4 până la 8. Dintre deputații naționaliști n'a mai vorbit nime.

Dela conferențele învățătorești.

Cercul Deș-Bistrița.

— Raport special. —

Gostila, 12 Maiu n.

Mercuri în săptămâna luminată trenul cu o ușoară legănare, încunjurat de aerul lin și blând al primăverei, ne ducea pe valea Someșului-mare în sus. Inaintea ochilor ni să desfășurau ținuturi pline de romanticism de o parte, de altă parte întreg șesul era presărat cu oameni, cari munciau glia strămoșască. Trecând și prin încântătoarea vale a Șieului, cu oarecare plăcere sufletească admiram minunata cultivare a pământului din partea poporului săsesc.

Când iată că în ceața dinspre răsărit apare vechiul și vestitul oraș al Sașilor, *Bistrița*, cu frumoasa și impunătoarea biserică luterană, edificată în stil gothic la anul 1519.

Timpul trecea și eram siliți a părăsì acest oraș de o ordine și curățenie exemplară.

Dela Bistrița spre sud treceam prin ținuturi frumoase spre valea Șieului lângă care să află comuna *Șimotelnic*, unde nisuiam a ajunge cu dorința de a ne revedeà și a ne îmbogățì capitalul spiritual cu idei și învățături noauă.

Șimotelnicul e o comună curat românească, având o singură stradă principală, și fiind toate edificiile după modelul săsesc, la stradă. Poporul e harnic, inteligent, doritor de înaintare și cultură, dovadă interesul ce l-a manifestat față de noi și de mersul conferențelor.

Joi în 17 Aprile v. la oarele 8, învățătorimea dinpreună cu elevii școalei s'a îndreptat spre biserică, unde s'a oficiat liturgia — împreunată cu chemarea ajutoriului Sf. Duh asupra lucrărilor conferenței și a membrilor ei — prin domnul comisar

FOIȘOARĂ.

Momente din viața marelui Șaguna.

„Milă-mi este de poporul“..
. . . .“ Matei XV 32.

Un neam năcăjit și chinuit, înjugat la toate nevoile, ca și la voia domnului de pământ, am fost noi, Românii ardeleni, veacuri dearândul. S'a milostivit însă Dumnezeu cu noi și dupăce numai de câteva zile scăparăm din robie, aceeași pronie dzeiască, care scoțându-i pe Izrailteni din Egipet, i-a pus sub conducerea lui Moise, același geniu apărător al neamului nostru obidit, a pus în fruntea noastră pe cel mai mare și mai destoinic conducător, care aveà sfânta chemare, ca pe poporul scos din fundul pivnițelor întunecoase la lumina soarelui, să-l conducă la calea cea dreaptă, ca nu cumva nededat fiind cu lumina, să apuce de pe calea neajunsurilor pe calea rătăcirii.

In timpul cel mai critic pentru noi, în timpul când ajunseserăm „o turmă pe care fiecare o mulgeà și o tundeà, dar la pășune nimeni nu o duceà“, în timpul de supremă necesitate marele *Șaguna* ne-a fost dat ca un har dumnezeesc de mult așteptat.

Și el, între ai săi a venit, dar mulți din ai săi pe el nu l-au cunoscut. . .

Da, mulți nu l-au cunoscut, căci cei mai mulți numai dupăce s'a dus dela noi l-au cunoscut .

*

Ca fiu de țăran, când am mers la Sibiiu, mă purtam în haine românești. Dupăce am absolvat pedagogia, atât eu, cât și părinții mei, doriau să urmez și teologia, ceeace erà totodată și dorința consătenilor mei, cari ziceau, că ar fi păcat să nu mă fac preot, fiind eu bun cântăreț. Deodată cu — fie iertatul — Pelagiu George din Petea de pe câmpie, am suplicat pentru a fi primiți la teologie. Pe atunci primirea o făceà însuși marele Arhiereu, iar suplicantul trebuià să se înfățișeze în persoană înaintea sa, ca să-l vază în persoană.

Ne-am prezentat și noi doi, dar spre marea noastră întristare ne-a spus, că deocamdată are mai mare lipsă de învățători decât de preoți, deci nu ne primește. Năcăjiți eram noi, dar mai năcăjiți erau părinții nostri, cari pentru noi au trebuit să-și bată caii până la Sibiiu, nefiind pe atunci linie ferată la Târgul—Murășului.

Tatăl meu s'a întors acasă, iar eu am rămas să concurez undeva ca învățător în părțile Sibiiului, căci acasă îmi erà rușine să mă duc acum, când toți știau, că m'am dus să mă înscriu la teologie.

In după amiaza aceleeași zile stam cu colegul meu înaintea seminarului, când vedem pe Șaguna, cu feciorul de casă, Simon, în urma lui, venind către seminar. Toți câți treceau pe stradă se dedeau la o parte, plecându-se înaintea lui, căci atâta erà de impunător, încât chiar și cei ce nu știau cine e el, stăteau în loc uimiți, părânduli-se că văd ceva supranatural. Trecând pe lângă noi, am făcut 3 pași înapoi și l'am salutat. Portul nostru românesc și uniforma iau atras atențiunea asupra noastră și dupăce trecuse deja de noi, privind înapoi, l-a întrebat pe feciorul de casă: „Simone, cine sunt acești tineri?“ Simon i-a răspuns, că: „Aceștia sunt pedagogii de azi dimineață, pe cari Excelența Ta nu iai primit în teologie“.

Dimineața ceealaltă la 7 oare a trimis Șaguna pe Simon în biserică, ca să ne cheme la el. Norocul nostru a fost, că ne-a aflat în biserică. Spre mirarea și bucuria noastră ne-a spus apoi: „Veți fi primiți în teologie fetii mei“, iar noi, sărutându-i dreapta, i-am mulțămit.

Bucuria mea și a tatălui meu nu a fost mică, când dorința a fost împlinită, dar eu și azi cred, că numai de dragul portului nostru românesc, și mulțămită faptului, că Simon ne-a aflat în biserică, ne-a primit marele Șaguna în teologie.

*

Ca arhiereu, deși om în etate și cam greoi, erà cu totul devotat bisericei. In paresimi la toate deniile erà dela început în biserică, și nu pregetà nici aici a se interesà de istețimea clericilor, punându-le diferite întrebări. Dacă se întâmplà, ca unul să nu-i știe răspunde la întrebare, îl apostrofà, dacă însă erà mulțămit cu răspunsul, îl lăudà.

Greșala unuia sau altuia nu o treceà nici când cu vederea și nu o iertà nici când. Așa într'o Vinere din paresimi a servit liturgia înainte sfințită un profesor tinăr, și greșind pomenirile, când a eșit cu sfintele daruri, a fost dojenit în fața întregii biserici cu cuvintele: „Numai boul la pășune merge nepregătit“!

Se interesà mult de viața țăranului nostru. Vorbind cu teologul *Simeon Popescu*, se mirà, că calendariul și orologiul n'a pătruns încă, decât în puține locuri în casa țăranului. *Sim. Popescu* i-a spus, că întrebând el pe un țăran, de ce nu-și ține orologiu în casă, țăranul iar fi răspuns: „Nu vreau dle să-mi măsur viața cu orologiul, căci pentru mine și ziua e prea scurtă!“ La aceasta a zâmbit marele Arhiereu, și a zis: „Vezi fătul meu, câtă filozofie e în capul țăranului nostru!“

Cu atâta respect și frică ne purtam toți față de el, ca și față de un sfânt al bisericei și al neamului nostru. După părerea mea, Moise nu a putut fi mai mare pentru poporul izrailtean, decât marele Șaguna pentru biserica și neamul nostru.

Mai dă-ne Doamne astfel de oameni!

Egerseg, la Dumineca Floriilor, 1908.

Ioan Bârsan,
paroh.

consistorial *Gregoriu Pletosu*, protoier., prof. gimnasial în Năsăud, asistat de preoţii M. Pascu paroh local şi Alexandru Sighiartău, paroh în Ciceu-Poeni.

La serviciul divin au luat parte pe lângă învăţătorime domnul insp. reg. Ştefan Téglás, doamna şi dşoara Bod, precum şi foarte mult popor din localitate.

Şedinţa primă.

După serviciul divin adunându-ne în sala de învăţământ a şcoalei în presenţa dlui inspector regesc al comitatului Bistriţa-Năsăud, *Ştefan Téglás*, a domnului adm. protopopesc *Vasiliu Bălan*, a parohilor M. Pascu, A. Sighiarteu, Isidor Suceava, Ioan Langa, a înv. gr.-cat. Iacob Morariu, a numărosului popor şi a învăţătorimei, domnul comisar *Gr. Pletosu* şi-a rostit vorbirea de deschidere, care a fost ascultată cu mare atenţiune din partea tuturor.

Vorbirea a fost la înălţime, interesantă, foarte instructivă, pe înţelesul tuturor, plină de poveţe de tot felul, arătând rolul important ce-l are şcoala în problema regenerării ţăranului român şi preste tot a poporului agricultor. Prin exemple şi date statistice demonstră răul ce-l mare şi periculos din vieaţa popoarelor şi cu deosebire a poporului român, care e *alcoholismul*, combătându-l şi îndemnând pe toţi a păşi în contra acestui vierme ce sapă la trupina plină de vieaţă a poporului român.

Acest cuvânt de deschidere a fost primit din partea tuturor cu vii aclamaţiuni.

După deschidere să constitue biroul, alegându-să notari: Ioan Ciupe înv. Gostila şi Simeon Pahone înv. Borgo Joseni, iar verificători: Ioan Duca înv. Borgo-Mijloceni şi A. Hermann înv. Deş.

Trecând la constatarea celor presenţi să constată, că sunt presenţi din tractul Bistriţei 15 membri din 16 obligaţi, iar din tractul Deşului din 21 obligaţi s'au presentat numai 5 membri.

Cugetând asupra acestui trist fapt, orişice om cu pricepere şi cu simţ de bunăcuviinţă poate înţelege, că lucrul acesta nu să cuvine.

A fi faţă de conferenţe, cari au un scop atât de bun şi nobil, atât de indiferent, şi a te arăta faţă de bunul mers al conferenţelor cu asemenea indolenţă, e trist şi necuviincios, fiindcă dupăcum a anunţat dl comisar, dela cei absenţi n'a întrat nci o scuză.

S'a şi observat în plenul conferenţei, că astfel de indivizi, cari din an în an manifestă negligenţă tot mai mare faţă de conferenţe, să fie pedepsiţi.

Trecând la ordinea zilei: 1. Eugen Tănase îşi prezintă elaboratul asupra temei: „Care este metodul cel mai potrivit pentru instruirea adulţilor în scriere şi cetire“. Să predă unei comisiuni constătătoare din membrii: G. Şuteu, V. Bocşa, T. Purşa, A. Hermann şi V. Costin.

2. Ioan Ciupe prezintă elaboratul: „Importanţa religiunei în educaţiune şi principiul centralisării învăţământului“ Să predă spre censurare membrilor: I. Leuca, N. Ţăgean, E. Tănase, T. Coroian şi G. Şolca.

3. Să prezintă lecţiunea practică: „A mértékrendszer“ din partea membrilor I. Duca şi I. Griga. Apoi tema practică lucrată după metodul fonomimic de P. Postoiu. Tractarea literilor „a“ şi „m“ după metodul amintit.

După acestea fiind timpul înaintat, şedinţa să ridică, anunţându-se a doua pe oarele 2 p. m.

Şedinţa a doua.

La oarele 2 p. m. deschizându-se şedinţa să predă cu elevii cl. I. literile „*a*“ şi „*m*“ după metodul fonomimic, prin înv. P. Postoiu. Eliberându-să elevii să naşte discuţie, atât asupra temei şi a predării, cât şi asupra metodului fonomimic în general. Luând parte la discuţie membrii I. Ciupe, P. Postoiu, I. Griga, dl insp. reg. şi în fine dl comisar, acest metod să recomandă spre folosire, având multe avantagii şi foloase reale faţă de toate celelalte metoade. Insaşi prelegerea a fost succeasă.

Urmează la ordinea zilei lecţia practică cu cl. V. „A mértékrendszer“. Prelegători I. Griga, I. Duca şi A. Herman. Predarea, afară de unele greşeli a unuia dintre prelegători, e succeasă. Greşelile aceste s'au constatat din partea membrilor E. Tănase, I. Ciupe, L. Beşa, P. Postoiu, dl comisar şi dl inspector reg. declarându-să atât tema însaşi cât şi prelegerea de succeasă.

După o pauză de 5 minute membrul I. Ciupe îşi ceteşte disertaţiunea designată de conferenţa trecută: „Importanţa religiunii în educaţiune şi principiul centralisării învăţământului“. După o desbatere deamnă de însaşi lucrarea, care deşi a fost destul de lungă, a ştiut ţinea încordată atenţiunea conferenţei, disertaţiunea se declară deplin succeasă, iar autorului i să aduc felicitări.

Fiind timpul înaintat, şedinţa să ridică la oarele 6½ p. m.

Şedinţa a treia.

Şedinţa a III-a să deschide la oarele 8 a. m. în 18 Aprile.

Intrând în ordinea de zi, Iulian Flămând îşi începe lecţiunea practică „Calcularea timpului“ cu clasa IV. După o vie discusiune la care iau parte: Dl insp. reg. apoi L. Ursace, I. Leuca, I. Griga, A. Hermann, V. Costin şi A. Jurca, se constată, că autorul n'a luat materialul intenţionat de conferenţa anului trecut, ci a tractat un material cunoscut deja elevilor. Prelegerea de altmintrelea e succeasă.

Să predă apoi cu cl. V. mai întâiu româneşte, apoi în limba maghiară tema: Bela al IV-lea. Deschizându-se discuţia asupra temei, iau cuvântul: I. Griga, I. Ciupe, A. Hermann, P. Postoiu, iar dnul comisar reasumând toate cele zise de membrii amintiţi cu privire la predarea istoriei, fiind acest studiu foarte important şi de acum e a se preda în limba maghiară, să recomandă procedura următoare:

Materialul ce trebue să-l propunem îl împărţim în unităţi, sau lecţiuni mici. Zicerile să fie scurte ca formă şi clare ca înţeles.

Zicerile acestea memorisate mai întâi în limba română, apoi scrise pe tablă, dimpreună cu elevii, trebuesc traduse în limba maghiară.

După aceasta zicerile una câte una sunt a se preda direct în limba maghiară, purtând grije de accentuarea corectă.

In fine prin întrebări acomodate şi potrivite materialului percurs şi capacităţii elevilor, să se facă reasumarea întregei lecţiuni.

Domnul insp. reg. pe lângă cele de mai sus recomandă şi următoarele:

Predarea unui material istoric în l. maghiară nu are scopul de a împărtăşi cunoştinţi istorice, fiindcă elevii le posed din predarea în limba maternă, ci predarea în limba maghiară tinde la deprinderea elevilor în vorbirea şi esprimarea corectă a cugetelor lor în o altă limbă, lor străină.

Să nu se folosească espresiuni necunoscute elevilor, grele la esprimat şi pe cari elevii nu le pot cuprinde.

Prelegerea a fost succeasă.

Urmează la ordinea zilei tema designată din partea Veneratului Consistor arhidiecesan. Raportul special îl ceteşte E Tănase. Autorul recomandă mij'oacele, prin cari s'ar putea strânge adulţii pentru de ai instrua în scris şi cetit.

Adulţii să se împartă în trei grupe: *a*) ceice nu ştiu de loc ceti şi scrie; *b*) cari silabisează şi *c*) aceia, cari pot ceti şi scrie bine. Aminteşte cursuri de iarnă cu 5 ore pe săptămână, conduse pentru remuneraţiune de înv. local, etc. Care metod ar fi potrivit, — nu aminteşte nimic.

Luând cuvântul membrul I. Ciupe propune, ca cel mai potrivit, metodul scriptologic, din următoarele motive: Literile se încep cu cele mai uşoare, merge treptat către cele mai grele de esecutat. Faţă de metodul lui Gábel şi cel fonomimic are favorul, că neavând de a instrua pe copii, ci pe adulţi, nu putem şi n'avem pentruce face gesturi. Acest metod fără nici o greutate ne duce la scopul dorit. După vorbirile membrilor I. Leuca, A. Jurca, V. Costin, G. Şolca şi păr. Sighiartău, aderând toţi la propunerea de mai sus, conferenţa enunţă, că pe lângă mijloacele amintite în lucrare, cel mai potrivit metod pentru instruarea adulţilor este metodul scriptologic.

După cetirea rapoartelor comisiunilor permanente prin referenţii I. Griga (tr. Bistriţa) şi I. Ciupe (tr. Dej), cari rapoarte conţinând triste adevăruri, se alătură la protocol şi pe lângă un raport special sunt de a se înainta Preaven. C. arhidiecesan: ca loc de întrunire se hotăreşte comuna Poianablenchi tr. Dej. Iar ca teme practice se statoresc pentru conferenţa viitoare:

1. O lecţiune din limba română cu cl. III. Nrul singular şi plural, de I. Percea, G. Prigoană şi G. Şuteu.

2. „Az asztal“ lecţiune din limba maghiară cu cl. II. de M. Oros, Leontina Beşa şi I. Leuca.

3. O lecţiune din constituţia patriei cu cl. IV. „A család“, de I. Ciupe şi I. Duca.

4. O lecţiune din geografie: „Dunántuli domb-vidék“ cu cl. IV. de E. Tănase, A. Hermann şi V. Costin.

In comisiunea permanentă se aleg, din tractul Bistriţa: I. Griga, I. Duca şi P. Postoiu, pentru tractul Dej: I. Ciupe, T. Coroian şi T. Purşa.

Sfârşite aceste, domnul comisar Gr. Pletosu prin cuvinte de laudă mulţămeşte învăţătorimei pentru interesul purtat faţă de obiectele puse, accentuând însemnătatea şi înălţimea vorbirilor rostite din partea membrilor. Se adresează către toţi cei presenţi, mulţămind parohului, învăţătorului şi poporului pentru buna primire şi cu deosebită plăcere se adresează şi către dl insp. reg. zicându-i cuvinte de laudă pentru interesul, bunăvoinţa, osteneala ce şi-a pus pentru limpezirea multor chestiuni puse la ordinea zilei, arătând şi bunăvoinţa manifestată faţă de conferenţă, asistând la toate şedinţele ei.

La aceste dl insp. reg. prin cuvinte pline de căldură şi dragoste faţă de noi mulţămeşte dlui comisar şi învăţătorimei pentru buna primire ce i-s'a făcut, zicând între altele, că cultura e internaţională, nu consideră naţionalitate şi religiune, ci numai adevăraţi oameni.

In mijlocul aplauselor din partea celor presenţi se încheie ciclul conferenţelor din anul 1908 la ora 1 p. m.

După şedinţa a III-a toţi membri au luat masă comună, la care a participat şi dl insp. reg. Téglás István, apoi domnul comisar Gr. Pletosu şi parohii M. Pascu şi Alex. Sighiarteu.

Domnul comisar a început şirul toastelor, toastând pentru îndelungata viaţă a Escelenţiei Sale, Inaltpreasfinţitului domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*.

In limba maghiară a toastat domnul insp. regesc pentru toţi în general şi cu deosebire pentru domnul comisar Gr. Pletosu.

Parohul local M. Pascu în toastul seu aduce elogii domnului insp. regesc, pentru interesul şi bunăvoinţa ce o poartă faţă de învăţământ şi cu deosebire pentru atenţiunea ce o manifestă faţă de şcoalele române din acel comitat.

Părintele A. Sighiartău a toastat pentru învăţătorime, de asemenea şi înv. I. Ciupe pentru parohul şi învăţătorul local, I. Griga pentru păr. A. Sighiarteu, pentru p. Is. Suceava, etc.

In decursul mesei comune şi cu deosebire întreaga după ameazi ne-a delectat şi ne-a înveselit inima fanfara din Buduş, sub conducerea bravului paroh Isidor Suceava.

Teatru.

Seara la 8 ore în şcoală s'au dat din partea tinerimei din Şimotelnic 3 piese teatrale. Primele două piese pe lângă aceea că n'au fost potrivite au fost în multe locuri nu tocmai corect interpretate; dar totuşi considerând multele greutăţi technice, au fost bine predate. A treia piesă a fost foarte caracteristic şi corect predată, şi toţi şi-au achitat bine rolurile. Toate trei piesele „Curca“, „Calea dreaptă e cea mai bună“ şi „Ţiganul la cătane“ au fost precedate de câte o piesă musicală, esecutată din partea fanfarei, cu o admirabilă rutină şi precisiune musicală.

S'a declamat „Copilul român“, de V. Alexandri prin un june, dovedind o pregătire şi o predare corectă. Fanfara amintită prin un frumos marş a întrodus numărosul public în vârtejul impunătorului joc „Someşana“, la care au luat parte bătrâni, tineri, uitându-şi năcasurile acestei lumi trecătoare.

S'a dansat până către zorile dalbei zile. Când apoi fiind siliţi a ne depărta, cu nouă speranţă şi plini de entusiasm am pornit spre casă, cu acel gând, de a sădi în inima elevilor sămânţa adevărului, binelui şi a frumosului.

Ioan Ciupe.

Din Haţeg.

Instalare de protopresbiter în tractul Haţegu'u'.

— 30 Aprilie v.

Nevoile zilei de azi şi grija pentru greul vieţii de mâne ţin omenimea într'o frământare continuă, care consumă multă putere şi multă cugetare. In lupta pentru pâne, în goana nebună pentru străngerea de bunuri materiale, cari în mintea celor mai mulţi singure sunt „peatra din capul unghiului,“ pentru clădirea edificiului unei vieţi mai tihnite, abia îi rămâne omului timp de a se mai gândi şi la mântuirea sufletului său.

Cuvintele mântuitorului din predica de pe munte: „fericiţi sunt cei săraci cu duhul.....“ sunt vorbe frumoase, dar prea puţin băgate în seamă. De o interesare a omului faţă de bunul mers al afacerilor deaproapelui apoi şi mai puţin putem vorbi azi, când binele şi fericirea „Eu“ lui nostru e mai presus decât toţi şi decât toate. Iată cauza, pentru care lupta bisericei de a întemeià şi a lăţi aici pe pământ „împărăţia lui Dumnezeu“, este din cale afară grea. Ea devine mâne şi mai grea, căci tendinţele unor proroci cu dogme nouă de credinţă, de a slăbi, de a nimici chiar vaza şi autoritatea acestui scump aşezământ moştenit dela strămoşi, prin care am trăit 18 veacuri, ies tot mai mult la iveală. Canoanele bisericei sunt un „teren mlăstinos“, iar preoţii ei „câtă vreme trebue să mai esiste în mijlocul poporului nostru cu rol economic şi social, în ce priveşte cultura teologică, trebue readuşi la înţelepciunea şi poezia senină a vechiului molitvelnic“. Aşa zic apostolii nouei evangelii. Depinde dela noi, dacă acestea învăţături vor avea soartea seminţei „căzute în pământ bun“, când apoi pe ruinele bisericei şi ale neamului nostru, apostolii de o pănură îşi vor putea cântà „Osana“, sau vor avea soartea sămânţei „căzute pe piatră“. In lupta cea grea pentru spulberarea acestor învăţături primejdioase şi pentru împedecarea lor de a prinde rădăcini în poporul nostru, noi preoţii avem cea mai arzătoare lipsă de a avea în frunte bărbaţi luminaţi şi destoinici, cari închegându-ne rândurile, ca pe o armată bine disciplinată să ne bage în focul luptei grele, ce trebue să o purtăm contra vrăşmaşilor interni şi esterni ai nostri şi ai bisericei, căreia îi slugim.

Preaveneratul consistoriu archidiecezan, în frunte cu prea bunul nostru părinte Inalt Preasfinţitul Domn Archiepiscop şi Metropolit *Ioan*, a simţit această lipsă a noastră, a preoţilor din cercul protopresbiteral al Haţegului, şi ţinând cont de însufleţirea generală cu care l-am ales, ne-a denumit de propresbiter pe bărbatul doririlor noastre, pe dl Dr. *Cornel Popescu.*

Biserica din acest colţ al metropoliei noastre, cu trecutul ei istoric, a trecut prin multe şi grele încercări. Drept aceea, cu sufletele premenite de nădejdea, că conducerea destinelor ei de azi înainte este pusă în mâni vrednice şi curate, am aşteptat, clerul şi poporul greco ort. din acest tract protopresbiteral, sosirea zilei din Duminеca Mironosiţelor, când dsa a decis, în conţălegere cu superioritatea noastră bisericească, să-şi ocupe noul post şi să se aşeze definitiv între noi. In 27 Aprilie v. des de dimineaţă, mulţi din cler şi din popor s'au adunat în gara din Haţeg, aşteptând sosirea trenului, care avea să aducă pe mirele tractului nostru văduvit. Era o zi de adevărată primăvară. Soarele cu strălucirea-i limpede da ceriului o înfaţişare deosebită, care ne umplea sufletele de nouă nădejdi. La sosirea trenului în gară, fanfara din Băreşti intonează un frumos marş românesc. Frapat de atâta însufleţire, noul protopresbiter primul se dă jos din tren, unde-l aşteptau pe lângă preoţii şi credincioşii din tract, şi fruntaşii parohiei centrale din Haţeg La gară, în numele preoţimii tractuale, noul şef este bineventat din partea parohului din Ruşor Ioachim *Ungur*, care în cuvinte alese şi binesimţite arată bucuria ce stăpâneşte inimile celor 35 de preoţi şi a celor 26,000 de credincioşi în ziua în care d-sa scoboară în mijlocul lor. Protopopul în cuvinte calde şi din inimă isvorâte mulţămeşte pentru buna primire ce i-se face în ziua în care ia în mână conducerea tractului. „Dragostea, care mi-aţi arătat-o atât de strălucit şi la actul alegerii şi de atunci încoace întotdeauna“ — zicea între altele — „însufleţirea nemărginită, cu care azi mă primiţi, î-mi vor fi un puternic înpuls, pentru a mă dedicà cu trup cu suflet lucrării sfinte, ce mă aşteaptă în acest oficiu“.

După acestea între sunetele fanfarei urcăm trăsurile, cari ne aşteptau şi convoiul, în frunte cu calesele, cari duceau pe noul protopop şi pe oaspeţii veniţi cu d-sa, în mers domol porneşte spre parohia centrală din Haţeg, lăsând în urma sa un nor de praf numai, care învăluia ca o negură deasă tufişul de arini de pe marginile drumului, în cari mii de păsărele săltau în bătaia celor dintâi raze de soare. In oraş, în faţa unei mulţimi de oameni Dl Dr. *A. Stră'ţariu* tălmăceşte noului protopresbiter sentimentele de stimă şi de iubire ale credincioşilor ort. din Haţeg. Domnul protopop, dupăce răspunde şi aici, în fruntea unei lumi de oameni să îndreaptă spre biserică, care din acest incident a fost frumos împodobită cu ramuri şi cu frunză verde.

La uşa bisericii este întâmpinat de primepitropul bisericei dl I. Baciu, care în firul unei vorbiri frumoase îi predă cheile. Dl protopop mulţămeşte obştei pentru manifestaţiile acestea de iubire şi între puternicile strigări de „să trăiască“, în cari s'au amestecat şi trei bubuituri de trascuri, întră în biserică. Se începe imediat serviciul divin, celebrat cu mare pompă, pe lângă noul protopresbiter şi pe lângă fostul adm. protopresbiteral şi mandatar al Exelenţei Sale la actul instalării, Dl *Avram Păcurariu*, de preoţi Ioachim Ungur din Ruşor, G. Petriuca din Sânpetru, Moise Popoviciu din Gândaga, Petru Armean din Ciopeia, Victor Şandru din Bârbeşti şi Aurel Popoviciu din Covragia. Mult au contribuit la înălţarea serviciului divin şi cântările liturgice, cântate cu multă pricepere şi preciziune de corul mixt din loc, sub conducerea zelosului dirigent *C Papoviciu.*

Terminate cele rituale, dl. mandatar dă cetire actului de introducere, iscălit de Inaltpreasfinţitul nostru Domn Archiepiscop şi Metropolit *Ioan*, prin care se face cunoscut clerului şi poporului din acest protopresbiterat, că începând din 27 Aprilie a. c. v. dl C. Popescu este instituit de protopop şi de paroh în Haţeg, şi prin care suntem obligaţi toţi preoţii şi mirenii deopotrivă a-i da cuvenită stimă şi ascultare întru toate. Intr'o vorbire duioasă îşi ia apoi rămas bun dela preoţii şi credincioşii din tractul pe care l-a administrat timp de o jumătate de an cu multă tragere de inimă. Cerând pacea şi binecuvântarea proniei divine asupra tractului şi asupra noului său protopresbiter, predă acestuia sfânta evangelie, îndatorându-l a păzì şi a propovedui cu cuvântul şi cu fapta ace'e învăţături, cari sunt depuse în ea şi pentru cari Mântuitorul şi-a întins mânile pe cruce. După acestea nou instituitul protopresbiter rosteşte o cuvântare, cu multă vervă oratorică, în care îşi espune vastul program de muncă. Se îndreaptă mai întâi cătră atotputernicul Dumnezeu şi-i mulţămeşte pentru darul ce l-a revărsat asupra sa, învrednicindu-l a ocupa acest post onorific. Face apoi promis une solemnă în faţa sfântului altar, că ţinta vieţii sale va fi aceea, de a conduce bisericile şi credincioşii de sub jurisdicţiunea sa pe calea binelui şi a adevărului. Va predică fără şovăire în tot timpul şi locul virtuţile creştine, credinţa, iubirea şi speranţa precum şi celelalte învăţături ale Mântuitorului va fi cu neţărmurită dragoste şi credinţă cătră cele două moşteniri scumpe, rămase dela strămoşi, cătră biserică şi cătră fiica acesteia, cătră şcoala noastră confesională şi de câte ori va cere trebuinţa, va premerge cu esemplu pentru apărarea lor.

Va păzi cu sfinţenie normele administrative ale bisericei noastre şi va face, ca şi ceialalţi factori subalterni să le păziască, căci aceasta e prima condiţie pentru înaintarea şi înflorirea bisericei. Mai spune apoi în această predică de toată frumseţa, că va fi până la cea din urmă suflare un fiiu credincios al neamului nostru românesc şi de câteori pe cerul vieţii acestui popor trudit se vor ivi norii negri ai primejdiei, din lupta ce vor da-o cei chemaţi pentru apărarea lui şi a drepturilor lui omeneşti şi dumnezeeşti, îşi va lua partea cuvenită. Mulţămeşte dlui mandatar pentru osteneala avută cu actul instalării şi-l roagă în aceeaşi vreme a-i fi interpretul sentimentelor sale de iubire şi supunere faţă de Escelenţa Sa Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan* şi faţă de Preaveneratul Consistor arhidiecesan. Lungi şi puternice „să trăiască“ la adresa Escelenţiei Sale şi a noului nostru şef tractual au acoperit sfârşitul acestei vorbiri, care ne-a trezit în suflete nouă nădejdi cu privire la viitorul bisericei noastre dreptmăritoare din acest tract protopresbiteral. După împărţirea anaforei ne-am întrunit în sala cea mare a hotelului „Mielul de aur“, unde ni s'a servit o masa bogată în mâncări gustoase şi unde ne-am putut delecta în frumoasele noastre cântări esecutate cu multă măestrie şi gingăşie de prima orchestră din Haţeg. La acest banchet representate au fost şi confesiunile străine, precum şi toate oficiile publice din loc. Nu au lipsit nici toastele. Şirul lor l-a început protopresbiterul Hunedoarei A. P. *Păcurariu*, care a închinat pentru Escelenţa Sa Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan*, arătând cum la o etate aşa de înaintată Escelenţa Sa cu puterea şi vigoarea unui tinăr lucră zi şi noapte pentru prosperarea bisericei şi a neamului nostru. Ca dovadă despre aceasta între altele servesc pastoralele Escelenţei Sale dela sărbătorile împărăteşti, pline de sfaturi şi poveţe părinteşti la adresa credincioşilor din arhidiecesă. Sgomotoasele „să trăiască“ şi freneticele aplause la adresa Escelenţiei Sale păreau că nu se mai sfârşesc.

După dl mandatar a rostit un toast inimos protopresbiterul nostru Dr. C. *Popescu*, pentru binele şi fericirea clerului şi poporului de sub jurisdicţiunea sa. Afară de acestea s'a mai toastat apoi din partea următorilor: Dl Dr. Aug. Străiţariu, pentru îndelunga sănătate a noului protopresbiter, care este şi parohul Haţegului, dl Ioachim Ungur, pentru representanţii diferitelor confesiuni, dl Dr. Iacob Radu, pentru buna înţelegere dintre cele două confesiuni de un sânge şi de o limbă, dnul Ioachim Cerbicean pentru protopop, scriitorul acestor rânduri pentru fostul administrator protopresbiteral şi mandatar al Escelenţiei Sale la actul instalării, dl Avr. Păcurariu, dnul Dr. Gavril Suciu pentru preoţimea română gr. ort., Dr. Nicolae Vecerdea, ca oaspe, pentru buna înţelegere dintre concetăţenii de diferite limbi şi dl Dr. Victor Bontescu pentru viitorul strălucit ce aşteaptă pe protopresbiterul nostru. A mai fost felicitat apoi protopresbiterul în limba maghiară de cătră representanţii diferitelor oficii publice din Haţeg, şi anume, dl căpitan Lenkeşi în numele oraşului, Victor Gorove în numele justiţiei, preotul reformat în numele confesiunei sale, şi alţii.

Ridicându-se masa, preoţii dela banchet în mijloc cu protopopul ne-am dus în grădina de vară a hotelului Teodor Doboiu, unde s'au presentat înaintea protopopului diferitele societăţi din Haţeg, a olarilor şi a tălparilor. Dupăce am mai petrecut şi aici câteva clipe vesele, ne-am întors la căminele noastre, dorind iubitului nostru protopresbiter viaţă şi sănătate îndelungată, ca să poată trage brazde mănoase în ogorul înţelenit al bisericei noastre din acest tract.

Aurel Popovici
preot.

Din despărţ. „Asociaţiunei“

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară a despărţământului VI. (Sebeş) al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ în anul acesta se va ţineà în comuna *Loman* în 11/24 Maiu 1908 cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării la 1 oră p. m.
2. Raportul general al comitetului despărţământului despre activitatea sa dela ultima adunare cercuală.
3. Raportul cassarului prin care presentează raţiociniul pe anul 1907 şi bugetul pe anul 1908.
4. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea acestora.
5. Alegerea unei comisiuni pentru înscrierea de membri noi şi încassarea taxelor.
6. Disertaţiuni din pomărit şi stupărit.
7. Raportul comisiunei de sub Nr. 4.
8. Raportul comisiunei de sub Nr. 5. Statorirea budgetului pe anul 1909.
9. Alegerea a doi delegaţi la adunarea generală ce se va ţineà în anul acesta în Şimleu.
10. Alegerea unui membru în comitetul despărţământului pe restul periodului 1907—1910.
11. Constituirea agenturei şi înfiinţarea bibliotecei poporale.
12. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal.
13. Inchiderea adunării.

Sebeş, 1/14 Maiu 1908

Comitetul despărţământului VI.

Serg. Medean
director.

G. Tătar
secretar.

NOUTĂŢI.

Consistor plenar. Astăzi, Luni, s'a ţinut consistor plenar ordinar în Sibiiu, sub prezidenţia Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu.* S'au luat măsurile de lipsă pentru esecutarea concluselor aduse din partea sinodului arhidiecesan din anul acesta.

•

Domnul Iancsó Benedek, trimisul domnului ministru de culte şi instrucţiune publică, a sosit Vineri sara în oraşul nostru, şi astăzi dimineaţa a plecat pe sate pentru a visita şcoalele confesionale şi a studia metodul după care se propune în ele limba maghiară.

•

Acuzaţi. Deputaţii naţionalişti din Arad, domnii Dr. Nicolau *Oncu*, Vasile *Goldiş*, Dr. Ioan *Suciu* şi Dr. Stefan C. *Pop* sunt citaţi pe 23 Maiu la poliţia din Arad, ca acuzaţi pentru transgresiune, făptuită prin înfiinţarea clubului naţional român din Arad.

*

Deschiderea Sfântului Sinod al României. Joi s'a deschis în Bucureşti sesiunea ordinară de primăvară a sfântului sinod al bisericei autocefale gr. ort. din România. La orele 10 s'a oficiat serviciu divin la metropolie, de cătră însuşi I. P. S. Sa Metropolitul-Primat, azistat de înalţii prelaţi. Dela metropolie membrii sfântului sinod, împreună cu ministrul cultelor, s'au dus în localul sfântului sinod, unde ministrul de culte a cetit mesajul de tron pentru deschiderea sesiunei sinodale. S'a făcut apoi constituirea sinodului şi alegerea comisiunilor.

*

Ziua de 3/16 Maiu. Colonia română din Viena a serbat ziua istorică 3/16 Maiu în localul „Iohanneshof“ Sâmbătă sara la oarele 8, întrunindu-se la o masă comună aproape întreagă. In Bucureşti, la iniţiativa societăţii „Carpaţii“, s'a oficiat parastas solemn Sâmbătă, la biserica Brezoian, pentru odihna sufletelor martirilor români dela 1848/49.

*

Hymen. Ana *Petrişor* şi Pompeiu *Trif*, anunţă sărbarea cununiei lor, care se va ţinea la 11/24 Maiu 1908, în biserica gr. or. română din Alţina, la ora 1 p. m.

•

Dl I. Murăşian, profesor de musică în Blaj, fusese oprit din partea ministrului de culte şi instrucţiune publică a mai funcţiona, pe motivul, că nu şi-a nostrificat diploma. In urma remonstrării ce s'a făcut, ministrul a recunoscut acum de validă diploma dlui *I. Murăşan*, primită dela conservatorul din Lipsca, şi l-a rehabilitat în postul său.

•

„Frăţia Românească“ e titlul unei reviste culturale şi politice, care apare în fiecare Duminecă în Iaşi, sub direcţiunea unui comitet. Abonamentul pentru noi 8 lei la an. Redacţia şi administraţia: Iaşi, strada Alexandri 11.

*

Proces. Doamnele *Aurelia Boldea* născută *Bariţiu* şi *Anuţa Dr. Vlad*, mama şi soţia domnului deputat dietal *Dr. Aurel Vlad*, sunt chemate pe 27 Maiu n. la pertractare finală, la tribunalul regesc din Deva, împreună cu preotul *Lula* din Bobâlna, pentru delict de — *agitaţie.*

*

Expoziţia jubilară din Praga, aranjată din prilegiul jubileului de 60 de ani de domnie a Maiestăţii Sale, Impăratul şi Regele Francisc Iosif I, a fost deschisă Joi, prin moştenitorul de tron Arhiducele Francisc Ferdinand. Au fost de faţă trei ministri la deschidere. Moştenitorul de tron a fost salutat din partea prezidentului camerei de comerciu, iar Alteţa Sa a răspuns în limba cehă şi germană, declarând la fine expoziţia jubilară de deschisă. A ţinut apoi cerc şi în urmă a vizitat expoziţia, pe care o va vizită în cursul verei şi Maiestatea Sa Monarhul.

*

† Dimitrie Negreanu, profesor de fizică la universitatea din Bucureşti, autor al mai multor cărţi didactice bine apreciate, membru corespondent al „Academiei Române“ din Bucureşti, a decedat Joi în Bucureşti.

•

„Cântări“, anume *„Ş'asară“* şi *„Plângerea unei floricere“*, aranjate şi armonizate pentru patru voci bărbăteşti de *Ioan Vidu*, au apărut în Arad, tipografia diecezană gr. ort. română. Proprietatea autorului. Preţul 80 de fileri exemplarul.

*

„Sănătatea“, revista pentru higienă şi medicină poporală, redactată de dl Dr. *G. Buiulescu* din Braşov, a încetat de a mai apăreà. Au fost scoase până acum 5 numere.

*

Donaţiune. Fostul deputat ceh tinăr *Kaunitz*, acum în etate de 60 ani, a donat colegiului studenţesc *„Slavka“* frumoasa sumă de 700.000 coroane, din incidentul căsătoriei sale cu o tinără domnişoară de 20 de ani.

•

De 128 ani! In Petersburg a sosit zilele trecute subofiţerul penzionat *Budinkov*, care e acum de 128 ani. A servit în armata rusască 80 de ani, fiind în urmă penzionat. Primeşte 12.000 ruble penzie anuală. A venit la Petersburg, pentruca să ridice un câştig de 5000 ruble, pe care l-a obţinut la loterie.

*

Nefericire. Portul chinez Hankau a fost nimicit de tot de valurile mării, cari ridicându-se în mod subit peste ţărmul mării, au dus tot ce le-a stat în drum. Oraşul întreg a fost distrus cu desăvârşire. Telegramele spun, că cel puţin zece mii de oameni şi-au găsit moartea în valurile mării. Intre ei au fost mulţi europeni.

•

La fondul „Masa învăţăceilor — meseriaşi“ întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu au mai dăruit: Ilariu Boia, (orig. din Bandul-de-câmpie), înv. lăcătuş, Dumitru Bolog (Sălciua-sup.), înv. pantofar, Ioan Cârneciu (Aciliu), înv. curelar, Ioan Albu (Glâmboaca), înv. cismar, fiecare câte 1 cor., Marcu Gligor (Ampoiţa), înv. rotar 2 cor., Man Băncilă (Reşinari), înv. croitor, Teodor Radu (Cisnădie), înv. măsar, Vasile Muleş (Aciliu), înv. franzelar, Ioan Hodârnău (Berghiş), înv. cismar, Petru Băncilă (Reşinari), învăţăcel pantofar, fiecare câte 1 cor. şi V. Tordăşianu, prezident 10 fil.

*

Espulzaţi. Editorul şi redactorul ziariului maghiar *„Tengerpart“*, care se tipăreà în Fiume, au fost expulzaţi de pe teritoriul oraşului Fiume, pentru inzulte grave, aduse femeilor din Fiume. Redactorul a fost şi arestat. S'a dat recurs la ministrul de interne în contra expulzării, dar ministrul a aprobat măsurile luate, fiindcă cei espulzaţi *nu merită* să fie luaţi în apărare. Pe eroii de tristă celebritate îi chiamă: Fodor (Fein) Oszkár şi Murai Jenő (mai nainte Müller Jakob).

•

Operă germană în Sibiiu. După cum am anunţat în numărul trecut al foii noastre, dnul director al teatrului de aici a început Sâmbăta trecută o serie de opere din cele mai alese, şi dispunând de escelente puteri. Sâmbătă sara în Troubadour s'a distins cu deosebire dnul G. Hecker în rolul contelui Lune, dispunând de o frumoasă şi puternică voce de bariton, dna Ana Hecker în rolul Lenorei şi dnul Carol Dura ca Manrico, cu aparenţa-i simpatică şi frumoasa-i voce de tenor. Peste tot numărosul public a rămas încântat de prestaţiunile tuturora, răsplătindu-i după fiecare act cu furtunoase aplause. Asară s'a dat Bajazzo de Leoncavallo şi frumoasa operă într'un act Cavaleria Rusticană de Mascagni. Prestaţiunile tuturora n'au lăsat nimic de dorit. Cu deosebire a plăcut mult în Cavaleria Rusticana dna Hecker în rolul Santuzei. Teatrul a fost literalmente plin. După fiecare act aplauze furtunoase.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Onorabila direcţiune a institutului de credit şi economii „Albina“, a binevoit a ne dărui, din suma ce ia fost pusă la dispoziţie de adunarea generală a acţionarilor, din cuota de binefacere, suma de 100 cor.. drept contribuire la fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare.

Pentru acest sprijin preţios, oferit consolidării şi înflorirei clasei noastre de mijloc, exprimăm şi pe această cale mulţămita şi recunoştinţa tuturor membrilor nostri.

Sibiiu, 17 Maiu 1908.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu.“

Vic. Tordăşianu
prez.

Stefan Duca
notar.

•

La producţiunea teatrală aranjată în 17 Aprilie v. a. c. în Ofenbaia, din incidentul conferenţei învăţătoreşti, au binevoit a trimite oferte benevole următorii:

Doamna Rosalia Predeticiu 4 cor. 50 fileri, Nicolae Sabo, com. din Lupşa 4 c., Ioan Coc, Ioan Hands, George Lazar şi Babb Iános, parohi, fiecare câte 2 cor.

Au binevoit a suprasolvi: Dr. Petru Şpan 1 cor. 50 fileri, Vasile Gan, prot. 2 cor., Dr. Demény István, pretor 2 cor. 50 fileri, George Balea, subnotar 2 cor. 50 fileri, Macaveiu Cutean 2 cor., Kolozsi Sándor, Sofia Pop, Vas. Bulură, Dr. Goldner Jenő, Vasile Şpan, paroh, câte 1 cor. 50 fileri, Nicolae Todea, contabil 1 cor. 10 fileri, Simeon Vosinca, Sim. Samoilă, parohi, Szakács Ferencz, subnotar, George Teuţan, paroh, Radimetzky Zoltán, farmacist, Lázárné Szabó Luiza şi Dionisiu Muntean, notar, câte 1 cor., George Gidroiu, Pamfil Giurgiu, Iosif Herdea, Aurel Micu, învăţători, Gavril Ţeran, Bihary Zoltán, notar, Alexandru Heţiegan, subnotar, Nicolae Giurgiu, N. Otel, Simeon Lazar, O. Simtion, învăţători, Erős Antal, înv. de stat, Lazar Chirilă, învăţ., George Cucu, Vasile Inoniciu, O. Morariu, Gavril Rancea, învăţători, Victor Găbudean, com. şi Ioan Barb, înv., câte 50 fileri, cărora şi pe această cale li-se aduc cele mai adânci mulţămiri.

S'au încassat 186 cor., din cari s'au spesat 135 cor. 70 fileri, rămânând profit curat 50 cor. 30 fileri, care sumă s'a administrat la fondul protopresbiteral al tractului Lupşa. Ofenbaia, la 25 Aprilie 1908. Pentru comitet: Emilian *Stoica*, învăţător. *Notă:* 50 cor. 30 fil. le-am primit cu mulţămită. Pentru epitropia protopresbiterală: *Vasile Gan*, protopresbiter gr. or.

Teatru.

Luni: Hoffmanns Erzählungen, operă fantastică, în 3 acte, de *Offenbach.*

Marţi: Die verkaufte Braut, operă comică, în 3 acte, de *Smetana.*

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 376/908. [120] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a **Baica** din protopresbiteratul Ungurașului pe baza ordinului Preav. Consist. Arhid. din 26 Februarie și 18 Martie 1908 Nr. 1892 Bis. se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concursele au a să substerne instruite conform legilor din vigoare la subsemnatal oficiu protopresbiteral în termin legal; iară concurenții au a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cântà eventual a celebrà și cuvântà.

Fizes-Sânpetru, 23 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Ungurașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roșca
protopresbiter.

Nr. 5989/1908. [121] 1—2

Aviz de târg Timișan.

Târgul de țară dela Rusalii în Timișoara se va ținea a. c. din 28 **Maiu** până inclusive **1 Iunie**.

Mânarea în târg a tot felul de animale este permisă începând de Joi la 5 oare dimineața.

Temesvár, 22 Aprilie 1908.

Căpitănatul suprem orășenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Nr. 232/1908. [117] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa II **Cărpiniș**, tractul protopresbiteral Abrud, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post de paroh, să-și prezente cererile de concurs, instruite conform normelor din vigoare, în terminul arătat la subsemnatul oficiu protopresbiteral, și cu prealabila încunoștințare a acestuia se vor prezentà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià și cuvântà.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 24 Aprilie 1908.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

·AVIZ.

La **Martin Schnell** în **Turnișor** Nr. 215 se află de vânzare un

armăsar

(cu certificat). Informațiuni dă proprietarul. (119) 2—2

Nr. 263/908. [116] 2—3

Concurs

Pe baza ordinelor Prea Veneratului Consistoriu Arhidiecezan de dto 11 Ianuarie a. c. Nr. 288 Bis. și dto 2 Aprilie a. c. Nr. 3053 Bis. să escrie concurs pentru întregirea postului de capelan din parohia de cl. I **Bulzeștii-de-jos** cu filii e Străuți și Ticeri cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt toate venitele din filii.

Fiitorul capelan până la moartea parohului are să locuească în comuna Ticeri, iar după aceea să își strămute locuința în materă.

Competenții au ași așterne cu terminul deschis petițiunile lor intruate conform normelor din vigoare oficiului protopresbiteral și după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului până inclusiv 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, se pot înfățișà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective oficià și cuvântà.

Brad, la 8/IV 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului.

Vasile Damian
protopresbiter.

Nr. 2571/1908 E. [113] 2—3

Concurs.

Pentru trebuințele Consistorului arhidiecezan, în cursul anului 1908/1909 să recere liferarea de 150 stânjini de lemne de fag, neplutite, din fața soarelui, care să fie așezate parte în Seminariu, parte în curtea din strada Măcelarilor Nr. 45 în cursul lunilor Iulie și August a. c.

Ofertele să se adreseze în scris Consistoriului arhidiecezan până la 15 Iuniu n. a. c.

Sibiiu, 11 Maiu n. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 250/1908 of. ppresb. [110] 3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza planului și preliminariului de spese, aprobat din partea Preaveneratului Consistor Arhidiecezan cu dto 5 Aprilie a. c. Nr. 3998 Epitr. prin aceasta să publică concurs de licitațiune publică minuendă pentru darea în întreprindere a zidirei bisericei gr. or. din **Faurești**, protopresbiteratul Cetății de piatră.

Licitațiunea se va ținea în ziua de 8/21 **Maiu 1908 la 2 oare p. m.** în cancelaria oficiului parohial din Făurești.

Prețul de strigare e **21.000 coroane**, având comuna bisericească a da materialul brut: piatra, cărămida, lemnul, varul și năsipul precum și cărăușitul.

Licitanții au se depună înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10%, acceptabile în numerariu sau hârtii de valoare.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel reflectant, în care va avea mai multă încredere. Intreprinzătorul nu are drept a pretinde diurne și spese de călătorie.

Planul, preliminarul de spese și toate condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Făurești.

Făurești, din ședința comitetului parohial, ținută la 1 Maiu 1908 st. n.

Alexandru Ciocașiu — par., prez. com. par.
Ioan Bărbos — not. com.

Vasilie Duma
protopresbiter.

Prin **Librăria arhidiecezană din Sibiiu**, se pot procura următoarele recuisite de învățământ impuse de noua lege școlară:

Tabele de cetit unguresti	4·80
Tabele de cetit românești	4·80
Göncz P., A métermértékek falitáblája	1·20
Bittenbinder M., Utasitás a méterrendszer használatára és tanitására a népiskolák számára	—·60
Rosch-féle természetrajz obrák (16 bucăți în colori și cu text explicativ)	15·—
Mașină de socotit	13·50
Bopp, Colecțiune de măsuri metrice .	12·—
Mapa politică a Ungariei	14·—
Mapa politică a Europei	15·—
Mapa fizică a Europei	15·—
Mapa fizică a Ungariei	15·—
Tabelele de părete a-le lui Hötzel: Primăvara, vara, toamna, iarna, Curtea țărănească, Muuțli, Orașul, trase pe pânză à	6·60
Mapele comitatelor singuratice à 20 și	—·30

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 70— Sibiiu — Nagyszeben.

In preajma examenelor!

Dela **Librăria arhidiecezană, Sibiiu**, se pot procurà următoarele:

Propise pentru scriere română, germană și dictando o sută bucăți . . . . cor. 1 20
Penițe aluminium, 144 bucăți . . . . . . „ 1·60
„ „ ordinare 144 bucăți cor. —·80 și . . . . „ 1.40

Cerneală „Gallus"	1	litru	1·30	**Condeie**	ordinare	12	buc.	.	—·06
„ „	½	„	—·70	„	„	12	„	.	—·20
„ „Anthracen"	1	„	1·80	„	solide	12	„	.	—·42
„ „	½	„	1·—	„	„	12	„	.	—·64

Cărți potrivite ca premii pentru școlari la examene.

Cataloage la cerere se trimit gratis și franco.

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu

se pot procura următoarele cărți nou apărute:

Adam I., Pe lângă vatră, pilde și glume	1·50
Adam I., Năzuinți, novele . . .	1·50
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Chendi I., Impresii	2·50
Cuza, Naționalitatea în artă	1·50
Gârda Dr., Bănatui fruncea, poezii în grai bănățenesc	—·50
Guette, Expunerea doctrinei . .	1·—
Iorga N., Istoria literaturii române în veacul al XIX-lea . .	5·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri . .	1·—
Ispirescu, Poveștile unchiaș. sfătos	1·50
Lermontow M., Demonul, poem .	1·—
Mândru A., Zori senine, poezii .	1·50
Marcu Roșianu, Alcoolismul . .	1·10
Nunta lui Pârjol, teatru de copii	—·20
Payot I., Educația voinței .	1·50
Pop V., Cum iubește o fată . .	1 50
„ „ Prin vreja dragostei . .	1·50
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I. . . .	2·—
Rădulescu Motru, Puterea sufletească	6·—
Rădulescu Motru, Studii filozofice	6·—
Rosetti M. C. R., Novele . . .	—·95
Sadoveanu M., Povestiri alese .	2·—
„ „ La noi în Viuoara, novele	2·—
Sadoveanu M., Vremuri de bejenie	2·—
„ „ Insemnările lui Nicolae Manea	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1 50
Slavici I., Novele vol. I. . . .	1·50
„ „ „ „ II. . . .	1·50
Steriad Dna, Carte de bucate .	5·—
Tabloul lui Mihai Viteazul . .	1·50
Dr. Diaconovich, Enciclopedia română, trei volume mari cu .	80·—
Bustul lui Eminescu frumos lucrat, 22 cm. înălțime . . .	4·60
Hodoș C., Martirii	1·50

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

MUSCHONG BUZIÁS FÜRDŐ
B.E.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administrația:**

Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 37—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român"

Sfinții:

1. Vasile cel mare . .	20 fil.
2. Marele Mucenic George	30 „
3. Apostolii Petru și Pavel	30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie și Sfinții Marii Impărați Constantin și Elena	30 „

Ediție poporală, alcătuită după „Viața Sfinților", tipărită în București la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 50 Sibiiu, Joi 8/21 Maiu 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

O broşură.

I.

Am fost făcut pomenire, nu tocmai de mult, despre apariţia unei broşuri, scrisă pe baze psihologice în chestia de naţionalitate, de un inspector de şcoale din ministeriul de culte şi instrucţiune publică, domnul *Dr. Molnár Lajos.* Venim acum să-i espunem pe scurt cuprinsul, pentruca să-l poată aprecià şi judecà şi cetitorii ziariului nostru.

Autorul se declară din capul locului contrar al politicei de volnicie faţă de naţionalităţi, şi e pentru politica de toleranţă, de apropiere. Nu e încântat de faptul, că cei dela putere au făcut Croaţilor toate concesiunile, le-au acordat toate favorurile, pe când *cu Românii nici nu au stat de vorbă*, ci au ridicat totdeuna pumnul în contra lor. Chestia de naţionalitate de altcum nu e chestie de ură ori de duşmănie în contra Maghiarilor, ci e chestie de *sentiment naţional.* Naţionalitatea nu o poate stabilì legea, ori concepţia politică, ci numai — *inima.* O politică corectă naţionalistă ar fi deci aceea, de a se ţineà în vedere numai *omul.* Cu iubire se fie delăturate relele sociale, cari bântuesc în ţară şi apasă toate popoarele, având considerare, nu faţă de Românul, ori Slovacul nemulţămit, ci faţă de *omul* care sufere.

Cultura sa proprie să nu i-o asuprească nime Românului, pentrucă dacă-şi iubeşte cultura sa specială, îşi iubeşte şi *glia.* La o contopire a naţionalităţilor în naţiunea maghiară să nu se gândească nime. Cum s'ar puteà contopì zece milioane în opt milioane? Un corp mai mare, într'un corp mai mic? Scopul deci nu poate fi contopirea, ci scopul politicei maghiare are se fie numai consolidarea naţională, induplecarea naţionalităţilor se recunoască ideea de stat maghiar. Căci de o mie de ani, de când esistă statul ungar, contopirea naţionalităţilor în naţiunea maghiară nu s'a putut face. Nu se va face deci nici acuma, când ideea naţionalistă îşi trăieşte epoca de aur. Politica înţeleaptă deci să nu se gândească la aşa ceva.

Tot ce se poate cere este, o uniformitate în sentimente. Să-şi iubească fiecare naţionalitate în prima linie cultura proprie şi limba sa proprie, dar în linia a doua să iubească limba şi cultura maghiară, iar nu vre-una străină. *Asta* e consolidarea naţională, aşa cum o înţelege autorul broşurei.

Autorul consacră apoi un capitol întreg actelor de brutalitate săvârşite în contra naţionalităţilor. Condamnă politica de brutalitate, care provoacă numai ură. Ungurii de ce urăsc pe Nemţi? Tot pentru politica brutală. Şi dacă Românul din Ardeal se poartă cu ură faţă de Ungur, o face aceasta numai pentru actele de brutalitate, pe cari le vede săvârşite de Unguri. Sunt oameni, cari vreau se fie energici, dar sunt duri şi neciopliţi. Oameni cu rol, în parlament, în oficiile de stat şi în viaţa socială, n'au decât vorbe ofensătoare la adresa naţionalităţilor, prin ce apoi se nutreşte numai ura naţionalităţilor în contra maghiarimei. O astfel de purtare e păgubitoare pentru politica maghiară. Şi cea mai mare primejdie s'ar naşte din faptul, dacă s'ar încercà maghiarizarea cu forţa a naţionalităţilor nemaghiare, pentrucă în momentul în care s'ar începe maghiarizarea cu canciuca, s'ar deştepta până şi Rutenii şi ar ajunge la conştienţă naţională.

Autorul vorbeşte cu multă laudă despre broşura lui „*Argus*“ şi spune, că această carte, întru adevăr escelentă, a scris'o un Român, în interesul Românilor, dar se preface că luptă pentru binele şi fericirea maghiarimei şi a statului. Spune însă cu multă sinceritate purul adevăr. Cine i-a cetit cartea, până la paginele din urmă, trebue să creadă, că autorul e Ungur. Dar paginile dela sfârşit formează duşul rece, cu conclusia, că Maghiarul n'are se fie în patria aceasta (cu timpul) decât *primus inter pares.* Din conclusia aceasta se vede, că *Argus* nu e Maghiar.

„ . . . Decoraţia e numai maghiară, dar *tactica e română*, şi spiritul cărţii *curat naţionalist.* In ton obiectiv ne spune adevăruri, dar pe basa acestor adevăruri duce pe cetitori la conclusii necorecte şi nemaghiare. Pentrucă desmembrări de natura dreptului public, oricât de mult se laude autorul Elveţia, Ungur încă nu a propus în ţara aceasta“.....

Faţă de astfel de dorinţe şi nisuinţe autorul broşurei din întrebare află de justificată politica de brutalitate, pentrucă între politica lui „*Argus*“ şi a estremiştilor români nu vede nici o deosebire. Pentru un astfel de preţ mare, fireşte că pace nu se poate face, pentrucă întrebarea trebue pusă astfel: Dintre două rele (o astfel de pace ori politica de brutalitate) care e cel mai mic?

Urmează un capitol, în care se arată, ce greşală mare se face prin urmărirea şi pedepsirea aşa numiţilor *agitatori*, pe cari poporul îi considerà de *martiri.* Nu agitatorii toarnă duh naţionalistic în popor, pentrucă duhul acesta, iubirea de neam, de limbă, de datini, *esistă în fiecare popor.* Dovadă Rutenii şi Şvabii, cari au sentimente patriotice, se alipesc de maghiarime, dar nu-şi neagă seminţia, limba, obiceiurile, trecutul. Că la popoarele acestea sentimentul naţional nu e atât de pronunţat, ca la alte popoare din patrie, vine de acolo, că nu au conducători, nu au inteligenţă, pentrucă inteligenţa acestor popoare se maghiarizează. Disposiţia naţionalistă esistă însă şi la aceste popoare, şi e chestie de timp, când va scoate agitaţia la suprafaţă *conştienţa lor naţională, care nu poate fi nimicită la nici un popor.* Mai face apoi şi o altă constatare preţioasă autorul broşurei, anume, că conştienţa naţională a Românului e mai bine desvoltată acolo, unde el traieşte împreună cu alte popoare, cu Maghiari ori cu Saşi. De el nu se prinde nimica, nici dela Sas, nici dela Ungur, pecând acestia îi învaţă limba. El trăieşte *în originalitatea sa română*, cu o natură specială sufletească, cu *disposiţie naţionalistă!*

Praxa candidaţilor de preoţie.

Sinodul arhidiecezan de curând închis, între alte multe chestii de ordine superioară a pertractat şi votat şi un regulament seminarial. In firul desbaterilor asupra acestui regulament a venit apoi în vorbă şi chestia ridicărei cursurilor teologice la 4 ani.

Ridicarea cursurilor teologice ar fi la toată întâmplarea un pas hotărâtor în ridicarea culturei preoţimei noastre. Oamenii de bine nu pot decât să salute o astfel de nisuinţă. Dacă proverbiala noastră sărăcie nu împedecà nobila nisuinţă, probabil că am fi ajuns în curând a vedea ridicat la rang academic institutul teologic din siminarul arhidiecezan. Aşa însă va mai trece pe Dunăre multă apă, până se va realisa visul — de toţi dorit.

Dar nu de aceea scriu presentele şire, ca se ţin isonul celorce au fost pro ori contra ridicărei cursului IV. teologic. După a mea părere nu aceea e de importanţă, dacă a studiat cineva 3 ori 4 ani la teologie, ci aceea, dacă ştie ori nu ştie păstorì poporul, al cărui conducător devine preotul prin instituirea sa în cutare parohie?

Acì zace pondul. Chestiunea — după a mea părere — se poate regula şi afară de regulamentul seminarial, şi anume, în regulamentul pentru parohii.

E într'adevăr de tot curios, că dela preoţii noştri nicăiri nu se cere

---

FOIŞOARĂ.

Vorbe de aur.

Sub acest titlu ziarul „Kronstädter Zeitung“ din Braşov în foiţa din nrul 86 publică scrisoarea lui *Mathias Claudius*, curierul din Wandsbeck, care a trăit între anii 1740—1815, scrisoare adresată iubitului seu fiu, lăsându-i totodată şi testamentul, din care folos să tragă toţi părinţii. Fiind vorbele de aur ale lui Claudius potrivite şi pentru timpul de faţă, le dăm acì în traducerea, cetită de prezidentul Vic. Tordăşianu în şedinţa literară, ţinută la 30 Aprilie n. c. la „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“. Iată-le:

„Iubite fiiule!

Argint şi aur nu am, dar tot ce am îţi las ţie drept moştenire. Incetul cu încetul se apropie timpul, ca să mă duc acolo, de unde nu mai este reîntoarcere. Eu nu te pot lua cu mine şi trebue să te las într'o lume, în care sfaturi bune nu sunt de prisos. Nu e tot aur ce sclipeşte, şi eu am văzut iubite fiiule câte o stea picând din cer şi frângându-se băţul pe care te razimi. Nu e nimic mare, ce nu este bun. Omul pe pământ nu este acasă. Nu e tot una, că mergi în stânga, ori în dreapta. Ţine-te de ce e mai bun, decât să faci rău. Nu-ţi lega inima de lucruri trecătoare. Rămâi credincios religiunii părinţilor tăi. De nime să nu te temi mai mult ca de tine însuţi.

In internul nostru residă (locueşte) judecătorul, care nu înşală, la a cărui voce să ţinem mai mult, decât la aplausul lumei întregi. Propuneţi, iubite fiiule, să nu faci nimica împotriva acestei voci şi înainte de a face sau a întreprinde ceva, să te baţi pe frunte şi să întrebi acest judecător de sfat. El la început vorbeşte încet şi gângăveşte, ca un copil nevinovat, dar dacă tu respectezi şi cinsteşti nevinovăţia lui, i-se deslegă limba şi-ţi vorbeşte priceput şi la înţeles. Invaţă bucuros dela alţii şi unde se vorbeşte de înţelepciune, de fericirea omenească, de lumină, de libertate şi vârtute, ascultă cu băgare de seamă. De altfel nu crede îndată tot ce auzi, pentrucă nu toţi norii au apă. Mulţi cred, că sunt în stăpânirea cutărui lucru, dacă numai pot vorbì despre el. Vorba e numai vorbă, şi unde se vorbeşte mult şi uşor, acolo să fi cu băgare de seamă.

Nu aştepta nimic dela alţii şi te fereşte de locul unde e sgomot. Nu acela e liber, care face ce vrea, ci acela, care poate voì aceea ce trebue să facă. Inţelept nu e acela, care se ţine de atare, ci acela, care este conştiu de neştiinţa sa. Cugetă-te adeseori asupra lucrurilor sfinte şi fi sigur, că numai folos vei avea. Să nu despreţueşti nici o religiune, deoarece nu poţi ştì, ce poate fi ascuns după icoana simplă. E uşor a despreţuì, dar e mult mai bine a pricepe. Nu instrua pe nime până nu eşti însuţi instruit. Pentru dreptate te întrepune întotdeauna, dacă poţi, şi sufere chiar şi persecuţie pentru ea. Fă binele totdeauna, fără să te cugeţi la urmări. Să nu voeşti decât câte un lucru deodată, dar acela îl voeşte din inimă. Grijeşte trupul, dar nu aşa, ca şi cum el ar fi sufletul tău.

Fi supus stăpânirei şi lasă pe alţii să o critice. Fi cinstit faţă de ori şi cine, dar nu te încrede în toţi. Nu te amesteca în afaceri străine, dar ale tale le isprăveşte cu sârguinţă. Nu linguşì pe nime şi nu lăsa să fi linguşit de nime. Cinsteşte pe tot omul după posiţiunea sa. Nu te îndatora faţă de nime, dar fi prevenitor, ca şi când le-ai fi la toţi dator. Nu fi totdeauna marinimos, dar fi totdeauna drept. Nu încărunţì pe nime, dar dacă serveşti dreptatea nu-ţi face grije de părul cărunt. Ajută şi dă bucuros dacă ai, dar nu-ţi închipuì, că eşti mai mult, iar dacă nu ai, bea un păhar de apă rece şi gândeşte că nu eşti mai puţin.

Nu face neplăceri nici unei fete şi gândeşte-te, că şi mama ta a fost fată. Nu spune tot ce ştì, însă să ştì întotdeauna aceea ce spui. Nu te lega de cei mari. Nu şedea cu ceice ocărăsc. Nu pe fariseu, ci pe omul blând îl cinsteşte şi îl însoţeşte. Omul cu frica lui Dumnezeu în inimă e ca soarele, care luminează şi încălzeşte fără să vorbească. Nu purta decât fapte bune în gândul tău, ajută pe mama ta şi o cinsteşte până va trăi. Gândeşte-te în toată ziua la moarte şi viaţă, dar fi întotdeauna cu voe bună. Nu te depărta din lumea aceasta, până nu ţi-ai arătat dragostea creştinească faţă de obşte“.

nici un fel de praxă. Intră în parohii de-a dreptul de pe bancele şcolare şi mulţi nici idee n'au de casurile pastorale ce le vin înainte. Le lipseşte orice rutină în a conduce. De acì eşecuri, neînţelegeri cu poporul, şi alte multe rele, ce conturbă mersul regulat al afacerilor.

Păstorirea este *artă*, iar arta aceasta se poate învăţa numai din *praxă*, nu din *carte*.

Praxa e mai preţioasă chiar decât învăţătura din carte, ceeace se dovedeşte cu analogia altor oficii, d. p. judecătoriile, unde candidaţii respectivi fără praxă corăspunzătoare nu se pot inactiva în oficii.

Că praxa e de lipsă, se dovedeşte cu adevărul ratificat deja prin esperienţă, că preoţimea noastră mai veche, a cărei şcoală era aproape numai *praxa*, în privinţa pastorală, în privinţa aflărei sale cu poporul, în privinţa conducerii poporului, — sta pe treaptă, putem zice, mai înaltă decât cea de azi.

Preotul, când intră în funcţie, ar trebuì să aibă praxa recerută, să fie deplin probat, nu să oarbece, să pipăe numai, cum durere să cam întâmplă. Prin hezitare şi lipsă de orientare în prima păşire îşi poate strica mai mult decât i-ar strica o sută de duşmani declaraţi. Pentrucă hezitarea îi strică popularitatea, care odată perdută, cu greu se mai poate redobândì.

Praxa şi-ar putea-o câştiga candidaţii de preoţie în cancelariile protopopeşti, ori chiar la consistor. Avem peste 30 protopopiate, — cam tot atâtea, cât face şi contingentul anual al celorce absolvează teologia. A fi obligat fiecare din candidaţi a practica un an în o cancelarie protopopească, nu ar fi ceva lucru mare. Candidatului însă i-ar aduce nemăsurate foloase. In visitaţiile prin tract, în societatea protopopului, ar învăţa a cunoaşte oamenii şi mersul afacerilor; în cancelaria protopopească şi-ar însuşì conducerea lucrărilor de birou, s'ar familiarisa cu organismul bisericesc. Ar cunoaşte din praxă aproape toţi §§-ii legii bisericeşti de cari are trebuinţă în viaţă, pentrucă cel puţin câte un cas se iveşte în cursul anului din toţi ramii de afaceri bisericeşti, şcolare şi epitropeşti, cu cari se ocupă preotul în activitatea sa. Esmisiunile cu cari l-ar încredinţa protopopul pe respectivul candidat, nu numai i-ar aduce ceva venit material, dar l-ar deda şi la o activitate de sine stătătoare, procurându-i independenţa în lucrări.

Dar de ce să le înşir toate acestea, când sunt prea bine ştiute foloasele ce ar resulta pentru înşişi fiitorii preoţi, câştigând în acelaş timp puteri de lucru şi oficiile protopopeşti, cari azi sunt avisate la singura persoană a protopopilor, destul de maşter dotaţi şi ei, ca să-şi mai poată susţinea şi cancelişti.

Candidaţii de preoţi — în urma constelaţiilor legii nouă şcolare — nu mai pot funcţiona ca învăţători provisori. A şedea apoi acasă, până să-şi capete parohie, nu e ceva edificător pentru înşişi candidaţii. Să se ia deci de urgenţă măsuri în privinţa aplicării lor prin cancelariile protopopeşti. Sinodul arhidiecesan, ori congresul naţional bisericesc, ar trebuì să se ocupe cu această afacere. S'ar câştiga valoare părerii celorce în sinodul arhidiecesan din acest an au fost pe lângă ideea înfiinţării cursului IV. teologic — din punctul de vedere al praxei. Postulatul acestora ar fi, cu măsura ce s'ar lua, satisfăcut chiar şi nu ar mai trebuì înfiinţat cursul nou.

Am pus pe hârtie aceste păreri ale mele, nu pentrucă ele ar fi idei nouă, căci şi mai nainte tot de asta părere am fost, eu şi alţi mulţi, ci ca un ecou la cele desbătute în sinodul arhid. în legătură cu votarea regul. nou seminarial.

Vasile Gan
protopresbiter.

Răspuns

la articolele din „Drapelul“, intitulate „Organul Asociaţinnei“.

I.

Ziarul „Drapelul“ a publicat o serie de articole sub titlul inofensiv „Organul Asociaţiunei“, în cari trecând peste tema de predilecţie „Organul Asociaţiunei“ se ocupă şi cu alte afaceri interne de ale Asociaţiunei, prezentând *„era nouă“* în mare decadenţă faţă de trecut, iar pe secretariul literar, dl Octavian Goga — în o lumină falză — absolut străină de preocupările acestui distins fiiu al neamului nostru.

Dl Goga, pentru faptele sale, ca secretar, e datoriu să răspundă comitetului şi adunării generale, deci nu poate intrá în polemii cu autorul „anonim“ al celor publicate în „Drapelul“.

Eu însă, ca membru al comitetului central şi ca membru al comisiunei financiare, nu pot lăsà să treacă astfel de învinuiri, ce se ridică asupra capului unui om nevinovat, fără răspuns, şi dacă aceasta nu o am făcut imediat după ce se terminase ieremiada din „Drapelul“, cauza e ocupaţiunea ce am ca membru al consistoriului şi deputat al sinodului arhidiecezan, când în virtutea slujbei mele trebuia să fiu la locul meu.

De ani de zile s'a solicitat conducerea Asociaţiunii, ca să se interpreteze datoriile de factor cultural astfel, ca să satisfacă trebuinţele culturale ale poporului, ale ţărănimii, ca să fie atrasă în cercul de interese ale acestui aşezământ. Aceasta nu se puteá face, câtă vreme n'aveam „om“ care să poată şi să vrea să se pună cu toată fiinţa sa în slujba ideii lansate.

Postulatul a rămas postulat vreme îndelungată, şi „poporul“ *„ţărănimea“*, în interesul căreia se vorbià şi scrià, a fost cu desăvârşire pusă la adăpost, pentru alte vremi, iar cărturarii, membrii Asociaţiunei, primeau revista „Transilvania“ gratuit şi o puteai găsì în deceniile din urmă pe la mulţi membri — întreagă, cum a eşit de sub teasc — bine lipită cu fâşii groase, dar aproape necetită. Erà şi firesc să fie aşà.

„Transilvania“ nu prea aveà colaboratori de seamă, în ultimul deceniu trăia din reproduceri şi contribuţiile spirituale ale câtorva binevoitori, cari nici ei n'au pretenţie să fie luaţi în serios, ca oameni de litere.

Timp îndelungat tânjà necetită, dar în schimb consumà anual o sumă de bani însemnată.

Câţi, vom vedea mai târziu. Curentul de a dà o altă direcţie lucrurilor dela Asociaţiune a devenit tot mai puternic, şi cu chemarea dlui Goga la Asociaţiune, — comitetul având acum omul — a decretat publicarea revistei săptămânale *„Ţara Noastră“*. Va să zică, în locul unei reviste lunare, comitetul a înfiinţat o revistă săptămânală.

Şi aceasta ar fi să însemne regres pentru autorul articolelor dela „Drapelul“?

Vezi, vezi, ce urât stă oamenilor invidie, acest păcat, care multe lucruri bune şi de folos le distruge în genere. Şi în locul sumei de 4500 cor., care erà destinată pentru „Transilvania“, comitetul a decis să sprijinească această întreprindere literară numai cu 1600 coroane. Cifrele vorbesc de sine şi nu e lipsă de nici o interpretare.

Cum a fost redactată această revistă — bine sau rău — s'a putut convinge oricine.

In orice caz, acest organ *săptămânal* a fost esclusiv lăsat în sarcina redactorului Octavian Goga, care ajutat de 2—3 prietini a îngrijit soartea revistei, alături de alte agende ale postului său.

Negreşit, că revista nu se puteà imediat răspândì, cu deosebire când mai sunt şi alte gazete pentru popor, cari dau şi articole în cari se tractează şi chestii politice, cari leagă mai mult interesul ţărănimei. Cu toate acestea, întreprinderea a mers înainte.

Ce se întâmplă însă?

Acest semn de activitate a atras şi atenţia guvernului. Revista a fost luată la goană, redactorul tras în procese de agitaţie, asemenea Dr. I. Lupaş, pentru articole de o blândeţă adevărat evangelică.

In astfel de procese se pedepseşte şi redactorul şi editorul.

Editorul era Asociaţiunea. Membrii comitetului central, îngrijoraţi de situaţia ce s'a creat „Revistei“ prin procese, ca să ştie „Asociaţiunea“ la adăpost, au rugat pe domnul Goga să primească şi sarcina de editor, ca astfel răspunderea înaintea autorităţilor să nu o mai primească „Asociaţiunea“. Cine nu vede deci, că nu interesele dlui Goga cereau această schimbare, ci curat numai interesele „Asociaţiunei“, care apoi în şedinţa comitetului central din 15 Iuliu a decis şi declarat, că revista apare în editura redactorului. Din partea sa tot atunci dl Goga a declarat, că pentru partea materială a revistei nu ia nici o răspundere, şi comitetul a primit bucuros această declaraţie, scăpând de neplăcerile proceselor şi de alte eventuale neplăceri, cari să puneau în perspectivă. Şi era şi firesc acest lucru. Era destul să se espună înaintea curţii cu juraţi — nimenea nu putea cere ca să plătească şi din pungă pentru o revistă, care nu era o întreprindere particulară a dlui Goga, ci întreprinderea unei instituţiuni, al cărei funcţionar era dl Goga. Orice om nepreocupat vede, că dl Goga a luat numai răspunderea formală de editor, rămânând ca la finea anului comitetul după trista esperienţă cu procurorii să hotărască definitiv.

Iată lămurirea, ce trebue să se dee, pentruca să se prefacă în năsip toate argumentele trase de păr ale autorului articolelor din „Drapelul“, care vrea se pescuiască în turbure, răsfoind prin anale, intervertind concluse şi scoţând contraziceri, din fapte ce s'au petrecut la lumina zilei.

Nicolae Ivan
membru în comitetul central
al Asociaţiunii.

Contele Andrássy şi chestia de naţionalitate.

In şedinţa de Sâmbătă a dietei, la discuţia asupra budgetului ministerului de interne, a vorbit mai la urmă şi ministrul de interne, contele Andrássy, atingând întâi chestia naţionalităţilor. A spus următoarele:

. . . „Prima chestiune, care s'a adus aici pe tapet şi care — durere — ocupă un loc atât de însemnat în desbaterile actuale ale dietei, este *chestiunea naţionalităţilor*. (Să auzim!) Cu această chestiune nu mă voiu ocupa astăzi mai amănunţit. In mai multe rânduri am avut deja prilej să desvolt punctul meu de vedere şi mi-e teamă, că foarte adeseori mi-se va da ocasiune să revin la această chestiune. Necontenit auzim aici desfăşurându-se chestiunea nenorocită a naţionalităţilor, cu puţin folos însă pentru ea însăşi. (Aşa e! în stânga şi dreapta). In actuala discuţie punctul de vedere maghiar a fost atât de puternic susţinut de deputatul Fenyvesi, iar cel naţionalist atât de slab de către deputaţii naţionalişti, încât cred că cu puţine observări pot trece peste această chestiune.

Dl deputat Lucaciu a zis, că urmăm o politică cu totul greşită, când luptăm în contra aşa numiţilor agitatori.

Dânsul a zis — şi e din cale afară curios a spune aşa ceva — că mai corectă ar fi acea politică, când i-am sprijinì în aspiraţiunile lor. Curios, am zis, şi e naiv a crede, că statul maghiar va sprijinì nisuinţele acelora, cari periclitează unitatea statului maghiar. (Aşa e! în stânga şi dreapta).

Deputaţii naţionalişti pun întotdeauna chestiunea aceasta pe teren fals. Ei zic întotdeauna, că noi le periclităm limba maternă, că noi voim să-i maghiarisăm. Ei sunt în mare rătăcire. *Nimenea nu voeşte aici să maghiariseze cu forţa.* (Aprobări), *ci cu puterea culturei.* Guvernul n'a urmărit şi nu urmăreşte scopul de a maghiarisa cu forţa. (Aprobări). Deputaţii naţionalişti susţin aceasta în mod greşit şi fals, pentru a face impresie. Scopul politicei statului maghiar a fost şi este, până când acest stat va fi maghiar, *să susţină necondiţionat unitatea statului, unitatea naţiunei.* (Aprobări vii în stânga şi dreapta). *Până când deputaţii naţionalişti se vor opune acestui punct de vedere, până atunci nu putem sta cu ei de vorbă sub nici un raport, până atunci nu se poate vorbì de pacturi, nici de un modus vivendi şi nici de concesiuri.* (Aprobări sgomotoase).

Pună-se ei pe basa acea principială, pe care stă legea naţionalităţilor, recunoască ei unitatea naţiunei politice maghiare, lucre în spiritul acesta — şi atunci sunt convins, că foarte uşor vom găsì acea cale, pe care mergând se pot satisface plângerile lor concrete. (Aprobări vii). Până atunci nu vom căuta nici un fel de modalitate, până atunci nu putem recunoaşte îndreptăţirea esistenţei lor, ba cu astfel de factori, a căror esistenţă o ţinem de o vătămare a naţiunei, în general nici nu putem sta de vorbă“...

„Pe urmele lui Cristos.“

— Cartea nouă a lui G. S. Petrov. —

In timpul de faţă indiferentismul faţă de biserică, stâlpul credinţei, moralităţii şi al păcii interne, ocupă teren tot mai mult. De altă parte egoismul restrânge altruismul, isvorul binefacerilor şi al filantropismului. Socialismul, materialismul şi alte curente filosofice subsapă temelia religiosităţii, punând în dilemă echilibrul sufletesc. Mulţi umblă în întunerec, crezând că umblă în lumină. Urechi au, dar nu aud, ochi au, dar nu văd. Mulţi caută adevărul etern, uitând, că Cristos e adevărul. Mulţi caută fericirea, uitând, că adevărata fericire numai în învăţătura blândului Nazarenean se află. De aceea atâta sbucium, de aceea atâta poticnire pe calea vieţii, de aceea atâta nelinişte şi nemângăere sufletească.

Dacă noi voim însă să nu fim sbuciumaţi în internul nostru, ci să avem linişte sufletească, n'avem decât să mergem pe calea arătată de însuşi Mântuitorul. Pe aceia, cari ne îndrumă zilnic, — fie prin sfat, fie prin lectură, fie prin fapte, — să mergem pe adevărata cale a fericirei: îi socotesc eu de cei mai mari binefăcători ai omenimei.

Preotul, care în prima linie are înalta chemare să lumineze şi să conducă cu prudenţă poporul pe calea fericirei, pe urmele lui Cristos, — are zilnic lipsă de amici fideli, cari să-l întărească în convingeri, cari să-i lumineze mai bine calea adevărată a vieţii, spre a puteà merge fără şovăire cu turma pe care o păstoreşte pe urmele dătătorului de viaţă.

Şi cine poate fi amic mai intim, mai fidel preotului în timpul de faţă, între împrejurările actuale, decât lectura religioasă-morală?!

Da! Lectura religioasă-morală a întors pe mulţi păcătoşi de pe căile peirei, pecând scrierile cu caracter anti-creştin au împins pe mulţi în prăpastie.

O asemenea lectură bună a apărut de curând în cartea preotului *G. Petrov* „Pe urmele lui Cristos“ traducere de arh. N. Munteanu, Bucureşti 1908.

Preotul *G. Petrov*, eruditul profesor de teologie din Petersburg, — cunoscut publicului cetitor din scrierile sale număroase şi adânc pătrunzătoare de Duhul evangelic („Sublimitatea Evangeliei“, „Evangelia ca fundament al vieţii“, „Voinţa divină“ etc. publicate toate în coloanele acestui ziar,) — prin romanul acesta (constătător din trei părţi, dintre cari numai partea I a apărut în traducere românească, celelalte două părţi, după cum ne promite traducătorul, în curând vor apărea) a îmbogăţit literatura romanelor religioase.

„Pe urmele lui Cristos“, după cum ne spune şi titlul, e o carte în care să încearcă autorul să ne arete calea adevărată de a merge pe urmele lui Cristos, între împrejurările grele ale vieţii de azi, punând în contrast viaţa comodă, petrecută în bencheturi, lux, distracţii şi neactivitate a aristocraţilor faţă de viaţa plină de miserii a muncitorimei, „drojdiile societăţii“, după cum o numeşte autorul. Astfel scoţând la iveală antagonismul dintre aceste două clase estreme sociale, arată ardenta datorinţă a aristocraţimei faţă de deşteptarea, luminarea şi îndreptarea moravurilor claselor de jos, îndemnându-o să ia rolul Samarineanului îndurat, legând ranele şi dând mână de ajutor fratelui ajuns în miserie, în mocirla vieţii, îndemnându-o să ia sarcina păstorului bun, care pe oaea cea rătăcită o reîntoarce şi o îngrijeşte cu deosebită dragoste.

G. Petrov pune în contrast pătura de jos cu pătura de sus a societăţii, pentru a arăta răul ce trebue lecuit.

Levis Valace în Ben-Hur pune în contrast domnia aşteptată de Judei — prin scuturarea lanţurilor romane şi ajungerea lor la putere — faţă de împărăţia ceriurilor, reprezentată prin Iisus Christos, pentru a arăta adevăratul înţeles al împărăţiei lui Dumnezeu. Ben-Hur calcă pe urmele Mântuitorului, însă fără a fi pătruns de învăţătura lui, ci numai de dorul de răsbunare, numai pentru că-l credea pe el a fi cel aşteptat de a umilì pe Romani, pe lănţuitorii patriei sale, pe umilitorii şi asupritorii maicei şi surorei sale.

Sienkiewicz în „Quo Vadis“ începe aproape acolo, unde termină Valace cu Ben Hur, tractând un subiect din timpurile apostolice. In romanul său pune în contrast societatea păgână demoralizată faţă de societatea creştină regenerată, pentru a arătà sublimitatea societăţii creştine faţă de cea păgână. Vinicius nu calcă în urma Mântuitorului, ci fără voe, prin dragostea lui cea înfocată faţă de Lygia cade în mreaja creştinismului şi abia în timpul din urmă i-să ridică ceaţa de pe ochi şi vede sublimitatea învăţăturei Nazarineanului.

Kempis în scrierea sa „Despre imitaţiunea lui Christos“ ne îndeamnă a merge pe urma Mântuitorului, dacă voim să ducem o adevărată viaţă internă, împreunată cu mângăerea cea lăuntrică.

Valace şi Sienkievicz ne conduc indirect pe urmele Mântuitorului, precând *Petrov* şi *Kempis* direct, prin sfaturi şi îndrumări, numai cât învăţătura lui Kempis, dacă o am urma, ne-ar duce la un ascetism rigoros, până când învăţătura lui Petrov tinde a ne face creştini adevăraţi, oameni cinstiţi, vrednici de a trăi în societate. Şi tocmai aceasta e de admirat la Petrov: felul de a pune în practică învăţătura evangelică, între împrejurările actuale.

Semizeul nordului, Dostoievski, vorbeşte frumos despre Cristos, încât elita din Petropole îl îndumnezeeşte. Tolstoi profesează îndurare şi milă faţă de aproapele, esteticianul *Ruskin* pune însuşi în praxă vederile sale religioase-morale (îi dă mâne, fiind milionar), Sienkievicz trimbiţează morala evangelică (în romanul „Quo Vadis“ premiat cu premiul Nobel, şi în Să-l urmăm, etc.) Valace descrie admirabil împărăţia întemeeată de Cristos pe pământ, Kempis vorbeşte blând şi profund despre viaţa internă, Petrov însă nu voeşte într'atâta să ne farmece prin frumseţea descrierilor, prin fantasări ideale în direcţie religioasă-morală, nu voeşte ştergerea graniţelor politice, a armatei, a tribunalelor şi a pedepselor cu moartea, ca Tolstoi, prin îndreptarea moravurilor, ori apoi ca Kropotkin, prin revoluţie: ci voeşte ca învăţătura evangelică între împrejurările grele ale vieţii actuale, — fire-am noi de orişi ce poziţie socială — să străbată în inimile noastre, să ni le încălzească, să ni le trezească din letargie şi să ni le mişte spre tot ce e bun, frumos şi umanitar, şi tocmai din causa aceasta sunt cercetate şi aplaudate într'atâta conferenţele lui, ear scrierile lui de o valoare atât de însemnată. Deci harnicul şi zelosul păr. arh. N. Munteanu a făcut un bine obştesc, traducând romanul „Pe urmele lui Cristos“, care n'ar trebui să lipsească din biblioteca nici unui om cult.

(*Sebeşul-mare.*) *A. Muntean*
preot.

NOUTĂŢI.

Examene. La gimnaziul român din Braşov s'au început Luni examenele în scris de maturitate, cu absolvenţii clasei a opta. Examenul de clasă s'a terminat Sâmbătă, cu următoriul rezultat: 14 au eşit cu „foarte bine“, 9 cu „bine“, 13 cu „suficient“, iar 5 au fost declaraţi corigenţi.

*

Conferenţă. Dumineca la orele 5 d. a. s'a ţinut o conferenţă publică în Cernăuţ, în sala „*Armoniei*“. A vorbit domnul Dr. *Sextil Puşcariu*, profesor universitar, despre „*doi scriitori domni români*“ (Neagoe Basarab şi Dimitrie Cantemir). Interesanta şi instructiva conferenţă a fost ascultată cu mare atenţiune din partea numărosului public asistent.

*

Monument. Oraşul Cinci-biserici a ridicat un monument potrivit pe seama soldaţilor francezi, morţi la anul 1808 sub steagurile lui Napoleon, în luptele purtate lângă Cinci-biserici. Cheltuelile monumentului s'au acoperit din contribuiri benevole. Inaugurarea monumentului se va face în 31 Maiu, cu solemnitate mare, sub patronajul ministrilor ungari Kossuth şi Apponyi, al ministrului francez de răsboiu şi al consulului general francez din Budapesta. Va venì şi o delegaţie militară din Francia, ca să asiste la desvălirea monumentului.

*

In Caransebeş conziliul comunal a luat hotărîre, ca una din stradele de frunte ale oraşului să fie numită „*Strada Constantin Burdia*“, în vederea meritelor pe cari le are dl Burdia, ca fost primar al oraşului, pentru desvoltarea acestui oraş.

*

Prima matriculantă. Comitele suprem din Strigoniu a numit ca suplentă a matriculantului de stat pe *soţia* notariului din o comună a comitatului pe care-l conduce, investindu-o şi cu dreptul de a lega căsătorii. E prima matriculantă în ţara noastră.

*

Mulţămită. Ilustrii domni *Alexandru* şi *Anton de Mocsonyi* din Biskiş, au binevoit, la apelul nostru Nr. 56, să doneze societăţii „*Clubul Român*“ din Viena câte 100 cor., la un loc 200 cor. Deci ne simţim plăcut îndatoraţi a aduce Ilustrilor domni donatori şi pe această cale mulţămitele noastre sincere. Pentru comitetul societ. „Clubul Român“ Viena: *George Viţencu*, prezident, *Alexandru Barbu*, secretar.

*

A ars. In comuna *Cacova* (Banat), o bătrână cu numele Iula Micu, soacra învăţătoriului Traian Linţa de acolo, făcând pită a căzut într'un moment de ameţeală în foc şi a ars de tot.

*

Convenirea socială a „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, aranjată Sâmbătă, la 16 Maiu n. c. în „Unicum“ a avut, ca şi alte producţii ale acestei harnice reuniuni, succes desăvârşit. Punctele de program au fost bine executate, mulţămită hărniciei zelosului dirigent C. Popa, care îşi ţine de mândrie să conlucre la ridicarea nivelului cultural al clasei noastre de mijloc. Corul a escelat cu compoziţiile măestrilor nostri: Dima, Popovici, Mureşanu, Bena, Kiriak. Cu cântare solo s'a produs măestrul pilar dl N. Işan, care a fost rechemat. Petrecerea a fost bun prilegiu de întâlnire pentru clasa ţăranilor şi a meseriaşilor nostri. Din inteligenţă am remarcat prezenţa as. cons. Dr. M. E. Cristea, Dr. Iancu (Tălmaci), Oct. Tăslăuanu cu dna, familia Tordăşianu, Sociu, Cosciuc, câţiva voluntari şi câţiva candidaţi de advocat. S'a jucat până în zori de zi. Venitul material mulţămitor. Prezidentul Tordăşianu a adaos fondului văduvelor 17·70 cor., adunate cu pălăria „Dzeu vede“.

*

Hymen. Domnişoara Maria *Cucuian*, fiica preotului Petru *Cucuian* din Loman, s'a fidanţat cu dl învăţător Nicolae *Stoica* din Rechita.

— *Mărioara Inţu* şi *Matei Popa Răduleţ* anunţă celebrarea religioasă a cununiei lor, ce se va ţineà Dumineca în 11 (24) Maiu a. c. la orele 4 p. m. în biserica gr. din Perşani.

*

Nenorocire. Un sublocotenent de honvezi, împărţit de serviciu la auditoriatul din Pojon, a căzut de pe calul pe care-l călăria, iar calul l-a lovit cu copita atât de rău, încât la moment a murit. Era fiiul căpitanului de poliţie din Pojon, — *Kutsera.*

*

Fundaţiune frumoasă. Un bancariu avut din Paris, cu numele *Commercy*, a testat o avere de patru milioane franci pe seama unei fundaţiuni, din care să se dee ajutoare studenţilor săraci, cari se dedică carierei profesorale şi-şi aleg ca studiu *fizica* şi *chemia.* Fireşte, ajutoarele se împart numai studenţilor din Francia.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au dăruit: Vasile Voina, protopresbiter, Braşov, soţia sa Elena n. Muntean şi cei 12 copii ai lor şi anume: Vasile, corespondent comercial în Hamburg, Costi, sublocot. la roşiori în Turnu-Severin, Bujor, sublocot. c. şi r. în Timişoara, Mircea, st. agr. la Herestreu în Bucureşti, Traian, comptabil la societatea „Aurora“ în Bucureşti, Dan, stud. în a III-a cl. comerc. în Braşov, Septimiu, stud. în a III-a cl. gimn. în Braşov, Florin, stud. I. cl. gimn. în Braşov, Elena şi Mărioara, ambe eleve ale şcoalei primare în Braşov, Dorica şi Lucie, sub anii de şcoală, fiecare câte 20 bani, sau în total 2 cor. 80 bani şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Tragedie familiară. Ficiorul majorului pensionat Bauer din armata comună austro-ungară se logodise în contra voinţei tatălui seu. In urma acestui fapt, majorul nu a mai dat fiiului seu nici un ajutor bănesc. Acesta a pârât la judecătorie pe tatăl seu, iar majorul l-a chemat la sine, pentru a se înţelege şi a se împăca. După un schimb de vorbe aspre, majorul a scos revolverul şi şi-a împuşcat copilul, trăgând asupra lui trei gloanţe. Cu al patrulea s'a sinucis apoi, împuşcându-se tocmai în inimă. Majorul a rămas mort la moment, iar fiiul seu va scăpa cu viaţa, pentrucă ranele sale nu sunt grave. Tragedia s'a întâmplat în Lichtenthal, lângă Baden-Baden.

*

Operă. A treia representaţiune a operei germane s'a dat Luni sara în teatrul orăşănesc din Sibiiu. S'a cântat opera „*Hoffmanns Erzählungen*“ de Offenbach. Teatrul a fost plin, în sensul strict al cuvântului. Publicul a fost pe deplin mulţămit cu prestaţiunile puterilor artistice, pe cari le-a aplaudat cu căldură la finea fiecărui act, chemând la rampă pe cei cu roluri principale, ca: tenoristul *Dura*, baritonul *Hecker*, basistul *Lorenz*, apoi artistele *Ana Hecker* şi *Rossi.* In prologul şi epilogul operei au avut câte un rol mai mic şi bine esecutat şi membrii români ai societăţii domnului director *Bauer*: Ioan *Stanciu* şi George *Moga.* Corurile asemenea au fost mulţămitoare. Marţi (eri) nu s'a dat reprezentaţiune. Astăzi Mercuri se cântă operă „*Die Iüdin*“.

*

Procese. Revista „*Ţara Noastră*“ din Sibiiu are două procese de presă, pentru agitaţie. Intr'unul e dat în judecată domnul director al revistei, *Octavian Goga*, în celalalt redactorul responzabil, dl *O. Gritta.*

*

Văd. Susana Frigător n. Verzea a decedat Vineri, în 2 Maiu a. c. la orele 11 seara, în etate de 70 ani, fiind împărtăşită cu Sfintele Taine. Rămăşiţele pământeşti ale defunctei au fost depuse spre odihnă vecinică în cripta familiară din cimiterul bisericei Sf. Nicolae din Cernatul-Săcelelor, Luni, în 5 Maiu st. v. a. c. la 1 oră p. m. Fie-i ţărâna uşoară.

*

Instalare. Dumineca s'a făcut în Vârşeţ instalarea noului comite suprem al oraşelor Vârşeţ şi Panciova: Georg *Nehrebeczky.*

*

Sienkievicz condamnat. Marele scriitor polon *Sienkievicz* a fost dat în judecată pentru vătămare de onoare, comisă pe calea presei. Scrisese adecă un articol ofensător la adresa studenţilor ruteni din Lemberg. La pertractare *Sienkievicz* nu s'a presentat. Judecătoria l-a aflat vinovat şi l-a osândit la treisute coroane amendă în bani, eventual 30 zile închisoare.

*

Foc. In comuna Prateiu a isbucnit foc Luni, şi a prefăcut în cenuşă 54 de edificii ţărăneşti, dintre cari numai puţine erau asigurate.

*

Foamete. In statul *Ugada* recolta anului acestuia, tocmai acum terminată, a fost atât de slabă, încât oamenii mor cu miile de foame.

ECONOMIE.

Banca „Zlăgneana“.

Banca „Zlăgneana“ împlinind un deceniu dela înfiinţare, în mintea şi inima celor ce i'au dat viaţă s'a desvoltat dorul ferbinte de a o pune pe calea propăşirii şi neatârnării.

Un dor fără margini a fost acesta, căci pe Valea-Ampoiului, un ţinut lipsit de cele materiale, trebuia să se dee naştere unui scut, unei fortăreţe drept loc de sălăşluire a oropsitului popor, în năcasurile vieţii grele de astăzi.

Cu înaintarea în cultură a omenimei cresc şi pretensiunile de esistenţă.

Poporul, pe care se razimă viaţa tuturor păturilor inteligente, adeseori e silit vrând nevrând a recurge la ajutorul altuia.

Imprejurarea aceasta a dat naştere şi institutului de credit şi economii „*Zlăgneana*“, care are în vedere întărirea materială a poporului, ce recurge la sprijinul seu, precum şi scoaterea lui din mânile celor ce nu doresc îmbunătăţirea sorţii sale.

Aruncând o privire asupra faselor de desvoltare — deşi sub nişte condiţiuni nu tocmai favorabile — totuşi această bancă a căutat în totdeauna, ca pretensiunile culturale să le satisfacă în prima linie.

Luând în mână anuarele acestei instituţiuni, ne putem convinge pe deplin, că biserica şi şcoala română a fost preocupaţiunea cardinală a acestei bănci.

Pusă pe adevărate base morale, n'a trecut la cele vecinice, ci a prins putere de viaţă.

Pentru a se da un avânt mai mare în desvolarea sa, în ziua de 16 Maiu a. c. adunarea extraordinară a hotărât cu mare însufleţire urcarea capitalului social dela 50 la 100 de mii coroane.

Faptul acesta e îmbucurător şi de mare însemnătate, căci crescând puterile, nutrim firma speranţă, că ajutorul va fi cu mult mai mare decât până acum.

In cursul şedinţei, direcţiunea a presentat un project de emisiune, contemplat cu mare cunoştinţă de causă, din partea conducătorilor, a părintelui Em. Beşa şi Nic. Cristea.

Dividenda grasă n'au avut-o în vedere, ci numai scopul sublim de a servì în ajutorul instituţiunilor, cari ne-au păstrat fiinţa etnică.

Dându-ni-se ocasiune, ca dorul acţionarilor vechi să primească viaţă, nu ne mai rămâne, decât ca cele hotărâte în adunare, cu consensul tuturora, să le ducem la bun sfârşit.

Dee bunul Dzeu, ca activitatea viitoare a băncii să fie încoronată cu succes, ducându-se la realisare toate planurile, cari au dat naştere acestui aşezământ economic din părţile noastre.

Al. B.

Cărţi şi reviste.

„Amicul tinerimii“, revistă pentru tinerimea şcolară, anul 5, numărul 15, a apărut cu următorul cuprins: Zece Maiu. Uncheşul sfătos. Dedal şi Icar. Corabia fermecată. Rob şi Voevod. Ghîcituri. Deslegări. Poşta Redacţiei. Director *I. Moisil.* Administraţia: Bulevardul Academiei Nrul 3. Abonamentul 5 coroane la an.

*

„Die Karpathen“, revistă germană din Braşov pentru cultură şi viaţă, şi-a consacrat numărul ultim aproape întreg culturei *române.* Aduce proverbe româneşti de *Zanne*, traduse de Dr. *Lacea*, două schiţe de *Delavrancea*, traduse de dşoara *Eleonora Borcia*, articol de *Tăslăuanu* despre pictorul *Grigorescu*, etc.

*

„Biserica Ortodoxă Română“, revistă periodică eclesiastică, anul 32 Numărul 1 pe luna Aprilie 1908. Tabela materiilor e următoarea: Carte pastorală. Cuvânt de felicitare. Ciprian. Dedicaţia lui Macarie cântăreţul către Metropolitul Grigorie. Virtuţile cardinale. Monumentele noastre religioase. Hrisostom, ca învăţător al adevărurilor bisericei. Deosebitele feluri de interpretare ale sfintei scripturi. Disciplina bisericească în primele trei veacuri ale creştinătăţii. Evangelia sau viaţa şi învăţătura domnului nostru Isus Cristos. Cronică bisericească. Bibliografie. Donaţiuni. Apare în Bucureşti. Abonamentul 12 lei la an.

Din public.†)

Mulţămită publică.

Subscrisul mă simt dator a aduce în numele comitetului şcolar mulţămită institutelor de păstrare „Crişana“ din Brad pentru darul de 100 cor., şi „Auraria“ din Abrud pentru darul de 50 cor., făcut pe seama şcoalei noastre gr. or. din Blăjeni-Plaiu-Sat.

Tot asemenea mulţămesc şi acelor domni, cari au solvit cu ocaziunea petrecerei poporale, împreunată cu concert, aranjată de învăţătorul nostru Adam Iezan a doua zi de Paşti în folosul şcoalei, şi anume: Pamfil Plaştea, notar în Mihăleni 10 cor., Stefan Hărăguş, paroh în Blăjeni-Plaiu 2 cor., P. Stanciu, paroh în Blăjeni-Sat 1 cor., Avramuţa Ciocan 4 cor., Candiu Ciocan 1 cor. 40 fil., Avram Simulescu din Mihăleni 2 cor., Ioan Jurca 1 cor., Avram Miheţ 1 cor., Avram Cocan l. Gavrilă 1 cor., Simeon Luţ 1 cor., Gavril Ciocan 1 cor., Solomon Ciocan 1 cor., Avram Stefan 1 cor., şi mai mulţi inşi sume mai mici, la olaltă 59 cor., din care detrăgânduse spesele de 12 cor. a rămas venit curat 47 cor.

Blăjeni-Plaiu, la 3 Maiu 1908.

Stefan Hărăguş
paroh gr. or.

*

Evlavioşii credincioşi fruntaşi Ioan Fulea şi soţia sa Ana născ. Oltean din Răhău au dăruit pe lângă testament bisericei noastre din *Boz* 200 cor., aşa că 100 coroane au dăruit bisericei în 4/17 Maiu la facerea testamentului, iar ceealaltă 100 de coroane are să o capete biserica după moartea testatorului Ioan Fulea, cu condiţiunea, ca dânşii să se numere între binefăcătorii bisericei noastre şi să se pomenească întreaga lor familie, viii şi morţii, la sfântul altar în veci şi pururea, precum să se facă pentru darul acesta şi două sărindare până vor fi în viaţă.

Fapta e nobilă şi se laudă de sine, iar eu le aduc celor numiţi cele mai călduroase mulţămiri.

Boz, la 5/18 Mai 1908.

In numele bisericei:
Ioan Stângu
paroh.

Poşta redacţiei.

Dlui G. M. par. în M. Afacerea s'a predat administraţiei spre îndreptare. Noutatea trimisă, fiind de caracter personal, nu se poate publica.

Dlui N. G. în R. Sup. Afacerea s'a terminat *bine*, după cum ne scrii. E de prisos deci se o mai ventilăm în ziar. Şi de altcum tonul e prea răsboinic, şi nu se potriveşte cu ţinuta ziariului nostru.

Dlui N. B. în Branişca. Nu o putem publicà. Manuscriptul se păstrează.

Teatru.

Mercuri: „*Die Iüdin*“, operetă în 5 acte de Halévy.

Joi: „*Rigoletto*“, operă în 3 acte, cu un prolog, de Verdi.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Szebenvármegye alispánjától.

Szám 4206/908 fj. [122] 1—3

Ideiglenes engedély.

Erdélyszky Mihályné, nagyszebeni lakósnak az 1885 évi XXIII. tcz. végrehajtása tárgyában kszkők 45689/885 F. J. és K. M. sz. „Általános Rendelet“ 25 § a, továbbá az 59899/903. F. M sz. rendelet alapján az ideiglenes engedélyt megadom arra, hogy Nagyszeben város határában a nagycsűri patak bal partja mentén elterülő birtokának öntözésénél „bolgárkereket“ léteséthessen és annak segélyével a vizet az emlitett célra felhasználhassa. Köteles azonban engedélyes, mind azon intézkedéseket betartani, melyeket a hutóság utólagosan és jogerősen kibocsát.

Nagyszeben, 1908 évi április hó 30-án.

Reisenberger
alispán.

Nr. 115/1908. [123] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericericească gr.-or., clasa a II-a, **Gărda-de-sus** cu filia **Neagra-de-sus** din protopresbiteratul Câmpenilor se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotărei preoțești din partea statului.

Doritorii de a ocupà acest post să trimită în timpul deschis rugările lor concursuale cu documentele recerute de legile în vigoare la subscrisul oficiu.

Câmpeni, 1 Maiu, 1908.

Romul Furdui
protopresb.

Nr. 85/908. [124] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a II-a **Mihăleni,** să escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele cuprinse în coala B.

Conpetenții au să și înainteze cererile instruate în sensul normelor din vigoare, în terminul deschis la subsemnatul protopresb

Cu 8 zile înainte de sinodul electoral, ei, după prealabila încunoștințare a protopresbiterului, să pot înfățișà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià și cuvântà.

Brad, la 3 Martie, 1908.

Comitetul parohial în înțelegere cu oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului.

Vasiliu Damian
protopresb.

Nr. 376/908. [120] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a **Baica** din protopresbiteratul Ungurașului pe baza ordinului Preav. Consist. Arhid. din 26 Februarie și 18 Martie 1908 Nr. 1892 Bis. se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concursele au a să substerne instruite conform legilor din vigoare la subsemnatal oficiu protopresbiteral în termin legal; iară concurenții au a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cântà eventual a celebrà și cuvântà.

Fizes-Sânpetru, 23 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Ungurașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roșca
protopresbiter.

Nr. 263/908. [116] 3—3

Concurs

Pe baza ordinelor Prea Veneratului Conzistoriu Arhidiecezan de dto 11 Ianuarie a. c. Nr. 288 Bis. și dto 2 Aprilie a c. Nr. 3053 Bis. să escrie concurs pentru întregirea postului de capelan din parohia de cl. I **Bulzeștii-de-jos** cu filii e Străuți și Ticeri cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt toate venitele din filii.

Fiitorul capelan până la moartea parohului are să locuească în comuna Ticeri, iar după aceea să își strămute locuința în materă.

Competenții au ași așterne cu terminul deschis petițiunile lor intruate conform normelor din vigoare oficiului protopresbiteral și după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului până inclusiv 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, se pot înfățișà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective oficià și cuvântà.

Brad, la 8/IV 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului.

Vasile Damian
protopresbiter.

Nr. 250/1908 of. ppresb. [110] 3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza planului și preliminariului de spese, aprobat din partea Preaveneratului Consistor Arhidiecezan cu dto 5 Aprilie a. c. Nr. 3998 Epitr. prin aceasta să publică concurs de licitațiune publică minuendă pentru darea în întreprindere a zidirei bisericei gr. or. din **Făurești**, protopresbiteratul Cetății de piatră.

Licitațiunea se va ținea în ziua de **8/21 Maiu 1908 la 2 oare p. m.** în cancelaria oficiului parohial din Făurești.

Prețul de strigare e **21.000 coroane,** având comuna bisericească a da materialul brut: piatra, cărămida, lemnul, varul și năsipul precum și cărăușitul.

Licitanții au se depună înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10%, acceptabile în numerariu sau hârtii de valoare.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel reflectant, în care va avea mai multă încredere. Intreprinzătorul nu are drept a pretinde diurne și spese de călătorie.

Planul, preliminarul de spese și toate condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Făurești.

Făurești, din ședința comitetului parohial, ținută la 1 Maiu 1908 st. n.

Alexandru Ciocașiu
par., prez. com. par.

Ioan Bărbos
not. com.

Vasilie Duma
protopresbiter.

Nr. 232/1908. [117] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa II **Cărpiniș**, tractul protopresbiteral Abrud, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post de paroh, să-și prezente cererile de concurs, instruite conform normelor din vigoare, în terminul arătat la subsemnatul oficiu protopresbiteral, și cu prealabila încunoștințare a acestuia se vor prezentà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià și cuvântà.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 24 Aprilie 1908.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Tauri de Pinzgau.

18 Tauri de 1—1¾-ani, prima calitate, rassa Pinzgau pentru prăsilă, de provenientă originală de Pinzgau, întroduși în catastru regnicolar, sunt de vânzare la (118) 2—3

Fabrica de Zachăr din Bodu
lângă Brassó.
Stațiunea căilor ferate, Botfalu máv.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai
1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.
(48) 22 -40

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 71— Sibiiu — Nagyszeben.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 10—40

In preajma examenelor!

Dela **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se pot procurà următoarele:

Propise pentru scriere română, germană și dictando o sută bucăți . . . . cor. 1·20
Penițe aluminium, 144 bucăți . . . . „ 1·60
„ „ ordinare 144 bucăți cor. —·80 și . . . . „ 1.40

Cerneală „Gallus“	1	litru	1·30	**Condeie** ordinare	12	buc.	—·06
„ „	½	„	—·70	„ „	12	„	—20
„ „Anthracen“	1	„	1·80	„ solide	12	„	—·42
„ „	½	„	1·—	„ „	12	„	—64

Cărți potrivite ca premii pentru școlari la examene.

Cataloage la cerere se trimit gratis și franco.

MUSCHONG BUZIÁS FÜRDŐ
B.E.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIAS

Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — Prospecte trimite la cerere administrația:

Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.
(286) 38—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinții:
1. Vasile cel mare . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . . . . 30 „
3. Apostolii Petru și Pavel . . . . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie și Sfinții Marii Impărați Constantin și Elena . . . . 30 „

Ediție poporală, alcătuită după „Viața Sfinților“, tipărită în București la 1835, de Simeon **Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 51 Sibiiu, Sâmbătă 10/23 Maiu 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil; rândul cu litere garmond.

Nr. 5545 Şcol.

Notificare oficială.

Impregiurări neprevăzute au adus cu sine schimbarea terminului de cualificaţiune învăţatoresc.

Cu abatere deci dela circulariul consistorial din 27 Martie, a. c. Nr. 3556 Şcol. se pune ca termin pentru facerea esamenelor de cualificaţiune învăţătoreşti ziua de **9/22 Iunie, 1908** şi cele următoare.

Despre aceasta cei interesaţi se încunoştinţează pe calea aceasta spre ştire şi conformare.

Sibiiu, din şedinţa sen. şcol. ţinută la 8 Maiu 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

O broşură.

II.

Scriitorul broşurei e de părerea, că nu agitatorii au să fie persecutaţi şi ţinuţi în frâu din partea puterii de stat şi a organelor sale, ci scopul se ajunge mai uşor, dacă sentimentele celor de buze nemaghiare vin cucerite şi *patriotisate*. Şi lucrul acesta se poate face pe calea răspândirii *culturei*. Recomandă aranjarea de esposiţii, din obiecte lucrate în motive naţionaliste. Recomandă apoi representaţiuni chinematografice, în limba maternă a respectivei poporaţiuni, pentrucă pe calea aceasta se poate stoarce simpatia naţionalităţilor nemaghiare faţă de naţiunea maghiară.

Dar o deosebită atenţiune să se dee tinerimei naţionaliste. Să i-se pună în mâni frumoasele şi instructivele romane ale lui *Iokai*, pline de patriotism curat, fireşte, nu în limba originală maghiară, ci în *traducere bună,* făcută în limba proprie maternă. Cu astfel de cărţi, ieftine de tot, ori împărţite chiar în mod gratuit, să se umplă toate bibliotecile şcolare, chiar şi ale şcoalelor medii de stat, cu limbă de propunere maghiară, ca elevii de altă limbă să le poată cetì în limba lor maternă.

Cărţi bune *istorice* apoi asemenea să fie traduse în limbile naţionalităţilor nemaghiare şi să fie împărţite prin oraşele şi satele locuite de naţionalităţi.

Mijloc bun pentru deşteptarea sentimentului patriotic e apoi şi — *musica.*

Pe calea aceasta, cu mijloace culturale, s'ar putea da altă direcţie sentimentelor, cu toate că cultura nici pe calea aceasta nu poate fi *naţionalisată.* Românul de esemplu, chiar dacă e crescut în cultură maghiară, *tot Român rămâne!* Sentimentele sale sunt româneşti.

Trebue început deci de jos, dela copilaşii cei mici. Trebue adusă la valoare axioma, că în Ungaria formează delict şi se pedepseşte educarea nepatriotică a tinerimei. Datorinţa statului e, se dee astfel de educaţie tinerimii, ca să nu se ridice în contra patriei proprii. Asile de copii să nu fie tolerate, decât numai ale statului. Să se aducă lege, că în fiecare comună se ridică asil de copii maghiar, iar unde sunt asile de copii de altă limbă, ministrul e îndreptăţit să le închidă, în cazul, că s'a convins, că educaţia se face în ele în spirit contrar statului şi maghiarimii. Tot aşa şi şcoalele poporale. Şi pentru a putea controla mai bine şcoalele naţionaliste, pentru fiecare cerc administrativ să se creeze câte un post de inspector şcolar. Scopul însă să nu fie învăţarea limbei ungureşti, pentrucă nu aceasta e esenţa lucrului, ci esenţa lucrului e, ca fiecare cetăţean să *simţască* ungureşte! Copiilor să li-se arete chipuri, mai frumoase decât cele româneşti din casa părinţilor, să li se cânte şi ei să înveţe cântări mai frumoase decât doinele ce s'au cântat copilaşului român când se afla în leagăn, şi să i-se spună poveşti, legende şi fapte, mai mari şi mai vitejeşti decât ale lui — *Mihaiu Viteazul.*

Societăţii maghiare îi face apoi de datorinţă autorul broşurei, ca faţă de tinerimea nemaghiară să se poarte aşa, ca să nu-i dee prilej să prindă ură faţă de Maghiari. Căci şi de altcum situaţia e foarte prielnică pentru deşteptarea urei. Copilul român cunoaşte pe popa din satul său şi pe plebanul catolic. Vede, că acesta din urmă trăieşte mai bine, are casă mai mare, biserică mai luxoasă, iar şcoala e ca o casarmă, pecând popa de legea lui locuieşte in o căsuţă mică, bisericuţa lor e de lemn şi şcoala românească un cuteţ. Merge apoi la şcoală, unde e pus să înveţe o limbă, despre care el ştie că i-se *impune,* că el *trebue* să o înveţe. Incepe să înţeleagă deci, că există o putere străină de cercul său de gândire, care pe unii îi asupreşte, iar pe alţii îi favorizează. El nu se ţine de cei favorizaţi! In sufletul său să desvoaltă *invidia,* apoi *ura*, şi firma *convingere*, că lucrurile să întâmplă aşa cum se întâmplă din motivul că el e *Român.* Aceste sentimente, societatea maghiară are să le calmeze, iar nu să le potenţeze. Focul să fie localizat şi stâns de tot, iar nu aprins. Şi *şovinizmul* ştie numai să aprindă, nu ştie să stângă!..

In ultimul capitlu al broşurei autorul se ocupă cu *socialismul*, punându-l faţă în faţă cu *naţionalismul.* Şi unul şi altul cere *votul universal.* Şi-l vor primì, pentrucă aşa vrea Regele. Ce s'a dat unei părţi din monarhie, trebue să se dee şi celeialalte. Dar votul universal va fi o nefericire pentru Maghiari. Pentrucă ori se dă *după dreptate,* şi atunci Maghiarii pierd conducerea, ori se face o lege meşteşugite, care *eschide naţionalităţile* dela dreptul de alegere, şi atunci nemulţămirea şi amărăciunea e şi mai mare. Cei de altă limbă vor ştì, sufletul lor va simţì, că ei sunt eschişi dela drepturile cetăţeneşti numai pentrucă din întâmplare sunt Români, Slovaci, etc. ca şi cum ei nu şi-ar face datorinţele faţă de patrie tot aşa de bine ca şi Maghiarii. E grea problema aceasta, pe care are guvernul şi legislaţiunea să o resolveze, pentrucă orice restrângere e numai temporară. Peste câţiva ani ea poate se nu mai esiste. Autorul înţelege adecă aşa, că dacă se pune de esemplu ca condiţie pentru dreptul de alegere cunoaşterea scrisului şi a cetitului, în zece ani s'ar putea face ca toţi cei de limbă nemaghiară să *ştie* cetì şi scrie!

E apoi o nefericire şi aceea, că naţionalităţile locuesc la ţară, socialiştii în oraşe. Dacă dau mâna socialiştii cu naţionaliştii, pot se ajungă stăpâni pe situaţie. De aceea, autorul încheie cu următoarele cuvinte de tânguire:

„. . E fără păreche situaţia noastră, şi nu ştim unde va duce drumul pe care apucăm. Câtă vreme vor fi milioane în ţara aceasta, cari se nutresc din cultură străină şi-'şi întorc inima şi interesarea spre ideea unui stat străin, — statul maghiar nu mai poate se urmeze în libertate idealurile de cari au fost însufleţiţi odineoară regii nostri naţionali şi mai târziu politicianii nostri cei mari.

In ochii opiniunei publice europene vom ajunge să fim şi noi *„omul bolnav“*, care nu poate să aibă planuri şi dorinţe, ca omul sănătos. Iar dacă năcazurile interne ne reclamă întreaga atenţiune şi putere, rămâne dată uitării misiunea noastră. Astăzi, cu toate că constelaţiunile nisuesc spre unităţi politice mai tari şi mai mari în teritorii, are încă maghiarimea misiune istorică aici. Dar dacă vom neglija chestia de naţionalitate, ori îi vom da o resolvare rea pentru noi, atunci nu va mai avea aici nime nici o misiune!“

*

O scurtă observare din partea noastră. Resolvaţi chestia de naţionalitate *după drept şi dreptate* şi n'aveţi să vă temeţi de nimica. Mi-

---

FOIŞOARĂ.

Monografiile comunelor.

Concurs cu premii.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“ şi-a luat de scop, ca prin împărţirea de premii în bani să dea indemn şi ajutor acelora din cărturarii nostri, cari s'ar hotărâ să facă *descrierea amănunţită (monografia) a comunelor din comitatul Sibiiu.*

Fiecare lucrare are să cuprindă descrierea (monografia) unei singure comune, putând de altfel incurge despre o singură comună şi mai multe lucrări.

Lucrările incurse se vor examina de un juriu literar, la propunerea căruia, comitetul Reuniunii agricole va conferì deocamdată următoarele 3 premii şi anume:

Lucrarea care va fi aflată de cea mai bună, se va premia cu 90 cor.

Lucrarea declarată ca a doua de bună, se va premia cu 60 cor.

Lucrarea declarată ca a treia de bună, se va premia cu 50 cor.

Incurgând mai multe lucrări vrednice de premiat, acele se vor considera la concursul ce-l vom publica în 1909.

Monografiile au să cuprindă între altele cam următoarele:

Istoricul comunei, încât se pot aflà date, dela întemeiere şi până astăzi. Numărul locuitorilor după gen, naţionalitatea şi religia lor. Câţi ştiu cetì şi scrie. Starea morală şi materială a locuitorilor, în trecut şi în prezent. Starea sanitară, traiul, ocupaţiunea (câţi au absolvat şcoli mai înalte, anume cine şi ce ocupaţie are; câţi sunt aplicaţi la meserii, la negoţ, sau la alte întreprinderi?) îmbrăcămintea etc. a locuitorilor. Obiceiurile şi datinile. Credinţele deşarte. Jocul, cântecele, chiuiturile, bocetele, poveştile, glumele, etc. Limba vorbită cu toate particularităţile ei etc. Descrierea stradelor, a caselor şi a celoralalte zidiri, materialul din care sunt alcătuite, cu câte încăperi şi cam câţi oameni locuesc în una.

Descrierea edificiului şcolar, anul zidirei lui, numărul încăperilor, al învăţătorilor şi al elevilor, mijloacele din cari se susţine şi eventualele isvoare din care s'ar puteà susţineà şi pentru viitor şcoala. Câţi învăţători au funcţionat la şcoală şi cum se numesc ei?

Descrierea edificiului bisericei, cu anul zidirei, cu numele celor cari au adus jertfe mai mari la edificare; câte persoane încap în biserică. Dacă în biserică se găsesc lucruri vechi de interes arhitectonic, de sculptură, pictură, literatură etc. Mijloacele băneşti ale bisericii, fondul propriu şi celelalte eventuale fonduri şi fundaţiuni. Cercetarea bisericii. Numele preoţilor cari s'au perondat etc.

Descrierea progăzii (cintirimului) cu crucile, stâlpii, cu pomii şi cu celelalte podoabe închinate de poporaţiune în amintirea iubiţilor răposaţi.

Descrierea casei parohiale, a casei comunale şi a altor zidiri publice.

Descrierea grădinilor, mărimea şi feliul de cultură al lor. Să se pună pond deosebit pe cultura poamelor şi a soiurilor de poame; descrierea şcoalei de pomi etc.

Să se descrie hotarul comunei peste tot, cu mărimea lui de odinioară şi de acum; apoi să se facă descrierea agrilor, livezilor (fânaţe), viilor, păşunilor, pădurilor şi a pământului neproductiv. Uneltele întrebuinţate la lucrarea pământului, odinioară şi acum, plantele ce se cultivă şi plantele a căror cultură nu este cunoscută, dar ar fi potrivite a se cultivà. Cât e roada aproximativă anuală, câtă se întrebuinţează de locuitori şi câtă se pune în vânzare.

Descrierea vitelor şi a altor animale. Soiul, preţul şi numărul lor. Aici să se arete anume, ce s'a făcut pentru îmbunătăţirea rassei şi ce ar fi de făcut şi cu ce mijloace pentru viitor.

Descrierea aşezămintelor din comună, cum şi a tot ce de interes este.

Ca îndreptar la descrierea monografiilor recomandăm monografia comunei Orlat de R. Simu, a comunei Gurarâului de I. Muntean şi a comunei Răhău de N. Cărpenişan.

Lucrările adresate „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“ să se trimită până la 25 Dezemvrie n. 1908. Ele să se însoţească de un plic (cuvertă) închis, cuprinzând un bilet cu numele autorului, iar pe plic să se scrie titlul lucrării.

Reuniunea se va îngrijì, ca lucrările aflate bune şi premiate să fie tipărite.

Sibiiu, 20 Maiu 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.“

Pant. Lucuţa prez. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Vorbe înţelepte.

Nu aceea ce ştie omul, îl face pe om înţelept, ci direcţia spiritului său, de a nu judecà, a nu vorbì, a nu face nici o faptă, înainte de a precumpănì, măsurà, scrutà şi calculà. Insuşirea aceasta îi dă omului îndreptăţirea, de a fi considerat de înţelept din partea semenilor săi.

siunea avută în curs de o miie de ani și mai bine, de a *conduce* popoarele nemaghiare din patrie, are să vă rămână neștirbită și pentru mai departe. Iar dacă misiunea aceasta e de altă natură, și tinde la asuprirea, ori nimicirea celoralalte popoare, ea nu mai e *misiune*, ci altceva!

Banca culturală.

Răspuns „Revistei Economice“.

> „Trebue să ținem sama de categoriile, din cari voim să închiegăm o forță colectivă; să pipăim pulsul lor, să le judecăm cu *toată liniștea* echilibrul actual și să căutăm pe ce căi să poate ajunge la o legătură trainică“. *Oct. Goga.*

„*Revista Economică*“, organul financiar-economic al multor bănci românești, să ocupă în Nrul 20 dela 17 Maiu a. c. cu propunerea mea, făcută în sesiunea din anul acesta a sinodului arhid., pentru înființarea unei *bănci culturale*.

Nu convine firii mele de-a întrà în polemii, cari ușor pot devia în personalități, pe cari în activitatea mea publică de 14 ani totdeauna le-am ocolit; dară cu toate acestea tonul pentru mine batjocoritor, și bagatelizător, și deci apărarea demnității mele personale; apoi titlul tendențios „*idolul de aur în sinoade*“, sub care autorul articlului să încearcă a combate minunata idee a băncii culturale, proiectate de mine, precum și iminenta necesitate de-a întrupa spre binele obștesc această idee, izvorită din o adâncă și nepreocupată convingere, mă îndatorează a-mi apăra propunerea, combătând argumentele, ce le pune „R. E.“ în calea realizării ei.

*

Autorul articolului — își introduce articolul său cu concluzele, aduse anul acesta în sinodul dela Arad și Caransebeș în chestiunea: „*Să fie, sau să nu mai fie, pe viitoriu preoții și mai ales protopopii directori executivi la bănci?*

Atinsă odată aceasta chestiune, profit de ocazia binevenită de a-mi descoperì părerea, că eu ***nu aprob*** să fie preoții și protopopii, *nici directori executivi* la bănci, nici *cassari* sau astfel de *funcționari*, ale căror îndatoriri de oparte le aflu ***incompatibile*** cu chiemarea lor preoțească, de altă parte reclamă atenția și munca unui om întreg, încât e cu neputință, ca unui astfel de funcționar să-i mai remână cuvenitul timp fizic și energia de lipsă pentru ocupațiunea sa de căpetenie, care-i dă caracterul de preot.

Eu cred, că asemenea cazuri vor și fi trecătoare. Preoții și protopopii au ajuns vrând-nevrând în fruntea unor bănci, fiind acelea întemeiate de ei, și având ele lipsă de autoritatea, trecerea și legăturile lor, ca să treacă peste greutățile începutului. Drept vorbind — nefiind acelea posturi la început împreunate cu salare — nici nu să prea îmbulzesc alți inteligenți români, ca să se lupte cu acele greutăți. Mulți au slugit la început chiar gratuit. Mai târziu însă — în măsura în care banca s'a întărit și operațiunile ei s'au înmulțit și complicat — se impune, ca asemenea directori sau oficiali să ajungă tot mai mult la gândul, că ***trebue*** să cedeze locul altora. Ba — precum vedem — nici nu prea e lipsă mare să se gândească înșiși preoții și protopopii la așaceva, căci — băncile odată pornite și asigurate — să găsesc prea ușor „*advocați*“, cari să scoată la iveală această incompatibilitate, cerând dela forul competent scoaterea preoților dela taraba cu banii; având — de sine să înțelege — să urmeze acum înlocuirea lor — în lipsa de oameni specialiști — fie și cu „advocați“, pe cari — firește — nu-i poate lăsa demnitatea a primì postul de directori executivi, decât pe lângă un salar sistemizat și cât de mărișor.

Desvoltarea firească și corectă a lucrurilor nu poate fi alta, decât ca preoții să evite a ocupà asemenea funcții; sau — unde le au — să le cedeze la momentul cel mai oportun acelora, cari vor ști să conducă institutul și desvoltarea economică a clientelei spre progres și înflorire; iară membrii din cler să se mulțămească a fi numai *membri ai consiliului de administrațiune*, unde își pot valida esperiențele lor economice spre binele obștesc, ținând și la locul acesta în deosebi cont de trebuințele culturale ale instituțiunilor, pe cari în prima linie sunt datori ale apărà și întărì, și cari au sume de bani depuse la acele bănci.

A să retrage însă și din aceste consilii, sau a fi scoși din ele, nu poate fi nici în interesul cauzei economice a poporului nostru și nici a desvoltării sale culturale, căci — ori cum ar fi unii de pessimiști în aprecriarea activității clerului pe acest teren — totuși meritele lui nu să pot tăgăduì. In lipsa de alți bărbați, cari să apere și pe teren economic, social etc., poporul nostru, care trăiește în referințe de tot escepționale, — mulți preoți s'au luat după cuvântul apostolului Pavel și „*făcându-se tuturor toate*“, au început să salveze și pe teren economic ce le-a fost cu putință, punând o temelie cât de modestă, pe care urmașii lor, mai iscusiți, s'o desvoalte tot mai mult și mai cu succes fiind specialiști.

*

Trecând „Rev. Ec.“ la meritul propunerii mele, — ce-i drept — nu-mi face onoarea de a-mi amintì numele, dar în schimb bagatelizează întreagă propunerea mea, mă persiflează într'un mod de tot simțitor, numind „*foarte sforăitoare*“ conziderantele din întroducerea și motivarea propunerii mele, iară însași salutara idee a băncii culturale o timbrează cu epitetul de „***nerumegată***“, dorind ca cei competenți „*după o matură studiare a chestiunii să pună la dosar propunerea aptă a **periclità** biserica*“.

Ca să merit a fi tractat astfel, autorul articolului aveà datorința a publicà în „Rev. Ec“. întreagă propunerea mea, ca cei ce o cetesc — să nu fie apriori ispitiți a crede, că eu am intenționat în adevăr a inițià întemeierea unei „*bănci pur clericale, conduse de cler* și de organele bisericești, de sus până jos“.. Dar autorul n'a făcut aceasta, ci a ***deplasat*** anume întreagă chestiunea pe un teren, pe care eu nici când n'am pășit, ba nici n'am intenționat a pășì. Presupun, că a făcut aceasta intenționat, căci numai așà puteà aveà oarecare *razim aparent* de a mă combate; ba mai mult, însuși autorul articolului, trăind în Sibiiu, ***trebuià*** să știe bine, cumcă nu *fictiva bancă clericală*, visată de d-sa și combătută în articolul „R E.“ este ținta preocupațiunii mele. Dar, de nu făceà așà, de nu deplasà afacerea de pe terenul cel adevărat, *întreg articolul erà de prisos*, căci în fața intențiunii mele, corect înțelese, toate argumentele Revistei se topesc „*ca ceara de fața focului*“, și de dorința caldă și vie a tuturor oamenilor nepreocupați, cari cu adevărat doresc să aflăm mijloace noi pentru acoperirea leghionului de trebuințe culturale, ce ne copleșesc.

Declar deci cu toată hotărîrea, că propunerea mea și scopul ce urmăresc cu realizarea ideei date, nu numai nu stau „*în conflict cu învățăturile lui Cristos*“, cum afirmă Revista, ci dinpotrivă, izvoràsc din cea mai lămurită și altruistă dorință de a creà pe-o cale sigură și cinstită mijloace noi pentru a îndeplinì multe din cele mai nobile învățături tocmai ale M. Cristos. Aceasta a putut-o deduce ori ce om nepreocupat din cuvintele, cu cari în sinod am întrodus propunerea și chiar și din primele considerante, ce s'au publicat în legătură cu propunerea mea.

Am accentuat anume, cum în cursul ultimei sesiuni sinodale s'au scos la iveală din toate părțile mulțimea de lipse, ce le are biserica noastră în munca ei pentru progresul cultural și moral al credincioșilor; am înșirat un pomelnic întreg de trebuințe culturale, dela *îndeplinirea cărora atârnă viitoriul nostru*; am arătat, că mucu-i la deget și cuțitul la os, că acum ori niciodată trebue să trecem dela vorbe frumoase și însuflețitoare la *fapte*; am scos în relief și aceea, că — fiind primejdia mare — trebue să punem la o parte orice considerante și interese particulare și să stăruim cu toții a *face ceea ce după împrejurările noastre e cu putință a se realizà.*

Reasumând îngrijorarea, ce s'a manifestat în timpul din urmă în întreaga ziaristica noastră și zbuciumarea atâtor fii vrednici ai neamului întru de a aflà căi și mijloace pentru salvarea intereselor n. culturale: — mi-am exprimat temerea, că nu vom ajunge la creangă verde cu cele mai multe din mijloacele proiectate de alții, precum sunt: *marcele culturale*, *darea* de 1 cor. de suflet, jertfirea *dividendei* de pe un an, *colecte* nouă, *taxe* de $^{1}/_{2}\%$ pe salariile tuturor, colectare de *ouă*, etc. Asemenea mijloace sunt parte fantaziste, neexecutabile, parte pot aduce foloase locale mai mici; dar multele noastre trebuințe nu se vor putea acoperì cu ele, fiind acele trebuințe *statornice*, și deci reclamă sprijin permanent.

Ce om nepreocupat îmi va puteà deci luà în nume de rău, că în o asemenea atmosferă, plină de îngrijorare, am îndrăznit și eu a iscodì cu mintea *un nou mijloc*, nu de natură fantezictă, ci *absolut realizabil* și încă fără nici o jertfă deosebită.

Eu aflu, că așà ceva nu numai nu-i contrar scopurilor, ce trebue să le urmeze acei membri ai cinului călugăresc, cari sunt între cei dela cârma trebilor noastre bisericești-culturale; ci din contră, asemenea îndeletniciri monahale le țin de o podoabă a călugărilor, cari înțeleg rostul lor în biserica noastră, care trăește în cunoscutele ei împrejurări maștere și grele.

Asigur de altcum pe autorul articolului din R., că dacă —ași fi și eu călugăr dela prodromul st. Ioan Botz. din muntele Athos, sau și numai din regatul român, unde biserica ortodoxă este biserică de stat — nu m'ași gândì la înmulțirea venitelor bisericei mele, ca să-și poată cu atât mai ușor împlinì măreața misiune bisericească și națională, sau cel puțin nu în așà măsură; ci — cunoscând îndatorirea statului de a pune la dispoziția bisericei toate mijloacele bănești, de cari are lipsă —ași stăruì cel mult, ca ministrul cultelor să nu uite a luà în budgetul țării pozițiile bisericești de lipsă. Intre astfel de împrejurări ar rămâneà tuturor călugărilor nostri posibilitatea a-și vedeà tot numai de psaltire, triod, penticostariu și de viața sfinților.

Dară chiar și în asemenea situațiune aflându-ne, tot nu aflu de bine, ca biserica se fie de tot aservită intereselor statului, nici chiar atunci, când statul încă-i ortodox. E bine și acolo, ca biserica, în interesul ei, *și și în interesul statului însuși*, să fie mai independentă.

Iată deci, că și acolo clerul, și chiar și călugării de talia noastră, e bine să se gândească și la mijloacele materiale pentru existența bisericei, și să nu aștepte toate dela alții, cari de multeori îți dau cu o mână, dară cu ceealaltă mână și cu o cale îți cam leagă mânile proprii. Cu atât mai vârtos să cere acest lucru la noi.

Asta, onorabilă Rev., n'are nimic de-a face cu „*cămătarii, pe cari Christos i-a gonit cu biciul din sinagogă*“. Deci ridiculizarea mea pe această temă, nu poate fi justă. Rugăm deci onorata Rev., să rămâie după putință pe lângă paragrafii legii comerciale și să lase „*canoanele*“ în grija altora.

*

Articolul Revistei culminează în *bănuiala*, cuprinsă în următorul pasagiu:

„Dar interesul bine priceput al bisericei nu permite ca acel institut să-l înființeze biserica, angajându-și și *capitalurile* și *organele* la înființarea, la alimentarea și la susținerea acelei instituțiuni profane *speculative*, incompatibile cu vocațiunea și spiritul bisericii creștine“.

In forma aceasta întreg înțelesul nu corăspunde intențiunilor mele.

Nici când nu m'am gândit, ca „banca culturală“ proiectată de mine să fie o bancă *esclusiv a bisericei*, *condusă de preoți*, ca directori executivi, *oficiali* etc., ca biserica să-și investească în *speculațiuni profane capitalurile* și încă ***toate*** câte le are; ci m'am gândit, cum am zis și în o considerantă a propunerii mele, ca „*preoți, învățători, advocați, medici, profesori, industriași, comercianți și alți fruntași*“, cari doresc *sincer* progresul nostru moral și cultural, adecă atâția particulari de valoare, să ofere „*capitalul social*“ de lipsă pentru banca culturală. Acestia să se grupeze în jurul scopului măreț de a *ridica cultura* credincioșilor bisericei, mulțămindu-se cu *dividende minimale* și vărsând venitul pe altarul binelui obștesc.

La o astfel de bancă m'am gândit eu, iar nu la de acelea, unde direcțiunea cu câțiva funcționari — dispunând în toate adunările generale de majoritatea voturilor — să-și facă salarii, tantieme și marce de presența *grase*, fie și de 200·000 cor. anual, despre cari „R.“ afirmă, că nu lucră ***«în spirit creștinesc»***.

Astfel de bănci avem; deci ar fi timpul să ne mai gândim și la bănci puse pe alte baze, cum au și alte popoare mai culte ca noi și cu ajutoare și din alte părți. E asta păcat?

Nu la „*speculațiuni profane*“ m'am gândit eu, ci pur și simplu la modul ***cum s'ar putea ca biserica să-și esploateze pe cale cinstită puterile, de cari azi dispune, cât mai bine și în folosul nu al unor grupări anumite de oameni, ci în favorul instituțiunilor sale culturale.***

Aceasta s'ar putea foarte ușor — după părerea mea și a multor altora, cari m'au felicitat pentru „nimerita idee“, pe calea unei bănci culturale, pe care biserica — tocmai în urma laudabilului ei scop ideal — s'ar simțì datoare a o sprijinì din toate puterile, nu cu întreaga ei avere, ci măcar cu o părticică din capitalul, cu care astăzi contribue la sporirea divedendelor și a remunerațiunii directorilor din consiliul de administrațiune a altor bănci, cari nu lucră „în spiritul bisericei creștine“.

Cu cât oferă bisericei asemenea bănci mai multă siguranță și garanție pentru capitalurile ei decât o bancă culturală, condusă de fruntași, cari nu urmăresc căpătuirea neamurilor sau dividende grase, ci **sunt legați prin un gând ideal?**

Din espunerile mele să nu creadă cineva, că eu nu cunosc însemnătatea cea mare economică și românească a băncilor noastre și îndeosebi a acelora, unde biserica este angajată cu sute de mii, ba chiar cu o foarte considerabilă parte, sau chiar cu $^1/_2$ a întregii sale averi. E deci de prisos a sporì vorba în direcția aceasta. Nu încape nici o îndoială, că e *bună mâna* acționarilor particulari, în care întră dividenda băncilor noastre; și — întrucât am și eu unele acții la câteva bănci, aceea mână e chiar și mâna mea proprie; dară apoi chiar și mai presus decât mâna proprie *trebue* să ne fie tuturor — inclusive cei dela băncile actuale — *mâna organismului nostru cultural*, care se întinde spre noi, cerșindu-ne obolul, fără de care nu poate trăì și nu se poate desvolta.

Din acest punct de vedere aștept eu să judece financierii noștrii propunerea mea, analizând în mod nepreocupat considerantele mele. Nu să le numească d'a capo „*sforăitoare*“ și să le desconsidere, ci să sară cu *esperiențele lor de specialiști* în ajutorul ideei, indicând eventualele momente, cari le par incorecte și înlocuindu-le cu altele, pe cari cei competenți a hotărâ soartea propunerii mele de sigur le vor apreciă și primì cu recunoștință. Aștept deci dela toți, ca nu interesul propriu, ci binele obștesc să-i călăuzească, când apreciază propunerea mea; iară nu s'o mâne de-adreptul la dozar, lăsând ca și pe viitor alții să ne esploateze averea, a căror venit mai mare așa multe și arzătoare trebuințe ar puteà acoperì.

Noi călugării, urmând pilda lui Christos, avem simpatie mai mult pentru dobitoacele, cari nu „*rumegă*“; deci nu-i mirare dacă am lansat o „*idee nerumegată*“. Rămâne acum să o „rumege“ financierii și să o întregească, cum vor aflà mai bine; dară să o îndrume spre dozar însemnează, să voiești a *esploata* și pe mai departe credulitatea celor ce n'au avut până acum îndrăsneala a pretinde ***emanciparea*** economică a bisericii de sub tutoratul străin.

De sine se înțelege, că o bancă culturală, care se obligă a da bisericei tot venitul ei, și pe care biserica tocmai de aceea vrea s'o sprijinească și încă în interesul ei: — trebue să permită cercurilor bisericești un „*control mai nemijlocit*“ “ decum îl are azi d. e. la băncile, unde își plasează capitalele.

„Albina“ de ce a instituit „revizori“ pentru băncile, cărora le dă escompt, de sigur mult mai mic decât sumele investite de biserică la ea? Asta o doresc și eu dela biserică față de banca culturală.

Toată lumea va râde azi de capacitatea cu adevărat călugărească a consistorului nostru, care are la „Albina“ *anual* o foarte mare parte a întregii sale averi în depuneri, scrisuri fonciare etc. După bani biserica capătă 4—4$^1/_2$ maximul 5%. Acții consistorul nostru n'a avut. O altă biserică din patrie însă are mai multe sute de acții dela „Albina“, după cari ia 28%, provenite în mare parte și din milioanele noastre, a celorce ne mulțămim cu minimalul de 4—5%. Va să zică, noi indirect devenim tributarul altora. Nu am atins casul acesta, pentrucă doară mi-ar părea rău de câștigul acelei biserici, care — întrucât e românească — tot spre progresul neamului nostru folosește câștigul; și de sigur nici conducătorii acelei biserici nu-mi vor lua în nume de rău, dacă scot la iveală îndatorirea mea, de a mă îngrijì mai întâi de progresul bisericei mele.

Ba nici conducătorii „Albinei“ n'au să se supere pentru aceasta, căci — întrucât sunt și ei în parte fii ai bisericei ortodoxe române și încă membri în toate corporațiunile bisericești de jos până sus — au și ei datorința, întărită cu jurământ, de a lucra pentru binele acestei biserici și deci și pentru progresul ei în cele materiale. Dară acea politică financiară, pe care în curs de 30 ani au făcut-o consistorul nostru sub influința conducătorilor „Albinei“ de a depune, am putea zice, la o *singură bancă* milioanele disponibile cu cele mai minimale dobânzi, nu va zice nimenea, că-i financiarea cea mai bună ce o poate face o biserică; iară a mai face și alte operațiuni nu poate fi timbrat îndată de „*speculațiune profană*“, incompatibilă cu misiunea bisericei.

Pentru Dzeu! Acolo să fi ajuns noi, încât — dacă cineva din consistor *îndrăsnește a se gândì* și la alte plasări cinstite a banilor bisericei — să fie timbrat, că vrea să joace „*va banque*“ cu averea comună?

Nu, domnilor dela Revistă! Nu *va banque* — cum afirmați dv. — vreau eu să joc cu banii bisericei, căci cine mă cunoaște personal acela știe, că eu și de zece ori mă gândesc și resgândesc până să scot un ban din pungă, dară vreau să opresc — pe cât voi putea — esploatarea bisericei pentru scopuri mai îndepărtate de biserică, și pentru asta nici un om cu minte nu-i iertat să se supere pe nime, căci doară nu vreau binele meu, ci al bisericei și al viitorului credincioșilor ei.

Dacă dragostea consistorului pentru „Albina“ nu era așa mare, de sigur că banii bisericei s'ar mai fi investit și în moșii, cari azi valorau cel puțin de 2—3 ori atâta. O moșioară cumpărată la Ilia cu 6000 fl. s'a urcat azi în preț cel puțin cu 30.000 cor., iar etalonul depunerilor a progresat tot scăzând.

De când sunt membru al consistorului am stăruit cu trup cu suflet pentru cumpărarea de moșii, de câteori numai mi-s'au părut avantagioase condițiile de cumpărare; ba moșioarele dela *Miercurea* și *Geaca* le-a cumpărat consistorul prin mine. Imi aduc însă aminte, cum atât înainte, cât și după cumpărare, oamenii „Albinei“ din consistor m'au apostrofat în mod dojănitor: „*Vei vedea dta, unde veți ajunge cù moșiile! Biserica n'are putință a le exploata*“.

Așa se vorbia, deșì prețul de cumpărare la ambele casuri nu trecea peste 90 fl. jugărul.

Am văzut bine, căci moșioara dela Miercurea — pe lângă că aduce cuvenitele percente — după 3—4 ani s'a urcat în preț cu $^1/_4$ dela suma de cumpărare, iar scrisurile fonciare au scăzut dela 5 la 4$^1/_2$%. La Blăjeni de ce se rentează moșiile?

Din asemenea casuri eu, care vreau să fiu independent în gândire și purcedere, trebue să conclud, că oamenii dela Revistă, cari stau în legătură cu „Albina“ sunt contra ori cărei operațiuni financiare, la conzistor, și nu află de sigură nici o investiție, decât depunerile la banca proprie.

Autorul articolului din „R. E.“ ne desminte dela întemeierea băncii culturale și cu argumentul, că „*clericii conștiențioși întru împlinirea datorinței lor ideale, nu se pricep la afaceri profane financiare*“. Deșì autorul e oficial al „Albinei“, totuși uită, că și în cercurile bisericești pot exista oameni, cari să se priceapă la afaceri de bancă, dacă nu mai bine, cel puțin atâta cât actualii financieri de cari dispunem. Și apoi chiar întemeietorul „Albinei“ a fost un modest *dascăl confesional*, deci eșit din cercuri bisericești; și totuși pe urma ideii lui azi mulți advocați și financieri trag venite frumoase. Acest dascăl confesional a condus multă vreme cea mai mare bancă românească „Albina“, iar astăzi o conduce un bărbat și mai „clerical“, un candidat de preot, ba — dacă n'ar fi căsătorit — ar putea fi chiar candidat de o treaptă preoțească mult mai înaltă. Iată deci, că și din Nazaret poate eșì o idee bună, chiar și pe terenul financiar.

Dar apoi — chiar abstrăgând dela asta — eu nu m'am gândit ca conducătorii de fapt să fie clerici, ci cei mai buni ***specialiști***.

De altă parte fantoama, că banca proiectată de mine ar putea *licuida*, nu sparie pe nime, căci — dacă am mâneca în toate acțiunile omenești dela eventualitatea cea mai rea, atunci n'am mai întreprinde nimic. De ce se licuideze? Avem vre-o 170 bănci românești. Cele mai multe merg bine, unele chiar briliant. La banca culturală noi am dori de conducători pe cei mai buni dintre oamenii noștri de finanțe; deci de ce tocmai banca culturală să aibă așa sigure prospecte de licuidare? De ce tocmai acestia „*să nu fie cu destulă precauțiune, să acoarde credite prea mari*“? Și specialiștii pot greșì, fără să licuideze banca lor.

Preotului *I. Câmpean* din Prigor, amintit în articol, o bancă condusă de „*neclerici*“ i-a dat câteva zeci de mii împrumut pe moșia, care acuma o descopere astronomul *Tood* pe planeta Marte, și totuși n'a licuidat. De ce nu licuidează Sparkassa din loc, la care m'am gândit în considerantele propunerii mele, și după modelul căreia mă gândesc să purcedem și noi acomodându-ne timpului de azi?

Sașii sunt o mână de oameni și au numai în Sibiiu bănci puternice, una mult mai puternică ca Albina, deci de ce poporul român, mai număros și în frumoasă desvoltare n'ar puteà susțineà — fără periclitarea băncilor existente — și o bancă culturală? Ce interese economice pretind, ca noi să nu ne mai creăm instituțiuni nouă, fie și financiare, și încă pe baze mai laudabile ca cele vechi, dând și „creditului o direcțiune mai avantagioasă țărănimei“?

Noi nu ne-am gândit la conducători d'al de *Bontoux* și nici la speculațiunile lui riscate și la răsturnarea firmei Rotschild și a alianței izraelite, una din cele mai puternice asociați financiare din lume, ci la operațiuni mai modeste și sigure, fără risic.

Și apoi Conzistoriul își va rezervà oarecare mod de înrâurire asupra acelei bănci culturale; iar de altă parte acest conzistoriu — deșì for duhovnicesc — totuși din mila lui Dzeu are fericirea de a numărà între membrii săi pe toți conducătorii ortodoxi ai Albinei și pe unii și dela alte bănci. Astfel aceștia, ca financieri specialiști, își vor face datorința de a nu lăsà pe „clericii nepricepuți“ să facă greșeli, să prăpădească averea, azi în mâna lor, iară mâne condusă de ei împreună cu noi, acum însă esclusiv în favorul bisericei. Și nădăjduim dela Dzeu, că și pe viitor financierii, mai ales dela Albina, vor aveà aceiași bunăvoință către conzistoriul nostru, că-și vor păstrà — spre binele obștesc — locurile ce le au în el, deoarece — când e vorba de *ei* — nu mai aplică aceeași logică, care o aplică față de *noi*.

Noi clericii să ne vedem de molitfelnic și de cele duhovnicești. Foarte bine! Dar pentru aceea ei — financierii — pot fi și rămâneá și pe viitor diriguitorii chiar și a celor mai spiritualnice afaceri ale conzistoriului și ale bisericei. Noi clericii suntem buni, ca și la noi acasă să fim conduși de alții. *Merci* de asemenea reciprocitate!

Ba — dacă ne uităm bine înprejur — îi găsim pe aceeași și în comitetul Asociațiunii, care e: „*pentru cultura și literatura poporului român*“, iară nu pentru *finanțele lui*. Ei sunt buni la toate. Noi clericii nu suntem de nimic, nici chiar la noi acasă.

Să fiu bine înțeles. Prin cele de mai sus nu voiu să afirm, că albiniștii și alți financieri n'au meritele lor la conducerea afacerilor bisericești dela conzistoriu, etc., sau a celor culturale dela Asociațiune. Doamne ferește! Vreau numai să arăt netemeinicia argumentării colaboratorului dela „Revista Economică“, că preoții n'ar puteà aveà și ei oarecare pricepere și la treburi financiare, și deci ar „*riscà puțina avere agonisită cu multă trudă*“ și n'ar fi în stare a dezvoltà la banca culturală cuvenita influință favorabilă bisericei. Hotărît că dà! Ba oamenii de azi ai conzistoriului ne oferă deplină garanție, că țin cu sfințenie la progresul fondurilor bisericești, pe cari așa de frumos și atât de laudabil le îngrijesc și conduc. Au ei simțul cuvenit de a nu întrà în întreprinderi riscate, și — afară de cazul lui Șaguna dela 1859 — nici nu cunoaștem altă întreprindere cu sfârșit păgubitor mai simțit. Șaguna a investit 24·000 fl. în acții de ale societății metalurgice pentru exploatarea minelor de aramă dela Szt. Domokos și Füle, dar după câțiva ani s'a pierdut aproape întreg capitalul și biserica a mai căpătat abia 2000 fl.

Dacă financierii noștri au poftă a conduce nu numai bănci, ci toate instituțiunile noastre bisericești și culturale, atunci aibă și ei creștinească virtute mirenească a ne permite și nouă preoților, și chiar și călugărilor, nu întru atâta de a ne ingerà în afacerile lor financiare, ci barem de a ne îngrijì de paralele bisericei și de cât mai rentabila lor fructificare, așa după cum dictează interesele bisericei și nu tantiemele directorilor, sau în casul cel mai bun dividendele acționarilor.

Din espunerile mele va înțelege deci oricine, că eu n'am intenționat a să face un lucru riscat și necompatibil cu misiunea bisericei noastre. Am „*cerut ca consistoriul numai să **studieze** cauza întemeierii unei bănci culturale*“, căci — dacă-i vorba să-și plaseze acolo nu „*toate fondurile bănești ale bisericilor*“, cum ne sperie Revista“, ci ceeace are azi aiurea, sau o parte din ea, cu aceeași sau cu garanță și mai puțină, decum ar fi la banca culturală, — apoi în prima linie ea, biserica, e datoare a să gândì și a fi în clar cu temeliile, pe cari ar trebuì pusă noua bancă.

Și eu am doar atâta dragoste față de biserica, căreia mi-am închinat vieața, și chiar și atâta pricepere ca să simț, că biserica ca atare nu-i bine să-și prefacă exactoratul său în institut de credit și economìi, ca toate băncile, ci din numerul cel mare de fruntași români din comunele noastre să găsească și numai un *consorțiu* și încă *restrâns* de bărbați valoroși, în cari are deplină încredere. Aceia să întemeieze independent de organismul bisericei banca culturală, la care biserica va oferì un stoc de bani, îngrijinduse ca cu aceia să se opereze între condițiuni cât mai sigure și asigurându-și tocmai și scopul acesta cuvenitul drept de control. Lucrul trebue ***bine, bine de tot*** studiat.

Ceice au vorbit cu mine în chestiunea asta, știu, că eu totdeauna la o așa bancă m'am gândit și nu la exagerațiile din „Rev. Ec.“ Eu nu mă leg de amănunte. Acelea le las în grija binevoitorilor bisericei şi a culturii noastre naţionale, şi în deosebi dela oamenii Albinei aştept următoriul raţionament:

„Uite, iubită maică biserică strămoşască, care eşti complesită de mulţimea trebuinţelor culturale, eu în curs de decenii am folosit frumoase sume din averea ta, şi am avut pe urma lor multe uşurări şi frumoase câştiguri; îţi mulţumesc de sprijin, mai ales că — până ne-a fost banca mai tineră — am avut lipsă de el. Acum însă ne-a ajutat Dzeu, ne-am întărit, ne-am desvoltat, încât mersul nostru este asigurat. Oficialii nostri au plăţi bune; când încep au aproape acelaş salar, cu care mulţi din slujbaşii tăi îşi încheie cariera după 40 de ani de serviţiu. Vedem mizeria, în care tânjeşti, aflăm că ideea băncii culturale este minunată şi spre binele tău. Deci fie siguri acţionarii şi de sprijinul nostru întru realizarea acelei idei, dela care ne aşteptam la mult bine pentru biserică. Să reflecteze şi la ajutoriul nostru, căci — buni români şi creştini fiind şi noi — punem mai presus de interesele acţionarilor nostri particulari, cauza culturii naţionale. Dzeu să le ajute“.

Asemenea vorbe ar fi o frumoasă şi frăţească încurajare în nizuinţele noastre culturale şi pentru cei dela banca culturală, care va trebuì să se sprijinească cu băncile actuale, ca fraţii.

Dar — în loc de asta — ei ne bagatelizează, ne imputà lucruri, ce nu le-am intenţionat; îmi spun, că eu — călugăr fiind — vreau să bag *idolul de aur* în biserică, pe când la Arad şi Caransebeş doi advocaţi tocmai vreau să-l scoată, şi că astfel ducem la primejdie însaşi biserica.

Nu-i vorbă, cam multe şi grele vorbe dintr'o răsuflare. Norocul e, că n'au nici un rost. Nu, dlor dela Revistă, şi de zece ori nu! Nici noi şi nici banca culturală nu vreau să întroducă idolul de aur în biserică. Noi vrem să-l *scoatem*, căci l-a întrodus de mult celelalte bănci, şi în deosebi „Albina“, angajând zăci, chiar sute de preoţi de ai nostri pentru plasarea capitalului lor şi i-a angajat nu pentru un scop cultural, ci pentru plată bună, care-i face să-şi neglige afacerile oficiale.

Când e vorba de banca culturală, clerul *„nu merită să i se dee încredere, căci e mai aplicat a să îngrijì de augmentarea finanţelor proprii, decât de ale altora*“. Aşa zice „Rev.“ Dară, când e vorba de celelalte bănci, sunt foarte buni şi pricepuţi. Frumoasă şi consecuentă logică. Ba mai mult. Băncile de azi au ştiut să atragă în lanţul tantiemelor lor grase şi multe feţe bisericeşti şi mai ales organele din jurul finanţelor consistoriale, ca să-şi asigure bunăvoinţa lor şi poate ca să mai domolească pe ceice ar dorì şi alte operaţiuni financiare, decât depunerile. Fireşte, că numai cam aceia-s buni de slujba asta, cari „*au ochi ca să nu vază şi urechi să nu audă*“, iară apoi cu aceiaşi oameni, încă sporiţi, le place băncilor să între în toate corporaţiunile, chiar şi în consistoriu şi să dirigă toate. *Despre asta s'ar mai putea zice, că însemnează a băgà idolul de aur în biserică.* A angajà adecă clerul şi oamenii bisericei pentru alte scopuri şi nu pentru cele bisericeşti; ba despre înrâurirea băncilor asupra bisericei s'ar puteà scrie capitlii întregi din istoria vieţii noastre publice.

Noi vrem tocmai contrariul: să angajăm bunăvoinţa clerului pentru banca culturală cu scop atât de nobil, şi astfel să-l scăpăm de ispita de-a fi ademenit de băncile, cari fac numai speculaţiuni profane. Deci aceia fac cămătărie, cari umblă după dividende grase, după tantieme şi marce de prezenţă şi mai grase, după capitalurile bisericei, ca să poată face faţă acelor mari sarcini; deci faţă de aceia s'ar puteà mai cu justeţă aplicà biciul „Revistei Economice,“ iară nu faţă de aceia, cari să gândesc la o bancă culturală.

Pe unii ca acestia îi apostrofează şi baronul Bánffy, curatorul suprem al bisericei calvine din Ardeal, în cuvântarea sa reprodusă de „R. E.“, adecă *„pe cei ce aleargă la institute de bani şi la alte ocupaţiuni laterale*, împreunate toate cu *venite laterale*“ şi cu lucru puţin.

Acestia, zice el, trebue desaprobaţi, sau după vorba „R.“ *acest spirit* (de a pune mâna pe toate sinecurile bine plătite în şi afară de biserică şi de a nu face nici o ispravă de folos obştesc) *„trebue moderat şi stârpit“*.

Deci vorbele lui Bánffy se potrivesc ca mazerea în părete la chestiunea băncei culturale; din contră tocmai biserica lui Bánffy, adecă cea calvina se ocupă cu gândul a face o astfel de bancă culturală. Tot aşa de riscat este şi argumentul cu fostul episcop reformat Szász Domokos, despre care se zice, că a jucat la bursă cu banii bisericei, iar despre propunerea mea nu va putea nime afirma, că îndemn biserica a juca la bursă cu averea ei.

In sfârşit mai adaug, că am personal faţă de mulţi din conducătorii Albinei o stimă *sinceră*, iar nu cumpărată pe marce de prezenţă; cunosc şi respectez meritele lor pe multe terene ale vieţii româneşti; şi deci nu din conzideraţiuni personale am combătut articolul Revistei, scris de un oficial al Albinei, ci ca să-mi apăr demnitatea jignită şi propunerea, dela realizarea căreia mă aştept la mult bine pentru cultura naţională. Şi nime nu-i în drept a se supărà pe mine pentru aceasta, căci tocmai călugăr fiind, am sfântă datorinţă a stà mai întâi în serviciul bisericei şi nu al altor instituţiuni, oricât de salutare ar fi şi acelea în feliul lor pentru obştea românească.

Oamenii nepreocupaţi aşà mă şi judecă. Un distins fruntaş astfel încheie scrisoarea sa, scrisă în această cauză:

„Ar fi unul din cele mai neperitoare monumente pentru Şaguna, când în anul aniversării seculare ideea exprimată prin cuvintele „Bancă culturală“ ar aflà realizarea“.

Sibiiu, 10 Maiu 1908.

Dr. E. M. Cristea
ieromonah.

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Cercul XI. Turda-Lupşa.

— 4 Maiu v.

Când vin a scrie despre mersul conferenţei noastre din Ofenbaia, involuntar îmi vine în minte starea şcoalelor noastre, pe cari le-am servit cu cinste şi hărnicie.

In timpurile de astăzi despre şcoală s'au scris multe lucruri isvorâte din inimi româneşti. Fiecare cu lacrămi în ochi a luat condeiul în mână, ca să pună o temelie sigură şcoalei româneşti, ameninţată cu peire.

Invăţătorii în chestia asta — cu scrisul — puţin au zis, au făcut însă foarte mult cu fapta. Au cultivat şi în anul acesta de transiţie în inimile tinerei generaţii visul acela, care aşa frumos îl descrie poetul nostru *Goga:*

Avem un vis neîmplinit,
Copil al suferinţii,
De jalea lui ne-au răposat
Şi moşii şi părinţii.

In anul acesta doară cu mai mare foc au dat se înţeleagă:

Trăeşte 'nfricoşatul vifor
Al vremilor răsbunătoare.

Acum când iau şi eu condeiul în mână se scriu despre învăţătorii nostri, o fac, nu din desperare, ci în speranţa unor vremuri mai bune. Şi că *trebue* să vină aceste vremi, dovedeşte idealismul neînfrânt, simţul de jertfă a învăţătorilor nostri. In fruntea şcoalelor noastre stau dascăli, cari pe deplin îşi cunosc chemarea lor îşi ştiu datorinţa faţă de neamul care i-a născut şi li-a dat pâne în mână. Şi ei sunt recunoscători, pentrucă o datorinţă sfântă stă înaintea lor, ridicarea poporului la nivoul cultural şi moral care i-se cuvine.

Toţi susţin, că adevăratul progres şi adevărata cultură s'a întemeiat pe moralitate, umanitate şi idealism.

Şcoala noastră şi în împrejurările aceste grele se va lupta pentru principiile aceste şi se va opune tuturor tendinţelor imorale. Nu-i imoral a fi lacom şi sgârcit? Nu-i imoral a voì, a dorì prea mult? Nu-i imorală iubirea prea mare pentru lucrurile şi însuşirile proprii? Ba da! Şi în inimile oamenilor s'au încuibat aceste rele. Ca să nu se mai lăţească, e chemată şcoala.

O icoană clară a acestora ne-au dat învăţătorii participanţi la conferenţa din Ofenbaia.

Ofenbaia, unde s'a ţinut anul acesta conferenţa învăţătorilor din tractul Lupşa şi Turda, e situată pe un şes pe malul drept al Arieşului. Pentru băile bogate, încă de mult a devenit un centru al ţinutului acestuia. Şi tot centru a rămas şi acum, când ruinele de şteampuri numai mărirea din trecut i-o vestesc. Locuitorii, cari acum se ocupă cu lucrarea pământului, sunt Români iubitori de biserică şi şcoală, puţini Unguri, în cari duhul unguresc abia îl susţine şcoala de stat cu doi învăţători.

Aproape toţi învăţătorii au sosit în Ofenbaia încă de Mercuri seara, unde i-a aşteptat cu ospitalitate învăţătorul local şi i-a încvartirat. Joi dimineaţa a sosit numai învăţătorii din apropiere.

Pe feţele tuturora se putea vedea situaţia grea a învăţătorimii noastre. In ochii lor însă scânteia dorul de a muncì pentru poporul acesta năcăjit, se vedea că ei şi mai departe vor rămânea oameni cinstiţi, modesti şi morali.

Conferenţa a fost premearsă de serviciul divin celebrat prin domnii V. *Gan* protopresbiter şi S. *Samoilă*, preot în Ocolişul-mic.

După serviciul divin ne-am întrunit cu toţii în şcoala gr. or., unde s'a făcut deschiderea conferenţei prin dl comisar Dr. Petru Şpan, care a rostit următoarea cuvântare:

„Onorată conferenţă învăţătorească!

Suntem învăluiţi într'o atmosferă intelectuală *nedeslușită*, din care numai pe încetul şi numai după lungi frământări şi număroase păţanii vom străbate în seninătatea unei vederi mai clare a situaţiei ce ni s'a creat. Nu este minte omenească, care de pe acum să ne poată pe deplin înclinà drumul ce avem să-l luăm în munca noastră de învăţători ai fiilor neamului nostru. Şi iar de altă parte nu este nimic mai firesc, decât a creşte generaţiile tinere în conformitate cu trebuinţele, reclamate de fiinţa etnică a poporului din care fac parte. Acesta e un adevăr pedagogic recunoscut şi trecut ca nerăsturnabil în fiinţa pedagogiei. O abatere dela acest principiu este o aberaţie în calea *dreptei şi adevăratei educaţii.*

Adevărata educaţie pretinde dela noi, ca să facem din copiii încredinţaţi conducerii noastre fii credincioşi neamului, patriei şi bisericei, care ia adăpostit la sânul său sub calda oblăduire a învăţăturilor evangelice. In sufletul tinerimei să se plămădească de timpuriu sentimentul alipirii de neam, biserică şi patrie, ca astfel pe acest strat sufletesc să se poată întemeià o cultură adevărat creştinească, dând generaţiilor viitoare bărbaţi vrednici, cinstiţi, harnici, de omenie, trezi la minte, cari să se ştie însufleţì pentru tot ce e bun, adevărat şi frumos. Când străduinţele noastre vor puteà produce roadele dorite, atunci pacea şi dragostea se va sălăşluì pe plaiurile acestor locuri, iar darul lui Dumnezeu se va pogorì peste munca noastră, producând belşug şi îndestulare pretutindeni.

In calitate de crescători ai odoarelor tinere suntem datori să ne punem toate puterile întru propagarea ideilor umanitare, chemate de a netezì colţuriie de diferenţă dintre om şi om şi a apropià sufletele unele de altele, ca astfel contopite să curgă lin şi liniştit alvia vieţii sufleteşti a omenimei.

In toată lucrarea noastră culturală din şcoală şi afară de şcoală să nu perdem din vedere faptul, că prin a noastră trudă au să se formeze fiitorii bărbaţi, cari vor aveà să poarte greul vieţii şi să ducă mai departe opera de regenerare culturală, morală a neamului nostru. Iar dacă acestia vor păşì în viaţă deplin formaţi şi bine oţeliţi, munca noastră va fi preamărită şi binecuvântată de toţi câţi sub scutul şi ocrotirea noastră mari şi tari s'au făcut.

Ne întrunim an de an, pentruca să ne sfătuim asupra felului, cum am puteà să corespundem mai perfect chemării noastre de învăţători. Consfătuirile şi poveţele reciproce sunt chemate să contribue la desăvârşirea noastră întru aflarea celor mai potrivite metoade de predare şi a celor mai nimerite directive în tratarea elevilor.

Dorind, ca discuţiile urmate în conferenţă să contribue la îmbogăţirea noastră sufletească şi la închegarea sentimentelor de reciprocitate colegială, declar conferenţa de deschisă!“

După cuvintele aceste părinteşti se face constituirea conferenţei şi constatarea celor prezenţi.

Se aleg notari *E. Stoica*, cleric abs. şi înv. în Ofenbaia şi *L. Chirilă*, înv. în Muncel, iar verificători Dr. *Bedelean* şi Dr. *Magda*, învăţători în Lupşa.

Cu bucurie se constată prezenţa tuturor învăţătorilor din ambele tracte, afară de înv. Panţa din Ruc, care şi-a motivat absenţa. Din cele mai depărtate unghiuri au venit toţi, pentru a se consultà cu privire la ţinuta lor în vremurile aceste de grea cercare.

In şedinţa I. s'a cetit o lucrare teoretică şi o lecţiune din limba maghiară. Cea dintâi a fost tema: „Ce influinţă are istoria naturală asupra formării caracterului religios-moral?“ dată spre lucrare înv. L. Chirilă.

După cetire, la discuţie ia parte protopopul Vasile Gan, apoi Simtion, înv. în Turda, E. Stoica, ş. a, constatând toţi, că tema e lucrată cu multă pricepere şi e deplin succeasă.

Comisarul în o expunere mai lungă arată mersul logic al lucrării, care se începe cu momentul istoric, când şi ştiinţelor naturale li s'a dat însemnătatea cuvenită. El a stabilit în conformitate cu pedagogia raportul dintre ştiinţele naturale şi scopul învăţământului şi în urmare şi contribuţia lor la formarea caracterului. A fost lucrată cu multă silinţă şi pricepere.

A doua lecţiune: „A világtájak“, predată de înv. Bancea. La discuţie ia parte D. Bedelean, E. Stoica, Lazar şi Simtion. Lecţiunea e succeasă.

Cu acestea şedinţa I. la 1 oră se ridică.

La banchet — unde au luat parte toţi învăţătorii în frunte cu domnii V. Gan, protopresbiter şi Dr. Petru Şpan, comisar — am mai uitat zbuciumările zilnice ce ne frământau sufletul.

In şedinţa a II-a s'a cetit lucrarea învăţătorului G. Lazar, care în o expunere făcută cu mult studiu a arătat o încercare propie de a ajutorà învăţarea cetitului în legătură cu „Noul abecedar“ de Dr. P. Şpan. Deoare cele arătate trebuesc văzute şi încercate spre a te puteà convinge de bunătatea lor, a rămas în sarcina fiecărui învăţător să facă us de acest procedeu şi apoi experienţele să le comunice în conferenţa anului viitor. Comisarul arată, că pe baza ştiinţei pedagogice de astăzi, dânsul nu le poate aflà locul între teoriile pedagogice şi nici motivà altfel, decât ca nişte ajutoare *mnemotehnice.*

In urma acesteia învăţătorul Teodor Nicoară a predat o lecţie din ştiinţele naturale: *Descrierea mărului.* Lecţia a decurs bine, observându se treptele formale. La predare a luat parte şi d-l comisar, contribuind cu priceperea-i recunoscută la aducerea lecţiei în ogaşa cea dreaptă.

*

Seara am participat cu toţii la concertul aranjat de învăţătorii din Lupşa, Offenbaia şi Muncel.

In coloanele acestui ziar s'a scris despre înfiinţarea corului din Lupşa. Cunoscând scopul ce l urmăreşte, am alergat cu toţii pentru a-l vedeà şi auzì.

Programul concertului a constat din 8 cântări naţionale, de diferiţi autori, care de care mai frumoasă şi mai plăcută, şi din o pieză teatrală: *Hărţă Răzăşul.*

La ridicarea cortinei toţi am rămas încântaţi de portul poetic românesc, în care au fost îmbrăcate, afară de ţărance, şi d-şoarele şi învăţătorii D. Magda şi L. Chirilă.

Dirigentul D. Bedelean apare la locul său, dă signalul şi corul începe a cântà dulce şi melodios *Dorul Ardeleanului.* O compoziţie de cântări poporale dintre cele mai frumoase, cari scot lacrămi din ochi. In cântarea asta se oglindează trecutul trist al bietului român depărtat de ţara lui. Par'că-l vezi cu lacrămile în ochi, cu sufletul sbuciumat, alergând să-şi spuie dorul şi năcazul, dar n'are cui...

Jeluimaş şi n'am cui!...

Il înţelege numai murmurul frunzelor care-l acompaniază. Solo de bariton, cântat cu mult simţ şi dulceaţă de I. Magda, a fost executat precis, asemenea şi solo de sopran.

Urmează: Bălcescu murind, Intre peatra Detunată, Păstoriţa, în care s'a distins ca solistă d-şoara S. Nicoară, apoi câteva cântări poporale din România. Toate frumoase, drăgălașe și bine executate. După cântări a urmat piesa teatrală, jucată cu multă pricepere de prietenii înv. D. Magda, L. Chirilă, D. Bedeleau și de d-șoarele S. Nicoară și E. Pop.

D. Magda în Harță Răzăș ne-a dat să vedem pe țăranul român așa cum e, cinstit și isteț, cu dragoste naivă de Măriuca. Credeai că n'avem înaintea noastră pe un diletant, care acum joacă primaoară, ci pe un artist probat. Iar rolul Măriuchi jucat de d-șoara S. Nicoară a fost predat cu gingășie și naivitate. Mult haz a produs L. Chirilă în rolul poetului închipuit Bursuflescu.

A fost jucate precis și celelalte roluri.

Laudă și recunoștință se cuvine tuturor debutanților și conducătorului, care atât de bine și frumos ne-a știut prezentà bunurile noastre culturale în fața străinilor ce erau de față. Dorim, ca munca începută să nu înceteze, că e lipsă de multă lumină și în aceste părți.

După producțiune a urmat joc până în zori.

Concertul s'a aranjat în favorul fondului protopopesc. In a III-a ședință s'a cetit tema dată de Preav. Consistor: „Care este cel mai potrivit metod pentru instruarea adulților în scriere și cetire?“ dată spre lucrare prietinului E. Stoica, care a și lucrat-o cu multă pricepere.

In cursul discuției se accentuează între altele momentul, că pe cei adulți îi putem mai repede întroduce în scris și cetit, fiind ei pe un grad de pricepere mai superior. A aflà cel mai nimerit metod ar fi cu putință numai după un studiu mai îndelungat, bazat pe esperiență.

Cu acestea conferința a fost închisă. In numele conferenții îi mulțămește dlui comisar pentru probata conducere fratele *Stoica*, accentuând dragostea ce o avem față de fostul profesor al nostru și asigurându-l și mai departe de alipirea noastră.

In cuvinte alese accentuează activitatea mănoasă a dlui comisar, care e spre folosul poporului nostru.

De încheiere amintesc, că ședințele conferenței au fost onorate cu prezența dlor V. Gan, protopop, S Samoilă, preot, D. Muntean notar cercual, Tătar st. în drept și *I. Eröss*, delegatul insp. regesc.

Pe deplin mulțămiți ne-am depărtat din locul unde am avut și noi 2 zile senine în anul acesta plin de năcazuri și de muncă grea. *Db.*

NOUTĂȚI.

Esamene de cualificațiune. Dela cererile pentru admitere la esamenul de cualificațiune învățătorești lipsesc unele documente, cari dacă nu vor fi înaintate aici în termin de 8 zile, cererile se vor respinge. Defectele sunt: 1. Georgiu Bucurenciu, lipsește cartea de botez, și absolutorul pedagogic. 2. Ilie Sacheli nu produce nici un document. 3. Gavril Pică, lipsește testimoniul școlar. 4. Nicolau Haneș, lipsește cartea de botez, testimoniul școlar, testimoniul de serviciu. 5. Ioan Leucă, lipsesc toate documentele. 6. Vasile Bocșa, lipsește cartea de botez, celelalte documente sunt în copie.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a primit dela institutul „*Lipovana*“ o donațiune de K 50, pentru scopurile școalei industriale.

*

Pentru catedrală. Dnul *Petru Bancotescu* din Brăila (România), deputat în camera română și soția sa *Maria*, au donat la fondul bisericei catedrale din Sibiiu suma de 100 lei.

*

Condamnat. Domnul *Sever Bocu*, redactorul „*Tribunei*“, a stat Marți în fața curții cu jurați din Oradea-mare, acuzat pentru patru articole agitatorice, apărute în „*Tribuna*“. In trei cazuri jurații l'au aflat nevinovat, iar în al patrulea vinovat. Tribunalul l-a pedepsit apoi cu *14 zile* temniță de stat și 100 coroane amendă în bani.

*

Adunare de constituire ține reuniunea femeilor române de religiunea gr. orientală și greco catolică din comitatul Târnavei-mici, Duminecă în 31 Maiu n. la orele 2 d. a. în sala mare a hotelului „*Nemzeti*“ din *Diciosântmărtin*. Ministrul reg. ung. de interne a provăzut cu clausula de aprobare statutele reuniunii, a cărei prezidentă interimală e doamna văd. *Aneta Zăhan născ. Popp*, iar notar interimal e dl protopop *Laurențiu Pascu*.

*

Dela „Academia Română“. Astăzi, Vineri, se ține la „Academia Română“ din București ședință publică. Va vorbi dl *D. A. Sturdza* despre cei „Patruzeci și doi de ani de domnie a Regelui Carol I.“

*

Operă în Sibiiu. Teatrul a fost îndesat de public și la reprezentațiunile date *Mercuri* și *Joi* din partea societății de operă a dlui director *Leo Bauer*. Mercuri s'a cântat opera „*Die Jüdin*“ iar Joi „*Rigoletto*“. Cei cu roluri principale au fost aplaudați cu căldură, în deosebi artistele Rossi și Ana Hecker. apoi artiștii Dura, Hecker, Lorenz, etc. Mâne Sâmbătă se dă opera „*Aida*“.

*

Congresul arhitecților. Luni s'a deschis la Viena congresul arhitecților. Deschiderea a făcut-o ministrul de interne din Austria. Au fost representate aproape toate statele europene și americane prin trimișii lor. România a fost representată prin dl *Ioan Mincu*, care luând cuvântul a rostit o călduroasă vorbire la adresa veneratului nestor al suveranilor din Europa, Impăratul și Regele Francisc Iosif I și a mulțămit Austriacilor pentru simpatiile ce le au față de Români.

*

Ciclon. Un ciclon însoțit de grindină s'a deslănțuit zilele trecute în districtul Tarnopol din Galiția. Stricăciunile făcute sunt foarte mari. Recoltele sunt distruse cu desăvârșire, arborii desrădăcinați, clădirile stricate, acoperișurile aruncate de pe edificii. Trăsurile cari mergeau pe stradă încă au fost răsturnate de ciclon și un om a fost omorât iar cinci lucrători grav răniți.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Dr. Alexandru Morariu, adv., Elisabetopole, Ioan Tatu, paroh Cichindeal, câte 1 cor., Dr. Eugen Mețian, adv., Brașov, cor. 2·50, Ioan Ursa, paroh Meteș și soția sa Ana n. Maxim, T. V. Gheaja, protopresbiter în Cohalm, câte 2 coroane.

*

Congresul presei. In Septemvrie se va țineà congresul internațional al presei în Berlin. Pentru acoperirea speselor de primire a membrilor din străinătate, consiliul comunal din Berlin a votat suma de zece mii de mărci. Vor luà parte la congres representanți ai presei din Francia, Anglia, Austria, Ungaria, Italia, Olanda, Elveția, Șpania și America. Ședințele congresului se vor ținea la primărie.

*

Liga servitoarelor. Servitoarele din America, luând pildă dela ceialalți muncitori, s'au constituit în ligă, pentru apărarea drepturilor lor. Comitetul esecutiv al ligei își are sediul în Chicago. Liga a stabilit zece porunci pe seama stăpânilor, între cari e și aceea, că servitoarea e în drept să primească ori când vizita prietinilor ori a prietenelor, și membrii familiei nu au dreptul să conturbe vizitele, iar când e musafir în bucătărie, stăpânul trebue să aștepte până pleacă musafirul. Mai este apoi o poruncă, care sună așa, că odată în lună ziua întreagă stăpâna casei are să facă tot lucrul, fiind servitoarea cu desăvârșire liberă. Idei curat — americane!

*

Serate de-ale meseriașilor nostri. Joi în 30 Aprilie n. c. „Reuniunea sodalilor rom. din Sibiiu“, a ținut a 4 ședință literară. In cuvântul de deschidere al ședinței, prezidentul Tordășianu mulțămește meseriașilor pentru gingașa atențiune, de care părtaș l'au făcut condolându-l din prilegiul morții mamei sale și îi asigură, că pentru dragostea cu care îl încunjură, cu dragoste va răspunde. Aduce cu multă durere la cunoștință, că preabunul nostru Patron, I. P. S. Sa dl Arhiepiscop și Mitropolit I. Mețianu, a îndurat o groaznică lovitură prin decedarea fiicei sale, a generoasei dne Maria Garoiu. Generoasele dăruiri, făcute în amintirea răposatei, la așezămintele noastre de binefacere, înălțavor altare de recunoștință și gratitudine în inimile noastre ale tuturora. Cazul morții membrului nostru ajutător Pavel Cotoțiu ne a atins și el în mod nu se poate mai dureros, dat fiind, că reposatul s'a numărat între puținii, cari au conlucrat și au apreciat după vrednicie întreprinderile noastre. In cât pentru însași ședința literară, dșoarele Marioara Avrigeanu și Letiția Simtion au făcut bună impresie cu dialogul potrivit „Despre bunăcuviință“, predat la înțeles. Dșoara Eugenia Bordea, a predat frumos și cu multă simțire poezia „Dormi în pace“, de Vlahuță. Drăguță a fost mititica Laura Aron în poezioara „Cântec de primăvară“. A cântat dșoara L. Simtion, M. Avrigean, la citeră, Petru Moga la violină și dl prof. Bena la pian. Pentru ședința viitoare din 28 Maiu c. dl prof. Bratu și dl G. Navrea se pregătesc cu câteva prelegeri schiopticonale.

*

Palatul agriculturei. Mâne, Sâmbătă, se va inaugura la Roma palatul agriculturei, în care se va deschide apoi congresul internațional de agricultură. Pentru palatul acesta Regele Italiei a dat zece milioane de lire.

*

Pusă în libertate. Mama studentului Sicinsky din Lemberg, cel-ce a omorât pe guvernatorul Galiției Potocky, a fost pusă în libertate, la propunerea procurorului, după-ce s'a dovedit, că ea nu a avut nici un amestec în făptuirea fiiului ei și a spus, că ea a îndemnat pe fiiul ei la omorârea guvernatorului, numai pentru a și-l scăpa dela moarte.

*

Christos a înviat! Sub acest titlu a apărut într'o frumoasă broșură de 20 pagini escelenta profesiune de credință a dlui *Aurel C. Popovici*, publicată în „Sămănătorul“ de Paști, sub titlul *Credința părinților nostri*. Broșura, scoasă în editura „Răvașului“ din Cluj, pentru a da și la noi o întindere mai largă ideilor bune, se împarte gratuit. Ca semn de aderență la acest limpede credeu de Român cult și creștin luminat, ofertele benevole se primesc în folosul școalei din Cluj, la redacția „*Răvașului*“.

*

„Ușa îndurării.“ O frumoasă iconiță a Maicii Domnului, lucrată în stil antic oriental, provăzută pe dos cu o potrivită rugăciune, a pus în vânzare dl Dr. Iuliu Florian, secretariul reuniunei femeilor „S. Maria“ din Cluj. Este foarte potrivită pentru premii la copii, din prilejul examenelor, ori alte ocasiuni sărbătorești. Prețul unei bucăți 6 fileri, format mare 10 fil. Se vinde în favorul cantinei școlare, menită a se înființa la toamnă, pe lângă școala română din Cluj.

Din despărț. „Asociațiunei“

Convocare.

Despărțământul IV al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, va țineà *Dumineca în 18/31 Maiu 1908* adunare în orașul *Ocna* cu următorul

program:

1. Slujba Dumnezeească în biserica ortodoxă română din *Ocna de sus*.
2. Cuvântare pentru combaterea unui vițiu adânc înrădăcinat în poporul nostru de Dr. *E. Miron Cristea*.
3. Raport despre activitatea comitetului, despre starea cassei etc.
4. Alegerea unei comisiuni pentru înscrierea de membrii și încassarea taxelor.
5. Intregirea comitetului cercual.
6. Inființarea și constituirea unei agenturi.
7. Inființarea unei biblioteci poporale.
8. Alegerea unei comisiuni pentru aranjarea unei expoziții de copii.
9. Raportul comisiunii pentru înscrierea de membrii noi și eventuale propuneri.
10. Prelegere despre foloasele comasării de prof. *A. Coșciuc*.
11. Sara. Prelegere cu skiopticonul, de prof. *Aurel Bratu*.

Invităm prin aceasta pe toți membri Asociațiunii și pe toți binevoitorii culturei române la această întrunire culturară.

Sibiiu, din ședința comitetului despărțământului IV ținută la 9/22 Maiu 1908.

Lazar Triteanu secretar. *Dr. E. M. Cristea* director.

ECONOMIE.

Peronospora.

Povețe de apărare împotriva peronosporei viticole.

Intre vrășmașii (inimicii, dușmanii) cei mai mari ai viilor să numără și peronospora viticolă, numită în unele locuri și mană.

Peronospora e un mucegaiu (burete), care atacă și pustiește frunzele, florile și bobițele vițelor de vie de așia, că în scurtă vreme poate să nimicească tot rodul viei din an, afară de aceea uscânduse frunzele vițelor, lăstarii nu pot crește, rămân verzi și necopți, ear urmarea este, că pentru anul viitor nu vom avea lemnul de rod; vița întreagă se slăbește și, dacă se repetă aceasta vre-o câțiva ani, vița pere. Pagube mai mari decât peronospora numai phylloxera cășunează viilor.

Cunoscute fiind însă mijloacele de apărare, e de mare însemnătate, ca să ne apăram împotriva ei, înainte de a se ivì.

Apărarea constă în aceea, că stropim vița de vie cu așa numita zeamă bordoleză. Aceasta nu e altceva decât apă, în care s'a topit peatră vânătă (sulfat de cupru) și s'a adaus var.

Apa de stropit o pregătim în modul următor:

Pentru stropitul *dintâiu să folosește la fiecare 100 litri de apă* $^{3}/_{4}$ kgr. peatră vânătă și tot atâta var stâns. (Sub var stâns este a se înțelege, că luând peatra de var punem *puțină apă* peste ea de așa, că varul să se prefacă numai în praf fin, din praful acesta să iea tot atâta ca și din peatra vânătă.)

Pentru ca topirea să se facă mai iute, peatra vânătă se leagă în un săculeț de pânză rară și se atârnă în *jumătatea* de apă câtă voim să folosim, iar în cealaltă jumătate de apă punem varul stins, mestecând bărbătește, ca să se topească bine în apă.

După ce s'a topit piatra vânătă, turnăm în soluțiunea aceasta laptele de var strecurându-l prin o sâtă veche ca pietricelele de prin var să nu ne strice stropitoarele, și apoi mestecăm mereu. Dacă apa de stropit are coloarea albastră a cerului, aceasta dovedește, că am pus var deajuns în zeama bordoleză, iar la caz că ar mai fi ceva din laptele de var, va să zică apa n'ar aveà coloare albastră, punem în apa de stropit tot atâta apă curată.

Despre aceea că pus-am var de ajuns ne mai putem convinge și așa, că cumpărăm din farmacie (apotecă) de vre-o câțiva cruceri hârtie roșie de lacmus și cu aceasta cercăm zeama bordoleză. Dacă hârtia roșie se învinețește, aceasta dovedește, că am folosit var de ajuns, dacă rămâne însă roșie, mai punem puțin lapte de var pânăce hârtia învinețește.

Zeama astfel pregătită o stropim cu ajutorul stropitoarelor (proaștelor, tulumbelor) anume făcute spre acest scop. De câteori umplem stropitoarea, mestecăm bine apa de stropit din butoiu sau din ciubărul, în care am făcut-o și o străcurăm prin sâtă ca să nu între gunoiu în stropitoare. E bine dacă și în decursul stropitului se scutură (clătină) stropitoarea din spate pentruca să se amestece zeama din ea.

Pentru întâiaoară se stropește când lăstarii au 8—10 frunze, adecă pe la mijlocul lunei Maiu, a doua oară la 14—20 zile după stropitul întâiu, a 3-a și a 4-a oară în lunile Iulie și August.

Pentru *stropitul al doilea* și celelalte se va luà *1 kgr. de peatră* vânătă la 100 litri apă și tot atâta var stâns. Mai multă peatră vânătă nu e de lipsă să se iee, de oarece mărește numai cheltuielile fără a aveà succes mai mare.

La stropit să îngrijim, ca zeama să ajungă peste tot locul, va să zică nu numai frunzele, ci și ciorchinul precum și florile, boabele și lăstarii să fie stropiți, căci peronospora îi atacă și strică și pe aceștia.

Zeama bordoleză, să se facă numai în ziua în care se și folosește, de oarece dacă stă, perde din putere.

Timpul cel mai periculos pentru viță este, când după o ploaie măruntă urmează căldură mare, căci atunci se ivește peronospora mai tare, și în asemenea casuri, dacă via e încă nestropită, o stropim fie chiar și pe ploaie, de oarece numai așa putem împedeca ivirea și lățirea peronosporei.

Apărarea contra peronosporei trebue să fie totdeauna preventivă, adecă înainte de a se ivì peronospora. Frunzele atacate noi nu le mai putem vindeca cu nici un fel de praf sau stropit, deci trebue să avem grije să stropim la vreme de oarece orice întrelăsare aduce pagube mari după sine prin perderea în mare parte a recoltei și prin necoacerea coardelor de rod pentru anul viitor.

Sibiiu, 10 Maiu 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuța, *prezident.* *Vic. Tordășianu* *secretar.*

Cărți și reviste.

„**Răvașul**“, revistă culturală ilustrată, anul VI. numărul 9 și 10 a apărut cu următorul cuprins: *Aurel C. Popovici*: Credința părinților. *I. Agârbicean*: Ciasuri de dimineață. *Al. P. Dafin*: La viață. Românii la consiliul din Florența. *I. E. Oltean*: Primăvara. Urme istorice din 1758—1860. *Al. P. Dafin*: Tâlharul pe cruce. *A. Melin.* După un an. *Ioan Roșior*: Icoane vechi. Cântece poporale din Bucovina. Crestături. Cronică. Cărți. Reviste. Ziare. Abonamentul 6 cor. la an.

Nr. 115/1908. [123] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericericească gr.-or., clasa a II-a, **Gărda-de-sus** cu filia **Neagra-de-sus** din protopresbiteratul Câmpenilor se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotărei preoţ. din partea statului.

Doritorii de a ocupà acest post să trimită în timpul deschis rugările lor concursuale cu documentele recerute de legile în vigoare la subscrisul oficiu.

Câmpeni, 1 Maiu, 1908.

Romul Furdui
protopresb.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 51—

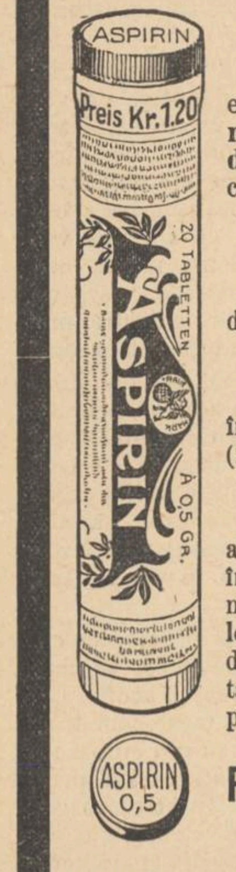

ASPIRINUL

este cel mai plăcut şi mai modern mijloc pentru tot felul de boale **reumatice, neurestenice.** Efect minunat la **influenţă, cataruri, dureri de cap, migreuă, reumă, podagră** etc. Aspirinul este astăzi cel mai trebuincios medicament al medicilor.

Să ne păzim de imitaţiuni!

De oarece în locul singurului Aspirin veritabil a lui Bayer, să dă de multeori altul, să cerem

Tablete de Aspirin

împachetate numai în forma originală cum arată ilustraţia alăturată (20 bucăţi cu tablete ce conţin $^1/_2$ gram phiolă, preţul cor. 1·20.

Fiecare tabletă poartă inscripţia **„Aspirin“.**

Numai aceste tablete dovedesc veritabilitatea aspirinului; oricare altă tabletă este de respins ca neveritabilă. Vândut ca praf, după cum în nenumărate rânduri au dovedit autorităţile de examinare, aproape nici odată nu se capătă aspirinul lui Bayer, ci numai un preparat înlocuitor, se plăteşte pentru el însă preţul adevăratului aspirin. — Aşadară precauţie! Dacă cumva în vre-o farmacie nu s'ar căpăta aceste tablete de aspirin singure veritabile, ne rugăm să ni se comunice, că prin mijlocirea vreunei farmacii din capitală să-i trimeată

Fabr. de vopsele, mai înainte Friedr. Bayer & Co.,
[91] 6—6 Elberfeld.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 27—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

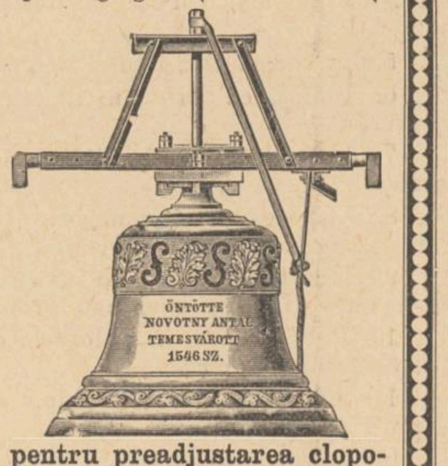

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 10—52

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 72— Sibiiu — Nagyszeben.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
[95] 50—52 apotecar în **Szászváros,** piaţa şcoalei Nr. 37.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai
1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.
(48) 23—40

MUSCHONG BUZIÁS FÜRDŐ

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. **Recomandată de medici.**

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia:**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.
(286) 39—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1. Vasile cel mare . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . . . . 30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel . . . . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Împăraţi Constantin şi Elena . . . . . . 30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procură.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 52 **Sibiiu, Marţi 13/26 Maiu 1908.** *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.;
rândul cu litere garmond.

O zi aniversară.

Sibiiu, 25 Maiu n.

Vineri, în 9/22 Maiu, Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit al nostru, *Ioan Meţianu*, a împlinit anul *optzecilea* al etăţii.

Rar este dat unui muritor să se împărtăşească din partea providenţei divine de favorul de a atinge această etate frumoasă, şi încă în plină posesiune a tuturor forţelor fizice şi spirituale, cum e cazul la Inaltpreasfinţia Sa.

Se cuveneà deci, ca o aniversară atât de însemnată să fie sărbătorită cu demnitate şi în stil mare din partea fiilor credincioşi ai Inaltpreasfinţiei Sale, pătrunşi şi stăpâniţi de sentimentul recunoştinţei şi al veneraţiunei faţă de celce a lucrat atât de mult pe terenele vieţii noastre publice, pentru binele obştesc.

Dar dorinţa espresă a Inaltpreasfinţiei Sale a fost, să nu i-se facă manifestaţiuni sgomotoase, cum e obiceiul la astfel de ocaziuni, ci, dacă se poate, ziua aceasta aniversară să rămână tăinuită şi necunoscută, una, pentrucă zilele grele prin cari trecem nu sunt prielnice pentru aranjarea de sărbări sgomotoase şi pline de însufleţire, iar alta, pentrucă înaintata etate a Inaltpreasfinţiei Sale nu permite suportarea emoţiunilor şi impresionărilor legate de regulă de astfel de sărbări.

S'a lăsat deci *din adins* să treacă ziua aniversară nedescoperită, şi chiar şi celor ce s'au interesat de aflarea ei, li-s'au dat răspunsuri evasive. Şi între aceştia se aflau, nu numai fii marcanţi sufleteşti de ai Inaltpreasfinţiei Sale, ci şi străini, ca: Excelenţa Sa, comandantul de corp din Sibiiu, baronul *Gaudernack*, care aveà intenţiunea să aranjeze o serenadă I. P. S. Sale, cu muzică militară, apoi Ilustritatea Sa domnul episcop al bisericei săseşti din Sibiiu, *Dr. Teutsch*, şi alţii. Pentru toţi însă ziua naşterii I. P. S. Sale a rămas tăinuită, pentruca, cum am spus, să nu fie sărbată cu sgomot şi cu manifestaţiuni.

N'a fost dat însă să se întâmple aşà cum se doreà. Taina a eşit la iveală, şi Excelenţa Sa, Domnul Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* e de două zile centrul unor manifestaţiuni de cea mai impunătoare sinceritate şi alipire fiiască. Prin scrisori, pe cale telegrafică şi cu graiu viu e felicitat din toate părţile din prilejul împlinirei anului 80-lea al etăţii.

Cuvine-se deci, ca acuma, după ce ziua aniversară nu se mai poate tăinuì, să-i aducem şi noi prinosul nostru, şi dela locul acesta să adresăm câteva cuvinte de fiiască iubire şi de admiraţie Aceluia, pe care preabunul Dumnezeu l-a învrednicit să ajungă o etate atât de frumoasă, întreg la corp şi la minte, neobosit şi neînfrânt de multele şi grelele lupte purtate în interesul bisericei şi al neamului.

Chiar şi numai faptul, că cineva ajunge la o etate atât de frumoasă, e destul, ca să stoarcă stima şi veneraţiunea oamenilor de bine, pentrucă legea creştinească ne porunceşte să respectăm şi să stimăm bătrâneţele. Cu atât mai mare trebue să ne fie însă cinstea, stima şi veneraţiunea atunci, când ştiut este, că viaţa întreagă de optzeci de ani, cel învrednicit de ea a petrecut-o în *muncă* neîntreruptă, nedisgustat de multele mizerii întâmpinate, în muncă încununată de succese şi plăzmuiri de cea mai mare valoare pentru biserică şi neam, cum a fost viaţa Ialtpreasfinţiei Sale.

Pentrucă cine dintre noi nu ştie oare, că Inaltpreasfinţia Sa, înzestrat din prisosinţă, nu numai cu o nemărginită tragere de inimă şi dragoste evangelică faţă de turma sa cuvântătoare, faţă de biserică şi de neam, ci şi cu un deosebit şi rar simţ de *datorinţă* întru împlinirea chemării sale apostolice, iar tocmai pentru aceasta, sprijinit totdeauna şi de ajutorul proniei divine: a săvârşit fapte multe şi însămnate în cursul arhieriei sale, ba şi mai nainte, a tras îngrădiri puternice şi durabile în jurul forţăreţelor noastre menite să ne apere existenţa: *biserica naţională şi şcoala confesională*, — cari îi asigură pentru totdeauna recunoştinţa neamului.

Inaltpreasfinţia Sa nu numai *a trăit* optzeci de ani, ci în acest lung şir de ani a şi *muncit* ca nime altul, a muncit şi a *creat*, lăsând pretutindenea *urme* neperitoare despre neîntrecuta sa activitate, săvârşită în interesul întregului din care face parte.

La aceasta zi rară şi însemnată, la aniversarea optzecea a naşterii, să-i aducem deci sincere şi nefăţărite mulţămiri pentru toate câte spre binele de obşte le-a săvârşit în trecut, dorindu-i deplină izbândă şi cu privire la cele ce are de gând să mai săvârşască, şi să rugăm pe Tatăl cel ceresc, să ni-l ţină încă multă vreme, întreg şi sănătos, drept îndreptând cuvântul adevărului.

Să-i mulţămim pentru toate câte a făcut, căci nu pentru sine, ci pentru noi toţi le-a făcut, dar totodată să luăm pildă şi să învăţăm din viaţa I. P. S. Sale, că viaţa omului numai aşa are rost pe acest pământ, dacă e legată de activitate, de muncă neîntreruptă, care apoi nu poate să fie decât bogată în roade şi în succese.

Gândindu-ne la ziua aniversară a I. P. S. Sale, să serbăm viaţa lungă a unui om din cale afară muncitor, în care noi avem să trăim şi când el nu va mai trăì, pentrucă vom trăì în plăsmuirile sale, întocmai cum şi el va trăì, nu numai în aceste plăsmuiri, ci şi în noi şi în cei ce ne vor urma nouă, cari încă se vor bucura de roadele ostănelelor sale, de cari îi dorim să-i fie dat a se bucurà şi însuşi Inaltul nostru Prelat, cât mai mult, până la cele mai estreme margini ale vieţii omeneşti. Deci:

Intru mulţi ani stăpâne!

Sărbarea zilei în Sibiiu.

Eri, Duminecă, după terminarea sfintei liturgii, oficiată în catedrală de către Preacuvioşia Sa domnul Dr. *Eusebiu R. Roşca*, protosincel, director seminarial, asistat de protopresbiterul militar *Pavel Boldea* şi presbiterul Dr. *A. Crăciunescu*, profesor seminarial, s'a cetit o rugăciune pentru îndelunga vieţuire a Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Maţianu*, care înainte cu două zile a împlinit anul 80-lea el etăţii. Intreg poporul din catedrală a îngenunchiat sub decursul cetirei rugăciunii.

După eşirea din biserică, la orele 11, domnii asesori consistoriali, profesori seminariali, profesori dela şcoala civilă de fete, funcţionari consistoriali şi alţi membri ai inteligenţei române din Sibiiu, s'au prezentat apoi în faţa Escelenţiei Sale, pentru a-i aduce felicitări din acest prilej.

Oratorul a fost şi de astădată Precuvioşia Sa, Domnul Arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc Dr. *Ilarion Puşcariu*, care cu multă căldură a tălmăcit sentimentele celor prezenţi în o vorbire de următorul pătrunzător cuprins:

„Escelenţa Voastră! Inaltpreasfinţite domnule Arhiepiscop şi Metropolit!

Au trecut în tăcere anumite momente din viaţa Escelenţiei Voastre, cari ar fi fost pentru noi cele mai plăcute şi oportune ocaziuni a ne arăta stima şi veneraţiunea către Inaltpreasfinţia Voastră, neobositul şi iubitul Metropolit al bisericei noastre. Implinirea a 50 de ani ai preoţiei, împlinirea a 30 de ani ai arhieriei, erau momente însemnate pentru a se manifesta biserica noastră naţională prin câte o sărbare jubilară, cum s'a obicinuit lumea de astăzi la ocaziuni şi mai puţin însemnate. Aceasta însă nu s'a întâmplat. Şi nu s'a întâmplat pentru aceea, pentrucă Escelenţa Voastră aţi deprecat asemenea manifestaţiuni, şi v'aţi îndestulit cu conştienţa, că v'aţi făcut datorinţa în viaţa aceasta şi că lumea nepreocupată şi istoria va recunoaşte şi va aprecia după dreptate meritele Escelenţiei Voastre.

Dacă ar fi fost după puţin pretenţioasa voe a Escelenţiei Voastre, aşa ni-se pare nouă, că nici astăzi, a treia zi după împlinirea anului al 80-lea al binecuvântatei vieţi a Escelenţiei Voastre, nu ne-am fi presentat înaintea Escelenţiei Voastre. Cu toate acestea, vă rugăm să binevoiţi a ne îngăduì, cel puţin nouă, cari ne ţinem mai aproape de Inaltpreasfinţia Voastră, ca în cerc mai restrâns să vă aducem felicitările noastre din acest incident.

Când înainte cu 80 de ani fericita mamă a Escelenţiei Voastre v'a purtat pe braţe, dacă s'ar fi găsit cineva, ca în mod profetic să spună, că din iubitul ei fiiu va eşì un bărbat mare şi vrednic al bisericei şi neamului românesc, care se va ridica la cea mai înaltă treaptă ierarhică, şi care cu mintea şi strădania sa va aduce mult bine neamului românesc: cu greu s'ar fi aflat cineva, care să creadă aceasta prorocie. Dar necuprinse şi minunate sunt căile provedinţei. Şi noi admirându-o şi închinându-ne ei îi mulţămim, că a dat bisericei şi poporului românesc în persoana Escelenţiei Voastre un dibaciu conducător şi înţelept Arhiereu, care în timpuri grele ştiù să apere interesele mai înalte religioase şi culturale ale poporului din sinul căruia a eşit.

Când venim deci astăzi, în ceasul al unsprezecelea, să ne descoperim sentimentele noastre de adâncă stimă şi veneraţiune: ne esprimăm bucuria, că Dumnezeu spre binele bisericei noastre a ascultat rugăciunile ce clerul şi poporul în toate Duminecile şi sărbătorile le înalţă către Cel atotputernic şi V'a ţinut „în pace, întreg, cinstit, sănătos, întru zile îndelungate“, şi totodată rugăm şi astăzi pe Dumnezeu, că încă mulţi ani să vă ţină, pentruca drept să îndreptaţi cuvântul adevărului lui Christos“.

Sgomotoase *„Să trăiască“* au acoperit această frumoasă vorbire, la care Excelenţa Sa a răspuns adânc impresionat şi emoţionat până la lacrimi. A spus, că ştià, că dragostea cu care e încunjurat din partea credincioşilor săi, va cere aranjarea unor serbări mai mari şi sgomotoase din prilejul împlinirei anului 80-lea al etăţii, şi de aceea, din adins a dorit, ca datul acesta să rămână ascuns şi în taină, să treacă nesărbătorit, fiindcă nu sunt zilele în cari trăim de aşa, ca să putem aranjà festivităţi sgomotoasă, şi fiindcă adâncile bătrâneţe ale Excelenţiei Sale nu pot suportà greutăţile legate de astfel de serbări sgomotoase şi emoţionante. După-ce însă taina totuşi s'a aflat, nu are decât cuvinte de mulţămire la adresa celor din jurul său, cari nici cu această ocaziune nu l-au trecut cu vederea. Imploară darul de sus asupra tuturor şi îi roagă pe toţi, să-i păstreze şi pe viitor dragostea de pănă acuma.

Intre puternice *„Să trăiască“* s'a încheiat apoi serbarea aceasta modestă, de caracter mai mult familiar.

Serbarea zilei în mănăstirea Hodoşului.

Joi, în 8/21 Maiu, Preasfinţitul Domn *Ioan I. Papp*, Episcop al diecezei Aradului, pătruns de sentimentul veneraţiunei faţă de capul Metropoliei noastre şi a iubirei faţă de părintele sufletesc cu care împreună a petrecut 24 de ani de serviciu diecezan în Arad, a mers la mănăstirea Hodoş-Bodrog şi acolo a serbat ziua naşterii Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, asistat de priorul mănăstirii, P. C. Sa Arhimandritul *Augustin Hamsea* şi de monahii sfintei mănăstiri, cum şi de protosincelul *Roman R. Ciorogariu*, director seminarial şi de protodiaconul Dr. *Iustin Suciu*, profesor seminarial, în Arad. Preasfinţitul Domn Episcop a celebrat sfânta liturgie, apoi a ţinut poporului adunat din satele vecine o cuvântare pătrunzătoare, despre cultivarea sentimentului *recunoştinţei* şi al *cinstei bătrâneţelor*.

Serbarea zilei în dieceza Aradului.

In toate bisericile din dieceza Aradului s'a serbat eri, Duminecă, în 11/24 Maiu, în mod impunător aceasta zi aniversară, în urma unui circular al Preasfinţitului Domn Episcop *Ioan I. Papp* al Aradului, dat sub condiţia păstrării secretului, pentruca să fie o surprindere pentru Inaltpreasfinţia Sa, ceea ce a şi fost. Circularul e următorul:

„La 8/21 l. c. (*Esact e 9/22 Redac.*) se vor împlinì 80 de ani dela naşterea Escelenţiei Sale Inalt Prea Sfinţitului Domn *Ioan Meţianu*, Arhiepiscopul Transilvaniei şi Metropolitul bisericei noastre ortodoxe răsăritene din Ungaria şi Transilvania.

Moment mai rar acesta în viaţa omenească, dar cu atâta şi mai însemnat, atât pentru Ex. Sa, cât şi pentru clerul şi poporul credincios din Metropolia noastră.

Tocmai de aceea, aflându-ne în ajunul acestui eveniment de bucurie, şi dându-ne seamă de legătura duhovnicească în care am stat cu Ex. Sa ca şi arhiereu al acestei dieceze, dându-ne seamă de roadele activităţii Sale în cursul celor 24 de ani de arhipăstorire, dându-ne seamă şi de legătura, în care stăm cu Ex. Sa, capul de acum al Metropoliei noastre: în sufletul nostru se iveşte o mişcare pe cât de tainică, pe atât de puternică, care deşteaptă în noi sentimentul datorinţei, de a prăznuì şi noi aceasta zi însemnată din viaţa Inalt Preasfinţitului nostru Metropolit.

Pentruca acestei prăznuiri a sufletului nostru să-i putem dá espresiune, nu numai în mod tainic, adecă în cugete şi în simţiri, ci şi prin graiu viu, forma cea corăspunzătoare însemnătăţii zilei şi devotamentului nostru faţă cu Ex. Sa este: să înălţăm rugăciuni de laudă şi mulţămită la tronul părintelui ceresc pentru darul şi binecuvântarea ce a revărsat asupra bisericei noastre, prin chemarea prea bunului nostru Metropolit la sarcina apostoliei, şi tot la tronul acelui părinte ceresc să înălţăm rugăciuni cu osârdie, ca să susţină în deplină intregitate puterea şi tăria trupească şi sufletească a Inaltpreasfinţitului nostru Metropolit *Ioan*, *ca astfel încă mulţi ani să poată conduce, cu bun rezultat, naia bisericii noastre spre limaul mântuirii.*

Fiind convins, că aceasta dorinţă a noastră este dorinţa întregului nostru cler, precum este şi dorinţa tuturor eparhioţilor nostri şi a întregei biserici vii din Metropolia noastră, poftim iubita preoţime parohială din dieceza noastră, ca *Duminecă în 11/24 Maiu a. c.* să-şi aducă aminte în sfintele rugăciuni de Inaltpreasfinţitul nostru Metropolit şi la sfta *proscomidie* să scoată o părticică, înălţând ochii inimei şi ai cugetului la Dumnezeu, pentru sănătatea şi îndelunga lui viaţă.

De-asemenea, în decursul sfintei liturgii, la locul pomenirei numelui nostru, să se zică: „Pomeneşte Doamne pe *Inaltpreasfinţitul*, *Metropolitul nostru Ioan* şi pe *Preasfinţitul*, *archiereul nostru Ioan* etc.“, iar la finea sfintei liturgii să se cânte doxologia şi apoi să se spună poporului motivul prăznuirii.

După cari toate, am rămas cu binecuvântare arhierească al vostru tuturor, Arad, la 1/14 Maiu, 1908, de binevoitor arhiereu

Ioan I. Papp m. p.

*

Eri, Duminecă sara, Preasfinţitul Domn Episcop *Ioan I. Papp* al Aradului a sosit apoi la Sibiiu, însoţit de P. C. Sa Arhimandritul *Hamsea, pentru a felilità şi în persoană pe Inaltpreasfinţia Sa*, din prilejul împlinirei anului al 80-lea de etate.

Budgetul cultelor.

Desbaterea şi votarea budgetului ţării se face în anul acesta cu o iuţeală neobicinuită, graţie noului regulament de casă, care opreşte pe deputaţi se vorbească în chestie de regulament, ori să facă alte devieri dela obiect, cum era obiceiul mai nainte, ci cine vrea să vorbească, poftească şi vorbească *la obiect.* Aşa e acum, şi de aceea se face spor în dietă. Incă câteva zile, şi întregul budget e discutat şi votat, în — trei săptămâni. In alţi ani nu erau de ajuns nici trei luni! Pentru noi e de interes mai ales budgetul ministrului de culte şi instrucţiune publică. Când s'a discutat budgetul acesta în dietă, Mercuri, în 20 Maiu n. a luat cuvântul în şedinţa de după ameazi şi deputatul naţionalist român Dr. *Aurel Vlad* şi a rostit vorbirea următoare:

„Intreagă discuţia este stăpânită de punctul de vedere, că e trebuinţă de desvoltarea culturei naţionale maghiare şi anume, cu totala neglijare a culturei celoralalte popoare din ţară. (Contestări). Eu cel puţin singur această idee conducătoare am scos-o din discursurile oratorilor, cari au cuvântat la budgetul cultelor. Indeosebi domnul antevorbitor (Dobrosláv Péter) a dat o dovadă splendidă în privinţa asta, când a spus, că atunci, când este vorba de desvoltarea culturei maghiare, orice altă cultură trebue împedecată, fără să ţină cont de un lucru, şi anume, că împotriva culturei la care ţântiţi D-voastră, însaşi natura a ridicat cele mai puternice baricade, în urma deosebirilor de rassă şi limbă, pe cari le întâlnim aici în ţară. Deosebirile acestea de rassă şi limbă dovedesc lămurit esistenţa unor popoare, cari au limbă proprie naţională, au cultură specială, tradiţii şi aspiraţii culturale speciale.

In discuţia de până acum asupra budgetului cultelor peste tot punctul de vedere al naţionalităţilor n'a fost accentuat. Acest punct de vedere nu este de fel de desconsiderat, de oarece este vorba de aspiraţiile culturale a jumătate din populaţia ţării. Prin urmare, fiind vorba de cultura ţării, de învăţământul întreg al ţării, nu se pot trece cu vederea interesele culturale ale popoarelor, cari fac jumătate din populaţia ţării, nu este permis să se treacă cu vederea, fiind acesta un păcat, un viţiu.

Din punct de vedere naţionalist cred, că suntem în drept să aşteptăm, ca naţionalităţile, şi îndeosebi Românii, cari sunt în număr de trei milioane aici în ţară, să aibă din partea statului barem acea atenţiune, de care se bucură cele 25.000 de Italieni din Fiume. Din punctul de vedere al statului e doar mai importantă îndestulirea milioanelor de Nemaghiari, decât interesele celor 25.000 de Italieni.

Văd cu părere de rău, că ajunge deasupra direcţia şovinistă, care de fel nu se poate potrivì cu libertatea, şi care subordină învăţământul public tendenţelor politice. Nu despre aceea este vorba, domnilor, că trebue învăţată limba statului. (Voci: Ba da, despre asta e vorba! Sgomot) Daţi-mi voe, nu numai despre aceasta e vorba. Unii dintre D-voastră, ce e drept, spun aceasta, alţii însă, ca de pildă Fábry Károly, spun, că nu numai aceasta e tendenţa, ci scopul este maghiarisarea.

Eu cred, că tendenţa, scopul ce serveşte acestor direcţii, peste tot nu va promova consolidarea ţării. Vedem cu părere de rău, că mai ales sub actualul ministru de culte, cu abatere dela usul tradiţional de până acì, în legile noastre, şi anume în art. de lege XXVII. din 1907 a fost inarticulat din punct de vedere cultural principiul neegalităţii de drept. (Contestări sgomotoase). Cred, că nu ar fi greu să arăt chiar din acea lege, că propriamente inegalitatea de drept a fost sancţionată prin lege.

Anume, în art. de lege XXVII. din 1907 se pune mare pond pe instruirea băeţilor maghiari în limba lor maternă, în vreme ce în şcolile de stat şi în cele comunale bieţii Nemaghiari n'au voe să fie împărtăşiţi de acelaş favor. (Contestări). Daţi-mi voe, eu nu cunosc nici o şcoală poporală de stat, unde învăţământul s'ar face în limba naţionalităţilor.

Korács E.: Dar subvenţiile de stat acordate naţionalităţilor!?

Dr. A. Vlad: Chiar asta voiam să accentuez, că cu abatere dela art. de lege 44 din 1868, în virtutea căruia învăţământul poporal până la cel academic este o datorinţă a statului, pentru de a face ca odraslele Nemaghiarilor să fie împărtăşite de învăţământul elementar în limba lor maternă, — s'a întrodus în lege cu totul alt principiu, în contul egalităţii de drept. Ori cât de importantă am ţineà poziţia Italienilor fiumani, totuşi nu o pot considerà atât de importantă, ca din punct de vedere cultural, precum şi din punctul de vedere al învăţământului popular şi secundar, să nu cerem cel puţin şi noi atâta atenţie, de câtă se bucură Fiumanii.

Zilele trecute a apărut într'o gazetă, redactată în limba română şi susţinută de guvern, programul Românilor aşa zişi moderaţi, al căror sufleur este profesorul universitar din Cluj, *Moldován Gergely.*

Pro primo: Legislaţia să nu împiedece desvoltarea instituţiunilor culturale existente; pro secundo: în şcoalele poporale de stat, în cari numărul copiilor de Români trece peste 30 la sută, învăţarea limbei române să fie obligătoare pentru aceştia; pro tertio: religiunea să se propună în limba română.

Eu cred, că acestea sunt pretenziuni destul de moderate, pe cari dacă le comparăm cu usul de până acuma, vedem că noi măcar nici de atâta nu ne bucurăm. La noi în şcoalele poporale lipseşte cu totul învăţământul în limba maternă. Nici aceea nu este adevărat, că în toate şcoalele religiunea se propune în limba maternă a copiilor.

Ştiu cazuri concrete. De ex. în gimnaziul reformat din Orăştie, copiii numai aşà sunt primiţi, dacă părinţii lor garantează în scris, că renunţă la propunerea religiunii în limba copiilor lor.

Dacă din acest punct de vedere cercetez politica dlui ministru de culte, găsesc că ea nu se poate potrivì cu egalitatea de drept şi eu de fel nu sunt îndestulit cu ea. S'a făcut pomenire şi de

---

FOIŞOARĂ.

Datorinţa.

— Poveste. —

A fost odată, ca nici odată. A fost, pentrucă aşa se încep toate poveştile. A fost o frumoasă coconiţă, care cât e ziulica de mare, nu făceà alta decât se amusà. Mai mult îi plăceà să facă primblări lungi cu trăsura, din care priveà cu îngâmfare şi cu dispreţ la cei ce n'aveau trăsură, ci umblau pe jos, şi nu din plăcere, ci pentru-că trebuiau să umble, căutându-şi de afaceri.

Coconiţa noastră nu mâncà decât colac alb ca zăpada, şi bomboane. Multe, foarte multe bomboane consumà ea la zi. Ce viaţă bună şi fericită duceà Susana, — pentru-că aşa o chemà. Şi când duci o astfel de viaţă, zilele trec iute. Treceau iute şi la Susana. Intr'o dimineaţă, făcând toaletă, să priveşte în oglindă, şi vede două dungi curioase pe frunte. Dă cu mâna să le alunge de acolo, şi ele se dau mai la vale, dela nas spre urechi. Două creţe pocite. — „Vai, ce e aceasta?“ strigă ea spăriată, după ce văzu că faţa tot aşa-i rămâne. Iute după medic, să vină şi să vadă de lecuire, pentru-că frumoasa Susana nu poate să iasă la primblare cu o astfel de faţă.

Cel mai iscusit medic a fost chemat, pentru a tocmì la loc faţa Susanei, aşa cum fusese ea mai nainte, dar medicul, pe lângă toate insistenţele părinţilor, nu s'a apucat de vindecare, pentru-că ziceà, că în contra acestor fel de boale nu este leac. A strâns numai din umeri şi drept mângăere a spus, că astfel de apariţiuni a aflat el şi în alte case mari, prin cari a umblat, dar ele nu sunt legate de urmări periculoase. Părinţii să nu se teamă de nimica. Şi nici domnişoara Susana să nu fie supărată. Şi-a luat apoi pălăria şi bastonul domnul doctor şi a plecat.

Să nu fie supărată Susana, a zis doctorul. Dar poate ea să nu fie supărată? Chiar pe el e supărată. Pentrucă e un doctor prost, care nu ştie nimica, nu pricepe nimica. Şi începu se plângă de năcaz. Şi ziceà tatălui ei, să meargă la poliţie şi să ceară, ca doctorul să fie închis. Nu închis, spânzurat. Pentru-că oamenii, cari nu voesc să ajute altora, nu merită să mai trăiască. Aşa judecà Susana.

Inzadar îi spuneau părinţii, că şi cu creţele de pe faţă ea totuşi e fata cea mai bună, cea mai frumoasă, cea mai drăguţă, căci Susana nu se linişti, nu se puteà linişti, ci cerea mereu să i-se aducă un doctor care poate să o vindece. Şi când i-au spus părinţii să nu fie atât de încăpăţinată, ea le-a scos limba, ca copiii cei mici şi necuviincioşi. Cu inima plină de amărăciune au eşit afară din odaia ei, tată-so şi mamă-sa, lăsându-o singură.

Cineva deschide acum uşa şi-şi vâră capul pe uşă. Era Ioana, bătrâna bucătăreasă, în braţele căreia a crescut domnişoara Susana.

— „Domnişoară! zise ea, eu ştiu pe cineva care poate ajutà!“

Susana sărì în picioare smirnă şi se uită la Ioana în faţă.

— „Tu? Tu ştì cine poate ajutà? De ce nu mi-ai spus tu aceasta mai nainte?“ şi în momentul când rostì din gură ultimul cuvânt, păpucul din piciorul drept al domnişoarei sburà spre capul Ioanei. Din norocire însă Ioana s'a plecat la vreme, — având esperienţă în privinţa aceasta, — ear păpucul s'a lovit de uşă. Ioana îl ridică şi-l puse earăşi la locul său, în piciorul domnişoarei Susana, începând încă dela uşă să povestească lucruri pe cari Susana le ascultà cu drag.

— „Bine, zise ea, vom merge. Chiar mâne sară să mergem. Dar dacă n'ajută, vai de tine, atâta-ţi spun.“

Ioana puse mâna pe inimă, ca cum ar fi voit să zică: nu te'ncrezi în mine?..

*

Era târziu, pe la miezul nopţii. Luna plină resfirà lumină destulă pe cărarea pe care înaintau cu paşi grăbiţi: Ioana şi domnişoara Susana. Au plecat aşa de acasă, din castel, că nu ştie nimeni. Şi nu-i erà frică Susanei. Bătrâna Ioana însă se cam temeà. Susana era bine dispusă.

— „Ce crezi, că eu nu pot să merg şi singură până la pomii cei de colo? Ba pot, uite că pot.“ Şi începu să fugă ca o căprioară sprintenă. Ioana era moartă de frică, că să pierde cumva şi acasă nu va mai puteà da seamă despre ea. Când ajunse şi ea, cu picioarele ei uscate şi trudite, la căsuţa mică din marginea pădurii, Susana era la uşă şi o aştepta.

— „Să bat în uşă?“ Intrebă Susana.

— „Bate!“ Şi Susana bătu, ear din lăuntru răspunse un glas subţire, piţigăiat: „Intră.“

Intrară amândouă, Susana şi Ioana. Inlăuntru era întocmai ca în poveşti. O babă bătrână, ca vremea, şedeà sgriburită pe scaun, în faţa cuptoriţei, în care ardeau două bucăţi de lemne, resfirând în casă o zare lugubră. In jurul ei vre-o câteva pisici, cari torceau din greu, ear pe umărul drept al babei un corb mare, căruia baba îi tăiase sub limbă şi-l învăţase să zică, „bună sara.“ Susanei îi plăcu situaţia.

(Va urma.)

eventuala revizuire a articolului de lege XIV din 1898. Mulţi s'au plâns, că statul n'are teren destul de întins pentru exercitarea controlului şi disciplinei, cu toate că în privinţa aceasta statul merge atât de departe, încât a detras mai multor preoţi congrua, pentru-că nu ştiu cum s'ar fi purtat la alegeri. Şi astfel de cazuri sunt..... (Zgomot şi contestări).

Daţi-mi voie, în dieceza Caransebeşului şi Aradului s'au întâmplat număroase cazuri de acestea, că preoţilor li s'a detras congrua, din cauză că n'au votat pentru candidatul guvernului, calificânduse purtarea aceasta a preoţilor de un act nepatriotic.

Cu privire la congruă, aticolul de lege XIV din 1898 garantează ministrului un cerc de activitate destul de larg pentru a apărà interesele statului, pe cari este în drept să le apere.

Mai ales ţin să protestez împotriva calomniilor rostite la adresa clerului gr. or. român, că acesta n'ar fi destul de patriotic. Apoi ce priveşte patriotismul, el este în foarte multe chipuri interpretat. Mă refer la un caz foarte caracteristic, ce mi s'a întâmplat mie. Funcţionam ca apărător într'un proces, în care unul dintre martori, un funcţionar la comitat, a mărturisit, că odată a voit să câştige pe un preot pe seama partidului patriotic. L'am întrebat: de care patid s'a ţinut respectivul? Mi-a răspuns: de partidul poporal! Şi pe partea cărui partid ai voit să-l câştigi? Mi-a răspuns: pe partea celui liberal! Prin urmare, atunci partidul liberal erà patriotic, iar cel poporal antipatriotic.

Dacă astfel de consideraţii există cu privire la patriotism, şi dacă şi patriotismul este judecat după partide, atunci fiecare partid poate spune despre preoţii, cari nu aparţin acelui partid, că sunt nepatriotici şi astfel aflânduse majoritatea în poziţia de a-şi validità arbitrul său, influenţa sa, ea va escepţiona din punct de vedere patriotic pe preoţii, cari din întâmplare n'au votat pentru candidatul său, lipsindu-i de congruă. Eu cred domnilor, că atari consideraţii reacţionare, contrare libertăţii, nu ar trebui să stăpânească în astfel de chestii.

Domnilor, nu voiu să vorbesc mult despre aceasta. Imi voi espune în chestia aceasta punctul meu de vedere atunci, când domnul ministru va prezintà proiectul de lege pentru autonomia catolică şi regularea congruei.

Ce priveşte ajutorul de stat pe sama bisericilor, constat că biserica gr.-or este cu totul neglijată, iar ministrul de culte nu vrea de fel să poarte grije şi de aspiraţiile acesteia. Dl ministru confundă chestia congruei cu chestia ajutorului. Daţimi voie, congrua o primesc preoţii, nu bisericile. Aceste două lucruri nu se pot confundà.

Numai asupra unui lucru voiesc încă să îndreptez luarea aminte a dlui ministru, anume, în budget se află o poziţie, care din punct de vedere legal este escepţionabilă.

Dacă îmi aduc bine aminte, în budget sunt luate 100,000 coroane în scopul ajutorării preoţimii gr.-or. Poziţia aceasta a existat şi înainte de crearea legii despre congruă.

(Oratorul citează paragraful 21 din art. de lege XIV din 1898, în care se spune, că tot felul de ajutoare bisericeşti şi şcolare luate la budget pe seama confesiunilor, rămân şi pe mai departe sub aceleaşi rubrici şi titluri, şi numai poziţia menită ca ajutor pe seama preoţilor cu un salar minimal figurează ca poziţie specială în buget.)

De prezent suma luată sub poziţia aceasta se împărţeşte între astfel de preoţi, cari fac guvernului servicii de curteşi. In budget prin urmare se află o astfel de poziţie, care formează fondul disponsibil al guvernelor de pe vremuri şi care servià spre remunerare anumitelor serviciii politice.

Eu cred, că fiind odată stabilit prin regularea congruei şi mai ales prin § 21 al acelei legi principiul, că sumele acelea nu pot fi întrebuinţate pe deasupra congruei, ca întregire a salarelor preoţeşti, faptul, că domnul ministru plăteşte arbitrar anumite sume preoţilor, este din punctul de vedere al legalităţii escepţionabil. Propun prin urmare, ca poziţia aceea să fie ştearsă din budget, ori întru-cât dl ministru se învoieşte, să fie întrebuinţată spre alte scopuri bisericeşti. Astea am voit să le spun pe scurt şi să-le recomand atenţiunii dlui ministru al cultelor. Budgetul nu-l primesc."

I-a răspuns imediat ministrul de culte şi instrucţiune publică, contele *Apponyi*, următoarele:

„Onorată cameră! N'am de gând să polemisez cu dl antevorbitor, care a riscat o astfel de afirmaţie, pe care nu pot să o las fără să nu o combat şi resping cu energie. (S'auzim! S'auzim!)

Dl deputat a afirmat, că preoţilor gr. or. li-se detrage congrua din causă că îşi dau voturile unuia ori altuia din partide.

Neg cu toată hotărârea, că lucrul acesta s'ar fi întâmplat undeva. Aducă dl deputat dovezi aici. (Aprobări). Eu cercetez ori-ce chestie ce mi-se prezintă. După ştirea mea însă nici un preot n'a fost lipsit de competenţele sale, pentru-că a urmat liber şi legal convingerea sa.

S'a putut întâmplà, ca unor preoţi li s'a detras congrua, pentru-că şi-au exprimat convingerea în un fel ce i-a adus în conflict cu legea, ori cu bunăcuviinţa, (aprobări). S'a putut întâmpla lucrul acesta pentru *agitaţie*, nici odată însă nu s'a întâmplat, ca cutare preot, aparţinând vreunei confesiuni, să fi fost lipsit de congruă, pentru că ar fi votat pentru unul ori altul dintre candidaţi, şi nici nu se va întâmplà câtă vreme eu voiu ocupà fotoliul acesta. (Aprobări.)"

AVIZ.

Membrii români ai adunării municipale sunt rugaţi a lua parte la consfătuirea ce se va ţinea în 1 Iunie st. n. a. c. la orele 8 a. m. în localul Casinei Române din Sibiiu, cu privire la ordinea de zi a adunării municipale din aceeaşi zi.

Sibiiu, în 23 Maiu st. n. 1908.

Dr. Borcia
secretar.

Dr. L. Lemény
prezident.

NOUTĂŢI.

„Astra." *Adunarea generală* cercuală a despărţământului IV Sibiiu — după cum s'a publicat în nrul trecut din ziarul nostru, — se va ţineà *Duminecă la 18/31 Maiu a. c. în Ocna superioară*. Biroul despărţământului ne roagă, ca în programul publicat să îndreptăm punctul referitor la prelegerea economică. Şi anume, în locul prelegerii anunţate despre „foloasele comasării", va vorbì învăţătorul penzionat *Romul Simu* despre stupărit, o temă actuală şi de interes general. Ar fi de dorit, ca dintre iubitorii progresului cultural cât mai mulţi să însoţească pe membrii comitetului la Ocna. Plecarea va fi cu trenul de 7½ dimineaţa. Informaţiuni mai detaiate se pot luà dela secretarul despărţământului.

*

Monarhul la Praga. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele Francisc Iosif I. va merge în 18 Iunie n. la Praga, pentru a visita esposiţia jubilară de acolo. Va sta două zile în Praga, apoi va pleca de acolo la Ischl, unde va rămânea vreme mai lungă.

*

Legea electorală. Ziarele maghiare scriu, că ministrul de interne, contele *Andrássy*, care săptămâna trecută a fost primit în audienţă din partea Maiestăţii Sale, va răspunde zilele acestea la interpelările ce i-le-a adresat deputatul socialist *Mezöfi* în chestia reformelor electorale. Ministrul de interne va face declaraţie cu privire la *terminul*, când va depune pe biroul casei proiectele de lege referitoare la reformele electorale. Se crede, că acest termin e — *la toamnă*.

*

Omagiul copiilor. Joi înainte de ameaz elevii şi elevele dela toate şcoalele din Viena, în număr de 82·000, au făcut, la castelul din Schönbrun, o frumoasă manifestaţie de omagiu Maiestăţii Sale, Impăratului şi Regelui Francisc Iosif I, din prilejul jubileului de 60 de ani de domnie. Intâi a fost primit în audienţă primarul Vienei, *Dr. Lueger*, apoi s'au început sărbările, în faţa Maiestăţii Sale, a tuturor membrilor familiei domnitoare şi a corpului diplomatic. Timpul a fost splendid. Copiii au cântat, au declamat, iar o actriţă a reprezentat *„Austria"*, şi altă actriţă, reprezentând *„Vindobona"*, a salutat pe M. Sa în numele şcolarilor din Viena. Impăratul şi Regele erà adânc mişcat.

*

Din Caransebeş. Consistoriul plenar din Caransebeş a numit pe dnul director de teologie *Dr. Iosif Olariu* totodată director definitiv şi la institutul pedagogic de acolo, şi l-a încredinţat şi cu redactarea *„Foaiei Diecezane"*, iar pe dl *Dl. N. Regman* l-a ales profesor la institutul pedagogic.

*

Jubileul Monarhului. Principele *Eszterházy*, general de caválerie în armata comună austro-ungară, a făcut o fundaţiune de o sută mii coroane, din incidentul jubileului de 60 de ani de domnie a Maiestăţii Sale. Fundaţiunea e făcută în favorul corpului ofiţeresc dela regimentul 8 de husari, al cărui proprietar e principele Eszterházy.

*

Alegere de patriarh. Vineri P. S. Sa, Episcopul sârbesc din Buda şi administratorul văduvitei patriarhii din Carloveţ, *Lucian Bogdanovici*, a avut o lungă consfătuire cu ministrul-prezident *Wekerle*, în chestia convocării congresului naţional sârbesc, în scopul, ca să facă alegere de patriarh sârbesc. Se crede, că convocarea congresului are să urmeze în curând.

*

Legea medicilor. In ministerul de interne se lucră la un proiect de lege referitor la medicii comunali şi cercuali. Proiectul e aproape gata şi ministrul de interne în curând îl va presenta dietei spre desbatere şi votare.

*

Dela comitat. Pe 1 Iunie n. c. orele 9 dimineaţa e convocată adunarea generală ordinară de primăvară a comitetului municipal al comitatului Sibiiu. Se va ţinea în sala cea mare a casei comitatense. La ordinea zilei sunt puse 185 obiecte de deosebită natură.

*

Altă condamnare. Domnul *Vasile Macrea*, fost redactor responsabil la *„Lupta"* şi *„Poporul Român"* din Budapesta, a fost de nou condamnat pentru agitaţie comisă prin presă, şi anume, la *opt luni* temniţă de stat şi *2000 coroane* amendă în bani. A fost improcesuată o scrisoare politică a marelui poet norvegian *Björnson*, reprodusă cu comentarii.

*

A treia universitate. In conventul districtual al reformaţilor de dincolo de Tisa, ţinut în Dobriţin, contele *Tisza István* a făcut comunicarea, confirmată şi de deputatul dietal *Thaly Kálmán*, că guvernul sprijineşte ideea înfiinţării universităţii a treia în Dobriţin. In scopul înfiinţării va trece în budgetul anului 1910 cheltuelile necesare. Conventul a hotărât, că în casul acesta cedează statului academia de drepturi de acum şi facultatea teologică, astăzi ambele confesionale.

*

Concedieri la miliţie. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele a ordonat, ca pe vremea secerişului exerciţiile militare să fie întrerupte, iar soldaţii, cari vor fi reclamaţi de cei de acasă, să fie concediaţi, pentru a dà mână de ajutor la seceriş. Pentru concediare pot să petiţioneze la comandamentul respectiv de corp, nu numai părinţii, cari au copii la miliţie, ci şi rudenii mai depărtate, în lipsa părinţilor, dacă pot dovedi, că soldatul respectiv a locuit la ele, în comunitate familiară, înainte de a intrà la miliţie.

*

In amintirea lui Pavel Cotoţiu. Următorii prietini ai mult regretatului Pavel Cotoţiu, fost actuar mitropolitan şi membru folositor al multor aşezăminte culturale ale noastre, dăruesc întru eternizarea memoriei lui, anume, fondului „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace", precum urmează: Dr. Ioan Dobre, funcţ. conzistorial 2 cor., Marcu Jantea, paroh, Ocna 1 cor., Aurel Bratu, profesor 2 cor., Ieronim Buzea, paroh în Stena, Candid Popa, învăţător (Sibiiu) şi Man Lungu, paroh, Reşinari, fiecare câte 1 cor.

*

Cercetare în afacerea Pănade. De câteva zile judele cercual conte Lázár Miklós dela Hususău este în Pănade, comuna în care s'au petrecut în vara trecută cunoscutele brutalităţi honvezeşti. El este trimis să cerceteze întrucât sunt adevărate afirmările din „Tribuna". Tribunalul din Oradea a admis adică cererea redactorului dela „Tribuna", dat în judecată pentru un articol scris despre cele întâmplate în Pănade, de a dovedì ceeace a afirmat despre brutalităţile honvezeşti săvârşite acolo.

*

Din Viena. Societate română-ortodoxă jubilar-imperială pentru zidirea unei biserici şi înfiinţarea unei comunităţi bisericeşti în Viena, îşi ţine I-a adunare generală Sâmbătă — 17/30 Maiu 1908 — la orele 8 sara, în sala festivă a restaurantului „Zum grünen Tor", VIII, Lerchenfelderstrasse 14, cu următoarea ordine de zi: 1. Cuvânt de deschidere. 2. Cetirea raportului anual. Raportul comisiunei de revizuire. 4. Propuneri eventuale. 5. Alegerea alor 3 membri ordinari şi a unui supleant în comitet conform § 18 din statute, precum şi alegerea comisiunei de revizuire şi a tribunalului arbitral.

*

Primar condamnat. Judecătoria cercuală din Karczag a judecat pe primarul de acolo la 15 zile temniţă ordinară şi pe un senator la 10 zile temniţă ordinară, fiindcă au bătut pe redactorul unei foi de acolo, din pricina, că acesta le atacase activitatea, mai bine zis, neactivitatea.

*

Catastrofă. Din Bruxela se dă ştirea, că în comuna din apropiere Contich, un tren încărcat cu călători a fost lovit de un tren accelerat şi zdrobit cu desăvârşire. Au fost scoşi de sub ruinele trenului 38 morţi şi 72 grav răniţi. Cei mai mulţi dintre cei morţi nu sunt de recunoscut, fiindcă sunt tăiaţi în bucăţele. Trenul nefericitelor victime aşteptà în gara din comuna Contich, ca să treacă trenul accelerat dela Anvers, şi apoi să plece mai departe. Trenul accelerat însă, nu se ştie din a cui vină, a venit tocmai pe şinele trenului cu victimile, şi cu o repezime atât de mare, încât nu a mai putut fi oprit, ci a urmat dureroasa catastrofă.

*

Petrecere în Turda. Meseriaşii români din Turda invită la maialul ce se va aranja Luni, a doua zi de Rusalii, în 15 Iuniu st. n. în „Pavilonul de vară" din promenada oraşului. Inceputul punct la 6 ore seara. Preţul de intrare de persoană 1 cor. 20 fileri. Damele sunt rugate a se presenta în costum. Venitul curat e destinat pentru ajutorarea învăţăceilor de meserii lipsiţi de mijloace. Ofertele marinimoase sunt a se adresa dnului Dr. Valer Moldovan. Suprasolvirile se vor cuita în public.

Apel.*)

Toţi acei colegi, cari au absolvat cursurile pedagogice la seminarul „Andreian" în anul 1901/2 şcolar, conform înţelesului avut la despărţire, sunt rugaţi a participa la convenirea colegială, care să va ţineà la 11/29 Iuniu c. în Sibiiu, (Intâlnirea la 8 oare a. m. la Hotel Meltzer). Sebeş, la 21 Maiu nou 1908. *Nicolau Vlad Stezaru*, paroh. *Ioan Păcală*, inv. *Gheorghiu Ghişoiu*, *Nicolau Stoica*, înv. *Ioan Raicz*, înv. *Vasiliu Zdrenghea*, înv. *Ambrosie Tătar*, înv.

Cărţi şi reviste.

„Candela", foaie bisericească literară, redactată cu concursul mai multor preoţi din arhidieceza Bucovinei, de Dr. Emilian Voiutschi şi Artemon A. Manastyrski. Anul 27 nrul 5 pe luna Maiu 1908. Cuprinsul e următorul: Viaţa şi activitatea sf. apostol Pavel, de Dr. V. Gheorghiu. Căsătoria a doua a preoţilor, de Vichentie Simiganoschi. O serie de cuvântări ocasionale, de Roman Băraguan. Text rutenesc. Voci de presă în chestia recăsătoriei preoţilor. Intrebări şi casuri pastorale. Cronică. Bibliografie. Abonamentul 8 cor. la an.

Teatru.

Luni: *La Traviata*, operă de Verdi.
Marţi: *Die Iüdin*, operă de Halévy.

---

*) Toate ziarele româneşti, cetite de învăţători, sunt rugate a reproduce acest apel.

Pentru negustori.

Intr'o casă nouă clădită de un institut românesc de bani într'un orăşel cu poporaţiune şi împrejurime bine situată românească sunt de închiriat două bolte, una pentru mărfuri de băcănie, alta pentru textile etc. etc.

Negustori harnici cari dispun şi de ceva capital ar puteà face treburi foarte bune.

Informaţiuni mai detaiate dă bucuros advocatul

(127) 1—1 **Dr. Liviu Lemény în Sibiiu.**

Nr. 40/908 par. [128] 1—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan Nr. 4167 Ep. din 19 Aprilie a. c. să dă în întreprindere pe calea licitaţiunei minuende legatul cu fer şi reparatul bisericei gr.-ort. din Calbor protopresbiteratul Făgăraşului.

Licitaţia să va ţineà într'una din salele şcoalei gr.-or. din loc în **21 Maiu st. v.** la 2 oare p. m. Preţul strigării este: pentru ferul din cari să fac cheile şi lucratul lui **437 coroane**; pentru lucrul de zidărit prelângă lucrători şi material, ce-l dă comuna bisericească **160 cor.**

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede lucrarea oricărui primus oferent.

Planul, preliminariul de spese precum şi toate condiţiunile să pot vedeà la oficiul parohial în Calbor.

Calbor, la 6 Maiu st. v. 1908.

Oficiul parohial:

Ioan Aldea
par. gr.-or.

Ioan Paicu
not. com. par.

Nr. 245/908. [129] 1—3

Licitațiune minuendă.

Comuna bisericească filia **Ieledinţ** (Lozsád) dă în întreprindere pe calea licitaţiunii minuende care se va ţineà Duminecă în **18/31 Maiu a. c.** la 2 ore p. m. edificarea bisericei gr. or. române.

Preţul esclamării este de **4000 cor.** după care se depune vadiu 10%.

Licitaţia se va ţineà în cancelaria oficiului protopresbiteral gr.-or. din Orăştie, unde se pot vedeà şi condiţiunile speciale, cu planul aprobat de Vener. conzistoriu.

Orăştie, 8/21 Maiu 1908.

Vasile Domşa.
protopresbiter.

Nr. 85/908. [124] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a II-a **Mihăleni**, să escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele cuprinse în coala B.

Conpetenţii au să şi înainteze cererile instruate în sensul normelor din vigoare, în terminul deschis la subsemnatul protopresb

Cu 8 zile înainte de sinodul electoral, ei, după prealabila încunoştinţare a protopresbiterului, să pot înfăţişà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià şi cuvântà.

Brad, la 3 Martie, 1908.

Comitetul parohial în înţelegere cu oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului.

Vasiliu Damian
protopresb.

Szebenvármegye alispánjától.

Szám 4206/908 fj. [122] 2—3

Ideiglenes engedély.

Erdélyszky Mihályné, nagyszebeni lakósnak az 1885 évi XXIII. tcz. végrehajtása tárgyában kszkők 45689/885 F. J. és K. M. sz. „Általános Rendelet" 25 § a, továbbá az 59899/903. F. M sz. rendelet alapján az ideiglenes engedélyt megadom arra, hogy Nagyszeben város határában a nagycsűri patak bal partja mentén elterülő birtokának öntözésénél „bolgárkereket" létesíthessen és annak segélyével a vizet az emlitett célra felhasználhassa. Köteles azonban engedélyes, mind azon intézkedéseket betartani, melyeket a hatóság utólagosan és jogerősen kibocsát.

Nagyszeben, 1908 évi április hó 30-án.

Reisenberger
alispán.

Nr. 376/908. [120] 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a **Baica** din protopresbiteratul Unguraşului pe baza ordinului Preav. Consist. Arhid. din 26 Februarie şi 18 Martie 1908 Nr. 1892 Bis. se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concursele au a să substerne instruite conform legilor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termin legal; iară concurenţii au a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cântà eventual a celebrà şi cuvântà.

Fizes-Sânpetru, 23 Aprilie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Tauri de Pinzgau.

18 Tauri de 1—1¾-ani, prima calitate, rassa Pinzgau pentru prăsilă, de provenienţă originală de Pinzgau, întroduşi în catastru regnicolar, sunt de vânzare la (118) 3—3

Fabrica de Zachăr din Bodu
lângă Brassó.
Staţiunea căilor ferate, Botfalu máv.

Prin **Librăria arhidiecezană din Sibiiu**, se pot procura următoarele recuisite de învăţământ impuse de noua lege şcolară:

Tabele de cetit ungureşti	4·80
Tabele de cetit româneşti	4·80
Göncz P., A métermértékek falitáblája	1·20
Bittenbinder M., Utasitás a méterrendszer használatára és tanitására a népiskolák számára	—·60
Rosch-féle természetrajz obrák (16 bucăţi în colori şi cu text explicativ)	15·—
Maşină de socotit	13·50
Bopp, Colecţiune de măsuri metrice .	12 —
Mapa politică a Ungariei	14·—
Mapa politică a Europei	15·—
Mapa fizică a Europei	15·—
Mapa fizică a Ungariei	15·—
Tabelele de părete a-le lui Hötzel: Primăvara, vara, toamna, iarna, Curtea ţărănească, Muuţli, Oraşul, trase pe pânză à	6·60
Mapele comitatelor singuratice à 20 şi	—·30

Dr. Petru Span:

Idei pregătitoare în pedagogie . . C	3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua) . . . . „	1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II „	2·—
Carte de cetire a II a . . . . . . „	—·50
Noul Abcdar ediţ. II-a . . . . . . „	—·40
Călăuza noului Abcdar . . . . . „	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui . . . . . „	—·50
Lecţii de psihologie . . . . „	1·20
„ de didactică . . . . „	2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Nr. 5989/1908. [121] 2—2

Aviz de târg Timișan.

Târgul de ţară dela Rusalii în Timişoara se va ţineà a. c. din 28 **Maiu** până inclusive **1 Iunie**.

Mânarea în târg a tot felul de animale este permisă începând de Joi la 5 oare dimineaţa.

Temesvár, 22 Aprilie 1908.

Căpitănatul suprem orăşenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Nr. 115/1908. [123] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească gr.-or., clasa a II-a, **Gârda-de-sus** cu filia **Neagra-de-sus** din protopresbiteratul Câmpenilor se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotărei preot. din partea statului.

Doritorii de a ocupà acest post să trimită în timpul deschis rugările lor concursuale cu documentele recerute de legile în vigoare la subscrisul oficiu.

Câmpeni, 1 Maiu, 1908.

Romul Furdui
protopresb.

S'a deschis grădina cofetăriei
Stattin!
Strada Cisnădiei Nr. 28.

Devotat subscrisul îşi permite a aduce la cunoştinţă Prea Onoratului public, că **grădina cofetăriei e deschisă**, şi o recomandă spre binevoitoare visitare. Tot acolo se află zilnic **prăjituri proaspete şi gustoase**, diferite beuturi răcoritoare, **îngheţată, limonade, bere, vin, lequer, chompagner**, etc. Serviciu prompt şi solid se asigură înainte.

Cu o cale aduc mulţămită pentru binevoitorul sprigin acordat mie până acum şi rog a mi-l reserva şi pe viitor.

Ca şi până acum îmi voi da silinţă a servì muşterii şi oaspeţii mei bine şi voi ţineà numai **prăjituri bune şi proaspete**, ca: **aluat cu unt, diferite prăjituri pentru desert, prăjitură de migdale şi de Linz** etc., **colac bun, rudiţe pentru cafea şi coarne, uscături gustoase pentru ceai şi bomboane foarte fine**, fabricaţiune proprie (de aceea în totdeauna proaspete).

Comande pentru **torte fine, cremuri, parsau, îngheţată, piscote, Crocombeu** etc. se primesc cu plăcere şi se efectuesc punctuos.

Mai departe **bomboanele de piept ale lui Ober-Caramel** recomandate ca foarte bune şi cu efect sigur, contra tusei şi răguşelii, care a le încercà să nu întârzie nime. — Multe scrisori de recunoştinţă. — **Piscote** de cele mai bune, împachetate în cutii. Multe specialităţi proprii.

Recomandându-mă încă odată On. Public şi rugându-mă pentru visitare număroasă, semnez cu distinsă stimă

(126) 1—3 **Robert Stattin,** cofetar.

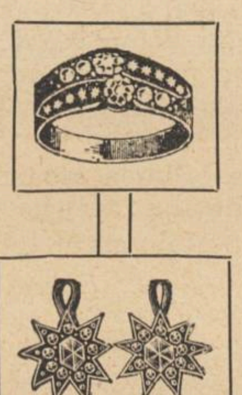

AVIZ!

Mult onoraţilor mei cumpărători, partizani şi prietini, le aduc la binevoitoare cunoştinţă, că pe la începutul lunei Iulie, iar îmi voi deschide prăvălia **cu multe noutăţi.**

Cu deosebită stimă

Iulius Erös.

(125) 1—5

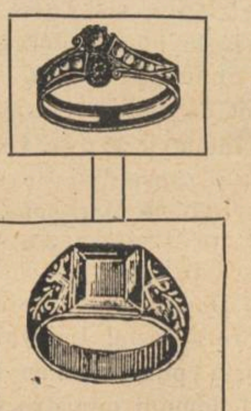

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 73— Sibiiu — Nagyszeben.

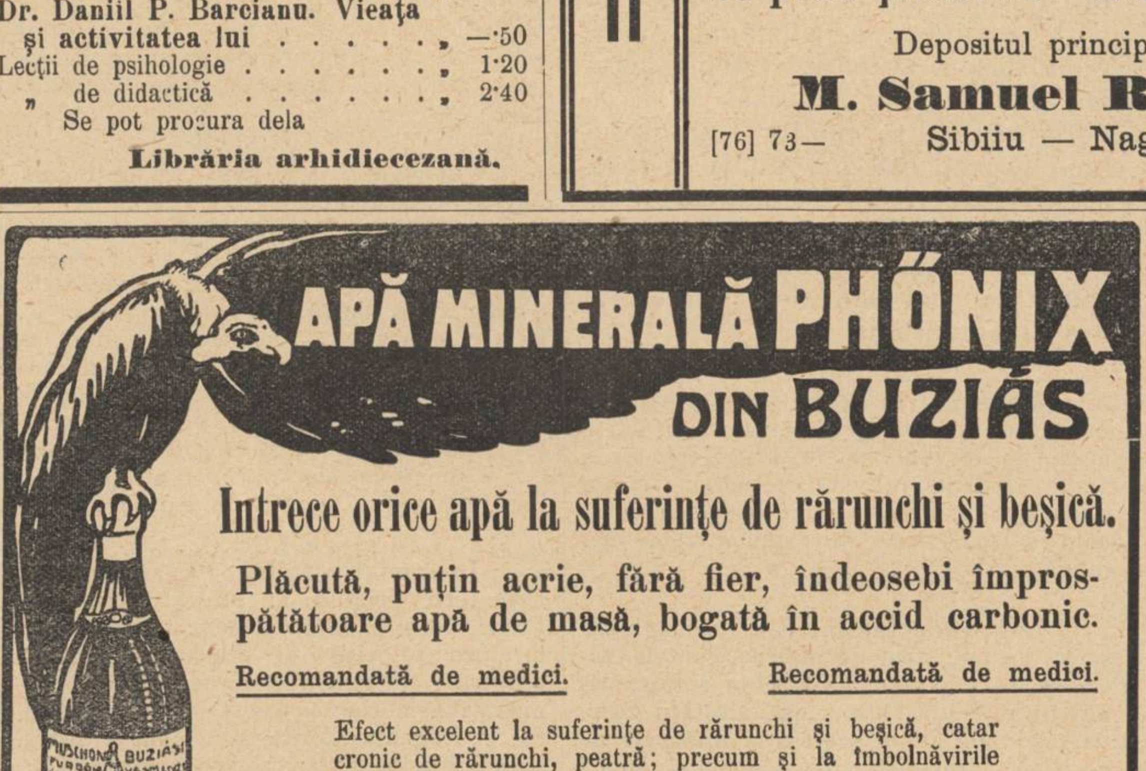

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia:**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 40—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român"

Sfinţii:

1. Vasile cel mare . . .	20 fil.
2. Marele Mucenic Georgie	30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel	30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Împăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor", tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 53 Sibiiu, Joi 15/28 Maiu 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Solda oficerilor.

Sibiiu, 27 Maiu n.

E în regulă bună acum şi chestia cu solda oficerilor, care ameninţà cu criză şi cu primejdie pe cei mai fricoşi din sânul coaliţiei maghiare. Multele pertractări şi capacitări au dus la o perfectă înţelegere, şi astfel e de nou delăturată primejdia, care de altcum nici n'a existat. Guvernele erau adecă de mult în curat, că urcarea soldei oficerilor din armata comună *trebue* să se facă, dar cei dela noi nu prea voiau să înţeleagă pe acest *trebue*, şi aşa au trebuit să fie spăriaţi cu *criza* ministerială. Şi procedura s'a dovedit de practică şi eficace şi de astădată. Punem rămăşag, că ea va mai fi aplicată, şi încă cu acelaşi bun resultat, şi cu altă ocasiune, de ex., când va venì rândul ca şi contingentul de recruţi să fie urcat, fiindcă şi aici *trebue* să se facă urcarea.

Dar să vorbim despre solda oficerilor. In consiliul de ministri, ţinut Joi la Viena, sub prezidenţia ministrului comun de externe, baronul *Aehrenthal*, s'a hotărât, ca urcarea soldei să se facă cu începere dela 1 Octomvrie anul curent. S'a acceptat deci punctul de vedere al guvernului unguresc, faţă de dorinţa ministrilor comuni, de externe şi de războiu, de a se face urcarea cu începerea anului acestuia, adecă dela 1 Ianuarie 1908.

Al doilea punct de neînţelegere era terminul, când să fie convocate delegaţiunile, pentruca să voteze budgetul comun, în care e trecută acum şi urcarea soldei oficerilor, respective suma trebuincioasă pentru acoperirea urcării. Şi în privinţa aceasta înţelegere nu s'a putut face. Ministrii comuni cereau, ca *acum* să fie convocate delegaţiunile, în Iunie, iar ministrul-prezident ungar *Wekerle* era pentru convocarea lor la toamnă, în Octomvrie.

Fiindcă înţelegere nu s'a putut face, a rămas ca se decidă Maiestatea Sa, Monarhul, care s'a pronunţat pentru convocarea delegaţiunilor — *la toamnă*. Va să zică, şi în privinţa aceasta s'a întâmplat aşa, cum voia guvernul unguresc.

Dat fiind însă, că ministrul comun de externe şi cel de războiu făcuseră declaraţiuni categorice în delegaţiunea austriacă din urmă, că solda oficerilor va fi urcată negreşit în sesiunea din *Maiu* anul curent a delegaţiunilor şi încă cu începere din 1 Ianuarie 1908, în faţa celor întâmplate trebuiau acum se tragă consecvenţele. Şi-au dat deci demisiunea amândoi, dar Maiestatea nu le-a primit-o, ci i-a poftit să rămână ambii la posturile lor.

Un autograf preaînalt, publicat eri, Marţi, în foile oficioase, împărtăşeşte domnilor ministri comuni *Aehrenthal* şi *Schönaich* aceasta dorinţă a Monarhului, care 'şi esprimă totodată şi faţă de primii sei ministri *Beck* şi *Wekerle* deplina mulţămită cu *felul* cum a fost resolvată chestia urcării soldei oficerilor din armata comună austro-ungară.

Toate sunt deci în regulă, atât la Viena, cât mai ales în Budapesta, unde câţiva nemulţămiţi din partidul kossuthist începuseră se facă gură pe tema urcării soldei oficerilor, dar conferenţa partidului, ţinută Sâmbăta sara, *a aprobat* toţi paşii guvernului, intreprinşi în chestia aceasta, a aprobat consentimentul guvernului dat la urcarea soldei ofiţerilor din armata comună, precum şi planul, de a urcà şi solda oficerilor dela honvezi, ceeace se va şi face, prin proiect separat de lege, în una din zilele proxime. Căci n'avem ce zice, în *votarea* sumelor, fie cât de mari, actuala majoritate parlamentară prestează mai mult decât toate celelalte din trecut. Să fie oare o presimţire, că şi aşa nu va mai aveà multă vreme de — *votat?*...

„Metropolitul Ioan Meţianu“.

Articol din „Tribuna“.

Biserica ortodoxă română din Transilvania şi Ungaria are o rară şi frumoasă sărbătoare. Supremul ei şef, Metropolitul *Ioan Meţianu*, împlineşte o vârstă patriarhală, optzeci de ani dela naşterea sa.

Din prilejul acesta, mâne Duminecă se vor celebrà slujbe deosebite în toate bisericile din cele trei dieceze sufragane. Episcopul nostru, *Ioan I. Pap*, înconjurat de întreg clerul din Arad, a fost Joi, ziua exactă a aniversării, la mănăstirea Hodoş-Bodrog, celebrând acolo cu toată pompa bisericească ziua aniversară. Iar pentru mâne a lansat cerculare către toate parohiile, în care stabileşte programul serbărilor şi îngrijeşte, ca acestea se fie cât mai splendide, mai imposante. Direcţiunea seminarială a făcut zi de sărbătoare din aceasta zi, dând ferii elevilor.

Dieceza Aradului are doar cuvânt îndoit să serbeze. Jubilantul Metropolit a guvernat aproape un sfert de veac şi ca episcop aceasta dieceză.

Sărbarea are un caracter mai mult bisericesc, dar la noi, unde biserica se confundă aşa de mult cu întreaga noastră viaţă organică, astfel de sărbări nu rămân niciodată mărginite la anumite cadre.

O sărbătoare a bisericei este şi a noastră, precum noi suntem fiii bisericei şi ea mama noastră a tuturora. In cazul de faţă nici nu erà vre-un motiv, ca să nu fie, dimpotrivă, erau multe, ca din sărbătoarea aceasta a bisericei să se facă şi o sărbătoare naţională. Prilejul este aşa de frumos şi capul actual al bisericii ortodoxe este vrednic de acestea sărbări, nu numai ca Metropolit, ca şef al bisericii, ci şi ca om în toate privinţele.

Metropolitul *Ioan Meţianu* este un bărbat de croială fără îndoială extraordinară. Natura l-a creat om întreg, i-a dat şi fizic necesar, pentru energiile extraordinare ce a sădit într'ânsul. Aceasta îi explică repedea urcare a scării hierarhice pe care o suie cu paşi siguri până sus, la cea din urmă treaptă, unde poate între noi ajunge vre-un muritor.

Privindu-l în toate fazele vieţii, pretutindenea aflăm aceste două însuşiri: hărnicia şi puterea sa uriaşă de muncă, călăuzindu-l fără întrerupere. Ar fi destul de ex. a i-se scrie rodnica-i activitate de episcop din dieceza Aradului, pentru a i-se consacrà o pagină dintre cele mai frumoase din istoria vieţii noastre bisericeşti.

Nu credem însă că Metropolitul *Meţianu* să se mulţămească numai cu acest rol. Nu de aceea a părăsit el Aradul, unde muncise şi crease atâta, unde se simţeà bine şi unde îi erà mai mult ca ori unde asigurată tihna bătrâneţelor, când omul caută această tihnă, ca să doarmă pe laurii câştigaţi în Arad.

Nu. Metropolitul *Meţianu* la vârsta de 71 ani nu căutà tihna, ci mergeà sus, la culme, de unde dominezi tot orizontul, dacă ochiul tău are nevoie de a privì, de unde însă te fereşti dacă eşti fricos de fulgere şi trăsnete, cari acolo mai ales se descarcă.

Iată de ce sunt îndreptăţite cele mai mari nădejdi ce biserica şi neamul leagă încă de acum înainte de Metropolitul *Meţianu*. Trăim vremuri extrem de grele şi pentru ca să ieşim cu bine din ele, ne trebuiesc cârmaci extraordinari. Ni-ar trebuì un al doilea *Şaguna*, ca să străbatem norocos urgia acestor vremuri.

Insemna-va istoria, de un noroc ori măcar de un bine mai mic, că în aceste vremuri grele a stat în fruntea bisericii, — aceasta este problema grea dar foarte frumoasă a restului de viaţă a Metropolitului *Meţianu*.

FOIŞOARĂ.

Datorinţa.

— Poveste. —

(Urmare.)

Baba Anghelina, — pentru-că aşa se chemà, — ridică capul în sus, puse palma deschisă deasupra ochilor, ca să le ţină umbră, şi se uită drept în faţa oaspeţilor ei de noapte. Nu-i cunoscu. Nu erau dintre muşteriii ei, îndatinaţi să-i ceară sfatul.

Susana se apropie de ea şi-i spuse aşa: „Uite ce vreau eu. Sbârciturile acestea de pe faţă să nu le mai am. Fă să piară“. Şi-i arătă babei cu degetuţul ei cel mic creţele de pe faţă.

Baba puse ochelarii pe nas, să uită lung la sbârcituri, se uită în faţa, la ochii Susanei, şi nu zise alta, decât numai „Hm!“

— „Vai, da urâtă eşti tu babo.“ îi zise acum ei Susana, care avu ocasiune să o vadă bine de tot.

— „Nu-s mai urâtă decum vei fi tu odată“, răspunse baba, cu tact şi cuminţenie. Se sculă apoi de pe scaun şi căută ceva pe poliţă, unde-şi aveà baba magazinul de victuale. Era o jumătate de pâne neagră şi uscată. Baba o luă în mână. Tăie o bucăţică mică din ea şi o întinse Susanei, zicându-i numai atâta: „Na!“

— „Ce să fac cu ea?

— „S'o mânânci!“

— „Şi ajută?“

— „Cum să nu ajute?“

Susana duse pânea la gură şi-şi împlântă dinţii în ea. Iute însă o aruncă tocmai sub patul babei.

— „Vai, ce amară e! Şi e tare şi uscată. N'o pot mânca!“

— „Dar *trebue* să mânânci în fiecare zi câte o feliuţă, dacă vreai să fii earăşi frumoasă!“

Susana începu să o roage, să o desmerde, să se linguşască pe lângă babă, ca o pisică, cum era îndatinată să facă acasă, când voià ca ceva să se întâmple după dorinţa ei, dar înzadar, baba îi spuneà, că alt leac nu poate să-i dee, fiindcă alt leac nu există.

— „Eşti o fată nebună dacă nu vreai să asculţi“, — îi zise baba mânioasă. Dar se mânià şi Susana. „Ean ascultă babo! Dacă nu poţi să-mi ajuţi, apoi cel puţin nu mă înfruntà, că nu pentru aceea am venit la tine, hârco, urâto, schidoalo, vrăjitoareo!“.. Dar când le spuneà acestea, erà şi eşită pe uşă afară Susana. Corbul strigà într'una în urma ei „gâscă proastă, gâscă proastă,“ iar baba râdeà în casă de se prăpădeà. Ioana iarăşi erà moartă de frică, că oare acum ce să va întâmplà cu ea acasă? Incercarea de a ajutà domnişoarei n'a isbutit şi domnişoara a ameninţat-o rău pentru cazul acesta.

*

Trecuse un an. Susana era mai desperată cu mult decât mai nainte, ear bătrâna Ioana aveà zile amare. Nu făceà alta Susana ziua întreagă, decât şedeà întinsă pe sofă şi se priveà în oglindă, ca să vadă dacă-i trec increţiturile de pe faţă. Dar de unde! Ele se făceau tot mai lungi şi mai pronunţate. „Am să fug în lume,“ — zise ea într'o zi, trântind oglinda de pământ. Zis şi făcut. Pentrucă într'o bună dimineaţă Susana nu mai erà. Pierise. Intr'un frumos costum de vânătoare, care o prindeà foarte bine, cu o pălărie de catifea pe cap, şi cu un ghiozdan de piele galbină, bine umplut cu bani de toată mărimea, domnişoara a luat-o la sănătoasă, în lumea largă. Doară se va găsì cineva să-i îndrepte faţa?

Şi-a cumpărat în oraşul cel mai apropiat o trăsură mică, cu un cal mic, şi aşa a plecat în lume, fireşte, plătind bine pe unde ajungeà. Dar tot luând din ghiozdan şi ne mai punând ceva la loc, ghiozdanul s'a golit şi deodată se vede Susana fără bani. A vândut calul şi trasura, şi s'au dus şi banii ce i-a primit în schimbul lor, iar Susana se aflà acum pe stradă. Situaţie nouă pentru ea, în care nu se mai aflase. Ce să facă acum? Ei, va merge pe picioare şi ea, cum merge altă lume. Şi a plecat pe picioare. Trei ceasuri a mers într'una, dar începuseră picioarele să-i ardă ca focul. S'a pus jos pe iarbă, să odihnească, şi era aproape să o năpădească plânsul de durere şi de năcas. In apropiere auzì însă un cântec vesel de lume. Se sculă şi merse în direcţia de unde veneà cântecul. La umbra unui fag mare găsì un călător tinăr, frumos la faţă, cu părul mare şi creţ, cu ochi râzători. Din gura lui eşiau tonurile melodioase. Era trântit a lene, cu spatele proptite de trupina fagului. Susana se oprì în faţa lui şi-l măsură lung cu privirea. Tinărul îşi întrerupse cântarea şi se uità şi el la Susana.

(Va urma.)

Noi, o mărturisim cu francheţă, suntem cu toată încrederea în cârmaciul de azi al bisericei ortodoxe. Am fost aceia, cari l-am combătut mai mult, l-am combătut pe vremuri chiar cu asprime, aveam şi atunci însă convingerea, că dacă în Metropolitul *Meţianu* vor amuţì odată patimile, nedeslipite de orice fire omenească, ceeace ar rămâneà, ar fi foarte preţios întrânsul. Metropolitul *Meţianu* priveşte azi din culmea celor 80 de ani şi a poziţiei sale asupra lucrurilor omeneşti. Mărire, vanitate, bogăţie, ambiţie, cu un cuvânt, toate deşertăciunile îi sunt aşternute la picioare. Tot a căpătat ce a putut da soartea, ceeace îi mai lipseşte trebue să-şi câştige singur: *binemeritarea dela istorie.* Soartea l-a favorizat şi aci, i-a dat condiţiunea pentru a şi-o puteà câştigà: *sănătatea şi forţa.*

Indeosebi în direcţie morală aşteaptă acum mult neamul dela dânsul. A strâns multe bunuri materiale, a fost un chivernisitor bun, vor rămâneà multe instituţii, fundaţiuni, după dânsul, totuş ca unul dintre cele mai frumoase acte ale vieţii sale va fi amintită *apărarea bărbătească ce acum vre-o trei ani a ţinut-o în Budapesta, cu ocazia unei anchete şcolare, când asemenea unui Şaguna, a unui Inocenţiu Klein, a sărit întru apărarea şcolii naţionale.*

A fost atât de înălţătoare purtarea sa de atunci, încât în momentele acelea trebuià să-i iertăm toate ce ni-a făcut să-l criticăm, ori să-l mustrăm vreodată. Atunci am zis: judecata asupra Metropolitului *Meţianu* nu e încă definitivă, ceeace va face ca Metropolit, aceea îi va rămânea caracteristica adevărată a personalităţii lui.

Pentrucă suntem convinşi, că păstorirea I. P. S. Sale este spre binele bisericei şi a neamului, sărbătorim şi noi din toată inima ziua aceasta şi îi aducem şi noi prinosul nostru de fiiască stimă şi veneraţie. Dăruiască-i ceriul încă mulţi ani de sănătate deplină şi facă Providenţa, ca atunci, când îl va chiema la sine, să-şi fi terminat misiunea pe deplin, ca istoria să-l poată număra între aceia, cărora îi se închină cu recunoştinţă posteritatea.

Intru mulţi ani Stăpâne!

Răspuns

la articolele din „Drapelul“, întitulate „Organul Asociaţiunei“.)*

II.

După lămuririle date aş fi putut terminà, dacă autorul combinaţiilor din „Drapelul“ n'ar fi venit cu o vădită rea voinţă se atribue redactorului revistei „Ţara Noastră“, că ar fi avut favoruri materiale pe urma acestei reviste. Aceasta însă este un neadevăr, căci dinpotrivă, redactorul Goga, prin desele procese a avut pagube însemnate materiale, pe cari nu le-a putut acoperì nici prin sumele colectate de el pentru revistă.

Cifrele de jos vor arătà starea lucrului — şi aceste sunt examinate cu documente şi aflate în ordine de comitetul central — anume:

1.	Tiparul	5702·74	cor.
2.	Expediţia	2775·50	„
3.	Clişee	8 52	„
4.	Colaborare şi administraţie	1598·10	„
5.	Cheltueli extraordinare de administraţie . .	269·27	„
	Total	10.471·13	cor.

Pentru colaborare şi administrare s'a dat deci 1598 cor. şi 10 fileri, cari parte mare s'au plătit administratorului permanent, absolut necesar la o gazetă săptămânală şi numai un mic rest câtorva colaboratori externi.

Se vede deci departe, cât de neadevărată e asertiunea, că dl Goga ar fi avut favoruri materiale dela foaia Asociaţiunei.

Faţă cu spesele de 10.352·10, au întrat pentru revistă 8.896·52 cor. — deci la finea anului 1907 — s'a declarat un deficit de 1455·61 cor., care va aflà acoperire din pretenziile active de încasat de 1592 cor., — pretenzii, cari parte mare s'au încasat la cassa Asociaţiunei, prin casariul acesteia — şi cari sunt aproape toate încasabile — şi către aceştia au mai rămas 69 exemplare complete, cari s'au incorporat la biblioteca Asociaţiunei. Acest deficit s'a anticipat din cuota destinată pentru sprijinirea publicaţiilor culturale şi să restitue din încasările ce se fac dela restanţieri, cari sunt sigure, mai ales fiindcă între restanţieri au rămas multe despărţăminte şi institute de credit, cari poate numai din întrelăsări n'au achitat costul abonamentului pe anul 1907. Această întrelăsare doar e cunoscută tuturor gazetarilor nostri, şi ea este plângerea generală a tuturor editorilor de ziare, numai domnii dela „Drapelul“ să nu o cunoască — abia credem.

Comitetul central din capul locului a fost în clar, că întreprinderea aceasta n'are să aducă foloase materiale, deoarece încă în şedinţa din 15 Decemvrie 1906 a prevăzut că va fi cevà deficit, cum reese şi din preliminariul acesta:

Spese:

a.	Tipariu	5024·—	cor.
b.	Expediţie	4299·20	„
c.	Clişee	510·—	„
d.	Colaborare	2600 —	„
e.	Administraţie . . .	1440.—	„
f.	Cheltueli extraordiuare	500·—	„
	Total	14.383·20	cor.

Venite:

1.	Abonamente	12.000·—	cor.
2.	Dela Asociaţiune . .	1.600·—	„
	Total	13.600·—	cor.
	Deficit	782·80	cor.

De fapt a costat Revista 10.352·13 cor. şi a întrat:

a)	Din abonamente . . .	5.796·52	cor.
b)	Dela Asociaţiune . .	1.600·—	„
c)	Din alte izvoare . . .	1.500·—	„
	Total	8896 52	cor.
	Deficit	1455·61	cor.

Peste 1000 exemplare s'au trimis la preoţi şi învăţători din părţile Maramurăşului, Bihorului şi Sătmarului timp de 3/4 de an şi numai în al 4-lea pătrar s'a sistat, iar însaşi foaia s'a tipărit Nrii 1—6 în 6000 exemplare, apoi în 5000, 2400, şi în urmă în număr de 1800 exemplare, dintre cari 60 exemplare s'au dat în tot decursul anului la ţărani din diferite părţi gratuit, şi 89 exemplare asemenea gratuit la instituţiuni şi societăţi.

Dacă domnii dela „Drapelul“ ar fi ştiut acestea — ori şi-ar fi luat informaţii — de bunăseamă, că nu ar fi tras în noroiu pe redactorul revistei, ci din contră, ar fi apreciat cu mai multă bunăvoinţă lucrarea lui desinteresată şi împreunată cu muncă cinstită, şi cu cheltueli şi perderi materiale.

Dar asta tot ar fi fost interesant, dacă scriitorul dela „Drapelul“ ar fi făcut o comparaţie între retribuţie pentru redactarea şi colaborarea la apărata Transilvania şi între absoluta lipsă de retribuţie a secretarului actual, care cu o leafă considerabil redusă şi cu cheltueli particulare a susţinut revista „Ţara Noastră“, şi iarăşi din o ambiţie nobilă nu o a lăsat în ghiarele perirei, ci a continuat să o scoată ca proprietar şi pe 1908 cu risic şi mai mare ca în 1907, punând cauţia prescrisă — ajutat iarăşi de 2—3 prietini desinteresaţi — cari fac şi tac, când e vorba de a dà sprijinul lor unei întreprinderi folositoare şi necesară pentru cultura poporului nostru.

Eu nu cred, că proprietarul revistei, nu o ar dà bucuros ori cui, — şi azi şi mâne — şi mai ales la finea anului, după încheerea socotelelor şi după terminarea proceselor, puse deja în curgere.

Poftiţi dlor şi vă faceţi ofertul, şi să vedem, care veţi ştì înlocuì pe dnul Goga!!

Nu pot lăsà fără observare accentele de ironie, cari lovesc în aşà zisa *eră nouă.* Da *„eră nouă“*. Asociaţiunea trebue să se apropie de popor. Dacă nu s'a putut prin revista „Ţara Noastră“ stânjinită de *vis-major*, în urma căreia comitetul central s'a văzut necesitat a părăsì ideia scoaterii unui organ periodic pentru popor, această *eră nouă* se va duce mai departe prin *Biblioteca poporală* a *Asociaţiunei*, care va fi de aci înainte punctul de forţă.

In privinţa aceasta comitetul central în şedinţa dela 29 Februarie a. c. sub punctul 40 a luat hotărîri de o deosebită importanţă, şi anume, i s'a dat secretarului literar voie, la cererea proprie, să tipărească pentru bibliotecile poporale, următoarele broşuri:

Il. Chendi: Din vechii poeţi (Antologie cu o întroducere); C. Negruzzi (Scrieri alese cu o întroducere); V. Alexandri (Scrieri alese cu o întroducere); Dascălii nostri (o serie de mari dascăli ardeleni); Manual de literatură română. Dr. I. Borcia: Teatru pentru popor. Oct. Goga: Balade populare alese (cu o întroducere); Poveşti alese; Din scrierile lui Anton Pann (cu o întroducere). Cântece de haiducie (cu o întroducere); Texte vechi (Spicuiri din cronici şi cărţile bisericeşti). Oct. Goga şi I. Lupaş: O seamă de cuvinte (mai multe articole pentru popor). T. Simtion: Scrisori către ţărani.

La aceste se adaugă următoarele broşuri cenzurate de secţiunile ştientificeliterare: I. Lăpădatu: Băncile şi poporul. I. F. Negruţiu: Nutreţul măiestrit. I. Pop Reteganul: Poveşti din popor.

Evident, că oamenii nostri se călăuzesc vecinic de preocupări personale şi caută să lovească fără nici un rost.

A venit abia de 2 ani în mijlocul nostru dl Octavian Goga, cu o leafă redusă şi cu pretenzii mai neînsemnate ca ale fostului secretar, munceşte necontenit, încât e stânjinit şi în putinţa de a se dedicà cu desăvârşire preocupărilor literare, cu cari ne face cea mai mare cinste, şi noi n'avem altceva mai bun de făcut, decât să îl lovim cu bănueli urâte. Nu m'aş mirà, dacă acest scriitor şi poet iubit al nostru, apreciat de toată lumea românească, sătul de atâtea mizerii şi fleacuri, provenite dela oameni mici, ne-ar părăsì şi s'ar duce, ca toţi cei mai buni ai nostri, acolo unde e preţuit şi unde nu e silit să asculte lecţii ca ale autorului dela „Drapelul“.

Altcum confraţii dela Lugoj, cari mai anii trecuţi au negles „Despărţământul Asociaţiunei“, au mai puţin cuvânt să facă altora imputări şi să-i acuze că nu lucră şi nu'şi fac datorinţa.

Cu acestea am încheiat.

Nicolae Ivan
membru în comitetul central
al Asociaţiunei.

---

*) Intârziat din lipsă de loc. Red.

Programa

examenelor publice la finea anului şcolar 1907/8 în seminarul pedagogic-teologic „Andreian“ al arhidiecezei ortodoxe române transilvane.

Secţiunea teologică.

17 Maiu: a. m. Pastorala şi Liturgica (curs. III) prof. Dr. E. Roşca; d. a. Isagogia (curs. I.) prof. Dr. A. Crăciunescu.

19 Maiu: a. m. Dreptul canonic (curs. III.) prof. Dr. E. Roşca, Introducerea în teologie (curs. I.) prof. Dr. A. Crăciunescu; d. a. Omiletica (curs. II. şi III.) prof. Dr. A. Crăciunescu.

20 Maiu: a. m. Didactica (curs. II.) prof. Dr. P. Şpan; d. a. Apologetica (curs. I) prof. Dr. N. Bălan.

23 Maiu: a. m. Istoria bisericească (curs. I.) prof. Dr. A. Crăciunescu; d. a. Economia (curs. III.) prof. D. Comşa.

24 Maiu: a. m. Pedagogia (curs. III) prof. Dr. P. Şpan; Limba şi lit. română (curs. I.) V. Stan.

26 Maiu: a. m. Dogmatica (curs. II.) prof. Dr. N. Bălan; d. a. Muzica vocală (curs. III.) T. Popovici.

27 Maiu: a. m. Psihologia (curs. I.) Dr. P. Şpan; d. a. Esegeza Arheologia biblică (cursul I.) Dr. A. Crăciunescu.

28 Maiu: a. m. Morala (curs. II) Dr. N. Bălan; d. a. Esegeza (c. II.) Dr. A. Crăciunescu.

29 Maiu: a. m. Istoria bisericii ortodoxe rom. din Transilvania şi Ungaria (curs. II. şi III) Dr. Ioan Lupaş; d. a. Cântări bisericeşti (c. III.) D. Cunţan.

Secţiunea pedagogică.

17 Maiu: a. m. Limba română (curs. II.) V. Stan; d. a. Limba română (curs. I.) Dr. I. Lupaş.

19 Maiu: a. m. Limba maghiară (curs. I.) V. Stan; d. a. Limba maghiară (curs. III.) Dr. I. Lupaş.

20 Maiu: a. m. Didactica (curs. II.) Dr. P. Şpan; Religiunea (curs. I.) V. Stan; d. a. Istoria pedagogiei (curs. III.) Dr. P. Şpan; Botanica (curs. II.) A. Bratu.

23 Maiu: a. m. Istoria universală (curs. I.) Dr. I. Lupaş; d. a. Economia (curs. III.) Dum. Comşa; Limba maghiară (curs. II.) Dr. Ioan Lupaş.

24 Maiu: a. m. Pedagogia (c. III.) Dr. P. Şpan; Aritmetica şi geometria (curs. I.) D. Comşa; d. a. Istoria universală (curs. II.) Dr. Ioan Lupaş; Botanica (curs. I.) A. Bratu.

26 Maiu: a. m. Religiunea (c. III.) V. Stan; Aritmetica şi geometria (curs. II.) D. Comşa; d. a. Muzica vocală (curs. III.) T. Popovici; Gimnastica (curs. I., II. şi III.) Dr P. Şpan.

27 Maiu: a. m. Psihologia (curs. I.) Dr. P. Şpan; Mineralogia (curs. III.) A. Bratu; d. a. Limba română (curs. III.) V. Stan.

28 Maiu: a. m. Geografia (curs. I.) D. Comşa; Religiunea (curs. II.) Dr. A. Crăciunescu; d. a. Fizica şi Chemia (curs. III.) D. Comşa.

29 Maiu: a. m. Geografia (curs. I.) D. Comşa; d. a. Cântări bisericeşti (curs. III.) D. Cunţan.

30 Maiu: Conferenţă.

31 Maiu: Serviciul divin şi încheierea festivă a anului şcolar 1907/8.

Estradarea testimoniilor şi a absolutoriilor.

Din conferenţa corpului profesoral seminarial ţinută în Nagyszeben (Sibiiu) la 29 Aprilie 1908.

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Cuvânt de deschidere, ţinut la conferenţa învăţătorilor în Abrud, la 17 Aprilie 1908,

de Dr. I. Radu.

Domnilor învăţători! Intruniţi în această conferenţă, ca unii cari avem cea mai însemnată misiune în viaţa poporului nostru, suntem datori a chibzuì toate căile, pe cari umblând, munca noastră să aducă roade îmbelşugate şi să ne dăm seama de toate pedecile ce ne stau în cale.

Una din pedecile, pentru cari şcoala nu-şi poate ajunge ţânta de a da oameni cu moravuri bune şi luminaţi, este slăbirea simţului religios, boala grea, de care sufere veacul nostru.

După epoca persecuţiilor religioase, omenimea a căzut în păcatul opus, al toleranţei estreme, al interconfesionalismului şi al lipsei de orice religiositate.

Religia, dupăcum arată însuşi cuvântul (religare), este legarea omului cu Dumnezeu, sub care înţelegem întruparea înţelepciunei şi bunătăţii supreme. Simţământul esistenţei unei puteri supraomeneşti s'a născut deodată cu omenimea, manifestându-se sub diverse forme, după gradul de cultură al oamenilor. Simţul religiosităţii îl moştenim în forma unui instinct dela părinţii nostri. In surisul, în privirea unui copil totdeauna e ceva ingeresc, ceva ce parecă a adus de curând cu sine din cer. (Dupanloup). Ca oricare din aptitudinile inherente firei omeneşti, şi aptitudinea aceasta are lipsă de îngrijire, de cultivare raţională, pentruca omul să ajungă fiinţă cu adevărat superioară.

Basaţi pe doctrinele, rău înţelese, ale unor filosofi de mâna a doua şi a treia, nişte apostoli mincinoşi au sădit pe încetul în sufletele mulţimilor nepricepătoare aversiune faţă de conducătorii bisericei, şi în urmă chiar faţă de învăţăturile ei, susţinând, că pentru îndestulirea omului e de ajuns cunoaşterea ştiinţii naturei şi ţinerea unui moral, prescris de legi omeneşti, iar dincolo de mormânt e chaos şi nimic. In chipul acesta cultivarea simţului religios în inimile fragede ale tinerimei a căzut până acolo, încât esistă şcoale, în cari studiul religiunii nu e obligat, ba s'au format chiar societăţi, a căror ţântă e propagarea neconfesionalismului.

Educaţiunea morală însă, fără cea religioasă e stearpă. Educaţiunea morală se basează pe esemple, imitând în mod mecanic, pe când influinţa religiunei e de ordine spirituală, întrucât tinărul se dedă la viaţa morală, ocrotit sub aripile unui spirit mai înalt. Esemplele au influinţă, nu numai înălţătoare, dar şi injositoare, îndemnând la rău, ca şi la bine, pe când îndemnul unei fiinţe, care întrupează perfecţiunea, nu poate fi decât înălţător. Esemplele esercitează influinţă fragmentură asupra obiceiurilor noastre, pe când îndemnul, inspirarea unei fiinţe mai înalte se revarsă asupra întreg sufletului nostru. In societatea părinţilor şi a instructorilor, după ale căror esemple îşi formează tinărul creşterea morală, poate fi om de ordine şi cumpătat fără a înceta de a fi egoist şi iritabil, pe când dacă sufletul lui e în legătură intimă cu un spirit mai înalt, de sublimitatea căruia e adânc pătruns, atunci nu se va mulţămi numai cu imitarea, ci toate acţiunile lui vor sta sub influinţa iresistibilă a acestui spirit (Comp.: Martineau, Studiul religiunii, tom. II.)

De altă parte, moralul simplu fără religiositate, ori de câteori ne împlinim o datorinţă, totdeauna ne pune în vedere o contravaloare: îndestulire, măgulire proprie, precum şi stima oamenilor — şi astfel ajungem a ne face ca un fel de barometru al faptelor noastre bune. Dar oricât de frumoasă şi bună să fie o faptă, îndatăce apare, că cel ce o face ţine samă de ea, are ceva respingător. Intocmai ca şi purtarea parvenitului, care în toate mişcările vrea să arete, cât e el de bogat. Măgulirea proprie şi îndestulirea cu faptele sale şi în privinţa morală, ca şi cea intelectuală, e o pedecă a progresului, căci dupăcum omul, care a ajuns pe treapta cea mai înaltă a ştiinţei, vede mai bine cât e de vast oceanul celor ce trebuesc învăţate, tocmai aşa şi omul, care a ajuns la un grad de cultură morală, om cu credinţă în Dumnezeu fiind, numai atunci vede, cât de departe stă el de perfecţiunea dumnezeiască. In scurt, omul adevărat religios, având ca ideal şi razim o fiinţă supremă, îşi face datorinţa pe pământ, nu pentru răsplată, ci pentruca să împlinească voia lui Dumnezeu. (Comp.: Felméri L., Manual de pedagogie).

Dar educaţiunea pretinsă morală din ziua de azi şi lipsită cu totul de simţul religiosităţii, precum zilnic vedem, duce la aberaţiunile cele mai mari. Indestulirea poftelor trupeşti, în basa unei astfel de educaţiuni, apare ca ceva iertat, ca ceva natural, şi părinţi cu pretenţii de cultură îşi duc copiii minori la spectacole obscene, iar în tinerimea de amândouă sexele, adese e luat în râs acela, pe care se văd semne de pudiciţie. Căsătoria, această sfântă taină, se începe cu un târg şi se încheie cu un contract, ca orice afacere. Traiul comod şi îndestulirea tuturor poftelor par a fi ţânta cea mai înaltă a celor mai mulţi tineri, cu astfel de creştere. Şi fiindcă un traiu luxurios e posibil numai cu bani mulţi, asistăm la spectacolul celei mai nebune goane după bani. Până şi în societatea noastră, până ierialaltăieri cu bunele obiceiuri patriarhale, s'a încuibat în mod îngrijitor cultul banului. Pentru a ajunge la bani, fie laic, fie slujitor al altarului, adeseori se foloseşte de mijloace păgâneşti. Se calcă în picioare legăturile sfinte: ale cuvântului dat, ale prieteniei şi chiar ale sângelui. Oameni cu înalte studii ţin de ceva foarte natural esploatarea cât mai intensivă a situaţiei lor în toate direcţiile, numai să adune banul, fie chiar cu nimicirea în masă a deaproapelui. Cel avut, de-ar fi cât de mediocru, ori chiar nulitate ca moral şi intelect, se bucură de vază şi consideraţie. E notoric mai ales în părţile miniere, că oameni, cunoscuţi ca necapabili de nici o carieră, dupăce s'au îmbogăţit prin gozărit, adecă prin găzduirea lotrilor de aur, au ajuns a fi luaţi în mare cinste, puşi în corporaţiuni onorifice şi bucurându-se de intimitatea unor conducători de instituţii culturale. Dacă mai dă, după chipul fariseului din sf. scriptură, un ban-doi pentru vre-un scop cultural, atunci nu numai că-i uităm tot trecutul, dar deadreptul îl preamărim şi-l proclamăm de stâlpul, pe care se razimă cutare aşezământ cultural.

Pe dreptul s'a zis, că cu toate aparenţele culturei, suntem astăzi în multe privinţe mai păgâni decât pe vremea venirii Mântuitorului.

Oricât de mulţi bani însă şi de multă avere şi-ar aduna omul modern, care nu dă nimic pe curăţenia sufletului şi nu crede în viaţa de veci, nu poate fi mulţămit nici în lumea aceasta. Goana înfrigurată după bani şi îndestulirea tuturor poftelor îi istoveşte puterile şi neavând o ţântă mai înaltă, un ideal curat, nu mai simte nici o bucurie, nu-l mai desfătează nici frumseţile artei, nici ale naturei, se satură de toate, până chiar şi de viaţă.

Din halul acesta numai întoarcerea la învăţăturile curate evangelice ne poate mântuì. Şi putinţa şi datorinţa acestei întoarceri la isvorul cel curat o avem în linia întâi noi, învăţătorii neamului. Pentrucă drept s'o spunem, halul de care pomenirăm mai sus, vine mai ales din cultivarea neîndestulitoare a simţului religios, atât în şcoalele primare, cât şi în cele secundare. E notoric, că chiar din săteni mai tineri, cari ştiu carte, puţini vei vedea cu vre-o carte de rugăciune, — de cumva nu aspirează la postul de cantor, în schimb însă, când se duc la oraş, vor ştì să cheltuiască şi să petreacă ca domnii.

Simţul religios, deşi puternic înrădăcinat în inima băiatului, dacă nu va fi cultivat cu toată sârguinţa, se vestezeşte. Pentru întărirea lui nu e de ajuns învăţarea de rost a câtorva rugăciuni, bovisarea fără rost a istoriei biblice şi a catechismului, ci se cere dela învăţător mai mult decât dela oricine, ceeace atât de sugesiv descrie măestrul scrisului românesc, d. I. Slavici, sub practica religioasă. Simţul religios, cum zice Froebel, se începe cu primul suris între mamă şi micuţul ei şi merge crescând în cercul familiei. Prin atenţiunea, grija şi dragostea, cu care e încungiurat băiatul de ai casei, cu toată uşurinţa vine la gândul iubirei şi purtărei de grijă a unui tată ceresc. Şi n'avem decât, pe măsura ce i-se desvoaltă priceperea, să întărim acest simţ prin o conducere potrivită, dar mai ales prin exemple. Cum se va întărì însă acest simţ atunci, când învăţătorul însuşi nu e pătruns de el şi în loc de însufleţire şi dragoste neţărmurită, trăsurile caracteristice ale învăţăturii Domnului Cristos, şcolarul va vedeà, că învăţătorul una zice şi alta gândeşte şi face? Adevăraţi creştini şi oameni adevăraţi vom puteà creşte numai atunci, dacă noi învăţătorii vom trăì o viaţă cu adevărat creştinească. Băiatul, dat îngrijirei noastre, să vadă in noi pe urmaşii apostolilor. Soarele adevăratei creşteri şi cheia educaţiunei e dragostea şi aceasta e şi sufletul învăţătorului Mântuitorului. Şi precum soarele, când se întunecă, dă mană roditoare, aşa trebue să se dedeà şi şcolarul a vedeà în faţa, uneori întunecată a învăţătorului său, grija pentru binele şi fericirea şcolarilor săi. Chiar şi atunci, când se va vedeà silit să aplice pedepse ceva mai aspre, băiatul, mai târziu, trebue să simtă, că şi pe învăţător l-a durut.

Centrul educaţiunei religioase e rugăciunea, adecă înălţarea sufletului şi a tuturor cugetelor noastre către acela, care e întruparea perfecţiunei. Deci atunci, când nu simulăm numai, ci ne rugăm cu adevărat, ne desbrăcăm de toată fiinţa noastră pământească şi, pătrunşi de strălucirea cerească, parcă ne simţim ridicaţi la treptele tronului dumnezeesc. In rugăciune e nu numai o uşurare a sufletului nostru, dar şi o înaltă plăcere şi poezia cea mai curată. Şi în loc de aceasta, ce auzim adeseori, trecând pe lângă o şcoală pe vremea când e să se ducă şcolarii acasă? Auzim textul unei rugăciuni, zisă cu mare grabă şi cu gândul de a ieşì care de care mai iute din şcoală. Iar pe ţăranul nostru îl vezi zicând „Tatăl nostru", pe când se spală şi se îmbracă şi adeseori întrerupând, ca să arunce o vorbă aspră unui argat.

Partea întregitoare, cea mai însemnată a rugăciunei, e cântarea. O cântare frumoasă în cor leagă cu neţărmurită putere inimile fragede ale tinerimei şi le duce pe aripile sale. Intr'o bună cântare religioasă pare că pluteşte sufletul nostru, ca într'un noian de lumină cerească. Un fior şi un murmur de slavă iese involuntar din piepturile credincioşilor nostri după ascultarea unei cântări frumoase în biserică. Şi dacă judecăm bine, vedem că are multă dreptate săteanul nostru, când dintre doi competenţi la postul de învăţător alege pe acela, care a cântat mai bine la strană. Dar ce putem zice despre acel învăţător modern, care nu vrea să cânte în biserică, decât numai dacă i-se dă plată de cantor şi nu cântă cu şcolarii în biserică, ci de multeori abia apucă Sâmbăta seara, ca să se ducă din comună? Ba unii învăţători ar voì, ca studiul religiunei, care trebue să fie focularul celorlalte studii, să-l dee catechetului, preotului, lipsindu-se astfel de forţa cea mai mare, cu care poate câştigă şi formà inimile şcolarilor săi?...

Deci rugăciuni scurte, dar zise din toată inima, cântări potrivite, în şcoală şi biserică, texte biblice, explicate cu toată însufleţirea, lectură moral-religioasă, şi mai pe sus de toate blândeţa, dragostea, devotamentul şi spiritul de jertfă al învăţătorului. Iată mijloacele pentru întărirea simţului religios şi pentru educaţiunea adevărată. Explicări de dogme şi încercări de deducţii şi documentări numai slăbì pot simţul de religiozitate. Atribuţiile lui Dumnezeu nu se pot ajunge şi discutà cu mintea omenească. Ni deajuns, că vedem creaţiunile lui şi vedem manifestându-se vieţile urzite de el, pentru a fi pătrunşi de existenţa lui. Nici electricitatea, căldura, ori lumina, etc. în esenţa lor nu le cunoaştem, dar văzând minunatele maşini, purtate de electricitate, cine trage la îndoială existenţa ei?

In poporul nostru până acum e adânc înrădăcinată credinţa în Dumnezeu şi unul născut fiiul său, dar umblând prin America, iar muntenii cutreerând ţara cu negoţul lor, vin în atingere cu tot felul de oameni: socialişti, nazarineni ş. a. şi aşa sunt puşi la grele ispite.

Şi dacă simţul religios e încă viu în poporul nostru, încât pe dreptul el confundă noţiunea de confesiune cu cea de naţionalitate, aceasta o datorim preoţilor şi învăţătorilor nostri celor buni, cari ştiau puţină carte, dar aveau credinţă tare, ca granitul.

Numai urmând şi noi acestor apostoli ne vom învrednicì de numele de dascăl, cântat atât de duios de poetul Goga:

....Simt plutind prin fumul de tămâe
Sfinţenia cântării preacurate,
Ce-a rumenit o lume cu senina
Cucernicie a vremilor uitate.
Şi 'n ochii tăi văd strălucind schinteia
Din focul mare-al dragostei de lege,
Ce prin potopul veacurilor negre
Ne-a luminat cărările pribege.

In nădejdea aceasta, salutându-vă, dlor învăţători, deschid şedinţa.

NOUTĂŢI.

Personal. Preasfinţitul Domn episcop al Aradului *Ioan I. Papp* a sosit Dumineca seara la orele 8 şi un sfert în Sibiiu, însoţit de Preacuvioşia Sa, domnul Arhimandrit *Augustin Hamzea.* A venit la Sibiiu, pentruca să felicite şi în persoană pe I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan*, din prilejul împlinirii anului 80-lea al etăţii. Inaltpreasfinţia Sa a dat Luni masă mare în onoarea oaspeţilor sei, invitând la masă pe toţi domnii asesori consistoriali din Sibiiu. Marţi dimineaţa la orele 7 şi jumătate Preasfinţitul domn Episcop al Aradului *Ioan I. Papp* s'a reîntors la reşedinţa sa din Arad, însoţit de Arhimandritul *Hamzea.*

*

Omagiul generalilor. Dumineca în 31 Maiu se vor presenta în faţa Maiestăţii Sale toţi generalii armatei austro-ungare, activi şi pensionaţi, pentru ai aduce omagii din prilejul jubileului de 60 de ani de domnie. Vor fi reţinuţi toţi la prânzul de curte din aceea zi.

*

Comisar ministerial. Ministrul de culte şi instrucţiune publică a numit comisar ministerial la esamenele de cualificaţie dela pedagogiile gr. ort. române din Sibiiu, Arad şi Caransebeş pe dnul Dr. *Iosif Siegescu*, profesor gimnazial în Budapesta.

*

Proces. Sâmbătă sara s'a făcut perchiziţie domiciliară la redacţia „*Gazetei Transilvaniei*" din Braşov, căreia i-s'a intentat un nou proces de presă pentru reproducerea unei scrisori a poetului norvegian *Björnson*, publicată într'o gazetă franceză.

*

† Francisc Coppée, marele poet francez, membru al Academiei franceze, a decedat în Paris, în etate de 66 ani, după lungi şi grele suferinţe. A fost înmormântat cu onorurile cuvenite şi obicinuite la popoarele cari ştiu aprecia meritele celor ce muncesc cu condeiul pentru binele public.

*

Monumentul lui Vörösmarty. Dumineca s'a făcut în Budapesta inaugurarea monumentului poetului maghiar Vörösmarty. A fost de faţă multă lume. Maiestatea Sa a fost representat prin Arhiducele *Iosif.* Au venit mulţi şi din străinătate. Din Lemberg a venit o delegaţiune a Polonilor, din care făceau parte mai ales studenţi poloni. Au luat parte la sărbare în costumul lor naţional.

*

Copiii să nu fumeze! Congregaţia comitatului *Zala* a votat nişte statute, prin cari se opresc copii sub 15 ani să mai fumeze. Părinţii şi epitropii cari nu supraveghiază din destul copiii în direcţia aceasta, vin pedepsiţi, şi asemenea şi traficanţii, cari vând tăbac ori ţigări copiilor mai tineri decât de 15 ani.

*

Congresul presei. Din Berlin se scrie, că principele *Bülov*, cancelarul Germaniei, rugat fiind, a primit protectoratul şi prezidenţia de onoare a congresului presei, care se va ţinea în Septemvrie anul acesta în Berlin.

*

Frig mare. Din Elveţia vin ştiri, că pe acolo domneşte de câteva zile un frig mare ca şi iarna. Temperatura a scăzut dela 28 la 3 grade. E viscol ca în Decemvrie. Cei cu stabilimente climaterice sunt cuprinşi de panică, fiindcă li-se duc oaspeţii, şi alţii nu mai vin.

*

Dl Dr. A. Crăciunescu, aduce la cunoştinţa publicului, că 'şi continuă praxa medicală cu începere dela 15 Mai a. c. în Băile-Erculane. (Herculesbad l. Mehadia).

*

Cutremur de pământ. Pe la *Kecskemét* s'a simţit zilele trecute un puternic cutremur de pământ, cu mai multe sguduiri.

*

La fondul „Masa învăţăceilor — meseriaşi", întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" au mai dăruit: Dr. Eugen Meţianu, adv., Braşov cor. 2·50, Nicolae Borzea, protopresbiter, Făgăraş, 2 cor., Cornel Păcurariu, (originar din Tilişca), învăţăcel covrigar, Ioan Cunţanu, (Reciu), învăţăcel pantofar, câte 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Tifosul. Anul acesta mai multe părţi de ţară au fost bântuite de tifos. Acum se anunţă din Beszterczebánya, că şi pe acolo s'a ivit boala aceasta şi grasează în mod epidemic. S'au luat toate măsurile de apărare.

*

Comună arsă. O comună slovăcească din comitatul Nyitra, numită, *Rastocino*, a căzut aproape întreagă pradă focului. Au ars 70 de case şi alte 200 de edificii ţărăneşti. Şasesute de oameni au remas fără locuinţă şi fără nutriment, aruncaţi pe stradă şi în gura morţii. S'au deschis colecte pentru ajutorarea nefericiţilor.

*

„Şoviniştii să fie spânzuraţi!" O gazetă germană din Vârşeţ scrisese pe vremea măcelului din Cernova, că şoviniştii poartă vina, că s'a întâmplat nefericirea aceasta, şi de aceea cerea, ca toţi şoviniştii să fie spânzuraţi! Procurorul a intentat proces de presă ziarului, pentru agitaţie, dar la pertractarea finală, ţinută în faţa curţii cu juraţi din Timişoara, apărătorul, Ungurul Dr *Korniss Géza*, a apărat atât de bine pe acusatul, încât a fost achitat. A arătat apărătorul, că întru adevăr *şoviniştii fac mare rău în ţară*, deci scriitorul articolului a spus numai adevărul, când le-a dorit tuturor să fie spânzuraţi!

*

Tragedia fabricantului. Marele fabricant *March* din New-York a fost muşcat de un câne, care era turbat. Abia târziu a dat de urmă, că cânele era turbat, şi astfel medicii nu i-au mai putut ajutà. Fabricantul cu sânge rece a întrebat pe unul dintre medicii săi, cât mai are să trăiască, iar acesta i-a răspuns că *trei* zile. Nefericitul om imediat a convocat consiliul de administraţie al fabricei şi l-a rugat să aleagă şef în locul său pe fiiul său cel mai mare, fiindcă el are să moară. Consiliul de administraţie i-a împlinit cererea în unanimitate. Şi-a adus apoi în regulă toate afacerile, şi a treia zi a murit, între durerile cele mai groasnice.

*

Mine de cărbuni. Ni-se scrie, că în comuna Sebeşel, comitatul Sibiiului, se fac săpături de mulţi ani din partea domnului Aujeczky din Sibiiu, pentru a se da de urma unei bogate mine de cărbuni pe teritorul acelei comune. Săpăturile, cari au costat până acum mulţi bani şi multe ostenele, au fost continuate zilele trecute cu resultat foarte îmbucurător. S'a dat anume de semnele, cari arată în mod neîndoios, că bogatul strat de cărbuni e în nemijlocita apropiere a săpăturilor. Se va continua cu săpăturile, pentru a se descoperì de tot mina de cărbuni, care va forma frumos isvor de câştig şi pe seama poporaţiunii din comuna numită.

Poşta ultimă.

Din parlament.

Eri, Marţi, s'a terminat discuţia asupra budgetului. Imediat primministrul *Wekerle* a presentat dietei proiectul de lege despre apropriaţiune. Discuţia asupra lui se începe mâne. Astăzi apoi ministrul de interne, contele *Andrássy*, răspunde la interpelările ce i-s'au adresat în chestia *sufragiului universal.* Va spune *când* va presentà dietei proiectul de lege despre reformele electorale şi va comunica dietei principiile fundamentale pe basa cărora va fi compusă noua lege electorală.

Teatru.

Mercuri: *Aida*, operă în 4 acte de Verdi.

Joi: *Die Jüdin*, operă de Halévy.

Nr. 86/1908. [130] 1—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan Nr. 7098 Scol. din 27 Iulie 1906 să dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende zidirea școalei ortodox române din **Cupșeni** (Kupsafalva).

Licitațiunea să va ținea în ziua de **4/17 Iunie 1908** în cancelaria oficiului parohial, după serviciul divin. Prețul de strigare e **3813 cor. 19 fil.** afară de materialul de lipsă brut năsip, peatră, cărămidă, var, lemnul de brad și sindila de lipsă, toate aceste sunt aduse la locul de zidire.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10% după prețul de strigare. Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe acel reflectant, în care va aveà mai multă încredere dintre minus oferenți. Planul și preliminarul de spese și toate condițiunile să pot vedeà la oficiul parohial din Cupșeni, în oarele oficioase.

Intreprinzătorul nu are drept a pretinde diurne și spese de călătorie.

Cupșeni, (Kupsafalva), în 3 Mai 1908 stilul vechiu.

Comitetul parohial:

Augustin Cupșa par., prez. com. parohial.
Gregoriu Pintea not. al comitetului.

Nr. 295/1908.
Vidi: **Vasilie Duma** protopresb.

Nr. 12 par. [131] 1—3

Publicațiune.

Comuna parohială gr.-or. **Scoreiu** dă repararea bisericei în întreprindere prin licitație minuendă care se va ținea în **20 Maiu a. c. st. v.** la 11 oare antemeridiane în școala comunală din loc.

Prețul strigării este **1300 cor.** vadiu 10%.

Planul, preliminariul și condițiunile de licitare se pot vedeà la oficiul parohial.

Oficiul parohial gr.-or.
Scoreiu, în 2 Maiu 1908.
Dionisiu David paroh.

Nr. 425/1908
Văzut: **Ioan Cândea** protopop.

Nr. 40/908 par. [128] 2—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan Nr. 4167 Ep. din 19 Aprilie a. c. să dă în întreprindere pe calea licitațiunei minuende legatul cu fer și reparatul bisericei gr.-ort. din Calbor protopresbiteratul Făgărașului.

Licitația să va ținea într'una din salele școalei gr.-or. din loc în **21 Maiu st. v.** la 2 oare p. m. Prețul strigării este: pentru ferul din cari să fac cheile și lucratul lui **437 coroane**; pentru lucrul de zidărit prelângă lucrători și material, ce-l dă comuna bisericească **160 cor.**

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede lucrarea oricărui primus oferent.

Planul, preliminariul de spese precum și toate condițiunile să pot vedeà la oficiul parohial în Calbor.

Calbor, la 6 Maiu st. v. 1908.

Oficiul parohial:

Ioan Aldea par. gr.-or.
Ioan Paicu not. com. par.

Nr. 245/908. [129] 2—3

Licitațiune minuendă.

Comuna bisericească filia **Ieledinț** (Lozsád) dă în întreprindere pe calea licitațiunii minuende care se va ținea Duminecă în **18/31 Maiu a. c.** la 2 ore p. m. edificarea bisericei gr. or. române.

Prețul esclamării este de **4000 cor.** după care se depune vadiu 10%.

Licitația se va ținea în cancelaria oficiului protopresbiteral gr.-or. din Orăștie, unde se pot vedeà și condițiunile speciale, cu planul aprobat de Vener. conzistoriu.

Orăștie, 8/21 Maiu 1908.
Vasile Domșa. protopresbiter.

Nr. 85/908. [124] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a II-a **Mihăleni**, să escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele cuprinse în coala B.

Conpetenții au să-și înainteze cererile instruate în sensul normelor din vigoare, în terminul deschis la subsemnatul protopresb.

Cu 8 zile înainte de sinodul electoral, ei, după prealabila încunoștințare a protopresbiterului, să pot înfățișà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià și cuvântà.

Brad, la 3 Martie, 1908.

Comitetul parohial în înțelegere cu oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului.

Vasiliu Damian protopresb.

Szebenvármegye alispánjától.

Szám 4206/908 fj. [122] 3—3

Ideiglenes engedély.

Erdélyszky Mihályné, nagyszebeni lakósnak az 1885 évi XXIII. tcz. végrehajtása tárgyában kszkők 45689/885 F. J. és K. M. sz. „Általános Rendelet“ 25 §-a, továbbá az 59899/903. F. M. sz. rendelet alapján az ideiglenes engedélyt megadom arra, hogy Nagyszeben város határában a nagycsűri patak bal partja mentén elterülő birtokának öntözésénél „bolgárkereket“ létesíthessen és annak segélyével a vizet az emlitett célra felhasználhassa. Köteles azonban engedélyes, mind azon intézkedéseket betartani, melyeket a hatóság utólagosan és jogerősen kibocsát.

Nagyszeben, 1908 évi április hó 30-án.
Reisenberger alispán.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai
1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn
Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.
(48) 24—40

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C	3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua)	„	1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II	„	2·—
Carte de cetire a II a	„	—·50
Noul Abcdar edit. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui	„	—·50
Lecții de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela
Librăria arhidiecezană.

S'a deschis grădina cofetăriei

Stattin!

Strada Cisnădiei Nr. 28.

Devotat subscrisul își permite a aduce la cunoștință Prea Onoratului public, că **grădina cofetăriei e deschisă**, și o recomandă spre binevoitoare visitare. Tot acolo se află zilnic **prăjituri proaspete și gustoase**, diferite beuturi răcoritoare, **înghețată, limonade, bere, vin, lequer, chompagner**, etc. Serviciu prompt și solid se asigură înainte.

Cu o cale aduc mulțămită pentru binevoitorul sprigin acordat mie până acum și rog a mi-l reserva și pe viitor.

Ca și până acum îmi voi da silință a servì mușterii și oaspeții mei bine și voi ținea numai **prăjituri bune și proaspete**, ca: **aluat cu unt, diferite prăjituri pentru desert, prăjitură de migdale și de Linz** etc., **colac bun, rudițe pentru cafea și coarne, uscături gustoase pentru ceai și bomboane foarte fine**, fabricațiune proprie (de aceea în totdeauna proaspete).

Comande pentru **torte fine, cremuri, parsau, înghețată, piscote, Crocombeu** etc. se primesc cu plăcere și se efectuesc punctuos.

Mai departe **bomboanele de piept ale lui Ober-Caramel** recomandate ca foarte bune și cu efect sigur, contra tusei și răgușelii, care a le încercà să nu întârzie nime. — Multe scrisori de recunoștință. — **Piscote** de cele mai bune, împachetate în cutii. Multe specialități proprii.

Recomandându-mă încă odată On. Public și rugându-mă pentru visitare număroasă, semnez cu distinsă stimă

(126) 2—3 **Robert Stattin,** cofetar.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 11—40

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 74— Sibiiu — Nagyszeben.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIAS
MUSCHONG BUZIÁSI FÜRDŐ VAS FÜRDŐ
B.E.

Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. **Recomandată de medici.**

Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administrația:**

Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.
(286) 41—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinții:

1. Vasile cel mare . .	20 fil.
2. Marele Mucenic George	30 „
3. Apostolii Petru și Pavel	30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie și Sfinții Marii Împărați Constantin și Elena	30 „

Ediție poporală, alcătuită după „Viața Sfinților“, tipărită în București la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 54 Sibiiu, Sâmbătă 17/30 Maiu 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Reforma electorală.

I.

(Dr. E. B) De doi ani de zile ține în agitație întreaga poporațiune a țării anunțata reformă a legii electorale, care poate se fie amânată, dar nu mai poate fi abandonată.

Nu este lucru mai natural, decât acela, ca clasa istorică a patriei, care a ținut puterea publică secole dearândul în mână, fără să o scape din mână nici după nizuințele și reformele democratice dela 1848, — chiar și numai din instinctul conservării vieții se nizuiască, ca puterea publică, nici după lărgirea constringentă a drepturilor publice, să nu-i scape din mână.

Fără o astfel de nizuință și manipulare artificială, deja în urma reformelor de drept public dela 1848 domnia ar fi eșit din mânile acelei pături supreme, care și astăzi se consideră pe sine de urmașă legitimă a cunoscutelor *„staturi și ordine“*, și deci de *„națiune politică“* predestinată se conducă, respective se domnească.

Inițiativa reformei electorale fără îndoială că a emanat din cercurile dela curte. Dincolo, în Cislajtania, probabil în scopul, ca emularea popoarelor din Austria și lupta lor devenită insuportabilă, dar mai ales nizuințele pangermane și cehe, de drept public, amenințătoare pentru monarhie, se fie paralizate, nivelate, pe când la noi sigur în scopul, ca nizuințele *„naționale maghiare“*, mai bine zis, *„independiste maghiare“*, ajunse la putere enormă în legislațiune și de a căror estindere și mai mare cercurile dela Viena se tem, pentrucă 'și tem unitatea monarhiei, — se fie ținute în frâu prin atragerea păturilor largi de popor cu sentimente mai puțin naționale, și mai ales a elementelor socialdemocrate, cari au mai puțin simț pentru *„sucesse naționale“*.

E foarte naivă părerea, care atribue reforma proiectată inclinărilor democratice ale cercurilor dela Viena, ori bunei voințe față de *„misera plebs contribuens“*, pentrucă în politică nu joacă rol peste tot sentimentele. Simpatia ori antipatia nu dă direcție făptuirilor, ci numai interesul politic sau de putere, pentru care popoarele, întocmai ca și indivizii, formeză numai *mijloacele* temporare.

Conducerea monarhiei vede periclitat lucrul acesta prin *„creșterea arborilor maghiari până în cer“*, cum se spune la Viena, deci creșterea lor trebue împedecată.

Ca se putem cunoaște situația, și se putem stabilì genesa reformei electorale, trebue să facem o scurtă reprivire asupra istoriei, care e, cum știm, *„magistra vitae“*.

Aceeași tactică tradițională, basată pe principiul *„divide et impera“*, conduce și acum cercurile din Austria, care le-a condus cu secole înainte, căci o organisație atât de meșteșugită, cum e monarhia noastră, numai pe cale meșteșugită și cu mijloace artificiale poate să fie susținută.

Astfel, când Mihaiu-Viteazul a fost considerat de *„mijloc“* potrivit pentru a pune în frâu puterea *„domnilor“*, l-au încurajat și sprijinit dela Viena. Dar dupăce scopul a fost ajuns și *„mijlocul“* ajunsese a fi nepotrivit, iar voevodul învingător chiar primejdios: a fost dat simplu la o parte, prin Basta. Politica conștientă austriacă n'a fost adecă nici când prea alegătoare în mijloacele întrebuințate!

Tot în modul acesta, consecvent și tradițional, a fost împintenați la timpul seu dela Viena *Horia* și *Cloșca* și îndârjiți în contra *„domnilor“*, cari nu-și mai încăpeau în piele. Iar răsplata a fost, că acești doi seduși conducători de popor au fost frânți în roată.

Aceeași tactică mai înaltă politică, așa numita *„ratio status“*, s'a repetat apoi la 1848 cu românimea din Ardeal, când aceasta dela înfrângerea Maghiarilor a așteptat îndreptarea sorții sale triste. Dar înzadar a curs sângele poporului, căci bietul *Iancu*, când i-s'au deschis ochii, văzându-se amăgit în încrederea sa și în toate speranțele sale, și-a perdut mințile.

Dar toate aceste decepțiuni n'au putut să desmetecească popoarele și pe conducătorii lor, de altcum de bună credință, dar politicește cu vederi înguste, cari contrar învățăturilor istoriei, încă tot dela Viena au așteptat mântuirea și apărarea părintească față de *„asupritori“*.

In epoca absolutismului era pentru naționalități foarte îndemnător contrastul dintre domnitor și maghiarimea zdrobită, născut în urma întâmplărilor dela 1848. Naționalitățile credeau tare, că curtea dela Viena va rupe legăturile cu maghiarimea, care din punct de vedere monarhic era de neîncredere și perduse grația preaînaltă, și se va răzimà acum pe naționalitățile de o alipire fanatică față de domnitor, suplinind cu ele eghemonia istorică a maghiarimei. Dar că ce s'a întâmplat, ne arată învoeala dela 1867, care a întărit în posiția sa cea veche clasa istorică, iar lămâia stoarsă de atâtea ori, a fost lăsată, ca totdeauna și până acì, în grija sorții.

Sufragiul universal. Domnul ministru de interne, contele *Andrássy*, a făcut promisiune solemnă în dietă, Mercuri, că proiectul de lege despre reformele electorale îl va prezentà dietei — *la toamnă.*

O sărbare în liniște.

Articol din „Gazeta Transilvaniei“.

O festivitate ce s'a petrecut Duminecă în Sibiiu, mai întâi în catedrală, apoi în palatul metropolitan, aniversarea a optzecea dela nașterea Arhiepiscopului și Metropolitului Ioan Mețianu, resuscită în noi sentimente și cugetări duioase și serioase în momentele ce le străbatem.

Ne gândim cu simpatie și recunoștință la Arhiereul încăruntit în serviciul ce l-a îndeplinit cu vrednicie în misiunea sa sfântă ca arhipăstor sufletesc al poporului român din metropolia gr. or. a Transilvaniei și Ungariei. Dar ne gândim totodată și la greutățile mari și neașteptate, ce le întâmpină tocmai acuma în desvoltarea ei biserica română dela noi, de ambele confesiuni, ca ocrotitoare legitimă a învățământului nostru poporal și ca cetățuie, în care se adăpostește sufletul năcăjit și amărît al poporului.

Pe vremile când Metropolitul Mețianu a trecut dela Oradea-mare, unde a funcționat un an ca Vicar episcopesc și prezident al conzistorului, la Arad ca Episcop, în 1875, raporturile politice între popoarele acestei țări erau mai suportabile. Încă nu se ivise pe scenă șovinismul violent, care a cășunat atâta rău popoarelor acestui stat, erà însă embrionul acestui șovinism într'atâta desvoltat, încât deja în anul acela, 1875, a văzut lumina zilei. Contele Tisza Kálmán i-a fost moașă și l-a botezat cu numele de „sdrobitor de naționalități“. Amenințarea fù mare, dar cu timpul s'a arătat, că nu erà așà de grozavă. Tisza Kalman erà un mare jongleur politic și știà să împace de minune nizuințele sale extreme șoviniste cu exigențele de oportunitate. Cu episcopii se hotărî-se să trăiască în pace, puneà însă ca condițiune, ca ei să-i umble în voie și să fie astfel razimul politicei sale. De aceea, deoparte îi amenință, de alta le împlineà multe dorințe.

Cu sistemul acesta de terorizare a Episcopilor nostri Tisza ajunse, după vre-o zece ani de guvernare, până a se folosì de toată influența sa ca ministru-prezident spre a dobândì, ca Episcopii nostri să fie admoniați de însuși Majestatea Sa cu ocaziunea primirei omagiilor episcopatului român de ambele confesiuni, la manevrele mari și la alte aranjări. Episcopii nostri se aflau între ciocan și nicovală și din situațiunea aceasta strâmtorată și tormentată nici n'au mai ieșit până în ziua de

FOIȘOARĂ.

Datorința.

— Poveste. —

(Fine.)

— „Bună ziua!“ începu apoi Susana, ca să prindă vorbă.

— „Bună ziua!“ răspunse tinărul. „Bine, tu ești o domnișoară elegantă. Ce cauți tu singură pe drumul de țară?“

Susana nu răspunse nimica. Privirea ei erà îndreptată spre servietul cel alb, care erà întins pe earbă, înaintea tinărului, și pe care se mai vedeau unele rămășițe de mâncare. Susana începu să simtà o golătate mare în direcția stomacului, de care se prinsă cu mâna. Tinărul o înțelese. Incepu să râdă.

— „Ție ți-e foame, fată!“

— „Nu știu ce mi-e cu stomacul, dar simțesc ceva curios în interiorul meu. Crezi tu că aceea ce simțesc eu e *foame?*“

— „Dar ce dracu să fie! Șezi numai și mâncă ce mai este!“

Și se puse Susana să mânânce. Și cum îi plăceà mâncarea! Splendidă. Așa cu poftă n'a mâncat ea nici odată.

— „Șezi numai, nu te sculà, am să-ți mai dau ceva!“ îi zise tinărul. Și cu aceasta îi întinse o bucată de pâne, neagră și uscată. Susana o luă în mână, o întoarsă ca să o vadă din toate părțile, în urmă o băgă în gură. Dar iute o scoasă earăși din gură.

— „Pfui, că rea e; tocmai ca aceea...“

— „Nu-ți dau voe fată....“

— „Ce?“

— „Să zici „pfui“ despre pânea mea!“

— „Bine, dar e o pâne, pe care sigur că nici tu nu o poți mâncà!“

— „Ce? Eu n'aș puteà sa trăiesc fără pânea aceasta, așa m'am învățat cu ea!“

Susana mai adună ce mai rămăsese din celelalte mâncări, ear pânea o puse la o parte și nu se mai atinse de ea. Nici nu se uità la ea.

Incepură apoi să vorbească despre una alta, să facă glume, tinărul se puse să cânte, și când se mai așeză căldura dogorâtoare a soarelui de vară tinărul zise:

— „Ei, dar acuma trebue să plec mai departe!“

— „Și eu ce mă fac, dacă pleci tu? Unde să mă duc?“ întrebă Susana întristată și cu plânsul în vârful nasului.

— „Ei, vezi, fete cari fug de acasă, părăsindu-și părinții, după cum mi-ai povestit că ai făcut tu, trebue să-și caute singure de cap. Drum în sus, drum în jos. Incotr'o vreai să pleci?“

— „Cu tine! Ia-mă și pe mine cu tine!“

— „Dar ce să fac eu cu tine?“

— „Nimica! Să mă lași numai să alerg pe lângă tine!“

— „Nu se poate. Vezi, lucrul acesta nu se poate. Dar spune-mi unde se află părinții tăi și eu te duc acasă la ei!“

Susana îi esplică și tinărul găsì drumul. Cu brațele deschise a fost primită Susana acasă și bucurie mare îi cuprinsese pe toți, chiar și pe bătrâna Ioana, când văzură pe Susana iarăși în mijlocul lor. Tinărul își ridică frumușel pălăria și salutând cu cuviință se depărtă. Inzadar îl opriră părinții Susanei, să rămână încă la ei, pentru-ca să-și poată aràta recunoștință, căci el nu voià să rămână. Ziceà, că destulă recunoștință e pentru el când vede că toți se bucură de reîntoarcerea domnișoarei. Se apropie apoi de Susana, și întinzându-i mâna îi zise:

— „Rămâi cu bine, domnișoară, și altădată să nu mai fugi de acasă!“

Susana îl prinse de mână cu putere.

— „Nu-ți dau voe să pleci!“

— „Ei, și de ce?“

— „Pentru-că tu trebue să rămâi aici la noi!“

— „Nu se poate. Eu trebue să-mi fac drumul meu.“

— „Bine, atunci merg și eu cu tine.“

Părinții rămaseră încremeniți. Nu știau cum să-și esplice lucrurile.

— „Asta earăși nu se poate. Să alergi numai pe lângă mine, nu se poate. Ar trebuì să te iau de muere, dar mie nu-mi trebue o muere, care nu vrea să mânânce din pânea . . . . . tu ști bine din care.“

— „Din pânea neagră și uscată? Ba *mânc*; să vezi că *mânc*,“ răspunse Susana cu fața înflăcărată.

— „Nu se poate. Așa nu se poate. Trebue să dai probe neîndoelnice, că *poți* s'o mânânci. Voința nu e destulă. Uite deci cum vom face. Eu îți las o pâne întreagă. Na-o! Taeți singură în fiecare zi câte o bucățică mică din ea, și caută să o mânânci. La început îți va păreà amară, foarte amară, dar n'are a face. Cu atât mai dulce ți-se va părea mai târziu. Peste un an și o zi voiu venì apoi eară pe la voi, ca să văd ce ai făcut cu pânea. Și acum adio, și la revedere.“

Și tinărul plecă. Părinții Susanei

astăzi. Metropoliţii nostri ar şti să ne spună mai multe despre desele neplăceri şi şicanări, ce au avut să le întâmpine de pe când erau episcopi şi apoi, în măsură mai mare, după rangul şi demnitatea lor mai înaltă bisericească.

Totuşi vremile de azi sunt neasămănat mai asupritoare pentru Arhiereii nostri decât sub guvernul lui Tisza Kálmán. Pe atunci fericiţii întru memorie Metropoliţi se bucurau încă de vază la curte şi numai târziu, dupăce a întrodus Tisza Kálmán campania de dojeni faţă cu Arhiereii nostri, în era mai nouă a şovinismului violent, s'a putut întâmplà, ca Metropoliţii, aleşi în urmă la Sibiiu şi la Blaj, să nu mai fie împărtăşiţi de favorul şi de onoarea de a fi numiţi după tradiţiune conzilieri intimi ai Majestăţii Sale.

Octogenarul Arhiereu, a căruia aniversare s'a serbat Dumineca, a ştiut în cariera sa de Episcop să folosească situaţiunea de atunci pentruca, cu energia sa cunoscută, să reformeze administraţia şi să creeze instituţiunile şi fondurile, cari au dat aşà de mare avânt diecezei Aradului, iar ca Metropolit a ştiut să se strecoare cu multă precauţiune adeseori printre valurile furtunoase între Scylla şi Carybde.

Biserica îi va fi în veci recunoscătoare, pentrucă n'a uitat nici odată de datoria sa sfântă de a apărà din răsputeri drepturile şi interesele ei de viaţă, precum şi caracterul ei naţional.

Incă de aici încolo biserica şi naţiunea aşteaptă dela Metropolitul Ioan Meţianu, care şi-a păstrat vigoarea trupească şi sufletească şi la înaltele sale bătrâneţe, să le fie un razim puternic în luptele grele ce trebue să le străbată.

Urăm din suflet Inaltpreasfinţiei Sale sănătate şi tărie şi mulţi ani înainte!

Incă ceva dela „Academia Română“.

Foaia „Unirea“ din Blaş, în Nrul 20 din 1908 în articolul „*Roma*“, cu prevocare la articolul meu din „Telegraful Român“ Nrul 44 1908, a făcut aserţiunea, că *eu* am împiedecat întrarea dlui Dr. Augustin Bunea în „Academie“, că am lucrat din pismă şi din ură către uniţi, şi mi-a pus şi unele întrebări.

Nu am cutezat, ca răspunsul să-l trimit la foaia „*Unirea*“, ca nu cumva să-l cionteze — precum e datina unor redactori; iară de altă parte, pentruca causa să fie publicată întreagă în „Telegraful Român“, dau *acì* deslușirile de lipsă.

1. Membrii „Academiei Române“ stau la înălţimea culturei, totdeuna au arătat înţelepciune, şi către cei de dincoace de Carpaţi bunăvoinţă, ori sunt ei uniţi, ori neuniţi; ba, faţă de membrii uniţi au arătat deosebită consideraţiune. In urmare, să nu creadă cineva, că şi numai un membru s'ar puteà conduce din punctul de vedere al unirii ori al neunirii. *Bunea*, ca unit, n'are nici un contrariu!

2. Eu, în toată viaţa mea am arătat, nu numai simpatie, ci şi iubire către uniţi. In 16 Aprilie 1856 în Viena am făcut o poezie: „Către Timoteiu Cipariu“. In 9 Ianuarie 1858 în Pesta o poezie către: „Foaia Gazetei Transilvaniei“. In 12 Nov. 1863 în Lugoş o poezie: „La moartea lui Andreiu Murăşanu“. In 1883 discursul meu de recepţiune „la Academia Română“ a fost: „Viaţa şi operele lui Petru Maior“.*) In 23 Aprilie 1904, ca delegatul „Academiei Române“ am ţinut cuvântare la sfinţirea crucii dela mormântul lui George Bariţ în Sibiiu; în 10 Sept. 1907 asemenea ca delegatul „Academiei Române“ am vorbit la înmormântarea lui Iosif Vulcan; iară în 1901 (Analele Ac. Române pag. 200) soartea a vrut, ca *eu* să fac propunerea pentru alegerea dlui Dr. Augustin Bunea de membru corespondent al „Academiei Române“.

Am vorbit ca fiu şi frate, cu toată dragostea naţională, i-am glorificat pe toţi, ca Români şi literaţi, şi în toată literatura noastră de veacuri, nu sunt vorbe eşite din inimă, aşà cum eu le-am rostit pentru acesti uniţi. — Şi aş aveà drept să le zic uniţilor: „Arătaţi din toate veacurile noastre numai trei şire ale unui unit, către un neunit, zise şi scrise cu atâta dragoste frăţească şi românească, precum eu am vorbit şi scris despre şi către uniţi“. Deci nu e adevărat, că eu aş aveà pismă şi ură în contra unitului Bunea.**)

Şi deşì câţiva uniţi s'au purtat foarte mizerabil faţă de mine, aşà încât unul voià să-mi prăpădească tot viitoriul meu, — eu nu mi-am schimbat simţul faţă de uniţi, pentrucă eu totdeuna am fost mai mare Român decât ortodox, precum se vede şi din faptele mele mai sus citate.

3. E însă o altă întrebare, că cum să te porţi faţă de „*istoricul*“ Bunea?

Dl Dr. Augustin Bunea în 1902 a scris: „Vechile episcopii româneşti“, în 1904 a scis: „Ierarhia Românilor din Ardeal şi Transilvania“.

Cărţile acestea au declarat războiu bisericei ortodoxilor. In 1903 a apărut în Sibiiu: „*Şovinismul confesional*“, studiu critic, de Veridicus, care la pag. 25 arată, că dl Dr. Bunea, când scrie despre vre-un episcop român de dinainte de unire, îl titulează: pseudoepiscopul, perfidul vlădică Ion de Cafa, despre Marcu dela Feleac şi Petru Danciu zice, că aceştia erau neşte simplii şarlatani, apoi pe un episcop îl numeà viclean, pe alţii: mincinoşi, impostor, făţarnic, farsor, etc. Intr'adevăr, e o batjocură asupra episcopilor şi bisericei ortodoxe, cum nu a scris nici chiar un calvin!

Au urmat răspunsuri la cărţile dlui Bunea. In 1904 *Teodor V. Păcăţian* a tipărit: „Istoriografi vechi şi istoriografi nuoi“. In 1905 apare „La Ierarhia Românilor din Ardeal şi Ungaria“, de mai mulţi ortodoxi. In 1906 „Mitropolitul Sava II. Brancovici“ de *Vasile Mangra*, în 1908 „Ierarhia şi Mitropolia bisericei române din Transilvania şi Ungaria“, de *Vasile Mangra*.

Aceşti autori au trimis cărţile lor şi în România, chiar şi membrilor dela „Academia Română“, şi acolo a început a se formà un curent în contra dlui Bunea. Crede cineva, că psihologiceşte e posibil, ca un ortodox din România să-şi amorţască simţul religios şi al stimei către biserica sa, şi să nu se revolte la batjocurile dlui Bunea asupra bisericei neunite, ori simţul său să nu se simtă vătămat? Vedeţi, eu nu am produs nimica din curentul în contra dlui Bunea, ci el însuşi şi l-a pus la cale!

Dar apoi mai în anul din urmă, mai mulţi răsăriteni de dincoace de Capaţi au scris epistole unor membri dela „Ac. R.“ asupra influenţei batjocurei acesteia, şi am auzit şi aceea, că unii membri au cerut anume informaţiuni. Şi eu pe acasă încă am auzit, cumcă episcopii nostri şi tot clerul sunt foarte măhniţi pentru inzultele făcute de dl Bunea, aşà, încât şi dincoace de Carpaţi s'a format o opiniune publică a răsăritenilor, contrară dlui Bunea. Şi cei din Bucureşti trebuiau să iee în consideraţiune şi opinia publică de aici.

Nu mă supăr, că „Unirea“ m'a acuzat în modul arătat, pentrucă pot eu în viaţă să apăr adevărul referitor la acuzare, şi mai bine eu să-mi descriu istorioara, decât după moartea mea să mintă vr'un anonim.

4. Când am plecat din Sibiiu la Bucureşti, în 1907, mai mulţi mi-au zis: „Să nu cutezi să votezi cu Bunea“ etc. Uşor e a zice aşà, dar acestia nu merg la Academiă, că să-şi ţână spatele la bâta dlui Ioan Bian şi a dlui Dimitrie Sturdza.

Fireşte, că la Academie Dl Bian reprezintă interesele uniţilor şi astfel şi ale dlui Bunea. Vincenţiu Babeş din secţiunea istorică a murit; eu din secţiunea istorică fiind şi bănăţan am fost considerat, că represint interesele pentru locul lui Babeş. Mult am cugetat cum s'ar puteà aplanà causa aceasta, căci Bunea e istoric bun, dacă n'ar fi vătămat biserica răsăriteană şi pe episcopii ei. Şi am venit la ideea, că „Academia Română“ în acelaş mod să distingă pe doi luptători de direcţie opusă, pe Bunea şi pe Mangra, pentru-că atunci poate-că şi publicul se va linişti. M'am dus deci în bibliotecă, şi din „Enciclopedie“ mi-am descris biografia lui Mangra şi datele despre operile lui, şi mi-am pregătit propunerea.

Am comunicat planul acesta cu dl Bian, şi spre suprinderea mea şi dânsul a combinat asemenea şi mi-a arătat propunerile sale făcute pentru Bunea şi Mangra. Şi ne-am înţeles.

A rămas ca dl Sturdza să concheme o şedinţă în secţiunea istorică, ca să ne consultăm în secţiune. Şedinţa nu s'a ţinut, şi treaba a rămas — zicând aşa — pe alt an. Am încunoştiinţat pe dl Mangra, şi l-am rugat, ca el să-mi descrie biografia şi să-mi dee date despre lucrările sale, pentru-că cu acele din Enciclopedie eu nu eram îndestulat. Dl Mangra mi-a răspuns, că *nu primeşte* nimica dela „Academia Română“, şi să nu-l propun. Motivele nu mi le a spus.

5. In sesiunea generală din Martie 1908 am aflat un curent şi mai hotărât în contra dlui Bunea. Nime n'a pomenit, că Bunea e unit, — ci aceia, cari aveau excepţiuni în contra lui, vorbiau numai *despre insultele din cărţile lui*. Se ştià, că domnii Bian şi Sturdza sunt pentru Dl Bunea.

Eu, cu gândul la Bunea şi la natura Dlor Sturdza şi Bian, presimţiam, că va răsărì un viscol asupra mea. Mă temeam de întrigile, mâniile acestora. Odată eram referent asupra unei cărţi de premiare şi am recomandat-o, apoi şi comisiunea de premii cu toate 9 voturile a recomandat-o. In plen dl Bian şi Sturdza au avut altă părere, şi pentrucă am susţânut părerea mea, dl Sturdza ca din senin m'a trăznit, şi a atins greu pe ardeleni. Dar şi eu am strigat de s'a auzit până — la palat. Apoi şi de altădată am fost vătămat prin ei. Pentru aceasta eu unui membru din Ardeal şi altuia din România i-am spus, că eu, când se va propune candidarea lui Bunea, nu mă duc în secţiunea istorică, şi voiu absentà şi dela votizare. Şi le-am spus causele mele. „Nu, î-mi răspunseră, trebue să stai în faţă şi în luptă, că şi noi suntem acì.“ — „Apoi bine, de mă veţi sprijinì mă voiu luptà.“ Aceasta am atins numai ca să arăt, că eu *am întrat* în curentul dela Academie, şi nu eu *am făcut* curent în contra dlui Bunea. După aceasta s'a început combinarea pentru un nou membru în locul lui Vincenţiu Babeş.

Cei din România au eşit mai nainte cu planul, că în locul lui V. Babeş să se aleagă dl Dr. Al. *Mocsonyi*, pentrucă cu acesta să ţineau siguri la alegere, dar dl Mocsonyi nu a putut să primească, ci a recomandat pe dl Dr. G. Popoviciu, protopop în Lugoj. La aceasta s'au învoit mai mulţi şi apoi am pregătit propunerea.

6. Dl Bian, ca bibliotecarul Academiei, a văzut cărţile scrise (mai sus citate) în contra scrierilor dlui Bunea, şi cred că le-a şi cetit şi astfel a fost informat despre opinia ortodoxilor din Ungaria. Dl Bian trebuià să cunoască şi curentul ce s'a produs în România în contra dnului Bunea şi trebuià să nu propună alegerea dlui Bunea. Dar şi dl Sturdza, nu numai ca secretar general, ci şi ca ministru-prezident, trebuià să aibă cunoştinţe despre mişcarea literară şi de opinia publică, deosebi din Ungaria. E rău dacă n'a ştiut, şi e şi mai rău dacă a ştiut, şi totuşi a vrut să forţeze alegerea dlui Bunea, în contra opiniunii clerului nostru din Ungaria, şi doar numai din motiv: „Aşa vrea Bian, şi aşa vreau şi eu“.

La început se vorbia, că dl Dr. I. Bogdan va face propunerea în secţiunea istorică, pentru candidarea dnului Bunea, dar apoi dl Bian a mijlocit, ca dl Sturdza, ca secretar general şi ministru-prezident, cu autoritatea sa cea înaltă să facă propunerea pentru dnul Bunea, căci atunci doar nu va cuteză nimenea să fie în contra lui.

Când s'a ştiut acest plan, o indignare mare a cuprins pe membrii, cari erau conţeleşi. S'a început o înverşunare în contra dlor Bian şi Sturdza. Nu mai era acum Bunea obiectul de luptă, ci pentru îndrăzneala cea mare, lupta se îndreptà în contra dlui Bian şi Sturdza. Cugetaţi numai, unitul Bian să facă pe Sturdza, ca acesta să se pună în conflict cu clerul şi biserica sa!

Dl Sturdza, propunerea compusă de Bian şi purisată de L. a cetit-o în şedinţa secţiunii istorice şi numai trei inşi au votat pentru ea, iar 4 inşi contra, aşa încât propunerea a căzut (vezi „Tel. Român“ nr. 44 1908). Sturdza mă ocărî „vrei să aduci şi la „Academia Română“ cearta religioasă de dincolo?“ Eu am răspuns: „Dta zici!“ Vedeţi! în contra opiniunii publice cu forţa vrea să bage pe dl Bunea — şi totuşi zicea, că eu fac ceartă! Mielul turbură apa.

Dar fireşte, că fără răsplată, fără remuneraţiune din partea domnului Bian şi Sturdza nu am putut să rămân, pentrucă ei au cugetat, că am *merite* pentru aceasta. Bian a vorbit unor membri asupra mea, şi aceştia mi-au spus. Eu lui nu i-am făcut nici o observaţiune, dar unui membru i-am răspuns: „Şi Ţiganii au drept să se măgărească unul pe altul la spate; pentruce să n'aibă acest drept şi unii membri academici?“*)

Eu aici am să mai declar, că personalminte mult preţuesc pe dnul Sturdza, pentrucă e un bărbat de stat genial, are cunoştinţe multe pe toate terenele, încât trebue să-l admiri, e bărbat de onestitate care a zis diregătorilor „*honeste vivere*; tesaurele cele mai mari, sub mâna lui curată sunt asigurate, şi ca secretar general susţine ordinea cea mai bună la „Academie“, şi în genere de multeori ai aveà să te închini lui; dar spre nenorocirea sa şi a noastră, a Academicianilor, e foarte nervos, uşor iritabil; de şoptirile unora e impresionat, aşa încât cu bâta lui Bian m'a bătut şi pe mine şi pe alţii.

Sturdza după şedinţa din secţiune, în iritarea sa cea mare a demisionat ca secretar general. Eu ca să-i arăt, că personalminte nu am nimic cu dânsul şi-l stimez, i-am zis: „Nu primim dimisiunea, te rugăm, ca să rămâi cu noi!“ Dar dânsul mi-a răspuns: „Taci! Eşti cel de pe urmă înaintea mea.“ Aşadar m'a plătit şi pe mine cât de bine!

Eu, om de 78 de ani, am trăit tot în onestitate şi moralitate, şi am nizuit, ca faptele mele să fie de virtute, apoi prin diliginţa mea am fost dedat, ca prezidenţii mei, dela tribunale şi tabla regească ungară, să mă îmbrăţoşeze, ba unul a stat să mă poarte pe palme. Eram dedat a fi între oameni nobili, şi acuma, la Academie, am căzut sub biciul academic. Dar decâteori pocneşte acelaşi biciu în Academie! Ce face dedarea!.. Eu prin acea batjocură nu am pierdut nimica, dar ce valoare a câştigat demnitatea Academiei? Pricepeţi acuma, că m'am pus pe un altariu, — ca să mă sacrific.

Inainte de a ne despărţì, au vorbit unii, „Bunea ne puteà cruţà de înverşunarea aceasta. Trebuià să-şi tragă consecinţa opurilor sale din opiniunea publică şi să scrie dlui Bian, că nu reflectează la alegerea de membru ordinar. Că deşì ar fi fost candidat, nu ar fi fost ales“...

Acum vedeţi cei dela „Unirea“, că eu n'am lucrat din pizmă şi din ură în contra unui unit, şi că unii de acolo, din Blaj, de atâtea ori sunteţi aşà de nedrepţi! Sapientibus sat.

Sibiiu, Maiu 1908.

Dr. At. Marienescu.

---

*) Aveam lipsă de mai multe date pentru biografia lui Petru Maior. Am rugat pe conşcolarul şi amicul meu Dr. Iacob Brăndușan, (îmi pare, că atunci erà fiscal bisericesc în Blaş), ca să roage pe domnii canonici, profesori de acolo, să-mi deie atari date. Brănduşan mi-a răspuns, că a rugat pe mai mulţi şi toţi au zis, că n'au date despre Petru Maior. Vedeţi, cât de prevenitori sunt blăjenii şi către Petru Maior! Pe când lucram, mă întâlnesc în Pesta, în casa Dlui Schiau, cu Il. Sa Dl Dr. Vict. Mihályi, atunci episcop în Lugoş şi mă plâng asupra blăjenilor. Il. Sa m'a mânat la Roma, la Propaganda fide, că acolo de bună samă sunt date despre Petru Maior şi le voiu căpătà. Am trimis la Roma o rugare în limba latină. Din 1882 nici până azi nu a sosit răspuns. Mai târziu, dupăce mi-am ţinut discursul de recepţiune: Viaţa şi operile lui Petru Maior, — am experiat positiv, că blăjenii aveau date despre Petru Maior. Dar ce motiv puteau aveà, decât că nu le dau unui neunit. Dar ne mai întâlnim.

**) Am avut norocirea, ca pe Dl Bunea să-l cunosc în persoană. In câteva secunde mi-a câştigat toate simpatiile şi l-am aflat de un bărbat distins, cu demnitate în viaţa socială. Aşa zic şi aşa simt şi azi.

*) Apoi dl Bian a umblat prin Ardeal şi pe la Sibiiu, fireşte ca n'a publicat de contrarul uniţilor.

Dela despărţământul Sibiiu al „Asociaţiunii.“

După stăruinţele repeţite, despărţământul Sibiiului a ajuns anul trecut a aveà relativ cel mai mare număr de membri ai Asociaţiunii.

Mai nainte stà în această privinţă în frunte Timişoara.

Cu toate aceste, nici pe departe nu se poate afirmà, că putem fi mulţămiţi cu această situaţiune. Comitetul a compus nu de mult o consemnare a acelor inteligenţi cărturari şi fruntaşi din comunele ce aparţin despărţământului şi cu durere a constatat, că este prea mare numărul acelora, cari pe uşor s'ar puteà înscrie în şirul membrilor ordinari şi ar puteà achità taxa destul de neînsămnată. Dintre preoţii dela sate a ambelor biserici surori abia sunt câţi-va inşi membrii. Lipsesc mulţi dintre cei cu parohii mai bune şi cu greutăţi de trai mai puţine. Asemenea stăm cu învăţătorii şi cu alţi fruntaşi.

Astfel comitetul s'a văzut îndemnat a descoperì această stare în un apel puternic şi totodată şi călduros, trimis personal la adresa tuturor.

---

luară pânea în mână, o examinară, clătinară din cap, şi o puseră pe masă.

— „Omul acesta e nerod“, — ziceau ei. „Cum poate cere ca fata noastră să mânânce aşa ceva“?

Dar Susana tăie o bucăţică din pâne, şi-o aruncă la o parte. N'o puteà mâncà de amară ce erà. Tăià şi a doua zi o bucăţică, şi n'o mai aruncă, ci o mâncă. A treia zi aşa, a patra zi aşa, şi tot aşa, până s'a învăţat fata de nu mai puteà fără ea.

Peste un an şi o zi, când tinărul călător s'a abătut earăşi pe la casa lor, Susana i-a căzut în braţe de bucurie. Erà numai voe, căci erà frumoasă, nu mai aveà sbârcituri pe obraz, îi dispăruse de tot.

— „Ce pâne e aceea din care mi-ai dat?“

— „O am dela o vrăjitoare bătrână, pe care o cunoşti tu bine!“

— „Şi cum se numeşte pânea aceasta?“

— „*Datorinţa!* Cine o mânâncă e mulţămit, şi cine e mulţămit, nu vede încreţituri pe faţă. De aceea le-ai perdut şi tu.“

Şi bucurie mare la casa Susanei, şi . . . . dar sfârşitul nu-l mai spun. E acelaşi, ca în toate poveştile, cu nuntă, veselie, lăutari şi vin, ca la Cana Galileii.

Cu fraze goale și bombastice și cu însuflețiri platonice, nu vom mântuì cultura națională a neamului. Alte popoare în situațiunea noastră jertfesc mult mai mult pentru idealul lor.

E timpul suprem, să dovedim și noi mai multă sinceritate în însuflețirea noastră și să jertfim barem ceea-ce putem pe ușor pentru un scop atât de ales.

Indemnăm deci și pe această cale pe toți, să se grăbească a întrà în șirul membrilor celei mai vechi societăți culturale a noastre.

Comitetul desp. Sibiiu.

NOUTĂȚI.

Fundațiunea Șaguna. Reprezentanța acestei fundațiuni și-a ținut Sâmbătă, în 10 Maiu 1908, ședința sa anuală sub prezidiul I. P. S. Sale Metropolitului *Ioan Mețianu*, iară funcția de referent a împlinit-o asesorul Dr. *E. M. Cristea*. Din suma bugetară pe anul acesta s'au votat ajutoare următoarelor parohii: *a*) în scopul zidirii de biserici sau pentru adaptări radicale a celor vechi: 1. Bănița de lângă Petroșeni 100 cor., 2. Berghia 600 cor., 3. Cara 400 cor., 4. Petreni 400 cor., 5. Filiei Curpeni 200 cor., 6. Jernea-săsească 500 cor., 7. Rohia 600 cor., 8. Sânbenedic 800 cor., 9. Sânger 500 cor., 10. Roșia de l. Sibiiu 500 cor., 11. Disnăieu 300 cor., 12. Câmpeni 1400 cor., Murăș-Oșorheiu 2000 cor., *b*) pentru zidiri de școale: 1. Câmpeni-Surduc 400 cor., 2. Chezdi-Vásárhely 200 cor., 3. Gostila 200 cor., Matășești 100 cor., 5. Meteș 400 cor., Petea de câmpie 300 cor., Poșaga de jos 500 cor., 8. Roșcani 300 cor., 9. Sirbi 300 cor., 10. Viscri 400 cor., 11. Zlagna dela Agnita 300 cor., 12. Sărtăș 200 cor., 13. Peteritea 200 cor. Binecuvântată să fie în veci amintirea acelui mare Arhiereu român, din a cărui fapte vor izvorî mereu puteri dătătoare de viață pentru poporul nostru. Găsim foarte nimerită purcederea de a ne întărì centrele protopopești, din orașe, unde de multeori dispunem de cele mai sărăcăcioase mijloace spre a ne întărì. Deci rând pe rând — trebue să ne ridicăm în toate centrele protopopești biserici, cari să stee cu demnitate alăturea bisericilor, ce le au celelalte confesiuni și neamuri. Cu această ocaziune s'a ales în locul protopopului reposat *I. Papiu* noul protopop *Dr. Ioan Stroia* și în locul membrului *Petru Pipoș*, asemenea mort, asesorul *P. Lucuța*, membrii noi în reprezentanța fundațiunei Șaguna.

*

Comisar ministerial la esamenele de maturitate dela gimnaziul superior gr. ort. român din Brașov a fost numit și pentru anul acesta domnul *Moldovan Grigorie*, profesor universitar în Cluj.

*

Dela comitat. Comitetul permanent al comitatului Sibiiu ține ședință Sâmbătă în 30 Maiu la oarele 9 dimineața, în sala mică a casei comitatense.

*

Legea medicilor. Marți domnul ministru de interne, contele *Andrássy*, a presentat dietei un proiect de lege despre regularea afacerilor sanitare. In înțelesul acestui proiect de lege, medicii comunali și de cerc vor fi plătiți în viitor din partea statului, și salarul fundamental al lor va fi de 1600 coroane la an, primind fiecare din ei și adaos personal, până la 800 coroane la an. Se regulează în legea aceasta și posturile de moașe comunale, cari remân și pentru mai departe să fie plătite din partea comunelor.

*

Concurență. Cetim în „*Gazeta Transilvaniei*“, că banca „*Ardeleana*“ din Orăștie a luat conclus se deschidă filială în Alba-Iulia, iar banca „*Iulia*“ din Alba-Iulia e pe cale de a aduce conclus, se deschidă și ea filială în Orăștie. Ajungem de râs cu băncile.

*

In Gothatea, protopresbiteratul Iliei, sinodul parohial al bisericei gr. ort. române a hotărît cu mare însuflețire edificarea unei biserici nouă. Ajute-le Dumnezeu bunilor credincioși să și-o vadă în curând ridicată și dată înaltei sale misiuni, de a mângăià și întărì în credință pe cei buni.

*

Statua lui Vasile Lascar. Duminecă s'a făcut în București desvălirea statuei lui *Vasile Lascar*, fost ministru și mare bărbat de stat al României. Serviciul divin l'a oficiat P. S. Sa Arhiereul *Sofronie Vulpescu*, încunjurat de număros cler. A vorbit apoi ministrul de finanțe *Emil Costinescu* și primariul orașului București, *Vintilă Brătianu*. Regele Carol I. a fost representat la actul desvălirii prin un adjutant regal.

*

Băile dela Mercurea. Deschiderea băilor de apă sărată dela Marcurea să face Duminecă în 31 Maiu nou. Prețurile pentru camere și pentru băi rămân tot cele vechi, cu toată scumpetea anului acestuia.

*

† **Dumitru Sĕcărea**, paroh gr.-ort. în Tălmăcel, după lungi și grele suferințe, fiind în etate de 84 ani și în anul al 56 lea al preoției sale, și-a dat sufletul în mânile Creatorului. Rămășițele pământești se vor depune spre vecinică odihnă în cimiterul gr.-or. din Tălmacel, Sâmbătă, în 17/30 Maiu, la oarele 10 a. m. Odihnească în pace!

*

Dela bucătăria comună. Față cu știrile răspândite din răutate, că bucătăria comună din Sibiiu se va desființà cât mai curând, cei dela conducere aviseează publicul interesat sibiian, că bucătăria comună nu numai că nu își sistează activitatea, ci dela 1 Iunie dă cost și în localul propriu din Huetplatz Nrul 16 persoanelor singuratice, cari acolo vreau să iee masa, și anume, cu 24 de coroane porția pentru o persoană. Doritorii de a beneficià de acest favor, domni și doamne, sunt rugați să se anunțe în localul numit și să subscrie lista ce s'a deschis, cerând informațiuni amănunțite dela doamna *Julia Schuster*, econoama bucătăriei comune.

*

Rugare. Acei onorați economi, cari din incidentul sămănăturilor din anul acesta au avut ocasiunea de a observa creșterea sămânței de napi veritabile întipărite și a celei neîntipărite sunt rugați a comunica observațiile lor pentru sămânța de napi neîntipărită, din orice isvor ar fi aceea procurată, firmei Edmund Mauthner, comerciant c. și r. de sămânță în Budapesta, strada Rottenbiller nr. 33. De oarece firma Mauthner are lipsă de aceste date, nu numai în interesul purului adevăr, ci și în interesul economiei generale, se roagă numita firmă pe calea aceasta, exprimându-și mulțămirile înainte, ai comunica acestea în decurs de 8 zile, chiar și numai prin o cartă poștală.

*

Mulțămită. Marinimosul credincios și domn evlavios din Săliște. Nic. *Dancu* dimpreună cu soția sa *Paraschiva*, a dăruit pentru terminarea clădirei bisericei nouă suma de 100 cor., dorind numiții donatori să se numere între ctitorii și binefăcătorii bisericei noastre de aici. Biserica noastră e mândră, că se poate bucura de astfel de binefăcători, cărora subsemnatul în numele credincioșilor le aduc și pe calea aceasta cele mai călduroase mulțămite. Dzeu să le răsplătească faptele și să le lungească firul vieții încă întru mulți fericiți ani. Boz, la 13/26 Maiu 1908. Ioan *Stângu*, paroh.

*

La fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Arsenie Vlaicu, directorul școal. comerc. (Brașov) 1 cor., Dr. Nicolae Bălan, prof. sem. (Sibiiu) 20 fil., portărelul reuniunei rom. de înmormântare sibiiene, Petru Tălmăcean, din prilegiul morții mamei sale Eva n. Moldovean 1 cor., iar următorii, procurând prin mijlocirea secretarului reun. rom. agricole sibiiene, Vic. Tordășianu, semințe de zarzavaturi, nutrețuri măestrite, etc., dăruesc și anume: Ioan Moldovan, înv. (Sânmihaiul-inf.), Ioan Gavrilescu, paroh (Țințari) George Dobrin, înv. (Voila), Ioan Răchițan (Vucovar), Daniil Răchiton (Mezö-Galombod), fiecare câte 10 fileri., Dr. Aurel Crăciunescu, prof. sem. și Emanuil Beșa, paroh (Zlatna), câte 20 fil., Traian Petrișor, paroh (Gușteriță) 40 fileri și Mioara Viorica Tordășianu, împlinind vârsta de 14 luni, 10 bani.

*

Concert în Blaj. Teologii din Blaj aranjază concert în ziua de 4 Iunie (sărbătoarea Inălțării Domnului), în sala de gimnastică a gimnasiului de acolo cu binevoitoriul concurs al domnului profesor Iacob *Murășanu*. Prețul de intrare: de persoană loc I. 2 cor., loc II. 1 cor. 50 fil., loc de stat 1 cor. Inceputul la orele 7 și jum. seara. Venitul curat este destinat fondului pentru înființarea unui orfanotrofiu. Contribuiri și suprasolviri marinimoase se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale ziaristică.

Oficială.

Consistorul așteaptă trimiterea discului dela Florii pentru fondul de pensiune, iar parohii să îndatorează a controla epitropiile, dacă au solvit premiile de asigurare contra focului, căci apropiindu-se căldurile verii, în multe locuri se pot întâmpla primejdii neprevăzute.

ECONOMIE.

Plantarea de pomi din Șura-mare.

Reuniunea română agricolă sibiiană, precum se știe, împarte membrilor sei din câte o comună la an câte un altoi măr pătul, sau alt soiu de meri. Scopul urmărit este, ca cultivătorii să se îndeletnicească cu cultura în massă (în mare) a puține, dar cu atât mai alese soiuri de poame. Predarea altoilor e împreunată de regulă cu instrucțiuni teoretice și practice din pomărit, ba altoii dăruiți să pun în pământ, se plantează în grădinile membrilor prin anume trimiși ai comitetului Reuniunei. Cu un cuvânt, și această lucrare a harnicei noastre Reuniuni, e cât se poate de folositoare și prin urmare cât se poate de sărbătorească pentru noi sătenii, cari numai arareori ne bucurăm de oaspeți distinși, anume veniți să stea cu noi de vorbă, să ne dea povețe de înaintare.

Comitetul Reuniunei, prin mijlocirea parohului nostru Nicolae Opriș și a învățătorului Ioan Opriș, ne-a adus de cu vreme la cunoștință, că în primăvara de față vom primì câte un altoi măr, care va fi plantat în grădina fiecărui membru, și că în acest scop să pregătim gropile de lipsă și cum să le pregătim.

Duminecă după Sf. Paști, trimișii Reuniunei, domnii Aurel Cosciuc, membru în comitet și secretarul Vic. Tordășianu, au sosit în mijlocul nostru, întimpinați de dragostea obștei noastre, însetate de povețe. După sfânta slujbă bisericească ne-am adunat cu mic cu mare în curtea școalei, unde secretarul Tordășianu ne împărtășește scopul ce Reuniunea îl urmărește prin lucrarea de față și ne roagă pe toți să ascultăm prelegerea directorului nou înființatei școale economice consistoriale a dlui A. Cosciuc.

Dl Cosciuc începe prin a ne vorbì despre prăsirea pădureților și stărue să ne folosim mai ales de pădureții prăsiți de noi înșine din simburi. Trece la strămutarea pomișorilor, apoi la altoire, la uneltele de folosit și ajunge la croirea altoilor, lucruri pe cari ni-le-a predat în mod nu se poate mai la înțeles. Ajungând la plantarea altoilor ne arată cum are să se sape groapa; cât de adâncă și cât de largă are să fie, cum trebue să urmăm cu pământul scos din groapă, cum să fie și cum să se bată parul, de care are să se lege altoiul, cum să urmăm la ciontarea rădăcinilor și a crengilor, etc. După instrucțiunea practică, dl Cosciuc a luat amână pomul, și cu ajutorul uneltelor de pomărit, l-a trecut prin toate lucrările până la așezarea lui în pământ. Dela grădina școlară am trecut în grădinile altor membri, unde ni-s'au dat nouă povețe. După toate cele auzite din graiul dlui Cosciuc, trebue să ne bucurăm, că atât consistorului, cât și Reuniunei agricole i-a succes să câștige pe acest tinăr priceput și harnic la lucrările lor, ce tind la răspândirea cunoștințelor din economie și prin aceasta la bunăstarea și înflorirea noastră economică.

Terminate lucrările din pomărit, ne-am întrunit în sala mare a școalei, unde secretarul Tordășianu ne-a vorbit timp de aproape 3 oare despre foloasele însoțirilor de tot soiul. Ne-a arătat la ce anume rezultate au ajuns tovărășiile agricole, întemeiate cu concursul reuniunei agricole, cum ele dispun de mașini de sămânat, de pluguri sistem Sack, de grape de mușchi, de tăvăliguri, de triore, și până și de mașini de îmblătit, al căror preț se apropie la 10·000 cor. Ne vorbește cum prin mijlocirea tovărășiilor se pot procurà semințe fel de fel, pomi, vite de prăsilă, etc. Trecând apoi la însoțirile de credit sătești sistem Raiffeisen, arată cum ele se alcătuesc cu puțini bani și cu toate acestea prin ele ne putem ajutà la cumpărări de moșii, la cumpărări de unelte economice, la cazuri de perire a vitelor, la asocieri de lăptării și untării, etc. etc. Ne arată roadele binecuvântate, la cari au ajuns însoțirile alcătuite cu concursul reuniunei agricole și cum unele din acestea astăzi lucrează singur cu capitalele depuse la ele spre fructificare, cu fondurile de rezervă și cu cuotele de câte 20 cor. ale părtașilor, și cum prin urmare ele nu mai datoresc cu nimic la alte bănci, etc. De încheiere, făcându-ne cunoscut articolul „Bănci și tovărășii“ din Nrul 19 al „Rev. Econ.“, în care se pledează împotriva înființării de bănci pe acții, apelează la noi să alcătuim o însoțire Raiffeisen în Șura-mare.

După dl Tordășianu ia cuvântul parohul Nic. Opriș și arată cum reuniunea agricolă prin trimișii săi, cari ne caută la vetrele noastre, nu urmărește decât scopul luminării și al bunei stări a țăranilor și se declară gata să între de primul în însoțire. Exemplul vrednic a aflat vrednici urmași și astfel înscrisu'au cam 30 economi la însoțire. Aceasta s'a și constituit și a ales prezident pe parohul N. Opriș, iar la celelalte posturi tot fruntași. Dl Tordășianu a luat angajamentul să pregătească actele recerute la înregistrarea firmei și astfel în scurtă vreme o să avem în Șura-mare un așezământ, care va lucrà la fericirea vremelnică a noastră.

Dacă și această lucrare a fost de Dumnezeu binecuvântată, vrednicia îi revine parohului Nic. Opriș, învățătoriului I. Opriș și dșoarei Sofia Vasilie, cari cu toții au fost la posturile lor.

„*Invingătorul*“.

Din public.*)

Mulțămite publice.

La convenirea noastră socială din 16 Maiu c. următorii au binevoit a suprasolvì respective a-și răscumpărà biletele de întrare și anume: Il. Sa dl Dr. At. Marienescu, membru al Acad. Rom., Paul Muntean, c. și r. colonel în penz., Pant. Lucuța, casar conzist., Ioan Petrașcu, măestru croitor, fiecare câte 2 cor., R. Platoș, paroh (Turnișor), Aur. Cosciuc, conducătorul școalei econ. conzistoriale, G. Săsărman, măestru pantofar, Petru Bota, măestru croìtor, fiecare câte 1 cor., Dr. Ilie Iancu, medic (Tălmaci) 1·80 cor., O. Tăslăuanu, secretar la „Asociație“. I. Călboreanu, Dr. Ilariu Holom, cand. de adv., Colceriu (Sighișoara), I. Sociu, Victor Fincu, funcț. conzist., Dr. L. Turcu, cand. de adv. și David Mohan, funcț. la „Albina“, fiecare câte 80 fil., S. Sângeorzan 60 fil., Osváth I. și R. Egerer, fiecare câte 50 fil. și Panf. Crișan 40 fil.

Cu pălăria „Dumnezeu vede“ s'a adunat prin subsemnatul prezident cor. 17.73. Din venitul curat am adaus cor. 25 fondului „Masa învățăceilor meseriași“, cor. 18.20 fondului de 20 fileri, cor. 17.73 fondului văduvelor și câte 5 cor. fondului steagului, fondului Bechnitz și fondului congresului meseriașilor.

Ne împlinim plăcuta datorință a exprimà adânc simțita noastră mulțămită și recanoștință tuturor acelora, cari sprijinindu-ne și încuragându-ne, conlucră cu noi la consolidarea clasei noastre de mijloc.

Sibiiu, 22 Maiu 1908.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu.

Vic. Tordășianu *prez.* *Stefan Duca* *notar.*

*

La apelul veteranului preot Ioan *Slăvescu*, prin colectantul Nicolae Balteș s'a adunat dela credincioșii fii ai bisericei gr. or. Mohu aflători în America în scopul procurării unui prapor pentru biserica gr. or. din Mohu, tractul Sibiiului, suma de 570 cor. și anume dela următorii:

Nicolae Balteș, Nicolae Bogdan, Ioan Duma, Toader Muțiu, Nicolae Brana, Ilie Dănilă, Ioan Muțiu, Nicolae Dănilă, Ilie Muțiu, Ilie Duma, Ioan Dănilă Nicolae Chidu, Ioan Câmpean, Ioan Cătană, Achim Cotora, Ioan Gavrilă, Nicolae Ir. Iancu, Ilie Ir. Iancu, Ioan Simion, Ioan Lupu, Ilie Il. Slav, Nicolae Il. Slav, Ioan Avrigean, Ilie Dănilă, Ioan Dănilă, Ilie Marcu, Nicolae Burchie, Ioan I. Dănilă, Ilie I. Dănilă, Nicolae Muțiu, Achim Gavrilă, Ilie Dănilă, Achim Șandru, Pavel Nan, Nicolae Pleșa, Nicolae Simion, Mih. Ivănuțiu, Ilie Cătană, Ilie Brana, Nicolae Dragomir, Nicolae Lazar, Ilie Stoica, Ilie R. Bucșa, Ioan Savu, Ioan Savu Muțiu, George Alduca, toți din Mohu, fiecare câte 12 cor. 50 fileri, pe lângă care a mai contribuit și preotul Ioan Slăvescu cu suma de 10 cor., cumpărându-se un frumos prapor de mătasă în valoare de 570 cor.

Asemenea a dăruit pe seama bisericii Rudolf Schwab, comerciant în Sibiiu, perdelele dela ușile altarului în valoare de 40 cor. Tot dânsul ne-a îmbrăcat prestolul și masa dela proscomidie cu o stofă frumoasă în valoare de 45 cor.

O altă bună creștină, Ana Băltean din Apoldul-român a dăruit bisericei noastre un rând complet de odăjdii bisericești în valoare de 140 cor.

Tuturor acestor binefăcători, precum și tinărului Victor Slăvescu, ales capelan în Mohu, pentru zelul și osteneala desvoltată la procurarea praporului li-se aduce și pe această cale călduroasă mulțămită publică. Mohu, în 11 Maiu 1908. In numele comitetului parohial: Victor *Cărăban*, prez. com. par.

Teatru.

Teatrul orășănesc din loc e plin totdeauna când se dau representațiuni din partea societății de operă a dlui director *Leo Bauer*, semnul, că societatea e bine compusă și prestațiunile singuraticilor artiști sunt la înălțimea pretensiunilor unui public de bun gust artistic, cum e cel din Sibiiu.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 245/908. [129] 3—3

Licitaţiune minuendă.

Comuna bisericească filia Ieledinţ (Lozsád) dă în întreprindere pe calea licitaţiunii minuende care se va ţineà Duminecă în **18/31 Maiu a. c.** la 2 ore p. m. edificarea bisericei gr. or. române.

Preţul esclamării este de 4000 cor. după care se depune vadiu 10%.

Licitaţia se va ţineà în cancelaria oficiului protopresbiteral gr.-or. din Orăştie, unde se pot vedeà şi condiţiunile speciale, cu planul aprobat de Vener. conzistoriu.

Orăştie, 8/21 Maiu 1908.

Vasile Domşa.
protopresbiter.

Noutate! Noutate!

Spălătorie cu aburi şi institut chemic de curăţit cu maşini electrice în Sibiu.

Primirea comandelor:

Str. Urezului Nr. 11 şi Färbergasse Nr. 11.

Am onoare a aduce st. public la cunoştinţă, că în decursul lunei trecute mi-am deschis

Spălătoria cu aburi.

Spălătoria cu aburi întocmită cu maşini engleze de prima clasă, corespunzătoare tuturor recerinţelor timpurilor nouă, lifereeză lucru executat fără scădere şi tare eftin, cum în Sibiiu pănă acum nu s'a executat. Fiecare lucru se liferează la 2 zile.

Fabrica mea chemică de curăţit de asemenea este întocmită cu cele mai moderne maşini, şi am angajat lucrători pricepuţi, de aceea şi pe această cale sunt în stare a corespunde tuturor cerinţelor.

In deosebi mă recomand hotelierilor şi ospătarilor de oare ce fiecare lucru îl liferez repede şi curat în casă.

ALEX. MEIXNER, spălătorie cu aburi şi institut chemic de curăţit, Sibiiu.

[35] 9—10

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 28—52

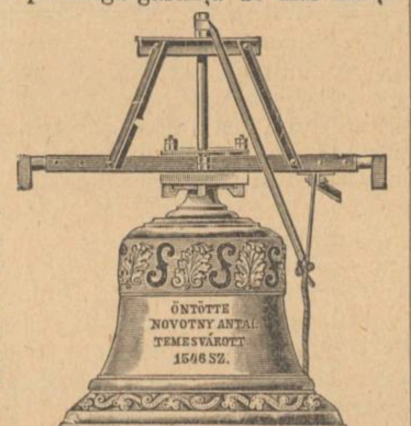

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 11—52

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 75— Sibiiu — Nagyszeben.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter

[95] 51—52 apotecar în **Szászváros,** piaţa şcoalei Nr. 37.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai
1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 25—40

MUSCHONG BUZIÁS FÜRDŐ

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoare apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia:**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 42—100

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1. Vasile cel mare	20 fil.
2. Marele Mucenic George	30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel	30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Împăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procură.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 55 Sibiiu, Marți 20 Maiu (2 Iunie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Reforma electorală.

II.

(Dr. E. B) Dupăce va mai trece un secol și se va puteà scrie cu critică obiectivă istoria politică a țării noastre, cu mirare va puteà cetì lumea întreagă despre acel misteriu psihologic, cum de nici recordul despre care am vorbit în numărul trecut al politicei austriace nu a fost în stare să desmetecească naționalitățile și se le deștepte din tradiționalele lor ilusiuni, pentrucă după toată justificarea drastică a zicătoarei latine *„mundus vult decipi“*, totuși s'au aflat oameni serioși, cari la anul 1892 au luat hotărâre se meargă *la tron* cu gravaminele lor, la acel tron, care în urma alianței defensive și ofensive, legată cu națiunea maghiară, primise asupra sa *garanțiile* domniei acestei națiuni!

S'au aflat și atunci bărbați fruntași, cu minte ageră și cu mare vază, ca de ex. *Alesandru Mocsonyi*, *Vincențiu Babeș*, *Parteniu Cosma*, și alții, cari înțelegând, că acest pas fatal va fi cu totul de prisos și va aveà urmări primejdioase și consecvențe păgubitoare, cari înainte se pot prevedeà, s'au angajat se joace rolul ingrat al Cassandrei, dar glasul lor nu a fost ascultat, pentrucă, durere, massele cele mari nu sunt conduse de rațiune, ci de negațiunea raționării, — de sentimente, de impresii și de — patimi.

Nici n'a întârziat mult consecvența logică a acestui *„faux pas“*, procesul politic pentru *„memorandul“* de dureroasă aducere aminte, apoi temnița, și ca adaos natural, potențarea odiului, și în urmare, manipularea mai cu rigoare a măsurilor de ținere în frâu.

Din toate acestea, celce are puțină facultate de ași croì o dreaptă judecată și mintea sa nu e turburată de fantoame, poate se stabilească singur în mod neîndoios, că *Austria n'a avut nici odată și n'a putut se aibă scopul, de a jertfì eghemonia maghiarimei, respective supremația ei, și n'a voit nici odată să înlocuiască eghemonia maghiară cu o federație a popoarelor țării.*

Dinastia și-a aflat totdeuna în autocrația maghiară razimul cel mai puternic, și dacă câteodată a luat poziție în contra ei, întrebuințând și aici, ca mijloc potrivit, naționalitățile: s'a întâmplat totdeuna numai în scopul, ca maghiarimei să i se aplice un *corectiv* față de pluspretensiunile sale, față de nizuințele sale independiste, pentruca inclinările imperialiste, scoase din spiritul lui Kossuth, să nu îndemne maghiarimea să se gândească serios la desfacerea și independentisarea sa politică și economică de către Austria, periclitând astfel unitatea politică și economică a monarhiei, cea mai mare garanție a dinastiei.

Dacă Austria ar fi avut intențiunea să facă aici de fapt un stat federativ, puteà să-l facă de atâtea ori, dar mai ușor în anii 1849—1868, în epoca în care maghiarimea erà sdrobită, iar Austria dispuneà de putere absolută. Nu s'a nizuit însă niciodată să o facă aceasta! Interesul Austriei e numai acela, să rămână Ungaria în continuă dependență, pentruca se remână asigurate, de o parte puterea dinastiei, de altă parte interesele economice ale Austriei.

Pentrucă patria noastră, ca colonie, ori ca provincie, e de mare interes pentru Austria. Cu materialul necesar dat pentru armată, cu representarea în afară și cu cuota, asigură ea poziția internațională de mare putere, iar prin unitatea vamală și cu banca comună de note, pe calea comerciului și a industriei, multe milioane se duc în fiecare an din patria noastră, care, în felul acesta, stă cu Austria în raporturi *tributare*.

Independentisarea Ungariei ar fi pentru Austria de o importanță catastrofală; iar federalizarea ei, după părerile cercurilor dela Viena, nu numai că ar îngreunà esploatarea economică a țării, dar ar mai purtà în sinul său și primejdia descompunerei teritoriale.

Poziția sa de mare putere Austria și-o poate asigurà aici numai prin o ordine puternică și stabilă de drept, și aceasta crede că și-o poate asigurà numai prin elementul tare și politicește bine instruat al Maghiarilor, ceeace, după esperiențele de până acuma, de fapt a și succes.

Ceeace am spus acuma, se referă la cercurile *oficioase* austriace. Aceasta e politica tradițională a guvernelor austriace. Popoarele, ca pretutindenea, simțesc și cugetă altcum și în Austria. Numai cât acolo nu popoarele și nu parlamentul poporului conduce și îndreaptă soartea țării, ci cercurile *dela curte*. Așa numita *camarilă*. Acelea guverne, cari, dacă li se impotrivesc popoarele, le este dată putința să conducă politica Cislajtaniei și fără parlament, în înțelesul §-lui 14 din constituție.

De aceea, e chimeră, e închipuire goală, dacă cineva dintre politicianii singuraticelor naționalități încă tot dela Austria așteaptă schimbarea situației politice și îndreptarea sorții naționalităților, lucru pe care cercurile conducătoare de acolo nu vreau să-l facă. Dar basându-și pe o astfel de sinamăgire combinațiunile politice și ignorând, așa ca și în trecut, învățăturile scoase din istorie: acești politiciani continuă cu lupta desperată în contra domniei maghiare, așteptând mântuirea dela dușmanul nostru comun.

Ca mijloc de mântuire consideră ei acuma apropiata reformă electorală, în presupunerea, că curtea voește prin aceasta se provoace valorarea naționalităților, precum și a elementelor democratice, față de eghemonia maghiară, fiind în urmă silită națiunea domnitoare (maghiară) să-și jertfească eghemonia. Că așteptările acestea întru cât sunt îndreptățite ori nu, să va arătà în articolul următor.

„Banca culturală“ proiectată.

Dela un distins fruntaș al neamului nostru, care ne cunoaște în modul cel mai temeinic raporturile politice, culturale, economice și sociale, primim în chestia *„Băncii culturale“*, articolul ce urmează, asupra căruia atragem deosebita atențiune a cetitorilor nostri.

Inainte încă de a fi primit o formă concretă ideea pentru înființarea unei bănci cu menițiune culturală, ivită în sesiunea ultimă a sinodului arhidiecezan, a fost combătută de „Revista Economică“, organul societăților românești întemeiate pe acțiuni. Forma în care s'a făcut atacul din aceasta parte, precum și graba manifestată pentru a lovì ideea încă din primul moment al ivirei ei, tradează că cercurile representate de numita revistă ar dorì înmormântarea ei de pe acum. „Albina“, precum și celelalte bănci similare, care operează capitale românești în prima linie în folosul acționarilor lor, n'ar putea fi amice unei întreprinderi noue, care ar opera și ea capitale românești, însă mai mult în folosul *obștei*. Ba ele ar devenì inamice — așa resultă din expunerile „Revistei“ — când cel mai mare capitalist — biserica — s'ar face protectorul și organisatorul întreprinderii noue proiectate. Precum se vede cercurile conducătoare a le băncilor au temerea, că portofoliul nouii bănci s'ar crea și umfla numai pe contul băncilor existente. Noua bancă ar luà apa dela moara vechilor bănci. Realisându-se aceste temeri, firește, acționarii, directorii și funcționarii băncilor vechi, cari se așteaptă întotdeauna la urcarea și nici decât la reducerea dividendelor și tantiemelor, s'ar simțì păgubiți și știrbiți, nu numai în venitele lor, ci și în potestatea lor, care e în totdeauna legată de învârtirea capitalelor mai mari.

Nu poate deci surprinde sau mira pe nimenea atacul asprù și grăbit al „Revistei Economice“, dar nici acționarii, directorii și funcționarii băncilor, în numele căror pășește numita revistă, să nu fie surprinși nici mirați, dacă ne credem datori a examinà ideea înființării „Băncii culturale“ din un punct de vedere mai larg decât acela ar acționarilor interesați. Interesele poporului român nu să identifică nici decât cu interesele băncilor representate de „Revista Economică“; acele cuprind un cerc neasămănat mai larg și s'ar putea întâmplà, ca să fie în unele privințe chiar contrare cu interesele acționarilor.

Ideea „Băncii culturale“ s'a născut din *necesități*. Nu încape discusiune asupra acestor necesități; toți le cunoaștem, toți le simțim. Desvoltarea noastră culturală și împrejurările în cari viețuim, ne impun datorințe cari numai prin fonduri mari le putem împlinì. Cu toată buna chiverniseală și cu tot cumpătul la care ne-am obicinuit, dispunem numai de modeste și insuficiente capitale, și pe toate cărările ne lovim de această insuficiență. In avântul nostru ne vedem deodată poticniți și nu mai putem biruì greutățile ce le întimpinăm, fiind în toate părțile lipsă de fonduri. Biserica, care are cele mai însemnate datorințe, resimte aceasta insuficiență de mijloace bănești mai tare decât orice altă corporațiune. Având în vedere pe de o parte dividendele mari ale băncilor, pe de altă parte capitalele bisericei, cari contribuesc la realisarea acelor dividende, ideea era aproape, ca biserica, lipsită de fonduri, și nu acționarii, se profite de dividendele după capitalele ei. Era totodată firesc, ca în sinul bisericei să afle expresiune o asemenea idee, fiindcă la noi biserica ocupă o posițiune extraordinară, care nu să poate asămânà cu posițiunea bisericei la alte popoare nouă învecinate, nici cu posițiunea bisericei la frații nostri din regat. Această posițiune extraordinară a bisericei la noi nu este de azi sau de eri, ci resultatul desvoltării noastre etnice, culturale și istorice. Secoli de-a rândul noi Românii n'am fost ocrotiți ca alte popoare de instituția ce să numește stat, ci am fost totdeauna lipsiți de conducerea pe căile progresului, conducere ce este una din datorințele principale ale statului și a le organelor sale. Din contră, am fost apăsați și striviți și s'a căutat să fim desființați ca națiune. In inima Românului însă se păstrà cu tărie credința în biserică și cu cât era mai apăsat și neîndreptățit de stăpânii țării, cu atât mai mult poporul se strângea în jurul bisericei, care devenisă astfel în cursul veacurilor o instituțiune, ce ocrotea și promovà *toate* interesele Românilor, și înlocuià oare cum statul prin îndatoririle ce primise asupra sa. Biserica să îngrijea, nu numai de educația sufletească a poporului, ci luase în mână și instrucțiunea publică, se ocupà de afaceri economice și politice, va se zică de întreaga viață publică a Românilor. Pe episcopii nostri îi vedem în fruntea mișcărilor noastre culturale, pe preoții nostri îi găsim la toate instituțiunile noastre culturale, economice și politice, ca bărbați, cari dau direcție, ajută și să devotează binelui public. Nimic nu caracterisează mai nimerit talentele lui Șaguna și profunda sa pătrundere a lucrurilor, ca distingerea *misiunii tradiționale* a bisericei sale, și nimic nu înalță opera sa mare mai sus ca investirea cu *forme legale* a acestei misiuni. Statutul organic nu este altceva, decât legea publică, prin care biserica să organisează pentru *ocrotirea tuturor intereselor poporului.* Prin această lege biserica păzește simbolul naționalității, limba; prin această lege biserica conduce instrucțiunea publică și prin urmare face întreaga educațiune a poporului; prin această lege biserica îngrijește de interesele economice, creând și administrând fonduri publice, distribuind ajutoare pentru meserii, susținând catedre agricole, etc. etc. Organismul sinodal al bisericii cuprinde pe toți credincioșii, și nu numai pe slujitorii ei, pe clerici. Autoritatea bisericească primară, parohia, pe care se clădeşte întreg organismul, consistă din toţi parohienii majori, în frunte cu parohul. La autorităţile superioare mirenii sunt representaţi în număr de douăori mai mare decât clericii, aşa că în toate împrejurările majoritatea şi hotărârea este asigurată elementului mirenesc. Pentru conducerea afacerile economice este instituită o secţiune consistorială anume.

Este necesar a stărui aici în deosebi asupra poziţiunei, misiunei şi organizării bisericii noastre, fiindcă numai ţinând samă de aceste împrejurări particulare ale bisericei, se va înţelege pentruce tocmai în sinul bisericei a trebuit să se nască ideea unei bănci culturale şi pentruce biserica se simte chemată a se ocupà şi cu probleme economice, cari în alte biserici ar fi considerate incompatibile cu misiunea lor. Tot din poziţiunea ce ocupă biserica în organizmul nostru naţional se va înţelege uşor, că „Banca culturală“ nu poate fi proiectată ca o bancă de concurenţă pe piaţă; că ea nu poate servì ca mijloc de câştig pentru „călugări“, cari în opoziţie cu canoanele ar „adorà aurul“; că ea nu poate fi o bancă „clericală“, care prin lăcomia şi nepriceperea conducătorilor ei să fie dată de mal, prăpădind averile.

S'a arătat mai sus, că ideea „Băncii culturale“ s'a născut din necesităţi imperative şi nici decât din pasiuni comerciale de concurenţă. Admiţând însă, că în organismul bisericei s'ar fi vârât şi asemeni pasiuni, cari s'ar îndreptà în contra băncilor în fiinţă şi mai ales contra potestăţii lor în afacerile bisericeşti şi naţionale, scopul principal al „Băncii culturale“ rămâne totuşi acelaşi: strângerea fondurilor pentru purtarea cu succes a luptei de existenţă naţională. Dacă acest scop ar puteà fi atins pe altă cale, este foarte probabil, că proiectul „Băncii culturale“ ar fi îngropat încă înainte de a fi alcătuit. Dovadă, că nu pasiunile sunt motorul principal, care a dat ideii viaţă şi o mişcă. Băncile, cari se tem de noua bancă că le-ar încurcà iţele, dispun de un mijloc foarte potrivit, în tot cazul mai potrivit decât războiul contra ei, pentru înfiinţarea fondurilor necesare reclamate de biserică. Ele n'au decât să-şi modifice statutele într'un singur punct, dispunând ca acţionarii lor să nu primească o dividendă mai mare decât $4\frac{1}{2}\%$ sau 5%, iar câştigul realizat peste această cifră să se verse în cassele bisericei, ca fonduri culturale, cari vor fi distribuite de autorităţile competente pe fiecare an după trebuinţe. Fireşte, s'ar recere pentruca să se iee o asemenea hotărîre mult patriotism şi puţin spirit negustoresc la acţionari. Se vede însă, că în realitate se presupune de acţionari a aveà aceste calităţi în proporţie inversă, pentru aceea s'a născut ideea „Băncii culturale“, care se întemeiază pe simţământul patriotismului. Dar şi în cazul neprobabil, că acţionarii băncilor noastre de astăzi ar desminţì prin o hotărîre de asemenea natură calificarea lor, tot ar mai rămâneà o chestiune foarte importantă încă nerezolvită, şi anume: dacă organisaţiunea actuală a creditului, în special a creditului agricol la noi, corăspunde sau nu cu interesele economice ale poporului şi în deosebi ale micului agricultor dela sate? Importanţa acestei chestiuni se motivează dela sine prin faptul, că aproape întreg poporul românesc conzistă din mici agricultori la sate. Tot numai în sinul bisericei noastre se va puteà discutà şi deslegà această problemă, căci acţionarii băncilor, deprinşi acum cu dividende şi tantieme mari, numai foarte cu anevoie se vor puteà hotărî a luà iniţiativa la o asemenea reformă, împreunată inevitabil cu reduceri de tantieme, dividende, etc. De concepţia „Bancă culturală“ aparţine însă resolvirea şi a acestei chestiuni, căci ar fi absurd, ca strângerea fondurilor pentru cultura şi progresul poporului să fie împreunată cu sărăcirea şi ruinarea lui.

Ceeace priveşte pe „călugării lacomi şi iubitori de aur“, pe cari „Revista Economică“ îi biciueşte cu atâta indignaţiune canonică, nimeni nu se va teme de ei în biserica noastră, că vor înrâurì în mod dezastros asupra întreprinderei proiectate. Biserica noastră găzdueşte peste tot numai un număr minimal de călugări, abea câţi îi impun necesităţile orânduelii rituale; şi nici pe aceştia nu-i constrânge a trăì în mânăstiri, pe cari nici nu le are. Dar la noi cei puţini călugări câţi îi avem, constituesc partea cea mai aleasă, cea mai luminată şi cea mai distinsă a clerului. Şaguna n'a fost şi el călugăr? Bogatele experienţe din trecut ne dovedesc tocmai contrariul de ceeace „Revista Economică“ ar voì să ne sugereze: călugării nostri au iubit şi dorit „aurul“ numai pentru al pune la dispoziţia obştei româneşti, pe care ei au servit-o cu credinţă şi devotament. Şi în cazul de faţă „aurul băncii culturale“, dorit de actualii călugări ai nostri, nu poate aveà altă destinaţie decât de a fi depus pe altariul naţiunii.

Incât pentru „spiritul clerical“, care este chiemat în ajutor de „Revista Economică“ contra „băncii culturale“ şi care ar fi produs în alte părţi, la alte popoare şi la alte confesiuni, atâtea rele şi dezastre pe terenul financiar, noi ca biserică naţională, cu organizaţiunea ei sinodală şi poziţiunea ei particulară, ne ţinem pe deplin asiguraţi de dominaţiunea acestui „spirit“ şi nu ne speriem nici de cât de el. Nici odată n'a putut fi vorba la noi de clericalism în înţelesul obştesc reacţionar al cuvântului; el este o particularitate mai ales a bisericei latine-catolice. Din contră, atât în trecut cât şi în prezent, în biserica noastră a dominat un spirit pronunţat *liberal*, purtat de însuşi clerul. Ar fi fost altcum cu putinţă crearea statutului organic, care pune soartea bisericei în mâna mirenilor? Adunarea din 3/15 Maiu 1848, cea mai grandioasă manifestaţie liberală a poporului peste tot, n'a fost ea condusă de doi clerici? Dar preoţii „cu crucea în frunte“ nu-i găsim pretutindeni în mişcările noastre politice naţionale, cari după firea lucrurilor au un caracter liberal?

Nu! De asemenea primejdii închipuite, sau anume croite pentru a spăria, nimenea nu va părăsì ideea unei „Bănci culturale“, astăzi încă nelămurită în partea ei tehnică financiară. Bărbaţii, cari stau în fruntea băncilor româneşti, ar face fără îndoială un mai bun serviciu naţiunei, când, în loc să combată şi să mortifice o idee în fond salutară, s'ar ocupa de partea ei tehnică financiară. Nu-i vorbă, nici dânşii nu sunt specialişti în adevăratul înţeles al cuvântului, dar sunt bărbaţi vrednici, chemaţi prin împrejurări a conduce bănci, unde şi-au câştigat bogate experienţe şi rutină. Să aplice aceste experienţe şi învăţăturile lor în discusiunea proiectului nouii bănci şi să vedem din argumentele produse, dacă el este realisabil sau nu; dacă într'adevăr ar fi inevitabil, ca noua bancă se lovească în interesele băncilor vechi; sau dacă ar exista şi o cale mijlocie pentru a evita conflictul; sau dacă s'ar putea găsì un mod, prin care băncile de astăzi ar procura ele înşile fondurile necesare pentru biserici şi ar garanta totodată şi o reformă a creditului agricol, şi astfel o nouă bancă să devină de prisos. Câmpul este larg şi liber în toate părţile pentru o asemenea discusiune, care ar lămurì şi în dreapta şi în stânga.

Tendenţa principală a creà fondurile indispensabil necesare pentru manţinerea cu succes a luptei noastre de existenţă naţională nu trebueşte însă şi nu poate fi părăsită cu nici un preţ.

„Războire neaşteptată“.

Sub titlul acesta a publicat „Libertatea“ din Orăştie în numărul penultim, deci înainte de a fi apărut lămuririle dlui *Dr. Miron E. Cristea* în ziariul nostru (numărul 51) următoriul articol referitor la proiectata „bancă culturală, pe care spre orientarea publicului îl reproducem în întregime:

„Propunerea dlui asesor conzistorial Dr. *M. E. Cristea* în sinodul din Sibiiu, ca să se facă o mare *bancă culturală*, e întâmpinată de cercurile conducătoare a băncilor noastre cu sgomot de războiu. „*Revista Economică*“ de Dumineca, 17 Maiu, are în frunte un articol: „*Idolul de aur în sinoade*“, care nu prevesteşte zile de pace nou plănuitei bănci, căci aceea, ce e drept, prin înfiinţarea ei, ar atinge în parte unele bănci de azi, adunând de pe la ele depunerile bisericeşti. In deosebi însă, ar atinge simţitor pe „Albina“ dela Sibiiu, care are în păstrare mai multe milioane bani bisericeşti.

„Revista Economică“, deşi ţine că tot Românul bun ar întâmpinà cu cea mai mare bucurie înfiinţarea unei bănci, care dând dividendă mică acţionarilor săi, prisosul de câştig să-l pună la îndemână bisericei pentru trebuinţele sale culturale, — e totuşi de părere, că acea bancă nu e iertat să o înfiinţeze biserica, şi anume din mai multe motive, între cari un punct de frunte e acela, că oamenii bisericei nu-s în stare a conduce cu paza recerută o bancă, ceeace s'a adeverit trist de tot în multe cazuri. Au păţit-o catolicii dela Praga, înfiinţând o bancă bisericească cu milioane, care apoi, condusă de preoţi, a bancrotat cu pagube de milioane; au păţit-o tot aşà Francezii cu o mare bancă bisericească, care după 9 ani a bancrotat cu perdere de zeci de milioane. Sunt pilde triste şi la noi Românii de aici, cu banca popii din Prigor, cu cea dela Liget, etc., a căror conducători preoţi au ajuns în temniţă. De aceea „Rev. Ec.“ crede, că şi biserica gr. or. ar face o încercare, a cărei urmări n'ar fi aşa sigur că duc la bine, şi e contrară planului băncii culturale făcute de biserică şi condusă de oameni ai bisericei.

In acelaşi timp însă, „Telegraful Român“, foaia oarecum oficioasă a conzistorului din Sibiiu, vorbind de acelaşi lucru spune, că ideea *trup se va face!* Şi, în alt număr, că conzistorul luând în desbatere hotărîrile sinodului, le-a luat la cunoştinţă şi a luat toate măsurile pentru ducerea acelora *în îndeplinire*, — ceeace parenise se scoate aşà tare la iveală între altele ţântind anume la înfiinţarea băncii culturale.

Lucrul are atâtea cuvinte, cari sprijinesc şi o părere şi alta, încât parecă dintr'odată nici n'ai puteà spune hotărît, care din aceste două păreri are mai multă dreptate? A acelora cari, strâmtoraţi de lipsele arzătoare ale bisericii, pentru a 'şi puteà împlinì misiunea sa culturală, doresc şi se vede că-s şi hotărîţi să înfiinţeze banca, ca aşezământ al bisericii şi izvor de venit al ei, ori ceice cred, că asta poate aduce zile amare bisericii?

Un lucru însă credem a-l prevedeà: Infiinţarea băncii culturale, dacă totuşi se va înfiinţà, va fi la început un izvor de amărăciune, de sfâşieri chiar între oameni, şi dacă oamenii se vor lăsà prea răpiţi de patimi, va fi un izvor de supărări dureroase sus şi jos, în centru la Sibiiu în prima linie, şi apoi şi încolo în alte centre şi comune, — dar tot aşa de adevărat e, că acelaşi „rău“, dacă-l putem cumva numì aşa, poate devenì şi un imbold de colosal folos dezvoltării noastre economice în zeci de privinţe! Iacă de pildă câteva foloase ce pot urmà:

„Albina“, întâia noastră bancă, se va simţì greu lovită în starea ei de azi, dacă conzistoriul dela Sibiiu îşi va ridicà marile lui depuneri, — şi va fi silită să-şi caute de grabă alte izvoare de venite, cari să suplinească lipsa ce i-o vor pricinuì acele detrageri de depuneri. Dar numai cu un număr mai nainte, organul băncilor „Rev. Ec.“, scrise-se un foarte înţelept articol despre noua îndrumare a vieţii economice a poporului nostru, pe care o propoveduim de ani de zile: să dăm cu toţii impulz mare însoţirilor şi tovărăşiilor economice de tot felul în popor. Poftească „Albina“, cu atâţi bărbaţi pricepuţi ce are în jurul său, şi iee acest lucru în mână cu toată puterea, dând d. e. ea putinţa înfiinţării reuniunii de asigurare a vitelor, pe care azi noi suntem siliţi să o înfiinţăm cu ajutor străin, fiindcă băncile noastre naţionale nu ne înţeleg; dee mai departe ea ajutor la înfiinţarea a fel şi fel de însoţiri economice, întemeind d. e. un atelier ori fabrică pentru lucruri bisericeşti şi lumini, pentru cari se aruncă de poporul nostru zeci de mii an de an în pungi străine, etc. etc., — şi va aveà venit îndoit de mare în al doilea an, pe cât are după toate depunerile de azi! Şi ce merit şi-ar câştigà pentru neam, organizând raţional aceste porniri economice!

Iată de ce credem noi, că războirea ce pare a se stârnì în jurul băncii culturale, poate în urmările ei să fie de un uriaş folos economic, că şi biserica se va ajutà cum va puteà cu banca ei, şi şi „Albina“ se va silì să păşească pe terenuri nouă, ce o pot face şi mai mare şi mai merituoasă pentru neam!

Aşà să ne gândim. Aşà să ne hotărîm. Şi atunci vom puteà încăpeà bine unii lângă alţii, unii cu alţii, că avem, Doamne, terene de muncă şi de câştig o miie, — şi nici patimile nu se vor deslănţuì, ci cu toţii de folos neamului vom fi.“

Instalarea protopopului Dr. Ioan Stroia.

Dumineca, la 25 Maiu v. a. c. (7 Iunie n.) se va face în biserica catedrală din Sibiiu instalarea protopopului *Dr. Ioan Stroia*, cu mare solemnitate. I. P. S. Sa dl Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* a adresat din acest prilej clerului şi poporului din tractul Sibiiului următorul circular, care s'a publicat eri, Dumineca, în toate bisericile din tractul Sibiiului.

Nr. 5061 Plen.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericei ortodoxe din Transilvania şi Metropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor ortodox din tractul protopresbiteral al Sibiiului: Dar şi milă dela Dumnezeu şi salutarea Noastră arhipăstorească!

Având în vedere actele, cari — după repauzarea protopresbiterului vostru *Ioan Papiu* — s'au petrecut în conformitate cu statutul organic pentru îndeplinirea oficiului şi demnităţii de protopresbiter în tractul Sibiiului, anume: alegerea făcută în sinodul protopresbiteral al acestui tract la 18/31 Ianuarie 1908 şi denumirea urmată din partea Consistorului nostru arhidiecezan în şedinţa plenară din 4/17 Februarie a. c.: Noi pe onorabilul protopresbiter al tractului Săliştei *Dr. Ioan Stroia*, cu considerare la eminentele lui calităţi intelectuale şi morale şi la bunele servicii ce le-a prestat şi până acum pe terenul bisericesc şi şcolar, îl instituim canoniceşte de protopresbiter în tractul Sibiiului şi de paroh în parohia din Sibiiu-Cetate, dăruindu-i cu ziua de 25 Maiu (7 Iunie) 1908 jurisdicţiune protopresbiterală peste toate parohiile şi comunele bisericeşti, cari se ţin acum ori se vor ţineà în viitor de acel tract protopopesc.

Când dar pe numitul onorabil protopresbiter *Dr. Ioan Stroia* prin aceasta vi-l anunţăm tuturor de adevărat şi canoniceşte instituit protopresbiter al tractului Sibiiu şi de paroh al parohiei din Sibiiu-Cetate, totodată vă îndatorăm pe toţi cei de statul preoţesc şi pe întreg poporul ortodox, corporaţiunile şi organele bisericeşti din acest tract protopresbiteral, ca să fiţi către acelaş nou protopresbiter toţi şi fiecare cu respectul cuvenit, să-i daţi ascultare şi sucurs în oficiul seu protopresbiteral, şi de acum înainte în toate afacerile, cari aparţin sferei de activitate a protopresbiterului tractual, către acelaş nou protopresbiter al vostru să vă întoarceţi, deslegând noi într'una pe Preaonorabilul protopresbiter şi asesor consistorial *Mateiu Voileanu* de însărcinarea ce o primise la 22 Septemvrie 1907 nr. 10.511 Plen. ca administrator al numitului tract protopresbiteral, iar în celelalte suntem în aşteptare, ca noul protopresbiter în purtarea sa şi în toate acţiunile activităţii sale publice să ţină strâns la aşezămintele canonice şi la disciplina sfintei biserici ortodoxe orientale, să păzească de asemenea normele administrative ce le avem în vigoare pe basa statutului organic, şi în fine să fie spre exemplu şi altora cu reverenţă şi ascultare către superioritatea sa bisericească.

După acestea implorând peste tractul acesta și peste noul seu protopresbiter toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus, vă împărtășim tuturor binecuvântare arhierească.

Sibiiu, 28 Aprilie 1908.

Ioan Mețianu m. p.,
arhiep. și metropolit.

Dela conferențele învățătorești.

Cercul Făgăraș-Agnita.

Comuna românească *Bendorf* este așezată în cel mai estrem punct al tractului Agnita. Membrii cercului conferențiar Agnita-Făgăraș, învățătorii, în a lor misiune apostolească, n'au lăsat a fi trecută cu vederea nici aceasta comună, ci pentru anul acesta aici au aflat de bine și necesar a-și ținea consfătuirile didactice.

Șireagul celor două rânduri de case, așezate pe o parte și pe ceialaltă a unui drum vicinal, te fac la prima vedere a te crede într'un adevărat „*dorf*" săsit. „După perdea" cum s'ar spune, însă nu stă treaba tot astfeliu. Morminte spoite! Ușor de crezut acest lucru. Căci cârciumele în tot decursul conferenței noastre gemeau de poporeni. De altfeliu edificiile publice nu lasă mult de dorit. Poate edificiul școlar. Iar dacă adjustarea lor nu s'ar fi făcut cu cheltuiala unui singur om, a preotului local *Nicolau Gavrea*, fost adm. ppesc al tractului Agnita, am puteà pune mai multă laudă pe poporul bendorfean. Am văzut și o biserică greco-catolică, care dovedește, că comuna mai are un slujitoriu la altariul Domnului, ce e drept, de altă credință, dar *Român*. Insă acea „față sfințită", mărturisesc — cu părere de rău — nu mi-a dat de ochi în decursul celor două zile petrecute la Bendorf. Până când — o provedință — vei suferi indeferentismul de *frate!?*

Ambele biserici își privesc în față și să ascund cu modestie de o lature a satului. Semnele vremilor de odinioară!...

Notariul locului — *Duca*, român de naționalitate, un om măruntel dar vioiu, activ și deștept, ne-a onorat cu prezența în tot decursul ședințelor conferenței. Laudă lui! Membri de ai comitetului erau prezenți în număr mulțămitoriu. Toți oameni bine conservați. Par a fi aleși anume pentru a reprezenta în afară. — Spune-să însă, cumcă înlăuntru nu prea spriginesc intențiile părintelui Gavrea, care numai *bune* pot fi.

In biserică.

Serviciul divin fù oficiat de preotul local *N. Gavrea* și de Flitter Moise din Șapartoc. Prezenți erau pe lângă dl comisar, *Victor Păcală*, aproape toți învățătorii și popor din loc.

Răspunsurile liturgice le dădură învățătorii în cor. O mică observare. Invățătorii noștri — și mă miră mult faptul, că chiar și cei de curând eșiți din seminariu, în respectul cântărilor bisericești *țin cu plăcere la isonul cantorilor sătești.*

O scădere aceasta, mai mult pentru *uniformitatea* și *intonația* tecstuală a cântărilor, dacă nu și pentru *frumsețea*, sau *înfrumsețarea* lor. Ce să zici. E mai lesne a te *coborî*, decât a te *suì*.

După terminarea serviciului divin, cetirea rugăciunei pentru aflarea harului Dzeesc și invocarea Duhului sfânt, preotul slujitor *N. Gavrea* bineventează oaspeții comunei sale în termini aleși și călduroși.

La școală.

Cadențat ne strecurăm rând pe rând din biserica din *deal* și încunjurând pe domnul comisar *V. Păcală*, coborâm la școala din *Vale*.

In preajma acesteia suntem întimpinați de neobositul protopop al Agnitei *Ioachim Muntean*, de fiul său Eugeniu, jurist, de juristul Păcală și de câțiva învățători întârziați.

Dl Victor Păcală, profesor, în calitate de comisar consistorial, deschide apoi conferența anului 1908 prin o vorbire izvorâtă din nevoile vieții sociale românești. Stăruie asupra unei educațiuni *morale* și *fizice* a individului, și îndeamnă a ne nizuì să ridicăm bunăstarea materială a națiunei noastre, prin exemplul unei culturi agronomice raționale. E aplaudat. Incăruntitul muncitor, dl protopr. Muntean, într'o vorbire caldă dorește, ca sfaturile dlui comisar să nu rămână pentru dascălii noștri, „aramă sunătoare"... A fost acoperită de urale.

Dl comisar la rândul său salută prezența dlui prot. Muntean, a păr. Gavrea, Flitter, a notariului Duca și a iuriștilor Muntean și Păcală. Conferența își esprimă complăcerea prin: „Să trăiască". Domnul inspector regesc *Druisner*, scuzându-și absența, prin o scriptă oficioasă roagă ceriul a binecuvânta lucrările noastre patriotice. De ar ștì, care învățătoriu a fost destinat de votul conferenței a-i cetì scripta, desigur ar zice: „Ș'acolo, tot el?!"

Ședința primă.

Dnul comisar învită conferența a să constituì, alegându-și biuroul. Să aleg prin aclamație de notari: *Ioan Paicu*, înv. Calbor și *Emil Mândocea*, înv. Ciuc, iar bărbați verificători: Traian *Păcală*, înv. Galaț și N. *Cherstea*, înv. Agnita.

Apelului nominal răspund din tractul Făgărașului 12 înv., lipsesc 31. Din tractul Agnitei lipsesc 11 înv. Rea impresie a făcut asupra tuturora faptul, că dintre droaia de absentători numai dnii învățători: I. Berescu, I. Capătă și Il. Comșa și-au ținut de datorință a-și scuza absența.

Să pune la ordinea zilei prelegerea practică: „Desvoltarea frângerilor decimale". Prelegători: A. Varga și V. Ștefan. La discuție iau parte următorii: Recenz. Z. Muntean, apoi E. Mândocea, I. Dragotă, dl ppop Muntean, dl comisar și I. Paicu. Cest din urmă propune a să luà simplu la cunoștință. Se primește unanim.

Statorindu-se programa ședinței următoare și anunțându-se aceasta pe 3 oare, să ridică prima la 12 și ¼.

Ședința II-a.

Se redeschide la 3 oare. Urmează prelegerea practică „Forma pământului". Se predă prin înv. E. Varga elevilor de cl. VI. Discuția s'a urmat prin învățătorii: V. Bica, ca recenzent, I. Dragotă, T. Păcală, Z. Muntean, I. Paicu și dl comisar.

Se consideră pe deplin succeasă.

Urmează prelegătoriul I. M. Popa, cu istorioara morală „Toderic". La discuție iau parte mai mulți învățători, și în fine se constată succesul deplin al prelegătorului.

Disertantele Traian Păcală a produs plăcută impresie prin tractarea temei „Desvoltarea simțului religios moral în elevi". A vorbit cu multă temeinicie, cunoștință de cauză și aparat științific.

După o discuție serioasă, provocată de învățătorii: V. Bica, G. Bica, ppul Muntean, I. Dragotă, N. Cherstea, M. Jampa, I. Comșa, E. Mândocea, Z. Muntean, M. Turcu, I. Paicu și dl comisar, s'a notat cu *mulțămită* la protocol.

Exhauriată fiind programa acestei jum. de zi și înaintat fiind timpul, se ridică ședința și se anunță cea viitoare pe mâne zi la 8 oare a. m. (Va urma.)

Pentru învățăcei și calfe de pantofari.

In conformitate cu publicațiunile conducătorilor școalei de specialitate din Sibiiu pentru pantofărie subvenționată de stat, cursul pentru anul 1908/9 se începe la 3 Septemvrie n. c.

Pentru frecuentanți se împart 16 stipendii de câte 10 cor. lunari, dintre cari 5 stipendii le dăruește cassa de păstrare generală din Sibiiu pentru elevii din comitatul Sibiiu.

Cursul de învățământ pentru învățăcei ține 3 ani, iar pentru calfe (sodali) 5 luni.

Cererile concurenților sunt de a se înainta cel mult până la 24 Iunie n. c. la directorul școalei, dl Martin *Schuster* în Sibiiu, strada Sag nr. 29, care dă și deslușirile de lipsă.

Atragem atențiunea celor pe cari îi privește asupra acestei publicațiuni.

Sibiiu, 27 Maiu 1908.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu".

Vic. Tordășianu
prez.

Stefan Duca
notar.

NOUTĂȚI.

***Din cauza** sfintelor sărbători* „Constantin și Elena" *și a* „Inălțării Domnului" *numărul proxim al foii noastre apare Vineri la orele obicinuite.*

*

Omagiul generalilor. Sâmbătă (nu Duminecă, cum se scrise-se) s'au prezentat în fața Maiestății Sale generalii armatei austro-ungare, activi și penzionați, pentru a-i aduce felicitări din prilejul jubileului de 60 de ani de domnie. Audiența a fost acordată în sala mare de recepțiune a *Burg*-ului din Viena. S'au prezentat cam la șase sute de generali. Maiestatea Sa i-a primit la orele 12, îmbrăcat fiind în uniformă de general. Oratorul a fost Moștenitoriul de tron, Arhiducele *Francisc Ferdinand*. Maiestatea Sa a răspuns, apoi a primit felicitările delegațiunilor acelor regimente străine, din alte state, al căror proprietar e Maiestatea Sa. In urmă au fost opriți *toți* la dejun, ca oaspeți ai Maiestății Sale.

*

Instrucție gratuită. Scriu ziarele din Budapesta, că domnul ministru de culte și instrucțiune publică, contele *Apponyi*, va presenta dietei în ședința de astăzi, Luni, două proiecte de lege de mare însemnătate, anume, despre instrucția gratuită în școalele elementare poporale, și despre școalele de repetiție agronomice. In primul proiect de lege se decretează de gratuită instrucția în toate școalele poporale, chiar și în cele *confesionale*. Perderile ce le vor avea confesiunile vor fi rebonificate din partea statului. Ne vom ocupà cu amândouă proiectele, dupăce le vom cunoaște cuprinsul.

*

In chestia de naționalitate. A apărut o nouă broșură, scrisă cu pricepere și obiectivitate, în așa numita chestie de naționalitate dela noi. Autorul broșurei, cu care ne vom ocupà pe larg, se ascunde sub pseudonimul *Mercator*. La tot casul e însă un buncunoscător al raporturilor dela noi, pe cari le-a studiat cu sârguință. Vorbește deci într'o chestie pe care o *cunoaște* bine.

*

Cas de moarte. Episcopul reformat din Dobrițin, *Kiss Áron*, a decedat Sâmbătă în frumoasa etate de 93 ani.

*

Vin femeile la rând! Tribunalul regesc din Deva a condamnat Mercuri pe dna *Ana Vlad*, soția dlui deputat Dr. *Aurel Vlad*, la *o lună* temniță de stat și *300 coroane* amendă în bani, pentru-că ar fi agitat în școala din Bobâlna în contra Maghiarilor. Doamna *Aurelia Boldea*, mama dlui deputat *Aurel Vlad*, și preotul *Lula*, asemenea acuzați, au fost achitați.

*

La temniță. Domnul *Lucian Bolcaș*, fost redactor la „*Lupta*", a întrat în temnița ordinară din Budapesta pe 14 zile, ca să-și facă pedeapsa dictată într'un proces de presă ce i-l-a fost intentat primpretorul din Jam (Bănat) *Corcanu*, pentru vătămare de onoare.

*

Sfântul Sinod. Sesiunea ordinară a sfântului sinod al bisericii autocefale gr. ort. din România a fost închisă prin decret regal, cetit de ministrul de culte *Haret*. Dintre hotărârile sfântului sinod, luate în sesiunea aceasta, e de remarcat următoarea: Sinucigașii să nu mai fie înmormântați cu pompă mare în viitor, ci numai cu un preot, cu epatrahir și fără felon, care va ceti o slujbă foarte scurtă, și nu va admite nici o pompă mai mare.

*

Despre Carmen Sylva. Domnul *Putnoky Miklos*, directorul gimnaziului de stat din Lugoj a ținut zilele trecute o conferență la societatea literară „*Kisfaludy*" din Budapesta, vorbind cu multă căldură despre activitatea literară a *Carmen Sylvei*, Regina României. A cetit mai multe poezii de ale Reginei-poete, traduse în ungurește. De față erau cei mai aleși scriitori maghiari.

*

† Mircea Voina, student la școala agronomică, fiiul domnului protopresbiter *Vasile Voina* din Brașov, după un morb greu și îndelungat a decedat Mercuri în 27 Maiu n. în Brașov, și a fost înmormântat Vineri la orele 3 d. a. în cimiterul bisericei Sfântul Nicolae din Brașov-Scheiu. Odihnească în pace!

*

Censură de profesor. Domnul profesor gimnazial din Năsăud, *Dumitru Lupan*, originar din Brașov, cunoscut ca bună putere didactică, a dat esamenul de speciatitate cu frumos succes la universitatea din Budadapesta.

*

Examenele finale la *Seminariul Andreian* s'au început Sâmbăta trecută sub presidiul comisarilor consistoriali. In secțiunea teologică conduce examenele ases. Dr. *Miron E. Cristea*, iar în cea pedagogică secretarul cons. Dr. *George Proca*. Examenele de cualificațiune învățătorească să vor începe în 9/22 Iunie sub pres. dlui ases. *Mateiu Voileanu*.

*

Reuniunea română de muzică din Sibiiu continuă cu mult zel pregătirile pentru sărbarea compozitorului *Ciprian Porumbescu*. Festivitățile vor începe cu „*Parastasul festiv*" în biserica catedrală, oficiat Luni a doua zi de Rusalii. După parastas va fi *matineul* în sala dela Gesellschaftshaus. Intrarea liberă. Sara va fi în teatrul orășenesc reprezentarea operei „*Craiu nou*" de Porumbescu, căreia va premerge „*Șezătoarea*" icoană din popor, compoziție nouă pe motive excluziv poporale, de Dr. T. Brediceanu. Această reprezentație teatrală se va repetà Marți și Joi sara după Rusalii. Atragem atenția publicului român, mai ales din jurul Sibiiului, asupra acestei sărbări.

*

Bani ieftini. Din Londra se depeșează, că banca Angliei a redus interesele la două și jumătate.

*

Comună harnică. Comuna bisericească Bărești, din protopresbiteratul Hațegului, a ținut sinod eparhial în 21 Maiu n. c. și a hotărât cu mare însuflețire să susțină și pe mai departe din propriile sale mijloace școala confesională. Sinodul a fost prezidat de protopresbiterul tractual *Dr. Cornel Popescu*. E de notat, că comuna Bărești n'are decât vre-o 90 de case. Oameni vrednici de toată lauda!

*

† Matei Chiușdea, paroh gr.-or. și membru al scaunului protopresbiteral, după scurte și grele suferințe, împărtășit cu Sf. taine, și-a dat sufletul în mânile creatorului, Joi, în 15/28 Maiu a. c. la 2 ore a. m. în etate de 59 ani și în anul al 35-lea al preoției și fericitei sale căsătorii, în comuna Berovoii-mici. Inmormântarea a avut loc Sâmbătă, în 17/30 Maiu la orele 2 p. m. în cimiterul bisericei gr. or. din Berivoii-mici. Fie-i țărina ușoară.

*

Nefericire. O mare nenorocire s'a întâmplat în apropierea orașului București din România. Automobilul ministrului de interne *I. I. Brătian* a rănit de moarte un copil, pe teritorul comunei Țigănești, apoi s'a lovit de un lemn, căci trecea tocmai prin o pădure a statului, și a rănit cinci persoane, cari se aflau în automobil.

*

Cutremur de pământ. Joi dimineața s'a simțit și în Budapesta un puternic cutremur de pământ, care a făcut stricăciune în mai multe clădiri. Cutremurul a fost simțit de nou și în Kecskemét și satele din prejur, unde poporațiunea trăește acum în continuă frică și groază.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu" pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: parohul Ioan Popița din Comana inferioară și soția sa Iustina n. Pop, 2 cor. Ioan Podea, cleric, Sibiiu, 1 cor., Petru Tălmăcean portărelul „Reun. rom. de înmormântare din Sibiiu", în amintirea mamei sale Eva n. Moldovan, 2 cor.

*

Procesul Țiganilor. In procesul unei caravane de Țigani, cari au comis omorul din Dános, pertractat în fața curții cu jurați din Budapesta, au fost declarați vinovați opt din ei pentru omor comis în 4 cazuri, și alți 9 pentru furt și alte crime. Tribunalul i-a judecat apoi astfel: *trei* la temniță grea pe viață, *trei* la temniță pe 15 ani, și ceialalți la temniță dela 8 ani până la un an. Numai o singură Țigancă a fost achitată, iar altă Țigancă mică a fost trimisă în institutul corecțional.

*

E interesant anunțul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă și-a câștigat un renume bun prin solvirea promptă și discretă a sumelor câștigate, atât aici, cât și în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunțului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

Cărți și reviste.

Colecțiunea C. Sfetea. A apărut în colecțiunea C. Sfetea din București *C. Negruzzi* „*Poezii și Teatru*", cuprinzând scrierile originale, cea mai mare parte inedite ale lui C. Negruzzi, și se află de vânzare la principalele librării din capitală și provincie. Prețul 1 leu exemplarul. Se poate comandà și prin librăria noastră arhidiecezană.

Expedițiunea de anunțe

A. V. Goldberger

s'a mutat în

Budapesta IV, „Röser Bazár“

(Károly körut 22).

Nr. 40/908 par. [128] 3—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan Nr. 4167 Ep. din 19 Aprilie a. c. să dă în întreprindere pe calea licitațiunei minuende legatul cu fer și reparatul bisericei gr.-ort. din Calbor protopresbiteratul Făgărașului.

Licitația să va ținea într'una din salele școalei gr.-or. din loc în **21 Maiu st. v.** la 2 oare p. m. Prețul strigării este: pentru ferul din cari să fac cheile și lucratul lui **437 coroane**; pentru lucrul de zidărit prelângă lucrători și material, ce-l dă comuna bisericească **160 cor.**

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede lucrarea oricărui primus oferent.

Planul, preliminariul de spese precum și toate condițiunile să pot vedeà la oficiul parohial în Calbor.

Calbor, la 6 Maiu st. v. 1908.

Oficiul parohial:

Ioan Aldea par. gr.-or.
Ioan Paicu not. com. par.

Nr. 86/1908. [130] 2—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan Nr. 7098 Scol. din 27 Iulie 1906 să dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende zidirea școalei ortodox române din **Cupșeni** (Kupsafalva).

Licitațiunea să va ținea în ziua de **4/17 Iunie 1908** în cancelaria oficiului parohial, după serviciul divin. Prețul de strigare e **3813 cor. 19 fil.** afară de materialul de lipsă brut năsip, peatră, cărămidă, var, lemnul de brad și sindila de lipsă, toate aceste sunt aduse la locul de zidire.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10% după prețul de strigare. Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe acel reflectant, în care va aveà mai multă încredere dintre minus oferenți. Planul și preliminarul de spese și toate condițiunile să pot vedeà la oficiul parohial din Cupșeni, în oarele oficioase.

Intreprinzătorul nu are drept a pretinde diurne și spese de călătorie.

Cupșeni, (Kupsafalva), în 3 Mai 1908 stilul vechiu.

Comitetul parohial:

Augustin Cupșa par., prez. com. parohial.
Gregoriu Pintea not. al comitetului.

Nr. 295/1908.
Vidi: **Vasilie Duma** protopresb.

Nr. 12 par. [131] 2—3

Publicațiune.

Comuna parohială gr.-or. **Scoreiu** dă repararea bisericei în întreprindere prin licitație minuendă care se va ținea în **20 Maiu a. c. st. v.** la 11 oare antemeridiane în școala comunală din loc.

Prețul strigării este **1300 cor.** vadiu 10%.

Planul, preliminariul și condițiunile de licitare se pot vedeà la oficiul parohial.

Oficiul parohial gr.-or.

Scoreiu, în 2 Maiu 1908.

Dionisiu David paroh.

Nr. 425/1908
Văzut: **Ioan Cândea** protopop.

De vânzare!

Edificiul de fabrică, cu etagiu, cu putere de apă deplină, transmisiune bine reservată, casă de locuit împreunată cu grădină mare productivă. Foarte favorabilă pentru orice întreprindere industrială. Stațiune de tren la Orlat. A se adresa în Sibiiu str. Seiler Nr. 3. (77) 5—

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai	1 Coupon 7 Coroane 1 Coupon 10 Coroane 1 Coupon 12 Coroane 1 Coupon 15 Coroane 1 Coupon 17 Coroane 1 Coupon 18 Coroane 1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are **prețuri fixe considerabil de eftine.**

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 26—40

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 24 Iunie.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câștig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câștiguri	„	**20,000**	„
1	Câștig	„	**15,000**	„
11	Câștiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1.000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios

pe **24 Iunie** costă

losul original întreg . .	**Cor.** 7.—
losul original de jumătate	„ 3.50
losul originul de un sfert	„ 1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** și **franco.**

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor se face din partea mea direct interesatului în causă prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau și prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

24 Iunie

cu toată încrederea la (83) 1—6

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in Hamburg.

S'a deschis grădina cofetăriei

Stattin!

Strada Cisnădiei Nr. 28.

Devotat subscrisul își permite a aduce la cunoștință Prea Onoratului public, că **grădina cofetăriei e deschisă**, și o recomandă spre binevoitoare visitare. Tot acolo se află zilnic **prăjituri proaspete și gustoase**, diferite beuturi răcoritoare, **înghețată, limonade, bere, vin, lequer, chompagner,** etc. Serviciu prompt și solid se asigură înainte.

Cu o cale aduc mulțămită pentru binevoitorul sprigin acordat mie până acum și rog a mi-l reserva și pe viitor.

Ca și până acum îmi voi da silință a servì mușterii și oaspeții mei bine și voi ținea numai **prăjituri bune și proaspete,** ca: **aluat cu unt, diferite prăjituri pentru desert, prăjitură de migdale și de Linz** etc., **colac bun, rudițe pentru cafea și coarne, uscături gustoase pentru ceai și bomboane foarte fine,** fabricațiune proprie (de aceea în totdeauna proaspete).

Comande pentru **torte fine, cremuri, parsau, înghețată, piscote, Crocombeu** etc. se primesc cu plăcere și se efectuesc punctuos.

Mai departe **bomboanele de piept ale lui Ober-Caramel** recomandate ca foarte bune și cu efect sigur, contra tusei și răgușelii, care a le încercà să nu întârzie nime. — Multe scrisori de recunoștință. — **Piscote** de cele mai bune, împachetate în cutii. Multe specialități proprii.

Recomandându-mă încă odată On. Public și rugându-mă pentru visitare număroasă, semnez cu distinsă stimă

(126) 3—3 **Robert Stattin,** cofetar.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 76— Sibiiu — Nagyszeben.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 12—40

BĂILE DE CURĂ BUZIAȘ

Stațiune de tren, poștă, telegraf și telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,

boale de femei, suferințe de beșică și rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părților de mistuire și escrețiune, gălbinare, anemie, scrofulosă și boale englezești, slăbiciuni generale și boli cronice la părțile genitale femeești. Izvor acid carbonic de sare și fier.

Prospect trimite

Direcțiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaș

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală și chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial și puțin folositor.

Serviciu solid și conștiențios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr. 18. **Telefon interurban Nr. 18.**

(286) 43—100

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 56 Sibiiu, Sâmbătă 24 Maiu (6 Iunie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Reforma electorală.

III.

(Dr. E. B.) Cele spuse în articolele premergătoare spre caracterisarea politicei naţionaliste a Austriei, sunt adevăruri atât de elementare, încât nu le-aş fi înşirat, dacă nu aflam de necesar să o fac aceasta în vederea curioasei apariţiuni, că pe când în publicistica maghiară faptele acestea sunt de notorietate publică, pentru publicul românesc ele vin tăcute în mod bătător la ochi. E curată enigmă, cum de politicianii şi publiciştii nostri se feresc în mod consecvent să constate aceste fapte istorice? Poate că din motival, să nu tragă cumva poporul nostru învăţături din ele, perzându-şi apoi ilusiunile fatale, ci se fie lăsată să trăiască şi mai departe, ca înainte cu 100 şi cu 200 de ani, în sufletul seu, ca axiomă, hipoteza, că îngerul păzitor al popoarelor asuprite e — *Austria.*

Şireata diplomaţie austriacă să nizueşte a da nutriment necontenit acestei credinţe deşarte, nu prin fapte, ci cu manevrări politice, aranjate cu multă iscusinţă. Iar dacă vor urmà, ca totdeuna, faptele concrete, decepţiile înşirate în articolele premergătoare, se va auzì de nou lozinca de pe vremea lui Horia, formula atât de populară, că: *„Impăratul a voit să ajute, dar nu l-au lăsat Ungurii“*.... Şi bietul popor român a înghiţit totdeuna hapul cu prevenire şi resignare fatalistă, a înjurat mai departe şi şi-a îndreptat ochii plini de lacrimi de nou spre — *Viena.*

Pentruca se nu fiu cumva rău înţeles, trebue să observ, că cele spuse aici nu se refer la persoana Domnitoriului nostru, în a cărui inimă nobilă, concepţie corectă ideală, şi în bunăvoinţa sa faţă de *toate* popoarele, n'a dubitat nime niciodată.

Numai cât, nu Maiestatea Sa Impăratul şi Regele conduce aşa numita *„politică înaltă“*, ci o organizaţie ce cade în afară de constituţie: consiliul familiar şi de coroană, compus din membrii casei domnitoare şi din consilierii cei mai intimi ai coroanei, iar şeful de regulă nu e Domnitoriul, ci cel mai bătrân membru al casei domnitoare. Astfel decenii dearândul prezidentul consiliului familiar fusese Arhiducele *Albrecht.* In acest consiliu familiar, numit *„camarila“*, se stabilesc, după îndrumările tradiţionalei *„Politik meines Hauses“* planurile politice şi se stabileşte *marşruta* guvernelor, întocmai cum în supremul consiliu de răsboiu se stabileşte *„ordre de bataille“*.

Cercurile vieneze cunosc în poporul nostru un mediu care reagează cu precisiune uimitoare la acest joc de duplicitate, şi urmând cu mână sigură a continuà manipularea conştientă a tacticei acesteia, spre aşi documentà de nou rolul de mântuitoare şi misiunea de protestoare, indrumă guvernul maghiar se facă o astfel de reformă electorală, cu ajutoriul căreia voinţa poporului se va puteà validità, domnia claselor se va prăbuşì şi o epocă noauă de fericire se va începe. Şi cu facerea unei astfel de reforme se încredinţează guvernul *„naţional“*, cunoscut ca cel mai marcant representant al intereselor majorităţii parlamentare, deci ale clasei istorice. Aşa e, că e nostim? Se face de datorinţă unui parlament şi guvern întroducerea de astfel de reforme, cari în consecvenţele lor înseamnă sdrobirea puterii proprii şi întărirea aşa numitelor *„elemente contrare statului“*, cari vin ridicate în şea.

Se poate presupune o seriositate şi o intenţiune sinceră, din ambele părţi? Cine nu vede aici iarăşi o nouă aducere la valoare a principiului *„divide et impera“*, valorat veacuri dearândul? Ori se poate închipuì un suflet atât de naiv, care se creadă, că Viena vrea se constrângă parlamentul unguresc să-şi facă *„harikiri“*, ca la cei din China, să se sinucidă, şi că acesta primeşte fără nici o împotrivire cuţitul şi şi-l împlântă în pântece, cu mâna proprie?

Dar politicianii nu pentru aceea fac politică, pentruca să nu se înţeleagă. Mandarinul condamnat primeşte cu umilinţă cuţitul, dar nu-l împlântă în corpul propriu, ci în corpul bietului *„kuli“*, şi astfel chestia e resolvată. Dacă intenţiunea cercurilor dela Viena ar fi fost serioasă şi sinceră, n'ar fi încredinţat ele cu facerea reformelor un guvern şi un parlament, care chiar şi din instinctul conservării proprii e silit să zădărnicească reformele, ci ar fi încredinţat, ca în Austria, un guvern neutral, un guvern de funcţionari, care, ca guvernul Fejérváry-Kristóffy, împlineşte numai voinţa domnitoriului, iar cu parlamentul nu-şi bate capul. Trebue să consider deci, după acestea, de foarte greşită tactica credincioşilor dreptului electoral universal şi secret de a cere necontenit dela actualul guvern presentarea proiectului de lege de dubioasă valoare, pe când cu mâni cu picioare ar fi trebuit să protesteze în contra încredinţării guvernului coaliţionist cu facerea astfel de reforme!

Se va face deci din lemn rotiţă de fier, cum zice Maghiarul, se va face votul universal şi secret, care însă nu va fi, nici *universal*, nici *secret*, întocmai cum la timpul seu s'a stabilit pe hârtie, că statul e democratic, fără ca se fie democratic, pentrucă numai formele s'au schimbat, esenţa a rămas cea veche. Aşa va fi şi cu reforma electorală. E doară secret public, că principiile fundamentale sunt următoarele: 1. *Scrisul şi cetitul*, ceeace cade în favorul Maghiarilor, Nemţilor şi Evreilor, iar pentru celelalte naţionalităţi analfabete e lucru păgubitor. 2. *Pluralitatea*, ceeace înseamnă asigurarea influenţei aşa numitei *„inteligenţe“*, în special a leghionului de funcţionari, în cea mai mare parte atârnători de puterea de stat. 3. *Votarea nominală* de până acuma, adecă nesecretă, se menţine şi pe mai departe, dar se va face după comune, pentruca voturile se poată fi controlate şi în viitor. Mai vine apoi un mijloc de tactică foarte important: *împărţirea nouă a cercurilor electorale*, şi pe calea aceasta elementele de încredere dela oraşe şi din ţinuturile maghiare au se fie representate în număr mai mare în noul parlament decât până acuma.

Sunt bine combinate în ministeriul de interne amănuntele reformei proiectate, şi a fost calculat înainte, pe baza datelor statistice amănunţite, rezultatul ce se poate aşteptà, înainte de a se fi prezentat proiectul de lege Maiestăţii Sale spre prealabilă sancţionare şi apoi înaintat parlamentului. Dupăce s'a dat odată sancţiunea prealabilă, înzadar vor mai face apoi gură socialiştii şi naţionaliştii. Pot se fie toţi liniştiţi şi siguri, că marea majoritate parlamentară va vota proiectul de lege, iar Maiestatea Sa va întărì fără esitare legea deja sancţionată în mod prealabil. Formându-se acum noul parlament, vom vedeà, că vor întrà în el câţiva socialişti, şi poate că vre-o 30—40 de naţionalişti, cari nu vor schimbà nici decum faţa parlamentului şi situaţia parlamentară. Astfel apoi politicianii optimişti vor fi iarăşi mai săraci cu o ilusiune şi mai bogaţi cu o esperienţă, iar politica Vienei va pune în uimire cu acest nou record lumea întreagă, şi conducătorii naţionalităţilor, înşălaţi în aşteptările lor, se vor mângâià de nou cu mângăierea ce le va venì dela Viena: *„Noi am voit să vă ajutăm, dar nu ne-au lăsat Maghiarii“*. Işi va serbà deci de nou învingerea principiul *„divide et impera“*, camarila va da o nouă dovadă despre bunăvoinţa ei faţă de popoare, punând odiul pe maghiarime, şi-şi va continuà fără grije politica tradiţională naţionalistă. Celce însă fără sinamăgire priveşte la acest joc fri-

---

FOIŞOARĂ.

Stăpân să-ţi fie!...

Căsuţe mici şi sărăcăcioase erau ele toate cele din sat, pentrucă aşa e satul, sărac; n'au oamenii cine ştie ce bogăţii, ori isvoare de câştig, ca să-şi poată ridicà palate, ca la oraş. Dar dintre toate casele din sat, parecă totuşi cea mai mică şi mai sărăcuţă erà a *Marinei* a lui Ion Pistruiul. Aşa credeà lumea, pecând Marina erà de altă părere. Ea ziceà, că mai frumoasă decât căsuţa ei nu e nici casa cea mare din oraş, în care a servit ea cinci ani de zile la doamna Fridmăneasa. Şi erà frumoasă casa ei, pentrucă erà *a ei.* Numai a ei! Casa şi grădina, şi o limbă de pământ, afară la ţarină.

— „Dumnezeu să odihnească în pace pe unchiul Ştefan,“ ziceà Marina şi de câte zece ori pe zi, — „şi iertare de păcate să i dee, că mare bunătate mi-a făcut, când mi-a lăsat mie cu testament căscioara asta“. Şi i-o lăsase curată, fără datorii! E aşezată deci şi biata Marina, nu trebue să mai umble prin lume, băgată la stapân, când la unul, când la altul, şi nu mai trebue să înghită ocară şi vorbe aspre, dela toţi şi din toate părţile.

In prima Duminecă după primirea în posesiune a căscioarii, şi după mutarea în ea, Marina a lăsat, ca părintele Eftimie să citească o slujbă lungă la biserică, pentru odihna sufletului unchiului Ştefan, a dat două luminări mari la sfânta biserică şi a vărsat şi o păreche de lacrimi, căci aşa e obiceiul.

Şi s'a pus Marina să-şi aducă casa în rânduială. Vecinul Pavel a fost atât de bun de i-a adus două cară de pământ galbin, şi i-a dat şi un coş de pleavă, iar Marina a frământat bine pământul şi pleava la olaltă, întocmai cum frământi aloatul, şi s'a pus de şi-a lipit casa de nou, pe dinlăuntru şi pe din afară. In Vinerea următoare apoi, zi de târg de săptămână, a mers la oraş şi a cumpărat var şi perie, şi şi-a făcut casa, pe dinlăuntru şi pe din afară, albă ca zăpada. Se uitau oamenii din sat la Marina şi se minunau, că ce şuchiată e. Ea cu casă albă, când nici a părintelui Eftimie nu e albă! Numai sfta biserica e albă, şi şcoala şi crâşma! Ce vrea Marina? Să se pună în rând cu orăşenii? Dar Marina îşi căutà de treabă. Şi-a spălat cu năsip şi cu cenuşă toate uşile şi ferestile, prin ale căror giamuri te vedeai acum ca prin oglindă, a dat cu muruială subţirea pe jos, şi şi-a făcut locuinţa curată şi drăguţă, de par-că erà scoasă din cuthie.

Mirarea oamenilor din sat şi-a ajuns însă culmea, când au văzut, că Marina bate nişte pari în curte, şi cu câţiva snopi de nuele de salcă, aduse din ritul satului, s'a pus să îngrădească un coteţ, jos pentru purcelaşul ce şi-l cumpărase, ear sus pentru cele două părechi de găini ce le aveà.

Nu înţelegeau oamenii, de ce treabă mai e şi coteţul la casă, când purcelul poate durmì şi în casă cu oamenii, că n'o să-i fie nici un rău, ear pentru găini, de aceea e podul casei! Vezi ce-ţi face traiul dela oraş! S'a băgat şi în Marina boldul şi râvna de a da pe doamna. Aşa ziceau oamenii şi clătinau din cap. Dar în cele din urmă au tăcut şi ei, pentrucă tăceà şi Marina, şi-şi căuta de lucru.

In linişte şi în fericire puteà să o ducă multă vreme Marina, în căsuţa ei micuţă dar curată, dacă nu i-ar fi dat şi ei Dumnezeu aceea ce a dat la toată lumea, tuturor fetelor, o inimă, care în vremea din urmă începuse să-i bată în mod atât de ciudat şi să o facă atât de încălcită la minte şi atât de nehotărâtă la judecată.

Făşiuţa de pământ a Marinei erà în brazdă cu holda primarului din sat, cu a lui *Marcu*, zis şi filosoful, pentru-că erà cuminte şi drept la judecată. Părintele Eftimie îl botezase astfel, şi aşa i-a rămas numele. Pământul Marinei erà plin de pietri, de bolovani mari, pe cari îi mânaseră apele din anii premergători, când erà să se înece întreg satul. Marina se chinuià acum să-i scoată din holda ei, la margine, la resor, ca odată, când îi va dà cineva ajutor cu carul, să poată duce acasă pietroaele, căci cine ştie de ce pot fi bune. Voia să-şi cureţe bine holda Marina, ca să poată fi mai uşor arată şi apoi sămănată şi grăpată. Cucuruz aveà de gând să pună în ea, ca să aibă purcelaşul de mâncare la iarnă, şi să-i fie şi ei de mămăliguţă.

Şi cum se chinuià aşa, cu petroaiele cele mari, îi vine ajutor din holda vecină. Servitorul primarului arà în pământul vecin cu al Marinei, şi văzând că vre-o câţiva bolovani fata nu-i va puteà biruì singură, oprì plugul în loc, ca să mai odihnească şi boii, şi se duse să ajute Marinei. Prinse cu nădejde de bolovani, şi prinse şi Marina, şi îi scoaseră pe toţi la drum. Şi după ce au fost toţi scoşi din holdă, şi holda curăţită de pietri, sluga primarului plecă eară la plugul său, aşa tăcut cum a venit, fără să schimbe nici o vorbă cu Marina.

Marina voia să-i mulţămească, dar nu ştià nici măcar cum î-l chiamă pe chipeşul fecioraş. Odihnì niţăl Marina, apoi să duse la el la plug, şi întră în vorbă cu vecinul. Auzí că-l chiamă *Dinu*, că e de naştere din satul vecin, şi că n'are părinţi. E singur în lume, ca cucul. Intocmai ca Marina.

(Va urma.)

vol şi vede cum se împart cărţile între falşii jucători, va trebuì se repeteze cu amară resignaţiune cuvintele înţelepte din vechime: *„Mundus vult decipi, ergo decipiatur“*.

Gratuitatea învăţământului poporal. *Proiectul de lege despre instrucţia gratuită în şcoalele poporale elementare: de stat, comunale şi confesionale, a fost presentat dietei în şedinţa de Luni, împreună cu proiectul de lege despre şcoalele agronomice. Se cuprind în ele disposiţii vătămătoare pentru şcoalele confesionale nemaghiare, de aceea, clubul deputaţilor naţionalişti a hotărât să le facă opoziţie şi se combată cu energie mai ales proiectul prim de lege, despre instrucţia gratuită, pe care şi comisiunea şcolară a dietei l-a primit Mercuri numai cu majoritate de un vot. In comisiune a fost combătut proiectul din partea abatelui* Molnár János, *apoi din partea deputatului român* Vasile Goldiş. *Ministrul de culte şi instrucţiune publică doreşte să fie votate proiectele sale de lege încă înainte de a intra dieta în vacanţele de vară, pentruca la toamnă să poată fi puse în aplicare. Notăm, că compatrioţii Saşi sunt foarte nemulţămiţi cu nouele proiecte de lege, şi organul lor din loc ne pune în vedere faptul, că deputaţii saşi le vor combate cu energie, atât la discuţia generală, cât şi la discuţia pe articole. Va să zică, totuşi ajung deputaţii saşi să facă causă comună cu deputaţii naţionalişti, de cari atât de mult s'au ferit şi se feresc!*

Legea apropriaţiunei.

S'a votat în dietă şi *apropriaţiunea*, în scurtă vreme, cu toate că asupra ei nu se extinse-se urgenţa, şi şedinţele duble, de dimineaţa şi de după ameaz. Apropriaţiunea a fost considerată totdeauna ca punerea în discuţie a chestiei de încredere faţă de guvern. Aşà a fost considerată ea şi de astădată, şi de aceea clubul deputaţilor naţionalişti a ţinut să-şi precizeze punctul de vedere în chestia aceasta. A vorbit unul singur dintre ei, deputatul român *Dr. Aurel Vlad*, care în şedinţa din 29 Maiu n. c. a rostit vorbirea următoare:

On. cameră! Inainte de a mă ocupà cu acest proiect de lege, înainte de a-mi arătà punctul de vedere faţă de politica guvernului, înainte de a analizà motivele, cari determină neîncrederea mea şi a colegilor mei faţă de guvern, îmi ţin de datorinţă a face câteva observaţiuni la cuvântarea antivorbitorului, şi anume, la partea aceea a cuvântării d-sale, care se ocupă cu ridicarea salarului oficianţilor.

Observ, că nu sunt contra, ca şi oficianţii să fie dotaţi cum se cade; însă trebue să constat cu părere de rău, că aceste pretenziuni sunt atât de număroase, încât, dacă s'ar susţineà şi mai departe în acest grad, vor fi în stare să pericliteze echilibrul nostru budgetar. (Aşa-i!)

Şi mi se pare periculoasă această satisfacere extremă a acestor pretenziuni, fiindcă prea din cale afară avem mulţi funcţionari. Dacă trebue să se ridice salarele, ar trebuì să se tindă paralel cu aceasta şi la micşorarea numărului prea mare de oficianţi. (Aprobări în centru!)

Am putut experià în decursul celor 30 ani de guvernare liberală şi tiszaistă, că de câte ori ajungeau la licitaţie moşiile nobile, de câte ori vr'un proprietar ajungeà la sapă de lemn, statul totdeauna se îngrijà, ca să-i aşeze în vreun oficiu administrativ, aşà, că nu necesitatea de a fi sau de a nu fi vr'un oficiu, ci faptul, că are cineva lipsă să între în oficiu sau ba, a determinat numărul oficianţilor şi oficiilor.

Sunt de părerea, să nu se mai urmeze această politică, căci gospodăria statului a ajuns în aşà stare din cauza aceasta, încât nu mai poate dà deloc înainte. Trebue să răspundem odată cu un energic veto, ca să putem creà şi în această privinţă o poziţie normală şi sănătoasă pentru stat. Revin acum la motivele cari determină neîncrederea noastră faţă de regimul actual.

On. cameră! Ştim cu toţii, că acest guvern s'a format ca de tranziţie, s'a format să aducă reforma democratică a sufragiului universal, s'a format ca prin viitorul parlament să rezoalve toate chestiunile pendente şi contradictorii, cari au turburat aşà zicând viaţa noastră publică. Cu părere de rău trebue însă să vedem, că nu numai nu s'a făcut nimic pentru realizarea acestei reforme, dar ministrul de interne, chemat să aducă această reformă, ascunde încă şi acum principiile fundamentale ale reformei, ceea ce după părerea mea este contrar parlamentarismului şi constituţiei.

Căci doară publicitatea este elementul înviorător al vieţii constituţionale şi al parlamentarismului. (Aşa este! aprobări în băncile naţionaliştilor.) Aşa dar, când este vorba despre o reformă aşa de însemnată, care este chemată să aducă cu sine schimbarea radicală a ţării pe terenul politic, prin faptul că dă îndreptăţire politică masselor imense ale poporului: atunci în privinţa unei astfel de reforme nu este iertat să se lase ţara în întunerec, ci din contră, este datorinţa constituţională a guvernului, să se aducă la lumină condiţiile fundamentale ale reformei, ca fiecare să-şi poată spune cuvântul referitor la aceasta, ca fiecare să-şi poată formà părerea sa proprie, pentrucă numai astfel poate să se ridice la valoare o astfel de reformă, care va creà liniştea publică.

Aşa cred, că va fi un expedient foarte periculos, dacă cu aplicarea noului regulament de casă vor forţà o astfel de reformă, care va atrage după sine nemulţămirea masselor imense. Căci doar, dacă vor aduce o astfel de reformă, nu vor creà în ţara aceasta liniştea, ci aducerea acelei legi va fi începutul luptei. Atunci se va porni adevărata luptă în ţara aceasta, care va aveà de scop înlăturarea nedreptăţilor ce se cuprind în reformă.

Eu cred, că un bărbat cu idei atât de conservative, ca dl ministru de interne, ar trebuì să-şi ţină de datorinţă şi să-şi dea silinţa, ca să liniştească opinia publică aşa, ca pe urma reformei se urmeze linişte în ţară, iar nu ca reforma să fie aşa zicând începutul unor nouă lupte şi sbuciumări crâncene.

Dar nu numai din punctul acesta de vedere consider eu de imparlamentară şi anticonstituţională procedura guvernului, ci şi din causa, că însăşi venirea sa la cârmă a fost inparlamentară şi anticonstituţională, nu din punctul de vedere al legalităţii, ci din causa, că a guvernat ţara doi ani dearândul pe basa unui pact, pe care nici până în ziua de astăzi nu-l cunoaştem. Doar şi urcarea contingentului de recruţi şi a soldei oficerilor e în legătură cu pactul.

Unii afirmă, că în înţelesul pactului majoritatea şi guvernul nu sunt obligaţi să urce solda oficerilor, alţii tocmai din contră, zic, că în senzul pactului urcarea nu e eschisă.

Părerea mea, onorată cameră e, că deja faptul, că pactul, care întregeşte aşa zicând programul guvernului, nici acum dupăce au trecut deja doi ani nu e cunoscut camerei şi opiniunei publice, deja faptul acesta în sine e inparlamentar şi anticonstituţional.

Ori cine, care a urmărit cu atenţiune formarea guvernului de tranziţie, credea, că aceasta înseamnă quasi o pauză în lupta purtată până atunci în incinta camerei şi că prin aceasta se va pune un capăt luptei pornite între cei doi factori ai legislaţiunei.

Ce a dorit cu atâta stăruinţă atâta vreme partidul independist, şi ce accentuà el în continuu faţă de vechiul sistem? Aceea, că statul acesta nu e guvernat amăsurat voinţei sale proprii şi a dorinţei nutrite de partea preponderantă a alegătorilor, ci că partidul liberal îşi primeşte programul din Viena şi pe basa acestui program îşi recrutează majoritatea, guvernând astfel în mod anticonstituţional, respective într'un mod, ce nu cadrează cu spiritul constituţiunei.

Şi ce vedem, on. cameră? Schimbatu-s'a situaţiunea? Doar însaşi încercarea de a forma un nou partid, însaşi împrejurarea, că programul noului partid trebue arătat Maiesăţii Sale, respective trebue obţinută consimţirea celuialalt factor al legislaţiunei, şi dela acela depinde întreaga formaţiune de partid, care după părerea mea va avea un colorit conservativ-clerical, deja faptul acesta, că e supusă alternativei de a fi sau nu aprobată, justifică pe deplin corectitatea aserţiunei mele.

Şi chiar partidul independist este, care în totdeauna a fost contra, ca programul partidului să fie făcut pendent dela învoirea celuialalt factor al legislaţiei, iar acum acelaş partid cade în aceeaşi greşală.

Nu voi să mă ocup mai pe larg cu chestia aceasta, nu pot însă întrelăsa să nu fac majoritatea atentă la un lucru, şi anume, că se înşală, când crede că în felul acesta să pregăteşte calea Ungariei independente. Doar dnul deputat Nagy Emil a spus în discursul seu asupra budgetului, că ar dori să clădească Ungaria independentă, n'are însă concesiune pentru aceasta. Şi dela cine să ceară această concesiune? Dela Rege, cum aţi spus d-voastră mai de de mult, ori dela Împărat?

Poate cineva crede în mod serios, că Regele se va învoì vre-odată, ca legea transacţiei să se modifice? Credeţi d-voastră, că puteţi face politică independistă cu consimţământul Regelui?

Dacă d-voastră o credeţi aceasta, poftiţi şi vă legănaţi şi pe mai departe în speranţa aceasta (Sgomot). In ce priveşte însă acomodaţiunea, aflu de natural, că astfel de transformaţiuni atârnă dela factorii de putere. Dacă curentul, care voeşte de fapt să creeze o Ungarie independentă va fi cel mai tare, atunci independenţa Ungariei într'adevăr se va realiza. Dacă va fi însă mai puternic curentul, care are în vedere susţinerea şi pe mai departe a comunităţii, atunci independenţa nu va fi, şi celui mai slab nu-i rămâne altceva decât să se acomodeze.

Regimul actual a enunţat o schimbare de sistem. Faţă de aceasta însă vedem, că nu s'a schimbat nimic în mod esenţial, ba dacă peste tot poate fi vorba despre o schimbare, aceea numai în detrimentul regimului actual se poate socotì. Nu o să vă rămân dator nici cu datele. Fiecare poziţie a budgetului dovedeşte în mod incontestabil caracterul de clasă al statului.

Din proiectul budgetului putem trage concluziunea, că în vreme ce clasele domnitoare se nizuesc, ca după cât e posibil să plătească dare cât mai puţină şi prin urcarea exagerată a dării de consum să transpună toate sarcinile pe poporul de rând lipsit de mijloace, — cea mai mare parte a venitelor de stat nu se întrebuinţează în folosul poporului de rând, ci tot ce rămâne dela spesele împreunate cu militarismul, se foloseşte spre scopurile claselor dominante. Aci sunt sumele oribile cu salariile şi pensiunile.

Oficiile de stat, cari sunt necesare în interesul statului, nu sunt superflue, dar sunt şi foarte multe oficii de stat superflue, cari nu sunt în interesul statului. In budget pretensiunile culturale şi artistice ale claselor dominatoare să satisfac, în schimb este foarte puţin ceeace se face în interesul stratelor poporului mai sărac. Este natural aceasta atunci, când aşa zicând după legile existente să asigură drepturi exclusive unei clase privilegiate, căreia i se dau în mână administraţia şi justiţia; clasa aceasta va folosì puterea, ca în sfera budgetului de stat să-şi satisfacă pretensiunile sale, ca să supoarte sarcina cât mai puţină şi ca partea cea mai mare a greutăţilor să o transpună asupra acelora, cari nu joacă nici un rol în crearea puterii de stat şi a legislaţiei.

(Va urma.)

Instalarea protopresb. Dr. Ioan Stroia.

Programa festivităţilor de instalare a protopresbiterului *Dr. Ioan Stroia* e următoarea:

1. Duminecă dimineaţa la orele $9^1/_2$ o delegaţiune a comitetului parohial din Sibiiu-Cetate, sub conducerea prezidentului *Parteniu Cosma*, şi o delegaţie a comitetului protopresbiteral, sub conducerea dlui Dr. *Atanasiu Marienescu*, învită pe protopopul la serviciul divin.

2. Delegaţia sinodului protopresbiteral şi a comitetului parohial din Sălişte sub conducerea dlui Dr. *Nicolau Comşa* să asociază.

3. La 10 ore se începe liturgia şi cântă corul mixt sub conducerea dlui *Timoteiu Popovici* prof. seminarial.

4. După terminarea liturgiei întroducerea noului protopresbiter prin asesorul consistorial *Mateiu Voilean* şi cuvântarea protopresbiterului Dr. *Ioan Stroia*.

5. La 12 ore recepţiune în biroul oficiului protopresbiteral: Strada măcelarilor 45, etagiul I, în ordinea următoare:

a) Comitetul parohial din Sibiiu-Cetate, sub conducerea prezidentului dl *Parteniu Cosma*.

b) Preoţimea tractuală, membrii comitetului şi sinodului protopresbiteral, sub conducerea dlui ases. cons. *Mateiu Voileanu* adm. protopresbiteral.

c) Invăţătorii, sub conducerea dlui referent şcolar *Lazar Tritean* ases. cons.

d) Reuniunea de muzică, sub conducerea prezidentului Dr. *Miron E. Cristea*

e) Reuniunea agricolă română, sub conducerea dlui *Pantaleon Lucuţa*.

f) Reuniunea meseriaşilor români, sub conducerea prezidentului *Victor Tordăşian*.

g) Comitetul parohial al bisericei din Sibiiu, suburbiul Iosefin, sub conducerea parohului *I. B. Boiu*.

h) Eventuale alte deputaţiuni.

i) Preoţimea şi învăţătorimea tractuală să prezentează apoi sub conducerea protopresbiterului *Dr. Ioan Stroia* înaintea Escelenţei Sale, Dlui Arhiepiscop şi metropolit *Ioan Meţianu*.

Sibiiu 21 Maiu 1908.

Comitetul aranjator.

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Cercul Făgăraş-Agnita.

(Fine.)

Masa comună.

Pe 7 oare eram învitaţi la o masă comună, se înţelege, pe spesele celor învitaţi. Veselia s'a întins însă, în urma toastelor, a câtorva dialoguri, anecdote şi cântări.

Amintesc aici, că părintele Gavrea şi harnica sa soţie, s'au întrecut pe ei înşişi prin masa întinsă şi ospitalitatea exemplară.

A trecut o zi, şi celor mai robuşti chiar o noapte întreagă, şi s'a făcut ziua a 2 a, care erà Vineri, cu

Şedinţa a III-a.

Notariul conferenţei, I. Paicu, ceteşte în absenţa autorului disertaţia: „Alegerea materialului pentru şcoala agronomică de repetiţie“, lucrată de înv. Ilarie Comşa.

La discuţie iau parte următorii membri: V. Bica, I. Dragotă, I. Comşa, T. Păcală, I. Dragoman, I. Paicu şi dl comisar.

Disertaţia a fost cu pricepere, cu multă cunoştinţă de cauză şi străduinţă lucrată, şi s'a notat cu mulţămită la protocol.

Interesantă a fost discuţiunea ce a urmat în jurul întrebării: „Cum să se poată arătà învăţătoriul model de econom, când n'are avere proprie?“

Inv. Ioan Paicu e de principiul următor: „Chiar şi acel învăţător, care n'are avere proprie, poate arătà un tip model de economie raţională în grădina şcoalei agronomice. Insă nu trebue trecut cu vederea un lucru, şi adecă: Acel învăţător, care are economie întinsă şi pe care el singur, ajutat numai de braţele familiei sale o conduce şi lucră, poate fi econom cât de harnic, însă conştiu educător nicicodată“. E aprobat din toate părţile.

Dupăce dl comisar vreme de un pătrar de oră dă preţioase îndrumări, să iveşte o altă întrebare: „Oare ertat este învăţătorului a vorbì româneşte cu elevii de repetiţie în excursiunile şcolare?“

Mărturisesc sincer — această întrebare mi-a ridicat un nod în grumaz. Şi am fost de părere, că în orice loc e ertat învăţătorului român — când să iveşte necesitatea, a vorbì cu elevii sei în limba lor maternă.

Dl comisar a liniştit spiritele prin sfaturi şi cumpăniri înţelepte.

Tema dată de Preavener. Consistor: „Care este metodul cel mai potrivit pentru a instruà pe adulţi în scriere şi cetire“, este cetită prin însuşi autorul ei, înv. Visarion Bica.

Dl înv. V. Bica este un bun învăţător şi activ membru al conferenţei învăţătoreşti. Prin urmare nici tema sa nu puteà fi decât bine şi cu multă silinţă lucrată. Prea l-a cucerit însă metodul Găbel, numit al „sunetelor vii“.

Să decide în urma discuţiei, la propunerea înv. I. Paicu, ca tema dlui Vis. Bica să se publice, iar înv. acestui cerc conferenţiar să practice anul viitor, atât metodul „fonomimic“, precum şi cel „Gabelian“ şi la anul înarmaţi cu experienţe mai largi şi temeinice, să revină asupra acestei teme. Să primeşte şi decide în acest senz.

Comisiunea aleasă pentru statorirea programei anului viitor, prin referentul seu I. Dragotă expune temele propuse, cari să primesc cu mici schimbări.

Să propune ca centru de întrunire pentru conferenţa anului viitor comuna Fofeldea. Majoritatea membrilor conferenţei acceptează această propunere.

In fine aceeaşi comisiune depune pe masa presidială propunerile învăţătorului Ioan Paicu, date aceleia spre studiare.

Invăţătorul I. Paicu motivează pe larg — şi în fine ceteşte următoarele 3 propuneri:

1. Să se aleagă din ambele tracte dintre membrii conferenţei învăţătoreşti în părţi egale o comisiune permanentă constătătoare din 6 membri pe un period de 3 ani.

Dupăce se esplică din partea propunătorului activitatea acestei comisiuni, precum că va avea a se ocupa între altele şi cu edarea „Analelor conferenţei învăţătoreşti din cercul al II-lea Agnita—Făgăraş“ se primeşte cu însufleţire şi unanimitate — şi se purcede la alegerea comisiunei în persoanele următorilor: Ioan Berescu, învăţător în Făgăraş, I. Paicu, învăţător în Calbor şi Traian Păcală, înv. în Galaţ, acestia din tractul Făgăraş. Apoi Emil Mândocea, Ciuc, Iancu Dragotă, Chirpăr şi N. Cherstea, Agnita, din tractul Agnitei.

2. Să se deoblige învăţătorimea acestui cerc conferenţiar, ca prin cuotisaţiuni anuale fie de orice procent în proporţia salarului ce au, să pună basă şi să augmenteze anual un „Fond general cultural“, care să stee sub administraţia consistorului arhidiecesan. Cuotisaţiile să se detragă din salariile învăţătoreşti prin epitropiile parohiale, la ordinul protopresbiterilor.

3. Să se dee spre studiare comisiunei permanente un proiect de statute, compus de propunător şi publicat în urii 35, 36 şi 37 ai „Telegr. Roman“ din 1905. Acea comisiune să-l cenzureze, şi aflându-l acceptabil din toate punctele de vedere, sau mai completându-l, să vie cu raport separat pentru sesiunea conferenţei anului viitor. Conferenţa să-l primească şi transpună Preavener. Consistor spre supracenzurare şi aprobare. Acela apoi, pe lângă întărire din partea ministrului de resortul competent, să-l impună deobligător pentru toată arhidieceza.

Propunerea a 3-a s'a primit în întreaga-i extensiune. Iar cea de sub punctul al 2-lea, fiind vorba de jertfe băneşti, iar învăţătorii „între pite“ era să sufere naufragiu. In urma documentării ce-i făcù propunătorul, cumcă este strâns legată de a 3-a propunere şi că ţânteşte a asigura un izvor de venit pentru viitorul ce nu prea suride dascălilor români, este predată comisiunei permanente spre studiare şi raportare la anul.

De altfel s'a ocupat şi Preaven. Sinod arhidiecezan în una din şedinţele sale cu această afacere, precum şi cu propunerea de a se edita „Analele conferenţelor învăţătoreşti“. Avem deci speranţă, că competente fiind mânile în cari stă încredinţată executarea ideilor, trup se vor face.

Exhauriat fiind materialul pentru această conferenţă, dl comisar consistorial prin câteva cuvinte mulţămeşte învăţătorilor pentru munca desfăşurată, participanţilor pentru interesul arătat şi declară conferenţa încheiată.

In câteva cuvinte, spuse cu chibzuială, dl părinte N. Gavrea mulţămeşte dlui comisar pentru tactul fin, cu care a condus desbaterile acestei conferenţe.

I. P.

NOUTĂŢI.

Sfinţire de biserică. Preasfinţia Sa, domnul episcop *Ioan I. Papp* al Aradului a săvârşit eri, Joi, ziua „Inălţării Domnului“, sfinţirea bisericei gr. ort. române din *Lorău*, comitatul Bihorului, cu mare solemnitate.

*

La mormântul lui Klein. Mai mulţi credinciosi ai bisericei gr. cat. române au făcut pelerinaj la Roma, sub conducerea Preasfinţiţilor Episcopi *Dr. Radu* şi *Dr. Hossu*, pentru a felicita pe Pontificele roman din prilejul jubileului de 50 de ani ai preoţiei. Pelerinii au mers şi la mormântul marelui episcop *Inocenţiu M. Klein*, înmormântat în Roma, şi au depus o cunună frumoasă pe el. S'a slujit apoi un parastas pentru odihna sufletului sbuciumat al episcopului *Klein.*

*

An jubilar. La cererea adresată, congregaţia comitatului Sibiiu a luat hotărâre în şedinţa ţinută Luni, ca anul trecut, ca an jubilar al Majestăţii Sale, să se socotească duplu pentru notarii din comitat, cu ocaziunea trecerii lor la penzie. Congregaţia a aprobat totodată o asemenea hotărâre adusă din partea consiliului comunal din Sibiiu, cu privire la funcţionarii proprii, cărora asemenea li se socoate duplu anul jubilar, când vor trece la pensie.

*

„Femei întemniţate“. Vorbind despre condamnarea doamnei *Ana Vlad*, soţia deputatului *Dr. A. Vlad*, scrie ziariul *„Budapesti Napló“* următoarele: „Nu credem se stăpânească doamna *Vlad* talentul oratoriei în aşa măsură, ca cu tiradele ei de naţionalism se poată periclita ideea de stat. In schimb însă credem, că soartea unei femei, care din cauza unei vorbării mai ascuţite ajunge să fie închisă pe o lună, e foarte acomodată să stârnească o agitaţie mult mai cu efect, decum e în stare să desvoalte bărbatul ei şi întregul său partid. Dacă azi se face agitaţie între naţionalităţi, vina e a sistemului. Săpăm numai terenul sub noi, dacă mai întregim şirul martirilor şi cu femei martirisate“. Vorbe adevărate!

*

Folosirea steagurilor. La o întrebare ce i-s'a adresat, ministrul de interne a răspuns, că la zile de sărbătoare naţională, pe lângă steagul naţional unguresc pot să fie întrebuinţate fără pedecă şi steagurile cu colorile comitatului, respective ale oraşului. E vorba de Saşi, pentrucă ei au steaguri de acestea.

*

Examene. In 24 Maiu n. c. s'a ţinut examenul de finea anului la cele doauă şcoale confesionale ale noastre din *Branişca-Bicău*, conduse anul acesta de învăţătorii *Nicolae Bembea* şi *George Lincu*, despre cari ni se scriu multe lucruri bune. Examenul a fost presidat de protopresbiterul tractual *George Oprea*, s'a ţinut în presenţa parohului local *Serafim Olariu* şi a mai multor fruntaşi din sat şi părinţi ai copiilor din şcoală. Clasele de învăţământ erau frumos împodobite şi elevii îmbrăcaţi în haine de sărbătoare. Răpunsurile date au fost pe deplin mulţămitoare. In ambele şcoale, după terminarea examenului dl protopresbiter *Oprea* a ţinut vorbiri instructive copiilor şi părinţilor, iar parohul *Olariu* a mulţămit protopresbiterului şi publicului asistent, pentru participare la examen. Invăţătorul *Bembea* a vorbit apoi elevilor despre foloasele meseriilor şi i-a îndemnat, ca după terminarea şcoalei din sat se îmbrăţişeze cât mai mulţi meseriile. Invăţătorii cari au participat la examen, ca comisari anume aduşi de protopresbiterul *Oprea*, au clasificat ambele examene cu *„foarte bine“*.

*

Ajutor Saşilor. Ministrul de culte şi instrucţiune publilă a acordat un ajutor de 400,000 coroane pentru ridicarea unei zidiri nouă pe seama gimnaziului săsesc din Braşov, şi alte 250,000 coroane, în acelaşi scop, pentru gimnaziul săsesc din Mediaş.

*

Pentru ţărani. Guvernul vrea să se îngrijască de ţărani. Ministrul de agricultură, domnul Darányi, a prezentat eri, Joi, dietei un proiect de lege despre prăsirea vitelor şi un alt proiect de lege va prezentà în curând despre cumpărarea de islasuri de către comune.

*

Nu spăriaţi copiii! Intr'o comună din Silezia, un copilaş de trei ani a fost speriat de o fetiţă mai mare cu: „omul negru, care vine din pădure şi-l ia şi-l duce cu sine“. Copilaşul a căpătat gârciuri de frică, şi în câteva ceasuri a fost mort.

*

Dela societatea „Zânelor“. In Bucureşti esistă o societate de binefacere, numită a *„Zânelor“*. Din ea fac parte fetiţe din înalta societate bucureşteană, în etate de 7 — 16 ani. Se întrunesc în fiecare săptămână odată şi lucrează rufăria pentru copiii săraci, cari să nasc în spital. In una din zilele trecute societatea a avut sărbătoare mare. A botezat 22 de copii născuţi în ultimele luni în spitalul *„Maternitatea“* din Bucureşti. Fiecare membră a botezat câte un copil, aflânduse în fruntea lor Principesa *Maria*, moştenitoarea de tron şi fiica ei, Principesa Elisabeta. Fiecare copil botezat a primit rufăria completă, şi o cărticică dela casa de depuneri despre 500 lei, sumă care nu poate fi ridicată decât dupăce şi-a împlinit copilul anul al 20-lea al etăţii. La ceremonia botezului a asistat un număr frumos de doamne din înalta elită bucureşteană.

*

Hymen. *Elisaveta Suciu* şi *Lazar Devan* îşi anunţă serbarea cununiei, ce se va celebrà Dumineca, în 7 Iunie nou 1908, la 2 oare p. m., în biserica gr.-or. din Vinţul de jos.

*

Dl profesor seminarial Vasile Stan, din incidentul promovărei sale de Dr. la universitatea din Budapesta, dărueşte fondului „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ suma de 10 coroane.

*

Petrecere în Ideciu. Tinerimea română din Reghin învită la petrecerea ce o aranjază Luni în 15 Iunie 1908 st. n. (a II-a zi de Rusalii) în sala cea mare dela Baia-Ideciu (Alsó-Idecs) Inceputul la $^1/_2$9 ore seara.

*

Prelegeri poporale. Ni-se scrie, că în comuna *Branişca-Bicău*, învăţătorii *N. Bembea* şi *G. Lincu* au ţinut mai multe prelegeri poporale, vorbind primul despre datorinţele părinţilor către copii, datorinţele copiilor către părinţi, datorinţele faţă de Dumnezeu, faţă de noi şi de deaproapele, datorinţele către şcoală şi biserică, apoi despre lene şi hărnicie, iar cel din urmă despre însemnătatea şcoalei confesionale, despre foloasele învăţăturii şi despre păcatul beţiei şi urmările ei. Poporul le-a ascultat cu multă plăcere.

*

Dela despărţ. Sibiiu al „Astrei“. Două adunări foarte succese a ţinut despărţământul Sibiiu al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“, una Dumineca în *Ocna* şi a doua eri Joi, în *Şura-mare.* Ambele au fost conduse de directorul despărţământului, dnul Dr. *M. E. Cristea.* S'au ţinut vorbiri potrivite poporului şi prelegeri cu schiopticonul. Poporul a primit în ambele locuri cu mare bucurie pe cei din centru şi le-a ascultat cu atenţiune încordată sfaturile şi învăţăturile.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu ţine şedinţă lunară, împreună cu subcomisiunile ei în *11 Iunie 1908,* la oarele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

Broşură confiscată. In Berlin s'a tipărit zilele trecute o broşură mai mare despre viaţa şi faptele Monarhului nostru. E întitulată *„Kaiser Franz I.“* Procurorul a descoperit în ea mai multe expresiuni vătămătoare la adresa Domnitorului nostru, cari constitue crima de lesa majestate, deci a ordonat confiscarea broşurei. Autorul ei e un anumit *Herman Kinzl.*

*

In amintirea lui Pavel Cotoţiu. Următorii prietini ai mult regretatului Pavel Cotoţiu, fost actuar metropolitan şi membru folositor al multor aşezăminte culturale ale noastre, dăruiesc întru eternizarea memoriei lui, anume, fondului „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“, precum urmează: Ioan Şut, funcţionar consistorial şi fiica sa, dşoara Elenuţa Şut, fiecare câte 1 cor. şi George Hamsea, par. în Breţcu, 5 cor.

*

Onoratele Dame ştiu, că ce particularitate însemnată e obrazul frumos şi vioi, ce putere şi bogăţie mare stă în el şi de ce favoruri se bucură o damă frumoasă. Nu ajunge, ca o damă să fie drăgălaşă, sveltă şi să aibă un exterior plăcut, lucrul principal e tenul curat al feţii. Aceasta o ştiu damele cu siguranţă. Nu e secret, că Crema Margit a lui Földes este singurul mijloc pentru frumseţe, care după o întrebuinţare de 5—6 ori îndepărtează tot felul de bubiţe de piele, pete de soare, sgrăbunţe, etc. şi face faţa albă şi gingaşe. O tigaie mare 2 cor., o tigaie mică 1 cor. Se capătă în toate farmaciile. Totuşi e scutită de imitaţiuni. Prin poştă o trimite fabricantul Clemens de Földes, farmacist, Arad.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

Convocare.

Onoraţii acţionari ai institutului de credit şi economii *„Viitorul“* se convoacă prin aceasta în adunare generală extraordinară, care se va ţinea *Dumineca, în 21 Iunie n. a. c.* la 11 ore a. m. în Ocna-Sibiiului.

Ordinea de zi:

Modificarea §§-lor 12 şi 51 din statutele societăţii.

Ocna, 4 Iunie n. 1908.

Direcţiunea.

Ştiri economice.

In ultima sa şedinţă comitetul central al „Reuniunei române agricole sibiene“ a luat următoarele hotărâri mai însemnate: raportul secretarului Tordăşian despre ţinerea la stăruinţa zelosului paroh Ioan Popa a unei întruniri agricole în comuna Cristian, unde s'a înfiinţat şi constituit o nouă însoţire de credit „Raiffeisen“, s'a luat cu plăcere la cunoştinţă. Faptul, că parohul A. Mihuleţ din Şura-mică a luat în primire maşina de sămănat a Reuniunei, a reparat-o şi folosit-o împreună cu alţi economi de acolo, s'a luat la cunoştinţă cu adaosul, că maşina de sămănat se va da pe viitor şi altora spre folosire. Faptul, că de nou înfiinţatele însoţiri de credit săteşti sistem Raiffeisen, anume cea din Paloş, din Agârbici şi din Rucăr au achitat datoriile avute pentru cărţile de comptabilitate, obligaţiuni, libele etc., cu cari le-a creditat Reuniunea, ear cea din Guşteriţa a solvit interesele după depozitul de cor. 600 al Reuniunei, s'au luat la cunoştinţă. Raportul despre folosirea grapei de muşchi a Reuniunei din partea economilor din Guşteriţa, Şura mică, Sibiel şi Ruşciori, s'a luat la cunoştinţă, cu adaosul, că primăria comunală din Sibiel să solvească preţul grapei celei vechi, pe care doreşte s'o cumpere. Parohul Ilie Pop din Ludoş, şi Nicolae Hudiţan, primar în Topârcea, înaintând actele de învoire despre preţul de 50 cor. respective 40 cor. a câte unui vier de rassa Jorkshire, procurat de Reuniune cu condiţia ca cumpărătorii să solvească preţul în 4 rate egale şi fără interese, să fac atenţi la ţinerea soroacelor de plată. Cu scop de a se procurà viţeaua de rassa „Pinzgau“, ce este a se sortà între membrii din Pianul rom., membrii Reuniunei: Sergiu Medean, protopresbiter şi Petru Opincariu, propr., ambii din Şebeşul săs., au fost rugaţi să binevoiască a căută o asemenea viţea şi eventual a o cumpărà în contul Reuniunei, când apoi se va face sortarea pe calea primăriei din Pian. S'a luat cu plăcere act de contribuirea sumei de cor. 18·80 a membrilor însoţirei Raiffeisen din Agârbiciu la acoperirea cheltuelilor chipului în uleu al mult regretatului Dr. A. Brote. Biroul a fost însărcinat, să ceară dela direcţiunea băncii de asigurare „Transylvania“, al cărei înţelept şi vrednic director a fost Dr. A. Brote, să contribue cu o sumă corăspunzătoare la scoaterea chipului în uleu al lui Dr. Aurel Brote. Epuizându-se toate esemplarele broşurei „Cartea stuparilor săteni“ de R. Simu, s'au luat măsuri pentru scoaterea ei în a 2-a ediţie. Membrului Vasile Stan i s'a esprimat mulţămită protocolară pentru cenzurarea monografiei comunei Săcădate, scrisă de clericul I. Podea şi în acelaş timp primăria comunală din Săcădate şi direcţia băncii „Plugarul“ de acolo au fost recercate a contribuì cu sume corăspunzătoare de bani în scopul scoaterei în tipar a monografiei. Faptul, că datoraşii Ioan Tatu paroh în Cichindeal, Ioan Alexandru, paroh în Ilimbav şi Nicolae Iosif, înv. în Aciliu, cari au contras împrumuturi cu 5% şi replătibile în 4 rate semestrale, anume la procurarea de vite de prăsilă — şi-au solvit în regulă ratele, s'a luat la cunoştinţă. In comisiunea de a chibzuì asupra felului de organizare a serbărilor, ce se vor aranjà la 1912, când reuniueea va împlinì al 25-lea an de esistenţă, au fost numiţi membri Dr. P. Şpan, Vasile Stan, R. Simu, Dr. L. Borcia, A. Cosciuc şi Vic. Tordăşianu.

Cărţi şi reviste.

„Extaz“, *poezii.* A apărut un volum de poezii, sub titlul *„Extaz“*, şi compuse de doamna *Maria Baiulescu*, cunoscuta scriitoare română din Braşov. Sunt *„versuri limpezi, uneori frumoase“*, cum scrie domnul *Iorga* în *„Neamul Românesc“*, versuri uşoare şi scrise într'o limbă bună românească. Le va cetì cu drag ori şi cine. Le recomandăm atenţiunei publicului cetitor român. Volumul de 174 pagini, tipărit la *„Minerva“* în Bucureşti, costă 1 leu 50 bani exemplarul.

*

Monografia Societăţii femeilor române pentru regularea şi înfrumseţarea cimiterului gr. ort. român din Caransebeş, scrisă de *Elena de Iacobich*, Caransebeş, Tipografia diecezană. Esemplarul 50 fileri. S'a scris din prilejul împlinirei anului al 25-lea de esistenţă a acestei reuniuni, trecută prin multe suferinţe în cursul acestui sfert de veac, după cum se arată în broşură.

*

Ciprian Porumbescu, icoane din frământările unui suflet de artist, de *Dr. Valeriu Branişce.* Broşură de 120 pagini. Cu portretul lui Ciprian Porumbescu, după ultima fotografie. Conţinut: I. Introducere. Direcţia şi programul activităţii lui Ciprian Porumbescu. II. Originea familiei şi numelui. Părinţii compozitorului. III. Activitatea tatălui compozitorului şi influenţa lui în direcţie naţională. IV. Anii copilăriei şi prima instrucţie muzicală. V. Stupca. Violina lui Ciprian. Vechii lăutari naţionali. VI. Serbarea dela Putna. Durerea neamului. Moartea mamei compozitorului. VII. Studiile teologice. Fondarea „Arboroasei“. Dragostea nefericită. VIII. Centenarul adnexării Bucovinei la Austria. Depeşa „Arboroasei“. IX. Arestarea lui Ciprian Porumbescu. Temniţa. Pregătirea procesului. X. Desbaterea publică a procesului. Achitarea. XI. Libertatea. Studiile la Cernăuţi şi Viena. Profesor la Braşov. XII. Opereta „Crai nou“. Reprezentarea ei la Braşov. XIII. Iubileul dela Chizătău. Morbul. Plecarea la Nervi. XIV. Petrecerea în Italia. Reîntoarcerea acasă. Moartea. XV. Incheiere. Privire fugitivă asupra producţiei lui Ciprian Porumbescu. Preţul unui exemplar 1 coroană 50 fileri. Se poate comandà prin administraţiunea ziarului „Drapelul“ Lugoj, sau de-a dreptul dela autor. In comisiune: *W. Krafft*, Sibiiu.

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 52—

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 24 Iunie.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu à	300,000	Mărci.
1	„ „	200,000	„
1	„ „	60,000	„
1	„ „	50,000	„
1	„ „	45,000	„
1	„ „	40,000	„
1	„ „	35,000	„
1	„ „	30,000	„
1	Câștig „	100,000	„
1	„ „	60,000	„
1	„ „	50,000	„
1	„ „	40,000	„
1	„ „	30,000	„
7	Câștiguri „	20,000	„
1	Câștig „	15,000	„
11	Câștiguri „	10,000	„
46	„ „	5,000	„
103	„ „	3,000	„
163	„ „	2,000	„
539	„ „	1.000	„
693	„ „	300	„
181	„ „	200	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu 48,405 **câștiguri** și 8 **premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios

pe **24 Iunie** costă

losul original întreg . .	**Cor.**	**7.—**
losul original de jumătate	„	3.50
losul originul de un sfert	„	1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** și **franco**.

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor se face din partea mea direct interesatului în causă prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau și prin **ramburs**.

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

24 Iunie

cu toată încrederea la (83) 2—6

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg**.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai	
	1 Coupon 7 Coroane
	1 Coupon 10 Coroane
	1 Coupon 12 Coroane
	1 Coupon 15 Coroane
	1 Coupon 17 Coroane
	1 Coupon 18 Coroane
	1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru turiști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma **Siegel-Imhof** în locul de fabricație, are prețuri fixe **considerabil de eftine.**

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.
(48) 27—40

Frumsețа

Dorința cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, și spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, își spoește obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumsețească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat și de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia și Germania) a îmbărbătat pe mulți oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurățeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele etc. Se înțelege, aceasta nimănui nu i-a reușit, căci secretul producțiunei **Cremei-Margit** îl cunoaște excluziv numai inventatorul și fabricantul, care și păzește acest secret, prin aceea, că tot singur pregătește acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiași; pregătirea ei e conștiențioasă, din care cauză și efectul ei e repede și sigur. Admoniem deci damele, a-și spoi obrazul cu fel și fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat și de medici renumiți din Anglia, Francia și America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios și bun pentru susținerea frumseței.** Acest renumit mijloc de frumseță e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuințare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feței, pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele, roșața de față și mâni le depărtează, iar feței îi împrumută frumseță ideală, împrospătare și tinereță. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra-Margit** (albă, roza, și crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite și separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighișoara**: A. W. Lingner.
[62] 4—7

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 12—52

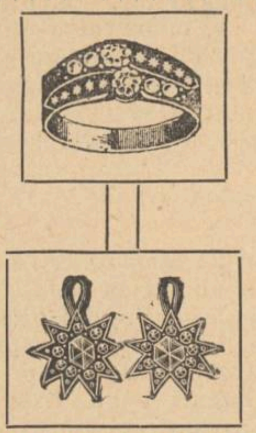

AVIZ!

Mult onoraților mei cumpărători, partizani și prietini, le aduc la binevoitoare cunoștință, că pe la începutul lunei Iulie, iar îmi voi deschide prăvălia cu multe noutăți.

Cu deosebită stimă

Iulius Erös.

(125) 2—5

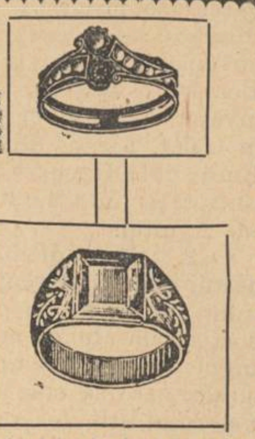

Prima și cea mai veche întreprindere pentru vărsare de campane (clopote) din Ardeal

Mihail Manchen

fabrică pentru vărsat clopote și scaune de clopote din fer bătut.

Inființată la anul 1822. **Sighișoara**, piața de sus nr. 47.

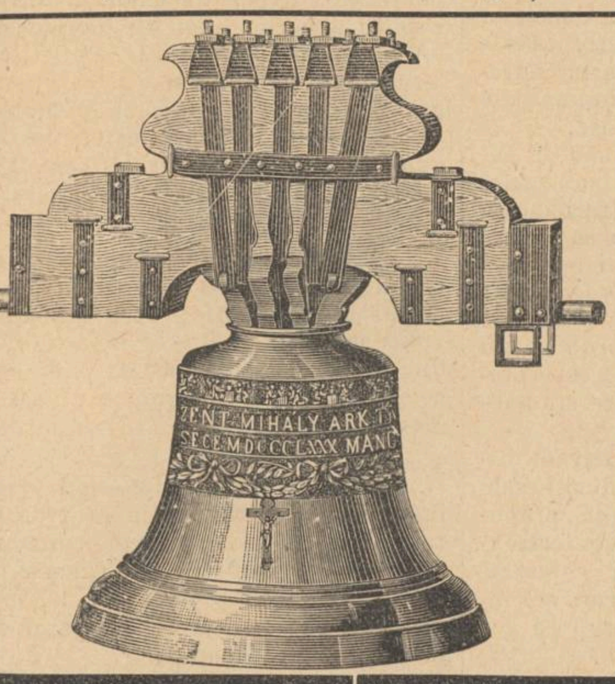

o firmă ce esistă dela anul 1822 și se bucură de bun renume, se recomândă tuturor comunelor bisericești a lifera și repara clopote de toată mărimea cu coroană de stejar o:i de fer legat, cum și clopote cu sunet armonic. Face și scaune de clopote din fer bătut pentru unul sau și mai multe clopote cu prețurile cele mai convenabile. Comandele se efeptuiază și în depărtare. Clopote mai mici se află gata în tot timpul. Solvirea se va primi și în rate.
(7) 8—11

BĂILE DE CURĂ BUZIAȘ

Stațiune de tren, poștă, telegraf și telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,

boale de femei, suferințe de beșică și rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părților de mistuire și escrețiune, gălbinare, anemie, scrofulosă și boale englezești, slăbiciuni generale și boli cronice la părțile genitale femeești. Izvor acid carbonic de sare și fier.

Prospect trimite

Direcțiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaș

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală și chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial și puțin folositor.

Serviciu solid și conștiențios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr. 18. **Telefon interurban Nr. 18.**
(286) 44—100

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 29—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

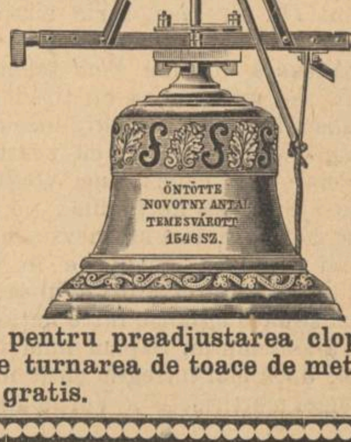

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 57 Sibiiu, Marţi 27 Maiu (9 Iunie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi insertiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Reforma electorală.

IV.

In articolul premergător am schiţat în conturi generale proiectul de reformă, care e de aşteptat, aşa dupăcum cred a-l cunoaşte cercurile politice şi presa din capitală. Dupăce însă proiectul acesta până în ziua de astăzi nu a primit încuviinţarea prealabilă a Maiestăţii Sale, e lucru îndoios, dacă proiectul va puteà să ajungă lege în forma contemplată din partea guvernului. Pentrucă, de atunci s'a cam schimbat lumea. Kossuth Ferencz, de când a fost distins şi decorat, împreună cu consoţii sei, şi-au demonstrat cu tot din adinsul, cu graiul şi cu faptele, credinţa lor, sentimentele lor monarhice, şi prin aceasta necondiţionata încredere ce li se poate da, precum şi aceea, că puterea în mâna lor nu mai are trebuinţă de nici un corectiv. Prin urmare, acum e de prisos reforma electorală. Dar dacă cu toate acestea, totuşi nu va puteà fi induplecat Maiestatea Sa se abandoneze (şi mulţi afirmă, că aşà va fi) caracterul *general* şi *secret* al votării la alegeri, ci va stărui, ca dreptul electoral să fie aşa, dupăcum a fost promis şi anunţat dela preaînaltul loc: atunci guvernul va fi silit să facă modificări în proiectul seu, punând îndreptăţirea de a alege pe baze mai largi, şi căutând *alte* mijloace pentru contrabalansarea detrimentelor născute pentru el din votarea secretă.

O astfel de schimbare, în cas că se deneagă consentimentul preaînalt, e motivată de intenţia expusă în articolele premergătoare, căreia nu i-ar conveni de loc un parlament compus în 90% din elemente naţionale şi aristocratice, cari ar reclamà iarăşi *„favoruri naţionale“* şi ar puteà să pricinuească de nou neplăceri Vienei.

Modalităţile şi amănuntele reformei nu pot fi considerate deci ca fixate în mod final, şi astfel e cu putinţă, ca guvernul să fie totuşi silit se muşte în mărul acru al votării secrete, iar rezultatele acestui sistem, cari nu pot fi calculate înainte, să le *„îndrepte“* pe altă cale. Şi în privinţa aceasta, cum am amintit, cel mai eficace mijloc e *arondarea de nou* a cercurilor electorale, în care direcţie Coroana nu e angajată, deci guvernul are mână de tot liberă. Dar asupra acestei chestiuni voiu reveni mai la vale.

In proiect de altcum e abandonată cu desăvârşire dorinţa monstruoasă a cercurilor maghiare hiperşovene, de a fi legat dreptul de alegere de cunoaşterea scrisului şi cetitului în limba *maghiară*, va se zică, de a fi făcut pendent dela cunoaşterea limbei ungureşti. Aşa ceva nici nu puteau să plănuiască ceice stau pe baza transacţiei dela 1867, primministrul *Wekerle* şi contele *Andrássy*, pentrucă o astfel de restrângere ar întări numai partidul 48-ist, recrutat din voturile poporaţiunei maghiare, iar partidele cari se recrutează din ţinuturile naţionalităţilor nemaghiare, partidul constituţional şi cel poporal, ar fi decimate rău, ba chiar nimicite. Afară de aceasta, ar mai despoià de dreptul electoral, şi prin aceasta ar înstrăinà dela sine şi ar provocà mai ales poporaţiunea adictă guvernului dar necunoscătoare de limba maghiară, adecă pe cea germană şi ruteană. Dar astfel, prin crearea unui parlament aproape exclusiv maghiar după naţionalitate şi cu sentimente independiste, ar deveni contrabalansate şi intenţiunile preaînalte.

Dar condiţiunea cunoaşterei limbei ungureşti guvernul a abandonat-o cu inimă liniştită, în presupunerea, că între cei ştiutori de scris şi cetit (în limba proprie) şi de altcum poporaţiunea maghiară şi cea germană, credincioasă statului, e în preponderanţă, şi astfel ar fi numai o prevocare superfluă, dacă cualificaţia celui îndreptăţit se aleagă ar mai fi îngreunată şi cu cunoaşterea limbei maghiare.

Ori prin ce fel de schimbări să treacă însă proiectul guvernului, efectul seu final nu prea va fi schimbat. Guvernul găseşte mijloace între toate imprejurările, şi află expediente potrivite, pentru delăturarea *„primejdiilor“* politice şi sociale, atât de des accentuate, şi astfel putem fi siguri, că faţa noului parlament nici după întroducerea reformei electorale nu se va prea schimbà în mod esenţial. Tocmai de aceea, dacă dorim serios întoarcerea spre bine a sorţii poporului nostru, nu e permis să aşteptăm căderea porumbilor fripţi în gură, adecă a dreptului electoral, ci trebue să ne îndreptăm atenţiunea spre alţi factori, şi să căutăm alte mijloace, mai eficace. Pentrucă se poate întâmplà, că ce câştigăm într'o privinţă, perdem îndoit în altă privinţă.

Favorurile eventuale ale nouei legi electorale, compusă pe bazele votului universal şi secret, le va contrabalansa *împărţirea nouă a cercurilor de alegere*. Şi aici reşede pentru noi primejdia cea mai mare, care e atât de mare, încât nu ţin de eschisă posibilitatea, ca *în noul parlament se fie şi mai mic numărul deputaţilor naţionalişti români decum e acum.*

Când ştim adecă, cu cât zel să lucră în ministeriul de interne, înarmat cu toate datele statistice de tot felul, de o parte la aceea, ca oraşele cu poporaţiune mai mare, şi chiar şi ţinuturile cu poporaţiune mai deasă maghiară, să aibă îndoit atâtea cercuri electorale ca în trecut, iar de altă parte, ca cercurile electorale, cari au trimis deputaţi naţionalişti la dietă, ori îi puteau trimite, cum sunt cercurile: Beiuş, Radna, Ighiu, Vinţ, şi altele, se fie contopite în cercurile învecinate, şi astfel nimicite, desfiinţate, pentruca pe calea aceasta comitatele cu poporaţiune română, cari ar puteà se trimită 7—8 deputaţi la dietă, de es. Caraş-Severinul, Aradul, Bihorul, se fie reduse pentru viitor la 3—4 cercuri, — o operaţie, care nu întimpină nici o pedecă, pentrucă în privinţa aceasta Coroana nu şi-a rezervat nici un drept, — putem la moment să fim în curat cu noua situaţie şi se ştim, că ori cum se fie reforma cea nouă, noi nu putem să aşteptăm nici un favor dela ea din punctul de vedere al representării intereselor noastre speciale.

Se spune chiar şi acuma din partea celor iniţiaţi, că în urma nouei arondări a cercurilor vor fi peste tot 27, adecă numai douăzeci şi şapte de cercuri, în cari alegătorii români vor aveà majoritatea absolută. Dar din fericire, nu aici zace greutatea situaţiei şi calea care duce la eşire din greaua noastră situaţie politică. Nu aceea e decizător, că în noul parlament câţi deputaţi vor fi, cari se numesc *naţionalişti*, ori sunt membri ai partidului naţionalist, ci de importanţă mare e aceea, că oare câţi deputaţi vor fi în noua casă, fie de orice naţionalitate şi partid, cari sunt convinşi despre necesitatea bunei înţelegeri între popoarele acestei ţări, şi au scris pe steagul lor politic satisfacerea şi *împlinirea pretensiunilor juste ale naţionalităţilor nemaghiare din patrie?* Acestea sunt două lucruri

---

FOIŞOARĂ.

Stăpân să-ţi fie!...

(Fine.)

Se duse apoi Marina îndărăt, la lucru, în holda ei, căci aveà să mai târşească şi nişte tufe de spini, cari asemenea n'aveau loc în arătură, dar cum gătà câte o tufă, treceà de nou la vecinul Dinu, la o păreche de vorbe, şi cam aşa a mers ziua întreagă. Seara împreună au venit apoi acasă, până la un loc, numai până la un loc.

Primarul plecase adecă de acasă în calea servitorului, pentru ca să-l controleze ce a lucrat şi cât a lucrat, mai ales însă pentru-ca să vadă nu tratează cumva rău cu vitele, — şi cam pe la mijloc de drum s'au întâlnit. Fireşte, primariul a luat locul lângă Marina, cu care şi-a dat numai decât în vorbă, iar Dinu s'a pus în şir cu boii de dinainte, pentru-că tocmai ajunseseră la un coborâş, unde boii trebuiau să fie cunteniţi, ca să nu o iee în fugă la vale.

— „Tu te-ai făcut mare Marino! Mare şi frumoasă! zise primarul Marcu, şi începu să-i laude hărnicia şi priceperea, punându-i în vedere, că are se vină odată să-i vadă casa. Şi făceà glume primariul, ceeace însă nu erà pe placul lui Dinu, care de lângă boi tot aruncà capul îndărăt şi făceà niste ochi încruntaţi, a căror limbă Marina o înţelegeà foarte bine.

Şi primariul n'a întârziat mult cu vizita. In ziua următoare, des de dimineaţă, când se scoteau vacile la păşune, erà la poarta Marinei. In casă n'a întrat, pentrucă nu se cuvine. A stat însă mult la poartă şi a povestit cu Marina. I-a spus cum îi stă întreaga rânduială din casă, tot bine şi la loc, aşa cum a remas de reposata Ilinca, nevasta sa, şi i-a spus şi aceea, că după doi ani de văduvie simte trebuinţa de a se însurà iarăşi, dacă ar puteà să capete o muere cuminte şi harnică, aşà una cum e bunăoară Marina.

Dinu treceà tocmai cu plugul la holdă, şi slobozì o pognitură din biciu, de resună satul. Marina l-a înţeles şi i-a mulţămit din poartă, cu un zimbet de încurajare. A cam înţeles şi primarul, şi a început se fie şi mai slobod la vorbă. A spus Marinei câtă pânză a rămas de reposata, şi cum stă şi acuma în ladă, necroită, câte mărămi mari de mătasă, câte oprege ţesute în fir de aur şi de argint, tot lucruri cari s'ar potrivi foarte bine pentru Marina, numai dacă ea voeşte se fie primăreasa satului.

Ochii Marinei începuseră a se împăinjeni. Nu e lucru mic se fi muierea primariului, cea mai cu vază muiere în sat, după doamna preoteasă. Dar când îşi aducea aminte de Dinu, îşi ziceà Marina, că mai bine cu unul sărac, dar de care-ţi place, decât cu unul bogat, de care să-ţi fie urît să te apropii de el. Pentru-că cuminte erà primarul satului, şi bun de treaba primăriei, dar de acì încolo un tândală şi urât, ca mama pădurii. Şi totuşi, averea şi slujba lui erau ademenitoare.

In Dumineca următoare Marina s'a dus la biserică, cu alte două lumirări mari, şi s'a rugat la sfâtul altar, ca maica domnului să-i lumineze mintea, pentru a se puteà hotărâ pe cine se-şi iee de bărbat: pe Dinu, pe care simte că-l iubeşte, ori pe primarul, care are bogăţie şi vază mare în sat?

In ziua următoare Marina s'a dus apoi la moară cu un bătăcuiu de cucuruz. Ca se ajungă mai iute la moară, a luat drumul peste livezi. Treceà tocmai prin livada primarului, în care Dinu resfirà muşunoaiele cu sapa.

— „Bună ziua Dinule! — îi zise Marina, mă laşi se trec prin earbă la moară?“

— „Cum se nu te las, că doară mâne poimâne o se fie holda ta, — jupăneasă primăriţă!“

— „Oho, mai încet, încă nu suntem aşà de departe. Dar ce şti? Vorba ăluia: de ce te temi nu scapi!“

— „Nu zău, — pentru-că primariul parecă a ştiut că vii, — te aşteaptă coleà, pe cărare!“

— „Aşa se cade. Ştie că-mi place de el!“ răspunse Marina, căutându-şi de drum. Puţini paşi mai aveà se facă şi se aflà la moară. Primariul tocmai eşià din moară. Era moara lui. Moară cu doauă petrii, la locul cel mai bun pe apa Mureşului.

— „Bine că te întâlnesc Marino, — îi zise el de pe puntea care legà ţermurul apei cu moara, — uite, ţi-am adus ceva, şi când vei fi nevasta mea, vei aveà mai multe, vei aveà tot ce vei cere şi dori.“

Erau două şire de mărgele frumoase şi mari, cari împodobeau de minune grumazul alb al Marinei. Primariul voià să i le lege singur la grumaz, dar Marina nu s'a învoit. Ce va zice Dinu, care se uità cu ochi de şoim la cele ce se întâmplau pe puntea morii? Marina îşi băgă bătăcuiul cu cucuruz în moară, şi eşi de nou pe punte, pentru a mulţămì primarului.

— „Atâta nu e destul! Trebue să-mi dai şi o gură!“ zise primariul şi se apropie de Marina, ca să o sărute, însă Marina se ferì, şi ce făcu, cum făcu, ştie Dumnezeu, destul că căzu în apă, şi apa erà afundă, acì sub punte.

Primariul rămase încremenit. Voluminositatea corpului său, îngreunată şi cu un cojoc mare şi greu, cu nişte cisme mari, şi cu o praşchie, care singură l-ar fi tras la fundul apei, nu îi permiteà să sară în apă şi să scoată pe Marina. Incepu însă se strige din toate puterile după ajutor. Nu şi-a deschis bine gura şi Dinu sărise deja în apă, îmbrăcat cum erà, şi prinzând pe Marina de păr, o trase după sine la ţermure şi o scoase afară din apă. Ca norocul, Marina încă nu ajunsese se înghită apă, ci s'a ales numai cu spaima şi cu hainele udate.

Când văzu Dinu că nu e nici o primejdie, şi că Marina începe să zimbească, îi trase două palme din cele mai zdravene, ca cum ar fi fost de porunceală.

Marina stăteà locului, ca o figură de peatră. N'a zis nimica. Intr'acestea să apropie de ea şi primariul şi începù să o desmierde cu: porumbiţă încoace, porumbiţă încolo, — ochii Marinei însă se încruntară.

— „Lasă că-i dau eu ştrengarului ăluia de Dinu“, — sfîrşì primarul ameninţând cu degetul.

Şi earăşi făcù încercare de a se apropià de Marina, pentru a o desmerdà, dar deosebite, foarte deosebite, deosebite în mod esenţial unul de altul. Voiu vorbì despre ele în articolul *final*, care va urmà.

Legea apropriaţiunei.

(Urmare.)

După sistemul de azi, clasa domnitoare să nimiceşte, păşeşte faţă de stat sau faţă de comitat cu pretensiunea, ca ei să-i dee oficii, instituţiile guvernante nu se pot abate dela această pretensie, pentrucă sunt slabe şi pentrucă situaţia este astfel încât sunt silite să satisfacă pretenţiile. Dacă proprietarului ajuns la ruină i-a mai rămas puţină avere, să îndreaptă la stat ca statul să i-o cumpere pe bani scumpi, pentru scopuri patriotice, pentru scopuri de colonisare. Pe tot terenul se validitează deci domnia de clasă.

Şi cum stăm cu reforma electorală şi cu pregătirile acelea, cari sunt chemate să aşeze ţara pe base nouă? Vedem, că între faptele guvernului nu este nici una de atare natură, care ar pregătì masele şi le-ar da posibilitatea, ca astfel să fie capabile a trăì cu dreptul pe care-l vor câştigà, dupăcum trebue. Vedem ceva nizuinţă pentru codificarea dreptului de întrunire şi asociare? Nu, ba din contră, vedem, că şi pe terenul acesta se poate exproprià tot efluxul statului poliţienesc, şi tot defavorul aceluia se poate simţì.

Este uşor a venì cu argumente, căci doar însuşi ministrul de interne a declarat, că el valabilisează acea ordinaţiune a lui Hieronymi, care să îndreaptă în contra partidului naţional român. Cum stă această chestie din punct de vedere de drept? Paragraful 1 al articolului de lege XL. din 1879 dă dreptul ministrului, că prin ordinaţiune ministerială să stabilească transgresiunea. Legea însă opreşte dreptul ministrului, pentrucă atât ordinaţiunea ministerială, cât şi ordinaţiunea legii, numai călcarea vre-unei disposiţii poliţieneşti o poate cvalifica de transgresiune, deci ministrul numai călcarea disposiţiei poliţieneşti o poate privì de transgresiune. Totuşi ordinaţiunea aceasta ministerială astfel zice: Eu prin dispoziţie poliţienească opresc partidul naţional român. Este posibil aşa ceva într'un stat constituţional? Nu! numai într'un stat poliţienesc. (Sgomot). Dar să vedem, nu numai nelegalitatea acestei dispoziţii, (sgomot. Prezidentul sună), ci şi neconstituţionalitatea deplină şi contrastul acesteia cu mintea sănătoasă şi cu principiul parlamentar.

Dacă ministrul are dreptul să lanseze o asemenea ordinaţiune, — unde vom ajunge? Vom ajunge acolo, că va trebuì să oprească chiar şi alegătorii de a-şi da votul pentru un candidat aparţinător partidului oprit prin ordinaţiune ministerială. Dar ce rost are atâta sămânţă de vorbă? Poftiţi şi spuneţi mai bine deadreptul şi fără nici un încunjur, că nici un deputat, care representă un asemenea program, nu are voe să între în parlamentul ungar, sau — dacă dl ministru voeşte să fie consecvent, n'are decât să pedepsească alegătorii cari îşi dau votul pentru un asemenea candidat, şi să ne pedepsească pe noi, pentrucă candidăm cu principiile şi programul unui asemenea partid, căci fără de acestea toate sforţările nu plătesc nici o ceapă degerată.

Voi merge însă mai departe.

Ştim cu toţii, că în senzul legilor noastre actuale, judecarea delictelor aparţine sferei de activitate a oficianţilor administrativi, iar forul ultim în asemenea casuri îl representă ministrul de interne.

Ce fel de garanţii avem noi, că vre-un ministru de interne nu va statorì prin oarecare ordinaţiune ilegală o încălcare de lege, asupra căreia el însuşi are să decidă, şi pe care ca ultimă instanţă o poate şi aplicà?

Ei bine, poate-se numì stat de drept statul în care pe terenul vieţii juridice autocratismul ministerial e atotputernic şi în care faţă de absolutismul ministerial absolut nici un remediu nu există?

Dar chiar şi dacă sancţionaţi principiul acesta, credeţi d-voastră, că e eschisă posibilitatea, şi nu va venì un ministru de interne, care să vă oprească de a mai fi membrii partidului independist, zicând că programul acestui partid e în contrazicere cu legea transacţiunei, prin urmare e un partid ilegal, căci voeşte să schimbe legea, şi vă va spune, că e o transgresiune să fi membru al acestui partid? Şi zău, în senzul actualelor norme de drept tot ministrul este chemat să decidă asupra legalităţii ordinaţiunei sale şi tot el o va şi aplicà.

D-voastră voiţi garanţii constituţionale. Ce fel de garanţie e aceasta, şi peste tot poate fi vorba de garanţie constituţională acolo, unde se ofere posibilitatea unei proceduri atât de absolutistice? Intr'adevăr, nu mai înţeleg nici pe Kristóffy, cum de nu a pornit şi el cu ordinaţiuni, de ce nu a considerat şi el de transgresiune faptul, că se făcea propagandă, ca dările nevotate să nu se plătească şi se înjurà guvernul? Aceasta în senzul legilor actuale se poate face, pentru aşa ceva există posibilitate, de oarece nu există alt for, afară de ministrul afacerilor din lăuntru, care să poată aduce vre-o sentinţă în privinţa legalităţii şi să o execute.

(Va urma.)

Instalarea protopresb. Dr. Ioan Stroia.

— Raport special. —

Sibiiu, 8 Iunie n.

Eri, Dumineca, s'a făcut în Sibiiu instalarea noului protopresbiter al tractului Sibiiu, *Dr. Ioan Stroia*, până acì protopresbiter în Sălişte. A fost o zi frumoasă de sărbătoare românească, plină de momente plăcute.

Conform programului publicat în numărul trecut al ziarului nostru, o delegaţiune a comitetului parohial din Sibiiu-Cetate şi o altă delegaţiune a sinodului protopresbiteral, împreună cu număroasa delegaţiune a Săliştenilor, a invitat pe noul protopresbiter la biserică, pentru a celebra în frumoasa noastră catedrală prima liturgie, ca paroh al catedralei şi protopresbiter al tractului Sibiiu.

La orele 10 s'a început sfânta liturgie în catedrală, fiind oficiată de domnul protopresbiter, asesor consistorial, *Mateiu Voileanu*, asistat de noul protopresbiter Dr. *Ioan Stroia*, de ieromonahul *Dr. Miron E. Cristea* şi de diaconul *Dr. Vasile Stan*. A cântat corul mixt al domnului profesor *Timoteiu Popoviciu*, bine şi frumos, ca totdeauna.

După terminarea sfintei liturgii, prin o vorbire potrivită, adresată credincioşilor din biserică, domnul *Mateiu Voileanu*, în calitatea de comisar consistorial, face introducerea în parohia Sibiiu-Cetate şi în protopresbiteratul Sibiiului, a noului paroh, respective protopresbiter, Dr. *Ioan Stroia*, cetindu-se în firul vorbirei şi cercularul Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan*, adresat credincioşilor din acest tract şi publicat în numărul penultim al foaiei noastre. Catedrala era îndesată de lume. Multă inteligenţă şi mult popor. Mulţi preoţi şi învăţători. După declararea, că noul protopresbiter e *introdus* în noua sa funcţiune, ca paroh al Sibiiului pentru parohia din cetate şi ca protopresbiter al tractului Sibiiu, credincioşii din catedrală au aclamat cu căldură pe noul lor păstor sufletesc.

A urmat apoi vorbirea domnului protopresbiter *Dr. Ioan Stroia*, care a făcut impresiune adâncă asupra ascultătorilor. A vorbit despre *chemarea* bisericei şi despre *scopul* bisericei, care mai ales pentru noi Românii e de însemnătate foarte mare, pentrucă noi tot ce avem, sub scutul bisericei am pus în cursul vremii. Vom căutà să ne procurăm vorbirea, care şi ca predare a fost de un efect covârşitor, pentru a o puteà da întreagă şi acelora dintre cetitorii nostri, cari nu au avut fericirea a o auzì.

Impresionat de aceasta frumoasă vorbire, şi peste tot de frumoasa sărbare a actului de instalare, rosteşte apoi şi Inaltpreasfinţia Sa, Domnul Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* o scurtă vorbire, din scaunul arhieresc, felicitând pe noul protopresbiter şi dorindu-i, ca să fie, nu numai şeful primului tract protopresbiteral din arhidieceză, ci şi în muncă şi în spor tot între cei dintâiu. Felicită corporaţiunile, din a căror încredere a primit noul protopresbiter conducerea tractului Sibiiu, pentru nimerita alegere şi le pune la inimă, să dee tot sprijinul necesar noului conducător de tract, pentru aşi puteà împlinì chemarea grea, dar frumoasă.

Corul intonează „*Mulţi ani*“ şi noul protopresbiter împarte anafora.

*

După eşirea din biserică se fac recepţiunile, în cancelaria protopresbiterală, în ordinea următoare: 1. Delegaţia Săliştenilor, condusă de domnul Dr. Nicolae *Comşa*. 2. Comitetul parohial din Sibiiu-cetate, sub conducerea prezidentului Parteniu *Coşma*. 3. Comitetul protopresbiteral, scaunul protopresbiteral şi preoţimea tractului Sibiiu, condusă de administratorul de până aci, asesorul *Mateiu Voileanu*. 4. Invăţătorimea din tract, condusă de asesorul Lazar *Triteanu*. 5. Reuniunea de musică din Sibiiu, sub conducerea prezidentului Dr. *M. E. Cristea*. 6. Reuniunea agricolă română, sub conducerea prezidentului *P. Lucuţa*. 7. Delegaţia bisericei gr. cat. române din loc, condusă de protopopul *Nicolau Togan*. 8. Delegaţia reuniunei meseriaşilor români, condusă de viceprezidentul *Poponea*. 9. Delegaţia parohiei din suburbiul Iosefin, condusă de parohul *Ioan B. Boiu*. 10. Delegaţia comunei bisericeşti Răşinari, sub conducerea parohului *M. Lungu*. 11. Delegaţia parohiei din suburbiul inferior al Sibiiului, condusă de parohul *O. Murăşanu* şi 12. Delegaţia Făgărăşenilor, condusă de protopresbiterul Nicolae *Borzea*.

La toate vorbirile ce i s'au adresat, protopresbiterul *Dr. Ioan Stroia* a dat răspunsuri potrivite, mulţămind pentru felicitări şi promiţând activitate pe toate terenele, în toate direcţiunile.

Domnul protoprebiter *Dr. I. Stroia* s'a pus apoi în fruntea preoţimei şi învăţătorimei din tract, şi a mers la Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, pentru a-l asigurà de sentimentele de iubire fiască, de alipirea şi adânca veneraţiune a întregei preoţimi şi învăţătorimi din tract. I. P. S. Sa răspunde pe scurt, mulţămind pentru atenţiunea ce i s'a dat.

*

La ora unu după ameaz s'a ţinut banchetul, în sala mare dela Stadpark. Au participat la banchet peste o sută de persoane. La momentul potrivit s'a început şirul toastelor oficioase. A ridicat păharul întâiu domnul asesor consistorial *Mateiu Voileanu*, ca comisar de instalare, în sănătatea şi pentru îndelunga vieţuire a I. P. S. Sale, Domnului Arhiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan Meţianu*. Intreaga masă s'a sculat în picioare şi a aclamat pe Excelenţa Sa.

A urmat domnul *Parteniu Cosma*, care ca prezident al comitetului parohial din Sibiiu-cetate a salutat pe noul paroh şi şef tractual cu următoarele cuvinte:

„Cu ziua de astăzi s'a curmat în tractul protopresbiteral al Sibiiului şi în parohia din Sibiiu-cetate provizoriul, urmat în mod normal, după decedarea regretatului protopresbiter şi paroh al nostru, a venerabilului părinte *Ioan Papiu* — ocupându-i locul dnul fost protopresbiter al tractului Sălişte, *Dr. Ioan Stroia*, în cea mai frumoasă etate a barbatului matur.

Incât priveşte parohia noastră din Sibiiu-cetate, Vă asigurăm dle protopop, că nici pe un teren nu veţi întimpinà nici o greutate întru împlinirea sublimei misiuni a preotului harnic.

Pentrucă în sinul acestei parohii se găsesc elementele cele mai luminate de cari pot dispune Românii ortodoxi din Sibiiu, bărbaţi, cari cu plăcere se angajază la promovarea oricărui lucru bun pe terenul bisericesc, şcolar şi naţional.

In numele acestei parohii, ca preşedintele actual al comitetului ei, al cărui membru natural aţi devenit şi DVoastră astăzi, Vă felicit şi ridic acest toast întru sănătatea şi deplina fericire a DVoastre şi a familiei DVoastre, şi sunt convins, că dau expresiune sentimentului tuturor celor întruniţi la această masă, dorindu-Vă viaţă şi putere, ca atât ca parohul catedralei, cât şi ca şeful primului protopresbiterat din arhidieceză, să Vă puteţi împlinì sublima misiune, spre mulţămirea bisericii, a naţiunei din care faceţi parte, şi a bărbatului conştiu de vocaţiunea sa.

La mulţi ani!“

Un frumos toast, tot la adresa sărbătoritului protopresbiter Dr. *Stroia*, a rostit asesorul consistorial Dr. *M. E. Cristea*, în numele sinodului protopresbiteral, care l-a onorat pe noul şef tractual cu voturile sale, şi s'a onorat pe sine, alegându-l.

Răspunde acum protopresbiterul Dr. *I. Stroia*, mulţămind pentru felicitările ce i s'au adus şi accentuând, că a adus cu sine însuşirile intelectuale aşa cum i-le-a dat Dumnezeu; dar însuşirile *morale*, cari depind dela voinţa omului, le-a adus aşa cum *el* şi le-a format. *Cinstea* şi *omenia* o aduce cu sine, şi pretinde dela fiecare, ca cinstea şi omenia să-i stee scrisă pe frunte. Cere sprijinul celor competenţi în munca ce o va desvoltà în direcţia aceasta, şi ridică păharul în onoarea comitetului parohial, mai ales a veneratului prezident *Parteniu Cosma*.

Protopopul gr. cat român *Nicolae Togan* se asociază la urările de bine aduse noului protopresbiter al Sibiiului şi într'un frumos şi avântat toast de caracter *românesc* pledează pentru solidara conlucrare a bisericilor surori, pentru ajungerea scopului, care acelaş este.

Răspunde profesorul seminarial Dr. Nicolau *Bălan*, ridicând păharul pentru biserica soră.

Toastează apoi preotul *Man Lungu*, pentru administratorul protopresbiteral de până acì, asesorul *Voileanu* şi Dr. *I. Beu*, pentru Sălişteni, în numele cărora răspunde într'un toast mişcător domnul Dr. *Nicolau Comşa*, asigurând pe Sibieni, că Săliştea a dat Sibiiului în noul protopresbiter aceea ce a avut mai bun, şi garantând, că noul şef tractual al Sibiiului e: Român bun, creştin bun şi om de omenie.

După toastele acestea oficioase au urmat cele neoficioase, rostite de următorii: Dr. *I. Lupaş*, spre lămurirea unui pasaj din vorbirea din biserică a noului protopresbiter, la care acesta răspunde imediat. Protopresbiterul *Ioan Teculescu* toastează întru sănătatea asesorului *Nicolau Ivan*. Profes. *D. Cunţan* pentru meseriaşi. Preotul *Petrişor* din Guşteriţa în onoarea protopresbiterului *Stroia*. Asesorul Nicol. *Ivan* pentru comuna Răşinari, care e Mecca Românilor, fiind acolo înmormântat marele *Şaguna*, şi care ne a dat pe poetul *Goga*. Răspunde domnul Octavian *Goga*, apoi mai vorbeşte *Victor Tordăşianu*, şi în urmă Lazar *Triteanu*, iar domnul prototopresbiter Dr. *I. Stroia* încheie şirul toastelor, şi la orele patru masa se ridică.

Dela Ocna.

Adunarea despărţ. Sibiiu al „Asociaţiunii.“

— Raport special. —

— 5 Iunie n.

Conform programului de mai nainte publicat, comitetul central al despărţământului Sibiiu a ţinut în Ocna o adunare generală foarte bine succeasă, şi anume, Dumineca, în 18/31 Maiu 1908.

Directorul despărţ. dl Dr. *Cristea* a sosit dimineaţa la gara din Ocna, însoţit de vicedirectorul Dr. D. *Stefan*, asesorul consistorial L. *Triteanu*, asesorul dela comitat *Henteş*, arhitect. *Pamfilie*, redactorul *Cost. Pop*, prof. *Aurel Bratu*, oficial Em. *Vinţileriu*, diacon D. *Câmpean*, Dr. *Dobie*, *Roşca*, Dr. *Iancu*, notar *Fanea*, învăţătorul *Romul Simu* cu familia şi mai mulţi oficiali mai tineri dela „Albina“. A participat şi poetul macedonean *Victor Eftimiu*.

Acolo au fost întimpinaţi toţi de o deputaţiune de fruntaşi conduşi de parohul *Marcu Jantea* şi de 14 trăsuri, în cari suindu-se oaspeţii şi deputaţia, s'au dus cu toţii la biserica cea mare din Ocna-de-jos, unde aştepta tot poporul, întrunit dela toate cele 4 parohii române. Asesorul Dr. *Cristea* a oficiat sf. liturgie, asistat de preoţii *Isaia Henteş*, *Marcu Jantea* şi diaconul *Câmpean*. Cântările liturgice le-a executat surprinzător de frumos şi bine corul plugarilor, sub conducerea harnicului învăţător *Miron Bibu*, care a ştiut să-şi asigure şi stima străinilor, impunând tuturor cu prestaţiunile sale pe acest teren.

După liturgie directorul Dr. Cristea a ţinut poporului o instructivă *cuvântare*, despre datorinţa cărturarilor şi domnilor români faţă de popor, despre trebuinţa poporului de a să cultiva, de a se încinge cu arma cea mai puternică pentru înaintarea sa în toate direcţiunile, apoi a combătut unele patimi, mai ales înjurăturile contra celor sfinte şi a deaproapelui, a vorbit despre blăstămuri şi despre alte apucături rele, cari caracterisează pe omul necult. Cerem dlui Cristea a publica această cuvântare, ca s'o cetească cât de mulţi.

După liturgie s'a ţinut adunarea generală în edificiul şcoalei, asistând şi un delegat al magistratului orăşenesc. S'a luat spre ştire *raportul general* despre activitatea comitetului în anul trecut, s'au cenzurat socoţile, s'a dat absolutorul, constatându-se cu plăcere, că sub comitetul de acum averea despărţământului a crescut foarte frumos, numai bani gata peste

---

aceasta îl înpinse la o parte, îl măsură cu ochii de sus până jos, şi cu un despreţuitor „eşti un papălapte“, — o luă la fugă, şi nu se oprì, decât în faţa lui Dinu, care se pusese la soare pentru a i se stoarce cămeşile de apă.

— „Dinule! — îi zise Marina, întinzându-i mâna, — îţi mulţămesc pentrucă mi-ai mântuit viaţa, dar mai mult îţi mulţămesc pentru cele două palme primite. Le-am primit bucuroasă, pentrucă mi s'au cuvenit. Mă ridicasem prea pe sus cu gândul. La trepte cari nu sunt pentru mine şi pentru picioarele mele. *Tu* eşti omul meu. Să ştì că pe tine am să te iau de bărbat, nu pe primariul. Tu eşti de mine. Aşà trebue să fie bărbatul. *Stăpân să-i fie muerii*, ear nu tanda-manda, papălapte. Mulţămesc tuturor sfinţilor, că mi-au adus mintea la loc, încă de cu bună vreme.“

Dinu începu să netezască de pe obrazul ei dungile degetelor sale, cari se cunoşteau încă bine, iar Marina îl strânse în braţe şi l sărută cu focul dragostei adevărate. Primariul, care le vedeà acestea, să ascunse iute în moară, ca plouat, parcă el ar fi fost cel căzut în apă.

In altă Dumineca Marina iarăşi a mers la biserică, cu doauă luminări mari, jertfă pentrucă a scăpat cu viaţa din apă, şi pentrucă naia vieţii viitoare a pus'o în mânile lui Dinu. In toamnă apoi s'a ţinut nunta, şi numai păsărica ce-şi făcuse cuibul în streşina casei Marinei ştie, cât de fericită viaţă duc cei din casă, altul nime. Pentrucă nici Dinu, nici Marina n'o spune nimenui. La ce?

P.

700 cor., Skiopticum şi cărţi. S'a statorit budgetul cu peste 1000 cor. la întrate şi tot atâtea eşite. S'a exmis o comisiune, care să înscrie membri noi. Aceasta şi-a fi făcut frumos datorinţa, înscriind un număr frumos de membri pe viaţă şi ajutători. La dorinţa comisiunii s'a lăsat, ca să continue cu adunarea şi înscrierea de membri.

Sub conducerea directorului s'a constituit apoi o *agentură*, devenind prezident senatorul dela magistrat *G. Albu*, notar învăţ. *Sasu* şi cassar învăţ. Avram.

S'a întemeiat o nouă *bibliotecă* poporală din 112 opuri: 44 donate de directorul Dr. *Cristea* şi 68 donate de comitetul central al Asociaţiunii. Biblioteca s'a predat oficiului parohial, dimpreună cu consemnarea cărţilor, făcută gata în 2 exempl.

S'au *împărţit* poporului peste *100 opuri* din biblioteca Asociaţiunii, unele puţine şi de-ale despărţământului.

La propunerea comitetului cercual vechiu, s'a decis aranjarea unei *expoziţii de copii*, dela 1—6 ani, în care scop s'a ales un comitet din cei 4 parohi, din învăţători şi mai mulţi fruntaşi, cari să facă pregătirile de lipsă. Tot odată s'au indicat şi mijloacele pentru statorirea de premii pentru acea expoziţie. Unii au cerut şi aranjarea unei expoziţii de manufacturi, iar architectul consistorial *Pamfilie* a creat un premiu de 10 cor. pentru cel mai original costum femeesc făcut de mâna proprie. Adunarea i-a esprimat mulţămită.

Considerând, că mai mulţi membri ai despărţământului fiind ocupaţi în alte părţi nu pot luà parte la lucrările lui — de aceea s'a făcut constituire nouă pentru un nou period. Comitetul s'a constituit astfel:

Dr. E. M. Cristea, director, Dr. Crăciunescu, secretar, Eugen Vancu, cassar, Romul Simu, controlor, Lazar Tritean, Dr. Ioan Lupaş, Dr. Nicolau Bălan şi Aurel Coşciuc membri în comitet, Dr. Ioan Borcea şi Victor Păcală suplenţi.

Terminându-se cele oficiale la orele 1 p. m., toţi oaspeţii, dimpreună cu inteligenţa şi fruntaşii din Ocna, s'au întrunit la banchetul aranjat în stil mai mare în pavilonul dela restaurantul „Schuller". A luat parte şi primarul oraşului *Ambrus*, însoţit de căpitanul oraşului. La început lipseà poporul, dară în curând s'a adunat popor, încât largul pavilon s'a umplut de lume românească. N'au lipsit nici toastele. Mai întâiu a vorbit directorul Dr. E. M. *Cristea* pentru comitetul central şi pentru încăruntitul ei prezident octogenar *Iosif Sterca Şuluţu*, care prin interesul seu faţă de Asociaţiune dă pildă frumoasă şi totodată şi un advertisment indirect *mulţimii de tineri-români inteligenţi, pe cari cu nici un mijloc nu-i poţi prinde, ca să i atragi în sfera intereselor obşteşti mai înalte. Puţini buni fac ce pot, iară cei mai mulţi îşi văd exclusiv de trebşoarele lor egoiste.*

Primarul *Ambrus* vorbeşte în termini aleşi pentru ceice ostenesc a răspândì lumina şi cultura în popor, în frunte cu directorul *Dr. Cristea*, închinând pentru acest din urmă, care prin aceasta în adevăr împlineşte, nu numai o românească, ci şi o patriotică lucrare. Mai vorbeşte adv. Dr. *Stefan*, preoţii *Jantea*, *Henteş*, *Popa*, arhitectul *Pamfilie*, apoi *Roşca*, *Bratu*, pentru primar şi administraţia politică, pentru popor, pentru preoţi, pentru învăţătorul *Simu*, şi pentru corul plugarilor din Ocna şi dirigentul lui *Miron Bibu*. Acest cor a delectat pe oaspeţi în tot cursul banchetului, cu astfel de cântări poporale, cari au pus în respect pe toţi. Românii cunoşteau de mai nainte precisele prestaţiuni ale acestui cor; dară străinii, oaspeţi de băi, cari luau masa afară de pavilon, au fost uimiţi de ce pot prestà simplii ţărani şi în cele artistice-muzicale. In fine mai închină directorul Dr. Cristea pentru primar, mulţămindu i pentru participare şi cerându-i sprijinul pentru nizuinţele culturale şi economice ale Românilor din Ocna.

Cu aceste să ridică masa şi toţi să adună la şcoală, unde învăţătorul pensionat *Romul Simu* ţine o prelegere pentru popor din sfera economiei. Vorbeşte în curtea bisericei şi a şcoalei. Atingând diferitele trebuinţe ale poporului nostru, îl îndeamnă a îmbrăţişà negoţul, meseriile, a face agricultură cuminte, bine împărţită. La urmă inzistă aproape 1 ceas asupra culturii albinelor, prezentând şi o coşniţă sistem *Grandt*, cumpărată din partea despărţământului. Coşniţa s'a predat învăţătorului şi agricultorului *Avram*, ca să cultive în ea albine şi să îndeletnicească şi pe copiii din şcoală în acest ram de câştig şi de ocupaţie folositoare.

Intru aceea la sala cea mai mare a şcoalei române s'au astupat cu ţoale toate ferestrile, spre a se puteà ţineà producţiuni cu skiopticonul. Umplându-se sala de popor, profesorul *Aurel Bratu* a ţinut 2 prelegeri: Una despre Asociaţiune şi despre întemeietorii şi conducătorii ei, arătându-le chipurile, alta despre beţie şi urmările ei. Prelegerile au fost cu plăcere ascultate, deşi căldura, ce s'a fost încins, începeà a deveni insuportabilă.

Poporul şi fruntaşii au mulţămit comitetului şi directorului *Dr. Cristea* pentru viul interes cel arată faţă de poporul din acest ţinut, pentru frumoasele învăţături date, şi le doreşte succes în toate drumurile, ce urmăresc asemenea ţânte nobile, împreunate cu multă osteneală şi greutăţi.

Recunoştinţa celor ce i-au ascultat fiele răsplata muncei laudabile.

Dela Scaldă.

NOUTĂŢI.

Ciprian Porumbescu. *Eri, Dumінecă, în 25 Maiu v. s'au împlinit 25 de ani dela moartea compozitorului nostru naţional* Ciprian Porumbescu, *mort în floarea etăţii, abia la începutul unei activităţi, pe cât de rodnice, pe atât de glorioase. Depunem şi noi din prilejul acesta o lacrimă pe mormântul din Stupca, în Bucovina, unde îşi doarme somnul de veci acest artist adevărat al musicei naţionale române, răpit atât de curând din sinul neamului nostru.*

*

La gimnaziul din Braşov se încep esamenele de maturitate Mercuri, săptămâna viitoare. Comisar la aceste esamene e numit din partea consistorului arhidiecesan Preacuvioşia Sa Domnul Arhimandrit, Vicariu arhiepiscopesc, Dr. *Ilarion Puşcariu*, iar din partea guvernului, domnul *Moldovan Gergely*, profesor universitar în Cluj.

*

Din suferinţele învăţătorilor nostri. Inspectorul regesc de şcoale din comitatul Bihorului a aflat în două şcoale confesionale române din acel comitat manuale oprite de şcoală, chartă oprită şi broşuri importate din Bucureşti, şi a mai constatat, — probabil că asta va fi crima cea mai mare, — că învăţătorii au învăţat copiii *să cânte româneşte*. Unul din ei a avut chiar curajul să spună în faţă puternicului domn inspector de şcoale, că el e *Român*, prin urmare îşi face numai datorinţa. La propunerea inspectorului de şcoale, comisiunea administrativă a comitatului Bihor a decis acum să se introducă cercetare disciplinară în contra celor doi învăţători şi a scris ministrului de culte să le detragă ajutoriul de stat ce'l aveau până acuma.

*

Carmen Sylva, Regina României, a împlinit Vineri 40 de ani de când se află pe tronul României, şi 40 de ani de când face literatură. S'au aranjat frumoase serbări la Bucureşti din incidentul acesta, trei zile dearândul, Mercuri, Joi şi Vineri, fiind Măiestatea Sa centrul celor mai sincere manifestaţiuni de iubire şi veneraţiune.

*

Dieta ungară. Dieta a luat vacanţă de patru zile, din prilejul Rusaliilor catolice. Şedinţa proximă se ţine Mercuri şi probabil se va începe în ea discuţia asupra proiectului de lege despre instrucţia gratuită în şcoalele poporale. Celalalt proiect de lege al contelui *Apponyi*, despre şcoalele agronomice, se va discuta în dietă abia la toamnă.

*

Examene. La şcoala comercială superioară română din Braşov s'a încheiat Marţi esamenul de clasă cu elevii din cl. III. Din 23 au fost admişi la esamenul de maturitate 20, iar 3 au să facă examen de corigenţă din 2 obiecte. Au fost clasificaţi cu „*foarte bine*" 2, cu „*bine*" 5, iar ceialalţi cu „*suficient*". Examenul de maturitate s'a început Sâmbătă. Va ţine până inclusive Joi.

*

Dl Constantin Pop, funcţionar la „*Albina*" şi redactor al „*Revistei Economice*" publică în ultimul număr al revistei maghiare „*Magyar Pénzügy*" un frumos articol de apărare în contra calomniilor adresate în dietă şi în presa maghiară băncilor româneşti dela noi.

*

Manevrele germane. Manevrele mari ale armatei germane se vor ţinea anul acesta în Elsaţia. Impăratul Wilhelm a invitat în mod special la manevre pe regele Italiei, Victor Emanuel, şi pe moştenitorul nostru de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand.

*

Hymen. *Elena Fabian* şi *Dr. Alexandru Muntean*, logodiţi. Beiuş, Maiu 1908.

— Domnul *Dumitru Bozeşan* din Custelnic şi dşoara *Silvia Pop* din Subpădure îşi celebrează cununia religioasă în 2/15 Iunie nou c.

*

Congresul ligei antidueliste. Joi s'a deschis un congres internaţional în Budapesta, aranjat din partea ligei antidueliste. Au participat representanţi din toate statele, în cari a fost îmbrăţişată ideea împedecării duelelor. Guvernul maghiar a fost representat la congres prin ministrul de justiţie *Günther*. Congresul a trimis telegrame de felicitare Impăratului şi Regelui nostru, apoi Papei, Ţarului, Regelui din Italia şi celui din Spania. Sau cetit mai multe telegrame de felicitare, adresate cogresului. In şedinţa de Vineri a făcut raport fie care delegat despre măsurile luate în statul său în contra duelului.

*

Grevă studenţească. Din causa, că profesorul anticlerical Wahrmund dela universitatea din Innsbruck a fost oprit să mai ţină prelegeri, studenţii liberali dela toate universităţile din Austria s'au pus în grevă şi nu mai merg la prelegeri.

*

† Artemiu Şarcadi, canonic capitular în Oradea mare, a adormit în Domnul în 2 Iunie n. c. în etate de 76 ani, din cari 53 petrecuţi la altarul bisericii, ca preot. Inmormântarea i s'a făcut Sâmbătă, cu onorurile cuvenite. Odihnească în pace!

*

Birou de informaţiuni. In ministeriul de agricultură, secţiunea lucrătorilor agricoli, s'a înfiinţat un birou de informare, dela care primeşte fiecare agricultor, care i se adresează, informaţiunile de cari are trebuinţă, în afaceri cari cad în rezortul acestui ministeriu.

*

Pentru Cernova. Socialistul Hegedüs a fost judecat la două luni temniţă de stat şi 100 coroane amendă în bani, pentru un articol publicat în „*Népszava*" despre măcelul din Cernova. Ar fi interesantă statistica, despre toate pedepsele dictate pentru — Cernova.

*

Dreyfuss rănit. La Paris s'au mutat rămăşiţele pământeşti ale lui Zola în Pantheon. S'a făcut ceremonie mare. A participat la ea şi vestitul major *Dreyfuss*, cu soţia şi cu fratele seu. La un moment dat s'au descărcat două focuri de revolver asupra lui Dreyfuss, rănindu-l la mână. Poliţia a arestat imediat pe atentatorul, care e redactorul unui ziar militar, om de 60 de ani. Au mai fost arestate şi alte vre-o 100 de persoane.

*

Cea mai lungă vorbire. In senatul din Statele-Unite (America) s'au pus trei membri ai opoziţiei improvizate să facă obstrucţie. Primul orator opoziţional (îl chiamă *Stone*) a rostit o vorbire de şase ore şi trei sferturi, al doilea, cu numele *Gold*, care e orb, a vorbit o oră şi jumătate, iar al treilea, *La Follette*, a vorbit *optsprăzece ore şi jumătate*. A rostit deci cea mai lungă vorbire parlamentară până acuma. S'a făcut socoteala, că oratorul a scos de pe buzele sale 686,000 de cuvinte. Nu s'a văzut se fie cuprins de nici o oboseală. In cursul vorbirei sale prezidentul senatului a primit telegrama senatorului *Davis*, asemenea oposiţional, care-l rugà, să nu închidă şedinţa, pentrucă el vine cu tren special, şi are de gând să vorbească *două zile*. Prezidentul însă, cum a terminat *La Follette*, a închis iute şedinţa.

*

Pentru trei iubiţi prieteni răposaţi. Dl Victor Tordăşianu, asesor consistorial, atins în mod nu se poate mai dureros de moartea mult prea timpurie a fostilor sei distinşi prieteni: Pavel Cotoţiu, funcţionar metropolitan în Sibiiu, Alex. Dordea, fost funcţionar la Academia Română (Bucureşti) şi Dr. Petru Todescu, fost c. şi r. medic de ştab milit. (Alba-Iulia), dărueşte în loc de cunună pe mormintele lor 10 cor. la fondul jubilar Nicolae Cristea, pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor români.

*

La fondul văduvelor şi orfanilor, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu", au mai dăruit: Iohann Schmidt în amintirea soacrei sale Maria Schuller, 1 cor., Constantin Tipuriţă, înv. în Vale, în amintirea soţiei sale Măriuţa n. Stănilă 2 cor., Petru Tălmăcean, portărelul Reun. rom. de înmormântare din Sibiiu, în amintirea mamei sale Eva Tălmăcean n. Moldovan, 1 cor., Dr. Eugen Meţian, adv. în Braşov, în amintirea neuitatei sale surori, Maria Garoiu n. Meţianu, 2·50 cor. şi Vic. Tordăşianu, as. consist., 10 bani.

*

Petrecere în Agârbiciu. Tinerimea română din Agârbiciu învită la producţiunea teatrală-musicală, ce se va ţinea în 2/15 Iunie 1908 (a doua zi de Rusalii), în edificiul şcoalei române gr. or. din Agârbiciu. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat pentru înfiinţarea unei biblioteci şcolare. Suprasolvirile marinimoase se vor primì cu mulţămită.

*

Petrecere în Lechinţa. Inteligenţa română din Lechinţa şi jur învită la petrecerea de vară cu dans ce o va aranja în 21 Iunie n. 1908 (prima Dumінecă după Sf. Rusalii) în pavilonul „Coroana" din Lechinţa. Tot în acest local şi în această zi la 4 ore p. m. îşi ţine adunarea sa generală despărţământul Bistriţa al „Asociaţiunei" pentru literatura română şi cultura poporului român, cu program separat. Inceputul precis la 7 ore seara. Preţul întrării: de persoană 1 cor. 60 fileri. Venitul curat e destinat bisericii române din Lechinţa şi Herina. Suprasolviri marinimoase se primesc cu mulţămită şi se cuitează pe cale ziaristică.

Apel.

Cu provocare la „*Tel. Rom.*" Nr. 52 1908 toţi aceia, cari au absolvat studiile ped. în anul 1901—1902 şcolar la seminarul „Andreian" din Sibiiu şi voesc a se ţineà de legământul făcut cu ocasiunea despărţirei, sunt rugaţi a încunoştinţà pe subscrisul despre participarea lor la întrunirea colegială din **16/29** Iunie c. Intâlnirea va fi precis la 9 ore din ziua numită în sala şcoalei de aplicaţie de pe lângă seminariul Andreian din Sibiiu.*)

Răşinar, în 4 Iunie 1908.

Eug. Crăciun
înv.

Concert bisericesc în Sibiiu.

In fiecare an, dl I. L. Bella, directorul reuniunei de muzică săseşti, aranjază mai multe concerte bisericeşti în folosul fondului de pensie al orchestrei oraşului. Aceste frumoase concerte merită, în adevăr, şi atenţia şi sprijinul publicului nostru românesc, nu numai fiind că şi noi beneficiăm de orchestra oraşului, ci şi pentru plăcerea ce ele oferă. La acestea concerte îşi dau concursul, pe lângă solişti apreciaţi de public, şi corurile şcolare săseşti şi face o impresie deosebită, să vezi şi să auzi pe micii şcolari şi şcolăriţele în haine de sărbătoare cântând într'o disciplină desăvârşită, pentru un scop de binefacere. Trebue să te gândeşti, involuntar, că şi şcolile noastre ar puteà să se folosească mai des de acest admirabil mijloc de educaţie socială a tineretului.

La ultimul concert, de Vineri (5 Iunie), asistenţii români, nu tocmai numeroşi, au avut bucuria şi satisfacţia deosebită de a vedeà dându-şi concursul şi una dintre cântăreţele noastre. In adevăr, admirabila arie din „Creaţiunea" lui Haydn, cântată de d-na *V. Triteanu*, cu cunoscuta-i voce de argint şi cu o interpretare perfect artistică, a fost punctul de culminaţie al concertului întreg. Cât de apreciată e d-na *Triteanu* şi din partea publicului săsesc, dovedeau aplauzele cu cari a fost primită şi aplausele entuziaste dela sfârşit, care se simţia că nu sunt convenţionale, ci o adevărată erupţiune de însufleţire sinceră, cum numai talentul real poate să stârnească.

Restul programului erà compus din foarte frumoase compoziţii bisericeşti de Mendelssohn şi Schubert şi din două bucăţi ale neobositului director de muzică dl Bella. Dl Dr. K. Ungar a delectat publicul cu frumoasa-i voce de bas, iar corurile şcolare au cântat cu cunoscuta precisiune ce se câştigă în şcoala dlui Bella.

Teatru.

Pe Marţi, săptămâna trecută, se anunţase ultima representaţiune, dată în teatrul orăşenesc din partea societăţii de operă a dlui director *Leo Bauer*. Teatrul s'a umplut până la ultimul loc. S'a cântat bine şi frumos opera „*Die verkaufte Braut*" a nefericitului compositor *Smetana*, mort în miserie, cu mult mai nainte de a se fi recunoscut valoarea operei sale, cu care puteà se-si câştige încă în viaţă glorie şi — *bani*. Directorul *Bauer*, încurajat de frumosul succes avut, a mai deschis abonament pentru patru representaţiuni, cari însă nu au mai fost cercetate ca cele de până aci. S'a dat Mercuri „*Margarethe* (*Faust*)", Joi a doua oară „*Aida*", Sâmbătă „*Mignon*", iar eri, Dumінecă, ca ultima representaţiune „*Die Zauberflöte*. „Prestaţiunile artistilor singuratici au fost totdeauna vrednice de toate admiraţia. Publicul sibian va fi recunoscător deci dlui director *Leo Bauer* pentru plăcerile pe cari i-le-a procurat prin societatea asta de operă, atât de bine compusă.

---

*) Toate ziarele române eetite de înv. sunt rugate a reproduce acest Apel.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Nr. 1165/1908. [134] 1–1

Aviz!

Târgul de primăvară al comunei Săliște să va ținea: **Joi în 11 Iunie st. n. și Vineri în 12 Iunie st. n.** târg de venite.

Luni în 15 Iunie st. n. (a doua zi de Rusalii) târg de mărfuri.

Primăria comunei.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Publicare de licitație.

Pe baza înaltei autorizări consistoriale Nr. 2961 Epitr. dela 15 Martie 1908, comuna bisericească **Sebeșul - superior,** protopresbiteratul Avrig, dă în întreprindere pe calea licitațiunei minuende verbale lărgirea bisericei sale, care să va ținea **Luni în 2 Iunie a. c. st. v.** (a doua zi de Rusalii) în edificiul școlar la 2 oare p. meridiane.

Prețul strigărei e statorit cu **13500 coroane** în care sumă e computat și materialul, având reflectanții a depune vadiu de 10% dela acea sumă înainte de începerea licitărei în numerar sau în hârtii de valoare acceptabile.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe orișicare dintre licitanți fără considerare la suma oferită.

Planul și preliminarul de spese, precum și condițiunile de licitare se pot vedeà la oficiul parohial din Sebeșul-superior.

Sebeșul-superior, 19 Maiu 1908.

Nicolae A. Zacharie
președinte.

Ioan Mateiu
paroh gr.-or.

(133) 1—1

Nr. 12 par. [131] 3—3

Publicațiune.

Comuna parohială gr.-or. **Scoreiu** dă repararea bisericei în întreprindere prin licitație minuendă care se va ținea în **20 Maiu a. c. st. v.** la 11 oare antemeridiane în școala comunală din loc.

Prețul strigării este **1300 cor.** vadiu 10%.

Planul, preliminariul și condițiunile de licitare se pot vedeà la oficiul parohial.

Oficiul parohial gr.-or.

Scoreiu, în 2 Maiu 1908.

Dionisiu David
paroh.

Nr. 425/1908
Văzut: **Ioan Cândea**
protopop.

AVIZ!

Mult onoraților mei cumpărători, partizani și prietini, le aduc la binevoitoare cunoștință, că pe la începutul lunei Iulie, iar îmi voi deschide prăvălia **cu multe noutăți.**

Cu deosebită stimă
Iulius Erös.

(125) 3—5

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 77— Sibiiu — Nagyszeben.

BĂILE DE CURĂ BUZIAȘ
Stațiune de tren, poștă, telegraf și telefon.
Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.
Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,
boale de femei, suferințe de beșică și rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părților de mistuire și escrețiune, gălbinare, anemie, scrofulosă și boale englezești, slăbiciuni generale și boli cronice la părțile genitale femeești. Izvor acid carbonic de sare și fier.
Prospect trimite
Direcțiunea băilor.
Din laboratorul acid-carbonic
dela băile Muschong din Buziaș
se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală și chemic curată.
A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial și puțin folositor.
Serviciu solid și conștiențios.
Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.
Telefon interurban Nr. 18. **Telefon interurban Nr. 18.**
(286) 45–100

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză,** în orișicare mărime, pe lângă **prețurile cele mai moderate** ofere:

Libraria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la față
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălțarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Naşterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Naşterea sftului Ioan Botezătorul
- Grigorie, Vasilie și Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

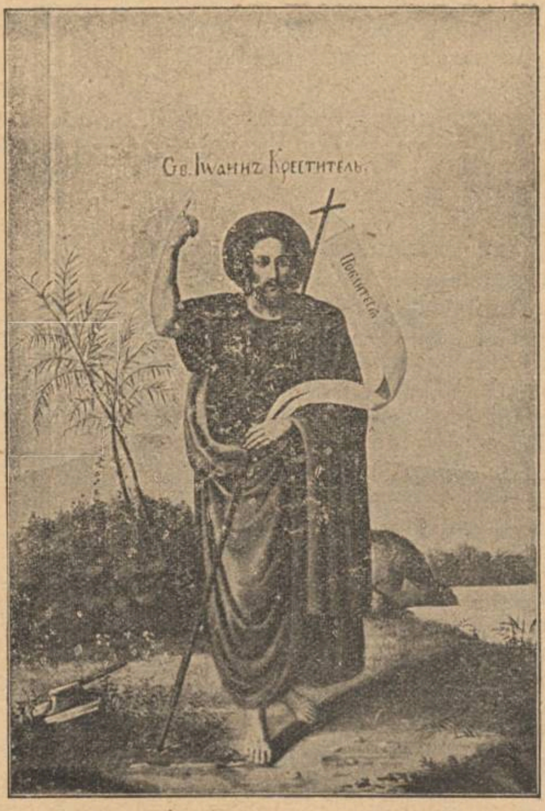

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălțarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin și Elena
- Sfântul Dumitru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru și Pavel
- Arhanghelii Mihail și Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim și Ana

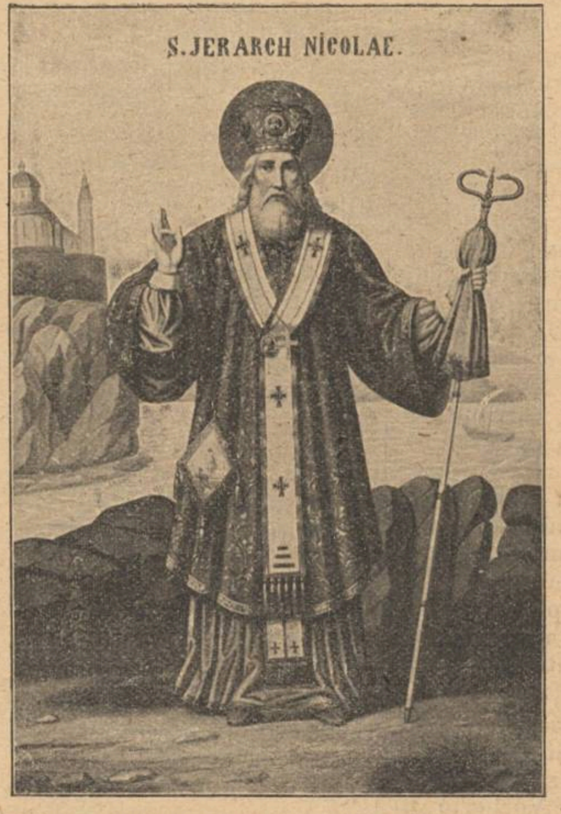
S. JERARCH NICOLAE.

IV.

- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					**Grupa II.**					**Grupa III.**					**și Icóne din Grupa IV.**					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42·—	56·—	70·—	**cor. foarte fine.**
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	**„ fine.**
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26·60	**„ simple.**

Prețurile indicate în șema de sus sunt a se înțelege numai la icoane pictate pe pânză și fără cadre (rame). La dorință se pictează însă și pe lemn, tinichea și aluminiu.

Deasemenea și cu angajamentul pentru **prapori** din orișice fel de materii și de orișice coloare pe lângă condițiile cele mai favorabile

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian. **Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.**

Nr. 58 Sibiiu, Joi 29 Maiu (11 Iunie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de donăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Tot la chestia „Băncei culturale“.

Ideia înființărei „Băncei culturale“ este născută din necesități. Pentrucă oricine cunoaște câtuș de puțin lipsurile și mijloacele noastre culturale, va trebuì să conceadă, că mijloacele ce ne stau la dispozițiune, departe sunt de a ajunge spre acoperirea și numai a celor mai arzătoare lipsuri.

Trebuesc deci căutate mijloace bănești noui. Dar de unde să le iei? Izvoarăle din cari am luat până acuma și luăm mereu spre acoperirea lipsurilor noastre, deșì nu-s săcate, întrebuințate ca până acì, mai mult nu pot să presteze. Iar lipsurile cresc mereu. Și dacă izvoarăle de până acì nu-s deajuns spre acoperirea lor, de sine înțăles, că trebue căutate mijloace noui.

Dar unde poți aflà aceste mijloace? Dela colecte, — după esperiențele de până acum — nu poți aștepta mult. Statul nu ne vine într'ajutor. Prin urmare, nu ne rămâne alta, decât să încercăm a trage din izvoarele ce ne stau la dispoziție tot mai mult câștig, — să tragem din ele câștigul cel mai mare posibil.

Bisericile și școalele săsești au a mulțămì existența și subsistența lor în mare parte munificenței institutelor de credit săsești, precând ale noastre nu prestează pentru scopuri bisericești și școlare mai nimic. De aceea biserica noastră e nevoită să-și caute și să afle însași mijloacele de existență.

Averea noastră principală bisericească constă, dupăcum să știe, în bani și hârtii de valoare. Acestea însă în modul dupăcum s'au fructificat până acuma, abeà aduc 4 până la 5 procente, precând multele bănci, mari și mici, înființate mai de demult, sau în timpul mai nou, aduc după capitalele lor câte 8, 10 și mai multe procente. Ce erà mai natural, decât să se impună de sine întrebarea: Ei bine, nu este oare posibil să tragem și noi mai mult folos după bănișorii nostri? Suntem noi siliți să fim pururea tributarii altora? Și nu să poate oare, ca să manipulăm *noi* banii nostri, așa cum îi manipulează băncile?

Judecând întrebarea aceasta din multe și osebite puncte de vedere, în cele din urmă omul trebue să vină la răspunsul: că *da, să poate*. Numai trebue căutate și aflate condițiile între cari să se poată întrebuințà averea bănească a bisericei în mod mult mai priincios pentru biserică, condițiile, cari să asigure bisericei un venit mult mai mare din bănișorii ei.

Urcarea venitului și respective a profitului în mod mai însemnat nu poate urmà, decât numai manipulându-se banii astfel, cum să manipulează la bănci. Nu *elocarea* banilor pre lângă camete mari, ci *învârtirea* și *utilizarea* lor din cât numai să poate mai de multeori la an, *asta* trebue să formeze baza realizării câștigului. Asta însă o poate face numai o bancă, înființată după toate formele.

Acuma să naște întrebarea, dacă oare biserica, ca atare, este în drept să formeze o astfel de bancă? Pentrucă, lucru de sine înțeles, biserica nici când nu să va transforma însași în bancă.

Răspunsul la întrebarea de mai sus, după părerea scriitorului acestui articol — este că „*da*“. Pentrucă deșì canoanele opresc pe preoți dela negutătorii și cămătării, biserica, ca atare, poate fi *proprietară* de case, moșii, fabrici și de orice întreprindere de câștig. Biserica, spre a să puteà susțineà și desvoltà, ca ori și ce corporațiune, are lipsă de mijloace materiale; de aceea și este în drept a și le procurà.

Biserica astfel poate fi ea însași proprietara unei bănci, fundate anume cu scop de câștig. Dar nici nu este de lipsă, ba chiar nici consult, ca biserica însași și sub propria ei firmă să înființeze bancă. Ci este deajuns, dacă banca să va înființà de oameni de ai bisericei, deplin încrezuți, ca fundatori. Dacă direcțiunea băncei să va formà iar numai din oameni încrezuți ai bisericei. Dacă statutele să vor compune astfel, încât ele de o parte să asigure pentru totdeuna influența hotărâtă a bisericei asupra conducerei și manipulărei băncii, iar de altă parte, ca tot profitul net ce să va realizà să între în favorul bisericei. In fine, dacă să vor lua cautelele de lipsă, ca biserica să poată exercià un control sever asupra cursului și manipulațiunilor băncei, — precum și ca banca cu timpul să nu poată fi întrăinată dela biserică.

In vederea pericolului acestuia, în urmă amintit, și pentruca banca să nu poată fi cu timpul înstrăinată dela biserică, va fi poate bine, ca ea să nu fie înființată ca societate pe acții, ci ca însoțire comercială, cu număr restrâns de participanți, cum este bunăoară casa de păstrare din Sibiiu.

Iar în ceeace privește activitatea, și respective operațiunile băncei, ea ar fi să se ocupe mai mult numai cu reescompt și — succezându-i aș procurà fondurile recerute — cu edarea de scrisuri fonciare. In acest mod apoi banca din nou înființândă, de o parte nu ar face concurență băncilor românești existente, de altă parte ar operà cu siguranță deplină și cu o regie minimală. Astfel de exemplu vedem, cum filiala băncei austro-ungare din Sibiiu, operează cu un personal de vre-o patru-cinci indivizi, și învârtește multe milioane la an, precând băncile noastre, chiar și cele mai mici, hrănesc o mulțime de oficianți, cari pe lângă salarul lor, mai reduc titulo de tantieme venitele băncilor la cari sunt aplicați. Vina nu este a oficianților, ci a sistemului greoiu și birocratic întrodus la ele.

Am zis, că banca culturală nu va face concurență băncilor românești existente. Și o repet aceasta, indicând la împrejurarea, că ea să va mărginì la operațiuni curat de credit și la emitere de scrisuri fonciare, prin urmare nu va face concurență băncilor noastre existente pe acel teren, pe care ele ar trebuì să-l îmbrățoșeze, dar spre dauna neamului nostru nu-l îmbrățișează, — înțeleg, pe terenul intreprinderilor comerciale.

Pe acest teren nu se mișcă nici una din băncile noastre. Vedem însă cum firme străine și venetice copleșează și cele mai ascunse plaiuri românești. Și unde de mii de ani sunà doina străbună, astăzi nu te mai poți înțelege cu oamenii pe românește. Astfel în părțile Petroșeni-lor, în comitatul Hunedoarei, ba chiar și pe aici pe la noi, pe plaiurile dela Râul-Sadului și pe aiurea. In fruntașa comună Avrig străinii au deschis două tăeturi de lemne în pădurile seculare românești. Evreii au înființat o fabrică de sticlă. Sașii înființează de nou un sanatoriu. Și ca să fie societatea deplină, un magnat maghiar a luat în arândă vânatul și a umplut pădurile de lacăi și veghetori, iar bietul țăran român a ajuns genat și strâmtorat pe teritorul său și cu vreme va trebuì poate să ia lumea în cap.

Dar acestea toate nu le văd băncile noastre existente. Nu le văd ceia-ce se cred chemați de a conduce destinele poporului. Acì ar fi locul, unde băncile românești să pună umărul și să ajute, ba să și previe. Ele ca mai inițiate în ale comerțului ar trebuì să se ocupe mai mult cu afaceri de întreprinderi comerciale, lăsând terenul mai liniștit al escomptului și al emiterei de scrisuri fonciare și altor hârtiì de valoare „*Băncei culturale*“. Astfel apoi nu s'ar produce concurență, ci din contră, cu toții ar lucrà pe diferite terene în armonie spre binele și înaintarea neamului și a bisericei.

Sibiiu, la 6 Iunie n. 1908.

Un membru al sinodului arhidiecesan.

Procesul cu Grecii, *purtat din partea Românilor gr. ort. din Budapesta, pentru a li-se recunoaște dreptul de conproprietate, cu privire la biserica grecească română din Budapesta, a fost judecat Vineri la tribunalul regesc din Budapesta. Cererea Românilor* a fost respinsă, *în urmare Grecii au rămas singurii proprietari ai bisericii. S'a anunțat apel la tabla regească.*

Dela seminar. Incheierea anului școlar 1907/8 la seminarul pedagogic-teologic „Andreian“ se va face Sâmbătă în 31 Maiu (13 Iuniu) prin săvârșirea sf. liturgii și rugăciunea de mulțămită, precum și parastas pentru odihna sufletului fericitului în Domnul marele arhiepiscop-metropolit Andreiu baron de *Șaguna*. După serviciul divin la 10 ore și jumătate a. m. în sala institutului pentru festivități se va ținea o vorbire ocasională de prof. Dum. *Comșa*, se vor executa 2 cântări corale și se vor cetì clasificațiunile.

Gratuitatea învățământului poporal.

Proiectul de lege al ministrului de culte, conte *Apponyi*, presentat dietei în chestia instrucțiunei gratuite în școalele poporale, e următorul:

1. §. Atât învățământul zilnic în școalele de stat, comunale și confesionale, cât și învățământul din cursurile de repetiție, va fi cu totul gratuit, astfel, că în aceste școli poporale nu se va plătì nici didactru și nici taxa de 30 fileri stabilită în §. 10 al articolului de lege XLIII. din 1891 (pentru fondul de pensiune al învățătorilor).

In toate aceste școli se va plătì cel mult taxa de 50 fileri, ca taxă de înscriere din partea fiecărui elev primit în școală, cu condiția, ca această sumă să se întrebuințeze pentru înmulțirea bibliotecei speciale a copiilor și a învățătorilor. Copiii, cari își vor legitima starea de sărăcie, vor fi scutiți și de plătirea acestei taxe. In cursul de repetiție și în școala economică poporală nu se va plătì nici taxa de înscriere.

2. §. După elevii școalelor poporale, comunale și confesionale, statul în senzul alineatului prim al paragrafului 10 din articolul XLIII. din 1891 va plăti ca recompensă în favorul institutului general pentru pensionarea învățătorilor, până la o nouă stabilire a legislației, suma anuală de 700.000 cor.

3. §. La rugarea susținătorilor de școale, comunale și confesionale, statul dă despăgubire pentru micșorarea de venit, pe care o aduce cu sine gratuirea învățământului, când această lege întră în vigoare, pentru toate școalele existente, cari au satisfăcut cerințelor articolului de lege școlară din 1907. Suma de despăgubire pentru o școală însă nu poate întrece suma, care ar corăspunde acelei taxe de primire, pe care ar aduna-o școala respectivă, socotind asupra fiecărui copil obligat de a merge la școală 15 cor. ca didactru, iar 1 cor. ca taxă de înscriere. In fiecare școală poporală, comunală și confesională, care pe basa legei actuale are ajutor de stat, fără deosebire, că ajutorul de stat sub ce titlu se dă, au valoare acele dispoziții ale articolului de lege școlară din 1907, cari stabilesc condițiunile ajutorului de stat dat sub titlul întregirii plății învățătorești și pretensiile legale ale acesteia. Mai ales în privința încuviințării denegării sau detragerii ajutorului de stat, cerut pe basa legii actuale, fără considerare, dacă ajutorul de stat servește la întregirea competențelor învățătorești, sau la acoperirea necesităților școalei (§. 5), se vor aplica acele dispoziții ale articolului citat, cari să refer la încuviințarea și retragerea ajutorului de stat cerut sub titlul întregirei plății învățătorești, îndeosebi scoțând la iveală, că în senzul dispoziției cuprinse în paragraful 12-lea al legei amintite, cererea unei comune, care n'a aruncat darea școlară de 5 procente, concesionată prin §-ul 35 al articolului de lege XXXVIII. din 1868, sau nu a exhauriat-o, mai departe cererea acelei confesiuni, ai cărei membri, pentru susținerea școalei confesionale n'au dat cel puțin o contribuție echivalentă cu 5 procente din darea de stat, nu se poate lua în desbatere.

§. 5. Referitor la taxele de primire și didactru, cari până acum s'au întrebuințat în folosul salarelor învățătorești, rebonificația, care în înțelesul acestei legi se cuvine drept despăgubire, se face conform §. 31 din art. de lege XXVII. din 1907. Ca basă la stabilirea despăgubirii servește salarul garantat învățătorilor în procesul verbal despre salare și în tabela taxelor. Ca despăgubire pentru taxele de primire și didactru, cari nu se țin de salarul învățătorilor, servește de asemenea ca ajutor de stat suma ce corăspunde mediei sumelor preliminate în budgetul școlar din 1905=1906, 1906=1907 și 1907=1908 al respectivei școale ca venit sub titlul acestor taxe. Stabilirea aceasta se va face prin comisiunea administrativă, iar ministrul cultelor va lichida suma de despăgubire, sub titlul de ajutor de stat, la mâna scaunului şcolar al respectivei şcoli. Modalităţile procedeului, ministrul le va stabili după ascultarea autorităţilor superioare bisericeşti, pe cale de ordinaţiune. Rugările în privinţa despăgubirilor de didactru trebue înaintate de către eforia şcoalelor comisiei administrative cel mult până la 30 Septemvrie 1910.

§. 6. După întrarea în vigoare fiecare şcoală confesională despre care se constată, că afară de taxa de înscriere de 50 fileri mai încassează şi alte taxe, se va admonià, şi dacă în timp de 6 luni nu pune capăt acestei ilegalităţi, se va închide, iar susţinătorii respectivei şcoale confesionale îşi vor perde pentru totdeauna dreptul de a mai susţineà şcoli.

§. 7. Fiecare susţinător de şcoală se obligă, ca după isprăvirea celor 6 cursuri ale şcoalei primare să dea elevilor testimoniu compus în limba maghiară şi scutit de timbru. Are însă dreptul, ca pe lângă limba maghiară să scrie testimoniul şi în limba de propunere a respectivei şcoale, în mod paralel. Tot asemenea trebue să se dea testimonii şi absolvenţilor cursului de repetiţie. Directorul şcoalei respective e obligat a scrie aceste testimonii fără nici o taxă şi trebue să le înainteze autorităţilor administrative locale spre legalizare. Şcoalele sunt obligate să poarte un registru despre elevii cari au absolvat cele 6 cursuri şi despre testimoniile date. Registrul de asemenea trebueşte condus în limba maghiară, dar pe lângă limba maghiară se poate folosi în mod paralel şi limba de propunere. Formula testimoniilor şi a registrelor o stabileşte ministrul de culte şi instrucţiune publică.

8. Legea aceasta în ce priveşte şcoalele primare de stat va întra în vigoare la 1 Septemvrie 1909, iar cu privire la şcoalele primare confesionale în 1 Septemvrie 1910.

§. 9. Cu executarea legii acesteia se încredinţează ministrul de culte şi instrucţiune publică şi ministrul de finanţe“.

*

Proiectul acesta de lege a trecut prin comisiunea *şcolară* şi cea *financiară*, cari şi-au presentat dietei rapoartele asupra lui. Una a întregit proiectul cu dispoziţia, că din bibliotecile şcoalelor să fie scoase cărţile de conţinut periculos şi contrar statului, iar în scopul acesta inspectorii de şcoale să fie împuterniciţi a controla bibliotecile, iar ceealaltă a mai făcut adaosul, ca închiderea şcoalelor, cari nu se vor conforma acestei legi, să se facă numai după ascultarea superiorităţii respective *confesionale*. In dietă discuţia asupra proiectului de lege se va începe probabil astăzi, Mercuri.

Legea apropriaţiunei.

(Fine.)

Pe viitor se poate întâmplà deci, ca un ministru să dee o asemenea ordinaţiune şi apoi să vedeţi pe un Ugron Gábor, ori pe un Nagy Dezső stând în temniţă, fiindcă a înjurat guvernul. (Ilaritate).

Eu, on. cameră, sunt convins, că un stat în care constituţia rezervă o basă legală pe seama unui asemenea absolutism al puterii executive, nu poate fi considerat ca stat de drept, ci el este şi va rămâneà cea mai urâtă specie a statului poliţial. (Aşa-i! în centru).

Şi nu e desjuns, că în privinţa aceasta puterea alcătuitoare de drept este identică cu puterea executivă, ci voiţi, ca în senzul novelei penale celei nouă, autorităţile administrative să le mai înzestraţi şi cu puterea de agraţiare. Intr'un stat de drept e frumos aceasta — numai cât nu se va aflà nimenea, care să ne invidieze pentru el.

Orice stat cultural depinde de patru condiţiuni, însă în Ungaria toate patru ne lipsesc. Prima condiţie e, ca împlinirea necesităţilor şi stăpânirea statului să nu se validiteze în mod absolutistic, ci pe cale legală. Urmarea acesteia ar fi, ca funcţionarii să nu fie stăpânii, ci slugile statului.

B. Brediceanu: Da, să fie slugile poporului!

Dr. A. Vlad: A doua consecvenţă ar fi, ca clasa de mijloc, sau mai bine zis, clasa domnitoare, căci o astfel de clasă există şi va exista pretutindenea — să nu exercite conducerea aceasta pe basa privilegiilor, ci aceasta să o considere ca un eflux natural al superiorităţii culturale şi morale.

Şi cum stăm noi în privinţa aceasta?

Despre comitat vă place a zice, că e un teritor autonom, şi mai ziceţi că e o fortăreaţă a constituţiunei. După părerea mea, dacă judecăm într'adevăr fără preocupaţiune serviciile ce ni-le ofere comitatul, trebue să recunoaştem, că corporaţiunile acestea autonome, departe de a fi fortăreţe constituţionale, sunt numai nişte manifestaţii ale domniei staturilor. (Contestări în stânga). Da, hotărât că aşa este, de oarece din congregaţie, care nici în sus nici în jos nu dispune de independenţa recerută, — sunt eschise păturile largi ale poporului, căci în urma virilismului şi a cenzului deosebit poporul nu e representat aproape de loc.

Dar voi merge şi mai departe. Chiar şi acolo, unde membrii congregaţionali sunt aleşi, în urma sistemului electoral nu representă poporul. Doar e notorietate publică, că în vreme ce membrii parlamentului în mare majoritate sunt 48-işti, pe cari poporul îi alege, — în comitate şi acum 67-iştii sunt în majoritate. Aceasta e cea mai mare contrazicere.

E incontestabil, că greşeala e de a se căutà în sistemul şi procedura electorală. Acestea împedecă validitarea adevăratei voinţi a poporului; şi vă mai întreb, poate-se vorbì de o autonomie comitatensă, când aceasta depinde atât de mult de guvernul central?

Voinţa guvernului central la noi o representă comitele suprem, şi ştim cu toţii, că dânsul făcând uz de drepturile sale cardinale, alege de funcţionar pe cine voeşte.

Admit, că poate funcţionà comitatul ca corporaţiune autonomă, ba poate fi chiar şi garantă constituţională, până când nu ajunge în coalisie cu guvernul central. Insă îndată ce voinţa guvernului central, voinţa minist. se schimbă, în momentul acela el poate face cu totul iluzorie autonomia şi îşi poate validità voinţa sa pe întreaga linie. Spiritul acesta domneşte în toate oficiile.

Dacă vom luà acum în considerare, că oficiile comitatense nu sunt nobile oficiumuri, ci pur şi simplu numai nişte sinecure pe seama flămânzilor, ne vom convinge uşor, că starea actuală e insuportabilă.

Admit, că vor fi şi abateri, cu toate acestea însă s'ar puteà zice, că avem de a face cu un simptom regnicolar, căci în 90 procente ale comitatelor stările sunt aşa dupăcum le-am arătat. Deci până când nu vom asigurà independenţa comitatelor şi până când nu se vor împărtăşì de binefacerile autonomiei şi straturile largi ale poporului — despre autonomie în adevăratul înţeles al cuvântului nici vorbă nu poate fi. Căci cum ni-se înfăţişează lucrurile astăzi? Aşa, că guvernul nu numai virilismul voeşte să-l păstreze şi pe mai departe, ci nici chiar reforma electorală nu voeşte să o extindă şi asupra municipiilor, aşa încât ne va fi dat să vedem absurditatea, că aceia cari au cuvânt în afacerile ţării întregi, vor fi cu totul escluşi din corporaţiunile autonome comitatense.

Chiar din motivul acesta cred eu, că constituţiei noastre actuale îi lipseşte a doua condiţie a unui stat cultural, adecă condiţia, ca administraţia şi legislaţia să se facă sub influinţa maselor mari ale poporului. Ştim, că guvernul actual a luat în program lărgirea dreptului electoral — doar aceasta era o condiţie cardinală a pactului — însă pas de pas ni-e dat să vedem, cum încearcă să paraliseze pe întreaga linie influinţa maselor. (Mişcare).

C. Brediceanu: Nu pentru popor, ci pentru stăpânire voesc ăştia să creeze reforma electorală!

Dr. A. Vlad: A treia condiţiune a unui stat de drept, respective stat cultural, care condiţiune de asemenea ne lipseşte e, că mulţimea cea mare a poporului nu trebue stoarsă numai cu dările, ci şi bunăstarea ei culturală, economică şi morală trebue promovată prin instituţiuni corăspunzătoare. Aşa cred, că pe terenul acesta abia se face strictul necesar, căci pe seama mulţimei până acum abia au rămas fărămiturile. Un oare care ministru, fiind vorba de unele poziţii ale budgetului cu privire la ajutorarea naţionalităţilor, s'a referit la acţiunea ruteană şi cea din nordul Ungariei.

Doar e ştiut de toţi, că un gospodar bun grijeşte până şi de vitele sale; de ce nu s'ar îngriji deci şi statul în interesul seu propriu de susţinerea maselor lipsite de mijloace?

Aşa cred, că statul n'a trecut de loc peste marginile celor mai elementare pretensiuni, când s'a îngrijit, ca contribuabilii aceia să poată trăi şi să nu ajungă la sapă de lemn.

A patra condiţiune a statului cultural e, că dacă într'un stat locuesc mai multe naţionalităţi, acolo trebue să domnească egalitate deplină. Dacă vom privi din punctul acesta de vedere stările dela noi, vom vedea, că la 1868 s'a adus aşa numìta lege despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, despre a cărei aplicare şi executare însuşi dnul ministru Iuliu Andrássy a declarat, vorbind despre ordinaţiunea dela Şopron, că faţă de prietenii cei buni se va aplicà, însă ceeace concede pe seama Germanilor din Şopron, nu va concede eventual pe seama Românilor sau a Sârbilor.

Kmety K.: N'a zis aşa.

Dr. A. Vlad: Mă rog, eu înţelesul acesta l-am atribuit cuvintelor dlui ministru, şi ori-cine va judecà, nu numai cele spuse de dsa în cameră, ci şi declaraţiunile sale de prin ziare, nu le va puteà dà alt înţeles. Vedem aşa dară, că însuşi ministrul, organul suprem al puterii executive, declară, că executarea legilor constitue un favor. Daţi-mi voe dlor, dar eu sunt pe deplin convins, că nu poate fi dreaptă o interpretare, care faţă de prietini permite aplicarea legilor, iar faţă de duşmanii închipuiţi nu. (Sgomot).

Veţi concede şi dvoastră, că într'o ţară în care un bărbat de stat face o asemenea declaraţiune, respectul legilor nu stă tocmai pe un piedestal înalt.

Voi merge însă şi mai departe. Afirm fără nici o teamă de a fi desavuat, că cu toate că legea de naţionalităţi garantează egalitatea de drept, dsa nu execută în mod consecvent principiul acesta nici chiar în cadrele unităţii de stat şi a uniformităţii administrative. Şi cu durere trebue să constat, că în loc să se aplice după dreptate evoluţie, să ne fi adus mai aproape de egalitatea de drept, pe care o pretindem şi o vom pretinde mereu, căci Ungaria numai astfel se va puteà susţine, dacă ne vom bazà pe principiul egal-îndreptăţirei, zic, în loc de toate acestea, am ajuns la deplina neegalitate. Eu vă spun hotărât, că dacă voiţi înt'adevăr să mulţămiţi naţionalităţile, dacă dvoastră voiţi pacea în mod sincer, atunci nu vă rămâne altceva, — evoluţiunea şi cruda necesitate vă va constrânge să păşiţi pe terenul egalităţii de drept, iar pe terenul acesta veţi găsì pacea pe lângă păstrarea integrităţii neştirbite a statului. Pe terenul acesta, da, însă pe terenul neegalităţii şi a despoierii de drepturi, nici odată, dar nici odată.

Douăzeci şi cinci de mii de Italieni au adevărate privilegii în Fiume faţă de masele mari, faţă de milioane'e pe cari le reprezintăm noi. Dacă integritatea statului nu e periclitată prin faptul, că în autonomia oraşului Fiume limba italiană se validitează în aşa măsură, încât e limba de propunere în şcoalele medii de stat, nu puteţi aşteptà ca 3 milioane de Români şi 2 milioane de Slovaci să se îndestulească cu mai puţin.

Eu cred, că nici Ungurul cel mai preocupat nu ne va puteà învinuì cu pretenziuni exagerate, atunci când noi nu cerem cu nimic mai mult ca cei douăzeci şi cinci de mii de cetăţeni. (Voci în stânga: Fiume are altă situaţie de drept public!) In privinţa dreptului public, dacă dvoastră consideraţi drept piedecă atunci când cerem aceleaş drepturi — faptul, că nu avem un loc deosebit în dreptul public, dacă dvoastră credeţi, că avem lipsă de o stare specială de drept public, pentru ca să beneficiem şi noi de egalitatea de drepturi, ei bine, ne vom nizuì de acì înainte spre obţinerea acelui loc deosebit în dreptul public, ca spre o condiţie premergătoare posibilităţii de a ne puteà exercià şi noi drepturile. Dacă numai acela e năcazul, că beneficiarea faptică de egalitate de drept e condiţionată de o stare deosebită de drept public, atunci nu aveţi decât să ne împingeţi pe terenul unor revindecări de drept public.

Ugron Gábor: Naţionalităţile nu formează corpus separatum, ca oraşul Fiume!

Dr. A. Vlad: In cadrul statului trebue să ni se dee toate drepturile, cari ne compet pe baza egalităţii de drept. De oarece însă văd şi sunt convins, că întreaga desvoltare nu e direcţionată spre egalitatea de drept, ci chiar din contră, toate silinţele se îndreaptă într'acolo, ca nedreptăţile cu întregul lor sistem să se inarticuleze în lege, şi fiindcă vedem că guvernul e aşa zicând o adevărată piedecă pentru desvoltarea modernă a statului şi suntem convinşi, că nici odată şi sub nici un guvern libertatea convingerii nu a fost atât de mult prigonită, ca sub guvernul actual, fiindcă se poate dovedì cu date concrete, că în cele două luni de oblăduire din urmă s'au înscenat mai multe procese politice decât în întreaga epocă şi sub întregul sistem de guvernare a lui Bach, fiindcă — după cum am zis — din cauzele acestea am cea mai mare neîncredere faţă de guvern — sunt silit a nu-i da sprijinul recerut pentru obţinerea budgetului.

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Tractul Cluj-Unguraş.

In zilele de 17 şi 18 Aprilie v. c. s'au ţinut în întreagă arhidieceza conferenţele anuale învăţătoreşti. Invăţătorii din tractele protopresbiterale *Cluj* şi *Unguraş* s'au adunat în anul acesta în comuna *Şomeşfalău* de lângă Cluj. Nu trebue să amintesc necesitatea acestor întruniri, fiind ea în deobşte cunoscută, nici să vorbesc de însemnătatea lor, fiind această chestiune destul de clară pentru cetitorii acestui ziar.

Joi în 17 Aprilie învăţătorii din aceste tracte aproape toţi la ora 8 a. m., în frunte cu dl comisar consistorial *Aurel Ciortea*, profesor la Braşov, au luat parte la slujba dumnezeească împreunată cu învocarea Duhului Sfânt şi la parastasul săvârşit pentru odihna repausaţilor Arhiepiscopi şi Metropoliţi *Andreiu* şi *Miron*, precum şi pentru învăţătorii repausaţi din aceste tracte. Aceste sfinte slujbe au fost săvârşite cu demnitatea şi pietatea cuvenită, prin dl protopresbiter al Clujului *Tuliu Roşescu* şi parohii *Teodor Ciortea* din *Cojocna* şi *Ioan Dămian* din loc.

Şedinţa I.

La ora 11 a. m. în presenţa dlui protopresbiter, a dlor parohi T. Ciortea şi şi I. Dămian, a representanţilor administrativi, pretorele *Boga Pál* şi notarul local *Tokaj*, a unui public ales şi număroşi ţărani din această comună, dl comisar printr'o frumoasă şi mişcătoare vorbire între aplausele asistenţilor declară conferenţa de deschisă. In această vorbire dl comisar accentuând rolul conferenţelor pentru învăţători, trece şi arată cu multă cunoştinţă de cauză în ce consistă activitatea extra-şcolară a învăţătorului, necesitatea ei, precum şi modul în care să se practice.

Invăţătorul, — câtă vreme raportul dintre el şi săteni nu este un contract formal, nu trebue să-şi mărginească activitatea între 4 păreţi ai şcolii la inarmarea intelectuală a tinerelor generaţii, ci întrând în mijlocul poporului să întemeeze aici şcoala celor mulţi. Să-i pregătească prin conferenţe şi prelegeri poporale în grădinărit, stupărit, cultivarea vermilor de mătasă, să întemeieze coruri bisericeşti, cercuri culturale ori şezători săteşti, să aranjeze diferite producţiuni, căci atunci poporul nostru, convingându-se bine de rostul şi însemnătatea şcoalei, mai cu dragă inimă işi va da obolul pentru susţinerea şcoalei şi a învăţătorului.

Invăţătorul *I. Frâncu* în calde cuvinte mulţămeşte în numele învăţătorimei pentru frumoasele cuvinte şi sfaturi, ce dl comisar a dat învăţătorilor.

Se urmează apoi la constituirea biroului, alegându-se notari învăţătorii *Vasile Păltinean* şi *Petru Bura.*

Intre aplauzele celor prezenţi Dl protopresbiter T. Roşescu propune, ca să se esprime *Excelenţei Sale I Preasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit Ioan* sentimentele de alipire, iubire şi veneraţiune ale învăţătorimei întrunite în conferenţă prin o telegramă.

Intrându-se în program se pune la ordinea zilei disertaţia: „Ce cariere să recomandăm fiilor poporului nostru?“ lucrată de *V. Păltinean.* Tema a ţinut aproape o oră şi la propunerea dlui comisar disertantului i se votează mulţămită protocolară. Se dă apoi spre cenzurare membrilor *I. Frâncu* şi *I. Şiller*, cari au propus tipărirea disertaţiunei.

Fiind ora înaintată, şedinţa s'a ridicat, ear membrii conferenţei s'au întrunit la prânzul comun luat în localul berăriei din Şomeşfalău. La masă fireşte n'au lipsit nici toastele. Au toastat: Dl comisar pentru *I. Preasfinţia Sa Archiepiscopul şi Metropolitul nostru Ioan. Dl protopresbiter T. Roşescu* pentru dl comisar, părintele *T. Ciortea* pentru reprezentanţii administraţiei, învăţătorul *Albui* pentru dl protopresbiter, învăţătorul *I. Şiller* pentru părintele *Ciortea* şi notarul local pentru învăţătorimea prezentă.

Şedinţa II.

In şedinţa a doua s'a cetit şi discutat tema dată spre lucrare din partea Prea Ven. Consistoriu: „*Care e metodul cel mai potrivit pentru instruarea adulţilor în scriere şi cetire?*“ lucrată de învăţ. *I. Magiar*, din *Geaca*, care s'a declarat pentru *metodul „scriptolegic“*. Pentru acest metod au pledat şi învăţătorii I. Frâncu, I. Biji şi V. Ciuca, ear Petru Bura pentru *metodul fonomimic*, care în esenţă nu e decât metodul scriptolegic. La propunerea lui *V. Păltinean*, care s'a şi primit, s'a însărcinat fiecare învăţător, ca până la conferenţa anului următor fiecare învăţător să esperimenteze pe lângă metoadele amintite mai sus cu adulţi încă şi metodul *analitic-sintetic* şi metodul lui *Gábel*, întrebuinţat în armată, S'a pus la ordinea zilei apoi a treia disertaţie avută în programul conferenţei: „Influinţa cântărilor asupra elevilor“ lucrată de înv. *A. Todoruţ* din *Butene.* Impărţind cântările în bisericeşti şi naţionale, arată destul de temeinic ce influinţă au ele intru desvoltarea şi întărirea sentimentului religios-moral şi a celui naţional. După părerea subscrisului, ca tema să fie completă, ar fi trebuit să se arate şi însemnătatea musicei în general pentru învăţământ şi pentru cultivarea sentimentului estetic, dat fiind, că în multe ţări şi şi la noi acum se dă o deosebită atenţiune instruţiunei cântărilor şi musicei. Vorbind învăţătorii I. Frâncu, I. Şiller şi G. Toader, disertaţia se declară de succeasă.

Tot în această şedinţă mai fiind vreme s'a luat şi lecţia practică din limba română cu an. I de şcoală: „Tractarea cuvântului normal *„cucu“*, predată prin învăţătorul *V. Roşca,* care după o discuţiune vie să declară succeasă. La oara 6 şi 1 sfert şedinţa s'a ridicat, enunţânduse şedinţa a III-a pe ziua următoare la oara 8 a. m.

Şedinţa III.

Şedinţa aceasta a fost reservată esclusiv lecţiilor practice. Aproape la fiecare lectie s'au ivit vii discuţiuni cu privire la metod şi modul de predare, ceea ce dovedeşte, că aceste lecţii pot aduce un folos real învăţătorimei, dar nu trebue să perdem din vedere, că folosul lor se micşorează prin aceea, că materialul până în vremea ţinerii conferenţelor e aproape întreg prelucrat şi desteritatea învăţătorului prelegător nu se poate judeca după cuviinţă.

Lecţia din l. ungurească „Vonal, egyenes, görbe“, predată de învăţătorul I. Biji cu mult tact a fost declarată de succeasă.

Bine au fost predate şi lecţiile practice: „Scăderea în cadrul numerilor 1 — 70“ cu anul II de şcoală de învăţ. Petru Buza; Lecţia din geografie cu anul IV de şcoală: „Suprafaţa, apele, clima şi productul ţinutului dintre Dunăre şi Drava“, de V. Nassa, lecţia din religiune cu an III de şcoală: „Slăbănogul din Capernaum“, cari după o discutiune la care au luat parte aproape toţi învăţătorii au fost declarate de succese.

Lecţia din fizică cu an. V de şcoală, lipsind la şcoala din loc acest despărţământ s'a citit, iar ca lucrare tema: „Apăsarea aerului“ de dra Ana Marinca, a fost declarată de succeasă, neputându-se judecă şi predarea.

Fiind încă timp, dl comisar a rugat să se anunţe careva dintre învăţători, ca să predeă o lecţie din religiune, din materialul prescris pentru an. IV cu anul al III-lea de şcoală. S'a anunţat învăţătorul *Ioan Frâncu,* care a predat foarte bine lecţia: „Slăbănogul din Capernaum“. Prelegerea a fost interesantă, învăţătorul a ţinut încontinuu incordată atenţiunea elevilor şi interesul lor, — şi s'a deosebit aceastâ lecţiune şi prin vioiciunea predării. După o scurtă discuţie prelegătorului i-se votează mulţămită, iar lecţia a fost declarată de deplin succeasă.

La ora $12^1/_4$ din zi şedinţa se ridică şi se anunţă şedinţa proximă la ora $2^1/_2$ p. m.

Şrdinţa IV.

In şedinţa aceasta s'au prezentat rapoartele diferitelor comisiuni. Raportul comisiunei permanente despre starea învăţământului în tractul Unguraş a fost interesant. Din el ne-am convins, cumcă învăţământul în şcoalele noastre din acest tract se urmează normal, iar datele statistice în ce priveşte cercetarea şcoalei în anul 1907 ne au arătat o creştere de $2^0/_0$ faţă de anul 1906. Păcat, că membrii comisiunii din tractul Cluj, din cauze mai mult sau mai puţin scuzabile, nu şi-au putut prezentă raportul.

Asemenea a raportat învăţătorul I. Biji despre cărţile didactice, arătând cari ar fi cele mai bune manuale din câte le avem, precum şi lipsa de cărţi şi manuale pe unele terene ale învăţământului, de ex. muzica. Conferenţa şi-a exprimat dorinţa, ca Preven. Consistoriu să însărcineze pe unul dintre profesorii de muzică dela seminar cu întocmirea unui manual corăspunzător cerinţelor moderne ale învăţământului muzicei în şcoală.

S'au ales membrii comisiunei permanente şi membrii verificatori ai protocolului şedinţei ultime, căci protocoalele şedinţelor I—III s'au verificat de plenul conferenţei. S'a stabilit locul unde se va ţineă conferenţa anului viitor, alegându-se comuna *Unguraş* din tractul cu aceiaş nume.

Locul de frunte în şedinţa aceasta însă îl ocupă propanerile, cari au o deosebită importanţă. Invăţătorul *G. Toader* propune să se ceară Preaven. Consistor reînfiinţarea revistei: *„Vatra Şcolară“*, şi fiindcă această publicaţiune de foarte mare interes pentru învăţătorime a încetat din negligenţa acesteia, să nu se mai aboneze ca în trecut din partea învăţătorului, ci epitropia parohială să solvească din salariul învăţătorului preţul abonamentului administraţiunei revistei. Aşa poate că s'ar pune capăt faptului destul de trist, că învăţătorimea nu părtineşte şi nu susţine o revistă, care când nu a avut o a cerut-o, iar când o are nu o susţine.

Invăţătorul I. Şiller a propus întroducerea testimoniilor simestrale, prin cari părinţii să se încunoştiinţeze despre progresul elevilor.

De o deosebită importanţă sunt propunerile învăţătorului I. Frâncu pentru scrierea monografiilor şcoalelor noastre şi pentru întroducerea la conferenţă a examenului didactic. Cea dintâi, întrucât nu ştim câte şcoale vom putea susţinea pe viitor, are o importanţă istorică culturală şi ar fi un păcat dacă am lăsă să se peardă urmele existenţii şcoalei noastre. Cea de a doua are o importanţă deosebită didactică, căci valoarea lecţiilor practice se micşorează prin aceea, că materialul e prelucrat până în vremea conferenţelor, iar din examenul didactic ar putea fiecare învăţător să se convingă despre metodul şi despre gradul în care elevii au priceput şi şi-au însuşit materialul prelucrat. S'ar putea stabilì astfel cu ce capital de cunoştinţe poate să ese copilul din şcoala poporală şi cum ar ştì să le aplice în viaţă.

Invăţătorul Vas. *Păltinean* a propus să se ceară Preaven. Consistor ca să dee catehizaţia în şcoalele poporale preoţimei noastre, având aceasta o deosebită importanţă în ce priveşte ridicarea morală-religioasă a satelor. Nu numai fiindcă propunerea religiunii cade în mâna unui om de specialitate şi să mai uşurează şi învăţătorul, ci este o continuitate în propunerea materialului religiunei, începând din frageda pruncie până la groapă.

Este o unitate de vederi, o unitate în mersul ideilor, începând cu catehizaţia pruncilor în şcoală şi continuând cu predica în biserică. Acest lucru n'ar trebui să rămână un „pium desiderium“, ci preoţimea însăşi, fără ordine mai înalte, în vederea împlinirii cât mai acurate a sublimei ei chemări, din propriul îndemn sufletesc să facă aceasta, căci ei îi sună cuvintele Mântuitorului: „Mergând învăţaţi toate popoarele“ . . .

Tot acelaşi propune întemeierea „şezătorilor săteşti şi a salelor de lectură, pentru ridicarea culturală a săteanului“.

Dl comisar a făcut mai în urmă o propunere de mare importanţă: împărţirea materialului de învăţământ pe săptămâni. Fiecare învăţător să şi-l lucre separat, iar comisia permanentă din aceste planuri va alcătuì unul, alegând tot ce e bun în aceste planuri şi-l va presentă conferenţei spre aprobare. Tot comisia permanentă în cadrul raportului despre mersul învăţământului va raportă şi despre paşii ce au făcut învăţătorii pentru îndeplinirea ideilor cuprinse în propunerea despre şezătorile săteşti a lui Vas. *Păltinean.*

*

Toate propunerile amintite mai sus au fost primite de conferenţă.

Exhauriat fiind programul, dl comisar mulţămeşte învăţătorimei pentru zelul ce l-au arătat, mulţămeşte dlui subinspector Balogh Sándor — care a luat parte la şedinţa din urmă — representanţilor administraţiei, oaspeţilor presenţi, şi între aplause declară conferenţa de închisă. Invăţătorul I. Şiller mulţămeşte în numele învăţătorimei dlui comisar pentru bunele sfaturi şi îndrumări ce în decursul şedinţelor conferenţei a dat învăţătorilor.

Cu aceasta conferenţa s'a sfârşit şi fiecare s'a reîntors la vatra sa.

V. Păltinean.

Programa

examenelor publice dela şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, la finea anului şcolar, e următoarea:

Luni în 22 Iunie: *a)* înainte de ameazi: dela 8—11 ore Religiunea cu toate clasele civile, dela 11—12 ore Limba franceză, cl. IV. *b)* după ameazi: dela 3—6 ore cl. I civilă, din studiile: Limba română, Limba maghiară şi Limba germână.

Marţi în 23 Iunie: *a)* înainte de ameazi: dela 8—11 ore clasa III civilă, din studiile: Istoria universală, Limba maghiară şi Chemia. *b)* după ameazi: dela 3—6 ore cl. II civilă, din studiile: Limba maghiară, Geografia şi Limba germană.

Mercuri în 24 Iunie: *a)* înainte de ameazi: dela 8—11 ore cl. IV civilă din studiile: Limba maghiară, Istoria patriei, Aritmetica şi Limba română. *b)* după ameazi: dela 3—6 ore Muzica instrumentală (piano, violină) cu elevele din clasa I şi II civilă.

Joi în 25 Iunie: *a)* după ameazi: dela 3—6 ore Muzica vocală şi instrumentală (piano, violină) cu elevele din clasa III şi IV civilă.

Duminecă în 28 Iunie: *a)* înainte de ameazi: dela 11—12 ore Incheierea solemnă a anului şcolar şi distribuirea atestatelor.

Lucrurile de mână, de caligrafie şi desemn, sunt espuse în decursul examenelor într'una din salele institutului.

Direcţiunea.

NOUTĂŢI.

Iubileul Monarhului. Din prilejul iubileului de 60 de ani de domnie a Maiestăţii Sale vor fi decorate şi distrinse şase mii de persoane. Listele sunt aproape gata. Intenţiunile Măiestăţii Sale sunt, ca împărţirea de decoraţiuni şi distincţii să se facă în 18 August, ziua naşterii Măiestăţii Sale. Tot pe atunci se aşteaptă şi o amnestie generală. Fireşte, toate acestea să refer la cei din — Austria.

*

Reuniunea română de musică din Sibiiu a fixat ordinea festivităţilor aranjate din incidentul împlinirei a lor 25 de ani dela moartea compositorului român *Ciprian Porumbescu* în următorul mod:

Luni, 2/17 Iunie: la 10 ore a. m. parastas în catedrală, iar la 11 ore a. m. *Matineu* în sala dela Gesellschaftshaus. Intrarea liberă.

Seara în aceeaşi zi *representaţie teatrală* în teatrul orăşenesc din Sibiiu.

Marţi, 3/18 Iunie şi *Joi,* 5/20 Iunie seara se va repeţi representaţia teatrală de Luni.

Biletele se vând pentru membrii Reuniunii *Joi* şi *Vineri* până la orele 6 seara la *„Albina“* (cassarul *Em. Vinţeleriu*), iar pentru onor. public începând de Vineri dimineaţa în librăria arhidiecezană.

In serile representaţiilor biletele se vând la cassa teatrului.

*

Serviciul militar. Ministrul de răsboiu din Francia a presentat camerei din Paris un proiect de lege, în înţelesul căruia serviciul militar se introduce în mod obligator în toate şcoalele publice. Ceice primesc atestate bune în privinţa aceasta, să vor împărtăşi de anumite favoruri, când le va veni timpul să între la miliţie.

*

Intâlnire de domnitori. Din Viena se dă ştirea, că regele *Edward* al Angliei va merge în 15 August la Ischl, pentru a face vizită Măiestăţii Sale Impăratului şi Regelui nostru.

*

„Neamul Românesc“, numărul din urmă, a apărut ca număr festiv, în mărime de trei coale, cu un bogat cuprins, şi anume, din prilejul inaugurării tipografiei proprii, în care se tipăreşte acum, instalată departe de sgomotul supărător al capitalei Bucureşti şi de zidurile palatelor mari, într'o modestă casă din târgul românesc Vălenii-de-Munte, în judeţul Prahovei. In numărul festiv e descrisă şi sărbarea inaugurării tipografiei „Neamului Românesc“. Numărul se începe cu un remarcabil articol despre *„Naţionalism“*, scris de domnul N. *Iorga.*

*

Hymen. Domnul *Vasile Păltinean,* absolvent de teologie şi D-şoara *Mărioara Troancă,* îşi serbează cununia Duminecă în 28 Iunie n. 1908, în biserica gr. or. rom. din Cristurul Cernei.

*

Ninsoare. In Petersburg a căzut în 6 Iunie o zăpadă groasă, de câteva degete, după care a urmat frig şi ghiaţă, ca şi iarna. Toate sămănăturile au fost nimicite.

*

Universitate italiană în Austria. In curând se va desbate în reichsrathul austriac propunerea, acceptată şi din partea guvernului, de a se înfiinţa o facultate de drepturi, cu limba de propunere italiană, pe lângă universitatea dela Viena. Italienii din Austria nu sunt însă mulţămiţi numai cu atâta, ci cer să li-se facă o universitate completă, în Triest, considerând deocamdată facultatea de drept promisă numai ca un pas sigur, care duce 'a realisarea dorinţei lor. Feriicţi — Austriaci!

*

Congresul funcţionarilor de bănci. In Debriţin s'a ţinut Duminecă un congres al funcţionarilor dela institutele de bani din ţară, la care a fost representată şi banca *„Albina“* din Sibiiu prin domnii *Constantin Popp* şi *Dr. Demetriu Stefan.* Scopul congresului a fost, crearea unui institut independent de ajutorare şi de pensie. Congresul a decurs în ordine.

*

Congresul antiduelist. Sâmbătă şi-a terminat lucrările congresul internaţional al antidueliştilor, întrunit în Budapesta. S'a ales un comitet central, cu sediul în Budapesta, care va hotără unde să se ţină proximul congres de natura aceasta.

*

In sala de audienţă. Un măsar cu numele Csukay a fost primit Vineri sara în audienţă din partea secretarului de stat Szterényi din ministerul de comunicaţiune, căruia i-s'a plâns, că casele de amanetare din Pesta iau prea mari interese şi ruinează poporul. După terminarea audienţei, Csukay a scos apoi revolverul din buzunar şi s'a împuşcat în pântece. A fost dus la spital, unde e bine îngrijit şi probabil va fi vindecat. S'a constatat, că nu e tocmai normal la minte.

*

Vinul e beutură sănătoasă. In cercul medicilor din Paris s'a discutat chestia, dacă e recomandabil vinul, ca beutură, ori nu? Şi pe base ştientifice s'a stabilit, că vinul are influenţă bună asupra stomacului, încălzeşte, desinficiează şi omoară mai multe soiuri de baccile. S'a luat deci hotărâre, că vinul e beutură sănătoasă şi se recomandă tuturor, însă numai în cantităţi mici, câte jumătate litră la zi şi mestecat cu apă.

*

Pentru trei iubiţi prietini răposaţi. In numărul precedent al „Telegr. Român“ s'a publicat sub acest titlu între răposaţii prietini pentru cari dl Victor Tordăşianu a contribuit cu 10 cor., numele Drului Petru Todescu, în loc de Dr. Petru Todorescu, fost c. şi r. medic de ştab milit. (Alba-Iulia), ceeace prin aceasta se rectifică.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

Cărţi şi reviste.

„Revista Teologică“ numărul 5 pe luna Maiu, a apărut cu următorul cuprins: *Omagiu* (Metropolitului *Ioan Meţianu*) de *Dr. G. Proca,* Metropolitul Andreiu, de *D. Cunţan.* Alte articole de: Gruia, Dr. Nicolae Bălan, Aurel C. Popovici şi Achim Scriban. Predici. Morala faptelor (articol polemic) de *Dr. Nicol. Bălan.* Tipicul. Abonamentul 7 coroane la an.

Publicaţiune.

Aducem la cunoştinţa obstei noastre, că pe temeiul art. de lege XII G. A. din 1894 despre agricultură şi poliţia de câmp:

1. Fiecare proprietar de pământ ori ărândaş este îndatorat a estirpa (a nimicì) de pe proprietăţile sale aşà numiţii mărăcini sârbeşti înainte de a înflorí, iar mătasa de trifoi îndată la ivirea ei.

2. Semânţa de trifoi şi de luţernă, înainte de a se fi curăţit temeinic de mătasă, nu este permis să se pună în vânzare.

Cu supraveghiarea esecutării acestor dispoziţiuni sunt încredinţate organele poliţiei de câmp, cari amăsurat §-ului 95 (eventual §. 94 lit. K) al art. de lege XII G. A. din 1894, pedepseşte cu bani ori cu arest (închisoare) corespunzător pe cei ce n'ar lua în socotinţă orânduelile de sus.

Sibiiu, 9 Iunie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.“

Pant. Lucuţa prez.
Vic. Tordăşianu secretar.

Din public.*)

Mulţămite publice.

In 22 Maiu st. v. la „Inălţarea Domnului“ s'a ţinut maialul elevilor dela şcoala gr. or. română din opidul montan Zlagna.

Succesul, atât moral, cât şi material, a fost deplin mulţămitor. S'au încassat 87 cor. 24 fil. Spesele au fost 56 cor. 70 fil. a rămas un venit curat de 30 cor. 64 fil. care sumă în favorul bibliotecii şcolare s'a depus la institutul „Zlăgneana“ spre fructificare.

Aduc şi pe calea aceasta mulţămite călduroase tuturor acelora, cari cu obolul lor au binevoit a contribui pentru întărirea bibliotecii noastre. *„Fieşte-care, precum să îndură cu inima, nu dintru părere de rău, sau de silă: ca pe dătătorul de bună voe iubeşte Dumnezeu.“ Pavel, cătră Corinteni. II. 9—6.*

Zlagna, 24 Maiu st. v. 1908.

Partenie Duca.
învăţător.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Nr. 1165/1908. [134] 1–1

Aviz!

Târgul de primăvară al comunei Săliște să va ținea: Joi în 11 Iunie st. n. și Vineri în 12 Iunie st. n: târg de vite.

Luni în 15 Iunie st. n. (a doua zi de Rusalii) târg de mărfuri.

Primăria comunei.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Sz. 1670/1908. [135] 1—2

Arverési hirdetmény.

Szebenvármegyei **Láz** község elad a „Coasta-rea“ nevű erdőrészből 36·0 k. hold területen található, mintegy 2536 m³ re becsült tölgyfa (melyből 761 m³ haszonfa 1522 m³ tüzifa és 253 m³ ág és galyfa) nyilvános szóbeli árverésen f. évi **julius hó 4-ik napján** d. u. 3 órakor Láz kösség irodájában.

Kikiáltási ár, melyen alul a fa nem adatik el 11668 kor azaz: Tizenegyezer hatszáz hatvannyolc korona.

Bánatpénz 1167 korona.

Zárt irásbeli ajánlatok melyek a fenti bánatpénzt és azon nyilatkozatot tartalmazzák hogy árverező magát az árverési feltételeknek aláveti a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az árverési feltételek és becsjegyzék az árverés napjáig Láz község irodájában és a szászsebesi m. kir. járási erdőgondnokságnál betekinthetők.

Szászsebes, 1908 évi junius 4-én.

A járási főszolgabiró:
Hanner.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **conducător-șef** la tipografia și librăria diecezană din Caransebeș pe lângă salar anual de 2400 cor.

Dela reflectanți se cere:

1. să fie negutători, respective se poșadă cunoștințele și praxa recerută pentru a puteà conduce numitul stabiliment;
2. să cunoască pe deplin limba română, maghiară și germână;
3. să producă estras de botez și eventuale atestate școlare și de serviciu.

Preferiți vor fi ceice au absolvat școala comercială, precum și cei versați în ale tipografiei și librăriei.

Petițiunile au se incurgă la subsemnatul Consistoriu pănă inclusive **25 Iunie st. n. 1908.**

Caransebeș, din ședința consistorială ținută în 17 Maiu 1908.

Consistoriul diecezei gr.-or. române a
(136) 1—3 **Caransebeșului.**

Nr. 86/1908. [130] 3—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan Nr. 7098 Scol. din 27 Iulie 1906 să dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende zidirea școalei ortodox române din **Cupșeni** (Kupsafalva).

Licitațiunea să va ținea în ziua de **4/17 Iunie 1908** în cancelaria oficiului parohial, după serviciul divin. Prețul de strigare e **3813 cor. 19 fil.** afară de materialul de lipsă brut năsip, peatră, cărămidă, var, lemnul de brad și sindila de lipsă, toate aceste sunt aduse la locul de zidire.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10% după prețul de strigare. Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe acel reflectant, în care va aveà mai multă încredere dintre minus oferenți. Planul și preliminarul de spese și toate condițiunile să pot vedeà la oficiul parohial din Cupșeni, în oarele oficioase.

Intreprinzătorul nu are drept a pretinde diurne și spese de călătorie.

Cupșeni, (Kupsafalva), în 3 Mai 1908 stilul vechiu.

Comitetul parohial:

Augustin Cupșa par., prez. com. parohial.
Gregoriu Pintea not. al comitetului.

Nr. 295/1908.

Vidi: **Vasilie Duma** protopresb.

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . . C	3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua) . . . . „	1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II „	2·—
Carte de cetire a II a . . . . . „	—·50
Noul Abcdar ediț. II-a . . . . . „	—·40
Călăuza noului Abcdar . . . . . „	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui . . . . . „	—·50
Lecții de psihologie . . . . . . „	1·20
„ de didactică . . . . . . „	2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 28—40

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 24 Iunie.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50 000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câștig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câștiguri	„	**20 000**	„
1	Câștig	„	**15,000**	„
11	Câștiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1.000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câștiguri** și 8 **premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000** m., se urcă în cl. II-a la **55,000** m., în cl. III-a la **60,000** m., în cl. IV-a la **65,000** m., în cl. V-a la **70,000** m., in cl. VI-a la **80,000** m., în cl. VII-a la **600,000** m.

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios pe **24 Iunie** costă

losul original întreg . .	**Cor. 7.—**
losul original de jumătate	„ **3.50**
losul originul de un sfert	„ **1.75**

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** și **franco**.

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor se face din partea mea direct interesatului în causă prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau și prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

24 Iunie

cu toată încrederea la (83) 3—6

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg.**

BĂILE DE CURĂ BUZIAȘ

Stațiune de tren, poștă, telegraf și telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,

boale de femei, suferințe de beșică și rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părților de mistuire și escrețiune, gălbinare, anemie, scrofulosă și boale englezești, slăbiciuni generale și boli cronice la părțile genitale femeești. Izvor acid carbonic de sare și fier.

Prospect trimite

Direcțiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaș

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală și chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial și puțin folositor.

Serviciu solid și conștiențios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr. 18. Telefon interurban Nr. 18.

(286) 46—100

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 13—40

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Kőbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 78— Sibiiu — Nagyszeben.

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu

se pot procura următoarele tipărituri școlare:

Date statistice pentru senatul școlar, coala	—·10
Date statistice școlare, coala . .	—·06
Conspect despre salarul solvit de comuna bisericească, coala . .	—·06
Foaie de emolumente, coala . .	—·06
Protocol de venite, coala . . .	—·06
Date statistice școlare pentru protopresbiteri A.: In general .	—·12
Date statistice școlare pentru protopresbiteri B.: In special . .	—·12
Protocol de primire, coala . .	—·06
„ „ „ 25 coale leg.	2·20
„ „ „ 50 „ „	4·50
„ „ clasificații coala . .	—·06
„ „ „ 15 coale leg.	1·40
„ „ „ 20 „ „	1·80
„ „ „ 25 „ „	2·20
„ „ „ 50 „ „	4 50
„ „ inspecție, coala . .	—·04
„ „ „ 15 coale leg.	1·10
Cronică școlară, coala	—·04
„ „ 50 coale leg. .	3·—

Toate aceste tipărituri sunt compuse în înțelesul legei nouă școlare.

Afară de acestea se mai pot procurà dela numita librărie și următoarele cărți:

Adam I., Năzuinți, novele . . .	1·50
Biblioteca pentru toți 335 numeri à	—·30
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Caragiale, Nuvele și povestiri .	1·50
„ Momente	2·—
„ Teatru	2·—
Cuza, Naționalitatea în artă	1·50
Dicționarul limbei române publicat de Academia română (apare în fascicole)	60·—
Dumbravă B., Haiducul . . .	2·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri . .	1·—
Ispirescu, Poveștile unchiaș. sfătos	1·50
Maupassant, O viață	2·—
Payot I., Educația voinței .	1·50
Pușcariu I. cav. de, Fragmente istorice despre boerii din țara Făgărașului IV.	5 20
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I. . .	2·—
Sadoveanu M., Insemnările lui Nicolai Manea	2·—
Sadoveanu M., O istorie de demult	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1·50
Tabloul lui Mihai Viteazul . .	1·50
Bustul lui Eminescu frumos lucrat, 22 cm. înălțime . . .	4·60
Hodoș C., Martirii	1·50

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian,

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane,

Nr. 59 Sibiiu, Sâmbătă 31 Maiu (13 Iunie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Rusaliile.

Sibiiu, 12 Iunie n

Dupăce s'a suit Mântuitorul lumii la ceriu, apostolii sei au fost cuprinși de o sfială, de o temere, de o neîncredere față de viitor, pentrucă se vedeau singuri, fără conducător, fără plan de apărare în contra atacurilor, cărora știau că vor avea se fie espuși. Un sigur lucru îl știau ei, că Mântuitoriul le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim, pentrucă are să le trimită *alt mângăitor*, pe Duhul Sfânt, care *îi va întărì* și îi va face se poată purta cu energie lupta grea a lățirii învățăturilor lui Christos, a lățirii creștinismului.

Și ei s'au ținut de porunca aceasta. De Ierusalim nu s'au depărtat, ci cu frica în sîn așteptau pe promisul mângăitor, care să-i întărească în credință, să le dee curaj și voe de a propagà adevărul și dreptatea în toată lumea, așà cum i-a învățat Mântuitoriul.

Și cum ședeau ei adunați la un loc, închiși în casă, s'a făcut vuet, ca de suflare de vifor ce vine repede, și a umplut casa unde se aflau ei adunați și toți au început se vorbească în străine graiuri, cu străine învățături, cu străine porunci ale sfintei treimi....

Temerea lor a dispărut, și un curaj și o energie nemărginită a cuprins inimile lor. Au plecat apoi în lume, ca se cucerească lumea și se o câștige pe seama creștinismului. Au vorbit popoarelor diferite și toate popoarele i-au înțeles. Au dat de pedeci, de urmăriri, de persecuțiuni, dar ei au mers înainte pe calea apostoliei, și când a trebuit se sufere martiriul pentru credința și învățăturile lor, au stat cu suflet liniștit și cu frunte senină în fața morții, pentrucă tari erau în credința și în nădejdea, că sămânța aruncată de ei va aduce roade bune, din sâmburele de muștar se va desvoltà un arbore puternic, care va acoperì cu umbra sa întreaga lume.

Ce i-a făcut tari, ce le-a dat putere de a suportà greutățile legate de apostolia lor și de a da piept cu toate primejdiile și persecuțiunile cărora au fost espuși, până și cu *moartea*, dictată lor din partea celor necredincioși, pentru adevărurile și învățăturile creștinești, pe cari le-au propagat în lume?

Increderea în forțele lor proprii, date lor dela Atotputernicul de sus, prin mijlocirea Duhului Sfânt! *Credința tare și nestrămutată,* că săvârșesc o muncă sfântă și fericitoare pentru omenimea întreagă, pentru care însuși fiiul lui Dumnezeu și-a dat viața. *Firma convingere*, că adevărurile propagate de ei au să se lățească printre omenime, se prindă teren și se aducă roade bune.

*

Zile grele și pline de primejdii sunt zilele prin cari trecem astăzi. Zile de ispită și de grea cercare. Cu sfieală și cu temere privim la viitoriul care ne așteaptă, pentrucă nu știm cum ni-l va croì soartea capricioasă. Și în aceste zile de nesiguranță, nu putem decât se îndemnăm și noi pe toți cei buni și cu tragere de inimă față de poporul nostru, ca de Ierusalim să nu se depărteze. Se aștepte acì mângăierea, îmbărbătarea și întârirea!..

Ierusalimul nostru e *biserica*. Prin mijlocirea ei primim noi dela cel de sus tăria și puterea, de a suportà greutățile cari ne așteaptă, de a dà piept cu primejdiile cari ne amenință, și de a fi în stare se privim cu deplină încredere în viitoriul, pe care nu-l cunoaștem, dar pe care sigur îl vom ajunge, dacă vom fi tari în credința și în convingerea, că *puterile noastre proprii* au să ne scoată învingători din toate relele și primejdiile.

Apostolie nouă ni-se cere, pentru a delătura toate relele încuibate între noi, și calea acestei apostolii se o facem cu inima întărită și stăpânită de speranța, că cauză sfântă și dreaptă e cauza bisericei și a neamului nostru, care sigur are să iasă biruitoare și din frământările grele de astăzi!..

Reforma electorală.

V.

— Articol final. —

(Dr. E. B). Am cunoscut și cunoaștem Români dela roată, și tot așa Sârbi și Slovaci, cari pășind pe terenul vieții publice nu-și mai bat capul cu năcazurile neamului din care fac parte, nici cu interesele acestuia, ci din contră, caută să-și câștige merite, poziție, influență și avere, punându-se în serviciul nizuințelor contrare.

Nu înțeleg acì poziția de partid, pentrucă aceasta e chestie de formă, de tactică, și amăsurat inclinării și priceperei respectivului, poate se fie deosebită. Un Gojdu, de es. un baron Popp, un George Ioanovici, Pușcariu, Dr. Gall, Serb, cu toate că nu au avut program naționalist și nu au paradat cu lozince naționale, au lucrat totuși și din tabăra guvernului necontenit în favorul și interesul poporului lor, făcând astfel dela adăpostul în care se aflau servicii de mare preț neamului și bisericei lor.

Dar de altă parte cunoaștem naționaliști pronunțați, cari cu mult mai mare folos ne făceau, dacă remâneau acasă. Pentrucă în lipsa unei școale politice, ne știindu-se ei mișcà pe padimentul lunecos al parlamentului, pe lângă cele mai bune intențiuni sunt numai spre stricăciunea cauzei sfinte a poporului nostru, și ori de câteori își ridică cuvântul, toarnă numai oleu pe foc, potențează numai agitația și ura, provocând represalii noi și măsuri energice, ceeace e foarte natural, dupăce vrăbiile nu se prind cu toba.

Cumcă cuvântul bărbaților cu sentimente naționaliste dar de naționalitate maghiară și cu reputațiune de buni patrioți, are valoare și efect cu mult mai mare, e lucru despre care am avut ocasiune a ne convinge acum de curând. De când a scris *„Argus“* broșura cunoscută, ținută în termini aspri dar binevoitori și în spirit patriotic, ca și cum s'ar fi mișcat conștiența maghiarimei, pentrucă descompunându-se falanxul șoviniștilor, s'au ales și pus la oparte amicii păcii și ai împăcării cu naționalitățile, iar la altă parte inimicii incarnați ai acestora. Despre aceasta au dat probă vorbirile binevoitoare și conciliante, rostite în dietă, ale deputaților maghiari: Benedek Iános, Molnár Jenő, baronul Thoroczkay, Csépán, Pilisy, Uray Miklos, Babocsay, Lipthay și alții, toți adicți ai democrației maghiare. Meritul acestora este, că bădăräniile stricătorilor de pace și ale dușmanilor principiari ai naționalităților, ca: Nagy Dezső, Fenyvesi Soma, Kálosi, Markos, Somogyi Aladár, Baross Iános, Dobroslav și a altor consoți de principii, nu prea impresionează țara și parlamentul, care începe să înțeleagă, că nu intoleranța de rasă este mijlocul, cu care se va puteà face asigurarea

---

FOIȘOARĂ.

O carte bună.

A apărut, acuma de curând, — și dacă suntem bine informați, cu consentimentul, ori chiar la îndemnul guvernului, mai ales al ministrului nostru de interne, — o carte ungurească, bine întocmită, despre Românii din Ungaria, instituțiunile și așezămintele lor, și despre mișcările lor politice. Cartea, destul de voluminoasă, căci are 492 pagini, tipar mărunt, e chemată să dee informațiuni exacte celor ce vreau să ne cunoască bine, pe noi, Românii din statul ungar. E deci de caracter *informativ*, dar informând, face totodată și *istorie*, pentrucă expune în mod amănunțit și foarte obiectiv, cum s'au dezvoltat lucrurile până au ajuns la stadiul în care se află acum.

Ca autor al cărții figurează pe învălitoare *Veritas*, un pseudonim, sub care se ascunde unul, care a studiat bine și cunoaște bine viața noastră bisericească, culturală, economică și socială, și care are totodată și bunul simț al dreptății și al obiectivității, pentrucă expune lucrurile așà cum sunt, cum au fost, cum le cunoaștem noi, iar nu cum și le închipuesc *unii*, în fantazia lor.

Astfel autorul cărții, care poartă titlul *„A magyarországi románok egyházi, iskolai, közmüvelődési, közgazdasági intézményeinek és mozgalmainak ismertetése“*, — contrar obiceiului acceptat de alți scriitori maghiari, de a se luà după descoperirile nuoi, nedocumentate și nedovedite istorice, rămâne pe lângă faptul și adevărul istoric, că biserica gr. ort. din Ungaria și Transilvania a avut organizație proprie, din cele mai depărtate timpuri, și a fost condusă de metropolitul care își aveà reședința în Alba-Iulia, și spune, că cu toate că se poate presupune, că metropolia gr. ort. română din Alba-Iulia a existat din cele mai vechi timpuri, totuși șirul metropoliților nu s'a putut stabilì în mod complet, decât numai cu începere din secolul XVI.

Cuprinsul cărții, compusă pe baza studierii diferitelor opuri referitoare la Românii din Ungaria, — unguresti și românești, — e de altcum următoriul.

Se dă întâiu o statistică a tuturor Românilor din Ungaria, Transilvania și Banat, luându-se de bază rezultatele ultimului recensământ, făcut la anul 1900. Se spune, că în întreaga țară sunt 2,799.479 Români, și se arată, cum sunt împărțiți după comitate.

In al doilea capitlu se spune apoi, câte biserici și câte școale au Românii, uniți și ortodoxi, câte teologii și pedagogii, gimnazii, școale de fete, reuniuni de femei, fundațiuni, societăți culturale, gazete și reviste, institute de bani, reuniuni de înmormântare, de meseriași, etc.

Se vorbește apoi în mod amănunțit despre fiecare biserică, întâi despre cea gr. catolică, apoi despre cea gr. ort. română. Se face istoricul *unirei*, și apoi se descrie metropolia din Blaj, cu toate așezămintele și instituțiunile sale, și cu întregul trecut al bisericei unite. Se descrie episcopia gr. cat. română din Oradea-mare, cea din Lugoj și cea dela Gherla, și se face cunoscută și modalitatea alegerei metropolitului gr. cat român din Blaj.

Urmează descrierea bisericei gr. ort. române, cu luptele purtate pentru reînființarea metropoliei, cu organizarea ei de astăzi. Datele statistice referitoare la stările actuale de lucruri în arhidieceză. Fundațiunile arhidiecezei. Instituțiunea conferențelor învățătorești anuale. Se face apoi descrierea diecezei arădane și a celei din Caransebeș, a reuniunilor învățătorești din aceste dieceze și a tuturor așezămintelor lor. Se vorbește separat despre consistoriul dela Oradea-mare. Se dă în întregime statutul organic și regulamentele mai însemnate ale bisericei noastre.

Vin apoi înșirate școalele medii române din Ungaria, cu toate datele referitoare la ele, din trecut și din prezent, cu o scurtă expunere a modului cum și prin cine au fost înființate.

Intr'un capitlu separat se vorbește despre instituțiunile culturale române din Ungaria. Intâi despre „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“, cu statutele ei vechi și noi, cu secțiile literare, cu școala ei de fete, cu muzeul etnografic, cu comitetul central și cu despărțămintele ce le are. Urmează „Societatea pentru fond de teatru român“, apoi „Asociațiunea“ dela Arad și cea din Maramurăș, vorbindu-se și despre societatea *„Progresul“* din Făgăraș, apoi pe larg despre societatea *„Petru Maior“* a studenților din Budapesta. Se vorbește în urmă despre fundatiunea *Gojdu*, apoi despre comunitatea de avere din Caransebeș. Incheerea se face cu reuniunile diferite de femei române.

In capitlu separat se vorbește despre presa română din Ungaria, înșirându-se cu numele toate ziarele și revistelele cari apar la noi în limba română. In alt capitlu se vorbeste despre institutele românești de bani, apoi despre însoțirile comerciale, despre reuniunile de înmormântare, iar încheerea cărții o face capitlul despre mișcările politice ale Românilor din Ungaria, din vremile depărtate, până în ziua de astăzi. Lucrurile sunt espuse și aci în mod esact și conform adevărului.

Peste tot, cartea nu conține decât numai date esacte, informațiuni corecte, ceea ce o face să fie carte de valoare și de mare folos celor ce, ne cunoscândune încă din destul, vreau să ne cunoască bine de tot. Cu ajutorul acestei cărți, care n'ar fi rău să fie tradusă și în alte limbi, se poate ajunge cu ușurătate la acest rezultat. Și după ce noi Românii, nu putem dori alta, decât ca lumea să ne cunoască bine, pentru a ne puteà bine judeca, nu putem decât să fim recunoscători autorului, care ne-a făcut acest serviciu bun de a ne face cunoscute publicului maghiar toate instituțiunile noastre și toate forțele de cari dispunem, pentrucă credem, că cunoscându-ne bine Maghiarii, mai bine decât până acuma, vor ajunge la convingerea, că suntem un popor harnic și muncitor, vrednic de a fi tratat în viitor mai bine, de cum a fost tratat în trecut. Cartea costă 10 coroane și se capătă în tipografia și editura *„Urania“* din Budapesta, VII, strada Rottenbiller 19.

P.

viitorului statului şi a rasei maghiare.

Intreaga noastră atenţiune trebue deci se fie îndreptată spre acest însemnat punct de vedere, şi cu toate mijloacele trebue să lucrăm într'acolo, ca în noul parlament să avem càt mai mulţi amici şi cât mai puţini duşmani. Pentrucă după atâtea amăgiri amare trebue să ajungem odată la convingerea, că pe lângă o împărţire de puteri atât de neproporţionată, orice luptă de partid cu caracter particular, remâne stearpă şi în viitor, cum a fost în trecut, ba în măsura în care e purtată ea mai cu energie, creşte paralel apăsarea din partea puterii de stat, ca reacţiune naturală a unei acţiuni greşite.

Noi singuri nu am fost, nu suntem şi nu vom fi nici odată în stare, să împedecăm fatalul curent, care ameninţă esistenţa tuturor institutiunilor noastre. Trebue să căutăm deci sprigin la maghiarime, iar în scopul acesta trebue să ne punem pe astfel de baze, cari fac posibilă sprijinirea noastră din parte maghiară. Şi lucrul acesta e cu putinţă numai pe baza unui program, care eschide particularismul şi orice înţeles duplu, şi e acomodat a face, ca amicii nostri, aşa numiţii „corbi albi“ să ne apere în contra acuzei atât de populare ce ni-se ridică, că suntem trădători de patrie şi duşmani ai naţiunei maghiare.

Bazele legale şi suficiente ni-le dă, după părerea şi convingerea mea, creaţiunea de drept dela 1868, *legea de naţionalităţi*, opera înţeleaptă a lui Deák şi Eötvös, pe cari baze amicii nostri maghiari sunt aplicaţi şi în stare să meargă cu noi împreună. Pentru ajungerea acestui scop ar trebuì se cunoaştem de pe acuma şi se ţinem în bună evidenţă pe amicii şi pe inimicii nostri, făcându-i cunoscuţi întreg poporului nostru. In toate cercurile electorale, destul de numeroase, în cari alegătorii români sunt în minoritate, şi cu un candidat român nu pot să iasă învingători: ar trebuì să se caute de pe acuma contactul cu elementele cu cari stăm în comunitate de interese şi cari, întocmai ca şi noi, sunt gata să lupte, cu noi împreună, pentru drepturile noastre, şi doresc, ca şi noi, pacea cu naţionalităţile.

In prima linie trebue să căutăm un contact intim cu maghiarimea *democrată*, care perhoreschează, ca şi noi, şovinismul, contrar păcii. In modul acesta apoi, oricum s'ar arondà cercurile electorale, oricum s'ar compune noua lege electorală, negreşit că vom puteà înmulţì numărul „corbilor albi“, reducând în acelaşi timp numărul celor negri, iubitori de zavistie şi pescuitori în turbure.

Cu toate, că suntem încă departe de nouele alegeri, (e vorba să se facă la toamna anului viitor) am aflat de bine se ating de pe acuma lucrul acesta, care numai aşà poate fi isprăvit bine şi la timp, dacă din vreme se face aceea ce trebue făcut, iar nu ca de regulă, în momentul din urmă: *organizarea politică*.

O astfel de organizare nu poate să se lovească de nici o pedecă. Faţă de ea nu are putere fatala ordinaţiune a lui Hieronymi, pentrucă în contra activităţii unei *ligi de pace*, care nu e organizată pe baze naţionale, ci cu ramur de maslin în mână propagă *frăţietatea*, nu poate se pună nimeni pedeci. Iar dacă, dupăcum e de aşteptat, va succede să se înmulţască amicii nostri în parlament şi să se împuţineze ori se dispară de tot duşmanii nostri, dacă mai departe deputaţii nostri înşişi, prin o moderaţiune înţeleaptă vor căutà se facă cu putinţă cooperarea cu amicii nostri maghiari: am făcut un pas uriaş înainte şi am aflat bazele cele largi şi solide, pe cari, braţ de braţ cu democraţia maghiară şi sprijiniţi din partea acesteia, vom putea se realizăm construirea statului modern democrat, asigurându-ne, în cadrele lui, şi interesele noastre particulare.

Am văzut doară, cum în urma unei modeste acţiuni de pace s'au înzăcit „corbii cei albi“. In urma unei politici înţelepte parlamentare numărul lor deci să va puteà însutì, şi astfel deodată vom puteà vedeà, cum corbii să prefac în porumbi. Şi atunci va încetà ura naţionalistă, împreună cu toate consecvenţele ei, dar va încetà totodată şi omnipotenţa Austriei, şi esploatarea ei, apăsătoare pentru toţi contribuenţii din patria noastră.

Să nu uităm, că precum să înţeleg autocraţii între sine, şi atât în Budapesta, cât şi în Viena, lucrează împreună întru apărarea intereselor lor de caracter particular şi pentru apărarea puterii lor, — tot aşa împreună trebue se opereze şi elementele democratice toate, fără deosebire de naţionalitate şi religiune, pentrucă numai în modul acesta vor puteà construì, cei fără drepturi, statul de drept democratic, care chiar şi în urma esenţei sale, eschide orice particularism social, religios, ori de rasă.

Dacă inteligenţa noastră îşi va însuşì cele spuse aici şi le va aplicà cu înţelepciune, putem să ajungem aceea, pentruce de 40 de ani am luptat şi luptăm înzadar.

Vorbirea de instalare a prot. Dr. Ioan Stroia.

— Rost. Dumineca 7 Iunie n. în cat. din Sibiiu. —

I. P. Sfinţite Stăpâne! P. on. dle comisar! On. parohieni şi on. membrii ai comitetului parohial şi ai sinodului protopresbiteral!

> „Aşa să ne socotească pe noi omul, ca pe nişte slujitori ai lui Christos şi ispravnici ai tainelor lui Dumnezeu“. (1 Cor. 4, 1)

Odinioară prorocul Moisi păşì pe muntele Horeb şi văzu deodată înaintea sa un rug de foc, din care vocea lui Dumnezeu îl întâmpină: „Moise, Moise, scoateţi încălţămintele tale din picioare, că locul pe carele tu stai, este pământ sfânt Şi Moisi îşi ascunse faţa sa, pentru că se temeà, să se uite spre Dumnezeu.“ (II Moise, 3, 5 şi 6.)

Cu frică şi cutremur păşesc şi eu astăzi pe acest loc sfânt. Ce e drept, nu păşesc prima dată pe loc sfânt al lui Dumnezeu, dar cu toate acestea, văzândumă azi pe acest loc sfânt al lui Dumnezeu care pentru noi este sfânta sfintelor, aflându-mă azi pe acest loc sfânt, de unde fiitorii slujitori ai bisericei noastre au să ducă cu ei evlavia evangeliei şi râvna apostolească, şi având a stà în fruntea unei parohii, compuse din cei mai distinşi membri ai bisericei noastre: o sfială şi un fior rece cuprind inima şi sufletul meu, pentrucă nu ştiu aveàvoiu darul, aveàvoiu râvna şi puterea apostolică să corăspund unei aşa de importante chemări. In sfiala aceasta mă mângăe, nu încrederea în puterile mele debile, ci singur făgăduinţa Mântuitorului, dată Apostolilor, că cel ce crede într'u El, cel ce lucră într'u numele Lui, cu alte cuvinte, cel ce-şi dă din inimă seamă despre chemarea şi datorinţele de împlinit, ori ce va cere într'u numele lui Christos, va dà lui, ca să se preamărească Tatăl şi Fiul. (Ioan 14 12—14.)

In numele lui Christos şi al bisericei sale voiu să lucru. Slujitor al lui Christos şi ispravnic al tainelor lui Dumnezeu voiu să fiu. Deci chemarea şi datorinţele de împlinit le voiu aflà numai în biserica lui Christos. Despre scopul şi chemarea acesteia voiu dar să-mi dau seama în acest solemn moment şi acest loc sfânt.

Iubiţi parohieni!

Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Christos, plinindu-se timpul, însetat fiind tot sufletul omenesc după dreptate şi adevăr, a venit în lume şi a propoveduit celor însetaţi *„eu sunt calea şi adevărul“*. (*Ioan 14 6*)

Şi cei însetaţi au alergat la El. Iar cuvintele lui s'au prefăcut în inima şi sufletul celor ce au crezut în El, în izvoare nesecate de apă vie. Le-a dat fericirea internă mult dorită, care sute, mii de ani, filozofii şi învăţaţii înzadar o au căutat. Şi ia învăţat a să ridica peste mizeriile şi neajunsurile vieţei trecătoare şi a şi îndrepta inimile şi sufletele spre adevăratul Dzeu, principiul binelui şi al adevărului.

Venirea Mântuitorului, cuvântul lui Iisus Christos, este deci începutul unei nouă vieţi pentru întreaga omenime. Este emanciparea omului de sub lumea aceasta trecătoare şi îndreptarea lui către adevăratul Dzeu, către lumea ideală. Este îndemnarea omului, a pune frâu pornirilor sale rele şi dejositoare şi însufleţirea lui pentru pornirile şi lucrările în adevăr nobile, bune şi frumoase, punându-i în vedere, că numai însufleţindu se pentru aceste bunuri ideale, se va putea face în adevăr părtaş de dreptate şi adevăr, după cari atât de mult a însetat şi însetează în această lume muritorul. Numai astfel lucrând în vieaţă se va putea învrednici cu adevărat de fericire, de Dzeu.

Scopul venirei Mântuitorului nu a încetat şi nici nu poate înceta cu înălţarea sa la ceriu, pentrucă fericirea pusă de Iisus omenimei în vedere, lumea ideală, creată de el, adecă împărăţia cerurilor, nu se moşteneşte, ci trebue fiecare să şi-o elupte, şi încă să şi-o elupte cu deosebite sacrificii în această viaţă. Născut din părinţi creştini, învrednicit de sf. botez, să face omul membru şi părtaş bisericei luptătoare în această vieaţă. Părtaş fericirei interne, membru al împărăţiei ceriului să face omul numai şi numai prin o luptă neîntreruptă în viaţă, numai şi numai făcându-se stăpân peste pornirile sale şi întocmindu-şi vieaţa, îndreptându-şi cugetele şi faptele sale conform învăţăturilor lui Iisus Christos. De nu vă ve-ţi face, a zis Christos Apostolilor, ca unul dintre acestia mai mici, arătând spre copiii, cari veniau la El, nu veţi putea întra în împărăţia cerurilor.

De aceea Christos a dat idealul său, realizarea împărăţiei cerurilor în inima fiecărui om, drept moştenire Apostolilor săi, zicându le: „Drept aceea mergeţi şi învăţaţi toate neamurile, botezându-le, în numele Tatălui, şi al Fiiului şi al sf. Duh. Invăţând pe dânşii să păzească toate câte v'am poruncit (Mateiu 28, 19, 20).“ Şi Apostolii credincioşi însărcinării, în ziua Cincizecimei, la Pogorârea Duhului Sfânt, şi-au început activitatea misionară, întemeind biserica lui Christos, menită a realiza neîntrerupt până la sfârşitul veacului idealul religios-moral al Mântuitorului.

Biserica este deci instituţiunea temporală plănuită de Christos şi întemeiată de Apostoli, menită a cuprinde în sine pe toţi aceia, cari însetează după dreptate şi adevăr şi este chemată a realiza după împrejurări şi timpuri idealul lui Christos. Şi biserica fidelă acestei dzeeşti meniţiuni în decursul vremilor s'a şi folosit de toate mijloacele date, devenind astfel pentru cele mai multe popoare cea mai indispenzabilă instituţiune socială.

Pentru poporul nostru, şi în special pentru noi, biserica noastră a devenit centrul şi focularul vieţii noastre psihice, iar slugitorii ei, preoţii, privind în trecut, au fost îngerii păzitori şi luceferii conducători ai vieţii noastre religioase-morale şi culturale.

In valurile grele ale vieţii, în timpurile furtunoase, biserica ne-a fost limanul, biserica ne-a fost scutul, ea ne-a ocrotit, ea ne-a mângăiat, ea ne-a însufleţit pentru credinţa strămoşească, ea ne-a entuziasmat pentru lucrurile bune, frumoase şi folositoare obştei. Alipirea poporului nostru de biserica sa, iubirea şi zelul apostolesc al slujitorilor ei ne-a trecut peste pornirile ostile ale vremilor negre şi ne-a dat moştenire instituţiunile noastre culturale, ca mijloace ale vremii pentru realizarea idealului creştinesc.

Astfel biserica, care la început a fost o instituţie pur religioasă morală, îngrădită în anumite dogme şi canoane, s'a desvoltat şi a devenit pentru noi, mai ales în deceniile din urmă, o instituţiune religioasă-morală şi culturală, cuprinzând în sine idealurile morale-religioase şi culturale ale poporului nostru.

Din acest punt de vedere trebue să privim biserica naţională română, mai ales noi, cari suntem destinaţi şi aleşi a slujì la altarul ei.

Infrăţirea idealurilor culturale ale poporului nostru şi însufleţirea credincioşilor pentru aceste scopuri măreţe, iată deviza, iată ţânta, iată puterea de existenţă neînvingibilă a bisericii noastre române naţionale.

Din această convingere purcezând, consider de nefastă încercarea unora de a readuce biserica noastră în îngustimea dogmatică şi canonică a spiritului medieval, pentru-că prin astfel de porniri i-am răpì puterea ei de vieaţă în prezent, dar mai ales în viitor. O am degrada-o la o instituţie a timpului trecut şi am da anză la lupte şi zguduiri, precum le vedem în unele biserici.

Dar tot aşa de nefaste pentru desvoltarea sănătoasă a poporului nostru consider şi pornirile acelora, cari vor să restrângă activitatea bisericei noastre la chestiuni purreligioase. Şi aceasta o ţin de necorect, deoarece evoluţiunea produsă prin Iisus Christos nu a fost o evoluţie purreligioasă, ci şi etnică socială. Rezultatul unei astfel de restrângeri să oglindează cred destul de elocvent în starea bisericei fraţilor din regat.

Ambele porniri dau anză inevitabil la indiferentismul manifestat în unele biserici, care s'a arătat atât de păgubitor pentru progresul adevărat.

Biserica noastră, laudă lui Dumnezeu, până acum nu a prea avut motiv să se plângă de indiferentism, pentrucă ea ne-a fost tuturor mamă, care în iubirea părintească ne-a adăpostit pe toţi la sânul ei. Şi această legătură intimă va dăinuì şi în viitor, dacă slujitorii bisericii vor ştì să închege rândurile membrilor bisericei.

Din toate acestea rezultă, că chemarea bisericei noastre şi prin ea chemarea slujitorilor ei este întreită.

„Propovedueşte cuvântul“, zice Apostolul Pavel (II, 4, 2,) „stai asupra, cu vreme şi fără vreme, mustră, ceartă, îndeamnă cu toată indelunga răbdare şi cu învăţătura“. „Strigă cu tărie“ zice prorocul Isaia (58) „şi nu încetà, ca trimbiţa înalţă glasul tău, vesteşte păcatele şi fărădelegile poporului meu. „Slugitorul bisericei este deci învăţător. Chemarea lui e să ţină în sufletul credincioşilor vie învăţătura bisericei şi neîntrerupt să-i însufleţească pentru idealurile ei.

„Luaţi Duh sfânt, cărora veţi iertà păcatele, iertate vor fi, şi cărora le veţi ţineà, ţinute vor fi“. (Ioan 20, 22.) Slujitorul bisericei este duhovnicul şi chivernisitorul tainelor lui Dzeu. Chemarea şi datorinţa lui este, să mângăie şi întărească pe credincioşii săi în lipsele şi neajunsurile vieţii.

„Paşte mieluşeii mei“ a zis Cristos Apostolului Petru. „Precum m'a trimis pe mine Tatăl, aşà vă trimet şi eu pe voi“ (Ioan 20, 21.) „Păstorul cel bun sufletul îşi pune pentru turma sa, şi ea ascultă glasul lui“ (Ioan 10.) Slujitorul este dar şi conducătorul adevărat şi natural al parohiei. Dela evlavia evangelică, dela râvna apostolească, dela priceperea, zelul, tactul şi energia preotului în toate chestiunile de interes public depinde progresul celor încredinţaţi conducerei sale.

Preotul nu-i permis să fie străin de ce frământă creerii, de ce zbuciumă inima parohienilor săi. Aspiraţiunile lor, dorinţele lor, trebue să fie şi ale preotului. Problemele sociale şi aspiraţiunile mediului, în care preotul are să lucre, trebue să fie problemele preotului.

Iată deci scopul bisericei, iată chemarea preotului, dupàcum eu prin studiul şi experienţa mea le-am putut aflà. In acest senz şi în această direcţiune vreau să muncesc la acest sfânt altar, deplin convins, că muncesc în numele lui Cristos şi voinţa Tatălui o împlinesc Dorinţele mele, nădejdile cari se leagă de neînsemnata mea persoană, nu ştiu dacă dat îmi va fi să le împlinesc. Sărbătoreşte însă declar, că am încredere în Dumnezeu şi am voinţă tare să le împlinesc.

Cu acest ideal mă prezint şi stau înaintea voastră, iubiţi parohieni, a căror păstor sufletesc de azi înainte voiu fi. Şi cu dorinţa ferbinte a mă validità de vrednic părinte şi bun păstor, vă rog din inimă, primiţimă în mijlocul vostru ca pe chematul slujitor al lui Cristos şi ispravnicul tainelor lui Dumnezeu.

Stau înaintea fruntaşilor şi conducătorilor acestei parohii şi protopresbiterat. Şi conştiu, că numai o armonică conlucrare ne va asigurà o desvoltare normală a instituţiunilor noastre bisericeşti, şcolare şi culturale şi ne va uşurà ajungerea idealului bisericei noastre, care e adevărata fericire în Domnul nostru Isus Cristos, vă rog să mă primiţi ca pe un râvnitor şi credincios argat şi împreună muncitor.

Stau înaintea I. P. S. Voastre, înaintea Arhiereului meu, care m'a-ţi învrednicit de darul preoţiei şi al apostolatului. Şi conştiu de îndatorirea primită, mă îndrept cu rugămintea fiiască, să-mi fiţi şi în viitor bunul povăţuitor şi dreptul judecător.

Şi mai presus de toţi şi toate stau înaintea Ta Doamne, la întrarea mea în această nouă parohie şi protopresbiterat. Şi pătruns de însemnătatea acestui moment, către Tine mă îndrept, ca odinioară prorocul şi psalmistul David, şi mă rog: „Inimă curată zideşte întru mine Dzeule şi Duh drept înoieşte întru cele din lăuntru ale mele. Nu mă lăpădà pe mine dela faţa Ta şi Duhul Tău cel sfânt nu-l luà dela mine. Dămi mie bucuria mântuirei tale şi cu Duh îngăduitor mă întăreşte". (Ps 50, 10, 12) Pune în gura mea lauda Ta, ca pe tine Dumnezeul cel ce resc, Isvorul bunătăţilor, să te laud în toate zilele vieţii mele. Dămi puterea evangeliei tale, ca cu mine împreună să aduc pe cei încredinţaţi mie, ca cu toţii să te prealăudăm pe Tine şi toţi să ne facem părtaşi fericirei adevărate — acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Asociaţiunea la Şura-mare.

— Raport special. —

— 7 Iunie n.

Sunt puţine dar înălţătoare momentele din viaţa noastră, când — rupând legăturile, ce ne inlănţuesc sufletul, ne inălţăm în alte lumi, în lumea sufletelor, spre idealele vieţii omeneşti. Sufletul istovit de grijile şi nevoile zilnice aleargă cu zor în puţinele momente de linişte spre hrana lui, spre isvorul vieţii, pentru a să adăpa din apa vie şi a se întări pentru ziua de mâne, de care sunt nedespărţite aceleaşi lipsuri, aceleaşi greutăţi şi năcazuri.

Am avut ocazia să iau parte câteva momente la o astfel de mulţămire sufletească, ce a putut-o simţi ţăranul nostru — prea înstrăinat de lumea luminei — atunci, când „Domnii nostri" — cum zice el, s'au coborât din înălţimea oraşului, mânaţi de dragostea faţă de el, s'au coborât la el, cu bunătăţi de sfaturi părinteşti, cu învăţături frumoase, s'au dus la el să-şi descopere inima şi dorinţele, ce le nutreşte fie care din ei pentru el, s'au coborât pentru a se înălţa cu el împreună în alte lumi, în lumea dragostei şi a luminei, îndrumându-l pe calea ce duce la înaintarea lui.

In ziua Inălţărei Dlui despărţământul Sibiiu al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" a ţinut frumoase şi mult instructive şi educative prelegeri poporului român din *Şura-mare.*

Era înălţătoriu momentul, când aproape de Sibiiu o ceată de 32 de juni, îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, aşteptau cu nerăbdare călare pe cai împodobiţi cu strae româneşti, pe Domnii dela Sibiiu, dornici de a le auzi sfaturile şi poveţele, ce le primesc cu deplină încredere.

Un întreit „să trăiască" întimpină cele două trăsuri, în cari se aflau membrii comitetului despărţământului, în frunte cu zelosul părinte asesor *Dr. Miron E. Cristea,* care — deşi conduce în toate zilele de lucru examenele anuale din seminariu — nu profită de sărbători pentru recrearea sa, ci aleargă prin *comune,* luându-şi la toate escursiunile culturale partea leului. Aşà a fost Dumineca în Ocna, iară Joi în Şura-mare. In numele junilor învăţătoriul locului salută cu salutul bisericesc „Christos s'a înălţat" pe nouii sosiţi, şi cele câteva cuvinte calde, bine alese, dovedesc starea sufletului lor nerăbdător, dragostea şi dorul lor de lumină. Cu acelaş salut mulţămeşte în numele comitetului şi al celor 8 însoţitori părintele asesor *Dr. M. E. Cristea,* încheând cu dorinţa de a ajunge cu soţii cât mai iute şi timpul acela, când neamul nostru legat de vremile grele în legăturile întunerecului să se poată desface de ele şi precum Christos s'a înălţat, dela locul unde a avut să sufere, la mărirea Tatălui ceresc — aşà şi el să se înalţe din întunerecul de veacuri la lumină dătătoare de viaţă, la loc înalt în viitoriul ce-l aşteaptă.

Se pornesc apoi în sbor călăraşii, conducând membrii comitetului la grădina românească, unde aveau deoparte să sădească icile câteva flori alese şi plante folositoare, iară de altă parte să plivească şi din buruienile, ce au prins rădăcină în ea.

La marginea satului aşteptă lângă poarta de triumf satul întreg în haine de sărbătoare. O lume de copii şi copile, tinări şi bătrâni îi întâmpină la întrare în sat cu aclamaţiuni vii, bineventându-i în numele poporului său părintele N. *Opriş* După aceasta părintele asesor Dr. *M. E. Cristea* arată în cuvinte adevărate pe scurt lipsele şi năcazurile, de cari neamul nostru este împresurat şi datorinţa cărturarilor lui de a-i alinà durerile şi de a lucrà la delăturarea năcazurilor şi lipselor, ridicându-l din noroiul vieţii la căldura şi lumina soarelui culturei. Scoate apoi la iveală raportul care trebue să existe între aceşti cărturari şi între poporul, care i-a crescut, lăptându-i şi crescându-i. Pregăteşte poporul pentru primirea sfaturilor, ce se vor dà; apoi îl învită la sfânta biserică, pentru a cere ajutorul Preaînalt la lucrul, pentru care sunt chemaţi.

Serviciul divin, la care oficiază şi părintele asesor Dr. M. E. Cristea, se săvârşeşte în toată evlavia. Place poporului mai ales cântările unor buni cântăreţi clerici din Sibiiu, cari au luat parte. Slujba se încheie cu aleasa cuvântare a părintelui asesor Dr. *M. E. Cristea* şi apoi se încep prelegerile zilei.

Un păcat dintre cele mai grele şi care mai mult ne bântue, un păcat dintre cele mai ordinare să combate în curs de 1 oră şi $^1/_4$ prin această cuvântare caldă, simţită, anume, sudalmele împotriva lui Dumnezeu şi a celor sfinte. Un învăţ rău e acesta, de care trebue să ne desvăţăm, dacă voim să fim număraţi între popoarăle *culte.*

Arătând în cuvinte şi asemănări de toţi înţelese şi cu evlavie ascultate stadiile, răutatea şi josnicia, precum şi urmările acestei pecingini a limbei şi graiului nostru, care ne compromite în faţa altor popoare culte, se rosteşte foarte convingător contra acestui păcat.

Incheie cu frumoase sfaturi referitoare la creşterea fizică, apoi religioasă morală a copiilor şi cu îndemnul de aş iubì fiecare legea, limba şi neamul, ţara şi moşia. Am văzut pe mulţi cu lacrimi în ochi, ascultând frumoasele poveţe.

Urmează după o scurtă pauză prelegerea instructivă a profesorului de economie *Aurel Coşciuc.*

A vorbit despre cultura raţională a pământului şi cultura nutreţurilor artificiale, dând o mulţime de sfaturi folositoare poporului, care ascultă cu interes cu atât mai mare, cu cât cele spuse tăiau în sfera mai imediată a cunoştinţelor sale şi a trebuinţelor sale zilnice. In deosebi a dat poporului bune orientări asupra seminţelor şi a uneltelor de lucru, cari în aceste vremuri cu lucrători scumpi şi puţini ne pot ajută aşa de bine.

In urma acestora toţi oaspeţii şi cu fruntaşii din comună au fost învitaţi la o cină bogată în casa parohului Opriş, unde st. sa soţie şi fiică ne-a ospătat cu toată bunăvoinţa. Am observat şi oaspeţi din Poplaca şi Slimnic. Directorul Dr. Cristea a mulţămit parohului şi familiei sale pentru toate, iar parohul a mulţămit despărţământului pentru rara însufleţire produsă în parohienii săi şi pentru bunele indrumări, cari îi vor formà puternice puncte de mânecare şi de provocare şi razim în viitoarea sa activitate pastorală. Sămânţa învăţăturilor primite o va cultivà mereu şi cu îngrijire.

Prelegerile se continuă seara la 8 ore, însoţindu-se de proiecţiuni cu skiopticonul, din partea profesorului *Aurel Bratu.* Dl Bratu în un stil foarte poporal şi în un ton, care are farmecul a se vârâ la inima ascultătorilor, arată ce-i „Asociaţiunea," ce scopuri urmăreşte şi cu ce mijloace lucră? Prezintă pe toţi prezidenţii „Asociaţiunii" cu o scurtă descriere a vieţii şi faptelor lor. Când a spus, că Mocsonyi a dat la casa naţională 27·000 cor. şi 60·000 pentru catedrală, poporul a erupt în aplauze puternice, asemenea şi când s'a arătat chipul actualului prezident I. *Şuluţu,* care şi la vârsta de 80 de ani lucră pentru binele neamului.

Apoi a continuat cu o a două prelegere „despre beţie", învăl tă în viaţa şi decadinţa totală a lui *Macaveiu I.* Decăderea din treaptă în treaptă până la sfârşitul lui cuprins de nebunie erau scene înfăţişate, asemenea urmările beţiei, copiii beţivilor etc. Poporul nu va uità curând pe dl Bratu, care aşa limpede le-a spus aşà multe lucruri bune.

La sfârşit părintele Dr. M. E. Cristea încheie prelegerea, mulţămind pentru răbdarea, cu care i-a ascultat, şi dând şi alte sfaturi frumoase, şi punând încă odată la inima poporului ţinerea cu tărie la tot ce este frumos şi bun şi delăturarea a tot ce este nefolositor şi pedecă în desvoltarea noastră. In deosebi a fost bine, că n'a uitat a ambiţionà poporul la cruţare, cumpărare de pământ. Face istoricul comunei româneşti. Arată cum au fost o mână de servitori la aţii, cum numărul mare de copii i'a sporit, cruţarea i-a ridicat în bună stare. Munca braţelor înmulţite îi va ridicà şi mai mult. Le doreşte spor în toate Asemenea a desvoltat şi întărit frumos ideea zidirii unei biserici nouă. Toate au fost totatâtea sfaturi alese, învăţături bune şi de mare preţ, pe cari le-am scos la iveală, ca îndeosebi să atrag atenţia celor cari sunt în nemijlocita apropiere a ţăranului, ca conducători ai lui, asupra datoriei lor de a învăţà şi sfătuì la cele bune şi de folos în tot locul şi totdeauna pe aceia, cu a căror conducere sunt încredinţaţi, pentru-că negligarea acestei chemări e un mare păcat, mai ales azi, când numai prin muncă asemenea celor indicate în acest raport se poate educà Românul în direcţia cea sănătoasă, dorită de conducători.

In fine mai amintim, că despărţământul a întemeiat o *bibliotecă* parohială poporală, donând 60 de broşuri cumpărate din banii comitetului cercual. Asemenea i-au împărţit poporului mai multe opuri de cuprins instructiv, educativ şi distractiv. Ultimele erau donate de directorul Dr. M. E. *Cristea* şi de dl archimandrit Dr. Ilarion *Puşcariu,* iară în una din sărbătorile proxime li se mai împart 60 cărţi din biblioteca „Asociaţiunii."

Inscriindu-se şi câţiva membri ajutători, directorul a constituit o nouă agentură, alegându se prezident parohul *Opriş,* notar învăţătorul *Opriş,* cassar un ţăran. Agentura a primit ordin a continuà mai ales la iarnă cu ţinerea de prelegeri şi lecţiuni pentru popor.

Dă-le Doamne timp şi sănătate şi mijloace celor din fruntea acestui despărţământ, ca să poată percurge toate comunele, căci bun lucru săvârşesc.

Străinul.

Expoziţie de copii în Poiana.

In conformitate cu programul seu de lucru, „Reuniunea română agricolă sibiană" a proiectat să aranjeze expoziţia a 3-a de copii în comuna fruntaşă Poiana. Dăm aci apelul biroului numitei Reuniuni, adresat comunei politice Poiana. Iată-l:

Onorabilă primărie comunală în Poiana!

Incuragiaţi de bunele resultate, obţinute la cele 2 expoziţii de copii, ţinute în toamna anului 1906 şi 1907 în comuna Apoldul-român şi în Ilimbav, atât în ce priveşte higiena, hrana, îmbrăcămintea, curăţenia şi îngrijirea peste tot a copiilor, cari toate condiţionează desvoltarea normală, atât fizică, cât şi intelectuală şi prin urmare şi puterea de viaţă a generaţiunilor viitoare, — hotărâre am luat, ca în toamna anului de faţă să aranjem a treia expoziţie de copii.

Pe această a 3-a expoziţie dorinţă avem s'o aranjăm în comuna dvoastră Poiana.

Cum la asemenea expoziţii să dau poveţe cu privire la traiul poporului peste tot şi cu deosebire la higiena copiilor, vom lansa apel cătră cei mai competenţi în asemenea afaceri, cătră medicii nostri din comitat, ca să între în juriul expoziţiei şi să conlucre cu noi la realisarea scopurilor umanitare, ce le urmărim. Dar afară de acestia în juriu au să între şi bărbaţi şi femei fruntaşe din comuna dvoastră.

Pentru încurajarea şi îmbărbătarea mamelor harnice, Reuniunea noastră va împărţì la expoziţie şi premii în bani. In vederea modestelor noastre mijloace băneşti şi cu considerare la scopul înalt ce îl urmărim, potrivit ar fi, ca la premiare să concurgă cu sume cât de neînsemnate şi instituţiunile dvoastre, cum e comuna bisericească şi cea politică, ambele bănci şi eventual alte aşezăminte, cum şi unii fruntaşi mai cu dare de mână de acolo.

Acestea premerse ne adresăm cătră onorabila primărie cu respectuoasa rugare:

Să binevoiască a întrunì fruntaşii comunei la o consfătuire, în care să se hotărască ţinerea expoziţiei de copii în Poiana; luna, ziua (într'o Dumineca sau sărbătoare) şi localul în care să se ţină; vârsta copiilor de admis şi gruparea acestora; maximul şi minimul premiilor de împărţit etc.

In această consfătuire să se numiască şi persoanele, cari să între în juriu şi în acelaşi timp să se aleagă şi un comitet aranjator local, care făcând propagandă între locuitori, să-i îndemne la buna îngrijire a copiilor, să stărue la participare şi să facă toate preparativele pentru buna reuşită a expoziţiei.

Buna reuşită fiind condiţionată între altele şi de înţeleapta organizare a expoziţiei, comitetul aranjator local să se ocupe şi cu acest lucru, alcătuind una sau mai multe consemnări esacte despre numele părinţilor, numele, numărul şi vârsta copiilor de admis etc.

Pentru orientare acludem aci programul espoziţiei din Ilimbav.

Cum poporaţiunea noastră din Poiana, se găseşte între cele mai avantagioase condiţiuni higienice şi cum ea e model de frumuseţă fizică, din prilejul expoziţiei intenţionăm a fotografia, prin fotografi anume aduşi, mai multe grupe de copii, de juni şi june, de bărbaţi şi femei în floarea vârstei, cum şi de moşnegi ajunşi la vârstă înaintată. Scopul urmărit prin aceasta este să prezentăm străinătăţii pe calea ilustraţiunilor din reviste, chipuri de adevărată frumuseţă omenească — românească.

Cu scop de a putea face şi din partene şi de cu vreme toate preparativele şi publicaţiunile necesare, Onorabila Primărie să binevoiască a ne comunica cu posibilă grăbire hotărîrile luate în cauză.

Mulţămind Onorabilei Primării pentru ostenelele puse în serviciul binelui poporului nostru, o rugăm să primească expresia dragostei frăţeşti, ce i-o păstrăm.

Sibiiu, 5 Iunie n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului".

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

O lege fundamentală
a
„Academiei Române".

In analele Academiei Române din 1866 Tomul I. pag. 5 se află următoarea lege*):

Locotenenţa Domnească a principatelor unite române. La toţi de faţă şi viitori sănătate.

Asupra raportului dlui ministru al cultelor şi instrucţiunei publice sub Nr. 698. Având în vedere regulamentul pentru formarea societăţii literare române, promulgat prin decretul nostru Nr. 582;

Apreţiind recomandarea, ce ni se face;

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Sunt numiţi membri ai Societăţii literare române pentru cultura limbei: domnii Iosif Hodoş, Alexandru Roman, din Maramurăş; Timoteiu Cipariu, G. Muntean, G. Bariţ, din Transilvania; A. Mocioni, Vich. Babeş, din Bănat; A. Hormuzachi, A. Demetrovici, din Bucovina; Al. Hăşdeu, Cavaleriu Stamate, I. Străjescu, din Basarabia; I. Caragani, Cozacovici, din Macedonia.

Art. II şi cel din urmă. Ministrul secretar de stat în despărţământul instrucţiunii publice şi al cultelor este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în Bucureşti, la 22 Aprilie 1866.

Nicolae Charalambie, I. Catargiu, general *Nicolae Golescu.* Ministru secretar de stat la despărţământul instrucţiunii publice şi al cultelor, *C. A. Rosetti.*

*

Eu cred, că fiecare Român cu pricepere va înţelege, că ce însemnătate are legea aceasta. Eu ştiu să o explic; dar numai atâta spun, că legea aceasta au adus o învăţăceii cei buni ai învăţătorului *Lazar* din Bucureşti, şi au adus-o urzitorii statului român naţional.

Acuma pun numai întrebarea: „Vreţi ca să se susţină această lege sfântă şi naţională? Ori vreţi ca atare absolutistic să o calce în picioare?" Alegeţi vă!

Eu cred, că vor fi mai mulţi, cari vor să lupte, cu mine la olaltă, pentru existenţa şi susţinerea acestei legi sfinte şi naţionale. Această lege e adusă, nu numai pentru membrii de atunci ai Academiei, ci şi pentru *toţi cei viitori,* pentru următorii noştri, pentru cei binemeritaţi din generaţiile viitoare.

Acesta e scopul luptei mele prin scrierea de faţă. Această lege a fost în praxă şi executată, până când nu s'a început atacarea ei în 1900, şi apoi şi mai târziu.

In 1900 erà un loc vacant al unui ardelean. Dl *Ion Bian,* bibliotecarul Academiei, erà împământenit în România, şi pentru aceasta nu aveà drept ca să cuprindă locul unui ardelean. Dar dl *Sturdza* voià, ca Bian să fie ales. Eu nu am fost atunci la Bucureşti, pentrucă nu aveam concediu dela ministru, dar a fost *Iosif Vulcan,* cu care locuiam în Oradea-mare, şi acesta reînturnând mi-a povestit cele întâmplate. *Vulcan,* deşi erà amicul lui *Bian* şi *unit,* dar aveà caracter de om de omenie. El locul vacant al unui ardelean l-a apărat pentru un ardelean, anume, pentru dl cavaler *Ioan Puşcariu,* jude de curie regească în penzie, şi în sensul strâns *Vulcan* a lucrat pentru *Puşcariu.* Colegii, pricepând principiul şi dreptul, au votat cu *Puşcariu* şi acesta a căpătat maioritatea. Dl *Sturdza,* după datina sa, s'a înfuriat, a batjocorit şi pe *Vulcan* şi pe *Puşcariu,* încât să nu-i iai din gunoiu. Aşi ştì să spun batjocurile, dar Vulcan nu mai trăeşte. Cum s'a simţit Puşcariu la Academie, ce a experiat, să o spună dânsul. Destul că în 1901 am fost şi eu la Bucureşti, dar Vulcan şi în anul acesta a fost ocărît de dl Sturdza, pentrucă a lucrat pentru Puşcariu. Vulcan, un om dintre cei mai solizi, modeşti, retraşi, nu se plângeà. Măcar să tune şi să fulgere, Sturdza voià un loc academic pentru Bian. Vulcan cu consfătuirea mai multora a mijlocit, ca Tocilescu (istoricul şi arhiologul), care erà ales în secţiunea literară, să treacă în cea istorică, şi în locul lui, în secţiunea literară, să se aleagă Bian. Şi aşà s'a făcut în 1902. Nu e îndoială, dl Bian e bărbat talentat, pe cariera sa literară e studiat, şi ca bibliotecar e diregător de model. Mai departe dl Bian pentru dl Sturdza e de mare folos, deoarece Bian lucră şi pregăteşte toate cele de lipsă în locul secretarului general, şi în sensul strâns, Bian e secretar general, şi şede la masă lângă dl Sturdza, ca acestuia să-i dee toate pentru subscriere. Dar ca *om,* dl *Bian* ar trebuì, ca inima să şi-o ridice mai adeseori cătră — Dumnezeu!

Să auzim raportul unei comisiuni!

Raportul secretarului general, despre activitatea Academiei pe anul 1906—1907, (Analele pag. 118) s'a dat unei comisiuni cu examinarea lucrărilor, şi comisiunea prin raportorul său Dr. I. Bogdan (Analele p. 161) dă de ştire Academiei, că membrii Vichentie Babeş şi Florian Porcius au murit, şi cu referinţă la alegerea altor membri recomandă Academiei: „De data aceasta, când colegii ce i-am pierdut, sunt amândoi din Ungaria, e de preferit, credem, să se aleagă în locul lor oameni de ştiinţă din regat, *dacă* între Românii afară de regat nu se vor găsì persoane destul de competente, cari să înlocuiască cu vrednicie pe defuncţii Vichentie Babeş şi Florian Porcius, *fără* să se creeze prin aceasta vre un privilegiu pentru Românii din regat, faţă de Românii din celelalte ţări“.

---

*) A se vedeà Nrii 44 şi 54 din „Tel. Rom"

Aceasta poate fi numai ideea a mai multora, şi în linia primă a dlui Sturdza, Bian, etc.*) Raportul s'a cetit în şedinţa plenară şi nime n'a facut vre-o observare. Aşa dară se priveşte de un consens tacit, să se cuprindă încetul cu încetul locurile academice ale celor de dincoace de Carpaţi. Eu am fost surprins şi nu am cutezat să protestez, pentrucă de bună seamă dl Sturdza mă tresnià şi îi mai ajutà şi Bian şi poate şi Bogdan, şi cine ştie ce insulte se mai adresau celor de dincoace.

Vedeţi tendinţa şi vedeţi sub ce pretexte vreau pe cei de dincoace să ne scoată din Academie!

Auzit-ai Vincenţie Babeş? Nu te întorci tu în mormântul tău? Eh! Tu, carele acasă voiai să bagi însufleţirea românească şi în străini, dar în 1883, la Academie fiind amândoi, şi spunându-ţi amărăciunile ce te-au otrăvit acolo, ai zis: „Imi pare rău că m'am născut Român.“

„*Unirea*“ din Blaj Nr. 20 din 1908 îmi face imputări, că pentru-ce nu am lucrat eu, ca în locul lui Porcius să se aleagă un ardelean unit, ci am lăsat, ca să se aleagă altul (Grecescu) din ţară? Aceasta e o imputare foarte proastă!

Dl Ioan Micu Moldovan e membru academic ales din Blaj. In linia primă datorinţa dlui Moldovan erà, că să se îngrijească, şi anume, să alerge la sesiunea Academiei, şi aci să-şi pună umărul lângă umărul meu şi să ne luptăm, în speranţa că învingem, şi în locul lui Porcius să alegem un ardelean unit, ştienţific. Dar dl Moldovan nu a venit, ca să facă cum eu zic, şi când şi vine, face totdeauna ca popa mai înţelept, că el totdeauna ţâne cu cel mai tare, şi astfel e uşor a fi în Bucureşti tot persoană gratâ. Insă cu influinţa sa, puteà lucrà pentru locul lui Porcius.

Dar nici nu mi-a scris, că să mă întrebe de părere, şi eu astfel am cugetat, că are oamenii săi, cari îi lucră, şi anume, pe puternicul Bian şi pe puternicul Sturdza, căci vezi, în Bucureşti trebue să lupţi şi pentru aceea ce ai, ca să nu ţi-se răpească.

Dl Moldovan ştià prea bine, că Bian a angajat de Alter-ego al dlui Sturdza, şi că e membrul cel mai puternic al Academiei, şi poate că ştia şi aceea, că dl Bogdan a avansat de Vice-Bian şi că aceasta pondereazâ mult în sfatul cu Dl Sturdza, şi Dl Moldovan fiind persoană gratâ, puteà să scrie, orì Dlui Sturdza, ori dlui Bian, epistola următoare: „Dilectisime et amantisime! Antecesorul lui Porcius nu a fost botanist şi e numai un pretext şiret, că în locul lui Porcius trebue un botanist. Doară nu vreţi să ne păcăliţi! In secţiunea ştienţifică încape ori şi ce ştiinţă. Avem aici pe dl N. N. Doctor de teologie, de, de, etc., avem la gimnaziu un profesor bun de fizică, şi altul de matematică, bărbaţi renumiţi, şi în secţiunea ştienţifică ar puteà încape şi teologia. Şi cred că ar fi învins, căci membrii academici de dincolo, dacă sunt informaţi cu cuviinţă, toţi sunt oameni de treabă şi te-ar fi ascultat.

Dar foaia „Unirea“ a rămas numai la cădelniţare către Bucureşti, şi deşi are gură mare, nu a întrat în luptă pentru atare candidat în locul lui Porcius, ca să fi format o opiniune publică. Dar dacă Dl Bian nu v'a scris, şi nu v'a informat, şi n'a lucrat, că în locul lui Porcius să se aleagă un ardelean unit, atunci a fost învoit cu Sturdza şi Bogdan, că în locul celor din Ungaria să se aleagă din cei din ţară, căci altcum s'ar fi luptat. Vedeţi cei dela „*Unirea*“ că iară v'aţi arătat nedrepţi faţă de mine!

Dar să revenim la legea fundamentală, mai sus citată. Am pornit pela membrii Academiei, ca să aflu pe aceia, cari nu voesc să susţână legea şi să-i informez.

Membrii capătă Analele Academiei, dar cei aleşi mai târziu nu pot căpătà Analele şi din 1866, şi astfel am crezut, că unii nici n'au idee de existenţa legii şi pentru aceasta nici n'au putut să priceapă, că unde ţântează raportul Dlui Bogdan, nici n'au putut să presupună, că în contra celor afară din regat s'a făcut atare conţelegere perversă.

Am început, ca să informez. Mai întâiu m'am rugat de dl *Anghel Saligny*, prezidentul Academiei, ca să vină cu mine în chilia unde se află Analele, să-i arăt ceva. Prezidentul a venit cu mine, am început de-ai cetì legea, dar îmi zise, că o ceteşte dânsul, căci atunci mai bine o pricepe. A cetit-o şi eu atunci i-am spus, că poate că se naşte o chestiune la alegerea membrilor în locurile vacante, şi azi eu sunt de covingerea, că în locul unui bucovinean, numai bucovinean, şi în locul unui bănăţan, numai bănăţan să se aleagă. Dl prezident ridică din umeri şi îmi zise: Eu n'am nimic în contră, nici în contra legii, nici în contra părerii dumnitale.

Am început informarea cu dl prezident, că dacă întră intimii lui ar venì vorba despre lege, să-i informeze. Şi apoi am mai condus şi pe alţii la Anale, iar pe alţii cu gura i-am informat, şi toţi se arătau de părerea mea. Această împrejurare m'a decis la lupta hotărâtă. Cugetam, că ori ce voiu păţî, mă lupt pentru lege. La timpul său mi s'a şoptit despre planurile dlui Sturdza şi acele erau în contra legii.

Dar pare-că nu aş fi putut crede! Auziam că dl Sturdza pronunciă adeseori nişte proverbe latine, pe cari dânsul le recomandă de regule pentru alţii, anume: Oneste vivere (a trăì în omenie) cuique suum (fiecăruia ce i se cuvine) şi neminem laedere (a nu vătămà pe nime). E un dascăl politic aşà de escelent, şi am crezut, că barem dânsul învăţăturile sale *nu le va uità!*

A sosit şedinţa secţiunii istorice de Luni după Florii, în 7/20 Aprilie. (Vezi „Telegraful Român“ Nr. 44). O zi aşà de memorabilă în istoria Academiei, şi aşa de grozavă în viaţa mea.

Dl Sturdza propuse în locul lui Vincenţiu Babeş pe Dr. Aug. Bunea, şi aveà planul, ca în locul lui S. Fl. Marian din Bucovina să propună pe părintele Atanasie din România, ceea-ce în şedinţa secţiunei istorice şi după îndepărtarea dlui Sturdza s'a constatat.¹)

Eu am aşteptat, că îndată ce voinţei dlui Sturdza voiu contrapune legea citată, să zică însuşi: „Noi lege avem, şi trebuie să ţânem legea!“ Să zică: „Fiă dreptate, şi măcar să peară lumea!“ Cum se nimereau aceste vorbe în gura unui ministru prezident!

Nu mai citez pe cei din secţiune, cari au zis, că nu există lege, ci numai repeţesc, ce am zis în şedinţă: „Legea aceasta numai prin altă lege adusă de cameră, de senat şi de regele se poate cassà.“

Noi ardelenii am pus ţara românească pe picioare. Boierii lacomi au împărţit pământul românesc în districte sau voevodate mici. Strămoşii nostri din Ardeal, prin colonii noi, scoşi din pământurile lor sub Radu Negru au trecut Carpaţii şi au fundat principatul Valachiei. Strămoşii nostri au influinţat asupra stariţilor români de au întrodus cărţile biericeşi româneşti. Lazar a adus pe Românii din Valachia la învierea naţională. Invăţăceii acestuia au adus legea, ce eu o apăr. Voi, umbrele lui Lazar, Eliade, Rosetti şi ale celor din locotenenţa domnească, veniţi în ajutorul meu! Nu lăsaţi ca să pot acuzà pe cineva de ingratitudine şi impietate.²)

Acuma să revin la raportul comisiunii, adecă al dlui Bogdan, care a atins, „că dacă din Românii de dincoace de Carpaţi nu se vor găsì persoane destul de competente, cari să înlocuiască cu vrednicie pe defuncţi, etc. să se aleagă oameni din regat.“

Eu voiu dà lămuriri sincere.

In secţiunea ştienţifică sunt membri: Aurelian, Istrati şi Poni, cari au fost, şi Haret, care şi azi e ministru, şi apoi Dr. Victor Babeş, cu renume european, tot bărbaţi de capacitate de rangul prim, iar din ceialalţi membri, mai toţi au asemenea inteligință înaltă, încât ar fi spre decoarea şi altor academii din Europa Noi cei de dincoace ne simţim fericiţi şi norocoşi, că am putut ajunge în societatea acestora, şi inima noastră lacrimă de bucurie, că aceşti bărbaţi sunt ai Românilor. Noi, în ce priveşte ştiinţa şi limba, nu putem stà pe un nivel cu dânşii. Dânşii sunt superiori. Mai toţi sunt profesori de universitate.

In secţiunea istorică Al. D. Xenopol, profesor de istorie, Gl. G. Tocilescu, profesor de arhiologie, etc., stau aşà de sus cu lucrările lor, încât au un renume european. Jerbicean, azi în penzie, profesor de istoria bisericească, un învăţat ilustru. Dl Dr. I. Bogdan şi D. Onciu, profesori de istorie etc., la universitate sunt încă bărbaţi mai tineri, dar cele ce au învăţat şi ştiu şi până acuma i-a ridicat la o înălţime frumoasă. Şi aceştia nouă ne sunt superiori. Dl Sturdza, care e în secţiunea istorică, e un învăţat universal. In secţiunea literară dl Titu Maiorescu e logica, estetica şi eticheta Academiei; un om ce ştie cugetà şi vorbì cu argumente raţionale; cu o ştiinţă asemenea universală şi de admirat. Adeseori stă în faţă contra unor manieri, dar îşi ţine sub demnitate să se certe. Şi între cei din secţiunea literară sunt mulţi binemeritaţi şi excelenţi.

Dar pentruce stau ei aşa de sus. când şi poporul de dincolo şi de dincoace are asemenea agerime? Pentrucă ei dela început au educaţiune naţională, în limba lor, au universităţile lor etc.

Noi, de dincoace, cei mai mulţi am avut carieră de advocaţi şi de juzi, am învăţat la universităţile din ţeară numai pentru pânea noastră de toate zilele. Din advocaţi nici unul nu s'a făcut capabil de a întra în academie; din juzi, cavalerul Ioan Porcius şi eu, dar nu prin cele ce am învăţat în şcoală, ci prin cele din truda privată. Aceasta e aşa de greu şi aşa de rar.

In senzul strâns, la noi ştiinţa se restrânge la profesorii de teologie şi la cei de preparandie, precum şi la profesura gimnasială, restrânsă după programe, şi peste tot mai toţi sunt indivizi, cari trăesc din profesură. Şi acì sunt rari, cari prin diligenţă privată studiază, căci şi la studii — mai departe decât pentru traiul de zi — trebue chemare, trebue ocasiune, trebue bibliotecă etc.

Deci noi cei de dincoace nu am avut mijloace ca cei de dincolo să învăţăm. Dar totuşi am avut şi avem şi azi bărbaţi cu destulă competenţă şi vrednicie, cari să afle bunăvoinţa Academicanilor, şi să ne primească după scopul legii aşa precum suntem. Căci noi nu suntem chemaţi, ca la Atena românească din Bucureşti noi să ducem ştiinţa.

Acolo în România s'au sporit învăţaţii, istoricii şi literaţii într'un grad foarte mare, încât abia este ţară în Europa, unde în cei 50 de ani din urmă să se fi produs atâta inteligenţă înaltă. Eu ştiu, că din acestia mulţi aspirează la locurile noastre de dincoace de Carpaţi. Dar şi noi avem tineri, cari studiază serios, să pregătesc în ştiinţă, istorie şi literatură, şi ei aspirează la demnitatea cea mai mare pentru noi Românii de a fi odată binemeritaţi membri ai Academiei Române. Pentru aceea vă rog pe Dzeu fraţilor de peste Carpaţi, susţineţi legea şi usul de decenii şi nu prăpădiţi speranţele bărbaţilor şi junilor nostri. Din cuvintele unor puternici am auzit, că au trecut timpurile vechi, că de acum chiar şi de membri corespondenţi se vor candida numai absoluţi de universitate cu titlu de doctori. Ei bine! Iată eu ca bănăţan pentru Banat am recomandat pe Dr. George Popovici, Dr. de teologie, fost profesor şi care a scris: 1. Uniunea Românilor din Transilvania etc. 2. Istoria Banatului. 3. Religiunea şi ştiinţa. 4. Cuvântări bisericeşti. Inaintea oamenilor de omenie el are titlul de a fi membru ordinar. Dar din Banat avem pe Dr. Ion Sârbu, care pentru opul seu Mihaiu-Viteazul a fost premiat cu 12.000 lei de Academie; avem pe Dr. Iosif Popovici, docent de limba şi literatura română la universitatea din Budapesta. Iată eu îi candidez şi înaintea Academiei şi înaintea lumii române. Arătaţi din toate părţile pe cei vrednici de speranţă pentru Academie. Desbateţi, faceţi opiniune publică pentru unul, altul. Umanitatea, romanitatea şi creştinătatea noastră comună trebue să fie mai mare şi mai tare decât manierile sinistre, şi câte odată voinţa rea a unora, ce se manifestă la Academie. Numai aceasta a făcut turburare între fraţi şi uneori fără ca se priceapă cei duşi în rătăcire.

Trebue să încheiu cu o scenă istorică dela Academie, unde unii fac năcazuri altora. Nu vreau să spun încă ceva din năcazurile mele, ale dlor Xenopol, Tocilescu etc. Rămân numai la dl Ioan Kalinderu, unul dintre cei mai mari bărbaţi ai Românilor.

Dl I Kalinderu e directorul domeniilor coroanei, e preţuit de publicul din România, care ştie că e om de omenie, cu praxă extraordinară şi cu bunăvoinţă mare, stă aproape de regele şi sfătueşte după spiritul şi sufletul seu curat. Dar dnul Kalinderu şi dincoace de Carpaţi e cunoscut de un bărbat din cei mai aleşi, pentrucă s'a lăţit vestea despre bunăvoinţa şi înţelepciunea lui.

Dl Kalinderu a fost 3 ani prezidentul Academiei, şi mai mulţi îl ţinem de „Inţeleptul Academiei“, pentrucă în întrebări încâlcite adeseori dânsul a dat sfaturile cele mai bune. A fost împăciuitor în atâtea neplăceri, a fost prezidentul cel mai activ, de când există Academia, a arătat maniere de om cult, bunăvoinţă, a fost un părinte al tinerilor şi pe tinerii persecutaţi de unii membri i-a luat sub scutul seu.

Acum viu la scena istorică, măcar dl Kalinderu să se supere pe mine. Era în 14 ori 15 Aprilie 1907. Kalinderu, eu şi vre-o 3 inşi eram în chilia lângă sală şi dl Kalinderu se plângea de unele invective, vătămări, năcazuri ce i-s'au făcut. In ochii lui apărură lacrămile. Cu piciorul stâng se puse în genunche, cu faţa către răsărit şi făcându-şi cruce se rugà: „Doamne! mai scapă-mă, mai treci-mă şi peste aceste puţine zile!“ (cât mai ţine prezidenţia).

Şi inima mea s'a cutremurat şi a sângerat, pentrucă sunt adoratorul dlui Kalinderu. Această scenă am povestit-o dlui Tocilescu şi încă unora şi ne-am legătuit, că în ora despărţirii dlui Kalinderu de prezidenţie să i mulţămim pentru activitate şi să-l mângăiem. In 18 Aprilie 1907 (Analele pag. 236) a fost ora despărţirii de prezidenţă. Eu şi Tocilescu am cuvântat dlui Kalinderu. Ştiu motivele durerii dlui Kalinderu, dar spună-le însuşi.

Acum poate fiecare combinà, că multe rele trebue să fie la Academie, dacă un bărbat aşa de frunte, un prezident aşa de bun, un membru aşa de învăţat, trebue să plângă pentru vătămările ce i-s'au făcut. Puteţi combinà, că eu, care sunt aşa de mic, aşa de puţin, aşa de neînsemnat pe lângă dl Kalinderu, ce am trebuit să sufer pentrucă am stat în luptă cu 3—4 inşi. In loc ca dela Bucureşti să întorc cu bucurie, am reîntors de atâteaori iritat, năcăjit şi zicând aşa, cu capul spart.

Vedeţi acum, că eu m'am luptat ca să-mi împlinesc o datorinţă din necesitate pentru o lege. Ce-i de omenie ţineţi judeţ. Dar să ştiţi proverbul: „Cine acopere păcatele altora, acela sporeşte pe păcătoşi“.

Iată-mă aşa (în articolii mei), precum am fost totdeauna.

Sibiiu, 9 Iunie n. 1908.

Dr. Atanasiu Marienescu.

---

*) Dl Bogdan e născut în Schei din Braşov, astfel e ardelean, dar s'a lăsat de ardeleni şi s'a făcut un adict al Dlui Sturdza. Eu adunam cărţi din Bucureşti pentru biblioteca Asociaţiunii din Sibiiu şi am cerşit cărţi şi dela dl Bogdan din scrierile sale. Mi-a răspuns: scrierile mele nu sunt aşà de valoare ca să fac dar cu ele. Dar mi tot una, ori este bibliotecă în Sibiiu, ori nu. Şi nu mi-a dat nici o carte. Eată un ardelean împământenit.

[1] Kalinder, Ierbicean şi şi alţii de 4—5 ani tot voirăm ca în Academie să aducem un episcop din România. Ierbicean aveà trei propuneri frumos pregătite pentru trei episcopi. Atârnà dela Dl Sturdza, că pe care vreà îl vom alege. Dar s'a împotrivit. şi acuma vine cu ideea nenorocoasă, ca în locul unui membru din Bucovina să se aleagă episcop din România.

[2] Domnul Bunea, şi acela, care în numărul 22 al „Unirii“ pag 198 mă accentuează, că totuşi am lucrat ca neunit în contra unui unit, îşi află aci răspunsul cuvenit. Iată principiile luptei mele şi pentru ardeleni, bucovineni, ungureni şi bănăţeni, şi pentru uniţi şi neuniţi, dar pentru fiecare în locul unde după lege i-se cuvine şi după praxa de mai multe decenii. Căci vai şi amar de toate instituţiile lumii, unde în locul legii păşeşte graţia tiranului. Nu vă nădăjduiţi.

NOUTĂŢI.

***Din causa** sfintei sărbători* „Pog. S. Duh“ *numărul proxim al foii noastre apare Mercuri la orele obicinuite.*

*

Nou dignitar bisericesc. Dumineca în 7 Iunie n. a fost hirotesit întru *protosincel* domnul Dr. *Iosif Olariu*, directorul institutului teologic-pedagogic din Caransebeş. Actul solemn a fost săvârşit de Preasfinţia Sa Episcopul *Nicolae Popea*, cu cooperarea Preacuvioşiei Sale a domnului arhimandrit *Filaret Musta*, a preacuviosului părinte protosincel Dr. *Iosif Traian Badescu* şi a preoţilor *Stoianu* şi *Buru*. Trimitem şi noi sincere felicitări noului dignitar al bisericei noastre.

*

Reuniunea română de musică din Sibiiu aranjază Luni, 2/15 Iunie, la orele 11 a. m. un *matineu*, cu concursul capelei orăşeneşti din loc, în sala dela Gesellschaftshaus. Dirigent A. *Bena*. Programul e următorul:

Deschiderea matineului. Uvertură naţională pentru orchestră, de A. Bena. Imn, de C. Porumbescu, cor mixt. Suspine, de A. Bena, cor mixt cu soli şi acompaniare de orchestră. *Ciprian Porumbescu*, disertaţie de prof. seminarial *Timoteiu Popovici*. Hora, de G. Dima, cor mixt cu acompaniare de orchestră.

Seara la orele 7 şi jumătate *representaţie teatrală*, cu concursul capelei orăşeneşti din loc, în teatrul orăşenesc. Regisor *Iuliu Enescu*. Dirigent A. *Bena*.

Se va representa: *La şezătoare*, icoană din popor, muzică pe motive româneşti, de Dr. *Tiberiu Brediceanu*, textul de C. *Sandu-Aldea* şi *Dr. I. Borcia*. Urmează *Craiu-Nou*, operetă în 2 acte, de C. *Porumbescu*, textul de V. *Alexandri*.

Marţi, în 16 şi Joi în 18 Iunie n. repeţirea representaţiunilor teatrale.

*

„Reforma electorală“. Terminăm astăzi seria de articole, scrise de domnul Dr. *Emil Babeş*, în chestia reformei electorale, care se aşteaptă în ţara noastră. Făcândunise observarea din unele părţi, că în articolele acestea se află păreri, cari nu consună cu programul ziariului nostru, ţinem se spunem de nou, aceeace am spus şi cu altă ocaziune, că pentru articolele *subscrise* ori *signate* de autorii lor, responsabilitatea întreagă cade asupra acestora, şi noi nu ne identificăm întru nimic cu părerile lor. Aşà şi în cazul de faţă.

*

Procesul cu Grecii. In procesul Românilor din Budapesta pentru recunoaşterea dreptului lor de conproprietate cu privire la biserica grecească-română de acolo, după cum suntem informaţi, sentenţa tribunalului a fost adusă cu majoritate de voturi, fiind referentul de părere contrară, adecă *pentru recunoaşterea* drepturilor Românilor din capitală. Referentul a anunţat vot separat. Advocatul Românilor a fost dl Dr. *Emil Babeş*, iar al Grecilor advocatul *Nagy Emil*.

*

Invăţământul poporal gratuit. Discuţia asupra proiectului de lege despre gratuitatea învăţământului poporal încă nu s'a început în dietă. Va fi de altcum de scurtă durată, pentrucă, dupăcum e informat biroul telegrafic, *deputaţii saşi şi naţionalişti nu vor face greutăţi, de oarece contele Apponyi intenţionează se satisfacă dorinţele deputaţilor români, saşi şi poporali.*

*

† George Romanul. Cu părere de rău înregistrăm trista ştire, primită din Deva, că *George Romanul*, protopresbiter gr. or. al Devei, vic director al însoţirei de anticipaţiuni şi credit „Hunedoara“ în Deva, membru al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ etc., după lungi şi grele suferinţe a decedat Mercuri la 28 Maiu (10 Iuniu) 1908, în anul al 48-lea de viaţă şi al 19-lea de preoţie şi căsătorie. Rămăşiţele pământeşti ale adormitului în Domnul se vor aşeza spre vecinic răpaus astăzi Vineri în 30 Maiu (12 Iuniu) 1908 d. a. la orele 4 şi jum. în cimiterul bisericei gr. or. din Deva. Odihnească în pace!

*

Din tractul Murăş-Oşorheiului ni-se scriu următoarele: „In 18 Maiu v. (Dumineca orbului) la Murăş-Oşorheiu fiind biserica plină de credincioşi domnul protopop Stefan *Russu* la actul sf. liturgii a înălţat către cerescul părinte rugăciuni pentru Inaltpreasfinţia Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan Meţianu*, iar prin o predică pătrunzătoare a ridicat sufletele credincioşilor şi prin termini scurţi şi potriviţi a espus biografia şi activitatea mănoasă a marelui nostru Arhiereu, sărbătorind astfel aniversarea alor 80 ani dela naşterea Escelenţiei Sale. Tot asemenea administrând parohia Nasna, la sărbătoarea „Constantin şi Elena“ a sărbătorit şi acì aniversarea de 80 ani a naşterii iubitului nostru Arhiereu. Iar la „Inălţarea Domnului“ în parohia Egerseg părintele Ioan Bârsan înaintea unei mari asistenţe de popor a implorat binecuvântarea cerului asupra capului Arhiereului nostru, ca Dzeu să-l trăiască încă întru mulţi ani, pentru fericirea şi prosperitatea bisericei şi neamului nostru mult încercat şi apăsat. Intru mulţi ani stăpâne!“

*

Procesul „Poporului Român“. Marţi s'a pertractat la curtea cu juraţi din Budapesta un nou proces de presă, intentat foii *„Poporul Român“*, pentru un articol scris şi publicat despre alegerea de deputat din Beiuş. Acuzat a fost dl *Virgil Coroiu*, care a fost declarat vinovat şi pedepsit cu şase luni temniţă de stat şi 1200 coroane amendă în bani. S'a dat recurs de nulitate.

*

Calea ferată Făgăraş-Braşov se va deschide şi predă întreagă circulaţiunei în luna Septemvrie anul curent. Dela Făgăraş la Şinca nouă, şi dela Braşov la Vlădeni, se va deschide deja cu finea lunei acesteia. Despre podul ridicat peste o prăpastie a viaductului dintre Şinca veche şi Vlădeni, scrie *„Ţara Oltului“* că e unic în felul său. In Europa nu se află un al doilea asemenea pod artistic. Numai în America e unul, dar şi acela e cu patru metri mai scurt decât cel dela Vlădeni.

*

Dşoara prof. Eleonora de Lemenyi, fiica dlui advocat Dr. *Liviu de Lemenyi*, a câştigat la concurs premiul de 150 cor. cu lucrarea dsale *despre st. Elisoveta*. Premiul a fost predat dşoarei în şedinţa festivă a universităţii din Cluj, la 29 Maiu a. c. Premiata a fost viu felicitată din partea întregului corp profesoral.

*

Congresul partidului ţărănesc din Ungaria s'a ţinut Dumineca în Bichişcsaba. Au fost represetate 400 de comune ţărăneşti prin 964 delegaţi. Au luat parte şi deputaţii naţionalişti Dr. *Aurel Vlad* şi *Milan Hodja*. Congresul a fost prezidat de *Achim András*. S'a trimis o telegramă Maiestăţii Sale Monarhului şi s'a luat hotărâre, că se va proclamà grevă generală pentru o zi, dacă guvernul nu va prezentà la toamnă proiectul de lege despre votul universal secret.

*

Hymen. Domnul locotenent colonel *Silviu de Herbay* şi-a serbat cununia cu cunoscuta noastră artistă *Valeria Pop*, Luni la oarele 11, în biserica gr. or. română din Lipova.

*

Rector magnificus. La universitatea din Budapesta s'a făcut Marţi alegerea de rector magnificus pe anul 1908/9. A fost ales cu totalitatea voturilor dl *Dr. Székely István*, decanul facultăţii teologice dela universitatea din Budapesta. Alesul a primit alegerea.

*

Scriitor omorât. In Linz s'a luat Dumineca la ceartă cu trei necunoscuti scriitorul şi redactorul *Adolf Huber*. Din ceartă s'a născut bătae, şi unul dintre necunoscuţi a lovit pe *Huber* cu bastonul în cap, atât de rău, încât a căzut la pământ şi la moment a murit.

*

Serbări mari în Italia. In anul 1911 se vor aranja mari serbări în Italia, din prilejul împlinirei semicentenariului, de când Roma e capitala Italiei. Va fi expoziţie mare în Turin, Veneţia şi Florenţa, iar în Roma festivităţi mari.

*

O boală nouă. La Schöneberg, suburbiul Berlinului, a isbucuit, după cum se vesteşte din Berlin, o nouă boală epidemică, foarte curioasă. Cel atins de ia îşi perde părul de tot, în câteva zile. Boala se lăţeşte cu o repeziciune foarte mare. Se leagă numai de copii.

*

Călduri mari. Din Bucureşti se scrie, că pe acolo căldurile au devenit insuportabile. Temperatura e ridicată până la 38 grade. Numai în anul 1896 au mai fost asemenea călduri, când temporatura se ridicase şi până la 43 grade, şi se bolnăviau oamenii de căldură, iar caii dela trăsuri cădeau pe stradă.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: profesorul Dr. Emil Sabó, din Székely-Keresztur 5 cor., domnul Augustin Ferentiu, notar magistratual (Sătmar) 2 cor., Miorica Viorica Tordăşianu împlinind vârsta de 14 luni, următorii dăruesc din acest prilegiu şi anume: Ludovic Öszy jun. 1 cor., George Trifan, cul. tipog 50 bani, Stefan Duca, notarul „Reuniunii sod. rom.“, Florea Cruciţa, cassar, Scarlat Ilieş, sod. compactor, Ioan Marcu, bibliotecar, Vasile Magoş, Ioan Muntean, sod. lăcătuş de maşini, Simion Lupaş, sodal croitor, Alex. Bozo, sod. pant., fiecare câte 20 bani, Ioan Miga, sod. pant., V. D. Poponea, culeg. tipog., fiecare câte 30 bani, Ioan Petraşcu, măestru croitor, 33 bani şi Ioan Imbăruş, esped „Foii Poporului“ 10 bani.

*

Teatru în Orăştie. „Secţia industrială din „Reuniunea Economică din Orăştie“ invită la producţiunea teatrală care să va ţinea Dumineca, în 1/14 Iunie a. c. (ziua de Rusalii) în sala hot. „Transylvania“ din Orăştie. Inceputul la 8 oare seara. Venitul curat e destinat fondului propriu. Suprasolvirile să primesc cu mulţămită şi să vor cuita pe cale ziaristică. In pauză să va juca „Căluşerul“ şi „Bătuta“. Se va juca *„O Noapte furtunoasă“*, comedie în doauă acte, de I. L. Caragiale. După producţiune, dans. Ţăranii vor aveà joc separat!

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

*

Ce este deosebirea între un preparat real şi unul ne real? Acela, că un preparat real, dacă devine cunoscut, rămâne în circulaţie; precând un preparat nefolositor dispare tocmai aşa cum apare. Crema Margit a lui Földes este, precum adeveresc multe institute chemice, în toată privinţa nestricăcioasă, preparat curat, care menţine frumseţea şi vioiciunea feţei până la adânci bătrâneţe. E eschis, ca o damă, după folosirea cremei Margit, să capete creţe, sau să şi peardă frumseţea feţei. Timpul trece peste aceste dame, fără ca se lase urme. Se capătă în toate farmaciile şi parfumeriile mai mari din lume, să se ceară necondiţionat Crema Földes.

Convocare.

In înţelesul §§-lor 12 şi 13 din statute membrii „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“ se convoacă în

Adunare generală ordinară

pe *Sâmbătă, în 27 Iunie 1908, la 4 oare p. m.* în localul Casinei române din loc.

Ordinea de zi a adunării este:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raport despre activitatea comitetului în 1907/8.
3. Revizuirea raţiociniului pe 1907 şi statorirea budgetului pe anul 1909.
4. Alegerea comitetului pe un nou period de trei ani.
5. Propuneri eventuale.
6. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.
7. Inchiderea adunării generale.

Din şedinţa comitetului „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“, ţinută în 11 Iunie 1908.

M. Cosma, *prezidentă.* *Dr. I. Beu*, *secretar.*

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“.

Secţia pedagogică.

Raport general

despre activitatea literară în cursul anului scolar 1907/8 a elevilor din secţiunea pedagogică, ca membri ai societătii de lectură „Andreiu Şaguna“ a elevilor seminariului Arhidiecezan „Andreian“.

A) In general.

Societatea şi-a început activitatea în 14/27 Sept. 1907, când conform permisiunii date din partea On. Direcţiuni sem. sub conducerea On. Domn. prof. sem. *Dr. Petru Şpan* s'a ţinut şedinţa de constituire, alegându-se:

President al societăţii: Dr. Petru Şpan, prof. sem.

a) Oficianţi: Ioan Puşcariu, ped. c. III, vice-president. Teodor Rânea, ped. c. III, referent al comisiei literare. Ioan Danciu, ped. c. III, redactor la foaia „Zorile“. George Zavici, ped. c. II, notar. Silviu Petruţoniu, ped. c. I, archivar.

B) Membri în comisiunea literară: Ioan Haşu, ped. c. III. Adrian Neagoe, ped. c. III. Traian Oprea, ped. c. III. Aron Todea, ped. c. III. Filimon Boeriu, ped. c. II. Ioan Grama, ped. c. II. Gerasim Sicoe, ped. c. II. Ioan Micu, ped. c. I. Iosif Ştef, ped. c. I. Izidor Turcea, ped. c. I.

Societatea astfel constituită a ţinut în decursul acestui an 12 şedinţe ordinare, dintre cari 10 sub presidenţa dlui Dr. Petru Şpan, presidentul societăţii, şi 2 sub presidenţa vice-prezidentului Ioan Puşcariu, c. III ped.

B) In special.

Activitatea literară a societăţii prezintă un rezultat mulţămitor, atât cu privire la numărul elaboratelor, cât şi cu privire la valoarea cuprinsului lor.

Societatea a deliberat anul acesta asupra 22 elaborate de natură, parte scientifică, parte literară, dintre cari 15 cu menirea de a să ceti numai înaintea societăţii, 7 cu menirea de a fi întroduse şi în foaia *„Zorile“*. Dintre acestea 2 lucrări s'au cetit numai înaintea societăţii, 2 au fost respinse, aflându-se de necorăspunzătoare, iar 18 s'au indus în foaia *„Zorile“* dimpreună cu 7 recenziuni.

Foaia „Zorile“ a apărut în 18 numere. Elaboratele după cuprinsul lor sânt: 1 *Pedagogice*: a) Rolul iubirii în educaţie, de Ioan Puşcariu, ped. c. III. b) Activitatea învăţătorului afară de şcoală, de Aron Todea, ped. c. III. c) O escursiune şcolară, de Aron Todea, c. III. 2. *Literare*: a) Doina la Români, de Ioan Puşcariu, ped. c. III b) Are drept un Român să fie mândru cu poporul său? de Ioan Puşcariu, ped. c. III. c) Trei zile în creerii Carpaţilor (escursiune) de Ioan Puşcariu, ped. c. III. d) Crăciunul la ţeară, de Ioan Puşcariu, ped. c. III. e) Obiceiul la Crăciun în comuna Ibăneşti, de Dan Crăciun, ped. c. III. f) La o şezătoare, de Teodor Herman, ped. c. III. g) Prima despărţire de părinţi, de Ioan Oltean sen. ped. c. III. h) Ceva din viaţa şi luptele lui Tudor Vladimirescu, de Traian Oprea, ped. c. III. i) Starea Românilor de pe Câmpie, de Traian Oprea, ped. c. III. k) O paralelă între anticitate şi timpul modern, de Traian Oprea, ped. c. III. l) Dela noi, schiţă, de Teodor Rânea, ped. c. III. m) Nebunul, novelă, de Octavian Sumea ped. c. III. n) Obiceiuri la ospeţe în comuna Săcădate, de Octavian Sumea, ped. c. III. o) O călătorie, schiţă, de Gerasim Sicoe, ped. c. II. p) Impresii de vacanţă, de Zavici, ped. c. II. r) Ceva despre poziţia şi obiceiurile Românilor din Scheii Braşovului, de George Zavici, ped. c. II. s) Despărţire, schiţă, de Ioan Baboe, ped. c. I. 3. *Discursuri*: a) Discurs rostit cu ocaziunea constituirii societăţii, de Ioan Puşcariu, ped. c. III!

Pe lângă acestea lucrări s'au declamat în şedinţele societăţii mai multe poezii, distingându-se pe acest teren: Iustin Sârb, ped. c. III, Octavian Sumea, ped. c. III şi Ioan Vigheciu, ped. c. I. iar corul sub conducerea lui Ioan Ungurăşan, ped. c. III. a executat diferite piese.

Activitatea de ori ce natură a societăţii s'a îndeplinit în linia primă de comisie, care a ţinut în decursul acestui an 19 şedinţe ordinare, în cari s'au cenzurat lucrările incurse la societate şi s'a îngrigit de alte afaceri, executându-se concluzele societăţii şi purtându-se controlul cuvenit asupra bunului mers al societăţii.

Tot cu această ocaziune societatea îşi ţine de plăcută datorinţă a esprimà mulţămită şi recunoştinţă Preaonoratei Direcţiuni şi onoratului corp profesoral pentru permisiunea dată şi de astădată pentru funcţionarea societăţii pedagogice, şi mai ales Preastimatului domn Dr. Petru Şpan, prof. sem., care a binevoit a luà şi în acest an sarcina de conducător al societăţii, satisfăcând cu zel acestei sarcini, numai şi numai pentru luminarea odraslelor ce le-a avut sub mâna sa, pentruca şi acestea cu mai mult interes şi dragoste să lucre la timpul seu pentru propăşirea neamului românesc. Sibiiu, la 31 Mai 1908. *Ioan Puşcariu*, prez. com. lit. *Toodor Rînea*, not com. lit. *Dr. Petru Şpan*, preş.

Nr. 535/1908.

Concurs.

In conformitate cu dispoziţiunile pentru administrarea fondurilor şi fundaţiunilor „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, se publică concurs pentru **„premiul Andreiu Murăşan“** de K 300.

La concurs se admite ori-ce lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în cursul anului 1907.

Concurenţii vor aveà să înainteze până la 1 Iulie a. c. st. n. la biroul „Asociaţiunii“ în Sibiiu cinci exemplare ale lucrărilor. Decernerea premiului se va face în şedinţa plenară a secţiunilor ştienţifice-literare, iar premiarea în adunarea generală din acest an.

Sibiiu 1 Iunie 1908.

Prezidiul Asociaţiunii:
Iosif Şterca Şuluţu m. p.

Poşta redacţiei.

Celor îngrijoraţi. Chestii de asemenea natură nu se resolvează pe calea publicităţii. Au ele calea lor. Manuscriptul s'a predat celor competenţi.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai
1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 29—40

Nr. 226/1908. [138] 1—3

Concurs

Conform ordinului consistorial Nr. 2296 Bis. ddto 4 Martie 1908 pentru ocuparea postului de paroh din comuna bisericească **Almaşul-mare Joseni** — tractul Gioagiului, — se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie de clasa III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post au a-şi înaintà cererile, instruite conform normelor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, având a se prezentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cântà, respective a celebrà şi cuvântà.

Orăştie (Gioagiu) 26 Maiu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Gioagiului în conţelegere cu comitetul parohial din Almaşul mare Joseni.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 332/1908 of. ppresb. [137] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele noastre în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Cetăţii de piatră, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Curtuiuşul-mic**, salar 600 cor. dela popor: 300 cor., şi dela stat ajutor 300 cor. cuartir, grădină şi lemne de foc.
2. **Fânaţă**, salar 600 cor., dela popor: 300 cor. şi dela stat ajutor: 300 cor., cuartir şi relut de cuartir 40 cor., relut de grădină 20 cor., şi relut pentru lemne de foc 20 cor.
3. **Poiana-porcului**, salar 600 cor.; dela popor 120 cor., ajutor dela stat: 480 cor. cuartir, grădină şi lemne de foc.
4. **Suciul-de-jos**, salar 600 cor.; dela popor, cuartir în edificiul şcoalei, grădină corăspunzătoare şi lemne de foc.
5. **Trestia**, salar 600 cor.; dela popor: 230 cor., dela stat ajutor de: 370 cor., cuartir şi grădină.

In toate comunele, afară de Suciul de jos, îndată după ocuparea definitivă a posturilor învăţătoreşti, se va înaintà rugare la Inaltul ministeriu de culte şi instrucţiune publică pentru ajutor de stat la întregirea salarului conform art. de lege XXVII din anul 1907.

Invăţatorii aleşi în aceste comune sunt îndatoraţi a instruà pe elevi în cântările bisericeşti, a i conduce pe elevi în toate Duminecile şi sărbătorile la biserică şi a cântà cu ei în cor răspunsurile dela sfta liturgie. Invăţătorii vor conduce şi lucrările din grădina de pomărit a şcoalei instruind pe elevi în cultivarea pomilor.

Doritorii de a ocupà vreunul din aceste posturi, vor înaintà subscrisului oficiu în terminul legal suplicelor instruite conform legilor în vigoare, iar spre a face cunoştinţă cu poporul se vor prezentà în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cântà.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. al Cetăţii de-piatră în conţelegere cu respectivele comitete parohiale.

Lăpuşul-unguresc, Magyarlápos, 24 Mai 1908.

Vasile Duma
protopop.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 53—

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul

Prima tragere la 24 Iunie.

Invitare la participarea
Şanselor de câştig
garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care
9 mil. 841,476 Mărci
cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu	à 300,000	Mărci.
1	„	„ 200,000	„
1	„	„ 60,000	„
1	„	„ 50 000	„
1	„	„ 45,000	„
1	„	„ 40,000	„
1	„	„ 35,000	„
1	„	„ 30,000	„
1	Câştig	„ 100,000	„
1	„	„ 60,000	„
1	„	„ 50,000	„
1	„	„ 40,000	„
1	„	„ 30,000	„
7	Câştiguri	„ 20,000	„
1	Câştig	„ 15,000	„
11	Câştiguri	„ 10,000	„
46	„	„ 5,000	„
103	„	„ 3,000	„
163	„	„ 2,000	„
539	„	„ 1.000	„
693	„	„ 300	„
181	„	„ 200	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios pe **24 Iunie** costă

losul original întreg . .	Cor.	7.—
losul original de jumătate	„	3.50
losul originul de un sfert	„	1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis şi franco.**

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor se face din partea mea direct interesatului în causă prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau şi prin **ramburs.**

☞ **Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

24 Iunie

cu toată încrederea la (83) 4—6

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg.**

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 79— Sibiiu — Nagyszeben.

Pentru
Dame
indispensabil!
Cel mai bun mijloc de înfrumseţare
Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută şi cu efect miraculos

Feriţi-vă de imitaţiuni!

delătură deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe faţă, sgrăbunţele şi alte necurăţenii de piele. Netezeşte încreţiturile feţei, faţa o înălbeşte, împrospătează şi întinereşte.

Preţul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 cor.
ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinţi Margit 1 coroană. Apă pentru faţă Margit 1 coroana. [200] 5—5

Se expedează prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul: **CLEMENS v. FOLDES**
farmacist în ARAD.
Se capătă în toate farmaciile.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 30–52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

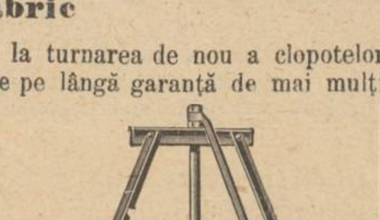

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 13—52

BĂILE DE CURĂ BUZIAŞ

Staţiune de tren, poştă, telegraf şi telefon.
Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,
boale de femei, suferinţe de beşică şi rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părţilor de mistuire şi escreţiune, gălbinare, anemie, scrofulosă şi boale englezeşti, slăbiciuni generale şi boli cronice la părţile genitale femeeşti. Izvor acid carbonic de sare şi fier.

Prospect trimite
Direcţiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic
dela băile Muschong din Buziaş
se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală şi chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial şi puţin folositor.

Serviciu solid şi conştienţios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr 18. Telefon interurban Nr. 18.
(286) 47—100

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 60 Sibiiu, Joi 5/18 Iunie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Seminarul „Andreian“.

Sibiiu, 17 Iunie n.

Intre împrejurările grele ce are să le străbată astăzi propăşirea culturală a poporului nostru, trebue să ne intereseze foarte de aproape *direcţia* în care se face educaţia tinerimei în institutele noastre teologice şi pedagogice, precum şi *resultatul* cu care se încheie fiecare an de muncă din viaţa acelor institute.

Dat fiind faptul, că seminariile noastre, cu secţiunile lor teologice şi pedagogice, au să ne pregătească pe preoţii şi învăţătorii de mâne, îndoială nu încape, că *direcţia şi spiritul* în care este a se face educaţia acestora, trebue să corăspundă întru toate *chemării* care-i aşteaptă în praxa vieţii, precum şi trebuinţelor culturale ale bisericei şi poporului credincios, pentru a cărui înaintare vor fi chemaţi să lucreze cu zel şi pricepere. Numai astfel pregătiţi şi înzestraţi cu toate armele culturii, de care vor avea trebuinţă viitorii nostri preoţi şi învăţători, vor fi ei în stare să-şi îndeplinească cu înţelepciune şi dragoste datorinţele chemării lor frumoase, în ogorul larg al vieţii poporului nostru.

Unii, ca *preoţi*, vor avea să fie în primul rând bărbaţi ai bisericei şi păstori buni ai poporului, pătrunşi de adevărul credinţei creştineşti şi devotaţi cu tot sufletul lor chemării alese ce o au: de a face prin puterea cuvântului şi a exemplului *educaţia religioasă-morală a poporului* — pe temelia vecinic neînvinsă a învăţăturilor evangeliei lui Christos. Această temelie ne-a sprijinit în trecut existenţa şi cultura neamului nostru, şi va trebuì să ne-a sprijinească şi în viitor, căci *„dela credinţa lui creştină în Dumnezeu atârnă toate credinţele, toată fiinţa lui morală şi naţională în lume“*, precum atât de adevărat a grăit dl *Aurel C. Popovici.**) Şi mai ales astăzi, când greul vieţii poporului nostru creşte mereu, iar puterea morală pentru al suporta începe a-i scădea, fiind ameninţată de tot felul de viţii, cari se răsfaţă într'o epocă cu multă corupţiune, ca a noastră, preoţii nostri trebue să fie *oameni ai credinţei şi virtuţii*, propoveduitori cu vorba şi cu fapta ai unei religiosităţi şi moralităţi conştiente şi luminate, apostoli adevăraţi în mijlocul poporului încredinţat păstoririi lor. Din bogăţia sufletească a credinţei şi a vieţii lor creştineşti, ca dintr'un isvor curat trebue să se reverse darurile binecuvântării, cari au să premenească şi întărească viaţa trudită a poporului.

Intru această chemare sfântă, care este atribuţia de căpetenie a preoţimei noastre şi prin a cărei îndeplinire preoţimea săvârşeşte cea mai curată *muncă pozitivă* de întărire şi sănătoasă înaintare culturală a poporului, — nimenea nu poate înlocuì pe preot. Indepărtarea sau slăbirea preoţimei întru îndeplinirea acestei grele îndatoriri a chemării sale, ar fi de sigur o rătăcire împreunată cu incalculabile urmări pentru progresul nostru viitor. Greşesc prin urmare toţi aceia, cari nesocotind însemnătatea credinţei religioase, îndeosebi în viaţa poporului nostru, ar dori să aşeze *în rândul prim* alte datorinţe ale preoţimei, decât cele indicate mai sus. Unii ca acestia sunt pripiţi în judecăţile lor, deşi uşor ar putea să înţeleagă, că fără credinţa în învăţăturile bisericei nu poate exista morală în popor, iar fără morală este lipsită de fundament *cultura*.

Nu se află la noi nimenea, care ar vrea să ne îngrădească viaţa religioasă-morală în forme medievale, ci din contră, trebue să ne silim cu toţii a conduce biserica cea vie spre o *viaţă religioasă-morală trează şi conştie de idealele către cari nizueşte*. De asemenea nu se află la noi nime, care ar dorì să abată preoţimea dela chemarea sa socială, în înţelesul larg al cuvântului, ci dimpotrivă: trebue să dorim cu toţii a o vedea păşind înainte ca factor cultural pe toate terenele vieţii. Preotul la noi trebue să fie un povăţuitor idealist al poporului în toate trebuinţele vieţii lui, un părinte luminat, care să-l îndrepte în toate direcţiunile, spre cultură, bunăstare şi libertate. La aceasta îl îndatoresc tradiţiile noastre culturale de până acum şi preceptele evangeliei lui Christos, de al căror adevăr şi sfinţenie trebue să fie convins fiecare preot mai presus de toate.

Alăturea de preoţi, *învăţătorii* nostri au să fie bărbaţi ai şcoalei noastre *confesionale*, însufleţiţi de dragoste faţă de cultura noastră naţională. Tradiţiile acestei culturi româneşti şi creştineşti au ei datorinţa să le cultive cu hărnicie şi devotament, pentru a le preda nealterate şi întărite viitorului. Sunt multe şi ademenitoare pentru învăţător ispitele zilelor noastre, dar gândul curat şi însufleţirea nobilă pentru causa mare a culturei poporului trebue să le învingă pe toate. Invăţând a se stima unii pe alţii deja în timpul studiului din seminar, preoţii şi învăţătorii se vor sprijinì împrumutat întru îndeplinirea chemării ce o au, de a răspândì în cele mai largi pături ale poporului: înţelepciune şi morală, dragoste şi însufleţire pentru idealele înalte ale unei culturi temeinice şi sănătoase.

Convingere avem, că în spiritul acestor bune principii de cultură se face educaţia viitorilor nostri preoţi şi învăţători în seminarul „Andreia“, şi de aceea nu putem decât să ne esprimăm bucuria şi mulţămirea faţă de conducătorii institutului. Această şcoală înaltă, care ne este atât de scumpă tuturor, are frumoase tradiţii culturale, şi în împrejurările grele ale zilelor noastre, biserica şi poporul aşteaptă, ca ea să stee la înălţimea chemării sale, păzind bunele tradiţii ale trecutului. Spiritul învăţăturilor creştineşti ale bisericei noastre ortodoxe române să însufleţească deci pe slujitorii acelei şcoale şi în viitor, în toate vorbele şi lucrările lor, menite a povăţuì spre bine preoţimea şi învăţătorimea noastră viitoare, ca seminarul nostru *„Andreian“* să-şi împlinească şi în viitor tot mai mult şi mai cu spor misiunea culturală, în măsura cerută de timpurile grele prin cari trecem şi de interesele de existenţă a poporului nostru.

---

*) In numărul de Paşti din revista „Sămănătorul“.

Incheerea anului şcolar la seminariul „Andreian“.

Sâmbătă, în 13 Iunie nou, s'a făcut încheerea solemnă a anului şcolar la seminariul „Andreian“ din Sibiiu. La oarele 9 s'a săvârşit sfânta liturgie în catedrală, oficiată de Preacuvioşia Sa *Dr. Eusebiu R. Roşca*, protosincel, director seminarial, asistat de diaconul *Dr. Vasile Stan*. S'a cetit apoi rugăciunea de mulţămită din prilejul încheerii anului şcolar 1907/8 şi numai decât s'a oficiat parastasul pentru odihna sufletului fericitului în domnul marele Arhiepiscop şi Metropolit *Andreiu baron de Şaguna*. L'a oficiat însuşi I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, asistat de Preacuvioşiile Lor, *Dr. Ilarion Puşcariu*, Arhimandrit, vicariu arhiepiscopesc şi *Dr. Eusebiu R. Roşca*, protosincel, director seminarial, de protopresbiterii *M. Lazar* şi *P. Boldea*, şi de diaconul *Dr. Vasile Stan*. Răspunsurile le a dat corul seminarial, atât la liturgie, cât şi la parastas.

Terminate acestea, elevii şi profesorii s'au întrunit în sala mare a seminariului, unde nu peste mult s'a prezentat şi I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, însoţit de P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu.*

Corul seminarial a cântat acum o piesă potrivită, sub conducerea dlui profesor *Timoteiu Popovici*, apoi dl profesor *Demetriu Comşa* a cetit dela catedră o instructivă disertaţie, despre ţinerea în bună ordine şi înfrumseţarea cu arbori, flori şi verdeaţă a edificiilor şi a curţilor bisericeşti şi şcolare, puse sub supravegherea preoţilor şi a învăţătorilor dela sate. Publicăm disertaţia întreagă la foiţă.

Directorul seminarial, P. C. Sa protosincelul Dr. *Eusebiu R. Roşca* face o scurtă

FOIŞOARĂ.

Vorbire

rostită la încheierea anului şcolar 1907/8 la seminarul „Andreian“.

De prof. Dem. Comşa.

Excelenţia Voastră! Mult stimaţilor domni! Domnilor colegi şi iubiţilor elevi!

In vorbirile ţinute când cu încheierea anului şcolar la institutul nostru, am văzut sulevându-se cu predilecţie mai ales trebuinţa de a vă desăvârşi sufleteşte, urmând poveţelor primite aici, practicând virtuţile creştineşti şi nisuindu-vă a împlinì cu sfinţenie misiunea nobilă şi grea ce vă aşteaptă.

Până se înălbesc pe catedră şi colindând sumedenie de comune, avut-am eu, ca puţini alţii, ocasie de a culege experienţe fel şi fel, între altele şi în ce priveşte înfăţişarea exterioară proprie şcoalelor şi bisericilor noastre. Şi fiindcă în acest obiect, negreşit important, alţii n'au apucat a se pronunţà, îngăduit fie-mi să-l scot la iveala ce i-se cuvine, d-voastră, iubiţi elevi, fiind aceia, cărore aşa zicând mâne-poimâne vi-se va încredinţà cârma şcoalelor şi resp. bisericilor noastre.

Aşi depăşì cadrul unei vorbiri ocasionale voind a mă avântà la motivări academice şi apoi a mă coborâ treptat la amănunte. Voiu ţărmurì dar spusele la ce este esenţial şi oarecum îndemânatic.

Murdăria e fătul leneviei şi indolenţei, iar d'alba şi ademenitoarea curăţenie datorită este hărniciei şi bunului simţ. Intr'o casă care e curat ţinută locuesc totdeauna oameni sârguincioşi şi deci morali. Curăţenia trupului şi a obiectelor ce ne împresoară ajută la curăţenia sufletului, în vreme ce murdăria produce disgust şi nu arareori boale şi alte neajunsuri.

In şcoală aşezăm temeliile omului viitor. Drept aceea, când deprinderea la curăţenie şi ordine s'a înrădăcinat cu tărie în fragedele inimi, acasă şi la şcoală, în biserică şi pretutidenea, copiii, lucru firesc, continuă a practicà aceste virtuţi. Viceversà, cine şi-a luat de călăuză disordinea şi e osândit a petrece anii copilăriei în necurăţenie, de ele avea-va parte întreagă viaţa, adevărată fiind zisa Românului: „Cine ce învaţă, moartea-l desvaţă“.

Dar dacă aşa e, şi hotărât, că aşa este, atunci trebuì-va să sbiciuim cu asprime lipsa de ordine şi necurăţenia ce se observă în şi la multe din şcoalele noastre.

Sunt la noi, durere, nu tocmai multe şcoale, unde clădirea şi curtea, grădina şi mobiliarul şi recuisitele se menţin în curăţenia şi rânduiala cuvenită. Mult mai număroase însă par a fi şcoalele, cari nu întrunesc decât în parte şi resp. nu totdeauna cerinţele indicate. Şi fiindcă de giaba am cercà să tăinuim ceeace şi aşa vădit şi notoric este, mărturisì vom că, da, există şi astăzi, nu puţine şcoale, a căror podine şi ferestri nu se spală cu lunile şi anii chiar. Catedre, tăbli, bănci şi colecţii ţinute în deplină curăţenie abia unde şi unde. Păreţii se feştesc de regulă prea rar, iar cuptoarele aproape nicăiri. Şi în curţile şcolare, pe alocurea strâmte, de câteori nu întâlnim resleţe ori stând în amestec greţos, peste olaltă, gozuri şi găteje, buruieni netrebnice şi hârbe, drenţe şi puzdării fel şi fel!

Deşì mai puţin expuse, bisericile nu presentă nici ele aspectul cuvenit acestor locaşuri dumnezeeşti.

In adevăr, rareori întâlneşti la noi clădiri bisericeşti împodobite cu verdeaţă, sau având, dacă nu de jur împrejur, în preajma întrării o cărare croită în regulă, aşadar netedă şi largă, adumbrită de arbori, unul ca unul. Cu atât mai des găsim puzdării diverse, tufării părăginite şi potece şerpuind în dragă voe, înămolite când de praf, când de noroiu lunecos.

Interiorul bisericilor nu se distinge nici el prin curăţenia trebuitoare, decât abia unde şi unde. Păreţi afumaţi şi chindisiţi cu paianginiş şi praf din greu, padiment neşurluit cu anii, candele şi feşnice smolite de vremuri, uşi, strane şi cărţi soioase, cădelniţe şi chiar odăjdii râncede, ferestri orbite de murdărie, unghere şi armare lăsate în grija sorţii şi adăpostind scule urâte, drenţe şi hodoroage peste olaltă.

Iată, în resumat, tabloul posomorât, dar adevărat în care se oglindeşte exteriorul atâtor şcoale şi biserici.

Intrebând după cine ar fi purtând vina disordinei şi lipsei de curăţenie, scuzele şi mai ales învinuirile curg gârlă şi mizeriile indicate continuă a se menţinea. Vina se descarcă, dacă se descarcă, când în cârcà epitropului sau eclisierului, când în a preotului sau învăţătorului.

Fapt neîndoios este, că nu toţi şefii tractuali întrevin cu stăruinţa şi zelul cuvenit, că preoţii ca directori locali nu exercită controla necesară decât ici-colea, că sub pretextul tradiţional al sărăciei, învăţătorii şi epitropii adeseori se codesc şi tac mulcom, buni bucuroşi, că poporul îngădue toate şi că pot declinà răspunderea. Fapt este, că dacă învăţătorii şi preoţii nostri ar întrevenì fără preget, grebla, apa, benzina şi mătura s'ar pune mai adeseori în serviciul şcoalelor şi bisericilor.

(Va urma.)

dare de seamă despre mersul învățământului și resultatul clasificărilor dela finea anului, constatând, că peste tot rezultatul e îmbucurător. Unii dintre elevi au atins chiar maximul ce poate fi cerut dela ei întru însușirea cunoștințelor de cari vor aveà trebuință în viața practică. Cetește numele elevilor cu calculi nemulțămitori, apoi pe cei cu calculi de eminență, și la urmă mulțămește I. P. S. Sale, domnului Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu* pentru viul interes purtat și anul acesta față de institutul pedagogic-teologic, mulțămește comisarilor consistoriali, cari au prezidat examenele dela finea anului, asesorii Dr. *M. E. Cristea* și Dr. *G. Proca*, mulțămește publicului prezent pentru participare la această încheere de an școlar și apoi declară încheiat anul școlar 1907/8 la institutul pedagogic-teologic din Sibiiu.

Ia acum cuvântul I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu* și adresează elevilor o cuvântare plină de poveț̦e bune pentru viața practică, în care întră acuma, după terminarea studiilor. Le spune, să nu-și uite de *carte* nici în viitor, se cetească și se învețe neîntrerupt, pentrucă omul cât de mult se învețe, tot neînvățat moare, chiar de ar atinge cele mai adânci bătrânețe. Ii face însă băgători de seamă, că nu toate cărțile sunt bune și folositoare. Sunt și cărți rele, cari caută se strice moravurile, se restoarne ordinea publică. De cărți de asemenea natură și cuprins să se ferească preoții și învățătorii noștri, și se cetească numai cărți, al căror cuprins stă în consonanță cu dogmele, cu așezemintele, cu legile morale-creștine ale bisericei noastre.

Cuvântarea Escelenției Sale a fost viu aclamată. A urmat o nouă cântare, intonată din partea corului seminarial, apoi festivitatea încheerii anului școlar la seminarul „Andreian“ a fost terminată, și I. P. S. Sa a părăsit sala între sgomotoase aclamări, însoțit de publicul asistent.

Intâlnire de domnitori. Intâi a fost prezidentul republicei franceze la Londra, pentru a se întâlnì cu regele Edward al Angliei, iar la două zile s'a întâlnit regele Angliei cu Țarul Rusiei la *Revol.* Li se dă mare însemnătate acestor întâlniri, și se crede, că ele au avut de scop legarea unei alianțe franceze-anglo-ruse, mai bine zis, atragerea Angliei în apele alianței duple franceze-ruse. Cumcă lucruri mari s'au pus la cale cu aceasta ocaziune, se poate deduce din faptul, că Țarul a fost însoțit de ministrul prezident al seu Stolipin și de ministrul de esterne Javolsky. Asemenea a fost de față și ministrul de esterne al Angliei. E de prisos a spune, că întâlnirea a fost foarte cordială și toastele rostite de o căldură rară. Celor nedumeriți li se spune în mod semioficios, că scopul urmărit de aceste intrevederi a fost — *pacea.*

Din parlament. Discuția asupra proiectului de lege despre învățământul gratuit în școalele poporale elementare s'a început Sâmbătă în dietă, iar eri, Marți, a fost terminată. Proiectul s'a votat așa cum l-a presentat guvernul, în general și apoi în special. In contra proiectului au vorbit trei deputați sași și dintre naționaliști: Dr. Polit, Vasile Goldiș, V. Damian și Dr. Stefan C. Pop. Dintre deputații maghiari au combătut proiectul numai aceia, cărora nu li-s'a părut a fi destul de aspru față de confesiuni. Dieta va mai sta împreună câteva zile, apoi ia vacanță până la toamnă.

Iubileul Monarhului.

Culmea sărbărilor aranjate la Viena din prilejul împlinirei celor 60 de ani de domnie a Maiestății Sale, Impăratul și Regele Francisc Iosif I., s'a ajuns Vineri, 12 Iunie n. când s'a aranjat o splendidă și impunătoare defilare festivă a deputațiunilor din Viena și singuraticele țări aparținătoare Austriei. Au luat parte la defilare 12.000 de oameni, iar ca privitori pe stradele Vienei au fost postați cel puțin cincisute mii. Din afară au sosit la Viena pentru ziua aceasta 40.000 de oameni. Au venit foarte mulți și din străinătate, mai ales din Germania și Anglia. Din Londra au venit 30 de gazetari, pentru a trimite rapoarte despre sărbările acestea grandioase. Intreagă Viena a avut Vineri zi de răpaus, comerciul a fost sistat, în școale nu s'au ținut prelegeri, iar oficiile publice au fost închise.

Cortegiul s'a format în grădina publică din Prater, unde au fost ridicate șatre pentru deputațiunile din afară.

Inceputul l-au făcut grupurile istorice, în cari era representată câte o epocă mai însemnată din istoria Austriei. Erau 19 astfel de grupuri. Au urmat apoi grupurile Vienezilor, la număr 20, după societăți, fiecare societate cu steagul și insigniile proprii, iar la urmă grupurile provinciilor singuratice.

Cortegiul a plecat din Prater la 7 ore dimineața. Pe unde trecea erau ridicate tribune, pentru cei ce și-au putut plătì locurile scumpe de pe ele, și atât din partea celor de pe tribune, cât și din partea celor de pe strade, a fost puternic aclamat.

In fața porții Burgului era așezată tribuna Maiestății Sale, de o mărime de 300 metri pătrați și frumos împodobită. Monarhul venise la orele 7 dimineața din Schönbrunn la Burg, iar la 9 și jumătate a mers să-și iee locul în pavilonul regal, pentru a vedea defilarea. A trecut printre membrii casei domnitoare și dignitarii mai înalți, iar când și-a făcut apariția în lojă, publicul a isbucnit în puternice aplause și strigări de „*Hoch*“. Maiestatea Sa era încunjurat de 80 membri ai casei domnitoare.

Convoiul cu organisatorii în frunte s'a oprit în piața din fața Burgului, iar contele *Wiczek*, prezidentul de onoare al comitetului aranjator, a adresat Monarhului un frumos discurs ocasional, în urmă prezidentul executiv al comitetului, Dr. *Klotzberg*, a cerut permisiune dela M. Sa, ca cortegiul să se pună în mișcare. Dându-se permisiunea cerută, s'a dat signalul de plecare și cortegiul s'a pus în mișcare. Maiestatea Sa și-a exprimat în mai multe rânduri bucuria și admirația pentru frumseța și ordinea în care s'a făcut defilarea. In tot timpul defilării Maiestatea Sa a stat în picioare. Sub decursul defilării au cântat musicele militare.

Incheierea sărbării a făcut-o primarul Vienei, Dr. *Carol Lueger*, care a presentat M. Sale omagiile Vienezilor, rostind un avântat discurs, terminat cu cuvintele „Trăiască Maiestatea Sa Impăratul“. Publicul a isbucnit în puternice și nesfârșite „*Hoch*“ și în acelaș moment au început se sune clopotele la toate bisericile din Viena.

Maiestatea Sa a rămas adânc emoționat de cele văzute și auzite.

In grupul Bucovinei au făcut bună impresie Românii, în frumosul lor costum național. Au fost representați prin un grup de păstori și prin un șir de trăsuri cu nuntași români.

Abia pe la orele 3 d. a. s'a restabilit liniștea pe stradele Vienii. Sărbările au fost favorisate de o vreme foarte frumoasă. Afară de unele casuri ușoare de amețală, nu s'a întâmplat nici un incident mai grav, semn că sărbările au fost aranjate cu pricepere și cu luarea tuturor măsurilor de precauțiune.

Amintirea lui C. Porumbescu.

Sibiiu, 17 Iunie n.

Reuniunea română de muzică din Sibiiu a aranjat Luni, în 15 Iunie nou, frumoase și succese serbări între memoria regretatului compositor român *Ciprian Porumbescu*, mort în 25 Maiu v. 1883 în comuna Stupca din Bucovina.

S'a celebrat întâiu un parastas solemn, în catedrala din Sibiiu, imediat după terminarea sfintei liturgii. A oficiat Preacuvioșia Sa, domnul protosincel *Dr. M. E. Cristea*, asistat de protopresbiterii Dr. Ioan *Stroia* și Pavel *Boldea*, și de diaconul Dr. Vasile *Stan*. Răspunsurile le-a dat corul seminarial, condus de domnul profesor Tim. *Popovici.*

La oarele 11 publicul sibian s'a întrunit apoi în sala mare dela Gesellschaftshaus, pentru o asista la *matineul* aranjat din prilejul aniversării morții marelui măestru al cântării românești, *Ciprian Porumbescu.*

Sala a fost plină de public. Am văzut și Români din alte părți, veniți anume la Sibiiu, pentru a participa la frumoasele sărbări ale reuniunei noastre de muzică.

Matineul a fost deschis din partea Preacuvioasiei Sale domnului protosincel *Dr. M. E. Cristea*, prezidentul reuniunei de muzică, prin o frumoasă cuvântare, în care a vorbit despre puterea cea mare ce o are cântarea asupra sufletului omenesc și despre meritele neperitoare ale lui *Porumbescu*, ca compozitor *național* român. Vorbirea a fost acoperită cu puternice aclamări din partea publicului.

A urmat o „*Uvertură națională*“ de dl *A. Bena*, executată cu precisiune din partea capelei orășenești din loc, dirigiată de tinărul nostru compositor. Intreaga composiție e foarte succesă, iar sfârșitul de un efect covârșitor. Compositorul a fost viu aplaudat.

Al treilea punct din program a fost „*Imn*“ de *C. Porumbescu.* cor mixt, după care a urmat „*Suspine*“, de dl *A. Bena*, cor mixt cu soli și cu acompaniare de orchestră. Corul reuniunei dispune acum earăși de puteri foarte bune, și ambele puncte de program au fost executate cu rară precisiune. S'au distins în deosebi soliștii, dl *S. Roșca*, tenor și doamna *V. Triteanu*, mult aplaudata noastră sopranistă.

A urmat o disertație bine alcătuită despre viața și activitatea lui *C. Porambeșcu.* A rostit'o domnul profesor seminarial *Timoteiu Popovici.* Publicul l'a aclamat cu căldură.

Incheierea matineului a făcut-o coral mixt cu „*Hora*“ lui G. Dima. A fost acompaniat din partea orchestrei. Publicul a răsplătit cu sgomotoase aplauze splendidele prestațiuni ale corului, și la ora unu d. a. a părăsit pe deplin mulțămit sala, în care s'a dat această impunătoare serbare.

*

Sara la orele 7 și jumătate a fost reprezentațiune teatrală în teatrul orășenesc din loc. Teatrul a fost plin. S'a dat întâi „*La șezătoare*“, icoană din popor, cu text de *C. Sandu-Aldea* și Dr. *I. Borcia* și cu muzică luată din motive românești și aranjată de Dr. *Tiberiu Brediceanu.* Persoanele cu rol în această drăgălașă scenă dela sate, cu doine, povești, cimilituri, dragoste și descântece, au fost următoarele: Ileana, dna V. Triteanu. Sorin, cunoscutul bariton Rădulescu. Radu, dnul S. Roșca. Mama Dumitra, Dșoara T. Bogdan, Moș Marin, dl Iuliu Enescu (care a făcut și pe regisorul), Chiva, dna Iulia Dancăș, Mărioara, dșoara A. Voileanu și Stan, dnul G. Navrea. Acțiunea se petrece în Săliște. Orchestra a fost dirigeată de dl *Bredicianu.* Executarea a fost precisă și pe deplin mulțămitoare. Costumele săliștenești admirabile. Au cântat și jucat toți și toate foarte bine, iar tinărul compozitor a fost chemat la rampă și între sgomotoase aclamări i s'a predat o liră cu flori și o cunună de lauri.

A urmat opereta „*Craiu Nou*“ de *Ciprian Porumbescu*, text de *V. Alexandri.* Persoanele cu rol în această frumoasă creațiune artistică a regretatului *Porumbescu* au fost următoarele: Moș Corbu, cimpoier bătrân, dnul C. Ghișe. Bujor, căpitan de jandarmi, dnul Iuliu Enescu. Leonaș, dnul S. Roșca. Ispravnicul, dnul P. Curea. Anica, orfană — dna *Lucia Barbu* din Caransebeș, ca oaspe, și Dochița, țărancă tinără, doamna *Veturia Triteanu.*

A fost bine cântată și opereta aceasta, instruată de dl *A. Bena*, care a condus și orchestra. A escelat mai ales dna *Tritean*, care a primit un frumos coșuleț cu flori și un buchet de flori. A fost mult aplaudată și dna *Barbu* și toți ceilalți buni cântăreți și conștiențioși actori.

La orele 10 și jumătate reprezentația teatrală a fost terminată.

Eri, Marți, s'a dat aceeași representație teatrală a doua oră, cu acelaș succes și cu aceeași voe bună. Doamna *Barbu* a primit un buchet de flori. Teatrul a fost iarăși plin. Mâne, Joi, e a treia representațiune.

O scrisoare.

Am primit din Câmpina (România) dela sora regretatului *Ciprian Porumbescu*, doamna *Mărioara Rațiu*, scrisoarea următoare:

Onorată Redacțiune a ziarului „*Telegraful Român*“ în Sibiiu. Vă rog să binevoiți a publicà următoarea mulțumire:

Adânc mișcată de măreț̦ele manifestări făcute memoriei iubitului meu frate „*Ciprian Porumbescu*“ cu ocazia comemorărei a 25 de ani a morței sale, vin a aduce mulțumiri pe calea cea mai întinsă societăților corale, cari într'o unire au contribuit și au aranjat comemorarea în diferite locuri.

Mulțumesc în special Societății „Ciprian Porumbescu“ din Suceava, sub al cărei patronagiu s'a restaurat mormântul și ai cărei membrii cu toții s'au transportat la „Stupca“ spre a asistà la parastas.

Mulțumesc asemenea „Reuniunei de Cântări“ din Lugoș și Societății „Carmen“ din București, cari au fost primii inițiatori ai acestei serbări.

Marioara L. Rațiu
n. *Porumbescu.*

NOUTĂȚI.

Protosincel nou. Duminecă, în ziua Pogorârii Duhului sfânt, Inaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu* a hirotesit în catedrala din Sibiiu întru *protosincel* pe ieromonahul, asesorul consistorial, *Dr. Miron E. Cristea.* Sfânta liturgie a oficiat-o Inaltpreasfinția Sa, asistat de Preacuvioșiile Lor Dr. *Ilarion Pușcariu*, Arhimandrit, vicariu arhiepiscop. și Dr. *Eusebiu R. Roșca*, protosincel, director seminarial, de protopresbiterii *Mateiu Voileanu* și *Pavel Boldea* și de diaconii Dr. Vasile *Stan* și Demetriu *Câmpean.* A cântat corul mixt al dlui prof. *Tim. Popovici.* După sfânta liturgie inteligența română din Sibiiu s'a prezentat la locuința Preacuvioșiei Sale, domnului protosincel Dr. *Cristea*, pentru ai aduce felicitări din incidentul înaintării meritate. Ne alăturăm și noi la doririle de bine, esprimate din acest prilej Preacuvioșiei Sale, noului dignitar bisericesc.

*

Dispoziție laudabilă. Domnul ministru de culte și instrucțiune publică a dat ordinațiune, ca în pedagogiile de stat, cercetate și de elevi români, ori de elevi, cari au intențiunea să se așeze ca învățători în ținuturi locuite de Români, să se propună cu începerea anului școlar care vine și *limba română*, în doauă oare pe săptămână. Pedagogiile acestea sunt, pe lângă cea din Deva, unde lucrul acesta s'a întâmplat și până acuma, cele din Arad, Cluj și Timișoara. In celelalte pedagogii de stat se propun apoi alte limbi de ale naționalităților nemaghiare. Studiul e obligator pentru toți elevii.

*

Școală civilă în Brad. Cetim în ziarele din capitală, că ministrul de culte și instrucțiune publică va deschide la toamnă prima clasă a școalei civile de stat, pe care o va inființa în Brad. In școală se va propune și limba latină; deci intențiunea este, să se suplinească gimnaziul, ori mai bine zis, să se facă concurență gimnaziului gr. ort. român din Brad.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a primit dela Preasfinția Sa Episcopul *Ioan I. Popp* din Arad suma de K. 100 — ca donațiune pentru școala industrială.

*

„Revista Bistriței“ începe să reproducă articolele domnului *Dr. E. Babeș*, publicate în ziarul nostru sub titlul „*Reforma electorală*“, după ce ideile cuprinse în ele: „*merită se fie cunoscute în cercuri cât mai largi.*“

*

Gimnaziul din Caranșebeș. La gimnaziul de stat din Caranșebeș cu începerea anului viitor școlar se deschide și clasa II. In internatul de pe lângă acest gimnasiu, susținut de comunitatea de avere din Caranșebeș, se primesc pentru anul viitor școlar 120—130 de elevi, fii de granițeri, cari primesc întreaga întreținere, fără plată.

*

Pentru biserică. Măiestatea Sa Regele Carol al României a dăruit suma de 237,037 lei din lista sa civilă pentru restaurarea și înfrumsețarea bisericilor Sfinții Trei Ierarchi și Sfântul Nicolae din Iași, apoi biserica metropolitană din Tirgoviste și catedrala Curții de Argeș. Până acuma Regele Carol a cheltuit cu repararea și înfrumsețarea de biserici suma de 1.860,000 lei.

*

Indreptare. In vorbirea de instalare a protopresb. Dr. *Ioan Stroia*, publicată în numărul trecut, s'a strecurat greșala următoare: Din alineatul penultim de pe coloana a treia, pagina 242, a remas un șir necules. Textul corect sună deci astfel: „Infrățirea *idealurilor religioase-morale ale lui Christos, cu idealurile culturale ale poporului nostru*, și însuflețirea credincioșilor“, etc. Facem îndreptarea cuvenită.

*

Examene. Ni-se scriu următoarele: „In 11/24 Maiu s'a ținut examenul de vară la școala noastră din Apahida, fiind de față toată inteligența din loc, afară de preotul unit Eliseiu Moga. Poporul încă s'a presentat în număr foarte frumos. Examenul a fost condus de dl *Teodor Ciortea*, paroh în Cojocna. Elevi au fost presenți 36, cari fiind examinați din toate obiectele, au dat răspunsuri foate bune, spre lauda învățătorului *Simeon Todoran*“.

Teatru în Sibiiu. Reuniunea română de muzică din Sibiiu dă Joi, 5/18 Iunie, la oarele 7 şi jumătate sara, *a treia representaţie* în teatrul orăşenesc din loc. Programul e următoriul: 1. *„Uvertură naţională“*, de *A. Bena*. 2. *„La şezătoare“*, icoană din popor, muzică pe motive româneşti de *Dr. Tiberiu Brediceanu*, textul de *C. Sandu Aldea* şi *Dr. I. Borcia*. 3. *„Craiu Nou“*, operetă în 2 acte, de *C. Porumbescu*, textul de *V. Alexandri*. Preţurile reduse. După representaţie *convenire socială şi dans* în Hermannsgarten. Bilete se capătă la cassa teatrului, astăzi, Mercuri, dela oarele 3—7 d. a. iar mâne, Joi, dela 9—12 şi 3—7. Totodată se încunoştiinţează membrii reuniunei şi pe calea aceasta, că Joi, *la oarele 5 d. a. se face o fotografiare a „Şezătoarei“* în grădina de gimnastică din dosul teatrului.

*

Hymen. *Valeria Popa*, fiica preotului Nicolae Popa din Foeni şi *Vasilie Paica*, candidat de preoţie, din Feneş, fidanţaţi.

*

Dela fraţi la fraţi. Reuniunea meseriaşilor români din Blaj a avut în 14 şi 15 Iunie c. (ziua primă şi a doua de Rosalii) sărbări înălţătoare. După o existenţă de abia 6 ani a acestei harnice reuniuni i-a succes să grupeze în jurul seu, mulţămită hărniciei prezidentului dnului prof. G. Precup, tot ce meseriaş se numeşte. In zilele amintite ea şi-a sărbat actul sfinţirei drapelului seu, împreunat cu un întreg şir de sărbări. Şi până a da un raport mai amănunţit premitem, că la sărbările de sfinţire, Reuniunea sodalilor din Sibiiu, Reuniunea sodalilor din Cluj şi Reuniunea meseriaşilor şi comercianţilor români „Andreiana“ din Sebeşul săs. şi-a trimis representanţii sei. Reuniunea sibiiană a fost representată prin prezidentul seu Vic. Turdăşianu, prin vicepresidentul G. Poponea, prin cassarul Fl. Cruciţa, prin notarul St. Duca şi prin membrul din comitet G. Săsărman

*

Comisar regesc pentru congresul bisericesc al Sârbilor, care va fi în curând convocat, ca se facă alegerea de patriarh, va fi numit, dupăcum se vesteşte din Budapesta, secretarul de stat din ministeriul de finanţe, dl *Dr. Alexandru Popovici*. Candidatul serios pentru patriarhie e P. S. Sa *Lucian Bogdanovici*, episcopul sârbesc din Buda.

*

Zece mii de femei au manifestat zilele trecute în Londra, cerând cu energie dreptul de a participă la alegeri şi femeile, alăturea cu bărbaţii.

*

Legi noi. In şedinţa de Luni a dietei domnul ministru prezident *Wekerle* a prezentat dietei un proiect de lege despre clădirea de locuinţe eftine în Budapesta pe sama muncitorilor şi un alt proiect de lege, de 112 paragrafi, despre manipularea dărilor publice.

*

La fondul „Masa învăţăceilor meseriaşi“ al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit: Dr. Alexandru Morariu, advocat (Elisabetopole), Nicolae Creţu, învăţăcel cismar (originar din Colun), Ioan Blaga, învăţăcel cismar (Bârghiş), fiecare câte 1 cor., Dumitru Rodean, înv. franzelar (Tilişca) 2 coroane, Alexandru Nicolescu, paroh (Meşterhaza) 5 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezident 10 bani.

*

Concert în Cluj. „Reuniunea sodalilor români din Cluj“ la concertul ce-l va aranja Dumineca, în 21 Iunie n. 1908, în sala cea mare de jos a hotelului „Central“ din Cluj. Inceputul precis la 8 ore seara. Venitul curat e destinat pentru ajutorarea bolnavilor în cas de morb. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. După concert urmează joc.

*

Petrecere în Turnişor. Corul bisericesc gr. or. român din Turnişor învită la petrecerea de vară împreunată cu cântări în cor şi declamări, ce o aranjază Duminecă în 8/21 Iuniu a. c. în locul liber numit „Maialul din Zăvoiu“. Plecarea corului cu musica va fi din sala şcoalei române la orele 12 a. m., iar petrecerea se va începe la ora 1 d. a. Taxa de întrare cu insignii de dans: de persoană 40 fileri. Venitul e destinat pentru fondul corului. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita publice. La cas de timp nefavorabil petrecerea se va ţinea în şcoală. Invitări speciale nu se fac.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

Dela Academia română.

Concursuri pentru premii.

A. Premii pentru cărţi publicate.

I. Premii generale.

1. *Marele premiu Năsturel*, de 12 000 Lei, se va dà în sesiunea generală din 1909 unei cărţi scrise în limba română, cu conţinut de orice natură, care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1904 până la 31 Decemvrie 1908.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru acest premiu, este până la 31 Decemvrie 1908.

2. *Premiul Năsturel*, de 4.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1910, unei cărţi scrise în limba română, cu conţinut de ori-ce natură, care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1908 până la 31 Decemvrie 1909.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse la concursul acestui premiu, este până la 31 Decemvrie 1909.

3. *Premiul Asociaţiunii Craiovene pentru desvoltarea învăţământului public*, de 1·500 lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, pentru cea mai bună carte didactică în limba română dintre cele tipărite dela 1 Noemvrie 1906 până la 31 Decemvrie 1910.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru concurs, este până la 31 Decemvrie 1910.

II. Premiile Secţiunii literare.

4. *Premiul Adamachi*, de 5·000 Lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din 1909, pentru scrieri de literatură sau de filologie, cu cuprins moral (în înţelesul, că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela I Noemvrie 1905 până la 31 Decemvrie 1908.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru concurs, este până la 31 Decemvrie 1908.

5. *Premiul-Eliade Rădulescu*, de 5 000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, pentru o scriere de literatură sau filologie, care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1904 până la 31 Decemvrie 1910.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru concurs, este până la 31 Decemvrie 1908.

III. Premiile Secţiunii istorice.

6. *Premiul Eliade-Rădulescu*, de 5·000 lei, se va dà, în sesiunea generală din 1909, pentru o scriere istorică, economică, juridică sau filozofică, care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1904 până la 31 Decemvrie 1908.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor prupuse pentru concurs, este până la 31 Decemvrie 1908.

7. *Premiul Adamachi*, de 5 0C0 lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din 1910, pentru scrieri istorice, economice, juridice, filozofice, de cuprins moral (în înţelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1906 până la 31 Decemvrie 1909.

Terminul depunerli la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru concurs, este până la 31 Decemvrie 1909.

8. *Premiul Hagi-Vasile*, de 5·000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1912, pentru scrieri privitoare la comerţul român în trecut şi în prezent şi publicate în timpul dela 1 Noemvrie 1905 până la 31 Decemvrie 1911.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru concurs, este până la 31 Decemvrie 1911.

IV. Premiile Secţiunii ştienţifice.

9. *Premiul Statului Lazăr*, de 5·000 Lei, se va dà în sesiunea generală din anul 1910, pentru o scriere cu conţinut ştienţific, în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie şi ştiinţele aplicate în genere), care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1907 până la 31 Decemvrie 1909, sau pentru cea mai importantă invenţiune ştienţifică, făcută dela 1 Noemvrie 1907 până la 31 Decemvrie 1808.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru concurs, este până la 31 Decemvrie 1909.

10. *Premiul Adamachi*, de 5·000 lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din 1911, pentru scrieri cu conţinut ştienţific în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie şi ştiinţele aplicate în genere), cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1908 până la 31 Decemvrie 1910.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru concurs, este până la 31 Decemvrie 1910.

*

Notă. — Se pun în vederea concurenţilor următoarele articole din regulamentul pentru premiile literare, istorice şi ştienţifice, votat de Academie la 8 Martie 1906.

Art. 4. Operele publicate vor fi prezentate la concurs de autorii lor în câte 15 exemplare, pe lângă o cerere scrisă, în care se va arătà totdeauna anume premiul la care concurează.

Un autor nu poate prezentà în acelaş an aceeaş scriere la mai multe premii, nici mai multe scrieri la diferite premii.

O scriere prezentată la un premiu nu mai poate fi mutată la altul, după trecerea terminului de prezentare (31 Decemvrie) fixat în art. 3.

Art. 5. O scriere prezentată într'un an la un premiu şi nepremiată, poate fi prezentată în anii următori la concursul aceluiaş, sau al altui premiu, numai dacă este preînoită în părţi esenţiale în nouă ediţiune, publicată de autor în vieaţă.

Art. 6. Operele publicate de Academie, făcute din iniţiativa sau cu ajutorul ei, nu pot fi admise la concursul premiilor. De asemenea nu pot fi admise la concurs opere postume.

Art. 7. La concursul premiilor poate fi admisă, nu numai o operă întreagă, ci şi parte dintr'o operă, cu condiţiune, ca această parte să fie completă.

Art. 8. La premiile Năsturel pot fi prezentate scrieri de orice natură; la premiul Eliade-Rădulescu scrieri de literatură, de filologie, de istorie, scrieri economice, juridice, filozofice; la premiul Lazăr scrieri cu conţinut ştienţific în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie şi ştiinţele aplicate în genere); la premiul Adamachi scrieri cu cuprins moral de orice natură (în înţelesul, că sunt excluse numai scrierile contrare moralei); la premiul Hagi-Vasile scrieri privitoare la comerţul român în trecut şi în prezent.

Art. 9. La premiile Năsturel — conform testamentului — pot fi admise numai scrieri în limba română; la premiile Eliade-Rădulescu, Lazăr, Adamachi sunt admise şi opere scrise de autori români sau străini într'una din limbile: latină, italiană, franceză, germană sau engleză, dacă întreg cuprinsul operei va tractà despre pământul s'au neamul românesc, despre istoria, limba sau literatura românească.

Art. 10. Traducerile din limbi străine în limba română pot fi premiate numai dacă sunt făcute de pe opere clasice, şi prin dificultăţile învinse ale unei perfecte traduceri în versuri româneşti vor constituì adevărate opere literare ale limbii române, ori — prin anexarea de explicări şi note ştienţifice cu totul proprii traducătorului — îşi vor fi însuşit meritele unei lucrări originale in limba română.

Art. 11. Toate lucrările, fie tipărite, fie manuscripte, prezentate la vreunul din premiile Academiei, trebue să fie scrise cu ortografia Academiei.

Art. 12. Operele publicate anonime sau pseudonime vor puteà fi admise la concurs, iar autorii, spre a primì premiile acordate, vor trebuì să probeze proprietatea lor.

Păreri din public.

Primim la redacţie scrisoarea următoare:

In urma cetirei articolelor dlui Tăslăuanu din *„Lupta“*, mi-au dispărut cu totul nedumeririle cari, trebue să mărturisesc, mă cuprinseseră şi pe mine la început când cu apariţia celor „Două Culturi“.

Erau în cele „Două Culturi“ lucruri spuse probabil în pripă şi de aşà, încât se puteau interpretà în două chipuri şi oamenii le-au interpretat, fiecare cum i-a venit *personal* la socoteală.

Eu unul, sunt dispus să înţeleg pe dl Tăslăuanu aşà cum se explică şi declară Dsa, căci, cunoscându-i unele fapte şi activitatea sa, las mărunţişurile la oparte, şi găsesc, că nu aşi aveà pentruce să-l bănuiesc de ceeace nici nu poate fi. Nu insist însă şi nu vreau să dau dreptate aici sau acolo. Urma alege.

Dar un lucru îmi ţin de datorie să scot la iveală, anume, că dl Tăslăuanu, în hărnicia şi priceperea sa de a redactà o revistă, nu are seamăn şi ca dovadă recentă este *„Luceafărul“* dela 1—15 Iunie c.

Un număr închinat memoriei poetului bănăţan *Vlad Delamarina*, cu articole de însuşi dl Tăslăuanu, cu versuri în dialect, o scrisoare a dnei Barbu, sora poetului, ilustraţii admirabile, reprod. după schiţele talentatului artist, cu o copertă lucrată de o altă soră a poetului, Laura Vlad, şi afară de acestea un prea frumos articol despre „Poezia poporală“ de profesorul braşovean Andrei Bârseanu, vice-prezidentul Asociaţiunei şi distinsul nostru Academician, apoi admirabile versuri de poetul nostru iubit Octavian Goga, care — orice s'ar zice, rămâne fala Ardelenilor, — şi de Maria Cunţan, de C. Ardelean, V. Eftimiu, I. U. Soricu, Nuvele şi articole iscălite de autori bine cunoscuţi ca: C. Sandu Aldea, I. Adam, Z. Bârsan, B. Lăutaru, şi o cronică de tot interesul.

Cine vrea să fie drept, nu poate să treacă cu vederea munca cinstită şi nu tocmai uşoară ce desfăşoară dl Tăslăuanu ajutat de eminentul poet Goga şi de cei mai buni scriitori, printre cari distingem şi pe cei mai de frunte dintre Ardelenii noştri.

A redactà o revistă aşà cum e redactat *„Luceafărul“* ştie ori şi cine că nu e glumă şi mă mir că toţi cei, cari abià au aşteptat să trâmbiţeze o mică greşală a dlui Tăslăuanu, au uitat că erà bine să accentueze cel puţin şi meritele şi calităţile incontestabile ale tânărului secretar şi redactor, ca să nu se simtă prea de tot lipsa de obiectivitate.

Eu mi-am spus gândul, şi acum încheiu dorind tot mai mare succes „Luceafărului“ şi directorilor Goga şi Tăslăuanu.

Un preot.

Cărţi şi reviste.

Raport anual al societăţii române ortodoxe jubilare imperiale pentu zidirea unei biserici şi înfiinţarea unei comunităţi bisericeşti în Viena. Anul I administativ 1907/8. Din raport se vede, că societatea are 9 membri fundatori, 44 pe vieaţă, 137 ordinari şi 33 extraordinari. Comitetul ales în adunarea din 30 Maiu n. 1908 e pus sub presidenţia domnului *Alesandru Lupu*, general în retragere. Averea societăţii a fost la 6 Maiu următoarea: Active: Cor. 29,378.10 Pasive, 10,361.95 Avere curată cor. 19,016.06.

*

Anuarul XXIV al institutului pedagogic-teologic al arhidiecezei ort. române transilvane în Sibiiu, pe anul şcolar 1907/8, publicat de dl *Dr. Eusebiu R. Roşca*, director. Conţine „Contribuţiuni la istoria culturală şi politică a epocei lui Şaguna,“ de *Dr. I. Lupaş*, apoi ştiri şcolare şi cronica institutului. In secţia teologică au fost elevi în anul acesta, pe cursul I-45, cursul II-33, cursul III-37. In secţia pedagogică, cursul I-46, cursul II-29, cursul III-36, dintre cari unul a decedat, unul a părăsit institutul.

*

Mănunchiu de flori, colecţie de poesii şi cântece vechi, alese şi puse în rând de *Nicolae Oancea*, învăţător pensionat în Braşov. Editura librăriei *H. Zeidner*, Braşov. Preţul 20 fileri exemplarul.

*

„Luceafărul“ Nr. 11—12 a apărut cu următorul sumar: Andreiu Bârseanu: Poezia poporală română. Octavian Goga: Trandafiri. Cântec. Sonet (poezii). Victor Vlad: Schiţe de călătorie. I. U. Soricu: Poveste (poezie). Aron Cotruş: Noaptea (poezie). C. Sandu-Aldea: Dora Priporeanu. M. Cunţan: Poveşti în prag. Rugăciune. Cântec (poezii). Oct. C. Tăslăuanu: Victor Vlad Delamarina. V. Vlad Delamarina: Al mai tare om din lume. Ţucă'l moşu (poezii). Ioan Adam: Imprejurimile Constanţei. Victor Eftimiu: De nu mă poţi iubì (poezie). C. Ardeleanu: Vae soli (poezie). Lucia Barbu: Amintiri despre Victor Vlad Delamarina. Z. Bârsan: Răzbunare. Victor Eftimiu: Pastel (poezie). B. Lăutarul: Debutanţii în muzică. Victor Eftimiu: Atâta dor de tine (poezie). Octavian Goga: Adevărul. [O. C. Tăslăuanu: Synöve Solbakken, de Björnsterne Björnson (trad.) Dări de seamă: T., Dr. George Gârda: Bănatu-i Fruncea. Cronică: Vlad Delamarina. O minune. Arta naţională. Dela Braşov. Reviste şi ziare. Zaharie Bârsan la Sibiiu. Bucovinenii în Iaşi. † François Coppée. Ştiri. — Poşta Redacţiei. — Poşta administraţiei. Ilustraţiuni: Aquarele, de Victor Vlad Delamarina şi fotografii privitoare la V. Vlad Delamarina.

Poşta redacţiei.

Cuciulata. Ii vom face loc cât mai curând.

Nr. 286/1908. [139] 1—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului al III-lea de învățător, la școala noastră confesională gr.-or. din **Vinerea**, devenit vacant în urma reposatei învățătoare Elisabeta Herlea n. Poviciu, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) salariu fundamental 1000 cor.;

b) cuincuenaliile prescrise de legea din vigoare;

c) cuartir în natură, ori relutul de cuartir prescris;

d) $2\frac{1}{2}$ stângini lemne de foc uscate;

e) grădina de legumi sau relutul, conform legei.

Doritorii de a ocupà acest post de învățător să-și prezenteze cererile concursuale instruate conform legilor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral și până inclusive 8 zile înainte de alegere, cu prealabila încuviințare protopresbiterală, să se prezenteze la biserică spre a fi cunoscuți înaintea poporului.

Preferiți vor fi la acest post concurenții, cari vor dovedì că sunt capabili de a instruà și conduce un cor bisericesc; apoi aceia, cari pe lângă aceasta, mai sunt cualificați și pentruca, la eventualitate, se poată competà la capelania parohiei, dacă aceasta se va sistemiza, vor fi și mai preferiți.

Alesul învățător are de a și ocupà postul și de a întrà în funcțiune cu ziua de 1 Sept. 1908; și va avea de a instruà elevii școalei de toate zilele și ai celei de repetițiune conducându-i la biserică în Dumineci și sărbători și dirigând corul în decursul liturgiei, precum va dispune comitetul parohial din timp în timp.

Orăștie, 29 Maiu 1908.

Oficiul protopresbiteral al Orăștiei în conțelege cu comitetul parohial concernent.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Săliștei se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

1. **Cacova**, un post de învățător salar 800 cor., relut de grădină 20 cor., și cuartir în natură folosibil numai pentru învățător.

2. **Gurarâului**, trei posturi de învățător, salar 600 cor., relut de grădină 20 cor., cuartir în natură eventual 40 cor.

3. **Sibiel**, un post de învățător salar 600 cor., relut de grădină 20 cor., relut de cuartir 50 cor.

4. **Săliște**, *a)* un post de învățător cu salarul prescris de art. de lege XXVII din 1907.

b) un post de conducătoare la asilul de copii salar 600 cor., relut de cuartir 100 cor., relut de lemne 40 cor.

Cuincuenalele se vor socotì la toate posturile numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt după alegere la aceeași școală.

Invățătorii sunt datori a duce Dumineci și sărbători copii la biserică și a provede cu ei cântările liturgice. Unde sunt doi învățători, alternativ unul va ținea strana la utrenie, celalalt va conduce copii la liturgie.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi își vor înaintà concursele, în terminul deschis, provăzute cu documentele recerute (atestat de botez, absolutor pedagogic, diploma și eventuale atestate de servițiu) la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se prezentà totodată și în vre-o Dumineca s'au sărbătoare în comuna respectivă la biserică, spre a se prezentà poporului.

Săliște în 2 Iunie 1908.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. [141] 1—3.

CONVOCARE

Onorații acționari ai institutului de credit și economii **„Frăția“** se invită prin aceasta la adunarea generală extraordinară, care se va ținea **Dumineca, în 5 Iulie n. a. c.** la 11 oare a. m. precis în sala școalei gr. or. din Agnita.

Ordinea de zi:

1. Raportul direcțiunei asupra afacerilor institutului.

2. Decisiune asupra propunerei direcțiunei pentru înmulțirea capitalului fundamental prin o nouă esmisiune de acții.

3. Decisiune asupra propunerei direcțiunei de a se delăturà membrii Eliseiu Gabor și Zaharie Muntean din comitetul de supraveghere ca făcând parte din corpul funcționarilor altei bănci din loc, și alegerea altor membrii independenți în locul lor!

Dreptul de votare se poate exercità, în sensul §-lor 17 și 18 din Statute, sau direct, sau prin plenipotență, numai după acțiile care se vor fi prezentat la casa institutului cu 2 oare înainte de adunare.

(142) 1—1 **Direcțiunea.**

Nr. 108/1908. [140] 1—1

Publicare de licitație.

Comunele **Tilișca** și **Galeș** dau în întreprindere pe calea licitațiunii publice minuende împreunate cu oferte închise și ținândă în **4 Iulie 1908**, la 10 ore a. m. în localul oficiului pretorial din Săliște clădirea alor 3 poduri de ferbeton cu prețul strigării de **224.40 Cor. 32 fil.** și depunerea unui vadiu de 10%.

Planurile preliminariile și condițiile de licitație minuendă referitoare la aceste lucrări se pot privì în cancelariile respectivelor comune în orele oficioase.

Primăriile comunale.

De vânzare!

Edificiul de fabrică, cu etagiu, cu putere de apă deplină, transmisiune bine reservată, casă de locuit împreunată cu grădină mare productivă. Foarte favorabilă pentru orice întreprindere industrială. Stațiune de tren la Orlat. A se adresa în Sibiiu str. Seiler Nr. 3. (77) 6—

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 24 Iunie.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câștig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câștiguri	„	**20,000**	„
1	Câștig	„	**15,000**	„
11	Câștiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1.000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000 m.**, se urcă în cl. II-a la **55,000 m.**, în cl. III-a la **60,000 m.**, în cl. IV-a la **65,000 m.**, în cl. V-a la **70,000 m.**, în cl. VI-a la **80,000 m.**, în cl. VII-a la **600,000 m.**

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios pe **24 Iunie** costă

losul original întreg . . Cor. 7.—
losul original de jumătate „ 3.50
losul originul de un sfert „ 1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** și **franco**.

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor
se face din partea mea direct interesatului în causă prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau și prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

24 Iunie

cu toată încrederea la (83) 5—6

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg.**

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **conducător-șef** la tipografia și librăria diecezană din Caransebeș pe lângă salar anual de 2400 cor.

Dela reflectanți se cere:

1. să fie negutători, respective se poșadă cunoștințele și praxa recerută pentru a puteà conduce numitul stabiliment;

2. să cunoască pe deplin limba română, maghiară și germână;

3. să producă estras de botez și eventuale atestate școlare și de serviciu.

Preferiți vor fi ceice au absolvat școala comercială, precum și cei versați în ale tipografiei și librăriei.

Petițiunile au se incurgă la subsemnatul Consistoriu până inclusive **25 Iunie st. n. 1908.**

Caransebeș, din ședința consistorială ținută în 17 Maiu 1908.

Consistoriul diecezei gr.-or. române a Caransebeșului.

(136) 2—3

Sz. 1670/1908. [135] 2—2

Arverési hirdetmény.

Szebenvármegyei **Láz** község elad a „Coasta-rea“ nevű erdőrészből 36·0 k. hold területen található, mintegy 2536 m^3 re becsült tölgyfa (melyből 761 m^3 haszonfa 1522 m^3 tüzifa és 253 m^3 ág és galyfa) nyilvános szóbeli árverésen f. évi **julius hó 4-ik napján** d. u. 3 órakor Láz kösség irodájában.

Kikiáltási ár, melyen alul a fa nem adatik el 11668 kor azaz: Tizenegyezer hatszáz hatvannyolc korona.

Bánatpénz 1167 korona.

Zárt írásbeli ajánlatok melyek a fenti bánatpénzt és azon nyilatkozatot tartalmazzák hogy árverező magát az árverési feltételeknek aláveti a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az árverési feltételek és becsjegyzék az árverés napjáig Láz község irodájában és a szászsebesi m. kir. járási erdőgondnokságnál betekinthetők.

Szászsebes, 1908 évi junius 4-én.

A járási főszolgabiró:
Hanner.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai	1 Coupon 7 Coroane 1 Coupon 10 Coroane 1 Coupon 12 Coroane 1 Coupon 15 Coroane 1 Coupon 17 Coroane 1 Coupon 18 Coroane 1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 30—40

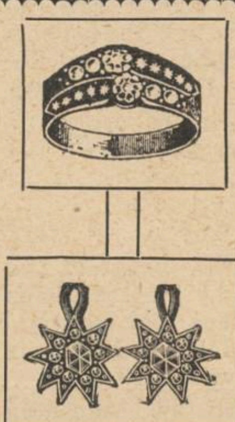

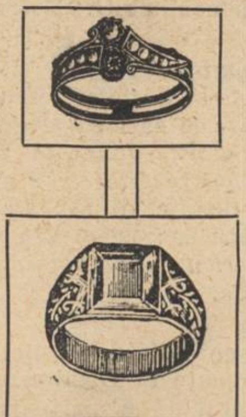

AVIZ!

Mult onoraților mei cumpărători, partizani și prietini, le aduc la binevoitoare cunoștință, că pe la începutul lunei Iulie, iar îmi voi deschide prăvălia **cu multe noutăți.**

Cu deosebită stimă

Iulius Erős.

(125) 4—5

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 14—40

BĂILE DE CURĂ BUZIAȘ

Stațiune de tren, poștă, telegraf și telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,

boale de femei, suferințe de bešică și rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părților de mistuire și escrețiune, gălbinare, anemie, scrofulosă și boale englezești, slăbiciuni generale și boli cronice la părțile genitale femeești. Izvor acid carbonic de sare și fier.

Prospect trimite

Direcțiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaș

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală și chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial și puțin folositor.

Serviciu solid și conștiențios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr. 18. **Telefon interurban Nr. 18.**

(286) 48—100

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 61 Sibiiu, Sâmbătă 7/20 Iunie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Epilog.

— La articolele „Reforma electorală“. —

(Dr. E. B.) Seria de articole publicate în coloanele acestui ziar, sub titlul „Reforma electorală“, a fost primită, dupăcum erà de prevăzut, cu sentimente divergente, ori mestecate, din partea publicului cetitor român.

O parte din publicul nostru, aflându-se sub impresia anumitelor tradiții istorice, precum și a actualelor noastre năcazuri și lupte, nu vreà nici se audă de o emancipare de sub influența Vienei, și se îngrozește și de cugetul de a se face o apropiere cătră „dușmanii neamului nostru“.

Eu înțeleg și știu se onorez aceasta înstrăinare, motivată de mai multe momente. Chiar și numai puterea obicinuinței ne face se fim scrupuloși față de astfel de lucruri noi. Sunt destui, cari recunosc, că multe decepții ne-a procurat nouă politica Vienei, dar zic așà, că avem se mulțămim Vienei și multe lucruri bune. Politica aulică a marelui *Șaguna* ne-a câștigat poziția favorabilă în care am ajuns după revoluție, în epoca absolutismului, anii 1849-1867! Acelei politici avem să mulțămim instituțiunile noastre cele mai prețioase, condițiunile primordiale ale prosperării noastre naționale.

Asta nu se poate nega. Dar să nu uităm, că favorurile acestea ni le-a dat Austria *în zilele în cari, în urma resistenței pasive a Maghiarilor, ea erà avizată la naționalități*, pe cari le-a întrebuințat în scopul înblânzirei și muierii Maghiarilor. Favorurile s'au împărțit deci din motive curat *tactice*, conform principiului *„divide et impera“*.

Marele nostru Metropolit, ca bărbat de stat cu vederi largi și cu simț ager politic, a înțeles situația și a esploatat'o cu înțelepciune în favorul poporului seu și al bisericei sale.

Dar să nu uităm, că *legislațiunea maghiară* a înarticulat în legi favorurile acestea! După concepția largă a lui Deák Ferencz și Eötvös Iózsef a fost creat art. de lege IX și XLIV dela 1868, garanța intereselor noastre naționale și bisericești, și legislațiunea maghiară, mai bine zis, guvernul maghiar, a dat putere de lege „*Statutului organic*“, legea fundamentală a bisericei noastre autonome. Ba chiar și la anul 1848, când o parte a poporului nostru, la îndemnul venit dela Viena, a pus mâna pe arme, ca se lupte în contra Maghiarilor, dieta din îndemn propriu a proclamat egala îndreptățire, a decretat ștergerea iobăgiei, înduplecând aristocrațimea să renunțe de bună voe la drepturile privilegiale pe cari le aveà.

Dacă Austria ar fi procedat în mod onest față de naționalități, le ar fi putut legà de sine pe vecie. Dar când ea, în urma schimbării situației politice, uitânduși de credința noastră, mărginașă cu jertfirea de sine, uitânduși de jertfele aduse din partea noastră, ne întoarce spatele și nici nu vreà să ne asculte plângerile, ci ne vinde cu bucata, și ne dă cele mai prețioase comori ce le avem, în scopul intereselor sale de putere și al nizuințelor sale de esploatare, ca echivalent pentru așà numitele *„concesiuni naționale“*: e cu neputință să nu se deștepte în noi conștienta intereselor proprii, care ne împedecă să ne declarăm mulțămiți cu jocul fals ce se face în contul nostru.

Am accentuat în mod clar în articolele mele, că cele spuse de mine nu se refer de loc la *dinastie*, de care ne alipim cu credință, întocmai ca celelalte popoare, toate, ale monarhiei, neesceptionând nici pe Maghiari. Cele desvoltate de mine nu pot deci se atingă *„sentimentul dinastic“* al poporului nostru, și nu pot să-l slăbească. Ceice din acest motiv condamnă articolele mele, dovedesc că nu le-au înțeles, nici articolele, nici *intenția* lor, ori apoi nu vreau să le înțeleagă.

Cercurile politice dela Viena sunt acelea, cari esecută un joc de duplicitate în fața noastră, și cu ele avem să ne facem socoteala!

Se nu creadă nime, că cu o schimbare de front am perde grația acestor cercuri și am pune în primejdie interesele noastre. Politica nu are inimă, ci numai cap. (Austria are chiar *două* capete.) Politica nu simte, ci combinează numai și se acomodează totdeuna situațiunei. Cedează totdeuna, când e *silită* se cedeze!

In politică are valoare numai acela, care știe se fie de folos puterii, ori poate să-i strice. Câtă vreme vede Viena, că suntem instrumente fără voință proprie în mânile ei, nu putem se fim pentru ea decât o așà numită *„cantitate negligeabilă“*. Cu noi și cu năcazurile noastre nu-și bate capul, ceeace e foarte natural, dupăce nime nu cumpără pe bani aceeace poate căpătà — gratis. E doară cunoscută vorba Arhiducelui *Albrecht*, rostită la masa unui prelat al bisericei noastre înainte cu treizeci de ani și mai bine, că: „Românii *se arete* că *pot* se fie *primejdioși monarhiei*, și atunci la moment li se schimbă soartea“...

Trebue se facem deci se înțeleagă și cei dela Viena teoria lui „do ut des“, atât de uzuată în politică, se înțeleagă că: „brânza e pe bani“, chiar și atunci, când e vorba de brânza Românului.

Să ne gândim numai serios: au perdut oare Maghiarii poziția politică prin aceea, că la timpul seu au făcut afront Vienei, ba chiar dinastiei? Nu oare tocmai acela se bucură de grația preaînaltă, al cărui tată a proclamat la 1849 detronarea dinastiei? Nu oare primul consilier și favoritul coroanei a ajuns se fie contele *Andrássy Gyula*, care fusese spânzurat în efigie?

Celce nu înțelege lucrul acesta, se scrie poezii, dar se nu facă politică; pentrucă politica e condusă și se schimbă, nu numai conform principiilor și tradițiilor, ci și conform, ori mai ales conform *esigențelor*. In politică totdeuna „scopul sfințește mijloacele“.

Scriitoriul articolului acestuia n'a propagat niciodată *desarmarea*. Fiecare națiune, întocmai ca individul, are datorința să-și asigure în prima linie esistența proprie. Celce îmi dă mână de ajutor în acest scop, e amicul meu, celce mă împedecă, e dușmanul meu. Alianța politică nu e căsătorie, legată în ceriu, ca să nu se poată desface. Dacă amicul meu nu-și bate capul cu mine, îi abzic prietenia! De aceea, dacă e se căutăm sprigin la maghiarime, la elementele ei treze și conciliante, gândul conducător și condiția sine qua non are să ne fie *reciprocitatea*.

Șaguna a știut foarte bine, de ce face servicii camarilei. Astăzi însă, dacă ar trăì, cu greu iar mai face servicii, ci s'ar acomodà, întocmai ca atunci, situației actuale, pentruca să ne poată asigurà instituțiunile pe cari ni le-a esoperat cu mintea sa cea mare *practică* și cu politica sa *oportunistă*.

Dar și mintea trează ne spune să căutăm sprijin la celce poate să ni-l dee, la celce dispune de putere *în mod direct*. E bună zicătoarea, confirmată din partea esperienței, că: „n'ai se ajungi la Papa, dacă nu vrea gvardianul“, pentrucă ordinea hierarhică întru adevăr așa dispune, să nu facă Papa nimica fără gvardianul. Și de aceea, de giaba ne-am dus noi la „Impăratul“, la care nu s'a mai dus nici *Șaguna* dela dualism încoace, căci jurământul de încoronare nu-i permite se mai dispună, cu încunjurarea factorilor constituționali, cu încunjurarea guvernului unguresc, ori contrar voinței acestuia, conform intențiunilor sale proprii în chestii privitoare la Ungaria. Celce nu înțelege lucrul acesta, se dă de gol, că nu cunoaște natura regimului

FOIȘOARĂ.

Vorbire

rostită la încheierea anului școlar 1907/8 la seminarul „Andreian“.

De prof. Dem. Comșa.

(Fine).

Cu atâta însă nu e destul. In adevăr, de este să făptuim un lucru aevea priincios copiilor și să le oferim ocasia de a se recreà în umbră la răcoare și aer mereu premenit, nimic mai consult decât să înzestrăm curțile școlare cu arbori și tufe de ornament, dacă nu și cu 2—3 grupe de flori în pajiște măestrită. Din cause ușor de gâcit, frăgarii, merii și alți pomi roditori nu sunt recomandabili. Cu atât mai bine se potrivesc în curțile școlare sângerii, castanii și îndeosebi teii cu frunza lată, atât de maestoși.

Din cunoscutele vițe sălbatice, ușor și grabnic se pot înjghebà foișoare (filigorii) spațioase, una pe seama copiilor și alta pe a învățătorului. De altcum aceste vițe pot fi întrebuințate, știut este, în scopul de a împodobi păreții golași, cum și drept scut contra umezelii.

Mai presus de vițele sălbatice sunt alte tufe acățătoare, d. e. acații albastri (lat. Glycine chinensis) cu mândre și pompoase flori de un albastru deschis, de asemenea tufa numită lulea (lat. Philadelphus speciosus) cu mlădițe uriașe și flori bisare, cari seamănă a port țigară. Amândouă sunt tufe imposante și deplin răbdurii, cari prinse unde și unde lângă păreți, se ridică vulturește la înălțimi de necrezut.

Brazii se prind cam în silă și sunt mai expuși neastâmpărului copilăresc, se disting însă prin falnica lor presentație și coloarea pururea verde. S'ar potrivì deci unde posiția și întinderea curții îngădue separarea lor prin un gard viu sau altceva. Arbori și resp. tufe acățătoare se pot cultivà, aș zice eu, în orice curte școlară, fără excepție.

Iubiți elevi! Vorba nu poate fi de parcuri cu boschete și doar figuri și covoare artistice de flori, ci de o simplă împodobire cu arbori umbroși a curților școlare, atât de prăvoase, golașe, posomorâte și expuse arșiței dogoritoare. Onoare puținelor excepții.

Că în sarcina învățătorului cade executarea și paza unor asemenea plantațiuni, îndoială nu încape.

Arborii frumoși, adecă obli, înalți, grosciori și având coroane simetrice, pot fi aduși din cutare pădure sau tufiș, iar puținele tufe și eventual brazii, soiuri diferite, se vor cumpără de undeva resp. se vor prăsì în grădină. In scopul prăsirei ajunge un petec de pământ. Cheltuiala și așa mică și puțina trudă sunt nimica toată în comparație cu răsplata morală și mulțămirea sufletească de mai târziu.

Prin menținerea în rânduială și curățenie a tot ce aparține școalei, prin decorarea curților cu arbori umbroși, ori și cu foișoare, și doară cu brădet pururea verde, iar a păreților cu tufe mândre, cârmacii sătești astăzi sceptici și pe alocurea îndârjiți vor începe și ei să recunoască, fie și în taină, că frumos și înțelept lucru a săvârșit dascălul lor. Până și dărnicia epitropiilor va merge crescând și cu ea putința de a întregì plantația începută.

Cunosc și eu neastâmpărul copiilor și natural, că trebuì-vor luate măsuri în consecuență. Neapărată este adecă îngrădirea, firește țeapănă a fiecărui arbore, eventual a grupei întregi. Un alt mijloc de ordin moral este intrevenirea rigoroasă și fără preget a învățătorului. Oricât de năvalnici și nărăvoși ar fi copiii, se astâmpără dupăce se vor fi convins, că învățătorul rămâne neînduplecat din capul locului și că se aplică pedepse aspre față de oricine ar fi îndrăsnind să contravină. In adevăr, dacă se urmează întocmai, copiii și copilele se dedau oarecum pe nesimțite a respectà opreliștea și a lăsà arborii și tufele în bună pace. Aiurea, și aici în Sibiiu, întâlnim destule exemple, că așa este.

Preoții nostri ar făptuì și dânșii un lucru plăcut lui Dzeu și binevenit obștei păstorite, dacă alăturea, sau cu învățătorii împreună, ar întrevenì cu stăruință pentru ținerea în deplină curățenie și împodobirea cu arbori ori cu pomi roditori, cu pajiște și cărări prunduite a locului din fața și jurul bisericii. Păreții înșiși golași și adeseori ciupiți de vremuri, ar presentà un aspect pitoresc, ademenitor și imposant chiar, dacă și ei s'ar îmbrăcà până sus pe coperiș cu vițe sălbatice, cu ederă, sau acați albastri, sau doar cu falnici trandafiri, se înțelege acățători, răbdurii și de soiu ales.

In treacăt fie indicată trebuința de a regula cimiteriile adeseori date uitărei, a menținea în ele rândul bun și curățenia datorită pietății și memoriei înaintașilor răposați cum și trebuința de a le împodobì cu pomi sau arborări și cărări prunduite.

In scopul de a împodobì exteriorul bisericii și de a realisà premenirea mobiliarului și mai ales ținerea în curățenie și ordine a tot ce aparține locașului dumnezeesc, cel mai nimerit și probat mijloc este negreșit înființarea de reuniuni femeești, în frunte cu soția preotului și a învățătorului. Harnice și evlavioase, cum sunt țărancele noastre, ele bucuros se anconstituţional, care-şi are basele în conlucrarea armonică a celor doi factori constituţionali: *parlamentul* şi *coroana.*

De aceea, dacă vrem să ajungem la resultate reale, să nu ne legănăm şi mai departe în ilusiuni deşarte, ci se căutăm ajutorul acolo, de unde *ni-se poate da.* Să ne punem bine cu gvardianul, căci atunci sigur ne ascultă şi Papa. Să dăm de ştire deci tuturor, că preţul prieteniei, alipirei noastre, este satisfacerea intereselor noastre juste, asigurarea condiţiunilor de existenţă a poporului nostru. Celce e în stare şi e aplicat să ni-le dee acestea, poate conta la noi. Mergem prin foc şi prin apă pentru el. Dar faţă de orice decepţiune, vom ştì să tragem consecvenţele. Numai pe lângă o păşire reală şi conştientă vom înceta de a mai fi cvantitate negligeabilă, şi vom devenì factor politic, de care toţi vor trebuì să ţină seamă.

O astfel de atitudine conştientă va putea să ne ferească de ruşinea, de a mai fi folosiţi de alţii ca mijloc orb, iar dupăce şi-au ajuns scopul, de a fi aruncaţi la o parte, ca o dranţă fără preţ. Dacă însă văd marii măestri ai politicei înalte, că nu numai spre stânga, ci şi spre dreapta ştim se facem afront: vor căuta *ei* să ne câştige prietenia şi se vor ferì să ne mai jertfească drepturile, sub titlul că ne asigură şi lărgesc drepturile, cum vor face sigur acum, în chestia cu reforma electorală.

Cei cu sentimentele aulice, cari se mai încred în bunăvoinţa Vienei, spună deci protectorilor lor dela Viena lucrurile acestea. Spună-le, că sunt între noi şi de aceia, cari îşi ţin ochii deschişi, le văd toate mişcările, şi vreau să ferească poporul de o nouă decepţiune. Spună-le, *că sentimentele aulice ale poporului român, care ţine cu o credinţă fără păreche la dinastia sa, sunt în primejdie, şi că* poporul român, *dinastic* din cale afară, *dacă în urma reformei electorale va fi espus unei decepţii noi, sigur că va trage consecvenţele.* Facă ceice stau cu ochii spre Viena lucrul acesta, şi au făcut bun lucru, mai bun decum e acela, de a da sfaturi şi lecţii în chestii pe cari nu le cunosc.

Din parlament. Astăzi, Vineri, se începe în dietă discuţia asupra legii despre *darea spirtului.* Se vor mai discutà apoi în dietă proiectele de lege despre *esecuţii* (sechestru), despre clădirea de *case ieftine* pentru muncitorii din Budapesta şi despre *judecătoria curială* în chestii de alegere, apoi se încep vacanţele parlamentare.

Dela jubileul Monarhului.

— Grupul Bucovinenilor. —

La cortegiul istoric, aranjat Vineri în Viena, cu ocaziunea julileului împăratului şi Regelui Francisc Iosif, au luat parte, cum am spus în numărul trecut, şi Românii din Bucovina, formând un grup propriu al lor, care a fost obiectul admiraţiunei publicului vienez.

Grupul Românilor erà împărţit în trei părţi: Clăcaşii, păstorii şi o nuntă dela ţară. In toate acastea s'a păstrat, după cât a fost posibil, catacterul practic al poporului nostru. Păstorii au fost precedaţi de două frumoase moldovence, îmbrăcate în costume naţionale româneşti şi purtând în braţe câte un miel şi un ied, spre a reprezentà numeroasele turme de oi, cari păşteau în alte vremuri prin munţii Bucovinei. Aceste mândre Romănce au atras admiraţiunea tuturor streinilor.

A urmat apoi un cal mărunt de munte, dus de frâu de un ciobănaş, curat îmbrăcat. Pe cal erau toate instrumentele de cari e nevoe la o stână. După el veneau păstori voinici, cu căciulile pe cap, cu glugile pe braţ. Unii duceau cu ei diferite instrumente păstoreşti, alţii merindea. In urma lor venea un câne lăţos de oi.

Grupei păstorilor i-a urmat grupa clăcaşilor. In fruntea acestora mergeau fete frumoase, în costume pitoreşti, purtând pe braţe scoarţe şi alte lucruri de casă, lucrate de ele. Altele mergeau cu furca în brâu torcând, aşà cum torc la ţară în Bucovina. După ele vin plugarii, muncitorii paşnici şi cu credinţă în Dumnezeu ai pământului. O căruţă cu doi cai, în care erà aşezat un plug, o grapă şi alte instrumente agricole trecea înconjurată de muncitori şi de muncitoare. Bărbaţii au coase, furci, femeile au greble, sape. Câteva fete duc ulcioarele cu apă, iar câţiva bărbaţi duc pe umeri znopi de grâu şi strujeni de porumb. Tot în aceasta grupă au loc şi vânătorii şi pescarii.

Sfârşitul acestei subâmpărţiri îl fac lucrătorii dela fierăstraie. Pe un car mare e dus un puternic trunchiu de stejar, iar în jurul lui erau lucrători cu fierăstraie şi topoare.

In sfârşit a venit partea cea mai poetică: *nunta românească.* Nunta o deschid lăutarii, în caftane negre, cum se purtau până mai acum câteva decenii în Bucovina. Instrumentele muzicanţilor sunt specifice româneşti: cobza şi cimpoiul. Mirele, un băetan cu plete negre, vine călare şi tot călare sunt cei patru vornicei. Urmează apoi trei care cu câte doi cai şi bogat împodobite cu scoarţe moldeveneşti. In cel dintâiu şade frumoasa mireasă.

Bărbaţii, cari iau parte la cortegiu, sunt voinici şi frumoşi. A fost o şcenă mult admirată de Vienezi.

Din Viena.

Dela „Societatea română-ortodoxă-jubilară-imperială“ pentru zidirea unei biserici şi înfiinţarea unei comunităţi bisericeşti în Viena, primim spre publicare următoriul apel:

E o veche necesitate şi un vis tot atât de vechiu al Românilor din Viena şi al fraţilor de sânge, cari sunt atraşi de acest focar al culturii — să-şi aibă, în rând cu celelalte neamuri, propria lor biserică naţională greco-orientală şi parohia lor autonomă, unde sufletele lor să se închine în graiul strămoşesc cătră Cel prea Inalt.

Acuma cu prilejul fericit al serbărilor iubilare pentru împlinirea domniei de 60 ani a Impăratului şi Regelui Francisc Iosif I, dragostea creştinească şi românească ne-a dat tăria de a hotărâ şi de a începe plini de încredere munca fără preget pentru realizarea acestui vis, cerând întru aceasta sprijinul binecuvântat al fraţilor în Domnul şi al fraţilor de sânge de pretutindenea.

Insămnătatea şi folosul naţional al înălţării unei biserici şi parochii greco-orientale române în Viena, socotim că nu mai trăbuie lămurită de aproape. Cine n'ar cunoaşte, pe cine nu l'ar mişca multele şi frumoasele amintiri, cari leagă trecutul nostru de falnica cetate habsburgică, supt zidurile căreia inima românească a lui Vodă Şerban Cantacuzino şi a ostaşilor lui, nevoiţi să stea în tabăra turcească, băteau totuşi pentru biruinţa Crucii? Cine nu ştie, câtă recunoştinţă avem de purtat aşezămintelor de cultură ale Vienei, în cari şi-au făurit armele pentru dezrobirea noastră naţională atâţa mari bărbaţi ai neamului românesc, ca Gheorghe Lazar, Metropolitul Andrei baron de Şaguna, Mihail Eminescu, etc.? Câţi dintre ai noştri de astăzi n'au avut sau nu au un frate, o rudă ori un prietin, care să-şi fi agonisit ori să-şi agonisească învăţătura în Viena?

Şi pe zi ce merge, rolul cultural al Vienei pentru neamul nostru sporeşte. Falnica cetate face astăzi legătura directă între noi şi cultura apuseană.

Să cuvine deci, ca miile de Români, locuitori statornici ori numai trecători prin Viena, să-şi aibă în sfârşit lăcaşul sfânt unde să se poată închina Domnului în scumpul nostru grai strămoşesc.

Să cuvine, ca o mândră biserică şi o parochie românească bine organizată să adune şi mai mult la vatra credinţei creştineşti şi a sâmţării naţionale pe Românii vienezi şi să dovedească străinilor vrednicia noastră.

Să cuvine în sfârşit, ca urmând pilda altor neamuri, cu timpul să se clădească pe lângă parohie şi *un mare internat pentru studenţii români de pretutindenea*, cari îşi urmează studiile la Viena.

Pentru aceste scopuri măreţe, pe cari nădăjduim a le ajunge cât mai curând spre folosul şi slava bisericii şi neamului nostru — fie-ne îngăduit să apelăm la sentimentele naţionale ale tuturor Românilor de bine, ca să sprijinească cauza noastră şi să binevoiască a să înscrie ca membri în societatea noastră. **Viena**, Iunie 1908. Pentru comitet: *Mihail A. Popovici* secretar. *Alexandru Lupu*, general i. p. preşedinte.

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Cercul XV. Reghin şi M.-Oşorheiu.

In conformitate cu cercularul Preaveneratului Consistor, referitor la conferenţele învăţătoreşti, conferenţele cercului al XV-lea în anul acesta s'au ţinut în fruntaşa comună Deda din tractul Reghinului.

La orele 9 s'a început serviciul divin, împreunat cu chemarea Duhului Sfânt, la sfârşitul căruia dl Dr. Nicolae Bălan, comisarul consist. a ţinut poporenilor din această comună o vorbire însufleţitoare, punându-le la inimă causa şcoalei confesionale şi păstrarea caracterului ei neatins.

Dela serviciul divin toţi membrii conferenţei s'au adunat în şcoala confesională din loc, unde dl comisar a deschis conferenţa prin un discurs documentat, în care a desfăşurat principiile şi a precisat factorii educaţiei creştine şi naţionale a poporului nostru.

După deschiderea conferenţei dl comisar salută pe următorii participanţi: Dr. Rusztek Károly, subinspectorul comitatului Marós-Torda, Dr. Zongor Endre, pretorul cercului de sus al Reghinului, Fülöp Iános, representant al comunei politice, preoţimea tractuală, care s'a presentat aproape în număr complet, arătând şi prin aceasta interes faţă de causa şcoalelor şi a învăţătorimei.

Dl subinspector Dr. Rusztek Károly mulţămeşte dlui comisar, asemenea şi dl Dr. Zongor Endre, pretorul, iar la urmă parohul local Ioan Vodă salută în numele poporului credincios ce-l păstoreşte pe toţi membrii şi oaspeţii conferenţei.

Inainte de a să începe desbaterea punctelor din program, se constitue biroul, in modul următor: Notari pentru toate şedinţele: Ioan Borşian şi Gregoriu Ceontea, ambii învăţători în Deda, iar verificători: Ioanichie Maxim, învăţător în Muraş-Cuieşdiu şi Augustin Moga, învăţător în Filea.

Urmează punctul 1 din program: Higiena în şcoala poporală, disertaţie ţinută de George Itu, învăţător în Hodac. După cetire iau parte la discuţie următorii: Nicolae Naşcu, învăţător şi preot în Poläţi, Alexiu Grădinar, învăţător în Icland, Nicolae Gliga, preot în Râpa-de-sus, Ioan Szilaghi, preot în Idicel-sat, Ioan Duma, preot în Săcal, T. Libeg, învăţător în Medeşfalău, cari toţi îşi fac observările bine motivate asupra temei.

In fine dl comisar Dr. N. Bălan reasumând părerile antevorbitorilor constată, că tema nu e completă, dar e destul de bine lucrată, cere apoi, ca învăţătorii să preîntimpine neajunsurile higienice ale edificiilor şcolare prin ordine şi curăţenie exemplară, la care să deprindă întru toate şi pe elevi.

Fiind timpul înaintat, şedinţa întâia se ridică, fixându-se şedinţa II. pe orele 2 d. a.

Şedinţa II.

Se deschide la orele 2 p. m.

Urmează lecţia practică din Istoria Ungariei, despre Stefan cel Sfânt, prelegător Ioan Borşian, învăţător în Deda. La discuţie ia cuvântul dl Dr. Rusztek Károly, susţinând, că metodul narativ e cel mai potrivit pentru predarea istoriei. Laudă manierele şi capacitatea prelegătorului.

G. Itu, Grădinar şi Ioan Duma fac unele observaţii metodice, privitoare la tratarea temei.

Dl comisar Dr. Bălan asemenea recomandă metodul narativ la predarea istoriei. Constată apoi că tema a fost bună.

Al treilea punct din program îl formează prelegerea practică din limba maghiară. Prelegător: Ermil Roşală, învăţător în Ghernesig. Lecţiunea: „A tehén“.

La discuţia ce a urmat iau cuvântul: N. Gliga, Grădinar şi Itu, cari susţin, că tema aşa cum a predat-o Roşală se poate preda în şcoala poporală numai atunci, dacă învăţătorul dela început a instruat pe elevi în limba maghiară după metodul direct, şi numai acolo unde elevii ştiu ceva ungureşte, ca de ex. în comunele cu populaţie mixtă, română şi maghiară. Dl Gregoriu Ceontea, învăţător în Deda, combate pe antevorbitori, susţine şi recomandă tuturor metodul direct pentru învăţarea limbilor străine; vorbeşte apoi şi despre cartea de limbă maghiară, compusă de prof. semin. *Vas. Stan*, şi recomandă acest Abc. învăţătorilor. Vorbeşte I. Szilaghi, preot în Idicel şi susţine, că dacă limba maghiară se va preda din clasa I. după acest metod, atunci tema se poate preda liber aşa cum a predat-o Roşală.

Dr. Rusztek aproabă şi recomandă cu căldură acest metod (metodul direct) în predarea limbei maghiare, fiind convins, că numai acest metod ne va duce mai uşor la scop. Aduce laudă prelegătorului. Dl comisar face un reasumat al părerilor exprimate de antevorbitori, scoţând la iveală observaţiile corecte şi constatând, că prelegătorul, care a studiat bine lecţia, merită laudă.

Cu acestea şedinţa a II-a se încheie la orele 6 şi jum., rămânând ca şedinţa a III-a să se ţină în ziua următoare 18 Aprilie la 9 ore a. m.

Şedinţa III.

Se începe la orele 9 a. m.

Dl comisar Dr. Nicolae Bălan salută pe oaspeţii noi veniţi: Dl Galacteon Şagău, protopresbiterul tractului Reghin cu stimata doamnă, pe doamna Dr. Neagoş, pe notarul Ioan Fincu din comuna Deda, iar învăţătorii isbucnesc în strigăte de „să trăească“.

La ordinea zilei urmează tema pusă de Preaven. Consistor:

„Care este metodul cel mai potrivit pentru a învăţa pe adulţi cetitul şi scrisul?“ disertant I. Moldovan, învăţător în Nazna.

La discuţia acestei teme iau parte aproape toţi învăţătorii presenţi şi din părerile lor reese, că metodul cel mai bun pentru învăţarea cetitului şi scrisului cu adulţi, e metodul fonomimic.

Dl comisar propune, ca unul dintre învăţătorii, cari se ocupă cu adulţii, să ia pe anul viitor o temă practică, lucrată pe basa metodului fonomimic.

Conferenţa însărcinează cu lucrarea temei pe înv. din Ghernesig Ermil Roşală.

Urmează un alt punct din program, tema practică din istoria biblică: „Fata lui Iair“, prelegător Teodor Libeg, învăţător în Medeşfalău. După predarea acestei teme, mai mulţi membri îşi fac observările, iar la urmă dnul comisar arată unele directive, după cari ar trebuì să se predee religia mai cu succes.

Cel din urmă punct din program îl formează tema practică din economie: „Despre gunoiu“, prelegător Emil Mateiu, învăţător în Meşterhaza.

---

gajază şi pe întrecute strâng bani şi muncesc însele de dragul sfântului locaş, dacă este cine să le înduplece şi cârmuiască, cu tact şi pricepere. La început trebuitoare fi-va mai ales în bisericile din bătrâni o curăţire oarecum radicală, care se va repeţi odată sau de douăori peste an, în ajunul sărbătorilor mari. Intr'aceea ţărancele vor întrevenì câte 3—4 în fiecare Sâmbătă, sub conducerea prezidentei lor, una înlăturând paianginişul colboit, alta spălând ferestrile, a treia curăţind icoanele etc.

Excelenţa Voastră! Dlor colegi şi iubită tinerime!

Aş putea continua cu înşirarea de mijloace destinate a realisa, eftin şi îndemânatic, menţinerea curăţeniei şi înfrumseţarea clădirilor şcolare şi biserceşti, dar mă opresc, şi adresându-mă mai ales cătră d-voastră iubiţi abiturienţi vă zic:

Mergând acasă la vetrele părinteşti şi cu deosebire după întrarea în funcţie, unii ca învăţători, alţii ca păstori sufleteşti, nu pregetaţi a propoveduì şi menţinea în vigoare cultul rândului bun şi al curăţeniei. Nu toleraţi murdăria şi disordinea acasă, nu la şcoală, nu în cintirim, şi mai ales nu şi în biserică. Infiinţaţi pretutindenea reuniuni cu nobila menire de a premenì şi decora interiorul casei lui Dzeu.

In grădină şi pe de marginea curţii, înspre stradă şi lângă casă, fie proprie sau parohială, cultivaţi din belşug pomi de soiu ales şi viţe de viie, premergând astfel cu bun exemplu şi îndemnând şi pe alţii a vă imita.

Indeosebi vă sfătuesc a înzestra ferestrile şcoalei cu mândre flori, păreţii şi ambiturile cu tufe pitoreşti şi curtea astăzi părăginită cu arbori umbroşi şi cu foişoare chiar, ticluind astfel pe seama tinerelor vlăstare un cuibar ademenitor şi închinat recreaţiei.

Şi de este să atrageţi poporul, istovit de truda săptămânei şi ducând greul vieţii, când în bătaia soarelui, când a vântului şi ploilor, de este să-i îmbiaţi ocasia de a urca în tainică umbră cărarea ce merge şerpuind în spre biserica din deal, împodobiţi exteriorul casei lui Dzeu şi îndeosebi întrarea cu falnice ghirlande vii, iar cărarea şi întreg ocolul cu arbori voinici şi eventual cu brădet. Pe scurt, în rând cu curăţenia sufletească şi celelalte virtuţi, practicaţi înşi-vă şi propoveduiţi duhul ordinei şi d'albei curăţenii, acasă şi la şcoală, în biserică şi pretutindenea. Urmând astfel, vrednici vă veţi arăta de încrederea obştei păstorite, vrednici de iubirea părinţilor, cari v'au susţinut aiurea şi aici în sudoarea feţei lor, vrednici de stima noastră, cari v'am povăţuit în căile bune şi vrednici de solicitudinea Escel. Sale, care deşi ajuns la adânci bătrâneţe, n'a pregetat a vă onora şi de astădată cu înalta sa presenţă.

Făcându-se observările cuvenite, tema e declarată de bună.

Cu aceasta programul s'a exhauriat. Se ceteşte apelul nominal şi să constată, că lipsesc vre-o 5 învăţători.

Se alege apoi comisiunea permanentă în persoanele: Ioan Boşian, învăţător în Deda, Ermil Roşală, înv. în Ghernesig şi George Crăciun, inv. în Lucezi. Această comisie are să vină în anul viitor cu un raport amănunţit despre starea învăţământului.

Să fixează locul de întrunire al conferenţei pentru anul 1909 în Nazna, tractul Murăş-Oşorheiu.

Pentru anul viitor să distribue temele în modul următor: 1. Necesitatea meseriilor la poporul român, disertaţie lucrată de Zaharie Franeleş.

2. Formarea caracterului moral, ca ţântă a educaţiunei, disertaţie lucrată de Dumitru Sava şi Constantin Brătean.

3. Nrul 10, lecţiune practică din comput, lucrată de Teodor Libeg.

4. Magyarország, lecţie practică din limba maghiară, predată de George Itu.

5. Stupăritul, disertaţie de Ioan Moldovan.

După acestea dl comisar Dr. Nicolae Bălan mulţămeşte în cuvinte calde şi bine simţite domnilor: Galacteon Şagău, protopresbiterul tractului Reghin, Dr. Rusztek Károly, subinspectorul comitatului M.-Torda, Dr. Zongor Endre, ca representant al autorităţilor politice, şi Ioan Fincu, notar cercual, pentru sprijinul şi onoarea ce ne-a făcut-o prin presenţa dlor.

Mulţămeşte preoţimei pentru număroasa participare, prin care a dat dovadă de interesul deosebit ce-l poartă causei şcolare.

In fine dl comisar mulţămeşte membrilor conferenţei pentru zelul şi interesul ce l-au arătat în decursul desbaterilor, le doreşte succes în lucrarea frumoasă ce au să o săvârşească în ogorul culturii poporului nostru, mulţămeşte tuturor oaspeţilor, precum şi locuitorilor comunei Deda, păstoriţi de preotul tinăr I. Vodă, pentru ospitalitatea cu care au primit conferenţa.

Răspunde dl Galacteon Şagău în cuvinte calde, apoi Ioan Vodă şi în fine bătrânul capelan din M.-Cueşdiu, Mat. Radu, care în această carieră didactică, frumoasă şi spinoasă a îmbătrânit.

Dl Dr. Rusztek mulţămeşte dlui comisar pentru înţeleapta conducere a conferenţei şi se bucură de interesul cel mare ce-l poartă biserica faţă de şcoala confesională, asemenea mulţămeşte şi Dr. Zongor, representantul autorităţilor politice.

Cu acestea conferenţele an. 1908 se încheie la orele 12 a. m.

Constat, că în tot decursul conferenţei a domnit însufleţire faţă de chestiunile didactice şi faţă de frumoasa chemare a învăţătorului român. Pentru primirea membrilor conferenţei mă simt dator să scot la iveală ospitalitatea colectorului Ioan Ghidiu şi a cantorului Teodor Ghidiu, cari cu inimă românească au găzduit pe învăţători.

In fine învăţătorilor şi dlui comisar Dr. Bălan le dorim să trăiască la mulţi ani, şi la anul să ne revedem cu bine.

Deda, la 25 Aprilie 1908.

G. C—a.

Legea nouă despre darea de spirt.

Primim din afară, dela un fruntaş din fostul confiniu militar bănăţan, articolul următor:

In ministerial de finanţe se pregăteşte un proiect de lege despre noua dare asupra beuturilor, care atinge de aproape interesele poporului. Mai vârtos poporul nostru din graniţa Banatului, care în mare măsură cultivă pomi şi câştigă mult din fiertul rachiului, e interesat în causă.

Incă în vara anului trecut cei interesaţi din toate părţile ţării au ţinut un congres mare, care sub prezidenţia deputatului din Caransebeş dl C. *Burdia* zile întregi a desbătut şi într'un mod de tot serios a căutat mijloacele pentru apărarea intereselor poporului. Căci prin noul proiect de lege se atingeau mai vârtos interesele poporului; şi dacă deputatul Burdia nu se punea cu toată puterea în lucrare, oamenii nostri puteau să-şi taie moşiile, pentrucă nici un folos nu le mai aduceau. Era adecă vorba, ca la căzanele cele mici numărul umplăturilor să se ridice dela 3 la 9 pe zi, ceeace ar fi fost nimicirea proprietarilor de căzane mici.

Membrii congresului, între cari mulţi preoţi şi economi fruntaşi de ai nostri, s'au presentat atunci la ministrul-prezident şi la ministrul de agricultură, cerându-le sprijinul pentru apărarea poporului.

In curând proiectul va fi prezentat parlamentului, ca din el să devină lege. După cum este datina, acest proiect a fost zilele trecute pertractat în diferite anchete şi comisiuni. Ministul-prezident a convocat în cauză o anchetă de oameni pricepători, la care a chemat şi pe deputatul român, dl C. *Burdia*, care cu o cunoştinţă de cauză, care a pus în uimire pe cei prezenţi, în o vorbire de 2 ore, a arătat părţile slabe ale proiectului şi într'un mod convingător a dovedit, că acel proiect e chemat să nimicească total pe cei ce au moşii şi se ocupă cu fiertul beuturilor. Dar Dl *Burdia* a luat parte şi la şedinţele comisiunii financiare, deşi nu este membru, şi şi acolo şi-a spus convingerea şi a stăruit cu toată puterea pentru schimbarea proiectului, astfel, că cei prezenţi, deşi la început erau însufleţiţi pentru noul proiect, sub puterea argumentelor aduse de Dl Burdia, şi-au schimbat părerile, şi deputatul *Holló*, în numele partidului independist, a pretins schimbarea proiectului, în înţelesul propunerii dlui Burdia.

Toate foile din capitală sunt pline cu rapoarte despre desbaterile decurse în această cauză, şi în cercurile parlamentare se vorbeşte numai cu laudă despre ţinuta plină de demnitate şi bărbăţie a dlui deputat *Burdia*, care a apărut atât de bine interesele poporului muncitor lipsit.

In urma stăruinţelor dlui *Burdia* ministrul preşedinte *a promis mai multe schimbări esenţiale*. Numărul umplăturilor dela 9. se va reduce la 4 pe zi, ceeace este mare uşurinţă. Se va face apoi la esecutare deosebire între economii cari fierb din moşia lor şi între neguţătorii de rachiuri, cari până acum cutrierau satele româneşti şi cumpărau dela omul sărac prunele pentru un preţ mic. Aceasta în viitor nu se va mai întâmplà, pentrucă acelor mici proprietari, cari îşi fierb recolta lor proprie, fie la căzanul lor, fie la alt căzan, li se permite să plătească darea în pauşal, adecă mai târziu, şi în acest caz li se socoate la căzan numai 3 unplături pe zi.

După cele întâmplate în zilele din urmă, poporul nostru poate deci să fie liniştit, să-şi cultive mai departe bine pomii, pentru că din noua lege va câştiga, cu toate că să ridică darea, pentru că beutura va fi cu mult mai scumpă, ridicându-se totodată contingentul de spirt al fabricelor mari.

Mai are proectul şi o parte bună, anume, că cu timpul se vor înfiinţà din partea statului căzănării comunale şi neguţătorii se vor constrânge să plătească bine prunele acelor economi, cari nu vor fierbe singuri.

Eată ce poate face omul cu inimă pentru popor. Domnul deputat *Burdia* de un an a tot studiat afacerea, şi numai stăruinţelor dsale este a se mulţămi, că cele mai grele puncte din proiect au fost schimbate în favorul poporului.

NOUTĂŢI.

In vizitaţiunea canonică. Preasfinţitul Domn Episcop al Aradului *Ioan I. Papp* a fost Dumineca în vizitaţiune canonică în fruntaşa comună *Nădlac*, din comitatul Cenadului, aşezată la marginea diecezei aradană. A fost insoţit de o suită aleasă. S'a făcut primire frumoasă, cu banderiu. P. S. Sa a pontificat la sfânta liturgie, cu asistenţă număroasă, şi a ţinut o cuvântare, ascultată de număroşii credincioşi cu încordată atenţiune. Au urmat recepţiunile, la casa dlui advocat *Aurel Petrovici*, unde erà găzduit P. S. Sa, apoi banchet, la care au participat 170 persoane. Sara P. S. Sa s'a reîntors la reşedinţa sa din Arad.

*

Procesul dlui Dr. I. Gall. Am fost scris la timpul său, că Sârbii, prin delegaţiunea lor congresuală, au intentat proces Ilustrităţii Sale dlui *Dr. Iosif Gall*, membru în casa magnaţilor, reclamând partea de avere rămasă dela răposata sa soţie *Catarina Agora* pe seama bisericii sârbeşti, cu toate, că partea aceasta de avere a fost predată judecătoreşte Ilustrităţii Sale, pe baza unui contract de ereditate, compus în toată regula. Tribunalul din Timişoara *a respins* pe Sârbi cu cererea lor. Tot aşa şi tabla regească din Timişoara. Acum primim ştirea din Budapesta, că înalta Curie, în 16 Iunie nou, *a întărit* sentenţa forurilor inferioare judecătoreşti. Ne bucurăm, că marinimosul binefăcător al bisericei noastre a scăpat odată de şicanele şi supărările pricinuite de coreligionarii nostri sârbi.

* *

Examenele de maturitate la gimnaziul nostru din Braşov s'au început Miercuri şi durează până Luni. Examenul în scris l'au făcut 36 elevi din 39. Unul s'a retras din cauză de boală, iar doi nu au corespuns. Examenele se ţin sub prezidenţia P. C. Sale domnului Arhimandrit *Dr. Ilarion Puşcariu*, iar din partea guvernului asistă ca comisar domnul *Szentimrey István*, directorul gimnaziului de stat din Sibiiu, dupăce dl *Moldovan Gergely* a dimisionat.

*

La Ischl. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I. va pleca pe la finea lunei acesteia la Ischl, unde rămâne până la 8 Septemvrie, când apoi va pleca la manevrele mari de toamnă, cari se vor ţinea în Ungaria, prin părţile Vesprimului.

*

† Traian H. Pop, fost redactor al „Gazetei Transilvaniei" a decedat, după lungi şi grele suferinţe, Dumineca după ameazi la orele 5, în etate de 44 ani. A fost un gazetar zelos şi conştienţios. A gustat şi amarul temniţei de stat, în două rânduri. Inmormântarea i-s'a făcut Mercuri în cimiteriul bisericei gr. cat. din comuna Şard, unde a stat în timpul din urmă şi unde şi-a închis ochii pe vecie. Il deplânge soţia şi patru copii mici, rămaşi acum orfani de tată. Odihnească în pace.

*

Liga culturală din Bucureşi şi-a ţinut congresul anual în sărbătorile Rusaliilor, în oraşul Galaţi. S'a ales un nou comitet de conducere. Intre membrii din comitet e şi domnul *N. Iorga*, care a ţinut o conferenţă despre chestiunea naţională şi datoria Ligei. Marele poet norvegian *Björnson* a fost proclamat membru de onoare. Congresul anului viitor se va ţinea în Craiova.

*

Nou ministru român. Domnul *Alesandru Djuvara* a fost numit prin decret regal ministru de industrie şi comerciu al României. Ministeriul acesta a fost acum de nou creat. Până aci comerciul şi industria aparţineau ministrului de domenii.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace" au mai dăruit: dşoara Silvia Jourca (Răşinari) 20 bani, Pantaleon Lucuţa, membru onor. al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" 1 cor., dşoara Dorica Stefan 20 bani, doamna Miţi Popp născ. Raicu (Sibiiu) 1 cor.

*

Al 126-lea. Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu" a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Ludovic Bányai, fost măcelar.

Acesta este al 126-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Teatru. Representaţia a treia a reuniunei române de musică din Sibiiu, dată eri, Joi, în teatrul orăşenesc din loc, a fost succeasă, ca celelalte de mai nainte. Ba părerea generală e, că aceasta a fost representaţia cea mai succeasă. S'a cântat şi jucat cu multă voe şi cu rară preciziune. *Uvertura naţională* a dlui A. *Bena* a fost aplaudată cu căldură, *Şezătoarea* dlui *Brediceanu* a mers admirabil de bine, şi tot aşa şi opereta *Craiu nou*. Domnul *Brediceanu* a fost chemat şi de astădată pe bină, între aclamări şi aplause generale, de cari a fost împărtăşită şi doamna *Triteanu*, apoi domnii *Roşca* şi *Enescu*, iar după actul prim al operetei *Craiu nou* a fost chemat pe bină şi dnul dirigent A. *Bena*, căruia i-s'a predat un frumos cadou (ceas de aur) din partea reuniunii române de musică. Credem, că vom mai reveni asupra acestor succese representaţiuni teatrale. Notăm încă, că eri, Joi, teatrul a fost iarăşi plin. Am văzut mulţi Români din provinţă, dar şi mulţi străini, dintre compatricţii maghiari şi saşi.

*

E interesant anunţul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

*

Pentru număroasa participare a venerabilei preoţimi, onoraţiori, prietini şi cunoscuţi, la înmormântarea neuitatului meu soţ, protopresbiter

George Romanul,

mă rog pe aceasta cale a primì profunda mea mulţămită.

Văd. Emilia Romanul
născ. Papiu.

Oficială.

Să aşteaptă discurile dela Florii şi a II-a zi de Rusalii.

Asemenea restituirea listelor dela abonament la **„Istoricul catedralei."**

Dela Academia română.

Concursuri pentru premii.

B. Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

I. Premiile Secţiunii literare.

1. *Premiul Neuschotz*, de 2.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1909, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Industria casnică la Români, trecutul şi starea ei actuală. — (Deciz. 20 Martie 1904).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1908.

2. *Premiul Alexandru Bodescu*, de 1.500 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1909, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Elementul naţional în poezia lui Eminescu. — (Deciz. 20 Martie 1904).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1908.

3. *Marele Premiu General Ioan Carp şi Maria Carp*, de 7.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1909, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Sintaxa limbii române, studiată în mod istoric şi comparativ. — (Deciz. 9 Aprilie 1905).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1908.

4. *Premiul Princesa Alina Ştirbei* se va dà, în sesiunea generală din 1910, pentru cea mai bună:

Carte de lectură pentru şcoalele secundare. — (Deciz. 31 Martie 1898).

Premiul este de 8.500 Lei, în care sumă se cuprind premiul: autorului şi cheltuelile de tipărirea scrierii (de minimum 30 coale de tipar garmond) în 1.000 exemplare, din cari 800 ale autorului şi 200 ale Academiei.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1909.

5. *Premiul Eliade-Rădulescu*, de 5.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1910, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Poezia populară românească, cuprinsul, stilul şi versificaţia ei, studiate în asemănările şi în legăturile ei cu poezia românească cultă şi cu poezia populară a altor popoare, mai ales a celor vecine, cari au avut influenţă asupra culturii poporului românesc. Se va studià versificaţiunea românească poporală şi artistică, în comparaţiune cu cea latină clasică, cu cea latină medievală şi cu cea romanică. — (Deciz. 9 Aprilie 1905.)

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1909.

6. *Premiul Adamachi* de 5.000 Lei, divizibil, se va dà în sesiunea generală din 1910, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Sufixele de formarea cuvintelor în limba românească, studiate din punctul de vedere al formei, al sensului şi al originii lor. — (Deciz. 9 Aprilie 1905).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1909.

7. *Premiul Alexandru Ioan Cuza* de 6.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria şcoalei la Românii de pretutindeni până la anul 1866. — (Deciz. 22 Martie 1906).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1910.

8. *Premiul Năsturel*, de 5.000 Lei, se va dà în sesiunea generală din 1912, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Inrâurile curentelor străine în evoluţiunea limbii şi literaturii române în secolul XIX. — Deciz. 12 Aprilie 1907).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1911.

9. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Studiu despre superstiţiile poporului român în asemănare cu ale altor popoară vechi şi nouă. (Deciz. 1 Aprilie 1908).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1912.

(Va urma.)

Cărţi şi reviste.

„Biserica ortodoxă română", revistă periodică eclesiastică a sfintei biserici autocefale ortodoxe române. Anul XXXII, numărul 2, pe Maiu 1908. Cuprins bogat şi interesant. Revista apare în Bucureşti. Redacţia şi administraţia: Strada Principatele Unite, numărul 60. Abonamentul pentru noi 12 lei la an.

Nr. 332/1908 of. ppresb. [137] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele noastre în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Cetății de piatră, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Curtuiușul-mic**, salar 600 cor. dela popor: 300 cor., și dela stat ajutor 300 cor. cuartir, grădină și lemne de foc.

2. **Fânață**, salar 600 cor., dela popor: 300 cor. și dela stat ajutor: 300 cor., cuartir și relut de cuartir 40 cor., relut de grădină 20 cor., și relut pentru lemne de foc 20 cor.

3. **Poiana-porcului**, salar 600 cor.; dela popor 120 cor., ajutor dela stat: 480 cor. cuartir, grădină și lemne de foc.

4. **Suciul-de-jos**, salar 600 cor.; dela popor, cuartir în edificiul școalei, grădină corăspunzătoare și lemne de foc.

5. **Trestia**, salar 600 cor.; dela popor: 230 cor., dela stat ajutor de: 370 cor., cuartir și grădină.

In toate comunele, afară de Suciul de jos, îndată după ocuparea definitivă a posturilor învățătorești, se va înaintà rugare la Inaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică pentru ajutor de stat la întregirea salarului conform art. de lege XXVII din anul 1907.

Invățatorii aleși în aceste comune sunt îndatorați a instruà pe elevi în cântările bisericești, a-i conduce pe elevi în toate Duminecile și sărbătorile la biserică și a cântà cu ei în cor răspunsurile dela sfta liturgie. Invățătorii vor conduce și lucrările din grădina de pomărit a școalei instruind pe elevi în cultivarea pomilor.

Doritorii de a ocupà vreunul din aceste posturi, vor înaintà subscrisului oficiu în terminul legal suplicelor instruite conform legilor în vigoare, iar spre a face cunoștință cu poporul se vor prezentà în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cântà.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. al Cetății de-piatră în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Lăpușul-unguresc, Magyarlápos, 24 Mai 1908.

Vasile Duma
protopop.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai	1 Coupon 7 Coroane 1 Coupon 10 Coroane 1 Coupon 12 Coroane 1 Coupon 15 Coroane 1 Coupon 17 Coroane 1 Coupon 18 Coroane 1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru turiști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe **considerabil de eftine.**

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 31—40

Nr. 226/1908. [138] 2–3

Concurs

Conform ordinului consistorial Nr. 2296 Bis. ddto 4 Martie 1908 pentru ocuparea postului de paroh din comuna bisericească **Almașul-mare Joseni** — tractul Gioagiului, — se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie de clasa III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post au a-și înaintà cererile, instruite conform normelor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, având a se prezentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cântà, respective a celebrà și cuvântà.

Orăștie (Gioagiu) 26 Maiu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Gioagiului în conțelegere cu comitetul parohial din Almașul mare Joseni.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 24 Iunie.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50 000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câștig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câștiguri	„	**20,000**	„
1	Câștig	„	**15,000**	„
11	Câștiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1.000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu **48,405 câștiguri** și **8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000 m.**, se urcă în cl. II-a la **55,000 m.**, în cl. III-a la **60,000 m.**, în cl. IV-a la **65,000 m.**, în cl. V-a la **70,000 m.**, în cl. VI-a la **80,000 m.**, în cl. VII-a la **600,000 m.**

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios pe **24 Iunie** costă

losul original întreg . .	Cor.	7.—
losul original de jumătate	„	3.50
losul originul de un sfert	„	1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis și franco.**

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor

se face din partea mea direct interesatului în causă prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau și prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

24 Iunie

cu toată încrederea la (83) 6—6

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg.**

BĂILE DE CURĂ BUZIAȘ

Stațiune de tren, poștă, telegraf și telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,

boale de femei, suferințe de beșică și rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părților de mistuire și escrețiune, gălbinare, anemie, scrofulosă și boale englezești, slăbiciuni generale și boli cronice la părțile genitale femeești. Izvor acid carbonic de sare și fier.

Prospect trimite

Direcțiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaș

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală și chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial și puțin folositor.

Serviciu solid și conștiențios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr. 18. **Telefon interurban Nr. 18.**

(286) 49—100

Noutate! Noutate!

Spălătorie cu aburi și institut chemic de curățit cu mașini electrice în Sibiiu.

Primirea comandelor:

Str. Urezului Nr. 11 și Färbergasse Nr. 11.

Am onoare a aduce st. public la cunoștință, că în decursul lunei trecute mi-am deschis

Spălătoria cu aburi.

Spălătoria cu aburi întocmită cu mașini engleze de prima clasă, corespunzătoare tuturor recerințelor timpurilor nouă, lifereeză lucru executat fără scădere și tare eftin, cum în Sibiiu până acum nu s'a executat. Fiecare lucru se liferează la 2 zile.

Fabrica mea chemică de curățit de asemenea este întocmită cu cele mai moderne mașini, și am angajat lucrători pricepuți, de aceea și pe această cale sunt în stare a corespunde tuturor cerințelor.

In deosebi mă recomand hotelierilor și ospătarilor de oare ce fiecare lucru îl liferez repede și curat în casă.

ALEX. MEIXNER, spălătorie cu aburi și institut chemic de curățit, Sibiiu.

[35] 10—10

☞ Pentru economi! ☜

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuințà acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li-se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter

apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

[95] 52—52

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 14—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 62 Sibiiu, Marți 10/23 Iunie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

„Renașterea Austriei.“

Intr'un ziar german cu mare trecere, în „*Kölnische Zeitung*“, a apărut acum, nu de mult, un articol de fond foarte interesant, în care erà vorba despre *renașterea Austriei*. Articolul erà scris, cum se spuneà, de un politician de frunte din Austria, care și-a tălmăcit, nu numai vederile sale proprii, ci și ale altor număroși consoți de principii, ceea-ce e ușor de constatat din faptul, că articolul și-a făcut cursul, în întregime, ori în estrase scurte, prin mai multe ziare germane din Austria.

Scriitorul articolului face întâiu de toată constatarea, că părerea foarte lățită prin cercurile politice din afară e aceea, că monarhia habsburgică e acum îmbătrânită și slăbită, e o adevărată ruină, care trăește numai pe temeiul trecutului istoric ce-l are, și e chestie de timp numai, când se va *descompune*. Pentrucă în zilele de astăzi se face numai *politică reală*, iar politica reală nu are interese pentru ruinele politice, aibă ele ori ce trecut însemnat și frumos istoric.

Părerea aceasta însă e greșită, cu toate că ea are mulți credincioși. Pentru-că descompunerea Austriei numai așa s'ar puteà face, dacă Germania ar voì să-și mărească teritorul și să-și mute hotarele mai spre răsărit. Nu zace însă în interesul Germaniei, ca pe lângă cele trei milioane și jumătate de Poloni, să-și mai incorporeze alte opt milioane de Slavi, pe cari i-ar moștenì dela Austria. Dar tocmai să voiască Germania lucrul acesta, o estindere teritorială intențională din partea ei, în inima Europei, ar întâmpinà cea mai mare împotrivire din partea tuturor marilor puteri europene, și s'ar puteà naște un războiu european, ca și care n'a văzut lumea dela Napoleon încoace.

In privința aceasta deci, atât Austria, cât și Europa, pot să fie liniștite. Ideea e nerealisabilă, chiar și din motivul, că esistența Austriei e o *necesitate*, căci dacă n'ar există Austria, ar trebuì creată de nou. Austria *trebue* deci să existe. Intrebarea e numai, că în ce formă, cu ce organizație, care să fie viitorul acestei monarhii, pentruca să nu mai fie considerată și decretată de *ruină?*

Forma de astăzi de guvernare e greșită în monarhia habsburgică, — zice autorul articolului. Dualismul nu a fost o invenție norocoasă. De când există dualismul, monarhia austro-ungară nu e alta, decât o trăsură, la care trag doi cai, însă fiecare în direcție opusă. De aceea s'a întâmplat, că trăsura a rămas tot pe loc, n'a făcut nici un pas înainte. Au fost zile, în cari calul ungar erà cel mai tare, el trăgea mai bine la trăsură. Au venit apoi zilele, în cari calul austriac a luat pe dinainte pe cel ungar. Trăsura a rămas însă tot înglodată. Alt remediu nu este deci, decât să se prindă alți cai la trăsură, ori mai bine, în loc de doi cai, cari nu se nărăvesc, să se prindă numai *unul*.

Principiul dualistic, într'un stat cu vre-o douăzeci de naționalități, e nenatural și e și periculos, pentrucă provoacă neînțelegeri și dușmănii între naționalități. Ce formă de stat să se dee deci Austriei, pentru a se renaște, și a devenì iarăși o putere mare și temută europeană? Autorul articolului crede, că numai în înțelesul proiectului de nouă împărțire și organizare a monarhiei habsburgice, propus de dnul *Aurel C. Popovici*, în cartea sa despre „*Marea-Austrie*“, se poate pune temelie nouă și durabilă monarhiei noastre, și crede, că numai pe calea aceasta pot fi apărate cu succes interesele monarhiei, dar și ale popoarelor diferite.

Și are convingerea autorul articolului, că deși nu acuma, și nici în viitorul prea apropiat, totuși planul dlui *Popovici*, — despre a cărei capacitate și înțelepciune politică vorbește cu multă laudă, — *are să fie realizat*. Lumea, deși în parte cam fără voe, să ocupă totuși „cu ideea reformării monarhiei, — zice autorul, — și ideea aceasta zace în aer, așà zicând, și cu putere constringentă să furișează în capetele oamenilor. Fără îndoială, că va trece încă multă vreme, până ideea va ajunge să fie coaptă pentru a fi realizabilă, pentru a aduce fructe. Dar că vremea va venì totuși odată pe seama ideei, e lucru care poate fi afirmat cu siguranță, fără a dà omul de primejdia de a fi desmintit din partea viitorului, dacă face afirmarea aceasta. Chiar și acuma, ideea a càștigat inima și capul acelora, cari văd situația monarhiei, nu prin ochilarii de partid, ca Nemți, ca Slavi, etc. ci curat ca — Austriaci. Iar unde se găsesc astfel de bărbați în număr mai mare, decât tocmai acolo, unde ideea monarhiei unitare are viață, trecere și putere, în — *armată?* In armată a aflat ideea monarhiei unitare echou însuflețit, ca nici unde altundeva, și cu toate, că armata se reține dela politică și face pe privitorul mut cu privire la desvoltarea lucrurilor, totuși ea crede mai mult și mai tare în realizarea ideei acesteia, în — *renașterea Austriei.*“

*

Nu ne îndoim, că politicianii din Austria întru adevăr își frământă mintea cu realizarea ideei unei „*Mari Austrii*“, puse pe base nouă, drepte și durabile, mulțămitoare pentru casa domnitoare și pentru diferitele popoare ale monarhiei. Dar suntem convinși, că realizarea ideei, — dacă ideea ar ajunge cândva să fie realizată, — ar costà multă vărsare de sânge. Pentrucă Maghiarii nici când nu se vor învoì să fie reduși la mai puțin decàt ce sunt acuma, iar pentru a puteà fi *constrânși* la aceasta, se va cere purtarea unui războiu lung de slăbire în contra lor, terminat cu desăvârșita lor învingere, ori poate, chiar nimicire. Zace însă în interesul monarhiei austro-ungare și în interesul dinastiei se poarte războaie cu propriile ei popoare, ori cu unul din aceste popoare? *Asta* e, credem noi, partea, din care n'a fost prinsă chestia din partea politicianilor austriaci, încântați de ideea „*Marei-Austrii*“, care însă va trage mult în cumpănă, atunci, când se va crede sosit momentul de a se face — renașterea Austriei.

Logică ungurească.

Asupra nomenclaturei geografice și asupra modului, cum ar fi să se scrie numirile orașelor mari din străinătate în cărțile și ziarele maghiare, s'a improvizat un interesant schimb de păreri între savantul profesor de geografie dela universitatea din Budapesta, *Loczy*, și între directorul ziarului „*Bud. Hirlap*“, *Rákosi Jenő*.

Acesta susține, că oricărui Maghiar cinstit îi sare țandăra — ceea-ce după cum se știe, e lucru prea de toate zilele — când vede, că în străinătate orașele ungurești sunt amintite tot cu numiri germane: Ofen-Pest, Klausenburg, Fünfkirchen, etc. Și patrioții noștri trebue să fie cuprinși de indignare, fiindcă numirile aceste germane nu sunt înrădăcinate adânc în tradiția istorică, ci fiind de o proveniență mai recentă, ele provoacă amintirile dureroase ale unor timpuri copleșite de tendinți dușmănoase maghiarimii — tendinți de germanizare mai ales, ca în epoca iosefină, sau pe timpul lui Boch.

De altă parte însă străinii *n'au motiv* de a se supără, dacă Maghiarii întrebuințează și ei consecvent numirile de: Lipcse, Bécs, Boroszló în loc de: Leipzig, Wien, Bresslau, etc., căci *geniul națiunii maghiare e mai obicinuit cu formele dintâi* decât cu cele din urmă, ceea-ce însă nu învoalvă pericolul maghiarizării pentru numitele orașe, nici nu evocă amintiri neplăcute din trecut.

Recunoaște *Rákosi*, că nu estenici un pic de logică în această argumentare. Ceeace însă n'are a face. Caprițioasei sale judecăți patriotice așa îi place și de aceea dreptatea trebue să fie pe partea lui, căci se știe, că dreptatea nu e totdeauna cununată cu logica.

Savantul geograf *Lóczy* face însă atent pe bunul seu prietin Rákosi,

---

FOIȘOARĂ.

Serate de ale meserieșilor noștri.

Ședința literară a 5-a a „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, ținută la 28 Maiu c., a fost închinată drept prinos provedinței divine, care a încununat pe patronul Reuniunei, pe I. P. S. Sa domnul Arhiepiscop și Metropolit I. Mețianu, cu vârsta numai rar ajunsă de muritori, de 80 ani, în deplină putere și vigurositate. Prezidentul Reuniunei, dl Victor Tordășianu, referindu-se la vredniciile I. P. S. Sale, câștigate prin conlucrarea părintească, prin jertfele și interesul, ce-l poartă tuturor așezămintelor noastre, ne schițează unele date mai importante din viața I. P. S. Sale. Născut la 9 Maiu 1828 în Zernești, I. P. S. Sa la vârsta de abia 3 ani, perde pe tatăl seu și rămâne sub conducerea mamei sale, pline de evlavie și dragoste creștinească. La timpul seu face școala elementară din Zernești, gimnasiul rom. cat. din Brașov, liceul din Cluj, iar la 1847 întră în teologia din Sibiiu, pe atunci organisată din nou prin Andreiu bar. de Șaguna. Dela 1850—52 e protonotarul Branului, iar dela 1853 întră în tagma preoțească, devenind paroh în Râșnov, după un an administrator protopresbiteral, iar la 1860 protopresbiter al Branului. La 1864 e deputat în dieta din Cluj și în acest timp e decorat de M. Sa cu crucea de aur cu coroană. Rămas în 1867 văduv, la 1874 e ales de vicar episcopesc al Orăzii-mari, iar la 1875 episcop al Aradului și domnește 23 ani de plină muncă pe toate terenele vieții noastre. La 1879 e distins de M. Sa cu ordul „Coroana de fer cl. II.“ pentru merite pe terenul bis., școl. și filantropic, cu care e împreunat și titlul de baron, iar la 1896 primește ordul „Francisc Iosif cl. I.“ La 19/31 Dec. 1898 e ales de congresul naț. bis. arhiepiscop și metropolit, la 18 Faur 1899 e întărit, iar la 12 Martie acelaș an se introduce în scaun.

Chiar dela începutul activității sale de metropolit, I. P. S. Sa a implorat binecuvântare cerească asupra clasei noastre de mijloc în genere și asupra Reuniunei noastre îndeosebi. Se înscrie membru pe viață, mai apoi membru fundator al ei, iar la 1900 primește titlul de patron al nostru. Dragostea nemărginită ne-a arătat-o în totdeauna primindu-ne în șirul deputațiilor, cari l-au felicitat la ocuparea scaunului de metropolit, apoi participând la toate lucrările noastre cu încurajarea și jertfele sale. I. P. S. Sa asistă la deschiderea marei expoziții industriele, aranjate de noi la 1902, la ceremonialul festiv din biserica catedrală din prilegiul jubileului nostru din 1907 și tot în acest an dă voe corului bisericesc al nostru să cânte la serviciul divin din biserica catedrală. I. P. S. Sa este primul, care jertfește an de an sume însemnate la împărțirea darurilor de Crăciun săracilor noștri și poartă deosebită și părintească îngrijire pentru moralitatea și bunăstarea măiestrilor, calfelor și ucenicilor meseriași. Cu un cuvânt, zice dl Tordășianu, patronatul I. P. S. Sale har și binecuvântare cerească a revărsat asupra lucrărilor noastre, închinate binelui obștesc. Se cuvine deci să ne asociem și noi credincioșilor, cari rugăciuni pioase au înălțat către tronul ceresc, pentru îndelunga viață a I. P. S. Sale!

Cuvintele prezidentului nostru au fost însoțite de nesfârșite aclamări la adresa marelui jubilant.

Mult a contribuit la înălțarea actului serbării prelegerile cu schiopticonul, ținute de zelosul profesor A. Bratu și de clericul Ghiță Navrea. Chipurile, datele biografice și schițarea lucrărilor lui George Lazar, V. Alexandri, M. Eminescu, Creangă, Slavici etc., apoi chipurile din răsboiul ruso-turc-român, ne-au înălțat sufletește și ne-au îmbogățit cunoștințele despre cei mai aleși bărbați ai neamului. Vii și nesfârșite aplauze au fost recompenză ostenelelor harnicilor prelegători.

Un cuartet duplu improvizat, dar bine instruit și disciplinat, condus de un necunoscător al limbei noastre, ne-a surprins în mod plăcut cu câteva cântări ocazionale; mititica Stănuța Pinciu, a recitat frumos poezia „Aurora“; sodalul lăcătuș I. Pop, a dat un mic, dar succes esamen al ocupației sale din oarele libere cu violina; mititica Amalia Munteanu, a fost de tot drăguță în poeziile „Inainte“ și „Limba mea“, predate foarte frumos și însoțite de gesturi potrivite; învățăcelul lăcătuș (maturizantul) Ioachim Sociu, acì cântând din violină, acì tânguindu-se de supărare, că nu toți măiestri țin cu zel la lucrările de înaintare și luminare ale societății noastre, închee cu un apel cald către toată suflarea să fim cu mic cu mare la posturile noastre; mititelul Ilie Petrașcu, fratele măestrului croitor Petrașcu, deși venit de curând dela școala sătească, ne-a impus prin curajul, cu care a recitat poezia „Iarna pe uliță“ de Coșbuc. Cântările frumoase ale binecunoscutului cântăreț I. Stanciu, au plăcut ca în totdeauna.

Sumarele ședințelor administrative, cetite de notarul S. Duca, mărturie ne sunt de lucrarea neîntreruptă, ce se desvoaltă în sinul Reuniunei. După sortarea celor 12 cărticele folositoare, dl Tordășianu, mulțămind dlor Bratu și Navrea pentru prețioasa conlucrare, ne invită, la ședința din 25 Iunie n. c.

Invingătorul.

că dreptatea, care nu e basată pe logică, e de o durată foarte scurtă și adevărul de obiceiu nu se lasă învins de capriciile unor prejudiții înferbântate și amețite de paroxismul panmaghiarismului. Concluziunea pe care nici savantul Lóczy nu îndrăsnește a o accentua îndeajuns ar fi, că precum sunt Maghiarii în drept a se revolta când aud numirile nemțești, date orașelor maghiare, tot atât îndreptățire ar avea și naționalitățile nemaghiare a se indigna și a condamna cu asprimea cea mai înverșunată zelul nesăbuit de a maghiarisa numele tuturor localităților române, germane, sârbe, etc.

Mai departe, dacă geniul națiunii maghiare s'a obicinuit cu Bécs, Lipcse, Boroszló, — tot așà, dar într'o măsură neasămărat mai mare, geniul națiunii române nu cunoaște și nu poate acceptà decât Sibiiul, Blajul, Cluj, Oradea-Mare, etc.

Din punct de vedere științific desigur fac o neghiobie cei ce vor să desființeze aceste numiri istorice, cari au secoli și milenii de viață istorică în sprijinul lor. Ori se conduc înferbântații noștri patrioți și azi de principiul antidiluvian: *Quod non est in codice, non est in mundo*, ori nu — numirile românești, sârbești, germane etc. vor trăi mai departe, dacă nu în actele oficiale, pe cari le vor roade moliile, de sigur pe buzele în veci grăitoare și în adâncul sufletului plin de evlavie pentru ori ce amintire strămoșească, al națiunilor nemaghiare, conștiențe....

Cronică pedagogică.

Pedepsele și educația.

De Sofia Nădejde.

Dela mamă să cere să fie bună și blândă cu copiii, dar în același timp să le sădească în inimă de mici cele mai înalte virtuți: să nu mintă, să nu fure, să nu ocărască, să nu-și bată joc de neputințele și slăbiciunile altora. Copiii trebue să vadă în casa părinților numai pilde bune. Atunci sarcina educației e mult mai lesne. Zadarnic le-ar spune mama să nu mintă, când la orice prilej ar auzi-o mințind către vecini și către rude, vorbind frumos când aceia sunt de față, dar înjurându-i și găsindu-le cusururi îndatăce au plecat. Tot așa e cu furăturile, fie ele cât de mici și neînsemnate; bunăoară când copiii văd pe părinți luând roade din grădini ori din holde străine, oricât ar fi de neînsemnate acestea, pentru mintea gingașe a copilului tot furtișaguri sunt. Și povestea vorbei: „Cine fură azi un ou, fură mâne un bou“.

Tot așa cu ocările. Când copilul audè mereu din gura mamei ocări, cuvinte grele, fie împotriva sa, a tatălui, ori servitorilor, în mintea lui tinără se prinde obiceiul de a cârti și a se certà pentru te miri ce. Copilul are mare pornire a face și a spune ce vede și aude dela alții. Deci pentruca mama să poată fi călăuză bună copiilor, trebue să aibă, nu numai caracter bun, ci să se sârguiască din toate puterile a nu da pilde rele prin fapte. Copiii în logica lor firească nu pot primi, ca părinții să facă lucruri, cari lor le sunt oprite. O copilă de vre-o șase ani, mustrată de guvernantă, că e rea cu copiii mai mici ai vierului și cu servitorii a răspuns: „Dacă mama e rea sunt și eu; de ași vedea-o pe dânsa că-i bună, așì fi și eu“.

Dar cu toate pildele bune ce s'ar da copiilor, acestia aduc adeseori cu ei moșteniri, apucături rele și nenorocite. Și tocmai pe acestea să cere dela mamă să le îndrepte cu bunătate și blândeță. Bătaia și pedepsele aspre fac pe cei mai mulți copii numai să-și ascunză faptele și apucăturile rele, dar nu-i îndreaptă.

Cum să ceri dela copil să nu-și bată bunăoară frații, când își vede mama, că pentru cel mai mic lucru bate, lovește, blastămă și spune cuvinte grele și urâte? Ce morală să ia copilul, când vede că, dacă a bătut pe fratele cel mai mic pentru un neajuns ori jucărie luată, mama care are mai multă putere sare și-l bate pe el?

Copilul își face ideea, că așa merg lucrurile în lume: Ești mai tare, poți bate pe cel mai slab decât tine. Cine n'a auzit copii nevinovați, zicând: Lasă! Oiu fi eu mare și tu mic; atunci o să te bat și eu?

Fără îndoială, a fost o vreme în omenire, când se credea, că mintea și firea omului se pot înfrâna numai prin frica de bătaie și de pedepse trupești aspre.

Doar David a zis: „Varga și toiagul tău m'au mângăiat pe mine“. Dar de atunci au trecut mii de ani, mințile și apucăturile s'au subțiat. Azi e deplin dovedit, că bătaia nu e bună nici pentru dobitoace și că prin purtare domoală și ele sunt mai ascultătoare și fac muncă mai multă, decât dacă avem purtare rea față de ele. Cu vorbe blânde și bune mama, și oricine, pot face cu adevărat minuni.

Știința azi a dovedit, că frica — și doar bătaia frică aduce, — împuținează puterea minței și a vieței. Se știe, că din frici mari copiii se îmbolnăvesc; unii capătă spazme și rămân betegi pe viață. Cine n'a auzit de copii, cari s'au îmbolnăvit de friguri din pricina spaimei? Lucrul nu trebue să pară cu neputință, de oarece boli și molipsire de boli întâlnim la fiecare pas. Ba mai mult, adeseori avem în noi microbii, cari cășunează friguri, tifus, ori alte boli, dar câtă vreme organele ne sunt în stare bună, boala nu poate învinge; însă îndatăce din pricina fricei ori spaimei inima e slăbită, atunci plămânii și nervii cârmuitori nu mai lucrează cum trebue, sângele nu se curăță și nu are toată puterea lui dătătoare de viață. Atunci microbii, ca niște dușmani, prind par'că prilej de această slăbiciune, năvălesc și copleșesc trupul. Bine înțeles, așa se întâmplă la spaime mari, dar se petrec lucrurile cam tot așa, deși mai în mic, și cu fricile mici de bătaie și ocară. E știut, că dacă bați ori cerți copilul, cel dintâi lucru e, că nu vrea să mănânce. Va să zică, se întâmplă, ca la orice supărare, lipsa de poftă de mâncare, ceeace arată, că organele lui nu mai lucrează cum trebue.

S'a dovedit, că vorbele bune și lauda ridică atât de mult puterea sufletească a copilului, încât îl pot face mai bun, ceeace nu face frica de bătaie și pedeapsa.

Datoria mamei e de a ridica și înălța sufletul copilului. Prin bătaie și ocări îl umilim, îl coborâm în fața lui și a semenilor. Când mereu îi spunem: „Ești un rău, un obraznic“, îl facem și mai mult să fie astfel. Cine n'a văzut, cum laudele fac pe copii mai destoinici, ca să arete că le merită? Pe urmă bătaia e, ca și ațâțătoarele: trebue mereu dată, în porții tot mai mari, ca să poată avea vre-o lucrare. Copiilor mai nepăsători, bătuți azi, bătuți mâne, începe a nu le mai fi frică de bătaie, ori trebue, ca mama să ajungă adevărat gâde, să lovească fără de milă și atunci, rămas bun dela dragostea copilului pentru dânsa. Dar care-i mama atât de crudă să dee în copil până la vânătaie și schilodire? Aceea mai bine să nu fi fost mamă!

Prin bătaie chiar cumpătată se strică și caracterul copilului; căci la o palmă, ori la zece, nu-i doar de durere. Vorba reilor: „Și dacă m'o bate? Nu s oală să mă stric“. E vorba de *înjosirea* cu care se deprinde de mic. Datoria mamei e de a *înălța* caracterul copiilor, nu a-l strica și coborâ. A fost o vreme, când dascălii vechi veneau în clasă cu varga. Acum s'a scos bătaia și pedepsele trupești din școli și chiar din armată. Noi credem c'a venit vremea să le alungăm și din familie, în ciuda zicătoarei: „Unde lovește mama, crește“. Crește poate, dar e creștere bolnavă. Mama să caute s'o iubească, nu să se teamă copiii de ea, ca de mama pădurei din basme.

Ferice de mama, care prin purtarea ei blândă și înțeleaptă reușește, ca grija cea mare a copiilor să fie, să nu-i facă supărări. In mintea lor tinără să nu-și zică: „nu fac cutare lucru, că mă bate mama“; ci, „nu fac, fiindcă o supăr pe mama“. Ferice de mama, care prin purtarea ei plină de dragoste, prin pricepere, prin pildele date, sădește dragoste în inima copiilor, nu frică sau groază.

Fundațiunea Nicolau Chiorniță.

pentru edificarea unei nouă biserici gr.-or în parohia Cuciulata.

Cuciulata, 22 Maiu v.

In luna lui Octomvrie 1875, *Nicolau Chiorniță*, născut în anul 1836, în comuna Predeal-Bran, comitatul Făgărașului, cumpărând o moșie nemeșească, și edificând locuințele necesare și alte supraedificate economice, s'a mutat, din comuna Zărnești, unde fusese domiciliat și căsătorit cu *Emilia Popea*, căci prima consoartă *Iudita* n. *Mețianu* răposase ceva mai înainte, în comuna noastră *Cuciulata*.

Subscrisul eram învățător numai de atunci. Am făcut cunoștință cu dânsul la vre-o 2—3 zile, l-am cunoscut de un bărbat de o cultură superioară, foarte onest și religios-moral, căci după cum mi se recomandase, erà maturisant al gimnaziului din Blaj, și teolog de Sibiiu. Puteà face, în adevăr, o carieră foarte frumoasă. Insă vitriga soarte i-a nimicit-o pentru vecie, murindu-i prima soție *Iudita Mețianu*, în floarea tinerețelor. La toate convorbirile noastre, vorbeà cu multă căldură despre *biserică* și fiica ei *școala*, ceea-ce mie, ca om tinăr, acuma întrat între oameni și pe cariera de învățător poporal, mi-a prins foarte bine.

Preotul local fiind bolnav de mai mult timp, a răposat în anul 1875, la 17 Decemvrie, rămânând biserica vr'o doi ani în mila Domnului. Noi numai decât ne-am sfătuit, că ce-ar fi de făcut? Am chemat pe oamenii mai fruntași, i-am întrebat, că biserica posede ceva avere, — și aflând, că ar aveà ceva parte dintr'un „Regal boeresc“, în 6 Ianuarie 1876 am chemat pe acei fruntași — comitet parohial, ne-am informat de toate ale bisericei, (căci școală nu erà, ci numai 4 păreți afumați, nevăruiți) și însărcinându-mă pe mine și primarul comunal de atunci, Nicolae Lazar, până în 6 Maiu 1876 am putut statorì, că afară de utensiliile din biserică, mai posede biserica un capital de 498 fl. 05 cr. despre care am și făcut obligațiuni în toată regula cu respectivii debitori. La îndemnul lui Chiorniță ne-am și constituit, în comitet, etc. conform st. organic. De atunci până la depărtarea sa din comună am fost ambii în comitetul parohial și comunal. Iubirea cea mare ce a avut-o către biserică și școală este evidentă și din concluzul luat în 19 August 1877, când parohia erà văduvită, în care s'a esprimat astfel: „Comuna bisericească gr. or. Cuciulata, fiind foarte scăpătată, încât toate cheltuelile numai prin aruncuri pe bieții locuitori le poate acoperì, de și soartea acestui popor bun și religios s'ar fi putut îmbunătăți cu ocasiunea segregărei pădurei și pășunitului, de unde este evident, că nu s'au interesat nime de biserică și școală, căci de nu ar fi edificiile acelea ruinate (s'a și surpat în 1878) învățătorul n'ar aveà unde ținea prelegeri cu copiii acestei parohii destul de număroși; deci ca timpul să nu mai treacă nefolosit — căci, timpul e ban, să se declare fiecare membru cu cât voește să contribue....“

La moment se anunță mai mulți membri și depun sumele, adunându-se 50 fl. 40 cr., din care sumă dânsul a contribuit cu 20 fl. Tot în ședința aceasta s'a încredințat dânsului administrarea acestei fundațiuni — care până la 29 Decemvrie 1884 s'a ridicat la suma de 1411 fl. 31 cr. detrăgându-se anual 26 fl. 85 cr. ajutor la leafa învățătorului. A contribuit mai în fiecare an cu câte 10—20 fl. Atunci din unele neînțelegeri a predat-o comitetului parohial, care comulându-o cu fundațiunea bisericei, — pe lângă spesele cele mari ce le a avut și le are cu susținerea bisericei și școalei pe lângă una reparațiune de vre-o 800 cor. totuși a ajuns cu finea anului 1907 la suma de 14.911 cor. 25 fil.

In 4 Aprilie 1880 Dumineca la 2 ore escânduse un incediu în comună, ajutat de un vânt puternic, în timp de 2—3 ore, 87 familii au rămas cu hainele de pe ele, arzându-le la mulți carăle cu bucate și hainele în mijlocul uliței, — încât după incediu erà o priveliște sfâșietoare — căci peste tot nu se vedeau decât numai oameni, femei și copii plângând desperați, căutându-și ferăriile ce le-a avut pela care și în curte, căci arseseră și pomii de prin grădini, de nu se mai cunoșteau nici granițele. Dânsul ca un bun părinte și adevărat creștin, pe toți incendiații i-a chemat la sine, le-a împărțit de ale mâncărei, dând fiecăruia și câte o ferdelă de bucate. Numai decât a aranjat un comitet de ajutorare, al cărui prezident și cassar a fost dânsul ales, și în scurt timp, apelând în toate părțile, a adunat cam vre-o 1300 fl. pe cari i-a împărțit între cei păgubiți, după cum au avut pagube.

Dărâmându-se prin anul 1878 școala și îmblând în tot anul, cu băncile în spate, din o casă în altă, a luat o moșie erarială în arândă și ne-a dat casele aflătoare pe acel intravilan gratuit pentru ținerea școalei vre-o 3 ani, ocupându-să în continuu cu ideea, că cum și unde am puteà edificà școală corăspunzătoare.

In anul 1883 având unele case jelerești în mijlocul comunei, acelea au ars, și întrevenind eu, ne-au cedat acel teritor în schimb pentru altul, dela comuna politică, dar mai la o parte. Am decis edificarea școalei confesionale și a casei comunale, l-am ales de cassar pentru această afacere și cu voință de fer a lucrat în dreapta și stânga, încât toamna am putut ținea prelegeri în noul edificiu, în parter, căci pentru școală erà destinat etagiul, cu două sale de propuneri și 2 odăi pentru învățător. In anul 1884 s'a finit și predat destinațiunii școala, care numai spre laudă îi servește comunei și bisericei.

In anul 1898, spre a pune basă unei eclesii parohiale, ne dăruește 3 parcele, în valoare de cel puțin 1000 cor.

La toate festivitățile familiare și alte ocasiuni binevenite, de biserică nu-ș uită, căci în mai multe rânduri a ajutat-o cel puțin cu 300 cor. afară de utensilii și alte lipse, ce aveà biserica la serviciul divin.

In anul 1900 primăvara răposându-i și a două soție *Emilia*, a donat bisericei noastre 4 icoane pentru fruntariul altarului, foarte fine, anume lucrate de pictorul de pie memoris Mișì Popescu din Brașov, în valoare de 240 cor.

In tot anul până a fost în viață în preziua Sf. Nicolae le împărțeà colaci frumoși la toți copiii din școală.

Căsătorindu-și fiicele sale: 1. Aurelia dela prima soție după actualul protopop al Zerneștilor-Bran Prea on. domn Ioan Hamzea, ear cele dela a doua 2. Sextilia după on. domn Gavriil Maros, secret. de finanțe în Oradea mare, 3. Octavia după Romul Verzea paroh în Satulung (Săcele) și a 4. Velentina, după Prea On. Domn Dr. Cornel Popescu prot. în Hațeg, s'a decis a-și vinde tot ce are la Cuciulata spre a se mută la „ai mei“ după cum ziceà adeseori. A îmbiat întreg avutul cu fondul instruct cu tot bisericei noastre. S'au făcut pașii necesari, a mers cu noi la Sibiiu spre a ne ajutorà procurarea celor 60.000 fl. cu cât ni-le lăsase, însă toate înzadar, căci pretutindenea am găsit ușile încuiate. A recercat comuna politică, care asemenea a decis cumpărarea, dar niște indivizi, cari n'au știut ce fac, au apelat și s'a respins cumpărarea averii, care azi ar fi vrednică 110—130 mii florini.

Acum s'a desgustat cu totul, a vândut pământul arător erariului, — pădurea etc. locuitorilor din comună, întravilanul comunei politice, cu preste 60.000 fl. fără fondul instruct.

In August 1906 s'a mutat dela noi la Râșnov, la fiica sa Aurelia cas. Hamzea, de unde în continuu am corespondat unul cu altul. In fiecare epistolă erà vorba de biserică, școală și starea noastră în comună. Nu vă sfădiți, că merge bine, la din contră, e rău pentru bietul popor, scrià el.

In fine pe neașteptate, nemiloasa moarte îl ajunge în Sibiiu, unde mersese spre a-și căută de sănătate, căci erà morbos. In 18 Maiu 1907 v. moare. Ultima dorință i-a fost să-l aducă în comuna noastră între iubitele sale (Are înmormântate: socia Emilia, fiicele Emilia și Lucia) ceea-ce ginerii și fiicele sale i-au și împlinit.

Implinindu-se în ziua de Constantin și Elena anul dela așezare osămintelor defunctului de pie memorie între iubitele sale, s'a aranjat un parastas în memoria defunctului, de gineri și fiice.

(Va urma.)

George Cantor
învățător.

Publicațiune.

Dela „*Academia Română*“ din București primim spre publicare următoarele:

Cu începerea viitorului an școlar 1908—9 se vor primì șase-spre-zece eleve în institutul de fete dela Măgurele (Ilfov), fundat de Ioan Oteteleșanu și înființat de Academia Română, sub Inaltul Patronagiu al Maiestății Sale Regelui, cărora li se vor da, conform dispozițiunii testamentare a răposatului fundator, o creștere casnică și instrucțiunea cuvenită unei „bune mame de familie, fără pretințiuni sau lux.“

Cursul va fi de cinci ani de studiu și anul de practică. In acest timp elevele vor aveà toată întreținerea în institut și nu vor puteà părăsì școala în tot intervalul de șase ani, afară de cazuri de forță majoră.

Sunt admise în institut copile născute din părinți români săraci, pe deplin sănătoase, cari până la 5 August 1908 au împlinit 12, dar încă nu 14 ani, au pregătirea ce se dă în școalele primare din România și au obținut la terminarea cursului primar cel puțin media 7. Candidatele cu clase secundare au să prezinte certificatele de clase secundare, având media cel puțin 6.

Nu se admit dispense de nici un fel.

A două soră nu poate fi admisă în institut, decât numai după trecerea a cel puțin de trei ani dela absolvirea celei dintâiu.

Părinții elevelor ce vor fi primite în institut nu pot să-și iea fiicele de sfintele sărbători, ori pe timpul vacanțelor în familie. Directiunea își rezervă dreptul de a da ori nu voie elevelor să petreacă în familie de vacanțe.

Părinții aspirantelor ori reprezentanții legali ai acestora au să trimită la Academia Romàna — până la 5 August 1908 — cererile însoțite de:

a) Act de naștere;

b) Act de vaccină;

c) Act de paupertate, liberat de autoritatea comunală respectivă, în care se vor arătà: profesiunea părinților, starea lor materială, în caz de vor fi pensionari cuantumul pensiunii și numărul copiilor cu vârsta lor;

d) Atestat școlar despre terminarea claselor primare.

Comisiunea fundațiunii Oteteleșanu, examinând actele și luând informațiunile ce va crede de cuviință, va dispune ca concurentele, ce îndeplinesc condițiunile mai sus precizate, să fie supuse la un examen de primire, prin care se va constatà gradul de pregătire în ceea ce privește cetirea și scrierea, analiza etimologică și cea sintactică, cele patru operațiuni, geagrafia și istoria țerilor române.

Concurentele cari nu sunt din România se admit fără examen de primire, în virtutea atestatelor obţinute în şcoala similară din patria lor, şi au să trimită la Academia Română, tot până la 5 August stil vechiu, cererile însoţite de actele enumărate mai sus, de un atestat medical şi de o fotografie a lor. Actele în limbi străine vor fi însoţite şi de traducerile lor în româneşte. Lipsa fotografiei atrage după sine neînscrierea între candidate şi înapoierea celorlalte acte.

Academia îşi rezervă însă dreptul de a face admiterea definitivă a copilelor din afară de Regat numai după ce ele vor fi examinate de medicul institutului.

Rezultatele examenelor se vor supune, dimpreună cu toate actele, printr'un raport, Augustului Protector al Academiei Române, Maiestăţii Sale Regelui, căruia îi aparţine a decide în privinţa primirii.

Examenele se vor începe în localul Academiei la 9 Septemvrie 1908, oara 8 dimineaţa.

Cu începere dela 16 August, părinţii pot ridicà actele de naştere, de vaccină şi de studii cu cari au înscris copilele.

NOUTĂŢI.

Consfătuirea intimă a ziarelor române. Primim următorul comunicat despre consfătuirea intimă a ziariştilor români, ţinută în 14 Iunie nou în Braşov:

„Consfătuirea confidenţială, conchiemată la Braşov în cauza înfiinţărei „Fondului jubilar“ al „Gazetei“ cu destinarea de-a veni în ajutorul ziariştilor nostri, s'a întrunit în ziua şi la oara fixată. Au luat parte la ea prin reprezentanţi opt dintre foile noastre: „Drapelul“ din Lugoj, „Unirea“ din Blaj, „Libertatea“, „Foaia interesantă“ şi „Tovărăşia“ din Orăştie, „Revista Economică“, „Ţara noastră“ şi „Foaia Poporului“ din Sibiiu. Celelalte dintre foile invitate, printre cari „Tribuna“ din Arad şi „Lupta“ din Budapesta, fiind înpedecate de-a participa prin reprezentanţi, au declarat în scris, că primesc hotărârea ce se va aduce în cauza pentru care au fost conchiemate.

Cei întruniţi, după ce au fost călduros salutaţi de Dr. A. Murăşianu, arătându-li-se scopul pentru care i-a învitat, au trecut imediat la deliberarea asupra obiectului dela ordinea zilei.

După un schimb de vederi viu şi temeinic conferenţa a enunţat unanim, că pressa noastră îmbrăţişează cu simpatie iniţiativă proprietarului „Gazetei Transilvaniei“ de a înfiinţa din incidentul iubileului său de 30 de ani, ca director al foaiei, şi a iubileului de 70 de ani al „Gazetei“, un fond menit de a se ajutora din el ziariştii şi scriitorii noştri şi că este gata să dea tot concursul său posibil pentru realizarea lui.

Se decide apoi de-a se institui în scopul elaborărei unui plan amănunţit pentru punerea în fiinţă a fondului, o comisiune de nouă membrii, cari să se împartă după diferitele centre şi după ziarele ce apar în ţinuturile acestor centre, în modul următor: Braşovul, ca sediu al comisiunei, să fie reprezentat cu trei membri; Aradul, Budapesta, Lugojul, Sibiiul, Blajul şi Orăştie, cu câte un membru, care va fi designat de către ziarele din ţinutul respectiv.

Cu executarea acestui concluz este însărcinată redacţiunea „Gazetei“.

„Conferenţa confidenţială s'a ţinut în cea mai frumoasă şi frăţească armonie. In fine s'a decis, ca despre decursul ei să se publice comunicatul de faţă“.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a primit dela dl Dr. I. Mihu din Vinerea suma de K 100 ca donaţiune pentru şcoala industrială.

*

Personal. Alteţa Sa, Arhiducele *Leopold Salvator*, inspectorul artileriei austro-ungare se află în călătorie de inspecţionare. Va sosì şi la Sibiiu în zilele apropiate. Va merge apoi la Braşov, iar de acolo va trece în România, pentru a face visită suveranilor României, la Sinaia, unde se află acum curtea română.

*

Incheerea anului şcolar la institutul teologic şi pedagogic gr. ort. român din Arad s'a făcut Joi, în 18 Iunie n. S'a oficiat serviciu divin în biserica catedrală, apoi elevii şi prefesorii s'au întrunit în sala festivă a seminarului, unde P. C. Sa protosincelul *Roman R. Ciorogariu*, directorul seminarial, a adresat elevilor o vorbire ocazională, îndemnându-i se traducă acuma în fapte principiile frumoase, auzite dela corpul profesoral.

*

Examenul de religiune la gimnasiul de stat din loc s'a ţinut a II-a şi a III-a zi de Rusalii. Comisar din partea autorităţii noastre bisericeşti a fost domnul Pavel *Boldea*, protopresbiter militar, iar din partea institutului în ziua I. dnul *Bezdeg* şi în a II-a dl Dr. *Szőcs*, profesori la gimnasiul de stat. Răspunsurile date din partea elevilor au fost foarte bune, ceeace serveşte spre laudă dnului catihet *Dr. Dobre*. Asemenea foarte bun a fost examenul de religie şi la celelalte şcoale publice din Sibiiu, unde catihet e domnul *Hociotă*.

*

† Roza Haţieg născ. Fodor, soţia fruntaşului din Lugoj, *Titu Haţieg*, a decedat Joi, după lungi şi grele suferinţe, în Lugoj.

*

Madarász József a împlinit Sâmbătă 60 de ani decând face parte din parlamentul ungar, ca deputat dietal. I s'au făcut din acest prilej ovaţiuni în dietă. Bătrânul politician e de 93 ani şi încă voinic şi cel mai diligent membru al dietei ungare. Totdeauna e la şedinţe.

*

Preacuvioşia Sa domnul Dr. M. E. Cristea, din prilejul hirotesirei sale întru protosincel, dărueşte „Fondului jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi si meseriaşilor“ suma de 10 cor.

*

In memoria lui Ciprian Porumbescu. Din incidentul aniversării de 25 ani dela moartea regretatului nostru poet muzical C. Porumbescu a apărut în ediţie nouă (a V-a) frumosul *potpuriu* din opereta „Crai nou“, pentru pian (2 mâni) şi se află de vânzare la librăria Archidiecezană din Sibiiu cu preţul de 2 cor. Porto 10 fil.

*

† Romulus Nicoară, fost comptabil la inst. de credit „Ardeleana“ şi la spitalul comit. din Deva, oficer în rezervă, a decetat în etate de 40 de ani, — împărtăşit fiind cu Sf. Taine, Sâmbătă în 20 Iunie st. n., la 4 oare d. a. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului se vor aşezà spre vecinică odihnă Luni în 22 Iunie st. n, la 4 oare d. m. în cimiterul gr.-ort. rom. din Deva. Fie-i ţărâna uşoară.

*

Examene. La şcoala comercială superioară gr. ort. română din Braşov, examenul de maturitate se ţine în zilele de 16, 17 şi 18 Iunie v. c. în sala festivă a edificiului central. Examenele de clasă se vor ţinea apoi în 19, 20, 21, 23, 24 şi 25 Iunie v., iar Dum. în 29 Iunie v. după serviciul divin, se va face încheerea solemnă a anului şcolar, împărţindu-se premiile, certificatele şi anuarul şcoalei.

*

Ştiri militare. Domnuul căpitan ces. şi regesc de clasa I. *Ioan Cheverеşan*, a fost permutat dela regimentul 50 la regimentul 62 de infanterie.

*

Manuscript vechiu. Rabinerul *Gaston* a descoperit în Palestina un manuscript vechiu, cu o parte a vechiului testament, divergent în câtva de textul cunoscut astăzi şi trecut în biblie.

*

Furt. In München au fost furate în una din nopţile trecute 500 de ceasornice de aur, pentru domni şi pentru dame, şi tot atâtea lanţuri, mai lungi şi mai scurte, tot de aur. Hoţii încă n'au putut fi descoperiţi.

*

Chestia Wahrmund. Profesorul de drept canonic dela universitatea din Insbruck, vestitul Wahrmund, a fost numit din partea guvernului austriac profesor de drept canonic la universitatea germană din Praga. Wahrmund e învoit cu permutarea aceasta, convins fiind, că la universitatea din Insbruck s'a făcut imposibil.

*

Din suferinţele învăţătorilor. Comisiunea administrativă a comitatului Sătmar a suspendat din post şi a pus sub cercetare disciplinară pe învăţătorul român *Victor Muraşan*, pe motivul, că s'a purtat brusc şi necuviincios faţă de inspectorul regesc, cu ocasiunea unei visitaţiuni de şcoală, ţinută din partea acestuia.

*

Se ieftinesc banii. Banca imperială din Berlin a redus scontul la 4%. Reducerea s'a făcut, dupăcum se vesteşte, în scopul de a se venì în ajutorul industriei germane, care a început se stagneze.

*

Dramă familiară. Intr'o comună ungurească, muncitorul Biró, venind acasă din America, a aflat că soţia nu i-a remas credincioasă în vremea absentării sale. S'a înfuriat şi a împuşcat'o, după aceea şi-a împuşcat copiii toţi, (avea *patru*) iar în urmă s'a spânzurat, şi şi-a împlântat şi cuţitul în piept.

*

Episcop-deputat. Episcopul rom.-catolic *Csernoch* din Timişoara nu şi-a depus mandatul, ca deputat dietal, iar comisiunea de incompatibilitate a dietei a adus hotărâre zilele trecute, că nici nu trebue să şi-l depună, dupăce poate să fie şi episcop şi deputat. Nu esistă deci cas de incompatibilitate. Fireşte însă, că nu poate să fie şi membru al casei de sus în acelaşi timp.

*

Scarlatină. Din Neoplanta se scrie, că acolo grasează scarlatina în mod epidemic, şi că boala aceasta, şi de altcum periculoasă, a păşit de astădată cu atâta vehemenţă, încât în 24 de ore se stânge viaţa celui atacat de ea. Toate şcoalele sunt închise şi comunicarea între familii întreruptă.

*

Al 127-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Petru Drăgoiu sen., fost econom în Şelimber.

Acesta este al 127-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

La fondul „Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea calfelor fără de lucru“ au mai dăruit: protopresbiterul Nicolae Todoran din Cetatea-de-baltă, întru vecinica odihnă a nepotului său Nic. Manovici, fost învăţător (Chesler) 5 cor., Ioan Gligor, sodal faur (Budapesta) 2 cor., Dr. I. Radu, profesor în Brad 1 cor., Octavian Tăslăuanu, secretarul „Asociaţiunii“ şi soţia sa Adelina n. Olteanu 2 cor., colonelul Paul Muntean din prilegiul declarării nepotului seu Leonte de „bene matur“ la gimn. de stat din Sibiiu 2 cor. şi Vic. Tordăşianu, prez., 10 bani.

Dela Academia română.

Concursuri pentru premii.

B. Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

(Urmare.)

II. Premiile Secţiunii istorice.

10. *Premiul Alexandru Ioan Cuza*, de 20.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1909, sau în oricare sesiune următoare, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor. — (Deciz. 5 Aprilie 1900 şi 25 Martie 1804).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1908.

11. *Premiul Năsturel*, de 5.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1910, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Genealogia Basarabilor. — (Deciz. 16 Martie 1906).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1909.

12. *Premiul G. San-Marin*, de 2.000 Lei, dimpreună cu procentele acestui fond până la acordarea premiului (deciz. 6 Martie 1905), se va dà, în sesiunea generală din 1910, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Expunerea tuturor felurilor de intervenţiune a Statului în relaţiunile dintre capital şi muncă, în folosul muncitorilor. — (Deciz. 11 Aprilie 1905).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1909.

13. *Premiul Adamachi*, de 5 000 Lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Desvoltarea boieriilor în Principatele române. — (Deciz. 16 Martie 1906).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1910.

14. *Premiul Neuschotz*, de 2·000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Modificarea traiului şi moravurilor noastre în secolul al XIX-lea. (Deciz. 7 1908).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1910.

15. *Premiul Eliade-Rădulescu*, de 5.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1912, cele mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Starea Principatelor române înainte de Domnii Fanarioţi. — (Deciz. 17 Aprilie 1907).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1911.

16. *Premiul Năsturel*, de 5·000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Domniile române sub Regulamentul Organic până la 1848. — (Deciz. 7 Aprilie 1908).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1912.

17. *Premiul Princesa Alina Ştirbei*, se va dà, în sesiunea generală din 1914, pentru cea mai bună scriere în limba română despre:

Principiile morale şi creştineşti de cari trebue să se conducă părinţii în educaţiunea copiilor lor. — (Deciz. 6 Aprilie 1902).

Premiul este de 8.500 Lei, în care sumă se cuprind premiul autorului şi cheltuelile de tipărirea scrierii (de minimum 30 coale de tipar garmond) în 1·000 exemplare, din cari 800 ale autorului şi 200 ale Academiei.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1913.

III. Premiile Secţiunii ştiinţifice.

18. *Premiul Lazăr*, de 5.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1909, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Politica agrară a României şi înrâurirea ce ea a avut asupra stării economice şi sociale a poporaţiunii rurale. — (Deciz. 20 Martie 1904).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1908.

19. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din anul 1909, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Studiul ţânţarilor din România, ca propagatori ai malariei, şi cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale. — (Deciz. 20 Martie 1904).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1908.

(Va urma.)

Din public.*)

Mulţămită publică.

Următoarele contribuiri benevole s'au făcut pentru biserica nouă ce să zideşte în parohia Săcămas tract. Dobrei:

Prea stimata familie Ardelean din Săcămas, vatra pentru bis. nouă în preţ. cor. 700. Prea stimata Dnă Susana Şuiaga preoteasă văd. Lapuşnic cor. 200. Dl şi dna Gostae Lapuşnic cor. 200. Dl Dr. Laurenţiu Petric medic Dobra cor. 5. Dl Dionisie Ardelean Deva cor. 5. Dl Emanuil Şuiaga preot Lapuşnic, cor. 10. Dl Iosif Cristea, mare propr. Dobra cor. 3. Dl Ioan Zuga m. propr. M. Bretea cor. 1. Dl Ioan Budoiu preot Câmpuri Surduc cor. 2. Dl Aurel Oprea m. propr. Dobra cor. 2. Dl Ioan Budoiu Câmpuri Surduc cor. 4. şi Dna preuteasă Budoiu cor. 2. Dela mai mulţi credincioşi din Câmpuri Surduc colectaţi de vrednicul preot Ioan Budoiu C. 3.52 fil. Ionichiu Luchi preot Carmarineşti cor. 3. Dl Sofronie Olar preot Tisa cor. 2. Dl Miron Oprean preot Gothatea cor. 2. Dl Traian Motora preot Vorţa cor. 4. Dl Haber Márton comerc. M. Ilia cor. 10. Nagy Albert com. Ilia. Mureşană cor. 5. Bucureştean Iosif negus. cor. 2. Dl Valer Petrovits notar. Dl Ioan Petrovts comerc. Lăpug cor. 3. Dl Huros Simon Dobra cor. 6. Dna Maria Heres Dobra cor. 2. Dl Ioan Bontos canc. not cor. 1. Dl Romacovici neg. Dobra cor. 1. Dl Iosif Petrovits com. Dobra cor. 10. Dl Alexa Odor şef cont. Dobra cor. 1. Fulea cont. Dobra cor. 1. Fereu Nicolae Briznic cor. 10. Ioan Iosan Săcămaş cor. 10. Dl Hits Carol notar Dobra cor. 1. Dobra Lászlo executor M Ilia cor. 2. Dşoara Veiss Teresa M. Ilia cor. 1. Dl Grum Ede M. Ilia cor. 1. N. Popovits neg. M. Ilia cor. 1. N. N. cor. 1. Lung Maria Săcămaş cor. 100. Dl. Simeon Pasc Dobra cor. 1. N. N. cor. 1. Subscrisul în numele parohienilor îmi ţin de datorinţă a le esprima şi pe calea aceasta cea mai călduroasă mulţămită.

Săcămaş, la 30 Mauiu 1908.

Victor I. Sălăgean
paroh gr. ort.

Oficială.

Să aşteaptă discurile dela Florii şi a II-a zi de Rusalii.

Asemenea restituirea listelor dela abonament la „Istoricul catedralei.“

Ajutoarele pentru preotesele văduve s'au votat deja pe anul 1908; deci până la anul 1909 înainte de luna Maiu nu mai este buget disponibil.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 344 F. G. 1908. [143] 1—3

CONCURS

Spre scopul conferirei de **stipendii** din **„Fundaţiunea lui Gozsdu“ pe anul şcolar 1908/9** pentru şcoalele medii, facultăţi, universităţi şi şcoalele de cadeţi militari la armata comună şi honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Concurenţii să documenteze cu documente originale sau autenticate de notariul public:

a) că sunt fii de cetăţeni ungari şi aparţin bisericei ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaţilor provăzut cu clausula parohului competent, că şi de prezent aparţin la biserica gr. or. română;

b) că studiază cu succes bun la vreun institut public din patrie, spre care scop au să subştearnă studenţii dela şcoalele medii atestatul despre anul şcolar 1907/8, iar cei dela facultăţi şi universităţi indicele despre toate cursurile ascultate şi respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinţilor nu ujunge să acopere toate trebuinţele pentru creşterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date positive despre această avere şi trebue să fie subscris şi de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă şi atestat oficios despre ocupaţiunea sa şi despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petiţiunea sa, specialitatea la care, şi locul unde voieşte a continuà studiile, cum şi aceea dacă are şi alt stipendiu.

4. Ceice voesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul dacă li-se va votà stipendiul, să se poată îndată exoperà concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenţii pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea şcoalelor militare de cadeţi, se observă, că stipendiile aceste pe lângă documentarea condiţiunilor stabilite în acest concurs (p. I, *a*)—*c*), 2, 3, 6, 8 şi 9) numai atunci se vor extradà comandei şcoalelor militare, dacă concurentul va documentà, că este primit de elev regulat la respectiva şcoală de cadeţi.

6. Petiţiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresà la reprezentanţa fundaţiunii lui Gozsdu (Budapesta, VII. Hollo-utcza 8 sz.) **până la 23 Iulie (5 August) a. curent.**

7. Totodată se provoacă toţi stipendiştii actuali, prin urmare şi cei absolvenţi, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor şi câştigarea gradului de doctor, ca până la 2/15 Iulie a. c. să arete rezultatul studiilor din anul şcolar 1907/8, căci altcum li-se va sistà stipendiul, respective nu vor căpătà ajutorul.

8. Petiţiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite, sau sosite după terminul escris, nu se vor luà în considerare.

9. In interesul expedării regulate, fiecare concurent să indice în petiţiune locul şi poşta ultimă, unde este a i-se trimite resoluţiunea reprezentanţei.

Din şedinţa comitetului fundaţiunei lui Gozsdu, ţinută în Iunie 1908.

Comitetul.

Nr. 248/1908. [144] 1—3

Concurs

Pentru intregirea postului de paroh în parohia de clasa primă **Nasna**, cu filia **Chişfalud**, protopresbiteratul Murăş-Oşorheiului, pe baza ordinului consistorial din 29 Ianuariu a. c. Nr. 779 Bis. — prin care sa anulat prima alegere — prin aceasta se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt celea fasionate la coala B, pentru intregirea venitelor de stat.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu, până la terminul indicat, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, după prealabila încunoştinţare a protopresbiterului, a se înfăţişà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià şi cuvântà.

Murăş-Oşorheiu, la 3/16 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Mureş-Oşorheiu în conţelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
ppresbiter.

Nr. 249/1908. [145] 1—3

Concurs

Pentru intregirea postului de paroch în parohia de clasa a treia **Sângerul de pădure** cu filia **Şaromberc** — devenită vacantă prin repauzarea parohului Dumitru Moisin — protopresbiteratul Mureş-Oşorheiului, pe baza ordinului din 27 Maiu a. c. Nr. 6089 Bis. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele înpreunate cu acest post de paroh sunt celea fasionate la coala B. pentru intregirea venitelor dela stat.

Concurenţii au a şi aşterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, până la terminul indicat, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial, electoral, după prealabila încunoştinţare a protopresbiterului, a se infăţişà inaintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià şi a cuvântà.

Mureş-Oşorheiu, la 3/16 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Mureş-Oşorheiu în conţelegere cu comitetul parohial:

Stefan Russu
ppresbiter.

Nr. 301 [146] 1—3

Concurs

Pentru întregirea unui post învăţătoresc la şcoala confesională din **Sebeşul săsesc** se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima puclicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar de 1100 cor. relut de cuartir şi grădină 200 cor., dela 1-a Septemvrie 1909, 380 cor. şi cuincuenalele legale, cari se computà numai dela instituirea definitivă la şcoala susamintită. Anii serviţi la alte şcoale nu se computà.

Alesul e dator a instruà şcoala de repetiţie şi a cântà în Dumineci şi sărbători în biserică.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile intruite conform normelor în vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere a se prezentà poporului în biserică spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Sebeş, 4 Iunie, 1908.

Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 302. [147] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, în protopresbiteratul Sebeşului, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Rĕhău,** cu salariu de 600 cor. din cassa bisericii, relut de cuartir 50 cor. şi grădină în natură.

2. **Deal**, cu salariu de 600 cor. relut de cuartir şi grădină.

3. **Câlnic**, cu salariu de 600 cor. cuartir şi grădină în natură.

4. **Căpâlna,** cu salariu de 600 cor. cuartir şi grădină.

5. **Sibişani,** cu salariu de 600 cor. cuartir şi grădină.

6. **Oarda-de-sus,** cu salariu de 600 cor. cuartir şi grădină.

7. **Vingard**, cu salariu de 1000 cor. cuartir în şcoală 2 odăi şi grădină.

Cu 1-a Iul'u 1910 şi salariile împreunate cu posturile de sub 1—6 să întregesc la 1000 cor. parte din mijloacele proprii parte prin ajutoar dela stat.

Cuincuenalele se computà la toate posturile dela datul instituirii definitive în comuna respectivă. Anii serviţi airea nu numeră.

Cei aleşi sunt datori a instruà în şcoala de repetiţie a conduce grădina de pomărit şi a cântà cu copiii în Dumineci şi sărbători la liturgie; învăţătorul din Vingard va ţineà şi strana la Utrenie şi Vecernie.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică spre aşi arătà dexteritatea în cântări şi tipic.

Sebeş, 4 Iunie 1908.

Oficiul protoprezbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Săliştei se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

1. **Cacova**, un post de învăţător salar 800 cor., relut de grădină 20 cor., şi cuartir în natură folosibil numai pentru învăţător.

2. **Gurarâului**, trei posturi de învăţător, salar 600 cor., relut de grădină 20 cor., cuartir în natură eventual 40 cor.

3. **Sibiel**, un post de învăţător salar 600 cor., relut de grădină 20 cor., relut de cuartir 50 cor.

4. **Sălişte,** *a)* un post de învăţător cu salarul prescris de art. de lege XXVII din 1907.

b) un post de conducătoare la asilul de copii salar 600 cor., relut de cuartir 100 cor., relut de lemne 40 cor.

Cuincuenalele se vor socotì la toate posturile numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt după alegere la aceeaşi şcoală.

Invăţătorii sunt datori a duce Dumineci şi sărbători copii la biserică şi a provede cu ei cântările liturgice. Unde sunt doi învăţători, alternativ unul va ţineà strana la utrenie, celalalt va conduce copii la liturgie.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi îşi vor înaintà concursele, în terminul deschis, provăzute cu documentele recerute (atestat de botez, absolutor pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviţiu) la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se prezentà totodată şi în vre-o Duminecă s'au sărbătoare în comuna respectivă la biserică, spre a se prezentà poporului.

Sălişte în 2 Iunie 1908.

Dr. Ioan Stroia
Nr. [141] 2—3 protopresbiter.

Nr. 286/1908. [139] 2—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului al III-lea de învăţător, la şcoala noastră confesiorală gr.-or. din **Vinerea**, devenit vacant în urma reposatei învăţătoare Elisabeta Herlea n. Poviciu, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) salariu fundamental 1000 cor.;

b) cuincuenaliile prescrise de legea din vigoare;

c) cuartir în natură, ori relutul de cuartir prescris;

d) $2^1/_2$ stângini lemne de foc uscate;

e) grădina de legumi sau relutul, conform legei.

Doritorii de a ocupà acest post de învăţător să-şi prezenteze cererile concursuale instruate conform legilor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi până inclusive 8 zile înainte de alegere, cu prealabila încuviinţare protopresbiterală, să se prezenteze la biserică spre a fi cunoscuţi înaintea poporului.

Preferiţi vor fi la acest post concurenţii, cari vor dovedì că sunt capabili de a instruà şi conduce un cor bisericesc; apoi aceia, cari pe lângă aceasta, mai sunt cualificaţi şi pentruca, la eventualitate, se poată competà la capelania parohiei, dacă aceasta se va sistemiza, vor fi şi mai preferiţi.

Alesul învăţător are de aşi ocupà postul şi de a întrà în funcţiune cu ziua de 1 Sept. 1908; şi va avea de a instruà elevii şcoalei de toate zilele şi ai celei de repetiţiune conducându-i la biserică în Dumineci şi sărbători şi dirigând corul în decursul liturgiei, precum va dispune comitetul parohial din timp în timp.

Orăştie, 29 Maiu 1908.

Oficiul protopresbiteral al Orăştiei în conţelege cu comitetul parohial concernent.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **conducător-şef** la tipografia şi libràia diecezană din Caransebeş pe lângă salar anual de 2400 cor.

Dela reflectanţi se cere:

1. să fie neguţători, respective se poşadă cunoştinţele şi praxa recerută pentru a puteà conduce numitul stabiliment;

2. să cunoască pe deplin limba română, maghiară şi germână;

3. să producă estras de botez şi eventuale atestate şcolare şi de serviciu.

Preferiţi vor fi ceice au absolvat şcoala comercială, precum şi cei versaţi în ale tipografiei şi librăriei.

Petiţiunile au se incurgă la subsemnatul Consistoriu până inclusive **25 Iunie st. n. 1908.**

Caransebeş, din şedinţa consistorială ţinută în 17 Maiu 1908.

Consistoriul diecezei gr.-or. române a
(136) 3—3 **Caransebeşului.**

AVIZ!

Mult onoraţilor mei cumpărători, partizani şi prietini, le aduc la binevoitoare cunoştinţă, că pe la începutul lunei Iulie, iar îmi voi deschide prăvălia **cu multe noutăţi.**

Cu deosebită stimă
Iulius Erös.

(125) 5—5

BĂILE DE CURĂ BUZIAŞ

Staţiune de tren, poştă, telegraf şi telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,

boale de femei, suferinţe de beşică şi rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părţilor de mistuire şi escreţiune, gălbinare, anemie, scrofulosă şi boale englezeşti, slăbiciuni generale şi boli cronice la părţile genitale femeeşti. Izvor acid carbonic de sare şi fier.

Prospect trimite
Direcţiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaş

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală şi chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial şi puţin folositor.

Serviciu solid şi conştienţios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr. 18. **Telefon interurban Nr. 18.**

(286) 50—100

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 63 Sibiiu, Joi 12/25 Iunie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Șovinismul maghiar.

Am fost făcut amintire, nu tocmai de mult, despre apariția unei noue broșuri scrise în chestia de naționalitate, de un cutare *Mercator*.

Cine e acest Mercator? Nu importă. La tot cazul un om, care a făcut temeinice studii în chestia de naționalitate dela noi, și pe baza convingerilor câștigate vine acum și cu o dreaptă judecată își spune părerile, dând de gol păcatele politicei maghiare față de naționalitățile celelalte din patrie, și arătând calea cea bună și adevărată, la care trebue se vină politica maghiară în chestia de naționalitate, în interesul binepriceput al națiunei maghiare înseși.

Se spun deci multe și crude adevăruri în broșura aceasta la adresa Maghiarilor, stăpâni pe conducerea țării. Intâi de toate autorul broșurei condamnă cu toată asprimea *șovinismul*, care nu mai cunoaște naționalități, ci numai cetățeni de stat, și nici în școalele poporale nu mai ține de îndreptățită decât numai limba maghiară, ca limbă de propunere. Cu un cuvânt, șovinismul ar voì, ca cele douăzeci milioane locuitori ai țării se formeze o națiune unitară, cu o singură limbă, — cea maghiară.

Se trece însă cu vederea, zice autorul broșurei, că tăria și vitalitatea unui popor nu o determină cuantitatea, ci *cualitatea* poporului. Insușirile *morale* ale unui popor îi asigură învingerea asupra altora. Intre însușirile acestea, între virtuțile cetățenești, e și *altruismul*, zelul de ași subordonà interesele familiare, de neam și naționale, intereselor *obștești*, adecă ale țării, apoi *conștiența de neam*, care nu permite nimenui să se considere de mai puțin decât e altul, de alt neam, ba îl face se creadă, că neamul seu stă în fruntea tuturor celoralalte, și în urmă, vârtutea, de a desvoltà în situațiuni critice forțele cele mai mari, pentru a învinge greutățile.

Șovinismul maghiar ar trebuì deci, ca în direcția *aceasta* se lucreze, cu privire la poporul maghiar. Dar cu conservarea individualității etnice a poporului maghiar și cu desvoltarea și întărirea moravurilor sale nu se ocupă de loc. El vreà numai maghiarisare grabnică și în masse, fără a se gândì, că aceasta poate se fie spre stricăciunea poporului maghiar, pentrucă nu ști ce poate se iase din acest amestec de popoare. Se poate să o pățască șovinismul maghiar ca Armeanul din poveste, care erà cuminte, dar urât, și și-a luat de nevastă o fată frumoasă, dar proastă, în convingerea, că copiii vor semănà la minte tatălui lor, iar la corp, la frumseță, mamei lor. Dar s'a întâmplat tocmai întors. Copiii au moștenit dela tată urâțenia, și dela mamă — prostia.

Așà dară aceea ce vreà șovinismul maghiar, nu e de dorit. Dar nu e nici *realisabil*. Să se șteargă legea de naționalități! Să se statifice toate școalele! Așà strigă șovinismul. Prin aceasta însă maghiarizarea nu va face nici un singur pas înainte, ci va *mărì numai resistența naționalităților* și le va înstrăinà și mai mult de Unguri, de statul maghiar.

Șovinismul e pus pe baze *imorale*, pentrucă apelează la instinctele rele ale poporului, la *intoleranță* și la *volnicie*. Dacă este putere de atragere în națiunea maghiară, se va face maghiarizarea țării dela sine, în cursul vremii, dupăcum vedem că de fapt se și face la orașe. Dar a maghiarizà cu forța, este a împedecà tocmai și maghiarizarea naturală, făcută pe calea legilor firești.

Autorul broșurei își încheie apoi vederile asupra șovinismului maghiar cu următoarele cuvinte:

„.. Ungaria cea veche n'a cunoscut șovinismul timp de aproape nouăsute de ani, ci el s'a născut din cercul restrâns de vedere al cetățenilor necioplîți de astăzi și din înfierbântările lor patriotice și egoiste. Și izvorând din bolduri nenobile și neumane, el caută se contopească cu foc și cu fier rasse streine, — dar rassa proprie o lasă să se prăpădească. Ori doară și-au bătut capul cândva politicianii șoviniști cu aceea, că țărănimea maghiară și clasa muncitoare industrială în urma ne mai auzitelor raporturi rele de locuințe, e decimată de boale, de mizerie, de tuberculosă? Işi bat oare capul patrioții nostri șoviniști, — mai mari patrioți decât cei mari ai nostri din trecut, — cu aceea, că emigrarea, alcoholismul, decadența morală, neștiința și superstiția, inficiează și decimează poporul nostru (maghiar) trupește și sufletește?

Șovinismul deci nu e patriotism potențat, dupăcum cred unii, pentrucă îi lipsește ceva: *iubirea de rasă*, și are ceva mai mult: *provocarea urei în contra Maghiarilor!*“.....

In capitlul următor, autorul broșurei vorbește despre chestia de naționalitate *și Austria*, în al treilea despre chestia de naționalitate din punctul de vedere al politicei *esterne*, făcând în ambele capitle espuneri corecte de fapte și adevăruri, iar în ultimul capitlu (IV) își espune programul propriu în chestia de naționalitate, pe care îl vom dà în întregime, în numerile următoare.

Din parlament.

Cu începere de Vineri să discută în dieta țării proiectul de lege despre *darea de spirt*. E îngreunător acest proiect de lege pentru țăranul român, care se ocupă cu cultivarea pomilor, mai ales a prunilor, fiindcă darea ce se plătea până acum după rachiul fiert în cazanele cele mici, se urcă în mod simțitor. S'au făcut demersuri, cum s'a scris într'un număr mai recent al ziarului nostru, mai ales din partea dlui *Const. Burdia*, pe lângă ministrul de finanțe, ca să facă modificări în proiect, așa, ca economul cel mic, care trăește numai din rodul prunilor sei, dacă dă Dumnezeu rod bun, să nu fie prea tare îngreunat și asuprit. Și s'au făcut promisiuni din partea ministrului, că la discuția pe articole se vor întroduce schimbările dorite.

Deocamdată discuția se poartă în dietă *în general* asupra acestui proiect de lege, de importanță pentru poporul nostru, din punct de vedere economic. Au vorbit și dintre deputații maghiari mai mulți în favorul micilor economi, iar dintre deputații români a luat cuvântul dl *Constantin Burdia* în ședința de Sâmbătă, 20 Iunie, și a rostit vorbirea următoare:

„Onorată dietă! Inainte de toate declar, că primesc în general proiectul de lege din desbatere. Il primesc, fiindcă accеptez motivarea ce i-se face, îl primesc, pentrucă văd apărate în acest proiect de lege interesele fabricelor de spirt, industriale și agronomice, iar revoltarea celor prime o țin de o revoltare artificială, pentrucă văd, că ele ar voi să primească mai mult în prețul de răscumpărare decum a contemplat proiectul de lege.

Dar unele dispoziții ale proiectului de lege au, onorată casă, influență vătămătoare și sdrobitoare asupra micului producent, asupra micului proprietar, și mai ales asupra acelor cultivători de pomi, cari din rodul pomilor lor nu pot face alta decât spirt, și pe cari soartea, în urma greșelilor deceniilor trecute, ia constrâns de fapt, ca din productul lor să nu poată face alta decât numai spirt. Asupra acestora zic, dispozițiile acestui proiect de lege au efect sdrobitor. Pentru micul proprietar darea se urcă cel puțin cu 50=80%. Pentru celce are o grădină de pomi în mărime de un jugăr, cu 90%, iar pentru cel cu o grădină de pomi de patru jugăre, cu 109%. (Farkasházy: Așa e!)

Imi voi da silință, onorată casă, se întăresc cu date afirmările mele. După situația de până acum, paușalarea a fost socotită după trei umplături (de cazan), iar acum în înțelesul §-lui 36 din proiectul acesta de lege, se iau de basă patru umplături. Va se zică, să face o urcare de 33%, pe lângă urcarea ordinară de 40%. (Farkasházy: La olaltă deci 73%!)

Din cuprinsul §-lui 36 lipsește așa zicând în acest proiect de lege țava (deschizătura) de scurgere, care însă există la toate cazanele cele mici. Dar acelaș paragraf dispune la alt loc, că darea să fie urcată cu 6% la casanele, cari își vor conservà țava de scurgere de acuma. Asta face iarăși 40%. Acum, dacă la proprietarii de grădini de câte 4—5 jugăre se aplică progresivitatea contemplată în paragraful 39, darea se mai urcă cu 10—30%.

Sarcina aceasta e de nesuportat în ținuturi, unde oamenii se ocupă cu po-

---

FOIȘOARĂ.

Primul bal.

Doi ani au mânat-o părinții cu vorba: că nu se poate, că vremile sunt grele, cheltuelile mari, dar anul acesta nu mai e glumă, e lucru serios și sigur, va merge și ea la bal. Și încă la bal de elită, la balul universitarilor din Cluj. Intr'o seară după cină i-a comunicat tată-so vestea îmbucurătoare, și i-a arătat învitarea, pe care erau tipăriți cu numele toți aranjatorii. Erà și Ghiță între ei, vărul Ghiță, ficiorul unchiului Pavel. Adresa pe învitare era scrisă așa: dlui Ioan Constantin, mareproprietar și stimatei familii. Va să zică, învitarea erà adresată și *ei*, pentrucă parte din stimata familie face și ea, Elvira Constantin.

N'a putut să adoarmă Elvira în seara aceea până târziu noaptea. Poatecă erà trecut și meziul nopții, pentrucă cocoșii cântaseră odată în sat. A început cocoșul lor cel mare, cu picioarele împintenate, apoi cocoșii vecinilor, și așa mai departe, până în capătul satului. Pentrucă Elvira și părinții ei locuesc la sat. Dar casa lor deschisă și de adevărată ospitalitate românească e totdeauna plină de oaspeți, ca la oraș. Când unul, când altul e la ei, din societatea mai aleasă, românească și străină. Elvira se știe deci învârtì în lumea mare. Și tocmai cu tema aceasta și-a frământat ea capul jumătate de noapte, că oare nu-i va fi frică, când se va vedeà în sala cea mare de bal, unde va fi atâta lume necunoscută adunată la un loc? Pentrucă sigur, că Românii au să vină din toate părțile la balul universitarilor din Cluj: Cum să nu vină, când scriu gazetele că are să fie așa și așa de frumos!

Și rezultatul contemplațiunilor Elvirei a fost, că n'are să-i fie nici o frică. O, a cetit ea cum e pe la baluri și și-a însemnat bine lucrurile. Și i-a spus și Nina popii, care acum de zece ani face toate balurile. Nu-i va bate inima deci cu nimic mai tare, decum îi bate acum, atunci, când o fi să-și facă intrarea în sală. Și nici nu se va gătì cu ceasurile, cum a auzit că fac alte fete. Va îmbrăcà haina cea roza, își va pune o floare în păr, o camelie, dacă îi va cumpăra tatăso, și alta nimic. Va face o față zâmbitoare când va vorbì cu domnii cari o vor agrăì, le va da răspunsuri scurte și precise la întrebări, așa cum a învățat-o tatăso, și va jucà numai cu cine-i place. Și dacă o fi să se minuneze cei din sală de frumseța ei, — pentru-că tatăso așa ziceà, că fată ca ea n'are să fie nici una la bal, — ea se va face că nu observă și că nu o privește. Da, așa va face, și-și tocmì perina mai bine sub cap, că doară va putea adormì. Oare cine o va luà întâiu la joc? Sigur că vărul Ghiță. De joc nu se temeà. E o dansatoare foarte bună. Ştie și bostonul, și știe și Romana. Oare se va jucà Romana? Sigur. La bal românesc trebue să se joace! Și va fi și cotillon. Cotillonul îl va jucà cu *el*, dacă va fi și el la bal. Și ea credeà că va fi. Așa ar voì să povestească mult cu *el*, și în cotillon se poate.

Il cunoaște de când era ea pe ultimul an în internatul dela Sibiiu. L-a văzut la biserică. Odată, de douăori și de mai multeori. Așa se uità de curios la ea, și ea nu cutezà să privească la el decât de după umbra genelor. Pe atunci el era practicant la „Albina“. Acum a dat toate esamenele, a luat și diploma de advocat, și nu e mult de când a deschis cancelarie de advocat într'un orășel aproape de Cluj. Il chiamă Dr. *Toma Porfirescu*. Așa ar voì să se întâlnească cu el! Să-i aducă aminte, cum odată, când o cercetase mamă-sa, și o dusese la cofetărie să o omenească, el aflându-se în cofetărie, s'a pus la masa lor, s'a presentat și a început vorbă. Așa vorbea de drăguț. Și cum îi aducea prăjituri. Oare mai aduce-și aminte? Și ea roșà până la urechi totdeauna când îi spunea câte ceva. Ce proastă era ea atunci. Acum ar ști și ea vorbì cu el, cum vorbea atunci mama!...

In ziua balului, care a sosit mai repede decum credea Elvira, au plecat de dimineață cu trăsura la Cluj, Elvira, mamă-sa și tată-so. Elvira era numai voe pe drum. Râdea de tot nimicul. In două ceasuri au fost în Cluj. Voia dna Constantin să aibă vreme destulă pentru târguelile necesare: mănuși, ghete, flori, etc. și vreme au avut berechet. Până la ameazi au fost isprăvite toate cumpărăturile, mai mult, ori mai puțin necesare. Prânzul l-au luat împreună cu vărul Elvirei, cu Ghiță, care se tânguià în continuu cât de mult de lucru are comitetul aranjator, și comunicase Elvirei lista întreagă a sosiților la bal și a celor ce vor mai sosì.

— „Tocmai primirăm o telegramă dela Dr. Toma Porfirescu, advocatul tinăr din N... în care roagă comitetul aranjator să-i reserveze o odaie la vre-un hotel“, — zise Ghiță, cu un aier de majordom, ceeace și era în comitetul aranjator.

— „Ah, vine și el la bal?“ replică Elvira.

— „Ce, da-l cunoști?“

— „Așa, din văzute. Era frumos băiat într'o vreme, nu știu cum va fi acum!“

(Va urma.)

măritul. Şi se poate, că onorata casă nici nu cunoaşte situaţia şi nu ştie, că sunt în ţară astfel de ţinuturi, în cari poporaţiunea nu se ocupă cu alta, decât numai cu pomăritul, cu producerea de poame, din cari nu se poate face alta, decât rachiu. Asta formează existenţa pentru respectivii, din aceasta trăesc, şi dacă nu e recoltă, sunt siliţi, după cum a spus unul dintre condeputaţii antevorbitori, aşà cred, că în şedinţa de eri, să facă datorii şi să aştepte până dă bunul Dumnezeu o recoltă bună.

Onorată casă! Voi dovedì şi cu exemplu, că în privinţa câştigului, proprietarul unei grădini de 4—5 jugăre abià poate să trăiască din venitul anual, chiar şi după minimul de existenţă usuat în ţară. Nu voiu luà pe aşà numitul mic proprietar, care fierbe rachiu până la 200 litre, ci ieu pe unul cu 10 hectolitre, adecă pe un proprietar de grădini de pomi, care fierbe 1000 litre de rachiu, şi anume, tocmai din anul 1904/1905, la care se provoacă proiectul de lege, ca la anul, în care a avut erariul perderea cea mai mare, pentrucă a fost recoltă bună, şi erariul a perdut cam 17 milioane coroane în darea de spirt, care nu a fost plătită.

E lucru în de obşte cunoscut, onorată casă, că din zece hectolitre de spirt se fac de regulă 40 hectolitre de rachiu ordinar. In înţelesul proiectului de lege, proprietarul care fierbe 10 hectolitre de rachiu, e dintre cei mai de frunte. In anul 1904/1905 preţul rachiului a fost 32 coroane. Va să zică, cel ce a fiert 10 hectolitre de rachiu a avut un venit brut de 1280 coroane după grădina sa de 4—5 jugăre. Dacă luăm acum în considerare motivarea, ori argumentarea, că proprietarul acesta nu a plătit darea întreagă, ci numai jumătate, să zicem pentru 5 hectolitre de rachiu, sau pentru 4, — suma aceasta întreagă nu face mai mult de 250 coroane. Şi dacă mai punem acum cheltuelile de strâns şi de cărat prunele, — ştiu din praxă, că şi proprietarul de grădini de pomi, care trăeşte între imprejurări favorabile, are cheltuială de 10 coroane cu strânsul şi căratul, după fiecare hectolitru de rachiu, — adunând toate aceste cheltueli şi subtragându-le din venitul brut, face venitul curat al unui proprietar de grădină de pomi de 4—5 jugăre în anul cu recoltă bună numai 630 cor. Dar trebue să fim cu considerare şi la aceea, că după experienţa scoasă din deceniile trecute, tot al patrulea, cincilea ori şaselea an e an de recoltă bună, şi astfel venitul anual al economului, care-'şi basează existenţa pe rodul pomilor săi, nu face mai mult la an decât 150 coroane. (Farkasházy: Aşa e!)

Dar nu am pus în socoteală cheltuelile avute cu plantarea grădinei, cu îngrijirea ei şi nici darea de pământ, ce trebue plătită după ea, şi cheltuelile cu conservarea grădinei, cari toate aparţin aici.

Drept aceea, aşà cred, că cetăţenii din astfel de ţinuturi sărace nu pot se fie puşi într'o categorie cu proprietarii de fabrici de spirt economice, cari se împărtăşesc de tot felul de rebonificare, cari nu numai că fac spirt anul întreg şi-l valorează, ci chiar şi ce rămâne, lăturile, încă le întrebuinţează pentru îngrăşarea vitelor. Iar înăspririle pentru aceea s'au luat în proiect, conform motivării, pentrucă mancităţile legii de mai nainte au dat ansă la abusuri. S'au întâmplat, recunosc, abusuri, dar aşà cred, că onoratul regim finanţiar merge atât de departe cu progresivitatea stabilită cu isteţime în proiectul acesta de lege, şi e atât de sever, încât severitatea atinge şi pe omul cel mic, faţă de care rog pe domnul ministru de finanţe se fie cu considerare.

Domnul ministru de finanţe a avut bunătatea a face şi până acuma concesiuni, respective, promisiune, că pentru proprietarii mici, cari fierb rachiu numai până la 30 litre, va renunţà dela cele trei umplături. Pentru ceice în cursul anului fierb rachiu până la 200 litre, se mulţămeşte cu 3.2 umplături, iar la cuantităţi dela 200—300 litre se renunţă şi dela folosirea progresivităţii. Cu toate acestea, rog pe Escelenţa Sa, ca din motivele înşirate, progresivitatea să fie atenuată faţă de proprietarii de grădini, în măsura, ca celce trăeşte din aceasta, să nu fie apăsat de ea. Şi sunt convins, că domnul ministru de finanţe o va face aceasta. Ce se atinge de chestia încă nelimpezită, că oare concesiunile acestea contemplate se refer numai la proprietarii de cazane, ori la producentul respectiv, fără considerare, dacă fierbe la cazanul propriu, ori la al altuia, eu esclusiv posibitatea din urmă o ţin de admisibilă. Şi în convingerea, că şi progresivitatea contemplată se va reduce, primesc proiectul de lege ca bază pentru discuţia specială".

*

In şedinţa de Luni a dietei a vorbit în contra proiectului de lege deputatul român *Vasile Dămian*. L'a combătut cu argumente scoase din viaţa trudită a ţăranului român. Eri, Marţi apoi, a rostit domnul deputat Dr. *Iuliu Maniu* a temeinică vorbire în contra proiectului de lege.

Publicaţiune.

Tinerii cu diplomă (Lehrbrief, tanonczigazolvány) de lăcătuşi mehanici sau electrotehnici, Români gr. or. şi gr. cat., cari doresc să-şi câştige ştiinţe perfecte (practice şi teoretice) în maşini de aburi, motoare de gaz, de uleu nerafinat, de spirt, de benzină şi de electricitate, automobile şi algebre, la şcoala de meserii din Viena, au a se adresa presidiului societăţii „Clubul Român" din Viena, III., Eslarngasse nr. 4.

Preferiţi sunt tinerii fără mijloace, cari sunt în etate de 18—26 ani, posed limba germană şi au cel puţin 3 cl. gimnasiale, reale sau civile, iar cei cu mijloace pot studia cu preţuri foarte reduse.

Acte de lipsă: Extras de botez, diploma de meserie (Lehrbrief, tanonczigazolvány) atestat de şcoală şi atestat de paupertate. (Armutszeugniss, szegénységi bizonyitvány).

Actele sunt a se trimite până în 1 August c. n. 1908.

Rugăm pe onor. domni preoţi şi învăţători a se interesa de causă. George *Vitencu*, prezident. Alexandru *Barbu*, secretar.

Din protopresbiterate.

Sinodul ordinar protopresbiteral al tractului Bistriţa.

— Raport special. —

— 20 Iunie n.

Sâmbătă, în 10/23 Maiu 1908 s'a ţinut sinodul ordinar protopresbiteral al tractului Bistriţa. Deoarece decurgerea acestui sinod şi mai ales raportul general, prezentat de M. O. Domn *Vasile Bălan*, adm. prot., e icoana fidelă a stării morale şi a credincioşilor nostri din acest tract, îmi iau voe a scoate la iveală momentele mai însemnate, vrednice a fi cunoscute de lumea românească, care se interesează de acest tract.

După celebrarea sf. liturgii şi invocarea sf. Duh, săvârşită în capela noastră din oraşul Bistriţa, prezidentul, M. O. Domn *Vasile Bălan*, adm. prot., deschide sinodul prin următoarea vorbire:

„Preaonorat sinod protopresbiteral!

In organismul nostru bisericesc sinoadele protopresbiterale sunt factori, precum de iniţiativă, aşà şi de controlă. Şi mai cu samă de controlă, fiindcă au să ceară şi să iee sama despre starea şi isprăvile făcute în decurs de un an de către organele executive cu privire la toate afacerile dintr'un tract.

Preaon. sin. ppresb! Bazele organizaţiunii noastre bisericeşti sunt de origine dumnezeiască. Mântuitorul nostru Is. Hr. în persoana apostolilor săi a instituit pe viitorii conducători şi capi ai bisericii sale pentru toate timpurile. Aceştia apoi, la rândul lor, având puterea „legării şi a deslegării", mai având şi făgăduinţa, că de câte ori vor fi adunaţi în numele lui Iisus, El va fi cu ei şi darul sf. Duh îi va luminà, au înfiinţat şi au organizat biserici şi au pus în fruntea lor păstori, cari să păzească şi propoveduiască cuvântul adevărului în toată curăţenia sa, fără amestec de elemente ale intereselor lumeşti. Această organizaţiune, în care dela început se face vădită deosebirea între elementul duhovnicesc, ori clerical, căruia i se concrede puterea de conducere, de luminare şi de creştere religioasă-morală, şi între elementul laic, sau mirean, ca cel condus şi ascultător, începe a se consolidà mai cu seamă după ce primul împărat creştin, Marele Constantin, dă bisericii lui Hr. toată libertatea exerciţiului. Dela data aceasta, precum încep a se deosebì mai bine gradele ierarhice, aşa începe a se clarificà şi determinà şi rostul particular al elementelor constitutive din organismul bisericesc. Acest rost, cu puţine şi neînsemnate schimbări şi modificări, a rămas aproape acelaş până în ziua de azi.

Preaon. sin. ppresb! Biserica lui Hr. a fost una şi nedespărţită până în veacul al 10 şi 11, când s'a făcut marea desbinare în biserica orientală şi apuseană. După poziţia sa geografică biserica Românilor a aparţinut totdeauna la biserica orientală şi cu aceasta a împărţit soartea, dela ea a împrumutat organizaţiunea, fiind una şi nedespărţită până la începutul veacului al 18 lea. Mult a avut să sufere din cauza deselor persecuţii, însă tăria credinţei sale, stereotipată în *„legea românească"*, a susţinut-o în decurs de veacuri, păstrând şi unitatea neamului, şi o va susţineà şi în viitor, câtă vreme nu se va lăsà ademenită de lumina orbitoare a liberalismului, care ar dorì să se înlocuiască vechimea ei cu nişte forme, cari prea uşor se perd apoi în undele modernismului.

Cât s'a perdut prin nizuinţa aceasta, ne dovedeşte în destul protestantismul, iar ce valoare mare are ţinerea cu îndărătnicie la legea străbună, ne arată zi de zi poporul evreiesc, care fără unitate politică, fără organisaţie de stat independent, singur numai prin unitatea credinţei şi ţinerea la lege s'a afirmat în trecut, se afirmă astăzi şi stăpâneşte în cele economice lumea întreagă.

Preaon. sin. ppresb! Organizaţiunea actuală a bisericei noastre ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania s'a plămădit în mintea cea mare şi luminată de Duhul sf., a marelui şi genialului nostru arhiepiscop şi metropolit *Andreiu Şoguna*, s'a codificat prin cel dintâiu congres naţional bisericesc în 1868 în legea noastră fundamentală *„Statutul organic"*, s'a întrodus între legile ţării prin art. IX din 1868, şi şi-a aflat preaînalta sancţiune în 1869.

Dar el a voit, ca organizaţiunea să fie şi să rămână totdeauna bisericească, va să zică între marginile credinţei strămoşeşti şi sub vădita conducere a clerului, ca principal element constitutiv, ca a celui căruia i-s'a dat puterea legării şi a deslegării, căruia i-s'a promis asistenţa şi luminarea Duhului sf. pe care o moşteneşte de drept şi de fapt, dar i-s'a impus şi responzabilitatea pentru ulterioara soarte a bisericei şi prin dânsa a neamului nostru. Se cade deci, ca dând în toate afacerile noastre precădere acestui element, păstorilor noştri sufleteşti, *să ne grupăm în jurul lor*, căci sunt după poziţia ce o au „scutul şi temelia credinţei". Şi e trebuinţă de această grupare, mai cu samă astăzi, când zi de zi facem esperienţa, că nori grei, valuri furtunoase ameninţă autonomia noastră bisericească, când cu gând rău şi rezervat se caută amestecul aproape în toate afacerile noastre, chiar şi în cele curat spirituale, iar când e vorbă de răspundere, asupra cui ne năpăstuim mai întâiu? Asupra clerului, asupra preoţimei noastre, căci zicem, că este chemată să prevadă toate şi să preântâmpine toate. Şi aceasta poate cu drept cuvânt. Dar în schimb şi clerul e în drept să ceară dela toţi ascultare şi jertfă cuvenită, iar noi cu toţi, cu mic şi mare, ţăran şi cărturar, datori suntem să le urmăm, căci ei sunt, cari au „să dee samă pentru sufletele noastre".

Premiţând acestea, am onoare a declară şedinţa sinodului nostru protopresbiteral pe 1908 de deschisă, zicânduvă un călduros: „bine aţi venit!"

Vorbirea a fost primită cu vii aclamaţiuni de „Să trăiască!"

Preşedintele pune apoi la ordinea zilei cetirea raportului general pentru anul 1907. Din acest raport general reies următoarele:

1. In decursul anului espirat postul de protopresbiter prin retragerea Preaon. domn Simeon Monda a devenit vacant şi ca administrator protopopesc a fost denumit zelosul preot din Blaşfalăul de sus, Vasile Bălan, întrând în oficiu la 1 Iulie st. v.

2. La oficiul protopopesc au întrat şi au fost rezolvate cu totul 839 de acte, dintre cari 341 bisericeşti, 182 şcolare şi 316 epitropeşti.

3. Scaunul protopopesc a ţinut 9 şedinţe, aducând între altele sentinţă în 9 cazuri de divorţ.

I. Afacerile bisericeşti.

La tract aparţin cu totul 23 de parohii şi 10 filii. Toate posturile de parohi sunt ocupate, afară de parohia centrală, Bistriţa, care e rezervată protopesbiterului, ce va fi ales, şi afară de Cârlibaba, cercetând credincioşii acestei comune biserica învecinată din Bucovina.

Biserici sunt 22, case de rugăciune 2 (Bistriţa şi Năsăud), iar în Cârlibaba lipseşte cu totul.

Case parohiale sunt în 15 parohii, în celelalte s'a pornit mişcare de-a se edifica case bisericeşti, cari să poată servi preoţilor ca locuinţă.

Eclejii (pământuri bisericeşti în folosinţa preoţilor) sunt în 14 parohii, cu totul 148 jug. cat.

Pământuri bisericeşti, a căror product întră în lada bisericilor, sunt în 10 parohii, în mărime de 352 jug. cat.

Parohi sunt 22, administratori parohiali 2, 1 capelan şi 1 în retragere. Preoţi sunt 8, clerici cu examenul de cualificaţie 5, clerici încă la studiu 4.

Mişcarea populaţiunei prezintă următorul tablou: familii sunt 4196, cu 17869 de suflete, dintre cari 9101 bărbaţi şi 9768 femei. Faţă de anul trecut 1906 se arată o creştere de 197 de suflete.

Ştiu ceti şi scrie 6448 (analfabeţi 63%), şi anume 3750 de bărbaţi (analfabeţi 59%) şi 2698 femei (analfabete 69%). Faţă de anul trecut s'a sporit numărul celor-ce ştiu ceti şi scrie cu 642.

Căsătorii s'au încheiat cu totul 204, dintre acestea bisericeşti şi civile au fost 203, numai civilă 1. Convieţuiri ilegitime au fost 123.

Naşteri au fost cu totul 605 (bărbaţi 330, femei 275), dintre aceştea au fost ilegitime 46 (8%) şi anume, bărbaţi 24 (8%), femei 22 (8%).

Morţi au fost cu totul 490, bărbaţi 254, femei 236; de moarte silnică au murit 3 (2 bărbaţi, 1 femei).

Au trecut dela alte confesiuni la noi 16, dela noi 1.

Conferenţa preoţească destinată a se ţineà în anul 1907 a fost ţinută abìa în 24 Ianuarie 1908, pe lângă un program bogat şi variat, din care remarcăm disertaţiile: „Misiunea culturală naţională a preoţimei noastre" şi „Datorinţele preotului ca director şcolar", amândouă temele bine lucrate.

Cu prilejul vizitaţiunilor canonice M. O. Domn adm. prot., a constatat, că nivelul moral al credincioşilor e în continuă înălţare, curente dujmănoasă religiozităţii fireşti a poporului nostru n'au prins nicăiri teren, datinele şi obiceiurile noastre vechi şi bune îşi trăesc traiul, iar năravurile rele sunt în decreştere. Spre scopul acesta cu permisiunea Preav. cons., arhid. a ordonat în câteva comune ţinerea de conferenţe, parte de cuprins „moral religios", parte de cuprins economic, dintre cari s'au ţinut deja unele cu bun succes.

II. Afacerile şcolare.

Şcoale confesionale gr. or. române sunt în 18 parohii, în celelalte parohii elevii cercetează şcoale străine, şcoale de stat (Şieul-mare, Buduş, Sfântul), comunale (Coşna) ori, evangelice (Iad.)

Invăţători au funcţionat 16 (bărbaţi 15, femei 1); dintre aceştia cualificaţi 6, definitivi au fost 9, provizori 7. Candidaţi de învăţători sunt: 1 absolut şi 2 la studiu.

Frecventarea şcoalei ne prezintă următoarele cifre: obligaţi a cercetà şcoala dela 6—12 ani 1871 (copii 896, copile 975); dela 12—15 ani 854 (copii 409, copile 445.) Au cercetat şcoala dela 6—12 ani 854 de inşi (46%), şi anume, copii 420 (47%), copile 434 (45%); dela 12—15 ani 267 de inşi (32%), şi anume, copii 130, copiile 138. Dintre elevii de toate zilele au fost de faţă la examene 741 (87%).

Provăzuţi cu toate cărţile şi recuizitele necesare au fost 595 elevi (54%), numai în parte 322 (30%), neprovăzuţi 197 (16%). Pentruca să nu stagneze învăţământul în urma lipsei de manuale şi recvizite s'au luat măsuri, ca acestea să se procure din banii bisericei, iar părinţii să le plătească ulterior.

Mersul învăţământului în toate şcoalele s'a dovedit de bun. Şcoale străine cercetează 407 elevi, şcoale medii 13. Catechizaţia la şcoalele streine se face de preoţi.

Biblioteci şcolare sunt în 9 comune.

Suma salarelor învăţătoroşti atinge cifra de 10902 cor. Prezidentul cu bucurie constată, că cu ajutorul unor oameni de bine şi a preoţimei din tract, aproape toate parohiile au putut fi înduplecate a urcà salarele învăţătoreşti la minimul prescris de legea Apponyi.

Indeamnă apoi cu toată căldura, ca învăţătorimea la rândul său, prin şezători literare, şcoale de adulţi, coruri şi reuniuni, să răsplătească jertfa cu drag adusă de poporenii nostrii.

III. Afaceri epitropeşti.

Averea parohiilor din tract constitue suma de 500.424 cor., iar averea şcoalelor 74.810 cor.

In anul expirat s'au înfiinţat 13 fonduri bisericeşti din nou: 6 de bucate şi 7 în bani, pe lângă cele 5, cari au existat deja.

Cu viuă plăcere se ia la cunoştinţă şi faptul îmbucurător, că numărul meseriaşilor şi negustorilor nostri e în continuă creştere şi dorinţa tuturor e a-i sprijinì.

Prezidentul mai aminteşte chestiunea cumpărării unei case parohiale — protopopeşti, a cărei lipsă de demult se simte, spunând, că s'au făcut deja pertractări.

In sfârşit face apel la „munca cinstită şi stăruitoare" a membrilor sinodului, întru prosperarea tot mai priincioasă a stărei religioase morale, culturale şi materiale a poporului nostru, prin care se va întărì şi înălţà fiinţa noastră ca neam în faţa străinilor şi membrii sinodului vor fi astfel pe deplin îndreptăţiţi la numele de „părinţi ai poporului".

Raportul general se ia în întregime la cunoştinţă şi pentru zelul şi munca sa stăruitoare şi neînfrântă i-se exprimă prezidentului mulţămită.

Se fac apoi mai multe propuneri de sine stătătoare, dintre cari remarcăm închiderea cârcimelor Dumineca şi înfiinţarea de şcoale de adulţi în toate parohiile, cari propuneri sunt unanim primite.

Prezidentul in fine mulţămeşte membrilor sinodului pentru viul interes şi serioasa desbatere şi ridică şedinţa între urările de „să trăiască“ ale membrilor la adresa harnicului şi iubitului prezident.

Ş.

Fundaţiunea Nicolau Chiorniţă.

pentru edificarea unei nouă biserici gr.-or în parohia Cuciulata.

Cuciulata, 22 Maiu v.

(Fine).

In 19 Maiu a sosit un monument frumos cu un expert dela firma Nagy din Braşov, iar în 20 Maiu doamna Sextilia Maros n. Chiorniţă şi econoama defunctului Marta, au aşezat monumentul, au făcut pregătirile pentru parastas, invitând preoţi, au făcut colacii de lipsă spre a da poporului la biserică pomană, etc. etc. în ziua de 21 Maiu v.

După prânz soseşte părintele Romul Verzea şi familia dela Săcele cu trenul, iar părintele-protopop Ioan Hamzea asemenea cu familia cu trăsura dela Râşnov. Domnul Gavriil Maros soseşte numai dimineaţa la orele 5 cu trenul dela Oradea-mare. Părintele-protopop Dr. Cornel Popescu îşi scusă absenţa prin afaceri urgente.

Dimineaţa, în 21 Maiu la orele 7 şi jumătate, locuitorii din comună cu mic cu mare alergau spre sfânta biserică, încât nu-i mai putù încăpea. Foarte mulţi au trebuit să rămână afară. Se începe serviciul divin. După finirea lui, fiind timpul foarte secetos, să cetesc rugăciunile îndatinate pentru ploae, prin părintele-protop. Ioan Hamzea şi părintele local George Sglimbea.

Finindu-se serviciul divin în biserică, poporul se avisează să iese afară la monument. Toţi ies frumos, primind fiecare la uşa bisericei câte o lumină spre a o aprinde la celebrarea parastasului, să postează în faţa monumentului, aşezat între cele 2 cruci ridicate de răposatul întru amintirea iubitei sale consoarte Emilia şi a iubitelor sale fiice Emilia şi Lucia, în umbra pomilor şi bisericei, căci era foarte cald. Să trag clopotele în decursul ieşitului din biserică, invitând şi pe ceice nu ar fi ajuns încă la biserică spre a lua parte la parastas. Eşind afară, cimiterul era plin de lume, ca la 800—1000 oameni. Chiar şi din comunele vecine au venit mulţi. Fiind masa aranjată cu cele de lipsă pentru parastas, clopotele tac. Se începe serviciul divin prin părintele George Sglimbea, asistat de părintele Ioan Popiţia din Comana-inf. Cântările s'au dat de către cantorii bisericei noastre, sub conducerea învăţătorului G. Niciu, frumos, încât ni-se părea că ne înalţă în alte sfere.

După finirea parastasului şi celorlalte rituale părintele George Sglimbea ceteşte o predică ocasională, referitor la viaţa şi faptele defunctului. Părintele-protopop Ioan Hamzea păşind spre monument ţine o vorbire mişcătoare, spunându-ne câtă iubire a avut iubitul lor tată pentru noi, încât şi departe de noi, ca ultima dorinţă a poftit să fie adus în mijlocul nostru, între iubitele sale defuncte. Mai departe ne spune, că iubirea sa către biserică şi şcoală ia fost aşa de mare, fiindcă cunoştea foarte bine referinţele şi starea acestui bun şi număros popor, încât spre a pune basă vechei sale dorinţe de a vedea o biserică nouă, deamnă de noi, ne-a testat una miie coroane. După aceea întorcându-se către numărosul popor adunat îşi exprimă dorinţa, ca trecând pe lângă acel modest monument, totdeauna să-şi aducă aminte de scumpul defunct şi ideea lui să ne servească ca model de imitaţiune şi să-i exprimăm, că: „Dzeu să-l erte“. Apoi predă monumentul în grija epitropiei.

Păşind părintele Romul Verzea lângă masă dă cetire actului fundaţional subscris de toţi ginerii şi fiicele defunctului, din care este evident, că are să poarte numele de „Fundaţiunea Nicolae Chiorniţă“ pentru edificarea unei nouă biserici în Cuciulata. Dlor cu stimatele consorte mai contribue cu patruzeci coroane. Privind spre biserică, cu ochii lăcrămând, a început a ne ţinea o vorbire plină de iubire către sfânta biserică şi mângăitoare faţă de poporul cel număros. Ne spune, că o parohie cu un popor aşa religios şi bun cum este poporul acesta ar fi vrednică de o altă biserică mai spaţioasă, corăspunzătoare timpului în care trăim şi ne dă sfaturi şi îndrumări cum se purcedem, ca cât mai curând măreţul ideal al scumpului defunct, care şi-a ales odihna de veci la umbrele acestui sfânt locaş, să fie realisat. Ne promite, că şi departe de această bucată de pământ ce ascunde osemintele decedatului lor tată, totuşi cu cugetul vor fi la noi, spre întruparea ideii scumpului defunct. Ambele vorbiri au stors lacrămi din ochii tuturor. In urmă păşeşte dnul Gavriil Maroş şi în numele membrilor familiei ca mandatar al testatorului depune suma de 1000 coroane şi cele 40 cor. în urma avisului primit dela popor la mâna epitrop-cassarului G. D. *Cantor*.

Din incidentul acesta mai contribue: Inv. gr. or. George Cantor şi soţia Ana n. Ghes şi fiicele, Victoria, Eugenia, Ana, Octavia şi Eleonora, fiii Aurel, răp. Leonida, George şi Ovid 10 cor., G. Niciu şi părinţii George şi Domnica 10 cor.

Pădurarul Ananie Roşală şi soţia Rusanda cu fii şi fiica Liviu, Ermil, învăţător, Virgil şi Hortensia 10 cor., învăţătorul de stat George Csokán şi soţia Otilia n. Ghâmbăşan 10 cor, Nicolae Clain, econom şi soţia Ana n. Cantor, întru amintirea fratelui şi cumnatului Aron Clain, fost pedagog anul al III-lea şi răposat 20 cor. şi Ioan Boldea, not. cerc. şi soţia Maria 20 cor.

Rar se va mai vedea în comuna Cuciulata aşa oaspeţi distinşi, ca la toate sărbările întâmplate în familia dlui Nicolae Chiorniţă.

Finindu-se ceremonialul religios, tuturor li-se împarte câte un colac şi un păhar de vinars, obicinuita pomană românească. Inteligenţilor un bogat prânz în birtul comunal, fost odinioară proprietatea defunctului.

Din lacrămile vărsate şi rugăciunile înălţate către cel Atotputernic, pe neaşteptate să pregătesc nori puternici, cari pe la orele 2 şi jum., fiind încă la masă să revarsă cu abundanţă asupra plantelor şi animalelor doritoare de umezeală răcoritoare, în întreagă împrejurimea comunei Cuciulata.

In numele bisericei celei vii le poftesc stimatelor fiice şi gineri, ca locul de odihnă de veci al scumpului defunct să le servească de o mică Mecă familiară, la care din când în când să alerge spre a fi pildă vie număroaselor mlădiţe familiare, de adevărată iubire părintească, număroaselor rudenii, număroşilor amici şi cunoscuţi, de un nobil îndemn spre a ajuta, ca măreţul ideal al defunctului cât mai curând trup să devină.

Onoraţii contribuenţi mai sus amintiţi primească şi pe această cale cele mai sincere mulţămite, poftindu-le tuturor, ca bunul Dzeu să-i ţină încă mulţi fericiţi ani, spre a mai putea presta asemenea fapte măreţe, ca cât mai curând să-şi vază dorinţa realisată! Iar defunctului îi zic: Dormi în linişte suflet blând, căci lucru bun şi măreţ ai conceput!

George Cantor
învăţător.

NOUTĂŢI.

„Gazeta Transilvaniei“ a avut Duminecă zi de frumoasă sărbătoare. Românii din Braşov şi împrejurime au felicitat pe domnul *Dr. Aurel Murăşianu*, directorul acestui ziar, din incidentul jubileului de 70 de ani de existenţă şi luptă naţională a „*Gazetei*“, iar sara i s'a aranjat un imposant conduct de torţe. A urmat masă comună, cu toaste şi cântări. Amănuntele le vom dá după „Gazeta“ în numărul viitor.

*

Adunarea generală a „Astrei“. Adunarea generală a „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ se ţine anul acesta în *Şimleu*, în zilele de *6—9 August nou*. Se fac mari pregătiri din partea celor dela faţa locului, ca adunarea se fie cât se poate de succeasă. Se vor aranjà serbări frumoase cu ocaziunea aceasta, şi se va face peregrinaj la mormântul lui *Simeon Bărnuţiu*, care se află în comuna Bocşa-română, împlinindu-se tocmai acuma 100 de ani dela naşterea acestui mare bărbat al trecutului nostru.

*

Primatele catolic din Strigoniu a ordonat, ca în seminarul din Strigoniu să se propună limba slovacă în mod obligător pentru toţi elevii, şi a dat ordin şi preoţimii din arhidieceza catolică a Strigoniului, să învеţe slovăceşte, ca să se poată înţelege cu credincioşii. Un naiv ar putea se întrebe: Dar până acuma cum s'au înţeles preoţii catolici cu credincioşii lor slovaci ?.

*

Examenul de maturitate la gimnaziul din Braşov. Luni după amiazi s'a terminat examenul de maturitate la gimnaziul din Braşov, cu următorul succes: Din 36 candidaţi, cari s'au supus la examenul oral, au eşit cu nota generală *foarte bine* 11, (dintre cari 9 din toate obiectele), George Biràescu, Emilian Giurgiu, Petru Iorgovan, Victor Jula, Mihail Lupaş, Aurel Mager, Constantin Moarcăş, Romul Muntean-Onofreiu, Oprea Rodean, Vasile Tampa şi Ioan Vintilă; cu *bine* 8: Ioan Burduloiu, Miron Creţu, Nicolae Mihuţiu, Aurel Monţia, George Tit Popovici, Ioan O. Stefanovici, Teodor Serb şi Iosif Vlad; *maturi* 9: Coriolan Babeş, Andreiu Blaga, Ioan Cusută, Moise Grama, Valeriu Judele, Romul Molin, Ştefan Oţel, Ilie Reou şi Avram Tâmpănar, iar opt inşi au fost avizaţi la examen de corigenţă din câte un obiect, pe Septemvrie a. c.

*

La Sinaia. Şeful statului major al armatei austro-ungare, generalul *Conrad*, a făcut Luni vizită Maiestăţii Sale Regelui Carol al României, la Sinaia, însoţit de mai mulţi generali ai armatei austro-ungare. Luni sara a plecat cu trenul îndărăt la Viena.

*

Domnul N. Iorga, eruditul profesor universitar, va deschide, cu concursul altor profesori, o universitate de vacanţă la 1 Iulie, în Vălenii de Munte. Fiind locul frumos, aerul recoros, se crede că va aveà mulţi ascultători. Vor veni mulţi şi din Bucovina.

*

Călduri mari. Pretutindenea sunt călduri mari, la Paris, Londra, Berlin, Viena, Intr'o şcoală de fete din Viena sau produs deunăzi în urma căldurei însuportabile numeroase cazuri de insolaţie, astfel, că a trebuit să intrevină societatea de salvare. Cursurile au fost suspendate imediat.

*

† Dr. Alexandru Ceuşianu, medic, membru al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“, vicepreşedinte al institutului de credit şi economii „Mureşiana“, etc. a decedat după lungi şi grele suferinţe Duminecă în 21 Iunie 1908 la 3 oare dimineaţa, în anul al 54-lea al vieţii şi al 24-lea al fericitei sale căsătorii, în Reghinul săsesc. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au aşezat spre eternă odihnă, Luni în 22 Iunie a. c. la 5 oare postmeridiane în cimiteriul bisericei gr.-cath. din Reghinul-săsesc. Fiei ţărâna uşoară.

*

Noul prezident. In Chicago s'a făcut zilele trecute o candidare de probă pentru postul de president al statelor unite, în locul actualului president Rooseveld. A primit cele mai multe voturi *Taft*, actualul secretar de stat la răsboiu. Va fi ales deci cu unanimitate.

*

Lemoine a fugit. Vestitul Lemoine, care să lăudà că ştie să fabrice diamante şi sub titlul acesta a stors multe parale dela cei creduli, a dispărut din Paris, şi a luat drumul spre Orient. Judecătoria a dat ordin de arestare, care a fost comunicat prin fir telegrafic tuturor guvernelor din Eurapa.

*

O nouă mitraileuză. Un inginer francez a inventat o mitraileuză electrică, cu care se pot slobozi 1200 gloanţe într'o minută. Gloanţele sunt lipsite de prav de puşcă, şi numai puterea electrică le scoate din mitraileuză şi le trimite la depărtările cele mai mari.

*

Greva studenţilor. Din Viena vine ştirea, că greva studenţilor dela şcoalele superioare din Austria, pusă la cale în urma celor întâmplate cu profesorul Wahrmund, a fost sistată pe întreaga linie şi prelegerile se ţin acum la toate universităţile, în mod neconturbat şi spre mulţămirea studenţilor.

*

Concediu general. O gazetă din Bucureşti scrie, că domnul ministru al lucrărilor publice, *Morţun*, va prezentà corpurilor legiuitoare române un proiect de lege, în înţelesul căruia toţi funcţionarii publici vor aveà un concediu de 30 de zile în fiecare an. Va să zică, pentru treizeci de zile încetă funcţionarea maşinăriei de stat pe întreaga linie în România.

*

Comună arsă. In comuna Nasvad, lângă Ersekujvár, s'a născut foc Duminecă şi a prefăcut în cenuşe satul întreg. Au ars de tot, până la pământ, toate casele din comună, 450, cu toate edificiile laterale, a ars şcoala, biserica, şi casa parchială. Pompierii din comunele învecinate n'au putut ajutà nimica, pentrucă nu erà apă în comună.

*

Sufragetele. In Londra continuă femeile agitaţia pentru a li-se da şi lor drept de alegere. Marţi au ţinut o întrunire publică, la care s'au presentat în număr de aproape un sfert de milion. S'a vorbit dela 20 de tribune şi sufragetele au pretins cu multă energie drepturi egale cu bărbaţii la alegerile pentru parlament.

*

In Budapesta a căzut o fetiţă de doi ani şi jumătate din etagiul al doilea pe pardoseala din curte, însă atât de norocos, încât nu-i s'a întâmplat nimica. Numai o mică sgărietură a primit la mână.

*

Pensie pentru bătrâni. Camera din Londra a votat şi în a doua cetire proiectul de lege despre acordarea de pensiuni din vistieria statului pe seama tuturor oamenilor din Anglia, trecuţi de 70 ani şi lipsiţi de avere. La întrebarea pusă ministrul de finanţe a răspuns, că astfel de bărbaţi, avisaţi la ajutorul statului, sunt acum în întreaga Engliteră cincisute de mii, iar suma care li-se va distribuì în anul prim face un milion şi jumătate.

*

In amintirea lui Pavel Cotoţiu. Următorii prietini ai mult regretatului Pavel Cotoţiu, fost actuar metropolitan şi membru folositor al multor aşezăminte culturale ale noastre, dăruiesc întru eternizarea memoriei lui, anume, fondului „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“, precum urmează: Vasile Gămulea, funcţionar la „Albina“ 1 cor., Vasile Mangra, vicar episcopesc în Oradea-mare, 10 cor. şi dna Elena Morariu, 1 cor.

*

La fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor au mai dăruit: Dr. G. Măcelariu, advocat în Mercurea, din prilegiul onomasticei sale 10 cor., Vas. Damian, protopresbiter, dep. dietal (Brad) 2 cor. 50 fileri, Dr. Gavriil Buzura, advocat, Lăpuşul-ung. 2 cor., Basiliu Necşa, paroh, Apoldul sup. în amintirea fiiului seu răposat Ioan, fost cleric 1 cor., Alexandru Belle, vicecomite, Făgăraş 2 cor. 50 fileri, Serafim Olariu, paroh, Branişca 1 cor. şi Victor Tordăşianu, prezident 10 fileri.

*

Daruri pentru biserică. In timpul din urmă la sf. biserică din comuna Sălişte (Zarand) s'au făcut următoarele dăruiri dela credincioşii evlavioşi: O cruce de argint aurită dela dl negustor din H.-Boicza *Artemiu Bălaş* şi soţia *Leontina*, în preţ de 100 cor. Un rând de ornate bisericeşti dela *Petru Fornădian* şi soţia *Maria* în preţ de 70 coroane. „Răstignirea mântuitorului“ sculptură în lemn pentru iconostas dela înv. pens. *Petru Radu Nevoeş*, în preţ de 10 cor. Un stihar dela *Leontina Grădina* în preţ de 12 cor. Patru făclii mari pentru altar dela preoteasa *Getta Perian* în preţ de 10 cor. şi un rând de perdele la uşile altariului, donate de *Getta Perian* şi *Leontina Grădină* în preţ de 20 cor. — Marinimoşilor donatori li-se aduce şi pe această cale binemeritată mulţămită. *N. Perian* paroh al Săliştei.

Cărţi şi reviste.

Despre noroc, studiu etic-moral, de *Isidor Ieşan*. Preţul 1 cor. 80 fil. esemplariul. Editura autorului. Tipariul I. Ciurcu în Braşov.

*

„Familia Română“, numărul 13—14, a apărut cu cuprinsul următor: Convorbiri cu cetitorii. Concursul nostru literar. *Ioan Slavici*: Puişorii, novelă. *Elena Voronca*: Melancolie, versuri. *Ion Bârsanul*: Odrasla, schiţă. *Humuş*: Inchinare. Amintire. Versuri. *V. E. Moldovan*: Pe lacul Erie. Versuri. ***: Când a fi dreptate. Schiţă. Concursul literar: Ghică Vodă. Ce e Românul. Versuri. Logodne. Petreceri. Poşta Redacţiei. Deslegarea gâciturilor. Gâcituri. Ilustraţii. Revista apare în fiecare săptămână şi costă 10 coroane la an. Redacţia şi Administraţia Budapesta, V. Strada Csáky 23.

*

„Minerva“, institut de arte grafice şi editură în Bucureşti, continuă cu zel vrednic de toată lauda se tipărească cărţi bune şi folositoare, pe sama publicului cetitor român. Acum de curând a scos de sub tipar următoarele lucrări literare de valoare: *Sandu-Aldea*, Sfaturile Plugariului. *Caton Theodorescu*, Sângele Solovenilor. *Ion Bârseanul*, Dor pustiu. *M. Eminescu*, Poezii postume, şi *Al. Cazaban*, Chipuri şi suflete. Prima carte cu câte 50 bani exemplarul, şi celelalte cu câte 1 leu 50 bani, se pot comandà şi prin librăria arhidiecezană din Sibiiu.

Nr. 2269/1908. [148] 1—1

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **conducător** al oficiului de cimentare orăşenesc devenit vacant prin moarte, în urma ordinului Dlui Vicecomite Nr. 1526/908 să escrie concurs cu terminul până la **30 Iuniu a. c.**

Concurenţii la acest post împreunat cu încassarea tuturor taxelor de cimentare carele cu considerare la întrarea în vigoare a art. de lege V. ex 1907 e de a să ocupà numai până în 12 Ianuarie 1909 au a-şi înaintà rugările provăzute cu timbru de 1 cor. instruate cu atestatul despre depunerea examenului de conducător al oficiului de cimentare şi cu atestatul de majorenitate până la timpul mai sus fixat la magistratul orăşenesc din loc.

Szászsebes, la 17 Iuniu 1908.

Magistratul orăşenesc:

Schöpp primariu. **Streitfeld** protonotariu.

Aviz!

La o societate de rangul prim de asigurare pe viaţă află aplicare ca **aquisiteur** un domn reprezentabil şi inteligent de naţionalitatea română cu venite venite fixe.

Ofertele să se adreseze administraţiei acestei foi sub „solid şi harnic“. [149] 1—3

Nr. 332/1908 of. ppresb. [137] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele noastre în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Cetăţii de piatră, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Curtuiuşul-mic**, salar 600 cor. dela popor: 300 cor., şi dela stat ajutor; 300 cor. cuartir, grădină şi lemne de foc.

2. **Fânaţă**, salar 600 cor., dela popor: 300 cor. şi dela stat ajutor: 300 cor., cuartir şi relut de cuartir 40 cor., relut de grădină 20 cor., şi relut pentru lemne de foc 20 cor.

3. **Poiana-porcului**, salar 600 cor.; dela popor 120 cor., ajutor dela stat: 480 cor. cuartir, grădină şi lemne de foc.

4. **Suciul-de-jos**, salar 600 cor.; dela popor, cuartir în edificiul şcoalei, grădină corăspunzătoare şi lemne de foc.

5. **Trestia**, salar 600 cor.; dela popor: 230 cor., dela stat ajutor de: 370 cor., cuartir şi grădină.

In toate comunele, afară de Suciul de jos, îndată după ocuparea definitivă a posturilor învăţătoreşti, se va înaintà rugare la Inaltul ministeriu de culte şi instrucţiune publică pentru ajutor de stat la întregirea salarului conform art. de lege XXVII din anul 1907.

Invăţatorii aleşi în aceste comune sunt îndatoraţi a instruà pe elevi în cântările bisericeşti, a-i conduce pe elevi în toate Duminecile şi sărbătorile la biserică şi a cântà cu ei în cor răspunsurile dela sfta liturgie. Invăţătorii vor conduce şi lucrările din grădina de pomărit a şcoalei instruind pe elevi în cultivarea pomilor.

Doritorii de a ocupà vreunul din aceste posturi, vor înaintà subscrisului oficiu în terminul legal suplicelor instruite conform legilor în vigoare, iar spre a face cunoştinţă cu poporul se vor prezentà în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cântà.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. al Cetăţii de-piatră în conţelegere cu respectivele comitete parohiale.

Lăpuşul-unguresc, Magyarlápos, 24 Mai 1908.

Vasile Duma
protopop.

Nr. 226/1908. [138] 3—3

Concurs

Conform ordinului consistorial Nr. 2296 Bis. ddto 4 Martie 1908 pentru ocuparea postului de paroh din comuna bisericească **Almaşul-mare Joseni** — tractul Gioagiului, — se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie de clasa III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post au a-şi înaintà cererile, instruite conform normelor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, având a se prezentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cântà, respective a celebrà şi cuvântà.

Orăştie (Gioagiu) 26 Maiu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Gioagiului în conţelegere cu comitetul parohial din Almaşul mare Joseni.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 344 F. G. 1908. [143] 2—3

CONCURS

Spre scopul conferirei de **stipendii** din **„Fundaţiunea lui Gozsdu“ pe anul şcolar 1908/9** pentru şcoalele medii, facultăţi, universităţi şi şcoalele de cadeţi militari la armata comună şi honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Concurenţii să documenteze cu documente originale sau autenticate de notariul public:

a) că sunt fii de cetăţeni ungari şi aparţin bisericei ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaţilor provăzut cu clausula parohului competent, că şi de prezent aparţin la biserica gr. or. română;

b) că studiază cu succes bun la vreun institut public din patrie, spre care scop au să subştearnă studenţii dela şcoalele medii atestatul despre anul şcolar 1907/8, iar cei dela facultăţi şi universităţi indicele despre toate cursurile ascultate şi respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinţilor nu ujunge să acopere toate trebuinţele pentru creşterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date positive despre această avere şi trebue să fie subscris şi de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă şi atestat oficios despre ocupaţiunea sa şi despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petiţiunea sa, specialitatea la care, şi locul unde voieşte a continuà studiile, cum şi aceea dacă are şi alt stipendiu.

4. Ceice voesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul dacă li-se va votà stipendiul, să se poată îndată exoperà concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenţii pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea şcoalelor militare de cadeţi, se observă, că stipendiile aceste pe lângă documentarea condiţiunilor stabilite în acest concurs (p. I, *a*)—*c*), 2, 3, 6, 8 şi 9) numai atunci se vor extradà comandei şcoalelor militare, dacă concurentul va documentà, că este primit de elev regulat la respectiva şcoală de cadeţi.

6. Petiţiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresà la reprezentanţa fundaţiunii lui Gozsdu (Budapesta, VII. Hollo-utcza 8 sz.) **până la 23 Iulie (5 August) a. curent.**

7. Totodată se provoacă toţi stipendiştii actuali, prin urmare şi cei absolvenţi, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor şi câştigarea gradului de doctor, ca până la 2/15 Iulie a. c. să arete rezultatul studiilor din anul şcolar 1907/8, căci altcum li-se va sistà stipendiul, respective nu vor căpătà ajutorul.

8. Petiţiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite, sau sosite după terminul escris, nu se vor luà în considerare.

9. In interesul expedării regulate, fiecare concurent să indice în petiţiune locul şi poşta ultimă, unde este a i-se trimite resoluţiunea reprezentanţei.

Din şedinţa comitetului fundaţiunei lui Gozsdu, ţinută în Iunie 1908.

Comitetul.

Nr. 249/1908. [145] 2—3

Concurs

Pentru intregirea postului de paroch în parohia de clasa a treia **Sângerul de pădure** cu filia **Şaromberc** — devenită vacantă prin repauzarea parohului Dumitru Moisin — protopresbiteratul Mureş-Oşorheiului, pe baza ordinului din 27 Maiu a. c. Nr. 6089 Bis. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele înpreunate cu acest post de paroh sunt celea fasionate la coala B. pentru intregirea venitelor dela stat.

Concurenţii au a şi aşterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, până la terminul indicat, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial, electoral, după prealabila încunoştinţare a protopresbiterului, a se înfăţişà naintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià şi a cuvântà.

Mureş-Oşorheiu, la 3/16 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Mureş-Oşorheiu în conţelegere cu comitetul parohial:

Stefan Russu
ppresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Săliştei se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în Telegraful Român.

1. **Cacova**, un post de învăţător salar 800 cor., relut de grădină 20 cor., şi cuartir în natură folosibil numai pentru învăţător.

2. **Gurarâului**, trei posturi de învăţător, salar 600 cor., relut de grădină 20 cor., cuartir în natură eventual 40 cor.

3. **Sibiel**, un post de învăţător salar 600 cor., relut de grădină 20 cor., relut de cuartir 50 cor.

4. **Sălişte**, *a)* un post de învăţător cu salarul prescris de art. de lege XXVII din 1907.

b) un post de conducătoare la asilul de copii salar 600 cor., relut de cuartir 100 cor., relut de lemne 40 cor.

Cuincuenalele se vor socotì la toate posturile numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt după alegere la aceeaşi şcoală.

Invăţătorii sunt datori a duce Dumineci şi sărbători copii la biserică şi a provede cu ei cântările liturgice. Unde sunt doi învăţători, alternativ unul va ţineà strana la utrenie, celalalt va conduce copii la liturgie.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi îşi vor înaintà concursele, în terminul deschis, provăzute cu documentele recerute (atestat de botez, absolutor pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviţiu) la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se prezentà totodată şi în vre-o Duminecă s'au sărbătoare în comuna respectivă la biserică, spre a se prezentà poporului.

Sălişte în 2 Iunie 1908.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. [141] 3—3

Nr. 286/1908. [139] 3—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului al III-lea de învăţător, la şcoala noastră confesională gr.-or. din **Vinerea**, devenit vacant în urma reposatei învăţătoare Elisabeta Herlea n. Poviciu, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) salariu fundamental 1000 cor.;

b) cuincuenaliile prescrise de legea din vigoare;

c) cuartir în natură, ori relutul de cuartir prescris;

d) $2^1/_2$ stângini lemne de foc uscate;

e) grădina de legumi sau relutul, conform legei.

Doritorii de a ocupà acest post de învăţător să-şi prezenteze cererile concursuale instruate conform legilor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi până inclusive 8 zile înainte de alegere, cu prealabila încuviinţare protopresbiterală, să se prezenteze la biserică spre a fi cunoscuţi înaintea poporului.

Preferiţi vor fi la acest post concurenţii, cari vor dovedì că sunt capabili de a instruà şi conduce un cor bisericesc; apoi aceia, cari pe lângă aceasta, mai sunt cualificaţi şi pentruca, la eventualitate, se poată competà la capelania parohiei, dacă aceasta se va sistemiza, vor fi şi mai preferiţi.

Alesul învăţător are de aşi ocupà postul şi de a întrà în funcţiune cu ziua de 1 Sept. 1908; şi va avea de a instruà elevii şcoalei de toate zilele şi ai celei de repetiţiune conducându-i la biserică în Dumineci şi sărbători şi dirigând corul în decursul liturgiei, precum va dispune comitetul parohial din timp în timp.

Orăştie, 29 Maiu 1908.

Oficiul protopresbiteral al Orăştiei în conţelege cu comitetul parohial concernent.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai
1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 32—40

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 15—40

BĂILE DE CURĂ BUZIAŞ

Staţiune de tren, poştă, telegraf şi telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,

boale de femei, suferinţe de beşică şi rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părţilor de mistuire şi escreţiune, gălbinare, anemie, scrofulosă şi boale englezeşti, slăbiciuni generale şi boli cronice la părţile genitale femeeşti. Izvor acid carbonic de sare şi fier.

Prospect trimite

Direcţiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaş

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală şi chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial şi puţin folositor.

Serviciu solid şi conştienţios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr. 18. Telefon interurban Nr. 18.

(286) 51—100

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 64 Sibiiu, Sâmbătă 14/27 Iunie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adresceze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Un nou compromis.

Sibiiu, 17 Iunie n.

O ştire de mare însemnătate a apărut zilele trecute, în formă destul de autentică, într'o gazetă vieneză, — „*Die Zeit*“,— despre care se ştie, că stă foarte aproape de guvernul maghiar, anume, că guvernul maghiar va ajunge şi în chestiile militare, cari se luaseră dela ordinea zilei, la bună înţelegere cu cercurile conducătoare dela Viena, dupăce pertractările purtate în direcţia aceasta, în timpul din urmă au dus la o îmbucurătoare apropiere.

Fireşte, a urmat numai decât o desminţire categorică din parte maghiară, afirmându-se, că nici de prezent, şi nici în trecutul apropiat, pertractări nu s'au ţinut cu cercurile conducătoare dela Viena în chestiile militare.

A venit însă o altă gazetă vieneză, — „*Reichspost*“, — şi într'un prim articol a făcut constatarea, că desminţirea e falsă, pentrucă schimb de păreri a avut loc de fapt în chestia aceasta între cei dela Budapesta şi cei dela Viena, şi cu toate că formaţiune desăvârşită nu a primit planul pe care ar voi cei din Budapesta să-l realiseze, el şi ca plan constitue o primejdie atât de mare pentru naţionalităţile nemaghiare din Ungaria, încât trebue descoperit, pentru a se puteà luà din vreme măsurile de apărare din partea celor interesaţi.

E vorba adecă, să li se facă o nouă concesiune Maghiarilor din partea Vienei, să li se permită să compună noua lege electorală, pe care ministrul de interne, contele *Andrássy*, a promis'o pe toamnă, aşà cum cer interesele lor, pentru a-şi puteà conservà şi pe mai departe suprumaţia, eghemonia, domnia.

Contele Andrássy a făcut adecă diferite combinaţiuni, dar oricum ar sucì şi drege lucrurile, cu votul universal secret şi fără restrângere, aşà cum l'a promis guvernul unguresc în pactul legat cu Coroana, — eghemonia maghiară e primejduită, coaliţia maghiară se condamnă însaşi la moarte şi face inevitabilă întrarea în parlament a naţionalităţilor şi a social-democraţiei în număr, care poate se devină îngrijitor pentru viitoriul Maghiarilor.

Aflându-se deci în strâmtoarea aceasta, guvernul maghiar a aflat o uşiţă de scăpare, o formulă, care e pusă la ordinea zilei şi e mult discutată în cercurile politice vieneze, deşì numai în principiu, anume, că Maghiarii se renunţe la pretensiunile lor militare, în schimb însă să li se permită se facă o lege electorală aşà cum lor le convine. Va se zică, fără vot universal, ori apoi cu vot universal, dar cu diferite restrângeri şi pedeci, puse celor ce nu aparţin nobilei naţiuni maghiare.

E vorba deci de un nou compromis între Coroană şi Maghiari, menit se dee o nouă lovitură naţionalităţilor nemaghiare din patria aceasta. Dacă el cu adevărat se va legà între Coroană şi guvernul maghiar, atunci naţionalităţile nemaghiare remân şi pentru mai departe eschise dela participarea în număr corăspunzător forţelor lor numerice şi spirituale la conducerea de stat, sufragiul universal remâne pentru Ungaria o idee compromisă, iar eghemonia maghiară se întăreşte de nou şi prinde rădăcini puternice.

Şi în schimb ce dau Maghiarii? La aceasta întrebare respunde ziariul „*Reichspost*“ dupăcum urmează:

„..Se poate, că armata ar primì anul acesta legea nouă militară. Dar pentru aceea armata nu ar fi cu nimica asigurată în contra pretensiunilor maghiare, pentrucă şovinismul îşi găseşte osută de ocaziuni ca să-şi renoiască atacurile, şi atacurile acestea se vor desvoltà cu atât mai liber, cu cât partidele estreme maghiare nu vor mai fi ţinute în frâu prin pactul legat cu Coroana şi prin reforma electorală, ce au se o facă, ba din contră, neînfrângerea lor vine chiar asigurată prin noua reformă electorală. Coroana şi Monarhia ar sta desarmate în faţa kossuthismului, şi întregul pact, întreaga grije şi miserie din anii din urmă, ar fi fost de prisos, căci kossuthismul, care se află la marginea mormântului, s'ar apropià numai de realizarea planurilor sale.

Aceea ce se urzeşte cu ferestrile închise în unele palate din Pesta şi Viena ar fi deci curată fatalitate. După esperienţele din săptămânile trecute, e greu a te puteà rezimà pe delegaţiunea austriacă; dar totuş nu perdem speranţa, că ea va face plausibil baronului Aehrenthal, cum vreà ea să se valoreze traficul cu legea militară. Amânarea delegaţiunilor până la toamnă nu poate se scutească regimul comun de responsabilitatea pe care o are. *Să va face tot posibilul, ca la toamnă să nu ne aflăm în faţa unor fapte împlinite*“...

Nu putem se ştim, dacă e aşà, ori nu e aşà. Dacă s'a urzit ori nu planul despre care e vorba. Dar dacă el e cu adevărat discutat în cercuri intime, tare ne temem, că deja ne aflăm în faţa unor fapte împlinite, şi atunci toate bocetele şi toate lamentările sunt de prisos, pentrucă sunt întârziate. Bine ar fi deci se nu fie aşà, cum scrie „*Reichspost*“ că ar putea să fie!

Program politic naţionalist.

I.

In broşura lui *Mercator*, despre care am vorbit în numărul trecut, se face constatarea în capitlul ultim, că chestia de naţionalitate trebue rezolvată, şi anume, din partea Maghiarilor, încă înainte de a fi aruncate naţionalităţile în braţele Austriei.

— „Bărbaţii noştri de stat şi publiciştii să nu să sparie deci — aşà scrie autorul, — de acel „*răstigneşte-i*“ al presei isterice şi de „*tradatorii de patrie.*“ Inteligenţa noastră, întreagă la inimă şi la nervi, va şti bine, că nu noi ducem patria la primejdie, ci în mod înconstient aceia, cari de şi nu în mod efectiv, dar în efigie, stârpesc naţionalităţile zi de zi, ori vreau să le stârpească prin legi *aspre.*

Aceea ce ar fi de făcut pe terenul politicei de rasă, se cuprinde în următoarele: Trebue să conservăm rasa maghiară şi cualităţile ei morale, pentru că pentru noi *aceasta* e mai de valoare. Trebue apoi să întărim factorii, cari fac maghiarisarea în mod automatic, adecă oraşele. De altă parte însă *nu trebue să privim cu ochi duşmănoşi la limba şi cultura naţionalităţilor noastre, ci chiar trebue să le promovăm cu prevenire, fără nici un gând ascuns.*

Ce se ţine de misiunea primă, societatea şi statul trebue să afle modalităţile, ca rasa noastră (maghiară) se fie ferită de emigrări, alcoholism, lipsă de cultură şi religiositate, şi de pustiirile ce le produce îmoralitatea“. (Işi expune pe larg părerile în privinţa aceasta, apoi continuă:) „Ce se atinge acum de politica ce trebue să o urmărim faţă de naţionalităţi, programul stă din următoarele puncte:

1. *Trebue se reformăm administraţia.* Ambiţia actualilor funcţionari comitatenşi se extinde numai la resolvarea mechanică a afacerilor militare, de contravenţiune administrativă şi ale servitorimei. In schimb însă nu se ocupă de loc, ori numai ici colea, cu interesele economice şi culturale ale poporului, cu îndreptarea administraţiei comunale, cu administrarea corectă a averii comunale şi mai ales a islazurilor, cu parcelarea de moşii, cu formarea de tovărăşii agronomice şi industriale, cu organizarea de bănci comunale, cu răpândirea industriei de casă, cu formarea de cercuri economice şi de muncitorime, cu propagarea formării de reuniuni antialcoholice şi de temperanţă, cu înfiinţarea de biblioteci săteşti, cu ţinerea de prelegeri poporale întru promovarea moralităţii şi a religiosităţii, cu distragerea poporului în zile de Dumineci, cu un cuvânt, cu toate acele probleme de ordine mai înaltă, cari formează criteriul unei administraţiuni moderne politice“.

Cu toate acestea ar trebui să se ocupe funcţionarii administrativi, dar nu se ocupă, şi nu dau mână de ajutor nici societăţii în direcţia aceastå. Ba chiar şi ordinaţiunile ministeriale şi legile aduse în acest

---

FOIŞOARĂ.

Primul bal.

(Fine).

Un coleg din comitetul aranjator chemă pe Ghiţă la o parte, şi pe semne îi comunică lucruri importante, pentrucă Ghiţă cu mii de scuze să depărtă, pentru a resolva afaceri de mare importanţă. Nu-i lucru mic, mă rog, să fi aranjator, şi încă majordom, la balul universitarilor din Cluj!

Când începù să se însereze Elvira se apucă să-şi facă toaleta. Frisura? Nu-i trebue altă frisură, decât cea de toate zilele. Ce? Se zică lumea că s'a făcut mai frumoasă decum e, numai pentruca să placă? Sau pentrucă e la primul bal? Dar cui se placă? Ea n'a venit de dragul nimănui la bal. Şi nici n'a venit să-şi caute bărbat la bal. Cine vrea să o cunoască, poftească la ei acasă. In salon, la clavir, în bucătărie, în grădină, când e de lipsă chiar şi la mulsul vacilor, acì se poate ştì că ce plăteşte o fată, iar nu la bal...

Când fù gata cu toaleta, luă camelia din păharul cu apă, tată-so îi cumpărase o camelie, şi căută să şi-o tocmească în păr. Ce miros admirabil! Se puse la oglindă şi o aşeză în păr. Era acum gata de bal. Oare ce efect va face întrarea ei în sala de bal? Ei, ce-i păsă ei! Ce gânduri copilăreşi sunt acestea!... Cum au şi putut să-i pice în minte?

— „Mamă! Iţi plac?“ zise ea, întorcându-se într'un picior, ca mamă-sa să o poătă privì din toate părţile.

Mamă-sa în loc de răspuns o îmbrăţişă şi o sărută...

Veselă sărì Elvira în trăsura care o duse dela hotel le redută, unde se ţinea balul. Cu capul ridicat în sus, în conştienţa sigurei cuceriri, urcă treptele, întrebându-se în sine, dacă va mai fi în sală vre-o fată frumoasă ca şi ea?

Intrară întâiu în garderobă, unde mamă-sa îi mai tocmì toaletă, ea duse mâna în păr pentru a vedea dacă camelia e bine aşezată, apoi aruncă o privire lungă în oglindă, clătinând din cap a mulţămire sufletească.

La uşă aşteptau câţiva aranjatori, iar garderoba se umplù de lume. Un aranjator îi întinse braţul şi o conduse în salå. Nu era Ghiţă, şi asta o cam supără. De ce n'a primit-o Ghiţă, că doară ştià că vine? O lasă în grija unui tinăr cu totul necunoscut. Şi cum o trage după sine prin sală, par'că l-ar gonì Turcii. Ea ar vrea să meargă încet, în pas maiestatic, aruncând privirea şi într'o parte şi într'alta, pentru a vedea cum o admiră lumea. Aşa însă n'a văzut nimica. A alergat ca o gâscă prin sală, până de partea ceealaltă, unde i-s'a oferit ei şi mamei ei loc de şedere. Ce-l puţin le-a adus la bun loc. De acì se vede bine în sală. Se vedè întreg publicul, care se adunase binişor. Ce iluminaţie frumoasă. Ce de tineri! Şi cum o fixează unii. Simţì că a roşit în faţă până la urechi. Puse capul în pământ şi acum îşi aduse abia aminte, că ea nici n'a mulţămit cavalerului care a condus-o în sală. Ce părere îşi va face tinărul despre ea? Va zice, că e o gâscă proastă dela sat. Ah, pare că acasă cu totul altcum îşi făcuse ea planul, dar aici, în mulţimea aceasta de oameni şi la feerica lumină, a părăsit-o curajul.

Dar iată şi Ghiţă, vărul ei, cu capul, cu mânile şi cu picioarele plin de lucru, cum zicea el, şi cu el mai veniseră vre-o trei tineri, pe cari Ghiţă pe rând îi presentă Elvirei, dispărând apoi, pentruca să-şi vadă de — afaceri. A schimbat câteva vorbe Elvira cu tinerii pe cari i-a presentat Ghiţă, despre lucruri banale, dându-le nişte răspunsuri şi mai banale. Inzadar, nu era Elvira în elementul ei, nu se simţia sigură pe picioare în atmosfera aceasta nouă pentru ea.

Musica începù se cânte un vals melodios. Tinerii cei trei o luară la joc pe rând, şi venì şi Ghiţă să o roage pentru o tură, şi apoi iar se aşeză lângă mamă-sa. O vecină lângă ea juca într'una. Cum o lăsa unul din mână, o lua altul. A avut cel puţin douăzeci de dansatori, şi ea numai patru. Ii mai aduse însă Ghiţă unul. Il presentă cu glas sonor: „Dr. Toma Porfirescu“. Elvira roşì. Ii trecù invidia ce începuse să o maltrateze pentru norocul vecinei. Acest singur dansator face cât toţi ai ei, cei douăzeci! Abia se învârt Elvira de câteva ori în sală, pe braţul tinărului advocat, şi mùsica încetă. Dansatorul o luà de braţ şi făcură împreună o primblare prin sală. Ea începù vorba cu „e căldură mare în sală“, iar el îi puse întrebarea, dacă e primul bal acesta, la ce ea răspunse afirmativ, şi în urmă să află iarăşi lângă mamă-sa, singură, fără cavaler.

De ce a fost atât de rece domnul Porfirescu cu ea? De ce a vorbit atât de puţin? De ce nu a purtat-o mai mult la primblare prin sală? Toate astea erau întrebări, la cari Elvira nu putea să-şi dee răspuns. Şi le pusese însă.

Musica dete semnalul pentru cadril. Părechile se înşiruiră una după alta, şi promenau prin sală, trecând pe lângă Elvira, care pentru cadril încă n'avea dansator. In urmă va rămânea pe delaturi. Toate fetele cari treceau pe lângă ea, de braţ cu cavalerii, îi aruncau câte o privire curioasă, ca cum ar compătimi-o. Elvira începù să se teamă şi să se ruşineze. Nu văzuse încă pe Porfirescu printre părechile înşiruite, şi tot mai spera, că *el* are să vină să o iee la cadril. Dar Porfirescu nu venì. Venì însă Ghiţă, vărul ei, şi o scăpă de torturile ce le suferea.

Visavi aveau în cadril pe Dr. Porfirescu şi Amalia, buna ei amică de odinioară din internat. O blondină interesantă. Şi ce vorbăreţ e cu ea Porfirescu! Nu-i mai încetă gura. E chiar confidenţial. Mai îi tocmeşte părul pe frunte, mai o scop, rămân literă moartă. Nu le execută nime.

O alta greşală a administraţiei e aceea, că comitatele sunt prea mari. Nu se poate face controla cum ar trebui să se facă. Comitatele ar trebui deci de nou arondate, şi anume, după teritoriile tribunalelor regeşti. Fie care teritoriu de tribunal să fie totodată şi teritoriul unui comitat.

A treia greşală mare a administraţiei e felul cum se aleg funcţionarii administrativi. Nu se aleg cei harnici şi cei muncitori, ci cei cu protecţie. Cei spriginiţi de clicele comitatense. Iar cea mai mare greşală e aceea, că funcţionarii administrativi *nu prea cunosc limba poporului*, cu care trebue se stee în contact. Ordinaţiunea ministrului de interne dată în privinţa aceasta va aveà sigur soartea altor ordinaţiuni, va rămânea neesecutată. Şi aceasta e rău. Pentrucă politică corectă naţionalistă nu se poate face, dacă funcţionarii nu se pot înţelege cu poporul.

2. *Sufragiul universal.* Al doilea punct de program al lui *Mercator* e dreptul de alegere. Autorul broşurei e aderent al votului *plural*, însă numai pe un timp oarecare, până se face transiţia. Să se dee votul universal, dar să se dee şi câte două şi trei voturi anumiţilor cetăţeni. Votul plural însă nu poate fi secret, pentruca respectivul să nu poată dà un vot unui candidat, şi alt vot altuia. Funcţionarii mai mici se aibă două voturi, cei mari trei. Două voturi se aibă mai departe preoţii, învăţătorii, funcţionarii comunali, şi toţi cetăţenii, cari plătesc dare mai mare decât de 100 cor. la an. Trei voturi se aibă şi ceice plătesc dare anuală în sume de peste 500 coroane.

Cei cu un singur vot, care este a se dà tuturor, fără restrângere, votează *secret*, pe comune. Dupăce s'ar face o anumită şcoală politică cu poporul, peste 10 ori 15 ani, votul plural să se şteargă şi se remână votul universal şi secret.

Dreptul de alegere nu poate fi legat de cunoaşterea limbei maghiare, pentrucă aceasta ar fi o imposibilitate morală, politică şi de drept. Ceice nu ştiu ungureşte încă contribuesc la susţinerea statului, cu bani şi sânge, şi statul nu-i poate despoià de dreptul ce le compete. Asta ar fi o dispoziţie *barbară.* Autorul broşurei se miră, cum se poată se aibă aderenţi aceasta idee absurdă?

Supremaţia maghiară o vede asigurată Mercator în o înţeleaptă arondare a cercurilor electorale. Oraşele se capete mai mulţi deputaţi, satele mai puţini!

Al treilea punct de program e *legea de naţionalităţi*, iar al patrulea *colonisările.* Despre acestea în numărul viitor.

Iubileul „Gazetei“ din Braşov.

După cum am anunţat în numărul trecut, Dumineca la orele 11 şi jumătate, inteligenţa română din Braşov şi împrejurime s'a prezentat la locuinţa domnului *Dr. Aurel Murăşianu*, directorul *„Gazetei Transilvaniei“*, pentr a-l felicita din prilejul împlinirei anului al 70-lea de existenţă a ziarului condus de dânsul şi al 30-lea decând e director al acestui ziar. Au făcut parte din aleasa deputaţiune peste 50 de fruntaşi români, din Braşov şi jur. Conducătorul deputaţiunei a fost domnul advocat *Ioan Lengher*, care a rostit următoarea cuvântare:

„Stimate dle Redactor!
Suflet viu al „Gazetei!“
Stimate Amice!

Românii din oraşul şi comitatul Braşov se prezentă spre aţi aduce omagiile lor din incidentul iubileului de 70 de ani de existenţă a jurnalului nostru „Gazeta Transilvaniei“ şi al jubileului de 30 de ani decând tu în persoană redigezi acest jurnal.

Spre a fi bine înţeleşi de ce ne însufleţim atât de puternic de aceşti ani epocali, ne întrebăm, cum am stat înainte de acum 70 de ani, cum stăm astăzi după 70 ani şi ce influenţă a avut „Gazeta Transilvaniei“ asupra vieţii poporului nostru?

Acum 70 de ani ne aflam la începutul binişor înaintat al veacului al XIX-lea, veac cu renume cultural. Mai cu seamă în ceea ce priveşte naţionalismul, acest veac erà cu deosebire chemat să pună în practică rezultatele revoluţiunii celei mari franceze, acest veac aveà să realiseze roadele muncii udate cu sângele a milioane de oameni pentru ideile libertăţii, egalităţii şi ale frăţietăţii din veacul al XVIII-lea.

Trecuseră dară acelea vremuri, când ţăranul nostru trăgea la jug alăturea cu vita. Incetaseră vremurile, cari opreau poporul român de a-şi trimite copiii la şcoală. Ba pot zice, că nu se mai auzeà nicăiri, ca să se prescrie ţăranului cum să se împodobească. Idealurile libertăţii şi ale egalităţii imediat după ivirea lor în Franţa, ca prin zbor au atins şi sufletele fiilor naţiunei noastre, cari doreau a scăpà de jugul ce-i apasă.

A avut ivirea acestor idealuri de libertate acea influenţă, că fiii aleşi ai neamului şi-au însuşit principiile acelor idealuri eluptate de popoarele culte din apus, şi cu un simţ de jertfă ne mai pomenit se hotăresc la anul 1838 să creeze un far luminos, care să scoată din întunerec naţia românească, luminându-o pe toate terenele şi dându-i poveţele trebuincioase pentru toate relaţiile vieţii.

Neamul românesc din ţările coroanei ungare, setos de bine, ascultând sfaturile şi urmând stelei luminoase, s'a grăbit a se arătà lumii celei mari ridicânduşi un monument identic cu al fraţilor săi din apus, şi-au ridicat monumentul din 1848, pe care l-au şi sfinţit prin sângele a 40.000 de fii ai săi.

Au arătat prin acest monument lumii celei mari, că aici în patria sa moştenită dela moşi-strămoşii săi, deşi înfiinţată împreună cu ceialalţi fraţi concetăţeni de alte neamuri, totuşi voeşte să trăiască cu numele său, cu cultura sa, cu limba sa, cu portul şi obiceiurile sale, peste tot cu susţinerea individualităţii sale române, ca factor al naţiunii politice ungurene, apărându-şi patria sa, Ungarie, cu toate puterile fisice şi morale, întocmai precum moşi-strămoşii săi şi-au jertfit tot ce au avut mai scump pentru înfiinţarea, apărarea şi înălţarea patriei, împodobind prin faptele sale istoria patriei şi eternizând gloria neamului şi a vieţii romane, ca element trainic întru susţinerea statului.

Spre a-şi statornicì puterea de existenţă culturală morală ca popor român, poporul român condus de lumina stelei ivite pe ceriu la 1838, care-l făceà să-şi vadă din fundul colibei ascunse prin păduri chiar obârşia nobilă din care se trage, s'a îngrijit de instituţiuni corăspunzătoare, şi-a regulat biserica, care i-a fost totdeauna razimul şi ocrotitorul vieţii sale naţionale şi a împodobit-o cu miile de şcoale poporale, ce le susţineà din propriile sale puteri, pentru de aşi îmbogăţì mintea cu cunoştinţele necesare, pentru de a hrănì adevăratul sentiment patriotic, adecă neadormita dragoste către patria noastră iubită, care este şi a noastră, pentrucă la înfiinţarea şi susţinerea ei au contribuit moşi-strămoşii noştri, cari ne-au lăsat-o moştenire fiilor, nepoţilor şi strănepoţilor noştri, dimpreună cu toată individualitatea noastră naţională.

Dar cine a dat şi dă putere de lumină acestei stele, cine o ţine în continuu aprinsă de când s'a ivit ea pe cer?

Sunt fiii poporului român cei mai aleşi, cei mai gata de jertfă, cari n'au cruţat nici timp, nici bani, nici chiar sănătatea lor, pentru a nu lăsà, ca aceasta stea să înceteze de a luminà în continuu în cea mai curată lumină.

Nu ne este dat a ne închinà tuturor măreţelor persoane, cari au contribuit la înfiinţarea „Gazetei“, cu atât mai puţin la toate acele persoane, cari au contribuit, ca „Gazeta“ fără preget în tot timpul şi în curată lumină să lumineze chiar şi în cea mai ascunsă colibă a ţăranului român. Nu, durere! nu ne putem închinà tuturor acestora, lui G. Bariţ, Iacob şi Andreiu Murăşan etc. etc.

Dar avem în faţa noastră sufletul de astăzi al acestei preamărite stele „Gazeta“.

In faţa noastră şi a întregei naţiuni române din Ungaria ţini dta aprinse flacările ce dau lumina de care se încălzeşte prin „Gazetă“ casa Românului, fie el cărturar, negustor, meseriaş sau plugar, bogat sau sărac, şi ţini în viu foc aceste flacări, sunt acum 30 de ani.

Ştim, ce muncă este aceasta, ştim că e împreunată cu viaţă de om, dar peste toate aceste trecem cu bucurie când vedem, că poporul, luminat şi el şi condus de lumina răspândită, îşi înţelege poziţiunea, s'a deşteptat şi se pune el singur la pândă, ca să-şi apere drepturile.

Ştim că al dvoastre este în mare parte meritul deşteptării. Ne prezentăm deci spre a vă aduce omagiile noastre, rugându-vă să le primiţi cu dragostea cu care vi-le prezentăm, zicându-vă în numele nostru şi al tuturor Românilor: Dea Dumnezeu, ca „Gazeta“ să lucească încă multe sute de ani înainte, ca să poată fi far luminos şi urmaşilor noştri!

Infiinţătorilor le dorim odihnă de veci, legătuindu-ne înaintea lui Dumnezeu, că memoria lor vom păstrà o totdeauna vie în inimile noastre.

Iar Dvoastră, dle Redactor, Vă dorim din inimă sinceră reînsănătoşare, putere de a fi far luminos pentru neamul românesc şi mai departe. Vă dorim să trăiţi la mulţi ani, sănătos şi vesel, viaţa să vă fie încununată de rezultatele dorite pentru neamul nostru mult cercat.“

(Va urma.)

Din Brad.

Ordinea examenelor la gimnasiul român gr. or. din Brad şi la şcoala elementară anexată gimnasiului.

A. La şcoala elementară:

Clasa II., Sâmbătă, 21 Iunie v. la 10—12 ore a. m. din toate obiectele (învăţător M. Stoia).

Clasa III. şi IV., Dumineca, în 22 Iunie la 10—1, din toate obiectele (înv. I. Germân).

B. La gimnasiu:

1. Examenele privatiştilor: 20 şi 21 Iunie v.

2. Examenul de gimnastică: 16 Iun. la 4 ore p. m. (instructor M. Stoia).

3. Examenul de cant: 21 Iun. la 4 ore p. m. (instructor M. Stoia).

4. Examenele publice: 23 Iunie v. şi anume: la 7—8 şi jum. a. m. clasa I. din Geometrie (prof. Dr. I. Radu) şi Istoria naturală (prof. St. Albu); la $8^1/_2$—10 a. m. cl. II. gim. din Română (prof. St. Albu) şi Maghiară (prof. Dr. Tr. Suciu); la 10—$11^1/_2$ a. m. cl. III. gimn. din Istoria Ungariei (prof. Dr. P. Oprişa) şi Latină (prof. V. Boneu), iar la 2—4 p. m. cl. IV. gimn. din Germană (prof. V. Boneu) şi Algebră (prof. Dr. I. Radu).

Incheierea festivă a anului şcolar va fi în 24 Iunie v. a. c. La festivitatea de încheiere se invită toţi prietenii şi sprijinitorii şcoalei noastre.

Brad, în 30 Maiu 1908.

Direcţiunea gimnasială.

Dela sate.

Examenele dela şcoalele din tractul Bistriţei.

Şimotelnic, 21 Iunie n.

Insărcinat de conferenţa învăţătorească, am luat parte la examenele de vară ale şcoalelor noastre din tractul Bistriţei, atât în anul trecut, cât şi în anul acesta.

Aflând o diferenţă mare între trecut şi present, încât înaintarea culturală, economică şi socială de un an m'a pus în uimire, căci am aflat pe tot terenul o muncă ageră, plină de zel şi diliginţă, atât din partea învăţătorimei, cât şi din partea preoţimei: nu pot trece a nu face un raport din observările mele ca comisar.

Din cele 16 şcoale pe cari le avem în tractul acesta, s'a aflat în 11 şcoale un progres foarte bun şi anume în Braşfalăul-de-sus, Braşfalăul de-jos, Caila, Idamare, Şimotelnic, Bârla, Cusma, Ioseni, Mijloceni, Suseni-Bârgăului şi Borgo-Bistriţa (sat). Progres bun în 4 şcoale: Galaţi, Rus, Prund şi Borgo-Bistriţa (pustă). Neîndestulitor în Chintelnic.

Peste tot foarte mulţi copii n'au frecuentat şcoala regulat. Causa este, că forurile politice nu păşesc destul de energic faţă cu cei ce sunt pedepsiţi. Cari au frecuentat şcoala regulat, au arătat un progres pe deplin mulţămitor, atât din obiect le predate în limba maternă, cât şi din limba maghiară. In cele mai multe şcoale s'a putut constata, că copiii au făcut progres mare în limba maghiară, încât nici şcoalele de stat nu s'ar putea lăuda în tot locul cu un spor aşa admirabil.

Incât se poate judeca după răspunsurile copiilor dela examen, au arătat o hărnicie mare, un zel şi un metod pe deplin mulţămitor, învăţătorii următori: Grigore Şuteu, Bârla, Ioan Griga, Cusma, Eugeniu Tănase, Suseni-Bârgăului, Simion Pahone, Mijloceni-Bârgăului, Leontina Beşa, Borgo-Bistriţa.

Cum am observat, afară de două, în toate comunele între preoţi şi învăţători există o înţelegere, o armonie, care ne face a înţelege sporul înaintării în afacerile culturale, sociale şi economice ale poporului. In multe locuri şi astăzi se mai află starea maşteră, obiceiul strămoşesc, că copiii duc subsuoară câte un gătej spre încălzirea şcoalei şi tot ei se îngrijesc de curăţirea şcoalei. In patru comune neexistând şcoale, se propune religiunea din partea preoţilor, anume în Sfântu, Buduş, Şieu-mare, Iaadul şi Cosna. Cum s'a putut vedea, preoţii respectivi şi-au dat silinţă a creşte copiii în spirit religios-moral, dar totuşi ar fi de dorit, că neavând şcoală românească, să înveţe pe copii înşişi catiheţii scrisul şi cetitul mai întâiu şi numai după aceea istorioare biblice, căci fără a şti cetitul nu se poate face instrucţia.

Nu pot trece cu vederea să nu amintesc pe parohul tinăr al Iaadului, Victor Murăşan, un adevărat apostol, un preot harnic, plin de zel şi diliginţă, ceeace a dovedit cu munca ce o îndeplineşte. Ar fi de dorit, ca consistorul nostru să-i dea mână de ajutor ca nu peste mult biserica noastră din Iaad să fie recunoscută de parohie. Am înaintat şi am lucrat mult în puţin timp, din care partea leului o are administratorul nostru tractual, Vasile *Bălan*, care a dovedit, că este un preot cu praxă şi în toate împrejurările şi afacerile tractului a aflat calea cea bună spre înaintarea bisericei şi a poporului nostru.

Doresc, ca în anul viitor să văd şi mai mare înaintare la poporul nostru.

Petru Poştoiu
înv. gr. ort. comis. conf.

*

Inmormântarea lui Ioan Podariu.

— 9 Iunie v.

Mercuri în 4/17 Iunie a. c. în comuna *Vlădeni* s'a petrecut la cele eterne rămăşiţele pământeşti ale regretatului Ioan *Podariu*, unul dintre fruntaşii veterani ai acestei comune. El s'a născut la a. 1842 în comuna Vlădeni, din părinţi plugari de rând, a absolvat 2 clase gimn., a funcţionat în comuna sa natală 27 ani ca învăţător, 9 ani ca primar comunal şi neîntrerupt ca notar al comitetului parohial şi ca cântăreţ al bisericei El a fost odinioară mâna cea dreaptă a fericitului notar Iacob *Zorca*, regeneratul acestei comune scăpate de jugul iobăgiei după secoli de suferinţe.

Dânsul cu puţină carte, dar cu mare zel, activitate şi iubire de neam, lucrând neobosit pentru binele şi înaintarea comunei sale, pe lângă un salar de învăţător — după vremuri — prea modest, nu mai puţin a stăruit sub sudoarea feţei sale pentru creşterea şi cultivarea familiei sale, dând fiilor sei Nistor (notar comun. în Satulung) Ioan (inginer în servi-

---

loveşte cu mănuşa peste umăr. Ei, şti că nu-i frumos, domnule? E chiar lipsă de tact şi de consideraţiune! Dar are să-i spună ea părerea, numai să-l prindă odată la vorbă mai întinsă. Şi are să ocărască şi pe Amalia. De ce-i permite o astfel de intimitate scandaloasă?

După terminarea cadrilului Amalia o luă de braţ şi plecară amândouă în garderobă, să-şi tocmească toaleta. Chiar bine, are să o iee Elvira la trei parale. Dar nici n'ajunseră bine în garderobă şi Amalia o întrebă:

— „Bine dragă, tu n'ai nici un cuvânt de felicitare pentru mine?“

— „Felicitare? Pentru ce?“

— „Sunt fidanţată, scumpa mea. De Dumineca sunt fidanţată, sunt mireasă!“

— „Fidanţată? Nu ştiam nimica, dar absolut nimica. Şi cu cine eşti fidanţată?“

— „Cu dansatorul meu. Cu Dr. Toma Porfirescu“.

Elvira simţi, că-i trec fiori prin toate vinele. Picioarele începură să i-se clatine, vinele de pe frunte i-se svâcneau cu putere şi abia putù face drumul prin sală până la mamă-sa. Se aşeză lângă ea şi de aci nu s'a mai mişcat. Pe dansatorii cari veneau să o ceară la joc i-a refusat sub pretext, că o dor picioarele şi nu mai poate juca. Iar la mezul nopţii, când s'a început pausa, a rugat pe mamă-sa să o ducă acasă. Nu mai rămâne, că-i e frig... Adecă e fidanţat cu Amalia! De aceea aşa rece şi străin faţă de ea! Ei, să-i fie de bine, şi noroc să aibă, mult noroc şi multă fericire . . .

Când a eşit din sală, Elvira n'a mai văzut pe nime. O negură deasă sbura pe dinaintea ochilor ei, prin care nu străbătea decât râsul şi şoptiturile neînţelese ale celor din sală la urechile ei. Tăcută şi apatică a sărit în trăsură, şi când a fost acasă şi în pat, lacrămile vărsate pe perini i-au mai uşurat puţin inima de greutatea care o apăsà.

In primăvară, pe la apropierea de Paşti, Elvira a mers iarăşi la Cluj cu mamă-sa, ca să facă mai multe cumpărări. Studenţii cei trei, dansatorii ei de astă iarnă, stăteau în colţul pieţei celei mari şi se consultau. Când o observară trecând pe lângă ei, o salutară şi în urmă zise unul, juristul:

— „Vai, cum s'a schimbat domnişoara Elvira! N'o mai cunoşti!“

— „N'are să mai facă săraca şi al doilea bal. Sigur că a răcit astă iarnă, când a mers acasă dela bal“, continuă al doilea, care era medicinist.

— „Ei, aşa sunt fetele, încheie al treilea, filosoful, ca şi florile. Peste noapte să ofilesc, şi nime nu ştie de ce. Floare ofilită e şi domnişoara Elvira, şi numai ea va şti unde o doare şi ce o doare. Aideţi la masă!“ Clopotul cel mare începù se sune de ameazi. Elvira îl asculta cu jale din uşa unei prăvălii, înecându-şi tusa cu batista.

P.

ciul statului în Györ-Szent-Márton) o creştere modernă, şi celoralalţi fii George, Iacob şi Maria, pe lângă cunoştinţele câştigate în şcoală sub îngrijirea sa o creştere religioasă-morală.

A fost un bărbat înzestrat cu frumoase virtuţi creştineşti: soţ credincios, tată iubitor de copii şi ştiinţă, învăţător zelos, econom neîntrecut şi neobosit, modest şi faţă de superiorii sei cu mult respect şi stimă. A fost tuturor toate, unul din fruntaşii cei mai meritaţi, care a contribuit cu fapta şi cu cuvântul pe toate terenele la ridicarea acestei comune istovite de jugul iobăgiei.

Inmormântarea i-s'a făcut cu pompă cuvenită. Pe lângă parohul local Iacob Zorca, au servit şi parohii: Iosif Comanescu, din Codlea, Ioan Gavrilescu şi I. Gonţa, din Ţinţar, a participat inteligenţa din loc, representanţa comunală, cu primarul şi notarul comunal George Cârlan, medicul cercual Eugen Bolfa, comitetul şi epitropia parohială, învăţătorii cu toţi şcolarii, postul de gendarmi staţionaţi în comună, în frunte cu sergentul lor, mulţime de popor din comună şi împrejurime, petrecându-l cu toţii la locul de odihnă. La mormânt parohul local printr'o cuvântare funebrală bine întocmită a descris meritele şi a preamărit faptele acestui bărbat vrednic.

Intreg poporul a ascultat cu încordată atenţiune frumoasa cuvântare, vărsând lacrămi de întristare împreună cu familia regretatului răposat. După terminarea ceremonialului de înmormântare, inteligenţa s'a întrunit la masa comună — pomana — întru memoria răposatului, condolând pe cei întristaţi.

In veci amintirea lui. *C.*

NOUTĂŢI.

Examene de cualificaţie. La secţia pedagogică a seminarului „Andreian“ din Sibiiu s'au început Luni examenele de cualificaţie cu candidaţii cari s'au presentat pentru a obţinea diploma de învăţător. Ele sunt presidate de comisarul consistorial *Mateiu Voileanu*, ases. consistorial, şi se ţin în presenţa domnului comisar guvernial Dr. *Iosif Siegescu*, profesor de gimnasiu în Budapesta.

*

La Ischl. Maietatea Sa, Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I, a plecat astăzi, Vineri dimineaţa, la oarele 7 şi jumătate, cu tren special la Ischl, unde rămâne până la începutul lui Septemvrie.

*

Dela comitat. Comitetul central electoral al comitatului Sibiiu ţine şedinţă *Joi, în 2 Iulie n.* la oarele 10 dimineaţa, în sala mică a casei comitatului. La ordinea zilei: censurarea reclamaţiunilor şi a observărilor făcute cu privire la listele electorale de pe anul 1909. Censurarea se va face în ordinea următoare: Cercul electoral al Sebeşului, apoi al Cristianului, în urmă al Cisnădiei şi al Nocrihiului.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu îşi ţine adunarea generală din estan mâne, în 27 Iunie n. a. c. la oarele 4 p. m. în localul Casinei române.

*

Organizarea studenţimei române. Societatea academică „România Jună“ din Viena a luat iniţiativa pentru ţinerea unei conferenţe de delegaţi ai tuturor studenţilor şi societăţilor academice române, care conferenţă *va fi lipsită de orice caracter politic.* Scopul este, aranjarea de congrese studenţeşti, alegerea unui comitet central şi eventual şi scoaterea unui ziar. Dela fiecare societate academică, ori grupare studenţască neorganizată, au să participe la conferenţă trei delegaţi. Conferenţa se va ţineà probabil în Iaşi, la finea lui Iulie ori începutul lui August. Anunţările să se facă cel mult până la 9 Iulie n. la societatea academică „România Jună“ Viena VII, Floriangasse 12.

*

Comitetul Ligei Culturale din Bucureşti a fost constituit astfel: Prezident, Sava Şomanescu, vicepresidenţi, Virgil Arion şi generalul Balaban, secretar general N. Iorga. Comitetul a hotărât să înfiinţeze secţiuni în toate capitalele judeţelor. Cu compunerea unui program în privinţa aceasta a fost încredinţat domnul *N. Iorga.*

*

Uniunea de pace. Uniunea internaţională de pace îşi ţine congresul anul acesta în Berlin, la 10 Septemvrie. Se pregătesc să meargă mulţi la congres din Ungaria, dar vor merge mulţi şi din Austria.

*

Incheerea anului şcolar la şcoala civilă de fete din Sibiiu se face Dumineca la orele 11 în sala festivă a muzeului „Asociaţiunii.“ Programul e următorul: Cor: „Câmpuri poene“, pentru 2 voci, de *** „Danse Roumaine“, de Coloman Chován, exec. la pian de *Maria* şi *Viorica Opran*, eleve în cl. IV civ. „Unde eşti? Unde eşti!“ de G. Cavadia, exec. la pian de *Magdalena Nestorescu*, elevă în cl. IV civ. „Impromptu“, de Fr. Chopin, exec. la pian de *Minerva Baciu*, elevă în cl. IV civ. Cor: „La o rândunică“, pentru trei voci, de I. Costescu. „Ilustraţiune română“, de K. R. Kárrász, exec. la pian de *Maria Cartianu*, elevă în cursul compl. „Faust“, operă de Ch. Gounod, exec. la violină de *Hortensia Atanasiu*, elevă în cl. IV. civ. „Cântec de leagăn“ şi „Trandafirul“, pentru voce, de Fr. Schubert, în româneşte de Maria Cunţan, cânt. de *Otilia Verga Popovici*, elevă în cursul compl. „Moartea lui Fulger“, poezie de G. Coşbuc, declamată de *Cornelia Moşioiu*, elevă în cursul compl. Cor: „Păstoriţa“, pentru 3 voci, de A. Bena. Oaspeţii sunt bineveniţi!

*

† Ilie Şpan. Unul din fruntaşii ţărani ai neamului şi bisericii noastre de pe Valea-Arieşului a răposat în Domnul *Dumineci* în 21 l. c. şi a fost înmormântat Marţi în 23 în cimiteriul bisericei gr. or. din comuna Lupşa. Actul ceremonial l'au îndeplinit trei preoţi din comună, între cari preotul *Avram Cioran* a rostit o cuvântare foarte mişcătoare, arătând vrednicia lui ca tată de familie, care a dat naţiunii şi bisericei fii bine crescuţi şi aleşi, fiind unul profesor seminarial, unul preot şi unul econom de frunte. Timp de peste un deceniu a fost primar al fruntaşei comune Lupşa, iar aproape toată viaţa, de când a jucat rol public, epitrop al bisericei. Fie-i ţărâna uşoară! *(a)*

*

Infante nou. Regina Victoria a Spaniei a născut un fiu. E al doilea fiu al Regelui din Spania. Primul, moştenitenitorul de tron, s'a născut anul trecut în 10 Maiu. Nou născutul a primit în botez numele *Jaime.*

*

Proces de presă. In procesul de presă intentat „*Gazetei Transilvaniei*“ pentru reproducerea unei scrisori politice a lui Björnson, publicată într'o foaie franceză, senatul de punere sub acuză a tribunalului regesc din Murăş-Oşorheiu *a respins* excepţiunile înaintate şi a decretat ţinerea pertractării finale cu redactorul responzabil, pus acum sub acuză.

*

† George Onea Gârbacea comersant, în Moeciul-inferior, după scurte şi grele suferinţe, fiind împărtăşit cu Sfintele Taine, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, Sâmbătă în 7/20 Iunie a. c. la oarele 4 p. m., în etate de 62 ani, în al 7-lea an al văduviei sale. Rămăşiţele pământeşti ale decedatului s'au ridicat din casa proprie Marţi în 10/23 Iunie 1908, la oarele 9 a. m., şi s'au depus spre vecinică odihnă în cimiteriul bisericei gr. or. române din Moeciul inferior. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Din Gödöllő ni se scrie, că la cursul de stupărit al statului din Gödöllő au fost primiţi şi următorii preoţi gr. ort. români: Traian V. Motora din Vorta, Nicolae Buteleanc din Vidra de sus (Achidieceză) şi Aron Moise din Silagiu, diecesa Caransebeşului.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Nicolae Dorca, paroh (Loamnăş) şi soţia sa Maria, în amintirea ficei lor reposate Maria Aurica 1 cor.; dna Ema Bányai, în amintirea soţului seu reposat Ludovic Bányai, măcelar 5 cor.; Alexandru Belle, vice-comite (Făgăraş) 2 cor. 50 bani; Petru Drăgoiu, cursor consist., în amintirea tatălui seu reposat Petru Drăgoiu sen. fost econom în Şelimbăr, 1 cor.

*

Amintirea lui C. Porumbescu. Din Viena ni se scrie, că Sâmbătă, în 20 Iunie v. s'a aranjat acolo o convenire socială, pentru a se serba aniversarea anului 25 dela moartea compositorului român *C. Porumbescu.* Convenirea a avut loc în restaurantul „*Zum Magistrat*“. Sara la oarele 8 şi jumătate sala erà plină de lume românească. S'a cântat în cor cântecul „*Tricolor*“ apoi domnul *G. Teleagă*, prezidentul societăţii „*România Jună*“, sub firma căreia s'a aranjat convenirea, a rostit un discurs frumos despre *Porumbescu.* A vorbit apoi frumos dl general *A. Lupu*, iar dşoara *Topliceanu* a cântat la pian mai multe bucăţi de ale lui C. Porumbescu. A mai vorbit dl Dr. *L. Popovici*, şi au cântat domnii *C. Şandru* (tenor) şi *Ionel Crişanu* (bariton) iar la urmă s'a cântat „*Deşteaptăte Române*“. Incheerea s'a făcut pe la oara unu noaptea prin un scurt discurs al prezidentului societăţii „*România Jună*“.

*

Dicţionar geografic. Societatea geografică din Bucureşti a scos acum de curând de sub tipar dicţionarul geografic al Bucovinei, iar în cursul verei acesteia se vor începe lucrările de alcătuire pentru dicţionarul geografic al Transilvaniei, care va fi gata peste cel mult trei ani.

*

Concert în Alba-Iulia. Inteliginţa română din Alba-Iulia învită la concertul impreunat cu joc, ce-l va aranja cu concursul benevol al studenţilor escursionişti din Blaj, în 28 Iunie n. 1908 în sala hotelului „Europa“. Inceputul precis la 8 oare sara. Preţul de intrare de persoană 2 cor. de familie 4 cor. Venitul curat e destinat spre scopuri filantropice. Ofertele marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

Intrunire agricolă în Cărpeniş.

(Invitare.)

La invitarea fruntaşilor nostri din *Cărpeniş* (cercul Mercurei) hotărâre am luat să ţinem în aceasta comună, Dumineca la 5 Iulie n. c. o

Intrunire agricolă

la care se va vorbì despre nutrirea vitelor preste tot şi în deosebi în timp de secetă; despre noaua cultură a viilor; despre tractarea vinului; despre cultura albinelor şi despre însemnătatea şi foloasele tovărăşiilor preste tot şi a însoţirilor de credit săteşti sistem Raiffeisen în deosebi.

Invităm pe toţi membrii şi iubitorii de înaintare ai poporului nostru la această lucrare folositoare.

Sibiiu, 25 Iunie n. 1908.

Comitetul central al Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu*, secretar.

Dela Academia română.

Concursuri pentru premii.

(Fine).

20. *Premiul Lazăr*, de 5.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Animalele domestice din România. — (Deciz. 27 Martie 1906).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1910.

21. *Premiul Năsturel*, de 5.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Studiul culcuşurilor de petrol din Moldova. — (Deciz. 27 Martie 1906).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1910.

22. *Premiul Anastasie Fătu*, de 3.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română şi cuprinzând:

Harta geologică amănunţită a unuia din judeţele: Suceava, Tulcea sau Mehedinţ. — (Deciz. 27 Martie 1906).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1910.

23. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din 1912, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Cercetări originale asupra pelagrei în vederea etiologiei şi combaterii boalei. — (Deciz. 7 Aprilie 1907).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1911.

24. *Premiul Lazăr*, de 5.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Starea ţăranului român din punctul de vedere antropologic, biologic şi patologic. — (Deciz, 3 Aprilie 1908).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1912.

25. *Premiul Neuschotz*, de 2.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Cromatica poporului român, adecă: modul de a vopsì (boì) ţesăturile de lână, mătase, bumbac, etc., precum şi pieile, lemnele, casele, ouăle de Paşti, sulimanurile sau substanţele alimentare.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1912.

IV. Comisiune specială.

26. *Marele Premiu militar General Ioan Carp şi Maria Carp*, de 7.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1912, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului;

Cum a fost şi ce a fost armata pentru naţiunea română dela colonizarea Daciei şi până la desfiinţarea oştirilor pământene. — (Deciz. 7 Aprilie 1908).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1911.

*

Notă. — Concurenţilor la această a doua serie de premii se pun în vedere următoarele articole din Regulamentul votat de Academie la 8 Martie 1906:

Art. 19. Manuscriptele se vor prezentà la concurs în terminul fixat în art. 3 (până la 31 Decemvrie), fără nume de autor, purtând o deviză sau motto; ele vor fi însoţite de un plic sigilat, pe care va fi reprodusă deviza sau motto din fruntea manuscriptului, şi în care se va aflà închis numele autorului. Acest plic se va deschide numai dacă lucrarea va fi premiată.

Manuscriptele cari nu vor fi scrise curat şi ligibil nu vor fi luate în cercetare.

Art. 21. Valoarea premiului acordat unei lucrări în manuscript se va numărà autorului numai dupăce lucrarea premiată va fi tipărită.

Art. 22. Manuscriptele nepremiate vor fi restituite autorilor, cari le vor cere şi îşi vor dovedì proprietatea la cancelaria Academiei prin deschiderea plicului cu numele lor; manuscriptele nereclamate în timp de un an dela pronunţarea rezultatului vor rămânea proprietatea Academiei şi vor fi incorporate în bibliotecă, în colecţiunea manuscriptelor.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“. Din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*, au apărut până acuma *patru* volume, şi stau gata pentru a fi puse sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

*

Sentinela *cărţilor bisericeşti române* este titlul unei cărţi, a cărei apariţie apropiată ni se vesteşte. Autorul e părintele *Terentius Bugariu*, preot militar în Timişoara. In carte se poartă luptă cu profesorii de muzică, cari pe terenul cântării bisericeşti au făcut inovaţii şi s'au depărtat dela melodiile vechilor cântări bisericeşti, apoi se dă întreg materialul cântărilor, aranjate pe note, anume: glasurile, podobiile, irmoasele, cântările liturgice, etc. făcându-se la urmă *analisa* cântărilor. Opul costă 20 coroane exemplariul şi se poate comandà dela autorul în Timişoara (Temesvár-Gyárváros).

*

Anuarul XXII al şcoalei civile de fete cu internat şi drept de publicitate a „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ din Sibiiu, pe anul şcolar 1907/1908, publicat de Dr. *Vasile Bologa*, director. Conţine „Ifigenia în Taurida“, de Goethe, studiu din literatura germană de profes. Dr. *I. Borcia*, şi ştiri şcolare. Au cercetat şcoala în anul espirat 143 eleve. Personalul şcoalei: Un director, doi profesori, trei profesoare, doi catiheţi, nouă instructori.

*

„Candela“ foaie bisericească-literară, a. 27, numărul 6, pe Iunie, a apărut, cu cuprinsul următor: Dr. V. Gheorghiu, viaţa şi activitatea sfântului apostol Pavel. Dr. Octavian Isopescul, Plângerile lui Eremia. Roman Bărgăuan, O serie de cuvântări ocasionale. Text rusesc. Comunicări scurte. Intrebări şi casuri pastorale. Cronică. Abonamentul la an 8 coroane. Redacţia şi administraţia Cernăuţi (Bucovina) Strada Cherescul 7.

*

Anuarul III al şcoalei poporale române greco-orientale din Răşinari, pe anul şcolar 1907/1908, publicat de *Moise Frăţilă*, director. Conţine o cuvântare ocazională a directorului *Frăţilă* despre Marele Arhiereu *Andreiu Şaguna*, apoi date şcolare. Şcoala de toate zilele au cercetat'o 462 elevi, iar cea de repetiţie 117 elevi. Puteri didactice sunt şapte.

2924/908 föszolg. szám. [151] 1—2

Pályázati hirdetmény.

Resinár községhez tartozó Riusadului telepen ujonnan rendszeresitett segédjegyzői állásra a pályázatot kiirom.

Ezen állás egybe van kötve a következő javadalmazással:

1. Évi 1000 kor. fizetés a törvényben biztositott korpotlékok mellett.

2. Természetbeni lakással, vagy 100 kor. lakbérrel.

3. Magán ügyekbeni munkálatok után a vármegyei szabályrendelletben meg állapitott díjak.

Pályázok felhivatnak, hogy az 1883 évi I tcz. 6 §. illetve az 1900 évi XX tcz. 3 §. értelmében felszerelt és életkorukat, eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismereteiket igazoló bizonyitványokkal ellátott kérvényeiket folyó évi **julius hó 15-éig délután 4 oráig** alolirotthoz annál is inkább nyujtsák be, mert később érkező ugyszintén helyesen fel nem szerelt folyamodványok nem fognak tekintetbe vétetni.

Nagydisznód, 1908 évi junius hó 21-én.

Dr. Miclea
főszolgabiró h. t.

Nr. 301 [146] 2—3

Concurs

Pentru întregirea unui post învățătoresc la școala confesională din **Sebeșul săsesc** se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima puclicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar de 1100 cor. relut de cuartir și grădină 200 cor., dela 1-a Septemvrie 1909, 380 cor. și cuincuenalele legale, cari se computâ numai dela instituirea definitivă la școala susamintită. Anii serviți la alte școale nu se computâ.

Alesul e dator a instruà școala de repetiție și a cântà în Dumineci și sărbători în biserică.

Concurenții au să-și aștearnă cererile intruite conform normelor în vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere a se prezentà poporului în biserică spre a-și arătà desteritatea în cântări și tipic.

Sebeș, 4 Iunie, 1908.

Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Aviz!

La o societate de rangul prim de asigurare pe viață află aplicare ca **aquisiteur** un domn reprezentabil și inteligent de naționalitatea română cu venite fixe.

Ofertele să se adreseze administrației acestei foi sub „solid și harnic". [149] 2—3

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie" cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 54—

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai	1 Coupon 7 Coroane 1 Coupon 10 Coroane 1 Coupon 12 Coroane 1 Coupon 15 Coroane 1 Coupon 17 Coroane 1 Coupon 18 Coroane 1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof in locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 33—40

Nr. 344 F. G. 1908. [143] 3—3

CONCURS

Spre scopul conferirei de **stipendii** din **„Fundațiunea lui Gozsdu" pe anul școlar 1908/9** pentru școalele medii, facultăți, universități și școalele de cadeți militari la armata comună și honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notariul public:

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericei ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaților provăzut cu clausula parohului competent, că și de prezent aparțin la biserica gr. or. română;

b) că studiază cu succes bun la vreun institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții dela școalele medii atestatul despre anul școlar 1907/8, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date positive despre această avere și trebue să fie subscris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petițiunea sa, specialitatea la care, și locul unde voiește a continuà studiile, cum și aceea dacă are și alt stipendiu.

4. Ceice voesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul dacă li-se va votà stipendiul, să se poată îndată exoperà concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea școalelor militare de cadeți, se observă, că stipendiile aceste pe lângă documentarea condițiunilor stabilite în acest concurs (p. I, *a*)—*c*), 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor extradà comandei școalelor militare, dacă concurentul va documentà, că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresà la reprezentanța fundațiunii lui Gozsdu (Budapesta, VII. Holloutcza 8 sz.) **până la 23 Iulie (5 August) a. curent.**

7. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor și câștigarea gradului de doctor, ca până la 2/15 Iulie a. c. să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1907/8, căci altcum li-se va sistà stipendiul, respective nu vor căpătà ajutorul.

8. Petițiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite, sau sosite după terminul escris, nu se vor luà în considerare.

9. In interesul expedării regulate, fiecare concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite resolutiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunei lui Gozsdu, ținută în Iunie 1908.

Comitetul.

Nr. 248/1908. [144] 2—3

Concurs

Pentru intregirea postului de paroh în parohia de clasa primă **Nasna**, cu filia **Chișfalud**, protopresbiteratul Murăș-Oșorheiului, pe baza ordinului consistorial din 29 Ianuariu a. c. Nr. 779 Bis. — prin care sa anulat prima alegere — prin aceasta se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt celea fasionate la coala B, pentru intregirea venitelor de stat.

Concurenții au a-și așterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu, până la terminul indicat, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, după prealabila încunoștințare a protopresbiterului, a se înfățișà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià și cuvântà.

Murăș-Oșorheiu, la 3/16 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Mureș-Oșorheiu în conțelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
ppresbiter.

Nr. 302. [147] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate, în protopresbiteratul Sebeșului, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Rĕhău,** cu salariu de 600 cor. din cassa bisericii, relut de cuartir 50 cor. și grădină în natură.

2. **Deal,** cu salariu de 600 cor. relut de cuartir și grădină.

3. **Câlnic,** cu salariu de 600 cor. cuartir și grădină în natură.

4. **Căpâlna,** cu salariu de 600 cor. cuartir și grădină.

5. **Sibișani,** cu salariu de 600 cor. cuartir și grădină.

6. **Oarda-de-sus,** cu salariu de 600 cor. cuartir și grădină.

7. **Vingard,** cu salariu de 1000 cor. cuartir în școală 2 odăi și grădină.

Cu 1-a Iuliu 1910 și salariile împreunate cu posturile de sub 1—6 să întregesc la 1000 cor. parte din mijloacele proprii parte prin ajutoar dela stat.

Cuincuenalele se computâ la toate posturile dela datul instituirii definitive în comuna respectivă. Anii serviți airea nu numeră.

Cei aleși sunt datori a instruà în școala de repetiție a conduce grădina de pomărit și a cântà cu copiii în Dumineci și sărbători la liturgie; învățătorul din Vingard va ținea și strana la Utrenie și Vecernie.

Concurenții au să-și înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, și înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică spre a-și arătà dexteritatea în cântări și tipic.

Sebeș, 4 Iunie 1908.

Oficiul protoprezbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 15—52

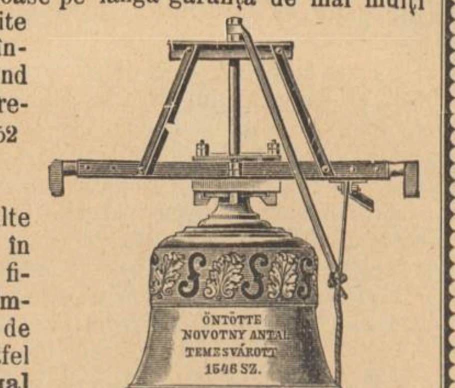

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în [illegible]imișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clop[illegible] noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întreg[illegible] armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunț bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 30—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

BĂILE DE CURĂ BUZIAȘ

Stațiune de tren, poștă, telegraf și telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,

boale de femei, suferințe de beșică și rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părților de mistuire și escrețiune, gălbinare, anemie, scrofulosă și boale englezești, slăbiciuni generale și boli cronice la părțile genitale femeești. Izvor acid carbonic de sare și fier.

Prospect trimite

Direcțiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaș

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală și chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial și puțin folositor.

Serviciu solid și conștiențios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr. 18. Telefon interurban Nr. 18.

(286) 52—100

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 65 Sibiiu, Marţi 17/30 Iunie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

16 Iunie v.

Astăzi, la orele 6 sara, se împlinesc treizeci şi cinci de ani dela moartea marelui arhiereu *Andreiu baron de Şaguna*, Arhiepiscopul şi Metropolitul bisericei gr. ort. române din Transilvania şi Ungaria, adusă prin el la viaţă nouă.

Să ne îndreptăm deci gândirile şi simţirile de nou spre mormântul din Răşinari, unde-şi doarme somnul de veci acest mare bărbat al trecutului nostru, unde „cu peatră e acoperit cel ce *puţin* a fost cu noi,“ — nu pentru a fi ascuns da faţa noastră pentru totdeauna, ci pentru-ca din an în an tot mai mare să ni se arate, în munca sa, în faptele sale, în învăţăturile pe ci ni le-a lăsat ca moştenire.

Să ne închinăm în această zi, — la început de cel mai adânc doliu, iar acum de mare sărbătoare pentru biserica noastră şi pentru neamul românesc, — în faţa sfântului mormânt, în care au fost aşezate înainte cu treizeci şi cinci de ani spre odihnă vecinică părţile pământeşti ale celui mai luminat bărbat, pe care ni l-a dat provedinţa divină, ca bun conducător pe toate terenele vieţii publice, în secolul trecut.

Să ne închinăm memoriei marelui Andreiu baron de *Şaguna,* care sfântă şi neperitoare va rămânea pentru toate veacurile, precum şi el, marele Arhiereu, viu va rămânea între noi, pentru totdeauna, în făptuirile, plăsmuirile şi în învăţăturile sale.

Mai ales de învăţăturile sale înţelepte să ne aducem aminte în această zi, însemnată pentru noi, fiindcă foarte multe din ele se potrivesc bine şi la zilele grele de astăzi.

Să ne aducem aminte de cuvintele sale rostite la anul 1867 în faţa fruntaşilor români din Braşov, cari l-au primit cu mare pompă şi însufleţire, când a mers în mijlocul lor, tocmai în zilele în cari era atacat cu vehemenţă în presa română, pe motivul, că nu face politică bună românească, fiindcă făcea politică de *activitate*, de cuvintele, cari aveau înţelesul, că nu este nici o nefericire, dacă între fruntaşii neamului nostru esistă deosebire de păreri, pentrucă *ţânta tuturor este una şi aceeaşi,* şi numai în privinţa mijloacelor şi a procedurei esistă această divergenţă de păreri. Nenorocirea cea mare pentru noi este însă, că *nu ştim discuta fără patimă*, în mod modest, ci *insultăm*, *ofensăm*, aruncăm cuvinte grele, necântărite. Ce ne trebue este deci, *să fim mai obiectivi în discuţiile noastre*, să fim *mai nobili în espresiuni!* . . .

Un sfat, care şi astăzi se potriveşte la unii dintre noi, cu toate, că de când l-a dat marele Şaguna, au trecut patruzeci de ani. Şi astăzi, de multeori, în discuţiile noastre publice, în loc de argumente se folosesc cuvinte aspre, ofense şi insulte, trecându-se cu vederea, că insultele se resfrâng totdeauna asupra capului aceluia, care le întrebuinţează, iar nu asupra aceluia, căruia ele sunt adresate.

Cumcă *Şaguna* cât de mult doria întroducerea unui ton mai urban în discuţiile noastre publice, se vede mai bine din faptul, că ultimele sale cuvinte, rostite în ora morţii, au fost: „*Nu vă certaţi*“....

A doua învăţătură a marelui *Şaguna*, rămasă tot de pe vremea când atitudinea sa politică nu mai era aprobată de întreaga românime, este, că în politică să ne acomodăm totdeauna situaţiei în care ne aflăm, să avem în vedere *realitatea* cu care trebue să ne facem socoteala, pentruca să putem ajunge la aspiraţiunile de cari suntem însufleţiţi.

Iată ce învăţături dădea marele Arhiereu prin coloanele ziarului nostru, la anul 1869 (Nrul 25) conducătorilor de pe atunci ai poporului român din patria aceasta:

„... Ceice au întreprins o luptă politică, parlamentară, dacă nu vor fi *organizaţi şi disciplinaţi*, şi dacă nu vor avea o programă *clară* şi totodată *prosaică,* iară nu *poetică*, — care să aibe baze numai unde se aude muzica sferelor, — nu pot câştigà nimica. Din contră, se vor frământà, până se vor nimicì pe sine înşişi!“...

Acesta e spiritul lui Şaguna, iar nu altul; şi datorinţa noastră este, să ne dăm silinţa să-l înţelegem şi să ne conformăm lui. Să înţelegem, că orice muncă, numai între marginile posibilităţii poate fi săvârşită cu bun succes, şi peste tot, numai atunci e încoronată munca de succes, dacă se face cu bun gând şi de către *toţi* factorii chemaţi să muncească împreună.

Se luăm deci de model viaţa sa, care a fost o muncă neîntreruptă şi supraomenească, să imităm faptele sale, cari au fost săvârşite numai spre binele obştesc, cu rară înţelepciune, şi să ne conformăm tuturor învăţăturilor sale, date nouă câtă vreme s'a aflat între noi, pentrucă numai astfel făcând, ne vom arătà vrednici de a-l fi avut şi de a-l fi putut numì al — *nostru!*

Mânăstirea Hodoş-Bodrog. Ziarele maghiare, şi după ele şi cele române, au adus ştirea, că la tribunalul regesc din Budapesta s'a intentat proces metropoliei noastre, din partea Sârbilor, pentru mânăstirea Hodoş Bodrog, aflătoare de la despărţirea noastră hierarhică de către Sârbi în mâna Românilor. Ţinem a informà publicul cetitor român, că procesul acesta a fost pus in curgere încă la anul 1906, înaintea tribunalului regesc din Timişoara, dar Sârbii au fost respinşi cu cererea lor, din motiv, că tribunalul s'a declarat incompetent să judece în cauză. E vorba deci numai de *continuarea* procesului acestuia, care însă nu constitue nici o primejdie pentru metropolia noastră, deoarece sunt documente, din cari se poate constatà, că mânăstirea din întrebare a trecut în posesiunea Românilor, ca aparţinătoare diecezei Aradului, în urma învoielei legate între Sârbi şi Români, cu ocasiunea despărţirei hierarhice. Scopul procesului e numai intimidarea bisericei gr.-ort. române şi înduplecarea ei să-şi retragă procesul, intentat în contra Sârbilor cu privire la *celelalte* mănăstiri, rămase în esclusiva lor posesiune şi folosinţă.

Program politic naţionalist.

II.

O deosebită atenţiune dă *Mercator* în broşura sa legii de naţionalităţi, despre care afirmă, că a fost desconsiderată până acum, mai ales în părţile ei referitoare la administraţie. Pe terenul acesta a fost executată în mod foarte manc. De aceea crede, că cu organisarea nouă a administraţiei ar putea fi revisuită şi partea aceasta a legii de naţionalităţi, pentru a fi schimbată conform împrejurărilor schimbate, fireşte, fără a se scăpa din vedere principiul, că întrebuinţarea limbilor nemaghiare numai întru atâta poate fi admisă în administraţie, întru cât aceasta e neapărat de lipsă în interesul bunei şi grabnicei administraţiuni.

De aceea, la comitate autorul nu află de necesară întrebuinţarea mai multor limbi ca limbi protocolare, pentrucă cei din representanţa comitatului ştiu toţi ungureşte. La comune însă cere în mod necondiţionat folosirea limbei poporului ca limbă protocolară, pentruca să poată fi controlat notarul şi să fie împedecat de a cădea în ispita se falsifice hotărârile representanţei comunale.

In justiţie nu se poate respecta dispoziţia legii de naţionalitate, pentrucă fiind acum statificată justiţia, în înţelesul chiar al legii de naţionalităţi, limba oficioasă în justiţie e cea maghiară, cu privire la judecătorii numiţi din partea statului. Să poate face însă o mare uşurare pentru ceice nu cunosc limba ungurească şi sunt siliţi se vorbească cu judecătorii şi să pertracteze cu ei cu ajutorul câte unui tălmaciu, plătit separat din partea lor, instituindu-se la fiecare judecătorie câte un funcţionar, care să facă servicii de tălmaciu, primindu-şi plata dela stat, nu dela părţile împricinate. Autorul broşurii îşi esprimă apoi cu multă părere de rău convingerea, că justiţia maghiară vine numai compromisă în faţa opiniunei publice din străinătate prin multele procese de presă intentate naţionalităţilor. Procurorii de stat ar putea să-şi mai caute şi alta de lucru, nu numai fabricarea de martiri naţionali, cum o fac în zilele noastre!

Pe terenul instrucţiunei publice *Mercator* află de greşită legea lui Apponyi, care dă esplicare necorectă legii fundamentale de instrucţie dela 1868. Esecu-

---

FOIŞOARĂ.

Congresul dela Berlin.

Sunt tocmai treizeci de ani de când s'a ţinut congresul internaţional dela Berlin, chemat să facă împărţirea de drepturi, după înfrângerea Turciei, suferită în răsboiul ruso-româno-turc.

Congresul s'a deschis în 13 Iunie n. 1878 şi a ţinut până la 13 Iulie n. când a avut loc ultima şedinţă. O lună întreagă au discutat deci diplomaţii şi bărbaţii de stat ai diferitelor state.

Celce purta tonul în congres, era *Bismarck*, omul de fier al Germaniei. S'a dus de atunci în altă lume, şi s'au dus şi ceialalţi bărbaţi de stat, cari au luat parte la congres, toţi. Astăzi nu mai trăeşte nici unul dintre ei. Şi erau de faţă la congres 22 de representanţi trimişi din partea diferitelor state europene.

Intâiu a murit representantul Turciei, Mehemed-Ali, care a fost asasinat încă în acelaş an al congresului. A murit apoi bătrânul Gorciacow, cancelarul Rusiei. Au urmat rând pe rând Bismarck, Andrássy, Beaconsfield, Şuvalov etc.

Cum am spus, sufletul congresului era Bismarck, cu energia sa de fier, şi cu rara sa cunoaştere de lucruri şi de oameni. Ţinea foarte mult la contele Andrássy, ministrul de esterne austro-ungar şi apoi la lordul Beaconsfield. Pe ceialalţi nu dădea însă prea mult, cu escepţiunea bărbaţilor de stat ai României, cari au fost primiţi din partea lui Bismarck cu multă afabilitate. România a fost representată la congres prin cei mai luminaţi bărbaţi de stat ai ei, *I. C. Brătianu* şi *Mihail Cogălniceanu.*

In congres ministrii plenipotenţiari români s'au presentat în ziua de 1 Iulie n. 1878. Şedinţa din ziua aceasta a ţinut până la orele 5 d. a., iar despre resultatul ei s'a trimis următorul raport telegrafic ziarului mare vienez „*Neue Freie Presse*“:

„La ordinea zilei erà discuţiunea asupra chestiunii române, pentru care sfârşit domnii *Brătianu* şi *Cogălniceanu* fuseseră invitaţi încă de eri de către biroul congresului de a asistà la şedinţa de azi. Reprezentanţii României fură conduşi în sală, unde congresul erà dejà complect.

Prezidentul, principele *Bismarck*, le adresă câteva cuvinte amicale de salutare şi îi invită să şează la masa de conferinţă. Locurile domnilor *Brătianu* şi *Cogălniceanu* erau lângă plenipotenţiarii Rusiei.

După aceea dl *Cogălniceanu* cetì un operat mai lung, despre drepturile României, pe care l'a lucrat împreună cu dl *Brătianu*, pe baza memoriului român. Plenipotenţiarii ascultară cererile României, fără să facă vre-o observaţiune şi după ce se sfârşì cu cetirea, reprezentanţii români depuseră pe masa congresului convenţiunea dintre Rusia şi România, recunoscută de Ţarul Alexandru al II-lea şi de principele Gorciakov, dimpreună cu proclamaţia marelui duce Nicolae, către România.

Principele *Bismarck* declară ministrilor români, că pledoariile lor se vor tipărì şi se vor luà în considerare.

Dnii *Brătianu* şi *Cogălniceanu* părăsiră apoi sala congresului, însoţiţi fiind de dl de Radovitz.

In cursul şedinţii, congresul se ocupă cu chestiunea română. Se zice, că principele Gorciakow a ţinut un lung discurs asupra cererilor României, „*plângândă-se de ingratitudinea ei*“, pentrucă România a uitat, că Rusia luptă de un secol pentru principatele române.

După aceea congresul *proclamă în unanimitate deplina independenţă a României*, cu condiţiunea însă, ca guvernul român să recunoască egala îndreptăţire pentru fiecare cult religios şi să primească în părţile principale condiţiunile tratatului de la Sant-Stefano în privinţa retrocedării Basarabiei.

Afară de aceasta s'ar fi hotărât în principiu, ca România să fie despăgubită prin acordarea Dobrogei, care provincie să fie mărită prin o bucată de pământ dela Silistra şi până la Mangalia, la Marea-Neagră. Pe lângă aceasta România ar mai primì insula Şerpilor, care ar fi de o mare însemnătate pentru principatul român, de care ce ar dobândì controlul la gurile Dunărei.

Dupăcum se spune, plenipotenţiarul francez, Waddington, ar fi apelat la marinimia Ţarului şi ar fi făcut propunerea, *de a se face României aceste concesiuni teritoriale. Contele Andrássy şi lordul Salisbury ar fi sprijinit cu tărie moţiunea lui Waddington, şi în fine congresul ar fi primit propunerea.*

Prin cercurile congresului domneşte opiniunea, că prin aceasta s'ar restabili echilibrul în situaţiunea teritorială a României.

In fine s'a hotărât, că la încheierea tratatelor de comerciu cu România, toate puterile să fie de-o potrivă favorisate.

Cu această hotărâre chestiunea română ar fi fost rezolvată de congres în mod definitiv.“

Astfel a relatat corespondentul lui „N. Fr. Presse“ despre istorica zi a congresului de la Berlin, în care s'a pus baza noului drept public al României.

tată cu stricteţă, legea aceasta a lui Apponyi va produce multe frământări şi înduşmăniri, mai ales dacă vor ajunge să fie esecutate cele cuprinse în §-ul 18 al legii, anume, disposiţia, că în şcoalele confesionale, în cari se află şi elevi maghiari, acestora învăţătorul confesional e dator să le propună ungureşte. Se întreabă autorul broşurei, că aceasta cum va fi cu putinţă, acolo, unde e numai un învăţător şi numai o sală de învăţământ? Facă statul şcoală pe seama copiilor maghiari, şi nu silească confesiunile să facă servicii statului!

Vorbeşte apoi despre reuniunile *culturale*, pe cari naţionalităţile sunt îndreptăţite să le înfiinţeze, pe basa legii de naţionalităţi. Sunt îndreptăţite să-şi creeze fonduri în scopuri culturale şi să-şi administreze fondurile prin organele lor. Şi totuşi, s'a întâmplat, că o astfel de reuniune culturală slovăcească a fost disolvată din partea guvernului, la anul 1875, iar banii au fost confiscaţi, şi confiscaţi sunt şi astăzi.

Aceea putea face guvernul, să dee la o parte comitetul de administraţie al reuniunei, şise pună, dacă a fost de lipsă, un comisar guvernial în fruntea reuniunei culturale, dar să o disoalve şi să-i confişte banii, nu a fost nici decum îndreptăţit. Şi e firm convins autorul broşurei, că ar fi foarte la loc, dacă guvernul actual ar da îndărăt Slovacilor suma confiscată dela societatea lor culturală *Matiţa*, pentru a-i întrebuinţa spre scopurile indicate în statutele societăţii.

In urmă vorbeşte despre colonisări *Mercator*, spunându-şi părerea, că nu e cu dreptate, ca la colonisări pe moşii de ale statului să se aibă în vedere numai Maghiarii, ci ar fi bine să se împărtăşească de acest favor şi naţionalităţile, formându-se în viitor comune *mixte* de colonişti, jumătate maghiare, jumătate de altă naţionalitate. Credem, că nu greşim, când afirmăm, că ideea aceasta i-a suggerat-o autorului broşurei gândul ascuns, că cu timpul jumătatea nemaghiară a comunei şi aşa se va maghiarisa. Dar esperienţele din trecut ne conving tocmai despre contrarul. Coloniştii maghiari, puşi sentinele printre Românii din Banat de es. nu au maghiarisat nici un Român, în schimb însă ei *toţi* au învăţat *româneşte.*

Incheie Mercator cu un apel adresat politicianilor, gazetarilor, comercianţilor, industriaşilor, ca se formeze cu elementele moderate ale naţionalităţilor o *ligă de pace*, care se caute se aplaneze şi pe cale socială divergenţele dintre Maghiari şi Nemaghiari. Broşura a apărut în Budapesta, la Ráth Mór, şi costă 2 cor. esemplarul. Se capătă în ungureşte şi nemţeşte.

Tudor cav. de Flondor

Din Berlin vine trista ştire despre încetarea din viaţă a fruntaşului român bucovinean, *Tudor cav. de Flondor*, deputat în dieta Bucovinei şi fost deputat în reichsratul austriac, cunoscut şi ca compozitor naţional român, a cărui frumoasă operetă *Moş Ciocârlan* a fost mult aplaudată în Sibiiu, şi pretutindenea unde a fost reprezentată.

Regretatul cavaler de *Flondor* s'a născut la 1 Iulie 1862 în Storojineţ în Bucovina. Şcoalele primare le-a făcut în comuna sa natală, iar în Cernăuţi a urmat liceul şi facultatea de drept. Mai târziu a urmat la Viena agronomia, ocupându-se însă în tot timpul foarte mult cu muzica.

La anul 1888, întorcându-se în patrie, se căsătoreşte şi rămâne la moşia sa Rogojeşti şi Gura-Molniţei. Incă pe vremea pe când se află în liceu, a dovedit frumoase aptitudini muzicale. El conduceà corul studenţesc din clasa sa. A compus atunci mai multe cântece studenţeşti. Ca student universitar în Cernăuţi a fost apoi sufletul societaţii corale *„Armonia“*, şi a contribuit mult la prosperarea şi desvoltarea acestei societăţi. Ca universitar a compus muzica pentru mai multe piese teatrale de ale lui Millo, Alexandri, etc.

Ca student în Viena a compus mai multe valsuri frumoase, şi câteva coruri. Cele mai mari şi mai de valoare compoziţiuni muzicale ale sale sunt însă operetele *Noaptea Sfântului Gheorge* şi *Moş Ciocârlan.* Mai ales aceasta din urmă a cucerit inimile româneşti pretutindenea. Aici în Sibiiu a serbat *Flondor* un triumf din cele mai rari cu opereta aceasta, jucată de nenumărate ori.

Rămăşiţele pământeşti ale defunctului vor fi aduse acasă dela Berlin, unde l-a ajuns moartea — nu pe neaşteptate, pentru-că de mult erà bolnăvicios, — şi vor fi aşezate în cripta familiară spre odihnă vecinică.

Fie-i ţărina uşoară şi memoria binecuvântată.

Iubileul „Gazetei“ din Braşov.

(Fine).

După potolirea puternicelor „Să trăiască, domnul Dr. *Aurel Murăşianu* a răspuns cam următoarele:

„Stimaţilor Domni, iubiţilor fraţi!

Ceea-ce v'a adus la mine şi ceea-ce a dat naştere manifestaţiei dvoastre, călduroase şi româneşti, este faptul existenţei „Gazetei Transilvaniei“ timp de 70 de ani, aici în Braşov, în mijlocul Dvoastre.

Nu v'aţi întrebat vre-odată de corelaţiunea aceasta între „Gazetă“ şi Braşov? Acest vechiu centru de cultură, cu viaţa şi împrejurările lui, a favorizat acum 70 de ani înfiinţarea „Gazetei“. Şi în tot timpul destul de îndelungat pentru începuturile culturei noastre româneşti, el a găsit aici un loc de stare şi de scutire.

Ba s'a întâmplat, că şi după-ce forţa împrejurărilor a silit pe neuitatul George Bariţiu să treacă de aici la Sibiiu şi după ce a întemeiat acolo un alt ziar, „Gazeta“ totuşi a rămas neclintită, căpătând ajutor prin venirea şi întrarea mea în şanţul ei de apărare.

Ar fi putut acest ziar, ori cât de mult ar fi jertfit cei ce l-au condus, să dăinuiască atâta vreme, dacă nu-şi aveà rădăcina şi în simpatia şi încrederea neturburată, de care s'a bucurat în tot timpul din partea tuturor Românilor precum şi din partea tuturor Românilor din Braşov? Această simpatie şi încredere tradiţională, domnilor, este care v'a adus şi astăzi aici şi care, ori cât prin schimbarea vremurilor s'a părut de multe ori că s'au schimbat şi înclinările unora dintre dvoastră pentru vechia direcţie a luptelor naţională, reprezentată cu statornicie de acest organ de publicitate, totuşi ei au revenit iarăşi în momente însemnate şi decisive la matca românismului propagat sub stindardul „Gazetei „Transilvaniei“. Şi iarăşi ne-am regăsit şi ne-am îmbrăţişat, ca fraţi adevăraţi, fiindcă unul şi acelaş este scopul nostru al tuturor, şi fiind că ori ce ar aduce soartea acestui popor mult sbuciumat, pentru el nu poate să fie altă scăpare, decât aşi apărà şi aşi cinstì limba şi legea cu credinţă statornică şi neînfrântă.

Această nizuinţă comună este şi rămâne cea mai tare verigă din lanţul frăţiei noastre româneşti.

Pentru urarea plină de dragoste frăţească ce mi-a făcut-o dl Lengheru în numele dvoastre, ca să conduc încă de acì înainte mulţi ani ziarul în a căruia frunte stau, vă mulţămesc din suflet. Nu ştiu ce-mi este scris în cartea sorţii, dar după o muncă şi stăruinţă atât de îndelungată, vă mărturisesc iubiţi fraţi, că mă simt ca şi când m'aşi fi reîntors dintr'o lungă campanie, — vulnerat. Buna provedinţă dându-mi puteri nouă, le voiu încordà şi în viitor pe cât îmi va fi numai cu putinţă, pentru a servì marea cauză, căreia mi-am dedicat viaţa.

Şi în acest moment sărbătoresc, iubiţilor fraţi, n'am o dorinţă mai fierbinte, decât ca Dumnezeu să dea tărie şi însufleţire adevărată urmaşilor bunilor Români şi marilor binefăcători şi propagatori ai culturei române din Braşov, ca sub deviza comună „uniţi în cugete, uniţi în simţiri“ s'ajungem zilele mai bune, după cari au oftat părinţii şi strămoşii noştri până la ultimul moment al vieţii lor.

Să trăiţi!“

Sara, la orele 8, s'a aranjat un impunător conduct de torţe, la care au luat parte 300 de purtători de torţe şi un public foarte mare românesc. După-ce a traversat mai multe strade, convoiul, cu muzica în frunte, a apărut în piaţa mare a Braşovului, care s'a umplut de lume. Muzica oraşului s'a aşezat în faţa casei „Gazetei Transilvaniei“. A întonat imediat marşul iubilar al *„Gazetei“* compus de dl *Iacob Murăşianu* din Blaj, apoi o frumoasă uvertură, în urmă dl *Dr. Vasile Saftu* a adresat dlui Dr. *Aurel Murăşianu*, care s'a ivit la fereastră, discursul următor:

„Frate Aurel!

Nu îndrăsnesc să te agrăiesc altfel de frică, ca să nu te superi. Tu, în toată viaţa ta, i-ai zis orişicărui Român, fără deosebire, celui mai mare domn, ca şi celui mai mic opincar: Frate!

Nici că se poate un adevăr mai sfânt şi o vorbă mai dulce decât asta. Pentrucă noi, toţi Românii, la un loc, domni şi popor, suntem între noi fraţi buni din unul şi acelaş sânge, pentru-că noi, toţi fraţii Români, suntem în acelaş timp fiii nemuritorului Traian!

Aşezaţi de el aici, noi, fii de împărat, cu toate grijile şi năcazurile, cari le-am îndurat şi le îndurăm de optsprezece veacuri, am fost şi suntem cei mai credincioşi fii ai patriei noastre.

Locuitorii băstinaşi ai acestui pământ sfinţit prin şiroaiele de sânge a moşilor şi strămoşilor nostri, ca cetăţeni absolut conştii de toate datorinţele, dar şi de toate drepturile noastre, cum ne vezi, am venit astă-seară înaintea ta cu făcliile aprinse.

Fumul lor se înalţă drept în sus spre cer, ca fumul lui Avel.

Am venit să te preamărim, pentrucă peste 30 de ani de zile, tu, neînfrânt şi neînfricat apostol al neamului nostru, ţi-ai stors sufletul tău nobil şi inima ta curată în picăturile condeiului, care nu ţi-a căzut din mână nici ziua şi nici noaptea.

Ai veghiat ca o sentinelă neadormită întru puternica apărare a drepturilor sfinte, cari se cuvin mult cercatului nostru popor, întru înălţata ocrotire a celui mai scump odor, care-l avem noi pe lume, a mult iubitei noastre limbi româneşti!

Picăturile condeiului tău sunt tot atâtea miliarde de nestinse scântei, cari au străbătut adânc în sângele tuturor fraţilor nostri!

Nu există putere omenească, ca să le scoată pe ele de acolo, de unde sunt şi unde e locul lor!

Pentru această mare muncă, primeşte şi cu această ocazie adâncul nostru prinos de recunoştinţă!

Fi convins, frate Aurel, că munca ta a căzut pe pământ bun, că nu va trece multă vreme şi va dà rodul dorit!

Intre inima ta şi între inimile noastre s'a închegat un lanţ puternic, pe care nici puterile iadului nu-l vor sfărâmà!

Suntem hotărâţi, cu mic şi mare, tineri şi bătrâni, bărbaţi şi femei, cu un cuvânt, toată suflarea românească să-ţi urmăm ţie în ce priveşte nefăţărita dragoste de limbă şi de neam!

Suntem firm hotărâţi, să ne apărăm cu toată puterea mult cercatul nostru neam şi prin iubita şi prea scumpa noastră limbă românească!!!

In această nădejde, care stă neclintită, ca o stâncă de granit, îţi zicem cu toţii din toată inima noastră:

Trăiască între vrednici vrednicul nostru frate, Dr. Aurel Murăşianu!“

Făcându se linişte, dl Dr. *Aurel Murăşianu* a răspuns următoarele:

Fraţilor! Adânc mişcat de manifestaţia voastră de dragoste, vă zic: Onoarea ce o faceţi azi „Gazetei Transilvaniei“, neuitaţilor ei conducători de pe vremuri şi mie, se răsfrânge asupra poporului nostru şi este un prinos de cinste adus naţiunei române, pentru ale căreia mari idealuri de libertate, cultură şi progres au muncit şi au luptat 70 de ani neîntrerupt toţi cei ce s'au grupat în jurul acestei gazete româneşti din Ardeal.

Şi aceşti bărbaţi nu se restrâng la un cerc local, ori provincial, ci ei dela început, dela 1838, când a apărut mai întâiu „Gazeta de Transilvania“, s'au concentrat în jurul ei din toate ţările locuite de Români, vestind prin condeiele lor epoca redeşteptărei naţionale a Românilor.

Manifestaţiunea dvoastră de faţă este dar, cum am zis, un omagiu adus tuturor luptătorilor pentru redeşteptarea şi cultura neamului românesc.

Mai are însă sărbătoarea jubilară de astăzi o însemnătate mare şi deosebită pentru noi Românii din Transilvania şi Ungaria, căci prin ea se pune o miezuină în lungul drum, ce am trebuit şi trebue încă de acì încolo să-l străbatem cu extraordinare jerfe şi lupte, ca să ajungem la ţânta urmărită şi de părinţii şi propărinţii nostri, la ţinta emancipărei noastre naţionale.

Aceasta miezuină dovedeşte totodată continuitatea în luptele noastre pentru limbă, naţionalitate şi deplină egală îndreptăţire.

In strânsa legătură a trecutului nostru cu prezentul veţi găsì, domnilor şi fraţilor, vom găsì cu toţii garanţa cea mai tare şi sigură pentru viitorul nostru, ca popor, la care viitor — martor ne e Dumnezeu, — nu renunţăm şi nu vom renunţà nici odată!

Fraţilor! N'am cuvinte destul de puternice spre a arătà mulţămirea adâncă, ce o simt pentru cuvintele calde, eşite din inimă sinceră românească, ce mi le-a adresat vorbitorul vostru, fratele şi părintele mult preţuit. Il pot asigurà însă, vă pot asigurà pe toţi, că dacă voiu aveà zile, mă voi străduì a mă face vrednic şi în viitor de iubirea voastră.

Ca încheiere vă doresc din suflet — Domnilor şi Fraţilor — să aveţi bucuria şi satisfacţiunea de a vedeà roadele bune ce le va aduce încă de acì încolo jertfa desinteresată depusă în timp de şapte decenii pe altarul naţiunei noaste de bărbaţii, cari s'au înrolat sub steagul „Gazetoi Transilvaniei“.

Să trăiţi!“

După puternicile aclamări la sa dlui *Murăşianu* publicul a defilat în etele muzicei înaintea dsale şi apoi ivadia Postei torţele au fost stânse, publicul şi-a dat întrunire în grădina elului Nrul 1, unde a fost o masă coră, la care au luat parte mai multe sute dsoane. Şirul toastelor l-a deschis părle *V. Saftu*, printr'un frumos discurs ire a apreciat însemnătatea zilei. A vit apoi dl *Ioan Lengher*, după el redacul „Gazetei“ *Victor Branişte*, apoi preotul se *Brumboiu*, în urmă domnul *Petru Popiu*, etc. Intre toaste s'a cântat. Meritul njării acestor serbări revine domnilor Dr. *V. Saftu* şi *Petru Popoviciu* din Braşov.

Politica Saşilor.

Orice încercare a conducătorilor concetăţenilor nostri Saşi de a face je cei de acasă ai lor, şi mai ales pe cei din străinătate, se înţeleagă şi să creadă, că politica lor e bună şi corectă, — rămâne muncă zadarnică. Felul lor de moivare nu e în stare să convingă pe nimei, şi nici să însufleţească pe nimeni. Cei de casă ştiu foarte bine, că frica de Românin'ar trebuì să arunce pe deputaţii saşi în oele guvernului, ori ale coaliţiei. Din arte românească nu-i ameninţă pe Saşi ici o primejdie, de oarece nici adminisaţia, nici justiţia, nici comerciul şi nici adustria nu se află în mâna Românilor îrinuturile în cari ei trăesc împreună cu aşii.

Din contră, comerciul şi industa e sprijinită cu toată căldura din parteRomânilor, în toate oraşele săseşti, şnu ştim ce ar face comercianţii şi industşii Saşi, dacă n'ar fi Românii, cari să leică pe muşterii siguri. Dar o ştiu foarte ine aceasta şi cei din străinătate, şi de aea, cu toate discursurile de esplicare, rcite de domnul Emil Neugeboren, redacrul ziarului săsesc din loc, prin mai nlte oraşe din Germania, opiniunea puică germană a rămas cea veche, împărtită de o mare parte şi dintre cei de acă, că politica Saşilor de a se îmbulzì îşinul coaliţiei, unde nu le este locul, ie corectă şi nu e folositoare pentru mul popor săsesc din Ardeal.

Cu tema aceasta se ocupă *Lutz orodi*, fostul deputat naţionalist sas, înumărul din urmă al revistei *„Preuiche Iobücher“*, scriind despre perderea, nu imai morală, ci şi reală, a Saşilor. în ura politicei lor, următoarele, în firul unui ticol mai lung politic:

„....Mai serioase sunt îngrijorări, ce i-a cuprins pe Saşi, pentru critica e desaprobare ce li-s'a făcut faţă de atitdinea deputaţilor lor. Ei să tem într'adevăr, că va scădeà simpatia imperiului geman faţă de elementul german din Ungaria. Pentru aceea, redactorul ziarulu „Sieb. D. Tageblatt“, Emil Neugeboren s'a hotărât, în înţelegere cu reprezentanţi actuali ai politicei oficioase săseşti, să facă în ultimele 3 săptămâni un turneu prin Germania, cu scopul să explice şi să câştige partizani pentru politica săsească. Aceste conferinţe, ţinute înaintea membrilor societăţilor: „Altdeutsches Verband“ şi „Algemeiner Deutsche Schulverein,“ au fost publicate în „Preusiche Iahrbücher.“

Ideea principală a acestor conferinţe e tesa, că Saşii *trebue* să se alipească politiceşte la Unguri, dacă voiesc să împiedece turburarea vieţii lor naţionale, şi culturale.

Călătoria nu şi-a prea ajuns scopul, căci dl Neugeboren *n'a putut convinge* pe ascultătorii, cari cunosc referinţele din Ungaria, despre corectitatea şi nevoia tacticei lor.

Pentrucă de abia mai zilele acestea am aflat, că vestita lege şcolară e pusă în aplicare cu cea mai mare stricteţă, *mai ales în şcoalele săseşti.*

Iar pe deasupra acum se găteşte un proiect de lege, prin care se maghiarisează şcoalele de repetiţie şi de meserie, şi altul, prin care se opresc firmele neungureşti. Tatăl acestui proiect nu e altul, decât secretarul ministrului de comerciu, ales în un cerc săsesc. (Szterényi, la Braşov).

Prin urmare, de geaba zic Saşii, că cercurile conducătoare maghiare se conving tot mai mult, că maghiarizarea Saşilor e zadarnică, fără scop şi păgubitoare întâi de toate Ungurilor, şi că e interesul ungurimii păstrarea Saşilor, căci însuşi guvernul unguresc să sileşte prin organele sale să-i convingă, că se află în rătăcire foarte mare.

Astfel înţelegem de ce creşte tot mai tare curentul contra politicei de azi a Saşilor. Vor trebuì să recunoască în sfârşit, că fiecare German poate susţineà numai unirea tuturor Germanilor din Ungaria. Mai ales, că întrarea Saşilor în partidul guvernamental n'a putut oprì loviturile contra germanismului. Căci nu poate fi întâmplare, că legile din ultimii 15 ani, prin cari sunt loviți mai greu Sașii — legea numirilor de localități și cea școlară — s'au adus tocmai când erau Sașii cu guvernul. Și de ce chiar acum cu „unitatea intereselor germano-maghiare“ e silit consistorul săsăsc să scadă dela trei la doi ani terminul cât au să studieze profesorii lor la universitățile din Germania? Asta înseamnă cam cu greu, că Ungurii sunt convinși despre necesitatea existenței Sașilor.

Poporul săsesc voește să se menție în totalitatea sa etnică, și asta o voesc și conducătorii lui. Dar vedem la ei o confuzie regretabilă în înțelegerea noțiunilor politice. Astfel a fost posibil, ca unul dintre deputații sași să zică despre revizuirea regulamentului camerei, — despre care Kossuth zisese, că e menită să nimicească pe opozanți — că ea e punerea în aplicare a principiului parlamentarismului, fără de care stăpânirea în parlament ar fi căzut în mâna minorității și s'ar fi oprit mașina parlamentarismului în Ungaria. Zău, trebue multă abnegare să ungi cuțitul ghilotinei, menite să te omoare...

Opinia publică nu s'ar ocupà așà de des de chestia săsească, dacă ea s'ar puteà scoate din complexul chestiei naționalităților, ca ceva de sine stătător. Ar voì să o scoată guvernul maghiar, ca să ție departe pe Sași de ceialalți Germani și de celelalte naționalități. Andrássy zisese când cu chestia limbii din Oedenburg, că nu e bine să-i îndârjească și pe Germani, căci au destul de lucru cu Românii și Slavii, și nu se pot luptà pe toată linia cu naționalitățile. Ei bine, s'a făcut atâta pentru indușmănirea Germanilor, încât nu înțelegem, de ce Germanii îi dau posibilitatea lui Andrássy, să resolve chestia în etape? Insuși ministrul le dă în mână tactica, ce trebue să poarte, spunând, că nu se poate luptà în toate părțile deodată“.....

Din România.

Oficeri austro-ungari la Sinaia.

Dupăcum am amintit într'un număr mai recent, Luni, 9/22 Iunie, la orele 11 dimineața a sosit în Sinaia cu un tren special Excelența Sa, Feldmarșalleutenantul *Frantz Conrad von Hötzendorf*, șeful statului major al armatei austro-ungare, care aflându-se în călătorie de stat major în Transilvania, a cerut voie, ca dimpreună cu mai mulți oficeri să vină se salute pe Maiestățile Lor, Suveranii Români, la Castelul Peleș.

La gară Excelența Sa a fost primit de locotenent-colonelul *Magheru*, adjutantul regelui Carol.

Cu șeful statului major al armatei noastre se mai aflau cinci generali, un major, patru căpitani și un locotenent.

Toți au fost duși dela gara din Sinaia în trăsurile curții române, la casa *Cavaleri*.

La orele 11 și trei pătr. M. S. Regele Carol a primit în audiență pe Excelența Sa, iar la 12 jum. pe ceialalți oficeri. Excelența Sa și domnii oficeri au fost presentați în urmă M. S. Reginei și A. S. R. Principesei Maria. După presentări s'a servit dejunul, la care au avut onoarea a lua parte pe lângă domniile lor, A. S. R. Principele de Schoenburg-Hartenstein, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al M. S. Impăratului și Rege Apostolic, cu soția sa, căpitanul de stat major Fischer v. Ledenice, atașat militar al Austro Ungariei, locotenent-colonel Petrescu, comandantul batalionului 9 vânători, cu ajutorul seu, majorul Boboc, precum și curțile regale princiare, în total 32 persoane.

In timpul mesei Regele Carol a rostit următoarea urare pentru M. S. Impăratul și Regele Apostolic Francisc Iosif I.

„Sunt foarte bucuros de a putea saluta în mijlocul nostru, chiar în anul jubilar al Maiestății Sale Impăratului și Rege, suprema voastră căpetenie, pe șeful de stat major și pe representanții armatei imperiale și regale, și profit de acest plăcut prilej spre a închina în sănătatea Maiestății Sale.

„Privim cu sinceră admirație asupra atât de binecuvântatei Sale domnii de 60 de ani, și rugăm pronia cerească, să dăruiască Măiestătei Sale încă un lung șir de ani, în plină putere și sănătate, *pentru fericirea credincioaselor Sale popoare și pentru bucuria noastră a tuturora care'l înconjurăm cu deosebită iubire și caldă afecție.*

„Insuflețiți de aceste sentimente să unim glasurile noastre în strigătul de: „Trăiască Maiestatea Sa Impăratul și Regele Francisc Iosef I-iu“.

Ultimile cuvinte ale Maietății Sale au fost acoperite cu repetate urale, după cari muzica a cântat imnul imperial.

După dejun Măiestățile Lor au făcut cerc în marea sală de muzică, până la oarele 3 p. m., când exprimând Excelenței Sale feldmareșalului și ofițerilor deosebita plăcere ce au simțit o de a-i vede la castel, s'au retras în apartamentele lor.

La oarele 6 p. m., dl feldmareșal dimpreună cu d-nii generali și ceilalți ofițeri, însoțiți de dl generaladjutant Mavrocordat și lt.-colonel adjutant Magheru, au mers la palatul de exerciții, unde batalionul al 9 lea de vânători se aflà desfășurat pentru revistă.

Trupa a executat, în prezența A. S. Regale, Principelui Carol, și a domniilor lor, diferite exerciții.

La oarele 9 jum. dl feldmareșal și d-nii ofițeri din armata imperială și regală au părăsit Sinaia cu un tren special, care i-a condus la Predeal, de unde cu cel de Arad au plecat la Viena.

NOUTĂȚI.

Din parlament. Sâmbătă s'a terminat în dietă discuția pe articole asupra proiectului de lege despre darea spirtului. Au fost votate toate articolele, cu unele modificări, făcute în favorul micilor proprietari de grădini de pomi. Pe Mercuri ori Joi e vorba să-și termine dieta lucrările și să iee vacanță până la toamnă.

*

Incheierea anului școlar la școala civilă de fete a „Asociațiunii“ s'a făcut eri, Dumineca, în fața unui public număros și distins. Programul a fost esecutat cu esactitate. A vorbit apoi directorul școalei dl Dr. V. *Bologa* și în urmă delegatul comitetului central al „Asociațiunii“ protopopul *Nicolae Togan*. Raport amănunțit aducem în numărul viitor.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu și-a ținut adunarea generală din estan Sâmbătă în 27 Iunie n. a. c. Din raportul general despre mersul afacerilor în anul 1907/8 se constată, că reuniunea susține o școală elementară de fete, o școală economică (de menaj) și una industrială, dispunând de o avere în numărar și efecte de cor. 45,202 91 și de un inventar în preț de cor. 12,187.74. Numărul membrilor reuniunii e de 172. Adunarea generală a exprimat condolență pentru membrii decedați (doamna Luiza Lazar și Ioan Papiu); a luat spre știre raportul general; a votat mulțămită protocolară donatorilor, ale căror nume s'au publicat la timpul seu și în „Telegraful Român“; a luat act de repășirea din comitet a doamnei Ana Moga și i-a exprimat mulțămită pentru serviciile ce a adus reuniunii; a aprobat socotelile reuniunii pe anul 1907 și a dat comitetului absolutor; a votat budgetul reuniunii pe anul 1909; în fine a ales comitetul pe un nou period de trei ani, anumit, ca membre în comitet au fost alese doamnele Valeria Beu, Letiția Bologa, Sabina Brote, Maria Cosma, Hortensia Goga, Eleonora Leményi, Ana Marienescu, Ana Mihălțianu, Elena Petrașcu, Valeria Popescu, Eugenia Tordășianu și Octavia Voileanu, iar bărbați de încredere au fost aleși domnii: Parteniu Cosma, Dr. Vasile Bologa, Dr. Ilarion Pușcariu și Mateiu Voileanu. Dorim prosperare harnicei reuniuni.

*

Nou album artistic. Domnul Dem. *Comșa*, profesor seminarial în Sibiiu, va tipărì în curând un nou album artistic, în care se vor cuprinde diferite *crestături*, lucrate cu multă măestrie de mâna desteră a țăranului român. Domnul Comșa va tipărì din bogata sa colecție vre-o douăsute de modele, din cele mai frumoase. Pentru acoperirea cheltuelilor, guvernul român i-a acordat un ajutor de 7400 cor.

*

Secțiunile literare ale „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ sunt convocate pe *14 Iulie* n. c. la Sibiiu. Ședința se va ținea la oarele 10 dimineața, în sala de ședințe a biroului „Asociațiunei“. Ordinea de zi e următoarea: 1. Deschiderea ședinței prin prezidentul Asociațiunei *Iosif S. Șuluțu*. 2. Raportul secretarului literar către ședința plenară. 3. Stabilirea ordinei de zi. 4. După ameaz ședințele singuraticelor secțiuni.

*

Recoltă slabă. In mai multe comune din comitatul Cenadului, recolta grâului a fost în anul acesta atât de slabă, încât nu se puteà scoate din ea nici sămânța întrebuințată. Comunele au cerut dela ministrul de finanțe să facă prin organele sale oficioase constatarea aceasta, ceeace s'a și întâmplat, iar în urmă oamenii și-au cosit grânele, pentru ale puteà întrebuințà ca nutreț pentru vite.

*

Amintirea lui C. Porumbescu. Reuniunea română de gimnastică și cântări din Brașov aranjază mâne Marți un concert, din incidentul universarii a 25-a dela moartea compozitorului român *C. Porumbescu*. Cuvântul comemorativ îl va rosti domnul *Andreiu Bârseanu*, profesor, membru al „Academiei Române“.

*

Examenul de maturitate la gimnaziul gr. cat. român din Blaj l-au făcut 4 elevi cu foarte bine, 15 cu bine, iar 22 au fost declarați maturi. Dintr'un obiect au căzut 9 și au fost îndrumați să facă în Septemvrie examen de emendare.

*

Dreptul disciplinar al învățătoriului. In urma unui cas concret, terminat de altcum cu achitarea învățătoriului care a bătut un copil în școală pentru neascultare, înalta Curie a decretat în mod principiar, că învățătoriului nu-i compete dreptul disciplinar, asupra copiilor din școală, care compete părinților, prin urmare, nu poate să-i bată, iar dacă-i bate, cade sub dispozițiile codului penal referitoare la astfel de delicte.

*

Descoperiri noi la Adam-Klissi. Soldați români făcând săpături la Adam-Klissi au descoperit un borcan de pământ plin de monete romane, de aramă și de aur. Ministrul de instrucție publică al României a fost avizat pe cale telegrafică despre aceasta descoperire. Borcanul a fost sigilat și predat autorității locale. Greutatea monetelor e de două kilograme. Domnul *G. Gr. Tocilescu*, profesor universitar, a plecat la fața locului, pentru a face studiile necesare.

*

Mulțămită. Domnul Dr. Ioan *Dobre*, catehet, a donat pe seama școalei de aplicație din Sibiiu 45 bucăți de petri conținătoare de aur, argint, fer și alte minerale. Pentru această donațiune îi exprim numitului domn profunda mea mulțămită. *Candid Popa*, înv.

*

Ziarul local „Magyar Határör“ aduce o recensiune foarte favorabilă celor trei representațiuni teatrale din urmă, date din partea reuniunei române de musică din Sibiiu. Laudă foarte mult *„Șezătoarea“* dlui Dr. *Tiberiu Brediceanu*.

*

Expoziție în Timișoara. Camera de industrie și comerciu din Timișoara a luat hotărâre să facă pașii necesari pentru aranjarea unei expoziții mari la anul 1912 în Timișoara. Pe atunci să crede, că nu va mai existà nici o urmă din vechiul oraș Timișoara, fiind toate zidurile cetății derimate și pe locurile goale ridicate palate noi și moderne.

*

Increștinare. In comuna Vișag din Banat a trecut văduva Amalia Adler născ. Wolf dela confesiunea mosaică la cea gr. catolică română. Increștinarea s'a făcut în biserica română unită din Vișag. Increștinata a primit în botez numele Antoneta.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Ieronim Buzea, paroh în Stene, soția s'a Maria n. Tatu și copii lor Virgil, Octavian, Ieronim, Ioan și Aurel, dela toți 2 cor.; Ioan Tatu, paroh în Cichindeal, 1 cor.; Alexandru Nicolescu, paroh în Meșterháza, 10 cor.; Nicolae Sandru, paroh în Coroiu-Sânmărtin, în amintirea soției sale reposate Maria n. Sălișteanu, 1 cor. și Vic. Tordășianu, asesor consist. 10 bani.

*

Petrecere în Turda. Societatea de lectură a femeilor române din Turda învită la petrecerea de vară ce o va aranjà Duminecă în 12 Iulie st. n. a. c. în sala hotelului „Elisabeta“ în favorul încendiaților din comuna Sind. Inceputul la 8 oare sara. Ofertele marinimoase sunt a să trimite la adresa dnei Augusta Dr. Moldovan în Turda — și se vor cuita pe cale ziaristică. In ziua următoare excursiune la cheia Turdii, sub conducerea comitetului.

*

Teatru în Făgăraș. Societatea română de diletanți „Progresul“ din Făgăraș învită la producțiunea teatrală, ce se va aranjà Duminecă în 5 Iulie st. n. 1908, în sala dela „hotel Paris“ (Sorea) în Făgăraș, cu concursul artiștilor nostri dramatici: Domnul și Doamna Zaharie Bârsan. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat pentru fondul societății. Bilete se capătă înainte la „Furnica“, precum și seara la cassă. Programul e următorul: 1. *Luna de miere*, comedie într'un act. 2. *Adresa greșită*, comedie într'un act. 3. *Cânele și pisica*, comedie într'un act. (Traduse din italienește). Intre piese declamații comice. După producțiune urmează dans.

*

Doamna și domnul Bârsan, artiștii nostri dramatici, au fost angajați pentru sesiunea viitoare teatrală la teatrul național din București.

*

Examenul de cualificație, la pedagogia din Arad, l'au făcut 24 candidați, iar 9 au să facă examenul de corigență în Decemvrie din un studiu ori două, pecând doi au fost avizați la repetarea examenului, peste un an.

*

Din Hosman ni se scrie, că a doua zi de Rosale s'a aranjat acolo un maial foarte succes cu elevii dela școală, din partea învățătorului *Ioan Pampu*. A luat parte mult popor, chiar și din comuna învecinată Țichindeal. Elevii dela școală au cântat, au declamat, au rostit dialoguri și au jucat. Preotul local, dl *Iosif Morariu* a mulțămit în urmă învățătorului *Ioan Pampu*, elevilor și părinților, cum și străinilor pentru participare la această festivitate frumoasă, apoi a vorbit preotul *Ioan Tatu* din Țichindeal, despre îmbrățișarea meseriilor din partea poporului nostru.

*

Secretul succesului. Numai cine satisface unei trebuințe urgente, poate spera la succes. Curățirea albiturilor moderne s'a făcut tot mai greà, fiindcă pedeoparte praful și miasmele din orașe le murdăresc tot mai tare, pe de altă parte să strică albiturile făcute din pânză de bumbac, cari devin tot mai obicinuite prin albitoria chemică a rufelor și prin frecarea acestora cu săpun de toate zilele. Așà, că aflarea săpunului, „Schicht“ a venit tocmai la timp potrivit. El disoalvă fără nici o întrebuințare de forță murdăria și albiturile sistematic, fără să atingă firicelele. El are un succes, care la noi nu are încă asemănare. Fabricele de săpun de „Schicht“, sunt de present cele mai mari din tot continentul european.

Cărți și reviste.

„Cartea de Aur“. Din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naționale ale Românilor de sub coroana ungară“*, de *Teodor V. Păcățian*, au apărut până acuma *patru* volume, și stau gata pentru a fi puse sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaților români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, și al VI-lea, care conține mișcările politice-naționale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul național dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat și 12 coroane exemplarul legat, și se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Prețul se poate plătì și în rate.

Poșta redacției.

Dlui P. R. în B. Publicăm cu toată plăcerea știri bune dela sate. Dar să ni se comunice la timp, nu cu întârziere atât de mare.

Garanție pentru curățenie
30.000 coroane.

In bucătărie și în casă
se curăță tot ce în general se poate curăți și spălà, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este rezultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit și conștiințios. El posede o extraordinară putere de spălat și e curat și liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curățit, și acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
(155) 1—8

Nr. 133/1908. [153] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti vacante în comunele biserieeşti din protopresbiteratul Câmpenilor, şi anume: 1. **Certegea,** 2. **Gârda-de-jos**, 3. **Neagra-de-jos**, 4. **Poiana-Valeaverde**, 5. **Sohodol-Peleş**, 6. **Vidra-de-jos** şi 7. **Vidra-medie** (postul II înv.), se publică concurs cu termin **10 Iulie 1908 st. nou.**

Dotarea posturilor constă: din salar de câte 600 cor. din repartiţie şi locuinţe cu grădine. In Neagra-de-jos este 800 cor. la învăţătorul cualificat ales.

La posturile din Certege, Gârda-de-jos şi Neagra-de-jos se recere ca învăţătorul să cânte cu elevii la sf. liturgie, pentru ceeace în Certege va primì o remuneraţie deosebită.

Intregirile salariilor se vor face la timpul seu şi cinceriile se vor dà numai după timpul servit la aceste şcoale.

Doritorii a ocupà aceste posturi se trimită concursele în timpul recerut şi cu documentele cerute de legile în vigoare la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 10 Iuniu 1908.

Romul Furduiu
protopr.

Publicare de licitaţiune.

Pe baza planului şi a preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan Nr. 3843 de dto 13 April 1907 se dă pe calea licitaţiunei minuende renovarea şi amplificarea edificiului şcolar confes. gr.-or. din comuna **Tohanul-nou**. Licitaţiunea se va începe la 10—12 oare a. m. în **13 Iulie a. c. st. n.** în edificiul şcoalei locale. Preţul strigării este de **3000 cor.** afară de materialul de lipsă brut năsip, peatră, cărămidă, var, lemnul de brad şi ţigla necesară, toate acestea se pun la dispoziţia măestrilor minus oferenţi.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 10% după preţul de strigare.

Comitetului îi stă în putere a concrede cu lucrarea pe acel reflectant, în care va aveà mai multă încredere dintre minus oferenţi.

Planul şi preliminarul de spese şi toate condiţiunile se pot vedeà la preşedintele com. parohial sau la epitropia parohială.

Intreprinzătorul nu are drept a pretinde diurne şi spese de călătorie.

Tohanul-nou (Uj-Tohán) 12/25 Iulie 1908.

Iord. Briota
(154) 1—3 preş. comit. parohial.

2924/908 föszolg. szám. [151] 2—2

Pályázati hirdetmény.

Resinár községhez tartozó Riusadului telepen ujonnan rendszeresitett segédjegyzői állásra a pályázatot kiirom.

Ezen állás egybe van kötve a következő javadalmazással:

1. Évi 1000 kor. fizetés a törvényben biztositott korpotlékok mellett.
2. Természetbeni lakással, vagy 100 kor. lakbérre'.
3. Magán ügyekbeni munkálatok után a vármegyei szabályrendelletben meg állapitott díjak.

Pályázok felhivatnak, hogy az 1883 évi I tcz. 6 §. illetve az 1900 évi XX tcz. 3 §. értelmében felszerelt és életkorukat, eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismereteiket igazoló bizonyitványokkal ellátott kérvényeiket folyó évi **julius hó 15-éig délután 4 oráig** alolirotthoz annál is inkább nyujtsák be, mert később érkező ugyszintén helyesen fel nem szerelt folyamodványok nem fognak tekintetbe vétetni.

Nagydisznód, 1908 évi junius hó 21-én.

Dr. Miclea
főszolgabiró h. t.

Nr. 301 [146] 3—3

Concurs

Pentru întregirea unui post învăţătoresc la şcoala confesională din **Sebeşul săsesc** se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima puclicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar de 1100 cor. relut de cuartir şi grădină 200 cor., dela 1-a Septemvrie 1909, 380 cor. şi cuincuenalele legale, cari se computā numai dela instituirea definitivă la şcoala susamintită. Anii serviţi la alte şcoale nu se computā.

Alesul e dator a instruà şcoala de repetiţie şi a cântà în Dumineci şi sărbători în biserică.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile intruite conform normelor în vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere a se prezentà poporului în biserică spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Sebeş, 4 Iunie, 1908.

Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 248/1908. [144] 3—3

Concurs

Pentru intregirea postului de paroh în parohia de clasa primă **Nasna**, cu filia **Chişfalud**, protopresbiteratul Murăş-Oşorheiului, pe baza ordinului consistorial din 29 Ianuariu a. c. Nr. 779 Bis. — prin care sa anulat prima alegere — prin aceasta se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt celea fasionate la coala B, pentru intregirea venitelor de stat.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu, până la terminul indicat, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, după prealabila încunoştinţare a protopresbiterului, a se înfăţişà înaintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià şi cuvântà.

Murăş-Oşorheiu, la 3/16 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Mureş-Oşorheiu în conţelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
ppresbiter.

Nr. 302. [147] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, în protopresbiteratul Sebeşului, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Rĕhău,** cu salariu de 600 cor. din cassa bisericii, relut de cuartir 50 cor. şi grădină în natură.
2. **Deal**, cu salariu de 600 cor. relut de cuartir şi grădină.
3. **Câlnic**, cu salariu de 600 cor. cuartir şi grădină în natură.
4. **Căpâlna,** cu salariu de 600 cor. cuartir şi grădină.
5. **Sibişani**, cu salariu de 600 cor. cuartir şi grădină.
6. **Oarda-de-sus,** cu salariu de 600 cor. cuartir şi grădină.
7. **Vingard**, cu salariu de 1000 cor. cuartir în şcoală 2 odăi şi grădină.

Cu 1-a Iuliu 1910 şi salariile împreunate cu posturile de sub 1—6 să întregesc la 1000 cor. parte din mijloacele proprii parte prin ajutoar dela stat.

Cuincuenalele se computā la toate posturile dela datul instituirii definitive în comuna respectivă. Anii serviţi airea nu numeră.

Cei aleşi sunt datori a instruà în şcoala de repetiţie a conduce grădina de pomărit şi a cântà cu copiii în Dumineci şi sărbători la liturgie; învăţătorul din Vingard va ţineà şi strana la Utrenie şi Vecernie.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică spre aşi arătà dexteritatea în cântări şi tipic.

Sebeş, 4 Iunie 1908.

Oficiul protoprezbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 249/1908. [145] 3—3

Concurs

Pentru intregirea postului de paroch în parohia de clasa a treia **Sângerul de pădure** cu filia **Şaromberc** — devenită vacantă prin repauzarea parohului Dumitru Moisin — protopresbiteratul Mureş-Oşorheiului, pe baza ordinului din 27 Maiu a. c. Nr. 6089 Bis. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele înpreunate cu acest post de paroh sunt celea fasionate la coala B. pentru intregirea venitelor dela stat.

Concurenţii au a şi aşterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, până la terminul indicat, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial, electoral, după prealabila încunoştinţare a protopresbiterului, a se infăţişà inaintea alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià şi a cuvântà.

Mureş-Oşorheiu, la 3/16 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Mureş-Oşorheiu în conţelegere cu comitetul parohial:

Stefan Russu
ppresbiter.

Aviz!

La o societate de rangul prim de asigurare pe viaţă aflā aplicare ca **aquisiteur** un domn reprezentabil şi inteligent de naţionalitatea română cu venite fixe.

Ofertele să se adreseze administraţiei acestei foi sub „solid şi harnic“. [149] 3—3

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie	C	3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„	1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II	„	2·—
Carte de cetire a II-a	„	—·50
Noul Abcdar ediţ. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„	—·50
Lecţii de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr. 1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K	—·24
„ 2.	Trifoiul, de Eugen Brote	„	—·24
„ 3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„	—·24
„ 4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„	—·80
„ 5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„	1·60
„ 6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	—·70
„ 7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„	—·—
„ 8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„	—·—
„ 9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—·10
„ 10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„	—·—
„ 11.	Poveţe pentru apărarea împotrivá gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	—·10
„ 12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp	„	—·10
„ 13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18
„ 14.	Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„	—·70

Se află de vânzare

10—20 bucăţi acţii

à cor. 450·—

dela

institutul de credit şi economii „Albina“ din Sibiiu.

Informaţiuni dă sub „Albina 16568“

Iosif Schwarz,
(152) 1—1 expediţiune de anunţuri, Budapesta Andrássy ut 7.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 80— Sibiiu — Nagyszeben.

BĂILE DE CURĂ BUZIAŞ

Staţiune de tren, poştă, telegraf şi telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă, boale de femei, suferinţe de beşică şi rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părţilor de mistuire şi escreţiune, gălbinare, anemie, scrofulosă şi boale englezeşti, slăbiciuni generale şi boli cronice la părţile genitale femeeşti. Izvor acid carbonic de sare şi fier.

Prospect trimite

Direcţiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaş

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală şi chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial şi puţin folositor.

Serviciu solid şi conştienţios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr. 18. Telefon interurban Nr. 18.

(286) 53—100

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 66 Sibiiu, Joi 19 Iunie (2 Iulie) 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Adevărul divin.

Când privește omul prin negură deasă, dela o distanță oarecare, e greu să cunoască lucrurile, cari se află înaintea sa. De multe ori nu știm, dacă aceea ce vedem, e stâlp, ori om? Apropiindu-ne însă mai bine, vedem că e om. Dar nu putem deosebì, că ce fel de om e, cine e? Numai după ce ne aflăm foarte aproape de el, îi putem vedeà fața ș-l putem cunoaște.

Cu cunoașterea adevărului divin stăm tot așá. Inaintea ochilor nostri stă întinsă o negură deasă, țăsută de nedreptatea și de minciuna din lume, și cu multă agerime și lung trebue să privim prin ea, pentruca să putem deosebi adevărul divin din dosul ei.

Acelaș adevăr divin, privit din depărtare și din apropiere, ni se prezentă în mod foarte divergent. Cristos, mântuitorul nostru, a văzut în plină măsură adevărul divin și l-a arătat și omenimei astfel, ca să-l vadă din apropiere. Iar cărturarii și fariseii l'au văzut dela distanță mare, și de aceea li-se păreà, că aceea ce arată Iisus Cristos e cu totul altceva. L'au învinovățit, că strică legea lui Moise și că nimicește învățăturile prorocilor. Dar Iisus Cristos le-a răspuns: „Nu credeți, că am venit ca să stric legea și profeții. Nu am venit ca să stric, ci ca să *împlinesc*“.

Peste teritorii largi, nesfârșite, e resfirat nisipul auriu. Acest nisip auriu formează pături, una peste alta, și cu cât ajungem mai la adâncime cu săpăturile, cu atât mai mare e cantitatea de aur, scoasă din nisip. Pe când în pătura deasupra abia se găsește un gram de aur la o sută de chilograme de nisip, în cele următoare se află tot mai mult, iar din cea de desupt se scoate și câte jumătate de chilogram de aur curat, la o sută chilograme de nisip. De aceea, pătura de sus de nisip e tratată de regulă cam cu desconsiderare.

Așà au procedat și cărturarii și fariseii cu adevărul divin, care li s'a dat în cărțile și legile lui Moise, precum și în învățăturile prorocilor. S'au uitat numai la pătura deasupra a legilor acestora, și au crezut, că atâta e destul. Dar mântuitorul lumii a dat învățătura, ca aceasta e o mare greșală, pentrucă trebue mers mai afund cu săpăturile, dacă vrem să ni se acoarde o privire mai ageră în — adevărul divin.

Dacă privim spre ceriul înstelat, pe la miezul nopții, vom vedeà foarte puține stele. Dar dacă ne îndreptăm bine privirea spre ele, ne vor apăreà, în depărtare, în dosul stelelor văzute, mulțime de alte stele, cari cad și se stâng în întunerecul nopții. Și dacă privim mai departe spre ceriu, ni se va turburà vederea de mulțimea de stele, pentrucă întregul ceriu e plin de stele, de schintei luminoase și de flacări. Și toate aceste schintei și flacări ale adevărului divin, mântuitorul a venit și le-a arătat omului miop. N'a venit în lume, ca să nimicească adevărul dat de Moise și de proroci, ci ca să-l arate *întreg*, în plină maiestate și curățenie, și pentru a-l realizà în mod desăvârșit, pentru a-l *împlinì*.

Dar nici nu se poate nimicì adevărul divin. El e vecinic. Lumea se poate nimicì, dar adevărul divin rămâne pentru toate veacurile. Și celce caută să-l strice, își strică sieși și se nimicește pe sine. Iar cel ce cunoaște și împlinește adevărul divin și-l comunică și altora, se va numì mare întru împărăția ceriurilor.

Ideea pe care o aveau cărturarii și fàriseii despre adevărul divin, erà foarte sărăcăcioasă și superficială. Pe bazele ei nu se puteà clădì adevărata viață divină între oameni. A trebuit să se facă progrese mai mari întru înțelegerea adevărului. Màntuitorul ziceà către învățăceii săi așà: Dacă dreptatea voastră, adecă ideea despre dreptate, nu e mai bună decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți ajunge în împărăția ceriurilor.

Ca exemplu despre felul cum au înțeles cărturarii și fariseii dreptatea lui Dumnezeu, și cum trebue să o înțeleagă învățăceii săi, ne-au rămas dela Iisus Cristos cuvintele următoare:

„Ați auzit, cum se spunea celor din vechime: să nu omori, căci cel ce omoară e vinovat în fața judecății. Eu însă vă zic, cine se ceartă cu fratele său, e vinovat în fața judecății, iar cel-ce spune fratelui său „Racha“, să fie dat pe mâna sinedrionului, și cel ce zice „Nebunule“ se face vinovat de focul iadului.“

Dreptatea dumnezeească zice așà: Să nu omori, iar cel ce omoară, să fie vinovat în fața judecății. Evreii au înțeles sub porunca aceasta apărarea existenței corporale a deaproapelui, apărarea bunăstărei sale esterne, materiale. In capitlul 21 din cartea a II-a a lui Moise se înșiră în admirabilă amănunțime toate felurile posibile de vătămare corporală a deaproapelui. Cel ce omoară pe deaproapele său, să fie însuși omorât. Dacă însă a fost omorât fără voe, vinovatul se poate ascunde într'o cetate liberă. Dacă omorul s'a comis cu premeditare, ucigașul poate fi arestat și de la jertfelnic. (altarul de jertă, loc sfânt.) Dacă a fost cineva greu vulnerat în ceartă și bătae, să i se plătească pentru că e împedecat în săvârșirea muncei sale și să i se restitue cheltuelile avute cu vindecarea. Dacă se face cuiva vre-o mutilare, să i-se răsplătească în același mod. Ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte, mână pentru mână, picior pentru picior, rană pentru rană. Chiar și o pricinuire indirectă de moarte să fie pedepsită. Dacă are cineva un taur care împunge și nu-l ține legat, iar taurul împunge pe cineva, proprietarul să fie judecat la moarte.

Să vede deci până în cele mai mici amănunte, că cererea strictă erà, să fie apărată bunăstarea corporală a deaproapelui. Dar aceasta nu erà tot ce trebuià să se ceară. Omul poate fi zdrobit cu cuvântul mai rău decât cu piatra, cu sabia ori cu pumnalul. Ingrijirea pentru conservarea corpului e pătura cea deasupra de nisip. Trebue săpat mai adânc, pentru a se ajunge la demnitatea *morală* a omului, la personalitatea sa, care încă trebue apărată și stimată. De aceea zice și mântuitorul, că cel ce se ceartă cu fratele său (fără motiv), să fie vinovat în fața judecății, cel ce zice fratelui său „*Racha*“ să se dea pe mâna soborului și cel-ce zice „*Nebunule*“ să fie vrednic de focul gehenei.

Aici avem trei forme de păcătuire în contra dreptății divine, și trei feluri de pedepse pe seama acestor păcătuiri, întâiu, una mai domoală, a doua mai aspră și a treia de tot severă. Prima treaptă de păcătuire în contra persoanei deaproapelui e dejosirea nemeritată a acestuia, fie și numai săvârșită cu gândul. Dacă eu țin pe celalalt, fără a avea motive suficiente, de mai rău decât mine, dacă îl cert fără să merite a fi certat, mă fac eu singur vinovat în fața judecătoriei, mă condamn eu singur. Când dejosesc o persoană străină, chiar și fără să o știe alții, mă dejosesc singur pe mine.

Iar cel ce zice fratelui său „*Racha*“, să fie dat pe mâna sinedrionului. Cuvântul *Racha* e de origine siriană și înseamnă atâta, cât *om fudul*. Insă sf. Ioan Crisostom, adâncul deslegător al tainelor sfintei biblii, de naștere din Siria, ne spune, că cuvântul „*Racha*“ nu invoalvă în sine vre-o vătămare mai

---

FOIȘOARĂ.

Congresul dela Berlin.

Memorandul presentat congresuluì internațional dela Berlin din anul 1878 din partea nemuritorilor I. C. *Brătianu* și Mihail *Cogălniceanu*, plenipotențiarii României, în ședința din 26 Iunie n. a congresului, a fost de următorul cuprins:

„Dela tratatul din Paris, România, susținută de marile puteri, s'a ocupat cu pacinica desvoltare a instituțiunilor și a mijloacelor sale, fără altă ambițiune, decât de a răspunde binevoitoarei așteptări a Europei.

In timpul parțialelor complicări, cari se sfârșiră prin răsboiul dintre Rusia și Turcia, România, credincioasă datoriilor sale, rămase pe deplin străină de tulburările ce bântuiau țărmul drept al Dunării.

Doritoare de a menținea și de a face să i se respecte neutralitatea, ea se încercă, înainte și pe timpul conferenții din Constantinopol, să-și pună acea neutralitate sub scutul marilor puteri. In scopul acesta se adresă chiar sublimei porți, dar neroditoare îi rămaseră toate silințele.

Când Rusia, în ajun de a declara răsboiu, cerù pentru armatele sale trecere pe teritorul român, situațiunea României devenì gingașă și anevoioasă. Spre a-și adăpostì pământul și existența de vijeliile ce se îngrămădeau în juru-i, încheie cu Rusia convențiunea din 4/16 Aprilie 1878.

In schimbul însemnatelor foloase ce aceea convențiune asigura armatelor puternicului seu vecin, guvernul princiar nu cerù decât o singură compensare: *garantarea întregității teritoriale a țării, care îi era încredințată*. Această întregitate fu stipulată prin art. II. al convențiunii, care se rostește curat:

„Pentruca nici un inconvenient sau pericol să nu resulte pentru România din faptul trecerii trupelor ruse pe teritorul seu, guvernul Maiestății Sale, Impăratul tuturor Rușilor, se obligă *a menținea și a face a se respecta drepturile politice ale statului român, astfel cum resultă din legile interioare și tratatele existente, precum și a menținea și apăra intregitatea actuală a României*.“

Inserarea cuvintelor de „*intregitatea actuală*“ fusese presentată de ministrii români ca o condițiune sine qua non a subsemnării convențiunii. Mulțămită adoptării acestei clause de către plenipotențiarul rus, România crezù sigur, că-și va păstra limitele existente. Se mărginì dar a-și apăra fruntăria, înșirându-și trupele pe țărmii Dunării și proclamându-și independența. In momentul când tunurile turcești bombardau porturile române, rămase în rolu-i defensiv.

Dar operațiunile militare schimbându-se mai presus de așteptările universale, România se văzù din nou expusă a devenì teatrul ostilităților. Atunci, ca să înlăture acest pericol, și după repețitele și stăruitoarele chemări ale comandantului, cap al armatelor ruse, armata română trecù Dunărea.

Cooperarea ei nu puțin contribuì pentru succesul final al campaniei, care se sfârșì prin încheierea unui armistițiu, urmat de negociări de pace.

Acele negociări fură urmate fără nici o participare a României, și totuși echitatea ar fi cerut, ca alianța de pe câmpii de bătălie să se fi menținut și pe terenul diplomatic.

In luna lui Ianuarie, generalul-comite Ignatief, trecând prin București spre a se duce la St. Stefano, transmise cabinetului princiar o epistolă a I. Sale Principelui Gorciacof, în care chestiunea unui schimb teritorial era oficial tratată pentru întâiașidată, *dar în care cuvântul de Basarabia nu era pronunțat încă*. Imputernicitul rus avea misiunea de a fi prins graiu și mai explicit. Arată dar într'un mod formal intențiunea guvernului imperial de a dobândì dela România înstrăinarea Basarabiei.

Interesul și siguranța statului impunea guvernului principelui Carol datoria, de a nu primì propunerea ce i-se aducea la cunoștință. Țara, care mai nainte se chemà „*Principatele dunărene*“ nu putea se cedeze partea cea mai însemnată a râului, căruia îi datoria vechia-i numire, desvoltarea comercială și binefacerile situațiunii sale geografice.

România pune cu atât mai mult preț pe păstrarea unei provincii, care e unul și acelaș corp cu țara și o pune în contact cu marea, cu cât mai mult a prețuit, după perderea întregei Basarabii, suferită pentru primaoară la 1812, foloasele restituirii parțiale făcute în 1856.

Dar nu numai necesitățile particulare și simțământul național au comandat României această linie de purtare. Libera navigațiune a Dunării, strâns legată cu starea de posesiune actuală, constitue un interes, căruia marile puteri i-au recunoscut în conferența dela Paris un caracter european.

Actul preliminar dela San-Stefano nu ținù seamă de aceste diverse considețiuni, și România la eșirea dintr'un răsboiu la care luase parte într'un mod activ și util, se găsì în fața unui tratat, care fusese încheiat fără ea, și care nu se ocupa de ea, decât pentru a o lovì în interesele vitale și în drepturile-i esențiale.

Prin acest tratat Rusia, în înțelegere directă și isolată cu Turcia, își păstră facultatea ca Dobrogea, care îi era cedată, s'o schimbe cu Basarabia română, schimb care fusese respins într'un mod formal de către guvernul român. In acelaș timp își păstră un drept de trecere prin restul țării românești, pentru comunicarea armatelor sale cu Bulgaria.

mare, ci numai un fel de desconsiderare față de cineva. Cuvântul „*Racha*“ mai bine ar puteà fi tradus deci cu cuvintele desconsiderătoare: „Măi, tu, măi!“ ori „Tu, ticălosule!“. Sensul apoi e următorul: Tu ai dejosit în mod personal, numai înaintea ta pe cineva, dar ai dejosit prin aceasta și personalitatea ta și ai provocat o condamnare asupra ta. Iar dacă tu, prin desconsiderarea deaproapelui, manifestată în public, și prin cuvinte înjurioase, te-ai dejosit pe tine însuți în public, ești vrednic să fi dat pe mâna judecătoriei publice, a sinedrionului.

Cel ce zice „Nebunule!“ e vrednic de focul iadului. Sub cuvântul „*focul gehenei*“ se înțelege valea de lângă Ierusalim, numită *Hinnom* (Ben-hin-nom). In valea aceasta și-au adus odinioară Evreii jertfă idolilor lor, sub regii lipsiți de credința în Dumnezeu, pe înșiși copiii lor, aflători în viață. Grozava amintire a rămas legată de valea aceasta. Ea devenise loc de descărcare pentru toate gunoaele și murdăriile din oraș. Pentruca gunoaiele acestea să nu putrăzească și să înficieze, să întrețineà vecinic nestâns un foc în vale, care ardeà toate gunoaele adunate și descărcate. Din motivul acesta valea a fost numită Hinnom, sau Gehena, adecă, a focului.

Inţelesul cuvintelor din evangelie este deci următorul: Dacă cineva consideră pe deaproapele său, nu numai de mai puțin decât dânsul, ci de mai puțin decât toți oamenii, numindu-l „*nebun*“ și punându-l în rând cu animalele cele fără minte, se pune pe sine însuși mai jos decât oamenii, se face la fel cu gunoiul moral, cu aceea ce omenimea aruncă dela sine, deci locul său e în focul gehenei!

Vedem deci, că mîntuitorul, esplicând porunca *să nu omori*, pretinde, nu numai apărarea existenței corporale, ci mai ales stima față de personalitatea *morală* a omului. Omul să fie în fața omului o sfințenie, fiind el biserica cea vie a lui Dumnezeu, chipul și asemănarea vie a Dumnezeirei.

Când ne aflăm într'un palat împărătesc, ori în mijlocul unor comori de ale artei, cât de precauți suntem, cum ne ferim, să nu răsturnăm ceva, să nu ne atingem de ceva, să nu facem pagubă! Dar când ne aflăm în mijlocul oamenilor, cum ne întindem coatele și ne ridicăm pumnii! Cum lovim fără cruțare în tot ce ne stă în cale. De ce? Pentrucă nu înțelegem adevărul divin. Cunoaștem cuvintele, le învățăm dearostul, le cităm chiar în fața altora, dar nu putem cuprinde cu mintea adevăratul lor înțeles. O negură deasă e înaintea ochilor nostri, și noi ne aflăm prea depărtați de adevăr. Nu putem să-l vedem nici măcar în conturile sale generale. E de cea mai supremă necesitate să ne scuturăm de negura aceasta, e de cea mai supremă necesitate să ne apropiem de *lumina adevărului divin.*

Articolele domnului Babeș, publicate în coloanele ziarului nostru, au dat ansă bătrânului politician maghiar *Mocsáry Lajos* se scrie și se publice în „*Egyetértés*“, numărul de Duminecă, un articol, în care constată corectitatea părerilor dlui *Babeș* și argumentarea sa plausibilă, că naționalitățile nu au se aștepte dela Viena nimica; și recunoscându i meritul de a lupta cu sinceritate, pricepere și însuflețire pentru legarea păcii pe basele legii de naționalități dela 1868, cere, să se dee din partea Maghiarilor atențiunea cuvenită acestei acțiuni, pentrucă inițiativa Maghiarilor le compete. Să nu treacă deci prea ușor peste cele spuse de Babeș conaționalilor sei, dar totodată și Maghiarilor, pentrucă lumea românească va începe să resoneze astfel: „Ni-se spune, că dela Viena nu avem se așteptăm nimica, iar dela Maghiari vedem ce putem să așteptăm. Deci ce alt program putem se avem, decât: *Daco România?*‘ . . . Conclusia aceasta a domnului Mocsáry e greșită. La Daco-România nu se gândește nime. Românii știu se rabde și știu se aștepte, până va veni poatecă vremea, când și unii și alții vor fi *siliți* să le caute pretenia. Și atunci își vor spune și ei cuvântul . . .

Patriotismul Sașilor. Zadarnică e toată sforțarea din partea Sașilor de a convinge pe Maghiari despre patriotismul lor, în contul patriotismului Românilor, cari formează primejdie pentru Sași, ca și pentru Maghiari (firește, după modul lor de cugetare), pentrucă *nu le crede nime.* Ziarul „*Pesti Hirlap*“ publică un lung articol, în numărul de Dumineca, în care li-se cetesc Sașilor rău buchile, și li-se spune, că patriotismul lor e numai prefăcătorie, pentruca pe calea aceasta se poată ajunge cât mai ușor la diferite *favoruri*. Li-se spune, că la sărbări naționale unguresti ei nu iau parte, steagul unguresc îl folosesc numai pentru ochii lumii, iar în școalele lor tocmai despre Ungaria și despre Maghiari se vorbește mai puțin, pe când despre Nemți și Germania se vorbește mai mult decât ar fi iertat să se vorbească. Se provoacă la manuale de școală scriitorul articolului, și conclude, ca opiniunea publică e dusă în eroare, când crede în patriotismul Sașilor . . . Sunt deci trădători de patrie și Sașii, cu noi impreună! . .

„Partid moderat român“. Se face multă vorbă în presa maghiară în jurul formării unui nou partid român, cu program *moderat*, și ziariul „*Budapesti Hirlap*“ dă mare importanță unui articol, apărut în chestia aceasta, în foaia „*Lumina*“ din Budapesta, despre care se știe, că stă în serviciul partidului kossuthist. Esența acestui articol, aprobat și reprodus în parte de „Bud. Hirl.“ erà următoarea: Formarea unui partid moderat român e necesară, însă inițiativa trebue să pornească *din Blaj*, de unde a pornit și curentul naționalist. Și scriitoriul articolului așà erà informat, că *se va și face ceva* în curând în privința aceasta din partea inteligenței române din Blaj. Cu inițiativa luată din partea dlui Dr. *E. Babeș* scriitorul articolului nu erà mulțămit, pentru-că dl *Babeș* nu are legături cu poporul și cu inteligența română, prin urmare acțiunea sa, întru formarea partidului moderat român, nu poate fi încoronată de succes. Nu e de acceptat inițiativa domnului *Babeș* nici de aceea, pentrucă acesta o săvârșește numai ca o simplă manoperă, în scopul de a câștiga bunăvoința Maghiarilor în favorul clientelei sale...

Lăsăm la o parte argumentarea aceasta de prost gust și ținem să constatăm, că cu știrea noastră, cel puțin în coloanele ziarului nostru, domnul Dr. *Emil Babeș* n'a făcut propagandă pentru formarea unui partid nou român, fie moderat, fie nemoderat, ci domnul *Babeș* a pledat numai, în mod obiectiv și cu înșirarea de argumente plausibile, pentru *schimbarea direcțiunei*, pentru *schimbarea tacticei în politica românească*. Acesta și nu altul a fos sensul și intenția articolelor domnului *Babeș*, publicate în ziariul nostru. Cel ce scoate altceva din ele — ne le-a înțeles.

Incheierea anului școlar la școala civilă de fete a „Asociațiunei“.

In fața unui public distins și număros, din Sibiiu și din afară, s'a făcut Dumineca, în 28 Iunie n. încheierea solemnă a anului școlar 1907/1908 la școala civilă de fete a „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“, în sala festivă a muzeului „Asociațiunei“.

Serbarea s'a început la orele 11. A fost prezidată de domnul protopop gr.-cat. român *Nicolae Togan*, delegat al comitetului central al Asociațiunei, iar din partea autorității publice a asistat la încheierea anului școlar domnul subinspector regesc de școale *Mirtse*.

Programul esecutat a fost următoriul:

1. Cor: „Câmpuri poene“, pentru 2 voci, de * * *

2. „Danse Roumaine“, de Coloman Chován, exec. la pian de *Maria* și *Viorica Oprean*, eleve în cl. IV civ.

3. „Unde ești? Unde ești!“, de G. Cavadia, exec. la pian de *Magdalena Nestorescu*, elevă în cl. IV civ.

4. „Impromptu“, de Fr. Chopin, exec. la pian de *Minerva Baciu*, elevă în cl. IV civilă.

5. Cor: „La o rândunică“, pentru trei voci de I. Costescu.

6. „Ilustrațiune română“, de K. R. Kárrász, exec. la pian de *Maria Cartianu*, elevă în cursul compl.

7. „Faust“, operă de Ch. Gounod, (Fantazie de concert), exec. la violină de *Hortensia Anastasiu*, elevă în cl. IV civ.

8 „Cântec de leagăn“ și „Trandafirul“, pentru voce, de Fr. Schubert, în românește de Maria Cunțan, cânt. de *Otilia Varga Popovici*, elevă în cursul compl.

9. „Moartea lui Fulger“, poezie de G. Coșbuc, declamată de *Cornelia Moșoiu*, elevă în cursul compl.

10. Cor: „Păstorița“, pentru 3 voci, de A. Bena“.

Corurile au fost conduse de domnul *A. Bena*, și au fost bine primite din partea publicului asistent. Asemenea și prestațiunile elevelor singuratice, cari toate au dovedit în deajuns, că la școala noastră civilă de fete se dă mare îngrijire cantului și muzicei. Mai mult a plăcut eleva *Maria Cartianu* la pian, eleva *Hortensia Anastasiu* la violină, și *Otilia Varga-Popovici*, care a cântat din gură. Mult aplaudată a fost și eleva *Cornelia Moșoiu*, care a declamat frumos poezia „*Moartea lui Fulger*“, de *G. Coșbuc*. Aplause au primit de altcum și celelalte debutante, toate.

După terminarea programului, domnul director al școalei Dr. *Vasile Bologa* a rostit următoarea cuvântare de încheiere:

Preastimate dle Delegat!
Onorat Public!

Intre alte sentimente bune a sădit Dumnezeu în inima omului și sentimentul *mulțămirii* în fața unui *succes* dobândit prin muncă onestă și sârguincioasă. Și acest fapt e de nespusă importanță în viață. Pentrucă începând dela cel mai neînsemnat *succes*, până la cele mai strălucite izbânzi în știință, în artă și în viață peste tot, acestui sentiment al *mulțămirii* sunt ele a-se atribuì, fie că au satisfăcut trebuințe fizice, tehnice, ori trebuințe intelectuale-morale, deoarece întotdeauna, în mod logic și firesc, un succes realizat a servit drept piedestal pentru izbânda altui succes, deși adeseori plătit cu jertfe enorme și osteneli trudnice. O singură ilustrație ajunge, d. e. descoperirea celui mai nou pământ necunoscut omenimii, Australia, cu nenumărate insule, cine se va îndoì, că a fost cea mai firească urmare a descoperirii Americii la finea seclului al 15 lea? Iar pe terenul tehnicei, nesfârșit e lanțul succesului provenit din premisele altuia!..

Acest mers al evoluției de desvoltare îl găsim și pe terenul învățământului și al educației. Noi o putem constatà evident din viața școalei Asociațiunei. Și aceasta rezultă din faptul, că aici grădinarul cel mai chemat, comitetul Asociațiunii, respectă firea plantelor, ocrotește și încălzește trebuințele firești și morale, în urma căreia desvoltarea e normală, iar mulțămirea intimă și generală, precum s'a putut vedeà din an în an. Dovadă, că geniul cel bun a condus pe întemeietorii acestei instituțiuni de cultură a Asociațiunii, care deșteaptă tot mai intensiv interesul fiilor pricepuți ai neamului.

Ba, în anul acesta zidirea școalei și internatului Asociațiunii s'a dovedit chiar prea mică pentru viul interes al publicului nostru. Nouă dovadă, că în adevăr și cele mai umane și mai salutare idei reclamă timp, pentruca împământenire și rodire să aducă în sinul popoarelor. Cunoscut însă odată *rodul lor binefăcător*, nu mai este putere lumească, care să-l împedece și cultura i se impune ca o trebuință indispensabilă pentru binele obștei.

In legătură cu acestea sunt dator să amintesc, că acesta e cel dintâi an în viața școalei Asociațiunii, când din 143 de eleve înscrise pentru acest an, nu s'a retras în decursul anului nici o elevă, ci toate s'au supus examenului de fine de an. Acest caz rar în viața institutelor de învățământ este a se mulțămì întâi de toate *proniei cerești*, care ne-a scutit de zguduiri neașteptate și ne-a dăruit o stare sanitară deplin mulțămitoare în decursul anului.

Este însă un factor în mijlocul nostru, căruia îi revine un merit deosebit pentru menținerea stării sanitare a elevelor în condiție atât de satisfăcătoare. Și nu trec marginile modestiei dacă mărturisesc, că acel factor e zelul și devotamentul exemplar al directoarei internatului nostru, dșoara *Elena Petrașcu*, care prelângă bunul său simț, răzimată în continuu pe cel mai prompt și binevoitor consiliu al medicului institutului nostru *Dr. Beu*, a adus și aduce cel mai nobil prinos posibil pe altarul educației religioase-morale și naționale. Cu multă plăcere constat aceasta și adaug, că pentru devotamentul seu desinteresat toți suntem datori a-i păstrà cel mai profund sentiment de mulțămire și recunoștință. Eu împlinesc o intimă datorie oficială prin această constatare, exprimându-i totodată călduroase urări de bine pentru ani mulți înainte, senini și norocoși.

Să nu se uite apoi, că am aceeași desăvârșită stimă și mulțămire pentru toți colegii, cari prin împreună lucrare au contribuit și în acest an cu lăudabilă stăruință la deslegarea problemei școalei noastre, în sensul dispozițiilor statutare și regulamentare, spre mulțămirea susținătorului școalei și a autorității statului nostru.

Pentru elevele noastre, care motiv au să se bucure de încheerea unui an norocos, nu pot avea alt cuvânt, decât să aibă noroc și mai departe de inocenta lor bucurie, și mai presus de sănătatea părinților, pentru săvârșirea fericirii lor în viitor.

Iar după încheerea șirului de examene publice, rog preastimații domni comisari, al comitetului „Asociațiunii“ și al autorității statului, să binevoiască a aprecià cu cumpănită indulgență părintească prestațiunile unui an școlar în favorul tinerei noastre generațiuni și să primească profund simțita noastră mulțămire pentru conducerea examenelor în cel mai salutar spirit pedagogic.

Publicațiunile trebuincioase pentru anul viitor școlar sunt cuprinse în anuarul școalei și se vor publica peste vară și în ziaristica noastră, pentru orientarea on. public. Doresc spor și înflorire „Asociațiunii“ noastre și prețioaselor ei instituțiuni culturale.“ (Aplauze.)

A luat în urmă cuvântul domnul delegat al comitetului central al „Asociațiunii“, protopopul *Nicolae Togan*, și constatând cu multă satisfacție sporul ce s'a făcut la școala civilă de fete a „Asociațiunii“, nu numai în studiile prescrise, ci și în *educația religioasă-morală*, aduce meritate mulțămiri direcțiunei institutului și corpului profesoral pentru silințele puse întru câștigarea unei bune reputațiuni pe seama școalei. Mulțămește și publicului asistent pentru participare la această sărbare de încheere de an școlar, și dând unele povețe bune elevelor, cari părăsesc

---

Astfel România în urma unei fericite campanii militare ar perde o parte însemnată din teritorul seu, și ar fi lipsită de singurul litoral maritim ce posede. Afară de aceasta, departe de a intra în răpausul de care ar avea nevoe pentru a-și repara forțele, ar mai fi încă mult timp tulburată prin trecerea de trupe străine, ale căror opriri s'ar putea schimba într'o adevărată ocupare.

Ce e drept, independența îi este înscrisă în tratat, însă lipsit de fruntăriile sale dela Dunărea de-jos și dela Mare, și supus unui drept de servitute, principatul n'ar fi în fapt, nici liber, nici independent.

Situațiunea sa, departe de a se îmbunătățì, ar devenì mai precarie decât în trecut, de oarece ultimul efect al păcii dintre Rusia și Turcia ar fi de a scoate România de sub garanția colectivă a puterilor, scutul ei cel statornic.

Astăzi, când tratatul dela San-Stefano e obiectul deliberărilor Europei, România își ia libertatea prin organul subsemnaților de a supune plenipotențiarilor marilor puteri punctele următoare, a căror adoptare, răspunzând în acelaș timp trebuințelor și dorințelor țării, n'ar fi decât consacrarea drepturilor sale și garantarea intereselor europene, astfel precum aceste drepturi și aceste interese au fost recunoscute de către tratatul de Paris.

1. *Nici o parte din teritorul actual să nu fie deslipită de România.*

2. *Teritorul român să nu fie supus la nici un drept de trecere în folosul armatelor ruse.*

3. *Principatul în vârtutea titlurilor sale seculare să între în stăpânirea insulilor și gurilor Dunării, împreună cu insula Șerpilor.*

4. *Să primească o despăgubire în forma ce se va crede cea mai ușoară și în proporțiune cu puterile militare ce a pus în luptă.*

5. *Independența sa să primească o consacrare definitivă și teritorul seu să fie neutralisat.*

Aceste cereri nu ies din domeniul dreptului și al echității. Congresul, dându-le satisfacere, ar da României recunoscătoare posițiunea unui stat în stare de a urma lucrarea sa de ordine, de civilisațiune și de progres. Interesul particular al națiunei române e în deplină armonie cu interesul general al Europei. Situațiunea geografică a României face, ca causa ei să fie și causa repausului și a păcii Orientului.

Și tocmai pentrucă e pătrunsă de această convingere, tocmai pentrucă simte, că luându-i se țărmul cel mai însemnat al Dunării și despărțindu-o de Mare și-ar compromite un viitor, în care nu e numai ea singură interesată, se silește a păstra integritatea actuală a teritorului seu și îndrăsnește a spera, că tratatul dela Berlin, care are să fie substituit tratatului dela Paris, va precisa în favoarea sa garanția dreptului public, al cărui principiu îi era asigurat prin actul european dela 1856. Plenipotențiarii României: *I. C. Brătianu*, prezid. al consiliului de ministri, *M. Cogălniceanu*, ministru al afacerilor străine.

acum institutul, declară de terminată solemnitatea încheierii anului şcolar la şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii".

La orele 12 şi un sfert publicul a părăsit mulţămit sala festivă a museului „Asociaţiunii" şi în firma convingere, că şcoala noastră civilă îşi împlineşte bine misiunea însemnată pe care o are.

Sărbările meseriaşilor din Blaj.

> „Români cu fruntea în sudoare
> O clipă lucrul voi lăsaţi
> Şi 'n astă zi de sărbătoare
> Ca fraţi cu fraţi vă adunaţi!"

Din „Măestri şi plugari", strofe ocasionale de prof. A. Bârsan, dedicate marei expoziţii industriale din 1902 din Sibiiu.

Rosaliile anului 1908 au înscris în şirul vredniciilor meseriaşilor români aranjarea unei expoziţii industriale, care este a 4-a de acest fel la noi. Meritul şi gloria pentru acest atât de rar eveniment în viaţa noastră, revine harnicilor meseriaşi din Blaj şi mai ales sufletului acestora, prezidentului lor neobosit, profesorului G. Precup. Acest harnic om i-a închegat în societate, acesta a descoperit în ei schinteia, din care răsări-va şi înflori-va chiagul de înfrăţire dintre inteligentul, meseriaşul şi economul român. Şi cum societatea meseriaşilor din Blaj ştie împreuna folosul cu frumosul, din prilegiul expoziţiei aranjat-a un întreg şir de sărbări, cari de cari mai înălţătoare.

Invitarea meseriaşului, contopită cu versul cald, isvorât din inima iubitoare a profesorului A. *Bârsan*, această mândrie a neamului nostru, a făcut pe cei cu fruntea în sudoare pe o clipă lucrul să-şi lase şi să se adune frăţeşte dela „Vlădică până la opincă" la această sărbare de înfrăţire.

Inceputul sărbărilor, ca la orice treabă bună românească, s'a făcut prin participarea corporativă a meseriaşilor la sfânta liturgie, oficiată în ziua primă a Rosaliilor în biserica catedrală. In aceiaşi zi seara s'a dat un frumos concert de corul mixt al societăţii, sub conducerea zelosului profesor Murăşanu, cum şi o representaţie teatrală. Ambe aceste producţiuni au stors admiraţiunea număroşilor participanţi.

In ziua a 2-a, meseriaşii din Blaj şi delegaţii Reuniunilor surori din Sibiiu, conduşi de prezidentul Vic. Tordăşianu, ai celor din Sebeşul săs., conduşi de secretarul reuniunei I. Băilă şi ai celor din Cluj, conduşi de prezidentul E. Păcurariu, s'au întrunit în localul societăţii, de unde în frunte cu reuniunea pompierilor şi în sunetul muzicei acestora, s'au îndreptat spre catedrală, unde avea să se facă sfinţirea steagului societăţii. După sf. liturgie, întreg publicul s'a postat în piaţa de dinaintea catedralei. Rugăciunile de sfinţire le-a îndeplinit canonicul Dr. Bunea, care rostind un magistral discurs, plin de învăţături pentru noi, a predat steagul în stăpânirea prezidentului societăţii, spre a-l păstrà nepătat şi spre a servì de scut şi de îndemn de lucrare pentru toţi meseriaşii actuali şi cei viitori, cari se vor grupà sub el. Prezidentul Precup îl primeşte şi promite a ţineà cu sfinţenie la perceptele rostite de preotul celebrant. Urmând baterea cuielor, primul cui l'a bătut în ruda steagului, I. P. S. Sa Dl Arhiepiscop şi Metropolit Dr. Victor Mihály, care a primit şi înaltul patronat asupra serbărilor, au urmat apoi cele 5 naşe ale steagului, canonicii, conducătorii delegaţiilor, reprezentanţii diferitelor societăţi, rostind fiecare câte o devină şi înzestrând steagul cu frumoase daruri băneşti.

Terminat ceremonialul, publicul, sub steagul acum sfinţit, participă la deschiderea frumoasei expoziţii, aranjate în sala de gimnastică.

Expoziţia cuprinde articlii din aproape toţi ramii de meserii. Ea e aranjată cu gust şi cu pricepere. Măsăritul, cojocăritul, pielăritul, apoi cismăria şi pantofăria e cât se poate de bine reprezentată.

Pe scena din fundul salei iau loc onoraţiorii în frunte cu I. P. S. Sa Metropolitul, cu reprezentanţii Reuniunilor surori, cu cari I. P. S. Sa s'a întreţinut în mod nu se poate mai afabil. Prezidentul Precup, prin un discurs avântat, descrie peripeţiile prin cari clasa meseriaşilor din Blaj a trecut până a se înjghebà societatea de astăzi, carea după o scurtă activitate de 6 ani s'a avântat la aranjarea expoziţiei, pe care declarându-o deschisă, cere binecuvântare asupra roadelor muncii meseriaşilor noştri. I. P. S. Sa, la rândul său, face un scurt istoric al Blajului, scoate în relief importanţa meseriaşilor, cari muncind cinstit, cinste fac neamului. De încheiere imploară binecuvântarea cerului asupra exponenţilor şi a familiilor lor. Aceste vorbiri binesimţite au fost viu şi mult aplaudate. Dela data deschiderii ei, expoziţia este mereu cercetată de blăjeni şi de număroşi vizitatori din provinţă.

Masa comună, dată la ora $1^1/_2$ în hotelul „Univers", a servit de potrivit prilegiu de manifestaţie pentru meseriaşi şi pentru cei ce la inimă au soartea lor. Şirul toastelor l-a deschis prezidentul Precup, închinând pentru patronul serbărilor, I. P. S. Sa Metropolitul. Profesorul Cheţanu a vorbit pentru păr. canonic Bunea; dl Domşa pentru zelosul prezident Precup; prof. Negruţiu, pentru delegaţii Reuniunilor surori, Dr. Bunea pentru meseriaşii din Blaj, tot asemenea prezidentul Tordăşianu. Acesta într'o vorbire mai lungă, arătând făptuirile meseriaşilor sibieni, săvârşite pentru consolidarea lor, predă societăţii blăjene drept dar şi isvor de bogate roade, o pălărie de tinichea, asemenea pălărie cum are Reuniunea sibiană, şi cu inscripţia „Dzeu vede". Cu această pălărie, dl Tordăşianu adună dela con-meseni câte „un ban pentru orfan", în total cor. 70 şi propune ca aceşti bani bază să serviască la fondul ce se întemeiază astăzi pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor meseriaşi din Blaj şi la care să incurgă toate sumele, pe cari prezidentul Precup şi urmaşii săi le va încassà pe calea pălăriei „Dumnezeu vede" dela convenirile de ori ce soiu ale meseriaşilor din Blaj. Pentru prezidentul Precup mai vorbeşte croitorul Trifan, iar după dsa, vice-prezidentul Reuniunii sibiene, dl G. Poponea, vorbind în numele meseriaşilor printr'o cuvântare logică, din inimă curată şi simţăminte curate isvorâte, referindu-se la înrâurirea binefăcătoare, ce o are asupra meseriaşului conlucrarea inteligenţei noastre cu meseriaşii şi închinând pentru prezidenţii tuturor Reuniunilor de meseriaşi, cari aproape toţi aparţin clasei aşà zise a inteligenţei, — predă drept dar Societăţii din Blaj, un frumos tablou cuprinzând chipul alor 130 învăţăcei meseriaşi sibieni în frunte cu prezidentul Tordăşianu, având de-a dreapta pe maturizantul învăţăcel lăcătuş Ioachim Sociu, iar dea stânga pe silabizatorul învăţăcel ciobotar, Teodor Ţarcă, apoi tabloul Reuniunei meseriaşilor sibieni din 1906 şi în fine o tipăritură pentru a fi pusă pe păreţii localului „Societăţii" cu cuvintele „Modestie în toate, muncă în toate, dărnicie înţeleaptă şi iubire faţă de deaproapele" şi cu dorinţa ca aceasta să fie deviza fie cărui meseriaş român. Şirul toastelor l-a încheiat deputatul Dr. I. Maniu, închinând pentru cei ce pe terenul economic şi industrial-meserieşesc al nostru zilnic muncesc.

La oara 4 d. a. s'a ţinut petrecerea poporală la Veza, în plină veselie.

Sărbările din Blaj sunt o nouă dovadă, că muncind pentru meseriaşul nostru, muncim pentru bunăstarea şi înflorirea naţiunei întregi. „*Invingătorul*".

NOUTĂŢI.

Personal. Alteţa Sa Imperială şi Regală, Arhiducele *Leopold Salvator*, a sosit eri seara (Marţi) în oraşul nostru, cu trenul dela Vinţ. Primire oficioasă, conform dorinţei, nu i-s'a făcut. Alteţa Sa a descălecat la „Impăratul Romanilor", unde îşi are cuartirul. Astăzi, Mercuri, a ţinut revistă, ca inspector de artilerie, asupra artileriei din Sibiiu, iar la orele 12 a primit visita Inaltpreasfinţitului domn Arhiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan Meţianu*, precum şi a altor şefi de biserici şi autorităţi publice. Alteţa Sa rămâne până Sâmbătă în Sibiiu, când apoi pleacă la Braşov, iar de acolo va merge la Sinaia, pentru a face visită curţii regale române.

*

La Ischl. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I a sosit în pace la Ischl. Pe drum i s'au făcut manifestaţiuni frumoase din partea poporaţiunii, pretutindenea pe unde a trecut. In August Maiestatea Sa va fi vizitat de Regele *Carol* al României.

*

„Adevărul divin". Articolul publicat sub acest titlu în fruntea numărului de faţă e o lucrare a învăţatului preot ortodox din Rusia, G. S. *Petrow*.

*

Răscumpărare de felicitări. P. C. Sa dl protosincel *Dr. Eusebiu R. Roşca*, dir. seminarial, drept răscumpărare de felicitări la onomastică a dăruit pentru fondul „Monumentul Şaguna" 20 cor.

*

„Culegători de cântări". In numărul viitor vom publica o interesantă critică musicală asupra culegătorilor de cântări româneşti, naţionale şi bisericeşti, scrisă de dnul *V. de Heldenberg*, distinsul pianist şi profesor de musică din Sibiiu.

*

Condamnat. Invăţătorul *Cornel Popovici* din Bihor a fost judecat din partea tribunalului regesc din Oradea-mare la 6 luni temniţă de stat pentru *agitaţie*, comisă cu prilejul alegerii de deputat dietal în cercul electoral al Beiuşului, când ar fi zis, că Ungurii ar trebuì scoşi din ţeara aceasta, care e a — Românilor!

*

Inmormântarea lui Cleveland. Fostul prezidend al statelor unite din America, *Cleveland*, a murit, în urma unei boale incurabile (cancer) şi Sâmbătă a fost înmormântat în liniştea cea mai mare. Dorinţa espresă a decedatului a fost, să nu i-să facă nici un fel de pompă şi preamărire la înmormântare. A participat însă totuşi la actul înmormântării actualul prezident *Roosevelt*, şi guvernatorii mai multor state, însă numai ca particulari, nu în mod oficios.

*

Notariat nou regesc. In Făget, comitatul Caraş-Severin, s'a sistemisat din partea ministrului de justiţie un nou post de notar public regesc, pentru comunele aparţinătoare la judecătoria cercuală din Făget, cari mai nainte se ţineau de notariatul public din Lugoj.

*

Ucigaşul lui Potocki. Procesul studentului rutean *Siecinski*, care a omorât pe contele *Potocki*, guvernatorul Galitiei, cu un glonţ de revolver, s'a pertractat eri, Marţi, înaintea tribunalului din Lemberg. Pentru a fi împedecate demonstraţiunile, s'a cerut ajutoriul armatei, care a stat ziua întreagă la dispoziţia autorităţii locale. Pertractarea să continuă astăzi. Familia *Potocki* a declarat, că nu participă la pertractare, după ce a dat *iertare* ucigaşului.

*

Alte procese. Procurorul regesc din Alba-Iulia a ridicat acusă la tribunalul regesc din acel oraş în contra mai multor domni şi doamne din Blaj, cari cu ocasiunea unui bal au cântat în cerc restrâns cântecul „*Deşteaptă-te Române*", în care se cuprinde, după părerea procurorului, *agitaţie* în contra naţiunei maghiare. Mai rămâne acum, ca să se facă proces de agitaţie Românilor şi pentru *Tatăl Nostru*, fiind că în mod demonstrativ îl rostesc — *româneşte!*

*

Din America vin ştiri foarte triste. In New-York stau oamenii cu miile pe strade, fără ocupaţiune, rupţi de foame. Bieţii copilaşi nu capătă cu zilele de mâncare, pentrucă nu e de unde, dacă nu se îndură cumva câte un trecător să le arunce vre-un ban, pe care să-şi cumpere pâne. O gazetă ungurească din America descrie cu colori foarte triste miseria ce domneşte pe acolo.

*

Ciocnire de trenuri. In Bombay s'au ciocnit două trenuri de persoane. Cincisprezece călători au rămas morţi pe loc, iar 270 au fost răniţi, unii foarte grav, alţii mai uşor.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace" au mai dăruit: Ioan Popovici, paroh (Sadu) 70 bani, Dr. Vasile Dan de Apşa, adv. 2 cor., I. Manta, paroh (Gurarâului) 20 bani, Nicolae Vidrighin, propr. (Răşinari) 40 bani, Ioan Marin, paroh (Râusadului) 1 cor. Irimie Dancăş, propr. (Răşinari) 40 bani, Ioan Pop, notar, (Aciliu) şi soţia sa Aurelia n. Ianculescu, 1 cor., Eugen Crăciun, înv. (Răşinari) 40 bani şi Ioan Oţoiu, paroh (Aciliu), 80 bani.

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu," în timpul din urmă au fost primiţi ca membri ordinari următorii: David Dicu, sodal cismar, (Sebeşul-săs), Ioan Cunţan, sod. cism. (Reciu), Ioan Mihălţan, sod. pant. (Ohaba), George Joandrea, cul. tip. (Sibiiu), Andreiu Moliţ, sod. lăcăt. mechanic, (Bucureşti), Vasile Andreiu, sod. piel. (Marcovaţ), Toma Chirca, cul. tip. (Sibiiu), L. Cenuşă, sod. măsar, (Bruiu), Mihail Muntean, sod. croitor, (Zuschneider) (Alba Iulia), Mih. Banciu, sod. frizer (Sibiiu), Teodor Nistor sod. cism. (Şura mare), Nic. Neamţu, sod. morar (Turnişor), Vas. Bărbat sod. cism. (Sâncel), Iosif Răcianu sod. croitor (Făgăraş), Stefan Petraş, sod. pant. (Mogoş-mort), Sim. Măierean, sod. măs. (Ocna), Iacob Muleş, sod. lăcătuş, (Aciliu) Ioan Rotman (Voila), Aurel Petricaş (Giriş Sân-Craiu) şi Gavriil Aiudeanu (Câmpeni), sodali croitori.

*

Peşti morţi. La Constanţa valurile mării au aruncat la mal mulţime de peşti morţi. S'a constatat, că sunt peşti întraţi în mare din ape dulci, şi neputând suportà tăria apei sărate din mare, s'au bolnăvit şi s'au prăpădit.

*

Mânia cocoşului. Fetiţa de patru ani a unui comerciant din Viena, aflătoare în viligiatură, în o comună din apropiere, s'a jucat în grădină cu cocoşul stăpânului casei. Cocoşul însă s'a mâniat şi a început să lovească cu clonţul atât de puternic în biata fetiţă, încât toată sânge şi lipsită de simţiri a trebuit să fie dusă la spital.

*

Petrecere în Bercse. Inteligenţa română de pe valea Almaşului şi jur invită la producţiunea declamatorică muzicală urmată de dans care se va aranjà din incidentul adunării generale a despărţământului Hida-Huedin al „Astrei", Duminecă în 19 Iulie st. n. în sala de învăţământ a şcoalei gr. cat. din Bercse. Inceputul la $6^1/_2$ ore seara punctual.

Poşta ultimă.

Din parlament.

Eri, Marţi, dieta ungară a votat în general şi în special proiectul de lege despre clădirea de locuinţe ieftine, pe seama muncitorimei, în Budapesta şi în oraşele mai mari din provinţă. A urmat apoi proiectul de lege despre inarticularea instituţiunei radio-telegrafice internaţionale. A fost votat fără discuţie. In urmă s'a pus în discuţie proiectul de lege despre judecătoria curială în chestii de alegere. Dintre deputaţii naţionalişti a vorbit contra proiectului Dr. *Aurel Vlad*. Proiectul de lege a fost votat. Astăzi se discută proiectul de lege despre esecuţii.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur". Din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*", de *Teodor V. Păcăţian*, au apărut până acuma *patru* volume, şi stau gata pentru a fi puse sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spălà cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht" de vei întrebuinţà
Mult năcaz îţi vei cruţà!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a
Săpunului Hirsch a lui Schicht
provine din felul unic de construire şi din alegerea precautà a materialului!
Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. 30,000 cor. garanţie de curăţenie.
(155) 1—8

„Albina“

institut de credit şi de economìi în Sibiiu.

A XXI-a tragere la sorţi publică

a scrisurilor fonciare de 5% în florini ale *Inst. de credit şi de economìi „Albina“* a urmat în *27 Iunie 1908* în prezenţa domnului notar public regesc *Gavril Zágoni* şi a doi membri ai comitetului de supraveghiare al institutului. S'au tras, în valoare totală de *fl. 48,000* următorii numeri:

à fl. 500: Nr. 24, 36, 124, 142, 217, 296, 367, 368, 394, 396, 484, 488, 502, 517, 534, 568, 624, 644, 706, 736, 749, 765, 862, 893, 894, 895, 917, 918, 940, 951, 957, 973, 982, 1071.

à fl. 1000: Nr. 46, 50, 55, 69, 99, 127, 150, 153, 165, 168, 177, 209, 271, 309, 332, 363, 419, 424, 431, 454, 474, 479, 489, 490, 495, 546, 567, 572, 751, 793, 827.

Cu începere dela *1 Ianuarie 1909* aceste scrisuri fonc. se răscumpără la *cassa institutului* în *Sibiiu*, la *Filiala* sa în *Braşov*, la *Wechselstuben-Actien-Gesellschaft „Mercur“*, şi la *Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu* în *Viena*, la *Ungarische Escompte- und Wechsler-Bank* şi la *Pester ungarische Commercial-Bank* în *Budapesta*, precum şi la *Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe in Triest*, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente, însă se pot răscumpărà şi mai nainte oricând prin excomptare, sau se pot schimbà cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu *1 Ianuarie 1909* încetă interesele lor mai departe şi cupoanele de interese scadente mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare eşite la sorţi la tragerile de mai nainte nu s'au prezentat încă pentru răscumpărare următoarele:

à fl. 500: Nr. 249, 625, 663 (din 1906), 771 (din 1903), 1132.

à K 1000: Nr. 49, 595 (din 1906).

Sibiiu, în 27 Iunie 1908.

Direcţiunea.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 34—40

Nr. 133/1908. [153] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti vacante în comunele bisericeşti din protopresbiteratul Câmpenilor, şi anume: 1. **Certegea**, 2. **Gârda-de-jos**, 3. **Neagra-de-jos**, 4. **Poiana-Valeaverde**, 5. **Sohodol-Peleş**, 6. **Vidra-de-jos** şi 7. **Vidra-medie** (postul II înv.), se publică concurs cu termin **10 Iulie 1908 st. nou.**

Dotarea posturilor constă: din salar de câte 600 cor. din repartiţie şi locuinţe cu grădine. In Neagra-de-jos este 800 cor. la învăţătorul cualificat ales.

La posturile din Certege, Gârda-de-jos şi Neagra-de-jos se recere ca învăţătorul să cânte cu elevii la sf. liturgie, pentru ceeace în Certege va primì o remuneraţie deosebită.

Intregirile salariilor se vor face la timpul seu şi cinceriile se vor dà numai după timpul servit la aceste şcoale.

Doritorii a ocupà aceste posturi se trimită concursele în timpul recerut şi cu documentele cerute de legile în vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 10 Iuniu 1908.

Romul Furduiu
protopr.

Publicare de licitaţiune.

Pe baza planului şi a preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan Nr. 3843 de dto 13 April 1907 se dă pe calea licitaţiunei minuende renovarea şi amplificarea edificiului şcolar confes. gr.-or. din comuna **Tohanul-nou**. Licitaţiunea se va începe la 10—12 oare a. m. în **13 Iulie a. c. st. n.** în edificiul şcoalei locale. Preţul strigării este de **3000 cor.** afară de materialul de lipsă brut năsip, peatră, cărămidă, var, lemnul de brad şi ţigla necesară, toate acestea se pun la dispoziţia măestrilor minus oferenţi.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 10% după preţul de strigare.

Comitetului îi stă în putere a concrede cu lucrarea pe acel reflectant, în care va aveà mai multă încredere dintre minus oferenţi.

Planul şi preliminarul de spese şi toate condiţiunile se pot vedeà la preşedintele com. parohial sau la epitropia parohială.

Intreprinzătorul nu are drept a pretinde diurne şi spese de călătorie.

Tohanul-nou (Uj-Tohán) 12/25 Iulie 1908.

Iord. Briota
preş. comit. parohial.

(154) 2—3

De vânzare!

Edificiul de fabrică, cu etagiu, cu putere de apă deplină, transmisiune bine reservată, casă de locuit împreunată cu grădină mare productivă. Foarte favorabilă pentru orice întreprindere industrială. Staţiune de tren la Orlat. A se adresa în Sibiiu str. Seiler Nr. 3. (77) 7—

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor., foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 81—

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 16—40

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu

se pot procura următoarele tipărituri şcolare:

Date statistice pentru senatul şcolar, coala	—·10
Date statistice şcolare, coala	—·06
Conspect despre salarul solvit de comuna bisericească, coala	—·06
Foaie de emolumente, coala	—·06
Protocol de venite, coala	—·06
Date statistice şcolare pentru protopresbiteri A.: In general	—·12
Date statistice şcolare pentru protopresbiteri B.: In special	—·12

Protocol de primire, coala	—·06
„ „ „ 25 coale leg.	2·20
„ „ „ 50 „ „	4·50
„ „ clasificaţii coala	—·06
„ „ „ 15 coale leg.	1·40
„ „ „ 20 „ „	1·80
„ „ „ 25 „ „	2·20
„ „ „ 50 „ „	4·50
„ „ inspecţie, coala	—·04
„ „ „ 15 coale leg.	1·10
Cronică şcolară, coala	—·04
„ „ 50 coale leg.	3·—

Toate aceste tipărituri sunt compuse în înţelesul legei nouă şcolare.

Afară de acestea se mai pot procurà dela numita librărie şi următoarele cărţi:

Adam I., Năzuinţi, novele	1·50
Biblioteca pentru toţi 335 numeri à	—·30
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Caragiale, Nuvele şi povestiri	1·50
„ Momente	2·—
„ Teatru	2·—
Cuza, Naţionalitatea în artă	1·50
Dicţionarul limbei române publicat de Academia română (apare în fascicole)	60·—
Dumbravă B., Haiducul	2·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri	1·—
Ispirescu, Poveştile unchiaş. sfătos	1·50

Maupassant, O viaţă	2·—
Payot I., Educaţia voinţei	1·50
Puşcariu I. cav. de, Fragmente istorice despre boerii din ţara Făgăraşului IV.	5·20
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I.	2·—
Sadoveanu M., Insemnările lui Nicolai Manea	2·—
Sadoveanu M., O istorie de demult	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1·50
Tabloul lui Mihai Viteazul	1·50
Bustul lui Eminescu frumos lucrat, 22 cm. înălţime	4·60
Hodoş C., Martirii	1·50

BĂILE DE CURĂ BUZIAȘ

Staţiune de tren, poştă, telegraf şi telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,

boale de femei, suferinţe de beşică şi rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părţilor de mistuire şi escreţiune, gălbinare, anemie, scrofulosă şi boale englezeşti, slăbiciuni generale şi boli cronice la părţile genitale femeeşti. Izvor acid carbonic de sare şi fier.

Prospect trimite

Direcţiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaş

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală şi chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial şi puţin folositor.

Serviciu solid şi conştienţios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr. 18. **Telefon interurban Nr. 18.**

(286) 54—100

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 67 Sibiiu, Sâmbătă 21 Iunie (4 Iulie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Partid moderat român.

I.

(Dr. E. B) De un timp încoace se ocupă des, atât presa maghiară, cât și presa română, cu chestia formării unui nou partid politic în sînul românimei din statul ungar.

Despre constituirea unui astfel de partid, pe care l'au botezat deja *„partid moderat român"*, nici o foaie nu poate se dee date concrete, și mărturisesc, că nici eu nu am nici o cunoștință despre formarea, ori esistența lui.

Am însă cunoștință despre aceea, că o parte a inteligenței poporului nostru, independentă în gândire, tot mai mult se interesează de soartea poporului nostru, și văzând situația deplorabilă în care a ajuns acesta, în butul tuturor luptelor de până acuma, începe să-și simțască datorința de a medità din tot adinsul asupra lucrului, pentruca, dacă va aflà că e necesar și posibil, să iee și ea poziție.

Că poziția pe care o va luà, fi-va de natura se schimbe direcția luptei de până acuma ori nu, că eși-va de acì o nouă formațiune de partid, și că ce program și ce numire va aveà acest partid: acestea sunt tot atâtea chestii, asupra cărora a se vorbì acuma în publicitate și a se discutà asupra lor, e lucru — prematur.

Dar dupăce foaia cea mai cu vază și mai serioasă maghiară, *„Budapesti Hirlap"*, într'un primarticol calm și obiectiv, întitulat *„Partid naționalist moderat român"*, face obiect de amănunțită discuție din aceasta chestiune, aflu de necesar, ca pentru limpezirea noțiunilor și pentru încunjurarea neînțelegerilor, să-mi spun și eu cuvântul în acest obiect.

Ziariul numit așà prezentă lucrurile, cașicum mai mulți dintre noi, așà numiții *moderați*, ajungând la o convingere mai bună, s'au abătut dela punctul lor de vedere de mai nainte, care culminà în resolvarea chestiei de naționalitate pe baza alcătuirei de drept dela 1868, și pe baza unui program politic care *acì* și-ar aveà izvorul, și acum văd și înțeleg, că *formarea de partid trebue să și ia purcederea deadreptul dela bazele unității statului ungar și ale caracterului național ale acestuia, căutânduși valorare prin așezarea între cadrele partidelor politice esistente.*

Despre o astfel de schimbare de fond și de direcție, noi nu știm nimica. In toate cuvintele rostite, și în toate rândurile scrise, noi ne-am plâns în mod amănunțit și ne-am înșirat gravaminele, în scopul vindecării lor, și prin urmare, în scopul restabilirei păcii naționaliste, un scop, pe care am crezut și credem că-l putem ajunge numai prin onesta și conștiențioasa esecutare a legii de naționalități. Și dacă am accentuat în coloanele acestui ziar necesitatea cooperării cu alte partide, mai ales cu partidul indenpendent democrat, prin aceasta nu am părăsit basele de mai nainte, pentrucă am dat totodată esprimare și părerii, că pe basa legii dela 1868, o cooperare cu democrația maghiară e — *posibilă.*

Legea aceasta, care în întroducere deja ia ca punct de mânecare *„unitatea politică a țării"*, nu poate avea e esplicare separată *maghiară* și alta separată *română.* Aceastà concepție mare a bărbaților mari, cu un patriotism, care stă afară de orice îndoială, recunoaște în mod clar individualitatea etnică a popoarelor singuratice din cari se recrutează membrii egal îndreptățiți ai națiunei unitare politice, și tot așa egalitatea de drept cu privire la limba lor, și aceasta numai din punctul de vedere al unității de stat și al posibilității administrării permite să fie răstrânsă.

In paragrafi se precisează în mod amănunțit și punct de punct, de tot concret, aceste principii călăuzătoare, și în mod clar și neîndoios se precisează drepturile acestea și limitele lor.

Contrastele esistente și neînțelegerile atât de nemulțămitoare noi tocmai nerespectării acestei legi și restălmăcirei ei făcute în mod volnic le atribuim, și moderându-ne pretensiunile cu privire la restabilirea stării legale de drept, ne-am scris pe steag *restitutio in integrum*, ca o condiție inevitabilă a păcii.

Am arătat, că afirmarea, cumcă această mare creațiune a bărbaților celor mai mari ai națiunei maghiare ar sta în contrast cu unitatea țării, ori cu eghemonia maghiarimei, e *greșită.*

De altă parte însă am constatat, cu provocare la declarația lui Szilágyi Dezső, că unul din motivele delăturării, a confiscării legii, reșede în atitudinea politică a conducătorilor naționalităților, care a deșteptat în maghiarime, din lipsa unei studieri potrivite și din lipsa buneivoințe, aparența unor nisuințe dușmănoase.

Tocmai de aceea deci, ne-am nisuit din toate puterile, ca se convingem maghiarimea despre faptul, că luptele noastre sunt îndreptățite și sunt patriotice, iar de altă parte am căutat să îndreptăm rătăcirile conducătorilor nostri și să ne reducem pretensiunile, ca pe calea aceasta se facem să dispară aparența falsă din care s'a născut neîncrederea maghiarimei și care formează motivul reținerii drepturilor noastre, asigurate prin lege.

Cine a cetit studiul lui *„Argus"* și scrisoarea autorului articolului acestuia adresată contelui *Battyány Tivadar* (și ilustrul scriitor al articolului din *„Budapesti Hirlap"* sigur a cetit-o), trebue să fie in curat cu punctul de vedere al Românilor amici ideei de împăcare, pe cari nu-i poate acusa nime cu aceea, că ar fi *„nehotărâți"*. Dar nu-i poate acusa nime nici cu aceea, că sunt *întârzietori*, pentrucă o acțiune conștientă, și de atare o recunoaște și ziarul maghiar numit, nu poate să fie pripită, și nu-i este iertat să fie pripită. O astfel de acțiune are condițiuni prealabile, fără împlinirea cărora orice mișcare duce la resultat numai — *negativ.*

Lucrul acesta îl constată și *„Budapesti Hirlap"*, și nimerește bine când spune, că unul din motivele întârzierii este acesta: „Se pare, că așteaptă unele concesiuni, ori promisiuni positive, din partea guvernului și din partea opiniunei publice maghiare..."

Cumcă românimea *ce* așteaptă dela Maghiari, e un lucru care nu mai poate formà obiect de îndoeală. Aceasta a spus'o clar și în mod amănunțit broșura la care m'am provocat mai sus, și au spus-o și număroasele declarațiuni congruente, născute pe urma broșurei.

Dacă deci Maghiarii voiesc pacea cu sinceritate și seriositate, și vreau, ca elementele independente ale românimei să meargă cu ei: întâi de toate au să le dee asigurarea, că gravaminele vor fi delăturate și că pretensiunile drepte și legale ale naționalităților vor fi împlinite.

Fără astfel de garanții e imposibilă ori ce luare de poziție serioasă și pusă pe baze solide. Pentrucă tocmai să voiască vreunul dintre cei de bună credință să propage desarmarea necondiționată, „Auf Gnade und Ungnade", în speranța unui viitor mai bun, nu are să-l urmeze nime, și rămâne singur.

Să-și închipuiască politicianii dela *„Budapesti Hirlap"* casul, că de fapt succede înjghebarea unui partid de bună credință, pe baza prospectului, care poate fi motivat, că raporturile deja în urma acestei apropieri loiale și prevenitoare se vor schimbà, dar șovinismul, care

---

FOIȘOARĂ.

Ciprian Porumbescu, Demetriu Cunțan, Tiberiu Brediceanu.

Trei meritoși culegători, pe terenul musicei poporale și bisericești — române.

Studiu, de V. de Heldenberg.

In istoria musicei nu întâlnim, până în present, nici un nume românesc. Nu putea să fie altcum. Dar în curând are să fie altcum, dacă cumva poporul românesc atât de iubitor de cântare și atât de voios la joc, nu va fi ținut în loc, ori chiar împedecat, în procesul cultural prin care trece.

Se sperăm, că aceasta nu se va întâmpla, și astfel în curând are să fie mai bine. Românul e meșter în înaintarea repede, numai se înceapă odată să umble. Tinerimea română e iubitoare de învățătură și e și talentată. Câtă putere de inteligență și de cultură s'a putut forma în scurtul interval numai de cincizeci de ani!...

Situația politică a Românilor din Transilvania și Ungaria i-a împedecat până la anul 1849 în formarea și desvoltarea unei pături culte sociale. Și numai în o astfel de pătură, și din o astfel de pătură, să putea desvolta un artist în ale musicei, care ar fi fost în stare să dee formă potrivită musicei poporale române și să-i dee scurgere în râul cultural al omenimei. O generație nu ajunge pentru desvoltarea unor floricele nobile de soiul acesta.

Chiar și în principatele de odinioară, Moldova și Valahia, în regatul de acum, România, au lipsit personalitățile compositoare naționale române, de origine română. Proprietarii cei mari și avuți din România, durere, prea amestecați cu material omenesc adus din partea grecească a Constantinopolului, numită *Fanar*, au căutat, ce e drept, de cam o sută de ani, să-și câștige cultura în Paris, dar din aceste cuceriri culturale, de dubioasă valoare, a căzut prea puțin pe seama autohtonilor Români cucernici. Mila și îndurarea a creat spitale pentru ei, bisericile și mănăstirile au primit fundațiuni pioase, dar pentru *școale* s'a făcut puțin. Șansonetele din Paris paradau prin saloanele boierilor mari, iar cântarea națională română *a rămas ascunsă în colibele poporului sărac dela țară.*

Dar în mod furtunos a isbucnit ea la 1 Septemvrie 1877, când între cântări patriotice și urale puternice au trecut regimentele românești Dunărea peste podul dela *Corabia*, unde *Brătianu* și *Rosetti*, adânc emoționați, stăteau în jurul principelui Carol și-l asigurau, că ei nu au sperat nici odată se ajungă această zi festivă, în care armata tînără a României merge să se bată cu dușmanul pe propriul seu teritor!...

In șanțurile române dela Plevna, și la reduta primă a Griviței, cucerită cu atât de mult sânge, vânătorii și dorobanții români jucau *„Bătuta"* de bucurie, că au constrâns pe vestitul și viteazul general turcesc Osman-Biruitorul să predee Plevna cea plină de groază. Și cântând frumoase cântări patriotice au părăsit victorioasele trupe române teritorul udat cu sânge al Bulgariei!

Onoare cântecului poporal, doinei poporale! Dar onoare și bărbaților, cari prind acest tesaur cu urechia, și ajută ca să fie păstrat. Cântecul și jocul poporal încă își are soartea sa, și vine dat prea curând uitării, acolo, unde lipsește priceperea pentru adevărata sa valoare și lipsesc și culegătorii de cântece și de jocuri.

*

Pe la mijlocul lui Iunie, anul curent, reuniunea română de muzică din Sibiiu a onorat memoria unui culegător de arii și compozitor român din Bucovina, a lui *Ciprian Porumbescu* (născut la 1854 mort la 1883), cu serbări frumoase de mai multe zile, și anume, cu:

1. *Parastas* oficiat cu concursul corului dela seminariul „Andreian" în biserica catedrală;

2. *Matineu*, dat în sala dela Gesellschaftshaus;

3. *Reprezentațiune teatrală*, compusă din *„La șezătoare"*, icoană din popor, muzică pe motive românești, de Dr. *Tiberiu Brediceanu*, textul de *C. Sandu Aldea* și Dr. *I. Borcia*, și din *„Craiu Nou"*, operetă în două acte, de *C. Porumbescu*, textul de *V. Alexandri.*

Atât de curând decedatului *Porumbescu* i-se aduc onoruri, de cari se învrednicesc de altcum numai spirite distinse creatoare. Opereta sa *„Craiu Nou"* nu e însă lucrare de artă, în senzul strict al cuvântului. Peste tot *Porumbescu*, ca compozitor, n'a produs nimica de valoare *absolută* artistică. A murit adecă prea curând, înainte de a se fi putut formà din el artistul adevărat. In privința aceasta îi este cu mult superior *Gheorghe Dima.* Ca culegător de melodii naționale românești are însă Porumbescu un merit netăgăduit, și din acest motiv nici opereta sa *„Craiu Nou"* nu e fără valoare. Meritul de a fi prins și eternisat melodiile poporale îi este cu atât mai mare, cu cât el a fost primul, care a făcut esploatări pe acest teren, până acì înpărăginit.

Așa dară nu componistului Porumbescu s'au adus onorurile, ci meritosului culegător de melodii românești și de jocuri, cari sunt îngrămădite în *„Craiu Nou"*. Cu acest înțeles al serbărilor se poate împăcà și cel mai sever critic al compositorului Porumbescu. Fără Porumbescu multe din comorile cântecului poporal se perdeau în cursul vremii. Pentrucă doinele și jocurile poporale încă-și au soartea lor, ca și — cărțile.

nu cunoaşte margini, neapreciind acest avans, ar merge mai departe pe calea sa fatală şi asupririle, nu numai că nu ar încetà, ci chiar s'ar potenţà: *oare în ce situaţie ar ajunge iniţiatorii mişcării pentru pace faţă de poporul lor propriu?*

In aceeaşi situaţie, în care înainte cu vre-o 25 de ani a ajuns un preameritos şi ilustru bărbat, care în asemenea scop, dar *fără garanţii*, a întemeiat un partid moderat român şi foaia „*Viitorul*“. Tissa Kálmán însă a rămas îmbumbat de sus până jos faţă de această acţiune, şi urmarea a fost, că foaia şi partidul s'au desfiinţat în curând, iar întemeietorul lor, înşelat în aşteptările sale, s'a retras de pe terenul politic. Care om serios şi conştient ar aveà poftă, să se espună pe sine şi aderenţii sei unui astfel de eşec?

Un astfel de partid deci, dacă s'ar înfiinţà, în lipsa de garanţii corăspunzătoare întru adevăr ar îngreuná numai deslegarea, ar compromite ideea păcii, şi n'ar puteà face nici un serviciu, nici poporului, nici patriei.

Partidul moderat român şi Saşii. Ziarul german din Sibiiu „*S. D. Tageblatt*“ reproduce o parte bună din articolul domnului *Dr. E. Babeş*, publicat în numărul 61 al ziarului nostru, cu o mică întroducere, făcându-i la fine următoarele comentări: „Espunerile de sus conţin, fără îndoială, multe tese generale, a căror esactitate trebue să o recunoaştem. E însă cu totul altă chestie, dacă politica propusă ar fi tocmai pentru Romanii din Ungaria cea corectă, ori dacă nu tocmai pentru ei e mai la loc politica radicală. Nu ne ţinem de competenţi se decidem în chestie. Dorim însă să stabilim, că din acees, că pentru noi, Saşii, politica moderată e singura politică corectă, încă nu urmează, că ea se potriveşte în mod necondiţionat şi pentru un popor de zece ori mai tare ca număr decât noi, un popor de altă structură socială şi cu alte condiţiuni de viaţă“... Am înţeles. Adecă pentru politica compatrioţilor nostri Saşi e foarte favorabil, dacă alţii îşi ard degetele scoţând castanele din foc *şi pe sama lor*, şi nu e de loc prielnic, dacă politica radicală ar fi schimbată cu o politică moderată română, pentrucă atunci vine spulberată fabula cu apărarea Ardealului din partea Saşilor în contra invasiunei române, care constitue primejdie pentru Unguri, şi ar înceta titlul lor de drept de a cere scut şi ajutor dela Maghiari, pentru a-i feri de primejdia valahă.... Am înţeles. Cum să nu înţelegem?!

Le spunem acestea, fără a ne gândi la *partidul moderat român*, a cărui înfiinţare nu o ţinem de posibilă, dar nici de necesară în aceste zile grele prin cari trecem, şi în cari este trebuinţă de *solidaritate*, ca nici când altădată.

Din parlament.

Marţi, 30 Iunie n.

Trei legi într'o zi! Mai mult nu poate să producă nici cel mai mamelucesc corp legiuitor. Şi atâtea legi a votat dieta ungară, în şedinţa de *Marţi*, care a decurs astfel:

După verificarea procesului verbal despre şedinţa premergătoare, prezidentul presintă unele petiţiuni, apoi se prezintă şi proiectul de lege *despre emigrări*, pentru a fi tipărit şi pus la ordinea zilei, în urmă dieta primeşte în a treia cetire legea despre *darea de spirt*.

Urmează la ordinea zilei proiectul de lege despre *zidirea de case pentru muncitori*, în Budapesta şi provincie. Vorbeşte raportorul Hoitsy Pàl, apoi baronul Toroczkay, în urmă socialistul Mezőfi şi primministrul Wekerle, iar casa votează proiectul în general, apoi şi pe articole, fără modificare. Se votează fără discuţie proiectul de lege despre inarticularea *convenţiei radio telegrafice internaţionale*.

Vine la rând proiectul de lege despre *prelungirea iudicaturei curiale în chestii de alegere*. Legea despre iudicatura curială espiră adecă în anul viitor, deci trebue prelungită.

Raportorul recomandă proiectul de lege spre primire. E compus din un singur paragraf. Il combate deputatul naţionalist român ***Dr. Aurel Vlad***, care a rostit vorbirea următoare:

„Onorată Cameră! Nu mă aflu în situaţia de a puteà primì proiectul de lege de sub discuţie, şi anume, din motivul, că nu văd acea ratio legis, acel rezonament al legii, prin care s'ar puteà justificà prelungirea cu alţi 12 ani a valorii dispoziţiunilor cuprinse în legea pentru iudicatura curială, lege, a cărei durată expiră în luna Septemvrie 1909.

Când a fost adusă legea despre iudicatura curială, dispoziţiunilor cuprinse în legea aceasta li s'a determinat o durată numai de 8 ani, iar acum, când ne aflăm în faţa reformei electorale, în legătură cu care şi iudicatura curială în chestii electorale trebue necondiţionat pusă pe baze noi, dispoziţiile acestei legi se prelungesc pentru un nou interval de alţi 12 ani!

Eu, onorată cameră, nu văd aici acea ratio legis, nu înţeleg pentru ce acum, provizoriu, înainte de introducerea reformei electorale, trebue prelungită cu alţi 12 ani legea curială?

Toţi ştim, domnilor, că opinia publică este de credinţa, că legea de faţă serveşte numai pentru a oferì majorităţii putinţa de a se sustrage dela realizarea reformei electorale. Eu nu mă aflu în situaţia de a oferì guvernului putinţa aceasta şi acesta este un motiv, pentru care eu nu primesc proiectul de lege.

Celalalt motiv este, că legea despre iudicatura curială este defectuoasă, ceea-ce cu toţii ştim. Ea cuprinde multe alte dispoziţiuni, cari şi dacă nu ne-am aflà în faţa reformei electorale, ar aveà nevoe de a fi supuse unei revizuiri temeinice. Ştim, că în scopul modificărei acestei legi, dl ministru al justiţiei a prezintat în cameră proiectul de lege de faţă. Noi acum prelungim valoarea acestei legi, care după cum suntem convinşi cu toţii, are nevoie de o modificare radicală, pe un interval de 12 ani. Prin urmare, nici din motivul acesta nu mă aflu în situaţia de a votà legea aceasta, pentru a nu aduce guvernul în situaţia de a menţineà o lege în vigoare în forma ei actuală.

Nu am de gând să mă ocup cu toate defectele şi lacunele acestei legi. Nu pot însă să nu declar, că multe din dispoziţiile cuprinse în lege ar trebuì schimbate chiar şi în casul când n'ar fi nici o necesitate de a reforma iudicatura curială în legătură cu reforma electorală. Iudicatura curială este foarte scumpă, aşa că numai alegătorii cu avere se pot afla în situaţia de a contesta vre-o alegere. (Aşa e! — în centru). Ştim, că graţie acestei legi, nu numai cheltuelile alegerilor sunt sporite prin menţinerea taxelor de cărăuşie şi provisiune, ci partida rămasă în minoritate mai este adusă în imposibilitatea de a şi reclama drepturile sale, de teamă de a nu se pomenì eventual cu cheltuelile oribile după cap.

Dar procedura aceasta nu este numai scumpă, ci ea reclamă totodată şi mult timp până la finalisare. Partida contrară, adecă cea care a eşit învingătoare la alegere, poate lungì procedura şi doitrei ani. Dacă voim să garantăm curăţenia alegerilor, atunci este nevoe de procedură grabnică.

Mai departe, partida rămasă în minoritate este cu totul supusă majorităţii, pentrucă dacă minoritatea contestă mandatul alesului majorităţii, atunci nu se duce înaintea curiei, ci înaintea comisiunei censurătoare a camerei, deci înaintea acelui for, care nu judecă lucrul numai din punct de vedere juridic şi nu este liber de preocupaţiuni politice.

Acestea sunt punctele de vedere, cari m'au îndemnat să nu primesc din parte-mi acest proiect Mai relevez şi acel defect, că dacă candidatul plăteşte spesele de cărăuşie şi întreţinere a alegătorilor, aceasta nu se consideră în proiectul present de corumpere, şi astfel alegerea nu se face pe deplin gratuit. Prin urmare, eu nu sunt în situaţia de a putea primì proiectul acesta, ci present moţiunea următoare: (Ceteşte).

Să decidă camera, că proiectul din discuţie *se ia dela ordinea zilei şi guvernul e îndrumat să presente de urgenţă proiectul de lege despre votul universal, secret, după comune, care să se extindă şi asupra femeilor*, şi totodată să se enunţe urgenţa discuţiei asupra acestui proiect, pentruca reforma electorală, care va fi alcătuită în sensul acesta, se devină lege înainte de 10 Septemvrie 1909.

Onorată casă! Eu cred, că dacă guvernul şi majoritatea îşi împlineşte obligamentul luat cu privire la efectuirea reformei electorale, nu va mai fi nici o trebuinţă de prelungirea legii despre iudicatura curială. Dacă însă totuşi se va ivì această necesitate, dacă fie din causa atitudinei majorităţii, ori a guvernului, fie din alte cause neprevăzute, nu ar putea fi resolvată reforma electorală astfel, ca să fie pusă în vigoare până la 10 Septemvrie 1909, guvernului şi atunci îi va fi cu putinţă sa presente un proiect referitor la prelungirea iudicaturii curiale, până ce va devenì lege reforma electorală“.

Vorbeşte socialistul Mezőfi, apoi Săcuiul Nagy György, ambii contra proiectului de lege. Le răspunde ministrul de justiţie Günther şi raportorul Nagy Z. în urmă casa votează proiectul de lege, în general şi în special. Şedinţa se ridică.

Mercuri, 1 Iulie n.

Se votează în a treia cetire proiectele de lege votate în şedinţa premergătoare. Se începe apoi discuţia asupra proiectului de lege despre *modificarea legii de esecuţii*.

Raportorul recomandă proiectul spre primire, fiindcă intenţiunea este, să fie apărat omul sărac şi să fie scutit de ruinarea totală.

Deputatul *Éber Antal* nu primeşte proiectul de lege, din motivul, că merge cu mult mai departe decum s'ar cere. Prin acest proiect de lege vine ruinat micul proprietar şi micul industriaş, fiindcă li-se închide calea de a ajunge la — credit.

Deputatul *Artim Mihály* primeşte proiectul de lege, pentrucă e mai bun decât legea de mai nainte. Pune stavilă abusurilor comise din partea advocaţilor.

Deputatul *Pilisy István* încă primeşte proiectul de lege, cu toate că nu-l mulţămeşte pe deplin. Are speranţă însă, că la discuţia pe articole se vor face modificările necesare.

Deputatul naţionalist român *Dr. Iuliu Maniu* nu primeşte proiectul de lege. Esecuţia la noi e scumpă, fiindcă se cer multe timbre şi multe rugări.

Discuţia asupra proiectului de lege se întrerupe şi se încep interpelările.

Deputatul *Artim* interpelează în chestia congruei preoţimei catolice. Se va predà ministrului de culte şi instrucţiune publică. Deputatul Hoffmann interpelează în chestia subvenţionării ziarului săptămânal „*Korbács*“.

Deputatul *Bródy Ernő* interpelează în chestia cartelului ce au de cuget băncile cele mari să-l formeze în Ungaria. Se va predà ministrului de finanţe. Şedinţa se ridică.

O întâmpinare.

Cu privire la cele scrise de „*Lumina*“ din Budapesta, despre nizuinţele de a se înfiinţà un partid moderat român, domnul Dr. *Emil Babeş* a trimis tuturor ziarelor maghiare, cari s'au ocupat cu scrisele „*Luminei*“ următoarea întâmpinare:

„Onorată Redacţiune! In foaia Dvoastre a apărut, pe baza unei foiţe săptămânale ce apare aici în limba română, un comunicat, care ocupându-se cu ştirile răspândite despre formarea unui *partid moderat român* şi aducând în legătură cu mişcarea aceasta şi modesta mea acţiune, declară de zădărnicită formarea partidului, şi îi proroceşte neisbutire. Prorocia şi-o comentează foiţa aceea cu astfel de suspicionări, cari e imposibil şi e şi de prisos să fie combătute.

N'aşi aflà de necesar să mă ocup deci cu scrisele unei foiţe atât de necetite. Dar după-ce mai multe foi mari din capitală au aflat de bine a le reproduce, mă ţin dator să informez publicul, care se interesează de chestia aceasta.

Eu nu am avut de scop niciodată formarea unui partid politic, şi nici nu am iniţiat acest lucru. Activitatea mea modestă de până acuma a fost îndreptată numai într'acolo, ca purtătorii estremi de cuvânt, naţionali şi naţionalişti, se fie aduşi la convingerea, că greşesc, că activitatea lor e păgubitoare şi e nepatriotică. M'am nisuit, ca contrastele regretabile, cari tot mai tare se înăspresc, să fie aplanate cu cooperarea elementelor treze şi moderate, mai ales pe teren social, ca prin aceasta să se netezască calea pe sama păcii naţionaliste, atât de dorite, ca condiţie pentru prosperarea patriei noastre iubite. In acest scop am lansat ideea *ligei de pace*, care a aflat echou viu, atât în cercuri maghiare, cât şi naţionaliste.

Că oare pentru ajungerea acestui scop e necesară o formare nouă de partid, e o chestie, care după ştirea mea până acuma nu a fost pusă la ordinea zilei, şi care, după modesta mea părere, numai atunci va puteà fi realizată cu succes, dacă amicii păcii naţionaliste vor puteà să netezască întâi bine calea pe seama păcii. Dar chiar şi acum trebue să fim în curat cu faptul, că *un partid, care ar fi injghebat de persoane cari nu posed încrederea naţionalităţilor, ba sunt odioase în faţa acestora, nu poate contà la succese politice, şi prin el ideea păcii ar fi numai compromisă.*

Budapesta, 30 Iunie 1908.

Dr. Emil Babeş.

In număroasele mănăstiri ale României, vechea cântare liturgică s'a păstrat mai nainte numai prin moştenire, dela generaţie la generaţie, deşì nu în întreaga ei originalitate. Abia pe la finea secolului XIX a fost scoasă în note moderne „*Psaltichia bisericească*“ şi „*Rândueala vecerniei de Sâmbătă seara*“, de către profesorii de muzică din Iaşi: *Gavriil Muzicescu, Gheorge I. Dima* şi *Grigorie I. Gheorgiu.*

In Ardeal şi-a câştigat asemenea merite *Demetriu Cunţan*, profesor de cântare la seminariul „Andreian“ din Sibiiu. Lucrările sale au apărut sub titlul „*Cântări bisericeşti*“, Sibiiu, 1890.

Pecând în mănăstirile din apusul european s'a purtat de grije, încă în secolul al 6-lea, prin papa Grigorie cel mare, ca muzica să fie cultivată cu adâncime, în Orient s'a făcut până la finea secolului ultim foarte puţin în aceasta privinţă. Chiar şi acuma se aude în România, până şi în Bucureşti, un fel de cântare la antifonii, care nu poate mulţămì de loc pe omul cu gust muzical. Eu aflu, că cântarea bisericească a făcut mari progrese la seminariul arhidiecezan din loc, şi profesorul *Demetriu Cunţan* a fost primul care a dat îndrumare spre acest progres, netezind calea, cu nizuinţe energice, pe seama legilor muzicale armonice şi pe seama cântărilor corale frumoase, în patru voci. „*Cântările bisericeşti*“ conţin multe originalităţi melodice, cu ritm neregulat, constătătoare din două părţi, cari au să fie apreciate ca moşteniri din vremi pioase, lipsite de artă.

Momentul original al cântării poporale româneşti, întreaga împărţire ritmică specială a acesteia, nu-şi primeşte espresia naturală în aceste cântări liturgice, tocmai pentrucă sunt moşteniri din vremea bizantină, şi nu sunt bazate pe motive naţionale. Seriositatea şi demnitatea serviciului divin din biserică eschide ori ce vioiciune a cântării poporale ritmice şi energice.

Dar în direcţia aceasta stau încă ascunse în cântările şi jocurile poporale imense comori nefolosite, cari îşi aşteaptă numai pe modelatorul, care să le toarne în formă naţională, pentru a le câştiga dreptul de cetăţenie în muzica artistică, cum a făcut *Grieg* cu cântările poporale norvegiene.

Nici un joc poporal în Europa nu are împărţirea aceea specială de tact pe care o are jocul poporal român. Jocurile polone, ruseşti, ungureşti, spaniole, norvegiane, şi-au aflat de mult întrarea şi valorarea în arta muzicală din zilele noastre. Nu însă şi cele româneşti, fiind-că a lipsit colectarea şi aranjarea lor pe note.

*

Pe terenul acesta a sevârşit domnul Dr. *Tiberiu Brediceanu* lucrări însemnate, când cu zelul propriu tinerimei a prins un şir lung de „*Doine şi cântece*“ şi le-a publicat ca piese de cântare pentru o voce cu acompaniare de pian, tipărind totodată şi mai multe caete de *jocuri româneşti*.

Cu ocaziunea amintitelor serbări pentru *Porumbescu* a aflat noua sa lucrare „*La şezătoare*“, icoană din popor pentru soli şi cor şi cu acompaniare de orchestră, o primire foarte afabilă, şi reuniunea română de muzică a făcut efect cu reprezentarea acestei drăgălaşe şi cu gust alcătuite compoziţiii a dlui *Brădiceanu*.

După un preludiu animat, în care e întreţăsută o *ardeleană* şi o *doină*, cu solo de flaută, şi e şi un cor după culise, se aude o *doină* pentru bariton. Doina aceasta are o gradaţie curioasă. In ton elegic, ca cele mai multe doine, ea trece în scala armonică pe o treaptă supraputernică, devenită aproape stereotipă în cântarea poporală română, apoi în înaltele dominante, şi imediat în Dur-Sext, scoţând la iveală melisme surprinzătoare.

Aceasta melodisare e de o structură revoltătoare faţă de normele scalei, şi nu e împrumutată din nici una din cele patru intonări autentice bisericeşti, ci ea ne arată, ca specialitate românească, *depresiunea psichică*, cu totul specială, remasă din vremile vechi. *Apăsarea poporului român, în cursul veacurilor, e reoglindată în ea!*

E de o eficacitate fermecătoare voiosul cor „*Mândruţă cu ochii verzi*“, şi e splendidă „*Doina Ilenei*“, mai ales pe lângă o executare atât de excelentă. (A fost cântată de dna *Iritean*. Red.)

Talentul extraordinar muzical al dlui Dr. *Tiberiu Brediceanu* luminează de altcum toate numerile muzicale din piesa „*La şezătoare*“ care e un frumos cadou făcut poporului său, şi e scris din iubire faţă de naţionalitatea căreia îi aparţine compozitorul.

Din despărţ. „Asociaţiunei“

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară a despărţământului Cluj al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ în anul acesta se va ţineà în comuna Jucul-de-jos, în 7 Iulie (24 Iunie) cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării la două oare p. m. căreia îi va premerge celebrarea unui părăstas pentru odihna lui George Bariţiu.
2. Raportul general al comitetului despărţământului despre activitatea sa dela ultima adunare cercuală.
3. Raportul cassariului prin care prezentează raţiociniul pe 1907 şi budgetul pe 1909.
4. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea acestora.
5. Alegerea unei comisiuni pentru înscrierea membrilor noi şi încassarea tacselor.
6. Prelegere populară despre viaţa lui George Bariţiu şi despre folosirea peste măsură a beuturilor spirtuoase.
7. Raportul comisiunilor de sub 4 şi 5.
8. Alegerea a doi delegaţi la adunarea generală ce se va ţineà în anul acesta în Şimleu.
9. Alegerea directorului pe restul periodului 1907—1910,
10. Infiinţarea bibliotecii poporale.
11. Inchiderea adunării.

Cluj, 15/28 Iuniu 1908.

Comitetul desp. Cluj:

Teodor Ciortea director. *Eugen P. Pecurariu* secretar.

Dela sate.

Petrecerea din „Ideciu“

— 26 Iunie n.

O frumoasă întrunire a inteligenţei române din Reghin şi jur a avut loc în 15 Iunie n. cu ocaziunea petrecerei cu dans, aranjată de câţiva tineri cu inimi româneşti, la băile „*Ideciu*“.

Deşi parcă în butul petrecerei să născuse d. a. o furtună cu vânt şi ploae, totuşi sosiau trăsuri rând pe rând înaintea pavilonului, din cari coboreau oaspeţii, bătrâni, cu feţele zimbitoare, aducându-şi poate aminte de vremurile tinereţelor, când să adunau şi ei la veselii, — tineri veseli şi domnişoare blonde-brunete, ale căror ochişori străluceau de bucurie în aşteptarea dansului.

Erà în toate părţile numai râs şi voe bună. Parcă şi copacii din naintea pavilonului se uitau miraţi, obicinuiţi cu flegma şi monotonia oaspeţilor. Erau împărtăşiţi şi ei de veselia generală, păreau a-şi pleca şi ei mai voioşi ramurile după bătăile vântului, trimiţând salutul lor oaspeţilor, ce încă tot sosiau.

In fine după cina comună încep sunetele vioarei şi să încinge o horă, — şi-ţi erà mai mare dragu', să vezi cum bătrâni alăturea de tineri manifestează dragostea lor faţă de frumosul joc naţional.

Ţin a aminti încă, că deşi scopul a fost aşà de frumos, de a ajuta pe şcolarii săraci, nici un singur învăţător nu s'a arătat la aceasta petrecere. Ca scuză s'ar puteà aduce ocupaţia din cauza examenelor, — dar precum preoţii din jur nu au lipsit, — aşà şi ei ar fi putut afla atâta timp liber de a veni, de a fi cu tot dragul împreună.

Dar sper, că aceasta întrunire a Românilor de pe Murăş n'a fost ultima în vara aceasta, şi atunci doar ne vom puteà saluta cu toţi aceia, cari de astă dată au rămas departe.

Despre joc ce să mai zic? A durat tot cu aceeaşi însufleţire până în zori de zi, când luându-ne adio, ne-am promis că în curând ne vom revedea.

Cât despre venitele petrecerei, dau aci dare de seamă, exprimând cele mai vii mulţămite dlor cari au deschis mânele — dând din prisosul lor pe sama unui fond, care la timpul său o să aducă roadele sale. Biletele le-au rescumpărat: F. Bogdan cor. 2, M. Bratean paroh cor. 5, Dr. Cheţian Augustin cor. 3, M. Grecu iun. cor. 3, Ioan Pop cor. 2, Ariton M. Popa cor. 3, dna Elena Marinovici cor. 4, Dr. Ilie Popescu cor. 3, Ioan Voda cor. 3. Au suprasolvit dnii: Sever Barbu cor. 3, dşoara M. Csordacsics cor. 2, Ioan Duma cor. 1. Ioan Fincu cor. 3, Ioan Gid cor. 1, Dr. Hanko Domokos cor. 2, M. Moldovan cor. 2, Petru Neagoş cor. 1 Alexandru Nicolescu cor. 2, Mera Alexandru cor. 2, Nicolae Nascu cor. 3, Iosif Popescu cor. 5, Dr. Ioan Popescu cor. 5, Pataky M. cor. 2, N. Radeş cor. 2, dna Simonis cor. 2, G. Şagău cor. 5, Ioan Silaghi cor. 1, Iosif Şipos cor. 5, Ioan Şiara cor. 1.

Spesele ridicându-să la suma de 89 coroane, venitul de 37 coroane s'a depus la banca „Mureşiana“ din Reghin.

N. N.

NOUTĂŢI.

Alteţa Sa, Arhiducele Leopold Salvator, a înapoiat vizita Escelenţiei Sale, Arhiepiscopului şi Metropolitului nostru *Ioan Meţianu*, Mercuri după ameazi, la orele 4 şi trei sferturi. Alteţa Sa Imperială şi Regală a stat la Inaltpreasfinţitul domn Arhiepiscop şi Metropolit cam treizeci de minute. Dela Escelenţa Sa, de care s'a despărţit în mod foarte cordial, Alteţa Sa a plecat, în trăsura proprie, cu care venise la reşedinţa arhiepiscopească, la casarma artileriei, unde a ţinut inspecţie. Alteţa Sa Imperială şi Regală a regretat mult, că aşteptat fiind la casarmă, nu poate să viziteze şi frumoasa noastră catedrală.

*

„Examenele de cualificaţiune învăţătoreasca“. Sub titlul acesta a apărut în numărul din urmă al foaiei „*Biserica şi Şcoala*“ din Arad un articol de fond, din care reproducem partea următoare:

„Examenele de cvalificaţiune învăţătorească au fost prezidiate de eruditul nostru secretar consistorial domnul *Vasilie Goldiş*, cu participarea eminentului bărbat de şcoală, domnul comisar guvernial Dr. *Iosif Siegescu*. Va să zică institutul nostru a răspuns de sine înaintea celor mai competenţi bărbaţi de şcoală, cari vor face mărturie în rapoartele lor despre starea institutului. Suntem fericiţi a înregistrà, că *domnul comisar guvernial Dr. Iosif Siegescu a proces cu tot respectul faţă de aşezămintele noastre autonome şi a contribuit cu experienţele sale pedagogice la ridicarea nivelului examenelor*“.

*

La vânătoare. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru a mers Sâmbătă la orele 3 d. a. la vânătoare, în pădurea dela Langwiese, lângă Ischl, şi a fost atât de norocos de a puşcat doi cerbi frumoşi. Sara a venit acasă la Ischl în voe foarte bună, a mâncat bine şi s'a culcat. Celor din jurul seu le-a spus în bună dispoziţie: „*Merge încă bine!*“ E primul cas, că M. Sa a eşit la vânătoare, după însănătoşarea din boala grea din toamna trecută.

*

„Casa rurală.“ Una din instituţiunile noi din România e *casa rurală*, cu menirea, să vină în ajutor ţăranului la cumpărarea de pământuri. Capitalul fundamental al casei rurale e de zece milioane, împărţit în 20,000 de acţii, a 500 lei. Duminecă la orele 9 dimineaţa s'au început subscrierile pentru optarea acţiilor, în Bucureşti şi în provincie, iar la orele 3 d. a. subscrierile s'au încheiat, făcându-se constatarea, că în Bucureşti s'au subscris acţii în valoare de opt milioane şi jumătate, iar în provincie s'au subscris unsprăzece milioane şi jumătate. S'a subscris deci un capital îndoit de mare cum se cerea. Semnul, că în România sunt capitale destule de plasat (subscrietorii nu puteau să fie decât numai cetăţeni români) şi semnul, că *casa rurală* e o instituţiune, în care publicul are încredere desăvârşită.

*

Examenele de maturitate la şcoala comercială superioară din Braşov, ţinute în 16 şi 17 Iunie v. sub presidiul domnului protopresbiter *Vasile Voina*, comisar consistorial şi în presenţa domnului *Putnoky Miklós*, esmisul ministrului de culte şi instrucţiune publică şi a dlui *W. Paul*, representant al ministrului de comerciu, au dat resultatul următor: Dintre 25 candidaţi au fost declaraţi maturi cu *bine* 4, simplu maturi 11, iar doi au să facă examen dintr'un studiu în Septemvrie. *Opt* au fost avisaţi la repeţirea examenului, după un an.

*

Banul Croaţiei, dnul baron *Rauch*, a fost numit din partea Monarhului nostru consilier intim al Maiestăţii Sale.

*

Cas de moarte. In Viena a murit Luni *Edgar Spiegel*, prezidentul reuniunei gazetarilor din Viena, în etate de 71 ani. Cariera de gazetar şi-a început-o în Budapesta, de unde a fost chemat la Viena. Aci a redactat şi condus mai multe ziare de frunte, ca: Fremdenblatt, Presse, Extrablatt, etc. De zece ani erà prezident al reuniunei „*Concordia*“, din care făceau parte gazetarii şi scriitorii din Viena.

*

Hymen. *Eugenia Rus* şi *Vasile Sândean*, teol. abs. îşi anunţă serbarea cununiei lor, ce se va celebra Duminecă în 12 Iulie n. la 4 oare p. m. în biserica gr. ort. din Boncida.

— *Anica Acelinescu* şi *Ioan Bendorfean*, not. cerc. şi-au serbat cununia în *biserica română greco orientală din Galeş în 2/15 Iunie 1908* (a doua zi de Rusalii) la oare 4 d. a.

*

Procesul din Lemberg. Procesul studentului *Siecinsky*, care a omorât pe contele Potocky, guvernatorul Galiţiei, s'a terminat Marţi noaptea, pe la oarele 12, când juraţii şi-au spus în unanimitate verdictul, că acuzatul e vinovat de crima omorului, sevârşit cu premeditare. Judecatoria l-a condamnat apoi la moarte prin ştreang. S'a dat recurs de nulitate.

*

Monument pentru Maria Terezia. In Sibiiu, în grădina orfelinatului înfiinţat de Impărăteasa şi Regina de pie memorie, Maria Terezia, să ridică un frumos monument, de mărime mai mult ca naturală, pe seama acestei domnitoare. Piatra fundamentală a piedestalului s'a pus zilele trecute, iar la monument se lucrează cu râvnă, pentruca la toamnă să se poată face inaugurarea.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă lunară în *8 Iulie n.* (Mercuri) la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

Corul meseriaşilor. Cu începere de Duminecă, 15/28 Iunie, cântările liturgice din biserica catedrală le execută şi le va executà în tot cursul feriilor de vară corul bisericesc al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ de sub conducerea dirigentului Candid Popa, învăţător la şcoala de aplicaţie de pe lângă seminariul „Andreian“.

*

La fondul „Masa învăţăceilor-meseriaşi“, înfiinţat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, au mai dăruit: Petru Tincu, Eugen Vancu, Octavian Tobias, toţi funcţionari la „Albina“, fiecare câte 20 bani, colon. c. şi r. penz. Paul Muntean, din prilejul declarării nepotului său Leonte de „bene matur“ 2 cor., Iuliu Schäffer, Vic. Păcală, prof. la şcoala „Asociaţiunei“ fiecare câte 20 bani, Alexandru Bele, vice comite (Făgăraş) 2 cor. 50 bani, George Limpede, măestru cismar, 20 bani şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Festivalul jubilar. Festivalul omagial aranjat în 12 Iunie în Viena a costat în sumă rotundă trei milioane de coroane. S'a încassat sub diferiţi titli un milion şi jumătate, deci deficitul sărbărilor mari jubilare ar face un milion şi jumătate.

*

Taiat de tren. Duminecă la orele 11 în staţia Leorda din România trenul a tăiat în două corpul advocatului din Dorohoiu *Iancu Dimitriu*, fost deputat în camera română. Se presupune, că nenorocirea s'a întâmplat între împrejurările următoare: Advocatul *Dimitriu*, după sosirea trenului din Dorohoiu, s'a scoborât din vagon, împreună cu ceialalţi călători, pentru a lua trenul spre Botoşani. Uitând însă ceva în vagonul cu care venise, a urcat de nou acest vagon, şi apoi voind să se suie în vagonul celalalt, trenul s'a pus tocmai în momentul acesta în mişcare, iar nefericitul om făcând o mişcare greşită a căzut sub roate şi a fost tăiat în două, la jumătatea corpului. A rămas mort pe loc.

*

Căsătorită fără să ştie. La tribunalul de divorţ din Londra s'a înfăţişat deună-zi o femeie tinără şi frumoasă, cerând să fie despărţită de un bărbat, cu care fusese căsătorită fără ştirea ei, şi care trăieşte acum în India răsăriteană, şi după cum se vede, n'are de gând să se întoarcă în patrie. Reclamanta istorisea, că acum câţiva ani locuia cu chirie la tatăl ei, între alţii, şi un tinăr inginer, care-i făcea curte. El îi declară într'o zi, că trebuie să plece pe câtva timp în India răsăriteană, şi o rugă să-i promită, că se va duce la dânsul în acea ţară, unde se vor şi căsători. Inainte de plecare tinărul se duse încă odată cu iubita lui la teatru. Plecară şi asistară la o pantomimă. La reîntoarcere acasă, inginerul spuse fetei, că ea trebuie să-i facă o declaraţie în scris, că-l va lua de bărbat, şi în scopul acesta o duse într'un birou, care, cum s'a dovedit mai târziu, erà oficiul stărei civile. Aci fata şi-a scris numele într'un act, fără să ştie însă, că acesta erà contractul de căsătorie. Tribunalul a amânat pronunţarea sentinţei, până se va dovedi, dacă fata e vinovată, sau că nu ştia întru adevăr despre ce erà vorba.

*

Rupere de nori. In oraşul Alexandropol din Rusia a fost zilele trecute o grozavă rupere de nori, căreia iau căzut jertfe peste o sută de oameni. S'au dărâmat şi câteva case mai mici.

Din public.+)

Mulţămită publică.

Parohia noastră *Comăna-sup.* simţind necesitatea de a şi zidì o nouă biserică, spre augmentarea mijloacelor sale materiale, a intreprins în patrie o colectă, despre al cărei rezultat să simte plăcut îndatorată a-şi arătà şi pe aceasta cale sentimentul său de recunoştinţă, mulţămind tuturor binefăcătorilor sei.

Lista acestor binefăcători e următoarea:

Comuna Lupşa cu 6 cor., Fântâna 14·20 cor., Cuciulata 26·92 cor., Comăna-inf. 36·84 cor., Veneţia-inf. 31·72 cor., Părău 30 cor., Grid 23·24 cor., Sercaia 27·26 cor., Făgăraş 35·66 cor., Riuşor 22·48 cor., Toderiţa 19·70 cor., Bucium 5·40 cor., Vad 44 cor., Ungra 6·84 cor., Homorod 9·70 cor., Caţa 16·20 cor., Palos 15·80 cor., Beia 10·94 cor., Cohalm 39·19 cor., Stena 10·96 cor., Dăişoara 27·04 cor., Ohaba 11 cor., Vestem 14·22 cor., Mohu 13·70 cor., Sadu 17·62 cor., Tălmăcel 2·30 cor., Boiţa 17·40 cor., Şona 17 cor., Mândra 16·90 cor., Mărgineni 12 cor., Sebeş 10·40 cor., Hârseni 12·80 cor., Copăcel 17·10 cor., Ileni 12·60 cor., Dridif 11·60 cor., Voila 22·22 cor., Sâmbăta-inf. 11·80 cor., Besimbac 11·06 cor., Rucăr 13·96 cor., Vistea-inf. 33·32 cor., Ucea-inf. 12·92 cor., Sibiiu 18·78 coroane, Escelenţia Sa Inalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop Ioan 20 cor., Albina 20 cor., Răşinari 40·94 cor., Poplaca 7·10 cor., Gurarâului 22·48 cor., Orlat 3·60 cor., Cristian 16·64 cor., Săcel 16·30 cor., Cacova 7·78 cor., Sibiel 27·10 cor., Vale 7·52 cor., Sălişte 77·65 cor., Galeş 8·44 cor., Tilişca 21·32 cor., Rod 13 cor., Poiana 10 cor., Guşteriţa 5·16 cor., Şura-mare 4·49 cor., Galaţi 13·50 cor., Boholţ 11·40 cor., Calbor 10 cor., Feldioara 12 cor., Glâmboaca 6·80 cor., Fofeldea 1·40 cor., Feldioara 34 cor., Arpătac 13 cor., Herman 33·18 cor., Prejmer 5·56 cor., Purcăreni 10·80 cor., Sânpetru 10 cor., Stupini 5·80 cor., Rotbav 5·60 cor., Crihalma 16·40 cor., Ticuşul-rom. 16·28 cor., Şinca-veche 25·60 cor., Persani 26·10 cor., Veneţia-sup. 13·20 cor., Şinca-nouă 40 cor., Poiana-Mărului 12·90 cor., Zărneşti 66·23 cor., Bran 10·46 cor., Tohanul-nou 11·44 cor., Hoghiz 27·18 cor., Braşov 46·46 cor., Dârşte 15·66 cor., Bacifalău 9·32 cor., Tohanul-vechiu 14·96 cor., Râşnov 15·04 cor., Cristian 14·10 cor., Crisbav 16 cor., Vlădeni 21·50 cor., Ţânţari 53·52 cor.

Milostivul Dumnezeu să primească aceste jertfe aduse spre preamărirea numelui Său, din partea acestor binefăcători, iar Domniile Lor să primească adâncile noastre mulţămiri.

Comăna-sup., 12 Iunie 1908.

In numele parohiei recunoscătoare:

George Barescu
paroh.

Garanţie pentru curăţenie
30.000 coroane.

In bucătărie şi în casă
se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spălà, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este rezultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştiinţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosì fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosì unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
(155) 2—8

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 40/1908. [156] 1—3

Publicaţiune.

Pentru edificarea bisericei gr. or. din **Teuţiu**, protopresbiteratul Alba-Iulia, să escrie licitaţiune minuendă pe ziua de **29 Iunie st. v.** la 11 oare a m. carea să va ţineà în localul şcoalei.

Planul şi preliminariul de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan cu Nr. 3435 Epit. 1908 din 28 Martie 1908 să pot vedeà la oficiul parohial.

Doritorii de a licità şi luà în întreprindere zidirea bisericei au să depună un vadiu de 10% dela suma preliminată cu 7721 cor. 24 fil. în bani gata. Materialul are de al dà comuna bisericească, adecă: peatră, cărămidă, var, năsip şi cărăuşiile dela Alba-Iulia şi de unde se va cere.

Teuţir, 8 Iunie 1908.

Dionisiu Popovici paroh. **Anghel Luca** notar.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Albei Iuliei.

Văzut: **Ioan Teculescu** protopresbiter.

Nr. 412/1908. [157] 1—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“, şi anume în:

1. comuna **G. Hodac** cu salar anual de 600 cor., solvibil în 4 rate decursive din cassa bisericei, cuartir în natură, 5 stângini lemne pe picioare în pădure şi folosirea grădinei şcolare.
2. **Idicel-Pădure**, salar 600 cor., cuartir şi lemnele de focărit.
3. **Nadoşa-română**, salar 600 cor., cuartir şi lemnele de focărit.
4. **Urisiul-superior**, salar 600 cor., cuartir şi lemnele de focărit.
5. **Ibaneşti-Pădure**, salar din repartiţie pe popor cor. 380, ajutor dela stat ca intregire până la suma de 600 cor. respective 1000, condiţionat, dacă se va licuidà, relut de grădină 20 cor., lemne de focărit pe picioare şi cuartir.
6. **Filea**, salar 600 cor., cuartir în natură şi lemne de focărit.
7. **Măierău**, salar 600 cor. din repartiţie pe popor şi din cele 5% după darea directă, cuartir şi lemne de focărit.
8. **Dumbrava**, salar anual 1000 cor. din repartiţie pe popor, cuartir în natură şi lemne de focărit.
9. **Murăş-Cueşd**, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de focărit.
10. **Poleţ**, salar 600 cor., anume 300 cor. din cassa bisericei şi 300 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de focărit.
11. **Săcalul-de-pădure**, salar 600 cor, cuartir şi lemne de focărit în valoare de 20 coroane.

Cu 1 Iuliu 1910 salarele învăţătoreşti sunt sistemizate la suma minimală de 1000 cor. şi cuincuenalele prescrise.

Suplicele concursuali, provăzute cu documentele recerute de lege, să se aştearnă subscrisului în terminul deschis, p. v. Deda, indicând suplicanţii p. u., comuna unde locuesc şi protopresbiteratul acelei comune.

Invăţătorii sunt îndatoraţi a ţineà prelegere cu şcolarii de repetiţie şi sub decursul sf. liturgii a cântà cu copii în cor.

Murăş-Cueşd, 18 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin în conţelegere cu comitetele parohiali:

Galacteon Şagău protopresbiter.

Nr. 634/1908. [158] 1—3

Concurs

Pentru intregirea postului învăţătoresc, dela şcoala confesională gr.-or. română din **Perşani**, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ cu salar de 600 cor. cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupà acest post să-şi trimită cererile în corformitate cu legile din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. până la terminul arătat cu aceia observare, că alesul are şi îndatorirea, de a instruà tineretul în cântările liturgice, ca să poată cântà Dumineca şi sărbătoarea în biserică.

Cuincuenalele se vor socotì numai după 5 ani de serviţiu neîntrerupt, începând dela alegere.

Făgăraş în 20 Maiu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractu'ui Făgăraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolau Borzea protopresbiter.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 55—

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai
1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.
(48) 35—40

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 2—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 82— Sibiiu — Nagyszeben.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 16—52

Au apărut:

Compoziţii româneşti de Tib. Brediceanu.

Doine şi cântece.

(Voce şi piano.)

CAIETUL I.
Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădişor depărtişor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiţă, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.
Ştii tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageţi voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri româneşti.

(Piano solo.)

CAIETUL I.
Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.
Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Ţarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.
Brâu III.
Haţegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Preţul unui caiet: cor. 4·— / fr. 5·—

De vânzare la toate librăriile româneşti.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

BĂILE DE CURĂ BUZIAŞ

Staţiune de tren, poştă, telegraf şi telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,

boale de femei, suferinţe de beşică şi rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părţilor de mistuire şi escreţiune, gălbinare, anemie, scrofulosă şi boale englezeşti, slăbiciuni generale şi boli cronice la părţile genitale femeeşti. Izvor acid carbonic de sare şi fier.

Prospect trimite

Direcţiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaş

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală şi chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial şi puţin folositor.

Serviciu solid şi conştienţios.

Adresa telegrafică: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDÖ.

Telefon interurban Nr. 18. **Telefon interurban Nr. 18.**

(286) 55—100

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 68 Sibiiu, Marți 24 Iunie (7 Iulie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Partid moderat român.

II.

(Dr. E. B.) In articolul premergător am arătat, că condiția sine quo non pentru sistarea luptei este sanarea gravamenelor. Fără de aceasta nu poate să fie vorba de pace.

Implinirea așteptărilor juste ale naționalităților nu ar reclamà însă în mod necondiționat formarea unui nou partid, dupăce de mai multeori s'a făcut provocare la faptul, pe care articolul din „Budapesti Hirlap“ îl scapă din vedere, că se află și în partidul naționalist bărbați cu gândire calmă, cari în principiu sunt aderenți ai unei păci legate pe basa legii de naționalități, și în momentul în care s'ar lega pacea, chiar și după informațiile pe cari eu le am, sunt gata să depună armele. Dacă deci și cu acestia se poate lega pacea, cade de sine în mod natural motivul și necesitatea formării unui nou partid.

In urmare, înființarea unui partid nou moderat ar devenì actuală numai atunci, dacă împlinirea pretensiunilor juste ale naționalităților se pune în mod serios în vedere, însă pe lângă toate acestea partidul naționalist ar rămânea pe lângă pluspetițiile sale și s'ar lega și pe mai departe de punctul seu de vedere al — intransigenței.

Fără concesiuni nu este transacție, pentrucă pretensiuni positive nu pot fi achitate cu o călduroasă strângere de mână. Pertractarea amănunțită a acelora e inevitabila condițiune a înțelegerei. Și eu aflu de necesar, întocmai ca *„Budapesti Hirlap“*, ca la înțelegerea ce se va lega să fie eschisă orice posibilitate de restălmăcire, orice gând ascuns. Clara pacta, boni amici. Și tocmai pentru aceasta trebue să se preciseze înainte și să se determine drepturile și limitele lor, dându-li-se și garanțiile corăspunzătoare.

E cu neputință, ca politicianul maghiar, provăzut cu simț practic atât de bun, să nu fie in curat cu această cerință elementară. De aceea, dacă se voește pacea serios și cu sinceritate, nu trebue să ne dăm îndărât dela jertfele cerute. Și dacă politicianii maghiari totuși o fac aceasta și din capul locului perhoreschează orice concesiune, dovedesc numai, că nu doresc pacea și nu știu să o aprecieze din destul.

Și cumcă așa e, se vede apriat din declarația cuprinsă în articol, că „maghiarimea nu e avisată la sprijinul naționalităților“ și că „lupta lor (a naționalităților) în contra maghiarimei are să le nimicească“...

Așa sună cuvintele acestea, ca cum ar zice cineva, că corpul, capul, nu are trebuință de mână, de picior, de membrele organismului și de cooperarea lor. Scriitorul articolului a dat uitării instructiva poveste a lui Menenius Agrippa și nu se gândește la faptul cunoscut, că și violarea degetului mic are influență păgubitoare asupra funcționării și a desvoltării organismului.

Se presupunem, că astăzi întru adevăr așa stau lucrurile, că Maghiarii nu au nici o trebuință de sprijinul naționalităților. Va fi însă totdeauna așa? Nu pot să vină timpuri, în cari patria, și mai ales maghiarimea, să aibă prea mare trebuință de sprijinul tuturor fiilor sei, și astfel și de sprijinul fraților de naționalitate nemaghiară? Că doar tocmai din parte maghiară s'a dat naștere părerii, că dacă la 1848 naționalitățile mergeau cu Maghiarii, și nu s'ar fi luptat în contra lor, putea să fie eluptată independența țării!

In privința aceasta după dreptate acusă nu poate fi ridicată în contra poporului român, care pe atunci avea parte de cea mai necruțătoare asuprire și era predispus să se revolte. S'a făcut deci unealtă în mâna acelora, dela cari spera mântuirea sa.

Dacă Kossuth Lajos nu desconsiderà atunci pe Români, cum îi desconsideră și acum imperialiștii maghiari, îmbătați de puterea pe care o țin în mână, și nu zicea aceea ce zice și acum *„Budapesti Hirlap“*, că *„nu avem nici o trebuință de naționalități“*, sigur că țara nu ar fi ajuns să fie și mai departe provincia Austriei, ci își dobândea atunci independența.

Kossuth Lajos abia atunci a alergat după pretenia Românilor, când au început să-l strângă curelele, și când Românii erau deja angajați în altă parte, pe basa unor frumoase promisiuni, cari însă numai promisiuni au rămas.

E știut lucru, că învârtirea lumei se face în forma cercului. Vremile și evenimentele se repetează. Se învățăm deci din istorie și din pățăniile proprii. Să nu așteptăm până ne arde la deget. Pentrucă să se știe, că dacă ar venì de nou zilele de cari Dumnezeu să ferească scumpa noastră patrie, între Români nu se va afla om, care să primească asupra sa rolul nefericitului — *Dragoș!*

E cu putință și aceea, că maghiarimea, ori mai corect, nisuințele maghiarisătoare să iese biruitoare din luptele ce le poartă naționalitățile, și acestea să fie bătute, nimicite, ori cel puțin slăbite. Să nu dee însă *„Budapesti Hirlap“* uitării faptul, că luptele acestea sunt în mare parte apărări făcute de silă în contra nisuințelor de maghiarisare, forțate în mod cu totul de prisos, și în detrimentul nisuințelor culturale și de drept public ale naționalităților! Sunt lupte, cari până va mai fi viață în organismul atacat, în urma legii reacțiunei nu au se înceteze dela sine. Și dacă vom sângera în luptele acestea purtate de silă, perderea sângelui are să slăbească întregul organism al statului, și astfel și maghiarimea însași, pe lângă unele constelațiuni neplăcute, poate să fie adusă în situațiune critică.

„Naționalitățile și reforma electorală“.

Un glumeț a trimis ziarului *„Pester Lloyd“* niște informațiuni din cele mai bisare, ca primite dela *secția română* a clubului parlamentar naționalist, pe cari apoi numitul ziar le esploatează pe larg într'un articol publicat sub titlul de sus în numărul seu de Vineri, 3 Iulie n.

Intre multele nărozii e și afirmarea, că guvernul are trei ziare, *așa numite* românești, cari sunt susținute de el, în scopul ca să-i facă servicii, și anume: *„Lumina“*, *„Ungaria“* și — ziarul nostru *„Telegraful Român“*.

Celce are obrazul se afirme, că ziarul nostru stă în solda guvernului, nici n'a *văzut* ziarul nostru, cu atât mai puțin l-a *cetit*. De altcum domnul *Dr. E. Babeș*, atacat personal în aceste celebre informațiuni, a trimis ziarului *„Pester Lloyd“* următoarea întimpinare, publicată în numărul de Sâmbătă al acestui ziar budapestan:

Onorată Redacțiune! In numărul de astăzi al prețuitului Dvoastre ziar a apărut sub titlul *„Naționalitățile și reforma electorală“* un comunicat, *eșit din secția română* a partidului naționalităților, în care afară de alte diferite greșeli se cuprind și afirmări referitoare la modesta mea acțiune, pe cari nu le pot lăsa să treacă fără răspuns.

Comunicatul pomenește de trei foi-soi-disant (*așà zise*) românești, cari stau *în solda guvernului*, între cari foi însă, cu știrea mea, nu esistă nici o legătură. Relațiunile ziarelor *„Lumina“* și *„Ungaria“* nu le cunosc, și cu ele nu stau în nici o legătură, așà, că despre ele nu pot să vorbesc. Ce se atinge însă de *„Telegraful Român“*, foaia metropoliei din Sibiiu, care din ospitalitate loială a dat loc articolelor mele, e lucru cunoscut, că n'a stat niciodată în serviciul nici unui guvern și nu stă nici acuma, ci decând există a reprezentat numai interesele bisericei orientale și ale credincioșilor acesteia, în mod conștiențios și obiectiv. Stă atât de departe de solda guvernului foaia aceasta, încât redactorul ei nu tocmai de mult a avut un proces de presă politic.

Ziarul acesta nu a bătut niciodată *„toba cea mare“* pentru înființarea unui

---

FOIȘOARĂ.

Observațiuni asupra desvoltării simțului estetic la copii.

De Octavian G. Simtion.

Au trecut... s'au dus... au dispărut pentru totdeauna din școala poporală patriarhalele timpuri a le lui as, buche, vede, glagor, mislete... ne mai rămânându-ne decât doar amintirea, că au esistat și ele odată.

Abia ici-colea, pe buzele vre-unui octogenar mai răsare din când în când încopciat de vre-un basm sau amintire din copilărie acel sistem de slavonisme, acel metod archaic-pedagogic al strămoșilor nostri, ce tortura odinioară fragezimea minții copiilor, educați și fasonați din greu și cu ajutorul „Sfântului Nicolae“, proverbialul moralisator al șăgalnicului Creangă.

Astăzi, precum în toate științele, astfel și în pedagogie, spiritul agil și scrutător al omului a rupt-o cu trecutul, a rupt-o cu tradiția și cu sistemul imitațiunei inconștiente, întemeindu-și bogăția cunoștințelor numai pe cercetări empirice adânc studiate, pe lângă cea mai conștie și evidentă menire teleologică.

Bogăția resultatelor din esperiența istoriei sociologice a omenimei, știința pedagogiei o a deschilinit, sistemisat și fixat așa de hotărât, neîndoios și sigur, încât principiile pe cari astăzi se basează știința creșterii tinerelor generațiuni ale omenimei, apar aproape nerăsturnabile, aproape perfecte și vecinice.

Și... oare cari au fost noimele, cari au constrâns omenimea de a ajunge la principiile și legile fundamentale ale pedagogiei de azi?...

... Ce răspuns ușor! Insăși firea, însăși natura, cu eternele ei legi, care întotdeauna a fost isvorul cel mai adevărat al înțelepciunei! Ea ne învață a cunoaște, a cugeta și a judeca, ea ne descopere legile ei absolute, ea ne trezește conștiința binelui și a răului, ea ne conduce a cunoaște prin ființa ei în mod neîndoios pe celce toate le-a creat și le cârmuește întru toate timpurile, pe bunul Dzeu.

Ne prinde mirarea când ne cugetăm, că în trecutul nu prea depărtat, pe lângă toate esperiențele făcute, omenimea nu a fost îndeajuns pătrunsă de adevărul fundamental, că omul, fiind o părticică constitutivă din univers, din natură: locul lui, menirea lui, desvoltarea lui în ea este, și numai în strânsă legătură cu întregul din care face parte poate el urma calea cea adevărată, logică și firească a esistenței sale.

Astăzi, mulțămită forței evoluționiste, sădită de provedință în spiritul omenesc, acesta a revenit iarăși la calea cea adevărată, încredințându-ne mai presus de orice îndoială, că omul, ca un fruct al naturii, numai și numai în mijlocul naturii se poate coace în mod firesc, bine și deplin.

Nu mă voiu estinde mai departe asupra considerațiunilor de mai sus, cari singure pot forma un vast studiu special, căci alta-mi este țânta scrisului meu.

Stabilit fiind în știința pedagogiei adevărul, că impresiile cele mai puternice și cari rămân mai adânc gravate în spiritul elevilor și a copiilor peste tot sunt acelea, cari se produc sub directa influență a imaginilor, fenomenelor și a legilor din mijlocul naturii, pe temeiul cărui adevăr instrucțiunea educativă, nu numai recomandă, ci postulează chiar escursiunile școlare, voiu încerca a înșira aici observațiunile ce le-am strâns cu ocasiunea unei atari escursiuni.

Și dacă e recunoscut marele folos ce-l trag elevii pentru îmbogățirea intelectului și lărgirea cunoștințelor lor prin escursiunile școlare, din domeniul științelor esacte, precum este: geografia, fisica, istoria naturală, economia și igiena, un mijloc tot atât de însemnat sunt escursiunile și pentru cultura inimii, a ideilor religioase și mai presus de toate a simțului estetic, a frumosului.

Din capul locului mărturisesc, că cu ocasiunea escursiunilor făcute în repețite rânduri, mai puțin m'a determinat interesul estetic de a eșì cu elevii în liber, și numai întâmplător am revenit asupra unor esperiențe de cea mai cardinală însemnătate pentru cultura simțurilor nobile ale elevilor.

Din cele 4 escursiuni de primăvară ce le-am întreprins cu elevii, ultima și cea mai însemnată a fost la o distanță mai bunișoară de oraș, într'un loc pitoresc, cu frumoase posițiuni. O panoramă foarte variată și interesantă.

Intreaga ceată a elevilor primise ordinul de a pausa puțin pe coama unei coline căptușite cu un covor de iarbă fragedă și cu mii de floricele proaspăt înflorite. Coasta dealului era cultivată cu grădini de pomi și viță de vie. Jos la poalele dealului — în fața noastră — să sbăteau undele Arieșului, opintit în calea sa de un gat (zănoagă, barieră) nepăsător, ce contrabanda o bună putere de apă pe un canal îngust către o moară monotonă. Dincolo de apă să întindea o pădure, ce departe în zare părea un covor verde-suriu, acoperind un șir de obiecte deranjate. Pădurea acoperea un mănunchiu de coline. Tabloul era romantic și fermecător! Să mai zărea departe în vale ici și colea câte o mișcare trăgănată a unui plug tras de vite albe, mânat de câte un Român asudat de arșița soarelui, ce din când în când picura văzduhul cu strigăte scurte, îndemnându-și boii la pas.

(Va urma.)

partid moderat român. (Din contră, am declarat, că *nu aflăm de necesară înființarea lui!* Redacțiunea). Dar amăsurat chemării înalte a bisericei a propagat, cu mine împreună, pacea națională, aplanarea regretabilelor divergențe, pe calea înțelegerii pacinice, și o astfel de nobilă nizuință poate fi reprobată numai din partea acelora, cari perhorescheză o astfel de înțegere, fie din rea voință, fie din îngustime de vederi.

Budapesta, 2 Iulie 1908.

Dr. Emil Babeș.

Domnul Dr. *E. Babeș* ne roagă apoi să mai facem următoarele declarațiuni:

Nici domnul Dr. *Babeș*, nici ziariul nostru, n'a amintit nici odată, că deputații numiți în făimoasele informațiuni ale *secției române* din partidul naționalist *(Dr. Mihalyi și Dr. Lucaciu)* s'ar fi alăturat la partidul moderat român, care nu există și a cărui înființare nu figurează în programul domnului *Babeș*. Iar afirmațiunea, tot din celebrul *comunicat* al *secției române* din partidul naționalist, că dl Babeș în scopul acțiunei sale publică tot felul de articole, provocări, reflexiuni și polemii, în *regie proprie*, totdeauna sub alt nume, domnul *Babeș* o declară de calumnie infamă, prin care fiind atacat în reputațiunea, ba chiar în cinstea sa personală, *își va căuta satisfacția la forul competent*, pentruca să fie *demascat* cel ce lansează astfel de neadevăruri în publicitate și să fie statuat un exemplu cu privire la cei ce merg atât de departe cu cutezanța, încât luptă cu armele necinstite ale minciunei, necunoscute în viața noastră publică.

*

Dela noi mai adăugăm apoi următoarele:

Domnul *Babeș* a subscris, ori semnat, tot ce a scris, și răspunde singur pentru tot ce a scris. A semnat bunăoară și broșura scrisă de dânsul în anul 1906 și întitulată *„Proiectul de lege școlar și naționalitățile“*, în care a luptat cu multă energie pentru apărarea drepturilor poporului român și ale bisericei acestuia.

Acestea sunt lucruri, pe cari domnii din secția română a partidului naționalist ar trebui să le știe, și noi credem, că le știu. De aceea, nu ne vine a crede, că informatorul lui *„Pester Lloyd“* să fie unul dintre deputații naționaliști români, pentrucă nu presupunem despre nici unul dintre ei atâta frivolitate, ci mai curând credem, că *„Pester Lloyd“* e jertfa unei mistificări regretabile.

Iar dacă ziarul *„Pester Lloyd“* totuși *dela secția română* și-a primit informațiile răutăcioase, somăm pe domnul *Dr. Teodor Mihalyi*, prezidentul clubului naționalist, să ne dee răspuns la următoarele întrebări:

1. Cu adevărat, *din secția română* a clubului parlamentar naționalist a eșit comunicatul din *„Pester Lloyd“*, deci, cu știrea și consentimentul clubului și a prezidentului?

2. Își susține *secția română* a partidului naționalist afirmarea, că *așà zisa* foaie românească *„Telegraful Român“*, — căreia dl Dr. *Aurel Vlad* are să-i mulțămească prima sa întrare în parlament, pentrucă corteșii săi cu *„Telegraful“* în mână i-au câștigat majoritatea și învingerea, — e pusă în serviciul guvernului și ***stă în solda guvernului***? Dacă da, *unde sunt dovezile?*

Credem, că prezidentul clubului naționalist din dietă ne va dà răspunsurile cerute și satisfacția cuvenită, pentru a se ferì pe sine și pe membrii secției române a partidului naționalist din dietă de odiul săvârșirei delictului unei *calumnieri* răutăcioase, precum și de consecvențele acesteia.

„Politică nouă naționalistă“. Sub titlul acesta a publicat ziarul *„Pesti Napló“* în numărul de Joi un prim-articol, în care scriitorul articolului își spune părerea, că din semnele ivite până acum se poate deduce o *schimbare* în politica naționalistă a guvernului. Opiniunea publică nu poate se primească decât cu bucurie o astfel de schimbare, pentrucă politica de până acum nu a fost bună. Prea conciliant a fost guvernul până acum față de Croați și prea sever față de celelalte naționalități. Oratorii naționaliști din parlament au fost batjocoriți și insultați, în loc ca la plângerile lor și la acusările lor, înșirate cu istețime și cu putere de convingere, să se fi dat răspunsuri obiective și bine argumentate. O astfel de atitudine a majorității din parlament față de naționaliști e la loc numai acolo, unde pondul se pune pe aceea, că cât de tare strigă cineva: trăiască patria și independența națională? Provoacă scriitorul articolului opiniunea publică maghiară, să se desbrace de prejudiții și să se lase de credința, că limba statului poate fi învățată cu forța. Poporul trebue tratat cu iubire, iar pentru a-l putea trata bine, ceice au legătură cu el *trebue să i cunoască limba.* Poporul român nu cunoaște decât institutul de bani *„Albina“* și celelalte bănci românești ca ocrotitoare pentru el, pentrucă Maghiarii de fapt nu au făcut nimica în favorul poporului român. Cere deci să se inaugureze *alt sistem* în politica naționalistă!... Numai de l-ar auzi cineva.

Din parlament.

Joi, 2 Iulie n.

Ședința se deschide la orele 10. La verificarea procesului verbal al ședinței premergătoare se naște schimb de vorbe între deputatul Beniczky Ödön și vicepresidentul Návay, care conduce ședința. Beniczky cere în urmă constatarea, că camera nu e în număr de a puteà luà hotărâri. Se constată faptul acesta și ședința se suspinde pe 20 minute. La redeschidere camera e tot incapabilă de a luà hotărâri, dar Beniczky nu mai cere constatarea acestui fapt și procesul verbal al ședinței trecute să verifică.

Se pune la ordinea zilei continuarea discuției asupra proiectului de lege despre modificarea legii de *execuții.*

Vorbește deputatul *Nagy György* în contra corecturilor făcute din partea comisiunei în acest proiect de lege, care în textuarea originală a ministrului de justiție erà cu mult mai bun. Cere, ca la cei ce se ocupă cu munca spirituală, cărțile să nu poată fi secvestrate și tot așa să nu se poată secvestra nici pensia. Incolo primește proiectul de lege.

Deputatul *Kelemen Samu* nu primește proiectul de lege și îi face critica din punct de vedere juridic și social.

Simonyi-Semadan Sándor scoate la iveală părțile bune ale proiectului de lege. Cere statificarea executorilor, și primește proiectul de lege.

Németh Imre primește asemenea proiectul de lege, dar cere, ca cu privire la funcționarii privați (particulari) să se întroducă în lege aceleași dispozițiuni, ca pentru cei publici.

Rahovsky István vorbește pe larg în favorul proiectului de lege, care are de scop apărarea intereselor omului sărac, și î-și esprimă dorința, ca devenit odată lege acest proiect, — legea să fie pusă numai decât în executare, iar nu peste 2—3 ani, cum să vorbește că ar fi intențiunea.

Discuția se întrerupe și se dă cuvântul deputatului *Szmrecsányi György*, care interpelează în chestia grevei dela societatea de gaz din Budapesta. Prim-ministrul *Wekerle* răspunde, promițând, că va prezentà dietei în curând un proiect de lege despre împedecarea grevelor.

Ședința se ridică la orele 2 și jumătate.

Vineri, 3 Iulie n.

După verificarea procesului verbal și presentarea unei petițiuni, în care se cere, ca a treia universitate să se ridice în Cașovia, se continuă discuția asupra proiectului de lege despre modificarea legii de execuții.

Vorbește deputatul *Bozoky Árpád* și face propunere, ca discuția asupra acestui proiect de lege să fie amânată până la toamnă.

Nagy Dezső primește în general proiectul de lege, dar își rezervă dreptul, ca la discuția pe articole să critice aceea ce nu află de bun și corect în proiect.

Beráth István vorbește în favorul proiectului de lege, și așteaptă, ca ministrul de justiție să vină în fața dietei cu celelalte legi promise în favorul omului sărac.

Nagy Dezső răspunde acestui din urmă în chestie personală, iar prezidentul încheie discuția, fiindcă nu mai e înscris nime la cuvânt.

Vorbește raportorul *Bokányi Samu*, apoi ministrul de justiție *Günther*, în urmă se pune la vot propunerea de amânare a lui *Bozoky*, care cade. Casa primește deci proiectul de lege ca bază pentru discuția specială.

Titlul și paragraful prim se primește fără discuție. La paragraful 2 *Horthy* vorbește în favorul *artiștilor*, iar *Horváth* József din Uioara propune, ca peste tot mobilele și hainele să fie scutite de secvestru. Deputatul *Fábry Károly* și deputatul *Moskovitz* doresc să fie paragraful mai clar, asemenea și Ferenczy Géza.

Deputatul socialist *Mezőfi* propune, ca pe lângă scriitori se fie numiți separat și gazetarii, dela cari asemenea să nu se poată secvestra cărțile de cari au trebuință.

Nagy György încă vorbește în favorul gazetarilor și al artiștilor.

Mérey Lajos îi sprijinește părerile.

Mai vorbesc: Kelemen Samu, Németh Imre, Eber Antal, Csépány Géza, apoi ministrul *Günther*. Casa votează paragraful neschimbat.

Discuția se întrerupe și ședința să încheie la orele 2 d. a.

Sâmbătă, 4 Iulie n.

S'a continuat și s'a terminat discuția specială asupra proiectului de lege despre modificarea legii de *execuții.*

Propunerea deputatului *Mezőfi*, ca competențele deputaților dietali să nu poată fi secvestrate, nu s'a primit. S'a primit însă propunerea lui *Nagy György*, ca penzia văduvei și a orfanilor să fie scutită de secvestrare.

S'a mai primit propunerea, ca în publicările de licitație numele debitorului să nu fie trecut.

La orele 2 ministrul de culte și instrucție publică, contele *Apponyi*, răspunde la o interpelare a deputatului *Nagy György*, referitoare la examenul de maturitate dela gimnaziul din *Gherla*. Deputatul *Abrahám* interpelează în chestia cartelului băncilor și deputatul *Farkasházy* în chestia teatrului poporal din Budapesta. Ministrul *Apponyi* răspunde acestui din urmă numai decât.

Proxima ședință e astăzi, Luni.

La mormântul lui Șaguna.

Sibiiu, 3 Iulie n.

Luni, în 16/29 Iunie c. ziua morții marelui Arhiereu Andreiu baron de *Șaguna*, s'a făcut, ca în toți anii, peregrinaj la mormântul din Reșinari, unde s'a serbat pomenirea reîntemeetorului bisericei noastre ortodoxe române.

Din partea societății de lectură *„Andreiu Șaguna“* a teologilor dela seminariul *„Andreian“* din Sibiiu au luat parte la peregrinaj unsprezece elevi, constituiți în cor.

Sfânta liturgie a fost oficiată în Reșinar de către preoții locali, *Lungu* și *Cioran*, iar parastasul s'a făcut la mormântul lui Șaguna.

Elevii din seminar au depus o frumoasă cunună pe mormânt, iar absolventul de teologie *Petru Debu* a rostit vorbirea ocasională, cu care a făcut bună impresie asupra ascultătorilor.

Terminate acestea, elevii au fost învitați la masă, unde părintele *Lungu* le-a vorbit despre însemnătatea zilei și despre datorința celor chemați să conducă poporul de a-și împlinì cu râvnă chemarea, căutând să-și ducă credincioșii la înaintare și fericire.

Vorbirea absolventului de teologie *Petru Debu* a fost următoarea:

Onor. cler!
Iubiți ascultători!
Fraților!

Generațiuni după generațiuni, tineri după bătrâni să strecoară neîncetat spre viață nouă, necunoscută, aruncând viața unora mai multă, a altora mai puțină lumină înapoia lor, pe calea pre care cu aceeaș soarte le urmează alții. Mulți trec pragul lumei acesteia, dar puțini sunt, al căror spirit să vieze, încălzind generațiunile următoare, puțini sunt, cari prin întreaga lor viață, prin forțele spiritului și prin calitățile lor, să îndrume pornirile și progresul urmașilor, să schimbe firul istoriei și să deschidă cărări nouă în desvoltarea unui popor.

Spiritul acestora plutește binefăcător *„peste puterea timpului“*, pentrucă el singur rămâne nealterat de schimbarea naturei întregi, el singur trăiește prin opera vieții sale, dând și altora putere de traiu.

Acesta este spiritul bărbaților mari, luceferi luminoși pe bolta cerească a neamurilor. Lumina lor conduce viața spre adevăratul ei scop, spre desăvârșirea, la care ne cheamă Acela, care singur a fost și este desăvârșit.

Viața acestor bărbați servește tuturor de model, ne călăuzește în toate acțiunile noastre, ne dă îndemnul la realizarea „binelui și adevărului“, împrumutându-ne totodată și tăria nădejdei în isbândă, pentrucă viața tuturor acestor oameni mari este, cum se exprimă un mare apostol al neamului românesc, „călăuzul, pe care, desbărându-ne de ori-ce deprindere rea, de ori-ce patimă și interes, îl putem urma cu siguranță spre *vadurile ascunse*, prin cari se pot trece *apele primejdiilor*“.

In anul acesta se împlinește un veac, decând pentru neamul și biserica noastră a răsărit un luceafăr luminos, care prin viața sa a rostit adevărata predică a iubirei de neam, a întrupat cele mai alese calități ale adevăratului păstor, și care cu tărie sufletească, abnegațiune și stăruinți gigantice a lucrat pentru înaintarea și fericirea bisericei și neamului nostru.

Se cuvine deci, ca astăzi, când călcăm țărâna scumpă sub care se odihnesc ca niște moaște sfinte rămășițele pământești ale marelui și neîntrecutului Arhiereu Andreiu baron de *Șaguna*, să-i privim în câteva trăsături icoana activității ce a desvoltat pentru noi, și cu evlavie cucernică să-i aducem prinosul de recunoștință, ce datorim memoriei Lui, toți aceia, cari pot distinge și aprecià după cuviință imensa deosebire între starea, în care se află neamul și biserica noastră la venirea Lui în Ardeal, și între împrejurările, în cari ne-a lăsat pe toate terenele vieții noastre.

Se cuvine, ca astăzi, când drept semn de pietate și gratitudine față de acest mare regenerator al vieții noastre bisericești și naționale îi sărbăm ziua aniversară a morții, să ne îmbrăcăm sufletele în haina albă a adevăratei recunoștințe fiești, și cu căldură să ne reamintim icoana acestui sfânt al bisericei și neamului nostru, să ne îndreptăm privirile spre măreția figurei Lui, și ca unii, cărora destinul ne-a hărăzit rolul frumos, dar greu, de a stà în fruntea poporului nostru, urmându i exemplul, să ne dăm seama asupra chemării și îndatoririi ce ne-am luat-o asupră ne, și spre împlinirea căreia ne îmbie atâta prilej de îmbărbătare tocmai viața cea plină de fapte epocale și de jertfire fără preget a *marelui Andreiu.*

Iubiți ascultători! In îndelungatul trecut al neamului nostru numai singur dorul după o viață mai bună și nădejdea într'un viitor mai fericit licărește ca o rază de ușurare sufletească și de încurajare în lupta grea pentru păstrarea vieții. Atât de întunecat a fost cerul acelei vieți de veacuri a poporului nostru, încât pictorul, care ar stà să o zugrăvească, ar creà un tablou posomorât, înegurat de ceața unei vremi amorțite, pătată de nori negri de furtună, înfiorați de lumina fulgerelor și numai departe, dincolo de acești nori ar lăsà să se întrezărească un soare dulce și blând al unei vremi senine și răcoritoare.

Dar departe de tot erau aceste timpuri de poporul nostru care, începând din leagănul vieții romane, erà sortit să îndure năprasnica vitregie a zecilor de secoli.

Las la o parte istoria tristă a acestor veacuri, și mă opresc numai la înșirarea câtorva momente mai însemnate din viața aceluia, care a știut să rupă cătușile trecutului și cu puterea spiritului seu și cu tăria virtuților sale să dee o nouă și sigură direcție desvoltării neamului nostru. Acel vrednic arhiereu Șaguna, de numele căruia e legat tot ce avem astăzi, a fost trimisul provedinței, care a știut să împrăștie norii grei și întunecați din viața noastră, lăsând să străbată și asupra celui istovit razele unui soare dulce și blând, aducând cu venirea sa și celui amărât dulceața unor vremi senine și răcoritoare.

Cu ivirea „primăverei“ națiunilor — înviforata vreme a anilor 48 — își începe și alesul arhiereu activitatea de gigant pe toate terenele vieții noastre. O mulțime de pedeci întâmpină la începutul activității sale, căci multe erau lipsurile și păsurile acestui neam batjocorit, și puțini erau, cari să-și îndrepte privirile spre idealul și binele lui! Pe lângă străinii și dușmanii de multe soiuri chiar și între cei ce ar fi fost datori a-l ajutorà pe Șaguna în toate întreprinderile sale salutare, mulți erau, cari conduși de patimi mărunte, orbiți de egoismul trebșoarelor proprii, căutau să zădărnicească marelui Arhiereu planurile sale.

Grea i-a fost munca, pentru-că grele erau împrejurările, în cari a muncit! Ințelenit erà ogorul vieții noastre la venirea lui, slăbit erà și lipsit de drepturile dumnezeești și omenești neamul nostru, batjocorit și profanat altarul bisericei noastre.

Mai bine caracterisează starea tristă în care se află biserica și astfel neamul nostru însuși Șaguna în reprezentațiunea dela 1 Dec. 1855 către Monarhul, când zice: „Istoria bisericei ort. române din Ardeal a fost un șir de dureri și suferințe grele, înfățișând tipul unei sclave, care ferecată în cătuși, numai din grația toleranței își mai duceà viața în amărăciune.“

Problema grea, dar atât de măreață, ce aveà să o rezoalve fericitul Andreiu, ne-o spune însuși la sfințirea sa de episcop: „Tu Doamne știi, că către scopul meu a alergà doresc, pe Românii transilvăneni din adâncul lor somn să i destept și cu voe către tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i atrag.“

Sunt aceste, iubiți ascultători, cuvinte pline de o bărbătească hotărâre și încurajare din timpul, când o mică rază de speranță în îndreptarea lucrurilor licăreà abià numai ca din basmele vremilor trecute, pe cari cu necurmate regrete, cu lungi și adânci suspinuri le mai povestea țăranul împilat. Sunt cuvintele celei mai solemne juruinți înaintea lui Dumnezeu, pe care alesul seu nici o clipă n'a scăpat-o din vedere în viaţa sa şi prin a cărei credincioasă realizare a condus biserica şi poporul nostru pas de pas pe calea progresului şi a luminei. Atât sunt de mari şi însemnate faptele ce se înlănţuesc ca într'un şir de mărgăritare în tot decursul păstoririi sale, încât fiecare ar putè să-i asigure nemurirea în amintirea posterităţii recunoscătoare.

„Dacă nimic altceva n'ar fi făcut — zice fericitul Dr. Barcian, — decât să reînfiinţeze vechea metropolie ortodoxă a Românilor din Ungaria şi Transilvania, încă ar fi fost de ajuns, ca nemuritoriu să-i rămână numele între noi.“

Metropolia văduvită şi umilită în cursul unui veac şi jumătate îşi recâştigă întrânsul drepturile perdute, rang egal şi vază în rândul celoralalte biserici, iar prin coroana acestei măreţe opere a vieţii lui, prin plăsmuirea statutului organic, îşi câştigă biserica siguranţa, trăinicia existenţei sale.

Dar multele şi neobositele jertfe aduse de Şaguna pe altarul vieţii noastre politice? Activitatea lui şi pe acest teren, de multe ori împreunată cu risicul vieţii, tot atât de bine i a asigurat vremurirea, tot atât de sigur i-a păstrat primul loc în şirul luptătorilor nostri. Cele mai multe drepturi le câştigă Şaguna poporului seu, toate prin jertfa sa neobosită, prin influenţa sa şi prin puterea spiritului seu înalt. El nu erà bărbatul, care să se lase intimidat de ori ce obstacol i s'ar fi pus în cale, nu erà păstorul, care să se lase înfricat de puternicii duşmani ai turmei sale, ci cu capul ridicat a mers până la Tron, jeluinduşi păsurile.

Daţi-mi voe, iubiţi ascultători, să înşir câteva cuvinte ale profesorului seminarial Dr. Ioan Lupaş*) cu cari caracterisează lupta, ce trebue s'o poarte Şaguna pentru reorganizarea seminarului, în contra ministrului Thun: „Ce luptă îndărătnică a trebuit să poarte Şaguna cu ministrul Thun şi pentru reorganizarea acestui institut, dovedeşte „Memorandul“ către Impăratul, din 1 Dec. 1855, acest splendid monument de energie şi iscusinţă diplomatică, în care Şaguna spunând adevăruri tari şi dureroase pentru noi, jignitoare pentru sfetnicii „înălţatului Impărat“ îşi ridică glasul de protestare împotriva unei cârmuiri, care în loc de-ai uşurà greutăţile enorme, îi punèà pedeci la tot pasul. Din acest memorand se înalţă superb figura de luptător îndrăsneţ a lui Şaguna, care atins în demnitatea sa nu se sfieşte, chiar într'o scrisoare către Monarh, a rupe săgeţi de ironie la adresa unui ministru, ca contele Thun...“ etc.

Acesta era adevăratul luptător politic, care prin energia, iscusinţa diplomatică şi mai presus de toate prin iubirea nemărginită, ce nutrea faţă de credincioşii sei, a făcut, ce altul anevoe ar fi putut, sau ar putea face. Iubirea, de care era condus în lupta pentru propăşirea neamului seu, reese atât de bine şi din multele pastorale şi circulare, prin cari cu adevărată dragoste mângăià, îmbărbătà şi învăţà pe credincioşii sei. Cu adevărat a fost Tatăl Nostru, dupăcum însuşi se esprimă . . . „Să fiu Tată clerului şi al poporului nostru, Tată zic să fiu, Tată şi încă odată zic Tată tuturor, in înţelesul adevărat!“

In înţelesul adevărat ne a fost Tată tuturor, pentrucă pe toţi deopotrivă ne-a iubit, interesele bisericei şi ale neamului seu erau singurele îndemnuri ale tuturor acţiunilor sale.

Văzând starea tristă culturală a poporului nostru, şi ca urmare a acestei stări lipsele lui materiale şi economice, înfiinţează sute de şcoli pe seama poporului, care mai nainte n'avea dreptul de a se încăzì la vatra ştiinţelor, n'avea dreptul să-şi cunoască rostul esistenţei sale. Tot pentru ridicarea poporului mijlocì înfiinţarea „Asociaţiunii române pentru literatura română şi cultura poporului român“, pătruns fiind de marele adevăr, că puterea de viaţă a fiecărui popor se măsură cu gradul lui de cultură. Pe lângă acestea puse basă la o mulţime de fundaţiuni şi fonduri, înfiinţă „Tipografia“ arhidiecesană cu organul ei „Telegraful Român“, disciplină clerul, dădù îndrumări învăţătorimii, îndemnă poporul la îmbrăţişarea meseriilor şi la muncă cinstită în orice ramură a ocupaţiilor omeneşti, căci el toată viaţa sa a propovăduit, nu numai prin cuvânt, ci şi prin toate faptele sale, pe lângă evangelia iubirii creştineşti, şi evangelia muncii cinstite şi stăruitoare, pe urma căreia mai curând sau mai târziu, dar odată negreşit va trebuì să răsară isbânda.

De această activitate atât de măreaţă şi bogată, între împrejurările grele de atunci, era capabil numai un spirit înalt, propriu bărbaţilor rari în istorie. Acest spirit pătruns de concepţiunile cele mai înalte şi mai nobile, înfrumseţat cu cele mai alese calităţi î-l aflăm în persoana lui Şaguna. „Invăţătură bisericească şi profană; cultură vastă, câştigată în atâţa ani lungi de călugărie harnică şi trează; spirit de jertfă, din care au răsărit spre binele neamului şi bisericii noastre roade atât de îmbelşugate; fapte şi îndrumări culturale de o epocală importanţă, şi idei înaintate, cum la puţini dintre contimporani se vor găsì, — toate acestea într'o armonioasă îmbrăţişare constituesc „individualitatea lui Şaguna“, să esprimă în acelaş tractat dl profesor Dr. Ioan Lupaş.

Şi dacă tot providinţa, precum l-a trimis între noi, pentruca lovind în stâncă ca un al doilea Moise mântuitor, să deschidă pe seama poporului seu isvorul bunei stări, — ni-l-a şi răpit după o activitate de abia un pătrar de veac: ne-a lăsat totuşi în urma sa fapte mari, icoana vieţii sale, care pururea punându-o înaintea noastră, vom putea lua îndemn de iubire, muncă şi jerfire pentru binele şi fericirea neamului şi bisericei noastre. Ne-a rămas această sfântă icoană a vieţii sale, străbătută de cea mai curată dragoste faţă de noi şi ne-a rămas mai presus de toate datorinţa de a-i rostì numele cu cea mai curată evlavie, cu cea mai mare recunoştinţă a-i cinsti memoria, care pururea va rămânea întipărită în sufletul generaţiilor presente şi viitoare ale neamului nostru, pururea va sluji de încurajare întru înlăturarea multelor pedeci, de însufleţire pentru idealul neamului nostru şi de îndemn de a săvârşi muncă nobilă şi frumoasă, de a conlucra mână în mână toţi cei de aceeaş lege şi limbă, în bună înţelegere frăţească, pentrucă zice iscusitul dascăl al Antiochiei, Ioan Gură-de-Aur: „Un frate sprijinit de frate este ca o cetate tare şi ca un palat închis cu zăvor“.

In veci deci amintirea lui!..

---

*) Anuariul seminarial: „Contribuţiuni la istoria culturală şi politică a epocei lui Şaguna.“

NOUTĂŢI.

Personal. Alteţa Sa Imperială şi Regală, Arhiducele *Leopold Salvator*, a plecat eri, Dumineca, la 1 oră d. a. din oraşul nostru la Braşov. La orele 11 şi jumătate, însoţit de domnii generali din loc, a visitat catedrala noastră şi a rămas încântat de frumseţa iconostasului şi a picturei de pe cupolă. Alteţa Sa a visitat şi celelalte biserici din oraşul nostru. La Sinaia Alteţa Sa e aşteptat pe mâne, Marţi. Va sosi acolo la 5 ore d. a., iar Mercuri la orele 6 va pleca îndărăt la Braşov. Va fi oaspele Maiestăţilor Lor, Regele şi Regina României.

*

Secţiunea istorică a „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ a ţinut şedinţă Vineri d. a. la oarele 4. Au participat membrii: Iosif S. *Şuluţu*, Nicolae *Togan*, T. V. *Păcăţian*, Silvestru *Moldovan*, şi Dr. I. *Lupaş*. Domnul S. Moldovan a raportat, că *Dicţionarul comunelor din Ungaria locuite de Români*, cu a cărui compunere a fost încredinţată secţiunea în şedinţa plenară a secţiunilor literare ţinută în anul trecut, e terminat. Au fost lucrate 26 de comitate, cu aproape 5000 de comune locuite de Români, 13 din partea dlui Moldovan, 13 din partea dlui Togan. Sunt înşirate comunele după alfabet, ântâiu cu numirile româneşti şi cu toate datele mai însemnate, apoi cu numirile ungureşti şi în urmă cu cele nemţeşti. Se va face acum raport şedinţei plenare a secţiunilor literare, convocată pe 14 Iulie n. la Sibiiu, pentruca să dispună tipărirea acestui folositor dicţionar.

*

„Asociaţiunea“ la Făget. Adunare cercuală ţine în Făget, la 12 Iulie n. a. c. (ziua de St. Petru) despărţ. Lugoj al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ cu care ocasiune se vor aranja următoarele festivităţi: La 10 ore a. m. serviciu divin în biserica gr. or. rom. din loc. La 11 ore şi jum. primirea comitetului cercual la gara din loc. La 12 ore prânz comun în hotelul „Regele Ungariei“. La 2 ore p. m. în localitatea şcoalei gr. or. rom.: *a*) Deschiderea şedinţei prin directorul despărţământului Coriolan Brediceanu. *b*) Salutarea oaspeţilor prin Dr. Octavian Popescu. *c*) Raportul comitetului. *d*) Victor Vlad Delamarină, disertaţie de Dr. George Gârda. *e*) Foloasele învăţăturii, disertaţie de Adam Iancu. *f*) Inscrierea de membri *g*) Eventuale propuneri şi interpelări. *h*) Incheierea şedinţei.

*

Dramă nouă românească. Artistul nostru dramatic dl *Z. Pârşan* a prezentat teatrului naţional din Bucureşti o nouă dramă originală, luată din viaţa poporului român dela noi. Atât dl director al teatrului, Pompiliu *Eliad*, cât şi comitetul teatral, au remas încântaţi de frumseţa acestei drame şi au admis'o în unanimitate, ca să fie reprezentată în teatrul naţional. Se poate, că chiar începutul stagiunei viitoare teatrale se va face cu drama aceasta.

*

Din suferinţele învăţătorilor nostri. Ziarele maghiare scriu, că comisiunea administrativă a comitatului Bihor, la propunerea inspectorului regesc de şcoale, a pus sub cercetare disciplinară opt învăţători gr. cat. şi 47 învăţători gr. ort. români, din motivul, că au neglés propunerea limbei maghiare în şcoală şi au educat elevii în spirit antimaghiar, ba unii chiar au agitat în contra ideii de stat.

*

Examenele de maturitate la gimnaziul superior român din *Năsăud* au dat anul acesta resultatul următor: Din 25 elevi au făcut examenul cu *foarte bine* 3, cu *bine* 6, simplu maturi au fost declaraţi 10, patru au să facă examen de emendare din câte un studiu, iar doi au fost avizaţi la repeţirea examenului, peste un an.

*

Promoţie. Marţi în 30 Iunie n. au fost promovaţi doctori în drept domnii *Ilie Carol Barbu* şi *Ioan Papp*, la universitatea din Budapesta.

*

Sinucidere. Comerciantul din Bucureşti, Constantin V. Ionescu, după ce a sosit cu trenul dela Braşov în gara Predeal, şi-a tras un glonţ de revolver în tâmpla dreaptă şi a murit la moment. Se crede, că năcazuri familiare l'au îndemnat să săvârşească aceasta faptă.

*

Zăpadă. Din Maramurăş se scrie, că pe acolo a căzut zilele trecute zăpadă mare, de o grosime de 20 cent. Temperatura a scăzut la 7 grade frig. A urmat apoi ger, care a făcut mare stricăciune în grădini. Oamenii din părţile acelea nu au anul acesta absolut nici o recoltă.

*

Fabrică arsă de trăsnet. In Roma a trăsnit în o fabrică de ţăsături de bumbac şi trăsnetul a pus fabrica în flacări. A ars clădirea şi toate maşinăriile. Pagubele sunt foarte însemnate, iar pe deasupra 700 de lucrători au remas fără câştig.

*

Sufragetele. Femeile din Londra au ţinut Marţi, săptămâna trecută, o manifestaţie sgomotoasă în favorul dreptului electoral, cerut şi pe seama lor. S'au luat apoi la ceartă şi la hărţuială cu poliţia, şi urmarea a fost, că vre-o treizeci de femei mai gălăgioase au fost arestate şi pedepsite. Două din ele au fost spart ferestrile la locuinţa primministrului şi poliţia le-a pedepsit cu câte două luni închisoare.

*

Hymen. *Elena Rusan* şi *Laurenţiu Curea* anunţă serbarea cununiei lor, ce să va ţinea în 29 Iunie st. v. (12 Iulie n.) a. c. la oarele 5 p. m. în biserica gr. ort din Alba-Iulia (Maieri).

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu“ pentru înzestrarea fetetor au mai dăruit: dna Iuliana Nicolescu şi Ujică, preoteasă (Mesterháza) cor. 3.20; dna Alexandra Popa, preoteasă (Cristian) 1 cor.; Ioan Băilă, secr. Reun. meseriaşilor „Andreiana“, din Sebeşul săs. 50 bani; George Limpede, măestru cismar, 80 bani, şi Serafim Olariu, paroh, Branişca, 1 cor.

*

Ucis de trăsnet. Un soldat din Şopron mersese acasă pe câteva zile, în concediu. Când i a espirat concediul, a plecat la regiment. Pe drum l-a ajuns însă o furtună de care el s'a ascuns în pădure sub un pom, în care a trăsnit, şi trăsnetul a omorât la moment pe bietul soldat.

*

Pentru cei din Cernova. Pe seama orfanilor şi a văduvelor remase în urma celor împuşcaţi astă-toamnă în comuna slovăcească Cernova s'au adunat cam la cincizeci de mii de coroane, din contribuiri benevole. Comitetul de iniţiativă a luat acum hotărâre, ca pe banii acestia să cumpere o moşie mai mare, care să se parceleze şi împartă între orfanii şi vulneraţii din Cernova.

*

Graţie pe seama ucigaşului. Din Lemberg se scrie, că contesa *Potocka*, văduva guvernatorului omorât din partea studentului rutean *Sicinski*, care pentru fapta aceasta a sa a fost judecat la moarte prin ştreang, a împuternicit pe epitropul copiilor sei se înainteze rugare, în care să se ceară graţie pe seama lui Sicinski.

*

Maşină de sburat. Inginerul Tatarinov din Rusia a inventat un nou sistem, absolut sigur, cu privire la construirea maşinelor de sburat. E cea mai perfectă invenţie de până acuma cu privire la călătoria prin aer. Cercurile conducătoare din Rusia sunt atât de convinse despre succesele inginerului Tatarinov, încât i-au instalat un atelier în parcul împărătesc din Gacina, în care se lucreze neconturbat la noua sa maşină de sburat. Invenţia lui Tatarinov a fost patentată de altcum aproape în toate statele.

*

Resfirarea norilor. Pe unele locuri erà obiceiul, ca norii să fie resfiraţi prin puşcături de teascuri, mai ales din partea proprietarilor de vii. S'a făcut în scopul acesta reducere mare în preţul prafului de puşcă, din partea ministrului de agricultură, pe seama proprietarilor de vii, cari în felul acesta voiau să-şi apere viile de grindină. S'a făcut însă constatarea, că puşcăturile în nori nu dau nici un rezultat favorabil. Nu răsfiră norii, ci chiar din contră, îi încheagă. Ministrul de agricultură a sistat deci pentru viitor favorul, de a primì praful de puşcă cu preţ redus cei ce vreau să puşte în nori.

*

Petrecere în Dicio-Sân-Mărtin. Reuniunea femeilor de religiunea gr. cat. şi gr. or. din comitatul Târnava-mică invită la petrecerea de vară ce o aranjază Dumineca, în 12 Iulie st. n. 1908 (sărbătoarea sf. apostoli Petru şi Pavel) în Dicio-Sân-Mărtin în sala cea mare dela hotelul „Nemzeti“. Venitul curat este destinat pentru fondul reuniunii. Suprasolvirile marinimoase se primesc cu mulţămită şi să cuitează pe cale ziaristică. Ofertele benevole să se trimită la adresa domnişoarei Maria Căluţiu în Dicio-Sân-Mărtin.

Din public.+)

Mulţămite publice.

Direcţiunea băncii generale de asiguraţiune „Transilvania“ din Sibiiu, la cererea noastră ne-a votat un ajutor de 30 cor., drept contribuire la acoperirea speselor cu tabloul în uleu al fericitului vrednic şi meritos bărbat Dr. Aurel Brote, fost director al numitei bănci şi zelos şi desinteresat membru în comitetul central al reuniunei noastre.

Exprimăm pe această cale sincerile noaste mulţămite generoasei direcţiuni, care posibilă ne-a făcut împlinirea acestei datorinţe de recunoştinţă şi pietate.

Sibiiu, 1 Iulie n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

*

Dumineca, în 8/21 Iunie a. c. s'a ţinut în comuna noastră Turnişor petrecerea de vară aranjată de corul bis. cu care ocasiune am primit suprasolviri dela următorii domni:

Ioan Iliu, notar, Orlat 2 cor. 80 fil., Nicolae Drăgan, notar, Bungard 1 cor. 50 fil., Oprea Olariu, învăţător, Poplaca 80 fil., Ioan Rociu 60 fileri, Nicolae Roşca, tipograf 30 fileri, ambii din Sibiiu, Petru Rociu, învăţător, Nucet, 10 fileri, Ana I. Părău nr. 325, 60 fileri, Ioan Muntean nr. 364, 50 fileri, soţia sa Paraschiva 20 fil. şi fiica Maria 50 fileri, Ioan Banciu nr. 322, 50 fileri, Maria I. Muntean nr. 369, 20 fil., Ioan Moldovan jun. 20 fileri, toţi din Turnişor

Subscrişii în numele corului biser. aducem şi pe această cale sinceră mulţămită şi recunoştinţă stimaţilor contribuenţi.

Indeosebi esprimăm mulţămită dlui notar Iliu, care ca primul fiiu de mai mare valoare ridicat din sinul acestei micuţe parohii, prin spiritul seu vesel şi inteligent a mărit buna disposiţie a tuturor, cum şi pentru frumoasele cuvinte de îmbărbătare, şi cinstea făcută corului în special. Mulţămim şi dlui Ioan Radu, birtaş, pentru cinstea făcută corului, dând şi dânsul semne de interes faţă de mişcarea bună pornită în parohia noastră.

Venitul curat de 29 cor. 50 fileri a întrat în fondul corului menit pentru înfrumseţarea bisericei. Turnişor, în 15/28 Iunie 1908. Romul *Platoş*, paroh şi cond. cor. Pavel *Vulc*, cassarul cor.

Poşta redacţiei.

Dlui G. M. în Valea I. . . Ne-a sosit prea târziu. Dacă ni-se trimitea înainte de ziua aniversară a morţii, puteam să o publicăm. Acum nu mai are înţeles.

Dlui N. V. în G. Numai despre lucruri *bune* să ne scrieţi. Despre lucruri *slabe* nu publicăm nimica.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Aviz!

Un tinăr, din familie bună, absolvent de cel puțin 3 clase gimnaziale sau reale, să primește ca practicant la firma

Ioan Comșa și Fiu
Săliște.

(159) 1—3

Nr. 563/1908. [162] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele conf. gr.-or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Mercurei se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

1. **Mercurea**, un post de învățător, salar 1000 relut de cuartir 100 cor., de grădină 50 cor. și de lemne 50 cor.

2. **Ludoș**, un post de învățător cu salar de 600 cor. dela biserică.

3. **Cărpiniș**, un post de învățător, salar 600 cor., relut de cuartir 40 cor. și 2 stângini lemne de foc.

4. **Gusu**, un post de învățător cu salar de 600 cor. din lada bisericii.

5. **Broșteni**, un post de învățător, salar 600 cor.

6. **Beșinău**, un post de învățător salar 600 cor., din repartiție de pe popor, cuartir, grădină, și lemne de foc în natură.

Cuincuenalele se computá la toate posturile numai dela instituirea definitivă la școalelele acestea. Anii serviți la alte școale nu se consideră.

In comunele, în cari salarele nu se pot întregì la minimul legal conf. art. de lege XXVII din 1907, din mijloacele bisericești, îndată după ocuparea posturilor se va înaintà rugare la înaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică pentru ajutor de stat.

Cei aleși sunt datori a instruà elevii în cântările bisericești, a ținea strana în Dumineci și sărbători și a cântà cu ei răspunsurile la liturgie, a ocupà elevii cu grădinăritul și a ținea iarna școală și cu analfabeții.

Cererile concursuale instruate conform legilor în vigoare se vor înaintà subsemnatului oficiu prot. în terminul deschis, având voie concurenții a se prezentà, cu prealabila încuviințare a protopresbiterului, la biserică, spre a face cunoștința poporului.

Mercurea, 19 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.:

Avr. S. Pĕcariu
protopresb.

Nr. 260/1908. [163] 1—3

Concurs.

Pentru ocupar a posturilor de învățători din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termin de 30 de zile, dela prima publicare în acest jurnal.

1. **Alba-Iulia-maieri**, salar 600 cor. solvit lunar anticipativ, iar din venitele cantorale încă până la 500 cor., cuartir și lemne. Concurentul să posedă cunoștințe muzicale spre a puteà conduce corul deja esistent, din venitele căruia, după producțiunile, ce le va aranjà, încă va primì remunerațiune.

2. **Acmariu**, salar 600 cor. din repartiție, cuartir, lemne și grădină.

3. **Brădești**, salar 600 cor. din repartiție, cuartir, lemne și grădină.

4. **Cingudin**, salar 600 cor. din venitul unui loc al școalei și repartiție, cuartir. lemne și grădină.

5. **Măgina**, salar 600 cor. solvit în rate lunare din lada bisericei, cuartir, lemne și grădină.

6. **Pâclișa**, salar 600 cor. din repartiție, cuartir, lemne și grădină.

7. **Rimeț sat**, salar 600 cor. (200 cor. dela stat restul din repartiție), cuartir, lemne și grădină.

Petițiunile se vor înaintà subscrisului oficiu, în terminul indicat îndatorați fiind concurenții a să prezentà, înainte de alegere în biserică spre a se face cunoscuți poporului, apoi a instruà copiii în cântările bisericești, și a cântà cu ei la sf. liturgie în Dumineci și sărbători.

Cuincuenaliile se vor computà, numai după serviciul de 5 ani în postul, ce se ocupă.

Alba Iulia, 19. Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Alba-Iulia în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Teculescu
protopresb.

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în parohia vacanță de clasa III-a **Burjuc**, protopresbiteratul Iliei, prin aceasta să excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt celea fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înaintà suplicele înstruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, și până înlusive 8 zile inainte de sinodul parohial electoral să pot înfățișà înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Ilia, la 19 Iunie v. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Ilie, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

George Oprea
protopresb.

[165] 1—3

Concurs repețit.

Pentru intregirea posturilor de parohi din parohiile vacante mai jos însemnate de clasa a III a protopresbiteratul Iliei, prin aceasta să escrie de nou concurs cu termin de zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

1. **Glodgilești.**
2. **Brădățel** cu filiile **Runcșor și Vica.**
3. **Gialcuta** cu filiile **Târnava** și **Cabești**, ubicațiunea parohiei conform ordinului consistorial Nr. 269 Bis. din 20 Martie 1907 va fi în Târnava și nu în Gialacuta.

Venitele împreunate cu aceste posturi sunt celea fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul deschis, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfățișà înaintea alegătorilor pena cântà respective ă oficià și cuvânta.

Ilia, la 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al Iliei în conțelegere cu comitetnle parohiale concernente.

George Oprea
protopresb.

(164) 1—3

Nr. 336/1908. [166] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor învățătorești vacante în comunele bisericești, mai jos însemnate și anume: 1. **Bucium-Cerb**, 2. **Bucium-Isbita**, 3. **Bucium-Muntari**, 4. **Carpiniș** cu **Vătop**, 5. **Ciuruleasa**, 6. **Galați** și 7. **Petrângeni** cu **Valea Bulzului**, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“

Toate posturile sund dotate cu salar de 600 cor. din rapartiție, locuință și lemne de foc.

Intregirile de salar se vor face la timpul său ear cuincuenalele se vor dà numai dubă timpul servit la aceste școale.

Doritorii a ocupà aceste posturi să trimită concursele instruite cu documentele cerute de legile în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis și să se prezinte înainte de alegere, poporului la biserică pentru a-și arătà dexteritatea în cântări și tipic.

Abrud, 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului.

Petru Popovici
protopresb.

Nr. 102/1908 [161] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în comuna bisericeascâ de cl. III. **Valea-Verde** în protopresbiteratul Câmpenilor se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ la ordinul consistorial nr. 2205 B.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea dotării preoțești din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post să trimită concursele lor cu documentele recerute la oficiul subscris și să ceară informațiuni spre orientare.

Câmpeni, 13 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Câmpenilor.

Romul Furduiu
protopresbiter.

Nr. 351.38/1908. [167] 1—3

Concurs

Conform rezoluțiunei Ven. Consistor Nr. 2297 Bis. din 4 Martie c. și Nr. 5337 Bis. din 7 Maiu 1908 pentru ocuparea posturilor de parohi din comunele bisericești mai jos însemnate, tractul Geoagiului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Bozeș**, parohie de clasa III-a.

2. **Almașul-de-mijloc**, parohie de clasa III-a.

Emonumentele împreunate cu aceste două parohii sunt cele fasionale în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a reflectà la vre unul din posturile acestea au a-și înaintà cererile instruite conform regulamentului pentru parohii, subscrisului oficiu protopresbiteral, în terminul sus indicat, având asăprezeptà în vreo Duminecă sau sărbătoare la biserica din parohia respectivă avizând înainte oficiul protopresbiteral despre aceasta.

Orăștie, 21 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Geoagiului în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa
protopr. adm.

Nr. 133/1908. [153] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești vacante în comunele bisericești din protopresbiteratul Câmpenilor, și anume: 1. **Certegea**, 2. **Gârda-de-jos**, 3. **Neagra-de-jos**, 4. **Poiana-Valeaverde**, 5. **Sohodol-Peleș**, 6. **Vidra-de-jos** și 7. **Vidra medie** (postul II înv.), se publică concurs cu termin **10 Iulie 1908 st. nou.**

Dotarea posturilor constă: din salar de câte 600 cor. din repartiție și locuințe cu grădine. In Neagra-de-jos este 800 cor. la învățătorul cualificat ales.

La posturile din Certege, Gârda de-jos și Neagra-de jos se recere ca învățătorul să cânte cu elevii la sf. liturgie, pentru ceeace în Certege va primì o remunerație deosebită.

Intregirile salarilor se vor face la timpul seu și cinceriile se vor dà numai după timpul servit la aceste școale.

Doritorii a ocupà aceste posturi se trimită concursele în timpul recerut și cu documentele cerute de legile în vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 10 Iuniu 1908.

Romul Furduiu
protopr.

Nr. 412/1908. [157] 2—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“, și anume în:

1. comuna **G. Hodac** cu salar anual de 600 cor., solvibil în 4 rate decursive din cassa bisericei, cuartir în natură, 5 stângini lemne pe picioare în pădure și folosirea grădinei școlare.

2. **Idicel-Pădure**, salar 600 cor., cuartir și lemnele de focărit.

3. **Nadoșa-română**, salar 600 cor., cu artir și lemnele de focărit.

4. **Urisiul-superior**, salar 600 cor., cuartir și lemnele de focărit.

5. **Ibanești-Pădure**, salar din repartiție pe popor cor. 380, ajutor dela stat ca intregire până la suma de 600 cor. respective 1000, condiționat, dacă se va licuidà relut de grădină 20 cor, lemne de focărit pe picioare și cuartir.

6. **Filea**, salar 600 cor., cuartir în natură și lemne de focărit.

7. **Măierău**, salar 600 cor. din repartiție pe popor și din cele 5% după darea directă, cuartir și lemne de focărit.

8. **Dumbrava**, salar anual 1000 cor. din repartiție pe popor, cuartir în natură și lemne de focărit.

9. **Murăș-Cueșd**, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de focărit.

10. **Poleț**, salar 600 cor., anume 300 cor. din cassa bisericei și 300 cor. din repartiție, cuartir și lemne de focărit.

11. **Săcalul-de-pădure**, salar 600 cor, cuartir și lemne de focărit în valoare de 20 coroane.

Cu 1 Iuliu 1910 salarele învățătorești sunt sistemizate la suma minimală de 1000 cor. și cuincuenalele prescrise.

Suplicele concursuali, provăzute cu documentele recerute de lege, să se aștearnă subscrisului în terminul deschis, p. u. Deda, indicând suplicanții p. u., comuna unde locuesc și protopresbiteratul acelei comune.

Invățătorii sunt îndatorați a ținea prelegere cu școlarii de repetiție și sub decursul sf. liturgii a cântà cu copii în cor.

Murăș-Cueșd, 18 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin în conțelegere cu comitetele parohiali:

Galacteon Șagău
protopresbiter.

Nr. 634/1908. [158] 2—3

Concurs

Pentru intregirea postului învățătoresc, dela școala confesională gr.-or. română din **Perșani**, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ cu salar de 600 cor. cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupà acest post să-și trimită cererile în conformitate cu legile din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. până la terminul arătat cu aceia observare, că alesul are și îndatorirea, de a instruà tineretul în cântările liturgice, ca să poată cântà Dumineca și sărbătoarea în biserică.

Cuincuenalele se vor socotì numai după 5 ani de servițiu neîntrerupt, începând dela alegere.

Făgăraș în 20 Maiu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolau Borzea
protopresbiter.

Nr. 40/1908. [156] 2—3

Publicațiune.

Pentru edificarea bisericei gr. or. din **Teuțiu**, protopresbiteratul Alba-Iulia, să escrie licitațiune minuendă pe ziua de **29 Iunie st. v.** la 11 oare a m. carea să va ținea în localul școalei.

Planul și preliminariul de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan cu Nr. 3435 Epit. 1908 din 28 Martie 1908 să pot vedeà la oficiul parohial.

Doritorii de a licità și luà în întreprindere zidirea bisericei au să depună un vadiu de 10% dela suma preliminată cu 7721 cor, 24 fil. în bani gata. Materialul are de al dà comuna bisericească, adecă: peatră, cărămidă, var, năsip și cărăușiile dela Alba-Iulia și de unde se va cere.

Teuțiu, 8 Iunie 1908.

Dionisiu Popovici paroh.
Anghel Luca notar.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Albei Iuliei.

Văzut: **Ioan Teculescu**
protopresbiter.

APĂ MINERALĂ PHÖNIX
DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoară apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administrația**

Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdö.

(286) 56—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de țesături și brodării naționale . . . . . . 16·—
— Modele de cusături românești caet I. . . —·50
— Modele de cusături românești caet II. . . 1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à 1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 69 Sibiiu, Joi 26 Iunie (9 Iulie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Partid moderat român.

III.

— Articol final. —

(Dr. E. B.) Noi nu considerăm de frasă goală accentuarea neîntreruptă, că popoarele noastre, cel maghiar şi cel român, sunt avizate unul la altul în faţa curentelor puternice duşmănoase ale altor popoare. Şi maghiarimea încă accentuiază lucrul acesta, dar consecvenţele acestei axiome nu vreà să le tragă, atunci, când dela noi pretinde renunţarea desăvârşită, însă ea nu vreà să renunţe dela nimica.

Intre astfel de împrejurări, cu ce să putem îndupleca noi, propagatorii păcii, poporul nostru, ca să se lase de lupte, să se lase de apărare? Nu va considerà poporul oare, şi cu tot dreptul, de tradare de neam intervenţia noastră? Nu ne vor răspunde oare, că decât o capitulare, e mai bună şi mai glorioasă lupta, chiar şi dacă nu dă nici cel mai mic resultat?!.

Lupta lipsită de binecuvântare partea care atacă trebue deci să o sisteze. Cheia păcii e depusă în mâna maghiarimei. Şi dacă, fie din ângustime de suflet, fie din preocupare politică, maghiarimea intrelasă, acum în oara a douăsprezecea, să facă aceea, fără de ce e cu neputinţă legarea păcii, — continuarea luptei şi toate consecvenţele ei au să o apese numai pe ea. Păcatul ei să fie, dacă lucrurile să strică... Tu l'a voulu — Georges Dandin!

Să nu se minuneze deci nime, dacă românimea neluată astfel în samă din partea fraţilor Maghiari e stăpânită întru adevăr de sentimente duşmănoase, şi să nu se mire nime, dacă patima lipsită de raţionare o mână în braţele duşmanilor. Si nequit flectere superos — Acherunta movebo.

Regretăm cu sinceritate, că un ziar care conduce maghiarimea se ţine morţiş de punctul seu intransigent de vedere, în contrast cu oportunitatea şi raţiunea politică. Dar de altă parte ne întinde puţină mângăere apariţia îmbucurătoare, că numeroşi membri ai elitei maghiare prind chestia de naţionalitate, nu în sensul şovinizmului modern, ci în spiritul lui Szécsényi, Deák şi Eötvös, ţinând, întocmai ca Mocsáry, că ea *poate* să fie rezolvată pe baza ordinei de drept dela 1868. Urmaşii acestor mari bărbaţi, apreciind în plină măsură nizuinţele noastre, şi au oferit cooperarea în ce priveşte promovarea lor. Ideea *ligei de pace*, dată din partea lui *„Argus“*, a fost numai decât îmbrăţişată din partea Maghiarului *„Kaposi Dr. M. L.“* şi din partea lui *„Mercator“*, cari în studiile lor mai proaspete, cu cari au făcut senzaţie, s'au ridicat la înălţimea situaţiunei, şi identificânduse cu punctul nostru de vedere, au desvălit gravaminele naţionalităţilor, iar cu privire la sanarea lor cer împlinirea tuturor pretensiunilor juste.

Dar amăsurat informaţiunilor ce le am, nici punctul de vedere al actualului guvern nu e cel tălmăcit în articolul din *„Budapesti Hirlap“*. Celce a cetit şi a înţeles declaraţiunea contelui *Andrássy Gyula*, făcută mai pe urmă în dietă, şi a urmărit cu atenţiunea cuvenită dispoziţiile sale mai noi, nu poate să rămână în îndoeală, că şi dânsul recunoaşte, că există rele, cari au să fie vindecate, şi cu privire la vindecarea lor e aplicat să între în pertractări pentru aflarea unui modus vivendi.

Pentruca să nu fie considerată ca scuturată din mânecă afirmarea mea, voiu cità următoarea parte din vorbirea parlamentară a ministrului de interne, rostită la 16 Maiu a. c.:

„... Câtă vreme domnii deputaţi naţionalişti iau poziţie contrară cu acest punct de vedere, nu putem la nici un cas să stăm cu ei de vorbă, şi despre *pact*, despre *modus vivendi*, despre *concesiuni*, nici vorbă nu poate se fie. Pună-se dânşii pe acel temeiu principiar, pe care e pusă *legea de naţionalităţi*, accepteze unitatea naţiunei *politice* ungare, fie acţiunile lor săvârşite în sensul acesta, şi sunt convins, că foarte uşor vom aflà calea pe care gravaminele singuratice concrete pot să fie sanate.“..

Fiind vorba de păreri gazetăreşti, aflu de bine să pun în faţa părerilor din ziariul *„Budapesti Hirlap“* părerile unei colege mult preţuite, ale foii din Budapesta *„Pesti Napló“*, care în numărul din 2 Iulie n. c. publică un articol de fond întitulat *„Politică nouă naţionalistă“*, în care între altele se spun şi următoarele lucruri caracteristice:

„.. Opiniunea publică, care judecă asupra lucrurilor în mod obiectiv, ar trebuì să primească cu sinceră bucurie *faptica* întorsătură în politica de naţionalităţi. Pentrucă politica ce să face acuma, nu mai poate fi tolerată.....

E de desperat, că opiniunea publică naţională maghiară nu să ştie lăpădà de prejudiţiul în care s'a închis şi care într'una trâmbiţează, că statul, cu puterea sa impunătoare, trebue să constrângă pe fiecine să-şi însuşască limba statului. Nu ştie să înveţe din aceeace experienţa a scos pretutindenea la suprafaţă, că îndemnul la însuşirea limbei de stat tocmai forţa îl dă mai puţin, şi că sunt alte mii de mijloace, cari garantează cu mult mai bine succesul. De aceea apoi e considerată ca tradare în contra statului, ca sacrilegiu, afirmarea, că politica imperialistă e o nărozie, şi împedecarea, ca preocuparea opiniunei publice să nu mâne guvernul şi administraţia în apele unei politici naţionaliste, care nu vede alta în naţionalităţi decât popoare duşmănoase, faţă de cari statul trebue apărat“.....

Nu trece zi de altcum, în care ori unul ori altul dintre membrii mai de seamă ai societăţii maghiare să nu-şi manifeste alăturarea la modul de resolvare contemplat de noi, şi eu văd în aceasta semnul neînşelător al corectităţii acţiunei noastre de pace şi al succesului ei în viitor.

Dacă cu ajutoriul acţiunei acesteia va succede să se dee minţilor o direcţie mai trează şi mai calmă, şi în locul preccupării şi al egoismului de rasă să face loc pe seama unei concepţii mai curate, iar şovinismul va fi înlocuit cu adevăratul patriotism: atunci are să urmeze momentul, în care şi ceice ochi au şi nu văd, urechi au şi nu aud, încă vor înţelege cuvântul nostru şi vor recunoaşte, că *politica naţionalistă a maghiarimei şovene este păcatul cel mai mare săvârşit în contra maghiarimei şi a viitoriului ei.*

Din parlament. In şedinţa dietei ţinută Luni în 6 Iulie n. s'a votat în a treia cetire legea despre execuţii şi s'a început discuţia asupra proiectului de lege despre regularea proprietăţii. La proiectul acesta a vorbit dintre deputaţii naţionalişti dl *Coriolan Brediceanu*, care a scos la iveală scăderile proiectului, dar în general l-a primit. Au vorbit apoi secretarul de stat Mezőssy şi ministrul de agricultură Darányi, în urmă ministrul de justiţie Günther, şi casa a votat proiectul de lege, în general şi în special. Eri, Marţi, dieta a ţinut o scurtă şedinţă în care s'a votat proiectul acesta de lege şi în a treia cetire. Vineri apoi, atât legea aceasta, cât şi cea despre execuţii, va fi votată şi din partea casei magnaţilor, apoi se încep vacanţele parlamentare.

Din protopresbiterate.

Conferinţa preoţească din tractul Lupşa.

— 18 Iunie v.

In Dumineca sfinţilor Părinţi, 25 Maiu v. a. c., s'a întrunit preoţimea din tractul Lupşa în conferinţa anuală în fruntaşa comună bisericească *Şasa*.

La 8 oare a. m. s'a început serviciul divin din biserică, celebrat prin preoţii: A. Cioran, I. Coc, V. Şpan, V. Trifa, şi I.

FOIŞOARĂ.

Observaţiuni asupra desvoltării simţului estetic la copii.

De Octavian G. Simtion.

(Urmare.)

O boare lină ce drapela uşor frunzele argintate ale teilor de pe mal te făcea să simţi cu câtă grabă îşi deschidea primăvara toaleta sa brodată cu mii de colori. Fluturi neastâmpăraţi să răsfăţau printre flori, sărutând petalele lor gingaşe. Zumzetul de albine şi siseitul strident al greerilor îţi inspira credinţa, că tolănit pe covorul de verdeaţă, la umbra unui arbore, ai putea fura secretul şoaptelor dintre floricele ...!

Ceata micilor escursionişti, încălziţi de neobicinuita ferbinţeală a razelor soarelui de primăvară, nu prea părea încântată de grandiositatea naturei desamorţite. Numărul lor era de vre-o 45—50 elevi. Nici unul mai tinăr de 6 ani, nici unul trecut de 12 ani. Nu-i vorbă, le plăcea lor aici, mai mult decât în şcoală, dar motivul delectării lor era pentru ei inconştient. Unii dintre cei mai mărişori, când şi când tot mai priveau cu oarecare interes frumseţa priveliştei, dar şi acestia îndată alunecau în vârtejul jocului „dea tăvălitul“.

Atunci am venit la ideea de a întrebà pe elevi, că placele lor aici? Răspunsul lor sgomotos, afirmativ, îmi deşteptă curiositatea de a le afla gustul şi judecata în aceste momente, şi astfel am întrebat pe unul fiecare să mi spună că ce-i place mai mult aici?

Reflexiunile lor sufleteşti să cuprindeau în următoarele răspunsuri mai însemnate:

Un băiat mititel ($6^1/_2$ ani) fluturii (!);
O copilă ($6^1/_2$) ani) flori de fragi (!);
Un băiat (7 ani) via! (Tatăl seu era vier);
Alt băiat (7 ani) s'ar scălda;
O copilă (8 ani) cataracta stavilei ce traversa Arieşul;
Un băiat (10 ani) pădurea;
O copilă (9 ani) cântecul greerilor. (La acest răspuns toţi băieţii au râs cu hohot (?!?)

Un băiat mărişor (11 ani) Românul cu plugul. La acest răspuns deodată a început o copilă a improvisa spontan primele versuri din pastetul „Plugurile“, de V. Alexandri, poesie memorisată încă în toamnă la şcoală — fără de a o fi analilisat şi din punct de vedere estetic.

Noroc bun pe câmpul neted, ies Românii cu a lor pluguri,
Boi plăvani în câte 6, trag, să opintesc în juguri.

O satisfacţie din cele mai mulţămitoare mă cuprinsese atunci, auzind copila recitând poesia aceasta şi momentan am întrebat o, că atunci când a învăţat poesia, părutu-i-s'a ei, că vede un astfel de Român ca cel din vale — arând cu plugul?

Răspunsul a fost — da! Copila era de 11 ani.

Mai aveam o singură dorinţă acum! Voiam să aflu vre-un elev, care să mi spună, că lui îi place întregul complex al notelor ce constituesc frumseţa priveliştei. Să-mi spună, că lui îi place întreaga panoramă ce se desfăşură înaintea noastră, întregul tablou al naturii reînviate!

Incercat-am cu diferite întrebări isteţe a sugera ideea întregului în mintea elevilor, pe lângă cea mai mare îngrijire de a scoate la iveală frumseţa armonică a complexului.

Zadarnică mi-a fost însă truda, căci deşi eu vedeam, că elevilor din ce în ce în urma convorbirei noastre — le place tot mai mult frumseţa primăverii, nici unul nu era conştiu de armonia întregii pespective. Din întâmplare aveam la mine o ilustrată ce înfăţişà o panoramă din munţii Sibiiului. Le-am arătat ilustrata celor mai mărişori, întrebându-i, că ce le place mai mult din ilustrată? Copila ce-mi recitase versul amintit a fost singura pe care am putut-o aduce la conştiinţa că-i place — tot chipul. Nemulţămindu-mă nici acest esperiment, am ţinut atunci elevilor o mică prelegere despre toate lucrurile ce le-a plăcut lor — separat, apoi făcu-i ultima încercare cu ajutorul unei comparaţiuni precum urmează:

Am întrebat pe elevi: „Vă plac vouă icoanele din biserică?“

— „Da!

— „Dar cu deosebire cele de pe altar (fruntar)?

— „Şi mai tare ne plac!

— „Dar crucea dela fruntar?

— „Da!

— „Dar uşa împărătească şi perdelele?

— „Şi acelea.

— „Dar cununile atârnate la altar?*)

— „Şi acelea!

— „Dar feşnicile şi candelele?

— „Da-a-a-a!

— „Dar dacă ne uităm la întreg altarul cu icoane, cruci, candele, cununi şi tot ce se află pe el, aşa întreg, toate la olaltă, dacă ne uităm la toate deodată, — place-vă?

— Da! Ne place!

— „Dar dacă aprindem candelele şi luminile, atunci cum vă place altarul? Băeţii păreau foarte interesaţi ... fantasia le era în lucrare, şi oareşicum plăcut surprinşi răspunseră: „Atunci şi mai tare ne place!“

(Va urma.)

---

*) Pe fruntarul bisericei gr. orient. din Turda sunt atârnate mai multe coroane mortuare ale unor notabili decedaţi.

Handa, în frunte cu protopresbiterul tractual *V. Gan.* Biserica spaţioasă a fost ticsită de public număros, din loc şi comunele din jur, care cu drag a aşteptat venirea preoţilor în mijlocul seu.

In decursul serviciului la priceasnă preotul V. Trifa îşi rosteşte predica, în care combate patima beţiei şi lipsa de şcoală. La sfârşitul serviciului s'a oficiat parastas pentru binefăcătorii bisericei, apoi dl protopresbiter ţine o frumoasă eshortaţie poporului, lăudându-i virtuţile şi combătând scăderile lui.

După acestea preoţii sub conducerea protopresbiterului vizitează cancelaria parohială din loc. Scăderile aflate se comunică preotului local, care le ia la cunoştinţă şi promite îndreptare.

Toţi preoţii să întrunesc apoi în şedinţă în localul şcoalei, unde dl protopresbiter prin un cuvânt bine simţit declară conferinţa deschisă şi o invită a se constitui. Se proclamă de notar I. Handa, iar bărbaţi de încredere A. Cioran, şi V. Şpan. Se ceteşte apelul nominal, din care se constată a fi pezenţi 22 şi absenţi 6 preoţi. Scuzele întrate dela preoţii absenţi, fiind întemeiate, să acceptează toate.

Se prezintă protocolul conferinţei din anul trecut, 2 rezoluţii şi 2 cercularii conzistoriale, cari se iau spre ştire.

Vasile Şpan dă cetire operatului său: „Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională al cărei director este şi cauzele cari împedecă o desvoltare mai vădită pe terenul şcolar". Tema e ascultată cu atenţiune şi se constată a fi lucrată cu pricepere. I-se exprimă deci autorului mulţămită protocolară şi să învită a o publica în „*Telegraful Român*".

Urmează la ordinea zilei anunţarea propunerilor: 1. V. Şpan în cauza prolongirii învăţământului în şcoalele confesionale din tract. 2. George Lazar în cauza concelebrărei la funcţii bisericeşti a preoţilor gr. or. cu cei gr. catolici. 3. L. Ciorbea în cauza abonărei „Revistei Teologice".

Propunerile sprijinite de conferinţă, 1 şi 2, se predau unei comisiuni constătoare din membrii V. Şpan, V. Jina şi A. Boeriu, spre a veni cu raport în şedinţa următoare, iar propunerea lui L. Ciorbea, ca conferinţa se îndatoreze pe toţi preoţii din tract a abona „*Revista Teologică*" ce apare în Sibiiu şi se invite pe cale cerculară şi conferinţele surori din arhidieceză a procede întocmai faţă de membrii lor, — să desbate în şedinţa prezentă.

La discuţie iau parte: A. Cioran, V. Şpan, S. Vasinca şi dl protopresbiter. Sprijinesc toţi partea primă a propunerii, abandonează însă partea a doua şi conferinţa ia concluzul: Se recomandă preoţimei tractuale cu toată căldura abonarea foaiei bisericeşti „*Revista Teologică*", ca unica foaie de specialitate la noi pe terenul bisericesc. Şedinţa primă să încheiă.

Şedinţa II.

La 3 ore p. m. se deschide şedinţa şi se constată a fi toţi membrii prezenţi.

Dl protopresbiter ceteşte referada asupra rapoartelor parohilor despre activitatea lor, care în general este îndestulitoare şi învită preoţii, ca pe viitor se pună pond în rapoartele lor anuale pe greutăţile ce le întâmpină în păstorire, ca conferinţa să le poată veni în ajutor cu sfaturile sale.

Se discută liber tema: „Procederea preotului faţă de cei ce nu-şi împlinesc canonul primit în mărturisire." R. Gomboş arată cazuri concrete din parohia sa. V. Şpan e de părere, a se dà penitentului astfel de canon, pe care să-l poată împlinì. A. Cioran nu recomandă a se dà canoane, din cari preoţii ar trage foloase materiale, cari înstrăinează pe credincioşi şi nu le împlinesc bucuros. V. Trifa însistă, ca să se esplice penitentului însemnătatea canonului şi atunci acela îl va împlinì. Dl protopresbiter recomândă preoţilor a cercetà totdeauna cauza, pentru care cineva nu-şi împlineşte canonul. Dacă neputinţa ar fi la mijloc, să cerce a uşurà canonul dat, dând posibilitate penitentului a-l împlinì. Dacă însă cauza neîmplinirei ar fi indolenţa, ori reaua voinţă a celui ce a primit canon, pe unul ca acela să nu-l mai primească la mărturisire şi să-i refuze ori ce deslegare de păcate, până nu-şi va face canonul mai vechiu, dojenind cu blândeţă pe un astfel de rătăcit.

Date aceste lămuriri, urmează critica asupra serviciului divin şi a predicei din biserică. După mici observări se declară deplin succese, atât executarea serviciului divin, cât şi compoziţia şi rostirea predicei, esprimând conferinţa mulţămită protocolară preoţilor celebranţi şi predicatorului.

V. Span în numele comisiunei refereazå asupra propunerei în cauza prolungirii timpului de instrucţie în şcoalele din acest tract. Mânecând dela împrejurările locale din părţile noastre muntoase, unde copiii de şcoală mai mărişori, pe lângă toată silinţa preoţilor şi comitetelor, sunt ţinuţi acasă de părinţii lor până prin lunile Octomvrie-Noemvrie, pentru trebuinţele economice, în care restimp copiii începători, nefiind ocupaţi cu nimic, ar putea cercetà şcoala şi cu începutul lui Septemvrie, şi din considerarea, că şcoalele noastre sunt toate cu un singur învăţător, care întâmpină enorme greutăţi, ocupându-se cu 6 clase deodată la începutul anului propune: P. Veneratul Consistoriu Archid. să fie rugat a concede pentru tractul nostru, ca copiii începători să cerceteze şcoala de prin luna Septemvrie, ear cei mai mărişori să fie absolvaţi dela cercetarea şcoalei în luna primă, ca să aibă învăţătorul destul timp a se ocupà cu începătorii, şi numai când aceştia sunt bine iniţiaţi, să se înceapă instrucţia şi cu cei mai mari.

După o discuţie intensivă, la care iau parte mulţi preoţi, conferenţa enunţă, că ar fi de dorit a se face o atare schimbare în interesul instrucţiunei, acceptează deci propunerea comisiunei în aşà chip, ca timpul de instrucţie pentru începători să fie 9 luni, ca să se poată ocupà învăţătorul în luna primă intensiv cu ei, să-i pregătească în cetit şi scris, spre a le puteà da ocupaţii independente, când se începe instrucţia cu elevii din toate clasele. Preav. Consistoriu este rugat a se ocupà cu chestia aceasta, dând la timpul seu ordin de executare, care eventual ar puteà fi general pentru întreagă arhidieceza.

Raportorul V. Şpan refereazå mai departe asupra propunerii lui G. Lazar, cerând să se interzică preoţilor nostri săvârşirea funcţiilor bisericeşti în societete cu preoţi gr. catolici. La aceasta vorbesc: A. Cioran, V. Ruşdea, etc. In sfârşit se constată a fi rari cazuri de aceste în tractul nostru, pentru cari şi dealtcum autoritatea bisericească poate trage la răspundere pe respectivii preoţi.

Se fac unele interpelări, de ordine mai mică, la cari prezidentul protopresbiter dă răspunsuri mulţămitoare.

Dl protopresbiter face atenţi membrii conferenţei la unele scăderi oficiale ale preoţilor, îndemnându-i a le delătură, şi relatează cazul de tulburări şi nemulţămiri din parohia Bedeleu faţă de persoana parohului. Conferenţa ia la cunoştinţă îndemnurile în purtarea oficiului, ear faţă de cazul din comuna Bedeleu cere a se procede pe calea legilor şi ordinaţiunilor în vigoare.

Se statoreşte programul conferenţei viitoare, care se va ţineà în una din comunele: Hădărău ori Lătureni.

Cu acestea prezidentul constată, că agendele conferinţei prezente s'au terminat, mulţămeşte membrilor ei pentru viul interes şi zelul arătat în tractarea afacerilor, declarând conferinţa de închisă.

L. Ciorbea mulţămeşte domnului protopresbiter pentru conducerea cu tact a desbaterilor.

Cu acestea conferinţa se încheie.

I. H.

Şcoalele noastre din Braşov.

Din Budapesta primim informaţiunile următoare:

In adunarea generală a profesorilor dela şcoalele secundare din ţară, ţinută la 3 l. c. în sala cea mare a „Academiei Maghiare," dl *Ştefan Miklossy*, profesor la liceul din cercul VII (Budapesta) a ţinut o conferinţă despre neajunsurile propunerii limbii maghiare în şcoalele secundare din părţile locuite de naţionalităţi.

In şirul conferinţei l-a învinuit pe dl director *V. Oniţiu* şi şcoalele noastre din Braşov de nepatriotism. Dovada şi-a scos-o din lucrarea dlui *Oniţiu* despre copiii cu schimbul, unde zice dl *Oniţiu*, că să se dea băeţii în schimb, ca astfel să se lăţească limba bună literară. Dl Miklossy aşà a tălcuit spusele dlui *Oniţiu*, ca să se trimită copiii nostri *în România*, căci numai pe calea aceasta se vor face legăturile mai strânse între noi. Iată piedeca cea mai mare, pentru ce nu învaţă elevii Români temeinic limba maghiară. Deşi în programul şcoalei dl *Oniţiu* scrie, că limba maghiară s'a propus cu rezultat mulţămitor, el nu crede.

Numai decât s'a sculat dl *Dr. G. Alexici*, profesor în Budapesta, şi a rostit următoarele cuvinte:

— „Da, şi eu doresc, ca elevii ieşiţi din *şcoalele secundare* să ştie vorbì bine limba maghiară, să cunoască istoria patriei în mod cinstit, şi aşà şi literatura maghiară. Insă daţimi voie, ca să reflectez mai pe larg la învinuirea adusă de dl conferenţiar împotriva dlui director *V. Oniţiu*, căci n'aş vrea să se înrădăcineze în sufletul dv. bănueala, că şcoalele româneşti nu corăspund chemării lor din punct de vedere patriotic. Vă asigur dlor, că şcoalele naţionalităţilor, dar mai ales ale noastre, ale Românilor, şi în rândul prim şcoalele secundare româneşti din Braşov, stau la înălţimea chemării lor şi din punct de vedere al patriotismului. Cunosc temeinic întreg trecutul şcoalelor române din Braşov, am avut prilej în mai multe rânduri să le studiez, şi cunosc bine şi activitatea literară a dlui director *V. Oniţiu*. Il asigur pe dl conferenţiar şi on. adunare generală, că într'adevăr în Braşov se propune limba şi literatura maghiară cu rezultat mulţămitor, după cum spune şi programul şcoalei, căci în Braşov toţi profesorii vorbesc perfect limba maghiară, întocmai ca cei dela şcoalele secundare de stat. Dl *V. Oniţiu* în lucrarea sa despre copiii cu schimbul vorbeşte numai despre trimiterea elevilor *în patrie*. La noi, Românii, din zi ce merge se întramă ideea, că limba poporului trebue ridicată la înălţime literară. Nu e scriitor român de dai doamne, care să nu se alăture acestei porniri. S'a încins în literatura română o luptă înverşunată împotriva curentului latinisător, iar în România împotriva franţuziştilor. Dl *Oniţiu* la acest curent sănătos ţinteşte în studiul său despre băeţii cu schimbul, ca dânşii pe unde vor ajunge să lăţească limba mlădioasă şi bună românească. Căci nicăiri, la Români, nu se propune o limbă mai frumoasă românească, decât tocmai în şcoalele din Braşov. N'are rost deci esplicaţia dată de dl conferenţiar spuselor dlui *Oniţiu*, ca să se trimită elevii în schimb în România, căci doar acolo nu e nevoie să fie lăţită limba bună literară românească.

Dl *V. Oniţiu* a scris şi o „*Carte de cetire*", pentru şcoalele secundare. Să o frunzărească dl conferenţiar şi va aflà în ea mai multe bucăţi de cetire, cari deşteaptă în elev simţul patriotic."

Conferenţiarul la vorbele acestea n'a răspuns nici un cuvânt şi adunarea generală a luat cu mulţămire la cunoştinţă desluşirile date de domnul Alexici, care şi-a împlinit o frumoasă datorinţă, când a luat în apărare şcoalele noastre din Braşov, despre cari îşi permit să vorbească şi aceeia, cari nu le cunosc.

X.

O zi de sărbătoare.

Articol de

Carmen Sylva.

In revista „*Vatra Luminoasă*", numărul prim a fost publicat în fruntea numărului următorul frumos articol al Maiestăţii Sale, Regina *Elisabeta* a României:

„Vino, zise Dunărea, vino, să vezi cum arată bucuria!" Şi ea mă luă în largile ei valuri, cu întreaga i mare putere şi plinătate. Atât cât poate ochiul cuprinde, se întinse în faţa lui Dumnezeu; acì se odihnesc păduri; de pe ape şi în crânguri răsună cântecul privighetorilor. Incolo imensă tăcere, linişte de jur împrejur, ca o vecinică sărbătoare. Numai vasul meu alunecă departe, purtat de Dunărea cea mare şi îşi cântă vâjiitul său însoţit de aceia al puternicului torent, care aşà, singuratic, îşi duceà prin ţări largu-i glas, singur, spre a se pierde în marea care-l aşteptà, izbindu şi valurile nerăbdătoare de ţărm. Soarele se scăldà toată ziua în luminosul talaz în care îşi trimeteà toate razele şi se ridicà de-acolo şi mai auriu, şi se mutà cu o nouă dobândită putere de foc!

„Dunăre, iubită Dunăre, ce te risipeşti? îi spusei. Acì nu sunt nici corăbii, nici mori, nici sate, nici târg, nimic decât valurile tale şi soarele şi mirositorii în taină salcâmi şi păşuni şi privighitori?"

„Şi tu!" râse Dunărea; te-am luat cu mine, ca să ai şi tu odată o sărbătoare mare de tot, şi ca să ţi poţi scăldà gândurile, precum o fac razele, în minunatele-mi valuri. Şi aşà alunecam împreună, Dunărea şi eu, iar ea îşi perdeà întreaga splendoare şi putere pentru sărbătoarea mea.

Şi am trecut prin sate şi oraşe, unde oamenii cântau şi se bucurau şi spuneau că e sărbătoare, pentrucă venisem eu şi-mi aduseră daruri pentru nevoiaşii mei şi flori şi toate cântările lor. Iar Dunărea sta de o parte şi n'avea asupră-ne nici o putere, căci în toate inimile erà sărbătoare mare, luminoasă. Şi doar n'adusesem nimic, nimic, decât iubirea şi bucuria mea; oamenii însă spuneau, că aceasta ar fi de ajuns, că nu le mai trebuià nimic alta, decât iubirea şi bucuria mea, numai de-ar fi aşà de puternice ca valurile Dunării şi atât de luminoase ca razele soarelui, cari se oglindesc în ea.

Le-am dăruit sărbătoarea mea şi aceasta le-a fost de ajuns; căci mi-o redăruiră cu înzecită splendoare, cu însutită putere; apoi erau aşà de mulţi, cari aduceau bucurie, şi aceasta se scurgea ca şi Dunărea largă şi puternică şi luminândă. Putem oare şti câtă putere e ascunsă în bucurie? Să ştie oare ce fac inimile omeneşti când oferă bunului Dumnezeu bucuria lor? Bucuria e atât de scumpă, ca valul de apă în pustiu, ca ploaia în timp de secetă, ca soarele pentru grâul ce dă în copt. Bucuria e puterea vieţii, a devenirei, puterea soarelui, bucuria e ca torentul, care duce în el tot ce i se încrede.

Arareori găseşti noroc în lume, pe acesta nu ţi-l poate aduce nici toată Dunărea largă, dar bucurie da, bucuria o poate aduce cu sine, şi tu, şi fiecare, până ce vine o rază minunată, care seamănă cu fericirea. Şi de-ai ajutat-o numai o clipă, a fost deajuns. O clipă de uitare e ca valul care trece, şi ia cu el ce găseşte în cale.

Şi oamenii şi eu ne-am aruncat durerea în Dunăre, care o luă cu ea şi râse: „V'am adus şi vouă, oameni mici, bucurie..." Bucurie pentru o oră? Pentru multe ore? Pentru ani de amintire? Şi valurile ei desmerdau pornirea mea, ca nişte mâni fine, iubitoare, ca murmurul gingaş al unei vremi frumoase. Atunci am zis: „mulţămesc, iubită Dunăre, pentru frumoasa mea sărbătoare!"

Noua lege execuţională.

Părerea „*Revistei Economice*" cu privire la noua lege execuţională, votată deja din partea dietei ungare, e următoarea:

„... Ceice s'au cugetat mai adânc asupra dispoziţiunilor nouei legi, — scrie ea în numărul ultim, — au nedumeriri fundate, că „*scutul*" ce noua lege oferă datoraşilor şi care este privit de mulţi ca un punct de forţă al legii, va cauzà mai mult rău decât bine — prin faptul, că va contribuì în măsură însemnată la reducerea creditului şi chiar la totala discreditare a claselor mai sărace, a micilor proprietari.

Noua lege execuţională adecă dispune între altele, că fundus instructus, adecă vitele de povară şi uneltele agricole indispenzabile pentru cultivarea unei moşii de 12 jug. sunt scutite de sub execuţiune, şi că la moşii sub 12 jug. se poate secuestrà numai uzufructul realităţilor.

Ce vor face între astfel de împrejurări, după întrarea în vigoare a nouei legi, mai ales institutele de bani mai mici, cu clientelă în preponderanţă ţărănească, a căror credit personal în cele mai multe cazuri se bazează chiar pe averea lor imobilă? Şi în deosebi acelea, cari până acum au acordat credit chiar pe vitele şi uneltele de lucru ale ţăranilor?

Vor fi necesitate a reduce în măsură considarabilă, adeseori a sistà chiar cu totul creditul personal ţărănesc — spre paguba lor poprie şi nu odată spre ruina lor şi a fostilor lor clienţi, până eri, pe baza averii lor mişcătoare încă demni de credit, iar după întrarea în vigoare a nouei legi — prin însaşi legea aceasta — lipsiţi de credit.

Situaţia deosebit de nefavorabilă ce noua lege execuţională o creiază deopotrivă institutelor de bani, ca şi clientelei lor, este foarte nimerit ilustrată într'un număr recent al revistei „Magyar Pénzügy" în care între altele se zice: micii proprietari, dupăce conform legii, fundus instructus-ul lor este scutit de execuţie, credit personal nu mai au şi astfel institutele de bani sunt constrânse aşi asigurà pretenziunile prin întabulare. In modul acesta se împovărează în măsură extraordinară moşiile, dar după efectuirea întabulărilor şi deodată cu aceasta se şi epuizează aproape întreg creditul micilor proprietari, cari acum nu mai pot ajunge nici la împrumut hipotecar, şi nici la credit personal (pe cambiu).

Privitor la secuestrarea uzufructului la moşii sub 12 jug. „M. P." zice că: în lipsă de altă acoperire multe institute de bani vor fi necesitate să facă uz de acest mijloc. Şi care va fi urmarea? Micul proprietar nu poate cultivà moşia, fiindcă este stăpân pe ea curatorul-secuestru, dar nicì acesta nu o poate cultivà, fiindcă fundus instructus se află în posesiunea debitorului. Curatorul-secuestru conform legii este obligat a da proprietarului seminţele necesare pentru sămănat dar proprietarul nu va puteà sămănà, fiind că pământul este sub secuestru. Şi cine trage scurta din aceste anomalii? In prima linie institutul creditor, care în modul acesta nu are nici un fel de bază sigură de escontentare, şi în al doilea rând micii proprietari, cărora băncile nu le vor mai da nici un filer credit. Şi iată terenul pregătit pentru înflorirea unui nou soiu de împrumuturi de uzurari, mascate prin cumpărări fictive. Uzurarul cumpără caii, boii, vacile, carăle etc. economului ajuns în strâmtoare şi i le lasă în folosinţă pe lângă contract de închiriare pân'atunci, până i-se plătesc regulat dobânzile cele grele, dar îl strânge de gât pe debitor îndată-ce întârzie cu plata.

In modul acesta nimiceşte noua lege execuţională — zice „M. P." — frumoasele rezultate, ce institutele de bani provinciale le-au realizat în lupta contra uzurăriei.

Noua lege execuțională taie adânc mai ales în interesele noastre de bani, a căror clientelă, precum se știe, este recrutată în marea ei maioritate din pătura țărănească, din clasa micilor proprietari, care, pusă la adăpostul nouei legi, va deveni aproape cu totul incapabilă de credit.

Cu toate acestea, băncile noastre, va fi conzult, să nu se pripească cu luarea de măsuri excepționale față de clienții lor, căci până la întrarea în vigoare a nouei legi va mai trece probabil încă timp îndelungat, în care în vederea perturbațiunii generale ce ar produce în țara întreagă abzicerea și încasarea în massă a creditelor acordate de bănci — cercurile normative ale țării încă vor puteà chipzui asupra dispozițiilor, ce inomis vor trebuì să fie luate, pentruca tranziția să nu fie atât de bruscă și să fie ocrotite, atât interesele creditorilor, cât și ale debitorilor.

NOUTĂȚI.

„Foaia Diecesană“ din Caransebeș scrie în numărul mai nou următoarele: „Examenele la institutele diecesane s'au terminat Sâmbătă în 21 l. c. sub conducerea înțeleaptă și binevoitoare a I. P. C. Sale părintelui arhimandrit și vicar episcopesc *Filaret Musta*. La examenele ținute cu pedagogii Marți și Mercuri a asistat dl comisar ministerial *Dr. Iosif Sirgescu*, și cu plăcere constatăm, că comisarul ministerial a dovedit deosebită bunăvoință și interes și ne vine a crede, că a fost multămit deplin cu mersul învățământului la institutul acesta. Să nădăjduim, că aceste însușiri le va arăta în raportul ce-l va face către înaltul minister de culte și instrucțiune publică și că tot așa de binevoitor și multămit va fi la examenele de cualificațiune învățătorească cari încep Luni în 23 l. c. Numai bucura ne putem, dacă esmiterea dsale la institutul nostru va însemna începutul unei ere nouă în pregătirea viitorilor luminători ai poporului nostru, care are trebuință de bărbați cu carte, oameni de caracter și zeloși propagatori a tot ce e bine, frumos și adevărat“.

*

Manevrele. Se scrie dela Viena, că manevrele cele mari se încep anul acesta în Ungaria la 14 Septemvrie și se termină în 18 Septemvrie. Vor lua parte la manevre o sută de mii de soldați. Comandanții trupelor vor fi generalii *Albori* și *Fiedler*, ambii inspectori generali de trupe. La manevre va participa și Maiestatea Sa, însoțit de moștenitorul de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand.

*

† Contele Ignatiev. Marele bărbat de stat din Rusia, Nicolae Pavlovici-Ignatiev, urzitorul răsboiului ruso-turc din anul 1877, a decedat, în etate de 80 de ani, în Petersburg.

*

Recolta. După socotelile făcute la ministerul nostru de agricultură, recolta anului acestuia va fi cam următoarea: *grâu* 36 milioane măji metrice, *săcară* 11 milioane și jumătate, *orz* 12 milioane, *ovăs* 10 milioane. In anul trecut recolta a fost următoarea: grâu 32, săcară 10, orz 13 și ovăs 11 milioane măji metrice.

*

Aprobare ministerială. Inaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică reg. ung. *a aprobat* cu datul *30 Maiu 1908* nr. *59650* ministerial ca manual de școală: *„Noul Abecedar“* de *Dr. Petru Șpan*, ediția a doua, Nagy-Szeben, tiparul tipografiei arhidiecesane“, întroducându-l în lista oficioasă a cărților dela școala pentru învățământul poporal elementar, cu dreptul de a se folosì *în toate școalele din patrie cu limba de propunere română*, adecă în școalele *confesionale române gr.-or.* și *gr. cath.* cum și în *școalele comunale*, unde limba de propunere a cea românească. Acest abecedar a primit aprobarea și a preaveneratului sinod arhidiecezan din Sibiiu, cum și a veneratului consistor diecezan din Arad.

*

Moartea unui ziarist. In Galați, România, a murit zilele trecute bătrânul ziarist *Mauri*, corespondent al mai multor ziare mari europene. Decedatul fusese unul dintre primii redactori ai marelui ziar vienez *„Neue Freie Presse“* și dintre întemeetorii săi. Cunoștea douăzeci și patru de limbi.

*

Isvoare de petrol aprinse. In urma unui trăsnet cinci isvoare de petrol au luat foc în Borislav, Galiția, și s'au aprins și rezervoarele toate. Petrolul se scurge cu flacări în râul Iesmenița și amenință cu primejdie casele și stabilimentele pe lângă cari trece. Incendiul se estinde pe o lungime de un kilometru.

*

Apel și rugare. P. T. domni, onoratele oficii parohiale și institute de credit, cari au primit colecte pentru adunarea de oferte benevole în scopul renovării bisericei ort. române din Oradea-mare (Ujváros), sunt prin aceasta rugați a ne reînapoià colectele cu orice resultat ar fi până la 1 August n. a. c. ca așa să ne putem da seamă despre resultatul colectelor întrate. Oradea-mare, 6 Iulie 1908. *Comitetul parohial.*

*

† Than Károly, profesor universitar în Budapesta, trecut nu de mult la pensie, a decedat, în etate de 74 ani. A fost chimist cu bună reputațiune. La anul 1896 a fost distins cu diploma de doctor de onoare în științele medicale. Aveà mai multe decorațiuni și titlul de consilier regesc.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: doamna Elisaveta Popa 1 cor. 90 bani, domnișoarele Ana Frențiu, Beta Buteanu, Aurelia Bárdosy, doamna Eugenia Tordășianu, domnii Dr. I. Borcia și Augustin Bena, profesoare și profesori la școala de fetițe a „Asociațiunei“, fiecare câte 20 bani, Alexandru Belle, vice comite în Făgăraș 2 cor. 50 bani și Miorica Viorica Tordășianu, împlinind vârsta de 15 luni 10 bani.

*

Părinți denaturați. In Friedland, orășel mic in Saxonia, procurorul a ridicat acusă în contra unei părechi de oameni, care și-a omorât copiii toți, unul după altul, *opt* la număr. Zilele trecute a fost înmormântat cel mai mic și în urma unei arătări s'a deschis anchetă și s'a constatat, că toți au murit pe cale nenaturală, omorâți de proprii lor părinți, cari au fost arestați.

*

Sărbare jubilară. Corul învățătoresc dela școala gr. or. din Zernești aranjază în ziua de 29 Iunie (12 Iulie) 1908 (sf. apostoli Petru și Pavel), din incidentul împlinirii a 40 de ani de serviciu învățătoresc la școala din Zernești a dlui Bartolomeiu Bude, învățător și director, o sărbare jubilară cu următorul program: 1. La 9 ore a. m. participare la serviciul divin. 2. La 11 ore a. m. în sala școalei gr. or. din loc exprimarea felicitărilor și răspunsul jubilantului. 3. La ora 1 p. m. masă comună în hotelul comunal. 4. La 8 ore seara în sala cea mare a hotelului comunal producțiune musicală-teatrală aranjată în beneficiul corului bisericesc. Se va juca piesa „Vacanții“, comedie originală într'un act de Maria Baiulescu. După producțiune urmează joc.

*

Manuale didactice aprobate. Ministrul cultelor și al instrucției, cu rezoluția dela 4 Maiu a. c. Nr. 51.040 a aprobat următoarele scrieri ale dlui Iuliu *Vuia*: ambele abcdare (după metoda cuvintelor normale și-a sunetelor vii), cărțile de cetire, limba română, aritmetica, geometria și economia. Sub Nr. 28.419/1907 s'au aprobat ambele cursuri de maghiară, sub Nr. 813/1906 geografia, sub Nr. 2384/1904 naturala și sub Nr. 4140/1903 Carte de învățătură.

*

Petrecere în Viștea-inferioară. Inteligența română din Viștea-inferioară învită la petrecerea cu dans, ce o va aranjà Duminecă în 29 Iunie st. v. 1908 (Sărb. sf. Ap. Petru și Pavel) în dumbrava „Gura Viștii.“. Inceputul la 11 ore a. m. Taxa de întrare: de familie 2 cor., de persoană 1 cor. In caz de timp ploios petrecerea se amână!

Convocare.

Prin aceasta convoc a IX-a conferență ordinară a preoțimei din acest tract, ce se va țineà în *Ciceu-Poeni la 6/19 Iuliu a. c. 7 oare dimineața* și la care sunt obligați a participà *în reverenzi* toți preoții.

Programul:

1. Serviciu divin cu doxologie la 5 oare dim.
2. Mărturisirea și cuminecarea preoților.
3. Predică de presbit. Gavriil Hango.
4. La finea sf. liturgii bineventarea parohului local Al. Sighiartău din incidentul iubileului său preoțesc de 25 ani.
5. Critică asupra modului săvârșirei sf. liturgii și asupra predicei, și vizitarea arhivei locale parohiale.
6. Rezoluțiunea Venerabilului Consistor arhid. asupra concluselor conferenței a VIII-a din 1907.
7. Referada presbiterului G. Hango asupra rapoartelor preoțimei despre activitatea ei.
8. Disertațiunea preotului G. Hango: „Pregătirea pruncilor la prima mărturisire și cuminecare“ și critica asupra acesteia, de parohul Zaharie Manu.
9. Raportul comisiunii esmise, asupra propunerei protopresbiterului cu privire la aflarea mijloacelor pentru cumpărarea unei case protopresbiterale în parohia centrală Deș.
10. Raportul și rațiociniul despre starea bibliotecei protopresbiterale în anul 1907. Alegerea de bibliotecar.
11. Raportul comisiunei despre designarea opurilor de procurat pentru biblioteca protopresbiterală.
12. Comunicări oficioase.
13. Propuneri.
14. Statorirea locului de întrunire a conferenței proxime și a obiectelor de pertractat în aceasta.

Deș, 12 Iuniu, 1908.

Teodor Hermann
protopr. gr.-or.

ECONOMIE.

Cerealii și nutrețuri pentru armata c. și r. comună.

Aducem la cunoștința economilor noștri, că pentru trebuințele armatei comune se vor cumpărà mari cuantități de săcară, ovăs, fân, și pae în stațiunile Sìbiiu, Cisnădie, Mediaș, Székely-udvarhely, Făgăraș, Brașov, Codlea, Ghimbav, Târlungeni, Bod, Sânpetru, Cristian, Râșnov, Alba-Iulia, Sighișoara, Elisabetopole, Abrud, Cluj, Murăș-Oșorheiu și Bistrița.

Cumpărările se fac cu începere din 1 Iulie n. c. deadreptul dela producenți.

Prețurile se fixează după prețurile pieței din stațiunile amintite, respective după prețul fixat în Budapesta în ziua cumpărării. La preț se mai adaugă diferite percente la cărăușie și vamă, cum și un sporiu de 5% la cerealele de calitate bună.

Vânzătorii să se adreseze după informațiuni mai deaproape la comănduirea militară ori la magazinul de alimentație (Verplegs-Magazin) din stațiunile de sus.

Apelăm la preoțimea, învățătorimea, cu un cuvânt la cărturarii noștri dela sate, să pună poporațiunea în cunoștința publicațiunei de față.

Sibiiu, 3 Iulie n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuța, prezident. *Vic. Tordășianu* secretar.

Cărți și reviste.

„Cartea de Aur“. Din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naționale ale Românilor de sub coroana ungară“*, de *Teodor V. Păcățian*, au apărut până acuma *patru* volume, și stau gata pentru a fi puse sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaților români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, și al VI-lea, care conține mișcările politice-naționale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul național dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat și 12 coroane exemplarul legat, și se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Prețul se poate plătì și în rate.

*

Colecția C. Sfetea. A apărut în colecțiunea *C. Sfetea* din București cartea lui *Ioan Săndulescu*, cuprinzând *Poesia lirică din timpul răsboiului pentru neatârnare 1877—1878*, cu o prefață de domnul Gh. *Bogdan-Duică*. Se află de vânzare la principalele librării din capitală și provincie. Se poate comanda și prin libraria arhidiecesană din Sibiiu. Prețul 1 leu esemplarul.

*

„România Ilustrată“, revistă de familie, numărul 2 și 3, pe Maiu și Iunie 1908, a apărut cu un bogat cuprins și cu multe și succese ilustrațiuni. Revista apare în București, odată pe lună. Director *Ioan Russu Abrudeanu*. Abonamentul la an 24 lei. Redacția și administrația în București, Strada Câmpineau, numărul 54.

*

„Luceafărul“ Nr. 13, a apărut cu următorul sumar: Andreiu Bârseanu, membru al Acad. Rom.: Poezia poporală română. Victor Eftimiu: Balcanii (poezie) Ioan Agârbiceanu: Cea dintâiu lacrimă. Maria Cunțan: Povești în prag (poezie). Dr. T. Brediceanu: Ciprian Porumbescu și opereta sa „Craiu nou“. Maria Cunțan: Popas (poezie). M. Lungianu: La răvășit. — Icoane din popor: — Dări de seamă: T. Codru — Elena Farago, Șoapte din umbră. Cronică: Serbările din Blaj. Amintirea lui Ciprian Porumbescu. Serbările din Sibiiu. Iubileul împăratului. Moartea lui Flondor. Din Germania. „Mercuri de France“. Jurnalistica în Germania. Sărbările Junimei. Știri. Poșta Redacției. Ilustrațiuni: C. Pop, de Satmáry. La potcovar. Satmary, Lăutarul Ochi-albi, cu taraful său. Satmary, Diligență. (Trăsură de olac). Satmary, Țigan ursar.

Din public.+)

Multămită publică.

Credincioșii bis. gr.-or. din Intorsura-Buzeului, tractul Trei scaune, aduc prin subscrisul multămită următorilor bun creștini, cari au donat s. n. biserici bani, formând fiecare câte o fundațiune, și anume:

1. Nicolae Tohoneanu 110 coroane.
2. George Bocârnea și evlavioasa sa soție 100 coroane și care fundațiune să poarte numele iubiților lor reposați părinți. In 1905 au mai fost donat încă 100 cor. — și fundațiunea poartă numele lor și al reposatului lor fiu Dumitru.
3. Vasilie Aldru Bularca și soția sa Ana Babeș 100 coroane. Atotputernicul Dzeu să le dăruiască mulți ani fericiți, spre a puteà continua cu binefacerile lor, ce în această lume le asigurà stima conlocuitorilor și multămirea sufletească, iară în lumea viitoare locașurile drepților.

Intorsura-Buzăului, în 18 Iuniu 1908.

George Neagovici-Negoescu
paroh gr.-or.

„Albina“
institut de credit și de economii în Sibiiu.

Publicațiune.

In sensul art. de lege XXXVI din a. 1876 §. 29.

1. Suma scrisurilor fonc. puse în circulațiune cu ziua de 30 Iunie 1908 face	K 6.906,000·—
2. Pretenziunile institutului de împrumuturi hipotecare, cari servesc de acoperire a acestor scrisuri fonciare sunt de	„ 8.902,905·85
3. Valoarea hipotecelor luate de bază la susnumitele împrumuturi hipotecare este de	„ 31.753,230·—
4. In sensul §. 97 din statute „fondul special“ pentru asigurarea scrisurilor fonciare e de	„ 500,000·—

acesta e indus în cont separat și plasat în următoarele efecte publice:

Nom. K	6,400·—,	Sorți de stat din 1860 cu 4%,
„ „	6,200·—,	Obligațiuni cu premii ale băncii ung. hipot. cu 4%,
„ „	4,400·—,	Sorți de ale împrumut. pt. regul. Tisei cu 4%,
„ „	1,600·—,	Sorți de ale împrumut. pt. regul. Dunărei din 1870 cu 5%,
„ „	5,800·—,	Obligații cu premii de ale institut. austr. priv. de credit fonc. cu 3%,
„ „	94,000·—,	Scrisuri fonciare Ungar. Landes-Central-Sparcassa cu 4½%,
„ „	18,200·—,	Scrisuri fonciare Pester ungar. Comercial Bank cu 4½%,
„ „	16,000·—,	Scrisuri fonc. Kisbirtokosok ország. földhitel-int. cu 4½%,
„ „	99,600·—,	Scrisuri fonc. Pester ung. Comercial Bank cu 4%,
„ „	100,000·—,	Obligațiuni comunale Pester ung. Comercial Bank cu 4%,
„ „	196,000·—,	Obligațiuni comunale Pesti hazai első takp. egyes. cu 4%,
„ „	4,000·—,	Acțiuni de ale Institutului de credit fonciar pt. proprietarii mici din Ungaria cu 5%.

Sibiiu, 6 Iulie 1908.

Direcțiunea.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

De ce sufer copiii de diareă? Pecând în timpul recoros vărsările se manifestează mai rareori, și aproape fără pericol, ele se ivesc odată cu căldura verii mai adese, și chiar foarte adese în lunile cele mai călduroase, și urmarea lor este atât de grabnică și periculoasă, încât în timpul acela mortalitatea copiilor crește în mod teribil. Faptul acesta deplorabil, care cu toate că se arată mai cu seamă în orașe mari, se poate observà însă în mare parte și la copiii dela țară, stă în strânsă legătură cu două împrejurări însemnate, adecă odată cu micșorarea resistenței copilului prin ferbințeală și apoi cu procesul înmulțirei rapide a bacteriilor și a discompunerei chimice în laptele de vaci.

Mama își poate scutì bine copilul de stricăciunea aceasta din urmă, mai cu seamă când îi schimbă hrana, dacă întrebuințează pentru copiii cu nutremânt esclusiv

făina lactată Nestlé,

care conține lapte curat de alpi, probat aproape un timp de jumătate de secol. Făina lactată Nestlé este totdeauna gata de întrebuințare, mereu nutritoare, nu se înăcrește niciodată nici nu se discompune și ține în regulă activitatea organelor de mistuire.

[160] 1—3

Nr. 473/1908. [168] 1—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor învățătorești în comunele mai jos însemnate, din tractul Dobrei, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, și anume în:

1. **Lăpugiul-superior**, salar 800 cor., cuartir și lemne.
2. **Teiu**, salar 600 cor., cuart. și lemne.
3. **Săcămaș**, salar 600 cor., cuartir și lemne.
4. **Lăsău**, sular 600 cor., cuartir și lemne.
5. **Baștea-Holdea Coșești**, salar 600 cor., cuartir și lemne, post de învățător ambulant.

Doritorii de a ocupà vreunul din aceste posturi să înainteze cererile concursuali provăzute cu documentele necesare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleși vor aveà să instrueze și elevii din școala de repetiție și să cânte în biserică.

Dobra, la 20 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al tractului Dobra, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protopresb.

Nr. 334/1908. [169] 1—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor învățătorești în posturile mai jos însemnate din protopresbiteratul Deva, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Boholt**, salar 600 cor., cuartir și lemne.
2. **Noșag**, salar 600 cor., cuartir și lemne.
3. **Suligete**, salar 600 cor., cuartir și lemne.
4. **Vărmaga**, salar 600 cor., cuartir și lemne.

Suplicele concursuali provăzute cu documentele necesare să se înainteze subscrisului în terminul deschis.

Invățătorii sunt îndatorați a instruà și elevii din școala de repetiție și a cântà cu școlarii în biserică.

Dobra, la 20 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Deva, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
adm. protopresb.

„Crișana“, inst. de credit și economii în Brad.

Concurs.

Se publică concurs pentru ocuparea unui post de **practicant**, dotat cu salar anual de 840 coroane.

Reflectanții au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o școală comercială și că posed pe deplin limba română și maghiară și eventual și cea germână.

Cei cu praxă de bancă vor fi preferiți.

Petițiunile au a se înaintà *până în 1 August a. c.* subsemnatei direcțiuni, iar postul e a se ocupà în 1 Septemvrie 1908, eventual și mai curând.

După serviciul provizor și neexcepționabil de un an, va fi numit funcționar definitiv cu salar anual de 1100 cor., 200 cor. bani de cuartir și tantiema statutară.

Brad, 30 Iunie 1908.

[117] 1—3 **Direcțiunea.**

Nr. 258/1908. Of. ppresb. [70] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele poporale confesionale gr. or. române din comunele bisericești mai jos numite prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile, computat dela prima aparițiune a acestui concurs în „Telegraful Român“.

1. **Chinești** cu salar de 600 cor. din repartiție de pe popor, locuință, lemne de foc și relut de grădină. Coincuenalele se vor da numai după timpul servit la această școală.
2. **Ciceu-Poeni și Dobricel**, învățător ambulant cu salar de 600 cor. din repartiție de pe popor, locuință, lemne de foc și grădină.
3. **Ciceu-Corabie** cu salar de 600 cor., din cari 400 cor. din repartiție de pe popor și 200 cor. din ajutor de stat, locuință, lemne de foc și grădină.
4. **Negrilești** cu salar de 600 cor., din cari 300 din repartiție de pe popor, iar 300 cor. din ajutor de stat, locuință, lemne de foc și grădină.

In comunele de sub 2, 3 și 4 urcarea salarului la câte 1000 cor. se va exopera din ajutor de stat după alegerea și respective după întărirea definitivă a învățătorului ales. Tot astfel și coincuenalele după serviciul definitiv împlinit la oricare școală de ale noastre.

Cei aleși sunt datori a propune și religiunea în școală la toate clasele, a conduce și școala de repetițiune și a cânta în Dumineci și sărbători cu copiii la sf. liturgie.

Concurenții au să-și aștearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis și apoi înainte de alegere să se presenteze poporului în biserică spre a fi cunoscuți și spre a și arăta dexteritatea în cântări.

Dej, 18 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Dej.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în parohia vacanță de clasa III-a **Burjuc**, protopresbiteratul Iliei, prin aceasta să excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt celea fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înaintà suplicele înstruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, și până inclusive 8 zile inainte de sinodul parohial electoral să pot înfățișà înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Ilia, la 19 Iunie v. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Ilie, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

[165] 2—3 **George Oprea**
protopresb.

Câni de vânzare

rassă curată **Leonberger,** care cresc până la o înălțime de 80 cm. și o lungime de 1½ metru. Informațiuni dă administrația acestei foi.

[172] 1—3

Nr. 563/1908. [162] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele conf. gr.-or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Mercurei se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

1. **Mercurea**, un post de învățător, salar 1000 relut de cuartir 100 cor., de grădină 50 cor. și de lemne 50 cor.
2. **Ludoș**, un post de învățător cu salar de 600 cor. dela biserică.
3. **Cărpiniș**, un post de învățător, salar 600 cor., relut de cuartir 40 cor. și 2 stângini lemne de foc.
4. **Gusu**, un post de învățător cu salar de 600 cor. din lada bisericii.
5. **Broșteni**, un post de învățător, salar 600 cor.
6. **Beșinău**, un post de învățător salar 600 cor., din repartiție de pe popor, cuartir, grădină, și lemne de foc în natură.

Cuincuenalele se computà la toate posturile numai dela instituirea definitivă la școalelele acestea. Anii serviți la alte școale nu se consideră.

In comunele, în cari salarele nu se pot întregì la minimul legal conf. art. de lege XXVII din 1907, din mijloacele bisericești, îndată după ocuparea posturilor se va înaintà rugare la înaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică pentru ajutor de stat.

Cei aleși sunt datori a instruà elevii în cântările bisericești, a ținè strana în Dumineci și sărbători și a cântà cu ei răspunsurile la liturgie, a ocupà elevii cu grădinăritul și a ținè iarna școală și cu analfabeții.

Cererile concursuale instruate conform legilor în vigoare se vor înaintà subsemnatului oficiu prot. în terminul deschis, având voie concurenții a se prezentà, cu prealabila încuviințare a protopresbiterului, la biserică, spre a face cunoștința poporului.

Mercurea, 19 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.:

Avr. S. Pĕcurariu
protopresb.

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și a preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan Nr. 3843 de dto 13 April 1907 se dă pe calea licitațiunei minuende renovarea și amplificarea edificiului școlar confes. gr.-or. din comuna **Tohanul-nou**. Licitațiunea se va începe la 10—12 oare a. m. în **13 Iulie a. c. st. n.** în edificiul școalei locale. Prețul strigării este de **3000 cor.** afară de materialul de lipsă brut năsip, peatră, cărămidă, var, lemnul de brad și țigla necesară toate acestea se pun la dispoziția măestrilor minus oferenți.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10% după prețul de strigare.

Comitetului îi stă în putere a concrede cu lucrarea pe acel reflectant, în care va aveà mai multă încredere dintre minus oferenți.

Planul și preliminarul de spese și toate condițiunile se pot vedeà la președintele com. parohial sau la epitropia parohială.

Intreprinzătorul nu are drept a pretinde diurne și spese de călătorie.

Tohanul-nou (Uj-Tohán) 12/25 Iulie 1908.

(154) 3—3 **Iord. Briota**
preș. comit. parohial.

Aviz!

Un tinăr, din familie bună, absolvent de cel puțin 3 clase gimnaziale sau reale, să primește ca practicant la firma

Ioan Comșa și Fiu
Săliște.

(159) 2—3

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai
1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 36—40

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 17—40

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIAS
MUSCHONG BUZIÁSI FÜRDŐ

Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoară apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — Prospecte trimite la cerere administrația

Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 57—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de țesături și brodării naționale	16·—
— Modele de cusături românești caet I. . .	—·50
— Modele de cusături românești caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 70 Sibiiu, Sâmbătă 28 Iunie (11 Iulie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 80 fil.
rândul cu litere garmond.

Pacea europeană.

E cam banală vorba, şi totuşi se întrebuinţează foarte des. Intâlnirile dese de domnitori, ca şi înarmările costisitoare, se fac tot în interesul *păcii europene.*

E scumpă deci, foarte scumpă pacea aceasta europeană, în schimb însă nu e sigură, pentrucă nime nu ştie cât va puteà durà. De multeori pacea se turbură pe neaşteptate, şi de multeori conflictele să nasc din lucruri de nimica, la cari nici nu s'a gândit nime mai nainte.

Faptul e, că pentru menţinerea păcii, statele să înarmează mereu şi încheie alianţe între olaltă. Când a avut loc, acum nu de mult, întâlnirea prezidentului republicei franceze cu regele Angliei, şi apoi imediat după aceasta întâlnirea Ţarului Rusiei cu regele Angliei, încă se spuneà, că întâlnirile s'au făcut *în interesul păcii;* dar n'a lipsit mult şi pacea se puteà turburà. Impăratul Germaniei adecă, înţelegând la moment, că scopul întâlnirilor acestora a fost încheerea unei alianţe întru slăbirea influenţei Germaniei în politica mare europeană, a dat celor interesaţi să înţeleagă, într'o vorbire energică, că aşteaptă evenimentele *cu mâna pe sabie!* Nu trebuia deci, decât un răspuns tot în felul acesta, şi conflictul erà gata.

Pacea deci, pe lângă toate asigurările şi pe lângă toate cheltuelile ce le au statele cu înarmarea, nu e sigură. Vorba e însă, că ea, după situaţia de astăzi, din care parte ar puteà să fie ameninţată? Cu întrebarea aceasta s'a ocupat profesorul *Frideric Paulsen* dela universitatea din Berlin într'un interesant articol publicat acum de curând în ziariul vienez „*Neue Freie Presse*“. Invăţatul profesor constată, că întru adevăr, pacea lumei *nu e sigură*, şi că popoarelor *le lipseşte încrederea în pace.*

De ce? Cine o ameninţă? *Germania?* Nu!. Cu toate că duşmanii Germaniei zic că *da*. Ei zic, că Germania, prin înarmările ei pe apă şi pe uscat, ameninţă vecinii, şi că Impăratul german, ambiţios şi doritor să-şi întindă stăpânirea, vreà să aibă eghemonie în întreaga Europa. In urmare, caută să se înarmeze şi celelalte ţări şi să închee alianţe între olaltă.

Lucrurile însă nu stau aşà. Dela întemeerea împărăţiei n'a dat oare Germania, timp de aproape patruzeci de ani, dovezi de cumpătare şi de iubire de *pace?* scrie profesorul *Paulsen*, continuând astfel:

„... Bismarck n'a primit nici odată să fie arbitrul Europei. Vaza de care s'a bucurat şi se bucură Germania, e o urmare firească a faptelor. Nu e ceva măestrit, căutat, ceva după care oamenii politici ai acestei ţeri ar umblà.

Dacă sporirea bogăţiei şi a locuitorilor îi dă Germaniei din ce în ce mai mare superioritate faţă de Francia, i-se poate face oare vre-o vină?

Dacă Germania ar dorì războiu cu Francia, nu s'ar fi putut folosì de atâtea provocări, ca să-l declare?

Deasemenea, cine poate pune la îndoială faptul, că Austro-Ungaria doreşte pacea? Tot aşà e şi cu Italia, lăsând la o parte câteva elemente neliniştite. Italia are nevoie de pace, spre a-şi regulà treburile lăuntrice, spre a-şi sporì cultura şi spre a-şi păstrà creditul. Aceste state pacinice nu s'ar fi aliat niciodată cu Germania, dacă ar vedeà-o că vreà războiu şi că ar pune armatele şi flotele lor în slujba unei Germanii, care ar căutà să facă politică vânătoare de vază, de „prestige“, politică de aventuri.

Nici dela Rusia nu pleacă turburarea păcei. Nimeni nu se îndoieşte, că astăzi Rusia vreà pace. Starea ei nu-i pentru un războiu mare.

Neliniştea o face *Anglia* şi *Francia.* Nu guvernul englez caută turburări, nu regele, dar o parte din presă, care de zeci de ani cultivă ură în potriva Germaniei şi are oareşi care trecere la poporul englez. E şi o parte din presa germană de vină, sunt şi unele vorbe ale împăratului, cari dau prilej şi hrană aţâţărilor. Dar poporul german şi guvernul german au drept să ceară să judece lumea după fapte, nu după vorbe.

Dar izvorul reutăţilor e *Francia.*

Nu e vorba numai de politica ei în Maroc, de care ne-ar păsà puţin, căci i-ar aveà grija ţerile interesate de aproape, Spania şi Italia. Astea vor aveà să vază, dacă le place, ca mediterana apuseană să ajungă un loc francez. Dar răul e în politica răzbunărei pentru 1870/71. *Asta* e materia peccans, care dela 1871 încoace turbură mereu pacea Europei. Dela Gambetta până la Delcassé putem urmărì un fir roşu prin politica franceză: silinţa şi dorinţa *de-a luà înnapoi Alsacia şi Lorena.* Nimeni nu are drept să facă Franciei o imputare din această dorinţă. Dacă Francia ne-ar fi învins şi ne-ar fi luat o bucată din ţeară, până la Rin, şi noi am fi doritori să ne-o luăm îndărăt.

Dar să nu se tăgădueească. Pricina neliniştei în Europa *e acì.* Pot Francezii să tăgăduiască, dar celelalte ţări ştiu bine că e aşà.

Neapărat, Francia nu s'a putut hotărì în aceşti din urmă 37 de ani să se bată cu Germania, dar mâna pe sabie a pus'o de multeori (Boulanger, Delcassé), — înse, la urma urmei, tot mintea sănătoasă a biruit. Risicul e mare, biruinţa nesigură. A căutat deci sprijin. Mai întâiu la Rusia.

Aceasta a primit declaraţiile de prietenie şi a făcut chiar alianţă, dar să deà sprijin la cucerirea Alsaciei-Lorenei, nu. Deci, receală. A cercat să ademenească pe Italia, lovită prin luarea Tunisului. Dar n'a putut găsì un guvern italian, care să aibă pentru Francia mai mult decât „simpatii ca pentru o soră“ şi greu va găsì vreodată.

Interesele vorbesc cu tărie în politică.

Cea din urmă încercare e cu Anglia. Ajutà-o-va aceasta să-şi ià îndărăpt provinciile pierdute? Greu. Prietenia Franciei îi place Angliei. Ii foloseşte spre a-şi asigurà poziţia în Egipet şi nu costă nimic, nimic, decât vorbe dulci faţă de politica din Maroc. Dar, când s'a încercat Francia să ajungă la „alianţă“, presa engleză a vorbit limpede de tot. Şi aşà o să fie mereu. Deşì unii Englezi ar dorì slăbirea Germaniei, căci zdrobirea flotei de războiu, de comerciu a acesteia, ar uşura pe Anglia de oare-care apăsare, însă jocul ar costà cam preà mult. Nu preà e lucru cuminte a-ţi face duşman pe veci poporul german, chiar folosindu-te de un şir de împrejurări. Poporul englez e preà deprins a face politică cu vederi îndelungate şi nu va jertfì viitoriul pentru o izbândă trecătoare.

Dacă motive ideale ar fi destul de puternice spre a-l oprì, nu ştim. Acestea ar fi: înrudirea de sânge (nu prea luată în seamă acolo), de cultură şi de religie (mai tari acolo decât la noi) şi sentimentul umanităţei şi dreptăţei, cari trag grav în cumpăna judecăţei poporului englez. Dar socoteala înţeleaptă va oprì pe Anglia dela o politică de aventuri.

Deci, dela 1871 până azi, Francia caută mereu aliaţi spre a luà îndărăt Alsacia şi Lorena, căpătându-şi vaza veche. De aceea se înarmează, de aceea face alianţe.

Germania a întins de multe-ori mâna, ca s'o scoaţă din această stare, Francia n'a voit. Ne rămâne

---

FOIŞOARĂ.

Observaţiuni asupra desvoltării simţului estetic la copii.

De Octavian G. Simtion.

(Fine).

In mod analog cu întrebările acestea am adus apoi pe elevi şi la conştiinţa frumosului armonic şi la priceperea sistematică a deliciului estetic ce-l simţiau ei din grandiosul tablou al naturii în mijlocul căreia ne delectam. Ideea luminii ce-mi închegase unitar frumseţa armonică a altarului, în mijlocul naturii mi o dădù candela cea vecinică şi nepătrunsă a soarelui strălucitor.

Resultatul evident al prelegerii acum m'a satisfăcut pe deplin. De încheiere întonasem cu elevii apoi potrivitul imn de Mendelsohn-Bartholdy: „Rămas bun codrului!“

O văi şi voi coline, tu codru răcoros
Dă farmec şi suspine asil prea . .
. . . .

In sfârşit elevii aranjându-se în şir, pornisem cu mica ceată — spre casă!

*

Eram perfect mulţămit cu resultatul acestei escursiuni, din care de astădată doar aproape mai mult decât elevii am profitat eu.

Sosind acasă mi-am grupat şi sistemisat observaţiile, încopciind la acestea şi alte esperienţe din lumea spirituală a copiilor şi mai micuţi de 6 ani, şi esplorările mele m'au luminat asupra unor lucruri de foarte mare însemnătate întru înlesnirea multor momente dificile în instrucţiune.

In general, copiii dela cea mai fragedă etate nu sunt lipsiţi de oarecare interes şi faţă de plăcerea curat estetică. Adevărat, că acestor sensaţii le premerge copiilor mai târziu interesul plăcerilor sensuale, dar în legătură cu desvoltarea lor intelectuală treptat răsare, creşte şi să desvoaltă şi interesul estetic.

Conştiu de simţul estetic devine copilul numai ajungând etatea dintre 10 şi 14 ani. Că la unii elevi apare şi mai curând interesul curat estetic, este a se atribuì unei desvoltări mai grăbite, facilitată de un naturel mai sancvinic, sau de mediul social în care să desvoltă. Negreşit, că copiii familiilor mai inteligente stau în oareşicare avans de cultură şi cunoştinţe faţă de alţi semeni de ai lor din straturi mai inferioare, în urma cărei împrejurări şi simţul lor estetic să afirmă mai curând.

La etatea dintre 6 şi 8 ani gustul frumosului să afirmă la copii numai asupra părţilor singuratice ale unui conplex mai mare. Cu deosebire obiectele confecţionate de mâna omenească, imitând subiecte din natură în mod mai fantastic, le place mai mult, până când modelul original îi lasă oareşicum rece. De aici jucăriile! Cât de mult îi va plăcea unui copil o jucărie ce represintă un soldat. Dar stând în faţa unei uniforme lui nu-i va plăcea decât poatecă bumbii dela uniformă.

Cel mai mare interes îl arată copiii la această etate colorilor şi sunetelor melodice, apoi formelor simetrice ale obiectelor. Acestea sunt cele dintâi isvoare, cari deşteaptă în copii interesul estetic.

Transiţia dela plăcerea sensuală la cea estetică, deşì are o mulţime de momente de considerat şi studiat, un esemplu simplu mai uşor ne-o va lumina.

O copilă la etatea de mai sus, dacă bunăoară ar avea un obiect drăguţ — de zăhar, cu toate că bucuros şi-ar îndulcì gura, foarte adeseori nu uşor se determină a-şi nimicì frumseţa obiectului cu dinţişorii ei.

Un interes foarte mare, deşi mai puţin estetic, manifestă copiii faţă de obiectele în mişcare. In cele mai multe casuri de acestea însă determinarea interesului lor urmează dintr'un fond speculativ (moara, tren, orologiu, etc. şi alte jucării).

Dela etatea de 8 ani, ori mai bine zis, dela 10 până la 14 ani, să clarifică apoi tot mai mult în spiritul elevilor conştiinţa pentru înţelegerea frumosului estetic. La această etate nu numai colorile îl atrag pe elev, ci şi gruparea lor. Deosebeşte şi apreciază frumseţa unei melodii faţă de altă melodie, ba sub impresiuni puternice se estasiază chiar. Pe la sfârşitul acestui interval de ani să consolidează apoi definitiv interesul faţă de frumosul armonic, fantasia lui cuprinde tablouri întregi, străcurând sensaţiunile plăcerii subiective prin espresii de admirare.

Copila ce mi-a recitat versurile lui Alexandri a fost o dovadă, că espresia spontană a sentimentalismului ei a răsărit în urma deliciului ce sufletul ei tinăr a aflat din motiv eminamente estetic în tabloul ce i se înfăţişà!

Multe, foarte multe ar mai fi de scris pentru cunoaşterea amănunţită a procesului spiritual şi a faselor lui din cari să dospesc sensaţiunile estetice, dar acestea cad în cadrul unui studiu special, mai voluminos.

Cunoscând astfel fasele sufleteşti prin cari trec copiii ori elevii până la stadiul unde ei apreciază spontan şi independent frumosul estetic, numai pe temeiul acestor cunoştinţe premergătoare vom încerca apoi — mai întâi pregătindu-ne terenul aperceptiv în spiritul copiilor — a tracta treptat şi sub raport indirect, în mod mijlocit, frumosul estetic cuprins în operile literare şi artistice, producând numai cu ajutorul fantasiei imagini sugestive în elevi.

In cât priveşte special literatura, descripţiunile plastice ale prozei frumoase sunt cele mai potrivite de a formà prima treaptă în instrucţiune pentru desvoltarea interesului estetic. Copii din natură, descripţiuni poetice libere şi mai târziu chiar şi legate a fenomenelor, a poziţiunilor romantice, scene scurte din natură, apoi idile deci, numai *să aşteptăm cu mâna pe sabie.*

Dacă Francia s'ar hotărî a privì ca de nestrămutat graniţele actuale, dacă s'ar învoì la o înţelegere la fel cu cea pentru marea nordului şi marea baltică, pentru ţerile din mijlocul Europei, situaţia ar fi numai decât alta. Ar fi linişte în Europa, n'ar mai fi nevoie de înarmări tot mai mari, până peste marginile putinţei.

Pe câtă vreme nu va luà hotărârea sus arătată, Francia va fi pricina cea mare de turburare în Europa.

Cheia situaţiei e în mâna Angliei. Ea este arbiter belli ac pacis.

Francia o să mai pună deseori mâna pe sabie, dar singură nu va pornì războiu asupra Germaniei. *Dacă Anglia nu merge cu ea, vom aveà pace, dar, fireşte, pace cu nelinişte.*"

*

Aşà dară, după părerile învăţatului profesor, pacea europeană ar puteà să fie ameninţată numai din partea Franciei şi a Angliei. Dar nu va fi ameninţată, pentrucă în curând Impăratul Germaniei va aveà o întrevedere cu Ţarul Rusiei, poate chiar în Petersburg, şi cu ocaziunea aceasta se vor aplanà toate eventualele neînţelegeri. Scopul acestei intrevederi, primită cu simpatie şi din partea Franciei, este tocmai, să se dee lumii dovadă, că pacea europeană nu e primejduită. Popoarele din Europa pot să fie deci liniştite în privinţa aceasta, şi pot să contribue mai departe la — înarmarea generală.

„Duplicitate politică“. Acesta e titlul unui articol de fond publicat în numărul de Mercuri al ziariului „*Budapesti Hirlap*“. In el să face analizarea politicei săseşti. Il vom reproduce în numărul viitor.

„Politica de presă“. Se ştie, că la înalta curie referent în procesele de presă intentate ziarelor nemaghiare şi socialiste e judele *Tarnay János.* In una din zilele trecute acest înalt judecător a spus unui om de încredere al contelui *Andrássy*, ministru de interne, următoarele: „Ai putea să spui ministrului tău, că guvernul are o politică *foarte rea* de presă. Dacă o foiţă naţionalistă din provincie, tipărită abia în o sută de esemplare, scrie vre o prostie, imediat vine îndrumat procurorul să-i facă acţiune penală. Iar aceea tolerează în linişte domnul ministru de interne, ca aici, în Budapesta, să se vândă pe stradă foi umoristice *imorale*, când neghina aceasta imorală mai multă stricăciune face, decât prostiile foiţelor naţionaliste“.... Notăm, că nu totdeauna sunt prostii cele scrise de foiţele naţionaliste, ci totdeauna sunt *adevăruri*, mai bine ori mai rău esprimate.

Partid nou sârbesc. Sârbii din Chichinda-mare au ţinut mai multe consfătuiri, pentru a stabilì principiile fundamentale ale unui nou partid sârbesc, pe care au intenţiunea să-l înfiinţeze, în scopul, ca în viitor să nu mai facă causă comună cu Românii, cari vreau să le iee averile biariceşti (mănăstirile)! Basele nouei politici sârbeşti ar fi democratice, şi de direcţia unei înţelegeri cu Maghiarii, aşa, ca acestia să le lase teren liber Sârbilor în toate chestiile culturale, economice şi bisericeşti, în cadrele legilor esistente. In fruntea mişcării stá advocatul *Dr. Sava Putnic*, care e încredinţat acum cu apărarea intereselor bisericei sârbeşti în procesele pe cari le are aceasta cu Românii. E vorba să fie convocată în curând o întrunire mare la Chichinda, în care să fie votat noul program politic şi să se decreteze de înfiinţat noul partid sârbesc. Va fi probabil şi acesta un partid moderat, ca cel moderat român, *visat* numai de gazetarii maghiari, cari aduc ştiri despre apropiata sa înfiinţare, în lipsa altor ştiri mai temeinice.

Din parlament. Astăzi, Vineri, ţine şedinţă casa magnaţilor, pentru a vota proiectele de lege acceptate în zilele din urmă din partea dietei, şi anume, legea despre prelungirea legei despre judecatura curială în chestii de alegere, legea despre execuţii şi legea despre regularea proprietăţii. Tot astăzi ţine apoi şedinţă şi dieta, pentru a lua în primire nunţiul casei magnaţilor, iar după aceea se încep vacanţele parlamentare, cari durează până la *22 Septemvrie.* După declaraţiile ministrului-prezident *Wekerle*, făcute în şedinţa de Marţi a dietei, la toamnă, imediat după redeschiderea dietei, se vor alege delegaţiunile, cari se întrunesc în Octomvrie în sesiune ordinară, iar sub durata funcţionării lor dieta nu va ţinea şedinţe. In Octomvrie guvernul va presenta dietei budgetul anului viitor şi proiectul de lege despre *reformele electorale.* Budgetul se va pune numai decât la ordinea zilei, iar imediat după budget proiectul de lege despre *reformele electorale.*

„Partid moderat român. In numărul de Mercuri al ziarului „*Budapesti Hirlap*“ cetim următoarele: „Planul despre înfiinţarea unui partid moderat român, aşa se vede, că s'a înămolit de tot. Toate foile române au atacat cu asprime pe Emil Babeş, îmbrăţişătorul ideei, care însuşi vede acum, că încercarea sa nu duce la scop, intrucât adecă declară în „Telegraful Român“ de astăzi (Luni), că nici nu a avut intenţiunea se înfiinţeze partid. El s'a luptat numai pentru împăcare, şi e de părerea, că nici împăcarea nu se poate face *fără anumite concesiuni.* „Telegraful Român“, foaia oficioasă a metropoliei din Sibiiu, declară, că a dat loc articolelor lui Babeş, cari însă esprimă numai părerile individuale ale lui Babeş. Totodată declară foaia aceasta, că nu primeşte dela guvern nici un fel de subvenţie“. . . . Se spune apoi, că „*Unirea*“ din Blaj, declară de glumă ştirea, că în Blaj s'ar gândì cineva la înfiinţarea partidului moderat român, apoi se continuă: „E evident deci, că *şi prelaţii români se încearcă se delăture dela dânşii suspiţiunea, că ar sprijinì înfiinţarea proiectată a partidului moderat român*“..... Răspundem numai atâta, că prelaţii noştri nu pot sprijinì un lucru, pe care n'a voit nime să-l facă.

Pentru „Tribuna“

Ziarul „*Tribuna*“ din Arad, invidiind poate laurii denuncientului dela „*Pester Lloyd*“, nu numai că-şi însuseşte în articolul „*Orientări nouă*“ toate neadevărurile colportate de obcursul membru al „*secţiei române*“ din partidul parlamentar naţionalist, ci le mai şi lărgeşte şi comentează în ce priveşte atitudinea domnului Dr. Emil *Babeş*, zicând, că acesta „a găsit abilitatea de a provocà simulacrul unei discuţii în jurul acţiunei sale, pentrucă văzând că nime nu doreşte să discute cu dânsul, *el discută cu sine însuşi.*

Nu e primul cas, că „*Tribuna*“ atacă pe dl Babeş. De un an de zile, activitatea, şi chiar persoana dlui *Babeş*, e atacată din partea ei, fără ca dl *Babeş* să fi căutat vre-o dată prilejul să reflecteze la provocările ce i s'au adresat, ori să polemiseze cu autorii lor. Domnul Babeş nu va intrà deci nici de astădată în polemii cu colegii noştri din Arad, cu atât mai vârtos, că cele spuse în numărul penultim al ziarului nostru cu privire la pretinsa înfiinţare a partidului moderat român şi la denuncierile răutăcioase din „*Pester Lloyd*“, — pot să servească şi „*Tribunei*“ ca răspuns.

Ne punem însă întrebarea, că oare corăspunde scopului luptei noastre naţionale o tratare necuviincioasă şi o mistificare a atitudinei politice a unui bărbat cu destule merite pentru neam şi biserică, pe care însaşi „*Tribuna*“ îl ţine că e „de bună credinţă?“ Noi credem că *nu.* Credinţa noastră e, că ori ce părere, ivită în scopul de a *îndreptá* şi a *îmbunătăţì* lucrurile, trebue ascultată cu răbdare, trebue precumpănită bine şi dacă nu se află de bună, trebue combătută cu argumente, iar nu cu *atacuri personale.* Ar fi timpul să înţelegem odată, că misiunea presei noastre nu e aceea, de a atacà reputaţiunea şi persoana oamenilor cinstiţi, cari nu au alt păcat, decât acela, că nu recunosc infabilitatea nimănui, de es. nici a deputaţilor, nici a gazetarilor noştri, şi nu se supun dictaturei lor, ci caută să se emancipeze de ori ce terorism, din care nu poate să rezulte în urma urmelor decât o reacţiune foarte păgubitoare pentru însaşi cauza în serviciul căreia stăm toţi. Am dorì să fim bine înţeleşi, şi să nu ni se restălmăcească cuvintele.

Cu privire apoi la provocarea ce ne-o adresează „*Tribuna*“ în numărul de Joi 9 Iulie n. ca să răspundem şi să lămurim, dacă direcţia politică cuprinsă în articolele dlui *Babeş* consună oare *cu vederile cercurilor conducătoare ale bisericei noastre*, regretăm, că ni-se cere un răspuns, pe care noi l'am dat înainte, neprovocaţi de nime. Când am publicat articolele domnului *Babeş* am declarat, că ***nu ne identificăm cu cuprinsul lor***, („*Teleg. Român*“, Nr. 59 din 13 Iunie n.) şi că ele reprezintă vederile *individuale* ale dlui Dr. *Babeş.* Credem că e destul, pentru a şti domnii dela „*Tribuna*“ aceea ce vreau să ştie.

Din România.

Programul comitetului „Ligei culturale.“ Noul comitet central al ligei culturale din Bucureşti, ales în congresul dela Galaţi, a discutat şi a stabilit în mai multe şedinţe un întreg program de activitate, potrivit menirei acestei instituţii de a da mijlocul să se afirme cultura românească cât mai mult în toate părţile locuite de neamul românesc.

In ajungerea acestui scop şi în aplicarea programului său, liga are nevoe de sprijinul patriotic al tuturor adevăraţilor Români. De aceea, prima hotărâre a fost de a face apel la toţi cei ce au mai mult dor de luptă pentru causa culturei naţionale, spre a formà un mare comitet de propagandă, prin ajutorul căruia idealul acestei instituţiuni să pătrundă până în cea mai ascunsă colibă unde bate o inimă românească.

Intre altele s'a hotărât apoi:

1. Să deà comitetul serbări patriotice, să ţină conferinţe asupra chestiunei naţionale, iar în timpul verii să aranjeze, serbări artistice pe la staţiunile balneare.

2. Să tipărească, cu ajutorul scriitorilor din ţară şi de peste munţi broşuri ieftine pentru popor.

3. Să editeze un album istoric şi o serie de cărţi poştale a domnitorilor români.

Să ia asupră'şi organizarea serbărilor de la Iaşi pentru iubileul de 50 de ani al unirei, (24 Ianuarie 1909), aranjând cu ocazia aceasta şi o expoziţie.

5. Să se ia măsuri, ca cu ocazia viitorului congres ce se va ţine la Craiova să se poată dà serbări atletice, concursuri de muzică, şezători literare, astfel, ca congresele ligei să devină olimpicele neamului românesc şi

6. Să deschidă publicului biblioteca, pentru uzul căreia domnul *Iorga* dă cea mai mare parte din biblioteca sa proprie.

Din Viena.

Societatea „*Clubul Român*“ din Viena, pusă sub protectoratul domnului general *Alexandru Lupu*, ne trimite spre publicare următorul *apel*:

O mică, dar entusiastă gardă, a coloniei române, în frunte cu aprigul general *Lupu*, şi-a pus cu ani înainte ca deviză, ca pe toţi Românii din Viena să-i strângă într'un mănunchiu şi să le dea ocazie a se nutrì din comorile dulci, ce spiritul românesc le-a produs.

Din însufleţirea aceasta naţională şi-a luat naştere societatea „*Clubul Român*“, pe al cărei steag falnic e scrisă ca deviză desvoltarea spiritului cultural şi social român, cultivarea limbei, istoriei, literaturei, artelor teatrale şi cântărilor naţionale, propagarea breslei meseriaşilor şi ajutorarea sau stipendiarea acelor tineri, cari cercetează şcoala de arte şi meserii, aranjarea de instrucţii publice, conferenţe, discusiuni ştiinţifice, etc. etc. — cu un cuvânt, propagarea a tot ce poate fi apt, ca să ne rădice nivelul cultural în spirit naţional şi să fie o sentinelă puternică pentru tot Românul, fără deosebire de stare şi rang, în acest amestec al diferitelor naţiuni străine neamului nostru.

Mare şi sublim este scopul nostru al înflăcăraţilor pioneri ai culturei române — dar de tot mici sunt mijloacele, ce ne stau la dispoziţie.

Ca o societate să poată luà un avânt puternic în activitatea sa şi să poată progresà, îi trebue mai întâiu de toate un local propriu, sau mai bine zis, o *casă naţională*, ca să poată corespunde tuturor necesităţilor timpului.

Când privim la popoarele din imperiul Austriei, vedem cum înaintează pe toate treptele sociale şi economice, iar noi ne restrângem numai la starea meseriaşilor şi industriaşilor români, a căror lipsă să simte în toate unghiurile lumii locuite de Români.

Ca să corespundă întru câtva acestei mari necesităţi, „*Clubul Român*“ a luat asupră-şi sarcina de-a protejà starea meseriaşilor şi industriaşilor, cari vin la Viena spre a-şi dobândì ştiinţele necesare şi a le da posibilitatea să fie egali cu meseriaşii şi industriaşii de alte naţiuni. Dar acest scop numai atunci se poate ajunge, dacă societatea „*Clubul Român*“ va aveà casa ei proprie, fiind astfel în stare să dea adăpostul şi scutul necesar, — de aceea comitetul a luat iniţiativa de a lansà apelul prezent pentru formarea fondului de zidire al casei naţionale a „*Clubului Român*“ şi nu greşim dacă sperăm, că fiecare Român va arătà un interes viu faţă de aceasta idee nobilă.

Deci comitetul subsemnat aşterne rugămintea ferbinte către toţi Românii din cele patru unghiuri, ca să sprijinească din

---

descriptive, pasteluri cu subiecte bine cunoscute elevilor, sunt substratul cel mai sigur şi mai bun din care va răsărì pentru spiritul copilului deliciul cel mai ales, sănătos şi variat al frumosului, prin ele se vor elevà elevii mai plăcut şi trainic! Da! Dar această instrucţiune cere pedagogului o muncă foarte incordată şi mai presus de toate se recere condiţia, ca însuşi instructorul, învăţărorul sau profesorul să poşadă gust, pricepere şi o aptitudine speţifică pentru o instruare cât se poate mai interesantă.

Acestor descripţiuni le vor urmà, cu abatere dela programa cea adeseori lipsită de consideraţiuni psihologice a manualelor noastre speciale şi cu pretenţii de a cultivà frumosul estetic, zic le vor urmà, nu poesii lirice, ci epice.

Adevărul acestei aserţiuni l-am aflat din propria mea esperienţă, ce uşor să învederează în deosebita atragere ce o au copiii faţă de poveştile romantice, descrierea întâmplărilor scurte, cum sunt baladele, legendele, etc.

Nici când nu voiu uità interesul şi atenţia cea neobicinuit de mare ce o au arătat-o elevii când am tractat cu ei „Mioriţa“ lui Alexandri, „Nunta'n codru“ sau „Armindenii“ de G. Coşbuc, sau „Mama lui Ştefan cel mare“ de Bolintineanu, pe când faţă de „Reîntoarcerea în ţară,“ „Adio la Târgovişte,“ „Omul frumos“ sau alte poezii de genul acesta, de cari sunt încărcate legendarele noastre, apoi imnuri, ode, ba chiar şi cântece naţionale, — copiii nu arătau nici un interes subiectiv.

Experienţele acestea îmi dovedesc eclatant, că ideea frumosului în literatură încă trebue să urmeze o cale succesivă de amplificare în perfect acord cu desvoltarea psichică a elevului.

Poesiilor epice şi descripţiunilor libere le vor urmà apoi, cu foarte mare îngrijire tractate, poesiile lirice. Din acestea cele religioase, de cuprins etic-social, stau în primul rând. Apoi vin versurile de dor, jale şi iubire şi numai la sfârşit cele naţionale.

Referitor la aceste poesii din urmă, de cuprins naţional, ar fi foarte mult de zis. Din cercetările mele am ajuns la convingerea, că plăcerea aparentă a copiilor de a cântà cântece naţionale nu rezidă întrun indemn autohton şi spontan, ci ele sunt plăcute elevilor mai mult numai în urma unui reclam ce'l fac cei ce le pricep. Copiilor le plac aceste cântări, pentrucă le plac celor mari, — astfel, că ei mai mult imitează. Sublimitatea ideilor din poesiile de cuprins naţional în spiritul copiilor până la etatea de 11—12 sunt neclare, ba uneori lipsesc aproape de tot, aşà, că pentru el este egal, ori că va cântà melodia imnului nostru pe textul „Deşteaptăte Române“, ori „Un tată din vechime.“

Din punct de vedere al frumosului deci poesiile naţionale trebue clasate în grupul ultim, când elevii au ajuns la forţa de judecată şi cultură a inimei de a puteà înţelege măreţia odelor, imnurilor şi frumseţa poeziilor didactice şi filosofie.

Concepţiile dramatice, premerse de înţelegerea deplină a celor de mai sus, vor formà apoi acel „întreg armonic“ simil tabloului din natură ce l-am descris mai înainte.

Celelalte isvoare a le culturii estetice, cari sunt tot atât de însemnate, dar cărora şcoala poporală le-a rezervat un loc prea modest, lipsind şi timpul necesar, precum este cântarea, pictura (desemnul) etc. nu e permis să le mai privim numai ca nişte dexterităţi tehnice, cari „pot“ cultivà „şi“ inimà, ci ele trebue să urmărească o menire mai espresivă estetică, având ţinta cea mai însemnată, cultivarea frumosului.

Rari, foarte rari vor fi acele şcoale poporale, cari ar puteà mântuì pe deplin măcar numai în extras acest program al instrucţiunei estetice, dar în considerarea însemnătăţii cardinale ce o are cultura estetică pentru nobilitarea caracterelor fiilor neamului, fiind aceasta chezăşia adevăratei culturi, în vârtejul procesului social al timpurilor de astăzi, datorinţă întreită incumbă fiecărui apostol al culturii a nu neglijà acest teren.

Pecetea nobleţei de rasă este cultura estetică, şi noi trebue să fim conştii, că suntem descendenţii unui popor neîntrecut în virtute, nobleţă şi calităţi, şi că păstrăm viu în suflet acel ideal măreţ de a fi o mărgea aleasa a continuităţii culturale, ce o străplantă omenimei din generaţiune în generaţiune fiicele gintei latine!

toate puterile întreprinderea aceasta, ce va fi de folos fiecărui Român, care va trece prin Viena.

Fiecare Român va fi mândru, când în capitala imperiului austriac se va rădică falnică *casa națională* a *„Clubului Român“*.

Marinimoasele oferte, cari se vor cvità pe cale ziaristică, sunt a se adresà la președintele societății, III/I Elarngasse Nr. 4. Pentru Comitet: Președinte: George Vitencu, tipograf. Secretar: Alexandru Barbu, lăcătar. Membrii: Miltiade Nicolescu, farmacist. Nicolae Roșca, comerciant George Stefani, comerciant. Ioan Prevaritura, comerciant. Traian Mihailovici, comerciant. Teodor Moldovan, lăcătar. Ioan Sârbu, lăcătar. Stefan Teodorescu, tâmplar. Stefan Muntean, tâmplar.

Extras din statute:

§. 5. Membru ordinar poate fi ori care Român sau Română de lege creștină.

Membrii binefăcători sunt aceia, cari contribuesc la scopurile societății cu o taxă benevolă.

Membrii fondatori sunt aceia, cari solvesc odată pentru totdeauna suma de cel puțin 50 coroane.

Membrii onorari sunt aceia, cari și-au câștigat deosebite merite pentru societate, sau națiune. Ei se denumesc la propunerea comitetului de adunarea generală ordinară sau extraordinară.

O scrisoare a lui Tolstoi.

La 9 Septemvrie 1908 marele scriitor rus *Leo Tolstoi* împlinește 80 de ani, și nu numai în Rusia, dar în toate părțile lumei, cercurile literare să pregătesc să sărbeze ziua aceasta cu solemnitate mare.

Tolstoi însă personal ar fi împotriva unei astfel de sărbări, dupăcum se vede din următoarea scrisoare, pe care a trimis-o unui prieten al lui:

„Jubileul acesta e pentru mine greu de suportat. Motivele sunt număroase. Cel dintâi e, că nici odată nu mi-a fost simpatică o astfel de sărbătorire. Eu sunt de părerea, că participarea la opera ce o săvârșește cineva și iubirea față de activitatea lui, nu se pot exprima prin semne exterioare, ci numai prin unirea cu el în simțiri și în idei.

Imi aduc aminte, că acum treizeci de ani, cu prilejul jubileului lui Pușkin, iubitul Turgeniev a venit la mine și m'a rugat să mă duc cu el la sărbarea aceasta. Oricât de iubit și de scump îmi era Turgeniev și oricât de mult am apreciat și apreciez geniul lui Pușkin — am refusat. Știam, că prin asta supăr pe Turgeniev, dar nu puteam face altmintrelea, fiindcă de pe atunci chiar un astfel de chip de a onora pe cineva mi-se părea nefiresc, nu vreau să zic fals, dar nepotrivit cu convingerea mea intimă. Acum însă, când chestia mă privește personal, același lucru îl simt în grad și mai mare. Mă mâhnește, că sărbarea asta, chiar la începutul pregătirei ei, stârnește împotriva mea simțăminte rău voitoare. Aceste simțăminte ar putea rămânea fără a fi exprimate, dar printr'o sărbare, ele se desvoltă și se înmulțesc. Știu, că eu însumi sunt vinovat de aceste simțăminte, că le-am stârnit prin cuvinte imprudente, aspre, cu cari am atacat credința altora. Regret sincer și mă bucur, că am prilejul să-mi arăt părerea de rău, dar asta nu schimbă întru nimic chestia.

La vârsta mea, când stau cu un picior în groapă, nu mai există decât o dorință, a trăì pe cât se poate în bună înțelegere cu oamenii și a te despărțì tot astfel de ei. Dar jubileul aprinde în oameni simțăminte tocmai contrare, și aceasta îmi cade mie foarte greu. Dacă într'o parte a cumpenei ar sta cele mai plăcute și mai ademenitoare simțăminte ale tuturor oamenilor cari mă onorează, iar în ceealaltă ura numai a unui singur om, eu n'aș pregeta o clipă să renunț la toate laudele, numai să nu sporesc ura acelui unuia singur.

Acum simțesc însă, că jubileul nu aprinde împotriva mea numai ura și dușmănia unuia, ci a multor oameni, și de aceea ași ruga pe toți cari mă iubesc, să facă totul spre a împedeca orice sărbare a aniversării nașterii mele.

Nu zic, că nu m'aș simțì vrednic de onorurile ce mi-s'ar face — asta ar fi o modestie falsă din parte-mi. Dar nu pot face decât să spun ceeace gândesc și m'aș bucura, dacă oamenii ar renunța și n'ar face această sărbare“...

*

Se anunță de altcum din Iassnaia Poliana, că Tolstoi și-a terminat scrierea sa, despre care s'a vorbit atât de mult în timpul din urmă și care poartă titlul: „Familia popoarelor“.

In scrierea aceasta Tolstoi vorbește despre ultranaționalism, pe care-l combate cu cea din urmă asprime. Tolstoi nu crede într'o apropiată soluție a chestiei naționalităților și a liberărei națiunilor oprimate. El crede însă, că la urma urmelor vor biruì idealurile înfrățirii universale.

Dupăcum se spune, Tolstoi publică această scriere spre a influința asupra guvernului rusesc, care n'a întreprins până acum nimic spre a îmbunătățì soartea naționalităților apăsate. Politica egoistă a guvernului rusesc față de Finlanda a amărât foarte mult pe Tolstoi. Nu se știe însă, dacă censura va îngăduì punerea în vânzare a acestei scrieri.

NOUTĂȚI.

Esamenele de cualificațiune învățătorească, la secția pedagogică a seminarului *„Andreian“* din Sibiiu, s'au terminat Mercuri după ameaz. Au decurs în cea mai perfectă ordine, iar rezultatul lor este următoriul: Au prestat esamenul și au fost declarați cualificați 67 de candidați, iar 17 au fost avizați să facă esamen de corigență din câte *un* studiu, pecând *trei* au fost îndrumați să se supună de nou întregului esamen, peste un an. Nu putem să nu ne esprimăm părerea de bine, că dl comisar guvernial *Dr. Iosif Siegescu* a dovedit și la noi multă pricepere și multă esperiență pedagogică, și să scoatem la iveală mai ales faptul, că față de drepturile autonome ale bisericei noastre domnul comisar a manifestat tot respectul cuvenit. Examenele au fost prezidate de dl asesor consistorial *M. Voilean.*

*

Alegere de preot. Ni se scriu următoarele: Duminecă în 22 Iunie v. c. s'a efectuit alegerea de paroh în comuna Spring, tractul Mercurei Alegerea a fost condusă de preaonoratul domn protopresbiter tractual *Avram S. Păcurariu*, care prin vorbirea de deschidere a sinodului parohial a știut într'un mod admirabil să aducă în conglăsuire legea cu interesele bineînțelese ale poporului din comuna aceasta, învrăjbită până în momentul alegerii. Alegerea a decurs în cea mai liniștită ordine. Din 98 voturi a întrunit candidatul *Ioan Crăciun* din Apoldul-superior 92 voturi, ear 6 voturi s'au dat parohului *Ștefan Morariu* din Conța.

*

Regularea Oltului. Primim informațiunea, că în ministeriul de agricultură să studiază de nou chestia regulării Oltului, în scopul de a fi făcut navigabil. Se știe, că cu chestia aceasta se ocupase dejà contele Bethlen András, fost ministru de agricultură și înainte de aceea comite suprem în Brașov și în Sibiiu, și s'a ocupat și ministrul de comunicațiune Baross Gábor.

*

Un iubileu. In anul viitor, la 15/28 August, se împlinesc 150 ani dela punerea pietrei fundamentale pentru biserica gr. ort. română din Lugoj. Se vor luà măsurile de lipsă, că această aniversară să fie serbată cu pompă cuvenită. Se va scrie și monografia bisericei gr.-ort. române din Lugoj.

*

Gimnaziu de stat în Turda. Cu începerea anului școlar 1908/1909 se deschide în Turda gimnaziul de stat de nou înființat. Statul a luat adecă în primire gimnaziul inferior unitar de acolo, la care în fiecare an va mai fi adăugată câte o clasă, până se completează gimnaziul. Zidirea nouă pe sama gimnaziului va fi ridicată în anul viitor. Deocamdată prelegerile să țin în edificiul de până acuma al bisericei unitare din Ardeal.

*

Donație frumoasă. Comerciantul *Andrényi* din Arad a predat comitelui suprem de acolo suma de 200,000 coroane, în scopul înființării unui spital de copii în Arad.

*

Uniformă nouă. Armata din Sârbia, soldații de rând și oficerii, primește uniformă nouă. Cheltuelile cu procurarea ei fac zece milioane de franci. A fost adoptat sistemul *francez*, ca cel mai potrivit și mai frumos.

*

Alt candidat. Față de candidatul care are toate șanșele de a fi ales ca prezident al statelor unite din America, — secretarul actual de stat la răsboiu, dl *Taft* — socialiștii din America vor pune candidat pe *Martin Breston*, o persoană foarte însemnată, într'u atâta, că a fost condamnat pentru omor la 25 de ani temniță ordinară, și-și face și acuma pedeapsa, din care abià a împlinit câțiva ani. Dacă s'ar întâmplà să fie ales, ar puteà să se *agrațieze* singur.

*

Catastrofă. Intre Debrețin și Hajduszoboszló s'a ciocnit trenul de persoane cu un tren de povară, cu putere atât de mare, încât vagoanele trenului personal s'au urcat unele peste altele, iar dintre călători trei au rămas morți la moment și vre-o 30 sunt grav răniți. Doi călători lipsesc. Călătorii scăpați cu viața au fost atât de înfuriați, încât voiau să omoare pe șeful de gară din Hajdu-szoboszló. S'a deschis anchetă și doi dintre slujitorii trenuluì au fost suspendați și arestați.

*

† Lie Jona, scriitor norvegian, a decedat în Cristiania, în etate de 75 ani. A scris romane și povestiri, traduse aproape în toate limbile europene. A scris până în momentul din urmă, fiind totdeauna sănătos și bine dispus.

*

Banca balcanică. Această bancă a ajuns la celebritate europeană, întâi în urma faptului, că în loc de grâu a liferat pietriș pe seama armatei din Sârbia, iar acuma în urma faptului, că directorul ei, domnul *Provici*, a fost arestat pentru multele defraudări și înșelăciuni comise în detrimentul băncii.

*

Atentat. Prezidentul tribunalului suprem din Petersburg, cu numele Razenikov, a mers într'un oraș din apropiere pentru a lua parte la pertractarea unui proces politic, dar în sara sosirei sale a fost înjunghiat în curtea hotelului unde-și luase locuința, fără a se fi putut aflà, că cine l-a omorât.

*

Al 128-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Nicolae Domnariu, fost măestru cismar și harnic membru în direcțiunea acestei Reuniuni.

Acesta este al 128-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Aviz domnilor învățori. Subsemnatul își ia voie a aduce la cunoștința d-lor colegi, că împreună cu doi subinspectori școlari regești am lucrat un *„Curs practic pentru propunerea limbei maghiare“* în școalele primare, pe baza articolului de lege XXVII din 1907. Două părți au și eșit deja de sub tipar și s'au înaintat înaltului ministru spre aprobare. Celelalte părți sunt sub tipar și vor apărea în curând. Fac acest aviz pentru orientarea d-lor colegi în fața anului viitor școlar referitor la propunerea limbei maghiare *I. Dariu*, Brașov.

*

La fondul văduvelor și orfanilor, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, au mai dăruit: Zaharie Aron, măestru cismar cu soția; Ioan Părău, măestru croitor cu soția; Nicolau Bordea, măestru cismar cu soția; Ioan Baciu, măestru cismar cu soția; Toma Iancu, ospătar cu soția; Ioan Bologa, măestru pant. cu soția, fiecare câte 20 bani; Pavel Jurca, măestru croitor cu soția 30 bani; dna M. Moga și Ana Paniliu, câte 20 bani; Maria Grecu, Nicolau Simtion, tipograf, Florea Crucițâ, măestru croitor, fiecare câte 10 bani. In total cor. 2·20.

*

Balonul Zeppelin. Ministrul de războì al Gemaniei a comandat la contele Zeppelin două-spre-zece baloane, ca cele mai perfecționate aparate, pentru apărarea coastelor nordice ale Germaniei spre marea nordului. Impăratul a trimis lui Zeppelin o depeșă călduroasă de felicitare pentru succesul strălucit al noului său balon, iar contele Zeppelin a răspuns, că încurajarea ce a primit dela împărat a contribuit în mare parte la dobândirea acestui succes.

*

Cine are fân? In urma recoltei slabe din anul acesta, parohienii mei au trebuință de o cantitate mai mare de fân. Cine are fân mult s'au știe la cineva în jurul seu, să binevoiască a mă avisa, indicând cantitatea și prețul. Vasile *Teotelecan*, preot în Gyeröfidongó, p. u. Nagy-Kapus, *Kolozs megye.*

*

Petrecere în Poiana. Tinerimea studioasă din Poiana Sibiiului are onoare a învità la petrecerea de vară ce să va aranjà Dumineca în 6/19 Iulie în romantica pădure „Staule“. La caz de timp nefavorabil petrecerea să va ținea la „Hotel Sufană“. Invitări speciale nu să fac.

*

Petrecere în Reghin. Curatoratul bisericii gr. cat. din Reghinul-săsesc învită la petrecerea de vară ce o va aranja Luni, la 10 August n. c. în pavilonul din parcul orașului Reghin. Venitul curat e menit instituțiunilor românești de sub conducerea acelui curatorat. Inceputul precis la 8 ore seara.

*

Nevinovați. Un cetățean dintr'un orășel mai mic din Germania a fost judecat, împreună cu nevasta sa, la mai mulți ani temniță ordinară, pe motivul, că și-au aprins casa. Din greua pedeapsă și-au împlinit nefericiții oameni șase ani, și nu mai aveau mult de suferit, dar deja acum, după șase ani, li s'au deschis porțile temniței, după ce s'a dovedit, că ei sunt *nevinovați.* Adevăratul incendiar s'a anunțat adecă singur. E un făcător de rele, care și acuma se află în temniță.

*

Onoratele Dame știu, că ce particularitate însemnată e obrazul frumos și vioi, ce putere și bogăție mare stă în el și de ce favoruri se bucură o damă frumoasă. Nu ajunge, ca o damă să fie drăgălașă, sveltă și să aibă un exterior plăcut, lucrul principal e tenul curat al feții. Aceasta o știu damele cu siguranță. Nu e secret, că Crema Margit a lui Földes este singurul mijloc pentru frumsețe, care după o întrebuințare de 5—6 ori îndepărtează tot felul de bubițe de piele, pete de soare, sgrăbunțe, etc. și face fața albă și gingașe. O tigaie mare 2 cor., o tigaie mică 1 cor. Se capătă în toate farmaciile. Totuși e scutită de imitațiuni. Prin poștă o trimite fabricantul Clemens de Földes, farmacist, Arad.

Din despărț. „Asociațiunei“.

Convocare.

Onorații membrii ai despărțământului Săliște al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ precum și toți sprijinitorii ei sunt prin aceasta invitați la

adunarea generală ordinară,

ce se va ținea Dumineca în *6/19 Iulie* a. c. la 11 oare a. m. în sala școalei din Cacova cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul general al comitetului cercual.
3. Raportul cassariului și statorirea budgetului pe 1908.
4. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea socotelelor.
5. Alegerea unei comisiuni pentru înscrierea de membrii și încassarea tacselor.
6. Disertațiuni:
   a) „Luminătorii poporului“ de Constantin Bucșan, student în drept.
   b) „Ocupațiunile poporului mărginaș în trecut și în viitor“ de Dumitru Lăpădat, dir. la școala din Săliște.
7. Raportul comisiunilor și hotărâre asupra lui.
8. Alegerea a doi delegați pentru adunarea generală a „Asociațiunei“.
9. Dispozițiii pentru antentificarea procesului verbal al adunării.

Săliște, în 9 Iulie, 1908 st. n.

Antoniu German
secr. desp.

Dr. Ioan Stroia
protopresb.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spălà cu ușurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuințà
Mult năcaz îți vei crutà!

Puterea minunată și intensivă de curățit a
Săpunului Hirsch a lui Schicht
provine din felul unic de fabricare și din alegerea precaută a materialului!
Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruță mânile, rufele! Te cruță de osteneală și năcaz, cruță și sănătatea! Cruță bani, timp și lucru. **30,000** cor. garanție de curățenie.
(155) 2—8

Szebenvármegye alispánjától.

Szám 6103/1908. [173] 1—1

Versenytárgyalási hirdetés.

A nagyszeben-nagydisznód-czódi tk. ut 10—15 km. szakaszának áthelyezésére vonatkozó és a vármegyei közigazgatási bizottság által 1908. Junius hó 11-én 1158/1908 sz. a. 36813 K 96 fill. költséggel engedélyezett munkálatok biztositása czéljából **1908. évi julius hó 27-ik** napján (Hétfőn) d. e. 10 órakor Szebenvármegye alispáni hivatalnál a vármegye ház kis üléstermében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenyezni óhajtókat, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására bepecsételt — Szebenvármegye alispánjához czimezve — fentebb kitet nap d. e. 9 órájáig annyival inkább adják be, mivel a későbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. Csak a szabályszerüen kiállitott és pecséttel lezárt, sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta utján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni.

Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt az engedélyezett költség 5%-ának megfelelő bánatpénz *a nagyszebeni m. kir adóhivatalnál* történt letételéről szóló nyugta csatolandó.

A versenytárgyaláson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek és az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azon ajánlattevők, kik Szebenvármegyével eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbizhatóságukat a brassói kereskedelmi és iparkamara által kiállitott bizonyitványnyal igazolni.

A fennebb kijelölt munkálatokra vonatkozó tervek és összes iratok a nagyszebeni m. kir. államépitészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők.

Végül kijelentem, hogy Szebenvármegye fentartja magának azon jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között — tekintet nélkül az ajánlott árakra — szabadon választhasson és hogy a m. kir. kereskedelemügyi minister urnak előleges kivánságához képest a terveken modositást eszközölhessen.

Nagyszeben, 1908 évi julius hó 2-án.

Reisenberger
alispán.

Nr. 347/1908 [177] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela comunele bisericeşti mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupşa se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg. Român“.

1. **Ocolişul-mare** salar 600 cor. din cassa bisericei şi repartiţie dela popor, cuartir liber în edificiul şcoalei, lemne de foc şi grădină şcolară în natură resp. 20 cor. ecuivalentul grădinei.

La cas că învăţătorul va puteà înfiinţà cor bisericesc cu adulţii se va împărtăşì de deosebită remuneraţie pentru cor, care o va votà comitetul parohial la timpul seu.

2. **Ofenbaia** salar 600 cor. dela biserică, cuartir în natură şi ecuivalentul grădinei şcolare 20 cor.

3. **Ponor** salar 600 cor. dela biserică şi repartiţie din popor, cuartir în edificiul şcoalei şi 20 cor. relutul grădinei.

Preferiţi vor fi cântăreţii mai buni şi concurenţii cu 4 clase gimnasiale.

4. **Vidolm** salar 600 cor., anume 270 cor. dela stat şi 330 cor. dela biserică şi repartiţie pe popor, locuinţă în natură şi grădină de legume.

Cei instituiţi la toate aceste posturi sunt datori a conduce elevii la biserică şi a cântà cu ei liturgia în cor, apoi vor provedeà şi instrucţia din şcoalele de repetiţie.

Concurenţii, afară de atestatele de cualificaţie legale şi alte documente recomendatoare au a-şi înzestrà petiţiunile şi cu act despre depunerea jurământului oficial. Minimul salarelor de 1000 cor. în senzul art. de lege XXVII. din 1907, să asigură numai din 1 Iulie 1910, asemenea anii de serviciu pentru cuincuenale se socotesc numai cei petrecuţi în aceste posturi — afară de Vidolm, unde asigurează statul şi cuincuenalele.

Petiţiunile înzestrate în regulă cu documentele de lipsă să aştern în terminul deschis subscrisului oficiu protopresbiteral, având petenţii a se presentà şi în persoană în comunele pentru cari concurează spre a cântà în biserică şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 23 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Lupşei în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Gan
protopresbiter.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai
1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 37—40

Frumseţa

Dorinţa cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, şi spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, îşi spoeşte obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumseţească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat şi de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia şi Germania) a îmbărbătat pe mulţi oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurăţeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele etc. Se înţelege, aceasta nimănui nu i-a reuşit, căci secretul producţiunei **Cremei-Margit** îl cunoaşte excluziv numai inventatorul şi fabricantul, care şi păzeşte acest secret, prin aceea că tot singur pregăteşte acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiaşi; pregătirea ei e conştienţioasă, din care cauză şi efectul ei e repede şi sigur. Admoniem deci damele, a-şi spoi obrazul cu fel şi fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat şi de medici renumiţi din Anglia, Francia şi America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios şi bun pentru susţinerea frumseţei.** Acest renumit mijloc de frumseţă e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuinţare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feţei, pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele, roşaţa de faţă şi mâni le depărtează, iar feţei îi împrumută frumseţă ideală, împrospătare şi tinereţă. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roze, şi crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite şi separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighişoara**: A. W. Lingner.

[62] 5—7

Publicaţiune.

Pe baza preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor arhidiecezan Nr. 6616 din 7 Iunie 1908 să dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuendă repararea bis. gr.-or. din **Porumbacul sup. apusean** (u. p. Alsó-Porumbák) protopopiatul Avrig.

Licitaţiunea să va ţineà în edificiul şcoalei confesionale, în **29 Iunie a. c. st. v.** la 10 oare a. m. Preţul strigărei este cor. **1756·46**; vadiu 10%.

Planul preliminarul şi condiţiunile de licitare se pot vedeà la oficiul parohial.

Porumbacul super. apusean, în 15 Iunie 1908.

Nicolau Bărglăzan paroh şi preş.
Stefan Francu ca not.

Nr. 561/908. [176] 1—3

Văzut: **Ioan Cândea**
protopop.

Aviz!

Un tinăr, din familie bună, absolvent de cel puţin 3 clase gimnaziale sau reale, să primeşte ca practicant la firma

Ioan Comşa şi Fiu
Sălişte.

(159) 3—3

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 56—

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 17—52

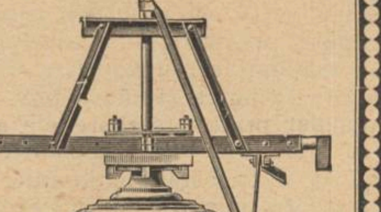

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 3—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

MUSCHONG BUZIÁSI FÜRDŐ VAS... FÜRDŐ
B.E.

APĂ MINERALĂ PHÖNIX DIN BUZIAS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătatoară apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 58—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale . . . . . . 16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . . —·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . . 1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à 1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 71 Sibiiu, Marți 1/14 Iulie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Duplicitate politică."

Intr'un moment de gândire senină și de sinceritate, confrații dela organul săsesc din loc au scăpat din gura vorba, că pentru Români politica radicală e cea mai bună, iar nu politica moderată, care e priincioasă numai Sașilor, fiindcă ei sunt puțini și slabi, nu pot purtà altă luptă politică cu Maghiarii.

Am prins numai decât gândul adevărat al politicianilor sași, și l-am schițat într'un număr mai recent, iar după noi vine acum și „*Bud. Hirlap*", organul imperialiștilor maghiari, și țintuește bine și el la stâlpul opiniunei publice aceasta mărturisire, făcută fără voe, despre existența a *două* politici săsești, una față de Maghiari, și alta față de naționalitățile celelelte, față de poporul de rând săsesc, și poatecă și față de străinătate.

Conform promisiunei făcute în numărul premergător, dăm în întregime articolul apărut sub titlul de sus în numărul de Mercuri, săptămâna trecută, al ziarului „*Budapesti Hirlap*", după cum urmează:

„Cu articolele lui Dr. Emil Babeș, scrise în „Telegraful Român" din Sibiiu, despre necesitatea unei politici naționaliste române mai moderate în ton și în direcție, se ocupă și foaia oficioasă a deputaților sași, aparținători partidului constituțional, „*Siebenbürgisch Deutsches Tageblatt*", în articolul de fond apărut în numărul dela 1 Iulie. Așà zice, că articolele în general conțin multe lucruri foarte corecte. Dar e altă chestie, că politica propusă în ele e întru adevăr corectă pentru Românii din Ungaria, ori e mai corăspunzătoare politica mai radicală? Nu să ține competentă a se pronunțà în chestia sulevată, ci vrea numai să constate, că din aceea, că pentru interesele Sașilor e mai corăspunzătoare politica moderată, nu urmează de loc, că ea ar fi cea mai corăspunzătoare *și pentru poporul român*, de zece ori mai mare decât poporul săsesc, și cu totul de altă structură sucială.

Raționarea aceasta, întru adevăr cu simbure și *circumspectă*, după mintea deschisă maghiară înseamnă atâta cât: „Noi, Sașii, fiindcă suntem puțini, suntem siliți să facem politică de prietenie față de Maghiari; dar voi, Românii, cari sunteți mai tari ca număr, și nu formați element orășenesc și comercial, ca noi, atât de mult avizați la sprijinul binevoitor al guvernului, să nu urmați pentru lumea aceasta exemplul nostru, ci continuați voi cu politica voastră intransigentă, până când se va descompune statul unitar național maghiar, pentruca atunci să ne putem primì și noi partea cuvenită. Ori apoi cum spune „*Telegraful Român*" cu sinceritate ceva mai valahă: Pentru noi, Sașii, e foarte plăcut, dacă alții își ard degetele și scot castanele din foc și pe seama noastră, dar nu e prielnic absolut de loc, dacă politica estremă română se schimbă în o politică moderată, pentrucă atunci e spulberată povestea, că noi, Sașii, apărăm Ardealul în contra invasiunei române, care formează primejdie mare pentru Maghiari. Atunci încetă titlul de drept, de a puteà cere ajutor dela Maghiari în contra primejdiei valahe.

Aceasta e una, și adecă *cea adevărată*, din fețele politicei oficioase săsești, pe care o represintă ei acasă „*von Broos bis Draas*". Și cum e ceealtă? Așà, cum o arată aici în parlament, ca membri ai partidului constituțional. Deschisă și prietenoasă. Așà, cum îi place Ungurului. E aceea, pentru care nu numai numărul mijlociu al politicianilor maghiari, ci chiar și cei mai distinși dintre ei, sunt gata „să renunțe la anumitele garanții cu privire la fidelitatea față de stat, pe cari le pretinde legislațiunea dela susținătorii de școale confesionale," — cu escepțiune Sașilor, pentrucă față de ei nu e nici o trebuință de astfel de garanții *bagatele*. Cum să și fie lipsă de ele, când domnul deputat Greskovitz, în vorbirea rostită în contra proiectului de lege despre gratuitatea învățământului poporal, spuneà, că Sașii nu au decât o singură lozincă, aceea, care a fost gravată cu câteva zile mai nainte pe monumentul de marmoră albă al poetului Vőrősmarty: „Hazádnak rendűletlenül légy hive, oh magyar". (Fi cu credință neclintită patriei tale, Maghiarule!)

De altcum vorbirea domnului *Greskovitz* e foarte interesantă și formează pendantul vrednic de a fi luat în seamă al aprecierilor acum amintite din „*Siebenbürgisch Deutsches Tageblatt.*" E o adevărată *îmbiere* a unei alianțe saso-maghiare, în contra românimei.

Și anume, în o astfel de formă, ca și cum în alianța aceasta Sașii ar formà *pars potior*. Lupta, — spunea dl deputat Gresskovitz, — pe care suntem siliți să o purtăm cu Românii, în urmările sale, nu numai pentru noi Sașii poate să fie fatală, ci chiar pentru patria noastră întreagă nu poate să fie indiferentă. Pentrucă pe când pentru Sași ea formează o chestie de a fi, sau a nu fi, pentru patria noastră întreagă ea formează chestia următoare: *Vrem noi, și putem noi să ținem Ardealul pe sama Ungariei?* *)

Natural, că dl deputat Greskovitz și consoții săi nu sunt aplicați să ofere această alianță așà numai, cu totul de geaba. Ca contraserviciu cer, ca opiniunea publică maghiară și regimul maghiar să nu ceară dela ei nici o garanție în privința fidelității față de stat. Nici învățarea serioasă a limbei maghiare în școalele lor să nu o pretindă, pentrucă ei și așà pot să dee ajutor Maghiarilor în contra Românilor. Ba ei numai așá pot să rămână credincioși patriei, dacă o pot face aceasta ca — Nemți. Mai clar exprimat, prețul alianței cu Sașii este, nu numai susținerea intereselor speciale săsești și a privilegiilor lor de până acuma, — ci încă și lărgirea și întărirea acestora!

Domnul deputat Greskovitz execută în vorbirea aceasta a sa pe un comisar ministerial, care în luna trecută a vizitat școalele poporale din comitatul Sibiiului, și ajungând la Cisnădia, nu a fost aplicat a se mulțămì cu oferirea solidarității dintre Sași și Maghiari, ca echivalent pentru *nesuficienta învățare a limbei maghiare*. Spunea adecă, că acest domn comisar ministerial poate să fie un distins pedagog, (Erà Dr. *Iancsó Benedek*), dar că are vederi *slabe* politice, e evident, căci altcum nu spuneà, că solidaritatea sasă-maghiară *nu plătește nici un ban*.

Cumcă ce a spus acest comisar ministerial, nu știm. Dar știm pozitiv două lucruri. Intâiu, că ministrul probabil pentru aceea l-a trimis în comitatul Sibiiului, ca săși câștige orientare despre învățarea cu succes ori fără succes a limbei maghiare în școalele poporale săsești, iar nu pentruca să lege acolo alianță politică cu Sașii. Al doilea, că dacă întru adevăr așà s'a pronunțat, că alianța aceasta nu plătește nici un ban: *are perfectă dreptate*. Pentru salvarea Ardealului, maghiarimea nu are nici un motiv să se alieze cu Sașii în contra Românilor, ori apoi viceversa. Națiunea maghiară își rezolvează politica ei în mod suveran, chiar și politica de naționalitate. Ar însemnà renunțare dela aceasta suveranitate

---

*) S'a întâmplat, că tocmai când rosteà deputatul Greskovitz cuvintele acestea în dieta țării, a intrat în dietă baronul *Bánffy*, fostul ministru prezident, și *a început să râdă cu hohot*. I-a fost prea comică situația și lui, închipuinduși pe dl Greskovitz călare pe cal, cu sabia în mână, cum apără Ardealul de invasia valahă!

FOIȘOARĂ.

Scrisori.

I.

Amice! Te plângi de acusă, ce dnul Dr. Ioan Lupaș în cuvântarea sa dela Sebeșul-săsesc și un anonim în ziarul „Lupta" ridică contra medicilor români. Ai toată dreptatea să fi indignat, de oarece și unul și altul este nedrept față de noi.

Ce zice adecă domnul Dr. Ioan Lupaș? Dânsul susține, că medicii români nu se interesează de poporul dela sate. Afirmațiunea aceasta domnul profesor seminarial a luat-o din vânt, ea e lipsită de orice basă reală. Un răutăcios ar zice, că a acusat pe unii, ca să poată scoate pe alții la iveală.

Cum s'ar putea, ca medicii români să nu contribue cu nimic la luminarea poporului, la luminarea țăranului, care e clientul lor cel mai credincios? S'ar putea, ca ei să-și uite așa de tare de sfânta lor chemare? Nu, lucrul acesta este cu neputință.

Chemarea medicului aduce cu sine, în mod imperios, ca odaia noastră de ordinațiune să fie un fel de școală igienică și toate visitele noastre dela sate să fie un fel de prelegeri publice în miniatură.

Vine un bolnav la tine, îl întrebi de începutul și cursul boalei sale, îl examinezi, îi faci diagnoza, îi prescrii medicamentul potrivit și îi dai amănunțite îndrumări dietetice. Uneori îi ții o scurtă prelegere din igiena particulară.

Și lucrul acesta se repetează zi de zi, pentrucă nu este zi lăsată de Dumnezeu, în care să nu primești țărani bolnavi la casă.

Un profesor instruiază 30—40 elevi în cursul unui an școlar; un medic instruiază, din punct de vedere igienic, sute și sute de țărani în acelaș interval. Un conferențiar, b. o. cel cu pricina, își desvoaltă tema sa, adeseori prea lungă și în urmare obositoare, înaintea unui auditoriu, care îl ascultă din oficiu, chemat acolo de o poruncă a superiorilor. Noi, medicii, ne adresăm în ordinațiunile noastre către aceia, cari au interes să ne asculte. Clienții noștri vin la noi nechemați, nesiliți, și vor să primească sfaturi, din cari să tragă folos imediat. Sfaturile noastre prind, pentrucă sunt adresate acelora, cari vreau să scape de o durere, în multe casuri să scape din ghiarele morții.

Parecă aud pe unul sau pe altul zicând: Șablon, faci diagnoza, prescrii medicina, dai îndrumări dietetice (și încassezi taxa).

Sunteți în rătăcire, domnilor! Medicii nu pot lucra după șablon, ei trebue să individualiseze. Intr'un fel vei proceda când ai de a face cu un om în vârstă, altfel când pacientul e un copilaș de abia câteva luni și peste tot altcum la diferitele boale, de cari sufer oamenii.

Bieții copii, cât au să sufere în urma nepriceperii părinților lor. Cu adevărat unele mame își omoară copiii cu dragostea. Ca să se desvoalte, să crească mai repede, le dau înainte de vreme tot felul de bucate, potrivite numai abia după un an, doi. De acì apoi cataruri de intestine, unul mai grav ca celalalt, și în urmare o mortalitate mărișoară între copilași, mai ales la sate.

Pune-te acum, doctore, și explică mamelor greșala, de care s'au făcut vinovate; dă-le îndrumări pentru săptămâni și luni de zile înainte. Ba nu uita a le spune, că mâncarea de căpetenie a copiilor până la șepte ani e laptele și nu de geaba primul rând de dinți se numesc „dinții laptelui".

Tot Românul, care are copii, să țină deci vacă la casa lui!

Asta așa merge an de an, mai ales vară de vară, căci pe timp călduros se îngrămădesc casurile de cataruri intestinale.

Chiar și medicul cel mai morăcănos e necesitat a face pe igienistul în astfel de casuri. Așa-i, ori nu?

La revedere.

Sibiiu, în Iunie 1908.

Dr. I. Beu.

O căsătorie.

Cum s'a întâmplat, cum nu, cu greu se poate spune, fiindcă lucruri de acestea mai mărunte istoria nu le notează și nu le ține în evidență. Destul însă, că amicul Nicolae a rămas holteiu. Și era acum holteiu tomnatic, bine brumat pe mustațe și pe firii de păr din cap, câți i-au mai rămas. Era întrat binișor în etatea, în care, după părerea tuturor mătușelor, fără deosebire de naționalitate, bărbatul nu se mai poate însura, pentrucă nu-l mai vrea nime.

Ei, dar părerea mătușelor nu ne privește. Ne privește faptul, că amicul Nicolae era neînsurat. Mai mult decât atâta ne privește apoi alt fapt, anume, că amicul Nicolae era dușman neîmpăcat al femeilor, de orice rang, naționalitate și etate, pentrucă după părerea sa toate relele în lumea aceasta *dela femeie și prin femeie* s'au născut. De aceea, amicul Nicolae nu putea se sufere femeile, și când întâlnea câte una în calea sa, întorcea capul în altă parte, pentruca nici să n'o vadă.

Așa făcea el și cu econoama sa, cu domnișoara Sida, care n'avea voe se întrе în camera lui, decât numai dupăce a plecat el de acasă. Iar când îi aducea dejunul, pentrucă amicul Nicolae numai dejunul îl luà acasă, la locuința sa, ridica gazeta pe care o cetea în fiecare zi, sus, dimiterea la târgueli politice şi la legarea de alianţe. Politica naţională a statului ungar nu poate fi obiect de învoială, de vânzare ori de târguială, tot aşà cum nu poate să-şi lege de condiţiuni nici un supus al statului patriotismul său, nici chiar gruparea de buze străine, care nu vorbeşte ungureşte, fie că gruparea aceasta o compun câteva sute, ori câteva milioane de supuşi ai statului. Patriotism condiţionat nu există. Cel ce-şi leagă patriotismul de condiţiuni, ar face mai bine dacă şi-ar scoate paşaport şi s'ar duce acolo, unde găseşte statul, care acceptează asemenea condiţiuni.

Când vorbim cu politiciani naţionalişti, auzim de multeori frazele acestea: Trebue să trăim în pace unii cu alţii, că doară Maghiarii şi Saşii, ori Maghiarii şi Românii, sunt avizaţi unii la alţii! Dar tesa e numai pe jumătate adevărată. Intru atâta adecă, că în statul acesta, Saşii, Românii, Slovacii, etc. sunt cu adevărat avizaţi la naţiunea maghiară, dar naţiunea maghiară, alcătuitoare de stat, *nu e avizată la nime.* Tocmai de aceea, din principiul, că suntem avizaţi unii la sprijinul altora, nu se pot scoate de loc astfel de consecvenţe, cari şi numai cu un fir de păr ar puteà să atingă scopurile şi misiunile mari naţionale, a căror atingere şi împlinire pe pământul acesta este ceva egal cu împlinirea misiunei istorice a maghiarimei."

*

Cu privire la cele spuse la călcâiul acestui articol, nu vom permite să ne spunem părerile într'un articol separat.

Congresul bisericei sârbeşti. Prin decret regal comisar regesc pentru conducerea congresului bisericei gr.-ort. sârbeşti este numit ministrul de justiţie *Günther Antal.* Congresul va fi convocat pe 21 Iulie n. la Carloveţ, în scopul alegerii de patriarh.

„Naţionalităţile şi reforma electorală". Ziarul *„Lupta"* din Budapesta scrie în numărul de Vineri, 10 Iulie n. următoarele: „Sub acest titlu *„Pester Lloyd"* a publicat în numărul seu de Vineri un articol informativ, în care s'a făcut amintire, — în mod greşit, — şi de ziariul „Telegraful Român". Pentru a încunjurà orice neînţelegere, suntem autorisaţi a constatà, că clubul deputaţilor naţionalişti nu are nimic comun cu acel articol, care se basează, precum apare aceasta la evidenţă şi din partea întroductivă a acelui articol, pe informaţiuni private de ale ziarului amintit, în unele părţi de sigur greşit interpretate". Luăm act.

„Partid moderat slovac". O foaie slovacă scrie, că are cunoştinţă positivă despre încercările făcute din partea guvernului, de a să înfiinţà un partid moderat slovac. Mişcările naţionaliste dintre Slovaci guvernul voià la început să le suprime cu ajutoriul partidului poporal, dar lucrul nu a succes. Partidul poporal nu are nici o trecere la poporul slovac. Şi-a perdut întreg terenul. S'a făcut apoi încercarea şi cu ajutorul reuniunilor poporale catolice, dar nici aşà nu merge. Acum s'a pus la cale înfiinţarea unui partid moderat slovac, probabil, pentruca Slovacii, certânduse şi bătânduse la alegeri între olaltă, — naţionaliştii cu moderaţii, — să remână şi unii şi alţii pe de laturi.

Din parlament. Vineri la oarele 10 a ţinut şedinţă casa magnaţilor. Prezenţi foarte puţini membri ai înaltului corp legiuitor. S'a votat fără discuţie proectut de lege despre prelungirea legii referitoare la judicatura curială în chestii electorale, şi tot fără discuţie s'a primit şi legea despre regularea proprietăţi. A urmat legea despre *execuţii.* In legea aceasta casa magnaţilor, în conţelegere cu guvernul, a făcut o modificare. Pensiunile nu le-a scos adecă toate de sub execuţie, ci numai ale văduvelor şi orfanilor. Dela funcţionarii penzionaţi, pensia *poate* fi secvestrată, astfel însă, ca respetivului să-i rămână 1200 coroane. In aceeaş zi la oarele 12 şi jumătate a ţinut şedinţă dieta, şi luând cunoştinţă despre modificarea legii de execuţii din partea casei de sus, a *acceptat* şi ea modificarea. La oarele 2 şi jumătate casa magnaţilor a ţinut de nou şedinţă, pentru a lua la cunoştinţă, că şi dieta a acceptat modificarea făcută în legea de execuţii. S'a antenticat apoi procesul verbal al şedinţei, în casa magnaţilor şi în dietă, iar prezidentul dietei a încheiat şedinţa cu comunicarea, că proxima şedinţă a dietei se va ţinea în 23 *Septemvrie n. c.* Până atunci — vacanţe parlamentare.

Intâlnire de ministri. Organul ministrului nostru comun de esterne, ziarul *„Fremdenblatt"* dela Viena scrie, că ştirea dată de ziarele italiene, privitoare la o iminentă întrevedere dintre domnii Tittoni şi Aehrenthal, se confirmă. Ministrul de externe italian va merge în cursul verei în Austria la vânătoare şi cu această ocaziune va aveà o întrevedere cu baronul de Aehrenthal, ministru de externe al Austro-Ungariei. Locul unde să va întâmplà această întâlnire, nu este încă fixat, nici data întâlnirei, nu se cunoaşte încă. In ceeace priveşte ştirea despre o întâlnire a dlui Iswolsky, ministru de externe al Rusiei, cu baronul de Aehrenthal, *„Fremdenblatt"* zice, că ministrul de externe al Rusiei va face o cură la Karlsbad, aşà că e probabil, că va profità de trecerea sa prin Viena spre a aveà o întâlnire cu ministrul afacerilor străine al monarhiei austro-ungare. Tot aşà şi domnul *D. A. Sturdza,* prim-ministru al României, mergând în zilele viitoare la Karlsbad, se va oprì în Viena pentru a se întâlnì cu baronul de Aehrenthal, ministrul nostru comun de externe.

Din despărţ. „Asociaţiunei".

Convocare.

Onoraţii membri ai despărţământului *Alba-Iulia* al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" sunt invitaţi la adunarea generală ordinară, ce se va ţinea Dumineca, în 20 Iulie st. v. (2 August st. n.) 1908 la orele 3 p. m. în şcoala din comuna Totaiu.

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Raportul cassarului.
4. Alegerea comisiunei pentru censurarea socotelilor.
5. Alegerea comisiunei pentru înscrierea de membri noi şi încassarea taxelor.
6. Disertaţiuni cari cu 3 zile mai înainte se vor presenta directorului despărţământului.
7. Raportul comisiunilor.
8. Alegerea a lor 2 delegaţi pentru adunarea generală a „Asociaţiunii".
9. Alegerea directorului şi a comitetului pe restul periodului.
10. Alegerea de verificători a protocolului adunării.

La adunare sunt bine văzuţi toţi sprijinitorii şi doritorii de cultură a neamului.

Alba-Iulia, la 28 Iunie st. v. (11 Iulie st. n.) 1908. *Enea Pop. Bota* m. p., secretar. *Ioan Teculescu* m. p., dir. despărţ. Dr. *Rubin Patiţa* m. p., cassar.

Intrunirea agricolă din Cărpeniş.

— Raport special. —

— 9 Iulie n.

Dumineca, 5 Iulie n. a. c. membrii exmişi de comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comit. Sibiiu", domnii R. *Simu,* A. *Cosciuc* şi N. *Iosif* în frunte cu neobositul secretar V. *Tordăşianu,* conduşi de dorul pentru luminarea şi înaintarea ţăranului român, cu adevărată iubire frăţească au alergat în mijlocul fraţilor din comuna *Cărpiniş,* unde cu inimi calde şi braţe deschise au fost primiţi.

Dela Mercurea spre meazăzi în depărtare de 14 chlmtr. tocmai la poalele munţilor într'o formă de căldare se află situată comuna Cărpiniş cu peste 1000 locuitori români.

Imprejmuită fiind comuna de o parte de puternica comună săsească Gârbova, iar de altă parte de comuna săsească Reciu, hotarul îi este cu mult prea mic pentru numărul locuitorilor ei.

Intre astfel de împrejurări siliţi sunt a lucra în hotarăle comunelor vecine şi în mare parte a-şi cumpăra pe bani bucatele de lipsă.

Portul bărbătesc e şi astăzi în toată curăţenia şi vechimea de odinioară, afară de 2—3 casuri. Tot asemenea şi la femeile mai bătrâne. Cu durere am văzut însă, că nevestele mai tinere şi fetele au început a-şi pestriţa portul lor cel simplu.

Casele şi celelalte edificii economice sunt toate din material solid, curate şi în stare mulţămitoare. Peste tot se poate vedea înaintare spre bună stare şi religiositate.

Indeletnicirea de căpetenie a acestor locuitori este viieritul. In timpul trecut fiind preţul vinului de tot scăzut, abia puteau să-şi acopere cele mai arzătoare trebuinţe şi cămătarii fără de milă îi exploatau după plac. In timpul din urmă, urcându-se preţul vinului au început şi ei să răsufle mai uşor, ridicându-se cu încetul la o bună stare mai corăspunzătoare cu hărnicia lor.

Nu mult le-a fost dat însă să guste din fericirea aceasta, de oarece duşmanul cel neîmpăcat al viilor, filoxera, a început cu toată puterea să le nimicească isvorul de câştig şi de traiu.

De aceea nu e mirare, dacă bătrâni cu plete albe, bărbaţi şi femei în vârstă, feciori şi fete, cu toţii dimpreună alergat-au întru întimpinarea acelora, cari mergeau să le împărtăşească sfaturi şi poveţe folositoare, pe cari primindu-le şi urmându-le, vor putea să le facă viaţa mai tignită.

La întrarea în comună membrii comitetului central au fost bineventaţi de parohul local I. *Munthiu,* care vorbind în numele poporului aflător de faţă a zis: „Cu dor v'am aşteptat şi bună nădejde avem, că sfaturile şi poveţele ce veţi binevoi a ne da, mai ales în ale viieritului, care este aproape singurul isvor de câştig al locuitorilor din această comună, la bună ispravă vor duce şi roade îmbelşugate vor da, pentrucă în pământ bun şi roditor vor ajunge".

In numele comitetului central a vorbit R. *Simu,* care mulţămind pentru călduroasa primire a asigurat pe cei de faţă, că membrii exmişi ai comitetului, încurajaţi de frumoasa primire, cu frăţească dragoste şi cu deosebită râvnă vor căuta să le mulţămească aşteptările îndreptăţite. Ambele vorbiri au fost urmate de câte un întreit „trăiască", repetat apoi de tinerimea adultă şi reuniunea pompierilor până la locuinţa dlui vicenotar A. Muntean, unde membrii comitetului au făcut un mic repaus. De aci apoi cu toţii ne-am îndreptat spre biserică, ca cel mai încăpător lăcaş pentru astfel de întruniri.

Comunele învecinate au fost şi ele bine representate. Din Reciu a fost vrednicul notar D. Munthiu cu doamna, parohul Ig. Filip, înv. I. Bârsan şi priceputul viier Marcu Barb, apoi parohul I. Dobrotă din Poiana, cu înv. N. Şerb şi teologul Ghişe. Din Mercurea domnii Simulescu şi Blaga. Din Gârbova parohul R. Pop cu familia. Din Deal parohul N. Dura şi înv. I. Dobre. Din Căpâlna parohul V. Dobre ş. a.

Dl R. Simu bineventând pe cei presenţi, cari într'un număr aşa de frumos au alergat să asculte folositoarele poveţe, salută îndeosebi pe oaspeţii străini, cari prin venirea lor au mărit însemnătatea întrunirei şi dovedesc, că ştiu să preţuiască frumoasele făptuiri ale vrednicei noastre „Reuniuni agricole".

A lăudat apoi deosebita hărnicie a locuitorilor Cărpinişeni, cari cu sârguinţă şi pricepere au ştiut să facă din hotarul comunei lor situată în creerii munţilor o adevărată grădină încântătoare şi aducătoare de folos. Cu durere vede însă, că îndelungata lor trudă este acum aproape nimicită de cel mai neîmpăcat duşman al viilor, de filoxeră. Ii îndeamnă însă, ca după sfaturile şi poveţele ce vor primi să înceapă o nouă lucrare şi în curând se vor bucura de roadele ostenelelor lor. Arată apoi pe scurt foloasele ce pot să aducă şi ceialalţi rami de economie, cari îmbrăţişaţi cu căldură şi isteţime, pe lângă ramul viieritului, pomăritul şi stupăritul, pot să le aducă frumoase câştiguri.

Vorbeşte apoi îndeosebi despre nutrirea vitelor în timp de secetă şi arată mai multe soiuri de seminţe pentru nutreţuri cari se pot sămănà în mirişti şi spune cum sunt a se păstrà şi folosì peste earnă, când celalalt nutreţ ne lipseşte.

Prelegerea a fost ascultată cu deosebită luare aminte, şi dl *R. Simu* a fost răsplătit cu un întreit „Să trăiască".

Conform programei a urmat prelegerea despre noua cultură a viilor. Membrul din comitet învăţ. *N. Iosif,* întrun limbagiu nu se poate mai popular, a vorbit cu deplină cunoştinţă de causă şi timp de peste 2 ore a ţinut pe ascultători într'o deosebită atenţiune. In întroducere a arătat relele de cari sufere poporul român, şi cu dibăcie a dovedit cum poporul se aruncă în braţele *prorocilor mincinoşi* şi nu dă crezământ adevăraţilor lui binevoitori. A scos apoi la iveală credinţele deşarte, în legătură cu sărbătorile băbeşti pe cari asemenea le-a dovedit de neîntemeiate, apoi luxul şi beţia, două desfrâuri, din cari urmează sărăcia.

Dela acestea a trecut la cei mai mari dujmani ai viilor, filoxera şi peronospora, descriindu-i în mod amănunţit, apoi a ară-

---

atât de sus, ca privirea sa să nu poată cădea asupra domnişoarei Sida.

Păcat, pentrucă domnişoara Sida era o fată destul de frumuşică, şi oricare alt bărbat şi-ar fi păscut cu drag ochii, privindu-o. Nu mai era tinără, dar nici bătrână. Cum era mai potrivită, vorba ăluia. Şi se ştià îmbrăca cu atâta gust, încât părea că anume a umblat la şcoală şi a făcut studii serioase în privinţa aceasta.

Dar pe amicul Nicolae nu l privea, nici frumseţa, nici gustul estetic, ca să zic aşa, al dşoarei Sida, ci lui să i-se aducă dejunul, şi apoi cine-l aduce, se dispară iute din camera lui. Şi nici n'ar avea vreme amicul Nicolae să-şi bată capul cu domnişoara Sida, când are alta de lucru. Lucru mare. Gazetele nu le poate cetì peste zi, în urma ocupaţiunei sale prea încordate, ci le ceteşte totdeauna dimineaţa, la dejun. Şi ştiţi pentruce le ceteşte? Pentruca se adune din ele ştirile sensaţionale, despre omoruri, escrocherii, şi despre alte crime, se adune datele referitoare la viaţa *morală* a omenimei şi să constate din ele, că aproape toate fărădelegile sunt pricinuite, în mod direct, ori indirect, de — *femei.* Amicul Nicolae lucrează adecă la un studiu amănunţit în privinţa aceasta, la un op, care va face sensaţie în lumea literară.

In dimineaţa în care se începe un episod însemnat din viaţa amicului Nicolae, episodul pe care am pus de gând să vi-l comunic, gazetele aduseseră material foarte bogat pe seama lui. Atâtea omoruri, sinucideri, arestări, condamnări judecătoreşti, nu aduseseră ele de mult. In dimineaţa aceea a avut deci o recoltă bună fantasia amicului Nicolae. A avut însă şi o surprindere, căci vrând nevrând a trebuit să dee faţă cu domnişoara Sida, care s'a întârziat de data aceasta cu dejunul, şi când a întrat cu el pe neaşteptate în cameră, amicul Nicolae nu mai avea gazetă în mână, pentrucă le cetise toate, şi astfel n'a mai putut se ridice gazeta în sus, ca să nu-şi vadă econoama.

O văzù. Şi ce era mai nostim, domnişoara Sida, nu să iasă iute afară, dupăce a aşezat dejunul pe masă, ci mai tocmì pânzătura de pe masă, mai şterse linguriţa, mai puse zăharniţa la loc mai aproape de mâna stăpânului, cu un cuvânt, îşi făcea de lucru, pentruca să rămână mai multă vreme în odaia amicului Nicolae, care ţinea ochii ţântă la şurţul ei cel alb, care îi şedea atât de bine Sidei pe fondul unei rochii negre. Şi totuşi i se părea amicului Nicolae, că domnişoara şade prea mult în odaia lui. Şi nu ştia de ce? Doară nu-i va face ea, Doamne iartă-mă, ofert de căsătorie? Mai ştì? Acum s'a cam întors lumea pe dos cu obiceiurile.

Domnişoara Sida îşi drese niţel glasul apoi îl agrăì:

— „Domnule Nicolae!"

Sângele înghieţă în vinele amicului nostru. Era mort, că acum are se urmeze declaraţia de amor, ori jalbă în contra opiniunei publice, care condamnă pe domnişoara Sida, pentrucă şade în casă cu un holteiu, o greşală din partea ei, care nu mai poate fi reparată decât numai prin căsătorie, ori aşa ceva. Era sigur amicul Nicolae, că ceva lucru mare are se urmeze. Cu jumătate de gură, cu temerea în sân, şi cu faţa întoarsă într'altă parte, o întrebă:

— „Ce pofteşti domnişoară?"

— „Uite ce e, domnule Nicolae, am visat astă-noapte un vis foarte ciudat, şi a-şi vrea să vi-l împărtăşesc".

Iată năcazul! Sigur că eroul din vis el a fost, amicul Nicolae. Dar ce are domnişoara Sida să-l amestece în visurile ei? Ori fiecare altă femeie? El n'a dat nici unei femei împuternicire se viseze despre el! Dar se linişti iute amicul Nicolae, când auzì, că visul domnişoarei Sida e foarte nevinovat. A visat adecă, că era foc mare, şi în foc se vedea numărul 111. Şi fiindcă focul în vis însemnează noroc şi câştig de bani, domnişoara Sida se roagă frumos, ca amicul Nicolae să-i dee o hârtie de douăzeci de coroane din simbria ei, pentruca să-şi cumpere un los. Ce ştì? Dar dacă dă norocul de ea!

Amicul Nicolae scoase iute portmoneul din buzunar, şi fericit că a scăpat numai cu atâta, cu frica, îi întinse domnişoarei Sida banii ceruţi, poftindu-i mult noroc şi isbândirea visului.

Domnişoara Sida eşi, iar amicul Nicolae se aprofundă în gânduri. Şi a stat mult aşa. Neobicinuit de mult. S'a întârziat chiar şi dela birou, primul cas de douăzecişişase de ani, de când e în slujba statului, la curtea de compturi. Resultatul lungilor meditări ale amicului Nicolae a fost acela, că cu începerea lunii ce urmează are să abzică domnişoarei Sida. Are să-i dee drumul. Nu pentru alta, dar e — prea frumoasă pentru el.

(Va urma.)

tat care este modul de scăpare şi cum trebue să se facă noua cultură a viilor.

Rar se va dà ţăranilor nostri ocaziunea, să audă câte o prelegere atât de folositoare şi instructivă, de aceea se vede că a şi fost ascultată în mod deosebit.

Ca o continuare a urmat apoi instructiva prelegere a dlui *A. Coşciuc*, care a început cu culesul viilor, tescuitul strugurilor, îngrijirea vaselor şi a mustului, precum şi unele morburi ale vinului.

Fiind timpul înaintat, nu s'a putut mult însistà asupra acestor poveţe folositoare pentru vierii români. De altcum dl *A. Coşciuc* a promis că va stà Cărpenişenilor întru ajutor la renoirea viilor.

Iscusitul şi harnicul nostru stupariu dl *R. Simu*, cu cunoscuta-i dibăcie şi îndemînare a vorbit acum despre cultura albinelor şi a îndemnat poporul la îmbrăţişarea acestui ram folositor şi aducător de câştig. Puţină osteneală şi mai puţină cheltueală şi totuşi câştigul e însemnat.

Pentru lăţirea acestui ram pe o treaptă mai raţională, comitetul central a procurat o coşniţă mobilă, după sistemul cel mai bun, precum şi recuisitele neapărat de lipsă, pe cari, prin esmişii săi le-a dăruit membrului „Reuniunei“ dlui v-notar *A. Muntean*, cu deobligământul, ca să nizuiască pentru răspândirea acestui ram de economie.

Sarcina cea mai gingaşe a revenit şi de astădată secretarului „Reuniunei“ dlui *V. Tordăşianu*, care prin frumoase pilduiri a vorbit poporului despre însemnătatea tovărăşiior peste tot şi a însoţirilor de credit sistem „Raiffeisen“ în deosebi, îndemnând poporul să înfiinţeze în *Cărpiniş* o astfel de însoţire.

Intru sprijinirea adevărurilor rostite de secretarul „Reuniunei“, şi pentru ducerea la îndeplinire a acestei folositoare cause a vorbit şi vrednicul notar *D. Munthiu*, care cunoscând mai deaproape împrejurările locale, cu dovezi a arătat lipsa neapărată a unei astfel de însoţiri şi a îndemnat pe cei presenţi a se înscrie ca membri.

Inceputul l-a făcut harnicul preot local *I. Munthiu* apoi dl notariu şi alţi fruntaşi. Dl secretar *V. Tordăşianu* a luat şi de astădată angajamentul să pregătească actele recerute la înregistrarea firmei. Astfel, peste puţin o să avem şi în comuna Cărpiniş un bun şi folositor aşezământ românesc, care va contribuì la bunăstarea şi fericirea locuitorilor.

In urma apelului făcut, mai mulţi fruntaşi s'au înscris în şirul membrilor „Reuniunei“. S'au împărţit între cei prezenţi mai multe cărţi din biblioteca „Reuniunei“, şi dl *R. Simu* a mulţămit celor prezenţi pentru frăţasca dragoste, cu care au luat parte la întrunire, precum şi pentru sprijinul şi deosebitul interes ce au arătat faţă de „Reuniune“.

Erau 7 oare, când depărtândune din biserică, preste 40 persoane, domni şi ţărani, ne-am întrunit la ospitala şi bogata masă, aranjată de stimatele doamne notărăşiţe *Munthiu* şi *Muntean* cu ajutoriul drei *V. Oros* învăţ. Aflându-ne sub ceriul liber, toastele şi buna disposiţie n'au lipsit, şi firul întrerupt în biserică s'a continuat la masă, până târziu.

Ca operă pentru încoronarea făptuirilor săvârşite preste zi, s'a făcut o colectă de 6 cor. 60 bani, cari se vor adauge „Fondului viierilor români din cercul Mercurei“ înfiinţat de vrednicul not. D. Munthiu. „Dumnezeu vede“ încă şi-a împlinit chemarea.

Trăiască Cărpinişenii şi vrednicii lor conducători, să poată duce la izbândă folositoarele poveţe, ce li s'au dat.

Cu acestea ne-am despărţit, ducând cu noi folositoare învăţături şi frumoase amintiri. *i.*

Pentru conducătorii şcoalelor de pomi comunale.

La recercarea onorabilei comisiuni economice comitatenze, hotărâre am luat să ţinem în zilele din 22—24 Iulie n. c. la şcoala economină consistorială din Sibiiu, strada Weisen nr. 5, anume, cu conducătorii şcoalelor de pomi comunale un curs de repetiţie şi de practică în ale altoitului pomilor.

Cursul să va ţineà cu începere din 22 c. oara 8½ dimineaţa la şcoala amintită, şi sub conducerea vice-prezidentului reuniunei noastre dl *Ioan Chirca*, notar în *Sălişte* şi a dnilor Dr. *Ioan Stroia*, protopresbiter şi *Aurel Cosciuc*, conducătorul şcoalei economice consistoriale, ambii membri în comitetul nostru central.

Participanţii vor beneficià de cărăuşie gratuită, de cor. 2 la zi, ear cei cari n'au fost împărtăşiţi de cuţite de altoit pomi, vor primi şi câte un asemenea cuţit, toate acestea acoperite din fondul economic comitatens.

Comitetul nostru central va îngrigi de eventuala încuartirare a participanţilor.

Sibiiu, 8 Iulie n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

NOUTĂŢI.

Arhiducele Leopold Salvator la Sinaia. Alteţa Sa Imperială şi Regală, Arhiducele Leopold Salvator, a sosit Marţi d. a. la oarele 5 la Sinaia, cu trenul dela Braşov. A fost întimpinat la gară de Maiestatea Sa Regele Carol, de Alteţa Sa Regală principele moştenitor de tron Ferdinand, de ministrul-president D A. Sturdza şi de principele Schönburg-Hartenstein, ministrul plenipotenţiar al Austro-Ungariei la Bucureşti. Batalionul de vânători dela Sinaia, cu muzica în frunte, a dat onorurile militare. Dupăce a trecut în revistă trupele, A. Sa Imper. şi Regală a plecat în trăsură, împreună cu Maiestatea Sa Regele Carol şi principele Ferdinant spre castelul Peleş. Mercuri sara la oarele 9 Alteţa Sa a plecat cu trenul îndărât la Braşov.

*

Şcoalele române şi limba maghiară. Ziarele maghiare scriu, că ministrul de culte şi instrucţiune publică a detras ajutoriul de stat dat până acì şcoalelor române gr.-ort. şi gr.-cat. confesionale din Şimand, comitatul Aradului, din motivul, că în ele nu s'a propus cu destul succes limba maghiară. Totodată a ordonat, să se facă şcoală comunală în comuna numită. Aceeaşi soarte a avut şi şcoala română gr.-ort. din Minişul superior, căreia ministrul încă i-a detras ajutoriul de stat, din acelaşi motiv.

*

Dela comitat. Hotărârile comitetului central electoral al comitatului Sibiiu, cu privire la reclamaţiunile date în contra listelor provisorii electorale de pe anul 1909, din oraşul Sebeşul-săsesc, apoi din comunele Mercurea, Galeş şi Cisnădie, sunt espuse spre privire în zilele din 20 până în 30 Iulie 1908, în cancelaria vicecomitelui, precum şi la primăriile comunelor respective.

*

Membri noi în casa magnaţilor. Deputaţii din dietă, aparţinători partidului kossuthist, *Chernel* Gyula şi *Meczner* Béla, au fost numiţi membri pe viaţă ai casei magnaţilor.

*

Arămâni ucişi. Vineri, săptămâna trecută, au fost aflaţi doi Arămâni la Papadia ucişi de către bandele greceşti, iar turmele lor nimicite.

*

Consilii de onoare în armata română. In scopul de a se împedeca duelul între oficeri, s'au întrodus în armata României consiliile de onoare, pentru a căror funcţionare s'a compus un regulament, aprobat prin decret regal din partea Regelui Carol al României.

*

Advocat nou. Domnul Dr. *Nicolae Cristea*, aduce la cunoştinţă, că şi-a deschis cancelaria advocaţială în Ocna Sibiiului (Vizakna).

*

O rugăminte. Având să absenteze timp mai îndelungat din Sibiiu, dl V. Tordăşianu roagă pe toţi aceia, cari au daraveri cu reuniunea agricolă sau cu cea a sodalilor români din Sibiiu, să nu-i să adreseze dsale, ci reuniunilor respective.

*

Rectificare. In foişoara numărului nostru trecut (70) s'a strecurat o eroare, în colosna a doua, aliniatul al doilea, rândul al 5-lea, unde în loc de „*mai târziu*“ este a se cetì „*mai întâiu*“.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Doamna Iosefina Pop n. Lobonţiu, soţie de jude de curie (Budapesta) 10 cor., doamna Elisaveta Popa 5 cor., Constantin Oancea, paroh (Cioara-de-jos) şi soţia sa Valeria 1 cor., Cornel Muntean, vicenotar (Cărpiniş) pentru sine, pentru soţia sa Elisa n. Blaga şi pentru copiii lor Enea, Virgil şi Minodora 2 cor., Demetriu Dobre, stud. (Căpâlna) 1 cor., Ioan Mafteiu, director (Brezoiu) 5 cor., pomeana răpos. măestru cismar N. Domnariu, colegul repos., cismarul George Praşca a adunat cu pălăria 1 cor. 34 fil.

*

A trăsnit în sinagogă. In Cernăuţi a fost o puternică rupere de nori, cu fulgere şi trăsnete. Trăznetul s'a descărcat asupra sinagogei evreeşti de acolo, şi a omorât pe trei Evrei, cari să rugau în ea.

*

Ziarul „Lupta“ din Budapesta a fost încredinţat conducerii domnului *Lucian Bolcaş*, un bun manuator al condeiului.

*

Cutremur de pământ. In una din nopţile trecute s'au simţit mai de multeori cutremure de pământ în unele regiuni ale Austriei de răsărit şi de sud, precum şi în Italia şi Elveţia. Cutremurile nu au fost puternice şi nu au făcut nici o stricăciune.

*

Congresul Slavilor. In Praga se ţine un congres al Slavilor. Deschiderea congresului s'a făcut astăzi, Luni. Deschiderea era vorba să o facă ministrul austriac Kramartz. Congresul se va ocupa cu chestiile următoare: Crearea unei bănci slave, organisarea jurnalismului slav, organisarea librăriilor, organisarea de călătorii în ţările slave şi esposiţia slavă din anul 1911, proiectate a se aranja în Moscova. Congresul urmăreşte numai scopuri de civilisaţiune şi de pacificare, iar cu chestiuni politice nu se va ocupa.

*

Sinucidere. Judecătoriul cercual din Alba regală, cu numele Foszler Antal, şi-a tras un glonţ de revolver în tâmplă şi a murit numai decât. Motivul: o boală grea, incurabilă, de care nenorocitul a voit se scape mai curând decum îi erà scris în cartea sorţii.

*

Serbările dela Blaj. Din o dare de samă ce ni s'a trimis, constatăm, că cu ocaziunea serbărilor aranjate de societatea meseriaşilor de acolo, în 14 şi 15 Iunie, cu prilejul sfinţirei steagului societăţii, s'au făcut încassări sub diferiţi titli de 2198 cor, 75 fileri. Cheltuelile au fost de 904 cor. 05 fileri, a rămas deci venit curat 1294 cor. 70 fileri.

*

Ruinele unei biserici. La Roma se fac săpături de mai multe săptămâni, pe locul unde a fost cândva biserica Crisogono, ridicată de cardinalul de Crema, şi care a esistat până la anul 1123. S'a dat de urmele ei, şi în adâncimi au fost găsite preţioase picturi, sicriuri, şi alte obiecte de însemnătate arhiologică.

*

O fată uriaşă. Pe stradele din oraşul *Newyork*, în America, publicul admiră mult o fetiţă, care deşi e numai de 25 luni, are o greutate de 110 kilograme. E fata unui croitor şi se numeşte Adelina Guitilla. Când s'a născut, nu aveà decât un kilogram şi jumătate, dar a început să crească foarte repede, spre mirarea părinţilor. Şi e curios, că mânâncă foarte puţin.

*

Universitatea din Jena. In curând îşi va serba universitatea din Jena iubileiul de 350 de ani de existenţă. Cu aceasta ocasiune i-se va face un cadou foarte preţios. Profesorul Dr. *Haeckel* îi va dona adecă colecţia sa stientifică-naturală, pe care şi-a adunat'o timp de 48 de ani de profesorat la universitate.

*

Casarmă prăbuşită. In Petersburg s'a prăbuşit o casarmă mare, îngropând sub ruine unsprezece soldaţi, dintre cari 7 au fost scoşi din partea pompierilor de sub ziduri, iar patru nu au mai putut fi salvaţi, ci au murit.

*

Teatru român oprit. In Sighetul-Marmaţiei erà să se dee representaţie teatrală română, cu concursul artistului dramatic *Z. Bârsanu*, dar autoritatea locală a oprit ţinerea representaţiei, probabil din motivul, că în Sighetul Marmaţiei grasează tifosul, — dupăcum scriu ziarele maghiare.

*

Catastrofă. Joi a esplodat în o fabrică de boiangerie din Budapesta reservoarul de benzină din laborator şi fabrica s'a aprins pecând toţi muncitorii se aflau încă la lucru. Inchişi fiind din toate părţile de fum şi de flacări, bieţii lucrători au sărit dela înălţimi de câte 30 de metri pe pardoseală, unde unii şi-au găsit moartea, iar alţii au fost grav răniţi. Au remas morţi pe loc 3 inşi, iar 9 sunt grav răniţi şi grijiţi în spital. Alţii s'au ales cu rane mai uşoare.

*

Expoziţie de pictură în Sibiiu. Primim informaţiune din Budapesta, că sindicatul artistic al pictorilor maghiari va aranjà în curând o expoziţie în oraşul nostru. Atragem din vreme atenţiunea publicului asupra acestui eveniment artistic, comunicându-i, că vor fi espuse creaţiunile cele mai succese ale celor mai distinşi artisti tineri în ale picturei, cari sigur că vor satisface pretenziunilor publicului sibiian, provezut cu bun gust artistic. Aranjerea expoziţiei o va face domnul Schöffner Béla, secretariul întreprinderei, cu pictorul Szines Elemèr.

*

Proces interesant de presă. Ziarul francez „*La Matin*“ a fost dat în judecată şi condamnat pentru calomnii, publicate la adresa senatorului *Humbert*, căruia ziarul a rămas să-i plătească despăgubire 50,000 de franci. La două zile după proces, ziarul numit a înşirat de nou aceleaşi acuzaţiuni în contra senatorului *Humbert*, care i-a făcut apoi nou proces de calumnie. Dar au intentat ziarului proces de presă şi juraţii, cari au adus verdictul de condamnare, şi fiecare din ei cere 10,000 de franci despăgubire. Scump proces!

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“. Din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*, au apărut până acuma *patru* volume, şi stau gata pentru a fi puse sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

*

Anuarul gimnaziului de stat din Sibiiu. Am primit la redacţie anuarul gimnaziului reg. ung. de stat din Sibiiu, pe anul şcolar 1907/1908, publicat de dl director al institutului, *Szentimrei István*. Scoatem din el următoarele date: gimnaziul are un director, 22 profesori, 6 catticheţi, un medic şi trei servitori. Examenul de maturitate l-au făcut 18 elevi (din 23) şi adecă cu *foarte bine* doi (Românii Demetriu *Cosma* şi Petru *Vlad*) cu *bine* şase (între ei Românii Enea Isacu, Leonte Muntean şi Vasile Oana) ceialalţi sunt simplu maturi. In toate clasele (I—VIII) au fost în anul trecut 561 de elevi, şi anume, Maghiari 238, Nemţi 55, Români 268. Clasa I-a a avut trei paralele, a II III şi a IV câte două.

*

Anuarul XI al şcoalei capitale gr.-ort. române de băeţi şi fetiţe din Lugoj, pe anul şcolastic 1907/1908, elaborat de *George Joandrea*, ierodiacon şi învăţător. Conţine o frumoasă biografie a decedatului învăţător român din Lugoj *Vasile Nicolescu*, (cu portret), scrisă de *G. Joandrea*, şi apoi obicinuitele date şcolare.

*

„Revista Teologică“, organ pentru ştiinţa şi viata bisericească. Anul II, nrul 6, pe Iunie. Cuprinsul e următoriul: Personalitatea metropolitului Andreiu, de D. Cunţan. Din trecutul bisericei române bihorene, de Gruia. Modernismul şi enciclica „Pascendi“, de Archim. Iuliu Scriban. Ierarhia si metropolia bisericei române. Predică ocasională, de M. Jantea. Predică despre lux, de Ioan Nan. Mişcarea literară, de G. Tulbure, Informaţiuni, de N. D. Tipicul cultului religios, de Cantorul. Redacţia şi Administraţia, Sibiiu, Strada Măcelarilor 45. Redactor responzabil Dr. *Nicolae Balan*, profesor seminarial.

Concurs.

La încredinţarea conferenţei învăţătoreşti din Orăştie, dto 1 Maiu n. 1908, se publică concurs pentru premiul de 20 coroane, oferit de dl *Avram Dubleşiu*, învăţător în Romoşel, pentru cea mai bună lucrare despre tema:

„Datorinţele învăţătorului afară de şcoală, pentru întroducerea deprinderilor bune în sinul poporului român, cu privire la diferiţi rami economici (d. e. buna conservare a productelor, grâului, vinului ş. a.)“

La acest premiu pot concurà numai învăţătorii dela şcoalele noastre confesionale poporale din cercul conferenţei învăţătoreşti al Orăştiei.

Lucrările sunt a se înaintà comisarului consistorial, care se va numì pentru conducerea conferenţei din anul 1909, înainte de terminul conferenţei cu o lună de zile. Iar numele autorului să se alăture într'un plic sigilat.

Sibiiu, 10 Iulie 1908.

Dr. V. Bologa
comisar consistorial.

De ce sufer copiii de diareă? Pecând în timpul recoros vărsările se manifestează mai arareori, și aproape fără pericol, ele se ivesc odată cu căldura verii mai adese, și chiar foarte adese în lunile cele mai călduroase, și urmarea lor este atât de grabnică și periculoasă, încât în timpul acela mortalitatea copiilor crește în mod teribil. Faptul acesta deplorabil, care cu toate că se arată mai cu seamă în orașe mari, se poate observà însă în mare parte și la copiii dela țară, stă în strânsă legătură cu două împrejurări însemnate, adecă odată cu micșorarea resistenței copilului prin ferbințeală și apoi cu procesul înmulțirei rapide a bacteriilor și a discompunerei chimice în laptele de vaci.

Mama își poate scuti bine copilul de stricăciunea aceasta din urmă, mai cu seamă când îi schimbă hrana, dacă întrebuințează pentru copiii cu nutremânt esclusiv

făina lactată Nestlé,

care conține lapte curat de alpi, probat aproape un timp de jumătate de secol. Făina lactată Nestlé este totdeauna gata de întrebuințare, mereu nutritoare, nu se înăcrește niciodată nici nu se discompune și ține în regulă activitatea organelor de mistuire.

[160] 2—3

Nr. 664/1908. [174] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în **Berivoiu mici** (Berivoiel) protopresbiteratul Făgăraș se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B., pentru întregirea venitelor dela stat.

Reflectanții, să-și aștearnă rugarea, cu documentele recerute, până la terminul pus subsemnatului oficiu, având a se înfățișà, înainte de alegere cu opt zile alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià și cuvântà.

Făgăraș, în 23 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresb.

Nr. 304/1908 prot. [175] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Cerghidul-mare**, salar 600 cor. și anume: 550 cor. din repartiție, iar 50 coroane din venitul cantoral, cuartir și grădină.

2. **Erdősângeorgiu**, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și grădină.

3. **Iclandul-mare**, salar 600 cor. și anume 400 cor. din repartiție, și usufructul alor 12 jugăre de pământ comasat în preț de 200 cor., cuartir și grădină.

4. **Medeșfalău**, salar 600 cor. și anume 200 cor. din repartiție, 280 cor. din lada bisericii și 120 cor. venit cantoral din nuturalii și stolă, cuartir și grădină.

5. **Petea-de-câmpie**, salar 600 cor. și anume: 172 interesele unei obligațiuni de stat, 188 cor. din repartiție și usufructul alor 12 jugăre de pământ în preț de 240 cor., și venitele stolare îndatınate, cuartir și grădină.

Cei aleși în Cerghidul-mare, Medeșfalău și Petea de câmpie au să-și ocupe deodată cu postul învățătoresc și postul cantoral, eară cei aleși în Erdősângeorgiu și Iclandul mare vor ocupà postul de cantor numai dela 1 Iulie 1910, dela care dat vor primì și venitele cantorale, cari în Iclandul-mare sunt computate în 400 cor. eară în Erdősângeorgiu în 200 cor.

In comunele în cari salarele nu se pot întregì la minimul legal conform art. de lege XXVII din 1907, din mijloacele bisericești îndată după ocuparea posturilor se va înaintà rugare la înaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică pentru ajutor de stat.

Cuincuenalele se computà la toate posturile numai dela instituirea definitivă la școalele acestora. Anii serviți la alte școale nu se consideră.

Invățătorii sunt îndatorați a țineà prelegere cu școlarii de repetiție, a instruà elevii în cântările bisericești și a cântà cu ei răspunsurile la liturgie și a ocupà elevii cu grădinăritul.

Reflectanții la vreunul din aceste posturi vor aveà a se prezentà în zi de Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a-și arătà dexteritatea în cântări și tipic, și să-și aștearnă rugările instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat.

Murăș-Oșorheiu, 23 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Murăș-Oșorheiului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ștefan Russu
protopresbiter.

Nr. 40/1908. [156] 3—3

Publicațiune.

Pentru edificarea bisericei gr. or. din **Teuțiu**, protopresbiteratul Alba-Iulia, să escrie licitațiune minuendă pe ziua de **29 Iunie st. v.** la 11 oare a m. carea să va ținea în localul școalei.

Planul și preliminariul de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan cu Nr. 3435 Epit. 1908 din 28 Martie 1908 să pot vedeà la oficiul parohial.

Doritorii de a licità și luà în întreprindere zidirea bisericei au să depună un vadiu de 10% dela suma preliminată cu 7721 cor. 24 fil. în bani gata. Materialul are de al dà comuna bisericească, adecă: peatră, cărămidă, var, năsip și cărăușiile dela Alba-Iulia și de unde se va cere.

Teuțiu, 8 Iunie 1908.

Dionisiu Popovici paroh. **Anghel Luca** notar.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Albei Iuliei.

Văzut: **Ioan Teculescu**
protopresbiter.

Nr. 412/1908. [157] 3—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“, și anume în:

1. comuna **G. Hodac** cu salar anual de 600 cor., solvibil în 4 rate decursive din cassa bisericei, cuartir în natură, 5 stângini lemne pe picioare în pădure și folosirea grădinei școlare.

2. **Idicel-Pădure**, salar 600 cor., cuartir și lemnele de focărit.

3. **Nadoșa-română**, salar 600 cor., cuartir și lemnele de focărit.

4. **Urisiul-superior**, salar 600 cor., cuartir și lemnele de focărit.

5. **Ibanești-Pădure**, salar din repartiție pe popor cor. 380, ajutor dela stat ca intregire până la suma de 600 cor. respective 1000, condiționat, dacă se va licuidà, relut de grădină 20 cor., lemne de focărit pe picioare și cuartir.

6. **Filea**, salar 600 cor., cuartir în natură și lemne de focărit.

7. **Măierău**, salar 600 cor. din repartiție pe popor și din cele 5% după darea directă, cuartir și lemne de focărit.

8. **Dumbrava**, salar anual 1000 cor. din repartiție pe popor, cuartir în natură și lemne de focărit.

9. **Murăș-Cueșd**, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de focărit.

10. **Poleț**, salar 600 cor., anume 300 cor. din cassa bisericei și 300 cor. din repartiție, cuartir și lemne de focărit.

11. **Săcalul-de-pădure**, salar 600 cor, cuartir și lemne de focărit în valoare de 20 coroane.

Cu 1 Iuliu 1910 salarele învățătorești sunt sistemizate la suma minimală de 1000 cor. și cuincuenalele prescrise.

Suplicele concursuali, provăzute cu documentele recerute de lege, să se aștearnă subscrisului în terminul deschis, p. u. Deda, indicând suplicanții p. u., comuna unde locuesc și protopresbiteratul acelei comune.

Invățătorii sunt îndatorați a ținea prelegere cu școlarii de repetiție și sub decursul sf. liturgii a cântà cu copii în cor.

Murăș-Cueșd, 18 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin în conțelegere cu comitetele parohiali:

Galacteon Șagău
protopresbiter.

Nr. 634/1908. [158] 3—3

Concurs

Pentru intregirea postului învățătoresc. dela școala confesională gr.-or. română din **Perșani**, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ cu salar de 600 cor. cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupà acest post să-și trimită cererile în corformitate cu legile din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. până la terminul arătat cu aceia observare, că alesul are și îndatorirea, de a instruà tineretul în cântările liturgice, ca să poată cântà Dumineca și sărbătoarea în biserică.

Cuincuenalele se vor socotì numai după 5 ani de servițiu neîntrerupt, începând dela alegere.

Făgăraș în 20 Maiu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolau Borzea
protopresbiter.

Nr. 102/1908 [161] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în comuna bisericească de cl. III. **Valea-Verde** în protopresbiteratul Câmpenilor se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ la ordinul consistorial nr. 2205 B.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea dotării preoțești din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post să trimită concursele lor cu documentele recerute la oficiul subscris și să ceară informațiuni spre orientare.

Câmpeni, 13 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Câmpenilor.

Romul Furduiu
protopresbiter.

Nr. 563/1908. [162] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele conf. gr.-or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Mercurei se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

1. **Mercurea**, un post de învățător, salar 1000 relut de cuartir 100 cor., de grădină 50 cor. și de lemne 50 cor.

2. **Ludoș**, un post de învățător cu salar de 600 cor. dela biserică.

3. **Cărpiniș**, un post de învățător, salar 600 cor., relut de cuartir 40 cor. și 2 stângini lemne de foc.

4. **Gusu**, un post de învățător cu salar de 600 cor. din lada bisericii.

5. **Broșteni**, un post de învățător, salar 600 cor.

6. **Beșinău**, un post de învățător salar 600 cor., din repartiție de pe popor, cuartir, grădină, și lemne de foc în natură.

Cuincuenalele se computà la toate posturile numai dela instituirea definitivă la școalelele acestea. Anii serviți la alte școale nu se consideră.

In comunele, în cari salarele nu se pot întregì la minimul legal conf. art. de lege XXVII din 1907, din mijloacele bisericești, îndată după ocuparea posturilor se va înaintà rugare la înaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică pentru ajutor de stat.

Cei aleși sunt datori a instruà elevii în cântările bisericești, a ținea strana în Dumineci și sărbători și a cântà cu ei răspunsurile la liturgie, a ocupà elevii cu grădinăritul și a ținea iarna școală și cu analfabeții.

Cererile concursuale instruate conform legilor în vigoare se vor înaintà subsemnatului oficiu prot. în terminul deschis, având voie concurenții a se prezentà, cu prealabila încuviințare a protopresbiterului, la biserică, spre a face cunoștința poporului.

Mercurea, 19 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.:

Avr. S. Pĕcurariu
protopresb.

Concurs repețit.

Pentru intregirea posturilor de parohi din parohiile vacante mai jos însemnate de clasa a III a protopresbiteratul Iliei, prin aceasta să escrie de nou concurs cu termin de zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

1. **Glodgilești.**

2. **Brădățel** cu filiile **Runcșor și Vica.**

3. **Gialcuta** cu filiile **Târnava** și **Căbești,** ubicațiunea parohiei conform ordinului consistorial Nr. 269 Bis. din 20 Martie 1907 va fi în Târnava și nu în Gialacuta.

Venitele împreunate cu aceste posturi sunt celea fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul deschis, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfățișà înaintea alegătorilor pen- a cântà respective ă oficià și cuvânta.

Ilia, la 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al I'ini în conțelegere cu comitetnle parohiale concernente.

George Oprea
(164) 2—3 protopresb.

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în parohia vacanță de clasa III-a **Burjuc**, protopresbiteratul Iliei, prin aceasta să excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt celea fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înaintà suplicele înstruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, și până înlussire 8 zile inainte de sinodul parohial electoral să pot înfățișà înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Ilia, la 19 Iunie v. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Ilie, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

George Oprea
[165] 3—3 protopresb.

Nr. 336/1908. [166] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor învățătorești vacante în comunele bisericești, mai jos însemnate și anume: 1. **Bucium-Cerb**, 2. **Bucium-Isbita**, 3. **Bucium-Muntari**, 4. **Carpiniș** cu **Vătop**, 5. **Ciuruleasa**, 6. **Galați** și 7. **Petrângeni** cu **Valea Bulzului**, se escrie conçurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Toate posturile sund dotate cu salar de 600 cor. din rapartiție, locuință și lemne de foc.

Intregirile de salar se vor face la timpul său ear cuincuenalele se vor dà numai dubă timpul servit la aceste școale.

Doritorii a ocupà aceste posturi să trimită concursele instruite cu documentele cerute de legile în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis și să se prezinte înainte de alegere, poporului la biserică pentru a-și arătà dexteritatea în cântări și tipic.

Abrud, 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului.

Petru Popovici
protopresb.

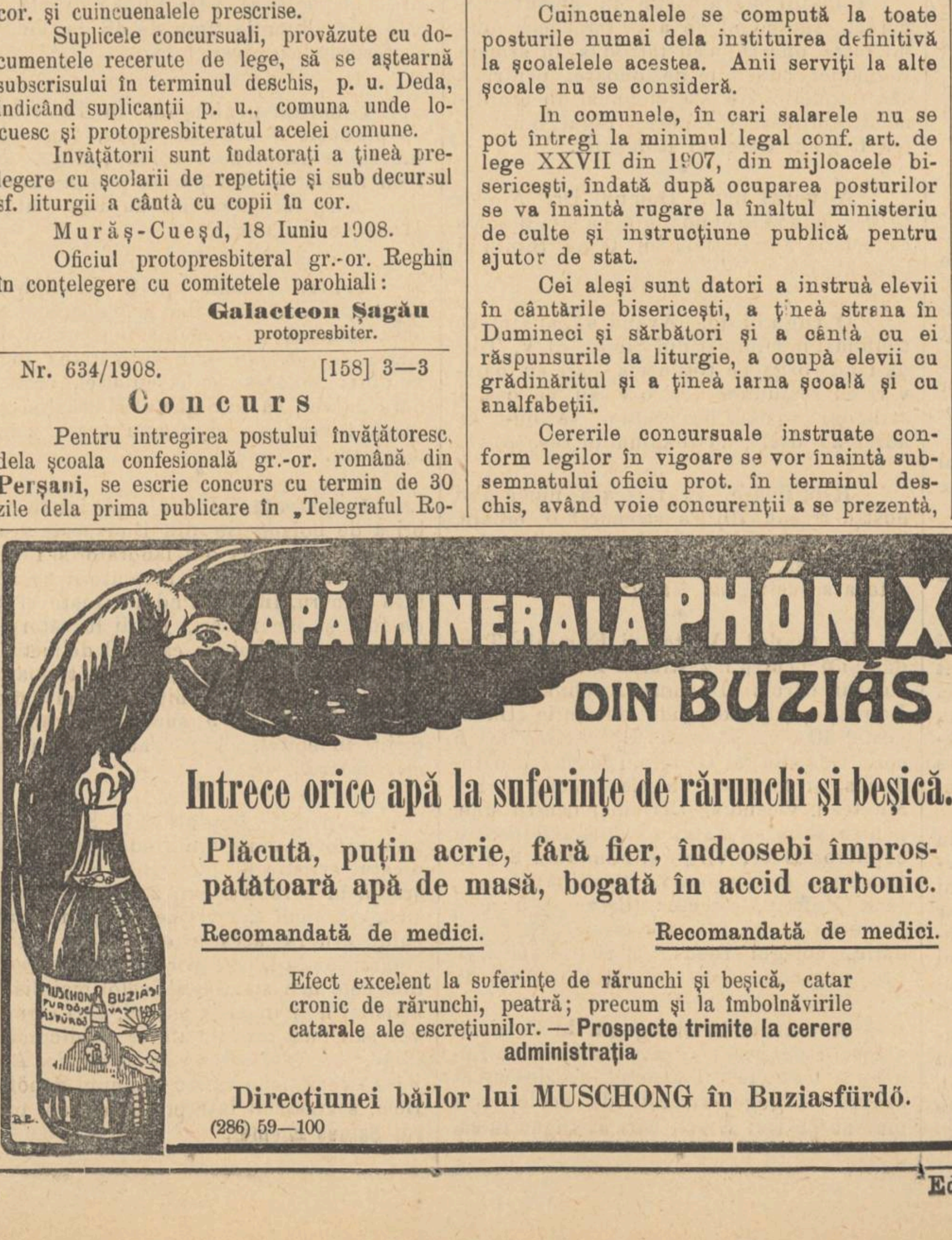

APĂ MINERALĂ PHÖNIX DIN BUZIAS

Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoară apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — Prospecte trimite la cerere administrația

Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 59—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de țesături și brodării naționale	16·—
— Modele de cusături românești caet I. . .	—·50
— Modele de cusături românești caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 72 Sibiiu, Joi 3/16 Iulie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Prudentes et circumspecti“.

(Dr. E. B.) Epitetul acesta măgulitor l-au primit de mult confrații Sași dela un rege maghiar, ca recunoștință pentru înțeleapta ținută a lor, manifestată întru asigurarea intereselor proprii. Și epitetul a rămas, iar ei s'au nisuit să-l justifice și l-au justificat totdeauna.

Constat lucrul acesta, nu ca înfruntare, și cu atât mai puțin ca batjocură, dupăce e clar în fața noastră a tuturora adevărul, că suprema misiune a fiecărui popor este, asigurarea esistenței proprii, dacă nu se poate altcum, chiar și în detrimentul altora.

Nisuințele în direcția aceasta ale confraților Sași, precum și toate mijloacele acomodate de a servì acestui scop, le recunosc de îndreptățite, întocmai ca și luptele noastre, pentru apărarea individualității proprii naționale. Prin urmare, scopul acestor șire este numai scrutarea, în mod obiectiv, sine ira et studio, dacă atitudinea politică urmată în timpul mai nou din partea confraților Sași corăspunde întru adevăr scopului, și e acomodată, ca în mijlocul acestei situațiuni grele și critice se asigure esistența și viitorul unui element atât de prețios, cum e poporul săsesc?

Conducătorii acestui popor, văzând adecă divergențele ce esistă între noi, Românii, și între deținătorii puterii, precum și regretabila situație încordată, născută pe urma lor, în mod instinctiv au plecat spre nisuințele, de a esploata aceasta tristă situație în interesul lor propriu și în detrimentul nostru, presentându-se ca aliați ai statului, respective ai intereselor maghiare naționale, și oferindu-și puterii de stat serviciile în contra direcției așa zise *„contrară statului“*, acceptată din partea românimei rătăcite, ca în modul acesta, câștigând bunăvoința maghiarimei și a guvernelor, să-și poată salva și promova interesele speciale.

Lucrul a fost bine plănuit, dar așa se vede, că totuși s'a zădărnicit. Politicianii maghiari au văzut prin sită și au observat pe sub pantaloni piciorul de cal, care a tradat lucrurile. Au văzut adecă politicianii maghiari, și de altcum neîncrezători față de Sași, că politica inaugurată din partea conducătorilor acestora, ca prietenească Maghiarilor și credincioasă guvernului, e numai o tactică a conducătorilor, și nu e în stare să străbată în sângele poporului săsesc, atât de eterogen și cu inclinări atât de particulare, care, tocmai dacă ar voì, nu ar fi în stare să renunțe dela particularitățile sale de rasă, dela atributele acesteia, acomodându-se direcției noue naționale maghiare, care cere tocmai jertfirea unei părți din aceste particularități.

E și natural pentru poporul săsesc, ca parte din elementul cultural mare și puternic german, și esponentul acestuia în Orient, că întocmai ca și poporul român vrea să-și păstreze caracterul original, limba și cultura, pe cari de dragul nimănui nu vrea să le jertfească, și nici se cedeze din ele nici o literă. Pe lângă aceasta mai vine o anumită antipatie, pe care o are din naștere, și greutatea tehnică, sprijinită de sentimentul superiorității, de a nu-și putea însușì limba maghiară, care pentru săsimea dotată cu puțin talent limbistic formează curată tortură, mai ales ținând ea de inferioară limba și cultura maghiară, față de cea — germană.

Dacă cu toate acestea, s'au supus nisuințelor de maghiarisare, au făcut-o numai la aparență, ca politiciani prudenți și circumspecți. Au făcut „gute Miene zum bössen Spiel“. Ca politiciani șireți adecă au descoperit, respective au lansat *„primejdia valahă“*, care îi amenință deopotrivă pe ei și maghiarimea, și îi avisează la apărare comună. Au căutat deci să întărească pe Maghiari în credința greșită, că Românii sunt *„iredentiști“*, cari vreau să rupă Ardealul, lucru pe care ei, Sașii, sunt chemați să-l împedece, pentruca *„marea valahă“* să nu-i înghiță, pe ei și pe Maghiari.

Numai cât au scăpat din vedere două lucruri, întâiu, că lumea politică maghiară nu crede în astfel de grozăvii, și al doilea, că maghiarimea să crede astăzi atât de tare, încât, cum spunea *„Budapesti Hirlap“*, să nu fie avisată la sprijinul nici uneia dintre naționalități. Cert e, că dacă ar ajunge lucrurile întru adevăr la atâta, — ceeace numai cu totala sdrobire a maghiarimei s'ar putea întâmpla, — ruperea Ardealului cele 200.000 de Sași nu o vor putea împedeca.

Maghiarimea e in curat cu toate acestea. De aceea *„Budapesti Hirlap“* în articolul de fond din 8 Iulie declară de desfăcută alianța săsească, declarând în mod categoric, că Maghiarii *nu reflectează* la serviciile Sașilor, ci perhoreschează din principiu orice pact, și nu sunt aplecați a face Sașilor nici cele mai mici concesiuni, nici chiar în detrimentul Românilor.

Declarația aceasta, așa cred, îi va desmeteci pe confrații Sași și îi va îndemnà să facă din atitudinea lor obiect de nouă și serioasă cugetare.

Să nu fiu rău înțeles. Nu doresc dela ei să facă politică radicală, intransigentă naționalistă, ca aceea, pe care *„S. D. Tageblatt“* ne-o recomandă nouă, poatecă nu cu scop de tot neegoist, pe care însă eu nici pentru noi, ca element mai tare după număr, nu o țin de corectă și de ducătoare la scop.

Ca oameni circumspecți, Sașii se feresc de altcum să ne dee nouă sfat hotărât, că ce atitudine să ne însușim, pentruca ei să poată cooperà cu noi împreună spre apărarea intereselor comune, și astfel ne reținem și noi dela amestecul în afacerile lor. Facă ei politica pe care ei o află de bună. Asupra unui lucru însă ne simțim îndemnați a le atrage luarea aminte în mod prietenesc și în interesul lor propriu, anume, *să se ferească de a se folosì în lupta pentru promovarea intereselor lor particulare de arma cu două tăișuri și puțin glorioasă a —* ***denuncierii.***

Noi, Românii, nu suntem dușmani Sașilor. Ne plecăm chiar înaintea culturei lor înaintate și înaintea bunăstării lor economice. Am învățat multe dela ei. In luptele pe cari siliți suntem să le purtăm pentru limba și cultura noastră proprie nici odată nu ne-am gândit la aceea, ca să impunem Sașilor limba noastră. Dacă ei singuri o învață, — nu poate decât să ne bucure. Simpatiile noastre și conștiența comunității de interese nu poate să meargă însă până acolo, ca noi să fim scara pe care să urcă Sașii, noi să fim parafulgerul, care delătură primejdiile, astfel, că le primește asupra sa. Incidit în Scyllam, qui vult evitare Charybdem.

Dacă Sașii urmăresc tactica numită în lumea comercială *„concurență necinstită“*, nu pot să deștepte în noi decât antipatia de care sunt legate apoi toate consecvențele sale.

Să se gândească Sașii la faptul, că dacă întru adevăr ar ajunge rândul la o astfel de concurență, noi, element de popor mai număros, deci mai prețios pentru maghiarime, ușor am puteà să ajungem deasupra, pe lângă prețul unei mici resignări, și ușor am puteà să convingem pe Maghiari, că pecând ei cu ajutoriul Sașilor nu ne pot desarmà pe noi, cu ajutoriul nostru sigur că pot duce pe Sași la faliment politic.

Se pare deci, că situația momentană a întunecat judecata Sașilor și i-a făcut să uite, că *„marea valahă“* care îi încunjură, câtă vreme e liniștită, le duce cu prietenie naia lor înainte, printre valurile șoptitoare. Să se ferească deci de a turburà marea, pentrucă atunci valu-

---

FOIȘOARĂ.

Scrisori.

II.

Amice!

E în adevăr interesant, cum un profesor tinăr din chiar senin vine și ridică acusă publică contra tuturor intelectualilor români, cari nu și-ar face datorința față de poporul dela sate, talpa neamului nostru.

Nu te mirà. O samă de oameni ai generației ce ne urmează atacă pe toată lumea. Toți, mai mari și mai măruuți, sunt vinovați de a nu ștì păstrà *cinstea cârjei* ce li s'a încredințat.

Dar să revin la partea ce ne privește pe noi, medicii români. Cei mai mulți dintre noi sunt așezați în provință, în urmare au de a face mai ales cu țăranii. In cursul anilor abià va fi casă, în care să nu fi întrat; abià va rămâneà cap de familie, care să nu fi auzit pe medicul cercual dând sfaturi igienice.

Ziua noaptea tot pe drumuri. Des de dimineață ai plecat la Gurarâului, dar abià ai sosit acasă și trebue să pleci la Mag. Pe la 2—3 după amiazi ești acasă și te bucuri de căldura ce răspândește cuptorul încălzit. Uiți cu totul, că a fost frig, și habar nu ai, că te-ai răsturnat cu sania în șanț. După cină te culci și poate tocmai visezi cum alergi cu sania și te minunezi de mulțimea vulpilor ce sar din tufișurile Magului, când de odată cineva bate la fereastră. Te scoli, ridici puțin perdeaua și te uiți afară. In stradă doi țărani îmbrăcați de iarnă și cu câte un furcoiu în mână. Te chiamă tocmai în capul satului, pe Orlățel în sus.

Ei, domnule profesor, nu ți-se face inima cât un purece? Cum, la mezul nopții să pleci cu doi oameni străini? Asta nu se poate. Dar vezi, medicul trebue să plece. Și el pleacă, căci cine va atacà pe un om, care numai bine caută să facă cu meseria lui?

Trec poate câteva săptămâni. Tocmai la mezul nopții auzi că dinaintea casei tale se oprește o căruță. După câteva minute: „cine bate la fereastră?“ — „Eu, domnule, sunt dela Cacova; te rog să poftești la noi, că avem un copil greu bolnav“. Iți iai cele trebuincioase și pleci, te duci cu un om necunoscut, deși nu-ți vezi mâna de întunerec ce este. Din când în când te cugeți la ceialalți muritori, poate și la vr'un profesor seminarial, care la acel ceas doarme liniștit, după ce a încrestat câteva *paralele istorice.*

Parecă văd pe colega din vecini, cum pleacă în zori de zi în o comună mare, fără medic comunal pe acele timpuri. Ziua întreagă, — ne aflăm în dricul iernii, oamenii vara sunt duși și mai la munte, — umblă pe la bolnavi. Sara se înapoiază acasă, dar liniștea nu-l așteaptă, căci trebue să mai facă o vizită fără amânare. Legea-i aspră. Când te chiamă cineva la un copil bolnav, trebue să mergi. Legiuitorul, înainte de a concepe proiectul seu, nu a umblat toată ziua pe minunatele strade ale Poienei.

Il cunoști, domnule profesor, pe colega de care vorbesc. Cum crezi, că a putut să se validiteze literalicește, să mai țină și serii de prelegeri publice la sate, când el — în anii cei mai buni — erà robul bolnavilor din cercul seu și din cercul învecinat?

Să mă crezi, nu e de invidiat soartea unui medic, mai ales a unui medic român așezat în vr'o comună rurală ori în vr'un târgușor.

Nici la oraș nu trăim chiar ca în raiu.

O repetez: nu e de invidiat soartea unui medic român, nici chiar a acelora, cari s'au învrednicit de vr'o sinecură oarecare. Medicii au *dogme* și *canoane* severe, pe cari nu e permis să le desconsidere.

Sibiiu, în Iunie 1908.

Dr. I. Beu.

O căsătorie.

(Fine).

Dupăce a plecat amicul Nicolae de acasă, a plecat și domnișoara Sida. Știà, că până la oarele zece seara domnul Nicolae nu mai vine acasă, puteà deci să facă grijirea locuinței oricând peste zi. A încuiat bine toate ușile și a plecat prin oraș, cu scopul să-și cumpere los cu numărul 111, așa cum l'a visat.

Afară erà vreme urâtă și tinoasă. Zăpada se topise, și mai începuse și o ploie măruntă, mestecată cu lapoviță, așà, că piciorușele domnișoarei Sida, ori unde călcau, să înglodau în tină. Păcat că a eșit pe o astfel de vreme din odăița ei caldă și plăcută! Dar acum n'o să se întoarcă îndărăt cu treaba neisprăvită. Hârtia de douezeci coroane o ținea bine strânsă în mâna stângă, în care ținea și cortul, ca se nu o ude de sus, iar cu mâna dreaptă î-și ținea ridicată rochia, ca să nu se sărute cu tina de pe trotoare.

Ajunge în dreptul unei modiste, care aveà un galantariu frumos aranjat, cu cele mai moderne pălării. Domnișoara Sida să oprì în loc și începù să examineze pălăriile. Află una, care i-se păreà de o frumseță rară. Așa ceva n'a mai văzut. Trebue că e confecționată la Paris. O pălărie de vară, să-i cauți păreche. Numai flori, pare că ar fi un parc în miniatură, ori însăși rile mănioase vor face să se scufunde naia!

Noi, Românii, vrem să trăim în pace cu toate popoarele. Nu vrem să înaintăm în bunăstare pe contul nimănui, ci numai din hărnicia noastră. Pentru drepturile noastre luptăm *pe temeiul legii*, dar drepturile altora nu vrem să le stirbim. Mai ales față de Sași ne purtăm astfel, față de poporul cu care trăim în pace de secole, de care ne leagă multe interese, și cu care, oricum s'ar întoarce roata lumii, împreună vom trăì și mai departe, întocmai cum și ei siliți vor fi cu noi împreună să trăiască. De aceea, ar fi de dorit, ca Sașii să nu strice buna vecinătate de dragul unor favoruri problematice și de efect numai momentan, să nu pericliteze prietenia noastră. Sprijinească-ne în luptele noastre juste și patriotice, purtate pentru drepturile garantate în lege, cari sunt, nu numai drepturile noastre, ci și drepturile lor, și fie convinși, că prin aceasta sprijinesc cauza lor proprie.

Sașii sunt în măsură să știe, că poporul nostru e drept și e recunoscător față de toți binevoitorii sei. Dar poporul nostru are și însușirea că *„ține minte“* .pe toți dușmanii sei. Insemne-și deci bine Sașii cele spuse de mine și îndrepte-și în acest înțeles atitudinea din viitor, și atunci vor rămâneà și pentru mai departe vrednici de epitetul măgulitor pus în fruntea articolului meu de față.

Serbările dela Șimleu.

Adunarea generală a „Astrei.“

Invitare.

Comitetul aranjator învită cu toată onoarea la serbările, ce vor aveà loc din prilejul adunării generale a „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ la Șimleu, din 6 până la 9 August, st. n. (24—27 Iulie st. v.) a. c.

Fiindcă învitări speciale nu se trimit, prin aceasta să se considere învitați toți Românii, cari se interesează de progresul cultural al neamului nostru.

Iată programul în liniamente generale:

Joi, în 6 August, la 12 ore se va primì la Cizer comitetul central, care va venì prin Ciucea, iar dela Cizer va călătorì mai departe cu trăsurile până la Șimleu. Ceice doresc, dintre onorații oaspeți, și mai ales dnii ziariști, cari doresc a sosì deodată cu comitetul central, sunt rugați a ne anunțà din bunăvreme, spre a se puteà trimite trăsuri suficiente. La întâmpinarea comitetului central în Cizer, cea dintâiu comună sălăjană în direcția aceasta (sudică), se va adunà poporul împreună cu fruntașii din toate comunele dinprejur. Membrii comitetului vor fi salutați de cler și popor, iar din partea desp. Șimleu al Astrei de Rev. d. Alimpiu Barbulovici, vicarul Sălajului și prezidentul despărțământului.

(Trenul, cu care călătorește comitetul central, nr. 505, sosește în Ciucea dimineața la 8 ore 58 minute. Din Brașov pornește Mercuri sara la 7 ore 30 m., din Sibiiu noaptea la 11 ore 10 m., și-l ajunge la Copșa, iar din Cluj Joi dimineața la 6 ore 10 m.)

Joi sara va aveà loc în Șimleu convenirea de cunoștință.

Vineri se va face serviciu divin și se va ținea întâia ședință. După ședință va aveà loc banchetul, după el inaugurarea expoziției etnografice și petrecerea poporală. In acelaș local cu expoziția etnografică sălăjenească va expune lucrări de industrie casnică reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei, a cărei prezidentă este doamna Elena Hossu-Longin.

Sara va aveà loc teatrul. Se va jucà o piesă poporală originală cu muzică și cântări, din partea diletanților sălăjeni, instruați de artistul nostru dramatic Aurel P. Bănuțiu, care va creà rolul principal. După teatru va fi masă comună à la carte.

Sâmbătă a. m. se va ținea a doua și eventual p. m. a treia ședință.

Sara va aveà loc concertul. Un punct de forță al concertului va fi balada Constantin Brancoveanul, capo d'opera dlui Murășianu, care va venì și o va conduce în persoană. Va fi cântată de corul teologilor din Gherla, în care se va contopì și al casinei române din Șimleu. Va concertà și corul Hilaria din Orade.

După concert, care va constà din 5 puncte, va urmà dans.

Toate serbările se vor ținea într'un teatru de vară, construit anume spre scopul acesta în cetatea lui Báthori (o grădină frumoasă), unde publicul va fi cu totul separat de străini. In teatru vor încăpeà peste 1000 persoane. Lojele vor fi decorate cu țesături și cusături românești din Săloj. Luminație electrică.

Toți cei ce doresc a participà sunt rugați pe calea aceasta să se însinue cât mai îngrabă, cel târziu până la 1 August (19 Iulie) a. c., căci altcum nu putem garantà de cuartir. Cuartire avem de trei feluri: gratuite, la particulari cu 1 cor. pe 24 ceasuri și la hotele. Cei ce se însinuă, sunt rugați a arătà ce fel de cuartir doresc.

De asemenea și cei ce doresc a participà la banchet, sunt rugați a se însinuà deodată cu însinuarea participării, cel târziu până în 1 Aug. st. n. căci altcum comitetul aranjator nu garantează. Tacâmul costă 5 cor. de persoană. La banchet vor luà parte și țărani, à 1 cor. 60 b tacâmul.

*

După încheierea serbărilor, Duminecă, 9 Aug. n. se va face peregrinaj la mormântul din Bocșa română a lui Simeon Bărnuțiu, dela nașterea căruia se împlinesc 100 ani. Se va face și o escursiune la Moigrad, fosta capitală a Daciei porolisene

NB. Insinuările pentru cuartire și banchet precum și cererile de informațiuni sunt a se adresà dlui Ioan P. Lazar, prezidentul comitetului aranjator.

Onorații oaspeți au legătură cu trenul până în Șimleu: prin Orade, Carei și Cluj, Bistriță, Gherla, Dej, Jibou, Zălau.

Comitetul aranjator.

Mânăstirea Agapia.

Cea mai frumoasă dintre mânăstirile de maici din România e mânăstirea Agapia. Frumoasă mai cu seamă ca pozițiune pitorească, căci marele incendiu din 1903 a mistuit din temelii întregul quadrilater de chilii, cari o împrejmuiau și cari erau oglinda unei arhitecturi antice, care se armonizà în chip atât de minunat cu frumsețile naturei, formând un adevărat colț de raiu pământesc.

Clădirea a fost parte restaurată, sau mai bine zis reconstruită, cu balcoane mai mari și mai frumoase, cu camere mai spațioase și mai luminoase, dar din toată a lor făptură nu se mai degajează acel misticism, care odineoară înveselea poezia locului, ci mai mult îți face impresiunea unui salon cu mobile de mahon, învălite în catifea scumpă, iar pe jos cu covoare țesute de gospodinele romănce.

Totuși frumsețile naturei domină localitatea, iar opera arhitectonică se perde în imensitatea lor.

Călătorului, cum a eșit din Târgul-Neamț, i-se deschide o priveliște nespus de încântătoare în drumul spre Agapia, având a străbate un defileu alcătuit din mulții Cerdacu, Muncelul și Dealu-mare, printre cari a rămas o singură deschizătură ce duce la mânăstire.

Mânăstirea Agapia se compune din două părți: Agapia veche, sau cea din deal, și Agapia nouă, sau cea din vale.

Agapia veche, după datele istoricilor noștri, ar fi fost înființată de Petru Schiopul, la anul 1585, și refăcută din temelie de Anastasia Doamna, soția lui Duca Vodă, la anul 1683. Totuși această dată, care figurează aproape în toate cărțile de „Istoria Mânăstirilor“, pare a fi eronată, căci P. S. S. Arhiereul Narcis Crețulescu, în marea s'a lucrare, Istoria Mânăstirei Agapia, dovedește cu documente și hrisoave, că Agapia veche a fost zidită de Doamna Elena Rareș, soția lui Petru Rareș, la anul 1542 și că la anul 1585, indicat de istorici, ea a fost restaurată de Petru Șchiopul.

Cu privire la numele de Agapia se povestesc următoarele: Un ieromonach cu numele de *Agapi*, împreună cu câțiva ucenici ai săi, se stabili aci într'o poiană pe sprânceana muntelui, unde s'au adăpostit într'o locuință părăsită, și de la el s'a dat numele localității Agapia.

Acești cuvioși părinți sihaștri și-au clădit mai apoi chilii și o bisericuță de lemn.

La 1452 un călugăr cu numele de *Teoctist* a scris un *Apostol Slavon*, pe care l-a dăruit mânăstirei Agapia, fapt care constitue o dovadă nediscutabilă, că ea exista cu mult înainte de anul 1585, când se pretinde a fi fost clădită.

De asemenea, dintr'un hrisov găsit în arhivele mânăstirei, se constată, că în anul 1464, ieromonahul mânăstirei Agapia avu gâlceavă cu cetatea Neamțului, pentru o casă cu livadă din Târgul.-Neamț.

Agapia mare, sau nouă, cum i-se mai spune, a fost fondată la anul 1644, de Hatmanul Gavriil și soția s'a Liliona.

Agapia a fost mânăstire de călugări până la anul 1803, când după insistența Mitropolitului Veniamin Costache, a fost transformată în mânăstire de călugărițe, aducând aci maicele dela mânăstirea Socola din Iași, precum și parte din cele de la mânăstirea Văratec.

Din punctul de vedere istoric, mânăstirea Agapia prezintă o deosebită importanță, căci din diferitele fundațiuni ale acestor biserici reese un contrast isbitor între doui domni, cari au lăsat urme neșterse în istoria Moldovei: Vasile Lupu, suveran omenos, civilizator, cu simțăminte naționale pentru această frumoasă provincie a țărei, și Petru Schiopul, o urgie a țărei, care a devastat'o cu Turci și cu Tătari.

Pe lângă aceste date, Agapia veche mai amintește încă pe Anastasia, doamna acelui Duca Voevod, arhitect distins, cu o reputație universală.

*

La marginea drumului, între Agapia mare și Agapia veche, ochiul excursionistului este atras de o stâncă colosală, numită peatra lui Aron Vodă, în vârful căreia este săpat un oghiasmator, unde pe vremuri se făcea sfințirea apei.

La anul 1888, M. S. Regele Carol a visitat și acest frumos monument istoric, exprimându-și dorința, ca să se ia toate măsurile pentru a fi cât mai bine păstrat.

Printre frumoasele odoare ale acestei mânăstiri am putut vedea: O evanghelie îmbrăcată în argint și suflată cu aur, manuscrisă în limba slavonă pe pergament, de Hatmanul Gavriil, care este și semnat pe ea.

O cruce în opt colțuri de argint, suflată cu aur, lucrată în sârmă, și care a fost dăruită de Arhimandritul Siluam la 1593. O admirabilă cruce, obiect de artă, dăruită de M. S. Regele Carol I-iu, precum și o foarte frumoasă icoană, îmbrăcată în argint și suflată cu aur, dăruită de Regele Oscar II al Svudiei.

*

Mânăstirea Agapia adăpostește actualmente mai bine de 300 maici, cari mai toate, afară de îndatoririle ce îndeplinesc către biserică, se ocupă cu diferitele industrii casnice.

Organizarea este aceiași, ca și la mânăstirile de călugări. Conducerea spirituală este încredințată unei starițe, cu rangul de arhimandrită, iar administrația este condusă de soborul mânăstirei, care dă delegație maicei econoame.

Toate serviciile mânăstirei se fac de maici, în afară de serviciul divin, care este oficiat de preoți.

Unui singur călugăr i-s'a îngăduit șederea aci, și acesta este ieromonahul *Nectarie Vlăhuță*, tatăl poetului *Al. Vlăhuță*. Bătrânul monah a depășit vârsta de 100 ani, dar greutatea secolului ce-l poartă în spinare nu-l împiedecă de a se duce cu multă regularitate la biserică și mai ales

---

primăvara în miniatură. Și dintre flori își ridicà capul o păsăruică galbină, mititică, cu aripile resfirate, ca cum ar voì să zică: vin din țară depărtată, sunt foarte obosită, dar aduc dragoste și fericire. Și lucru ciudat, pălăria aceasta extraordinar de frumoasă costă tocmai 20 coroane, tocmai atâta cât are domnișoara Sida. Cum s'ar uità lumea la ea, când ar aveà-o pe cap! Nu e însă prea de vreme să-și cumpere pălărie de vară? Nu, până la Paști mai sunt patru săptămâni, iar cum au trecut Paștile, e vara la ușă. Oare n'ar fi mai bine să cumpere pălăria pe banii primiți dela domnul Nicolae, și să lase lotăria în știrea Domnului? Cine știe, iese numărul visat de ea? Și dacă nu iasă, banii sunt pierduți. Pecând așa sunt investiți, și încă bine, investiți. Și se începù o luptă mare în interiorul domnișoarei Sida. Se lupta dorul de a se îmbogățì, cu dorul de a plăceà. Și acest din urmă a învins.

Domnișoara Sida întră în prăvălie cu scopul să probeze pălăria, și dacă nu-i șade bine, nu o cumpără. De unde să nu-i șadă bine? Toate vânzătoarele din prăvălie nu aveau vorbe destul de alese pentru a-și esprima mirarea, cât de bine arată *madama* în pălăria aceasta, adusă anume dela Paris pentru o contesă, care însă n'are bani să o scoată, iar pe credit nu i-o mai dă modista, pentrucă cu creditul o pățit'o mai de multe ori. S'a ars destul. O dă cu perdere, pentrucă pe ea o costă pălăria, cu vamă cu tot, vreo treizeci de coroane, și așà mai departe, cum să vorbește adecă prin prăvălii, când să fac târguieli.

Din mâna stângă a domnișoarei Sida hârtia de douezeci coroane alunecă pe masa modistei, și domnișoara Sida pleacă acasă împovărată cu o cuthie mare, în care îi erà împachetată pălăria. Cam pe aceeași vreme, când făcea domnișoara drumul spre casă, fiind pusă în posesiunea celei mai frumoase pălării ce și-a putut ea cândva închipui, — un negustor de porci, cu inele mari pe degete și cu lanț gros de aur la ciasornic, a cumpărat, în trafica mare, losul numărul 111, numărul visat de domnișoara Sida.

*

Amicul Nicolae nu se mai puteà reculege. De două zile erà ca schimbat, decând cu scena aceea dela dejun. Ce poate să fie? L'a fermecat domnișoara Sida? Ori a privit el prea lung și prea afund în frumoșii ei ochi? Gândul îi erà tot la domnișoara econoamă. Și simța cum i-se schimbă părerile de mai nainte, relativ la sexul slab, numit de unii și sexul frumos. Nu mai purta ură atât de mare, ca mai nainte, femeilor. Când întâlnea pe careva pe stradă, îi privea cu curaj drept în față. Ba pe câteva le-a și salutat, deși nu le cunoștea.

Și apoi visurile cele curioase ce le avea! O dată a visat, că în camera lui să juca un băețel mic și frumos, care avea o asemenare frapantă cu domnișoara Sida.

Au mai trecut și alte două zile pline de torturi, iar în ziua următoare, erà Sâmbătă, amicul Nicolae s'a dus seara la cafenea, cu intențiunea să cetească acolo ziarele proaspete, pentrucă acasă la dejun nu le mai poate ceti. Chiar dacă are gazeta în mână, când întră domnișoara Sida cu dejunul, o depune, și privește lung și cu nesaț la ea. Cu adunarea datelor pentru sensaționalul său op s'a isprăvit. Nu mai are răbdarea de mai nainte, pentru ca să le culeagă.

S'a dus deci la cafenea. Resfoind prin ziare dă și de resultatul tragerei loteriei de stat. Ochii i să înpăingenirà. Scoasă batista și se stearsă bine cu ia pe la ochi, apoi își șterse bine și ochilarii și și i tocmì de nou pe nas, după aceea își aruncă privirea de nou în gazetă. Nu e nălucire. E lucru curat. Losul numărul 111 a câștigat lotul prim: douăsute de mii de coroane, va să zică: losul domnișoarei Sida.

Alte idei, alte frământări lăuntrice. Pe la oarele 12 din noapte a mers abia amicul Nicolae acasă, sdrobit de gânduri, confus și nedecis, că ce ar trebui să facă. Să-și abandoneze principiile și ura neîmpăcată față de femei, ori să abandoneze lotul cel mare, douăsute mii de coroane? După o noapte nedormită, — în care, deși erà cu ochii deschiși și cu mintea la loc, i-se păreà, că aude plâns de copil mic, s'a decis pentru abandonarea — principiilor. Pentrucă resona așà amicul Nicolae: principiile sunt dela mine, sunt ale mele. Mă lapăd de ele, pentru a acceptà altele, cari tot ale mele sunt. Va să zică, fără principii nu rămân. Lotul cel mare însă nu e dela mine, și dacă mă lapăd de el, nu-mi iese altul în cale. Ergo....

In dimineața următoare, când domnișoara Sida i-a adus dejunul, a poftit o să șadă pe scaun și — i-a făcut ofert de căsătorie. Grea muncă a săvârșit bietul om. Ii curgeau sudorile de pe frunte. Domnișoara Sida a amuțit de suprinderea ce i-s'a făcut. A și uitat să răspundă, că primește cu bucurie ofertul onorific ce i-s'a făcut. Dar asta nu l-a jenat pe amicul Nicolae. A întrat îmediat în datalii, și a decretat cu dela sine putere, că nunta să va serba peste opt zile. Iute, pentruca să nu-l molesteze amicii și cunoscuții cu gratulările lor supărăciase. Ear în ziua nunții vor pleca în voiaj de nuntă, la Abazia și de acolo la Nizza.

— „E bine, domnule Nicolae!“ zise domnișoara Sida, eșind afară pentru a se da în dragă voe plânsului, de bucuria fericirei ce a ajuns-o.

*

Peste opt zile nunta s'a ținut. Inainte de a merge la starea civilă și la biserică, coferile au fost împachetate pentru drum lung. Când au venit dela biserică, mirele și mireasa au schimbat toaleta și trăsurile așteptau la poartă, pentruca să-i ducă la gară pe tinerii însurăței. Erà sosit momentul plecării. Amicul Nicolae se apropie confidențial de iubita sa jumătate legitimă și o întreabă: „Dragă! Banii sunt la tine?“ — „Ce bani?“ — „Câștigul dela loterie! Lotul cel mare, căzut pe numărul teu 111.“ — „Ce? A eșit? Vai, și nu l-am cumpărat.Mi-am cumpărat o pălărie pe banii ce mi i-ai dat“....

Tablou. Scena ce a urmat, nu o mai descriu. Trăsurile au fost trimise acasă, coferile au fost despachetate, și amicul Nicolae a zăcut în pat trei săptămâni...

P.

de a strânge la sfat pe visitatori, cari ascultă cu nesaţ frumoasele lui povestiri.

Dintre stariţile cele mai vrednice pe cari le-a avut mânăstirea Agapia, a fost maica arhimandrită *Elisaveta Cerkez*, care a murit în vârstă de 91 ani la 1905, şi care a stăreţit 22 ani.

Actualmente postul de stariţă este vacant. *I. Maxim.*

Din protopresbiterate.

Convocare.

Pe Luni 8/21 Septemvrie c. convoc onorata preoţime la conferenţa anuală ţinândă în Haşfalău.

Programa e următoarea:

1. La orele 7 sf. liturgie cu invocarea Sf. Duh prin preoţii: Elie Joanoviciu, Ioan Ganea şi Toma Bârsan. Predică cu text din evangelia zilei, sulevându-se datorinţele de educaţie ale părinţilor faţă de copii, prin Romul Pulca, paroh în Saschiz.

Şedinţa I.

2. La orele 10 deschiderea şedinţei.
3. Constatarea celor presenţi.
4. Discuţie asupra serviciului şi a predicei.
5. Comunicarea ven. ordine consist. numerii 2550, 13.570.
6. Rapoartele despre înfiinţarea de fonduri de bucate şi biblioteci parohiale, cari au să se aştearnă subscrisului prin esibite separate până la 15 August.
7. Pronunţarea conferenţei în chestia înfiinţării „băncii culturale“, propusă de protosincelul Dr. E. M. Cristea, acceptată cu mare însufleţire de veneratul sinod arhidiecesan.

Şedinţa II.

8. Tema „Cari sunt datinele şi obiceiurile, cari trebue susţinute pentru întărirea simţului religios-moral în poporul nostru?“ Elaboratori preoţii: Elie Joanoviciu şi Toma Bârsan.
9. Raportul protopresbiterului referitor la înfiinţatele reuniuni femeeşti, societăţi de juni, fonduri de bucate şi biblioteci parohiale.
10. Raportul epitropiei.
11. Stabilirea temelor şi de[illegible]ea locului pentru proxima conferenţă.
12. Propuneri de sine stătătoare.
13. Designarea verificătorilor.
14. Incheierea conferenţei prin prezidentul.

Sighişoara, 25 Iunie 1908.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Comitetul despărţământului „*Hida-Huedin*“ al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ prin asta convoacă adunarea cercuală pe *19 Iulie 1908 în Bercse*, şi învită cu toată onoarea pe toţi membrii şi pe toţi aceia, cari se interesează de „Asociaţiune“ şi doresc a promovà interesele ei, să participe la această adunare a despărţământului, care se va ţineà după următoriul

Program:

1. Participare în corpore la serviciul divin, ce se va celebrà în biserica română din Bercse la 8½ oare a. m.
2. După terminarea serviciului divin deschiderea adunării prin preşedinte, în şcoală.
3. Exmiterea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal al adunării.
4. Raportul comitetului despre activitatea despărţământului.
5. Raportul cassariului, conţinând raţiociniul de pe anul expirat şi proiectul de budget pe anul venitoriu.
6. Exmiterea comisiunilor:
   a) pentru încassarea taxelor şi câştigarea de membri noi pentru „Asociaţiune“;
   b) pentru censurarea raportului comitetului;
   c) pentru censurarea raportului cassariului conform punctului 5.
7. Disertaţie conform §-ului 37 din statute.
8. Rapoartele comisiunilor exmise conform punctului 6 şi deliberare asupra lor din partea adunării.
9. Eventuale propuneri.
10. Exmiterea a doi delegaţi, cari să reprezinte despărţământul la adunarea generală a „Asociaţiunei“.
11. Inchiderea adunării prin preşedinte.

Din şedinţa comitetului despărţământului „Hida-Huedin“ ţinută în Hida la 22 Iunie st. n. 1908.

Dr. Simion Tămaş director-preşedinte. *Dr. Alexandru Bodea* notariu-controlor.

NB. După terminarea adunării prânz comun în localul şcoalei. Preţul unui tacâm 3 cor. 60 fill.

NOUTĂŢI.

Incheerea anului şcolar la şcoalele medii române din Braşov s'a făcut Duminecă după terminarea serviciului divin, la care au participat toţi elevii, cu profesorii în frunte. Incheerea anului s'a făcut în sala festivă a gimnasiului. Domnul director V. *Oniţiu* a rostit un frumos discurs ocasional, iar corul elevilor, condus de prof. G. *Dima*, a esecutat trei piese frumoase, în urmă s'a făcut premiarea elevilor prin părintele Dr. V. *Saftu*.

*

„Partid moderat român“. Articolele dlui Dr. E. *Babeş*, publicate sub titlul acesta în ziarul nostru, numărul 67, 68 şi 69 au apărut şi în ungureşte în ziarul „*Magyar Hirlap*“, care le publică, „fără aşi schimba în chestia acesta punctul de vedere de mai nainte şi fără a dorì să se stabilească vre-o legătură între părerile sale şi între desvoltările autorului articolelor.“ Cum se ştie, ziarul „*Magyar Hirlap*“ e organul ministrului de interne, contele *Andrássy Gyula*.

*

Nemţii şi Cechii. Nemţii din Bohemia au ţinut Duminecă trei zeci şi cinci de întruniri publice de protestare în contra cehizării ţării, iar Dumineca viitoare vor ţinea alte cincisprezece. Motivul de supărare e următoriul: Cehii au început să introducă din putere proprie pretutindenea unde ei sunt acesă limba cehă ca limbă oficioasă, în administraţie şi justiţie, postă şi telegraf, şi prin aceasta au vătămat dreptul limbei germane.

*

Hymen. Domnul Dr. *Nicolae V. Zigre*, advocat în Oradea-mare, îşi va sărba cununia la 19 Iulie n. c. orele antemeridiane, în capela ortodoxă română din Budapesta, cu domnişoara *Lucia Plopu*, fiica domnului jude regesc de curie Dr. *George Plopu*.

— *Alexandrina S'oaita* şi *Petru Postoiu*, învăţător gr. or. îşi anunţă cununia religioasă, care se va celebra în biserica gr. ort. din Zoltan, Duminecă în 6/19 Iulie a. c. la orele 4 p. m.

*

Legea de execuţii. Legea nouă de execuţii face mare bătae de cap institutelor maghiare de bani. Băncile din Balassagyarmath şi-au provocat debitorii să se îngrijească din vreme de regularea creditelor personale, iar institutele de bani din comitatul Trencinului vor ţinea Duminecă o consfătuire, pentru a stabili împreună măsurile ce sunt de luat în faţa nouei legi executionale.

*

Alt candidat. Pentru înalta demnitate de prezident al statelor unite din America, partidul democrat american a candidat pe domnul *Brian*, care e acum a treia oară candidat la postul acesta. E de patruzeci şi opt de ani, orator bun, şi se bucură de o sănătate estraordinară, ceeace să atribue faptului, că nu fumează şi nu beà nici un fel de beutură, afară de — apă.

*

Episcop sever. Din München se vesteşte, că episcopul din Rotterburg n'a voit să hirotonească întru preoţi pe opt clerici, despre cari s'a dovedit, că s'au abătut dela dogme şi canoane, şi cetesc cărţi şi reviste liberale şi moderniste. I-a declarat de neapţi pentru misiunea preoţească, severul episcop.

*

Câmp de diamante. In Africa s'a descoperit un câmp nou de diamante. Până acum au fost scoase vre-o optsute de pietri de diamant, mari şi frumoase. S'au început săpăturile, pentru a se da de adevăratul lor strat.

*

Linie nouă ferată. In curând se vor începe lucrările pentru clădirea liniei ferate dela Biserica-albă la Bozovici şi de aci la Jablaniţa, în Banat. Un colţ de ţară, până acuma isolat, va fi pus prin linia aceasta ferată în legătură bună cu ceealaltă parte a ţării, şi va câştiga mult pe urma acestui nou mijloc de comunicaţie.

*

Doi ani pentru o palmă. Tribunalul din Dortmund a condamnat la doi ani temniţă ordinară pe tehnicul *Barth* pentru faptul, că a dat scriitorului *Lemberger* o palmă atât de puternică, încât a asurzit.

*

Călduri mari. In New-York, America, e o căldură de nesuferit. Câte odată termometrul arată şi 47 de grade la soare, iar la umbră 38. Mai mulţi oameni au murit în urma căldurilor mari, iar numărul bolnavilor e foarte mare. Sunt mulţi şi de aceia, cari au înebunit de căldură.

*

A 18-a expoziţie de vite de prăsilă a „Reuniunei române agricole sibiene“, precum aflăm, se va aranja cu abatere dela „programul de lucru“ al reuniunei, nu în comuna Săcel, ci în comuna *Şura-mare*. Schimbarea localităţii a fost pricinuită de seceta ce a domnit în vara aceasta. Locuitorii din Săcel şi jur, cu o prăsilă de vite slăbuţă şi şi aceasta rău ţinută, din lipsă de nutreţ, au cerut să nu se ţină expoziţia acolo, ci în altă parte, mai puţin sbiciuită de urmările dezastroase ale secetei. Economii noştri din Şura-mare şi din comunele învecinate, cu o prăsilă de vite superioară şi cultivându-şi nutreţuri măiestrite pe o scară mai întinsă, au primit cu dragă inimă, ca expoziţia pentru a. c. să se ţină acolo. La apelul comitetului reuniunei s'a hotărât, ca expoziţia să se ţină Duminecă, în 6 Septemvrie n. c. Admise la expoziţie vor fi vitele locuitorilor nostri din Şura-mare, Slimnic, Hamba, Guşteriţa, Bungard, Şura-mică şi Turnişor. Pentruca buna reuşită a expoziţiei să fie asigurată, s'a instituit un comitet aranjator local, compus din fruntaşii comunelor admise, cu scopul de a îndemnà poporaţiunea la ţinerea în curăţenie a vitelor, la buna hrănire a lor, cum şi la participarea la expoziţia din 6 Septemvrie n. c. In fruntea acestui comitet se găseşte, între alţii, parohul nostru Nicolae Opriş şi învăţătorul Ioan Opriş din Şura-mare. Precum aflăm, reuniunea economică săsească va aranja şi ea tot în Şura-mare o asemenea expoziţie, însă la 1 Octomvrie n. c.

Răspuns dlui Dr. I. Beu.

St. Dle Dr!

M'am bucurat văzând, că începi a publicà în „Tel. Rom.“ o serie de scrisori, cari promit a fi interesante şi instructive. Şi mai mult m'a înveselit însă onoarea, ce-mi dai de a mă luà pe mine la refec tocmai la începutul acestei serii.

Dacă îmi permiţi, aş aveà unele observări de făcut asupra felului, cum tălmăceşti, ori mai bine *restălmăceşti* dta câteva cuvinte, ce am spus într'o conferinţă dela Sebeş.

Eu n'am afirmat niciodată şi nicăiri, că medicii români nu se interesează de poporul dela sate. O astfel de afirmaţie ar fi fost cu totul gratuită şi ne la locul ei, căci dupăcum ştie toată lumea — *interesul există* şi la medici, ca şi la alte tagme de „onoraţiori“ ai nostrii. Se poate deschide în cazul cel mai grav o întrebare asupra motivelor, din care isvoreşte acest interes şi dacă el este mai mult de ordin altruist sau, în prevalenţă, speculativ. Răspunsul la această întrebare mi se pare că l-a formulat chiar scrisoarea dtale în aceste trei cuvinte modestei (...„*şi încassezi taxa*“), atât de modeste, încât s'au ascuns cu sfială într'un parantez, ceea-ce nu înseamnă, că cuprinsul lor n'ar fi lucrul mai de căpetenie decât toate eufemismele scrisorii dtale, inclusiv „dinţii laptelui.“

Tot dta spui apoi, cu indignare, că aş fi fost „nedrept“ şi că „afirmaţiunea aceasta dl profesor seminarial a luat-o din vânt, ea e lipsită de ori ce bază reală“. Vei recunoaşte, cred, că această acuză a dtale n'are nici un temeiu serios. Inainte de toate dumneata, ca pretin vechiu, ştiai de mult, că de câte ori vorbesc, şi mai ales de câteori scriu câte ceva, n'am obiceiul să iau nimic „din vânt“, ci totdeauna mi-am dat silinţă să scriu *documentat*. Aşa şi în cazul de faţă: cercetând în conferenţa din Sebeş, ce şi cât s'a făcut până acum din partea cărturarilor nostri pentru luminarea poporului, toate spusele mele le-am documentat prin o statistică oficială a prelegerilor publice ţinute sub egida Asociaţiunii noastre culturale. Dacă această statistică între 150 de prelegeri poporale n'a arătat decât *2* (zi două) despre *igienă* (iar după cea din urmă statistică dintre *341* prelegeri poporale, iarăşi numai *2* au fost ţinute de medici), te rog judecă, cine poartă vina. (Statistica menţionată a fost publicată de referentul secţiunii economice chiar în „Revista Economică“, deci într'o foaie, pe care în urma înaltei situaţii financiare, ce ocupi cu atâta cinste şi ispravă, cred că şi dta o ceteşti cu predilecţie).

Spui mai departe, dle Dr., că conferenţa mea ar fi fost cam lungă şi obositoare pentru „un auditor, care mă ascultă *din oficiu*, chemat acolo de“ o poruncă a superiorilor“. Aici iarăşi îmi pare cam nedreaptă judecata dtale, fiindcă presupun, că ştì de mult, cât de puţin obositoare au fost conferenţele ce am ţinut până acum la Sibiiu şi despre cari chiar dta ai mărturisit, că le-ai ascultat cu plăcere, iar intelectualii nostri au grăbit totdeauna să le asculte, deşì nu-i silia nici „o poruncă a superiorilor“.

Adevărul e, că eu în conferenţa dela Sebeş m'am mărginit numai la constatări generale, în sprijinul cărora pot invocà drept „bază reală“ statistica — şi n'am avut, cum crezi dta, intenţiunea de a „acuzà pe unii, ca să pot scoate pe alţii la iveală“. Dacă eram povăţuit de gândul acesta, cel dintâi medic, pe care mi-aş fi ţinut de plăcută datorinţă a-l „scoate la iveală“, ai fi fost chiar dta, ca unul dintre cei mai *abili* şi mai apreciaţi conferenţiari ai Sibiiului nostru, nu numai în chestiuni de *igienă* poporală, ci mai ales pe terenul *literaturii române*.

Primiţi etc.

Sibiiu, 14 Iulie 1908.

Dr. I. Lupaş.

Dela „Asociaţiune“.

Secţiunile literare. Eri, Marţi, s'au întrunit secţiunile literare ale „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ aici în Sibiiu, în şedinţă plenară ordinară. Şedinţa s'a ţinut în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunei“. A fost deschisă prin prezidentul Asociaţiunei, dl *Iosif St. Şuluţu* la oarele 10. Cu compunerea procesului verbal a fost încredinţat dl Oct. C. *Tăslăuanu*, secretariul „Asociaţiunei“, iar verificatori au fost numiţi domnii Nicolae *Togan* şi Silvestru *Moldovan*. La apelul nominal au răspuns 23 membri. Patru s'au scuzat în scris, doi cu graiu viu. Secretarul literar, domnul *Octavian Goga*, a cetit în urmă un frumos raport despre activitatea din trecut şi din viitor a secţiunilor. A făcut amintire în raport cu părere de rău despre moartea membrului din secţiunea literară a Asociaţiunii, *Iosif Vulcan*, faţă de care şedinţa plenară şi-a esprimat regretele prin sculare. A vorbit pe larg despre foaia „Ţara Noastră“, şi la urmă a făcut propuneri concrete, cari s'au predat spre desbatere singuraticelor secţiuni. A ţinut apoi şedinţă fiecare secţiune separat. Şedinţa a doua plenară s'a ţinut astăzi, Mercuri, la oarele 9 dimineaţa.

Prezident: *Iosif St. Şuluţu*. Prezenţi 22 membri. Să ceteşte telegrama de felicitare a despărţământului Năsăud, care şi-a ţinut adunarea cercuală în Maier. Să ceteşte scrisoarea dlui *I. Marcianu*, prin care dimisionează din postul de membru corespondent al secţiei istorice.

Să cetesc în urmă rapoartele secţiunilor, prin raportorii: *Andreiu Bârsanu* (secţ. literară) *Arseniu Vlaicu* (secţia stientifică) Dr. *Ioan Lupaş* (secţ. istorică) *Dr. Ioan Stroia* (secţ. şcolară) şi *R. Simu* (secţ. economică) şi să i-au pe rând în desbatere.

Raportul comisiunei literare să ia spre ştire, aducânduse următoarele hotărâri:

1. Colecţia de *descântece*, prezentată din partea membrului secţiunei, *Enea Hodoş*, să recomandă comitetului central spre tipărire, însă nu în biblioteca poporală, ci ca op separat, dânduse culegătorului remuneraţia obicinuită.
2. *Biblioteca poporală* să apară în viitor ca publicaţie periodică, în 12 numere la an.
3. Revista „*Transilvania*“ se apară şi în viitor de cel puţin 4 ori la an, cu analele Asociaţiunei şi cu text ştienţific-literar.
4. Manuscriptul membrului corespondent Dr. *I. Raţiu*, despre viaţa lui *I. Papiu Ilarian* remâne se fie censurat din partea secţiunei, apoi prezentat comitetului central spre tipărire.

Şedinţa se ridică la oarele 12. Se continuă d. ameaz la orele 4.

Cărţi şi reviste.

„Biserica ortodoxă română“, revistă periodică eclesiastică a sfântului sinod al sfintei biserici autacefale ortodoxe române. Anul 32, numărul 3, pe Iunie. Tabela materiilor e bogată şi variată, ca totdeauna. Abonamentul 12 lei la an. Administraţia: Bucureşti, strada Principetele Unite, numărul 60.

Poşta redacţiei.

Dlui V. P. în C. Trimite şi continuarea. Până nu o avem, nu putem începe publicarea.

Nr. 563/1908. [178] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, aparţinătoare protopresbiteratului Turda, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

1. **Turda**, cu salar de 700 cor., cuartir în natură şi 20 cor. relut de grădină. Remuneraţie separată pentru conducerea corului şi pentru agendele scripturistice.

2. **Agârbici**, cu salar de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.

3. **Cristiş**, salar 600 cor., cuartir şi grădină.

4. **Gabud**, salar 600 cor., relut de cuartir şi grădină.

5. **Hidiş**, salar 600 cor., relut de cuartir şi de grădină.

6. **Sâniacob de mureş**, salar 600 cor., cuartir şi grădină.

7. **Soporul de Câmpie**, salar 600 cor., cuartir şi grădină.

Cu 1 Iulie 1910 salariile din comunele Turda şi Agârbici să vor întregì din mijloace curat bisericeşti la suma de 1100 respective 1000, iar în celelalte comune tot la 1000 cor., parte din mijloace proprii, parte din ajutoare dela stat.

Cuincuenalele să vor computà la toate posturile dela datul întroducerei în oficiu a învăţătoriului. Anii serviţi în alte comune nu să numără.

Cei aleşi sunt datori a instruà în şcoala de repetiţie, a conduce grădina de pomărit şi a cântà cu copii în Dumineci şi sărbători la liturgie. Invăţătorii din Cristiş, Sâniacob şi Soporul de Câmpie vor aveà să prevadă provizor şi cantoratul.

Concurenţii au să-şi promoveze cererile concursuale instruite în ordine în termin deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere să se prezinte poporului în biserică spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Turda, 20 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetele parohiale.

Iovian Murăşianu
protopr.

Nr. 545. [179] 1—3

Concurs

Pentru intregirea unui post învăţătoresc la şcoala confesională din Cristian se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar fundamental de 600 cor., cuartir în natură şi 12 cor. pentru $^1/_4$ jugăr grădină.

Cu prima Iulie 1910 salarul fundamental se intregeşte la 1000 cor.

Cuincuenalele se computà dela datul instituirii definitive. Anii serviţi airea nu se computà.

Alesul învăţător va fi îndatorat a înfiinţà şi conduce corul bisericesc în Dumineci şi sărbători, pentru cari prestaţiuni va primì o remuneraţiune deosebită conform desterităţii lui.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică, spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi în tipic.

Zerneşti, în 24 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral al Branului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 351.38/1908. [167] 2—3

Concurs

Conform rezoluţiunei Ven. Consistor Nr. 2297 Bis. din 4 Martie c. şi Nr. 5337 Bis. din 7 Maiu 1908 pentru ocuparea posturilor de parohi din comunele biser ceşti mai jos însemnate, tractul Geoagiului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Bozeş**, parohie de clasa III-a.
2. **Almaşul-de-mijloc**, parohie de clasa III-a.

Emonumentele împreunate cu aceste două parohii sunt cele fasionale în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a reflectà la vre unul din posturile acestea au aşi înaintà cererile instruite conform regulamentului pentru parohii, subscrisului oficiu protopresbiteral, în terminul sus indicat, având asăprezeptà în vreo Duminecă sau sărbătoare la biserica din parohia respectivă avizând înainte oficiul protopresbiteral despre aceasta.

Orăştie, 21 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Geoagiului în conţelegere çu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopr. adm.

Publicare de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor arhidiecezan Nr. 6898 Şcol. 1908 din 25 Iunie a. c. să dă în întreprindere pe calea licitaţiunei minuende edificarea unei sale de învăţământ în **Fărău** (Magyarforro, cott. Alsófehér).

Licitaţia se va ţineà la curtea parohială gr.-ort. în **6 Iulie a. c.** la 2 oare p. m. Preţul strigării: **4000 cor.**, materialul de zidit îl câştigă întreprinzătorul.

Comitetului şcolar îi stă în drept ai concrede lucrarea oricărui primus oferent. Planul, preliminarul de spese precum toate condiţiunile se pot vedeà la oficiul parohial din Fărău. [181] 1—3

Fărău, în 30 Iunie 1908.

Emiliu Căpitan par. gr.-ort.
Ioan Neamţu not. com. şcolar.

Aviz!

In **27 Iulie a. c.** 10 oare a. m. sunt la cancelaria comunei **Baromlaka** (Vorumloc) 700 meter stângini lemne de fag pentru foc de vândut.

Preţul este de meter stângin dus în staţiunea Kiskapus **20 cor.**

Condiţiunile mai deaproape a se vedeà în cancelaria din loc.

Baromlaka, 8 Iulie 1908.

Geszi János
notar.

[180] 1—2

Nr. 258/1908. Of. ppresb. [170] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele poporale confesionale gr. or. române din comunele bisericeşti mai jos numite prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile, computat dela prima apariţiune a acestui concurs în „Telegraful Român“.

1. **Chineşti** cu salar de 600 cor. din repartiţie de pe popor, locuinţă, lemne de foc şi relut de grădină. Coincuenalele se vor da numai după timpul servit la această şcoală.

2. **Ciceu-Poeni şi Dobricel**, învăţător ambulant cu salar de 600 cor. din repartiţie de pe popor, locuinţă, lemne de foc şi grădină.

3. **Ciceu-Corabie** cu salar de 600 cor., din cari 400 cor. din repartiţie de pe popor şi 200 cor. din ajutor de stat, locuinţă, lemne de foc şi grădină.

4. **Negrileşti** cu salar de 600 cor., din cari 300 din repartiţie de pe popor, iar 300 cor. din ajutor de stat, locuinţă, lemne de foc şi grădină.

In comunele de sub 2, 3 şi 4 urcarea salarului la câte 1000 cor. se va exopera din ajutor de stat după alegerea şi respective după întărirea definitivă a învăţătorului ales. Tot astfel şi coincuenalele după serviciul definitiv împlinit la oricare şcoală de ale noastre.

Cei aleşi sunt datori a propune şi religiunea în şcoală la toate clasele, a conduce şi şcoala de repetiţiune şi a cânta în Dumineci şi sărbători cu copiii la sf. liturgie.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi apoi înainte de alegere să se presenteze poporului în biserică spre a fi cunoscuţi şi spre a-şi arăta dexteritatea în cântări.

Dej, 18 Ianiu 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Dej.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 334/1908. [169] 2—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor învăţătoreşti în posturile mai jos însemnate din protopresbiteratul Deva, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Boholt**, salar 600 cor., cuartir şi lemne.

2. **Noşag**, salar 600 cor., cuartir şi lemne.

3. **Suligete**, salar 600 cor., cuartir şi lemne.

4. **Vărmaga**, salar 600 cor., cuartir şi lemne.

Suplicele concursuali provăzute cu documentele necesare să se înainteze subscrisului în terminul deschis.

Invăţătorii sunt îndatoraţi a instruà şi elevii din şcoala de repetiţie şi a cântà cu şcolarii în biserică.

Dobra, la 20 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Deva, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
adm. protopresb.

„Crişana“, inst. de credit şi economii în Brad.

Concurs.

Se publică concurs pentru ocuparea unui post de **practicant**, dotat cu salar anual de 840 coroane.

Reflectanţii au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o şcoală comercială şi că posed pe deplin limba română şi maghiară şi eventual şi cea germână.

Cei cu praxă de bancă vor fi preferiţi.

Petiţiunile au a se înaintà *până în 1 August a. c.* subsemnatei direcţiuni, iar postul e a se ocupà în 1 Septemvrie 1908, eventual şi mai curând.

După serviciul provizor şi neexcepţionabil de un an, va fi numit funcţionar definitiv cu salar anual de 1100 cor., 200 cor. bani de cuartir şi tantiema statutară.

Brad, 30 Iunie 1908.

[171] 2—3 **Direcţiunea.**

Nr. 102/1908 [161] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în comuna bisericească de cl. III. **Valea-Verde** în protopresbiteratul Câmpenilor se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ la ordinul consistorial nr. 2205 B.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea dotării preoţeşti din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post să trimită concursele lor cu documentele recerute la oficiul subscris şi să ceară informaţiuni spre orientare.

Câmpeni, 13 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Câmpenilor.

Romul Furduiu
protopresbiter.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Câni de vânzare

rassă curată **Leonberger**, care cresc până la o înălţime de 80 cm. şi o lungime de $1^1/_2$ metru. Informaţiuni dă administraţia acestei foi.

[172] 2—3

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof in locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 38—40

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 18—40

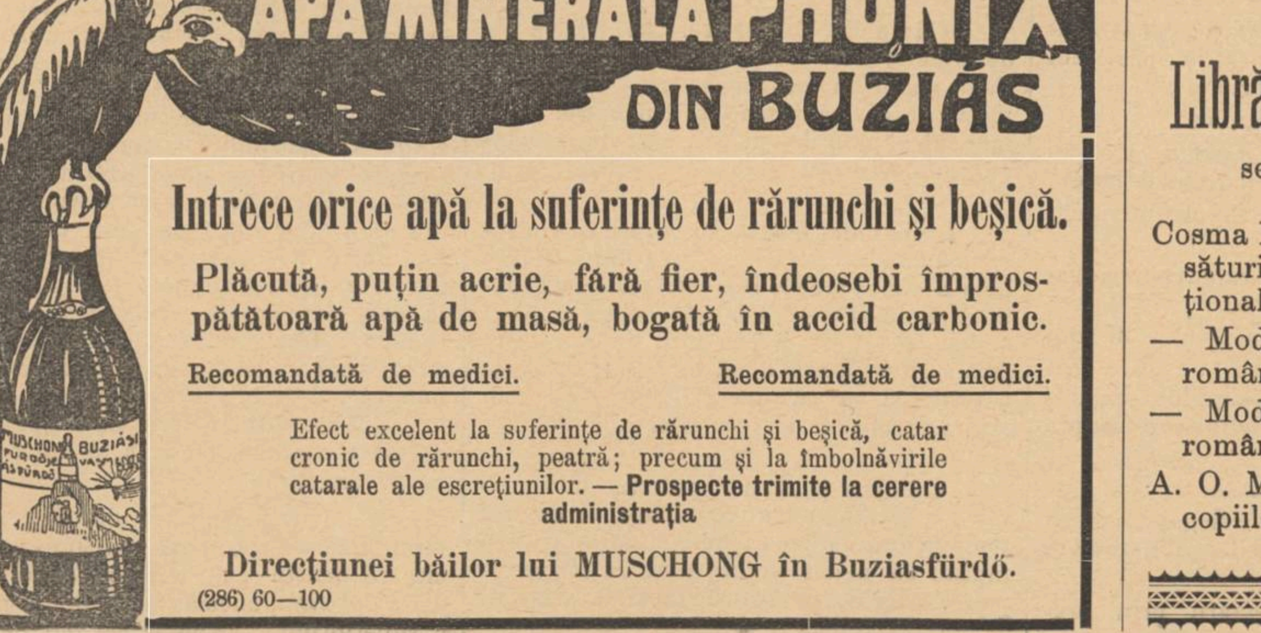

APĂ MINERALĂ PHÖNIX DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoară apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 60—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale	16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . .	—·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 73 Sibiiu, Sâmbătă 5/18 Iulie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Primejdia valahă“.

Sibiiu, 17 Iulie n.

Revenim asupra celor reproduse în numărul nostru penultim din o foaie maghiară, adecă asupra *„duplicității politice“* a Sașilor. In privința politicei lor, noi ne-am spus cuvântul de mai multe ori. Nu ne privește de loc. Ei și-o fac, și lor și-o fac. Ce ne privește pe noi este felul cum și-o motivează, cu *„primejdia valahă“*, de care *ei* apără Ardealul! Acest fel de motivare seamănă a insinuare, ca să nu zicem a denunțare. Căci în ce reșede primejdia valahă, așà cum poate fi ea constatată astăzi din partea omului drept și nepreocupat? In aceea, că Românii din Ardeal înaintează în mod îmbucurător pe terenul economic și pe cel cultural.

In realitate aceasta e primejdia valahă!

Cum poate să formeze acest fapt primejdie pentru statul din care facem parte? E de neesplicat acest mod de resonare din partea compatrioților sași. E doară interes de stat, ca toate popoarele, cari compun statul, să înainteze în cultură și bunăstare, iar nu să remână sărace și în întunerec! Și dacă Românii au înaintat până acuma în cultură și bunăstare, în măsura, că Sașii se văd amenințați prin aceasta în existența lor, faptul este a se atribuì puterii de viață, care există în poporul nostru, iar nu dorului ascuns de a cucerì. Pentrucă noi nu umblăm după cuceriri. Noi ne apărăm, — dar nu atacăm pe nime.

E curioasă de tot deci „primejdia valahă“ pe care conducătorii Sașilor o scot totdeauna la suprafață când e să dee și ei de câte o primejdie, și ne surprinde ușurătatea, cu care unul din ei a căutat să o prezinte în dietă ca existentă și în altă formă, deși nu în prezent, ci peste câteva *secole.*

Credem însă, că cele din secolele următoare pot să remână în grija urmașilor nostri, — Români și Sași, — cari poatecă mai bine vor știì să se înțeleagă decât noi.

Să nu ne punem deci pe prorocìi, pentrucă atunci am puteà să prorocim și noi lucruri cu mult mai aproape de adevăr și de realizare decât prorocia, că Ardealul va fi rupt peste câteva secole dela Ungaria, firește, dacă — nu-l apără Sașii, și anume, am puteà prorocì, că nu peste secole, ci peste *decenii*, orașele săsești de astăzi nu vor mai fi săsești, ci unguresti, și atunci poporul săsesc dela țară va fi apărat de Români în contra desnaționalizării, pentrucă Românii formează zidul de apărare în jurul lor. Primejdia valahă de astăzi se va dovedì deci (va venì sigur acest timp) de o mare binefacere pentru poporul săsesc.

Bine zice deci *„Budapesti Hirlap“*, că nu are nici un rost și nu plătește nici un ban alianța sasă-maghiară în contra Românilor, pentrucă puterea de viață de care se bucură Românii, nu poate să o învingă nici o alianță din lume. Poporul român e în renaștere; acuma începe să trăiască, și în desvoltarea sa firească nu-l poate împedecà nime. Dar peste tot, ni se pare foarte nepatriotică ideea, de a să alià un popor cu altul, pentru a asuprì pe al treilea, din acelaşi stat, pecând lucru patriotic ar fi, să se alieze popoarele mai tari în cultură și bunăstare, — dacă tocmai au poftă de aliantă, — pentru a *ridicà* pe al treilea pe o treaptă egală cu ele, iar nu pentru a-l aduce la sărăcia de care a avut parte din destul și la întunerecul în care a zăcut veacuri dearândul.

Primim deci teza, că Maghiarii nu au nici o trebuință să lege aliante cu Sașii, ori cu oricare alt popor din țară, pentru apărarea intereselor particulare, pe cari apere-și-le fiecare popor cum știe și cum poate. Nu putem primì însă teza, că națiunea maghiară nu e avizată la sprijinul singuraticelor naționalități, ci numai acestea sunt avizate la ajutoriul națiunei maghiare. Pentrucă așà pusă, teza nu e corectă.

Statul nostru nu-l compune numai naționalitatea maghiară, ci toate popoarele din țara aceasta: Maghiarii, Românii, Slovacii, Germanii, Sârbii, Rutenii. Toți împreună formăm, chiar după cuvintele legii de naționalități, națiunea unitară *politică* ungară, ai cărei membri suntem deci și noi, Românii, Sașii și ceialalți, întocmai ca și Maghiarii. Acesta e *întregul*, despre care nu se poate spune, că nu e avizat la sprijinul părticelelor din cari e compus, pentrucă adevărul e, că prea e avizat la ele. Puterea statului reșede în jertfele pe cari le aduc cetățenii de stat, în sânge și avere, pentruca să dee statului vaza, tăria, temerea în afară. Să ne închipuim acuma, că toate popoarele nemaghiare din statul nostru s'ar pune într'o bună dimineață în grevă în privința aceasta și ar decretà, că nu mai plătesc dare și nu mai dau recruți pentru armata chemată să apere statul. Am vreà să știm, că oare națiunea maghiară singură, fără celelalte popoare din patrie, ar fi în stare, ar putea să facă față tuturor trebuințelor de natura aceasta, pentruca vaza și tăria statului să nu fie stirbită?

Adevărul e deci, că prea suntem avizați unii la sprijinul altora, nu pentru a ne apărà interesele particulare, cu violarea intereselor altora, ci pentru a lucrà mână în mână, în bună înțelegere, la înaintarea tuturora, fără deosebire de neam și lege, fiindcă înaintând popoarele singuratice, înaintează statul nostru, care numai atunci poate să ajungă la cea mai înaltă vază și tărie, când toate popoarele cari îl compun sunt mulțămite cu soartea lor, pentrucă numai atunci să desvoaltă în ele însuflețirea și zelul de a jertfì tot ce au și tot ce pot, pentru fericirea și mărirea întregului din care fac parte, a statului ungar.

Discursul directorului V. Onițiu,

rostit Duminecă, 29 Iunie v. cu ocaziunea încheerii anului școlar 1907/1908 la școalele medii române din Brașov.

Onorat Public!
Iubită tinerime școlară!

In viața popoarelor de azi toate să petrec sub devizà culturii. Iar cultura nu este altceva, decât un mijloc, care făcându-ne să cunoaștem tot mai bine lumea, în care trăim, și legile firii, cari ne stăpânesc, ne dă putința să ne folosim cât să poate de mult de avantagiile materiale, ce aceste ne ofer, — iar ca parte morală: cultura e mijlocul, prin care ne deprindem să lăpădăm zilnic mai mult și mai mult din însușirile animalice ordinare moștenite, cari sunt tot deauna egoistice și să ne însușim calități altruistice, căutând și binele altora, nu numai al nostru.

Din cele spuse să vede, că cultura adevărată este o nobilitare intelectuală, care ridică pe om materialicește și moralicește. Și adevărată cultură nici nu este decât aceea, care are ambele aceste note. Un om egois și fără inimă — de-ar avea o lume de învățătură în capul său și de-ar agonisi o lume de bogății materiale prin știința și iscusința lui — nu poate fi socotit de om *cult* în înțelesul adevărat al cuvântului. Și tot așà despre un pustnic cu desăvârșire altruist, dar analfabet și ignorant, nu va zice nimeni, că este *cult.*

Cultura minții și cultura inimii, cum ne am deprins să zicem, aceste două *împreună* constitue dar cultura adevărată.

Nu vreau să vorbesc aci despre institutele de învățământ ca ateliere de cultură, dar mă cuget la însușirile ce se cer dela omul sau oamenii, cari vor să aibă mai plăcute și mai bogate roade din cultura lor.

Insușirea de căpetenie a omului cult trebuie să fie *iubirea de muncă.* Munca este cel mai rentabil capital, care răsplătește cu 100 la 100 pe cel ce muncește. Și în fruntea popoarelor culte de azi stau acele neamuri, cari sunt mai muncitoare. Căci munca stăruitoare nu este numai cel mai sigur isvor al bunei stări materiale, deci al vieții ticnite și fericite, ci este în acelaș timp factorul cel mai de samă al nobilitării morale, adecă al culturii inimei. Omul de cultură, care este muncitor, nu este expus la ispitele rele ale vieții. Alcoolistii, pungașii, hoții, ucigașii, nu ies

---

FOIȘOARĂ.

Scrisori.

III.

Amice!

Nu numai de astădată, ci și în scrisorile tale din anii trecuți te-ai jeluit, că țăranii din cercul tău nu prea iubesc curățenia ori nu o știu îndestul prețuì.

In această privință nici în ținutul nostru nu e o stare ideală. In general însă totuși e mai bine ca în alte părți. Vecinătatea, în multe locuri amestecul cu un alt popor mai înaintat și multele râulețe, cari aduc o apă limpede și răcoritoare din munții apropiați, au făcut, că poporațiunea noastră românească să ține mai curată, să spală regulat, în zi de sărbătoare schimbă toate albiturile, ba mulți să și scaldă în timpul verii. Dar și pe aici întâlnești oameni, cari nu se scaldă cu anii, îndeosebi în satele mai îndepărtate de munți, unde în ani secetoși dispar toate isvoarele. Ba am găsit și exemplare, cari nu s'au scăldat din copilărie. (Copiii sunt ca broaștele, se scaldă zilnic, de ar aveà și numai o băltoacă la îndemână.)

Vezi, eu am combătut și acest rău, nu am așteptat glasul de alarmă al dlui conferențiar dela Sebeșul-săsesc. Ce e drept, nu am luat satele de-a rândul, nu am ținut prelegeri publice despre necesitatea curățeniei. Dar am făcut ceva, după părerea mea, mai folositor, mai practic.

De câte ori mi s'a prezentat un bolnav nespălat, — și se întâmplă adeseori, — mi-am ținut de datorință să-i spun clientului meu, că o baie ar ușurà mult vindecarea boalei sale. Și i-am mai spus, că în viitor să se țină mai curat, să se și scalde din când în când, cu deosebire în timp de vară, dacă vreà, ca boala să nu-l mai cerceteze.

Mai ales mamelor am ținut să le dau astfel de sfaturi, arătându-le, că copiii aflători în desvoltare au cea mai mare trebuință de curățenie, și îndeosebi am căutat să le conving, că o mulțime de boale de piele se ivesc numai și numai pe o bază murdară.

Ce instructiv (domnul profesor ar ziee poate intuitiv) e un caz de eczema capitis ce s'a desvoltat în legătură cu un parasit prea bine cunoscut, mai ales în vremile trecute. Dispui o curățire generală a capului și ca prin farmec dispare droaia de parasiți și cu ei eczema capitis. Nici bolnavul nici mama acestuia nu vor uità în viața lor legătura strânsă ce a existat întră eczemă și lipsa de curățenie. O astfel de mamă devine apoi un fel de apostol al curățeniei pentru întreagă vecinătatea.

Un caz de acesta în consecințele lui igienice prețuește mai mult de cât o conferință lungă, care nu arareori plictisește pe ascultători.

Dar te rog, să nu mă înțelegi rău. Nu sunt contrar al conferințelor publice. Din contră, ași dorì, ca să se țină cât mai multe. M'ași bucurà din toată inima, dacă medicii români — cei dela orașe, ca și cei din provință — ar ținea cât mai multe prelegeri din domeniul igienei.

Ce am vrut să dovedesc este, că noi medicii români ne facem datorința, propagăm cunoștințele igienice întră țăranii nostri. Numai un orb ori un îndărătnic nu vede progresul ce s'a făcut și se face în această privință pe satele noastre. Că progresul e prea încet, o recunosc; dar nu lipsa de propagandă e pricina, ci sărăcia.

Nu pot încheià scrisoarea de față, fără a mai povestì un caz.

Aveam să fac mai multe vizite în casa unui muncitor industrial. Deja la prima vizită m'a supărat disordinea și necurățenia din casă. Mi-am făcut îndată observările mele. A doua zi aceeași disordine și aceeași necurățenie. De astădată m'am mulțămit cu o privire serioasă, dojenitoare. A treia zi am găsit casa cu altă față; toate lucrurile erau așezate la locul lor, masa erà ștearsă și acoperită cu o mășăriță sărăcăcioasă, dar curată; podinele erau spălate, numai ferestrile mă priveau ceva mai întunecat. Oamenii casei încă aveau o față mai veselă, nu știu sub influința ordinei și a curățeniei, ori văzând mulțămirea de care eram cuprins. Poate și una și alta.

Pentru astăzi însă e destul. La revedere peste câteva zile.

Sibiiu, în Iunie 1908.

Dr. I. Beu.

Vorbe înțelepte.

Omul e pe deoparte înrudit cu animalele câmpului, pe de altă parte cu suprema ființă, cu dumnezeirea. De aceea, îi este cu neputință să fie animal simplu, dar nu poate să fie nici spirit în întregimea sa. Cu cât însă se ridică mai sus în înțelepciune și virtute, cu atât mai aproape ajunge de fericirea desăvârșită, pentrucă *înțelepciunea* și *virtutea* au fost totdeauna măsurătorul fericirii omenești pe pământ.

*

Dacă oamenii ar fi atât de răi, dupăcum îi țin unii, n'am puteà să trăim în societatea lor. Iar dacă ar fi atât de buni, cum am dorì noi să fie, ar fi viața prea monotonă. Trebue să trecem deci prin mijlocul valurilor, dacă nu cu deplnă încredere, cel puțin cu aparențele încrederii și cu convingerea, că ceialalți toți fac ca și noi.

din rândul celor ce iubesc munca. Omul muncitor este om cinstit, — asta o știe și poporul de rând.

Unul dintre factorii culturali cel mai de căpetenie este deci fără îndoială dragostea de muncă. In punctul acesta — în cât privește neamul românesc din patria noastră — putem să fim mulțumiți, căci neamul nostru este un neam de oameni muncitori. Sârguința școlarului român este îndeobște cunoscută și avuția noastră națională de azi s'a alcătuit, nu din renta capitalelor noastre bănești moștenite, nici din arenda latifundiilor, pe cari nu le am avut, ci din productul singurului nostru capital, care a fost: munca neamului nostru.

Dacă munca aceasta nu a produs la noi aceleași roade îmbelșugate ca la alte popoare, apoi cauza este a să căută mai cu samă în 2 împrejurări: în lipsa suficientă de învățătură pe de o parte, și în lipsa spiritului de asociare, cu alte cuvinte: am muncit în neștiință și am muncit răsleți. A mai stărui azi asupra necesității de a lăți învățătura prin școală în cele mai largi pături ale poporului, este o banalitate. Nu voiu stărui deci asupra acestei chestiuni, care a întrat deja în conștiința obștească.

Dar voi stărui asupra *spiritului de asociare*, care ne lipsește și pe care-l consider eu — pe lângă iubirea de muncă — ca condiția esențială a progresului prin cultură. Și cu aceasta am ajuns la obiectul propriu al discursului meu de față.

Ne lipsește dar într'adevăr acest spirit de asociare?

Avem Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, avem Societatea pentru fond de teatru român, Asociațiunea aradană, atâtea reuniuni de cântări, câteva reuniuni de meseriași, altele de înmormântare.... dovadă, că nu ne lipsește spiritul de asociare, — mi-s'ar puteà reflectà.

Regret, că nu-i pot da dreptate celui ce grăește astfel. Toate aceste asociații și reuniuni există. Dar cine a pătruns în tainele vieții lor, trebue să fie izbit de silințele uriașe ale *unei mâni* de oameni, cari se trudesc a le ținea în picioare și a produce o aparență de prosperare. Imitând pe străini pe de o parte și nădăjduind în viitor, ele s'au înființat de *câțiva* entuziaști cu dragoste de neam, pentruca tot numai de *câțiva* să rămână îngrijite. Un semn neîndoios acesta, că ele nu s'au născut dintr'un sentiment *obștesc* al *masselor* poporului și nu sunt nici azi un coeficient al interesării acestor *masse*.

Numărați odată membrii acestor societăți și căutați, nu procentul, ci numai promilul din suma de aproape 3 milioane de Români din această țară și vă veți convinge, că mult dacă 1 promil, adecă unul singur din câte 1000 de Români, este membru la vr'una din aceste societăți. Iar dacă am căutà după numărul acelora, cari promovează scopurile acestor societăți (afară de plata cu chiu cu vai a taxei de membru) și în vr'un alt chip, — atunci nu cred că vom ajunge la o cifră mai mare de $^1/_{10}$ din 1000, adecă la câte 1 din 10,000 de Români.

Ce dovedește aceasta?

Dovedește ceeace am afirmat noi: *ne lipsește spiritul de asociare.*

Dar cele vr'o 150 de bănci românești, — m'ar puteà iarăși întrerupe cineva, — nu sunt o vie dovadă a spiritului nostru de asociare?

Dacă rămâneam la numărul de vro 80—100, poate că mă clătinam în convingerea mea. Dar decând au început să răsară ca ciupercile, chiar câte două într'un sătuleț sărac, — de atunci m'am convins și mai mult de lipsa spiritului de asociare la noi. Căci înmulțirea băncilor la noi a ajuns să fie azi semnul cel mai neîndoios al spiritului, nu de asociare, ci de desbinare dintre noi. Băncile nouă de acum se fac, nu din motive economice îndreptățite, ci din patimă și ură; scopul lor nu este moral, ele nu vreau să ridice economicește un ținut românesc, ci vreau să zădărnicească munca altora, cari li-au apucat înainte.

Rămâne deci faptul, că suntem lipsiți de spiritul de asociare, așadar de o condiție esențială a înaintării prin cultură.

Faptul acesta nu putem să-l perdem din vedere nici în școală, nici în viața particulară.

In fața spiritului răzleț și pizmătăreț, care se manifestă atât de des și atât de pe față între școlari, — trebue să căutăm căile, de a apropià pe școlari între olaltă, de ai face să înțeleagă din intuiție proprie, că sunt chestiuni de interes, cari nu se pot pune la cale, decât cu buna înțelegere a tuturor. Mai mult! Școlarul trebue să se convingă el însuși, că el singur, fără de concursul prietenesc al tovarășilor săi, nu poate ajunge la nici un rezultat, și că succesul în anumite chestiuni este al obștei de prietini, cari s'au tovărășit cu el.

Precum toată morala nu se învață din carte, ci este productul miilor de factori, cari constitue istoria vieții noastre, — a miilor de pățenii, a ciocnirii și alipirii de alți oameni, adecă a peripețiilor din luptele vieții noastre, — tot așa și această pagină de morală: spiritul de asociare, nu se învață din carte tipărită, ci din cartea vieții de toate zilele, din pățăniile și din luptele ei.

Cartea aceasta a vieții trebue să i-se deschidă cumva și școlarului. Trebue să-i dăm prilej de cu vreme, ca să ajungă în situații, care-i arată adevărata putere ce este în lucrarea împreună a multora și care aslfel îi vor desvoltà spiritul de subordinare pentru interesele obștești și totodată devotamentul pentru toți tovarășii săi de muncă împreunată.

Dintre toate mijloacele, prin cari școala poate să înrâureze în mod conștient și cu succes vieața școlarilor, desvoltând în sufletul lor spiritul de asociare, — trebue relevate două, ca cele mai de căpetenie: *excursiunile școlare* și în deosebi *jocurile gimnastice.*

Atât la excursiuni, cât și la jocuri, sufletul ușurat de grijile și temerile mai mici și mai mari ale vieții școlare, este vioiu, vesel și senin. Iar sufletul senin și expansiv este ca o casă cu porțile deschise, gata de a primì cu dragoste tot ce vrea să între în ea. La escursiuni și la jocuri se dau mai lesne uitării „micile mizerii“, urâle și răutățile de altădată; sentimentul de solidaritate și de alipire întreolaltă e mai puternic decât oricând.

Orice escursiune școlară bine condusă cimentează legăturile sufletești între elevi și nivelează urâle și neînțelegerile din trecut.

Dar și mai mult contribue la disciplinarea asociativă a școlarilor: *jocurile gimnastice*, cari fac multă plăcere tinerimii, și cari nu se pot executà decât tocmai prin tovărășii organizate și disciplinate.

Grupurile adversare, cari participă la joc, sunt tot atâtea tovărășii asociate, prinse în luptă prietenească între olaltă. Și isbânda este totdeauna pe partea celor mai disciplinați și mai devotați în munca obștească a grupului lor. Școlarii, deprinși a executa jocuri gimnastice în grupe, se disciplinează ei pe sine în subordinațiune, se întăresc în altruism și se deprind în lucrarea devotată pentru un scop obștesc și impersonal. Cultivarea jocurilor gimnastice va contribuì neapărat la lățirea între noi a spiritului de asociare, fără de care cultura noastră nu va fi nici odată completă și nu va aduce nici a 10-a parte din roadele, pe cari cu drept cuvânt trebue să le așteptăm dela ea. De aceea părinții fac un mare bine fiilor lor și neamului, dacă sprijinesc după putință nisuințele școalei în această direcție. Ei să nu regrete acele câteva coroane contribuite pentru excursiunile școlare, cari se fac an de an și să nu creadă, că atunci, când copiii lor aranjază jocuri între olaltă, perd numai vremea, ci să fie convinși, că ei sunt în școală, unde se învață disciplină, subordinațiune, simț de datorință și deci spirit adevărat de asociare, fără de care, cum am zis, cultura noastră nu are rost.

Țara, care a deschis în școalele sale cel mai larg teren pentru jocurile gimnastice ale tinerimii, este Englitera. Școala și terenul de joc sunt în Anglia noțiuni nedespărțite. Și nu este o simplă coincidență numai faptul, că acolo unde se dă jocurilor gimnastice cel mai larg teren în educația tinerimii școlare, zic, acolo să fie bunăstarea prin cultură mai mare decât ori unde. Influința sistemului englezesc se resimte deja și pe continent. Și de câțiva ani încoace ne preocupă și pe noi, ca nici odată până acum. Dar interesul acesta trebue să-l lățim și să l ținem cald în cercul intelectualilor nostri. El trebue să pătrundă în mulțime, care trebue să înțeleagă rostul educativ al jocurilor gimnastice în școală. Și dacă intre oamenii nostri de bani gata, cari nu știu ce să facă cu prinosul lor de avere ce le-a dat Dumnezeu, s'ar găsì unul care să înființeze un fond special mare, cât se poate de mare, pentruca din interesele lui anuale să se aranjeze în mod sistematic excursiuni școlare și să se încurajeze jocurile gimnastice la tinerimea noastră, — acela și-ar câștiga un titlu de glorie în istoria culturală a neamului nostru și a patriei noastre, o glorie cum un om „mic de zile“ nici nu-și poate închipuì.

In nădejdea, că Dumnezeu, spre binele neamului și al țării, ai cărei fii suntem, ni-l va da pe acest mecenat, declar anul școlar 1907/1908 de încheiat.

„Banca culturală“ și „Revista Economică“.

Numărul 28 din a. c. al „Revistei Economice“ dela Sibiiu vestește cu vădită bucurie cetitorilor sei un decis al *curiei reg.* din patrie, care deneagă înregistrarea unei *însoțiri*, între altele și cu *scop cultural*, anulând hotărârea forului competent inferior, care a fost admis înregistrarea fără nici o condiție. In Arad adecă înființară unii o însoțire sub firma „Altalános fogyasztási és termelő szövetkezet“, care luase în programul seu și *„crearea de instituțiuni culturale pe seama membrilor sei“*. Revista încheie articolul seu astfel: „Dacă față de o însoțire maghiară, care își înscrie în program urmărirea de scopuri culturale, supremul nostru for judecătoresc se pune pe punctul de vedere de mai sus, vor admite — credem — și cei mai înfocați partisani ai „Băncii culturale“, că înregistrarea băncii contemplate, ca „însoțire“, este din capul locului — eschisă“.

Din tenorul întregului articolaș transpiră, că e mare bucurie în israilul celor din imediata apropiere a „R.“, cari voesc să „cobească a rău“, prorocind că și inițiatorii „Băncii culturale“ vor păți-o tot așa, ca cei dela Arad.

Prin aceasta „R.“ intenționează poate, să descurajeze pe aderenții „Băncii culturale“.

Spre lămurirea afacerii accentuăm, cumcă una e „tovărășia“ și alta e „societatea pe acții“ și cercurile hotăritoare o asemenea bancă voiesc a întemeià și nu o însoțire sau tovărășie. Insoțirea numită dela Arad a cerut să i să permită *„a crea instituțiuni culturale“* și nu numai a jertfi o parte din câștig pentru anumite scopuri filantropice. Asta-i o mare deosebire, căci dupăcum amintește sentența curiei în acest obiect, însoțirea trebue controlată de *un* for, instituțiunile culturale create de *alt* for, și astfel s'ar naște „colisiuni între cele 2 sfere de competență“. Dar „Banca culturală“ nu intenționează a *crea* însăși instituțiuni culturale, ci a ajutora cu o parte a venitului seu biserica, care are ea dreptul a crea și susținea asemenea instituțiuni. Asta sperăm a se admite, căci toate băncile existente au în statutele lor un punct, care cere a se da anumite percente pentru „scopuri culturale, sau filantropice“.

Folosim acest prilej de a face contrarilor ideei de a înființa „Banca culturală“ o rugăminte. Am auzit adecă, cumcă fruntașii nostri dela „Albina“ din loc în continu cârtesc, ca nimeni alții, contra înființării acestei bănci, prin care inițiatorii țintesc a sporì venitele neapărat de lipsă pentru susținerea organismului bisericesc, azi adeseori atât de umilit din lipsa de mijloace suficiente; dară nu ne am putut închipuì, ca atari bărbați luminați să fie așa contrari unei idei atât de salutare, iar cei dela R. să se facă ecoul vederilor lor. Prin aceasta dovedesc, că pun interesele lor mai presus de ale bisericei și neamului lor. De aceea îi rugăm și pe unii și pe alții, să-și contenească ironica bucurie, căci multe din băncile, cari susțin Revista, aproabă ideea băncii culturale; deci prin o ținuta ostilă, își *pot strică numai lor.* Și dacă pot fi 4—5 bănci săsești în Sibiiu, Brașov și aiurea; dacă pot fi totatâtea bănci unguresți în Cluj și alte orașe, de ce n'ar puteà fi și în Sibiiu 2 bănci românești, dintre cari una cu scop cultural, nu ca să se concureze, ci să se sprijinească reciproc? Nu toți judecă, că cei din jurul R. Deaceea în numerii viitori vom reproduce părerea unor ziare românești în acest obiect.

Dela „Asociațiune“.

Secțiile literare ale *„Asociațiunii“* și-au continuat lucrările Mercuri d. a. la orele 4. Raportul *secției științifice* s'a luat spre știre. Lucrarea membrului *Chețianu*, despre viața și activitatea botanistului român și fost membru al „Academiei Române“ *Florian Porcius*, se va censura și preda comitetului central spre tipărire.

Se primesc propunerile *secțiunii istorice*: de a se recomanda comitetului central spre grabnică tipărire *dicționarul localităților cu poporațiune română din statul ungar*, care este gata; de a se augmenta biblioteca „Asociațiunei“ cu revistele mai de seamă din străinătate și cu productele literare dela noi, cari să fie cerute gratis dela tipografi, și de a se face în viitor repertoriul bibliografic, care se făcea mai nainte. Se ia spre știre comunicarea, că membrul T. V. *Păcățian* adună materialul pentru biografia decedatului academician *Vincențiu Babeș*, și că secția și-a pus de problemă adunarea materialului pentru un dicționar *toponomastic*, cu privire la localitățile locuite de Români din statul ungar. Se face începutul cu patru comitate, anume: *Sibiiul*, care va fi lucrat de membrul N. *Togan*, *Aradul*, lucrat de Vasile *Goldiș*, *Turda-Arieș*, lucrat de Silv. *Moldovan* și *Caraș-Severin*, lucrat de T. V. *Păcățian.*

Se primește propunerea *secției școlare* de a se publica concurs cu premiu de cel puțin o sută coroane pentru cel mai bun *abecedar*, tipărit ori scris, compus pentru adulții analfabeți, și propunerea referitoare la editarea *bibliotecii pentru școlari*. Membru ordinar în locul vacant se alege cu aclamațiune domnul Dr. *Ioan Borcia.*

Propunerile *secției economice* încă să primesc toate. Dintre ele mai însemnată a fost propunerea, de a se angaja un *agronom*, ca funcționar al „Asociațiunii“, pentru ținerea prelegerilor publice din domeniul economiei rurale. Se recomandă comitetului central spre studiare. Cu ținerea conferenței publice la adunarea generală a „Asociațiunei“ dela Șimleu se încredințează membrul R. *Simu.*

La orele 6 presidentul *Iosif St. Șuluțu* declară terminate agendele secțiunilor literare și mulțămind membrilor pentru participare, încheie ședința plenară.

Din despărț. „Asociațiunei“.

Convocare.

Onorații membri ai despărțământului Murăș-Oșorheiu al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, precum și toți sprijinitorii acestei instituțiuni, sunt invitați prin aceasta a luà parte la

adunarea cercuală,

ce se va ținea la *13/26 Iulie a. c. la 2 oare d. a.* în școala confesională gr.-cat. din comuna Pogăceaua de câmpie.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Constituirea biroului.
3. Raportul comitetului.
4. Raportul cassarului și proiectul de budget.
5. Alegerea comisiunilor necesare.
6. Conferință: „Insemnătatea instituțiunilor culturale în vieața unui popor“, de abs. de teol. Ioan Oprea.
7. Alte disertațiuni ce se vor însinuà la prezident până inclusive 24 oare înainte de adunare.
8. Rapoartele comisiunilor.
9. Alegerea a doi delegați pentru adunarea generală a „Asociațiunii“.
10. Eventuale propuneri.
11. Inchiderea adunării.

Murăș-Oșorheiu, la 9 Iulie 1908.

Pentru comitet: *Stefan Russu*, prezident.
Vasile Tătar, secretar,

Dela reuniunea femeilor române din Sibiiu.

Înștiințare.

Să aduce la cunoștința onoratului public român, că cursurile „Școalei pentru economia și industria de casă“ se încep în 15 Septemvrie n.

Școala are o secțiune economică și industrială.

I. Instrucțiunea secțiunii economice (instructoară doamna Iulia Dancăș) cuprinde: *a)* învățământ practic: pregătirea bucatelor și a pânei; conservarea legumelor și a poamelor; curățirea și ținerea în ordine a locuinței; grădinăritul; spălatul, călcatul și îngrijirea rufelor; confecționarea rufelor; *b)* învățământ teoretic: economia de casă, chemia bucătăriei, contabilitatea; igiena, îngrijirea bolnavilor, literatura română.

Cursul acestei secțiuni e împărțit în: curs de toamnă, dela 15 Septemvrie până la 15 Ianuarie, curs de iarnă, dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie și curs de primăvară, dela 15 Aprilie până la 15 Iulie.

Elevele, ai căror părinți sau îngrijitori nu sunt în Sibiiu, au să locuiască în edificiul școalei, strada Baier Nr. 1 (edificiul „Albinei“).

Să primesc numai eleve, cari au împlinit 15 ani și au terminat cel puțin școala elementară.

Instrucția este exclusiv în limba română. Să conversează însă și în alte limbi, îndeosebi în limba maghiară și germană, dar numai în pauză și la masă.

Taxele prescrise sunt: pentru cursul de toamnă au a solvi elevele interne K. 200·—, cele externe K. 160.—; pentru cursul de iarnă (să primesc numai eleve interne) K. 230·—; pentru cursul de primăvară elevele interne K. 150.—, cele externe K. 120—. Elevele, cari frecuentează toate trei cursurile, solvesc pentru cursul de iarnă numai K. 150·—. Taxele sunt a se solvì pentru fiecare curs în mod anticipativ.

Elevele interne au să aducă cu sine: plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, $^1/_2$ duzină din rufele necesare, 6 ștergare pentru bucătărie, pieptene, perie pentru cap, perie pentru dinţi, hainele necesare. Şorţurile pentru bucătărie şi le vor face elevele înseşi, dar şorţuri pentru casă au să aducă cu sine.

II. Instrucţiunea secţiunii industriale (instructoară d-şoara Alexandrina Tieranu), cuprinde: cusut, croit, împletit cu maşina, tors şi ţesut.

Elevele pot fi interne şi externe. Cele interne au să solvească pentru întreţinere o taxă lunară de K. 50·—, şi didactru lunar de K. 10·—, cele externe didactru lunar de K. 10·—. Elevele sărace, la cererea lor, pot fi dispenzate de didactru.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, $^1/_2$ duzină din rufele necesare, pieptene, perie pentru cap, perie pentru dinţi, hainele necesare.

Cursul să începe în mod regulat la 15 Septemvrie n. şi să termină la 15 Iulie n.

Alte informaţiuni să pot primî dela:

Comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“.

Dela sate.

O îndoită sărbătoare bisericească în Aciliu.

— 14 Iulie n.

Poporul comunei Aciliu (tr. Săliştei) a avut din prilejul praznicului sf. apostoli Petru şi Pavel o îndoită sărbătoare creştinească. Tinărul profesor seminarial Dr. *Ioan Lupaş* de data aceasta a aflat de potrivit momentul spre a descinde în mijlocul poporului şi prin ţinerea unei prelegeri poporale a-i procura momente de înălţare şi edificare sufletească. Fără multă zarvă şi alaiu, însoţit de o mână de prietini şi stud. universitari, s'a presentat la 3 ore p. m. la şcoală, unde poporul cu mic cu mare înainte învitat îl aşteptă cu nerăbdare.

Preotul local *Ioan Oţoiu* prin puţine şi alese cuvinte anunţă sosirea dlui prelegător şi învită poporul spre a da ascultare conferenţei lui. Prin cuvinte pătrunzătoare şi dulci deja dela păşire captivează conferenţiarul atenţiunea ascultătorilor, cari emoţionaţi urmau expunerile sale.

Obiectul — foarte potrivit şi important pentru trecutul comunei Aciliu — şi l-a ales din luptele acestui popor pentru credinţa strămoşească. Făcând o privire istorică asupra vieţii culturale şi religioase a poporului nostru constată, că acest popor bântuit de atâtea rele ale duşmanilor sei, sorocit a fost, ca acei duşmani să-i atace şi partea cea mai aleasă a sufletului seu, credinţa strămoşească. Şi iată, că manopera străină divisează acest popor în două tabere, de multeori contrare una alteia, în Români uniţi şi neuniţi.

Din luptele ulterioare, cu mult mai inteţite decât până la unire, îşi alege conferenţiarul persoana, a cărei activitate pentru apărarea credinţei strămoşeşti voeşte să o desfăşure.

E preotul *Ioan dela Aciliu*, care pe la anul 1758, când sforţările celor puternici voiau cu tot preţul să-şi părăsească poporul român credinţa strămoşească şi să treacă la biserica gr. cat. — asemenea călugărului misionar *Sofronie*, — apărat-a cu pericolul vieţii sale credinţa, legea strămoşească. Cu cuvântul la popor, cu fapta între preoţimea din jur, iar pe de altă parte cu toiagul pribegiei alergat-a la pravoslavnica ţarevnă a Rusiei, spre a cere intervenirea ei la împărăteasa *Maria Terezia*, în favorul creştinilor şi Românilor ortodoxi din ţările acestei împărătese.

Şi după mărturia documentelor contimporane a fost nevoită această împărătească a mai împedeca siluirile nenumărate, ce să comiteau faţă de Românii de legea ortodoxă.

Din acestea vre o câteva însuşiri alese ale unui bun păstor sufletesc constată importanţa acestei persoane istorice, precum şi învăţăturile ce se pot estrage din viaţa lui. Pune poporului la inimă cultivarea virtuţilor strămoşeşti, iubirea de lege, de limbă şi de glia strămoşească, cari toate, ca o sfântă Treime, au fost mântuitoare şi susţinătoare pentru noi.

Conferenţiarul a fost sgomotos aplaudat, iar urale de „să trăiască“ umpleau văzduhul. Preotul *Ioan Oţoiu*, în numele poporului mulţămeşte pentru bunăvoinţa şi dragostea ce a avut-o conferenţiarul faţă de popor şi esprimă dorinţa de a-l vedea şi auzi cât mai des în mijlocul lor.

Iată cum s'a sărbat pomenirea unui harnic şi credincios păstor sufletesc din partea urmaşilor, cari au avut astfel îndoită sărbătoare la praznicul sf. apostoli Petru şi Pavel. *Un ascultător.*

NOUTĂŢI.

Spre ştire. Din cauza zugrăvirei horelor, în catedrală nu să va ţinea serviciu divin Duminecă în 6/19 l. c. şi eventual nici în Dumineca următoare.

*

Pentru „Vatra luminoasă“. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif a donat pentru *„Vatra luminoasă“*, umanitara instituţiune, creată pe seama orbilor, din partea Reginei Elisabeta a României, suma de 2000 lei.

*

Hymen. *Iosefina Goiţi* şi *Serafim Berariu*, teol. abs. anunţă sărbarea religioasă a cununiei lor, ce se va ţinea Duminecă, în 13 Iulie st. v. (26 Iulie n.) a. c. la 2 ore p. m. în biserica ort. rom. din Gherteniş.

*

Congresul bisericei sârbeşti. Consistorul metropolitan din Carloveţ a luat hotărâre, ca congresul bisericei gr.-ort. sârbeşti să fie convocat pe *28 Iulie n.* la Carloveţ pentru efectuirea alegerii de patriarh.

*

Isvor de petrol. In comuna Borlova, lângă Caransebeş, săpând oamenii la fundamentul nouei şcoale ce se ridică acolo, au dat de urmele bogate ale unui isvor de petrol. Oamenii au făcut încercare cu materialul brut, scos din pământ, şi s'au convins, că arde foarte bine. S'a făcut raport superiorităţii administrative, care sigur va lua măsurile necesare, ca să fie esploatat acest bun isvor de câştig pentru comuna Borlova.

*

Carte oprită. Domnul *Dr. D. Lascu* a tipărit în Bucureşti o broşură întitulată „Privire asupra situaţiei generale a Românilor din ţările coroanei Sfântului Stefan“, pe care ministrul nostru de interne *a oprit'o*, iar ministrul de comunicaţie i-a detras debitul poştal pentru Ungaria.

*

Intrunirea agricolă din Cărpeniş a adaus fondului de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ suma de cor. 11·80 dăruită de următorii: Dumitru Ursu, econ (Cărpeniş) 2 cor., Romul Pop, paroh, Ioan Dragomir, comers., dna Dragomir, soţie de comers., toţi din Gârbova, Ioan Dobre, înv. (Deal), dşoara Oros, învăţătoare (Racoviţa), Aurel Coşciuc, conducătorul şcalei econ. consist. (Sibiiu) fiecare câte 1 cor. Ilie Dobrotă, paroh, (Poiana) 50 bani, Vasile Greavu, înv. (Gârbova), 60 bani, Nicolae Simulescu secretarul „Reun. meseriaşilor din Mercurea“, Nicolae Şerb înv. (Poiana), Const. G. Fulea, ec. (Cărpeniş) şi N. N. fiecare câte 40 bani, Ioan Munthiu, paroh (Cărpeniş), Nic. Iosif, înv. (Aciliu) şi membru în comit. „Reun. agricole sibiene,“ dna Greavu, soţie de înv. (Gârbova), Vasile Groza, cantor şi Vasile Crăciun, ec. ambii din Cărpeniş, fiecare câte 20 bani şi Vic. Tordăşianu secretarul „Reun. rom. agricole“, 10 bani.

*

Mulţămită. Cu prilejul dureros al strămutării la cele eterne a iubitului şi regretatului meu soţ, Traian H. Pop, fost timp de aproape 2 decenii, redactor al ziarului „Gazeta Transilvaniei“, mi-s'au trimis din diferite părţi număroase telegrame şi scrisori de condolenţă. I-mi este peste putinţă a mulţămi în particular pentru aceasta atenţiune manifestată faţă de mine şi familia decedatului şi vin deci a rugă pe toţi acei st. Domni şi Doamne, cari s'au grăbit a-mi trimite cuvinte de conzolare în nemărginita mea durere, să binevoiască a primi pe aceasta cale mulţămirile mele adânc simţite. In acelaş timp mă simţ îndemnată a exprimă tot pe aceasta cale mulţămiri îndeosebi domnului Augustin Paul, fost coleg de redacţie cu regretatul meu soţ, pentru frumoasa iniţiativă ce a luat-o, mijlocind la timp dela câţiva prieteni şi binevoitori un ajutor, iniţiativă al cărei rezultat a dat suma de 574 cor. Această sumă trimisă în timpul morbului greu al decedatului meu soţ, s'a folosit din parte-mi spre scopul spre care a fost destinată. Rog deci pe stimatul domn Augustin Paul, care inspirat de nobilul simţ al prieteniei şi colegialităţii a luat frumoasa iniţiativă, precum şi pe toţi acei stimaţi domni donatori, cari şi-au manifestat în acest chip simpatia şi recunoştinţa faţă de sacrificiile aduse de regretatul meu soţ în decursul anilor de muncă, să binevoiască a primi pe aceasta cale mulţămita mea respectuoasă. Şard, 14 Iulie 1908. *Leontina T. Pop.*

*

Creştini buni. La usinele de gaz din Budapesta, unde muncitorii s'au fost pus în grevă, au fost aduşi trei sute de lucrători români din Maramurăş. Au fost muncitori foarte buni, însă Dumineca nu voiau să lucre, fiindcă aceasta e zi sfântă, ziceau ei, care trebue să fie cinstită. Li s'a esplicat, că la usinele de gaz *trebue* să se lucre şi Dumineca, pentrucă altcum capitala ar rămânea în întunerec, şi oamenii s'au învoit să lucre şi Dumineca, dar au cerut să li se aducă preot, care să le facă o mică slujbă dumnezeiască în fiecare Duminecă. Li s'a adus preotul gr.-cat. din Budapesta, după-ce oamenii sunt de confesiunea gr.-cat., dar acesta fiind Ungur, a început să le vorbească ungureşte. Oamenii au protestat şi sub cuvânt, că *„ăsta nu-i de legea noastră“*, au cerut să li se dee preot *român*. S'a trimes după preotul ort. român din Budapesta, *Genadie G. Bogoevici*, care apoi le-a ţinut şi o vorbire potrivită în limba înţăleasă de bieţii oameni.

*

Petrece în Pogăceaua. Inteligenţa română din Pogăceaua de Câmpie şi jur învită la petrecerea de vară ce o va aranjà cu ocaziunea adunării desp. „Asociaţiunii“, Duminecă, la 13/26 Iulie 1908 în sala şcoalei din Pogăceaua de Câmpie. Inceputul la 8 oare seara. Preţul de întrare: De persoană 2 cor., de familie 4 cor. Suprasolvirile să primesc cu mulţămită şi se vor cuità pe cale publică.

*

Petrecere în Galeş. Tinerimea inteligentă din comuna Galeş învită la petrecerea de vară ce se va aranjà Duminecă în 6/19 Iulie, în „Bărcul Junilor“. In cas de timp nefavorabil se va ţineà în sala şcoalei. Inceputul la 1 oară după amiazi. Preţul de întrare benevol. Invitări speciale nu se fac.

*

Petrecere în Bachnea. Petrecere de vară va aranjà reprezentanţa bis. gr.-or. rom. din Bachnea (Bonyha.) Duminecă în 6/19 Iulie a. c. în edificiul şcoalei de stat din loc. Venitul curat e destinat în favorul bibliotecei parohiale. Inceputul la 8 oare sara.

*

Concert în Şaroş. Din incidentul sfinţirei bisericei române gr.-or. din Şaroş, de nou renovată şi pictată, corul românesc din loc aranjază un concert împreunat cu teatru şi declamări, Duminecă în 13/26 Iulie, în localul şcoalei rom. din loc. Inceputul la 7 oare sara. Suprasolvirile să primesc cu mulţămită şi se vor cuità pe cale ziaristică. După sfinţire se va dà banchet. Doritorii de a luà parte, să se anunţe cel puţin cu 3 zile înainte la dl Dionisie Chendi, paroh local. Banchetul va costà 2 cor. pentru persoană.

Pedeapsa cu moarte.

Om stăpânit de sentimente de umanitate nu poate se aprobe pedepsirea criminalului, fie crima lui oricât de mare, *cu moartea.* Pedeapsa cu moarte e o *crimă* şi ea, săvârşită la umbra legii. De aceea se ridică mereu voci în contra ei, acolo unde ea mai are existenţă. Din Petersburg vine ştirea, că o sută trei deputaţi din Dumă — întreagă stânga şi mai mulţi octobrişti — au iscălit o propunere pentru suprimarea pedepsei cu moarte.

Interesant e, că Rusia a fost întâiul stat, care a făcut începutul cu abolirea pedepsei cu moarte.

Ideile umanitare ale lui Beccaria, pe cari acesta le-a desvătuit în scrierea sa senzaţională „Despre crimă şi pedeapsă“, au avut resunet pe lângă Caterina II, care un an după apariţia cărţii lui Beccaria a suprimat pedeapsa cu moarte în imperiul ei.

Exemplul ţarevnei l-a urmat Leopold II de Toscana, care a suprimat în 1786 pedeapsa cu moarte în această ţară, iar în 1787 fratele său, împăratul Iosif II.

Pedeapsa cu moarte în Austria a rămas suprimată până în 1795, când, sub influenţa revoluţiei franceze, împăratul Francisc II a reânoit-o pentru înalta trădare. Dela 1802 pedeapsa aceasta se aplică şi asasinilor.

Sămânţa aruncată de Beccaria nu s'a pierdut însă. In 1848, adunarea naţională germană hotărî suprimarea pedepsei cu moarte şi diferitele state germane să grăbiră să şteargă din codurile lor această pedeapsă.

In acelaş an e abolită şi în Francia pedeapsa cu moarte, care însă după atentatul lui Orsini contra lui Napoleon III în 1858, a fost reânfiinţată, mai întâiu pentru atentatele contra persoanei împăratului şi apoi a fost întinsă succesiv şi asupra altor crime.

In Austria, îndată după întroducerea regimului parlamentar, s'a propus suprimarea pedepsei cu moarte; proiectul însă a căzut cu câte-va voturi numai.

In Germania, unde mişcarea revoluţionară a dominat multă vreme, pedeapsa cu moarte a fost casată în unele state. In 1870 s'a propus în parlamentul imperiului suprimarea pedepsei cu moarte, dar Bismarck s'a opus şi părerea lui a triumfat.

Acum pedeapsa cu moarte e abolită prin lege în mica republică San-Marino, dela 1848, în România din 1864, în Portugalia din 1867, în Olanda din 1870. In Italia, pedeapsa cu moarte a fost abolită prin codul din 1889. Elveţia a casat pedeapsa cu moarte în 1874, la 1879 s'a dat însă cantoanelor dreptul să o întroducă, şi opt cantoane s'au folosit de acest drept.

In Belgia, pedeapsa cu moarte există de drept, dar de fapt dela 1863 n'a mai avut loc nici o execuţie capitală.

Pedeapsa cu moarte e abolită şi în principatul Monaco. Ea nu există nici în Norvegia.

In statele americane nu mai există pedeapsa cu moarte în: Michigan, din anul 1847; Rhode Island, din 1852; Wisconsin, din 1853; Maine, din 1887; Columbia şi Brasilia, din 1890; Venezuela, din 1864; Costa Rica, din 1880; Guatemala, din 1889; Nicaragua, din 1893 şi Honduras, din 1894.

In Francia s'a ivit acum doi ani o mişcare puternică în contra pedepsei cu moarte. Consiliul de ministri se declarase şi el în principiu pentru scoaterea pedepsei cu moarte din codul penal. Comisia parlamentară era la început pentru abolire, dar mai târziu se produse o schimbare în opinia publică, sub impresia crimei lui Soleiland (care omorâse o fetiţă). Toţi au cerut pedepsirea cu moarte a lui Soleiland, dar prezidentul Fallières a refusat să subscrie pedeapsa cu moarte.

Ministrul de justiţie Briand s'a unit de curând cu părerea comisiunei, care e pentru menţinerea pedepsei cu moarte. Singura modificare ce o cere Briand e, ca pedeapsa cu moarte să nu mai fie publică — astfel de privelişti nefiind demne de o ţară civilisată.

Cărţi şi reviste.

Anuarul XLIV. al gimnasiului gr. ort. român din Braşov, al şcoalei reale şi al şcoalelor centrale primare, pe al 58-lea an şcolar 1907/1908. Publicat de *Virgil Oniţiu*, director. Conţine: O dare de seamă despre esercitiile de fisică esperimentală la gimnasiu, săvârşite de elevii din clasa VII. şi VIII. gimn. de prof. *Aurel Ciortea.* Două discursuri şcolare, de directorul *Virgil Oniţiu.* Date despre personalul didactic, despre materialul de învăţământ, despre lucrările în scris de peste an, despre temele lucrate la esamenul în scris de maturitate, despre masa studenţilor şi alte fonduri şi instituţiuni, despre mijloacele de învăţământ, despre societatea de lectură a elevilor şi despre fondurile înfiinţate de către corpul profesoral. Urmează acte şi hotărâri principiare date de autorităţile şcolare, notiţe istorice din viaţa şcolară, resultatul esamenului de maturitate, înştiinţare pentru anul viitor şi dat. statistice cu privire la elevi. Au cercetae gimnasiul (clasele I.—VIII.) 368 de elevi, şcoalele reale (cl. I.—IV.) 100 elevi ş, şcoalele primare 305 băeţi şi 318 fetiţe

Garanţie pentru curăţenie
30.000 coroane.

In bucătărie şi în casă

se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spălà, numai cu

Săpunul Hirsch alui Schicht

El este rezultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştiinţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.

(155) 3—8

De ce sufer copiii de diareă? Pecând în timpul recoros vărsările se manifestează mai arareori, și aproape fără pericol, ele se ivesc odată cu căldura verii mai adese, și chiar foarte adese în lunile cele mai călduroase, și urmarea lor este atât de grabnică și periculoasă, încât în timpul acela mortalitatea copiilor crește în mod teribil. Faptul acesta deplorabil, care cu toate că se arată mai cu seamă în orașe mari, se poate observà însă în mare parte și la copiii dela țară, stă în strânsă legătură cu două împrejurări însemnate, adecă odată cu micșorarea resistenței copilului prin ferbințeală și apoi cu procesul înmulțirei rapide a bacteriilor și a discompunerei chimice în laptele de vaci.

Mama își poate scutì bine copilul de stricăciunea aceasta din urmă, mai cu seamă când îi schimbă hrana, dacă întrebuințează pentru copiii cu nutremânt esclusiv

făina lactată Nestlé,

care conține lapte curat de alpi, probat aproape un timp de jumătate de secol. Făina lactată Nestlé este totdeauna gata de întrebuințare, mereu nutritoare, nu se înăcrește niciodată nici nu se discompune și ține în regulă activitatea organelor de mistuire.

[160] 3—3

Szebenvármegye alispánjától.

6465/908. IV. alisp. sz. [182] 1—1

Àrlejtési hirdetmény.

Szebenvármegye hivatalos helyiségének 1908/09 évre szükségeltető kétszáz (200) köbméter usztatlan kemény tüzifa szállitásának biztositása céljából **1908 évi augusztus hó 14 napján péntek délelőtt 11 órakor** ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

A közelebbi adatok szebenvármegye hivatalos Lapja 29 számában foglaltatnak.

Nagyszeben, 1908 évi julius hó 13-án.

Reisenberger s. k.
alispán.

Nr. 417/1908 prot. [183] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școalele confesionale gr.-or. române în comunele aparținătoare protopresbiteratului Sibiiu să escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg. Român“.

1. **Cornățăl**, salar de 600 cor. cuartir și grădină în natură.
2. **Cristian**, salar 600 cor. relut de cuartir 100 cor. și 4 stângini de lemne în natură.
3. **Gușteriță**, salar 600 cor. relut de cuartir 40 cor. și lemnele de foc.
4. **Rășinar**, salar 700 cor. relut de cuartir 60 cor. și relut de lemne 60 cor.
5. **Vurpăr**, salar 1000 cor. și adecă 600 cor. din lada bisericei ear 400 cor. din repartiție, cuartir în natură și relut de grădină 20 cor.

Cuincuenalele să computà la toate aceste posturi numai pentru anii serviți după instituirea definitivă la aceste școale, deci anii serviți la alte școale nu se consideră.

Cei aleși primesc pe lângă altele îndatorirea a instruà și conduce cu elevii în Dumineci și sărbători cântările liturgice în biserică; unde sunt doi învățători alternativ unul va provede strana la utrenie, celalalt cântările liturgice la liturgie; vor fi datori a provede învățământul în școală de repetiție, cel din Vurpăr va trebuì, întrucât nu are, ași câștigà și cualificația pentru școalele de repetiție economică.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi își vor așterne cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez și de școală, absolutorul pedagogic, diploma și eventuale atestate de servițiu) subsemnatului oficiu, având a să prezentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare și în comună spre a-și arătà aptitudinea în cântări.

Sibiiu, în 3 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiu.

Dr. Ioan Stroia
protopresb.

Nr. 664/1908. [174] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în **Berivoiu mici** (Berivoiel) protopresbiteratul Făgăraș se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B., pentru întregirea venitelor dela stat.

Reflectanții, să-și aștearnă rugarea, cu documentele recerute, până la terminul pus subsemnatului oficiu, având a se înfățișà, înainte de alegere cu opt zile alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià și cuvântà.

Făgăraș, în 23 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresb.

Nr. 336/1908. [166] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor învățătorești vacante în comunele bisericești, mai jos însemnate și anume: 1. **Bucium-Cerb**, 2. **Bucium-Isbita**, 3. **Bucium-Muntari**, 4. **Cărpiniș** cu **Vătop**, 5. **Ciuruleasa**, 6. **Galați** și 7. **Petrângeni** cu **Valea Bulzului**, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Toate posturile sund dotate cu salar de 600 cor. din rapartiție, locuință și lemne de foc.

Intregirile de salar se vor face la timpul său ear cuincuenalele se vor dà numai dubă timpul servit la aceste școale.

Doritorii a ocupà aceste posturi să trimită concursele instruite cu documentele cerute de legile în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis și să se prezinte înainte de alegere, poporului la biserică pentru a-și arătà dexteritatea în cântări și tipic.

Abrud, 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului.

Petru Popovici
protopresb.

◆ ◆ ◆

Câni de vânzare

rassă curată **Leonberger,** care cresc până la o înălțime de 80 cm. și o lungime de $1\frac{1}{2}$ metru. Informațiuni dă administrația acestei foì.

[172] 3—3

◆ ◆ ◆

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 57—

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantagiul mușteriilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe **considerabil de eftine.**

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 39—40

Nr. 473/1908. [168] 2—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor învățătorești în comunele mai jos însemnate, din tractul Dobrei, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, și anume în:

1. **Lăpugiul-superior,** salar 800 cor., cuartir și lemne.
2. **Teiu,** salar 600 cor., cuart. și lemne.
3. **Săcămaș,** salar 600 cor., cuartir și lemne.
4. **Lăsău,** sular 600 cor., cuartir și lemne.
5. **Baștea-Holdea Coșești,** salar 600 cor., cuartir și lemne, post de învățător ambulant.

Doritorii de a ocupà vreunul din aceste posturi să înainteze cererile concursuali provăzute cu documentele necesare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleși vor aveà să instrueze și elevii din școala de repetiție și să cânte în biserică.

Dobra, la 20 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al tractului Dobra, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protopresb.

Concurs repețit.

Pentru intregirea posturilor de parohi din parohiile vacante mai jos însemnate de clasa a III a protopresbiteratul Iliei, prin aceasta să escrie de nou concurs cu termin de zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

1. **Glodgilești.**
2. **Brădățel** cu filiile **Runcșor și Vica.**
3. **Gialcuta** cu filiile **Târnava** și **Căbești,** ubicațiunea parohiei conform ordinului consistorial Nr. 269 Bis. din 20 Martie 1907 va fi în Târnava și nu în Gialacuta.

Venitele împreunate cu aceste posturi sunt celea fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul deschis, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfățișà înaintea alegătorilor pena cântà respective ă oficià și cuvânta.

Ilia, la 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al Ilini în conțelegere cu comitetnle parohiale concernente.

George Oprea
protopresb.

(164) 3—3

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 18—52

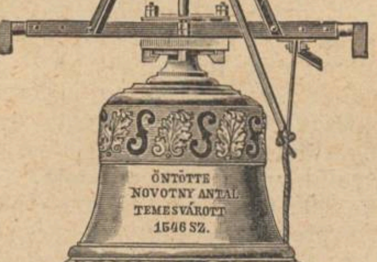

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 4 –52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIAS

Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoară apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administrația**

Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 61—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de țesături și brodării naționale	16·—
— Modele de cusături românești caet I. . .	—·50
— Modele de cusături românești caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian, Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 74 Sibiiu, Marţi 8/21 Iulie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adresexe Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Stat de putere, stat de drept, stat cultural.

O definiţie foarte frumoasă şi corectă a *statului* a făcut profesorul *Rade*, în congresul naţional german de pace, ţinut în Maiu anul curent în *Jena*. E următoarea:

Statele, aşa cum sunt ele formate astăzi, şi cum vor fi totdeuna, sunt *state de putere*. Ceeace înseamnă atâta, că nu poate fi vorba de stat acolo, unde lipseşte puterea, pe care ar fi în stare să o esercieze, şi de fapt o eserciază statul în afară, în contra altor state, ori formaţiuni asemenea statului, sau duşmănoase statului, şi unde lipseşte puterea, care în interiorul statului se concentrează la un loc, de unde apoi e în stare să se scurgă prin întregul corp propriu de stat, singură de sine.

Fie că s'a format pe calea desvoltării pacinice, fie că a eşit din volnicia necruţătoare a tiranului, ori a cuceritorului, *puterea* e primul şi inevitabilul element care constitue statul. Dacă statul cade în neputinţă, îşi duce, în măsura în care să întâmplă aceasta, ca stat, cea mai deplorabilă esistenţă. E umbra unui stat! Mă provoc la Andorra, San-Marino, Monaco, Liechtenstein, cari chiar şi numai pentru micimea lor, sunt state lipsite de orice putere. Sunt acestea state? Dar toate statele neutralisate au suferit restrângeri cu privire la prestaţiunile lor, ca state. Siguranţa relativă, pe care le-a acordat'o alte state, prin luarea garanţiilor asupra lor, pentru esistenţa lor separată, e legată de o vădită renunţare din partea lor la vre-o desvoltare de putere în afară, şi numai în lăuntru pot ele dovedì, că totuşi pulsează putere în ele.

State de putere, state deci în întregul înţeles al cuvântului, sunt numai statele cele mari. Acestea sunt statele cari fac istoria. De altă parte iarăşi, cuvântul decizător, că la aceasta grupă de state cari aparţin, vine rostit din partea istoriei....

Statul cere dela cetăţenii sei, pentru conservarea poziţiei sale ca putere, două lucruri: bani mulţi şi armată tare. Amândouă trebue să i se dee, şi încă cu bună voe, dacă vrem, ca statul nostru se fie stat de putere. Un popor cu sentimente faţă de stat va aduce fără contrazicere jertfele cerute în dare şi în serviciul militar general, în plina convingere şi pricepere, că acestea sunt necesităţi interne.

Şi totuşi, nu s'ar face lucrul acesta, dacă statul, ca stat de putere, nu ar fi totodată şi *stat de drept*. Să nu ne batem capul cu originea istorică a dreptului. Noţiunea statului e suficientă, pentru a ne face să ştim, că statul e oarecum leagănul şi depositarul — dreptului. Şi dreptul acesta e totdeuna un drept *positiv*. Adecă statul îşi supune dreptul unor anumite condiţiuni istorice, dreptul care esistă în el şi între frontierele sale. Se poate, că s'a născut din vre-o nedreptate subiectivă acest drept, şi se poate, că e stropită esistenţa lui cu sute de nedreptăţi, — dar el esistă şi funcţionează, susţinând ordinea şi făcând regulă.

Orice fel de ordine e mai bună decât disordinea, decât anarhia, care răstoarnă statul. Numai ca puncte de transiţie, dela o formaţiune veche de stat la alta nouă, îşi află disordinea justificarea în faţa istoriei.

Dar dreptul e totodată şi drept *natural*. Adecă, e luat din fiinţa omului şi din societatea omenească, aşa, ca ordinea şi constrângerea dreptului pozitiv să fie suficiente pentru anumite pretensiuni, pentru pretensiunile echităţii, ale dreptăţii, pentru pretensiunile idealului unei generale bunăstări a cetăţenilor de stat. Nu ajunge, dacă dreptul pozitiv public există, ci el trebue să servească spre realizarea unui drept ideal, apropiindu-se tot mai mult de cerinţele acestuia. Numai sub condiţiunea aceasta pot să fie mulţămiţi cetăţenii de stat cu dreptul pozitiv, care există pentru ei.

Dar iarăşi, ştim foarte bine, că dreptul natural nu e dat din partea naturei, ci se formează totdeuna de nou din premisele sale istorice. Continua creare de legi noi şi priceputa manuare a legilor vechi formează mijloacele loiale, prin cari se preface dreptul natural, dreptul ideal, totdeuna în drept pozitiv. Numai asiguraţi fiind, că procesul acesta se desvoaltă în condiţiuni sanătoase şi cu neîntrerupere, simţim că statul nostru, cu ordinea sa de drept, e un *stat de drept*.

In măsura în care statul îşi împlineşte această datorinţă, devine el apoi stat — *cultural*. Statul de drept se desvoaltă dela sine într'un stat cultural, întrucât adecă se îngrijeşte, nu numai de ordinea sigură formală în interiorul seu, ci deodată cu ordinea aceasta se nisueşte se servească şi condiţiunilor fizice, intelectuale şi morale, să servească progresului cultural al cetăţenilor sei.

Dreptul nu există deci numai de dragul dreptului, ori de dragul puterii şi al deţinătorului de putere, ci el există *pentru bunăstarea generală*. Statul modern şi-a pus puterea, în dimensiuni cari cresc puternic şi cu o energie care tot se urcă, — în serviciul problemelor *culturale*. Cea mai mare parte a legiuirii de astăzi nu se mai face în scopul de a creà dreptul, pentrucă crearea de drept e numai mijloc acum pentru alte scopuri. Cuprinsul acestor scopuri îl formează diferitele valori, cari au să fie conservate, ori câştigate, pe terenele deosebite ale vieţii comune.

Instrucţia şi educaţia poporului, igiena poporului, ştiinţa şi cultura, industria şi agronomia, îngrijirea de săraci, bolnavi, bătrâni şi neputincioşi, îngrijirea chiar şi de biserici şi de conservarea religiozităţii, — acestea formează astăzi obiecte de interese de stat şi de prestaţiuni de stat. Ba statul, la cererea generală, păşeşte în acţiune chiar şi ca întreprinzător, după-ce nici o altă instanţă nu ar puteà satisface anumitelor trebuinţe culturale, aşa ca şi el. (Scoale, poştă, drum de fer, telegraf, bancă de stat, etc.) Şi e foarte lăţită înclinarea de a-i încredinţà şi ai cere tot mai multe şi mai mari prestaţiuni de folos general. In privinţa aceasta mai departe merge social-democraţia. Sigur, că vor existà limite, pe cari le vor aflà şi precisa interesele cetăţenilor de stat, lucru care se va face din cas în cas, în mod practic. Ca principiu avem însă în faţa noastră *statul cultural, ca factor al viitorului,* şi cu prospecte sigure de a întrà în posibilităţi nemărginite. Organizaţia sa elastică deschide teren nemăsurat pe sama *muncei*, pe sama ideilor noi, şi pe sama luptei pentru realizarea ideilor....

„Libertatea“ şi „Banca culturală“.

Sub titlul „Banca culturală“ publică „Libertatea“ dela Orăştie din peana părintelui *Ioan Moţa*, care de un lung şir de ani a sprijinit cu pricepere multe lucruri bune, un articol mai lung, din care estragem cele de mai jos. Esprimându-şi temerea, că în urma primului articol al „R. Econ.“ publicat în această causă, ar putea să urmeze o răsboire între oamenii din jurul băncilor şi între biserică, continuă aşa: „E adevărat şi aceea, că contra înfiinţării nici unei alte bănci, n'am mai văzut o aşa mobilisare din greu a băncilor în fiinţă, ca chiar contra unei bănci, pornite pe o menire ideală, superioară, ca cea propusă de dl Dr. Cristea. Ba ţi-se pare, că dacă ar fi vorbă de înfiinţarea unei bănci comune, ca oricare din cele de azi, nici nu s'ar pornì lumea aşa grozav contra ei! Contra acesteia însă a apărut în numărul mai nou al „Revistei Economice“, foaia oficioasă a băncilor de azi, un nou articol, care merge până a ameninţă cu zdrobire de oameni şi de viitor al lor . . .

Doamne, oare în ajun a ce fel de groaznic pericol naţional ne aflăm, că fruntaşi însemnaţi ai nostri se mobilisează aşa de straşnic contra lui, scoţându-şi pe teren toate grelele armaturi, ba şi tunurile de cetate?

Ca oameni ce n'am fost şi nu suntem călăuziţi în întreaga noastră muncă literară şi de obşte de nimic alta, decât de puncte de vedere ideale şi superioare,

FOIŞOARĂ.

Scrisori.

IV.

Amice!

Mi-am închipuit eu, că aprobi întru toate cuprinsul scrisorii mele din urmă. Şi mă bucur mult, că şi tu procedezi întocmai cum am spus, că fac eu.

In scrisoarea mea din urmă, mai cătră sfârşit, am făcut constatarea, că sărăcia e o mare pedecă în calea progresului nostru igienic.

Omul sărac nu-ş poate clădì o casă corăspunzătoare, el nu se poate îmbrăcà cum ar fi de dorit între toate împrejurările, şi mai pe sus de toate nu se poate nutrì cum cere igiena.

Astfel nu e destul să spui sărăcimii, clădeşte-ţi o casă mai spaţioasă, mai luminoasă, îmbracă-te în felul acesta şi mâncă cum te sfătuesc eu. E uşor a spune, dar e mai greu a face.

Ridică poporul economiceşte şi ca prin farmec se schimbă şi starea lui sanitară!

Să mă creadă dl profesor seminarial, că medicii români şi în privinţa aceasta îşi fac datorinţa. Ei nu servesc pe clienţii lor numai cu sfaturi doctoreşti, ci prea adese dau şi îndrumări economice.

Cum? Iată-ţi voiu spune, ca să o audă şi alţii, deoarece tu ştii din proprie esperienţă.

O cauză de căpetenie a sărăciei este, fără îndoială, consumul abuziv de alcool. Ţăranul nostru, onoare escepţiunilor, bea cel puţin dimineaţa şi sara rachiu, mai ales în timpul lucrului. Nu bea cu intenţiunea să se îmbete, ci bea în credinţa greşită, că rachiul îi măreşte şi îi conservă puterile. In urmare, a combate consumul de rachiu, este a luptà pentru alungarea sărăciei din satele noastre.

S'a vorbit şi se va vorbì încă foarte mult contra beuturilor spirtuoase, dar nu cu destul folos. Indrăznesc a zice, că nici nu se poate altfel. Ian spune-mi tu, cum poate prinde vorba aceluia, care el însuşi este un credincios aderent al lui Bachus? Cum se poate aşteptà la rezultat deplin conferenţiarul, care b. o. după adunarea cercuală a unui despărţământ al Asociaţiunii, unde a tunat contra rachiului, — ia parte la banchetul obicinuit şi ciocneşte păharul cu ascultătorii lui de adineaori? La ce să te aştepţi, când predici apă şi beai vin?

Te rog şi de astădată, să nu crezi cumva, că sunt contra conferinţelor ori predicelor, contra scrierilor, cari combat alcoolismul. Doamne fereşte! Vreau numai să zic, că conferinţele, predicile, scrierile nu sunt mijloacele singure potrivite a combate alcoolismul şi a ajutà la alungarea sărăciei. Mai sunt şi alte căi, cari conduc la scop.

Imi reamintesc cu multă plăcere o scenă ce s'a petrecut în odaia mea de ordinaţiune.

A venit la mine la consultaţiune un ţăran de vre-o 30 ani, însoţit de mama sa. Il examinez, îi fac diagnoza, îi prescriu medicamentul necesar şi îi dau unele îndrumări cu privire la dietă. Intră altele îi spun, să nu bea rachiu, de oarece vinarsul împiedecă vindecarea, ba îl face şi mai bolnav. Mamă sa, care stăteà ceva mai înapoi, aprobà prin semne dispoziţiile mele cu privire la rachiu. Incurajat de aceste semne şi încredinţat acuma, că am de a face cu un om dat beţiei, nu am întrelăsat a scoate la iveală efectul stricăcios al rachiului asupra stomacului, ficatului, rinichilor, plumânilor, inimii şi asupra creerului, şi îndeosebi am accentuat, cu drept cuvânt, că beţivii cei mai mulţi au o viaţă scurtă şi cătră sfârşit plină de nevoi şi de dureri.

Mama bolnavului a eşit din odaia mea cu o faţă mulţămită. Nu mă îndoesc de loc, că şi bolnavul a rămas impresionat de cuvintele mele.

In cazul de faţă am lovit în două muşte, am dat în alcoolism şi am căutat să alung sărăcia din casa bolnavului meu, om însurat, cu trei copii.

De altădată mi-se plângeà un pacient, că s'au scumpit toate: s'a urcat taxa pentru ordinaţiunea medicală, s'au scumpit medicamentele, azi-mâne nu vor mai aveà cu ce să-şi cumpere leacurile prescrise, căci nu mai au pe ce face bani.

„Te plângi, îi zic eu, că nu ai pe ce mai face bani? Dacă vreai, îţi spun eu.“

„Spune, dle doctor, că ţi-aş mulţămì.“

„Ian spune-mi, beai rachiu?“

„Beau, domnule, dimineaţa şi sara câte un deţi. Am muncă grea, la joagărul din sat.“

„Să nu mai beai în viitor şi vei aveà totdeauna bani la casa dumnitale. Doi deţi de rachiu în fiecare zi, deţi numai cu 6 fileri, dau pentru o suta de zile (nici a treia parte dintr'un an) tocmai 12 cor. Cu banii aceştia poţi plătì medicul la caz de boală, cumperi leacurile trebuincioase, şi-ţi mai rămân poate şi pentru alte nevoi din casă.“

Să mai înşir şi alte cazuri? Poate de altădată.

Sibiiu, în Iunie 1908.

Dr. I. Beu.

— declarăm din capul locului, că nu vedem nicăiri primejdia, care ar îndreptăţi o atare mobilisare contra „Băncii culturale“, nici chiar în forma în care s'a plănuit. Realisându-se, ea totuşi ar fi un ajutor naţional, nu o primejdie“....

Dar părintele *Moţa* doreşte a se înfiinţă „Banca culturală“ pe alte base, pe cari le espune în cele următoare: „Fiindcă idealul de care s'a atârnat chestia înfiinţării „Băncii culturale“, e cu mult prea mare şi trebue să fie oricărui Român şi cu mult mai sfânt, decât ca să nu încurajem pe fiecine, care vrea să ostenească pe drumul spre acel ideal, — noi venim într'ajutorul chestiei cu o nouă propunere, pe care o credem iarăşi calmantă, liniştitoare a tuturor celor ce azi au ceva contra plănuitei bănci.

Propunătorul Dr. Cristea zice, că acţionarii nouei bănci să se mulţămească cu o dividendă minimală de 4—5% cât capătă azi după depuneri, — prisosul să cadă ca jertfă dreaptă din partea lor pe altarul culturei. Noi propunem acì o modificare a basei pe care e contemplată banca asta, şi anume:

Fiindcă banca asta vrea să fie, ca aşezământ economic, sprijinitorul desvoltării culturei naţionale la popor, înainte luptătorii pentru înfiinţarea lui să-l facă din capul locului un aşezământ, care să fie prin însaşi înfiinţarea sa, totodată un termometru, un măsurător al însufleţirii noastre pentru Zeiţa mare şi sfântă, zisă cultură naţională.

In acest scop să se decreteze, că această „Bancă culturală“ se va înfiinţa din acţiunile subscrise de fii buni ai bisericei şi depuse de ei pe altarul luminos al culturei, ca dar evlavios şi nobil, fără nici un drept la nici un filer dividendă, ci dăruite cu totul şi din capul locului bisericii în scop cultural!

Iacă, scriitorul acestui articol, un preot sărac, declar sărbătoreşte, că înfiinţându-se banca asta în măreţul scop pentru care s'a propus: pentru susţinerea şcoalelor noastre, eu subscriu 5 acţiuni à 100 cor. = 500 cor., pe cari plătindu-le nu-mi reserv asupra lor nici drept la un filer dividendă, ci şi capitalul însuşi să formeze proprietatea bisericei în veci!

Şi cred, că dacă iniţiatorii băncii vor face apel la tot sufletul de credincios, se vor găsì mii şi mii de inşi, cari vor subscrie, una, două, zece, ori şi mai multe acţiuni de acestea, cedate cu totul bisericei, ca basă, ca fond cultural al băncii acesteia culturale.

Sunt sigur mai departe, că prin punerea chestiei în acest fel, se vor amuţi toate glasurile azi protivnice, cari în banca plănuită de dl Dr. Cristea văd o bancă ca toate băncile şi eventual o simplă concurenţă. Nu numai, ci chiar aceia, cari azi scriu contra ei, punându-o pe basa acì propusă: suntem siguri că vor fi printre cei dintâi, cari vor subscrie zeci şi sute de acţiuni la această bancă, care să fie stâlp puternic al culturii române şi nu simplă bancă de câştig comun. Vor subscrie şi toate parohiile câte una, două, trei, care cât pot, — ca aşa să dovedească simţul de adevăraţi fraţi ce-şi iubesc pe fraţii lor: celce are va da, chiar şi ştiind din nainte, că d. e. cutare parohie mai cu stare nimic napoi nu va mai căpătà, ci ajuta-se-vor cele sărace şi lipsite! In asta îşi vor arătà inima mare, pătrunsă de învăţăturile lui Christos, pe cari le ascultă în toată săptămâna în biserica lor. Pentru uşurare, cele cari nu pot altfel, vor plătì sumele subscrise pe încetul în timp de 3—5 ani. Fiecare preot poate face, chiar şi pe cale de colectă rost de 2—3 acţii din satul seu.

Dacă mult se va subscrie şi mult se va aduna, dovadă vrednică de greutatea zilelor critice ce trăim va fi, că suflete mari locuesc încă în pieptурile poporului român!

Iar dacă fără răsunet ar rămânea o atare chemare, — dovedì-se-va că nu mai este dar dragoste de viaţă, duh de viaţă în noi!

Azi zilele grele sunt. In zilele de nevoi să arată eroii, eroii cu sufletul ori cu braţul.

Dar despre aceea, ca să nu aibă resultat mulţămitor chemarea ce s'ar face dela conducerea bisericei sub steagul crucei, nu poate fi vorbă! Resultatul ar fi de sigur măreţ, precum mare e causa ce strigă la noi ajutor!“...

Frumoase cuvinte, isvorâte din curată însufleţire şi dragoste pentru cultura neamului; dar pe aceste base noi credem, că o „Bancă culturală“ mai mare cu greu s'ar putea întemeià şi susţinea. Dl Moţa vede lumea prin prisma însufleţirii şi sentimentelor sale proprii; dar apoi — durere — nu-i toată lumea, ca el. Jertfa cerută de el e mai mare, de aceea se vor găsì puţini s'o facă, pe când propunerea păr. Dr. Cristea cere o jertfă mai mică, şi deci nu ne putem îndoì, că *se va şi aduce* pe altarul neamului. Şi noi ne am gândit dela început, că între acţionarii „Băncii culturale“ vor fi unii, cari fie la început, fie la sfârşitul vieţii lor vor închina neamului preţul întreg al acţiilor, cu cari se vor înscrie. Dar a *pretinde* dela început dela toţi o asemenea jertfă, n'ar duce la scop.

Trebue să dăm putinţa a devenì părtaşi la „Banca culturală“ şi aceia, cari după referinţele lor sunt avisaţi la 4—5% a capitalului lor, ca şi aceia să aibă mângăierea a contribuì fie şi cu mai puţin la progresul obştesc.

Cine va jertfì şi dividenda, va fi binevenit şi binecuvântat de cei de azi şi din viitor.

Sărbările dela Şimleu.

Adunarea generală a „Astrei“.

Informaţiuni.

Participarea poporului.

Am ţinut deosebit cont, ca poporenilor să li-se dee importanţa ce li-se cuvine, întrucât scopul „Astrei“ este cultivarea poporului nostru, care în cea mai mare parte constă din ţărănime.

Am întocmit astfel lucrurile, ca să participe la sărbări cât mai multă ţărănime, care va arăta portul din diferite comune ale Sălajului (o parte a esposiţiei etnografice), îşi va juca apoi dansurile şi va participa la banchet. Lucrul acesta din urmă nu s'a obicinuit. Noi suntem însă de părerea, că trebue întrodus, căci stând poporul la masă cu domnii sei, vorbind cu ei de aproape, se poate convinge de dragostea, pe care le-o nutresc şi astfel se pune basă cunoaşterei şi încrederei reciproce.

Afară de aceasta poporul va participa la teatru. Dl Dr. Dionisie Stoica a scris o piesă de teatru, al cărei subiect e luat din viaţa poporului, iar acţiunea se desfăşură în cadrele cugetărei şi firei poporului Cultivarea poporului nostru prin teatru numai aşa se poate face.

Astfel ziua întâia a sărbărilor, ziua de Vineri, e dedicată în special poporului, căruia i-se dă prilej de a venì în contact intim cu intelectualii.

Aşa înţelegem noi, că trebue să ne achităm de îndatoririle ce le avem faţă de popor totdeauna şi în special din incidentul adunării generale a „Astrei“.

Monografia Sălajului.

Tot dela comitetul aranjator al acestor sărbări a pornit ideea compunerei şi tipărirei monografiei comitatului Sălajului cu ocasia venirei „Astrei“ la Şimleu. Asupra importanţei acestui lucru, nou de tot la noi, nu insistăm, căci oricine o poate apreciă. Ţinem numai să informăm publicul românesc, că tipărirea acestei monografii, cuprinzând vre-o 20 coale de tipar cu peste 100 fotografii originale, e pe sfârşite şi se va pune la disposiţia publicului în zilele sărbărilor.

Teatrul de vară.

Localul unde vor avea loc toate sărbările, e o construcţie de vară, solidă şi încăpătoare, aşa că la teatru şi concert vor putea şedea şi sta comod peste o miie de persoane. Păreţii vor fi frumos decoraţi, iar în special bina şi lojele vor fi împodobite cu ţesături şi cusături de ale doamnelor şi domnişoarelor sălăjene, aşa că decoraţiunile acestea vor fi în acelaşi timp şi o esposiţie de industrie casnică femeiască.

Cortina va fi desemnată anume spre scopul acesta de un pictor român, aşa că interiorul teatrului de vară, la lumină electrică, va fi cât se poate de încântător.

Alte informaţiuni vom da în săptămâna viitoare.

Toţi ceice doresc a participa, sunt rugaţi pe calea aceasta să se însinue cât mai îngrabă, cel târziu până în 1 August (19 Iulie) a. c., căci altcum nu putem garanta de cuartir. Cuartire avem trei feluri: gratuite, la particulari cu 2 cor. pe 24 ceasuri şi la hotele. Ceice se însinuă sunt rugaţi a arătà ce fel de cuartir doresc.

De asemenea şi ceice doresc a participa la banchet sunt rugaţi a se însinua deodată cu însinuarea participării, cel târziu până în 1 August st. n. căci altcum comitetul aranjator nu garantează. Tacâmul costă 5 cor. de persoană. Pentru ţărani 1 cor. 60 fil.

Invitări nu se trimit, prin urmare să se privească invitaţi toţi Românii, cari se interesează de propăşirea culturală a noastră.

*

După încheierea sărbărilor, Dumineca, 9 August n. se va face peregrinaj la mormântul din Bocşa-română al lui Simeon Bărnuţiu, dela naşterea căruia se împlinesc 100 ani. Se va face şi o escursiune la Moigrad, fosta capitală a Daciei porolisene.

NB. Insinuările pentru cuartire şi banchet, precum şi cererile de informaţiuni, sunt a se adresa dlui Ioan P. Lazar, prezidentul comitetului aranjator.

Onor. oaspeţi au legătură cu trenul până în Şimleu: prin Orade, Carei şi Cluj, Bistriţa, Gherla, Dej, Jibou, Zălău.

Comitetul aranjator.

Monumentul dela Port-Arthur.

La Port-Arthur, atât de vestit din răsboiul ruso-iaponez, a fost ridicat un monument pe seama soldaţilor căzuţi acolo cu ocaziunea multelor atacuri îndreptate în contra acestei întărituri. Monumentul a fost inaugurat cu o frumoasă solemnitate, despre care se dau următoarele amănunte:

La 10 Iunie 1908 a fost mare sărbătoare la Port-Arthur. In prezenţa generalului japonez Nogi, cuceritorul de acum trei ani al acestei cetăţi ce se păreà inexpugnabilă şi a câtorva generali ruşi, s'a inaugurat monumentul ridicat de Japonezi pe mormântul colectiv al eroilor ruşi, căzuţi în timpul sângerosului atac contra Port-Arthurului.

A fost o sărbătoare solemnă. Dar şi emoţionantă a fost ceremonia inaugurării acestui monument, ridicat prin generositatea Japonezilor, în amintirea soldaţilor ruşi, ucişi de armata japoneză.

Ceremonia a fost presidată de generalul Nogi, delegatul special al împăratului Japoniei. Din partea Ţarului au luat parte generalii Gerngros şi admiralul Massevici. De faţă a fost şi generalul Ciciakov, comandantul trupelor ruseşti din Karbin. Pe lângă acesti fruntaşi au mai asistat şi o mulţime de oficeri şi simpli soldaţi, fosti apărători ai Port-Arthurului, dintre cari mulţi aveau, sau o mână ruptă, sau un picior frânt, sau cicatrice netămăduite încă.

Participanţii erau aşezaţi pe două rânduri, de o parte Japonezii, de alta Ruşii. Onorurile militare le-au dat, din partea Japonezilor, regimentul 39 şi un detaşament de marină. Negrăit de mişcător a fost momentul, când drapelul japonez, sfăşiat în bucăţi şi mânjit de sânge, s'a plecat în faţa mormântului adversarilor de eri, cari odinioară de douăori omorâseră pe purtătorul lui şi cari isbutiseră într'un rând chiar să răpească pentru o clipă acest scump drapel.

Dar iată ceremonia începe. Pe treptele monumentului acoperit cu o mare pânză neagră se suie generalul japonez Oşima. El ceteşte cu glasul alterat de emoţie un rescript. Cetirea isprăvindu-se, generalul Oşima se coboară în vreme ce pânza de pe monument cade.

Urmează apoi un serviciu divin săvârşit de episcopul Pekingului.

După aceea, doi câte doi, un Japonez şi un Rus, trimişi ai celor două popoare, urcă grav scările monumentului. Rusul face semnul crucei, Japonezul se apleacă până la pământ şi ambele veneraţii se unesc într'un singur gând. Corespondentul revistei „L'Illustration“, care a asistat la această ceremonie, spune, că n'are să uite nici odată grupul Nogi-Ciciskov. Bătrânul războinic japonez, învingătorul dela Port-Arthur, tot atât de simplu ca şi cel din urmă soldat, părea mişcat. Poatecă şi viteazul bătrân, în clipa aceea, invocà de dincolo de mormintele Ruşilor icoana celor doi fii ai sei, ucişi în sângeroasele întâlniri dela Port-Arthur.

Dar emoţia ajunse la culme, când dupăce omagiile individuale aduse vitejilor morţi se sfârşiră, delegaţii îşi strânseră unii altora mânile. Generalul Nogi luă de mâni cu amândouă mânile pe delegaţii ruşi, strângându-le cu putere. El era atât de mişcat, încât nu fù în stare să rostească o vorbă măcar. Atunci generalul Gerngros, smulgându-se din aceste sentimente covârşitoare, înaintă în faţa trupelor, cari presentară armele şi strigă:

— Pentru împăratul Japoniei, pentru viteaza armată japoneză! Ura!!

Şi din toate pepturile isbucnì un formidabil „Ura“, care se repetă de treiori.

Atunci generalul Nogi veni lângă el şi cu un glas, pe care de sigur că nu-l va mai avea nici odată, cu un gest neobicinuit, care dedea pe faţă întreaga lui stare sufletească, spuse:

— Pentru împăratul Nicolae, pentru vitejii Ruşi morţi şi pentru soldaţii cari îşi apără atât de bine patria, *banzai!*

Şi acest *banzai* s'a prelungit vreme de un minut, fiindcă de pe buzele lui a fost luat de sutele de asistenţi, cari din răsputeri au făcut să răsune văzduhul de acest strigăt de isbândă.

Acesta a fost semnul cel mai sigur al împăcării definitive dintre Ruşi şi Japonezi. In faţa mormântului atâtor eroi căzuţi pentru apărarea patriei au fraternisat cele două popoare, cari acum trei ani în acelaşi loc s'au ucis reciproc cu o ură atât de înverşunată.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Onorata preoţime gr.-or. română din tractul Agnitei se învită prin aceasta la conferinţa preoţească anuală care se va ţineà Dumineca în 27 Iulie a. c. în Agnita, cu următoarea

Ordine de zi:

1. La 8 ora sf. liturghie, celebrată de preoţii Aron Meţian, Romul Constantinescu şi subscrisul.

2. Cu rostirea predicei, având ca temă textul evang. zilei, se va designà, cu o zi înainte, unul dintre preoţi. Deci fiecare preot să fie pregătit, ca să poată predicà.

3. La 10 ore deschiderea conferinţei în sala şcoalei din loc.

4. Constituirea conferenţei.

5. Cetirea ordinaţiunilor conz. referitoare la conferinţă.

6. Discuţie asupra modului, cum s'a slujit şi predicat.

7. Prezentarea rapoartelor speciale despre mersul afacerilor şi aplicarea în parohie a esperienţelor câştigate de fiecare preot în conferinţele anterioare. Predarea acestor rapoarte unei comisiuni spre cenzurare şi referare în conferinţa din anul 1909.

8. Pertractarea proiectului de statute prezentat de prezidiul conferinţei, pentru înfiinţarea unui „Fond de ajutorare preoţesc tractual“ pentru cazul morţii.

9. Insărcinarea unei comisiuni cu studiarea chestiunei, pusă pentru proxima conferinţă: „Cum ar trebuì să fie acoperemântul de cap al preoţilor, uniform şi acomodat împrejurărilor, la înmormântări, ieşirea în procesiune, şi la orice serviciu public ceremonial, afară din biserică?“

10. Constatarea celor prezenţi prin apel nominal.

11. Defigerea timpului şi a locului pentru conferenţa din anul 1909.

12. Inchiderea şedinţei.

Agnita, în 19 Iunie 1908.

I. Muntean
protopresb.

Dela şcoalele comerciale din Braşov.

Aviz pentru anul viitor.

Anul şcolar 1908/1909 se va începe la 1 a Septemvrie v. 1908. Inscrierile se fac de direcţiune în zilele de 1, 2 şi 3 Septemvrie v.

Pentru a se împiedecà o aglomerare prea mare de elevi în clasa I-a comercială şi a se puteà face o selecţiune mai bună a lor, conferinţa a adus următoarea hotărâre:

1. Prenotările pentru înscriere în clasa I. comercială să se facă în fiecare an prin adresă în scris, până în 15 Aug. st. n. la direcţiune.

2. Lista celor prenotaţi să se pertracteze în conferinţa de începere a anului şcolar, în care se va decide eventuala primire sau respingere.

3. Sub nici o împrejurare să nu se primească în clasa I. comercială un număr mai mare de elevi decât cel admis de regulament, adecă 40 de elevi, şi numai în cazuri de tot excepţionale numărul de 45.

4. Cei neînsinuaţi până la terminul fixat în punctul prim, precum şi cei-ce nu vor prezentà la însinuare atestatele cuvenite, pot fi primiţi la şcoală numai în cazuri de tot esceptionale.

In clasa primă pot fi primiţi numai acei elevi, cari au absolvat cu succes şi pot produce atestat de trecere din clasa IV gimnazială, reală sau civilă, dela o şcoală publică. La înscrierea tuturora se cere atestat şcolar şi atestat de botez.

Examenele supletorii şi de emendare se vor ţine în 1 şi 2 Septemvrie v. Cei ce vor întârzià, atât dela acest examen, cât şi dela înscriere, pot fi admişi numai dacă vor dovedì cu certificate demne de credinţă cauza întârzierii. Examenele de privatişti şi maturitate de corigenţă oral se vor ţineà în 6 Septemvrie v. Aceştia au însă a se însinuà în persoană la direcţiune cel mult până în 1-a Septemvrie v. Privatiştii au a plătì la direcţiune taxele pe un an şcolar cu *74 coroane* şi taxa de examen de *80 coroane* deja la însinuare pentru examen.

Taxa de primire e *8 coroane*, didactru *60 coroane* şi alte taxe *6 cor.* şi trebuesc plătite la înscriere cel puţin jumătate, iar până în Februarie restul. Elevii, cari nu-şi vor achità la timp taxele, vor fi opriţi dela cercetarea cursurilor.

Elevii de confesiuni străine decât cea română greco-orientală şi gr.-catolică plătesc didactru duplu.

Fiecare elev va mai plăti pe seama fondului de pensiune al profesorilor încă o taxă de *10 cor.*, *o taxă edilă de 20 cor.* pentru zidirea şcoalei, iar pentru excursiuni şcolare şi alte trebuinţe suma de *6 coroane*.

Fiecare elev e dator a avea la începutul anului şcolar toate cărţile şi recvisitele necesare, *nouă şi în bună stare*, de oarece legile şcolare opresc traficul de cărţi şi recvisite şi folosirea de cărţi vechi şi necorăspunzătoare. Cărţile vor purta viza institutului alăturea cu numele elevului.

Chipiul şi uniforma proprie a şcoalei comerciale se recomandă a se procura deja în prima lună de şcoală şi se impune în mod obligator tuturor elevilor din şcoala comercială. Forma şi coloarea se pot aflà dela direcţiune. Pentru orice informaţiuni mai ditailate părinţii şi tutorii şcolarilor să se adreseze la direcţiune.

Direcţiunea.

Din despărţ. „Asociaţiunei".

Convocare.

Adunarea cercuală a despărţământului Abrud-Câmpeni al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" să va ţinea în comuna Ofenbaia, în *9 August n. 1908*, cu următoriul

Program:

1. Participarea la serviciul divin.
2. Deschiderea adunărei la 11 oare a. m. în edificiul şcoalei.
3. Raportul general al comitetului despre activitatea sa dela ultima adunare cercuală.
4. Raportul cassariului şi budgetul pe 1909.
5. Alegerea unei comisiuni pentru înscierea membrilor noi şi încassarea tacselor.
6. Disertaţiuni populare, prezentate directorului cu 5 zile înainte de adunare.
7. Rapoartele agenturilor comunale.
8. Propuneri, făcute conform statutelor.
9. Verificarea procesului verbal şi închidirea adunării.

Câmpeni, 7 Iulie 1908.

Comitetul desp. Abrud-Câmpeni.

Romul Furdui
director.

Demetriu Goia
secretar.

Serate de ale meserieşilor nostri.

Intre aşezămintele sibiene, vrednice de a fi cercetate de oaspeţii ce caută Sibiiul, se numără şi Reuniunea meseriaşilor nostri. Rezultatele muncii sistematice, desinteresate şi neîntrerupte, ce se desvoaltă aici, trebue să ne umple pe toţi de mândrie şi bucurie. Noi, participanţii la şedinţa literară a 6-a a acestei Reuniuni, ţinută la 25 Iunie n. c., am avut fericirea de a ne convinge, că acest aşezământ cu drept cuvânt şi-a eluptat locul de conducător între aşezămintele similare, şi fáptuirile sale vrednice sunt de a fi imitate de toţi, cari de problemă şi-au luat de a lucrà pentru înaintarea neamului. Am participat aproape 150 persoane de toate clasele şi vârstele.

Prezidentul Reuniunei, dl Vic. Tordăşianu, înainte de toate mulţămeşte în cuvinte calde şi părinţeşti elevilor (ucenici, inaşi) meseriaşi, cari conduşi de simţul de dragoste şi de recunoştinţă, ce-i păstrează, au ţinut să-i dăruiască tabloul celor 130 învăţăcei, în fruntea cărora se află însuşi prezidentul şi având în dreapta pe învăţăcelul lăcătuş *I. Sociu*, cel cu matura, iar de-a stânga pe puţin ştiutorul de carte, învăţăcelul cismar *Teodor Ţarcă*. Acest drăguţ tablou e atât de vorbitor despre starea culturală a clasei noastre de mijloc! Le promite învăţăceilor, că Reuniunea şi pe viitor le va purtà de grije, pe cei săraci îi va îmbrăcà, pe cei desnădăjduiţi îi va îmbărbătà părinţeşte, iar pe toţi îi roagă să cerceteze şi pe viitor în după-amezile Duminecilor Reuniunea, unde numai lucruri bune şi folositoare pot învăţà.

Trecând dela acest obiect la evenimentul însemnat al serbărilor meseriaşilor din Blaj, dl Tordăşianu arată cu câtă dragoste şi prevenire a fost îmbrăţişată din partea fraţilor din Blaj deputaţiunea Reuniunei noastre, şi ne împărtăşeşte salutul cald al acelora. Laudă hărnicia tinerei Reuniuni blăjene, care în 6 ani a făcut mult mai mult decât alte asemenea societăţi în curs de zeci de ani. In cele din urmă reportându-se la viaţa Reuniunilor noastre meserieşeşti, se opreşte la comuna *Porceşti*, din apropierea noastră, care să poate mândrì cu una din cele mai vechi aşezăminte de acest fel. Dl Tordăşianu ne spune, cum învitat de pielarul *Nicolae Grecu* din Porceşti la sărbarea jubileului de 100 ani al „Reuniunei pielarilor din Porceşti", a aflat dela acesta, că la 1808 s'a întemeiat acolo ţehul tăbăcarilor (pielarilor), având de prim vătav pe macedo-grecul Toma Grecu, dela care îşi trage originea familia mare de astăzi Grecu din Porceşti, care s'a îndeletnicit de pe atunci şi se îndeletniceşte şi astăzi cu lucrarea pieilor. Sigilul ţehului are gravate cuvintele „Corporaţia pielarilor din Porceşti"! Pielarii din Porceşti, azi reduşi la 6 pielari, îşi desfăceau marfa în lungul şi latul Banatului, căci în Ardeal şi în special în Sibiiu, nu aveau voie să facă nici un fel de vânzare. Bătrânul pielar Mateiu Andreiu, ajuns acum la vârsta de 95 ani, ştie povestì multe întâmplări din călătoriile sale întreprinse cu caii încărcaţi de piei, ce le vindeà în târgul Orşovei. Corporaţia pielarilor, la sfatul marelui Andreiu br. de Şaguna, la 1851 participă cu piei lucrate în Porceşti la marea „expoziţie a tuturor naţiunilor", ce s'a ţinut în Londra, de unde a primit o medalie de bronz, pe care şi azi o păstrează, iar dela expoziţia română, ţinută la 1881 în Sibiiu, a primit tot asemenea medalie. Ca o dovadă, că pielarii nostri din Porceşti ţin la aşezământul lor numit după statutele întărite la 1878 „Reuniunea pielarilor români din Porceşti" serveşte faptul, că ei dispun de o avere de preste 6000 cor. în bani. Reduşi în lucrările lor de pielărit în urma închiderii graniţelor etc. ei s'au provăzut cu unele unelte economice (maşină de sămănat, grape de muşchi, etc.), căci ei, pe lângă meserie, poartă şi economie. De încheiere dl Tordăşianu promite, că va stăruì să câştige istoricul acestui vechiu aşezământ.

Trecându-se la însaşi şedinţa literară, după cetirea sumarelor şedinţelor administrative prin notarul Duca, dşoara Letiţia Simtion ne-a cântat o composiţie frumoasă; învăţăcelul Sociu, ne-a cântat din violină; culeg.-tip. Ioan Lazar ne-a cetit din „Isprăvile lui Păcală"; sod. pantof. I. Bozo cu „Slănina stăpânului", a produs mult haz; dl Leonte Muntean, absol. de gimn., ne-a fermecat cântând mai multe arii la violină; I. Sociu, cu un monolog, compus din viaţa de învăţăcel meseriaş, a fost de tot hazul; dşoarele L. Simtion şi M. Avrigean, au plăcut mult în un frumos duet; mititica Aurelia Pop a fost de tot drăguţă în „Judecăţile sunt păgubitoare"; dl I. Miga, sod. pantof., a plăcut ca întotdeauna cântând mai multe bucăţi la citeră; doamna Eugenia Tordăşianu, prof., ne-a cetit respicat mai multe balade de Coşbuc, iar dl Ascaniu Crişan, a fost neîntrecut cântându-ne câteva frumoase doine.

La fine s'au sortat mai multe cărţi, dintre cari câteva dăruite de revist. „Luceafărul" prin doamna Adelina Tăslăuanu, cum şi câteva de dl Asc. Crişan.

Dl Tordăşianu, mulţămind tuturora, învită la şedinţa din 30 Iulie n. c.

„Invingătorul".

Expoziţia de copii din Poiana.

Comitetul „Reuniunei române agricole sibiene" adresându se medicilor români din comitatul Sibiiu, dlor: Dr. Nic. Calefariu şi Nic. Comşa (Sălişte), Dr. G. Pruneş (Orlat), Dr. Ioan Elekeş, Dr. Atanasiu Moga (Sebeşul-săs.), Dr. Ioan Popp şi Dr. Ilie Beu (Sibiiu), Dr. Ioan Bucur (Răşinari), Dr. Victor Mihu (Poiana) şi Dr. Ilie Iancu, le-a scris următoarele:

Stimabile domnule doctor!

Incuragiaţi de bunele rezultate, obţinute la prima şi la a doua expoziţie de copii, ţinută în toamna anului 1906 şi 1907 în comuna Apoldul român şi în Ilimbav, atât în ce priveşte higiena, hrana, îmbrăcămintea, curăţenia şi îngrijirea peste tot a copiilor, cari toate condiţionează desvoltarea normală, atât fizică, cât şi intelectuală şi prin urmare şi puterea de viaţă a generaţiunilor viitoare, şi încurajaţi şi prin faptul, că ideea de a se aranjà expoziţii de copii începe a se generalizà şi de către alte aşezăminte culturale ale noastre, — hotărâre am luat, ca în toamna anului de faţă să aranjăm o a 3-a asemenea expoziţie.

Pe aceasta a 3 a expoziţie o vom aranjà cu copiii locuitorilor din fruntaşa şi puternica comuna *Poiana.*

Pentruca ostenelele şi jertfele reuniunei, aduse şi pe acest teren, să fie folositoare poporaţiunei noastre, bântuite de tot felul de neajunsuri, îndrăznim a ne adresà către Dvoastră cu respectuoasa rugare, să binevoiţi a ne dà sfatul preţios şi cel mai competent în meritul aranjării expoziţiei, să binevoiţi a întrà în juriul ei şi eventual să ţineţi şi o conferenţă din vreunul din ramii ce stau în legătură cu asemenea expoziţii.

Mulţămindu-vă înainte pentru ostenelele puse în serviciul cauzelor poporului nostru, vă rugăm să primiţi, stimabile domnule doctor, espresia deosebitei stime ce vă păstrăm.

Sibiiu, 4 Iunie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa,
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

NOUTĂŢI.

Pentru catedrală. Dna *Maria Mihaescu* din Bucureşti, a donat pe sama fondului bis. Catedrale din Sibiiu suma de 40 Lei.

*

Intâlnire de domnitori. Regele Angliei, *Edward*, va călători în August la Marienlad. Pe drum va avea o întâlnire cu Impăratul Germaniei, la Friedrichshof. In 12 August Regele Edward al Angliei, va merge apoi la Ischl, unde va face visită Maiestăţii Sale Impăratului şi Regelui nostru, Francisc Iosif I.

*

Domnul Petru Opriş, director de poştă şi telegraf în Cinci-biserici, a fost distins cu titlul şi caracterul de *director suprem* de poştă şi telegraf.

*

Muzeul slovacilor. In 5 August n. să va face în TurotSânt-Mărtin inaugurarea muzeului naţional al Slovacilor, ridicat acolo cu o cheltuială de 85,000 coroane, bani adunaţi dela poporul slovac. Inaugurarea să va face cu mare solemnitate. Işi va ţineà apoi îmediat după inaugurare societatea femeilor slovace adunarea generală anuală, iar după aceea va urma banchet în casa naţională. Toţi fruntaşii Slovacilor vor lua parte la aceste sărbări, şi să aşteaptă oaspeţi şi din Boemia, Moravia şi Polonia.

*

Altă jertfă. Ministrul de culte şi instrucţiune publică a suspendat din post pe învăţătorul gr. ort. român din Curtea, comitatul Caraş-Severin, cu numele *Ioan Caba*, şi l-a pus sub cercetare disciplinară, din motivul, că activitatea sa nu e destul de rodnică, şi purtarea sa nu e destul de patriotică.

*

Dela oraş. Comitetul central electoral al oraşului Sibiiu a rezolvat reclamaţiunile înaintate în contra listelor electorale de pe anul 1909 şi hotărârile luate sunt espuse spre privire publică *din 20 până la 30 Iulie n.* în oficiul de expediţie al magistratului orăşănesc. Recurse în contra acestor hotărâri se pot dà la Curie, dar au să fie prezentate primarului oraşu lui Sibiiu, în terminul pus mai sus.

*

Concurs. E publicat concurs pentru două posturi de notari publici, la *Lugoj* şi la *Făget*, cel din urmă de nou înfiinţat, iar cel prim devenit vacant în urma morţii lui *Mihail Beşan.*

*

Congresul Slavilor. S'a luat hotărâre din partea congresului Slavilor, ţinut în Praga, ca să se înfiinţeze un birou telegrafic, în scopul de a informa ziarele slave despre toate evenimentele mai însemnate din lumea slavă. Cu organizarea a fost încredinţată asociaţia jurnaliştilor slavi din *Praga.*

*

Vapor scufundat. Un vaporaş mic, care făcea numai primblări scurte, s'a scufundat la Manille. Dintre 75 pasageri, cari să aflau în vapor, 25 s'au înecat, iar ceialalţi au fost salvaţi.

*

Zăpadă. Din Graţ să scrie, că munţii Ştiriei şi ai Carintiei sunt acoperiţi cu o pătură groasă de zăpadă. Temperatura a scăzut.

*

La fondul „Masa învăţăceilor meseriaşi", înfiinţat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu", au mai dăruit: Ioan Luca, învăţăcel lăcătuş (Ocna) 1 cor.; Elisaveta Popa, 5 cor.; Dr. Ioan Stroia, protopresbiter al tr. Sibiiu, 1 cor.; Ioan Hamzea, protopresbiter în Zerneşti 2 cor. 50 bani; Dr. Nicolae Petra, advocat (Sălişte) 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezident 10 bani.

*

Omorâţi de trăsnet. Intr'o comună lângă Paris, Francia, muncitorii de pe câmp s'au adăpostit intr'o şură mare, pentru a nu fi udaţi de ploaia toronţială ce să descărcase asupra hotarului lor. Nu peste mult a trăsnit însă în şură, şi 13 muncitori au fost omorâţi la moment. Ceialalţi au scăpat, alegânduse numai cu frica.

*

A sărit din tren. Conducătorul unei bănci din Budapesta, cu numele *Ernst Max*, venea cu trenul acasă, la Budapesta, din o călătorie, însoţit de un unchiu al seu. Apropiinduse trenul de gara de vest, Ernst a văzut prin fereastră, că soţia sa îi eşise întru întimpinare la Rákos. Cum însă trenul cu care venea el, nu a stat la Rákos, într'un moment de nesocotinţă Ernst a deschis uşa vagonului şi a sărit din tren, însă atât de nenorocit, încât a primit lovituri grave la cap, în urma cărora peste câteva minute a murit.

*

Motiv de despărţire. Un deputat din America a prezentat parlamentului un proiect de lege din propria iniţiativă, în care cere, ca între motivele, cari admit divorţul, să fie trecut şi acela, când bărbatul să convinge, după căsătorie, că soţia sa are păr fals, dinţi falsi, ori şi-a dres increţiturile de pe faţă cu diferite alifii şi ape de obraz.

*

In contra imnului unguresc. Adunarea tractuală a protopopiatului luteran din Turocz a primit propunerea preotului Szkrovina, şi a declarat că „consideră întroducerea himnusului şi a emblemei ţării în salele de învăţământ ale şcoalelor elementare confesionale de ilegală, neoportună şi vetămătoare pentru antonomia bisericei". De sine înţeles, ca presa maghiară e indignată de acest act de — nepatriotism.

Dela „Asociaţiune".

Convocare.

In senzul §§-lor 23 şi 25 din statute membrii *Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român* se convoacă la

adunarea generală ordinară

în *Şimleu*, în zilele de 7 şi 8 August st. n. 1908.

Programul adunării este:

Şedinţa I.

Vineri, la 7 August st. n. la orele $10^1/_2$ a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaţilor prezenţi.
3. Raportul general al comitetului central.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
   - *a)* examinarea raportului general;
   - *b)* cenzurarea socotelilor anului 1907 şi a proiectului de budget pentru anul 1909;
   - *c)* înscrierea membrilor.
5. Prezintarea eventualelor propuneri.*)
6. *Conferenţă literară de Oct. C. Tăslăuanu.*

Şedinţa II.

Sâmbătă, la 8 August st. n. la orele 10 a. m.

1. *Conferenţă economică de Romul Simu.*
2. Rapoartele comisiunilor.
3. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1909.
4. Dispoziţiuni pentru verificarea procesului verbal.
5. Inchiderea adunării generale.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", ţinută la 25 Iunie 1908.

Iosif Sterca Şuluţu m. p.,
prezident.

O. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

---

*) Eventualele propuneri au să fie prezintate în scris prezidiului „Asociaţiunii" (în Sibiiu, Strada Morii Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Un concipist,

perfect în limba românească află aplicare permanentă în cancelaria advocațială:

Dr. Mérő Samu,

(188) 1—2 Boroșineu (Borosjenő).

Nrii 337 și 376/1908. [184] 1—3

Concurs

Se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român", pentru întregirea următoarelor posturi:

a) Pentru postul de capelan din parohia de cl. I **Bulzeștide jos** cu filiile **Străuț** și **Ticeri**, concurs nou, cu aceea, că după-ce la primul concurs nu s'au însinuat nici un competent, în lipsa celor cualificați pentru parohia de cl. I se admit recurenți și cu cualificațiune de cl. II ear în lipsa acestora și de cei cu cualificațiune de cl. III.

b) Pentru parohia de cl. II **Tomnatecul de jos**.

Emolumentele sunt: pentru postul de capelan toate venitele din filii, având a locuì el până la moartea parohului în filia Ticeri.

Pentru postul de paroh emolumentele sunt cele statorite în coala B, pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Competenții au a-și așterne în terminul deschis petițiunile lor, instruate conform normelor din vigoare.

Brad, 24 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Zarand.

Vasiliu Dămian
protopresb.

Nr. 511/1908. [185] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de al doilea învățătoriu și al treilea de învățătoare dela școala poporală confesională gr.-or. română din **Porcești**, protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român".

Emolumentele împreunate cu acestea posturi sunt cele prescrise în legile noastre bisericești-școlare.

Doritorii de a ocupà vre-unul din acestea posturi să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poșta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se prezentà în vre o Duminecă sau sărbătoare la sânta biserică spre a face cunoștință cu poporul și referințele locali.

Avrig, 1 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului, în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 638/1908 protopresb. [186] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea definitivă a posturilor învătătorești din comunele bisericești mai jos însămnate din protopresbiteratul tractului Sighișoara să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Serihaz**, postul al II-lea, cu salar anual de 600 coroane, cuartir în natură, eventual relut și lemne.

2. **Hetur,** salar 600 coroane, din care 100 coroane prin repartiție dela popor, folosirea a doua pământuri computate cu 140 coroane doi stângini de lemne cu 60 coroare, și cuartir în edificiul școalei.

3. **Șolș**, salar anual 600 coroane, și anume: 380 coroane în bani prin repartiție dela popor 140 coroane din folosirea pământului școalei cinci stângini de lemne cu 80 coroane, și cuartir în edificiul școalei.

Concurenții, suplicele concursuali provăzute cu documentele prescrise, să le înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, și înainte de alegere să se prezinte poporului în biserică, spre a-și arătà desteritatea în cântări și tipic, având aleșii a instruà atât elevii de toate zilele cât și pe cei de repetițiune în cântările bisericești liturgice și a le conduce în Dumineci și sărbători.

Sighișoara, 4 Iulie 1908.

Oficiul protoprosbiteral gr.-or. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresb.

Nr. 294/908 not. [187] 1—1

Publicațiune.

Comuna **Oláh-Tyukos** (com. Nagy-Küküllő) dă spre edificare casele comunale și notariale în **20 August a. c. la 10 ore a. m.** în cancelaria comunală în licitațiune publică după planul și preliminarul aprobat de viceșpanul comitatens sub numărul 8642/908, despre ceeace interesante cu aceea se încunoștiințează, că fără materialul (peatră, cărămidă, năsip, petriș și var stâns) prețul strigării este **18.062 cor. 38 fileri**, la care preț 10% momentan după licitare are de ale depune întreprinzătorul ca vadiu în bani ori în hârtie de valoare. Edificiul încă în anul curent are de a se isprăvì și pune sub coperiș, ordinul domnului ministru de interne de sub numărul 83000/1908 cu punctualitate are de a se ținea. Contractul încheiat față de întreprinzător momentan față de comună numai după aprobare este valabil. Comuna își susține dreptul de a alege dintre întreprinzători. Planul și preliminarul de edificat se poate vedea ori când în cancelaria comunală, condițiunile tot acì se pot ști. Edificiul are să fie cu etaj.

Oláh-Tyukos, în 15 Iulie 1908.

George Taftan
notar.

Nr. 352/1908. [189] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Biscaria** cu filiile **Șeulești** și colonia **Pischi**, protopresbiteratul Deva, devenită vacantă prin moartea regretatului paroh Nicolau Șinca, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Alesul paroh este obligat a satisface cerinței §-lui 12 din „Regulamentul pentru parohii".

Doritorii de a ocupà acest post de paroh să-și prezenteze cererile concursuale, instruate, conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul arătat, având a să prezentà la sfânta biserică spre a cântà respective a celebrà și cuvântà.

Dobra, la 3 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Devei, în conțelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
adm. protopr.

Nr. 351/1908. [190] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Almașul mic** cu filia **Archia**, protopresbiteratul Deva, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fesionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post de paroh să-și prezenteze cererile concursuale, instruate conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul arătat, având a să prezentà la sfânta biserică spre a cântà respective a celebrà și cuvântà.

Dobra, la 3 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tr. Deva în conțelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
adm. protopr.

Nr. 260/1908. [163] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termin de 30 de zile, dela prima publicare în acest jurnal.

1. **Alba-Iulia-maieri**, salar 600 cor. solvit lunar anticipativ, iar din venitele cantorale încă până la 500 cor., cuartir și lemne. Concurentul să poseadă cunoștințe muzicale spre a puteà conduce corul deja esistent, din venitele căruia, după producțiunile, ce le va aranjà, încă va primì remunerațiune.

2. **Acmariu**, salar 600 cor. din repartiție, cuartir, lemne și grădină.

3. **Brădești**, salar 600 cor. din repartiție, cuartir, lemne și grădină.

4. **Cingudin**, salar 600 cor. din venitul unui loc al școalei și repartiție, cuartir. lemne și grădină.

5. **Măgina**, salar 600 cor. solvit în rate lunare din lada bisericei, cuartir, lemne și grădină.

6. **Pâclișa**, salar 600 cor. din repartiție, cuartir, lemne și grădină.

7. **Rimeț-sat**, salar 600 cor. (200 cor. dela stat restul din repartiție), cuartir, lemne și grădină.

Petițiunile se vor înaintà subscrisului oficiu, în terminul indicat, îndatorați fiind concurenții a să prezentà, înainte de alegere în biserică spre a se face cunoscuți poporului, apoi a instruà copiii în cântările bisericești, și a cântà cu ei la sf. liturgie în Dumineci și sărbători.

Cuincuenaliile se vor computà, numai după serviciul de 5 ani în postul, ce se ocupă.

Alba-Iulia, 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Alba-Iulia în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Teculescu
protopresb.

Nr. 351.38/1908. [167] 3—3

Concurs

Conform rezoluțiunei Ven. Consistor Nr. 2297 Bis. din 4 Martie c. și Nr. 5337 Bis. din 7 Maiu 1908 pentru ocuparea posturilor de parohi din comunele biser cești mai jos însemnate, tractul Geoagiului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Bozeș**, parohie de clasa III-a.
2. **Almașul-de-mijloc**, parohie de clasa III-a.

Emonumentele împreunate cu aceste două parohii sunt cele fasionale în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a reflectà la vre unul din posturile acestea au a și înaintà cererile instruite conform regulamentului pentru parohii, subscrisului oficiu protopresbiteral, în terminul sus indicat, având asăprezeptà în vreo Dumineca sau sărbătoare la biserica din parohia respectivă avizând înainte oficiul protopresbiteral despre aceasta.

Orăștie, 21 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Geoagiului în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa
protopr. adm.

Aviz!

In **27 Iulie a. c.** 10 oare a. m. sunt la cancelaria comunei **Baromlaka** (Vorumloc) 700 meter stângini lemne de fag pentru foc de vândut.

Prețul este de meter stângin dus în stațiunea Kiskapus **20 cor.**

Condițiunile mai deaproape a se vedeà în cancelaria din loc.

Baromlaka, 8 Iulie 1908.

Geszi János
notar.

[180] 2—2

Nr. 473/1908. [168] 3—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor învățătorești în comunele mai jos însemnate, din tractul Dobrei, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român", și anume în:

1. **Lăpugiul-superior**, salar 800 cor., cuartir și lemne.

2. **Teiu**, salar 600 cor., cuart. și lemne.

3. **Săcămaș**, salar 600 cor., cuartir și lemne.

4. **Lăsău**, sular 600 cor., cuartir și lemne.

5. **Baștea-Holdea Coșești**, salar 600 cor., cuartir și lemne, post de învățător ambulant.

Doritorii de a ocupà vreunul din aceste posturi să înainteze cererile concursuali provăzute cu documentele necesare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleși vor aveà să instrueze și elevii din școala de repetiție și să cânte în biserică.

Dobra, la 20 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Dobra, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protopresb.

Nr. 347/1908 [177] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela comunele bisericești mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupșa se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg. Român".

1. **Ocolișul-mare** salar 600 cor. din cassa bisericei și repartiție dela popor, cuartir liber în edificiul școalei, lemne de foc și grădină școlară în natură resp. 20 cor. ecuivalentul grădinei.

La cas că învățătorul va puteà înființà cor bisericesc cu adulții se va împărtășì de deosebită remunerație pentru cor, care o va votà comitetul parohial la timpul seu.

2. **Ofenbaia** salar 600 cor. dela biserică, cuartir în natură și ecuivalentul grădinei școlare 20 cor.

3. **Ponor** salar 600 cor. dela biserică și repartiție din popor, cuartir în edificiul școalei și 20 cor. relutul grădinei.

Preferiți vor fi cântăreții mai buni și concurenții cu 4 clase gimnasiale.

4. **Vidolm** salar 600 cor., anume 270 cor. dela stat și 330 cor. dela biserică și repartiție pe popor, locuință în nasură și grădină de legume.

Cei instituiți la toate aceste posturi sunt datori a conduce elevii la biserică și a cântà cu ei liturgia în cor, apoi vor provedeà și instrucția din școalele de repetiție.

Concurenții, afară de atestatele de cualificație legale și alte documente recomandatoare au a-și înzestrà petițiunile și cu act despre depunerea jurământului oficial. Minimul salarelor de 1000 cor. în senzul art. de lege XXVII. din 1907, să asigură numai din 1 Iulie 1910, asemenea anii de serviciu pentru cuincuenale se socotesc numai cei petrecuți în aceste posturi — afară de Vidolm, unde asigurează statul și cuincuenalele.

Petițiunile înzestrate în regulă cu documentele de lipsă să aștern în terminul deschis subscrisului oficiu protopresbiteral, având petenții a se presentà și în persoană în comunele pentru cari concurează spre a cântà în biserică și a face cunoștință și cu poporul.

Ofenbaia, 23 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Lupșei în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Gan
protopresbiter.

MUSCHONG BUZIÁSI
FURDŐ
ÁSFÜRDŐ
B.E.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoară apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. **Recomandată de medici.**

Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administrația**

Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 62—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de țesături și brodării naționale	16·—
— Modele de cusături românești caet I. . .	—·50
— Modele de cusături românești caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian, Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 75 Sibiiu, Joi 10/23 Iulie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Chestia maghiară“.

Sibiiu, 22 Iulie n.

Esistă şi o chestie maghiară? A esistat odată, de demult, foarte de demult. A esistat pe vremea, când presa maghiară şi politicianii maghiari erau persecutaţi din partea guvernului central dela Viena pentru ţinerea ei la ordinea zilei, întocmai cum astăzi e persecutată presa naţionalistă pentru ţinerea la suprafaţă a chestiei naţionaliste. Dar chestia maghiară a fost ţinută la suprafaţă la timpul seu şi din partea presei din străinătate, care o trata cu multă bunăvoinţă şi simpatie faţă de Maghiari, în urma activităţii laudabile a oamenilor de încredere, cari representau pretutindenea în statele străine interesele naţionale ale poporului maghiar. O literatură întreagă să scrisese în chestia maghiară, care a fost tratată din toate punctele de vedere şi din partea celor mai competenţi bărbaţi politici, şi totuşi, resolvarea ei nu s'a făcut pe basele stabilite de acesti politiciani, şi nu în urma ridicării cuvântului din partea lor şi din partea străinătăţii, ci au resolvat'o *împrejurările* şi forţele cu totul de altă natură. Războiul dela 1866, cu nefavorabilele sale urmări, a deschis calea pe sama resolvării chestiei maghiare, care dela legarea dualismului încoace nu mai esistă!

E foarte natural deci, că presa maghiară se revoltă pentru îndrăzneala cu care vine o gazetă din Germania şi vorbeşte de o *chestie maghiară*, care nu esistă, dar pe care ziariul acesta *o vede* şi o declară de *actuală*, nu numai pentru Ungaria, ci şi pentru puterile mari europene, cari vor trebuì să se ocupe în curând cu ea.

Ar însemna deci atâta, că dualismul, care a pus capăt chestiei maghiare, e în agonie şi că în curând e de aşteptat o altă organisare, o altă formaţiune în monarhia noastră.

Dacă lucrul acesta l-ar spune o foaie de rând, lumea ar trece la ordinea zilei, considerând cele scrise de combinaţie temerară, de dorinţă învălită în vorbe cu două înţelesuri. Dar *esistenţa* unei chestii maghiare, şi încă acum, dupăce ea e de patruzeci de ani resolvată, o constată ziarul *„Deutsche Tageszeitung“*, despre care se ştie, că e organul de publicitate al celui mai puternic partid politic din Germania, al agrarilor, cari au legături intime cu cancelarul german, cu principele *Bülow.* Aceea ce spune ziarul *„Deutsche Tageszeitung“*, poate deci să o spună dela sine, dar poate să o spună în mod indirect şi dela principele *Bülow.* Şi *aci* zace importanţa lucrului!

Dar se vedem cum vede ziarul numit această *chestie maghiară*, care în curând are să devină actuală, nu numai pentru Maghiari, ci şi pentru puterile mari din Europa? Chestia maghiară reşede în aceea, că dela Pojon pănă la Braşov e o frământare de popoare, o luptă între ele, din care nu se vede acum decât numai pregătirea cea mare, care însă de regulă trece în — vărsare de sânge. Din luptele acestea nu trebue să lipsească Saşii şi Nemţii din Banat, Şvabii, pentrucă pe ei îi aşteaptă *un rol mare în schimbările cari au să urmeze în Ungaria!*

Va să zică, se vorbeşte aşa, ca şi cum ar fi compus deja un plan mare pentru viitor, un plan care-şi aşteaptă numai esecutarea, şi poate că întâiu de toate pe — esecutatorul!

Chestia maghiară va trebuì deci să fie de nou rezolvată, şi după părerea ziarului numit, poate fi rezolvată în trei feluri: Intâiu, se dă voie Maghiarilor să întemeeze imperiul maghiar, compus din 30 de milioane de Maghiari, lucru însă, care ar fi primejdios pentru Germania, deci nu se poate admite. Al doilea, se descompune statul ungar şi se încorporează la alte state. Dar pentru Germania nu e bine nici aşà, pentrucă se întăreşte elementul slav şi cel românesc, şi se prăpădesc Nemţii din Ungaria. Rămâne deci posibilitatea a treia, cea mai corectă, anume, că: *„Maghiarii, înainte de aşi pierde toate puterile de cari dispun, de o parte în urma resistenţei popoarele nemaghiare, de altă parte în urma voinţei coroanei şi a puterilor interesate, ca monarhia austro ungară să existe, să fie* **constrânşi** *să lege învoeală cu Nemaghiarii. Casa habsburgică, cel puţin sub actualul Domnitor, care e peste măsură angajat cu privire la tradiţiile de el create, nu va cutezà să iee iniţiativa pentru ca chestia maghiară să fie rezolvată cu astfel de mijloace de putere. Dar va formà* ***misiunea artei de stat din viitor****, ca în privinţa aceasta să se facă un lucru decizător…“*

Cuvintele sublineate sunt citate din ziarul numit, şi pe baza lor s'ar puteà face diferite combinaţiuni, cu concluzii foarte favorabile pentru popoarele nemaghiare din patrie. Dar nu le facem. Cu viitorul nu ne ocupăm. Fie el ori cum va fi, noi, Românii, şi sigur că şi celelalte popoară din patrie, cu Maghiarii împreună, aici vom fi şi-i vom privì în faţă fără sfială. Ce voim să constatăm e numai faptul, că acuma îi supără pe compatrioţii nostri maghiari amestecul presei din străinătate în afacerile lor interne, pecând atunci, de demult, ei singuri solicitau acest amestec, şi le venea bine la socoteală, pentrucă cu ajutorul străinătăţii a ajuns la rezolvare şi la învingere *chestia maghiară.* Şi negreşit, că dacă şi acuma s'ar face amestecul tot în favorul Maghiarilor, el ar fi bine primit şi n'ar aveà nime nici un cuvânt de supărare. Dar acuma presa din străinătate, atât de favorabilă mai de demult Maghiarilor, ia poziţie *în contra lor,* şi de aceea e neplăcut şi supărăcios amestecul. In loc de a se supărà, ar face însă mai bine presa maghiară dacă s'ar ocupà cu chestia, că oare *de ce* presa din străinătate nu mai e favorabilă Maghiarilor? Atât de uşor ar puteà să ajungă la răspunsul, care ar puteà să le servească apoi de *memento* Maghiarilor, şi ar puteà să-i facă să fie mai drepţi fâţă de cei de altă limbă!

„Banca culturală“ şi „Tribuna“.

In termini călduroşi apreciază ziariul „Tribuna“ din Arad în Nr. 119 ideea băncii culturale, şi cu o obiectivitate, care trebue s'o observe toate ziarele româneşti, cari au datorinţa a sprijinì realizarea tuturor acelor porniri şi mişcări nobile, cari ţintesc la progresul neamului şi a instituţiunilor lui. Reproducem întreg articolul:

„Propunerea domnului dr. M. Cristea, făcută în sinodul dela Sibiiu cu privire la înfiinţarea unei *bănci culturale* din care să se ajute şcoalele româneşti, a stârnit adevărată furtună. Valurile nu s'au potolit încă, ci chestia tot mai continuă să preocupe pe fruntaşii vieţii noastre naţionale.

Mai tare s'au alarmat, se înţelege, cei dela bănci. „Revista Economică“ a şi grăbit să scrie articoli aspri, a căror tărie a slăbit însă mult prin lămuririle ce a dat dl dr. Cristea. D-sa nu înţelege adecă să se facă o bancă *a preoţilor,* cum s'ar zice, ori *bisericească*, unde numai feţele bisericeşti ar aveà cuvântul, ci dorinţa îi este, ca banca să fie condusă de cei mai pricepători specialişti, de bărbaţi luminaţi şi cu inimă, cari au dat deja dovezi de hărnicia şi credinţa lor. Şi ţinta de căpetenie să fie adunarea la un loc a unor acţionari, cari să se multămească cu puţină dividendă, ca astfel cu atât mai mult să rămână pen-

---

FOIŞOARĂ.

Scrisori.

V.

Amice!

Iţi multămesc, că-mi aduci din nou aminte de învinuirea anonimului din „Lupta“.

Acest critic afirmă, că medicii români nu pun la dispoziţia publicului laic destule scrieri de cuprins igienic, şi aduce laude colegilor nostri Slovaci. Nu cunosc, nu sunt în stare a cunoaşte activitatea de scriitori a medicilor Slovaci, dar mă bucur foarte mult când aud, că ei se interesează de bunul mers sanitar al conaţionalilor lor. Au ei, Slovacii, destui alţi intelectuali, cari habar nu au de soartea poporului lor. Poate şi dintre medici vor fi unii, cari s'au despărţit de-ai lor şi s'au contopit în altă massă.

Cunosc însă activitatea medicilor români şi constat, că ei îşi împlinesc datorinţa literară faţă de publicul românesc, mai ales faţă de ţerănime. Domnul critic nu este orientat cu privire la scrierile medicilor români şi astfel greşeşte, când spune, că abià doi—trei colegi îşi iau osteneala de apostolie igienică.

Iată registrul, poate incomplet, al scrierilor de cuprins igienic, ce au apărut de vr'o 20 ani încoace:

1. Igiena poporală cu privire la ţăranul român, de Dr. G. Vuia.

2. Tractatul boalelor acute infestătoare, de medicul Sim. Stoica.

3. Igiena copilului pănă la al 7-lea an, de medicul Sim. Stoica.

4. Manual pentru uzul necroscopilor comunali, de Dr. Stefan Erdély.

5. Dietetica poporală, de medicul Sim. Stoica.

6. Profilaxia tuberculozei pulmonare, publicată de reuniunea igienică a comitatului Sibiiu.

7. Higiena sau cartea sănătăţii, de Dr. Stefan Erdély.

8. Ajutorul prim, de Dr. Iulian Chitul.

9. Pregătiri pentru naştere, publicată de reuniunea moaşelor din comitatul Sibiiu.

10. Clădirea şi întocmirea şcoalelor, publicată de reuniunea igienică a comitatului Sibiiu.

11. Lupta contra malariei, publicată de reuniunea igienică a comitatului Sibiiiu.

12. Cum au să se poarte femeile îngreuate? — publicată de reuniunea moaşelor a comitatului Sibiiu.

13. Combaterea malariei, de Dr. Ioan Popp.

14. Tutunul, de Dr. Ioan Popp.

15. Despre cel dintâiu ajutor la vătămări ale ochilor, de Dr. Ioan Popp.

16. Cărticica sănătăţii, de Dr. Ilie Beu.

17. Ingrijirea copiilor, de Dr. Ambroziu Bojthor.

18. Intâiul ajutor la nenorociri, de medicinistul Silviu Brânzeu.

Scrierile de sub 6, 9, 10, 11 şi 12 au fost scrise în original de un coleg străin şi, dacă nu mă înşală memoria, mai toate traduse în româneşte de umilit subscrisul. Sunt broşurele interesante şi de un folos ce nu se poate preţuì.

Toate scrierile amintite au meniţiune de popularizare. Dacă ele, împreună cu unele broşuri scrise de oameni laici, cu deosebire despre alcoolism, ar fi răspândite în cercuri cât mai largi, s'ar face mult bine poporului nostru rămas înapoi. Ei, dar răspândirea lor să rămână tot în sarcina medicilor?

Au apărut la noi şi cărţi cu meniţiune specială, cum sunt: Idroterapia, de Dr. G. Baiulescu. Litiaza biliară, de Dr. Iuliu Mera. Observaţini relative la sifilis, de Dr. Al. Crăciunescu. Igiena şcolară, de Dr. Ilie Beu. Puţine, ce e drept; dar nici nu este data medicilor practici, ca să facă literatură ştienţifică medicală. Ştiinţa noastră se frământă şi se coace la universităţi, la clinică şi în laboratorii, unde bărbaţi vrednici îşi espun uneori viaţa pentru a găsì mijloace de a cunoaşte şi putea combate boalele, de cari sufere omenimea. Medicii practici sunt copleşiţi de năcazurile praxei şi ale pacienţilor lor; nu au timpul şi mai pe sus de toate nu au mijloacele, ca să contribue şi la descoperiri noui.

In presa noastră periodică mai poţi găsì apoi o mulţime de articole de cuprins igienic, cele mai multe scrise de medicii români. Astfel întâlnim numele următorilor colegi: Dr. I. Păcurariu, care în un singur an a publicat vr'o zece articole în „Familia“; Dr. I. Neagoe; Sim. Stoica; Dr. N. Bogdan; Dr. M. (Mera?); Dr. I. Popp; Dr. Em. Elefterescu; Dr. I. Beu; medicinistul Aurel R. Dobrescu. Fără îndoială, o mulţime de articole vor fi nesubscrise, iar altele vor fi subscrise cu un pseudomin. Eu însumi am publicat mai multe articole subscrise cu Drib.

Iar alţii au ţinut numai prelegeri publice, cum sunt: Dr. Alex. Borza, Dr. Eugen Porea, Dr. I. Comşa, Dr. Ilie Iancu, Dr. N. Calefariu, Dr. N. Comşa.

Doctorul Baiulescu a încercat să editeze şi o gazetă sanitară, dar s'a convins, că ne lipseşte încă publicul pentru ea.

In Ungaria sunt vr'o 80—90 medici români. Cel puţin despre a cincia parte se poate constatà, că a făcut câte ceva pentru luminarea poporului, fie că a publicat scrieri de popularizare, fie că a scris în vr'un ziar, fie că a ţinut prelegeri publice. Nu mă îndoesc însă de loc, că în cercul clientelei lor toţi să nizuesc a răspândì cât mai multe cunoştinţe igienice.

Bine înţeles, nu voiu fi eu acela, care să zic, că nu se puteà face mai mult. Dar — o repetez — cele înşirate dovedesc ceea-ce doriam să se constate, că între medicii români întotdeauna s'au aflat bărbaţi, cari şi cu peana au căutat să promoveze cauza sanitară a poporului nostru. In viitor, să sperăm cel puţin, se va face şi mai mult.

Sibiiu, în Iunie 1908.

Dr. I. Beu.

tru susținerea școalelor în satele sărace. Se înțelege, mai ales averile bisericești să fie folosite în acest scop și fără îndoială, preoțimea întreagă să facă, în privința asta, apostolatul cel mai sincer.

Cine ar puteà să aibă cuvânt împotriva unui plan atât de măreț?

Nu se poate tăgădui însă nici aceea, că planul nu s'ar puteà desăvârșì fără oarecari zguduiri și este un mare interes național, că atunci, când vrem să clădim ceva, să nu slăbim alte așezăminte cari au slugit poporului.

Bănci ca „Albina“, „Victoria“, „Bihoreana“, „Timișana“, „Ardeleana“ și altele, cari vin după ele, azi nu se mai pot teme de nici o concurență, atât sunt de solide. Cine nu știe însă, că sunt o mulțime de alte bănci mici, provinciale, cari ori pot să cadă grămadă, ori numai făcând adevărată cămătărie s'ar mai puteà susține, când plănuita *bancă culturală* le-ar luà banii bisericești și sprijinul puternic al preoțimei. Și dl Cristea și noi toți nu putem adecă înțelege banca nouă culturală decât așà, ca ea să se razime în primul rând pe capitalul bisericilor și pe întreg sprijinul moral al preoților și învățătorilor. Acții ar subscrie în primul rând mitropoliții și episcopii și toți ceice sunt în slujba bisericei și școalei. Banii depuși azi la alte bănci ori acțiunile, bisericile, bine înțeles, le-ar învestì la noua bancă. Și cu cât noul așezământ ar prinde rădăcini și lumea românească s'ar pătrunde tot mai mult de sentimentul jertfei pentru școală, cu atât și cler și mireni și-ar retrage banii dela alte bănci pentru a întărì banca culturală.

Ceeace, fără îndoeală, ar pune pe d'oparte capăt stăruinții de a se face și câte două bănci românești într'un singur sat, pe de altă parte ar pune sfârșit băncilor mărunte, înființate adesea din ambiție deșartă, ori pentru căpătuirea unora ori altora, iar în definitiv pentru exploatarea poporului. Avem în privința asta atâtea pilde triste, încât desfid orice contrazicere. Nu se poate invocà apoi nici *depărtarea*. Azi, când în toate părțile este drum de fier, telegraf și telefon, nu există distanță, și a genții de azi ai actualelor bănci, în mare parte preoții și învățătorii, vor puteà înlesnì țăranilor împrumuturi dela banca nouă.

Așà, că pe când băncile zidite pe temelii tari (în centre comerciale, unde au ajuns la o soliditate generală, încât au legături cu băncile mari străine) își vor urma calea netulburate de noua bancă, celor mici li se va face o concurență sănătoasă și chiar necesară vieții noastre naționale.

Nu putem socotì drept stare sănătoasă împrejurarea, că sunt bănci cu mici capitaluri și puține depuneri, și totuși la scoaterea dividendei ele țin piept cu băncile mari, cari au trecutul lor de muncă stăruitoare și fonduri de rezervă considerabile... Este apoi nevoie, peste tot, ca să se obicinuiască și „capitaliștii“ nostri cu dividendă mai puțină și să se gândească și la înlesnirea ce trebue făcută poporului îngreunat de multele sarcini publice, încât abeà mai răsuflă... Știu, că mulți dintre capitaliști zic: „Facem cum vrem cu banii nostri“, și nu se poate mărginì nimeni în ce privește întrebuințarea banilor săi. Să nu uităm însă, că mulți au ajuns acționari — *împrumutând*, și e cu dreptate, că dupăce băncile noastre s'au întărit din camăta plătită de popor (iar nu din întreprinderi industriale ca băncile străine), să se gândească nu numai la acționari, ci și la popor.

Gândul acesta, avem nădejde, s'ar întărì prin înființarea băncii culturale.

Și noi credem că se va și înființà această bancă. Intâi, pentrucă are multe rezoane propunerea dlui Dr. Cristea, a doua, pentrucă știm: I. P. S. Sa Mitropolitul Mețianu, bărbat fără îndoială energic și cu mult simț practic, se preocupă de mai multă vreme decât mai practica investire a banilor bisericei.

Cu toată buna intenție însă, chestia e mult mai gravă decât să poată fi resolvată *prin votare*, în sinod ori congres, ci dacă e vorba să se pună temeiu unui așezământ epocal, *trebue chemată o anchetă, comisie de bărbați pricepuți de bancă și alți fruntași mireni și din cler*. Acum, când este atâta trebuință de o lucrare armonică pe toate terenele vieții noastre publice, ar fi primejdios să se purceadă la întemeierea unui așezământ economic fără a se ascultà și a se ținea socoteală de părerile celorce o viață întreagă au muncit pe acest teren.

O deplină înțelegere trebue să domnească de altfel cu atât mai osebit, cu cât noi ne închipuim, că la înființarea acestui așezământ trebue să preponderezе mai presus de toate — *spiritul de jertfă*.

Ne place a crede anume, că între cele vre-o 160 bănci românești, se găsesc 10, cari ar puteà subscrie acții în valoare de 10,000 fără a pretinde zece ani, de pildă, nici o dividendă.

S'ar găsì alte 20 bănci, cari să subscrie câte 5000 coroane și alte 100 să subscrie câte 500 coroane.

Asta ar face într'un condeiu 250,000 coroane.

Dintre cei vre-o 8000 cărturari români iarăși s'ar găsì 100 cari să subscrie câte o miie, sub aceleași condițiuni ori chiar dăruind pe veci sumele de mai sus, dupăcum s'ar puteà găsì cel puțin 2000 cari să deà câte 50 coroane, ceeace ar face 270,000 coroane.

In cele 3000 de sate în cari avem țărani cu stare, iarăși să zicem că am găsì numai o miie țărani cari ar subscrie câte 100 cor. ar face 100,000 coroane și altă miie care să subscrie câte 50 cor, ar face alte 50,000 coroane.

S'ar găsì apoi biserici, cari să subscrie și ele cel puțin 50,000 cor. sub aceleași condițiuni, așa că banca culturală s'ar înființà cu un capital de peste 700,000 cor., al căror venit 10 ani de-arândul parte s'ar capitalizà, parte s'ar dà ca ajutoare.

Adaogeți apoi veniturile dela banii bisericești depuși, și veți ajunge la convingerea, că un lucru mare s'ar face.

Credem chiar mai mult: *tot acest capital de fondare să fie ofrandă generoasă pe altorul națiunii*, toți acești acționari să pună *pentru vecie* la dispozitia *bisericei* (a băncii culturale) această sumă.

Am da astfel cea mai strălucită dovadă de recunoștință pentru poporul, care prin veacuri de robie ne-a păstrat întreaga comoară sufletească și este și azi singurul isvor de putere și îmbogățire. Am dovedì astfel *prin fapte*, că ținem să întărim neamul!

Pentru a se întrupà însă o ideie mai mare, pe lângă hotărâre mare, trebue stăruință, bunăînțelegere și cumpănire, *mai ales cumpănire a lucrurilor.*

Ar fi trist din cale afară, dacă atâtea suflete luminate și calde n'ar știì să ajungă la o înțelegere și să întemeieze un așezământ, care să fie sprijin culturii noastre naționale greu primejduite... Că zadarnic am avea mii de bănci, cu milioane capitaluri: dacă am slăbì în ce privește *sufletul românesc*, perduți am fi. Iar suflet, simțire națională, *numai* prin *cultură națională* se poate susține!

Noua bancă s'ar face dar, nu având în vedere interese materiale, ci interesul suprem național: întreaga noastră forță economică să o punem în sprijinul *culturii românești!*“

*

Multe din vederile cuprinse în acest binesimțit articol, le au și cei ce se ocupă cu întruparea ideei părintelui *Dr. Cristea.*

In deosebi află și ei de necesar, că bărbații fruntași, cari se vor înscrie în șirul fundatorilor, să se întrunească și să statorească temeliile, pe cari trebue așezată aceasta nouă instituțiune, precizând principiile generale, după cari are a fi condusă și peste tot conbinând toate momentele ce se vor aflà de lipsă.

Articolul face și o combinațiune mai concretă asupra băncilor existente, corporațiunilor și particularilor, cari ar trebuì să se însuflețească întru sprijinirea băncii culturale, dovedind *spirit de jertfă* în aceste timpuri grele, subscriind acții cât de multe, fără a pretinde, fie un anumit timp, fie pentru totdeauna, nici o dividendă.

Nu ne îndoim, că — dacă la timpul sau ziaristica noastră, cu căldura cuprinsă în articolul „Tribunei“ va sprijinì această cauză, — se vor găsì oameni de inimă, cari să-i urmeze sfatul. Și atunci, răușita băncii culturale și munca ei cu folos va fi deplin asigurată.

Cronică pedagogică.

Respectul copiilor față de părinți.

Dacă e să credem tânguirii generale, viciile astăzi progresează așà de repede și răsar în oamenii tineri așà de timpuriu, în cât e cu neputință să păzești pe un copil de molipsirea ce crește mereu, dacă'l lași expus tuturor primejdiilor în gloata de afară, sau dacă lași ca întâmplarea sau și propriile-i porniri să-i aleagă societatea din școală.

Prin ce fatalitate au sporit între noi așà de tare viciile în anii aceștia din urmă, și prin ce mâni au crescut până la o stăpânire așà de nețărmurită, asta o las s'o cerceteze alții. Eu aș dorì numai, că acei ce să tânguesc de groaznica scăpătare de pretutindeni a evlaviei creștinești și a virtuții și cari să plâng de lipsa de educațiune potrivită și de oameni cu învățătură în clasele cele distinse ale generației noastre, aș vrea, zic, să înceapă a chibzui cum le am puteà restaurà pe toate în generațiile viitoare. Pentrucă un adevăr stă neclintit, că dacă temelia restaurării nu vom pune-o în educațiune și în cultivarea tineretului, toate opintirile noastre celelalte au să fie zădarnice. Dacă nu purtăm grijă și nu preântimpinăm corupțiunea, moliciunea și ticăloșia tineretului nostru, e ridicol să mai așteptăm, că acei ce au să apară în curând pe scena vieții vor fi împodobiți cu acea cultură și cu acele virtuți și destoinícii, cari au adus atâta onoare Angliei până acum în lume. Mai că aș fi adăugat pe lângă ele și curajul, cu toate că pe acesta îl privim ca o moștenire naturală a Englezilor. Cele ce se vorbesc despre niște lupte navale mai de curând, purtate în așà fel, în cât strămoșii noștri s'ar fi mirat de ele ca de un lucru necunoscut, îmi dau ocaziunea să constat, că prin corupțiune scapătă curajul în oameni, și că virtutea rar mai poate subsistà, când desfrâul a stins în suflete sentimentul pentru adevărata onoare. Ba, eu țin că nu e cu putință să-mi numești vr'o națiune — ori cât de vestită ar fi fost pentru vitejia ei — care și-ar fi păstrat mai departe onoarea sa militară, sau s'ar fi făcut de spaimă între vecini, după ce odată coruptiunea a rupt barierele disciplinei și după ce viciile au crescut la atâta înălțime, în cât ea ar fi putut să s'arate cu fața neacoperită, fără să se zăpăcească de rușine.

Virtutea deci, dreapta virtute este partea cea mai grea și mai de preț pe care năzuim a o câștigà prin educațiune, ea, și nu neastâmpărata obrăznicie, ori alta dintre măruntele arte ale înțelepciunii lumești. Virtuții trebue să-i facă loc toate celelalte valori și calități și să-i dea prioritatea. Ea este bunul cel adevărat și trainic, asupra căruia educatorul n'are să ție numai conferențe și discursuri, ci trebuie să muncească serios spre a înzestrà sufletul copilului cu virtuți și să nu înceteze până ce tânărul n'a dobândit o aplicare adevărată spre virtuți și nu și-a pus în ele tăria sa, onoarea și mulțămirea.

Cu cât tânărul va face mai mari progrese într'asta, cu atâta va fi, cu timpul, mai netezit drumul pentru celelalte desăvârșiri. Pentru că cine e obișnuit a se supune virtuții, acela nu va fi încăpățînat și turbulent la nici un lucru dintre câte i se cuvin a le face. De-aceea, eu nu pot da întâietate decât educațiunii în casă, sub ochii părintelui, și al unui bun educator, fiindcă ea este drumul cel nemăsurat, mai bun și mai sigur spre acesta, ținta mare și cea mai de căpetenie a educațiunii, dacă, peste tot, putem aveà o educațiune așà cum ar trebuí să fie. Casele distinse arare ori sunt lipsite de-o societate variată: aici ar trebuì obișnuiți fiii noștri cu toate acele fețe străine cari se adună, aici ar trebuì să vină în contact cu bărbați de talent și cu educație, de îndată ce sunt capabili pentru asta. Eu nu pot înțelege de ce oamenii cari trăesc la țară să nu-și ia cu ei copiii, când fac pe la vecini vizite de politețe. Una însă pentru mine stă neclintită: părintele care-și crește în casă fiul are, de o parte, priincioasa ocaziune de a-l aveà mai mult în societatea sa proprie și de a-i da imboldirile cari i se par lui mai potrivite, de altă parte îl poate ține depărtat cu mult mai bine de corupțiune, din partea servitorilor și a claselor de jos ale poporului, decum îl poate țineà când îl crește afară din casă. Negreșit însă, cele ce sunt de hotărît în cazuri speciale, ele atârnă în fond de poziția și relațiunile părinților, și de ocaziunile ce le au; dar eu cred, că cea mai ticăloasă gospodărie casnică o face părintele, care nu-și calcă puțin pe inimă pentru educația fiului său, pentrucă educația este, ori care i-ar fi starea socială și materială — cea mai bună moștenire ce o poate lăsà fiului său. Iar dacă, după toate acestea, tot vor mai fi unii, cari au părerea, că educația în casă oferă prea puțină societate, iar cea din școalele obișnuite nu este așà cum i s'ar cuveni unui tânăr din familie bună, eu cred, că tot sunt destule alte căi de-a ocolì inconvenientele și de-o parte și de alta.

Fiindcă am început aici s'arăt cât de mare e înrâurirea societății și cât de aplicați suntem noi cu toți — mai ales copiii — spre imitare, îmi iau voea să mai pun la inima părinților un lucru, și anume: cine vrea ca fiul său să aibă respect de el și de poruncile sale, acela trebue să aibă însuși mare stimă față de fiul său. Maxima debetur pueris reverentia. Inaintea lui să nu faci nimic ce n'ar puteà și el să facă imitându-te. Dacă ție îți va scăpà o vorbă, un gest, o faptă, pe care o privești ca greșală la dânsul, el cu siguranță își va acoperì greșala cu exemplul teu, și o va acoperì așà, în cât n'o să-ți fie lesne a te apropià de el și a-i îndreptà grașala în chipul cei adevărat. Dacă tu-l vei pedepsi pentru un lucru pe care-l vede că însuși îl faci, el n'o să creadă că asprimea pedepsei tale isvorește din bunavoința care ia aminte să îndrepteze într'însul greșala, ci va fi dispus s'o ia ca o toană rea și ca o tiranie volnică a unui părinte care fără temeiu refuză copilului seu libertatea și plăcerile pe cari sie-și și le permite. Iar dacă tu îți îndreptățești libertatea, ce ți-ai permis-o, arădându i-o ca un privilegiu cuvenit anilor mai vârstnici, spre care copilul n'are voe să năzuească, atunci în loc s'o dregi, mai rău o strici, fiindcă dai numai importanță mai mare exemplului teu și deci, îi recomanzi fapta ta cu atât mai vârtos s'o imiteze. Tu trebuie să ai totdeauna în vedere, că băeții vreau să fie mari mai nainte decum gândim noi, și că ei vreau pantaloni, nu pentru croială și comoditatea lor, ci pentru că a purtà pantaloni este un semn al bărbăției, sau cel puțin o treaptă a ei. Ceeace spun eu acum despre purtarea părinților cu copiii, trebuie să se întindă asupra tuturor acelora, cari au vr'o putere oarecare asupra lor, sau de cari trebuie să aibă copiii oarecare respect.

G. Coșbuc.

Pentru cei păgubiți prin foc dela Poplaca.

Se știe, că cei din jurul foii „*Țara Noastră*“ dela Sibiiu au colectat la inițiativa tinărului poet *Oct. Goga* pentru ajutorarea celor arși dela Poplaca o sumă de 555 cor. Această sumă s'a încredințat spre împărțire dlui asesor consist. Dr. E. *Miron Cristea*, care a eșit Dumineca trecută la fața locului, a slujit în biserică sf liturgie, asistat de preoții locali C. *Bica* și G. *Modran.* La finea sfintei liturgii a ținut poporului adunat o cuvântare, scoțând și din întâmplarea nefericită ce i-a ajuns pe Popläceni cuvenitele momente pentru instruarea credincioșilor din comună. Cuvântarea a fost de cuprinsul următor:

> „Să facem bine la toți, dar mai cu seamă la cei de o credință cu noi“.
>
> Ap. Pavel. Galateni VI. 20.

Acest îndemn al sf. apostol Pavel ne-a adus astăzi pe câțiva Sibieni în mijlocul vostru.

Iubiților creștini!

Inainte de aceasta cu mai multe luni s'a lățit pretutindenea trista veste, că în această comună Poplaca un foc năpraznic a mistuit casele și întocmirile economice la peste 40 gazde de Români, lăsând pe mulți dintre ei pe uliță.

O săgeată de durere a străbătut prin inima tuturor Românilor, cari au aflat despre această lovitură, dar mai ales dureros a fost atins sufletul cărturarilor români din orașul învecinat Sibiiu, căci — formând noi fruntașii eșiți din sinul țăranilor nostri un întreg bine închiegat cu poporul dela sate — după vorba sf. ap. Pavel către Romani, noi „ne bucurăm cu cei ce să bucură și plângem cu cei ce plâng“ (XII. 15).

Noi, domnii de Român, cu poporul dela țară, suntem ca un arbore de pe câmp. Țăranii formează rădăcinile și trunchiul cel puternic, iar domnii frunzele și florile din coroană. Și dacă rădăcina e atacată de o primejdie, care o roade, sau dacă săcurea lovește trunchiul, aceasta o resimțesc și florile și frunzele, cari să ofilesc, să uscă și cad.

Această durere a stârnit în sufletul multora — *milă* către cei rămași „flămânzi și goli și fără adăpost“. Tinărul nostru poet *Oct. Goga*, fiiul fostului paroh din vecinul sat Rășinari — urmând cuvintele psalmistului „Fericit cine ajută pe cel lipsit, pe acela îl va mântuì Domnul la vreme de năcaz (41. 2)“ — a făcut între cunoscuți și prietini o colectă în bani, pentru cei ajunși în lipsă și năcaz. In fruntea celor ce au dat sume mai mari stă I. P. Sfințitul nostru arhiepiscop și metropolit și institutul „Albina“. Alții au dat cât le-au îngăduit puterile.

Incheindu se în săptămânile trecute această colectă, a căzut pe mine sarcina de a venì în mijlocul celor bătuți de soarte și de a împărțì micul nostru ajutor între aceia, pe cari îi vom aflà mai lipsiți și cari deci mai greu vor fi în stare a-și reclădì căsuțele ce le au avut.

Dar înainte de a face aceasta, țin să vă spun și vouă cuvântul scripturii, ce acum îmi răsare în minte. Anume, proorocul *Amos* ne descopere, cumcă (VII. 4) „*Domnul Dz. a chemat judecata cu foc*, ca să vă pedepsească cu el“.

Nu sunt preotul și duhovnicul vostru, și deci nu vă cunosc mai deaproape; dar cu toate acestea, din pedeapsa ce v'a ajuns, trebue să deduc, că multe și grele păcate apasă sufletul vostru, sau a multora dintre voi, cari au trebuit să stârnească mânia celui preabun și milostiv, ca Acela să-și întoarcă fața sa de către voi și să vă pedepsească cu sabie de foc.

Deci acum, după trecerea cercării, ce vi-s'a trimis de sus pentru fărădelegile voastre, datorință aveți a vă ispitì cu deamănuntul sufletele voastre, a vedea întinăciunea păcatelor, de cari sunteți cuprinși și a hotărî, să spălați acea întinăciune prin mărturisirea păcatelor și prin propusul tare de a vă îndrepta pentru viitor.

Inţeleptul *Solomon* în pildele sale ne spune, că *„cine primeşte pedeapsă, se face înţelept“* (XXIX. 15), adecă se cuminţeşte. Se întreabă în sine: De unde mi a venit răul? Care i pricina mâniei lui Dzeu? Şi — cunoscând pricina răului — îşi reaminteşte cuvintele din porunca Mânt. Christos dată celui scăpat de un mare năcaz: „Caută, să nu mai păcătueşti, ca să nu te ajungă un rău şi mai mare“.

Deci, iubiţilor creştini nenorociţi, primiţi cu răbdare creştinească năcazul, ce v'a ajuns; căutaţi mângăiere aici în casa Domnului, căci — după cuvântul dreptului *Iov* (V. 18): „Domnul răneşte şi tot el vindecă; bate şi mânile lui tămăduesc“.

Ascultaţi glasul bisericei şi învăţăturile scripturilor, ce să propoveduesc în ea şi acestea vă vor îndrepta de sigur paşii pe calea virtuţilor, cari aduc belşug şi mulţămire, iar nu năcaz şi lipsă.

Faceţi-vă datorinţa, nu numai către sf. biserică, ci şi către fiica ei, către şcoala confesională, care are să verse lumina deşteptării peste copiii vostri şi prin ei peste satul întreg, ca astfel şi voi să vă ştiţi folosi de armele şi mijloacele cunoştinţelor, cari călăuzesc popoarele mai culte ca noi. Popoarele mai înaintate prin asigurarea avutului lor şi chiar a vieţii lor îşi scutesc familiile de primejdiile ce cad pe capul lor prin foc, grindină sau altă pacoste; şi dacă le-a ajuns nenorocul, nu rămân cu totul în ghiarăle sărăciei, nu sunt cuprinse de desnădejde; căci capătă — dacă nu chiar tot — cel puţin o parte din paguba avută. Căutaţi deci şi voi a nu vă mai lăsà pe viitor în voia întâmplării, ci — prin abţinere dela beuturi netrebnice, dela lux şi fudulie şi dela multe alte cheltuieli zadarnice — cruţaţi cei câţiva bănişori pentru a vă asigura banem clădirile voastre în contra focului.

Invăţaţi vă copiii şi toţi căsenii a se ferì de lucruri, cari pot aduce primejdie pe capul lor şi pe satul întreg, cum s'a întâmplat şi aici, căci după vorba Românului *„grija bună, fereşte primejdia rea“*.

In sfârşit îmi îndreptez glasul meu către cei cu dare de mână dintre voi, către cei bogaţi şi îi rog: se ajutoreze şi ei pe cei ajunşi în lipsă, să urmeze şi ei cei aici aproape pilda noastră a celor mai îndepărtaţi, ajutorând pe de aproapele lor ajuns în strâmtoare, căci *„Cine-şi astupă urechile sale ca să nu auză strigătul celui sărac, acela încă va striga, dar nu va fi cine să-l asculte“*. (Pilde XXI. 13).

Deci ajutoraţi pe cei lipsiţi, ajutoraţi biserica şi şcoala, ca să vă ajute şi vouă Dzeu, şi pe viitor să nu vă mai pedepsească cu foc, grindină, sau alte lovituri, ci să trimită peste voi toţi, peste familiile voastre, peste câmpurile şi hotarăle voastre, toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin“.

*

După aceea, împreună cu parohii, cu învăţătorii, cu epitropul, primarul şi notarul comunal Comşa, au statorit consemnarea celor ce sunt mai avisaţi la ajutor, precum şi suma ce este a li-se da. Sau combinat ajutorarea la 23 inşi, omiţându-se cei mai avuţi, cei asiguraţi pe sume mai mari, cei fără copii şi cei mai puţini păgubiţi.

Pe basa acestei combinaţiuni sau dat apoi la 6 inşi câte 10 cor., la 12 inşi câte 20 cor., la unul 40 cor., la 3 inşi câte 45 cor., la unul 50 cor., iar la unul 5 cor. Restul s'a folosit pentru acoperirea speselor avute cu mergerea la faţa locului şi distribuirea.

Impărţirea s'a făcut în biserică, mulţămind cei ajutoraţi din inimă tuturor celor ce şi-au adus aminte de ei, cât şi tuturor celor ce s'au ostenit cu împărţirea, îndeosebi dlui Goga, care a făcut colecta.

Dzeu să răsplătească înzecit facerea de bine.

O carte preţioasă.

In biblioteca Bruckenthal din Sibiiu se află o carte de interes istoric pentru Români. Titlul cărţii e: Discussio descriptionis Valachorum Transilvanorum, editae patrioticis puginis (Vaterländische Blätter Nris 83, 84, 85). Vienae 1811. Autor e I. G. adecă: Discuţiunea descrierii Românilor transilvăneni, tipărită în foile patriotice, numerii 83, 84 şi 85 în Vienna la anul 1811.)

Cartea numită e tipărită în broşură la anul 1812 în Pesta cu tipariul lui Mathia Trattner, şi în bibliotecă se află sub numărul VI. A. K. E în octav mic şi are 47 de pagini.

Cartea, după §-ul 2, are 9 părţi şi în fiecare pertractează obiecte separate (atari aserţiuni despre Români). Toate s lucrate cu cunoştinţe frumoase istorice, şi cu inima caldă a unui Român, pentruce trebue să deduc, că autorul I. G. a fost Român. In § ul 9 vorbeşte despre limba română şi la pag. 30 zice: In causa limbei mare lumină ar aduce atare dicţionariu scris cu multă diliginţă în limba română. Dejà există 4 dicţionare gata în manuscrise: dela Klein, dela Kö ö y, dela Budai şi dela Kolosy. — Şi dicţionarul lui Kolossy (Valahici-archidiaconi) e scris în 4 limbi, adecă în latina, hungarica, germanica, şi valachica. Şi e primit din partea tipografiei regeşti a universităţii ştienţifice pestane, ca să se tipărească şi popularizeze.

După Enciclopedia Română (la cuvântul Dicţionariu) prima lucrare e lexiconul românesc-nemţesc a lui Budai (Deleanu), 1818, rămas manuscris. După neînsămnatul dicţionariu românesc, latinesc, şi unguresc al lui Ioan Bob (2 vol. Cluj, 1822—1823), urmează lucrarea epocală a lui Samuil Clein, Petru Maior şi alţii „Lexicon Valahico-latino-hungarico-germanicum, Budae 1825.

Eu aflu, că broşura Discussio merită să se traducă pe limba română, deoarece se află şi argumentări nouă pentru continuitatea noastră în această ţară.

Am publicat aceasta, ca să se cerceteze, că cine a fost autorul cu literile iniţiale I. G. şi cum e numele lui? căci mie nu mi-a succes a descoperì pe acest demn scriitoriu al neamului nostru. Şi să se cerceteze, locul unde se află atari manuscrise de dicţionare, şi dela cine?

Sibiiu, Iulie 1908.

Dr. At. Marienescu.

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul gr.-or. din Brad au întrat dăruiri dela următorii binefăcători: Zeno Rozvány, fiul dlui Dr. Stefan Rozvány advocat în Ilie-Murăşană, 200 K. Chiorana, institut de economii şi credit în Şomcuta-Mare 150 K. Lipovana institut de economii şi credit în Lipova, rata II. 200 K Cassa de păstrare institut de economii şi credit în Sălişte, rata II. 100 K. Brădetul, institut de economii şi credit în Orlat 50 K. Ioan Pipoş, profesor, fiul fer. I. Pipoş odinioară comite suprem al Zarandului 100 K. Dr. T. Pop, advocat, în Halmagiu 50 K. Ioan Pricu, prof. venitul petrecerii aranjate de tinerimea de pe Coasta din Braşov-Scheiu 15 K. Francisc Cosma, din Peer, cunună pentru odihna vecinică a părinţilor sei Ioan şi Ileana 10 K. Nicolae Bărbat şi Maria Ghircoiaş din Şercăiţa, jocul miresei dela cununia dlor 24 K. 40 fil. Cornel Jurca, cand. de preot în Vasiova şi Eufrozina Popoviciu din Deliblata cu ocaziunea fidanţărei dlor 20 K Atanasie S rca, înv. la fidanţarea sa cu dşoara Mărioara Roxin, din Munar 3 K. Venitul curat dela petrecerea din Zlatna 40 K Petru Şinca, paroh în Batiz şi familia, cunună eternă pentru fer. Nicolae Şinca, preot în Biscaria 20 K. Ioan Olteanu şi soţia Elisabeta Herlea din Vinerea, jocul miresei, 16 K. 33 fil. Benga Virgil, din Lugoş, venitul curat al petrecerei din 23 Nov. 1907 30 K. Nicolae Teheş şi soţia Maria, plugar în Criscior, 30 K. Liviu I. Dan, rigorozant în drepturi, venitul curat dela petrecerea dată în Cluj în Martie a. c. 90 K. Moise Popoviciu, preot adm. protopresb. în Segişte, cunună eternă pentru fiica sa Maria 10 K. N. Iorga, profesor, dela elevii din cl. a VI-a a liceului din Brăila 94 K. G. Şolca, teolog şi N. Bălan, înv. în penz. în Blaşfălăul de sus 4 K. Binefăcătorii primească profundă mulţămită. Brad, Iulie 1908. *Epitropia gimnazială.*

*

Doctori în sfânta teologie. Au fost promovaţi doctori în sfânta teologie absolvenţii facultăţii teologice din Cernăuţi, *Pavel Roşca* din arhidiecesa Sibiiului şi *Lazar Iacob*, din diecesa Aradului.

*

Domnul Dr. Szőcs Géza, profesor la gimnaziul de stat din Sibiiu, a fost permutat cu începerea anului şcolar viitor la gimnaziul de stat din *Lugoj.*

*

Achitaţi Pentru agitaţie săvârşită pe vremea alegerilor au fost împrocesuaţi Domnii Dr. Iacob Hotăran, advocat, Ioan Jercoşan, preot, şi George Roşu econom, pe cari tribunalul din Arad i-a aflat vinovaţi şi i-a pedepsit cu câte trei, respective două săptămâni temniţă de stat, dar tabla regească din Oradea-mare *i-a achitat.* Actul de afirmativă agitaţie a fost săvârşit pe vremea alegerii dlui *Dr. Stefan C. Pop* de deputat dietal în cercul electoral al Şiriei.

*

Dreptul disciplinar al învăţătorului. Curia din Budapesta s'a ocupat de nou cu un cas, care interesează pe învăţătorii nostri. Un învăţător a bătut un copil în şcoală. Mama copilului l-a dat în judecată, şi judecatoria cercuală a pedepsit pe învăţătoriul respectiv cu o amendă în bani de treizeci coroane. Invăţătorul a apelat şi tribunalul regesc *l'a achitat.* La cererea procurorului, curia s'a ocupat din oficiu cu afacerea şi a declarat, că tribunalul *a greşit* când a achitat pe învăţătoriul acuzat, fiindcă acestuia nu-i compete dreptul să bată elevii din şcoală.

*

Rectificare. Ni se scriu următoarele: Intr'o notiţă a „Telegrafului Român“ Nr. 70 s'a publicat, că la alegerea de preot din *Şpring* tr. Mercurei, s'au dat şi parohului *Stefan Morariu* din Conţa 6 voturi. Pentru corecta interpretare a susnumitei informaţiuni, bine voiţi a înregistrá, că parohul din Conţa, care administrează parohia din Şpring, *n'a concurat* la acest post, (căci dacă ar fi concurat, desigur ar fi întrunit majoritatea voturilor). Deci acelea câte va voturi ce i-s'au dat păr. Morariu, au fost date fără a le fi cerut cineva şi prin urmare, nu pot fi luate în considerare. Apoldul sup. 6 Iulie 1908 v. *Ioan Crăciun,* ales preot în Şpring.

*

Cursul administrativ notarial din Târgul-Murăşului l-au absolvat în anul 1907/8 cu succes următorii tineri români: Gregoriu *Cetean* din Galda de jos, Ioan *Cioran* din Branicica, Aurel *Cantor* din Căciulata, Ioan *Giurcoiu* din Răşinari, Ioan *Mafteiu* din Paloş, Iuliu *Marcu* din Oieşdea, Pavel *Mioc* din Berlişte, Gavriil *Murăşianu* din Spermezeu şi Augustin *Pop* din Câmpeni.

*

La fondul jubilar Nicolae Cristea, pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit: Elisaveta Popa 5 cor.; Vic. Tordăşianu ases. cons., 20 bani şi Ioan Mafteiu, dir. în Bresoiu 5 cor.

*

Un tablou de al lui Rubens. In biserica romano-catolică din Varşovia a fost descoperit un nou tablou de al lui Rubens, reprezentând luarea de pe cruce a Mântuitorului. Tabloul e bine conservat şi reprezintă o valoare foarte mare.

*

Al 129 şi 130-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după răposaţii membri: Maria Moisă şi Nuţa Zorilă.

Aceste sunt al 129 şi 130-lea casuri de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Sinucidere. Fostul secretar de stat în ministeriul de honvezi, pe vremea guvernelor liberale, *Gromon Dezső,* şi-a tras un glonţ de revolver în piept, Luni, la orele 9, înainte de a plecà la gară pentru a luà parte la o vânătoare. Glonţul i-a atins plămâna stângă şi a eşit prin spate. A fost luat în îngrijire medicală. Este speranţă să scape cu viaţă. Motivul acestui fapt nesocotit nu se cunoaşte.

*

Proletariatul intelectual în Ungaria. Scriu ziarele din Budapesta, că la tranvaiul electric de acolo este aplicat în calitate de controlor un tinăr, care are doctoratul în filozofie, dar neputând ajunge la un post potrivit cu pregătirile sale, a întrat în serviciu la societatea de tranvaie.

*

La fondul corului bisericesc al Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ întru vecinica pomenire a măestrului cismar Nicolae Domnariu, au dăruit: Zaharie Aron şi Teodor Moldovan, măestri cismari, A. Simion-Brezai fiecare câte 60 fil., George Poponea, cond. tip. arhid. şi Ioan Bologa, măestru pant., câte 40 fil., G. Ucenic, I. Cora, Alex. Lucian, N. Bordea, măestri cismari şi Ioan Stanciu, măestru văpsitor, câte 30 fil., N. Simtion, Izidor Grindean, Ioan Baciu, N. Coman, G. Trasca, D. V. Poponea, Ioan Marcu, Ilie Baciu, G. Mocian, G. Trifan, Iosif Marcu jun., H. Cruciţă şi Stefan Duca, fiecare câte 20 fil.

*

Femeile şi dreptul. Ministrului de culte şi instrucţiune publică din Austria i-a prezentat zilele trecute un memorand delegaţia femeilor din Viena, iubitoare de carte, în care-l roagă, să permită femeilor să se înscrie şi la facultatea de drept, ca ascultătoare, iar după depunerea examenelor cerute să le deschidă calea ca să ajungă în funcţii de stat, legate de absolvarea făcultăţii de drept. Ministrul a promis, că va studia memorandul şi va da răspuns.

*

Numărul jubilar al *„Gazetei Transilvaniei“* a apărut şi s'a trimis tuturor abonenţilor. E un op voluminos, de 132 pagini, cu un cuprins bogat şi de mare preţ, cu numeroase ilustraţiuni şi facsimile. Invălitoarea ne arată în miniatură primul număr al *„Gazetei“* apărut în 12 Martie v. 1838, şi ultima pagină a numărului jubilar o împodobeşte numărul din 12 Martie v. 1908 al „Gazetei“. Indemnăm pe toţi cărturarii nostri să-şi procure acest număr jubilar al *„Gazetei“*, care se vinde în favorul fondului pentru ajutorarea gazetarilor români dela noi.

*

Oraş înecat. Din Constantinopol să scrie, că oraşul turcesc *Tocat*, a fost nimicit de tot, în urma unei esundări fatale. Toate casele s'au probuşit şi două mii de oameni s'au înecat. Ceialalţi au scăpat cu fuga. Intre cei înecaţi se aflau şi opt sute de robi, închişi în temniţele statului.

*

Furtuni mari. In comitatul Bereg treisprezece comune cu poporaţiune ruteană au fost espuse unei puternice ruperi de nori, care a durat ceasuri întregi şi a fost însoţită şi de grindină, astfel, că întreaga recoltă a acestor comune a fost cu desăvârşire nimicită. Au fost derimate multe case din parea viscolului şi vite număroase au fost duse de valurile apei. Unsprezece oameni încă au perit, în urma acestei groasnice furtuni, din o comună, iar din alta, douzeci şi cinci.

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul“ nr. 14, a apărut cu următorul sumar: Carmen Sylva: Clara Schumann. Z. Bârsan: Noi (poesie). V. Eftimiu: Nemărginirea (poesie). M. Sadoveanu: Hoţul de lemne. V. Eftimiu: Marele cerşitor (poesie). O. C. Tăslăuanu: „La şezătoare“. Ep.: Perdutei (poesie). I. S.: Dr. Ioan Urban Jarnik. E.: Scrisoare (poesie). Dări de seamă: C. Theodorian: Sângele Solovenilor; Dr. V. Branisce: Ciprian Porumbescu; Literatură pentru copii; E. Chiffa: Din zile senine. Cronică: Mein Penatenwinkel. — Semitismul. — Dela Braşov. — Şcoala lui Tolstoi. — Din Germania. — Reviste şi ziare. — Ştiri. Ilustraţiuni: G. Cireşescu: 4 studii. — Scene din „Şezătoarea“. — Dr. I. Urban Jarnik (portret).

*

Anuarul *şcoalei comerciale superioare gr. ort. române din Braşov*, pe anul 39 al esistenţei sale, anul şcolar 1907/1908. Publicat de *Arseniu Vlaicu*, director. Conţine: Iarăşi maturisanţii nostri, lucrare de directorul *Arseniu Vlaicu* apoi îndatinatele date şcolare. Institutul are 10 profesori şi în cele trei clase a avut 107 de elevi. Esamenul de maturitate l-au făcut din 25 elevi cu *bine* 4, simplu maturi au fost declaraţi 11, esamen de corigenţă fac în Septemvrie 2 din câte un studiu, iar pe un an au fost respinşi 8 elevi.

*

„Candela“, foaie bisericească-literară, redactată cu concursul mai multor preoţi din Arhidieceza Bucovinei, anul 27, numărul 7, pe luna Iulie 1908. Are cuprinsul următor: Dr. V. Gheorgiu: O cruce din *„scumpul lemn“*, aflată în mănăstirea Putna. Dr. V. Gheorghiu: Viaţa şi activitatea sf. apostol Pavel. Dimitrie Dan: O inspecţie eclesiastică, din anul 1667. Roman Bărgăuan: O serie de cuvântări ocazionale. Text rutean, apoi scurte comunicări, întrebări şi casuri pastorale, cronică şi bibliografie. Abonamentul 8 coroane la an. Administraţia: Cernăuţi, Bucovina, strada Cherescul 7.

*

Anuarul XXXII *al gimnaziului român gr. oriental din Brad, şi al şcoalei primare anexate acestuia*, pe al 39-lea an şcolar 1907/908. Publicat de Dr. *Pavel Oprişa*, director. Cuprinsul: Creşterea de acasă şi dela cuartire, de profesorul Dr. *Ir. Suciu*, apoi date şcolare. Institutul are 8 puteri didactice, doi catecheţi, un medic. Elevi au fost în anul espirat, în gimnasiu (cl. I-IV) 176, şi în şcoala primară (cl. II-IV) 81.

Poşta redacţiei.

„Cum povesteşte“ ... Regretăm, că nu putem publica lucrarea dtale bine scrisă, din motivul, că unui bărbat încă la începutul carierei sale, nu este corect şi nici consult să i-se aducă laude pentrucă îşi face — *datorinţa*. Peste două trei decenii — *da*,

Nr. 825/908. [191] 1—3

Concurs.

In conformitate cu resoluţia consistorială Nr. 1357 Şcol. a. c. se escrie concurs cu termin de 30 zile, pentru postul al II lea învăţătoresc din **Părău** pe lângă salarul legal.

Cel ales, este datoriu a instruà elevii, în cântările bisericeşti şi a cântà cu ei răspunsurile dela sfta liturgie presum şi a ocupà elevii cu grădinăritul.

Cererile se vor înaintà subsemnatului oficiu protopopesc în terminul arătat.

Făgăraş, în 4 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 185/1908. [193] 1—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor de învăţători la şcoalele confes. gr.-ort. române din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Opidul Hunedoara**, un post de învăţător cu salar de 1100 cor. solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericei, cuartir în localul şcoalei şi 50 coroane relut de lemne.

Dela învăţătoriul, care va fi ales la acest post se cere, ca să propună şi religiunea în şcoală, să fie cântăreţ bun, obligat fiind să conducă corul, să ocupe şi locul de cantor — şi ca atare, când nu e ocupat cu şcoala sau cu corul în Dumineci şi sărbători, e dator a conduce regulat şi cântările din strană, având a cântà cu elevii şi răspunsurile la liturgie.

2. **Batiz** cu **Calonul mic**, cu salar deocamdată — până la 1 Iulie 1910 când se va întregì la suma de 1000 cor. — 600 cor. şi 10 cor. pentru participare la conferinţeţe învăţătoreşti, cuartir în localul şcoalei, grădină pentru legumi şi 8 metri de lemne, din care să se încălzească şi sala de învăţământ.

Invăţătoriul ales acì e dator să propună şi religiunea în şcoală, a instruà elevii şi în cântările bisericeşti, a ţineà prelegere cu cei de repetiţie şi a cântà cu şcolarii în Dumineci şi sărbători răspunsurile la liturgie.

Cuincuenalele se computà începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la aceste şcoale.

Concurenţii la acestea posturi au aşi aşterne cererile instruate conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat îndatoraţi fiind a se prezentà înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserica din comuna respectivă spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Hunedoara, la 4 Iulie 1908

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Hunedoarei în conţelegere cu comitetele parohiale.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 260/1908. [163] 3—3

Concurs.

Pentru ocupar a posturilor de învăţători din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termin de 30 de zile, dela prima publicare în acest jurnal.

1. **Alba-Iulia-maieri**, salar 600 cor. solvit lunar anticipativ, iar din venitele cantorale încă până la 500 cor., cuartir şi lemne. Concurentul să poseadă cunoştinţe muzicale spre a puteà conduce corul deja esistent, din venitele căruia, după producţiunile, ce le va aranjà, încă va primì remuneraţiune.

2. **Acmariu**, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir, lemne şi grădină.

3. **Brădeşti**, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir, lemne şi grădină.

4. **Cirgudin**, salar 600 cor. din venitul unui loc al şcoalei şi repartiţie, cuartir. lemne şi grădină.

5. **Măgina**, salar 600 cor. solvit în rate lunare din lada bisericei, cuartir, lemne şi grădină.

6. **Pâclişa**, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir, lemne şi grădină.

7. **Rimeţ sat**, salar 600 cor. (200 cor. dela stat restul din repartiţie), cuartir, lemne şi grădină.

Petiţiunile se vor înaintà subscrisului oficiu, în terminul indicat, îndatoraţi fiind concurenţii a să prezentà, înainte de alegere în biserică spre a se face cunoscuţi poporului, apoi a instruà copiii în cântările bisericeşti, şi a cântà cu ei la sf. liturgie în Dumineci şi sărbători.

Cuincuenaliile se vor computà, numai după serviciul de 5 ani în postul, ce se ocupă.

Alba-Iulia, 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Teculescu
protopresb.

Nr. 304/1908 prot. [175] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Cerghidul-mare**, salar 600 cor. şi anume: 550 cor. din repartiţie, iar 50 coroane din venitul cantoral, cuartir şi grădină.

2. **Erdősângeorgiu**, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi grădină.

3. **Iclandul-mare**, salar 600 cor. şi anume 400 cor. din repartiţie, şi usufructul alor 12 jugăre de pământ comasat în preţ de 200 cor., cuartir şi grădină.

4. **Medeşfalău**, salar 600 cor. şi anume 200 cor. din repartiţie, 280 cor. din lada bisericii şi 120 cor. venit cantoral din nuturalii şi stolă, cuartir şi grădină.

5. **Petea-de-câmpie**, salar 600 cor. şi anume: 172 interesele unei obligaţiuni de stat, 188 cor. din repartiţie şi usufructul alor 12 jugăre de pământ în preţ de 240 cor., şi venitele stolare îndatınate, cuartir şi grădină.

Cei aleşi în Cerghidul-mare, Medeşfalău şi Petea de câmpie au să-şi ocupe deodată cu postul învăţătoresc şi postul cantoral, eară cei aleşi în Erdősângeorgiu şi Iclandul mare vor ocupà postul de cantor numai dela 1 Iulie 1910, dela care dat vor primì şi venitele cantorale, cari în Iclandul-mare sunt computate în 400 cor. eară în Erdősângeorgiu în 200 cor.

In comunele în cari salarele nu se pot întregì la minimul legal conform art. de lege XXVII din 1907, din mijloacele bisericeşti îndată după ocuparea posturilor se va înaintà rugare la înaltul ministeriu de culte şi instrucţiune publică pentru ajutor de stat.

Cuincuenalele se computà la toate posturile numai dela instituirea definitivă la şcoalele acestora. Anii serviţi la alte şcoale nu se consideră.

Invăţătorii sunt îndatoraţi a ţineà prelegere cu şcolarii de repetiţie, a instruà elevii în cântările bisericeşti şi a cântà cu ei răspunsurile la liturgie şi a ocupà elevii cu grădinăritul.

Reflectanţii la vreunul din aceste posturi vor aveà a se prezentà în zi de Duminecă ori sărbătoare la biserică spre aşi arătà dexteritatea în cântări şi tipic, şi să-şi aştearnă rugările instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat.

Murăş-Oşorheiu, 23 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Murăş-Oşorheiului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ştefan Russu
protopresbiter.

Nr. 664/1908. [174] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în **Berivoiu mici** (Berivoiel) protopresbiteratul Făgăraş se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B., pentru întregirea venitelor dela stat.

Reflectanţii, să-şi aştearnă rugarea, cu documentele recerute, până la terminul pus subsemnatului oficiu, având a se înfăţişà, înainte de alegere cu opt zile alegătorilor pentru a cântà, respective a oficià şi cuvântà.

Făgăraş, în 23 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresb.

Nr. 638/1908 protopresb. [186] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea definitivă a posturilor învătătoreşti din comunele bisericeşti mai jos însămnate din protopresbiteratul tractului Sighişoara să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Ferihaz**, postul al II-lea, cu salar anual de 600 coroane, cuartir în natură, eventual relut şi lemne.

2. **Hetur**, salar 600 coroane, din care 100 coroane prin repartiţie dela popor, folosirea a doua pământuri computate cu 140 coroane doi stângini de lemne cu 60 coroane, şi cuartir în edificiul şcoalei.

3. **Şalş**, salar anual 600 coroane, şi anume: 380 coroane în bani prin repartiţie dela popor 140 coroane din folosirea pământului şcoalei cinci stângini de lemne cu 80 coroane, şi cuartir în edificiul şcoalei.

Concurenţii, suplicele concursuali provăzute cu documentele prescrise, să le înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi înainte de alegere să se prezinte poporului în biserică, spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic, având aleşii a instruà atât elevii de toate zilele cât şi pe cei de repetiţiune în cântările bisericeşti liturgice şi a le conduce în Dumineci şi sărbători.

Sighişoara, 4 Iulie 1908.

Oficiul protoprosbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresb.

✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦

Un concipist,

perfect în limba românească află aplicare permanentă în cancelaria advocaţială:

Dr. Mérő Samu,
(188) 2—2 Boroşineu (Borosjenő).

✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară şi vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3·10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), şi costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20·—, precum şi stofe pentru pardesie, postav pentru tourişti, camgarn de mătasă etc. etc., trimite cu preţuri de fabrică depositul fabricei de pânză, bine cunoscut ca reel şi solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis şi franco.

Avantagiul muşteriilor privaţi, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricaţie, are preţuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atenţiune şi a comandelor mici, din marfă de tot proaspătă.

(48) 40—40

Baia de cură din Rodbav (Nádpatak)

băi cu izvoare de jod, sulfur şi sare; înlocuieşte apele din Lipik, Hall şi Csiz, contra boalelor reomatice şi ischiasului cu rezultate de vindecare neîntrecute; la boale femeieşti, anemie şi nervozitate are rezultate vindecătoare deosebite.

Sezonul: **Dela sfârşitul lui Maiu până la începutul lui Septembre.**

Drum de o oară dela staţia căilor ferate în comitatul Târnavei mari.

Păduri, parcuri umbroase, locuinţe moderne, muzică, intreţinere de clasa primă, reducere considerabilă la preţul odăilor, înainte şi după rezon.

Staţiune: **Sânbăta inferioară,** unde să capătă în tot timpul trăsuri.

Oficiul poştal: **Cincul mare,** cu circulaţie poştală zilnică.

Prospecte să trimit şi cu desluşiri serveşte cu cea mai mare plăcere

[192] 1—3 Direcţiunea băilor.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 19—40

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIAS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoară apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. **Recomandată de medici.**

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 63—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale . . . . . . 16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . . —·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . . 1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à 1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 76 Sibiiu, Sâmbătă 12/25 Iulie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Domnul D. A. Sturdza la Viena.

Sibiiu, 24 Iulie n.

Din partea presei dela Viena a fost luat drept eveniment politic faptul, că domnul *D. A. Sturdza*, ministru-prezident al României, în drumul seu spre Karlsbad, unde va face o cură, s'a oprit la Viena, pentru a se întâlnì cu ministrul de esterne al Austro-Ungariei, baronul *Aehrenthal.*

Toate ziarele mari vieneze au vorbit din acest incident cu laudă, nu numai despre venerabilul domn *Sturdza*, probatul bărbat de stat al României, ci şi despre România, acest stat de ordine şi de pace din Orient, iubit şi stimat de întreaga străinătate, pentru politica sa înţăleaptă de până acuma.

Intâlnirea dlui *Sturdza* cu baronul *Aehrenthal*, cu care se cunoaşte bine personal, de pe vremea când acesta se aflà în Bucureşti, ca ministru plenipotenţiar austro-ungar, s'a întâmplat Sâmbătă, săptămâna trecută, în vila baronului Aehrenthal de pe Semmering, unde petrece ministrul nostru comun de esterne zilele de vară.

La oarele 11 dimineaţa a sosit dl D. A. Sturdza dela Viena la Semmering, şi la gară a fost aşteptat de baronul Aehrenthal. Intâlnirea a fost foarte cordială. Cei doi ministri şi-au strâns îndelung mânile, şi baronul Aehrenthal şi-a esprimat bucuria, că-i este dată posibilitatea de a revedeà pe dl Sturdza. Ministrii s'au suit apoi în trăsură, şi au mers la vila baronului Aehrenthal, de unde să deschide o admirabilă privelişte a munţilor dinprejur.

Domnul Sturdza a fost condus în salon, unde a stat o jumătate de oară, apoi s'a retras cu baronul Aehrenthal în biroul acestuia, unde au remas singuri aproape o oară. Dl Sturdza a fost oprit apoi la prânz la baronul Aehrenthal şi după ameaz a făcut o primblare de două oare cu trăsura, însoţit de baronul Aehrenthal.

La oarele 6 şi jumătate sara ministrul prezident român a plecat cu trenul la Viena, de unde a plecat Luni dimineaţa la Karlsbad, dupăce făcuse în preseară o escursiune la Baden, lângă Viena, cu automobilul, pentru a luà parte la cina dată acolo de ambasadorul Spaniei în onoarea prim-ministrului român.

Despre intrevedere dlui *D. A. Sturdza* cu baronul *Aehrenthal*, ziariul „*Fremdenblatt*“, care, cum se ştie, e organul curţii şi al ministeriului nostru de esterne, spune, că ea formează un eveniment, pentru care nu trebue se fie căutate motive particulare, ci au se fie considerate numai raporturile escelente, în cari să găsesc de mult regatul român şi monarhia austro-ungară.

Intre aceste două state există, spune ziariul numit, nu numai relaţiuni de bună vecinătate, dar şi o amiciţie plină de încredere, care n'a variat nici odată din ambele părţi. Această constanţă se explică, nu numai printr'un efect natural comun, deosebit de interesele politice, dar şi prin relaţiunile amicale, cari există de zeci de ani între împăratul şi regele Francisc Iosif şi regele Carol.

Pentru toate aceste motive s'a primit cu simpatie în toată monarhia ştirea despre vizita excelentului bărbat de stat, care este actualmente la cârma regatului român. Se apreciază foarte bine în Austro-Ungaria politica conservatoare şi pacinică a statului român, şi toţi se bucură de tendinţele lui, cari au o direcţie conformă cu principiile fundamentale ale politicei austriace, sub gestiunea înţeleaptă şi prudentă a regelui.

România a luat o mare importanţă în partea de răsărit a Europei. Ea este stimată de toate ţările şi a dobândit încrederea tuturor puterilor, fiind un element de pace în orientul Europei.

Ziarul laudă atitudinea înţeleaptă a României în chestiunea cuţovlahă şi mai relevă opera de renaştere şi de consolidare după criza agrară.

Ziarul conchide, spunând, că simpatiile cu cari se consideră la Viena desvoltarea economică şi culturală a României, vor fi ajutoare destul de importante pentru a ajunge la regularea relaţiunilor comerciale între cele două state. In întrevederea dela Semmering, chestiunea tratatului comercial a fost desigur un punct foarte important, dacă nu esenţial. Fără îndoială, această întrevedere va contribuì foarte mult la această operă, care va fi un fericit compliment al relaţiunilor politice. — — — —

Din cele publicate prin foile vieneze despre aceasta întâlnire de ministri, — care pentru România e cu atât mai de însemnătate, cu cât ea s'a întâmplat la dorinţa şi invitarea espresă a ministrului nostru de esterne, — putem deci constata, că ea a avut de scop în prima linie regularea raporturilor comerciale dintre Austro-Ungaria şi România, în formă mulţămitoare pentru statul român. Dar au fost viu discutate şi stările de lucruri din Macedonia, şi sigur că dl *Sturdza* va fi insistat, ca Austro-Ungaria se facă demersurile necesare, pentruca soartea Arămânilor din Macedonia se fie ameliorată.

Ne face peste tot impresia, că se caută din adins pretenia României din partea guvernului nostru comun, pentruca în momente decizătoare ea se poată fi de ajutor Austro-Ungariei. E mare onoarea aceasta pentru statul român, şi credem că e de prisos a o mai spune, că această distincţie deosebită ne bucură şi pe noi, conaţionalii celor din regat. Ne bucură apoi constatarea, că cei din regatul român sunt element de ordine şi de pace, şi ne bucură mai ales declaraţia celor dela conducerea destinelor monarhiei noastre, că între monarhia noastră şi regatul român esistă cele mai sincere raporturi de prietenie, cari au se devină tot mai tari şi mai durabile, pentrucă prin aceasta e răsturnată din partea celor mai competenţi acuza ce ni se ridică câte odată din partea presei nesocotite maghiare, că noi gravităm în afară, propagăm idei iredentiste, şi visăm o — Daco-România. Câtă vreme România e amica şi aliata Austro-Ungariei, să nu se teamă deci nime de astfel de — fantome.

Ce cariere să recomandăm fiilor poporului nostru?

De Vasile Păltinean.

In viaţa modernă a popoarelor, precum şi în a indivizilor singuratici, se dă o continuă luptă, o luptă grea şi mare, în care nu pot să între şi din care nu pot să se întoarcă strălucind de biruinţă, decât popoarele înaintate în cultură şi bine organisate economiceşte: lupta pentru esistenţă.

S'a dat această luptă şi în trecutul omenimii, dar altele erau atunci armele şi altele azi. Atunci erau săbiile şi lăncile, astăzi este cultura şi buna organisaţie economică, cu sporirea concurenţei.

Fără aceste două arme, popoarele nu pot să stee în luptă pentru esistenţă, căci fără ele sunt ca şi arbustul slab şi fără puteri, în luptă cu copacul mare, pentru o rază de soare.

Din contemplarea mersului acestei lupte îşi are isvorul titlul acestei disertaţii, şi cuvintele puse în fruntea acestei disertaţii nu sunt altceva, decât îngrijorarea ce o arată mulţi oameni, şi cu drept cuvânt, pentru viitorul neamului nostru. Prin recomandare de cariere potrivite se caută, ca fiecare să fie de folos, cum şi poate să fie, numai să fie la locul lui, după priceperea, zelul şi strădania, meritul ce-l are. E o întrebare des repeţită, adeseori o poţi ceti în ziare şi reviste, sub o formă sau alta, şi aceasta isvoreşte din prevederea viitorului nostru ca popor, cunoscându-ne starea noastră actuală, atât culturală, cât şi economică, cunoscându-ne alcătuirea noastră, ca individualitate etnică-culturală. Se impune această întrebare mai ales cu finea ori cărui an şcolar, când tinerimea noastră eşită de pe băncile şcolii dă în dreapta şi în stânga în căutarea unei cariere sigure.

Şi mai ales se impune această întrebare astăzi, când vedem, că dintre fiii po-

FOIŞOARĂ.

Scrisori.

VI.

Amice!

Imi zici şi tu, că în adevăr, sunt mulţi colegi de ai nostii, cari mor fără a fi scris în viaţa lor un articol de popularizare, fără a fi ţinut măcar o prelegere publică. Cu adevărat, cei mai mulţi colegi îşi văd de praxa lor, în înţelesul indicat de mine în scrisorile anterioare, şi nu se avântă a desvoltà şi o activitate extra şcolară, cum s'ar zice.

Dar spune-mi tu, toţi preoţii ţin predici? Toţi profesorii au la activul lor lucrări literare? Nu, şi iară nu.

De acì însă nu urmează pentru nime îndreptăţirea a ridicà acuză în public, că preoţii ori profesorii nu-şi fac datoria „extra-şcolară.“ Nu toţi preoţii au darul de a predicà, nu toţi profesorii au înclinări literare. Putem însă constatà, că şi unii şi alţii în majoritatea lor iau parte la viaţa noastră publică, bine înţeles, ca gregari.

Eu îndrăsnesc a susţineà, că cine nu simte un imbold mai mare pentru o activitate publică, să nu fie silit la aceasta. Dragoste cu deasâla nu se face.

Afară de aceste consideraţiuni, să nu mai uiţi un lucru. Cei mai mulţi dintre colegii nostri au învăţat la străini, studiile gimnaziile le-au făcut în un oraş unguresc oarecare, iar cele universitare în Cluj, Budapesta, Viena, Graz ori Praga. In urmare, o parte bună a creşterii lor e ungurească — nemţească. Această împrejurare o vei puteà constatà fără a cunoaşte personal pe toţi. E destul să examinezi mai deaproape scrierile colegilor, — nu le excepţionez nici pe ale mele, — ca să te convingi, că ei, în specialitatea lor, cugetă în limbă străină şi că se luptă cu mari greutăţi când doresc a scrie ori vorbì româneşte.

Imboldul spre a scrie şi vorbì românește e redus mult prin această împrejurare. Te jenezi să publici o lucrare, ce se poate escepţionà din punctul de vedere al limbii.

Aşà este, nu avem trebuinţă să ascundem. Intâmpinăm pedeci mari, când vrem să păşim în public, fie cu graiul, fie în scris, de oarece în creerul nostru noţiunile de medicină, de igienă, să învârt îmbrăcate în haină nemţească ori ungurească. Este de tot altceva, când stai în faţa unui client singuratic. Acestuia îi dai esplicaţiuni scurte şi poate în jargonul locului. (Altfel eu sunt de părerea, că şi cu ţăranii să vorbim o limbă românească mai aleasă, evitând — bine înţeles — cuvinte ce el nu le-ar puteà înţelege. Mai ales să pronunţăm corect. Ne vor înţelege cum se cade)

Dar o îndreptare se va face în această privinţă. Generaţiile mai tinere, chiar şi generaţia noastră, îşi ţin de datorinţă a nu rămâneà înapoia celoralalţi intelectuali ai nostri. Fără îndoială, vezi cu ochii şi auzi, cum pretutindenea lumea se nizueşte a vorbì şi scrie mai bine româneşte.

Din zi în zi tot mai mult se cetesc scrierile autorilor nostri buni, de dincolo şi de dincoaci.

Din toate acestea ce urmează? Să fim mai blânzi, mai cruţători în critica socială ce facem; să nu irităm susceptibilităţile nimănuia fără scop.

După cum un dascal bun nu prin vorbe aspre şi răstite, ci prin blândeţă caută să-şi ajungă scopul educativ, asemenea şi criticul stărilor noastre sociale, nu acuzând şi batjocorind, şi chemând şi îndemnând are să îndrepteze relele de cari suferim. Vrând a câştigà pe toţi medicii români, ca să conlucre mai cu inimă, cu graiul şi în scris, la înaintarea culturală şi economică a poporului român, să nu-i îndârjim prin cuvinte pripite, ci să-i ambiţionăm. Criticul stărilor noastre sociale să nu creeze animozităţi nouă, ci să caute, că în „*jurul lui să fie totdeauna o atmosferă pretinească.*“

Cu alte cuvinte, să propoveduim pacea socială, de care poporul nostru atâta nevoie are, în zilele grele, prin cari trece.

Aşa să fie.

Sibiiu, în Iunie 1908.

Dr. I. Beu.

Către ruine.

O ruine părăsite,
Ziduri triste şi tăcute,
Voi păstraţi şi azi ecoul
Vitejiilor trecute.

Ce mai vremi erau odată:
Tremurà pământ şi mare
Când sunà din corn oşteanul,
Sau treceà vre-un Domn călare.

Azi, când vântul prinde-a plânge,
Parcă plângeţi voi, ruine,
Plângeţi tot ce a fost odată
In acele vremi senine.

Azi e moartă'n noi credinţa
Şi iubirea de moşie —
Azi apas' asupra noastră
Vremuri grele de urgie....

„(Neamul Românesc.)“ *Oreste.*

porului nostru foarte puţini aleg carierele practice, cei mai mulţi rămân lângă brazda strămoşească, cu flegmatica şi cunoscuta vorbă: „cum a trăit tata, voi trăi şi eu“, iar alţii, chemaţi ori nechemaţi, trecând cu chiu cu vai prin şcoală, se adaug la clasa aşa zisă inteligentă. Ori ce om, care judecă corect, vede, că pe de o parte flegmatismul cu neîngrijirea de soarte proprie, iar de altă parte fumurile boieriei, ale domniei, nu pot să ducă la un resultat bun, ci această împrejurare în viitorul cel mai apropiat poate duce la un desastru, dacă conducătorii fireşti ai acestui popor nu vor arătà la bună vreme calea cea adevărată. Stânge focul de cu bună vreme, n'aşteptà să iee casa întreagă vâlvătae, căci atunci zadarnică ţi-e munca.

Ce trebue să facem între împrejurările, între cari trăim, cred că o poate ştì ori şi cine, dupăce se aude aşa de des: să îndemnăm pe fiii poporului nostru la îmbrăţişarea *comerciului* şi *industriei*, să ne înstărim o clasă burgheză, iar pe aceia, cari au absolvat şcoale medii, să-i îndemnăm tot la cariere practice pe aceste terene: să îmbrăţişeze ingineria agricolă, silvică, mechanică, electro-tehnică, etc., cari la noi sunt în mânile străinilor şi să-i ferim de carierele ce şi-le aleg azi în mare parte, căci acestea pot să ne ducă la aşa zisul proletariat intelectual.

In general mai că aş fi resolvat titlul, dar nimenea nu se va mulţămì cu cele espuse până aici. De aceea, în cele următoare vreau să mă ocup de causele, cari fac şi au făcut, ca noi să nu avem o clasă puternică şi cultă de comercianţi şi industriaşi, arătând de ce acest teren aşa de roditor este aşa de negligat, şi să mă ocup de trebuinţa şi însemnătatea unei clase aşa de mult preţuită la alte popoare, căci ştiut este, că doctorul cunoscând causele boalei, face mai uşor diagnoza şi este mai sigur de vindecare.

Nu cred să fi isprăvit nici cu acestea, ci cred de lipsă a arătà în liniamente generale şi că ce creştere ar fi de trebuinţă a li se da, şi în urmă modul cum să ni-i susţinem în mijlocul concurenţei străine bine organisate.

Nu mă voi ocupà în special cu arătarea şi împărţirea după ţinuturi a deosebitelor industrii, căci pentru aceasta este de lipsă cunoaşterea locurilor şi a împrejurărilor diferitelor ţinuturi româneşti. Rămână aceasta în sarcina oamenilor de inimă din deosebitele locuri, cari mai bine cunosc împrejurările şi modul de viaţă al poporului nostru, şi astfel vor fi în posiţia de a afla calea cea adevărată. Şi cu atât mai mult, căci aceasta este clasa care potenţează energia socială a unui popor. Ce alta poate să mai susţină caracterul săsesc al multor oraşe la noi în Ardeal, dacă nu această clasă? In ce constă tăria poporului francez, dacă nu în vitalitatea şi puterea clasei burgheze? Şi în urmă, nu lorzii au asigurat viitorul poporului englez, ci comercianţii şi industriaşii.

S'au făcut şi la noi începuturi pe acest teren, ba în unele părţi cât de bune, dar ele nu s'au continuat cu zelul şi stăruinţa recerută, astfel, că sunt multe ţinuturi unde nu poţi vedea o firmă românească. Pentru negligarea acestui teren se aduc deosebite cause, motive. Le voiu spicuì.

1. S'a susţinut şi se mai susţine de unii oameni, cari nu şi-au dat silinţa să distingă lucrurile, că Românul din fire n'ar avea aplicare spre meşteşuguri şi negoţ, ba unii chiar i-au dat o aureolă de strălucire acestei păreri greşite zicând, că Românul, popor de neam împărătesc, de origine romană, nu se poate ocupà cu meşteşugurile. Alţii iarăşi susţineau, şi mai sunt şi azi astfel de oameni, cari spun, că Românul nu e apt pentru meserii şi comerciu zicând, că „Românul nu e bun decât la plug; deci fără străini în comerciu şi meşteşuguri n'am putea trăi“. O parere mai greşită ca ceealaltă, şi azi şi cei cari erau odată de această convingere, le-au părăsit pe amândouă. Trecutul şi în mare parte şi presentul ne arată poporul nostru în altă lumină. Românul şi Românca din firea lor sunt meseriaşi. Poporul nostru n'a dat numai materialul brut, dar până mai de curând el a fost şi prelucrător, confecţionar. De unde ar scoate Românul atâtea parale ca să-şi îmbrace pusderia de copii ce i-a dat Dzeu? Din cânepă şi in, pe cari le toarce în serile lungi de iarnă, în şezătoare, şi pregăteşte meştera răsboiului, Românca, pânza pentru albituri, primăvara, iar toamna din lâna oilor ţese pănură, de are cu ce-şi premenì bărbatul şi copilaşii la sărbătorile Crăciunului. Dar acestea nu se cos la croitor, ci mare parte în casă. Până în vremile din urmă şi uneltele de lucru se pregăteau în casă. Aş putea spune, că aproape toţi am văzut pe moşii nostri făcând roate de car, ba alcătuind pluguri şi alte unelte.

E adevărat, că în popor residă o aversiune faţă de meşteşugul făuriei, fiind această meserie considerată de ţigănească, întrucât la noi mai ales această naţie s'a ocupat cu ea. Multora nu le prea convine cismăria, fiindcă pe unele sate cu acest meşteşug se ocupă numai cârpacii, de sine înţeles, oameni scăpătaţi materialiceşte, şi de multeori şi decăzuţi moralminte. Dar nici aceste meserii nu sunt tocmai aşa de urâte, căci vede şi Românul, că ori cât e de ticălos cârpaciul, poate să ducă un traiu bun.

2. O altă causă, căreia i-se atribue lipsa meseriilor între Români, e trecutul întunecat şi volnic, vitregia vremilor, când Românul veacuri dearândul a fost legat de glie. Nu era permis Românului să-şi dea copilul la şcoală, ba puiul de Valah nu putea fi primit nici ca ucenic la măestri, cari erau străini, veniţi de pe alte meleaguri. Mai ales pe teritorul „Fundului regesc“ era oprit Românul prin liberalele constituţii săseşti să practice meseriile şi comerciul, căci Saşii, comercianţi şi industriaşi, nu se puteau împrietenì cu gândul, ca şi altul să câştige alăturea de ei. Nu e de mirat deci, că păpucarul Moise Albu la 1860 numai după multă rugăminte la locotenenţa c. r. din Sibiiu a putut să-şi practice meşteşugul în acel oraş. (Va urma).

Sărbările dela Şimleu.

Adunarea generală a „Astrei“.

Caracterul lor.

S'a avut în vedere, ca aceste serbări să aibă un caracter cultural local. In tot cazul, celorce vin la Şimleu, precum şi Asociaţiunei peste tot, trebue să i-se deà ocaziune a se informà de situaţia etnografică a Sălajului. Spre scopul acesta se va aranjà o expoziţiune etnografică, se va decorà sala de teatru şi concert cu ţesături şi cusături sălăjeneşti, va aveà loc petrecerea poporală, va luà parte la banchet popor — şi cu deosebire spre scopul acesta se va tipărì monografia comitatului nostru.

Expoziţiunea etnografică

Vor fi expuse icoanele tuturor bărbaţilor bineemeritaţi în trecut ai Sălajului, anticităţi româneşti locale şi grupuri de ţărani după ţinuturi.

In acelaş local va expune şi Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei — în fruntea căreia stă dna Elena dr. Hossu — haine preoţeşti, ţesături şi cusături de-ale atelierului său din Orăştie, unde lucrează opt fete, sub conducerea dşoarei Tiberia Barcianu. Directoară a atelierului e dna Victoria Erdeli. Obiectele expuse de această reuniune se vând, aşa, că fiecare vizitator va puteà duce un obiect de o plăcută aducere aminte.

Decoraţiunile.

Teatrul de vară, o construcţie impunătoare (60 m. lungime şi 13 lăţime) va aveà 10 loji, cari vor fi decorate cu ţesături şi cusaturi de-ale doamnelor şi domnişoarelor din Sălaj. Spre scopul acesta s'au însinuat, că vor trimite lucrări de mână, dnele: Cocian din Dominiu, Mica din Odorheiu, Pap din Babţa, Budişan din Pria, dr. Gyurkó şi Dr. Pap din Jibou, etc. precum şi dşoarele: Terica Pap din Oarţa, Marioara Orian din Pria, Elenuţa Stanciu din Botiz, etc.

Petrecerea poporală.

Tineretul din mai multe comune va jucà jocurile sălăjeneşti, în cetatea lui Bathori, care va fi frumos aranjată.

Monografia Sălajului.

Scrierea monografiei ţinutului nostru din prilejul adunării generale a Astrei e o ideie nouă, cât se poate de salutară şi de imperioasă pentru promovarea culturii noastre. O ideie, care dacă ar fi urmată, în câţiva ani am aveà datele necesare pentru monografia întregului popor românesc din Ungaria. Schiţa monografică a Sălajului va cuprinde vr'o 20 coale de tipar şi va aveà şi vre-o sută cincizeci fotografii originale. E o muncă uriaşe aceasta, pentru timpul de 2—3 luni, în care s'a terminat.

Piesa teatrală.

O inovaţie este în tot cazul şi piesa teatrală care se joacă: „Moise Păcuraru“, dramă ţărănească în 4 acte şi 1 tablou, cu muzică şi cântări — în care e pus pe scenă poporul nostru, pe care trebue să-l cunoaştem şi să-l îndrăgim tot mai mult. Rolurile principale bărbăteşti le creiază dnii Aurel Bănuţiu, artist dramatic, binecunoscut din câteva reprezentaţii la Braşov, etc. şi St. Marcuş, student la conservatorul de muzică din Budapesta. Rolurile femeeşti le au dşoarele Marioara Orian, Elenuţa Stanciu şi Terica Popp. Partea muzicală e aranjată pe motive poporale de Dr. Iustin Cl. Iuga.

Concertul.

Concertul va fi scurt, pentrucă după el urmează dans. Va constà din cinci puncte: două coruri, duo de pian şi vioară, pian şi un punct de cant, pe care îl va aveà dl tenorist St. Mărcuş.

Locul serbărilor.

Cetatea lui Sigismund Bathori e cel mai potrivit loc pentru aranjarea serbărilor noastre. In partea dinspre nord pe un mic platou e construit teatrul nostru de vară, iar restul e plantat cu arbori. Cetatea e încurjurată de toate părţile cu zid. Cele două intrări vor fi închise publicului mare pe durata serbărilor, iar sub arbori vor stà la dispoziţia oaspeţilor nostri mese, având în permanenţă bucătărie şi cafenea.

In nemijlocită apropiere va fi sala cu expoziţia, astfel, că în zilele serbărilor toţi oaspeţii vor fi grupaţi într'un singur local.

Comitetul aranjator, în butul tuturor piedecelor de tot felul şi calibrul, s'a nizuit din toate puterile să aranjeze serbări şi o primire cât mai demnă pentru cea mai înaltă instituţiune culturală a noastră.

Pe calea aceasta învităm pe toţi cei ce se interesează de propăşirea noastră culturală, şi să nu se uite, că *invitări speciale nu se trimit.*

Toţi ceice doresc a participà, sunt rugaţi pe calea aceasta să se însinue cât mai îngrabă, cel târziu până la 1 August (19 Iulie) a. c., căci altcum nu putem garantà cuartir. Cuartire avem de trei feluri: gratuite, la particulari cu 2 cor. pe 24 ceasuri şi la hotele. Ceice se însinuă, sunt rugaţi a arătà ce fel de cuartir doresc.

De asemenea şi ceice doresc a participà la banchet, sunt rugaţi a se însinuà deodată cu însinuarea participării, cel târziu până în 1 August st. n. căci altcum comitetul aranjator nu garantează. Tacâmul costă 5 cor. de persoană. Pentru ţărani 1 cor. 60 b.

Invitări nu se trimet, prin urmare să se privească învitaţi toţi Românii, cari se interesează de propăşirea culturală a noastră.

*

După încheierea serbărilor, Duminecă, 9 August n., se va face peregrinaj la mormântul din Bocşa-română al lui Simeon Bărnuţiu, dela naşterea căruia se împlinesc 100 ani. Se va face şi o escursiune la Moigrad, fosta capitală a Daciei porolisene.

Programul festivităţilor.

Joi, 6 August n.

1. Primirea comitetului central în Cizer, la 11 ore a. m.

2. Intrunirea de cunoştinţă, seara la 8 ore în cetatea lui Bathori.

Vineri, 7 August n.

1. Serviciul divin, 8 ore a. m.

2. Şedinţa întâia, după serviciul divin, în biserica din loc.

3. Banchet, la ora 1 p. m.

4. Inaugurarea expoziţiei etnografice în sala de gimnastică a gimnasiului local, imediat după banchet.

5. Petrecere poporală, după inaugurarea expoziţiei, în cetatea lui Bathori.

6. Seara la 8 ore teatru: Moise Păcuraru, piesă ţărănească cu muzică şi cântări în 4 acte şi 1 tablou, de Dr. Dionisie Stoica.

7. După teatru cină comună à la carte.

Sâmbătă 8 Aug. n.

1. Şedinţa a II-a, la 9 ore a. m.

2. După prânz eventuale escursii în raionul oraşului.

3. Seara la 8 ore concert şi bal.

Dumineca, 9 August n.

Afară de cadrele Asociaţiunii: peregrinaj la Bocşa-română, la mormântul lui Simeon Bărnuţiu şi excursiune ştienţifică la Moigrad.

*

Pentru serbări e angajat taraful lui Braşoveanu din Sibiiu.

NB. Insinuările pentru cuartire şi banchet, precum şi cererile de informaţiuni sunt a se adresà dluì Ioan P. Lazar, prezidentul comitetului aranjator.

Onoraţii oaspeţi au legătură cu trenul până în Şimleu: prin Oradea, Carei şi Cluj, Bistriţa, Gherla, Dej, Jibou, Zălau.

Comitetul aranjator.

Şcoala civilă de fete din Sibiiu.

— Condiţiuni de primire în şcoala civilă de fete a Asociaţiunii din Sibiiu şi în internatul aceleia. —

In clasa I a şcoalei civile de fete se primesc eleve:

a) cari arată prin atestat de botez, că au împlinit cel puţin vârsta de 9 ani şi

b) dovedesc prin atestat şcolar, că au absolvat cu succes IV clase elementare (poporale sau primare), ori apoi dovedesc pe baza unui examen de primire, că sunt bine orientate în materialul de învăţământ prescris pentru clasa a IV-a elementară.

In celelalte clase ale şcoalei civile de fete se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat şcolar, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare la şcoala de categoria şcoalei civile.

Fără asemenea atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V ori VI dela şcoala elementară-poporală, primirea în ori-care clasă a şcoalei civile, ce corăspunde vârstei elevei, se poate face numai pe baza unui examen de primire, depus cu succes înaintea corpului profesoral al şcoalei, în sensul ordinaţiunii ministerului regesc-ungar de culte şi instrucţie publică, dto 11 August 1887, Nr. 29,000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, cari se inmatriculează întâiadată la şcoala noastră, au să producă atestat şcolar, atestat de botez şi certificat de revaccinare.

In cursul complementar (supletor), împreunat cu şcoala civilă de fete a Asociaţiunii, în sensul § lui 6 din statutul de organizare al şcoalei, se primesc eleve, cari au absolvat patru clase civile (secundare). Se pot primì şi eleve, cari au absolvat cu calculi buni numai două clase civile, dacă au trecut de 15 ani şi sunt împedecate a absolvà cele patru clase civile.

Inscrierile pentru anul şcolar 1908/9 se pot face din 1—6 Septemvrie, stil nou.

Examenele de emendare se ţin în 2 Septemvrie 1908 st. n. la 8 oare a. m., cu elevele cari s'au anunţat la direcţiune.

In 3 Septemvrie 1908 st. n. la 8 oare a. m. se ţin examenele de primire, iar în 5 Septemvrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, şi pentru elevele, cari se înscriu prima-dată la această şcoală, o taxă de inmatriculare de 4 cor, solvită odată pentru totdeauna. Acelaş didactru e şi pentru elevele din cursul complementar.

Elevele cari voiesc să fie primite în internat, fie eleve ale şcoalei civile, sau ale şcoalei elementare a reuniunii femeilor române, au să fie anunţate de timpuriu la direcţiunea şcoalei, înainte de începutul anului şcolar, pentruca să se poată face dispoziţiunile necesare.

Taxa internatului e 500 cor. pe an, în care se cuprinde şi didactrul, şi se plăteşte înainte lunar, în patru sau în două rate. Spesele pentru cărţile de învăţământ, pentru materialul de scris, desemn şi lucru de mână, se poartă separat, precum şi cheltuielile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiunea în forte-piano şi în limba franceză.

Taxele pentru instrucţiune în forte-piano sunt de 2 categorii:

a) pentru o elevă (singură), 2 oare pe săptămână, 18 cor.[1]) pe lună; pentru două eleve (împreună), 2 oare pe săptămână, 9 cor. pe lună de elevă;

b) pentru o elevă (singură), 2 oare pe săptămână, 12 cor.[1]) pe lună; pentru două eleve (împreună). 2 oare pe săptămână, 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucţiunea din limba franceză, pe lună 2 cor. de elevă.

Toate taxele se plătesc direcţiunii şcolare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase, lângă parcul oraşului, şi e provăzut cu apaduct, baie proprie şi lumină electrică, încât ofere cele mai bune condiţii igienice.

Elevele din internat, afară de şcoală, au în fiecare zi anumite oare de conversaţie în limba franceză, maghiară şi germană, după trebuinţă. Pe lângă aceea ele se prepară şi învaţă lecţiunile sub conducerea directoarei, profesoarelor şi guvernantelor.

Elevele, cari voiesc să fie primite în internat, au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 feţe de perini, o plapomă, 4 ciarşafuri (lepedee), 6 ştergare, 6 serviete, apoi perie de dinţi, săpun şi 2 pepteni, care toate rămân proprietatea elevei. Pe lângă acestea rufele trebuincioase, câte $^1/_2$ duzină din fiecare, două fuste de lustre (jupon) şi două de flanel, ciorapi batiste (naframi) câte 1 duzină, 1 umbrelă (cort) şi încălţămintea trebuincioasă. Cât pentru toalete ajunge o haină de vară şi una de iarnă. Aici vor primì în decursul anului o haină uniformă, două şurţe, o pălărie de vară şi una de iarnă, care vor costà peste tot cam 35—55 coroane.

---

[1] Din care sumă 2 cor. pe lună se contează institutului, pentru susţinerea forte-pianelor în stare bună.

Dela direcţiunea şcoalei se poate primì prin poştă: „Statutul de organizare“ şi „Regulamentul intern“ al şcoalei, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învăţământ“ şi „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletorii şi de emendare“, à 20 bani exemplarul. De asemenea „Monografia“ şcoalei à 2 cor. în care, pe lângă istoricul institutului, e descris edificiul şcoalei şi al internatului în toate amănuntele

Nagyszeben (Sibiiu) în Iulie 1908.

Direcţiunea şcoalei.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Membrii despărţământului VIII. Deva al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, precum şi toţi aceia, cari doresc a devenì membrii „Asociaţiunei“ prin aceasta să învită la adunarea generală a despărţământului, ce se va ţinea Dumineca, în 2 August st. n. 1908 înainte de ameazi la 10 ore în comuna Veţel.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărţământului.
2. Raportul secretarului despre activitatea comitetului cercual dela ultima adunare generală.
3. Raportul cassarului.
4. Alegerea unei comisiuni pentru conscrierea membrilor noi şi încassarea taxelor restante.
5. Alegerea unei comisiuni pentru controlarea raportului presentat de notar şi cassar.
6. Cetirea disertaţiunilor însinuate cu 24 ore mai înainte la directorul despărţământului.
7. Desbateri asupra propunerilor însinuate conform regulamentului.
8. Raportul comisiunilor de sub 4 şi 5.
9. Alegerea a lor 2 delegaţi la adunarea generală din 6 August la Şimleul-Silvaniei.
10. Statorirea locului pentru ţinerea adunării generale proxime.
11. Dispoziţiuni pentru verificarea protocolului şi încheierea adunării.

Deva, la 19 Iulie 1908.

Dr. Virgil Olariu,
director.

Alexandru Moldovan jun.,
secretar.

Dela sate.

Sfinţirea de clopote din Egerseg.

— 4 Iulie v.

In ziua sf. apostoli Petru şi Pavel au ajuns şi credincioşii din Egerseg şi filia Sâncraiu să-şi vază visul împlinit, să audă clopote nouă la biserica lor.

Frumoasa biserică de peatră, zidită mai anii trecuţi cu multă trudă, în nemărginita apropiere a oraşului Târgul-Mureşului, a fost înzestrată din partea credincioşilor ei fii cu 2 clopote frumoase, sistemul cel mai nou.

Sub conducerea înţeleaptă a părintelui Ioan Bârsan, parohia Egerseg cu filiile ei se ridică azi peste alte parohii din apropiere. Anii trecuţi simţindu-se lipsa unui locaş de rugăciune corăspunzător, părintele Bârsan premergând cu esemplu a întreprins o colectă între credincioşii sei şi mai primind şi alte ajutoare din afară, a ridicat o biserică, care ar face fală oricărei parohii din jur.

Credincioşii părintelui Bârsan nu sunt nici mulţi, nici bogaţi, dar sunt oameni cinstiţi şi darnici, când e vorbă de biserica lor.

Având încredere absolută în preotul lor, zi de zi ei se ridică tot mai mult.

La biserica cea nouă erau 2 clopote micuţe, cari însă nu erau corăspunzătoare. Acum 2 luni s'a început o colectă pentru procurarea a 2 clopote mai mari, întru toate corăspunzătoare. In scurt timp s'a adunat frumoasa sumă de 712 cor. 34 fil., din care sumă s'au şi cumpărat 2 clopote frumoase.

Sfinţirea acestor clopote, cum şi a unui clopot mai mic pentru filia Beşa, s'a făcut în ziua sf. ap. Petru şi Pavel, celebrând zelosul protopop al tractului Mureş-Oşorheiu St. Russu, cu preoţii I. Bârsan (Egerseg), St. Stoicovici (Cristur) şi Mih. Chibelean (Berghia).

Credincioşii, mic şi mare, în haine de sărbătoare erau adunaţi în curtea bisericei, unde s'a făcut sfinţirea.

Dupăce s'a cetit rugăciunile pentru sfinţirea clopotelor, părintele-protopop, care nici când n'a pregetat a contribuì cu orice ocasiune la ridicarea, atât morală, cât şi materială a păstoriţilor sei, a rostit o frumoasă predică ocasională, arătând însemnătatea ce o au clopotele pentru o biserică — vivos voco, mortuos plango, fulgura frango — şi cu deosebire în aceste părţi, unde încunjuraţi de străini trebue să nu validităm şi noi tot mai mult.

Indemnând şi pe viitor la astfel de fapte marinimoase, laudă alipirea oamenilor faţă de biserică şi le mulţămeşte totodată pentru acest dar făcut bisericei.

In cuvinte scurte, dar pline de sentiment, părintele Bârsan espune credincioşilor sei tot ce au lucrat cu dânsul în frunte pentru ridicarea şi împodobirea locaşului de rugăciune, dorind ca bunul Dumnezeu să răsplătească fiecăruia ceeace a jertfit pentru acest sfânt locaş.

Candidatul de preot I. Bobletec ceteşte lista contribuenţilor, după care se începe miruirea în sunetele armonioase ale clopotelor nouă.

Ziua s'a încheiat cu o cină bogată în ospitala casă a păr. Bârsan.

Nu ar strică, să auzim cât mai multe vesti bune din această parte de ţară, unde mulţi încă dorm.

Raportor.

NOUTĂŢI.

Personal. Domnul *Justh Gyula*, presidentul camerei ungare, se află de câteva zile în oraşul nostru.

*

Reforma electorală. „Tribuna“ din Arad primeşte informaţie autentică, că proiectul de lege al contelui *Andrássy* despre reforma electorală a fost respins din partea coroanei. Urmarea va fi, că contele *Andrássy* la toamnă se retrage, şi ministerul se compune din nou, sub presidenţia contelui *Apponyi*.

*

Armata română. Ziarul vienez „Reichspost“ laudă mult armata română, căreia îi atribuie o deosebită importanţă, după purtarea bravuroasă dela 1877, când a salvat onoarea Rusiei, cu 50.000 de ostaşi. Acuma însă România are 600,000 de soldaţi, de aceea numitul ziar propune, că dacă nu există cumva convenţie militară între Austro-Ungaria şi România, ea să se lege cât mai curând, fiindcă România e sentinela Austro-Ungariei în Balcani.

*

Guvern nou în Sârbia. După o criză ministerială de patru săptămâni, s'a compus un nou guvern în Sârbia, prezidat de *Velimirovici*. Din el fac parte şefii partidelor fusionate: al radicalilor vechi şi al radicalilor noi.

*

Legea nouă de spirt. Dupăce noua lege de spirt a fost sancţionată din partea Maiestăţii Sale, ea e publicată acum în colecţia regnicolară de legi, ca articolul 28 din anul 1908.

*

Domnul Sturdza şi ziaristii. Când a sosit domnul D. A. Sturdza, prim-ministrul român, Vineri sara la Viena, un număr mare de ziaristi l-a aşteptat la gară, pentru a-i cere intervievuri. Domnul D. A. Sturdza le-a trimis răspuns însă, că nu primeşte pe nime, pentrucă din principiu e în contra intervievurilor, şi dânsul se ţine în privinţa aceasta de obiceiul de până acuma. Nare nimic de spus — gazetarilor!

*

Numărul jubilar al „Gazetei Transilvaniei“. Informaţia din numărul trecut despre numărul jubilar al „*Gazetei*“ s'a tipărit cu greşală. Pasagiul al treilea sună corect astfel: „Invălitoarea ne arată în miniatură primul număr al „*Gazetei*“, apărut în 12 Martie v. 1838 şi alăturea numărul din 12 Martie v. 1908, iar ultima pagină a numărului jubilar o împodobeşte numărul 1 din anul 1887 al „*Gazetei*“. Recomandăm de nou cetitorilor nostri să-şi procure acest frumos şi interesant număr jubilar.

*

Vot de blam. Cu ocasiunea petrecerii Alteţei Sale Imperiale şi Regale, Archiducele *Leopold Salvator*, în Biserica-albă, Banat, primarul acestui oraş, Dsida Lajos, nu s'a sculat în picioare, când a cântat musica, la masă, imnul casei domnitoare. Representanţa oraşului Biserica albă a ţinut să-şi esprime faţă de primariul Dsida, pentru această purtare a sa, *reprobarea*, care în şedinţa din urmă a representanţei orăşăneşti a fost primită cu 32 voturi contra 23 Pentru reprobare au votat Românii, Sârbii şi Nemţii.

*

† Ioan Maxim, paroh gr.-or. în Ighiu, în 22 Iulie a. c. a trecut la cele eterne, în etate de 66 ani şi în al 39 lea al preoţiei. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului să vor depune spre vecinică odihnă astăzi Vineri în 24 Iulie la 2 oare p. m. în cimiterul bisericei gr. or. din Ighiu.

*

Date elocvente. La congresul presei ruseşti, ţinut zilele trecute, scriitorul Grabovski a constatat în firul unei conferenţe ţinute în favorul stergerei pedepsei de moarte, că în Rusia, decând există tribunalele marţiale, — cam de doi ani — au fost executate 6000 de persoane, deci zece persoane la zi, pe când în cei treisprezece ani de domnie ai ţarului Alexandru III au fost executaţi numai 26 inşi, adecă două persoane la an.

*

Iubileul lui Tolstoi. Cu ocaziunea jubileului de 80 de ani al lui Tolstoi, marele scriitor rusesc, va aparea un almanah literar internaţional, cu 60 de articole despre Tolstoi, scrise de mari bărbaţi din toate statele. Va apărea apoi şi o carte de cetire pentru copii, cu multe poesii de Tolstoi. Iubileul se va serba în Septemvrie.

*

„Soldaţii“. Cunoscutul scriitor rus *Maxim Gorki* a terminat zilele acestea un nou roman. intitulat „*Soldaţii*“. In acest roman Gorki descrie viaţa de cazarmă a soldaţilor ruşi, precum şi starea lor sufletească. Gorki are de gând să dramatiseze noul seu roman. După toate probabilităţile însă, piesa nu va fi jucată în Rusia, pentru principiile antimilitare, depuse în ea.

*

Foc în Orşova. La gara din Orşova s'a aprins marele edificiu, cu două caturi, în care se aflau diferitele birouri. Focul a isbucnit în pod, şi pompierii veniţi în grabă la faţa locului au împedecat lăţirea lui, astfel, că a ars numai coperişul edificiului, dar au ars şi toate actele oficioase, cari erau păstrate în pod.

*

Ciocnire de — biciclete. In Arad s'au ciocnit două biciclete, pe cari făceau primblare un inspector dela fabrica de vagoane şi un practicant de inginer. Ciocnirea a fost atât de puternică, încât ambii au căzut la pământ, şi unul, inspectorul Levák, a murit la moment, celalalt, practicantul Gaál, a primit răniri grave, şi acum zace în pat.

*

Luntre de hârtie. Zilele trecute a sosit în New-York căpitanul Johnson, care a făcut călătoria pe mare în o luntriţă proprie, făcută din hârtie. Luntrea e de şase metri şi jumătate. Căpitanul a plecat cu ea în 6 Maiu din Florida şi a sosit în 12 Iulie în New-York.

*

Răsbunare barbară. La uzina de electricitate dintr'un oraş din Germania muncitorii erau mult molestaţi de un ştrengar de băiat, care se strâmba la muncitori şi le făcea în ciudă. Muncitorii ne mai putându-i suferi ştrengăriile, l-au prins, l-au pus lângă o pompă cu apă şi introducându-i ţava de cauciuc în gură, au început să-l umfle cu apă, până ce bietul băiat, făcându-se ca un butoiu, a căzut în nesimţire. A fost dus la spital, unde a fost readus la viaţă, iar autorii acestei proaste răsbunări au fost arestaţi.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Antoniu Balomiri, măestru pantofar în Orăştie, Nicolae Simulescu, secretarul „Reun. meseriaşilar rom. din Mercurea“, Vasilie Bobanga, cârcimar în Sebeşul-sup. fiecare câte 1 cor., dna Maria Moga, soţie de covrigar, Ana Baciu, soţie de cismar, Ana Panilie, Maria Grecu, Nic. Simtion, tipogr, Fl. Cruciţă, croitor fiecare câte 10 b.; Zah. Aron, m. cismar cu soţia, Ioan Părău, m. croitor, cu soţia, câte 40 bani; Nic. Bordia, m. cismar cu soţia, Toma Iancu, ospătar cu soţia, Ioan Bologa, măestru pantof. cu soţia, Pav. Jurca, m. croitor cu soţia, câte 20 bani; Nicolae Drăgan, notar (Bungard) 1 cor.; dşoara Emilia Doctor (Haşfalău) 20 bani; dna Elena Roşca n. Doctor, preoteasă în Helchiu, 1 cor. şi Const. Dimian, cand. de preot, 20 bani.

*

Nenorocire presimţită. Ziarul „*Viitorul*“ din Bucureşti scrie următoarele: „Luni dimineaţa femeia Madelena Adamescu, de 95 ani, domiciliată în str. Sălciilor nr. 12 bis, îşi esprimă dorinţa către o nepoată a ei, la care locuia, că ar voì să se ducă la biserica Bărăţiei. Inainte de a pleca la biserică, nefericita bătrână povestì tuturor, că a visat ceva groaznic şi că trebue negreşit să se ducă la biserică. Dorinţa bătrânei, care se vede, că presimţea un desnodământ fatal, fù satisfăcută. Madalena făcù rugăciuni înaintea altarului şi dete şi preotului un acaftist. După terminarea serviciului divin, bătrâna voind să plece spre casă se urcă în trăsura cu nr. 419. In piaţa sf. George, trăsura din causa iuţelei nebune, se răsturnă. Bătrâna fù călcată în picioare de cai, apoi întră sub roţile trăsurei, care-i rupse coastele. Birjarul, văzând nenorocirea pe care o cauzase, în loc să oprească trăsura, dete puternic lovituri de bice cailor, făcându-se nevăzut. Un domn Gheorghiu din strada Cometa nr. 88 urcă într'o trăsură victima pe care o transportă la domiciliul ei. Cu toate ajutoarele date, bătrâna sucombă în groaznice dureri, din causa loviturilor suferite“.

*

Ce este deosebirea între un preparat real şi unul nereal? Acela, că un preparat real, dacă devine cunoscut, rămâne în circulaţie; precând un preparat nefolositor, dispare tocmai aşa cum apare. Crema Margit a lui Földes este, precum adeveresc multe institute chemice, în toată privinţa nestricăcioasă, preparat curat, care menţine frumseţea şi vioiciunea feţei până la adânci bătrâneţe. E eschis, ca o damă, după folosirea cremei Margit, să capete creţe, sau să şi peardă frumseţea feţei. Timpul trece peste aceste dame, fără ca se lase urme. Se capătă în toate farmaciile şi parfumeriile mai mari din lume, să se ceară necondiţionat Crema Földes.

Din public.+)

Mulţămită publică.

Pentru procurarea a două clopote corăspunzătoare, la nou edificata biserică din Egerseg, s'a adunat în urma colectei benevole întreprinse în comuna bis. Egerseg cu filia Sâncrai frumoasa sumă de 712 cor. 34 fil.

Subscrisul mă simt îndatorat a aduce şi pe această cale călduroase mulţămite marinimoşilor creştini, cari n'au abstat nici de astădată a-şi arăta devotamentul lor faţă de sfânta noastră biserică.

Pe lângă colecta cu discul la sfinţirea clopotului dela Remetea, când s'a adunat suma de 16 cor. 84 fil. las se urmeze numele marinimoşilor contribuenţi:

Ioan Bârsan, paroh loc. 20 coroane, Safta Machiaş măr. Suciu 200 coroane, I. Cheteleş sen. 50 cor., N. Breja 30 cor, Maria Breja, I. Sângeorzan, St. Breja, câte 20 cor., Maria Avram şi Maria Fodor (St.-Ana), câte 12 cor., Lina Ugrai (Podeni), Nic. Breja, Moldovan, V. Sângeorzan jun., I. Suciu, I. Breja junior, I. Cheteleş jun., V. Pop, Gh. Turc, Simion Fodor, Marian Corman, Art. Csergedy, câte 10 cor., I. Dămian 8 cor., T. Turc, I. Cozma (Remetea), I. Macaveiu, câte 6 cor., Ilie Vintilă, I. Filimon, Anica Bărdăşan (Remetea), Mih. Fodor, Aurel Bârsan, Ilie Filimon, Iacob Hoţa, Nic. Motora, paroh în M.-Sângeorz, câte 5 cor., Szöllösy József, Teod. Filimon, I. Fekete, I. Puşcaş, V. Socaciu, I. Ugran, I. Câmpian, Anica Fodor măr. Vici Erdély, câte 4 cor., Iacob Rus (Remetea), T. Ciot, I. Ciot, Lazar Ciot, P. Orza jun., câte 3 cor., Siia Morariu, Sandu Fodor, St. Csergedy, Al. Corman, Anica Mădărăşan, V. Erdély, V. Săbău, Agyagási Péterné, T. Morariu, I. Ujfalvy jun., I. Cozma, I. Ignat (Beşa), N. Orza, P. Orza sen., Lazar Cozma, I. Cociş, Florica Cheteleş mărit. Cociş, I. Turc, St. Someşan, Lina Corfar, P. Nemeş, St. Machiaş, văd. Maria Fekete, Al. Almăşan, Lazar Almăşan, Victor Laurenţiu, I. Socaciu, I. Erdély sen., Vas. Fodor, I. Ignat, Mezei József, I. Fodor a Sandului, Teodor Tătar, I. Câmpian jun., Lazar Turc, Lazar Ienei, Petru Ciot, Sănica Bonţ, văd. Maria Vici, Vasile Moldovan jun., P. Almăşan, Maria Someşan, Ioan Pascu, Ilie Ugran, câte 2 cor., T. Filimon, Maria Oltean, Vas. Oprea, Gh. Csergedy, Th. Oprea, Petru Morariu, văd. Susana Oprea, Anica Covrig, Alex. Morariu, Anica Moldovan, văd. Lina Gyöngyi, Seby Miklós jun., Berky Imre, Szilágyi Ioska sen., Iosif Băbuţ, Faluvégi Ioska, V. Moldovan sen., Maria Oprea, G. Cătinean, văd. Susana Sângeorzan, Vizi Peti, V. Sângeorzan sen., văd. Maria Cormoş, Simion Hoţa, I. Filimon, Petru Bărdăşan, câte 1 cor., Anica Oroian 50 fil., cu totul 712 cor. 34 fil.

Dzeu să le răsplătească înzecit şi însutit fapta cea frumoasă. Egerseg, la 16 Iulie n. 1908. *Ioan Bârsan*, paroh.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Concurs.

Premiu pentru o lucrare.

Voind a venì în ajutorul învăţătorilor nostri, cărora li s'a impus prin art. de lege XXVII din a. 1907 o grea problemă, ce nu se poate resolvà cu succes fără aplicarea unei metode raţionale, şi la a cărei resolvare învăţătorul uşor poate cădeà în greşala de a dà preferinţă unui obiect de învăţământ în paguba celorlalte şi în deosebi în paguba limbei materne, singura temelie solidă a învăţământului primar, ofer *un premiu de 200 cor.* pentru cea mai bună lucrare asupra temei:

„Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţelor art. de lege XXVII de a. 1907 cu privire la propunerea limbei maghiare, ţinând în acelaşi timp seamă de scopul general al învăţământului primar şi de caracterul special al şcoalelor noastre?"

La premiul acesta, depus spre conferire la Vener. Consistoriu arhidiecezan al Bisericei române gr.-or. din Transilvania, cu reşedinţa în Sibiiu, poate concurà oricare din învăţătorii nostri din Arhidieceză. Dela concurenţi se cere, să studieze cu atenţiune: *a*) instrucţiunea, ce se va publicà din partea In. Ministeriu pentru punerea în aplicare a art. de lege numit mai sus, cu privire la propunerea limbei maghiare; *b*) regulamentele şi normativele în vigoare ale Bisericei noastre cu privire la distribuirea şi modul de propunere al diferitelor obiecte de învăţământ în şcoala primară; *c*) metodele folosite în alte ţări, în care, pe lângă limba maternă, se propune în şcoala primară şi o a doua limbă.

Lucrările, scrise corect şi curat, vor aveà să fie înaintate Vener. Consistoriu arhidiecezan în Sibiiu până în **1 Maiu v. 1909**, anonim, însoţite de un plic cu numele autorului.

La caz, când două din lucrările prezentate la concurs ar fi de aceeaşi valoare, premiul se poate împărţì în două părţi.

Lucrarea sau lucrările premiate se vor publicà în „Telegraful Român", de unde se vor puteà scoate în broşură, pentru folosinţa mai lesnicioasă a învăţătorilor.

La caz, că nu s'ar prezentà nici o lucrare, sau când din lucrările prezentate nu s'ar aflà nici una de corespunzătoare, suma de 200 coroane se va distribuì prin Vener. Consistoriu ca premii la 4 învăţători din 4 protopopiate diferite ale Arhidiecezei, despre cari se va constatà, că au instruat cu succes mai mulţi analfabeţi în cursul a. şc. 1908/9.

Braşov, 21 Maiu v. 1908.

Andreiu Bârseanu
profesor, fost comisar cons. la conferenţele învăţătoreşti.

[194] 1—3

Aprobat.

Sibiiu, din şedinţa cons arh. ca senat şcolar, ţinută la 3/16 Iulie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 208/1908. [195] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale gr.-or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Haţegului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Petrila-Brad,** salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi 4 stângini lemne de foc.

2. **Petrila lunca de sus,** salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir, lemne de foc şi 10 cor. diurn şi spese la conferinţa învăţătorească.

3. **Valea-Sângeorgiului**, salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupà vreunul din aceste posturi, să înainteze cererile concursuale, provăzute cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleşi vor aveà să instrueze şi elevii din şcoala de repetiţie şi să cânte în sf biserică.

Haţeg, în 6 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresb.

Nr. 768/1908. [196] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători din parohiile mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Borgo-Prund** cu salar fundamental de 1000 cor., solvit lunar anticipative din fondul şcolastic, cuartir în edificiul şcoalei, lemne pentru încălzit şi grădină. Remuneraţie anuală de 100 cor. din cassa bisericei pentru conducerea şcoalei economice de repetiţie.

2. **Ida-mare** cu salar fundamental de 1000 cor. şi anumit 400 cor. ajutor dela Consistorul Arhidiecesan, iar 600 cor. din cassa bisericei, cuartir, lemne de foc şi grădină.

3. **Galaţ** cu salar fundamental de 1000 cor. din cassa bisericei, cuartir, lemne de foc şi grădină.

4. **Caila** salar fundamental de 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir, lemne de foc şi grădină.

5. **Blaşfalăul de-sus** cu salar fundamental de 600 cor. încassaţi din repartiţie dela popor, cuartir, lemne de foc şi grădină.

6. **Blaşfalăul-de-jos** salar fundamental 600 cor. încassaţi din repartiţie dela popor, cuartir, lemne de foc şi grădină.

7. **Chintelnic** salar fundamental de 600 cor. încassaţi din repartiţie dela popor, cuartir, lemne de foc şi grădină.

Cu 1 Septemvrie 1910 şi salariile împreunate cu posturile de sub 4, 5, 6, 7 se vor întregì la 1000 cor., parte prin mijloacele proprii, parte prin ajutor de stat.

Cuincuenalele se vor computa în tot locul numai după serviciu de 5 ani în comuna în care vor fi aleşi.

Cei aleşi se îndatorează a instruà în şcoala de repetiţie, a conduce grădina de pomărit şi a cântà cu elevii în Dumineci şi sărbători la sf. liturgie, a înfiinţà coruri bisericeşti şi a instruà în şcoalele de adulţi de nou înfiinţânde.

Concurenţii să şi înainteze cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere să se presente poporului în biserică pentru a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Bistriţa în conţelegere cu comitetele parohiale.

Blaşfalăul de-sus, în 4/17 Iulie 1908.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Nr. 417/1908 prot. [183] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele confesionale gr.-or. române în comunele aparţinătoare protopresbiteratului Sibiiu să escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg Român".

1. **Cornăţăl**, salar de 600 cor. cuartir şi grădină în natură.

2. **Cristian,** salar 600 cor. relut de cuartir 100 cor. şi 4 stângini de lemne în natură.

3. **Guşteriţă**, salar 600 cor. relut de cuartir 40 cor. şi lemnele de foc.

4 **Răşinar,** salar 700 cor. relut de cuartir 60 cor. şi relut de lemne 60 cor.

5. **Vurpăr,** salar 1000 cor. şi adecă 600 cor. din lada bisericei ear 400 cor. din repartiţie, cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

Cuincuenalele să computà la toate aceste posturi numai pentru anii serviţi după instituirea definitivă la aceste şcoale, deci anii serviţi la alte şcoale nu se consideră.

Cei aleşi primesc pe lângă altele îndatorirea a instruà şi conduce cu elevii în Dumineci şi sărbători cântările liturgice în biserică; unde sunt doi învăţători alternativ unul va provede strana la utrenie, celalalt cântările liturgice la liturgie; vor fi datori a provede învăţământul în şcoală de repetiţie, cel din Vurpăr va trebuì, întrucât nu are, aşi câştigà şi cualificaţia pentru şcoalele de repetiţie economică.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi îşi vor aşterne cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez şi de şcoală, absolutorul pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviţiu) subsemnatului oficiu, având a să prezentà în vre o Duminecă sau sărbătoare şi în comună spre a-şi arătà aptitudinea în cântări.

Sibiiu, în 3 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiu.

Dr. Ioan Stroia
protopresb.

Unde se pot procura
REVERENZI
croite cu chic şi lucrate bine? Numai la
IOAN PETRAŞCU
măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 19—52

Pentru
Dame
indispensabil!
Cel mai bun mijloc de înfrumseţare
Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută şi cu efect miraculos

Feriţi-vă de imitaţiuni!

delătură deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe faţă, sgrăbunţele şi alte necurăţenii de piele. Netezeşte încreţiturile feţei, faţa o înălbeşte, împrospătează şi întinereşte.

Preţul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 cor.
ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1·20 cor. Sapun-Margit 70 bani. Pastă de dinţi Margit 1 coroană. Apă pentru faţă Margit 1 coroana. [200] 5—5

Se expedează prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul: **CLEMENS v. FOLDES**
farmacist în ARAD.
Se capătă în toate farmaciile.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 5 -52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**
Preţcuranturi ilustrate gratis.

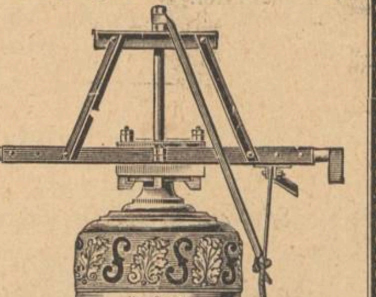

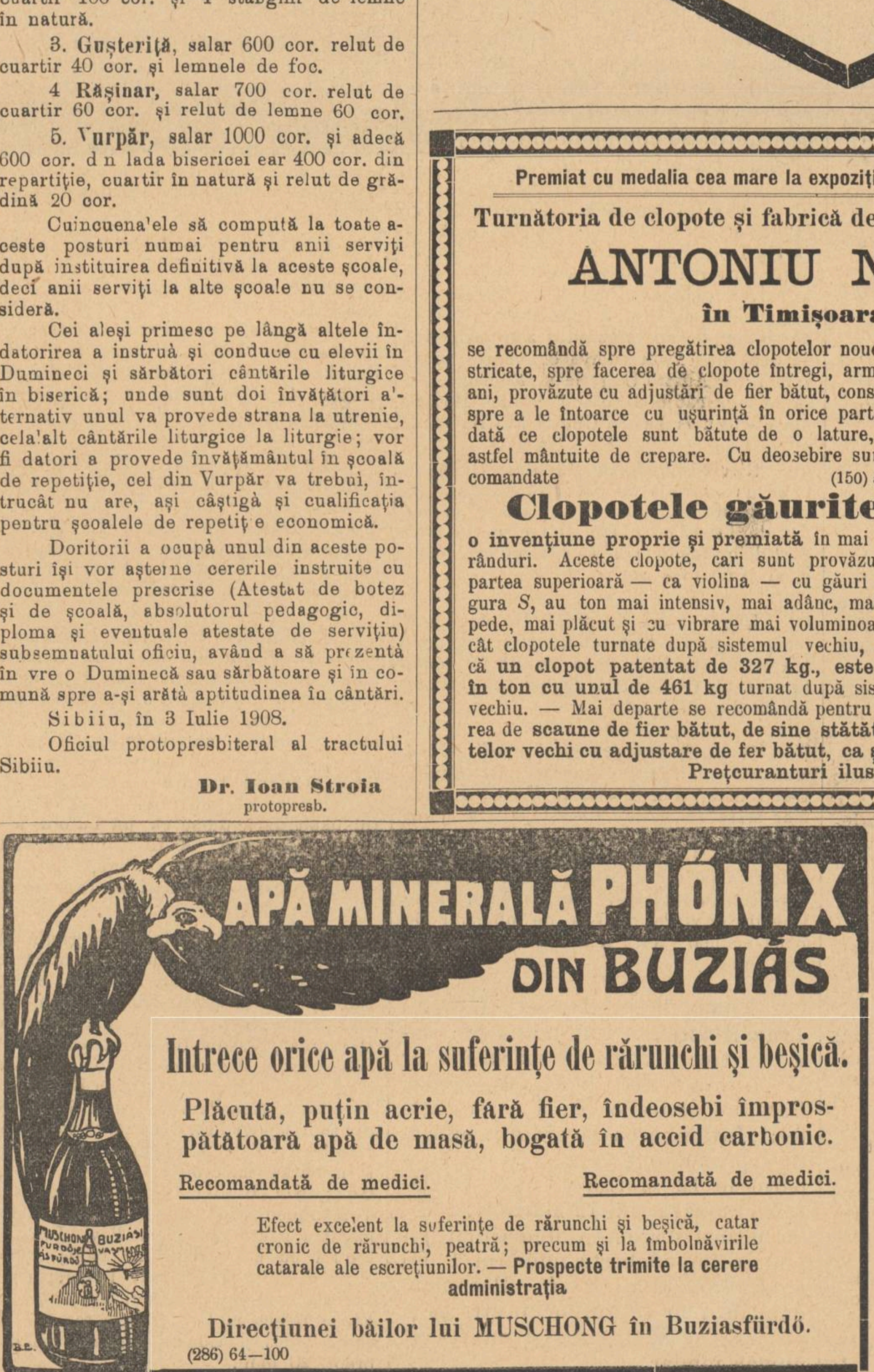

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIAS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoară apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdö.
(286) 64—100

La
Librăria arhidiecezană
se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale	16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . .	—·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 77 Sibiiu, Marţi 15/28 Iulie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Chestiile militare.

Se ştie, că guvernele din trecut, al lui *Széll*, al lui *Khuen Hedervary*, al lui *Tisza István*, au căzut toate pe chestiile militare, pe cari nu le-au putut resolva aşa, cum cerea opoziţia maghiară din parlament, cu respectarea, respective întroducerea limbei ungureşti în armata comună, ca limbă de comandă şi limbă oficioasă.

A venit coaliţia la putere, formată din partidele, cari au răsturnat guvernele de mai nainte, şi în pactul legat între Coroană şi conducătorii coaliţiei, chestiile militare au rămas neatinse. Ele nu au format şi nu formează punct de program pentru guvernul actual, ieşit din sinul coaliţiei, şi presidat de dl *Wekerle.* Cu toate acestea, s'a lucrat mereu şi la resolvarea chestiilor militare, şi lucrările sunt înaintate atât de bine, încât în curând chestiile pot fi puse de nou la ordinea zilei. In privinţa aceasta bineinformatul ziar vienez „*Neue Freie Presse*“ ne dă următoarele informaţiuni autentice, primite din cercuri competente — ungureşti:

„După cum anunţase nu de mult ministrul pentru apărarea ţării din Austria, domnul *Georgi*, în casa de sus austriacă, chestia pregătirilor pentru crearea unei legi nouă militare a întrat în un astfel de stadiu, că la toamnă pertractările se pot începe între cele două guverne în chestia aceasta.

De prezent se fac în cele trei ministerii interesate lucrările necesare cu privire la noua lege militară, şi în privinţa aceasta s'au întâmplat dejà mai multe schimbări de păreri, al căror rezultat sunt *cinci* diferite proiecte de lege, compuse din partea ministrului comun de răsboiu şi date acum spre studiare celor două ministerii pentru apărarea ţării.

Cel mai însemnat din aceste proiecte de lege este acela, care stabileşte *noua organizare a armatei*, şi anume, pe basele *serviciului militar de doi ani.*

Nu mai puţin însemnat e al doilea proiect de lege, care stabileşte *procedura penală militară,* şi în cadrele căruia se ţine cont de dorinţele Ungariei, în măsura cuprinsă în programul de nouă puncte (al lui Tisza Istvàn), întroducându-se la regimentele ungureşti limba maghiară ca limbă de pertractare şi limbă oficioasă la tribunalele militare de prima instanţă, iar dintre senatele de apel dela a doua instranţă având cel puţin *unul* (din cinci) a purtà agendele în limba maghiară.

Celelalte trei proiecte de lege se refer la chestiuni de mai mică importanţă. Dar şi acestea corăspund dorinţelor esprimate de multă vreme din partea cercurilor interesate, ca de exemplu, cu privire la regularea chestiei cu cărăuşiile pentru miliţie.

Cu aceste cinci proiecte de lege sunt eshauriate agendele, cari la regularea chestiilor militare cad în competenţa parlamentelor.

O altă grupă de chestii militare e formată din acelea, a căror resolvare depinde dela determinarea preaînaltului şef al armatei, şi cari vor fi regulate din partea acestuia, pe calea ordonanţelor.

E ştiut, că şi cu privire la chestiile acestea s'au ţinut consultări informative între factorii decizători, pentru a se stabilì, dacă şi pe terenul acesta sunt necesare reformele, şi până unde au se meargă aceste reforme? In mod principiar deci reformele nici aici nu sunt eschise, mai ales, că în programul de nouă puncte se cuprind mai multe promisiuni făcute din partea monarhului pe acest teren.

Consultările informative despre cari fu vorba, nu s'au învârtit, ce e drept, în cadrele chestiilor atinse în programul de nouă puncte, şi cu privire la grupa aceasta de chestii, pertractări între cele două guverne nu sunt plănuite, dupăce ele depind esclusiv dela voinţa şi determinarea monarhului şi au se fie resolvate esclusiv din partea acestuia.

Dorinţa e aceea, ca *noua lege militară să fie prezentată în cursul anului viitor*, şi numai decât se fie resolvată, împreună cu toate chestiile cari stau în legătură cu ea. De sine înţeles, că aceasta se va puteà întâmpla numai *după esecutarea reformei electorale.* Dar e cu putinţă, ca deciderea asupra chestiilor acestora să se întâmple *încă în ciclul acesta parlamentar*, dacă între factorii competenţi se stabileşte înţelegerea, care face posibilă resolvarea problemei“. — —

Va se zică, chestiile militare au fost împărţite în două categorii. Sunt de acelea, cari vin resolvate cu cooperarea parlamentelor, şi sunt de acelea, pe cari le resolvează Maiestatea Sa singur, prin ordonanţe, ca şef suprem al armatei. Nu e greu de loc acum a gâcì, că între cele din urmă se află: limba de comandă în armata comună, steagurile regimentelor, emblemele, poate că şi imnul, etc. Acestea le va regula Maiestatea Sa, fără a cere consentimentul ori aprobarea nimănui, prin urmare nici a dietei maghiare. Şi nu e greu a gâcì nici aceea, că Maiestatea Sa le va rezolvà *fără concesiuni*, fără favoruri naţionale pe seama Maghiarilor. Cu lucrul acesta cercurile conducătoare dela noi par a fi în curat, şi par a fi împăcate cu situaţia, atât de bine, încât nu le face nici o supărare, dacă chestiile militare vin rezolvate chiar prin dieta actuală, cu abatere dela pactul legat între Coroană şi coaliţie, în care pact chestiile militare sunt lăsate la o parte. S'au muiat deci oamenii. Dovadă, că totuşi e tare — Viena.

Reforma electorală. Cu privire la ştirea dată după „*Tribuna*“ în numărul trecut, despre respingerea din partea Coroanei a proiectului de lege despre reforma electorală, compus şi prezentat Maiestăţii Sale din partea ministrului de interne, contele *Andrássy*, primim şi noi informaţiune autentică, că Maiestatea Sa întru adevăr *a denegat* sancţionarea prealabilă a proiectului de lege ce i s'a prezentat în luna trecută, din motivul, că nu corespunde condiţiunilor cu a căror ţinere în vedere guvernul actual s'a angajat să-l compună. Contele *Andrássy* va prezentà acum în curând un nou proiect de lege Maiestăţii Sale, în unele privinţe *modificat*, şi dacă nici acesta nu va primì încuviinţarea prealabilă, contele *Andrássy* demisionează, şi probabil va dimisionà întreg cabinetul, pentru a se formà de nou, sub presidenţia domnului *Kossuth Ferencz*, care va împlinì dorinţele preaînalte şi va întroduce ***votul universal*** şi ***secret.***

Ce cariere să recomandăm fiilor poporului nostru?

De Vasile Păltinean.

(Urmare.)

Astfel, fiindcă tot ce aveam, trebuea să cumpărăm dela străini, în sufletul poporului nostru ar fi prins rădăcini gândul şi credinţa, că tot ce se ţine de negoţ şi măestrie nu mai dela străin se poate cumpărà. Urmarea acestei împrejurări pentru

FOIŞOARĂ.

Numărul iubilar al „Gazetei.“

Cei-ce erau inpacienţi şi aşteptau cu mare nerăbdare să le sosească odată numărul iubilar de mult anunţat al „*Gazetei Transilvaniei*“, au fost rebonificaţi din belşug pentru aşteptările lor. In loc de număr de ziar, au primit ceva la ce nu s'au gândit şi nu s'au aşteptat, o *carte întreagă.*

E frumoasă, voluminoasă şi de un cuprins foarte interesant aceasta carte de 132 pagini. In ea găseşte cetitorul, descrisă în mod atrăgător, o parte, cea mai frumoasă, din viaţa, din trecutul de şaptezeci de ani al „*Gazetei Transilvaniei*“, şi găseşte în ea o parte, poatecă cea mai mică, dar cea mai bună, din stima şi iubirea neamului românesc, manifestată faţă de cel mai vechiu ziar românesc, faţă de „*Gazeta Transilvaniei*“, cu ocaziunea împlinirei anului al şaptezecelea de existenţă din partea ei.

In cuvinte frumoase şi bine aşezate îşi dau acì exprimare cei mai buni ai noştri de pretutindenea convingerei, că misiune frumoasă a avut „*Gazeta Transilvaniei*“ în trecutul pe care'l are în urma ei, şi că misiunea aceasta ea şi-a împlinit-o cu conştienţiozitate şi cu o rară consecvenţă.

Şi printre cuvintele aceste de laudă şi de stimă e intercalată scurta dar interesanta istorie a trecutului de şaptezeci de ani cu care se poate mândrì mama „*Gazeta*“. Aranjarea materialului peste tot e făcută cu multă pricepere şi cu mare îngrijire. E impunătoare apoi şi învălitoarea, care ne înfăţişează în miniatură numărul prim al „*Gazetei*“, apărut în 12 Martie v. 1838, *cu preaînalta voie*, şi alăturea numărul din 12 Martie v. 1908, cu care s'a încheiat anul al şaptezecelea de existenţă a acestui ziar românesc.

Ni se mai dă apoi pe pagina ultimă a cărţii şi numărul 1 din anul 1887 al „*Gazetei*“, când foaia şi-a împlinit anul 50 lea de existenţă, iar cuprinsul cărţii însuşi e împodobit cu vre-o 60 de ilustraţiuni succese, şi cu câteva faximile din „Foaia pentru minte, inimă şi literatură“, fiica de odineoară a „*Gazetei*“.

Găsim în carte şi un marş iubilar, compus în amintirea aniversării a şaptezelea a „*Gazetei Transilvaniei*“, de domnul *Iacob Murăşianu*, profesor în Blaj şi componist bine apreciat, iar ilustraţiunile ne arată figurile cele mai mari şi însemnate din trecutul nostru: pe serioşii şi îngrijoraţii metropoliţi *Şaguna* şi *Şuluţu*, pe înţeleptul *Simeon Bărnuţiu*, pe înflăcăratul cronicar al întâmplărilor dela 1848, *A. Papiu Ilarian*, pe *Aug. Treb. Laurianu*, condeiul de aur al comitetului naţional român dela 1848, pe *Popasu*, *Bariţiu*, Andrei, Antoniu şi Alexandru *Mocsonyi*, baronul *Pop*, Dr. Ioan *Raţiu*, Avram *Iancu*. Axente *Severu*, etc. etc. Apoi pe Andreiu *Murăşianu*, Iacob *Murăşianu* şi pe actualul director al „Gazetei“ Dr. *Aurel Murăşianu*, cu redactorii din trecut şi prezent ai „*Gazetei*“, cu tipografia, administraţia, casa „*Gazetei*“ şi chiar şi cu otomana, de pe care onorabilul domn *Aurel Murăşianu* îşi dictà, când erà bolnav, articolele pe seama „*Gazetei*“, punându-le pe hârtie stimata sa soţie.

Textul cărţii jubilare se începe cu o călduroasă salutare, adresată cetitorilor, din partea dlui director al „*Gazetei*“, Dr. *Aurel Murăşianu.* In ea se spune, cum a ajuns dl Murăşianu director al „*Gazetei*“ înainte cu treizeci de ani, cum a făcut din „*Gazetă*“ foaie de zi, şi cum cu ocaziunea înfiinţării „*Tribunei*“ din Sibiiu s'a făcut încercare serioasă de a aduce pe dl Aurel Murăşianu în fruntea ei, ca director, pentru-ca să înceteze de a mai apărea „*Gazeta Transilvaniei.*“

Cu multă îndreptăţire şi mândrie o spune dl *Murăşianu*, că în aceşti treizeci de ani, decând conduce „*Gazeta*“: *credinţa a păzit!* pentrucă întru adevăr, cu credinţă a apărat steagul pe care e scrisă fericirea patriei şi fericirea popoarelor din patrie!

După acest frumos articol de introducere urmează date scurte şi interesante din trecutul „*Gazetei Transilvaniei*“, apoi câteva sfaturi date tinerimei noastre şi scoase din lucrările lui: T. Cipariu, Sim. Bărnuţiu, Ioan Maiorescu, Ioan Eliade Rădulescu şi Iacob Murăşianu. Se face în urmă istoricul „*Foaiei literare*“ şi al „*Foaiei pentru minte, inimă şi literatură*“, urmând materialul trimis „*Gazetei*“ din afară, pentru acest număr jubilar.

Se dă întâiu scrisoarea marelui bărbat de stat din regatul român, decedatul *Mihail Kogălniceanu*, trimisă „*Gazetei*“ la jubileul de 50 de ani al ei. Urmează o poesie ocasională, de V. *Bumbac*, profesor în Suceava, apoi scrisoarea dlui *Alexandru Mocsonyi*, şi lucrări scurte ori scrisori dela: T. Maiorescu, George Pop de Băseşti, Sivul popii de pe Ampoiu, Take Ionescu, Teclu, Iosif Sterca Şuluţu, Dr. A. Bunea, Vasile Kogălniceanu, Nicolae Densuşianu, Alimpiu Barbuloviciu şi Tit Bud. Vine adresa de felicitare a sindicatului ziariştilor români din Bucureşti, salutul presei dela noi, salutul deputaţilor naţionalişti din dieta ţării şi al diferitelor societăţi.

Se dau apoi alte date din trecutul „*Gazetei*“, de pe vremea absolutismului, urmând salutul tinerimei noastre.

Iarăşi vin lucrări scurte de: Maria Baiulescu, Traian H. Pop (de curând decedatul redactor al „Gazetei“), Pavel Rotariu, Dr. Valeriu Branisce, Andreiu Bârseanu, F. Hossu Longin, Sextil Puşcariu, Dr. E. Dăianu, T. V. Păcăţian, Dr. Amos Frâncu, P. Cobolteanu, Mihail Vântu, apoi un frumos articol de *Parteniu Cosma*, întitulat: „Pentruce este Românul, ca om cel mai blând şi cel mai răbdător, iar ca cive al statului şi ca supus al domnitorului cel mai loial?“

Se dau acum alte informaţiuni şi date din trecutul „*Gazetei*“, din anii 1852=1860, şi se publică o scrisoare inedită a baronului Lad. Bas. de Pop, adresată la 1873 lui Iacob Murăşianu, directorul şi redactorul de atunci al „*Gazetei*“, urmând comunicări scurte trimise de: Sever de Barbu, Aurel St. Şuluţu, Ava, Iuliu Roşca, Elena Pop Hossu-Longin, Kővári, Ioan German, Coriolan Brediceanu, Dr. C. Pavel, I. Georgescu, S. P. Simon şi I. Dariu.

Urmează istoricul „*Gazetei*“ în zorile

zilele noastre ar fi neîncrederea, ce poporul ar avea faţă de comercianţii şi meseşugarii nostri, şi înclinarea spre străini, ca spre „naturalii purtători ai comerciului şi industriei". Această părere poate fi într'o bună măsură îndreptăţită, cu toate, că azi nu se prea poate pune în cârca poporului acest sentiment vag şi neligitim.

Azi, dupăce privilegiile au încetat, dupăce nu mai sûnt legi de neamul constituţiilor oraşelor săseşti, cari opreau pe Român să-şi scoată horn la casă şi să poarte pălărie, adevărata causă a neîmbrăţişării acestor cariere practice de fiii poporului nostru stă în:

3. *Nepătrunderea culturii la sate.* În satele noastre nu a fost lumină îndestulitoare, şi nu este nici astăzi. Săteanul nostru e încă sclav, nu sclav ca în trecut, dar sclav al naturii, ori câtă bunătate şi silinţă are în sufletul lui.

Roadele ştiinţii, roadele luminii celei adevărate nu pot să se ivească, câtă vreme sămânţa nu s'a sămănat, ba sămănătorul nici ogorul nu l-a făcut. Poporul nostru nu este un pământ sterp, cu atât mai puţin mărăcinos, în care zadarnic a-i sămăna sămânţa cea bună, căci roade n'ai căpătà la bună vreme; dar trebue să-l cunoşti, să pleci urechea, să asculţi bătăile inimei lui, să cunoşti comoara ascunsă în sufletul lui şi să o ştì aduce la lumină. Nu e în satele noastre lumină de ajuns!

E un adevăr deplin recunoscut, că în măsura, ce ştiinţa dobândeşte o sferă mai largă, devine proprietatea mai multora, în aceeaşi măsură cresc şi întreprinderile practice, spiritele devin mai vioae, mai îndrăsneţe, mai active. Sau mai pe scurt: „pe ştiinţă se razimă planul întreprinzătorilor industriali, sub conducerea ei devine rodnică munca lucrătorilor manuali". (Cf. Rădulescu-Motru: Ştiinţă şi Energie, p. 19).

Comparaţi viaţa şi activitatea popoarelor apusene, cu cele orientale, şi veţi putea avea o icoană fidelă despre puterea şi însemnătatea ştiinţii şi a culturei.

In apus omul este în plină activitate, toate minutele unui ceas îi sunt împărţite, doar cunoaşteţi vorba, că timpul e ban (Zeit ist Geld). In apus aflăm o activitate febrilă şi încordată pe toate terenele, dar mai ales pe al industriei şi comerciului „întru schimbarea condiţiilor de esistenţă ale societăţii omeneşti". Orientalii dorm şi visează. Indianul nu se gândeşte, decât la fericirea din Nirvana, iar Mohamedanii aşteaptă să vină Mohamet să le deschidă paradisul, şi Allah ca un bun părinte să-i împărtăşească cu toate fericirile închipuirei lor bolnave. Ba chiar şi poporul nostru multe din lucrurile ce nu-i succed le pune în sarcina destinului zicând, că „aşa a fost să fie". N'ar fi fost chiar aşa, dacă el ar fi putut să-şi dea seamă cu toate împrejurările, între cari întreprinderea să desvoltă, căci atunci ar fi ştiut să delăture multe pedeci, cari poate vor fi fost numai imaginare.

Nu trebue să mergem aşa de departe, ca să ne convingem de puterea şi însemnătatea luminii şi a ştiinţii. Intre acei fii ai poporului nostru, de aici, cari locuesc în sud şi cei cari locuesc în nord, e o mare deosebire.

Nu numai mintea naturală îl face pe Românul din jurul Sibiiului să fie mai întreprinzător, mai grabnic în îmbrăţişarea oricărui lucru, ci mai ales lumina învăţăturei, a ştiinţii, — precum pe cel din nordul Ardealului îl face lipsa învăţăturei, mai încet, mai neîncrezător în puterile sale.

Iată unde aflù eu causa, că în părţile noastre nordice sunt prea puţini industriaşi şi comercianţi români, ba în unele părţi, cum e în Maramurăş, Românul umple punga străinului, şi mai ales a Jidanilor.

Lumină satelor! Să se facă lumină, să dispară întunerecul, dar să pătrundă lumina cea adevărată! Preotul şi dascălul satelor noastre nu are o datorinţă mai categorică de împlinit decât răspândirea luminii, culturii prin toate mijloacele posibile. Prin aceasta să ne facem oamenii mai încrezători în puterile lor, să le arătăm comoara, ce Dzeu a pus-o în lume spre a noastră mângăere, dar după care ne poate lăsà gura apă, câtă vreme mintea noastră e stăpânită de puterea întunerecului.

Doar Dzeu la creaţiune a zis omului: „Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul, şi-l stăpâniţi pe el şi stăpâniţi peştii mării şi paserile cerului şi toate dobitoacele şi tot pământul . . . . (Facere c. I., v. 28). L-a făcut deci pe om stăpân peste toate, dar totuşi omul e robul puterilor naturei. Da; este rob, căci Dzeu i-a dat omului şi minte, raţiune şi judecată, pe care să şi-o lumineze să nu fie rob, ci stăpân al tuturor ale pământului. „Intru năcazuri vei mâncà dintr'ânsul", (Facere cap. III., v. 17), cu osteneală şi trudă să luminează mintea, cu osteneală şi năcazuri a ajuns omenimea dela curenţii mici de apă, cari poartă morile, la captarea şi întrebuinţarea gheţarilor mari în întreprinderile industriale. Vorba românească zice: „Ajutaţi şi-ţi va ajuta şi Dzeu" şi nu aşteptà până ce-ţi va pica mura în gură!

Lumină şi muncă ne trebue. Pe cea de a doua o avem, pe cea dintâiu să ni-o câştigăm. Să luminăm deci poporul nostru prin conferenţe poporale şi prin alte mijloace ce ne stau la îndemână, să-l facem mai încrezător în sine, căci atunci singur vězând va îmbrăţişà comerciul şi industria, ca ocupaţiuni mai rentabile decât lucrarea pământului, şi va ştì să-şi împartă puterile de muncă. Când va pătrunde lumina învăţăturei, va vedea Românul, că: „Cine are o meserie, are şi o avere". (Va urma.)

---

erei constituţionale, anii 1860—1865, şi apoi lucrări de: M. Străjanu, Nic. Densuşianu, N. Petra-Petrescu, Mihail Mora, Romulus Ionaşcu, Dr. Cassiu Maniu, George Suciu, Dr. Benedetto de Luca, Nic. Brătianu, Stefan Iosif, Const. M. Bărcan, I. Costin şi Artemiu I. Murăşianu.

Alte date, despre „*Foaia pentru minte inimă şi literatură*", anii 1850—1865, iar după ele lucrări de: Ecaterina Pitiş, V. Gr. Borgovan, Cornelia St. Emilian, Dr. I. Lupaş, Dr. G. Maior, Ioan Rodina, Lucreţia Căpitan Stergeanu-Piso, Vasile C. Osvadă, Dr. G. Tripon, A. Lăpădatu, Iudita Secula n. Truţa, George Simu şi Ioan H. Boteanu. Se dau în urmă spicuiri din „*Gazeta*" anilor 1866=1869, şi lucrări scurte de: George Şuta, Murăşanul, George Dobrin, Dionisiu Roman, N. P. Petrescu, Secleşianu, apoi iarăşi spicuiri din „*Gazeta*" anilor 1870=1878, după ele o scrisoare a dlui medic colonel în retragere Dr. Ioan Popp Bichişanul, şi date scoase din „*Gazeta*" de pe anii 1878—1908. Incheerea o fac apoi lucrările domnilor: V. Niţescu, Victor Branisce şi Aurel Murăşianu, din Lipsca.

Iată, iubite cetitorule, *care* e cuprinsul numărului jubilar al „Gazetei Transilvaniei", scos din incidentul împlinirii anului al 70-lea de esistenţă a ei. Iar cumcă acest bogat cuprins *cum e*, — convinge-te singur, procurându-ţi numărul jubilar şi cetindu-l întreg. Sigur, că nu-ţi va părea rău. *P.*

Mişcări culturale.

Adunarea desp. V. Sălişte al „Asociaţiunii" la Cacova.

— 22 Iulie n.

Mântuiţi şi smulşi pe un timp oarecare din noianul preocupărilor zilnice, alergat-am, cu vreme şi fără vreme, dar cu dor ferbinte de înaintare în cele bune, la adunarea despărţământului V. Sălişte al „Asociaţiunii". Locul a fost foarte nimerit ales, în comuna *Cacova*, unde duhul cel rău din trecut împiedecat-a ţinerea astorfel de adunări, timp de 26 de ani.

Oameni noi şi harnici însă schimbat-au vremurile de lâncezire şi vegetare şi deschis-au poporului acestei comune calea cea bună şi adevarată.

Comuna Cacova (com. Sibiiu), situată la poalele munţilor, ca toate comunele mărginaşe, e aşezată pe laturile unei văi, ce strătaie comuna în 2 părţi. Dejà când te apropii de hotarul ei, îţi face impresia, că având puţin câmp, poporul se ocupă cu esploatarea produselor pădurilor şi munţilor. Fiind însă şi de acestea sărac, prin isteţime şi iscusinţă, precum şi povăţuiţi de pilda vrednicilor conducători, acest popor a ştiut esploatà favorurile, ce natura îi îmbie şi astfel feriţi de vânturi îmbrăţişat-au oamenii ramul pomăritului, care aici îşi află adevărata patrie.

Acest ram formează azi un izvor principal de venit, ear Cacovenii cu productele lor provăd azi multe pieţe din patria noastră.

Ideea ţinerii adunării în o comună cu popor sărac, dar harnic, cuminte şi accesibil pentru învăţătura folositoare, a fost foarte binevenită.

La 11 ore a. m., terminul publicat pentru începutul adunării, poporul în frunte cu fruntaşii săi erà adunat la frumoasa şcoală — care i face fală acestei comune — spre a primì pe membrii comitetului despărţământului şi spre a ascultà poveţele şi învăţăturile, ce să vor dà din partea celor chemaţi.

Prezidentul despărţământului, protopresbiterul *Dr. Ioan Stroia,* — fiu al acestei comune — deschide adunarea prin cuvinte de lămurire a scopului, ce urmăreşte „Asociaţiunea".

Unirea puterilor tuturora, luminarea poporului prin aleşii săi şi înarmarea cu pavăza învăţăturii este ţinta spre care tinde această instituţiune. Cu cuvinte de nădejde în trăinicia neamului şi a unui viitor mai bun, deschide adunarea.

Secretarul desp. înv. *Antoniu German* prezintă raportul comitetului de pe anul trecut, compus cu pricepere şi cu date amănunţite, care ne înfăţişează o icoană fidelă a paşilor şi isprăvilor, ce s'au săvârşit în decursul anului în sânul despărţământului.

Pe basa acestui raport să constată, că mijloacele, pe cari „Asociaţiunea" le-a aflat de bune pentru răspândirea învăţăturii între popor, aici au aflat o aplicare foarte estinsă şi cu rezultate foarte mulţămitoare. Biblioteci publice pentru folosinţa poporului sunt în toate comunele, *ear numărul cetitorilor* — un dat însemnat — *e foarte marcant şi creşte treptat an de an.*

Mijlocul al doilea, prelegerile poporale, încă au aflat o caldă îmbrăţişare la inteligenţa acestui cerc, ear poporul dornic de poveţe folositoare a fost cu ascultare faţă de sfaturile date. Cea mai eclatantă dovadă despre aceasta este numărul acestor prelegeri, 22 la număr, aproape în toate comunele desp. şi ţinute exclusiv de cărturarii comunelor respective.

Infiinţarea de agenturi în singuraticele comune pentru înlesnirea afacerilor încă s'a îndeplinit în mai mult de jumătate din comunele despărţământului.

Pentruca prelegerile poporale să aibă un efect mult mai educativ, hotărârea de a se procurà un schiopticon încă e pe cale de a se rezolvà, căci s'a şi procurat dejà, fiind la îndemână mijloacele trebuincioase.

Cassa prezintă suma întratelor în număr de 682·56 cor., o cifră îmbucurătoare pentru un cerc relativ destul de mic.

Urmează disertaţiunea prof. *Dr. Ioan Lupaş*, despre „*trecutul comunei Cacova*". Prin graiu înţeles de toţi ne transpune disertantul în cele mai vechi vremuri, despre cari s'au găsit urme cu privire la trecutul comunei Cacova, şi cu aparatul unui istoriograf pragmatic destramă şi scoate la iveală tot ce poate fi de însemnătate pentru această comună. Din cele expuse reiese, că această comună — al cărei trecut este în strânsă legătură cu trecutul comunelor vecine libere şi supuse resp. tributare numai Saşilor — e întemeiată din vremuri străvechi, e poate mai veche decât comunele din jur săseşti. In decursul veacurilor a fost şi Munteniei supusă, dimpreună cu alte comune din ţinutul Amlaşului. Rolul ei politic s'a mărginit la lupta pentru păstrarea drepturilor de comună liberă, faţă de multele şi nedreptele sarcini, ce-i impuneau Saşii, cari aveau anumite prerogative faţă de comunele aparţinătoare judeţului Săliştii.

Lupta pentru înfrângerea nedreptăţilor săvârşite de Saşi — cari îi îngreunau din an în an cu imposite tot mai grele — s'a continuat până în timpurile mai nouă, cari au devalvat în procese mari, cu care ocaziune tot fii de ai neamului au alergat spre a apărà comunele mărginaşe de nesaţioasa lăcomie a Saşilor.

Pe terenul bisericesc poporul acestei comune a avut o viaţă pătrunsă de adevărată credinţă şi iubire creştinească, până la anul cel nefast, 1700, când prin actul unirii, pacea patriarchală a comunelor noastre s'a preschimbat în lupte înverşunate între fraţii de acelaş neam. In această comună azi curată gr.-ort. la anul 1733 se aflau 3 preoţi uniţi cu 113 familii, cari însă mulţămită propoveduirii călugărului *Visarion* şi a altor păstori pravoslavnici, cu toţii s'au reîntors la dreapta şi vechea credinţă strămoşească. Ca momente mai însemnate de remarcat sunt dispoziţiile luminatului împărat Iosif al II-lea, care a dispus întruducerea protocoalelor parohiale, şi prin aceasta a pus basa unei administraţii conştienţioase.

Eată în fuga condeiului schiţa disertaţiunei prof *Dr. I. Lupaş*, pe care disertantul cred că o va publica în întregime, fiind ea un isvor nepreţuit de date cu privire la scrierea monografiei comunelor mărginaşe sau p'ăieşe, cum se numesc ele în documentele cele vechi.

Disertaţiunea ascultată cu viu interes a durat peste o oră, ear prof. *Dr. Ioan Lupaş* a fost viu aplaudat de publicul prezent, esprimându-i se mulţămită protocolară.

Al doilea disertant, *Dumitru Lăpădat*, director al şcoalelor din Sălişte, cuvântează despre „ocupaţiunile poporului mărginaş în trecut şi în viitor". Tema potrivit aleasă şi de un deosebit interes local, de asemenea e cu încordată atenţiune ascultată. Aruncă o privire în trecutul ocupaţiunei poporului şi scoate la iveală spiritul de comerciu ambulant al lui, care în lipsa teritorului suficient pentru economia rurală, s'a desvoltat la acest popor. Cu mărfuri confecţionate aici trec munţii şi prin cruţare câştigă frumoase parale şi-şi creesc bunăstare materială. Azi starea aceasta s'a schimbat, raportul dintre *al meu şi al tău* a devenit mai încordat, poporul de dincolo s'a deşteptat, iar legile s'au înăsprit şi astăzi această ocupaţiune nu se mai poate continua, ci ea aparţine domeniului istoric.

Poporul a ajuns într'un hal de desorientare cu privire la nouăle vremuri şi astfel deştept fiind, va trebuì să-şi caute nouă isvoare de venit. Ca cea mai bună şi puţin esploatată ocupaţiune, recomandă îmbrăţişarea meseriilor şi negustoria stabilă. Indeosebi insistă asupra meseriilor, căci meseria e plug de aur. Accentuează cu deosebit pond, că nu numai poporul mai sărac să-şi dea copiii la meserii, ci şi cei mai bogaţi, căci putându-i înzestra şi cu carte mai multă, fără îndoială că şi meseriaşi mai deştepţi şi mai întreprinzători se vor putea recruta din sinul poporului nostru. Intărindu se această clasă socială, şi naţiunea va avea temelii mai puternice şi mai naturale. Pune poporului la inimă, ca să-şi crească copiii în frica lui Dzeu şi cu învăţătură, căci atunci, dând neamului românesc fii de omenie şi cinstiţi, vor asigura viitorul lor pentru toate vremurile, iar vetrele strămoşeşti vor fi stăpânite de nepoţii şi strănepoţii acestui popor.

Tractarea obiectului cu cunoştinţă temeinică de causă, cu graiu limpede şi pe înţelesul obştesc, a făcut o bună impresie asupra auditorului, care cu urale de „să trăiască" a răsplătit osteneala prelegătorului. De asemenea i-s'a votat mulţămită protocolară.

Pe urmă prezidentul declară programul zilei de încheiat şi totodată dupăce prin strămutarea oficiului şi a locuinţei nu mai poate primì sarcina de prezident, mulţămind pentru încrederea avută, anunţă demisionarea sa din postul de prezident, respective director al despărţământului.

Domnul N. *Bucşan*, student în drept, mulţămeşte prezidentului pentru activitatea desvoltată pe terenul „Asociaţiunii" şi-l roagă, ca şi pe viitor să arete aceiaşi dragoste, acelaş interes pentru lipsele şi trebuinţele obşteşti ale acestui despărţământ, cari dela „Asociaţiune" aşteaptă resolvarea lor. Prin aclamaţiune se alege apoi prezident pentru viitor Dr. N. *Calefariu*, medic cercual în Sălişte.

La masa comună, aranjată în sala şcoalei, întrunitu-s'au apoi fruntaşii poporului, în frunte cu membrii comitetului şi alţi cărturari din jur. Toastele entusiaste şi marcante încă n'au lipsit. Prezidentul, protopresbiterul Dr. I. *Stroia*, închină pentru fruntaşul fiiu al acestei comune şi al neamului şi bisericii noastre, pentru dnul A. *Lebu*, proprietar în Sibiiu, care prin faptele sale măreţe şi-a ridicat monument neperitor în inima poporului din Cacova (a dăruit ocina părintească pentru zidirea şcoalei, a întemeiat fond şi să nădăjdueşte, că va pune temelii sigure esistenţei bisericei şi şcoalei din acea comună). Parohul local I. *Hanzu* închină pentru prez. Dr. *Ioan Stroia*, care, ca adevărat fiiu al acestei comune totdeauna a purtat la inimă interesele comunei sale natale şi a sprijinit măsurile de propăşire şi înaintare. Preotul I. *Marti* toastează pentru disertanţii adunării, Dr. *I. Lupaş* pentru vrednicii şi harnicii conducători ai comunei Cacova, parohul I. *Hanzu* şi notarul N. *Tămaş*, iar preotul I. *Oţoiu* pentru poporul treaz al comunei. Incă multe lucruri însemnate s'au mai relevat, astfel, că un distins cărturar s'a esprimat, că masa comună a fost adevărata continuare a sărbării aranjate prin adunare.

Est mod s'a încheiat acest praznic cultural, care a vărsat nouă nădejdi de viaţă în inimi, a dat nouă puteri de luptă în ogorul înţelenit al literaturii şi culturii poporului român.

Ioan Oţoiu
preot.

O cruce din „sfântul lemn".

In mănăstirea dela Putna a fost descoperită o cruce veche de lemn, care după însaşi inscripţia de pe ea, e făcută din sfântul lemn pe care a fost ristignit mântuitorul lumii. Crucea a fost aflată în mănăstire din partea profesorului universitar din Cernăuţi, Dr. Eugen Kozak, încredinţat cu facerea inventariului mănăstirii, care apoi a dus'o la Cernăuţi şi a predat-o dlui *Dr. V. Gheorghiu*, asemenea profesor universitar, ca să descifreze inscripţia de pe ea.

Inscripţia e grecească şi în multe locuri deteriorată, dar domnul *Gheorghiu* totuşi i-a putul stabili înţelesul, care în româneşte sună astfel:

„Aceasta este o parte din Scumpul Lemn cel dăruit de Impăratul Romanos sfântei şi împărăteştii mănăstiri Xeropotamos cea dedicată măriţilor şi marilor 40 de matiri în anul 6402. Ea este cea mai mare (parte) din toate, care se păstrează în întreaga lume, după mărturia împărătescului său hrisov, a cărei neînvinsă şi netrecătoare şi minunată putere scuteşte pre cei, cari I-se închină, de tot răul sufletesc şi trupesc. Amin".

Domnul profesor *Gheorghiu* face o dare da seamă în numărul din urmă al „*Candelei*“ despre această preţioasă descoperire, şi constatând, că literile de pe cruce sunt din secolul al *zecelea*, ori poate din o epocă ceva mai tineră, ne dă următoarele lămuriri asupra crucii:

„Din inscripţie reiese înainte de toate, că această cruce e o „parte din scumpul lemn“, adecă din acel lemn al crucii, pe care însuş Domnul Isus Hristos a murit moartea sa cea mântuitoare pentru noi.

Dela părinţii şi scriitorii vechi bisericeşti ştim, cumcă lemnul scump al crucii Domnului Isus Hristos a fost desgropat de sub dărâmăturile templului păgân, care a fost zidit încă de împăratul Hadrian deasupra mormântului Domnului Isus Hristos, de abià în prima jumătate a sec. IV., adecă pe timpul împărătesei Elena, maica împăratului Constantin cel Mare, care petreceà tocmai pe atunci în Ierusalim.

Crucea Domnului Isus Hristos s'a putut deosebì de celelalte două cruci, pe cari fuseseră răstigniţi cei doi tâlhari, şi cari s'au aflat tot atunci şi tot în acelaşi loc, numai prin puterea ei vindecătoare. Căci atingându-se de ea, la sfatul episcopului din Ierusalim Macarie, o muere, care eră foarte greu bolnavă, s'a vindecat imediat pe deplin, iară după alţii, prin atingere cu crucea Domnului Isus Hristos a înviat şi un om mort din somnul greu al morţii.

O parte mare din acel prea scump lemn al crucii Domnului Hristos s'a depus în biserica măreaţă, care s'a zidit la porunca împăratului Constantin cel Mare peste mormântul Domnului. Altă parte, dimpreună cu cuiele, a fost trimisă împăratului în dar la Constantinopol. Părţi mai mari ori mai mici din lemnul scump al crucii Domnului Isus Hristos au fost trimise apoi ulterior şi altor biserici însemnate, şi tot aşà şi episcopului din Roma. Acum pela mijlocul sec. IV ne comunică sf. Ciril din Ierusalim în catecheza sa a IV., care a ţinut-o încă ca presbiter între anii 347—351, că „părţi din sf. cruce sunt împrăştiate deja preste întreaga lume. Tot aşà ne mărturiseşte şi sf.-Ioan Hrisostom în cartea sa contra Iudeilor şi păgânilor „Quod Christus sit Deus“, pe care a scris-o cel mai târziu în anul 387, cumcă „fiecare creştin aveà năzuinţa de a vedeà sf. cruce, pe care a murit Domnul Isus Hristos, şi a I se închinà ei, şi că părţi din Ea se păstrează în capsule de aur şi că bărbaţii şi muerile le poartă la grumaz „sau pe piept“. Şi Sylvia din Aquitania istoriseşte, că peregrinând la Ierusalim a văzut sf. cruce a Domnului Isus Hristos aşezată într'un dulap de argint şi cum că adorarea Ei se face în Vineria Mare. (Va urma.)

Din protopresbiterate.

Convocare.

Onorata preaţime română gr.-ort. din tractul M.-Oşorheiu este invitată prin aceasta la conferenţa preoţească anuală care se va ţineà Marţi în 29 Iulie (11 August) a. c. în comuna bis. Sângeorgiul de pădure cu următorul

Program:

1. La oarele 8 dim. serviciul divin cu invocarea duhului sfânt prin preoţii George Branea şi Alexandru Borda. Predica ocazională va fi ţinută de preotul Cornel Pop. Parastas pentru preoţii reposaţi din loc şi pentru Dumitru Moisin, fost paroh în Sânger, precum şi pentru ctitorii şi binefăcătorii bisericii.
2. La oarele 1 p. m. deschiderea conferenţei prin protopresbiterul tractual.
3. Alegerea unui notar şi alor doi bărbaţi de încredere pentru verificarea protocolului.
4. Constatarea celor prezenţi.
5. Discuţia asupra modului cum s'a oficiat serviciul divin, asupra predicii şi asupra serviciului parastasului.
6. Comunicarea ordinelor consistoriale de dto 7/20 Mai a. c. Nr. 2550 bis. şi dto 7/20 Iunie Nr. 6090 epitr.
7. Prezentarea rapoartelor din partea preoţimii despre progresul obţinut în activitatea pastorală şi despre mersul afacerilor şi aplicarea în parohie a esperienţelor câştigate în conferenţele anterioare.
8. Observări critice asupra temei: „Cari sunt îndatoririle faţă de şcoala confesională a cărui director este, etc. . . .“ cu care au fost însărcinaţi preoţii P. Suciu şi A. Borda.
9. Raport general asupra rapoartelor speciale ale preoţimii, cari la conferenţa trecută au fost predate preotului George Branea.
10. Propuneri de sine stătătoare.
11. Defigerea locului pentru proxima conferenţă.
12. Stabilirea programului pentru conferenţa viitoare.
13. Incheierea conferenţii.

Murăş-Oşorheiu, 9/22 Iulie 1908.

Stefan Russu
protopresb.

NOUTĂŢI.

Sârbii ne fac procese! După procesul intentat din partea Sârbilor pentru mănăstirea Hodoş-Bodrog, avem să înregistrăm alte două procese ce ni-s'au intentat din partea lor, şi anume, unul pentru comuna *Brestovaţ* şi altul pentru comuna *Nadăş*, ambele în Banat. Se cere împărţirea averii bisericeşti între Sârbi şi Români, cu toate că în nici una din aceste comune nu se mai află nici un Sârb. Procesul e intentat pe motivul, că *oarecândva* aceste comune au fost *sârbeşti*. Din motive de formă, Sârbii au fost *respinşi* cu cererile lor. Vor trebuì se înceapă procesele de nou.

*

Regretabil. Dintr'o scrisoare mai lungă, primită dela un fruntaş din comitatul Hunedoarei, extragem deocamdată următoarele: „Tocmai comuna bis. *Gelmar*, parohia candidatului la postul de protopresbiter s'a grăbit a-şi părăsi şcoala confesională. Dl paroh şi prezident al corporaţiunilor parohiale a luat concluse, atât în comitet, cât şi în sinodul parohial, prin cari s'a decretat închiderea şcoalei confesionale. Ba ce e mai mult, dl paroh şi prezident în zelul dsale de a scăpa de această sarcină neplăcută, a înaintat conclusele luate la inspectorul regesc din Deva, înainte de a le aşterne forului superior competent, deşi legea şcolară apriat spune, că orice conclus de aceasta natură trebue să aibă aprobarea consistorului arhidiecezan“. Un trist exemplu pentru alte comune învecinate. Sperăm însă, că nici alţi preoţi, şi nici alte comune nu-l vor urma.

*

Nou proces de presă. Tribunalul regesc din Cluj a decretat punerea sub acuză a domnului *Silvestru Moldovan*, redactorul „*Foii Poporului*“ din Sibiiu, pentru un articol publicat în această foaie, după părerea procurorului regesc, de cuprins agitatoric. Pertractarea finală se va ţinea în Septemvrie, în faţa curţii cu juraţi din Cluj.

*

Congresul bisericei sârbeşti, convocat pentru efectuirea alegerii de patriarh, se întruneşte mâne, Marţi, în Carloveţ. Partidul radical sârbesc va ţinea astăzi, Luni, şedinţă pentru a nomina pe candidatul partidului. Candidatul guvernului e P. S. Sa episcopul *Lucian Bogdanovici*, din Buda. Dacă va întruni *altul* majoritatea, nu va fi întărit.

*

Dl Dr. Iuliu Maniu, advocat şi deputat dietal, a folosit plicuri cu inscripţie românească, pentru care fapt a fost tras la răspundere din partea camerei advocaţiale din Cluj şi pedepsit cu o — *dojană*, pe motiv, că *a demonstrat în contra limbii statului*. In contra sentinţei s'a dat recurs la Curie, dar supremul for judecătoresc a *confirmat* sentinţa forului prim.

*

Cursul administrativ din Cluj l'au terminat bine şi au depus cenzura de notar următorii Români: George Anton (Sângeorz, com. Bistriţa-Năsăud), Stefan Şerban (Datoş, com. Târnavei-Mari) Ioan Hajdu, fost Haşdeu (Aranymező, com. Bihorului) Ioan Moga (Beiuş, com. Bihorului), Nicolau Frâncu (Porumbacul inferior, com. Făgăraş), George Trifan (Sân-Miclăuş, com. Târnavei mici) şi Emanoil Popa (Măhaciu, com. Turda-Arieş).

*

„Voinţa Naţională“ din Bucureşti şi-a serbat zilele trecute iubileul de 25 de ani de viaţă. Din acest incident a scos un frumos număr jubilar de opt pagini. „*Voinţa Naţională*“ a fost fondată la 1883 de marele bărbat de stat *I. I. Brătianu*, ca organ al partidului liberal, pe care l-a servit totdeauna cu credinţă. Ii dorim şi noi viaţă lungă confratelui bucureştean, care a avut între redactorii săi pe cei mai de frunte bărbaţi politici ai României.

*

Procesul lui Hlinca. Procesul disciplinar al inimosului preot slovac *Andrei Hlinca* se va judeca înaintea consistorului seu în 27 Iulie n. Cum se ştie, preotul *Hlinca* îşi face pedeapsa în temniţa de stat din Seghedin.

*

„Ardealul“ va fi titlul unei reviste literare, care va apăreà pe la începutul lui Septemvrie în Cluj. Tot acolo apare în curând o colecţie de *poezii*, de domnul *Emil Isac*. Volumul va fi de trei coale şi jumătate şi va conţine peste 50 de poezii, toate nepublicate. Va costà 3 coroane ediţia făcută pe hârtie japoneză şi 2 coroane pe hârtie fină dela noi. Abonamente se primesc la tipografia „Carmen“ în Cluj (Kolozsvár).

*

Fată esecutată. In Freiburg a fost esecutată Joi dimineaţa, la orele 7 o fată cu numele *Gertrud Baier*, condamnată la moarte, pentrucă şi-a împuşcat cu premeditare pe mirele ei. A fost ghilotinată.

*

La fondul corului bisericesc funebral al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ a mai întrat suma de 3 cor. 60 fil. colectată prin dl George Praşca, măestru cismar, dela nuntaşii aflători la ospăţul tinerilor N. Dan, zidar, şi Maria Ciontea din Sibiiu.

*

Femei în parlament. In Finlanda, unde au drept de vot şi femeile, fac parte din actualul parlament 23 de femei, dintre cari una e agrariană, iar 22 sunt — *socialiste.*

*

Cursul de moşit în Sibiiu se deschide la începutul lui Septemvrie şi ţine până la finea lui Ianuarie 1909. Limba de propunere e cea maghiară, germană şi română. Primirea în curs se face pe baza atestatului de moralitate şi de botez. Instrucţia e gratuită, iar pentru suma de 20 coroane la lună, eleva primeşte întreaga intreţinere în institut. Elevele sărace primesc stipendii dela ministrul de culte şi instrucţiune publică. Cererile pentru a le obţinea au să fie adresate direcţiunei, până la 1 August 1903. Se mai dau stipendii şi din partea ministrului de interne, pentru cari rugările sunt a se adresa vicecomitelui comitatens. La rugare trebuie alăturat: atestatul de botez, atestatul de paupertate, şi un revers, că respectiva, terminând cursul, se va aşeză într'o comună în care nu se află moaşă diplomată, şi va rămâneà acolo cel puţin cinci ani.

*

„Cina cea de taină“. Celebrul tablou al marelui măestru *Leonardo da Vinci*, „*Cina cea de taină*“, se află în original în biserica Sfintei Marii din Milano. Fiind tabloul deteriorat, a fost ordonată restaurarea lui. Cu lucrările de restaurare a fost încredinţat artistul *Cavenaghi*. Acesta examinând cu deamănuntul tabloul, a făcut descoperirea, că nemuritoriul măestru a pictat tabloul deadreptul pe varul (tencuiala) păretelui, în oleiu, cu nişte colori a căror amestec şi compoziţie nu se mai poate stabilì. Deteriorarea tabloului s'a întâmplat şi se mai întâmplă astfel, că pieliţa subţire a picturei se desface de părete şi curentul cel mai mic leagănă, iar un curent mai mare ameninţă să ia de pe părete fâşiile subţirele, cari s'au compus în urma acestui fapt. Intenţia artistului *Cavenaghi* este acum, să se lipească întâi de toate fâşiile singuratice la locul lor, cu multă băgare de seamă, apoi să se apuce de curăţirea tabloului. Lucrarea aceasta va durà mai mulţi ani.

*

Donaţiune. Dl Ioan Reftea şi soţia Ana, economi din Sebeşul săs., au donat bisericii noastre gr.-ort. din Nădăştia superioară, în anul 1903, suma de 200 cor., ear în anul curent ziua de sf. Petru şi Pavel suma de 200 cor, în total suma de 400 cor. In numele credincioşilor din parohia Nădăştia superioară, vin şi pe calea aceasta a le esprimà cea mai profundă mulţămită, rugând pe bunul Dumnezeu să le răsplătească nobila faptă, dăruindule zile multe şi fericite. Nădăştia sup., la 4 Iulie 1908 *George Popoviciu*, par. ort. rom.

*

Petrecere în Totoiu. Inteliginţa română din Totoiu şi jur învită la petrecerea de vara, ce se va ţineà în 20 Iulie st. v. (ziua proorocului Ilie), din incidentul adunării despărţământului „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ din despărţământul Alba-Iulia, în edificiul şcoalei. Venitul curat e destinat pentru biblioteca şcolară.

*

Petrecere în Lăpuşul-unguresc. Inteligenţa română din Lăpuşul-unguresc şi jur învită la petrecerea de vară ce se va aranjà la 2 August 1908, în sala cea mare dela „hotel Zsentye“ din Lăpuşul-unguresc. Preţul de întrare: pentru persoană 2 cor., pentru familie din 3 membrii 5 cor. Inceputul precis la $^1/_2$8 ore sara. Venitul curat e destinat în favorul bisericii române din Lăpuşul-unguresc. Ofertele benevole să se adreseze dlui Ioan Petruţ cand. de adv. în Lăpuşul-unguresc (Magyarlápos).

*

Dar pentru biserică. Credincioşii Ioan Gligor Mândrean şi soţia Maria n. Tudor din Ocna au dăruit pe sama bisericei din filia Mândra 100 coroane, care sumă s'a depus spre fructificare la institutul „Albina“. Nicolae Popa din Slimnic un rând complet de vestminte bisericeşti în preţ de 120 cor. Ilie Costea şi Rafila Ursu au dăruit un rând întreg de odăjdii şi un prapor frumos negru bisericii din Loamnăş, în preţ de 180 cor., iar acum înfiinţata „Reuniune a femeilor române pentru înfrumseţarea bisericii“ a cumpărat pe sama bisericii din Loamnăş o sf. Evangelie cu litere latine, frumos legată, în valoare de 35 coroane, şi un rând complet de vestminte negre cu 120 cor. Tuturor acestor donatori mă simt plăcut îndemnat a le aduce cele mai sincere mulţămiri, în numele credincioşilor din Loamnăş şi filia Mândra. Loamnăş, 9 Iunie v. 1908. *Nicolau Dorea*, paroh gr.-or.

Cărţi şi reviste.

Annarul gimnaziului superior gr.-cat. şi al şcoalelor elementare din Beiuş, pe anul şcolar 1907/1908. Publicat de *Vasile Dumbrava*, director. Cuprinsul: *Episcopul Samoil Vulcan*, discurs de profesorul Dr. *C. Pavel*, şi date şcolare, din cari scoatem următoarele: Institutul are 15 profesori ordinari şi 2 estraordinari. Elevi au fost în anul espirat în cl. I 71, în cl. II 60, în cl. III 62, în cl. IV 35, în cl. V 58, în cl. VI 54, în cl. VII 44 şi în cl. VIII 48. Dintre absolvenţii clasei a VIII-a au făcut examenul de maturitate *cu eminenţă* trei, cu *bine* cinci, şi maturi au fost declaraţi douăzecişişase. Ceialalţi fac examen de corigenţă în Septemvrie, ori vor face esamen nou peste un an.

*

Editura „Minerva“ din Bucureşti a mai tipărit următoarele cărţi de valoare: *Critice*, de *Titu Maiorescu*, 1866—1907, ediţie completă, volumul 1, preţul 1 leu 50 bani. *Pescar de Islanda*, de *Pierre Loti*, traducere de *C. Sandu-Aldea*, preţul 1 leu 50 bani şi *Iluzii*, roman de *Ludovic Dauş*, preţul 1 leu 50 bani. Se pot comanda şi prin librăria arhidiecezană din Sibiiu.

Oficială.

Oficiile protopopeşti sunt recercate a trimite fără întârziere:

a) discurile dela Florii şi a II-a zi de Rusalii;

b) abonamentele la „Istoricul catedralei“; iară oficiile parohiale să se convingă, dacă s'au achitat premiile de asigurare contra focului pentru edificiile bisericeşti.

Poşta redacţiei.

Dlui I. F. în O. Pentru *voluntari* nu ştim că s'ar împărţì stipendii. Pentru elevi din şcoalele de cadeţi — *da.*

Dlui I. B. în Avrig. Adresaţi-vă librăriei arhidiecezane în Sibiiu, ori librăriei Krafft, ca se vi-o procure. Scrieţi, în câte exemplare doriţi să o aveţi?

Concurs pentru două stipendii.

Din fundaţiunea *fericitului Nicolae de Şuştai şi a soţiei sale Maria, n. cavaler de Alduleanu*, aflătoare în administrarea bisericei sf. adormiri din Braşov-cetate sunt a se distribuì *două stipendii de câte 150* (una sută cincizeci) *coroane* anual la elevi săraci şi silitori de naţionalitate română şi de confesiune gr.-or. cari cercetează vre-o şcoală medie sau comercială superioară. Conform literelor fundaţionale, se vor preferì elevii, cari cercetează vre-una din şcolile din Braşov de această categorie.

Concurenţii au să prezenteze: *a) atestatul şcolar* dela finea anului şcolar trecut, prin care să dovedească, că au obţinut din moralitate nota „bună“ şi din studii cel puţin calculul general „bine“; *b) atestat de paupertate*, în care să se constate averea imobilă a părinţilor concurentului, venitul după acea avere, ori dacă părinţii au alt câştig s'au salar, suma acestora, — şi în fine numărul membrilor de familie a părinţilor petentului. Atestatul de paupertate se va eliberà de primăria comunală, dar se va signa şi de parohul locului.

Petiţiunile, însoţite de aceste documente, se vor înaintà *până în 31 Iulie v. a. c.* comitetului parohial *pe adresa dlui epitrop Ioan Bidu, comerciant în Braşov.*

Braşov, 10 Iulie v. 1908.

Pentru comitetul parohial al bisericii gr.-or. române cu hramul Sf Adormiri.

Andreiu Bârseanu prezident.
Dr. Const. Sotir secretar.

Nr. $\frac{985}{36 \text{ Pl.}}$ 1908. (205) 1–3

CONCURS

Pentru îndeplinirea postului de **secretar** la Consistoriul ortodox român din Oradea-mare, în mod definitiv, cu salar de 2900 cor. si dreptul de penziune în cadrul statutelor fondului de penziune pentru funcţionarii consistoriali, se puclică concurs până la **17/30 August a. c.**

Cine doreşte a ocupà acest post, să'şi înainteze recursul subsemnatului Consistor, provăzut cu documente:

a) că, e credincios al bisericei ortodoxe române;

b) că, e preot ori teolog cu examen de cualificaţiune preoţească;

c) că, e licenţiat s'au absolvent al facultăţii juridice s'au celei de litere (filozofie) şi ce limbi vorbeşte şi scrie;

d) ce activitate publică a desvoltat păn'acum, fie prin lucrări literare, ori pe terenul şcolar, s'au administrativ.

Secretarul în afară de agendele ordinare secretariali şi cele prezidiali, va provedeà şi referada în senatul şcolar şi cel epitropesc.

Oradea-mare, 1/14 Iulie 1908.

Consistorul eparohial gr.-or. român din Oradea-mare.

Publicaţiune.

Pentru liferare de:

1. Pâne de grâu curat.
2. Franzele făcute din făină de grâu curat cu lapte.
3. Făină de grâu curat Nr. 2. şi 3.
4. Carne de vită.
5. Carne de viţel.
6. Carne de porc şi
7. Unsoare de porc, toate de prima calitate pentru alimentarea alor 220—250 elevi dela seminarul teologic-pedagogic gr. ort. român „Andreian“ din Sibiiu în anul şcolar 1908/9.

Doritorii de a reflectà la careva din aceste poziţii să-si înainteze ofertele în scris, provăzute cu timbru de 1 cor,, în persoană, la subscrisul până în 15 August st. n. incuzive, unde vor aflà mai deaproape şi condiţiile speciale pentru încheerea contractului, cum şi eventul alte informaţiuni. Ofertele întrate după termin nu se vor luà în considerare.

Tot în acest termin se pot înaintà în scris oferte pentru resturile de mâncare dela mese şi culină.

Sibiiu, 27 Iulie n. 1908.

Constantin Dimian
[204] 1—3 econom seminarial.

Nr. 314/1908 prot. [200] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti în comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Mediaş să escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Biertan**, salar de 600 cor. în rate lunare anticipative, 6 stângini de lemne pentru foc computaţi în 80 cor., cuartir în edificiul şcoalei.

2. **Chesler**, cu salar de 600 cor. din repartiţie, în care se cuprinde şi venitul cantoral, cuartir şi lemne de foc.

3. **Şeica mare**, cu salar de 600 cor. şi anume 400 cor. din repartiţie şi 200 cor. ajutor dela Preaven. Consistor. Relut de cuartir în sumă de 50 cor. şi 2 stâng. de lemne.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, a să prezentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-şi arătà desteritatea în cântări, îndatoraţi fiind cei instituiţi a instruà copii în cântările bisericeşti şi a cântà la sf. liturghie, a contribuì la fondul protopresbiteral pentru casa tractului cu suma de 10 cor. anual, în decurs de 10 ani.

Cuincuinalele se vor computà numai după serviciu de 5 ani în postul, ce să ocupă.

Mediaş, 10 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Romul Mircea
protopresb.

N. 625/1908 prot. [197] 1—3

Concurs.

Pentru intregirea posturilor vacante de învăţători la şcoalele poporale confesionale gr.-or. române din comunele mai jos numite în protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Covăş**, cu salar de 600 cor, cuartír şi ¼ jug. grădină.

2. **Şulumberg**, cu salar de 600 cor., cuartir, lemne de foc şi ¼ jug. grădină.

3. **Vecerd**, cu salar de 600 cor. şi anume: 540 cor. din repartiţie, 60 cor. din alodiul comunal şi cuartir.

4. **Vărd**, cu salar de 600 cor. şi anume: 300 cor. din repartiţie, 160 cor. din cassa bisericei, 140 cor. din alodiul comunal, cuartir şi lemne de foc ori relut de 40 cor., şi pentru grădină relut de 10 cor.

Pentru urcarea salarului cu 1 Iulie 1910 se va cere ajutor dela stat.

Cuincuinalele la acestea posturi se computà numai după anii serviţi la respectiva şcoală, după instituirea definitivă; deci anii serviţi airea nu se consideră.

Aleşii învăţători primesc pe lângă altele îndatorirea să cânte cu elevii Dumineca şi sărbătoarea la liturgie în biserică, în comunele de sub 2 şi 3 să ţină şi strana la utrenie, în cele de sub 2 şi 4 să instruieze adulţii, iar în cea de sub 1 pentru eventuala înfiinţare şi conducere a corului se va solvì deosebit o remuneraţie de 50 cor. pe an.

Doritorii de a ocupà vreunul din acestea posturi, să şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez şi despre studiile pregătitoare, absolutoriul pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu şi să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Agnita, în 9 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral.

Ioachim Muntean
protopresb.

Nr. 589/908. [198] 1—3

Concurs.

Devenind vacante posturile învăţătoreşti din comunele noastre bisericeşti:

1. **Arini** şi

2. **Marcoş**, pentru ocuparea lor se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt pentru:

1. Arini salarul legal cu ajutoare dela V. Consistoriu şi putându-se esoperà şi ajutor dela stat, iară pentru

2. Marcoş, *a*) salar în bani dela biserică 300 cor., în cari 40 cor. sunt computate venitul jumătate de cantor.

b) până la finalizarea cu întregirea salariului la suma prescrisă de noua lege şcolară va aveà dela stat 300 cor.,

c) dreptul de pădurit şi păşunat cel puţin 15 cor.,

d) grădina şcolară de circa 400□°.

e) bani de cuartir 50 cor. eventual cuartir natural.

f) ştiind să formeze şi conducă cor, nu i se vor computà cele 40 cor. ca cantor.

Invăţătorii vor aveà a fi şi cantori şi a instruà şcoala de repetiţie şi adulţi.

Concursele provăzute cu documentele recerute sunt a se adresà oficiului protopresbiteral gr.-or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Breţcu, 8 Iuliu 1908.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 150/1908. [199] 1—3

Concurs.

Se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru postul de învăţător la şcoala noastră din **Archita**, tractul Cohalmului.

Emolumentele sunt: salariu anual de 600 cor., şi anume: 200 cor. din cassa bisericei, 200 cor. din cassa comunei politice, şi 200 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Concurenţii să-şi trimită cererile şi documentele conform legei şcolare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi înainte de alegere să se prezenteze în biserică, zpre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic, şi spre a-i cunoaşte poporul.

Cohalm, în 10 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresb.

3519/908 fb. sz. [201] 1—2

Versenytárgyalási hirdetés.

A czód reusadului viczinális ut riusadului Ioan völgyi szakaszának kiépitésére vonatkozó munkálatok biztósitása czéljából **1908 évi augusztus hó 1. (első) napján (szombaton) délelőtt 9 órakor** a nagydisznódi főszolgabirói hivatalnál tartandó zárt irásbeli ajánlati verseny tárgyalást hirdetek felhivom a versenyezni ohajtókat, hogy le pecsételt ajánlataikat a fennt kitett határidőig, annyival is inkább adják be, mert később érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlatokhoz 600 kor. bánatpénz vagy értékpapir csatolandó.

A vállalatba adandó munkák előirányzati értéke 11.700 cor.

A vonatkozó tervek, költségvetés stb. a nagydisznódi főszolgabirói hivatalban a hivatalos orákban megtekinthetők.

Végül kijelentem, hogy az uti bizottság fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között — tekintet nélkül az ajánlott árakra — a megbizhatóság figyelembe vételével szabadon választhasson.

Nagydisznód, 1908 julius hó 22.

Dr. Schuster
főszolgabiró.

Nr. 545. [179] 2—3

Concurs

Pentru intregirea unui post învăţătoresc la şcoala confesională din Cristian se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar fundamental de 600 cor., cuartir în natură şi 12 cor. pentru ¼ jugăr grădină.

Cu prima Iulie 1910 salarul funda mental se intregeşte la 1000 cor.

Cuincuenalele se computà dela datul instituirii definitive. Anii serviţi airea nu se computà.

Alesul învăţător va fi îndatorat a înfiinţà şi conduce corul bisericesc în Dumineci şi sărbători, pentru cari prestaţiuni va primì o remuneraţiune deosebită conform desterităţii lui.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere sà se prezenteze poporului în biserică, spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi în tipic.

Zerneşti, în 24 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral al Branului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Nrii 337 şi 376/1908. [184] 2—3

Concurs

Se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pentru întregirea următoarelor posturi:

a) Pentru postul de capelan din parohia de cl. I **Bulz ştide jos** cu filiile **Străuţ** şi **Ticeri**, concurs nou, cu aceea, că după-ce la primul concurs nu s'au însinuat nici un competent, în lipsa celor cualificaţi pentru parohia de cl. I se admit recurenţi şi cu cualificaţiune de cl. II ear în lipsa acestora şi de cei cu cualificaţiune de cl. III.

b) Pentru parohia de cl. II **Tomnatecul de jos**.

Emolumentele sunt: pentru postul de capelan toate venitele din filii, având a locuì el până la moartea parohului în filia Ticeri.

Pentru postul de paroh emolumentele sunt cele statorite în coala B, pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Competenţii au a-şi aşterne în terminul deschis petiţiunile lor, instruate conform normelor din vigoare.

Brad, 24 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Zarand.

Vasiliu Dămian
protopresb.

Nr. 511/1908. [185] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de al doilea învăţătoriu şi al treilea de învăţătoare dela şcoala poporală confesională gr.-or. română din **Porceşti**, protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

Emolumentele împreunate cu acestea posturi sunt cele prescrise în legile noastre bisericeşti-şcolare.

Doritorii de a ocupà vre-unul din acestea posturi să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor in vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poşta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se prezentà în vre o Duminecă sau sărbătoare la sânta biserică spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locali.

Avrig, 1 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 351/1908. [190] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Almaşul mic** cu filia **Archia**, protopresbiteratul Deva, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fesionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post de paroh să-şi prezenteze cererile concursuale, instruate conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul arătat, având a să prezentà la sfânta biserică spre a cântà respective a celebrà şi cuvântà.

Dobra, la 3 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tr. Deva în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
adm. protopr.

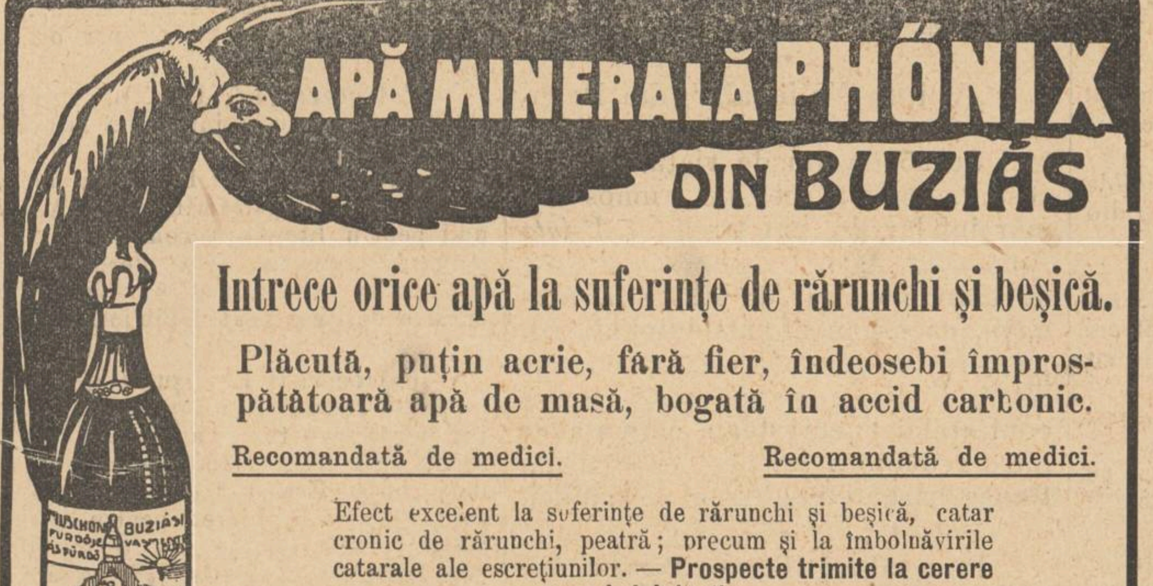

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Intrece orice apă la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, fără fier, îndeosebi împrospătătoară apă de masă, bogată în accid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferinţe de rărunchi şi beşică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum şi la îmbolnăvirile catarale ale escreţiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 64—100

La

Libraria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale . . . . . . 16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . . —·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . . 1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à 1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

r. 78 Sibiiu, Joi 17/30 Iulie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Constituţie în Turcia.

Esistă de mult în Turcia un partid politic al Turcilor tineri, care acum de curând a păşit pe terenul *faptelor*, pentru a face ordine în provinciile din imperiul turcesc. A început operaţiunile în Macedonia, cuibul certelor şi al nedreptăţilor, şi cu succesul cel mai splendid, pentrucă în câteva zile s'a făcut atât de temut, încât Sultanul s'a văzut silit să dee aceea ce cerea partidul acesta, pus sub conducerea unui comitet energic, *constituţie* pe seama popoarelor din Turcia.

A fost foarte uşoară situaţia pentru Turcii tineri, fiindcă armata turcească era pe partea lor. S'a întâmplat casul, că trupele au denegat supunerea de a se bate cu gloatele Turcilor tineri, şi s'au pus în rând cu acestea, pentru a luptà în contra jefuitorilor de drepturi omeneşti din Turcia.

După ce au ajuns stăpâni pe situaţie în Macedonia, Turcii tineri au ameninţat, că îşi iau drumul spre Constantinopol, de sine înţeles, că nu pentru a se închinà Sultanului şi ministrilor sei. Şi ameninţarea aceasta, precum şi faptul, că armata nu e străină de luptele şi dorinţele Turcilor tineri, au făcut, ca Sultanul imediat să cheme la sfat pe mai marii sei. Şi după nişte consfătuiri animate, cari au durat dela orele trei după ameazi până la orele unsprezece din noapte, consiliul de ministri şi de bărbaţi de stat a dat Sultanului sfatul, să dee imperiului *constitutie*, adecă să pună în esecutare constituţia pe care o promisese poporaţiunei la anul 1876, dar care nu a fost pusă în vigoare.

Sultanul a primit sfatul, şi în ziua următoare, dimineaţa, a fost publicat decretul Sultanului, prin care se introduce în imperiul turcesc constituţia dela anul 1876. Evenimentul acesta, care a provocat sensaţie în lumea întreagă, s'a întâmplat Vineri dimineaţa, iar Sâmbătă a apărut al doilea decret al Sultanului, prin care vin amnestiaţi vre-o douăsute de condamnaţi politici, iar alţi vre-o şasesute espulsaţi primesc îndreptăţirea de a se reîntoarce în patrie. Totodată se şterge şi censurà.

Prin aceste fapte, primite de întreaga poporaţiune din Turcia cu cea mai mare însufleţire, statul turcesc a întrat în rândul statelor, cari singure pot să-şi facă regenerarea, fără concursul şi ajutorul altor state. Planurile diplomaţiei europene, cu privire la vindecarea acestui om bolnav, cum se numea imperiul turcesc cu predilecţie, sunt acum încrucişate, pentrucă omul bolnav, la dreptul vorbind, nici nu e bolnav. Puterile mari europene îl vor lăsà acum în pace, să-şi reguleze singur afacerile, ceeace probabil că o va face cu mai bun succes, decât diplomaţia europeană.

Notăm, că după ştirile din Constantinopol, organisarea Turcilor tineri era mai nainte foarte slabă, nici nu se prea ştià ceva de ea. Dar imediat cum s'a păşit la *fapte* şi au fost delăturaţi câţiva dintre cei mai tirani, cari s'au trimis în ceealaltă lume fără sentenţă judecătorească, rândurile lor s'au închegat, pentrucă li-s'au alăturat toţi nemulţămiţii, iar în imperiul turcesc, afară de funcţionarii cei lacomi, oameni mulţămiţi nu prea erau.

Destul, că prin energia Turcilor tineri s'a creat o nouă stare de lucruri în Turcia, care se află acum în pragul unei nouă desvoltări moderne de stat. De sine înţeles deci, că pretutindenea însufleţirea e mare. Pe multe locuri s'au ţinut întruniri publice de manifestare, şi într'un oraş, după cetirea decretului Sultanului, metropolitul grecesc s'a sărutat cu preotul bulgar şi cu preotul turcesc, în semn de înfrăţire a tuturor naţionalităţilor din imperiul turcesc. Telegrame şi adrese de mulţămire se trimit Sultanului din toate părţile, iar presa întreagă scrie cu multă însufleţire despre noua şi îmbucurătoarea întorsătură a lucrurilor, aducând elogii Sultanului pentru cele făcute. Toate casele mai de frunte sunt împodobite cu steaguri, şi pretutindenea se văd feţe vesele, bucurie şi semne de fericire.

Iată ce poate face un pas corect şi bine cumpănit, întreprins din partea celor mari. Schimbă într'un moment întreaga fisionomie de mai nainte a ţării, şi şterge toate urmele durerii şi ale nemulţămirii!

E vorba acum, ca în trei luni parlamentul turcesc să se întrunească şi să-şi înceapă lucrările. Constituţia turcească e de altcum pe scurt următoarea:

Libertatea personală e inviolabilă şi asigurată în lege. Religia statului e cea islamică, dar celelalte confesiuni se pot profesà neîmpedecat şi *drepturile bisericilor sunt garantate.* Constituţia nu împrumută instituţiunilor statului caracterul teocratic. Libertatea de presă, libertatea de întrunire şi asociare, dreptul de a petiţionà la parlament, libertatea învăţământului, egalitatea înaintea legilor, drepturile şi datorinţele egale faţă de patrie, îndreptăţirea egală la împlinirea funcţiilor de stat, — nefăcându-se deosebire de confesiune, — sistemul de dare just şi egal, apărarea proprietăţii: toate se garantează în constituţie.

Consiliul de ministri se constitue sub şefia marelui vizir. Fiecare ministru e răspunzător de resortul seu, camera îl poate pune sub acusă, şi în acest cas va judecà o judecătorie supremă. In casul dacă camera dă vot de neîncredere guvernului, Sultanul ori va numì alt guvern, ori va disolvà camera. Parlamentul constă din două corpuri, din senat şi camera deputaţilor, şi se întruneşte în sesiune de patru luni, la întâiu Noemvrie. Tot câte 100.000 de locuitori aleg un deputat. Mandatul esclude alte ocupaţiuni, e incompatibil cu funcţiunile de stat. Ciclul parlamentar e de patru ani. Deputaţii sunt imuni.

E deci o constituţie destul de bună, care nu stă cu nimica îndărătul constituţiunilor din statele din Apus, şi e compusă după analogia acestora.

„Bancă culturală“.

— Articol din ziariul *„Lupta“*. —

„Iată o idee de apărare, născută într'un suflet îngrijorat de răul ce ni s'a urzit prin legea lui Apponyi.

Intr'un articol ce ni-se trimisese înainte cu câteva zile se afirmà, că acel suflet îngrijorat ar fi chiar I. P. S. Sa Arhiepiscopul-Metropolit *Ioan Meţianu.* Orice cusururi s'ar puteà aflà modalităţilor contemplate pentru realizarea ideei, intenţiile aceleia face toată onoarea părintelui ei.

După campaniile de protestare contra proiectului lui Apponyi, ca după nişte forme de luptă, pentru cari pornirile noastre se ştiu aranjà maşinaliceşte, ne-am pomenit iar într'o apatie şi uitare proastă. O dâră de mişcare luminoasă ni-a fost dat să vedem prin jertfa câtorva comune, ca să ne înconjoare apoi şi mai întunecată şi mai mocnită letargica skepsis. Să vină ce o venì! Noi nu mai avem putere de a ne gândì, şi nici voinţă de a mai luptà.

Dar un suflet îngrijorat mai veghează preste sbiuciumările neamului seu şi un glas de chemare răsună, voind a ne deşteptà.

Cu toate sarcinile pe cari ni-le impun, şcolile noastre, pentru cari au luptat înaintaşii noştri şi am luptat noi fără încetare, ne sunt atât de scumpe. Dar strâmtorate din pas în pas şi scăpătând din treaptă în treaptă pe scara drepturilor lor, după legea lui Apponyi le vedem ajunse la o stare, care într'o clipă ne-a pus pe gânduri, că mai are oare rost să jertfim şi pentru viitor, ori să le aruncăm în potopul valurilor duşmane, ca pe nişte lucruri, a căror păstrare — oricât ar fi de preţioasă sufletelor noastre, — ni-ar impune numai sarcini grele, fără a ne dà şi foloase?!.

Se păreà, că se va rupe dintr'o dată tradiţia, care ne-a alipit atât de mult de şcolile noastre confesionale, şi ca atari naţionale.

In ideea *„băncii culturale“* vedem reculegându-se tradiţia, pe care am păstrat-o cu atâtea jertfe până acum şi care între împrejurările grele de astăzi şi în faţa nedumeririlor şovăitoare par'că ni-ar dà îndrumarea: *chiar şi atunci, când şcolile ar mai fi numai cu numele ale noastre — să le păstrăm numele acesta!*

Dar ideea are două cusururi.

Intâi, venitul capitalului de 300.000 coroane, dupăce se mai dă şi o dividendă de 5%, dar chiar şi dacă mulţi dintre acţionari ar renunţà la ridicarea dividendei, e o vadră de apă împotriva unui incendiu grozav.

Şi apoi, ideea băncii culturale a avut darul de a stârnì gelozia unor factori, cari ne temem, că vor grăbì să-i sape mormântul.

Dar nu e încă târziu, ca toţi cei chemaţi să-şi facă datoria — acum cu adevărat în al unsprezecelea ceas! Nu toate şcolile noastre au grăbit până acum a se aruncà între fălcile molohului. Şi nu toate sunt înghiţite, câte şi au luat deja întâiul avânt spre perzare.

Reculeagă-se încă odată toate protopopiatele. Facă-şi socoteala despre cât le trebue pentru salvarea şcolilor şi dacă n'au murit, iscodească izvoară şi căi pentru procurarea averilor ce li-se cer drept jertfă.

Insaşi ideea *băncii culturale* ar fi păcat să se stingă ca o ultimă licărire, înainte de noaptea vecinică. Şi oare nu avem noi, un neam de trei milioane de oameni, şi puterea şi inimile, ca să-i dăm acestei idei un cuprins mai încăpător?

Şi dacă merge pe gelozie, s'ar afla şi forma convenabilă pentru înlăturarea oricarei gelozii!“

Ce cariere să recomandăm fiilor poporului nostru?

De Vasile Păltinean.

(Urmare.)

Schiţând până aici cauzele, pentru cari se crede, că fiii poporului nostru nu îmbrăţişează aceste cariere practice, să vedem acum, cari sunt motivele, ce ne îndeamnă a le recomandà, şi care e însemnătatea acestor cariere?

1. Cunoaştem toţi starea ţărănimii noastre, atât materială cât şi culturală, cunoaştem avuţia, ca şi sărăcia ei. Ştim destul de bine, că din sudoarea şi truda lui de un an, ţăranul abia are să-şi hrănească gurile, cari cer pâne.

Pământul e puţin, şi pe deasupra nu prea productiv; mai adaugă apoi, că nu-l ştie lucrà nici raţional, şi că n'are nici puterea, mijloacele ca să-l lucre, şi poţi lesne judecà, cât de mare e isvorul de câştig al Românului. Brazda, ogorul care azi hrăneşte 10 guri, nu va puteà hrănì mâne 20, ori mai multe, căci mijloacele de traiu cresc într'o progresiune aritmetică, pe când poporaţiunea creşte într'o progresiune geometică. La acest ogor munceşte Românul de cum trece iarna şi până vine iarăşi, „din straja dimineţii până în noapte“ şi ori şi câtă muncă depune, ori câtă cantitate de energie cheltueşte, la vremea recoltei abia o scoate la ceva. Las' la oparte, că tot din acest mic câştig are să-şi plătească dările, cari nu sunt puţine şi sunt grele.

Nu e de mirare întâmplarea următoare: Mai anii trecuţi un notar într'un sat oarecare întrebând pe un ţăran, câte găini are în curte, l-a întrebat bietul om spăriat, de e vorba doar să se pună dare şi pe găini? Intre ţărani de altmintrelea, după ce au văzut cum se înmulţesc dările se aude des, că acuşi vor venì şi găinile la dare.

Breazda e îngustă, Românul are mulţi copii, multe guri, cari cer pâne, ear această brazdă mai împărţindu-se în 5—8 părţi, e lucru foarte explicabil, că belşug în casa Românului nu poate fi.

E de lipsă deci, să se împărţească braţele muncitoare în deosebite ramuri de ocupaţii, şi cei puşi în fruntea poporului să caute să nu lase să se împărţească ogorul îngust, ca în urmă bieţii oameni să devină peritori de foame.

In acest chip repartizându-se puterile de muncă, numărul nenorociţilor nu ar creşte pe fiecare zi, tatăl nu ar fi silit să meargă să împrumute la bănci pentru ca să-şi îmbrace copilaşii, executorii nu ar bate cu doba petecul de pământ, familii întregi nu ar ajunge pe drumuri.

De ce dar să nu îmbrăţişeze fiii poporului nostru meşteşugurile şi comerţul? Nu sunt aceste cariere destul de onorifice?

Nu numai să sunt onorifice, dar oameni muncitori, cu modeste aspiraţii, cruţători, pot întemeià familii cu mult mai fericite şi mai destoinice pentru viaţă, decât economul, dascălul ş. a. Este deci un fapt destul de nenorocit, că Românul nu-şi dă copilul să înveţe negoţ şi meserii!

Ca să ne convingem şi mai mult de însemnătatea celor spuse până aici, voiu spune o istorioară, despre care cred, că-şi aduce fiecare aminte din şcoala elementară, — istorioara banilor făcuţi din nuele. O văduvă cerşeà cu cei doi copilaşi ai ei şi ajungând la un negustor, acesta a zis mamei şi copilaşilor: *„Voi nu sunteţi pentru* cerşit. *Trimite-mi pe fiii dtale în fiecare zi după amiazi, să-i învăţ să facă bani din nuele.“* Sărmana văduvă credeà, că negustorul glumeşte. Trimiţându-şi însă copilaşii, negustorul îi puse să împletească corfe şi cu fiecare săptămână, pe măsură ce-şi însuşiau mai bine meşteşugul, câştigau tot mai mult şi nu erau siliţi să trăiască din mila altora. Aşa se făcură bani din nuele, dar istorioara aceasta este o pildă destul de luminoasă pentru arătarea însemnătăţii meseriilor.

Sau, ca să ne convingem de adevărul zicalei, că „meşteşugul e plug de aur" şi „că o meserie plăteşte cât o moşie" bună, să facem comparaţie între casa şi masa ţăranului în zi de Dumineca ori sărbătoare şi între a unui meşteşugar. Sau fiindcă vor fi şi de aceia, cari au cetit frumoasa novelă „In lume" de regretatul I. Popoviciu Bănăţeanul, să facem o comparaţie între tabloul luminos şi colorat al belşugului şi îndestulirii din casa meşterului Tălpoae, şi între tablourile din viaţa ţărănească din scrierile lui Slavici, Sandu Aldea, Sădoveanu, Agârbiceanu, etc. Să dăm la oparte tot ce fantasia scriitorului a adaus şi să vedem realitatea!

In privinţa îmbrăţişării meşteşugurilor, noi Românii stăm cu degetul în gură ca şi copilul dornic de ţâţă. Ne uităm cum punga străinului să îngroaşă din sudoarea noastră, ne uităm cum ei câştigă şi se îmbogăţesc, întemeiază familii, iar copiii Românului îşi istovesc puterile muncind la un rozor, care nu dă atâta mămăligă cât să hrănească toate gurile flămânde.

In scurt zis, *starea materială a poporului nostru, împuţinarea pământului, îngreunarea condiţiilor de existenţă, condiţii sanitare, cer cu toată stăruinţa împărţirea braţelor muncitoare şi pe alte terene decât al agriculturii. Vom alege* pe cele mai rentabile: *meseriile* şi *comerţul.*

2. Să îmbrăţişăm comerţul şi industria, dar nu numai cu vorba — asta o facem de vr'o 50 de ani cu puţină ispravă — *să ne înstărim o puternică clasă cultă şi mijlocie, căci fără ea societatea noastră ca individualitate socială e ca şi un lanţ căruia îi lipseşte o verigă.*

Să zicem, că nu-i lipseşte, căci avem un început şi pe acest teren, dar veriga e slabă, ca şi veriga lanţului de păpădie. Poţi coborâ cu carul încărcat de pe deal când ştì că veriga lanţului de sub roată e slabă? Nu! Tot aşa nici un popor nu poate coborâ în învălmăşeala luptei pentru existenţă, câtă vreme nu e deplin cristalizat.

Priviţi ţinuturi curat româneşti şi vedeţi, ce icoană înfăţişează oraşele, locurile unde sunt reprezentate meşteşugurile şi comerciul şi mai ales în ţinutul nostru (com. Cluj) şi vedeţi în ce măsură e reprezentat în toate aceste branşe elementul românesc. Veţi aflà, că noi disparem faţă de străini, nu suntem reprezentaţi nici cu $1^0/_0$ deşi poporul românesc este elementul preponderant. Până când nu vom aveà meseriaşi, nu vom aveà nici oraşe, banul nostru strâns cu multă sudoare pentru toate lucrurile trebuincioase va curge în punga străinului.

Noi ca individualitate socială suntem „ca şi un mare tablou familiar, în care sunt zugrăviţi moşii şi nepoţii", ear părinţii cari ar fi să săvârşească tabloul lipsesc (Cf. N. Cristea, Discurs la exp. meseriaşilor, Sibiiu 1892. Anuar I Reuniunii sodalilor p. 17) sau deşi nu lipsesc, chipurile lor sunt aşa de şterse, încât abia le poţi deosebì.

In ori şi care societate, deosebitele elemente constitutive după raporturi precise trebue în seria fenomenelor vitale să se suplinească, să se întărească unele pe altele. Astfel agricultorul, primul element dă materialul brut, vine apoi al doilea element, meşteşugarul şi-l pregăteşte şi-l pune la dispoziţia celui dintâiu şi a celui din urmă, care este omul cu carte, *intelectualul*, cu menirea să dee direcţia activităţii şi să o conducă.

Aşa e acest lucru la noi? Răspunsul nu poate fi decât negativ, căci al doilea element constitutiv al societăţii noastre, ca individualitate etnică-socială deosebită de altele, e slab şi neînsemnat. Urmarea este, că până când nu-l vom aveà pe acest element, până atunci şi societatea noastră nu poate fi închegată, cristalizată, şi nici nu poate fi considerată de *„energică"* în înţelesul energiei sociale.

Individualitatea socială nu se conzideră de „energică" după „spaţiul ce elementele energetice îl ocupă", ci după „capacitatea pe care dânsa o are de a se adaptà împrejurărilor esterne în mijlocul cărora ea se dezvoaltă", — zice dl Rădulescu-Motru (Cf. Ştiinţă şi energie. ed. Bibliot. pt. toţi p. 97). Ear mai departe tot dsa în aceeaşi scriere spune, că „energia individualităţii sociale se dovedeşte prin virtualitatea pe care o au tendinţele ei de a se chemà unele pe altele la actualitate pentru atingerea unui scop." (Ibidem. p. 97). Sau, ca să lămuresc puţin aceasta, energia unei societăţi nu zace în numărul mare al membrilor ori în locul ce-l ocupă ea, ci precum puterea intelectuală a unui om nu residă în mulţimea cărţilor cetite, ci în spontaneitatea reproducerii şi folosirii în caz de trebuinţă a celor cetite, tot aşa şi o societate atunci e energică, când membrii ei se ştiu acomodà trebuinţelor şi împrejurărilor vremii şi lucră, muncesc unul fiecare cu stăruinţă.

Numai aşa pot să existe în marea luptă pentru existenţă popoarele mici, şi numai şi numai aşa au putut multe popoare mici să atragă asupra-le ochii plini de mirare a popoarelor mari!

Precum la un arbore fiecare parte, fiecare fibră îşi urmăreşte scopul său, tot astfel trebue să se urmeze şi într'o societate consolidată. Poporul e rădăcina, trunchiul clasa mijlocie, ear coroana clasa cultă. Fiecare dintre aceste elemente au să-şi urmărească ţinta proprie, indiferent de calea pe care merg, dar *„rezultanta"* acestora trebue să fie *una:* întărirea arborelui în exemplul citat, întărirea individualităţii sociale în casul nostru. O altă pildă eclatantă ar fi povestea cunoscută a lui Menenius Agrippa, despre membrele corpului, spusă poporului roman.

Constatăm deci, că şi *din motivul consolidării neamului nostru, ca individualitate socială, încă este de trebuinţă, ca cât mai mulţi din fiii poporului nostru să îmbrăţişeze meseriile şi comerţul.* (Va urma.)

O cruce din „sfântul lemn".

(Fine).

Cele mai multe din părţile sf. cruci a Domnului Isus Hristos, cari se păstrează azi prin diferitele biserici şi locuri ale lumii, sunt în genere foarte mici. Ele au adese o mărime de puţini mm. şi sunt aşezate deaceea în cruci mari de aur sau de argint, cari sunt ornate adese cu multe pietrii scumpe. O astfel de cruce îmi aduc aminte că am văzut în „Schatzkammer" în Viena, iară alta în Domul din Köln. Crucea din Viena e o cruce de aur, ornată cu multe pietre scumpe, care are — dacă îmi aduc bine aminte — forma unei cruci romane, adecă un singur braţ orizontal, aşezat în partea de sus a braţului vertical, iară în lăuntrul ei se păstrează o parte din lemnul crucii Domnului Isus Hristos. Crucea din Köln e deasemenea îmbrăcată în aur, dar are forma unei cruci patriarhale, adecă cu două braţe orizontale, unul mai scurt, altul mai lung, întocmai în forma crucii noastre.

Crucea noastră nu e îmbrăcată, nici în aur, nici în argint, şi nu e ornată nici cu pietrii scumpe, dar pentru aceea este, precum ne spune inscripţia de pe Ea, „cea mai mare părticea (din crucea Domnului), din câte se păstrează în întreaga lume". Ea are o înălţime de 31·4 cm., braţul prim orizontal o lungime de 10.5 cm., braţul al doilea o lungime de 14.3 cm., preste tot o lăţime de $2^1/_2$ şi o grosime de $1^1/_2$ cm. In această privinţă cel ce a făcut inscripţia se băzează pe mărturia unui hrisov împărătesc al împăratului Romanos, în posesia căruia fusese până atunci aceasta sf. cruce şi care o dăruise sf. mănăstiri Xeropotamos în anul 6402.

Mănăstirea Xeropotamos se zice pe inscripţie, că e dedicată sf. măriţilor marilor 40 de matiri. Din descrierile călătorilor date asupra mănăstirilor de pe muntele Athos aflu într'adevăr, că mănăstirea Xeropotamos are hramul celor 40 de sfinţi. Iară cât despre hrisovul împăratului Romanos, de care se face menţiune pe această inscripţie, aflu în pedalionul bisericii greceşti, care s'a edat în Lipsca în anul 1800 şi care ne dă nouă totodată şi unele notiţe interesante asupra muntelui Athos şi asupra mănăstirilor de pe el, că se zic următoarele: „Cei mai mulţi nu ştiu, sau nu vreau să creadă, dacă aud istorisindu-se din partea cuiva, că muntele acesta (adecă muntele Athos) a fost onorat de Dumnezeu şi a devenit un loc, în care se aud mai ales şi neîncetat înălţându-se laude lui Dumnezeu, şi care de aproape 15 seculi, decând creştinii au primit dela Dumnezeu domnia preste lume (adecă din timpurile lui Constantin cel Mare înainte), a devenit o şcoală de vârtute şi sfinţenie. De aceea eu am vroit să mă încerc de a spune toate, câte am aflat şi am cetit despre referinţele vechi ale călugărilor de pe acest munte în hrisoavele vechi împărăteşti, sau în alte documente. Inainte de toate se află un hrisov scris la ordinul împăratului *Vasile I. Macedoneanul*, care priveşte certele pentru frontieră..... Alt hrisov rupt al împăratului *Leon cel Inţelept* întăreşte hrisovul părintelui seu, în urma căruia i-se garantează muntelui privilegiile vechi, pe cari le are. Aceste se întăresc şi prin un alt hrisov al fiiului seu *Constantin* şi al socrului acestuia *Romanos* şi al *fiilor lui Romanos.* In aceste urice se află aceeaş organizaţie, care o are muntele şi în timpurile de după sf. Atanasiu.... Apoi mărturiseşte *Romanos,* socrul lui Constantin, fiiului lui Leon, în hrisovul, care l-a dat mănăstirii Xeropotamos, pre care a restaurat-o el din nou, cumcă mănăstirea fusese zidită odinioară de sf. *Pulcheria,* fiica lui *Arcadiu*... Toate uricele aceste eu le-am văzut în cărţile de urice ale comunităţii"....

Scriitorul raportului acestuia asupra sf. mănăstiri de pe muntele Athos din pedalion face aşa dară menţiune despre două hrisoave ale lui Romanos date pentru sf. mănăstiri de pe acest munte. Unul, pre care acest împărat l'a dat împreună cu ginerele său împăratul Constantin şi cu fiii săi. Acesta tratează despre organizaţia, care o au mănăstirile acestui sf. munte din vechime adâncă. Celalalt e dat se pare că de împăratul Romanos singur şi vorbeşte despre restaurarea vechii mănăstiri Xeropotamos, care a adus o cu bine la capăt.

Ştirea, pe care o avem din inscripţia crucii noastre despre existenţa unor hrisoave date de împăratul Romanos pentru mănăstirea Xeropotamos, sau în genere vorbind, pentru mănăstirile de pe sf. munte, se confirmă aşadară prin aceste notiţe, ce le aflu în pedalion, pe deplin. Este numai întrebarea, din cari ani datează aceste hrisoave, şi ori de afară de aceste hrisoave nu mai există încă şi alte hrisoave ale împăratului Romanos, date pentru mănăstirea Xeropotamos?

Din lexiconul bisericesc mare al lui *Wetzer* şi *Welte*, tom. I., art.: Athos, p. 1557, aflu, că hrisovul, în care împăratul Romanos vorbeşte despre restaurarea mănăstirii Xeropotamos, a fost scris în anul 924 d. H. Cam din acelaş timp presupun, că trebue să dateze şi celalalt hrisov dat de Romanos pentru mănăstirile sf. munte, în care se vorbeşte despre organizaţia acestora, deoarece acest hrisov e dat totodată de împăratul Constantin şi de fiii lui Romanos, şi e ştiut, că Romanos şi fiii săi au devenit coregenţi ai împăratului Constantin de abià dela anul 920 înainte.

Cu aceste date ale hrisoavelor lui Romanos, despre cari se vorbeşte în pedalion, nu se uneşte însă datul hrisovului acestui împărat, la care se provoacă inscripţia de pe crucea noastră. Acest hrisov împărătesc are să dateze din anul 6402. Anul acesta al erei dela facerea lumii, calculat în anii dela naşterea Domnului Isus Hristos, face după eră constantinopolitană (5508 ani până la Hristos) atât, cât 894 d. H. Pe atunci Romanos, deşi dânsul primeşte pe inscripţia crucii noastre epitetul de împărat, încă nu erà coregent al ginerului seu, împăratului Constantin, dară erà sigur că în vieaţă va fi ocupat o poziţie socială foarte înaltă.

Posibil deci, că Romanos, care dela anul 920 împărăţià împreună cu ginerele său împăratul Constantin, a făcut acum în anul 894 d. H. mănăstirii Xeropotamos, pre care a restaurat-o din nou ceva mai târziu, preţiosul dar de a-i trimite o cruce tăiată din însuş scumpul lemn al crucii Domnului Isus Hristos, dimpreună cu un hrisov corespunzător, care să eternizeze aceasta faptă marinimoasă.

Aceste le zic pentru cazul, când diferinţa de ani, care există între hrisovul, despre care face menţiune inscripţia de pe crucea noastră, şi între hrisoavele, cari se amintesc de scriitorul raportului asupra sf. mănăstiri de pe muntele Athos în pedalion, nu s'ar puteà desrădicà altfel.

Hrisoavele din urmă, se zice în pedalion, că există şi se păstrează pe sf. munte încă şi azi. Ele s'ar puteà eventual conzultà şi vedea ori de nu cumva în ele se face amintire şi de crucea noastră, pre care împăratul Romanos a făcut o dar sf. mănăstiri Xeropotamos. Dară ţin să observ şi aceea, că mica diferinţă de ani, care există, precum mi se pare cel puţin deocamdată, între hrisovul împărătesc, la care se provoacă scriitorul inscripţiei de pe crucea noastră, şi între celelalte hrisoave ale împăratului Romanos, de cari se face amintire în pedalion, nu este nicidecum de atare natură, ca noi să putem contestà cumva pe baza aceasta autenticitatea inscripţiei şi a crucii noastre. Diferinţa aceasta mică mi se pare din contră, că este mai vârtos aptă de a ne întări pre noi în presupunerea, că inscripţia şi crucea ar puteà să fie autentică, din cauză, pentrucă cred, că un falsificator sigur că ar fi căutat să evite în mod cât mai scrupulos de a introduce oareşicari anahronisme, — dacă se poate zice aşà — în datarea hrisovului împărătesc, la care se provoacă.

Cu muntele Athos voevozii moldoveni stăteau în contact destul de des şi viu. Ei făceau mănăstirilor de pe acest munte multe şi mari daruri. Posibil deci, că unul din aceşti voevozi a avut fericirea de a primì aceasta sf. cruce ca contradar din partea sf. mănăstiri Xeropotamos, dăruindu o apoi sf. mănăstiri Putna. Posibil însă, că Ea a venit în sf. mănăstire Putna şi pe altă cale, nouă deocamdată necunoscută. Cercetări mai deaproape ar puteà aduce lumină în aceasta afacere, de importanţă mare pentru dejudecarea autenticităţii acestei sf. cruci.

In timpul răsboaielor cruciate au venit în occident o mulţime de cruci, despre cari se susţinea, că ar fi din scu lemn al crucii Domnului Isus Chris Autenticitatea unor reliquii de ace fost recunoscută, a altora însă a fo testată, pe basa unor argumente bi temeiate. Dar dacă s'a zis din pa unore, că reliquiile sf. cruci ar fi atât multe, încât am putea construì din e chiar o corabie întreagă, atunci trebue zic, că o afirmare ca aceasta e cu tot esagerată. Rohault de Fleury şi-a dat s linţa de a calculà pe basa datelor ma vechi şi mai nouă ce le a adunat în această privinţă, ce massă ar face toate particelele din lemnul sf. cruci a Domnului Isus Christos, câte ni-s'au păstrat, şi a arătat, că suma tuturor acestora face de abia 9—10 milioane de mm. Admiţând însă, că crucea Domnului Isus Christos, avea o înălţimea de 3—4 m. (cel puţin $^3/_4$ m., de nu mai mult, a trebuit îngropată în pământ), iar braţul orisontal o lungime de cam 2 m. şi cumcă lăţimea braţelor era de 12 şi grosimea de 8 cm., atunci ea trebuià să aibă un volum de 6000×12×80 mm. sau 57,600.000 mm... Vede deci ori şi cine, că cu toatecă până acum avem multe reliquii da ale crucii Domnului Isus Christos, rămâne încă totuşi destul loc, pentruca să se afle şi restul lor.

Cu aceste n'am voit să zic cumva, cumcă sf. cruce, care s'a aflat în sf. mănăstire Putna şi care vrea să fie, după inscripţia ce o poartă, o cruce din lemnul scump al crucii Domnului Isus Christos, ar trebuì să fie autentică şi genuină, ci am voit să arăt numai, cumcă ea ar putea să fie considerată ca atare. In această privinţă vreau să atrag atenţiunea şi asupra împrejurării, prin care ni-se pare, că se sprijineşte în mod puternic autenticitatea acestei sf. cruci, că adecă lemnul crucii noastre, care se vede în unele locuri, convine în coloarea lui cea galbină deschisă — după cât îmi aduc aminte — foarte bine cu coloarea lemnului scump din crucea Domnului, care am văzut-o în Schatzkammer în Viena.

Ori şi cum, arheologii de profesie şi cunoscătorii artei bisericeşti, vor avea ultimul cuvânt în această privinţă.

Eu unul pot să mărturisesc însă chiar acum, cumcă bucuria, care aşi resimţi-o însumi, şi cred, că şi mulţi alţii împreună cu mine, ar fi nespus de mare pentru casul acela, când s'ar constata, că crucea aflată în sf. mănăstire Putna, despre care am vorbit, este adevărat aşa, dupăcum ne spune inscripţia de pe ea, o cruce făcută din scumpul lemn al crucii Domnului Isus Christos. Iar câştigul ce ar resultà de aici pentru biserica noastră ar fi nepreţuit, căci noi ne-am ştì cu toţii stând sub scutul puternic al crucii Domnului Isus Christos, care se păstrează în mijlocul nostru şi care posede, dupăcum ne spune însaşi: „puterea neînvinsă, netrecătoare şi minunată, oferind celor cari i-se închină ei, scutire de tot răul sufletesc şi trupesc. Amin".

Şcoalele noastre din Braşov.

Ziariul *„Conservatorul"* din Bucureşti scrie în numărul din Sâmbăta trecută următoarele despre şcoalele noastre din Braşov:

„..... Şcoalele române din Braşov, mulţămită hărniciei şi patriotismului luminat al corpului profesoral dela liceu şi dela şcoala comercială superioară, au ajuns să fie considerate ca cele mai bune şcoli din toată Ungaria, să impună respect şi stimă chiar inspectorilor şcolari maghiari cari nu arareori au trebuit să re noască silinţa elevilor la învăţătură, pr cum şi cultura serioasă, instrucţia şi ed caţia solidă, cari însoţesc predarea învăţ turei în aceste şcoale de către zeloşii profesori români.

Braşovul trebue să fie luat ca exemplu de către toate celelalte centre cultural româneşti din Ungaria, dacă vor să-şi patreze un loc de frunte în progresul cultural al fraţilor de peste munţi. De oarece s'a constatat în multe părţi, că, dacă şcoalele româneşti din celelalte ţinuturi au căzut pradă maghirizărei, vina trebue căutată, nu atât în şovinismul naţional al stăpânilor maghiari, cât mai ales în lipsa de patriotism al corpului profesoral, care n'a fost pătruns destul de simţul solidărităţei întru apărarea culturei naţionale.

Profesorii din Braşov au înţeles, că se poate împărechea foarte bine predarea serioasă a limbei maghiare paralel cu instrucţia românească, fără ca sentimentul naţional să sufere ştirbire, căci nu trebue să se adopte şovinismul Maghiarilor de odată cu învăţarea limbei oficiale.

Acest lucru nu l'au înţeles alte institutii de cultură românească în Ungaria, de aceea au căzut dintr'un exterm într'altul. Multe şcoli româneşti şi-au dictat singure sentinţa de moarte, deodată cu introducerea în programul lor a învăţăturei limbei maghiare. Este o slăbiciune aceasta, care cauzează cel mai mare rău procesului fraţilor noştri, cari se văd în cel mai apropiat viitor lipsiţi de acea educaţiunea naţională românească, care a păstrat până acum intactă existenţa conştiinţei de neam.

De aceea, nu putem îndemna destul pe Românii din Ungaria, ca luând exemplu dela şcoalele din Braşov, să înveţe în şcoalele lor limba maghiară ca o necesitate impusă de imprejurări, *fără ca să periclitze prin aceasta cultura naţională românească.* Poate fi ori cine bun Român, şi să ştie limba statului în care trăeşte. Aceasta nu trebue să constitue o pedecă în drumul desvoltărei culturale a neamului românesc de peste munţi. Din contră, s'a dovedit în deajuns, că fără cunoştinţa limbei maghiare Românii nu-şi pot totdeauna în deajuns apăra naţionalitatea. Cei mai buni apărători ai fraţilor noştri de peste munţi cunosc perfect limba ungurească, prin urmare nu este o pedecă învăţarea acestei limbi pentru progresul Românilor de peste munţi.

Şcoalele din Braşov sunt în privinţa aceasta la înălţimea chemărei lor, şi dorim, ca această citadelă culturală a fraţilor noştri din Ungaria să găsească exemplu de imitat pretutindenea, unde cultura românească e în mare pericol".

*

Credem, că nu greşim, când afirmăm, că intenţiunea confratelui bucureştean a fost, să scoată la iveală, că pe lângă toate greutăţile ce le au cu limba maghiară, şcoalele noastre medii din Braşov sunt *româneşti* în senzul strict al cuvântului, pentrucă în ele se învaţă *bine* româneşte. De sine înţeles, că ne alăturăm la dorinţa de a se face tot aşà şi în celelalte şcoale secundare ale noastre, pentrucă acestea numai aşà vor puteà corespunde caracterului lor de şcoale — *româneşti.* Cu deosebire am dori, ca în viitor să fim scutiţi de ruşinea, de a ne spune organele ministrului de culte şi instrucţiune publică, încredinţate cu controlarea mersului învăţământului, că în institutele noastre de cultură, limba maghiară se propune bine şi cu bun succes, dar *limba românească e neglesă de tot*, cum s'a întâmplat undeva, în anul acesta, căci aşà, şcoalele noastre nu-şi fac datorinţa de şcoale — *româneşti.*

Nr. 8540 Bis.

Concurs.

Cu începutul anului şcolar 1908/1909, devenind vacant un stipendiu de stat de una miie (1000) cor. destinat pentru cualificaţiunea mai înaltă a absolvenţilor cursului de teologie din seminarul arhidiecesan „Andreian", pentru conferirea aceluia se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegr. Român".

Cererile de concurs sunt de a se înaintà în terminul indicat la consistorul arhidiecesan, însoţite de următoarele documente:

a) Carte de botez;

b) Testimoniu de maturitate;

c) Absolutor teologic;

d) Testimoniu despre starea sanitară;

e) Revers, că după terminarea studiilor universitare se va aplicà în serviciul bisericei, la postul ce i-se va destinà prin autoritatea bisericească.

Cererile întrate după espirarea terminului de concurs nu se pot luà în considerare.

Sibiiu, 15 Iuliu 1908.

Consistorul arhidiecezan.

Convocare.

In virtutea §-lui 11 din statute şi basaţi pe dispoziţiile adunării gener. precedente convocăm membrii „Reuniunii învăţătorilor dela şcoalele poporale confes. ort. române din protopopiatele aradane I-VII", şi pre toţi binevoitorii sprijinitori ai causelor culturale, la a XVIII adunare generală ordinară, pe Duminecă în 27 Iuliu (9 August) şi Luni în 28 Iuliu (10 August) a. c. în comuna M. Radna.

Program:

Şedinţa I. (Duminecă dim.)

1. Asistare la sfintele servitii dumnezeeşti în biserica ort. rom. din loc.

2. La 10 oare deschiderea adunării generale.

3. Bineventarea oaspeţilor.

4. Prezentarea rapoartelor şi exmiterea comisiunilor censurătoare.

5. „Educaţiunea modernă", studiu pedagogic de Iosif Stanca înv. Roşia.

Şedinţa II. (Duminecă d. a.)

6. „Metodul direct la propunerea limbei maghiare", tractat de Dimitrie Boar (Nădab).

7. „Educaţiune şi nu instrucţiune", disertaţiune de Traian Givulescu (Pauliş).

8. „Influenţa educaţiunei pentru deşteptarea şi formarea caracterului moral", disertaţiune de Dim. Olariu (Covasinţ).

9. „Păreri despre educaţiune; greşelile ce se fac în practica aceleia şi îndreptarea lor", disertaţiune de P. F. Dârlea, înv. supl. în Pâncota.

Şedinţa III. (Luni dim.)

10. „Vocaţiune şi diliginţă — speculă şi trândăvie", dis de Ioan Roşu (Buteni.)

11. Referadele comisiunilor.

12. Propuneri şi interpelări.

13. Fixarea timpului şi locului pentru proxima adun. generală.

14. Exmiterea comisiunei autenticătoare.

15. Incheerea adunărei generale.

Arad, din şedinţa comitetului, ţinută la 12/25 Iuliu 1908.

Iosif Moldovan prezident. *Dimitrie Popoviciu* secretar gen.

NOUTĂŢI.

Repaosul de Duminecă. In ministeriul de comerciu s'a compus un nou proiect de lege despre repaosul de Duminecă, în inţelesul căruia în capitala Budapesta prăvăliile remân închise ziua întreagă în Dumineci şi sărbători, afară de prăvăliile cu victualii, cari rămân deschise până la oarele 10. In oraşele din provincie prăvăliile rămân deschise până la ameaz. Proiectul de lege va fi supus întâiu aprecierei unei anchete, şi apoi va fi prezentat parlamentului.

*

Acusă respinsă. Joi s'a pronunţat tribunalul regesc din Alba-Iulie, ca senat de acusare, în procesul intentat mai multor domni şi doamne din Blaj, pentrucă la un bal au cântat „*Deşteaptă te Române*". Tribunalul a acceptat esceptiile înaintate din partea domnului advocat şi deputat dietal Dr. *Iuliu Maniu* în contra actului de acusare, şi respingând acusa procurorului, a decretat sistarea procedurii judecătoreşti în acest proces.

*

Hymen. *Elisabeta Cărăban* şi *Victor Slăvescu* candidat de preot anunţă celebrarea religioasă a cununiei lor, ce se va ţineà Duminecă în 20 Iulie a c. la orele 4 p. m. în biserica gr. or. din Vinţul de jos.

*

Liga pentru pace. Liga internaţională pentru pace îşi ţine congresul anul acesta în Berlin, în zilele de 10 şi 11 Septemvrie n. La congres s'au anunţat că vor asista numeroşi membri din aproape toate statele europene.

*

Pedeapsă aspră. Marele scriitor rus *Tolstoi* a fost scris acum de curând un articol întitulat „*Nu pot să tac*", în care a condamnat cu asprime procedura guvernului rusesc, care stânge viaţa la mii de oameni, numai pentrucă acestia îşi dau exprimare nemulţămirii cu starea de lucruri din Rusia. Articolul a apărut în streinătate şi a fost apoi reprodus de mai multe ziare din Rusia. Toţi redactorii acestor foi ruseşti au fost acum pedepsiţi cu câte trei luni închisoare şi câte 3000 de ruble amendă, pentrucă au reprodus articolul.

*

Baronul Gromon Dezső, fostul secretar de stat, care s'a împuşcat mai zilele trecute, s'a reînsănătoşat şi în câteva zile va părăsì spitalul în care a stat în îngrijire medicală. Acum se ştie, că motivul încercării de a se sinucide l-au dat datoriile cele multe ce le are baronul.

*

Alegerea de prezident al Statelor-Unite americane se va face în 12 Ianuarie 1909. Candidaţi serioşi pentru aceasta înaltă demnitate sunt numai doi, republicanul Taft şi democratul Bryan. Alegerea lui Taft e sigură. Intrarea în funcţie a noului prezident se va face în 4 Martie 1909.

*

Din principe — conte. Principele Henric Reuss din Germania a renunţat dela titlul de principe şi în viitor se va numì numai conte de Dürrenberg. S'a întors lumea pe dos. Mai nainte dela mic la mare dorìa se ajungă fiecare, iar acum se cobor oamenii dela mare la mai — mic!

*

Serbări pentru pomul de Crăciun. Duminecă, în 2 August n. se aranjază serbări filantropice în Hermannsgarten, în favorul copiilor săraci, încă neobligaţi să cerceteze şcoala. Va fi concert şi joc. Va cântà muzica militară, iar la concert mai multe reuniuni de cântare, între cari şi a sodalilor români din Sibiiu, precum şi mai mulţi solişti. Va fi şi un bazar cu câştiguri, pentru care obiecte potrivite se primesc cu mulţămită din partea reuniunei pentru ajutorarea copiilor săraci, neobligaţi la şcoală. Preţul unui los pentru bazar e 10 fileri.

*

Cântarea în armată. Ministrul român de războiu, generalul *Averescu*, a dat ordin, ca în toate regimentele armatei române să se formeze coruri, cari să cânte cântări patriotice şi naţionale, de pe note, în trei voci. Ministrul a comunicat comandanţilor de regimente şi repertoriul acestor cântări, întocmite anume pentru corurile de soldaţi.

*

Pentru fetele notarilor. Ministrul nostru de interne a creat douăzecişicinci de burse de câte 600 coroane şi 50 de câte 300 cor. pe seama fetelor de notari comunali ori cercuali (vicenotari ori ajutor de notari), cari vor fi primite în institutul de creştere al reuniunei regnicolare a femeilor maghiare, înfiinţat în *Cinkota.* Cele cu bursă de 600 cor. primesc în institut întreaga provisiune, cele cu 300 cor. numai pe jumătate. Acordarea burselor se face din partea ministrului de interne.

*

Comună revoltată. O comună mică de lângă Meran, în Tirol, s'a revoltat întreagă, din motivul, că preotul n'a voit se îngroape cu ceremonie bisericească pe un om care s'a sinucis, ci a dat îndrumare primăriei să-l îngroape noaptea, undeva lângă cimiter. Oamenii au împedecat lucrul acesta, şi cu toate că preotul nu a luat parte la înmormântare, au înmormântat pe consăteanul lor cu mare pompă, ziua, in cimiterul comunal. Intregul sat a participat la actul înmormântării.

*

In beţie. Muerea unui Sârb din o comună aproape de Zombor s'a îmbătat de rachiu în aşa măsură, încât luând coasa bărbatului ei în mâni a plecat cu ea pe stadă şi a început se taiă pe ori cine întâlnea în calea ei. Au fost în modul acesta opt persoane vulnerate, dintre cari una a şi murit S'a sculat satul întreg şi erà să o omoare, dar beţiva a luat'o la fugă şi s'a ascuns undeva. Gendarmeria o caută, pentru a o aresta.

*

Tren jefuit. Din Cernăuţi se vesteşte, că o ceată de făcători de rele au făcut se deraileze un tren de persoane pentru a-l puteà jefuì. Locomotiva şi mai multe vagoane s'au răsturnat, iar doi impiegaţi de tren au murit şi mai mulţi călători au fost grav răniţi. Atentatul s'a întâmplat noaptea. Hoţii au jefuit pe mai mulţi călători, apoi au dispărut în întunerecul nopţii.

*

Petrecere în Radna. Invăţătorii despărţământului protopopesc Radna, cu concursul membrilor mai tineri şi sub conducerea domnului învăţător Traian Givulescu din Radna, aranjază Duminecă seara la 27 Iulie (9 August a. c.) în onoarea şi favorul reuniunei concert şi petrecere de joc. Inceputul la 8 ore seara.

*

Petrecere în Sălişte. Tinerimea studioasă din Sălişte îşi va ţinea obicinuita petrecere de vară în 20/2 Aug. (In ziua de sfântul Ilie). Locul petrecerii „Netedul", la cas de timp nefavorabil, sala şcoalei. Inceputul la 8 ore seara. Se roagă deci şi de astădată pentru binevoitorul sprijin al P. T. public Preţul de intrare benevol. Inceputul la 2 ore p. m. Invitări speciale nu se fac. Venitul curat se alătură la „Fondul pentru ajutorarea studenţilor săraci din Sălişte".

*

Teatru în Agnita. Inteligenţa română din Agnita va aranjà cu ocasiunea ţinerii conferenţei preoţeşti tractuale în 9 August st. n. a. c. în sala hotelului „Agnita" din Agnita, o *producţiune teatrală.* Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat parte fondului tractual, parte fondului bisericesc din Agnita. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. Se va jucà *Trei Doctori*, comedie într'un act loc., de V. A. Vlaicu şi *Ţiganul cătană*, comedie într'un act de E. Suciu. După producţiune dans.

Poşta ultimă.

Dela congresul sârbesc.

Comisariul regesc, ministrul de justiţie *Günther Antal*, a sosit Luni la Carloveţ şi a fost primit cu onorurile cuvenite. Eri, Marţi, la oarele 10, a fost invitat apoi să vină şi să deschidă congresul bisericei sârbeşti. La intrarea în sala de şedinţe a fost întimpinat din partea episcopilor, în numele cărora l'a bineventat episcopul *Nicolici.*

După întrarea în sală, s'a cetit rescriptul preaînalt prin care Maiestatea Sa numeşte comisar regesc pentru conducerea congresului pe dl ministru de justiţie *Günther Antal.* Actul preaînalt a fost cetit în ungureşte, apoi în sârbeşte. In urmă comisarul regesc a rostit o vorbire de deschidere, în care a comunicat membrilor congresului, că au să se ocupe esclusiv cu alegerea de patriarh, cu nimica alta. Le dă deci termin de *trei zile*, ca în acest interval se pună la ordinea zilei alegerea patriarhului şi despre aceasta să-l încunoştiinţeze.

Vorbirea a fost rostită în ungureşte, dar a fost tălmăcită şi sârbeşte. Comisarul regesc a părăsit apoi sala de şedinţe, şi congresul s'a constituit. La ameaz a fost prânz mare la patriarhie, în onoarea comisarului regesc. După ştirile ultime autentice, voturi vor primì episcopii *Smejanovici* şi *Gruici*, poate şi *Nicolici.* Candidatul guvernului însă, episcopul *Bognanovici*, probabil că nu va primì nici un vot.

Mulţămite publice.

Credincioşii comunei bisericeşti din Poplaca, cari în urma focului ce s'a iscat în 16/29 Martie a. c. au fost păgubiţi de avutul lor, aduc prin subscrisul mulţămitele lor ferbinţi Exelenţiei Sale I. P. S. D. arhiepiscop şi metropolit *Ioan Meţianu* şi tuturor dlor contribuenţi dela foaia „*Ţara noastră*" pentru ajutoriul de 530 cor. colectat de distinsul nostru poet *Octavian Goga*, secretar al Asociaţiunei şi redactor la „Ţara noastră".

Banii s'au împărţit între familiile păgubite în 6 Iuliu a. c. st. v. în biserica din Poplaca, prin Preacuvioşia Sa părintele protosincel şi asesor consistorial *Dr. Miron E. Cristea*, care cu ocaziunea aceasta a ţinut şi o cuvântare poporului din biserică, plină de poveţe şi îndrumări, încât a stors lacrimi din ochii tuturor ascultătorilor.

Tuturor acestor domni le esprimăm şi pe calea aceasta cele mai sincere mulţămite, rugând pe Atotputernicul Dzeu, să le dăruiască mulţi fericiţi ani, spre a mai puteà alinà suferinţele celor năcăjiţi, atât cu ajutoriul material, cât şi cu învăţăturile morale şi de îmbărbătare, cari atât de mult ajută omului ajuns în năcaz.

Poplaca, în 8 Iuliu 1908 st. v.

Coman Baca
par. gr.-or.

*

Ţin de plăcută datorinţă a aduce şi pe această cale mulţămiri acelor credincioşi, cari din prisosul muncei lor au dăruit, de când îi păstoresc eu, pe sama biserisii din Rodbav, tractul Agnita, câteva obiecte preţioose, spre cinstea lor şi spre pildă bună şi altora, cari îşi iubesc biserica şi o ajută cu fapta. Acei buni credincioşi au dăruit următoarele obiecte:

1. Nichifor şi Maria Dan, un patrafir în valoare de 16 cor.

2. Ghedeon şi Maria Bologa din Merghindeal, un rând de haine preoţeşti cu toate aparţinătoarele în valoare de 100 coroane.

3. George şi Maria Cocă o cădelniţă de Argint de China în preţ de 20 cor.

4. Vasile Nistrea epitrop în amintirea soţiei sale răposate, Floarea, 2 icoane, a Mântuitorului şi a Maicii Domnului ramate, în valoare de 26 cor. procurate prin librăria arhidiecezană.

5. Parohul local Aurel Oancea 2 icoane: a sf. Nicolae şi a sf. Treimi ramate în valoare de 20 cor.

6. Matei şi Floarea Şchiopotă 2 sfeşnice pe pristol cu 2 cor. 60 fil.

Mila făcută cu biserica noastră e bineprimită, fie ea cât de mică.

Rodbav, în 12 Iulie 1908.

Aurel Oancea
paroh.

Nr. 670 1908 protopresb. [206 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători în comunele mai jos însemnate din protoprezbiteratul tractului Sighișoara, se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

1. **Sighișoara,** două posturi cu câte 800 cor., salar anual în bani, cuartir pentru fiecare în edificiul școalei, și câte trei stângini de lemne de ștejar pentru încălzit.

Vidacutul-român, salar anual 600 coroane, cuartir în edificiul școalei și trei stângini de lemne.

Cuincuenalul prescris de lege, servind învățătorii la școalele susindicate neîntrerupt timpul normal de 5 ani.

Reflectanții la aceste posturi, cu îndatorirea a provedeà instrucțiunea școlarilor dela 6—12 ani și celor dela 13—15 ani, ai instruà în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă a le 'conduce și a ținea în Dumineci și sărbători strană în biserică, — să-și aștearnă petițiunile concursuale, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protoprezbiteral în Sighișoara (Segesvár) până la terminul indicat cu îndatorirea a se prezentà în vre'o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a-și arătâ desteritatea în cele rituale, preferindu-se cântăreții buni.

Sighișoara, 14/27 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

PUBLICARE.

Biserica gr.-or. din **Vurpăr,** comitatul Szeben, vinde pe cale de licitațiune în **23 Iuliu (4 August) 1908** trifoiu de nutreț pe un pământ de 16 jug. cat.; trifoiul îl cosește și uscă cumpărătoriul.

Celelalte condițiuni a se vedeà la oficiul parohial gr.-ort.

Vurpăr, 15/28 Iuliu 1908.

[207] 1—2 **Comitetul parohial.**

Nr. 352/1908. [189] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Biscaria** cu filiile **Șeulești** și colonia **Pischi,** protopresbiteratul Deva, devenită vacantă prin moartea regretatului paroh Nicolau Șinca, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Alesul paroh este obligat a satisface cerinței § lui 12 din „Regulamentul pentru parohii“.

Doritorii de a ocupà acest post de paroh să-și prezenteze cererile concursuale, instruate, conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul arătat, având a să prezentà la sfânta biserică spre a cântà respective a celebrà și cuvântà.

Dobra, la 3 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Devei, în conțelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
adm. protopr.

Nr. 208/1908. [195] 2–3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele confesionale gr.-or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Hațegului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Petrila-Brad,** salar 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir și 4 stângini lemne de foc.
2. **Petrila lunca de sus,** salar 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir, lemne de foc și 10 cor. diurn și spese la conferința învățătorească.
3. **Valea-Sângeorgiului,** salar 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupà vreunul din aceste posturi, să înainteze cererile concursuale, provăzute cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleși vor aveà să instrueze și elevii din școala de repetiție și să cânte în sf biserică.

Hațeg, în 6 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Hațeg în conțelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresb.

Nr. 563/1908. [178] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate, aparținătoare protopresbiteratului Turda, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

1. **Turda,** cu salar de 700 cor., cuartir în natură și 20 cor. relut de grădină. Remunerație separată pentru conducerea corului și pentru agendele scripturistice.
2. **Agârbici,** cu salar de 600 cor., cuartir, grădină și lemne de foc.
3. **Cristiș,** salar 600 cor., cuartir și grădină.
4. **Gabud,** salar 600 cor., relut de cuartir și grădină.
5. **Hidiș,** salar 600 cor., relut de cuartir și de grădină.
6. **Sâniacob de mureș,** salar 600 cor., cuartir și grădină.
7. **Soporul de Câmpie,** salar 600 cor., cuartir și grădină.

Cu 1 Iulie 1910 salariile din comunele Turda și Agârbici să vor întregì din mijloace curat bisericești la suma de 1100 respective 1000, iar în celelalte comune tot la 1000 cor., parte din mijloace proprii, parte din ajutoare dela stat.

Cuincuenalele să vor computà la toate posturile dela datul întroducerei în oficiu a învățătoriului. Anii serviți în alte comune nu să numără.

Cei aleși sunt datori a instruà în școala de repetiție, a conduce grădina de pomărit și a cântà cu copii în Dumineci și sărbători la liturgie. Invățătorii din Cristiș, Sâniacob și Soporul de Câmpie vor aveà să prevadă provizor și cantoratul.

Concurenții au să-și promoveze cererile concursuale instruite în ordine în termin deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere să se prezinte poporului în biserică spre a-și arătà desteritatea în cântări și tipic.

Turda, 20 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetele parohiale.

Iovian Murășianu
protopr.

Cea mai mare
șansă de câștig!
La 12 trageri ajung spre sortare:
5 milioane 440,000 mărci
cari se vor plătì în aur ori în bancnote de stat.
Prima tragere deja în 1 August.
Câștigul principal 480,000 mărci.
Câștiguri principale următoarele:
3 ori 480,000 mărci = 1.440,000 mărci
3 ori 240,000 mărci = 720,000 mărci
3 ori 48,000 mărci = 144,000 mărci
1 dată 45,000 mărci = 45,000 mărci
1 dată 40,000 mărci = 40,000 mărci
1 dată 30,000 mărci = 30,000 mărci
3 ori 20,000 mărci = 60,000 mărci
6 ori 16,000 mărci = 96,000 mărci
18 ori 4,800 mărci = 86,400 mărci
7 ori 8,000 mărci = 56,000 mărci
1 dată 3,000 mărci = 3,000 mărci
18 ori 1,600 mărci = 28,800 mărci
și multe alte câștiguri mari!
Comunicați **imediat** deciziunea Dtră.
$^1/_1$ 10 m., $^1/_2$ 5,50 m., $^1/_4$ 3 m.
Trimitere contra trimiterii banilor înainte sau prin ramburs prin:
Valentin Schubert, comerț de bancă,
Hamburg 36.
(202) 1—1

Nr. 768/1908. [196] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători din parohiile mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Borgo-Prund** cu salar fundamental de 1000 cor., solvit lunar anticipative din fondul școlastic, cuartir în edificiul școalei, lemne pentru încălzit și grădină. Remunerație anuală de 100 cor. din cassa bisericei pentru conducerea școalei economice de repetiție.
2. **Ida-mare** cu salar fundamental de 1000 cor. și anumit 400 cor. ajutor dela Consistorul Arhidiecesan, iar 600 cor. din cassa bisericei, cuartir, lemne de foc și grădină.
3. **Galaț** cu salar fundamental de 1000 cor. din cassa bisericei, cuartir, lemne de foc și grădină.
4. **Caila** salar fundamental de 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir, lemne de foc și grădină.
5. **Blașfalăul de-sus** cu salar fundamental de 600 cor. încassați din repartiție dela popor, cuartir, lemne de foc și grădină.
6. **Blașfalăul-de-jos** salar fundamental 600 cor. încassați din repartiție dela popor, cuartir, lemne de foc și grădină.
7. **Chintelnic** salar fundamental de 600 cor. încassați din repartiție dela popor, cuartir, lemne de foc și grădină.

Cu 1 Septemvrie 1910 și salariile împreunate cu posturile de sub 4, 5, 6, 7 se vor întregì la 1000 cor., parte prin mijloacele proprii, parte prin ajutor de stat.

Cuincuenalele se vor computa în tot locul numai după serviciu de 5 ani în comuna în care vor fi aleși.

Cei aleși se îndatorează a instruà în școala de repetiție, a conduce grădina de pomărit și a cântà cu elevii în Dumineci și sărbători la sf. liturgie, a înființà coruri bisericești și a instruà în școalele de adulți de nou înființânde.

Concurenții să și înainteze cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere să se presente poporului în biserică pentru a-și arătà desteritatea în cântări și tipic.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Bistrița în conțelegere cu comitetele parohiale.

Blașfalăul de-sus, în 4/17 Iulie 1908.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Nr. 825/908. [191] 2—3

Concurs.

In conformitate cu resoluția consistorială Nr. 1357 Școl. a. c. se escrie concurs cu termin de 30 zile, pentru postul al II lea învățătoresc din **Părău** pe lângă salarul legal.

Cel ales, este datoriu a instruà elevii, în cântările bisericești și a cântà cu ei răspunsurile dela sfta liturgie presum și a ocupà elevii cu grădinăritul.

Cererile se vor înaintà subsemnatului oficiu protopopesc în terminul arătat.

Făgăraș, în 4 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.

Nicolae Borzea
protopop.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.
Cel mai bun săpun pentru piele.
[69] 20—40

Baia de cură din Rodbav (Nádpatak)
băi cu izvoare de jod, sulfur și sare; înlocuiește apele din Lipik, Hall și Csiz, contra boalelor reomatice și ischiasului cu rezultate de vindecare neîntrecute; la boale femeiești, anemie și nervozitate are rezultate vindecătoare deosebite.
Sezonul: **Dela sfârșitul lui Maiu până la începutul lui Septembre.**
Drum de o oară dela stația căilor ferate în comitatul Târnavei mari.
Păduri, parcuri umbroase, locuințe moderne, muzică, intreținere de clasa primă, reducere considerabilă la prețul odăilor, înainte și după rezon.
Stațiune: **Sânbăta inferioară,** unde să capătă în tot timpul trăsuri.
Oficiul poștal: **Cincul mare,** cu circulație poștală zilnică.
Prospecte să trimit și cu deslușiri servește cu cea mai mare plăcere
[192] 2—3 Direcțiunea băilor.

APĂ MINERALĂ PHÖNIX DIN BUZIÁS
Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.
Plăcută, puțin acrie, fară fier, îndeosebi împrospătătoară apă de masă, bogată în accid carbonic.
Recomandată de medici. **Recomandată de medici.**
Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escrețiunilor. — **Prospecte trimite la cerere administrația**
Direcțiunei băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdö.
(286) 66—100

La
Librăria arhidiecezană
se află de vânzare:
Cosma M., Album de țesături și brodării naționale . . . . . . 16·—
— Modele de cusături românești caet I. . . —·50
— Modele de cusături românești caet II. . . 1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à 1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. **Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.**

Nr. 79 Sibiiu, Sâmbătă 19 Iulie (1 August) 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 8615.

Notificare oficială.

In sensul §-ului 35 din regulamentul seminarial, aspiranţii a fi primiţi în vre-o secţiune a seminarului arhidiecesan au a-şi presentà consistorului cererile în regulă, cel mult până la 3/16 August a. c. şi la acelea se acludă în original:

a) Carte de botez;

b) Testimoniu şcolar;

c) Atestat dela medic despre starea sănătăţii şi despre intregitatea spirituală şi corporală, prin care să se constate anumit, că petentul nu are nici un defect, ce l-ar face neadmisibil pentru funcţiunea de preot sau învăţător.

Acestea se aduc la cunoştinţă celor interesaţi spre ştire şi conformare.

Sibiiu, 15 Iuliu 1908.

Consistorul arhidiecesan.

Nr. 8540 Bis.

Concurs.

Cu începutul anului şcolar 1908/1909, devenind vacant un stipendiu de stat de una miie (1000) cor. destinat pentru cualificaţiunea mai înaltă a absolvenţilor cursului de teologie din seminarul arhidiecesan „Andreian“, pentru conferirea aceluia se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegr. Român“.

Cererile de concurs sunt de a se înaintà în terminul indicat la consistorul arhidiecesan, însoţite de următoarele documente:

a) Carte de botez;

b) Testimoniu de maturitate;

c) Absolutor teologic;

d) Testimoniu despre starea sanitară;

e) Revers, că după terminarea studiilor universitare se va aplicà în serviciul bisericei, la postul ce i-se va destinà prin autoritatea bisericească.

Cererile întrate după espirarea terminului de concurs nu se pot luà în considerare.

Sibiiu, 15 Iuliu 1908.

Consistorul arhidiecezan.

Ingrijorări nemotivate.

Sibiiu, 31 Iulie n.

Un patriot foarte îngrijorat de soartea ţării sale se tânguește amar într'un număr mai recent al ziarului maghiar din capitală „*Az ujság*“, nu cumva pentru prezentul atât de zbuciumat şi de nesigur, ci pentru *viitoriul* pe care îl vede în colori foarte posomărâte, şi îi plânge inima când se gândeşte la el, pentrucă catastrofa dela Mohaci a fost curată nimica pe lângă teribila catastrofă de care va dà în curând nobila naţiune maghiară.

Căci aceea ce s'a întâmplat la Mohaci, a fost lucru pricinuit de inimicii *esterni* ai Ungariei. Iar aceea ce se va întâmplà în viitorul apropiat, *pustiirea ţării*, se va întâmplà prin inimicii *interni* ai patriei, în contra cărora naţiunea maghiară nu se poate apărà.

Aceşti inimici interni sunt: *socialiştii* şi *naţionaliştii*, cari turbură dejà de pe acuma liniştea patriarhală a domnilor Maghiari, dar apoi când vor întrà în număr mai mare în parlament, pe baza legii despre votul universal şi secret!...

Iată deci primejdia, în întreaga ei golătate; şi a fost nefericit momentul în care s'a dat în Ungaria lozinca cu votul universal şi secret, pentrucă acuma şi urzitorii acestei idei se îngrozesc de aceea ce au făcut. Căci faptul e, — ne spune îngrijoratul patriot, — că legea despre votul universal *trebue* făcută. Oricum, dar trebue adusă la fiinţă, nu pentrucă ar fi vorba de împlinirea vreunei promisiuni, făcută în faţa alegătorilor, ci pentrucă *regele a obligat guvernul, în urma pactului legat la Viena, să facă această lege*, ***cel puţin în cadrele proiectului lui Kristoffy***. Iar proiectul lui Kristoffy ştim, că acordà dreptul de alegere tuturor cetăţenilor trecuţi de 24 ani, cari ştiu cetì şi scrie în limba lor.

Acum situaţia e următoarea: Ori se face legea electorală, aşa cum sună pactul, pe bazele proiectului lui Kristoffy, şi atunci s'a isprăvit cu naţiunea maghiară (îngrijoratul patriot să esprimă astfel: *finis Hungariae)*, ori nu se face aşa, şi atunci guvernul se poartă în mod perfid faţă de coroană şi dă material de agitaţie în mâna elementelor antinaţionale, adecă în mâna socialiştilor şi naţionaliştilor. Dela votul plural şi dela împărţirea nouă a cercurilor electorale patriotul nostru nu aşteaptă mult bine, pentrucă ori cum se vor sucì şi învârtì lucrurile, în parlament totuşi vor întrà, nu la prima, dar poate la a doua, la a treia alegere, vre-o şasezeci de socialişti, şi cam o sută de naţionalişti, şi atunci ce se va alege din *unitatea statului maghiar?* Şi tot aşà o dă mai departe îngrijoratul patriot, terminând cu speranţa, că bunul Dzeu va ferì şi în viitor patria şi naţiunea maghiară de primejdii, cum a ferit-o în trecut.

*

Da, ne rugăm şi noi, ca bunul Dumnezeu să ferească scumpa noastră patrie de primejdii, pentruca să se poată întâi şi să poată înaintà în bunăstare şi în cultură. Şi între primejdii noi numărăm şi certele şi neînţelegerile dintre singuraticele ei popoare, cari datorinţă au să trăiască în bună înţelegere şi în frăţietate, căci o singură mamă au, o patrie-comună, *Ungaria*. Nu putem deci numărá între primejdii, nici nu o putem considerà de primejdie, şi chiar mai mare decât cea dela Mohaci, intrarea în parlament şi a celoralalte elemente din patrie, cari nu fac parte din actualele partide politice dela noi, în număr corăspunzător forţelor de cari dispun, pentrucă aceasta nu ar fi primejdie, — dacă ar fi să se întâmple, — ci curată fericire pentru patrie. Ce e mai bine şi frumos, decât aceea, ca toţi fiii patriei să contribue, prin reprezentanţii lor, la conducerea de stat şi la croirea sorţii şi a viitorului patriei comune!..

Să fie de altcum oricât de liberal noul proiect de lege despre reforma electorală, un parlament ungar, în care naţionalităţile şi socialiştii ar putea se formeze majoritatea, nu ne putem închipuì. Majoritatea parlamentară va rămânea deci şi pentru mai departe în mânile Maghiarilor, faţă de cari naţionaliştii şi socialiştii vor formà minoritatea, mai mică, ori mai mare, după împrejurări. De ce deci aşa de mare temere, din causa unei minorităţi parlamentare?..

Patriotul nostru îşi teme naţiunea în urma votului universal. Ar fi trist, dacă soartea şi viitorul unei naţiuni ar depinde numai dela aceea, ca ea *singură* să fie reprezentată în parlamentul ţării, şi ia singură să aducă legi, pentru sine şi pentru alţii. Dar viitorul unui popor nu depinde dela acest lucru efemer! De exemplu, noi Românii, nu suntem reprezentaţi în dietă în proporţie dreaptă cu puterile noastre, şi o bună bucată de timp nu am fost reprezentaţi de loc. Dar pentru aceea nu am perit, ci din contră, ne-am întărit şi înmulţit. Soartea şii viitorul unui popor reşede deci în forţele proprii de cari dispune, în vitalitatea sa!

Să nu se teamă deci nime de primejdii închipuite, şi să nu deplâgă nime de pe acuma viitorul patriei, ameninţată în urma votului universal, ce va trebuí să fie întrodus şi la noi, pentrucă cum am spus, nu primejdie, ci fericire se va naşte

---

FOIŞOARĂ.

Societatea „Transilvania“

*pentru ajutorarea studenţilor şi elevilor meseriaşi români din Transilvania şi părţile ei.**)

Această societate s'a fondat în anul 1867 în Bucureşti şi cu decretul domnesc din 8 Dec. 1867 nr. 1810, s'a recunoscut de societate pentru toată România şi s'au aprobat statutele ei. Aceste statute în 19 Martie 1878 s'au revisuit şi modificat în adunarea ţinută în palatul universităţii din Bucureşti.

După articolul 2, scopul societăţii este ajutorarea studenţilor români din Transilvania şi părţile ei. După art. 3 societatea cu mijloacele ei va venì în ajutorul junilor români, cari se aplică la ştiinţă, comerciu, industrie şi meserii. După §. 4. dorinţa societăţii este, că aceia, cari vor beneficià de ajutorul societăţii, după terminarea învăţăturilor să continue de a servì românismul în partea locului. (Adecă în Transilvania şi în părţile ei).

După capitlul III. fondul societăţii se creează din taxele anuale ale membrilor societăţii, cel puţin 10 lei pe an, din veniturile dela conferenţe, din publicaţiuni literare, din subvenţiuni şi donaţiuni. In fiecare an taxele, donaţiunile şi venitele estraordinare se vor capitalisà, dar şi o zecime din venitul fondului.

Din toate isvoarele ce mi-s'au pus la dispoziţiune voiu publicà vre-o câteva, ca despre întregul să dau o icoană cât mai fidelă.

In anul 1868 aflăm societatea deja organisată astfel:

Prezident: A. Papiu Ilarianu, vice-prezidenţi: P. Cernătescu, Al. Lupaşcu, secretari: I. Petric, Ioan Procopiu, membrii comitetului: I. T. Cheţan, C. Furtunat, P. B. Hajdău, St. Lazarescu, N. Manolescu, G. Missail, A. T. Robescu, G. Tacit, D. Zamfirescu, cassar: Ioan Martinovici, comptabili: George A. Bageru şi Eugeniu Crişan.

Apoi dl Alexandru Lupaşcu pentru meritele sale în folosul societăţii e şi prezident de onoare pentru toată viaţa sa.

Membrii ordinari ai societăţii Transilvania din 1 Iulie 1867 până în 1 Iulie 1868 au fost 1245. Intre acestia, Ardeleni, cari erau aşezaţi în România, dar partea cea mai mare din membri erau născuţi în România, aşa că ajutorul cel mare şi fondurile s'au sporit din bunăvoinţa acestora.

Pe anul administrativ 1906 s'au ales, prezident: G. Missail, viceprezidenţi: D. August. Laurian, P. Gârbovician, cassar: N. Gallea, secretar: D. Raţiu, membrii comitetului: D. Cepescu, Gr. Angel, I. Iosof, I. Clinciu, Septimiu Albini, G. Bogdan Duică.

In acest mod cunoaştem pe lucrătorii naţionali pentru creşterea tinerimii din Ardeal şi părţile lui.

Fondul societăţii a crescut repede, pentrucă cei avuţi şi însufleţiţi din România au subscris sume mai mari decât taxele. Ca de esemplu să aduc câteva casuri. Arion Anton I. 189 şi doamna sa Elisa 189 de lei, Berindeiu A. 147, Bursan G. 900, Petre Grădişteanu 1289, Dionisiu, episcopul din Buzău 1248 de lei, etc.

Apoi şi comunităţile şi municipalităţile au întrat ca membri fundatori, spre esemplu: Municipalitatea Bucureşti a dat 16.000 de lei, consiliul general al judeţului Ilfov 8002 de lei, consiliul general al districtului Argeş 4000 de lei, consiliul general al judeţului Covurlui 12.000 de lei, etc.

Aşa, încât ne lacrimă inima de bucurie şi de simţul de recunoştinţă, când vedem bunăvoinţa fraţilor nostri de peste Carpaţi pentru societate, şi anume, pentru creşterea junimii de dincoace de Carpaţi.

Acum să arăt bugetele de pe câţiva ani, ca să se vadă venitele şi cheltuelile anuale, precum şi modul cum a crescut capitalul, respective fondul societăţii.

1. In 1901 venituri 12 198, cheltueli 9078, capitalul rămas 228.000 de lei.

2. In 1902 venituri 12 381, cheltueli 12.381, capitalul rămas 230.000 de lei.

3. In 1903 venituri 12.765, cheltueli 10 711, capitalul rămas 231.243 de lei.

4. Pe anul 1904 venituri ordinare 12 574, venituri extraordinare 23.977, spesele 24.049 de lei, capitalul 233.000 de lei.

5 Pe anul 1905 venituri 12.315, spese tot atâta, capitalul rămas pentru anul 1906, ca fondul societăţii, e de 234.895 de lei.

Acum să cercetăm, că societatea Transilvania câtă sumă a împărţit dela anul 1867 până la finea anului 1900. (Anexa 14 pag. 114).

Stipendii studenţilor 155.095 de lei, ajutoare acordate 154 489 de lei, din suma din urmă 81.359 de lei e subvenţiunea pentru elevii dela meserii.

Iar dela 1867 până la finea anului 1905 (tabloul I. pag. 218): Stipendii studenţilor 169.406 de lei. Până la finea anului 1905 (tabloul II. pag. 219), pentru ajutoarele elevilor de meseriaşi 94.821 de lei şi alte subvenţiuni (tabloul III. pag. 222) de 23.309 de lei, şi apoi ajutorul pentru unii studenţi, pe lângă stipendii (tabloul IV. pag. 221) de 27.485 de lei.

Resultatul final (după tabloul V. p. 222) ar arătà, că dela 1 Iuniu 1867 până la finea 1905, veniturile au fost 607.122 de lei, cheltuelile 372 216 de lei, şi capitalul rămas e de 234 895 de lei (până acì se estind analele trimise). (Va urma.)

---

*) Intr'o societate de bătrâni fiind vorba despre societatea „Transilvania“ şi dorindu se a se şti ceva despre activitatea şi succesele ei, am rugat pe dnul Septimiu Albini să facă un raport pentru publicul din Transilvania, sau să-mi trimită analele de lipsă, ca eu se pot face un raport. Mi-a trimis 2 volume, anume: Analele pe anii 1897—1900 şi pe anii 1901—1905. Eu din acestea scot materialul pentru articolul de faţă.

pe urma sufragiului universal, mai ales pentru poporaţiunea mai săracă a ţării, care simte greutăţile împreunate cu susţinerea statului. Pentrucă un parlament, în care vor fi numai cât de cât reprezentaţi socialiştii şi naţionaliştii, nu va face cu banii ţării risipa care s'a făcut în trecut, şi nu va votà milioanele şi sutele de milioane, pe întrecute, ca parlamentele de până acuma. Iar aceasta va fi *spre binele*, nu spre paguba ţării.

Intrevederea dela Reval. Iarăşi a fost întâlnire de domnitori la Reval, unde nu tocmai de mult se întâlnise prezidentul republicei franceze cu Regele Angliei, apoi Regele Angliei cu Ţarul Rusiei. Acum s'a întâlnit prezidentul republicei franceze, domnul *Fallieres* cu Nicolae II. Ţarul Rusiei. Şi-au strâns mânile cu căldură şi şi-au împărtăşit unul altuia părerile şi dorinţele, iar la prânz a toastat unul în onoarea celuialalt, accentuând ambii necesitatea bunei prietenii între Rusia şi Francia.

Reforma electorală. Ziarul vienez „*Neue Freie Presse*“ iarăşi ştie să ne spună ceva nou despre reforma electorală. Zice, că proiectele de lege sunt gata şi împărţite între membrii guvernului. Afară de ministri însă nime nu cunoaşte cuprinsul lor. Se crede, că va fi întrodus dreptul electoral *plural*, cu două şi trei voturi pentru ceice au o cultură mai înaltă şi plătesc o dare mai mare. Vot capătă însă fiecare cetăţean, trecut de 24 ani, dacă ştie cetì şi scrie în limba sa. Proiectele de lege vor fi discutate ântâiu în consiliul de ministri şi apoi presentate Monarhului spre sancţionare prealabilă. Până acum Maiestatea Sa a fost informat din partea ministrului de interne *Andrássy* numai despre principiile fundamentale ale acestor proiecte de lege, dar proiectele înseşi nu i-au fost presentate. Se va întâmplà şi aceasta în curând. Numitul ziar recunoaşte, că se pot naşte pe tema aceasta contraste între Monarh şi guvernul unguresc, şi că *cuvântul decisiv* în chestia reformei electorale compete Monarhului.

„Bancă culturală“.

— Păreri din afară. —

Să deschidem cartea veacurilor şi începând chiar dela zămislirea neamului românesc, vom afla, că acest popor prigonit a fost de soarte şi asuprit de celelalte popoare, până în ziua de astăzi. Numai puterii sale de viaţă şi dulcei noastre limbi româneşti avem de a-i mulţămì, că mai esistăm ca popor.

A fost un timp, când năvălirea hoardelor barbare forma pericolul de cotropire şi nimicire a poporului nostru românesc, locuitor în patria noastră. Mai târziu însă, încetând acestea năvăliri barbare, au început şi strămoşii nostri să-şi cultive pământul udat de sângele lor, să-şi edifice biserici şi şcoale cu limba de propunere maternă, tot atâtea isvoare de ştiinţă, unde crescând generaţiuni din generaţiuni, s'au ridicat la gradul de cultură la care se află astăzi. Şi dacă la indivizi singuratici gradul de cultură este deosebit, tot aşa şi la popoare singuratice se observă această deosebire, această gradaţiune, care să măsură după puterea de espansiune, respective după elasticitatea puterii intelectuale. Această putere intelectuală se câştigă însă numai prin şcoală. Dacă un popor nu va avea şcoala sa proprie, cu limba sa de propunere, nici putere intelectuală nu va avea, şi astfel nu-şi va putea elupta o posiţie corăspunzătoare chemării sale, în mijlocul celoralalte popoare, cari stăpânesc pământul.

Noi Românii din patria aceasta încă avem şcoalele noastre proprii până în present, dar dacă nu vom putea satisface obligamentelor legii, art. de lege XXVII. din 1907, ne vom perde pe rând toate şcoalele, şi prin aceasta se va stinge farul luminător, călăuza vieţii noastre naţionale.

Dacă luăm acum în considerare, pe deoparte sărăcia poporului nostru, iar pe de altă parte lipsa unui fond puternic, anume menit spre acest scop, care se ajutore toate şcoalele noastre confesionale, — cu atât mai vârtos vom simţì greutatea obligământului nouei legi. Ne frământăm şi ne svârcolim în neputinţa noastră, mai cu seamă noi preoţii dela sate, cari cunoaştem mai de aproape năcazurile poporului, fără să putem ajunge la un resultat mulţămitor. Vremea însă trece şi vine anul 1910, cu ziua pusă, când ori am făcut ceva pentru susţinerea şcoalelor noastre, ori apoi am perdut cea mai scumpă moştenire a părinţilor nostri.

Provedinţa divină nu ne-a lăsat pe noi săraci, ci şi pe poporul românesc l-a dăruit cu bărbaţi luminaţi şi cu durere pentru soartea poporului din care fac parte, şi cari ziua şi noaptea meditează asupra lucrului, făcând combinaţiuni întru aflarea unui nou „modus vivendi“ pentru eşirea din încurcătură.

La sinodul arhidiecesan din Sibiiu vine P. C. Sa domnul asesor consistorial *Dr. Miron E. Cristea* şi face propunerea înfiinţării unei mari bănci culturale, cu sublima meniţiune de a ajutora din o parte a venitelor sale şcoalele confesionale, cari nu sunt în stare a se susţinea din puterile proprii. Ca un fulger mi-a trecut prin suflet scânteià dătătoare de viaţă a deşteptării din somnul letargic al neactivităţii. In primul moment nici nu-mi puteam închipuì, că doar să fie vre unul dintre fiii românimei, care să nu îmbrăţişeze cu căldură această idee măreaţă. Imi închipuiam, că propunerea dlui asesor este strigătul de alarmă, care pe toţi Românii ne cheamă sub steag, şi munţii şi văile vor răsunà de glasurile de bucurie ale milioanelor de Români, cari din răsputeri vor alergà să depue obolul lor pe jertfelnicul culturei naţionale, dând astfel ajutorul cuvenit, ca *ideea* înfiinţării „Băncii culturale“ *trup* să se facă.

La câteva zile iată însă că-şi arată roadele sale invidia, durere, caracteristică cărturarilor nostri, prin rostul celor dela „*Revista Economică*“, organul de publicitate al băncilor româneşti, şi cu o uşurătate regretabilă să ia în zeflemea propunerea dlui asesor *Cristea*, bagatelisându-se întreg lucrul de prea — *popesc.*

Se pare că e încă tare adânc înrădăcinată ideea în unii dintre inteligenţii nostri, că statul preoţesc este numai aşa un fel de oameni fără nici un lucru, cari trăesc de pe spinarea poporului, fără nici o grije de soartea lui şi cari de când a esistat preot român pe pământ, nu au făcut nimica în interesul cultural al poporului din care fac parte.

Ligitimei indignări aş dorì să mi dau aici espresiune, nu doară că noi, preoţii ne-am descurajà prin aceasta, ci ca să înţeleagă odată şi aceia, cari nu ştiu da cinstea cuvenită tagmei preoţeşti, că aceasta nu se cuvine.

Nu vreau să moralisez pe nimenea, care nu este poporean de al meu, dar îmi esprim numai părerea de rău. Nu vreau să susţin, că toate lucrările statului preoţesc ar fi lipsite de greşeli, căci doar oameni suntem şi noi, preoţii; dar dacă cineva vede greşala, i-se cuvine ca cu respectul cuvenit să şi facă observările, căci aceasta i se cuvine, ca creştin bun. Nu numai apărările advocaţilor din salele tribunalelor, sau doară receptele medicilor, sau mai ce ştiu eu ce operaţiuni ale funcţionarilor de bancă au contribuit la cultivarea şi înaintarea pe toate terenele a poporului românesc, ci de bună seamă şi statul preoţesc şi-a avut partea sa, după-cum dovedeşte istoria poporului românesc.

Sunt de convingerea, că glasul celui dela „R. E.“ e glasul celui ce strigă în pustie, iar noi ceice cu dragoste neclintită suntem faţă de instituţiunile noastre culturale, faţă de şcoalele noastre poporale, grupându ne în jurul steagului pe care cu litere de aur este scrisă ideea înfiinţării „*Băncii culturale*“, să o ajutorăm cu puterile noastre materiale, şi atunci cu ajutorul lui Dzeu ideea trup se va face.

Daneş, la 25 Iulie 1908.

Onoriu Sasu,
paroh.

Ce cariere să recomandăm fiilor poporului nostru?

De Vasile Păltinean.

(Urmare.)

2. Azi am ajuns să avem o clasă inteligentă destul de numeroasă, avem şi un popor destul de viguros şi destoinic de viaţă. Clasa inteligenţă ne-a fost şi ne este de trebuinţă, dar înmulţirea ei peste măsură, trecerea peste limita care este de lipsă pentru trebuinţele şi rostul nostru, nu poate duce la bun sfârşit. Se aude de un timp încoace şi la noi vorbindu-se de aşà zisul proletariat întelectual, şi nu fără oare care temeiu. Sunt oameni cu diplome în buzunare, cari nu sunt la locul lor, sunt teologi „absoluţi“, cari stau cu anii învăţători, sunt advocaţi isprăviţi, cari fac pe notariul la o judecatorie cercuală, fără putinţă de înaintare, căci locurile sunt puţine şi sunt ocupate, sunt advocaţi fără clienţi, şi medici fără pacienţi. E aceasta o stare normală? In nici un caz. Această anomalie vine din neobservarea şi din neînţelegerea realităţii. Mulţi în nisuinţa de aşi asigura o pâne şi o posiţie cât mai sigură în societate n'au ochi pentru realitate şi astfel ajung în stări de multe-ori critice. De aici îşi are isvorul desgustul de viaţă şi de muncă şi nu e prea de mirat, dacă nu-şi vor pune puterile sufletului în slujba luminării poporului din care au eşit.

Poporul nostru are şi un păcat în privinţa aceasta. Românul dându-şi copilul la şcoală îţi spune, că are de gând să-l facă cel puţin dascăl ori preot. Nu zice nimeni, că n'are gând bun cu fericirea copilului său, dar de multe-ori el nu poate să-şi dea seamă, că face un peritor de foame cu diplomă. Pe cât de detestabilă e vorba, că „n'am să-l dau la şcoală, că n'o să-l fac popă“ tot aşà e de sbiciuit într'o bună măsură şi părerea amintită mai înainte.

Ar fi de lipsă, ca preoţimea şi dăscălimea noastră, prin sfaturi binevoitoare, căci ce e drept, suntem cuprinşi încâtva de fumurile boieriei şi ar fi mare meşter cine ar scoate din cap multora aceste fumuri, să caute să vindece acest rău. Se întâmplă des, că auzi mulţi oameni cu diplome întrebându-se cu amărăciune: „de ce nu m'am făcut negustor ori meseriaş“? căci un meseriaş ori negustor cinstit câştigă ori şi când mai mult ca un dascăl, căruia leafa îi încurge cum dă D-zeu.

In privinţa aceasta mulţi părinţi îşi nefericesc copiii din prea marea dragoste, ce o au faţă de ei, deşi ei sunt mai cu multă esperienţă, mai umblaţi în lume. E cunoscută povestea, cum un tată voia să-şi facă copilul ferar, faur, dar nu se putu hotărâ la aceasta, căci copilul îi răspunse, că nu-i place să fie toată viaţa mânjit şi cu nasul în cenuşă. Tatăl îl îndemnă apoi să se facă argăsitor, dar copilul îi răspunse: „Bine tată, dar de ce să fiu eu tot cu picioarele în apă şi să trăesc în mirosul de piei“? In urmă îi zise să se facă măsar, dar copilul prinse inimă acum şi îi răspunde neted: „Lasă tată, cum a-i trăit dta, voiu trăi şi eu, fără să umblu cu degetele pline de cleiu“.

„Dar bine băiete, moşia mea e mică şi plină de datorii“. „Nai grijă, tată, cum n'ai murit dta de foame, n'am să mor nici eu“ îi răspunse copilul. Tatăl, victimă a dragostei sale, îl lăsă în pace. După moartea tatălui său moşioara se vându şi copilul rămase pe drumuri. Spunea atunci adeseori oftând, „de ce n'am ascultat de tatăl meu, să mă fac măsar ori ferar, azi nu aş fi slugă la altul“.

4. In urmă în cumpăna îmbrăţişării comerţului şi industriei mai trage şi o considerantă de ordin economic mai pronunţat naţional. Multe sunt mijloacele prin cari un popor poate să şi asigure viitorul, dar bunăstarea economică ajută mai mult isbândirea. Ea este piatra pe care se rezimă şi înaintarea culturală prin ştiinţă şi literatură, căci cu cât este un popor într'o mai bună situaţie materială, cu atât mai mult poate se jertfească pe altarul culturei sale naţionale, sprijinând toate instituţiunile puse în slujba acestei culturi.

Românul din vremile noastre nu mai e acela, care erà cu 20 de ani în urmă. Unde mai înainte aproape toată îmbrăcămintea se pregătia acasă, în familie, astăzi aproape după toate Românul merge la boltă, ori în şatră, la opincar, la pălărier, la curelar, la ciobotar, la cojocar. Unde mai pui giulgurile, şorţele de mătasă, ori cismele roşii, cari bună oară Mănăştureanca numai în Cluj le poate cumpăra, ori năfrămile de catifea şi de mătasă, căci vremile bune când purtà Românca maramă cu cusătura ei, au trecut şi abia de le mai poţi vedea la „Pădurenele“ din creerii munţilor ce le întâlneşti prin târguri la Haţeg ori Hunedoara. S'au dus vremile bune de altă dată cu simplitatea şi curăţenia lor, azi e lumea mai „*pretenţioasă*“.

Sunt bune şi frumoase şi acestea, dar sunt pe bani şi ele aduc câştiguri foarte frumoase şi rentabile, însă banul agonisit cu multă sudoare pentru cisme roşii şi năframă de mătasă nu mai trece în mâna Românului, ci în a meşteşugarului străin, căci mai ales aici în părţile noastre rar afli vre un meşteşugar român, ci suntem copleşiţi de străini.

Astfel umplem punga lor şi e mai de aşteptat ca străinul, căruia îi dai banul, să vină să-ţi dea ajutor pentru susţinerea bisericei ori şcoalei tale româneşti, când tu nu mai ai de unde? In nici un caz! Pentru el toate instituţiunile tale culturale sunt lucruri necunoscute, lucruri *străine*, pe cari nu vrea să le cunoască şi nici nu-i poţi cere să-le cunoască. Calculând numai pe jumătate, că oamenii din satele noastre să aprovizionează cu cele necesare pentru îmbrăcăminte dela străini şi numai cu preţuri moderate, capeţi sume considerabile. Dacă toţi aceşti bani ar trece în punga meseriaşului român, atunci nu numai că şi'ar putea asigura existenţa o mulţime de familii, dar ai avea nădejdea, că din banul tău să va jertfi un obol şi pe altarul instituţiilor tale culturale. Dar de toate acestea nu se poate vorbi câtă vreme nu ai industriaşi şi comercianţi din neamul tău în aşà numer, încât ei să satisfacă trebuinţelor.

Este deci o necesitate de ordin economic naţional şi cultural să avem măestrii şi comercianţii noştri în toate branşele, căci prin aceasta nu numai reţinem banul nostru câştigat cu multă sudoare, dar tot odată asigurăm şi viaţa instituţiunilor noastre culturale.

Din cele spuse înţelegem însemnătatea şi necesitatea industriei şi comerţului în desvoltarea noastră economică şi socială. Pentru ca ele să fie îmbrăţişate, e de lipsă ca în şcoli să se facă selecţiunea necesară, în licee, şcoli reale, profesorii şi directorii să îndemne cu toată stăruinţa pe elevii, cari nu se prea învoesc cu cartea, dar mai ales pe părinţii lor, să nu stea o clipă la îndoială, ci să i dea la negoţ ori meşteşugurì. In institutele noastre teologice şi pedagogice să nu se mai primească decât elementele cele mai capabile, atât spiritualiceşte cât şi trupeşte, să se limiteze numărul la strictul necesar al trebuinţelor noastre. Tot asemenea la studii mai înalte să nu păşească decât aceia, cari sunt deplin pregătiţi pentru ele. In urmă adevăraţii conducători ai poporului şi în general toţi cei ce stau în atingere imediată cu poporul şi fiii lui să caute prin sfaturi şi îndemnuri binevoitoare, prin conferenţe poporale şi alte mijloace, după zisa apostolului Pavel „cu timp şi fără timp“ să îndemne, ca fiii poporului să îmbrăţişeze meseriile şi negoţul, arătându le primejdia la care sunt espuşi prin înputunarea pământului, prin scumpirea traiului şi prin înmulţirea greutăţilor de tot soiul. Mult poate o vorbă bună spusă la timp. Dar îmi veţi zice, că Românul stă şi te ascultă şi în urmă dă dosul. Se prea poate, căci mulţi surtucari în „haine nemţeşti“ l'au tras pe sfoară, dar să căutăm *să i câştigăm încrederea şi ne va urma.*

(Va urma.)

Dela sate.

Sfinţirea bisericei din Bernade.

— 10 Iulie v. 1908.

Pe frumosul şes al Târnavei mici în sus, aproape de marginea secuimei, se află comuna Bernade, care este filie a comunei Bachnea.

Filia Bernade abià numără 100 suflete de confesiunea greco-orientală, majoritatea locuitorilor din aceasta comună fiind de confesiunea greco-catolică.

Acest popor mic încă s'a ştiut însufleţì de măreţele idealuri creştineşti şi de mult a început a adunà mijloace pentru edificarea unei biserici spre preamărirea lui Dumnezeu.

Adunarea mijloacelor a decurs cu multă greutate; şi dacă filia Bernade nu erà ajutată de Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan cu o sumă însemnată din fundaţiunea nemuritoriului *Andreiu Şaguna* şi de bogata familie *Şogan* din comuna vecină, nici că îşi puteà împlinì dorirea de a-şi edificà biserică.

Indată ce actualul Arhiereu Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* a aflat despre starea miseră a filiei Bernade, nu a mai lăsat afacerea edificării bisericei dinaintea ochilor, până nu s'a terminat, iar acuma după terminare ca o cunună de mult preţ peste opera săvârşită, a cerut darul şi binecuvântarea lui Dumnezeu, prin mandatariul seu, protopresbiterul tractual *Nicolae Todoran.*

Duminecă, în 6 Iulie v. mandatariul arhiereesc a sosit în comună, însoţit de veteranul paroh Ioan Socaciu din Cuştelnic.

Poporul din Bernade de ambele confesiuni şi mulţime de popor din comunele vecine, a întimpinat pre cel ce veneà „întru numele Domnului“ cu cuviinţă şi cu însufleţire.

Indată s'a şi început actul sfinţirei după tipicul prescris, cu asistenţa preoţilor: Ioan Vătăşan din Căpâlna de sus, Ioan Socaciu din Cuştelnic, Nicolae Şandru din Coroiusăntmărtin, George Dănilă parohul locului, Iuliu Holder din Lepindea şi Nicolae Boieriu din Suplac.

S'a făcut sfinţirea apei, s'a încunjurat biserica de trei ori, stropindu-se cu apă şi cetindu-se evangeliile obicinuite.

S'a purces apoi la celebrarea sf. liturgii, la finea căreia părintele protopresbiter Todoran a ţinut o instructivă cuvântare, plină de învăţături şi îndemnuri măreţe, înşirând meritele celor ce au realisat, respective au făcut posibilă realisarea dorinţei poporului din Bernade de a-şi edificà biserică.

Predica a avut efect covârşitoriu. Când s'a amintit numele Exelenţiei Sale Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, adevăratul realisătoriu a săvârşirei lucrărilor împreunate cu edificarea turnului bisericei, poporul a erupt în entusiasme aclamări de: „să trăiască“ la adresa bunului Arhiereu.

Părintele protopresbiter a fost călduros felicitat din partea inteligenței pentru efectul covârșitoriu al predicei sale. După terminarea predicei s'a botezat și miruit întreg poporul și i-sa împărțit anaforă.

Intreg actul sfințirei a fost impunătoriu, laudă părintelui protopresbiter Nicolae Todoran și preoțimei asistente.

Mi s'a dat prilej cu aceasta ocasiune să văd și o tablă de peatră comemorativă, foarte bine lucrată. Aceasta așezată la loc potrivit va mărturisì totdeauna numele celor ce au binemeritat pentru acest sfânt locaș.

După terminarea ritualelor preoții, în frunte cu dl protopresbiter Todoran, s'au întrunit la prânz, în casele unui vrednic fruntaș, unde s'au discutat mai multe afaceri de importanță locală. Nu au lipsit nici toastele. Șirul lor l'a început părinlele protopresbiter Todoran, vorbind în termini călduroși si cu fiască recunoștință despre meritele Escelenției Sale, Marele archereu *Ioan Mețianu*, din a cărui mandat s'a prezentat și cu ajutoriul lui Dumnezeu a dat destinațiunei frumoasa bisericuță din aceasta comună. Toastul a fost ascultat în picioare de toți cei de față, cari la fine au aclamat cu cuviință pe Marele Archiereu, cu cuvintele: „să trăiască întru mulți ani“. Au vorbit apoi: preotul Nicolae Șandru pentru părintele protopresbiter, preotul Holder pentru parohul local George Dănilă, preotul N. Boieriu pertru poporul din Bernade, etc. La oarele 2 p. m. s'a ridicat masa și s'a rentors fiecare la ale sale.

Ca de încheiere este a se remarca frumoasa împrejurare, că și un popor mic dar condus înțelepțește poate săvârși lucruri laudabile.

Fie, ca poporului din Bernade să-i fie acest sanctuar totdeauna cel mai scump tesaur, în jurul căruia adunânduse în zile bune și în zile grele, să-i servească ca scut înpotriva multelor ispite lumești și ca far luminos întru prosperarea în ortodoxie și scumpa limbă românească. *N. Ș.*

Din protopresbiterate.

Conferența preoțească din protopresb. Dej.
— 26 Iulie n.

Preoțimea din protopresbiteratul Dejului în anul acesta s'a întrunit în conferență la 6/19 l. c. în parohia Ciceu-Poeni. Căzând comuna aceasta tocmai la marginea tractului de către răsărit, la o depărtare foarte mare de către celelalte parohii, și având și o comunicațiune rea, care din cauza timpului ploios s'a făcut și mai rea, — conferența a fost slab cercetată, căci din 30 de preoți numai jumătate s'au prezentat. Dintre cei prezenți pe 11 i-a scuzat conferența, iar pe 4 i-a pedepsit cu câte 20 coroane, căci nu și-au scuzat absentarea. De altcum conferența aceasta a fost una dintre cele mai importante câte s'au ținut în acest tract.

Sf. liturghie a fost celebrată de protopresbiterul *T. Hermann* împreună cu G. Hango, A. Sighiarteu, I. Giurginca, D. Păltinean sen., Gr. Magherușan, I. Cotuțiu, G. Micu și I. Purdean. — Cântările liturgice le-a executat preotul A. Bedea și cl. abs. V. Maximinian. — După priceasnă preotul G. Hango a rostit poporului o cuvântare despre furt, pentru care conferența i-a exprimat laudă și mulțămită protocolară.

Terminată sf. liturgie, s'a făcut parastas pentru marii binefăcători ai bisericei, națiunei și patriei: metr. *Andreiu* și *Miron*, pentru mecenații *Gozsdu* și *Andronic*, pentru reposatul fost preot local Eutimiu Sighiarteu și pentru repozații binefăcători ai bisericei locale Demetriu Berințan și soția sa Paraschiva, apoi chemarea sfântului duh pentru preoții adunați în conferență.

După sfârșitul ritualelor acestora, G. Hango a cetit o rugăciune de mulțămită, iar prot. T. Hermann a rostit o frumoasă cuvântare festivă, în numele seu și al superiorității bisericești, la adresa parohului local *A. Sighiarteu, care și-a serbat iubileul de 25 ani ai preoției.*

Din cuvântarea festivă relevăm următoarele: Preotul Alexandru Sighiarteu și-a început activitatea preoțească ca capelan lângă bătrânul și neputinciosul său tată Eutimiu, trecând prin multe greutăți ale vieții, pe cari însă prin zelul și înțepciunea sa le-a învins cu succes. Nedăruindu-i Dumnezeu prunci, toată activitatea sa și-a îndreptat'o spre înnaintarea binelui bisericii, școalei și a deaproapelui. A regulat afacerile parohiale, a ridicat o școală, a câștigat ca prin foc o grădină în centrul comunei, pe care cu timpul să se ridice o biserică corăspunzătoare, iar pentru ridicarea aceleia prin conlucrare cu poporul a înființat un fond, care estăzi se urcă la mai multe mii coroane, apoi a cumpărat pentru parohie o pădure aproape de 50 de jugăre și dela fericiții parohieni Demetriu Berințan și soția acestuia Paraschiva a mijlocit o frumoasă fundație în realități. Toate acestea și alte lucruri bune le-a putut face de multeori numai cu multe greutăți, căci nu odată, întreg poporul s'a răsculat în contra lui, dar azi e pace, căci poporul în urmă s'a convins, că a fost dus în rătăcire de un om, care nu pentru binele obștesc, ci numai pentru interesul său personal a lucrat.

Eșind din biserică preoții s'au întrunit la masa preotului local, unde li s'a servit un dejun, apoi la școală, unde șeful tractual la 10 ore a deschis ședința prin următoarea cuvântare:

„Onorabilă conferență preoțească!
Iubiților frați preoți!

După un an de muncă pastorală, prestată în via Domnului la locurile, unde prin voința duhului sfânt a-ți fost chemați și aleși, iată-ne că ne revedem iară întruniți în conferența noastră anuală.

Ce mângăere sufletească și ce bucurie înaltă este pentru mine a vă vedeà ca pe frați împrejurul meu! Primiți deci urările mele de bine pentru buna sosire și salutarea mea frățească și la această întrunire!

Devisa, sub care și de astădată ne-am întrunit, este nizuința noastră spre progres. Nu însă în cele teoretice, cari aparțin altor terene și altor factori, ci în cele practice pastorale, religioase-morale, culturale și economice, cari în mare parte nouă nu sunt rezervate.

Greutățile, ce ați întâmpinat în viața practică și modalitățile, ce în cazuri concrete cu succes le-ați întrebuințat la delăturarea acelora, cu un cuvânt, experiențele, ce le-ați câștigat și pe cari veți binevoi a le împărtăși unii altora, de câte-ori va cere necesitatea, dar mai ales aici în conferență, vă vor servì ca tot atâtea luminări aprinse, cari vă vor luminà căile, pe cari să umblați și pe cari căi să conduceți și pe poporul credincios într'u a'l îndupleca tot mai mult spre propășire în cele religioase morale, în cele culturale și în cele materiale, adecă a-i procurà fericirea pământească și cerească, căci spre aceasta sunteți chemați. — Răscumpărați bine timpul, căci zilele grele sunt!

Pe lângă acestea lucrări, ce aveți să le îndepliniți, în parohii, ni se impune de sine datorința de a ne îngrijì încă de pe acum și de ridicarea nimbului acestui tract, prin acuirarea cu timpul în parohia centrală Deș a unei case tractuale, ca locuință și cancelarie pentru protopresbiter.

Să nu perdeți iubiților frați nici când din vedere acel adevăr constatat, că validitarea noastră în orașe, și cu deosebire în centrele politice ale comitatelor, contribue în mod foarte însemnat la ridicarea și asigurarea vazei și prestigiului sfintei noastre biserici în general. A conlucrà din răsputeri și în această direcțiune, este o datorință sfântă a noastră, dela a cărei împlinire nu este iertat a ne subtrage nici chiar în vederea însemnatelor jertfe materiale, pe cari va trebuì cu deosebire noi preoții să le aducem pentru ajungerea acestui scop!

Semnalând prin acestea drumul, pe care chemați suntem a umblà, contând firm la sprijinul eficace al frățiilor voastre și implorând și dela acest loc harul și binecuvântarea duhului sfânt asupra lucrărilor, ce avem de îndeplinit, declar conferența a IX-a ordinară a preoțimei din acest tract de deschisă.“

La constituirea biroului, conferența a aclamat de notariu pe presbiterul G. Hango, iar de bărbați de încredere pentru verificarea protocolului pe preoții T. Cotuțiu și A. Bodea.

După constituirea biroului, pentru împedecarea multelor absenții nemotivate dela conferență, la propunerea preotului A. Bodea, conferența a decis ca: pedeapsa în bani să se urce la minimul de 20 cor., atestatele medicale să se timbreze și respectivii, pe lângă pedeapsa în bani, să fie supuși prin autoritatea bisericească și la alte pedepse disciplinare.

La constatarea numărului membrilor prezenți și absenți, conferența și-a esprimat condolențele prin sculare și rostirea cuvintelor: Odihnească în pace! pentru membrul decedat anul trecut, Georgiu Lărgean, fost paroh în Negrilești, și unul dintre cei mai de valoare preoți din tract. (Va urma.)

NOUTĂȚI.

Congresul sârbesc. In ședința de Mercuri, care a ținut și după ameazi, dela orele 4 până la 8, congresul bisericei sârbești a hotărât să facă alegerea de patriarh în ședința de mâne, Sâmbătă, convocată pe orele 10 Radicalii, cari au majoritatea în congres, vor votà pentru *Smeianovici*, episcopul din Vârșeț. De altcum decurg pertractări între oamenii de încredere ai guvernului și șefii radicalilor, pentru a-i înduplecà pe acestia să-și dee votul pentru *Bogdanovici*, episcopul din Buda, care a început să fie mai simpatic Sârbilor, de când a făcut declarația, că va primì demnitatea de patriarh numai în urma alegerii din partea congresului, și la nici un cas nu o primește pe calea numirii din partea guvernului, cu violarea autonomiei bisericei sârbești.

*

Centenarul lui Popasu. Reuniunea învățătorilor gr. ort. români din diecesa Caransebeșului va sărbà în 13 și 14 Septemvrie n. c. când își va ținea adunarea generală în orașul Caransebeș și centenarul dela nașterea episcopului de fericită aducere aminte *Ioan Popasu*, sub a cărui păstorire s'a înființat această reuniune. Se va celebra un parastas și se va ținea o ședință festivă, dedicată memoriei acestui mare episcop.

*

Rectificare. Cu privire la notița *„Regretabil“* din numărul 77 al ziarului nostru, primim dela domnul *I. Popoviciu*, paroh în Gelmar, asigurarea, că chestia cu școala din acea comună nu e rezolvată încă și deloc nu în felul cum s'a spus în notița noastră. Comitetul parohial a luat, ce e drept, o hotărâre în privința aceasta, pe care parohul local a înaintat-o imediat pe calea sa, prin protopresbiterul tractual, consistorului arhidiecezan, înainte de a o aduce în fața sinodului parohial, și despre aceasta a făcut totodată arătare și inspectorului regesc de școale, în înțelesul §-lui 30 din legea școlară. Se așteaptă deci indrumări dela superioritatea bisericească-școlară în chestia aceasta. Atâta e adevărat din întreaga știre.

*

Otto Bismarck. Eri, Joi, s'au înplinit zece ani dela moartea lui *Bismarck*, primul cancelar al Germaniei, omul de fier de odineoară, care a întemeiat imperiul național german de astăzi. Intreaga presă germană și-a adus aminte în articole elogioase de enormele servicii făcute patriei sale de acest genial bărbat de stat, mort înainte cu 10 ani.

*

De nou condamnat. Inalta curie a respins recursul de nulitate și a aprobat sentința curții cu jurați din Pojon, după care preotul *Andreiu Hlinca* e condamnat de nou la un an și jumătate temniță de stat și 200 coroane amendă în bani, pentru delictul agitației.

*

Teatrul Bauer. Directorul de treatru *Leo Bauer* începe la 1 August un ciclu de zece reprezentațiuni teatrale în Sebeșulsăsesc, cu societatea de nou compusă pentru sesiunea de earnă. Din societate fac parte mulți membri noi, dar sunt și de cei vechi, între cari e și artistul *Viebach.*

*

Condamnări. Tribunalul regesc din Arad a condamnat pe Szilágyi Kiss István, fostul prezident al partidului socialdemocrat din Arad, la șase luni, iar pe Varga Ferencz, secretarul partidului, la un an închisoare de stat, pe motivul, că într'o întrunire publică au rostit cuvântări agitatorice în contra ordinei sociale.

*

Advocați condamnați. Doi advocați din Fiume, Breilich și Meylaender, s'au înjurat și s'au pălmuit mai în primăvară în sala de pertractare a tribunalului, pentru care necuviință tabla regească din Budapesta i-a pedepsit pe amândoi cu câte o amendă în bani, în sumă de o miie cor.

*

Tifos în Sătmar. Se scrie din Sătmar, că acolo grasează tifosul în mod epidemic. S'au bolnăvit mai mulți, casuri de moarte însă nu sunt încă. Motivul acestei epidemii de tifos e apa cea rea din Sătmar.

*

Ars de viu. In Greenville, America, mulțimea de pe stradă a făcut judecată asupra unui biet negru, care nu se știe încă ce crimă mare a putut se săvârșească, ca se merite pedeapsa de tot barbară ce i-a fost dictată. Oamenii l-au legat adecă de un stâlp, au aruncat paie și lemne pe el și iau dat foc. Nefericitul om a ars de viu, între cele mai îngrozitoare dureri și strigări.

*

Nenorocire. In Elveția se lucră la un tunel mai mare. O cartușe de dinamită a esplodat în una din zilele trecute, și terenul în tunel s'a probușit pe o estindere de un kilometru, omorând 25 de lucrători și rănind grav pe alții și mai mulți.

*

Omorâtă de trăznet. O familie țărănească a fost apucată pe drum de o furtună groaznică, cu fulgere și trăznete, într'o comună aproape de Leutschau. Trăznetul a căzut apoi cu putere în apropierea oamenilor și a omorât la moment pe muere, împreună cu copilul mic pe care-l ținea în brațe, iar bărbatul a primit mai multe arsuri grave, în urma cărora se luptă și el cu moartea.

*

O industrie înfloritoare se desvoaltă în partea sudică a Ungariei, spre folosul ținutului din acea parte. E vorba de bine cunoscutele țiglării ale lui Bohn din Chichinda-mare și Zsombolya, cari fiind sub conducerea bună și de specialitate a posesorului, s'au ridicat la cel mai însemnat etablisement în branșa aceasta în monarhia austro-ungară. Țigle sigure de coperiș pat. ale lui Bohn, din cari se fabrică anual mai mult de 50 milioane, se bucură de o apreciare generală și de comande număroase. Firma instalează acum și în Békés-Csaba un etablisement mare, care va pune la dispoziția multor lucrători venite considerabile.

*

Petrecere în Rășinari. Tinerimea studioasă din Rășinari învită la producțiunea corală-declamatorică care se va arunjà acolo în 2 August st. n. (ziua de sf Ilie) în sa'a festivă a școalei. Dirigentul corului Ioan *Vidrighin.* Inceputul la orele 2 și jum. p. m. Prețul de întrare: de persoană 1 cor., de familie 2 coroane. O parte a venitului curat e destinată pentru biblioteca școlară. Suprasolviri se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Teatru în Nucet. Tinerimea studioasă din Nucet învită la producțiunea teatrală, împreunată cu declamări și cântări, ce va aveà loc în 2 August n. (sf. Ilie) în școala comunală din loc. Inceputul la 2 ore p. m. Prețul de întrare: Locul I 1 cor, locul II 70 fil. locul III 40 fil. Venitul curat este destinat pentru înființarea unei biblioteci poporale. Suprasolviri se primesc cu mulțămită și se vor da publicității.

*

Petrecere românească în Bachnea. Ni se scrie, că petrecerea românească, ținută în 19 Iulie n. în comuna Bachnea, a fost foarte succeasă. A lual parte tot ce e mai de frunte în jurul acelei comune, advocați, preoți, învățători, studenți universitari, teologi, elevi dela liceu etc. Școala de stat din Bachnea, unde s'a ținut petrecerea, a fost plină de public. Peste tot, în părțile de pe valea Târnavei mici, se vede o îmbucurătoare deșteptare și activitate pe toate terenele, ceea ce, după cum ne informează corespondentul nostru, este a se atribui zelului harnicilor conducători, cari s'au apucat cu energie de munca grea a luminării poporului nostru.

Din public.*)

Mulțămită publică.

La petrecerea de vară aranjată în Bachnea la 6/19 Iulie a. c. în favorul bibliotecii par. din Bachnea, au incurs oferte și suprasolviri dela următorii:

Grof Bethlen Árpád 10 cor., George Muica paroh, Danil Boila comerciant câte 2·80 cor., J. Boila jurist, Em. Pop, Kováts Piroska, Hâla Irina, Dávid Domokos, Geréb Mihály, Sándor András și Major Ferencz câte 80 fil., Laurențiu Pop, 2 cor., Dr. Rom. Boila adv. 5·80 cor. Samfira Bundea 60 fil., Ștefan Faust par. gr.-cat. C. Maior par. cat. câte 3 cor., Dr. Morariu 4 cor.

Din oferte, suprasolviri și bilete de întrare au incurs cu totul 101 cor, 60 fil. din care sumă subtragânduse spesele de cor. *71·60* s'a administrat ca venit curat pentru biboteca parohială suma de *30 coroane.*

Marinimoșii contribuenți primească și pe calea aceasta mulțămita comitetului aranjator.

Bachnea, la 10/23 Iulie 1908.

Iuliu Holdăr — cassar
George Dănilă — controlor

Poșta redacției.

Măgoaja. Nu e potrivită pentru foaia noastră.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Publicare.

In înţelesul §-ului 10 din statutele subsemnatului institut prin aceasta se provoacă subscriitorii acţiilor din emisiunea a III-a Nrii. 10,125, 9926, 6756, 6383, 6384, 6385, 6386, 6387, 7338, 7339, 7407, 7408, 8376, 8706, 8707, 8998, 10,020, 9794, 9617, 9616, 9615, 9614, 9613, 9612, 9611, 9610, 9609, 9608, 7020, 6794, 6617, 6616, 6615, 6614, 6613, 6612, 6611, 6610, 6609, 6608, 8581, 10,287, 7287, 8702, 11,702, 7279, 7280, 10,280, 7765, 8208, 8815, 8963, 8964, 8965, 8991, 8992, 6830, 9830, 10,765, 11,208, 11,815, 11,963, 11,964, 11,965, 11,991, 11,992, 7285, 8439, 8679, 10,190, 10,285, 11,439, 11,678, 8986, 8987, 11,986, 11,987, 9421, 7814, 7815, 7816, 7817, 7818, 7819, 10,814, 10,815, 10,816, 10,817, 10,818, 10,819, 8354, 8355, 9217, 9218, 9220, 9221, 9224, 9970, 6742, 6743, 6744, 6745, 6746, 6747, 6748, 6749, 6750, 6751, 7881, 9744, 9745, 9746, 9747, 9748, 9749, 9750, 9751, 10,881, 8188, 11,188, 7700, 8189, 10,700, 11,189, 8637, 7136, 7137, 10,027, 10,028, 10,136, 10,137, 11,947, 8368, 11,368, 7779, 8984, 8985, 10,779, 11,984, 11,985, 8490, 8596, 8597, 8559, 10,226, 10,227, 10,240, 8969, 8968, 8961, 10,394, 10,320, 11,584; ca *în termin de 6 săptămâni dela apariţia acestei publicări* să plătească ratele restante, căci la caz contrar sumele plătite de ei mai nainte cad în folosul institutului, iar titlurile acţiilor lor se anulează şi sub aceiaşi numeri se emit alţi titli de acţii.

Direcţiunea instit. de credit şi econ.

(211) 1—1 *„ALBINA“*

Sibiiu, — (Nagyszeben).

Baia de cură din Rodbav (Nádpatak)

băi cu izvoare de jod, sulfur şi sare; înlocuieşte apele din **Lipik, Hall şi Csiz, contra boalelor reomatice şi ischiasului cu rezultate de vindecare neîntrecute; la boale femeieşti, anemie şi nervozitate are rezultate vindecătoare deosebite.**

Sezonul: **Dela sfârşitul lui Maiu pănă la începutul lui Septembre.**

Drum de o oară dela staţia căilor ferate în comitatul Târnavei mari.

Păduri, parcuri umbroase, locuinţe moderne, muzică, intreţinere de clasa primă, reducere considerabilă la preţul odăilor, înainte şi după sezon.

Staţiune: **Sânbăta inferioară,** unde să capătă în tot timpul trăsuri.

Oficiul poştal: **Cincul mare,** cu circulaţie poştală zilnică.

Prospecte să trimit şi cu desluşiri serveşte cu cea mai mare plăcere

[192] 3—3 Direcţiunea băilor.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PÉTRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 20—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 6 –52

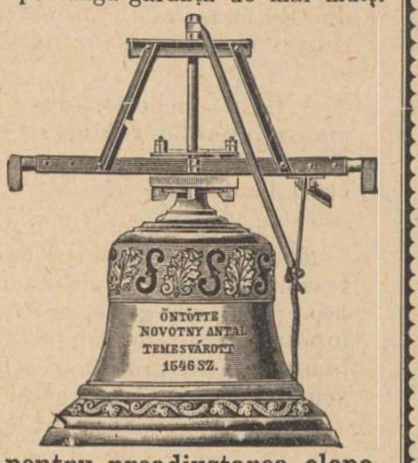

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Un câne de Leonberg

de 10 Luni e de vânzare la Vama din Str. Turnu-Roşu. (208) 1—3

PUBLICARE.

Biserica gr.-or. din Vurpăr, comitatul Szeben, vinde pe cale de licitaţiune în **23 Iuliu (4 August) 1908** trifoiu de nutreţ pe un pământ de 16 jug. cat.; trifoiul îl coseşte şi uscă cumpărătoriul.

Celelalte condiţiuni a se vedeà la oficiul parohial gr.-ort.

Vurpăr, 15/28 Iuliu 1908.

[207] 2—2 **Comitetul parohial.**

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdö.

(286) 67—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale	16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . .	—·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

M. BOHN & COMPAGNONI

KIKINDA MARE şi ZOMBOLYA.

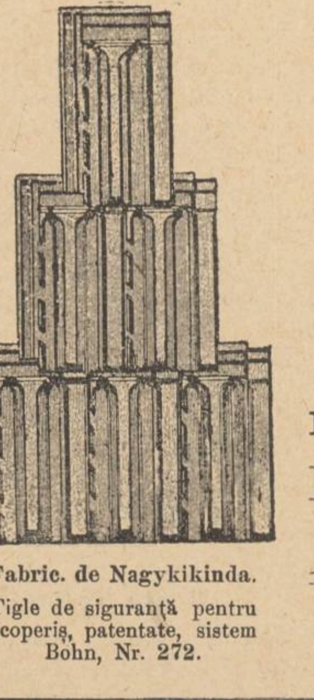

Fabric. de Nagykikinda.

Ţigle de siguranţă pentru acoperiş, patentate, sistem Bohn, Nr. 272.

Cel mai vechiu, mai mare şi mai bun etablisement din monarhia Austro-Ungară e

FABRICA DE ŢIGLE a lui BOHN

în KIKINDA MARE şi ZOMBOLYA.

Infiinţată în 1864. — Referinţele cele mai favorabile. — Infiinţată în 1864.

Producţiune anuală de 50 milioane

a ţiglelor sigure de coperiş ale lui Bohn, pat. c. şi r.

IN OXID DE FER SAU NATURAL SAU LA DORINŢĂ VĂPSITE CU THEER

PRODUCTE: Ţiglele sigure de coperiş patentate ale lui Bohn. Coperiş ieftin şi frumos.

(203) 1—10 Cataloage ilustrate şi mustre, gratis şi franco.

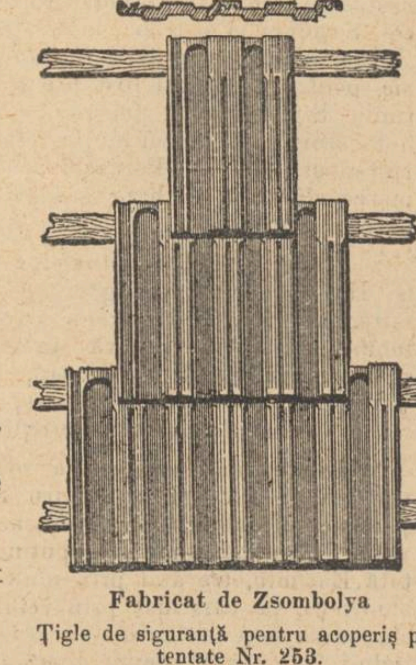

Fabricat de Zsombolya

Ţigle de siguranţă pentru acoperiş patentate Nr. 253.

Nr. 63/908 D. f. g. (209) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de profesor la gimnaziul public român gr.-or. din **Brad** cu specialitatea: *limba şi literatura maghiară şi latină*, ori: *limba şi literatura maghiară cu oricare alt obiect*, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Concurenţii îşi vor adresà petiţiile lor la comitetul gimnazial şi le vor însoţì cu următoarele documente:

1. Carte de botez prin care vor dovedì, că sunt Români de confesiunea gr.-or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplini sănătoşi şi
4. Revers, că se vor conformà întru toate legilor şi dispoziţiilor biericeşti-şcolare şi regulamentelor în vigoare şi la caz, dacă se va pretind, se obligă a propune şi alte obiecte, cari i se vor distribuì prin direcţiunea gimnazială.
5. Diploma de profesor conform art. de lege XXX: 1883, ori în lipsa acesteia document despre examenele prestate, şi la caz, dacă a mai fost aplicat, document de conduită despre anii de serviciu.

Beneficiul împreunat cu acest post e pentru cazul, că nu are diploma: salar ca profesor suplinitor de 1600 cor. (una mie şasesute); dacă are diploma va fi ales de profesor provizor, în care calitate va funcţionà 3 ani cu salar de 2000 cor. (doaue mii) pe an, iar după acest termin va fi promovat ca profesor ordinar definitiv cu 2400 cor. (doaue mii patru sute), şase cuincuenii à 100 cor. şi drept de penziune la fondul arhidiecezan, la care se vor socotì şi anii de funcţiune din timpul provizoratului.

Postul are să se ocupe la 1/14 Septemvrie, 1908.

Brad, din şedinţa reprezentanţii gimnaziului public român gr.-or. ţinută la 21 Maiu, 1908.

Vasiliu Dămian — **Dr. Pavel Oprişa**
preşedinte. — secretar.

Ca practicant

află loc un tinăr din familie bună, absolvent de cel puţin 3 sau 4 clase gimnaziale sau reale, la firma

Ioan Comşa şi fiu
în Sălişte.

(210) 1—3

Nr. $\frac{985}{36\text{ Pl.}}$ 1908. (205) 2-3

CONCURS

Pentru îndeplinirea postului de **secretar** la Consistoriul ortodox român din Oradea-mare, în mod definitiv, cu salar de 2900 cor. si dreptul de penziune în cadrul statutelor fondului de penziune pentru funcţionarii consistoriali, se puclică concurs până la **17/30 August a. c.**

Cine doreşte a ocupà acest post, să'şi înainteze recursul subsemnatului Consistor, provăzut cu documente:

a) că, e credincios al bisericei ortodoxe române;

b) că, e preot ori teolog cu examen de cualificaţiune preoţească;

c) că, e licenţiat s'au absolvent al facultăţii juridice s'au celei de litere (filozofie) şi ce limbi vorbeşte şi scrie;

d) ce activitate publică a desvoltat păn'acum, fie prin lucrări literare, ori pe terenul şcolar, s'au administrativ.

Secretarul în afară de agendele ordinare secretariali şi cele prezidiali, va provedeà şi referada în senatul şcolar şi cel epitropesc.

Oradea-mare, 1/14 Iulie 1908.

**Consistorul eparohial gr.-or.
român din Oradea-mare.**

Nr. 825/908 [191] 3—3

Concurs.

In conformitate cu resoluţia consistorială Nr. 1357 Şcol. a. c. se escrie concurs cu termin de 30 zile, pentru postul al II lea învăţătoresc din **Párău** pe lângă salarul legal.

Cel ales, este datoriu a instruà elevii, în cântările bisericeşti şi a cântà cu ei răspunsurile dela sfta liturgie presum şi a ocupà elevii cu grădinăritul.

Cererile se vor înaintà subsemnatului oficiu protopopesc în terminul arătat.

Făgăraş, în 4 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.

Nicolae Borzea
protopop.

Publicaţiune.

Pentru liferare de:

1. Pâne de grâu curat.
2. Franzele făcute din făină de grâu curat cu lapte.
3. Făină de grâu curat Nr. 2. şi 3.
4. Carne de vită.
5. Carne de viţel.
6. Carne de porc şi
7. Unsoare de porc, toate de prima calitate pentru alimentarea alor 220—250 elevi dela seminarul teologic-pedagogic gr. ort. român „Andreian“ din Sibiiu în anul şcolar 1908/9.

Doritorii de a reflectà la careva din aceste poziţii să-şi înainteze ofertele în scris, provăzute cu timbru de 1 cor,, în persoană, la subscrisul până în 15 August st. n. incuzive, unde vor aflà mai deaproape şi condiţiile speciale pentru încheerea contractului, cum şi eventul alte informaţiuni. Ofertele întrate după termin nu se vor luà în considerare.

Tot în acest termin se pot înaintà în scris oferte pentru resturile de mâncare dela mese şi culină.

Sibiiu, 27 Iulie n. 1908.

Constantin Dimian
econom seminarial.

[204] 2—3

Nr. 334/1908. [169] 3—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor învăţătoreşti în posturile mai jos însemnate din protopresbiteratul Deva, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Boholt**, salar 600 cor., cuartir şi lemne.
2. **Noşag**, salar 600 cor, cuartir şi lemne.
3. **Suligete**, salar 600 cor, cuartir şi lemne.
4. **Vărmaga**, salar 600 cor., cuartir şi lemne.

Suplicele concursuali provăzute cu documentele necesare să se înainteze subscrisului în terminul deschis.

Invăţătorii sunt îndatoraţi a instruà şi elevii din şcoala de repetiţie şi a cântà cu şcolarii în biserică.

Dobra, la 20 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Deva, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
adm. protopresb.

Nr. 258/1908 Of. ppresb. [170] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele poporale confesionale gr. or. române din comunele bisericeşti mai jos numite prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile, computat de'a prima apariţiune a acestui concurs în „Telegraful Român“.

1. **Chineşti** cu salar de 600 cor. din repartiţie de pe popor, locuinţă, lemne de foc şi relut de grădină. Coincuenalele se vor da numai după timpul servit la această şcoală.
2. **Ciceu-Poeni şi Dobricel**, învăţător embulant cu salar de 600 cor. din repartiţie de pe popor, locuinţă, lemne de foc şi grădină.
3. **Ciceu-Corabie** cu salar de 600 cor., din cari 400 cor. din repartiţie de pe popor şi 200 cor. din ajutor de stat, locuinţă, lemne de foc şi grădină.
4. **Negrileşti** cu salar de 600 cor., din cari 300 din repartiţie de pe popor, iar 300 cor. din ajutor de stat, locuinţă, lemne de foc şi grădină.

In comunele de sub 2, 3 şi 4 urcarea salarului la câte 1000 cor. se va exopera din ajutor de stat după alegerea şi respective după întărirea definitivă a învăţătorului ales. Tot astfel şi coincuenalele după serviciul definitiv împlinit la oricare şcoală de ale noastre.

Cei aleşi sunt datori a propune şi religiunea în şcoală la toate clasele, a conduce şi şcoala de repetiţiune şi a cânta în Dumineci şi sărbători cu copiii la sf. liturgie.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi apoi înainte de alegere să se presenteze poporului în biserică spre a fi cunoscuţi şi spre a şi arăta dexteritatea în cântări.

Dej, 18 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Dej.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 304/1908 prot. [175] 3-3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Cerghidul-mare**, salar 600 cor. şi anume: 550 cor. din repartiţie, iar 50 coroane din venitul cantoral, cuartir şi grădină.
2. **Erdősângeorgiu**, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi grădină.
3. **Iclandul-mare**, salar 600 cor. şi anume 400 cor. din repartiţie, şi usufructul alor 12 jugăre de pământ comasat în preţ de 200 cor., cuartir şi grădină.
4. **Medeşfalău**, salar 600 cor. şi anume 200 cor. din repartiţie, 280 cor. din lada bisericii şi 120 cor. venit cantoral din nuturalii şi stolă, cuartir şi grădină.
5. **Petea-de-câmpie**, salar 600 cor. şi anume: 172 interesele unei obligaţiuni de stat, 188 cor. din repartiţie şi usufructul alor 12 jugăre de pământ în preţ de 240 cor., şi venitele stolare îndatinate, cuartir şi grădină.

Cei aleşi în Cerghidul-mare, Medeşfalău şi Petea de câmpie au să-şi ocupe deodată cu postul învăţătoresc şi postul cantoral, eară cei aleşi în Erdősângeorgiu şi Iclandul mare vor ocupà postul de cantor numai dela 1 Iulie 1910, dela care dat vor primì şi venitele cantorale, cari în Iclandul-mare sunt computate în 400 cor. eară în Erdősângeorgiu în 200 cor.

In comunele în cari salarele nu se pot întregì la minimul legal conform art. de lege XXVII din 1907, din mijloacele bisericeşti îndată după ocuparea posturilor se va înaintà rugare la înaltul ministeriu de culte şi instrucţiune publică pentru ajutor de stat.

Cuincuenalele se computǎ la toate posturile numai dela instituirea definitivă la şcoalele acestora. Anii serviţi la alte şcoale nu se consideră.

Invăţătorii sunt îndatoraţi a ţineà prelegere cu şcolarii de repetiţie, a instruà elevii în cântările bisericeşti şi a cântà cu ei răspunsurile la liturgie şi a ocupà elevii cu grădinăritul.

Reflectanţii la vreunul din aceste posturi vor aveà a se prezentà în zi de Duminecă ori sărbătoare la biserică spre aşi arătà dexteritatea în cântări şi tipic, şi să-şi aştearnă rugările instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat.

Murăş-Oşorheiu, 23 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Murăş-Oşorheiului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ştefan Russu
protopresbiter.

Nr. 185/1908. [193] 2—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor de învăţători la şcoalele confes. gr.-ort. române din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Opidul Hunedoara**, un post de învăţător cu salar de 1100 cor. solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericei, cuartir în localul şcoalei şi 50 coroane relut de lemne.

Dela învăţătoriul, care va fi ales la acest post se cere, ca să propună şi religiunea în şcoală, să fie cântăreţ bun, obligat fiind să conducă corul, să ocupe şi locul de cantor — şi ca atare, când nu e ocupat cu şcoala sau cu corul în Dumineci şi sărbători, e dator a conduce regulat şi cântările din strană, având a cântà cu elevii şi răspunsurile la liturgie.

2. **Batiz** cu **Calonul mic**, cu salar deocamdată — până la 1 Iulie 1910 când se va întregì la suma de 1000 cor. — 600 cor. şi 10 cor. pentru participare la conferinţeţe învăţătoreşti, cuartir în localul şcoalei, grădină pentru legumi şi 8 metri de lemne, din care să se încălzească şi sala de învăţământ.

Invăţătoriul ales acì e dator să propună şi religiunea în şcoală, a instruà elevii şi în cântările bisericeşti, a ţineà prelegere cu cei de repetiţie şi a cântà cu şcolarii în Dumineci şi sărbători răspunsurile la liturgie.

Cuincuenalele se computǎ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la aceste şcoale.

Concurenţii la acestea posturi au aşi aşterne cererile instruate conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat îndatoraţi fiind a se prezentà înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserica din comuna respectivă spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Hunedoara, la 4 Iulie 1908

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Hunedoarei în conţelegere cu comitetele parohiale.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 347/1908 [177] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela comunele bisericeşti mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupşa se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg. Român“.

1. **Ocolişul-mare** salar 600 cor. din cassa bisericei şi repartiţie dela popor, cuartir liber în edificiul şcoalei, lemne de foc şi grădină şcolară în natură resp. 20 cor. ecuivalentul grădinei.

La cas că învăţătorul va puteà înfiinţà cor bisericesc cu adulţii se va împărtăşì de deosebită remuneraţie pentru cor, care o va votà comitetul parohial la timpul seu.

2. **Ofenbaia** salar 600 cor, dela biserică, cuartir în natură şi ecuivalentul grădinei şcolare 20 cor.

3. **Ponor** salar 600 cor. dela biserică şi repartiţie din popor, cuartir în edificiul şcoalei şi 20 cor. relutul grădinei.

Preferiţi vor fi cântăreţii mai buni şi concurenţii cu 4 clase gimnasiale.

4. **Vidolm** salar 600 cor., anume 270 cor. dela stat şi 330 cor. dela biserică şi repartiţie pe popor, locuinţă în nasură şi grădină de legume.

Cei instituiţi la toate aceste posturi sunt datori a conduce elevii la biserică şi a cântà cu ei liturgia în cor, apoi vor provedeà şi instrucţia din şcoalele de repetiţie.

Concurenţii, afară de atestatele de cualificaţie legale şi alte documente recomendatoare au a-şi înzestrà petiţiunile şi cu act despre depunerea jurământului oficial. Minimul salarelor de 1000 cor. în senzul art. de lege XXVII. din 1907, să asigură numai din 1 Iulie 1910, asemenea anii de serviciu pentru cuincuenale se socotesc numai cei petrecuţi în aceste posturi — afară de Vidolm, unde asigurează statul şi cuincuenalele.

Petiţiunile înzestrate în regulă cu documentele de lipsă să aştern în terminul deschis subscrisului oficiu protopresbiteral, având petenţii a se presentà şi în persoană în comunele pentru cari concurează spre a cântà în biserică şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 23 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Lupşei în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 545. [179] 3—3

Concurs

Pentru intregirea unui post învăţătoresc la şcoala confesională din Cristian se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar fundamental de 600 cor., cuartir în natură şi 12 cor. pentru $^1/_4$ jugăr grădină.

Cu prima Iulie 1910 salarul fundamental se intregeşte la 1000 cor.

Cuincuenalele se computǎ dela datul instituirii definitive. Anii serviţi airea nu se computǎ.

Alesul învăţător va fi îndatorat a înfiinţà şi conduce corul bisericesc în Dumineci şi sărbători, pentru cari prestaţiuni va primì o remuneraţiune deosebită conform desterităţii lui.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică, spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi în tipic.

Zerneşti, în 24 Iuniu 1908.

Oficiul protopresbiteral al Branului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 351/1908. [190] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Almaşul mic** cu filia **Archia**, protopresbiteratul Deva, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fesionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post de paroh să-şi prezenteze cererile concursuale, instruate conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul arătat, având a să prezentà la sfânta biserică spre a cântà respective a celebrà şi cuvântà.

Dobra, la 3 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tr. Deva în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
adm. protopr.

Nr. 417/1908 prot. [183] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele confesionale gr.-or. române în comunele aparţinătoare protopresbiteratului Sibiiu să escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg Român“.

1. **Cornăţăl**, salar de 600 cor. cuartir şi grădină în natură.

2. **Cristian**, salar 600 cor. relut de cuartir 100 cor. şi 4 stângini de lemne în natură.

3. **Guşteriţă**, salar 600 cor. relut de cuartir 40 cor. şi lemnele de foc.

4. **Răşinar**, salar 700 cor. relut de cuartir 60 cor. şi relut de lemne 60 cor.

5. **Vurpăr**, salar 1000 cor. şi adecă 600 cor. din lada bisericei ear 400 cor. din repartiţie, cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

Cuincuenalele să computâ la toate aceste posturi numai pentru anii serviţi după instituirea definitivă la aceste şcoale, deci anii serviţi la alte şcoale nu se consideră.

Cei aleşi primesc pe lângă altele îndatorirea a instruà şi conduce cu elevii în Dumineci şi sărbători cântările liturgice în biserică; unde sunt doi învăţători alternativ unul va provede strana la utrenie, celalalt cântările liturgice la liturgie; vor fi datori a provede învăţământul în şcoală de repetiţie, cel din Vurpăr va trebuì, întrucât nu are, aşi câştigà şi cualificaţia pentru şcoalele de repetiţie economică.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi îşi vor aşterne cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez şi de şcoală, absolutorul pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviţiu) subsemnatului oficiu, având a să prezentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare şi în comună spre a-şi arătà aptitudinea în cântări.

Sibiiu, în 3 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiu.

Dr. Ioan Stroia
protopresb.

Nrii 337 şi 376/1908. [184] 3—3

Concurs

Se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pentru întregirea următoarelor posturi:

a) Pentru postul de capelan din parohia de cl. I **Bulzeşti de jos** cu filiile **Străuţ** şi **Ticeri**, concurs nou, cu aceea, că după-ce la primul concurs nu s'au însinuat nici un competent, în lipsa celor cualificaţi pentru parohia de cl. I se admit recurenţi şi cu cualificaţiune de cl. II ear în lipsa acestora şi de cei cu cualificaţiune de cl. III.

b) Pentru parohia de cl. II **Tomnatecul de jos.**

Emolumentele sunt: pentru postul de capelan toate venitele din filii, având a locuì el până la moartea parohului în filia Ticeri.

Pentru postul de paroh emolumentele sunt cele statorite în coala B, pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Competenţii au a-şi aşterne în terminul deschis petiţiunile lor, instruate conform normelor din vigoare.

Brad, 24 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Zarand.

Vasiliu Dămian
protopresb.

Nr. 638/1908 protopresb. [186] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea definitivă a posturilor învătătoreşti din comunele bisericeşti mai jos însămnate din protopresbiteratul tractului Sighişoara să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ferihaz**, postul al II-lea, cu salar anual de 600 coroane, cuartir în natură, eventual relut şi lemne.

2. **Hetur**, salar 600 coroane, din care 100 coroane prin repartiţie dela popor, folosirea a doua pământuri computate cu 140 coroane doi stângini de lemne cu 60 coroare, şi cuartir în edificiul şcoalei.

3. **Şaeş**, salar anual 600 coroane, şi anume: 380 coroane în bani prin repartiţie dela popor 140 coroane din folosirea pământului şcoalei cinci stângini de lemne cu 80 coroane, şi cuartir în edificiul şcoalei.

Concurenţii, suplicele concursuali provăzute cu documentele prescrise, să le înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi înainte de alegere să se prezinte poporului în biserică, spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic, având aleşii a instruà atât elevii de toate zilele cât şi pe cei de repetiţiune în cântările bisericeşti liturgice şi a le conduce în Dumineci şi sărbători.

Sighişoara, 4 Iulie 1908.

Oficiul protoprosbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresb.

Nr. 511/1908. [185] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de al doilea învăţătoriu şi al treilea de învăţătoare dela şcoala poporală confesională gr.-or. română din **Porceşti**, protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

Emolumentele împreunate cu acestea posturi sunt cele prescrise în legile noastre bisericeşti-şcolare.

Doritorii de a ocupà vre-unul din acestea posturi să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poşta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se prezentà în vre o Duminecă sau sărbătoare la sânta biserică spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locali.

Avrig, 1 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 563/1908. [178] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, aparţinătoare protopresbiteratului Turda, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

1. **Turda**, cu salar de 700 cor., cuartir în natură şi 20 cor. relut de grădină. Remuneraţie separată pentru conducerea corului şi pentru agendele scripturistice

2. **Agârbici**, cu salar de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.

3. **Cristiş**, salar 600 cor., cuartir şi grădină.

4. **Gabud**, salar 600 cor., relut de cuartir şi grădină.

5. **Hidiş**, salar 600 cor., relut de cuartir şi de grădină.

6. **Sâniacob de mureş**, salar 600 cor., cuartir şi grădină.

7. **Soporul de Câmpie**, salar 600 cor., cuartir şi grădină.

Cu 1 Iulie 1910 salariile din comunele Turda şi Agârbici să vor întregì din mijloace curat bisericeşti la suma de 1100 respective 1000, iar în celelalte comune tot la 1000 cor., parte din mijloace proprii, parte din ajutoare dela stat.

Cuincuenalele să vor computà la toate posturile dela datul întroducerei în oficiu a învăţătoriului. Anii serviţi în alte comune nu să numără.

Cei aleşi sunt datori a instruà în şcoala de repetiţie, a conduce grădina de pomărit şi a cântà cu copii în Dumineci şi sărbători la liturgie. Invăţătorii din Cristiş, Sâniacob şi Soporul de Câmpie vor aveà să prevadă provizor şi cantoratul.

Concurenţii au să-şi promoveze cererile concursuale instruate în ordine în termin deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere să se prezinte poporului în biserică spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Turda, 20 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetele parohiale.

Iovian Murăşianu
protopr.

Nr. 589/908. [198] 2—3

Concurs.

Devenind vacante posturile învăţătoreşti din comunele noastre bisericeşti:

1. **Arini** şi

2. **Marcoş**, pentru ocuparea lor se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt pentru:

1. Arini salarul legal cu ajutoare dela V. Consistoriu şi putându-se esoperà şi ajutor dela stat, iară pentru

2. Marcoş, *a)* salar în bani dela biserică 300 cor., în cari 40 cor. sunt computate venitul jumătate de cantor.

b) până la finalizarea cu întregirea salariului la suma prescrisă de noua lege şcolară va aveà dela stat 300 cor.,

c) dreptul de pădurit şi păşunat cel puţin 15 cor.,

d) grădina şcolară de circa 400□°.

e) bani de cuartir 50 cor. eventual cuartir natural.

f) ştiind să formeze şi conducă cor, nu i se vor computà cele 40 cor. ca cantor.

Invăţătorii vor aveà a fi şi cantori şi a instruà şcoala de repetiţie şi adulţi.

Concursele provăzute cu documentele recerute sunt a se adresà oficiului protopresbiteral gr.-or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Breţcu, 8 Iuliu 1908.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 352/1908. [189] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Biscaria** cu filiile **Şeuleşti** şi colonia **Pischi**, protopresbiteratul Deva, devenită vacantă prin moartea regretatului paroh Nicolau Şinca, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Alesul paroh este obligat a satisface cerinţei § lui 12 din „Regulamentul pentru parohii“.

Doritorii de a ocupà acest post de paroh să-şi prezenteze cererile concursuale, instruate, conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul arătat, având a să prezentà la sfânta biserică spre a cântà respective a celebrà şi cuvântà.

Dobra, la 3 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Devei, în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
adm. protopr.

Nr. 208/1908. [195] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale gr.-or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Haţegului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Petrila-Brad**, salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi 4 stângini lemne de foc.

2. **Petrila lunca de sus**, salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir, lemne de foc şi 10 cor. diurn şi spese la conferinţa învăţătorească.

3. **Valea-Sângeorgiului**, salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupà vreunul din aceste posturi, să înainteze cererile concursuale, provăzute cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleşi vor aveà să instrueze şi elevii din şcoala de repetiţie şi să cânte în sf biserică.

Haţeg, în 6 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresb.

Nr. 150/1908. [199] 2—3

Concurs.

Se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru postul de învăţător la şcoala noastră din **Archita**, tractul Cohalmului.

Emolumentele sunt: salariu anual de 600 cor., şi anume: 200 cor. din cassa bisericei, 200 cor. din cassa comunei politice, şi 200 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Concurenţii să-şi trimită cererile şi documentele conform legei şcolare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi înainte de alegere să se prezenteze în biserică, spre a şi arătà desteritatea în cântări şi tipic, şi spre a i cunoaşte poporul.

Cohalm, în 10 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresb.

3519/908 fb. sz. [201] 2—2

Versenytárgyalási hirdetés.

A czód reusadului viczinális ut riusadului Ioan völgyi szakaszának kiépitésére vonatkozó munkálatok biztosítása czéljából **1908 évi augusztus hó 1. (első) napján (szombaton) délelőtt 9 órakor** a nagydisznódi főszolgabirói hivatalnál tartandó zárt irásbeli ajánlati verseny tárgyalást hirdetek felhivom a versenyezni ohajtókat, hogy le pecsételt ajánlataikat a fennt kitett határidőig, annyival is inkább adják be, mert később érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlatokhoz 600 kor. bánatpénz vagy értékpapir csatolandó.

A vállalatba adandó munkák előirányzati értéke 11.700 cor.

A vonatkozó tervek, költségvetés stb. a nagydisznódi főszolgabirói hivatalban a hivatalos órákban megtekinthetők.

Végül kijelentem, hogy az uti bizottság fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között — tekintet nélkül az ajánlott árakra — a megbizhatóság figyelembe vételével szabadon választhasson.

Nagydisznód, 1908 julius hó 22.

Dr. Schuster
főszolgabiró.

Nr. 768/1908. [196] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători din parohiile mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Borgo-Prund** cu salar fundamental de 1000 cor., solvit lunar anticipative din fondul şcolastic, cuartir în edificiul şcoalei, lemne pentru încălzit şi grădină. Remuneraţie anuală de 100 cor. din cassa bisericei pentru conducerea şcoalei economice de repetiţie.

2. **Ida-mare** cu salar fundamental de 1000 cor. şi anumit 400 cor. ajutor dela Consistorul Arhidiecesan, iar 600 cor. din cassa bisericei, cuartir, lemne de foc şi grădină.

3. **Galaţ** cu salar fundamental de 1000 cor. din cassa bisericei, cuartir, lemne de foc şi grădină.

4. **Caila** salar fundamental de 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir, lemne de foc şi grădină.

5. **Blaşfalăul de-sus** cu salar fundamental de 600 cor. încassaţi din repartiţie dela popor, cuartir, lemne de foc şi grădină.

6. **Blaşfalăul-de-jos** salar fundamental 600 cor. încassaţi din repartiţie dela popor, cuartir, lemne de foc şi grădină.

7. **Chintelnic** salar fundamental de 600 cor. încassaţi din repartiţie dela popor, cuartir, lemne de foc şi grădină.

Cu 1 Septemvrie 1910 şi salariile împreunate cu posturile de sub 4, 5, 6, 7 se vor întregì la 1000 cor., parte prin mijloacele proprii, parte prin ajutor de stat.

Cuincuenalele se vor computa în tot locul numai după serviciu de 5 ani în comuna în care vor fi aleşi.

Cei aleşi se îndatorează a instruà în şcoala de repetiţie, a conduce grădina de pomărit şi a cântà cu elevii în Dumineci şi sărbători la sf. liturgie, a înfiinţà coruri bisericeşti şi a instruà în şcoalele de adulţi de nou înfiinţânde.

Concurenţii să-şi înainteze cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere să se presente poporului în biserică pentru a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Bistriţa în conţelegere cu comitetele parohiale.

Blaşfalăul de-sus, în 4/17 Iulie 1908.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

N. 625/1908 prot. [197] 2—3

Concurs.

Pentru intregirea posturilor vacante de învăţători la şcoalele poporale confesionale gr.-or române din comunele mai jos numite în protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Covăş**, cu salar de 600 cor, cuartír şi $\frac{1}{4}$ jug. grădină.

2. **Şulumberg**, cu salar de 600 cor., cuartir, lemne de foc şi $\frac{1}{4}$ jug. grădină.

3. **Vecerd**, cu salar de 600 cor. şi anume: 540 cor. din repartiţie, 60 cor. din alodiul comunal şi cuartir.

4. **Vărd**, cu salar de 600 cor. şi anume: 300 cor. din repartiţie, 160 cor. din cassa bisericei, 140 cor. din alodiul comunal, cuartir şi lemne de foc ori relut de 40 cor., şi pentru grădină relut de 10 cor.

Pentru urcarea salarului cu 1 Iulie 1910 se va cere ajutor dela stat.

Cuincuinalele la acestea posturi se computâ numai după anii serviţi la respectiva şcoală, după instituirea definitivă; deci anii serviţi airea nu se consideră.

Aleşii învăţători primesc pe lângă altele îndatorirea să cânte cu elevii Dumineca şi sărbătoarea la liturgie în biserică, în comunele de sub 2 şi 3 să ţină şi strana la utrenie, în cele de sub 2 şi 4 să instruieze adulţii, iar în cea de sub 1 pentru eventuala înfiinţare şi conducere a corului se va solvì deosebit o remuneraţie de 50 cor. pe an.

Doritorii de a ocupà vreunul din acestea posturi, să şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez şi despre studiile pregătitoare, absolutoriul pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu şi să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Agnita, în 9 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral.

Ioachim Muntean
protopresb.

Nr. 80 Sibiiu, Marți 22 Iulie (4 August) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 6158.

Notificare oficială.

In sensul §-ului 35 din regulamentul seminarial, aspiranții a fi primiți în vre-o secțiune a seminarului arhidiecesan au a-și presentà consistorului cererile în regulă, cel mult până la 3/16 August a. c. și la acelea se acludă în original:

a) Carte de botez;

b) Testimoniu școlar;

c) Atestat dela medic despre starea sănătății și despre intregitatea spirituală și corporală, prin care să se constate anumit, că petentul nu are nici un defect, ce l-ar face neadmisibil pentru funcțiunea de preot sau învățător.

Acestea se aduc la cunoștință celor interesați, spre știre și conformare.

Sibiiu, 15 Iuliu 1908.

Consistorul arhidiecesan.

Nr. 8540 Bis.

Concurs.

Cu începutul anului școlar 1908/1909, devenind vacant un stipendiu de stat de una miie (1000) cor. destinat pentru cualificațiunea mai înaltă a absolvenților cursului de teologie din seminarul arhidiecesan „Andreian“, pentru conferirea aceluia se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegr. Român“.

Cererile de concurs sunt de a se înaintà în terminul indicat la consistorul arhidiecesan, însoțite de următoarele documente:

a) Carte de botez;

b) Testimoniu de maturitate;

c) Absolutor teologic;

d) Testimoniu despre starea sanitară;

e) Revers, că după terminarea studiilor universitare se va aplicà în serviciul bisericei, la postul ce i-se va destinà prin autoritatea bisericească.

Cererile întrate după espirarea terminului de concurs nu se pot luà în considerare.

Sibiiu, 15 Iuliu 1908.

Consistorul arhidiecezan.

Reforma electorală.

Sibiiu, 3 August n.

Tema principală cu care să ocupă de câteva zile presa maghiară, e *reforma electorală*, sau mai bine zis, proiectul de lege pe care ministrul nostru de interne, contele Andrássy, l'a promis țării și dietei pe toamnă, cu termin fix, dar la care, după cum scriu foile maghiare, *lucră și acuma.* Va se zică nu e gata. Principiile fundamentale, pe baza cărora va fi compus proiectul, sunt însă bine stabilite, și cu privire la aceste principii fundamentale, contele Andrássy a avut schimb de păreri și cu Maiestatea Sa Regele. Proiectul însuși însă totuși nu e gata, și sancțiunea prealabilă Maiestatea Sa nu a dat-o proiectului de lege, tocmai pentrucă nu e gata.

Cari sunt aceste principii fundamentale, stabilite ca bază pentru compunerea nouei legi electorale, și cari totuși *împedecă* compunerea legii, astfel, că ministrul nostru de interne încă tot lucră la ea?

Tot după foile maghiare ar fi următoarele două: *dreptul plural*, adecă îndreptățirea de a aveà două și trei voturi aceia, cari plătesc o dare oarecare și au un grad de cultură mai înaltă, și dispoziția, ca după un termin oarecare, dreptul electoral se fie legat de cunoașterea scrisului și cetitului în limba — maghiară. Incolo votarea nu va fi secretă, ci pe față, și nu se va face după comune, ci după cercuri mai mici, cu a căror formare se încredințează comitatele, în cercul lor de competență.

Atâta e ce putem scoate din multele vorbe scrise în chestia aceasta în ziarele maghiare din capitală, și apoi faptul foarte însemnat, că în consiliul de ministri, convocat pe mâne, Marți, 4 August la Budapesta, să va discutà și stabilì în mod final proiectul de lege despre reformele electorale, cu care apoi contele Andrássy, ministrul nostru de interne, va plecà la Ischl, pentru a-l prezentà Maiestății Sale Regelui spre prealabilă sancționare.

Toate acestea știri, dovedesc numai, că a fost *exactă* informația din numărul 77 al ziarului nostru, în care se spuneà, că ministrul de interne Andrássy va merge în curând la Ischl, ca se prezenteze Maiestății Sale *de nou* proiectul de lege despre reformele electorale, *acum modificat*, dupăce în originala sa textuare proiectul nu a primit preaînalta aprobare și sancționarea prealabilă.

Dacă deci se lucră încă la proiectul de lege despre reformele electorale, nu se lucră la compunerea lui, ci la *modificarea* lui, care trebue făcută așà, ca să mulțămească și pe Maiestatea Sa, și se apere și interesele celor dela putere, cari cred, că dacă scapă frânele puterii din mână, s'a dus țara cu plutele. Aici e greutatea, și de aceea se lucră atât de mult la un proiect de lege, care între alte împrejurări ar fi putut se fie gata în câteva zile.

Și acesta e momentul pe care vrem să-l scoatem la iveală. Adecă greutatea de a se face lucru bun și aprobat de lume, cu călcarea în picioare a principiului dreptății, având însă totuși pretenția de a apăreà în fața lumii ca iubitor de dreptate. La compunerea proiectului de lege din întrebare, după cum vedem noi lucrurile, nu aceea se ține în vedere, că cine se aibă în viitor drept de alegere, ci aceea, că cine *să nu-l aibă*, ori dacă îl are, cum să-i fie îngreunată eserciarea acestui drept, pe diferite căi meșteșugite? Firește, că e greu se faci lucru bun și trainic între astfel de împregiurări, și de aceea înțelegem, că de ce *să lucră încă* la proiectul de lege despre reformele electorale, la care, dacă nu ne înșală memoria, se tot lucră de un an și jumătate. Și atât de ușor s'ar puteà rezolvà problema, dacă s'ar acceptà principiul *dreptății*, și s'ar dà drept de alegere, în măsură egală, tuturor, fără deosebire de limbă și clasă socială! Și noi credem, că în cele din urmă, totuși aici au se ajungă lucrurile, dacă va mai fi modificat de câteva ori proiectul de lege al contelui Andrássy. Se așteptăm deci în liniște și cu încredere proiectul de lege, pe care guvernul îl va prezentà parlamentului la toamnă în chestia electorală, și se sperăm, că nu vom aveà motiv să fim nemulțămiți cu el.

Votul plural. Ziarul „*Magyarország*“, organul partidului kossuthist, publică în numărul de eri, Duminecă, un remarcabil articol de fond, în care să ia poziție energică în contra *votului plural*, contemplat din partea ministrului de interne *Andrássy*, și să pledează pentru întroducerea votului universal pe baza *egalității de drept*. Se vede deci, că cu proiectul de lege despre reformele electorale, în felul cum l-a contemplat ministrul nostru de interne, nu sunt mulțămiți nici Kossuthiștii. Nou motiv deci, ca să sperăm, că proiectul va fi *de nou* compus, după dreptate, și spre mulțămirea tuturor.

Noul patriarh sârbesc. Alegerea de patriarh sârbesc s'a făcut Sâmbătă. Și-au dat votul șaptezeci de membri ai congresului național sârbesc, și anume, 40 pentru P. S. Sa episcopul *Smejanovici* din Vârșeț, iar 30 pentru Preasfințitul episcop *Nicolici* al Pacratului. Administratorul patriarhiei și candidat al guvernului, P. S. Sa episcopul *Bogdanovici* din Buda, nu a primit nici un vot. Resultatul alegerei comisariul regesc îl va comunicà guvernului, pentru a'l aduce la cunoștința Maiestății Sale, ca se întărească în postul de patriarh pe *Smejnovici*, care a întrunit majoritatea. Congresul s'a prorogat apoi până la sosirea răspunsului preaînalt. Părerea este, că guvernul nu va propune Coroanei nici pe unul dintre candidații congresului spre întărire în scaunul patriarhal, ci va ordonà, să se facă alegere nouă.

FOIȘOARĂ.

Societatea „Transilvania“

pentru ajutorarea studenților și elevilor meseriași români din Transilvania și părțile ei.

(Urmare.)

Rămâne ca să cercetăm, cari tineri români din Transilvania și Ungaria au căpătat stipendii și ajutoare dela această societate și care cât a căpătat? Că absolvat-au studiile lor și ce s'a ales de ei? Cari au fost răsipitorii trudelor altora?

In actele societății de pe anii 1897—1900 pag. 114 e anexa a 14.

Tabloul stipendiștilor societății:

Burse:

Dr. I. Drăgescu, medicină 6.257.50, medic prim. al județ. Dolj. I. Lăpădat, științe și litere 6879 lei 96 bani, profesor, Brașov, decedat. I. Bozocean, idem 9844 lei 96 bani Idem, idem. N. Galea, tehnică 10.890 lei 69 b., inginer inspector C. F. R I. Popescu, idem 13.183 lei 50 b., ing.-dirig. R. M. St. Saline. Th. Olinescu, științe și litere 9735 lei, profesor, Bucovina. N. Făgărășanu, tehnică 9830 lei, inginer C. F. R, decedat. Anderca Homorodeanu, științe și litere 11.631 lei, profesor. I Pipoș, științe și litere 6490 lei 69 b., idem. Enea Hodoș, științe și litere 7693 lei 59 b. idem, Arad. Aurel Cupșa, tehnică 7899 lei 25 b., subdir. ars. marit., Galați. Ioan Corvin, științe și litere 2110 lei, profesor, Macedonia. D. Axente, dreptul 6431 l. 80 b., decedat. D. S. Bârsan, științe comer. 4085 lei 05 b., idem. N. Dima, științe comer. 3950 lei, cont. comerc., Ploești. G. Candrea, filosof 9745 l. 75 b., prof. școal., com. decedat. G. Sârbu, idem 3500 lei, Banat. G. Moroian, științe politice 5504 l. 25 b., șef. de birou M. domen. N. Moldovan, medicină 803 lei 75 b, medic, Transilvania. Liviu Pandrea dreptul 2403 lei 75 b., advocat, Transilvania. Iust. Pop, dreptul 2403 lei 75 b., idem, Transilvania. Ștef. Roșianu, dreptul 2403 lei 75 bani, idem, Transilvania Ioan Lăpădatu, științe financ. 1012 l. 30 b., continuă studiile. I. Borcea, filologie 1813 lei 70 bani, idem. Octavian Florea, medicină 200 l., idem. Ioan Scurtu, științe și litere 801 lei 40 b., idem. D. Sălăgeanu 956 lei 91 b., I. Botezan 1356 lei 91 b., I Cernescu 956 lei 91 bani, I. Fulea 1356 lei 91 b., N. Oncu 1481 lei 48 bani, Octavian Sorescu 1481 lei 48 bani, 155.095 l i 99 b. Aceste stipendii au fost puse la disposiția societății de către consiliul județean și comunal din Galați.

Subvențiuni acordate de adunare:

Subvențiunea elevului I. Rusu 2119 lei, Idem elevului Aurel Vlad 1678 l. 90 b., Donațiune școalei societăței pentru învățătura poporului român 1000 lei, Idem casei naționale din Sibiiu, pentru 2000 bilete de loterie, à 1. leu 2000 lei, Idem pentru binefaceri 1300 lei, Idem pentru răniții dela spitalul Independența din Turnu-Măgurele 600 lei, 8697 l. 90 b., Subvențiunea elevilor meseriași 81.359 lei 84 b., Bursa general. G. Adrian 540 lei 10 bani, 81.899 l. 94 b., Subvențiuni institutelor de cultură 5721 lei 40 bani, 5721 lei 40 bani.

Ajutoare acordate de comitet:

Aurel Babeș 1015 l., I. Panfilie 1200 lei, Is. Ieșan 400 l., Em. Popovici 325 l. 10 b., G. Comșa 500 lei, I. Pop 1000 lei 45 b., N. Popescu 150 l., Lazar Vicol 400 lei, Al. Pop 500 l., Bogdan Duică 1000 l., I. T. Mera 400 l, Fl. Muntean 201 l, Brândușan 142 l., Iul. Nistor 150 lei, Lazar Triteanu 251 lei 50 b., Liviu Pandrea 202 l., Al. Fodor 404 lei, Iosif Schiopu 825 lei 35 b., Aurel Pop 353 lei 50 bani, D. Corvin 309 lei, Octavian Tilea 300 l., Aureliu Maniu 249 lei 15 bani, Lucian Borcea 249 lei 15 b., Virgil Tacit 952 l. 50 b, Flor. Bogdan 312 l. 85 b., Toma Cornea 412 lei 85 b., Gh. Noaghea 200 l., Em. Mocean 300 lei, N. Mocsin 100 lei, G. Ocășianu 300 lei, Rom. Radu 200 lei.

D. Zărnoveanu, G. Moian, Em. Hațiegan, fiecare câte 200 lei, I. Comaniciu 400 lei, dșoara Letiția Roșca 150 lei, Ion Giurgiu 100 l., Gh. Vodă 100 lei, Emil Surdu 300 l., Ion Scurtu 200 l., Al. I. Petric, 100 l., Adrian Cristea 300 l., Stefan Bărbuceanu, Octavian Cernea, Domide, fiecare câte 200 lei, Cosma Rusu, fost secretar 300 lei. Cheltueli de administrație, imprimate și personal dela 1867 și până la 1900 inclusiv 41.723 lei 72 bani 41.723 lei 72 b. Totalul subvențiunilor, ajutoarelor și cheltuelilor de administrație 154.489 lei 36 b.

Specificate dupăcum urmează: *a*) Stipendii universitare, 155.095 l. 99 bani; *b*) Subvențiunea elevilor meseriași, 81.899 lei 94 b.; *c*) Subvențiuni institutelor de cultură și instrucțiune, 5721 l. 40 b.; *d*) Diferite alte subvențiuni, 8697 l. 90 b.; *e*) Ajutoare acordate la diferiți tineri studenți, 16.446 l. 40 b.; *f*) Cheltueli de administrație, personal și imprimate 41.723 l. 72 b. Total 309 585 l. 35 b.

Recapitulație: Totalul veniturilor pe 33 de ani 1867—1900 537.364 l. 65 bani. Totalul cheltuelilor pe aceiași periodă 309.585 l. 35 bani. Totalul fondului societății la 31 Decemvrie 1900 227.779 lei 30 b. La acest fond s'a adăugat din veniturile societății pe anul 1901 220 l. 70 b. Astfel fondul societății la 1 Ianuarie 1901 este de 228.000 l. Acest fond este consemnat la casa de depuneri și economii cu recepisele nr. . . .

(Va urma).

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din protopresb. Dej.

— 26 Iulie n.

(Fine).

Imediat s'a cetit rezoluţiunea consistorială referitoare la concluzele conferenţei din anul trecut, în care după repeţirea dispoziţiunilor generale pentru regularea activităţii conferenţelor, se zice că: „considerând, că conferenţa dela Dej a fost în trecut, la hărnicia deosebită a mai multor preoţi zeloşi şi conştienţioşi, între acelea, cari au dezvoltat mai multă activitate, de astădată consistoriul nu află de lipsă a luà dispoziţii speciale cât pentru activitatea ei din viitor, ci lasă la buna chibzuială a conferenţei a-şi statorì ea punctele de muncă. Cuprinsul protocolului luat despre conferenţa ultimă să ia la cunoştinţă şi concluzul lui se aproabă." Apoi se însistă îndeosebi asupra necesităţii de a se câştigà în Dej o casă protopopească, căci realităţile din centrele noastre protopopeşti, îndeosebi la oraşele centrale, se scumpesc mereu. Rezoluţiunea aceasta a produs o deosebită mulţămire sufletească, iar în chestia cu casa tractului se va vorbì mai jos.

Preotul G. Hango a cetit apoi referada sa asupra rapoartelor preoţimei despre activitatea ei până la finea anului 1907. Din referadă se vede, că nici un preot, afară de şeful tractual, n'a înaintat raport despre toţi anii activităţii sale, iar alţii despre nici un an; iar din extrasul rapoartelor înaintate se vede, că unii preoţi au desvoltat o activitate foarte frumoasă, alţii mai puţină, şi iarăşi alţii s'au mărginit numai la împlinirea datorinţelor ordinare (ba poate nici la acelea). De greutăţi puţini se plâng, iar cei ce se plâng, aceia se plâng de sărăcia poporului, de pedecile puse de străini şi de prozelitismul uniţilor, care le stingehereşte multe intenţiuni bune pentru luminarea poporului, când e vorbă de-al înduplecà la jertfe materiale în scopul acesta. — Conferenţa a luat referada la cunoştinţă, pe preoţi i-a îndatorat din nou a-şi înaintà rapoartele regulat în fiecare an, şi pentru fiecare comună bisericească separat, căci altcum pe viitor vor fi pedepsiţi, iar în rapoarte să se arete şi mijloacele concrete, prin cari au încercat unii ori alţii stârpirea cutăror rele din popor, ori înfiinţarea de fonduri şi reuniuni şi cu ce succes. Rapoartele ce vor intrà se vor predà preotului G. Hango spre referare în conferenţa proximă.

După aceasta preotul Z. Manu şi-a cetit recenziunea asupra disertaţiunei: Pregătirea pruncilor la prima mărturisire şi cuminecare, de preotul G. Hango. Recensentul face o critică favoritoare operatului şi-l declară de folositor pentru preoţi. — Conferenţa ia la cunoştinţă recenziunea, după unele rectificări, şi considerând elaboratul de cetit (a fost publicat în „Telegraful Român" din 1906) şi deplin succes, exprimă autorului mulţămită protocolară.

In legătură cu concluzul 18 din a. tr. şi cu rezoluţiunea consistorială amintită mai sus, s'a pus apoi la ordinea zilei desbaterea asupra mijloacelor prin cari s'ar puteà achirà cu timpul o casă protopresbiterală în Dej.

In scopul acesta conferenţa din anul trecut a fost esmis o comisiune, dar nimeni n'a convocat-o spre consultare, şi aşa membrul ei mai tinăr, Gavriil Hango, „ut aliquid feccise videtur" a prezentat şi cetit în numele său o propunere, care după desbatere îndelungată a fost primită în textul următor:

Conferenţa constată şi de astădată necesitatea cumpărării unei case protopresbiterale corăspunzătoare în oraşul Dej, ca reşedinţa protopresbiterului, iar ca mijloace pentru ajungerea acestui scop, în lipsa de altele, decide înfiinţarea unui fond cu începutul anului 1909, din venitele următoare: *a)* fiecare comună bisericească din tract se solvească anual o taxă în suma ce o solveşte la salarizarea curentă a protopresbiterului; *b)* fiecare preot actual din tract să solvească anual o taxă de 20 cor., *c)* fiecare învăţător actual din tract să solvească anual taxa de 10 cor. *d)* preoţimea să se îngrijească şi de venite extraordinare; *e)* să se ceară ajutoare şi împrumuturi din fondurile arhidiecezane; *f)* să se întreprindă colecte şi *g)* să se câştige şi donaţiuni, când, cum şi de unde se va puteà. — Toate venitele acestea se declară de permanente, până la ajungerea scopului. — Fondul se administrează separat de ceealaltă avere a protopresbiteratului. Alte dispoziţiuni se vor luà după împrejurări în decursul timpului.

Prin votarea acestui concluz s'a făcut un pas hotărâtoriu către ţinta fixată şi s'a săpat şanţul, în care să se aşeze fundamentul unei zidiri, care dacă se va puteà şi finalizà, numai spre cinstea ziditorilor va fi.

S'au luat apoi la reviziune raţiociniile bibliotecei protopresbiterale, din cari se constată, că biblioteca la finea anului 1907 a constat din 58 opuri în 60 exemplare, în valoare de 220 cor. 30 fil., avend şi un fond de bani în depuneri şi bani gata în sumă de 222 cor. 51 fil. Total 442 cor. 81 fil. Taxele restante fac 94 cor. Raportul, raţiociniile şi proiectul de budget s'au luat la cunoştinţă cu aprobare, iar bibliotecarului Augustin Hermann, învăţător în Dej, pentru bunele servicii făcute până acum şi prestate totdeauna gratuit, conferenţa i-a esprimat mulţămită protocolară. Vechiul bibliotecariu ne mai primind sarcina aceasta, în locul lui a fost ales pe noul period de trei ani parohul Sigismund Lengyel din Săliţca, dar cu locuinţa în Dej. — In legătură cu raţiociniile, după alegerea noului bibliotecariu, comisiunea constătătoare din preoţii G. Hango şi Z. Manu au prezentat şi cetit consemnarea cărţilor de procurat pentru bibliotecă, la care prezidentul a făcut un adaus de 8 opuri, şi aşa s'a propus şi conferenţa a primit să se procure cu totul 30 de opuri în valoare de circa 200 cor. Comisiunea aceasta s'a susţinut şi pentru viitor.

După acestea protopresbiterul prezident a făcut comunicările oficioase obicinuite, apoi s'a statorit programul conferenţei proxime. Astfel conferenţa a decis, ca conferenţa proximă să se ţină în C. Giurgeşti în Iunie st. n. La serviciul divin va predicà preotul Z. Manu, eventual preotul G. Hango va referà asupra rapoartelor ce vor intrà dela preoţi despre activitatea lor, preotul T. Cotuţiu va compune şi cetì o disertaţiune despre obiectul: „Cum s'ar puteà ferì poporul de procese," se vor examinà raţiociniile bibliotecii protopresbiterale şi comisiunea G. Hango şi Z. Manu va propune cărţile de procurat pentru bibliotecă, protopresbiterul va face eventuale comunicări oficioase, şi se va statorì programul conferenţei următoare.

Inainte de închiderea şedinţei, protopresbiterul prezident T. Hermann a pus în discuţie în mod extraordinar înfiinţarea băncii culturale, propusă în sinodul arhidiecezan din acest an, de Preacuvioşia Sa domnul protosincel şi asesor consistorial Dr. *Elie Miron Cristea*. — In privinţa aceasta, după o discuţiune temeinică, conferenţa preoţească s'a declarat unanim, că aderează din tot sufletul la înfiinţarea acestei bănci, cu un scop atât de sublim, şi toţi preoţii prezenţi s'au obligat cu însufleţire a o sprijinì, atât moraliceşte, cât şi materialiceşte, din toate puterile, dorind din toată inima, ca să se poată înfiinţà cât mai curând.

Protopresbiterul prezident în cuvântul de încheiere îşi esprimă părerea de rău, că dintre preoţi numai jumătate s'au putut prezentà. Dar se mângăe cu faptul, că cei puţini prezenţi, necruţând nici spese, nici timp, nici osteneală pentru ca să se poată prezentà, unii din depărtări foarte mari şi în parte cu comunicaţiune grea, totuşi s'au prezentat şi la desbateri au dovedit o înţelepciune şi seriozitate, care numai spre cinste le poate fi. Mulţi sunt chemaţi dar puţini aleşi, zice domnul nostru Iisus Cristos, iar cei puţini prezenţi au dovedit, că toţi sunt dintre cei aleşi, căci prin activitatea lor şi de astădată au dat semne de înţelepciune şi de jertfă pentru binele public, de cari numai în momente de însemnătate mare se pot vedeà. Iar semnele acelea le-au dovedit de astădată prin însufleţirea, cu care au votat mijloacele pentru înfiinţarea fondului, din care cu timpul să se poată achirà o casă protopopească, şi prin însufleţirea cu care au aderat cu toţii la înfiinţarea băncii culturale. Dee bunul Dumnezeu, ca ambe ideile acestea să se poată realizà cât mai curând. Apoi încheie conferenţa la 4 ore p. m. punând tuturor la inimă şi de astădată împlinirea conştienţioasă a tuturor datorinţelor şi implorând binecuvântarea lui Dumnezeu asupra tuturor lucrărilor lor, spre mărirea lui Dumnezeu şi spre binele tuturor. — Preoţiii iau răspuns cu strigări însufleţite: Să trăiască!

După încheerea conferenţei, preoţii iar s'au dus la casa parohului local A. Sighiartău, unde preotul A. Bodea l'a felicitat în cuvinte avântate în numele preoţimei, înv. A. Frasnecariu în numele învăţătorimei şi parohianul Berinţen în numele comitetului parohial şi al poporului, dorindu-i toţi, ca să-şi poată sărbà şi iubileul de 50 de ani ai preoţiei, în pace, întreg, cinstit şi sănătos, dimpreună cu onorata sa soţie. Iubilantul a răspuns tuturor în cuvinte mişcătoare. — După felicitări preoţii, învăţătorii, mai mulţi studenţi academici şi gimnazişti, doamnele şi domnişoarele, fruntaşii parohiei şi ai comunei politice, mai mulţi preoţi gr.-cat. şi alţi onoraţiori din loc şi jur, s'au întrunit la masa bogată a iubilantului, unde între convorbiri şi toaste frumoase şi-au petrecut până seara, când pentru inteliginţă s'a început o frumoasă petrecere familiară cu joc (petrecerea tinerimii s'a fost ţinut după ameazi), care — întreruptă la mezul nopţii prin o cină, iarăşi bogată şi gustoasă, — a durat până dimineaţa, când apoi frumoasa cunună de oaspeţi, mulţămind lui Dumnezeu şi stăpânilor casei pentru toatecâte le-au dat, s'au împrăştiat, fiecare la ale sale, ducând cu sine cele mai plăcute suveniri şi cele mai bune speranţe pentru viitoriu.

G. H.

Ce cariere să recomandăm fiilor poporului nostru?

De Vasile Păltinean.

(Urmare.)

Am ajunge pe această cale să avem o clasă cultă, care să fie cu adevărat creerul, sufletul poporului nostru, floarea lui cea mai frumoasă, harnică şi conştientă de chiemarea ei, apoi o clasă de comercianţi şi industriaşi binesituaţi materialiceşte şi şi spiritualiceşte, şi un popor agricol harnic, viguros şi ferit de foamete.

Trebue numai să ştim munci, şi pe urmă se va arăta secerişul bogat al ogorului nostru. Românul ştie că „meşteşugul e plug de aur" pentru cine l ştie purtà şi că „o meserie face cât şi o moşie". De ce dar nu ar ţine de coarne şi el acest plug şi să are şi samene în aceasta moşie?

In urmă să naşte întrebarea, ce meserii să recomandăm? Răspunsul meu nu poate fi decât general, căci pentru a intrà în detailuri, cum am spus încă dela început, ar fi de trebuinţă să cunosc împrejurările între cari se desvoaltă viaţa poporului nostru în deosebite părţi. Să se îmbrăţişeze toate ramurile de industrie, meşteşugurile de cari poporul are lipsă imediată: ferari, cojocari, cismari, pălărieri, maşinişti, curelari, argăsitori, tinichigii, şi toate ramurile de comerţ.

Cari sunt mai cu câştig, nu pot să spun, dar pot să aduc câte-va cazuri concrete. Aproape de Mănăsturul unguresc sunt trei fabrici de scânduri, şi aici sunt aplicaţi 8 maşinişti cu plată 85—100 floreni lunar, 1 submaşinist cu plată de 50 floreni lunar; 7 ferari la două fabrici dintre cari numai 1 Român cu salar de 50—60 floreni lunar, 8 focari (heitzer), dintre cari unul Român, cu 45—50 floreni lunar. „Circulaşii" în număr de 8—10 la 2 fabrici sunt plătiţi cu 1—2 fl. pe zi. Aici, unde e ţinut românesc şi Românii ar puteà fi aplicaţi în locul Galiţienilor la aceste meserii bine plătite, ei lipsesc şi dau numai pe lucrătorii zileri. In urmă sunt maşinişti, cari cu maşina vara la îmblătit câştigă 30—40 ferdele de grâu la zi, ceea ce poate asigurà viaţa şi existenţa familiei pe un an întreg, mai ales că îmblăteşte cu lunile.

Pentru tinerimea, care absolvă clasele liceale ori reale e de recomandat ingineria agricolă silvică, mechanică, electro-tehnică, şcoalele superioare comerciale. Numai la academia comercială din Cluj se văd zi'n'o anunţuri căutându-se tineri români la deosebite societăţi. Şi aici abia avem câţiva!

*

In ce priveşte creşterea meseriaşilor nostri, potrivit cu nevoile şi starea noastră materială, potrivit cu aspiraţiile noastre culturale, încă am ceva de spus. Lucrul cel mai frumos ar fi, când am puteà să întemeiăm şi să susţinem o mare şi bună şcoală de comerţ şi meserii, unde să se poată învăţa toate ramurile de meşteşug, unde să fie instruaţi de profesori români, în spiritul tradiţiilor noastre culturale. Dar la aşà ceva în vremile prin cari azi trecem nu ne putem gândi, azi avem să răspundem unor trebuinţe cu mult mai arzătoare. Sunt însă şcoli de comerţ şi meserii ale statului, unde pot să înveţe şi tinerii nostri. Şi aceasta mai ales din acel motiv, că industria mică numai aşà poate să trăiască pe lângă industria mare de fabrică, dacă îmbracă un caracter artistic, dacă măestrul ştie să imprime în o anumită măsură lucrului său individualitatea sa.

Pentru instruarea ucenicilor dela meşteşuguri şi comerţ statul prin legea industriei din a. 1884 a pus în sarcina comunelor înfiinţarea de şcoli, unde să li-se dea cunoştinţele elementare trebuincioase unui măestru, dar aceste şcoli afară doar de Budapesta, dau prea neînsemnate resultate, provenite din deosebite împrejurări.

Nu este un lucru de a doauă mână, ba este un lucru foarte de căpetenie să ştim păstrà neamului nostru elementele pe cari le ducem la oraş. E de lipsă să ştim alege locurile. Oraşul trage ca prăpastia, în el găsim multă jale şi durere, de aceea copiii duşi din satele noastre, dedaţi în simplitate şi în moravuri bune, să căutăm să-i ferim, ca să nu cadă în Sodoma şi Gomora oraşelor înpestriţate cu toate neamurile şi cu tot feliul de obiceiuri, bune şi rele.

Să alegem mai cu seamă oraşele unde sunt mai mulţi măestri români, unde şi în sinul mesteşugarilor se desvoaltă o viaţă românească mai intensivă, unde meseriaşii sunt organizaţi în *„Reuniuni"*. Atunci pot fi aplicaţi băeţii satelor noastre şi la meşteri străini în aceste locuri, fără de teamă că-i vom perde. Aici pot să înveţe o limbă străină ori alta, să vadă obiceiurile şi datinele în cari să mişcă străinul, pe cari nu strică a le cunoaşte, ba de multeori au lipsă să le cunoască. Dar fiind tot aici o societate de meseriaşi români, sau în general vorbind, fiind societate românească în oraş, ea are datorinţa nu numai să i ţină în cadrul neamului şi legei strămoşeşti, dar are sfânta datorinţă de a înrădăcinà dragostea de limbă, de datini şi obiceiuri srămoşeşti şi cinstea şi alipirea faţă de instituţiunile noastre culturale. Şi aceasta se poate ajunge numai în acele locuri, unde clasa noastră cultă e conştientă de chiemarea ei. Iată de ce am pus un deosebit temeiu pe chibzuita alegere a localităţii unde trimitem copilul la meşteşug.

Astfel de locuri ar fi: Sibiiul, Blajul, Braşovul, Orăştia, Sălişte, Aradul, Bistriţa, Alba-Iulia etc. căci aproape în toate aceste locuri meseriaşii nostri sunt organizaţi în „Reuniuni" prin cari nu numai se caută a se promova spiritul de asociare aşa de mult trebuincios, dar în sinul lor se practică şi iubirea de limbă şi obiceiuri şi de cântece străbune. Toate acestea pot să facă copilul despărţit de satul său, cu obiceiuri patriarhale, să nu şi uite neamul şi să nu se peardă în înpestriţitura oraşelor, ci să-l iubească şi să caute prin hărnicia sa să-i devină membru folositor.

Trebue să se dee meseriaşilor o creştere religioasă morală potrivită, care să i deprindă în onestitate şi modestie, în aspiraţii şi în viaţa zilnică.

Onestitatea e trăsătura de căpetenie, ce trebue să caracteriseze pe ori şi care om, dar special pe meseriaş şi comerciant. Prin onestitate meseşugarul, ca şi comerciantul, se va asigurà de muşterii. Despre aceasta te poţi convinge intrând într'o prăvălie şi privind câtă vreme se perde la cumpărarea unui lucru. Te convingi nu numai de mersul afacerilor, fără a întreba pe comerciant, dar şi de onestitatea lui. Modestie în aspiraţii se recere, nu numai pentrucă spiritul de economisare o pretinde, dar mai ales de aceea, că mărginindu şi meseriaşul pretenţiunile la strictul necesar, poate să-şi asigure un mic capital cu care se poată opera apoi cu înlesnire. Mai ales în vremea de azi, când industria de fabrică, prin cartele şi tot feliul de organizări, caută să îngreuneze starea micilor industriaşi, aceştia trebue să se înarmeze cu arma modestiei şi onestităţii. *Ambele aceste virtuţi vor puteà răsări numai atunci, dacă meseriaşilor li se va da o bine pricepută creştere religioasă-morală, aşa ca învăţăturile creştine să prindă rădăcini adânci în inimile lor, şi dacă cateheţii de prin oraşe îşi vor împlini cu sfinţenie datorinţele şi vor avea în deosebită vedere curentele între cari ucenicii meseriaşi îşi petrec viaţa.*

Trebue să nu uităm în fine să deprindem meseriaşii noştri la *muncă, silinţă* şi *cruţare.*

(Va urma.)

Mişcări culturale.

— Adunarea din Bercea a despărţământului Hida Huedin al „Asociaţiunii". —

Sântamărie, 26 Iulie n.

Despărţământul *Hida-Huedin* al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" de astădată şi-a ţinut adunarea generală în *Bercea*, comună curat românească, situată între două dealuri, nu departe de Valea-Almaşului.

In dimineaţa zilei de 19 Iulie nou curt. la orele 8 a. m., comitetul despărţământului şi alţi bărbaţi inteligenţi au asistat la serviciul divin, oficiat din partea preotului I. *Nosa* şi diaconul E. *Petron*. La finea serviciului preotul I. Nosa ţine poporului adunat în număr frumos o predică, esplicând textul evangeliei. Estrage învăţături frumoase din ea şi în urmă arată îndoita însemnătate a zilei, rugând poporul ca cu toţii, mic şi mare, să ia parte la adunare, apoi să fie cu atenţiune, ba chiar se urmeze sfaturile frumoase ce vor auzì acolo şi astfel să se folosească de ocasiunea bine venită, căci poate va trece un timp relativ lung până se va mai putea ţinea aici adunarea despărţământului.

La orele 11 apoi toţi, inteligenţi şi popor, erau întruniţi într'un local frumos decorat cu ţesături româneşti, unde directorul despărţământului, Dr. S. *Tămaş*, advocat, şi-a ţinut vorbirea de deschidere, foarte instructivă. Vorbeşte despre însemnătatea „Asociaţiunii" şi îi îndeamnă să se înscrie cât de mulţi membrii. Aminteşte despre agenturi, sfătueşte poporul să cetească în orele libere cărţi bune şi folositoare, foi, etc., pe cari omul cetindu-le îşi îmbogăţeşte şi lărgeşte cercul de cunoştinţe, arată la ce nivou de cultură şi ca urmare a acesteia la ce bună stare materială au ajuns alte popoare, cari cu mult timp inainte de aceasta au îmbrăţişat cartea şi cultura, etc. Intre strigăte de „să trăiască“ deschide adunarea.

Preotul I. Andreiu răspunde în numele poporului şi declară, că vor primì sfaturile cele bune ce li-se dau şi pe viitor se vor conformà lor. In urmă sfârşeşte cu salutul „Bine aţi venit“.

Se constitue biroul, alegându-se not. Iuliu Chiffa, preot, în lipsa not. Dr. A. Bodea, care din causa unor afaceri familiare nu a putut luà parte.

Urmează cetirea raportului comitetului despre activitatea din anul trecut, din partea notarului I. Chiffa, din care raport se constată cu deosebită satisfacţie între altele şi faptul, că comitetul la Crăciun a ţinut o şedinţă estraordinară, în Hida, unde dir. desp. Dr. S. Tămaş a ţinut o disertaţie bine succeasă, I. Varga, preot, a cetit o lucrare proprie de conţinut comic „Speranţe topite“, care a produs mult haz, în urmă E. Măcelariu a cetit un studiu asupra poesiilor poetului O. Goga, constatând cu o deosebită admiraţie frumseţa creaţiunilor lui poetice, etc.

Se ceteşte raportul cassarului şi bibliotecarului prin cassarul şi bibliot. Ioan Terec. Incassări dela membri s'au făcut mai multe decât în anii trecuţi. Incât priveşte biblioteca, ea se înmulţeşte, azi constă din 111 op. în 80 de volume. Cărţile încep a fi cetite în număr tot mai mare. Se fac apoi nişte constatări, că poporului îi place să cetească mai cu seamă mituri, poveşti etc., tineretul strigături, şi apoi se zice: nu ar fi oare mai consult, dacă în locul poveştilor cu balauri, Alexandria ş. a. multe de felul acesta, am avea prelucrate nişte opşoare scrise la priceperea poporului, despre eroii nostri naţionali şi domnitorii români, iar tineretului în locul strigăturilor i-am da poesii de ale poeţilor nostri mai bun?

Cetirea acestui raport a făcut bună impresie asupra ascultătorilor.

După cetirea raportului se aleg trei comisiuni: Una pentru încassarea taxelor dela membri, în persoanele dlor I. Andreiu, R. Roşca, preoţi, I. Danciu, econom. A doua pentru censurarea raportului comitetului, în persoanele dlor I. Poruţ, director de bancă, I. Nosa, preot, V. Dumitraş, înv. A treia comisiune se alege pentru censurarea raportului cassarului şi bibl. în persoanele dlor Dr. I. Prodan, cand. de adv., V. Bologa şi A. Muntean, preot.

Până când comisiile esmise îşi îndeplinesc lucrările lor, dl I. Andreiu, teolog abs. îşi ceteşte disertaţiunea poporală. In o desvoltare vastă vorbeşte despre soiul de vite, încrucişări, hrănirea şi odihna vitelor. Mai aminteşte despre lucrarea pământului în mod raţional, precum şi despre avantagiul nutreţelor artificiale, ca luţerna, trifoiul, napii etc. Indeamnă poporul a se folosì de sfaturile auzite, findcă astăzi numai în felul acesta vom putea ţinea pas cu celelalte popoare pe terenul economic.

Urmează apoi cetirea propunerii asupra raportului comitetului prin V. Dumitraş, care constată activitatea comitetului şi propune a i-se esprima mulţămită. Se ceteşte propunerea asupra raportului cassarului şi bibl. prin A. Muntean, care propune a i-se cassarului şi bibliot. I. Terec, înv. mulţămită protocolară pentru zelul cu care a lucrat raportul, precum şi absolutorul cuvenit.

Comisia pentru încassarea taxelor prin I. Andreiu, preot, constată cu adâncă părere de rău, că afară de membrii cei vechi, cari au solvit taxele, nu s'a înscris nici unul nou, ci doar vre-o câţiva ajutători.

Se aleg trei membri pentru a representà despărţământul la adunarea generală, în persoanele domnilor Dr. S. Tămaş, G. Murăşan şi A. Muntean, preoţi. Mai în urmă se aleg doi membri, I. Pop, preot şi T. Ciuca, pentru verificarea procesului verbal al adunării. După toate acestea presidiul Dr. S. Tămaş în scurte cuvinte între strigăte de „să trăiască“ declară adunarea despărţământului „Hida-Huedin“ la 3 ore p. m. de închisă.

După amiazi la 4 ore s'a început banchetul. Nu au lipsit nici toastele, ca de regulă, oficioase şi neoficioase.

Seara la orele 8 s'a dat un concert din partea corului meseriaşilor români din Huedin, sub conducerea lui I. Nemeş, jurist. A cântat cântările „Imnul unirei“, „Tot ţiam zis mândro mă duc“ etc. cu un succes mulţămitor.

Laudă li-se cuvine bravilor meseriaşi români, că au venit din aşa depărtare mare a ne delectà. S'a mai predat dialogul „Despre lene şi făloşie“, de trei fete. Mult haz a produs dl I. Baciu prin predarea monologului „Herşcu“, de V. Alexandri. Toţi au fost răsplătiţi cu aplause. După sfârşitul concertului s'a început jocul vesel, care a ţinut până în revărsat de zori, când o ploae binecuvântată a spart veselia şi unul fiecare s'a depărtat la ale sale.

P. Bura.

Dela sate.

Sfinţirea bisericei din Şaroşul săsesc.

In 13/26 Iulie a avut loc în *Şaroş* sfinţirea bisericei rom. gr.-ort. Deşi timpul nu a fost tocmai favorabil, totuş des de dimineaţă să adunau credincioşii din toate părţile, ca să participe la actul sfinţirei. Intre mulţimea de credincioşi români a putut să vadă omul şi o mulţime de Saşi din comuna Şaroş, ceeace dovedeşte buna înţelegere ce domneşte aici între aceste doue naţiuni, în cele mai multe comune înduşmănite.

Actul sfinţirei a fost săvârşit de şapte preoţi, în frunte cu domnul protopop *Romul Mircea* din Mediaş. Cântările au fost esecutate, parte de corul din loc, parte de unii tineri, teologi şi pedagogi, cari erau prezenţi. Cuvântarea, foarte frumoasă, a fost rostită de protopopul *R. Mircea.*

După celebrarea sfintei liturgii a urmat banchet în localităţile părintelui din loc, *Dionisiu Chendi*, până la 7 oare seara. Precum toate banchetele, aşa nici acesta, nu a fost lipsit de toaste şi cântări frumoase.

Intru sănătatea I. P. S. Sale Arhiep şi Metrop. *Ioan Meţianu* a vorbit harnicul nostru protopop Romul Mircea din Mediaş. Zelosul părinte din loc, Dionisiu Chendi, a bineventat prin cuvinte frumoase pe dl protopop, care nu a pregetat a osteni până la noi. Au mai vorbit părintele Boeriu şi notariul din loc. Mai la urmă inimosul advocat din Ibaşfalău, *Dr. Alexandru Morariu*, a toastat pentru bunaînţelegere ce trebue să domnească între preoţii de ambele confesiuni, îndemnându-i să lapede ura confesională urâtă şi de tot stricăcioasă idealului ce trebue să-l urmărim.

Sara la 7 oare a urmat producţiunea. Corul tinerimei din loc, instruat de talentatul în ale muzicei *Stefan Secetă,* înv., a executat cu cea mai mare precisiune toate cântările. Cu deosebire a fost primită cu aplause din partea publicului şi repeţită cântarea *„Morariul“*.

In pauză ne-a delectat muzica tinerimei române din loc, — unica de felul acesta pe Târnave, la noi la Români. Laudă trebue să aducem la locul acesta domnului părinte Dionisie Chendi, la a cărui îndemn s'a înfiinţat societatea aceasta, şi tot la stăruinţele părintelui Chendi a făcut în scurtul interval de 7 luni progrese atât de mulţămitoare. Dacă începutul a fost atât de mulţămitor, ne putem aşteptà pe viitor la succese foarte frumoase, mai ales că la propunerea însufleţitului adv. Dr. Alexandru Morariu din Ibaşfalău, s'a pus baza unui fond al muzicei, din care să se acopere spesele, contribuind însuşi cu 50 cor. Exemplul, să înţelege, l'au urmat şi alţii. După producţiune a urmat dansul mult aşteptat de tineret A şi fost voiu, căci soarele erà de o svârlită pe orizont, şi razele-i aurii înviorau feţele tineretului, care însă nu să puteà sătură de învârtita jucată des şi cu foc.

După sfârşitul petrecerei o grupă de tineri au ridicat pe umeri pe însufleţitul pentru tot ce e românesc şi de toţi iubitul advocat Dr. Alexandru Morariu, ducându l între cântări şi muzică până afară din comună.

Oaspeţii s'au întors cătră casă mulţămiţi şi impresionaţi de o aşà frumoasă petrecere românească.

R. Albu.

CONCURS

pentru două locuri, devenite vacante în Orfelinatul Reuniunei femeilor române din Braşov. Aceste locuri se pot ocupà fără nici o plată, de orfeline române, sărace, în vârstă de 8—14 ani, cari vor dovedì prin certificat de paupertate, că nu posed nici o avere mobilă sau imobilă. Se va dà preferinţă orfelinelor lipsite de ambii părinţi.

Petiţiunile, însoţite de certificate de botez, de sănătate, de revaccinare şi de şcoală, se pot înaintà până la *15 August c. v.* la subsemnata prezidentă a Reuniunei, Braşov Târgul Grâului Nr. 5.

Braşov, 18 Iulie 1908.

Pentru Comitetul Reuniunei femeilor române din Braşov.

Maria B. Baiulescu prezidentă.
Ioan Lengher secretar.

NOUTĂŢI.

Arhiducele Leopold Salvator a fost decorat din partea Regelui Carol al României cu crucea mare a ordului Carol I. Foaia oficioasă publică acum permisiunea dată din partea Maiestăţii Sale, Impăratul şi Regele Francisc Iosif I., ca Alteţa Sa să poarte acest ordin.

*

In chestia clubului din Arad. Poliţia din Arad a adus hotărâre cu privire la acusa ce se ridicase în contra domnilor deputaţi români Dr. N. Oncu, Dr. Ioan Suciu, Dr. St. C. Pop şi Vasile Goldiş pentru înfiinţarea clubului politic român la Arad. *A absolvat* adecă pe toţi deputaţii numiţi de acest delict, dar a pedepsit pe domnii Mihail Veliciu, Dr. Ioan Suciu şi Dr. St. C. Pop la câte 150 cor. amendă în bani, eventual 8 zile închisoare, pentrucă au convocat o adunare politică la Arad, când cu inaugurarea clubului, fără a o fi anunţat poliţiei. Adecă pedeapsă a trebuit să fie!

*

La temniţă Şi au început pedeapsa, cu 1 August n. în temniţa de stat din Seghedin, domnii *Dr. Ioan Lupaş*, profesor seminarial în Sibiiu, şi *A. C. Domşa*, redactorul *„Unirii“* din Blaj.

*

Principele August Wilhelm, unul dintre fiii împăratului Wilhelm II. al Germaniei, a făcut zilele trecute doctoratul din ştiinţele de stat, la universitatea din Strassburg, şi după cum scriu ziarele germane, cu succes strălucit.

*

Şvabii îşi apără şcoalele. Autoritatea administrativă a făcut propunere representanţei comunale din Ujpécs, ca să predee statului şcoala susţinută acum din partea comunei, ca şcoală comunală, dar representanţa în unanimitate a respins ofertul făcut, şi a declarat, că-şi susţine şcoala şi pe mai departe, ca şcoală comunală, cu limbă de propunere germană.

*

Aviz. Mai bine de o lună am cerut dela ministerial de comerciu bilete cu preţ redus pentru adunarea generală a Asociaţiunii, ce se va ţineà în Şimleu. Până acum nu am primit nici un răspuns. Indată ce vor sosì, ne vom grăbì să le trimitem la toate despărţămintele, sau le vom duce la Şimleu, ca membrii Asociaţiunii să le poată întrebuinţà măcar la întoarcere. Sibiiu, în Iulie 1908.

Biroul Asociaţiunii.

*

Invitare. Despărţământul D.-S.-Mărtin al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ îşi va ţinea adunarea cercuală prevăzută în §-ul 41 din statute în comuna Boian (Alsobajom) la 9 August st. n. 1908, ora 1 după amiazi. La care adunare prin aceasta sunt învitaţi toţi membrii fundatori, pe viaţă, ordinari şi ajutători de pe teritorul despărţământului, precum şi toţi iubitorii de cultura şi înaintarea *poporului român.* D.-Sân-Mărtin, la 31 Iulie 1908. *Simeon Căluţiu,* directorul despărţământului.

*

Jubileul din Jena. Joi, săptămâna trecută, s'au început în Jena sărbările jubilare, din incidentul împlinirei a 350 de ani dela înfiinţarea universităţii de acolo. S'au început sărbările cu inaugurarea noului şi frumosului edificiu ridicat pe seama universităţii. La sărbări iau parte representanţii tuturor autorităţilor publice şi representanţi dela celelalte universităţi germane.

*

Linia ferată Făgăraş—Braşov. După ce a fost esaminată de o comisiune de specialişti şi a fost aflată de bine construită, linia ferate între Braşov şi Vlădeni, apoi între Făgăraş şi Şinca-veche, a fost dată circulaţiunei. De câteva zile comunică câte două trenuri pe zi pe aceste părţi de linie. Intre Vlădeni şi Şincamare linia ferată va fi gata pe 1 Octomvrie şi va fi predată circulaţiunei abia atunci, din causa tunelului, care abia pe atunci are să fie gata.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu, îşi ţine şedinţa lunară, împreună cu subcomisiunile ei, în 8 August nou la oarele 3 după ameaz, în sala mică a casei comitatense.

*

Ucis de tren. Cantonierul Teodor Popovici, care-şi schimbase numele în Pogány, originar din Radna, a fost ucis de un tren de marfă între comunele Şoimoş şi Milova, ajungând din nebăgare de seamă sub roatele trenului. A rămas de el o văduvă şi trei copii mici.

*

Ploi mari. Din Cernăuţi vin ştiri, că ploi torenţiale au fost pe acolo, în urma cărora râurile au eşit din albia lor şi au inundat împrejurimile. Podurile au fost toate stricate, şi pe unele locuri poporaţiunea a fugit la munte de frica apelor. Recolta e nimicită în cea mai mare parte. Pe râul Siret s'au văzut plutind mai multe cadavre. Numărul celor înecaţi nu se poate constata încă.

*

Recoltă arsă. In comuna nemţască Glogovaţ de lângă Arad, un şir de stoguri de grâu dela marginea comunei s'au aprins, nu se ştie cum, şi în câteva minute au ars de tot, dupăce au mai aprins şi alte stoguri, asemenea mistuite de foc, astfel, că în scurtă vreme recolta a 30 de familii din comuna numită a fost nimicită. Paguba causată prin foc face la 40.000 de coroane. Bucatele nu erau asigurate.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Romul Constantinescu, paroh în Ighişdorful-român, soţia sa Ana n. Dancăş şi fetiţa lor Veturia, toţi câte 2 cor. 50 bani, Achil P. Barcianu, student 20 bani, Nicolae Târnăvean, pract. la librăria arh. 35 bani, Radu P. Barcianu, libr. 20 bani, Ioan Muntean, cojocar în Râusadului 60 bani, Dumitru Jutariu, june (Apoldul-sup.) şi Nic. Braşovean (Aciliu), câte 20 bani, Mioara Viorica Tordăşianu, împlinind vârsta de 16 luni, 10 bani.

*

Petrecere în Boian. Tinerimea cu carte din Boian şi jur aranjază o petrecere Dumineca, în 27 Iulie st. v. (9 August st. n.) 1908 din incidentul adunării generale a despărţământului Dicio-Sân-Mărtin al Astrei. Inceputul la 8 oare sara. Preţul de întrare: de persoană cor. 1·50, de familie à 3 persoane 3 cor. Venitul curat e destinat pentru desp. DSTMărtin al Asociaţiunei. Suprasolvirile şi ofertele se vor publica cu mulţămită.

*

Petrecere în Bran. Petrecere de vară împreunată cu dans se va aranja Dumineca, în 27 Iulie st. v. (9 August n.) 1908 (ziua de Pantelimon), în sala hotelului „Bran“ (Fr. Mühlbächer). Inceputul la orele 7 şi jum. seara. Preţul de întrare la bunăvoinţa P. T. public. Ofertele marinimoase se vor chita pe cale ziaristică. Venitul curat se va distribuì în părţi egale „Reuniunei de înfrumseţare“ din Bran şi şcoalei gr. or. din Bran-Poarta, pentru procurarea de recuisite şcolare.

Cărţi şi reviste.

„Transilvania“, Analele Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, 1908, nr. II Aprilie-Iulie. Conţine raportul general al comitetului central al „Asociaţiunii“ cătră adunarea generală, convocată la Şimleu pe 7 şi 8 August n. cu anexele obicinuite, apoi rapoartele secţiunilor literare şi procesele verbale despre şedinţele comitetului central.

*

„Luceafărul“. Nr. 15, a apărut cu următorul Sumar: Dr. I. Raţiu: Simeon Bărnuţiu. Aron Cotruş: Cântec (poezie). Z. Bârsan: Mărturisire (poezie). M. Cunţan: Cântecul Ilenii (poezie). I. Agârbiceanu: Tuşa Oana. Victor Eftimiu: Ultimul om (poezie). B. Lăutarul: Compozitorul Tudor cav. de Flondor. Cronică: Examenele conservatorului din Bucureşti. Soarele şi Pământul. — Bibliografie. Ilustraţii: Simeon Bărnuţiu (două). — Pereche tânără din Rodna-nouă. — Ţăran din Poiana Sibiiului. — T. cav. de Flondor.

*

Buletinul comisiunei monumentelor istorice, publicaţiune trimestrială, anul I. numărul 1 şi 2. Text interesant istoric şi multe ilustraţiuni. Apare în Bucureşti. Abonamentul pentru noi 12 lei la an. Comitetul de redacţie îl formează domnii I. Kalinderu, Gr. G. Tocilescu, Gr. Cerkezu, N. Gabrielescu, P. Gârboviceanu şi secretarul Al. Lăpedatu.

Aviz de târg timişan.

Târgul de ţară din anul curent dela St. Iacob se va ţineà din 13 **August** până inclusive **17 August 1908.**

Mânarea a tot felul de vite în târg e permisă din 13 August, Joi la oarele 5 dimineaţa.

Timişoara, 10 Iulie 1908.

Căpitănatul suprem orăşenesc:

Francisc Beé

(212) 1—2 căpitan suprem.

Un candidat de advocat

perfect în limba românească, află aplicare permanentă în cancelaria advocaţială:

Dr. Mérő Samu,

(213) 1—2 Boroşineu (Borosjenő).

Ca practicant

află loc un tinăr din familie bună, absolvent de cel puţin 3 sau 4 clase gimnaziale sau reale, la firma

Ioan Comșa și fiu

(210) 2—3 în Sălişte.

Un câne de Leonberg

de 10 Luni e de vânzare la Vama din Str. Turnu-Roşu. (208) 2—3

Publicaţiune.

Pentru liferare de:

1. Pâne de grâu curat.
2. Franzele făcute din făină de grâu curat cu lapte.
3. Făină de grâu curat Nr. 2. şi 3.
4. Carne de vită.
5. Carne de viţel.
6. Carne de porc şi
7. Unsoare de porc, toate de prima calitate pentru alimentarea alor 220—250 elevi dela seminarul teologic-pedagogic gr. ort. român „Andreian“ din Sibiiu în anul şcolar 1908/9.

Doritorii de a reflectà la careva din aceste poziţii să-si înainteze ofertele în scris, provăzute cu timbru de 1 cor,, în persoană, la subscrisul până în 15 August st. n. incuzive, unde vor aflà mai deaproape şi condiţiile speciale pentru încheerea contractului, cum şi eventul alte informaţiuni. Ofertele întrate după termin nu se vor luà în considerare.

Tot în acest termin se pot înaintà în scris oferte pentru resturile de mâncare dela mese şi culină.

Sibiiu, 27 Iulie n. 1908.

Constantin Dimian

[204] 3—3 econom seminarial.

Nr. $\frac{985}{36\ \text{Pl.}}$ 1908. (205) 3 - 3

CONCURS

Pentru îndeplinirea postului de **secretar** la Consistoriul ortodox român din Oradea-mare, în mod definitiv, cu salar de 2900 cor. si dreptul de penziune în cadrul statutelor fondului de penziune pentru funcţionarii consistoriali, se publică concurs până la **17/30 August a. c.**

Cine doreşte a ocupà acest post, să'şi înainteze recursul subsemnatului Consistor, provăzut cu documente:

a) că, e credincios al bisericei ortodoxe române;

b) că, e preot ori teolog cu examen de cualificaţiune preoţească;

c) că, e licenţiat sau absolvent al facultăţii juridice sau celei de litere (filozofie) şi ce limbi vorbeşte şi scrie;

d) ce activitate publică a desvoltat păn'acum, fie prin lucrări literare, ori pe terenul şcolar, sau administrativ.

Secretarul în afară de agendele ordinare secretariali şi cele prezidiali, va provedeà şi referada în senatul şcolar şi cel epitropesc.

Oradea-mare, 1/14 Iulie 1908.

Consistorul eparhial gr.-or. român din Oradea-mare.

Nr. 589/908. [198] 3—3

Concurs.

Devenind vacante posturile învăţătoreşti din comunele noastre bisericeşti:

1. **Arini** şi

2. **Marcoş**, pentru ocuparea lor se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt pentru:

1. Arini salarul legal cu ajutoare dela V. Consistoriu şi putându-se esoperà şi ajutor dela stat, iară pentru

2. Marcoş, *a*) salar în bani dela biserică 300 cor., în cari 40 cor. sunt computate venitul jumătate de cantor.

b) până la finalizarea cu întregirea salariului la suma prescrisă de noua lege şcolară va aveà dela stat 300 cor.,

c) dreptul de pădurit şi păşunat cel puţin 15 cor.,

d) grădina şcolară de circa 400□°.

e) bani de cuartir 50 cor. eventual cuartir natural.

f) ştiind să formeze şi conducă cor, nu i se vor computà cele 40 cor. ca cantor.

Invăţătorii vor aveà a fi şi cantori şi a instruà şcoala de repetiţie şi adulţi.

Concursele provăzute cu documentele recerute sunt a se adresà oficiului protopresbiteral gr.-or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Breţcu, 8 Iuliu 1908.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 670 1908 protopresb. [206] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători în comunele mai jos însemnate din protoprezbiteratul tractului Sighişoara, se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

1. **Sighişoara**, două posturi cu câte 800 cor., salar anual în bani, cuartir pentru fiecare în edificiul şcoalei, şi câte trei stângini de lemne de ştejar pentru încălzit.

Vidacutul-român, salar anual 600 coroane, cuartir în edificiul şcoalei şi trei stàngini de lemne.

Cuincuenalul prescris de lege, servind învăţătorii la şcoalele susindicate neîntrerupt timpul normal de 5 ani.

Reflectanţii la aceste posturi, cu îndatorirea a provedeà instrucţiunea şcolarilor dela 6—12 ani şi celor dela 13—15 ani, ai instruà în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă a le conduce şi a ţineà în Dumineci şi sărbători strană în biserică, — să-şi aştearnă petiţiunile concursuale, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protoprezbiteral în Sighişoara (Segesvár) până la terminul indicat cu îndatorirea a se prezentà în vre'o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a-şi arătâ desteritatea în cele rituale, preferindu-se cântăreţii buni.

Sighişoara, 14/27 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Concurs.

Premiu pentru o lucrare.

Voind a venì în ajutorul învăţătorilor noştri, cărora li s'a impus prin art. de lege XXVII din a 1907 o grea problemă, ce nu se poate resolvà cu succes fără aplicarea unei metode raţionale, şi la a cărei resolvare învăţătorul uşor poate cădeà în greşala de a dà preferinţă unui obiect de învăţământ în paguba celorlalte şi în deosebi în paguba limbei materne, singura temelie solidă a învăţământului primar, ofer *un premiu de 200 cor.* pentru cea mai bună lucrare asupra temei:

„Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţelor art. de lege XXVII de a. 1907 cu privire la propunerea limbei maghiare, ţinând în acelaşi timp seamă de scopul general al învăţământului primar şi de caracterul special al şcoalelor noastre?“

La premiul acesta depus spre conferire la Vener. Consistoriu arhidiecezan al Bisericei române gr.-or. din Transilvania, cu reşedinţa în Sibiiu, poate concurà oricare din învăţătorii noştri din Arhidieceză. Dela concurenţi se cere, să studieze cu atenţiune: *a*) instrucţiunea, ce se va publicà din partea In. Ministeriu pentru punerea în aplicare a art. de lege numit mai sus, cu privire la propunerea limbei maghiare; *b*) regulamentele şi normativele în vigoare ale Bisericei noastre cu privire la distribuirea şi modul de propunere al diferitelor obiecte de învăţământ în şcoala primară; *c*) metodele folosite în alte ţări, în care, pe lângă limba maternă, se propune în şcoala primară şi o a doua limbă.

Lucrările, scrise corect şi curat, vor aveà să fie înaintate Vener. Consistoriu arhidiecezan în Sibiin până în **1 Maiu v. 1909**, anonim, însoţite de un plic cu numele autorului.

La caz, când două din lucrările prezentate la concurs ar fi de aceeaşi valoare, premiul se poate împărţì în două părţi.

Lucrarea sau lucrările premiate se vor publicà în „Telegraful Român“, de unde se vor puteà scoate în broşură, pentru folosinţa mai lesnicioasă a învăţătorilor.

La caz, că nu s'ar prezentà nici o lucrare, sau când din lucrările prezentate nu s'ar aflà nici una de corespunzătoare, suma de 200 coroane se va distribuì prin Vener. Consistoriu ca premii la 4 învăţători din 4 protopopiate diferite ale Arhidiecezei, despre cari se va constatà, că au instruat cu succes mai mulţi analfabeţi în cursul a. şc. 1908/9.

Braşov, 21 Maiu v. 1908

Andreiu Bârseanu
[194] 2—3 profesor, fost comisar cons. la conferenţele învăţătoreşti.

Aprobat.

Sibiiu, din şedinţa cons arh. ca senat şcolar, ţinută la 3/16 Iulie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 150/1908. [199] 3—3

Concurs.

Se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru postul de învăţător la şcoala noastră din **Archita**, tractul Cohalmului.

Emolumentele sunt: salariu anual de 600 cor., şi anume: 200 cor. din cassa bisericei, 200 cor. din cassa comunei politice, şi 200 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Concurenţii să-şi trimită cererile şi documentele conform legei şcolare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi înainte de alegere să se prezenteze în biserică, zpre a şi arătà desteritatea în cântări şi tipic, şi spre a i cunoaşte poporul.

Cohalm, în 10 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresb.

Nr. 63/908 D. f. g (209) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de profesor la gimnaziul public român gr.-or. din **Brad** cu specialitatea: *limba şi literatura maghiară şi latină*, ori: *limba şi literatura maghiară cu oricare alt obiect*, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Concurenţii îşi vor adresà petiţiile lor la comitetul gimnazial şi le vor însoţì cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedì, că sunt Români de confesiunea gr.-or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplini sănătoşi şi
4. Revers, că se vor conformà întru toate legilor şi dispoziţiilor bisericeşti-şcolare şi regulamentelor în vigoare şi la caz, dacă se va pretind, se obligă a propune şi alte obiecte, cari i se vor distribuî prin direcţiunea gimnazială.
5. Diploma de profesor conform art. de lege XXX: 1883, ori în lipsa acesteia document despre examenele prestate, şi la caz, dacă a mai fost aplicat, document de conduită despre anii de serviciu.

Beneficiul împreunat cu acest post e pentru cazul, că nu are diploma: salar ca profesor suplinitor de 1600 cor. (una mie şasesute); dacă are diploma va fi ales de profesor provizor, în care calitate va funcţionà 3 ani cu salar de 2000 cor. (doaue mii) pe an, iar după acest termin va fi promovat ca profesor ordinar definitiv cu 2400 cor. (doaue mii patru sute), şase cuincuenii à 100 cor. şi drept de penziune la fondul arhidiecezan, la care se vor socotì şi anii de funcţiune din timpul provizoratului.

Postul are să se ocupe la 1/14 Septemvrie, 1908.

Brad, din şedinţa reprezentanţii gimnaziului public român gr.-or. ţinută la 21 Maiu, 1908.

Vasiliu Dămian preşedinte. **Dr. Pavel Oprişa** secretar.

Nr. 314/1908 prot. [200] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti în comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Mediaş să escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Biertan**, salar de 600 cor. în rate lunare anticipative, 6 stângini de lemne pentru foc computaţi în 80 cor., cuartir în edificiul şcoalei.

2. **Chesler**, cu salar de 600 cor. din repartiţie, în care se cuprinde şi venitul cantoral, cuartir şi lemne de foc.

3. **Şeica mare**, cu salar de 600 cor. şi anume 400 cor. din repartiţie şi 200 cor. ajutor dela Preaven. Consistor. Relut de cuartir în sumă de 50 cor. şi 2 stâng. de lemne.

Concurenţii au să şi aştearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, a să prezentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-şi arătà desteritatea în cântări, îndatoraţi fiind cei instituiţi a instruà copii în cântările bisericeşti şi a cântà la sf. liturghie, a contribuì la fondul protopresbiteral pentru casa tractului cu suma de 10 cor. anual, în decurs de 10 ani.

Cuincuinalele se vor computà numai după serviciu de 5 ani în postul; ce să ocupă.

Mediaş, 10 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Romul Mircea
protopresb.

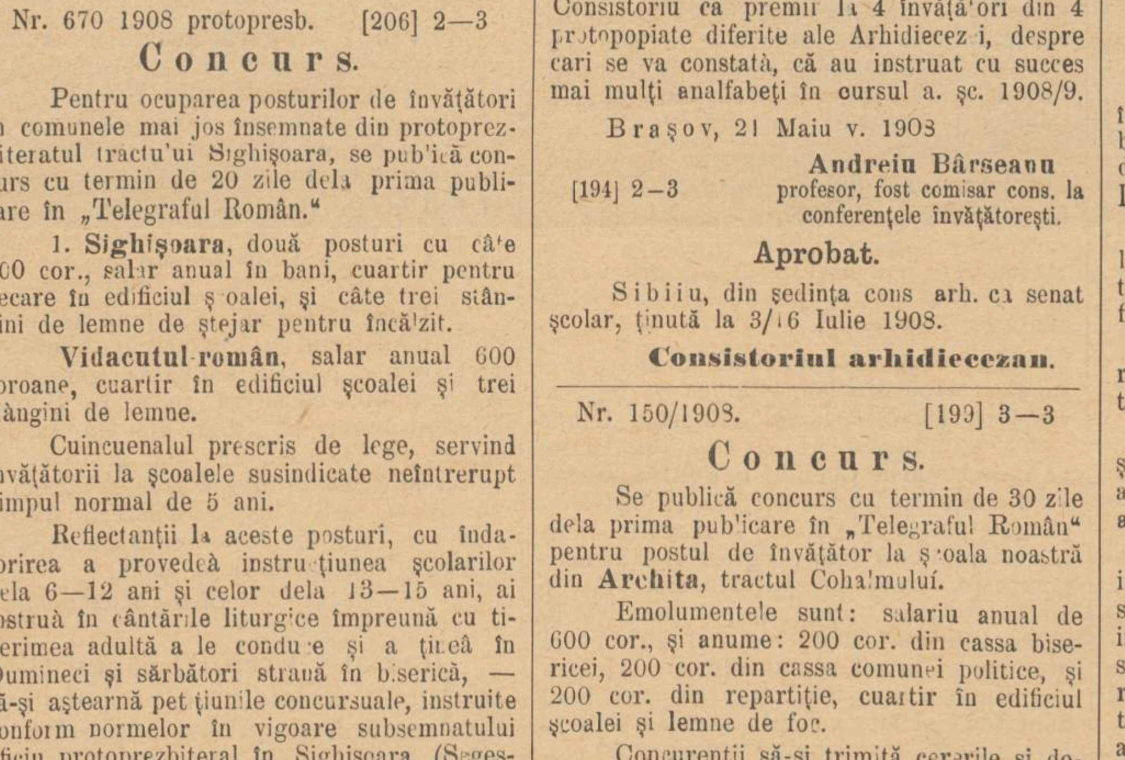

Arată un resultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdö.

(286) 68—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale	16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . .	—·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 81 Sibiiu, Joi 24 Iulie (6 August) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

La Şimleu.

Sibiiu, 5 August n.

Inainte cu treizeci de ani „Asociaţiunea“ noastră, înfiinţată pentru sprijinirea literaturei române şi lăţirea culturei între păturile largi ale poporului român din statul ungar, şi-a ţinut adunarea generală anuală în *Şimleu* şi a fost una din cele mai frumoase sărbători culturale ale „Asociaţiunei“ adunarea generală ţinută acolo.

In anul acesta „Asociaţiunea“ îşi ţine de nou în Şimleu adunarea generală anuală, în zilele cele mai apropiate, Vineri, Sâmbătă şi Duminecă, şi după pregătirile făcute din partea celor dela faţa locului, din partea fraţilor nostri din comitatul Sălajului, putem conclude, că are să fie iarăşi una din cele mai succese adunări generale ale „Asociaţiunei“.

Se va aranjà o expoziţie etnografică, se va dà o reprezentaţiune teatrală cu o piesă originală al cărei sujet e luat din viaţa poporului nostru, va fi petrecere poporală, se va împărţì o monografie a comitatului Sălaj, etc. etc. tot lucruri, cari celor ce vor luà parte la ele au să le remână imprimate în minte şi în inimă multă vreme.

Dorim deci, ca cât mai mulţi din fiii neamului nostru să se împărtăşească de aceste impresiuni plăcute ce le vor duce cu dânşii dela Şimleu, dorim, ca cât mai mulţi se participe la adunarea generală a „Asociaţiunei“ noastre şi la serbările ce se vor aranjà în Şimleu din prilejul acesta.

Să se adune mulţi la Şimleu, inteligenţi şi popor, pentrucă în numele culturei se întrunesc acolo, în numele culturei, care pentru fiecare popor, mic ori mare, bogat ori sărac, numai una poate se fie, cea făcută şi primită în *limba sa.*

Se meargă cât de mulţi la Şimleu, unde sunt aşteptaţi cu braţele deschise din partea fraţilor nostri din acele părţi de ţară, pentrucă la zile de *bucurie* merg. Merg se vadă cu ochii şi să se convingă, că nici prin părţile acelea de ţară dela marginea românismului poporul nu s'a înstrăinat de limba sa, de legea sa şi de datinile sale, moştenite dela părinţi şi dela strămoşi. Şi merg să vadă locurile, pe cari au trăit şi unde sunt îngropaţi unii dintre cei mai buni de ai nostri din trecut, cari cu mintea şi cu energia lor au dat direcţiune nouă sorţii poporului românesc din această ţară.

Se meargă cât de mulţi la Şimleu, pentrucă nu merg se *manifesteze* ori să *demonstreze*, ci merg să-şi strângă legăturile de frăţietate şi se chibzuiască toţi împreună, cum s'ar puteà ridicà mai uşor palatul la care se lucră de multă vreme, palatul *culturei naţionale române*, acest izvor de viaţă nouă pentru poporul român din patria aceasta.

Nu vrem învingere asupra nimănui, pentrucă nu purtăm războiu cu nime, precum nici ură şi duşmănie nu avem faţă de nime, ci vrem se ne promovăm cultura, pentrucă conştienţa naţională ne obligă să ne împlinim aceasta datorinţă faţă de *limba noastră*, care ne-a conservat ca popor în cursul veacurilor celor lungi şi pline de primejdii.

Lumină, cultură voim, pentru noi şi pentru poporul nostru de rând, şi în numele luminei şi al culturei ne întrunim anul acesta în Şimleu. Fie deci rodnică şi de astădată şi binefăcătoare munca pe care o vor săvârşì cei întruniţi în numele culturei româneşti în Şimleu, şi binecuvântarea cerească să se reverse asupra înaltei noastre instituţiuni culturale, sub steagul căreia se ţine adunarea dela Şimleu.

La chestiunea şcoalelor noastre confesionale.

In zilele acestea se împlineşte anul decând noaua lege şcolară a intrat în viaţă. Experienţa unui an justifică pe deplin fierberea produsă de aceasta lege în credincioşii bisericei noastre. Concepţia de duplicitate a acestei legi, dispoziţiile ei nehotărâte, multele întrări şi ieşiri ascunse, intenţia nemărturisită a legislatorului, toate aceste rezerve, cari n'ar trebuì să aibă loc într'o lege pozitivă, au determinat corporaţiunile noastre bisericeşti, de jos, până sus, a se ocupà serios cu chestiunea de existenţă a şcoalelor poporale confesionale.

Puterea de viaţă a bisericii noastre, acel duh dumnezeesc, care veacuri de-arândul a luminat şi condus destinele acestei biserici, din biruinţă în biruinţă, şi de astădată s'a pogorât peste credincioşii săi, cari cu însufleţire s'au declarat pentru susţinerea şcoalelor confesionale, jertfind din sărăcie, dar luptând din răsputeri. Aşa a fost totdeauna, şi nu puteà fi altcum nici în cazul de faţă. Prin jertfe neînsemnate ne-am consfinţit dreptul de existenţă, prin muncă ne-am întărit, prin ţinerea în fermentaţiune continuă a sufletului din biserica vie, ne-am deosebit de alţii, cari să dosesc şi aşteaptă câştiguri din pierderile noastre. Soartea acestor luptători din pândă e hotărâtă: dispreţ în viaţă, blăstăm după moarte. Spiritul bisericii noastre nu sufere lâncezirea organelor sale, de aceea îndeamnă mereu: *prin luptă la viaţă!*

Şcoala poporală e piatra din unghiu a vieţii noastre naţionale. Erà natural deci, ca într'o chestiune atàt de însemnată pentru viitorul neamului nostru, toţi factorii decizători să-şi spună cuvântul. Lupta purtată de factorii bisericeşti, de reprezentanţii poporului român şi de presa română, pentru a împiedecà întruparea legală a proiectului de lege ilegal, va forma cu siguranţă o frumoasă pagină în istoria luptelor noastre de conservare naţională.

Proiectul însă a devenit lege şi noi ca oameni, cari respectăm ordinea de drept într'un stat, avem datorinţa, ca în cadrul dispoziţiilor din lege, să căutăm puncte de razim pentru ocrotirea intereselor noastre bisericeşti-naţionale.

In „Statutul organic“, legea fundamentală a bisericei noastre, i s'a asigurat guvernului politic dreptul de supremă inspecţiune, un drept elastic, ale cărui limite nu se pot precis determinà, iar prin clauzula maiestatică de aprobare a acestui statut, dreptul legislativei în ale instrucţiunei publice s'a susţinut întru toate nealterat. Va să zică, în afaceri şcolare forului legislativ i-s'a dat mână liberă, iar bisericei noastre dreptul şi *datorinţa*, ca în cadrul autonomiei sale, să se acomodeze dispoziţiilor legale, ce se vor aduce în cursul vremii. Principiile cu colorit liberal, de cari au fost conduşi creatorii articolului de lege XXXVIII din 1868 s'au schimbat în defavorul nostru şi astfel succesive au urmat art. de lege XXXII din 1875, art. de lege XXVIII din 1876, art. de lege XVIII din 1879, art. de lege XXVI din 1893 şi pe urmă art. XXVII din 1907. Sub masca principiului just şi uman, deci acceptabil în formă, de a îmbunătăţì soartea vitregă a învăţătorilor poporali, s'a îngreunat situaţia susţinătorilor de şcoale confesionale, iar munificenţa guvernului a trebuit răsplătită cu intensitatea de propunere a limbei maghiare, cu acordarea unor drepturi la denumirea şi cu altele la disciplinarea învăţătorilor confesionali.

Biserica noastră credincioasă tradiţiilor a căutat să salveze moştenirea rămasă şi pe câtă vreme i-s'a dat prin lege dreptul de a *fixà* însaşi *limba de propunere* în şcoalele sale, chiar şi în forma surghiunită de acum, n'a abzis de dreptul susţinerii acelora. Şi cine ar cutezà să afirme, că în comparaţie cu starea şcoalelor noastre de acum cincizeci de ani, n'am dat înainte? Dacă dela primul atac ne dădeam legaţi fedeleş, până azi ne cuprindea o amorţeală buimacă, orice sentiment de repulziune ni s'ar fi tocit şi biserica vie ar fi devenit o formă fără cuprins, un trup fără suflet.

Nici una însă din legile de până acum n'a tăiat aşa de adânc în autonomia susţinătorilor de şcoale ca art. de lege XXVII. din 1907, — va zicecetitorul nedumerit!! Adevărat! Iată şi pentruce: Prin dispoziţiile §-lui 19 se cere, ca într'o şcoală confesională, ori beneficiază de ajutor de stat, ori nu, limba maghiară trebue propusă în aşa măsură, ca un elev după patru ani de şcoală să fie în stare a vorbì fluent şi a scrie corect în limba maghiară. Prin §-ul 17 din lege să dispune, ca pe lângă semnele esterne, instrucţiunea din orice şcoală confesională are să fie predominată de spiritul patriotic, în sens modern. Dreptul de constatare s'a dat în mod arbitrar organelor de control ale statului şi orice abatere dela aceste dispoziţii formează delictul normat în §-ul 22, ţinută contrară intereselor statului, şi guvernul pe basa §-lui 24 are dreptul să disciplineze pe un astfel de învăţător fără conlucrarea forului disciplinar competent şi fără considerare la împrejurarea, că respectiva comună are ajutor de stat, sau ba. Alegerea unui învăţător astfel *timbrat,* guvernul are dreptul să n'o încuviinţeze, pe unul aflător în funcţiune îl poate delăturà, iar comunei bisericeşti îi confiscă dreptul de a mai susţinea pe viitor şcoală confesională.

Intenţionat am spicuit părţile cu ascuţişul cel mai periculos, ca să se vadă, că forurile bisericeşti au studiat chestiunea şi dacă cu toate aceste, au decretat *susţinerea şcoalelor confesionale*, au avut puternice motive. In conglăsuire cu hotărârile luate, forurile în a căror competinţă cade esecutarea acelora, au dat îndrumările de lipsă, şi munca de salvare face să vibreze întreg organismul bisericei noastre. Organele noastre de publicitate, între cari la locul prin „Tribuna“ din Arad, publică notiţe elogioase la adresa acelor comune bisericeşti, cari cu încordarea puterilor materiale au asigurat din al lor competinţele învăţătoreşti impuse de lege, fără a-şi da seama, că asigurarea competinţelor învăţătoreşti încă nu înseamnă: *satvarea respectivei şcoale.*

Ne-a surprins însă neplăcut faptul, că acelaş organ de publicitate acum — dupăce forurile competente au decis susţinerea şcoalelor, vine şi din nou pune în discuţie întrebarea „a fi, sau a nu fi“ a şcoalelor confesionale şi cu provocare la numele unor bărbaţi cu trecere în tabăra noastră, cum e Dr. Liviu *Leményi,**) din Sibiiu şi Vasile *Goldiş* din Arad, militează pentru *abandonarea* şcoalelor confesionale.

Dl V. Goldiş e secretarul consistorului din Arad şi abstrăgând dela frumoasele cuvântări rostite în parlament contra proiectului acum lege, ca membru în corporaţiunile noastre bisericeşti — după cât ştim noi, a fost pentru susţinerea şcoalelor confesionale. La tot casul deci am dorì să ştim — aşa numai în treacăt, — că implicarea numelui dsale în discuţia provocată de „Tribuna“ s'a făcut cu ştirea şi învoirea dsale, ori ba?

Oricum va fi, destul că părerile unor bărbaţi de greutatea celor pomeniţi acì, poate să zăpăcească şi mai mult lumea românească, care şi de altcum nu e deplin lămurită asupra chestiunei, care ne preocupă.

Voiu încercà deci în cele următoare să fixez motivele, cari au determinat corporaţiunile bisericeşti, ca în butul tuturor dispoziţiilor ostile din lege să se declare pentru susţinerea şcoalelor cu caracter confesional. Şi dacă dintre cei nedumeriţi, numai o parte va ajunge a mărturisì credinţà noastră, vom avea mângăierea, ce ţi-o dă: împlinirea datorinţei.

După litera §-lui 18 din lege, susţinătorilor de şcoale confesionale li-se dă în mod categoric dreptul, ca în şcoalele lor *înşişi să fixeze limba de propunere*, fără considerare la împrejurarea, că respectiva şcoală are, sau nu are ajutor de stat. Pentru biserica noastră naţională, care propovădueşte cuvântul lui Dzeu în limba credincioşilor sei, acesta e un *drept cardinal*, de care nici când nu va abzice. Poate să fie dreaptă părerea acelora, cari spun, că dreptul acesta al susţinătorilor de facto se face ilusoric prin diferite ordinaţiuni ministeriale, el însă rămâne un drept istoric, pe care între împrejurări mai favorabile îl putem reclamà în întregime. Oare dreptul alegătorilor dietali nu se face ilusoric prin diferitele abusuri administrative? Logic e să cauţi a delătura abusurile, iar nu se abzici de drept. Numai cel fără de minte dă foc la moară, ca să stârpească cloţanii.

---

*) Nu ştim, că dl Leményi să fi militat în publicitate pentru abandonarea şcoalelor confesionale. A scris însă dl advocat Dr. Eugen Leményi din Braşov o serie de articoli în acest sens. Poate de aici confusia.

Noi preferim dreptul acesta, chiar şi ciungărit, decât să abandonăm şcoalele, cari prefăcându-se în şcoale de stat, sau comunale, cu limba de propunere esclusiv maghiară, în scurt timp vor schimbà întreagă fisionomia comunelor noastre bisericeşti. Din două rele alegem pe cel mai mic. Când vrea cineva să te scoată din casa părintească, e frumos să fi îndărătnic, să-ţi pui piciorul în prag şi când i-a succes a te smulge din casă şi din tindă, să te prinzi cu amândouă mânile de stâlpii dela poartă şi să nu te laşi scos pe uliţă. „Volenti non fit injuria“, — şi nu voim, ca posteritatea să ne pomenească, ca pe nişte inconştienţi, cari de bună voe au luat jugul sclăviei morale şi intelectuale. Moştenirea rămasă dela înaintaşii nostri avem datorinţa s'o păstrăm şi dacă n'o putem lăsà urmaşilor nostri viguroasă şi înfloritoare, cum am dorì — o vom lăsà în starea cum vom putea-o scăpà din vârtejul luptei. Nu steagul acela e preţios, care stă înfăşurat pe rudă, ci steagul cel zdrenţuit de ploaia gloanţelor duşmane....

Ceice militează pentru abandonarea şcoalelor confesionale resonează astfel: Să nu sleim puterile poporului pentru şcoală, ci s'o lăsăm în grija sorţii, iar cu banii cheltuiţi până acum pentru susţinerea şcoalei să ne făurim alte arme de apărare. Aşa pot să vorbească numai cei ignoranţi şi fără răspundere, iar ceice cunosc disposiţiile legii şi totuşi vorbesc astfel, nu sunt prietinii, ci duşmanii causei şcolare. Iată pentruce:

In sensul §-lui 14 din lege fiecare comună bisericească e datoare a contribuì şi pe mai departe la acoperirea competinţelor învăţătoreşti cu suma, cu care a contribuit până acum. Pentru casul, că o comună bisericească abzice de dreptul seu de a mai susţinea şcoală confesională şi în respectiva comună să decretează înfiinţarea şcoalei de stat, în acel cas asupra comunei bisericeşti cad următoarele îndatoriri: 1. Să predee pe vecie erarului în stare bună edificiul şcolar cu mobiliarul apasţinător, locuinţa învăţătorului cu intravilanul şi supraedificatele necesare. 2. Comuna bis. e datoare a se îngrijì şi pe viitor de susţinerea edificiului şcolar în stare bună, de curăţirea aceluia în timpul feriilor de vară, de asigurarea lui în contra focului şi de acoperirea competinţei anuale cu 24 cor. la fondul de pensiune regnicolar după fiecare post învăţătoresc. 3. Comuna bisericească e datoare să asigure suma anuală obveniendă din cei 30 fil. după fiecare elev de şcoală. 4. E datoare a predà întreg venitul şcoalei computat după ultimul budget. 5. Dacă şcoala a avut vre-o fundaţiune, aceea încă este a se predà statului. 6. Comuna bisericească e datoare a se îngrijì de teritorul necesar pentru organisarea şcoalei economice de repetiţie, precum şi de îngrădirea acelui teritor. 7. Dacă obvine necesitatea de a se zidì nou edificiu şcolar şi locuinţă învăţătorească, tot comuna bisericească e datoarea a îndeplinì aceasta. 8. Dacă la respectiva şcoală se simte necesitatea sistemisărei unui al doilea sau al treilea post învăţătoresc, tot comuna bisericească e datoare a se îngrijì de zidirea salelor de învăţământ şi de înzestrarea acelora cu mobiliarul şi recuisitele necesare.

In schimbul acestor sarcini, statul binevoieşte a *întregì* competinţele învăţătoreşti până la minimul prescris de lege şi *întrucât e cu putinţă* în posturile învăţătoreşti denumeşte indivizi, cari să fie de religiunea maiorităţii locuitorilor.

O astfel de uşurare a poporului nostru voiţi D-Voastră? In ce constă uşurarea? Să poarte sarcinile lipsit de drepturi!! Şi oare să nu ştiţi D-Voastră, că un sat, dacă să pun oamenii cu carăle şi cu palmele, zideşte un edificiu şcolar cu preţul de 2—4000 cor. pe când edificiul unei şcoale de stat costă 20,000 coroane? Aş puteà ilustrà cu cazuri concrete. Abandonarea şcoalelor confesionale deci înpătrat ar mărì sarcinile credincioşilor nostri. Vorba, că credincioşii nostri, dacă abzic de susţinerea şcoalei confesionale, nu trebue să plătească decât cele 5% după darea directă, e numai cursă, pe care o întind poporului uşor crezător contrarii şcoalei confesionale.

Intr'o lumină şi mai dureroasă ni-se prezintă soartea învăţătorilor confesionali. Din consideraţii mai înalte vor fi trimişi în regiunea celor patru vânturi şi în scurtă vreme nu-şi va mai cunoaşte tata fiul şi sora fratele, pentrucă vor aveà numele schimonosit şi sufletul năimit. Iar în locul lor prin comunele noastre va năpădì ceata lăcustelor flămânde şi pustiul se va întinde dela un capăt la celalalt.....

Să mai continui cu înşirarea de motive? E de prisos! Pentru cei înţelegători e de ajuns, iar pentru cei ce nu vreau să înţeleagă ar fi înzadar!

Din aceste şi alte consideraţii corporaţiunile bisericeşti au decretat susţinerea şcoalelor confesionale şi au dat voie comunelor bisericeşti, ca întru-cât nu vor puteà contemplà competinţele învăţătorilor din al lor, să recurgă după ajutor de stat. Mândria şi hărnicia noastră de a ne susţineà şcoalele din mijloacele proprii, a fost rău înţeleasă, colo sus. S'a zis, că de aceea nu primim ajutoriul de stat, pentrucă suntem contrari ai limbei maghiare. Pe viitor nu vor mai puteà întrebuinţà aceasta armă şi noi le-am smuls'o cu sufletul liniştit, pentrucă n'am fost şi nu suntem contrari ai limbei maghiare. In punctul acesta, tocmai în zilele din urmă, ni s'a dat o satisfacţie strălucită. Guvernul a trimis în comitatul Sibiiului pe un om al său de încredere, bărbat de şcoală, maghiar intransigent recunoscut, ca să cerceteze cum să propune limba maghiară în şcoalele confesionale şi cu ce resultat. Şi după esperienţa unei luni de zile, trimisul guvernului a spus în scris şi cu graiul, că munca desvoltată în şcoalele noastre poporale merită toată lauda şi tot respectul. Şi cine ar îndrăznì să zică, că învăţătorii confesionali din comitatul Sibiiului, nu şi-au făcut datorinţa, ca dascăli şi ca Români?

— Bine, bine, vor zice cei puţin credincioşi, — dar judecând după experienţa deceniilor din urmă tot acolo vom ajunge, că într'o bună dimineaţă ne vom pomenì fără şcoale! Să preà poate, căci pofta vine mâncând. Şi apoi toate statele din Europa au statificat instrucţiunea îndată-ce au dispus de mijloacele necesare. La noi însă sunt alte referinţe şi va mai trece multă apă pe bogatele noastre râuri, până ce se vor şterge barierele confesionale! Şi care dintre noi este prorocul acela, căruia să-i credem pe cuvânt, că şi în viitor va fi, tot cum a fost de aproape o jumătate de veac încoace? Să pot schimbà lucrurile, căci nu vremile stau sub oameni, ci oamenii sub vremi.... *L. T.*

Ce cariere să recomandăm fiilor poporului nostru?

De Vasile Păltinean.

(Fine).

„Munca e izvorul câştigului, ear silinţa este mama norocului. Celui silitor îi dă D-zeu de toate“ ne spun zicalele înţelepte bătrâneşti. Lucră azi, căci mâne nu ştii ce te aşteaptă, stărueşte, căci numai aşà poţi atinge culmea. Nu prin salturi neprecugetate, ci prin muncă înceată şi stăruitoare vei puteà atinge culmile. Bucuros a-i vrea să ajungi dela poală în vârful muntelui, dar nu poţi cu o săritură, căci nu te ajută puterile. Vrabia ar vrea să sboare ca vulturul, în înălţimi, dar e prea slabă.

Lucrul de căpetenie pe lângă muncă şi silinţă e *cruţarea, economisarea.* Se zice, şi cu drept cuvânt, că Românul e deştept şi muncitor, dar îi mai lipseşte o calitate, *cruţarea.* E ştiut, că cine nu ştie tot aşà de bine păstra ca şi lucra, acela să se omoare lucrând şi nu va lăsa după sine vre-un ban, căci ce câştigă, cum vine aşà să duce. Să căutăm a deprinde meseriaşii noştri de cu bună vreme să-şi mărginească trebuinţele, să lucre şi să economisească şi nu vor avea să se plângă de vremi grele.

Trebue să înzestrăm meseriaşii cu *prevedere* şi să-i deprindem cu *spiritul de asociare*, cheia cea mai sigură de înaintare. E de lipsă, mai ales aici în părţile noastre nordice, aşezarea de meseriaşi români, şi numai *prevederea* îi va aduce aici unde sunt meseriaşi străini, şi oamenii noştri sigur îi vor încunjura, bine înţeles, fiind înzestraţi cu calităţile arătate mai sus, mai bucuros ca şi pe străinul, care deşi îi dau banul, nu se poartă cuviincios cu ei. Cât nu ar câştiga un maşinist numai în vremea treeratului pe aici, dar în lipsa lui bucatele noastre trec în hambarul evreului. *Prevederea* e de lipsă nu numai în alegerea locului, dar şi în alegerea meseriei.

Spiritul de asociare e temeiul progresului, căci sunt multe lucruri pe cari unul ori doi nu-l pot să-l ajungă cu bun sfârşit. Succesul în multe chestiuni se poate ajunge numai prin concursul obştesc, pe când spiritul de răslăţire, de ceartă şi împărecheri, nimiceşte şi cele mai puternice instituţiuni. Istoria dovedeşte în deajuns această afirmare. Şi mai ales e de dorit, ca spiritul de asociare să domnească în rândurile meseriaşilor nostri, căci suntem abia la naşterea acestei clase.

Nu pot trece cu vederea să nu insist încă pe lângă un lucru de căpetenie, care poate să ne dea cu vremea o clasă de meseriaşi comercianţi cultă, puternică şi binesituată.

Părinţii meseriaşi şi comercianţi, cel puţin pe unul dintre fiii lor să-l reţină în atelier la aceeaşi meserie, pe care ei înşişi au practicat-o. Să se nască astfel generaţiuni de meseriaşi şi comercianţi, cari să cinstească şi să fie crescuţi în aerul

FOIŞOARĂ.

Societatea „Transilvania“

pentru ajutorarea studenţilor şi elevilor meseriaşi români din Transilvania şi părţile ei.

(Fine).

Actele societăţii pe anii 1901—1905 pag. 218 ne arată tabloul I şi tabloul 14, pe cari le reproduc, după cum urmează:

C. I. Drăgescu, medicina 1868, 6257 l. 50 b., medic primar al jud. Dolj. I. Lăpădat, ştiinţe şi litere 1868, 6879 l. 96 b., decedat, prof. Braşov. I. Bozocean, ştiinţe şi litere 9844 lei 96 b. Idem. I. Botezan 1868, 1356 lei 91 b. I. Fulea 1868, 1356 l. 91 b. D. Sălăgean 1868, 956 lei 91 b. I. Cernescu 1868, 956 lei 91 b. N. Oncu, dreptul 1868, 1481 l. 48 b. Oct. Sorescu, dreptul 1868. 1481 l. 48 b. Aceste stipendii au fost puse la disposiţia societăţii de către cons. com. de Galaţi şi cons. judeţian al jud. Covurluiu, prin societatea Acad. rom., la 10 Oct. 1868. N. Galea, ingineria 1871, 10 890 l. 69, ingin.-inspector C. F. R. I. Popescu, ingineria 1871, 13.183 l. 50 b., inginer director Ocn.-mari, Bacău, Teof. Olinescu, ştiinţe şi litere 1871, 9735 l., profesor. N. Făgărăşeanu, ingin. 1871, 9830 l., inginer C. F. R., decedat. An. Hormorodeanu, ştiinţe şi lit. 1871, 11.631 l., profesor, decedat. I. Pipoş, ştiinţe şi litere 1876, 6490 lei 69, profesor, Corvin, ştiinţe şi litere 1876, 2110 l., idem. Enea Hodoş, ştiinţe şi litere 1878, 7693 lei 59 bani, idem. Aurel Cupşa, ingineria 1880, 7899 lei 25 b., maior-ing. ars. flot. la Galaţi. Dim. Axente, dreptul 1885, 6431 lei 80 bani, decedat. D. V. Bârsan, şc. sup. com. 1884, 4085 lei 05 b., idem. N. Dima, şc. sup. com. 1887, 3950 lei, stabilit în Braşov. Gh. Candrea, filosofia 1889, 9745 lei 75 b., prof. Bucureşti, decedat. Gh. Sârbu, filosofia 1889, 3500 lei, prof., Banat. G. Moroianu, ştiinţe polit. 1892, 5504 lei 25 b., şef de biurou minist. Dom. L. Pandrea, dreptul 1895, 2403 lei 75 b., advocat, Transilvania J. Pop, dreptul 1895, 2403 lei 75 b., idem. Stef. Roşian, drept. 1895, 2403 lei, 75 bani, idem. Nerva Moldovan, medicina 1895, 803 lei 75 b., med. decedat. Ioan Lăpădat fiiul, ştiinţe finan. 1898, 1412 lei 30 bani, direct. de bancă la „Ardeleana“. Ioan Borcea, filolog. 1898, 3112 l. 70 b., profesor în Sibiiu. I. Scurtu, ştiinţe şi litere 1892, 801 lei 40 b., prof, Bucureşti. Oct. Florea, medicina 1900, 4200 lei, medic, Transil. serv. milit. Rom. Icma, ing. de mine 1901, 2401 lei 40 b., ing. de mine în Transilvania. Dr. I. Giurgiu, limb. neolat. 1903, 3150 lei, candidat de advocat, Transilvania. Oct. Goga, literile 1904, 2250 lei, secretar la Asociat., Sibiiu. Iul. Haţiegan, medicina 1904, 1000 l. Dr. Vasile Kindris, ştiinţe de stat 1906. Andreiu Timbuş, ştiinţe natur. 1906. Acordate în anul acesta. Total 169.406 lei 30 b. G. Toma 1877, 500 lei. A. Babeş 1877, 1015 lei. Oct. Blaşian 1877, 1000 l. I. Panfilie 1877, 1200 lei. Is. Ieşan 1882, 400 l. Em. Popovici 1883, 325 l. 10 b. S. Comşa 1884, 500 l. I. Pop 1884, 1000 lei 45 b. N. Popescu 1884, 150 lei. Lazar Vicol 1884, 400 lei. Al. Pop 1884, 500 lei. I. T. Mera 1885 400 l. Gh. Bogdan Duică 1891, 1000 lei. Flor. Muntean 1893, 400 lei. Brânduşan 1893, 142 lei. Iul. Nestor 1894, 150 lei. Lazar Tritean 1894, 251 l. 50 b. Liviu Pandrea 1895, 202 lei. Al. Fodor 1895, 404 lei Ios. Schiopul 1896, 825 lei 35 b. Aur. Pop 1896, 353 lei 50 bani. D. Corvin 1896, 300 lei. Oct. Tilea 1896, 300 lei. Aur. Maniu 1896, 249 lei 15 b. Lucian Borcia 1896, 249 lei 15 b Virgil Tacit 1896 952 lei 50 bani. Flor. Bogdan 1897, 312 lei 85 b. Toma Cornea 1897, 412 lei 85 b. Gh. Noaghea 1897, 400 l. Em. Moceanu 1898, 200 l. N. Maxim 1898, 100 l. G. Ocăşianu 1898, 300 l. Rom. Radu 1898, 200 l. D. Zărnoveanu 1898, 200 lei. Gh. Moian 1898, 200 l. Em. Haţiegan 1898, 200 l. Ioan Comaniciu 1901, 875 l. Dşoara Letiţia Roşca 1899, 150 l. I. Giurgiu 1899, 300 lei. Gh. Voda 1899, 100 l. Adr. Cristea 1899, 700 l. Em. Surdu 1899, 300 l. Ioan Scurtu 1899, 200 l. Al. I. Petric 1899, 100 l. Stef. Bărbuceanu 1899, 600 l. Oct. Cernea 1899, 525 l. Domide 1899, 200 l. Cosma Rusu 1889, 300 lei. Dr. I. Lupaş 1905, 250 l. Q. Al. Viciu 1905, 550 l. Iul. Dragoş 1905, 200 l. Ilie Minea 1905, 800 l. S. Nenciu 1905, 100 lei. Dr. I. Cristea 1905, 100 l. Oct. Florea 1905, 340 l. D-ra Agnes I. Nastasi 1905, 1200 l. Ioan Soriou 1904, 200 l. Ioan Gaviruş 1904, 457 l. Rom. Icma 1904, 200 lei. Aurel Gheaja 1904, 300 l. Eug. Tilea 1903, 400 l. Silv. Brânzeu 1903, 200 l. Ioan Binig 1903, 250 l. Al. Candale 1903, 250 l. Paul Herzeg 1903, 600 c. Ioan Brânzeu 1903, 400 lei. Al. Bodea 1902, 275 l. N. Cristea 1902, 200 l. St. Gianu 1902, 100 l. Total 27.485 l. 40 b.

Din aceste se vede, că Ardelenii trecuţi şi aşezaţi în România, au dus cu sine simţul naţional (ce totdeauna i-a ridicat la o strălucire) şi s'au ţinut pe sine de îndatoraţi, ca şi acolo, pe calea culturei să stărue pentru viitorul poporului român şi au avut idee fericită, când au crescut tineri din Transilvania şi Ungaria pentru ca să li-se fondeze şi lor un viitor.

Din actele societăţii se vede, că Românii din Ardeal aşezaţi în România au contribuit cu însufleţire şi neîncetat pentru scopul societăţii, dar totodată din acele acte se vede, că fraţii nostri născuţi în România s'au întrecut pe sine în sprijinirea şi ajutorarea scopului societăţii, şi-au deschis inimile şi şi-au deschis pungile, pricepând că iubirea şi cultura pe toţi ne va ridicà şi ne va face demni de un viitor mai frumos.

Din statute se vede, că scopul societăţii a fost, ca tinerii din Transilvania şi Ungaria să înveţe, să absolveze şi apoi ca bărbaţi de valoare publică să se aşeze acasă, acolo în patria lor, ca să fie spre folosul şi fala poporului lor, dar văzurăm că din cei cualificaţi cei mai mulţi s'au aşezat în România. Fireşte, că e spre de atelier ori la tejghea. Tot de aceste vederi să fie conduşi şi în ce priveşte măritarea fetelor, cari de asemenea să fie crescute în vederea îmbrăţişării meseriilor şi comerţului. Dacă se va urmà aşà, — şi aşa ar fi bine — atunci nu se va întâmplà ca locul ce părintele l'a ocupat, să treacă în mâna unui străin. Astfel s'ar naşte tradiţia familiară a îmbrăţişării acestor cariere, care e un puternic razim în lupta pentru existenţă.

*

Pentru a înstărì o puternică clasă mijlocie de meseriaşi şi comercianţi, pentru a le asigurà viitorul, cred că lucrul cel mai de căpetenie ce s'ar puteà şi ar trebuì să se facă, ar fi întemeerea unei mari bănci industriale româneşti, unde comerciantul ori industriaşul să poată câştigà cu uşurinţă banul necesar între unele ori alte împrejurări. Intemeetor al băncii să fie obştea tuturor meseriaşilor şi comercianţilor români din ţara noastră, fiecare să depună la întemeere atâta cât puterile îl ajută, ear în caz de lipsă să poată împrumutà de aici o sumă, a cărei mărime să se stabilească în raport cu suma depusă la întemeere. Scopurile acestui institut să fie valorizarea productelor industriale, cultivarea spiritului de cruţare şi de asociare, de muncă şi silinţă, de onestitate în pregătirea lucrurilor, modestie în pretensiuni, — să dea directive industriale şi mijloace şi întocmiri practice.

Multe s'ar puteà spune cu privire la un institut de credit, las însă aceasta oamenilor de specialitate în operaţiuni financiare şi economice. Sunt şi la noi unele bănci, cari au în vedere astfel de lucruri, dar nu sunt întemeiate din puterile meseriaşilor. Mai ales „Industria“ din Deva, are în program şi acel „pium desiderium“ despre care vorbiam mai sus: întemeierea unei şcoli de industrie şi economie gratuită pentru orfanii cei mai talentaţi din sinul poporului dela sate, precum şi al meseriaşilor. Păcat, că capitalul acestei bănci e aşa de mic, încât nu putem vedeà în vreme apropiată înfiinţarea unei astfel de şcoale.

Trebue în fine nu numai să îndemnăm lumea la meşteşuguri şi comerţ, şi pe urmă să cumpărăm ce ne trebueşte dela străin. Cu astfel de mod de gândire nu numai că nu vom puteà să avem vre-odată o clasă de comercianţi şi industriaşi, dar clasa noastră mijlocie şi ce abia ne-am înjghebat-o, — va perì din cauza indiferentismului nostru. Cunosc comercianţi români, cari deşì oneşti şi harnici, nu se prea pot mândrì cu sprijinul Românilor. Inclinarea spre străinism ne-o folosesc cu isteţime străinii.

Nu numai lucrurile ce ne trebuesc e de datoria noastră românească să le pregătim numai la măestri români, dar reuniunile meseriaşilor să le sprijinim după cuviinţă în activitatea lor culturală. Să se lase odată straniul mod de gândire naţională de a aruncà banii celui dintâiu cântăreţ răguşit ce vine din străini, şi să ne jertfim obolul acolo unde instituţiunile noastre de cultură îl aşteaptă, ca să-şi poată mai cu stăruinţă urmărì frumoasele ideale ce le frământă, căci fără sprijin material, numai cu depănare de visuri, nu isprăvim nimic.

---

paguba noastră, a acelora de dincoace de Carpaţi, dar fie ei spre folosul României, căci ori unde ar fi, trebue să credem, că cei de omenie se ţin şi de ai nostri, căci aceia, cari au studiat din chemare naţională şi ştiu să-şi împlinească şi acolo misiunea lor, vor zice, că acolo şi-au putut fondà viitorul lor, şi că şi ţara aceea le primeşte recunoştinţa, dar nici de noi nu şi uită.

Scopul societăţii a fost, că aceia pe cari i-a dăruit cu stipendii ori cu ajutoare să absolve studiile, să se cualifice pe atare carieră, şi să între în lumea română, ca bărbaţi de valoare, pentruca să poată ajutà cultura română pe o cale ori pe alta, dar cu părere de rău ici-colea vedem pe unii, că nu sunt absolvenţi nici pe o carieră şi astfel nu se pot validità pe de ajuns, nici pentru sine, nici pentru popor.

Noi bătrânii de azi privim cu bucurie la activitatea continuă şi la resultatele bune ale societăţii „Transilvania“, îi gratulăm pentru împlinirea scopului frumos, şi felicităm pe toţi, cari cu banii lor şi cu truda lor au lucrat pentru ajungerea scopului, au lucrat, ca un număr de tineri români să fie profesori, medici, ingineri, sau altceva pe cariera împlinită.

Sibiiu, 1908.

Dr. At. Marienescu.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Adunarea generală a despărţământului *Bran* al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ se va ţineà Dumineca în 27 Iuliu st. v. a. c. la 3 oare p. m. în edificiul şcoalei române din centrul Branului.

Obiectele sunt:

1. Deschiderea adunării generale prin directorul despărţământului.
2. Raportul comitetului.
3. Raportul bibliotecarului.
4. Raportul casarului.
5. Alegerea unei comisiuni pentru încasarea taxelor şi acuirarea de membrii noi.
6. Alegerea comitetului şi a directorului pe un nou period de 3 ani.

La această adunare invităm respectuos pe toţi membrii şi sprijinitorii culturei poporului român.

Bran, în 20 Iuliu v. 1908.

N. Runcean
secretar.

George Babeş
dir. desp.

Nr. 8565 Şcol. 1908.

Concurs.

Din fondurile arhidiecezane cu finea anului şcolar 1907/1908 au devenit vacante următoarele stipendii:

I. Din fondul Francisc Iosif 4 stipendii de 100 cor. şi unul de 120 coroane.

II. Din fundaţiunea Colegea 3 stipendii câte de 120 coroane.

Pentru conferirea acestora să publică concurs cu termin până la **15/28 August 1908.**

Cererile de concurs sunt a să înaintà la consistoriul arhidiecezan în terminul indicat, însoţite de următoarele documente:

a) carte de botez,
b) testimoniu şcolar,
c) testimoniu de paupertate,
d) alte documente recomandătoare.

Cererile întrate după espirarea terminului indicat nu să vor luà în considerare.

Sibiiu, din şedinţa senatului şcolar ţinută la 17 Iuliu 1908.

Consistorul arhidiecezan.

NOUTĂŢI.

Delegaţiunile. După ştirile venite dela Viena, delegaţiunile vor fi convocate pe 25 Septemvrie n. c. la Budapesta.

*

Consiliu de ministri s'a ţinut Luni în Budapesta. Au participat toţi ministrii. Consultările s'au continuat şi după ameazi, până la orele 8 seara, şi s'au continuat şi eri, Marţi. A fost discutat proiectul de lege despre reformele electorale şi alegerea de patriarh din Carloveţ.

*

Deputaţii români au ţinut Luni conferenţă în Arad. Au participat 9, iar ceialalţi au aderat în scris la hotărârile aduse din partea conferenţei. S'a decis ţinerea de adunări poporale pretutindenea, convocate din partea deputaţilor. Seria lor se va începe în 15 August.

*

Congresul studenţilor români se va ţineà în 7/20 Septemvrie în Iaşi. Vor participà studenţi din toate ţările locuite de Români.

*

Octavian Smigelschi. Ziarul german din loc „*S. D. Tageblatt*“ aduce în numărul de eri o elogioasă dare de seamă despre arta şi talentul dlui *Smigelschi*, ca pictor bizantin. O vom dà în numărul viitor.

*

Accident de tren. Dumineca dimineaţa s'au ciocnit două trenuri de marfă, pe linia Alba-Iulia-Arad, în staţia Bătuta, şi mai multe vagoane au fost sfărimate, acoperind gara cu sfărimăturile lor. Urmarea a fost, că trenul accelerat, care veneà dela Braşov, şi cu care călătorià şi principele Ferdinand, moştenitorul de tron al României, cu întreaga sa familie, nu a putut să-şi continue drumul, ci s'a oprit în Bătuţa. Peste vreo două ceasuri a sosit un alt tren dela Arad, cu care principele Ferdinand a călătorit la Pesta, iar principesa Maria, cu copiii, a remas în Bătuţa, până sara la 7 şi jumătate, când linia ferată fiind curată, trenul accelerat şi-a putut continua drumul.

*

La mormântul lui Bărnuţiu. In August a. c se împlinesc 100 de ani dela naşterea lui *Simeon Bărnuţiu*, marele nostru bărbat istoric, născut şi înmormântat în Bocşa-română a Sălajului. Din acest incident Românii sălăjeni aranjează la 9 Aug. n. a. c. un peregrinaj la mormântul lui. Se va servi un parastas şi toţi cei de faţă se vor închina la acest scump mormânt. Vorbiri nu se vor ţinea, ci se vor spune numai rugăciuni, precum şi o predică ocazională. Tot în 9 Aug. n. se aranjează şi o escursiune la Moigrad, unde a fost capitala vechei Dacii porolisene. Această escursiune va fi condusă de dl prof. pens. *Gavriil Trif* din Şimleu, care va da informaţiunile necesare. Atât peregrinajul la Bocşa, cât şi escursiunea la Moigrad, o aranjează un comitet, constătător din d-nii: Dr. George Pop, Dr. Ioan Suciu, advocaţi în Zălau, Lazar Maior, propr. în Periceiu şi Casiu Deleu, propr în Siciu. Atât la peregrinaj, cât şi la escursiunea ştientifică, sunt învitaţi toţi Românii şi mai ales oaspeţii, cari vor lua parte în Şimleu la serbările Astrei.

*

Dela „Solidaritatea“. Direcţiunea insoţirii „*Solidaritatea*“ a ţinut şedinţă în Sibiiu, Dumineca în 2 August nou. S'a ocupat cu afaceri curente, cu primirea de membri noi şi cu chestiuni financiare de actualitate, mai ales cu legea nouă execuţională, schimbânduse păreri cu privire la atitudinea ce vor avea se o observe băncile noastre faţă de legea aceasta. S'a decis apoi infiinţarea şi organisarea unui birou de informaţiune pe seama băncilor româneşti.

*

Condamnat. Deputatul naţionalist slovac *Ivanka Milan* a fost condamnat din partea tribunalului regesc din Pojon la *un an* temniţă de stat şi 1000 coroane amendă în bani, pentrucă cu ocaziunea alegerii sale de deputat a rostit alegătorilor vorbiri de cuprins agitatoric. S'a dat apel în contra sentinţei.

*

Dela comitat. Comitetul municipal al comitatului Sibiiu ţine adunare generală extraordinară în 10 August n. la orele 10 a. m. în sala palatului comitatens. La ordinea zilei e pus concluzul oraşului Şebeşul săs., referitor la clădirea casarmei de cavalerie, rugarea vice-comitelui comitatens pentru concediu, şi câte un concluz al comunelor Cristian şi Pianul superior, referitor la esploatarea de pădure.

*

Societatea pentru fond de teatru îşi ţine anul acesta adunarea generală în Oraviţa (Banat), în 28, 29 şi 30 August nou. Comitetul aranjator al festivităţilor ce vor avea loc cu ocasiunea aceasta, a stabilit următoriul program: In ziua primă, banchet în sala dela hotelul „Coroana ungară“, iar după ameaz la orele 5 petrecere poporală în curtea bisericei, cu care ocasiune se vor face şi premieri de costume frumoase româneşti. Sara se va da în grădina de tir un concert, impreunat cu petrecere de joc. La concert vor coopera mai multe coruri româneşti din părtile Oraviţei. In ziua a doua concert şi teatru în sala teatrului, iar după teatru petrecere cu dans. In ziua a treia escursiune cu trenul, la Anina, Staierlak, Marilla şi Bányavölgy. Luni apoi, în ziua a patra, escursiune pe Dunăre, până la Turnu-Severin.

*

Pedestru în jurul pământului. Un cutare *Henry Mosse*, Francez, face acum a doua oră călătoria pe picioare în jurul pământului. A plecat în 10 Iunie din Paris, şi în 10 Iunie 1912 are se fie iarăşi în Paris, dacă vrea să primească premiul de 50,000 franci pe care î'l va plăti ziariul „*Matin*“ dacă face călătoria cu succes. In rândul trecut a sosit îndărăt la Paris cu câteva zile mai târziu, şi n'a putut căpăta premiul.

*

Sinucidere. In palatul Curiei din Budapesta, unde-şi aveà locuinţa, s'a sinucis inspectorul acestui palat şi totodată director suprem de manipulaţie în ministeriul de justiţie, *Kővér András.* Şi-a tras un glonţ de revolver în tâmplă şi a rămas mort la moment. Motivul? Datoriile cela multe ce le aveà.

*

Hoţie îndrăsneaţă. Pe drumul de ţară care duce la Vaţ au fost atacaţi în una din zilele trecute: Grün August, anteprenorul unei linii ferate vicinale şi inginerul Mozer Anton, cari mergeau cu trăsura, ca să plătească lucrătorii, şi după ce au fost bătuţi până la nesimţire, a fost furată dela cel din urmă suma însemnată de 37,000 de coroane. Faptuitorii erau mascaţi. Se presupune, că erau cinci. Victimele vor rămâneà în viaţă. Hoţii încă nu au putut fi eruaţi.

*

Petrecere în Ocna. Administraţia băilor din Ocna-Sibiiului aranjază Sâmbătă, în 8 August n., o petrecere de dans în sala de lectură din Ocna. Sunt învitaţi la petrecere toţi oaspeţii băilor din Ocna. Preţul de întrare de familie 2 cor. de persoană 1 cor.

*

Scrisori agitatorice. Negustorii din Seghedin, fraţii Popof, au trimis scrisori tipărite Sârbilor din împrejurime, rugându-i ca să cumpere dela ei cele trebuincioase în casă, ca Sârbi buni, şi să încunjure boltele străine. Pentru scrisoarea aceasta poliţia din Seghedin a început cercetare penală, după-ce, după părerea prefectului de poliţie din Seghedin, ea e de cuprins — *agitatoric!*

*

Modernism. Un industriaş din Budapesta s'a împuşcat, şi în stare foarte gravă a fost dus la spital. S'a aflat la el o scrisoare, în care rugà pe toţi tovarăşii şi prietinii, să grijească, ca la înmormântarea lui *să nu fie preot*, pentru că a urât pe preoţi viaţa întreagă, nu-i poate suferì deci nici după moarte.

*

Munţi noi. Călătoriul prin Tibet, Sven Hedin, scrie într'o revistă din Şvedia, că a descoperit un lanţ de munţi, până acum cu totul necunoscut. Munţii aceştia se află în partea apuseană a Tibetului. Cea mai mare parte din ei sunt acoperiţi cu zăpadă în permanenţă.

*

Deputatele din Finlanda. Cele 23 femei, cari fac parte din dieta Finlandei, desvoaltă o activitate uimitoare. Până acuma au prezentat treizeci de proiecte de lege, din iniţiativă particulară, dintre cari trei au fost votate din partea dietei. Dintre aceste legi cea mai importantă este aceea, care opreşte căsătoria cu fete mai tinere de 17 ani. Se ocupă apoi mult şi cu chestia îmbunătăţirii situaţiei copiilor nelegiuiţi.

*

Moarte tragică. Ziarele din Triest povestesc pe larg împrejurările în cari un fapt îngrozitor s'a petrecut de unăzi la Meleda, o mică inzulă în apropiere de Sabbioncelo. Mai multe fete din localitate se suiseră în două bărci, pentru a face un ocol în larg. In momentul când erau la depărtare de 1 kilometru de ţărm, văzură cu groază doi enormi rechini, cari săreau împrejurul bărcilor. Ele se apucară să vâslească din răsputeri, îndreptându-se spre ţărm, dar rechiniii le urmăreau deaproape, cu gurile căscate. Una dintre fete, mai curagioasă, luând un drug de fier, dădù o lovitură puternică în capul unuia din cei doi rechini. In sforţarea pe care o făcù însă, îşi pierdù echilibrul şi căzù în apă. Inspăimântate, tovarăşele începură să lovească apa cu lopeţile, pentru-ca îndepărtând rechinii, fata care căzuse să se poată suì din nou în barcă. Ea isbutise în adevăr să se suie cu un picior, dar în momentul când voià să-l ridice şi pe celalalt, unul din monştrii apropiindu-se, îi prinse în gură partea de jos a piciorului şi rupându-i-o se depărtă cu prada sa. Nenorocita reuşind să se suie în barcă, fu condusă la ţărm de celelalte fete şi pe urmă transportată la un spital din apropiere. Ori ce ajutor însă fu de prisos, pentrucă după trecere de câteva ore, ea murì în groaznice chinuri, plătind cu viaţa curajul pe care-l avusese.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“. Din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*, au apărut până acuma *patru* volume, şi stau gata pentru a fi puse sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

Poşta redacţiei.

Dlui I. P. în T. n. Numeri vechi din anul 1906 nu mai sunt.

Nr. 238 M. [219] 1—3

Concurs.

In anul trecut la distribuirea stipendiilor din fundaţiunea „Trandafil“, rămânând nedistribuite 2 stipendii de câte 1000 cor. şi adecă: unul pentru tineri din dieceza Aradului, altul pentru tineri din dieceza Caransebeşului, — pentru conferirea acelora să publică concurs până la **13/26 August 1908**.

La aceste stipendii — conform concluzului consistorial metropolitan din 20 Aug. 1907, Nr. 242 — pot reflectà numai tineri români gr.-or. de pe teritoriul amintitelor dieceze cari cercetează sau voesc a cercetà oarecare universitate sau facultate.

Cererile de concurs sunt a să instruì cu atestat de botez, de paupertate şi de studii şi a să adresà consistoriului metropolitan în Sibiiu.

Sibiiu, 22 Iulie (4 Aug.) 1908.

Consistorul metropolitan.

Nr. 292/1908. [215] 1—3

Concurs.

Pentru intregirea posturilor vacante de învăţători la şcoalele poporale confesionale gr.-ort. române din comunele mai jos numite în protopresbiteratul Iliei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Almaş-Selişte**, cu salar de 600 cor. solvibili din darea cultului bisericesc în rate trilunare, cuartir, grădină şi lemnele necesare pentru foc.

2. **Brăşău**, cu salar anual de 600 cor. din darea cultului bisericesc, locuinţă în edificiul şcoalei, 1/4 jug. grădină de legumi şi lemnele necesare de foc.

Fiitorul învăţător va fi şi cantor pentru care va aveà o remuneraţie deosebită.

3. **Certejul de jos** cu filia **Coaja**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir şi lemnele necesare.

4. **Gialacuta** cu filia **Căbeşti**, cu salar de 600 cor. solvibili din darea cultului bisericesc, cuartir în natură, 1/4 jug. grădină şi lemnele de foc.

5. **Godineşti** cu filia **Petreşti**, cu salar de 600 cor. şi anume: 550 cor. din darea cultului bisericesc, şi 50 cor. din folosinţa unei grădini, cuartir în edificiul şcoalei şi lemnele necesare de foc.

Fiitorul învăţător va aveà se provadă şi cântările în una din celea doue strane.

Pentru urcarea salariilor cu 1 Iuliu 1910 să va cere ajutor dela stat.

Cuincuenalele la acestea posturi să computâ numai după anii serviţi la respectiva şcoală, după instituirea definitivă.

Aleşii învăţători primesc pre lângă altele îndatorirea să cânte cu elevii Duminecа şi în sărbători la liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupà vreunul din acestea posturi, să-şi aştearnă cererile provăzute cu documentele prescrise subsemnatului oficiu în terminul deschis şi să se prezinte în vre o Dumineсă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Ilia, la 15 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. român al Iliei în conţelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopop.

Nr. 538/1908. [216] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători de dela şcoalele confesionale gr.-or. române în comunele aparţinătoare protopresbiteratului Geoagiu se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile de'a prima publicare în „Telegraful Român.“

1, **Ardeu**, un post cu salar din repartiţie 202 cor., restul până la 600 cor. sub regulare, edificiul şcolar se închiriază.

2. **Băcăinţi**, un post cu salar de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de încălzit.

3. **Boiu**, un post cu salar de 600 cor., din repartiţie, edificiul şcolar necorăspunzător sub regulare, cuartirul asememenea, lemnele de foc în natură.

4. **Bulbu-Curpeni**, un post cu salar de 600 cor., la ambele comune din repartiţie, cuartir în edificiul şcoalei, grădină şi lemne de foc.

5. **Cerubăcăinţi**, un post de învăţător cu salar de 600 cor., sub regulare din repartiţie şi ajutor. Cuartir în edificiul şcolar şi lemne de foc.

6. **Feredeu**, un post cu salar de 140 cor., dela popor, restul până la 600 cor. sub regulare din un eventual ajutor. Edificiul şcolar se închiriază.

7. **Glod** cu **Nădăştia**, un post cu salar de 600 cor., din repartiţie şi ajutor dela biserică. Cuartir, grădină şi lemne de foc în natură.

8. **Homorod suseni**, un post cu salar de 600 cor., pentru relut de cuartir şi lemne 72 cor., eventual cuartir în natură. Şcoală comună în Homorod joseni p. u. Alkenyér.

9. **Mermezeu-Văleni**, un post de învăţător cu salar de 600 cor., repartiţie pe popor din Văleni şi Deal, relut de cuartir corăspunzător şi lemne de încălzit.

10. **Porcurea**, un post de învăţător cu salar regulat de 200 cor., restul salarului până la 600 cor., şe va regula după alegerea învăţătorului diplomat. Şcoală proprie. Cuartir în natură sau relut corăspunzător şi lemne de foc.

11. **Valea-mare**, un post cu salar regulat din repartiţie 300 cor., şi restul până la 600 cor., sub regulare. Edificiu şcolar propriu cu cuartir în natură sau relut corăspunzător şi lemne de încălzit.

12. **Voia**, un post cu salar regulat de 160 cor., din repartiţie pe popor, restul până la 600 sub regulare. Cuartir în natură eventual relut corăspunzător şi lemne de foc.

13. **Rapoltul mic**, un post cu salar de 480 cor., regulat din repartiţie, restul până la 600 cor., sub regulare, asemenea şi cuartir în natură şi lemuele de foc sau relut corăspunzător.

14. **Uroiu** cu filia **Cărpeniş**, un post cu salar 480 cor., regulat din repartiţie, relut de cuartir şi restul de salar până la 600 cor., sub regulare, lemne de foc în natură.

Cuincuenalele se computâ la toate aceste posturi numai pentru anii serviţi după instituirea definitivă la aceste şcoale, deci anii serviţi la alte şcoale nu se consideră.

Cei aleşi primesc pe lângă altele îndatorirea a instruà şi conduce cu eleviii în Dumineci şi sărbători cântările liturgice în biserică, vor fi datori a provede învăţământul în şcoală de repetiţie.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi îşi vor aşterne cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez şi de şcoală, absolutoriul pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu, având a se prezentà în vre o Dumineсă s'au sărbătoare şi în comună spre a-şi arătà aptitudinea în cântări.

Orăştie, în 19 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu.

Vasile Domşa
adm. protopresb.

Nr. 408/908 [217] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele confesionale gr. or. române in comunele aparţinătoare protopresbiteratului **Orăştie** se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Binţinţ, un post cu salar de 600 cor. cuartir cu o odaie în edificiul şcolar, grădină şi lemne de foc în natură.

Pişchinţ, un post cu salar de 600 cor. şi anume: 400 cor. din repartiţie, un pământ arător preţuit în 120 cor., păşune şi pădure preţuite în 40 cor., cuartir cu o odaie în edificiul şcoalei şi lemne de încălzit.

Petreni, un post cu salar de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir în edificiul şcoalei cu grădină şi lemne de încălzit.

Dâncul-mic, un post cu salar de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir în natură s'au relut 40 cor. şi lemne de încălzit.

Măgura, un post cu salar de 400 cor. din repartiţie, restul de 200 cor. se va suplinì ori prin ajutor ori prin repartiţie suplementară până la 1910, cuartir în edificiul şcoalei, grădină şi lemne de încălzit.

Tămăşasa, un post de învăţător cu salar votat dela popor cu 200 cor. şi restul salarului e în regulare, şcoala închiriată. Esistă fond şcolar şi loc pentru nou edificiu de şcoală, dacă se va alege învăţător cu diplomă toate se vor regulà.

Cuincuenale se computâ la toate aceste posturi numai pentru anii serviţi după instituirea definitivă la aceste şcoale, deci anii serviţi la alte şcoale nu se consideră.

Cei aleşi primesc pe lângă altele îndatorirea a instruà şi conduce cu elevii în Dumineci şi sărbători cântările liturgice în biserică, vor fi datori a provedea învăţământul în şcoala de repetiţie.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi îşi vor aşterne cererile instruite cu documentele prescrise (atestat de botez şi de şcoală, absolutorul pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu, având a se presentà în vre-o Dumineсă sau sărbătoare şi în comună spre a-şi arătà aptitudinea în cântări.

Orăştie, 19 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Orăştie.

Vasile Domşa
protopresbiter.

N. 625/1908 prot. [197] 3—3

Concurs.

Pentru intregirea posturilor vacante de învăţători la şcoalele poporale confesionale gr.-or. române din comunele mai jos numite în protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Covăş**, cu salar de 600 cor, cuartír şi 1/4 jug. grădină.

2. **Şulumberg**, cu salar de 600 cor., cuartir, lemne de foc şi 1/4 jug. grădină.

3. **Vecerd**, cu salar de 600 cor. şi anume: 540 cor. din repartiţie, 60 cor. din alodiul comunal şi cuartir.

4. **Vărd**, cu salar de 600 cor. şi anume: 300 cor. din repartiţie, 160 cor. din cassa bisericei, 140 cor. din alodiul comunal, cuartir şi lemne de foc ori relut de 40 cor., şi pentru grădină relut de 10 cor.

Pentru urcarea salarului cu 1 Iulie 1910 se va cere ajutor dela stat.

Cuincuinalele la acestea posturi se computâ numai după anii serviţi la respectiva şcoală, după instituirea definitivă; deci anii serviţi airea nu se consideră.

Aleşii învăţători primesc pe lângă altele îndatorirea să cânte cu elevii Dumineca şi sărbătoarea la liturgie în biserică, în comunele de sub 2 şi 3 să ţină şi strana la utrenie, în cele de sub 2 şi 4 să instruieze adulţii, iar în cea de sub 1 pentru eventuala înfiinţare şi conducere a corului se va solvì deosebit o remuneraţie de 50 cor. pe an.

Doritorii de a ocupà vreunul din acestea posturi, să şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez şi despre studiile pregătitoare, absolutoriul pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu şi să se prezenteze în vre-o Dumineсă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a-şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Agnita, în 9 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral.

Ioachim Muntean
protopresb.

Schimbare de local!

Am onoare a aduce On. Public la cunoştinţă, că localul meu se află din 1 August a. c. în Strada Sării (Salzgasse) Nr. 23.

Cu toată stima:

Emil Petruţiu
măestru măsar.

(218) 1—3

Un candidat de advocat

perfect în limba românească, află aplicare permanentă în cancelaria advocaţială:

Dr. Mérő Samu,
Boroşineu (Borosjenő).

(213) 2—2

Ca practicant

află loc un tinăr din familie bună, absolvent de cel puţin 3 sau 4 clase gimnaziale sau reale, la firma

Ioan Comşa şi fiu
în Sălişte.

(210) 3—3

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 21—40

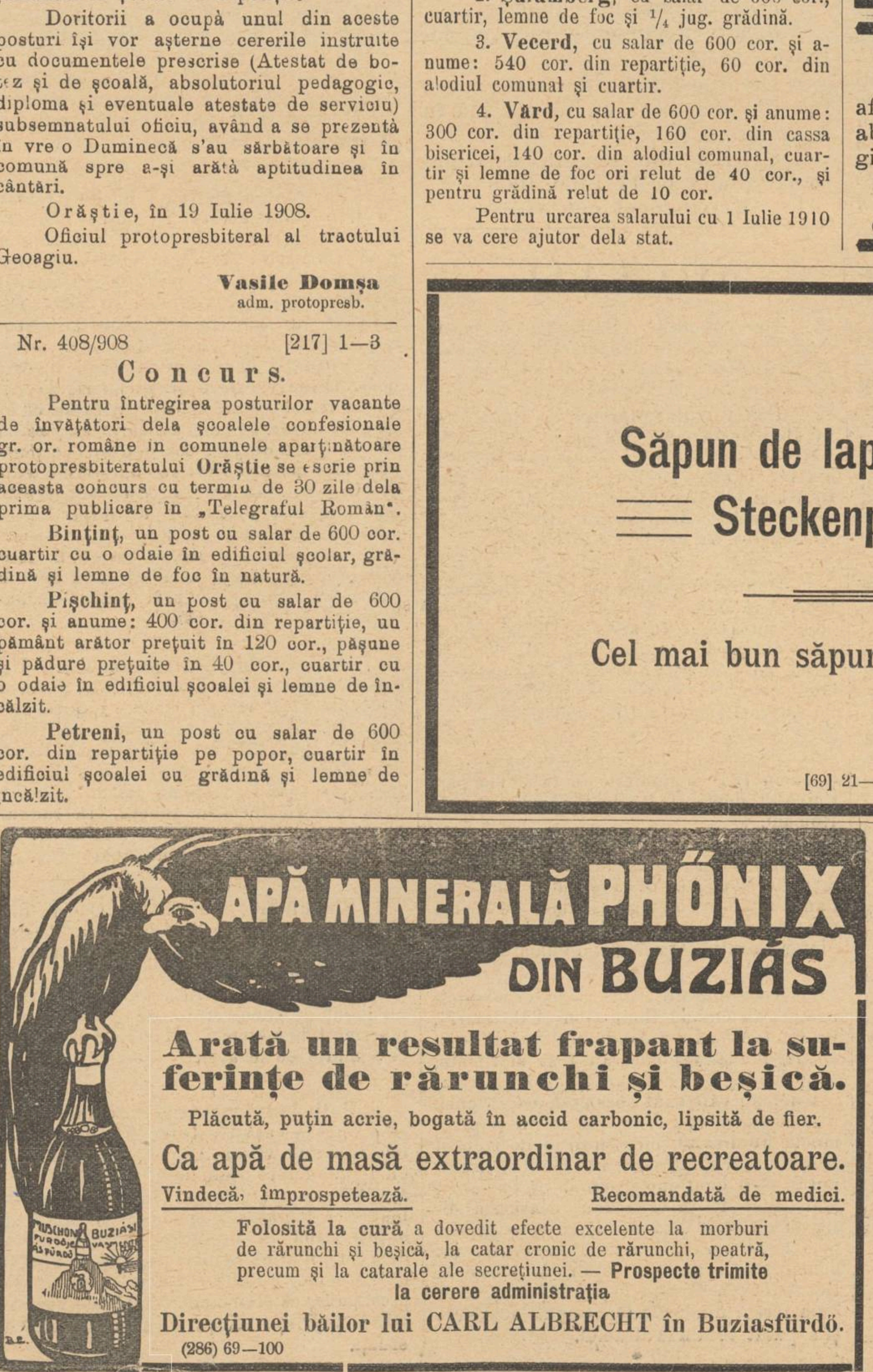

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIAȘ

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — Prospecte trimite la cerere administraţia

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 69—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale	16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . .	—·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 82 Sibiiu, Sâmbătă 26 Iulie (8 August) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 8565 Şcol. 1908.

Concurs.

Din fondurile arhidiecezane cu finea anului şcolar 1907/1908 au devenit vacante următoarele stipendii:

I. Din fondul Francisc Iosif 4 stipendii de 100 cor. şi unul de 120 coroane.

II. Din fundaţiunea Colegea 3 stipendii câte de 120 coroane.

Pentru conferirea acestora să publică concurs cu termin până la **15/28 August 1908.**

Cererile de concurs sunt a să înaintà la consistoriul arhidiecezan în terminul indicat, însoţite de următoarele documente:

a) carte de botez,
b) testimoniu şcolar,
c) testimoniu de paupertate,
d) alte documente recomandătoare.

Cererile întrate după espirarea terminului indicat nu să vor luà în considerare.

Sibiiu, din şedinţa senatului şcolar ţinută la 17 Iuliu 1908.

Consistorul arhidiecezan.

Noul patriarh sârbesc.

Sibiiu, 7 August n.

In şedinţa din Sâmbăta trecută s'a făcut din partea congresului naţional al bisericei gr.-ort. sârbeşti din statul ungar alegerea de patriarh, în locul decedatului *George Brancovici.* Majoritatea voturilor date a întrunit'o P. S. Sa episcopul *Smejanovici* din Vârşeţ, pe lângă care s'au grupat toţi Sârbii din Ungaria, pe când cei din Croaţia şi Slavonia au susţinut candidatura Preasfinţitului episcop *Nicolici* din Pacraţ.

Episcopul *Smejanovici* a fost deci proclamat patriarh ales al bisericei gr.-ort. sârbeşti din statul ungar, şi publicul l'a aclamat pe alesul şi i-a făcut ovaţiuni, iar congresul a compus numai decât obicinuita reprezentaţiune către Regele ţării, în care-l roagă să dee întărire preaînaltă acestui act săvârşit în cea mai bună regulă şi după cea mai curată convingere şi conştienţă a tuturor celor ce au luat parte la el.

Comisariul regesc, care a fost de faţă la alegere, ministrul de justiţie *Günther,* a luat actele electorale cu sine, împreună cu reprezentaţiunea către Coroană, şi le-a dus la Budapesta, pentruca consiliul de ministri se facă acum propunere Maiestăţii Sale cu privire la întărirea alesului în demnitatea de patriarh sârbesc, iar până la primirea răspunsului congresul şi-a suspendat activitatea.

Va urmà acum întărirea episcopului Smejanovici de patriarh al Sârbilor, ori nu va urmà? Asta e chestia, care preocupă pe toţi cei interesaţi, în prima linie pe coreligionarii nostri Sârbi.

Foile maghiare o spun fără sfială şi în admirabilă uniformitate, că întărirea alegerii de patriarh nu are să urmeze, şi anume, din motivul, că alesul nu ştie *ungureşte.* Dar acesta nu e motiv, credem noi, pentru a se respinge votul congresului şi a se denegà confirmarea celui ales, care în cele din urmă e ales cap bisericesc al credincioşilor sei, iar limba acestora, limba în care are să se înţeleagă cu ei, e limba *sârbească,* totodată limbă oficioasă în afacerile interne ale bisericei naţionale sârbeşti. Şi apoi mai sunt, ori au mai fost dignitari bisericeşti, cari nu ştiu, ori nu au ştiut ungureşte, şi totuşi au fost confirmaţi în demnitatea de şefi ai bisericei lor. De es. în biserica săsască din Transilvania.

Motivul trebue deci se fie altul. Spun unele ziare, că ar fi şi lupta prea pe faţă pe care a purtat'o alesul, cu Sârbii radicali împreună, în contra decedatului patriarh Brancovici, cu toate că la intervenţia guvernului unguresc promisese, că va rumpe legăturile cu radicalii şi va dà pace patriarhului Brancovici. Nu s'a ţinut de vorbă, deci nu e om de încredere, şi nu poate fi propus Coroanei spre întărire. Dar nici acesta nu e motiv atât de puternic, ca să justifice respingerea alesului şi desconsiderarea votului congresului sârbesc.

Motivul trebue se fie deci altul şi mai mare. S'a vorbit despre el, şi ştim care e. Guvernul unguresc vreà cu orice preţ să aibă patriarh pe episcopul din Buda, *Bogdanovici.* Aceasta o dovedeşte împrejurarea, că l'a numit administrator al patriarhiei, în speranţa că-şi va crea partid, care să-l aleagă, şi l'a numit şi consilier intim al Coroanei, pentru ca se impună şi cu titlul de Escelenţă credincioşilor sei. Dar n'a impus, partid nu şi-a putut forma, şi la alegerea de patriarh nu a primit nici un vot. Ştiu deci foarte bine şi Sârbii, membri ai congresului sârbesc, ce angajamente a luat episcopul din Buda asupra sa, şi de aceea s'au ferit să-i dee şi măcar un singur vot, ca nu cumva pe baza acestui vot să ajungă totuşi patriarh şi cap al bisericei sârbeşti.

Intre guvernul maghiar şi episcopul sârbesc *Bogdanovici* din Buda s'a legat adecă, aşà se spune, o înţelegere de mare însemnătate. Se ştie, că este mare dorinţa, de a se înfiinţà în ţară o biserică gr.-ort. *maghiară,* cu limba ungurească ca limbă liturgică, pe seama credincioşilor, cari în cursul vremii s'au maghiarizat, uitându-şi limba strămoşască. Constituirea în biserică gr.-ort. maghiară nu e împedecată prin nici o împrejurare. Ea se poate face ori unde. Greutatea e însă, că pentru asemenea parohii gr.-ort. maghiare nu se capătă preoţi, fiindcă nici cei româneşti, nici cei sârbeşti, nu pot să slujască la altar, decât în limba lor naţională, în limba bisericei lor. Ar trebuì deci se fie instituiţi preoţi maghiari pe seama acestor comunităţi bisericeşti gr.-ort. maghiare. Dar cine să-i sfinţască? Un episcop gr.-ort. *maghiar!* Şi pe acesta iarăşi cine să-l investeze cu darul arhieresc? P. S. Sa, episcopul din Buda, *Lucian Bogdanovici,* în casul că va ajunge patriarh sârbesc! A luat angajament şi s'a obligat *să o facă aceasta.* Se sfinţască întru Arhiereu pe un om de încredere al guvernului, care apoi va fi încredinţat cu organizarea în ţara întreagă a bisericei gr.-ort. maghiare. Episcopul ar fi în cele spirituale sufragan al patriarhului.

Aşà sună informaţiunile pe cari le avem din izvor absolut autentic. Din ele se vede, că prea mare era preţul, pe care-l promisese episcopul *Bogdanovici* pentru demnitatea de patriarh al bisericei sârbeşti. Să nu se mire deci, nici el, nici guvernul, că congresul a căutat să-l dispenseze dela împlinirea promisiunei făcute, prin aceea, că nu l'a ales, şi nu ia dat ocaziune să şi o împlinească, păcătuind greu în contra bisericei sale, precum credem că nu i-o va dà nici la o eventuală nouă alegere.

Să sprijinim „Asociaţiunea“.

Sine „Astra“ non itur ad astra!

Viena, 4 August n.

Convocarea adunării generale a „Astrei“ şi în anul acesta a fost salutată cu entusiasm din partea mult încercatei noastre prese naţionale. Articoli luminaţi şi însufleţiţi au îndemnat publicul român la participare, şi totodată s'a scris şi despre starea noastră culturală, — îndeosebi despre ţinuta clasei noastre culte faţă de „Astra“.

Cred deci să fie la locul seu, dacă în preajma acestui eveniment cultural se vor auzì voci şi din public şi se vor desbate unele chestii de interes cultural şi strâns legate de „Astra“.

Ştim cu toţii, că „Astra“ e întemeiată şi susţinută pentru literatura română şi cultura poporului nostru.

De asemenea ne este cunoscut tuturora adevărul, că cu cât va fi mai cult poporul nostru, cu atât mai bine va sta el, nu numai în privinţa intelectuală, ci şi în cea materială.

Avantagiile stărei mai bune ale clasei ţărăneşti însă se reflectează direct şi intensiv şi asupra clasei culte, care precum ştim — constă din cărturari, comercianţi şi meseriaşi. Este dar foarte firesc, ca o clasă cultă — conştie de sine şi de datorinţele sale — să privească de o datorinţă primordială, ca să conlucre din toate puterile la ridicarea culturei clasei ţărăneşti, fiindcă cu cât va fi mai cultă, respective mai avută această clasă, cu atât mai bine îi va merge şi celeialalte.

La munca grea — dar măreaţă şi nobilă — a deşteptării şi cultivării poporului nostru însă nu este deajuns, ca să avem numai vre-o câţiva mecenaţi marinimoşi, cari jertfesc averea lor pe altarul culturei naţionale, şi e prea insuficient, ca numai o mână de mecenaţi intelectuali să lucre cu vorba şi condeiul pentru „Astra“, ci este neapărat de lipsă, ca întreaga noastră clasă cultă să se grupeze în jurul acestui focular cultural şi să participe — direct sau indirect — la afacerile ei de interes obştesc.

Indeosebi necesară este concentrarea noastră în jurul „Astrei“ azi, când un uragan năpraznic şueră a pustiu deasupra redutelor din frontul cetăţii noastre culturale.

A sosit ora a 11-a, când fiecare Român de bine trebue să sară în apărarea culturei naţionale, dela care depinde, nu numai prosperarea intelectuală şi bunăstarea materială a poporului nostru, ci chiar existenţa lui naţională.

Stări aşa triste — precum ne arată şi consemnarea membrilor dela 31 Aug. n. 1907 a „Astrei“ — nu i permis să mai dăinuiască lung timp între noi, căci altcum suntem perduţi!

Această consemnare adecă ne spune, că înalta instituţiune — întemeiată şi susţinută pentru cultura poporului român din Ungaria şi Transilvania — nu are mai mulţi membri activi, decât 1750: 96 fondatori, 254 pe viaţă şi restul ordinari, — deşi noi chiar şi după cea mai duşmănoasă statistică formăm o clasă cultă de cel puţin 10.000 bărbaţi, şi sigur tot atât de mare va fi şi numărul sexului gingaş din această clasă.

Nu se mai poate tolera, ca nici chiar 2 părţi din 10 a clasei noastre culte să nu iee parte nici într'o formă la munca „Astrei“, a cărei menire este, să dee în mâna ţăranului român cel mai sigur şi important mijloc pentru asigurarea existenţei sale morale şi materiale.

E imposibil să crezi, că în 8 părţi din 10 a clasei noastre culte să nu existe interes pentru cultura poporului nostru, fără care 1/3 din clasa aceasta aproape de fel, iar 2/3 numai cu chiu şi cu vai ar putea exista.

Te doare inima, când observi, că din 7 episcopi de ai nostri, unul nici nu e indus în consemnarea „Astrei“, din care mai lipsesc încă: un arhimandrit şi cel puţin 20 de canonici, deşi barem clerul superior ar trebuì să fie complet indus în lista membrilor. Dintre protopresbiterii şi preoţii nostri — cari sigur vor fi cel puţin 2500—3000 — nici chiar 600 nu sunt membri ai „Astrei“. In treacăt fie amintit, că dintre cei 10 preoţi militari activi numai pe 2 i-am aflat în consemnare.

Ţi-se sue însă sângele în faţă, când din consemnarea aceasta te convingi, că cele mai bine situate clase sociale de ale noastre, cărora aparţin advocaţii, directorii de bancă, medicii, inginerii şi comercianţii — sunt foarte slab representate între membrii „Astrei“, atât cu numărul, cât şi cu numărarul.

Iată advocaţii, cari după părerea mea vor fi vre-o 250—300, abia întrunesc numărul de 208, şi dintre acestia 153 sunt numai membri ordinari, deşi aproape toţi ar putea şi ar trebuì să fie fondatori, sau pe viaţă.

Dintre 100—150 de directori de bancă dela institutele noastre, în consemnarea „Astrei“ am aflat 19—5 pe viaţă şi 14 ordinari, deşi şi despre acestia toţi putem spune tot aceea, ca despre advocaţi.

Medicii sunt induşi 60 ca membri, 6 fondatori, 9 pe viaţă şi restul ordinari, şi eu cred, că şi ei vor da un contingent de 120—150. Dintre medici de asemenea n'ar fi permis să lipsească nici unul din lista „Astrei“, ci ar trebui să fie înscris fiecare cel puţin ca membru pe viaţă.

Tot aceeaşi o putem zice şi la adresa inginerilor nostri, de cari vom aveà cel puţin 30—50. Dintre ei sunt 13 înscrişi: 1 pe viaţă şi 12 ordinari, deşi pe cum ştiu, toţi sunt bine situaţi şi sigur nu le-ar cădeà greu a solvì şi taxe mai mari.

Comercianţi trebue să avem noi barem vr'o 1500—2000 şi totuşi la „Astra“ numai 67 sunt înscrişi şi dintre aceştia 60 sunt numai ordinari.

Corpul didactic care constă din vr'o 2—300 profesori şi cel puţin 3000 învăţători — e reprezentat la „Astra“ cu 91 membri dintre profesori şi 84 dintre învăţători, ce sigur e puţin. Dar să nu uităm, că din clasele acestea se recrutează cei mai mulţi mecenaţi intelectuali, cari aduc jertfe morale pe altarul „Astrei“, ce mai cu seamă se poate zice despre bravii şi harnicii nostri profesori.

Amploiaţi privaţi sau aplicaţi la diferitele oficii ale statului vom aveà cel puţin 5—600 şi totuşi la „Astra“ numai 148 sunt înscrişi, dintre cari 77 sunt notari comunali. N'ar strică, ca cei neutralizaţi pentru lupta noastră politică, cel puţin la acţiunile noastre culturale să iee parte cât de activă.

Oficianţii aplicaţi la băncile române vor fi cel puţin 600—800 şi totuşi nici 100 nu sunt membrii „Astrei.“

Meseriaşi vom aveà barem vr'o 1000—1500 şi dintre aceştia nici 20 nu sunt înscrişi la „Astra.“

Bănci bine situate avem vr'o 100 şi şi 50 mai mici, dintre cari nici 50 nu sunt trecute în lista membrilor.

Despre celelalte clase sociale reprezentate la „Astra“ nu mai amintesc, fiindcă sunt mai mici la număr, apoi scopul meu nu este a face statistică, ci a spune actorilor competenţi şi tuturor Românilor de bine, că e timpul suprem a da acţiunilor noastre culturale direcţie nouă şi corăspunzătoare, nu numai împrejurărilor actuale, ci şi principiilor de azi.

E neapărat de lipsă adecă, ca să ţinem cont de spiritul timpului şi acomodat lui să indreptăm busola acţiunilor din sinul şi jurul „Astrei“.

Cu vr'o câţiva articoli, scrişi mai cu seamă din incidentul adunării generale, cu ţinerea alor câteva conferinţe sau reprezentaţii teatrale şi cu editarea unui organ necorăspunzător azi scopului, n'o să putem ajunge îngrabă la scopul măreţ al „Astrei“.

Trebue schimbat sistemul vechiu cu altul modern şi dată altă direcţie acţiunilor noastre culturale.

E neapărat de lipsă înainte de toate, ca să facem „Astra“ cât se poate de cunoscută, chiar şi în cele mai inferioare pături ale poporului, fiindcă mulţi sunt dintre ai nostri, carl nici de veste nu iau auzit.

Munca aceasta însă nu se poate numai prin ziarele noastre, ci prin acţiuni pornite din sinul comitetului central şi dìrigeate direct la persoane.

Da, persoanele direct trebue făcute atente asupra „Astrei“ şi să li se deie ocazia a se înscrie.

In vederea acestor scopuri am înaintat pentru adunarea generală 10 propuneri, a căror intenţie este: a aflà mijloacele necesare, cu cari în mod potrivit s'ar puteà surescità interesul publicului nostru pentru afacerile „Astrei“; a deşteptà simţul de datorinţă naţională şi culturală în inima fieştecărui Român; a trezì şi dezvoltà spiritul de asociare între noi şi în fine a deschide teren cât se poate de larg activităţii „Astrei“.

Toată suflarea românească — dela vlădică până la opincă — trebue angajată la măreaţa muncă culturală a „Astrei.“

Trebue reamintit unora din clasa noastră cultă, că cu bănişori cu greu câştigaţi de bietul nostru ţăran, sau cu prescură românească ori cu stipendii şi alte ajutoare româneşti s'au cualificat, şi pânea de toate zilele tot în mijlocul nostru o câştigă: deci datori sunt a se interesà de cultura ţăranului.

Să nu ne genăm a spune fieştecăruia, că taxa de membru pentru „Astra“ e numai o părticică mică din tributul de recunoştinţă, cu care datori suntem poporului pentru imensele binefaceri primite dela el, iar a solvì acest tribut, e o datorie sfântă, care între toate împrejurările trebue împlinită.

Bogatul şi săracul deschidă-şi dară punga si — după cum îl va trage inima şi-i va permite mâna — să depună obolul seu pe altarul culturei naţionale, până când încă nu e preà târziu.

Cu mânile în sân nu mai putem stà azi, când orizontul e întunecat de nori grei, cari în sânul lor ascund trăznete şi fulgere pentru cultura naţională şi e o chestie numai de timp, ca să se descarce cu furie nebună asupra ei.

Să nu uităm, că se zvoneşte despre sufragiul — poreclit şi universal, îmbrăcat în cojocul pocit, şi anume pentru noi strâmb croit — al *pluralităţii*. Acul pentru acest cojoc îl putem aflà numai între armele culturei poporului nostru.

Indolenţa noastră în privinţa culturală a poporului se poate răzbunà amar în viitor!

Ştim doar cu toţii, că ţăranului nostru i-se pune cu sâla în mână o monedă străină de comunicaţie spirituală cu alţii. Primească-o dacă aşa i-a dictat soartea, dar să ne îngrijim de cu vreme şi de fel să nu permitem, ca spoiala cutărei culturi străine să între prin porii păreţilor în casa ţăranului nostru şi să-i înficieze atmosfera. Casele înficiate prin bacilele culturei streine cu razele soarelui dădător de viaţă a culturei naţionale să le desinficiăm, şi cât se poate de radical.

Ca să putem face aceasta cu succesul dorit, e neapărat de lipsă înainte de toate, ca să ne înrolăm toţi — femei şi bărbaţi — în şirurile membrilor „Astrei“ şi să îndemnăm la asta şi pe alţii, precum să înfluinţăm, ca toate celelalte instituţiuni de ale noastre — mai cu seamă băncile, comunele bisericeşti şi cele politice, unde suntem în majoritate — să se înscrie ca membri la „Astra.“

Privească fieştecare Român de bine de o datorinţă sfântă, ca să fie membru al „Astrei“ şi să fie convins, că despre noi, respective despre bunul şi blândul nostru popor, cu drept cuvânt se poate zice: sine „Astra“ non itur ad astra.

Dr. Lazar Popovici
medic şi membru pe viaţă al Astrei.

Accidentul de tren dela Bătuţa.

Amănunte.

Ziarul „*Tribuna*“ din Arad aduce despre accidentul de tren dela Bătuţa următoarele amănunte interesante:

Sâmbătă seara, cu trenul express de Arad, au pornit din Sinaia, A. A. L. L. R. R. Principele Ferdinand şi Principesa Maria, cu micii Principi Carol şi Elisabeta, împreună cu suitele lor, călătorind spre Coburg.

Ieri, Dumineca dimineaţa, urmau să treacă prin Arad, dar întâmplător un accident a survenit pe drum, întrerupând călătoria. Cu câteva ceasuri înainte de sosirea trenului de Arad, în staţia Bătuţa, s'au ciocnit două trenuri de marfă. Carambolul foarte puternic a sfărâmat vagoanele în cea mai mare parte, astfel, că linia fiind deplasată şi locul acoperit cu sfărâmăturile vagoanelor, trenul express, sosit în apropierea staţiei, s'a găsit în imposibilitate de a-şi puteà continuà drumul. S'au luat măsuri în pripă pentru a se puteà liberà în primul rând locul, telefonându-se în acelaş timp la staţiile învecinate, cum şi la direcţia Căilor Ferate, pentru a se expedià un număr mai mare de lucrători. Pasagerii aflători în tren erau de tot alarmaţi, căci deocamdată orice circulaţie erà întreruptă. Principii Moştenitori însă şi-au păstrat toată răbdarea, aşteptând în cele trei vagoane regale. In primul rând au sosit la faţa locului patru vagoane cu lucrători din Maria Radna. Peste 2 ceasuri din Arad au sosit alte 8 vagoane de cl. I şi a II-a, în care luase loc dl inspector Vetter cu alţi doi funcţionari ai căilor ferate, pentru a cercetà cazul şi a urgentà măsurile în consecinţă, foarte îngrijoraţi de accidentul întâmplat tocmai în împrejurarea călătoriei Principilor Moştenitori ai României. Cu toate sforţările făcute pentru a se grăbì lucrările de reparaţie, nu s'a putut procedà la circulaţia trenului decât numai prin transbordare. Pasagerii din trenul de Arad au luat loc în cele 8 vagoane sosite dintr'acolo. Intr'un cupeu de cl. I a luat loc şi A. S. R Principele Ferdinand, cu aghiotantul său, cum şi încă câteva persoane din anturagiul său.

A. S. Regală a călătorit astfel până la Arad, unde dl inspector Vetter i-a pus la dispoziţie un nou vagon ministerial, separat, cu care a călătorit până la Pesta, unde urmà să aştepte sosirea vagoanelor Regale, cum şi pe A. S. R. Principesa Maria, împreună cu micii principi, cari nu s'au coborât din vagoane. In toate staţiile lumea erà alarmată de întreruperea aceasta neaşteptată. In drumul spre Pesta, lumea dejà avizată de accidentul trenului accelerat în care se aflau Principii României, ieşise într'u întimpinarea AA. LL. RR.

In gara Maria-Radna, aflându se întâmplător mai mulţi Români, au salutat respectuos pe A. S. R. principele Ferdinand, care a trecut prin transbordare, la oarele 11 a. m. D na Marilina Bocu, aflătoare pe peron, a salutat pe A. S R. care a binevoit a se întreţineà cu Dsa, în mod foarte amabil.

A. S. R Principesa Maria nu a părăsit de loc vagoanele princiare, cari au staţionat în apropierea staţiei Bătuţa, până seara la 7 şi jum.

Fără a-şi fi perdut nici un moment răbdarea, A. S. R. Principesa a privit la efectuarea lucrărilor de reparaţie, convorbind cu câţiva ţărani români, cari treceau pe lângă vagoanele princiare, transportând bagagiile pasagerilor. In timpul zilei micii principi Carol şi Elisabeta au făcut plimbări prin satul Bătuţa, până în pădure, şi întâlnindu-se cu ţărani au stat de vorbă cu ei, întrebându-i asupra locurilor, foarte miraţi de portul românesc de prin părţile acestea. La oarele 4 după amiazi AA. LL. RR. au luat ceaiul în vagonul-restaurant princiar.

La oarele $7\frac{1}{2}$ p. m. după o muncă neîncetată s'a putut eliberà şi reparà liniile, lăsând loc vagoanelor princiare spre trecere. Două locomotive sosite într'adins s'au alipit vagoanelor, cărora s'au mai adăugat şi altele în cari au luat loc pasagerii celoralalte trenuri sosite peste zi. Condus sub privigherea dlui inspector Vetter, trenul a pornit din staţia Bătuţa aproape de oarele 8 seara.

In gară mai mulţi ţărani au salutat respectuos pe AA. LL. RR. entusiasmaţi şi mişcaţi de a fi văzut şi găzduit în apropierea sătuţului lor pe Auguştii oaspeţi Princiari.

La Maria-Radna o mulţime număroasă aştepta sosirea trenului şi vestea călătoriei Principilor Moştenitori svonindu-se, toţi erau curioşi a vedea pe graţioasa Principesă a României. In public se aflau mulţi Români. Din asistenţă d-na Marilina Bocu, fiica primarului din Sinaia, a fost primită în vagonul princiar, salutând pe Auguştii călători şi oferind două prea frumoase jerbe de flori A. S. R. Principesei Maria şi A. S. R. micei Prinţese Elisabeta, cari au binevoit a se întreţinea foarte cordial cu D-sa, mulţămindu i călduros pentru neaşteptata şi plăcuta surprindere.

A. S. R. Principesa României erà însoţită de D-na Elisa Greceanu, Doamnă de onoare. D-sa observând publicul din apropierea trenului a atras atenţia AA. LL. RR. Prinţesei şi micilor Principi, cari apărând apoi la ferestrele vagonului au mulţumit afabil salutărilor călduroase ale asistenţei române.

După zece minute trenul şi-a continuat drumul către Arad şi Budapesta. A. S. R. Principele Ferdinand va rămânea la Berlin pe când A. S. R. Principesa cu micii Principi îşi vor continua drumul la Coburg, unde va avea loc în curând căsătoria Principesei Beatrice, — logodită cu un Infante de Spania, — sora mai mică a A S. R Principesa Maria a României.

Despre România.

Ziarul „*Schlesiche Zeitung*“ publică într'un număr mai recent un articol elogios la adresa regatului român, pe care-l reproducem şi noi, după cum urmează:

„Situaţiunea politică din Balcani luând de un timp încoace o turnură îngrijtoare, bărbaţii conducători ai statului român s'au pus în strânsă înţălegere cu sferele conducătoare din Austro-Ungaria şi Germania, spre a ajunge la o completă comunitate de vederi, impusă de bunele relaţiuni amicale existente. Nu sunt decât numai câteva zile, de când prim-ministrul D. A. Sturdza (care e şi ministru de externe) a avut cu baronul Aerenthal o întrevedere. In curând va aveà şi regele Carol o întrevedere cu împăratul Francisc Iosif la Ischl, şi întrevederii acesteia va urmà apoi o altă intrevedere, aceea a dlui Sturdza cu cancelarul german Bülow, la Norderney.

In felul acesta se vede clar, că politica orientală a României, în urma prietenoaselor ei relaţiuni cu tripla-alianţă, şi în special cu Austro Ungaria şi Germania, e în plină conglăsuire cu a acestor puteri occidentale.

Linia aceasta de conduită a României e trasă de desvoltarea ei politică-economică.

In adevăr, giganticele sforţări ce le-a pus ea, ca să se transfoarme dintr'un stat vasal oriental într'unul cultural-european, au făcut-o în acelaş timp, ca să se alipească de politica pacifică a triplei-alianţe. Şi alipirea ei de cele trei puteri este firească, de oarece ea n'are să se teamă de politica lor de expansiune, ba ceva mai mult, pericolele ce ar puteà ameninţà independenţa şi existenţa României, sunt îndreptate în contra triplei-alianţe.

Toate acestea n'au împiedecat însă, ca România să întreţină relaţiuni prietenoase cu toţi vecinii sei.

După răsbelul din 1877 relaţiunile dintre România şi Rusia erau foarte încordate.

Poporul român nu puteà să uite, cum a răsplătit vecinul seu dela nord serviciile ce i le-a adus pe câmpul de răsboiu, luându-i cele mai bogate şi româneşti districte ale Basarabiei. Dar regele Carol, care este un politician realist de rangul întâi, a priceput să amelioreze relaţiile în decursul timpului, dându-le un caracter cu totul normal, ba şi prietenesc chiar.

Tot la fel s'a procedat şi cu Bulgaria. Şi aici a răuşit înţelepciunea regelui Carol ca să înlăture elementele de discordie şi să stabilească relaţiuni de bună vecinătate.

Excelente de tot sunt relaţiunile României cu Turcia, care înţălege, că România e unica între ţările balcanice, care este cuprinsă de adevărată iubire de pace

FOIŞOARĂ.

Octavian Smigelschi.

Intre artiştii, pe cari Karl *Dörlschlag* îi luase sub aripile sale în şcoala sibiiană, şi cari în vremea formării şi sbuciumării lor au rămas cu dânsul în intimă atingere, în rând cu *Wellmann*, *Schullerus*, *Coulin* şi *Fleischer*, se numără şi Octavian *Smigelschi*. Indiscutabila lui valoare de artist se invederează acum prin conferirea „*premiului pentru Roma*“. De cercurile săseşti, amicale artelor, Smigelschi a stat totdeauna aproape, deja de pe timpul primei expoziţii de artă din Sibiiu dela 1890, unde el pentru ântâia dată păşise în publicitate.

Nimic nu e de importanţă mai hotărâtoare pentru dovada existenţei artei, decât destoinicia validitării individualismului unui talent positiv. Cu un zel fără repaos şi cu o aprofundare fără preget, din acel moment în care Smigelschi îşi aflase adevăratul seu ogor de muncă, el şi-a şi creat loc pentru terenul seu de activitate. Acolo, unde s'a ridicat pe acest teren, a putut se ajungă numai muncind ca Român, în spirit naţional. Nu însă în acel înţeles, că ar fi cules numai bogăţiile imense de gen naţional din motivele ce există în viaţa poporului român, ca şi în viaţa altor popoare. Nu, ci în acel fel, că el a pornit cu o forţă mare de acolo, de unde arta naţională bisericească gr. orientală, după o desvoltare de aproape două mii de ani, stagnase din causa, că pentru vechile idealuri nu se mai găsiau forme nouă, nu mai existau nouă puteri de expresiune. Această artă bisericească emanase din Bisanţ şi se înstăpânise pretutindenea unde creştinismul oriental prinsese, rădăcini. Această artă luase în posesie nu numai păreţii bisericilor dela sate, se înstăpânise nu numai asupra tâmplelor, iconostasului şi a sanctuarului, ci şi mulţimea icoanelor sfinţilor şi a crucilor erau sub dominaţiunea ei. Cu o seriositate mistică-sărbătorească manifestată la început, arta aceasta mai târziu începuse se degenereze şi în sfârşit să devină ţeapănă în forme de manierare fără duh, în cari însă cu toate acestea mai rămăsese o licărire din vechile tradiţii.

Acì Smigelschi trase brazdă. Şi acì zace cel mai special şi trainic merit al seu singur, că a devenit un nou descoperitor spre ţeluri nouă ale artei naţionale, nu numai pentru poporul seu, ci pentru întregul creştinism greco oriental şi greco catolic. Smigelschi este, care a descoperit aceste urme, dela cari pleacă o linie oablă înapoi la cele mai vechi tradiţii. Se poate spune, că Smigelschi înfăţişează legătura între arta bizantină cultivată în biserica grecească şi ajunsă acì la o desvoltare caracteristică şi între o artă a viitorului, al cărei fundament el l-a descoperit şi l-a aşezat. Este evident, că pentru o astfel de forţă, de un efect aproape epocal, este nevoe şi de un talent tot atât de extraordinar. Şi nu este de mirat, dacă la Budapesta au frapat la 1904 proiectele sale şi cartoanele espuse pentru decorarea catedralei metropolitane din Blaj.

Era un sentiment corect, când la Budapesta s'a simţit, că operile lui Smigelschi înseamnă pentru arta din Ungaria o îmbogăţire de mare valoare şi în acelaşi timp de înaltă însemnătate. Este şi natural, că la un artist de talent deosebit nu se pot ivì succese mari aşa peste noapte. Până ce a ajuns Smigelschi să-şi desvoalte programul în proiectele pentru Blaj, cari îşi aşteaptă executarea, trebuise să mântue studii vaste. La München, Veneţia, Ravenna şi Florenţa a căutat el să cuprindă arta Primitivelor în conţinutul lor psihic. Dela anul 1890 încoace, în care timp a fost profesor de desemn la gimnasiul de stat din Ibaşfalău, a folosit fiecare ceas de recreaţie ca se ajungă în clar cu arta sa. Dovadă de seriositatea cu care el o făceà aceasta, este faptul semnificativ, că mai mult de 12 ani el şi-a putut călcà pe inimă să rămână pentru publicitate ca şi cum n'ar fi existat. Ambiţia particulară artiştilor de a fi apreciaţi el nu a cunoscut-o în acest lung timp, ori în casul cel mai bun a refusat-o.

Era ocupat îndeajuns cu studii tehnice, figurale, decorative şi de peisagiu. Şi după o vorbă a sa proprie, mai bine de un deceniu din viaţa sa l-a „experimentalisat“.

Aşa se face, că în tablourile pe cari le-a creat în catedrala metropolitană din Sibiiu, — parte în colaborare cu Coulin, — dintr'o dată apare ca pictor de o personalitate deosebit de marcantă.

Ce nizuià el cu înviorarea şi adâncirea artei bisericeşti gr.-or., indicase în proiectele sale blăjene. Cum proiecte analoge se prezintă în executare, — ne arată el aici!

Cine se apropie să privească aceste picturi, nu va puteà la început să suprime un fel de sentiment, particular, ce'l cuprinde, deosebindu-se tablourile de tot ce vezi adeseori şi de aceea cu ce eşti obicinuit. Iţi trebue timp, ca să pătrunzi la miez Dar pe lângă o suficientă capacitate de aperceptiune artistică, curând acest sentiment e înlocuit cu impresia care şi-o face privirea unei adevărate opere de artist, şi înţelegi intenţiile şi ţinta sa. Gaseşti aici, că Smigelschi a răuşit să-şi realiseze principiile, pe cari el însuşi şi le-a grupat în următoarele scurte puncte de vedere;

şi nu urmăreşte politică de aventuri, nici nu vrea să pescuiască în apă turbure. România nu ţinteşte să rupă ceva din Turcia.

Deşi relaţiunile diplomatice ale României cu Grecia sunt întrerupte de mai mult timp, deşi politica Greciei e îndreptată în contra Românilor din Macedonia, totuşi raporturile sunt tolerabile. Nu urmează însă, că România va lăsà vr'odată pe fraţii săi de sânge şi de limbă victimele politicei de expansiune a Grecilor.

Amenajându-şi astfel România relaţiunile sale şi trăgându-şi astfel linia sa de conduită politică, ea şi-a rezervat rolul de stat *pacific* la pragul orientului, şi la îndeplinirea acestui rol se străbueşte cu toată forţa sa morală şi materială. Astfel se exlică, că paralel cu desvoltarea ei economică, România face sforţări până la limitele posibilului spre a fi milităreşte cât mai bine organizată.

Sacrificiile ce le-a făcut România în anii din urmă, pentru întărirea armatei sale, sunt considerabile. Actualmente armata română poate dispune într'un caz de războiu în prima linie de 400 000 de oameni, şi afară de aceasta armată activă mai e o rezervă de 400·000.

Situaţiunea financiară a României e bine ordonată. Bugetele s'au încheiat toate, în fiecare an, cu câte un considerabil excedent aşa, în cât s'au putut face cheltueli extraordinare, fără să se fi recurs la un împrumut." — —

Articolul ziarului german se termină astfel:

„Excelenta situaţiune militară şi financiară, soliditatea dinastiei şi a tocmirilor ei de stat, precum şi situaţiunea ei geografică, (ce o face să fie o punte de trecere din Europa centrală spre orient) permit României să fie un factor important în desfăşurarea evenimentelor din Balcani, şi *îi dau o valoare deosebită în caz de alianţă.* Amicii ei pot să se încreadă pe deplin în ea."

Alianţa franco-rusă.

Din incidentul întâlnirei, în una din zilele din urmă, a ţarului din Rusia cu prezidentul republicei franceze, se scrie mult prin ziarele streine despre alianţa franco-rusă, făcându-i-se istoricul. Se constată, că în interval de zece ani, toţi prezidenţii Franciei, trei la număr, au avut întâlniri cu ţarul Rusiei. Dar ideea alianţei franco-ruse e cu mult mai veche. Alianţa aceasta îşi are istoria ei foarte îndepărtată. Nu mai puţin decât şease domnitori ruşi: Petru cel Mare, Elisabeta, Pavel, Alexandru I, Nicolae I şi Alexandru II au urmărit ideea unei alianţe ruso-franceze, în scopuri ofensive, dar nici unul n'a izbutit s'o realizeze. S'a făcut ochi dulci Bourbonilor, monarhiei din Iulie, imperiului al doilea, apoi republicei — dar în zadar.

Dar mai târziu, sub Carnot, au uitat Francezii, că armatele lor au pierit de ger odinioară la Moscova, şi au uitat Ruşii, sub Alexandru II, că soldaţii lor au sângerat la Cernaia.

Abia pe timpul preşedintelui *Carnot* au început Francezii să alerge după Rusia. Dar la început, iubirea aceasta a fost întimpinată cu răceală la curtea lui Alexandru III.

Pentru fantoma alianţei cu Rusia, cei din Paris au jertfit politica tradiţională franceză, în virtutea căreia influenţa rusească nu trebuia să pătrundă la Mediterana, iar Francia avea să rămână puterea protectoare a creştinilor din Levant. In privinţa aceasta poate fi citat mesagiul din 2 Martie 1854 al lui Napoleon al III-lea, în care se zicea: „Francia are tot atât, de nu şi mai mult interes, ca Anglia, să nu lase să se întindă influenţa Rusiei. Stăpânirea Constantinopolului înseamnă tot atât, ca stăpânirea Mediteranei, care udă trei sute de mile din ţermii Franciei. De altmintrelea politica aceasta nu datează de eri; din contră, ori-ce guvern naţional din Francia a avut-o de veacuri în vedere"

In Paris însă, unii şovinişti deveniră nerăbdători. Mulţi ar fi voit bucuros, să vază pe Rusia luptându-se pentru Francia pentru recucerirea Alsaciei-Lorenei. Ziarul „Figaro" chiar întrebase serios într'un articol intitulat „Alliance ou flirt", dacă Rusia cochetează numai cu Francia, ori e în adevăr aliată cu aceasta — şi sub „în adevăr aliată" ziarul „Figaro" părea a întreba, dacă Rusia, într'un caz dat, ar fi dispusă să tragă sabia pentru recucerirea Alsaciei-Lorenei?

Erà în anul 1875, când Gorceacoff a rostit cuvintele: „Noi am fost contra anexărei Alsaciei-Lorenei, care ar fi un prilej de discordie pentru Europa, dar nouă ne este absolut indiferent, dacă ţara aceasta e franceză sau germană".

In acelaş sens s'ar fi exprimat, cu prilejul unei intrevederi în Kiel, ţarul Alexandru III, către împăratul Wilhelm II.

E adevărat, că Francezii n'au părăsit până acum gândul de a ajunge într'o zi iarăş stăpâni pe Alsacia-Lorena. Cei mai moderaţi s'ar mulţămi cu retrocedarea Lotaringiei, iar cei foarte moderaţi propun, ca Alsacia-Lorena să fie neutralizată. In chipul acesta, cred ei, s'ar puteà ajunge la o înţelegere pacinică între cele două mari state vecine. Ei sunt de părere, că cel mai mic serviciu ce li s'ar puteà face, ar fi această neutralizare.

Defunctul diplomat şi jurist Geffken, care trăise multă vreme în Alsacia, se exprimà ast-fel acum cinci-spre-zece ani asupra situaţiei din Alsacia-Lorena:

„In opinia publică din Alsacia s'a produs o schimbare remarcabilă. Se vede din ce în ce mai mult, că punctul de vedere al protestărei infructuoasă nu duce la nimic. Binefacerile bunei administraţii germane se văd. Dacă totuş nu s'a ajuns încă la contopirea cu Germania, pricina sunt pe de o parte sistemele de guvernament, cari să schimbă, pe de alta presiunea pe care aşà zişii notabili o exercită asupra ţăranilor, dar mai presus de toate menţinerea Alsaciei-Lorenei în situaţia de provincie a imperiului. Dacă la început trebuia să fie aşà, ca transiţie, azi situaţia asta nu mai e îndreptăţită de loc. Ea dă locuitorilor impresia, că dominaţiunea actuală e numai provizorie, şi că ei înşişi nu sunt decât supuşi germani de a doua clasă.

Pe lângă aceasta mai trebuie adăogat faptul, că între Alsacia şi Lorena e un antagonism naţional. Aceasta din urmă e franceză, şi nu poate fi guvernată de cât ca atare. Imprejurarea, că se ţine seamă de acest fapt, e piedica cea mai mare, că Alsacia nu devine în curând iarăşi cu totul germană.

Ca întregire a vorbelor lui Gorceakoff, citate mai sus, iată şi cele rostite de Katakazis, favoritul lui Gorceakof: „Rusia nu va admite un al doilea dezastru mare al Franciei". Ideea aceasta, spusă din inima multor Ruşi, s'a cristalizat de mult în alianţa franco-ruso.

Pe de altă parte, în tendinţa ofensivă a acestei alianţe, Francia nu mai e sprijinită de bărbaţii conducători ai Rusiei. Mai nainte erà altmintrelea. Pe când nu erau încă aliate, Francia şi Rusia căutau cu ori ce chip să rupă alianţa Italiei cu Germania şi cu Austro-Ungaria. Ţarul Alexandru III avea mult de furcă cu doi sfetnici politici ai lui: Katkow, care căuta să-l atragă spre Francia, şi Giers, care cât timp a trăit bătrânul împărat Vilhelm şi Bismark, şi era cancelar, n'a părăsit ideea de-a menţine relaţii bune cu Germania. Atras de ideile lui Katkow, ţarul Alexandru III l'a somat pe acesta să se explice cu Giers, dar cancelarul rus n'a voit să primească pe publicistul panslavist din Moscova. Alexandru III s'a supărat pe Giers. Acesta şi-a dat demisia. I s'a trimis însă răspunsul, că ţarul numeşte şi concediază când îi place lui pe miniştri, cari nu pot pleca când au ei gust să plece.

Azi situaţia nu mai e aşa de critică. Nicolae II nu e aşa de autocrat, ca tatăl său, iar Isvolsky are destulă putere să stăvilească toate influinţele panslaviste şi şoviniste. Atârnă însă mai mult de persoane, ca în acest moment alianţa franco-rusă să nu ia o înfăţişare ameninţătoare. In momentele liniştite nu trebuie uitată istoria, — şi istoria alianţei recomandă o continuă precauţiune.

NOUTĂŢI.

Intâlnirea dela Ischl. Mercuri, în 12 August n. soseşte la Ischl Regele Edward al Angliei, pentru a felicità pe Maiestatea Sa, Monarhul nostru, din incidentul împlinirii celor şasezeci de ani de domnie. Se vor aranjà sărbări mari în Ischl, pentrucă visita e de caracter oficios. Va venì cu Regele Edward şi ministrul de esterne al Angliei, şi se va afla în Ischl şi ministrul nostru de esterne, baronul Aehrenthal.

*

Regele Carol la Viena. După o foaie dela Viena, întrevederea regelui Carol cu Maiestatea Sa Monarhul nostru nu se va întâmpla în Ischl, ci la Viena unde Regele României va sosi între 7 şi 17 Septemvrie. Vizita aceasta a Regelui Carol va avea un caracter oficial. Vizita va dura mai multe zile, în cari se vor aranja serbări mari la curtea imperială dela Viena. De unde urmează, că Regele Carol va vizita pe Domnitoriul nostru, nu cu ocaziunea plecării sale în streinătate, ci când se va reîntoarce din străinătate acasă.

*

La Ischl. Ministrul-prezident Wekerle a plecat Mercuri seara la Ischl şi eri Joi, a fost primit în audienţă din partea Maiestăţii Sale. Se crede, că pe lângă afaceri curente, prim-ministrul ungar a făcut propunere Maiestăţii Sale şi cu privire la *neîntărirea* alegerii de patriarh sârbesc, şi o depeşă ne spune, că M. Sa ar fi acceptat *neaprobarea* alegerei făcute.

*

Adunare poporală se ţine Duminecă 9 August n. în Ileanda mare. Va vorbi prezidentul clubului deputaţilor naţionalişti Dr. *Teodor Mihali* şi deputatul Dr. *Aurel Vlad*

*

O surprindere. Ziarul „*Budapesti Hirlap*" scriind despre alegerea de patriarh sârbesc spunea, că Măiestatea S'a nu va întări pe Smejanovici de patriarh, ci va da congresului sârbesc „*un răspuns demn şi surprinzător, poate chiar Sâmbăta viitoare*". Ceea ce ar însemna, că episcopul *Bogdanovici* va fi *numit* patriarh, cu toate că nu a primit nici un vot.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a primit dela Preacuvioşia Sa Arhimandritul *Augustin Hamsea* suma de cor. 50·— ca donaţiune pentru scopurile şcoalei industriale.

*

Votul plural. Ziarele cari stau aproape de guvern dau ca sigură ştirea, că legea nouă electorală va fi compusă pe bazele votului plural, şi că dreptul de alegere va fi legat de cunoaşterea scrisului şi cetitului în limba proprie.

*

Hymen. *Ioan Radu* şi *Olimpia Gheaja* îşi anunţă serbarea cununiei religioase, care se va oficià Duminecă în 27 Iulie st. v. (9 August st. n.) 1908, la orele 3 după amiazi, în biserica gr.-or. rom. din Paloş.

*

† Iacob Mureşian, învăţător penzionat în Cluj, a repausat în Domnul, Marţi, 4 August n. a. c. la oarele 11 a. m. în anul al 72-lea al vieţii, şi al 50-lea al activităţii sale publice. A fost înmormântat eri, Joi, 6 Aug. n. la oarele 3 d. a. în cimiteriul comun din Cluj.

*

Advocat nou. Domnul Dr. *Ioan Dordea* şi-a deschis cancelaria advocaţială în Ocna Sibiiului (Vizakna).

*

Docenţe la facultatea de drept din Bucureşti. La 15 Ianuarie 1909 orele 9 dimineaţa se încep în localul facultăţii de drept din Bucureşti esamenele pentru câştigarea următoarelor docenţe: Una pentru dreptul roman, una pentru dreptul civil, una pentru dreptul penal, una pentru dreptul public, una pentru economia naţională, una pentru dreptul internaţional public şi privat, şi una pentru dreptul comercial.

*

Sub firma „Vultur" se intenţionează a se înfiinţa în Maria-Radna (comit. Arad) o societate anonimă economică, industrială şi comercială, cu sediul în Maria-Radna şi cu un capital social de 100,000 coroane, împărţit în 2000 acţii de câte 50 coroane. Deslușiri mai datailate se pot primì dela domnul Dr. *Vasile Avramescu,* advocat în Maria-Radna. Scopul înfiinţării acestei societăţi este, după cum se spune în prospect, a se da inteligenţei române ocasiunea de a studia în teorie economia şi industria casnică, apoi valorisarea productelor cari provin din aceste ramuri de ocupaţiune, pentruca se poată întroduce şi lăţi în praxă în popor modul de câştig mai mare, mai solid şi mai sigur.

*

Sărbările Slovacilor. Săptămâna aceasta s'au ţinut sărbările culturale naţionale ale Slovacilor în T.-S.-Mărtin. Au fost foarte succese. A participat multă lume la ele. A fost inaugurat museul etnografic, iar reuniunea femeilor slovace şi a ţinut adunarea generală anuală.

*

Colera. In oraşul şi districtul Astrakan au fost constatate până acum 34 casuri de coleră, dintre cari 16 s'au terminat cu moartea. De prin alte părţi ale Asiei asemenea se semnalează casuri de coleră. S'au luat toate măsurile necesare, ca primejdioasa boală să nu-şi facă intrarea în Europa.

*

Un tablou al lui Murillo. In proprietatea unui negustor de obiecte de artă din Londra se află un tablou original al lui Murillo, care represintă pe Christos vindecând bolnavii. Tabloul represintă o valoare de 200.000 franci. S'a format imediat un comitet, care strânge din contribuiri benevole suma aceasta, pentru a cumpăra tabloul pe seama catedralei cu hramul sfântul Petru.

*

Donaţie frumoasă. Un oarecine, care vrea să rămână necunoscut, a donat 500,000 de coroane academiei de ştiinţe din Viena, în scopul ridicării unui edificiu special, pentru incercări de a se produce *radiu.*

*

Pentru tricolor. Preotul din Buteni (diecesa Aradului) *Ioan Popovici* a fost tras la răspundere, pentrucă la înmormântări copiii cântăreţi aveau haine de slujbă provăzute cu pânglici tricolore româneşti şi chiar şi pe crucea purtată în fruntea convoiului mortuar, atârna asemenea panglica tricoloră românească. Pretorul cercual a pedepsit pe părintele *Popovici* pentru acest *delict* cu cinci zile închisoare şi 100 cor. emendă în bani, iar vicecomitele comitatului a *aprobat* sentenţa. S'a dat recurs la ministrul de interne.

*

Deraiare de tren. Din Caranşebeş se scrie, că un tren care aducea muncitori de pe linia ferată Caranşebeş-Haţeg, care acum se clădeşte, a deraiat. Maşinistul şi trei lucrători au remas morţi, iar mulţi alţii sunt grav răniţi, pecând unii mai puţini au scăpat cu răniri mai uşoare. S'a deschis o anchetă.

*

Concert în Lugoj. Dumineca în 9 August n. (27 Iulie v.) 1908, reuniunea română de cântări şi muzică din Lugoj. cu concursul dşoarei Ana Bobora, eleva conservatorului din Bucureşti, aranjează concert sub dirigenţa dlui Ioan Vidu. Inceputul precis la $8^{1}/_{2}$ ore seara. După concert urmează dans.

*

Petrecere în Armeni. Tinerimea studioasă din Armeni invită la petrecerea de vară ce va aveà loc Dumineca în 9 August st. n. 1908. Inceputul la $6^{1}/_{2}$ oare seara. Preţul de întrare: de persoană 1 cor. de familie 2 cor. Venitul curat e destinat ambelor biserici din loc. Suprasolvirile marinimoase se vor cuità pe cale ziaristică.

*

Petrecere în Mercurea. Tinerimea inteligentă română din Mercurea invită la petrecerea de vară ce se va aranjà Dumineca în 9 August st. n. în sala hotelului „Trei Arabi". Inceputul la $7^{1}/_{2}$ oare seara. Preţul de întrare: de persoană 1 cor., de familie 2 cor. Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice.

„Concepţie vastă decorativă şi uzare de spaţiu. Spiritualizarea formei. Un fel de a prezentà armonic relieful, după plan corect conceput. Ignorarea realismului, care se contrazice cu monumentalitatea. Condamnarea tuturor tertipurilor artistice, în perspectivele de aer şi de spaţiu. Linişte plină de demnitate, seriozitate adevărat creştinească.

Simplitate naivă, eventual naivă — neafectată şi adevăr interior în concepţiune. Despreţuirea molaticului dulce, şi mai bine figuri ţeapăne, decât o mişcare exagerată în prezentare."

Este notoric, că astfel de principii sunt diametral opuse artei bisericeşti apusene de azi, care prea adese înlocueşte adevărul prin o sentimentalitate nedesluşită.

In lucrarea sa artistul Smigelschi cu toate astea nu nizueşte să caute numai o modernizare fără duh şi lipsită de caracter a artei române — bizantine.

Ponderanţa el o pune pe transfusiunea materiei vechi cu fluidul propriei individualităţi. El caută să valoreze elementul naţional prin aplicarea ideilor decorative din arta poporului. In această lucrare se nizueşte, ca tipurile figurate să le adâncească în fondul lor. Şi în aceasta, ca artist modern, care în faţa sujetelor sale stă pe un punct de privire pur personal, el vede tema sa principală. In cazul de faţă el caută să-şi validiteze susţinerea naţională pe baza unei culturi antice.

Cât de originală şi cât de apartă ar fi pictura bisericească a lui Smigelschi, care şi în alte lucrări ale sale îl preocupă. El rămâne şi în acestea original şi interesant.

Un mic autoportret, desemn de peană, şi uşor iluminat prin acuarel, este o adevărată piesă de cabinet, ca fineţă şi concepţie caracteristică. O dovadă mai mult de talentul de-desemn excelent de care dispune, şi fără de care ori ce pictură se clatină.

Acum Smigelschi pleacă pentru timp mai lung din mijlocul nostru. In Roma, în acest unic oraş al artei, care încântă inima oricărui artist, cu coloarea şi lumina, oamenii şi peisagurile sale, el va lucrà în strictă concentrare spre care inclină natura sa, la adâncirea şi mai profundă a programului său.

Iar noi suntem siguri de speranţa ce ne face se credem, că el va creà încă ceva mare de tot. Şi putem să dăm expresie bucuriei noastre, că şi noi Saşii avem partea noastră la succesele sale, prin şcoala noastră, de cultura şi binefacerile căreia s'a bucurat.

—*r. R*—.

Nr. 391/908 [220] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de învățători în comunele mai jos insemnate din protopresbiteratul Zarandului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Brad**, un post de învățător. Salariu anual 600 cor., cuartir în natură, relut de lemne 60 cor. și relut de grădină 20 cor. până la finea anului 1908, ear dela 1 Iannarie 1909 salariu 1000 cor. cuartir în natură și relut de grădină 20 cor.

2. **Buceș**, salariu anual 600, din repartiție 500 cor. ear 100 cor. din venitul cantoral, cuartir liber în edificiul școli, folosirea grădinei și lemne de foc.

3. **București**, salariu anual 600 cor., dela biserică 525 cor. din repartiție 75 cor. cuartir, 1/4 jug. grădină și lemne de lipsă pentru încălzit.

4. **Crăciunești**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în edificiul școlei, folosirea grădinei de legumi și lemne de foc.

5. **Grohot**, salariu 600 cor., 400 din repartiție și 200 dala biserică cuartir, grădină și lemne de foc.

6. **Luncoiul de jos** și **Scroafa**, salariu 600 cor. din repartiție, folosirea grădini 1 jug. computată 100 cor. cuartir liber în edificiul școalei și lemne de lipsă la încălzit.

7. **Șesuri**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir liber grădină de legume și lemne de foc.

8. **Seliște-Trestie**, post ambulant, salariu anual 600 cor. din repartiție, cuartir, grădină și lemne de foc.

9. **Peștera**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură și 40 cor. pentru lemne de foc din care are să se încălzească și școala.

Reflectanții la vreo unul acestea posturi vor avea a să prezentà în comună în zi de Dumінecă ori sărbătoare spre ași arăta desteritatea în cântări și tipic.

Cel instituit va avea să propună religia, să țină școală de repetiție, să conducă în Duminecă și sărbători elevii la biserică și să cânte cu ei la sfânta liturgie.

Petenții au ași așterne în termin deschis cererile instruate conform normelor în vigoare.

Cei cu pracsă au să alăture documente despre pracsa serviciului neîntrerupt eventual din ce motiv a întrerupt praxa.

Brad, la 16 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Dămian
protopresb.

Schimbare de local!

Am onoare a aduce On. Public la cunoștință, că localul meu se află din 1 August a. c. în Strada Sării (Salzgasse) Nr. 23.

Cu toată stima:

Emil Petruțiu
(218) 2—3 măestru măsar.

Un câne de Leonberg

de 10 Luni e de vânzare la Vama din Str. Turnu-Roșu. (208) 3—3

Sz. 3012/908 fszb. [222] 1—2

Pályázat.

Popláka községben a segédjegyzői állás betöltendő. Felhivom a képesitett pályázókat, hogy kérvényeiket f. é. **Augusztus hó 31-ig** alólirottnál adják be.

Nagyszeben 1908. Augusztus 6 án.

A jár. főszolgabiró:
Fabritius.

Nr. 40/1908. [221] 1—3

Publicațiune.

Pentru edificarea bisericei gr.-or. din **Teuțiu**, protopresbiteratul Alba-Iulia, să escrie noauă licitațiune minuendă pe ziua de **10 August 1908 st. v.** la 11 oare a. m. carea să va ținea în localul școalei.

Planul și preliminariul de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan cu Nr. 3435 Epit. 1908 din 28 Martie 1908 să pot vedeà la oficiul parohial.

Doritorii de a licità și luà în întreprindere zidirea bisericei au să depună un vadiu de 10% dela suma preliminată cu 7721 cor. 24 fil. in bani gata. Materialul are de al dà comuna bisericească, adecă: peatră, cărămidă, var, năsip și cărăușiile dela Alba-Iulia și de unde se va cere.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe orișicare dintre licitanți fără considerare la suma oferită.

Teuțiu, 8 Iuniu 1908.

Dionisiu Popovici — **Anghel Luca**
paroh. — notar.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Albei Iuliei.

Văzut: **Ioan Teculescu**
protopresbiter.

Aviz de târg timișan.

Târgul de țară din anul curent dela St. Iacob se va ținea din **13 August** până inclusive **17 August 1908.**

Mânarea a tot felul de vite în târg e permisă din 13 August, Joi la oarele 5 dimineața.

Timișoara, 10 Iulie 1908.

Căpitănatul suprem orășenesc:
Francisc Beé
(212) 2—2 căpitan suprem.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 21—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 7—52

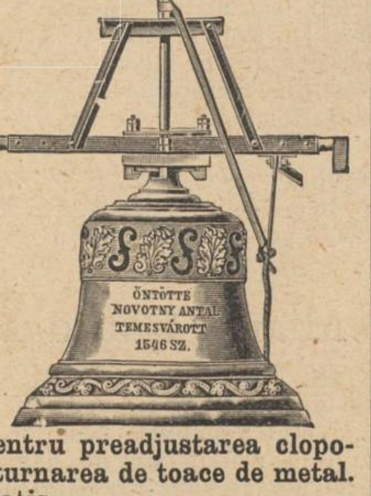

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIÁS
BUZIÁSI PHŐNIX

Arată un resultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. — Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi și beșică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum și la catarale ale secrețiunei. — **Prospecte trimite la cerere administrația**

Direcțiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 70—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de țesături și brodării naționale	16·—
— Modele de cusături românești caet I. . .	—·50
— Modele de cusături românești caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

M. BOHN & COMPAGNONI

KIKINDA MARE și ZOMBOLYA.

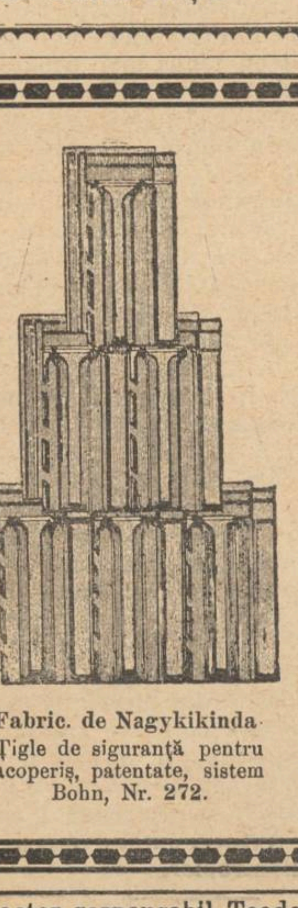

Fabric. de Nagykikinda
Țigle de siguranță pentru acoperiș, patentate, sistem Bohn, Nr. 272.

Cel mai vechiu, mai mare și mai bun etablisement din monarhia Austro-Ungară e

FABRICA DE ȚIGLE a lui BOHN

în KIKINDA MARE și ZOMBOLYA.

Inființată în 1864. — Referințele cele mai favorabile. — Inființată în 1864.

Producțiune anuală de 50 milioane

a țiglelor sigure de coperiș ale lui Bohn, pat. c. și r.

IN OXID DE FER SAU NATURAL SAU LA DORINȚĂ VĂPSITE CU THEER

PRODUCTE: Țiglele sigure de coperiș patentate ale lui Bohn. Coperiș ieftin și frumos.

(203) 2—10 Cataloage ilustrate și mustre, gratis și franco.

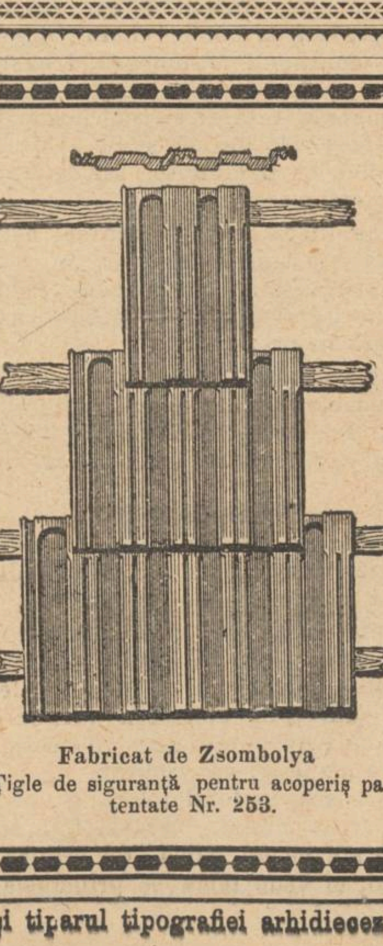

Fabricat de Zsombolya
Țigle de siguranță pentru acoperiș patentate Nr. 253.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 83 Sibiiu, Marţi 29 Iulie (11 August) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

† Nicolau Popea.

Episcopul Caransebeşului.

Biserica noastră gr.-ort. română din Ungaria şi Transilvania e în doliu. Unul din Arhiereii ei, venerabilul prelat *Nicolau Popea*, episcop al diecezei Caransebeşului, a închis ochii pentru totdeauna, Sâmbătă după amiaz, la orele patru.

Inainte numai cu câteva zile ne venise vestea despre înbolnăvirea gravă a înaltului nostru dignitar bisericesc, pe care'l ştiam până aci aflător în raporturi sanitare mulţămitoare, şi având în vedere etatea înaintată a fericitului în Domnul, care era trecut de 82 de ani, ştirea ne-o cauzat mare îngrijorare şi temere. Şi nelinişte noastră a fost motivată, pentrucă cu tot fisicul cel tare şi oţelit al decedatului episcop, corpul său n'a mai putut să resiste boalei care l-a cuprins, şi în câteva zile s'a stins, ca lumina suflată de adierea vântului. A lăsat în văduvie dieceza Caransebeşului, dupăce aşa a bineplăcut lui Dumnezeu să cheme la sine pe robul său şi pe slujitorul său cel bun şi harnic, pentru a'l aşeza deadreapta sa, în lăcaşurile de veci.

Va fi contribuit, poate, la repentina stângere a vieţii venerabilului episcop *Nicolau Popea* şi întâmplările regretabile din urmă din dieceza Caransebeşului, cari îl vor fi amărât mult şi-l vor fi înduioşat, cu toate că fericitul în Domnul cu inima liniştită a putut să-şi închidă ochii pe vecie, nesimţindu-se vinovat întru nimica pentru crearea unor stări de lucru, devenite intolerabile în dieceza Caransebeşului mai mult în urma împrejurărilor şi a zilelor grele prin cari trecem, decât din vina oamenilor.

Liniştit şi mângăiat a putut să închidă ochii pentru totdeauna episcopul *Popea,* pentrucă trecutul său, activitatea sa, zelul său cu care şi-a servit neamul şi biserica, îl imunisează faţă de ori ce învinovăţire. Prin munca sa decedatul şi-a creat singur un loc de onoare în istoria neamului nostru şi neuitat are să rămână pentru totdeauna numele seu. Stâlp puternic al ortodoxiei, apostol şi luptător înflăcărat al culturei poporului român, scrutător isteţ al trecutului atât de trist şi neguros al bisericii noastre ortodoxe: toate a fost fericitul arhiereu, şi viaţa întreagă a muncit în aceste direcţiuni, fiind totdeauna cu mintea şi cu inima la loc.

Luptă dreaptă a luptat şi vrednic s'a făcut de odihna la care a fost chemat acuma din partea dreptului judecător, în faţa căruia se poate prezenta cu frunte senină.

Dorim binemeritată odihnă sufletului celui trecut la vecinicie, care amăsurat faptelor mari şi multe săvârşite în lumea aceasta trecătoare, aşezat va fi acolo unde toţi drepţii se odihnesc!

*

Episcopul *Nicolae Popea* s'a născut în 17/29 Februarie 1826 în Satulung. Clasele liceale le-a terminat în Braşov şi Blaj, iar dreptul în Cluj şi teologia în Viena. La începutul erei absolutiste a întrat pe cariera administrativă, dar după moartea mult regretatului Pantazi, Arhiepiscopul şi Metropolitul Şaguna l-a îndemnat se îmbrăţişeze cariera preoţească şi l-a angajat ca secretar consistorial şi profesor de teologie. Intrând în cinul monahal, a fost înaintat la rangul de protosincel, apoi arhimandrit, vicar arhiepiscopesc, rămânând până la moartea lui *Şaguna* mâna dreaptă a acestuia şi omul seu de absolută încredere. A fost vicar arhiepiscopesc şi sub fericitul metropolit *Miron Romanul*, până la alegerea sa de episcop pentru diecesa Caransebeşului, întâmplată în anul 1889. A condus deci această diecesă, acum văduvită, cu tact şi înţelepciune, ca episcop al ei, 19 ani întregi.

Fericitul în Domnul a lucrat mult pentru ridicarea bisericei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania, şi a luat parte la toate mişcările ei culturale, iar mai nainte şi la luptele politice naţionale ale Românilor din statul ungar. A fost deputat în dieta transilvană dela Sibiiu din anii 1863/4 şi a fost trimis din partea acesteia şi în senatul imperial dela Viena. In ambele înalte corporaţiuni a luat parte activă la discuţii, rostind mai multe vorbiri remarcabile. A presidat conferinţa naţională din Sibiiu ţinută la anul 1878 şi a fost ales atunci prezident al comitetului central permanent naţional, având se conducă în aceasta calitate a sa şi conferenţa naţională dela Sibiiu din anul 1881.

Pe terenul literar s'a făcut remarcabil prin scierile următoare: „Vechea Metropolie a Românilor din Transilvania şi Ungaria“, op apărut la 1869, apoi „Biografia Arhiepiscopului şi Metropolitului Andreiu baron de Şaguna“, op premiat din partea consistoriulni arhidiecezan din Sibiiu, şi „Memorialul“, colecţie de acte şi documente. Academia Română din Bucureşti, pe baza activităţii sale literare din trecut, l'a ales în anul 1900 membru ordinar al ei, în secţia istorică. Vorbirea de recepţiune şi-a ţinut'o în anul următor 1901, vorbind cu multă competenţă şi căldură despre *Şaguna*, viaţa şi activitatea sa.

*

Imediat după primirea tristei ştiri, I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* a trimis telegramă de condolenţă consistoriului din Caransebeş şi rudeniilor decedatului episcop, cari în momentul catastrofei se aflau toate în Caransebeş, şi a recercat pe P. S. Sa Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, se binevoiască a conduce actul înmormântării fericitului în Domnul, însărcinare, pe care Preasfinţitul Domn Episcop al Aradului a primit'o cu multă bunăvoinţă. A luat apoi Excelenţa Sa măsurile necesare, ca Arhidieceza din Ardeal se fie representată la înmormântare prin protopresbiterii *Demetriu Moldovan* din Sighişoara şi *Vasile Domşa* din Orăştie, şi prin asesorii consistoriali Pantaleon *Lucuţa* şi Victor *Tordăşianu.*

*

Din partea consistorului diecezan din Caransebeş s'a dat următoriul comunicat despre tristul eveniment:

Preasfinţitul Episcop al diecezei Caransebeşului

Nicolau Popea,

membru în casa magnaţilor ţării, membru ordinar al Academiei Române, membru fundator al Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român, membru al Reuniunii învăţătorilor gr.-or. români din dieceza Caransebeşului, membru al fondului de teatru etc. etc., împărtăşit cu sfintele taine a trecut la cele eterne Sâmbătă în 26 Iulie la orele $3^3/_4$ d. a. după un morb de 2 săptămâni în al 83-lea an al vieţii sale. Consistorul diecezan cu cea mai adâncă durere aduce aceasta la cunoştinţa publicului. Rămăşiţele pământeşti ale învăţăcelului iubit al marelui Andrei şi neobositului lucrător pe terenul literar şi administrativ se vor aşezà spre vecinică odihnă în cimiterul gr.-or. român din Caransebeş Marţi în 29 Iulie st. v. a. c. a. m. celebrându-se întâi sf. liturgie în biserica catedrală din loc. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!
Caransebeş, la 26 Iulie v. 1908.
Consistorul diecezan.

Tâlcuirea „fericirilor“.

I. Fericiţi sunt cei săraci cu duhul...

Intr'o casă mare au petrecut multă vreme mai mulţi oameni împreună. De sudorile lor şi de respiraţia lor se stricase aerul. In casă era o năduşală apăsătoare, atât de mare, încât răsuflarea devenise foarte anevoioasă. Dacă mai rămâneau aşa împreună, oamenii trebuiau să se înece. A fost deci de urgentă necesitate, să se deschidă uşile şi ferestrile, pentruca să între în casă aer curat. Pentru a se face însă aceasta, a fost de lipsă să se înţeleagă şi să se recunoască, că e *stricat* aerul din casă.

Intraţi odată noaptea în asilele noastre de noapte, în închisorile arestanţilor, în asilul de sodali fără lucru, etc., unde se adună atât de mulţi oaspeţi de noapte, ori întraţi iarna în colibele ţărăneşti, în cari oamenii, găinile şi viţeii cu purceii dorm împreună, şi veţi vedea, că un om atunci întrat în colibă abia poate să răsufle de aerul cel greu. Cei dinlăuntru sunt însă foarte mulţămiţi şi zic, că e bine aşa, pentrucă e mai cald.

Tocmai aşa e şi în viaţă. Generaţie de oameni a venit după generaţie, a venit şi s'a dus, ca valurile mării, şi fiecare a adus cu sine din fundul sufletului ei gunoiul şi murdăria pe care a avut-o, pentru a o aruncà în viaţă. Răutatea a crescut atât de mare, cât muntele. Răutatea şi nedreptatea au înficiat aerul atât de tare, încât omului cu suflet curat îi pare, că trebue să se înece. Omul neobicinuit cu ele abia poate să răsufle în apropierea lor, dar mulţimea cea mare de oameni s'a obicinuit cu atmosfera grea, a prins chiar simpatie pentru acest aer stricat, e mulţămită şi se bucură de viaţa ce o are.

Aceea ce trebue deci să facem este, să devenim trezi, să ne desmetecim, să ne venim în fire, pentruca să putem înţelege, cât de imposibil este să trăiască cineva în astfel de aer înăduşitor, şi că omul are trebuinţă de aer *curat*, care nouă *ne lipseşte*, căci suntem săraci în privinţa aceasta, suntem cerşitori!

De *aici* a mânecat Mântuitorul. Primul cuvânt pe care l'a adresat poporului în predica de pe munte a fost cuvântul despre *sărăcia spirituală* a omului. „Fericiţi sunt cei *săraci cu duhul*, — zice Iisus Christos, — că acelora este împărăţia ceriurilor.“

Oamenii umblă în urma norocului. Vreau să trăească după legile dreptăţii şi au intenţiunea să înfiinţeze pe pământ împărăţia lui Dumnezeu. Dar au ei destul *duh* pentru a o face aceasta? E suficientă puterea lor internă pentru săvârşirea unei astfel de munci?

Pe piatra goală nu cresc flori. Din vasul gol nu se poate bea nimica şi nici un artist nu e în stare să clădească palate din — tină. Pentru toate se cere material potrivit şi corăspunzător scopului. Avem deci destul *bine* în noi, avem o parte bună din viaţa cea bună? E destul de tare şi solid în noi binele intern? Suntem noi în stare să înfiinţăm între oameni împărăţia lui Dumnezeu?...

Câte un lemn puternic ţi se pare că e întreg şi sănătos, căci din depărtare auzi cum îi desmeardă vântul puternicile şi făloasele sale crengi, pline de frunze verzi. Dar apropiindu-te mai bine de el vezi, că trupina sa e găurită şi putrădă, prin urmare nu e de nici o trebuinţă. Să ne închipuim acum o pădure întreagă cu astfel de lemne! Multe lemne, dar zidirea totuşi stă pe loc, pentrucă lemnele nu sunt bune.

Să ne facem deci întâi singuri preţuirea potrivită. Să ne examinăm capitalul cu care purtăm negoţul în viaţă, pentruca să aflăm, dacă ne ajung mijloacele, ca să putem înfiinţa împărăţia lui Dumnezeu între oameni? O astfel de examinare va scoate la iveală, că nu avem alta, decât prea multă mândrie, fudulie, încredere în noi, închipuire, dar adevărata noastră valoare întru adevăr nu e mare. Nu face de multe ori nici atâta cât face valoarea unui ban găurit. Dacă ar merge după vorbele noastre, am puteà frânge în mâni cei mai puternici străjeri. Când vine însă treaba la fapte, nici un fir de paiu nu'l pot rupe degetele noastre. In realitate deci toţi suntem *săraci cu duhul*, toţi suntem lipsiţi de puteri, ca cum am fi paralizaţi. Ne ţinem de atleţi, dar de fapt suntem mai slabi decât paraliticul care 38 de ani a trăit fără a se fi putut mișca. De multeori nu ne mișcăm nici noi viața întreagă nici măcar un deget pentru a face ceva plăcut lui Dumnezeu!

Dar morbositatea, slăbiciunile corporale ale omului formează răul cel mai mic. Omul poate să înceapă o cură sistematică, poate să ducă o viață regulată și să reînsănătoșează. Nefericirea cea mare e însă, că atunci când omul să crede sănătos, nu vrea să știe nimica de cură, și nici de schimbarea vieții sale. Acì apoi nu se mai poate ajuta. Omul trebue să se înece în noroiu. Tot mai tare se scufundă în noroiu, și el totuși crede că se află pe drumul cel bun și drept. Firește, că mai curând ori mai târziu, noroiul îi trece peste cap și'l astupă. Și totuși putea să fie, deși nu mântuit de tot, cel puțin indrumat pe calea de scăpare, dacă la început, când a făcut primii pași, rămânea pe loc, pentru a se gândì și a înțelege, că el nu cunoaște drumul cel bun, pe care și până acuma l-a făcut ca și orbul, cu ochii închiși. In momentul în care bolnavul înțelege, că el e bolnav, începe numai decât, deși nu cu siguranță, dar cu multă probabilitate, însănătoșarea sa. De aceea se spune în evangelie: „Fericiți sunt cei ce *la timp* au recunoscut, că sunt săraci cu duhul, pentrucă a acelora e împărăția ceriurilor.“

Cuvântul „*săracii*“ are aici înțelesul următor: „*Cei ce cerșesc*“. Pentrucă e mare deosebirea între omul sărac și între cerșitor. Săracul poate să nu aibă nimica și totuși se fie mulțămit cu soartea sa. In vechime a trăit, cum se știe, un filosof sărac, care locuia într'un butoiu. Și când l-a vizitat un domnitor și l-a întrebat, că ce dorință are, filosoful i-a răspuns: „Să te dai puțin la o parte din calea soarelui“. Filosoful era mulțămit cu situația sa și nu trebuia se roage pe nime pentru ceva. Cu totul altcum stă lucrul cu cerșitoriul. Acesta-'și poartă oasele din sat în sat, din oraș în oraș, cerșește pe la ferești, bate la uși, întinde mâna pe stradă și cere mila oamenilor. Acum, dacă și cei săraci cu duhul, adecă ceice cerșesc în cele spirituale, ar umbla și ar cere milă întru recunoașterea binelui și a adevărului, sigur că nu ar rămânea cu mâna goală, adecă cu sufletul gol, ci vor găsì material folositor pentru înființarea împărăției lui Dumnezeu, — *în ei*, și în alți oameni.

Supărarea cea mai mare în lume nu e aceea, că oamenii fac rele și că viața e plină de nedreptăți. E cu mult mai rea *nepăsarea* oamenilor față de *adevăr* și de *bine*, mulțămirea cu sine și mândria pentru propria viață pe care o duce omul. Oamenii s'au obicinuit de tot cu înădușala *morală* și remân cu statornicie în aerul stricat. Fericiți sunt deci aceia, cari, în astfel de atmosferă *simțăsc* aerul cel greu, simțesc, că în pieptul lor nu intră aer curat, pentrucă sigur, că nu mai rămân în aerul inficiat, ci se doresc afară, la lărgămintea liberă a dumnezăirii!..

E lucru foarte mare deci, a *recunoaște* sărăcia spirituală proprie, a *înțelege* cât de sărăcăcioasă e viața aceasta, căci acesta e începutul pocăinței, e primul pas spre o nouă viață senină!

Al doilea pas e acela, de a simțì întreaga durere și de a plânge amar asupra propriei sărăcii spirituale, asupra sărăciei *morale*. Și de aceea e viața noastră atât de grea, pentrucă luăm lucrurile prea pe ușor cu privire la propria noastră insolvență internă. Când suntem puși în situație de a perde avere, poziție, sănătate, ori pe ceice ne stau aproape dintre oameni și ne sunt prețioși, plângem, ne tânguim și jelim. Dacă însă cu trecerea anilor perdem inocența copilărească și curățenia sufletească, dacă ne pătăm conștiența și ne despoiem de sentimentele cele mai bune ale noastre, de instinctele și nizuințele nobile, — perderile acestea nu ne causează nici o supărare, le purtăm cu inima liniștită, ca și cum ne-am fi despărțit, nu de ceva ce ne stătea foarte deaproape și era lipit de inima noastră, ci de ceva străin și foarte îndepărtat.

In Moscva, în galeria de tablouri a lui Tretiacov, se găsește un tablou interesant. Ne arată un teren imens de mare, pe care zac în iarbă, unul lângă altul, mulțime de cadavre, mutilate în mod îngrozitor din partea inimicului triumfător. Sunt corpuri fără capete, cadavre fără nas, fără buze, fără urechi, altele iarăși în pielea goală și unele chiar cu pielea tăiată. Totdeauna când mă gândesc la tabloul acesta, îmi apare înaintea ochilor viața majorității oamenilor dintre noi. Cu cât mai îndărăt mergem în amintirile noastre din tinerețǎ, cu atât mai multe ni se par îngropate din visurile noastre dătătoare de speranță, cu atât mai multe ne sunt nizuințele cele nimicite. Cum ni le-a mutilat viața, cum ni le-a batjocorit mâna cea dură și tirană!.. Odineoară erau vii și ne vesteau fericire vie și curată, iar acum toate sunt duse, pierdute! Când ne gândim la ele, ni se pare că ne aflăm într'un cimiteriu, în care nu vede omul altceva, ori în care parte ar privì, decât numai cruci și movile, și sub fiecare din ele câte un cuget curat și câte un vis luminos! Și fericit e omul, care meditând asupra acestor scumpe mormânturi ale visurilor curate, acum îngropate, și asupra sentimentelor bune, înecate și nimicite, simte cum i se turbură ochii și se umplu de lacrimi. In sufletul unui astfel de om nu e totul perdut. Lacrima caldă a compătimirii față de sine însuși și a durerii pentru marea sa *sărăcie spirituală* va spăla multă murdărie din aceea cu care viața a acoperit inima sa, și va muia și întărì de nou inima sa, aproape impetrită. Unul ca acesta va regreta mult frumosul seu trecut. Va fi atras de nou spre adevăruri de mult uitate și ușor se poate întâmpla, ca lăsânduse de micile afaceri omenești, se sevârșască încă ceva plăcut dumnezeirei, aflânduși în aceasta făptuire a sa liniștea sufletească și cea mai înaltă plăcere. De aceea zice Mântuitoriul: *Fericiți sunt cei ce plâng, că aceia se vor mângăia*“.

Dela „Asociațiune“.

Raportul general al comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ către adunarea generală, convocată în Șimleu, la 7 și 8 August st. n. 1908.

Onorată adunare generală! De câteori voim să recapitulăm activitatea ce a desfășurat-o instituțiunea noastră în cursul unui an, socotim că pentru o mai bună înțelegere și o mai dreaptă apreciare a ei, e bine să se accentueze problemele culturale cari ni-se impun în vremea de astăzi spre resolvare, prin o muncă unitară, stăruitoare și conștientă, să stăruim asupra problemelor, cari ne călăuzesc în conducerea Asociațiunii.

In cele următoare vom căutà să lămurim aceste probleme, indicând și mijloacele cu ajutorul cărora, în marginile puterilor de cari dispunem și în împrejurările în cari ne aflăm, putem sperà să le apropiem măcar de o deslegare norocoasă.

Onorată adunare generală! Instituțiunea noastră, fiind susținută aproape numai de pătura cărturărească a neamului nostru, e foarte firesc, ca această pătură să aștepte, ca Asociațiunea să se îngrijască în primul rând de educația ei. Dacă cărturarii nostri ar putea să și câștige dela alte instituțiuni o cultură națională sistematică, care să o poată înălțà la acel grad al civilisației și al conștiinței naționale de a jertfi neînsemnatele sume — cu cari contribue la susținerea Asociațiunii — numai pentru răspândirea culturii între popor, bine înțeles că problemele instituțiunii noastre ar fi mai lămurite. N'ar trebuì să ne gândim decât la aflarea mijloacelor celor mai potrivite pentru a venì în ajutorul țărănimii. Cum însă cărturarii nostri în majoritatea lor simt, înainte de toate, necesitatea de a-și creà și desăvârșì o cultură națională proprie, Asociațiunea nu poate renunțà la educația acestora. Mai ales în împrejurările în cari trăim astăzi, e o datorie pentru Asociațiune să caute mijloacele cu ajutorul cărora și-ar puteà împlinì chemarea față de susținătorii ei.

Aceste mijloace deocamdată nu pot fi decât următoarele:

a) Publicarea unei reviste culturale-literare, la care vor colaborà secțiunile științifice-literare ale Asociațiunii și care va fi condusă de secretarul literar. Din causa lipsei mijloacelor materiale, nu va puteà apăreà, la început, decât de 4—6 ori la an.

Această revistă, care se va da gratuit membrilor fundatori, pe viață și ordinari ai Asociațiunii, va căutà să familiariseze cărturărimea noastră cu problemele social-economice, cari se impun poporului nostru.

Tot pe paginile acestei reviste se vor puteà adunà mărturii privitoare la trecutul nostru și se vor puteà publicà cercetările privitoare la istoria limbii și literaturii noastre.

Revista va căutà să țină în curent pe cetitori, cu ajutorul membrilor din secțiunile științifice literare, despre mișcarea culturală mai importantă dela noi și din România.

b) Al doilea mijloc de a contribuì la educația cărturărimii noastre sunt conferențele, cari se vor aranjà din centru, cu ajutorul membrilor din secțiile științifice-literare. Aceste conferențe cu timpul se vor țineà în fiecare centru românesc, parte cu ajutorul conferențiarilor din orașul respectiv, parte cu ajutorul conferențiarilor din alte centre. Conferențiarii cei mai buni vor colindà toate centrele românești și prin aceasta vor contribuì foarte mult la solidaritatea intelectuală a cărturărimii noastre, a cărei necesitate o simțim cu toții. Aceste conferențe s'au și început deja, și dacă ele se vor continuà și vor fi conduse din centru cu îndemânare, vor puteà țineà locul universităților populare, atât de cunoscute și atât de binefăcătoare în străinătate.

Din venitul acestor conferențe, după scăderea tuturor cheltuelilor, se va puteà pune basă unui fond de editură, sau se va sporì fondul Barițiu, cu ajutorul căruia se va începe publicarea operelor literare și științifice ale scriitorilor nostri mai de seamă.

Prin mijloacele mai sus înșirate credem, că Asociațiunea noastră deocamdată își va puteà împlinì pe deplin datoria față de susținătorii ei.

Celelalte mijloace statorite în statute, fiind împreunate cu cheltueli mari de cari nu dispunem, trebue să le amânăm până când vor veni vremuri mai bune, cari ne vor permite să răscumpărăm întru toate intențiunile fundatorilor acestei instituțiuni.

Asociațiunea nu are însă numai îndatorirea de a răspândì și întări cultura națională între cărturari, ci mai ales cea de a munci pentru răspândirea învățăturii în popor, căci numai atunci poate fi socotită de o ocrotitoare dreaptă și bună, când se îngrijește deopotrivă de toate păturile sociale ale neamului nostru. Chiar și intențiunile întemeietorilor Asociațiunii

---

FOIȘOARĂ.

Din trecutul comunei Cacova.

(*Prelegere poporală* ținută în *Cacova* la ad. generală a despărț. V (Săliște) al *Asociațiunei* în *6/19 Iulie 1908.*

De *Dr. Ioan Lupaș.*

Oameni buni! Zelosul preot al acestei comune, părintele *Hanzu*, mi-a împărtășit de câtăva vreme, că are de gànd să scrie despre întâmplările, prin cari au trecut și despre înprejurările între cari trăesc astăzi parohienii și consătenii săi. Mi-a spus, că ar dori să-și înceapă povestirea din vremuri mai vechi și s'o înșire până în zilele noastre, dar îi lipsesc cu desăvârșire știrile istorice despre viața din trecutul mai îndepărtat al satului său natal. De aceea m'a rugat să-i vin în ajutor, împărtășindu-i unele lucruri și știri vechi, ce voi fi putut culege în decursul cetirilor mele istorice. Ca de orice pornire bună, m'am bucurat de această hotărâre a părintelui Hanzu de a scrie despre trecutul și prezentul comunei Cacova și mi-am ținut de datorință a-i venì în ajutor, sprijinindu-l în aceeastă lucrare folositoare. I-am promis deci, că îi voiu împlini dorința, cu toate că știam, cât este de greu a afla știri istorice despre viața retrasă și tăcută a unui sătuleț ascuns între dealuri. Am început apoi să caut cu luare aminte prin cărțile de istorie, mai vechi și mai nouă, și prin unele hârtii rămase din bătrâni și am găsit câteva lucruri vrednice de știut, pe cari aflu de bine a le povesti aici, la această adunare poporală, înaintea satului întreg, rugându-vă să urmăriți cu băgare de samă această povestire și să o întregiți apoi cu acele cunoștințe ale DV., cari au rămas din bătrâni și să păstrează și azi în amintirea poporului. Tot ce știți tot ce ați auzit dela înaintașii DV. trecuți acum la hodina de veci, să spuneți părintelui Hanzu, care la timpul său le va cuprinde în scris, înșirându-le frumos lângă aceste pagini.

A cerceta trecutul mai îndepărtat al satelor noastre este un lucru pe cât de frumos și folositor pe atât de greu. Căci viața oamenilor năcăjiți din aceste sate s'a strecurat sute de ani de-arândul în liniștea cea mai desăvârșită a bunelor datini bătrânești, în tăcerea ferită de sgomotul lumii mari, unde se desfășură întâmplările mai însemnate, pe cari istoria grăbește, an de an, și uneori zi de zi, a le cresta la răboșul său. Oamenii nostri dela sate au trăit veacuri întregi după aceleași obiceiuri, apucate din bătrâni. In viața lor smerită s'au petrecut foarte puține schimbări și prefaceri despre cari să ne fi rămas dovezi scrise, întâi fiindcă în vremile mai vechi nici întâmplările mai de samă nu erà cine să le vrednicească prin scrisoare, al doilea, chiar dacă ar fi fost, în lipsa de întocmiri anume pentru păstrarea oricărei hârtiuțe de dai Doamne, în lipsă de cântălarii întemeiate, toate s'ar fi perdut. Lucru ușor de înțeles: avem doar și azi atâtea sate, cari n'au alt arhiv pentru păstrarea peceților decât șerparul birăului...

Și cu toate acestea, cât mai multe încercări trebuesc făcute, pentru a înmulți cunoștințele noastre despre viața din trecut al oricărui sat românesc, ca să putem pătrunde deplin istoria țărănimii române, deci a neamului nostru din țara aceasta căci după cum scrie cu atâta dreptate un mare învățat al vremii și neamului nostru, vestitul profesor din București d. N. Iorga, care a călătorit și prin satele acestea — „istoria Ardealului nostru e dela început chiar o istorie de țărani. De țărani cu pământ și fără, de țărani cu carte și fără carte, de țărani cari au muncit numai cu brațele, păstrând obiceiurile și înbogățind limba prin cântecele lor, și de țărani, cari au luptat ca moșneni și soldați, de țărani, cari s'au rugat lui D-zeu, după slova tipărită pentru binele, fericirea și — în fundul gândului uneori — *pentru iertarea din robie a tuturora.* O istorie de sate și de preoți e istoria Ardealului românesc. Ea trebue să fie scrisă de noi, însă e mai greu a o scrie decât istoria unui sat. Sătenii nu fac letopisețe pentru faptele juzilor și nu sapă pisanii în lespezi de piatră întru amintirea acelor dintre dânșii, cari se întorc în pământul strămoșilor. Viața modestă de acolo nu lasă alte urme decât *durata, întărirea și îmbogățirea neamului.* Doar în vreo roscoală capătă satele o viață istorică propriu zisă“.*)

Vom vedea, că cuvintele marelui învățat se potrivest de minune și la satul Cacova, despre trecutul căruia nu putem afla alte știri decât acelea, cari stau în legătură cu ținutul întreg, cu toate satele Mărginenilor. Toate satele acestea sunt mai vechi decât așezarea Sașilor în părțile noastre. Dovezi sigure însă nu avem despre începutul lor. Atâta se știe, că ele au fost din cea mai adâncă vechime *sate plăieșești*, adecă *sate de munte* și locuitorii lor aveau datorința de a păzi plaiurile și hotarele țării. Toate erau grupate în jurul unei cetățui întărite, care erà așezată pe vârful unui deal înalt și purta numele de *Salgo*. Pentru apărarea acestei cetățui erau rânduiți plăeși din aceste 5 sate românești: Săliște (Villa Magna Valachicalis) Galeș (Villa Galli) *Cacova* (Villa Cancri) Sibiel (Sibirium) și Vale (Vallia), adecă Mărginenii, cari în schimbul îndeplinirii acestui serviciu militar erau scutiți de alte dajdii, slujbe și greutăți, și aveau slobode pădurile și poienele munților, unde își puteau paște, nesupărați și nestrâmtorați de nime, turmele lor. (Va urma.)

---

*) Vezi: „*Sate și preoți*“ 1902 pg. 8—9.

erau să creeze mai mult o instituţiune, în cadrele cărora fruntaşii luminaţi ai neamului să lucreze în deplină conştiinţă a chemării lor pentru lăţirea culturii în popor, pentru a-i îmbunătăţi mijloacele de existenţă.

Programele întemeietorilor Asociaţiunii îşi aşteaptă şi astăzi realisarea în cea mai mare parte a lor.

In împrejurările de astăzi, în situaţia grea în care ne găsim, după părerea noastră singurile mijloace cu cari putem veni în ajutorul ţărănimii deocamdată sunt următoarele:

a) Publicarea în fiecare lună a unei broşuri din biblioteca poporală a Asociaţiunii, care se va trimite gratuit bibliotecilor Asociaţiunii şi membrilor ajutători. Aceste broşuri vor înlocui publicaţiunea periodică poporală „Ţara Noastră", pe care o începuse Asociaţiunea în anul trecut şi pe care din motive independente de voinţa ei a trebuit să o sisteze.

Prin aceste broşuri scrise pe înţelesul tuturor şi de oameni specialişti se vor popularisà cunoştinţe din toate ramurile: literatură, istorie, economie, comerciu, industrie, etc. Informaţiuni amănunţite asupra acestei biblioteci se găsesc şi în raportul secretarului literar către şedinţa plenară a secţiunilor ştiinţifice-literare din 1908.

b) Pe lângă bibliotecă se vor continuà prelegerile poporale la sate, cari şi până acum au fost foarte bine primite de ţărănime şi cari în unele părţi, unde s'au ţinut regulat, au avut resultate destul de mulţămitoare. Pentru a se putea ţineà sistematic în toate despărţămintele, comitetul central s'a gândit să angajeze şi un agronom, care să fie conferenţiarul permanent al „Asociaţiunii" şi să cutriere rând pe rând despărţămintele, ţinând prelegeri şi dând îndrumări conferenţiarilor de astăzi.

c) Nu vom puteà cuceri însă poporul pentru o înaintare culturală, decât atunci când vom reuşi să înmulţim numărul ştiutorilor de carte. Spre acest scop în cadrele Asociaţiunii credem că se vor puteà începe cu mult succes cursuri pentru analfabeţi, pe cari unele din despărţăminte le-au şi început deja. O parte din suma destinată pentru prelegerile poporale o vom întrebuinţà, fie ca premii, fie ca retribuţie, pentru învăţătorii cari în cursul iernii viitoare vor ţineà asemenea cursuri.

Cu ajutorul unui asemenea program de muncă nădăjduim, că „Asociaţiunea" noastră în scurtă vremea îşi va rescumpărà o parte însemnată din îndatoririle pe cari i-le impun statutele şi interesele culturale ale neamului nostru. Pentru a puteà duce la bun sfârşit o asemenea activitate, înainte de toate se cere, ca toţi cei chemaţi să lucreze în cadrele „Asociaţiunii", să desfăşure o hărnicie neîntreruptă, conştientă şi energică.

De aceea facem din nou apel la cărturărimea noastră să se grupeze într'un gând în jurul „Asociaţiunii", pentru a puteà sărbători în curând deodată cu vârsta semicentenară şi triumful idealului scris pe flamurile de muncă ale primei noastre instituţiuni culturale.

(Va urma).

Nr. 8565 Şcol. 1908.

Concurs.

Din fondurile arhidiecezane cu finea anului şcolar 1907/1908 au devenit vacante următoarele stipendii:

I. Din fondul Francisc Iosif 4 stipendii de 100 cor. şi unul de 120 coroane.

II. Din fundaţiunea Colegea 3 stipendii câte de 120 coroane.

Pentru conferirea acestora să publică concurs cu termin până la **15/28 August 1908.**

Cererile de concurs sunt a să înaintà la consistoriul arhidiecezan în terminul indicat, însoţite de următoarele documente:

a) carte de botez,
b) testimoniu şcolar,
c) testimoniu de paupertate,
d) alte documente recomandătoare.

Cererile întrate după espirarea terminului indicat nu să vor luà în considerare.

Sibiiu, din şedinţa senatului şcolar ţinută la 17 Iuliu 1908.

Consistorul arhidiecezan.

Convocare.

Adunarea generală a „Reuniunei femeilor române din Mediaş şi giur", conform conclusului comitetului din 23 Iuliu 1908 st. n., se va ţineà în acest an în 30 August st. n. 2 oare după ameaz în şcoala gr. cat. din Mediaş, cu următorul

Program:

1. Deschiderea şedinţei prin prezidiu.
2. Verificarea membrilor.
3. Raportul comitetului.
4. Raportul de cassă.
5. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea rapoartelor de sub p. 3 şi 4.
6. Alegerea unei comisiuni verificătoare.
7. Eventuale propuneri.
8. Inchiderea şedinţei.

La care a participà sunt invitate toate femeile române din Mediaş şi giur, preà stimatele doamne membre şi toţi sprigiitorii intereselor de progres a reuniunei acesteia.

Mediaş, 1 August 1908.

Maria Moldovan
prezidentă.

Maria Necşia
secretareasă.

NOUTĂŢI.

Tâlcuirea „fericirilor". Seria de articole interesante, cu a căror publicare începem astăzi sub titlul acesta, sunt datorite condeiului învăţatului preot rusesc *G. S. Petrov.* Atragem atenţiunea cetitorilor asupra lor.

*

Adunări poporale. In ziua de 16 August nou, Dumineca, vor ţineà următorii deputaţi români întruniri publice cu alegătorii lor: Dr. Alexandru Vaida-Voevod în *Jyhiu.* Va fi însoţit de deputatul Dr. Iuliu Maniu. Deputatul Dr. St. C. Pop în *Şiria.* Il va însoţì deputatul Vasile Goldiş. Deputatul Dr. Ioan Suciu în *Boroşineu.* Va fi însoţit de deputatul Vasile Damian. Deputatul Dr. George Popovici în *Lugoj.* Va participà şi deputatul Coriolan Brediceanu. Deputatul Vasile Lucaciu în *Vaşcău.* Va fi însoţit de deputatul Dr. Stefan Petrovici. In ziua de 19 August n. sărbătoarea schimbării la faţă se ţin apoi următoarele adunări poporale: In *Cuvin,* darea de seamă a deputatului Vasile Goldiş, cu participarea deputatului Dr. St. C. Pop. In *Beiuş* darea de samă a deputatului Dr. Vasile Lucaciu. Va fi însoţit de deputatul Dr. Teodor Mihali. In *Brad* darea de seamă a deputatului Vasile Damian, cu participarea deputatului Dr. Ioan Suciu. In *Zorlenţul mare* darea de seamă a deputatului Dr. Ştefan Petrovici, cu participarea deputatului Dr. George Popovici. In *Vinţ* darea de samă a deputatului Dr. Iuliu Maniu, însoţit de deputatul Dr. Alexandru Vaida-Voevod. In *Orăştie* darea de samă a deputatului Dr. Aurel Vlad, însoţit de deputatul Dr. Alexandru Vaida-Voevod.

*

Cum va fi dreptul de alegere? Ziarul vienez „*N. F. Presse*" crede a şti, că drept de alegere vor avea, după proiectul de lege al ministrului de interne, conte Andrássy, cei ce ştiu ceti şi scrie în limba lor, *un vot*, cei ce plătesc o anumită dare ori au anumite pregătiri, *două* voturi, iar *trei* voturi primesc cei ce plătesc dare multă, ori au pregătiri mai înalte. Votarea nu va fi secretă, ci publică, după comune, iar unde comunele sunt mici, după cercuri. Cercurile electorale vor fi arondate de nou şi vor fi înmulţite cu 30. Proiectul de lege va fi prezentat dietei cel mult în 22 Octomvrie n. c.

*

Dela Şimleu. Adunarea generală a „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" ţinută Vineri şi Sâmbătă în Şimleu a decurs în cea mai bună ordine. A participat lume multă, inteligenţă şi popor. Şedinţele au fost conduse de vicepreşedintele „Asociaţiunei" domnul *Andreiu Bârsan,* membru al „Academiei Române", căruia i s'au făcut ovaţiuni şi primire frumoasă pretutindenea. Din Sibiiu au participat la adunare domnii *P. Cosma,* Dr. *L. Lemeny,* Oct. C. *Tăslăuanu,* Romul *Simu,* şi I. *Vătăşan.*

*

† **Anton Rudini,** fost ministru prezident al Italiei, a decedat, în etate de 69 ani.

*

La mormântul lui Bărnuţiu. Peregrinajul la mormântul lui *Simeon Bărnuţiu,* proiectat din partea Românilor din Şimleu, cu ocaziunea ţinerii adunării generale a Asociaţiunei, nu s'a putut face, fiindcă a fost oprit din partea autorităţilor locale.

*

Procesele politice. A apărut în Viena o broşură a lui *Scotus Viator,* pseudonimul unui publicist englez, despre „*persecuţiunile politice din Ungaria.*" Se arată în broşură cu date autentice, cum dela 1886 până la 1908 au fost condamnaţi în Ungaria pentru agitaţie în contra naţionalităţii maghiare 885 de Nemaghiari la 218 ani 6 luni şi 24 zile temniţă şi la 138,402 coroane amendă în bani. Dintre cei condamnaţi 508 au fost Slovaci 357 Români, restul Sârbi, Ruteni şi Germani.

*

† **Isidor Blaga,** preot ort. român în Lancrăm, membru în comitetul de supraveghere al „*Sebeşanei*" din Sebeşul-săsesc, după lungi şi grele suferinţe, în etate de 57 ani a decetat în 5 August a. c. 10 oare seara. Rămăşiţele pământeşti ale decedatului au fost depuse spre vecinică odihnă Sâmbătă la 8 August a. c. la 2 oare d. a. în cimiteriul gr.-or. din Lancrăm. Odihnească în pace.

*

Manevrele. In Ungaria se ţin manevrele cele mari de toamnă din 15 până în 18 Septemvrie n. Vor fi conduse de moştenitoriul de tron Arhiducele *Francisc Ferdinand.* Cuartirul general va fi în Vesprim, unde Maiestatea Sa Regele soseşte în 14 Septemvrie, pecând Moştenitoriul de tron îşi va avea cuartirul în Hajmáskér. Vor participa la manevre trei corpuri de armată, din Pojon, Budapesta şi Zagreb, cu homvez'mea de pe teritoriul acestor trei corpuri. Puterile europene streine vor fi reprezentate la manevre prin ofiţeri anume trimişi ca se asiste la ele.

*

La fondul văduvelor şi orfanilor meseriaşilor români din Sibiiu a mai întrat suma de 1 cor. 32 bani, întru memoria reposatei Maria Moldovan din Sibiiu, prin Nicolae Brădean.

*

Cripta Habsburgilor. Se ştie, că membrii casei noastre domnitoare vin îngropaţi în cripta familiară de sub biserica capuţinilor din Viena. Fiind cripta aproape plină, s'a plănuit acum lărgirea ei, şi în scopul acesta s'au compus deja planurile necesare, după cari lucrările se vor începe numai decât, pentruca până la finea lui Octomvrie se fie terminate. In criptă se află până acuma 132 de sicrie. Primul mort îngropat aici a fost împărăteasa *Ana,* decedată în 15 Decemvrie 1618, al doilea, soţul ei Matia II, mort în 20 Martie 1619. Cel din urmă mort, al cărui sicriu a fost aşezat în cripta aceasta, este Ferdinand, Mareduce de Toscana.

*

Maiestatea Sa Regele a trimis din caseta proprie patru mii de coroane pentru cei arşi din comuna Tapolcza (unde în urma unui incendiu a ars aproape întreagă comuna) şi 1500 cor. pentru cei arşi din comuna Alsódomonya.

*

Ţesături româneşti. Cetim în „*Libertatea*" că Alteţa Sa, Arhiducele *Leopold Salvator,* care a călătorit săptămânile trecute prin Ardeal, a comandat la atelierul din Orăştie al „Reuniunei femeilor române din comitatul Hunedoara" o mulţime de ţăsături şi cusături naţionale, la a căror confecţionare se lucrează deja cu mare zor.

*

Prima comună bisericească gr. ort. maghiară. Ministrul unguresc de culte şi instrucţiune publică a decretat zilele trecute, că biserica gr. ort. din Szentes e de acì încolo biserică gr. ort. *maghiară,* cu limba liturgică esclusiv maghiară, care e totodată şi limba de administraţie internă a acestei comune bisericeşti. Conducerea parohiei se încredinţează unui comitet de zece, compus dintre membrii comunei bisericeşti, asupra căruia dreptul de supraveghere îl esercează comitatul, respective vicecomitele comitatens. Comitetul a fost îndrumat să-şi compună un statut de organisare, pe care va avea să-l presinte prin vicecomitele comitatului ministrului spre aprobare. Ministrul pune în vedere în hotărârea adusă în chestia aceasta luarea de disposiţii cu privire la organisarea bisericei independente gr. ort. maghiare *din partea legislaţiunei,* ceeace e de înţeles aşa, că *se va înfiinţà o episcopie independentă gr. ort. maghiară.* Iată confirmarea celor spuse în primarticolul nostru din numărul trecut!

*

De nou pedepsit. Judecătoria cu juraţi din Paris a condamnat de nou ziarul „*Matin*" pentru publicarea unui articol calumnios la adresa fostului ministru Choumie, şi anume, la 500 franci amendă în bani, 500.000 franci despăgubire şi la publicarea sentinţei de condamnare în 200 de ziare. Pedeapsa a fost dictată editurei ziarului, pe când autorul articolului a fost achitat.

*

Colera. Din guvernamentul Astrakan se semnalează alte 31 casuri de coleră, dintre cari 24 au fost terminate cu moarte. In oraşul Carysin s'au ivit 96 casuri, dintre cari 55 terminate cu moarte, iar în Sasator au fost 19 casuri de înbolnăvire cu două casuri de moarte.

*

Balonul Zeppelin. De treizeci de ani lucrează baronul Zeppelin la inventarea unui balon, cu care să se poată face călătorii sigure prin aer, şi după multă trudă şi cu mari cheltueli i-a succes în fine a construì un balon, cu care a făcut mai multe excursiuni prin văzduh. Zilele trecute a dat proba cea mare, începută foarte bine, dar terminată în mod tragic. O vijelie a sguduit adecă naia din care se dirigea balonul şi motorul, în urma sguduirei, a explodat, iar balonul a luat foc şi în câteva minute a fost mistuit de flacări. Oamenii din balon se scoborâseră cu ajutorul funiilor, astfel că afară de câteva răniri, mai mari ori mai mici, altă nenorocire nu s'a întâmplat. E destulă nenorocire însă arderea balonului, nimicirea unei opere la care s'a lucrat atâta vreme şi care a consumat sume enorme. Printre Germani e mare indemnul de a adunà suma trebuincioasă cu care baronul Zeppelin să-şi poată construì un nou balon. S'a făcut chiar şi în parlament propunere în privinţa aceasta şi s'au adunat şi până acuma bani mulţi.

Cărţi şi reviste.

Editura „Minerva" din Bucureşti a mai scos de sub tipar următoarele cărţi de valoare: *România pitorească,* cu ilustraţiuni după tablourile lui *Grigorescu,* de *Al. Vlăhuţă.* Preţul 1 leu şi 50 bani esemplarul. *Caleidoscopul lui A. Mirea,* publicat de *D. Anghel* şi *St. O. Iosif.* Preţul 1 leu 50 bani. Se pot comanda şi prin librăria arhidiecezană din Sibiiu. La cerere editura trimite gratuit catalogul tuturor cărţilor editate până acuma din partea institutului de arte grafice şi editură „Minerva" din Bucureşti. Adresa: Bulevardul Academiei 3.

Concurs.

Pe basa statutului organic §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 şi a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul naţional bisericesc al metropoliei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania sub nr. protocolar 136 din 1888 §. 7, prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Bistriţa.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată şi paroh în locul central al tractului, adecă în parohia Bistriţa.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele parohiei de clasa I-a Bistriţa, statorite în coala *B.* din întregirea dotaţiunei dela stat.
2. Venitele protopresbiterale, anume: salarul din dotaţiunea statorită din fondul „Rudolfin" cu adausul de salar din repartiţiunea parohiilor din protopresbiterat.
3. Taxele ce incurg pentru visitarea parohiilor tractuale şi pentru alte funcţiuni speciale.

Concurenţii au se documenteze cualificaţiunea prescrisă în conclusul congresual nr. 111 din 1888.

Concursele instruate cu toate documentele necesare să se substearnă la Preaveneratul Consistor Arhidiecesan în termin de 30 zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în ziarul „Telegraful Român".

Deodată cu concursele concurenţii să aştearnă şi o tabelă de cualificaţiune după rubricele indicate în regulamentul congresual din 1888 pentru procedura la alegerea de protopresbiter §. 12. Concursele întrate după espirarea terminului indicat nu se vor lua în considerare. Bistriţa, din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Bistriţa, ţinută la 22 Aprilie 1908.

Prezid.:
Vasile Bălan
adm. ppresb.

Notarul:
Simeon Pahone
înv.

Nr. 643/908 [223] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţatori dela şcoalele confesionale gr.-or. române din **Oprea-Cârţişoara** şi **Streza-Cârţişoara**, protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu termin pănă la 15/28 August 1908.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi de învăţători sunt salariul anual de câte 600 coroane, cuartir şi lemnele necesari pentru foc.

Doritorií de a ocupà vre-unul din acestea posturi să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la subscrisul oficiului protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poşta, Avrig, felek, Szebenvármegye) până la terminul susiudicat.

Avrig, 22 Iulie, 1906.

Oficiul protopresbiteral gr.-or al Avrigului.

Ioan Cândea
protopresb.

Nr. 560/1908. [224] 1—3

Concurs

Pentru întregirea definitivă a postului învăţătoresc la şcoala confesională gr. or. română din parohia **Păuşa** protopresbiteratul Unguraş, se escrie concurs, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român."

Salarul anual este de 1000 coroane, din cari 300 cor. prin repartiţie dela popor, 100 cor. din venitele cantorale şi 600 cor. din ajutoriul de stat, ce se va cere dupăce cel ales va primì aprobarea Consistoriului arhidiecezan şi decretul de denumire, cuartir în edificiul şcoalei şi folosirea grădinei şcolare.

Doritorii de a reflectà la acest post au aşi înaintà rugările instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, având înainte de alegere a se prezentà în vreo Duminecă sau sărbătoare în biserică spre aşi arătà desteritatea în cântări şi tipic, având alesul a funcţionà şi ca cantor.

Fizeş-Sânpetru, 22 Iuliu (4 August) 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresb.

Nr. 292/1908. [215] 2—3

Concurs.

Pentru intregirea posturilor vacante de învăţători la şcoalele poporale confesionale gr.-ort. române din comunele mai jos numite în protopresbiteratul Iliei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Almaş-Selişte**, cu salar de 600 cor. solvibili din darea cultului bisericesc în rate trilunare, cuartir, grădină şi lemnele necesare pentru foc.

2. **Brăşău**, cu salar anual de 600 cor. din darea cultului bisericesc, locuinţă în edificiul şcoalei, ¼ jug. grădină de legumi şi lemnele necesare de foc.

Fiitorul învăţător va fi şi cantor pentru care va aveà o remuneraţie deosebită.

3. **Certejul de jos** cu filia **Coaja**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir şi lemnele necesare.

4. **Gialacuta** cu filia **Cabeşti**, cu salar de 600 cor. solvibili din darea cultului bisericesc, cuartir în natură, ¼ jug. grădină şi lemnele de foc.

5. **Godineşti** cu filia **Petreşti**, cu salar de 600 cor. şi anume: 550 cor. din darea cultului bisericesc, şi 50 cor. din folosinţa unei grădini, cuartir în edificiul şcoalei şi lemnele necesare de foc.

Fiitorul învăţător va aveà se provadă şi cântările în una din celea doue strane.

Pentru urcarea salariilor cu 1 Iuliu 1910 să va cere ajutor dela stat.

Cuincuenalele la acestea posturi să computà numai după anii serviţi la respectiva şcoală, după instituirea definitivă.

Aleşii învăţători primesc pre lângă altele îndatorirea să cânte cu elevii Dumineca şi în sărbători la liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupà vreunul din acestea posturi, să-şi aştearnă cererile provăzute cu documentele prescrise subsemnatului oficiu în terminul deschis şi să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a şi arătà desteritatea în cântări şi tipic.

Ilia, la 15 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. român al Iliei în conţelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopop.

Nr. 538/1908. [216] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători de dela şcoalele confesionale gr.-or. române în comunele aparţinătoare protopresbiteratului Geoagiu se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român."

1, **Ardeu**, un post cu salar din repartiţie 202 cor., restul pănă la 600 cor. sub regulare, edificiul şcolar se închiriază.

2. **Băcăinţi**, un post cu salar de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de încălzit.

3. **Boiu**, un post cu salar de 600 cor., din repartiţie, edificiul şcolar necorăspunzător sub regulare, cuartirul asemenea, lemnele de foc în natură.

4. **Bulbu-Curpeni**, un post cu salar de 600 cor., la ambele comune din repartiţie, cuartir în edificiul şcoalei, grădină şi lemne de foc.

5. **Cerubăcăinţi**, un post de învăţător cu salar de 600 cor., sub regulare din repartiţie şi ajutor. Cuartir în edificiul şcolar şi lemne de foc.

6. **Feredeu**, un post cu salar de 140 cor., dela popor, restul pănă la 600 cor. sub regulare din un eventual ajutor. Edificiul şcolar se închiriază.

7. **Glod** cu **Nădăştia**, un post cu salar de 600 cor., din repartiţie şi ajutor dela biserică. Cuartir, grădină şi lemne de foc în natură.

8. **Homorod suseni**, un post cu salar de 600 cor., pentru relut de cuartir şi lemne 72 cor., eventual cuartir în natură. Şcoală comună în Homorod joseni p. u. Alkenyér.

9. **Mermezeu-Văleni**, un post de învăţător cu salar de 600 cor., repartiţie pe popor din Văleni şi Deal, relut de cuartir corăspunzător şi lemne de încălzit.

10. **Porcurea**, un post de învăţător cu salar regulat de 200 cor., restul salarului pănă la 600 cor., şe va regula după alegerea învăţătorului diplomat. Şcoală proprie. Cuartir în natură sau relut corăspunzător şi lemne de foc.

11. **Valea-mare**, un post cu salar regulat din repartiţie 300 cor., şi restul pănă la 600 cor., sub regulare. Edificiu şcolar propriu cu cuartir în natură sau relut corăspunzător şi lemne de încălzit.

12. **Voia**, un post cu salar regulat de 160 cor., din repartiţie pe popor, restul pănă la 600 sub regulare. Cuartir în natură eventual relut corăspunzător şi lemne de foc.

13. **Rapoltul mic**, un post cu salar de 480 cor., regulat din repartiţie, restul pănă la 600 cor., sub regulare, asemenea şi cuartir în natură şi lemnele de foc sau relut corăspunzător.

14. **Uroiu** cu filia **Cărpeniş**, un post cu salar 480 cor., regulat din repartiţie, relut de cuartir şi restul de salar pănă la 600 cor., sub regulare, lemne de foc în natură.

Cuincuenalele se computà la toate aceste posturi numai pentru anii serviţi după instituirea definitivă la aceste şcoale, deci anii serviţi la alte şcoale nu se consideră.

Cei aleşi primesc pe lângă altele îndatorirea a instruà şi conduce cu eleviii în Dumineci şi sărbători cântările liturgice în biserică, vor fi datori a provede învăţământul în şcoală de repetiţie.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi îşi vor aşterne cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez şi de şcoală, absolutoriul pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu, având a se prezentà în vre-o Duminecă s'au sărbàtoare şi în comună spre a-şi arătà aptitudinea în cântări.

Orăştie, în 19 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu.

Vasile Domşa
adm. protopresb.

Nr. 408/908 [217] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele confesionale gr. or. române în comunele aparţinătoare protopresbiteratului **Orăştie** se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Binţinţ, un post cu salar de 600 cor. cuartir cu o odaie în edificiul şcolar, grădină şi lemne de foc în natură.

Pişchinţ, un post cu salar de 600 cor. şi anume: 400 cor. din repartiţie, un pământ arător preţuit în 120 cor., păşune şi pădure preţuite în 40 cor., cuartir cu o odaie în edificiul şcoalei şi lemne de încălzit.

Petreni, un post cu salar de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir în edificiul şcoalei cu grădină şi lemne de încălzit.

Dâncul-mic, un post cu salar de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir în natură s'au relut 40 cor. şi lemne de încălzit.

Măgura, un post cu salar de 400 cor. din repartiţie, restul de 200 cor. se va suplinì ori prin ajutor ori prin repartiţie suplementară până la 1910, cuartir în edificiul şcoalei, grădină şi lemne de încălzit.

Tămăşasa, un post de învăţător cu salar votat dela popor cu 200 cor. şi restul salarului e în regulare, şcoala închiriată. Esistă fond şcolar şi loc pentru nou edificiu de şcoală, dacă se va alege învăţător cu diplomă toate se vor regulà.

Cuincuenale se computà la toate aceste posturi numai pentru anii serviţi după instituirea definitivă la aceste şcoale, deci anii serviţi la alte şcoale nu se consideră.

Cei aleşi primesc pe lângă altele îndatorirea a instruà şi conduce cu elevii în Dumineci şi sărbători cântările liturgice în biserică, vor fi datori a provedea învăţământul în şcoala de repetiţie.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi îşi vor aşterne cererile instruite cu documentele prescrise (atestat de botez şi de şcoală, absolutorul pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu, având a se presentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare şi în comună spre a-şi arătà aptitudinea în cântări.

Orăştie, 19 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Orăştie.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 391/908 [220] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de învăţători în comunele mai jos insemnate din protopresbiteratul Zarandului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Brad**, un post de învăţător. Salariu anual 600 cor., cuartir în natură, relut de lemne 60 cor. şi relut de grădină 20 cor. pănă la finea anului 1908, ear dela 1 Iannarie 1909 salariu 1000 cor. cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

2. **Buceş**, salariu anual 600, din repartiţie 500 cor. ear 100 cor. din venitul cantoral, cuartir liber în edificiul şcoli, folosirea grădinei şi lemne de foc.

3. **Bucureşti**, salariu anual 600 cor., dela biserică 525 cor. din repartiţie 75 cor. cuartir, ¼ jug. grădină şi lemne de lipsă pentru încălzit.

4. **Crăciuneşti**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcolei, folosirea grădinei de legumi şi lemne de foc.

5. **Grohot**, salariu 600 cor., 400 din repartiţie şi 200 dala biserică cuartir, grădină şi lemne de foc.

6. **Luncoiul de jos** şi **Scroafa**, salariu 600 cor. din repartiţie, folosirea grădini 1 jug. computată 100 cor. cuartir liber în edificiul şcoalei şi lemne de lipsă la încălzit.

7. **Şesuri**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir liber grădină de legume şi lemne de foc.

8. **Selişte-Trestie**, post ambulant, salariu anual 600 cor. din repartiţie, cuartir, grădină şi lemne de foc.

9. **Peştera**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir în natură şi 40 cor. pentru lemne de foc din care are să se încălzească şi şcoala.

Reflectanţii la vreo unul acestea posturi vor avea a să prezentà în comună în zi de Duminecă ori sărbătoare spre aşi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cel instituit va avea să propună religia, să ţină şcoală de repetiţie, să conducă în Duminecă şi sărbători elevii la biserică şi să cânte cu ei la sfânta liturgie.

Petenţii au aşi aşterne în termin deschis cererile instruate conform normelor în vigoare.

Cei cu pracsă au să alăture documente despre pracsa serviciului neîntrerupt eventual din ce motiv a întrerupt praxa.

Brad, la 16 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Dămian
protopresb.

Făina lactată
NESTLÉ
Este dovedită dupa o lungă experienţă cafoarte bună pentru copii **sănătoşi şi bolnavĭ** cât şi pentru **bolnavii de stomac.** Impedică şi înlătură **vărsăturile, diareea, catarul intestinelor** — Broşura. **»Ingrijirea Copiilor«** se poate avea gratuit de la
NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11.
(214) 1—10

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 83— Sibiiu — Nagyszeben.

APĂ MINERALĂ PHÖNIX
DIN BUZIÁS
BUZIÁSI PHÖNIX

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.
Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.
Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.
Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.
Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**
Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.
(286) 71—100

La
Librăria arhidiecezană
se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale	16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . .	—·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 84 Sibiiu, Joi 31 Iulie (13 August) 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Fundamentul educaţiunii

de *Dr. At. Marienescu.*

I.

Fiecare om se naşte ca *om.* In prima linie dară, obiectul educaţiunii e *omul;* deci, umanitatea e principiul prim, e baza şi totdeodată fundamentul educaţiunii, şi pentru aceasta, educaţiunea mai pre sus de toate trebuie să fie umană.

Omul când se naşte, se naşte în atare naţionalitate precisă; în naţionalitatea părinţilor sei; dela Români, numai Români se pot naşte; deci naţionalitatea e înnăscută în om, e totdeodată cu naşterea omului; şi pentru aceasta naţionalitatea e al doilea principiu al educaţiunii; romanitatea e însuşire înnăscută în om, şi astfel naţionalitatea e obiect fundamental al educaţiunii.

La noi Românii, în acel om, în acel Român e şi un creştin. Omul prin botez, prin taina cea dintâi a creştinătăţii, prin puterea sfintei treimi, se face creştin. Astfel creştinătatea e o însuşire — mai târziu plantată, însuflată în omul român, sau Românul om; şi aceasta însuşire e asemenea obiectul de frunte al educaţiunii, e al treilea principiu al educaţiunii pentru om, *Român* şi *creştin.*

Cea mai grea educaţiune a omului e educaţiunea umană, de al creşte în umanitate,[1] de al creşte în însuşiri, cari pe om îl fac bun şi blând, cari pe om îl ridică cătră Dumnezeu; căci dacă ai crescut pe om în umanitate, din omul bine educat după principiul uman, uşor faci şi Român şi creştin bine educat, bine crescut; iară dacă pe om nu-l creşti, nu-l poţi educa de om bun, acela, nici ca Român, nici ca creştin — nu va fi bun.

Aşadară, fundamentul educaţiunii e educarea omului cu însuşiri umane, bune, dar precum am mai zis, aceasta educaţiune e cea mai grea!

Pentru ce?

Nu pot deadreptul să răspund, pentrucă mai întâi trebue să cercetez, că ce e omul, şi ce însuşiri are?

Omul, întră animale e fiinţa cea mai desvoltată şi organizată; dar în privinţa organizării sale corporale (trupeşti), nu se deosebeşte de animale (dobitoace), pentrucă omul nu are nici un organ trupesc, ce nu l'ar avea animalele, ori cele de casă, ori cele de pădure, şi pentru aceasta cei mai mulţi învăţaţi au zis, că omul e o fiinţă din imperiul animalelor, şi anume e înşirat deloc după soiul măemuţelor, orangutangilor, etc. şi mai ales, pentrucă omul, respective oamenii, unii în grad mare, alţii în grad mai mic, au însuşirile animalelor. Puţini învăţaţi au zis, că Dumnezeu pe om l-a creat ca o fiinţă separată de imperiul animalelor, şi pentru calitatea sa de inteligenţă înaltă, e o clasă separată, şi nu se înşiră întră animale.

Eu nu ştiu să hotăresc, dar nu o cred, pentrucă ştiinţele naturale neagă, că omul a fost separat creat. Şi aşa trebuie să fie, pentrucă oamenii atâtea însuşiri animalice au, încât mai pe fiecare om l'ai putea asămâna unuia dintre animale. Aci zace greutatea educaţiunii omului, să desbraci pe om de însuşirile animalice ale lui, de sălbătăcie!

Friedrich Alexander baron de Humbold, născut în Berlin în 14 Sept. 1769, cercetătoriul cel mare al naturei şi al omului, în multe ţări şi în multe continente, scriitoriul opului Kosmos (lumea), s'a îngrozit de om şi de însuşirile rele ale omului şi a zis: „grozavă e bestia (feara sălbatecă) în pădure, dar bestia e şi mai grozavă când e în om!“

S'au analizat faptele rele, crimele oamenilor şi din acestea a rezultat, că omul, începând dela cel mai de jos, şi suindu-te până la cel mai de sus, e animalul cel mai făcător de rele!

Vedeţi cum sunt bestiele în oameni! Vedeţi, cât e de greu a scoate aceste bestii din oameni, adecă cât e de grea educaţiunea omului, ca să nu aibă însuşiri animalice! Al face să nu mai fie rău, ci să fie bun faţă de ceialalţi oameni.

Dar e cu putinţă de a scoate bestiele din oameni, sau barem din cei mai mulţi, pentrucă Dumnezeu a înzestrat pe om cu minte înaltă, cu raţiune şi cu înţelepciune, şi pentru aceasta pe cei mai mulţi cu însuşiri mai bune.

Deci să nu desperăm, că educaţiunea umană — în genere — nu ne va succede. Căci norocul, că cei mai mulţi oameni sunt născuţi cu însuşiri bune şi pentru aceasta sunt capabili de o educaţiune umană, care culminează în aceea, că din om să faci om de omenie, şi să credeţi, că acela, care e educat de om de omenie, e şi Român şi creştin de omenie.

Nu Românii, Maghiarii, Nemţii, etc. fac crimele, ci *oamenii* făcători de rele, bestiele din oameni, adecă aceia, fără educaţiune umană.

---

[1] Dela latinul *homo*, avem *om;* humanus înseamnă: *omen-esc;* iară umanitate s'ar putea esplica, traduce cu: *omenitate;* căci omenire, omenia, sunt alte concepte.

---

† Nicolau Popea.

Episcopul Caransebeşului.

Consistorul diecesan din Caransebeş a adresat imediat după moartea fericitului în Domnul *Nicolau Popea*, Episcopul Caransebeşului, următorul circular, şi anume, protopresbiterilor, preoţilor şi poporului credincios din acum văduvita diecesă gr. ort. română a Caransebeşului:

„Biserica diecesei noastre a îndurat o grea perdere. Preabunul şi iubitul episcop *Nicolae Popea* nu e mai mult între cei vii.

O boală scurtă, dar grea, a tăiat firul vieţii pline de fapte mărețe a celui întru Domnul adormit, care a fost cel mai intim ajutător şi conlucrător al marelui Arhiereu şi metropolit Şaguna întru câştigarea drepturilor noastre bisericeşti, la reînfiinţarea metropoliei ortodoxe a Românilor din Ungaria şi Transilvania. O viaţă de aproape 83 de ani s'a stâns acum, iar noi cei rămaşi nu suntem în stare încă să enumărăm cu deamăruntul toate faptele mărețe săvârşite de acest rar bărbat pe terenul cultural, naţional şi bisericesc. Multele aşezăminte întemeiate de răposatul în timpul păstoririi sale arhiereşti de 19 ani vor vesti lumii de acum şi celei viitoare, că acest bărbat cu iubire, cu viu interes şi cu abnegaţiune a lucrat pentru înaintarea, bunăstarea şi fericirea acestei diecese, pe care Dumnezeu o pusese sub părinteasca-i oblăduire. Câtă vreme vor fi Români ortodoxi, numele *Nicolau Popea* se va rosti cu adâncă veneraţiune, căci el va aduce aminte de o epocă în care românismul a eşit din întunerecul spiritual la lumina cunoaşterii de sine, la convingerea, că este fiinţă raţională, la conştienţa de sine ca popor şi membru al bisericii ecumenice ortodoxe. Intre luptătorii din aceea generaţiune de redeşteptare va apare şi măreaţa figură a în Domnul fericitului episcop *Nicolau Popea*, ca un mentor spre cele bune, frumoase şi adevărate.

De oarece am perdut un bărbat rar, de cari numai din când în când se iveşte unul, se cuvine, e datorinţa noastră chiar să deplângem moartea lui. Din apropiere şi din depărtare să-i arătăm, cât de mult l am iubit, cât de scumpă ne-a fost viaţa lui.

De aceea consistorul diecesan voind să-şi manifeste adânca durere pentru perderea acestui scump tesaur al bisericii şi naţiunii noastre ordinează:

1. In toate bisericile din diecesă să se tragă clopotele 9 zile dela primirea acestui circular, şi adecă de 3-ori pe zi.

2. Pe biserici şi edificiile şcoalelor noastre să se pună steag negru.

3. In toate bisericile să se facă Dumineca, în 3 August v. parastas pentru odihna adormitului în Domnul.

4. Parastasul acesta se va repeţi, când va fi un an dela răposarea veneratului adormit, adecă în 26 Iulie 1909.

5. Până la întregirea scaunului episcopesc, conform statutului organic, se vor ceti la toate sf. liturgii ecteniile morţilor: „Pentru odihna răposatului robului lui Dumnezeu episcopului *Nicolae*,“ iar tronul arhiepiscopesc să se acopere în acest timp cu văl negru.

6. In locul „Episcopului nostru“ în ecteniile pentru cei vii să se pomenească: „*Inalt Preasfinţitul Mitropolit Ioan.*“

FOIŞOARĂ.

Din trecutul comunei Cacova.

(*Prelegere poporală* ţinută în *Cacova* la ad. generală a despărţ. V (Sălişte) al *Asociaţiunei* in *6/19 Iulie 1908.*

De *Dr. Ioan Lupaş.*

(Urmare)

Satele acestea au avut norocul să fie mai bine de o sută de ani sub stăpânire românească, după cum a arătat profesorul D. *Onciul* în scrierea sa întitulată: „*Titlul lui Mircea cel bătrân şi posesiunile lui*“.*)

In hrisovul pe care se întemeiază această părere sunt amintite 5 sate româneşti (villae olachales): Cacova, Sibiel, Vale, Sălişte şi Galeş, ca făcând parte din ducatul Amnaşului stăpânit de voevozii Munteniei încă înainte de domnia lui Mircea cel bătrân (1386—1418) D. Onciul ne spune, că satele acestea au fost unite cu Ţara Românească de pe la începutul veacului al XIV-lea.

In a doua jumătate a veacului următor, pe la 1460, ele se găsesc în stăpânirea regelui unguresc, Matia Corvinul, care la 1485 le alătură ţinuturilor stăpânite de Saşii, aşezaţi aici înainte cu vre-o 300 de ani. Dar nu li s'a dat Saşilor stăpânire deplină peste ele, deşi ei ar fi dorit-o şi au cercat în multe rânduri s'o câştige. Intre Români şi Saşi s'au iscat multe pricini şi ciocniri, mai ales pentru încălcările de hotar, ce se făceau dintr'o parte ca şi din ceealaltă. In căutarea dreptăţii şi în purtarea cheltuelilor de proces Românii din toate satele se uniau şi trimeteau câţiva inşi, de obiceiu primarii şi juraţii comunelor să se judece cu Saşii şi să i câştige. Astfel găsim într'un proces dela 1570, comuna *Cacova* reprezentată prin judele George Buner, iar cu 15 ani mai târziu, prin judele Stanciu Popa şi juraţii Opriş Bârsan şi Ioan Şandru. In învoielile încheiate atunci cu Saşii s'a statorit suma de 100 fl., ce aveau să plătească Românii, în fiecare an la Crăciun, pentru păşunatul oilor, iar 12 fl. pentru porci, încolo li-se asigură dreptul de a trăi în comunele lor după *obiceiul cel vechiu.*

Mărginenii, afară de cei din comunele Săcel şi Aciliu, n'au fost *niciodată iobagi*, ci totdeauna oameni liberi, stăpâni pe capul, moşia şi avutul lor. Se vede însă, că Saşilor le stătea ghimpe la inimă această puţină libertate a Mărginenilor şi mereu încercau să-i strângă cu totul în curelele stăpânirei lor, să-i facă sluji şi iobagi, cum erau bieţii Români de prin alte părţi. Dar, mulţămită vredniciei înaintaşilor noştri, cari şi-au ştiut apăra uneori chiar şi cu preţul vieţii drepturile lor de oameni slobozi, încercarea nelegiuită a Saşilor a rămas fără izbânda dorită de ei, iar Mărginenii în toată curgerea acestor lupte şi hărţuieli s'au închegat din ce în ce mai bine, pentrucă în sbuciumări îndelungate, prin lupte şi suferinţe se oţeleşte puterea oricărui popor.

Luptele acestea s'au trăgănat veacuri dearândul, mai cu înteţire s'au desfăşurat însă în veacul al XVIII-lea. Deaceea tocmai din timpul acesta avem şi ştirile cele mai amănunţite despre starea, în care se aflau satele Mărginenilor, deci între ele şi comuna Cacova.

Intr'o hârtie veche din anul 1714 se descrie hotarul comunei Cacova, arătându-se că este sterp, apătos, mocirlos şi pietros, abià din fânaţe scot vre-o 200 cară de fân. Au şi câţiva munţi, dar fiind prea îndepărtaţi, locuitorii sunt siliţi să ia dela Cristiereni plătind acestora arânda de 15 fl., căci păşunile lor sunt puţine. Au şi o moară în sat, care aduce venit de 23 fl., în anul 1713 au plătit dare cătănească — *617 fl.*

Cu opt ani mai târziu la 1722 găsim o nouă descriere a satelor din scaunul Săliştei, care e mai amănunţită şi mai desluşită decât cea dintâiu. Iată ce se spune aici despre comuna Cacova:

„Cacova este sat dintre bunurile Şaptelor judeţe; locuesc într'ânsul oamenii posesionaţi (adecă cu moşii) din naţia românească, în case de brad acoperite cu şindile, având şi alte ipolaturi (zidiri) trebuincioase. Obştea nu-i datoare nimurui, din hotar n'au înstrăinat nimica, că nici lor nu le ajunge. Din cârcimă au avut obstea venit pe an 22 fl. fiindcă au cârcimuit oameni privaţi; satu are o moară cu 2 roate, a căruia venit pe an face 72 fl.; oameni privaţi au mori de firez în hotarul Cristianului, a căruia venit face 90 fl. Hotar de arat au numa unii, care în toată primăvara îl ară; au şi la munte un dărab de hotar, care îl ară şi-l cosesc, dar de arat nu-i bun; pentru aceia fac economii în hotarul Cristianului, toate dijmele de pe hotar din oi şi miei le răscumpără dela Domnii din Sibiiu în tot anul cu 45 florinţi. Lemne de foc au destule; de ipulaturi au lemne de brad, de care şi la Sibiiu duc de vânzare şi capătă câştig bun din ele. Pometuri au frumoase, mere, pere, cireşe, prune şi nuci duc la Sibiiu şi la câmpie, unde le dau pe bucate, un dărab lau dat din porunca domnilor la Jinari în arândă pe 15 fl. Darea au fost în 1721 aruncată pe sat în bani 510 fl.; gălete de grâu: 48, de ovăs: 39; cară de fân: 26. Arunc cel mai mic 60 fl., care toate le au dat în mila Domnului *Iacob Sas* în bani gata după taxa comisariatului; la Domnia din Sibiiu silesc să le facă slujbe cu coasa, cu furca, şi secerea, îmblăcii şi plug, după cum le poruncesc. In satu acesta un domn din Sibiiu *Lucaci Fabriţius* are o moară cu o roată şi un fânaţ de 7 cară de fân. Scutiţi au: pe jude şi 3 pârgari“.

(Va urma.)

---

*) Convorbiri literare An. XXXVI Nr. 8.

. Aşa onorată preoţime şi iubit popor! se sărbaţi aducerea aminte a acestui prea bun şi blând arhiereu, rugând pe Domnul „să aşeze sufletul lui în loc de odihnă, în loc de verdeaţă, de unde a fugit toată scârba, întristarea şi suspinarea“, iar pe noi să ne lumineze şi întărească, ca cu vrednicie să ne facem datoria de buni creştini.

Totodată se aduce la cunoştinţa onoratei preoţimi şi credinciosului popor, că în Domnul adormitul Episcop încă în anul 1902 a numit vicar pe I. P. C. Sa părintele arhimandrit *Filaret Musta*. Deci subcrisul archimandrit va conduce afacerile diecezei, iar toate hârtiile oficiale şi private au a se îndrepta către Consistor şi prezidiu.

Caransebeş, din şedinţa consistorului diecezan ţinută la 26 Iulie st. v. 1908.

Consistorul diecezan,

Filaret Musta
arhimandrit, vicar episcopesc
prezidentul consistorului diecezan.

„Asociaţiunea“ la Şimleu.

— 10 August n.

Conform programului stabilit din partea comitetului aranjator din Şimleu, comitetul central al „Asociaţiunei“ a fost primit în mod sărbătoresc în *Cizer*, şi de aici dus cu trăsura la Şimleu, la adunarea generală anuală a „Asociaţiunei“.

In scopul acesta au sosit la Cizer Joi dimineaţa mai multe trăsuri din Şimleu, şi se adunase public număros şi din împrejurime, preoţi, învăţători şi popor.

Când a sosit trenul la orele 11 şi jumătate era lume multă în faţa gării Cizer, lume românească. Comitetul a fost bineventat din partea vicariului foraneu *Alimpiu Barbulovici*, directorul despărţământului Şimleu al Asociaţiunei. A vorbit apoi preotul *Orian* din Cizer şi la urmă ţăranul inimos din Cujir, *Boca*.

La toate acestea vorbiri a răspuns domnul *Andreiu Bârseanu*, vicepreşedintele Asociaţiunei, mulţămind pentru frumoasa şi călduroasa primire.

Oaspeţii au fost învitaţi apoi toţi la un prânz bine gătit în grădina domnului Nichita Liscan, învăţător penzionat în Cizer. Prânzul a fost dat din partea comitetului aranjator din Şimleu şi pe cheltuiala acestuia. La masă a vorbit vicaprezidentul Asociaţiunei, domnul *Andreiu Bârseanu* pentru stăpânul casei, vicariul *Barbulovici* pentru dame. Stăpânul casei a respuns şi a mulţămit pentru cinstea făcută casei sale.

Trăsurile cu oaspeţii au sosit la Şimleu la oarele 5 d. a. S'au făcut numai decât încuartirările, aşa cum s'a putut. Compatrioţii maghiari nu au prea primit oaspeţi români în casele lor.

Sara la oarele 8 s'a ţinut aşa numita convenire de cunoştinţă, la care au participat peste 300 persoane. La momentul potrivit, domnul *Ioan P. Lazar*, prezidentul comitetului aranjator, salută oaspeţii întruniţi în Şimleu sub steagul Asociaţiunei cu următoarea vorbire:

„Domnilor şi Doamnelor! Prea onoraţi oaspeţi! Chiar acum se împlinesc 30 de ani decând „Asociaţiunea“ p. l. r. şi c. p. r. şi-a ţinut în Şimleu prima sa adunare generală.

Pe acele timpuri abia aveam în Şimleu 2—3 familii inteligente, iar în provinţă, afară de preoţime, — tot cam atâtea... N'aveam, căci erau vremile, când abia se revărsară zorile unui viitor mai bun pentru de a putea crea o clasă inteligentă, care să aibă menirea a lua frânele conducerei în cele culturale şi astfe a pune o bază bună şi solidă pentru viitor.

Era puţină inteligenţa noastră, înainte de aceasta cu 30 de ani, dar acei puţini câţi erau, ardeau de dorul de a lucra pentru luminarea poporului nostru ţăran şi umblau ca poturnichile prigebe, căutându-şi un cuib, un culcuş, unde să se poată aşeza, ca apoi să-şi poată face datorinţa cum se cuvine faţă de mama naţiune.

A dat apoi D-zeu un gând bun şi sfânt bărbaţilor noştri luminaţi de pe acele vremi şi au adus Asociaţiunea la Şimleu, ca astfel să ne arete calea cea adevărată, pe care trebue să mergem.

Aici vă aşezaţi, a zis „Asociaţiunea“, şi de aici probaţi a lupta în contra celui mai mare dujman al nostru: în contra *neştiinţei*.. Voi să fiţi paza, voi Sălăjenii, să fiţi sentinela limbei româneşti în acest colţ de ţară, unde ea mai mult este expusă pericolului şi amalgamizării.

De atunci au trecut 30 de ani. Un timp foarte scurt acesta, un minut chiar în viaţa unei naţiuni.

Cu toate aceste, Sălajul poate arăta progrese îmbucurătoare — deşi mai modeste.

Despre acestea, scumpi oaspeţi, ve-ţi avea cel mai bun prilej a vă convinge mâne şi poimâne şi a constata, că sămânţa sămănată de Asociaţiune a fost bună şi că noi mergem pe calea cea bună.

Să dea bunul D-zeu, ca prezenţa Dv. scumpi oaspeţi şi venirea din nou a „Asociaţiunii“ la Şimleu, să fie un îndemn şi mai puternic şi să ne îmbărbăteze tot mai mult la muncă bună şi folositoare naţiunei, bisericei şi şcoalei româneşti...

In senzul acesta am fericirea a vă saluta în numele comitetului ales pentru aranjarea acestor festivităţi şi a vă ura un întreit: Bine a ţi venit!!!“

In numele oaspeţilor a răspuns membrul din comitetul central al „Asociaţiunei“ domnul *Ioan F. Negruţiu* din Blaj. A mai vorbit apoi vicariul *A. Barbulovici* pentru solidaritatea neamului, şi preotul *Constantin Lucaciu* pentru vicariul *Barbulovici* şi pentru domnul *George Pop de Băseşti.*

La masă a cântat taraful de lăutari din Sibiiu, condus de *Braşoveanu.* Sara de cunoştinţă s'a ţinut în pavilonul frumos luminat cu lumină electrică, unde Românii au remas multă vreme împreună, la mesele întinse.

Vineri s'a ţinut dimineaţa serviciu divin în biserica gr.-catolică din localitate. A oficiat vicarul foraneu al Silvaniei, domnul *Alimpiu Barbulovici*, cu asistenţă număroasă. A cântat corul teologilor din Gherla. Biserica a fost tixită de lume.

La oarele 11 se deschide apoi *prima şedinţă* a adunării generale a Asociaţiunei, tot în biserică. Domnul *Andreiu Bârseanu* viceprezidentul Asociaţiunei rosteşte un avântat discurs de deschidere, care a emoţionat pe toţi cei prezenţi. (Il vom publica în întregime Red.) Se scoală apoi directorul despărţământului Şimleu, vicariul *A. Barbulovici*, şi salută adunarea în numele Românilor de pe teritoriul Sălagiului. Protopopul *Vicaş* a salutat în numele reuniunei femeilor române din Sălaj, iar învăţătoriul *Oltean* în numele reuniunei învăţătorilor din acest ţinut.

Viceprezidentul *Bârseanu* le dă tuturor răspunsuri frumoase şi potrivite.

Domnul Dr. Dionisie *Stoica* prezintă „*Monografia comitatului Sălaj*“, compusă din prilejul ţinării adunării generale a Asociaţiunei pe teritoriul acestui comitat.

Se întră apoi în ordinea de zi, se face conscrierea delegaţilor despărţămintelor singuratice, în urmă raportul general al comitetului central se consideră cetit şi se trece la alegerea comisiunilor următoare:

a) pentru examinarea raportului general: Dr. Izidor Pop, Dr. Coriolan Meseşan, Dr. Cornel Popescu, Emanuil Ungurian, şi profesorul Trif;

b) pentru cenzurarea socotelelor: domnii C. Căciulă, Fr. H. Longin, Titu Haţeg, şi Dr. Nyilvan; şi

c) pentru inscrierea de membri noi: Protopopul Vicaş, Dr. Coriolan Steer, Marchiş şi Dr. V. Deleu.

Prezidentul comunică, că au întrat propuneri dela *Niculau Fabian* din Beiuş şi Dr. *Lazar Popovici* dela Viena. Se predau comisiunei de sub a.)

Urmează conferenţa domnului *Oct. C. Tăslăuoanu*, secretarul Asociaţiunei. A vorbit despre prosatorii mai noi ai literaturei române: Sadovean, Sandu Aldea şi Ioan Agârbiceanu. A fost ascultat cu viu interes.

Şedinţa primă cu aceasta s'a încheiat, la oara una d. a.

La orele 2 s'a ţinut *banchetul*, cu 400 tacâmuri, jumătate ţărani. In cursul mesei s'au rostit toastele următoare: *Andreiu Bârsean*, viceprezidentul Asociaţiunei, pentru Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru. *George Pop de Băseşti* pentru comitet, vicariul *Barbulovici* pentru prezidenţii Asociaţiunei şi reuniunea femeilor, *Emanoil Ungurian* pentru autorităţile publice locale, *I. F. Negruţiu* pentru învăţători, *Un ţăran* isteţ pentru *domnii* veniţi să lumineze ţărănimea din Sălaj, Dr. *N. Şerban* pentru compatrioţii maghiari şi Dr. *Cassiu Maniu* pentru cultura universală. La orele 4 şi jumătate masa a fost ridicată.

A urmat *conferenţa* dlui *Romul Simu* din domeniul economiei şi deschiderea *expoziţiei* de lucruri de mână, aranjată de Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoara, iar ţăranii şi-au avut *petrecerea lor poporală.*

Sara *teatru* în pavilonul frumos decorat. S'a jucat bine piesa originală: „*Moise Păcuraru*“ de Dr. *Dionisie Stoica.* E o piesă locală, cu cântece şi jocuri. Dilettanţii instruaţi de domnul *Aurel Bănuţiu* au fost mult aplaudaţi. Domnişoarele dilettante au primit buchete de flori iar autorul piesei, chemat mai de multeori la rampă, a primit o frumoasă cunună de stejar.

Şedinţa a doua s'a ţinut Sâmbătă la orele 10. Public cam puţin. Se pune la ordinea zilei raportul comisiunei esmise pentru cenzurarea raportului general. Reportor Dr. *Cornel Popescu*, protopresbiterul Haţegului. Propune spre primire toate propunerile comitetului central. Asupra unora dintre propuneri se naşte discuţie, dar în urmă se primesc propunerile comisiunei.

Asemenea se primesc propunerile făcute în scris din partea domnului Dr. *Lazar Popoviciu* dela Viena, în favorul întăririi Asociaţiunii.

Urmează raportul comisiunei pentru cenzurarea socotelilor. Acestea s'au aflat în regulă şi se dă absolutoriul obicinuit. Budgetul anului viitor se votează.

Comisiunea pentru înscrierea de membri noi raportează, că s'au înscris 2 membri pe viaţă, 25 ordinari şi câţiva ajutători.

Se cetesc telegramele întrate la prezidiu şi o frumoasă scrisoare a profesorului dela universitatea din Praga *Jarnik Urban*, apoi se verifică procesul verbal, şi prezidentul închide şedinţa la ora unu d. a. Prezidentului îi mulţămeşte pentru buna şi înţeleapta conducere vicariul *Alimpiu Borbulovici* şi cei prezenţi se îndepărtează aclamând pe domnul viceprezident al Asociaţiunei, *Andreiu Bârseanu,* atât de simpatic tuturor.

Dela „Asociaţiune“.

Raportul general al comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ către adunarea generală, convocată în Şimleu, la 7 şi 8 August st. n. 1908.

(Urmare.)

Din expunerea de până acum a intenţiunilor cari ne călăuzesc în conducerea „Asociaţiunii“, onor. adunare generală poate apreciá şi înţelege mai cu uşurinţă spiritul şi direcţiunea în care s'a desfăşurat activitatea ei în cursul anului 1907, despre care avem onoarea a vă raporta.

Dupăcum se poate vedeá din datele pe cari le înşirăm în partea specială a acestui raport, „Asociaţiunea“ în cursul anului 1907 a căutat mai ales să răspândească cultura la sate, prin prelegeri poporale, prin înfiinţarea de biblioteci poporale şi prin împărţirea de cărţi şi de broşuri între popor. Şi cu deosebită plăcere vă aducem la cunoştinţă, că activitatea „Asociaţiunii“ e într'o continuă creştere. Inceputurile unei hărnicii sistematice se anunţă din tot mai multe despărţăminte. Pentru a puteá îndrumá rând pe rând toate despărţămintele la o activitate statornică şi unitară, comitetul central a adresat tuturor directorilor de despărţăminte un formular de raport general, invitându-i să-i înainteze informaţiuni precise asupra stării şi activităţii despărţămintelor în cursul anului trecut. Aceste informaţiuni, pe cari le vom cere an de an directorilor de despărţăminte, vor înlesni în viitor comitetului central să controleze mai deaproape activitatea despărţămintelor la sate, iar în despărţămintele, în cari problemele culturale ale „Asociaţiunii“ nu au răsunet între conducători, comitetul central va căutà să trezească interesul şi conştiinţa datoriei prin oameni trimişi din centru. Pentru înjghebarea unei activităţi în aceste despărţăminte se vor jertfì chiar şi sume mai mari, cum s'a făcut în anul trecut cu despărţământul Orade.

In legătură cu activitatea despărţămintelor trebue să repetăm necesitatea unei împărţiri nouă a despărţămintelor, cari cuprind mai mult de 30—40 de comune. De motivarea acestei necesităţi ne dispenzează introducerea ce o face secretarul administrativ la „Activitatea despărţămintelor în cursul anului 1907,“ în care se arată clar, că despărţămintele cu comune mai puţine desvoltă o activitate mai intensivă ca despărţămintele cu comune mai multe.

Comitetul central în cursul anului 1907 a şi răuşit să înfiinţeze mai multe despărţăminte noui. Multe despărţăminte sunt pe cale de a se înfiinţà.

Partea cea mai importantă şi mai îmbucurătoare din activitatea despărţămintelor în cursul anului trecut o constitue prelegerile poporale, în cari s'au tratat mai ales chestiuni economice. Avântul ce l-au luat prelegerile ne îndreptăţesc să sperăm, că în curs de câţiva ani ele se vor ţineà regulat pe teritorul tuturor despărţămintelor şi că vor aduce cele mai frumoase roade. Cu ajutorul lor vom puteà împrietinì poporul cu organizarea economică, prin însoţiri, cea mai de căpetenie problemă socială şi culturală, care ni-o impune spiritul timpului de astăzi. Şi din acest prilej atragem atenţiunea on. adunări generale şi a dlor directori ai despărţămintelor, să deà o deosebită importanţă însoţirilor de tot felul, îndemnând şi indrumând poporul la toate ocaziile să înfiinţeze cât mai multe. Dacă voim să lucrăm „pentru cultura poporului român“, trebuie să ne străduim să-l ajutăm în înaintarea şi întărirea lui economică, care aduce cu sine şi înaintarea lui culturală. Inaintarea şi întărirea economică însă nu se poate face, decât prin înfiinţarea de însoţiri de tot felul, singurele cari vor înlesnì ţărănimii noastre să fie stăpână pe soartea ei din viitor.

Dintre lucrările mai importante ale secţiilor ştienţifice-literare amintim: „*Dicţionarul numirilor de localităţi cu poporaţiune română de pe teritorul statului ungar*“, lucrat de dnii Silvestru Moldovan şi Nicolae Togan, care va apăreà în cursul anului acestuia, sau cel mult la începutul anului viitor.

In ce priveşte Muzeul „Asociaţiunii“, vă raportăm, că în cursul anului trecut s'a îmbogăţit cu mai multe obiecte donate şi cumpărate. Inzestrarea lui înaintează greu, în lipsa de mijloace materiale.

Onorată adunare generală! Comitetul central îşi îndeplineşte o tristă datorinţă, raportând, că dela ultima adunare generală încoace au încetat din viaţă mai mulţi membri fundatori, pe viaţă şi ordinari ai „Asociaţiunei“ noastre. Consemnarea membrilor decedaţi o prezentăm, învitând on. adunare generală să deà expresiune durerii sale pentru aceste perderi.

După aceste lăsăm să urmeze o dare de seamă mai amănunţită asupra situaţiunii, mişcării şi activităţii singuraticelor organe, fonduri şi instituţiuni ale „Asociaţiunii“ şi asupra momentelor mai importante din viaţa acestora în cursul anului trecut.

Membrii Asociaţiunii. Activitatea „Asociaţiunii“ din anul 1907 a trezit oarecare interes în cărturărimea noastră, îndemnându-o să se înscrie printre membrii „Asociaţiunii“. Dupăcum se poate vedea din raportul cassarului, încassările dela membri în cursul anului 1907 au fost cele mai mari de când există „Asociaţiunea“. Cu toate aceste, sporul membrilor nu poate să mulţămească nici cele mai modeste aşteptări. Pentru a întroduce o uniformitate în raportul nostru general, vom amintì mai ântâiu numărul membrilor, pe cari i-a avut „Asociaţiunea“ în cursul anului 1907, pomenind pe cei noi, înscrişi în cursul anului 1908 la sfârşit.

„Asociaţiunea“ cu sfârşitul anului 1907 a avut următorii membri: onorari 8, secţiunile: 24 ordinari şi 22 corespondenţi, fundatori 101, pe viaţă 263, ordinari 1319, în total 1737 membri. In cursul anului 1908 s'au înscris 25 membri noi.

In urma activităţii tot mai intensive, care se anunţă din despărţăminte şi prin o împărţire mai raţională a acelora, cari au extensiune prea mare, sperăm că numărul membrilor se va spori an de an.

Despărţămintele. Activitatea acestor organe importante ale „Asociaţiunii“ presintă unele progrese faţă de anul precedent. In cea mai mare parte a despărţămintelor se observă îndemnurile de a înjgheba o muncă sistematică, se simte dorinţa şi străduinţa de a desfăşura o activitate cât mai corăspunzătoare scopurilor ce le urmăreşte „Asociaţiunea“. Stăruinţa cu care lucrează multe dintre ele ne face să nădăjduim, că frământările începutului cu timpul se vor închega într'o muncă conştientă şi intensivă. Pedeca cea mai hotărâtoare, care stânjineşte avântul celor puţini, cu dragoste de muncă, e cunoscuta indiferenţă a cărturărimii noastre, de atâteaori osândită în rapoartele generale ale reuniunei noastre culturale. Pe basa rapoartelor primite dela domnii directori de despărţăminte, constatăm cu durere această indiferenţă şi trecem mai departe, fără a încerca să-i căutăm explicarea socială, nădăjduind o îndreptare în viitorul apropiat.

Având în vedere munca desfăşurată de despărţăminte în cursul anului 1907, le putem grupa dupăcum urmează: I. Despărţăminte active: 1. Bistriţa. 2. Blaj. 3. Brad. 4. Braşov. 5. Cluj. 6. Dobra. 7. Haţeg. 8. Orăştie. 9. Oraviţa. 10. Sălişte. 11. Sebeş. 12. Sibiiu şi 13. Şimleu. II. Cu activitate mijlocie: 1. Abrud-Câmpeni. 2. Agnita. 3. Beiuş. 4. Mercurea. 5. Orade. 6. Panciova. 7. Sânmiclăuşul-mare. 8. Sătmar-Ugocia (având în vedere împrejurările esceptionale din acele părţi). 9. Timişoara. 10 Turda şi 11. Zărneşti. III Cu activitate slabă: 1. Alba-Iulia. 2. Bocşa. 3. Caransebeş. 4 Dej. 5. Deva. 6. Deciosânmărtin. 7. Hida-Huedin. 8. Ludoş. 9. Mediaş. 10. Mociu. 11. Năsăud. 12. Oşorheiu şi 13. Reghin. IV. Cu aproape nici o activitate: 1. Becicherecul-mare. 2. Bran. 3. Cohalm. 4. Făgăraş. 5. Lipova. 6. Lugoj. 7. Sighişoara. 8. Treiscaune Ciuc şi 9. Vârşeţ. V. Despărţăminte nouă: 1. Aiud-Teiuş. 2. Hălmagiu şi 3. Tăşnad.

Activitatea cea mai însemnată a despărţămintelor a fost ţinerea prelegerilor poporale, înfiinţarea de agenturi şi biblioteci poporale. Dupăcum se poate vedea din gruparea lor făcută mai sus, abia un sfert din totalul despărţămintelor desfăşură o activitate pe deplin mulţămitoare, iar jumătate dintre ele abia dau semne de viaţă. In urma insistenţelor neîntrerupte ale biroului central, în cursul anului 1908 numărul despărţămintelor active s'a mai înmulţit şi nădăjduim, că la viitoarele adunări generale vă vom putea raporta despre o activitate mereu crescândă.

Dintre despărţămintele active amintim în special următoarele: Blaj, Brad, Braşov, Dobra, Haţeg şi Sălişte, cari au ţinut peste 20 de prelegeri şi au căutat să sporească numărul agenturilor şi al bibliotecilor. (Va urma).

NOUTĂŢI.

„Fundaţiunea Nicolau Popea.“

Decedatul episcop al Caransebeşului, fericitul *Nicolau Popea*, şi-a testat întreaga avere diecezei Caransebeş, ca să fie administrată ca fundaţiune separată, purtând numele testatorului. Averea rămasă în urma decedatului face un sfert de milion de coroane.

*

La Sinaia. Comandantul de corp din Sibiiu, Excelenţa Sa domnul *Gaudernack*, a fost primit Duminecă în audienţă din partea Regelui Carol al României, la Sinaia, şi apoi reţinut la dejun, împreună cu suita sa, stătătoare din mai mulţi generali şi coloneli.

*

Pus sub acuză Preotul *Ioan Cure* din dieceza Aradului a fost pus sub acusă din partea tribunalului regesc din Arad, împreună cu alţi şase credincioşi ai sei, pe motivul, că au agitat, aţâţat şi îndemnat poporul la nesupunere, prin aceea, că la alegerea de primar comunal au cerut se fie pus în candidaţie şi omul în care are poporul încredere.

*

Conferenţa interparlamentară se ţine anul acesta în Berlin, în zilele dela 9 până la 12 Septemvrie n. Din Ungaria vor participa la conferenţă 40 de deputaţi, în frunte cu ministrul de culte şi instrucţiune publică, contele *Apponyi*, care are intenţiunea să ţină o vorbire mai lungă, atingând în ea chestia de naţionalitate din Ungaria. Pentru anul viitor conferenţa interparlamentară va fi invitată la Budapesta.

*

Domnul Ioan Slavici, cunoscutul scriitor român, a dimisionat, iar Academia Română i-a primit demisiunea, din postul de director al institutului-orfelinat „Otetelesan“ dela Măgurele, lângă Bucureşti.

*

Călindariul gregorian. Cetim în ziarele străine, că academia de ştiinţe din Petersburg a încredinţat o comisiune mai restrânsă cu elaborarea planului după care s'ar putea face în Rusia întroducerea călindariului gregorian, dupăce ideea acceptării noului călindar e sprijinită de toţi factorii competenţi din Rusia.

*

Arestare sensaţională. In Carloveţ a fost arestat profesorul *Valerian Pribicevici*, pe motivul, că ar fi comis crima de lesa majestate. Fratele seu Avram asemenea e arestat, pentru aceeaşi crimă. Sunt ambii internaţi în Zagreb, dupăce tribunalul de acolo e competent se judece în procese de asemenea natură.

*

Ciocnire de trenuri. In Ekernförde, Germania, s'a ciocnit trenul de persoane cu un tren gol, care manevra în gară, şi mai multe vagoane s'au sfărâmat, omorând 9 persoane dintre călători, şi rănind grav pe mulţi alţii.

*

Furtuni mari au fost zilele trecute în România. In Ploeşti orcanul puternic a stâns şi patru vieţi de om, pe lângă altă multă şi mare strieăciune princinuită pretutindenea.

*

Autorul „Paradisului“. In 9 Decemvrie n. c. să împlinesc treisute de ani dela naşterea lui *Milton*, autorul „Paradisului“. Se fac pregătiri, ca ziua aceasta se fie sărbată cu mare solemnitate.

*

Orcan puternic în Seghedin. Sâmbătă a fost un orcan mare în Seghedin, care a scos arbori puternici cu rădăcini cu tot din pământ, a descoperit case şi a făcut multă stricăciune. In Seghedinul-nou s'a prăbuşit hornul cel mare al fabricei de cânepă, şi urmarea a fost, că s'a derimat şi lucrătoarea în care tocmai atunci mâncau treisute de muncitori, aplicaţi în fabrică. Şase au rămas morţi, iar alţii foarte mulţi sunt grav răniţi.

*

Al 131-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după răposata membră Elena Totorcea.

Acesta este al 131-lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

† Dr. Szmrecsányi Pál, episcopul romano-catolic din Oradea mare, a decedat Sâmbătă sara la oarele 8 în Sanct-Moritz (Elveţia) unde mersese să-şi caute de sănătate. A fost de 62 ani.

*

† Elisabeta Mateiu n. Comaniciu din Veneţia-inferioară, după lungi şi grele suferinţe, împărtăşită fiind cu sfintele taine, şi-a dat sufletul în mânile creatorului, Sâmbătă în 8 August a. c. la 4 ore a. m. în al 28-lea an al etăţii şi al 10 al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale decedatei s'au depus spre vecinică odihnă Luni, în 10 August a. c. la 2 ore p. m. în cimiteriul bisericii gr.-or. din Veneţia-inferioară.

*

Dela Seghedin la Cluj. La cererea proprie, dlui *A. D. Domşa* i s'a permis să-şi facă pedeapsa în temniţa din Cluj, şi astfel a fost permutat, cu asistenţă, dela Seghedin la Cluj.

*

Pentru copiii seraci. Un fabricant din Boemia, Iosif Riedl, a donat din incidentul iubileului de 60 ani de domnie a Maiestăţii Sale Impăratului şi Regelui Francisc Iosif I suma de 100,000 coroane, în scopul îmbunătăţirii sorţii copiilor săraci.

*

Avis. Comitetul Reuniunei române de cântări şi musică din Lugoj anunţă, că concertul anunţat pe 9 August (27 Iulie v.), din causa răposării P. S. S. domnului episcop diecesan *Nicolae Popea* s'a amânat pe Joi 13 August st. n. (31 Iulie v.)

*

„Familia Română“, revistă ilustrată, apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar şi distractiv, (Sfaturi, Curierul Modei, Gâcituri). Abonaţii noi pot primi toate numerele dela început. Abonamentul e de 10 cor. pe un an. Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23.

*

Foc în Boiţa. Din comuna Boiţa primim următoarele: „In ziua de 28 Iuliu v. c. cam pe la orele 8 întreagă comuna Boiţa a fost alarmată de un foc iscat în curtea proprietarului Ioan C. Todoran. Mulţămită hărniciei pompierilor din comună focul a fost îndată localisat şi aşa numai o şură a respectivului econom a căzut jertfă incendiului. Causa incendiului nu s'a putut încă constata. Un lucru însă este ştiut, că în casa numitului econom mai ales de un timp încoace se adăpostesc fel şi fel de elemente străine, petrecându-şi nopţi întregi, fără ca organele primăriei noastre comunale să fi esercitat controlul cuvenit. Onoare harnicilor noştri pompieri, cari prin isteţimea lor ne-au scăpat comuna de pericol. Iar organelor administrative le-am adresa rugarea, să binevoiască a nu mai permite în comuna noastră petreceri nocturne necontrolabile, căci statutul despre abateri nu este creat numai ca să rămână scris pe hârtie, ci ca dispositiunile sale să fie aplicate spre folos obştesc“.

*

Spre orientare dlor învăţători. Unele ziare române din eroare au pus semnatura mea sub avizul altui autor, al cărui curs de limba maghiară nu e complet şi încă n'a obţinut aprobarea ministerială. Spre orientare răspund: Cursul practic de limba maghiară de *Iuliu Vuia*, aparut în 2 părţi á 50 fil. în tipografia diecezană din Arad (Battyányi 2.), este la noi unicul curs complet scris în conformitate cu art. de lege XXVII/1907, cuprinzând şi elemente din aritmetică, geografie, istorie şi constituţie, care a obţinut aprobarea ministerială sub Nr. 28,419/1907, cualificate fiind ambele părţi prin recenziunea însărcinatului miniserial de model şi ca cele mai bune şi practice cărţi, scrise după cel mai bun şi uşor metod. *Iuliu Vuia*, învăţător.

*

Spirtul gallic. — Cetim în gazetele din capitală: După cum e cunoscut, ministrul de interne a interzis vânzarea a tot felul de spirturi gallice, cari afară de sare şi spirt mai conţin şi alte materii şi cu toate acestea se vând ca medicamente sub numele de spirt gallic. — Ordinul s'a şi executat prin phisicatul superior, înştiinţându-se prin magistrat prefectul cercual pentru a opri vânzarea spirturilor gallice din chestiune şi a nimici depositul. — Executarea ordinului o va controla însuşi phisicatul-superior. — Ar fi deci recomandabil, ca comercianţii noştri să se acomodeze acestui ordin, pentru a fi scutiţi de eventuale neplăceri pentru vinderea de spirturi gallice oprite.

*

La Seminariul Andreian se vând mai multe lucruri scoase din uz, şi anume, uşi, ferestre, trepte, bănci. Informaţiuni la economul Seminariului.

Intimpinare.

Suntem rugaţi să publicăm următoarele lămuriri, cari au fost trimise spre publicare „*Revistei Economice*“ din Sibiiu, dar aceasta nu le-a publicat în întregime, şi astfel publicul nu e pe deplin lămurit în chestia sulevată. Răspunsul trimis „Revistei“ era următorul:

Onorată Redacţiune! Ca răspuns la articolul întitulat „O faptă condamnabilă“ apărut în nr. 29 ex. 19 Iulie a. c. al ziarului „Revista Economică“ vă rog să daţi loc în numărul proxim articolului meu alăturat. La această pretensiune cred, că am drept, nu numai după legea firească, ca să fie ascultată şi partea ceealaltă, ci şi după legea positivă.

Braşov, 10 Iulie v. 1908.

Arseniu Vlaicu.

Minciuni şi calumnii!

In fine s'a adeverit ceeace anunţase cu câteva săptămâni mai nainte prin localuri publice un funcţionar superior al „Filialei „Albina“ din Braşov şi sub titlul „O faptă condamnabilă“ s'a publicat în „Revista Economică“ nr. 29 un articol, făurit de sigur în oficina din Braşov a acestui organ dinastic, care tună şi fulgeră contra mea. Nu pentru desvinovăţirea mea, căci pentru ceeace fac, iau totdeauna răspunderea cu fruntea senină, ci pentru a pune în lumină adevărată acest nou atac nevârstnic şi mai ales multe chestiuni de interes public ameninţat, mă simt dator a răspunde. Lucrul stă astfel.

Ia anul trecut filiala din Braşov dela „Magyar Általános Hitelbank“ a cerut şi ea să fie considerată la depunerea banilor orfanali etc. din comitatul Braşov. Această bancă are mari merite pentru întreg comitatul, căci are fabrica de celuloză din Zerneşti, fabrica de zahar din Bod, rafinerii de petroleu etc., prin cari revarsă milioane în punga poporului. Deci nu putea fi refusată cu una cu două. A-i da bani în depunere după cheia esistentă a fondurilor de reservă iar nu mergea, căci în acest cas trebuia să primească ea 95% şi toate celelalte bănci din Braşov împreună abia 5% din suma totală de bani orfanali. Vicecomitele în dilemă a convocat o anchetă, în care am fost chemat şi eu. După îndelungată discusiune, ancheta a primit unanim propunerea mea principiară: „Banii orfanali etc. să se depună în viitor numai la institute, ale căror centrale sunt în Braşov, după cheia fondului lor de reservă“. Aci n'a fost vorba nici de „Albina“, nici de altă bancă, ci de un principiu motivat real şi fără consideraţiuni de interese particulare, iar motivarea mea leală şi cinstită n'a fost combătută din nici o parte şi nici nu putea fi combătută cu îndreptăţire. Cu toate acestea, la propunerea comitetului permanent, adunarea municipală din 14 Noemvrie 1907, în care iarăşi mi-am susţinut propunerea, a hotărât să se menţină şi pe anul 1908 institutele din anul 1907. In contra acestui conclus am recurat, dar fără resultat.

Intr'aceea magistratul oraşului Braşov, la cererea aceleiaşi filiale dela „Hitelbank“, face propunerea către representanţa comunală, ca: „Banii orfanali etc. să se depună în viitor numai la institute, ale căror centrale sunt în Braşov, după cheia fondului lor de reservă“.

Comisiunea permanentă orăşenească face contra propunerea, să se menţină ca şi la comitat, numai institutele esistente. Ţin să observ, că nu sunt membru nici în magistrat, nici în comisiunea permanentă. Vine acum chestia în representanţa orăşenească. Eu, consecvent convingerii mele principiare, am sprijinit propunerea magistratului, care a fost primită în representanţa comunală cu mare majoritate de voturi, contra la vre-o 2—3 voturi. In contra acestei hotărâri a recurat, pare-mi-se, judele pensionat Petru Popp şi Iosif Oncioiu, contabil la „Albina“. In urma recursului, chestiunea a ajuns la adunarea municipală.

Inainte de adunarea congregaţiunei din Maiu, representanţii români au ţinut întrunire. Intre alte obiecte s'a discutat şi această chestiune şi majoritatea era de părere, să facem causă naţională din acest punct, pe când eu am „afirmat şi susţinut, că aceasta e o chestiune curat de interes privat, care eu unul n'o pot târâ pe teren naţional şi nu voesc să duc şlepul nimănui“. Eu îmi voiu susţinea părerea mea şi în congregaţiune, cu risicul de a trage orice consecvenţă. Membrii întruniţi atunci au pus chestia de solidaritate şi eu am declarat, că „în această chestiune privată nu fac solidaritate“. In sfârşit după multă ciorovăială am declarat, că îmi menţin întru toate punctul meu de vedere, dar ca să nu apărem în public divisaţi, cedez într'atâta, că nu voi vorbi în contra propunerei, ce o va face în numele clubului un membru român, însă cu espresa condiţiune, ca acest membru să spună, că eu am rămas consecvent la principiul meu, dar la dorinţa espresă a clubului, am renunţat de a vorbi contra propunerei lui. Chestiunea venind în congregaţiune abia după amiazi la discusiune, eu n'am mai putut participa din causa afacerilor oficiale. Vorbitorul clubului, dl I. Lengeru, profitând de absenţa mea, a interpretat astfel lucrurile, ca şi cum eu m'aşi fi convertit şi căit de ceeace am făcut. Astfel după apariţiunea raportului şedinţei în „Gazetă“, i-am adresat următoarea scrisoare recomandată:

Stimate domnule Lengeru!

In „Gazeta Transilvaniei“ nr. 111 din 20 l. c. a apărut un raport asupra celor petrecute în congregaţiune în timpul, când am fost împedecat de agende şcolare a mai rămânea în şedinţă.

Am temeinice motive a trage la îndoială esactitatea celor cuprinse în acel raport, dupăce o lungă esperienţă mi-a arătat de ce sentimente e animată această „Gazetă“ faţă de mine şi de oarece contez pe loialitatea dvoastră, vă rog să binevoiţi a-mi comunica cu întoarcerea poştei în scris textul vorbirii dvoastră relativă la persoana mea, ca să pot şti din isvor autentic, ce s'a petrecut şi eventual să dau desminţirile necesare faţă de ceice din nou mă hulesc.

Braşov, la 21/V. v. 1908.

Cu stimă:

A. Vlaicu.

Şi cu toate că mi-a promis personal şi prin alte persoane a-mi da răspunsul în scris, dl Lengeru până azi nu mi l-a mai dat. Adunarea municipală, fireşte, a aprobat hotărârea representanţei oraşului, iar dl Lengeru a însinuat recurs la ministru.

Aceasta este starea faptică.

Este deci şi rămâne o minciună încornurată afirmaţiunea, că eu aş fi vorbit undeva ceva despre „Albina“ în această chestiune. Eu am susţinut şi susţin şi astăzi o propunere principiară şi sper, că în calitate de representant comitatens şi comunal îmi va permite şi „Albina“ şi „Revista Economică“ şi alţii să-mi am convingerile mele neclintite. Cine nu ştie face această simplă distincţiune, nu poate fi chemat să critice faptele publice ale altuia.

Eu unul o credeam pe „Albina“ cu mult mai puternică, decât se tradează prin organul ei, când susţine, că prin detragerea sumei de vre-o sută de mii coroane din depuneri „i-s'a dat o astfel de lovitură“. Dacă în faptă aşa de slabă se arată, trebue să mă felicit, că inconştiu am mântuit comuna de o mare primejdie şi să stăruesc din răsputeri a feri şi alte instituţiuni de asemenea situaţiuni nesigure în viitor.

Un lucru este pentru mine de tot enigmatic, anume, de când s'au identificat interesele şi aspiraţiunile neamului nostru românesc cu interesele şi aspiraţiunile institutului „Albina“ şi cum se face, că toţi ceice nu duc trena ei, sunt timbraţi de tradare de neam? Această cutezanţă, ca să nu zic presumpţiune, se poate atribui numai împrejurării, că până acum i-s'au tolerat toate, pe simplu motiv, că pentru mulţi nechemaţi şi nealeşi ţine traista cu grăunţele. Datoria mea ca director al unei şcoale comerciale este tocmai aceea, ca să promovez interesele adevărate şi propăşirea tuturor aşezămintelor noastre financiare-economice deopotrivă, dar pe cale cinstită şi firească, fără a ocroti minciuna şi cultul personal şi fără a jigni interesele altuia. (Va urma).

Ca să se combată cu energie mortalitetea copiilor,

este neapărat de trebuinţă a înlătura cu totul laptele proaspet de vaci, periculos în caldele luni ale verii, şi a l înlocui cu un nutremânt care se mistuie mai uşor şi care remâne totdeauna neschimbat şi nu împedecă mistuirea. Acestor recerinţe corespunde mai bine

Făina lactată Nestlè,

probată de mult, care numai fiartă cu apă, dă o hrană perfectă pentru copii, care împedecă vărsarea şi diarea şi depărtează deranjări de mistuire deja existente.

(160) 1—3

Concurs.

Pe basa statutului organic §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul național bisericesc al metropoliei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania sub nr. protocolar 136 din 1888 §. 7, prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Bistrița.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată și paroh în locul central al tractului, adecă în parohia Bistrița.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele parohiei de clasa I-a Bistrița, statorite în coala *B.* din întregirea dotațiunei dela stat.
2. Venitele protopresbiterale, anume: salarul din dotațiunea statorită din fondul „Rudolfin“ cu adausul de salar din repartițiunea parohiilor din protopresbiterat.
3. Taxele ce incurg pentru visitarea parohiilor tractuale și pentru alte funcțiuni speciale.

Concurenții au se documenteze cualificațiunea prescrisă în concluzul congresual nr. 111 din 1888.

Concursele instruate cu toate documentele necesare să se substearnă la Preaveneratul Consistor Arhidiecesan în termin de 30 zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în ziarul „Telegraful Român“.

Deodată cu concursele concurenții să aștearnă și o tabelă de cualificațiune după rubricele indicate în regulamentul congresual din 1888 pentru procedura la alegerea de protopresbiter §. 12. Concursele întrate după espirarea terminului indicat nu se vor lua în considerare. Bistrița, din ședința comitetului protopresbiteral al tractului Bistrița, ținută la 22 Aprilie 1908.

Prezid.: *Vasile Bălan* adm. ppresb.

Notarul: *Simeon Pahone* înv.

[227] 2—3

Nr. 694/908. [226] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a posturilor de învățători, din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Branului, să escrie concurs cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Fundata,** cu salar de 600 cor., cuartir în natură.
2. **Holbav,** cu salar de 600 cor., cuartir și grădină în natură.
3. **Măgura,** salar 600 cor., cuartir în natură, 12 cor. relut de grădină și trei stângini de lemne, din cari se va încălzi și școala.
4. **Moeciul superior,** salar 600 cor., cuartir și grădină în natură și 2 stângini de lemne.

Cuincuenalele să computá la toate aceste posturi, numai după instituirea definitivă la aceste școale, anii serviți la alte școale nu se consideră.

Cei aleși sunt datori a provedea învățământul în școala de repetiție, a conduce grădina de pomărit și a cânta cu copii în Dumineci și sărbători la liturgie. Invățătorul din Măgura va avea să provadă și cantoratul.

Concurenții au a-și așterne petițiunile lor instruate în ordine, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere să se prezinte poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Zărnești în 25 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 40/1908. [221] 2—3

Publicațiune.

Pentru edificarea bisericei gr.-or. din **Teuțiu,** protopresbiteratul Alba-Iulia să escrie noauă licitațiune minuendă pe ziua de **10 August 1908 st. v** la 11 oare a. m. carea să va ținea în localul școalei.

Planul și preliminariul de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan cu Nr. 3435 Epit. 1908 din 28 Martie 1908 să pot vedeà la oficiul parohial.

Doritorii de a licità și luà în întreprindere zidirea bisericei au să depună un vadiu de 10% dela suma preliminată cu 7721 cor. 24 fil. în bani gata. Materialul are de al dà comuna bisericească, adecă: peatră, cărămidă, var, năsip și cărăușiile dela Alba-Iulia și de unde se va cere.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe orișicare dintre licitanți fără considerare la suma oferită.

Teuțiu, 8 Iuniu 1908.

Dionisiu Popovici paroh.

Anghel Luca notar.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Albei Iuliei.

Văzut: **Ioan Teculescu** protopresbiter.

Nr. 238 M. [219] 2—3

Concurs.

In anul trecut la distribuirea stipendiilor din fundațiunea „Trandafil“, rămânând nedistribuite 2 stipendii de câte 1000 cor. și adecă: unul pentru tineri din dieceza Aradului, altul pentru tineri din dieceza Caransebeșului, — pentru conferirea acelora să publică concurs până la **13/26 August 1908.**

La aceste stipendii — conform concluzului consistorial metropolitan din 20 Aug. 1907, Nr. 242 — pot reflectà numai tineri români gr.-or. de pe teritoriul amintitelor dieceze cari cercetează sau voesc a cercetà oarecare universitate sau facultate.

Cererile de concurs sunt a să instruì cu atestat de botez, de paupertate și de studii și a să adresà consistoriului metropolitan în Sibiiu.

Sibiiu, 22 Iulie (4 Aug.) 1908.

Consistorul metropolitan.

Nr. 643/908 [223] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățatori dela școalele confesionale gr.-or. române din **Oprea-Cârțișoara** și **Streza-Cârțișoara,** protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu termin până la 15/28 August 1908.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi de învățători sunt salariul anual de câte 600 coroane, cuartir și lemnele necesari pentru foc.

Doritorii de a ocupà vre-unul din acestea posturi să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la subscrisul oficiului protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poșta, Avrig, felek, Szebenvármegye) până la terminul susiudicat.

Avrig, 22 Iulie, 1906.

Oficiul protopresbiteral gr.-or al Avrigului.

Ioan Cândea
protopresb.

Nr. 560/1908. [224] 2—3

Concurs

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc la școala confesională gr. or. română din parohia **Paușa** protopresbiteratul Unguraș, se escrie concurs, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român.“

Salarul anual este de 1000 coroane, din cari 300 cor. prin repartiție dela popor, 100 cor. din venitele cantorale și 600 cor. din ajutoriul de stat, ce se va cere dupăce cel ales va primì aprobarea Consistoriului arhidiecezan și decretul de denumire, cuartir în edificiul școalei și folosirea grădinei școlare.

Doritorii de a reflectà la acest post au a-și înaintà rugările instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, având înainte de alegere a se prezentà în vreo Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arătà desteritatea în cântări și tipic, având alesul a funcționà și ca cantor.

Fizeș-Sânpetru, 22 Iuliu (4 August) 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Ungurașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roșca
protopresb.

Concurs.

Premiu pentru o lucrare.

Voind a venì în ajutorul învățătorilor nostri, cărora li s'a impus prin art. de lege XXVII din a. 1907 o grea problemă, ce nu se poate resolvà cu succes fără aplicarea unei metode raționale, și la a cărei resolvare învățătorul ușor poate cădeà în greșala de a dà preferință unui obiect de învățământ în paguba celorlalte și în deosebi în paguba limbei materne, singura temelie solidă a învățământului primar, ofer *un premiu de 200 cor.* pentru cea mai bună lucrare asupra temei:

„Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerințelor art. de lege XXVII de a. 1907 cu privire la propunerea limbei maghiare, ținând în același timp seamă de scopul general al învățământului primar și de caracterul special al școalelor noastre?“

La premiul acesta depus spre conferire la Vener. Consistoriu arhidiecezan al Bisericei române gr.-or. din Transilvania, cu reședința în Sibiiu, poate concurà oricare din învățătorii nostri din Arhidieceză. Dela concurenți se cere, să studieze cu atențiune: *a*) instrucțiunea, ce se va publicà din partea In. Ministeriu pentru punerea în aplicare a art. de lege numit mai sus, cu privire la propunerea limbei maghiare; *b*) regulamentele și normativele în vigoare ale Bisericei noastre cu privire la distribuirea și modul de propunere al diferitelor obiecte de învățământ în școala primară; *c*) metodele folosite în alte țări, în care, pe lângă limba maternă, se propune în școala primară și o a doua limbă.

Lucrările, scrise corect și curat, vor aveà să fie înaintate Vener. Consistoriu arhidiecezan în Sibiin până în **1 Maiu v. 1909,** anonim, însoțite de un plic cu numele autorului.

La caz, când două din lucrările prezentate la concurs ar fi de aceeași valoare, premiul se poate împărțì în două părți.

Lucrarea sau lucrările premiate se vor publicà în „Telegraful Român“, de unde se vor puteà scoate în broșură, pentru folosința mai lesnicioasă a învățătorilor.

La caz, că nu s'ar prezentà nici o lucrare, sau când din lucrările prezentate nu s'ar aflà nici una de corespunzătoare, suma de 200 coroane se va distribuì prin Vener. Consistoriu ca premii la 4 învățători din 4 protopopiate diferite ale Arhidiecezei, despre cari se va constatà, că au instruat cu succes mai mulți analfabeți în cursul a. șc. 1908/9.

Brașov, 21 Maiu v. 1908.

[194] 3—3

Andreiu Bârseanu
profesor, fost comisar cons. la conferențele învățătorești.

Aprobat.

Sibiiu, din ședința cons. arh. ca senat școlar, ținută la 3/16 Iulie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 22—40

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 84— Sibiiu — Nagyszeben.

APĂ MINERALĂ PHÖNIX
DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi și beșică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum și la catarale ale secrețiunei. — **Prospecte trimite la cerere administrația**

Direcțiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 72—100

Prin librăria arhidiecezană, Sibiiu

se pot procura **toate cărțile școlare** (catalog se trimite gratis și franco) precum și **toate recuisitele prescrise de legea nouă școlară** (catalog special nu este, se găsesc însă consemnate în „Noua lege școlară“, trad. de L Triteanu, se află tot aci de vânzare.

Se mai pot procura:

Bârseanul, Dor pustiu, nuvele	1·50
Brediceanu, Doine și cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III a	4·—
Caleidoscopul lui A. Mirea	1·50
Douș L., Iluzii, roman	1·50
Dunăreanu. Răsplata	1·50
„Gazeta Transilvaniei“ numărul jubilar	1·50
Maiorescu, Critice, vol. I.	1 50
Pop, Cum să iubim	1·50
Rostand E., Greno de Bergerac	2·50
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlăhuță, România pitorească	1·50

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 85 Sibiiu, Sâmbătă 2/15 August 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45]
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil]
rândul cu litere garmond.

Fundamentul educațiunii

de *Dr. At. Marienescu.*

II.

Dacă cercetăm geografia și istoria pământului, oamenii pământului sunt de mai multe rasse, și popoarele, chiar și acelea, cari se țin de o rassă, sunt de mai multe soiuri, din punctul de vedere al umanității. Unele popoare, cu natură mai sălbatecă decât altele, unele popoare, mai barbare decât altele, și pentru aceasta, pre om nu îl afli, cum ar trebui să fie, după destinațiunea sa, ce i-o cred înțelepții, ba nu-l afli nici după înțelesul comun, așa cum ar trebui să fie omul, — ca o ființă mai înnaltă. Și oare capabil e de civilizațiune, respective de cultură, dacă întru adevăr e numai o ființă din imperiul animalelor, și mai mult sau mai puțin sălbatec? In satele românești poporul împarte familiile în familii de *viță bună*, în familii de *viță rea*, și adeseori auzi și de familii de *viță blăstămată*, — mai ales cu ocaziunea unei pețiri, logodiri, cununii. Deci poporul face deosebire întră oameni buni și oameni răi.

Dar e și întrebarea aceea, că popoarele conlocuitoare de ce fel de oameni ne țân pe noi, pe Români? Fiind lipovan, și învățând 6 clase gimnaziale, în Arad, încă ca prunc și ca june, ba și mai târziu, am auzit deatâtea ori zicând străinii: vad olàh (român sălbatec); olàh medve (român urs), der dumme Valach, ostoba olàh (român stupid). Până n'am venit la cunoștința de mine, la cunoștința de lume, cu sfială trebuia să deduc, că Românul ar fi un popor inferior altor popoară. Dar când în a 4, 5, și 6 clasă gimnazială întră mulți Maghiari și Nemți am devenit primul eminent, și încă câțiva Români erau aproape de mine, și mai nainte și de atunci și până azi sporindu-se intelegința română, am văzut, că poporul român nu e element stupid, și aceasta m'a făcut, ca cu fală să zic, că sunt Român. Și acasă în Lipova și în Arad, căutam, că unde sunt Românii cei sălbatici, și nu i-am putut afla.

In 1851—1852 am plecat la Pesta în clasa a 8-a. Am plecat dela Arad spre Szolnok. O noapte am petrecut într'o ciardă. In 31 Dec. 1856 am plecat dela Arad cu un chiriaș (cărăuș) din Seghedin, cu Dekány Iános, la Seghedin, pentruca în Pesta să depun examenul administrativ. In cale o noapte am petrecut în ciarda dela Semlac, dacă țân bine aminte se chiamà Kutyalyuk. Ce am văzut, ce am auzit în ciarde!

Din 21/9 Martie 1853 am inceput de a purtà ziariu, și astfel despre călătoria ultimă am aflat câteva notițe. Ce am văzut și auzit în aceste ciarde? Intru adevăr, oameni sălbatici. Așa numiți szegény legények (feciori săraci), puszta betyárok (bichieri de pustă), adecă de aceia, cari stau în drum. Rezultatul e după ziariu — „că toată noaptea am străjuit în frig și în frică.“ Dar și eu și alții am cetit destule întâmplări grozave de pe la ciarde.

Eu demult, de vr'o 40 de ani aveam datina, ca să cercetez ființa și firea poporului nostru. Soartea m'a adus să locuiesc și în Lugoj, Oravița montană, Timișoara și Oradea mare, și când ieșam la sate, sau când aveam de lucru cu Românii, le scrutam însușirea de om, de Român și de creștin, și mai ales, la Românii, pe cari îi credeam întră cei mai neculți, asemenea le cercetam și capacitatea spirituală, și adeseori în atare păzitoriu, păstor, am aflat multă nobilitate de inimă, credință în religie și pricepere destulă, — ca să mă conving despre însușirile poporului nostru, că oare se poate înșirà între astfel de popoară, cari întru adevăr trăesc ca sălbatecii, și că are oare capacitate, pentru de a se civiliza, respective cultiva? Și m'am convins, că poporul român e un element bun și capabil de toată cultura.

Unii din străini, așa scriu și cred, că pentrucă Românii trăesc pe munți și între pădurile Carpaților, aci trebue să trăiască și să fie ca sălbatecii. De când locuiesc în Sibiiu am întrebat pe Sașii, și pe alții, cari ca turiști, pe mai mult timp călătoresc și locuiesc vara la poalele Carpaților și pe Carpați, ca să-mi spună adevărat, că ce judecă ei despre Românii cei neculți din Carpați? Și le-am pus felurite întrebări. Și unii cari pe munți s'au întâlnit cu păcurarii și turmele lor, și alții cari au durmit mai de multeori pe la stânele Românilor, cari au fost călăuziți zile întregi, ori mai multe zile de Români, s'au esprimat foarte bine despre caracterul acelora, cu cari s'au întâlnit, au vorbit și au trăit câteva zile la olaltă. Acei turiști mi-au mărturisit, că Românii dela munți sunt oameni blânzi, sunt binevoitori, sunt ocrotitori de turiști, se bucură dacă străinii se abat sau și dorm pe la stânele lor și le pot servi câte cu ceva, îi pot omeni cu lapte, cu caș, că Românii sunt oameni deștepți, deschiși la minte, încât ei, în puțin timp câștigă simpatia turiștilor, și mi-au povestit întâmplări speciale.

Eu li-am spus, că cum scriu unii străini despre Români, și i-am întrebat, că cunosc ei pe Maghiari și pe Secui, și pot face vre-o asemănare cu aceștia și cu Românii?

Și ei au răspuns, că acei străini, cari scriu rău despre Români, sau că-s sălbateci, doară nici n'au văzut vr'odată Români, s'au n'au trăit între ei. Asemănările cu Maghiarii și Secuii au fost în favoarea Românilor, — i-au ridicat deasupra altora, și au adaus, că în caracterul Românului, și dacă doară nu știe carte, sau nici rugăciunile, se află simț de umanitate înăscută și o oarecare nobilizare prin creștinătate și că se poartă foarte bine cu săracii, până ce, întră cei mai deștepți, din sate, afli și oameni stricați, răutăcioși, șireți.

Nu e timp destul de a ne ocupa și cu alți vecini de ai Românilor, pe cum Bulgarii, Sârbii și Grecii, și de a face asemănare întru aceștia și Românii din România. E destul dacă constatăm și numai depre o epocă de 25 de ani, că Românii din România și-au căpătat sentința Europii, că sunt un element de pace, de ordine și de cultură.

Așà suntem cu toții ai nostri, și să lăsăm, ca Europa să judece, că azi, în Europa, cari popoară sunt încă în sălbătăcie?

† Nicolau Popea.

Episcopul Caransebeșului.

Fericitul în Domnul, Episcopul *Nicolau Popea*, era bolnav de două săptămâni, bolnav de bătrânețǎ și de supărare, pentru cele întâmplate în dieceza sa, fără vina sa.

Cu toată îngrijirea dată din partea medicului de casă al decedatului, Doctorul *Popasu*, puterile slăbiau din zi în zi, și se vedea, că catastrofa se apropie. Au fost deci avizați membrii familiei despre starea pacientului, și aceștia s'au grăbit la patul înaltului bolnav. Vineri sara boala s'a întors spre mai rău, și s'a văzut, că sfârșitul nu mai e departe. Sâmbătă dimineața au fost avizați deci pe cale telegrafică și membrii din afară ai consistoriului diecezan, și au fost chemați de urgență la Caransebeș.

In momentul când a închis episcopul *Nicolau Popea* ochii pentru totdeauna, să aflau în jurul patului său, afară de rudenii, încă și număroși membri ai consistoriului diecezan, în frunte cu Arhimandritul *Filaret Musta*.

Constatânduse întrarea morții, în urma unei apoplexii de inimă, consistoriul s'a întrunit imediat în ședință plenară, a luat act despre faptul, că adormitul în Domnul a lăsat testament, și a dispus ca testamentul se fie prezentat numai decât judecătoriei regești spre publicare, ordonând inventariarea lăsământului, care a fost pus sub sigil.

Testamentul fericitului episcop *Nicolau Popea* e de următoriul cuprins:

Pentru întreaga avere a decedatului este numită erede general *diecesa Caran-*

FOIȘOARĂ.

Din trecutul comunei Cacova.

(Prelegere poporală ținută în *Cacova* la ad. generală a despărț. V (Săliște) al *Asociațiunei* în *6/19 Iulie 1908.*

De *Dr. Ioan Lupaș.*

(Urmare.)

Români posesionați, sau cu moșii, sunt 92. Ocinile sau curțile acestora 96. Preoți au 4. Scutiți 4 Clăi de grâu au avut 1118$^{1}/_{2}$. De ovăs 99$^{1}/_{2}$. De cânepă 3. Boi de jug 82. Cai și epe 60. Vaci 38. Oi și capre 1721. Stupi 3. Porci 53. Cară de fân 111. Fânațe de cară de fân 114. Locuri de arat peste tot de găleate 41$^{2}/_{4}$. Sămânături de toamnă găleate 59$^{2}/_{4}$. Satu are o moară, a căruia venit fl. 72. Moară de firez două fl. 90. Venitul din cârcimă fl. 22. Dintre oameni sunt datori la Sibiiu 24. La satele învecinate 5. (câte 10 după sută camătă) Din arânda hotarului dat la Jinari 15. *)

Punând cifrele acestea alături de ale conscripției din 1714, se poate vedea, că satul Cacova a făcut în 8 ani progres mai însemnat în oi și capre, de care aveau la 1714 numai 1153, iar la 1722 erau 1721 capete.

După cum vedem, la 1722 Cacova se bucura de o stare economică bunicică; satul avea ce-i drept venite puține, în schimb însă datorii de fel. Abia câțiva oameni din sat sunt arătați ca datorași. Dijmele, cu cari datoriau oamenii domnilor dela Sibiiu, le răscumpăra satul pentru sumulița de 84 fl. Dacă după răspunderea acestei sume oamenii ar fi fost lăsați în pace și nu iar mai fi încărcat Domnii dela Sibiiu pe nedrept și cu alte dijme și greutăți, lucrurile ar fi mers destul de bine.

Dar s'a întâmplat tocmai din potrivă. Către mijlocul veacului al XVIII-lea Sașii au pornit cu tot dinadinsul să-i doboare pe Mărgineni cu totul în slujba Domniei lor. Nu mai țineau socoteală de învoielile încheiate în vechime, în loc de 40—50 fl. pretindeau 2—300, ori nici cu atâta nu se mulțămiau, ci voiau să scoată de fiecare casă 2 fl. pe an, apoi să le ia a zecea parte din bucate și din vite, să le dijmuească tot avutul și să-i mâne, ca pe niște sluji, la ori ce fel de lucru. Mărginenii însă nu s'au lăsat cu una cu două; ci au pornit cu jalbele lor în toate părțile, până la „crăiescul gubernium“, de unde au fost trimiși la 1771 doi slujbași să facă în scaunul Săliștei cercetare cu deamăruntul și să afle pricinele adevărate ale împovărării și nemulțămirii Românilor noștri. In decursul acestei cercetări, în care au fost ascultați 253 de martori din toate satele, comisia a fost și în Cacova 2 zile, la 23 și 26 Ianuarie 1771, când în casa lui Oprea Crișta s'au înfățișat următorii martori libertini (oameni slobozi): Dumitru Macrea (61 ani), George Chicea (64 ani), Stanciu Pârțodea (62 ani), Căzan Stroia (60 ani), judele satului Dan Laslo (64 ani), Ioanăș Hanzu (106 ani), Ciucur Florea (63 ani), Vlad Bârzan (61 ani), Oprea Stroia (64 ani), Ioanăș Mijal (77 ani), Coman Gruia (64 ani), Coman Toader (62 ani), Oprea Miclăuș (60 ani), Coman Nimu (60 ani), Bucur Stanciu (61 ani) Oprea Jogărean (57 ani).

Intre alte jalbe și nemulțămiri s'au dat atunci din partea Căcovenilor la protocol („vălătaș“) și următoarele: „Dijmă părinții noștri n'au dat nimurui, însă din vremea când neau supus *7 Județe'e*, au început a pune ceva sună de vaci cu acest nume pe noi până când s'au întors dl Zevert de la Beciu, apoi atunci au început a lua dijma în natură dela noi, cât venit va fi din dijme nu știm, fără când e anul mai slab, ne trag 140 fl. întru răscumpărarea dijmelor, apoi Șpanul când dijmuește *alege din toate clăile numai znopii cei mai buni;* pentru dijma și-a iezilor tot nu mai de pe vremea *D. Zevert* plătim 40 fl. pe an. Mai înainte aveam datorie a păzi plaiurile, munții; câmpii și pădurile erau în stăpânirea noastră. Dijmele nu le dam, pricinile din tot scaunul se judeca în Săliște și partea, care nu era mulțămită, își muta judecata la Magistratul Sibiiului și de la acesta se trimitea judecata iară la scaunul Săliștii spre execuție. La curtea *Prințipului* din Bălgrad ținea scaunul două cară cu câte patru boi și la cămara de sare din Ocna trimetea câțiva lucrători. La 7 județe nu făceau nici o slujbă, *ci acest jug pe încet pe încet lau pus în grumazii noștri mai nainte de câțiva ani; cu puterea și cu temnița ne silea să zicem, că noi suntem Iobajii lor*, sau să plătim 2 zloți taxe fiieștecare pe an; împotriva acestei silă destul am *protestăluit* și ne-am jeluit la *crăescul gubernium*, dară nu ne-au venit nici o ușurare a greutății și asupririi acestiea, părinților nostri necunoscute“.*)

Urmarea acestei neluări în seamă a nedreptăților ce începură a face Sașii Mărginenilor, a fost răscoala dela 1774.**)

(Va urma.)

---

*) Conscripția din 1722 se află în arhivul protopopesc din Săliște, într'un frumos manuscript, intitulat: „*Judecățile scaunului Săliștii cu șapte județele*, prescrise cu toată cheltuiala *Domnului Dumitru Her[illegible], coratorul scoalelor Săliștii* prescrisă dinpreună și legate la un loc *spre aducerea aminte la cei ce vor urma de acum încolo și la cei ce sunt acum în viață.* Sau scris prin dascălul *Alexandru Grecu* — pg. 70—72.

*) In acelaș protocol mss. pg. *178—180.*

**) Despre această răscoală vezi mai pe larg: *I. Lupaș „Câteva pagini din trecutul comunii Săliște“* în revista Asociațiunii „Transilvania“ anul 1903.

sebeşului şi executor testamentar *Conzistorul plenar* al acestei dieceze.

Privitor la funeralii dispune testamentul imbalzamarea rămăşiţelor pământeşti şi înmormântarea lor după ritul bisericei răsăritene prin preoţimea din Caranşebeş în cripta episcopească din biserica sf. Ioan a Caranşebeşului. Inmormântarea să se facă înainte de masă şi în aceea zi să se împartă săracilor din Caransebeş suma de 200 coroane.

Testamentul mai conţine mai multe legate mai mici: personalului de serviciu, onorariul medicului, 2000 cor. legat pe seama bisericei catedrale din Caransebeş şi 2000 cor. bisericei din Satulung (Săcele), locul natal al defunctului.

Privitor la partea ce revine familiei din avere, s'au luat încă inviaţă toate dispoziţiile, aşa că aceasta nu aparţine executării testamentului.

Inventarul averii rămase are să se facă prin Conzistorul plenar.

Intreaga avere are să formeze *„Fundaţiunea Nicolau Popea“* şi serveşte spre scopuri bisericeşti, şcolare şi de binefacere.

Din venitele acestei fundaţiuni are să împartă Conzistorul plenar 20% burse la studenţi de ambele sexe, având a se preferi membrii familiei, 20% ajutoare la învăţăcei şi sodali de meserii şi comerciu, iar 10% remân la dispoziţia Conzistorului pentru lipsuri şcolare şi bisericeşti.

50% din venite au să se capitalizeze până ce ajunge fundaţiunea la suma îndoită. De atunci încolo au să se capitalizeze numai 25% iar venitele au să se utilizeze spre scopurile arătate în aceeaşi proporţie.

Biblioteca o lasă diecezei. Tot aşa şi scrierile referitoare la Şaguna, pe cari le lasă spre studiare şi editare profesorilor *Neagoe V. Popea* din Iaşi şi *Nicolae Sulică* din Başov, cari după încheerea publicărei lor au să le reînapoieze diecezei spre păstrare.

Conzistorul plenar a luat la cunoştinţă dispoziţiile testamentare şi s'a conformat la toate.

Cu conducerea interimală a diecezei conzistorul a încredinţat pe Arhimandritul *Filaret Musta.* S'a adus apoi pe cale telegrafică la cunoştinţă trecerea la cele vecinice a episcopului *Popea*: cancelariei de cabinet a Maiestăţii Sale, Escelenţiei Sale Metropolitului Ioan *Meţianu* din Sibiiu, guvernului unguresc, prezidentului casei magnaţilor, episcopilor din diecezele vecine, comandantului de corp din Timişoara, municipiului comitatului Caraş-Severin, şi „Asociaţiunei“ din Sibiiu.

S'a designat comisiunea, care se compună inventariul, iar medicul *Popasu*, cu alţi doi medici, a făcut inbalsamarea, conform dispoziţiilor din testament.

Duminecă au sosit apoi telegramele de condolenţă: dela cancelaria de cabinet a Maiestăţii Sale, dela I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropotul *Ioan Meţianu*, dela episcopul Aradului *Ioan I. Papp*, dela comandantul de corp din Timişoara, dl Alexandru Mocsonyi, capitlul gr.-cat. român din Lugoj, Comitele suprem al comitatului Caraş-Severin, Academia Română, etc.

Luni sara au sosit în Caransebeş, pentru a lua parte la actul înmormântării: P. S. Sa, Episcopul Aradului, *Ioan I. Papp*, Arhimandriţii Augustin *Hamzea* şi Vasile *Mangra*, Protosincelul R. R. *Ciorogariu*, şi diaconii Dr. I. Suciu şi C. *Lazar*. Tot Luni sara a sosit la Caransebeş şi corul reuniunei de cântări din Lugoj, sub conducerea domnului *Ioan Vidu*, precum şi mulţi preoţi din dieceză.

A mai sosit la Caransebeş dl *Ioan Bianu*, membru al Academiei Române, pentru a depune o cunună pe sicriul decedatului, în numele învăţatului corp din care făcea parte şi fericitul în Domnul, şi P. C. Sa, protosincelul *Stefan Nicolici* din Carloveţ, trimis din partea P. S. Sale episcopului *Smejanovici* din Vârşeţ, ca să reprezinte la înmormântare biserica gr.-ort. sârbească.

Noaptea întreagă, Luni spre Marţi, s'a ţinut priveghere, cetinduse stâlpi din partea preoţimei, iar Marţi dimineaţa la oarele 9 s'a început ceremonia înmormântării. Reşedinţa episcopească era îmbrăcată în doliu. Felinarele de pe stradele Caransebeşului erau aprinse şi îmbrăcate în zăbranic negru. Ordinea pe strade e susţinută din partea pompierilor, cari au tras cordon dela reşedinţă până la biserica catedrală.

La oarele 9 preoţimea vine în sunetul clopotelor dela biserică la reşedinţa episcopească, unde P. S. Sa episcopul *Ioan* al Aradului celebrează un scurt prohod şi apoi sicriul e ridicat şi dus pe braţe de preoţi îmbrăcaţi în odăjdii până la biserică. In fruntea cortegiului merg diferitele corporaţiuni, cu steagurile lor. In urma sicriului vin rudeniile, apoi reprezentanţii autorităţilor, delegaţiunile, preoţimea, poporul,

La oarele 9 şi jumătate cortegiul ajunge la catedrală. Sicriul e pus în mijlocul bisericei, pe un catafalc înalt. Se începe numai decât sfânta liturgie, oficiată de P. S. Sa episcopul *Ioan* al Aradului, asistat de Arhimandriţii Filaret Musta, Augustin Hamsea şi Vasile Mangra, de protosincelii Roman R. Ciorogariu, Dr. Iosif T. Badescu şi Dr. Iosif I. Olariu, de ieromonahul G. G. Bogoevici, apoi de protopresbiterii Andreiu Ghidiu şi Dr. Gheorghe Popovici, de preoţii Petrescu, Buru şi Stoian, de protodiaconul Dr. I. Suciu şi de diaconul C. Lazar. Răspunsurile le-a dat corul din Lugoj. La oarele 12 s'a terminat liturgia şi s'a început prohodul, după terminarea căruia Dr. *Iosif Olariu* a rostit de pe amvon panegiricul, în care a scos la iveală virtuţile şi meritele pentru biserică şi neam ale decedatului.

La oarele unu şi jumătate cortejul se pune de nou în mişcare, spre cimiter, unde apoi la groapă vorbeşte domnul *Ioan Bianu*, luânduşi rămas bun dela decedatul, în numele Academiei Române. P. S. Sa Episcopul *Ioan I. Papp* ceteşte rugăciunile de deslegare, şi sicriul e lăsat în groapă, unde fericitul în Domnul episcopul *Nicolau Popea* îşi doarme acum somnul de veci.

Discursul de deschidere

al adunării generale a „Asociaţiunei“ din Şimleu, rostit de viceprezidentul Andreiu Bărseanu, la 7 August n. a. c.

Onorabilă adunare generală! Pentru a doua oară se întruneşte însoţirea noastră culturală în aceste locuri istorice, unde odinioară a răsunat tuba romană, când vulturii dela Tibru îşi luaseră sborul, ca să sfăşie balaurii dacici şi astfel să pună temelie poporului românesc.

Punând piciorul pe pământul acesta clasic, fără voia noastră, ne simţim transpuşi cu 18 veacuri înapoi şi pare, că vedem înaintea ochilor nostri sufleteşti cohortele romane înaintând biruitoare sub conducerea centurionilor şi a tribunilor militari, vedem aquila romană înălţându-se triumfătoare pe ruinile satelor şi oraşelor dacice, pe Decul cerbicos îngenunchiat de Romanul învingător, vedem apoi cum număroşi colonişti din diferite părţi ale vastului imperiu, guvernat de metropola dela Tibru, se aşează în câmpiile lipsite de locuitori ale provinciei de curând cucerite, cum se ridică sate şi oraşe nouă în locul celor dărâmate, cum se înalţă valuri de apărare şi se croesc tabere întărite, cum se aştern drumuri nouă, dintre cari unul ajunge dela Istru până la Porolissum, în părţile acestea de miezănoapte ale frumoasei provincii cuprinse de marele împărat. Admirăm geniul roman, care nu se mulţămeşte a cuprinde numai aceste frumoase ţinuturi, ci caută totodată a le face părtaşe culturei romane. Câmpiile se acoper de lanuri bogate, munţii încep a răsuna de loviturile băieşilor, cari caută a scoate la iveală comorile ascunse în lăuntrul pământului, se împodobesc cu temple, băi, teatre şi amfiteatre, meseriaşii întruniţi în colegii îşi lucră cu hărnicie meseriile lor, mercatorii schimbă mărfurile provinciei cu ale neamurilor învecinate, luntraşii plutesc cu sare, grâne şi lemne pe undele gălbui ale Marişului, ale Tisiei şi ale vecinului Samus, argintarii din pieţele târgurilor abia răsbesc a schimba monedele, cari curg din toate părţile lumei, preoţii aprind jertfe pe altare şi înalţă imnuri de laudă zeilor nemuritori, cari au revărsat atâta îmbelşugare peste „Dacia fericită“.

Dar iată, că nori negri încep a se arăta din toate părţile. O furtună cumplită se porneşte din miază-noapte şi din răsărit. Neamuri nouă, dornice de pradă năvălesc asupra provinciei înfloritoare. Intreagă împărăţia romană se clatină. Impăraţii îngroziţi retrag legiunile dincolo de Dunăre şi atunci neamurile străine întocmai ca un potop se revarsă asupra Daciei romane. Câmpiile sunt pustiite, oraşele şi satele prădate şi dărâmate până la pământ, cultura romană e nimicită, iar bieţii colonişti sunt siliţi a-şi căuta scăpare în sânul munţilor şi în urma lor, cum zice poetul:

„Cade-o noapte 'ntunecoasă
Noapte oarbă, fioroasă
Ca fundul pământului,
Ca taina mormântului“.

Iar după veacuri întregi, când lumea începe a se mai linişti, când întunerecul începe a se mai împrăştia şi când păstorii dela munţi se coboară iarăşi la şes, ca să îngrijască din nou agrii părinteşti, iată că alte neamuri au luat stăpânirea ţinuturilor locuite odinioară de strămoşii lor, se ridică clase nouă de oameni, cari iau conducerea ţării în mânile lor, se fac legi nouă şi urmaşii domnilor de odinioară ajung aproape robi în pământurile strămoşeşti. Şi robia aceasta ţine iarăşi veacuri îndelungate, veacuri de suferinţe şi de întunerec, până când un vânt nou începe a bate prin lume, vântul mântuitor al libertăţii, care sfărâmă lanţurile, împrăştie negura întunerecului şi face din robul umilit om conştiu de demnitatea fiinţei omeneşti.

Iată, cum locurile clasice, în cari ne aflăm, ne-au făcut cu voe să aruncăm o privire asupra trecutului nostru.

Trist şi dureros a fost acest trecut şi nu odată în cursul lui a fost în cumpănă chiar existenţa neamului nostru. Şi dacă cu toate acestea Românul a putut trăi ca Român până în ziua de astăzi, păstrându-şi numele seu strămoşesc, obiceiurile sale deosebite, portul seu caracteristic şi mai presus de toate acea comoară nestimată, moştenită din moşi din strămoşi, care-l deosebeşte de toate celelalte neamuri împrejmuitoare şi care este cea mai strălucită dovadă a originei sale nobile: limba românească, — are a mulţămi, pe lângă vânjoşia elementelor din cari a fost plămădit, credinţei sale nestrămutate în Dumnezeu şi conştiinţei sale alese, conştiinţă, care nu l-a părăsit nici când şi care i-a dat putere să înfrunte primejdiile cele mai mari.

Dar pe lângă credinţa în Dumnezeu, trăinicia şi statornicia, dovedite în cursul atâtor veacuri, încă o însuşire caracteristică a însoţit poporul nostru în tot trecutul seu atât de viforos şi aceasta este dorul seu de lumină, nisuinţa sa spre învăţătură.

In timpurile mai vechi ale iobăgiei, când şcoala era un privilegiu al claselor stăpânitoare, când ştiinţa era o îndeletnicire mărginită la un număr restrâns de oameni, singurul loc de învăţătură a Românului era biserica, care-l mângăia cu sfintele sale învăţături în năcazurile sale, îl întărea în clipele de desnădejde şi faţă de care tocmai pentru aceea se alipia din ce în ce mai mult.

Indată ce însă sosiră vremuri mai bune, îndată ce pe tronul ţării se urcară domnitori cu suflet bun şi luminaţi, cari lăsară să pătrundă o rază de lumină şi la iobagiul încătuşat, dorul de învăţătură prinse rădăcini adânci în inima Românului şi în toate părţile ţării începură a răsări, întocmai ca seara stelele pe cer, una câte una acele scoluţe acoperite cu şindrili, cu paie sau cu stuf, în cari se învăţa carte românească de copiii ţăranilor români, la început fie şi numai Bucoavna, Ceaslovul şi Psaltirea, cu slovele lor cirilice. Iar după ce ideile de libertate şi egalitate, răsărite din ţările apusului, pătrunseră şi în văile umbroase ale Carpaţilor, dupăce iobăgia se desfiinţă şi o viaţă nouă părea, că începe pentru popoarele din această frumoasă ţară, setea de lumină se aprinse şi mai mult în inimile Românilor, aşa încât istoria poporului nostru din ultimele două veacuri nu este altceva decât nizuinţa dela întunerec spre lumină, lupta nobilă a unui popor pentru înălţarea din umilinţa trecutului, prin ştiinţă, prin învăţătură, prin cultură.

Şi câte jertfe, câte silinţe nobile, câtă abnegaţiune se depuseră în această luptă pentru lumină!... Miile de şcoli poporale, de cari dispunem astăzi, cele câteva şcoli secundare de băieţi şi de fete, institutele pentru pregătirea preoţilor şi învăţătorilor, feluritele însoţiri culturale — sunt tot productele acestui dor de înaintare prin lumină, prinosul adus de neamul acesta de iobagi pe altarul culturei şi care va forma pentru totdeauna cel mai înalt titlu de glorie al lui.

Nu din prinosul averilor feudale adunate de veacuri s'au făcut toate acestea, nici din comorile stoarse dela alţii, ci din obolul fostului iobag, pe care mu'ţi îl ţineau până eri alaltăeri incapabil de o idee mai înaltă şi de un sentiment mai ales, din sudoarea vărsată de el pe ogorul dătător de hrană, din opintirea aproape supraomenească a braţelor lui, din filerul văduvei, pe care Mântuitorul Cristos l'a preţuit mai mult, decât banii de argint şi de aur vărsaţi cu îngâmfare de cei bogaţi în vistieria bisericei.

Cu toţii cunoaşteţi povestea poporală despre „Prâslea cel voinic şi merele de aur.“ Când Prâslea voieşte să iasă de pe tărâmul celalalt, cel întunecat, la lumină, cu ajutorul Sgripţuroaicei, pe aripile căreia se afla şi căreia îi făgăduise, că-i va da în sborul ei o sută de bucăţi de carne, ca să nu slăbească din puteri, şi când tocmai aproape de gura peşterei uriaşe i se sfârşeşte carnea şi este gata să cadă iarăş în întunerec, el nu se mai gândeşte mult, ci scoate paloşul din teacă şi taie o bucată de carne din coapsa lui, pe care o dă Sgripţuroaicei.

Poporul român, în nizuinţa sa de a se ridica din întunerec la lumină, nu arereori a făcut întocmai ca Prâslea, cu singura deosebire, că bucata de carne n'a fost tăiată din coapsă, ci din peptul său. Şi dacă istoria viitoare va fi în adevăr nepărtinitoare, va trebui să recunoască cu laudă aceste jertfe pline de abnegaţiune, aduse de poporul nostru pentru înaintare prin învăţătură, iar cronicarul viitorului va trebui să completeze pe contimporanul lui Mateiaş Corvinul, zicând: „Se pare că poporul acesta nu s'a luptat atât pentru viaţă, cât pentru păstrarea limbei şi a culturii sale naţionale.“

Un product al nizuinţei acesteia spre lumină este şi însoţirea culturală, în numele căreia ne-am adunat astăzi aici. Intemeiată înainte de aceasta cu 47 ani, ea a fost menită de urzitorii ei sprijinirei tinerei noastre literaturi naţionale şi răspândirei învăţăturei în straturile cele mari ale poporului.

Cu deosebire scopul acesta din urmă l-au avut în vedere fericiţii întemeietori ai însoţirei noastre şi în privinţa aceasta „Asociaţiunea“ a isbutit a făptui câte ceva în restimpul de aproape o jumătate de veac, de când vieţueieşte.

Era vorba de împlinirea unei datorii frăţeşti, de replătirea unui împrumut din partea fruntaşilor nostri faţă cu massa cea mare a neamului.

Poporul nostru, din fericire, nu cunoaşte deosebirea de clase sociale. Cu toţii, noi cărturarii am răsărit din aceeaşi colibă ţărănească, unii mai curând, alţii numai în timpul din urmă. Singura deosebire între noi poate fi, că unii ne-am hrănit în copilărie cu prescură din grâu curat, iar alţii cu pâne neagră de săcară, dar ambele frământate de aceeaşi mână harnică a ţărancei române şi dospite cu acelaşi aluat.

(Va urma.)

Dela „Asociaţiune“.

Raportul general al comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ către adunarea generală, convocată în Şimleu, la 7 şi 8 August st. n. 1908.

(Urmare.)

Unele dintre despărţăminte au împărţit premii dela 25—40 cor. pentru încurajarea diferitelor ramuri ale economiei, sau altor scopuri social-culturale. Aşa de esemplu desp. Abrud-Câmpeni a făcut un premiu de 40 cor. pentru cea mai bună monografie a unei comune de pe teritorul despărţământului. Despărţămintele Braşov, Sânmiclăuşul-mare, Turda şi Zerneşti au dat mai multe premii pentru cele mai îngrijite grădini şcolare, pentru pomărit, stupărit şi legumărit, despărţămintele Oraviţa şi Sebeş, mai multe premii pentru cele mai frumoase porturi ţărăneşti.

Alte despărţăminte, de pildă al Beiuşului, Şimleului şi Sânmiclăuşului-mare, s'au îngrijit de creşterea naţională a ucenicilor şi calfelor de meseriaşi şi neguţători din oraşele respective, iar despărţământul Brad a ţinut cursuri pentru analfabeţi. Asemenea cursuri, cari sunt de cea mai mare importanţă pentru înaintarea culturală a ţărănimii, vor trebui să se facă în toate despărţămintele. Comitetul central va lua dispoziţii, ca în cursul iernii viitoare să se înceapă aceste cursuri în cât mai multe comune de pe teritorul despărţămintelor, întrebuinţând spre acest scop o parte din suma destinată pentru prelegerile poporale.

In cursul anului trecut s'a dat o mai puţină importanţă organisării economice a ţărănimii. Numai desp. Reghinului şi Clujului au înfiinţat 2 tovărăşii pentru asigurarea vitelor, în Solovăstru şi Feneşul-săsesc, în alte părţi s'au adus numai hotărâri de a se înfiinţa. Chiar şi numărul prelegerilor, cari au tălmăcit poporului însoţirile, au fost prea puţine.

Hotărârea on. adunări generale din anul trecut de a se face o împărţire mai raţională şi mai corăspunzătoare scopurilor ce le urmăreşte Asociaţiunea a acelor despărţăminte, cari cuprind un număr prea mare de comune, s'a îndeplinit în parte. In cursul anului trecut s'au înfiinţat două despărţăminte nouă: Aiud-Teiuş şi Hălmagiu, iar în cursul anului 1908, parte s'au înfiinţat, parte sunt pe cale de a se înfiinţa următoarele despărţăminte: Lăpuşul-unguresc (din teritorul desp. Dej), Ciacova, Buziaş (ambele din terit. desp. Timişoara), Sasca-montană (din desp. Oraviţa), apoi despărţământul Şimleu se va împărţi în 5 despărţăminte, iar despărţământul Murăş-Uioara se va reînfiinţa. Astfel încetul cu încetul vom ajunge să avem despărţăminte cu un număr de comune cel mult de 25—30, când credem că va fi mai posibilă o activitate statornică şi sistematică.

Agenturile. Numărul agenturilor de pe teritorul despărţămintelor e de 165. S'au înmulţit deci cu 43 faţă de anul trecut. Trebue să amintim, că neprimind rapoarte generale dela toţi directorii despărţămintelor, nu putem cunoaşte numărul absolut esact al agenturilor. Dar pe teritorul despărţămintelor cari n'au înaintat rapoarte generale de sigur se găsesc puţine agenturi, aşa încât cifra de mai sus rămâne aproximativ esactă. Cele mai multe agenturi se găsesc pe teritorul următoarelor despărţăminte: Bistriţa, Blaj, Braşov, Cluj, Orade şi Sebeş.

Bibliotecile poporale. Numărul bibliotecilor faţă de numărul agenturilor e mult mai îmbucurător. Conform rapoartelor generale primite dela directorii despărţămintelor, numărul total al bibliotecilor e de 230. Şi această cifră bine înţeles e numai aproximativ esactă, întrucât nu am primit informaţiuni dela toate despărţămintele. Cele mai multe biblioteci le au următoarele despărţăminte: Agnita, Bistriţa, Blaj, Braşov, Cluj, Orade, Sălişte, Sebeş, Şimleu şi Timişoara.

Secţiunile ştiinţifice-literare, hotărând să publice în viitor mai multe broşuri din biblioteca poporală a „Asociaţiunii", cari în cea mai mare parte se vor împărţi gratuit despărţămintelor, sperăm că numărul bibliotecilor va creşte mereu.

La acest loc amintim, că o parte dintre despărţăminte au împărţit cu ocasia adunărilor cercuale şi cu ocasia prelegerilor poporale mai multe broşuri primite gratuit dela comitetul central, care în cursul anului trecut a distribuit spre acest scop 3820 de bucăţi din publicaţiunile tipărite sau cumpărate de dânsa. Deasemenea s'au împărţit între ţărani mai multe sute de ex. din revista „Ţara Noastră", dupăcum se poate vedea şi din raportul secretarului literar către şedinţa plenară a secţiunilor ştiinţifice-literare.

Prelegerile. Am amintit în partea generală a acestui raport, că prelegerile poporale ţinute în cursul anului trecut constitue partea cea mai însemnată a activităţii despărţămintelor noastre. Comitetul central pentru a înlesni ţinerea prelegerilor la sate în cursul anului 1907 a împărţit următoarelor despărţăminte câte 100 cor.: Blaj, Brad, Braşov, Dobra, Mercurea, Orăştie, Sebeş, Şimleu şi Turda, despărţământului Orade 200 cor., desp. Haţeg 50 cor. şi desp. Oraviţa 20 cor. Tot din budgetul prelegerilor poporale s'au plătit 82 cor. cheltuelile de drum ale dlui V. C. Osvadă, care din încredinţarea comitetului central a iniţiat înfiinţarea unor tovărăşii în Bran.

Cele mai multe despărţăminte în cursul anului trecut au dat o deosebită atenţiune prelegerilor poporale. Unele dintre despărţăminte (Braşov, Oraviţa etc.) au împărţit între popor cu ocasia prelegerilor poporale seminţe, pomişori etc., iar altele diferite broşuri folositoare.

Subiectele prelegerilor de asemenea au fost bine alese, urmărind în cea mai mare parte a lor chestiuni practice. Astfel dintre 341 de prelegeri în 158, adecă aproape în jumătate din întregul prelegerilor, s'au tratat chestiuni economice.

Insufleţirea pentru ţinerea prelegerilor poporale creşte din an în an; aceste mai ales în anul curent au luat un avânt îmbucurător.

Unele dintre despărţăminte raportează, că nu au conferenţiari cu o pregătire specială şi cer conferenţiari din centru. In anul trecut despărţământul Braşov a propus să se angajeze un specialist, care să cutreere despărţămintele rând pe rând, iar în anul acesta secţia economică a făcut aceeaşi propunere comitetului central. Comitetul se va şi îngriji să găsească mijloacele materiale necesare, ca să angajeze în serviciul „Asociaţiunii" un agronom, care să fie conferenţiarul permanent al ei şi să fie şi un îndrumător pentru înfiinţarea însoţirilor de tot felul.

Secţiunile ştiinţifice-literare au hotărât să pregătească fiecare câte o prelegere model cu diapositive, pentru care scop s'a şi votat o sumă de 600 cor. Şi aceste prelegeri vor contribui la ţinerea mai cu înlesnire a prelegerilor, mai ales în acele despărţăminte, cari au deja schiopticon.

In cursul anului 1907 s'au început, ori continuat, şi conferenţele pentru cărturari, şi anume, despărţămintele: Bistriţa, Braşov, Haţeg şi Sibiiu au ţinut mai multe conferenţe şi şezători literare. Aceste conferenţe se vor ţinea mai sistematic în iarna viitoare, fiind conduse din centru.

Secţiunile ştiinţifice literare. Despre activitatea secţiunilor ştiinţifice-literare se găsesc amănunte, parte în raportul dlui secretar literar, parte în rapoartele secţiunilor către şedinţa plenară, ţinută la 1/14 şi la 2/15 Iulie a. c., anexate la procesul verbal al acestei şedinţe. La acest loc relevăm numai momentele mai însemnate din activitatea secţiunilor: S'a întregit secţia şcolară, alegându se membru ordinar dl Dr. I. Borcia şi s'a primit dimisia dlui Iuliu Marţian, membru corespondent în secţiunea istorică şi a dlui Dr. I. Olariu, membru ordinar în secţia şcolară. S'a decis publicarea din partea „Asociaţiunii" a unei colecţii de 114 descântece din Banat, culese de dl Enea Hodoş, s'a decis a se scoate revista „Transilvania" cu material ştiinţific-literar de patru sau şaseori la an cu colaborarea secţiunilor, dl Dr. Ioan Raţiu a terminat lucrarea „Viaţa şi activitatea lui Al. Papiu-Ilarian", domnii Silvestru Moldovan şi N. Togan au terminat lucrarea: „Dicţionarul numirilor de localităţi cu poporaţiune română de pe teritorul statului ungar", care va apărea încă în cursul acestui an, s'a făcut un premiu de 100 cor. pentru cel mai bun abecedar pentru analfabeţi, secţia şcolară va publica în „Biblioteca poporală" mai multe broşuri pentru tineret, s'a recomandat comitetului central angajarea unui agronom, care să ţină prelegeri în despărţămintele „Asociaţiunii", fiecare secţie a promis că va pregăti câte o prelegere poporală cu diapositive. Dintre lucrările mai mari cu cari se ocupă secţiile, amintim: adunarea nomenclaturii poporale rereferitoare la car, plug şi răsboiul de ţesut. Premiul „Andreiu Murăşianu" nu s'a împărţit.

Din cele înşirate, onorata adunare generală se poate convinge, că secţiile ştiinţifice-literare ale „Asociaţiunii" desfăşură o activitate destul de îmbucurătoare.

Secţiunea şcolară din încredinţarea comitetului central s'a ocupat şi cu decisiunea adunării generale din anul trecut de a studia mijloacele, prin cari s'ar putea ajuta şcoalele poporale. Secţiunea raportează, că „Asociaţiunea" nedispunând de mijloacele materiale necesare nu poate veni materialiceşte în ajutorul şcoalelor, dar prin organele sale va îndemna poporul la şi mai mari jertfe pentru susţinerea şcoalelor confesionale.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Intrevederea dela Ischl. Regele Edward al Angliei a sosit Mercuri la orele 10 la Ischl. La gară l-a aşteptat Maiestatea Sa, Monarhul nostru, cu mare suită, şi o companie de onoare. Domnitorii s'au salutat foarte cordial, apoi au plecat împreună la locuinţe. La prânz au toastat ambii domnitori, dorinduşi reciproc tot binele, iar miniştrii de esterne au conferat mult împreună, ocupându-se mai ales cu situaţia nouă din Turcia, creată în urma întroducerii constituţiei. Regele Angliei a plecat apoi la Marienbad.

*

La Ischl. Contele *Apponyi*, ministrul de culte şi instrucţiune publică, va merge în curând la Ischl şi va fi primit în audienţă din partea Maiestăţii Sale, poatecă în 20 August. Domnul ministru va presenta Maiestăţii Sale unele proiecte de lege *de caracter bisericesc-politic* spre prealabilă încuviinţare.

*

Prânz mare dă ministrul prezident al nostru Wekerle în 18 August n. c. ziua naşterii Maiestăţii Sale, la care vor lua parte toţi membrii cabinetului, şi şefii autorităţilor publice, civile, militare şi bisericeşti din Budapesta.

*

Un principe profesor. Principele *Max*, fratele regelui din Saxonia, doctor în teologie şi în drept, e dela anul 1899 profesor extraordinar de liturgică şi dreptul bisericesc la facultatea teologică din Freiburg, Elveţia, iar acuma a fost numit profesor *ordinar* la aceeaşi facultate.

*

Intruniri publice. Duminecă s'au ţinut întruniri publice în Ileanda mare şi Beiuş. Ambele au fost bine cercetate. Deputaţii cercurilor acestora, Dr. *Mihali* şi Dr. *Lucaciu*, au făcut alegătorilor lor dări de seamă despre activitatea lor parlamentară, iar adunările le-au votat încredere şi multămită şi s'au pronunţat pentru votul universal secret şi egal pentru toţi, fără răstrângeri.

*

Ziua sfântului Ştefan. Pentru ziua sfântului Ştefan, primul Rege al Ungariei, 20 August n., se dau bilete de tren pe toate liniile ferate ungare cu preţ redus la Budapesta, cu o valabilitate de trei zile. Din Sibiiu preţul drumului la Budapesta şi îndărăt e cu trenul accelerat clasa a doua 24 cor., trenul de persoane clasa a doua 20 cor., clasa a treia 16 coroane.

*

Congresul presei. Al doisprezecelea congres internaţional al presei se ţine anul acesta în Berlin, în 21 Septemvrie n.

*

Alegere de învăţător. Ni se scriu următoarele: In 16/29 Iulie a. c., ţinându-se alegere de învăţător în comuna *Sibişani*, tractul protopresb. Sebeşul-săs., cu majoritate de voturi a fost ales *George Cojan*, punându-ne încrederea, că va sădi în sufletele odraslelor noastre sămânţa binelui, frumosului şi adevărului, şi cu abnegaţiune va lucra pentru prosperarea focularelor noastre de cultură, cari au să devină tot atâtea adăposturi pentru înaintarea credinţei noastre strămoşeşti, pentru cultivarea limbii şi literaturii noastre, pentru conservarea şi desvoltarea tuturor atribuţiilor, cari constituesc caracterul nostru etnic românesc. Dorim noului ales învăţător toată fericirea.

*

† Artur Ranc, gazetar vestit şi senator, a decedat în Paris, în etate de 78 ani. A fost mai de multeori închis pentru articole politice oposiţionale şi odată chiar espulsat în Algir, de unde a fugit şi s'a refugiat în Elveţia, căutându-şi pânea ca dascăl. A fost directorul ziarului „*Aurora*". Era om de mare influenţă.

*

Dar pentru biserică. Credincioasa şi binefăcătoarea parohiană din Vaca, tractul Zarand, *Salvina Neaga lui Petru*, a înpodobit sfânta biserică cu un prapor negru frumos, în valoare de 25 coroane, pentru care faptă i se aduce şi pe această cale mulţămită. D-zeu să-i lungească firul vieţii, ca să mai poată dărui din prisosul său. Vaca, 13 Iulie v. 1908. *Iosif Costea* paroh.

*

Premii pentru cai de prăsilă. Vineri în 11 Septemvrie 1908 la oara unu d. a. se face în Sibiiu, în piaţa veche de vite, în faţa economiei de model a comitatului Sibiiu, premierea cailor de prăsilă, distribuinduse premii în bani şi diplome de laudă. Despre fiecare iapă ori mânz prezentat la premiare proprietarul are să producă atestat comunal, din care să se vadă, că respectivul are iapa de cel puţin şase luni în proprietatea sa şi se prezinte şi ţidula de mânzi. Premiile variază între 70 şi 10 coroane. Se vor da de tot 33 de premii.

*

Ce face beţia. Intr'o comună ungurească, venind economul Antal Pál dela o pomană mort de beat acasă, s'a pus să-şi bată nevasta, care a fugit în vecini. Bărbatul s'a dus după ea, cu coasa în mână, şi văzând că muerea sa e apărată de alte mueri şi de vecinul seu, a tras cu coasa în vecinul, atât de tare şi atât de nenorocit, încât acesta a căzut mort la pământ. Criminalul s'a dus apoi acasă şi s'a culcat, ca şi cum nu s'ar fi întâmplat nimica. Jendarmii l-au deşteptat din somn şi l-au dus la închisoare.

*

Congresul spărgătorilor. Un spărgător isteţ din America, care trăeşte tot din sterpelirea câştigului făcut de alţii, se ocupă cu ideea convocării unui congres mare al tuturor spărgătorilor din lume, pentru a discuta asupra îmbunătăţirii sorţii lor. Pedeca e numai aceea, că nu află oraş unde să se poată întruni, dupăce poliţia pretutindenea îi va aresta, ca pe nişte oameni suspecţi şi periculoşi pentru ordinea publică.

*

Secetă. In Sicilia de şase luni nu căzuse nici un strop de ploaie. Oamenii erau desperaţi şi condamnaţi să plece în lume, ori să se prăpădească. Săptămâna trecută apoi s'a slobozit deasupra insulei o ploaie bună, care de atunci se repetează aproape în fie care zi. Miseria e însă mare în urmă secetei celei lungi.

*

Fetiţă furată de Ţigani. In apropierea Făgăraşului o caravană de Ţigani, stătătoare din 14 persoane, a furat o fetiţă de patru ani a unei ţărance, şi a ascuns-o în trăsură. Câţiva funcţionari de tren cu mai mulţi lucrători au oprit caravana în loc şi au scos fetiţa din mânile ei. A venit apoi şi jandarmăria şi a arestat Ţiganii.

*

Hoţii au fost prinşi. Hoţii cari au furat zilele trecute 37,000 coroane dela inginerul *Moser*, pe drumul de ţară dela Vaţ, după ce mai întâiu l'au bătut bine pe acesta şi pe anteprenorul Grün, au fost prinşi în Teschen. Sunt trei muncitori croaţi. La ei s'a găsit suma de 17,000 coroane, ascunsă prin căptuşala rocurilor, pe tureacul cismelor şi prin traistele cu merinde. Restul sigur că e ascuns undeva bine, ori apoi se află la ceialalţi consoţi, încă necunoscuţi şi nedescoperiţi.

*

Concert. Duminecă, 16 August n. *concert mare militar* (muzica regimentului 2 de infanterie) la „*Impăratul Romanilor*" în favorul reuniunei pentru conservarea monumentelor celor căzuţi în răsboaiele de pe teritoriul Boemiei.

*

Şcoale de stat. Inspectorul regesc de şcoale din Sibiiu a încunoştiinţat comunele săseşti *Cisnădia* şi *Nocrihiu*, că guvernul are intenţiunea se înfiinţeze în ele câte o şcoală de stat, cu limba de propunere *maghiară*, şi le invită se contribue şi ele cu ceva la înfiinţarea acestor şcoale. Adecă, a venit rândul să se ridice şi printre Saşi şcoale de stat, cu limba de propunere maghiară?!..

*

„Familia Română", revistă ilustrată, apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar şi distractiv, (Sfaturi, Curierul Modei, Gâcituri). Abonaţii noi pot primi toate numerele dela început. Abonamentul e de 10 cor. pe un an. Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23.

*

Bolnavi nemulţămiţi. In spitalul din Szabadka s'au revoltat bolnavii din secţia celor cu boale de piele, fiindcă într'o dimineaţă în loc de cafea li-s'a dat supă la dejun. Bolnavii au atacat pe medicul spitalului şi pe surorile de caritate, şi dupăce le-au bătut bine pe toate, le-au dat afară, pe ele şi pe medicul secţiei lor. Doi răsvrătitori, cari au înscenat actul acesta, au fost arestaţi din partea poliţiei.

*

Oraş ars. Un incendiu mare a fost în Üsküb şi a prefăcut în cenuşă jumătate de oraş. Pagubele sunt enorme. Fac cel puţin cinci milioane. Au ars de tot peste o miie de prăvălii. Mai ales poporaţiunea turcească a fost lovită de această catastrofă, fiindcă focul a bântuit în părţile de oraş locuite de ea. A ars şi o biserică şi două moşee turceşti. Poporaţiunea a cerut ajutor dela Sultanul pe cale telegrafică.

*

Onoratele Dame ştiu, că ce particularitate însemnată e obrazul frumos şi vioi, ce putere şi bogăţie mare stă în el şi de ce favoruri se bucură o damă frumoasă. Nu ajunge, ca o damă să fie drăgălaşă, sveltă şi să aibă un exterior plăcut, lucrul principal e tenul curat al feţii. Aceasta o ştiu damele cu siguranţă. Nu e secret, că Crema Margit a lui Földes este singurul mijloc pentru frumseţe, care după o întrebuinţare de 5—6 ori îndepărtează tot felul de bubiţe de piele, pete de soare, sgrăbunţe, etc. şi face faţa albă şi gingaşe. O tigaie mare 2 cor., o tigaie mică 1 cor. Se capătă în toate farmaciile. Totuşi e scutită de imitaţiuni. Prin poştă o trimite fabricantul Clemens de Földes, farmacist, Arad.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur". Din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*", de *Teodor V. Păcăţian*, au apărut până acuma *patru* volume, şi stau gata pentru a fi puse sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

*

„Schiţa monografică a Sălagiului", întocmită de Dr. Dionisie Stoica şi Ioan P. Lazar. O carte de 331 pagini, cu multe ilustraţiuni succese şi cu o hartă românească a comitatului Sălagiu. Cuprinsul e următorul: Prefaţă. Reasumat istoric. Biserica. Şcoala. Date etnografice. Bărbaţi distinşi. Instituţiuni culturale şi financiare. Şimleul şi comunele. Adaos. Tabele statistice. Cuvânt de încheere. Cartea a apărut din incidentul ţinerii adunării generale a „Asociaţiunii" în Şimleu. Preţul nu e indicat.

Poşta redacţiei.

Dlui G. S. în S. Chestia nu e prinsă din parte corectă. Protestarea cambiului neregulat la timp, *trebue* să o facă oricare bancă, dacă nu vrea cumva se piardă suma împrumutată. Cine vrea deci să nu aibă cheltueli cu protestul, reguleze cambiul la timp.

Sz. 3012/908 fszb. [222] 2—2

Pályázat.

Popláka községben a segédjegyzői állás betöltendő. Felhivom a képesitett pályázókat, hogy kérvényeiket f. é. **Augusztus hó 31-ig** alólirottnál adják be.

Nagyszeben 1908. Augusztus 6-án.

A jár. főszolgabiró:
Fabritius.

Schimbare de local!

Am onoare a aduce On. Public la cunoştinţă, că localul meu se află din 1 August a. c. în Strada Sării (Salzgasse) Nr. 23.

Cu toată stima:
Emil Petruţiu
măestru măsar.

(218) 3—3

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 85—

„SECAŞANA“, cassă de credit şi economii societate pe acţii

în Ludoşul-mare (u. p. Kis-Apold)

primeşte bani ca depuneri spre fructificare

pre lângă următoarele procente:

1. Pentru sume cari se pot ridica ori şi când fără anunţiu solveşte 5%
2. Pentru sume cari se pot ridica numai pre lângă anunţiu şi anume:
   pentru sume până la 400 coroane cu 3 zile
   „ „ dela 400 până la 1000 „ „ 10 „
   „ „ „ 1000 „ „ 10000 „ „ 30 „
   „ „ „ 10000 în sus „ 60 „ se solv. 5½%
3. Pentru acele sume înse cari se depun pe termin mai lung decât 1 an, precum şi pentru depunerile instituţiunilor culturali şi filantropice, solv. **6%**.

Acoardă credite cambiali cu acoperire hipotecară, împrumuturi hipotecare, escomptează cambii, etc.

(225) 1—3

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 22—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 8—52

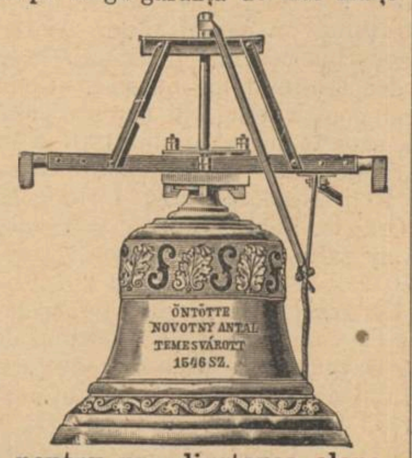

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Nr. 40/1908. [221] 3—3

Publicaţiune.

Pentru edificarea bisericei gr.-or. din **Teuţiu**, protopresbiteratul Alba-Iulia, să escrie noauă licitaţiune minuendă pe ziua de **10 August 1908 st. v** la 11 oare a. m. carea să va ţineà în localul şcoalei.

Planul şi preliminariul de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan cu Nr. 3435 Epit. 1908 din 28 Martie 1908 să pot vedeà la oficiul parohial.

Doritorii de a licità şi luà în întreprindere zidirea bisericei au să depună un vadiu de 10% dela suma preliminată cu 7721 cor. 24 fil. în bani gata. Materialul are de al dà comuna bisericească, adecă: peatră, cărămidă, var, năsip şi cărăuşiile dela Alba Iulia şi de unde se va cere.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe orişicare dintre licitanţi fără considerare la suma oferită.

Teuţiu, 8 Iuniu 1908.

Dionisiu Popovici par. **Anghel Luca** not.
Oficiul protopresb. gr.-or. al Albei-Iuliei.
Văzut: **Ioan Teculescu** prot.

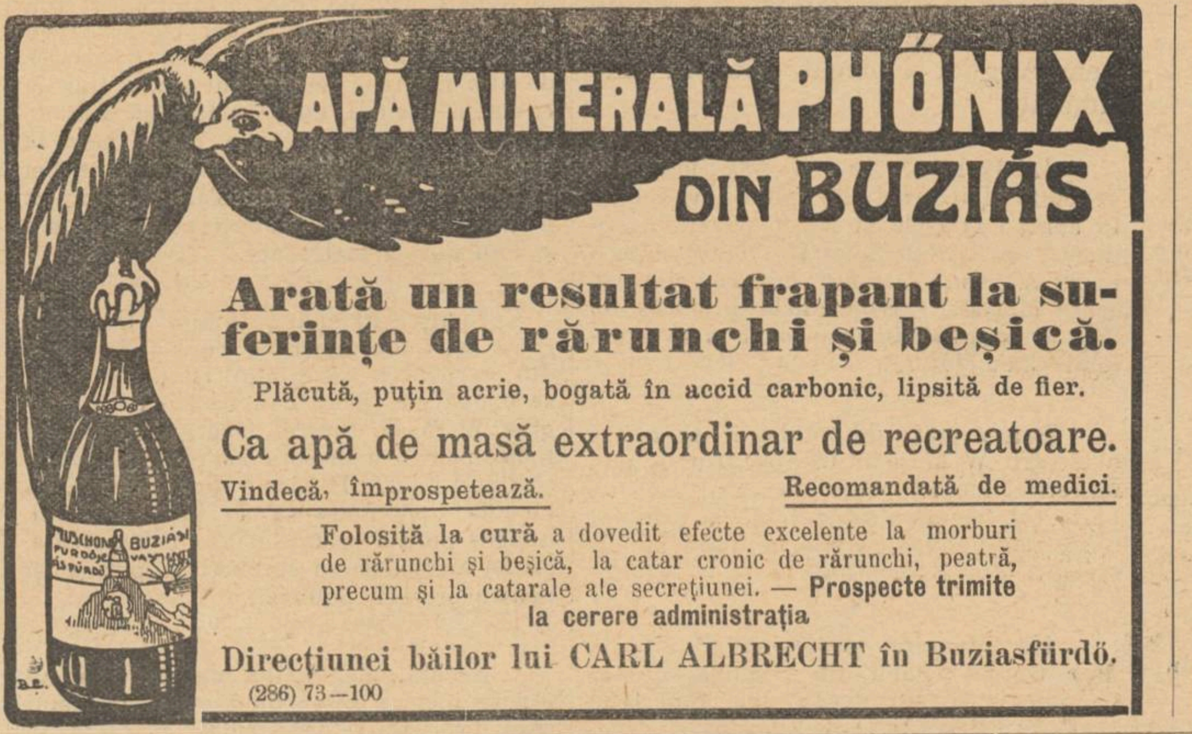

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdö.

(286) 73—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale	16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . .	—·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

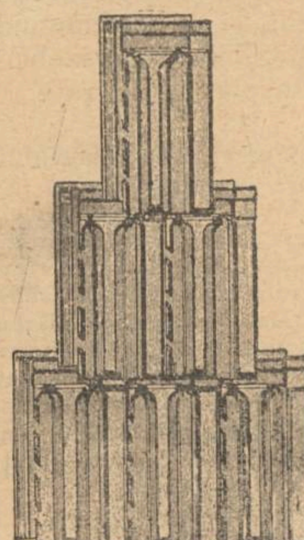

Fabric. de Nagykikinda
Ţigle de siguranţă pentru acoperiş, patentate, sistem Bohn, Nr. 272.

M. BOHN & COMPAGNONI

KIKINDA MARE şi ZOMBOLYA.

Cel mai vechiu, mai mare şi mai bun etablisement din monarhia Austro-Ungară e

FABRICA DE ŢIGLE a lui BOHN

în KIKINDA MARE şi ZOMBOLYA.

Infiinţată în 1864. — Referinţele cele mai favorabile. — Infiinţată în 1864.

Producţiune anuală de 50 milioane
a ţiglelor sigure de coperiş ale lui Bohn, pat. c. şi r.

IN OXID DE FER SAU NATURAL SAU LA DORINŢĂ VĂPSITE CU THEER.

PRODUCTE: Ţiglele sigure de coperiş patentatė ale lui Bohn. Coperiş ieftin şi frumos.

(203) 3—10 Cataloage ilustrate şi mustre, gratis şi franco.

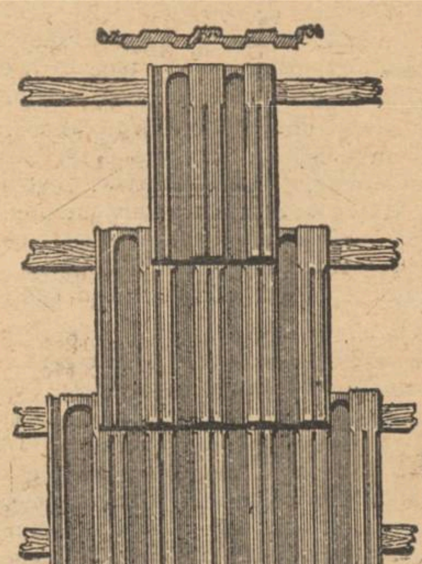

Fabricat de Zsombolya
Ţigle de siguranţă pentru acoperiş patentate Nr. 253.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Ad Nr. pp. 1012/908. [228] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele confesionale din comunele: **Bărăi, Bedeciu, Bonțida, Călatamare, Călățele, Calian, Cojocna, Finciu, Gherofidingău, Giurcuța, Mănăsturul-rom., Mănăsturul-ung., Mociu** și **Muntele rece**, prin aceasta să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele pentru fiecare post sunt: 600 cor. salar din repartiție dela popor, cuartir liber în edificiul școalei, grădină de legumi și lemne de foc.

Concurenții au a-și așterne în terminul sus indicat subsemnatului oficiu suplicele instruite în sensul normelor în vigoare și a să prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic, având aleșii a instrua atât pe elevii de toate zilele cât și pe cei de repetiție în cântările bisericești liturgice și a cânta cu ei în cor în zile de Dumineci și sărbători.

Cluj, la 28 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Tuliu Roșescu
protopresb.

Nr. 556/908. [229] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a posturilor învățătorești în comunele mai jos însemnate, să publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ și anume:

a) In tractul Dobrei:

1. **Bătrâna**, salar 600 cor., cuartir și lemne.

2 **Rădulești**, salar 600 cor., cuartir și lemne.

3. **Lăpugiul inferior** și filia **Ohaba**, post de învățător ambulant, salar 600 cor., cuartir și lemne.

b) In tractul Devei:

1. **Leșnic**, salar 600 cor., cuartir și lemne, și

2. **Sântohalm**, salar 600 cor., cuartir și lemne.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi să înainteze cererile concursuale provăzute cu documentele necesare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleși vor avea să instrueze și elevii din școala de repetiție, și să cânte în biserică.

Dobra, la 28 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractelor Dobra și Deva, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protop. și adm. protop.

Nr. 185/1908. [193] 3—3

Concurs.

Pentru intregirea definitivă a posturilor de învățători la școalele confes. gr.-ort. române din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Opidul Hunedoara**, un post de învățător cu salar de 1100 cor. solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericei, cuartir în localul școalei și 50 coroane relut de lemne.

Dela învățătoriul, care va fi ales la acest post se cere, ca să propună și religiunea în școală, să fie cântăreț bun, obligat fiind să conducă corul, să ocupe și locul de cantor — și ca atare, când nu e ocupat cu școala sau cu corul în Dumineci și sărbători, e dator a conduce regulat și cântările din strană, având a cântà cu elevii și răspunsurile la liturgie.

2. **Batiz** cu **Calonul mic**, cu salar deocamdată — până la 1 Iulie 1910 când se va întregi la suma de 1000 cor. — 600 cor. și 10 cor. pentru participare la conferințe învățătorești, cuartir în localul școalei, grădină pentru legumi și 8 metri de lemne, din care să se încălzească și sala de învățământ.

Invățătoriul ales aci e dator să propună și religiunea în școală, a instruà elevii și în cântările bisericești, a ținea prelegere cu cei de repetiție și a cântà cu școlarii în Dumineci și sărbători răspunsurile la liturgie.

Cuincuenalele se computà începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la aceste școale.

Concurenții la acestea posturi au a-și așterne cererile instruate conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat îndatorați fiind a se prezentà înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserica din comuna respectivă spre a-și arătà desteritatea în cântări și tipic.

Hunedoara, la 4 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Hunedoarei în conțelegere cu comitetele parohiale.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 292/1908. [215] 3—3

Concurs.

Pentru intregirea posturilor vacante de învățători la școalele poporale confesionale gr.-ort. române din comunele mai jos numite în protopresbiteratul Iliei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Almaș-Seliște**, cu salar de 600 cor. solvibili din darea cultului bisericesc în rate trilunare, cuartir, grădină și lemnele necesare pentru foc.

2. **Brășău**, cu salar anual de 600 cor. din darea cultului bisericesc, locuință în edificiul școalei, ¼ jug. grădină de legumi și lemnele necesare de foc.

Fiitorul învățător va fi și cantor pentru care va aveà o remunerație deosebită.

3. **Certejul de jos** cu filia **Coaja**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir și lemnele necesare.

4. **Gialacuta** cu filia **Căbești**, cu salar de 600 cor. solvibili din darea cultului bisericesc, cuartir în natură, ¼ jug. grădină și lemnele de foc.

5. **Godinești** cu filia **Petrești**, cu salar de 600 cor. și anume: 550 cor. din darea cultului bisericesc, și 50 cor. din folosința unei grădini, cuartir în edificiul școalei și lemnele necesare de foc.

Fiitorul învățător va aveà se provadă și cântările în una din celea doue strane.

Pentru urcarea salariilor cu 1 Iuliu 1910 să va cere ajutor dela stat.

Cuincuenalele la acestea posturi să computà numai după anii serviți la respectiva școală, după instituirea definitivă.

Aleșii învățători primesc pre lângă altele îndatorirea să cânte cu elevii Dumineca și în sărbători la liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupà vreunul din acestea posturi, să-și aștearnă cererile provăzute cu documentele prescrise subsemnatului oficiu în terminul deschis și să se prezinte în vre o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a-și arătà desteritatea în cântări și tipic.

Ilia, la 15 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. român al Iliei în conțelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopop.

Nr. 408/908 [217] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școalele confesionale gr. or. române în comunele aparținătoare protopresbiteratului **Orăștie** se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Binținț, un post cu salar de 600 cor. cuartir cu o odaie în edificiul școlar, grădină și lemne de foc în natură.

Pișchinț, un post cu salar de 600 cor. și anume: 400 cor. din repartiție, un pământ arător prețuit în 120 cor., pășune și pădure prețuite în 40 cor., cuartir cu o odaie în edificiul școalei și lemne de încălzit.

Petreni, un post cu salar de 600 cor. din repartiție pe popor, cuartir în edificiul școalei cu grădină și lemne de încălzit.

Dâncul-mic, un post cu salar de 600 cor. din repartiție pe popor, cuartir în natură s'au relut 40 cor. și lemne de încălzit.

Măgura, un post cu salar de 400 cor. din repartiție, restul de 200 cor. se va suplinì ori prin ajutor ori prin repartiție suplementară până la 1910, cuartir în edificiul școalei, grădină și lemne de încălzit.

Tămășasa, un post de învățător cu salar votat dela popor cu 200 cor. și restul salarului e în regulare, școala închiriată. Esistă fond școlar și loc pentru nou edificiu de școală, dacă se va alege învățător cu diplomă toate se vor regulà.

Cuincuenale se computà la toate aceste posturi numai pentru anii serviți după instituirea definitivă la aceste școale, deci anii serviți la alte școale nu se consideră.

Cei aleși primesc pe lângă altele îndatorirea a instruà și conduce cu elevii în Dumineci și sărbători cântările liturgice în biserică, vor fi datori a provedea învățământul în școala de repetiție.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi își vor așterne cererile instruite cu documentele prescrise (atestat de botez și de școală, absolutorul pedagogic, diploma și eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu, având a se presentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare și în comună spre a-și arătà aptitudinea în cântări.

Orăștie, 19 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Orăștie.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 643/908 [223] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățatori dela școalele confesionale gr.-or. române din **Oprea-Cârțișoara** și **Streza-Cârțișoara**, protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu termin până la 15/28 August 1908.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi de învățători sunt salariul anual de câte 600 coroane, cuartir și lemnele necesari pentru foc.

Doritorii de a ocupà vre-unul din acestea posturi să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la subscrisul oficiului protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poșta, Avrig, felek, Szebenvármegye) până la terminul susiudicat.

Avrig, 22 Iulie, 1906.

Oficiul protopresbiteral gr.-or al Avrigului.

Ioan Cândea
protopresb.

Nr. 538/1908. [216] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători de dela școalele confesionale gr.-or. române în comunele aparținătoare protopresbiteratului Geoagiu se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

1, **Ardeu**, un post cu salar din repartiție 202 cor., restul până la 600 cor. sub regulare, edificiul școlar se închiriază.

2. **Băcăinți**, un post cu salar de 600 cor., cuartir, grădină și lemne de încălzit.

3. **Boiu**, un post cu salar de 600 cor., din repartiție, edificiul școlar necorăspunzător sub regulare, cuartirul asememenea, lemnele de foc în natură.

4. **Bulbu-Curpeni**, un post cu salar de 600 cor., la ambele comune din repartiție, cuartir în edificiul școalei, grădină și lemne de foc.

5. **Cerubăcăinți**, un post de învățător cu salar de 600 cor., sub regulare din repartiție și ajutor. Cuartir în edificiul școlar și lemne de foc.

6. **Feredeu**, un post cu salar de 140 cor., dela popor, restul până la 600 cor. sub regulare din un eventual ajutor. Edificiul școlar se închiriază.

7. **Glod** cu **Nădăștia**, un post cu salar de 600 cor., din repartiție și ajutor dela biserică. Cuartir, grădină și lemne de foc în natură.

8. **Homorod suseni**, un post cu salar de 600 cor., pentru relut de cuartir și lemne 72 cor., eventual cuartir în natură. Școală comună în Homorod joseni p. u. Alkenyér.

9. **Mermezeu-Văleni**, un post de învățător cu salar de 600 cor., repartiție pe popor din Văleni și Deal, relut de cuartir corăspunzător și lemne de încălzit.

10. **Porcurea**, un post de învățător cu salar regulat de 200 cor., restul salarului până la 600 cor., șe va regula după alegerea învățătorului diplomat. Școală proprie. Cuartir în natură sau relut corăspunzător și lemne de foc.

11. **Valea-mare**, un post cu salar regulat din repartiție 300 cor., și restul până la 600 cor., sub regulare. Edificiu școlar propriu cu cuartir în natură sau relut corăspunzător și lemne de încălzit.

12. **Voia**, un post cu salar regulat de 160 cor., din repartiție pe popor, restul până la 600 sub regulare. Cuartir în natură eventual relut corăspunzător și lemne de foc.

13. **Rapoltul mic**, un post cu salar de 480 cor., regulat din repartiție, restul până la 600 cor., sub regulare, asemenea și cuartir în natură și lemuele de foc sau relut corăspunzător.

14. **Uroiu** cu filia **Cărpeniș**, un post cu salar 480 cor., regulat din repartiție, relut de cuartir și restul de salar până la 600 cor., sub regulare, lemne de foc în natură.

Cuincuenalele se computà la toate aceste posturi numai pentru anii serviți după instituirea definitivă la aceste școale, deci anii serviți la alte școale nu se consideră.

Cei aleși primesc pe lângă altele îndatorirea a instruà și conduce cu eleviii în Dumineci și sărbători cântările liturgice în biserică, vor fi datori a provede învățământul în școală de repetiție.

Doritorii a ocupà unul din aceste posturi își vor așterne cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez și de școală, absolutoriul pedagogic, diploma și eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu, având a se prezentà în vre-o Duminecă s'au sărbătoare și în comună spre a-și arătà aptitudinea în cântări.

Orăștie, în 19 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu.

Vasile Domșa
adm. protopresb.

Nr. 63/908 D. f. g. (209) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de profesor la gimnaziul public român gr.-or. din **Brad** cu specialitatea: *limba și literatura maghiară și latină*, ori: *limba și literatura maghiară cu oricare alt obiect*, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Concurenții își vor adresà petițiile lor la comitetul gimnazial și le vor însoți cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedì, că sunt Români de confesiunea gr.-or.

2. Atestat de moralitate.

3. Atestat medical, că sunt deplini sănătoși și

4. Revers, că se vor conformà întru toate legilor și dispozițiilor bisericești-școlare și regulamentelor în vigoare și la caz, dacă se va pretinde, se obligă a propune și alte obiecte, cari i se vor distribuì prin direcțiunea gimnazială.

5. Diploma de profesor conform art. de lege XXX: 1883, ori în lipsa acesteia document despre examenele prestate, și la caz, dacă a mai fost aplicat, document de conduită despre anii de serviciu.

Beneficiul împreunat cu acest post e pentru cazul, că nu are diploma: salar ca profesor suplinitor de 1600 cor. (una mie șasesute); dacă are diploma va fi ales de profesor provizor, în care calitate va funcționà 3 ani cu salar de 2000 cor. (doaue mii) pe an, iar după acest termin va fi promovat ca profesor ordinar definitiv cu 2400 cor. (doaue mii patru sute), șase cuincuenii à 100 cor. și drept de penziune la fondul arhidiecezan, la care se vor socotì și anii de funcțiune din timpul provizoratului.

Postul are să se ocupe la 1/14 Septemvrie, 1908.

Brad, din ședința reprezentanții gimnaziului public român gr.-or. ținută la 21 Maiu, 1908.

Vasiliu Dămian președinte. **Dr. Pavel Oprișa** secretar.

Nr. 391/908 [220] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de învățători în comunele mai jos insemnate din protopresbiteratul Zarandului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Brad**, un post de **învățătoare**. Salariu anual 600 cor., cuartir în natură, relut de lemne 60 cor. și relut de grădină 20 cor. până la finea anului 1908, ear dela 1 Iannarie 1909 salariu 1000 cor. cuartir în natură și relut de grădină 20 cor.

2. **Buceș**, salariu anual 600, din repartiție 500 cor. ear 100 cor. din venitul cantoral, cuartir liber în edificiul școli, folosirea grădinei și lemne de foc.

3. **București**, salariu anual 600 cor., dela biserică 525 cor. din repartiție 75 cor. cuartir, ¼ jug. grădină și lemne de lipsă pentru încălzit.

4. **Crăciunești**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în edificiul școlei, folosirea grădinei de legumi și lemne de foc.

5. **Grohot**, salariu 600 cor., 400 din repartiție și 200 dala biserică cuartir, grădină și lemne de foc.

6. **Luncoiul de jos** și **Scroafa**, salariu 600 cor. din repartiție, folosirea grădini 1 jug. computată 100 cor. cuartir liber în edificiul școalei și lemne de lipsă la încălzit.

7. **Șesuri**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir liber grădină de legume și lemne de foc.

8. **Seliște-Trestie**, post ambulant, salariu anual 600 cor. din repartiție, cuartir, grădină și lemne de foc.

9. **Peștera**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură și 40 cor. pentru lemne de foc din care are să se încălzească și școala.

Reflectanții la vreo unul acestea posturi vor avea a să prezentà în comună în zi de Duminecă ori sărbătoare spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Cel instituit va avea să propună religia, să țină școală de repetiție, să conducă în Duminecă și sărbători elevii la biserică și să cânte cu ei la sfânta liturgie.

Petenții au a-și așterne în termin deschis cererile instruate conform normelor în vigoare.

Cei cu pracsă au să alăture documente despre pracsa serviciului neîntrerupt eventual din ce motiv a întrerupt praxa.

Brad, la 16 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Dămian
protopresb.

Nr. 670 1908 protopresb. [206] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători în comunele mai jos însemnate din protoprezbiteratul tractului Sighişoara, se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

1. **Sighişoara,** două posturi cu câte 800 cor., salar anual în bani, cuartir pentru fiecare în edificiul şcoalei, şi câte trei stângini de lemne de ştejar pentru încălzit.

Vidacutul-român, salar anual 600 coroane, cuartir în edificiul şcoalei şi trei stàngini de lemne.

Cuincuenalul prescris de lege, servind învățătorii la şcoalele susindicate neîntrerupt timpul normal de 5 ani.

Reflectanţii la aceste posturi, cu îndatorirea a provedeà instrucţiunea şcolarilor dela 6—12 ani şi celor dela 13—15 ani, ai instruà în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă a le conduce şi a ţineâ în Dumineci şi sărbători strană în biserică, — să-şi aştearnă petiţiunile concursuale, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protoprezbiteral în Sighişoara (Segesvár) până la terminul indicat cu îndatorirea a se prezentà în vre'o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a-şi arătâ desteritatea în cele rituale, preferindu-se cântăreţii buni.

Sighişoara, 14/27 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 314/1908 prot. [200] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătoreşti în comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Mediaş să escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Biertan,** salar de 600 cor. în rate lunare anticipative, 6 stângini de lemne pentru foc computaţi în 80 cor., cuartir în edificiul şcoalei.

2. **Chesler,** cu salar de 600 cor. din repartiţie, în care se cuprinde şi venitul cantoral, cuartir şi lemne de foc.

3. **Şeica mare,** cu salar de 600 cor. şi anume 400 cor. din repartiţie şi 200 cor. ajutor dela Preaven. Consistor. Relut de cuartir în sumă de 50 cor. şi 2 stâng. de lemne.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, a să prezentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-şi arătà desteritatea în cântări, îndatoraţi fiind cei instituiţi a instruà copii în cântările bisericeşti şi a cântà la sf. liturghie, a contribuì la fondul protopresbiteral pentru casa tractului cu suma de 10 cor. anual, în decurs de 10 ani.

Cuincuinalele se vor computà numai după serviciu de 5 ani în postul, ce să ocupă.

Mediaş, 10 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Romul Mircea
protopresb.

Nr. 694/908. [226] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a posturilor de învăţători, din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Branului, să escrie concurs cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Fundata,** cu salar de 600 cor., cuartir în natură.

2. **Holbav,** cu salar de 600 cor., cuartir şi grădină în natură.

3. **Măgura,** salar 600 cor., cuartir în natură, 12 cor. relut de grădină şi trei stângini de lemne, din cari se va încălzi şi şcoala.

4. **Moeciul superior,** salar 600 cor., cuartir şi grădină în natură şi 2 stângini de lemne.

Cuincuenalele să computà la toate aceste posturi, numai după instituirea definitivă la aceste şcoale, anii serviţi la alte şcoale nu se consideră.

Cei aleşi sunt datori a provedea învăţământul în şcoala de repetiţie, a conduce grădina de pomărit şi a cânta cu copii în Dumineci şi sărbători la liturgie. Invăţătorul din Măgura va avea să provadă şi cantoratul.

Concurenţii au a-şi aşterne petiţiunile lor instruate în ordine, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere să se prezinte poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Zărneşti în 25 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsea
protopop.

Concurs.

Pe basa statutului organic §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 şi a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul naţional bisericesc al metropoliei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania sub nr. protocolar 136 din 1888 §. 7, prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Bistriţa.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată şi paroh în locul central al tractului, adecă în parohia Bistriţa.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele parohiei de clasa I-a Bistriţa, statorite în coala *B.* din întregirea dotaţiunei dela stat.

2. Venitele protopresbiterale, anume: salarul din dotaţiunea statorită din fondul „Rudolfin“ cu adausul de salar din repartiţiunea parohiilor din protopresbiterat.

3. Taxele ce incurg pentru visitarea parohiilor tractuale şi pentru alte funcţiuni speciale.

Concurenţii au se documenteze cualificaţiunea prescrisă în concluşul congresual nr. 111 din 1888.

Concursele instruate cu toate documentele necesare să se subştearnă la Preaveneratul Consistor Arhidiecesan în termin de 30 zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în ziarul „Telegraful Român“.

Deodată cu concursele concurenţii să aştearnă şi o tabelă de cualificaţiune după rubricele indicate în regulamentul congresual din 1888 pentru procedura la alegerea de protopresbiter §. 12. Concursele întrate după espirarea terminului indicat nu se vor lua în considerare. Bistriţa, din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Bistriţa, ţinută la 22 Aprilie 1908.

Prezid.: Notarul:
Vasile Bălan *Simeon Pahone*
adm. ppresb. înv.

[227] 3—3

Nr. 238 M. [219] 3—3

Concurs.

In anul trecut la distribuirea stipendiilor din fundaţiunea „Trandafil“, rămânând nedistribuite 2 stipendii de câte 1000 cor. şi adecă: unul pentru tineri din dieceza Aradului, altul pentru tineri din dieceza Caransebeşului, — pentru conferirea acelora să publică concurs până la **13/26 August 1908.**

La aceste stipendii — conform concluzului consistorial metropolitan din 20 Aug. 1907, Nr. 242 — pot reflectà numai tineri români gr.-or. de pe teritoriul amintitelor dieceze cari cercetează sau voesc a cercetà oarecare universitate sau facultate.

Cererile de concurs sunt a să instruì cu atestat de botez, de paupertate şi de studii şi a să adresà consistoriului metropolitan în Sibiiu.

Sibiiu, 22 Iulie (4 Aug.) 1908.

Consistorul metropolitan.

Nr. 560/1908. [224] 3—3

Concurs

Pentru întregirea definitivă a postului învăţătoresc la şcoala confesională gr. or. română din parohia **Păuşa** protopresbiteratul Unguraş, se escrie concurs, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român.“

Salarul anual este de 1000 coroane, din cari 300 cor. prin repartiţie dela popor, 100 cor. din venitele cantorale şi 600 cor. din ajutoriul de stat, ce se va cere dupăce cel ales va primì aprobarea Consistoriului arhidiecezan şi decretul de denumire, cuartir în edificiul şcoalei şi folosirea grădinei şcolare.

Doritorii de a reflectà la acest post au aşi înaintà rugările instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, având înainte de alegere a se prezentà în vreo Duminecă sau sărbătoare în biserică spre aşi arătà desteritatea în cântări şi tipic, având alesul a funcţionà şi ca cantor.

Fizeş-Sânpetru, 22 Iuliu (4 August) 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresb.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 58—

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie	C	3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„	1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed II	„	2·—
Carte de cetire a II-a	„	—·50
Noul Abcdar ediţ. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„	—·50
Lecţii de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Prin
librăria arhidiecezană, Sibiiu
se pot procura **toate cărţile şcolare** (catalog se trimite gratis şi franco) precum şi **toate recuisitele prescrise de legea nouă şcolară** (catalog special nu este, se găsesc însă consemnate în „Noua lege şcolară“, trad. de L. Triteanu, se află tot aci de vânzare.

Se mai pot procura:

Bârseanul, Dor pustiu, nuvele	1·50
Brediceanu, Doine şi cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III a	4·—
Caleidoscopul lui A. Mirea	1·50
Douş L., Iluzii, roman	1·50
Dunăreanu, Răsplata	1·50
„Gazeta Transilvaniei“ numărul jubilar	1·50
Maiorescu, Critice, vol. I.	1 50
Pop, Cum să iubim	1·50
Rostand E., Greno de Bergerac	2·50
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlăhuţă, România pitorească	1·50

Făina lactată
NESTLÉ

Este dovedită dupa o lungă experienţă cafoarte bună pentru copii **sănătoşi şi bolnavĭ** cât şi pentru **bolnavii de stomac.** Impedică şi înlătură **vărsăturile, diareea, catarul intestinelor** — Broşura. **»Ingrijirea Copiilor«** se poate avea gratuit de la **NESTLÉ,** Viena I. Biberstrasse 11.

(214) 2—10

Frumseţa

Dorinţa cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, şi spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, îşi spoeşte obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumseţească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat şi de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia şi Germania) a îmbărbătat pe mulţi oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurăţeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele etc. Se înţelege, aceasta nimănui nu i-a reuşit, căci secretul producţiunei **Cremei-Margit** îl cunoaşte excluziv numai inventatorul şi fabricantul, care şi păzeşte acest secret, prin aceea, că tot singur pregăteşte acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiaşi; pregătirea ei e conştienţioasă, din care cauză şi efectul ei e repede şi sigur. Admoniem deci damele, a-şi spoi obrazul cu fel şi fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat şi de medici renumiţi din Anglia, Francia şi America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios şi bun pentru susţinerea frumseţei.** Acest renumit mijloc de frumseţă e **Crema-Margit** a lui **Földes,** care deja după o întrebuinţare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feţei, pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele, roşaţa de faţă şi mâni le depărtează, iar feţei îi împrumută frumseţă ideală, împrospătare şi tinereţă. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roza, şi crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite şi separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes,** farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita:** Wilhelm Fröhlich; în **Sighişoara: A. W.** Lingner.

[62] 5—7

Prima şi cea mai veche întreprindere pentru vărsare de campane (clopote) din Ardeal

Mihail Manchen

fabrică pentru vărsat clopote şi scaune de clopote din fer bătut.

Infiinţată la anul 1822. **Sighişoara,** piaţa de sus nr. 47.

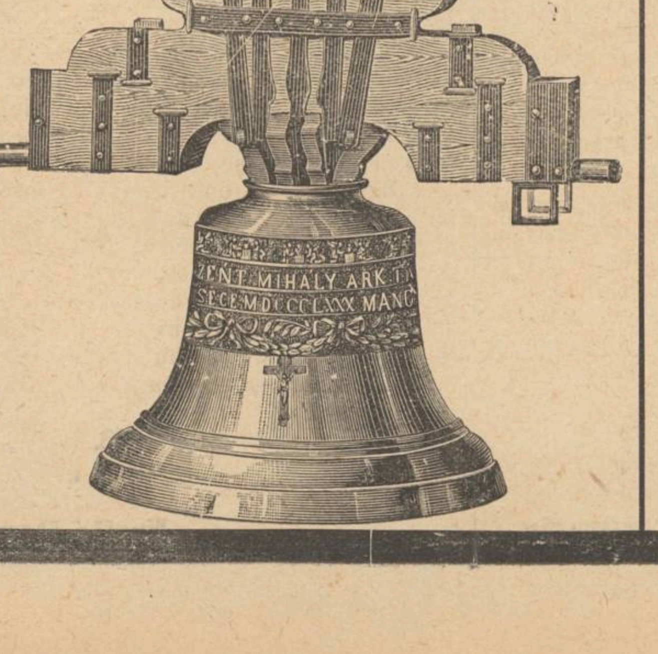

o firmă ce esistă dela anul 1822 şi se bucură de bun renume, se recomândă tuturor comunelor bisericeşti a lifera şi repara clopote de toată mărimea cu coroană de stejar ori de fer legat, cum şi clopote cu sunet armonic. Face şi scaune de clopote din fer bătut pentru unul sau şi mai multe clopote cu preţurile cele mai convenabile. Comandele se efeptuiază şi în depărtare. Clopote mai mici se află gata în tot timpul. Solvirea se va primi şi în rate.

(7) 9—11

Nr. 86 Sibiiu, Marţi 5/18 August 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Tâlcuirea „fericirilor“.

II. Fericiţi cei blânzi...

Când oamenii sunt înşişi *„săraci cu duhul“* şi viaţa lor e de aşa, că trebue să fie deplânsă; când oamenii înşişi sunt insolvenţi şi nu pot să apară înaintea tribunalului supremei dreptăţi, căci nu pot se satisfacă cerinţelor acesteia: pot ei oare se fie severi şi cu pretensiuni faţă de alţii?..

Atunci, când noi înşine avem trebuinţă de ajutor şi de compătimire, nu putem se fim altcum faţă de semenii nostri, decât cu milă şi cu blândeţă. Toţi suntem, ca cum am fi venit de pe câmpul de războiu, plini de rane, sdrobiţi de viaţă şi bolnavi în sufletul nostru. Noi toţi avem urgentă trebuinţă de o tratare cruţătoare, blândă şi plină de iubire, pe care o aşteptăm unii dela alţii. Toţi avem trebuinţă de un milos samaritean, ca omul din asemănarea evangelică, înbolnăvit în cursul călătoriei. Şi evangelia propovedueşte şi pretinde o astfel de tratare a oamenilor între olaltă. Ea ne provoacă se fim blânzi, căci: „Fericiţi sunt cei blânzi. Aceia vor moşteni pământul“.

A fi blând nu înseamnă însă a fi de tot sdrobit, cu mânile în sân şi neputincios faţă de răul care a pus stăpânire asupra noastră. Nu. Blândeţa e un eroism mai înalt, e o forţă, în stare, nu numai să învingă inimicul, ci chiar şi să-l renască, să-l schimbe de tot, prefăcându-l în amic. E o forţă, care are darul de a preface răul în bine.

In biografia Sfântului Macarie din Egipet se povesteşte, cum s'a reîntors el odată cu un învăţăcel al seu, cu un tinăr ascultător, la locuinţa sa din pustie. Mergeau la deal. Tinărul învăţăcel mergea cu câţiva paşi înaintea măestrului seu încăruntţit, şi la o întorsătură de drum, la o răspântie, întâlneşte un preot păgân. „Dute din calea mea, tu slujitor al diavolului“, — strigă tinărul înflăcărat şi mânios peste măsură. Preotul păgân se mânià, şi lovi cu putere mare cu bastonul în tinărul care l'a ofensat. Tinărul căzu la pământ, ameţit. Preotul păgân plecă mai departe şi întâlni pe Macarie. Acest om al lui Dumnezeu, fără se aştepte salutul din partea celuialalt, îi strigă: „Dzeu să-ţi ajute, iubite frate, şi să-ţi uşureze călătoria“. Preotul păgân rămase emoţionat şi adânc pătruns de o astfel de întimpinare, ştiind bine, că sfântul Macarie e creştin. „Că doară eu sunt păgân, — răspunse el, — cum de mă numeşti tu frate? Afară de aceasta, tocmai mai nainte am trântit la pământ cu o lovitură de baston pe unul dintre învăţăceii tăi. Imi vei putea tu dori şi acuma o călătorie uşoară?“ — „Acum cu atât mai vârtos îţi doresc drum *bun*, dupăce ai apucat pe un drum rău, pe drumul răutăţii şi al răsbunării. Iar *frate* te numesc, pentrucă toţi avem un tată, pe Dumnezeu domnul, ai cărui fii suntem toţi, deci între noi suntem *fraţi*“...

Vorbirea moşneagului a captivat pe preotul păgân. A intrat în o lungă schimbare de vorbe cu Macarie, şi sfârşitul a fost, că a cerut să fie — botezat şi încreştinat!

In lume oamenii au o purtare dură, animalică. O altă putere mai înaltă, puterea binelui şi a iubirei, puterea blândeţei şi a îngrijirei cruţătoare faţă de deaproapele, — nu cunosc oamenii. Puterea aceasta trebue să le fie *arătată*, şi asta e misiunea cu care a trimis Mântuitoriul în lume pe învăţăceii săi.

— „Vă trimit, ca pe nişte oi între lupi, — zice el. Fiţi înţelepţi ca şerpii (străbateţi adecă cu mintea voastră în mod serios în toate părţile şi apariţiile vieţii, şi nu scăpaţi din vedere nici cele mai neînsămnate nimicuri ale ei) dar fiţi totodată şi *blânzi ca porumbii*“, — adecă fără răutate, fără făţărnicie. Cu alte cuvinte, învăţăceii lui Cristos aveau în faţa tuturor apariţiilor vieţii, în faţa tuturor răutăţilor, nedreptăţilor şi ilegalităţilor, se fie blânzi, să se poarte cu neîntreruptă blândeţă plină de iubire. Şi Mântuitoriul o spune aceasta învăţăceilor sei pentru toate timpurile în mod clar şi categoric: „Fiţi ca şi mine, pentrucă eu sunt blând şi smerit în inima mea“.

Nu trebue să ne temem, că într'un asemenea cas, blândeţa necondiţionată evangelică va face, ca răutatea se iase deasupra şi dreptatea, iubirea, binele se fie învins şi nimicit. In sufletul omenesc esistă simburi pentru sentimente bune şi pentru sentimente rele. Viaţa omului s'a desvoltat, ce e drept, astfel, că răutatea are teren liber în inima omenească, pecând binele se loveşte de pedeci în desvoltarea sa pretutindenea. Simburii binelui sunt înăduşiţi şi împedecaţi să încolţască. Acest bine, înăduşit în om, trebue deci adus *de nou* la viaţă. Trebue lucrat, ca tot ce e bun şi sfânt în om, dar a remas nedeşteptat, neîncolţit, se fie reînviat şi prin razele iubirei încălzit, ca apoi stropit cu apa dătătoare de viaţă a *adevărului divin* şi îngrijit bine, să se poată desvolta.

In locuinţele oamenilor este obiceiul, că se decorează cu flori şi cu plante camerile cele mari. Şi asta nu se face numai pentru împodobirea camerei. Plantele cele vii dau şi alt folos însemnat: *curăţă aerul.* Aceea ce respiră oamenii, aceea ce iasă din corpul lor, strică, invenineează aerul. Oamenii se pot îneca în el. De aceea se folosesc plantele cele vii. Partea stricată a aerului o sug în ele şi în locul ei dau părţi curate de aer. In viaţă se cere un asemenea proces, o asemenea muncă. Sunt oameni, cari nu respiră decât numai răutate, numai nedreptate, cari învenineează viaţa cu aceea ce scot din ei. Trebue deci se vină alţii, cari se cureţe aerul, ca plantele cele vii, să isoleze tot ce e rău. Drept răspuns la urletul animalic şi la scrâşnirea dinţilor de lup, ei au să intoneze cântarea blândă a păcii, cântarea iubirei şi a armoniei. Cântarea aceasta va suna mai puternic decât răutatea şi duşmănia oamenilor, va deştepta în oameni sentimentele cele mai clare şi îi va învăţa pe toţi se urmeze puternicei chemări a evangeliei, de a întemeia împărăţia lui Dumnezeu. De aceea zice deci Mântuitoriul: *„Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul“...*

Discursul de deschidere

al adunării generale a „Asociaţiunei“ din Şimleu, rostit de viceprezidentul Andreiu Bârseanu, la 7 August n. a. c.

(Fine).

Imprejurările şi poate şi hărnicia personală, ne-au făcut pe unii mai învăţaţi, mai avuţi sau mai cu vază decât pe fratele nostru, rămas la coarnele plugului. Nu trebue însă să uităm, că pentru a ajunge la învăţătura, la averea şi la vaza de care ne bucurăm astăzi, părinţii, sau dacă nu ei, moşii nostri au jertfit aproape tot avutul lor, ba adeseaori şi-au tras chiar şi bucătura dela gură, numai ca să ne vadă „domni“ şi să putem duce o viaţă mai uşoară, cum judecau ei cu mintea omului mâncat de iobăgie, lăsând astfel de cele mai multe ori în lipsă pe fraţii nostri de acasă, rămaşi şi mai departe în suman şi opinci.

Ar fi un păcat strigător la cer, dacă am da uitării aceste jertfe şi dacă nu am căuta să întoarcem fratelui nostru dela ţară, aceea-ce părinţii nostri au luat dela el, ca să ne poată creşte pe noi.

De aceea, între cărturarii nostri şi între săteni nu poate să fie nici o deosebire de interese, nici o deosebire de aspiraţiuni. Cu toţii suntem fiii aceleiaşi familii, vaza unuia este vaza tuturor, binele unuia este şi binele celuialalt, iar durerea orişicăruia din membrii familiei, se resfrânge asupra familiei întregi.

Cu toţii am răsărit din aceeaşi tulpină, deşi unele ramuri au rămas mai jos, iar altele s'au înălţat mai sus; toate însă se hrănesc din acelaş suc dătător de viaţă, supt din pământ de aceleaşi rădăcini. Când aceste rădăcini se vor putrezi, sau

---

FOIŞOARĂ.

Din trecutul comunei Cacova.

(Prelegere poporală ţinută în *Cacova* la ad. generală a despărţ. V (Sălişte) al *Asociaţiunei* în *6/19 Iulie 1908.*

De *Dr. Ioan Lupaş.*

(Fine).

Când poporul din toate satele adunat la Sălişte înaintea casei judelui Aleman Nan, unde sosise şi o companie de cătane, a năvălit cu pietrii şi sburături asupra miliţiei, rănind şi doi dintre ofiţeri, atunci au bubuit puştile şi vre-o 20 de Români au fost scăldaţi în sânge, 10 dintre ei au murit, iar ceialalţi au ramas schilavi. Astfel încercarea de răscoală fu înăduşită în sânge, cei mai însemnaţi dintre sfătuitorii poporului, fiind urmăriţi au luat lumea în cap, lăsânduşi casele pustii, iar femeile şi copiii lor au gemut mai multă vreme în temniţele Saşilor din Sibiiu. Asupra satelor a venit în curând altă comisie, — însoţită astădată de 3 companii de cătane şi 2 tunuri, — au călcat casa judelui Aleman, au spart toate lăzile cu gândul, că vor găsi acolo scrisori şi documente cu dreptăţile Românilor, dar n'au găsit nimic.

In toate învăluirile acestea, chiar şi în sângeroasa învolburare din Sălişte, şi-au avut, fireşte, partea lor şi *Căcovenii.* Nu se ştie anume, dacă a fost rănit sau omorât vre-unul din ei. Ştim numai atâta, că satul Cacova, în această nouă cercetare şi „vălătaş“ a fost trimis ca deputaţi ai săi pe judele *Coman Stoia* şi cu juraţii Coman Nimu (astăzi Parotă?) Stanciu Pârţogia şi Danu Laţcu, Moga Manta, Coman Gruia, Oprea Jogărean şi Oprea Lebb.

Procesele s'au ţinut lanţ apoi până aproape în zilele noastre. Mai ales Aleman Nan şi Ioan Bârsan, Petru Zeici şi Oprea Milea din Sălişte, şi Oprea Găvozdea din Tilişca au alergat mult *„pentru dobândirea pierdutei slobozenii“*.

La cheltuielile înpreunate cu aceste procese au stat toate comunele în ajutor, fiecare după putinţa sa. Aşa aflăm din un protocol, că numai dela anul 1824—1835 *Săliştea* a cheltuit 34.898 Rfl. 46 cr. *Tilişca* 9917 Rfl. 56 cr. *Galeşul* 3794 Rfl. *Valea* 4002.42 *Sibielul* 4505 *Cacova* 4315·46 Rf.*)

La 1841 procesul s'a reluat de nou. In 1861 şi în 1868 interesele satelor româneşti au fost apărate dl I. cav. de Puşcariu, întâi prin un memorand unguresc, apoi prin unul înaintat la dietă, scris româneşte, (la 1868 6 Iulie) iscălit de reprezentanţii tuturor comunelor. Din Cacova găsim aici iscălit pe Coman Stoia ca jude, pe Ioan Hanzu şi Savu Banciu ca juraţi, iar Constantin Popoviciu ca notar. Procesul s'a încheiat abia la 1874, recunoscându-li-se Mărginenilor temeiul lor de drepturi din vechime şi restituindu-li-se *„pierduta lor slobozenie“...*

Tot atât de sbuciumată este în veacul a XVIII-lea şi viaţa bisericească a satelor noastre. Pe când în veacurile mai depărtate Românii în biserica strămoşească puteau găsi un loc de linişte şi adăpost, un fel de mângăere pentru multele neajunsuri ale vieţii lor strâmtorate din atâtea părţi, după anul 1700, aproape un veac întreg, pacea şi liniştea bisericuţelor noastre a fost zdruncinată cu totul. Din locuri menite pentru rugăciune şi închinare, pentru odihna şi alinarea gândurilor, foarte multe din aceste bisericuţe au devenit arene de luptă între fiii aceluiaş neam, locuri de ceartă, de vrajbă şi de frământări, adeseori foarte dureroase, între fraţii de acelaş sânge.

Chiar la începutul veacului al XVIII-lea 2 protopopi ai Săliştii: *Sava* la 1700 şi urmaşul său prot. *Toader* la 1701 trec şi ei, dimpreună cu 15 preoţi, *la unire.* Intre aceşti preoţi au fost de sigur şi cei din Cacova.

Şi cu timpul se vede, că după trecerea preotului s'au socotit trecuţi toţi oamenii din sat. Statistica episcopului Ioan Inocenţiu Klein de la 1733 arată, că în Cacova sunt 3 preoţi uniţi: Popa Sandru, popa Oprea, popa Petru, iar neuniţi nici unul. Dintre locuitori sunt arătaţi ca uniţi 113.*) Şi deacă numărul acesta nu e al sufletelor, ci al familiilor, al gazdelor unite, atunci combinându-l cu numărul de 92 de gazde din anul 1722, rezultă, că întreaga comună era trecută la unire.**)

Dar după 1744, dupăce a călătorit prin părţile acestea călugărul Visarion, întorcătorul la ortodoxie, şi mai ales după luptele cele înverşunate ale popii Ioan din Acilìu, care prin anii 1750—1758 a cutreerat toate satele din prejur, îndemnând oamenii la statornicie în legea strămoşească, starea aceasta de lucruri s'a schimbat cu totul. Astfel din conscripţia făcută de episcopul Dionisie Novacovici la anul 1761 aflăm, că pe atunci mai erau în Cacova numai *2 popi şi 5 locuitori uniţi*, iar neuniţi 212. După hotărârile mai înalte, biserica se cuvenea să fie tot a uniţilor, deşi numărul lor era atât de mic. Dar acestia văzând, că ei sunt atât de puţini, încât nici nu mai pot susţinea biserica, o lasă în stăpânirea neuniţilor (până la o altă hotărâre împărătească), cari şi de altfel o luaseră cu puterea pe la 1757. Dar se hotărâse a se face o capelă cuviincioasă pentru uniţi şi dacă s'ar afla nescai fonduri bisericeşti acelea să fie tot ale uniţilor.***)

---

*) Vezi „Protocolumul pertru cheltuelile, care leau făcut Szelistyea şi scaunul Szelistyci în procesul cu 7 judices şi csetatea Szibiiului dela anul 1824 până la anul 1835 pentru *slobozenie*“.

*) Dr. Aug. Bunea: *„Episcopul Ioan Inocenţiu Klein“* pg. 365.

**) Cf. şi *„Şematismul* ven. cler al Arhid. metr. gr.-cat. române de Alba-Iulia şi Făgăraş“ Blaj. 1900 pg. 556.

***) N. Iorga: *„Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramurăşene“* pg. 215—246.

se vor usca, întreg arborele este amenințat cu peire.

Tot din aceleași motive nu pot fi deosebiri nici în ceea ce privește caracterul culturei noastre naționale. Cultura noastră nu poate fi decât una și aceeași, întemeiată pe însușirile caracteristice ale poporului nostru. Literatura noastră, dacă voiește să rămână originală, trebue să se hrănească din concepțiunile poporului și să-și îmbrace produsele în graiul vorbit de el; arta noastră va produce lucruri de preț numai sprijinindu-se pe motive păstrate în popor. Altfel amândouă nu vor fi altceva, decât neşte imitațiuni fără nici un preț, niște plante șubrede, cari vor fi culcate la pământ de cel mai mic vântișor.

In viața practică, ca și în cea intelectuală, pătura cărturărească nu se poate desface de grosul poporului nostru, dacă nu voiește să ajungă o floare fără rădăcini, un vas fără cârmă, un chip înșelător, ca apa morților, care se pare că trăiește un minut, pentruca în al doilea să dispară fără nici o urmă.

Așa au judecat înaintașii nostri, și cu gândul de a ajuta pe cei mulți, de a lumina pe cei lipsiți de învățătură, de a povățui pe cei rămași în întunerec, de a crea o cultură trainică națională, au înființat această însoțire culturală. Frații mai mari, mai iscusiți și mai cu dare de mână, s'au însoțit între dânșii, ca să vie în ajutorul celor mai mici, mai neajutorați, și astfel cu toții împreună să sprijinească casa părintească și să susțină vaza familiei celei mari românești din această țară.

De aceea Asociațiunea nici nu este o însoțire restrânsă a câtorva oameni cu aceleași îndeletniciri, ci este tovărășia tuturor acelora, cari poartă în inima lor dorul pentru înaintarea neamului românesc din această frumoasă patrie, iar adunările generale ale ei sunt serbări ale întregei obști românești, zile mari, scrise cu roșu pentru ori și care Român cu inima la loc.

Zile de bucurie sunt aceste adunări pentru fiecare fiu adevărat al poporului nostru, dar totodată zile de meditațiune, de reflexiune și de reculegere. Cu prilejul lor fiecare Român de ori și ce stare și cu ori și ce poziție socială este dator a-și pune mâna pe inimă și a judeca serios, dacă și-a făcut pe deplin datoria față de frații săi de aceeași limbă și de acelaș sânge.

Tu preot român, ești dator a-ți da seamă la zile mari, ca cea de astăzi, dacă ai învățat cu destulă râvnă pe poporenii tăi cuvântul lui Dumnezeu, dacă i-ai îndemnat cu cuvântul și cu fapta la dragoste frățească, la pace și la ajutor împrumutat, dacă ai mângăiat pe cel întristat, ai întărit pe cel cuprins de desnădejde, ai povățuit pe cel nedumerit, ai îndreptat pe cel rătăcit, ai dat ajutor celui strâmtorat și tuturor acestora le-ai sădit în inimă iubirea de Dumnezeu, de neam și de țară? Tu, dascăl român, trebue să te întrebi, dacă ai sămănat între odraslele încredințate îngrijirei tale sămânța adevăratei științe, dacă ai deprins pe școlarii tăi prin pilda ta cu adevărul nefățărit, cu entusiasmul neprefăcut, cu dragostea de muncă făcătoare de minuni, cu iubirea deaproapelui și cu puterea de ași stăpâni patimile și pornirile, și a-și îndrepta voința spre tot ce e nobil, frumos și bun? Tu, om al legilor, să-ți dai seama, dacă ai învățat pe frații tăi să trăiască în bună înțelegere unii cu alții, dacă ai împăcat pe cei învrăjbiți, ai apărat pe cei nedreptățiți și în genere prin lucrarea ta ai căutat să iasă biruitoare dreptatea și adevărul? Tu, învățăcelul lui Aesculap, întreabă-te dacă ai sfătuit pe cei mai puțin pricepători, cum să-și păstreze sănătatea, dacă ai alergat la timp în ajutorul celor bolnavi și dacă ai întrebuințat toată știința ta pentru restabilirea sănătății lor sdruncinate? Tu, om al condeiului și prietin al Muselor, gândește-te dacă ai dat neamului tău tot ce putea aștepta dela tine, dacă ai fost în adevăr preot neșovăitor al adevărului și al frumosului, dacă prin scrisele tale ai propagat între frații tăi iubirea de neam, de patrie și de libertate?

Tu, pricepătorule în ale banilor, judecă, dacă prin lucrarea ta ai contribuit la întărirea materială a neamului tău, dacă împrumutul dat fratelui tău a fost în adevăr spre binele lui, sau doară l'ai încurcat și mai rău și l'ai apropiat de totala ruină?

Tu, plugar cu carte, dă-ți seamă dacă ai învățat pe frații tăi mai puțin luminați, cu pilda, cu cuvântul și cu scrisul, cum să-și îngrijească mai bine țarinile, cum să-și păzească vitele, tovarășele sale de muncă și peste tot, cum ar putea să aibă mai mare folos din munca sa atât de grea și adeseori atât de slab răsplătită?

Voi, femeile dela oraș, și în genere acelea, cari ați avut parte de mai multă învățătură, nu pregetați a vă întreba, dacă a-ți sfătuit pe surorile voastre cum să-și îngrijească copilașii lor, podoaba lor cea mai prețioasă și speranța de mâne a poporului nostru, cum să-și conducă gospodăria lor și cum să dea mână de ajutor soților în purtarea greutăților zilnice?

Iar noi toți, membri ai acestei Asociațiuni, să ne întrebăm, dacă am făcut în cursul anului tot ce putem face în cadrele ei spre binele și înaintarea neamului, din care facem parte?!..

Dacă răspunsul, ce ni-l vom da la aceste întrebări, fiecare pentru sine și toți împreună, va fi mulțămitor, să ne bucurăm împreună cu bucuria aceluia, care și-a împlinit datoria; iar de cumva conștiința noastră ne-ar spune, că n'am făcut tot ceea-ce se putea aștepta cu drept cuvânt dela noi, ba chiar am dat cu totul uitării datoria noastră, să ne recunoaștem greșala și să ne propunem cu hotărâre în inimile noastre a o îndrepta pe viitor.

Așa numai vor fi adunările noastre niște serbări în adevăr înălțătoare, așa vor fi ele niște prilejuri de reculegere și de îmbărbătare în nizuințele noastre spre lumină și spre progres.

Lăsând la o parte orișice preocupare, fiecare din noi să ia parte la adunări cu inimă curată, cu hotărârea de a da pentru binele obștesc tot, ce e capabil sufletul său și inima sa, cu sfințenia, cu care ne apropiem de altarul dumnezeesc, ca să primim sfintele Taine ale înfrățirii creștinești.

Deviza noastră într'o adunare de însemnătatea celei de astăzi trebue să fie: Totul pentru cultura noastră, totul pentru asigurarea viitorului neamului nostru!

Și această deviză trebue sigilată fără întârziere cu faptele noastre.

Aceasta o pretinde dela noi originea noastră, trecutul poporului nostru, suferințele seculare, îndurate de strămoșii noștri, pentru a ne putea lăsa ca moștenire limba și naționalitatea, jertfele aduse de bărbații mari ai neamului nostru, demnitatea noastră de oameni și interesul bine priceput al patriei noastre mult iubite.

Și fiindcă este vorba de bărbații mari ai neamului, nu cred să pot încheia mai bine vorbirea mea, decât reamintind câteva din cuvintele marelui dascăl, pe care l-a dăruit Sălajul poporului nostru, care formează gloria Românilor din acest ținut și dela nașterea căruia se împlinesc tocmai o sută de ani.

„Cultura fiecărui popor astăzi e măsura fericirii și a siguritătții lui, doară mai mult, decât a fost oarecând“...

„Iată ce însemnătate are limba națională la toate gințile: ea regulează mișcările vieții la toate, ca creerii mișcările trupului; le însuflețește și le înalță, dacă o stimează cum se cade. Lipsa ei le duce la barbarie, dacă nu știu să se servească cu ea. Numai în brațele ei crește arta și știința, numai cu aripile artei și științei sboară industria și negoțul, numai în aceste grădini înflorește fericirea națiunilor....“

„Aceeace este apa pentru pești, aerul pentru sburătoare și pentru toate viețuitoarele, ce este lumina pentru vedere, soarele pentru creșterea plantelor, vorba pentru cugetare: aceea e naționalitatea pentru ori care popor. Intrânsa ne-am născut, ea este mama noastră; de suntem bărbați, ea ne-a crescut; de suntem liberi, întrânsa ne mișcăm; de suntem vii, întrânsa trăim; de suntem supărați, ne alină durerea cu cântecele naționale; prin ea vorbim și astăzi cu părinții nostri, cari au trăit înainte de mii de ani. Naționalitatea e îndemnul cel mai puternic spre lucrare pentru fericirea geniului omenesc. Pe care nu-l trage inima a lucra pentru a națiunei sale glorie și fericire, acela nu e decât un egoist pentru umanitate, pe care e păcat, că l'a decorat natura cu formă de om. Naționalitatea e libertatea noastră cea din urmă și limanul salutei noastre viitoare.“

Inchinându-mă memoriei bărbatului, care a rostit înainte cu 60 de ani aceste adevăruri, declar adunarea generală a „Asociațiunei“ din anul acesta de deschisă.

Dela „Asociațiune“.

Raportul general al comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ către adunarea generală, convocată în Șimleu, la 7 și 8 August st. n. 1908.

(Urmare.)

Publicațiunile „Asociațiunii“. In cursul anului trecut biblioteca poporală a „Asociațiunii“ s'a înmulțit cu nr. 27, Comuna „Viitorul“, de Romul Simu și cu nr. 28 Povestiri, de Ioan Pop-Reteganul, cu o prefață de Octavian Goga. Acestei „Biblioteci poporale“ în viitor i-se va da un caracter periodic lunar și se va împărți gratuit bibliotecilor din despărțăminte și membrilor ajutători ai „Asociațiunii“. S'a decis să se publice între altele următoarele broșuri:

1. *Cum să trăim*, sfaturi igienice, de N. Dobrescu.

2. *Scrisori către țărani*, de T. Simtion.

3. *O seamă de cuvinte*, o colecție de articole pentru țărani, de Oct. Goga.

4 *Balade poporale alese*, cu o introducere.

5. *Povești alese*, (din Creangă, Ispirescu, etc.) cu întroducere asupra șezătorii la noi.

6. *Din vechii poeți*, o antologie din Mumuleanu, Cârlova, Conachi, Văcărescu și Alexandrescu, cu o întroducere.

7. *Din scrierile lui Anton Pann*, cu o întroducere și cu lămuriri biografice.

8. *Costache Negruzzi*, Scrieri alese, cu o întroducere și cu lămuriri biografice.

9. *Cântece de haiducie*, cu o întroducere, descriindu-se împrejurările istorice în cari s'au născut.

10. *Dascălii nostri*, biografia și activitatea mai multor dascăli ardeleni.

11. *Teatru pentru popor*, din Alexandri, Negruzzi, etc. cu o întroducere.

12. *Texte vechi*, din cronici și biblie, cu o întroducere.

13. Manual de literatură română.

Pe lângă aceste broșuri secțiile: științifică, istorică, școlară și economică, vor contribui și ele cu câte broșuri vor putea pregăti în cursul anului.

Nădăjduim, că aceste publicațiuni sunt menite să dee un nou avânt activității despărțămintelor pentru răspândirea culturii la sate.

La acest loc trebue să pomenim, că publicațiunea „Asociațiunii“, „Țara Noastră“, cu sfârșitul anului 1907 a fost sistată, din cause independente de voința comitetului central. Date despre soartea acestei reviste se pot găsi în raportul secretarului literar către ședința plenară a secțiunilor științifice-literare.

Credem, că broșurile mai sus înșirate vor putea înlocui, măcar în parte, lipsa acestei foi poporale.

Fonduri și fundațiuni. Datele referitoare la fondurile și fundațiunile Asociațiunii se găsesc în darea de seamă a cassarului, anexată la acest raport.

In cursul anului 1907 Asociațiunea nu a primit nici o fundațiune nouă. Dintre cele primite în cursul anilor precedenți, date destinațiunii, s'au împărțit burse și ajutoare, conform literilor fundaționale.

Domnul Stroe Belloescu a făcut o donațiune de 1000 cor., care s'a adăugat la fondul general, iar venitele, conform dorinței donatorului, se împart mesei studenților universitari din Cluj.

Fondul cultural al băncilor în cursul anului 1907 a crescut cu 153 cor. împreună cu interesele curente.

Averea Asociațiunii. Din raportul anexat asupra averii Asociațiunii și din proiectul de budget presentate de cassarul Asociațiunii se poate vedea, că anul trecut, din punct de vedere financiar, a fost un an mai bun decât mijlociu. Averea totală administrată de Asociațiune, cu sfârșitul anului 1907 e de 896.899 cor., din care sunt de a se scădea datoriile de 57.415 cor. Averea se presintă cu o creștere de 14.688 cor. față de anul 1906. Această creștere provine mai ales din participarea fondurilor și fundațiunilor la emis unile nouă.

Fondul general presintă o sporire de 2074 cor. Incassările dela membri în cursul anului 1907 au fost de 20.597 cor., prin urmare a fost cel mai bun an din câți a avut vre-odată Asociațiunea. A întrecut budgetul cu 4597 cor.

In ce privește proiectul de budget, observăm, că acesta a rămas în marginile budgetului din anul trecut Schimbări neînsemnate s'au făcut numai la posițiile absolut necesare. (Va urma).

In vremile acelea de neorânduială bisericească satele au avut de suferit și din partea preoților, cari erau în necurmate certe unii cu alții, batjocorinduse în toate chipurile, aruncând afurisenie unii asupra altora și sfâșiind poporul. S'a împlinit atunci, în paguba noastră a tuturora, vorba înțeleptului Solomon, care scrie, că cei ce n'au stăpânire statornică, se scutură *ca frunzele.*

Dar dupăce biserica noastră a prins a avea iarăși o conducere, cât de cât, lucrurile s'au îndreptat încetul cu încetul. Mai ales de pe vremea împăratului Iosif II încoace au început a se ivi porniri de progres din ce în ce mai bune. Acest împărat, care purta o adevărată îngrijire părintească pentru neamul nostru românesc, spre a face să stăpânească o rânduială bună în toate afacerile noastre bisericești, a dat la 1781 poruncă hotărâtă, că toți preoții să poarte protocoale, în cari să scrie toate hotărârile mai însemnate ce vin dela conzistor și dela guvern, să poarte apoi în regulă protocoalele pentru botezați, cununați și morți. Porunca aceasta a avut urmări bune. Preoții trebuiau să cunoască de acum înainte cu toții scrisoarea, căci nime nu se mai putea apăra cu neștiința. Preoții mai luminați au primit cu adevărată bucurie și însuflețire porunca împărătească. Iată de pildă protopopul Săliștei *Moise Moga*, urmașul protopopului *Moga Mogoș* din 1771, cu ce stihuri *de laudă* însoțește porunca asta, întroducând o în protocolul bisericei din Săliște:*)

„Stihuri de laudă și de mulțămire
Lui Iosif înpărat cu bună ferici:e
De aceasta Românii mulțămesc
Și pe Iosif împăratul Românilor fericesc
Căce el ca un îndurat s'a milostivit
Pe Români într'a sa voința ia îngăduit.
Biserici, preoți, dascăli ai ridica îngăduește
De aceasta tot poporul îi mulțămește
Acestea zicând și cu mare căldură grăind
Neîncetat lăudând pe împăratul Iosif fericind:
O dulce Iosife împărate
Și cu totul luminate
Ce neîncetată lui D-zeu mulțămită înălțăm
Și pe dânsul pentru împărăția ta îl rugăm
Și încă și noi de apururea și tot deauna vom sta
Picătura de sânge cea mai de pe urmă pentru
împărăția ta vom vărsa“....

Se vede, că și preoții din Cacova au fost în stare să poarte protocoale în regulă, cum se cerea. Căci la 1787, când a început episcopul *Ghedeon Nichitici*, însoțit de secretarul seu Dimitrie Cernovici, vizitația canonică, pedepsind *cu canon trupesc, pentru lenevirea lor*, preoții, cari nu puteau arăta protocoale regulate (cum au pățit-o între alții popa Ioan Popovici din Aciliu și Sava Popovici din Amnas): la cei din Cacova toate le află în bună rânduială.

După cum se vede din protocolul acesta de vizitații, la 1787 erau în Cacova 3 preoți ortodocși și anume: popa *Dimitrie Cincur*, are singhelie, popa *Ioan Proca*, are singhelie, popa Toma Andreiu, n'are singhelie. Au și protocolul cercularelor și al bisericei despre botezați, cununați și morți.*)

Din aceste protocoale, cari de sigur se vor afla în arhiva bisericească ori în cea comunală a Cacovei, părintele Hanzu va putea continua cu ușurință firul povestirei acesteia, întregind-o apoi cu tradiții și legende poporale, privitoare la locuri, poiene, potece și păduri din hotar, cu întâmplări din viața satului și a familiilor mai însemnate, cu descrierea obiceiurilor dela naștere, nunți și îngropăciuni, cu povestirea întregului fel de traiu al celor din comună *„și al celor duși în țară“* cu înfățișarea obiceiurilor poporale la diferitele sărbători de peste an, a cântecelor și chiuiturilor din acest colțișor de viață românească curată, cu arătarea stărei economice și culturale de azi, cu descrierea bisericei și a școalei, arătând mijloacele, din cari se susțin și foloasele, ce pot să aducă aceste *2 așezăminte românești* unui popor cumpătat, treaz și harnic, cum este poporul comunei Cacova.

Săliște, 18 Iulie 1908.

---

*) In arhivul protopopesc din Săliște.

*) *Dr. Il. Pușcariu: „Documente pentru limbă și istorie“*, vol. I. pg. 86.

Adunarea învățătorilor români din comitatul Aradului.

Dumineca, în 9 August n. s'a ținut în orașul Maria-Radna adunarea învățătorilor români din comitatul Aradului, care a decurs bine și în cea mai frumoasă ordine. Raportul pe care-l dă „Tribuna“ din Arad despre decurgerea adunării, în numărul 169 (dela 12 August), e premers de următoarea întroducere:

„Invățătorii români din tot comitatul Aradului, din șepte protopopiate, s'au adunat azi aici, în acest orășel românesc (M.-Radna), pentru a ținea adunarea obicinuită a reuniunii lor.

Peste 200 de dascăli români sunt strânși pentru a se consfătui asupra intereselor lor, mai ales morale. Acest mare număr de oaspeți români a dat orășelului un aspect și mai românesc decât de obiceiu și pretutindenea se auzia vorbă românească.

Am constatat cu ocasia discuțiilor publice cât și particulare cu multă plăcere, că între dascălii comitatului nostru stăpânește un spirit foarte românesc. Acesta este de altcum un fapt natural. Căci este firesc, ca învățătorii unui ținut atât de românesc și de naționalist prin trecutul și presentul seu, să răsfrângă locul și mediul căruia aparțin. In comparație cu reuniunile învecinate, cea din părțile Timișorii și a Caransebeșului, putem afirma fără șovăială, că învățătorii comitatului nostru sunt mult superiori în privința naționalismului, atât prin sentimente, cât și prin limba relativ mai curată și mai vânjcasă ce se vorbește aici.

Dar nici în privința nivelului intelectual învățătorii noștri nu sunt mai prejos. Discuțiile lor au fost la un nivel surprinzător de ridicat. Cu liniște, demnitate și pricepere ei au desbătut chestiunile puse la ordinea zilei, și ici-colea câte un orator își îmbrăca ideile într'o formă mai curgătoare și mai elegantă care-ți făcea o plăcere deosebită.

Dorim dascălilor noștri, ca ei să se înspire și acasă la ei de acelaș duh românesc pe care l-au dovedit la adunare, și atunci ei vor putea fi siguri de încrederea și recunoștința noastră".

Adunarea „Societății pentru fond de teatru“.

„Societatea pentru fond de teatru român" își va ținea *adunarea sa generală în Oravița*, în zilele de 15 (28) și 16 (29) August 1908.

Invităm la această adunare generală pe toți membrii fundatori, pe viață, ordinari și ajutători ai societății, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijinitorii culturei românești. Brașov, din ședința comitetului ținută la 19 Iulie st v. (1 August st. n.) 1908. *Virgil Onițiu* vicepresident. *Dr. Iosif Blaga* secretar.

Programa e următoarea:

Ziua primă, Vineri, în 15/28 August 1908.

1. Deschiderea adunării generale.
2. Alegerea a doi notari pentru ședințele adunării.
3. Prezentarea raportului general al comitetului asupra lucrării sale dela adunarea generală din urmă, precum și a rapoartelor de casă.
4. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, pentru cenzurarea rapoartelor de casă și a socotelilor.
6. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, cari în înțelesul §-lui 5 din statutele societății vor înscrie membri noi, fundatori, pe viață, ordinari și ajutători.
7. Cetirea conferențelor corăspunzătoare scopului societății, anunțate prezidentului înainte de adunare.
8. Inchiderea ședinței.

Ziua a doua, Sâmbătă, în 16/29 August 1908.

1. Deschiderea ședinței la orele 10 a. m.
2. Alegerea prezidentului societății.
3. Cetirea procesului verbal al ședinței precedente și verificarea lui.
4. Raportul comisiunii pentru înscrierea de membri noi.
5. Raportul comisiunei însărcinate cu censurarea raportului cassierului.
6. Raportul comisiunei însărcinate cu cenzurarea raportului general al comitetului.
7. Determinarea locului, unde se va ținea adunarea generală pentru anul 1909.
8. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru verificarea procesului verbal din ședința a II-a.
9. Inchiderea adunării.

Programul general

al festivităților, cari se vor aranja din prilejul adunării generale a societății pentru fondul de teatru român, în 27—30 August a. c. n. în Oravița-montană.

Prima zi, Joi, în 27 August n.

Primirea comitetului central și a oaspeților la gară.

Seara: Convenirea socială în hotelul „Coroana Ung.“

A doua zi, Vineri, în 28 August n.

La 9 ore serviciul divin în biserica gr. or. rom. din loc.

La $10\frac{1}{2}$ ore a. m, prima ședință în grădina de tir.

La 1 oră p. m. banchet în grădina hotelului „Coroana Ung.“

La 4 ore p. m. petrecere poporală în curtea bisericii gr. or. din loc. Premiarea costumelor originale românești, și producerea unor jocuri originale bănățene.

La 8 ore seara concert cu concursul mai multor coruri. — Joc.

A treia zi, Sâmbătă, la 29 August n.

La 10 ore a. m. a doua ședință în grădina de tir.

La 8 ore seara concert și producțiune teatrală, în teatrul local, și după aceea petrecere dansantă, în sala hotelului „Coroana Ung.“

A patra zi, Duminecă, la 30 August n.

Escursiune la Anina, Stajerlak, Marilla, Bányavőlgy.

Programul special se va împărți cu ocaziunea adunării generale.

P. T. oaspeți sunt rugați a se însinua cel puțin până în 24 Aug. n. la biroul central „Oraviciana“ în privința cuartirelor, banchetului și escursiunei.

Oravița-montană, la 11 August 1908 n.

Comitetul aranjator.

NOUTĂȚI.

***Din cauza** sfintei sărbători a* „Schimbării la față“ *și a sărbătorii oficiale* „Sf. Ștefan“ *numărul proxim al foii noastre apare Vineri la orele obicinuite.*

*

Serviciu divin. Mâne, Marți, fiind ziua nașterii Maiestății Sale, Împăratul și Regele nostru Francisc Iosif I, se va oficia serviciu divin în catedrala din loc, prin însuși Inaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu*, la orele 8 dimineața.

*

Dela înmormântarea Episcopului Popea. Informați fiind, că unii ar fi vorbind, că Metropolia n'ar fi fost reprezentată la înmormântarea fericitului în Domnul, Episcopul *Popea*, și că arhidieceza a fost reprezentată numai prin protopresbiteri, nu prin un dignitar bisericesc mai înalt, ținem să constatăm neadevărul cuprins în vorbele acestea, pentrucă P. S. Sa episcopul *Ioan* al Aradului a luat parte la înmormântare ca mandatar al Escelenției Sale Metropolitului, deci Metropolia *a fost* reprezentată la înmormântare. De asemenea a fost reprezentată și arhidieceza prin 2 protopopi mai aproape și 2 asesori mireni. Iar dacă nu s'a trimis Arhimandrit, nici protosincel, cauza este, că atât P. C. Sa Arhimandritul Dr. *I. Pușcariu*, cât și protosincelii Dr. Eus. R. *Roșca* și Dr. Miron E. *Cristea*, se află în concediu, la depărtări atât de mari, încât chiar dacă li se telegrafa din Sibiiu, Duminecă, când s'a știut aici ziua înmormântării, nu puteau ajunge la timp în Caransebeș, la actul înmormântării.

*

Inscripțiile școlare. Comisiunile administrative comitatense au îndrumat susținătorii de școale confesionale, ca până la 1 Septemvrie a. c. să afișeze pe edificii inscripțiile școlare, provăzute în §-ul 17 art. de lege XXVII din 1907. Dispoziția §-lui 17 e numai facultativă, adecă pe acele edificii școlare, pe cari să află inscripție în limba de propunere a respectivei școale, trebue să se pună, și încă la locul prim, inscripție și în limba statului. De aici urmează logic, că pe edificiile școlare, cari n'au inscripție în limba română, nu trebue pusă nici în limba statului. Cu toate aceste, comisiile administrative au ordonat sub pedeapsă afișarea inscripțiilor. Pentru interpretarea corectă a dispozițiilor din lege și pentru stabilirea în mod oficios a textului inscripțiilor, forul competent a făcut remonstrație la dl ministru de culte și instrucțiune publică. Despre aceasta au fost încunoștințate toate oficiile protopresbiterale. Susținătorii de școale deci, până ce nu vor primi alte îndrumări din partea autorității bisericești, în chestiunea inscripțiilor să rămână pe lângă starea de pân'acum.

*

Intrunire publică se ține în 23 August n. c. în Vințul-de-jos. Cu ocasiunea aceasta își va face deputatul cercului, dl Dr. *Iuliu Maniu*, darea de seamă despre activitatea sa parlamentară. Adunarea, la care sunt invitați toți alegătorii din acest cerc, se va ținea la orele 12 din zi.

*

Reuniune disolvată. Reuniunea pompierilor voluntari din Blaj a fost disolvată din partea ministrului de interne, iar averea, cărțile și steagul ei confiscate, din motivul, că cu abatere dela statute, reuniunea a desvoltat o activitate antipatriotică și contrară statului. Adecă a aranjat un bal în iarna trecută, și la balul acela s'a cântat „Deșteaptă-te Române"!

*

Amnestie. Scriu ziarele dela Viena, că cu ocasiunea sărbării zilei nașterii, în 18 August n. Maiestatea Sa Monarhul nostru va da amnestie tuturor celor acusați ori condamnați pentru comiterea crimei de lesa majestate, precum și personal vor fi grațiați toți aceia, cari au împlinit trei părți, eventual jumătate din pedeapsa croită, și au manifestat purtare esemplară în temniță.

*

Hymen. *Mărioara Velican* și Dr. *Victor Gerasim* își anunță cununia lor, care se va celebra în 28 August a. c. la orele 4 și jum. p. m. în biserica gr. catol. din Alba-Iulia — Lipoveni.

*

Arhiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul nostru de tron, a primit invitare specială dela împăratul Wilhelm al Germaniei, să participe la manevrele mari de toamnă ale armatei germane, cari se vor ținea anul acesta în Lotaringia. Alteța Sa se va conforma invitării.

*

Regele Hakon al Norvegiei va sosi în luna Octomvrie la Viena, pentru a se presenta Maiestății Sale Împăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I. Ziua sosirei la Viena încă nu e stabilită.

*

Judecători mituiți. În Bucovina decurge cercetare severă în contra mai multor judecători, bănuiți de a fi croit judecățile, nu pe basa dovezilor ce le aveau înaintea lor, ci pe basa favorurilor ce le aveau dela părțile împricinate. S'a constatat, că unii au primit cambii în ziua de judecată dela cei interesați în procese, pentruca procesele să fie derâmate în favorul lor.

*

Ginerele prezidentului. Secretarul prim al prezidentului republicei franceze Fallieres, domnul Lanes, a luat în căsătorie pe fiica acestuia, înainte cu câteva zile, iar acum scriu ziarele franceze, că prezidentul și-a numit ginerele inspector de dare peste două județe. Să sperăm, că numai în mod provisor, pentrucă ginerele unui prezident al republicei franceze poate se ajungă și la mai mare!

*

„Familia Română“, revistă ilustrată, apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv, (Sfaturi, Curierul Modei, Gâcituri). Abonații noi pot primi toate numerele dela început. Abonementul e de 10 cor. pe un an. Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23.

*

Despărțământul „Sătmar-Ugocea“ al „Astrei“ învită la adunarea generală urmată de petrecere cu joc, ce se va ținea în Gidani (Szatmárzsadány) la 30 August st. n. 1908. Programa: 1. La 8 ore dim. celebrarea sf. liturgii. 2. La 11 ore a. m. adunarea generală. 3. La 1 oră d. a. banchet. 4. Seara la 7 și jum. ore petrecere cu joc.

*

A căzut din turn. Tinichigiul care era ocupat cu acoperirea turnului bisericei reformate din o comună aproape de Deva a amețit și perzându-și echilibrul a căzut dela o înălțime de 20 metri și a murit la moment.

*

Pentru o viață de om. Jidanul Zucker, din comitatul Aradului, a împușcat pe Jidanul Weissberger, cumnatul seu, fiindcă acesta trata rău cu sora sa. Tribunalul din Arad l-a achitat, dar tabla regească din Oradea-mare l-a judecat la șase luni temniță ordinară. Cam puțin pentru o viață de om, când alții pentru câte un biet articol de gazetă capătă un an și jumătate.

*

Canonic arestat. In Neapol poliția a arestat pe canonicul *Don Emilio Fraie*, pe motivul, că a defraudat suma de 200.000 lire, ca profesor seminarial. Canonicul tocmai voia să-și cumpere un bilet de tren pentru Hamburg, ca apoi de acolo se ia vaporul și să treacă în America, dar poliția l-a împedecat în esecutarea acestui plan, ducându-l la închisoare.

*

Împuns de taur. Taurul unui econom din o comună nu departe de Dobrițin, rumpând ștreangurile cu cari era legat, a eșit din grajd și a împuns cu coarnele pe stăpânul seu, care se afla în curte, și l-a sdrobit de tot cu picioarele. Bietul om a rămas mort pe loc.

*

Impușcat și ars. Un om năcăjit și mult maltratat de o boală incurabilă, s'a sinucis într'o comună nu departe de Győr, trăgându-și un glonț de pușcă în inimă. In urma pușcăturii, hainele de pe bietul om au luat foc, și s'au aprins și lucrurile de prin casă, și când a venit lumea din sat se vadă ce e, nefericitul sinucigaș era ars scrum.

*

Petrecere în Șeica mare. Inteligența română din Șeica-mare și jur învită la petrecerea de vară, ce se va aranja în sala „Hotelului comunal“ din loc, la 15/28 August a. c. (la sf. Mărie). Prețul de intrare: de persoană 1 cor. 20 fil. Venitul curat e destinat pentru procurarea de cărți pe seama școlarilor săraci dela școalele confesionale române din loc. Inceputul la orele 8 seara.

Înștiințare.

„Reuniunea femeilor române din Brașov“ aduce la cunoștință condițiunile de admitere în „Internatul de fetițe cu școală de menaj și industrie casnică“.

Reuniunea întreține și subvenționează acest internat cu o sumă însemnată, spre a putea primi eleve cu taxe cât se poate de reduse.

In internat se predă învățământ practic și teoretic.

Invățământul practic cuprinde: pregătirea bucatelor, întreținerea locuinței, spălatul și călcatul, legumăritul, croitul de rochii și de rufărie, cusutul cu mașina, diferite lucruri de mână, până la cele mai variate broderii, țesutul la răsboiu, dela cele mai simple pânzării până la covoare colorate ș. a.

Invățământul practic se completează cu învățământul teoretic, tratând despre teoria bucătăriei, teoria croitoriei, contabilitate și chemie culinară, igienă, apoi religiunea, limba și literatura română, maghiară și germană, cântări, desemn ș. a.

Incăperile internatului s'au mărit și corăspund pe deplin regulelor igienice, având școala și atelierele de lucru într'o clădire separată, situată împreună cu clădirea principală într'o frumoasă grădină, proprietatea Reuniunei.

Taxa pentru întreținerea complectă (inclusiv spălatul) este de 32 coroane pe lună; la aceasta se mai adaogă o taxă suplementară de 4 cor. pe lună pentru învățământ, îngrijire medicală și băi. Taxele se plătesc anticipativ.

Primirea elevelor în internat se face cu începere dela 25 August st. v. deoarece numărul locurilor este limitat, părinții sunt rugați a anunța cât mai din vreme înscrierea.

Pentru a putea fi primite în internat, elevele vor trebui să aibă vârsta de 12 ani, să presinte certificat de botez, de școală și revaccinare.

La întrare în internat, elevele pe lângă hainele și rufele trebuincioase vor trebui să-și aducă așternut de pat, (saltea, perină și plapomă cu rufăria lor).

In ceeace privește îmbrăcămintea elevelor înștiințăm pe părinți, că pentru reducerea cheltuelilor și pentru uniformitate s'a reglementat un costum uniform, precum și șorțuri uniforme, pe cari elevele trebue să și le facă în internat.

In legătură cu acest internat, Reuniunea întreține și un orfelinat, în care se primesc fetițe române, orfane și sărace, pe cheltuiala Reuniunei. Pentru ocuparea acestor locuri se publică concurse.

Informațiuni se pot lua dela prezidenta Reuniunei Brașov, Târgul Grâului nr. 5.

Maria B. Baiulescu, prezidentă.

Ioan Lengeru, secretar.

Cărți și reviste.

„Luceafărul“ nr. 16, a apărut cu următorul sumar: Octavian Goga: Inviere (poesie). I. Agârbiceanu: Ghiuțu. Victor Eftimiu: Cântec (poesie). George Murnu: Monum. antice din Roma (Termele lui Caracalla). Victor Eftimiu: Afrodita (poesie). O. C. și A. Tăslăuanu: Synnöve Solbakken, de Björnstjerne Björnson (trad.) Dări de seamă: A. Vlahuță: „Din trecutul nostru“. Bertha von Suttner: Jos armele. Cronică: † Nicolae Popea. Inaugurarea teatrului poporal român din Șoimuș. — Posta redacției. — Avis. Ilustrațiuni: Vederi din Roma (Termele lui Caracalla).

Poșta redacției.

Dlui E. S. în V. In numărul viitor. Scrii bine. Mai trimite și altele.

Dlui E. A. în G. Se va publica în numărul viitor.

Ca să se combată cu energie mortalitatea copiilor,

este neapărat de trebuință a înlătura cu totul laptele proaspet de vaci, periculos în caldele luni ale verii, și a l înlocui cu un nutremânt care se mistuie mai ușor și care remâne totdeauna neschimbat și nu împedecă mistuirea. Acestor recerințe corespunde mai bine

Făina lactată Nestlè,

probată de mult, care numai fiartă cu apă, dă o hrană perfectă pentru copii, care împedecă vărsarea și diarea și depărtează deranjări de mistuire deja existente.

(160) 2—3

Nr. 9044 Școl. [230] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele: 1. **Căinel**, 2. **Mihăleni**, 3. **Prihodiște-Tătărești** și 4. **Rovina**, aflătoare în protopresbiteratul Zarandului, să escrie concurs pe lângă emolumentele uzuate. Cererile de concurs au să fie înaintate la oficiul protopresbiteral concernent până inclusive **15 August** v. a. c. Cuincuenalele să vor computa după anii de servițiu începând cu ziua introducerii în oficiu.

Sibiiu, din șed. cons. arh. ca senat școlar, ținută la 31 Iulie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 9093 Școl. [231] 1—3

Concurs.

In conformitate cu decizul consistorial dto 31 Iulie a. c. Nr. 9093 Școl. pentru întregirea postului învățătoresc din comuna bis. **Oarda de sus**, protopresbiteratul Sebeșului, să escrie concurs pe lângă emolumentele uzuate. Cererile de concurs au să fie înaintate la oficiul protopresbiteral concernent până inclusive **15 August** v. a. c. Cuincuenalele se computǎ după anii de servițiu începând cu ziua întroducerii în oficiu.

Sibiiu, la 31 Iulie 1908.

Consistoriul arhidieaezan.

Nr. 226/1908. [233] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători la școalele confes. gr.-ort. române din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

1. **Lelese** cu filia **Sohodol**, cu salar anual deocamdată de 600 cor. — până la 1 Iulie 1910 când se va întregi la suma de 1000 cor. — solvibil din darea de cult bisericească, cuartir în edificiul școalei și lemne de foc.

2. **Nădăstia-superioară**, salar 600 cor. solvibil, — până la regularea după lege a salarului, — din darea cultului bisericesc, cuartir liber și lemne pentru foc.

Invățătorul instituit la unul din aceste posturi va avea să propună religia, să țină școală de repetiție, să conducă în Dumineci și sărbători școlarii la biserică și să cânte cu ei răspunsurile liturgiei.

Cuincuenalele li se computǎ numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la aceste școale.

Concurenții au a-și așterne cererile instruate conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se prezenta înainte de alegere în v'ro Duminecă sau sărbătoare la biserica din comuna respectivă spre a și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Hunedoara, la 30 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al Hunedoarei în conțelegere cu comitetele parohiale.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Ad Nr. pp. 1012/908. [228] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele confesionale din comunele: **Bărăi, Bedeciu, Bonțida, Călatamare, Calățele, Calian, Cojocna, Finciu, Gherofidingău, Giurcuța, Mănăsturul-rom., Mănăsturul-ung., Mociu** și **Muntele rece**, prin aceasta să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele pentru fiecare post sunt: 600 cor. salar din repartiție dela popor, cuartir liber în edificiul școalei, grădină de legumi și lemne de foc.

Concurenții au a-și așterne în terminul sus indicat subsemnatului oficiu suplicele instruite în sensul normelor în vigoare și a să prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic, având aleșii a instrua atât pe elevii de toate zilele cât și pe cei de repetiție în cântările bisericești liturgice și a cânta cu ei în cor în zile de Dumineci și sărbători.

Cluj, la 28 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Tuliu Roșescu
protopresb.

Nr. 556/908. [229] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a posturilor învățătorești în comunele mai jos însemnate, să publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ și anume:

a) In tractul Dobrei:

1. **Bătrâna**, salar 600 cor., cuartir și lemne.

2 **Răduleşti**, salar 600 cor., cuartir și lemne.

3. **Lăpugiul inferier** și filia **Ohaba**, post de învățător ambulant, salar 600 cor., cuartir și lemne.

b) In tractul Devei:

1. **Leșnic**, salar 600 cor., cuartir și lemne, și

2. **Sântohalm**, salar 600 cor., cuartir și lemne.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi să înainteze cererile concursuale provăzute cu documentele necesare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleși vor avea să instrueze și elevii din școala de repetiție, și să cânte în biserică.

Dobra, la 28 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractelor Dobra și Deva, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protop. și adm. protop.

Nr. 694/908. [226] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a posturilor de învățători, din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Branului, să escrie concurs cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Fundata**, cu salar de 600 cor., cuartir în natură.

2. **Holbav**, cu salar de 600 cor., cuartir și grădină în natură

3. **Măgura**, salar 600 cor., cuartir în natură, 12 cor. relut de grădină și trei stângini de lemne, din cari se va încălzi și școala.

4. **Moeciul superior**, salar 600 cor., cuartir și grădină în natură și 2 stângini de lemne.

Cuincuenalele să computǎ la toate aceste posturi, numai după instituirea definitivă la aceste școale, anii serviți la alte școale nu se consideră.

Cei aleși sunt datori a provedea învățământul în școala de repetiție, a conduce grădina de pomărit și a cânta cu copii în Dumineci și sărbători la liturgie. Invățătorul din Măgura va avea să provadă și cantoratul.

Concurenții au a-și așterne petițiunile lor instruate în ordine, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere să se prezinte poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Zărnești în 25 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsea
protopop.

Recomandă cu prețuri cunoscute de ieftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.

Pălării

păroase pentru preoți rom. à cor. 8·— și extrafine à cor. 9·60, cu formă foarte frumoasă, care e foarte apreciată, ușoară, cu peri scurți, căci numai atunci e frumoasă și durabilă.

Pălării

netede, pentru preoți rom., cu margine mai lată ca la cele de sus, din păr de iepure, à cor. 8·— și cor. 6·—.

(234) 1—6

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 86— Sibiiu — Nagyszeben.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 23—40

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu
se pot procura următoarele tipărituri școlare:

Date statistice pentru senatul școlar, coala	—·10
Date statistice școlare, coala	—·06
Conspect despre salarul solvit de comuna bisericească, coala	—·06
Foaie de emolumente, coala	—·06
Protocol de venite, coala	—·06
Date statistice școlare pentru protopresbiteri A.: In general	—·12
Date statistice școlare pentru protopresbiteri B.: In special	—·12

Protocol de prim're, coala	— 06
„ „ „ 25 coale leg.	2·20
„ „ „ 50 „ „	4·50
„ „ clasificații coala	—·06
„ „ „ 15 coale leg.	1·40
„ „ „ 20 „ „	1·80
„ „ „ 25 „ „	2·20
„ „ „ 50 „ „	4 50
„ „ inspecție, coala	—·04
„ „ „ 15 coale leg.	1·10
Cronică școlară, coala	—·04
„ „ 50 coale leg.	3·—

Toate aceste tipărituri sunt compuse în înțelesul legei nouă școlare.

Afară de acestea se mai pot procurà dela numita librărie și următoarele cărți:

Adam I., Năzuinți, novele	1·50
Biblioteca pentru toți 335 numeri à	—·30
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Caragiale, Nuvele și povestiri	1·50
„ Momente	2·—
„ Teatru	2·—
Cuza, Naționalitatea în artă	1·50
Dicționarul limbei române publicat de Academia română (apare în fascicole)	60·—
Dumbravă B., Haiducul	2·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri	1·—
Ispirescu, Poveștile unchiaș. sfătos	1·50

Maupassant, O viață	2·—
Payot I., Educația voinței	1·50
Pușcariu I. cav. de, Fragmente istorice despre boerii din țara Făgărașului IV.	5·20
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I.	2·—
Sadoveanu M., Insemnările lui Nicolai Manea	2·—
Sadoveanu M., O istorie de demult	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1·50
Tabloul lui Mihai Viteazul	1·50
Bustul lui Eminescu frumos lucrat, 22 cm. înălțime	4·60
Hodoș C., Martirii	1·50

APĂ MINERALĂ PHÖNIX DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi și beșică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum și la catarale ale secrețiunei. — **Prospecte trimite la cerere administrația**

Direcțiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 74—100

La
Librăria arhidiecezană
se află de vânzare:

Cosma M., Album de țesături și brodării naționale	16·—
— Modele de cusături românești caet I.	—·50
— Modele de cusături românești caet II.	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 87 Sibiiu, Sâmbătă 9/22 August 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 9419 Şcol. 1908.

Notificare oficială.

Fiindcă art. de lege XXVII. din 1907 nu mai permite funcţionarea ca învăţător de sine cu conducerea unui despărţământ sau a unei şcoale întregi, fără diplomă de învăţător, spre a deschide calea de învăţătorie şi absolvenţilor de cursul teologic, cari au 8 clase din şcoalele medii cu examen de maturitate, după cum am accentuat şi în cercularul nostru din 10 Iulie, a. c. Nr. 7889 Şcol., am mijlocit la domnul ministru reg. ung. de culte şi instrucţiune publică facerea examenului de cualificaţiune învăţătorească în termin extraordinar pentru asemenea absolvenţi de cursul teologic şi fără anul obligat de praxă.

Examenul acesta se începe la 1-a Septemvrie a. c. st. n. în seminarul nostru arhidiecezan.

Cererile pentru admitere să se înainteze la consistoriul arhidiecezan, însoţite de următoarele documente:

a) carte de botez,

b) testimoniu de maturitate din şcoalele medii,

c) absolutor teologic,

d) alte eventuale documente recomandătoare.

Cererile să fie înaintate aici până inclusive 17/30 August a. c. Cele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Sibiiu 7/20 August 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 9406.

Notificare oficială.

Fiindcă în seminariul nostru arhidiecezan nu sunt încă terminate reparaturile începute, examenele dela începutul anului şcolar, anume cele de emendare, supletorii şi private, se încep Mercuri, în 27 August (9 Septemvrie) 1908, dimineaţa la oarele 8. Inscrierile elevilor de nou primiţi, fie în secţiunea teologică, fie în cea pedagogică, se încep Luni, în 1/14 Septemvrie 1908.

Acestea se aduc la cunoştinţa celor interesaţi, spre ştire şi orientare.

Sibiiu, din şedinţa senat. bis. ţinută la 4 August v. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 8291/1908 Epitr.

Concurs.

Din fundaţiunea fericitului Dr. Avram Mihaiu să publică concurs pentru un stipendiu de 300 coroane, pe anul şcolar 1908/1908, cu termin de 30 zile dela prima publicare.

Reflectanţii pot fi elevi dela şcoalele comerciale, gimnaziale ori reale, cari produc:

1. Atestat de botez.
2. Atestat şcolar cu calcul bun şi purtare esemplară.
3. Atestat de paupertate.

Preferiţi vor fi ceteris paribus rudeniile defunctului şi tineri din comuna Balomir.

Sibiiu, 2/15 August 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Scrisoare deschisă

adresată domnului Dr. *Grigorie Moldovan*, profesor universitar în Cluj.

Mult stimate domnule profesor! De când binevoiţi a mă onora cu trimiterea foaiei Dvoastre „*Ungaria*“, o cetesc cu mare atenţiune, pentrucă am stimat mult totdeauna persoana Dvoastre, şi pentrucă am obiceiul, nu numai să ascult, ci să şi stimez orice părere contrară.

In timpul mai nou m'a atins însă neplăcut apariţia surprinzătoare, că foaia Dvoastre aduce mai multe comunicate, cari atacă şi suspicionează, nu numai organul metropoliei noastre, care faţă de Dvoastră şi de foaia Dvoastre n'a folosit nicicodată tonul duşmănos întrebuinţat de alte foi române, dar nu cruţă de atacuri şi suspicionării nici acele personalităţi înalte, faţă de cari întregul nostru popor să poartă cu cea mai mare încredere şi veneraţiune.

Aşa a fost tratat iubitul cap al bisericei noastre, în muncă şi merite încărunţitul *Metropolit*, mai departe distinsul fiu al naţiunei noastre, *Parteniu Cosma,* precum şi Dr. *Miron E. Cristea*, din incidentul lansării ideei de a se înfiinţa o bancă culturală.

Toate acestea pe mine personal nu mă priveau, dacă într'un comunicat din urmă nu s'ar fi mers atât de departe, încât s'a făcut ziarului „*Telegraful Român*“ imputarea, că în coloanele sale caută prietenia cu Maghiarii, în realitate însă e *naţionalist ultramontan.*

După ce mai ales eu am fost acela, care în coloanele acestui ziar am propagat ideea păcii şi a apropierii, suspiţionarea mă atinge şi pe mine. De aceea, permiteţi-mi stimate domnule profesor, să vorbesc şi eu în chestia aceasta.

Nu vreau să cred, că toate acele comunicate au intrat în foaia Dvoastre cu ştirea şi voea Dvoastre, pentrucă totdeauna am cetit cu rezerve şi cu îndoială acele câteva foi româneşti, cari se nizuiau a Vă prezenta, împreună cu foaia Dvoastre, ca pe un renegat, ca pe un duşman al poporului propriu.

Am tras-o aceasta la îndoeală, pentrucă din broşura pe care aţi scris-o înainte cu zece ani (Maghiarii, Românii) şi pe care aţi avut bunăvoinţa a mi-o trimite şi mie, precum şi din alte declaraţiuni, mi-am câştigat impresia, că pe lângă toate convingerile politice divergente, sunteţi fiu credincios al naţiunei şi sincer aderent al păcii naţionaliste.

Aşa cred, că nu poate fi tras la îndoeală, că acela, care vrea să promoveze pacea aceasta, are ca prima misiune informarea corectă şi binevoitoare a guvernului şi a publicului maghiar, precum şi delăturarea marei neîncrederi, care formează cea mai mare pedecă pentru buna înţelegere.

Noi, ceice o dorim aceasta, trebue să ne ferim de a mai potenţa această neîncredere, iar dacă avem ceva de obiecţionat, să o facem *fără a ne manifesta pe calea denunciărilor publice.*

Când eu am ridicat cuvânt în foaia aceasta şi în coloanele mai multor foi maghiare pentru pacea între naţionalităţi, am făcut lucrul acesta în acea convingere liniştită, că prin aceasta îmi împlinesc sfânta datorinţă, atât către neamul propriu, cât şi către iubita patrie comună, pentrucă eu între interesele adevărate ale acestora nu văd un astfel de contrast, care să nu poată fi aplanat cu bunăvoinţă reciprocă şi cu puţin simţ de dreptate.

De aceea, dacă conducătorii poporului nostru şi ai bisericei noastre obosesc în favorul acestor interese, chiar şi din punct de vedere patriotic fac o faptă corectă şi salutară, şi nu merită, nici atacuri, nici suspiţionări.

Sunt cu atât mai supărătoare astfel de atacuri îndreptate în foaia Dvoastre în contra conducerei bisericei noastre, cu cât ele pot uşor se nască bănuiala punctului de vedere *confesional*, care punct de vedere în afacerile publice nu e permis să se valoreze, deci îi trebue evitată cu precauţiune chiar şi — aparenţa.

De aceea, î-mi iau voe a vă atrage şi pe calea aceasta atenţiunea asupra *resensului*, pe care pot să-l provoace atacurile şi de altcum nemotivate şi neconfirmate din foaia Dvoastre chiar şi în acele cercuri, cari privesc lucrurile cu nepreocupare, şi a vă ruga cu deplină stimă, ca să binevoiţi a aprecia cele spuse din partea mea, nu numai în interesul dreptăţii, ci şi în al păcii propagate cu atâta căldură din partea Dvoastre, ca se nu primească cumva confirmare bănuelile, pe cari le ridică contrarii împotriva mult stimatei Dvoastre persoane.

Primiţi, mult stimate domnule profesor, espresiunea adâncei mele stime.

Budapesta, 18 August n. 1908.

Dr. Emil Babeş.

Fundamentul educaţiunii

de *Dr. At. Marienescu.*

III.

Am arătat, că Românul e om de cultură, e element capabil de cultură. Deci să începem a-l cultiva mai întâi ca *om.*

Dacă cercetăm viaţa copiilor, apoi a tinerilor, junilor, bărbaţilor şi bătrânilor români, anume din punctul de vedere al umanităţii, al însuşirilor bune omeneşti, aflăm în ei însuşiri foarte bune la cei de viţă bună, dar în parte mare însuşiri de răutate, la cei de viţă rea, aşa precum şi sunt oamenii cei părăsiţi în creştere, în educaţiune umană.

Incă la copilul mic vedem îndemnul, mai târziu voinţa, ca tot ce-i cade în mâni să strice, să nimicească; vedem îndemnul, ca să lovească, să bată pe cel mai slab decât el; mai departe vedem lăcomia, ca tot ce vede, să ceară, să ieie dacă poate, cu puterea, căci toate le crede făcute pentru sine. Şi aceste însuşiri rele, cu înaintarea vârstei cresc şi se sporesc şi se prefac în năravuri rele, ce duc la păcate grele şi la crime mari. Acestea arată, că omul dela natură are însuşiri purcese din timpul sălbătăciei omului. Şi omul, deşi are inteliginţă înaltă, abea e în stare, ca după capul său, năravurile rele să şi le înfrâneze, să le stârpească.

Nu e aci locul ca să înşir toate năravurile rele, sălbătăciile omului; despre aceste sunt cărţi destule, aşa încât aceste te îngrozesc de răutăţile omului. Aci e scopul numai de a zice, că toate aceste însuşiri, răutăţi ale omului, trebuiesc înfrânate, trebuiesc stârpite, şi că aceasta se poate face, — la unii cu succes mai mare, la alţii cu succes mai mic, — numai prin educaţiunea umană, primul fundament al educaţiunii, şi baza pentru de a-l conduce — mai târziu — la o adevărată cultură, pentrucă fără educaţiune umană nime nu se va putea face — om cult.

Nu toţi oamenii au în natura lor bestialitate; dar dacă în unii se află, fie în grad cât de mic, aceasta trebuie să se scoată, prin educaţiunea umană. E foarte greu de a îmblânzi pe unii şi a le da însuşiri mai bune; dar cu orice mijloace trebuie să-i conduci în educaţiunea umană. Chiar şi din bestii, adeseori scoţi bestialitatea cea originală, cea din pădure. Vedem în menagerii, în grădini de animale, în circus: tigri, hiene, lei, urşi, lupi etc. îmblânziţi cu vergeua de fer. Acest mijloc a fost o necesitate, căci altcum nu ajungeau la scopul îmblânzirii.

Ca jude în cauze criminale adeseori m'am convins, că în unii oameni sunt încă multe însuşiri animalice, — bestialităţi, şi că pe aceia numai vergeua de fer i-ar fi putut îmblânzi, şi numai educaţiunea umană i-ar fi putut face oameni, aşa cum ar fi idealul, ca să fie omul.

De aci se deduce, că părinţii cuminte, cari din nenorocire ar avea prunci cu natură sălbătăcioasă, cu năravuri rele, dacă doresc, ca din aceşti prunci să facă oameni, cum trebuie să fie oamenii buni, de omenie şi culţi, să exercieze disciplina cea mai aspră asupra pruncilor răi, şi dacă nu ajută disciplina, în mâna blândă părintească să ieie şi bâta, căci fiecare părinte trebuie să cugete, ca pe pruncii sei să-i înşire între oamenii cei de omenie, între Românii şi creştinii cei mai buni. Cerbicia şi încăpăţinarea, răutatea, sub orice condiţiuni, părinţii trebuie să le înfrângă, căci altfel au născut şi crescut prunci răi, cari nu vor fi de folos, nici pentru oameni, nici pentru Români şi creştini.

Am văzut Români, am văzut creştini, am văzut oameni învăţaţi, ba şi aşa numiţi culţi, dar în ei nu am aflat pre omul educat în umanitate, adecă erau fără educaţiune fundamentală, şi pentru aceasta nu aveau valoarea unui om uman, pentrucă faptele lor de regulă erau neumane, şi lumea de regulă îi numără între mojici, între reii oamenilor.

Educaţiunea omului, pentruca omul să fie om după destinaţiunea sa, e de lipsă pentru popor, şi pentru toată clasa socială a sa, — căci numai oamenii educaţi au drept la viaţa socială.

Am cercetat, că cum s'a cuprins, cum s'a înţeles până acuma educaţiunea ori cărui cetăţan, şi în alte state.

Rezultatul studierii mele e, că educaţiunea are numai doue direcţiuni: *a*) întărirea corpului (trupului) copilului prin gimnastică, scaldă etc. *b*) desvălirea spiritului (Geist, nemţ.) copilului prin instrucţiune (învăţătură) în şcoală.

Prin întărirea trupului copilul poate deveni bărbat robust şi tare (poate că statul a ţântit la ostaşi tari), iară prin desvălirea spiritului (a minţii) copilul poate deveni bărbat învăţat.

Astfel vedem, că în programa de învăţământ a staturilor, educaţiunea umană, educaţiunea internă a omului, nu se află. Inse numai prin acele 2 direcţiuni de educaţiune, omul încă nu e om educat după umanitate, şi omul nu e educat, ca să poată fi şi om cult.

Pe om trebuie să-l creşti, să-l cultivezi şi prin nobilitarea inimei şi înălţarea sufletului, pentrucă se ştie, că şi aceste se ţin de om. Râvna la păcate să i-o înfrângi şi de poţi să i-o stârpeşti, inima să i-o înzestrezi cu însuşiri virtuoase, şi cu puterea sufletului să-l conduci la fapte bune, căci numai faptele bune fiecăruia îi dau valoare în societatea omenească, iar nu ştiinţa, nu diregătoria, nu avuţia. Aceste cu forţa pot scoate atare respect, dar nici când o stimă sinceră, o iubire adevărată.

Dela înmormântarea Episcopului Popea.

Cuvântarea funebrală a dlui protosincel Dr. *Iosif I. Olariu*, directorul seminarului din Caransebeş, rostită după săvârşirea prohodului, la coşciugul episcopului *Popea*, a fost următoarea:

Jalnici ascultători! Stăm în faţa rămăşiţelor pământeşti ale arhipăstorului acestei dieceze, care dieceză acum a îmbrăcat doliu, căci bunul şi blândul ei cârmaci nu mai este în viaţă. Da, episcopul *Nicolau Popea* a părăsit pe vecie cele de aici, cele pământeşti şi s'a ridicat la cele cereşti, unde înfăţişându-se înaintea părintelui va primi răsplata ce o merită pentru faptele sale. Şi ce credeţi că-i va fi zis acest părinte al tuturor ce există? Eu sunt de firmă convingere, şi cred că şi dvoastră jalnici ascultători credeţi acelaş lucru, că acest stăpân îi va fi zis: Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincios, peste multe te voi pune, intră întru bucuria stăpânului tău!

In Domnul fericitul n'a fost om de toate zilele. Valoarea şi însemnătatea lui se pot cunoaşte şi aprecia mai bine acum, când ne aflăm la marginea mormântului. Răposatul timp îndelungat a vieţuit şi lucrat atunci când o pleiadă de bărbaţi cu însuşiri extraordinare şi însufleţiţi de un zel şi iubire nespus de mare pentru tot ce e românesc şi-au încordat toate puterile, ca să smulgă pe Români din întunerecul ce-i copleşise, să-i ducă la lumina adevărului şi aşa să-i facă a se bucura de toate bunurile şi roadele ce mintea le află spre întărirea şi mărirea popoarelor.

Nu trebue decât să ne aducem aminte, că *Nicolau Popea* a fost mâna dreaptă a marelui *Andreiu*, a fost iubitul lui Nicolae. Chiar numai această împrejurare ar fi destulă, ca să putem judeca mărimea celui iubit şi stimat.

Statutul organic, legea fundamentală a organizării autonome a bisericii, este scrisoarea de recomandare a fericitului defunct înaintea oamenilor cari ştiu ce însemnează a putea chivernisi, a te putea mişca liber şi neîmpiedecat de nimeni în biserică, cu toate instituţiunile ei. Acestui statut organic avem să mulţămim, că acum numărăm atâţia bărbaţi cu carte, că şi noi ne putem număra între popoarele mai înaintate, mai civilizate din lume. La compunerea acestui statut organic însă partea leului i-se cuvine în Domnul fericitului Episcop.

Dar *Nicolau Popea* nu s'a mulţămit cu atâta, deşi aceasta ajungea să-i asigure un nume bine văzut în istoria neamului nostru. Nu, el nu s'a mulţămit cu atâta, ci pretutindeni îl aflăm, unde se cerea minte luminată, prevedere înţeleaptă şi sprijin material.

Un popor cum este al nostru, şi a trebuit să fi fost îndeosebi 30—40 ani în urmă, cerea mari şi multe jertfe fiilor săi, iar în Domnul fericitul nici când nu s'a dat în lături. Din contră, noi vedem că nu există o instituţiune românească, la care *Nicolau Popea* să nu fie membru, aşa că s'ar putea zice, că la toate a colaborat şi multe printr'ânsul s'au făcut.

Acest bărbat rar, a binemeritat pe teren literar, social şi cultural.

De aceea, pentru lucrarea lui foarte îmbelşugată şi remarcabilă pe terenul literar, Academia Română, cel mai înalt for ştienţific românesc, îl alege membru ordinar, dupăce câţiva ani nainte dieceza Caransebeşului îi dăduse în mâni cârja să păstorească după dreptul dumnezeesc şi legea omenească. Şi vrednic s'a arătat alesul diecezei de această înaltă demnitate. Nouăsprezece ani cât a condus-o a căutat s'o împodobească cu multe aşezăminte folositoare. Cu răbdare şi blândeţe ca un bun părinte a adunat la sânul său cald de iubire pe toţi fiii sufleteşti. Nimic, dar nimic nu l-a putut abate dela calea ce trebue s'o urmeze un adevărat părinte: calea păcii şi dreptăţii, calea adevărului şi a luminii, calea cunoaşterii de Dumnezeu şi a dragostei de tot ce e românesc.

Cât de mare a fost iubirea lui faţă de mireasa sa logodită acum 19 ani, faţă de dieceza Caransebeşului, se vede mai bine din împrejurarea, că apropiindu-se sfârşitul vieţii, toată averea a testat-o acesteia, asigurându-i aşa o existenţă cinstită, neexpusă la schimbările veacului acestuia, stăpânit de duh rău şi răufăcător. De aceea, câtă vreme vor fi Români în aceasta dieceză, numele *Nicolau Popea* în veci se va pronunţa cu veneraţiune şi cu evlavie; soartea acestei dieceze e asigurată acum cu numele lui.

Dacă Marele *Andreiu* a întemeiat, a reînfiinţat mitropolia Românilor ortodocşi din Ungaria şi Transilvania, apoi *Nicolau Popea* putem zice, că este al doilea întemeetor al diecezei Caransebeşului.

Iar acum din porunca şi încredinţarea înaltului defunct vă rog Preasfinţite Dle Episcop, binevoiţi a împărtăşi mulţămitele în Domnul fericitului episcop ce le adresează Inalt Preasfinţiei Sale Dlui Mitropolit *Ioan*, care totdeauna a fost cu dragoste şi bunăvoinţă către dânsul. Tot aşa vă mulţămeşte şi Preasfinţiei Voastre, care n'aţi cruţat osteneli şi a-ţi venit să-i daţi cele din urmă onoruri, petrecându-l la locul de odihnă vecinică. Pe amândoi vă roagă răposatul să nu uitaţi a-l pomeni în rugăciunile ce le veţi face după vremile prescrise de canoane.

Mai departe mulţămeşte în Domnul fericitul membrilor consistorului diecezan, deputaţilor sinodali, cari totdeauna cu sfatul şi cu conlucrarea lor i-au fost într'ajutor în conducerea acestei dieceze binecuvântate de Dumnezeu. Nu mai puţin trebue să mulţămească răposatul deputaţiunilor de deosebite categorii, cari au grăbit de aproape şi din depărtare să-l însoţească până la locul unde începe calea veciniciei.

Şi vouă, iubiţilor fraţi şi iubită soră, vă cere răposatul iertare dacă când-va v'a mâhnit şi vă mulţămeşte pentru toată îngrijirea şi dragostea ce i-aţi arătat-o cu atâta abnegaţiune în viaţă, dar îndeosebi pentru grija de care a fost părtaş în momentele din urmă ale vieţii pământene.

Ţie, iubit cler şi popor credincios al acestei dieceze, lasă moştenire iubirea de Dumnezeu, de limbă şi patrie, pe care păstraţi le totdeauna întregi şi nevătămate.

In urmă, întorcându-mă către Tine, bunule şi blândule arhiereu, îţi zic, dormi în pace suflet mare şi nobil şi împreună cu marele *Andrei* şi cu bunul *Ioan*, predecesorul Tău, supraveghează această dieceză, ferindu-o de tot răul, căci ai dovedit, că ai iubit-o foarte mult. Dormi lin şi grijeşte din înălţimile senine cereşti, ca totdeauna această dieceză să fie scutită de zguduiri, şi ca o corabie puternică şi bine înarmată să plutească sigur pe valurile acestei mări a vieţii! Dormi în pace şi memoria Ta fie binecuvântată în vecii vecilor. Amin.

•

Discursul Dlui *Ioan Bianu* rostit în numele „Academiei Române“ la groapă, a fos apoi următorul:

Prea Sfinţite Părinte! Intristaţi fraţi! Nu poate fi inimă omenească, care să nu se înduioşeze, care să nu se mâhnească, când vede pe membrii unei mari familii înnecaţi în durere, pentru că au pierdut pe căpetenia lor, pe îngrijitorul, conducătorul şi apărătorul lor; acela, care le sta în frunte şi le arăta drumul cel bun şi căile rele şi primejdioase. Inima omenească, care nu s'ar mişca şi nu s'ar înduioşa nici la vederea unor asemenea dureri, ar trebui să fie neatinsă nici de cea mai uşoară adiere a învăţăturii dumnezeescului Mântuitor, care a pus dragostea, iubirea deaproapelui ca temeiu întregei sale învăţături. „Să iubeşti pe vecinul tău ca însu-ţi pe tine (Rom. XIII, 9)“. Explicând Romanilor măreţia acestei învăţături, Pavel — lumina Apostolilor, zice (Rom. XIII, 10, 11, 12):

„Dragostea nu lucrează rău vecinului; drept aceea împlinirea legii este dragostea“.

„Şi aceasta ştiind vremea, că acuma vreme este în noi, din somn să ne sculăm, că mai aproape este nouă mântuirea acum, „decât când am crezut“.

„Că noaptea a trecut, iar ziua s'a apropiat: să lăpădăm dar lucrările întunerecului şi să ne îmbrăcăm în haina luminei“.

Stejarul falnic, care a stat în faţa furtunelor şi s'a adumbrit şi s'a apărat sub ramurile lui, a căzut jos; părintele iubitor, care s'a condus cu atâta iubire şi s'a îngrijit cu toate puterile sufletului seu de sufletele şi de minţile voastre, s'a dus dela voi; el şi-a îndeplinit datoriile lui în această viaţă de frământări şi de dureri. Cel de sus l'a chiemat la răsplata fericirei vecinice.

Inălţându-se dintre voi, el v'a dat dovadă nouă şi hotărâtoare, că sufletul lui întreg era cuprins numai de iubirea voastră, că numai la voi s'a gândit, că întreg numai al vostru a fost. Plecând dintre voi a ţinut să arate turmei păstorite de dânsul, cu toată iubirea sufletului seu, că pe toţi v'a umbrit, fără deosebire de prieteni şi neprieteni, de buni sau răi. Pildă sublimă — învăţătură luminoasă — pentru cei cari rămân în urma marelui păstor!

Pildă care ne arată, că sufletul lui se înalţă spre sferele cereşti, totdeauna, când în cele mai sărbătoreşti momente ale îndeplinirei îndatoririlor sale arhiereşti, el rostea cu glas înalt şi cu privirile spre turma sa prea iubită cuvintele:

„Doamne, Doamne, caută din ceriu şi vezi şi cercetează şi întăreşte via care a sădit-o dreapta Ta!“

Dar, întristaţi fraţi, acest păstor şi părinte al vostru, nu a fost numai al vostru din aceasta de Dumnezeu binecuvântată dieceză a Caransebeşului, nu, el a mai fost şi al tuturor preoţilor şi fiilor, începând dela Săcelele de sub munte şi dela valea Timişului, unde s'a născut, el a mai fost şi al nostru al tuturor, cari slujim pretutindenea cărţii româneşti.

El a fost şi unul dintre fruntaşii luminători ai neamului nostru întreg, nu numai cu fapta şi cu cuvântul, dar şi cu cartea, cu scrisul.

De aceea am venit şi noi, ca aici să unim cu lacrimile voastre pe ale noastre la mormântul în care se închid remăşiţele pământeşti ale fruntaşului, ale părintelui nostru al tuturor.

In faţa acestui sfânt locaş să ne pătrundem sufletele de învăţăturile nobilului părinte, care şi-a dat tot şi toate pentru turma sa iubită, iar — ca să-i urmăm întru câtva vieţei lui întregi, să ne ţintuim bine în minţi cuvintele Apostolului Pavel (Corint. I. 10.)

„Şi vă rog pe voi, fraţilor, pentru numele Domnului nostru Isus Hristos, ca toţi să grăiţi aceeaşi şi să nu fie între voi împărechieri, ca să fiţi întemeiaţi într'un gând şi într'o înţelegere“. Uşoară îi fie ţărâna, cum vecinică îi va fi reamintirea.

FOIŞOARĂ.

Impresii dela o înmormântare.

Veneam de departe să văd între altele şi nou înfiinţata cale ferată dintre Făgăraş şi Braşov. Pufăind, după obiceiul său, dar cu mersul nesigur al unui copil de 2 anişori, trenul ne duce încet dela Făgăraş pe valea Oltului în sus, până la comuna săsească Şercaia. De aici părăseşte Oltul şi abătându-se în spre munţi, trece în „ţara Bârsii“. La halta Şercaia mă cobor şi privindu l din urmă mă gândesc cu o mândrie pyrrhică, că acum are şi ţara Oltului „car de foc“ ca prima etapă a civilizaţiunii, cu toate avantagiile şi scăderile ei pentru poporul dela ţară. Şi involuntar îmi vin în minte vorbele cu adânc înţeles ale poetului:

Şi cum vin cu drum de fier,
Toate cântecele pier.

Da, da; cântecele şi cu ele seninătatea şi curăţenia sufletească patriarhală, care le-a produs. Căci streinii împreună cu bogăţiile pădurilor noastre ne duc şi frumoasele obiceiuri bătrâneşti, ne corcesc portul şi aduc în loc urâte obiceiuri apusene. Numai de când cu America d. p. cântecul poporal nu mai spune de *„foaie verde“* ci de *„Missler cu vapoarele“*.

Cu toată vremea posomorâtă, valea Oltului are un aspect plăcut.

In zare se înşirue turlele dese ale bisericilor, cari răsar tot cu părechea din mijlocul satelor destul de îmbulzite, ear pe aproape ochiul nu se mai satură privind la verdeaţa câmpurilor, mai dăunăzi arse de seceta îndelungată.

Trec prin *„Părău“ l*, cu biserică frumoasă, cum nu mai e în jur, zbuciumat însă 2 ani în urmă de urâte lupte şi patimi electorale, în jurul alegerii de preot, şi ajung în Veneţia de jos.

De satul acesta mi se leagă primele amintiri de *„student“* la şcoală streină. Aici mă trimisese tata cu merinde de acasă să învăţ carte la *„dascălul Copătă“*, de unde se putea merge deadreptul la şcoalele cele mari din Braşov.

Şi are un trecut frumos această comună.

Pomenită în istorie încă de pe la anul 1370 ca aparţinătoare domnului muntean *Vladislav Basarab* (Docum. I. 2, 222—223, probabil de aici vine faptul, că Oltenii noştri nu se consideră a fi din Ardeal, — partea din dreapta Oltului, — şi o spun aceasta cu vădită mândrie), ea are loc de frunte în diplomele nobilitare al familiilor boeronale din ţara Oltului, culese de cavalerul *Puşcariu*.

A fost pe vremuri sediu de pretură şi judecătorie cercuală, ear după unire reşedinţa protopopului unit.

Pretorul *Puşcariu* ridicase aici cu silinţe multe o impozantă *„şcoa'ă capitală“*, cu ajutor anual dela comunele politice din cercul său, şcoală care a fost multă vreme cel mai însemnat aşezământ de cultură în tot jurul şi pe timpul copilăriei mele dedea şi dă încă şi astăzi un însemnat contingent de elevi liceului din Braşov.

Astăzi Veneţia se razimă mai mult pe gloria trecutului. Căci pentru motive uşoare de înţeles, sediul a fost mutat în comuna săsească *Şercaia*, încă dela începutul dualismului, ear şcoala capitală, deşi încă în floare, ar fi — se spune — o pradă aleasă inspectorului de şcoale, care a şi început a şi întinde ghiarele lacome asupra ei.

In mijlocul satului se ridică frumosul edificiu comunal, care împreună cu şcoala şi câte-va case private dau înfăţişarea unui mic opid. Este aici şi o bancă, care prosperează binişor şi la nevoe ar putea fi cu fondul ei cultural o barcă sigură de salvare a şcoalei capitale confesionale.

Cam aceste gânduri mi-se depănau în minte la vederea locurilor iubite copilăriei mele, când deodată îmi izbeste urechea dangătul jalnic al clopotelor. Glasul lor limpede şi plăcut asemenea cu al unui vechiu prietin suna a chemare...

Mă opresc la şcoală şi întru. O mulţime neobicinuită în curtea şcolii. Ţărani şi femei în portul lor alb luminos şi cărturarii din toată împrejurimea. Pe feţele tuturor treceau umbre de mâhnire, ear ochii umezi luceau în clipiri dese.

Nimerisem la o înmormântare.

Inlăuntru pe un catafalc era aşezată defuncta soţie a actualului învăţător dir. *Matei Matei*. Intr'un cosciug preţios, împodobită cu flori naturale şi număroase cununi, îşi dormea somnul de veci, îmbrăcată în haină albă, palida şi frumoasa mireasă a morţii, ear la picioare mama şi surorile ei o veghiau cu ochi, ce nu mai voiau să isvorască lacrimi.

Defuncta *Elisaveta Matei* este vlăstarul cel dintâi care părăseşte respectabila familie *Comaniciu*, ce numără în sinul său 3 preoţi, 3 notari, pe văduvitul înv. dir. şi număroase mlădiţe tinere şi duce un rol de frunte în viaţa socială din ţara Oltului.

Se încep funerariile.

Mai întâiu un scurt serviciu în curtea încăpătoare a şcoalei, arhiplină de mulţimea oamenilor. Numărul cel mare al azistenţilor arată, că acesta este nu numai doliul familiei, ci al comunei întregi şi al împrejurimii.

Se compune apoi un impozant cortegiu funebru.

In frunte praporii, urmând 4 preoţi îmbrăcaţi în odăjdii, apoi inteligenţa în şiruri regulate. Urmează cosciugul purtat de 6 tineri învăţători. In urma cosciugului cuprins de durere mută nemângăiatul soţ, cu cele 2 copiliţe orfane, cari mereu

NOUTĂŢI.

Ziua naşterei Maiestăţei Sale. Marţi, 18 August nou, fiind ziua naşterii Maiestăţii Sale, Impăratului şi Regelui nostru Francisc Iosif I, s'a serbat pretutindenea serviciu divin şi s'au aranjat festivităţi acomodate împrejurărilor locale. In catedrala din loc sfânta liturgie a fost oficiată de către I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, asistat de P. C. Sa protosincelul Dr. *Eusebiu R. Roşca*, director seminarial, de protopresbiterii Moise *Lazar*, Matei *Voilean*, Nicolau *Ivan* şi Dr. Ioan *Stroia*, apoi de diaconii Demetriu *Câmpean* şi Dr. Vasile *Stan*. A cântat frumos corul sodalilor români, condus de dl Candid *Popa*. La finea sfintei liturgii Inaltpreasfinţia Sa a cetit rugăciunea pentru *monarh*, ascultată de credincioşi în genunchi. In onoarea zilei Escelenţa Sa a dat apoi masă mare, la care au fost învitaţi asesorii consistoriali şi onoraţiorii din loc. In cursul mesei Escelenţa Sa a închinat în cuvinte alese şi bine simţite pentru sănătatea şi îndelunga viaţă a Maiestăţii Sale, Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I.

*

Şcoala de cadeţi din Sibiiu au absolvat'o şi au fost împărţiţi la trupe ca aspiranţi de ofiţeri următorii elevi români: Brutus *Benţia*, la reg. 2. Eugen *Oancea* şi Vasile *Mosora*, le reg. 5. Ioan *Georgescu* şi Emil *S vu* la reg. 31. Stefan *Martinovici* şi Cornel *Martinovici*, la reg. 43. Toma *Darabus* şi Iuliu *Vassu* la reg. 50. Ioan *Popu* la reg. 63. Vasile *Barbu* şi Ioan *Vancea* de Buteasa la reg. 63, iar Emil *Poruţiu* la esactoratul militar.

*

Despărţământul Sibiiu al „Asociaţiunii“. Agentura dela Ocna Sibiiului, aparţinătoare acestui despărţământ şi condusă de senatorul *Nicolae Albu*, a înscris în acel oraş următorii membrii: *Marcu Jantea*, paroh, membru ordinar. Iar de membrii ajutători pe *Savu Radu*, *Savu Avram*, *Miron Bibu*, *Manase Ciungar*, învăţători, *Simeon Tudur*, *Nicolae Albu*, senior, *Nicolae Petru* şi *Nicolae Oprişor*, plugari.

*

Hymen. *Mariţi Curta* şi *Andreiu Pora* anunţă cununia lor, care se va celebra în 30 August n. 1908 la 3 oare p. m. în biserica gr.-or. din Bundorf.

— *Mărioara Galamboş* şi *Nicolae Ţăgean* cleric abs. anunţă cununia lor, ce se va celebra Dumineсă, în 30 August 1908 la 3 oare p. m. în biserica gr.-or. din Gâlgău.

*

„Tâlcuirea fericirilor“. Escelenta revistă din Iaşi, *„Frăţia Românească“* scrie în numărul 12 următoarele: *„Telegraful Român“* din Sibiiu publică în numărul 83 din 29 Iulie un foarte interesant articol, dintr'o serie întreagă: *„Tâlcuirea fericirilor“* datorită învăţatului preot rus *G. S. Petrov*. *Sunt rânduri ce te înduioşează şi te conving“*.

*

Carte oprită. Ministrul de culte şi instrucţiune publică a oprit manualul: „Cunoştinţe din constituţia patriei şi din drepturile şi datorinţele cetăţeneşti“, de *Ioan Popovici*, din toate şcoalele româneşti.

*

Post de notar. Postul de notar în comuna *Balomir* a devenit vacant. Suntem rugaţi se facem atenţi pre cei cari ar dori se ocupe acest post, se concureze la timp, căci oamenii ar voi negreşit să aleagă un candidat de naţionalitate română, numai se aibă concurenţi români. Comuna are averea ei proprie, arunc nu se face!

*

Şvabii îşi apără numirile de localităţi. Comuna fruntaşă germană *Liebling* din comitatul Timişului a înaintat rugare ministrului de interne, provăzută cu subscrierile tuturor locuitorilor, 700 la număr, în care acestia cer, ca comuna lor se rămână şi pe mai departe sub numirea de până acuma, *Liebling*, să nu fie maghiarizat numele ei în Lutherfalva, cum a hotărât comitatul, pentrucă numele de acum al comunei e nume *istoric*. Anume, când au fost ei colonizaţi pe teritoriul acela al Banatului, baronul Vécsey Miklos, prezidentul comisiunei de colonizare, a spus: „Protestanţii sunt *favoriţii mei* (meine Lieblinge), de aceea, localitatea aceasta să se numească *Liebling*“. Cu greu le va împlini dorinţa ministrul de interne!

*

† Zeno George Popescu, elev de cl. II. elementară, după un morb greu şi repentin, după grele suferinţe, şi-a dat sufletul în mânile Creatoriului în al 8-lea an al vieţei sale, în 16 August la 8 oare seara. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au astrucat conform ritului bisericei orientale, Marţi în 18 August la 3 oare d. a. în cripta familiară din cimiteriul bisericei gr.-cath. din Reghinul-săsesc. Il jelesc părinţii Dr. I. Popescu şi Sidonia n. Crisian, apoi fraţii Ioan, George şi Eugen. Odihnească în pace!

*

Podul cel mare din Budapesta, numit podul de lanţuri (lánczhid) va fi reconstruit de nou. S'a constatat adecă, că nu mai poate suporta greutatea pe care o dă comunicaţia de acuma a publicului, între Pesta şi Buda, deci va fi întărit. Pilastrii rămân tot cei vechi, dar construcţia de deasupra va fi de tot nouă, ţinânduse însă în vedere forma şi sistemul de construire de acuma a podului. Cheltuiala reclamată de aceasta reparatură face cinci milioane de coroane. Repararea podului se va face în anul 1910. Până atunci se va turna materialul necesar, care e întreg de — fier.

*

Din Răhău ni se scrie următoarele: In 2 August (Sâmbătă) la $4^1/_2$ oare p. m. un vifor puternic a cutreerat cercul nostru întreg. Când părea că ar fi pe sfârşite, ploaia s'a prefăcut în gheaţă de mărimea nucilor, cum oameni bătrâni de 75—80 ani n'au mai pomenit, şi a nimicit viile în comunele: Răhău, Petri-falău, Sebeşel, Săsciori, Cacova şi parte în Câlnic. Sămănăturile, ce mai erau pe câmp: ovăs, erburile măietrite, legumile (fasolea, varza etc.) au fost turtite cu desăvârşire. Desperarea e de nedescris.

*

Petrecere în Sebeş. Tinerimea stud. din Sebeşul-săsesc învită lă petrecerea dansantă ce o va arangea Dumineсă, în 30 Aug. st. n. a. c. în pavilonul hot. „La leul de aur.“ Inceputul la 8 oare seara. Preţul de întrare: De persoană 1 cor. 20 bani. Venitul curat e destinat pentru fondul unei biblioteci publice.

*

Un nou etablisement industrial. Dupăcum auzim, renumitele ateliere de ţigle ale lui Bohn înfiinţează un mare etablisement din ramul ţiglăriei în Békéscsaba, care în urma cunoştinţelor speciale şi desinteresatei conduceri a proprietarului va deveni cel mai însemnat din acele părţi.

AMVONUL.

Predică despre credinţă.

> „Tot cela ce crede întru mine şi se va boteza, mântui-se-va, iară cela ce nu crede, osândi-se-va“.
>
> Marcu c. XVI. v. 16.

Iubiţi creştini! Precum trei sunt cei ce mărturisesc în ceriuri despre Dzeu: Tatăl, Fiiul şi Duhul Sfânt, aşa trei sunt şi virtuţile creştineşti, cari îl ridică pe om peste celelalte vietăţi ale pământului şi-l apropie de fiinţa cea desăvârşită, de Dzeu, adecă: credinţa, nădejdea şi dragostea.

Fără de aceste trei virtuţi nu ne putem închipui creştin adevărat. Ba putem zice, că viaţa unui creştin, care e lipsită de aceste trei floricele, e o viaţă sarbedă, o viaţă năcăjită, o viaţă din care nu pot isvorâ decât fapte rele şi urâte, neplăcute şi lui Dzeu şi oamenilor.

Fiind atât de însemnate aceste virtuţi pentru viaţa noastră creştinească, adecă pentru mântuirea şi fericirea sufletelor noastre, mă voiu încerca a vă cuvânta de astădată despre cea dintâiu din aceste virtuţi, despre credinţă. Fiţi deci cu luare aminte!

Iubiţilor creştini! Ce înseamnă a crede? A crede în general înseamnă a ţinea de adevărate şi drepte acelea ce ni-le spun nouă alţii, fără ca noi să le fi văzut, sau să le fi auzit înşine.

A crede, în înţeles creştinesc, înseamnă a ţinea şi a urma cu toată inima şi cu tot sufletul învăţăturile dumnezeeşti, dupăcum le învaţă şi propovădueşte biserica noastră creştinească.

Vrând a definia ori a hotărâ credinţa, putem zice că: credinţa e scânteia dumnezeiască, care se naşte deodată cu omul şi care se socoteşte ca partea cea mai însemnată a sufletului, dar şi ca podoaba cea mai frumoasă a aceluia.

Şi cu drept cuvânt. Căci, ce folos este să ai toate bunătăţile lumii şi să ştii toate ştiinţele ei, dacă calea vieţii şi a mântuirei sufletului tău nu o cunoşti?

Sfântul ap. Pavel zice, că: „Credinţa este adeverirea celor nădăjduite şi dovedirea lucrurilor celor nevăzute“, iar sfântul Ciril zice, că: „Credinţa este poarta şi calea, care duce la viaţă“.

Domnul nostru Isus Christos face atârnătoare fericirea şi mântuirea sufletelor noastre de credinţa noastră, căci a Domnului e cuvântul: „Cela ce crede întru mine şi se va boteza, mântui-se-va, iar cela ce nu va crede, osândi-se-va“, apoi „Cela ce ascultă cuvântul meu şi crede în celce m'a trimis, are viaţa vecilor“ etc., şi iarăşi mustrând pe Toma: „Dacă văzuşi Tomo, crezuşi, fericiţi ceice nu au văzut şi au crezut“, iar luminatul apostol Pavel zice: „Fără credinţă este cu neputinţă a plăcea lui Dzeu“.

Cum vedeţi, iubiţilor creştini, credinţa e temelia, fundamentul, pe care prin nădejde se zideşte şi prin dragoste se acopere casa mântuirei şi a fericirei sufletului nostru.

Ai stricat la o zidire temelia ori păreţii, sau ai luat coperişul şi astfel ai espus zidurile, păreţii, cu temelie cu tot, ploilor şi vremilor rele, ai nimicit toată casa, căci casa aceea se prăbuşeşte.

Intocmai aşa e şi cu credinţa şi surorile ei nedespărţite, nădejdea şi dragostea.

Ai tu creştine credinţă?! Vei avea şi nădejde şi dragoste, şi te vei mântui. Nu ai credinţă?! Nu vei avea nici nădejde, nici dragoste şi te vei osândi.

Vrei tu creştine mântuirea şi fericirea sufletului tău? Aibi credinţă în Dumnezeu, căci el nu pofteşte dela tine nici mai mult nici mai puţin decât credinţă.

Sau nu prin credinţă s'a mântuit Noe din potop? Nu prin credinţă s'au făcut plăcuţi lui Dzeu Avram, Isac şi Iacob? Dar pe Iosif nu credinţa în Dzeu l-a mântuit de urgia fraţilor lui?

Tot prin credinţă s'au vindecat orbii, surzii, muţii, schiopii, slăbănogii şi îndrăciţii, de cari ne fac pomenire sfinţii evangelişti.

Credinţa întotdeauna a făptuit şi făptueşte lucruri mari şi minunate, mărite şi preaînalte.

Acum, ca să cunoaştem, de avem înşine sau de au alţii credinţă adevărată, să ne ispitim pe noi înşine, cum zice luminatul apostol către Corintheni: „Pe voi înşi-vă vă ispitiţi de sunteţi întru credinţă, pe voi înşi-vă vă adeveriţi“.

Aceasta vom face-o aşa, că vom cântări faptele noastre, ca să vedem sunt ele în consonanţă cu credinţa adevărată, pentrucă „credinţa fără fapte (bune) este moartă“ (ap. Iacob). Credinţa nu poate să fie fără fapte bune, precum trupul nu poate să fie fără suflet.

Crezi tu creştine, că Dzeu va răsplăti odată fiecăruia după faptele lui?! Dacă crezi, a bună seamă te vei feri de ele şi te vei strădui, ca să săvârşeşti tot fapte bune, pentruca la dreapta răsplătire să dobândeşti bine.

Nu crezi?! Zi de zi vei adăuga nouă şi nouă păcate stării tale sufleteşti şi astfel îţi osândeşti singur, nu numai sufletul, ci şi trupul.

Crezi tu creştine, că „nu tot cel ce zice Doamne, Doamne, va întra întru împărăţia ceriului, ci acela care împlineşte poruncile lui Dzeu?!

Dacă crezi, atunci de ce trăeşti în păcate şi fărădelegi, căci aceste ţi-le opreşte Dzeu? Inzadar îmi zici mie, că crezi, căci tu nu împlineşti poruncile lui Dzeu!

Cercetezi tu în Dumineci şi sărbători casa Domnului, rogi-te tu lui Dumnezeu, te împărtăşeşti tu cu sfintele taine, faci tu milostenie? Căci Dzeu toate acestea ţi-le porunceşte!

Ba nu. Biserica ta e cârcima, cuminecătura şi nafura ta tăbacul şi vinarsul, milostenia ta asupririle şi înşelătoriile, rugăciunile tale sudălmile şi înjuraturile.

Şi durere, în zilele cari le trăim, credinţa celor mai mulţi dintre creştinii noştri e de felul acesta. Mai că am putea zice, că unii dintre creştinii noştri nu mai au nimic comun cu creştinismul, decât singură taina botezului.

Despre acest fel de credinţă s'a plâns oarecând Isaia profetul, când a zis: „Cunoscut-au boul pe stăpânul seu şi asinul ieslea domnului seu, iar Israil nu m'au cunoscut pe mine şi poporul meu nu m'au înţeles“.

Da, mai curând şi mai bine cunoaşte boul pe stăpânul seu, decât cei mai mulţi dintre creştinii noştri pe ziditorul şi făcătorul a toate şi pe dătătorul de toate bunătăţile. Sau dacă îl şi cunosc unii şi cred în el, nu pot să o arete aceasta şi prin faptele lor, căci credinţa lor nu e credinţă adevărată, e credinţă slabă şi în urmare neroditoare de fapte bune.

Astfel îmi esplic eu indiferentismul, nepăsarea de cele dumnezeeşti din ziua de azi.

A slăbit credinţa, nădejdea nu mai lucrează, dragostea a săcat cu desăvârşire, nu-i mai încălzeşte pe oameni pentru jertfe şi fapte nobile şi glorioase.

Creştinilor noştri de astăzi le par poveşti chinurile şi năcazurile ce le-au răbdat pentru credinţa în Dzeu sfinţii părinţi şi mucenicii toţi.

Dar oare oamenii aleşi de azi şi din trecut, cari au luptat şi luptă, şi viaţa şi-o pun pentru idealurile lor, ca ce sunt socotiţi?... Drept nişte nebuni, vrednici de vre-o casă de sănătate.

Să nu ne mirăm deci, dacă Dumnezeu pentru credinţa noastră cea slabă, ce nu poate aduce rod bun, ori chiar pentru necredinţa noastră ne trimite secete mari, boale multe între oameni şi animale, feliurite insecte cari ne nimicesc plantele, căci după cuvântul profetului: „Omului după credinţa lui va fi“. Aşa şi nouă, după credinţa noastră ne-a dat şi ne va da Dzeu, căci al Domnului e cuvântul: „Fie vouă după credinţa voastră“.

Iubiţilor creştini! După cele zise până aci despre credinţă, ce aş putea să vă recomand ca de încheiere mai tare şi mai cu folos, decât să aveţi credinţă tare în Dzeu şi credinţa voastră să o arătaţi şi prin fapte. Să vă hrăniţi cu nădejdea isvorâtă din această credinţă şi să arătaţi dragoste creştinească unul faţă de altul şi faţă de toţi.

Astfel urmând vă veţi învrednici şi voi la judeţul cel înfricoşat al Domnului a auzi din rostul sfânt: „Credinţa ta te-a mântuit, mergi în pace“. Amin.

Georgiu Albu
preot în Geoagiul-de-sus.

Cărţi şi reviste.

„Biserica ortodoxă română“, revistă periodică eclesiastică a sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române, anul 32, numărul 4 pe Iulie. Cuprinsul e următoriul: Impresiuni dela biserica rusască din capitală. Motivele credinţei mele. Câteva cuvinte asupra cazaniei Sf. Efrem Sirul. Hrisostom ca educator. Ciprian. Ediţia prohodului ieromonahului Macarie şi ediţiile altora. Cassa bisericei şi cassa şcoalelor. Virtuţile cardinale. Evangelia sau viaţa şi învăţătura domnului nostru Iisus Cristos. Mişcarea în personalul clerical din ţară. Donaţiuni. Publicaţie. Administraţia Bucureşti, strada Principatele unite Nr. 60. Abonamentul 12 lei la an.

*

„Natura et causa rerum“, de *Laurent Florantin*, cu o prefaţă de domnul Dr. *C. I. Istrati*, membru al „Academiei Române“. Bucureşti. Institutul de arte grafice „Eminescu“. Preţul 2 lei 50 bani esemplarul. O carte despre care dl Istrati scrie în prefaţă că formează „un frumos oazis pentru intelectuali şi o plăcută şi instructivă cetire pentru tineret“.

*

„Candela“ foaia bisericească literară, redactată cu concursul mai multor preoţi din Arhidieceza Bucovinei, de Dr. Emilian Voiutschi, şi Artemon A. Manastyrski. Anul 27 numărul 8 pe August. Cuprinsul: Viaţa şi activitatea sf. apostol Pavel, de Dr. V. Gheorghiu. Plângerile lui Ieremia, de Dr. Octavian Isopescul. O serie de cuvântări ocazionale, de Roman Bârgăuan, Text rutean. Scurte comunicări. Intrebări şi cazuri pastorale. Cronică. Bibliografie. Apare în Cernăuţi, Bucovina. Abonamentul 8 coroane la an.

---

strigau: mamă, mamă; părinţii răposatei, d-nul notar penz şi director de bancă Gheorghe Comaniciu şi d-na, 6 surori, cari îşi înnecau durerea în suspinuri dese, un frate, 4 cumnaţi, număroase rudenii apropiate şi îndepărtate şi la urmă valul poporului.

Şi în cântările line ale preoţilor întretăiate de suspinurile consătenilor şi de sunetul clopotelor se mişca încet spre biserică alaiul de îngropare, pe când ceriul înduioşat cernea o ploaie măruntă.

Serviciul funebral se celebrează în biserica gr.-or. din loc cu toată pompa cuvenită prin preoţii: Aron din Galaţi, Nistor Popa din Veneţia de sus, Bucur din Crihalma şi Capătă din Sona, ear răspunsurile le dă un cor improvizat de învăţători.

La sfârşit părintele Aron prin o prea induioşătoare predică, care smulge lacrămi tuturor celor prezenţi, încheie serviciul funebral.

După îngropăciune s'a servit în localul şcoalei şi tradiţionala pomeană, la sfârşitul căreia s'au cântat tropare dulci şi mângăioase, potrivite la asemenea ocazii.

In amurg ne-am depărtat cu impresia, că am azistat la o îngropăciune frumoasă.

Aceasta a fost în 28 Iulie, v. a. c.

In veci pomenirea ei, ear pe cei întristaţi D-zeu să-i mângăie şi să-i întărească. *Trecătorul.*

Nr. 225/908. [238] 1—3

Concurs.

Se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru întregirea următoarelor posturi de paroh din protopresbiteratul Hunedoarei, şi anume:

1. **Baia lui Craiu** cu crângurile **Curpeni, Păroasa** şi cu filiile **Cernişoara-Florese, Topliţa** şi **Vălar.**
2. **Dobâca,** cu filiile **Hasdeu** şi **Galeş.**
3. **Josani,** cu filia **Pestişul-mic.**
4. **Ruda,** cu filiile **Plop** şi **Poeniţa-Voini.**

Emolumentele împreunate cu posturile de paroh din aceste parohii de cl. III. sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Competenţii la vreunul din acestea posturi să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a cânta, respective a celebra şi a cuvânta.

Hunedoara, la 30 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Hunedoarei.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Şcoala de lucru

pentru cusut în alb în mod practic, pentru croitul hainelor, precum şi pentru toate lucrurile de mână şi broderie artistică, se începe ca în toţi anii. D-şoarele se primesc în cost şi cuartir. A se adresa la

Maria Lurz
(237) 1—3 **Str. Măcelarilor Nr. 6.**

Făina lactată NESTLÉ

Este dovedită dupa o lungă experienţă cafoarte bună pentru copii **sănătoşi şi bolnavĭ** cât şi pentru **bolnavii de stomac.** Impedică şi înlătură **vărsăturile, diareea, catarul intestinelor** — Broşura. **»Ingrijirea Copiilor«** se poate avea gratuit de la

NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11.

(214) 3—10

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 23—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

s recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 9—52

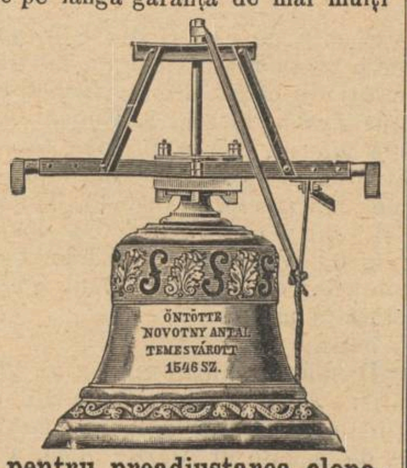

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

„SECAŞANA“, cassă de credit şi economii societate pe acţii

în Ludoşul-mare (u. p. Kis-Apold)

primeşte bani ca depuneri spre fructificare

pre lângă următoarele procente:

1. Pentru sume cari se pot ridica ori şi când fără anunţiu solveşte **5%**
2. Pentru sume cari se pot ridica numai pre lângă anunţiu şi anume:
   pentru sume până la 400 coroane cu 3 zile
   „ „ dela 400 până la 1000 „ „ 10 „
   „ „ „ 1000 „ „ 10000 „ „ 30 „
   „ „ „ 10000 în sus „ 60 „ se solv. **5½%**
3. Pentru acele sume înse cari se depun pe termin mai lung decât 1 an, precum şi pentru depunerile instituţiunilor culturali şi filantropice, solv. **6%**.

Acoardă credite cambiali cu acoperire hipotecară, împrumuturi hipotecare, escomptează cambii, etc.

(225) 2—3

Aviz!

La subscrisul comerciant din Sălişte se primeşte un băiat român ca practicant.

Teodor Doboiu,
(232) 1—3 Manufactură şi spiţerie.

Var de vândut.

Cualitate foarte bună, cuantum cât de mare şi cu preţ moderat la gara **Aiud** (Nagyenyed) dat pe vagon eventual trimis la gara cerută. A se adresa la

Vasile Hagea
(236) 1—4 în **Muzsina** u. p. Nagyenyed.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIÁS
PHÖNIX BUZIÁS FÜRDŐ

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 75—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale	16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . .	—·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

M. BOHN & COMPAGNONI

KIKINDA MARE şi ZOMBOLYA.

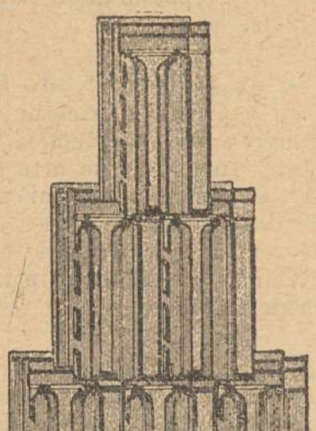

Fabric. de Nagykikinda.
Ţigle de siguranţă pentru acoperiş, patentate, sistem Bohn, Nr. 272.

Cel mai vechiu, mai mare şi mai bun etablisement din monarhia Austro-Ungară e

FABRICA DE ŢIGLE a lui BOHN

în KIKINDA MARE şi ZOMBOLYA.

Infiinţată în 1864. — Referinţele cele mai favorabile. — Infiinţată în 1864.

Producţiune anuală de 50 milioane

a ţiglelor sigure de coperiş ale lui Bohn, pat. c. şi r.

IN OXID DE FER SAU NATURAL SAU LA DORINŢĂ VĂPSITE CU THEER.

PRODUCTE: Ţiglele sigure de coperiş patentate ale lui Bohn. Coperiş ieftin şi frumos.

(203) 4—10 ☞ Cataloage ilustrate şi mustre, gratis şi franco. ☜

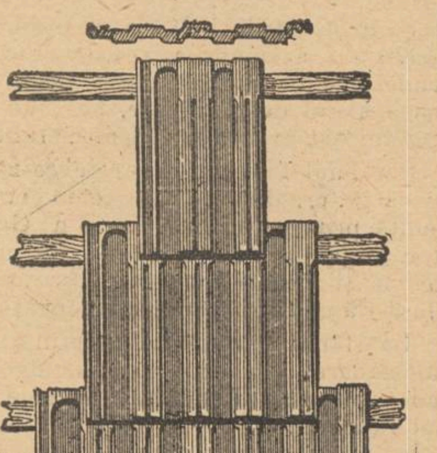

Fabricat de Zsombolya
Ţigle de siguranţă pentru acoperiş patentate Nr. 253.

Nr. 88 Sibiiu, Marți 12/25 August 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 8291/1908 Epitr.

Concurs.

Din fundațiunea fericitului Dr. Avram Mihaiu să publică concurs pentru un stipendiu de 300 coroane, pe anul școlar 1908/1909, cu termin de 30 zile dela prima publicare.

Reflectanții pot fi elevi dela școalele comerciale, gimnaziale ori reale, cari produc:

1. Atestat de botez.
2. Atestat școlar cu calcul bun și purtare esemplară.
3. Atestat de paupertate.

Preferiți vor fi ceteris paribus rudeniile defunctului și tineri din comuna Balomir.

Sibiiu, 2/15 August 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 9306 Școl. 1908.

Concurs.

Pentru conferirea unui stipendiu de una mie (1000) coroane din fundațiunea Moga se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român.“

La acest stipendiu pot concura tineri români gr.-or. din arhidieceză, cari studiază științele filosofice sau juridice.

Cererile de concurs să se trimită în terminul normal la consistoriul arhidiecezan, însoțite de următoarele documente:

a) carte de botez;
b) testimoniu școlar;
c) testimoniu dela medic despre starea sănătății.
d) testimoniu de avere.

Cererile întrate după terminul indicat, nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 8 August 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Pluralitatea.

I.

(Dr. E. B.) Incă în luna Iunie anul acesta am avut ocaziune, în seria de articole publicate sub titlul „*Reforma electorală*“, să informez publicul românesc despre principiile fundamentale și intențiunile proiectatei reforme electorale, iar informațiunile eșite de atunci încoace la suprafață dovedesc, că comunicările mele nu au fost simple combinațiuni.

In aceste articole ale mele am arătat, că unul din principiile fundamentale ale reformei este așa numita *pluralitate,* care reșede în faptul, că persoane, cari în privința culturei și a averii stau pe o anumită treaptă mai înaltă, vor putea exercia mai multe voturi decât unul.

Considerând chestia din punct de vedere teoretic, trebue să declarăm de corectă pluralitatea, pentrucă și mintea trează și sentimentul elementar de drept al omului pretinde, ca valoarea morală a individului încă să fie luată în considerare, și ca un astfel de individ, care în urma culturei mai înalte spirituale are mai largă orientare în afacerile publice, se poată influința în măsură mai mare asupra lor decât analfabetul, ori decât acela, a cărui întreagă inteligență stă numai din scris și cetit.

Dacă la noi totuși e întâmpinată pluralitatea din capul locului cu antipatie, motivul e deoparte contrastul de interese, de altă parte neîncrederea ce o au partidele politice unele în altele, tocmai pe urma acestui contrast de interese. Pluralitatea e adusă în legătură cu gânduri ascunse, cu scopuri nemărturisite, și dela aplicarea ei se așteaptă defavoruri, amăsurat intențiunilor ascunse.

Intențiunea aceasta la noi în Ungaria nici nu mai poate fi numită ascunsă, după ce nu mai neagă nime, că toate acele cautele și restrângeri, cu cari politica dominantă caută să îngrădească legea despre dreptul electoral așa numit „*universal*“, sunt îndreptate numai spre apărarea caracterului istoric al țării și a *sistemului politic dominant*, pe care maghiarimea îl vede primejduit în urma înbulzirei elementelor noi sociale și politice, mai ales a naționalităților și a socialiștilor, și tocmai de aceea vrea să se îngrijască de mijloace de apărare.

După cum poate fi constatat astăzi aproape cu pozitivitate, guvernul astfel contemplează facultatea de a alege, ca drept de vot să aibă fiecare cetățean, care pe lângă cualificațiunea generală știe ceti și scrie (în limba proprie). Pentru cel ce știe ceti și scrie în limba maghiară, proiectul guvernului contemplează două voturi. Dar lucrul acesta încă nu e sigur. Nu numai pentrucă față de proiect, care încă nici nu e gata pe deplin, s'au ridicat puternice gravamine, atât din partea partidului poporal, cât și din partea celei mai tari fracțiuni din atât de puternicul partid independist, din partea așa numitei grupări a lui Holló, gravamine, pe cari le împărtășește, după cum se afirmă, și însuși șeful partidului, Kossuth Ferencz, ci și pentru aceea, pentrucă în timpul mai recent, factori politici cu greutate, între cari și ziarul „*Budapesti Hirlap*“, care stă foarte aproape de guvern, în locul scrisului și cetitului cer să fie legată acordarea dreptului de alegere de condiția absolvării școalei elementare, ori chiar să se ceară ambele condițiuni.

Modificarea aceasta are scopul de a se face cu ea o concesiune oarecare hiperșoviniștilor, cari ca cerință generală pentru exerciarea dreptului de alegere pretind cunoașterea limbei maghiare, și se află în acea situație norocoasă, că să pot provoca întru sprijinirea pretensiunei lor și la programul original al partidului independist, în presupunerea, că după ce în înțelesul nouei legi școlare (§§-ii 17 și 18) și de altcum fiecare elev absolvent de școala elementară va trebui să știe ungurește, în cualificația aceasta formală deja se cuprinde cerința cunoașterei limbei maghiare.

Acest criteriu formal e cu mult mai simplu și e mai ușor de constatat, decât cunoașterea de limbi a fiecărui alegător singuratic, o constatare foarte complicată și nesigură, care deci ar putea să dee anză la multe confusiuni și controversări.

Dacă s'ar accepta criteriul acesta, în mod voluntar se schimbă proiectul pluralității, pentrucă pe lângă o astfel de cualificație, diferința între cei îndreptățiți se esercieze un vot, și între cei cu două voturi, dispare în cele mai multe casuri.

Știm de unde vin controversele și greutățile, cari amână atât de mult prezentarea proiectului. Știm, că Maiestatea Sa a stabilit în mesaj de tron ca misiune a așa numitului guvern de transiție facerea reformei electorale, cu întroducerea votului, care în aceasta manifestare preaînaltă e numit „*universal, secret și direct*“. Despre *egal* nu e vorba; deci statuarea pluralității, contrară principiului votării egale, abia va întimpina piedecă serioasă din partea coroanei. Dar poate întimpina mare oposiție în parlament, unde guvernul poate să vadă, cum în fața proiectului gata și provăzut cu sancțiunea prealabilă se ridică, în rând cu partidul poporal, democrații și naționalitățile, încă și o bună parte a partidului independist, partea care și de altcum vrea să pună mâna pe conducere, pe guvernarea țării.

Cum văd eu lucrurile, împrejurarea, că un organ care stă atât de aproape de guvern și până acuma nu s'a pus nici odată în contrazicere cu intențiunile acestuia, în momentul în care guvernul e aproape gata cu proiectul seu, care întră în stadiul din urmă, vine cu o inovație atât de importantă, chemată să răstoarne teoria pluralității, trebue să ne facă se concludem, că realisarea principiului pluralității se lovește în jos de mari pedeci, și de aceea, proiectătorii află de necesar, să țină deja acuma cont de aceasta eventualitate, îngrijinduse de espedient, ca să nu zic, *surogat* potrivit, și preparând și publicul în direcția aceasta.

In felul acesta putem proroci, că în cazul, că nu poate fi trecută pluralitatea în proiect, absolvarea școalei elementare are să o suplinească. Că astfel de schimbare, respective, determinare a cualificației de a alege, pentru noi Românii, cari absolvăm școala elementară tot așa, ca cetățenii de alte limbi, nu poate se fie păgubitoare, e de prisos a mai esplica. Dar se remânem la combinația primă și mai puțin favorabilă, și să esaminăm, că ce influență ar putea să aibă sistemul plural de vatare asupra raporturilor noastre, și întrebarea principală să ne-o formulăm astfel: *Dispunem noi de mijloace, cu cari să putem contrabalansa eventualele disposiții nefavorabile ale legii, și cum le vom putea valora?*

Vom răspunde la întrebare în articolul următor.

Peregrinaj la sf. mănăstire Hodoș-Bodrog.

— Raport special. —

— 20 August n.

Sărbătoarea Schimbării la față a Dlui nostru Isus Christos a fost și în anul acesta, ca și în anii premergători, un prilej binecuvântat, ca credincioșii bisericei noastre să-și manifesteze și în timpurile grele în cari trăim sâmțul de pietate și alipire către sfânta maică biserică, dragostea de neam și limbă, prin peregrinaje grandioase din mici și mari depărtări, la sfânta mănăstire Hodoș-Bodrog, unde să afle mângăere sufletească și vindecare de suferințele trupești și sufletești.

Cu aceasta ocaziune — deși timpul ploios a împedecat multe peregrinaje deja anunțate și pregătite, — sfânta mănăstire a întrunit între zidurile ei un număr considerabil de creștini evlavioși, cari n'au crutat ostenelele călătoriilor grele și îndelungate pe jos, ci au alergat cu trupul și cu sufletul spre a să închina lui D-zeu și a aduce mulțămită pentru darurile sale îmbelșugate și a-i cere milă și ajutor pentru a putea învinge cu tăria credinței străbune necazurile vieții, sperând venirea unor timpuri mai fericite pentru progresul nostru religios cultural. In grupe mai mari sosiră credincioșii din comunele Chișoda, Bucovăț, Ghiroda, Remetea-Timișană, sub conducerea preoților Dimitrie Ionescu și Victor Aga și a învățătorului Ciorogar, din comuna Pâncota și comunele învecinate, sub conducerea preotului Ioan Iercoșan, din Jadani și Murani sub conducerea pedagogului Vulpe, iar în grupe mai mici din comunele îndepărtate Jabar, Hitiaș și toate comunele învecinate, din Arad, Pecica, Fenlac, Munar, Săcusigi și comunele podgoriei arădane.

Toate aceste grupe de peregrini au fost întimpinate la sosirea lor de Inalt Prea Cuvioșia Sa Arhimandritul *Augustin Hamzea*, cu azistența părinților sfintei mănăstiri, adresând fiecărei grupe în special cuvinte de bineventare și mângăere sufletească. Grupele apoi sosite între zidurile sfintei mănăstiri rând-de-rând încunjură sfânta biserică între sunetul clopotelor și a cântărilor evlavioase.

In spre sara sfintei sărbători s'a celebrat privigherea, la care a pontificat părintele arhimandrit și egumen al sfintei mănăstiri *Augustin Hamsea*, prelungindu-se înălțătoarele servitii până către mezul nopții, după cari apoi peregrinii grupe de grupe cu lumini în mâni petrec toată noaptea în cântări, rugăciuni și laude duhovnicești.

A fost un aspect grandios aceasta manifestare a simțului religios, drept dovadă, că poporul nostru ține cu tărie la credința sa străbună, care singură îi poate aduce mângăere și fericire pe căile viforoase ale vieții pământești.

Totodată li-s'au oficiat sfântul maslu și diferite rugăciuni pentru trebuințele vieții și s'au mărturisit și împărtășit cu sfintele taine o mulțime de credincioși.

In ziua serbării liturgia a oficiat-o părintele arhimandrit *Augustin Hamsea*, cu azistența părinților sfintei mănăstiri și a preoților prezenți. După priceasnă părintele arhimandrit rostește mulțimei credincioșilor o cuvântare, care prin bogăția învățăturilor morale, ilustrate cu exemple din viața poporului nostru, predată într'un limbaj poporal și cu o vervă oratorică de admirat a produs o impresie adâncă în inimile ascultătorilor. Am văzut mulți ochi înnotând în lacrimi și inimi adânc mișcate sub impresiunea adevărurilor rostite din o inimă induioșată de necazurile ce copleșese viața credincioșilor nostri. Credința în D-zeu, castitatea și binecuvântarea vieții casnice prin bogăția și creșterea de fii și fiice bune, cari sunt tesaurul și temelia prosperării neamului nostru, chivernisirea înțeleaptă a averilor moștenite dela părinți, sărăcia pricinuită prin lux și conzumarea fără măsură a beuturilor spirtuoase, conservarea tradițiunilor și datinelor străbune, în special îndeletnicirea cu industria casnică și alipirea cu ambiţiune la portul stămoşesc, au fost părţile principale ale cuvântării de cari nu se prea aud rostindu-se în bisericile noastre.

După săvârşirea sfintei liturgii diferitele grupe de peregrini au fost petrecute cu ceremonialul aici obicinuit până la eşirea lor de pe teritoriul sfintei mănăstiri. La despărţire părintele arhimandrit le împrospetează în memorie învăţăturile auzite, binecuvântându-i dimpreună cu casnicii lor şi dorind, că merindea sufletească să o împărtăşească şi consătenilor lor, îndemnându-i pre toţi la păstrarea credinţei şi manifestarea ei prin fapte creştineşti şi viaţă morală.

Peregrinii mulţămesc pentru buna primire şi pentru învăţăturile împărtăşite, promiţând solemn, că cele auzite vor afla resunet în sufletele lor şi le vor ţinea, ca un îndemn puternic pentru îndreptarea vieţii lor şi le vor împărtăşi ca veste bună şi celor de acasă, ca să fie pentru toţi o hrană sufletească şi un îndreptar spre practicarea tot mai intensivă a virtuţilor creştineşti.

Astfel s'a petrecut şi terminat sărbătoarea „*Schimbării la faţă*" între zidurile unicei noastre mănăstiri, al cărei prepozit prin distinsele sale calităţi pastorale, deosebita-i amabilitate, dragoste de biserică şi neam şi hărnicie personală a ştiut să înalţe acest locaş dzeesc la adevărata sa menire, de a fi un centru de cultură religioasă-morală a poporului nostru.

Privitorul.

Dela „Asociaţiune".

Raportul general al comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" către adunarea generală, convocată în Şimleu, la 7 şi 8 August st. n. 1908.

(Fine).

Şcoala civilă de fete. Şcoala civilă de fete a Asociaţiunii, în cursul anului şcolar 1907/8 a funcţionat normal şi cu resultate pe deplin mulţămitoare.

Din anuarul şcoalei, anexat la acest raport, relevăm următoarele date: în anul şcolar 1907/8 au fost înscrise în cele patru clase civile 128 eleve, iar în cursul complementar 15 eleve. Dintre elevele înscrise la şcoala civilă s'au presentat şi promovat la examen 123 de eleve, iar în cursul complementar s'au clasificat şi promovat 14 eleve. Cursurile s'au început la 1 Septemvrie n. 1907, iar examenele dela sfârşitul anului şcolar s'au ţinut dela 22—28 Iunie n. s. c., sub conducerea dlui protopop Nicolae Togan, delegatul comitetului central.

Şcoala a fost inspectată din partea Asociaţiunii, prin dl prezident Iosif Sterca Şuluţu, iar din partea statului de către inspectorul şi subinspectorul regesc de şcoale, precum şi de un delegat al ministerului ungar de culte şi instrucţiune publică. Toţi au rămas pe deplin mulţămiţi cu localul şcoalei şi cu progresul făcut de eleve în obiectele de învăţământ.

Corpul didactic se compune din directorul şcoalei, 2 profesori definitivi, 3 profesoare, 2 cateheţi, 6 instructoare şi 3 instructori.

In internatul şcoalei au fost adăpostite 105 eleve faţă de 77 din anul şcolar trecut, dintre aceste 102 au urmat şcoala civilă a Asociaţiunii, iar 3 şcoala elementară a Reuniunii femeilor române din Sibiiu. Internatul a fost îngrijit de o directoară, două guvernante şi două bone.

Veniturile şcoalei au fost de coroane 65.756·75, iar cheltuelile de cor. 58.171·18.

Biblioteca Asociaţiunii. Privitor la starea bibliotecii centrale a „Asociaţiunii" cu sfârşitul anului 1907 ne luăm voe a presenta următorul raport:

A) Biblioteca proprie. Conform inventarului, biblioteca centrală a „Asociaţiunii" la sfârşitul anului 1907 numără 5063 opere în 6678 tomuri, 6037 broşuri şi 25 harte, faţă cu 4949 opere în 6411 tomuri, 5678 broşuri şi 24 harte dela sfârşitul anului 1906, prin urmare biblioteca s'a sporit în cursul anului 1907 cu 114 opere în 267 tomuri, 359 broşuri şi 1 hartă.

B) Depositul de cărţi menite spre vânzare, parte în favorul fondului „Asociaţiunii" şi altele destinate a se distribui de aici gratuit, cu sfârşitul anului 1907 numără 43 publicaţiuni în 3408 tomuri şi 33.670 broşuri.

Biblioteca proprie s'a sporit în anul 1907 în urma relaţiilor de schimb legate cu diferite societăţi ştiinţifice şi literare din patrie, prin publicaţiunile trimise de Academia maghiară din Budapesta şi de Academia Română din Bucureşti, apoi prin cărţile rămase de răposatul Ios. Vulcan, dăruite „Asociaţiunii" de dna Aurelia Vulcan, prin cărţi rămase „Asociaţiunii" dela expoziţia din 1905, încorporate de bibliotecă în 1907, prin daruri făcute de dl Dr. At. Marienescu şi unii autori români. Prin cumpărare biblioteca s'a sporit cu 7 opere în 10 vol.

Depositul de cărţi în 1907 s'a sporit îndeosebi cu nrii 26 (ed. II.) şi 27 ai bibliotecii poporale a „Asociaţiunii" şi cu revista poporală „Ţara Noastră". De altă parte acest deposit a scăzut în cursul anului 1907 cu 338 tomuri şi cu 6337 broşuri, între cari 226 tomuri şi 3549 broş. dăruite, 24 broş. date în schimb şi 12 tom. 2719 broşuri vândute, respective date în comisiune la diferite librării.

Dintre publicaţiunile periodice au întrat la bibliotecă în anul 1907 următoarele: „Biserica şi Şcoala" din Arad, „Drapelul" din Lugoj, „Economia" din Caransebeş, „Erdély" şi „Erdély Muzeum" din Cluj, „Ethographia" din Budapesta, „Foaia Diecesană" din Caransebeş, „Foaia Poporului" din Sibiiu, „Földrajzi Közlemények" din Budapesta, „Gazeta de Duminecă" din Şimleu, „Gazeta Transilvaniei" din Braşov, „Junimea Literară" din Cernăuţ, „Letopis Matiţe srpske" din Neoplanta, „Luceafărul" din Sibiiu, „Revista Economică" din Sibiiu, „Revista Farmaciei" din Bucureşti, „Századok" din Budapesta, „Telegraful Român" din Sibiiu, „Történelmi Tár" din Budapesta, „Tribuna" din Arad, „Turul" din Budapesta şi „Viitorul" din Cernăuţ.

Museul Asociaţiunii. In cursul anului trecut museul „Asociaţiunii" s'a îmbogăţit cu o moară model, lucrată de ţăranul Ioan Colţea din Şona, cu porturi, cămeşi, covoare, icoane, căni şi lemnării, adunate de dl Octavian C. Tăslăuanu, din ţinutul Giurgeului (comit. Ciuc) şi comuna Veza, lângă Blaj, cu un pieptar din Sebeş, o icoană veche şi o cruce din biserica din Cioara, o icoană veche din biserica din Petrifalău şi o cruce din mănăstirea Ciocan (România), parte dăruite, parte adunate de dl custode al museului. Doamna Aurelia Vulcan a dăruit manuscrisele, corespondenţa şi coroanele jubilare ale regretatului publicist I. Vulcan. Pe urmă s'au dăruit mai multe fotografii, monete, portrete şi o diplomă de pe vremea lui G. Rákoczi (din partea dlui V. Cetăţian), iar decedata Persida Domaneanţ din Lugoj a lăsat museului costumul seu bănăţenesc premiat cu ocasia adunării generale a „Asociaţiunii" din Băile-Herculane.

Inzestrarea museului „Asociaţiunii" înaintează cu greu în lipsa mijloacelor materiale. Sperăm însă, că aranjându-se expoziţii etnografice din prilejul adunărilor generale, cum s'a făcut la Şimleu, vom reuşi să câştigăm o parte din obiecte pentru museul „Asociaţiunii".

Şedinţele comitetului central. Dela ultima adunare generală comitetul central a ţinut 12 şedinţe, în cari a resolvat toate chestiunile curente, cari în înţelesul statutelor şi regulamentelor „Asociaţiunii" cad în sarcina lui. A executat hotărârile ultimei adunări generale şi anume: în ce priveşte adunarea şi publicarea datelor statistice referitoare la starea culturală economică şi materială a poporului român din Ungaria, a decis să se dee secretariatului spre studiare şi executare, care după cum se poate vedea din raportul secretarului administrativ către comitetul central despre activitatea despărţămintelor în cursul anului 1907 a început lucrarea cu adunarea datelor privitoare la reuniunile noastre. In chestiunea aprobării statutelor „Reuniunii române de musică din Beiuş" din partea ministerului de interne a exmis o comisiune de jurişti, care a propus comitetului central, iar acesta a decis, să nu se mai înainteze o remonstrare guvernului în această chestiune. In ce priveşte colecta pentru zidirea unui internat de băieţi în Sibiiu, ministerul a cerut planul amănunţit de organisare al internatului şi regulamentul disciplinar, cari i-s'au înaintat. Răspunsul ministerului nu s'a primit încă. Din regulamentul cassei întrodus la 1 Ianuarie 1903 s'a modificat partea ultimă a §. 1, zicându-se în loc de . . . „iar efectele ca deposit liber" etc. — „iar celelalte valori (afară de acţii) ca deposit liber" etc. Această modificare s'a făcut pentru înlesnirea manipulaţiunii, a evidenţii şi a ţinerii în bună ordine a acţiilor, cari acum se păstrează în cassa wertheimiană a „Asociaţiunii".

Propuneri. In urma celor înşirate până acum, comitetul central îşi ia voia a propune onor. adunări generale să binevoiască:

a) a lua act de cuprinsul raportului general al comitetului central;

b) a da expresie durerii pentru perderea membrilor decedaţi în anul din urmă;

c) a aproba darea de seamă despre gestiunea financiară a anului 1907 şi a da comitetului absolutor pentru această gestiune;

d) a aproba proiectul de budget pentru anul 1909;

e) să aproabe modificarea făcută la regulamentul cassei §. 1.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", ţinută în 20 Iulie 1908.

Iosif St. Şuluţu prezident. *Oct. C. Tăslăuanu* secretar.

„Asociaţiunea" la Boian.

— 19 August n.

Sosind mult aşteptata zi de 9 Aug. n., ne-am urnit din loc şi noi cei de pe Târnava-mică şi am alergat cu toţii, mânaţi de dorul ferbinte de înaintare în cele culturale şi economice, la adunarea despărţământului Dicio-Sân-Mărtin al „Asociaţiunii", convocată în fruntaşa comună Boian. Deşi timpul nu era frumos, căci încă de dimineaţă începând o ploaie lină îşi cernea picurii binefăcători, totuşi trăsurile soseau cu răspânditorii luminei şi lumea se aduna din toate părţile ca să le asculte învăţăturile şi poveţele lor părinteşti.

Cu toţii ne îndreptăm spre o colină înaltă, de pe creasta căreia falnic străluceşte „Sionul", noua biserică, care este fala şi dovada vie despre hărnicia şi dragostea de cele sfinte a credincioşilor din Boian. Ajunşi în biserică, zelosul prezident al despărţământului, dl advocat Simion *Căluţ*, în faţa unui număros public prin frumoase cuvinte deschide adunarea arătând ţânta ce o urmăreşte „Asociaţiunea" noastră, care nu poate să fie alta decât înaintarea ţăranului nostru, atât pe terenul cultural, cât şi pe cel economic. In absenţa secretarului despărţământului dl Ioan *Duma*, student în litere, ceteşte raportul comitetului, din care însă cu durere nu putem vedea aproape nici o activitate a comitetului. Multe se promisese la adunarea despărţământului din anul trecut ţinută la Basna, însă toate numai promisiuni au rămas. Urmează raportul cassarului, cetit de cassarul despărţământului, dnul Laurenţiu *Pascu*, protopop gr. cat. în D.-S.-Mărtin. Se aleg apoi 3 comisiuni pentru censurarea rapoartelor. Poporul plictisit şi obosit de ascultarea atâtor rapoarte, din cari el nu multe a putut să înţeleagă, începuse a se departa, când dl *Radeş*, harnicul conducător al agenturei „*Albina*" din D.-S.-Mărtin, începe într'un graiu limpede şi uşor prelegerea despre însemnătatea şi folosul împrumuturilor. A fost cu interes ascultat de cei rămaşi şi viu aplaudat. Urmează disertaţiunea talentatului student în litere I. *Duma* despre alcoholism şi urmările rele ale acestuia. Ca fiiu al acestei comune, din părinţi ţărani şi ca bun manuator al condeiului, a ştiut să-şi ţese povestirea în o limbă uşoară, cu cuvinte simple, pe înţelesul tuturor, scoase din dialectul nostru târnăvean. Nu au lipsit nici florile de pe această ţăsătură, ca:

Du-mă Doamne şi mă pune
Unde-i vinarsu de prune
Du-mă Doamne şi mă lasă
Unde-i vinarsu pe masă.

pe care şi copiii o ştiu cânta, precum nici frumoasele esemple scoase din trecutul neamului, prin cari a stârnit interesul şi dragostea de a fi ascultat cu cea mai mare atenţiune până în sfârşit, când poporul a erupt în nesfârşite „să trăiască". S'a declamat şi poesia „Oltul", de O. Goga, de către studentul de liceu I. *Scumpu*, care a fost viu aplaudat. Pe urmă prezidentul declară programul zilei de încheiat şi totodată mulţămeşte poporului pentru dragostea ce a arătat-o şi buna primire ce a făcut-o comitetului. In numele poporului răspunde bătrânul de zile, dar tinăr în simţiri, părintele *Crişan*, mulţămind comitetului pentrucă nu a pregetat a alerga în mijlocul lor, desvălind şi aici steagul culturei şi înfrăţirei româneşti, în jurul căruia trebue să se grupeze toţi cari simţesc că le curge în vine sângele străbunilor Romani. După închiderea şedinţei se împărţesc între popor mai multe broşuri dăruite din partea comitetului central din Sibiiu.

Timpul era înaintat, când am părăsit locul de adunare. Membrii comitetului se întrunesc la masa ospitală a părintelui *Crişan*, iar tineretul se împrăştie pe la cuartire, ca să se pregătească la petrecerea cu joc ce era fixată pe 8 ore. Sara începuse se învălue satul în vălul seu cenuşiu, când taraful de lăutari, postat înaintea şcoalei, în care era pregătită sala de dans, dă signalul de începere a jocului prin o săltătoare „Ardeleană". Grupuri-grupuri veneau spre şcoală frumoasele fiice ale Târnavelor, îmbujorate de accentele vioae ale musicei.

Lume s'a adunat pe neaşteptate, încât sala şcoalei abia a putut să mai cuprindă. Intre multele toalete de toate colorile s'a putut vedea ici-colo şi câte un costum din frumosul nostru port naţional. Cel mai frumos costum lucrat cu multă isteţime a fost al frumoasei şi simpaticei dşoare Leontina *Costea* (Boziaş), care representa adevăratul nostru port de pe Târnava-mică. In costum săliştenesc a fost dşoara Mărioara Bratu (Sânbenedic) şi au mai fost şi alte costume de pe Olt (România).

Jocul a decurs vesel, până în revărsatul zorilor, când soarele ne-a trimis pe razele sale aurii salutul de dimineaţă. Atunci toţi s'au întors deplin mulţămiţi la ale lor. Ne-am strâns mâna şi ne-am zis: „Cu bine la anul!"

Petru Medieşan.

Din Brad.

Darea de seamă a deputatului V. Dămian.

— 19 August 1908.

Suntem în piaţa de bucate a Bradului, cam vre-o 3600 alegători din cercul electoral al Băii-de-Criş. Dela orele 9 dimineaţa până la orele 2 şi jum. d. a. au tot sosit alegători din cele vre o 60 comune româneşti, cari formează cercul electoral. A făcut o impresiune bună împrejurarea, că preoţii şi învăţătorii erau în mijlocul alegătorilor. Venit-au şi dintre inteligenţa din împrejurime destui. Cei din Brad erau presenţi toţi, câţi nu sunt duşi la băi. Au luat parte câţiva şi dintre Maghiarii din Brad şi Baia de-Criş.

E zi de sărbătoare. Schimbarea la faţă a Mântuitorului Isus Christos. Oamenii au fost liberi de lucru şi au profitat de ocasiune spre a veni la Brad la adunarea poporală, ca se asculte darea de seamă a deputatului cercual, dnul Vasile *Dămian.*

La orele 11 se fineşte serviciul divin în biserica gr. or. din Brad, la care au celebrat protopresbiterul tractual, însoţit de preoţii: Albu şi Rimbaş. Public nu prea mult la biserică, puteau fi şi mai mulţi, dar lumea era curioasă să vadă cine vine la adunare.

La orele 11 şi jum. dimineaţa deputatul cercului, împreună cu deputatul Boroşineului, Dr. Ioan *Suciu*, să presentă însoţiţi de alţi inteligenţi în mijlocul adunării.

Ocupă loc pe un podiu de scânduri improvisat, altcum destul de strâmt.

In jurul unei mese ocupă loc cei 2 deputaţi, subpretorul cercului, notarul şi subnotarul cercului notarial Brad, veniţi din oficiu, un oficer de gendarmerie şi câţiva fruntaşi inteligenţi. In faţa podiului stau sutele de alegători, cari în continuu se înmulţesc până la încheierea adunării.

In faţa podiului îndesat lângă păretele unei case ţin garda vre-o 45 femei din Brad şi jur, îmbrăcate toate în costum sălişteneso. Ele ţin cordonul. Damele ocupă loc parte pe scaune, mai multe în picioare, între podiu şi între cordonul atrăgător, iar alegătorii amestecaţi ici-colo şi cu femei, formează un semicerc tot mai larg către periferia pieţii de bucate.

E linişte ca în mormânt, numai paşii lini ai celor ce mai sosesc ne atrag atenţiunea.

La orele 11 şi jum. se deschide adunarea prin încredinţatul clubului naţional, Dr. I. Papp, advocat în Brad. Se aleg notari ai adunării advocaţii Dr. Nerva Oncu şi Dr. V. Nemeş din Baia-de-Criş, cari î-şi ocupă locul la masă pe podiu.

Prezidentul adunării Dr. I. Papp ţine o vorbire avântată şi propune a se trimite Maiestăţii Sale Regelui la Ischl o telegramă, prin care adunarea îşi esprimă omajul şi neclintita credinţă faţă de Maiestatea Sa. Propunerea s'a primit pe lângă strigări de „să trăiască Impăratul". Textul româneşte cetit, s'a espedat în traducere maghiară la locul destinat.

La orele 12 şi trei pătrare începe a vorbi deputatul cercului Vasile *Dămian* cu voce înaltă, care abia străbate însă până la periferia cercului de alegători. Dânsul îşi esprimă bucuria, că să vede în faţa alegătorilor sei iubiţi în număr aşa de mare. Ne vorbeşte de jugul sclăviei din patria noastră, de ivirea razelor de libertate, egalitate şi frăţietate, de fasele urmate după 1848, de decadenţa în care a ajuns parlamentarismul la noi, de când partidul coaliţionist e la putere. Spune cum poporul a fost şi este amăgit de casta conducătoare.

Ne vorbeşte de lupta partidului naţionalităţilor — şi în specie de lupta deputaţilor români — la proiectele de lege ce s'au desbătut în cei doi ani şi ½ ai ciclului dietal. Insistă asupra legii şcolare prezentate de Apponyi, care aşa după cum e primită, e dezastroasă pentru naţionalităţi şi — ar trebui revidată.

Vorbeşte despre legea în privinţa dării, a învăţământului gratuit, legea despre fiertul de vinars. Deputaţii naţionali şi-au făcut datoria cu cinste — dar durere, în împrejurările de acum prea puţin s'a făcut pentru popor, şi totul numai pentru clasa oligarhică conducătoare. O îndreptare spre bine a trebilor ţării e de aşteptat, la cas când şi la noi va fi introdus sufragiul universal nefalsificat, just şi secret. Mulţămeşte alegătorilor pentru încrederea pusă într'ânsul şi promite aşi face datoria şi pe viitoriu. Alegătorii-l aclamează viu.

La orele 1$\frac{1}{2}$ notarul Dr. V. Nemeş propune a se esprima deplină încredere deputatului cercual — precum şi întreg clubului deputaţilor români. Propunerea se primeşte pe lângă urale de: „să trăiască.“

Incepe a vorbi deputatul Boroşineului, Dr. *Ioan Suciu*. E ascultat cu plăcere. Vorbeşte 3 pătrare de oară. E deplin înţeles de popor, căci îi vorbeşte în graiul lui şi în pilde. Ne spune de trecutul nostru trist, cum am luptat veacuri dearândul pentru patrie, cum de multe ori prin slăbiciunea noastră şi prin neînţelegere ni s'au răpit multe drepturi. Arată starea deplorabilă în care am ajuns.

Fiii nostri, braţele noastre cele mai vigoroase, în loc de a-şi lucra pământul agonisit de strămoşi iau drumul Americei, ca să-şi poată câştiga un codru de pâne, ear aici acasă alţii se îngraşă pe plaiurile pentru cari noi am luptat. Numai organizându-ne în comună, în cercuri, numai ţinând umăr la umăr vom putea elupta drepturile, ce ne compet, ca unui popor moştean aici din moşi strămoşi.

Noi cerem drepturi pentru poporul românesc asuprit, precum şi pentru celelalte popoare din patrie, căci poporul fără deosebire de limbă e încărcat cu tot felul de sarcini şi nu are nici un rol în afacerile ţării, pe cât timp domneşte sistemul electoral de azi. Ne vom alia cu socialiştii şi cu oricare partid ce se va lupta, pentru a se da cele mai estinse drepturi poporului.

Vorbeşte despre votul universal, aşa după cum se zvoneşte, şi contra căruia vom lupta din toate puterile, ca să nu devină lege.

Când primejdia va fi aproape, vom aduna masele poporului şi ne vom sfătui cum împreună să luptăm până la ultima picătură. Oratorul îşi fineşte vorbirea între vii aclamări, şi e felicitat cu dragoste.

Preotul din Brad Petru Rimbaş în câteva cuvinte calde î-şi recomandă propunerea, că adunarea populară prezentă se facă o adresă către dieta ţării, prin care să-şi esprime dorinţa, că votul universal cât mai iute să fie înarticulat în lege, just, nefalsificat şi secret, cercurile să fie just arondate, eară cu prezentarea adresei să se încredinţeze deputatul cercului *Vasile Damian*.

Adunarea primeşte propunerea făcută, însărcinând biroul adunării a face şi preda adresa deputatului *Vasile Damian* spre a o înainta la timpul său dietei.

Prezidentul adunării mulţămeşte acum alegătorilor pentru purtarea lor serioasă şi deamnă, care a făcut superfluă, ca în totdeauna, concentrarea jendarmeriei şi declară adunarea de închisă.

Publicul se depărtă în perfectă linişte. Nu s'a văzut un singur om beat ori ameţit.

La $\frac{3}{4}$ la 2 d. a. finindu-se adunarea o parte mare din inteligință s'a întrunit la masa ospitală a deputatului, unde nu au lipsit nici toastele şi veselia şi-a luat avântul său. S'au espedat 3 telegrame de felicitare şi aderinţă, prezidentului *G. Pop de Băseşti*, apoi Dlui Dr. *Mihali* prezidentul clubului dietal al naţionalităţilor, şi iubitului Dr. *Al. Vaida-Voevod*.

Eremitul.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Despărţământul „Solnoc-Dobâca“ al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român îşi va ţinea *adunarea generală* în Deş la 30 August n. 1908 după amiazi la 2$\frac{1}{2}$ oare, în sala cea mare a casei comitatului.

Program:

1. Deschiderea adunărei prin preşedintele despărţământului. 2. Raportul comitetului. 3. Alegerea alor 2 comisiuni: *a*) pentru censurarea raportului, *b)* pentru înscrierea de membrii şi încassarea tacselor. 4. Disertaţiune. 5. Raportul comisiunilor. 6. Eventuale propuneri. 7. Alegerea comisiunei de verificare. 8. Inchiderea adunărei.

Din şedinţa comitetului ţinută în Deş la 17 August 1908.

Dr. Teodor Mihali direct. desp.

Dr. Liviu Micşa secretar.

NOUTĂŢI.

Maiestatea Sa va veni pe la începutul lui Septemvrie la Budapesta, de unde va merge la Gödöllő iar la 15 Septemvrie merge la manevrele cele mari din jurul Vesprimului, apoi vine iarăşi îndărăt la Budapesta, unde stă până după întrunirea delegaţiunilor. Pe la începutul lui Octomvrie Maiestatea Sa pleacă la Viena.

*

O decoraţie nouă. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru a înfiinţat o nouă decoraţie, din prilejul jubileului de 60 de ani de domnie. Se numeşte *Crucea militară jubilară*. Se va împărţi la 2 Decemvrie 1908, ziua suirei pe tron, tuturor oficerilor activi şi pensionaţi, precum şi funcţionarilor civili. Maiestatea Sa a dăruit apoi prin ordin separat preaînalt crucea militară jubilară tuturor luptătorilor, cari au luat parte la espediţia italiană din 1848, sub comanda lui Radetzky, fără considerare la rang.

*

Decorat. Domnul protopresbiter militar *Pavel Boldea* a fost decorat din partea Maiestăţii Sale cu ordinul Francisc Iosif.

*

Fondul de teatru. Averea societăţii pentru fond de teatru român face cu ziua 30 Iunie 1908 în bani şi efecte 434,318 coroane şi 84 fileri. Faţă de anul premergător a crescut cu aproape 25 mii coroane.

*

Hymen. *Iulia Neagoe* şi *Constantin Dimian*, anunţă căsătoria lor pe ziua de 24 August (6 Septemvrie) 1908 în Petrovasela, comitatul Torontalului.

— Domnul *Aurel Cigareun*, cassar la banca „*Astra*“ din Sasca-montană, s'a logodit cu dşoara *Aurelia Bardosy*, fiica dlui *Iuliu Bardosy*, inspector reg. de şcoale în penziune, domiciliat în Sibiiu.

*

Amnestie. Din prilejul zilei naşterii Maiestăţii Sale au fost graţiaţi toţi cei judecaţi pentru crima de lesa majestate, apoi cei pedepsiţi cu câte mai puţin de 2 săptămâni închisoare, ori 150 cor. amendă în bani, dacă mai nainte n'au fost pedepsiţi, iar nominal au fost amnestiaţi 752 de întemniţaţi, cari şi-au împlinit trei părţi ori jumătate din pedeapsă şi au avut purtare bună în temniţă. Fireşte, că în Austria, nu la noi!

*

„Apostolul“ se întitulează o foaie nouă, care apare în America, „*pentru înălţarea inimei şi luminarea minţii*“. Proprietar şi redactor e preotul *Trandafir Scorobeţiu*. Numărul prim primit la redacţie aduce portretul I. P. Sfinţiei Sale, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, şi are cuprinsul următor: Întâile vorbe. Biserica luptătoare. I. P. S. Sa Părintele *Ioan Meţianu* (date biografice). Cale nouă. Viaţa, moartea şi iubirea O epocă nouă în biserica catolică din America. Parohia din Martins Ferry, O. Din cântarea României. Imnul unirei. Planuri de îmbunătăţire. Diferite. Ii dorim prosperare!

*

La a 18-a expoziţie de vite de prăsilă, ce o va aranja comitetul central al „Reuniunei române agricole sibiene“ în comuna Şura-mare, Duminecă în 6 Septemvrie n. c. comisiunea economică a comitatului Sibiiu va fi reprezentată prin primpretorul cercului Sibiiu, dl Ludovic *Fabritius*. Programul detailat se va publica în curând.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşan pentru înzestrarea fetelor sărace, au mai dăruit: Ambrosiu Bârseanu, senator magist. (Haţeg) 1 cor.; stud. Aurel Chetan (Bobohalma) 50 bani; parohul Ioan Zichil din Valea mare şi fiii săi Aurel, pedagog (Sibiiu), Ioanichie, stud. gim. (Braşov), în total 1 cor. 20 bani.

*

Al 132-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Ludovic Molnar, împieg. de poştă din Racoviţa.

Acesta este al 132-lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Alegere de episcop reformat. Adunându-se voturile date, s'a constatat, că pentru demnitatea de episcop reformat maghiar în Dobriţin, în locul decedatului *Kiss Aron*, au primit voturi următorii candidaţi: *Dicsőfi* 231 voturi, *Erőss* 227 vотuti, *Balthazár* 184 voturi şi *Dávidházy* 116 voturi. Se va face în Septemvrie alegere nouă, între cei doi primi, cari au întrunit voturile mai multe.

*

Pentru tuberculoşi. Impăratul Wilhelm al Germaniei a donat din caseta privată a sa suma de 100,000 mărci pentru fundaţiunea menită să împedece lăţirea tuberculozei şi să o vindece.

*

Rectificare. In foişoara din numerii 83, 85 şi 86 ai ziarului nostru s'au strecurat unele greşeli de tipar, pe cari le îndreptăm dupăcum urmează: Numărul 83, coloana 2 şirul 2 din jos în sus, în loc de „*vredniceascǎ*“ să se cetească „*veciniceascǎ*“. Coloana a 3 a, şirul 5 din jos în sus, în loc de „*sat*“ este a se ceti „*stat*“. Numărul 85, coloana 2 şirul 14 din sus în jos în loc de *84 fl.* să se pună *48 fl.*, iar în coloana a treia şirul 8 din jos în sus, în loc de „*sunǎ*“ „*sumǎ*“. Numărul 86, coloana 4 şirul 1 din sus în jos, în loc de „*deacǎ*“ să se pună „*dacǎ*“ şi pe pagina a doua, coloana 3 şirul 3, în loc de „*Cincur*“ „*Ciucur*“.

*

Proces pentru vătămare de onoare. Domnul *Samuil Pop*, funcţionar la oficiul de dare din Sibiiu, ceruse concediu, pe basa unui atestat medical. Şeful oficiului de dare, domnul *Romkay Nándor*, a denegat însă acordarea concediului, declarând că dl *Pop* e *simulant* şi *mincinos*, şi că a *sedus* medicii să i dee atestatul pe care-l are. Domnul *Pop* i-a intentat proces pentru vătămare de onoare, iar judecătoria a condamnat Vineri, în 21 August, pe domnul *Romkay* la o amendă în bani în sumă de zece coroane, la purtarea speselor de proces şi la publicarea sentinţei pe spesele sale în ziarul german din Sibiiu. Condamnatul a anunţat apel.

Viaţă socială.

Teatru în Avrig. Tinerimea română din Avrig învită la producţiunea teatrală ce se va aranja în 15/28 August (la sf. Mărie) 1908 în sala hotelului comunal din loc. Pe calea aceasta sunt învitaţi şi cei ce n'au primit învitare. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de întrare locul I. 1 cor. 40 fil., locul II. 1 cor., locul III. 50 fileri. Venitul curat e destinat spre scopuri filantropice. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Teatru în Zlagna. Tinerimea română din Zlagna învită la producţiunea teatrală împreunată cu dans ce se va ţinea Duminecă, în 30 August st. n. 1908 în pavilonul hotelului comunal. Inceputul la orele 8 seara. Venitul curat e destinat în favorul bisericei gr. or. rom. din loc. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Petrecere în Sebeşul-săsesc. Reuniunea meseriaşilor şi comercianţilor din Sebeş şi jur „Andreiana“ învită la petrecerea cu joc care va avea loc la Sfântă Mărie (15/28 August c.) în pavilonul de vară la hotelul „La leul de aur“. Preţul de întrare de persoană 1 cor., de familie de 3 membri 2 cor. 40 fileri. Inceputul la orele 8 seara. Venitul curat este destinat pentru fondul văduvelor şi orfanilor din Sebeş şi jur. Oferte marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Concert în Dej. In 30 August n. se aranjează concert cu petrecere de joc în Dej, unde tot în ziua aceea se ţine şi adunarea generală a despărţământului Solnoc-Dobâca a „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“. Inceputul concertului la 8 ore sara. La concert va coopera dşoara Lucia Murăşan şi domnii Iacob Murăşian cu V. Şerban, apoi corul teologilor din Gherla.

Anunţ.

Cursurile „*Şcoalei pentru economia şi industria de casă*“, susţinută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“, se încep la 15 Septemvrie n. Instrucţiunea secţiunii economice cuprinde: *a*) învăţământ practic: pregătirea bucatelor, conservarea poamelor şi legumelor, spălatul şi călcatul rufelor, confecţionarea rufelor etc. (instructoară dna Iulia Dancăş); *b*) învăţământ teoretic: economia de casă, contabilitatea etc. Instrucţiunea secţiunii industriale cuprinde: cusut, croit, împletit cu maşina, tors şi ţesut, (instructoare dşoarele Al. Ţieranu şi Virg. Podoaba).

Informaţiuni se pot primi dela

Comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu.“

Dela direcţiunea şcoalei comerciale superioare gr.-or. române din Braşov.

Aviz pentru anul viitor.

Anul şcolar 1908/1909 se va începe la 1-a Septemvrie v. 1908. Inscrierile se fac de direcţiune în zilele de 1, 2 şi 3 Septemvrie v.

Pentru a se împiedeca o aglomerare prea mare de elevi în clasa I-a comercială şi a se putea face o selecţiune mai bună a lor, conferinţa a adus următoarea hotărâre:

1. Prenotările pentru înscriere în clasa I. comercială să se facă în fiecare an prin adresă în scris până în 15 August st. v. la direcţiune.

2. Lista celor prenotaţi să se pertracteze în conferinţa de începere a anului şcolar, în care se va decide eventuala primire sau respingere.

3. Sub nici o împrejurare să nu se primească în clasa I. comercială un număr mai mare de elevi decât cel admis de regulament, adecă 40 de elevi, şi numai în cazuri de tot excepţionale numărul de 45.

4. Cei neinsinuaţi până la terminul fixat în punctul prim, precum şi cei-ce nu vor prezenta la insinuare atestatele cuvenite, pot fi primiţi la şcoală numai în cazuri de tot excepţionale.

In clasa primă pot fi primiţi numai acei elevi, cari au absolvat cu succes şi pot produce atestat de trecere din clasa IV. gimnazială, reală sau civilă, dela o şcoală publică. La înscrierea tuturora se cere atestat şcolar şi atestat de botez.

Examenele supletorii şi de emendare se vor ţine în 1 şi 2 Septemvrie v. Cei ce vor întârzia, atât dela acest examen, cât şi dela înscriere, pot fi admişi numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credinţă cauza întârzierei. Examenele de privatişti şi maturitate de corigenţă oral se vor ţine în 6 Septemvrie v. Aceştia au însă a se însinua în persoană la direcţiune cel mult până în 1-a Septemvrie v. Privatiştii au a plăti la direcţiune taxele pe un an şcolar cu *74 coroane*, şi taxa de examen de *80 coroane*, deja la insinuare pentru examen.

Taxa de primire e *8 coroane*, didactru *60 coroane* şi alte taxe *6 coroane*, şi trebuesc plătite la înscriere cel puţin jumătate, iară până în Februarie restul. Elevii, cari nu-şi vor achita la timp taxele, vor fi opriţi dela cercetarea cursurilor.

Elevii de confesiuni streine decât cea română gr.-catolică plătesc didactru duplu.

Fie care elev va mai plăti pe seama fondului de penziune al profesorilor încă o taxă de *10 coroane, o taxă edilă de 20 K.* pentru zidirea şcoalei, iară pentru excursiuni şcolare şi alte trebuinţe suma de *6 coroane.*

Fiecare elev e dator a avea la începutul anului şcolar toate cărţile şi recvizitele necesare, nouă şi în bună stare, deoarece legile şcolare opresc traficul de cărţi şi recvizite şi folosirea de cărţi vechi şi necorăspunzătoare. Cărţile vor purta viza institutului alăturea cu numele elevului.

Chipiul şi uniforma proprie a şcoalei comerciale se recomandă a se procura deja în prima lună de şcoală şi se impune în mod obligatoriu tuturor elevilor din şcoala comercială. Forma şi coloarea se pot afla dela direcţiune. Pentru orice informaţiuni mai detailate părinţii şi tutorii şcolarilor să se adreseze la direcţiune.

Direcţiunea.

Oficială.

Preoţii, cari nu şi-au ridicat încă întregirea dotaţiei dela stat pe sem. II. 1908, sunt poftiţi a trimite fără amânare chitanţele oficiului cassei arhidiecezane.

Ca să se combată cu energie mortalitatea copiilor,

este neapărat de trebuinţă a înlătura cu totul laptele proaspet de vaci, periculos în caldele luni ale verii, şi a-l înlocui cu un nutremânt care se mistuie mai uşor şi care remâne totdeauna neschimbat şi nu împedecă mistuirea. Acestor recerinţe corespunde mai bine

Făina lactată Nestlè,

probată de mult, care numai fiartă cu apă, dă o hrană perfectă pentru copii, care împedecă vărsarea şi diarea şi depărtează deranjări de mistuire deja existente.

(160) 3—3

Nr. 9420 Şcol. [241] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna **Hodac,** protopresbiteratul Reghinului, în senzul ordinului conz. dto 8 August a. c. Nr. 9420 Şcol. să escrie concurs din oficiu. Cererile sunt a să trimite la oficiul protopresbiteral concernent pănă inclusive **26 August v. a. c.** Emolumentele sunt cele uzuate. Cuincuenalele să computǎ dela ziua întrărei în oficiu.

Sibiiu, din şedinţa cons. arh. ca senat şcolar, ţinută la 8 August v. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 132/908. [239] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului al IV-lea de învăţător la şcoala confesională din **Ludoşul mare,** tractul Mercurei, să escrie concurs nou cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ conform conclusului comitetului parohial din 4 August.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 coroane din cassa bisericei cu adausul ca după ocuparea definitivă a postului să va cere întregirea dela stat conform árt. de lege XXVII din 1907. Cuincuenalele pentru serviciul din alte comune nu-i compet.

Doritorii de a ocupa acest post au să-şi aştearnă suplicele lor concursuale instruite conform legilor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, recercându-se a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în comună cu prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului. Preferiţi sunt cântăreţii şi pentru casul că vor forma un cor, vor primi o remuneraţie deosebită.

Ludoşul mare, în 4 August 1908.

I. Cosma prez. **I. Oltean** notar.

Nr. 684/909. Cu consensul meu.

Avr. S. Pĕcurariu
protopresbiter.

Nr. 728/1908. [242] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala poporală gr.-or. română din comuna **Iacobeni,** protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“ pe lângă următoarele emolumente:

1. Salar anual 600 cor. şi anume 340 cor. din repartiţie dela popor, lemnele necesare pentru foc computate în 60 cor. şi 200 cor. ajutor din fondul arhidiecezan.
2. Cuartir în natură constătător din o odae în edificiul şcoalei.

Cuincuenalele să vor computa numai după anii serviţi neîntrerupt la această şcoală după instituirea definitivă în oficiu.

Concurenţii la acest post să-şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez şi de studii, absolutor pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu şi să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări, de oare-ce alesul învăţător va avea să cânte cu elevii la sf. liturgie şi să instruieze tinerimea adultă în timpul statorit de comitetul parohial.

Agnita, 8 August 1908.

Oficiul protopresbiteral.

Ioachim Muntean
protopresbiteral.

Nr. 226/1908. [233] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători la şcoalele confes. gr.-ort. române din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

1. **Lelese** cu filia **Sohodol,** cu salar anual deocamdată de 600 cor. — pănă la 1 Iulie 1910 când se va întregi la suma de 1000 cor. — solvibil din darea de cult bisericească, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.
2. **Nădăstia-superioară,** salar 600 cor. solvibil, — pănă la regularea după lege a salarului, — din darea cultului bisericesc, cuartir liber şi lemne pentru foc.

Invăţătorul instituit la unul din aceste posturi va avea să propună religia, să ţină şcoală de repetiţie, să conducă în Dumineci şi sărbători şcolarii la biserică şi să cânte cu ei răspunsurile liturgiei.

Cuincuenalele li se computǎ numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la aceste şcoale.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatoraţi fiind a se prezenta înainte de alegere în v'ro Duminecă sau sărbătoare la biserica din comuna respectivă spre aşi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Hunedoara, la 30 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al Hunedoarei în conţelegere cu comitetele parohiale.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 9044 Şcol. [230] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele: 1. **Căinel,** 2. **Mihăleni,** 3. **Prihodişte-Tatăreşti** şi 4. **Rovina,** aflătoare în protopresbiteratul Zarandului, să escrie concurs pe lângă emolumentele uzuate. Cererile de concurs au să fie înaintate la oficiul protopresbiteral concernent pănă inclusive **15 August** v. a. c. Cuincuenalele să vor computa după anii de serviţiu începând cu ziua întroducerii în oficiu.

Sibiiu, din şed. cons. arh. ca senat şcolar, ţinută la 31 Iulie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 9093 Şcol. [231] 2—3

Concurs.

In conformitate cu decizul consistorial dto 31 Iulie a. c. Nr. 9093 Şcol. pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna bis. **Oarda de sus,** protopresbiteratul Sebeşului, să escrie concurs pe lângă emolumentele uzuate. Cererile de concurs au să fie înaintate la oficiul protopresbiteral concernent pănă inclusive **15 August** v. a. c. Cuincuenalele se computǎ după anii de serviţiu începând cu ziua întroducerii în oficiu.

Sibiiu, la 31 Iulie 1908.

Consistoriul arhidiecaezan.

Nr. 556/908. [229] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a posturilor învăţătoreşti în comunele mai jos însemnate, să publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ şi anume:

a) In tractul Dobrei:

1. **Bătrâna,** salar 600 cor., cuartir şi lemne.
2 **Răduleşti,** salar 600 cor., cuartir şi lemne.
3. **Lăpugiul inferier** şi filia **Ohaba,** post de învăţător ambulant, salar 600 cor., cuartir şi lemne.

b) In tractul Devei:

1. **Leşnic,** salar 600 cor., cuartir şi lemne, şi
2. **Sântohalm,** salar 600 cor., cuartir şi lemne.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi să înainteze cererile concursuale provăzute cu documentele necesare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleşi vor avea să instrueze şi elevii din şcoala de repetiţie, şi să cânte în biserică.

Dobra, la 28 Iuliu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractelor Dobra şi Deva, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protop. şi adm. protop.

Ad Nr. pp. 1012/908. [228] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale din comunele: **Bărăi, Bedeciu, Bonţida, Călata-mare, Calăţele, Calian, Cojocna, Finciu, Gherofidingău, Giurcuţa, Mânăşturul-rom., Mănăşturul-ung., Mociu** şi **Muntele rece,** prin aceasta să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele pentru fiecare post sunt: 600 cor. salar din repartiţie dela popor, cuartir liber în edificiul şcoalei, grădină de legumi şi lemne de foc.

Concurenţii au a-şi aşterne în terminul sus indicat subsemnatului oficiu suplicele instruite în sensul normelor în vigoare şi a să prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, având aleşii a instrua atât pe elevii de toate zilele cât şi pe cei de repetiţie în cântările bisericeşti liturgice şi a cânta cu ei în cor în zile de Dumineci şi sărbători.

Cluj, la 28 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Tuliu Roşescu
protopresb.

Nr. 225/908. [238] 2—3

Concurs.

Se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru întregirea următoarelor posturi de paroh din protopresbiteratul Hunedoarei, şi anume:

1. **Baia lui Craiu** cu crângurile **Curpeni, Păroasa** şi cu filiile **Cernişoara-Florese, Topliţa** şi **Vălar.**
2. **Dobâca,** cu filiile **Hasdeu** şi **Galeş.**
3. **Josani,** cu filia **Pestişul-mic.**
4. **Ruda,** cu filiile **Plop** şi **Poeniţa-Voinii.**

Emolumentele împreunate cu posturile de paroh din aceste parohii de cl. III. sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Competenţii la vreunul din acestea posturi să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral pănă la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a cânta, respective a celebra şi a cuvânta.

Hunedoara, la 30 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Hunedoarei.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

AVIZ.

Subscrisa aduc la cunoştinţa On. public, că la mine se află en gross şi en detail vinurile cele mai bune şi curate de masă, unde se capătă şi cost bun, atât amează cât şi cină, pe lângă preţuri moderate în şi afară de casă. (240) 1—10

Rog sprjiinul On. public

Serviciu prompt.

Sofia Steiner
Hecht gasse Nr. 44.

Aviz!

La subscrisul comerciant din Sălişte se primeşte un băiat român ca practicant.

(232) 2—3 Teodor Doboiu,
Manufactură şi spiţerie.

Var de vândut.

Cualitate foarte bună, cuantum cât de mare şi cu preţ moderat la gara **Aiud** (Nagyenyed) dat pe vagon eventual trimis la gara cerută. A se adresa la

(236) 2—4 Vasile Hagea
în **Muzsina** u. p. Nagyenyed.

Şcoala de lucru

pentru cusut în alb în mod practic, pentru croitul hainelor, precum şi pentru toate lucrurile de mână şi broderie artistică, se începe ca în toţi anii. D-şoarele se primesc în cost şi cuartir. A se adresa la

(237) 2—3 Maria Lurz
Str. Măcelarilor Nr. 6.

Noua lege şcolară

Articolul de lege XXVII din 1907 referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale, precum şi

Instrucţiunea

cu privire la esecutarea acestui articol de lege.

Traducere de:
Lazar Triteanu
referent şcolar.

Să află de vânzare la
Libraria arhidiecezană în Sibiiu
cu preţul de **1 cor. 20 b.** plus 10 bani porto postal.

Reisen durch die ganze Welt.

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piaţa mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

☞ Intrare şi privire în orice timp al zilei ☜
dela 9 oare dimineaţa pănă la ½10 seara.

De Luni în 24 August pănă Duminecă în 30 August 1908:

Călătorii în frumoasele regiuni alpice sovoyene
cu o interesantă urcare a Montblancului

Preţuri de întrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, şcolari şi soldaţi 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1·80, Blocuri pentru şcolari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea şi Sâmbăta pănă la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii şi elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăţi cor. 25—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 1— Seriile odată predate nu se repetează.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIAŞ
BUZIÁSI

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 76—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale	16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . .	—·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 89 Sibiiu, Joi 14/27 August 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Pluralitatea.

II.

(Dr. E. B.) In articolul premergător am arătat, că scopul principal al restrângerilor cuprinse în proiect e, *asigurarea influenţei clasei istorice din ţară*, a inteligenţei maghiare şi a proprietarilor, în mod preponderant, în resolvarea afacerilor publice, faţă de curentul social-democrat şi naţionalist.

Social-democraţii sunt pe deplin in curat cu aceea, că censul de avere şi de cultură mai înaltă e îndreptat, ca în Belgia, în contra lor, şi că înfrângerea lor mai ales în cercurile electorale orăşeneşti are se succeadă de fapt în urma votului triplu, acordat onoraţiorilor număroşi şi burghezimei cu avere.

Mai puţin succes va avea pluraritatea pe şes, în cercurile compuse din sate cu socialişti *agrari*, pentrucă aci sunt puţini indivizi inteligenţi şi cu avere, cari ar putea primi câte trei voturi.

Acum, dacă luăm în considerare, că nu prea sunt cercuri electorale orăşeneşti, în cari Românii ar avea majoritatea, iar de altă parte, că prin ţinuturile locuite de Români sunt puţini onoraţiorii şi proprietarii maghiari: sistemul plural, în forma acum proiectată, nu va prea influinţa resultatul alegerilor. Ori cu alte cuvinte, nu trebue să ne temem, că pluralitatea va contrabalansa voturile Românilor în cercurile în cari ei sunt acasă. Din punctul de vedere al censului material, chiar nici pentru aceea, pentrucă acolo, unde Românii trăesc amestecaţi cu Maghiarii, divergenţă însemnată în avere nu prea esistă, cel puţin nu în măsura care se nimicească paritatea cualificaţiei alegătorilor.

Cu totul altul e raportul însă acolo, unde Românii trăesc cu Saşii, Şvabii şi Sàrbii împreună, pentrucă popoarele acestea sunt mai avute şi mai culte, deci numărul alegătorilor lor va întrece numărul alegătorilor nostri. Dar şi pe al Maghiarilor, mai înapoiaţi şi ei în cultură şi avere, în ţinuturile în cari Maghiarii locuesc cu ele împreună.

Apariţie îngrijitoare e însă pentru noi faptul, că nici instrucţia poporală, nici starea economică a poporului, nu stă pe nivou corăspunzător, dupăce conform statisticei, cu esceptiunea Rutenilor, durere, noi avem analfabeţii cei mai mulţi, şi cei mai mulţi proletari ţărani fără pământ. Din acest motiv, mulţi vor fi lipsiţi deci de dreptul de alegere.

Critică ar putea însă se devină numai atunci situaţia noastră, dacă peste un anumit timp, de esemplu zece ani, s'ar pretinde, dupăcum e contemplat, scrisul şi cetitul în limba maghiară, ca condiţie generală pentru îndreptăţirea de a vota, pentrucă prin aceasta poporul nostru ar fi pus în faţa alternativei, ori de a învăţa ungureşte, ori de a renunţa dela cel mai esenţial drept cetăţenesc, dela dreptul de alegere.

Ideea fundamentală a proiectului o formează hipoteza greşită, cu care se amăgesc psihologii şoveni, pe ei şi lumea care le crede, că din cunoaşterea limbei maghiare se nasc totodată şi sentimente maghiare. Cumcă presupunerea aceasta e greşită, am arătat eu în broşura mea din anul 1907, întitulată *„Legèa despre şcoalele poporale şi naţionalităţile“*, provocându-mă în ea mai ales la Irlandezii cari vorbesc englezeşte, şi atrăgând atenţiunea cercurilor competente asupra faptului, că din forţarea limbei maghiare în şcoalele poporale nu va eşi nimica mulţămitor pentru maghiarime, fiindcă prin aceea, că nepretenţiosul copil de ţăran vine maltratat cu o limbă grea, străină, de care el nu are nici o trebuinţă, împedecată fiindu-i prin aceasta desvoltarea sa spirituală: să desvoaltă în el ură faţă de limba şi naţiunea maghiară, şi astfel tocmai contrarul se va obţinea dela aceea ce se intenţionează.

Chiar şi câştigarea cunoştinţei în scris şi cetit în limba proprie e o problemă destul de grea pentru noi, pe care numai cu mari opintiri vom putea să o resolvăm. Mijlocul cel mai potrivit şi cel mai modern e aşa numita *şcoală de adulţi*, instruarea celor mari în afară de şcoală, dupăcum ea se practică în străinătate pe multe locuri cu bun succes, şi dupăcum cetesc, că la iniţiativa luată din partea bravilor Selăjeni, s'a luat în vedere pentru a fi pusă în practică şi din partea *„Asociaţiunei“* noastre. Eu cred, că până la proximele alegeri de deputaţi (toamna anului 1909), pe lângă o muncă zeloasă şi intensivă s'ar putea face, ca cea mai mare parte a fiilor poporului nostru, de altcum talentat, să-şi însuşească scrisul şi cetitul în limba proprie.

Ce priveşte acum cunoaşterea limbei maghiare, sunt gata la aceea, că în chestia aceasta atât de grea se întimpin contrazicerea multora. Se zice adecă, cumcă poporul numai în limba *sa* poate să fie cultivat, şi că bilingvismul cuprinde în sine primejdia desnaţionalisării, după ce omul simplu dela sat va negliga limba de care vede, că poate să se lipsească, şi care nu-i este de nici un folos, iar cu timpul o va uita de tot. Tesa aceasta în teorie şi în general e corectă, dar în praxă esperienţele ne sunt cu totul altele. Pentrucă e adevărat, că însuşirea cunoştinţelor generale, desvoltarea spirituală a individului, se face mai ales în limba maternă, ca mai acodată spre acest scop; dar regula aceasta nu formează pedecă pentru însuşirea altei limbi. Vedem aceasta la copiii de domni, cari în frageda tinereţă învaţă franţuzeşte şi englezeşte, fără ca se sufere, fie cultivarea generală, fie limba maternă.

E adevărat, că bilingvismul nu e pentru popor, ceeace eu am accentuat totdeauna. Dar de aceea nu mă tem, că bilingvismul ar avea de urmare desnaţionalisarea. Pentrucă am văzut în Ardeal Saşi, cari vorbesc destul de bine româneşte, fără ca prin aceasta să le fie alterat caracterul limbei lor. Am văzut în Banat Şvabi şi Sârbi, cari vorbesc bine limba noastră, fără ca ei să se fi romanisat. Şi am văzut în fine şi Români, cari au învăţat la miliţie nemţeşte, ba chiar şi ungureşte, dar nu s'au tăcut din ei, nici Nemţi, nici Maghiari. Reîntorşi în împrejurimea lor de mai nainte, nici unul nu se lapădă de limba sa maternă, lucru pe care ţăranul îl face numai atunci, când îşi schimbă patria, împrejurimea, adecă ajunge în loc străin şi între astfel de împrejurări, că nu mai are ocasiune să-şi folosească limba maternă. De aceea, eu nu aflu primejdie naţională în aceea, că fiii poporului nostru, umblători la şcoală, fie de bună voe, fie în urma constrângerii din şcoală, îşi însuşesc limba maghiară, în parte, ori în mod desăvârşit, presupunând, că prin aceasta *nu le este neglesă limba maternă*. Pentrucă în poporul nostru conştienţa naţională e acum atât de întărită, încât o limbă străină el o întrebuinţează numai ca limbă ajutătoare, acolo unde în limba sa proprie nu poate să se esprime aşa, ca să fie înţeles, şi de aceea, în 2—3 ani de regulă şi uită şcolarul român aceea, ce s'a turnat în el cu deasila în şcoală.

Acum, dacă s'ar întâmpla, ca dreptul de alegere să fie legat de cunoaşterea limbei maghiare, poporul nostru sprinten la minte va conserva tocmai atâta din cunoştinţele ce le-a primit în limba maghiară, cât ajunge, ca să-i fie asigurat dreptul electoral. Cu alte cuvinte, va şti ungureşte *la urnă*, . — altundeva nu!

Cultivarea limbei materne în şcoală e depusă astăzi încă în mare parte în mânile autorităţilor noastre biserіceşti, şi legile şcolare nu împedecă cultivarea ei mai intensivă. Iar dacă s'ar împedeca, avem puternicul mijloc al *instrucţiei libere*, care poate suplini şcoalele, ori le poate întregi.

Privind astfel lucrurile, dacă vom întrebuinţa la timp toate mijloacele acomodate să ne asigure limba şi cultura, putem privi fără temere de desnaţionalisare la maghiarisarea şcoalelor, pe care, dupăce fiecare rău are şi o parte bună, în butul scopului incorect pe care-l are, cu o politică iscusită culturală putem să o îndreptăm în favorul nostru, şi foloasele ei le-am putea esperia chiar şi atunci, când cunoaşterea limbei maghiare, acest ultim adut al politicei şovene, va fi decretată ca condiţie generală a dreptului de alegere, fie plural, fie simplu.

Ţinându-le toate acestea în vedere, dacă autorităţile noastre biserіceşti şi şcolare, sprijinite de întreaga societate română, vor pune fără amânare în aplicare toate acelea eficace mijloace, cari ni-se îmbie pentru ridicarea bunei stări culturale şi economice a poporului nostru, anume, *instrucţia liberă*, apoi înfiinţarea de *reuniuni economice*, cu menirea de a împedeca deposedarea poporului nostru dela sate, — după sistemul celor din Posen, — nu vom avea motiv să desperăm cu privire la viitorul poporului nostru, şi totodată cu linişte vom putea privi în faţa reformei electorale, pentrucă atunci puşca îndreptată asupra noastră aruncă glonţul îndărăt, şi în arsenalul mare al politicei abia va mai fi armă acomodată să despoaie poporul nostru de eserciarea celui mai însemnat drept cetăţenesc.

Cu mijloacele acum amintite, ca organisaţiuni sociale, şi ca mijloace puternice şi moderne de apărare, mă voiu ocupa în mod amănunţit cu altă ocasiune.

Fundamentul educaţiunii

de *Dr. At. Marienescu.*

IV.

Educaţiunea se începe de loc după naştere şi în sânul familiei ţâne până ce fata s'a măritat şi feciorul a ajuns pe atare carieră, a ieşit din familie şi s'a făcut de sine stătător.

Educaţiuea bună o încep şi o continuă părinţii aceia, cari sunt pregătiţi spre a da pruncilor o educaţiune bună familiară.

Afară de familie nu se află educaţiune bună, sau numai în grad mic. In şcoale — începând dela anul al 6-lea ori al 7-lea, până către anul 25—30, când îşi încheie unii cariera lor, — nu să dă educaţiune, pentrucă nu e în sistema şcolară, (la gimnaziu, şcoala reală, comercială etc). ca să fie grije şi de o educaţiune bună a şcolarilor, — ca să se facă oameni umani, de omenie, de cultură, dar nici nu sunt învăţători şi profesori, cari să fi învăţat anume de a creşte un om în educaţiune umană, naţională şi creştină, adecă nu se pricep la educaţiune; şi încât sunt şi de aceia, cari având familie şi ştiind creşte pe pruncii lor, nu au datorinţa decât de a propune studiile, şi numai când şi când la atare ocaziune vorbesc ceva şi despre educaţiunea bună, familiară. In genere învăţătorii şi profesorii la ei acasă în familie nu au căpătat educaţiune familiară, educaţiune fundamentală, şi atunci ce să mai aştepţi dela ei, dacă nici în şcoală nu au învăţat-o?

Pentru aceasta repeţesc, că educaţiunea bună, fundamentală, se poate da numai în casa părintească, şi aci trebue să se deie! Ei, dar în genere, cât de nepregătiţi sunt părinţii — măcar şi unii din cei civilizaţi, sau aşa numiţi culţi — ca pruncilor să le deie o educaţiune bună fundamentală, deosebi umană, adecă pe prunc să-l crească, ca neîncetat să fie uman faţă de animale, faţă de oameni, faţă de duşmani, anume să-l creşti în fapte umane, virtuoase şi prin aceste de om de omenie, căci dacă din prunc nu faci om de omenie, acela nu va fi nici când Român şi creştin de omenie.

Adevărat, că învăţăturile religiunii noastre ajută mult, ca pe om să-l faci bun, şi ar trebui, ca un creştin să fie om de omenie. Dar biserica nu se îngrijeşte din destul, că în în inimile creştinilor afund să sădească o educaţiune creştină, şi în modul acesta să vină mai mult în ajutorul părinţilor, ca pe pruncii lor să-i crească în umanitate şi creştinătate.

Invăţăturile de religiune şi de creştinătate în şcoalele mai înalte, începând de jos până sus, sunt aşa de puţine şi de slabe, încât educaţiunea fundamentală nu se poate răzima pe ele.

Deci trebue, ca să ne îngrijim cât de tare de educaţiunea în familie, pentrucă dacă părinţii nu s'au priceput, sau ca nepăsători nu s'au îngrijit de creşterea pruncilor, aceştia capătă o libertate ce-i strică, o independinţă ce-i surupă şi pentru aceasta o voinţă de a face numai rău în lume, — şi mai târziu nu se mai poate, ca din un copil stricat să faci un om bine educat. Existenţa poporului nostru, existenţa bisericei noastre, pretinde mare îngrijire.

Ar trebui, ca să avem cărţi bune de educaţiune omenească, naţională şi creştinească, dar deosebi de educaţiune omenească, căci aceasta e fundamental tuturor culturilor, şi pentru toţi. Ar trebui o carte, care să fie o pedagogie familiară pe seama părinţilor, ca şi ei să înveţe a educa bine pe pruncii lor. Şi dacă atare învăţător, ori profesor cu cunoştinţe şi praxă de educaţiune primeşte principiile mele aci desvoltate deosebi pentru educaţiunea umană, uşor va pricepe unde ţintesc şi uşor va compune o carte spre folosul familiilor. Ar trebui, că în preparandiile şi teologiile noastre să se pună pond pe educaţiunea elevilor, să-i pregătească de a putea educa bine, pentrucă aceşti elevi au chemarea, respective misiunea, de a educa în familie, în şcoală şi în biserică, mai ales, când la noi Românii, vezi din viaţa socială a noastră, că puţini părinţi au ştiut să-şi crească bine pe pruncii lor. Pentru aceasta, viaţa socială a Românilor e tot spartă, înduşmănită, şi mai totdeauna din partea acelora, cari n'au fost crescuţi de oameni de omenie, de oameni — culţi.

E bine dacă cei avuţi ţân în casa lor un pedagog, ori o gubernantă, cari s'au pregătit pentru educaţiunea familiară, pentrucă părinţii mai avuţi de regulă n'au timp destul pentru de a fi tot cu pruncii lor. Institutele de creştere încă nu sunt bine organizate, nici aici, nici dincolo de Carpaţi, ca părinţii să spereze o educaţiune fundamentală pentru pruncii lor, dar să sperăm, că deacuma se va purta mai multă grije pentru educaţiunea umană, fundamentul culturei adevărate.

In fine să mai repeţesc, că dacă întroduci pe om în educaţiune umană, îl faci om de omenie, şi atunci acel om şi ca Român şi ca creştin va fi om de omenie.

Cu inima şi cu sufletul, prin urmare şi cu educaţiunea omenească, naţională şi creştină, stăm sub influinţa bisericeei noastre, în senzul strâns — a clerului. Acesta astăzi e ajuns la priceperea, că ce datorinţe are. E întrebarea de a fi, sau a nu fi!

Mă rog dară de părinţi, ca să bage în samă învăţăturile mele, pentrucă eu aceste le-am scris din datorinţă românească şi creştinească către părinţi.

Deputaţii români între alegători.

Darea de seamă a deputatului Vasile Goldiş.

Mercuri, în ziua „Schimbării la faţă“, s'a ţinut o întrunire publică în comuna *Cuvin*, comitatul Aradului, în faţa căreia deputatul cercului Maria-Radna, dnul *Vasile Goldiş*, şi-a ţinut darea de seamă despre activitatea sa parlamentară.

Adunarea a fost prezidată de protopresbiterul din Radna, dl *Procopiu Givulescu*, care după o scurtă vorbire de deschidere a dat cuvântul dlui deputat *Goldiş*, spre a adresa alegătorilor săi cuvinte de luminare şi de lămurire. A vorbit deputatul Radnei frumos şi la înţeles, ca totdeauna, despre vremile din trecut, despre luptele Românilor în comitate, despre persecutarea presei române, despre greutăţile pe cari le-a pus pe ţară dieta de acuma, despre legea lui Apponyi, şi altele.

A vorbit apoi deputatul Şiriei, dl. Dr. *St. C. Pop*, iar în urmă adunarea votează următorul proiect de rezoluţiune:

1. „Noi, alegătorii români din cercul electoral Maria-Radna, ascultând azi în 6/19 August 1908 în comuna *Cuvin* darea de seamă a deputatului nostru *Vasile Goldiş*, ne exprimăm mulţămitele noastre cele mai călduroase faţă de Domnia Sa şi faţă de partidul dietal al naţionalităţilor, pentru ţinuta vrednică şi bărbătească, ce au dovedit-o în parlamentul ţării.

Rugăm pe deputatul nostru şi pe toţi deputaţii naţionalişti, ca şi pe viitor cu aceeaşi frăţească înţelegere şi armonie şi cu acelaş curaj neînfrânt să lupte pentru binele patriei noastre comune, pentru libertatea politică şi culturală a tuturor popoarelor, cari o constituesc, după principiul sfintei trinităţi: *dreptate, egalitate şi frăţietate.*

2. Pentru manifestarea sinceră şi nefalsificată a voinţei cetăţenilor şi pentru exercitarea ei liberă la alegerile de deputaţi dietali, pretindem o nouă lege electorală pe temeiul sufragiului universal direct, egal, secret şi cu votarea în comune, pentru toţi cetăţenii patriei, fără nici o restricţiune. Contra unei legi de principii contrare, protestăm cu toată hotărârea.

3. Pretindem ca şi naţionalităţilor nemaghiare din patrie să li se lase dreptul elementar cetăţenesc de a se putea organiza în partide politice, ca orice partid din lume, în toate ţările civilizate. Cerem prin urmare, ca ordonanţele ministeriale şi măsurile administrative, cari calcă în mod volnic această libertate elementară, să fie scoase din vigoare.

4. Dorim şi cerem conlucrare pacinică pe baza principiilor democratice şi egalitate cu toate popoarele patriei noastre, în folosul ţării şi al cetăţenilor ei, fără deosebire de limbă şi religiune. Rugăm prin urmare partidul dietal al naţionalităţilor, ca în lupta sa spre acest scop să se alieze cu toate partidele, cari sunt conduse de aceleaşi principii de dreptate şi îndeosebi pentru eluptarea sufragiului universal să recurgă la toţi factorii constituţionali, iar în caz de lipsă să iee iniţiativa unui congres general al tuturor naţionalităţilor şi partidelor, cari în privinţa legii electorale sunt stăpânite de aceeaş voinţă şi dorinţă.

5. Decidem, că din adunarea noastră să se trimită Maiestăţii Sale o telegramă omagială, iar casei deputaţilor să se trimită o adresă, prin care cerem aducerea cât mai curând a legei electorale, pe baza principiului nefalsificat al sufrajului universal“.

S'a cetit apoi textul telegramei către Maiestatea Sa, şi numai decât a fost expedată cancelariei de cabinet la Ischl. Avea cuprinsul următor:

„Din partea Românilor cercului electoral dietal al Radnei, adunaţi astăzi în comuna Cuvin, primeşte, Maiestate, expresiunea credinţei lor în veci nestrămutate şi cel mai adânc devotament. Cu încredere într'un viitor mai frumos, Te salutăm, Maiestate, ca pe marele principe al sufrajului universal, nefalsificat şi ocrotitor egalităţii în drepturi a tuturor popoarelor ţării“.

S'a cetit şi votat şi adresa către dietă, care e următoarea:

„Onorată cameră a deputaţilor!

A trecut deja al doilea an de zile, de când s'a deschis dieta de acum a ţării. Ţara întreagă a fost plină de nădejdi, căci cea mai de căpetenie datorinţă a acestei diete se declarase a fi întroducerea în lege a dreptului de vot universal, secret, egal, direct şi pe comune. Dar până acum zadarnic am aşteptat legea mântuitoare. Din potrivă, în timpul mai nou tocmai din partea presei, care sprijineşte guvernul, se lăţeşte vestea, că guvernul de acum nici nu voeşte să întroducă în lege votul obştesc, ci despre dreptul electoral astfel de proiect voeşte să înainteze dietei, care nu va fi aşezat pe principiul mare al egalităţii de drept, ci din nou voeşte să împartă pe locuitorii ţării în două soiuri de cetăţeni, şi anume: cetăţeni privilegiaţi cu toate drepturile şi cetăţeni fără drepturi. Timpul privilegiilor a trecut şi noi protestăm în contra încercării, ca în chipul sufrajului universal falsificat de nou să se escamoteze privilegiile în legile noastre. Pretindem deplină egală îndreptăţire a tuturor popoarelor ţării, pretindem votul universal secret, egal, direct şi pretensiunea noastră justă o aducem pe calea aceasta la cunoştinţa onoratei case a deputaţilor.

In numele şi din încredinţarea cetăţenilor din cercul electoral al Radnei, adunaţi la adunare poporală în comuna Cuvin (urmează subscrierea prezidentului şi a notarului adunării).“

Intre alegătorii ştiutori de carte s'au împărţit apoi cărţi, şi în urmă prezidentul a încheiat adunarea, care a decurs în bună ordine şi a lăsat urme bune şi impresii plăcute în inimile alegătorilor, întruniţi în ea ca să vadă şi se asculte pe deputatul lor, care numai cinste le face în sfatul ţării.

Din protopresbiterate.

Conferenţă preoţească în tractul Alba-Iulia.

— 1/14 August 1908.

In conferenţa preoţească din anul trecut s'a decretat, cu majoritate de voturi, ca viitoarele noastre conferenţe preoţeşti din tract să fie ambulante.

Prima noastră conferenţă ambulantă deci a fost convocată de şeful tractului pe ziua de 24 Iulie v. în fruntaşa parohie din opidul *Ighiu.* Această comună a trebuit să presteze proba de foc.

Şi a prestat-o astfel, că partidul, care a pledat din atâtea motive, — cari în fine toate se reduceau numai şi numai la tignă şi comoditate, — contra ambulanţei, astăzi cu reverinţă a trebuit să se închine rezultatelor unei conferinţe ambulante.

La început toţi şovăiam despre succesul întrunirii noastre, cu deosebire partida pentru ambulanţă era din cale afară pusă pe griji. Insuşi şeful întrebat, a trebuit să răspundă cu evasivul rece: „vom vedea, vom face ce se va putea, cu o probă şi cu o experienţă mai mult, nu strică.“

Asta aşa a ţinut până în ziua conferenţei, când 35 preoţi, în frunte cu şeful nostru, toţi în frumosul şi impunătorul costum preoţesc, şi-au dat întâlnire în biserica parohială din Ighiu.

La orele 9 se începe serviciul divin. Doi preoţi „rânduiţi de cel mai mare“ fac slujba sfântă, unul urcă locul pentru a-şi ţinea predica, doi ţin locul de „cantori“, ear grosul îi urmăreşte cu o gingaşe înfiorare de plăcerea şi sublimitatea ceremonialului nostru.

Toate sunt numai instrucţie şi prilej nou de a ne îmbogâţi magazinul de cunoştinţe. Poporul auzind cine şi câţi au venit la ei, încă din zi de lucru îşi face sărbătoare şi umple largul bisericii.

N'a lipsit nici partea înduioşătoare, căci accentele jalnice dela servirea parastasului servit în memoria parohului local *Maxim*, care a lăsat bisericii sale de aici frumoase realităţi, ni-a stors câte o lacrimă, aducându-ne aminte de fratele nostru, după zisa scripturii.

La orele 11 s'a deschis conferinţa, prin cuvântul dlui protopresbiter *Teculescu.* Notarul conferinţei *C. Suciu* ceteşte mai multe ordinaţiuni cuprinse în cerculariul Prea Ven. Consistoriu cu privire la conferinţele preoţeşti.

Se stabileşte discuţia asupra serviciului divin, servit de preoţii *Stoicuţa* şi *Stanca.* Ceva observări, şi se declară de buni servitori ambii.

Predica despre „credinţă“ rostită de preotul Gh. Albu a fost la înălţime şi să cualifică de model. Se doreşte publicarea ei. (S'a făcut deja. Red.)

Propunerea parohului *Al. Băeşan*, de a-şi esprima conferinţa de azi fiiasca sa alipire către înaltul stăpân şi metropolit al nostru *Ioan*, completată de parohul *Fl. Rusan*, de a se scoate în adresă momentul împlinirii celor 80 de ani, a stârnit plăcere şi însufleţire în şirul preoţimei.

Un punct însemnat din programă a urmat, lucrarea preotului *I. Neagoe* despre „uniformitatea serviciului divin“. O lucrare bine aranjată şi cu studiu făcută.

Pentru studiul depus în ea, conferinţa i-a şi votat recunoştinţă la protocol.

Tot în şirul lucrărilor putem înşira aci referada preotului Al. Băieşan asupra rapoartelor anuale ale preoţilor.

Raportul acesta bine lucrat, urmat şi de esplicările clare ale şefului, a făcut o bună orientare asupra cum au de a se face pentru viitor rapoartele anuale.

Tot acestea au dat ansă la discuţii şi desbateri serioase, cari totdeauna aduc lămuriri şi netezesc colţurile ghimpoase din calea adevăratei lumini.

Tractate punctele toate, ne-am văzut cu drag în număr complet la masa albă din casele ospătăriei Maxim. S'a închinat, din partea şefului pentru I. P. Sfinţitul Părinte, distinsul nostru Metropolit *Ioan.* S'a vorbit pentru şeful tractual din partea mult apreţiatului nostru coleg. Gh. Muncuş, iar C Suciu a vorbit pentru cimentarea solidarităţii în sinul preoţimei, şi preotul Fl. Rusan pentru dragostea către chiemarea ce am luat asupra-ne, apoi Moruşca, Băeşan, etc. pentru prosperarea bisericii.

Făcând bilanţul, faţă de anii trecuţi aflăm, că am pus la activul nostru progres, în ţinuta noastră, în prezentare, în interes pentru ale noastre afaceri, în lărgirea cercului de cunoştinţe, toate datorite conferenţelor noastre preoţeşti, fără de cari azi nu am mai putea trăi.

Nu mai venim la conferenţe pentru frica pedepsei ce s'ar dicta din partea ori şi cui, ci vom merge din dragoste, din ambiţiunea ce trebue să ne-o înşire munca ce o săvârşim, din simţ de datorinţă, din însaşi necesitatea vieţii noastre intelectuale, fiind conferenţele noastre tot atâtea arterii principale în organismul nostru. Şi când toţi vom face aşa, atunci, numai atunci vor fi atinse înaltele scopuri ale conferenţelor noastre, cât şi ale întemeetorilor acestora. *„Delamog“.*

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători a* „Adormirei Maicei Domnului“ *numărul proxim al foii noastre apare Luni, la orele obicinuite.*

•

Adunarea dela Vinţ. Duminecă în 23 August n. şi-a ţinut darea de seamă deputatul cercului Vinţul-de-jos, *Dr. Iuliu Maniu*, în faţa alegătorilor săi, întruniţi în adunare poporală în Vinţul-de-jos, în număr de peste 2000. Frumosul discurs al domnului deputat Dr. *Iuliu Maniu* îl vom da în întregime. Acum notăm, că a fost însoţit de deputaţii naţionalişti Dr. Ioan *Suciu*, Dr. Aurel *Vlad* şi Coriolan *Bredicean,* cari asemenea au vorbit poporului. S'a votat o moţiune potrivită şi s'a trimis telegramă omagială Maiestăţii Sale la Ischl.

*

Alegere de patriarh. Scriu ziarele maghiare, că Maiestatea Sa nu a aprobat alegerea episcopului *Smejanovici* de patriarh al bisericei gr.-ort. sârbeşti, din motivul, că nu ştie ungureşte. Despre aceasta preaînaltă hotărâre congresul bisericei sârbeşti va lua act într'o şedinţă care se va ţinea în curând, apoi congresul va fi prorogat, şi se va întruni numai în Septemvrie, pentru a face alegere nouă de patriarh.

•

Congresul studenţilor români. Cetim în ziarele din Bucureşti, că congresul studenţesc se va ţinea în 7 şi 8 Septemvrie v. c. în Iaşi. Se crede, că vor participa 400 de studenţi români, din toate ţările locuite de Români. Şedinţele se vor ţinea în teatrul naţional. Au promis că vor merge la Iaşi şi vor ţinea studenţilor câte o conferenţă domnii Maiorescu, Delavrancea, şi alţii.

*

Serbările Saşilor. Festivităţile culturale ale Saşilor s'au ţinut anul acesta în Şinca-mare. Au fost bine cercetate.

•

Consiliu comunal suspendat. Din Blaj se vesteşte, că consiliul comunal de acolo, compus numai din Români, a fost suspendat de către comitetul administrativ al comitatului Alba-inferioară, din motivul, că nu-şi împlineşte chemarea în înţelesul legii. Cine ştie ce va mai fi la mijloc?

•

Premiul prim. La alergarea de cai aranjată nu de mult din partea escadronului de cavalerie din Râşnov, premiul prim l-a câştigat domnul *Zeno de Puşcariu*, sublocotenent şi fiiul domnului judecător regesc în pensiune *Iuliu cav. de Puşcariu.* Domnul sublocotenent a câştigat şi la alergările de cai din Sibiiu premiul prim, în primăvara anului acestuia.

*

Instalarea noului paroh romano-catolic din Sibiiu, prinţul *Hohenlohe,* se va face în 29 Septemvrie n. c. cu mare solemnitate.

*

Teatru român în Sibiiu. Precum aflăm, o societate de diletanţi din Sibiiu va aranja în 4 Sept. st. n. o representaţie teatrală, cu concursul dlui şi dcamnei *Z. Bârsan.* Se vor preda două piese teatrale (comedii) necunoscute publicului nostru şi apoi declamaţii. Sperăm, că societatea română din Sibiiu va şti aprecia şi sprijini şi de astădată ostenelile şi jertfele ce în special dl şi doamna Bârsan le pun în serviciul începutului teatrului românesc! Representaţia se va da în sala cea mare a *Casei Naţionale.*

*

Universitatea a treia. In Septemvrie va merge o mare deputaţiune din Seghedin la Budapesta, ca se înmâneze Maiestăţii Sale un memorand, în care se cere, ca a treia universitate să se înfiinţeze în oraşul Seghedin.

*

L'a omorât glonţul. In Lipova a ţinut manevre artileria armatei austro-ungare. Păzitoriul de câmp *Bireescu* a găsit pe urma ei un glonţ de tun pe câmp, întreg încă. L'a luat în mână, dar în momentul acela glonţul a explodat şi l-a rupt în bucăţi pe bietul om. Oamenii de pe câmp, cari au auzit puternica detunătură, au alergat la faţa locului, şi au adunat particelele din corpul nefericitului om, resfirate pe câmp. A remas în urma lui o văduvă cu şase copii.

*

In loc de moarte — trei ani. Corporalul Iszlai din regimentul 62 de infanterie, domiciliat în Murăş-Oşorheiu, şi-a împuşcat amanta, apoi a încercat să se sinucidă, dar n'a succes. A fost arestat şi tribunalul militar l-a judecat la moarte prin streang. Maiestatea Sa însă, cu ocaziunea serbării zilei nasterei, i-a schimbat pedeapsa în *trei ani* de închisoare.

*

Expoziţie de galiţe să ţine în 11 şi 12 Octomvrie n. c. în Lugoj, în localităţile de vară ale hotelului *„Concordia"*. Anunţările au să se facă până la 25 Septemvrie, la comisiunea încredinţată cu aranjarea expoziţiei, şi cu cancelaria în palatul comitatens, dela care se pot cere informaţiile mai amănunţite.

*

Şcoală de cântări bisericeşti există în Piatra Neamţu, în România, condusă de bătrânul cântăreţ bisericesc Nicolae I. Barcan. S'a înfiinţat la anul 1869. Dela înfiinţare până astăzi au cercetat'o şi absolvat'o 416 de elevi, cei mai mulţi fiĭ de ţărani, cari au fost aplicaţi apoi ca cantori la diferitele biserici. E interesant, că ca elev al şcoalei acesteia şi-a început cariera şi părintele Arhimandrit *Ungureon,* astăzi paroh al bisericei române din Canada.

*

Cinci regimente nouă. Armata română se va înmulţi cu cinci regimente noi de artilerie. Spesele sunt trecute în budgetul statului de pe anul care urmează. Cu aceste cinci regimente noi armata română are 18 regimente de atilerie. S'au comandat deja pe seama regimentelor noi de artilerie trebuincioasele 48 de tunuri cu repetiţie. Cum se ştie, artileria română e una din cele mai bune în Europa.

*

Ciuma în Rusia. După ce în guvernamentul Astrahan şi în altele din Rusia e constatată în mod oficios existenţa ciumei, care grasează în mod epidemic şi primejdios, statul român a oprit întrarea în ţară a călătorilor veniţi din Rusia, înainte de a li-se face vizită medicală şi de a fi puşi sub supraveghere timp de cinci zile, socotite dela sosirea lor la hotarele ţării.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniuniunei sodalilor români din Sibiiu" pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Dr. Nicolae Ionescu, advocat în Caransebeş 5 cor.; Const. Moldovan, paroh (Roşia săs.), soţia sa Zoriţa n. Dandea şi fiiul lor Mircea C., dela toţi 40 bani; George Poponea, vice-prez. Reun., soţia sa Elisabeta n. Aron şi copiii lor George, Victor, Emilia şi Dorin, dela toţi 60 bani şi Vic. Tordăşianu prez. 10 bani.

*

Al 133-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu" a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Maria Stoiţă, soţie de epitrop.

Acesta este al 133-lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Din Marpod ni-se scriu următoarele: Dumineca trecută pe la orele 6, 10 şi 11 noaptea s'a descărcat asupra comunei noastre Marpod un vifor groaznic şi peatră foarte mare. Casele le-a descoperit, şurile aproape toate s'au prăbuşit, grânele prin şuri le-a udat ploaia, aşa că acum acolo se strică, altele sunt noroite în şuri foarte rău. Hotarul întreg, şi tot ce e pe el, grindina în mărimea ouălor, a nimicit de tot. Nimic nu a mai rămas, să crezi că o să se mai facă ceva. Anevoe se va aduna un car de cucuruz la toamnă de pe hotarul întreg. Cucuruz, otavă, ovăs, napi, crumpene, nu mai avem, toate sunt nimicite. Casele stricate, ferestrile rupte. Varul de pe păreţi tot bătut ca cu ciocanul. Stava de cai a prins-o vremea cea grea în marginea satului şi a luat-o apa. Cam la 200 de cai sunt morţi, perduţi şi betegi.

*

Teatru în Brad Tinerimea română din Brad şi jur învită la petrecerea împreunată cu representaţiune teatrală urmată de dans, ce se va aranja în Brad, hotel „Central", în ziua de sf. Mărie la 28 August n. Inceputul precis la orele 8 seara. Venitul curat e destinat pentru acuirarea unei biblioteci teatrale. Se joacă piesa *„Nepotul răsfăţat"*, farsă în 5 acte, traducere de I. Şuluţu, prelucrată de T. V. *Păcăţian.* Urmează apoi dans până 'n zori.

*

Petrecere în Faureşti. Comitetul parohial din Faureşti învită cu toată onoarea la petrecerea de dans împreunată cu banchet, ce se va aranja în 30 August n. cu ocaziunea punerii petrei fundamentale la noua biserică din loc. Preţul unui tacâm la banchet 3 cor. Preţul de întrare la petrecere de persoană 1 cor. Inceputul banchetului la 2 oare p. m. Inceputul petrecerei la 7 oare sara. Venitul curat este destinat în scopul bisericei din loc. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Industria de ţiglărie a ajuns la noi într'o stare înfloritoare. Acest resultat e de atribuit în mare parte cunoscutei firme M. Bohn & comp. şi de aceea cu bucurie luăm la cunoştinţă, că această firmă activă în curând va înfiinţa în Békéscsaba un mare etablissement, care va aduce mari câştiguri acelor împrejurimi.

Nr. 9306 Şcol. 1908.

Concurs.

Pentru conferirea unui stipendiu de una mie (1000) coroane din fundaţiunea Moga se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român."

La acest stipendiu pot concura tineri români gr.-or. din arhidieceză, cari studiază ştiinţele filosofice sau juridice.

Cererile de concurs să se trimită în terminul normal la consistoriul arhidiecezan, însoţite de următoarele documente:

a) carte de botez;

b) testimoniu şcolar;

c) testimoniu dela medic despre starea sănătăţii.

d) testimoniu de avere.

Cererile întrate după terminul indicat, nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 8 August 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 8291/1908 Epitr.

Concurs.

Din fundaţiunea fericitului Dr. Avram Mihaiu să publică concurs pentru un stipendiu de 300 coroane, pe anul şcolar 1908/1909, cu termin de 30 zile dela prima publicare.

Reflectanţii pot fi elevi dela şcoalele comerciale, gimnaziale ori reale, cari produc:

1. Atestat de botez.
2. Atestat şcolar cu calcul bun şi purtare esemplară.
3. Atestat de paupertate.

Preferiţi vor fi ceteris paribus rudeniile defunctului şi tineri din comuna Balomir.

Sibiiu, 2/15 August 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur". Din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară"*, de *Teodor V. Păcăţian,* au apărut până acuma *patru* volume, şi stau gata pentru a fi puse sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

*

„Biserica ortodoxă română", revistă periodică eclesiastică a sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române, anul 32, numărul 4 pe Iulie. Cuprinsul e următoriul: Impresiuni dela biserica rusească din capitală. Motivele credinţei mele. Câteva cuvinte asupra cazaniei Sf. Efrem Sirul. Hrisostom ca educator. Ciprian. Ediţia prohodului ieromonahului Macarie şi ediţiile altora. Cassa bisericei şi cassa şcoalelor. Virtuţile cardinale. Evangelia sau viaţa şi învăţătura domnului nostru Isus Cristos. Mişcarea în personalul clerical din ţară. Donaţiuni. Publicaţie. Administraţia Bucureşti, strada Principatele unite Nr. 60. Abonamentul 12 lei la an.

Serate de ale meserieşilor nostri.

Cu tot năduful verii, „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu", stăruitoare în toate, la 30 Iulie şi-a ţinut a 7-a şedinţă literară (a 3-a festivă) din a. c. In absenţa prezidentului Victor Tordăşianu, şedinţa a fost condusă de vice-prezidentul George Poponea. In discursul de deschidere al şedinţei, dl vice-prezident se rapoartă la faptul trist al încetării din viaţă a vrednicului măestru cismar N. Domnariu, carele purtând deosebit interes pentru trebile Reuniunei şi fiind unul din cei mai vechi membri ai ei, Reuniunea din acest trist incident a arborat steagul cernit pe case, mai departe prin o anume deputaţiune, în frunte cu prezidentul, a asistat la actul înmormântării, ear corul funebral al nostru a executat cântările ocazionale. Numele harnicului măestru şi al bunului creştin Domnariu, de sub a cărui mână au eşit număroşi buni învăţăcei şi sodali cismari, s'a eternizat în analele Reuniunei şi prin anumite sume dăruite de cunoscuţi la fondul văduvelor şi orfanilor meseriaşilor nostri. După toate acestea dl Poponea ne pune în vedere, că „Clubul român din Viena" de sub protectoratul generalului A. Lupu, în semn de recunoştinţă pentru vredniciile prezidentului nostru Tordăşian şi drept încurajare pentru continuarea lucrărilor folositoare, în adunarea generală din 4 Iulie n. c. la proclamat „membru onorar" al său.

„..Această distincţie o considerăm, nu numai ca o răsplată a muncii desinteresate şi cinstite pentru prezidentul nostru, ci şi ca o podoabă a Reuniunei noastre. Drept aceea cuvine-să, — zice dl Poponea, — ca şi noi să luăm parte la această bucurie a lui şi să-i dorim, ca părtaş să se facă încă mulţi ani de stima ce i-o păstrează acei ce ştiu preţui pe cei muncitori".

De încheiere dl Poponea bineventează cele preste 120 persoane prezente şi declară şedinţa deschisă.

Dl S. Duca, notarul Reuniunei, ceteşte sumarele şedinţelor administrative, după cari viceprezid. Poponea ceteşte bogatul istoric al „Reuniunei pelarilor din Porceşti", înfiinţată la 1808, care e ascultat cu viu interes. Acest istoric merită se fie publicat în întregime. Un tiner distins, dar modest elev al conservatorului din Viena, ne-a predat o strofă a unei poezii de Cosbuc, mai întâi aşa după cum o declamează un debutant serios, apoi cum ar preda-o unul comic, altul tragic, etc. etc. Vii aplauze au acoperit prestaţiunile tinerului, care nu voeşte se fie numit. Ne-a cântat apoi sod. lăcătuş P. Munthiu mai multe doine, dar ne-a încântat şi cu fluerul. Gramofonul zidarului I. Moldovan şi-a produs şi el efectul dorit, după care a urmat măestrul compactor P. Ilieş cu bucăţi alese din „Regule practice de bunăcuviinţă între oameni" de Marin F. Livescu, intitulate „Nu se cuvine", cetite la înţeles.

Aceste regule ar fi bine să se cunoască în cercuri cât mai largi. Micul Traian Moga cu violina, ear tinerul I. Ţinţiu, cu cântece potrivite au ţinut să ne distreze. A plăcut mult mititica Vasilica Niculescu cu o declamaţie predată în trei limbi. Bun a fost şi G. Coleşianu cu o poezioară predată cu destul simţ.

Impărţite 12 broşurele între participanţi şi dl Poponea mulţumind publicului şi debutanţilor, învită la şedinţa din 27 August n. c. *„Călătorul"*.

Din public.+)

Mulţămită publică.

Subscrisul în numele comitetului parohial îmi ţin de datorinţă, ca cu ocaziunea sfinţirei sfintei biserici din comuna noastră Şaroş — de nou renovate şi pictate — să mulţămesc tuturor măestrilor şi în deosebi pictorului Ioan Tudor din Şeica-mare, care peste aşteptarea noastră ne-a înfrumseţat sfânta casă de rugăciuni a Domnului.

Mulţămesc mai departe tuturor celor ce au asistat la sfânta rugă, acelor ce au luat parte la banchet, acelor ce au luat parte şi la petrecerea aranjată cu această ocaziune, mulţămesc cu deosebire acelor Domni şi Doamne, cari poate prevăzând spesele cele multe au binevoit a contribui cu următoarele suprasolviri:

On. domn ppresbiter Romul Mircea, Dr. Alexandru Morariu, adv. câte 3 cor. Dl notar Klein Henrich 4 cor. Ioan Nistor, contabil, maisterul Setz, Albu, teolog, Victor Morariu, câte 2 cor. Ştefan Pocan, înv., doamna Gomboş, măestru Horman, Vasile Şerban, preot, Ştefan Şerban, Ioan Galea, Nicolae Boer, preot, Victor Căburean, câte 1 cor. Anton Sencovici, Dimitrie Pulca, preot, doamna Müller şi Dan Artimon, câte 50 fil.

Deci s'a încassat, atât dela banchet cât şi dela petrecere suma de 255 cor. 80 fil. iar spese cu banchetul şi petrecerea au fost 173 cor. 40 fil., prin urmare am avut un venit de 82 cor. 40 fil. care s'a alăturat pentru înfrumseţarea sfintei biserici.

Mulţămesc încă odată tuturor celor cari ne-au onorat cu prezenţa lor.

Şaroş, la 6 August 1908.

Dionisiu Chendi
preot.

*

Cu ocaziunea petrecerii arangiate la 29 Iunie v. c. în favorul bisericii gr.-or din Brad, au binevoit a contribui următorii: Emanoil Comşa, Dr. I. Papp şi Atanasiu Brana câte 5 coroane. Nic. Obadan, Petru Rimbaş, Bagoly Samuel, Dem. Man, şi Pratser Iosef cât 4 coroane. Emil Rusu, Nic. Timbus, Irimie Papp, Wenzel Adolf, şi Sabin Iula, câte 3 coroane. V. Boneu, I. German, Savu Stanilă, Alex. Sabo, Tanase Tonţa, L. Miheţ, G. Bolcu, Mich. Stoia, Bolcu Adam, Herţa T., Ioan Felea, George Parău, Costea Iosif, Is. Valentir, Petru Giurgiu, Nic. Cainap, Adam Damian, Iula Adam, Bota Eliza, I. Angel, M. Ivan, Pavel Lazar, I. Benea, G. Muşat, St. Oţel, I. Furdui, Vas. Damian, Florea Ursu, Nic. German, Pavel Pop, Ilie Zerna, G. Dirina, D. Chendi, Val. Orşa, Stef. Corpade, I. Săbău, Amos Halmăgean, Andron Bogdan, Dem. Siclovan, G. Feier, Nic. Costea, G. Copos, fiecare câte 2 coroane. Graţiana Boneu, M. Corinda, P. Mateeş, Sabin Dan, George Iula, Copos Lazar, Trifa Toader, G. Irsdenca, Stoikovitz S., M. Bogdan, Mariuţa Pârva, Lazar Suciu, Teod. Ghioanca, R. Ferencz, A. Oarcea, Roba Gerasim, Nic. Borza, Werner Armin, Pârva Lazar, Petru Lupea, Perian Pârva, Aur. Bradean, B. Petroviciu, G. Popa, Tecla Popa, G. Popa teolog, Lazar David, Nemes Gy. şi Golcea George fiecare câte 1 cor.

Venitul brut a fost 163 coroare. Spese au fost: 60 cor. Venitul netto: 103 coroane. P. T. contribuenţi li se exprimă profundă mulţămită.

Brad, la 26 Iulie 1908.

Ioan German
epitrop-cassar.

*

Pe calea aceasta se chitează, cu cea mai mare mulţămită, suprasolvirile date pentru desp. Dsmărtin al Asociaţiunei, cu ocazia petrecerii din *Boian* (27 Iulie st. v.) Dăruitorii sunt următorii:

Dl. I. Radeş, cor. 3·50, dnii L. Pascu, P. şi I. Coman, câte 1·50 cor., dnii N. Costea Aug. Cheţanu, I. Langa, I. Popa, P. Sămărtinean, Gh. Negrea, I, Moldovan şi D. Boilă câte 1 cor., dnii I. Popoviciu, Ios. Boilă, I. Popp, P. Ivan, Quint. Viciu şi Alex. Măcuţiu câte 50 fil.

In numele comitetului aranjator:

Ioan Duma
st. în ştiinţe.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 526/1908 of. ppresb. [243] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele noastre confesionale în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Cetăţii de peatră, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Văleni**, salar 1000 cor., dela popor 440 cor., şi dela stat ajutor 560 cor., cuartir, ¹/₄ jugăr grădină şi competinţă de lemne de încălzit.

2. **Vima mare**, salar 1000 cor., dela popor 140 cor., şi din ajutor de stat 860 cor., cuartir, grădină şi 2 orgii lemne de încălzit.

3. **Vima mică**, salar 1000 cor., dela popor 200 cor. şi din ajutor de stat 800 cor., cuartir şi grădină.

Invăţătorii aleşi în aceste comune sunt îndatoraţi a instrua pe elevi în cântările bisericeşti a-i conduce în toate Duminecile şi sărbătorile la biserică şi a cânta cu ei în cor respunsurile dela sfta liturgie. Invăţătorii vor conduce şi lucrările din grădina de pomărit a şcoalei, instruind pe elevi în cultivarea pomilor.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi, vor înainta subscrisului oficiu petiţiile concursuale instruite conform legilor în vigoare (estras de botez, testimoniu şcolar, absolutoriu pedagogic şi diploma de învăţător) în terminul indicat, iar spre a face cunoştinţă cu poporul se vor prezenta în vreo Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a cânta.

Lăpuşul unguresc, 4 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cetăţii de piatră în conţelegere cu respectivele comitete parohiale.

Vasile Duma
protopop.

Nr. 318/1908. [244] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători la şcoalele poporale confesionale gr.-or. române din comunele mai jos numite în protopresbiteratul Iliei, să escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Booz**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir, lemne de foc şi grădină şcolară.

2. **Târnăviţa**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir, lemne de foc şi grădină şcolară.

3. **Brădăţel**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir şi lemnele necesare de foc.

4. **Glodghileşti**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir şi lemnele necesare de foc.

5. **Furcsoara**, cu salar de 600 cor. şi anume: 500 cor., din darea cultului bisericesc şi 100 cor. din fondul de bucate, cuartir în natură, grădină şi lemnele necesare de foc.

Cel ales va avea a provedea învăţământul şi în şcoala de repetiţie.

6. **Sirbi**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir, grădină şcolară şi lemnele necesare de foc.

7. **Valealungă**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir corăspunzător şi celelalte edificii economice, grădina prescrisă de lege şi lemnele necesare de foc; alesul va funcţiona şi ca cantor, pentru care va primi venitele cantorale îndatinate.

Salariile cu 1 Iulie 1910 să vor întregi parte din mijloacele bisericilor parte dela stat până la suma prescrisă de lege.

Cuincuenaliile la acestea posturi să computa numai după anii serviţi la respectiva şcoală, după instituirea definitivă.

Aleşii învăţători primesc pe lângă altele îndatorirea să cânte cu elevii Dumineca şi în sărbători la liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupa vreunul din acestea posturi, să şi aştearnă cererile provăzute cu documentele prescrise subsemnatului oficiu în terminul deschis şi să se prezinte în vre-o Dumineca sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Ilia, la 7 August v. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Iliei, în conţelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresb.

---

213 sz. végreh. 1908. [246] 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhirré teszi, hogy a szerdahelyi kir. járásbiróságnak 1908 évi V. 126/2 sz. végzése folytán Dr. Schiau Miklós ügyvéd által képviselt Bestiu Panfilie l. Iuon sinnai lakos alperes részére Bestiu Iuon l. Iuon sinnai lakos felperes ellen 241 kor. 35 fil. tőkekövetelés s jár. erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 812 kor. becsült ingóságokra a szerdahelyi kir. jbiróság 1908 V. 126/1 számu végzésével az árverés elrendeltetvén, annak a korábbi vagy felülfoglaltatók követelése erejéig is amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán zsinna község határán a tomnatik nevü havason leendő megtartása határidőül **1908 évi szeptember hó 1 napján délelőtt 11 órája kitüzetik,** a mikor a biróilag lefoglalt ló, sertések széna, és 2 drb ökör, é egyéb ingóságok a legtöbbet igérőnek készpénzfizetés mellett, szügség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kilégittetéshez jogot tartanak, hogy amennyiben részükre a foglalás korában eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tünik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldöttnél irásban vagy pedig szóval bejelentetni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdetménynek a biróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számittatik.

Kelt Szerdahelytt 1908 évi Áug. hó 17 napján.

Báthor Jozsef
kir. birósági végrehajtó.

Recomandă cu preţuri cunoscute de ieftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie".

Pălării

păroase pentru preoţi rom. à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, cu formă foarte frumoasă, care e foarte apreciată, uşoară, cu peri scurţi, căci numai atunci e frumoasă şi durabilă.

Pălării

netede, pentru preoţi rom., cu margine mai lată ca la cele de sus, din păr de iepure, à cor. 8·— şi cor. 6·—.

(234) 1—6

Subscrisul absolvând cursul de croit la şcoala de stat din Sibiiu, aduc la cunoştinţa On. Public român că cu începere dela 1 August st. n. a. c. mi-am deschis

Atelier de pantofărie

Strada Rosenanger Nr. 21,

în care se confecţionează tot felul de ghete pentru dame, domni şi copii.

Rugând On. Public pentru binevoitorul sprigin, promit că voiu servi întotdeauna cu marfă bună şi lucru solid.

Cu stimă:

Laurenţiu Nemeş,
măiestru pantofar.

(245) 1—5

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 23—40

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 9—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

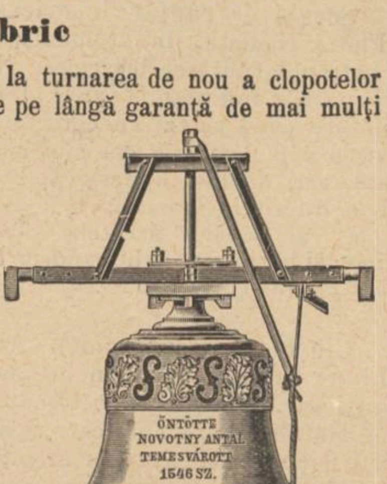

M. BOHN & COMPAGNONI

KIKINDA MARE şi ZOMBOLYA.

Cel mai vechiu, mai mare şi mai bun etablisement din monarhia Austro-Ungară e

FABRICA DE ŢIGLE a lui BOHN

în KIKINDA MARE şi ZOMBOLYA.

Infiinţată în 1864. — Referinţele cele mai favorabile. — Infiinţată în 1864.

Producţiune anuală de 50 milioane

a ţiglelor sigure de coperiş ale lui Bohn, pat. c. şi r.

IN OXID DE FER SAU NATURAL SAU LA DORINŢĂ VĂPSITE CU THEER.

PRODUCTE: Ţiglele sigure de coperiş patentate ale lui Bohn. Coperiş ieftin şi frumos.

(203) 4—10

Cataloage ilustrate şi mustre, gratis şi franco.

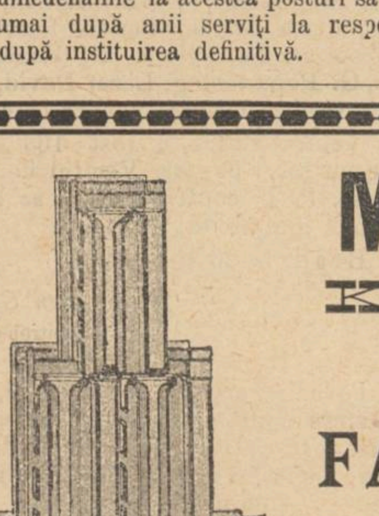

Fabric. de Nagykikinda.
Ţigle de siguranţă pentru acoperiş, patentate, sistem Bohn, Nr. 272.

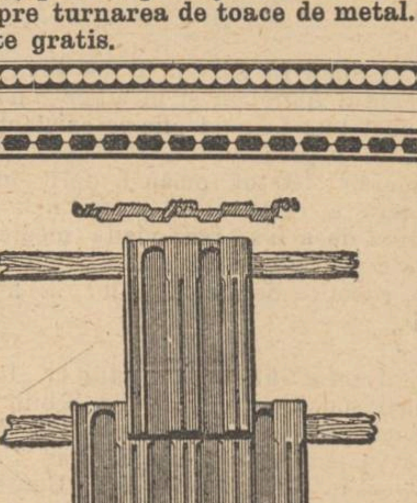

Fabricat de Zsombolya
Ţigle de siguranţă pentru acoperiş patentate Nr. 253.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 90 Sibiiu, Marți 19 August (1 Septemvrie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Tâlcuirea „fericirilor“.

III. Fericiți sunt cei flămânzi.....

Fiți *blânzi*, — zicea Isus Cristos, — însă blânzi numai față de oameni. Față de răul, de păcatul din om, se nu fiți cu nici o cruțare. Pretutindenea și totdeauna, în sine și în alții, se caute omul numai adevărul și înainte de toate numai adevărul. Fără adevăr și fără dreptate viața omenească nu e viață, ci e o tânjire dobitocească. Fără a fi stăpânit de adevăr, omul cugetă numai la aceea, să se sature și să se încălzească, își perde demnitatea de om și devine animal, dobitoc dur. Fericit e deci acela, care nu și-a perdut încă pofta de a prinde adevărul, care-l atrage spre sine, ca razele de soare firul ierbei de curând încolțite.

Fericiți sunt cei flămânzi și setoși după dreptate, — zice Mântuitorul nostru Isus Cristos, — că aceia se vor sătura! Fericiți cei ce caută adevărul, ca cel flămând pânea, ori ca cel sătos apa!...

Când căutăm vreun lucru, îl căutăm și îl căutam, lungă vreme, iar dacă nu-l găsim, îl dăm uitării. Dar dacă cel flămând caută mâncare, el nu-și va uita foamea, decât numai dupăce s'a săturat, și în situația aceasta, o coajă de pâne, ori un pumn de poame, îi va fi mai de mare preț decât un car de aur, ori o îngrămădire de onoruri mari. E cunoscută doară povestea celui ce și-a perdut calul prin pustie și acum trebuia să facă drumul pe picioare, fără a mai fi avut la sine merinde. Foamea începe să-l tortureze. El e obosit, abia poate să se miște mai departe. De odată vede însă în vârful unei grămezi de nisip un săculeț negru. Bietul om aleargă până la săculeț, pune mâna pe el și-l deschide, dar în momentul următor îl aruncă departe dela sine. In săculeț era aur, iar bietul om spera, că va afla în el câteva poame uscate, cu cari să-și poată stâmpăra foamea.

Oferiți celui flămând și celui sătos mâncare și beutură, ori apoi bunuri, palate, onoruri, putere și distincții, și veți vedea, că el renunță la toate și nu vrea alta, decât să se sature și săși stimpere setea!

Fericiți sunt deci toți aceia, cari în felul acesta prețuiesc adevărul mai presus decât toate în lume, mai presus decât avere, onoruri și putere!

Vorbim mult despre *adevăr* și despre *dreptate*, și ne sbuciumăm, că de ce lipsesc ele din lume? Dar desvoltat'am noi vre-o forță, datune-am vre-o silință, ca ele să fie, *să existe* în lume? Milioane de oameni lucrează zilnic, de dimineața până sara, fără întrerupere, pentruca să-și câștige hrana trebuincioasă vieții. Unii își pleacă spatele în urma plugului, alții lucră la răsboiu, alții iarăși aruncă mrejile în mare, pecând alții bat fierul aprins, cu ciocanele cele puternice. Pentru a pune mâna pe mărgelele cele scumpe se scufundă omul până în adâncimile mării, ori urcă piscurile cele mai înalte pentru a împușca câte o pasere rară, sau întră în pământ ca cârtița pentruca să scoată din fundul pământului aurul, argintul, fierul, cărbunele, și altele.

Intrebuințează însă aceleași milioane de oameni fie și numai cea mai mică particică din truda lor pentru a scoate din noroiu aurul *adevărului* divin și margelele *iubirei* lui Cristos?..

Mii de învățați cutrieră cu mari greutăți pustietăți lipsite de apă, trec peste mări furtunoase, se ridică până la cele mai înalte piscuri ale munților, numai pentruca să vadă, dacă nu locuesc cumva și pe acolo seminții necunoscute de oameni. Avem însă spirite mari, cari chiar și numai de pe loc, de acasă, se facă contemplațiuni asupra temei, cum am putea se ne întocmim *mai bine* viața aceasta?

Am învățat să cunoastem părțile din cari e compus soarele, am aflat particularitățile stelelor celor mai îndepărtate, dar cu privire la noi înșine nu suntem în stare de multeori nici se spunem cari sunt părțile fundamentale ale *adevărului* și cari sunt însușirile acestuia?

Dacă toată grija noastră, toată silința și toată vremea noastră o întrebuințăm pentru vitele din grajd, pentru varza din grădină, pentru săcara din câmp și pentru mreaja ce o aruncăm în mare, negreșit că copiii nostri rămân neîngrijiți și în urmă nu vom prea avea motiv să ne mândrim cu ei. Și tot așa de puțin îngrijit e în viața noastră și adevărul. Nu ne putem mândri cu el. De aceea e și viața noastră așa de grea. Nimic nu ni-se întâmplă și nu ni-se formează după plăcerea noastră.

Priviți numai la viața popoarelor celor mai culte, celor mai luminate. Cât de înaintată e la ele știința. Ce înțelepte sunt legile lor. Câtă avuție trece prin mânile lor. Și totuși, în viața lor e o confusie desăvârșită. Un popor asuprește și despoae de ce are pe celalalt, pe poporul vecin. Pentru a putea pune mâna pe aur și pe diamant, fratele omoară pe fratele seu. In altă țară se mușcă și se mănâncă între olaltă popoarele, naționalitățile, ca animalele sălbatice. Și iarăși în altă țară diferitele partide să dimit la tot felul de fapte rușinoase, chiar și la crime, numai pentruca să învingă asupra partidului contrar. Pretutindenea deci neînțelegere, ceartă, ură și volnicie. Motivul e totdeauna și pretutindenea același: *lipsește adevărul și dreptatea!* Toate celelalte ar fi, dar omului îi lipsește adevărul, și tocmai de aceea lipsește *pacea* și *armonia* în viață. Nu e cu nimic mai bine, firește, nici la noi. In evangelia lui Luca se spune, cum odată au venit unii la Isus și iau povestit de Galileenii, al căror sânge Pilat l-a amestecat cu sângele jertfei lor. Și Isus le-a răspuns: „Credeți voi că Galileenii acestia au fost vinovați în fața tuturor Galileenilor și au fost păcătoși pentrucă au suferit aceasta? Eu zic că *nu*, ci dacă nu vă îndreptați, toți vă veți prăpădi la fel. Ori credeți voi, că cei optsprăzece, peste cari a căzut turnul din Siloah și i-a omorât, au fost vinovați în fața tuturor oamenilor cari locuiau în Ierusalim? Eu vă zic *nu*, și dacă nu vă îndreptăți, toți aveți se muriți astfel“.

Cuvintele acestea se potrivesc și la noi. E rău la unele popoare, dar ele nu sunt mai păcătoase decât noi. Poporul sărăcește. Pământul nu mai produce din destul. Câștigul e tot mai mic. Relele se înmulțesc. Toate acestea lipsuri, chiar și sărăcirea țării, toate vin de acolo, că noi nu căutăm să ne nisuim în prima linie spre împărăția lui Dumnezeu și spre dreptatea lui. Noi din contră, căutăm să câștigăm dintâiu aceea, ce și așa ne-ar cădea mai târziu de-a gata în poală. Mărul trebue sădit ântâiu, apoi poți aștepta să-ți aducă rod. Noi însă căutăm după mere, în credința, că pomul se sădește și crește singur dela sine.

Judecați singuri, dacă e bine cum se procedează la noi cu pământul, cu rodul pământului care ne naște și ne crește. Il jefuim și devastăm în toate chipurile. Pământurile noastre vin arate fără întrerupere, până ce le-am folosit de tot și țara încetă de a mai avea recoltă. Atunci lăsăm în pace pământul, nu ne mai apropiem de el. Lucrăm alt pământ, iar cel folosit mai înainte rămâne să se înțelenească de nou. Cu pământul cel nou aceeași procedură. Pădurile vin estirpate fără cruțare. Unde nu de mult mai erau păduri seculare, cu brazi înalți, abia dacă mai găsești o tufă de spini. In urma esterminării pădurilor ni-s'au umplut râurile de nisip, și teritorii întregi sunt acoperite cu nisip. Prinsul peștilor apoi încă se face așa, ca și cum pescarii nu i-ar scoate din apă pe cale dreaptă, ci i-ar fura. Cu mreaja se scot la mal milioane de pești, gata de a fi trimiși mai departe, dar lipsesc puterile de muncă. Peștii rămân la mal, munți întregi de ei, și putrăzesc, ca tristă mărturie despre mania omului de a strica tot ce produce natura.

De ce însă toate acestea? De aceea, fiindcă în om nu este sentiment de dreptate. Dacă oamenii își determină viața, nu în urma conștienței lor, ci în urma corpului nesațios, dacă omul nu e alta pentru om, decât lup, atunci nu pot să se poarte oamenii nici față de darurile naturei altcum, decât numai ca niște lupi. Vezi câte unul, cum și-a rupt dintr'un loc o bucată bună și fuge cu ea altundeva, pentru a da aci de o nouă bucată bună.

Oamenii, cari nu poartă în inima lor adevărul dumnezeesc, nu consideră lumea și viața decât de un teren general pe seama furtului și al răpirei volnice. Cel mai tare ia dela cel mai slab aceea ce-i place.

Oameni ca acestia nu înțeleg, că lumea întreagă e o biserică mare și nemărginită, un templu al lui Dumnezeu, și că viața întreagă omenească e un serviciu dumnezeesc neîntrerupt, o închinare continuă în fața dumnezeirii. Cel puțin așa ar trebui să fie în realitate. Inima noastră ar trebui să fie o sfințenie mare, tronul dumnezeirii, de unde, ca dintr'o candelă sfântă, ziua și noaptea se ardă și se lumineze, fără a se stânge, clar și luminos, *adevărul și dreptatea lui Dumnezeu.*

Fericit deci, celce caută *dreptătea* aceasta, ca cel flămând pânea, pentrucă sigur o va afla și se va sătura!

Invinuiri nedrepte.

Intr'un răspuns publicat nu de mult în „*Revista Economică*“, și reprodus și de alte ziare românești, domnul director al „Albinei“, *P. Cosma*, s'a aflat îndemnat a învinui și ziariul nostru, că ar fi contrar „Albinei“ și al băncilor românești. In interesul adevărului și spre informarea publicului ne vedem siliți a declara, că domnul *P. Cosma* e în rătăcire când susține și ne aruncă învinuirea aceasta.

Ziariul „*Telegraful Român*“ e condus de o comisiune anume instituită de marele *Andreiu*, ai cărei membri toți sunt și asesori consistoriali, și toți și acționari ai „*Albinei*“ și ai altor bănci românești. Ba unii fac parte chiar și din direcțiunea și din comitetul de supraveghiere al „Albinei“. Nu poate deci nimeni să creadă, că acei membri ar fi contrari „Albinei“ și ai altor bănci românești. Dar și faptele însăși dovedesc contrariul.

Pentrucă în anul trecut, când „Albina“ a făcut emisiune nouă de acții, consistoriul arhidiecezan, ai cărui membri sunt și cei din comisiunea „Telegrafului“, a cumpărat *o sută de acții* de ale „Albinei“, ceea ce nu ar fi făcut, dacă ar fi fost contrar „*Albinei*“. Iar în criza de bani din toamna trecută, așa zicând numai în urma unui cuvânt, consistoriul cu vot unanim, prin urmare și cu votul celor din comisiunea „Telegrafului“, a votat „Albinei“ un credit foarte mare, pentru un eventual cas de necesitate, pe care însă „Albina“ nu l'a ridicat, dupăce nu a avut trebuință de el.

Nu știm deci, cum și de unde vine învinuirea domnului *P. Cosma*, că ziariul nostru ar fi contrar „Albinei“ și băncilor românești, dacă nu cumva din împrejurarea, că „Telegraful Român“, ca și alte ziare românești, a publicat unele răspunsuri la atacurile ce le îndreptase cineva prin coloanele „Revistei Economice“ în contra ideei înființării unei *bănci culturale.*

Dacă se va lua însă în considerare, că propunerea pentru înființarea băncii culturale a fost primită cu mare însuflețire de sinodul arhidiecezan, și a aflat răsunet în întreaga arhidieceză, va înțelege ori cine, că „Telegraful“, ca organ al Arhidiecezei, nu putea să denege publicarea răspunsului la niște articole, în cari se învinovața, nu numai propunătoriul, că bagă *vițelul de aur* în biserică, ci în mod indirect şi sinodul arhidiecezan, care primise propunerea cu mare însufleţire.

Dar „Telegraful Român“ nu putea denega publicarea apărărilor (pentrucă numai *apărare* s'a făcut, nu *alta,*) nici din motivul, că a fost şi e de firma convingere, că înfiinţarea *băncii culturale* are se fie una dintre cele mai mari binefaceri pentru cultura poporului nostru, având în vedere, că tot câştigul se intenţionează a se închina scopurilor culturale româneşti, aşa cum fac şi băncile săseşti din Sibiu, cari an de an varsă sute de mii de coroane spre scopuri culturale, şi cum face şi modesta bancă românească din Sălişte, care chiar şi în anul acesta a dat, după cum se spune, 36,000 coroane spre scopuri filantropice.

Ba chiar mai mult, „*Telegraful Român*“ a crezut şi crede, că banca culturală nu va fi spre dauna, ci chiar spre folosul celoralalte bănci. Pentrucă dacă dela înfiinţarea „Albinei“ încoace s'au înfiinţat toate celelalte vre-o 150 de bănci româneşti, şi prin aceasta nu numai că nu s'a ruinat „Albina“, ci din contră, s'a contribuit şi să contribue foarte mult la ridicarea ei, atunci nici modesta bancă culturală, intenţionată a să înfiinţa, nu va putea se-i strice, nici „Albinei“, nici altora dintre băncile româneşti, pentrucă banca culturală e contemplată a se face pe aceleaşi base, ca şi celelalte, cu singura deosebire, că pe când câştigul dela celelalte bănci aproape întreg este al acţionarilor, câştigul băncii culturale iarăşi aproape întreg va fi al instituţiunilor noastre bisericeşti.

Astfel stând lucrul, credem că toţi sprijinitorii culturei noastre vor fi de acord cu noi, şi mai ales cu ilustrul nostru bărbat, domnul *Alecsandru Mocsonyi,* cel mai mare acţionar al „*Albinei*“ şi al mai multor bănci româneşti, care consultat fiind şi în aceasta chestie, a declarat, că ori unde colidează interesul public cu cel privat, trebue să se dee preferinţă interesului public. Şi apoi să nu perdem din vedere nici împrejurarea, că dacă Saşii şi Maghiarii au bănci aproape în toate comunele lor, pe când noi abia la câte 20—30 de comune câte una, şi ei au şi în oraşele lor câte 4—5, — nu e nici o primejdie dacă mai facem şi noi una, şi astfel nu e de loc motivată temerea de sporirea băncilor româneşti, intonată în „Revista Economică“. Noi din contră, ţinem că are se fie o întreprindere epocală noua bancă culturală intenţionată a se înfiinţa, ale cărei resultate le va binecuvânta posteritatea. De aceea, credem că nici un binevoitor al neamului nostru nu poate se fie în contra înfiinţării ei. Şi fiindcă pe domnul *P. Cosma,* directorul „*Albinei*“, îl numărăm între cei mai mari binevoitori ai neamului, nutrim încă speranţa, că-l vom vedea între ceice vor da mână de ajutor, cu sfatul şi cu esperienţele sale, la înfiinţarea ei.

Nr. 9306 Şcol. 1908.

Concurs.

Pentru conferirea unui stipendiu de una mie (1000) coroane din fundaţiunea Moga se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român.“

La acest stipendiu pot concura tineri români gr.-or. din arhidieceză, cari studiază ştiinţele filosofice sau juridice.

Cererile de concurs să se trimită în terminul normal la consistoriul arhidiecezan, însoţite de următoarele documente:

a) carte de botez;

b) testimoniu şcolar;

c) testimoniu dela medic despre starea sănătăţii;

d) testimoniu de avere.

Cererile întrate după terminul indicat, nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 8 August 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Dela adunarea din Vinţ.

Vorbirea deputatului *Dr. Iuliu Maniu,* rostită Duminecă în faţa alegătorilor săi, întruniţi în Vinţul de jos, a fost următoarea:

„Iubiţi alegători, iubiţi surori şi fraţi! Cu mare bucurie am venit în mijlocul Dvoastre, pentruca să vă mulţămesc pentru încrederea ce aţi pus în mine. Mă bucur, că aţi venit aici, ca să ne înţelegem asupra stării noastre de azi şi asupra viitorului nostru. Vă mulţămesc vouă fraţilor şi fraţilor mei deputaţi (trăiască), cari au venit aici cinstind prin fiinţa lor de faţă adunarea asta.

Fraţilor! Când omul străbate o cale lungă, îi place să se oprească din vreme în vreme, ca să privească înapoi spre a vedea dealurile şi văile, greutăţile şi pedecile, prin cari a trecut. Tot aşa şi nouă, cari luptăm pentru binele neamului românesc, ne cade bine să privim din când în când înapoi pentru a găsi căile şi mijloacele cele mai potrivite pentru binele neamului nostru.

Anul trecut v'am spus, că aş fi fericit dacă v'aş putea spune la darea mea de seamă veşti bune, mângăind dorinţele Dvoastre. Dar ştiţi bine, că numărul nostru în cameră e prea mic decât să venim cu glas de biruinţă. Azi nu vă putem spune decât, că am lucrat pentru binele ţării şi al neamului românesc. Şi acesta nu-i lucru uşor să lucrezi pentru binele neamului românesc, pentrucă pedecile ce ni-se pun sunt atât de mari, încât puterile noastre sunt prea puţine pentru a le birui.

Nu ar fi nimic mai firesc, decât ca toţi să lucreze în cameră pentru binele ţării. Dar numai puţini dintre deputaţi sunt adevăraţi representanţi ai poporului, iar ceialalţi vor să susţină cu orice preţ domnia de rassă şi de clasă în ţara noastră.

Cei mai mulţi din ei socotesc, că poporul românesc este bun numai pentru a plăti dări şi de aşi da sângele pentru ţară, dar nu e vrednic să aibă aceleaşi drepturi cu ei.

Pentru aceea noi cerem votul universal, egal, comunal şi secret. Numai când parlamentul va fi alcătuit în basa votului universal va putea înţelege toate lipsurile şi năcazurile poporului. Noi nu cerem pentru poporul românesc drepturi deosebite, dimpotrivă, cinstim drepturile fiecărui popor, dar credem că şi noi trebue să fim egali în drepturi ca şi în datorii. (Aplause).

Un parlament însă care-i compus în felul celui de azi, nu poate împlini lipsurile ţării întregi. Iată parlamentul acesta ce a făcut! Imi permit să vă arăt câteva legi, ca să vă încredinţaţi, că un parlament care nu-i ales pe temeiul votului universal nu poate lucra pentru binele tuturora.

Cea dintâiu lege mai însemnată ce a făcut parlamentul nostru a fost legea compromisului, adecă legea care face întocmirea între cele două ţări ale M. Sale Impăratului. (Puternice strigăte: Trăiască Impăratul!) Legea aceasta s'a adus împotriva voinţei şi a votului nostru.

Acest parlament care se lăuda, că nu va da nimic pentru Austria, a dat cu două la sută mai mult pentru afacerile comune, încât acum trebue să plătim cu 9—10 milioane mai mult. Astfel cei cari se băteau totdeauna în piept, că vor binele ţării, au pus greutăţi nouă pe ea.

Credeţi, că un parlament ales în temeiul votului universal ar fi îndrăznit să facă asta? Nu, căci alegătorii l-ar fi tras la socoteală. Deputaţii de azi ai majorităţii se ruşinează să se mai înfăţişeze poporului.

Dar iată altă lege păgubitoare poporului: legea vinarsului. Noi toţi suntem împotriva beuturii şi mai ales împotriva vinarsului care-i otravă. Dar orice am face, sunt şi azi mulţi cari beau vinars. Guvernul nostru a făcut o lege, care scumpind vinarsul cu 50 de bănuţi la un litru, a făcut ca preţul prunelor să scadă cu o treime faţă de mai înainte.

Dar fraţilor, parlamentul acesta a mai făcut şi altă lege însemnată. Ştiţi, că curajul omului nu atârnă numai de puterea braţelor, ci şi de sufletul, inima ce are. Aşa se întâmplă, că un om mic, un pipăruş n'are teamă şi se luptă cu unul voinic, fiindcă are mai multă inimă ca el. Tot aşa se întâmplă şi în parlament, că partidele mici adeseori având mai mult curaj, mai cu foc isbândeau deasupra celor mari şi mulţi, vorbind mult şi necontenit, căci erau mai convinşi de dreptate.

Guvernul a văzut, că deşi deputaţii naţionali sunt puţini la număr, totuşi sunt oameni cu multă inimă, hotărâţi să lupte până la cea din urmă picătură de sânge. (Trăiască!) El şi-a dat seama, că atunci când se va desbate votul universal, partidul nostru fiind înverşunat, va combate legea rea cu străşnicie. Pentru aceea el a schimbat legea astfel, încât de aici înainte noi nu vom mai putea vorbi şi lupta cât ne place.

Până a nu întra noi Românii în parlament, nimenea dintre deputaţii unguri nu s'a gândit să facă asemenea legi, dar după întrarea noastră, cei mai înverşunaţi duşmani ai ei au votat-o, pentru a ne lua cuvântul.

Dar, fraţilor, când am întrat mai întâi în parlament, am avut mai presus de toate de gând, să schimbăm legea electorală nedreaptă de azi. Şi este, fraţilor, nespus de mare bucuria noastră, că M. Sa împăratul (Puternice strigăte: Trăiască împăratul!) are aceleaşi gânduri ca noi.

Am convingerea şi nu mă îndoiesc, că votul universal se va face, aşa precum cere spiritul timpului. Nu cred, că M. Sa împăratul astăzi să nu aibă aceleaşi convingeri, ca în clipa când a convocat camerele de astăzi, pe cari le a însărcinat să facă legea votului universal. M. Sa s'a putut încredinţa, că în faţa domniei de rasă şi de clasă de azi, tăria ţărilor sale şi strălucirea tronului le va putea păstra mergând numai mână în mână cu păturile largi ale popoarelor, totdeauna credincioase tronului, dându-le drepturi hotărâtoare în această ţară.

Dacă însă speranţa mă va înşela, deşi neapărat politica noastră şi modul nostru de luptă va trebui să ajungă la o răspântie, nu mi-i frică de viitorul ce aşteaptă poporul meu. Vom avea să luptăm şi încontra nouei nedreptăţi ce ni-s'ar face. Dar sunt sigur, că lupta ne va duce la ţinta dorită, la înaintarea şi libertatea poporului românesc, orice piedeci i-s'ar ridica în cale. Cuminţenia neamului nostru şi a conducătorilor lui neapărat vor găsi calea potrivită pentru asta.

Noi am profitat de orice prilej pentru a aduce guvernului aminte să-şi facă datoria. Dar el de doi ani şi jămătate de când e la putere nu a făcut legea dorită de toţi. Pentruce? Prentrucă păturile sociale, cari ar veni la cârmă, iar mătura pe domnii de la putere. Cu multă greutate am putut sili pe ministrul Andrássy să ne făgăduiască, că la toamnă va prezinta noua lege electorală.

Am avut greutăţi multe cu cârma de azi. Ea vrea să ne refuze şi dreptul cel mai dintii al fiecărui popor, dreptul de a-şi strânge rândurile, de-a se organiza. Poporul românesc, văzând că nu poate înainta altcum, a hotărât înfiinţarea partidului naţional românesc. Partidul acesta cuprinde pe toţi Românii din ţara noastră, şi există de 60 de ani, lucrând pentru binele neamului nostru (Trăiască!)

Dar cârmuirea noastră a hotărât să ne refuze dreptul pe care l-au toţi, acela de-a ne organiza partidul... (Oratorul arată aici sentinţa poliţiei din Arad, care a pedepsit pe deputatul Suciu şi Pop. Strigăte: Ruşine!) Noi am protestat înpotriva acestei nelegiuri şi vom vedea, dacă cârmuirea va merge înainte pe calea asupririi.

Orice ni s'ar face însă, orice piedeci ni-se vor ridica, noi toţi avem conştiinţa, că formăm un singur neam, care prin origina şi prin trecutul seu nu poate forma decât un singur partid.

Nu vă pot spune toate luptele ce am avut. Dar vă spun, că noi am luptat necontenit pentru binele neamului şi al ţării noastre. Dar este mare greutate se lupţi în ţara noastră, când sunt şi azi legi consfinţite prin M. Sa pe cari guvernul nu le păzeşte. Legea asta cere, ca să se numească funcţionarii din sânul poporului. Dar câţi Români sunt oare azi în slujbă?

In comitatul nostru sunt 80 la sută Români şi e un singur subprefect român. Este drept asta? (Strigăte furtunoase: Nu-i drept.)

Căutaţi cât de slab sunt împărtăşite şcoalele noastre din vistieria statului, şi veţi vedea, că într'adevăr nu este dreptate în ţara noastră.

Dacă cineva s'ar îndoi totuşi de asta, i-aş pune două întrebări. Intâi, pentru-ce poporul nostru cu limba lui stă în dosul uşii şi altul cu limba lui şade la masă? (Trăiască! Aşa-i) Al doilea pentru-ce funcţionarii la diregătorii nu primesc hârtiile decât ungureşte?

(Aici un incident. Suprefectul întrerupe pe orator, căutând să-i infirmeze asertiunile).

Eu ca advocat, zice oratorul, cunosc legile şi ştiu bine, că fiecare om are dreptul să înainteze acte scrise în limba sa.

Ne veţi întreba, ce aveţi de gând pe viitor? Orice greutăţi vom întimpina, vom lupta pentru binele ţării şi al neamului nostru (Trăiască).

Noi vom lupta pentru votul universal, iar dacă nu se va realiza, duşmanii totuş nu ne vor putea nimici. Poporul românesc luptă de sute de ani fără drepturi şi vedeţi că totuşi noi n'am murit, ci stăm tari, voioşi şi stăm puternici ca înainte.

Nici votul universal nu ne va aduce porumbeii fripţi în gură, dar el este ca un plug bun, cu care poţi ara bine şi poţi scoate roade bune din pământ. Atunci ne vom putea alege oameni, cari să lupte pentru prosperarea noastră.

Noi avem un singur principiu: egalitatea şi dreptatea. (Trăiască!)

Numai în ţările unde este aşa, merg lucrurile înainte. Dar la noi nu-i egalitate. Nu numai noi zicem aşa, ci şi poporul unguresc, şi vom lupta şi cu Ungurii în contra falsificării votului univarsal. (Să vă ajute Dzeu!)

Cred că Dvoastră pricepeţi gândul meu, pricepeţi şi cuvintele ce mi ies pe buze şi veţi înţelege din ochii şi din faţa mea, că vreau acelaş lucru ca şi Dvoastră, binele şi înaintarea tuturora.

Dacă a-ţi simţi bucuria nespusă ce simt, când văd frumoasa adunare, dacă a-ţi vedea, că cred în sentimentele sfinte ale Dvoastră, atunci nu ar mai fi nevoie de cuvintele mele.

Eu vă mulţămesc pentru dragostea ce-mi arătaţi, căci ea arată, că aveţi aceleaşi idei şi aceleaşi principii politice ca noi şi ţineţi la steagul naţional. Vă rog să mi păstraţi aceiaş încredere până în clipa când credeti că lupt pentru binele neamului românesc, şi când voi face cel mai mic pas dela calea cea bună, vă rog să mă părăsiţi“. (Aplauze furtunoase, ovaţiune).

(„*Tribuna*“)

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Membrii desp. Reghin al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, precum şi toţi binevoitorii acestei instituţiuni sunt învitaţi prin aceasta la adunarea cercuală ce se va ţinea în şcoala din comuna *Deda,* la 21 Sept. n. 1908 oarele 3 d. am.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării. 2. Raportul comitetului şi al cassarului pe anul încheiat şi budgetul anului viitor. 3. Alegerea comisiunilor pentru rapoarte şi înscrierea membrilor. 4. Cetirea dizertaţiilor: „Despre alcoolism“ de Sim. Zehan, preot şi „despre rentabilitatea stupăritului“ de Grig. Ceontea învăţător. 5. Propuneri. 6. Inchiderea adunării.

Ariton M. Popa
viceprezident.

Dr. Ioan Haşia
secretar.

N. B. In aceeaşi zi înainte de amiazi va fi binecuvântarea monumentalei biserici gr.-or din Deda, iar seara concert şi joc.

Noua lege execuţională.

Speranţa nutrită până în zilele ultime de unele cercuri financiare şi nefinanciare interesate, că guvernul în vederea perturbaţiunii generale ce va provoca noua lege execuţională, pe baza autorizării primite în § 31, va fixa un termin mai îndelungat pentru punerea ei în aplicare — s'a dovedit de zadarnică.

Noua lege execuţională, sancţionată la 6 August a. c. ca art. de lege XLI din 1908 a fost publicată la 25 crt. în monitorul oficial „Országos Törvénytár (*Corpus Juris*) *Nr. 13* şi la 26 crt. a apărut în monitorul oficial ordinaţiunea ministrului de justiţie Nr. 19,900 de dato 25 August a. privitoare la *executarea legii şi dispoziţiile tranzitorii.*

Deoarece în ordinaţiunea ministerială nu este vorba de o prolongire a terminului legal, *noua lege execuţională,* în senzul art. de lege 66 din 1881, *va întra în vigoare deja la 9 Septemvrie a. c. va să zică la 15 zile după publicare.*

Importantele termine ale dispoziţiilor transitorii cuprinse în lege însă se socotesc dela ziua de 25 August a. c.

Pretenziunile expirate, pentru a li se asigura favorul cuprins în § 31 al legii, trebue *notificate în scris la judecătoria cercuală competentă în timp de 30 de zile; socotite dela 25 August a. c.*

Conform ordinaţiunii, în notificarea de înaintat la judecătoria cercuală trebue cerută cu provocare la § 31 al art. de lege 41 din 1908 luarea la cunoştinţă a pretenziunii specificate în notificare.

La notificare se alătură atâtea „înştiinţări“ (értesités) umplute în regulă şi făcute după modelul din ordinaţiune, câte persoane trebue înştiinţate, plus un exemplar pentru judecătorie.

Notificarea de înaintat judecătoriei este supusă la timbru şi se timbrează amăsurat valoarei, cu timbru de 40 fileri resp. K 1.

Faţă de pretenziunile încă neexpirate încetează dispoziţiile legii execuţionale vechi, cari regulează secuestrabilitatea, deja la 9 Septemvrie a. c. iar faţă de pretenziunile expirate şi notificate judecătoriei, la 24 August 1909.

NOUTĂŢI.

Reprezentanţa fundaţiunei Gozsdu s'a întrunit Sâmbătă în Sibiiu, pentru rezolvarea agendelor curente, între cari şi împărţirea stipendiilor. Pentru a participa la şedinţe au sosit la Sibiiu P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, şi ilustrii domni: *Ioan cav. de Puşcariu*, Dr. *Iosif Gall*, *Avram Berlogia*, *Georgiu Szerb* şi Dr. *Nicolau Poynar*, iar din Sibiiu participă la şedinţe domnul *Parteniu Cosma*. Şedinţele sunt conduse de I. P. S. Sa Archiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*.

*

Consistoriu metropolitan se ţine Mercuri, 2 Septemvrie n. în Sibiiu, sub prezidiul Escelenţiei Sale, Domnului Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*.

*

Profesorul Noorden dela Viena a sosit Joi la Sinaia şi a mers deadreptul la castelul Peleş, unde i se gătise cuartirul. Invăţatul profesor a examinat de nou starea sănătăţii Maiestăţii Sale Regelui Carol al României şi a remas pe deplin mulţămit cu rezultatul constatat. Starea sănătăţii suveranului român e întru toate satisfăcătoare.

*

Adunarea dela Oraviţa. Adúnarea generală a societăţii pentru fond de teatru, ţinută Vineri şi Sâmbătă în Oraviţa, Banat, a fost foarte succeasă. A luat parte lume multă şi aleasă. Şedinţele au fost conduse de dl *Vasile Goldiş*, deputat dietal şi membru în comitetul societăţii. Prezident în locul decedatului *Iosif Vulcan* a fost ales dl Dr. *Ioan Mihu* din Vinerea. Concertul şi cele două reprezentaţiuni teatrale au fost foarte succese. Raport amănunţit vom aduce în numărul viitor.

*

Şcolar. La şcoala elementară de fete a Reuniunii femeilor române din Sibiiu înscrierile se fac în zilele 1, 2 şi 3 Septemvrie nou, a. c. în localităţile şcoalei, strada morii Nr. 8, dela ore'e 8—12 a. m. şi 3—5 p. m. Didactrul este 2 coroane pe lună, ear taxa de înscriere 4 cor. Membrii reuniunii nu solvesc taxă de înscriere pentru ficele lor. *Direcţiunea.*

*

Lipsă de medici la miliţie. De vre-o câţiva ani încoace numărul medicilor militari a scăzut în mod simţitor. Se zice, că nu mai puţin de 300 lipsesc din numărul trebuincios. Intre astfel de împrejurări, fără îndoială, toţi medicii tineri, cari întră în armată, vor face carieră frumoasă. Ar fi de dorit, ca tinerii nostri, absolvenţi de gimnaziu şi doritori a se pregăti pentru cariera de medici, să profite de ocaziune şi cât mai mulţi să ceară stipendii dela ministeriul de războiu. Auzim că dela reprezentanţa fundaţiunii Gozsdu vr'o 40—50 de tineri au cerut stipendii pentru studiarea medicinei. Toţi nu vor căpăta, de oarece reprezentanţa trebue să fie cu consideraţie şi faţă de celelalte cariere. Cei respinşi vor face bine, dacă vor asculta de sfatul ce-l dăm prin notiţa aceasta. Mai ales că medicii, şi din cadrele armatei, pot fi folositori neamului nostru.

*

† Cornelia Bunea, fiica domnului *Arseniu Bunea*, protopop gr.-cat. şi secretar al fondurilor grăniţăreşti în Sibiiu, a adormit în Domnul după lungi suferinţe, Sâmbătă dimineaţa în frageda etate de 18 ani. A fost înmormântată astăzi, Luni, la orele 2 d. a. Odihnească în pace.

*

Condamnat a două oară. Tribunalul regesc din Arad a condamnat pe domnul *Dimitrie Popovici*, învăţător în Cuvin, la trei luni temniţă de stat şi 100 coroane amendă în bani, pentru *agitaţie*, sevârşită în şcoală. Pentru acelaşi delict l-a pedepsit însă pe învăţătorul Popovici şi comisiunea administrativă a comitatului Arad, cu amendă în bani în sumă de 100 coroane. Va să zică două pedepse pentru una şi aceeaşi faptă.

*

Jubileul unei biserici. In 20 Iulie 1909 se vor împlini 100 de ani dela zidirea bisericei cu hramul Sf. Ilie din Chişinău, Basarabia. Această biserică e cea mai veche şi în vechime era catedrala Chişinăului. Chiar dela zidirea ei devenise cea mai frumoasă biserică din Basarabie. Numai în ultimul pătrar al secolului trecut ea şi-a perdut din valoarea sa. Până atunci la această biserică erau cele mai bune coruri, cei mai buni cântăreţi, şi dela ea se răspândea în Basarabia toată cultura bisericească. Episcopul Vladimir având în vedere marea valoare din trecut a acestei biserici, a luat dispoziţie, ca încă de pe acum să se prepare o sărbare cât mai solemnă a acestui jubileu.

*

† Claudia Păltinean năs. Cotuţiu, preoteasă în C. Corabie, după un morb greu şi îndelungat, împărtăşită fiind cu sfintele sacramente, şi-a dat nobilul suflet în mânile creatorului la 24 August 1908 n. la orele 4 şi jum. p. m. în al 19-lea an al etăţii şi primul an al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale defunctei s'au aşezat spre vecinicul răpaus în cimiterul bisericei gr. or. din Diug, Joi în 27 August la ora 1 p. m. Odihnească în pace.

*

Carte aprobată. Inaltul ministru de culte şi instrucţiune publică reg. ung. cu ordinul Nr. 14,284/908, a aprobat *Abecedarul* de Dr. I. Stroia, D. Lăpădat şi Iuliu Crişan, pentru a-se putea folosi în toate şcoalele poporale din patrie, cu limba de propunere română. Cartea de cetire de aceiaşi autori asemenea e înaintată pentru aprobare. Să pot comanda la librăria arhidiecezană în Sibiiu şi la autori în Sălişte.

*

Omorât de — apă. In băile dela Călimăneşti din România a murit în una din zilele trecute în mod subit marele proprietar din Turnu-Severin, P. *Cârjan*. S'a constatat, că moartea i-a provenit din faptul, că fără nici o consultaţie medicală a beut la zi câte 10—12 păhare de apă de Căciulata, care a influinţat apoi asupra corpului decedatului şi a provocat moartea subită.

*

Tablou furat. Din galeria de picturi a contelui Harrach dela Viena au furat nişte hoţi, rămaşi până acum necunoscuţi, un tablou scump al lui Anton v. Dick, care representa capul unui copil. Pentru a putea fi furat, tabloul a fost scos din cadrul seu.

*

Muere tăiată în bucăţi. In Marsilia un oarecare Cesar Tasso a tăiat în bucăţi corpul unei Armence, în etate de 60 de ani, apoi s'a dus la poliţie şi a cerut să fie arestat. Ucigaşul, care e funcţionar la agenţia de emigrare a spus, că pentru aceea a omorât pe nefericita femee, pentrucă îi cerea necontenit suma de 900 franci pe care i-o încredinţase spre păstrare şi pe care Tasso o perduse în cărţi. Omorul l-a comis astfel, că i-a împlântat un briciu în piept, apoi a tăiat în bucăţi corpul întreg. A fost pus în arest.

*

La fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor bine meritaţi ai meseriaşilor au mai dăruit Dr. Nicolae Ionescu, advocat în Caransebeş 5 cor., şi Ioan Andreiu, paroh în Rachiş 1 cor.

*

Insoţire de credit sătească sistem „Raiffeisen“ s'a înfiinţat la sfatul şi conlucrarea dlui V. Tordăşianu şi la stăruinţa parohului George Bărescu, în comuna Comana-superioară din comitatul Făgăraş. La însoţire sunt înscrişi până acum 40 economi. Cum statutele însoţirei sunt aprobate, ea îşi va începe în curând activitatea binefăcătoare. Fie ca esemplul economilor din Comana-superioară se afle mulţi imitatori.

*

Teatru. Societatea domnului *Szilágyi Dezső* începe mâne, Marţi, un ciclu de reprezentaţiuni teatrale în teatrul orăşenesc din Sibiiu. Se va deschide sesiunea cu opereta *„Nagymama“* (Bunica). Societatea e compusă, după cum nise spune, din puteri bune artistice.

*

Din dieceza Aradului. Consistorul plenar, ţinut Marţi în Arad, a ales profesori la institutul pedagogic-teologic de acolo pe următorii, pe baza concurselor publicate: Dr. Teodor Botiş şi Dr. Iustin Suciu la teologie, Avram Sădean, constantin Sulică, Vasile Micula şi Nicolae Mihulin la pedagogie.

*

Aviz. Să află de vânzare *„Gazeta de Transilvania“* din anii 1838—1845, compactată în pânză, fie care an separat, şi „Telegraful român“ din anii 1853—1857 asemenea compactat. Cine doreşte să aibă colecţiunile acestea preţioase şi rare să se adreseze la Ana văd. Iacob Mureşan n. Ienei în Cluj (Kolozsvár) Heltai utcza 5.

*

Petrecere în Bran. Tinerimea studioasă din Bran a ţinut petrecere de vară Dumineca în 17 August st. v. (30 August st. n.) 1908 în sala „Hotelului Bran“ (Mülbächer) Venitul curat era destinat „Reuniunei femeilor române din Bran“.

Dela direcţiunea gimnaziului gr.-or. rom. din Braşov.

Inştiinţare pentru anul viitor.

Anul şcolar 1908—1909 se va începe în 1 Septemvrie st. v. 1908, adecă în 14 Septemvrie st. n. Părinţii, cari doresc a-şi da copiii la aceste şcoale, sunt poftiţi a se prezenta cu fiii sau cu fiicele lor în cancelaria direcţiunilor respective în zilele de 1 2 şi 3 Septemvrie v., adecă 14, 15 şi 16 Septemvrie st. n., pentru inmatriculare. — Şcolarii, cari se inmatriculează pentru prima dată la şcoalele noastre medii, vor aduce testimoniu şcolar, certificat de naştere şi certificat de revaccinare. Testimoniul şcolar de pe clasa precedentă au să-l prezinte toţi şcolarii, cari vin a se inmatricula, aşadar şi şcolarii, cari au absolvat clasa precedentă la şcoalele noastre.

Din 30 August şi până în 2 Septemvrie v. dela 8—12 oare a. m. se vor ţinea examenele private, supletorii, de diferenţă şi de corigenţă. Cei ce s'ar prezenta mai târziu, au să petiţioneze la direcţiune, dovedind cu atestat valabil cauza întârzierii.

Toţi şcolarii, cari întră în prima gimnazială sau în prima reală pot fi supuşi unui examen de primire conform normativelor existente. Examenele de primire se vor ţinea în 30 August v. şi 1 şi 2 Septemvrie v.

Notă. — Şcolarii, cari vin de la un institut, unde în gimnaziul superior nu au învăţat limba grecească, au să fie supuşi unui examen de primire din liimba grecească.

Didactrul în gimnaziul inferior şi şcoala reală este de 24 coroane pe an, iar în gimnaziul superior (cl. V—VIII.) de 40 cor. pe an. — Cei immatriculaţi pentru prima dată mai plătesc odată pentru totdeauna o taxă de primire de 8 cor. Şcolarii neromâni plătesc didactrul, taxa de primire şi taxa pentru fondul de penziune duplu. Taxa pentru fondul de penziune este în gimnaziul superior 10 cor., iar în gimnaziul inferior şi şcoala reală 6 cor., (cei scutiţi de didactru plătesc $^1/_2$ din această taxă); taxa de testimoniu şi de anuare de 3 cor. (cei scutiţi de didactru plătesc numai 2 cor.); iar taxa de bibliotecă este în clasele inferioare 60 bani, în cele superioare 1 coroană. (Taxa de membru la societatea de lectură a studenţilor este pentru cl. V şi VI gimn 1 coroană, pentru cl. VII şi VIII gimn. 2 coroane).

Cu 1 Septemvrie 1908 se întroduce o taxă nouă, edilă, de 10 cor. în gimnaziul inferior şi în şcoala reală. Taxa aceasta au să o plătească înainte întreagă chiar şi cei scutiţi de didactru.

Didactrul se poate plăti în 2 rate semestrale: $^1/_2$ la înscriere, iar jumătate la începutul semestrului II, dar celelalte taxe se plătesc de-odată şi întregi, cu ocaziunea înscrierilor.

Şcolarii, cari vor să fie scutiţi de didactru, trebue să-şi înainteze petiţiunile lor la mâna domnilor profesori de clasă respectivi până în 30 Septemvrie st. v.

1) Indreptăţiţi a petiţiona sunt acei şcolari săraci, cari au moralitate bună şi nota generală din studii foarte bine sau bine.

Cu nota suficient pot fi scutiţi numai acei elevi, cari sunt din Braşov şi cercetează clasa I şi II gimnazială sau reală.

2) La petiţiune se aclude atestat de paupertate al oficiului comunal, vidimat şi de parohul local.

3) Cei ce vin de la alte şcoale au să acludă şi testimoniul de clasă ultim.

Direcţiunea.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“. Din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară“*, de *Teodor V. Păcăţian*, au apărut până acuma *patru* volume, şi stau gata pentru a fi puse sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

*

Anuarul XI al Societăţii pentru fond de teatru român pe anul 1906/1907. Conţine: Comitetul de conducere al societăţii, bărbaţii de încredere, discursul de deschidere al viceprez. *Oniţiu*, rostit la adunarea generală din anul trecut, discursul secretarului *Blaga*, rostit la mormântul prezidentului *Vulcan*, apoi „Pro memoria“ de *Dr. V. Branisce*, De după culise, de *Aurel P. Bănuţiu*, Probleme teatrale, de *Horia Petra-Petrescu*, Recensiune, de *Dr. A. Bogdan*, în urmă datele referitoare la administraţie.

*

„Minerva“, institut de arte grafice şi editură din Bucureşti a mai scos din tipar următoarele cărţi bune şi folositoare: *Al. I. Odobescu*, Opere complete, volumul II, preţul 1 leu 50 bani şi Constanţa pitorească, de *Ioan Adam*, preţul 2 lei. Se pot comanda şi prin librăria arhidiecezană din Sibiiu. Catalogul tuturor cărţilor tipărite din partea *„Minervei“* se trimite ori cui î-l cere. Adresa: *„Minerva“*, Bucureşti, Bulevardul Academiei, numărul 3.

*

„Román parasztok“. Aşa e titlul unei broşuri de novele ungureşti, cu sujetul luat din viaţa poporului nostru. Sunt tipuri şi caractere în cele unsprezece povestiri cuprinse în broşura aceasta ce ni-s'a trimis la redacţie, pe cari le cunoaştem foarte bine, fiindcă sunt ale noastre, şi sunt zugrăvite după natură, cu multă fidelitate. Sunt descrise în broşură obiceiuri româneşti, datini dela nuntă, dela înmormântări, etc., iar în ele Românul e descris aşa cum e, deschis la inimă, sincer, iubitor de adevăr şi de dreptate, milostiv, iubitor de Dumnezeu. Nu e nici urmă de răutate în inima lui. Şi aceasta e partea cea interesantă a cărţii, care îi ridică valoarea în faţa noastră. Autorul cărţii e advocatul *Csermely Gyula* din Rodna, care dupăcum ne spune, de opt ani se află între Români şi şi-a dat silinţe să-i cunoască bine. A studiat însuşirile bune ale poporului român şi a început să-l iubească, fiindcă *ţăranul român*, despre care mulţi vorbesc fără al cunoaşte, e onest, cu inimă bună, respectează pe alţii, munceşte, îşi petrece şi — moare ca om cinstit şi creştin bun. Cartea costă 3 cor. esemplarul.

Poşta redacţiei.

Dlui P. P. în C. Propunerile din lucrarea trimisă sunt, după părerea celor competenţi, în cea mai mare parte nerealisabile. Bună şi acceptabilă e numai propunerea referitoare la *„paus“*, care ar putea fi tratată în articol separat.

Masa studenţilor dela „Albina“.

Concurs.

Pentru ocuparea locurilor devenite vacante la *Masa studenţilor* dela institutul „Albina“ să publică concurs.

Acei studenţi de naţionalitate română, cari doresc să fie admişi la aceasta masă au să-si înainteze la direcţiunea institutului până în 10 Septemvrie n. c. la 5 oare p. m. cererile instruite cu următoarele documente:

1) Atestat de botez.

2) Atestat despre averea părinţilor.

3) Testimoniu ultim şcolar.

4) Atestat de primire în una din şcoalele medii din Sibiiu.

Deoarece nu e eschis, ca în urma scumpetei piaţei din Sibiiu să fie restrins numărul beneficiaţilor la masa studenţilor, să vor primi numai cereri dela studenţi din gimnaziul superior (cl. V—VIII-a).

Sibiiu, în 28 August 1908.

Direcţiunea „Albinei.“

Nr. 219/1908. [247] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească de clasa III **Vidra de jos**, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post se trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute în terminul cuvenit la subsemnatul oficiu şi să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Câmpeni, 4 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Câmpenilor.

Romul Furduiu
protopop.

Nr. 708/908. [248] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal pe lângă neputinciosul paroh Ioan Pop, din **Beşinău**, tractul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ conform înaltei resoluţiuni consistoriale dto 8 Iuliu 1908 Nr. 7043 B.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale, iar urmând paroh, venitele fasionate în coala B. dinpreună cu întregirea dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiţi a aşterne cererile lor concursuale instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, având voie, după prealabila încunoştiinţare a protopopului, a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta respective a celebra şi predica.

Mercurea, 11 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.

Avr. S. Păcurariu
protopresb.

Concurs.

Pentru ocuparea a două posturi de învăţători la şcoala confesională gr.-or. română din **Sălişte**, protopresbiteratul Săliştei, să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu cele două posturi de învăţători sunt:

Salar fundamental 1000 cor. Relut de cuartir pentru căsătoriţi 300 cor., pentru cei necăsătoriţi 100 cor. Relut de grădină 20 cor. şi cuincuenalele legale asigurate conform legei.

Dela concurenţi să cere să aibă cualificaţiunea recerută. Cei cu cualificaţiune superioară ori cu cualificaţiuni speciale (d. e. pentru şcoala de meserii, curs economic, curs de desemn), ori cu cunoştinţe mai largi limbistice vor fi preferiţi.

Invăţătorii sunt datori a duce copii Dumineca şi sărbătoarea la biserică şi a provedea cu ei cântările liturgice.

Aleşii sunt datori a instrua şi în şcoala de repetiţiune.

Doritorii a ocupa unul din aceste posturi îşi vor înainta concursele în terminul deschis, provăzute cu documentele recerute (atestat de botez, atestat de gimnaziu, absolutor pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu şi speciale) la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se prezenta totodată şi în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a să face cunoscuţi alegătorilor.

Din şedinţa comitetului parohial al bisericei române gr.-or. din Sălişte ţinută în 10 August 1908.

Dr. Comşa prez. — **Constantin Criştiu** not. com.

Văvut. — **Dr. Ioan Stroia** protopresb.

(251) 1—3

Nr. 728/1908. [242] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala poporală gr.-or. română din comuna **Iacobeni**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“ pe lângă următoarele emolumente:

1. Salar anual 600 cor. şi anume 340 cor. din repartiţie dela popor, lemnele necesare pentru foc computate în 60 cor. şi 200 cor. ajutor din fondul arhidiecezan.

2. Cuartir în natură constătător din o odae în edificiul şcoalei.

Cuincuenalele să vor computa numai după anii serviţi neîntrerupt la această şcoală după instituirea definitivă în oficiu.

Concurenţii la acest post să-şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez şi de studii, absolutor pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu şi să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări, de oare-ce alesul învăţător va avea să cânte cu elevii la sf. liturgie şi să instruieze tinerimea adultă în timpul statorit de comitetul parohial.

Agnita, 8 August 1908.

Oficiul protopresbiteral.

Ioachim Muntean
protopresbiteral.

Nr. 9420 Şcol. [241] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna **Hodac**, protopresbiteratul Reghinului, în senzul ordinului conz. dto 8 August a. c. Nr. 9420 Şcol. să escrie concurs din oficiu. Cererile sunt a să trimite la oficiul protopresbiteral concernent până inclusive **26 August v. a. c.** Emolumentele sunt cele uzuate. Cuincuenalele să computá dela ziua întrărei în oficiu.

Sibiiu, din şedinţa cons. arh. ca senat şcolar, ţinută la 8 August v. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 132/908. [239] 2—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului al IV-lea de învăţător la şcoala confesională din **Ludoşul mare**, tractul Mercurei, să escrie concurs nou cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ conform conclusului comitetului parohial din 4 August.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 coroane din cassa bisericei cu adausul ca după ocuparea definitivă a postului să va cere întregirea dela stat conform art. de lege XXVII din 1907. Cuincuenalele pentru serviciul din alte comune nu-i compet.

Doritorii de a ocupa acest post au să-şi aştearnă suplicele lor concursuale instruite conform legilor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, recerându-se a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în comună cu prealabila încunoştinţare a protopresbiterului. Preferiţi sunt cântăreţii şi pentru casul că vor forma un cor, vor primi o remuneraţie deosebită.

Ludoşul mare, în 4 August 1908.

I. Cosma prez. — **I. Oltean** notar.

Nr. 684/909. Cu consensul meu.

Avr. S. Pĕcurariu
protopresbiter.

Nr. 526/1908 of. ppresb. [243] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele noastre confesionale în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Cetăţii de peatră, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

1. **Văleni**, salar 1000 cor., dela popor 440 cor., şi dela stat ajutor 560 cor., cuartir, $^1/_4$ jugăr grădină şi competinţă de lemne de încălzit.

2 **Vima mare**, salar 1000 cor., dela popor 140 cor., şi din ajutor de stat 860 cor., cuartir, grădină şi 2 orgii lemne de încălzit.

3. **Vima mică**, salar 1000 cor., dela popor 200 cor. şi din ajutor de stat 800 cor., cuartir şi grădină.

Invăţătorii aleşi în aceste comune sunt îndatoraţi a instrua pe elevi în cântările bisericeşti a-i conduce în toate Duminecile şi sărbătorile la biserică şi a cânta cu ei în cor respunsurile dela sfta liturgie. Invăţătorii vor conduce şi lucrările din grădina de pomărit a şcoalei, instruind pe elevi în cultivarea pomilor.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi, vor înainta subscrisului oficiu petiţiile concursuale instruite conform legilor în vigoare (estras de botez, testimoniu şcolar, absolutoriu pedagogic şi diploma de învăţător) în terminul indicat, iar spre a face cunoştinţă cu poporul se vor prezenta în vreo Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a cânta.

Lăpuşul unguresc, 4 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cetăţii de piatră în conţelegere cu respectivele comitete parohiale.

Vasile Duma
protopop.

Nr. 226/1908. [233] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători la şcoalele confes. gr.-ort. române din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

1. **Lelese** cu filia **Sohodol**, cu salar anual deocamdată de 600 cor. — până la 1 Iulie 1910 când se va întregi la suma de 1000 cor. — solvibil din darea de cult bisericească, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

2. **Nădăstia-superioară**, salar 600 cor. solvibil, — până la regularea după lege a salarului, — din darea cultului bisericesc, cuartir liber şi lemne pentru foc.

Invăţătorul instituit la unul din aceste posturi va avea să propună religia, să ţină şcoală de repetiţie, să conducă în Dumineci şi sărbători şcolarii la biserică şi să cânte cu ei răspunsurile liturgiei.

Cuincuenalele li se computá numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la aceste şcoale.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatoraţi fiind a se prezenta înainte de alegere în v'ro Duminecă sau sărbătoare la biserica din comuna respectivă spre aşi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Hunedoara, la 30 Iulie 1908.

Oficiul protopresb. gr.-ort. al Hunedoarei în conţelegere cu comit. parohiale.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Aviz!

La subscrisul comerciant din Sălişte se primeşte un băiat român ca **practicant**.

Teodor Doboiu,
Manufactură şi spiţerie.

(232) 3—3

Var de vândut.

Cualitate foarte bună, cuantum cât de mare şi cu preţ moderat la gara **Aiud** (Nagyenyed) dat pe vagon eventual trimis la gara cerută. A se adresa la

Vasile Hagea
în **Muzsina** u. p. Nagyenyed.

(236) 3—4

Şcoala de lucru

pentru cusut în alb în mod practic, pentru croitul hainelor, precum şi pentru toate lucrurile de mână şi broderie artistică, se începe ca în toţi anii. D-şoarele se primesc în cost şi cuartir. A se adresa la

Maria Lurz
Str. Măcelarilor Nr. 6.

(237) 3—3

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piaţa mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

Intrare şi privire în orice timp al zilei
dela 9 oare dimineaţa până la $^1/_2$10 seara.

De Luni în 31 August până Duminecă în 6 Septemvrie 1908:

Berlinul cu punerea pietrii fundamentale şi sfinţirea Domului.

Preţuri de intrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, şcolari şi soldaţi 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1 80, Blocuri pentru şcolari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea şi Sâmbăta până la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii şi elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăţi cor. 25—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 2— Seriile odată predate nu se repetează.

Decorat cu medalia de argint la expoziţia Română din 1906.

Onorat Cler român!

Am onoare a aduce la cunoştinţa mult onoratului Cler român, că la recercarea mai multor preoţi, cari doresc din inimă sprijinirea meseriaşilor români şi a industriei române, mi-am provăzut, subscrisul, depositul meu cu tot felul de

Pălării preoţeşti

pe cari, la comandă, le trimit ori-şi unde pe lângă preţurile cele mai convenabile. In deosebi recomand **dragalaşul model nou de pălării de mătase** (păroase), „Model Dr. Cristea“.

Este foarte plăcut, elegant şi frumos şi de sigur va satisface gustului fiecărui preot. Cred, că dnii Preoţi, cari pănа acum au cumpărat dela mine pălării, au fost mulţămiţi, atât cu preţurile, cât şi cu calităţile de pălării. Preţul la pălăriile de mătase (păroase) este de **9 cor. 40 fil.** Pălării linse **7 cor.** Toate calităţi fine. Cutia şi porto **1 cor. 20 fil.**

In speranţă, că Onor. Cler român va da sprijinul cuvenit unicului pălărier român, semnez

A. MEŞOTĂ, pălărier
Braşov (Brassó) strada orfanilor 3.

(250) 1—3

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. — Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 77—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Cosma M., Album de ţesături şi brodării naţionale	16·—
— Modele de cusături româneşti caet I. . .	—·50
— Modele de cusături româneşti caet II. . .	1·—
A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à	1·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. — Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 91 Sibiiu, Joi 21 August (3 Septemvrie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Fusiune.

Sibiiu, 2 Septemvrie n.

Suntem încă în vacanţe parlamentare. In viaţa politică maghiară domneşte încă linişte desăvârşită, şi totuşi cei chemaţi să dee direcţie politicei în statul nostru nu se prea bucură de linişte, ci se sbuciumă, se frământă, pentru a pune la cale un lucru mare: *fusionarea* partidelor politice din actuala coaliţie şi formarea unui singur partid puternic unguresc. Tot mai mult se scrie prin ziarele maghiare şi prin cele dela Viena despre aceasta eventualitate, şi se spune, că nu mai stă acum nimica în calea realisării acestei dorinţe, nutrită de toţi corifeii partidelor maghiare, şi că înainte de a se redeschide dieta, fusiunea să va efectui după toate formele şi în deplină regulă.

Luată din punctul de vedere al situaţiei actuale politice, fusiunea partidelor maghiare şi contopirea lor într'un singur partid puternic, cu program unitar, cu conducere unitară, nu poate se ne facă nici o bătae de cap. Şi până acuma, partidele din coaliţie tot aşa au funcţionat, ca şi cum ar fi format un singur partid. In dietă împreună au votat ce li s'a cerut, legi şi bani, şi tot împreună vor merge şi în restul ciclului actual parlamentar, până la închiderea lui.

Dar fusiunea nu se face pentru acuma, ci pentru *viitor*. Şi asta e ce trebue să ne facă o oarecare îngrijorare. Pentrucă am mai avut parte de o fusiune în trecut, şi am văzut ce a însemnat ea. Nimic alta, decât înstăpânirea partidului eşit din fusionare asupra situaţiei politice din ţară, şi rămânerea sa la putere timp de treizeci de ani. A fost fusiunea făcută între vechiul partid deakist şi partidul de oposiţie al lui Tisza Kálmán, la anul 1875, când s'a dat naştere partidului *liberal* de tristă memorie. Ne temem deci, că istoria se va repeta. Şi nu se naşte nici un bine pentru ţară din faptul, dacă unul şi acelaşi partid rămâne prea mult la putere. Ar trebui să se formeze şi la noi două partide guvernamentabile, cari apoi să se schimbe şi să-şi iee locul reciproc în conducerea afacerilor de stat. Numai aşa se poate esercia controlul sever, şi numai aşa se poate pune stavilă abuzului, care tot mai esistă în statul nostru în unele privinţe.

Incolo fusiunea, care, cum ne asigură unele ziare maghiare, are să se facă încă înainte de redeschiderea dietei, noi ne-o închipuim, că se va face, ori cu consentimentul şi cu espresa aprobare a Coroanei, ori apoi fără considerare la aceea, că convine-i, ori nu-i convine Coroanei, se fie în Ungaria numai un singur partid maghiar, unitar în program şi în vederi?

In casul prim putem să ne aşteptăm la aceea, că partidele maghiare vor renunţa pentru totdeauna la pretensiunile lor ridicate mai anii trecuţi cu privire la armată; nu vor mai pretinde deci limbă de comandă maghiară în regimentele recrutate de pe teritoriul Ungariei. Vor renunţa poate şi la înfiinţarea băncii proprii ungureşti de stat, şi se vor mulţămi numai cu nescai concesiuni şi favoruri de a patra mână, acordate din partea Coroanei. In schimb însă va renunţa şi Coroana dela întroducerea votului universal, egal şi secret la alegeri, şi Maghiarii vor primi permisiunea, de a face noua lege electorală aşa cum lor le place şi cum lor le cuvine.

Dacă însă fusionarea partidelor din coaliţie se intenţionează a se face fără consentimentul, fără aprobarea Coroanei, atunci nu putem se credem alta, decât că Coroana insistă pe lângă întroducerea votului universal la alegerile parlamentare în Ungaria, mai ales că el e întrodus deja în ceealaltă parte a monarhiei, şi fusiunea se face, ori pentru a împedeca în dietă votarea proiectului de lege ce-l va prezenta guvernul, ori apoi pentruca la alegerile ce se vor face în urma nouei legi, partidele maghiare se fie toate una şi împreună să lupte pentru a împedeca întrarea în număr prea mare în dietă a naţionalităţilor şi a socialiştilor, elementele chemate se formeze şi în viitor, ca astăzi, oposiţia parlamentară în dieta ţării noastre.

Astea sunt părerile noastre asupra fusiunei partidelor maghiare din dieta ţării; şi după ce ultimele ştiri primite dela Budapesta ne spun, că pe la mijlocul lunei Septemvrie toţi şefii partidelor politice maghiare vor ţinea conferenţă în Budapesta, în chestia fusiunei şi în chestia reformei electorale, ne vedem întăriţi în convingerea, că *fusiunea* stă în adevăr în strânsă legătură cu *reforma electorală*, fie în una, ori în ceealaltă dintre formele amintite de noi mai sus.

Sărbările dela Oraviţa.

Vorbirea de deschidere a vicoprezidentului Virgil Oniţiu, cetită în adunarea generală a Societăţii pentru fond de teatru.

Onorată adunare generală!
Domnilor şi doamnelor!

Urmărind cu luare aminte desvoltarea Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român, care se întruneşte în adunare generală azi în Oraviţa, ne vom convinge, că această societate s'a născut şi s'a desvoltat sub impulsul aceluiaşi neastâmpăr de grăbită înaintare, cu urmările sale fireşti de crise grele, care se arată în lupta pentru esistenţă a tuturor instituţiunilor noastre de cultură în veacul al XIX-lea.

Treziţi la conştiinţa de sine şi lămuriţi asupra grozavei înapoieri a neamului faţă cu înaintarea culturală a apusului, — puţinii nostri conducători după vremuri — căci mulţimea mare îşi continua somnul înainte — au fost luaţi de vârtejul unui neastâmpăr, a unui impuls năvalnic de a face să dispară prăpastia uriaşă dintre starea în care ne aflăm şi dintre aceea a Europei culte, de a repara prin iniţiative şi stăruinţe entusiaste tot ceeace perdusem în „somnul cel de moarte".

Este înălţător acest avânt de renaştere, care îndeamnă şi însufleţeşte pe hecatoncheirii culturii noastre naţionale de pe la mijlocul secolului trecut.

Neastâmpărul lor impulsiv, — fireşte şi cam pripit, — a iniţiat multe mişcări frumoase şi înălţătoare, cari deschideau perspective strălucite în viitor pentru fantasia lor învăpăiată, pentru speranţele lor neîngrădite, — fiind însă isvorâte din însufleţire fără destulă cumpănire, fără de frâul realităţii, ele au rămas în mare parte şi pentru multă vreme „pia desideria", dorinţe deşarte. Vă amintesc numai avântul de însufleţire, care s'a cheltuit pentru crearea unui fond, din care să se înfiinţeze o academie românească de drept în Ardeal, o întreprindere, care după vre-o douăzeci de ani a trebuit să se părăsească cu desăvârşire, fiindcă era cu neputinţă de realisat.

Astfel toate societăţile şi întreprinderile noastre culturale de pe la mijlocul veacului trecut se pornesc cu mare avânt, cu nespusă însufleţire, cu învăpăiată nădejde în viitor şi sunt încurajate la început de sprijinul tuturor.

Incetul cu încetul însă văpaia însufleţirii iniţiale începe a se potoli, judecata cumpănită începe să între în acţiune şi împreună cu ea: umbra ei nedespărţită, scepticismul. Nădejdile de eri se destramă ca fulgii de nori la lumina soarelui şi roiul nemulţămiţilor creşte din zi în zi înainte. Puţinii conducători, cari păstrează încă ceva din căldura potolită a începutului, rămân isolaţi şi ajung să se vadă faţă 'n faţă cu o tabără de nemulţămiţi. In acest stadiu întreprinderea culturală stagnează, vegetând numai de pe o zi pe alta, şi perde văzând cu ochii tărâmul de sub picioare. Acestia sunt anii ei de crisă.

Şi a fost o norocire adevărată pentru instituţiile noastre culturale, că în stagnarea produsă nu au eşit în definitiv biruitori scepticii, ceeace ar fi însemnat moartea lor, ci au rămas în totdeauna şi mai departe la cârmă cei cu nădejde. Astfel crisele s'au trecut cu succes şi în urma lor s'a produs o mare şi salutară schimbare în viaţa internă a acestor societăţi şi instituţiuni. Visătorii s'au mai lăsat de visuri şi începură să judece şi se cumpănească. Ei îşi coboară privirile dela stele la pământ, scrutează terenul înţelenit, pe care au să-l parcurgă, cu un cuvânt se îndrumează spre o muncă mai puţin luminoasă, mai puţin înălţătoare, dar mai cu folos: spre munca practică de pionjri. In locul flamurei cu devise de aur, care le fâlfâia în mâni până eri, ei apucă sapa şi ciocanul, în locul focurilor de artificiu, ei iau felinarul în mână, ca se dureze pas de pas drumul înaintării contenite, dar sigure. Şi dacă în munca aceasta dură şi grea de desţelenire a ogorului nu vor perde cu totul din sufletele lor sămânţa de însufleţire, ce s'a sămânat din belşugul însufleţirii înaintaşilor, dacă se vor fereca cu platoşa îndelungatei răbdări şi nu se vor clătina în credinţa tare, că munca lor — deşi mai târziu — dar îşi va avea rodul ei, — atunci — împreunând astfel trecutul cu presentul, vor aduce servicii reale pentru cultura neamului lor.

Nu mă voiu estinde aci, ca să arăt cum toate societăţile şi instituţiile noastre culturale cu un trecut mai vechiu, în frunte cu „Asociaţiunea pentru liter. rom. şi cultura poporului român", au făcut această cale ajunsă tipică la noi.

Mă mărginesc a urmări această cale numai în viaţa „Societăţii pentru fond de teatru român", căutând să lămuresc îndeosebi stadiul nostru actual de evoluţiune, pentruca ştiind cum stăm şi până unde am ajuns, — să ne putem înarma cu acele mijloace de luptă şi de apărare, cari în acest stadiu al evoluţiei noastre ni-se impun mai cu deosebire.

Infiinţată la anul 1870, la iniţiativa entuziastului nostru fost prezident Iosif Vulcan, societatea noastră într'o vâlvătae de însufleţire câştigă în cel mai scurt timp inimile tuturor. Un teatru naţional, un edificiu mândru, cu o scenă largă, pe care să se reprezinte drame şi comedii cu motive din istoria şi din prezentul neamului, pe care să ni se înfăţişeze jocurile noastre naţionale, de unde să se înalţe farmecul duios al musicei noastre naţionale!.. Ce vis mândru! Ce vis frumos! Societatea se constitue. Cei mai buni ai nostri iau parte la închegarea ei. Primele adunări generale sunt adevărate sărbători de însufleţire. Contribuirile băneşti curg din toate părţile. In diferitele centre culturale se aranjază petreceri, teatru şi concerte, cari varsă tot venitul lor net în fondul nou înfiinţat, din care să se dureze templul thaliei române.

E absolut cert, — ceea-ce mulţi din cei de azi nu mai ştiu, — că iniţiatorii Societăţii noastre şi însufleţiţii ei sprijinitori dela început s'au gândit numai la acest ideal: să adune un fond, din care să dureze un templu măreţ pentru thalia română, adecă să zidească un teatru românesc!

Cine să se fi cugetat în acel avânt furtunos de însufleţire, sau dacă s'ar fi cugetat vr'unul, cine i-ar fi luat în samă glasul perdut în sgomotul asurzitor al nădejdilor, zic, cine s'ar fi cugetat la banalităţi ca aceste: Unde se înălţăm acest templu? Câte parale va reclama înălţarea lui? Ce capitale se vor cere pentru montarea şi administrarea lui, pentru închegarea şi susţinerea unei trupe corăspunzătoare? De unde vom găsi publicul, care să susţină acel teatru măcar în câte o stagiune de 8 luni pe an, dată fiind imobilitatea zidirei?

Ei bine, nu s'a cugetat nimeni la toate acestea.

Insufleţirea — alimentată prin neînfrântul iniţiator al Societăţii — s'a susţinut cu o progresivă potolire timp de vre-o 12—17 ani. Iar când valurile entuziasmului rând pe rând s'au aşezat şi oamenii au început să-şi dea samă mai calm asupra mijloacelor şi scopului urmărit, — rezultatul a fost o răcire generală şi o înstrăinare de societate. Incepură a se ridica glasuri în contra îndreptăţirii de a fi a acestei societăţi, care — se zicea — deplasează un capital însemnat din avuţia noastră naţională, pentru un scop himeric, sau cel puţin prea îndepărtat, dacă nu chiar nerealizabil. Şi apoi câte năcazuri şi necesităţi culturale cu mult mai arzătoare avem noi — se zicea, — pentru cari ar fi o binefacere dacă s'ar putea folosi de capitalul adunat de această societate fără rost. Şi erau oameni, cari declarau pe faţă, că ar fi mai bine, ca societatea să se desfiinţeze şi averea ei să se treacă la Asociaţiunea transilvană.

In această strâmtoare, cu scop de a salva societatea noastră şi de a-i justifica rostul de a fi, — s'a ridicat mai întâiu glasul acelora, cari au urmărit cu dragoste avântul ei de până atunci, — şi s'a cerut o nouă formulare a scopului ei, — mai corect: o altă esplicare a literelor din statute, prin care să se justifice rostul ei de a fi şi datorinţa neamului de a o sprijini. Şi am mulţămirea sufletească, de a fi fost unul dintre cei dintâi, care într'un articol special — era îmi pare la anul 1887 — am atras atenţia societăţii asupra acestui moment de a fi sau de a nu fi pentru ea, stăruind ca să lase chestia „edificiului" teatral pentru alte vremuri şi deocamdată să stărue mult pentru realizarea teatrului viu, — pentru miez, nu pentru găoace, pentru trupul însufleţit, nu pentru haina externă.

Ideea a prins rădăcini în public. Dar factorii conducători nu se puteau împrietini cu ea. Tabăra nemulţămiţilor astfel creştea. Viaţa societăţii era ameninţată a se stânge. Singurele licăriri de viaţă ale ei: adunările generale, încetează. Nu se mai găsesc centre româneşti, cari să se deschidă pentru cultul thaliei române.

In această situaţie precară, — criza ajunsese la culme, părintele societăţii noastre, care a fost Iosif Vulcan, o mută din centrul ei depărtat, la Braşov. Şi cu această mutare se începe o eră nouă în viaţa societăţii.

Era aceasta mai nouă a societăţii noastre — în care criza îndelungată s'a delăturat — aşi putea-o caracteriza ca fiind era, în care conducerea societăţii nu se baricadează rigid între literele moarte ale conceptelor tradiţionale, ci ţinând samă de părerile şi nemulţămirile celor de bine din publicul nostru mare — căci fără de acest public nu putem exista şi nu avem rost să existăm, precum şi de dorinţele juste şi executabile ce s'au ivit, — a părăsit încetul cu încetul în frunte cu venerabilul nostru fost prezident murii chinezeşti ai „zidirii teatrului“ şi după câţiva ani de tranziţie, la 1903, anul unei epoce noui în viaţa societăţii, s'au putut începe lucrările pregătitoare pentru înfiinţarea viitorului teatru românesc, un teatru deocamdată nelegat de un local anumit şi propriu, pribeag, ca şi felul de traiu al neamurilor cari încep a se înfiripa, cu un cult al artei nu sub bolţi arcuite pe columne încremenite în marmoră, ci ca să zic aşa — sub cerul liber.

Cu anul 1903 s'au început pentru societatea pentru fond de teatru român anii muncei de pioniri. Abia de 5 ani încoace am luat şi noi în mână sapa şi ciocanul, ca să durăm calea pentru viitorul teatru românesc.

Stadiul acesta al desvoltării noastre trebue să-l fixăm bine, ca să nu fim rău înţeleşi în stăruinţa noastră şi să nu ni-se ceară lucruri, a căror realizare este rezervată viitorului, ce ni-l vom croi prin sudoarea feţii noastre.

Ce am făcut până acum în epoca aceasta din urmă?

Nu avem repertoriu pentru teatru, nu avem actori, ni se pierd cântecele naţionale — ni s'a strigat. Am publicat deci premii pentru piese originale potrivite, am făcut traduceri şi localizări de piese din alte limbi şi am înjghebat din ele o mică bibliotecă teatrală, care îşi face cursul ei de dezvoltare. Am dat burse şi ajutoare pentru tineri cu aptitudini pentru teatru şi ne mândrim, că cu sprijinul nostru s'a făcut Zaharie Bârsan aceea ce este, şi că cu ajutorul nostru va deveni dl Aurel Bănuţiu aceea ce dorim cu toţii să fie. Am premiat prima colecţie de melodii originale de muzică poporală românească, făcându i cu putinţă dlui Tiberiu Bredicean publicarea ei şi ne-am îngrijit, ca colectarea de melodii să se continue în mod sistematic, prin fonograful brevetat şi întocmit în special pentru astfel de colectări folklorice. Şi pe lângă toate acestea am încurajat din cât am putut mişcarea teatrală a diletanţilor nostri, urmărindu-i an de an cu cea mai încordată atenţiune.

Activitatea aceasta iniţială în munca de pioniri ai teatrului viitor — începând cu anul proxim va trebui să crească şi să se stabilească în mod definitiv, căpătând şi mai multă unitate în mersul ei.

Ceea-ce am cercat de atâtea ori, pentruce am cheltuit înzadar atâta stăruinţă: ca să angajăm toate centrele periferiale la conlucrare pentru scopurile urmărite de societatea noastră, va începe a se realiza de acum.

Prin angajarea unui director artistic al societăţii noastre, om cu pregătire specială în de ale teatrului, cu dragoste de muncă şi cunoscător al relaţiilor de pe la noi, — sperăm că ne va succede a reînvia treptat în tot mai multe centre româneşti interesul pentru teatru, organisând şi întemeiând teatrul nostru de diletanţi de azi şi perfecţionându l prin esemplul viu şi prin poveţele pricepute ale noului nostru director artistic. Astfel sperăm a ne creşte publicul pentru teatrul, care va să vină când vremea se va împlini.

In stadiul actual al evoluţiunei noastre ni-se impune deci stăruinţă şi îndelungă răbdare în calea ce ne-am croit. Vor trece ani de zile şi dacă vom munci cu încredere în viitor, atunci vom pregăti terenul în toate privinţele pentru etapa proximă, care va fi un teatru ambulant cu o trupă de artişti de profesie. A cere azi dela noi înjghebarea acestei trupe, înseamnă a nu cunoaşte chestiunea. Când ne vom fi pregătit repertorul teatral necesar, când vom fi adunat un material bogat de musică poporală, când ne vom fi format un public mare şi bine pregătit pentru gustarea estetică a teatrului şi când vom dispune de mijloace băneşti îndoite, atunci, numai atunci va fi sosit timpul înjghebării unei trupe de artişti de profesie.

Până atunci să nu se aştepte dela noi surprinderi, să nu ne ceară fâlfăiri de steaguri cu devise nouă, nici întreprinderi riscate puse în luminaţie bengalică. Mai cu seamă, că astfel de producţii reclamă de obiceiu bani mulţi, — iar noi ţinem să nu cheltuim avutul nostru, ci folosind cu măsură venitele noastre, să sporim an cu an frumosul capital adunat, din care se va înfiinţa odată teatrul naţional. E timpul să înţeleagă şi ceice ne judecă fără de a pune umărul la munca noastră, — că stăruinţa noastră fără de sgomot şi fără de reclamă nu este trândăvie, şi că ne-am tras bine seamă cu aceea ce vrem şi mai cu seamă cu aceea ce este pentru acum bine să vrem.

In credinţa, că şi Dvoastre, care v'aţi întrunit la această adunare generală, împărtăşiţi aceste vederi, cari nu sunt numai ale mele, ci ale întregului comitet, şi că ne veţi da tot sprijinul ca să stăruim şi mai departe în munca noastră de până acum şi în direcţia indicată de mine, — vă salut cu dragoste frăţească şi declar adunarea generală a societăţii pentru fond de teatru român de deschisă.

Adunarea generală

a societăţii pentru fond de teatru român“.

— 30 August n.

Joi sara, săptămâna trecută, la oarele 10 a sosit trenul la Oraviţa, deci cu o întârziere de o oară şi jumătate. La gară să adunase lume multă şi astepta sosirea trenului, care aducea şi pe membrii comitetului societăţii pentru fond de teatru, cari veniau la adunarea generală a societăţii. S'au dat jos din tren domnii: Dr. Nicolau Vecerdea, Dr. Iosif Blaga, Vasile Goldiş şi Dr. George Dobrin, — membri în comitet. Vice prezidentul *Virgil Oniţiu*, în urma unei indispoziţii care s'a ivit în momentul din urmă, nu a putut veni la adunare. Tot cu trenul acela a sosit şi un public număros românesc, mai ales din Lugoj.

Dupăce s'au dat jos toţi din tren, corul gr.-ort. din Oraviţa-română, postat în faţa gării, a intonat un cântec naţional, apoi protopopul gr.-cat. *Victor Poruţiu* a salutat de bună sosire comitetul, respunzândui şi mulţămind pentru primirea frumoasă dl *Vasile Goldiş*. A urmat *„Intru mulţi ani“* cântat de corul gr.-cat. şi lumea şi-a făcut întrarea în Oraviţa. Casele erau frumos luminate şi decorate cu flori şi cu covoare, iar de pe dealuri resunau bubuiturile de treascuri.

S'a ţinut apoi obicinuita sară de cunoştinţă în restaurantul *„Coroana ungară“*, unde Românii au remas înpreună, în bună animaţie, până bine după miezul nopţii. Toaste nu s'au rostit.

In ziua următoare, Vineri, ziua de Sfânta Marie Mare, la oarele 9 s'a început serviciul divin în ambele biserici române. In cea gr.-or. a oficial protopresbiterul din Maria-Radna, *Procopiu Givulescu*, în cea gr.-cat. protopopul *V. Poruţiu*. In fiecare biserică a cântat corul confesiunei respective. Inteligenţa a participat în număr frumos la serviciul divin.

La oarele 10 şi jumătate s'a deschis apoi prima şedinţă a adunării generale a societăţii pentru fond de teatru român. A deschis'o domnul *Vasile Goldiş*, membru în comitetul societăţii. Comunică cu mult regret, că viceprezidentul societăţii, *Virgil Oniţiu*, a fost împedecat se vină la adunare şi să-i conducă şedinţele. Şi-a trimis însă discursul de deschidere, şi roagă adunarea să-l asculte cu bunăvoinţă, iar pe dl Dr. D. Stoica îl roagă să cetească discursul. E primit cu mare însufleţire şi adunarea exprimă mulţămită protocolară dlui *Virgil Oniţiu* pentru acest discurs plin de puncte de orientare.

Prezidentul *Vasile Goldiş* numeşte notari ai adunării pe domnii *Dr. D. Stoica* şi *A. Bănuţiu*.

Domnul *Dr. Petru Cornean* salută adunarea în numele „Asociaţiunii“, sora cea mai mare, iar dl *Dr. M. Gropşian* în numele Românilor din Oraviţa. Prezidentul le răspunde şi mulţămeşte amândurora.

Secretarul *Dr. I. Blaga* prezintă raportul comitetului către adunarea generală, care fiind tipărit, se consideră cetit şi se procede numai decât la alegerea comisiunilor.

Vin aleşi:

In comisiunea pentru cenzurarea raportului comitetului dnii: Emanuil Ungurianu, Dr. V. Branisce, Pr. Givulescu, Cor. Brediceanu şi Ilie Trăilă.

In comisiunea pentru cenzurarea raportului cassarului domnii: Titu Haţieg, Dr. Izidor Pop, V. Poruţiu, Dr. L. Méhes şi Dr. Halic.

In comisiunea pentru înscrierea de membri noui domnii: I. Roşu, Tr. Oprea, Dr. Coca, Muntean şi Mărginean.

După aceste ceteşte dl Dr. Valeriu Branisce conferenţa sa: „Muzica şi dansul poporului român în secolii XVI şi XVII“. Pentru conferenţa ascultată cu viu interes exprimă prezidentul V. Goldiş mulţămită conferenţiarului.

Fiind timpul înaintat şedinţa I se ridică.

La oara 1 s'a început banchetul în restaunantul „Coroana ungară“. Au participat 260 persoane.

Primul toast l-a rostit pres. *Vasile Goldiş* pentru Maj. Sa. Toastul a fost ascultat în picioare. Al doilea toast l-a rostit protopopul Oraviţei, *Alexandru Popovici*, pentru prezidiu şi comitetul societăţii. Dr. *Vecerdea* a toastat pentru fruntaşii din Oraviţa şi împrejurime, Dr. *I. Blaga* pentru reprezentantul autorităţii publice, primpretorul Bauer.

Masa s'a ridicat la oarele 4. In decursul mesei a concertat taraful Bârcă.

După masă a fost petrecere poporală şi seara concert.

La petrecerea poporală s'au esecutat diferitele dansuri din Banat, şi s'au dat premii pentru cele mai frumoase costume ţărăneşti, trei de câte 20 cor. şi două de câte 10 coroane. Petrecerea poporală a ţinut până seara.

Seara a fost concert de coruri ţărăneşti. Au cântat mai multe coruri de ţărani, unele chiar conduse de ţărani. Mai bine a plăcut corul din comuna Vărădia, care-şi are şi orchestra proprie. La încheerea concertului domnul *Vasile Goldiş* a adresat cuvinte de laudă coriştilor pentru frumosul resultat obţinut în arta musicală şi apoi s'a început jocul.

Sâmbătă la orele 11 s'a ţinut şedinţa a doua a adunării generale a societăţii pentru fond de teatru. S'a cetit procesul verbal al şedinţei prime şi s'a autenticat. Prezidentul *Vasile Goldiş* aduce de nou elogii corurilor, cari s'au produs în seara premergătoare şi promite, că li-se va trimite tuturor scrisori speciale de recunoştinţă din partea comitetului societăţii.

Se intră în ordinea de zi. Alegerea prezidentului societăţii. Şedinţa se suspinde pe scurtă vreme pentru a se face consultarea necesară. Se aduce la cunoştinţa celor presenţi, că viceprezidentul *Virgil Oniţiu* nu reflectează la postul de prezident şi se roagă să nu fie luat la nici un cas în combinaţie. După redeschiderea şedinţei dnul *Emanuil Ungurian* propune iar adunarea alege cu unanimitate şi cu mare însufleţire pe domnul Dr. *Ioan Mihu* prezident al Societăţii pentru fond de teatru.

Domnul Dr. *Ioan M. Roşu* raportează în numele comisiunei pentru înscrierea de membri noi, că s'a subscris de membri noi o sumă care trece peste şepte mii de coroane.

Domnul Dr. *Valeriu Branisce* apreciază după merit raportul general al comitetului şi propune votarea tuturor propunerilor cuprinse în raport. Se primeşte. Urmează disertaţiunea dlui *Aurel P. Bănuţiu* despre *rolul artei naţionale*, apoi se cetesc telegramele sosite şi şedinţa se ridică.

Seara a fost teatru, iar Duminecă escursiuni.

Conferenţele „Asociaţiunii.“

In urma deciziunii comitetului central şi a adunării generale, biroul central al „Asociaţiunii“ va aranja cu începere dela 1 Noemvrie 1908 conferinţe pentru cărturari (inteligenţ) în toate centrele româneşti mai însemnate, în cari se vor găsi cel puţin 3 conferenţiari şi cel puţin 50 ascultători.

Cu ajutorul acestor conferenţe „Asociaţiunea“ împlineşte o dorinţă generală a susţinătorilor ei şi o lipsă a educaţiei noastre naţionale.

Sperăm deci, că ideea va fi primită cu cea mai mare însufleţire şi va fi sprijinită din răsputeri de cei chemaţi, ca să dee rezultate cât mai mulţămitoare.

Aceste conferinţe se vor ţinea în următoarele centre româneşti: 1. Abrud, 2. Arad, 3. Beiuş, 4. Bistriţa, 5. Blej, 6. Brad, 7. Braşov, 8. Caransebeş, 9. Cluj, 10. Deva, 11. Făgăraş, 12. Gherla, 13. Haţeg, 14. Lugoj, 15. Năsăud, 16. Oradea, 17. Orăştie, 18. Oraviţa, 19. Sălişte, 20. Sibiiu şi 21. Timişoara.

Tuturor directorilor de despărţăminte, (în Arad dlui V. Goldiş, secret. cons. iar în Gherla dlui Ioan Georgiu, canonic), din oraşele amintite li s'a trimis o circulară, invitându-i să înainteze biroului „Asociaţiunii“ până la *1 Octomvrie 1908* numele persoanelor din despărţământ cari ar dori să ţină conferenţe în oraşul respectiv. Conferenţiarii vor binevoi a anunţa şi titlul conferenţei. Alegerea obiectelor se lasă la chibzuiala domnilor conferenţiari.

Pentru orientarea tuturor celor ce se interesează de aceste conferenţe, dăm următoarele lămuriri:

1. Pe lângă conferenţiarii locali biroul central va împărţi pentru fiecare centru mai mulţi conferenţiari din alte localităţi, aşa că în fiecare centru să se ţină cel puţin 5 conferenţe.

2. După primirea răspunsurilor dela domnii directori ai despărţămintelor, biroul central va alcătui programul pentru fiecare centru, care se va publica în ziare în cursul lunei Octomvrie, ca la 1 Noemvrie să se poată începe conferenţele. Tot atunci se vor comunica programele şi directorilor de despărţăminte, împreună cu toate îndrumările necesare.

3. Conferenţele vor dura dela 1 Noemvrie 1908 până la 31 Martie 1909 şi ar fi de dorit, ca în fiecare Dumineca să se ţină câte o conferenţă.

4. Conferenţele vor fi cu o taxă de intrare minimală. Ceice se vor abona la toate conferenţele dintr'o localitate vor avea o reducere însemnată.

5. Din încassările acestor conferenţe se vor plăti cheltuelile efective ale conferenţiarilor, cari se vor duce dintr'o localitate într'alta, iar venitul curat se va întrebuinţa pentru publicaţiunile Asociaţiunii.

6. Conferenţele cele mai bune se vor publica în revista „Transilvania“.

Sperăm, că îndeosebi domnii membri ai secţiunilor ştiinţifice-literare ale Asociaţiunii vor stărui în cercul lor de activitate, ca aceste conferenţe să reuşească cât mai bine, pregătind fiecare membru câte o conferenţă-două.

Toţi aceia cari doresc să ţină conferenţe în cadrele „Asociaţiunii“ se pot anunţa de-a dreptul la biroul central, comunicându-şi adresa şi titlul conferenţei.

Sibiiu, 1 Septemvrie 1908.

Presidiul Asociaţiunii:
Şuluţu.

Adunarea poporală din Sălişte.

— Raport special —

— 1 Septemvrie.

Dumineca trecută s'a ţinut şi în Sălişte o adunare poporală conchemată în pripă de fruntaşii de acolo. Şi poatecă chiar pentru aceasta a fost aşa de imposantă, căci într'adevăr, a fost o adunare, cum de mult n'a văzut Săliştea. A contribuit însă la reuşita acestei măreţe adunări în tot casul şi presenţa leaderilor deputaţilor nostri naţionalişti: *Dr. Vlad*, *Dr. Vajda* şi *Dr. Maniu*. Aceste caractere de granit, bărbaţi integrii şi cu suflet într'adevăr curat au venit şi la Sălişte, ca să se mai însufleţească şi ei şi să se inspire dela poporul curat al acestor plaiuri, care a păstrat şi păstrează cu multă sfinţenie graiul, portul şi legea noastră românească, ca nici într'o parte pe unde e resfirat.

Numiţii deputaţi ai nostri, inspiraţi parecă de aceste sentimente ale poporului, în mijlocul căruia au venit şi care i-a primit cu inimă curată — simbolisată prin un grup de fetişcane care i-au bombardat formal cu flori,— s'au şi achitat în mod demn de misiunea ce şi-au luat-o. Au ţinut în frunte cu fostul deputat al cercului *Dr. N. Comşa* adevărate discursuri clasice. S'au întrecut aşa zicând unii pe alţii.

Intreaga după amează a Duminecii — cât a ţinut adunarea — ei au desluşit poporului scopul adunării în toate direcţiunile şi din toate punctele de vedere. Au vorbit despre situaţia politică în general şi în special despre *votul universal*. Părea, că te afli într'un adevărat parlament românesc. Bat-o focul de pasivitate! Acum vedem, cât de nefastă a mai fost ea pentru însetatul nostru popor, care aleargă din toate părţile să asculte o vorbă românească, măcar. In lungul şir de ani ai pasivităţii nici atâta nu puteau oamenii gusta, ci dormiau somnul de moarte pe toate terenele.

Astăzi poporul nostru prin adunările de felul acesta e atât de deşteptat, încât nici guvernanţii nostri şi nici *„viclenii nostri vecini“* nu-l mai pot ţinea încătuşat.

Iţi creştea inima văzând şi în Sălişte cum vine poporul grupuri-grupuri din toate comunele mărginaşe, în frunte cu preoţii şi dascălii lor, ca să asculte o vorbă românească şi o povaţă bună dată de oamenii sei luminaţi.

Intreaga şi marea piaţă a Săliştei era plină de acest popor, care sorbea vorbă de vorbă, ieşită din inimă curată românească. Spusu-le-au deputaţii multe şi de toate. Datu-le-au învăţături adevărat folositoare şi i-au conjurat să ţină şi mai departe cu sfinţenie la legea românească şi când vor fi chemaţi din nou să alerge ca şi până acum sub steagul desfăşurat al activităţii noastre româneşti pe toate terenele.

Şi atunci se va adeveri cele spuse de unul dintre oratori, că înzadar se va sbate ministrul Apponyi să fie mai mare ca însuşi Dumnezeu, care ne-a făcut Români, căci ca Români avem să şi trăim pe aceste plaiuri, deoarece nici privighitoarea nu va cloncăni nici când ca cioara, ci tot ca privighitoarea va cânta până-i lumea.

Adunarea poporală din cercul electoral al Cristianului ţinută Dumineca trecută în Sălişte a fost astfel o adevărată eleveţie sufletească din toate punctele de vedere. Toţi am părăsit Săliştea cu aceste sentimente şi cu dorinţa, ca astfel de întruniri să se ţină în toate părţile noastre româneşti, cât de des. *S.*

NOUTĂŢI.

Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru mai rămâne in Ischl până la 7 Septemvrie n. când apoi pleacă la Budapesta.

*

La Ischl. Pe mâne, Joi, e chemat la Ischl Moştenitorul de tron *Francisc Ferdinand* şi e chemat şi ministrul comun de esterne, baronul *Aerenthal*. Să crede că Maiestatea Sa vrea să-i consulte în o chestie importantă din domeniul politicei esterne.

*

Zaharie Bârsan şi Olimpia Bârsan la Sibiiu. Precum am fost anunţat deja într'un număr mai recent, Dl şi Dna Z Bârsan îşi vor da concursul preţios la reprezentaţia teatrală ce se va da Vineri în 4 Sept. n. în sala „Muzeului Asociaţiunii". Programul acestei reprezentaţii e următoriul: 1. *Un urs*, comedie într'un act de A. Cehov. 2. *Declamaţii*. 3. *Adresa greşită*, comedie de ***. Bilete se vând la libraria arhidiecezană, Joi şi Vineri după amiaz', precum şi sara la cassă. Preţul locurilor: I K 2—, II K 1·50, III K 1·—, loc de stat K —·60 şi balcon K 1·50 Inceputul la $7^{1}/_{2}$ oare seara Atragem şi cu această ocazie atenţiunea On. public românesc asupra reprezentaţiei acesteia şi aşteptăm şi dorim, ca o participare cât mai număroasă şi o apreciare justă — ţinând samă de toate împrejurările noastre, — să fie răsplata zelului şi ostenelilor iubiţilor nostri artişti în munca lor culturală desinteresată.

*

Procesul „Gazetei". Ziariul *„Gazeta Transilvaniei"* din Braşov are proces de presă, pentrucă a reprodus în estras un articol al marelui poet norvegian *Björnsterne Björnson*, din o revistă franceză. Ziua pertractării e fixată din partea prezidentului curţii cu juraţi din Târgul-Murăşului pe 17 Septemvrie n. c. Responsabilitatea pentru publicare a primit'o domnul *Ioan Spudrca.*

*

† Iosif Roman, advocat, preşedintele societăţii fondului pentru înfiinţarea unei şcoale de fete române în Orade, membru în direcţiunea institutului de credit Bihoreana, fost vicecomite şi protopretore în penziune, după grele suferinţe şi primirea sf.-taine ale muribunzilor, a încetat din viaţă în 29 August 1908 st. n. la 4 oare d. m. în etate de 80 ani, în Oradea-mare. Rămăşiţele pământeşti ale adormitului s'au aşezat spre odihnă vecinică după prohodul săvârşit în Catedrala gr.-cat. din Oradea-mare în 31 August 1908 st. n. la 4 oare d. m. în cimiteriul din Várad-Ujváros. Sfânta liturgie întru repaosul sufletului adormitului s'a celebrat în Catedrala gr.-cat. din Orade în 1 Septemvrie st. n. dimineaţa la 7 oare. Fiei ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Nerecunoaşterea unei bănci române. Ziarele maghiare publică ştirea, că banca românească din Dezna, în fruntea căreia se află deputatul Dr. Ioan Suciu, s'a constituit în primăvara aceasta cu un capital de 100.000 cor. Tribunalul din Arad, fiind invitat de direcţia băncei să înregistreze firma, a trimis actele conform legei ministrului de comerţ pentru ca înregistrarea să fie publicată în organul central oficial. Comisarul ministerului de comerţ însărcinat cu controlul înregistrărei firmelor a refuzat însă publicarea pe motiv, că statutele ar cuprinde puncte nelegale şi a comunicat aceasta tribunalului din Arad, invitându-l să ceară direcţiei băncei româneşti modificarea statutelor. Tribunalul din Arad a răspuns acestei invitări, făcând demersurile necesare.

*

Conferenţe pastorale în dieceza Aradului. Prin un circular adresat tuturor protopresbiterilor şi preoţilor de pe teritoriul consistoriului gr.-ort. român al Aradului, sunt îndrumaţi preoţii din fiecare tract protopresbiteral să se întrunească cel puţin odată în an în conferenţă pastoralăcatihetică, care este însă a se ţinea necondiţionat înainte de sărbătorile Naşterii Domnului. Participarea e obligătoare pentru toţi preoţii.

*

Facultate de litere în Dobriţin. La şcoala superioară maghiară din Dobriţin, susţinută din partea bisericei reformate, s'a deschis cu începerea anului şcolar curent, pe lângă facultatea teologică şi cea de drept, cari au esistat până acuma, încă şi facultatea de litere. Au fost angajaţi pentru noua facultate patru profesori noi, şi vor ţinea prelegeri şi profesorii dela celelalte două facultăţi. Deschiderea nouei facultăţi s'a făcut în speranţa, că a treia universitate are să o capete negreşit — Dobriţinul.

*

Post de profesor. La institutul pedagogic gr.-ort. român din Caransebeş e vacant postul de profesor pentru limba şi literatura română, limba şi literatura maghiară şi istorie. Salariul anual e 1600 coroane, bani de cvartir 400 coroane, cinci cvincvenii à 160 coroane şi dreptul la penzie. Concursul publicat în *„Foaia Diecezană"* numărul din urmă espiră la 17 Septemvrie v. 1908.

*

Alegere de protopresbiter. Pe 4/17 Septemvrie c. e convocat sinodul protopresbiteral al tractului *Vascău*, la 9 oare dimineaţa, în biserica gr.-ort. română din Vascău, pentru efectuirea alegerii de protopresbiter al tractului Vascău. Comisar consistorial pentru actul alegerii a fost numit din partea consistoriului nostru din Oradea-mare d-nul asesor *Andreiu Horvath.*

*

A 5-a expoziţie de poame, struguri şi derivatele lor o va aranja „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu" în toamna anului de faţă în comuna *Avrig*. La cerere ministrul de agricultură a dăruit Reuniunei 300 cor. la acoperirea premiilor expoziţiei. In vederea marei produceri de poame din partea locului, expoziţia promite a avea bun rezultat.

*

Coleră. In Varşovia şi în Moscova s'au ivit câteva cazuri de coleră asiatică. Statele vecine au luat măsuri, ca periculoasa boală să nu treacă şi la ele.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: dna Mărioara Dr. Giuraidi n. Olteanu soţie de medic Craiova, 5 cor.; Dr. George Giuraidi medic, 1 cor.; Iosif Schiopu, publicist 20 bani; Radu Barcianu librar 14 bani; dl Dumitrescu (Bucureşti) 30 bani; Maria Moga n. Grecu din prilejul onomasticei sale, Petru Moga fanzelar, fiul lor Petru, Traian şi Octavian, dela toţi 1 cor.

*

Advocat nou în Sibiiu. Domnul Dr. *Ioan Ivan* aduce la cunoştinţă publică, că şi-a deschis cancelaria advocaţială în Sibiiu, piaţa mare, capul străzii pintenului Nr. 2.

*

La „Reuniunea sodalilor din Sibiiu" au fost primiţi următorii membri ordinari: Irimie Sezu sodal cismar (originar din Şura-mare); Andreiu Puşcaş sodal faur (Şărmăşel); Nicolae Bordia măestru cismar; Daniil Şerban sodal rotar (Voila); Ioan Bozeşan sodal faur (Cuştelnic); Mihail Simedrea sodal pantofar (Dobra); Ilie Boaziu sodal rotar (Tritiul super.); George Secaş sodal pantofar (Rehău); Nic. Peşteş sodal rotar (Recea tel.); George Baciu sodal pantofar (Homorod); Aurel Bârsan sodal rotar (Alţina); George Chelemenci sodal măsar (Sibiiu); Iacob Crişanu sodal rotar (Iara de jos) şi Cosma Jinariu sodal măsar (Şugag); iar dl Nicolae Zigre secr. la consist. metropolitan, a fost primit membru ajutător al Reuniunei.

*

† Maria Macelariu n. Arseniu soţia vrednicului întreprinzător din Gurariului, Ilie Macelariu, a răposat în 30 August, în etate de 40 ani. Inmormântarea i s'a făcut în 1 Septemvrie la 2 oare d. a. în cimiterul bisericei gr.-or. din Gurariului, în prezenţa unui număros public. Fiei ţărâna uşoară.

*

Al 134 lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu" a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Elena Muntean n. Moldovan.

Acesta este al 134-lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Palatul parlamentului din Tokio. Guvernul Iaponiei a trimis pe cel mai bun arhitect din ţară să facă studii în lumea întreagă cu privire la întocmirile din lăuntru şi la forma din afară a palatelor parlamentare, pentrucă voeste să zidească un nou palat parlamentar în Tokio, care se întreacă pe toate celelalte din lume. Palatul va fi construit din piatră şi fier. Spesele sunt preliminate în suma de 50 milioane coroane.

Poşta redacţiei.

Dlui I. G. în O. S'a predat afacerea celor competenţi, iar din partea acestora s'a scris în causă oficiului protopresbiteral concernent.

Teatru unguresc.

Mercuri: „*Ördög*", comedie în 3 acte.
Joi: „*Czigánybáro*" operetă.

Inştiinţare.

La gimnaziul public român gr. or. din Brad anul şcolar 1908/9 se începe la 1 Septemvrie v. 1908.

Părinţii, cari doresc a-şi da copiii la acest institut, sunt poftiţi a se presenta cu fiii sau fiicele lor în cancelaria direcţiunii gimnaziale la 1—3 Septemvrie v. 1908 spre inmatriculare. Şcolarii, cari se inmatriculează prima dată la gimnaziul ori şcoala primară împreunată cu acesta vor aduce testimoniu şcolar, extras de botez şi certificat de revaccinare. Testimoniul şcolar de pe clasa precedentă îl vor presenta toţi şcolarii, cari au absolvat clasa precedentă în institutul nostru. Examenele de corigenţă se vor ţinea la 31 August v. a. c. Ceice se vor presenta mai târziu, vor trebui se dovedească causa întârzierii.

In clasa I. gimnasială se primesc numai şcolari, cari au împlinit anul al nouălea, dar n'au trecut peste al doisprăzelea; asupra primirii celor trecuţi peste doisprăzece ani hotăreşte conferenţa profesorală şi numai în 4 Septemvrie primeşte atari şcolari, dacă nu s'a ajuns numărul prescris pentru o clasă.

Şcolarii din şcoala poporală se vor primi în şcoala primară, ori în clasa I. gimn.

In şcoala primară didactrul e 6 cor. pe an şi 2 cor. taxă de înscriere.

In clasele gimnaziale şcolarii români gr. or. şi gr. cat. din protopresbiteratele Zarandului şi Hălmagiului solvesc didactru de 16 cor. pe an, iar cei de alte confesiuni şi de alte naţionalităţi şi din alte locuri câte 24 cor. pe an.

Fiecare şcolar solveşte pentru bibliotecă câte 2 cor. la an, taxă de înscriere 6 cor., pentru atestate şi anuar 3 cor., pentru „fondul şcolarilor morboşi" câte 1 cor., pentru maial şi excursiuni 2 cor.

Şcolarii săraci, diligenţi şi cu conduită bună se scutesc de didactru, sau se împărtăşesc de ajutoare şi beneficii din fondul „Masa studenţilor" sau din alte mijloace de cari dispune institutul.

Didactrul se solveşte deodată la înscriere, sau în două rate, şi anume, ântâia rată la înscriere şi a doua în Februarie.

Toate celelalte taxe în sumă de 14 coroane se solvesc deodată la înscriere.

Fără ştirea şi învoirea direcţiunei gimnaziale şcolarii nu pot ocupa cuartire.

Fiecare şcolar trebue se aibă cărţile de şcoală admise la acest institut. Cărţile rupte şi murdare se vor lua dela şcolari şi se vor nimici.

Dela fiecare şcolar se cere să aibă îmbrăcăminte corăspunzătoare şi haine de pat.

In 4 Septemvrie 1908 medicul gimnazial va visita şcolarii în presenţa dirigentului de clasă, se va face împărţirea orelor şi se vor începe prelegerile pe anul şcolar 1908/9.

In 8 Septemvrie v. 1908 se va face Invocarea Duhului Sfânt şi cetirea legilor şcolare.

Brád (Brad), 15 August 1908.

Direcţiunea gimnazială.

Mulţămită publică.

La producţiunea teatrală şi la petrecerea cu joc aranjată de inteligenţa română din Agnita la 9 August st. n. a. c. a incurs cu bilete suma de cor. 226.90 lângă care s'au adaos ca suprasolviri dela P. T. Domni: I. Muntean protop. cor 6, Dr. S. Chieţian adv., V. Păcală prof. ambii câte cor. 2·40, I. Titeni cand. de adv. cor. 4, G. Borzea paroh cor. 5. V. Debu paroh, R. Constantinescu, paroh cor. 3, T. Mosora canc. jud. cor. 3·40, D. Pulca, M. Păcală, I. Răduleţ paroh, N. Gavrea, I. Tat, M. Grecu, G. Trif, parohi, I. Paicu învăţător, fiecare câte cor. 2, G. Conta V. Cosma, parohi, şi Karacsony lăcătuş fiecare câte cor. 1·20, A. Oancea, I. Petrişor, N. Pandrea, I. Floca, parohi, S. Armean econom, M. Binder, cand. de preot fiecare câte cor. 1, I. Bendorfean not. cerc., V. Stoian câte 80 fil. — Suma de cor. 56 40.

In total au întrat cor. 283·30 din care subtragându-se spesele cu cor. 204 58 rezultă un profit curat de cor. 78·72.

Această sumă s'a distribuit în părţi egale de câte cor. 39 36 şi s'a adaos, conform destinaţiunei, la fondul tractual şi la fondul de zidire al bisericii gr. or. din Agnita.

Stimaţilor oaspeţi participanţi precum şi marinimoşilor contribuenţi li-se esprimă şi pe calea aceasta profundă mulţămită.

Agnita 31 August 1908 st. n.

Comitetul aranjator.

ECONOMIE.

A XVIII-a expoziţie de vite

aranjată de „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului."

I. Programul

expoziţiei de vite, ce se va ţinea Dumineca la 6 Septemvrie n. 1908 în comuna Şura-mare.

1. Cu scop de a înainta economia de vite, „Reuniunea rom. de agricultură din comitatul Sibiiului", va aranja la 6 Sept. n. 1908 în comuna Şura-mare o expoziţie de vite împreunată cu distribuire de premii în bani.

Expoziţia se va mărgini de astădată la vite cornute, cu excepţiunea caprelor.

2. Expoziţia se va ţinea în ziua amintită, începând dela 10 ore înainte de amiazi şi până la 1 oră după amiazi, când va urma premiarea.

Expoziţia se va ţinea pe locul numit „Uliţa bisericii."

3. La expoziţie nu se primesc decât vitele locuitorilor din comunele: Şura mare, Slimnic, Hamba, Guşteriţa, Bungard, Şura-mică şi Turnişor.

Pentru vitele aduse afară de Şuramare se cer paşapoarte în regulă.

Cerând trebuinţa proprietarii au să dovedească, că au ţinut înşişi vitele timp de $^{3}/_{4}$ de an cel puţin.

Oile trebue expuse în grupe de cel mai puţin 3 capete, altcum nu se premiază.

4. Primirea vitelor în expoziţie se face prin comitetul aranjator local, care va publica din parte-şi dispoziţiunile luate. — Comitetul poate refuza primirea, însă numai din cauze binecuvântate.

La fiecare vită respective grupă de oi se alătură o tăbliţă sau bilet, cuprinzând numărul curent, etatea vitei şi numele proprietarului.

5. Exponenţii sunt îndatoraţi a purta înşişi grije de vitele lor şi a le da hrana trebuincioasă.

6. Se vor distribui 36 de premii în sumă totală de 200 coroane, dăruite de comisiunea economică a comitatului Sibiiu, şi anume, se vor distribui următoarele premii:

Grupa I. Bovine de prăsilă (rassa indigenă şi străină).

a) tauri de 3—5 ani: două premii de câte 10 coroane;

b) vaci de 3—8 ani: 1 premiu de 10 cor., 2 premii de câte 8 cor., 1 premiu de 6 cor. şi 2 premii de câte 5 cor.;

c) juninci şi tăurenci de 1—3 ani: 1 premiu de 10 cor., 2 premii de câte 8 cor. şi 2 premii de câte 5 cor.;

d) viţele de $^{1}/_{4}$—1 an: 1 premiu de 8 cor., 3 premii de câte 5 cor. şi 6 de câte 2 cor.

Grupa II. Oi de prăsilă.

a) berbeci de 1—5 ani: 1 premiu de 10 cor. şi 2 premii de câte 5 cor.

b) noatini din 1908: 1 premiu de 5 cor. şi 2 premii de câte 4 cor.;

c) noatine din 1908: 1 premiu de 5 cor.; 2 premii de câte 4 cor. şi un premiu de 3 cor.;

d) oi de 1—5 ani: 1 premiu de 8 cor. şi 2 premii de câte 5 cor.

II. Premiarea.

1. In scopul premierii, comitetul central al Reuniunii agricole a ales juriul consistător din dnii: Pantaleon Lucuţa, Ludovic Fabritius, primpretor în Sibiiu, ca reprezentant al comisiei economice comitat.; Ioan Chirca, Petru Dragits, ambii din Sălişte; Aurel Coşciuc, Dr. Ioan Stroia, Romul Simu, Vic. Tordăşianu, Dr. Petru Şpan, Dr. Vasile Stan, Dr. Lucian Borcia, Emil Verzariu, Oprea Steflea şi Andreiu Teodor, toţi din Sibiiu; Nicolau Iosif, învăţător din Aciliu, Ioan Popescu din Sibiel, apoi N. Opriş paroh, Ioan Restanţă, cârcimar, Ioan Turculeţ, Dan Duşă, Ioan Ciupea, toţi economi din Şura-mare; Simeon Borţan, înv., Clemente Nicula, paroh, Ioan Geogian, epitrop, Pavel Mihălţan, cantor, Teodor Maşca, econ., toţi din Slimnic; Ananie Decei, paroh, Alex. Cristiu, epitrop şi Alex. Muntenaş, econom., toţi din Hamba; Traian Petrişor, paroh, G. Stănase, Iac. Moldovan şi George Iacob, toţi învăţători pens. şi Ilie Perea, propr., toţi din Guşteriţa; Toma Modran, par., Nic. Stoica, înv., Toma Ciora epitr., Nicolau Drăgan, notar şi George Bucurenciu, econom, toţi din Bungard; Aron Mihuleţ, par., Nic. Tomuţa, înv., Ioan Ciolan, George Ludoşan, Petru Ciolan şi Toma Murăşian, toţi econ. din Şura-mică; Romul Platoş, par., Ioan Radu ospătar, Ioan Muntean epitrop, Pavel Vulc, econ. şi Gligor Vulc, epitr., toţi din Turnişor. Membri absenţi sau împedecaţi dela vot, se înlocuesc prin suplenţi.

(Va urma.)

Nr. 766/1908 prot. [253] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Criş**, protopresb. tractului Sighişoara, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele pentru acest post sunt: 600 coroane, salar din cassa bisericească computate fiind lemnele necesare de foc cu 40 cor., caurtir liber în edificiul şcoalei.

Cu 1 Iulie 1910 salariul să va întregi conform art. de lege XXVII/1907 la 1000 cor. solvibil din cassa bisericei.

Cuincuenalele să computa începând dela definitivare numai după cinci ani de serviţiu neîntrerupt la această şcoală!

Reflectanţii la acest post să posedă cunoştinţa limbei maghiare în sensul articolului de lege suscitat, să documenteze pe lângă celelalte recerinţe legale, că au absolvat cu bun succes patru clase gimnaziale.

Alesul e dator a provedea învăţământul în şcoală cu elevii dela 6—12 şi cu cei dela 13—15 ani, a instrua pe elevii de toate zilele şi pe cei de repetiţiune cât şi pe tinerimea adultă în cântările bisericeşti şi a le conduce în Dumineci şi sărbători. Va conduce şi grădina de pomărit.

Concurenţii au a-şi aşterne petiţiunile instruate conform normelor în vigoare în terminul deschis oficiului protopresbiteral, cu îndatorirea a să prezenta înainte de alegere poporului în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Sighişoara, 14 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător în comuna **Mucundorf**, tractul Cohalmului se escrie concurs cu termin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt 300 cor. dela P. V. Consistor arhidiecezan, 300 cor. din cassa bisericii, cuartir în edificiul şcoalei şi lemnele necesare de foc.

Cererile de cóncurs au să fie înaintate la oficiul protopresbiteral până inclusive 30 August v. 1908.

Cuincuenalele se vor computa după anii de serviciu începând cu ziua întroducerii în oficiu.

Alesul va avea să cânte cu elevii în decursul sf. liturghii.

Mucundorf, 19 August v. 1908.

Ilarion Enciu
par. gr.-or.

[254] 1—3

Ad Nr. 1092/908. [255] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale rom. gr.-or. din comunele **Agribiciu, Bica rom., Nadişul rom.** şi **Rogojel**, aparţinătoare tractului protopresbiteral rom. gr. or. al Clujului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fiecare post sunt: 600 cor. salariu din repartiţie dela popor, cuartir liber în edificiul şcoalei cu grădină de legumi şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, subscrisului până la terminul sus indicat şi a-se prezenta înaintea poporului la biserică în vre o Duminecă sau sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cant, fiind îndatorat alesul învăţătoriu a conduce corul cu şcolarii.

Cluj, 16 August 1908.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conţelegere cu comitele parohiale.

Tuliu Roşescu
protopresb.

Nr. 577/1908. [256] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa III **Răştoşnea-Poleţ** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. despre ajutorul dela stat.

Petenţii vor aşterne suplicele concursuali, instruite în sensul legilor în vigoare subscrisului în terminul deschis; iar concurenţii, în vre-o Duminecă ori sărbătoare, cu previa încunostinţare a oficiului protopresbiteral au a se prezenta la biserica din comuna Poleţi pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Murăş-Cueşd, 16 August, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin, în conţelegere eu comitetul parohial.

Galacteon Şagău
protopresb.

Nr. 9420 Şcol. [241] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna **Hodac**, protopresbiteratul Reghinului, în senzul ordinului conz. dto 8 August a. c. Nr. 9420 Şcol. să escrie concurs din oficiu. Cererile sunt a să trimite la oficiul protopresbiteral concernent până inclusive **26 August v. a. c.** Emolumentele sunt cele uzuate. Cuincuenalele să computa dela ziua întrărei în oficiu.

Sibiiu, din şedinţa cons. arh. ca senat şcolar, ţinută la 8 August v. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Concurs.

Pentru ocuparea a două posturi de învăţători la şcoala confesională gr.-or. română din **Sălişte**, protopresbiteratul Săliştei, să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu cele două posturi de învăţători sunt:

Salar fundamental 1000 cor. Relut de cuartir pentru căsătoriţi 300 cor., pentru cei necăsătoriţi 100 cor. Relut de grădină 20 cor. şi cuincuenalele legale asigurate conform legei.

Dela concurenţi să cere să aibă cualificaţiunea recerută. Cei cu cualificaţiune superioară ori cu cualificaţiuni speciale (d. e. pentru şcoala de meserii, curs economic, curs de desemn), ori cu cunoştinţe mai largi limbistice vor fi preferiţi.

Invăţătorii sunt datori a duce copii Dumineca şi sărbătoarea la biserică şi a provedea cu ei cântările liturgice.

Aleşii sunt datori a instrua şi în şcoala de repetiţiune.

Doritorii a ocupa unul din aceste posturi îşi vor înainta concursele în terminul deschis, provăzute cu documentele recerute (atestat de botez, atestat de gimnaziu, absolutor pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu şi speciale) la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se prezenta totodată şi în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a să face cunoscuţi alegătorilor.

Din şedinţa comitetului parohial al bisericei române gr.-or. din Sălişte ţinută în 10 August 1908.

Dr. Comşa **Constantin Criştiu**
prez. not. com.

Văvut. **Dr. Ioan Stroia**
protopresb.

(251) 1—3

Nr. 132/908. [239] 2—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului al IV-lea de învăţător la şcoala confesională din **Ludoşul mare,** tractul Mercurei, să escrie concurs nou cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ conform conclusului comitetului parohial din 4 August.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 coroane din cassa bisericei cu adausul ca după ocuparea definitivă a postului să va cere întregirea dela stat conform art. de lege XXVII din 1907. Cuincuenalele pentru serviciul din alte comune nu-i compet.

Doritorii de a ocupa acest post au să-şi aştearnă suplicele lor concursuale instruite conform legilor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, recercându-se a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în comună cu prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului. Preferiţi sunt cântăreţii şi pentru casul că vor forma un cor, vor primi o remuneraţie deosebită.

Ludoşul mare, în 4 August 1908.

I. Cosma **I. Oltean**
prez. notar.

Nr. 684/909. Cu consensul meu.

Avr. S. Pĕcurariu
protopresbiter.

Nr. 225/908. [238] 2—3

Concurs.

Se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru întregirea următoarelor posturi de paroh din protopresbiteratul Hunedoarei, şi anume:

1. **Baia lui Craiu** cu crângurile **Curpeni, Păroasa** şi cu filiile **Cernişoara-Florese, Topliţa** şi **Vălar.**
2. **Dobâca,** cu filiile **Hasdeu** şi **Galeş.**
3. **Josani,** cu filia **Pestişul-mic.**
4. **Ruda,** cu filiile **Plop** şi **Poeniţa-Voini.**

Emolumentele împreunate cu posturile de paroh din aceste parohii de cl. III. sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Competenţii la vreunul din acestea posturi să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a cânta, respective a celebra şi a cuvânta.

Hunedoara, la 30 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Hunedoarei.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 318/1908. [244] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători la şcoalele poporale confesionale gr.-or. române din comunele mai jos numite în protopresbiteratul Iliei, să escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Booz,** cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir, lemne de foc şi grădină şcolară.
2. **Târnăviţa,** cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir, lemne de foc şi grădină şcolară.
3. **Brădăţel,** cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir şi lemnele necesare de foc.
4. **Glodghileşti,** cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir şi lemnele necesare de foc.
5. **Furcsoara,** cu salar de 600 cor. şi anume: 500 cor., din darea cultului bisericesc şi 100 cor. din fondul de bucate, cuartir în natură, grădină şi lemnele necesare de foc.

Cel ales va avea a provedea învăţământul şi în şcoala de repetiţie.

6. **Sirbi,** cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir, grădină şcolară şi lemnele necesare de foc.
7. **Valealungă,** cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir corăspunzător şi celelalte edificii economice, grădina prescrisă de lege şi lemnele necesare de foc; alesul va funcţiona şi ca cantor, pentru care va primi venitele cantorale îndatinate.

Salariile cu 1 Iulie 1910 să vor întregi parte din mijloacele bisericilor parte dela stat până la suma prescrisă de lege.

Cuincuenaliile la acestea posturi să computa numai după anii serviţi la respectiva şcoală, după instituirea definitivă.

Aleşii învăţători primesc pe lângă altele îndatorirea să cânte cu elevii Dumineca şi în sărbători la liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupa vreunul din acestea posturi, să şi aştearnă cererile provăzute cu documentele prescrise subsemnatului oficiu în terminul deschis şi să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Ilia, la 7 August v. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Iliei, în conţelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresb.

Nr. 728/1908. [242] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala poporală gr.-or. română din comuna **Iacobeni,** protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“ pe lângă următoarele emolumente:

1. Salar anual 600 cor. şi anume 340 cor. din repartiţie dela popor, lemnele necesare pentru foc computate în 60 cor. şi 200 cor. ajutor din fondul arhidiecezan.
2. Cuartir în natură constătător din o odae în edificiul şcoalei.

Cuincuenalele să vor computa numai după anii serviţi neîntrerupt la această şcoală după instituirea definitivă în oficiu.

Concurenţii la acest post să-şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez şi de studii, absolutor pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu şi să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări, de oarece alesul învăţător va avea să cânte cu elevii la sf. liturgie şi să instruieze tinerimea adultă în timpul statorit de comitetul parohial.

Agnita, 8 August 1908.

Oficiul protopresbiteral.

Ioachim Muntean
protopresbiteral.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 24—40

BUZIÁS
FÜRDŐ

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — Prospecte trimite la cerere administraţia

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 77—100

La
Librăria arhidiecezană
se află de vânzare:

Adam I., Constanţa pitorească . 2·—
Brediceanu, Doine şi cântece caet I/II à . . . . 4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III . . 4·—
Sandu Aldea, Pescar de Islanda 1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I. . . . . . . —·50
Vlahuţă, Din trecutul nostru . . 3·50

Cărţile pentru şcoalele poporale după catolog separat.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 92 Sibiiu, Sâmbătă 23 August (5 Septemvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Tâlcuirea „fericirilor“.

IV. Fericiţi sunt cei milostivi...

Dacă noi înşine avem înainte de toate şi mai presus de toate trebuinţă în viaţă de *adevărul divin*, atunci nici faţă de alţii nu ne putem arăta mai bine mila, decât arătându-le calea care duce la *adevăr*. Aceasta poruncă a milosteniei, a posiţiei de compătimire, şi încă din adâncul inimei, faţă de fraţii nostri mai mici şi mai neînsemnaţi, trebue avută mai ales *la noi* în vedere. Peste întreg pământul este încă destul întunerec; pretutindenea se simte încă trebuinţa unei lumini, pentru a se vedea adevărul divin: la noi însă mai mult decât ori unde. O soarte grea are poporul nostru. Aşezat de providenţă între două lumi, între Ost şi Vest, poporul nostru a fost zidul de apărare, zăgazul de care s'au lovit valurile popoarelor asiatice: ale Turcilor, Berendeilor, Pecenegilor, Polovţilor, Tătarilor, etc.

Pecând vecinii nostri din Apus, Nemţii, Francezii, popoarele din Austria şi altele, şi-au ridicat pe la spatele noastre în deplină linişte şcoale, muzee, universităţi, şi s'au pus pe învăţătură, desvoltându-se în pace, noi am stat cu arma în mână pe câmpul de războiu, pentru a opri în loc cu piepturile noastre massele înarmate ale barbarilor. Popoarele mult înaintate ale Europei ne ţin pe noi de înapoiaţi, şi pe poporul nostru ele îl numesc în batjocură popor de urşi. Noi însă putem să le spunem, fără a ne ruşina: Da, am rămas îndărăt; voi sunteţi popoare mai luminate, mai culte decât noi, dar şi noi am făcut în felul nostru serviciu mare culturei, v'am apărat şi ocrotit pe voi!

Ar fi interesant să se constate, ce s'ar fi ales din Europa, dacă massele înarmate ale Tatarilor nu ar fi bătut câmpiile noastre, ci şi-ar fi luat drumul în direcţia râurilor Elba, Rin şi Saine! Oare s'ar mai putea lăuda cineva, că ţara sa e superioară Rusiei? Rusia a trebuit să treacă prin o şcoală grea. Dar precum ciocanul cel greu, care sparge sticla, ştie să oţălească fierul, aşa şi Rusia, purtând loviturile sorţii s'a întărit şi oţălit singură. In afară presintă acum o zidire terminată. S'a desvoltat şi s'a prefăcut într'un imperiu puternic. Acum trebue să se apuce de munca internă.

In adâncimile sufletului poporului zac ascunse comori admirabile de ale spiritului şi ale inimei, dar până acuma zac într'un somn adânc şi de neînvins, acoperite cu o pătură groasă de întunecime spirituală şi morală. Pentru a scoate acest aur al sufletului poporului şi mărgăritarele scumpe ale spiritului la lumina zilei date de Dumnezeu, se cere o muncă lungă, grea şi făcută cu multă răbdare. Sufletul poporului nostru e o admirabilă şi nepreţuită mărgea nobilă, donată de Dumnezeu. Dar aceasta mărgea e aruncată la o parte şi zace în pulbere. Trebue curăţită şi ciselată, şi abia atunci va da schintei, va lumina în colori clare şi pline de căldură. Până acuma însă poporul nostru, ţara, fratele nostru cel mai mic, a fost ca Lazar cel sărac dela uşa bogatului, din asemănarea evangelică. Noi, fraţii cei mai mari, oamenii ştiinţei, ai condeiului, ai culturei, ne îmbuibăm, în raport cu poporul cel simplu, la mese splendite, ne îmbrăcăm în purpurul ştiinţei şi în vălul artei. Nouă ne stă la disposiţie în oraşe electricitatea, telefonul, telegraful, teatrul, muzeul şi diferitele biblioteci, la popor însă domneşte întunerec secular. La treptele culturei noastre zace poporul, ca cerşitorul Lazar, de multeori lipsit de orice cunoştinţă, fără pâne, culcat pe nişte zdrenţe de jumătate putrezite. E obosit, eshauriat, bolnav până în adâncul sufletului. Inghite pe ascuns câte o lacrimă şi-şi înneacă de multeori oftatul. Intreaga lui viaţă s'ar putea descrie în aceste câteva cuvinte: „Puţine lacrimi i se scurg, dar curge din el un râu de durere, adânc şi fără margini!“

Nu fără motiv începe la noi femeea dela sat să îmbătrânească după ce a dat naştere la doi-trei copii şi să se vestejască. Nu fără motiv e plin cântecul nostru naţional de acorduri dureroase, cari îţi taie inima. „Dela ţăran până la cel mai mare poet, — zice Puşkin, — cântăm toţi, şi cântarea noastră e turbure şi plină de durere. E o cântare de *jale*“. Nu fără motiv sunt apoi şi petrecerile noastre poporale lipsite de bucurie liniştită şi uniformă, ci sunt mai mult o ameţală de bucurie sălbatică şi destrăbălată, ca şi cum un râu eşit pe neaşteptate din albia sa ar acoperi şesul cu undele sale însălbăcite. Şi nu fără motiv bea poporul la astfel de ocaziuni, şi bea fără întrerupere, în mod prost şi dur. Il roade şi-l arde ceva şi el ar voi să înnece răul, să-şi înnece durerea.

Un scriitor de ai nostri îşi formulează astfel impresiile câştigate la un târg de ţară: „Deştepţi sunt ţăranii din Rusia, şi răul e numai acela, că beau până să prostesc. Cad în gropi, să tăvălesc în noroiu, încât ţi greaţă să te uiţi la ei.“ Un ţăran a dat însă scriitoriului următoriul răspuns: „Să nu scrii despre noi poveşti neadevărate şi neplăcute lui Dumnezeu. Voi ziceţi că beţia e fără margini în Rusia. Dar măsuratuneaţi voi *durerea?* Ziceţi că rachiul nimiceşte pe ţăran. Dar durerea nu? Noi bem mult, dar şi lucrăm mult. Se văd mulţi oameni beţi printre noi, dar sunt şi mai mulţi cei trezi. Aceştia nu beau, şi totuşi sunt trudiţi“...

Ei bine, a scăpa poporul de trudă, de năcazul acesta, a-i arăta calea spre lumină, a'l scoate din întunerec la largul adevărului divin, — asta e opera cea mai mare şi cea mai sfântă, datorinţa cea mai sublimă a noastră, a tuturora, cari suntem fraţii săi cei mai mari. Poporul a sărăcit în economia sa, e întunecat la minte şi e dur în moravuri. E aproape întreg o rană mare şi arzătoare, care aşteaptă, şi abia mai poate să aştepte, pe mântuitorul, pe medicul care să o vindece.

La Tolstoi găsim o poezie întitulată *„Pantelie Mântuitorul“*, al cărei cuprins e cam următorul:

Pantelie, domnitorul, trece pe câmp, prin iarbă şi printre flori, cari îi ajung până la brâu. Toate firele de iarbă se dau la o parte din calea lui şi toate florile î se închină. Şi el le cunoaşte toate însuşirile ascunse, atât ale celor vindecătoare, cât şi ale celor otrăvitoare. Din cele vindecătoare el adună câte puţine frunze, şi-şi umple traista. Le fierbe apoi şi găteşte din ele o medicină vindecătoare pe seama bieţilor fraţi bolnavi. O, Pantelie! Indurăte şi spre noi. Toarnă din miraculosul tău balsam şi în ranele noastre câte ceva, în multele rane din sufletele noastre! Avem de aceia între noi, cari sunt cu sufletul mutilat. Avem şi de aceia, cari sunt bolnavi cu spiritul. Avem orbi, surzi, muţi, avem şi de aceia, pe cari i-au ameţit buruenele veninoase. Ajută-ne cu buruenile tale cele vindecătoare...“

Un astfel de Pantelie, care aduce vindecare poporului, fraţilor nostri mai tineri, întunecaţi la minte şi la inimă, poate să ajungă fiecare muncitor inteligent, cu puţină cultură şi ceva deşteptăciune, fiecare păstor intelectual, credincios misiunei sale, fiecare zelos sămănător al curatei seminţe rămase dela Cristos, învăţătorii poporali şi învăţătoarele, medicii şi celelalte soiuri

---

FOIŞOARĂ.

Durerea

de *Benedetto de Luca.*

Scrisoarea ta plânge. Deşi tu nu o spui, lacrămile cari nu vor să se desprinză de geană îţi recad arzătoarea pe inimă. Vai! câte lucruri plâng în giurul tău! Eu ghicesc şi presimt ceea-ce tu nu-mi spui în scrisoarea ta. Persoanele vulgare obicinuesc să se slugească de oare cari mijloace practice, spre a-şi arăta subinţelesurile şi reticenţele lor: nişte linii întregi de punctişoare. Dar acestea sunt artificii bune pentru a ascunde sărăcia spiritului. In ceea-ce îmi scrii tu, ideile copleşesc cuvintele. Belşugul pornirilor sparge zăgazul expresiunii literare. Nu sunt nefericiţi cu adevărat cei ce îşi dau în vileag pretinsele lor dureri, ci aceia, cari se închid în durerea lor, ca într'un sanctuar, neîngăduind profanilor de a-i trece pragul.

Binecuvântată fie, scumpă sorioară, durerea ta! Ştii tu că din durere naşte puterea? că în durere se plăsmueşte conştiinţa soartei noastre?... Ce farmec ar mai avea oare această mare, pe care tu în fie-care dimineaţă o saluţi de departe, din fereastra casei părinteşti, — unde se scurse fericită copilăria noastră, — ce farmec, spune-mi, ar mai avea această mare, dacă ar rămânea neîncetat liniştită? Furtunile sunt cele ce o fac aşa de măreaţă şi îi preschimbă într'un chip atât de pitoresc înfăţişările, îi dau colori şi spume, glăsuiri şi suspine, mugete, voci ale adâncului şi voci ale infinitului. Furia valurilor sale, sdrumicând pământul ţărmurilor, i-a scobit sânul cu mii de goifuri, a făurit nemărginita varietate a panoramelor, i-a despicat insulele şi a întocmit labirintul pitoresc al minunatelor archipelaguri. Furtunele au prefăcut înfăţoşarea continentelor, aducându-le cele mai negândite transformaţiuni. S'a spus, că până şi mărgăritarul e produsul durerii: un grăunte de nisip, furişat între valvele scoicei, a rănit pe gingaşul molusc adăpostit în ele, iar picătura cristalină, întipărită de rănire, va deveni mărgăritar, menit să înfrumseţeze candoarea unui gât sculptural de femee, sau să scânteieze în strălucirea unui păr bogat. Frumseţea însaşi e fiica durerii!

Dar ceva mai mult, şi vei fi băgat-o de seamă tu singură. Chiar şi bucuria însaşi nu are noimă când durerea nu o pregăteşte. Dimineaţa ne revarsă asupra sufletului un val de veselie, pentrucă eşim din misterul înfricoşător al nopţii. Şi cu toate astea dă-mi o zi fără de sfârşit şi ne vom simţi obosiţi şi nemulţămiţi: măreţia luminei nemăsurate îşi va pierde farmecul său! Ah! când după lungi zile de întristare şi de plictiseală, petrecute sub ceaţa văzduhului iernatic, cerul se despică deodată sub o rază de soare şi albastrul ne surâde, cum simţim că ne creşte inima, cum toate lucrurile par'că tresar atunci într'un singur tremur de fericire!... Oh, eu nu aş voi să-ţi urez nici-odată, sorioară, o viaţă uniformă, monotonă, fără sguduituri, fără turburări, şi nici chiar fără plânset. Partea cea mai bună a existenţei ţi-ar rămâne atunci necunoscută.

Din pricina durerii palpită în noi simţirile cele mai umanitare: simpatie, mila, bunătatea, milostenia. Numai cel ce cunoaşte luptele uriaşe ce ne sunt impuse pentru cucerirea vieţei, poate să preţuiască valoarea durerii. Numai cine a suferit cu adevărat, e în stare să compătimească pe cei ce suferă. Să râzi când ţi-se va spune, că egoistul e fericit: el nu va fi mulţămit în sufletu-i nici odată! Dinaintea nefericitului pe care nenorocirea l-a lovit, noi simţim cum creşte în noi puterea simpatiei omeneşti în sforţarea noastră de a i pătrunde până în adânc durerea. Iar de aci isvoreşte acea grijă iubitoare, cu care ne grăbim a-l mângăia. Alinându-l pe el, par'că ne aducem nouă-înşine o uşurare. Odată cu suferinţa lui, ni-se pare că încetează şi a noastră. Adu-ţi aminte, că aurul lucrat a trebuit să încerce puterea focului şi a ceselului, briliantul a fost tăiat cu propria lui pulbere.

Eu sunt sigur că, cu toate durerile tale de azi, tu ai vrea, dragă sorioară, să te lapezi de durere! Noi sfârşim prin a ne alipi de dânsa, ca şi cum ea ar cuprinde însuşi rostul existenţei noastre. A suferi pentru ceva frumos şi nobil înseamnă a hrăni în suflet un ideal, a păzi o credinţă, a ne simţi folositori unei cauze sau unei fiinţe, a trăi pentru alţii. Atinge coardele unei inimi pe care a crescut-o durerea, şi vor eşi dintr'ânsa cele mai puternice vibraţiuni. Bucuria se uită, şi din ea naşte nepăsarea. Durerea ne va lăsa totdeauna în suflet urma sa nestearsă, după cum focul lasă o brazdă fumegândă ori pe unde trec flăcările sale mistuitoare.

Lasă pe pesimişti să blasteme durerea, noi îi datorim ei dobândirea unei conştiinţe mai desăvârşite de noi-înşine şi de lucrurile ce ne înconjoară. Ii datorim subţierea simţirii noastre şi deci înălţarea morală, propria sufletelor alese.

Plăcerile, încătuşându-ne voinţa, amorţesc în ademenirile lor toate puterile noastre de muncă, pe când durerea ne ţine totdeauna neadormiţi şi ageri, ne dedă cu greutăţile luptei, înpingând toate facultăţile noastre spre o activitate cât mai harnică şi mai spornică. Floarea însaşi a geniului nu se deschide decât sub roua plânsului. Exemplele de poeţi fericiţi, ca Petrarca şi ca Goethe, sunt prea rare şi alcătuesc adevărate excepţii. Ogoarele binecuvântate ale ideei şi ale simţirii, de unde sunt menite să răsară holdele mănoase ale cugetărilor mari, ale eroismelor, ale capo-d'operelor, sunt ogoare semănate de aspra mână a durerii. Coroana de glorie care încinge fruntea celor mari e împletită mai mult din spini decât din lauri. Ai zice, că nemurirea cu care moartea slăveşte geniul e numai o răsplată a suferinţelor lui ca om.

de doctori, notarul și scriitorul satului, bătrânii înţelepţi ai satelor, şi peste tot, fiecare om pus în mijlocul masselor de popor aflătoare în întunerec, dacă e provăzut cu o cuantitate mai mare de inteligenţă și de lumină decât poporul. Da, toţi sunteţi câte un Pantelie binefăcător şi în faţa voastră stă întins câmpul larg al buruenelor vindecătoare deoparte, iar de ceealaltă parte câmpul celor ce sufăr, — bolnavii de tot soiul. Căutaţi să fiţi provăzuţi cu lumină destulă şi duceţi lumina şi la massele acestea din întunerec. Cunoştinţele pe cari vi-le-aţi câştigat mai nainte din cărţile mai nouă de luminare, din vorbirile însufleţite, din provocările adresate în scopul unei munci comune, — să formeze florile şi buruenile voastre vindecătoare. Adunaţi frunză de frunză tot ce e vindecător din plantele pe cari le cunoaşteţi, purtaţile cu voi şi pregătiţi din ele medicina vindecătoare pe seama bieţilor fraţi bolnavi. Turnaţi alinătoriul balsam al milosteniei pe ranele dureroase ale sufletului poporului. Misiunea voastră principală nu e aceea, să învăţaţi copiii să scrie şi să cetească, să vă împliniţi oficiul în mod conştient şi să trataţi bolnavii cu îngrijire. Misiunea voastră principală e aceea, să vă apropiaţi cu iubire de popor, să-i uşuraţi cu dragoste compătimitoare durerile, şi să împărţiţi cu el grijile şi năcazurile. Fiecare preoteasă, fiecare dăscăliţă dela sat, să fie deci o amică adevărată, la care să vină cu încredere orice femee din popor, pentruca la pieptul ei să-şi verse lacrimile durerii. Invăţătorul să-şi înveţe copiii, nu numai să scrie drept litera *»i«* ci să-i înveţe să stee şi ei drepţi în viaţă, şi să se poarte cu iubire şi cu blândeţe faţă de toţi cei ce vieţuesc in lume. Să nu lase niciodată ocaziunea nefolosită, ci când e de lipsă să stee chiar şi noaptea la patul bolnavului seu elev, care se zbuciumă în ferbinţeli şi în aiurări. Se poate, că în ziua următoare, având dureri de cap, în urma unei nopţi nedurmite, nu-şi va putea ţinea orele de şcoală cu destulă energie, cifrele şi literele nu le va putea scrie frumos pe tabla neagră a şcoalei, dar în inimile consătenilor sei va lăsa întipărită pentru totdeauna icoana şi învăţătura milostivirii, isvorâtă din iubire creştinească. Cei mai mari, puşi peste popor, bătrânii şi înţelepţii poporului, să-şi aducă aminte cu toată seriozitatea de cuvintele mari ale lui Cristos Mântuitorul nostru, adresate învăţăceilor săi: „Voi ştiţi că domnii lumeşti stăpânesc şi cei mai mari au putere. Intre voi însă să nu fie aşa. Ci cel ce vrea să fie mai mare, facă-să vouă slugă, şi cel ce vrea să fie mai văzut, să fie servitorul vostru, pentrucă nici fiiul omului nu a venit, pentruca alţii să-i slujească, ci pentruca el să slujească altora şi se-şi dee viaţa pentru mântuirea lumii.“

In toate satele şi oraşele, poporul de secole a avut parte numai de efectul forţelor întunecătoare, de aceea atâta întunerec pretutindenea. Dacă să introduc acum întră popor forţe bune, luminătoare, sigur că se face lumină. Şi purtând lumina printre alţii, câtă lumină vor câştiga şi pentru ei înşişi aceşti muncitori, aceşti urmaşi ai lui Pantelie! Pentru iubirea şi îndurarea faţă de fraţii lor mai tineri şi aflători în întunerec li se va umplea şi viaţa lor de bucurie, şi li se va umplea inima de plăcere, văzându-şi încoronate de succes nizuinţele grele de a ajuta celor nefericiţi din lumea aceasta. De aceea: *fericiţi sunt cei milostivi, că aceia se vor milui!*

Al doilea peregrinaj mare la sf. mănăstire Hodoş-Bodrog.

— 1 Septemvrie n.

Biserica străbună ne-a fost scutul limbei şi al credinţei. Sub aripile ei ocrotitoare am învins viforul vremurilor trecute.

Ea ne mângăe şi în present şi ne dă speranţa unor vremuri mai bune. Sentimentul religios al poporului nostru s'a avântat la forme nouă şi neobicinuite în trecut prin peregrinaje grandioase la unica noastră mănăstire. Sărbătoarea „Adormirei Preacuratei Fecioare“ e prilej binecuvântat deja de ani de zile, ca credincioşii nostri din întreaga provinţă metropolitană să se întrunească cu o gură şi cu o inimă spre a lăuda dumnezeirea şi a cere belşugul darurilor sale.

Peregrinajul din anul acesta, în ce priveşte numărul credincioşilor şi splendoarea slujbelor dumnezeeşti, a întrecut pe toate cele de mai nainte. Frumosul timp de vară a făcut posibilă călătoria peregrinilor şi din depărtări mai mari. Deja Marţi începură a sosi grupe mici de peregrini, iar grupele mai mari sosiră Mercuri, Joi şi Vineri. In special sosiră credincioşii din Cianadul-maghiar, sub conducerea înv. E. Brindea, Şimand, sub conducerea lui I. Toconiţă (înv.), Ghiroc sub conducerea preotului D. Voniga şi a înv. Tr. Telescu, Socodor sub conducerea preotului A. Papp şi a înv. E. Mariş, Giula sub conducerea înv. I. Ivan, Giula-Varşand sub conducerea preotului Ciobriş, Beba veche şi Sân-Nicolaul-mare în frunte cu preotul A. Chişozan, Zărand sub conducerea preotului Iancu, Hodoni cu pr. C. Popovici, Otlaca cu pr. R. Mladin. Din Sat-Chinez o grupă puternică de peste 400 de oameni, sub conducerea prof. Dr. A. Crăciunescu, Cherechiu cu pr. I. Fofiu, Chisetău cu pr. L. Şepeţian, Bazoş şi comunele învecinate cu pr. Petcu, Alioş cu pr. Tr. Peţan şi învăţ. N. Sas, Comlăuş sub conducerea pr. V. Mihulin, Boroşineu cu pr. I. Ardelean, Şeitin, Nădlac şi Semlac în frunte cu preotul I. Német, Arad sub conducerea preot. Tr. Văţian şi înv. N. Ştef, Bătania cu preotul S. Cornea, Almaş şi comunele învecinate cu preot. A. Nica, Boroş Şebeş sub conducerea pr. A. Mihulin. In grupe mai mici sosiră credincioşii din Săcusigi, Munar, Fenlac, Monoştor, Cuvin şi comunele învecinate din podgoria Aradului. Din Sinitea, Pilulmare, Macea, Curtici, Sobotel, Igriş, Sarafola, Tamaşda, Prăjeşti, Chitighaz, Mişca şi alte multe comune din cele mai depărtate locuri ale diecesei Aradului, Caransebeş şi munţii Ardealului.

Toate aceste grupe de peregrini fură întimpinate la sosirea lor pe teritorul mănăstirei de I. P. C. Sa părintele-arhimandrit Augustin *Hamsea.* Procesiunile încunjurară între sunetul clopotelor biserica, păşiră apoi în faţa capelei de vară din curtea mănăstirei, unde părintele-arhimandrit le adresă cuvinte de binevenire.

In zilele premergătoare sărbătorii peregrinii au avut ocasiune a esista seara la priveghere, iar dimineaţa la sf. liturgie, a se mărturisi şi împărtăşi cu sf. taine şi a fi părtaşi de rugăciunile trebuincioase sufletului creştin.

In special imposantă a fost privegherea din ajunul sărbării, când spaţioasa curte a mănăstirei plină de credincioşi — în număr de peste 20.000 — era scăldată în o mare de lumini ce da serviciului dumnezeesc însoţit de armonioasele cântări ale corurilor un aspect feeric şi mişcător.

Liturgia solemnă din ziua sărbării a oficiat o părintele-arhimandrit Augustin *Hamsea*, cu asistenţa tuturor preoţilor presenţi, în capela de vară a sf. mănăstiri.

Mult au contribuit la înălţarea acestui serviciu impunător cântările armonioase ale vestitului nostru cor din Chisătău, condus de simpaticul şi desterul dirigent Lucian *Şepeţian.* Pe feţele tuturor am văzut o adâncă impresie.

Mulţi cu lacrămi în ochi au dat espresiune sentimentelor ce ne-au cuprins pe toţi la auzul frumoaselor cântări esecutate cu rară măestrie.

Atât la această liturgie solemnă, cât şi la cea din ziua înaintei prăznuiri, păr. arhimandrit rosti peregrinilor adunaţi cuvântări ca şi cari rar se aud în bisericile noastre. Nu încape în cadrul unui raport a espune în special toate învăţăturile, sfaturile ce le împărtăşi acest bun părinte credincioşilor adunaţi, atât la bineventarea lor între zidurile mănăstirei, cât şi în predicile mari din decursul sf. lor liturgii. A scos la iveală toate virtuţile ce trebue să împodobească creştinii nostri, ca să poată purta lupta grea a esistenţei şi conservării, combătând în acelaşi timp toate obiceiurile rele contrare acelor virtuţi.

Efectul frumoaselor cuvântări a covârşit întreaga fiinţă a ascultătorilor, cari s'au depărtat în ordinea cum au venit, petrecuţi de neobositul preposit al mănăstirei, deplin mângăiaţi, luându-şi rămas bun cu lacrămi în ochi şi sărutând mânile şi vestmintele bunului lor părinte.

M'am despărţit şi eu după cele petrecute şi văzute în firma speranţă, că unica noastră mănăstire s'a desvoltat într'un institut de creştere religioasă şi de mângăere creştinească a bisericei noastre, contribuind astfel ca un factor de prima ordine la întărirea credinţei străbune şi în vremile viforoase şi de necredinţă ale presentului.

Peregrinul.

ECONOMIE.

A XVIII-a expoziţie de vite

aranjată de „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului.“

(Fine).

2. Nu este iertat a funcţiona nimenea ca juror, când este vorba de vitele proprii sau de-ale rudeniilor mai deaproape.

3. Juriul ia în primire lista generală a vitelor expuse, examinează pe rând şi cu deosebită luare aminte fiecare vită şi apoi se consultă asupra premierii, îngrijindu se ca publicul şi exponenţii să nu înrâurească câtuş mai puţin asupra hotărârilor de luat.

4. In şedinţa ce urmează examinării vitelor, membrii juriului se consultă din nou şi se pronunţă, dovedind îndreptăţirea propunerilor şi apoi hotărând cu majoritate absolută de voturi.

Prezidentul votează întotdeauna. La caz de voturi egale, decide soartea.

Asupra fiecărei premieri se votează deosebit.

5. Exponenţii de premiat se petrec în o listă separată, care, odată stabilită, se subscrie de prezident şi secretar, precum şi de alţi doi membrii ai juriului.

6. Impărţirea premiilor urmează a se face în mod sărbătoresc, ţinându se mai întâiu o vorbire în prezenţa juriului şi comitetului aranjator, a exponenţilor şi publicului întrunit.

Exponenţii premiaţi adeveresc primirea banilor prin subscrierea numelui în rubrica: „Adeveresc primirea în regulă a premiului.“

7. Secretarul juriului se însărcinează a compune un raport special asupra expoziţiei şi premiilor. Raportul, subscris de prezidentul şi secretariul juriului, se păstrează în arhiva Reuniunii.

III. Dispoziţiunile de premiare.

A. In general:

1. Scopul expoziţiei este mai ales a urni şi încuraja adevărata propăşire în economia vitelor. Drept aceea în privire se va lua nu atât intenţiunea vădită de a străluci cu vite de paradă, ci mai cu seamă buna chibzuire în alegerea vitelor de prăsilă, hărnicia şi inteligenţa dovedită în realizarea scopului urmărit.

2. Prin urmare vitele, altcum defectuoase încâtva, se pot premia în rând cu vitele oarecum desăvârşite. Intervenind împrejurările de mai sus, chiar şi întâietate se va da vitelor de a doua mână. Dară nici măcar în totala lipsă de alte mai bune, nu este iertat a premia vite hotărât rele sau având scăderi însemnate.

3. Astfel, dacă cutare grupă nu cuprinde destule vite vrednice de premiat, premiile ce ar prisosi, se pot destina pentru o altă grupă. Premiile, cari din una sau din altă cauză nu s'ar fi împărţit, să înapoiează Reuniunii.

4. Aceia, cari au prăsit ei înşişi vitele vor avea întâietate faţă cu aceia, cari au expus vite prăsite de altcineva.

Nimenea nu poate fi premiat, care n'a ţinut vita în grija proprie $^3/_4$ de an cel puţin.

5. Acelaş exponent nu poate dobândi decât un singur premiu în aceeaş grupă. Faţă cu cel premiat în cutare grupă, concurenţii din altă grupă au întâietate, presupunând, că vitele lor sunt de-opotrivă.

B. In special:

I. Bovine (viţele, vaci, tauri).

Ca vrednice de premiat se consideră mai ales bovinele, cari întrunesc în mare măsură însuşirile vitelor mari, puternice, frumoase la trup, blânde, lăptoasă, bune de prăsilă şi de îngrăşat.

Faţă cu vitele corcite se va da întâietate vitelor de rassă curată.

2. Intre scăderile cari nu îngăduie premiarea, se numără: trup bolnăvicios, murdar, cum şi scăderi, cari supără vederea (d. e. un corn rupt, un mers prost, rane urâte etc).

Ca semne de lapte mult se consideră trup prelungit, piept larg şi foale şerpuit de vine groase; uger plin şi mare, nu prea cărnos, nici prea gros, înzestrat cu păr scurt şi moale şi având 4 ţâţe moi, deopotrivă de mari; piele molatică, pă subţire şi privire blândă.

4. Ca bune de îngrăşat sunt a se considera mai ales vitele trunchioase, cu capul mic, oase subţiri, piept larg şi cărnos, şolduri îndepărtate, coabză lătăreaţă piele mişcăcioasă, păr moale.

5. Ca bune de muncă se consideră mai cu seamă vitele osoase, cu picioare mai lungi, piept larg şi rotunzit, şolduri puternice, copite sănătoase, mers vioiu şi regulat.

II. Oi.

1. Intâietate se cuvine mai întâiu oilor mari, cărnoase, lăptoase şi bogate în lână frumoasă şi subţire, moale şi lungă, deasemenea se cuvine întâietate oilor de soiu vestit şi însoţite de miei cu blană aleasă.

2. Rassa ţigaie şi stogoşe se preferă rassei bârsane (ţurcane).

Sibiiu, 23 Aug. n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului.“

Pantaleon Lucuţa — *prezident*
Vic. Tordăşianu — *secretar.*

NOUTĂŢI.

Sănătatea Regelui Carol. Ştiri alarmante s'au fost dat zilele trecute despre starea sănătăţii Regelui Carol al României, din incidentul, că profesorul Noorden dela Viena, după sosirea sa la Sinaia, a depeşat unui coleg se vină şi el la Sinaia, cu aparatul Röntgen. In mod oficios se comunică însă, că starea sănătăţii Maiestăţii Sale e destul de satisfăcătoare, ceeace se poate constata şi din împrejurarea, că Regele Carol face primblări în fiecare zi prin parcul castelului Peleş. Profesorul Noorden remâne cu toate acestea încă o săptămână în Sinaia, pentru a face observaţiuni cu privire la mersul reînsănătoşirei Maiestăţii Sale. Suveranul român a fost supus unui minuţios examen medical, cu ajutoriul aparatului Röntgen.

*

Personal. Inaltpreasfinţia Sa Metropolitul-Primat al României, *Iosif Gheorghian*, împlineşte în 27 Aug. v. c. anul al 80 lea al etăţii sale laborioase. I. P. S. Sa se află acum în străinătate, la băile din *Hall.* E aşteptat însă acasă pe ziua menţionată, când i-se vor face manifestaţiuni frumoase.

*

La manevrele din Germania va participa din partea armatei române însuşi ministrul de răsboiu, generalul *Averescu*, care are să fie în scopul acesta la 7 Septemvrie n. în Saarbrücken.

*

Dela Hunedoara ni se scriu următoarele: Sunt iară în poziţie de a vă comunica veşti buni dela Hunedoara, anume: Comitetul nostru parohial a hotărât susţinerea şcoalei confesionale, a hotărât totodată şi escrierea de concurs pentru alegerea unui învăţător definitiv la şcoala noastră, în conglăsuire cu legea Apponyi. Dumineca în 17/30 August am şi ales învăţător definitiv, în persoana absolventului de teologie *Andrei Ludu*, care 5 ani de zile a servit şcoala noastră cu cea mai mare conştienţiozitate. Faptul că Andrei Ludu şi-a făcut datorinţa, să esprimă prin împrejurarea, că alegerea lui s'a făcut cu vot unanim. Cunoaştem ambiţia alesului nostru, şi de aceea nădăjduim, că va răscumpăra această încredere unanimă cu muncă conştie, care se recere, în împrejurările de faţă, unui bun învăţător român.

Nima.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a primit dela institutul de credit „*Şercaiana*“ suma de K. 30·— pentru scopurile şcoalei industriale.

*

Sfinţirea şcoalei din Reciu. Comitetul parohial gr. or. din Reciu, protopresbiteratul Mercurea, invită la festivitatea sfinţirei noului edificiu şcolar, care se va ţinea Dumineca, în 7/20 Septemvrie 1908 cu următorul program: La 10 ore a. m. celebrarea sfintei liturgii în biserică. La 12 ore sfinţirea edificiului şcolar. La 2 ore p. m. banchet. După banchet petrecere poporală în curtea şi grădina şcoalei. Cu începutul dela 7 ore seara: declamări şi dialoguri, predate de tinerimea din loc. Representaţie teatrală, predată de tinerime, şi anume, se va preda piesa „Cinel-Cinel“. Petrecere cu joc. NB. Toţi ceice vor să participe la banchet se binevoiască a se însinua la D. Munthiu, notar cercual în Reciu, p. u. Szászorbó, cel mult până în 1/14 Septemvrie a. c. Cuverta, inclusive o jumătate litru vin, de persoană e 1 cor 60 fil.

*

Nou act de intoleranţă. Cetim în o foaie maghiară din Arad, că direcţiunea liceului de stat de acolo a denegat primirea în clasa prima liceală a tuturor elevilor români, cari au prezentat atestat de botez scris în limba română.

*

Scrisoarea lui Björnson. Marele poet norvegian *Björnson* publică o declaraţie într'un ziar ceh din Boemia, în care spune, cu nu va merge la conferenţa interparlamentară dela Berlin pentru a răspunde contelui Apponyi în chestia de naţionalitate, dar crede că se va afla cineva, care să răspundă în conferenţă „cavalerilor mari de gură ai asupririlor naţionaliste din Ungaria“, — zdrobindule acuzările nedrepte.

*

† Ioan Bălaş, asesor de tribunal în pensiune, a decedat în Haţeg în 30 Aug. n. în etate de 97 ani.

*

Balonul Zeppelin. Colecta deschisă pentru a se veni întru ajutorul lui Zeppelin cu mijloacele necesare ca să-şi poată face alt balon în locul celui nimicit, a dat până acum un resultat foarte frumos. S'au adunat trei milioane de mărci.

*

Foc în gară. Un incendiu mare a izbugnit Marţi în gara din oraşul Pojon. Treisprezece vagoane au fost distruse de flacări Pagubele fac trei milioane de coroane. Focul s'a născut aşa, că un lucrător, din nebăgare de seamă, a aruncat ţigara aprinsă într'un vagon de cauciuc, care apoi s'a aprins.

*

Din vârful turnului Eiffel. O doamnă din societatea mai bună parisiană s'a suit în vârful turnului Eiffel din Paris, care are o înălţime de 300 metri, şi de acolo s'a aruncat jos. Corpul nenorocitei s'a lovit de câteva ori de fierăriile turnului şi în urmă a căzut pe prima platformă, ca o masă informă de carne şi oase.

*

Teatru unguresc. Societatea teatrală ungurească îşi continuă representaţiunile în teatrul orăşenesc din loc. Din cele trei representaţiuni de până acuma am putut constata, că societatea e bine compusă, are puteri bune, unele chiar foarte bune, iar sprijinul publicului încă nu lipseşte. Inteligenţii, meseriaşii, studenţii maghiari, toţi îşi depun obolul pe altarul culturei lor naţionale. Astăzi, *Vineri*, se va da opereta *Varázskeringő* (Waltzertraum).

*

Violarea unui monument. La Ischl piatra fundamentală a spitalului ce se construeşte acolo întru memoria decedatei împărătese şi regine Elisabeta a fost dată la o parte de nişte autori rămaşi până acuma necunoscuţi, şi a fost furată caseta în care se afla documentul subscris de Maiestatea Sa cu ocaziunea ceremoniei punerii pietrii fundamentale, precum şi banii aflători în casetă. Primăria oraşului a pus premiu de 1000 coroane pentru descoperirea autorilor.

*

Expoziţie amânată. Japonezii aveau intenţiunea să aranjeze o expoziţie mare internaţională în anul viitor în Tokio. In considerarea însă, că pregătirile reclamate de aranjarea unei expoziţii mari nu sunt făcute, şi nu pot fi făcute la timp, ca succesul să fie asigurat, de altă parte finanţele Japoniei nu stau prea bine, încât ar trebui să contracteze un împrumut mai mare pentru acoperirea speselor: s'a decis din partea celor competenţi amânarea expoziţiei pentru vremuri mai bune.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Dna Mioara Dr. Giuraidi, soţie de medic, Craiova, 5 cor.; Demetriu Giuraidi, propr., Olt, 1 cor.; G. Poponea, dir. tip. arhid. 20 bani; B. Vincenţ, architect, Craiova, 1 cor.; Elenuţa Pinciu, 10 bani, I. Pinciu, cul. tip. 20 bani; Teodorescu, tip. (Bucureşti) 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, 10 bani.

*

Călătorie ieftină. La Amsterdam câţiva maşinişti din staţiunea centrală a căilor ferate de acolo au gătit sub vagonul restaurantului dela trenul care sosise cu puţin mai nainte, în una din zilele trecute, un individ, ghemuit în spatiul dintre fundul vagonului şi platformă, care are o înălţime numai de 40 centimetri. Călătoriul îşi acoperise faţa, ca să nu fie superat de curent şi sta nemişcat în ascunzătură. Maşiniştii l'au scos şi l'au dus la comisariat, unde s'a constatat, că respectivul e din România, cutare Dumitru Buzilat, în etate de 20 ani, care în anul trecut a mai făcut o asemenea călătorie, pe gratis, de la Constanţa la Montpellier. A fost arestat.

*

Aviz. Să află de vânzare „*Gazeta de Transilvania*“ din anii 1838—1845, compactată în pânză, fie care an separat, şi „Telegraful român“ din anii 1853—1857, asemenea compactat. Cine doreşte să aibă colecţiunile acestea preţioase şi rare să se adreseze la Ana văd. Iacob Mureşan n. Ienei în Cluj. (Kolozsvár) Heltai utcza 5.

*

Mulţămită.

Tuturor acelora cari au binevoit a ne adresa cuvinte de mângâere, la nemărginita noastră durere cauzată prin perderea prea iubitei noastre: soţie, mamă, fică, soră şi cumnată, *Elisa Mateiu* născ. *Comaniciu*, le esprimăm pe această cale sincerile noastre mulţămite.

Veneţia-inferioară, în 30 August 1908.

Mateiu Mateiu
ca soţ în numele familiei şi al celorlalţi consângeni.

*

Petrecere în Boziaş. Senatul şcolar din parohia gr.-cat. a Boziaşului invită la petrecerea de vară împreunată cu teatru, ce se va aranja la 13 Septemvrie n. c. în şcoala din susnumita parohie, cu ocaziunea sfinţirei nouedificatei sale de propunere. Inceputul la 7 oare seara. Venitul curat este destinat în favorul şcoalei. Suprasolvirile marinimoase se vor cuita pe cale ziaristică.

*

O industrie înfloritoare se desvoaltă în partea sudică a Ungariei, spre folosul ţinutului din acea parte. E vorba de bine cunoscutele ţiglării ale lui Bohn din Chichinda-mare şi Zsombolya, cari fiind sub conducerea bună şi de specialitate a posesorului, s'au ridicat la cel mai însemnat etablisement în branşa aceasta în monarhia austro-ungară. Ţigle sigure de coperiş pat. ale lui Bohn, din cari se fabrică anual mai mult de 50 milioane, se bucură de o apreciare generală şi de comande număroase. Firma instalează acum îşi în Békés-Csaba un etablisement mare, care va pune la dispoziţia multor lucrători venite considerabile.

FELIURIMI.

Visitarea mirelui şi a miresei prin medic. După „*Neues Pester Journal*“ din 25 Aug. a. c. reuniunea femeilor din Stavanger în Norvegia a adresat parlamentului rugare, ca să se aducă o lege îndatoritoare, ca mirele şi mireasa înainte de căsătorie să se viziteze prin medic, dacă fiecare e capabil şi apt să se căsătorească şi dacă nici în unul nu esistă vreun morb ascuns şi moştenit din părinţi, sau strămoşi, pentruca în generaţiunea viitoare să nu se moştenească vreo boală familiară, iar tinerii să nu se nefericească.

Pentru aceasta, legătura de căsătorie să se permită numai atunci, când medicul constată, că ambii sunt bine desvoltaţi şi copţi pentru căsătorie, şi când medicul declară, că căsătoria nu are să fie primejdioasă pentru tineri şi pruncii lor.

Un medic conştienţios, care atestează după adevăr, poate împedeca să nu se sporească o generaţiune cu boale ce se moştenesc dela părinţi sau dela strămoşi. Rugarea aceasta a reuniunii de femei e sprijinită de consiliul norvegian al femeilor, şi femeile cu atâta mai tare cred în succes, cu cât ele în Norvegia au drept de alegere la parlament, şi în acest mod au şi influinţă politică.

Un medic maghiar, cu vr'o trei luni mai nainte a luat în consideraţiune, că în Ungaria boala de tuberculoză e lăţită în grad foarte mare, aşa, încât foarte mulţi mor de această boală, şi a făcut propunere, ca mirele şi mireasa din oficiu să se viziteze prin medic, şi dacă în unul ori în altul să află urmă cât de mică de tuberculoză, căsătoria să se oprească. Dar nu cred, ca cei dela stăpânire să bage aşa ceva în samă. Rămâne deci, ca părinţii înţelepţi să primească propunerea, şi să-şi scape familia de indivizi cu boale grele, ce trec din familie în familie. Şi jurnalele pentru aceea să scriu, ca să lăţească învăţăturile, iar părinţii sunt datori, ca să le primească. *M.*

*

Mărimea corpului la oameni. Tot în „Neues Pester Juornal“ din 12 August 1908 se află şi despre această temă.

Ca oamenii să crească mai mari, adecă mai nalţi şi tari, depinde dela mai multe influenţe. Moştenirea corpului mai nalt şi mai tare, adecă dela părinţi, — joacă rolul cel mai mare. Dela părinţi mai nalţi şi corpolenţi se nasc şi prunci de asemenea mărime şi corpolenţă.

Dar sunt influenţe, când dela părinţi, deosebi dela tată mai nalt şi tare, se nasc prunci mai slabi, deosebi primul, şi câte odată şi al doilea, — şi din contră, uneori dela părinţi mai mici se nasc prunci mai nalţi decât părinţii.

In privinţa aceasta Dr. *T. Kézmarsky*, renumitul medic de femei şi profesor de medicină din Budapesta, după multă esperienţă a dovedit, că cauza, dacă pruncii sunt mai slabi şi mai mici, e numai *mama*.

Dacă fata s'a măritat prea tinără, nedesvoltată, necoaptă pentru căsătorie, fiind bărbatul tare şi înalt, pruncul se naşte slab şi de statură mai mică decât tata. Iară dacă s'a măritat mai târziu, adecă când a încetat de a mai creşte şi a se desvolta, anume, coaptă pentru căsătorie, şi dela bărbat cu statură mai mică va naşte prunc, care în înălţime şi în tărie va întrece pe tatăl său.

Astfel înălţimea pruncului totdeauna va fi mai mare, şi trupul lui mai voinic, dacă fata e ceva mai înaintată în etate, să zicem între 20—24 de ani. Mai departe medicul Kézmarsky a observat, că uneori fata care s'a măritat nedesvoltată, pe primul, şi doară şi pe al doilea prunc i-a născut mai mici şi mai slăbuţi, dar dupăce în căsătorie s'a mai desvoltat, pe al treilea şi ceialalţi prunci i-a născut de statură mai naltă şi mai voinici.

De aci se vede, că la un popor, ale cărui fete se mărită în vârstă prea tinără, pruncii de regulă sunt mici de statură, şi mai slabi, — din contră la un popor, ale cărui fete să mărită în vârstă desvoltată, pruncii se nasc mai mari şi mai tari şi devin de statură înaltă şi mai robustă, aşa, că generaţiunea e spre întărirea şi înfrumseţarea poporului. Va fi o generaţiune mai bună de lucru şi mai tare de luptă, şi astfel asigură esistenţa şi viaţa poporului.

Aceasta atârnă mai mult dela înţelepciunea părinţilor şi a tinerilor şi aceasta mulţi părinţi o ştiu, dar cei mai mulţi nu o pricep şi pentru aceasta în atâtea familii boalele moştenite, vârsta prea tinără, aduc casuri de nefericire şi slăbirea mamei pentru toată viaţa.

S'a esperiat anume, zice Kézmársky, că la Şvezi, Norvegi, Finni, Germani şi la alte popoare dela nord, unde fetele să mărită după 20 de ani, poporul a devenit de statură înaltă şi puternic la trup. Aci şi clima are influinţă deosebită. Sa esperiat mai departe, că la popoarele de ameazăzi, unde fetele se mărită adeseori încă fiind abia de 14 ani, oamenii sunt de statură mică şi slabi la trup.

Dacă cugetăm acum, că Românii sunt într'o zonă între nord şi sud, ar trebui, ca în genere să fie un popor mai înalt de statură şi mai tare decât locuitorii cei dela ameazăzi, dar numai în unele impregiururi se văd Români mai voinici. In urmare, mult atârnă dela părinţii înţelepţi, ca să se genereze oameni mai voinici. — Statele mai mult să îngrijesc, ca să se creeze rase de cai, de boi, de oi, de câni mai nobili de viţă, decât de generaţiunile popoarelor, şi pentru aceasta nobilizarea generaţiunii unui popor atârnă numai — dela el însuşi. *M.*

Din public.+)

Mulţămită publică.

Petrecerea de vară aranjată de inteligenţa română din Şeica-mare şi jur, în favorul şcoalelor române confesionale din loc, în special întru înzestrarea şcolarilor săraci cu cărţi — s'a ţinut în 15/28 Aug. a. c. Scopul nobil în care a fost aranjată justifică nizuinţa m. stim. oaspeţi de a contribui cu obolul lor. Pe lângă profitul moral, câştigul material se urcă la suma de 198 cor. 80 fileri, din care subtrăgându-se spesele de 97 cor. 62 fil. rămâne un profit curat de 101 cor. 18 fil. menit în părţi egale celor 2 şcoale.

Suprasolvirile incurse suns: Medic-dir. de bancă Dr. Nic Racoţia, loco, 7 cor. 60 fil., stud. Dion. Neamţu, Armeni 1 cor. 20 fil., preot. V. Spătar, Armeni 40 fil., agronom. V. Morar, Giacăş 80 fileri, teol. abs. E. Dancăş, Răşinar 1 cor. 20 fil., preot. evang. M. Müller, loco 60 fil., par. I. Axente, Boarta 20 fil, farmacist. Aug. Sneiner, loco 1 cor. 20 fil., preot. I. Botezan, Agârbiciu 1 cor. 60 fil., preot. N. Puian, Lupu 60 fil., preot. G. Grecu, Sălcău 1 cor. 20 fil., notar dipl. Ios. Filip, Caltvaser 1 cor. 80 fil., com. Gutt Zsigmondné, loco 1 cor. 40 fil., preotul Ioachim Vintilă, Caltvaser 80 fil., proprietar. Gl. Surdu, Caltvaser 60 fil., preot. V. Maior, Şoroştin 1 cor. 20 fil., proprietar. I. Jurca, Răvăşel 1 cor. 40 fil., notar cerc. Varga K., loco 2 cor. 80 fil., comer. Rosenstein M., loco 2 cor. 20 fil., comerc. Löwi M., loco 2 cor., adv. Dr. Alexandru Morar, Elisabetopole 1 cor. 80 fil., întreprinzător. D. Stoian, loco 1 cor. 60 fil., adv. Dr. Dion. Roman, Mediaş 3 cor. 60 fil.' cassar. M. Popovici, Mediaş 80 fil., cont' M. Păculea, Mediaş 80 fil., propriet. Nic' Banciu, loco 60 fil., învăţ. I. Drăghiciu, Sadu 60 fil., comerc. M. Ittu, Cenade 60 fil., preot. A. Mihuleţ, Şura mică 40 fil., contabil N. Tipuriţă, Elisabetopole 80 fil., preoteasa Victoria Henteş, Ocna 60 fil., adv. Dr. Nic. Cristea, Ocna, 2 cor. 80 fil., văd. notar. I. Milea, Tilişca 80 fil., văd. preoteasă C. Ciungă, loco 80 fil., preotul N. Rus, Veseud 1 cor. 60 fileri, preotul Cr. Mărginean, Cenade 1 cor. 80 fil., pr. A. Domşa, loco 80 fileri, comerc. Iv. Kalcici, loco 3 cor., comerc. Oprea Greavu, Roşia 1 cor. 60 fil., comerc. Dumitru Răcuciu, Ţapu 1 cor. 60 fil., arând. I. Roşca, Sălişte 80 fil., văd. dir. de monopol Sultana Manu, Bucureşti 2 cor., contabil I. Nistor şi preot' P. Moruşca, câte 60 fil., ambii din loc. Total 61 cor. 80 fil.

Comitetul aranjator îşi ţine de plăcută datorinţă a mulţămi cu recunoştinţă m. stim. oaspeţi şi contribuenţi, cari prin presenţa lor au ridicat nivoul petrecerii, iar prin obolul lor au ajutat acolo unde avem multă lipsă. Răsplată fie tuturor mângăierea de a fi sprijinit o pornire bună. Şeica-mare, la 31 Aug. n. I. *Nistor*, cas. P. *Moruşca*, controlor.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“. Din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*, au apărut până acuma *patru* volume, şi stau gata pentru a fi puse sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

*

„Minerva“ institut de arte grafice şi editură din Bucureşti a mai tipărit următoarele cărţi bune: *Al. I. Odobescu*, Opere complete, volumul II, preţul 1 leu 50 bani, şi *I. Adam*, Constanţa pitorească, preţul 2 lei. Se pot comanda şi prin librăria arhidiecezană din Sibiiu.

*

Inştiinţare. Atrag din nou atenţiunea domnilor învăţători asupra cărţilor mele didactice şi-i rog să facă o încercare cu „*Noul Abecedar*“, pe care sigur îl vor afla practic şi mai bun decât toate cele esistente. Observ, că fără studiarea „*Călăuzei la Noul Abecedar*“ zadarnică rămâne orice încercare. In special rog pe număroşii mei foşti elevi să nu se intimideze de nici o apostrofare, căci Abecedarul e *aprobat* de Prea Vener. Sinod din Sibiiu, prin conclusul sinodal 99 din sesiunea anului 1907, prin Prea Ven. Consistor din Arad în şedinţa din 22 Martie v. 1907 şi acum pe urmă prin înaltul minister de culte şi instrucţie publică nr. 59650 din 30 Maiu 1908. Opt recensiuni favorabile şi scrisori private dovedesc superioritatea lui. A apărut acum în a II-a ediţie aprobată cu 20.000 esemplare. Aprobarea cărţii a II-a de cetire urmează curând. Cartea a III-a, gata ca manuscript, va apărea în curând. Tipărirea s'a amânat din motive binecuvântate. Sibiiu, 4 Septemvrie 1908. *Dr. Petru Şpan.*

*

„Luceafărul“ nr. 17, a apărut cu următorul sumar: M. Sadoveanu: Priseacă de altădată. O. Goga: Cain — 1907 — (trei sonete). Oct. C. Tăslăuanu: Asociaţiunea. Adunarea generală din Şimleu. I. Problemele Asociaţiunii. II. Activitatea Asociaţiunii. III. Conferenţe. G. Rotica: Scrisoare acasă (poesie). Barbu Lăutarul: Cronica musicală: Un compromis musical. M. Cunţan: Biserică (poesie). M. Cunţan: Nemurire (poesie). O. C. şi A. Tăslăuanu: Synnöve Solbakken de Björnstjerne Björnson. Cronică: Pictorul Carol Pop de Satmary. Teatrul din Şoimuş. „Gazeta Transilvaniei“, număr jubilar. Jubileul „Şcoalei române“ din Bucovina. Pentru dnul Iorga. Ştiri. Poşta redacţiei. Ilustraţiuni: Dela adunarea generală din Şimleu. Satmary: Câmpulungeancă, Severineancă, Tip din Mehadia, Tip din Gorj, Pe marginea Bărăganului, Tip din Banat, La isvor, Ţesătoare. Portretul pictorului Carol Pop de Satmary.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 764—1908 prot. [259] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățător la școala poporală gr.-or. română din **Marpod**, protopresbiteratul Agnita, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual de 600 cor. solvibil în rate lunare anticipative, anume: 400 coroane dela stat, iar 200 cor. din repartiție și din cassa bisericei.

b) Cuartir în natură sau relut de 20 cor.

c) Grădina prescrisă.

Alesul învățător va avea să țină în Dumineci și sărbători — afară de vacanțele cele mari de vară — o strană alăturea cu cantorul, să instruieze și să cânte cu tinerimea școlară și cu cea adultă cântările liturgice în biserică, pentru care serviciu primește o deosebită remunerațle anuală de 20 cor.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă cererile instruite cu documentele prescrise (atestat de botez și despre studiile pregătitoare, absolutoriul pedagogic, diploma și eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu și să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a face cunoștință cu poporul.

Agnita, 18 Augăst 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or al Agnitei.

Ioachim Muntean
protopop.

Se caută

o bună menageră

(vârsta între 25—30 ani) la un **domn** singur, care locuește la moșia sa în **România. Condițiuni favorabile**; iar pentru deslușiri a-se adresa la **administrația** ziariului **„Telegraful Român“**, Sibiiu, Str. Măcelarilor 45.

(258) 1—5

AVIZ.

Subscrisa aduc la cunoștința On. public, că la mine se află en gross și en detail vinurile cele mai bune și curate de masă, unde se capătă și cost bun. atât amează cât și cină, pe lângă prețuri moderate în și afară de casă. (240) 2—10

Rog sprjiinul On. public

Serviciu prompt.

Sofia Steiner
Hecht gasse Nr. 44.

„SECAȘANA“, cassă de credit și economii societate pe acții

în Ludoșul-mare (u. p. Kis-Apold)

primește bani ca depuneri spre fructificare

pre lângă următoarele procente:

1. Pentru sume cari se pot ridica ori și când fără anunțiu solvește 5%
2. Pentru sume cari se pot ridica numai pre lângă anunțiu și anume:
   pentru sume pănă la 400 coroane cu 3 zile
   „ „ dela 400 pănă la 1000 „ „ 10 „
   „ „ „ 1000 „ „ 10000 „ „ 30 „
   „ „ „ 10000 în sus „ 60 „ se solv. 5½%
3. Pentru acele sume înse cari se depun pe termin mai lung decât 1 an, precum și pentru depunerile instituțiunilor culturali și filantropice, solv. 6%.

Acoardă credite cambiali cu acoperire hipotecară, împrumuturi hipotecare, escomptează cambii, etc.

(225) 3—3

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 24—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 11—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

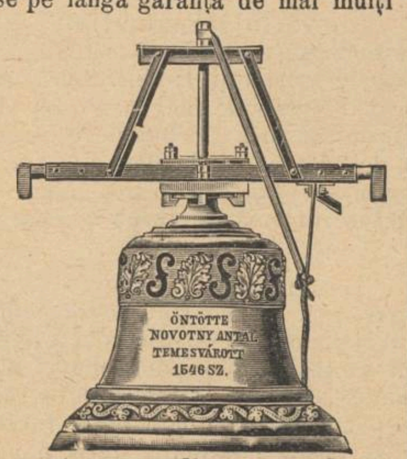

Recomandă cu prețuri cunoscute de ieftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.

Pălării

păroase pentru preoți rom. à cor. 8·— și extrafine à cor. 9·60, cu formă foarte frumoasă, care e foarte apreciată, ușoară, cu peri scurți, căci numai atunci e frumoasă și durabilă.

Pălării

netede, pentru preoți rom., cu margine mai lată ca la cele de sus, din păr de iepure, à cor. 8·— și cor. 6·—.

(234) 3—6

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIÁS
PHÖNIX BUZIÁSI
FÜRDŐ

Arată un resultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi și beșică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum și la catarale ale secrețiunei. — **Prospecte trimite la cerere administrația**

Direcțiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 79—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Adam I., Constanța pitorească	2·—
Brediceanu, Doine și cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III	4·—
Sandu Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlahuță, Din trecutul nostru	3·50

Cărțile pentru școalele poporale după catolog separat.

M. BOHN & COMPAGNONI

KIKINDA MARE și ZOMBOLYA.

Cel mai vechiu, mai mare și mai bun etablisement din monarhia Austro-Ungară e

FABRICA DE ȚIGLE a lui BOHN

în KIKINDA MARE și ZOMBOLYA.

Inființată în 1864. — Referințele cele mai favorabile. — Inființată în 1864.

Producțiune anuală de 50 milioane

a țiglelor sigure de coperiș ale lui Bohn, pat. c. și r.

IN OXID DE FER SAU NATURAL SAU LA DORINȚĂ VĂPSITE CU THEER.

PRODUCTE: Țiglele sigure de coperiș patentate ale lui Bohn. Coperiș ieftin și frumos.

(203) 6—10 Cataloage ilustrate și mustre, gratis și franco.

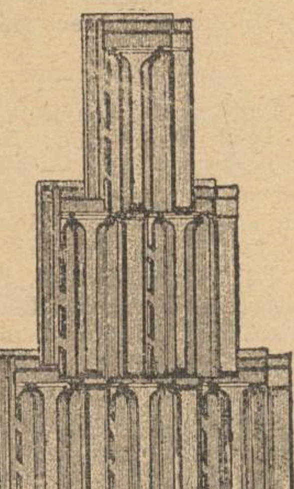

Fabric. de Nagykikinda.
Țigle de siguranță pentru acoperiș, patentate, sistem Bohn, Nr. 272.

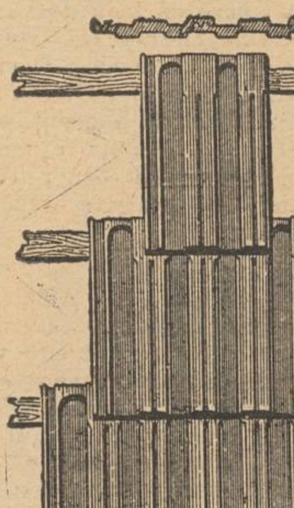

Fabricat de Zsombolya
Țigle de siguranță pentru acoperiș patentate Nr. 253.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 93 Sibiiu, Marţi 26 August (8 Septemvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Reforma electorală şi naţionalităţile.

Sub titlul acesta a publicat dl Dr. *Emil Babeş* în ziarul „*Pester Lloyd*“ din Budapesta un articol mai lung, în una din zilele trecute, spunând în el multe adevăruri la adresa politicianilor maghiari. Unele din ideile şi principiile dlui *Babeş*, depuse în articolul acesta, care a fost publicat din partea redacţiunei la loc de frunte, sunt cunoscute cetitorilor noştri, pentrucă au fost desvoltate şi în coloanele ziarului nostru; dar se spun şi lucruri noi în articol, de aceea îi reasumăm şi noi pe scurt cuprinsul.

Scriitorul articolului face constatarea, că după svonurile de până acum, legea nouă electorală va fi întocmită pe basele censului de *avere* şi de *cultură*, dupăce conducătorii politicei maghiare numai aşa cred, că vor putea mântui domnia pe seama naţiunei maghiare, dat fiind, că afară de Nemţi, nici o naţionalitate din ţară cu limbă nemaghiară nu atinge măsura în privinţa censului, pe care o ating Maghiarii, şi astfel preponderanţa lor e pe calea aceasta asigurată. Dar asta e curată sinamăgire, pentrucă astăzi e aşa, iar peste un timp oarecare nu va mai fi aşa. Censul de *avere* şi de *cultură*, mai ales însă cel de cultură, pot să-l atingă şi naţionalităţile nemaghiare cu puţină trupă. Şi pot se înveţe chiar şi ungureşte dacă se va cere, ca condiţie pentru primirea dreptului de a alege. Legea deci nu e bine contemplată astfel.

Nu e permis, ca fiii de altă limbă ai patriei acesteia, cari au apărat-o şi ei în curs de o miie de ani, să fie consideraţi şi trataţi ca duşmani ai patriei, ca elemente de neîncredere. Dacă astăzi elementele acestea stau în contrast cu direcţia politică maghiară, vina nu e a lor, ci a politicei maghiare, care a întors direcţia şi nu vrea să mai ştie nimica de ordinea de drept stabilită din partea primului rege ungar şi de principiile tradiţionale ale egalei îndreptăţiri *politice* şi de *limbă*!

Un guvern înţelept ar trebui deci, ca întâiu de toate să aplaneze contrastele dintre Maghiari şi celelalte naţionalităţi, şi apoi să se apuce de legea electorală, în care nu ar mai fi nici o trebuinţă de *cautele*, dupăce odată ar fi delăturată neîncrederea şi duşmănia, mai ales, că naţionalităţile pot să fie numai neplăcute Maghiarilor în parlament, iar periculoase la nici un cas, fiind că în casul cel mai bun vor putea trimite la dietă 40—60 de deputaţi, nu mai mulţi. Iar cu o astfel de minoritate disparentă parlamentară, doară vor putea birui Maghiarii?!.

Medicii politicei ungureşti ar trebui deci, ca înainte ce leagă rana, să o examineze bine, să o cureţe şi desinficieze, pentrucă dacă o leagă numai, rana coace mai departe şi înficiază organizmul întreg.

Autorul articolului vorbeşte apoi despre acţiunea de împăcare şi-şi esprimă părerea de rău, că partidele politice şi cercurile guvernamentale nu au dat ideii sprijinul şi îmbrăţişarea cuvenită, în schimb însă au trimis pe plan pe cei dela „*Ungaria*“ şi dela „*Lumina*“, cari au compromis numai ideea împăcării şi au discreditat-o. Constată în fine, că e greşită părerea, că partide politice după naţionalităţi nu s'ar putea forma în patria noastră, căci faptul e, că naţionalităţile sunt recunoscute în legile vechi ale ţării ca factori separaţi. Vorbesc doară legile vechi despre „*natio valahica*“ ca despre un corp naţional de sine stătător. Dar pentru aceea, un partit naţionalist, e tot aşa parte întregitoare a naţiunei ungare, ca un partid maghiar. Aşa e aceasta în lumea întreagă!.. „Aşa de es. sunt consideraţi Irlandezii în Anglia ca reprezentanţi englezi, Polonii în Prusia ca reprezentanţi germani, Cehii, Polonii, Rutenii etc. din Austria ca reprezentanţi austriaci, — zice domnul *Babeş*, încheindu-şi articolul, — şi nime nu trage la îndoială *legalitatea* grupării lor separate, fiindcă s'au constituit în partide separate irlandeze, polone, cehe, etc. Să nu se facă deci nici la noi deosebire, în mijlocul naţiunilor mari europene, cu ajutorul unor teorii speciale, cari în ultima analiză vor duce acolo, că încă şi dreptul de existenţă al cetăţenilor de altă limbă va fi tras la îndoeală. Să nu fim noi mai catolici decât Papa, şi să nu supralicităm pe înaintaşii noştri cei înţelepţi, ci să ne mulţămim cu aceea, că concetăţenii de altă limbă işi iubesc patria după fasonul lor propriu, şi pe lângă toată divergenţa de seminţie, *sunt fii credincioşi ai ei.* Dacă ne dăm seama despre aceasta şi avem în vedere faptul acesta, la toate creaţiunile noastre, deci şi la *reforma electorală*, nu vom avea nici un motiv să ne temem de elementele duşmănoase, în contra cărora, după cum se afirmă, ordinea de drept trebue să fie apărată. Căci dacă e vorba de apărare, o apărăm noi toţi!“

Dela Ischl. Despre audienţa pe care a avut-o Joi Moştenitoriul de tron, *Francisc Ferdinand*, şi ministrul comun de esterne, baronul *Aehrenthal*, la Ischl, se scriu prin ziarele dela Viena lucruri interesante. Se spune, că nu numai în chestii politice de natură esternă şi de natură militară a consultat Maiestatea Sa pe ministrul casei sale şi pe Mostenitoriul de tron, ci şi în chestia *reformei electorale* ce e să se facă în Ungaria. De unde se deduce, că Maiestatea Sa încă nu şi-a spus cuvântul din urmă în chestia aceasta. Proiectul de lege, care i-a fost prezentat spre aprobare prealabilă, pentru a putea fi înaintat dietei, se află încă pe masa Maiestăţii Sale. Se spune şi aceea, că Maiestatea Sa ar fi aplecat să accepteze *votul plural*, dar cere, ca votarea la tot cazul să fie *secretă*. De altcum Maiestatea Sa are cunoştinţă şi despre aceea, că proiectul de lege, aşa cum e contemplat din partea ministrului de interne, are se intimpine mari greutăţi în jos, mai ales la cei din partidul lui Kossuth, cari nu sunt aderenţi ai votului plural. Cumcă Moştenitoriul de tron şi ministrul de esterne ce sfat au dat Maiestăţii Sale în chestia aceasta, e lucru pe care nul ştie nime, şi care nici prin combinaţie nu poate fi aflat.

Părerea lui Kristoffy. Intrebat din partea unui gazetar asupra părerii ce o are în chestia reformei electorale din Ungaria, fostul ministru *Krisstoffy*, care acum locueşte în Viena, a declarat, că la nici un caz dreptul electoral nu poate să fie altul decât cel puţin cel cuprins în proiectul de lege al guvernului de mai nainte. Aşa stă în pactul pe care l-a legat coaliţia cu Coroana şi guvernul actual trebue să se ţină de pact şi să facă astfel legea electorală, ori apoi se — *duce.* Oricine i-ar lua locul, are o poziţie foarte uşoară, pentrucă fie că are partid în dietă ori nu are, ar pune la ordinea zilei cu termin fix de rezolvare noua lege electorală, compusă pe baza votului universal, egal şi secret, şi dacă dieta nu ar vota până la termin legea, ori ar respinge proiectul, ar fi dizolvată, şi nouăle alegeri s'ar face sub flamura sufragiului universal, iar guvernul ar ieşi din alegeri cu o majoritate impunătoare! Aşa crede domnul Kristoffy!

„Amicii noştri Saşi“. Sub titlul acesta publică „*Alkotmány*“ în numărul de Vineri un prim articol mai lung, în care se face meritată imputare politicianilor maghiari, că tratează pe Români ca pe nişte duşmani ai maghiarimei, ceeace nu sunt, şi pe Saşi ca pe nişte amici ai Ungurilor, ceeace nici ei nu sunt. „Lupta naţionaliştilor români, se spune în articol, nu e îndreptată în contra integrităţii statului maghiar ori a constituţiei, cu atât mai puţin în contra maghiarimei, ori în contra eghemoniei ei, ci e numai resultat al fatalelor neînţelegeri şi al seducerilor răutăcioase, cari necontenit fiind alimentate de nefericitele disposiţii luate din partea autorităţilor, au făcut să se înstrăineze de noi acest popor preţios şi plin de viaţă şi să fie aruncat, după un sistem de neînţeles, în braţele inimicilor noştri“. Scriitorul articolului crede, că din punct de vedere politic şi naţional maghiar e mai de mare preţ poporul român, număros, conştient şi progresiv în desvoltare, decât Saşii, în cari nu te poţi încrede, pentrucă: „Românimea poate să ne fie de mare fo-

---

FOIŞOARĂ.

Asanca.

— Poveste indică. —

Ce e mai frumos decât femeia, şi ce e mai misterios decât femeia?!. O enigmă e inima ei, pe care nimeni nu o poate deslega. O mare, ale cărei afunzimi nu le poate nimeni străbate. In faţa dumnezeirii cazi în genunchi şi te îngrozeşti de puternicele misterii legate de vecinica ei existenţă. Şi tot aşa cazi în ghenunchi şi în faţa ademenitoarei frumseţi femeeşti, îngrozindu-te de enigma ce stă ascunsă în dosul acestei frumseţi, gata să-ţi răpească vederea şi simţirile. Imbătat de delicioasele simţiri ale dorului şi amorului cazi în faţa femeii frumoase, şi când te-ai trezit din ameţeală te întrebi uimit, că oare ce e cuprinsul acestei statuie lucitoare, din ce e ea formată? Şi-ţi chemi mintea la sfat, după ce inima te-a făcut pe un moment să nu vezi nimica, să nu auzi nimica, şi te întrebi, că oare frumseţa aceea femeiască care ţi-a răpit vederea şi ţi a timpit simţirile, nu ţi-a întunecat cumva şi mintea şi cugetarea senină? Şi oricum îţi întocmeşti cugetarea, nu poţi să te opuni dorinţei de a strânge la sânul tău dulcea icoană. O îmbrăţişezi cu deliciu, ca proprietate a inimei tale. Dar în momente de luciditate, spre părerea ta de rău, dacă nu spre groaza ta, trebue să constaţi, că pe lângă toate plăcerile ce le ai, ai strâns la sânul tău, ai îmbrăţişat: dubietatea, *nesiguranţa* personificată.

*

De mult, foarte de de mult, pe când rege în Benar era Brahmadassa, s'a născut Buddha, — nu se ştie a câtea oră, — într'un sat neînsemnat al regatului, dintr'o familie brahmană. După ce a ajuns la etatea potrivită, a cercetat şcoala superioară, perfecţionându-se aci în arte şi ştiinţe, ear în urmă s'a retras pe muntele Himalaia, unde a trăit în post şi rugăciuni, hrănindu-se cu poame şi cu rădăcini şi ducând o viaţă de pustnic.

Pe vremea aceea tocmai căzuse din ceriu o fiinţă, care în urma meritelor constatate din partea celor treizeci şi doi de dumnezei indici, atinsese perfecţiunea; şi căzuse astfel, ca să se oprească pe pământ în mijlocul unui lac cu flori de lotus, dintre cari cea mai frumoasă o primi între latele ei frunze. Era o fetiţă, care zăcea acum între frunzele de lotus, ca într'un leagăn de aur. Şi lucru de mirat, pe când celelalte flori de lotus, după ce le-a trecut vremea de înflorire, s'au vestejit şi şi-au perdut frunzele, — floarea în care se adăpostise fetiţa aceasta a rămas înflorită şi pentru mai departe, şi creştea şi se desvolta, devenind din ce în ce tot mai frumoasă.

Intr'o zi a venit pustnicul la lac să se scalde şi văzând curioasa apariţie, mirat zise întru sine: „Uite, celelalte flori de lotus sunt vestejite şi fără frunze, şi numai aceasta una a rămas scutită de adierea periciunei. Oare care să fie motivul?“ Şi întră în apă, şi merse până la floare, pentru a o esamina mai cu deamănuntul şi din apropiere, iar când dete frunzele la o parte, pentru a lua în privire fusul florii, văzu fetiţa ghemuită între frunze. Sentimente părinteşti îl cuprinseră şi numai decât se decise să adopteze fata de a sa, convins fiind, că numai prin o minune de sus a ajuns fetiţa între frunzele floarei de lotus. A luat-o deci cu sine, a dus o în coliba sa, unde a grijit-o şi crescut-o cu dragoste de adevărat părinte.

Şi creştea fata şi se făcea din zi în zi tot mai frumoasă şi mai cuminte. Când era de şesesprezece ani, atinsese culmea frumseţii. Pe pământ nu se găsesc aşa fiinţe frumoase cum era ea, decât poate că numai în cer. Aşa era părerea tatălui ei, şi de fapt aşa şi era.

Venise însă odată la pustnicul nostru atotputernicul *Sacca*, regele dumnezeilor indici, să-l cerceteze şi să-i ceară sfatul. Şi vede Sacca frumseţa aceasta de fată şi-l întreabă pe pustnic, că de unde o are şi cum a ajuns în coliba lui, iar pustnicul îi povesteşte întreaga întâmplare.

— „Dacă are trebuinţă de ceva, spune-mi“, zise atunci Sacca. „Oare ce i-am putea da?“

— „Locuinţă, haine, scumpeturi şi mâncare, stăpâne!“ răspunse pustnicul.

— „Bine! Să fie!“ răspunse Sacca, şi la moment făcu un palat de cristal pe seama fetei, unde să-şi aibă locuinţa, mai frumoasă decât a unei regine, şi unde fata să poată afla cele mai frumoase haine şi scumpeturi ce-şi poate numai închipui, cum şi cele mai bune mâncări şi beuturi. Palatul era alcătuit astfel, că atingea pământul când fata voia se între în el ori se iase din el. Iar dupăce să afla întrată în palat, se ridica în văzduh întreaga clădire, şi aşa rămânea atârnată în aer, deasupra pământului, oferind fetei cea mai frumoasă privelişte în toate părţile.

Fata s'a bucurat foarte de plăcuta surprindere ce i-s'a făcut, şi a rugat pe pustnicul să-şi iee şi el locuinţa în palatul de cristal, dar pustnicul n'a voit. A zis, că misiunea sa pe acest pământ este să trăiască şi se moară ca pustnic, pentrucă numai aşa va putea avea întrare în ceriuri.

Intr'o zi trece un codrean, care încă îşi avea coliba în pădurea aceea, pe lângă pustnicul, şi văzând minunaţia cea mare, palatul de cristal atârnat în aer, întreabă pe pustnicul care tocmai rodea cu dinţii sei tociţi nişte mere pădureţe, că ce e aceea ce se vede lucind aşa frumos?

— „Un palat de cristal, în care locueşte fata mea“, răspunse pustnicul.

(Va urma.)

los, dacă vom putea să o câştigăm, precum şi spre stricăciune poate să ne fie, dacă o înstrăinăm de noi, pe când fraţii nostri Saşi, chiar şi în urma numărului lor disparent de mic, nu pot nici să ne ajute prea mult, dar nici să ne strice". Articolul se termină apoi astfel: „Dacă Românii ar voi să ne iee Ardealul (presupunând că au voe şi putere), atunci mâna de Saşi şi aşa nu va putea se împedece acest lucru. Nu e deci alta, decât apucătură goală frasa, că din consideraţiuni faţă de Ardeal suntem avisaţi la amiciţia de dubioasă valoare a Saşilor. Iar din punctul de vedere al maghiarisării, e de tot de neîncredere prietenia unui popor, care în groaza ce-l cuprinde de limba şi cultura maghiară, caută sprijin la Germania cea mare".

Originea, vechimea şi desvoltarea bisericii creştine la Români, până în veacul al XVI-lea.

Prelegeri din istoria bisericiii româneşti, de prof. *N. Dobrescu.**)

Rezum. de *Gh. Tulbure.*

I.

Istoria bisericii româneşti fiind ştiinţa, care cercetează şi urmăreşte desvoltarea internă şi externă a vieţii creştineşti la poporul românesc de pretutindeni, este prin însuşi obiectul ei o parte întregitoare a istoriei noastre *naţionale.* Cunoaşterea ei este prin urmare o înaltă datorinţă morală a fiecărui cărturar român, — care poartă în inimă dragostea pentru trecutul neamului său.

Această cunoaştere o îndreptăţeşte şi o recere înainte de toate *rolul* cel important, care l-a avut biserica în curgerea veacurilor trecute la conservarea şi înaintarea neamului românesc.

Biserica a avut, anume, un însemnat *rol naţional,* întrucât ea a păstrat individualitatea etnică a neamului. Credinţa religioasă a insuflat tărie oştenilor şi domnilor români în luptele cu popoară de altă lege; slujitorii altarului au fost adesea căpeteniile luptătorilor; praporii sfinţiţi erau steagurile oştirilor româneşti, care 'nsuflau curaj şi nădejde de isbândă.

Biserica a avut în acelaş timp un însemnat rol *cultural,* a fost adevărata purtătoare a culturei româneşti în curgerea veacurilor îndepărtate. Bisericile şi tindele mănăstirilor au fost cele dintâi şcoale la noi. Ciaslovul, octoichul şi psaltirea au fost cele dintâi cărţi didactice; mănăstirile au fost cele dintâi tipografii şi focare de cultură românească; călugării au fost cei dintâi scriitori de cronici. Biserica era deci singura făclie luminătoare în noaptea întunecoasă a veacurilor trecute.

In sfârşit biserica a avut şi rol *politic,* întrucât căpeteniile ei aveau scaun, de drept, în divanul ţării, unde se hotără soartea poporului. S'au întâmplat şi cazuri, când vlădica era şeful guvernului (Veniamin Costachi, în Moldova, pe la 1821). Multă vreme vlădicii au fost înzestraţi cu putere civilă, judecătorească, în procesele pentru moşii, formând instanţa întâia de judecată.

Acest intreit rol al bisericii în istoria neamului nostru trebue să deştepte în toţi fiii ei indemnul de a-i cerceta istoria şi a-i urmări desvoltarea şi organizarea, începând din timpurile cele mai vechi: de când a primit poporul românesc *creştinismul.*

*

Cu privire la *chestiunea originii şi a vechimii creştinismului la Români* s'au spus până acuma păreri foarte variate, dar nu totdeauna destul de întemeiate. Astfel, s'a susţinut de unii, că creştinismul l'ar fi propoveduit la poporul nostru încă sfântul apostol *Andreiu.* Părerea acestora, altcum vrednică de laudă, este însă o pravoslavnică imitaţie după Ruşi, cari încă socot pe apostolul Andreiu de primul lor încreştinător. Urzitorul acestei teorii este scriitorul bisericesc *Eusebiu,* care spune, că apostolul Andreiu a lăţit învăţătura lui Cristos în *Scythia.* De aici, unii din urmaşii lui Eusebiu, socotind, că Scytia nu este, decât teritoriul dela gurile Dunării, locuit şi azi de Români, au dedus, că apostolul Andreiu a adus evangelia creştină în sânul poporului românesc. De fapt însă, pe vremea lui Eusebiu (sec. IV-lea) sub Scythia se inţălegea stepa întreagă dela nordul mării negre. E probabil, că ap. Andreiu va fi umblat prin Scythia aceasta, dar dela faptul călătoriei lui pe coastele mării negre şi până la încreştinarea Românilor este o largă prăpastie.

Dar teoria aceasta se alungă şi mai uşor în domeniul legendelor dacă ne întrebăm: unde ne găsiam noi Românii pe timpul vieţuirii ap. Andreiu, adecă pe la anii 60—70 d. Cristos?

Ştim, că pe atunci nici Dacia nu era încă colonizată. De popor romanic, şi cu atât mai puţin românesc, prin urmare, nu era nici pomenire pe vremea apostolului Andreiu.

Tot atât de puţin întemeiată este şi o altă părere, emisă mai târziu de învăţaţii şcoalei ardelene dela începutul veacului al XIX-lea, în frunte cu *Petru Maior.* Coloniştii pentru Dacia, zice Maior, fiind aduşi aproape esclusiv din Italia şi Roma şi fiind ei în parte covârşitoare deja creştini la colonizare, urmează în chip firesc, că poporul românesc dela Roma a primit şi legea creştină, deodata cu limba sa romană. Un sâmbure de adevăr poate să cuprindă părerea aceasta, dar e cert, că *nu* toţi coloniştii aduşi în Dacia au fost din Italia şi în sfârşit nu avem indicii şi *nu* urma cu necesitate imperativă, ca ei să fi fost deja toţi încreştinaţi. Deci şi temeliile acestei teorii se clatină.

Foarte uşor se poate spulbera şi părerea învăţatului domn moldovean, *Dimitrie Cantemir,* care susţine, că creştinismul la poporul nostru l'ar fi întrodus împăratul bizantin *Constantin cel Mare,* prin veacul al IV-lea d. Chr. E adevărat, că Constantin cel Mare a purtat un războiu cu poporaţia germanică din părţile Daciei şi a supus o. Constantin fiind însuşi creştin înfocat, putem admite şi aceea, că a impus religiunea creştină poporaţiunii subjugate de dânsul. Aceasta rămâne însă numai o ipoteză, din care nu urmează câtuşi de puţin, că Constantin a impus creştinismul acelei poporaţiuni şi nu urmează, că l-a întrodus la poporul nostru, câtă vreme orice dovezi istorice asupra acestui fapt ne lipsesc.

In sfârşit cea mai şubredă decât toate este fără îndoială teoria scriitorului rusesc *Golubinsky,* care în zelul de a înălţa valoarea culturală a slavismului nu se sfieşte a afirma, că noi Românii numai Bulgarilor avem să mulţămim, că ne-am desbrăcat de păgânism şi ne-am încreştinat. Părerea aceasta, pe cât de tendenţioasă, pe atât de hazlie, se topeşte însă de sine în faţa mărturiilor nemincinoase ale istoriei, cari ne spun, că poporul bulgar s'a încreştinat abia după anul 864 d. Chr., câtă vreme la poporul românesc se găsesc urme de creştinism cu mult înainte, încă din veacul al II-lea d. Chr., dupăcum se va arăta mai la vale. Dimpotrivă însă, tocmai în terminologia bisericească a Bulgarilor se găsesc cuvinte de origine romană (Crăciun, cuminec, etc.), cari nu le-au putut împrumuta decât dela o poporaţie romanică învecinată, adecă dela străbunii nostri de pe ţărmul Dunării.

*

Faţă cu aceste teorii greşite, care este calea firească, pe care s'a putut întroduce creştinismul la poporul românesc? Care este părerea cea mai apropiată de adevăr în chestiunea originii creştinismului la Români?

Din combaterea teoriilor anterioare am văzut, că noi în ce priveşte originea creştinismului ne deosebim de popoarele învecinate. N'avem adecă un anumit apostol al încreştinării noastre şi nu putem zice, că ne-am încreştinat deodată într'o anumită epocă a istoriei noastre, cum s'a întâmplat d. e. cu Bulgarii (pe la a. 864), cu Ruşii (pe la a. 980) sau cu Ungurii (pe la a. 1000 d. Chr.) Ceeace înseamnă, că la noi creştinismul a întrat în altă formă, pe altă cale şi nu pe calea apostolească, sau oficială de stat. Să cercetăm cu deamăruntul, care putea să fie calea aceasta?

Se ştie, că în Dacia cucerită de Romani au fost aduşi colonişti din toate părţile imperiului roman, „ex toto orbe terrarum". Partea cea mai însemnată a coloniştilor era însă din peninsula balcanică şi din Asia-mică. Pe timpul colonisării Daciei (veacul al II-lea după Chr.) peninsula balcanică era locuită de Traci şi Iliri, dintre cari unii erau de mult încreştinaţi, căci, dupăcum ştim, însuşi apostolul Pavel a călătorit prin părţile lor, înfiinţând comunităţi creştineşti. Se poate admite prin urmare şi e foarte probabil, că între coloniştii aduşi în Dacia din peninsula balcanică se aflau şi creştini, mai mulţi sau mai puţini. Şi cu atât mai probabil este, că au fost creştini şi printre coloniştii veniţi din Asia-mică, leagănul creştinismului şi locul naşterii lui Cristos şi al apostolilor.

Aşadar coloniştii, sau elementul civil contribue în primul rând la sădirea creştinismului în Dacia.

Noua provincie romană, Dacia, îndată după cucerire este străjuită de soldaţi romani. La început se aşeză o legiune de pază, mai târziu două legiuni, iar acestea mereu se sporesc cu recruţi şi trupe auxiliare. Se poate admite, că între acesti legionari recrutaţi de asemenea „ex toto orbe romano", să nu fi fost şi un număr de creştini? Nu se poate, din acelaş punct de vedere, care l-am desvoltat mai înainte cu privire la colonişti. Dimpotrivă, se poate afirma cu deplină siguranţă, că între soldaţii romani din Dacia erau foarte mulţi increştinaţi. Avem doar chiar martiri creştini dintre acesti soldaţi, cum e Sf. George, Sf Mercuriu ş. a.

După ce-şi isprăviau stagiul militar legionarii din Dacia căpătau aici pământ, pentru traiu de sine stătător, în jurul castrelor romane. Eşiţi din armată, mulţi dintre ei se căsătoriau, se aşezau pe pământul căpătat şi întemeiau familii. In chipul acesta legionarii, cari erau creştini, era lucru firesc să întemeieze tot atâtea nouă familii creştine în Dacia ocupată.

Aşadar în rândul al doilea elementul militar încă a contribuit la lăţirea creştinismului în Dacia.

Fără îndoială, că creştinismul întrodus la poporaţiunea din Dacia pe calea aceasta la început prin veacul II.—III. d. Chr. era lăţit numai în mod sporadic şi răspândirea lui se făcea pe încetul. Din faptul acesta unii scriitori şi tăgăduesc esistenţa creştinismului în Dacia prin suta II-a, pe motiv, că dacă esista, de sigur ar fi rămas vre-o urmă, vre-o inscripţiune, ceeace însă n'a rămas. Adevărat. Dar cine ar fi cutezat să-şi pună epitaful sau altă inscripţiune creştină pe crucea mormântului, câtă vreme creştinismul era încă persecutat? Erau creştini, dar acestia trebuiau să facă taină din credinţa lor şi nime nu îndrăznia să-şi manifesteze prin semne esterioare creştinătatea sa. Prin urmare lipsa inscripţiilor nu înseamnă totodată şi lipsa credinţii creştine în Dacia.

*

Dar pe lângă aceste conclusiuni raţionale întru sprijinirea aserţiunii noastre, că creştinismul era lăţit în Dacia încă prin veacul al II-lea, putem aduce şi oarecari mărturii istorice. Astfel, scriitorul bisericesc Iustin Martirul spune, că pe timpul seu (s. II-a) creştinismul era cunoscut aproape la toate popoarele.

Ireneu scrie de asemenea, că credinţa creştină era lăţită în toată lumea, peste tot pământul.

Iar Tertulian spune, că creştinismul era răspândit între Pasci, Mezi, Armeni, Azieni, Africani, Getuli, Mauri, Speni, Britani şi în locurile Dacilor. In sfârşit scriitorul Origen de mai târziu de asemenea înşiră între popoarele încreştinate pe Scyţi, Sarmaţi şi Daci. Mărturisirile acestora, oricât avânt retoric li-s'ar atribui din partea unora, au totuşi o basă istorică, care ne îndreptăţeşte să susţinem, că credinţa creştină în primele două veacuri d. Chr. s'a răspândit repede la o mulţime de popoare şi în mari depărtări şi dacă şi n'a străbătut dintr'odată masse întregi, ea-şi avea representanţi la cele mai multe neamuri şi în cele mai depărtate ţări.

Pe temeiul acestor dovezi şi consideraţiuni putem deci să concludem cu siguranţă, că creştinismul în veacul II. şi III. d. Chr. în Dacia era bine cunoscut şi că prin urmare legea creştină la poporul nostru românesc datează de pe vremea Romanilor.

Iar argumentul cel mai puternic, care atestează originea romanică a creştinismului la noi, este însaşi limba noastră. Aproape toate cuvintele cu însemnare religioasă din limba noastră sunt de origine latină. Astfel e: Dumnezeu, înger, creştin, cruce, altar, mormânt, cimitir, cuminec, lege, păcat, rugăciune, păgân ş. a., cari toate esprimă noţiunile fundamentale ale creştinismului, şi sunt prin urmare o dovadă indiscutabilă, că ele au trecut în limba noastră deodată cu adoptarea acelor noţiuni religioase, deodată cu primirea creştinismului. Iar aceasta s'a întâmplat în veacul al II-lea, când Dacia era încă sub directa înrâurire romanică.

In chipul acesta s'a întrodus creştinismul în provincia Dacia, în suta II. d. Chr. şi tot pe calea aceasta s'a lăţit şi s'a desvoltat şi în suta a III-a, până pe la anul 270, când asupra Daciei începe a se revărsa potopul năvălirilor barbare.

---

*) Aceste prelegeri s'au ţinut la *Vălenii-de-munte* (România), în seria cursurilor universitare de vacanţă iniţiate de profesorul *N. Iorga.* Cuprinsul lor, în care se ating chestiunile cele mai importante şi mai controversate din istoriografia noastră bisericească, este de sigur interesant şi vrednic a fi cunoscut şi de preoţimea şi cărturărimea noastră „de dincoace". Faptul acesta m'a îndemnat să le public aici, în rezumat şi fără aparatul ştienţific, după însemnările ce mi-am făcut, ca ascultător al acestor cursuri, ceea-ce însă nu invoalvă în sine, că ne-am identifica întru toate cu expunerile dlui prof. Dobrescu, în special cu cele referitoare la ierarhia bisericii române ardelene. Eventualele inesactităţi cu privire la datele istorice sunt a se atribui subsemnatului, iar nici decum domnului Dobrescu, care mi-a îngăduit publicarea prelegerilor dsale, fără a avea însă putinţa să le revază. *Gh. Tulbure.*

Scrisoare din Brad.

— 1 Septemvrie n.

Astăzi s'au început inscrierile la şcoala civilă de stat, pentru băieţi, în Brad. Dorinţa Maghiarilor din fostul comitat al Zarandului s'a împlinit deci întru toate. Ba mai mult, deodată cu şcoala civilă pentru băeţi, să deschide şi şcoala civilă maghiară privată pentru fete — şi încă cu drept de publicitate.

Curentul pentru completarea gimnaziului român din Brad, era de prevăzut că nu va rămânea fără echou la Maghiarii din loc şi giur. In special publicările de colecte pentru gimnaziu, în o foaie română din comitat, însoţite totdeauna de fraze late, au servit drept motive contrarilor nostri, ca să mişte toate pietrile spre a li se deschide din partea statului o şcoală civilă de băeţi în Brad.

Este cunoscut memoriul, pe care Maghiarii din Brad şi giur l'au subşternut ministrului Apponyi — din incidentul călătoriei sale pe la Arad. S'a arătat, că Maghiarii din Zarand sunt, ori vor fi înghiţiţi de Români, la cas dacă statul nu le va veni într'ajutor. Ba subşternătorii memoriului s'au provocat şi la anii de tristă memorie 1784 şi 1848 — când unele familii maghiare au fost decimate, fireşte, fără a aminti, că şi mai mulţi au fost decimaţi şi spânzuraţi dintre Români!

Memoriul nu a rămas fără efect. Ministrul a trimis în anul 1907 prin August pe inspectorul reg. din cttul Hunedoarei la faţa locului în Brad.

S'a convocat representanţa comunală, la care era prezent şi inspectorul de şcoale regesc. Acesta a cerut dela comună, ca să-i dee locul de pământ, unde fusese târgul de vite, ca pe acest loc statul să-şi poată edifica şcoala sa civilă. Majoritatea representanţii însă a refuzat cedarea locului cerut, motivând refuzul cu mizeria şi datoriile în cari înnoată comuna politică, iară de altă parte neaflând motivată deschiderea unei şcoale de stat în Brad.

Inspectorul regesc — om energic — ajutat de direcţiunea băilor de aur dela Ruda — cu numele 12 apostoli — nu a stat pe loc. S'au făcut oferte însemnate, atât de direcţiunea băilor, cât şi de particularii maghiari din Brad şi giur. Rezultatul este că, în primăvară încă s'au închiriat pe 5 ani casele unui proprietar Maghiar din Brad, pentru şcoala civilă de băeţi, în care să va propune şi limba latină. Acum să deschide prima clasă, şi să va continua până la clasa a 6-a civilă. Iară noi Românii vom rămânea cu cele 4 clase gimnaziale.

*

Lupta culturală între Maghiarii din Zarand şi între Români să începe pe toată linia, şi dacă Românii de aici nu vor fi destul de bărbaţi, şi mai prevăzători ca până aci, tot noi vom fi cei învinşi. Noi lucrăm cu propriele puteri neconcentrate de ajuns, — la spatele Maghiarilor e statul cu toată puterea.

Maghiarii dispun azi în Brad de o şcoală de stat elementară cu 2 învăţători şi 2 învăţătoare. Sunt preste 100 elevi români şi eleve la acea şcoală. Maghiarii au deja şcoală civilă de băeţi şi şcoală civilă de fete.

Băeţii şi fetele noastre, cari au frecuentat şcoala elementară şi au finit clasa IV-a deja trec la şcoala civilă de băeţi şi la cea civilă de fete. Iară noi? La şcoala populară română cu un învăţător şi o învăţătoare, apoi la şcoala pregătitoare de lângă gimnaziu, precum şi la gimnaziu, numai preste 14 zile se vor deschide porţile şi să vor înscrie elevii şi elevele. Atunci institutele maghiare vor fi pline, ticsite de odraslele Românilor! Cred deci, că n'a fost bine că s'a făcut amânarea deschiderei şcoalelor noastre din Brad până la 14 Septemvrie st. n.

Dar lupta culturală începută în centru să va desfăşura mai cu inteţire în comunele noastre din Zarand. Aici sabia lui Damocle atârnă asupra şcoalelor noastre, din cari puţine vor mai exista la 1910.

Mai multe şcoale de ale noastre sunt deja admoniate, din pretura Brad şi Baia de Criş. Şcoalele confesionale din comunele noastre centrale vor fi închise şi în locul lor vor răsări şcoalele de stat şi comunale. Vom plăti şi bani scumpi şi vom fi lipsiţi şi de dreptul de a alege învăţători. Intârzierea noastră va fi perirea noastră.

Deocamdată foaia locală din Brad cu numele „*Zaránd*" ne descopere, că să vor deschide şcoale de stat în *Băiţa,* la care gravitează vre-o 8 comune curat române, la *Buceş,* unde gravitează iară vre-o 8 comune, la *Ţaroţel,* la *Mesteacăn,* la *Ribiţa,* la *Vaţa de jos,* la *Tarnava,* la *Vaţa de sus,* etc. Şi procesul de descompunere merge repede şi cu puţine formalităţi. In comuna *Birtin* s'a deschis anul trecut şcoală de stat, în un edificiu privat, astăzi comuna politică a predat edificiul școlii confesionale brevi manu pentru școala de stat.

Și lumea trece la ordinea zilei. In comuna *Vața de jos* să adună representanța comunală și nu numai că dă edificiul școlar al bisericii pentru școala de stat, dar să obligă a plăti încă 5 procente la susținerea învățătoriului de stat, cu o umilită cerere, că statul să reflecteze la învățătoriul gr.-oriental de acuma, care a funcționat până azi și să nu fie aruncat pe stradă. Invățătoriul nostru e pus la grația guvernului, mai bine zis, la a protopretorului.

In comuna *Mesteacăn*, protopretorele convoacă representanța comunală și o provoacă să se declare pentru școala de stat, și să-și predee edificiul școlar statului. Representanța nu să învoiește însă. Tot astfel în *Ribița*, și în *Ormindea*. Când însă statul își va deschide școala se, fie și în edificiu închiriat, dupăce noi nu ne-am asigurat susținerea școlii confesionale, și nu ne-am obligat a plăti învățătoriul conform legii, atunci edificiile noastre școlare vor fi cedate statului, ca și la *Birtin*.

Un cas drastic ne arată periclul în toată nuditatea. Comuna *Căraciu*, tractul Zarand, unde părintele Indreiu I. stăpânește — representanța comunală decide, că nu-și mai trimete pruncii la școala lor, ce o aveau împreună cu Țebenii în Țebea, ci pleacă deputație la Deva, la Măria Sa inspectorul școlar și-l roagă să se îndure și să le primească pruncii la școala de stat din *Baia de Criș*, căci ei, Căracenii, nu vor să mai contribue la susținerea școlii din Țebea. Măria Sa îi primește cu brațele deschise, și fericită să simte deputația. Ce va face acum fruntașa comună *Țebea*, cu școala și învățătorii săi?

Acestea am aflat de bine ale aduce la cunoștință publică cu privire la deschiderea unor așezăminte noue culturale în Brad, pentrucă dacă se mai poate salva ceva din ce e al nostru, — se fie salvat din vreme.

Casandra.

NOUTĂȚI.

Maiestatea Sa a plecat astăzi, Luni, la orele 7 dimineața, cu tren special de curte, dela Ischl, peste Viena, la Budapesta.

*

Delegațiunile. Pe 29 Septemvrie n. c. sunt convocate delegațiunile la Budapesta, în sesiune ordinară, care să crede că nu va fi mai lungă decât de trei săptămâni.

*

Personal. Terminându-și consistorul metropolitan lucrările Sâmbătă la ameaz, Preasfinția Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, a plecat Duminecă dimineața la reședința sa.

*

Iubileul Monarhului. Se scrie dela Viena, că în luna Noemvrie va veni la Viena Țarul Rusiei, Nicolae II, pentruca se felicite în persoană pe Monarhul nostru din incidentul jubileului de 60 de ani de domnie, iar Sultanul din Turcia va trimite cam tot pe atunci o delegațiune la Viena, condusă de fiiul seu cel mai mare, Achmed.

*

Alegerea de episcop pentru văduvita eparhie a Caransebeșului se va face, confom hotărârii consistoriului plenar din Caransebeș, în *4 Octomvrie n. c.*

*

Cas de moarte. Prințul *Dim. Mihail Sturdza*, fiul cel mai mare al lui Vodă Mihail Sturdza al Moldovei, a încetat din viață la castelul său din Dieppe, în etate de 91 ani. Decedatul lasă o avere de peste 100 milioane, compusă din intinse domenii în Moldova, în Basarabia și în Bucovina, și din un capital în numerar de 30 milioane. Corpul defunctului a fost adus în țară și înmormântat la Cilibiu, jud. Iași. Decedatul trăia numai în Francia.

*

Serbările Sașilor, ținute anul acesta în Cincul-mare, vor avea continuare, după cum scriu ziarele meghiare, la judecătorie. Gendarmii au făcut adecă arătare la tribunalul regesc din Ibașfaleu, că în cursul sărbărilor s'ar fi rostit și vorbiri de cuprins *agitatoric*, și pe basa arătării lor tribunalul a început cercetare în contra celor vinovați. Crima cea mare a Sașilor ar fi aceea, că s'a accentuat din partea unor oratori de ai lor, că ei vreau se remână aceea ce sunt, *Germani!* Intru adevăr, mare crimă!

*

Procese noi. Ziarului *„Gazeta Transilvaniei“* i s'au mai intentat trei procese de presă, pentru următoarele articole: *Salut din America*, corespondență publicată în numărul 86 anul curent, *O scrisoare către Björnson*, publicată în numărul 95 și primarticolul *Serbători vesele*, din numărul 120, în cari procurorul a descoperit delictul agitației, săvârșit prin presă.

*

† George Novacovici, candidat de advocat, un bun și înflăcărat apărător al drepturilor poporului român, a decedat la părinții săi în granița militară din Banat. Odihnească în pace.

*

Adunare poporală e convocată pe Duminecă în 13 Septemvrie n. în Făgăraș, Piața mare. Se va ținea la oarele 12 din zi. După constituire se va vorbi despre situația politică din țară, și se va propune înaintarea unei adrese la dietă, pentru inarticularea în lege a votului universal, egal, secret și fără restrângeri.

*

† Anica Oprean n. Sârb, preoteasă, după scurte dar grele suferințe, în al 64 lea an al etății și al 48-lea al căsătoriei, mărturisită fiind cu sfintele Taine, și-a dat sufletul în mânile Creatorului, în 4 c. st. n., la orele 4 dimineața, în Târnăvița. Rămășițele pământești ale adormitei în Domnul s'au așezat spre vecinică odihnă, Duminecă în 6 Septemvrie n., la oarele 1 d. am., în cimiterul bisericei ort.-rom. din Târnăvița. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

*

Nouă școală civilă. Ministrul de culte și instrucțiune publică a deschis în Hațeg o școală nouă civilă de stat, în care se propune și limba latină, pentruca absolvenții de clasa a patra civilă se poată trece în clasa a cincea gimnazială. Fiindcă elevii vor fi aproape numai români, ministrul a ordonat, ca se fie propusă și limba română, în mod obligator pentru elevii de naționalitate română.

*

Ucigașul guvernorului. In procesul studentului rutean Sucinski, care a împușcat pe contele Potocki, guvernatorul Galiției, a adus sentință curtea de cassație dela Viena. A nimicit sentința forului prim, care condamnase pe Sucinski la moarte prin ștreang și a ordonat pertractare nouă, având însă mai întâi să fie supus acusatul unui minuțios examen medical pentru a se constata, dacă îi este mintea în regulă.

*

Baronesă arestată. Baronesa *Bánffy Jolán* a fost arestată și pusă în Albaiulia în arest preventiv, pentrucă a furat o scrisoare cu bani dela posta din Teiuș, și banii i-a cheltuit, făcând târgueli număroase. In scrisoarea furată se aflau 4200 coroane, din care sumă s'au mai aflat la d-șoara, când a fost arestată, cam o mie de coroane. Restul era cheltuit.

*

Zăpadă. Din Innsbruck se scrie, că pe acolo a căzut zăpadă groasă zilele trecute. Asemenea și pe la Lemberg.

*

Fabrică de hârtie. In *Poiana-Mărului*, lângă Caransebeș, se înființează o fabrică nouă de hârtie, cu capital de un sfert de milion de coroane, care după trebuințe va fi urcat. Fabrica va fi ridicată în apropierea riului Bistra.

*

Pagube mari. In Galiția au fost anul acesta furtuni mari, cu ghiață și esundări mai multe, cari au făcut pagube enorme pretutindenea. La guvernorul țării s'au adunat acuma rapoartele din toate părțile despre stricăciunile causate de ghiață și de esundări, și s'a constatat, că perderile în țara întreagă fac osută douăzeci și șapte de milioane de coroane.

*

Meseriașii recunoscători. In ședința de Joi (3 Septem. n. c.), comitetul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, luând act de mulțămita consistorului diecesan din Caransebeș pentru condolențele adresate de meseriașii din Sibiiu din prilegiul morții bunului arhiereu Nicolae Popea, comitetul cu considerare la faptul, că P. S. Sa și-a testat o mare parte a averii pentru clasa meseriașilor și cu considerare la împrejurarea, că P. S. Sa a fost nașul steagului Reuniunei și unul din cei mai calzi sprijinitori ai ei, hotărâre a luat ca „fondul masa învățăceilor meseriași“ să poarte pe veci numele „Fondul episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăceilor“. Tot în acea ședință comitetul a luat act cu mulțămită de darul de 20 cor. făcut acestui fond de Preacuvioșia Sa dl vicar Vasile Mangra din Oradea-mare, în loc de cunună peritoare pe cosciugul blândului episcop Nic. Popea.

*

Procesele „luptei“. Ziariul *„Lupta“* anunță, că redactorul ei responzabil a fost chemat în 4 Septemvrie n. la judecatoriul de instrucție, care i-a comunicat, că i s'a făcut proces de presă, pentru un articol al poetului norvegian *Björnson*, reprodus în coloanele *„Luptei“* din un ziar francez.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Stefan Moga, măestru franzelar, soția sa Ana și copiii lor Eugenia, Aurelia, Stefan, Lucreția, Remus și Livius, dela toți 2 cor.; Dr. N. Regman, prof. preparand., Caransebeș, 20 bani; Toma Giurgiu, par. în Purcăreni, 1 cor.; dna Livia Dr. Crăciunescu, 30 bani; Gligorie Boldea, locot. Cluj, 50 bani; Ana Moldovan, în amintirea răposatei sale mătușe Elena Muntean n. Moldovan 1 cor. și neconsolatul Ioan Mircea, paroh în Richișdorf, în amintirea soției sale Sofia n. Renghea, 5 cor.

*

Teatru unguresc. Vineri și Sâmbătă s'a dat opereta *Varázskeringő*, cu succes desăvârșit. Teatrul a fost plin de tot Vineri, și a fost bine cercetat și Sâmbătă. Singuraticii cântăreți au fost aplaudați cu căldură din partea publicului mulțămit cu prestațiunile lor. Eri, Duminecă, s'a jucat piesa din popor *Náni*, asemenea cu bun succes și în fața unui public număros Astăzi, Luni, să dă piesa *Ocskai brigadéros.*

*

Aviz. Să află de vânzare *„Gazeta de Transilvania“* din anii 1838—1845, compactată în pânză, fie care an separat, și „Telegraful român“ din anii 1853—1857, asemenea compactat. Cine dorește să aibă colecțiunile acestea prețioase și rare să se adreseze la Ana văd. Iacob Mureșan n. Ienei în Cluj. (Kolozsvár) Heltai utcza 5.

*

Cea mai mare putere naturală vindecătoare, cunoscută de toată lumea e electricitatea. Autorități medicale special recunosc electricitatea, că singurul mijloc de vindecat folositor și sigur. Creerii și trupul omenesc compun bateria electrică, nervii conducerea electrică. — Simțământul prins de nervi compune mersul electric, prin urmare mișcarea organelor se basează pe electricitate. Este fapt constatat, că în cele mai multe casuri de boală, electricitatea e metodul de vindecare. Se folosește deci electricitatea. *„Electro-Vitalizer“* e cel mai ideal aparat electrit de vindecat ceeace se descrie amănunțit în cartea acum apărută: *„Metoda electrică modernă de vindecat“*. Acest tratat folositor se trimite gratis și franco în plic închis prin inst. *Electro-Vitalizer“* ord. med., Budapesta, Karoly körut 2. Mezzanin 56.

Din despărț. „Asociațiunei“.

Convocare.

In calitate de delegat al comitetului central al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“, în sensul §-lui 5 din „Instrucțiunea pentru organizarea despărțămintelor noaue ale Asociațiunei“ prin aceasta invit pre toată inteligința și poporul de pe teritoriul cercurilor pretoriale ale Lăpușului unguresc și C. Mănăștarului (teritoriul noului despărțământ) la *adunarea constituantă*, ce se va ținea în 8/21 Septemvrie 1908 la 3 oare p. m. în școala gr.-cat. din Lăpușul-unguresc (Magyar lápos).

Program:

1. Deschiderea adunărei.
2. Constituirea biroului.
3. Inscrierea de membri.
4. Alegerea comitetului cercual.
5. Verificarea procesului verbal.

La adunare sunt binevăzuți toți sprijinitorii și iubitorii de cultura neamului.

Gherla, 1 Septemvrie 1908.

Ioan Georgiu.

Multămită publică.

Cu prilejul producțiunei și petrecerii aranjată de tinerimea română din Avrig în 15/28 August a. c. au binevoit a contribui cu suprasolviri următorii:

Dnii Fleissig 5 cor., Vasile Maxim 4 cor., Victor E. Preda 2 cor., dna N. Mandeal 1 cor., dnii Mih. Agrean 1 cor., N. Popoviciu 60 fil., Dr. Sigismund Segall 40 fil., N. Berglezan, Vasile Corcodel, și Traian Dordea câte 20 fil.

Marinimoșilor suprasolvitorii li se aduc și pe calea aceasta mulțămitele cuvenite.

Comitetul aranjator.

Cartea stuparilor săteni.

Vânzându-se ediția primă a broșurei „Cartea stuparilor săteni“ de R. Simu, edată de „Reuniunea română agricolă Sibiiană“, comitetul a scos-o acum în a 2-a ediție. Ediția a 2 a e tipărită în tipografia arhidiecezană din Sibiiu. Prețul ei e 70 bani, cu portúl postal 80 bani și să poate procura dela Reuniunea agricolă și dela toate librăriile noastre. Eată „Prefața“ la ediția a II-a:

Cum era de prevăzut ediția I a acestei cărticele a găsit „răsunetul dorit“, fiind bine primită de publicul nostru cetitor. Semn că trebuința ei a fost simțită și că ea a umplut un gol în literatura noastră economică pentru popor.

„Cartea stuparilor săteni“ este și azi, ca și acum zece ani, unica scriere întocmită anume, ca să fie înțeleasă pe deplin și de plugarii noști, mai puțin îndemânatici în meșteșugul cetitului, și ca totodată să fie cetită cu folos și de cărturari.

Cerându-ni-se mereu exemplare și acum dupăce ediția I s'a trecut, credem că facem lucru bun, scoțând această carte în a doua ediție, contribuind în chipul acesta și pe viitor la răspândirea cunoștințelor despre stupărit, spre care scop Reuniunea noastră stărue de un șir îndelungat de ani și prin *prelegeri* ținute de autorul acestei cărticele, cum și prin *împărțirea de roi, coșnițe mobile și recuizite de stupărit.*

Dorind ca jertfele Reuniunei noastre pentru răspândirea stupăritului să fie încununate de izbândă, ne simțim plăcut îndatorați a mulțămi firmei *„Krainer Handelsbienenstand Bar. Rothschütz“* din Weixelburg, care ne-a dat clișeurile în folosire pentru această ediție.

Sibiiu, August 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiului“.

Cărți și reviste.

Anunț literar. Păr. *D. Voniga* din Gyirok vestește tuturor celor interesați, că opul său: *„Parenese sau cuvântări pentru toate ocaziunile ce obvin în oficiul pastoral al preotului“* va apărea în curând și celor abonați li-se va espeda cam pe la finea lunei Septemvrie. Totodată roagă pe acei on. domni preoți, cari încă nu au răspuns apelului de abonare, să trimită *declarația* ce li-s'a trimis, cu atât mai vârtos, că opul fiind *mai voluminos* decât cum s'a contemplat, după apariție se va vinde cu preț mai urcat decât cel determinat în declarațiunile de abonament. Prețul se trimite ulterior, adecă după primirea opului abonat.

Poșta redacției.

Dlui N. T. în A. Cartea *„Román parasztok“* se poate procura dela librăria *Stark Nándor*, Budapesta, IV Papnőveldeutcza 3.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spălă cu ușurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuință
Mult năcaz îți vei cruță!

Puterea minunată și intensivă de curățit a
Săpunului Hirsch a lui Schicht
provine din felul unic de fabricare și din alegerea precautâ a materialului!
Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruță mânile, rufele! Te cruță de osteneală și năcaz, cruță și sănătatea! Cruță bani, timp și lucru. 30,000 cor. garanție de curățenie.
(155) 3—8

Nr. 365/1908. [252] 1—3

Concurs.

Pe baza ordinului ven. Consistor din 10 Iunie a. c. Nr. 6650 Bis., pentru intregirea pàrohiei de clasa II **Cărpiniș**, în tractul protopresbiteral Abrud, se escrie nou concurs cu terminul de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și subștearnă cererile de concurs, instruite conform normelor din vigoare, în terminul arătat, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, și cu prealabila încunoștiințare a acestuia, se vor prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Abrud, 1 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popovici
protopresbiter.

N. M. 3325/1908. [260] 1—2

Concurs.

La căpitănatul polițian orășenesc în Szászsebes e a să ocupa postul de Diurnist împreunat cu un diurn de 2 cor. 60 fil.

Reflectanții la acest post sunt datori a-și înainta rugările scrise cu mâna proprie, provăzute cu timbru de 1 coroană, documentând cumcă posed limba germană și maghiară în vorbire și ssriere iar cea română în vorbire, până în **15 Septemvrie** a. c. la magistratul orășenesc.

Szászsebes, la 1 Septemvrie 1908.

Magistratul orășenesc.

Nr. 616/1908 [261] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școalele confesionale gr.-ort. române în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Târnava, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela datul de jos.

1. **Bobahalma**, cu salar de 600 cor. din repartiție, și relut de cuartir 20 cor.

2. **Laslăul-român**, cu sa'ar de 600 cor. din cassa bisericei, cuartir în edificiul școlar și lemne de foc în natură 2 stânjini.

Cuincuenalele se computǎ la aceste posturi numai pentru anii serviți după instituirea definitivă la aceste școale, deci anii serviți la alte școale nu se consideră.

Invățătorii aleși primesc pe lângă altele îndatorirea să cânte cu elevi Dumineca și în sărbători la liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi să-și aștearnă cererile provăzute cu documentele prescrise subsemnatului oficiu (u. p. Küküllővár) în terminul deschis și să se prezente în vre-o Duminecă sau sărbătoare în comună spre a-și arăta aptitudinea în cântări.

Cetateadebaltă, 20 August 1908.

Oficiul protopresbiteral ort. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 160—1908. [263] 1—3

Concurs.

Se publică concurs cu termin de 15 zila dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru ocuparea următoarelor posturi de învățători din tractul Cohalmului:

Paloș pentru două posturi de învățători, fiecare post cu salar de 600 cor., cuartir și lemne de foc, iar cu începerea anului școlar 1909/10 cu salariile de câte 1000 cor. conform legii școlare.

Quincuenalul prim se va solvi numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt în posturile de aici.

Dela concurenți se cere să vorbească perfect și limba maghiară, și unul dintre dânșii să aibă cunoștințe musicale ca să poată instrua și conduce un cor cu mai multe voci. Concurenții înainte de alegere să se presentere în biserică spre a-și arăta desteritateu în cântări și spre a i cunoaște poporul.

Valendorf pentru un post de învățător cu salar anual de 600 cor. cuartir și lemne de foc.

Dăișoara pentru al doilea post de învățător cu salar anual de 600 coroane, lemne de foc și cuartir plătit dela popor. Alesul învățător va fi obligat a cânta împreună cu celalalt învățător în strană în Dumineci și sărbători.

Concurenții se știe bine și limba maghiară în scris și vorbire, și ca aleși să învețe pe copii răspunsurile liturgice și să le cânte cu ei în biserică în Dumineci și sărbători.

Suplicile concursuale cu documentele prescrise prin legea școlară să se trimită subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Cohalm, în 22 August 1908.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului, în cônțelegere cu comitetele parohiale.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Szebenvármegye alispányától.

Szám: 8118/1908 II. [257] 1—1

Versenytárgyalási hirdetés.

A nagyszeben — nagydisnód czódi th. körút 10—15 km. szabadnak áthelyezésére vonatkozó és a vármegyei közigazgatási bizottság által 1908 Iunius hó 11 én 1158/1908 sz. a. 36813 K. 96 fill. költséggel engedélyezett munkálatok biztositása céljából **1908 evi október hó 6-ik napján (Kedd) d. e. 10 óra** Szebenvármegye alispáni hivatalnál a vármegyeház kis üléstermében tartandó új zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenyleni ohajtókat, hogy fentebbi munkálatok végrehájtásának elvállalására vonatkozó és pecsételt ajánlataikat Szebenvármegye alispányához cimezve fentebb kitett nap. d. e. 9 óráig anyival inkább adják be, mivel a későbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. — Csak szabályszerüen kiállitott és pecséttel lezárt, sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta utján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá véteni. — Az ajánlatokhoz az általános feltételekben elő irt az engedélyezett költség 5% ának megfelelő bánatpénz *a nagyszebeni m. kir. adóhivatalnál* történt letételeröl szóló nyugta és atodandó. — A versenytárgyaláson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselói jelen lehetnek és az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azon ajánlattevők, k k Szebenvármegyével eddig üzleti össz köttetésben nem állottak. tartoznak megbizhatóságukat a brassoi kéreskedelmi és iparkamra által kiállitott bizonyitvánnyal igazolni. — A fennebbkijelölt munkálatokra vonatkozó tervek és összes iratok a nagyszebeni m. kir. államépitészeti hivatalnál a hivatalos orákban megtekinthetők. Ehelyt magjegyzem, hogy a munkálatok bevégzésére szükségtalen a vállalkozó későbbi kérésére a közigazgatási biztoság hajlandó lesz a körülményekhez képest a határidőt meghoszabitani, tehát erre későbbi határozatkozatal fentartatik. Végül kijelentem, hogy Szebenvármegye fentartja magának az n jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül tekintet nékül az ajánlott árakra — szabadon választhasson és hogy a m. kir. kereskedelemSgyi miniszter úrnak előleges kivánságához képest a terveken módositást eszközölhesen.

Nagyszeben, 1908 é. aug. hó 19 én.

Alispán h.

Stroia
vm. főjegyző.

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător în comuna **Mucundorf**, tractul Cohalmului se escrie concurs cu termin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt 300 cor. dela P. V. Consistor arhidiecezan, 300 cor. din cassa bisericii, cuartir în edificiul școalei și lemnele necesare de foc.

Cererile de cóncurs au să fie înaintate la oficiul protopresbiteral până inclusive 30 August v. 1908.

Cuincuenalele se vor computa după anii de serviciu începând cu ziua întroducerii în oficiu.

Alesul va avea să cânte cu elevii în decursul sf. liturghii.

Mucundorf, 19 August v. 1908.

Ilarion Enciu
par. gr.-or.

[254] 2—3

Nr. 318/1908. [244] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători la școalele poporale confesionale gr.-or. române din comunele mai jos numite în protopresbiteratul Iliei, să escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Booz**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir, lemne de foc și grădină școlară.

2. **Târnăvița**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir, lemne de foc și grădină școlară.

3. **Brădățel**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir și lemnele necesare de foc.

4. **Glodghilești**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir și lemnele necesare de foc.

5. **Furcsoara**, cu salar de 600 cor. și anume: 500 cor., din darea cultului bisericesc și 100 cor. din fondul de bucate, cuartir în natură, grădină și lemnele necesare de foc.

Cel ales va avea a provedea învățământul și în școala de repetiție.

6. **Sirbi**, cu salar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir, grădină școlară și lemnele necesare de foc.

7. **Valealungă**, cu sa'ar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir corăspunzător și celelalte edificii economice, grădina prescrisă de lege și lemnele necesare de foc; alesul va funcționa și ca cantor, pentru care va primi venitele cantorale îndatinate.

Salariile cu 1 Iulie 1910 să vor întregi parte din mijloacele bisericilor parte dela stat până la suma prescrisă de lege.

Cuincuenaliile la acestea posturi să computǎ numai după anii serviți la respectiva școală, după instituirea definitivă.

Aleșii învățători primesc pe lângă altele îndatorirea să cânte cu elevii Dumineca și în sărbători la liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupa vreunul din acestea posturi, să-și aștearnă cererile provăzute cu documentele prescrise subsemnatului oficiu în terminul deschis și să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Ilia, la 7 August v. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Iliei, în conțelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresb.

Este în general cunoscut, că

ELECTRICITATEA

folosită în forma și puterea adevărată este în prezent cel mai sigur factor vindecător, în special în casuri de nervositate, neurastenie, reumatism, dureri de spate și cap, dureri de stomach și intestine, slăbiciune de inimă, paralisare etc. și tot felul de slăbiciuni.

Aceste două favoruri sunt împreunate în cel mai genial chip în **ELECTRO-VITALIZER**-ul nostru.

De simțiți dar, că vă e sănătatea atinsă, că vă dispar puterile, nu întârziați a vă adresa cu toată încrederea institutului nostru condus de medici și dacă trimiteți cuponul acesta, primiți în plic închis gratis și franco, opul nostru bogat ilustrat, despre: **„Tratamentul electro-terapiei-moderne“.** (262) 1—4

Institutul Electro-Vitalizer ord. de medici, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Dl Gavril Herczeg din Kará sond, scrie: Folosirea de 6 luni a aparatului Elektro-Vitalizer, mi-a scăpat pe soa ră mea de următoarele suferințe: nervositate, dureri de cap, bătăi de inimă, oboseală, lipsă de apetit și de simțirile de spaimă; pentru ceeace prea st. Dle Doctor vă sunt dator cu cea mai mare recunoștință. Aparatul îl voi recomanda cu cea mai mare căldură. Vă dau voie a da această epistolă publicității, căci conținutul ei corăspunde pe deplin adevărului.

Coupon pentru carte gratuită.

Către Institutul Electro-Vitalizer ord. de medicii, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56. Vă rog trimitețimi opul: pentru domni, pentru dame.

Un tratament asupra electro-terapiei-moderne, gratis și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Panorama originală a lumii.

Reisen durch die ganze Welt.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piața mare Numărul 9

lângă palatul lui Brukenthal.

Intrare și privire în orice timp al zilei

dela 9 oare dimineața până la $^1/_2$10 seara.

De Luni în 31 August până Duminecă în 6 Septemvrie 1908:

Sweisul săsesc

și

Sportul de urcat în munții de peatră și nisip ai Elbei săsești.

Ciclul I.

Prețuri de întrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, școlari și soldați 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1 80, Blocuri pentru școlari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea și Sâmbăta până la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii și elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăți cor. 25·—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 3— Seriile odată predate nu se repetează.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIAS

Arată un resultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi și beșică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum și la catarale ale secrețiunei. — **Prospecte trimite la cerere administrația**

Direcțiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 80—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Adam I., Constanța pitorească	2·—
Brediceanu, Doine și cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III	4·—
Sandu Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlahuță, Din trecutul nostru	3·50

Cărțile pentru școalele poporale după catolog separat.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian, Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 94 Sibiiu, Joi 28 August (10 Septemvrie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Regele în Budapesta.

Sibiiu, 9 Septemvrie n.

Luni la orele cinci seara a sosit Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru la Budapesta, unde rămâne acum vreme mai lungă, petrecând timpul, când în Budapesta, când în Gödöllő, dupăcum îi vor permite afacerile oficioase.

Primirea pe care i-a făcut-o poporaţiunea capitalei la gara din Budapesta şi pe stradele percurse dela gară până la palatul din Buda, a fost impunătoare. A fost o primire vrednică de toată lauda şi asemănătoare multor primiri din trecut, pe cari le-au făcut compatrioţii nostri maghiari din capitala ţării celui mai bun şi mai înţelept dintre domnitori, Maiestăţii Sale Regelui nostru.

Am zis, asemănătoare *multor* primiri, iar nu *tuturor* primirilor, pentrucă faptul e, că nu totdeauna a fost bine primit Maiestatea Sa în Budapesta. Au fost şi casuri, când rece, foarte rece a fost primirea ce i-s'a făcut, ca să nu folosim termin şi mai aspru, care încă ar fi la loc.

Primirea călduroasă de astădată îşi are însă motivul său, precum sigur motivate vor fi fost şi primirile mai puţin călduroase din trecutul nu prea îndepărtat, când raporturile între Coroană şi „naţiune“ erau cam încordate. Astăzi însă nu mai sunt. De când Coroana a ajuns la înţelegere cu coaliţia, şi aceasta a pus mâna pe putere, Coroana şi naţiunea sunt una în dorinţe, în sentimente, în voinţă. Aşa ne spun cel puţin ziarele maghiare, şi probabil, că aşa va şi fi. Maiestatea Sa a venit deci la Budapesta, pentruca să se bucure de bucuria „*naţiunei*“, care e fericită, că înţelegerea e iarăşi perfectă între ea şi Maiestatea Sa Regele nostru.

Aşa ar trebui să fie. De fapt însă nu e aşa. Se spune, că Maiestatea Sa a venit la Budapesta, nu atras de dorul inimei sale, ci îndemnat de datorinţele sale de domnitor. Peste puţine zile se vor întruni adecă delegaţiunile în Budapesta în sesiune ordinară, şi Maiestatea Sa trebue să fie de faţă, pentru a le primi şi a le rosti cuvântul de tron. Mai sunt apoi la uşă şi manevrele cele mari de toamnă, la cari Maiestatea Sa negreşit vrea să iee parte, şi cari anul acesta se ţin în Ungaria, în jurul Vesprimului, deci din Budapesta, capitala Ungariei, se cuvine să meargă la ele. Dar este un lucru şi mai mare, pe care Maiestatea Sa vrea să-l isprăvească în capitala iubitului seu regat Ungaria. E ultimul punct din pactul legat cu coaliţia, care trebue resolvat: *reforma electorală*. In chestia aceasta, aşa se spune, că nu e rostit încă cuvântul din urmă. Deciderea se va face deci acum, în zilele apropiate, pe cari Maiestatea Sa le petrece în palatul regal din Buda.

Nu mai încape nici o îndoială, că să fac încercări, se pun stăruinţe, pentru a fi înduplecat Maiestatea Sa să se învoiască, — în schimbul altor concesiuni ce i-se vor face din partea coaliţiei în chestiile militare, — ca legea electorală să nu fie făcută aşa, cum a promis-o Maiestatea Sa popoarelor sale credincioase din Ungaria. Votul universal să fie numai o parodie a adevăratului sufraj universal, şi peste tot, reforma electorală să fie făcută aşa, ca să nu se vadă nici o reformă, nici o schimbare, să rămână lucrurile cum sunt, conducerea ţării să rămână depusă şi pe mai departe în mânile celor ce astăzi o stăpânesc şi o conduc.

Va succede, ori nu va succede planul? Va putea fi dus până la sfârşit acest joc frivol cu cuvântul domnesc, care sfânt are să fie şi cu sfinţenie trebue ţinut din partea tuturor?

Asta e întrebarea, pe care şi-au pus-o sigur zecile de mii de cetăţeni din capitala ţării, cari au primit Luni sara cu ovaţiuni şi cu sgomotoase aclamări pe Maiestatea Sa între zidurile capitalei noastre, şi asta e întrebarea care stăpâneşte şi pe celelalte milioane de desmoşteniţi în cele politice din ţara întreagă. E *temerea* de o parte, că intrigile bine ţesute, cabalele, îşi vor ajunge scopul, iar de altă parte *speranţa*, că cel ce a dat atâtea probe de statornicie, de firmitate, de corectitate, va sta şi de astădată ca o stâncă de granit în faţa asalturilor şi ademenirilor de tot soiul ce i se vor aduce, şi va rămânea neînduplecat pe lângă cuvântul dat, cuvânt sfânt domnesc, ca în viitor de dreptul electoral să fie făcuţi părtaşi toţi cetăţenii, fără deosebire de lege, limbă ori avere, pe baza *votului universal*, *egal şi secret, fără răstrângeri!* E rezervat viitorului celui mai apropiat de a ne arăta, dacă *temerea* ori *speranţa* a avut îndreptăţire mai mare a se sălăşlui în inimile milioanelor de cetăţeni, îngrijoraţi de soartea şi viitorul *lor*, de soartea şi viitorul *patriei* şi de binele *tronului*.

Tâlcuirea „fericirilor“.

V. Fericiţi sunt cei cu inimă curată...

O zicătoare veche şi înţeleaptă sună aşa, că inima ta se umple de aceea şi cu aceea în ce trăeşti. Pune-te se stai câteva ceasuri între mirosuri plăcute şi vei vedea, că fără voie se va umplea corpul tău de miros aromatic. Remâneţi vreme mai lungă în o farmacie, ori în vreun deposit de terpentină, şi veţi avea un miros de medicamente, ori de terpentină. Ceice au de lucru prin grajduri, primesc miros de grajd, şi ceice umblă prin gunoiu, nu se pot scăpa de mirosul de gunoiu, de mirosul putrezimei.

Tocmai aşa stăm şi cu viaţa sufletului. Atârnă dela aceea, cu ce vă ocupaţi, cu ce oameni vă întâlniţi şi legaţi prietenie, pentrucă aşa dupăcum sunteţi atârnători de ei, vi se croeşte şi caracterul. Inima omului e din naştere aşa, ca câmpul arat, însă nesămănat. Pe câmpul acesta va creşte deci aceea, ce va sămăna omul însuşi, aceea, ce va eşi din sământa ce se aruncă pe câmp din toate părţile. La războiul în care se ţese viaţa omului, lucrează trei muncitori: Dumnezeu, omul şi împrejurimea sa. Dumnezeu dă basele, urzeala însaşi, iar omul îşi ţese, sub influenţa oamenilor din jurul seu şi amăsurat posiţiei sale de viaţă, mustrele cari în convin. El îşi face singur brodăriile vieţii. Icoana vieţii în general vine lucrată fără întrerupere, dela începutul vieţii până la sfârşitul ei. Orice întâlnire cu alţii, fie şi numai fugitivă, un discurs întâmplător, purtat cu oricine, cetirea unei cărţi, un cuvânt prins cu trecerea, ori scos din gura noastră fără intenţiune: toate acestea lasă urmă în suflet, croesc câte o linie nouă în icoana generală a vieţii, care va fi însemnată cu coloarea cutare, ori cutare. Şi în coloarea în care vor fi trase liniile cele mai multe, va fi văzută şi icoana întreagă. Dacă liniile cele mai multe sunt roşii, icoana va fi roşie. Sunt liniile în preponderanţă albe, e albă şi deschisă şi icoana, iar dacă sunt negre cele mai multe linii, atunci neagră şi sinistră ni se va prezenta întreaga icoană.

Omul care se ocupă mereu cu plugăritul, cu muncirea pământului, de care vine legat cu întreaga sa inimă, are să devină un agronom harnic şi econom bine situat. Cel atras de secretele mecanicei, de inventarea maşinăriilor diferite, va produce cu siguranţă lucrări miraculoase pe acest teren, va face invenţii însemnate şi va construi şi fabrica instrumente vrednice de ad-

---

FOIŞOARĂ.

Asanca.

— Poveste indică. —

(Urmare.)

Codreanul nu se mai opri, decât numai în Benar, unde povesti misterioasa vedenie pe care nu o putea descrie cu destulă însufleţire, iar frumseţa fetei pustnicului, pe care o văzuse la fereastră, nici nu putea să o descrie.

— „O, stăpâne şi craiu al meu, — zicea el, — am văzut pe muntele Himalaia o fată de pustnic, frumoasă cum nu s'a mai văzut în lumea aceasta“. Şi se încerca el să-i descrie frumseţa, aşa cum îi permiteau puterile şi fantasia, dar nu eşia din gura lui figura şi fiinţa aceea, pe care i-o văzuseră ochii. Craiul însă şi din palida descriere auzită prinse dragoste pentru fată şi se hotără să meargă şi să o ceară, ori să o iee de soţie. A luat o sută de ostaşi cu sine, dintre cei mai buni, şi condus de codreanul care i-a împărtăşit minunata veste, a urcat muntele şi a ajuns la coliba pustnicului. Adevărat, palatul de cristal atârna în aer, iar din fereastră privea o fată, a cărei frumseţă i-se păru craiului înzecit mai mare decum i-o descrisese codreanul.

In palat însă nu putea nimenea se între. De aceea regele intră în coliba pustnicului şi-i zise aşa: „Cucernice! Pentru oameni cari duc o viaţă ca şi tine, femeia la casă e o pată. Dă-mi mie fata ta, şi eu voiu griji de ea şi o voiu păzi de rele, întocmai ca şi tine“.

Uitasem se spun, că atunci când pustnicul a făcut descoperirea, că între frunzele floarei de lotus se află ascunsă, în mijlocul lacului, o fetiţă, îi dase acesteia numele de *Asanca*, ceeace în limba indică însemnează: *nesiguranţă*, pentrucă zicea el, că nesigură este originea fetei, de aceea numele acesta i-se potriveşte mai bine. Şi *Asanca* i-a rămas numele până acum.

Deşi era mare cinste pentru pustnic, ca regele ţării se vină şi să-i ceară fata în căsătorie, totuşi nu i-a dat-o numai decât. Nu i-a spus: „I-a o cu tine şi du-o la reşedinţa ta“, ci i-a zis aşa: „Dacă îi vei putea spune numele, i-a o cu tine şi o du la reşedinţa ta“.

— „Dacă-mi vei spune numele ei, ţi-l voiu putea spune şi eu!“ replică regele.

— „Dela mine nu-l vei auzi. Ghâceşte-l singur, şi când îl vei pronunţa, fata e a ta şi o poţi duce cu tine“.

Regele se învoi şi aşa. Trimise iute după mai marii ţării, ca se vină la sfat şi-i pusă să-şi bată capul, că pe fata pusticului cum poate să o cheme. Şi-i spuneau pe rând nume, cari nu se prea folosesc, iar regele le comunica pustnicului, dar acesta clătina din cap şi răspundea: „Nu acesta e numele fetei mele“.

Aşa a trecut un an întreg şi regele n'a putut să ghâcească numele fetei. Şi mare era supărarea şi durerea lui, pentrucă acum i-se împuţinase şi armata adusă cu el. Lei şi leoparzi şi alte animale sălbatice îi atacaseră adecă nu numai elefanţii, caii şi cămilele aduse cu el, ci chiar şi oamenii şi pe mai mulţi din ei i-au omorât. Se mai adunaseră apoi şi nişte şerpi puternici de prin cele visuini, iar în urma unui frig greu ce dase la munte, unii dintre oamenii regelui au îngheţat şi au murit. Văzându-le toate acestea, regele şi-a zis într'o zi aşa: „Bine, trebue să am eu fata aceasta? Nu pot să fiu eu şi fără ea?“ Şi răspunsul ce şi l-a dat a fost de aşa, că a început să facă pregătiri de plecare.

Asanca să pusese în fereastră, în palatul ei de cristal, aşa, că regele putea să o vadă.

— „Nu-ţi putem ghâci numele — îi zise el, — nici eu nici înţelepţii ţării mele, şi astfel rămâi tu aici, pe muntele Himalaia, eu mă întorc la reşedinţa mea!“

— „Puternice rege! răspunse Asanca, dacă te duci, nu vei mai întâlni în viaţa ta o femee, care să-mi samene mie. In ceriul stăpânit de cei treizecişidoi de Dumnezei indici, în grădina gândurilor, înfloreşte pomul speranţei. Fructele sale dau o beutură dumnezeiască, şi celce a beut odată din ea, cade în ameţală şi patru luni rămâne beat, visând cele mai dulci şi fericitoare visuri. Tot la o miie de ani odată aduce fructe pomul acesta. Şi cu toate, că fiii dumnezeilor de sus sunt foarte dornici de scumpa şi delicioasa beutură, îşi stăpânesc totuşi setea şi-şi zic: „Răbdare şi aşteptare, pentrucă totuşi vom gusta noi din fructele acestui pom“. Şi o miie de ani tot vin la pom se vadă, dacă e întreg şi sănătos şi dacă va aduce fructe când îi va veni vremea?! Iar tu, regele meu, ai perdut pacienţa şi speranţa chiar şi numai după un singur an? Nu e bine aşa. Pentrucă scris este, că fericit e celce seceră fructul nădejdilor sale. Prinde deci curaj, şi nu-ţi perde răbdarea!“

Regele era ca fermecat de cuvintele frumoasei fete. Nu s'a gândit mult, ci a rămas şi mai departe în aşteptarea norocului şi a împlinirei speranţei sale, care prinse nouă rădăcini. A adunat iarăşi în jurul seu pe toţi consilierii curţii şi au început toţi împreună să ghâcească de nou, ce nume poate să aibă fata, şi ghâcind şi chibzuind a trecut iarăşi un an întreg, fără resultat, pentrucă din cele zece nume stabilite în cursul anului, nici unul nu se potrivea, nici unul nu era cel adevărat, şi astfel pustnicul a respins necontenit ofertul regelui.

(Va urma.)

mirat. Şi iarăşi omul, căruia îi place activitatea pe terenul de afaceri comerciale ori industriale, pe terenul studiului ştientific, sau pe al artei, va produce pe acestea terene şi se va alege din el un comerciant dester, un mare învăţat, un artist estraordinar.

Dar oricât de mari se fie resultatele pe cari pot oamenii să le arate din ramul cutare ori cutare, totuşi s'ar putea spune înainte, că o perfectă cunoaştere a adevărului, sau chiar şi numai în măsură ceva mai mare, cu greu se poate afla la ei. Sufletele lor sunt pline cu alte idei şi alte griji, ideile şi grijile lor proprii. Iar când soarele 'şi trimite razele prin fereşti, deşi curate şi transparente, dar totuşi văpsite în colori diferite, — ştim, că oricât de frumos se lucească sticla, lumina nu întră în casă curată şi desăvârşită. Şi tot aşa e şi în interiorul omului. E mare deosebirea, dacă omul nizueşte, ca din lumina trimisă din ceriu să între cât se poate mai multă în sufletul seu, ori dacă grija sa principală e aceea, ca se fie mare frumseţa ferestrei, şi aceasta se aibă sticlărie cu mustre frumoase pe ea.

Biblia, aceasta carte a cuvântului lui Dumnezeu despre viaţă, a fost dată Evreilor, unui popor neînsemnat, sărac, cu nimic mai superior celorlalte, ori mai cunoscut decât celelalte. Oare pentruce? De ce nu s'a acordat puternica şi deplina revelaţiune a adevărului dumnezeesc altor popoare, cari au escelat prin succesele lor în ştiinţă, în artă, în legiferarea înţeleaptă?

Răspunsul nu e greu. Oamenii cei mai buni ai tuturor celorlalte popoare nu şi-au dat silinţe, ca întâi de toate în internul lor, în viaţa proprie, se fie lumină şi claritate, ci s'au îngrijit numai, ca în jurul lor, pe din afară, se fie toate lucrurile frumoase. Forţele sufleteşti ale tuturor oamenilor mari din vechime, afară de ai Evreilor, au fost îndreptate esclusiv numai spre cele esterioare. Ei au studiat lumea şi au creat *ştiinţa*. Au reînoit frumseţa lumei esterioare şi au creat *arta*. Au întrodus ordine în viaţa esterioară a oamenilor şi au creat *legile*, — iar pentru înţelegerea adevărului intern al vieţii, pentru înţelegerea binelui şi al iubirei, pentru înţelegerea adevărului divin nu le-a prea rămas vreme şi nici facultate de a-l înţelege. Evreii însă, fireşte că nu toţi, însă iarăşi cei mai buni dintre ei, s'au dedicat cu totul, nu studiului şi cunoaşterei frumseţelor din lumea esternă, ci cunoaşterii adevărului divin din interiorul omului. Ei ziceau aşa: „Precum cerbul se doreşte la râul răcoritor, ca să-şi stâmpere setea în zile de căldură, aşa se doreşte sufletul meu la tine, Doamne!“ Pentrucă în sufletul lor nu se afla alta nimica. Inima lor era curată şi lumina adevărului divin întra întreagă prin ferestrile curate. De aceea zice şi Mântuitoriul, că fericiţi sunt aceia, cari întocmai cum umblă flămânzii după pâne, caută în viaţă înainte de toate dreptatea, şi fac părtaşi şi pe alţii de aceasta supremă graţie, făcândule dreptate. Prin aceasta ei săvârşesc un act de luminare, şi de aceea se face şi în sufletul lor lumină tot mai mare şi mai clară. Prin ferestrile curate ale inimei lor vor vedea bine adevărul divin, vor vedea pe Dumnezeu, care însuşi e iubirea, sfinţenia, adevărul. „Fericiţi deci cei cu inimă curată, că aceia vor vedea pe Dumnezeu“...

*

In viaţa noastră se găseşte puţin adevăr divin. Motivul însă nu e acela, că poatecă noi din adins nu am voi să-l vedem. Nu. De multeori îl căutăm chiar cu multă râvnă, dar nu suntem în stare să-l vedem. Dacă în urma unui morb limba omului se îngroaşă, bietul om nu mai poate deosebi mâncările şi beuturile, căci îi lipseşte simţul gustului, iar omul cu nas înguturăiat nu poate se simţă nici un miros. Tot aşa de greu e deci se determine cineva şi adevărul, atunci, când inima sa nu e curată.

Inainte cu mai mulţi ani a murit departe de noi, dincolo de largul Ocean, pe o insulă părăsită, între groaznice dureri, preotul şi misionarul Damian Wester. S'a dus acolo ca bărbat sănătos şi în floarea vieţii, de bună voe, şi cu mare abnegare şi-a pus viaţa în serviciul acelor bolnavi nefericiţi, cari îi erau străini după sânge, dar foarte apropiaţi şi preţioşi după învăţăturile lui Cristos. Despre activitatea eroică a părintelui Damian s'a pronunţat în publicitate cu multă dragoste şi cu laude călduroase pastorul Chapman din Londra. Şi Damian era după confesiune catolic, iar Chapman protestant, din care motiv un oarecare Mac-clure a făcut, ca secretar al societăţii protestante din Londra, grave imputări pastorului, întrebându-l, cum de a putut el să se pronunţe atât de binevoitor faţă de un om de altă lege? Protestantul Chapman trebuia să vorbească cu ură despre Damian, fiindcă acesta era catolic! Abisul care desparte, trebuie săpat mai adânc, iar nu astupat!.. Aşa scria acest Mac-clure. Şi n'a comis act de prefăcătorie. El credea, că vorbele sale sunt adevărate. Aşa a înţeles el adevărul divin. Dar e de netăgăduit, că privind Mac-clure spre adevărul divin, nu-l vedea printr'o fereastră curată, ci mai mult printr'o sită murdară. Şi de câteori privim şi noi, toţi, la adevărul divin prin o fereastră turbure, cu sticlă murdară! Dacă voim deci se vedem adevărul curat, trebuie să ne curăţim bine fereastra inimei noastre. Pentrucă numai cei cu inimă curată vor vedea pe Dumnezeu!

In oraşele cele mari, în cari oamenii trăesc îndesaţi, unul lângă altul, rareori vede omul câte un petec de ceriu curat, albastru. Norii îndesaţi de prav şi de fum, precum şi necurăţeniile trecute în putrefacţie, formează negură deasupra stradelor şi deasupra piaţelor. Poporul care trăieşte aici e palid, slab, bolnav. Pentruca să-şi câştige de nou sănătatea, medicii trimit pe astfel de locuitori din oraş la aer curat, la malul mării, pe vârful munţilor, departe, pe câmpiile libere. Tocmai aşa e şi în viaţa noastră. Dacă toate relele din lume şi întreaga nedreptate a oamenilor s'ar ridica ca o negură deasupra pământului, cum s'ar învăli ceriul într'o pânză de nori negri, plini de primejdii, şi cum s'ar ascunde numai decât soarele adevărului din faţa ochilor nostri! Trebue deci, deşi numai temporar, să ne desfacem din tumultul oamenilor, trebue se fim singuri cu Dumnezeu, trebue se înghiţim alt aer decât muţimea de oameni!

Nu ne cunoaştem destul de bine. Prea rar privim în adâncul inimei noastre proprii, şi prea puţin ne îngrijim, ca ferestrile sufletului nostru se fie curate. E cunoscută vorba, că sufletul altuia e pentru noi un întunerec, — dar dacă ne gândim bine, apoi pentru mulţi chiar şi inima proprie e curată pădure întunecoasă.

Ne învârtim în vârtejul vieţii ca firul de paiu în apă. Nu e de mirat deci, dacă în sufletul nostru lipseşte claritatea, dacă internul nostru e turbure. Pe o vreme oarecare ar trebui să ne oprim în loc, să meditam, să ne curăţim sufletul nostru propriu. Oricât de turbure şi murdară se fie apa, dacă o lăsăm o vreme oarecare se stee, se limpezeşte singură şi devine transparentă. Toată necurăţenia se trage la fund, şi în apa curată se reoglindează apoi în toată curăţenia ceriul şi soarele. Şi mai bine e, dacă filtrăm apa, dupăce am lăsat'o întâiu se stee. Pe malurile râurilor se află multe fabrici, ateliere, colonii, oraşe. Toate necurăţesc apa şi râul devine tot mai tulbure, în măsura în care se lăţeşte. Ca se fie apa iarăşi curată, vine filtrată, adecă trecută prin un strat de cărbune şi de nisip.

Tocmai aşa un râu e şi viaţa omenească, care, cu cât merge şi ajunge mai departe, cu atât mai tare e murdărită din partea oamenilor. Dacă vreţi se vedeţi în plină curăţenie râul vieţii, trebue să-l filtraţi. Da, lăsaţi se treacă gândurile şi simţirile voastre prin stratul evangeliei. Invăţaţi se preţuiţi lucrurile omeneşti aşa cum Isus Cristos le-a preţuit, şi atunci şi voi şi întreaga voastră viaţă are se fie foarte curată. Cel murdar poate se murdărească şi pe cel curat; dar pentruca se poţi spăla murdăria, trebue să ai tu însuţi mâni curate! De aceea, dacă doriţi zile mai bune şi mai senine patriei voastre, visaţi despre vremea, în care adevărul divin va lumina deasupra lumii, şi curăţiţi-vă pe voi şi curăţiţi şi pe alţii. Pentrucă aşa zice Mântuitoriul: *Fericiţi sunt cei cu inimă curată, că aceia vor vedea pe Dumnezeu!*

Originea, vechimea şi desvoltarea bisericii creştine la Români, până în veacul al XVI-lea.

Prelegeri din istoria bisericii româneşti, de prof. *N. Dobrescu.*

Rezum. de *Gh. Tulbure.*

II.

Să cercetăm acum în ce chip s'a susţinut şi s'a dezvoltat creştinismul în Dacia, pe *timpul năvălirilor barbare*? Dacia fiind izolată prin Dunăre prea mult de imperiul roman, a început a fi espusă invaziunii neamurilor sălbatice din stepele Asiei, cari atrase de faima bogăţiilor ei, începuseră prin s. al III-lea a se apropia şi de hotarele ei. Incă pe la a. 200 d. Chr. un popor de rasă germanică ocupă teritoriul dintre Nistru şi Prut, care corăspunde Basarabiei de astăzi. Aceştia erau *Goţii.*

Aşezaţi pe teritorul „admoesian“ încep a face invaziuni, deocamdată nu însă în Dacia, care cuprindea pe atunci Banatul, Ardealul şi Oltenia de astăzi — ci peste Dunăre, în Moesia, mai puţin apărată de legiunile romane. Mai târziu, îmbărbătaţi de primele izbânde, năvălesc şi în Dacia, pe care în treacăt o jăfuiesc şi înaintează mai departe spre centrul imperiului roman. Deşi odată sunt bătuţi şi respinşi îndărăt, Dacia era greu de apărat în contra lor. Văzând aceasta împăratul Galienus dă ordin să să retragă legiunile din Dacia, fapt, care se săvârşeşte între anii 270—275, sub împăratul Aurelian. Dacia e astfel lăsată pe mâna Goţilor. De aci nu urmează însă, că după retragerea legiunilor romane Dacia a rămas pustie! Nici decât! Au părăsit-o ostaşii, ce e drept, cu ei se vor fi dus şi funcţionarii şi alţii, cari stăteau la ordinul direct al Cesarului, poate chiar şi comercianţii şi industriaşii. Toţi aceştia au primit ca despăgubire Dacia nouă „Aureliană.“

Dacă armata şi pătura civilă superioară a părăsit Dacia, nu a părăsit-o însă pătura de jos, *poporul* de rând. Motivele le cunoaştem. Poporul acesta, care trăia în Dacia deja de un veac şi jumătate, care-şi avea aici moşia sa, vatra sa, tradiţiunile sale şi osămintele strămoşilor săi, de bună samă, că nu s'a putut despărţi de Dacia aşa uşor, ca funcţionarii şi bogătaşii, cari erau şi atunci, ca şi azi, ambulanţi. Poporul a rămas, căci poporul cu greu ia lumea în cap. Şi pentru ce ar fi şi fugit el din Dacia? De groaza barbarilor? Năvălirile acestora începuseră doară încă pe la a. 200 d. Chr., era prin urmare obicinuit cu dânsele. Şi în sfârşit, nici năvălirile acestea nu erau atât de înspăimântătoare, cum ni le închipuim. Gloatele barbare veniau jăfuind; dacă poporaţia băstinaşă le întâmpina cu solie de pace şi supunere şi le trimetea anumite daruri, îi dădeau pace şi luându-şi prada trebuincioasă treceau înainte. Aşa s'a întâmplat şi-n Dacia cu Goţii. Deci Dacia n'a rămas pustie.

Dar ce s'a întâmplat acum cu sâmburele creştinismului din Dacia, sădit în veacul anterior? Va fi putut el să încolţească şi să se dezvoalte mai departe? Răspundem că: *da.*

In veacul al III-lea am văzut, că biserica creştină era lăţită în toate provinciile romane şi mai cu seamă în peninsula balcanică. Aici se găseau deja, pe timpul acesta, mai multe comunităţi creştineşti în stare înfloritoare, ca *Constantinopol*, *Atena*, *Filippi* şi *Tomis.* De aci prin legăturile comerciale se răspândise creştinismul cu deosebire pela *Nicopolis*, *Axiopolis*, *Ratiana* ş. a. centre mai mici, astfel, că aproape întreg ţărmul sudic al Dunării era presărat cu comunităţi creştineşti. Esistenţa acestor comunităţi o atestă pe lângă mulţimea *martirilor* pentru creştinism de sub Diocleţian, — încă şi câteva *dovezi istorice.*

Astfel, în actele sinodului prim ecumenic ţinut la 325 d. Cr. în Nicea, s'a găsit şi iscălitura *episcopului Teofil al Goţilor.* După părerea unora, acest Teofil ş'ar fi avut reşedinţa în Tomis, care aparţinea imperiului roman, şi în calitatea aceasta a luat parte la sinodul ecumenic, alcătuit din toţi episcopii creştini din imperiul roman. Iar numirea de „episcop al Goţilor“ i s'a dat din motivul, că avea supt iurisdicţiunea sa şi pe Goţii încreştinaţi de peste Dunăre.

Se ştie, că în s. IV-a d. Cr. Goţii erau răspândiţi prin Dacia Aureliană şi Moesia, atât la nord, cât şi la sudul Dunării.

Cei din nordul Dunării mai ales năvăleau adeseori în părţile de sud, spre mijlocul peninzulei balcanice, întorcându-se totdeauna cu prăzi şi cu prizonieri. Avem mărturii istorice, că între aceşti prizonieri mulţi erau creştini, uneori chiar preoţi şi episcopi. Se poate prin urmare presupune cu tot dreptul, că aceşti prizonieri încă contribuiau la răspândirea creştinismului între Goţii din Dacia. In chipul acesta se esplică şi titulatura lui Teofil de „episcop al Goţilor“.

Dela un timp însă steaua Goţilor începe să apună. Constantin cel Mare, în semnul crucii lui Cristos, porneşte răsboiu împotriva lor şi Goţii sunt biruiţi pe toată linia. Crezând, că zdrobirea lor a fost o pedeapsă pentru prigonirea creştinătăţii, iar crucea biruitoare un semn misterios, care-i îndeamnă să treacă şi ei la creştinizm, Goţii încep a se încreştina în număr considerabil. Pela mijlocul veac. IV-lea aveau de episcop pe *Ulfila*, feciorul unor prizonieri creştini, aduşi de Goţi din Capadochia. Incă de tinăr împărtăşit de o largă cultură grecă şi romană, Ulfila învaţă limba gotică, începe a răspândi creştinismul la Goţi în stil mai mare şi pela 348 d. Cr. ajuns episcop, traduce biblia pe limba gotică. Propaganda creştină a lui Ulfila îşi aduce roadele sale, cu toate prigonirile înverşunate, pornite din partea păgânului rege al Goţilor, Atanarich.

După moartea lui Ulfila, întâmplată pela 388 d. Cr., creştinismul la Goţi e alimentat de *misionarii* veniţi din peninzula balcanică.

Astfel de misionari au fost: *Eutichie*, trimis de patriarhul Vasile cel Mare şi *Audius*, numit şi rigoristul. Ni s'au păstrat şi numele câtorva *martiri* din acest timp, cum au fost *Sf. Sava „Gotius natione“**) *Nichita Gotul*, cari amândoi pătimesc moartea de martiri la a. 372 d. Cr., primul la 24 Aprilie, al doilea la 15 Septemvrie, când li se şi serbează pomenirea în biserică.

Dar aceşti *prizonieri*, *misionari* şi *martiri*, în parte clerici, de sigur că n'au răspândit creştinismul numai între Goţi, ci şi *la poporaţiunea romanică*, la urmaşii coloniştilor din Dacia. Aceasta se pare cu atât mai firesc, cu cât ei fiind de origine romană, le-a fost mult mai uşor să între în legături mai apropiate cu poporaţia baştinaşă de sub stăpânirea Goţilor, la care găsiau o *comunitate de sânge şi de limbă.* Iar dacă la Goţi, a căror limbă trebuiau să o înveţe, aceşti misionari au propoveduit cu succes, de bună samă, că cu şi mai mare rezultat au lăţit ei creştinismul între poporul romanic al Daciei, a cărui limbă o cunoşteau.

Propaganda aceasta era înleznită şi de *vecinătatea* inmediată în care se aflau, cum şi de *raportul politic* în care se găsia Dacia ocupată de Goţi faţă de imperiul roman, şi care nu era nici decât un raport de duşmănie, ci un raport federativ.

Romanii au cedat Dacia Goţilor nu ca unor învingători, ci ca unor aliaţi. Legătura aceasta mai mult prietenească de sigur înlesnia pătrunderea misionarilor creştini la poporaţia romanică şi gotică din Dacia. Pe lângă aceşti misionari, să străcurau în Dacia mulţi alţi cetăţeni din imperiu, cari fugeau de dările cele grele şi între cari de bună samă erau şi creştini.

---

*) Acest sf. Sava nu e a se confunda cu Sava, martirul roman, mort cu 100 de ani înainte de vreme. Acest Sava got a refuzat a mânca din cărnurile consacrate idolilor păgâni. Aflând despre aceasta Atanarich îl persecută, îl prinde şi-l maltratează în chipul cel mai grozav. Moaştele lui au fost trimise, mai târziu, patr. Vasile cel Mare, împreună cu o scrisoare, care cuprindea povestirea vieţii şi a morţii lui muceniceşti.

Afară însă de factorii aceştia, la răspândirea creştinismului în Dacia sub Goţi au contribuit, cum am văzut, în mare măsură *episcopiile* creştine de pe ţărmul sudic al Dunării şi misionarii acestora, cari nu se puteau mulţămi să propage creştinismul numai în jurul lor.

Toate aceste dovezi, mai mult indirecte — căci mărturii istorice scrise nu avem — ne îndreptăţesc să susţinem, că creştinismul în Dacia, sădit în timpul dominaţiunii romane, sub stăpânirea Goţilor (271—375) nu numai că nu a perit, ci dimpotrivă, s'a putut desvolta şi a înflorit, mai bine chiar decât sub stăpânirea romană.

Pentru „Ţara Noastră“.

Domnul Dr. *Emil Babeş* ne trimite o scrisoare, cu rugarea să o publicăm în coloanele ziariului nostru. Implinim dorinţa domnului *Babeş*, şi-i dăm scrisoarea în întregime, după cum urmează:

Onorată redacţiune! Intoleranţa încuibată în o parte a presei noastre, şi volnicia spirituală, împreunată cu ea, manifestate ambele prin împedecarea părerii contrare şi prin terorizarea celor cu gândire independentă, s'a dovedit a fi armă eficace faţă de cei cu suflete slabe, şi de aceea au îmbrăţişat'o şi tiranii mai mărunţi ai presei, şi caută să o aplice. Astfel şi ziariul „*Ţara Noastră*“ s'a încumetat să vă apostrofeze, şi se tragă la bara judecătoriei opiniunei publice organul Dvoastre, pentru nişte declaraţiuni, *cari nu sunt ale Dvoastre, ci ale mele*, dar pe cari Dvoastră, contrar gustului dictatorilor presei noastre, aţi cutezat să le publicaţi.

Basele somaţiei o formează scrisoarea deschisă, pe care am adresat'o prin ziarul Dvoastre domnului Moldovan Grigorie, profesor universitar în Cluj. Foaia numită însă se fereşte se comunice publicului ei cetitor întreaga mea scrisoare, şi se dee acestuia ocaziunea de a o aprecia *în întregime*, ci ia din ea numai un pasaj, pe care-l încriminează, pasajul în care spuneam, că eu am tras la îndoeală că dl G. M. e renegat şi duşman al neamului propriu, dupăce din o broşură a sa am câştigat impresia, că şi dânsul e fiu credincios al naţiunei.

Cu toate că, fiecare om cult poate se aprecieze cuvintele mele după *adevăratul* lor înţeles, totuşi pentru cei mai slabi la judecată aflu de necesar a spune, că nici decum nu e de înţeles aceea, ce unii restălmăcitori de cuvinte vreau se scoată din vorbele mele, anume: încercarea temerară de a rehabilita cinstea naţională a numitului domn. Pentrucă cuvintele mele nu conţin alta, decât constatarea faptică a impresiei ce mi-am câştigat-o la timpul seu în urma cetirei unei broşuri. Cumcă impresia fost-a corectă, ori înşelătoare, e altă chestie, şi în privinţa aceasta notez numai atâta, că o *astfel* de impresie trebuia să-şi câştige fiecare om nepreocupat, care a cetit acea broşură. Iar că eu folosesc faţă de dl G. M. un ton urban, dupăcum e obiceiul între oamenii culţi, şi dupăcum se cuvine se folosească fiecare tinăr cult faţă de oameni aflători în posiţie mai însemnată, e un lucru, care poate să fie dificultat numai din partea acelora, cari peste tot nu cunosc formele urbane. Şi cumcă tonul, forma, e cu totul independentă de esenţă, e iarăşi un lucru, cu care e în curat fiecare om, care ţine să fie considerat de cult. Cetească numai domnii dela „*Ţara Noastră*“ declaraţia dlui Moldovan din ziarul „*Ellenzék*“ şi se vor convinge, că dnul Moldovan se plânge, nu pentrucă i-aşi fi adus *elogii*, ci pentrucă l-am jicnit, l-am *atins* personal.

Dar domnii dela „*Ţara Noastră*“ în loc să mă atace pe mine, autorul responzabil al scrisorii, află de bine a ataca foaia în care a apărut scrisoarea mea. Asta e o apariţie unică în felul ei în presa popoarelor culte, şi foarte îngrijitoare. Pentrucă după părerea mea, prima chemare a presei libere şi independente e aceea, de a informa publicul cetitor despre toate şi în toate direcţiunile, deci de a deschide coloanele pe seama tuturor declaraţiunilor, cari se refer la vre-o chestie de interes public. Numai foile de *clică* stau închise pentru principiul „audiatur et altera pars“ şi deneagă publicarea părerilor contrare! Dar că pentru publicare, o foaie se facă imputare altei foi, e lucru ne mai pomenit, care nu se poate găsi nici în presa atât de urgisită evreo-maghiară. Dovadă multele mele articole, răspunsuri, declaraţiuni, publicate în foi politice cu direcţie diametral opusă, şi primite cu loialitate până şi de organele cele mai şovene. Cel mult dacă am primit o notă sub linie, că redacţia nu se identifică cu părerile mele, lucru pe care l'a făcut şi redacţiunea „*Tel. Rom.*“ totdeauna. Dar nici o foaie maghiară n'a fost atacată de celelalte, că de ce-mi publică articolele?! Aceea ce a făcut „*Ţara Noastră*“ a urmat deci din o desăvârşită lipsă de sentiment de drept, care nu va ridica nici de cum reputaţia şi de altcum nu prea mare a presei române.

Işi motivează „*Ţvra Noastră*“ păşirea *energică* cu *opiniunea publică*, afirmând, că publicându-mi manifestaţiunile, ziarul a ajuns în contrazicere cu „*opiniunea publică naţională*“. Pe ce se basează afirmarea aceasta? Că doară părerea individuală a tinerilor domni dela „*Ţara Noastră*“ încă nu e opinie *publică* românească! Cel puţin eu nu o recunosc de atare. Nu poate să fie esprimată opiniunea publică românească în fatala direcţie, care crede, că e compatibil cu misiunea presei române să se adreseze atacuri şi insulte persoanelor cu gândire independentă, ba în timpul mai nou chiar şi membrilor din partidul naţional, deputaţilor naţionali şi capilor bisericilor române, cu un cuvânt, persoanelor, cari şi-au dedicat viaţa întreagă naţiunei şi bisericei, şi atât în privinţa morală, cât şi în cea intelectuală, stau atât de sus faţă de cei ce le atacă!

Ce mă priveşte pe mine, puţin am avut a face cu garda „*uriaşilor tineri*“, dar atât mai mult cu veteranii vieţii noastre naţionale şi bisericeşti, deci cu luptători probaţi, dela cari nici odată nu am auzit, că activitatea mea modestă ar fi incorectă din punct de vedere naţional, ori chiar *prodigioasă*, şi în privinţa aceasta m'aşi putea provoca chiar la persoane cari stau aproape de tinerii domni dela „*Ţara Noastră*“, şi cari au recunoscut, că activitatea mea poate se fie folositoare şi esprimânduşi recunoştinţa, m'au îndemnat se continui. Dar şi de altcum, eu am învăţat se cuget cu capul meu, nu cu capul domnilor dela „*Ţara Noastră*“, şi tot aşa judecă şi publicul nostru independent şi inteligent, care nu e avisat la indigetările nimenui. Şi cel ce vrea să pună publicul nostru sub curatelă spirituală, nu vrea alta, decât să-l impedece de a ceti şi asculta şi alte păreri serioase şi obiective (nu numai frase late şi goale, lozince şablonate) pe cari apoi singur să le poată aprecia după merit. Părerea mea e, că numai pe lângă o ţinută onestă şi loială a ziarelor noastre, — şi fără a se teme acestea de argumentări şi critici limpezitoare, — ne vom arăta vrednici de libertatea pe care o reclamăm necontenit, pentrucă numai aceia pot cere se fie respectaţi, cari respectează pe alţii şi părerile altora. Că acuma, cari sunt părerile corecte, care e activitatea salutară, şi care e greşită şi prodigioasă din punctul de vedere al binelui public: nu noi, ci publicul cel mare va decide.

Dr. E. Babeş.

Declaraţie.*)

Subsemnaţii aducem prin aceasta la cunoştinţă publică, că am repăşit din sinul direcţiunei şi resp. al comitetului de supraveghere al băncii de asigurare „Transilvania“ din Sibiiu.

Motivul care ne-a determinat în primul rând la aceasta este, că deşi într'o şedinţă de astă-primăvară unanim să decisese, ca ocuparea postului de director esecutiv să se amâne până la timpuri mai bune, prezidentul direcţiunei în mod spontaneu şi fără orice pregătire a pus la ordinea zilei în şedinţa din 4 Septemvrie c. de nou alegerea directorului esecutiv, insistând din răsputeri pe lângă aceea, ca încă în aceeaşi şedinţă să se aleagă de director o persoană după a noastră părere nepotrivită.

Protestările noastre nu le-a băgat în seamă majoritatea săsească. Şi astfel nu ne-a mai rămas alta, decât să eşim din direcţiune şi resp. comitetul de supraveghere şi să lăsăm toată responsabilitatea pentru faptele săvârşite în detrimentul institutului, majorităţii săseşti, rămasă acum singură stăpână asupra sorţii institutului.

Sibiiu, la 5 Sept. 1908.

Ioan de Preda,
advocat, fost membru şi viceprez. al dir.

D. Comşa, prof.
P. Muntean, colon. c. r. în r.
N. Togan, protop.
foşti membri ai direcţiunii.

Victor Fincu,
contr. cons., fost membru în com. de supraveghere.

---

*) Această declaraţie sunt rugate să o publice şi celelalte foi româneşti din patrie.

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători* Tăierea cap. sf. Ioan *numărul proxim al foii noastre apare Luni, la orele obicinuite.*

*

Primirea Maiestăţii Sale în Budapesta. Ziarele din capitală aduc rapoarte lungi şi amănunţite despre frumoasa primire făcută Maiestăţii Sale Luni sara, când a sosit în Budapesta. Dela gară până la palatul regal din Buda, elevii dela şcoalele publice din capitală, în frunte cu învăţătorii şi profesorii lor, au format spalir. Erau ca la 30·000 de copii. La gară apoi şi pe stradele pe unde a trecut Maiestatea Sa, se adunase lume multă. Casele au fost aproape toate pavoazate. Mulţimea a aclamat cu căldură pe Maiestatea Sa. La palat Maiestatea Sa a fost primit şi salutat din partea Arhiducelui *Iosif* şi soţia sa *Augusta*.

*

„Calvarul“ Ziarul „*Tribuna*“ din Arad publică în numărul de Duminecă lista tuturor condamnaţilor pentru delicte politice, dela venirea guvernului actual la putere până astăzi, în scopul, ca conferenţa interparlamentară şi congresul internaţional al presei, cari se vor ţinea zilele viitoare în Berlin, se iee act despre aceasta dovadă, cu privire la libertăţile din Ungaria. Condamnările toate dau 181 ani 3 luni şi 6 zile închisoare şi 89.087 cor. 50 fil. amende. Cheltuelile de proces apoi încă vor face cel puţin 150.000 coroane.

*

Reforma electorală. Socialdemocraţii din Austria vor ţinea o conferenţă mare în 27 Septemvrie n. în Viena, în care se va discuta asupra votului universal cu privire la Ungaria. La conferenţă vor fi chemaţi şi probabil că se vor duce şi socialdemocraţi din Ungaria.

*

Mormântul doamnei Oltea. Duminecă în 13 Septemvrie n. c. va fi o serbare frumoasă la fosta mănăstire Probata, judeţul Suceava, în România, din prilejul aşezării într'un mormânt nou a remăşiţelor pământeşti ale doamnei Oltea, mama lui Stefan cel Mare. Serbarea se ţine în prezenţa ministrului român de culte şi instucţiune publică Spiru Haret şi a autorităţilor civile, bisericeşti şi scolare, a tinerimei şcolare din părţile mărginaşe şi a poporului adunat din acest prilej acolo. Se va sfinţi noul mormânt, săpat în lăuntrul bisericei, unde va fi aşezat apoi sicriul, care era îngropat până acuma afară, sub streşina bisericei, şi va fi acoperit cu o piatră de marmoră, pe care s'au săpat, cu caractere din bătrâni, cuvinte comemorative, potrivite actului de meritată cinstire ce se face mamei marelui voevod Stefan. Se va oficia un parastas solemn, apoi se va rosti un panegiric la adresa doamnei Oltea. In urmă va rosti discursul ocasional dl ministru Haret. După ameaz vor fi serbări şcolare şi poporale.

*

Congreşul socialiştilor. Socialdemocraţilor din Ungaria, al căror conducător e deputatul *Mezőffi Wilmos*, li s'a adresat un apel călduros, de a se întruni în 25 Octomvrie n. c. în congres mare în oraşul Seghedin. Scopul congresului este de a lua posiţie în chestia reformei electorale, dupăce atunci va fi cunoscut proiectul de lege al contelui *Andrássy*, ministrul ungar de interne, care a promis în faţa parlamentului, că va presenta proiectul referitor la reforma electorală cel mai târziu în 22 Octomvrie n. c. Dacă va fi trecut în proiect votul plural, socialiştii vor începe compania cea mai violentă în contra guvernului şi a coaliţiei.

*

Hymen. Dl *Ioan David* învăţător, şi dşoara *Rafila Ludoşan*, îşi anunţă fidanţarea lor.

— Dl *Nicolae Codrin*, teolog, şi dşoara *Veronica Borza*, fidanţaţi.

— *Aurelia Hermann* şi *Dr. Augustin Bodea* fidanţaţi.

— *Iosefina Nicola* şi *Ovidiu Gritta* anunţă cununia lor, care se va celebra în 19 Septemvrie c. la orele 6 şi jum. dimineaţa în biserica gr. or. din Strada Lungă, Sibiiu.

*

Iubileul Monarhului. Pe la începutul lunei Noemvrie va merge regele *George* al Greciei la Viena, pentru a felicita în persoană pe Maiestatea Sa monarhul nostru din incidentul jubileului seu de 60 de ani de domnie.

*

Iubileul lui Tolstoi. In 10 Septemvrie nou împlineşte marele filosof şi scriitor rus *Leo Tolstoi* anul 80-lea al etăţii, zi care va fi serbată cu mare pompă din partea întregei lumi literare. Sfântul sinod al bisericei ortodoxe din Rusia s'a văzut însă îndemnat *să oprească* orice serbare a acestei zile, pe motivul, că Tolstoi în scrierile sale s'a abătut dela dogmele bisericei. Pentru aceasta oprelişte e atacat cu asprime sfântul sinod, din partea întregei prese din Rusia.

*

Congresul bisericei sârbeşti. Se depesează din Carloveţ, că Preasfinţia Sa, Episcopul *Nicolici* al Pacraţului, a convocat congresul bisericei gr.-ort. naţionale sârbeşti pe 15 Septemvrie la Carloveţ. Congresul va lua act despre neîntărirea episcopului Smejanovici în demnitatea de patriarh şi va pune termin pentru noua alegere de patriarh.

*

Universitatea a treia. Din Dobriţin va merge în curând o deputaţiune de o sută membri, sub conducerea comitelui suprem de acolo, la Budapesta, pentruca să roage pe Maiestatea Sa, se permită, ca universitatea a treia să fie ridicată în Dobriţin. Aceeaşi deputaţiune va presenta şi un memorand ministrului de culte şi instrucţiune publică, în care se vor arăta meritele pe cari şi le-a câştigat oraşul Dobriţin pe terenul cultural şi cari îl îndreptăţesc se primească între zidurile sale universitatea a treia.

*

Funcţionar bătut. Foile maghiare scriu, că în Cincul-mare Saşii au pândit noaptea pe funcţionarul maghiar, care a scornit şi lăţit stirea, că la sărbările culturale săseşti ţinute acolo s'ar fi rostit vorbiri agitatorice, şi l'au bătut bine. Totodată au luat hotărâre se nu mai dee locuinţe funcţionarilor maghiari, şi peste tot să-i boicoteze.

*

Bani ungureşti în România. Un copilaş dintr'o comună a judeţului Golj a găsit sub nişte bolovani de piatră o mică comoară de bani ungureşti. Monetele sunt de diferite mărimi şi poartă datele din anii 1620—1687. Cine ştie cine îi va fi ascuns acolo, şi din ce motiv?

*

Nenorocire. Un sodal, călătorind cu trenul dela Cichinda-mare la Mocrin (în Banat) s'a pus la fereastră ca se vadă ţinutul şi din nebăgare de samă şi-a atins cu mâna pălăria, care i-a căzut din cap. Bietul băiat a deschis iute uşa vagonului şi a sărit şi el din tren, ca să-şi ridice pălăria, dar a căzut, şi încă aşa de rău, încât a trebuit să fie dus la spital în stare de tot desperată.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, din prilejul botezului fiului dlui Andreiu Joandrea, numit Stefan Lazar, au dăruit naşa văduva Elisaveta Şuluţiu n. Radu, Iosif Marcu junior, Andreiu Joandrea, George Radu junior, econom, moaşa Maria Imbăruş, Ioan Imbăruş, expeditorul „Foaiei Pop.“ fie care câte 20 bani şi Eugenia Imbăruş 14 bani. La acelaş fond au mai dăruit Ioan Mafteiu (Brezoiu) 10 cor.; neconsolatul Ioan Mircea, paroh în Ighişdorf, în amintirea neuitatei soţii Sofia n. Renghea, 5 cor., şi Vic. Tordăşianu 10 bani.

*

Ce este deosebirea între un preparat real şi unul nereal? Acela, că un preparat real, dacă devine cunoscut, rămâne în circulaţie; precând un preparat nefolositor, dispare tocmai aşa cum apare. Crema Margit a lui Földes este, precum adeveresc multe institute chemice, în toată privinţa nestricăcioasă, preparat curat, care menţine frumseţea şi vioiciunea feţei până la adânci bătrâneţe. E eschis, ca o damă, după folosirea cremei Margit, să capete creţe, sau să şi peardă frumseţea feţei. Timpul trece peste aceste dame, fără ca se lase urme. Se capătă în toate farmaciile şi parfumeriile mai mari din lume, să se ceară necondiţionat Crema Földes.

*

Cea mai mare putere naturală vindecătoare, cunoscută de toată lumea e electricitatea. Autorităţi medicale special recunosc electricitatea, ca singurul mijloc de vindecat folositor şi sigur. Creerii şi trupul omenesc compun bateria electrică, nervii conducerea electrică. — Simţământul prins de nervi compune mersul electric, prin urmare mişcarea organelor se bazează pe electricitate. Este fapt constatat, că în cele mai multe casuri de boală, electricitatea e metodul de vindecare. Se foloseşte deci electricitatea. „*Electro-Vitalizer*“ e cel mai ideal aparat electrit de vindecat, ceeace se descrie amănunţit în cartea acum apărută: „*Metoda electrică modernă de vindecat*“. Acest tratat folositor se trimite gratis şi franco în plic închis prin inst. „*Electro-Vitalizer*“ ord. med., Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Mire de 106 ani. In America s'a însurat acum de curând rabinerul Volinski, originar din Rusia, care a împlinit anul 106 lea al etății și are 175 de copii, nepoți și strănepoți, toți în viață. Tinera sa soție e numai de 70 de ani, și a fost văduva celui mai bun amic al rabinului, decedat nu de mult.

Știri economice.

In ultimele sale ședințe, comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, a luat următoarele hotărâri mai de căpetenie și anume, în ședința din 6 Iunie c., comitetul la propunerea secretarului Vic. Tordășianu cu scop de a putea fi folositor obștei în toate afacerile economice, cum e înființarea de pometuri, de pepiniere, de viță americană, înființarea de însoțiri și tovărășii economice sătești, de a ținea cursuri de pomărit, de împletit etc., mai departe cu scop de a câștiga pentru trebuințele Reuniunei un om versat în toate trebile de interes general economic, a hotărât să apeleze la cele peste 30 bănci românești din comitat cu rugarea, ca acestea să acoarde Reuniunei ajutoare de bani anuale permanente cu sume dela 50—100 cor. pentru stipendiarea unui tinăr doritor de a se cualifica pe terenul economic, care apoi să se angajeze de învățător ambulânt economic pentru economii români din comitat, se ocupe cu timpul funcția de secretar al Reuniunei și eventual și alte posturi potrivite.

S'a luat cu plăcere la cunoștință faptul, că toți altoii dăruiți și plantați în primăvară în grădinile membrilor din Șuramare s'au prins și sunt foarte frumoși.

La recercarea dlui comite suprem biroul a recomandat drept comune în posițiune de a-și înființa școale de repetițiune economice comunale: comuna Aciliu, Apoldul-inf., Avrig, Cacova, Fofeldea, Guraraului, Jina, Lancrăm, Ludoș, Pianul-sup., Răhău, Rășinari și Veștem.

Parohul Ioan Budoiu, în calitate de prezident al însoțirei de credit sătești sistem Raiffeisen din Câmpuri-surduc (comitatul Hunedoarei) a achitat datoria pentru libelele și coalele cărților de comptabilitate, cu cari Reuniunea a creditat-o, ceeace s'a luat la cunoștință.

In ședința din 11 August c., comitetul la întrevenirea ministrului r. de agricultură a hotărât să țină în cursul iernei prelegeri economice în comuna Rășinari (3 prelegeri), la cari să asiste și locuitori din Sadu și Răusadului. Aici se va vorbi despre cultura fânațelor și a pășunilor de munte, despre prăsirea vitelor (vaci și oi de rassă aleasă) și despre valorizarea producțelor; asemenea 3 prelegeri în Rodu, la care se concurgă și locuitori din comuna Poiana, Jina și Tilișca. In Nocrich 3 prelegeri anume: despre lucrarea rațională a pământului, tractarea gunoiului, și despre cultura plantelor corăspunzătoare ținutului respeciv. In Sebeșul-sup. se vor ținea prelegeri despre stupărit și pomărit. In Cărpeniș despre vierit și în comuna Șuramare despre prăsirea galițelor. Ca prelegători sunt destinați, pentru stupărit membrul din comitet R. Simu, iar pentru ceialalți rami membrul din comitet Aurel Cosciuc. Dela minister s'au cerut pentru acestea prelegeri sub titlul onorar prelegătorilor, spese de drum etc., 450 cor. Ținerea acestor prelegeri e condiționată de asemnarea sumei de sus.

Din public.[*]

Multămită publică.

La 26 Maiu 1907 s'a ținut în biserica din *Săcel* sinod parohial extraordinar sub conducerea fostului protopresbiter al Săliștei P. O. D. Dr. Ioan Stroia asistând la acest sinod și P. O. D. asesor consistorial Nicolae Ivan. Cu acest prilej făcându-se cunoscut poporului, intențiunea a lor 2 fruntași ai comunei noastre, frații Grigorie și Ivan Dancu de a oferí bisericei frumoasa sumă de 18,000 cor. în scopul reparărei, eventual, zidirei unei nouă biserici, fiind biserica actuală necorăspunzătoare față cu numărul credincioșilor, sinodul parohial cu mare bucurie a luat la cunoștință ofertul făcut și totodată a decis zidirea unei nouă biserici.

Această veste îmbucurătoare a însuflețit și pe credincioșii nostri aflători în America, și aceștia conduși de dragostea și alipirea față de sânta biserică, la stăruința harnicului locuitor de aici Ioan G. Radu au întreprins o colectă între cunoscuții lor, dorind să contribue și dânșii la realizarea cât mai cu succes a frumosului scop de a să zidi biserica nouă.

Ceice au contribuit sunt următorii: Ioan G. Radu, George G. Radu, Ivan I. Radu, Vasile Prie și soția, George Velici, Nicolae Vicu, toți din Săcel, câte 5 dolari. George Iriminâ și Dumitru Macrea, ambii din Săcel, câte 4 dolari. Iacob Mutu, Ilie Drăgan P. și Ioan Jurca, toți din Săcel, câte 2 dolari. Vasile Muntean, Panca și Ioan Lascu, Vale, câte 1 dolar. Filip Zosim, Ticușu săsesc, Ioan Grusea, Hendorf, Savu Achim, Dupuștorf, Nicolae Roman, Uibărești, Nicolae Apolzan, Ioan Trifan, ambii din Rusciori, Ieronim Caprița, Zeliștat, Alexandru Mușat, Sâmbăta infer., Dumitru Filimon, Sâmbăta super., George Bucner, Zeliștat, Nicolae Cornea și George Cornea, ambii din Ileni, David Olariu și soția Maria Olariu din Racovița, Lascu Petrașcu, Hurez, Roman Grămoiu, Vaida rece, Ioan Opriș, Ocna Sibiiului, Ioan Andrei și soția, Timofteiu Coman și soția din Paloșiu, Iosif Gergel, Torela, Ioan Masca, Achim Vâlc, Iacob Gabor, Pavel Cineran, Pavel Costea, toți din Slimnic, Ioan Gabor, Daia, câte 50 cenți. Ioan Muntean, Ocna Sibiiului, 45 cenți. Isidor Drusa și soția, Chesler, Vasile Muntean, Ileni, câte 30 cenți. Nicolae Pop, Telechi Recea, Zaharie Cornea, Lazar Miclea, ambii din Ileni, Nicolae Bociu, Iacob N. Miloșan, ambii din Vaida Recea, Constantin Bolborea, Domboș, Ioan Maier și Eva Maier din Ațăl, Ioan Iuhas, Hașag, Niculae Suciu, Uioara, Ilie Costea și Ion Barbu, din Vidacutul român, Clement Cârje, Viștea infer., Trifan Nicolae, Uibărești, Ioan Tomaniu, Țânțari, Achim Negoiu, Rușciori, George Mușat, Avram Stan, Ioan Mândrea, Dumitru Gălbineea, toți din Sâmbăta infer., Ioan Scorția și soția, George Niculiciu, Ioan Pipoș, din Țânțari, Simion Tătulea și Simion Herciogea din Herseni, Aron Piso, Ileni, Ioan Pică, Nicolae Roșca, Ioan Roșca, Vichente Roșca și Samuil Roșca, din Râușori, Gerasim Bălan, Hârseni, Stefan Sârbu, Rotbav, Samuil Cornea și George Milea din Ileni, Ioan Roman, Grohot, George Gavrilă, Bulzești, Halmașian Ioan, Stefan Dânciulea și Șerban Zaharie din Ciacoșiu, Faur Ioan, Ignat Ioan, Avram Micluța, Costariu Miron, Opriș Iosif, Adam Costariu, Dumitru Costariu, Meltes Solomon și Riscuța George din Rișculița, Vlad Ioan, Ciulești, Alecsandru Pică, Ioan Stroia, Ioan Pică, Vasile Roșca și Teodosie Boeriu din Râușor, Ana Florea și Ilarion Brânzea din Hurez, Ierofteiu Barbu, Ileni, Mateiu Floria, Sâmbăta infer., George Motoc și George Floria din Iași, Aurel Popa, Lunca, Moise Răcian și Dănilă Petrișor din Vaida recea, Andreiu Han și Filip Lazea din Netotu, Dumitru Boeriu, Telechi recea, Iosif Jiga, George Cosma și Ioan Țuțurea din Beclean, George Dalu, George Sucaciu, Seucian Ioan și Sucaciu George, din Luța, Hârbeiu Roman, Tomești, George Jiga, Hurez, Ioan Bărbat, Ucea-desus, Ioan Ceț, George Burlea și George Sas, din Hurez, Simion Stoia și Ilie Iosof, din Ocna-Sibiiului, Vasile Totoian, Lazar Totoian, George Boțoc și Ioan Boțoc, din Păuca, George Meșter, Vasile Părău și George Cornea, din Ileni, George Burlea, Dumitru Opriș și Vasile Burlea, din Hurez, Nicolae Milea, Ileni, Balázs István, Mező Bont, Val. Sas, Hurez, N. N., Slimnic, Alexe Mușat, Sâmbăta-inf., fiecare câte 25 cenți, I. Toncina, Vaida-Recea, 20 cenți, Nicolae Bocian, Vaida-Recea, 10 cenți, George Moldovan, Dupuștorf, Maria Marian, Covort, Vasile Ciolan, Țințari, câte 10 cenți, George Ganea, Ștena, Beka Ioan, Covort, George Stoica, Șaroș, Ioan Nicide, Țințari, câte 15 cenți, Nicolae Bungărzan, Rușciori 20 cenți, Roman Vasile, Grohoț 5 cenți, Costarea Ioan 15 cenți și D. Micluța 20 cenți, Costache Terentie, Goncia Avram, Dold. Avram, Rișcuța Petru, V. Micluța, câte 10 cenți, toți din Rișculița, Miclea Nichifor 20 cenți, Rișculița, George Florea, Sâmbăta-superioară, Romul Boeriu, Vaida-Recea, Ioan Parasca, Dejiani, Nicolae Stroia, Telechi-recea, Nicolae Sungociu și George Sungociu, Vaida-recea, Seucian Nechifor, Luța, Vasile Sas Hurez, Savu Ioan, Păuca, Ioan Milea, Ileni, câte 15 cenți, George Taflan, Mateiu Cosma, Ilarie Cosma, Petru Taflan, Avram Dan, din Beclean, Dumitru Părău, Valeriu Milea, Longin Costea, Ileni, câte 20 cenți, Ioan Șaroșian 15 cenți, Păuca, Vancea Ioan, Vancea Gligor, Calușer George, din Mező-Soltelek, Toma George, Mező-Bont, Ioan Sas, Hurez, câte 10 cenți. Suma totală 88 dolari, adecă 440 cor.

Pentru acest ajutor frumos, subsemnatul în numele parohienilor din *Săcel* mă simt plăcut îndemnat a aduce cele mai călduroase mulțămite marinimoșilor contribuenți, dorind ca această faptă să servească de pildă și altora, iar bunul Dzeu să le răsplătească din belșug jertfa adusă și să le ajute a se reîntoarce sănătoși și în pace la vetrele familiare.

Săcel, în 6 August 1908.

Aron Flucuș
paroh gr. or.

Garanție pentru curățenie
30.000 coroane.

In bucătărie și în casă

se curăță tot ce în general se poate curăți și spălà, numai cu

Săpunul Hirsch alui Schicht

El este rezultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit și conștiințios. El posede o extraordinară putere de spălat și e curat și liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosì fără grije la orice scop de curățit, și acolo se poate folosì unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.

(155) 4—8

Nr. 628/1908. [264] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, în parohia de clasa I **Tresnea**, protopresbiteratul Ungurașului devenită vacantă prin abzicerea alesului paroh Laurențiu Curea prin aceasta se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Roman.“

Emolumentele impreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, să-și inainteze cererile înstruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, și cu prealabila încunoștiințare a acestuia au a se prezenta în vre-o Dumineсă sau Sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a celebra și a cuvânta.

Fizeș-Sânpetru 23 Aug. 5 Sept. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or rom. al tractului Unguraș în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Pavel Roșca
protopresb.

Nr. 278—1908. [265] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul **Hațegului** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Federi-Fizești post ambulant, salar 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir și lemne de foc.

Grid, salar 300 cor. din repartiție dela popor, iar pentru întregirea până la 600 cor. se va cere ajutor de stat, cuartir și lemne de foc.

Luncani, salar 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir și 4 stângini lemne de foc, din cari însă se va încălzi și sala de învățământ.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi să înainteze cererile concursuale, provăzute cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleși vor avea să instrueze și elevii din școala de repetiție și să cânte în sf. biserică.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Hațeg, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

N. M. 3325/1908. [260] 2—2

Concurs.

La căpitănatul polițian orășenesc în Szászsebes e a să ocupa postul de Diurnist împreunat cu un diurn de 2 cor. 60 fil.

Reflectanții la acest post sunt datori a-și înainta rugările scrise cu mâna proprie, provăzute cu timbru de 1 coroană, documentând cumcă posed limba germană și maghiară în vorbire și ssriere iar cea română în vorbire, până în **15 Septemvrie** a. c. la magistratul orășenesc.

Szászsebes, la 1 Septemvrie 1908.

Magistratul orășenesc.

Nr. 577/1908. [256] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa III **Răștoșnea-Poleț** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. despre ajutorul dela stat.

Petenții vor așterne suplicele concursuali, instruite în sensul legilor în vigoare subscrisului în terminul deschis; iar concurenții, în vre-o Dumineсă ori sărbătoare, cu previa încunostințare a oficiului protopresbiteral au a se prezenta la biserica din comuna Poleți pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Murăș-Cueșd, 16 August, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin, în conțelegere eu comitetul parohial.

Galacteon Șagău
protopresb.

Nr. 219/1908. [247] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească de clasa III **Vidra de jos**, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post se trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute în terminul cuvenit la subsemnatul oficiu și să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Câmpeni, 4 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Câmpenilor.

Romul Furduiu
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător în comuna **Mucundorf**, tractul Cohalmului se escrie concurs cu termin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt 300 cor. dela P. V. Consistor arhidiecezan, 300 cor. din cassa bisericii, cuartir în edificiul școalei și lemnele necesare de foc.

Cererile de cóncurs au să fie înaintate la oficiul protopresbiteral până inclusive 30 August v. 1908.

Cuincuenalele se vor computa după anii de serviciu începând cu ziua întroducerii în oficiu.

Alesul va avea să cânte cu elevii în decursul sf. liturghii.

Mucundorf, 19 August v. 1908.

Ilarion Enciu
[254] 3—3 par. gr.-or.

AVIZ.

Subscrisa aduc la cunoștința On. public, că la mine se află en gross și en detail vinurile cele mai bune și curate de masă, unde se capătă și cost bun. atât amează cât și cină, pe lângă prețuri moderate în și afară de casă. (240) 3—10

Rog sprjiinul On. public

Serviciu prompt.

Sofia Steiner
Hecht gasse Nr. 44.

Var de vândut.

Cualitate foarte bună, cuantum cât de mare și cu preț moderat la gara **Aiud** (Nagyenyed) dat pe vagon eventual trimis la gara cerută. A se adresa la

Vasile Hagea
(236) 4—4 în **Muzsina** u. p. Nagyenyed.

Se caută

o bună menageră

(vârsta între 25—30 ani) la un **domn** singur, care locuește la moșia sa în **România. Condițiuni favorabile**; iar pentru deslușiri a-se adresa la **administrația** ziariului „**Telegraful Român**“, Sibiiu, Str. Măcelarilor 45.

(258) 2—5

---

[*] Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 526/1908 of. ppresb. [243] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele noastre confesionale în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Cetăţii de peatră, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

1. **Văleni**, salar 1000 cor., dela popor 440 cor., şi dela stat ajutor 560 cor., cuartir, $^1/_4$ jugăr grădină şi competinţă de lemne de încălzit.

2 **Vima mare**, salar 1000 cor., dela popor 140 cor., şi din ajutor de stat 860 cor., cuartir, grădină şi 2 orgii lemne de încălzit.

3. **Vima mică**, salar 1000 cor., dela popor 200 cor. şi din ajutor de stat 800 cor., cuartir şi grădină.

Invăţătorii aleşi în aceste comune sunt îndatoraţi a instrua pe elevi în cântările bisericeşti a-i conduce în toate Duminecile şi sărbătorile la biserică şi a cânta cu ei în cor respunsurile dela sfta liturgie. Invăţătorii vor conduce şi lucrările din grădina de pomărit a şcoalei, instruind pe elevi în cultivarea pomilor.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi, vor înainta subscrisului oficiu petiţiile concursuale instruite conform legilor în vigoare (estras de botez, testimoniu şcolar, absolutoriu pedagogic şi diploma de învăţător) în terminul indicat, iar spre a face cunoştinţă cu poporul se vor prezenta în vreo Dumineca ori sărbătoare la biserică spre a cânta.

Lăpuşul unguresc, 4 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cetăţii de piatră în conţelegere cu respectivele comitete parohiale.

Vasile Duma
protopop.

Concurs.

Pentru ocuparea a două posturi de învăţători la şcoala confesională gr.-or. română din **Salişte,** protopresbiteratul Săliştei, să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu cele două posturi de învăţători sunt:

Salar fundamental 1000 cor. Relut de cuartir pentru căsătoriţi 300 cor., pentru cei necăsătoriţi 100 cor. Relut de grădină 20 cor. şi cuincuenalele legale asigurate conform legei.

Dela concurenţi să cere să aibă cualificaţiunea recerută. Cei cu cualificaţiune superioară ori cu cualificaţiuni speciale (d. e. pentru şcoala de meserii curs economic, curs de desemn), ori cu cunoştinţe mai largi limbistice vor fi preferiţi.

Invăţătorii sunt datori a duce copii Dumineca şi sărbătoarea la biserică şi a provedea cu ei cântările liturgice.

Aleşii sunt datori a instrua şi în şcoala de repetiţiune.

Doritorii a ocupa unul din aceste posturi îşi vor înainta concursele în terminul deschis, provăzute cu documentele recerute (atestat de botez, atestat de gimnaziu, absolutor pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu şi speciale) la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se prezenta totodată şi în vre-o Dumineca sau sărbătoare în biserică, spre a să face cunoscuţi alegătorilor.

Din şedinţa comitetului parohial al bisericei române gr.-or. din Sălişte ţinută în 10 August 1908.

Dr. Comşa prez. **Constantin Criştiu** not. com.

Văvut. **Dr. Ioan Stroia** protopresb.

(251) 3—3

Nr. 764—1908 prot. [259] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învăţător la şcoala poporală gr.-or română din **Marpod**, protopresbiteratul Agnita, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual de 600 cor. solvibil în rate lunare anticipative, anume: 400 coroane dela stat, iar 200 cor. din repartiţie şi din cassa bisericei.

b) Cuartir în natură sau relut de 20 cor.

c) Grădina prescrisă.

Alesul învăţător va avea să ţină în Dumineci şi sărbători — afară de vacanţele cele mari de vară — o strană alăturea cu cantorul, să instruieze şi să cânte cu tinerimea şcolară şi cu cea adultă cântările liturgice în biserică, pentru care serviciu primeşte o deosebită remuneraţie anuală de 20 cor.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise (atestat de botez şi despre studiile pregătitoare, absolutoriul pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu şi să se prezenteze în vre-o Dumineca ori sărbătoare în biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Agnita, 18 Augăst 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or al Agnitei.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 766/1908 prot. [253] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Criş**, protopresb. tractului Sighişoara, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele pentru acest post sunt: 600 coroane, salar din cassa bisericească computate fiind lemnele necesare de foc cu 40 cor., caurtir liber în edificiul şcoalei.

Cu 1 Iulie 1910 salariul să va întregi conform art de lege XXVII/1907 la 1000 cor. solvibil din cassa bisericei.

Cuincuenalele să computǎ începând dela definitivare numai după cinci ani de serviţiu neîntrerupt la această şcoală!

Reflectanţii la acest post să posează cunoştinţa limbei maghiare în sensul articolului de lege suscitat, să documenteze pe lângă celelalte recerinţe legale, că au absolvat cu bun succes patru clase gimnaziale.

Alesul e dator a provedea învăţământul în şcoală cu elevii dela 6—12 şi cu cei dela 13—15 ani, a instrua pe elevii de toate zilele şi pe cei de repetiţiune cât şi pe tinerimea adultă în cântările bisericeşti şi a le conduce în Dumineci şi sărbători. Va conduce şi grădina de pomărit.

Concurenţii au a-şi aşterne petiţiunile instruate conform normelor în vigoare în terminul deschis oficiului protopresbiteral, cu îndatorirea a să prezenta înainte de alegere poporului în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Sighişoara, 14 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Ad Nr. 1092/908. [255] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale rom. gr.-or. din comunele **Agribiciu, Bica rom., Nadişul rom.** şi **Rogojel**, aparţinătoare tractului protopresbiteral rom. gr. or. al Clujului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fiecare post sunt: 600 cor. salariu din repartiţie dela popor, cuartir liber în edificiul şcoalei cu grădină de legumi şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, subscrisului până la terminul sus indicat şi a-se prezenta înaintea poporului la biserică în vre o Dumineca sau sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cant, fiind îndatorat alesul învăţătoriu a conduce corul cu şcolarii.

Cluj, 16 August 1908.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conţelegere cu comitele parohiale.

Taliu Roşescu
protopresb.

Făina lactată
NESTLÉ

Este dovedită dupa o lungă experienţă cafoarte bună pentru copii **sănătoşi şi bolnavĭ** cât şi pentru **bolnavii de stomac.** Impedică şi înlătură **vărsăturile, diareea, catarul intestinelor** — Broşura. **»Ingrijirea Copiilor«** se poate avea gratuit de la NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11.

(214) 4—10

Nr. 708/908. [248] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal pe lângă neputinciosul paroh Ioan Pop, din **Beşinău**, tractul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ conform înaltei resoluţiuni consistoriale dto 8 Iuliu 1908 Nr. 7043 B.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale, iar urmând paroh, venitele fasionate în coala B. dinpreună cu întregirea dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiţi a aşterne cererile lor concursuale instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, având voie, după prealabila încunoştiinţare a protopopului, a se prezenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare în biserică spre a cânta respective a celebra şi predica.

Mercurea, 11 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or

Avr. S. Păcurariu
protopresb.

Nr. 365/1908. [252] 2—3

Concurs.

Pe baza ordinului ven. Consistor din 10 Iunie a. c. Nr. 6650 Bis., pentru intregirea pàrohiei de clasa II **Cărpiniş**, în tractul protopresbiteral Abrud, se escrie nou concurs cu terminul de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi subştearnă cererile de concurs, instruite conform normelor din vigoare, în terminul arătat, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia, se vor prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Abrud, 1 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului în conţelegere cu comitetul parohial.

Petru Popovici
protopresbiter.

Decorat cu medalia de argint la expoziția Română din 1906.

Onorat Cler român!

Am onoare a aduce la cunoştinţa mult onoratului Cler român, că la recercarea mai multor preoţi, cari doresc din inimă sprijinirea meseriaşilor români şi a industriei române, mi-am provăzut, subscrisul, depositul meu cu tot felul de

Pălării preoțești

pe cari, la comandă, le trimit ori-şi unde pe lângă preţurile cele mai convenabile. In deosebi recomand **drăgalaşul model nou de pălării de mătase** (păroase), „Model Dr. Cristea“.

Este foarte plăcut, elegant şi frumos şi de sigur va satisface gustului fiecărui preot. Cred, că dnii Preoţi, cari păna acum au cumpărat dela mine pălării, au fost mulţămiţi, atât cu preţurile, cât şi cu calităţile de pălării. Preţul la pălăriile de mătase (păroase) este de **9 cor. 40 fil.** Pălării linse **7 cor.** Toate calităţi fine. Cutia şi porto **1 cor. 20 fil.**

In speranţă, că Onor. Cler român va da sprijinul cuvenit unicului pălărier român, semnez

A. MEȘOTĂ, pălărier
Braşov (Brassó) strada orfanilor 3.

(250) 2—3

Prima și cea mai veche întreprindere pentru vărsare de campane (clopote) din Ardeal

Mihail Manchen

fabrică pentru vărsat clopote și scaune de clopote din fer bătut.

Infiinţată la anul 1822. **Sighişoara,** piaţa de sus nr. 47.

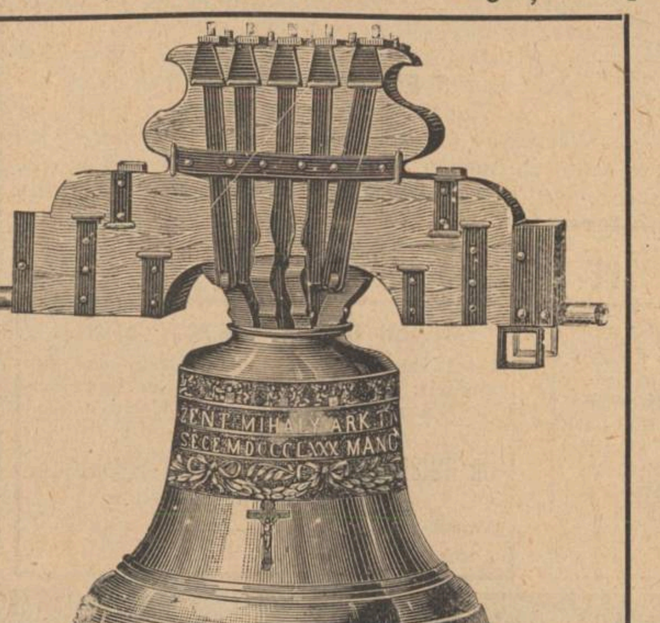

o firmă ce esistă dela anul 1822 şi se bucură de bun renume, se recomândă tuturor comunelor bisericeşti a lifera şi repara clopote de toată mărimea cu coroană de stejar ori de fer legat, cum şi clopote cu sunet armonic. Face şi scaune de clopote din fer bătut pentru unul sau şi mai multe clopote cu preţurile cele mai convenabile. Comandele se efeptuiază şi în depărtare. Clopote mai mici se află gata în tot timpul. Solvirea se va primi şi în rate.

(7) 10—11

BUZIAS
FÜRDŐ

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 81—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Adam I., Constanţa pitorească	2·—
Brediceanu, Doine şi cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III	4·—
Sandu Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlahuţă, Din trecutul nostru	3·50

Cărţile pentru şcoalele poporale după catolog separat.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 26—40

Pentru

Dame

indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumsețare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută și cu efect miracu os

Feriți-vă de imitațiuni!

delătură deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe față sgrăbunțele și alte necurățenii de piele. Netezește încrețiturile feței, fața o înălbește, împrospătează și întinerește.

Prețul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 cor. ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: **Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinți Margit 1 coroană. Apă pentru față Margit 1 coroană.** [200] 5—5

Se expedează prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a ban lor de fabricantul: **CLEMENS v. FOLDES**

farmacist în ARAD.

Se capătă în toate farmaciile.

Este în general cunoscut, că

ELECTRICITATEA

folosită în forma și puterea adevărată este în prezent cel mai sigur factor vindecător, în special în casuri de nervositate, neurastenie, reumatism, dureri de spate și cap, dureri de stomach și intestine, slăbiciune de inimă, paralisare etc. și tot felul de slăbiciuni.

Aceste două favoruri sunt împreunate în cel mai genial chip în **ELECTRO-VITALIZER**-ul nostru.

De simțiți dar, că vă e sănătatea atinsă, că vă dispar puterile, nu întârziați a vă adresa cu toată încrederea institutului nostru condus de medici și dacă trimiteți cuponul acesta, primiți în plic închis gratis și franco, opul nostru bogat ilustrat, despre: **„Tratamentul electro-terapiei-moderne“.** (262) 2—4

Institutul Electro-Vitalizer ord. de medici, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Dl Gavril Herczeg din Kará sond, scrie: Folosirea de 6 luni a aparatului Elektro-Vitalizer, mi-a scăpat pe soarta mea de următoarele suferințe: nervositate, dureri de cap, bătăi de inimă, oboseală, lipsă de apetit și de simțirile de spaimă; pentru ceeace prea st. Dle Doctor vă sunt dator cu cea mai mare recunoștință. Aparatul îl voi recomanda cu cea mai mare căldură. Vă dau voie a da această epistolă publicității, căci conținutul ei corăspunde pe deplin adevărului.

Coupon pentru carte gratuită.

Cătră **Institutul Electro-Vitalizer ord. de medicii,** Budapesta. Károly körut 2. Mezzanin 56. Vă rog trimitețimi opul: pentru domni, pentru dame.

Un tratament asupra electro-terapiei-moderne,

gratis și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 25—52

Subscrisul absolvând cursul de croit la școala de stat din Sibiiu, aduc la cunoștința On. Public român că cu începere dela 1 August st. n. a. c. mi-am deschis

Atelier de pantofărie

Strada Rosenanger Nr. 21,

în care se confecționează tot felul de ghete pentru dame, domni și copii.

Rugând On. Public pentru binevoitorul sprigin, promit că voiu servi întotdeauna cu marfă bună și lucru solid.

Cu stimă:

Laurențiu Nemeș,
măiestru pantofar.

(245) 2—5

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 12—52

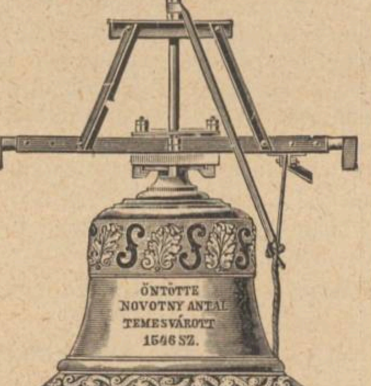

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

M. BOHN & COMPAGNONI

KIKINDA MARE și ZOMBOLYA.

Cel mai vechiu, mai mare și mai bun etablisement din monarhia Austro-Ungară e

FABRICA DE ȚIGLE a lui BOHN

în KIKINDA MARE și ZOMBOLYA.

Inființată în 1864. — Referințele cele mai favorabile. — Inființată în 1864.

Producțiune anuală de 50 milioane

a țiglelor sigure de coperiș ale lui Bohn, pat. c. și r.

IN OXID DE FER SAU NATURAL SAU LA DORINȚĂ VĂPSITE CU THEER.

PRODUCTE: Țiglele sigure de coperiș patentate ale lui Bohn. Coperiș ieftin și frumos.

(203) 7—10

☞ Cataloage ilustrate și mustre, gratis și franco. ☜

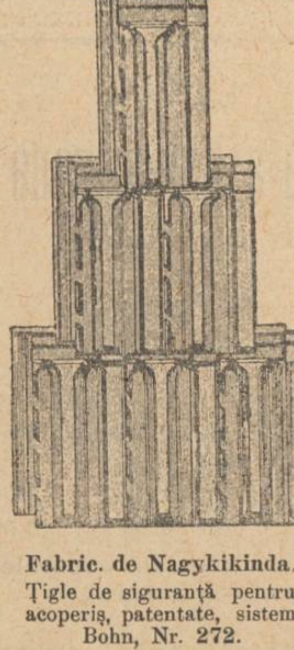

Fabric. de Nagykikinda.
Țigle de siguranță pentru acoperiș, patentate, sistem Bohn, Nr. 272.

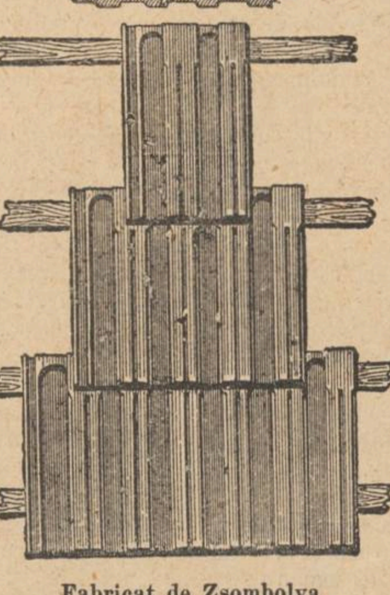

Fabricat de Zsombolya
Țigle de siguranță pentru acoperiș patentate Nr. 253.

Nr. 95 Sibiiu, Marți 2/15 Septemvrie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Arondarea cercurilor electorale.

Sibiiu, 14 Septemvrie n.

Din când în când se dă presei maghiare spre comunicare, și poate că și spre apreciare, câte una din ideile fundamentale pe baza cărora se compune, ori e compus deja, proiectul de lege despre reformele electorale, probabil pentruca să se vadă, ce impresiune se produce și ce mulțămire se provoacă la publicul cetitor, la cetățenii interesați în cauză. Așa s'a făcut nu de mult cu ideea *pluralității*, cu ideea de a se acorda anumitilor cetățeni câte *două* și câte *trei* voturi, pentru a se paraliza pe calea aceasta voturile naționaliștilor și ale socialiștilor, și așa se face acum cu amănuntele ce vin destăinuite cu privire la noua arondare a cercurilor electorale.

Dacă noi, Românii, nu am avut motiv să ne arătăm mulțămiți cu ideea pluralității, care la noi nu înseamnă alta, decât domnia și pe mai departe a minorităților asupra majorităților, după ce prin votul plural massele cele mari pot fi totdeauna majorisate la alegeri de cătră minoritățile privilegiate și investite cu mai multe voturi, — noua arondare a cercurilor electorale, dacă cu adevărat așa se va face, după cum sună știrea dată de ziarele maghiare din capitală, formează curat dezastru pentru noi, mai ales, că în contra pluralității în cele din urmă tot ne mai putem apăra, dacă ar fi să se introducă, dar în contra arondării nedrepte a cercurilor electorale nu mai este nici un remediu, nici o cale deschisă de apărare și de o eventuală îndreptare a răului. Impărțirea așa rămâne, până când nu se va îndura parlamentul ungar, poate peste jumătate de veac, să facă iarăș o nouă arondare de cercuri.

Și cumcă împărțirea cercurilor, așa cum e contemplată să se facă, e foarte *nedreaptă* și vătămătoare pentru Români, e lucru despre care se va putea convinge ori și cine din amănuntele de mai la vale. Să luăm de esemplu comitatul Sibiiului și al Făgărașului, despre cari e vorba, că vor fi împreunate și vor forma un singur comitat în viitor, cu centrul în Sibiiu. In aceste comitate sunt acum opt cercuri electorale. In viitor vor fi șase, și anume, două săsești, ale orașului Sibiiu, care alege și în viitor doi deputați, unul săsesc al Nocrichiului, unul unguresc-nemțesc, pe care-l formează orașele: Sebeșul săsesc, Ocna Sibiiului, Făgărașul și comuna Cisnădia, iar două formate din ceealaltă poporațiune a acestor comitate, adecă de Români. Va să zică, Românii cu cam 175·000 de suflete în aceste două comitate aleg *doi* deputați la dietă, iar Sașii cu Ungurii la olaltă, având abia 60·000 suflete bine numărate, aleg *patru* deputați. La ei cade pe câte 15·000 de suflete un deputat, la noi pe câte 86—87 mii de suflete unul.

Să luăm alt comitat, al Hunedoarei, aproape curat românesc. Aci în locul celor șase cercuri electorale românești de acuma, vor fi în viitor trei cercuri unguresti și trei românești. Cele unguresti sunt compuse cu următoarea admirabilă măestrie: Orașul Deva cu câteva comune și orășele, în cari e tare elementul maghiar, formează un cerc electoral. Al doilea cerc îl formează orașul Orăștia, cu Piski, Hațeg, și câteva comune unguresti. Al treilea orașul Petrojeni, cu câteva comune mărginașe unguresti. Restul comitatului se împarte în trei cercuri electorale românești. Va să zică, Ungurii din comitat, cu 31·000 suflete, au asigurate trei cercuri, iar Românii, cu 273·000 suflete, au iarăși trei cercuri electorale.

Și tot așa e împărțirea și în celelalte comitate românești, în cari minoritățile disparente au cam tot atâtea cercuri electorale asigurate, ca majoritățile covârșitoare, ba și mai multe, după ce în Ardeal, dintre 63 de deputați, câți vor fi în viitor, numai 13 vor putea fi Români, iar 10 Sași și 40 Maghiari. A treia parte a poporațiunei va fi deci reprezentată în dietă prin 50 de deputați, iar două părți de trei numai prin 13 deputați!..

Cu o astfel de împărțire a cercurilor electorale apoi firește, că naționalitățile vin reduse și pentru viitor la rolul din trecut cu privire la conlucrarea lor la conducerea statului, după ce în casul cel mai bun Românii vor putea alege 28 deputați la dietă, Slovacii 24, iar Sârbii 6—8. Rutenii, Sașii și Șvabii din Banat nu numără. De sine înțeles, că presei maghiare îi convine o astfel de *dreaptă* împărțire a cercurilor electorale, pentrucă ea face de prisos introducerea pluralității, atât de urgisită și la Unguri. Și fatalitatea e, că cu privire la arondarea nouă a cercurilor electorale nu s'a luat nici o înțelegere între Coroană și coaliție. Parlamentul are în privința aceasta mână liberă. Va face deci arondarea așa cum vrea!.. O singură rază de speranță mai avem, că poatecă știrea totuși nu e adevărată, și că nedreptatea față de naționalitățile nemaghiare totuși nu va fi atât de mare, cum se spune.

Redeschiderea dietei. Dieta țării se va redeschide în 22 Septemvrie. Imediat va proceda la alegerea membrilor din delegațiune, iar ministrul-prezident va presenta budgetul anului viitor, pentruca comisiunea financiară să-l poată lua numai decât în desbatere. Va presenta și ministrul de interne proiectele de lege referitoare la reformele electorale, iar în urmă dieta va lua de nou vacanțe până și termină delegațiunile lucrările.

Delegațiunile. In loc de a se întruni în 29 Septemvrie, cum era planul dintru început, delegațiunile se vor întruni abia pe la 5—7 Octomvrie n. în Budapesta. Motivul amânării este faptul, că nu e gata încă planul introducerii unor îmbunătățiri în Bosnia și Herțegovina, reclamate de introducerea constituției în Turcia. Ministrul comun de finanțe tocmai acuma studiază chestia la fața locului.

„Amicii nostri Slavi“. Sub titlul acesta a publicat ziariul *„Budapest“*, organul partidului kossuthist, în numărul de Marți, săptămâna trecută, un primarticol, în care se pune față în față politica sinceră și neprefăcută a Românilor cu politica șireată și de duplicitate a Slavilor și se scoate conclusia, că pentru Unguri ar fi mai de folos o apropiere de Români, decât cochetarea cu Slavii. Românii ar fi ușor de înduplecat se meargă mână în mână cu Maghiarii, dar întâiu de toate ar trebui se încete șicanele funcționarilor administrativi și școlari, cari pe unele locuri, fie din lipsă de tact, fie din hiperzel patriotic, trec peste intențiunile legilor când le esecută, și astfel compromit numai legile și provoacă nemulțămire. „In Timiș, — spune scriitoriul articolului, — într'o comună curat șvăbească se trimite ca învățător unul care nu știe nemțește, și faptul acesta însălbătăcește pe Șvabi. In Ardeal se sterg cu asistență gendarmărească inscripțiile de pe școalele confesionale poporale (*Școala română*), cari de treizeci de ani se aflau pe ele și nu au scos ochii nimenui. In contra corurilor se deschide cercetare penală pentrucă au cântat *„Deșteaptăte Române“*, iar din mânile damelor române se iau cu puterea buchetele din partea gendarmilor, pentrucă sunt legate cu panglică națională română“. Sunt necesare astfel de măsuri? E de mirat apoi, că Românii nu se prea apropie de Maghiari? Intreabă scriitoriul articolului, și recomandă politicianilor maghiari mai mult tact politic față de Români, cari pe lângă o oarecare bunăvoință și concilianță ar putea se fie câștigați de amici ai scopurilor maghiare, și anume, nu numai cei mai moderați, ci chiar și cei mai ultraiști dintre ei. Dacă însă Maghiarii vor continua pe calea de până acuma, li-se vor preface în dușmani și aceia, pe cari providența i-a destinat se le fie amici!..

FOIȘOARĂ.

Asanca.

— Poveste indică. —

(Fine).

Și iarăși și-a zis regele: „Trebue să am eu fata aceasta?“ și a făcut pregătiri de plecare. Dar iar s'a arătat Asanca la fereastră, ca ântâiașidată, așa, ca regele să o poată vedea în întreaga splendoare a frumseței ce o împodobea.

— „Remâi tu aici, noi vom merge acasă“, îi spune regele.

— „De ce vreai să pleci, o puternice rege?“ îl întrebă Asanca.

— „Pentrucă nu-ți pot ghici numele!“

— „Și de ce nu mi'l poți afla? zise fata. Orice nădejde trebue se fie încoronată de împlinirea ei. Orice muritor își așteaptă împlinirea dorinței sale. De ce se nu-ți aștepți și tu împlinirea dorinței tale? Pacientă și vei ajunge la țintă, puternice rege. Un șoim, care se hrănea cu peștii unui lac, a sburat odată departe, departe, și s'a oprit pe piscul cel mai înalt al unui munte. Acolo a remas ziua întreagă și noaptea întreagă, ear în ziua următoare și-a zis așa: „Cât de bine și de plăcut ar fi să șezi tot aici. Să nu fi silit să te dai jos pentru mâncare și beutură ci toate să-ți vină deagata, aici pe acest pisc de munte“. Tocmai în ziua aceea învinsese Sacca, regele ceriului, spiritele dusmănoase și le alungase din ceriu, ajungând el stăpân și poruncitor peste cei trei zeci și doi de dumnezei indici. Și atunci s'a gândit întru sine: „Dupăce dorințele mele sunt toate împlinite, ași dori să le împlinesc și pe ale altora. Este prin părțile acestea de pădure cineva, ale cărui dorințe încă nu sunt împlinite“? Și fiindcă i-a căzut pe șoim ochii, și dintre oameni nu s'a anunțat nimeni, a zis regele ceriului, Sacca: „Am să împlinesc dorințele paserii acesteia“. Nu departe de locul unde-și luase șoimul locuința, curgea un râu, pe care regele ceriului îl făcu să'și iee cursul în sus, până la piscul de munte pe care își avea șoimul locuința. Astfel șoimul nu mai trebuia să se miște din loc, pentrucă riul îi aducea pești de mâncare și apă de beut, tocmai așa cum își dorea el. Și de pe piscul muntelui apa curgea earăși la vale, luânduși cursul de mai nainte. Astfel chiar și șoimul și-a putut secera fructul speranțelor sale. Cum se renunți tu deci la isbândirea plăcerilor, cari te țin aici acum de doi ani?“

Și earăși nu se gândi regele mult, ci remase și pentru mai departe pe loc, cu speranță nouă în sin. Cuvintele fetei l-au scos și mai mult din țițini, ear frumseța ei îl captivase de tot. Și-a chemat de nou pe toți consilierii la sfat, pentru a afla numele fetei, și astfel a jertfit încă un an, în care osută de nume au fost stabilite, dar nici unul nu s'a potrivit și n'a fost cel adevărat, pentrucă de câteori se ducea la pustnic să-l întrebe, dacă între numele ce i le spune, se află și numele fetei, pustnicul îi răspundea: „Incă nu'l știi nici acuma, puternice rege!“

Mânios zise atunci regele: „Dacă nici acuma nu l'am putut nimeri, se știi că plecăm, nu mai avem ce sta aici“. Și dete ordin de plecare.

Pustnicul strânse din umeri cu nepăsare, ear Asanca se arătă la fereastră. Regele o salută, și îi zise: „Dar acum plecăm, nu mai remânem aici“.

— „Și de ce, puternice rege?“ întrebă fata.

— „Pentrucă tu mă ademenești numai cu vorbe, dar nu mă fericești cu alipirea ta, dictată de adevărata iubire. Fermecat de dulcile tale cuvinte am stat aici trei ani înzadar. Nu mai pot sta, voiu pleca... Pentru că cel ce nu știe să-ți dee decât vorbe frumoase, e ca și floarea fără miros. Cel-ce numai promite că dă, dar nu dă nimica, nu face alta, decât sapă mormântul pe seama prietiniei esistente. Cine promite, să promită aceea ce poate împlini și ce vrea să înplinească. Joc de cuvinte să nu facă, pentrucă omul cuminte strebate prin ele. Mi-am perdut oameni și avere pentru un cuvânt din gura ta, am căzut jertfă *nesiguranții*. Remâi cu bine, eu plec“!..

Când auzi Asanca cuvintele din urmă, strigă cu voce tare din fereastră: „Puternice rege! Tu-mi ști numele. Tocmai acum l-ai rostit. Spune-l și tatălui meu și apoi ia-mă cu tine“.

Și alergă regele la pustnic în colibă, și-i spune: „Cucernice! Numele fetei tale e *Nesiguranța* (Asanca)“.

— „Așa este, puternice rege, și fiind că îi știi numele, i a o acuma cu tine, căci a ta este“, respunse pustnicul. Merse apoi regele la palatul de cristal și zise fetei: „Tatăl tău mi te-a dat mie, vin-o deci cu mine“. Și fata se coborâ din palat, își luă remas bun dela pustnic, și plecă cu regele și cu suita la Benar, la reședința crăiască, unde au trăit în fericire multă vreme împreună.

*

Povestea nu e nouă. E foarte veche. Inainte cu două mii de ani încă se povestea în India. Ea e trecută în colecțiunea de legende, povesti și fabule, tipărită în limba indică, în care să cuprind episode și întâmplări din viețile lui Buddha. Pentrucă Buddha a avut multe vieți. De multeori a trebuit să se nască și să moară, până a putut să se nască ca un sfânt desăvârșit, ca luceafăr luminos, stâns apoi în Nirvana.

Povestea e deci indică, după origine, spirit și colorit, dar adevărul care se cuprinde în ea e general, ca ori care alt adevăr. Și povestea nici nu e poveste, ci întâmplare de toate zilele, care se repetează necontenit, când ici, când colea printre oameni, printre oamenii cari gândesc și me-

Originea, vechimea și desvoltarea bisericii creștine la Români, până în veacul al XVI-lea.

Prelegeri din istoria bisericii românești, de prof. *N. Dobrescu.*

Rezum. de *Gh. Tulbure.*

III.

Stăpânirea Goților în Dacia încetează pe la anul 375 d. Cr., când apare un alt popor, cel mai barbar între barbari: *Hunii.* Relatările unor scriitori contimporani, ca Marcelius și Iordanes, despre venirea Hunilor, suni o dovadă despre groaza ne mai pomenită, ce a insuflat-o poporul acesta, ori pe unde s'a ivit, în cursul pribegiei sale prin Europa.

După ce supun pe Goți, cari se pleacă, dând tribut, Hunii ocupă teritorul Daciei, ajungând în scurtă vreme stăpâni peste ținutul dintre Tisa și Don. In părșile Maramurășului locuia un popor germanic, iar în Banatul timișan de azi — după descrierea lui Priscus, trimis pela 448 în deputație la Atila, regele Hunilor — se afla un popor indigen, cu caracter romanic, care nu puteau fi, decât Dacoromanii, străbunii nostrii.

Hunii, ca oameni sălbatici și jăfuitori, cari se mulțămiau a lua prăzi și tributuri grele dela popoarele subjugate, puțin se interesau de credința și obiceiurile religioase ale acestor popoare. Așa-i cunoaște istoria. Din această notă a firii lor putem deduce, că sub stăpânirea lor, creștinismul în Dacia deasemenea n'a fost stingherit și s'a putut dezvolta în liniște deplină.

Concluziunea aceasta logică o sprijinesc însă și câteva mărturisiri istorice contimporane. Scriitorul *Ieronim*, originar din părțile Dalmației, spune că și între Huni și între popoarele supuse acestora se găsesc mulți aderenți ai religiunii creștine. Iar *Paulus Orosius* scrie, că o mulțime de popoară, de sub stăpânirea Hunilor, aveau *biserici* creștine. Avem apoi confirmări istorice despre existența prin părțile Daciei a unui mare predicator creștin, cu numele *Nichita*, despre care se spune, că a fost apostolul Daciei Aureliane, propoveduind creștinismul la Goți, Scyți și Besci. E adevărat, că popoarele acestea locuiau la sudul Dunării, dar e firesc să presupunem, că Nichita, în zelul seu de misionar, a căutat să-și lărgească sfera de activitate, trecând și-n părțile nordice ale Dunării, spre Dacia Traiană, mai ales, că Hunii, cum am zis, nu erau o pedecă pentru creștinism.

La răspândirea creștinismului, sub Huni, mai contribuiau și *captivii*, pe cari Hunii îi aduceau, ca și popoarele barbare dinainte, mai ales din peninzula balcanică și între cari erau mulți Români și creștini.

Tot din relatările lui Priscus știm apoi, că în cetatea *Margus* se afla un episcop creștin, care a avut un conflict cu Hunii pe temă religioasă, iar un alt episcop se afla în *Sirmium*, care deasemenea a dat naștere la o ciocnire între Huni și Romani. Legendele acestor doi episcopi dovedesc iarăș, că între episcopiile din sudul Dunării și creștinii daco-romani dela nordul Dunării existau legături strânse.

In consecință, pe timpul stăpânirii Hunilor, creștinismul, ca și sub Goți nu numai că n'a fost stânjinit, ci chiar favorizat în desvoltarea sa.

Imperiul Hunilor, la baza alcătuirii căruia se afla o singură persoană, în scurtă vreme se prăbușește. Cu moartea lui Atila (453) Hunii slăbiți să împrăștie în toate părțile, iar în locul lor vine un alt popor, ca să le ia moștenirea: *Gepizii.* Aceștia dinspre Maramurăș și se așează în șesul râului Tisa. Stăpânirea Gepizilor, care durează până pe la anul 566 d. Cr., era însă tot *nominală*, ca și a Hunilor. Și ei iau Dacia în stăpânire ca federați ai imperiului roman, având în schimbul contingentului militar să primească tributul Cesarului. Raportul acesta de alianță prietenoasă a fost prin urmare tot așa de prielnic pentru desvoltarea liberă și neconturbată a creștinismului la poporația dacoromană, ca și mai nainte sub Huni.

Această desvoltare era promovată și de poporațiunea romanică, în mare parte creștină, din peninzula balcanică, care își continuă vechiul contact cu poporațiunea din nordul Dunării.

Pe lângă aceasta, în veacul al V-lea d. Cr. creștinismul la sudul Dunării devenise și mai puternic; dovadă câteva scaune episcopești nouă, cari se găsesc înființate pe timpul acesta: la *Sistov*, *Bononia* (Vidin) *Nicopolis* ș. a., ca tot atâtea focularе, din cari razele creștinismului se împrăștiau până în mari depărtări.

*

Se impune acum întrebarea: De ce colorit era creștinismul sădit în Dacia? Avea el forma latină, sau cea grecească?

Este știut, că împăratul bizantin *Constantin cel Mare*, având de scop regenerarea imperiului roman, pornit pe panta decăderii, îi dă o organizațiune nouă, intemeiată pe religiunea creștină, ca *religiune de stat*. Intreg imperiul, pentru o mai bună administrare, îl împarte în 4 prefecturi. Părțile Daciei se țineau de prefectura *Illyricului*. Prefectura aceasta politicește aparținea imperiului roman *de apus*, deci fără îndoială și în cele bisericești atârna tot de apus, adecă de Roma. Prin urmare în părțile dunărene creștinismul, întrodus prin misionari romani, era natural să aibă coloritul *latin*. Deci *strămoșii nostri au primit creștinismul sub forma latină sau romană, și la început au atârnat bisericește de Roma.*

Acesta este un adevăr, pe care-l sprijinesc probele istorice și în prima linie *terminologia latină* referitoare la noțiunile fundamentale ale creștinismului din limba noastră — terminologia grecă și slavă vine mult mai târziu! — și pe care nu-l pot răsturna micile diferențe și veleități confesionale din zilele noastre.

Dovadă sunt și episcopiile dela Dunăre, amintite până aici, dela cari s'a propagat creștinismul în părțile Daciei, și cari toate erau latine. Insuși episcopul din *Tesalonic*, a doua capitală a Illyricului, era totodată vicar al episcopului din Roma, ceeace înseamnă, că aceste episcopii steteau sub supremația Romei.

Impăratul *Iustinian*, un om cu planuri mari, a încercat, ce e drept, prin novela a XI-a să rupă legătura bisericească cu Roma, înființând, pe la a. 535 în orașul său natal, *Justiniana prima,* o arhiepiscopie, pe care o declară de autocefală. Mai târziu însă, având lipsă de sprijinul și prietenia episcopului de Roma, renunță la planul acesta și închină papei și archiepiscopia Justinianei.

In novela lui Justinian sunt înșirate toate localitățile creștine, cari aveau să aparțină arhiepiscopiei acesteia, și e de însemnat, că între aceste localități găsim *două* cari zăceau *dincoace de Dunăre.*

*

Stăpânirea Gepizilor, pe la a. 566 d. Cr. apune și e înlocuită cu stăpânirea *Avarilor*, un alt popor din stepele ural-altaice, care vine în tovărășie cu poporul *Slavilor*. După ce distrug tot ce clădiseră Gepizii, Avarii pier din părțile dunărene, lăsând singuri stăpâni pe Slavii, cari erau un popor mai blând și mai statornic. Venind încet și liniștit, ca nisipul adus de o apă mare, Slavii se așează pe întreg teritorul Daciei, alăturea cu poporațiunea băstinașă, daco-romanică, viețuind împreună în bună pace timp de peste un secol. Timpul acesta (sec. VI—VIII-lea) se consideră ca *epoca de formațiune a neamului nostru românesc.* Elementul slav, în urma contactului zilnic, se amalgamisează cu elementul daco-romanic, iar rezultatul acestui proces este, că elementul slav dispare și în locul lui apare un element nou, în firea și în limba căruia se resimte puternica influință a elementului asimilat: *poporul românesc.*

Din acest amestec s'a născut prin urmare poporul nostru, a cărui *individualitate etnică* datează deci numai de prin veacul al VII-lea, când procesul de asimilație cu Slavii se consideră de încheiat.

Pe timpul acesta, al Avarilor și al Slavilor, creștinismul în Dacia continuă a se desvolta și a se răspândi mai ales prin *prizonieri* creștini, strămutați de aceste două popoare dela sudul la nordul Dunării. Mărturie istorică despre aceasta avem în *viața sf. Dumitru* din Tesalonic, scrisă grecește de un cleric din veacul IX-a, care povestește întâmplări din veacul VII-lea, când Avarii și Slavii au strămutat la nordul Dunării multă poporațiune romană, care a înmulțit neamul creștinesc, păstrându-și datinele romane.

Acelaș fapt îl confirmă și *cronica* cea mai veche a țării românești, care începe istoria țării decând au descălecat „pravoslavnicii creștini“, despărțindu-se de Romani și pribegind spre miazănoapte.

Aceste sunt probe neîndoioase despre existența și întinderea creștinismului în părțile nordice ale Dunării.

Din ele rezultă în chip evident, că la poporul românesc credința creștinească și formele cultului creștin nu s'au întrodus deodată, într'o epocă anumită, ca la alte neamuri, ci s'a înfiltrat pe încetul, începând dela coloniștii și legionarii romani din veacul II-a d. Cr., și continuându-se, prin prizonierii și misionarii romani dela sudul Dunării, neîncetat, până în veacul al VII-lea.

Procesul lățirii și desvoltării creștinismului merge deci alături cu procesul formațiunii neamului românesc, astfel, că atunci când acest neam apare pe scena istoriei ca o individualitate etnică deosebită, ca popor românesc, apare totodată și ca creștin.

Astfel noi ne-am pomenit deodată *Români și creștini.* Aceasta este, pe scurt, originea și vechimea creștinismului la poporul românesc.

Viața teatrală în Ardeal.

— Un răspuns dlui Iorga. —

Intors la București, din obicinuitul meu turneu de vară prin centrele românești din Ungaria, găsesc în „Neamul Românesc“ mai multe articole și notițe de ale dlui Iorga, cu totul injurioase pentru mine și absolut nedrepte pentru tinăra mișcare dramatică, de care se leagă și numele meu. Acolo pe unde am umblat și muncit, precum de sigur și în România, multe din spusele dlui Iorga nu mai sunt luate în serios, fiind dsa astăzi un publicist desamăgit, care a voit să ia cu asalt popularitatea, s'a încercat pe toate terenele și a suferit naufragiu în cele mai multe. Din pricina aceasta nici eu n'am putut să mă supăr, când îl vedeam amestecându-se în activitatea mea și vorbind cu acreală și răutate de ea.

Dar, văzându-i insistența și gândindu-mă că s'ar mai găsi cetitori cari să-l asculte, (— vai, sunt așa de mulți naivi la noi! —) m'am hotărât totuși a-i da un răspuns franc, căutând a-i face un serviciu și dsale și causei, pe care, dată fiind bogata dsale fraseologie, o poate încurca.

De câteori vine vorba de teatrul din Ardeal, dl Iorga se leagă de mine și-mi caută cusururi. Ba că piesele nu sunt bine alese, ba că vina puținului progres ar fi faptul, că eu m'aș considera „genial“. Invinuirea asta din urmă în special e absurdă, căci din toate calitățile mele nu poate fi numită „genială“ decât cel mult nepăsarea mea față de sâcâielile mărunte și nedemne de până acum ale dlui Iorga. Cât privește însă activitatea mea publică, critica e liberă. Aș avea însă totuși de observat, că sunt și aici margini! Nu este în drept ori și cine să se erijeze în critic dramatic. Iar cât pentru dl Iorga, pe care-l cunosc așa de bine, am onoare a spune, că cel din urmă ziarist are mai multă competință în ale teatrului ca dsa, ale cărui cunoștințe se opresc la Herșcu Boccegiul, și care de 12 ani, de când cunosc Teatrul Național, a asistat o singură dată la representație, și atunci numai la primul act din „Lipitorile Satului“. De altfel observația mea nu se referă numai la teatru, ci la orice chestiune de artă, în care dl Iorga a dovedit totdeauna aceeași atitudine falsă, fie față de poesie sau artă dramatică, fie în orice manifestație, pentru aprecIarea căreia se cere un gust mai rafinat și un mai pronunțat bun simț. Dsa a fost de-apururi de aceeași platitudine, conducându-se vecinic numai de considerațiuni personale. Contrazicerile și esagerările dsale despre poeți, prozatori și artiști de orice categorie se țin lanț, încât din toate cele cetite rămâi cu convingerea, că dsa este un publicist chinuit de ideea, că are o misiune înaltă de a se pronunța cu orice preț. Un fenomen maladiv și supărător, din care isvorăsc toate greșelile dlui Iorga.

Dar să revenim la teatrul din Ardeal.

Acesta se găsește astăzi într'o epocă de tranziție. Grație sporadicelor representații de diletanți și celor vre-o două sute de representații aranjate de subsemnatul în cursul anilor din urmă, se poate afirma, că gustul pentru teatru s'a mai cultivat și publicul pricepător s'a mai înmulțit. Esigențele sunt așa de variate însă, încât dacă unii cer comedioare bufe, iar alții drame moderne, actorul nu poate face altceva, decât să aleagă calea mijlocie și să-și compună un repertor mijlociu, care să satisfacă pe toți deopotrivă. Un astfel de repertor nu esistă în atât de săraca noastră literatură dramatică. Și fiindcă eu am căutat să mi-l compun singur, traducându-mi piese în cari partea instructivă să nu fie prea esagerată și nici nivelul artei prea coborât, dl Iorga, care habar n'are ce piese joc, mă învinuește că nu mi-le aleg bine. Firește, că gusturile noastre se deosebesc. Eu nu mă pot de loc hotărâ să joc înaintea publicului din Ardeal „Hangița“(?) lui Goldoni, tradusă și recomandată de dl Iorga, o piesă în care marchizii se bat în duel. . . și recomandarea căreia e cu totul caracteristică pentru absoluta nepricepere a dlui Iorga în materia ce ne preocupă.

Mișcarea dramatică din Ardeal, precum se știe, stă sub egida societății pentru crearea unui fond teatral. Societatea aceasta, așa de des luată la țântă și mult povățuită de toți nechemații, mi-a făcut cinstea să-mi dea timp de un an și jumătate ajutor în străinătate. Este inexactă însă informația dlui Iorga, că mi-am „hrănit tinerețа“ din acea societate, de oarece bursa de 125 cor. lunar am primit-o după terminarea cursului la conservatorul din București și în urma dovezilor de muncă și dragoste ce dedusem pentru teatru. Și tot atât de neadevărată este știrea, că aș fi ridicat o pretenție de 17 mii de cor. pe an, pentru a mă pune în serviciul societății, câtă vreme pot să dovedesc prin acte, că suma cerută pentru mine personal era de abia 400 cor. lunar (în care era socotit și onorarul pentru soția mea) și nu e vina mea, dacă onor. comitet al societății n'a căzut de acord asupra planului ce i-am propus.

Credința mea este și astăzi, că din multe soluții ce i-s'au propus „Societății“, pentru a putea eși din rolul ei simplu de administratoare infructuoasă a unui fond de aproape o jumătate de milion, totuși planul meu era mai potrivit: să angajeze un personal de șese inși, socotindu-se printre ei și bursierii de până acum, care să alcătuiască întâia trupă ambulantă de actori de meserie. Căci cu diletanți, cari se grimează ca niște irozi, cu oameni buni cari nu știu bine românește și nici literatura dramatică dela noi și de aiurea n'au putința și pregătirea de a o judeca, se revine iarăși la primitivitate. Eu sunt sigur, că dacă dl Iorga, care nu vine la „Teatrul Național“ fiindcă „trag ușile“ și fiindcă dupăce a văzut pe Irwing nu m
are ce vedea la noi, dacă zic, dsa s'
duce totuși vre odată pe la Cluj sau Și
leu și ar vedea pe diletanții de acolo, c
într'o limbă stricată joacă piese fără
loare, mi-ar da totuși mie dreptate și
regreta, că societatea nu a primit o p
punere, care dacă nu-i oferea mari tale
îi asigura cel puțin câteva forțe potri
pentru răspândirea unei curate limbi
mânești și a unor bucăți dramatice
cuprinzătoare.

Dacă dl Iorga nu mă înțelege,
un suflet prea înrăit și prea îmbă
în spasmurile vanității, decât se știe
cia cu căldură avântul unui tinăr

---

ditează, cari iubesc și visează. Fiecare, care a iubit ori iubește, trece prin întâmplarea aceasta, și fiecare om trecut prin ea, a făcut esperiență relativ la adevărul cuprins în poveste.

Asanca nu e numai una, care a existat odată, ci Asanca și-a făcut aparitia în lume de milioane de ori. Asanca nu a fost o femee, ci Asanca e femeia, care vecinic există, ea e enigma, care seduce pe om să se apuce de deslegarea ei, e *nesiguranța* cu care se întâlnește fiecare bărbat totdeauna când e pe pragul să-și lege viața de viața unei femei.

„Trebue să o am?“ se întreabă fiecare bărbat în momente de recunoaștere, când vede că fecioara e prea din cale afară sălbatică și de neînvins. Poatecă în astfel de momente să gândește, că viața e atât de scurtă în cât nu merită ca omul să și-o lege de o nesiguranță evidentă, ori se poate să se gândească, că viața e dată ca omul să o trăiască, iar nu să o viseze, ori apoi, că sunt și femei, cari pot fi câștigate mai cu puțină trudă și perdere de timp. „Trebue să fie tocmai aceasta, nu poate se fie și alta?“ își zice el, decis de a nu se mai gândi la femeea, care s'a dovedit a fi pentru el de neînvins.

Dar în curând vede, că lucrul merge greu și că nu se poate executa, pentrucă Asanca, femeea misterioasă, l-a legat cu legături, cari nu se mai pot desface, și el nu se poate scutura de farmecele ei. Ii remâne credincios supus, întocmai ca și iubirei sale, ca și propriei sale ființe. Da, tocmai aceasta trebue să fie, nu alte, aceasta singură, care îi este trimisă din ceriu, și care a știut destepta în el dorințe pe cari mai nainte nu ie-a avut și prin cari plutește acum ca prin vis. Ea e acea femee asteptată și adorată, care se deosebește mult de toate celelalte femei. Și ea nu e pentru el femee de rând, ca celelalte femei, ci e femee născută în flori, care singură e o poveste întreagă și are o ființă și o existență ca din povești. El nu știe, că Asanca, nesiguranța, ce-i poate oferi, dar crede, că dacă o poate răpi din palatul ei de cristal, care stă ridicat în aier, deasupra tuturor femeilor, dacă o poate scoate din regiunile suprapământene, viața sa, legată de a ei, are se fie plină de plăceri suprapământene și de fericiri divine.

Și astfel luptă cu statornicie pentru a putea ajunge în posesiunea ei, pentru a'și putea avea pe Asanca sa, ear *răbdarea* e cheia care duce la deliciu și *statornicia* îi deschide drumul spre scop și isbândă...

Unde va ajunge? Acolo unde ajunge fiecare atunci, când visul s'a prefăcut în realitate. Asanca e muerea lui, divina femee a devenit om, enigma e deslegală. Și fie rege, fie cerșitor bărbatul, Asanca i se arată în aceeași formă, ear scopul și sfârșitul visului e unul și același: „Au trăit mulți ani împreună, s'au iubit, au avut feciori și fete, și — au murit“. Pentrucă *sigură* e numai partea aceasta a vieții omenești. Așa a fost, așa este, și așa va fi în vecii vecilor.

tor, conducătorii societăţii în schimb n'au voit să mă asculte dintr'un spirit de economie greşit plasat. Răutatea şi avariţia au fost totdeauna duşmanii celor ce şi-au propus a fi modeşti slujitori la altarul artelor.*) *Z. Bârsan.*

NOUTĂŢI.

Manevrele. Mâne, 15 Septemvrie n. se încep manevrele cele mari ale armatei austro-ungare, în jurul Vesprimului. Vor fi conduse de Moştenitoriul de tron Arhiducele *Francisc Ferdinand*, în fiinţa de faţă a Maiestăţii Sale, Impăratului şi Regelui nostru. Se menţine ştirea, că după terminarea manevrelor Maiestatea Sa va adresa o vorbire, ori va da un ordin de zi, în care-şi va lua remas bun dela armată, dupăce bătrâneţele şi starea sanitară nu-i mai permit să iee parte şi în viitor la manevrele armatei sale, care astfel va fi supusă cu totul conducerei Moştenitoriului de tron.

*

La direcţia financiară din Sibiiu, orele de lucru sunt cu începere din 15 Septemvrie n. dela 8 până la 12 dimineaţa şi dela 2 şi jumătate până la 5 şi jumătate după ameaz. Dumineca şi în sărbători dela 9 la 12 dimineaţa. Pentru părţi ora de informaţie e dela 11 la 12, în zilele de lucru.

*

Himen. Dl *Ioan Modroiu* absolvent de teologie s'a logodit în 17/30 Aug. cu dşoara *Maria Coman*, fica parohului *David Coman* din Vamabuzău, tractul Treiscaune.

*

† Simon Popoviciu, protopresbiter ces. şi reg. militar în retragere, cu locuinţa în Sibiiu, în urma unui morb îndelungat, Mercuri în 9 Septemvrie n. la 11 oare a. m. a trecut la cele eterne, în etate de 75 ani, împărtăşit fiind cu sf. Taine. Rămăşiţele pământeşti ale binemeritatului defunct s'au aşezat spre vecinică odihnă Vineri, în 11 Septemvrie st. n. la 3 oare p. m. din casa mortuară a spitalului militar în cimiterul militar din loc. Fi-ei ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Monumentul lui V. A. Urechie. Eri, Dumineca, la oarele 2 d. a. s'a făcut la Predeal, în România, inaugurarea monumentului marelui Român *V. A. Urechie*, care cum se ştie, a avut o întinsă activitate politică şi culturală, nu numai în România, ci şi în alte ţări, cu deosebire în Italia, Spania şi Francia. A fost profesor universitar, membru al „Academiei Române“ şi al „Ateneului Român“, prezident al „Ligei Culturale“ şi al societăţii macedo-române, fundatorul bibliotecii Urechie din Galaţi, etc. Toate aceste instituţiuni culturale şi societăţi au fost representate prin delegaţi la inaugurarea monumentului.

*

Procesul „Foii Poporului“. In 24 Septemvrie n. se pertractează la curtea cu juraţi din Cluj procesul de presă intentat *„Foii Poporului“* din Sibiiu, pentru un articol scris din incidentul măcelului dela *Cernova*, şi aflat din partea procurorului că e de cuprins agitatoric. Ca autor, e acuzat dl *Silvestru Moldovan*, redactorul foii numite.

*

Morţi. Prezidentul curiei regesti din Budapesta, *Adolf Oberschall*, a decedat în Rozsahegy. — Fostul redactor al ziariului *„Pestes Lloyd“* şi deputat dietal *Max Falk* a murit în Budapesta — *Dr. Obert Frantz* preot săsesc în Braşov şi fruntaş al Saşilor, a decedat în Braşov.

*

Adunare poporală. Locuitorii români ai comitatului Târnavei mici se convoacă la adunarea poporală, ce se va ţinea Dumineca la 20 Septemvrie st. n. 1908 în comuna Lepindea (Leppend) la oarele 10 a. m. cu următorul program: 1. Constituirea biroului şi deschiderea adunării. 2. Situaţia politică generală şi votul universal. 3. Proiect de rezoluţiune. 4. Inchiderea adunării.

*

Oi omorâte de tren. In Vinga a trecut zilele trecute trenul, care mergea dela Arad spre Timişoara, peste o turmă mare de oi, şi a omorât 45 de capete. Nenorocirea s'a întâmplat noaptea, pe întunerec, când maşinistul nu a văzut că oile zac pe şinele căii ferate. Cu toate acestea s'a început cercetare, dupăce proprietariul oilor cere despăgubire.

*

Din Cristian, protopresb. Sibiiului, ni se scriu următoarele: Ziua de 24 August, ziua cercetării parohiei Cristian din partea noului conducător, a Pr. On. Domn protopresbiter Dr. *Ioan Stroia*, a fost în isprăvile ei o zi vrednică de însemnat în cartea oricărei cronici. Comitetul, cât şi sinodul parohial, în auzul convingătoarelor cuvinte, îndreptate asupra şcoalei şi susţinerii ei, de vrednicul protopresbiter — ajuns'au să-şi deie bine seama despre măsura puterilor materiale, şi dacă şi le pot măsura, ori nu cu recerinţele noii legi şcolare? După un timp nu prea lung de cugetare şi desbatere ajuns'au la înbucurătoarea hotărâre unanimă, că şi le pot, — că-şi pot păstra sufletul curat, — î-şi pot susţinea şcoala din denarii proprii, — o şcoală cu doi învăţători. Locuitorii parohiei Cristian nu să pot număra între cei mai bogaţi din tract — dimpotrivă, între cei mai săraci, fiind bunurile şi dreptăţile comunale, nu în mânile lor, ci într'ale conlocuitorilor saşi, — dar sunt oameni muncitori şi cruţători. Cu atât jertfa lor pe altariul şcoalei mai nobilă, mai curată este! Cuvine-se deci, ca pildei lor să urmeze şi ceialalţi fraţi din tract. Ca astfel, celui ce să cuvine, şi se zice a fi primul protopresbiterat, — să şi fie! Că fiind, să se facă pildă celorlalte protopresbiterate, atât în chestia arzătoare a susţinerii şcoalelor, cât şi în alte multe alcătuiri şi organizări, pe cari duhul vremilor ni le va cere, întru păstrarea şi cimentarea bunurilor noastre bisericeşti şi şcolare. O altă ispravă a zilei pomenite e împlinirea unei dorinţe de ani a Cristinărenilor, de-a avea slujitor la altariul şcoalei lor pe un bun dascăl, care prin petrecere a mai multor vacanţe în mijlocul lor, având soţie din parohie, a ştiut să câştige inimile tuturora. E harnicul învăţător al Mediaşului, dl Izidor Dopp, pe care ziua de mai sus l'a dat de învăţător Cristianului. Fie întru folosul şi înaintarea ta Cristiane!

*

Rugare. Fiind că un număr însemnat de învăţători cer dela mine scrierile mele apărute în broşuri, în care cas trimiterea lor e împreunată cu spese, aflu de bine a sfătui pe cei cari le mai doresc, ca să le comande dela librăria arhidiecesană din Sibiiu, de unde comandându-le împreună cu cărţi sau recuisite de şcoală s'ar ocoli spesele poştale. Preţul broşurilor este: „Anecdote şi dial.“ 40 bani. „Ţiganul în căruţă“ ediţia a II-a 20 bani. „Seara pe uliţă“ 16 bani. „Ţiganul cătană“ ediţia a II-a 30 bani. Măgăreiu, în 19 Aug. 1908. *Emanuil Suciu*, învăţător gr. ort.

*

Duşman al căsătoriei pare a fi fost bogatul fabricant de dantele din Nottingham, care a lăsat prin testament suma de cinci milioane pe sama văduvelor şi fetelor nemăritate din oraşul său natal, cu condiţia, ca să nu se mărite. Fireşte, să împart numai interesele, din cari s'au format 140 de pensii. Cererile pentru acordarea pensiilor au fost înaintate celor încredinţaţi cu manipularea averii. Şi-au înaintat peţiunile 1700 de văduve şi fete nemăritate.

*

Concurs. Despărţământul Timişoara al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ escrie prin aceasta concurs, cu terminul pe 1 Februarie 1909 şi cu un premiu de 50 cor. pentru cea mai bună lucrare despre: „Rentabilitatea rassei nobile a vitelor cornute“. Lucrările sunt a se adresa până la terminul de mai sus dlui *Romulus Carabasiu*, directorul despărţământului Timişoara-Astra, în Timişoara, Temesvár — Belváros. Timişoara, la 10 Septemvrie 1908. *Direcţiunea Despărţământului.*

*

† Truţiu-Petru Cosciuc, elev de a Va clasă gimnazială, după îndelungate şi grele suferinţe a adormit în Domnul în 8 Septemvrie la 9 oare dimineaţa, în etate de 14 ani în Mediaş. Rămăşiţele pământeşti ale răposatului în Domnul s'au înmormântat Joi, 10 Septemvrie n. la 3 oare d. a. în cimiterul gr.-or. din Mediaş.

*

Universitatea din Tokio. Cea mai bine cercetată universitate din lume e cea din Tokio, în Japonia. Are şase facultăţi: de drept, de medicină, ştiinţe, literatură, filosofie şi agricultură, apoi două secţii deosebite, pentru dreptul francez şi pentru literatura franceză, şi în total cinci mii de studenţi, toţi diligenţi, şi treisute de profesori. Intre studenţi sunt şi 12 din Europa.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, din prilegiul esposiţiei de vite a 18-a, aranjată de Reun. română agricolă la 6 Sept. în Şura-mare, s'au făcut următoarele daruri: dşoara Victoria Vasilie, învăţătoare, Simeon Borţan, înv. (Slimnic), G. Konnert, vicenot., fiecare câte 1 coroană, Fridrich Iosephi, not. 80 bani, Rom. Simu şi doamna, ambii câte 1 cor., Isaia Hociotă, înv. (Guşteriţa) 50 bani, Nic. Restanţă, epitrop (Şura-mare), Ilie Perea, proprietar (Guşteriţa), câte 40 bani, Ioan Chirca, viceprez. Reun. (Sălişte), Lukacs Gross, ec. (Şura-mare), G. Iacob, înv. p. (Gusteriţa), Ioan Turculeţ, econ. Şuramare), Aurel Borţan, fiiul inv. (Slimnic), fiecare câte 20 bani, Traian Petrişor, par. (Guşteriţa), Nic. Opriş, par. (Şura-mare), Iulius Pelionis, ec., Amos Opriş, ped., Valeriu Opriş, stud. silvanist, Silvia şi Valeria Borţan (fiicele înv. din Slimnic), Dr. P. Span, T. Andreiu şi Vic. Tordăşianu, fie-care câte 10 bani.

FELIURIMI.

Pentru aceia, pe cari îi priveşte şi cari ne ceartă, pentrucă publicăm câte odată păreri cari lor nu le plac, reproducem cuvintele nemuritorului *George Bariţiu* care scria în *„Observatorul“* seu din anul 1881, numărul 32, cu privire la misiunea presei, din cuvânt în cuvânt următoarele:

„. . . Datoria presei periodice este, de a prepara terenul pentru discuţiune, de a emite opiniuni înţelepte sau absurde, sănătoase sau bolnave, cari cum vin, în chestiuni grave, pentruca publicul să aibă ocasiune a se ocupa cu ele, a le cerne, judeca, accepta ori refusa. Apoi în chestiuni politice, între oameni de bună educaţiune, şi între oameni, cari nu se ştiu cu musca pe căciulă, nu încape nici o mânie şi nici o ură, ci se presupune, că toţi ca unul *avem acelaşi drept de a ne manifesta opiniunile individuale*, sau şi de partid, precum avem şi acelaşi scop sacru: conservarea patriei şi într'ânsa a individualităţii noastre naţionale politice, pentru toţi vecii, şi că diferim numai în mijloace, crezând unii, că apucând spre răsărit, iar alţii, că ţintind spre meazăzi, vom ajunge, deşi nu mai curând, dar mai sigur la scop“ . . .

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Adunarea generală a despărţământului Mercurea al „Asociaţiunei“ se va ţinea la 7/20 Septemvrie a. c. 11 oare a. m. în comuna Reciu, cu ocaziunea sfinţirei şcoalei de acolo.

Prin aceasta se invită toţi membrii Asociaţiunei şi iubitorii de înaintarea poporului nostru.

Programul:

1. Deschiderea şedinţei.
2. Raportul comitetului.
3. Raportul cassarului.
4. Esmiterea unei comisiuni pentru censurarea raportului cassarului.
5. Esmiterea unei comisiuni pentru încassarea tacselor şi încrierea de membri noi.
6. Prelegere despre „alcoholism“ de Nicolae Simulescu.
7. Alte propuneri.
8. Inchiderea şedinţei.

Mercurea, 24 August v. 1908.

Comitetul:

Avram S. Păcurar director. *Dr. Nicolae Schiau* secretar.

Imprumuturi ieftine.

— Pentru prăsitorii de vite —

Subscrisul comitet central acoardă (dă) împrumuturi replătibile în 4 rate semestrale şi cu 5% interese, acelor economi de vite din comitatul Sibiiu, cari doresc să se provadă cu vite de prăsilă de soiu ales.

Imprumuturile se dau cu preferinţă membrilor reuniunei, pe lângă obligaţiune cu doi cavenţi (chizeşi) siguri.

La primirea împrumutului cumpărătorul are să aducă la cunoştinţa comitetului numele vânzătorului şi soiul vitei de cumpărat.

Datornicii nemembri, au să se înscrie în şirul membrilor.

Sibiiu, 7 Septemvrie n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa *prezident* *Vic. Tordăşianu* *secretar.*

Teatru unguresc.

Luni „A tanitónő“, piesă din popor.
Marţi: „Liliomfi“, farsă.

Concurs.

Pentru ocuparea alor 16 locuri de cuartir gratuit în „Internatul Petran“ din Cluj al „Asociaţiunii“ pentru universitarii români, se escrie prin aceasta concurs cu terminul de *20 Septemvrie n. a. c.*

Concurenţii vor avea să-şi instrueze petiţiunile cu:

1. „Index“, ca dovadă, că sunt înscrişi la vre-una dintre facultăţile universităţii din Cluj, şi că au făcut sporul cerut în studii.

2. Atestat de paupertate, însoţit de alte informaţiuni referitoare la starea materială a părinţilor.

3. Cvitanţă despre plătirea taxei de membru extraordinar al casinei române din Cluj.

Petiţiunile astfel instruate să se trimiţă nesmintit până la acest termin subscrisului director (Cluj, str. Jókai nr. 6).

Din şedinţa comitetului „Despărţământului Cluj al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“.

Cluj, la 8 Septemvrie n. 1908.

Eugen Pop Pĕcurariu director. *Dr. Valeriu Poruţiu* secretar.

Cărţi şi reviste.

Aviz. Am onoare a aduce la cunoştinţă, că manualele de Ioan Popescu — Dr. P. Şpan: Intâia carte de lectură şi învăţătură, Cartea de cetire II şi Cartea de cetire III, au fost înaintate înaltului Ministeriu de culte şi instr. publică spre aprobare. Aceste manuale se află de vânzare la Librăria arhidiecezană şi la Librăria W. Krafft în Sibiiu, precum şi la librăriile din alte oraşe. *Dr. C. Popescu*, protopopul Haţegului.

*

Istorioare pentru copii, de *Vasile Bălintescul*, învăţător superior. Broşura I şi II. Cernăuţi, 1908. Societatea tipografică bucovineană. Editura autorului. Se vinde fiecare broşură cu câte 80 bani. Broşura primă conţine 24 de istorioare şi o prefaţă, iar broşura II optsprezece istorioare bune pentru copii, cari dacă erau îmbrăcate în o limbă mai bună şi mai corectă românească, câştigau şi mai mult în valoare. Să nu uităm, că cărţile pentru copii trebue se fie ca *biblia*, scrise într'o limbă înţeleasă de toţi.

*

Din viaţa şi activitatea pedagogică a lui V. Gr. Borgovanu, de *Ioan P. Lazar*, Şimleu, tipografia „Victoria“ 1908. Acesta e titlul broşurei ce am primit la redacţie. Să ocupă cu activitatea celui mai bun pedagog ce-l avem noi astăzi, şi se dă ca premiu, învăţătorilor cari abonează „Gazeta de Dumineca“. Broşura are 84 pagini şi pe lângă datele biografice, a vieţii şi activităţii dlui Borgovanu, are şi un bogat material menit a îndemna pe învăţători la o muncă rodnică în folosul ţărănimii şi al şcoalei. Scurt, cartea aceasta ne prezintă pe învăţătorul model şi vastul lui teren de muncă folositoare naţiunii, bisericii şi şcoalei româneşti. Fotografia dlui Borgovanu încă a rĕuşit bine.

*

Dicţionar german-român de *Theochar Alexi*. Ediţiunea a şasa prelucrată şi completată. Braşov, editura librăriei *Ioan I. Ciurcu*, 1908. Preţul unui esemplar broşat 6 cor. 50 fileri. E un dicţionar bun şi folositor celor ce au trebuinţă de el. Se poate comanda dela *Ciurcu* în Braşov.

*

„Fizica“ pentru şcoalele secundare inferioare, de *Tit Liviu Blaga*, profesor în Braşov. Cu 169 ilustraţiuni în text. Editura librăriei *Ioan I. Ciurcu* în Braşov. Preţul 2 cor. 40 bani esemplarul.

*

Colecţiunea de predici a profesorului Dr. T. Tarnavschi şi Dr. E. Voiutschi, ilustrii profesori dela universitatea din Cernăuţi, va apărea în tipografia diecezană din Caransebeş în a. II ediţie, sub îngrijirea elevului lor Dr. *Dimitrie Cioloca*. Opul va consta din 3 tomuri à 5 cor., aşadară la un loc 15 cor., pentru abonaţi şi 18 cor. afară de abonament. Opul se va pune sub tipar îndată ce din abonamente se vor asigura spesele tiparului. Abonamentele, cari se primesc numai pentru opul întreg, au a se anunţa numai până în 15/28 Septemvrie a. c. la domnul Dr. Dimitrie Cioloca, profesor în Caransebeş. Considerând că aceste predici îndată după apariţia lor s'au fost epuisat, aşa că deja după 1 an ele nu s'au mai aflat pe piaţa de cărţi, apoi că numai dela apariţia în a doua ediţie a lor depinde tipărirea şi a celorlalte tomuri referitoare la sărbători şi diferite alte ocaziuni, recomandăm cu căldură clerului nostru abonarea opului.

---

*) Am dat posibilitatea dlui *Z. Bârsan* de a se apăra în contra învinuirilor ce i-s'au adus, fără a aproba însă *tonul* în care se face apărarea şi în care vorbeşte artistul nostru dramatic cu dl *Iorga*; pentrucă oricum se luăm lucrurile, îndreptăţirea şi *competenţa* dlui profesor universitar *Iorga* de a se pronunţa în chestii *culturale-româneşti*, nu poate se i-o conteste nime. *Redacţiunea.*

Aviz de târg timişan.

Târgul de ţară din anul curent dela Sf. Mihai se va ţinea din 24 Septemvrie până inclusive 28 Sept. 1908.

Mânarea a tot felul de vite în târg e permisă din 24 Septemvrie, Joi la oarele 5 dimimeaţa.

Timişoara, 1 Sept. 1908.

Căpitănatul suprem orăşenesc:

Francisc Beé

(268) 1—2 căpitan suprem.

Nr. 803/1908. [266] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională gr.-or. română din **Şomărtin,** protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. salar solvibil în rate lunare anticipative, anume: 410 cor. dela stat, 190 cor. din repartiţie, cvartir în edificiul şcoalei şi lemnele necesare de foc.

Alesul învăţător va avea să propună religia, să ţină şcoală de repetiţie şi să cânte în Dumineci şi sărbători cu tinerimea şcolară cântările liturgice.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile instruite conform legilor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral şi să se prezinte în vreo Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Agnita, în 28 August v. 1908.

Oficiul protopresbiteral:

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 761/908. [267] 1—1

Publicare de licitare.

Comuna **Galeş** în 27 Septemvrie st. n. a. c. prin licitaţiune minuendă publică care e a se ţinea în cancelaria comunală la oarele 2 d. a. dă în întreprindere edificarea casei comunale şi locuinţei notariale.

Preţul strigării 15574 cor. 15 fil. vadiu 10% dela preţul strigărei.

Planul preliminarul şi condiţiile de edificare se pot primi în cancelaria comunală în oarele oficioase.

Galeş, la 10 Septemvrie 1908.

Primăria comunală:

Ioan Batuca
notar.

Nr. 616/1908 [261] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele confesionale gr.-ort. române în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Târnava, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela datul de jos.

1. **Bobahalma,** cu salar de 600 cor. din repartiţie, şi relut de cuartir 20 cor.

2. **Laslăul-român,** cu salar de 600 cor. din cassa bisericei, cuartir în edificiul şcolar şi lemne de foc în natură 2 stânjini.

Cuincuenalele se computǎ la aceste posturi numai pentru anii serviţi după instituirea definitivă la aceste şcoale, deci anii serviţi la alte şcoale nu se consideră.

Invăţătorii aleşi primesc pe lângă altele îndatorirea să cânte cu elevi Dumineca şi în sărbători la liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi să-şi aştearnă cererile provăzute cu documentele prescrise subsemnatului oficiu (u. p. Küküllővár) în terminul deschis şi să se prezente în vre-o Duminecă sau sărbătoare în comună spre a-şi arăta aptitudinea în cântări.

Cetateadebaltă, 20 August 1908.

Oficiul protopresbiteral ort. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 160—1908. [263] 2—3

Concurs.

Se publică concurs cu termin de 15 zila dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru ocuparea următoarelor posturi de învăţători din tractul Cohalmului:

Paloş pentru două posturi de învăţători, fiecare post cu salar de 600 cor., cuartir şi lemne de foc, iar cu începerea anului şcolar 1909/10 cu salariile de câte 1000 cor. conform legii şcolare.

Quincuenalul prim se va solvi numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt în posturile de aici.

Dela concurenţi se cere să vorbească perfect şi limba maghiară, şi unul dintre dânşii să aibă cunoştinţe musicale ca să poată instrua şi conduce un cor cu mai multe voci. Concurenţii înainte de alegere să se presentere în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi spre a-i cunoaşte poporul.

Valendorf pentru un post de învăţător cu salar anual de 600 cor. cuartir şi lemne de foc.

Dăişoara pentru al doilea post de învăţător cu salar anual de 600 coroane, lemne de foc şi cuartir plătit dela popor. Alesul învăţător va fi obligat a cânta împreună cu celalalt învăţător în strană în Dumineci şi sărbători.

Concurenţii se ştie bine şi limba maghiară în scris şi vorbire, şi ca aleşi să înveţe pe copii răspunsurile liturgice şi să le cânte cu ei în biserică în Dumineci şi sărbători.

Suplicile concursuale cu documentele prescrise prin legea şcolară să se trimită subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Cohalm, în 22 August 1908.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 766/1908 prot. [253] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Criş,** protopresb. tractului Sighişoara, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele pentru acest post sunt: 600 coroane, salar din cassa bisericească computate fiind lemnele necesare de foc cu 40 cor., caurtir liber în edificiul şcoalei.

Cu 1 Iulie 1910 salariul să va întregi conform art. de lege XXVII/1907 la 1000 cor. solvibil din cassa bisericei.

Cuincuenalele să computǎ începând dela definitivare numai după cinci ani de serviţiu neîntrerupt la această şcoală!

Reflectanţii la acest post să poseadă cunoştinţa limbei maghiare în sensul articolului de lege suscitat, să documenteze pe lângă celelalte recerinţe legale, că au absolvat cu bun succes patru clase gimnaziale.

Alesul e dator a provedea învăţământul în şcoală cu elevii dela 6—12 şi cu cei dela 13—15 ani, a instrua pe elevii de toate zilele şi pe cei de repetiţiune cât şi pe tinerimea adultă în cântările bisericeşti şi a le conduce în Dumineci şi sărbători. Va conduce şi grădina de pomărit.

Concurenţii au a-şi aşterne petiţiunile instruate conform normelor în vigoare în terminul deschis oficiului protopresbiteral, cu îndatorirea a să prezenta înainte de alegere poporului în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Sighişoara, 14 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Ad Nr. 1092/908. [255] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale rom. gr.-or. din comunele **Agribiciu, Bica rom., Nadişul rom.** şi **Rogojel,** aparţinătoare tractului protopresbiteral rom. gr. or. al Clujului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fiecare post sunt: 600 cor. salariu din repartiţie dela popor, cuartir liber în edificiul şcoalei cu grădină de legumi şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, subscrisului până la terminul sus indicat şi a-se prezenta înaintea poporului la biserică în vre o Duminecă sau sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cant, fiind îndatorat alesul învăţătoriu a conduce corul cu şcolarii.

Cluj, 16 August 1908.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conţelegere cu comitele parohiale.

Tuliu Roşescu
protopresb.

Nr. 278—1908. [265] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul **Haţegului** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Federi-Fizeşti post ambulant, salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Grid, salar 300 cor. din repartiţie dela popor, iar pentru întregirea până la 600 cor. se va cere ajutor de stat, cuartir şi lemne de foc.

Luncani, salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi 4 stângini lemne de foc, din cari însă se va încălzi şi sala de învăţământ.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi să înainteze cererile concursuale, provăzute cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleşi vor avea să instrueze şi elevii din şcoala de repetiţie şi să cânte în sf. biserică.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Haţeg, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 628/1908. [264] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, în parohia de clasa I **Tresnea,** protopresbiteratul Unguraşului devenită vacantă prin abzicerea alesului paroh Laurenţiu Curea prin aceasta se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Roman.“

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, să-şi inainteze cererile înstruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia au a se prezenta în vre-o Duminecă sau Sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a celebra şi a cuvânta.

Fizeş-Sânpetru 23 Aug. 5 Sept. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or rom. al tractului Unguraş în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Pavel Roşca
protopresb.

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piaţa mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

Intrare şi privire în orice timp al zilei
dela 9 oare dimineaţa până la $^{1}/_{2}$10 seara.

De Luni în 14 Septemv. până Duminecă în 20 Septemv. 1908:

Călătorii interesante prin Veneţia şi Florenţa.

Preţuri de întrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, şcolari şi soldaţi 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1 80, Blocuri pentru şcolari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea şi Sâmbăta până la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii şi elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăţi cor. 25 —.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 4— Seriile odată predate nu se repetează.

Decorat cu medalia de argint la expoziţia Română din 1906.

Onorat Cler român!

Am onoare a aduce la cunoştinţa mult onoratului Cler român, că la recercarea mai multor preoţi, cari doresc din inimă sprijinirea meseriaşilor români şi a industriei române, mi-am provăzut, subscrisul, depositul meu cu tot felul de

Pălării preoţeşti

pe cari, la comandă, le trimit ori-şi unde pe lângă preţurile cele mai convenabile. In deosebi recomand **dragalaşul model nou de pălării de mătase** (păroase), „Model Dr. Cristea“.

Este foarte plăcut, elegant şi frumos şi de sigur va satisface gustului fiecărui preot. Cred, că dnii Preoţi, cari până acum au cumpărat dela mine pălării, au fost mulţămiţi, atât cu preţurile, cât şi cu calităţile de pălării. Preţul la pălăriile de mătase (păroase) este de **9 cor. 40 fil.** Pălării linse **7 cor.** Toate calităţi fine. Cutia şi porto **1 cor. 20 fil.**

In speranţă, că Onor. Cler român va da sprijinul cuvenit unicului pălărier român, semnez

A. MEŞOTĂ, pălărier

(250) 3—3 **Braşov (Brassó)** strada orfanilor 3.

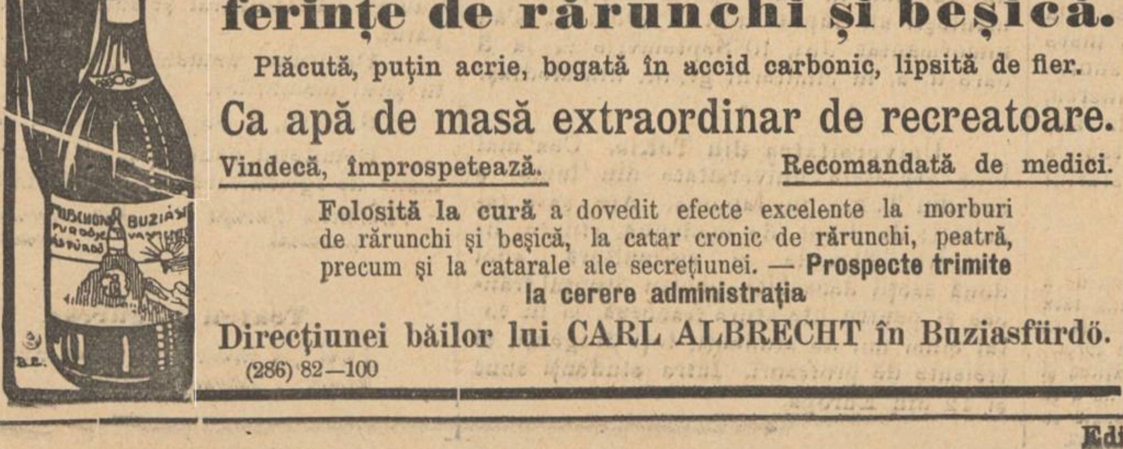

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIAŞ

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 82—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Adam I., Constanţa pitorească .	2·—
Brediceanu, Doine şi cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III . .	4·—
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlahuţă, Din trecutul nostru . .	3·50

Cărţile pentru şcoalele poporale după catolog separat.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian,

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane, Nr. 96 Sibiiu, Joi 4/17 Septemvrie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Tâlcuirea „fericirilor“.

VI. Fericiți sunt făcătorii de pace...

Odată s'a apropiat un învățăcel de Isus și l'a rugat, să spună fratelui său, ca să împartă moștenirea cu dânsul, adecă să-i dee partea ce i se cuvine din averea rămasă dela părinți. Isus i-a răspuns: „Cine m'a pus pe mine judecător peste voi?“ Dacă era să se facă cineva judecător peste cei doi frați, dacă era să se amestece în cearta lor de drept și se caute a-i da acesteia o resolvare, în casul cel mai bun se putea ajunge acolo, ca fratele mai mare se dee celui mai tinăr partea care i se cuvenea din avere, și apoi acolo, ca fratele mai tinăr, primindusi partea sa, se fie mulțămit. Dar pacea aceasta ar fi fost numai o pace esterioară, căci în internul lor frații ar fi rămas tot așa cum au fost mai nainte. Fratele cel mai mare nu s'ar fi sfiit, întocmai ca mai nainte, să se îmbogățască cu avere străină, iar fratele cel mai tinăr nu ar fi încetat se fie supărat, n'ar fi avut puterea de a-și învinge supărarea și de a o uita, pentru perderea avută. Numai ramurile din afară ale răului ar fi fost tăiate, rădăcinile însă ar fi rămas, și din ele ar fi răsărit în continuu vlăstari noi.

Se întâmplă câte odată, că focul e înădușit cu apa ce se toarnă deasupra lui, dar pe la fund, sub cenușe și sub cărbunii stânși, se mai ascunde câte o schintea, care la orice ocaziune prielnică poate se izbucnească cu nouă putere și se aprindă focul de nou. Și se întâmplă și aceea, că glonțul puștei întră adânc în corp și acolo remâne ascuns. Il acopere grăsimea, rana se vindecă, chiar și urma rănii dispare, așa că nu mai este nici un semn *estern*. Și totuși din când în când se simțesc durerile în corp! Așa e și cu certele și cu dușmăniile dintre oameni. A le împedeca și sista numai pe din afară, nu e destul. Pacea esterioară nu e nici o pace. E numai armistițiu, e numai o crepătură în zid, astupată cu tencuială. Iar Isus Cristos a cerut dela frați o pace desăvârșită *internă*. Nu i-a fost, ca în casul dat ei se-și reguleze pe cale pacinică afacerile, ci i-a fost, ca ei pretutindenea și totdeauna se trăiască în pace, iar pacea lor se nu fie numai pe din afară, pace prefăcută, cu schintei sub cenușă, ci pace internă, desăvârșită, așa, ca din răul cel vechiu se nu mai remână nici o rădăcină. Pentru a aduce o astfel de pace în lume a venit fiiul lui Dumnezeu pe pământ, fiindcă oamenii au trebuință de o astfel de pace.

Oamenii sunt îndușmăniți, un om cu alt om, un popor cu alt popor, o biserică cu altă biserică. Ba de multe ori avem să luptăm chiar și cu noi înșine, și de multe ori ne lipsește pacea cu privire la propria noastră conștiență. Drept aceea, fiecare dintre noi, care toarnă și numai câte un strop de apă peste focul acesta al îndușmănirei generale, care aruncă fie și numai câte un pumn de țărână în groapa largă a dușmăniei ce desparte pe om de om, pentruca să o umplă, — sevârșește act de binefacere față de omenime. Face pentru omenime același lucru pe care l'a făcut Isus fiiul lui Dumnezeu, care a adus pacea pe pământ. De aceea a zis el: *„Fericiți sunt făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema“...*

•

In vechea Grecie trăia un om înțelept, un filosof, care nu-și avea casa sa, ci umbla dela casă la casă, adăpostindu-se pe la străini, cu deosebire pe la aceia, despre cari auzea, că trăesc în neînțelegere. Se ducea acolo unde știa, că frații sunt desbinați, prietenii sunt îndușmăniți, bărbatul trăește rău cu muerea. Se ducea și asculta tânguirea fiecăruia între patru ochi, apoi începea se capaciteze pe fiecare separat, ca să se împace.

— „Trebue se te împaci, — zicea el, — fie că te-ai vătămat tu singur, ori ți-a făcut altul vătămarea, pentrucă rana nu poate se fie lăsată se sângereze mai departe și să te doară, ci trebue legată. Când ți se rupe o haină scumpă, sigur că nu o arunci numai decât, ci vei căuta se-i pui petec și să o cârpești. Așa trebue reparată, cârpită, provăzută cu petece și o prietenie stricată. Și lucrul trebue făcut cu grăbire, ca rana să nu coacă și să nu se înveninează. Căci precum muștele să adună totdeuna și se pun pe rană, murdărindu-o, tot așa și la orice ceartă se află oameni destui, cari vin cu necurățenii și le aruncă peste rana deschisă. Nu întârzia deci, dute grabnic și te împacă...“ Așa vorbea filosoful către cel vătămat.

— „Cum? Eu să merg și se mă împac, — răspundea acesta mirat, — eu se întind mâna și se ofer pacea, când eu sunt cel vătămat?“

— „Tocmai tu, — îi spunea filosoful cu liniște, — tocmai tu. Cel ce te-a vătămat, poatecă se rușinează. El va crede, că îi respingi mâna ce ți-o va întinde spre împăcare. Tu ai însă situație ușoară. Tu nu trebue să te rogi de ertare, tu nu trebue se te rușinezi când mergi la el și îi întinzi frățește mâna pentru a-i spune: „Multe se întâmplă în lume. Noi prea ne-am fost înfierbântat. Se facem pace, și ce a fost, se fie uitat“.

Omul de regulă se învoia și atunci se ducea filosoful la celalalt, pentru a-l liniști și pe acesta. Ii vorbea astfel:

— „Când arde undeva, nu are nime vreme să cerceteze, cine poartă vina pentru incendiu, ci focul trebue stâns, ca se nu se lățască. Vezi, și prietinia ta cu cutare e acuma în flacări. Vino cu mine să stângem focul, vino și te împacă“.

— „M'ași duce bucuros, — suna răspunsul, — căci mărturisesc, că mă apasă greu conștiința. Prea m'am fost înfierbântat. Am rostit vorbe prea aspre. Mă tem însă, că celalalt îmi va întoarce spatele și va râde de mine“.

— „De aceasta să nu te temi, — îl asigura filosoful. Una ca aceasta nu se va întâmpla. Acela pe care tu l'ai vătămat, vrea însuși să se împace cu tine. Uite, că și vine la tine!..“

Și dușmanii se împăcau. Multe astfel de certe au fost aplanate din partea filosofului. Pretutindenea se bucurau oamenii când îl vedeau și îl primeau ca pe un oaspe trimis de Dumnezeu. Și dacă și în viața noastră am întâlni astfel de oameni, cari cu mână blândă se vindece durerile, se delăture lipsurile, cu cât mai ușoară ne-ar fi viața! Dar nu-i avem! Avem destui de aceia, cari se ostenesc se samene și provoace dușmănie, cari duc gunoiul, murdăria și supărarea dintr'o casă într'altă, dar de aceia, cari se aducă pacea între oameni, nu vedem nici unde. De aceea, fericiți, de osută de ori fericiți sunt făcătorii de pace, aceia, cari aduc pacea, pentrucă ei sunt întru adevăr fiii lui Dumnezeu între fiii răutății și ai dușmăniei!

*

O faptă și mai mare și mult mai sfântă săvârșesc aceia, cari duc spiritul păcii în raporturile, nu ale oamenilor singuratici, ci ale popoarelor întregi.

Decedatul metropolit Platon din Kiew, un om cu inimă de aur și cu suflet cu adevărat creștinesc, a oficiat odată, aflânduse în Petersburg, în catedrala lui Isac. In cursul sfintei ceremonii a întrat în biserică un Englez călător, și auzind că servește metropolitul, s'a rugat se i se permită a se apropia de metropolitul celebrant, pentruca se poată vedea bine ceremonia. La finea liturgiei Englezul a rugat pe metropolitul prin un tălmaciu, să-i dee binecuvântare arhierească, iar metropolitul

---

FOIȘOARĂ.

Un document în causa unei mănăstiri.

Papa Clemente al VI-lea în anul 1344 invită pe episcopul din Nitra să iee sub administrațiunea sa mănăstirea grecească a Sfântului Dimitrie din diecesa Calocei, de oarece egumenul acestei mănăstiri a murit de zece ani, și patriarhul din Constantinopol nu a numit alt egumen în locul lui.

„Clemente episcopul (papa) etc. lui Vitu, venerabilului frate episcop din Nitra, administratorului în cele spirituale și timpurale a mănăstirii Grecilor a Sfântului Dimitrie în diecesa Calocei, îi poftește salute! Oficiul primitei servituți, cu care suntem îndatorați a dispune despre cele divine a tuturor bisericilor și mănăstirilor din lume, neîncetat îndeamnă mintea noastră, că în privința statului acelora (biserici și mănăstiri) cu folos să se ocârmuiască, să ne silim cu toate îndemnările noastre, și că acele, cari tare sunt dărâmate, prin îngrijirea gubernatorului nostru, de folos, să se reformeze, în grabă să aducem o vindecare de lipsă. Căci mai deunăzi a venit la știrea apostolatului nostru, că în marginile regatului Ungariei, lângă sișmaticii regatului Rasiei, către Grecia în diecesa Calocei, atare mănăstire numită a Sfântului Dimitrie, în care dela începutul fundării aceleia, Grecii, Ungurii și Sclavii (Slavi) au trebuit a servi, și fiecare din aceste națiuni acolo au avut mansiuni (locuințe, sate) deosebite și ordinate, și acolo se punea egumen grec prin patriarhul Grecilor, care egumen nu a fost supus atărui prelat în regatul Ungariei, ci numai zisului patriarh, și că înmormântându-se cel din urmă egumen grec al numitei mănăstiri, de atunci numitul patriarh nu a pus egumen în mănăstirea zisă, nici în egumenia acelei mănăstiri atare prelat pe sine nu s'a întrodus și astfel zisa mănăstire de zece ani ori cam de atâta timp a fost vacantă și acum e vacantă, și bunurile ei le-a risipit și le-a ocupat puterea laică (mireană) și cultul divin în acea mănăstire, totuși după ritul Grecilor, nu puțin s'a micșorat. Pentru aceasta noi (papa) dorind, ca zisa mănăstire să se reformeze prin persoane catolice și credincioase, și bunurile ei a le recuprinde și a le scoate din mânile laicilor și considerând, că tu (episcopul Nitrei) acea mănăstire și în cele spirituale și timpurale o vei putea readuce la o stare salutară, și pe lângă aceasta ne purtăm de zelul credincioșiei și circumspecțiunii tale, avem încredere specială în Domnul, că acea mănăstire cu toți membrii, cu biserici și cu locurile sieși supuse și cu celelalte bunuri, drepturi, jurisdicțiuni și cu apertinențiii, așa precum acele le-au ținut egumenii, cari în timpul zis au stat în fruntea mănăstirii, acum în cele spirituale și timpurale cu autoritatea apostolică le încredem frăției tale, grija și administrațiunea deplină, generală și liberă a mănăstirii, a membrilor, bisericilor și tuturor locurilor, a jurisdicțiunilor și drepturilor în acele spirituale și timpurale prin tine, ori prin altul sau prin alții până ce trăești, așa cum s'au ținut de egumenii ziși mai nainte, noi (papa) prin cuprinsul literilor de față ți-le încredințăm, așa asemenea, ca să ordinezi și dispuni de fructele și de venitele acelei mănăstiri, precum vei cunoaște a fi cu cale foloaselor tale și acelor ale mănăstirii, și precum egumenii numiți s'au îndatinat și au trebuit să dispună și ordoneze, iar înstrăinarea bunurilor imobile ale mănăstirii, a membrilor, bisericilor și a locurilor zise, așa a instrumentelor și ornamentelor de lipsă, și a celor pentru cultul divin, ție de tot îți este oprită.

Voim totuș, ca tu numita mănăstire să o reformezi cu monahi negri, catolici latini, mărturisitori de ordinul Sfântului Benedict și în acea mănăstire să pui și să ții un număr hotărât din acei monahi, după venitele puterilor acelei mănăstiri și pentru acel număr, însărcinăm conștiința ta, ca acolo să se celebreze oficiul divin și serviciul perpetuu foarte rigoros să se aplice, pe ei (monahii) să-i ții cu cele de lipsă cuviincios și neîncetat din bunurile acelei mănăstiri, și că acei monahi după moartea ta și acelor din urmă ai lor, în veci persoană acomodată din acel ordin al Sfântului Benedict, în înțelesul instituțiunilor canonice să aleagă de egumenul mănăstirii, prin ordinarul (episcopul) locului să se întărească, neaflându-se ori cari constituțiuni apostolice și statute și datine, cari ar fi contrare mănăstirii și ordinului prezișilor (monahi Benedictini), cu jurământ, cu confirmațiune apostolică, sau cu atare altă tărie să se întărească. Tu așadar grija și administrațiunea așa să o porți cu grabă, cu credință și cu prudență, și în privința recâștigării și apărării bunurilor și drepturilor acelei mănăstiri cu băgare de seamă se porți grije de dorința spusă, ca dela dătătorul îndărăt al tuturor bunurilor să meriți de a câștiga premiul vecinic al dăruirii, și noi fidelitatea și devoțiunea ta prin efectul operii tale să o putem comanda Domnului cu laude vrednice.

Datu-s'a în Villa-nova din diecesa Avinio 15 Kalende a le lui Aprilie (17 Aprilie) în al doilea an (1344) al domnirii noastre“.

Note. 1. Acest document se află în text latinesc, din care l-am tradus, în „Documente privitoare la istoria Românilor“, culese de Eudoxiu de Hurmuzachi, puse în ordine de Nicolae Densușianu și publicate de Academia Română la pg. 688.

2. Avinio italienește, Avignon în

l'a binecuvântat, spunândui următoarele:

„Noi şi dta suntem oameni din ţări deosebite, şi de credinţă deosebită. Vorbim limbi diferite, dar credinţa mea e tare, că toţi aceşti păreţi despărţitori, pe cari i-am ridicat noi oamenii între noi, nu ajung până la Dumnezeu, şi că Dumnezeu dela înălţimile sale din ceriu, priveşte cu iubire egală la toţi oamenii, la toate popoarele, la toate ţările. In numele acestui Dumnezeu, care e Dumnezeul *iubirei*, te binecuvânt streine. . .“

Ce vorbe de aur! Diversitatea de ţară, deosebirea de piele, limbă, obiceiuri, — toate acestea sunt păreţi despărţitori, pe cari i-am ridicat noi între noi, dar nu s'au ridicat încă până la ceriu. De altă parte iarăşi, cât de tare sunt păreţii aceştia înrădăcinaţi în pământ, şi cum despart ei popor de popor. Francezul urăşte pe German, Englezul se teme de Rus, Rusul nu iubeşte nici pe Englez nici pe German. Toţi sunt oameni, fii ai părintelui ceresc, ar trebui deci se trăiască ca fraţii, dar trăesc ca duşmani. Pacea să se aducă deci între oameni, rugăciuni se rostim pentru pacea a toată lumea, şi de mic se înveţe omul a şti, că noi toţi suntem *fraţi!*

Ivan cel groaznic zicea aşa, arătându-şi degetele: „Acesta e fiul meu Feodor, aceasta e muerea lui, Irina, nora mea, şi acesta e fratele ei Boris. Oricare deget mi-l'aşi tăia, trebue să mă doară. Şi dintre ei, pe oricare l'aşi supăra, va trebui să-mi pară rău.“

Tot aşa am putea se numărăm pe degete şi popoarele diferite. Acesta e Rusul, acesta Chinezul, acesta e Englezul, apoi Turcul, Indianul, Germanul, Evreul, etc. Oricare deget vine tăiat, tăerea provoacă durere. Oricare copil vine supărat, pe mamă trebue să o doară în măsură egală. Oricare popor sufere deci, părintele comun al tuturora ştie şi grijeşte de el.

Păreţii despărţitori dintre oameni, pe cari i-a ridicat răutatea noastră, se fie deci derimaţi. Oamenii din toate ţările, toate popoarele se fie aduse mai aproape unele de altele, ca se formeze o singură familie, — şi aceasta e opera cea mare, munca cea sfântă, care aşteaptă după făcătorii de pace, ca se o sevârşească. De aceea, întipăriţi în mintea şi inima tuturor, că toate popoarele formează o familie a lui Dumnezeu, şi că a supăra pe străin, e tot atâta cât a vătăma pe fratele tău, ori pe tatăl cel comun. Şi mai ales copiilor să le întipăriţi acestea în inimă, pentruca se aducă în lume sentimente noi şi idei noi noua generaţiune. Invăţaţi copiii se-şi iubească patria, dar nu vorbiţi cu ei nici odată despre ura faţă de duşman. Cristos, fiul lui Dumnezeu, a oprit cu un cuvânt viforul pe mare. Aşa puteţi se opriţi şi voi cu un cuvânt al iubirei orice duşmănie dintre oameni. Aduceţi pace între oameni, fiţi făcători de pace pe pământ, căci: *Fericiţi sunt făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu să vor chema!*

Francia, de-a stânga râului Rhone. Papa Clemente al V-lea, † 1314, şi-a mutat reşedinţa din Roma la Avignon, şi papii au locuit aici dela anul 1305 până la 1517, începutul reformaţiunii. Papa Clemente al VI-lea (1342—1352) din Avignon a trimis documentul arătat.

3. Calocia (Kalocsa) oraş vechiu în comitatul Pesta între Dunăre şi Tisa, cam aproape de Dunăre. Sfântul Stefan la 1000 d. c. a fundat episcopat în Calocia, iar Bela al II-lea la 1135 l-a ridicat la arhiepiscopie. Verosimil la 1344 când a scris papa, scaunul arhiepiscopului din Calocia era vacant, căci numai din acest motiv s'a putut adresa către episcopul din Nitra, departe de mănăstire.

4. Mănăstirea numită Sfântul Dimitrie a trebuit să fie jos între Dunăre şi Tisa, aproape de hotarul Serviei.

5. Rasia în text, Rascia după istorie, o parte din Servia şi uneori Tervia. La Italiani „sci“ să răspunde „si“, de aci din Rascia a rămas Rasia cum la noi din fascia s'a făcut faşia.

6. Iată mănăstire orientală înainte de venirea Sârbilor în Banat şi în Ungaria, dar n'am putut afla, că esistă oare şi azi — la catolici, căci acestia au ocupat-o.

Sibiiu, 1908.

Dr. At. Marienescu.

Originea, vechimea şi desvoltarea bisericii creştine la Români, până în veacul al XVI-lea.

Prelegeri din istoria bisericii româneşti, de prof. *N. Dobrescu.*

Rezum. de *Gh. Tulbure.*

IV.

După ce am constatat în ce formă s'a plămădit şi s'a desvoltat creştinismul la poporul românesc, după ce am arătat *originea* şi *vechimea* lui, să cercetăm acum mai departe cam ce fel de *organizaţiune* putea să aibă biserica creştină la Români, în vremurile de care ne ocupăm.

Mărturii istorice directe, privitoare la felul de organizare al bisericii româneşti, nu avem.

Din cele de mai nainte însă, din modul lent, în care s'a infiltrat creştinismul şi din durata de timp, (sec. II-VII) în care s'a desvoltat, rezultă în mod indirect, că biserica creştină românească trebuia să aibă, încă de pe acum, oarecare organizaţiune. Organizaţiunea aceasta a fost, fireşte, într'un stadiu primitiv. Putem spune însă, că străbunii nostri încă înainte de veacul al VII-lea îşi aveau deja bisericile lor creştine, îşi aveau *preoţii* lor, cari se rugau într'o *limbă latină vulgară*, ca limbă a cultului, cari botezau, cununau şi îngropau în cimitire, cari ţineau sărbători şi îndeplineau eventual şi alte trebuinţe religioase ale credincioşilor lor.

După veacul al VII-lea organizaţia aceasta a fost apoi schimbată şi amplificată, iar limba latină vulgară a fost scoasă din cultul bisericii româneşti, printr'un alt popor slav care s'aşează la Dunăre: *poporul bulgar*.

Coboritori din aceleaşi stepe aziatice, Bulgarii prin veacul al V-lea se apropiaseră de râul Volga, de unde în tovărăşie cu Avarii vin înspre Dunăre şi se aşază în sudul Basarabiei (Bugeac) de azi. De aici sub căpetenia lor *Kubrat*, năvălesc şi pradează în mai multe rânduri imperiul roman de răsărit. Sub conducerea fiilor lui Kubrat însă Bulgarii se despart în mai multe cete şi se reslăţesc în toată lumea. Una din hoardele acestea, cârmuită de *Asparuch*, ajunge în preajma Dunării şi se statorniceşte aici. Atacă imperiul bizantin şi biruesc armatele lui Constantin Pogonatul, iar pe la 679 trec Dunărea şi se aşează în *Moesia*. Aici găsesc pe Slavii veniţi încă de prin veacul al VI lea, cari erau în parte mare încreştinaţi şi în general se aflau pe o treaptă de cultură superioară Bulgarilor.

Contactul cu Slavii are de rezultat amalgamizarea Bulgarilor şi naşterea unui *nou popor*, care păstrează calităţile sufleteşti ale Slavilor, însă numele Bulgarilor asimilaţi. Aceştia sunt strămoşii Bulgarilor de astăzi.

Prin formaţiunea noului popor bulgar raporturile etnice şi politice dela Dunăre iau o altă înfăţişare. Intemeerea ţaratului bulgar, încă păgân, la ţărmul sudic al Dunării, aduce cu sine ruperea legăturilor vechi dintre imperiul roman de răsărit şi poporaţiunea Daciei. In scurtă vreme Bulgarii se estind, prin cuceriri răsboinice, până în Balcani şi ocupă teren chiar şi la nordul Dunării.

Neputându-le opune rezistenţă, împăratul bizantin se mulţămeşte a-i primi ca *aliaţi*, păstrându-şi un fel de supremaţie nominală asupra lor. Mai târziu, după ce Carol cel mare înfrânge pe Avarii din Panonia, Bulgarii îşi întind stăpânirea până în părţile Tisei, deci peste întreg teritorul ocupat de strămoşii nostri.

Stăpânirea aceasta a Bulgarilor a lăsat urme adânci, cum vom vedea, atât în *organizaţia* noastră *bisericească*, cât şi în cea *politică*.

Să cercetăm mai întâi influinţa bulgară în cele religioase.

Bulgarii la început, deşi dau peste Slavii jumătate creştini, totuşi nu se apropie de religiunea creştină. Dimpotrivă, în urma persecuţiunilor şi jăfuirilor lor, încetează chiar şi episcopiile creştine amintite dela Dunăre. Pela începutul veacului al IX-lea însă aceste episcopii se reînfiinţează de nou şi influinţa creştină începe a se estinde şi asupra Bulgarilor, cari erau acum din toate părţile încunjuraţi de popoare creştine.

Influinţa creştină mai venea apoi şi din partea unor *prizonieri*, aduşi de Bulgari din imperiul bizantin, între cari se aflau şi trei episcopi creştini. Creştinismul începe astfel a prinde rădăcini şi între Bulgari.

In scurt timp, căpetenia lor *Boris*, un om cu înalte vederi politice, convins, că imperiul bulgar, încunjurat din toate părţile de state creştine, nu se va mai putea susţinea ca stat păgân, *pela a. 864 d. Cr.* primeşte, împreună cu întreg poporul său, învăţătura creştină, sub forma grecească-bizantină. E greşită deci teoria, că sf. Ciril şi Metodiu au fost apostolii încreştinării Bulgarilor. Nu, Bulgarii, din motive politice foarte raţionale au fost încreştinaţi mai mult *cu forţa*, la ordinul principelui Boris, care însuşi se botează, când încheie pacea cu împăratul bizantin Mihail al doilea, primind numele naşului său. Increştinarea Bulgarilor purcede aşadar din izvor bizantin.

Boris visa acum la întinderea şi înălţarea imperiului său bulgar încreştinat. Văzând, că împăraţii din apus se încoronează de papa din Roma, iar cei din răsărit de către patriarhul din Constantinopol, i s'a deşteptat dorinţa să-şi aşeze şi pe sama sa un patriarh şi astfel s'a îndreptat la Bysanţ, cerându-i un patriarh al Bulgarilor. După ce Byzanţul îi refuză cererea, Boris se întoarce spre papa din Roma, care-i promite patriarh. Pertractările şi condiţiunile zăbovesc însă afacerea, până când principele bulgar îşi pierde răbdarea şi iarăşi se îndreaptă cu rugămintea la Constantinopol. In sinodul dela 869 d. Cr. se discută şi chestiunea bisericii bulgare şi după controverse înverşunate să dă spre decidere unui arbitriu, compus din mai mulţi episcopi. Arbitriul hotăreşte, ca *Bulgarii să atârne în cele bisericeşti de patriarhia din Constantinopol.*

Bulgarii se mulţămesc cu hotărârea şi întrerup ori ce legătură cu Roma, care sub durata pertractărilor trimisese şi preoţi latini în Bulgaria. Pela a. 870 se face — cum zice o cronică rusească — trecerea Bulgarilor „dela latinie la pravoslavie“ (ortodoxie), ceeace înseamnă ruperea cu Roma şi alipirea la Constantinopol a bisericii bulgare.*)

Urmarea cea dintâi a supunerii bisericii bulgare patriarchiei din Byzanţ a fost încercarea de a întroduce în biserica Bulgarilor limba *grecească*, ca limbă liturgică. Bulgarii îşi aveau însă limba slavă în biserică, pentru care doi fraţi, *Ciril şi Metodiu* din Tesalonic, au alcătuit şi un alfabet separat şi au transcris cărţile bisericeşti de pe greceşte pe slavoneşte, creând astfel aşa numita *limbă veche slavă*. Deşi preoţii latini i-au perzecutat şi i-au pârât la papa, că întroduc o nouă limbă în biserică, stricând trilinguismul, totuşi papa, ca să-i atragă, numeşte pe Metodiu episcop al Sirmiului. După moartea lui Ciril şi Metodiu, ucenicii lor sunt persecutaţi de latini şi mai aprig. Principele bulgar aude şi-i cheamă la sine. In scurt timp pe unul dintrânşii îl numeşte „Arhiepiscop al Bulgarilor“, căruia îi urmează, în această demnitate, un anumit *Clemente*, alcătuitoriul alfabetului *cirilic*. Acesta este alfabetul, care stăpâneşte în biserica bulgară şi care a trecut şi în biserica noastră, sub numirea de cirilic s'au glagolitic, stăpânindu-ne scrierea din veacul al XII-lea până într'al XIX-lea.

Bulgarii, prin urmare, nu primesc în biserica lor limba grecească, ci din potrivă îşi susţin limba lor slavonă şi caută să o răspândească şi în bisericile altor popoare. Aici începe influinţa slavă-bulgară asupra bisericii stăbunilor nostri, invecinaţi cu Bulgarii. Influenţa bulgară a fost atât de puternică, încât străbunii nostri vrând-nevrând *au întrodus în bisericile lor limba liturgică slavonă*. Drept mărturie istorică despre faptul acesta avem tradiţiunea din o cronică veche, care spune, că „ţarul Bulgarilor a curăţit Bulgaria de erezii şi a trecut şi în *Valachia* spre a curăţi şi pe Vlahi de *eresul roman*“. Cuvintele acestei tradiţii deoparte confirmă adevărul, că limba rituală a străbunilor nostrii era cea latină vulgară şi de altă parte, că ţarul bulgar *i-a silit* să se lapede de aceasta şi să cetească în biserici în limba slovană.

Aceasta a fost *modalitatea* întroducerii limbii slavone în biserica românească. Ea nu s'a întrodus deci pe cale pacinică, nu a fost adoptată, ci impusă *cu forţa* de un popor despotic şi cerbicos. Iar faptul acesta s'a săvârşit prin veacul al X-lea, când biserica bulgară era deja organizată, avea metropolit şi vlădici, deci avea şi puterea de a face propagandă slavonă.

Incepând cu veacul al X lea, prin urmare, strămoşii nostri nu mai înţelegeau limba, în care se rugau preoţii lor, în biserica lor.

Odată întrodusă în biserica noastră, limba slavă lasă urme adânci, cari se văd până în zilele noastre. Terminologia noastră bisericească se umple de cuvinte slave. Acestea însă nu se refer la noţiunile primordiale şi fundamentale ale creştinismului, — cari am văzut, că sunt toate de origine romană mult mai veche, — ci se refer mai ales la *formele de organizare esternă bisericească*.

Astfel sunt d. p. cuvintele: *Vlădică, duhovnic, mirean, raiu, iad, cosciug, strană, stareţ, tămâie, mucenic, moarte, spovedanie, sobor, prohod, propovedanie*, ş. a.

Influenţa aceasta, de fapt puternică, a servit ca sprijin teoriei celei false şi aberate a unor scriitori slavi, după care strămoşii nostri ar fi primit creştinismul dela Bulgari.

Noi am arătat însă, că creştinismul nostru este de origine mult mai veche decât al Bulgarilor şi că *n'a fost trebuinţă* să i aşteptăm pe ei, ca să ne desbrace de păgânism şi să ne aducă mântuirea sufletească!

---

*) Mulţi sunt de părerea, că dacă Bulgarii se supuneau bisericeşte episcopului din Roma, atât în biserica lor cât şi în a străbunilor nostri s'ar fi păstrat limba latină, iar sub ocrotirea autorităţii şi puterii papale alta ar fi fost soartea şi rolul cultural şi politic al poporului nostru, în veacul de mijloc.

Răspuns la scrisoarea din Brad.

Cebea, 9 Sept. n.

Onorată Redacţiune! In nr. 93 al „Tel. Rom.“ comunică un corespondent din Brad o scrisoare, în care să cuprind unele neesactităţi cu privire la şcoala din *Caraciu*, în legătură cu persoana mea, la cari spre constatarea adevărului am de observat următoarele.

Comunele Cebea, Caraciu şi Rişca au înfiinţat o şcoală comună în Cebea, încă prin anii 1854-56, care s'a şi susţinut în comun până în anii 1890, când comisiunea administrativă a dispus, ca Rişca să aparţină la comuna Baia-de-Criş.

Până în anul trecut 1907 şcoala din Caraciu a aparţinut la Cebea, iar în 1907 comisiunea adm. sub nr. 1946/907 desfiinţează comuniunea şcolară între Cebea şi Caraciu, pe motivul, că depărtarea între comune e prea mare şi că edificiul şcolar nu e destul de spaţios pentru elevii celor două comune.

Tot sub acel număr a cerut comisiunea adm. şi dela Cebea lărgirea edificiului şcolar şi altele.

Representaţiunea comunală a apelat decisiunea comis. adm. şi a cerut în şedinţa sa din 13 Iulie 1907 cu toată energia susţinerea comuniunei şcolare cu Cebea şi pe mai departe.

Ministrul de culte respinge însă recursul representanţei comunale, şi prin hârtia sa nr. 100.213/907 decretează înfiinţarea şcoalei comunale din Caraciu.

Representanţa comunală, având în vedere numărul cel mic al copiilor obligaţi la şcoala de toate zilele, cari abia sunt 15-20, apoi nr. familiilor de 55—60, precum şi sărăcia poporului, pe care îl apasă şi acum aproape 80—90% dare comunală, în şedinţa sa din 21 Oct. 1907 nu primeşte înfiinţarea şcoalei comunale, ci hotăreşte să lase se facă şcoală statul pe spesele lui, fără concursul comunei, dacă statul cu orice preţ voeşte şcoală.

Această decisiune a representanţei comunale nu a fost respectată de comisiunea adm., iar statul nu s'a grăbit să facă şcoală şi aşa comisiunea adm. prin hârtia sa nr. 6272/907 obligă comuna a face şcoală.

Văzând representanţa, că orice încercare e zadarnică, — cu destulă durere a esmis o deputaţiune la inspectorat, să-l roage, ca să nu stăruiască pe lângă înfiinţarea şcoalei, căci poporul e sărac şi nu poate suporta spesele ce s'ar impune, ci să-i lase şi pe mai departe la Cebea, ori dacă aceasta va fi imposibil, să i adfilieze la oricare comună învecinată.

Inspectorul a stăruit şi de astădată pe lângă înfiinţarea şcoalei şi numai în ultimul moment, în 24 August a. c. sub nr. 3302/908 ordinează, că până la satisfacerea ord. ministerial, copiii din Caraciu să se înscrie la Baia-de-Criş.

Acestea sunt stadiile prin cari a trecut afacerea şcoalei din Caraciu.

La timp voi reveni mai pe larg asupra acestei chestiuni, iar deocamdată spre orientarea publicului cetitor şi spre constatarea adevărului ţin a fi destul atâta.

Preotul *I. Indreiu.*

NOUTĂŢI.

Maiestatea Sa a plecat la manevrele cele mari din jurul Vesprimului eri, Marţi, la ora unu şi jumătate, cu tren separat de curte şi la orele patru şi jumătate a sosit în Vesprim. I-s'a făcut primire frumoasă. La reşedinţa episcopului romano-catolic, unde-şi are locuinţa, Maiestatea Sa a fost primit de episcopul Hornig şi de preoţimea catolică.

*

Iubileul monarhului. In 4 Octomvrie n. ziua onomastică a Maiestăţii Sale, toţi primarii din Austria de jos se vor afla în Viena, pentru aşi depune omagiile la poalele tronului, din incidentul împlinirei celor 60 de ani de domnie a Maiestăţii Sale. Vorbirea festivă o va rosti Dr. Carol Lueger, primariul Vienei.

*

Congresul sârbesc s'a întrunit eri, Marţi, în Carloveţ. Comisarul regesc, ministrul de justiţie *Günther*, a cetit actul preaînalt prin care alegerea de patriarh, efectuită în 1 August n. nu a fost confirmată din partea Coroanei şi a dat congresului termin de trei zile, ca se pună la ordinea zilei efectuirea nouei alegeri. Probabil, că congresul va proceda mâne, Joi, la noua alegere de patriarh.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu. S'au înscris de membri pe viaţă ai acestei reuniuni doamna Veturia Stroia n. Ivan şi domnul Dr. Ioan Stroia, protopop în Sibiiu.

*

Universitatea din Budapesta. Anul şcolar la universitatea din Budapesta s'a deschis eri, Marţi, în 15 Septemvrie. S'a celebrat chemarea duhului sfânt, la oarele 10 dimineaţa, apoi noul rector, Dr. Székely István, şi-a rostit vorbirea de inaugurare. La universitate sunt înscrişi anul acesta 4000 de studenţi.

*

Conferenţa din Berlin. La conferenţa interparlamentară din Berlin vor lua parte şi deputaţii români Coriolan Brediceanu şi Dr. Stefan C. Pop, împreună cu deputatul sârb Dr. Mihail Polit. Din România asemenea vor lua parte vreo câţiva. Conferenţa se va deschide în 17 Septemvrie n. prin cancelarul Germaniei, principele Bülow.

*

Prezident de Curie. In locul decedatului prezident al curţii de cassaţie din Budapesta, *Adolf Oberschall*, e vorba se fie numit prezident ministrul de justiţie, *Dr. Günther Antal*. Se vorbeşte însă şi de fostul ministru de culte şi instrucţie publică *Wlassics*, acum prezident al judecătoriei administrative, al cărui loc l'ar ocupa apoi dl *Günther*.

*

Pentru agitaţie. Invăţătoriul confesional român Gavril Gerdan din Bihor a fost dat în judecată din partea inspectorului de şcoale, pe motivul, că a folosit în şcoală manuale oprite pentru cuprinsul lor agitatoric. Judecatoria a pedepsit pe bietul învăţător, — care s'a apărat cu aceea, că cărţile sunt aprobate şi recomandate de consistoriul său, — cu o amendă de 30 coroane.

*

Sfinţire de biserică în Boian. Luni, în 8/21 Sept. a. c. se va celebra actul sfinţirii bisericei gr. or. din Boian, oficiat de Preacuvioşia Sa dl Dr. *Miron E. Cristea* ca mandatar al I. P. S. Sale Arhiepiscopului. La festivitatea aceasta sunt poftiţi toţi Românii de bine. După sfinţire va fi masă comună în sala şcoalei din loc, cu preţ de participare 2 cor. Cei ce doresc să ia parte la prânzul acesta sunt rugaţi a se anunţa cu 2 zile înainte la dl *Iosif Crişan*, paroh în loc (u. p. Felső-Bajom). Invitări speciale nu se fac. *Comitetul parohial.*

*

Achitat. Ziaristul *Gregori* din Paris a descărcat revolverul în 4 Iunie, cu ocaziunea aşezării sicriului lui *Zola* în panteon, asupra vestitului Dreyfuss, care a primit o rană uşoară. Zilele trecute a stat atentatorul în faţa curţii cu juraţi din Paris, pentru aşi da seamă despre fapta săvârşită. După încheerea pertractării, la care a participat multă lume, juraţii întrebaţi dacă acusatul e vinovat, au dat răspuns negativ şi tribunalul *l'a achitat* pe Gregori.

*

Şi-a omorât nevasta. Un ţăran de frunte din o comună din jurul oraşului Szombathely a venit dela vânat acasă şi s'a pus să-şi curete puşca, încă încărcată. Manipulând cu ea fără multă băgare de seamă, puşca s'a descărcat, şi glonţul a întrat în pieptul soţiei sale, care se uita cum îşi curăţă bărbatul puşca. Biata femee a murit la moment.

*

† **Simeon Monda**, protopresbiter şi paroh gr.-or. român, după un morb scurt, dar greu, şi-a dat sufletul în mânile creatorului, Dumineca în 13 Septemvrie st. n. la 9 oare înainte de amiezi în anul al 59-lea al etăţii, al 24-lea al preoţiei şi în al 7 lea al văduviei. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au aşezat spre vecinică odihnă astăzi Marti, în 15 Septemvrie a. c. la 10 oare a. m. în cimiteriul bisericei gr.-or. din Borgo-Bistriţa. Fiei ţărâna uşoară şi amintirea în veci binecuvântată!

*

Preot ucigaş. In Roma tinerul preot *Adorni* a omorât pe neputinciosul preot *Constandini*, în etate de 79 ani, din motivul, că nu a voit săi dee bani. L'a lovit cu un ciocan în cap, şi bietul bătrân la moment a murit. Ucigaşul a fost arestat şi şi-a recunoscut îngrozitoarea faptă, spunând, că şi-a şi jefuit jertfa, furândui două ceasuri de aur şi două libele de depuneri, în valoare de două zeci de mii de lire.

*

La fondul episcopul Nicolau Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi au mai dăruit: Nicolau Băieşan, paroh în Bucium Isbita, 1 cor.; Demetriu Lăpădat, dir. şcolar în Sălişte, mamăsa Maria n. Răcuciu, soţia sa Paraschiva n. Cristiu şi copiii lor: Mărioara, Ionel, Chiţa şi Valerica, fiecare câte 20 bani; Demetriu Spornic, sodal mechanic 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, 10 bani.

*

Expoziţiile de poame şi de copii ale „Reuniunei române agricole sibiene“. Precum ni se comunică, fruntaşii comunei Avrig hotărâre au luat, ca expoziţia a 5 a de poame, struguri şi derivatele lor să se ţină la 18 Octomvrie n. c. în Avrig, ear fruntaşii din Poiana au stabilit terminul ţinerei expoziţiei a 3-a de copii pe 14/27 Octomvrie c.

*

Aviz. Fiindcă mai mulţi dintre învăţători s'au adresat pe la diferite librării după cartea *„Metodul fonomimic aplicat la învăţarea cetitului şi scrisului românesc“* de *Gh. B. Boieriu* şi *Gh. Codrea*, vestim pe calea aceasta pe toţi ceice se interesează de această nouă procedură metodică, că cartea fiind tipărită numai într'un număr restrâns de esemplare, nu e dată în comisiune nici unei librării; cei ce doresc să şi o procure, să se adreseze direct la autori în *Viştea de jos* (*Alsóvist*), comitatul *Făgăraş*, de unde, trimiţând înainte 2 cor. 10 fil., primesc cartea francată. *Autorii cărţii*

*

In acces nebunie. Femeia unui pompier din Vârşeţ într'un moment de alienaţie mentală şi-a împuns copilaşul de cinci ani cu cuţitul, şi văzând cum îi curge sângele, s'a spăriat şi s'a împuns şi pe sine, apoi a sărit din fereastră jos pe pardoseală şi a rămas moartă pe loc. Copilaşul a fost luat imediat în tratare medicală şi este speranţă că va rămânea în viaţă.

*

Colera în Rusia. Din Petersburg se telegrafează, că şi acolo s'au ivit mai multe cazuri de coleră, mai ales printre păturile mai de jos ale poporaţiuniii, printre muncitori. Primăria oraşului a luat toate măsurile necesare pentru împedecarea lăţirei acestei boale primejdioase, iar consiliul comunal a votat un credit mai mare pentru acoperirea cheltuelilor cari vor fi reclamate de măsurile de apărare. In două zile s'au îmbolnăvit de coleră cam 120 persoane, dintre cari 30 au murit.

*

Ciocnire de trenuri. In Budapesta s'a ciocnit trenul accelerat care venea dela Caşovia cu un tren ce manevra în gară. Şaşe persoane au fost grav rănite.

*

Teatru unguresc. Sară de sară teatrul unguresc e bine cercetat, ceeace dovedeşte, că societatea teatrală de acuma e bine compusă şi că publicul e mulţămit cu prestaţiunile singuraticilor actori, între cari se află şi puteri foarte bune. După două operete, date Sâmbătă şi Dumineca, a urmat Luni piesa din popor *„Dăscăliţa“* (A tanitonő) jucată foarte bine şi eri Marţi farsa *„Liliomfi“*, care asemenea a plăcut mult publicului.

*

Concert în Boian. Tinerimea cu carte din Boian şi jur învită la petrecerea de vară împreunată cu concert şi teatru ce se va aranja în 8/21 Septemvrie 1908, în pavilonul clădit anume în curtea dlui Pantelie Ivan, cu prilejul sfinţirei bisericii greco-orientale. Inceputul la orele 7 seara.

*

Mâncări cari ticnesc sunt de regulă mai folositoare corpului, ca cele cu gust greţos şi îndeosebi medicamentele. „Emulsiunea lui Scott“ este preste tot o formă gustoasă şi uşor mistuitoare de uleu din ficat de peşte, pe care chiar copiii o iau cu mare plăcere. Se găseşte în toate farmaciile.

ECONOMIE.

Exposiţia de vite a XVIII-a

ţinută Dumineca, la 6 Septemvrie n., în comuna Şura-mare.

In zorile zilei de Dumineca o ploaie deasă curgea pe Valea-Cibinului, încât ne cuprinsese o îngrijorare pe noi cei dela „Agricola“ cu privire la reuşita esposiţiei. După plecarea din Sibiiu, pe la orele 8 a. m., norii încep a se rări, iar ploaia începe a cădea mai măruntă. Când sosisem la locul destinat, norii să răriseră binişor şi razele pătrundeau tot cu mai multă tărie spre satul, aşezat în o frumoasă vale.

La orele 10 sosiau vitele din comună, cum şi cele din comunele învecinate, tot cu grămada. Preoţi şi învăţători, fruntaşii din comune se întâlniau şi grupe de grupe îşi mânau vitele în piaţa dinaintea bisericei româneşti, un loc aranjat după toate cerinţele. Către orele 10 şi jumătate sosiseră cele mai multe vite, iar comitetul din Sibiiu dimpreună cu poporul se adună în şcoala românească spre a discuta modalităţile de urmat.

Primire din partea Românilor nu s'a făcut, cu atât mai plăcut a fost atins însă comitetul, văzând întreagă representanţa comunală, compusă aproape esclusiv din Saşi, dimpreună cu protopretorul *Fabritius*, aşteptându-ne la podul ce conducea la locul esposiţiei. După salutările reciproce ne-am apucat de lucru dupăce am luat un mic dejun la preotul gr. or. Opriş.

Şedinţele juriului au fost conduse de vicepreşedintele *Chirca*, iar pe notarul l-a făcut secretarul reuniunii Victor Tordăşianu, raportul juriului s'a încredinţat directorului dela şcoala economică a consistorului gr. or. *A. Cosciuc.*

Procedându-se la apreciarea materialului espus, întreg juriul constătător din peste 40 membri inteligenţi, preoţime şi învăţătorime şi fruntaşi din loc, cum şi din împrejurime, fiecare membru şi-a făcut notiţele proprii. După terminarea inspecţiei a urmat şedinţa de judecată. Aici prin aprobarea majorităţii membrilor s'a compus lista premiaţilor cum urmează:

Grupa I. *Tauri*:

Nicolae Opriş nr. 208, Şura-mare, 12 cor., Ioan Mihu nr. 182, 10 coroane. Ioan Opriş nr. 218, 8 cor., ambii din Şura-mare.

Grupa II. *Vaci*:

Dumitru Marin nr. 172, 12 cor. Ioan Stancu nr. 348, 10 cor., ambii din Şura-mare. Simion Enciu nr. 576, Slimnic, 8 cor. Nicolae Dumitru nr. 3, Hamba 6 cor. Ilie Peria, Nicolae Dănilă, câte 6 cor. din Guşteriţa. Ioan Naiţa nr. 167, 6 cor. Ioan Ciupea nr. 139, 6 cor. Samoilă Bunea nr. 327, 5 cor., toţi din Şura-mare. Ana Cristiu nr. 156, Hamba. Dumitru Pescariu nr. 181, Ioan Opriş nr. 209, din Şura-m., fiecare câte 5 cor.

Grupa III. *Junince:*

Ioan Bunaciu, neorust nr. 292 10 cor. Nicolae Restanţă nr. 194 8 cor., ambii din Şura-mare. Nic. Banciu nr. 8, 6 cor., Bungard. Ilie Lungu, Guşteriţa, 6 cor. Simion Popa, Slimnic, 5 cor. Toma Dănilă, Şura-mică, 5 cor. Ioan Topolog, Hamba, 5 cor. Toader Restanţă nr. 195, Şura-mare 5 coroane. George Bucurenciu 4 cor., din Bungard.

Grupa IV. *Viţele:*

Ioan Mihu nr. 178, 8 cor. Ioan Restanţă nr. 148, 5 cor, Nicolae Niţu nr. 295, 5 cor., toţi din Şura-mare, George Popovici nr. 259, Şura-mică, 5 cor. Mafteiu Mihu nr. 173 şi Dumitru Băilă, ambi din Şura-mare şi ambi câte 4 cor.

Grupa V. *Oi*:

Toader Maşca, econ., Slimnic 5 cor.

La premiare s'a urmat modalitatea: Secretarul Tordăşianu cetia numărul premiilor şi condiţiile din prospect, iar viceprezidentul Chirca îşi espunea părerile sale, şi la aprobarea membrilor, soiul cutare se premia. Vacile statorite ca vrednice de premiat s'au scos afară din mulţime şi puse separat în un şir pe un loc ridicat s'au pronunţat gradaţia premiilor.

Premergând toate acestea, întreg juriul a asistat la actul sărbătoresc al împărţirii premiilor.

Viceprezidentul în o frumoasă şi bine accentuată cuvântare a spus scopul venirei noastre în acest sat emanând din scopul Reuniunii agricole din comitatul Sibiiu şi a cetit numele premiaţilor în ordinea stabilită.

Vorbirea a pornit dela citaţia ce o face cu privire la esprimarea unui fruntaş Sas cu ocasia unei esposiţii în Sibiiu, care a zis: „Invăţaţi şi voi Saşilor a cugeta şi cumpăni ca Românul şi veţi ajunge şi voi buni economi de vite!“ Un mare adevăr a spus şi atunci, când a zis că în vremile vechi în aceste locuri Românii erau, cari se ocupau cu creşterea şi prăsirea vitelor cum o şi spun ei, Saşii, în cântarea „Sibenbürgen Land des Segens, Land der Hirten und Karpathen!“ Iar acum am ajuns să fim noi în urmă şi să învăţăm dela Saşi. Da! Să învăţăm tot ce e bun. Vorbitorul laudă mult materialul espus, şi cu drept cuvânt, căci în privinţa aceasta exposiţia de faţă a întrecut pe toate câte le-am avut până acum.

Cu aceasta terminându-şi vorbirea viceprez. Reuniunii a urmat membrul din comitet Dr. Petru *Şpan*, care în un avântat discurs a arătat raportul dintre Români şi Saşi, cari în respectul cultural totdeauna au avut înrâurire binefăcătoare asupra Românilor conlocuitori. Aşa şi în casul de faţă la prăsirea şi cultura vitelor. A spus frumoase cuvinte de îndemn spre o convieţuire pacinică şi mod de traiu liniştit. A lăudat calităţile Saşilor: perseveranţa în muncă şi cruţare în cele câştigate, însuşiri cari Românului în mare parte îi lipsesc. El e mai uşuratic, mai nerăbdător; o împrejurare aceasta, care nu-l ajută la propăşire. „Să învăţăm fraţilor ţărani dela Saşi: truda, răbdarea şi cruţarea, căci bine ne va merge!“

A lăudat cultura germană, isvorul limpede şi dătător de viaţă şi civilisaţie a popoarelor. Discursul la sfârşit a fost acoperit de o droaie de urări „Trăiască!“ „Hoch!“

Indeplinindu-se formalităţile de predare a premiilor abia după patru ore p. m. ne-am dus să luăm prânzul. Provăzuţi bine cu de ale mâncării şi înveseliţi, întrarăm în şirul toastelor şi cântărilor. Cel dintâin toast l-a ţinut profesorul Dr. Petru Şpan pentru representantul oficios, dl prim-pretor Fabritius. Acesta i-a răspuns în o limbă românească pe alocurea neesceptionabilă. A urmat viceprezidentul Chirca pentru administraţia locală, căruia i a răspuns nemţeşte notarul Iosephi.

După acesta a urmat secretarul şi a tratat pe larg şi frumos despre esponenţi, spunând câte ceva din tainele urzirei acestei exposiţii, aranjate într'un an nu tocmai bogat în nutreţuri.

Romul Simu a toastat pentru ţărănime. Dr. Şpan pentru gospodine în formă şăgalnică, care a produs mult haz. Preotul Petrişor a vorbit pentru secretarul Tordăşianu în un lung şi frumos discurs. O seamă dintre cântăreţi ne-a delectat cu cântece cari de cari mai frumoase. Reîntorşi la Sibiiu am adus cu noi cele mai plăcute impresii despre hărnicia şi deşteptăciunea poporului nostru din Şura-mare, iar pentru Reuniune un câştig de aproape 20 membri noi.

Bravii Români din Şura-mare au avut 3 întruniri în anul de faţă, precum s'a exprimat vrednicul preot Opriş, ei nu s'ar înfrica nici de o exposiţie de copii, ce ar dori să se aranjeze acolo. Laudă preotului N. Opriş, laudă învăţătorului I. Opriş şi comitetului aranjator local pentru frumosul aranjament, laudă exponenţilor şi laudă şi fruntaşilor din comunele vecine.

Ego.

Teatru.

Mercuri: *Salome*, dramă şi *„A minister előszobájában“*, dramolet.

Joi: *Koldusdiák*, operetă.

Poşta redacţiei.

Dlui I. H. în C. s. Anonţurile se publică pe plată. E deci afacere comercială. Cumcă cele cuprinse în anonţuri, sunt cu adevărat aşa cum se spune în ele, ori nu, noi nu putem să ştim. Nu luăm nici o răspundere pentru ele. Nici în chestia cu aparatul de care ne întrebi, nu putem deci se avem nici o părere, pentrucă nu-l cunoaştem.

Dlui I. C. în Codlea. E o greşală de tipar la mijloc. Adresa se va îndrepta.

Dlui P. P. în C. Veţi primi, ori aţi primit deja, circulariu în chestia pretensiunilor bisericilor.

Răsuflarea Dtră se uşurează

de-a binele deja după luarea primei dose din Emulsiunea lui SCOTT şi această uşurare se va mări zilnic.

Aceasta e experienţa a mii de oameni în decursul celor 32 ani trecuţi.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Emulsiunea lui SCOTT

sporeşte în mod surprinzător puterile în general. Apetitul şi somnul se reîntorc şi mistuirea se regulează. 1 (270) 1—5

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 10036 Şcol. [269] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna **Pianul superior**, protopresbiteratul Sebeşului, se escrie concurs din oficiu, pe lângă emolumentele uzuate. Cererile de concurs sunt a se trimite oficiului protopresbiteral concernent până inclusive 15 Septemvrie v. a. c. Cuincuenalele se computà dela ziua întrărei în oficiu.

Sibiiu, din şedinţa cons. arh. ca senat şcolar, ţinută la 28 August v. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Ad Nr. pp. 840/908. [271] 1—3

Concurs repeţit.

In urma Veneratului ordin consistorial din 20 Maiu a. c. de sub Nr. 5901 Bis. prin aceasta se escrie concurs repeţit pentru ocuparea postului de paroh în parohia de classa a III-a **Vâlcăul ung.** aparţinătoare acestui tract protopresbiteral, cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, în terminul sus indicat subsemnatului oficiu, şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia, a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a fi cunoscut din partea alegătorilor.

Cluj, 26 August 1908.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresb.

Nr. 219/1908. [247] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească de clasa III **Vidra de jos**, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post se trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute în terminul cuvenit la subsemnatul oficiu şi să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Câmpeni, 4 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Câmpenilor.

Romul Furduiu
protopop.

Nr. 365/1908. [252] 3—3

Concurs.

Pe baza ordinului ven. Consistor din 10 Iunie a. c. Nr. 6650 Bis., pentru intregirea pàrohiei de clasa II **Cărpiniş**, în tractul protopresbiteral Abrud, se escrie nou concurs cu terminul de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi subştearnă cererile de concurs, instruite conform normelor din vigoare, în terminul arătat, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia, se vor prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Abrud, 1 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului în conţelegere cu comitetul parohial.

Petru Popovici
protopresbiter.

Nr. 803/1908. [266] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională gr.-or. română din **Şomărtin**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. salar solvibil în rate lunare anticipative, anume: 410 cor. dela stat, 190 cor. din repartiţie, cvartir în edificiul şcoalei şi lemnele necesare de foc.

Alesul învăţător va avea să propună religia, să ţină şcoală de repetiţie şi să cânte în Dumineci şi sărbători cu tinerimea şcolară cântările liturgice.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile instruite conform legilor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral şi să se prezinte în vreo Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Agnita, în 28 August v. 1908.

Oficiul protopresbiteral:

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 577/1908. [256] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa III **Răştoşnea-Poleţ** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. despre ajutorul dela stat.

Petenţii vor aşterne suplicele concursuali, instruite în sensul legilor în vigoare subscrisului în terminul deschis; iar concurenţii, în vre-o Duminecă ori sărbătoare, cu previa încunostinţare a oficiului protopresbiteral au a se prezenta la biserica din comuna Poleţi pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Murăş-Cueşd, 16 August, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin, în conţelegere eu comitetul parohial.

Galacteon Şagău
protopresb.

Nr. 708/908. [248] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal pe lângă neputinciosul paroh Ioan Pop, din **Beşinău**, tractul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ conform înaltei resoluţiuni consistoriale dto 8 Iuliu 1908 Nr. 7043 B.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale, iar urmând paroh, venitele fasionate în coala B. dinpreună cu întregirea dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiţi a aşterne cererile lor concursuale instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, având voie, după prealabila încunoştiinţare a protopopului, a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta respective a celebra şi predica.

Mercurea, 11 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.

Avr. S. Păcurariu
protopresb.

Nr. 764—1908 prot. [259] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învăţător la şcoala poporală gr.-or. română din **Marpod**, protopresbiteratul Agnita, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual de 600 cor. solvibil în rate lunare anticipative, anume: 400 coroane dela stat, iar 200 cor. din repartiţie şi din cassa bisericei.

b) Cuartir în natură sau relut de 20 cor.

c) Grădina prescrisă.

Alesul învăţător va avea să ţină în Dumineci şi sărbători — afară de vacanţele cele mari de vară — o strană alăturea cu cantorul, să instruieze şi să cânte cu tinerimea şcolară şi cu cea adultă cântările liturgice în biserică, pentru care serviciu primeşte o deosebită remuneraţie anuală de 20 cor.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise (atestat de botez şi despre studiile pregătitoare, absolutoriul pedagogic, diploma şi eventuale atestate de serviciu) subsemnatului oficiu şi să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Agnita, 18 Augăst 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or al Agnitei.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 160—1908. [263] 3—3

Concurs.

Se publică concurs cu termin de 15 zila dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru ocuparea următoarelor posturi de învăţători din tractul Cohalmului:

Paloş pentru două posturi de învăţători, fiecare post cu salar de 600 cor., cuartir şi lemne de foc, iar cu începerea anului şcolar 1909/10 cu salariile de câte 1000 cor. conform legii şcolare.

Quincuenalul prim se va solvi numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt în posturile de aici.

Dela concurenţi se cere să vorbească perfect şi limba maghiară, şi unul dintre dânşii să aibă cunoştinţe musicale ca să poată instrua şi conduce un cor cu mai multe voci. Concurenţii înainte de alegere să se presentare în biserică spre a-şi arăta desteritateu în cântări şi spre a-i cunoaşte poporul.

Valendorf pentru un post de învăţător cu salar anual de 600 cor. cuartir şi lemne de foc.

Dăişoara pentru al doilea post de învăţător cu salar anual de 600 coroane, lemne de foc şi cuartir plătit dela popor. Alesul învăţător va fi obligat a cânta împreună cu celalalt învăţător în strană în Dumineci şi sărbători.

Concurenţii se ştie bine şi limba maghiară în scris şi vorbire, şi ca aleşi să înveţe pe copii răspunsurile liturgice şi să le cânte cu ei în biserică în Dumineci şi sărbători.

Suplicile concursuale cu documentele prescrise prin legea şcolară să se trimită subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Cohalm, în 22 August 1908.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 628/1908. [264] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, în parohia de clasa I **Tresnea**, protopresbiteratul Unguraşului devenită vacantă prin abzicerea alesului paroh Laurenţiu Curea prin aceasta se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Roman.“

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, să-şi ainteze cererile înstruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia au a se prezenta în vre-o Duminecă sau Sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a celebra şi a cuvânta.

Fizeş-Sânpetru 23 Aug. 5 Sept. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or rom. al tractului Unguraş în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Pavel Roşca
protopresb.

Nr. 616/1908 [261] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele confesionale gr.-ort. române în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Târnava, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela datul de jos.

1. **Bobahalma**, cu salar de 600 cor. din repartiţie, şi relut de cuartir 20 cor.
2. **Laslăul-român**, cu salar de 600 cor. din cassa bisericei, cuartir în edificiul şcolar şi lemne de foc în natură 2 stânjini.

Cuincuenalele se computà la aceste posturi numai pentru anii serviţi după instituirea definitivă la aceste şcoale, deci anii serviţi la alte şcoale nu se consideră.

Invăţătorii aleşi primesc pe lângă altele îndatorirea să cânte cu elevi Dumineca şi în sărbători la liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi să-şi aştearnă cererile provăzute cu documentele prescrise subsemnatului oficiu (u. p. Küküllővár) în terminul deschis şi să se prezente în vre-o Duminecă sau sărbătoare în comună spre a-şi arăta aptitudinea în cântări.

Cetateadebaltă, 20 August 1908.

Oficiul protopresbiteral ort. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Se caută

o bună menageră

(vârsta între 25—30 ani) la un **domn** singur, care locueşte la moşia sa în **România. Condiţiuni favorabile**; iar pentru desluşiri a-se adresa la **administraţia** ziariului „**Telegraful Român**“, Sibiiu, Str. Măcelarilor 45.

(258) 3—5

Făina lactată

NESTLÉ

Este dovedită dupa o lungă experienţă cafoarte bună pentru copii **sănătoşi şi bolnavĭ** cât şi pentru **bolnavii de stomac.** Impedică şi înlătură **vărsăturile, diareea, catarul intestinelor** — Broşura. **»Ingrijirea Copiilor«** – se poate avea gratuit de la **NESTLÉ**, Viena I. Biberstrasse 11.

(214) 5—10

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 27—40

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 83—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Adam I., Constanţa pitorească .	2·—
Brediceanu, Doine şi cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III . .	4·—
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlahuţă, Din trecutul nostru . .	3·50

Cărţile pentru şcoalele poporale după catalog separat.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 97 Sibiiu, Sâmbătă 6/19 Septemvrie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Votul plural.

Sibiiu, 18 Septemvrie n.

Pentru fiecare idee nouă, pusă în circulație și discuție publică, se găsesc argumente destule și destul de puternice, cari pledează pentru acceptarea ei, dar se găsesc și de acelea, cari o combat cu toată tăria. La noi e idee nouă ideea pluralității, de aceea ar fi bine dacă s'ar vorbi și scrie mai mult despre ea, decum s'a făcut până acuma. Pentrucă în cele din urmă, va trebui se ne împrietinim cu ea. Știrile ultime primite din Budapesta ne spun, că proiectul de lege despre reformele electorale *a primit* deja prealabila aprobare preaînaltă și că în el e trecută și *pluralitatea*, votul plural.

Ce e votul plural? O deosebire făcută între om și om, între cetățean și cetățean. Deosebirea aceasta face apoi, ca unul se aibă mai multe voturi decât altul, prin urmare se esercieze mai mare influență asupra mersului afacerilor publice din țară decât altul, amăsurat etății sale, stării sale familiare, averii sale, ori culturei sale. S'a aflat adecă din partea celor ce au inventat pluralitatea, că omul de 24 ani nu e la fel cu omul de 50 de ani de esemplu, pentrucă acesta din urmă, trecut fiind prin școala vieții, are mai multă esperiență decât cel abia întrat în viața publică. Tot așa nu e omul neînsurat ca cel însurat, pentrucă aceste are mai multe griji, mai multe cheltueli și mai multe capete pe cari le reprezintă. Apoi omul cu avere iarăși nu poate se fie egal cu cel fără nici o avere, pentrucă acesta din urmă nu contribue cu nimica la susținerea statului. In urmă tot așa nu poate se fie pus omul prost dela sat într'o categorie cu omul cu cultură superioară, care a învățat mult, știe multe și din lumina minții sale se revarsă mult și asupra întregului popor din care face parte. Toți aceștia trebue deci recompensați în o formă oarecare, ca cetățeni ai statului de care se țin, și s'a inventat pe sama lor *pluralitatea* voturilor la alegerile parlamentare.

Contraargument e numai unul, dar puternic. In fața lui Dumnezeu oamenii sunt unii ca și alții, bogații și săracii, împărații și soldații, proștii și înțelepții. Deci nu se poate face deosebire între ei nici în stat, mai ales, că atunci când e vorba de apărarea statului, săracul și prostul își face datorința, stând în ploaia de gloanțe, poate mai bine decât cel bogat și cel cu cultură superioară.

In statele celelalte, în cari a fost la timpul seu vorba de votul plural, a învins argumentul din urmă și pluralitatea a fost respinsă. Numai în *Belgia* s'a întrodus votul plural, iarăși în scopul în care se intenționează a se introduce și la noi, adecă pentruca să se asigure rămânerea la conducere a partidului și până aci la putere.

Să vedem deci cum e votul plural în Belgia? Drept de alegere pentru cameră are fiecare Belgian trecut de25 de ani, fără nici o altă condiție. Nu se cere scris și cetit, nu se cere avere, numai atâta cere legea, ca să fie de sex masculin. Femeile deci nu au drept de alegere.

Cei trecuți de 35 de ani, dacă sunt însurați ori văduvi cu copii, și plătesc cel puțin 5 franci dare de stat la an, au *două* voturi. Tot două voturi au și aceia, cari au un venit anual de cel puțin 100 franci, apoi aceia, cari au moșie (casă ori pământ) în valoare de 2000 franci, ori o astfel de avere imobilă, care le aduce câte 48 franci venit anual.

Trei voturi au aceia, cari au absolvat vre-o școală medie, ori vre-o școală superioară, apoi funcționarii din anumite oficii, cari sunt înșirate în lege, și cei ce sunt pe deplin cualificați pentru a le putea ocupa.

Așa e votul plural în Belgia, singurul stat în care e întrodus. Dacă tot așa ar fi să se întroducă el și la noi, nu am avea nimica de zis. Pentrucă basele sunt drepte, și de aceia, cari plătesc anumită dare statului, am avea destui și noi, deci votul al doilea l'ar putea căpăta mulți și dintre ai nostri. Pentru votul al treilea asemenea am avea și noi oameni cu cualificația cerută, mulți puțini, câți sunt, dar i-am avea. La noi însă votul plural e vorba să se dee *celor ce știu ungurește,* și asta e ce face, să considerăm pluralitatea de nedreaptă. Pentrucă fiecare Maghiar va putea să câștige la noi două voturi, iar Românul rămâne cu un vot, cu toate că cel prim nici în avere, nici în cultură nu e superior acestuia din urmă, și nu contribue nici la susținerea statului cu nimica mai mult decât Românul, ba poate că nici cu atâta.

Numai faptul singur, că cineva e născut Maghiar, nu poate să formeze titlu de drept pentru câștigarea votului al doilea; și dacă totuși i se dă, nu i se dă un drept ce i-ar compete, ci un privilegiu, lipsit de baze morale și lipsit de basele dreptății. In casul acesta nu se dă drept *cualității*, ca să se ridice deasupra *cuantității*, cum zice *Blunschli*, ci se creiază în mod artificial o *cuantitate*, pentru a fi paralizată cu ea o altă *cuantitate*, poatecă și în privința *cualității* nu chiar inferioară. Iată de ce deci noi nu putem aproba pluralitatea, și de ce nu ne putem însufleți pentru ea.

Ne-am spus părerile acestea asupra votului plural, în mod principial, fără nici o alusiune la proiectele de lege, pe cari le va prezenta în curând dietei domnul ministru de interne, contele *Andrássy*, asupra cărora firește că ne vom putea pronunța numai după ce le vom cunoaște textul autentic, care însă am dori să fie mai bun și mai mulțămitor pentru noi, decum se spune că va fi.

Originea, vechimea și desvoltarea bisericii creștine la Români, până în veacul al XVI-lea.

Prelegeri din istoria bisericii românești, de prof. *N. Dobrescu.*

Rezum. de *Gh. Tulbure.*

V.

Să urmărim mai departe cum s'a desfășurat viața și organizațiunea bisericii românești sub înrâurirea ierarhiei bulgărești. După ce Bulgarii se împacă cu imperiul bizantin și recunosc supremația patriarhului din Constantinopol, li se acordă din partea acestuia un metropolit și zece episcopi. Mai târziu țarul bulgar înalță pe acest metropolit la rangul de patriarh, fapt, care din punct de vedere canonic se consideră ca nelegal și neiertat.

Prin veacul al X-lea însă imperiul Bulgarilor, întemeiat la a. 679, în urma mai multor lovituri bizantine, începe a slăbi. Bizantinii cuceresc partea sudostică a Bulgariei și atunci Bulgarii își strămută capitala imperiului dela Preslava la Silistra și de aci pe urmă la *Ohrida.* Pela sfârșitul veacului al X-lea patriarhia bulgară încă își avea reședința în Ohrida, noua capitală a țării.

Cu patriarhia de Ohrida a stat în legături ierarhice și biserica Românilor, cari după mărturisirile scriitorilor bizantini contimporani, acum apar pe arena istoriei. Anume, la a. 1018 împăratul bizantin Vasile II-lea, numit și Bulgarochtonul, pune capăt țaratului bulgăresc, dar recunoaște și pe mai departe existența și iurisdicțiunea arhiepiscopiei de Ohrida asupra Bulgarilor și asupra a 30 de episcopii. La sfârșitul acestui decret de recunoaștere, edat la 1019 d. Cr., se mai zice: „și să aibă iurisdicțiune și asupra *Vlahilor* din toată Bulgaria.*) Iurisdicțiunea aceasta asupra Românilor era însă mai mult indirectă și se exercita prin scaunele epitropești dela Silistra, Adrianopolis ș. a. mai apropiate. La aceste scaune se adresau Românii pentru sfințiri de preoți și alte trebuințe religioase, Dunărea nefiind niciodată zid despărțitor între popoare. Câtă vreme s'au susținut aceste legături ierarhice cu patriarchia de Ohrida, putem spune, că ortodoxismul la Români a prosperat și s'a întărit. Aceasta cu atât mai vârtos, cu cât între anii 1020 și 1186, după unii scriitori, ar fi existat chiar și o *episcopie vlahă*, atârnătoare de patriarhia

---

*) Adecă Vlahilor din Bulgaria veche, care se estindea și la nordul Dunării, până la Tisa. Cu chestiunea, cari Vlahi sunt a se înțelege aici, sau ocupat mulți (Iricsek, Geltzer, Onciul) și e până azi sub controversă.

FOIȘOARĂ.

Monumentul lui V. A. Urechiă.

Duminecă s'a făcut, la Predeal, solemnitatea pentru inaugurarea monumentului ridicat în amintirea lui *V. A. Urechiă*, marele naționalist român.

La oarele 2 s'a oficiat un serviciu divin, de către Arhimandritul *Dionisie*, parohul bisericei domnești din Sinaia și superiorul mănăstirei din Predeal, azistat de preoți și diaconi.

Au asistat familia Urechiă, numeroși invitați, consiliul comunal, membrii corpului didactic, membrii Ligei culturale Predeal, delegații Ateneului Român din București, ai „Sindicatului Ziariștilor“, societăței Macedo-Române, un delegat al Ligei din București și un număr mare de persoane din Valea Prahovei.

O companie de mici dorobanți au dat onorurile.

S'au depus coroane din partea „Sindicatului Ziariștilor“, societății Macedo-Române, familia Urechiă, Liga culturală din Predeal, etc.

După terminarea serviciului divin, au ținut cuvântări: Arhimandritul *Dionisie*, președintele comitetului de inițiativă; Ioan G. Babeș, din partea consiliului comunal; D. Răpeanu, din partea corpului didactic; Maniu, delegatul Ateneului din București; Gh. N. Compoteca, delegatul „Sindicatului ziariștilor“; și delegatul soc. Macedo-Române.

La urmă, dl Dr. Urechiă a mulțămit în numele familiei comitetului de inițiativă și tuturor acelora cari au participat la această solemnitate.

S'au primit telegrame de la văduva lui Urechiă, care fiind bolnavă, n'a putut participa; de la dl P. S. Aurelian, președintele Senatului; de la soc. „Carpații“; de la Episcopul Pimen; de la căpitanul H. Pănculescu, etc. etc.

Cuvântarea Arhimandritului *Dionisie* a fost următoarea:

„Domnilor! Sunt acum doi ani de când admiratori ai marelui patriot *V. A. Urechiă* s'au hotărât a ridica acest monument în amintirea neuitatului dascăl în ale neamului, pe care îl sărbătorim.

La toate popoarele din lume s'au păstrat și se păstrează cu sfințenie amintirea celor aleși, cari au lucrat în viața lor pentru binele neamului, spre a fi o pildă vie generațiilor cari vin, pentru a se arăta recunoștința către cei cari s'au ostenit mai mult, li se imemorează amintirea prin ridicări de monumente, cari fac parte vie din istoria unui popor.

Cu cât întâlnește cine-va mai des astfel de monumente, cu atât poporul acela dă mai multă dovadă de patriotism.

Dacă poporul roman iese din ce în ce mai mult la iveală și în același timp mai mare în acțiunile sale, este că el a lăsat urme neperitoare pe unde a trecut, și istoria acestui popor, lumea din monumentele lăsate pe urma lui o cunoaște.

Admiratorii lui Urechiă au gândit, că nu puteau în alt chip arăta recunoștința lor, de cât prin acest modest monument.

Este mic darul ce se face neuitatei lui memorii, însă el va fi primit de toți iubitorii neamului, ca banii văduvei din Sf. Evanghelie, și va fi ca un imbold de îndemnare și în acelaș timp de încurajare pentru toți aceia, cari lucrează spre binele neamului.

Ori-cât am fi de pesimiști, ori-cât am fi de nepăsători pentru interesele mari ale patriei, recunoștința nu poate pieri din toate inimile unui popor, căci ar fi să desperăm, dacă un moment ne-am gândi, că totul a amorțit și a murit ca simț național.

Numai atunci când bărbații acești mari nu mai sunt printre noi, numai atunci ne dăm seama de marea pierdere, de golul ce îl lasă, numai atunci începem a-i prețui și a vedea lipsa lor.

Cine nu a cunoscut pe V. A. Urechiă? Nu este loc, nu este țară unde se află Români, care să nu'l fi cunoscut.

El era apostolul românismului, glasul lui răsuna în cele mai depărtate țări, răsuna de protestare și de indignare atunci când fiii neamului erau prigoniți, și el apărea pretutindenea, unde era vorba de apărarea celor asupriți.

A spune tot ce a făcut pentru neamul românesc, ar trebui volume întregi, a spune activitatea lui ca dascăl, o cunosc în deajuns toți elevii lui, o cunoaște toată lumea.

Al descrie ca om politic, e destul a spune, că el a propovăduit iubirea de neam, și a desvoltat muncă neobosită în această direcțiune.

Pe lângă patriotismul cel mai înflăcărat, Urechiă era pătruns de adevărul, că naționalismul fără legea strămoșească nu poate fi în deajuns, care să asigure trăinicia unui popor; și în direcțiunea sfintei noastre biserici lucra cu aceiași dragoste mare, ca și pentru neam, știind că temelia unui popor se razimă pe iubire de neam și de D-zeu.

Noi, cari l'am cunoscut personal, nu ne putem sătura de cuvintele lui, de sfaturile lui.

Mulți l'au criticat pe vremuri cu asprime, dar cu nedreptate, mulți l'au hulit și i au amărât zilele.

Ohridei. Patriarhul bulgar numia adecă un episcop *special* pentru Vlahi, a cărui reședință probabil va fi fost la sudul Dunării, dar iurisdicțiunea lui se va fi estins de bună samă și asupra Românilor de la nordul Dunării.

Pela începutul veacului al XIII-lea însă, legăturile ierarhice ale Românilor cu patriarhia de Ohrida se curmă. După ce la 1186 se întemeează așa numitul „stat romano-bulgar“, patriarhia se strămută în noua capitală, *Târnova*, și durează până pe la a. 1393, când Turcii pun capăt și noului imperiu bulgar și patriarhiei de Târnova.

Căderea imperiului bulgar și a patriarhiei sale are ca urmare firească încetarea legăturilor ierarhice cu biserica românească, tocmai în timpul când în vecinătate cu Bulgarii se întemeiază *statul sârbesc*, de jupânul Ștefan Nemania și se organisează *biserica sârbească*, sub fiul acestuia, *Sava*. Argumentele unora, cari susțin, că legăturile bisericii românești cu Ohrida s'au continuat până prin veacul XIV-lea, nu prezintă destulă temeinicie.

*

In cursul veacului al XII-lea se face pomenire și de Românii dela nordul Dunării. Memoriile unui ostaș, care a luat parte în expedițiunea împăratului bizantin *Mihail Comneanul*, pomenesc și de poporul Vlahilor din nordul Dunării, zicând, că se trag dela vechii coloni romani“. In decursul sutei a XII și XIII ei au stat sub stăpânirea nominală a Pecenegilor și a Cumanilor, căreia îi pun capăt pe urmă Tătarii cei războinici.

Românii din Dacia Traiană pe timpul acesta ajunseseră sub stăpânirea *Ungurilor*. La venirea lor Ungurii găsesc pe poporul român alcătuit politicește în ducate, având în fruntea acestora *Voivozi*, cari la rândul lor aveau ca organe subalterne pe *Cnezi*. Prin suta a X-a Ungurii pătrund, pe valea Murășului, în Dacia (Ardeal), supun pe voivozii români și iau în stăpânire ținuturile acestora, pe cari se aflau sate românești, slave, și chiar așezări de Pecenegi.

In toate satele acestea, așezate mai ales prin locurile muntoase, cu pășunate bogate, se găsia câte-o *mică bisericuță de lemn*, ca locaș de închinare Dumnezeului creștinesc, unde sluja câte un *preot*, știutor de ceva carte slavonească. In răstimpuri se mai strecura din părțile dunărene câte un călugăr și chiar câte un vlădică pribeag, aducând mângăere sufletească acestor păstori creștini.

Prin contactul cu poporațiunea românească și slavă fac cunoștință cu religiunea creștină și stăpânitorii Unguri, cari veniseră ca păgâni asiatici. Avem izvoade cari spun, că doi principi unguri s'au botezat la Constantinopol și la reîntoarcere au adus cu sine pe călugărul grec *Ieroteiu*, numindu-l episcop. Nu știm însă ce propagandă de încreștinare va fi săvârșit acest Ieroteiu în sânul poporului unguresc și cât a dăinuit vlădicia lui. Știm însă, că un alt duce maghiar din părțile bănățene, *Achtum*, primea la sine preoți grecești din părțile Vidinului și contribuia chiar la înființarea de mănăstiri ortodoxe.

Acest început de întărire și influințare a ortodoxismului asupra poporului unguresc a încetat însă pe la a. 1000 d. Cr., când regele *Ștefan* încreștinează pe Unguri în mod oficial, sub forma catolică, iar prin cucerirea Ardealului catolicismul pătrunde și aici, ajungând a avea, în scurt timp, episcopie.

Biserica Românilor fiind astfel îngustată în activitatea sa și avizată la propriile sale mijloace, e silită de împrejurări a se pune în legătură cu scaunele episcopești dela sudul Dunării. Deacolo veniau preoți și călugări în Ardeal pentru sfințiri de biserici și alte nevoi sufletești.

Avem mărturie chiar despre esistența unei episcopii la Români din nordul Dunării. Este scrisoarea papei *Grigoriu* VII-lea dela a. 1230, care ordonă episcopului catolic al Cumaniei din Milcov, să înlăture pe „*falșul episcop*“, care răspândește între Valahi misterele sub forma grecească. Episcopul acesta „fals“, de sigur nu putea fi decât un vlădică ortodox, trimis de patriarhia bulgaro-slavonă, a cărui reședință nu știm însă unde era. Putem deduce însă, că la nordul Dunării erau mai mulți episcopi ortodoxi, cari își estindeau iurisdicțiunea și dincoace de Carpați, în Ardeal. Ce e mai interesant, o scrisoare a papei *Inocențiu al III-lea* amintește de unele „sihăstrii“ sau mănăstiri ortodoxe în părțile Orăzii-mari.

Biserica românească însă, considerată ca schismatică și privită cu dușmănie din partea catolicismului, începe a fi persecutată dela o vreme din partea celor puternici. La a. 1179 se ține un sinod catolic în *Buda*, în care se iau dispoziuni foarte aspre pentru preoții „schismatici“. Se oprește a se înălța biserici ortodoxe și a face slujbă întrânsele cu preoți ortodoxi.

Cu toată intoleranța religioasă a catolicismului, Românii din Ardeal totuși susțin însă legăturile ierarhice cu episcopiile dela sudul Dunării. Cei din Maramurăș și părțile nordice s'au alipit mai pe urmă de episcopia din *Halici*, devenită mai târziu mitropolie, cu care am stat în legături până pe la a. 1387 d. Cr. când Haliciul e cucerit de Poloni.

Un mic focular al ortodoxismului din Ungaria era doar mănăstirea stavrofighie a sf. Mihail din Peri, înființată pe la a 1391 d. Cr. de boierii români *Dragu* și *Baliță*, pe moșiile proprii, și închinată patriarhiei din Constantinopol, care așază întrânsa pe un anumit *Pahomie*, ca egumen cu atribuții de episcop.

In această stare mașteră și cu acest fel de organizațiune, destul de primitivă, s'a menținut biserica Românilor din Ungaria și Ardeal până pe la mijlocul veacului al XIV lea, când rupe raporturile cu episcopiile slave din sudul Dunării și intră în legături cu nou înființatele *episcopii românești din Muntenia*.

Iată cum biserica românească de pe teritorul Daciei Traiane a fost și în veacurile acestea avizată a se susținea și a se organiza din propriile sale puteri și cum a fost chiar persecutată și împedecată în dezvoltare din partea catolicismului, nu numai în timpul acesta, ci și în veacurile următoare. Urmările mai apropiate ale acestor prigoniri au fost trecerea la religiunea catolică a unei părți din nobilimea românească, a cărei moșie era condiționată de această religiune și care mai bine a voit să-și peardă legea strămoșască și naționalitatea românească, decât să-și piardă moșiile. Poporul de jos însă și-a păstrat, cu toate persecuțiile, neprihănită credința sa străveche și limba sa românească, care și-o ține dârz până în ziua de astăzi.

Scăderi va fi avut și el, ca ori și ce om, căci nimenea nu este scutit de greșeli, de cât singur D-zeu.

Dar criticele nedrepte și cuvintele aprinse de pasiune de mult au amorțit, și lumea începe a-și da seamă tot mai mult de meritele lui, de opera lui ca apostol al românismului în lumea străină, de faptul, că V. A. Urechiă era o straje neadormită a intereselor naționale ale tuturor Românilor.

Criticele sunt bune, mai bune însă sunt faptele mari și pozitive, pentru că acestea sunt nemuritoare, și numai ele înalță o națiune la treapta vredniciei sale.

Desvălind acest monument, aducem memoriei lui Urechiă prinosul recunoștinței noastre de cetățeni și de Români.

Incredințăm acest monument administrațiunei comunale, putând fi mândră, că o comună rurală ca Predealul are două monumente, unul istoric, altul conmemorativ, ceeace dovedește, că fruntașii localităței acesteia sunt pătrunși de sentimentele cele mai nobile și în prima linie de patriotism.

Să-l păstrați, să-l îngrijiți, căci el va fi pildă vie pentru generațiunile viitoare“.

Serbările dela Oravița.

In ziariul bucureștean „*Voința Națională*“ a publicat frumoase rapoarte amănunțite despre serbările dela Oravița, — când cu adunarea generală a societății pentru fond de teatru român, — domnul *P. Locusteanu*, care a luat parte la ele și le-a văzut cu ochii. In unul din rapoartele sale se cuprind și pasagele următoare:

„... Aceste serbări au o deosebită importanță, mai întâi din punct de vedere *culturalo social*. Am putut vedea cu acest prilej că, cel puțin în ceeace privește Banatul, *svonul celor „două culturi“ e cu desăvârșire neîntemeiat*. Cultura românească *este una și aceeași* în acest bogat ținut locuit în majoritate de Români. Și *unitară* este această cultură, nu numai în esența ei, exclusiv și profund națională, dar și în *tendințe*. Dovadă: petrecerile organizate cu prilejul adunărei dela Oravița. La toate aceste petreceri au luat parte și țăranii și reprezentanții clasei conducătoare.

Și amândouă aceste elemente au luat parte egală. Țărănimea n'a format numai decorul de paradă. Nu; ea s'a manifestat în același rând cu orășenii și târgoveții. Manifestațiile ei au fost primite cu dragoste și admirație, cu respect și mândrie. Iar țăranii, la rândul lor, ascultau cu înțelegătoare luare aminte cuvântările pline de sfaturi folositoare ale conducătorilor lor. In toată această atitudine se vede limpede, că *același fir leagă pe săteni și orășeni*; că manifestațiile culturale au în primul rând tendința de a conserva cât mai puternică și a o înoda din ce în ce mai trainic *legătura culturală dintre „inteligență“ și originea ei.*

Suntem fericiți, că am constatat această *tendință la frații noștri de peste munți.* Pentrucă poporul care a înțeles, că nu trebue să se depărteze de origina lui și că e dator să se desvolte potrivit acestei origini și în legătură cu ea, — acel popor își asigură o puternică rezervă de energie și rezistență națională, la care se poate gândi cu încredere în vremuri de grea încercare“...

Aceste șire ale omului, care a văzut bine și a judecat bine lucrurile, formează cea mai frumoasă *satisfacție* dată acelora, cari poatecă cu mare asprime, dar la tot casul cu ceva dreptate, au combătut ideile din cunoscutul articol cu „*două culturi*“ și cari pentru aceasta au fost înfruntați și zeflemizați chiar în coloanele ziariului „*Voința Națională*“. Cum însă adevărul nu poate fi ascuns, iată că acuma îl scoate la iveală însuși ziariul acesta. Facem cu plăcere constatarea aceasta.

Dela sate.

Inceputul anului școlar în Șeica-mare.

— 16 Septemvrie n.

Duminecă, în 13 Sept. a. c. după sfârșitul sfintei liturgii s'a săvârșit cu cuvenită solemnitate, după tipicul prescris, invocarea Duhului Sfânt peste școlarii ce vor cerceta școala ortod. română, din Șeica-mare, iar de aci din biserică întregul poporului credincios a mers în procesiune la școala renovată și rânduită corăspunzător cerințelor noue și pretensiunilor legii. Aici s'a făcut „sfințirea apei cei mici“, s'a stropit școala, iar poporul s'a botezat. Cu acest prilej s'a ținut poporului cuvântarea de cuprinsul următor:

„Vremea sosită pentru începutul unui nou an de școală, a unui an de muncă și străduințe pentru procopsirea tinerelor noastre odrasle, ne-a dat prilej să înălțăm ruga noastră ferbinte cătră atotputernicul Dzeu, ca să-și reverse darul și ajutorul seu peste străduințele noastre și a micuților noștri. Aceeași pricină ne a adunat apoi aici, în localul menit a sluji luminării și îndreptării, ca reîmprospătând cererea noastră cătră Dzeu, să dovedim totodată înaintea noastră și înaintea tuturor celor ce ne privesc, că noi știm să prețuim după vrednicie așezămintele noastre culturale, să dovedim, că cu cât vremile sunt mai grele, cu cât nevoile vieții apasă mai aspru umerii noștri gârbovi de povara traiului, cu atât sufletele noastre să încălzesc mai mult de dragostea și alipirea neclătită față de bunurile noastre naționale, pe cari ni-le-a păstrat încă mila vremilor maștere. Nu pot trece cu vederea acest prilej, ca să nu vă adresez o seamă de cuvinte, cari cuprind gândurile ce trebue să stăpânească pe fiecare părinte, care poartă grija procopsirei fiiului seu, cari trebue să-și găsească sălășluire în sufletul fiecărui credincios al bisericei și neamului nostru. Nu mă îndoesc, căle veți asculta cu drag și pe urmele îndemnului meu unul fiecare se va depărta de aici cu gândul hotărât, de a face tot ce îi stă înputință pentru isbânda causei noastre școlare.

Dragii mei! Puterea de viață a unui popor în vremile de acum nu se mai măsură prin tăria ce zace în brațele fiilor sei, vrednicia și îndreptățirea lui la un traiu mai tihnit nu se mai câștigă de acum prin ascuțișul sabiei, și puterea de a birui și stăpâni pe alții nu mai încolțește în pământul udat de sângele fraților, azi arma, cu care se poartă lupta înverșunată pentru esistență și dăinuire este cultura, lumina minții și nobilitatea inimii, cu cari trebue să se înzestreze fiecare fiiu al neamului, dacă vrea ca vârtejul năpraznic al acestei vieți viforoase să nu-l răpească cu sine, dacă ține ca să nu fie cutropit și înghițit de valurile tulbure ce lovesc necontenit în naia strâmtorată a traiului nostru românesc, ce plutește îndoelnic pe întinsul nesfârșit al unei sorți dușmane mântuirei noastre.

Dela iscusința minții și cultura morală a sufletului, dela tăria de caracter neîndoelnic a unuia fiecăruia din fiii neamului, atârnă soartea tot insului, ca și a poporului din care face parte. Aceste însușiri sunt pârghia de care atârnă o națiune în vremuri de grea cumpănă, când sună ceasul hotărâtor pentru o soarte mai bună, mai fericită. Iar pentru a ne înzestra cu aceste bunuri, este de datorința fiecăruia, atât pentru a se procopsi el însuși, cât și apoi pentru a putea fi muncitor harnic și sprijinitor neșovăielnic al nisuințelor desfășurate de întregul poporului pentru isbândă în viitor.

Căutând însă după isvorul din care țâșnesc aceste însușiri, cari îmbracă pe om în haina strălucită a unui traiu vrednic, vom găsi, că numai școala este acel așezământ de creștere, care ne poate înzestra cu lumina minții, cu nobilitarea inimei, care ne domolește pornirile pătimașe și în locul lor sădește simțăminte nobile, care ne dedă a fi oameni cu voințe tari și caractere neîndoelnice. Și pentruca să adeverim această spusă a noastră, voi căuta a vă desfășura ce este școala, ce putem câștiga aici și întrucât prin mijlocul ei putem dobândi pentru fiii noștri bunurile mai sus pomenite.

Școala este așezământul de creștere, unde se adună zi de zi copilașii satului dela vârsta de 6 ani până la 12, ba până la 15 ani, pentru a-și agonisi hrana sufletească, atât pentru vârsta de copil, cât și pentru zilele viitoare, când va avea să lupte cu greul vieții. Aici sub privegherea cuminte a unui dascăl cu tragere de inimă se deprind a gândi bine și sănătos, a vorbi curat și frumos, aici câștigă iscusința neprețuită de a ști ispiti slova moartă a cărților, ce cuprind comoara înțelepciunii, aici se dedau la meșteșugul atât de lăudat de a-și scrie pe hârtie gândurile ce-i frământă, pentru a se putea înțelege cu cei din depărtare, ori pentru a rămânea scrisul lor povață urmașilor de pe vremuri. In școală învață micuțul copilaș a socoti în cap și pe hârtie în toate daraverile vieții lui de acum și când va fi mare, aici se dedă a desemna, a cânta cu însuflețire mândrele noastre cântece naționale și cu smerenie și cucernicie cântările bisericei noastre și mai presus de toate a se ruga lui Dzeu. Aici se sădește în sufletul lui fraged, prin îndemne și povața dascălului, dorul de a lucra și a cruța, voia de a îndrăgi tot ce e bun, frumos și folositor, aici se dedă la curățenie, la iubirea de adevăr și dreptate și mai presus de toate aici se varsă în sufletul lui fiorul sfânt ai temerei de Dzeu, cari toate formează mintea, inima, sentimentele și voința copilului, adecă pe întregul om.

Iată în câteva cuvinte fugare rostul școalei pentru creșterea unui om și a tuturor oamenilor, cari au parte de ea, iar prin oamenii luminați, prin oamenii vrednici și de omenie se înalță vaza, vrednicia și trăinicia poporului însuși din care fac parte, și de aci apoi nemărginita însemnătate ce o are școala în viața unui popor.

Nu se poate tăgădui fără deșertăciune nici adevărul, că familia, creșterea din casa părintească, e hotărâtoare pentru felul de a fi a oricui. De aceea nu ne vom pregeta a arunca o ochire și în viața de care are parte copilul în casa părintească, căci bunul ori răul ce-l aduce cu sine copilașul, când pentru întâiașidată pășește peste pragul școalei, precum și până cercetează școala, hotărește în mare măsură dobânda pe care și-o câștigă umblând la școală.

Vatra părintească, dragii mei, este altarul la care se formează trupul cât și în mare parte sufletul copilului, căci creșterea odraslelor se începe dela întâiul suris senin, ce se ivește pe buzele micuțului, încă în fașă, la privirea mamei sale, de acum se întipăresc în sufletul lui fraged trăsăturile sufletești ale mamei. Tot ce vede și aude au mare înrâurință asupra lui, lasă urme ce nu se șterg nici la adânci bătrânețe. Dovadă vie pentru aceasta sunteți Dvoastră înși-vă, dacă vă dați seama, că la vârsta înaintată, la care vă găsiți, adeseori vă aduceți mai bine aminte de fapte și întâmplări din anii începători, decât din vremea mai târzie. Și tot de aici din familie isvorește marea deschilinire ce băgăm de seamă mai târziu între copilul ce nu a auzit decât vorbe bune și n'a văzut decât purtare cinstită, și între altul, care a avut parte numai de vorbe urâte și rele, care n'a auzit decât certe și bătăi, din cari plânsul mamei îi umplea sufletul de obidă, iar sbieratul sălbatic al tatălui îl făcea se tresară de groază și scâncească de atâteaori în somn de frica măniei tatălui seu. Casa părintească sădește în sufletul copilului virtuțile și păcatele sale, curajul și slăbiciunile ei, credința adevărată și judecățile deșerte, aici se dedă la deprinderi bune ori năravuri rele, din raza ochiului senin al mamei sale se aprinde în sufletul încunjurat de adâncă întunecime al lui, lumina binelui, a frumosului și adevărului. Familia este cartea deschisă, în care copilul cetește mereu dela întâiele clipe de înțelegere, povețe hotărâtoare pentru viața lui, de aci se adapă cu sentimente ce durează pentru totdeauna, aici începe a se înfiripa felul lui de gândire, îndemnul lui la fapte, modul de a vedea lumea din afară și în aceeași vreme pune temelie vieții lui lăuntrice. Iar acestia sunt tot atâția tovarăși credincioși, ce rareori îl părăsesc în viață, și dela bunul ori răul ce cuprind, vom cunoaște pe omul bun ori rău, dacă sunt tovarăși drepți îi vor fi cel mai puternic sprijin de a nu cădea în vârtejul unei vieți stricate, nu-l vor lăsa târât în nămolul unui traiu nevrednic și păcătos. De aici nemărginita grije ce sunt datori părinții a întoarce pentru buna chivernisire a familiei lor. Mi-aduc aminte de o înțelegere între bărbat și soția sa, pe care o cetisem într'o carte ce vorbia despre viața veche a popoarelor încă înainte de a cunoaște învățăturile creștine, și o găsesc de potrivită a v'o spune și Dvoastră, cari umblați în lumina creștinismului, ca să înțelegeți cu atât mai bine care trebue să fie înțelegerea, ce se domnească între soți și cum să vă cunoașteți rostul. El (Ischomachos) către ea: „Dacă zeii ne-ar dărui cu copii, (împreună), în comun, ne vom nisui ai crește corăspunzător, pentrucă comună ne va fi fericirea, dacă la zilele bătrânețelor găsim sprijin și apărare în ei. Casa noastră deja din ziua de azi ne e comună. Tot ce e al meu împart cu tine, cum 'ai făcut tu cu ce ai adus. Dar să nu socotim niciodată care a adus mai mult. Să ne străbată aceea cunoaștere, că dintre noi care îngrijește mai bine de averea comună, zestrea aceluia e mai de preț“. Femeia îi răspunse: „Totul atârnă dela tine, pe umerii tăi să razimă toată povara. Mama numai aceea mi-a poruncit, că fără sminteală să mă port bine“. Purtarea bună a soților dă o viață, ce sporește în bine și bunătăți nouă. Zeii s'au gândit cuminte când pentru folosul comun mai mare au însoțit femeea cu bărbat, formând familia, care să razimă pe lucru, femeia a fost zidită pentru gânduri și lucrări în casă, iar bărbatul pentru gândurile și ostenelele lumii din afară. A femeii este îngrijirea și creșterea copiilor, îngrijirea nutremântului, a servitoarelor și servitorilor și cultivarea acelora, mai presus înaintând în vârstă, femeia să devină soață credincioasă și mai bună, crescătoare mai aleasă a fiilor și stăpână mai cinstită a casei sale“. Iată cum înțelegeau viața casnică acesti 2 soți în vremurile mult uitate, iată pildă neprihănită, care trebue să ne slujască de călăuză și nouă acestora, cari prin învățătura Domnului nostru Isus Chr. ne-am luminat cu adevărat, cum trebue să înțelegem rostul vieții familiare, atât pentru binele nostru ca soți, cât și pentru buna creștere a copiilor nostri. Vai și amar bietului om, care n'a avut norocul de părinți vrednici, unde tata să știe fi domn peste mintea copilului, iar mama stăpână pe inima lui. Vai casei aceleia, unde tata în locul pânei de toate zilele aduce în casă capul vâjeind de ceartă, pumnul ridicat spre bătaie, iar mama în loc de vorbe dulci și desmerdătoare umple aerul curat cu ocara vorbelor sale și blăstămul nu contenește de pe buza ei. Câtă osândă nu se revarsă asupra unora ca acestora dela Dzeu și dela oameni, cari cu durere în suflet auzindu-i rostesc în taină: „Sărmani copilași, mai bine nu v'ați fi născut, decât să aveți un tată așa de ticălos și o mamă atât de nevrednică!“ Pentru astfel de oameni copiii sunt o sarcină, iar părinții pentru ei tirani. (Va urma).

Din Făgăraș.

— 15 Septemvrie n.

Pe *19 Septemvrie* a. c. este convocată comisiunea verificătoare a comitatului *Făgăraș*, pentru compunerea *listei viriliștilor* pe anul 1909.

Atrag deci atențiunea tuturor contribuenților, cari conform § 26 al legei municipale (art. de lege 21 din 1886) au dreptul a cere, ca la compunerea listei viriliștilor să li se compute darea duplu — să înainteze cererea către comisiunea verificătoare în scris până la ziua numită, sau să se prezenteze la ședință și se ceară verbal computarea îndoită a dărei.

Minimul dărei pentru a ajunge în lista viriliștilor poate se fie dela 200 coroane în sus.

Lista viriliștilor se compune pe baza conspectului dat de oficiul de dare.

Spre orientare am scos din conspectul oficios *Românii*, cari au darea mai mare: Dr. Iancu Mețianu 1026 c. Dr. Ioan Șenchea 874 c. Dr. N. Șerban 838 c. George Guiman 805 c. Ioan G. Barbat 791 c. George Ghimbașan 487 c. Nicolae Garoiu, advocat, 338 c. Dr. O. Vasu 423 c. Dr. I. Turcu 278 c. Dr. T. Popescu 221 c. Dr. A. Micu 497 c. Dr. L. Pop, adv., 324 c. Dr. I. Popescu 221 c. Dr. Perția, medic, 116 c. Andrei Cerbu 374 c. Ioan Comșa Baiu 417 c. Ioan I. Comșa 411 c. Todor Vulsan 357 c. Nicolae Lupu 358 c. George Mosoiu (Zernești) 351 c. Candit Mesarosiu 308 c. George Enescu (Poiana Merului) 462 c. Ioan N. Grozea 305 c. Haralampie Ungur 282 c. Beniamin Clocotean 279 c. Nicolae Scortea (Țințari) 291 c. George Gavrilă (Țințari) 435 c. George Vasu, comerciant, 291 c. Danila Gabor, inginer, 191 c. Dr. Pralea, advocat, 181 c. Ioan Scorobețiu 224 c. George Taflan (Beclean) 269 c. George Bruda (Galați) 280 c. Filimon Balon 656 c. George Țunsoiu 386 c. Nechita Lelutiu 201 c, Nicolae Șerban, preot, 177 c.

Aceia, cari nu sunt luați în conspect cu toată darea ce o plătesc, au dreptul să ceară computarea întregei dări, dovedindu o cu estras din tabela de dare (oficios), sau cu cartea de dare. *Dr. Ioan Șenchea.*

NOUTĂȚI.

***Din cauza** sfintei sărbători de Luni,* „Nașterea Născ. de D-zeu“ *numărul proxim al foii noastre apare Mercuri la orele obicinuite.*

*

Manevrele. Maiestatea Sa a luat parte trei zile una după alta la manevrele mari de toamnă, ținute în jurul Vesprimului, fără a simți vre-o oboseală. Astăzi manevrele s'au terminat și Maiestatea Sa a plecat la orele două după ameaz cu tren special de curte la Budapesta.

*

Redeschiderea dietei. Marți în 22 Septemvrie ține dieta primă ședință. Va fi scurtă. Se va stabili ordinea de zi pentru ședința următoare, în care apoi se vor alege membrii în delegațiunea ungară.

*

Personal. Inaltpreasfinția Sa Metropolitul-Primat *Iosif Gheorghian* al României se află și acuma în *Bad-Hall*, de unde se va reîntoarce săptămâna viitoare acasă.

*

La Sinaia. Moștenitorul nostru de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand, e așteptat pe 5 Octomvrie n. la Sinaia, unde va fi oaspele familiei regala române. Se fac deja pregătiri pentru primire.

*

Congresul bisericei sârbești va săvârși probabil mâne, Sâmbătă, actul alegerii de patriarh.

*

Procesul „Gazetei“. Eri, Joi, s'a pertractat în fața curții cu jurați din Murăș-Oșorheiu procesul de presă intentat ziarului *„Gazeta Transilvaniei“* pentru agitație, săvârșită prin presă. Acusatul, dl *Ioan Spuderca*, a fost aflat vinovat și condamnat la trei luni închisoare de stat și 500 coroane amendă în bani. S'a dat recurs de nulitate.

*

La „Albina“, institut de credit și economii în Sibiiu, oarele oficioase cu începere de Luni, 21 Septemvrie nou, sunt dela 8 la 12 dimineața, și dela 3 la 5 după ameaz.

*

Sfințire de biserică. Luni în 8/21 Septemvrie (Sfânta Măria mică) va sfinți Preasfinția Sa Episcopul Ioan I. Papp al Aradului biserica nouă gr.-ort. română din comuna Gruin, tractul Belințului, lângă Lugoj.

*

† Iacob Sârbu, preot gr.-ort. român în comuna Rudăria, a decedat în 24 August v. în etate de 75 ani, dintre cari 49 petrecuți la altariul Domnului. Il gelește soția Floarea, fiiul Dr. *Ioan Sârbu*, distinsul nostru istoriograf, fiicele Catarina, Petra și Mali, măritată Humița, și ginerele Ioan Humița. Odihnească în pace.

*

„Domnia femeilor“. Sub titlul acesta publică Carmen Sylva (Regina României) un frumos articol în ziariul italian „Corriere dela Sera“, vorbind în el despre feminism, pe care-l declară de utopie, la care renunță cu plăcere, pentrucă femeea își are rolul ei destul de frumos în viața aceasta, nu trebue se râvnească la rolul bărbatului, care nu e de ea.

*

Congresul studențesc, care era să se țină în Iași, cu studenți din toate țările locuite de Români, a fost contramandat, și nu se va ținea, din cauza neînțelegerilor ce s'au ivit între convocatori.

*

Scriitor german bine plătit. Ziarele din Berlin scriu, că cunoscutul publicist Maximilian Harden, proprietariul și directorul revistei *„Zukunft“* are un venit curat de 312.000 mărci la an. Harden e deci cel mai bine plătit publicist din Germania, ori poate chiar din lumea întreagă.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: generosul paroh Const. Cothișel din Certege, din prilegiul înscrierii nepoatei sale Constanța la școala civilă a „Asociațiunei“ 10 cor., Nic. Băieșan, paroh (Bucium-Isbita) 1 cor., Rom. Furduiu, prot. (Câmpeni) 2 cor., Romul Iacob, paroh (Gurasada), Coman Hămbășan, dir. școl. pens (Rășinari), câte 1 cor., Dr. P. Șpan, profesor 60 bani, Dr. Nic. Bălan, prof., Dr. Moisil, Gr. Pletos, prof. (Năsăud), N. Anton, locot., fiecare câte 40 bani, Marcel Jourca, funcț. la „Albina“ 20 bani, Dr. Miron E. Cristea, as. consist. 1 cor. și Il. Boțiu, paroh 20 bani.

*

O statistică. Ziarele din Rusia scriu, că în temnițele rusești se aflau în anul 1905 cam 110 mii de persoane. In anul 1906 numărul întemnițaților s'a urcat la 153.181. Astăzi gem în cele 1285 temnițe ale Rusiei în total 220.000 de întemnițați. Frumos — progres!

*

Șvabii se deșteaptă. Cei din comitatul Timiș au ținut Luni congregație, cu care ocasiune vicecomitele comitatului a propus votarea unui arunc cultural, în favorul reuniunei agricole comitatense, și a altui arunc cultural, în favorul unei reuniuni culturale din Timișoara, dar nici pentru una din propunerile acestea nu s'a putut obține majoritatea cerută de două treimi, fiindcă Șvabii, cari s'au prezentat în rânduri închegate la congregație, au votat toți cu Românii, în contra aruncului.

*

Congres de pedagogie morală. In zilele dintre 25 și 29 Septemvrie se ține la universitatea din Londra un congres internațional, care se va ocupa cu problema educațiunei morale în școale. Vor lua parte la congres peste o mie de specialiști, din Europa, Statele Unite și Japonia, tot fruntași în ale pedagogiei. Prezidenți de onoare ai congresului sunt miniștrii de instrucțiune publică din Anglia, Francia, Italia, Belgia, Japonia, Rusia, România și Spania. Despre educația morală sistematică în școale vor vorbi patrusprezece specialiști.

*

Un protest. Scriu ziarele maghiare, că în urma cutezantei Românilor, de a fi ținut pe teritoriul comitatului Sătmar adunări culturale, sub firma *„Astrei“*, societatea Szécsenyi luat-a hotărâre se convoace pe 26 Octomvrie n. o adunare de protestare, la care vor fi învitate se participe toate reuniunile culturale maghiare din patrie și va participa și fostul ministru-prezident *Széll Kálmán*, precum și magnatul *Rákosi Jenő*, cari vor vorbi în adunare. Va fi învitat la adunare și publicul din comitatele învecinate. Iată ceva nou. O adunare a reuniunilor *culturale* maghiare din patrie, care protestează în contra nizuințelor *culturale* ale Românilor!

*

Concert în Lugoj. Reuniunea română de cântări și muzică din Lugoj aranjează în 8/21 Septemvrie c. (ziua de Sfânta Mărie-mică) în pavilonul otelului „Concordia“ concert sub conducerea dlui I. Vidu cu concursul doamnei Elena Locusteanu-Bonciu și al dlui Liviu Tempea. Inceputul la 8 oare seara.

*

Un nou etablisement industrial. Dupăcum auzim, renumitele ateliere de țigle ale lui Bohn înființează un mare etablisement din ramul țiglăriei în Bèkéscsaba, care în urma cunoștințelor speciale și desinteresatei conduceri a proprietarului va deveni cel mai însemnat din acele părți.

*

Cea mai mare putere naturală vindecătoare, cunoscută de toată lumea e electricitatea. Autorități medicale special recunosc electricitatea, ca singurul mijloc de vindecat folositor și sigur. Creerii și trupul omenesc compun bateria electrică, nervii conducerea electrică. — Simțământul prins de nervi compune mersul electric, prin urmare mișcarea organelor se bazează pe electricitate. Este fapt constatat, că în cele mai multe casuri de boală, electricitatea e metodul de vindecare. Se folosește deci electricitatea. *„Electro-Vitalizer“* e cel mai ideal aparat electric de vindecat, ceeace se descrie amănunțit în cartea acum apărută: *„Metoda electrică modernă de vindecat“*. Acest tratat folositor se trimite gratis și franco în plic închis prin inst. *„Electro-Vitalizer“* ord. med., Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Apel.

Asupra comunei Marpod s'a descărcat Duminecă seara, în 3/16 Aug. o furtună groaznică, cum nimenea din comună nu a mai văzut. O ploaie împreunată cu grindină de mărimea ouălor, ici colea și ca pumnul. In câteva minute a descoperit casele și a spart geamurile la ferestri, a scobit tencuiala de pe zidurile din față, a oborât cele mai multe șuri, a pustiit grădinile de pomi și legumi, a smuls pomii din pământ, iar cucuruzele, ovesele, trifoaele de sământă și nutreț, napi, otavă ș. a. le-a nimicit de tot. In hotarul cu cucuruz e nimicit tot, iar în comună grâul în șuri e înoroit.

Pe lângă acestea și o mulțime de cai sau înecat. In ziua următoare întreaga comună avea înfățoșarea, ca după un răzbel și un potop.

Biserica noastră bine îngrijită și curată, dimineața nu mai avea un geam la ferestrii întreg. Cele mai multe ferestrii le a rupt cu totul și le-a aruncat prin biserică. Grindina a întrat prin ferestrile sparte și a stricat în biserică pe partea opusă ferestrii icoane și a scobit în zid ca cu ciocanul. Aceeași soarte a avut și școala. Românii nostri de altcum și până acum săraci, au rămas în urma acestei nenorociri lipsiți de toate cele necesare pentru hrana lor și pentru hrana vitelor. Subscrisul în urma acestei nenorociri mari, îngrijat de soartea poporenilor mei, îmi permit a apela la sprijinul binevoitor al băncilor noastre rom., al comunelor rom., precum și la binevoitorul sprijin al oamenilor nostri mai cu stare, și rog ca să sprijinească după putință în această încercare grea, biserica noastră și poporul nostru tare lipsit. Darurile să se trimită la adresa oficiului paroh. gr. ort. Marpod p. u. Ujegybáz. *Florian Bologa*, preot gr. oriental.

Cărți și reviste.

Istorioare biblice, carte de religiune pentru elevii școalelor poporale, de preotul *D. Voniga.* Tipariul tipografiei diecezane gr.-or. române din Arad. Prețul 50 fileri exemplarul. Manual aprobat de consistoriul arhidiecezan din Sibiiu și de consistoriul diecezan din Arad. Recensiunile acestor două cosistoare sunt foarte favorabile cărții domnului *D. Voniga*, cunoscut ca bun scriitor bisericesc și din celelalte scrieri publicate mai nainte. Manualul acesta de istorioare publice e împodobit și cu ilustrațiuni succese și e foarte potrivit pentru educațiunea religioasă a copiilor din școalele române. Se poate procura dela autorul în Gyirok (Temesmegye), dela librăria Polatsek în Timișoara și dela toate librăriile din țară. Cartea e compactată și are 143 de pagini.

*

Biserica ortodoxă română, revistă periodică eclesiastică a sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române. Anul 32, numărul 5, pe luna August. Cuprinsul bogat și interesant. Revista apare în București și costă la an 12 lei. Administrația strada Principatele Unite Nr. 60.

Poșta redacției.

George Borzea paroh în Coveș. In chestia tipăriturilor școlare Conzistoriul a făcut remonstrație la guvern, cerând respectarea §-lui 33 din legea școlară. Ministrul de culte însă interpretează §-ul 33 din lege așa fel, că numai *atestatele școlare* să pot estrada paralel, pe lângă limba maghiară și în limba de propunere a școalei, iar toate cele-lalte tipărituri (cronică, protocol de clasificație, de înscriere, de absenții etc.) sunt a se umplea numai în limba maghiară. Tipăriturile cu text paralel rămân în folosință și pe mai departe, fiind învățătorii și directorii școlari îndrumați, ca peste textul român să tragă o linioară subțire.

Teatru unguresc.

Vineri: *Komediások*, operetă.

Sâmbătă: *Il Rákoczy Ferencz fogsága*, dramă istorică.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spălà cu ușurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuință
Mult năcaz îți vei cruțà!

Puterea minunată și intensivă de curățit a

Săpunului Hirsch a lui Schicht

provine din felul unic de fabricare și din alegerea precaută a materialului!

Săpunul Hirsch a lui Schicht

cruță mânile, rufele! Te cruță de osteneală și năcaz, cruță și sănătatea! Cruță bani, timp și lucru. **30,000** cor. garanție de curățenie.

(155) 4—8

Nr. 665. [273] 1—3

Concurs nou.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Rod,** protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român" la ordinul consistorial Nr. 5088 B.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea dotării preoţeşti din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post să trimită concursele lor cu documentele recerute la oficiul subscris, având a se prezenta în parohie după prealabila încuviinţare a subsemnatului.

Mercurea, 1 August 1908.

Oficiul protopresbiteral greco-oriental al Mercurei.

Avram S. Pecurar
protopresbiter.

Concurs.

Pentru postul de **Cântăreţ** la biserica română gr.-or. din **Codlea**, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Venitele cantoriali stabilite şi calculate anual în suma de 400 coroane.

Reflectantul are a aşterne subscrisului:

1. Atestat de botez, că este român gr.-or. şi de moralitate.

2. Atestat despre studiile pregătitoare.

3. Atestat de cualificaţiune în cântări şi tipicul bisericei române gr.-or. între cântări şi podobiile.

4. Atestat medical că este sănătos şi are voce bună.

In decursul celor 30 de zile, are a se prezenta întro Duminecă sau sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipicul bisericesc. In anul prim de serviciu este provizor, drept de penziune nu are. Serviciul să începe cu 1 Ianuarie 1909. Alegerea se va face la 12 Octomvrie a. c.

Codlea Feketehalom (comitatul Braşov), în 1 Septemvrie 1908.

Oficiul parohial gr.-or.

(274) 1—3

Iosif Comanescu
par. şi prez. com par.

AVIZ.

Subscrisa aduc la cunoştinţa On. public, că la mine se află en gross şi en detail vinurile cele mai bune şi curate de masă, unde se capătă şi cost bun. atât amează cât şi cină, pe lângă preţuri moderate în şi afară de casă. (240) 4—10

Rog sprjiinul On. public

Serviciu prompt.

Sofia Steiner
Hecht gasse Nr. 44.

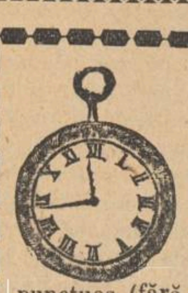

Vă rog convingeţi-Vă! Imposibil mai ieftin!

Un orologiu de buzunar, **remontoir de nichel,** punctuos (fără cilindru) cu sistem Roskopf-Patent, bogat gravat, cu lanţ elegant şi bine argintat, cu preţul bagatel de numai [272] 1—10

cor. 3·50, 3 bucăţi cor. 9·50.

Garanţie 3 ani, trimite prin ramburs sau contra trimiterii banilor prin mandat, firma

Michael Horowitz
Casă de export „Cracovia", Ditelg. Nr. 57/50.

Cataloage bogat ilustrate gratis şi franco.

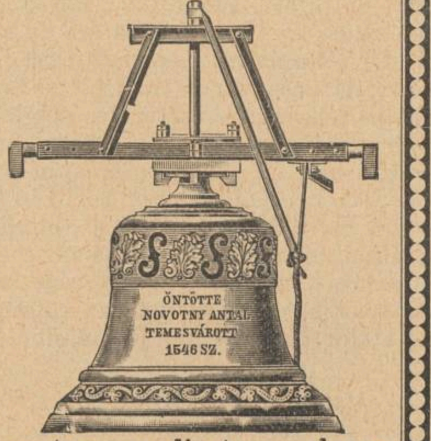

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 13–52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Este în general cunoscut, că

ELECTRICITATEA

folosită în forma şi puterea adevărată este în prezent cel mai sigur factor vindecător, în special în casuri de nervositate, neurastenie, reumatism, dureri de spate şi cap, dureri de stomach şi intestine, slăbiciune de inimă, paralisare etc. şi tot felul de slăbiciuni.

Aceste două favoruri sunt împreunate în cel mai genial chip în **ELECTRO-VITALIZER**-ul nostru.

De simţiţi dar, că vă e sănătatea atinsă, că vă dispar puterile, nu întârziaţi a vă adresa cu toată încrederea institutului nostru condus de medici şi dacă trimiteţi cuponul acesta, primiţi în plic închis gratis şi franco, opul nostru bogat ilustrat, despre: **„Tratamentul electro-terapiei-moderne".** (262) 3—4

Institutul Electro-Vitalizer ord. de medici, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Dl Gavril Herczeg din Kará sond, scrie: Folosirea de 6 luni a aparatului Elektro-Vitalizer, mi-a scăpat pe soa ră mea de următoarele suferinţe: nervositate, dureri de cap, bătăi de inimă, oboseală, lipsă de apetit şi de simţirile de spaimă; pentru ceeace prea st. Dle Doctor vă sunt dator cu cea mai mare recunoştinţă. Aparatul îl voi recomanda cu cea mai mare căldură. Vă dau voie a da această epistolă publicităţii, căci conţinutul ei corăspunde pe deplin adevărului.

Coupon pentru carte gratuită.

Către **Institutul Electro-Vitalizer** ord. de medicii, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56. Vă rog trimiteţimi opul: pentru domni, pentru dame.

Un tratament asupra electro-terapiei-moderne, gratis şi franco în plic închis.

Numele: ....
Adresa: ....

Recomandă cu preţuri cunoscute de ieftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie".

Pălării

păroase pentru preoţi rom. à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, cu formă foarte frumoasă, care e foarte apreciată, uşoară, cu peri scurţi, căci numai atunci e frumoasă şi durabilă.

Pălării

netede, pentru preoţi rom., cu margine mai lată ca la cele de sus, din păr de iepure, à cor. 8·— şi cor. 6·–.
(234) 4–6

PHÖNIX BUZIÁS

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.
(286) 84—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Adam I., Constanţa pitorească .	2·—
Brediceanu, Doine şi cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III . .	4·—
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlahuţă, Din trecutul nostru . .	3·50

Cărţile pentru şcoalele poporale după catalog separat.

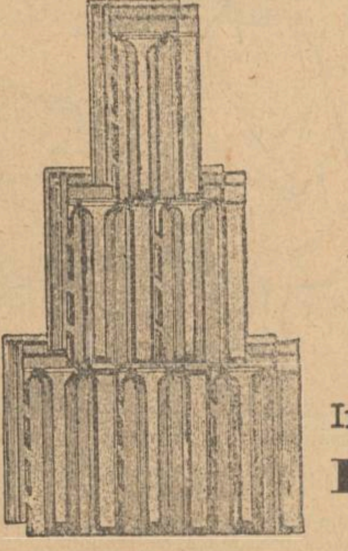

Fabric. de Nagykikinda.
Ţigle de siguranţă pentru acoperiş, patentate, sistem Bohn, Nr. 272.

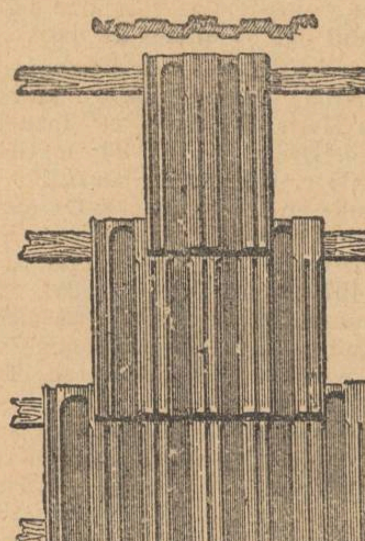

Fabricat de Zsombolya
Ţigle de siguranţă pentru acoperiş patentate Nr. 253.

M. BOHN & COMPAGNONI

KIKINDA MARE şi ZOMBOLYA.

Cel mai vechiu, mai mare şi mai bun etablisement din monarhia Austro-Ungară e

FABRICA DE ŢIGLE a lui BOHN

în KIKINDA MARE şi ZOMBOLYA.

Infiinţată în 1864. — Referinţele cele mai favorabile. — Infiinţată în 1864.

Producţiune anuală de 50 milioane

a ţiglelor sigure de coperiş ale lui Bohn, pat. c. şi r.

IN OXID DE FER SAU NATURAL SAU LA DORINŢĂ VĂPSITE CU THEER.

PRODUCTE: Ţiglele sigure de coperiş patentate ale lui Bohn. Coperiş ieftin şi frumos.

(203) 8—10 Cataloage ilustrate şi mustre, gratis şi franco.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian, Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 98 Sibiiu, Joi 11/24 Septemvrie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Tâlcuirea „fericirilor“.

VII. Fericiți sunt cei asupriți pentru dreptate.

In Paris trăia înainte cu câțiva ani un artist, care lucra la statua *„adevărului“*. Voia se înfățișeze adevărul în chipul unei femei, astfel, ca din trăsăturile curate și transparente ale ei se fie recunoscut adevărul, și astfel, ca privitoriul, uitânduse la ea, se simtă cum i se face inima mai curată și mai liberă, iar sufletul mai luminos.

Mult a lucrat artistul la opera sa. A modelat'o, dar nu i-a plăcut. A spart'o și a modelat'o de nou. I s'au făcut comande prețioase, dar el le-a refusat pe toate și s'a dedicat cu totul muncei sale, ideii sale. Nu știa, nu simța, nu se cugeta la nimica, decât numai la *„adevărul“* seu. Și de dragul adevărului, uitase și de sine însuși. Locuia undeva într'o mansardă, și mânca numai atunci, când era rupt de foame. Lemne nu avea, ca să-și încălzească soba. In sfârșit opera sa era terminată. I-a succes artistului se-și întrupeze ideea în lut și se-i dee forma dorită. Viu se prezenta *adevărul* în fața artistului și în ireproșabilă curățenie și frumseță. Artistul era foarte mulțămit. Munca, cu a cărei sevârșire îl încredințase Dumnezeu, era efectuită...

Și abia acum își aduse aminte artistul, că el nu eșise de câteva zile din camera sa, că soba sa de mult nu mai fusese încălzită, cu toate că era ger mare pe afară. Și era târziu noaptea, nu se mai putea duce se cumpere lemne ori cărbuni. Trebuea se remână în frig până dimineața. Dar până atunci ar putea se înghețe lutul seu, se primească crepături, și statua sa e pierdută! Iși desbracă focul și învălue în el figura rece, apoi o mai acopere și cu plapoma sa, iar el se culcă în pat de jumătate desbrăcat și fără a avea cu ce să se acopere. Dimineața vin prietenii la el. Desvălesc statua și remân frapați și sguduiți de efectul ei. Artistul însă zăcea mort și fără suflare în pat. Inghețase de frig. Pe fața sa se vedea espresiunea desăvârșitei *bucurii*. N'a simțit de loc torturile frigului, care i-a pricinuit moartea, căci era plin de bucurie, știind că a creat *„adevărul“* și l'a asigurat bine în contra nimicirei!..

Când omul e preocupat de o idee, de o grijă mare, uită toate celelalte. Poate se fie vreme lungă fără mâncare și beutură, și nu simte nici o durere din lipsa lor. Sgârcitul, care tremură totdeuna când dă câte un ban, e în stare se moară de foame pe grămada de galbini. In lupta pentru apărarea patriei soldatul nu simte durerile ranei de moarte. Dacă-și mai vine în fire pe un moment, întreabă, luptânduse cu moartea, că cine a învins, și dacă i se spune că *„ai nostri“*, cu zimbet de mulțămire pe buze își dă ultima resuflare.

Un mare învățat din vechime, Archimedes, ședea adâncit în măsurările și socotelile sale, pe cari și le făcea în nisip, în oarele în cari se dădeau ultimele lupte de stradă în orașul seu natal Siracusa, pentru a se decide asupra sorții patriei sale. Și când a intrat soldatul roman în camera sa, cu sabia plină de sânge în mână, și răstit l-a întrebat se-și spună numele, — căci să dăduse poruncă aspră, ca Archimedes se fie crutat, — el s'a indignat atât de tare pentrucă soldatul i-a stricat cu picioarele desemnurile pe cari le făcuse în nisip, încât mânios i-a strigat: „Nu-mi strica cercurile mele!“ Pentru Archimedes era deci adevărul cunoștințelor sale mai scump decât viața!

De aceea, e ușor de înțeles, că și adevărul despre dreptatea lui Dumnezeu trebue se fie pentru om ceva mai scump și mai sublim decât mulțămirea, bunăstarea și sănătatea, ba chiar mai de preț decât însăși viața. Evanghelia ne spune, că împărăția ceriurilor e ca și negustorul ce căuta mărgele scumpe, și când a aflat una prețioasă, a vândut tot ce avea și a cumpărat'o.

Priviți la mormintele vechi creștinești ale martirilor. In ele zac corpurile celor sdrobiți în roate, sfășiați de bestiile selbatice, spânzurați pe cruce ori arși pe rug, dar din miile de icoane sfinte de pe păreții acestor cripte vechi nu veți găsi una, din care să se poată constata fie și cea mai mică aparență a torturilor pe cari le-au avut în viață cei adormiți în domnul, ori a *temerei* de moarte. Pretutindenea vedem înfățișândunise: porumbi blânzi, păstori buni, mielușei, flori de crin, loză de vie, spicuri coapte, etc. E evident deci, că torturile și moartea pentru adevărul evangelic nu a spăriat pe nime dintre creștini. Ei cunoșteau cuvântul lui Cristos, că împărăția lui Dumnezeu poate fi atinsă numai cu mari opintiri și cu mari jertfe, și de aceea și-au dat liniștiți viața proprie ca jertfă, pentruca dreptatea dumnezeiască se iase biruitoare. Ei credeau cu toată tăria, că pot se fie omorâți, dar adevărul nu moare. Că pentru prețul fiecărei lacrime ori strop de sudoare scurs în favorul împărăției cerești, primesc întrare nouă în aceasta împărăție. Că li se plătește însuțit munca și suferința, și li-se dau puteri noi pentru muncă nouă și pentru jertfe noi, iarăși în folosul împărăției lui Dumnezeu între oameni!

Aceeași muncă, aceeași oboseală, aceeași *jertfă* se cere și acuma dela fiecare muncitor în împărăția lui Dumnezeu, dela toți ceice servesc, ori vreau se servească adevărului divin pe pământ.

Adevărul și minciuna, binele și răul, pot se esiste tot atât de puțin împreună, ca lumina și întunerecul, ghiața și flacăra. Una nisuește se nimicească pe ceealaltă. Binele lucrează pe față, pe căi oneste. Nisuința sa e, ca prin cuvinte sincere și dela inimă venite, să lumineze oamenii, să deștepte în om aducerea aminte, care a adormit, și să-l cheme să se închine dreptății dumnezeești. Răul se nisuește, ca se înece orice început bun, orice idee nobilă, încă în germenele ei. Se folosește în acest sfârșit de toate mijloacele. Unde se poate, operează cu volnicie și învinge cu puterea. Unde nu merge cu puterea, se ia refugiul la șirețenie, la prefăcătorie, la înșelăciune. In casul estrem se mulțămește și cu clevetirile murdare, cu calumnierea rușinoasă, cu glume ofensătoare, cu râs sarcastic și malițios, cu batjocorire dură.

Aducețivă aminte de evanghelie. Abia se născuse mântuitoriul, abia se coborâse adevărul dumnezeesc pe pământ, și răutatea a încercat prin Irod se nimicească adevărul încă în leagăn. Trec treizeci de ani. Isus se pregătește în post și rugăciune pentru opera sa de mântuire a omenimei, dar spiritul reutății încearcă pe diferite căi, prin ispită și viclenie, să-l abată dela calea lui Dumnezeu. Isus începe se învețe oamenii, și oamenii *râd* de el, numindu-l Belzebub. Spun despre el, că nu e Evreu, ci Samaritean, și că are pe demonul în sine. Așa e inevitabila cale care duce la adevăr, la bine, la iubire și la tot ce stă în serviciul acestora ori lucrează în numele lor. Așa a fost, așa e și acuma, și așa va fi probabil totdeuna. De aceea spunea Mântuitoriul învățăceilor sei: Precum au fost goniți (persecutați) prorocii, cari au fost înaintea voastră, așa mă gonesc pe mine și așa vă vor goni și pe voi!

Omul bolnav de ochi nu poate suporta lumina soarelui. Il supără, când îi vin razele în ochi. Cei adânciți în somn greu nu vreau să fie deșteptați. Se mânie, se ceartă și lovesc în toate părțile, așa cum sunt, pe jumătate adormiți, pe jumătate trezi. Dar când *arde* în jurul lor, nu ne pasă de mânia celor ce dorm, ci ne dăm toate silințele

---

FOIȘOARĂ.

Serate de ale meserieșilor nostri.

Participanții ședinței literare a 8-a a „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, ținută la 27 August n. c. au fost suprinși de un ce nou. Invențiosul compactor Petru Ilieș adecă a pregătit 2 table de tinichea albastră, pe care sunt aplicate litere din carton și pietriș (alb), obduse cu uleu. Prima poartă inscripția „Bine a-Ți venit!“ ear a 2-a „Dzeu Vă aducă iarăș!“ Aceste table sunt țintuite: prima deasupra treptelor, ce conduc în Reuniune, ear a 2-a în partea opusă, de așa, că se vede numai la scoborârea treptelor. Prezidentul Reuniunei, dl Tordășian, reîntors de curând din concediu, deși deprins cu fel de fel de suprize, ce-i fac meseriașii și în deosebi dl Ilieș, mulțămește acestuia pentru ideea fericită de a afla mijlocul de bineventare perpetuă și de ai reînvita cu binețe pe toți oaspeții nostri. Mulțămește mai departe v.-prez. Poponea și tuturur membrilor din comitet, cari în absența sa au condus în mod esemplar și spre mulțumirea generală agendele Reuniunei și se oprește la modul demn cum Reuniunea s'a achitat față de mult regretatul naș al steagului și binefăcător al Reuniunei, de răposatul episcop N. Popea. Ocupându-se în cele următoare de vredniciile acestui bun prelat, arată cum P. S. Sa împreună cu marele Andreiu a purtat viu interes de cauza meserieșilor nostri și a dat întemeietorului primei Reuniuni de meserieși (din Sibiiu), nemuritorului N. Cristea tot sprijinul moral și material. Expunându-ne datele mai importante din viața lui Popea, dl Tordășianu ne cetește testamentul lui, care ca și testamentul marelui Andreiu e o carte de prețioase învățături pentru noi toți și mai ales pentru studențime și pentru clasa meserieșilor nostri. Prin testamentul său episcopul Popea lasă întreaga sa avere „câștigată cu economie și mare crutare din modestele venite, ce a avut“ consistorului diecezan din Caransebeș, care să facă „Fundațiunea episcopului Nicolau Popea“ spre scopuri bisericești, școlare și filantropice pentru toate timpurile. Din venitul averii sale, evaluată la un pătrar de milion cor., episcopul Popea a dispus ca 50% să se capitaliseze; 20% să se împartă ca stipendii la studenți de ambe sexele; 20% să se dea ajutoare la învățăceii români ortodoxi, cu purtare morală bună, dela orice meserie sau industrie, asemenea la sodali talentați cu purtare morală bună, spre a se trimite în străinătate pe la fabrici și stabilimente mai mari, ca să se poată cualifica în specialitatea lor și în fine să se dea ajutoare la sodali capabili, morali și crutători, cari vor începe meserie ori industrie de sine stătătoare, ear 10% le-a lăsat pentru scopuri bisericești. Când capitalul fundațional va ajunge la suma îndoită se vor capitaliza numai 25%, ear celelalte 75% se vor împărți, observând raportul indicat mai sus. Singur prin acest testament al său, episcopul Popea și-a câștigat nemurirea și și-a ridicat altar de recunoștință neperitoare în inimile noastre și în în ale generațiunilor viitoare. Reuniunea noastră, zice dl Tordășianu, care s'a mândrit al fi avut pe Popea de la întemeerea ei, se va îngriji ca numele lui pomenit să fie cu vrednicie din veac în veac!

Intrați în programul seratei, notarul Duca cetește sumarele ședințelor administrative, din cari între altele, cu bucurie am aflat, că mai mulți sodali de ai nostri aflători în Berlin, au înființat acolo încă în 1907 „Societatea meseriașilor rom. din Berlin“. Un cor improvisat, condus de zelosul solist I. Stanciu, ne-a delectat cu composiția „Pe al nostru steag“; librarul Radu Barcianu într'un tractat scurt, dar bine compus ne-a înfățișat date din viața și activitatea poetului Coșbuc, din care a cetit cu pricepere mai multe poezii. Sodalul lăcătuș G. Munthiu ne a cântat mai multe doine cu multă căldură și mult simț; sod. croitor Ios. Răcianu, a produs mult și nesfârșit haz cu „doina“, parodie din popor după Eminescu de Brebenel; asemenea a plăcut învățăcelul lăcătuș Ioachim Sociu (maturizantul) cu anecdota „Tatăl nostru“ de Speranță; Tr. Moga a dat noue dovezi de deprinderea cu arcușul; R. Barcianu, predând bucata „Analiza“ a produs mult haz; Cântările solo ale dlor I. Stanciu și Ascaniu Crișanu, ne-au ridicat în sfere mai înalte, ear dl învățător Oct. Simtion, cunoscut bun pianist și conducător de coruri, a făcut bună impresie asupra auditorului cu câteva expuneri din teoria muzicei și la fine cu mai multe arii, executate la pian.

La fine s'au distribuit între participanți, ca de regulă, mai multe cărticele folositoare, ear dl Tordășian, mulțumind tuturora, invită la ședința din 24 Setemvrie n. c.

„Invingătorul“.

Vorbe înțelepte.

Cel-ce a dat dovadă, că patimile sale sunt mai puternice decât înțelepciunea minții sale, este condamnat și silit se suporte imputarea, că nu înțelepciunea și virtuțile îi conduc viața, ci patimile, pe cari înțelepciunea sa nu poate să le țină în frâu.

se-i deșteptăm, chiar și dacă ne alungă și ne lovesc. Fie că primește copilul de bună voe, ori între strigăte, grimase și lacrimi, medicamentul vindecător, care la gust e atât de amar, dar în eficacitatea sa atât de folositor, — medicul nu va înceta a i-l îmbia și a căuta să-l iee. Tot așa trebue se procedăm și în viață, în lupta purtată cu *răutatea.* Nu trebue să se lase nime confundat în urma pășirei ei atât de dușmănoase.

Calea vieții e plină de spinii înțepători ai nedreptății și ai minciunei.

Reutatea omenească, depravarea și necredința în Dumnezeu a închis calea spre Dumnezeu, ca o pădure seculară, cu tufișuri cari nu pot fi străbătute, calea spre iubirea și adevărul divin, spre împărăția lui Dumnezeu pe pământ! E de urgentă necesitate, ca se tăiem cale nouă în pădurea aceasta deasă, cale care se ducă la adevărul divin, se tăiem și se dăm la o parte spinii și tufișurile.

Dar firește, că fără muncă grea și fără oboseală nu se poate face lucrul acesta. Câte o creangă ne va lovi în față, alta ne va rumpe hainele, iar spinii au se ne între adânc în mâni.

Când se arată necesitatea, în vreme de războiu, ca prin atac înverșunat să se iee dela dușman întăritura în care stă ascuns, apărat de șanțuri și de ziduri înalte: cad primele rânduri de soldați ca spicele tăiate de grâu, răniți de moarte, ori omorâți. Dar pentru aceea, rândurile celelalte trec peste corpurile lor ca pe niște trepte și ajung la fortăreață, o iau în stăpânire și nimicesc puterea dușmanului.

Și pe pământ e un războiu continuu, purtat între bine și rău, și noi, învățăceii lui Cristos, mântuitoriul lumii, suntem chemați, ca sub conducerea ceriului și în numele triumfului ce are să-l raporteze dreptatea divină, se purtăm acest războiu cu răutatea și cu minciuna. De aceea, să nu ne temem de oboseală, de rane, de mutilare. Să nu ne temem de batjocură și de calumnia răutății.

Dacă vrem se urcăm un deal priporos, nu vom putea scăpa, se nu lunecăm, să nu cădem, să nu ne vătămăm.

Se poate, că se desprinde câte o piatră tocmai de sus și se rostogolește spre noi, lovindune rău. Toate se pot întâmpla, dar frica să nu ne împedece în intențiunile noastre.

Prindețivă numai bine cu mânile de orice rădăcină, de orice tufiș, de orice fir de earbă, și veți vedea, că mergeți în sus, tot mai în sus, spre soare, spre lumină, spre lărgămintea liberă a lui Dumnezeu, de unde apoi, aflânduvă pe culmea adevărului divin, puteți se strigați celor de jos: „Desfacețivă din brațele josniciei, întunerecului, negurei, eșiți din norii cei grei și întunecați și ridicațivă și voi în sus, căci aici sunteți mai aproape de ceriu, aici e aerul mai curat, pieptul răsuflă mai ușor și mai liber, aici îi este omului mai ușoară inima. Fericiți sunteți deci voi, cei persecutați acolo jos unde vă aflați, voi, cari pentru nisuințele voastre de a vă ridica sunteți batjocoriți și asupriți, și pe toate căile defăimați cu nedreptate, pentru adevărul propoveduit de Cristos.

Fiți însă veseli, bucurațivă și vă mângăiați, că tot așa au fost persecutați și prorocii, cari au fost înaintea voastră. *Fericiți cei asupriți pentru dreptate, că a acelora este împărăția ceriurilor!* .

Originea, vechimea și desvoltarea bisericii creștine la Români, până în veacul al XVI-lea.

Prelegeri din istoria bisericii românești, de prof. *N. Dobrescu.*

Rezum. de *Gh. Tulbure.*

VI.

Intreagă organizațiunea bisericii românești până prin veacul al XIII-lea, așa cum reiese din cele desfășurate până aici, nu putea să fie decât *primitivă,* câtă vreme poporul românesc nu avea încă o proprie organizațiune politică. La începutul veacului al XIV-lea, după ce Voivozii români dela *Argeș* și *Jiu* se unesc, biruesc pe regele unguresc Carol Robert și se declară independenți, se pune temelia unui *principat al Românilor.*

Având acum o organizațiune politică națională, alcătuită cu dela sine putere, grija cea dintâiu a Voivozilor români era, să pună și temelia unei *organizări bisericești,* care să fie *canonică* și recunoscută astfel și de patriarhia din Constantinopol. E probabil, că chiar Vodă *Basarab* a făcut primii pași pentru organizarea bisericii sale, deși mărturiile istorice ne lipsesc. Despre fiiul său, *Nicolae Alexandru,* știm însă, că a lucrat în scopul acestei organizări. Neputându-se adresa pentru ajutor regelui ungar Ludovic cel Mare, care era însuși un apostol al catolicismului, privirea lui s'a îndreptat dincolo de Dunăre, unde *statul sârcesc* începuse a se întări, după ce Bulgarii fură bătuți pela a. 1330, iar biserica bulgară slăbită de diferite secte religioase, ca bogomilismul și adamitismul.

Patriarhia de Ohrida încă pierduse mult din puterea și teritorul de odinioară. Numai *Sârbii* înfățișau o oarecare putere politică și bisericească, după ce pe metropolitul lor îl ridicaseră la rangul de patriarh. Scaunul din Constantinopol însă nu a recunoscut de legală această patriarhie și a aruncat anatemă asupra ei.

Domnul Alexandru deci, în nizuințele sale, nu se putea pune în legătură cu o patriarhie afurisită, ci vrând nevrând trebuia să se adreseze la scaunul patriarhal din Constantinopol. In arhiva patriarhală din Constantinopol ni s'au păstrat *scrisorile* cari s'au schimbat între dl Alexandru și patriarhul grecesc și toate tomnelile, pe lângă cari patriarhul s'a învoit a da Românilor un *metropolit.* Acest metropolit s'a și dat la a. 1359, în persoana lui *Ioachint,* mitropolitul Viciniei, pe care patriarhul din Constantinopol l'a recunoscut de *metropolit al Țării-Românești,* cu condițiunea, ca toți următorii lui să nu-și poată ocupa scaunul fără binecuvântare prealabilă dela Constantinopol.

In chipul acesta se întemeiază cea dintâi și cea mai veche mitropolie românească numită a *Ungro Vlahiei.* Nu putem ști cu siguranță, care a fost reședința dela început a acestei mitropolii. Foarte probabil, că va fi fost la *Argeș.* vechea capitală a Țării Românești. Pe vremea lui Neagoe Basarab, capitala țării fiind *Târgoviște,* mitropolia încă își strămută reședința acolo, până când, în suta a XVII-a, amândouă scaunele trec la București.

După metropolitul Iachint, a urmat o serie de metropoliți, pe cari îi cunoaștem mai mult după nume, decât după fapte. Atâta știm, că erau aleși mai cu seamă greci — neavând noi încă cler superior—, cari petreceau mai mult pela Constantinopol, decât acasă, între credincioși. Mircea cel bătrân se vede constrâns să le interzică aceste voiajuri de plăcere și totodată se ia măsuri, ca să fie numiți metropoliți Români de origine, iar nu Greci. Din așa numitul diptich, aflăm, că după Jachint au urmat doi *Haritoni,* unul *Teodor* și unul *Atanasie.* De alții nu știm, până în jumătatea a 2-a a vecului XV-lea, când metropoliții încep a fi aleși dintre egumenii mănăstirilor noastre, cu deosebire dela *Cozia.* Astfel a fost aleși *Iosif* și *Macarie,* cari au primit scaun în Divanul domnesc și au fost însărcinați chiar cu însemnate afaceri diplomatice.

*

Pela a. 1370 găsim, că s'a înființat și o a doua mitropolie românească, în părțile *Severinului.* Metropolia aceasta a rezultat din neînțelegerea dintre Domn și mitropolitul Iachint.

Domnul, nemulțămit cu metropolitul, cere patriarhului din Constantinopol să-l delăture și să numească altul. Patriarhul însă nu-l destitue pe Iachint, dar ca să împace cumva și pe domnul, numește pe un anumit *Antim* de metropolit și-l așează în părțile Severinului, unde — spune decisul patriarhal — se simțea trebuință mare de o metropolie (?). După ce Banatul e ocupat de Unguri și în Severin este așezat un episcop catolic, metropolitul român fuge de acolo și după ce rătăcește pela câteva mănăstiri, sub domnia lui Radu cel Mare se așează ca episcop la *Râmnic.* Episcopia Râmnicului este deci continuarea metropoliei de Severin. Nu peste mult timp, patriarhul Constantinopolui *Nifon,* detronat de Turci, se refugiază în țările românești și începe a lucra la organizarea bisericii, înființând pe lângă episcopia de Râmnic și pe cea din *Buzău.* Mai târziu la a. 1793, s'a întemeiat și episcopia dela *Argeș,* într'un chip mai mult întâmplător.

Acestea ar fi începuturile de adevărată organizare a bisericii din Țara Românească, sau principatul Munteniei.

De remarcat este încă faptul, că deja pela începutul veacului al XV-lea metropolitul român din Muntenia era inzestrat de patriarch cu iurisdicțiune și peste ținuturile românești de dincoace de Carpați, aflătoare în stăpânirea domnului Țării Românești. Iurisdicțiunea aceasta s'a estins mai ales asupra Banatului Severinului, asupra Făgărașului și Amnașului și ea se face evidentă din titlul de „Esarch al Plaiurilor și al întregii Ungarii“, care l-a avut metropolitul Munteniei până la sfârșitul veacului al XVII-lea, când o parte a Românilor din Ungaria s'a unit cu biserica catolică.

*

Pela a. 1360 se întemeiază, prin boierul din Maramurăș *Bogdan,* principatul independent al *Moldovei,* cu reședința în Baia. Feciorul lui Bogdan, *Lațcu,* după ce întinde hotarele țării, alungând pe Tătari spre Rusia, face și pașii de lipsă pentru *a organiza biserica* din Moldova, nu însă după cum cerea credința și tradițiunea religioasă a poporului moldovean.

Nu s'a îngrijit adecă să întemeeze o episcopie română-ortodoxă, ci pentru a-și menținea independența țării față de vecinii Unguri și Poloni, înființează o episcopie catolică la *Siret,* supusă metropoliei de Halici.

In loc de roade, pașii lui Lațcu au adus însă pagubă țării și bisericii moldovene, căci episcopii catolici dela Siret erau adevărați spioni ai regelui polon, care știa tot ce face Domnul român. Următorul său în scaun, George Coreatovici, (*Jugă-Vodă*, un Litvan ortodox, pare a se fi îngrijit mai bine de organizarea bisericii moldovene, deși nu avem date istorice, cari să confirme ostenelile lui. Deoarece însă venirea sa pe tronul Moldovei înseamnă o reacțiune a ortodoxismului, e mai probabilă părerea acelora, cari susțin, că dânsul a întemeiat *metropolia Moldovei,* față de alții, cari o atribue lui Petru Mușat de mai târziu. Nu numai faptul, că Coreatovici e adus ca patron al ortodoxiei, față de catolici, ci însuși spiritul timpului încă cerea dela dânsul, ca după organizarea politică să se îngrijească imediat de cea bisericească, ceeace Coreatovici va fi și făcut. Câteva documente istorice — între cari actele patriarhiei din Constantinopol — încă pomeneau, pela sfârșitul veacului al XIV-lea, de metropolia Moldo-Vlahiei și de un metropolit al Moldovei, iar cronicariul *Urechie* pune înființarea acestei metropolii între anii 1373—1377.

După toate semnele deci pe vremea aceasta s'a întemeiat și mitropolia românească a Moldovei, la care mai târziu sau supus și câteva episcopii, înființarea cărora a urmat, mai adeseori din conflictele iscate între metropolit și patriarhul din Constantinopol, cu a cărui învoire se întemeiase și metropolia din Moldova.

Organizarea bisericii moldovene s'a urmat mai ales sub domnia lui *Alexandru cel Bun.*

Scaunul mitropoliei se așază în *Suceava,* unde biserica Mirăuților până azi poartă numele de „metropolia cea veche“, și păstrează moaștele sf. Ioan cel Nou. Tot sub Alexandru cel Bun s'au înființat episcopiile dela *Roman* și *Rădăuți* care, aceasta din urmă, se continuă până azi prin metropolia dela Cernăuți. Pe timpul lui Mihaiu Viteazul s'a înființat și episcopia de *Huși,* iar în timpul mai recent, pela a. 1764, din județele Basarabiei mai ales, se întemeiază episcopia *Dunării de jos,* a cărei reședință — după răpirea Basarabiei prin Ruși — se strămută la Galați (1870.)

Dintre metropoliții vechi ai Moldovei remarcăm pe *Iosif,* care a organizat viața monachală; pe *Damian,* care a luat parte la conciliul din Ferrara și Florența (1450—1452); și pe *Teoctist,* duhovnicul și inspiratoriul lui Ștefan cel Mare, care a pornit un larg curent de cultură în biserica Moldovei.

Convocare.

La adunarea poporală ținândă la 27 Septemvrie (ziua Sf. Cruci) în orașul Alba-Iulia la 3 ore d. a.

Subscrișii convocăm pe ziua sus scrisă pe Românii din comitatul Albei-infer. la marea adunare în orașul Alba-Iulia. Adunarea se va ținea în grădina Popilor, cu următorul program:

1. Constituirea adunării.
2. Vorbiri în causa votului universal.
3. Propuneri.
4. Conclusele adunării în această causă.

Alba-Iulia, în 13 Septemvrie 1908.

Rubin Patița m. p., advocat, Dr. Ioan Marciac m. p., advocat, Aurel Stoica m. p., inginer, Simion Micu m. p., protopop. Dr. Enea Nicola m. p., medic, George Filip m. p., advocat, Dr. Camil Velican m. p., advocat, Virgil Vlad m. p., farmacist, Ioan Teculescu m. p, protopop, Dr. Rubin Patița m. p., advocat.

Dela sate.

Inceputul anului școlar în Șeica-mare.

(Urmare.)

Din urmările ce are creșterea părintească asupra copiilor, iasă la iveală și puterea școalei de a-și îndeplini misiunea ori neputința ei de a-și face datoria față de școlari. Greșit, de multeori greșit socotesc părinții cari cred, că îndatăce copilul lor a plecat la școală, ei și-au isprăvit datorințele față cu creșterea lui și de acum școala să vadă de el. Neputința școalei de a-și împlini chemarea ori sporul s'ab, la care ajunge cu școlarii, își are rădăcina de cele mai multeori în vina societății care o încunjură, în vina oamenilor, a familiei, și nici decum în vina copiilor, cari s'au dovedit de bun material de școală, cari umblă bucuros la școală, iubind societatea copiilor de seama lor, nici în vina învățătorului harnic și cu tragere de inimă. Este deci de datoria noastră să ne dăm seama mai de aproape și de pricinile rele ce stinginesc școala în bunul ei mers. Cu luare aminte să fim, ca după putință să le delăturăm.

Cea dintâiu și poate cea mai rea pricină este creșterea neîngrijită, neglijată, de care au parte copiii înainte de anii școalei și chiar în decursul acestora. Frica de Dzeu, prețuirea de sine și de alții, simțul de dreptate și de omenie, simțul de datorință și supunere, sunt în mare măsură neîngrijite de părinți, ori de atâteaori rău arătate prin pilde rele, ce trag după sine. Peste tot duhul în care sunt crescuți copiii e prea liberal, prea destrăbălat, în loc ca să sădească cu de-a dinsul în sufletul lor cea dintâiu virtute, ascultarea, dela care atârnă toate celelalte.

V'am arătat mai sus povara atâtor rele ce se revarsă pe urmele unei creșteri nesocotite și de aci neputința școalei de a clădi cu trăinicie pe temelia ce s'a pus în casa părintească. Răul mai zace însă și în alte multe pricini. Lipsa de înțelegere a școalei e un mare păcat pentru noi. Auzi vorbe dela un părinte nesocotit, că ce lipsă are copilul meu de școală și carte, căci doar el tot cu sapa și lopata are să trăiască. Și că nu greșesc în judecata mea îmi dovedește faptul, care nu ne slujește spre cinste, că din o comună fruntașă cum e a noastră, cu o seamă de oameni cu bună dare de mână, nu găsesc un singur copil care să iasă dintre păreții strâmți ai satului nostru și să cerceteze școala mai de seamă, cu toate că la o palmă de loc la dreapta și la stânga ne stau deschise gimnasii românești, săsești și unguresti. Nu voi să zic prin aceasta, că tot omul să se trudească a crește din copilul seu „domn“, adecă om care să se ocupe numai cu cartea, dar să ne gândim la puținătatea pământului peste care suntem stăpâni și să ne luăm seama cum să îmbucătește acela când îl împărțim la 5—6 copii și apoi să nu ne mai plângem că suntem săraci, că nu mai adunăm jirezi de grâne și nu ne mai putem umplea coșarele, căci bine băgăm de seamă, că pământul rămâne acelaș, nu crește, iar oamenii se sporesc mereu. De aceea este de datorința părinților, a da în mâna copiilor și alt meșteșug decât plugul. Mulțimea ramurilor de meserii și feliurite negoțuri ne stau deschise, dar nu cunosc omul nostru, care a îmbrățișat vreunul, pe când străinii se îmbuibă printre noi.

Greșit judecă apoi părintele — ca să ne întoarcem iarăși la școala noastră — care crede, că școlarul se trimite la școală numai ca să învețe carte. Nu, aici pe lângă carte trebue să învețe și omenie, lucru pe care puțini părinți îl înțeleg așa cum trebue, ori din anumite pricini nu vreau să înțeleagă nici atunci, când li-se spune cu dinadinsul, și de aici apoi nevoia atâtor pacosti între părinți și învățătorul, care e chemat să dedea la omenie și bună purtare pe școlari, de aci răsvrătirea unor părinți față cu mijloacele de disciplinare, de îndreptare, folosite de învăţători cu tot dreptul. E adevărat, că astăzi puterea de a creşte nu mai e „nuiaua“, ci cunoaşterea felului de desvoltare a minţii, înţelegerea firei proprii a copilului, stăruinţa, devotamentul şi dragostea învăţătorului, dar totuşi pedepsele nu se pot scoate cu totul din şcoală, căci sunt firi cărora numai frica le ajută şi i împintenă. Insă părintele neînţelegător restălmeceşte mustrările învăţătorului, ca venite din ură, şi apoi acasă răspunde cu ură şi hulă despre învăţător, şi ce e şi mai păcătos, o face în faţa copiilor, aşa că copilul şi dacă mai vine la şcoală, aduce cu sine o seamă de ură şi greaţă (antipatie) faţă de dascăl şi abia aşteaptă să vie vremea de plecare, în loc să asculte cu băgare de seamă vorbele lui.

Nu mai puţin e o pacoste pentru şcoală neîncrederea părinţilor în învăţător şi peste tot în şcoală, pe care o socotesc ca un fel de sarcină, pentru care trebue să-şi dea banul agonisit cu sudoare şi care le ia copiii şi atunci când ar avea lipsă de ei, la lucrul câmpului, ori le-ar putea fi de ajutor pe acasă. Mi-a fost dat să bag de seamă cum unii primesc pe învăţător cu multă îndoială şi să uită cu privirea ochiului neîncrezător la acela, faţă de care, dacă ar avea deplină încredere, ar trebui să se apropie cu sfiiala omului ce caută binele copilului seu, să-l întrebe din vreme în vreme despre purtarea lui în şcoală, căci părinţii sunt datori să privegheze, dacă copiii îşi fac datorinţa în şcoală ca şi afară de şcoală, când timpul şi-l petrec mai mult sub ochii lor, iar de altă parte să lămurească pe dascăl asupra firii, natura şi purtarea lor de acasă, ca să-i poată cunoaşte cât mai bine şi în aceiaşi vreme să ştie apoi lua măsurile cuviincioase pentru vindecarea (relelor) scăderilor. In lipsa de apropiere şi înţelegere dintre ei (cei doi factori coordinaţi) se ivesc apoi de atâteaori neînţelegeri, pentru cari părintele nesocotit caută să tragă la răspundere pe învăţător înaintea şcolarilor, iar acesta pentru purtare necuviincioasă în şcoală îl trage înaintea judecăţii, — părintele e pedepsit, duşmănia prinde rădăcini, în locul îndemnului şi alipirii către şcoală se încuibează răceala, isolarea şi chiar ura şi aşa se întâmplă, că odată dintr'o pricină, altădată din alta, slăbeşte legătura dintre părinţi şi învăţător, dintre şcoală şi familie, ori mai bine, societate, şi astfel şcoala se trezeşte fără sprijinul moral dacă nu şi material al poporului, în care cas zadarnică este străduinţa ei în opera de creştere. Ajunge zilei răutatea ei, destul se luptă şcoala noastră cu nevoile vremilor de acum, pe cari ni-le îngădue străinii de interesele noastre, grea este lupta pe care trebue să o poarte şcoala pentru ajungerea ţântei sale, pentru întruparea idealului seu în viaţă, şi cu materialismul, adecă cu străduinţa societăţii, a oamenilor de a vâna numai câştig, de aşi câştiga numai bani pe orice cale, dispreţuind orice alte comori ce ni-le putem agonisi pe pământ, deci silinţele noastre să meargă într'acolo, ca să uşurăm soartea ei prin ajutorul nostru ce îl putem da!

O însemnată pedecă, la noi, în sporul şcoalei e şi neştiinţa ori neputinţa părinţilor de a ajuta pe şcolari în munca lor acasă. Ştim şi noi câtă greutate întimpină învăţătorul când are mulţime mai mare de şcolari, cari sunt împărţiţi în 5—6 despărţăminte, pe cari toate singur trebue să le supravegheze. Aiurea la străini părinţii nu încetează a veni în ajutorul învăţătorului luând totdeauna seama copiilor, ce au de învăţat pe ziua următoare, ce lecţii nouă le-a dat la şcoală, ori ce lucrări — teme — au de îmdeplinit acasă şi după putinţă le ajută şi ei, îi învaţă. La noi însă ce se dovedeşte? In locul ajutorului părinţii îi opresc dela carte. De câteori mama nu sbiară către copil, că „doar nu ai să te faci popă“ nici tu „dăscăliţă“, şi în loc să-i îndrume şi să-i povăţuiască la carte îi îngreunează cu lucru, care nu numai îi departă dela învăţare, dar uneori le este spre prea mare greutate. (Va urma.)

Apel.

In ziua de 2/15 Septemvrie a. c. pe la orele 11 din zi un foc năpraznic a isbucnit în comuna noastră Hurez, com. Făgăraşului, care alimentat de vânt în decurs de 2 ore a prefăcut în scrum şi cenuşe supraedificatele economice dimpreună cu nutreţul şi toate bucatele alor 16 familii române. — Bieţii oameni, cari n'au îmblătit nimic n'au nici sămânţa necesară pentru sămănatul de toamnă, ear vitele acum asupra ernii sunt condamnate a muri de foame, căci nutreţul fiind puţin, cei neatinşi de foc nu pot ajuta cu nimic pe cei nenorociţi. — Paguba sucotită minimal întrece suma de 30 000 coroane, ear asiguraţi pe sume neînsemnate dela 200—300 coroane sunt numai 5 inşi.

In urma acestora subscrisul mă văd îndemnat a face un călduros apel către toate inimile generoase şi caritabile, către băncile noastre româneşti, instituţiuni culturale, reuniuni agricole etc. a contribui fiecare după mijloacele ce le stau la dispoziţie cu cât inima îi va lăsa şi a mângăia astfel lipsa şi desperarea acestor năpăstuiţi ai sorţii.....! Ofertele sunt a se trimite pe adresa subscrisului cel mult până în 14/27 Oct. ziua cuv. Paraschiva, — Hramul Bisericii noastre, în care zi subscrisul dimpreună cu comitetul bisericii după dreptate şi adevăr va distribui suma incursă între cei bântuiţi de foc. Rezultatul apelului se va publica în toate ziarele noastre mai de samă.

Mulţămind înainte tuturora pentru mila, ce ne vor trimite, rog pe atotputernicul Dumnezeu, ca din darurile sale cele bogate să le răsplătească din plin această jertfă.

Hurez, (u. p Făgăraş.) 8/21 Septemvrie 1908.

Dumitru Purice
parol gr.-or.

NOUTĂŢI.

Din parlament. Eri, Marţi, s'a ţinut prima şedinţă a dietei ungare. S'a deschis la orele 12 din zi prin prezidentul Justh Gyula. S'a stabilit ordinea de zi pentru şedinţa de astăzi, apoi prim-ministrul *Wekerle* a presentat budgetul anului viitor, în care cheltuelile sunt trecute cu 1,555.572·490 c, iar venitele cu 1,555.577·799 coroane.

*

Dela congresul sârbesc. Sâmbătă a procedat congresul bisericei gr.-ort. sârbeşti a doua oară la alegerea de patriarh. Voturile au fost date astfel: pentru episcopul *Sevici* din Neoplanta 40, pentru episcopul *Nicolici* din Pacraţ 27 şi pentru episcopul *Bogdanovici* din Buda 3. Primul a fost proclamat ales, dar imediat a declarat, că nu primeşte alegerea. Eri, Marţi, s'a făcut alegerea a treia, cu următoriul resultat: Preasfinţia Sa episcopul *Bogdanovici* din Buda a primit 39 voturi, episcopul *Nicolici* 25 voturi. Primul a fost proclamat patriarh ales al bisericei naţionale sârbeşti din Ungaria.

*

Delegaţiunile. Prin autograf preaînalt, publicat în ambele ziare oficiale, dela Viena şi Budapesta, delegaţiunile sunt convocate pe 8 Octomvrie nou la Budapesta.

*

Congregaţie în Sibiiu. Adunarea generală ordinară de toamnă a comitetului municipal al comitatului Sibiiu se va ţinea în 5 Octomvrie n. c. la orele 9 dimineaţa în sala mare a edificiului comitatens. La ordinea zilei vor fi puse budgetele comitatului şi votarea de dări pentru augmentarea fondurilor comitatense.

*

Cauţiunea „Luptei“. Procurorul regesc a oprit 4700 coroane din cauţiunea „Luptei“, pentru acoperirea pedepselor în bani, dictate în multele procese de presă, avute până acuma. In urmarea acestui fapt *„Lupta“* anunţă, că în viitor apare numai de cinciori pe săptămână. Numărul de Sâmbătă vine suprimat, însă numai pe scurt timp, până când adecă fundatorii ziariului vor întregi de nou cauţiunea.

*

† Ioachim Trif, paroh în Vărd, după un scurt dar greu morb a încetat din viaţă Luni în 1/14 Sept. a. c. fiind împărtăşit cu sf. Taine, în al 39-lea an al etăţii, 13-lea an al fericitei sale căsătorii şi în al 8-lea an al preoţiei. A fost un păstor de model. Prin stăruinţa-i de fier, prin zelul său neţărmurit pentru binele bisericei şi al credincioşilor şi-a câştigat simpatia superiorilor, dragostea şi încrederea parohienilor săi. Inmormântarea i s'a făcut Mercuri în 3/16 Sept. sub conducerea protopresbiterului *Ioachim Muntean*, asistat de preoţii I. Părău, G. Trif, G. Borzea, E. Tărchilă, I. Holerga şi I. Radu. Ii deplâng: neconsolata-i soţie, fraţi, surori, socrii şi consângenii. Fiei ţărâna uşoară şi memoria ne-uitată. *E. S.*

*

Pentru agitaţie. Preotul catolic *Kasurek* a fost dat în judecată, pentrucă de pe amvon a spus credincioşilor sei, că nu sunt datori să subscrie procesul verbal, când leagă căsătorie civilă. Tribunalul şi tabla regească au adus sentinţe de achitare în procesul acesta. Curia regească însă a nimicit ambele sentinţe şi a judecat pe preotul numit la 14 zile închisoare de stat şi la purtarea tuturor cheltuelilor, pe motivul, că a agitat în contra legilor existente.

*

Domnul Iorga e — nedrept. Cetitorii nostri îşi aduc aminte, că am publicat răspunsul artistului nostru dramatic *Zaharie Bârsan* la învinuirile domnului Iorga, cu reservele, că *„nu aprobăm tonul în care îşi face domnul Bârsan apărarea şi în care vorbeşte cu dl Iorga, pentrucă îndreptăţirea şi competenţa dlui Iorga de a vorbi în chestii culturale-româneşti nu i-o poate contesta nimenea“*. Nime nu va zice, că procedura noastră nu a fost corectă şi prevenitoare faţă de dl Iorga. Cu toate acestea, dl *Iorga* ne onorează reservele cu următoarea notiţă publicată în *„Neamul Românesc“* numărul ultim: *„Şi „Telegraful Român“ tipăreşte mojiciile lui Zaharie Bârsan. Tipărirea lor arată valoarea morală a ziariului respectiv“*. Credem, că cetitorii nostri vor fi de acord cu noi, când constatăm, că dl *Iorga* de astădată iarăşi a fost *pripit* şi *nedrept* în judecată.

*

Ministrul cultelor şi al instrucţiei publice a aprobat cu rezoluţia dela 12 Septemvrie a. c. Nr. 103.632 manualul Elemente de Geografie şi constituţie pentru cursul primar de R. Vuia, apărut în tipografia diecezană din Arad. Preţul 60 fil.

*

„Munca“ se va numi o nouă revistă de specialitate pentru meserii, industrie, comerciu şi economie, care se va tipări în Sebeşul săsec. Va apărea de treiori pe lună şi va costa 3 coroane pe jumătate de an.

*

Al 135-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Iosif Roth, fost muzicant.

Acesta este al 135-lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

La „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“ au fost primiţi membri ordinari următorii: Nicolae Zigre, secretar metropolitan în Sibiiu; Comuna bisericească Cărpeniş, comuna politică Cărpeniş; D. Crăciun, primar, Ioan Dărzu N-192 şi Ioan Nicoară N-102, ec, toţi din Cărpeniş şi Ioan Dragomir, comerciant din Gârgova.

*

Casuri de ciumă. In Triest s'a înbolnăvit un pilot de pe vaporul „Francisc Ferdinand“ şi a murit, presentând simptome suspecte de ciumă. S'a bolnăvit numai decât şi al doilea marinar, sub aceleaşi simptome. S'a costatat în ambele casuri ciuma bubonică. Vaporul venise din Bombay.

*

Femeile din Rusia nu mai sunt primite la universitate. Consiliul de ministri a autorisat pe ministrul de culte şi instrucţiune publică, se respingă orice cerere de a fi admise femei la studii universitare.

*

Colera. In Petersburg grasează mereu colera. Câte treisute de persoane se bolnăvesc la zi, dintre cari cam a treia parte mor. România a luat toate măsurile necesare, ca boala să nu treacă şi pe teritoriul ei.

*

Constituire. Societatea elevilor dele institutul pedagogic gr.-cat din Blaj, în şedinţa ţinută în 13 Sept. 1908, sub conducerea dlui prof. Aurel B. Gajia, s'a constituit în modul următor: Conducător: Aurel B. Gajia; prezident: Mihăilă Popa curs. IV; secretar: Ioan Moldovan jun.; notar: Iuliu Moldovan c. IV.; casar: Teodor Pop c. III.; controlor: Alexandru Bratu c. II.; bibliotecar; Petru Tulbure c. IV.; vice bibl.: Ioan German c. III.; arhivar: Iacob Andone c. IV.; vice arhivar: Alexandru Toma c. III.; cond. de cor.: Traian Vaţian c. IV.; membri în comisia literară: Nicolae Jurca, Ioan Metea, Augustin Andone, c. IV; Nicolae Mărgineanu şi Dumitru Mărgineanu c. III; Vasile Gajia şi Nicolae Tănase c. II; şi Emil Suciu c. I.

*

La fondul „episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“, la stăruinţa clericului Ioan Dandea din cursul III teol. au dăruit următorii elevi ai seminariului „Andreian“ şi anume: din cursul I teologic: Traian Mihăilă, Ioan Popu, câte 50 bani; Ilarion Filipescu, N. N. câte 40 bani; George Mija, Simeon Turtea, Ioan Budu, câte 20 bani; Vasilie Petraşcu, 30 bani; din cursul II teologic: Nicodim Cristea, Ioan Bărbat, Ioan Evuţian, câte 20 bani; Eugen Muntean, 22 bani; Ioan Manta, Bucur Buzdugan, câte 40 bani; din cursul III teologic: Romul Perian, Ioan Dandea, câte 40 bani; din cursul I pedagogic: Nicodim Nicola, George Pelinciu, câte 20 bani; Traian Mandocea, Dionisie Herlea, câte 40 bani; din cursul II ped.: Victor Tunsoiu, 40 bani; Ioan Dinu, 30 bani şi din cursul III ped.: Izidor Turcea, 40 bani, s'au în total 7 cor. 42 bani. — Laudă lor!

*

Mulţămită. Domnul *T. Benchea*, comerciant în Cornăţel, a binevoit a dona bisericii gr.-ort. rom. din Marpod ruinate prin furtuna ne mai pomenită ce s'a descărcat asupra comunei Marpod la 3/16 Aug. a. c. 500 ţiglă, pentru a putea fi de nou acoperită. Pentru acest dar, comitetul bisericesc îi aduce şi pe această cale mulţămită.

*

La toţi ne trebue la timp mijloace de întărire, căci munca e obositoare. Un eminent mijloc întăritor e „Emulsiunea lui Scott“, care în special e pregătită din unsoare de ficat şi totuş e gustoasă şi uşor de mistuit, chiar şi pentru cel mai slab stomach. Emulsiunea lui Scott se află în toate farmaciile.

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul“ Nr. 18, a apărut cu următorul sumar: Oct. Goga: Cosaşul (poezie). Al. Cazaban: Tizul domnului director. Ioan Borcia: Sămănători (poezie). Oct. C. Tăslăuanu Asociaţiunea: IV. Reprezentaţiile. V. Expoziţiile. VI. Monografia Sălagiului. Victor Eftimiu: In ţintirim de suflete (poezie). G. Rotică: Doi tovarăşi (poezie). Victor Eftimiu: Aşteaptă frunzele să cadă (poezie). O. C. T.: Societatea pentru fond de teatru român. O. A.-Tăslăuanu: Synnöve Solbakken de Björnstjerne Björnson (trad.) Cronică: Sculptorul Ioan Iordănescu. Conferenţele „Asociaţiunii“. Zaharie Bârsan la Sibiiu. Saphir. Anuarul XI. al Societăţii pentru fond de teatru român pe anul 1906—7. Cultură şi conferinţe. Ştiri. — Poşta Redacţiei. — Bibliografie. Ilustraţiuni: Adunarea generală a Asociaţiunii din Şimleu: Corul teologilor din Gherla. Şt. Luchian: Ursarii. Al. Liuba: Bustul d-nei Sofia Verzar n. Ivacicovici din Oraviţa; D-şoara Gabriela Fitz din Oraviţa. I. Iordănescu: Grija de mâne; Fericirea unei tinere mame. Dr. Ioan Mihu. Expoziţia meseriaşilor din Blaj: Tipografia arhidiecezană şi secţia industriei casnice; industria agricolă şi cojocăritul; Secţia cojocăritului şi blănăritului.

*

„Numai în cruce este mântuire“. Acesta e titlul unei carticele cu şapte predici pentru postul mare, pe care preotul gr.-cat. român *Nicolau Popa* a tradus'o în româneşte şi a pus'o sub tipar. Abonamente primeşte traducătoriul, în Decăneşti, posta ultimă Dragcséke comitatul Bihorului şi librariul Vidor Manó, în Oradea mare. Exemplariul costă 1 cor. 50 bani.

*

Probleme teatrale, de *Horia Petra-Petrescu*, retipărire din anuarul XI al societăţii pentru crearea unui fond de teatru român, Braşov 1908. Studiu compus cu diligenţă şi pricepere, şi scris într'o limbă corectă românească.

*

Septuaginta şi textul evreesc al testamentului vechiu în biserica ortodoxă. Studiu biblic, de protopresbiterul *Simeon Popescu* profesor, Bucureşti 1908. Distinsul autor, binecunoscut pe terenul literaturei bisericeşti, arată în broşura aceasta deosebirea ce există întră biblia românească publicată de biserică şi biblia răspândită de societatea biblică britanică. Deosebire mai ales în *fond*, isvorită de acolo, că s'a luat de basă textul evreesc al bibliei, nu cel grecesc, acceptat de biserica noastră. Propune deci, ca la facultatea teologică din Bucureşti să se propună esageza testamentului vechiu după textul grecesc al septuagintei, nu după cel evreesc, şi ca teologilor să li se impună, că în tratatele lor stientifice teologice se utiliseze numai textul septuagintei, în original, ori în traducerea făcută de biserică. Interesanta broşură se vinde cu 60 de bani exemplariul.

Teatru unguresc.

Mercuri: *Ördög*, comedie.
Joi: *Le a férfiakkal*, farsă.

Pentru a lucra contra Anemiei

folosiţi emulsiunea lui SCOTT care îmbogăţeşte sângele şi formează repede carne solidă şi sănătoasă.

Emulsiunea lui SCOTT

are tot atât efect la tineri cât şi la bătrâni. Imbunătăţirea repede Vă va surprinde şi mulţumi şi o încercare Vă va convinge, cum a convins mii de oameni în decursul celor 32 ani trecuţi. 2 (270) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.
Se găseşte în toate farmaciile.

PUBLICARE.

Conform §-ului 10 din statutele subsemnatului institut aducem la cunoştinţă, că proprietarii acţiilor cu Nrii 8354, 8355 şi 11584 nici după 6 săptămâni socotite dela publicarea ultimă, făcută în ziarele oficioase ale institutului nostru, nu au plătit preţul acţiilor, deci titli provizori, respective dreptul de optare insinuat, referitor la acţiile cu Nrii de mai sus, prin aceasta se declară de anulat.

Sibiiu, în 18 Septemvrie 1907.

Direcţiunea Institutului
(276) 1—1 **de credit şi de economii**
„ALBINA“.

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna **Cerghidul-mare** se publică concurs nou — pe basa ord. consistorial din 28 August a. c. Nr. 10,032 Şcol. — cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Salariul împreunat cu acest post este de 600 cor., şi anume 550 cor. din repartiţie iară 50 cor. din venitul cantoral, cuartir şi grădină, eventual bani pentru cuartir.

Cel ales are să ocupe deodată cu postul învăţătoresc şi postul cantoral.

La caz, când comuna nu ar putea întregi salariul la minimul legal — conform art. de lege XXVII din 1907 — din mijloacele bisericeşti — îndată după ocuparea postului se va înainta rugare pentru ajutorul de stat.

Cuincuenalele se computã numai dela instituirea definitivă la această şcoală.

Reflectanţii la acest post au a se prezenta în vreo Dumineca ori sărbătoare în comună spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, şi a-şi aşterne rugările instruate conform legei în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat.

Invăţătoriul este îndatorat a ţine prelegere cu şcolarii de repetiţie, a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei răspunsurile la liturghie şi a ocupa elevii cu grădinăritul.

Murăş-Oşorheiu, 4/17 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.

Stefan Russu
(275) 1—3 protopr.

Nr. 278—1908. [265] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul **Haţegului** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Federi-Fizeşti post ambulant, salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Grid, salar 300 cor. din repartiţie dela popor, iar pentru întregirea până la 600 cor. se va cere ajutor de stat, cuartir şi lemne de foc.

Luncani, salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi 4 stângini lemne de foc, din cari însă se va încălzi şi sala de învăţământ.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi să înainteze cererile concursuale, provăzute cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Cei aleşi vor avea să instrueze şi elevii din şcoala de repetiţie şi să cânte în sf. biserică.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Haţeg, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 803/1908. [266] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională gr.-or. română din **Şomărtin**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. salar solvibil în rate lunare anticipative, anume: 410 cor. dela stat, 190 cor. din repartiţie, cvartir în edificiul şcoalei şi lemnele necesare de foc.

Alesul învăţător va avea să propună religia, să ţină şcoală de repetiţie şi să cânte în Dumineci şi sărbători cu tinerimea şcolară cântările liturgice.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile instruite conform legilor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral şi să se prezinte în vreo Dumineca ori sărbătoare în biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Agnita, în 28 August v. 1908.

Oficiul protopresbiteral:

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 10036 Şcol. [269] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna **Pianul superior**, protopresbiteratul Sebeşului, se escrie concurs din oficiu, pe lângă emolumentele uzuate. Cererile de concurs sunt a se trimite oficiului protopresbiteral concernent până inclusive 15 Septemvrie v. a. c. Cuincuenalele se computã dela ziua întrărei în oficiu.

Sibiiu, din şedinţa cons. arh. ca senat şcolar, ţinută la 28 August v. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Se caută

o bună menageră

(vârsta între 25—30 ani) la un **domn** singur, care locueşte la moşia sa în **România. Condiţiuni favorabile**; iar pentru desluşiri a-se adresa la **administraţia** ziariului „Telegraful Român“, Sibiiu, Str. Măcelarilor 45.

(258) 4—5

Aviz de târg timişan.

Târgul de ţară din anul curent dela Sf. Mihai se va ţinea din 24 Septemvrie până inclusive 28 Sept. 1908.

Mânarea a tot felul de vite în târg e permisă din 24 Septemvrie, Joi la oarele 5 dimineaţa.

Timişoara, 1 Sept. 1908.

Căpitănatul suprem orăşenesc:

Francisc Beé
(268) 2—2 căpitan suprem.

Vă rog convingeţi-Vă! Imposibil mai ieftin!

Un orologiu de buzunar, **remontoir de nichel**, punctuos (fără cilindru) cu sistem Roskopf-Patent, bogat gravat, cu lanţ elegant şi bine argintat, cu preţul bagatel de numai [272] 2—10

cor. 3·50, 3 bucăţi cor. 9·50.

Garanţie 3 ani, trimite prin ramburs sau contra trimiterii banilor prin mandat, firma

Michael Horowitz
Casă de export „Cracovia“, Ditelg. Nr. 57/50.

Cataloage bogat ilustrate gratis şi franco.

Făina lactată
NESTLÉ

Este dovedită dupa o lungă experienţă cafoarte bună pentru copii **sănătoşi şi bolnavi** cât şi pentru **bolnavii de stomac.** Impedică şi înlătură **vărsăturile, diareea, catarul intestinelor** — Broşura. **»Ingrijirea Copiilor«** se poate avea gratuit de la **NESTLÉ**, Viena I. Biberstrasse 11.

(214) 6—10

Ad Nr. pp. 840/908. [271] 2—3

Concurs repeţit.

In urma Veneratului ordin consistorial din 20 Maiu a. c. de sub Nr. 5901 Bis. prin aceasta se escrie concurs repeţit pentru ocuparea postului de paroh în parohia de classa a III-a **Vâlcăul ung.** aparţinătoare acestui tract protopresbiteral, cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, în terminul sus indicat subsemnatului oficiu, şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia, a se prezenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserică, spre a fi cunoscut din partea alegătorilor.

Cluj, 26 August 1908.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresb.

Nr. 665. [273] 2—3

Concurs nou.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Rod,** protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ la ordinul consistorial Nr. 5088 B.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea dotării preoţeşti din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post să trimită concursele lor cu documentele recerute la oficiul subscris, având a se prezenta în parohie după prealabila încuviinţare a subsemnatului.

Mercurea, 1 August 1908.

Oficiul protopresbiteral greco-oriental al Mercurei.

Avram S. Pecurar
protopresbiter.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Kőbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procură în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 87— Sibiiu — Nagyszeben.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 28—40

Reisen durch die ganze Welt.

Panorama originală a lumii.
(Filiala Pasagiului Berlinez).
Piaţa mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

Intrare şi privire în orice timp al zilei
dela 9 oare dimineaţa până la $^1/_2$10 seara.

De Luni în 21 Septemv. până Dumineca în 27 Septemv. 1908:

O interesantă şi comoadă călătorie pe mare mijlocie cu Yacht-Thalia de plăcere.

Preţuri de întrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, şcolari şi soldaţi 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1·80, Blocuri pentru şcolari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea şi Sâmbăta până la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii şi elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăţi cor. 25·—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 5— Seriile odată predate nu se repetează.

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 85—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Adam I., Constanţa pitorească .	2·—
Brediceanu, Doine şi cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III . .	4·—
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlahuţă, Din trecutul nostru . .	3·50

Cărţile pentru şcoalele poporale după catalog separat.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 99 Sibiiu, Sâmbătă 13/26 Septemvrie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Budgetul.

Sibiiu, 25 Septemvrie n.

După o vacanță destul de lungă, de trei luni, dieta țării s'a redeschis Marți, la oarele 12 din zi. Aceasta primă ședință a dietei, — în noua epocă ce se începe în patria noastră, — era anunțată ca o ședință formală, de câteva minute, în care avea să se stabilească numai ordinea de zi pentru ședința proximă, alta nimica, și totuși a ținut aproape două ore întregi.

Prim-ministrul *Wekerle* și-a prezentat adecă în aceasta prima ședință, în calitate de ministru al finanțelor, budgetul statului pentru anul viitor, și și-a ținut esposeul obicinuit, motivând urcările făcute în budget și înșirând isvoarele, din cari guvernul crede că va putea fi acoperit crescământul în trebuințele statului.

Și e cam mare acest crescământ. Față de anul trecut avem un sporiu de 104 milioane coroane la cheltuelile ordinare, și vre-o 66 milioane la cheltuelile estraordinare. Firește, că și la venitele statului găsim acelaşi sporiu, astfel, că trebuințele vin acoperite din venitele statului, presupunând, că ele cu adevărat vor fi încassate și vor întra în vistieria statului.

Cea mai mare urcare de cheltueli o reclamă ministeriul de comunicațiune, care are trebuință de multe milioane pentru aducerea în stare bună a liniilor ferate ungare, apoi ministeriul de finanțe, cel de interne și cel de culte și instrucțiune publică. Pentru ministeriul din urmă se cer cu opt milioane de coroane mai mult decât era votat pentru anul curent, sigur că în vederea îmbunătățirei salarelor învățătorești.

Nu întrăm în amănuntele budgetului și nici critică nu-i facem. Avem acum deputați în dietă, cari sigur își vor face datorința când va fi pus budgetul țării la ordinea zilei și-l vor examina din toate punctele de vedere, mai ales însă din punctul de vedere al *realității* sale. Pentrucă budgetul statului trebue se fie totdeuna o oglindă fidelă a progreselor pe cari le-a făcut statul în toate privințele, deci și a trebuințelor sale neîncunjurabile, dar totodată și o oglindă a posibilității de a fi acoperite aceste trebuințe, reclamate din partea statului, fără mari opintiri aduse de cetățenii contribuabili, și eventual fără sguduiri economice.

Cumcă trebuințele statului cresc mereu, e lucru foarte natural. E o necesitate aceasta, reclamată de progresele statului. Dar vorba e, că crește oare și facultatea cetățenilor de a putea face față trebuințelor acestora din puterile lor proprii, fără a se ruina? Cu alte cuvinte, dacă trebuințele statului nostru sunt pentru anul viitor preliminate cu 166 milioane în plus față de anul trecut, este basată presupunerea, că și bunăstarea economică a poporațiunei țării a făcut progres în asemenea măsură, pe cale normală, astfel, ca putința ei de a contribui la acoperirea nouelor trebuințe să stee în consonanță cu suma cerută pentru aceste noi trebuințe?

In privința aceasta nouă ni se pare, că oglinda nu e tocmai fidelă. Raporturile economice dela noi nu sunt de așa, ca poporațiunea țării se fie în stare se supoarte sarcinile aceste noi, cari deci din isvoarele statului de până acuma la nici un cas nu vor putea se fie acoperite.

Să vor căuta deci probabil isvoare noi de venit pe seama statului, cari în cele din urmă tot la punga cetățenilor au se-și ducă calea, cu toate că însuși ministrul-prezident a declarat în esposeul seu, că puterile cetățenilor de a contribui la acoperirea trebuințelor statului au atins marginile, mai departe nu pot să fie întinse. Pe popor nu se mai pot pune deci aruncuri. Și nici se nu se mai pună, pentrucă poporul are destule sarcini. Dacă se pot afla deci alte isvoare de venit, la cari se nu fie angajat poporul, și plusul trebuințelor se poate acoperi din aceste izvoare, — bine; iar dacă nu, atunci mai bine ar fi, dacă dieta, care va avea se voteze budgetul, examinează bine fiecare poziție din budget și mai șterge aceea ce nu e neîncunjurat de lipsă, pentruca nu cumva se întrăm iarăși în anii deficitelor, cari nu vor aduce nici un bine țării și poporațiunei ei.

Din parlament. In ședința de Mercuri a dietei s'a făcut alegerea membrilor delegațiunei ungare, — după ce mai întâiu ministrul de interne, contele Andrássy, a prezentat un proiect de lege despre măsurile de apărare în contra ciumei și a colerei, — apoi s'au rostit unele interpelări și dieta a luat de nou vacanță, până ce va termina comisiunea financiară cu studiarea budgetului.

Votul plural. Din declarațiunile făcute în fața mai multor deputați din partea ministrului de interne, contele Andrássy, în incinta dietei, în cursul ședinței de Mercuri, se vede apriat, că în proiectul de lege despre reformele electorale va fi trecut *votul plural*, cu unul, două și trei voturi. Deputatul român Dr. *Aurel Vlad* a adresat interpelație ministrului de interne în chestia pluralității, și ministrul i-a dat imediat răspuns, că în mesajul de tron, la care s'a provocat Vlad, a fost vorba numai de votul *universal*, iar acesta nu e atacat prin votul *plural*. Vom da în numărul viitor interpelația și răspunsul ministrului.

Naționaliștii în delegațiuni. Clubul deputaților naționaliști a hotărât în conferența ținută Marți după ameaz să reclame *două locuri* în delegațiunea ungară, și a adresat scrisoare ministrului *Kossuth*, ca în calitate de prezident al partidului patruzecișioptist se esopereze alegerea deputaților naționaliști Dr. Mihail *Polit* și D. Vasile *Lucaciu* ca membri ordinari în delegațiunea ungară și a deputatului *Hodja* Milan ca membru suplent. Intrucât nu se va ținea cont de dorința aceasta a naționaliștilor, ei nu vor face parte în viitor nici din celelalte comisiuni ale dietei. De sine înțeles, că dorința nu li s'a împlinit. In delegațiune naționaliști nu au fost aleși.

Noul patriarh sârbesc. Inainte de a se determina să voteze pentru episcopul *Bogdanovici*, — candidatul guvernului, — deputații radicali ai congresului național sârbesc au prezentat ministrului prezident *Wekerle* și ministrului *Kossuth* niște cereri, precisate în 14 puncte, dintre cari guvernul a acceptat 13 puncte în mod necondiționat, și cu privire la al patrusprezecelea punct încă a făcut promisiuni mulțămitoare pentru Sârbi. Intărirea noului patriarh va urma în curând, iar instalarea se va face probabil în 4 Octomvrie n. c. In răspunsul dat delegației congresului, care l-a felicitat, noul patriarh a declarat, că din venitele sale anuale dă 20 de procente pe seama îmbunătățirii dotațiunei preoților și pentru fondul preoțesc de penziune.

Originea, vechimea și desvoltarea bisericii creștine la Români, până în veacul al XVI-lea.

Prelegeri din istoria bisericii românești, de prof. *N. Dobrescu.*

Rezum. de *Gh. Tulbure.*

VII.

In cele desfășurate până aci am rezolvat pe scurt problema noastră cu privire la *originea și vechimea creștinismului* la poporul românesc, am arătat începuturile de *organizare a bisericii* creștine românesti și am urmărit — în trăsături generale — organizarea acesteia, până pe la sfârșitul veacului al XV-lea, în țările românești propriu zise, în Muntenia și Moldova.

Pentru a întregi însă pe deplin chestiunea aceasta, care are în vedere pe Românii de pretutindeni, urmează să arătăm, iarăși per sumos apices, primele fase ale organizării în biserica *Românilor din Ardeal și Ungaria.*

Am văzut în ce stare se afla biserica românească de sub stăpânirea Ungurilor, până spre sfârșitul veacului al XIV-lea, am văzut cum catolicii persecută pe Românii ortodoxi și cum în urma acestor prigoniri clasa aristocratică a poporațiunii românești, spre ași păstra averile, își părăsește religia și cu dânsa naționalitatea, adoptând credința catolică și limba ungurească.

In veacul al XV-lea prigonirile iau proporții și mai estinse. Sub domnia lui *Sigismund* preoții ortodoxi sunt obligați a plăti dijmă grea episcopului catolic și bisericii românești i-se pun cele mai neomenoase restricțiuni și zăgazuri în calea propășirii. Această atitudine dușmănoasă a elementului catolic-maghiar față de oropsita biserică a Românilor contribue

---

FOIȘOARĂ.

Din viața unei rose.

Cine cunoaște istoria roselor? Dacă ar ști ele se vorbească, câte lucruri n'am ști dela ele, lucruri curioase, groaznice și triste. Mai ales lucruri triste.

Pe o măsuță mică, într'un pahar cu apă se află o rosă răsleață. Numai una, care însă resfiră miros ca zece. Se plictisa însă biata rosă în singurătatea în care se afla, și-și întoarse capul în toate părțile, pentruca se vadă, n'ar putea începe vorbă cu cineva. Dar în jurul ei pustietate mare, nimic, dar absolut nimica nu se afla pe măsuță, afară de paharul în care era ea așezată. A, ba tot mai era ceva. Un portmoneu mic dar gol. I'l aruncase aci cu mânie domnul casei, poatecă tocmai pentrucă era gol.

Oare se cuvine, ca o rosă se înceapă discurs cu un portmoneu? Și încă cu un portmoneu gol? Și apoi ce spirit poate avea la vorbă un portmoneu gol, pe care'l face tăcut chiar caracterul seu melancolic?

Rosa suspină și portmoneul îi auzi suspinul. Era atât de indoioșător suspinul rosei, încât portmoneul se vezu îndemnat să o întrebe de motivul suspinării. Incepu deci el vorba cu rosa.

— „I'mi dați voe se vă întreb, că de ce suspinați, domnișoară rosă?“

Rosa remase uimită. Uite, uite, cât de galant e portmoneul. Nici n'ar fi crezut. Nu e moros, cum î'l arată esteriorul. Ei, cuviința aduce cu sine se i se dee răspuns.

— „Cum se nu suspin, dumnezeule doamne, răspunse rosa, când îmi lipsește cu desăvârșire distracția! Ce casă e aceasta? Alte rose, mai puțin frumoase decât mine, sunt purtate în societatea mare, la bal, la teatru, la concert. Și eu? Stau acasă și mă plictisesc. Crezi d-ta că e plăcere se stai într'un pahar și să n'auzi alta decât prostul zuzuit al muștelor?“

— „Cum văd, îți place viața sgomotoasă, vivace, înveselitoare, domnișoară rosă. Ei, dar răbdare, omul să obicinuește cu toate. Ce vrei, ce nebunii și ce petreceri sunt acelea la cari iau eu parte, când sunt plin de bani. Te-ai minuna când ți le ași povesti pe toate. Dar ca norocul, că se întâmplă rar, foarte rar, și mie nici nu'-mi pare rău, că se întâmplă rar. M'am dedat cu viața aceasta de acum. Așa, cum mă vezi, stau cu săptămânile, gol și părăsit, ca cum ași servi de model unui pictor, ori ași forma obiect de scrutare pe seama vreunui filosof. Lasă deci supărarea. Se vă mai întreb însă una. De unde veniți, frumoasă domnișoară rosă?“

Rosa roși în față de complimentul portmoneului. I-a zis frumoasă domnișoară! Incepu deci, drept contraserviciu, se fie foarte comunicativă..

— „O, încă eri eram acasă la părinți, în grădină, afară de oraș, în societatea celoralalte multe surori, ear în jurul nostru cârd de fluturei frumoși, cari ne făceau curte. Ce viață frumoasă, dumnezeule! Să ne auzi pe noi rosele, când suntem noi între noi, câte prostii mai vorbim, te-ai ținea de foale de râs. Și de ai auzi ce ne șoptesc la urechiă ștrengarii de fluturi. Ah, dar mai bine să nu mă gândesc la viața cu care sigur că nu mă voiu mai întâlni in lumea aceasta. La noi acasă nu se mai gată petrecerea. Și înbrățișerile cele multe cu vântul cald, și cochetările cele galeșe cu stelele!.. Așa era, până eri. Astăzi dimineața m'au tăiat și pe mine cu foarfeca, împreună cu alte surori, și ne-au aruncat pe toate într'un coșuleț!..“

— „Teribil trebue se fie așa ceva!“ zise portmoneul, cu aere de mirare.

— „Era cam dureros lucrul, dar promitea la început se fie și plăcut. Era vorba se fim aduse toate în oraș și se fim aruncate în învălmășala vieții de aici. Eu, îți spun drept, mă bucuram mult de viața ce mă aștepta. Ei, ceva variație plăcută, ceva nou, ceva ce te emoționează și-ți pune nervii în mișcare. Făceam planuri peste planuri, noi resele din coșuleț, și toate ne bucuram de zilele ce ne stau înainte. Eram agitate toate, pentrucă nu prea știam ce va urma. Și am ajuns în oraș. Am descălecat la o prăvălie, unde o domnișoară frumoasă ne a luat în primire și a început să ne sorteze pe masă. Nu isprăvise bine lucrul acesta, și eată că în prăvălie întră un domn tiner, blond, cu mustațe frumoase și prinzind pe domnișoara de amândouă mânile îi zise:

— „Scumpă domnișoară Paulina, astăzi am trebuință de un buchet estraordinar de frumos. Fă-mi unul să-i meargă vestea, și te asigur de nestrămutata și vecinica mea iubire!“

— „Ean mai lasă flanțul, domnule Carol, îi respunse fata, pentrucă odată te iau din scurt ca să te ții de cuvint. Cam cât poate să coste buchetul, domnule Carol?“

— „Poate se treacă peste prețul cel obicinuit. Numai se fie ceva frumos. Trimite-l apoi, împreună cu socoteala, la locuința mea. Dacă îmi faci ceva să întrunească perfecta mea mulțămire, ai, cum ți-am spus, asigurată vecinica mea iubire, care la tot casul va avea o durată până Duminecă, când te voiu duce la teatru“.

— „Bine, are să-ți placă!“

(Va urma).

chiar la o răscoală a țăranilor din Ardeal, în unire cu țăranii Unguri, contra nobilimei.

Dar chiar și după regularea raporturilor publice prin așa numita *Unio trium naționum*, soartea țărănimii românești tot atât de deplorabilă rămâne, cum a fost. Biserici primitive și preoți săraci și cu puțină știință de carte, atâta era tot ce aveau Românii ardeleni. De o organizație bisericească încă nu se putea vorbi, până în veacul al XV-lea.

Pela a. 1456 se pomenește, ce e drept, de un episcop ardelean *Ioan de Caffa*, care păstorea în sudul Ardealului, chirotonind preoți și sfințind biserici ortodoxe. Cum și de unde a venit nu știm. Se știe însă, că Ioan Huniadi Corvinul, la indemnul misionarului catolic Ioan Capistran, l-a prins și l-a trimis la Roma să-i facă judecată. Acolo Ioan de Caffa a trecut la catolicism.

Tot în veacul al XV-lea găsim pomenindu-se un vlădică *Mateiu*, care era pus peste Români din partea catolicilor, ca să servească interesele lor, întocmai ca și un alt episcop, amintit în documentele contimporane, cu numele *Macarie*, care crescut pe la Roma, era iarăș un propagator al unirii Românilor cu biserica catolică.

Acest Macarie, următor al lui Ioan de Caffa, este înzestrat cu iurisdicțiunea bisericească peste Românii din întreg Ardealul, iar un document ne spune, că avea pământuri pe teritorul diecezei latine dela Orade și Erlau. El purta titlul de „*Galiciensis*“, de unde se poate deduce cu multă probabilitate, că'și avea reședința în Galații de lângă Bistrița, în apropierea mănăstirii Vadului. Macarie a fost așezat episcop de Stefan cel Mare pe la a. 1460 și a trăit până pe la a. 1470, când pare a fi încetat și episcopia lui, din cauza persecuțiunilor catolice.

Cea dintâiu episcopie ortodoxă la Românii din Ardeal o intemeează deci domnul Stefan cel Mare, pela a. 1460, și o pune sub iurisdicțiunea metropoliei din Moldova.

Pe la a. 1479 apare un anumit *Ioanichie*, care se întitulează „metropolit de Nandoralbensis“. Acesta n'a putut fi însă metropolit român din Alba-Iulia, cum pretind unii, ci a fost metropolit sârbesc în Bălgradul Sârbiei (lat. Nandoralbensis), având sub iurisdicțiunea sa și episcopia Românilor din Ardeal. Biserica sârbească în timpul acesta obține multe privilegii din partea Ungurilor și pe Ioanichie tocmai de aceea l-au înzestrat cu iurisdicțiune și peste Românii din Ardeal, ca să paraliseze acțiunea episcopului instituit de Ștefan cel Mare.

Intre astfel de împrejurări de o organizațiune bisericească stabilă, permanentă la noi nu putea fi vorba.

De aici se esplică cum apar și dispar, în chip meteoric, mai mulți episcopi, fiecare având-și reședința în alt loc. Astfel pela a. 1489 apare un *arhiepiscop Daniil* din Feleacul de lângă Turda. Pe la a. 1500 găsim tot în Feleac un episcop *Marcu*, de origine grecească, căruia îi urmează *Petru Danciu*. Toți aceștia și alții erau vlădici aleși și susținuți de Români, pentru a le sfinți preoți și biserici, dar nici decât nu erau așezați din partea stăpânirii unguresti, care puțin își batea capul cu organizarea bisericii ortodoxe române din Ardeal.

Nu se poate, prin urmare, sub nici un raport susținea, că acel „*Arhiepiscop de Transilvania*“, căruia se închină pela a. 1494 mănăstirea ortodoxă din *Peri*, ar fi fost al Românilor ortodoxi, pentrucă nu avem nicăiri vre'un document istoric, care să menționeze înființarea unei arhiepiscopii sau metropolii române ortodoxe în Ardeal, după normele canonice și recunoscută din partea scaunului patriarhal din Constantinopol, cum am văzut, că s'au înființat metropoliile din Țările Românești.

Dimpotrivă știm, că metropolitul din Muntenia era de iure și „Esarch al plaiurilor“, adecă avea iurisdicțiunea bisericească și peste bisericile ortodoxe din Ardeal.

Acel Arhiepiscopus Transilvaniensis n'a putut să fie, decât episcopul romano-catolic din Alba-Iulia, căruia anume i-a fost supusă mănăstirea ortodoxă din Peri, ca să ajungă stăpân peste moșiile ei.

Pela sfârșitul veacului al XV-lea, Radu cel Mare, Domnul Munteniei, care avea moșii estinse la *Geoagiu*, înființează și acolo o episcopie ortodoxa, așezând un vlădică românesc. Urmașul acestuia pe la a. 1581, *Ioan de Prislop*, cumpărânduși o casă în Alba Iulia din apropiere, și-a mutat reședința din Geoagiu, așezânduse în casa proprie din Maierii Bălgradului. Acesta este doar primul episcop român în Alba Iulia, capitala Ardealului.

Pășirea lui Ioan de Prislop o duce și mai departe Voivodul *Mihaiu Viteazul*, care după ce se face stăpân peste Ardeal, exoperează dela Sigismund Báthory concesiune legală, ca episcopul român să-și aibă reședința permanentă în Alba-Iulia. Aceasta s'a întâmplat la sfârșitul veacului al XVI-lea.

Primii pași pentru organizarea bisericii românești din Ardeal purced așadar dela domnii Țării Românești, cari în puterea credinții lor și a dragostei lor pentru înălțarea neamului au fost cei dintâi, cari s'au încălzit de marele ideal al *unirii sufletești a tuturor Românilor*, care, acelaș ideal, trebue să ne călăuzească și toate gândurile și toate faptele noastre.

*

Notă. Nu tragem la îndoeală esactitatea, cu care dl *Tulbure* a căutat să reasumeze cele auzite în Vălenii de munte dela domnul profesor *N. Dobrescu*. Acestuia însă trebue să-i spunem, că e în mare rătăcire, când *astfel*, cu desăvârșită *falsitate*, espune trecutul bisericei ortodoxe dela noi. Domnul *Dobrescu* nu știe, că în vremile despre cari e vorba au fost greco-orientalii câte odată atât de tari în Ungaria, încât se aflau în nemijlocita apropiere a tronului, ca consilieri ai regelui, de es. sub Ladislau IV, care însuși trecuse la legea ortodoxă. Nu știe mai departe, că avem legi din vremile acestea, prin cari Rutenii, Sârbii și *Valahii vin scutiți* de sub plătirea zecimii, după ce „*s'au obicinuit a o plăti* ***episcopilor*** *și preoților proprii*.“ Nu știe nici aceea, că dela 1459 până la 1557 biserica din Sârbia, nu a avut nici o organizare, nu a avut episcopi și metropolit, ci credincioșii gr.-ort. din Sârbia erau supuși metropolitului din Ohrida, care se întitula „*și metropolit al Sârbilor*“, deci Ioanichie nu a putut să fie metropolit în Bălgradul Sârbiei. Și multe altele nu le știe dl profesor *N. Dobrescu*. Dar le va învăța, pentrucă e tinăr încă.

Redacțiunea.

Dela sate.

Inceputul anului școlar în Șeica-mare.

(Fine).

Tot asemenea se găsesc părinți nechipuiți, cari în necunoștința lor se amestecă în mod nechemat și îngăduit în planul de învățământ. Ba că nu sunt mulțămiți cu ce învață la școală, ori îl auzi povestind vecinului seu, că ce lipsă are copilul lui de atât comput, că doar a-și număra crețarii învață și acasă, ori altădată: „ce lipsă are copilul meu să știe unde e orașul cutare și cutare, ce păsări trăesc în aer și în apă, că de acelea nu are nici un folos, dacă nu învață el se știe vorbi ungurește cu domnii“ și alte năzbâtii nesocotite, cari apoi îl fac pe copilul, care aude, să urască studiul geografiei, ori a istoriei naturale, fără să știe că l-a desgustat și lenevit dela învățarea unor lucruri de multă însemnătate în viața lui de toate zilele. Și tot așa de nesocotit judecă și acei părinți, cari din neștiință ori din rea voință își iau copiii de aci dela școală și-i trimit acolo (școalele străine din loc), că vezi Doamne, acolo învață mai mult, se procopsesc mai curând, pe când „aici nu se învață nimic, aici numai trândăvesc și perd vremea“. Unul ca acela în mod nerușinat își bate joc de instituțiile sale, de așezământul ce l-a moștenit cinstit dela părinți, iar acum batjocorindu-l se batjocorește pe sine însuși...

Iată, dragii mei! V'am înșirat în fugă o seamă de rele cu cari păcătuesc părinții, adecă poporul împotriva școalei, oprind bunul ei mers și stânginind isbânda gândurilor ei isbăvitoare.

Nu încape îndoială, că vaza și vrednicia școalei o ridică însuși învățătorul. Dela hărnicia, iscusința și priceperea dascălului în meșteșugul seu, atârnă întrupare în faptă a idealului măreț de care se conduce. Iată ce cerem și dela acela, pentruca să fie un bun crescător de oameni. Cerem să-și dee seama de toată greutatea sarcinilor ce-i revin ca educator, să se pună cu toată puterea sufletului seu în slujba școalei, să dovedească deplina înțelegere a rostului seu, să aibă bunul simț, paciința și tactul pedagogic fără de care nu și va putea ocupa locul cu cinste și mai presus de toate să aibă devotamentul și dragostea neprihănită ce stârnește tragerea de inimă și îndemnul spre muncă statornică. „Nici o înțelepciune și nici o filosofie nu e în stare să facă ceea ce face o caldă inimă omenească, o inimă devotată studiului ce se propune și o inimă devotată acelora, cărora li-se propune“. Pe lângă cari dascălul conștiu de ce are să propună și se instrueze în școală nu va da greș niciodată, nici nu va întimpina pedeci cari să-l desguste, să-l lâncezească. Tot dela el, ca dela cunoscătorul cel mai deaproape, al nevoilor și imprejurărilor, trebue să pornească netezirea călii prin care interesul școalei se poate vârâ în sufletul poporului. El e chemat în întâiul rând să stărue cu vreme și fără vreme întru delăturarea pedecilor ce observă, că întipină învățământul în viața din afară. Spre scopul acesta găsesc de mai potrivit nisuința de a se apropia de sufletul oamenilor prin întruniri de caracter școlar, prin sărbări școlare, unde să se dea povețe, să se cunoască deaproape unii pe alții, să se pună în legătură, să se înțeleagă împreună asupra scopului, mijloacelor folosite și trebuitoare pentru buna reușită a educațiunii. Prin aceste întruniri publice se pot înfiripa cu bun spor bunele relații, prietinia cu părinții, prin ce școala se ridică în stimă, câștigă în încredere și pe încetul ocupă târâm tot mai larg în viața poporului. Prin adunări în cari poporul să recunoască vrednicia și străduința învățătorului însuși, să deșteaptă și în cei mai răi interes pentru școală, inimile lor pot fi câștigate pentru causa școalei și atunci deodată cu inima li-se va deschide și punga pentru școală și învățător.

Atunci, când mână în mână, în deplină bună înțelegere vor merge dascăl și popor, atunci e cu neputință să nu ajungă școala la realisarea dorințelor și așteptărilor noastre. Atunci nu ne vom putea îndoi dacă școala e în stare să ne dea oameni crescuți în frica lui Dzeu, oameni cinstiți și de caracter, cu mintea trează și iubitori de carte, cari nici dupăce vor mântui cu școala nu-și vor lăsa datina bună de a răscoli scoarțele cărții pentru a se adăpa din înțelepciunea ascunsă între ele. Atunci vom putea nădăjdui cu trainică încredere, că școala ne va da oameni pregătiți pentru a întimpina greul vieții, stăpâni pe cunoștințele trebuitoare vieții satelor noastre, cunoscători ai chemării de om, împlinitori fără șovăire ai datorințelor de credincioși ai bisericii, de fii ai neamului și de cetățeni cinstiți ai patriei. Cu un cuvânt, atunci școala ne va putea da oameni orientați asupra vieții, harnici de a purta lupta pentru existență, dovedindu-se capabili de a întemeia o bună gospodărie, de a-și face un rost și vază între semenii sei și peste tot de ași îngriji avutul seu și de ași putea agonisi și chivernisi cele de lipsă traiului seu, răzimați pe puterile proprii.

Iată ce așteptăm dela școală și nu ne îndoim, că ne va putea da cu prisosință, dacă familia, oamenii nu o vor lipsi de sprijinul cuvenit!

Preotul *P. Morușca.*

Din protopresbiterate.

Conferența preoțească din tractul Murăș-Oșorheiului.

— Raport special. —

Gernesig, 5 Septemvrie n.

Conferența preoțească anuală din tractul protopresbiteral al Murăș-Oșorheiului s'a ținut în comuna bisericească Erdő-Sângeorgiu.

Inainte de conferență s'a oficiat serviciul divin prin preoții Alexandru Borda din Mușin și George Branea din Vidrasău, s'a făcut parastas pentru răposatul preot Dumitru Moisin și pentru titorii bisericei, s'a invocat duhul sfânt și a ținut predică preotul Cornel Pop.

Conferența a fost deschisă și condusă de dl protopresbiter Stefan *Rusu.*

După terminarea actelor religioase a urmat întrunirea preoților în destul de frumoasa școală din loc, unde prezidentul prin o frumoasă vorbire, în care ne arată marea însemnătate ce o au conferențele preoțești, declară conferența deschisă. In vorbirea de deschidere ni-se mai spune despre nobila și foarte salutara idee a „Băncii culturale“, care trebue îmbrățișată cu toată căldura.

Se constitue biroul, alegându-se notar preotul Pavel Suciu din Gernesig, iar pentru autenticarea procesului verbal preoții Ioan Bârsan și Stefan Stoicoviciu.

Se cetește apelul nominal și se constată, că sunt presenți 14 preoți, absentează 3, dintre cari Alexandru Oltean din Medeșfalău fără scusă, pentruce conferența decide ca să solvească amenda prescrisă.

Din partea presidiului se comunică trecerea din viață a preotului Dumitru Moisin din Sângerul-de-pădure. Conferența își manifestează simțămintele de condolență pentru iubitul ei membru, care infectat de dinții veninoși ai unui câne turbat și-a închis ochii în spitalul din Murăș-Oșorheiu, unde dupăce în Budapesta nu s'a putut cura, a murit otrăvit, prin sculare, zicând ca „Dumnezeu să-l ierte“ și cântând „In veci pomenirea lui“.

Urmează discuția asupra serviciului divin și a predicei, la care iau parte mai mulți preoți. In general însă se constată, că preoții liturgisitori și-au îndeplinit datorința bine, iar predica încă a fost reușită.

Preoții Pavel Suciu și Alex. Borda își cetesc observările critice asupra temei: „Cari sunt îndatoririle preotului față de școala confesională, a cărui director este și causele, cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul școlar“, temă lucrată în conferențele din anul trecut, de Teodor Muica și Cornel Pop.

Ambii constată, că autorii temei și-au dat multă silință la lucrarea temei, deci propun a li-se aduce mulțămită protocolară. Conferența primește propunerea.

Preotul Ioan Branea din Vidrasău cetește un bine lucrat raport general asupra rapoartelor speciale ale preoților, în care constată, că puțini preoți au presentat rapoarte bine îngrijite, iar cei mai mulți au făcut niște rapoarte numai din două sau trei rânduri, din cari reese, că nu prea multă activitate au desvoltat, ba ce e mai mult, la unii progresul, dupăcum se arată din rapoarte, se reduce la zero.

Se cetesc apoi cercularele consistoriale: nr. 2550 Bis. privitor la ortografia numelor de familie ale preoților, cât și la extrasele matriculare, nr. 7554 Epitr. privitor la solvirea taxelor sidoxiale curente și restante, nr. 5230 Bis. privitor la înființarea de fonduri parohiale și la compunerea consemnării parohiilor și filiilor, în cari sunt și în cari nu sunt asemenea fonduri, nr. 5110 Bis. referitor la luarea protocoalelor în casuri de căsătorie civilă fără a se cununa la biserică.

Urmează apoi propunerile. Dl protopop aduce pe tapet ideea înființării „Băncii culturale“, iar preoții toți cu adâncă recunoștință își manifestează viua dorință de a vedea întrupată această măreață idee și declară, că toți se angajază să dee mână de ajutor la realisarea ideii.

Preotul Alexandru Borda propune, ca în fiecare an cu ocasiunea conferențelor preoțești, noi, preoții, să ne mărturisim. Propunerea se primește, iar cât privește timpul, când să se îndeplinească aceasta, să se ceară îndrumări dela Prea V. Consistor.

Preotul Teodor Muica face cam următoarea propunere: Astăzi este timpul, când se regulează leafa celor mai mulți oficianți ai statului, deci acum e ocasiunea binevenită, ca și noi preoții prin mai marii nostri se cerem regularea salarelor preoților cu mai puține de 8 clase.

Acesti preoți, cari numai jumătate leafă au dela stat ca cei cu 8 clase, încă merită leafa întreagă, căci doar ei chemarea lor pe deplin o îndeplinesc, iar nu numai pe jumătate. Și apoi este lucru știut, că mulți din unele oficii ale statului încă nu au clasele într'o formă și aceeași cualificațiune, dar fiindcă aceeași sarcină o poartă, se bucură de o leafă egală cu ceialalți colegi ai lor. Pildă sunt notarii, veterinarii etc. In fine să roagă, ca propunerea să fie primită la protocol și să se facă pașii necesari în această causă și la Prea V. Consistor. Propunerea preotului Muica se primește și apoi fiind timpul înaintat presidiul prin o vorbire scurtă încheie conferența.

După acestea a urmat un prânz bogat la masa părintelui Muica, unde toți am fost tractați cu multă dragoste. La masă s'au ridicat toaste, în onoarea Escelenții Sale, din partea dlui protopresbiter, apoi i-s'au urat sănătate dnului protopresbiter Stefan Rusu, și dlui preot Ioan Rusu dela institutul de robi din Aiud, care ca oaspe a participat la conferență și ca socru și tată a fost și la masa copiilor sei, împreună cu noi veselindu-se. S'a mai vorbit în onoarea părintelui din loc Muica și a doamnei sale. După toate acestea ne-am depărtat cu toții, ducând în inimă dorul înaintării scumpei noastre biserici și mult oropsitului nostru neam.

Pavel Suciu
preot gr. or.

Exposiție de copii în Poiana.

La apelul lansat de comitetul central al „Reuniunei rom. agricole sibiiene“ către medicii nostri din comitat, în causa aranjării celei a 3-a exposiții de copii în Poiana, veteranul medicilor nostri, distinsul domn *Dr. N. Calefariu* din Săliște, a dat următorul răspuns:

„Onorat comitet central! Regret, că în urma multor ocupațiuni abia astăzi pot răspunde la prețuita dvoastră hârtie dto 1/VII. 1908 nr. 94 ex 908. Inainte de toate vă mulțămesc cordial pentru distincția ce mi-o faceți și de astădată, luându-mă și pe mine în combinație la formarea juriului pentru eventuala exposiție de copii, ce binevoiți a aranja în toamna anului acestuia în fruntașa comună curat românească Poiana. Mă simt plăcut îndatorat de a primi această misiune onorifică și declar, că mă voiu strădui ca să satisfac conștiențios datorinței primite amăsurat modestelor mele puteri. Sunt convins despre deplina reușită a acestei exposiții, dacă se vor face de timpuriu pregătirile de lipsă și cu deosebire dacă se va alege timpul potrivit pentru această aranjare, știut fiind că o parte considerabilă a poporațiunei din amintita comună lipsește cu desăvârșire în decursul verii până toamna târziu de acasă. Va fi deci de lipsă, ca la fixarea terminului pentru eventuala exposiție să binevoiți a cere și părerea persoanelor competente de acolo.

Trecând apoi la meritul (chestiei) afacerii contemplate, sunt și acum de firma convingere, că onor. comitet un lucru bun și demn de toată recunoștința săvârșește prin aceea, că se interesează nu numai pentru înaintarea economică a poporului nostru, ci totodată și pentru ameliorarea și întărirea rasei, fiindcă numai așa vom putea resista diferitelor neajunsuri și vom fi în stare de a învinge multele greutăți, cari zilnic ne apasă și ne amenință cu îngenunchiare desăvârșită.

Mă bucur, că puneți pond deosebit pe prelegerile poporale contemplate la aceste ocasiuni din domeniul igienei, al nutririi, profilacsei boalelor contagioase ș. a. fiindcă numai așa se va putea ajunge scopul și ținta propusă. Exposiția copiilor bine îngrijiți va servi fără îndoială prin recunoștința obținută de mamele harnice de un îndemn și stimul puternic pentru toate mamele din comuna respectivă și din întreg ținutul ei. Dar fiindcă din punct de vedere igienic se comit inconștient multe greșeli, de aceea sunt prelegerile poporale la tot casul de recomandat și inomis de lipsă întru ajungerea scopului, pe care toți îl dorim.

De aceea am crezut, că la cas că nu să însinue puteri mai tinere cu prelegeri acomodate scopului indicat ori cu tesă și obiect de prelegere și mai potrivit, se vorbesc și eu cu permisiunea dvoastră la acea ocasie despre „causele marei mortalități a copiilor mici, cu deosebire a sugătorilor“, precum și despre „mijloacele de combatere a acelora“.

Cu aceste încheiu, dorind și acestei exposiții deplin succes.

Săliște, 13 Iulie 1908.

Al dvoastre devotat:

Dr. Nic. Calefariu.

NOUTĂȚI.

Dela Sinaia se scrie, că vizita pe care Arhiducele Francisc Ferdinand, moștenitoriul nostru de tron, avea să o facă zilele acestea la curtea română, a fost amânată până la deplina reînsănătoșare a Maiestății Sale Regelui Carol, care încă e tot bolnav.

*

Principele Ferdinand al Bulgariei în Budapesta. Mercuri la orele 11 dimineața a sosit în Budapesta principele Ferdinand al Bulgariei, împreună cu soția sa și cu suita curții bulgare. La gară l-a primit Arhiducele Iosif și primarul capitalei Budapesta. Principele a mers apoi la palatul regal din Buda, unde-și are locuința, ca oaspe al Maiestății Sale. La orele două d. a. la palat s'a dat prânz de gală în onoarea oaspeților, iar seara representațiune de gală la opera regală.

*

Farmacistă română. Domnișoara *Erica O. Comșa*, fiica domnului profesor seminarial *D. Comșa*, din Sibiiu, a făcut la Cluj esamenul de farmacistă cu succes strălucit. A obținut titlul de asistentă în farmacie cu distincție și a primit două premii în bani, iar drept cadou o colecție frumoasă de farmacie.

*

Condamnat. Domnul *Silvestru Moldovan*, redactorul *„Foii Poporului“*, a fost declarat eri vinovat din partea juriului din Cluj în procesul de presă ce i s'a fost intentat pentru un articol din *„Foaia Poporului“*, iar tribunalul regesc l'a condamnat la *patru luni* temniță de stat și 400 cor. amendă în bani. Apărarea a făcut-o dl advocat *Dr. Stefan Morariu*, care a anonțat recurs de nulitate.

*

Corul mixt bisericesc va cânta Dumineca, în 14/27 Sept. c. în biserica catedrală la $9\frac{1}{2}$ oare a. m.

*

Iubileul Monarhului. Un notar public din Bucovina, cu numele Rutkowski, și-a oferit cele două moșii ale sale în valoare de un milion și jumătate ca fundațiune pentru ajutorarea femeilor sărace și a servitoarelor, pe seama cărora se vor ridica case de adăpostire. Fundațiunea poartă numele Maiestății Sale, Impăratului și Regelui Francisc Iosif I, și se înființază din incidentul iubileului de 60 de ani de domnie a Maiestății Sale.

*

Sfințire de biserică. Aducem la cunoștința tuturor Românilor, că comitetul parohial al bisericei gr.-or. din Indiana Harbor, Ind. Nord America, a decis sfințirea bisericei din localitate pe zilele de 17 și 18 Noemvrie n. c. cu care ocasiune se pregătește și o mare serbare, al cărei program se va publica ulterior. Secretarul comitetului parohial: Emanoil Ionescu. S. Mihălțian, preot pres.

*

Arhiducele Leopold Salvator și-a înscris pe ambii sei fii, Carol Robert și Leopold, ca elevi ordinari ai gimnaziului public din cercul al treilea din Viena, cu intențiunea să-i lase, ca se absolveze întreg gimnaziul, ca ascultători ordinari. E rar casul, ca fii de astfel de domni mari se umble regulat la școală, ca ceialalți muritori.

*

Ioan Calvin. In anul viitor se împlinesc patrusute de ani dela nașterea lui Ioan Calvin, întemeetoriul religiunei reformate. Credincioșii bisericei calvine se pregătesc se aranjeze din acest prilej mari serbări pretutindenea. Cele mai mari se vor aranja în Geneva, unde se va ridica și un monument pe seama lui Calvin. Pe seama monumentului s'au adunat deja mai multe sute de mii, din lumea întreagă.

*

Lucruri gendarmerești. Intr'o comună aproape de Seghedin s'a născut ceartă între flăcăii de ungur și cei de naționalitate sârbă, iar gendarmii, voind se facă pace între ei, au fost luați la goană, și în situație de legitimă apărare au străpuns cu baionetele doi flăcăi, cari au rămas morți pe loc.

*

Teatru german în Paris. In Paris s'a constituit o societate mare, care cu ajutoriul capitalurilor germane va deschide un teatru german în Paris. O societate compusă din cei mai buni artiști germani va da aci representațiuni teatrale germane, representând cele mai bune piese originale nemțești. In sesiunea a doua aceleași piese vor fi reprezentate în franțuzește.

*

Evreii din Rusia. Ministrul-prezident al Rusiei a elaborat un nou regulament pentru resolvarea chestiei evreești din Rusia. In înțelesul noului regulament Evreii primesc permisiunea de a se așeza ori unde în Rusia, precum și îndreptățirea de a cumpăra avere imobilă la țară.

*

Cugetătorii liberi. Reuniunea liberilor cugetători din Ungaria a ținut Dumineca adunare generală extraordinară, care a fost foarte bine cercetată. Adunarea s'a pronunțat pentru *secularisare* și s'a terminat cu o cină comună, la care s'au rostit toaste. Atât la adunare, cât și la cină a participat și secretariul general al reuniunei liberilor cugetători din lume, dl Furnemont din Belgia.

*

Iubileul orașului Cernăuți. Capitala Bucovinei, orașul Cernăuți, și-a serbat zilele trecute jubileul de cincisute de ani de existență. S'au aranjat din acest prilej mari serbări. S'a scris și monografia orașului Cernăuți.

*

A murit Sarasate. Celebrul violinist din Spania, Sarasate Pablo, a decedat în mod subit în Biaritz, în etate de 64 ani. A cutrierat lumea întreagă și pretutindenea a fermecat publicul cu arta sa. Și-a încercat norocul și ca compositor, dar fără a putea produce ceva de valoare.

*

Măcel. Intr'o comună din Slavonia marele proprietar, un conte oarecare, a intentat proces comunei întregi, pentru conturbare de posesie. (Sigur, că comuna își va fi slobozit vitele în pădurea domnului conte.) Oamenii s'au măniat și au început se amenințe pe contele. Urmarea se știe. Contele a cerut asistență, au venit gendarmi în comună, cari au trebuit se facă întrebuințare de arme, și au culcat la pământ pe mai mulți dintre locuitorii comunei. Acum vor fi dați în judecată și vor fi pedepsiți tot locuitorii din comună.

*

Al 136-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Maria Pavel Chirilă, zileriță.

Acesta este al 136-lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Cor bisericesc. Primim știrea dela parohienii din Indiana Harbor, Indiana, că preotul Simion Mihălțan a înființat acolo un cor bisericesc și că în curând va deschide și o școală pentru copiii Românilor aflători acolo.

*

In audiență. Preacuvioșia Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, vicar episcopesc în Caransebeș, a fost primit Marți în audiență din partea Maiestății Sale, în palatul regal din Buda, căruia i-a mulțămit pentru ordul primit nu de mult.

*

Pentru catedrală. Domnul Iorgu Radulescu și soția Joie din București, au dăruit fondului bisericei catedrale din Sibiiu suma de 100 lei.

*

Colera în Maramurăș. Un muncitor a murit în Sighetul Marmației între simptome foarte suspecte. Medicii însă au constatat, că moartea nu a fost provocată de colera asiatică, cum să credea.

*

„America“, ziariul român care apare în Cleveland, a trecut prin cumpărare, împreună cu tipografia, în proprietatea societăților române din America.

*

Industria de țiglărie a ajuns la noi într'o stare înfloritoare. Acest resultat e de atribuit în mare parte cunoscutei firme M. Bohn & comp. și de aceea cu bucurie luăm la cunoștință, că această firmă activă în curând va înființa în Békéscsaba un mare etablissement, care va aduce mari câștiguri acelor împrejurimi.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășian pentru înzestrarea fetelor sărace“ la stăruința clericului Ioan Dandea din cursul III teologic, următorii elevi ai seminariului „Andreian“ au dăruit, precum urmează: din cursul I teologic: Aurel Popa, Ambrosiu Suciu, Silvius Andrica câte 40 bani, Ioan Chisiu 1 cor., Traian Mihăilă 50 bani, Constantin Medrea 30 bani, Ioan Lupian 20 bani; din cursul II teologic: Valeriu Goron 1 cor., Vasiliu Sava 80 bani, Vasilie Jurca 30 bani și Ioan Cerbu 20 bani; din cursul III teologic: Teofil Nistor 40 bani, Andreiu Măgurean 30 bani, Romul Ciocan 50 bani, Romul Albu și Ioan Dandea câte 1 cor.; din cursul II pedagogic: Ioan Bogdan 40 bani, Simeon Stănuleț 20 bani; din cursul III pedag.: Filimon Boieru 40 bani, sau în total 9 cor. 50 bani. Laudă lor!

*

Cea mai mare putere naturală vindecătoare, cunoscută de toată lumea e electricitatea. Autorități medicale special recunosc electricitatea, ca singurul mijloc de vindecat folositor și sigur. Creerii și trupul omenesc compun bateria electrică, nervii conducerea electrică. — Simțământul prins de nervi compune mersul electric, prin urmare mișcarea organelor se basează pe electricitate. Este fapt constatat, că în cele mai multe casuri de boală, electricitatea e metodul de vindecare. Se folosește deci electricitatea. *„Electro-Vitalizer“* e cel mai ideal aparat electric de vindecat, ceeace se descrie amănunțit în cartea acum apărută: *„Metoda electrică modernă de vindecat“*. Acest tratat folositor se trimite gratis și franco în plic închis prin inst. *Electro-Vitalizer“* ord. med., Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

ECONOMIE.

Exposiție de poame în Avrig.

Apelul comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“, trimis primăriei noastre comunale în causa aranjării exposiției de poame, struguri și derivatele lor în Avrig, a fost întimpinat cu multă bucurie de obștea noastră dornică de înaintare.

In conferența fruntașilor comunei, convocată de vrednicul nostru notar dl Irimie Răduț, luându-se cu plăcere la cunoștință apelul Reuniunii, s'a hotărât cu multă însuflețire, ca exposiția să se țină în zilele din 18—20 eventual și până în 22 Oct., dacă interesul bine priceput al exposiției o va cere. Ca exponenți se vor admite toți cultivătorii nostri de poame și aceasta cu scop de a se da poporațiunei noastre din Avrig și jur, care prea puțin se îndeletnicește cu cultura poamelor, prilegiu potrivit de a cunoaște diferitele soiuri de poame acomodate pentru clima și solul nostru. Se vor admite pe lângă poame și tot soiul de derivate cum sunt: must, vin, rachiu, oțet, uleiu, prune uscate, lictar, compot, dulceață etc. cum și unelte, întocmiri, modele etc.

Pentruca exposiția să nu lase nimic de dorit nici ca aranjament, apel s'a făcut la doamnele, dșoarele și la femeile fruntașe și cu deosebire la harnica noastră Reuniune de femei, care să distinsese în mod nu se poate mai laudabil și l-a prima exposiție industrială, aranjată tot de Reuniunea noastră agricolă la 1902 în Sibiiu. Ca publicul participant dornic de a vedea exposiția și locul de odihnă al marelui nostru dascăl George Lazar, să afle și alte distracții, în proiect sunt mai multe sărbări, ce se vor ținea în cursul exposiției. Pentruca exposiția folosase se aducă și fiitorilor cultivători de poame, brațelor muncitoare de mâne, apel se va face ca la exposiție să participe corporativ și copiii de școală din Avrig și din împrejurime, în frunte cu învățătorii și cu părinții copiilor. Cum speranță avem, ca exposiția bogată să fie în poame de soiuri alese și trainice, nu ne îndoim, că ea bun prilegiu va oferi și pentru cumpărătorii de poame din Sibiiu și din alte localități.

Cu punerea la cale a tot ce e de lipsă în direcția bunei reușite a exposiției, s'a încredințat comitetul aranjator local consistător din domnii: G. Maxim, comerciant, Victor Preda, măsar, Mihail Mareș, Vasile Dancu, economi, George Postea, vicenot. și cassar de bancă, Ioan Răduț, pădurar, Ilie Aleman, învățător, Nechita Spârlea, Ioan Nicolae, învățători, V. Spârlea, primar, Irimie Răduț, not., Ioan Cândea, protopresbiter și Vasile Maxim, paroh. Ca prezident al comitetului a fost proclamat notarul Ir. Răduț.

De încheiere poate nu va fi fără folos să amintim, că vredniciei harnicului nostru notar Răduț îi revine meritul de a fi designat 4 jugăre pământ de lângă drumul țării, câștigat prin expropiere, pentru o școală de pomărit, ce să stea în legătură cu școala de repetiție economică, iar pentru învățătorul expert al acestei școale, comuna ofere locuința în natură și în acelaș timp a cerut dela stat o subvenție de 300 cor. drept contribuire la salarul învățăterului cu cunoștințe temeinice pe terenul pomăritului.

Intre asemenea împrejurări cu bucurie privim spre ziua deschiderii exposiției de poame! *„Dumnezeu vede!“*

Cărți și reviste.

„Sĕ auzim“, colecțiune de toaste la diferite ocasiuni. Editura librăriei Ciurcu în Brașov. Conține o întroducere și 114 toaste, cari se pot rosti la diferite ocasiuni. Pețul unui exemplar 60 fileri.

*

„Noua Revistă Română“. Primim din București știrea, că cu începere de la 1 Octomvrie, a. c., reapare *Noua Revistă Română*, sub direcțiunea dlui *C. Rădulescu-Motru*, profesor la Universitatea din București. *Noua Revistă Română* este cunoscută publicului din timpul primei sale periode de aparițiune. Ea rămâne pe viitor cum a fost și atunci, o revistă de luptă pusă în serviciul adevărului și a culturei românești. Redactarea ei fiind încredințată celor mai buni scriitori, nu ne îndoim, că *Noua Revistă Română* se va bucura și pe viitor de favoarea publicului cetitor. Noua Revistă Română apare odată pe săptămână, în fiecare Dumineca. Prețul unui număr este 25 bani. Abonamentul anual pentru noi 12 lei. Redacția și Administrația București Bulevardul Ferdinand 55.

Teatru unguresc.

Vineri: *A hajduk hadnagya*, operetă.
Sâmbătă: *Csókkirály*, operetă.

Garanție pentru curățenie
30.000 coroane.

In bucătărie și în casă

se curăță tot ce în general se poate curăți și spălà, numai cu

Săpunul Hirsch alui Schicht

El este rezultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit și conștiințios. El posede o extraordinară putere de spălat și e curat și liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curățit, și acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.

(155) 5—8

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 26—52

Subscrisul absolvând cursul de croit la şcoala de stat din Sibiiu, aduc la cunoştinţa On. Public român că cu începere dela 1 August st. n. a. c. mi-am deschis

Atelier de pantofărie

Strada Rosenanger Nr. 21,

în care se confecţionează tot felul de ghete pentru dame, domni şi copii.

Rugând On. Public pentru binevoitorul sprigin, promit că voiu servi întotdeauna cu marfă bună şi lucru solid.

Cu stimă:

Laurențiu Nemeș,
măiestru pantofar.

(245) 3—5

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 14–52

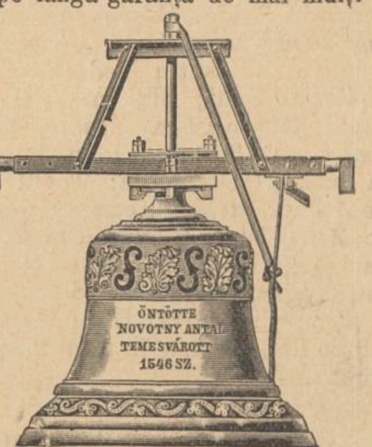

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Este în general cunoscut, că

ELECTRICITATEA

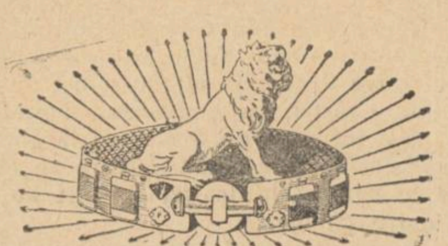

folosită în forma şi puterea adevărată este în prezent cel mai sigur factor vindecător, în special în casuri de nervositate, neurastenie, reumatism, dureri de spate şi cap, dureri de stomach şi intestine, slăbiciune de inimă, paralisare etc. şi tot felul de slăbiciuni.

Aceste două favoruri sunt împreunate în cel mai genial chip în **ELECTRO-VITALIZER**-ul nostru.

De simţiţi dar, că vă e sănătatea atinsă, că vă dispar puterile, nu întârziaţi a vă adresa cu toată încrederea institutului nostru condus de medici şi dacă trimiteţi cuponul acesta, primiţi în plic închis gratis şi franco, opul nostru bogat ilustrat, despre: **„Tratamentul electro-terapiei-moderne".** (262) 4—4

Institutul Electro-Vitalizer ord. de medici, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Dl Gavril Herczeg din Karácsond, scrie:

Folosirea de 6 luni a aparatului Elektro-Vitalizer, mi-a scăpat pe soarта mea de următoarele suferinţe: nervositate, dureri de cap, bătăi de inimă, oboseală, lipsă de apetit şi de simţirile de spaimă; pentru ceeace prea st. Dle Doctor vă sunt dator cu cea mai mare recunoştinţă. Aparatul îl voi recomanda cu cea mai mare căldură. Vă dau voie a da această epistolă publicităţii, căci conţinutul ei corăspunde pe deplin adevărului.

Coupon pentru carte gratuită.

Către **Institutul Electro-Vitalizer ord. de medicii,** Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56. Vă rog trimiteţimi opul: pentru domni, pentru dame.

Un tratament asupra electro-terapiei-moderne,
gratis şi franco în plic închis.

Numele: ....
Adresa: ....

Nr. 973/908. [277] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Herseni,** protopresbiteratul Făgăraşului, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. salar, cuartir liber şi lemne de foc.

Alesul are să propună religia, să ţină şcoala de repetiţie şi să cânte în Dumineci şi sărbători cu tinerimea şcolară cântările liturgice.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Făgăraş, în 5 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Făgăraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolau Borzea
protopr.

PHÖNIX
BUZIÁS

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 86—100

Nr. 720/908 [278] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de al treilea învăţător nou înfiinţat dela şcoala poporală confesională gr. or. română din **Ucea-superioară,** protopresbiteratul Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu termin până în 17/30 Septemvrie 1908.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salarul statorit în articolul de lege XXVII. din 1907 cerând dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului posta (Avrig, Felek Szebenvármegye) până la termin.

Avrig, 28 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop.

M. BOHN & COMPAGNONI

KIKINDA MARE și ZOMBOLYA.

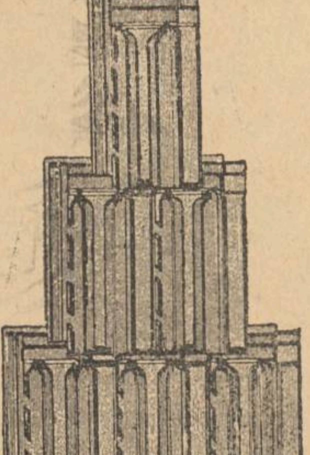

Fabric. de Nagykikinda.
Ţigle de siguranţă pentru acoperiş, patentate, sistem Bohn, Nr. 272.

Cel mai vechiu, mai mare și mai bun etablisement din monarhia Austro-Ungară e

FABRICA DE ȚIGLE a lui BOHN

în KIKINDA MARE și ZOMBOLYA.

Infiinţată în 1864. — Referinţele cele mai favorabile. — Infiinţată în 1864.

Producțiune anuală de 50 milioane

a ţiglelor sigure de coperiş ale lui Bohn, pat. c. şi r.

IN OXID DE FER SAU NATURAL SAU LA DORINȚĂ VĂPSITE CU THEER.

PRODUCTE: Ţiglele sigure de coperiş patentate ale lui Bohn. Coperiş ieftin şi frumos.

(203) 9—10

☞ Cataloage ilustrate și mustre, gratis și franco. ☜

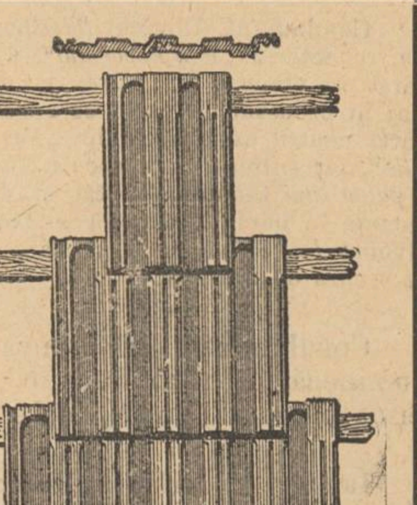

Fabricat de Zsombolya
Ţigle de siguranţă pentru acoperiş patentate Nr. 253.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. **Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.**

Nr. 100 Sibiiu, Marți 16/29 Septemvrie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

„Mamonul nedreptății“.

La sfântul evangelist Luca, capitlul 16, se află o asemănare despre nedreptatea unui ispravnic. Asemănarea aceasta duce pe mulți în rătăcire, și îi pune în o mirare din care nu se pot reculege.

Ni se spune adecă, cum un ispravnic nedrept a risipit averea stăpânului seu, și când a fost tras la răspundere, a chemat la sine pe debitorii stăpânului și i-a pus se dee alte scrisori despre datoriile lor, reducând sumele dela 100 la 50 ori la 80. Și se spune în evangelie, că *„a lăudat domnul pe ispravnicul nedreptății, că înțelepțește a făcut“*. Iar Mântuitoriul adaogă în fine cuvintele: *„Și eu zic vouă, facețivă prietini din mamonul nedreptății, că dacă veți sărăci, să vă primească pe voi întru corturile cele de veci“*..

Adecă, *legați prietenie cu mamonul nedreptății!* Acestea sunt cuvintele, cari duc în rătăcire pe cel ce cetește evangelia, dar în cari totodată e depusă cheia pentru *înțelegerea* asemănării.

In capitlul 12 al evangeliei dela Luca găsim și o altă asemănare, despre omul cel bogat, care avusese o recoltă enorm de mare, care secerase atâta săcară, încât nu mai știa unde să o pună. Și în nebunia sa nu s'a gândit la deaproapele seu, ci a zis întru sine: „Am bucate destule, pe multă vreme. Voi mânca și voi bea și se va veseli sufletul meu“. Dar Domnul i s'a arătat noaptea în vis și i-a spus: „Incă în noaptea aceasta îți voi cere sufletul. Tu vei muri, și ce se va alege din aceea ce ai?“.. Iar evangelia mai adaogă: „Așa o pățește cel ce 'și adună comoară pe pământ și nu e bogat întru Domnul“.

Urmează de aci, că pe două căi putem se devenim avuți: în noi înșine, în corpul și sufletul nostru, și în Dumnezeu, în adevărul divin. Unul vrea să ajungă la putere, la onoruri, la bunăstare, la mărire, și își folosește toate facultățile în favorul seu. Și se poate, că nu face nimica rău; dar totuși răul zace în faptul, că nici bine nu face nimica. Pentru plăcerea proprie întrebuințează multă osteneală și mari opintiri, dar pentru vre-o operă divină nici degetul nu și-l mișcă. Omul se îmbogățește în sine însuși.

Altul iară nu se gândește viața întreagă decât numai la dreptatea lui Dumnezeu. Nu muncește decât numai ca se ajungă se triumfeze iubirea între oameni. Poatecă pentru sine nu are colț de casă unde să se adăpostească și nu are coaje de pâne ca se mănânce, dar casa lui Dumnezeu o știe împodobi frumos în inimile oamenilor și rodul imens de bun al evangeliei îl resfiră din abundanță asupra sufletelor oamenilor. Pentru sine e un cerșitor, și totuși e bogat în Domnul, fără întrerupere.

Cum vom ajunge se fim deci și noi înșine bogați? Noi toți suntem ispravnicii lui Dumnezeu. Domnul, stăpânul lumii, ne trimite în viață, ca în o moșie a sa, pe care noi avem să o chivernisim. Cui facem deci servicii? Propagăm noi adevărul, ori grijim numai de bunăstarea noastră proprie, atunci, când folosim aceea ce ne-a dat Dumnezeu, pentruca se sevârșim opera cerută de el? Când va veni vremea, ce socoteală vom da noi stăpânului?

Se întâmplă casuri în viață, că ne sguduim, și precum celui beat îi sare beția din cap, ne pierdem și noi la moment ori ce negură așezată pe sufletul nostru. Și atunci simțim necesitatea de a ne reculege, de a ne examina bine tot pasul făcut, de a ne da socoteală despre viața întreagă. Păcat numai, că durmim câte odată atât de greu, încât nu putem se fim deșteptați dintr'odată.

Alții iarăși dintre noi sunt acoperiți cu o pătură atât de groasă de muschiu, că nu se poate ajunge la carne vie, nu se poate străbate la sufletul viu omenesc. Păcat, că de cele mai de multeori ne gândim prea târziu la noi înșine. Faceți numai încercarea de a învăța scrisul și cetitul la etatea de 50—60 de ani. Aceea ce pentru copil e curată jucărie, — vă costă grea trudă. Creerii nu mai sunt aceiași. Au îmbătrânit. Și nici degetele nu mai sunt elastice, ci sunt înțepenite. In loc de litere veți face picioare de cal. Și precum corpul își perde cu anii sprintenia și elasticitatea, așa 'și perde și sufletul vioiciunea, sensibilitatea și impresionabilitatea. Cu cât e mai târzie, cu atâta e și mai grea înfrânarea de sine, întocmirea vieții după un metod cu totul nou. Pentrucă fierul răcit nu mai poate fi lucrat. De aceea zice și ispravnicul, gândinduse la socoteala ce are să o dee: „Ce să fac? Cu sapa nu știu lucra, iar să cerșesc îmi este rușine!“ A începe de nou viața, era pentru ispravnic prea târziu. Ii lipsiau facultățile. I se prăpădise întreaga bogăție sufletească, dată de Dumnezeu. Posibilitatea de a face și el ceva *bine*, nu o mai avea!

In om s'a adunat atâta răutate în cursul vieții, și e atât de mare povara nedreptății de tot soiul, încât se cere multă osteneală și opintire pentru a face loc și a străbate la binele cel curat. Ispravnicul din evangelie nu avea putere să o facă aceasta. Puterile sale erau eshauriate. Recunoaște pe față, că cu sapa nu știe se lucre, iar a cerși milă, după risipa cea mare ce a făcut'o, și a se adresa în miseria sa acelora, cărora le-a întors spatele viața întreagă, îi este rușine. Ce se facă deci? Unde se caute scăpare? Unde se găsască un mic punct de mânecare, de care să se razime? Unde se afle un fir de paiu, de care să se țină? Finea asemănării ne dă răspunsul. Ne arată pe ispravnicul nedreptății, ne arată calea estremă, ne întinde firul de paiu!

O parte din învățăturile evangeliei ne arată suprema pretensiune, care e: fiți desăvârșiți, precum desăvârșit este tatăl vostru din ceriuri; ori apoi ne arată limitele peste cari nu ne este permis se trecem, stabilește punctul, în dosul căruia lumina se stânge și se începe întunerecul. Se lămurim lucrul acesta, folosindune de un esemplu. Apostolul Pavel ne spune, să ne rugăm fără încetare, gândirea să ne fie îndreptată totdeauna spre rugăciune, și întreaga noastră viață se fie un serviciu adus dumnezeirei și dreptății ei de pe pământ. Aceasta e suprema pretensiune, ce se cere creștinului. Evreilor din vechime însă li se cerea altceva. Șase zile se lucrezi și se-ți faci toate lucrurile tale, iar ziua a șaptea e Sâmbăta Domnului Dumnezeului tău!.. Șase zile pentru tine și pentru Dumnezeu numai una! Aici s'a ajuns la limitele estreme. Dacă omul nu se ține nici de aceasta, e semnul, că nu vrea se fie legat de Dumnezeu nici prin un fir de paiu. O astfel de pretensiune minimală se cuprinde și în asemănarea cu mamonul. Ispravnicul a căzut în o astfel de mocirlă, că nu mai putea eși din ea. Dar și de aci el mai putea face ceva bine. El putea să admonieze pe alții, ca să nu pășască pe calea umblată de el. Pentrucă la noi lucrul cel mai groaznic e, că dacă cineva cade în noroiul vieții, trage cu sine și pe alții.

Suprema datorință a unui învățăcel al lui Cristos e aceea, de a împlini însuși voința lui Dumnezeu, și de a îndruma și pe deaproapele să o facă aceasta. Iar dacă nu poate să fie conducător în privința aceasta, dacă îi lipsesc puterile de a face pe înaintemergătorul, formeze cel puțin un turn luminos pe seama celor ce rătăcesc prin întunerec, fie foc luminos pe vârful dealului drep-

---

FOIȘOARĂ.

Din viața unei rose.

(Fine).

Tinărul plecă, iar eu am fost aleasă să fac parte, împreună cu alte surori, din buchetul, care întru adevăr eșise foarte splendid și frumos. Lisa, o fetiță mai mică, mă luă în mână și m'a dus în o casă foarte elegantă. Lisa apăsă soneria electrică, și o damă tinără, cu păr castaniu, apăru în ușă și se minună foarte când văzu buchetul. Nu mai puțin și o altă damă mai bătrână, care se afla la ea.

— „Așa cred, că suntem tradate, — zise dama tinără. Am plecat în cel mai mare secret, și fără a scrie acasă un cuvânt că sosim, numai pentruca se surprindem pe Carol, și iată că el a aflat cum a aflat și ne trimite acest frumos buchet, ca să ne salute, înainte de a da el față cu noi“.

— „Nu-mi vine să cred, — răspunse dama mai bătrână, — ci mai de grabă mi-se pare, că în dosul lucrului stă ascunsă o mare blăstămăție. Să vezi numai. De acees, a fost timpul suprem să venim acasă“.

— „Dar mamă, doară nu vei crede, că“...

— „Ba eu cred, că!“...

— „Poate că servitoarea a avisat numai decât pe bărbatul meu, că am sosit!“

— „Despre aceasta ne vom convinge foarte ușor“, — zise bătrâna, dându-și aere de judecător de instrucție. Chemă servitoarea în salon și-i puse următoarea întrebare:

— „Ai avisat pe domnul despre sosirea noastră?“

— „Doamne ferește. Da de unde! Cum se stric eu întreaga surprindere?“

— „Noa vezi! Nu ți-am spus?“ zise bătrâna, cu față triumfătoare.

— „Atunci poatecă ne-a văzut cineva, când am venit dela gară, și întâlnindu-se cu Carol, i-a spus că am sosit!“

— „Se va afla și aceasta. Deocamdată eu rămân pe lângă părerea mea, că buchetul n'a fost făcut pentru noi“...

Servitoarea fu dimisionată. A și fost timpul suprem, pentrucă abia-și mai putea stăpâni râsul, fata dracului. Privea, când la doamna bătrână, când la buchet și acuși acuși se isbucnească din ea hohotul. A eșit și s'a pus afară pe râs.

Soneria e pusă de nou în mișcare. Damele aleargă amândouă la ușă. Ușa se deschide și *„Carol“* de o parte *„Ema“* de altă parte, domnul și dama tinără își cad în grumaz. „Și dumneata, mamă soacră! Ce surprindere! Intr'adevăr, nu m'am așteptat să vă văd astăzi. Dar de ce ați întrerupt așa subit cura?“

Intrebarea rămase fără răspuns. In schimb îi puse lui Carol dama bătrână următoarea întrebare:

— „Intr'adevăr, n'ai știut nimica că vom sosi?“

— „Nici idee n'am avut?“

— „De loc, de loc?“

— „Dar absolut de loc! De unde se fi știut?“

— „Așa? Dar atunci pentru cine a fost pregătit buchetul acesta, pe care tocmai mai nainte îl aduseră pe adresa dumitale, domnule ginere?“

Domnul ginere rămase încremenit. I-a înghețat sângele în vine. Privea, când la tavan, când la padiment, dar pișicher cum era, iute s'a recules.

— „Ce? Buchetul e deja aici? zise el. Așa iute? Adecă de ce se mai neg, mamă soacră. Am fost informat, că ați sosit acasă și voiam să vă fac surprinderea!“...

— „Vezi mamă, vezi? Ți-am spus eu!“ zise doamna tinără. Dama bătrână continuă însă cu interogatorul.

— „Cum ai aflat despre sosirea noastră? Cine ți-a spus?“

— „Cine mi-a spus? Un coleg de birou, care v'a văzut în trăsură. Emil! Emil cel gros. Tu-l cunoști Emo!“

— „Vezi mamă, vezi? Nu ți am spus? Un cunoscut ne-a văzut, s'a întâlnit apoi cu Carol și i-a spus“.

— „Da, firește, scumpa mea, — întări bărbatul. Cum puteam eu să știu, decât numai pe calea aceasta, că voi mi-ați pregătit o surprindere, o plăcută surprindere!“ Și-și îmbrățișă domnul Carol nevasta și o sărută. Și nevasta era fericită, că ea a avut dreptate, când și a luat bărbățelul în apărare față de bănuelile nemotivate ale mamei.

Soneria se puse de nou în mișcare. Domnul Carol voi să iase iute afară să vadă cine e, dar doamna soacră îl dede la o parte și alergă ea în antișambră, unde se întâlni cu un hamal.

— „Sărut mânile coconiță!“

— „Ce vrei?“ îl întrebă dama bătrână.

— „Mă rog, un buchet am să duc de aici într'un loc!“

— „Unde ai se duci buchetul?“ întrebă de nou dama bătrână, silindu-se să întrebuințeze un ton cât se poate de afabil.

Domnul Carol asculta la ușă și i-se făcuseră perii măciucă în cap. Hamalul înțelese însă situația și o întoarce pe șiretenie:

— „Incă nu știu; mi-s'a spus, că aici am să primesc adresa și buchetul!“

Dama bătrână întră în salon, lăsând ușa deschisă, ca domnul Carol să stee față în față cu hamalul.

— „Ei, domnule ginere, dă-i adresa omului acestuia, ca se poată duce buchetăţii divine, pentruca dacă nu cu *fapta*, cel puţin cu *cuvântul*, cu călduroasa provocare spre bine, să deştepte conştienţa oamenilor.

Dar se poate întâmpla, ca omului, întocmai ca ispravnicului din asemănare, să-i lipsească puterea, atât de a face el bine, cât şi de a îndemna pe alţii să facă bine. Ce e atunci? Un astfel de om mai e de folos în lumea, în casa lui Dumnezeu? Da, şi el poate să mai fie de folos, aşa ne răspunde asemănarea. Dacă nu poate să mărească binele, poate să micşoreze cel puţin răul. Poate să admonieze pe alţii, în urma amarei sale esperienţe, ca să nu apuce pe calea care l-a făcut pe el să ajungă la un sfârşit atât de groaznic.

Intr'o povestire poporală ni-se presentă un sat, care a avut recoltă foarte bogată, pe când în jur recolta a fost compromisă şi miseria şi foametea era mare. Fericiţii oameni mâncau pâne albă, îşi făceau bere din bucate şi duceau o viaţă veselă. Un moşneag bătrân însă şi foarte de omenie, cu numele Teodosie, căuta să-i lumineze, că nu e frumos, să bee ei bere şi rachiu şi să se îndoape cu mâncări bune, când ar trebui să fie cu milă şi îndurare faţă de vecinii lor, căzuţi în nefericire. Oamenii însă, mai ales flăcăii, s'au măniat şi iau spus: „Ce? Nu e frumos ce facem? Dar cum ai făcut tu când ai fost tinăr? Iţi mai aduci aminte? A fost frumos ce ai făcut?“

— „Da, îmi aduc bine aminte fraţilor, le răspunde Teodosie. Am trăit rău şi am făcut rău. Dar voi, să nu trăiţi cum am trăit eu. Trăiţi voi mai bine, pentruca aducându-şi aminte oamenii de voi, să nu spună multe rele despre voi. Da, trăiţi mai bine decât mine, pentruca pe voi să nu vă apese greutatea atâtor păcate faţă de Dumnezeu, ca pe mine. Căci sunt grele de purtat. Siliţi-vă deci să fiţi *mai buni*. Luaţi dela mine pildă, cât de rău e să trăeşti în mocirlă. Ţi-se face greaţă de tine însuţi. Incunjuraţi deci din vreme răutatea. Câtă vreme mai e cu putinţă şi inima voastră nu e împietrită, împuţinaţi-vă datoriile faţă de stăpânul vostru, aruncaţi sarcina de pe sufletul vostru la o parte, lucraţi în voi înşi-vă, şi căutaţi să vă scuturaţi de păcate şi de slăbiciuni. Tu, de pildă, zise Teodosie către unul mai guraliv, ai în sarcina ta o sută de măsuri de nedreptăţi. Scutură-te de jumătate din ele, ca să rămână numai cincizeci! Şi tu, zise el către altul, nu eşti în stare să o faci nici aceasta? Atunci coborite dela o sută barem la optzeci, şi totuşi ai făcut un pas de îndepărtare dela deavolul şi de apropiere spre Dumnezeu“.

Astfel a scos Teodosie din viaţa sa păcătoasă o învăţătură bună pentru alţi oameni, cari prin faptele lor cele bune vor fi buni apărători ai pocăitului Teodosie în faţa tronului dumnezeesc.

Recunoaşteţi deci, că *este* o *voinţă divină*, pe care dacă aţi aflat-o, serviţi-i cu credinţă şi învăţaţi şi pe alţii să-i servească. Iar dacă nu puteţi să fiţi desăvârşiţi împlinitori ai dreptăţii lui Dumnezeu, fiţi cel puţin propoveduitorii ei. Mergeţi şi propoveduiţi, că împărăţia ceriurilor e aproape. In casul estrem nisuiţi-vă să împedecaţi pe deaproapele dela fapte rele. Dacă bogăţia dreptăţii nu puteţi să o înmulţiţi în lumea lui Dumnezeu, dacă nu puteţi să măriţi binele, căutaţi cel puţin, ca cu ajutorul mamonului nedreptăţii, prin esperienţele amare ale vieţii voastre stricate, să micşoraţi răul. Faceţi cel puţin acest mic serviciu operei dumnezeeşti pe pământ!

Alegerea de patriarh întărită. Maiestatea Sa a întărit pe episcopul *Lucian Bogdanovici* în demnitatea de patriarh al bisericii gr.-ort. sârbeşti. Instalarea noului patriarh se va face Dumineca în 4 Octomvrie nou în Carloveţ, cu solemnitate mare.

Reforma electorală. Prin indiscreţiunea cuiva, care pentru tradarea secretului e urmărit pe cale disciplinară, organul socialiştilor a aflat cum e compusă noua lege electorală. Alegător va fi fiecare cetăţean de 24 ani, fără considerare dacă ştie ceti şi scrie. Cei ce ştiu ceti şi scrie, votează însă singuri, în mod direct, iar analfabeţii votează indirect, adecă tot câte zece aleg unul, care să voteze în numele lor. Votul va fi apoi *plural*. Cei ce au absolvat patru clase medii ori plătesc cel puţin 20 coroane anuală, sau au fost soldaţi si sunt trecuţi de 32 de ani, au câte *două* voturi. Cei ce au absolvat şcoalele medii, ori plătesc cel puţin 100 cor. dare la an, au *trei* voturi. Vor fi deci alegători 1,270·900 analfabeţi, în numele cărora vor avea drept de vot 127·992, iar numărul celorlalţi alegători va fi 2 milioane 617 mii, dintre cari *un* vot vor avea 1.536 000, *două* voturi 866,000 şi *trei* voturi 217,000 de cetăţeni.

Din parlament.

— Interpelaţia deputatului Dr. *Aurel Vlad*. —

In şedinţa de Mercuri a dietei ungare deputatul naţionalist român Dr. *Aurel Vlad* a adresat ministrului de interne următoarea interpelare în chestia *votului plural:*

„Onorată cameră! Faptul, că guvernul nu ţine să lămurească opinia publică a ţării în privinţa reformei electorale, constitue un act inparlamentar şi anticonstituţional. Când este vorba de o chestie ce priveşte interesele cele mai importante ale ţării, putem aştepta cu drept cuvânt dela guvern să lămurească ţara, căci numai astfel e posibil să se formeze o opinie publică sănătoasă Ori cât de cuminte se fie un ministru, totuşi ochii mulţi văd mai multe. Din rostul bărbaţilor cari stau aproape de cercurile guvernamentale am înţeles, că dl ministru de interne are de cuget să întemeieze reforma electorală pe principiul pluralităţii, deci cu abatere dela cele făgăduite în program şi cuprinse în mesagiul de tron. Atât programul guvernului, cât şi mesagiul de tron, la timpul său a promis *vot universal*. (O voce: Aşa va şi fi.)

Pe basa promisiunilor acestora am crezut, că este imposibil să se creeze o reformă întemeiată pe principiul *pluralităţii*.

D lor! Eu nu ştiu să fie un singur deputat aici în cameră, care să fi făcut vre-o pomenire despre votul plural înnaintea alegătorilor lor. (Aprobări în centru). Lumea a fost de credinţa, nu numai aici la noi acasă, ci şi în streinătate, că în mesagiul de tron a fost vorba despre introducerea sufragiului universal, iar acum vede, că guvernul se ocupă cu planul de a da ţării cu totul altă reformă ca aceea anunţată în mesagiul de tron şi promisă în programul guvernului.

D-lor! Nu este numai necorect, dar este tot odată şi un păcat de a crea o lege fără să se consulte mai întâiu opinia publică. Introducerea unei astfel de reforme, care nu poate fi pe placul ţării, ar însemna începutul unei lupte noi, care ar ţinea în continuă agitaţie ţara. (Mezőfi V: Acum va începe adevărata luptă. Mişcare şi contestări în stânga).

Onorată Cameră! Consider de mare greşală introducerea reformei electorale, bazată pe principiul pluralităţii şi din alt punct de vedere. Anume, guvernul ar prezenta în felul acesta Coroana cu totul în alte colori. (Mişcare, contestări). Intr'un stat constituţional este crimă a duce Coroana pe astfel de căi primejdioase şi a-i da astfel de sfaturi. (Voci în stânga: Ce primejdie este aceea?)

Daţi-mi voie, dlor, dacă guvernul de fapt voieşte să realizeze votul plural, atunci, la tot cazul veţi concede şi d-voastră, că lucrul acesta depinde şi dela cameră. Lucrul acestă este natural, căci până acum despre votul plural n'a fost nici o vorbă, ba din contră, toată lumea era de credinţa, că guvernul va realiza votul universal, egal şi secret. (Mişcare, zgomot).

In mesagiul de tron peste tot nu se face nici o pomenire despre votul plural. (Mişcare în stânga). Să întrebăm măcar întreagă Europa, dacă sub întroducerea reformei electorale se înţelege întemeierea reformei pe votul plural. In lumea întreagă votul plural se află numai într'un singur stat. (Mişcare zgomot).

Onorată Cameră! Intru cât veştile despre pluralitatea votului sunt adevărate, apoi gravamenul acesta este potenţat şi mai mult prin noua arondare a cercurilor electorale, prin cari guvernul voeşte să favoriseze anumite elemente, pentru a-şi asigura sie-şi majoritatea. E foarte trist pentru ţară şi pentru maghiarism de opotrivă, dacă cineva afirmă, că existenţa statului se poate asigura numai cu votul plural.

Considerând că timpul este înaintat, nu desvolt chestia mai departe, ci îmi iau voie a adresa d-lui ministru următoarea

Interpelaţie:

1. Este aplicat dl ministru de interne să informeze opinia publică în privinţa principiilor fundamentale ale votului universal?

2. E adevărat, că dl ministru, contrar pactului încheiat cu Coroana, proiectul de lege referitor la sufragiul universal îl întemeiază pe principiul pluralităţii şi pe arondarea nedreaptă a cercurilor? Adevărat e, că votul secret va fi eliminat din proiect?

3. Cum îşi poate dl ministru aduce în conglăsuire aceasta procedură cu morala publică şi cu sfinţenia cuvântului dat?

Nu crede dl ministru, că la cas că-şi realisează intenţia aceasta, săvârseşte un astfel de act, prin care vatămă autoritatea suveranului în mod ireparabil, şi sguduie încrederea milioanelor popoarelor faţă de dinastie şi faţă de domnitor?“

Contele *Andrássy*, ministru de interne, a răspuns imediat, că nu se simte îndemnat a face o expunere asupra proiectului. In restimpul cel mai scurt proiectul va fi presentat camerei, şi crede că şi atunci va rămânea deajuns timp, ca să se poată forma opinii pro şi contra.

Are însă ceva de observat.

Dacă Vlad susţine, că pluralitatea vine în contrazicere cu promisia regelui, afirmă un lucru asupra căruia nici nu s'a gândit. Nici despre cel din urmă găinar nu-i permis să afirmi lucruri, pe cari nu le poţi dovedi. Dar ce să zici, când aceasta se face faţă de regele nostru? In mesagiul de tron numai cuvântul „*universal*“ e amintit. Pluralitatea nu e în contrazicere cu „*votul universal*“, ba mai mult, pluralitatea presupune deja în principiu votul universal.

Vlad vorbea de proiectul lu Kristóffy, că adecă alt proiect nici nu ar fi drept să se presinte. Afirmaţia aceasta e absolut falsă şi e în contrazicere cu usul parlamentar şi constituţional. (Aşa e!) Intre astfel de împrejurări un om de onoare nu ar putea fi domnitor. (Aprobări). Iar ce priveşte pactul, — dl deputat bine o fi observat ocazional, că pactul se cuprinde deja în mesagiul de tron. In mesagiul de tron numai votul universal e amintit. Roagă a se lua răspunsul la cunoştinţă. (Aprobări).

Dl deputat Dr. *Aurel Vlad* a replicat următoarele:

„Onorată cameră! Nu sunt în poziţia de a lua la cunoştinţă răspunsul, şi nici nu pot fi, căci regele poate aproba ori ce proiect, dar în sfârşit acesta e un drept absolut, al cărei inviolabilitate o pretind cele mai înalte interese politice.

In chestia aceasta dl ministru are necondiţionat toată dreptatea, însă nu are dreptate în aceea, când spune, că în mesagiul de tron ministrul a primit din partea Coroanei latitudinea de a veni înaintea camerei cu un proiect de lege contrar promisiilor din mesagiul de tron, în care se cuprinde reforma electorală, întemeiată pe principiul votului plural. Intr'o astfel de chestie importantă trebue evitată ori-ce duplicitate, şi daţimi voe, pentru guvern ar fi o vătămare tot aşa, ca şi pentru Coroană, dacă am presupune, că mesagiul de tron a fost astfel concipiat, că la înţelesul lui încape fie măcar şi aparenţa unei duplicităţi. (Hody: Nu este nici o duplicitate! In mesagiu este vorba numai de votul universal).

Nu pentru aceea am amintit proiectul lui Kristóffy, ca şi când dintr'însul ar resulta, că de fapt a fost exclusă posibilitatea pluralităţii, ci pentru a confirma faptul, că atunci, când s'a vestit atât în mesagiul de tron, cât şi în programul guvernului, că reforma se refere la votul universal, om cu bună credinţă n'a putut înţelege cuvintele din mesagiul de tron altfel, decât aşa, că de fapt, reforma electorală, a cărei introducere se proiectează, va coprinde în sine sufragiul universal.

Cred că într'o chestie atât de însemnată, nu este permis să ne jucăm de a cuvintele. Cred că în atari chestii importante trebue bine să chibzuim ce facem.

Onorată cameră! Intru cât lucrul acesta aşa ar fi, totuş nu pot crede, că Coroana să se lase răpită la un jos primejdios... (Sgomot şi mişcare).

Cred, că nu este nime care să se îndoiască de faptul, că atunci, când guvernul vine cu un program înaintea camerei, şi s'a dat cetire mesagiului de tron, că nu votul universal, egal şi secret s'ar fi înţeles sub reforma electorală. Iar dacă s'a făcut abatere dela această reformă, promisă atunci, daţi-mi voie, nu se poate spune, că aveţi de cuget să împliniţi ceea ce aţi făgăduit. Drept aceea, nu sunt în situaţia de a putea lua la cunoştinţă răspunsul d-lui ministru de interne“.

Dieta a luat răspunsul la cunoştinţă.

Domnii secretari ai „Asociaţiunii.“

„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“ în locul unui secretar, care „nu-şi pricepea chemarea“ are azi — din graţia cerurilor — deodată doi secretari *providenţiali*. E acesta un noroc, care nu se întâlneşte prea des în viaţa popoarelor.

Suntem dară siguri, că în câţiva ani „Astra“ va ajunge culmi, ne mai atinse de muritori — iar poporul nostru se va bucura, pe urma ei, de toate fericirile sufleteşti şi materiale.

Se va părea, că fac muncă zadarnică, ocupându-mă si scoţând în relief munca prodigioasă a acestor tineri neobosiţi — căci toţi cei-ce se interesează de viaţa noastră publică, sunt în drept a crede, că au fericirea a cunoaşte deja atât pe dl *O. C. T.*, secretarul administrativ, cât şi pe cel literar, dl *O. G.*

Sunt nevoit să fac totuş acest lucru, căci mult iubiţii şi stimaţii tineri secretari m'au obligat peste măsură, făcându-mi deosebita onoare a se ocupa în mai multe rânduri, şi mai ales acum nu demult*), de prea modesta mea persoană şi de neînsemnata mea activitate. Şi astfel chiar cu risicul de a spune lucruri cunoscute, trebue să mă achit de înalta îndatorire, la care m'au obligat *amândoi* secretarii.

Aşadară:

Unul e mare critic *literar* şi *social*. In calitate de critic literar a ajuns la marea descoperire, că în literatura româ-

---

tul la locul destinaţiunei!“ zise ea, într'un ton cât se poate de dulce, în înţelesul în care soacrele ştiu se folosească tonul cel dulce.

Rosa făcu o mică pausă în istorisirea ei, pentru a răsufla şi a-şi aduna puteri nouă, iar portmoneul râdea din inimă.

„Şti, că e foarte interesantă istorisirea dtale, frumoasă domnişoară rosă?“ zise el. Rosa apoi continuă:

— „Urmă apoi o scenă estrem de dramatică, care nici nu se poate descrie. Domnul Carol începu să o dee cu totul pe altă coardă: că ce are să se amestece doamna soacră în trebile sale, că buchetul e treaba lui, nu a soacrei, că soacra e oaspe la casă, prin urmare are să tacă, şi aşa mai departe. Doamna bătrână la rândul ei striga din ce în ce tot mai tare, că ginerele i-a nefericit fata, o înşală cine ştie cu cine, pe când doamna tinără plângea şi suspina, de-mi era mai mare mila. In cele din urmă domnul îşi luă pălăria şi plecă, fără a spune un cuvânt.

Doamna bătrână luă acum buchetul şi-l aruncă în bucătărie, cu atâta putere, încât unele din surorile mele şi-au perdut frunzele, resfirate fiind prin toate părţile“.

— „Ce barbarie!“ observă portmoneul.

— „Aşa e, că e mare barbarie?“ Eu însă am avut noroc, fiindcă servitoarea a ridicat iute buchetul şi l-a pus în apă. Iar seara, când a venit un domn, cu ochelari şi cu barbişon la fereastră, ea m'a scos pe mine din buchet şi m'a dat domnului, spunându-i, că „*şerpoaicele*“ au venit acasă. I-a dat mâna de despărţire pe fereastă, şi apoi am plecat, eu şi domnul pe stradă. Umblat-am prin multe cafenele împreună, şi dupăce am sosit târziu acasă, domnul m'a aşezat în paharul acesta, şi m'a pus aici pe măsuţă“...

— „No, domnişoară, eu nu prea am pricepere pentru poesie, fiindcă hârtiile şi banii de argint şi aur cu cari am a face sunt lucruri foarte prosaice, şi comunicaţia cu ei mi-au timpit toate simţirile mai delicate. Dar îmi pot închipui soartea şi viaţa frumoasă pe care poate să o aibă o rosă frumoasă cum eşti dta, domnişoară. E ceva delicios aşa o esistenţă de rosă, să-i vezi fericirea şi sfârşitul, viaţa şi moartea. Noapte bună domnişoară rosă, căci e târziu, noapte bună“.

— „Noapte bună, vecine!“ răspunse rosa visătoare, şi în curând adormi. Portmoneul însă nu putu se adoarmă până târziu, târziu. Il frământau temerile, că rosa n'o să trăiască până dimineaţa, pentrucă ştie din esperienţă, că rosele nu trăesc mai mult decât o zi. Şi ar fi păcat. Pentrucă rosa e prea frumoasă. E frumoasă şi cuminte. In urmă îl stăpâni şi pe el somnul şi adormi, visând lucruri frumoase, că-i erau pline cu bani toate despărţămintele...

---

*) Vezi „Luceafărul“ nr. 18 şi „Ţara Noastră“ nr. 38.

nească nu e nimica de seamă ce nu răsare în „Luceafărul“, ori în preajma lui.

De n'ar exista revista aceasta, n'ar exista literatură românească în Ungaria. Iar d. secretariu administrativ e proprietarul și redactorul acestei reviste.

In a doua calitate a sa, în cea de critic social, dl O. C. T. a descoperit, că toți domnii noștri, afară de dânsul — și poate și afară de colegul dsale — sunt esploatatorii poporului. Și-a reservat însă numai sieși dreptul de a putea critica pe aceste nemiloase lipitori ale satelor și orașelor noastre. Căci luând cuvântul la Șimleu un țăran, Radu *Mocanu*, și spunând, că domnii noștri se sfădesc numai, iar de muncit nu muncesc nimic — a fost aspru apostrofat de dl O. C. T., acusându-l de nesocotita obrăznicie de a se atinge de domni.

Aceasta ar fi scurta caracterisare specială a muncei dlui O. C. T., afară de cadrele „Astrei“.

Al doilea secretar, cel literar, dl O. G., e mare poet, precum știe toată lumea. Acest calificativ îl dispensează de toate îndatoririle convenționale, de bun simț și de îndatoririle de secretar al „Astrei“. Și dânsul are o revistă, *politică*. Și dânsul e critic: literar, social și *bisericesc*. Dânsul are însă și privilegiul de a se răsfăța când îl face pe criticul. Iar omul când se răsfață falsifică, denaturează, căci știe, că nu e luat în serios. „Țara Noastră“ e pământ foarte fructifer de asemenea răsfățuri nevinovate, deși malițioase.

In nrul ultim al acestei reviste dnul O. G. precisează, că menirea teatrului la noi nu este *îndreptarea păcatelor* (în Banat sunt mari păcate: căsătoriile de probă și sistemul unui copil) și întărirea noastră, precum zic eu, împreună cu toată lumea „cea mică“ (domnii secretari o formează pe „cea mare“) românească, ci punerea în scenă a tuturor pornografiilor franceze. Dl O. C. T. spune în „L.“, că publicul nostru nu poate aprecia teatrul, dar pentru aceea să nu i-se dea piese, cari îi plac.

Ei vedeți, asta e muncă, aceasta e activitate. Rolul de reformator nu l-a priceput încă nime la noi. Secretarii „Astrei“ singuri au deslegat misterul regenerării noastre. Iată acest mister:

Domnii noștri sunt infami cu toții, afară de dnii secretari și familiile. Ei trebuiesc prin urmare reduși la propria lor valoare. Iar poporul trebue condus de stelele „Luceafărului“ și ale „Țărei Noastre“ așa, ca să rămâie pururea vrăjit de „informațiile și criticile literare, sociale și bisericești ale dlor secretari“, de „adresele greșite, de urșii, pisicile și cânii artiștilor dramatici“ etc. — ca să nu priceapă nimic, și astfel „să nu mai poată fi exploatați“.

Și ca Românii să ajungă și mai repede la fericire, pe urma marilor reformatori sociali, „Ț. N.“ va apare nu peste mult zilnic. și poate „Luc.“ săptămânal. Și de ce nu?

Căci dnii secretari, *în cadrele „Astrei“* și așa n'au ce face altceva, decât *exerciții de scrimă**), iar acestea nu reclamă mai mult de două oare la zi.

Au tot dreptul dnii secretari ai „Astrei“. Intr'o lume de ticăloși, de proști și de naivi, cum suntem noi — trebue să muncești cu duelul, cu lipsa de bun simț și de logică, cu falsificarea, cu inconsecvența, cu contrazicerea și cu toate armele, pe cari le pune grandomania la disposiția unui om.

Au tot dreptul dnii secretari să se resfețe, ori să se poarte ca niște dictatori, sfidând opinia publică românească — căci dânșii sunt bărbați încărunțiți într'o muncă stăruitoare și migăloasă culturală, literară, socială și bisericească, iar noi toți ceștialalți — misera plebs contribuens — suntem niște copii, cari nu știm nici ce înseamnă cultură și astfel n'am putut ști nici care e menirea „Astrei“ și a Societăței teatrale, până nu ne-au spus și arătat providențialii și infalibilii secretari.

Acuma știm:

Menirea „Astrei“ este *învățarea scrimei, sfidarea opiniei publice, propagarea absolutismului, răsfățul critic, denaturarea lucrurilor, propovăduirea împărăției aroganței,* și *prostirea poporului.*

Menirea Societății teatrale este: înscenarea pornografiilor, apoteozarea corupției, triumful concubinagiului și al nenașterilor — și atunci Societatea teatrală nu va fi „moașe“ (cuvântul e al dlui Octavian Goga), ci va fi, din grația marelui poet, „*altceva*“.**)

Sibiiu, 27 Septemvrie n. 1908.

Dr. Dionisie Stoica.

NOUTĂȚI.

Inaugurarea festivă a anului nou școlar la seminarul „Andreian“ din Sibiiu, s'a făcut astăzi, Luni, în ziua martirului Nichita Romanul, patronul seminarului. S'a oficiat întâi serviciu divin în catedrală, cu utrenie, liturgie și chemarea Duhului sfânt, din partea P. C. Sale, domnului director seminarial *Dr. Eusebiu R. Roșca*, protosincel, asistat de profesorul *Dr. Vasile Stan*, ca diacon. Răspunsurile le-a dat corul seminarial, condus de domnul profesor *T. Popovici*. După terminarea serviciului divin elevii s'au întrunit în refectorul seminariului, unde în curând a sosit și I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul nostru *Ioan*, însoțit de dl director al institutului. A fost primit la întrarea în sală cu aclamări sgomotoase. Dl director Dr. *E. R. Roșca* inaugurează apoi noul an școlar, prin o frumoasă vorbire, adresată elevilor, în care le pune la inimă mai ales iubirea de ordine și de curățenie. In urmă I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul, adresează elevilor o vorbire plină de învățături, îndemnându-i nu numai la însușirea cunoștințelor de cari vor avea trebuință în viața practică, ci și la purtare bună și cuviincioasă. La orele 11 festivitatea a fost terminată și I. P. S. Sa s'a îndepărtat între ovațiile elevilor.

*

„Mamonul nedreptății“. Sub titlul acesta publicăm la loc de frunte ultimul capitlu din celebra carte „*Pe calea spre Dumnezeu*“ a învățatului profesor *G. S. Petrov* din *Petersburg*, care acum va fi scoasă și în broșură separată, în traducere românească.

*

Intrunire publică s'a ținut eri, Dumineca, în Sibiiu. A fost convocată și aranjată din partea social-democraților, a participat însă la ea și lume românească. Oratorul Românilor a fost dl *Dr. Nicolau Comșa* din Săliște, care a rostit o frumoasă cuvântare, înțeleasă de toți, despre votul universal și despre intențiunile celor dela putere, de a-l da celor desmoșteniți politicește numai pe hârtie, nu însă și în realitate. Domnul *Comșa* a atins în vorbirea sa și soartea gazetarilor români și socialiști, cari pentru ori ce nimica vin pedepsiți cu pedepse aspre. S'a votat o rezoluțiune, în care se cere votul universal nefalsificat, apoi s'a aranjat o procesiune de protestare prin stradele principale ale Sibiiului și în urmă lumea s'a resfirat. Intrunirea nu a fost atât de imposantă, ca altele din trecut, dar totuși au participat la ea ca la 1500 de oameni.

*

Dieta țării își va începe activitatea cam pe la 20 Octomvrie n. Până atunci va fi gata comisiunea financiară cu esaminarea budgetului și vor fi terminate și lucrările delegațiunilor. Pe la finea lunei Octomvrie ministrul de interne Andrássy va presenta apoi dietei proiectul de lege despre reformele electorale.

*

O surprindere. Astăzi, Luni, se va presenta în fața Maiestății Sale Regelui o deputațiune a damelor maghiare din Seghedin, pentru a preda Maiestății Sale drept cadou copia în miniatură a statuei decedatei regine *Elisabeta*, ridicată în Seghedin și lucrată de sculptorul Ligeti.

*

„Calvarul“ la Berlin. Domnul Ioan *Procopiu*, prezidentul sindicatului ziariștilor din București, a făcut în congresul internațional al presei ținut la Berlin comunicare amănunțită despre situațiunea grea a presei naționalităților din Ungaria. S'a provocat la casuri concrete de grea osândire, pentru lucruri de nimica. Datele și le-a scos dl Procopiu din „*Calvarul*“ apărut în „*Tribuna*“ și apoi scos în broșură separată, în nemțește. Broșura a fost împărțită tuturor gazetarilor, cari au luat parte la congresul presei din Berlin.

*

Telespectroscop. Așa se numește un aparat inventat de un inginer din Paris și cu care se poate vedea până la depărtările cele mai mari. De esemplu dela Paris se poate vedea până la Nev-York în America. Probele făcute până acuma au dat rezultatele cele mai frumoase. După o perfecționare oarecare, noul aparat poate să fie de mare folos omenimei, presupunând, că va fi și cu privire la preț așa, ca să și-l poată procura lumea.

*

Episcop reformat. In locul decedatului Kiss Áron a fost ales episcop reformat în Dobrițin *Erős Lajos*, profesor de teologie, cu 415 voturi, contra 344, date candidatului *Dicsőfi Jozef*, preot în Dobrițin.

*

Adunare oprită. Pe eri, Dumineca, fusese convocată o adunare poporală română la Alba-Iulia, care însă a fost oprită din partea autorității locale, pe motivul, că e convocată pe zi de Dumineca și zi de târg mare.

*

Spre știre. In urma mai multor întrebări și comande a manualului din studiul religiunei, întitulat „*Dogmatica ortodoxă*“, pentru învățământul secundar, publicat de subscrisul, se aduce la cunoștință, că acela se află depus spre desfacere *la librăria arhidiecesană din Sibiiu* (Nagy-Szeben). *Greg. Pletosu.*

*

Pentru Hlinca. Slovacii vor trimite în curând Papei dela Roma o rugare, provăzută cu peste treizeci de mii de subscrieri, în care se roagă, ca preotul *Andreiu Hlinca*, care acum își face pedeapsa în temnița de stat din Seghedin, să fie repus cât mai curând în postul avut de paroh al comunei slovăcești Cernova. Cum se știe, episcopul Párvy l-a suspendat pe Hlinca din motive politice.

*

Colera. In Petersburg grasează mai departe colera, și mor cu sutele în fiecare zi cei cuprinși de această boală periculoasă. Acum se anunță, că și în Odesa s'au ivit mai multe casuri de coleră, și e mare temerea, că de acolo va ajunge mai curând și încoace spre noi. De altcum toate statele au luat măsurile cele mai severe de apărare, astfel și statul nostru.

*

Canalul „La Manche“ are o lățime de 28 chilometri între Dover și Calais, și lățimea aceasta a percurs'o dea-ânotul un Wolff oarecare, bun înnotător. A întrat în apă la Dover în 19 Septemvrie, iar în 20 Septemvrie dimineața a ajuns la Calais, dar în o stare atât de desperată, încât a trebuit să fie scos din apă, pentrucă înțepenise de tot. A fost scăldat numai decât în apă caldă și și-a venit earăși în fire.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, la stăruința clericului din cursul III teologic Ioan Dandea, următorii elevi ai cursului I teologic din seminarul „Andreian“ au dăruit, precum urmează: Doiift Șuteu, Gregoriu Vermeșan, Vasile Popa, Octavian Stoichița, Nicolae Iosof, George Comșa, George Mija, Dumitru Popa, câte 20 bani, Traian Mihailă, 50 bani, Ilie Rău, 40 bani; din cursul II teologic: Vasile Florea, Iosif Drăgoi, Emanuil Ciulei, Ioan Manta, Traian Maxim, Ioan Isac, Nicodim Cristea, Iosif Trifa, N. N., Alexandru German, George Ciupe, Nicolae Boieriu, Petru Leucă, I. Dăncilă, Aurel Rimbaș, Virgil Păcurariu, Sever A. Păcurariu, Ștefan Perian, Emilian Maximilian și Ioan Cerbu câte 20 bani, Nicolae Peicu, 40 bani, Vasile Jura, 30 bani, George Popa, 26 bani; din cursul al III lea teologic: Aurel Adamoviciu, Romulus Perian, Ascaniu Crișian, Pav. Borza, Petru Olariu, Teofil Bucșa, Emilian Crăciun, N. N., Virgil Nistor și Ioan Dandea câte 20 bani; din cursul I pedagogic: Nicodim Nicola, George Zaharie, Constantin Encica, Nicolae Băncilă, George Spârchez, Ioan Branea, Valeriu Bucșa, Indreiu Aron, Iosif Morcan, George Cantor, Simion Săbău, Dumitru Fleșiariu, Nicolae Pană, câte 20 bani, Ioan Baicu 40 bani; din cursul II pedagogic: Silviu Petruțoniu, 30 bani, Ioan Chiffa, Onisifor Bonea, I. G. Aron, Petru Opincariu, Romul Magda, Alexandru Iosof, Ioan Vigheciu, Ioan Pușcariu, Ioan Filip, Nicolae Moldovan, Ioan Boș, Victor Maca, câte 20 bani; din cursul III pedagogic: Nicolae Prația, Ioan Grama, George Zaviciu, Isaia Popa, Ioan Baboie, Octavian Popa, Toma Bălan, Demetriu Rákolczi, Ioan Zinveliu, Remus Baciu și Nicolae Crețu, câte 20 bani, sau în total 17 cor. 36 bani. — Laudă lor!

Aviz.

Membrii români ai adunării generale municipale sunt avizați, că consfătuirea obicinuită cu privire la ordinea de zi a congregației să va ținea în 5 Octomvrie n. a. c. dimineața la oarele 8 în localul casinei rom. din Sibiiu.

Sibiiu, în 27 Septemvrie n. 1908.

Dr. Borcia. *Dr. Leményi.*

Cărți și reviste.

„Revista Teologică“ organ pentru știința și viața bisericească, anul II. numărul 7—8, pe lunile Iulie-August. Cuprinsul e următorul: † Nicolae Popea, de Gh. Tulbure. Desvoltarea istorică a anului bisericesc, de G. Pletosu. Modernismul și enciclica „Pascendi“, de Arhim. Iuliu Scriban. Ierarhia și metropolia bisericei române, de Din Ocină. Plan de învățământ uniform. Predică despre sudalme, de Dr. E. M. Cristea. Cuvânt de întroducere ca preot, de P. Morușca. Mișcarea literară. Informațiuni. Tipicul cultului religios. Abonamentul revistei 7 cor. la an.

*

„A népesedés elmélete“. Ni-s'a trimis la redacție cartea apărută sub titlul acesta, în Dobrițin, și scrisă de *Kovács Gábor*, profesor la academia de drept de acolo. E o lucrare făcută după studiu îndelungat, cu consultarea multor isvoare bune, din cari autorul scoate miezul și-l trece prin sita criticei, stabilind starea lucrului. Cartea are trei părți, una istorică, a doua critică și a treia sintetică. Ni-se spune, ce e poporațiune, popor, inpopulare, apoi să tratează în mod științific chestiile de inpopulare, urmând istoricul desvoltării *teoriei* de inpopulare, cu începere dela Malthus, întemeetorul acestei teorii. Se înșiră părerile altora, *pentru* și *contra* acestei teorii, și în partea critică se trag conclusiunile. In partea sintetică se înșiră date statistice cu privire la nașteri, la casurile de moarte, la influența bunăstării și a culturei asupra nașterilor etc. Intr'un capitlu separat se vorbește apoi despre Sașii și Românii din Ardeal, din punct de vedere al înmulțirii lor, scoțându-se la iveală faptul, că Românii se înmulțesc, Sașii nu. Interesanta carte se vinde cu 6 cor. esemplarul și se poate comanda dela Hegedüs és Sándor în Debreczen.

Din public.+)

Mulțămită publică.

Cu ocasiunea producțiunei teatrale din 30 August n. a. c. aranjată de tinerimea română din *Zlatna*, au binevoit a suprasolvi următorii domni:

Iuliu Pop, Zlatna 10 cor., doamna Veturia Ciucean, București 5 cor., Adam Damian, Brad 4 cor., Traian Radu, Feneș 3 cor., F. A. Degan, Fiume, Lud. Giurca, Trimpoele, Emanuel Beșa, Zlatna, fiecare câte 2 cor., Iuliu Albini, student Zlatna 2 cor. 40 fil., Ioan Codru, Zlatna, Folberth Vilmos, Zlatna, ambii câte 2 cor., Nicolae Popovici, Cib 1 cor., Iosif Paul, Zlatna, Petru Presecan, Zlatna, ambii câte 1 cor., Dumitru Cristea 1 cor. 40 fileri, Iuliu Montani, Victor Damian, câte 1 cor., toți din Zlatna, Augustin Rațiu, Feneș 80 fileri, Dr. Ioan Recea, Zlatna 50 fil., Ioan Moldovan, Teodor Dusa, preot, câte 50 fil., ambii din Petringeni, Traian Cibian, Tecercu, Miklosi Samu, Zlatna, Nicolae Petringenar, jurat, Zlatna, George Porcar, Valea-Dosului, fiecare 40 fil. S'au încassat cu totul 180 cor. 88 fileri, din care subtrăgându-se spesele 102 cor. 46 fil. a rămas un venit curat de 78 cor. 42 fil. în favorul bisericei gr. or. din loc.

Primească marinimoșii donatori mulțămitele noastre călduroase. Zlatna, 4 Sept 1908. *Parteniu Duca*, cassar.

Prosperarea gingașei plânte omenești.

Nu odată s'a făcut comparație între copilul mic și o plântă tineră și fragedă pe care grădinarul, care voește ca ea să crească, trebuie dela început să o ferească în fiecare zi de căldură și de frig, de vânti și de furtună, să o îngrigească să o stropească și s'o curețe, să o încunjure cu țărână nutritoare. Comparația aceasta este într'adevăr potrivită. Frageda plântă omennască, adecă copilul nu este îngrijit de grădinar, bine înțeles ci de o gradinărească, care zi și noaptea nu se gândește la alta ceva, decât la drăguțul ei vlăstar. Pentru frageda plântă omenească este de sigur vechea, simpla, și neartificioasa

făină lactată Nestlè

adecă forma îmbunătațită a popularei căci de permite cu lapte, hrana cea mai bună care-i garantează desvoltarea cu cea mai mare siguranță. (160) 1—2

---

*) In „sala de lectură“ a Asociațiunei.

**) Cu permisiunea dlor secretari, vom putea trece și la amănunte, dacă le face plăcere.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Să caută la un colonel din România

o bonă

pentru copii şi menaj, care ştie limba germană. A se adresa la administraţie. (279) 1—3

Un practicant harnic,

care şia ales cariera notarială află la mine aplicare cu prima Octomvrie 1908 st. n. prelângă condiţiuni favorabile. Cei ce voesc a şti condiţiunile mai de aproape să se adreseze mie în scris.

Rechita, la 24 Septemvrie 1908.

Daniil Petraşcu
(280) 1—2 notar cercual.

Nr. 10036 Şcol. [269] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna **Pianul superior**, protopresbiteratul Sebeşului, se escrie concurs din oficiu, pe lângă emolumentele uzuate. Cererile de concurs sunt a se trimite oficiului protopresbiteral concernent până inclusive 15 Septemvrie v. a. c. Cuincuenalele se computâ dela ziua întrărei în oficiu.

Sibiiu, din şedinţa cons. arh. ca senat şcolar, ţinută la 28 August v. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Concurs.

Pentru postul de **Cântăreţ** la biserica română gr.-or. din **Codlea**, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Venitele cantoriali stabilite şi calculate anual în suma de 400 coroane.

Reflectantul are a aşterne subscrisului:

1. Atestat de botez, că este român gr.-or. şi de moralitate.
2. Atestat despre studiile pregătitoare.
3. Atestat de cualificaţiune în cântări şi tipicul bisericei române gr.-or. între cântări şi podobiile.
4. Atestat medical că este sănătos şi are voce bună.

In decursul celor 30 de zile, are a se prezenta întro Duminecă sau sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipicul bisericesc. In anul prim de serviciu este provizor, drept de penziune nu are. Serviciul să începe cu 1 Ianuarie 1909. Alegerea se va face la 12 Octomvrie a. c.

Codlea-Feketehalom (comitatul Braşov), în 1 Septemvrie 1908.

Oficiul parohial gr.-or.

Iosif Comanescu
(274) 2—3 par. şi prez. com. par.

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna **Cerghidul-mare** se publică concurs nou — pe basa ord. consistorial din 28 August a. c. Nr. 10,032 Şcol. — cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.

Salariul împreunat cu acest post este de 600 cor., şi anume 550 cor. din repartiţie iară 50 cor. din venitul cantoral, cuartir şi grădină, eventual bani pentru cuartir.

Cel ales are să ocupe deodată cu postul învăţătoresc şi postul cantoral.

La caz, când comuna nu ar putea întregi salariul la minimul legal — conform art. de lege XXVII din 1907 — din mijloacele bisericeşti — îndată după ocuparea postului se va înainta rugare pentru ajutorul de stat.

Cuincuenalele se computâ numai dela instituirea definitivă la această şcoală.

Reflectanţii la acest post au a se prezenta în vreo Duminecă ori sărbătoare în comună spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, şi a-şi aşterne rugările instruate conform legei în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat.

Invăţătoriul este îndatorat a ţine prelegere cu şcolarii de repetiţie, a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei răspunsurile la liturghie şi a ocupa elevii cu grădinăritul.

Murăş-Oşorheiu, 4/17 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.

Stefan Russu
(275) 2—3 protopr.

Nr. 665. [273] 3—3

Concurs nou.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Rod**, protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român" la ordinul consistorial Nr. 5088 B.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea dotării preoţeşti din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post să trimită concursele lor cu documentele recerute la oficiul subscris, având a se prezenta în parohie după prealabila încuviinţare a subsemnatului.

Mercurea, 1 August 1908.

Oficiul protopresbiteral greco-oriental al Mercurei.

Avram S. Pecurar
protopresbiter.

Nr. 973/908. [277] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Herseni**, protopresbiteratul Făgăraşului, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. salar, cuartir liber şi lemne de foc.

Alesul are să propună religia, să ţină şcoala de repetiţie şi să cânte în Dumineci şi sărbători cu tinerimea şcolară cântările liturgice.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Făgăraş, în 5 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Făgăraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolau Borzea
protopr.

Ad Nr. pp. 840/908. [271] 3—3

Concurs repeţit.

In urma Veneratului ordin consistorial din 20 Maiu a. c. de sub Nr. 5901 Bis. prin aceasta se escrie concurs repeţit pentru ocuparea postului de paroh în parohia de classa a III-a **Vâlcaul ung.** aparţinătoare acestui tract protopresbiteral, cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, în terminul sus indicat subsemnatului oficiu, şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia, a se prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a fi cunoscut din partea alegătorilor.

Cluj, 26 August 1908.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresb.

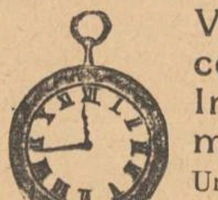

Vă rog convingeţi-Vă! Imposibil mai ieftin!

Un orologiu de buzunar, **remontoir de nichel**, punctuos (fără cilindru) cu sistem Roskopf-Patent, bogat gravat, cu lanţ elegant şi bine argintat, cu preţul bagatel de numai [272] 3—10

cor. 3·50, 3 bucăţi cor. 9·50.

Garanţie 3 ani, trimite prin rambürs sau contra trimiterii banilor prin mandat, firma

Michael Horowitz
Casă de export „Cracovia", Ditelg. Nr. 57/50.
Cataloage bogat ilustrate gratis şi franco.

Reisen durch die ganze Welt.

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).
Piaţa mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

Intrare şi privire în orice timp al zilei
dela 9 oare dimineaţa până la ½10 seara.

De Luni în 21 Septemv. până Duminecă în 27 Septemv. 1908:

Prima călătorie prin Kärnten Klogenfurt şi Villarch, Marea Ossiarhă şi Marea Wörther.

Preţuri de întrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, şcolari şi soldaţi 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1·80, Blocuri pentru şcolari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea şi Sâmbăta până la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii şi elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăţi cor. 25·—.

In fiecare săptămână altă serie.
(235) 6— Seriile odată predate nu se repetează.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procură în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 88— Sibiiu — Nagyszeben.

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu

se pot procura următoarele tipărituri şcolare:

Date statistice pentru senatul şcolar, coala	—·10
Date statistice şcolare, coala . .	—·06
Conspect despre salarul solvit de comuna bisericească, coala . .	—·06
Foaie de emolumente, coala . .	—·06
Protocol de venite, coala . . .	—·06
Date statistice şcolare pentru protopresbiteri A.: In general .	—·12
Date statistice şcolare pentru protopresbiteri B.: In special . .	—·12

Protocol de primire, coala . .	—·06
„ „ „ 25 coale leg.	2·20
„ „ „ 50 „ „	4·50
„ „ clasificaţii coala . .	—·06
„ „ „ 15 coale leg.	1·40
„ „ „ 20 „ „	1·80
„ „ „ 25 „ „	2·20
„ „ „ 50 „ „	4 50
„ „ inspecţie, coala . .	—·04
„ „ „ 15 coale leg.	1·10
Cronică şcolară, coala	—·04
„ „ 50 coale leg. .	3·—

Toate aceste tipărituri sunt compuse în înţelesul legei nouă şcolare.

Afară de acestea se mai pot procură dela numita librărie şi următoarele cărţi:

Adam I., Năzuinţi, novele . . .	1·50
Biblioteca pentru toţi 335 numeri à	—·30
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Caragiale, Nuvele şi povestiri .	1·50
„ Momente	2·—
„ Teatru	2·—
Cuza, Naţionalitatea în artă	1·50
Dicţionarul limbei române publicat de Academia română (apare în fascicole)	60·—
Dumbravă B., Haiducul . . .	2·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri . .	1·—
Ispirescu, Poveştile unchiaş. sfătos	1·50

Maupassant, O viaţă	2·—
Payot I., Educaţia voinţei .	1·50
Puşcariu I. cav. de, Fragmente istorice despre boerii din ţara Făgăraşului IV.	5 20
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I. . .	2·—
Sadoveanu M., Insemnările lui Nicolai Manea	2·—
Sadoveanu M., O istorie de demult	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1·50
Tabloul lui Mihai Viteazul . .	1·50
Bustul lui Eminescu frumos lucrat, 22 cm. înălţime . . .	4·60
Hodoş C., Martirii	1·50

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

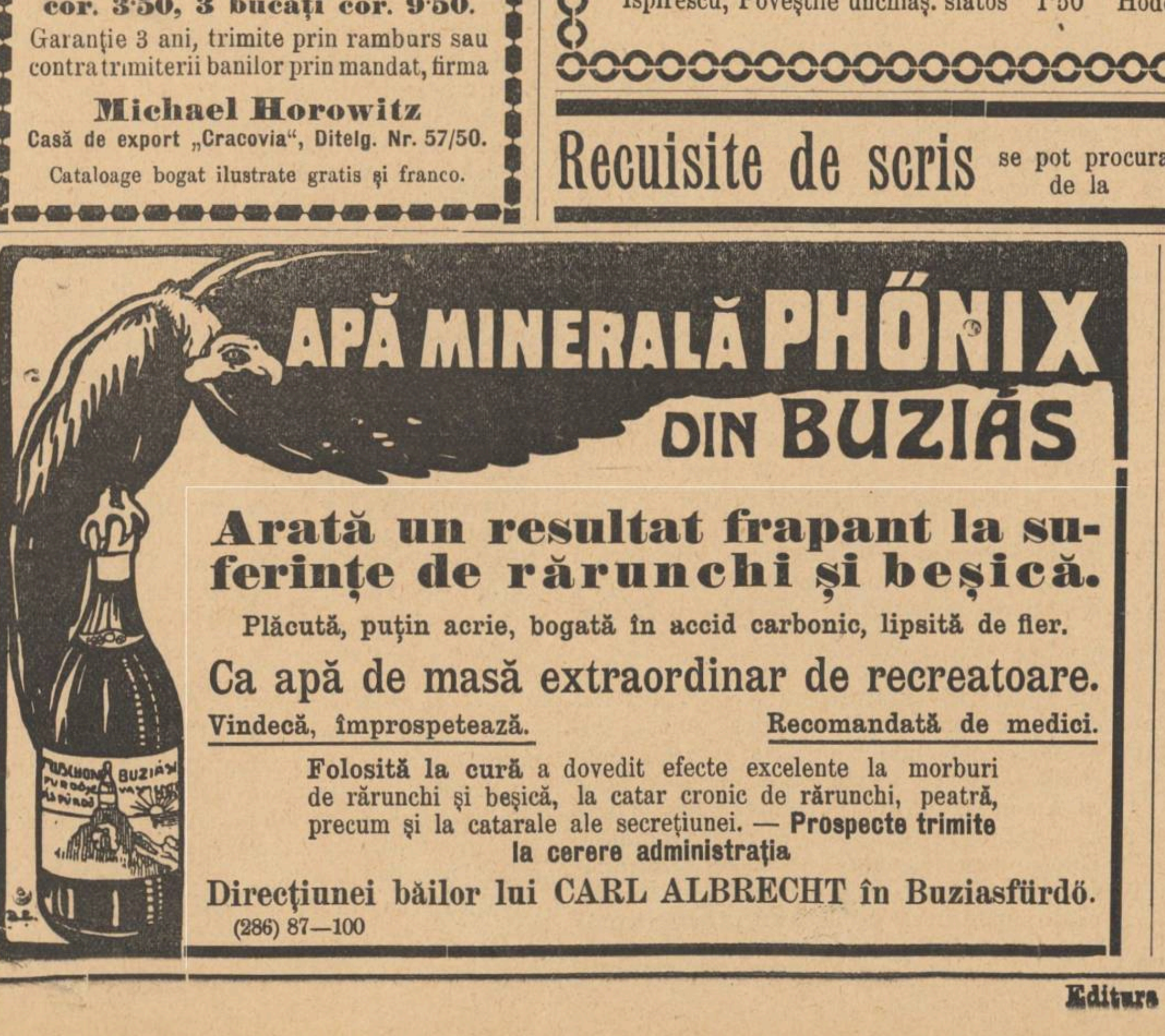

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.
(286) 87—100

Nr. 720/908 [278] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de al treilea învăţător nou înfiinţat dela şcoala poporală confesională gr. or. română din **Ucea-superioară**, protopresbiteratul Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu termin până în 17/30 Septemvrie 1908.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salarul statorit în articolul de lege XXVII. din 1907 cerând dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului posta (Avrig, Felek Szebenvármegye) până la termin.

Avrig, 28 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 101 Sibiiu, Joi 18 Septemvrie (1 Octomvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Ce avem să facem?

(Dr. E. B.) Secretul atât de bine tăinuit al proiectului de lege despre reformele electorale a eșit deodată la iveală. Organul de publicitate al socialiștilor, ziarul *„Népszava“* din Budapesta, a tras vălul care acoperea misteriul, și acum vede și știe țara și lumea, că ce conține acest proiect de reformă, de însemnătate epocală.

Prima mea impresiune, mărturisesc sincer, a fost plăcută, căci mi-a căzut o peatră de pe inimă, văzând și convingându-mă, că din proiect e cu adevărat abandonată condițiunea fatală a cunoașterei *limbei maghiare*, în urma căreia milioane dintre cetățenii de altă limbă, — adecă nemaghiară, — ar fi fost despoiate de cel mai însemnat drept cetățenesc.

Dar mi-a întunecat numai decât sentimentul primei bucurii dispoziția surprinzătoare, la care nu s'a gândit nime, adecă sistemul indirect de votare, *sistemul decimal*, după care cei ce nu știu ceti și scrie, tot câte *zece* vor putea exercia dreptul de alegere, care însă ar compete în mod egal fiecărui bărbat aducător de jertfe statului, în sânge și avere.

E clar și evident, că dispoziția e luată mai ales în contra noastră, a Românilor, cari, durere, dispunem astăzi de cei mai mulți analfabeți. Să nu ne surprindă însă proiectarea acestei cautele estrem de aspre, căci după cum am arătat cu altă ocasiune, pluralitatea în sine nu era suficientă pentru a ne sparge rândurile, și eu încă atunci presupuneam, că proiectătorii reformelor electorale, sub pretextul *„primejdiei naționaliste“* de dubioasă valoare, vor recurge la mijloace de și mai mare eficacitate întru asigurarea succesului reformei.

Nu mă surprinde nici consternarea naționalităților, pentru că atunci, când proiectul se pregătește să decimeze păturile largi ale popoarelor, la prima vedere pe seama acestora nu se poate produce alta, decât consternare.

Dar să nu ne lăsăm răpiți de sentimentalism, ori de mănie, care totdeauna a fost rea sfătuitoare, ci să privim drept în fața fantomei de pe care foaia socialistă a tras vălul alb și să ne facem socoteala, că oare nu ne putem lupta și cu fantoma aceasta cu succes?

Antâi de toate să fim în curat cu adevărul vecinic, că diavolul nu e atât de negru cum e zugrăvit, și că nime nu mânâncă mâncarea fierbinte, cum se ia dela foc. Să avem deci în vedere, că nu numai noi avem analfabeți; dar mai ales să avem în vedere, că nime nu ne poate constrânge ori condamna, *să rămânem* analfabeți.

In articolele mele de mai nainte publicate în coloanele acestei foi, — ca și cum presimțiam că ce se pregătește, — am arătat primejdia amenințătoare, dar totodată și *mijloacele*, cu ajutorul cărora primejdia poate să fie delăturată. Am spus, că trebue să organizăm și să inițiem fără nici o esitare instituția modernă a *instrucțiunei libere*, trebue să ne apucăm de instruarea adulților, de învățarea analfabeților nostri se știe ceti și scrie, nu numai pentruca aceștia să-și câștige dreptul electoral, ci mai ales pentruca să înceteze odată rușinătoare stare de lucruri de a fi noi, după Ruteni, poporul cel mai înapoiat al țării în privința culturei și a înaintării spirituale.

Nu cred, că se află unul între oamenii nostri cu atât de diferite confesiuni politice, zic un singur om cu judecată serioasă, care să nu fie de acord cu mine în aceasta privință, pentrucă în fața adevărurilor generale, atât de evidente, încează orice deosebire de păreri.

Dar vorba e, că ce să facem, cum avem să procedăm, pentruca se ne putem împlini cu succes aceasta chemare salutară ce ni se impune?

Trăim în zilele ciudate ale surprinderilor și ale destăinuirilor. Un sociolog genial maghiar, domnul *Iászi Oszkár,* destăinuește de es. în numărul de pe Septemvrie al revistei *„Huszadik Század“* proiectul ministrului de culte, lucrat de distinsul pedagog *Iancsó Benedek,* despre regularea din partea statului a *„educațiunei libere“*. Iászi vede prea în negru proiectul acesta, și constată, că el conține domnie de clase și un nou mijloc de — maghiarizare. Judecând eu însă lucrul mai cu calmitate, nu pot se acceptez părerea eminentului publicist, pentru aceea mai ales, că proiectul îndreptățește, nu numai organele guvernului și pe cei autoritați din partea guvernului, ci și *confesiunile*, societățile private, ba chiar și pe *particulari*, ca se dee instrucțiune adulților. Deci, calea ne remâne deschisă și nouă. De altă parte însă, când văd că e contemplată facerea instrucției în limba maghiară, trebue se spun, că se face un lucru de nimica, un lucru, pe care în succesele sale l'am putea noi folosi mai bine în favorul nostru. Lucrul e clar: dacă vin instruați aceia, cari cunosc limba de instrucție, prin aceasta ne ajungem ipso facto și noi scopul, învață și ai nostri se scrie și se cetească. Dacă însă se va încerca se fie instruați în limba maghiară aceia, cari nu cunosc limba, se face risipă de muncă, și succes nu se va obținea.

Noi însă se nu așteptăm mult, să nu esităm, ci să ne folosim de mijloacele cari *acum* ne stau la dispoziție, și să scoatem poporul nostru din întunerecul neștiinței, făcându-l vrednic și capabil de a se lupta pentru însușirea culturei, pentru ajungerea la o stare mai bună materială, și pentru a purta lupta mare dar pacinică întru realizarea aspirațiunilor și a intereselor sale îndreptățite.

E deci de datorința întregei societăți române, mai ales a presei noastre, apoi a autorităților bisericești și școlare, a reuniunilor culturale și a fiecărui bun Român, care poartă la inimă cu adevărat binele poporului, să se ocupe serios cu chestia aceasta de nemărginită importanță și foarte urgentă. Caute toți cei chemați se organiseze pretutindenea instituțiunea *educării libere a adulților*, singura cale, pe care putem scăpa de numărul cel mare al analfabeților. In prima linie *preoții* și *învățătorii* sunt chemați se pună și aci umărul, și se lumineze întâiu poporul despre însemnătatea și posibilitatea lucrului, apoi în serile lungi de iarnă, precum și în Dumineci și sărbători, în orele de după ameazi, când omul dela sat nu are de lucru, iar învățătorul nu are școală, pună-se cu nădejde, învățătorul și preotul, și propună adulților scrisul și cetitul, precum și cunoștințele generale, necesare țăranului, și în două-trei luni de iarnă vor face spor uimitor.

Autoritățile înalte bisericești-școlare, reuniunile culturale, mai ales despărțămintele „Asociațiunii“, pună apoi premii cât de mari pe seama învățătorilor și a preoților, cari în cursul iernei au dat cel mai bun spor în instruarea liberă a adulților, și în 2—3 ani putem să zicem, că nu ne pasă nici de votul indirect, de sistemul decimal al votării, pentrucă nu vom mai avea analfabeți. Se cere însă, ca fiecare să fie pătruns de importanța lucrului, de o parte, iar de altă parte de *datorința morală* de a se pune în serviciul causei cu toată nădejdea. Făcând astfel, toți și din toată inima, facem un lucru foarte frumos și salutar, pentrucă nu numai față de poporul nostru ne împlinim una din datorințele cele mai elementare, ci tot odată facem un serviciu mare din cale afară și patriei comune și culturei, și astfel vor trebui să ne fie recunoscători chiar și contrarii, cari în rătăcirea lor ne consideră de dușmani ai patriei și ai națiunei maghiare, ceeace nu am fost, nu suntem și nu vom fi!

Clasificarea „moderaților“. Ziarul *„Ungaria“* din Cluj spunea într'un număr mai recent, că *„moderații“* cari acum sunt de două categorii, unii *„pentru popor“*, fără *teorii politice*, alții pentru lumea politică cu puțin ultraism, ar trebui, în vederea scopului comun, *să se unească* pentru o acțiune comună și uniformă. Nu știm, dacă apelul va afla răsunetul dorit, la aceia cărora a fost adresat, știm însă, că clasificarea are trebuință de o mică corecțiune Noi așa știm, că între moderați sunt oameni serioși și sinceri, cari din convingere și din interes public profesează vederi moderate și ideea de împăcare, și cari în privința scopurilor finale nu se deosebesc de loc de cei nemoderați; și apoi sunt de aceia, cari din interese personale ori din sentimente divergente și abătătoare dela cele generale ale națiunei *se girează* numai de moderați, dar în fond nu se deosebesc întru nimica de uneltele puterii de stat, cari tocmai pentrucă stau în serviciul acestei puteri, discreditează numai noțiunea ce și-o aroagă. E mare deci deosebirea între aceste două categorii de moderați, și de aceea între ele nu esistă nici o comunitate și ele, după părerea noastră, nici nu se vor putea uni în scopul unei acțiuni comune și uniforme.

„Reforma electorală și naționalitățile“. Sub titlul acesta publică ziariul *„Alkotmány“*, organul partidului poporal, un prim-articol în numărul de Sâmbătă, în care se face constatarea, că pentru pacea internă a țării ar fi necesar, ca guvernul se caute se resolveze întâi *chestia de naționalitate*, aplanând divergențele, ceea ce s'ar putea face ușor, și apoi după ce ar fi delăturată neliniștea și neîncrederea, să vină cu proiectul de lege despre reformele electorale, căci atunci nu ar mai fi trebuință de cautele, de ziduri de apărare, în contra naționalităților. Autorul articolului critică cu multă dreptate intențiunea de a se reduce la minimul posibil numărul alegătorilor de naționalitate nemaghiară, și spune, că lucrul acesta ar mai fi de înțeles, dacă l'or dori kossuthiștii, al căror razim îl formează elementul maghiar, dar nu e de înțeles de loc dela partidul constituțional, care se recrutează și din cercurile naționaliste electorale. Se nu spună nime, că naționalitățile nu sunt de încredere „pentrucă eu, — zice autorul articolului, — care am avut ocasiune se cunosc raporturile interne ale naționalităților noastre, am experiat, că între împrejurări normale ele sunt tot atât de credincioase patriei maghiare, ca poporul maghiar, și că numai politica greșită naționalistă a guvernelor puțin orientate și contrastele și fracările isvorâte din ea poartă vina, că s'a născut falsa aparență, că cei de altă limbă ar sta în serviciul scopurilor contrare patriei“...

Un adevăr acesta, pe care l'am accentuat și noi de nenumărate ori.

Cum va fi legea electorală?

Ziarul *„Népszava“*, organul de publicitate al partidului social-democrct dela noi, a ajuns pe o cale oarecare în posesiunea tuturor datelor esențiale, cari au servit ori servesc ministrului de interne ca basă la compunerea proiectului de lege despre reformele electorale, și le-a dat publicității în numerile de Sâmbătă și Duminecă, cu comunicarea, că datele sunt adunate din partea oficiului de statistică, la ordinul ministrului de interne, de unde se poate deduce, că proiectul de lege despre reformele electorale încă nu e gata, și că sancționarea prealabilă încă nu e dată din partea Coroanei.

Un comunicat al guvernului ne spune numai atâta, că ziarul numit a ajuns pe cale nepermisă în posesiunea acestor date. Autenticitatea lor nu e negată, deci trebue să considerăm datele de exacte. Și cumcă nu e vorba de vre-o mistificare, ori păcăleală, se vede și de acolo, că s'a ordonat imediat cercetare severă în causă, și la redacțiunea și în tipografia ziarului numit s'a ținut perchiziție domiciliară, firește, fără nici un rezultat, pentrucă manuscriptul nu s'a mai aflat, și nici urmele cari ar fi putut duce la isvorul de unde datele au fost primite nu s'au putut descoperi.

In înțelesul celor comunicate de ziarul *„Népszava“*, drept de alegere va avea în viitor *fiecare cetățean trecut de 24 de ani, fără considerare la faptul, că știe ori nu știe ceti și scrie.* Deci au drept de alegere și analfabeții. Dar ei nu se vor bucura de dreptul direct de alegere, ci de cel *indirect,* după ce *tot câte zece alegători analfabeți vor alege unul, care să voteze pentru ei.* In țara întreagă sunt acuma, după datele adunate de oficiul de statistică, 1.270,928 de astfel de cetățeni trecuți de 24 ani, cari nu cunosc scrisul și cetitul, cari însă la acte de alegere nu vor avea decât numai 127,092 voturi.

Ceice știu se scrie și se cetească, votează în mod direct. De acestia sunt în țara întreagă 2,618.501, dintre cari însă, aceia cari nu au altă cualificație, decât numai aceea, că știu ceti și scrie, au numai *un* singur vot. Numărul acestora face 1,534.443. *Două* voturi au apoi următorii: *a*) Ceice au absolvat cel puțin patru clase medii. *b*) Ceice pe lângă aceea, că știu scrie și ceti, plătesc cel puțin 20 coroane dare anuală. *c*) Celce aplică în permanență cel puțin un om în casa sa (la industrie ori comerciu) și știe ceti și scrie. *d*) Celce a lucrat cel puțin cinci ani la acelaș stăpân și știe ceti și scrie. *e*) Celce știe ceti şi scrie şi a fost soldat, e trecut de 32 de ani, şi are cel puţin trei copii. La olaltă se află în ţara întreagă 866.267 de indivizi, cari vor avea câte *două* voturi. Ei dau deci 1,732.534 voturi. *Trei* voturi primesc în urmă: *a*) ceice au absolvat vre-o şcoală medie; *b*) ceice ştiu ceti şi scrie şi plătesc la an cel puţin 100 cor. dare anuală. De cei cu trei voturi vor fi în ţara întreagă 217.791, cari împreună vor da deci 653.373 voturi. Dintre Români sunt trecuţi în conspectele guvernului ca vrednici de a primi câte *trei* voturi 6533. Acestia vor da deci la olaltă 19.599 voturi. Iar cu *două* voturi 43.313, cari la olaltă dau 86.626 voturi. In urmă cu câte *un* vot sunt trecuţi 139.809, iar restul Românilor trecuţi de 24 de ani se cuprinde în numărul analfabeţilor, cari nu votează direct, ci tot pentru câte zece votează unul.

Datele sunt deci cât se poate de triste şi ruşinătoare pentru noi şi pentru şcoala română, care în măsură atât de mică a ştiut să-şi facă datorinţa în trecut.

Peste tot, cu voturile triple şi duple, avem în ţara întreagă 4,047.671 de voturi, dintre cari româneşti sunt 299.537, cu toatecă avem oameni trecuţi de 24 ani 684.261. Cam două părţi de trei dintre oamenii nostri, cari ar putea să primească dreptul electoral, nu-l primesc deci, din motivul că nu ştiu ceti şi scrie! O greşală a trecutului aceasta, care trebue cu grăbire îndreptată, pe calea indicată în prim-articolul nostru de astăzi.

*

Ştirile mai noi, primite dela Budapesta, ne spun, că guvernul a abandonat ideea sistemului decimal, votarea prin representanţi, prin urmare, ceice nu ştiu ceti şi scrie, nu primesc drept de alegere. In schimb se va da dreptul electoral acelora, cari au fost trecuţi şi până acum în listele electorale, chiar dacă nu ştiu ceti şi scrie.

Proiectul de lege despre reforma electorală va fi presentat dietei în cursul lunei Octomvrie, dar discuţia asupra lui se va începe abia în Maiu, anul viitor. In proiect e trecut un paragraf, în înţelesul căruia împărţirea nouă a cercurilor electorale o face guvernul, pe calea ordinaţiunilor, după sancţionarea şi publicarea nouei legi electorale.

Cu privire la destăinuirile apărute în ziarul „*Népszava*“, poliţia din Budapesta a stabilit faptul, că datele respective nu au fost tradate din partea nici unui funcţionar din ministerul de interne, ci probabil cineva din tipografia în care au fost ele tipărite a pus un esemplar la disposiţia ziarului numit.

Starea bisericii şi a preoţimii româneşti în veacul al XIV-lea şi al XV-lea.

Cursurile de istorie bisericească, ţinute la Vălenii de munte, dl profesor *N. Dobrescu* le-a încheiat şi le-a întregit cu o frumoasă prelegere despre *starea bisericii* şi *cultura preoţimii* noastre în veacul al XV-lea.

Iată şi rezultatul acestei prelegeri.

Din vremile cele mai indepărtate, de când au primit creştinismul, străbunii nostri se închinau lui Dumnezeu în nişte modeste lăcaşuri de bârne, acoperite cu şindilă, având deasupra o cruce şi o mică clopotniţă boltită. Acestea au fost cele dintâi *biserici româneşti*, acesta a fost stilul cel simplu şi sărăcăcios, în care s'au construit şi care în unele sate de munte se poate vedea şi astăzi.

In cea mai mare parte însă aceste biserici *istorice* au dispărut. In Ţara-Românească cele mai vechi biserici sunt la *Argeş*: Biserica sf. Nicoară, azi numai ruină şi biserica domnească, deasemenea ruinată, apoi la *Câmpulung*, *Severin* şi *Craiova* (Biserica sf. Dumitru.)

La început stilul în care se zideau bisericile româneşti tradează o influinţă a *stilului gotic*, cu deosebire la bisericile dela poalele Carpaţilor. Influinţa aceasta pare a fi venit prin Saşii din Ţara-Bârsii, urmaşii cavalerilor teutoni, cari o aduseră din Apusul Europii.

In acelaş timp la şes, în părţile Dunării, bisericile şi mănăstirile s'au construit dela început mai mult în stil bizantin. Nu era însă nici acesta stilul *curat* bizantin, ci era un stil *grecesc-sârbesc*, cuprinzând şi note aduse de meşterii sârbi, cari se luau pentru ridicarea bisericilor româneşti. Acest stil corcit se face evident cu deosebire în măreţia proporţiilor şi în lipsa de delicateţă fină a arcurilor.

Mai târziu însă stilul acesta dispare din norocire, şi sub directa influinţă a Constantinopolului se întroduce *adevăratul stil bizantin*, care pretinde reducerea proporţiilor, îmbunătăţirea materialului de zidire şi împodobirea cu gust a interiorului şi a faţadei. Astfel e zidită d. e. mănăstirea *Dealu*.

Pela sfârşitul veacului al XV-lea se întroduce apoi şi în unele părţi ale Munteniei felul de zidire uzitat în Moldova. adecă *stilul lui Ştefan cel Mare*. In stilul acesta se zidesc mănăstirile Cozia şi Verbila. El stăpâneşte mai bine de un veac.

In timpul acesta se tot desăvârşeşte, până când sub *Constantin Brancoveanul* primeşte o înfăţişare nouă şi desăvârşită, devenind cel mai frumos stil al bisericilor româneşti. Din epoca aceasta ni s'au păstrat până astăzi o samă de biserici şi mănăstiri, cari aşa cum sunt clădite, cu pridvorul lor sprijinit de stâlpi sculptaţi, cu forma lor de cruce, cu horele lor largi, cu brâul care le încinge pe dinafară şi cu minunatele podoabe ale ferestrilor, sunt cele mai scumpe comori de architectură şi pictură românească.

In timpurile mai recente însă acest fel de zidire, în loc să fie susţinut cu sfinţenie, a fost, sau părăsit, sau cu prilejul renovărilor mutilat cu desăvârşire prin felurite inovaţii şi adaosuri făcute de meşteri străini şi lipsiţi de gust.

*

Bisericile din Moldova se zidesc la început, în timpul dinainte de Alexandru cel Bun, într'un stil bizantin, amestecat însă cu influinţe gotice, aduse mai ales din Polonia.

Astfel sunt construite cele mai vechi biserici moldoveneşti din *Baia*, *Rădăuţi* şi *Suceava*, iar mai târziu cele din *Roman* şi *Hârlău* şi altele, cari se ridică până pe vremea lui Ştefan cel Mare.

Ştefan cel Mare întroduce în bisericile şi mănăstirile ridicate de dânsul un *stil nou* şi propriu al său. E şi acesta un fel de stil bizantin, dar adaptat cu trebuinţele şi împrejurările locale. Bisericile lui Ştefan au şi ele forma crucii, la bază, se împart în pronaos, naos şi altar, pridvorul dela întrare însă le lipseşte, având în schimb o întrare şi de partea de cătră miazăzi. Turnurile adeseori nu au formă de cupolă, ci de pătrat, iar clopotniţa deasemenea nu se face deasupra bisericii, ci la o parte, formând un turn separat. Interiorul ca şi esteriorul este de o armonie, care impune şi cucereşte sufletul prin frumoasa ornamentaţie dela uşi şi ferestri, făcută în stil gotic.

Din cele 44 de biserici înălţate de Ştefan cel Mare amintim aici: Biserica sf. George din Baia, ridicată după lupta cu Mateiu Corvinul, biserica din Războieni, după lupta dela Podul-înalt, biserica sf. Dumitru din Suceava, biserica Preceştii din Bacău, biserica Petru şi Pavel din Huşi, şi în sfârşit *biserica sf. Ioan din Peatra-Neamţului*, care înfăţişează *prototipul* bisericilor zidite în stilul lui Ştefan.

Este de remarcat, că Ştefan totodată şi înzestra bisericile sale ca averi frumoase, dispunând să se ridice pe lângă fiecare biserică câte o şcoală, astfel, că aceste biserici au fost tot atâtea focare de cultură românească.

*

In cât priveşte starea culturală a preoţimii în timpurile acestea, putem spune, că era destul de înapoiată. Preoţii nostri nici astăzi nu sunt mari cărturari, deci cu atât mai puţin puteau să fie înainte cu cinci veacuri. Toată învăţătura lor se reducea la scris, cetit şi cântare bisericească. Erau însă şi analfabeţi, cari învăţau slujba de a rostul, dela altul. Cele dintâi *şcoli teologice* au fost mănăstirile şi curţile episcopeşti şi la început învăţau carte slavonească.

Se pare, că de o cultură mai bogată se înpărtăşea clerul din Moldova şi cu deosebire statul călugăresc. Cele mai multe *manuscrise* slavoneşti ni s'au păstrat în bisericile din Moldova, şi ele ne suprind prin frumseţa povestirii şi prin variaţia subiectelor. In mănăstirile din Muntenia găsim însă numai manuscrise ale cărţilor rituale şi povestiri din vieţile sfinţilor, căci călugării erau mai puţin luminaţi.

Un centru de cultură preoţească era, în veacul al XV-lea, mănăstirea *Tismana*, apoi mănăstirea *Bistriţa*, iar la mănăstirile *Putna* şi *Neamţu* erau şcoale speciale pentru călugări, cari învăţau să copieze regulat munuscrisele slavone şi greceşti de tet felul. Printre manuscrisele acestora găsim şi lucrări din dreptul canonic şi chiar unele comentări esegetice ale sfintei scripturi, o dovadă, că erau oameni cu carte aceia, cari le scriau.

Cât pentru forma esternă, manuscrisele moldovene sunt de toată frumseţea, sunt chiar cele mai frumoase manuscrise ale întregii creştinătăţi din răsăritul Europii. Nu se poate prin urmare tăgădui, că în trecut mănăstirile, pe lângă importanţa naţională şi socială-filantropică, au avut şi un rol de căpetenie la înălţarea culturală a preoţimii româneşti.

Gh. Tulbure.

Dela congresul presei.

Congresul internaţional al presei, ţinut la Berlin în zilele trecute, a fost pus în cunoştinţă despre soartea grea pe care o au gazetarii nemaghiari din statul ungar, înfundaţi în temniţele de stat, şi îngreunaţi cu amende mari în bani. Al dlui I. *Procopiu*, prezidentul sindicatului ziariştilor din Bucureşti şi director al ziarului „*Independenţa Română*“, care apare în franţuzeşte în Bucureşti, este meritul, că în privinţa aceasta s'au făcut comunicări congresului internaţional al presei. Dl *Procopiu*, basat pe „*Calvarul*“ publicat de „*Tribuna*“ din Arad, a făcut congresului, în plină şedinţă, următoarea espunere a faptelor şi a stării lucrurilor:

„Domnilor şi scumpi confraţi!

Când în anul 1895, la congresul internaţional al presei la Bordeaux, eminentul nostru confrate, onorabilul domn W. Singer, a definiat ţânta biroului central al asociaţiilor presei, el spunea cu spirit şi cu justeţă, că este vorba de a se înfiinţa un fel de Cruce-roşie literară. Asistenţa morală a acestei asociaţiuni este deci câştigată dinainte pentru răniţii şi încercaţii marei lupte, pe care ziariştii o dau fără încetare pentru libertate şi progres.

Numai în temelia acestui titlu delegaţiunea presei româneşti vă cere prin glasul meu permisiunea de a întreţine onorabilul congres asupra unei chestiuni, care de sigur aparţine misiunii de care vorbea distinsul nostru prezident.

Intr'un restimp de doi ani abia, după-cum reese dintr'o statistică, pe care o pun la disposiţiunea biroului, justiţia ungurească a rostit osânde, ridicându-se la 124 de ani, şese luni şi 27 de zile şi de mai mult ca 80.000 de coroane amenzi. Intre persoanele astfel atinse, din nenorocire ziariştii ţin un loc foarte mare. Sunt ziarişti nemţi, croaţi, sârbi şi români.

Statistica asta arată situaţiunea particular de dificilă creiată în Ungaria, de altcum un stat de libertate a gândirii, ziarelor naţionalităţilor nemaghiare din regatul ungar. Socot, că nu înseamnă a turbura cordialitatea raporturilor, cari trebue să esiste între membrii presei, ci înseamnă a afirma spiritul nostru de solidaritate, de a face urări în favoarea confraţilor nostri, pe cari esercitiul misiunei lor îi espune la asemenea încercări.

Nu propun nici o moţiune, ci în numele delegaţiunii româneşti formulez dorinţa, ca distinşii nostri confraţi dela „Asociaţiunea presei maghiare“ să useze de autoritatea lor, pentru a face să înceteze acest regim de esceptiune în Ungaria, şi noi vom fi recunoscători, dacă congresul va considera demersul nostru cu bunăvoinţă.

Menirea ce v'aţi dat, dlor, este o menire de pace şi de concordie, şi întrunindu vă fiecare în altă ţară, sunteţi apostolii activi ai acestei opere de solidaritate şi de concordie între popoare, lucru despre care vorbea deunăzi cancelarul împărăţiei germane, dl prinţ de Bülow, în discursul seu, la congresul interparlamentar, care a avut un răsunet atât de fericit în toată Europa.

Congresul presei va răspunde acestei înalte misiuni dându-şi sprijinul moral causei ziariştilor, pe cari mi-am luat voia de a-i semnala simpaticei sale atenţiuni“.

Discuţie nu s'a deschis, fiindcă era numai o *dorinţă* esprimată din partea dlui I. *Procopiu*. Cu toate acestea s'a esprimat părerea din mai multe părţi, că în congresul presei din anul viitor, care se va ţinea în Londra, chestia să fie discutată.

Tot dela congresul internaţional al presei avem să notăm, că congresul s'a presentat la cancelarul de stat al Germaniei, principele *Bülow*, care la alocuţiunea ţinută din partea prezidentului W. *Singer* a dat următorul răspuns interesant:

„Legăturile mele cu presa datează de mult. In Frankfort, la vârsta de zece ani, eram cu toată familia, când am luat în mână cea dintâiu gazetă. Cu acel prilej am dat cu mâna în sticla lampei. Atunci m'am fript întâiaşi dată, atingându-mă de presă. Opt ani după aceea în Atena fiind însărcinat de afaceri am cetit într'un ziar mare, pe care îl văd cu plăcere representat aci: „Prinţul Bismark o fi fiind mare măestru în diplomaţie, dacă va reuşi să îndrepte toate prostiile ce face însărcinatul seu de afaceri în Atena“ (râsete). De altfel acest însărcinat de afaceri e chiar de pe mutră numărul 5 la tun, adecă al cincilea tunar, care nu are nimic de făcut. Atât de proastă îi părea ziaristului mutra mea.

Întâiaşi dată a vorbit atunci presa mai pe larg despre mine!

N'am plăcut corespondentului dela „N. Freie Presse“. Nasus displicuit. Nu ştiu dacă domnul cu pricina mai trăeşte şi dacă mă judecă astăzi mai cu îngăduinţă. (Râsete).

In Paris, când aşteptam de mult înzadar înaintare, am întrebat pe corespondentul lui „Times“ de nu mi-aş îmbunătăţi soartea în presă, ca ziarist?. Mi-a răspuns: „Vă iau pe dată cu 30.000 de lei onorar“.

Mi-s'a ridicat curajul, neapărat (râsete). Am băgat de seamă, că nu e om politic, care să nu vorbească de rău pe ziarişti, ales când nu sunt de faţă.

Dar prea puţini sunt aceia, cari n'ar dori să vorbească presa de ei. Şi mai puţini sunt, cari să poată suferi, ca presa să nu vorbească de loc de ei. Nimenea nu vrea să fie ca vioreaua, care înfloreşte în ascuns. Să fim şi drepţi! Ce ar fi Hector şi Ahil fără Homer? Sunetele se întipăresc în minţi, aşa cum le trimbiţează presa. Mare e în vremea noastră puterea presei. Ea poate răspândi svonuri, trezi închipuiri, împlânta păreri, pe cari multă vreme nimic nu le mai poate sgudui. Cei mai puţini îşi dau seamă, că puterea aceasta e ceva nou în istorie. Astăzi dacă un ziar îi scoate cuiva un ponos, rămâne. Vă dau o pildă. Sunt încredinţat, că sunt oameni cari cred, că-mi pregătesc cuvântările cu Büchmann în mână. Datoresc ponosul glumei unui ziarist, ba încă prieten. Şi nu mai pot scăpa. Am pus mâna pe Büchmann abia de câţiva ani. Mi-l-a dăruit cineva. Filuesc cu plăcere în carte şi mă bucur, când mă văd în ziarele ilustrate cu Büchmann în mână şi cu dulăul meu alături . . .

Voiu zice: Cinstea oamenilor e în mâna dvoastre, păstraţi-o cu sfinţenie. Şi domnilor, tot aşa e nu numai cu cinstea.

Ascultaţi dela mine, ca bărbaţi cari cugetaţi politiceşte şi cari aveţi o răspundere faţă de istorie, o vorbă serioasă. Vorbesc cătră ziariştii din lumea întreagă şi vorbele mele se vor auzi pretutindenea. Cred, că ziaristul trebue să fie patriot; dar patriot nu înseamnă *nedrept faţă de alţii*. Pe pământ trebue să trăim cu toţii. Aţi mărturisit, că aşa e, unindu-vă într'o societate internaţională. Aveţi nevoe de bunăvoinţă unii de alţii şi de înţelegere. Gândiţi-vă numai, cât de mult puteţi face, ca legăturile să fie mai prietenoase, şi iarăşi cât de mult puteţi face pentru a le învenina şi a le preface în duşmănie. Aveţi în mâni un instrument cu putere uriaşe, în stare de a face şi bine mult, dar şi mult rău. De s'ar afla acest instrument pururea în mâni esperimentate, cari să-l mânuească *pentru mântuirea oamenilor şi binele popoarelor!* (Aplause).

Şi acum, domnii mei, vă doresc muncă spornică şi vă mulţămesc, că aţi venit la noi, domniilor voastre şi doamnelor domniilor voastre“.

Din România.

Sinuciderea unui colonel. Vineri la orele două şi jumătate s'a sinucis în locuinţa sa din strada 11 Februarie în Bucureşti colonelul *Aurel Demetrescu*, şeful statului maior al corpului II de armată. Inainte de a comite sinistra faptă, a fost la birou, unde a lucrat cu voe, iar pe stradă a schimbat vorbe prieteneşti cu toţi cunoscuţii pe cari i-a întâlnit. Sosind acasă, şi-a trimis ordonanţa cu o telegramă la poştă, apoi a luat carabina încărcată, i-a pus ţava în gură, şi a tras, aşezat fiind la marginea patului din odaea sa de culcare. Glonţul a străpuns ceriul gurii, a sdrobit osul capului şi a eşit prin frunte, deasupra sprâncenei. Moartea a fost instantanee. La auzul detunăturei puternice au întrat vecinii în locuinţa colonelului şi l-au aflat întins jos, într'un lac de sânge. S'a chemat imediat un medic din apropiere, care a constatat însă numai întrarea morţii. Au venit şi reprentanţii autorităţilor civile şi militare, şi au luat măsurile necesare pentru transportarea cadavrului. Se crede, că în urma unei boale grave a comis colonelul Demetrescu sinuciderea. Suferea de neurastenie, şi numai cu trei zile mai nainte se întorsese dela Viena, unde fusese într'un sanatoriu. A fost înmormântat Duminecă, cu mare pompă militară.

*

Manevrele cavaleriei. Săptămâna trecută s'au terminat manevrele mari ale cavaleriei române, ţinute în Dobrogea. La manevre a participat şi A. S. Regală, Principele Ferdinand. In sara încheierii manevrelor s'a dat un banchet mare la cercul militar din Constanţa, la care a participat Moştenitorul de tron al României, ministrul de răsboiu Averescu, şi toţi comandanţii şi oficerii superiori ai celor 10 regimente de roşiori, cari au luat parte la manevre. Toastul prim l-a rostit A. S. Regală, Principele Ferdinand, în sănătatea regelui Carol şi a Reginei române, iar generalul Averescu, ministrul român de răsboiu, a răspuns cu următorul toast:

„Alteță regală! Sunt foarte fericit, că într'o împrejurare atât de deosebită pentru cavaleria noastră, îmi este iertat să iau cuvântul în numele ei și să încep prin a mă face ecoul simțemintelor de nemărginită recunoștință a acestei arme către M. S. Regele.

Suntem recunoscători scumpului nostru Suveran pentru interesul ce poartă acestei frumoase arme, căreia a aparținut odată, și dovada cea mai vădită de acest interes este, că a pus pe A. V. Regală în fruntea ei.

Avem dreptul să fim foarte mândri de această distincție, și foloasele ce decurg și vor mai decurge din ea vor fi cu atât mai mari, cu cât încă de mult se stabiliseră legături strânse, de viu interes de o parte, de devotament și respectuoasă iubire de alta, între actualul inspector al cavaleriei și ofițerii armei.

Alături cu simțământul de mândrie prinde rădăcini tot mai adânci în inimile noastre râvna fără margini de a ne arăta necontenit demni de cinstea, că avem pe A. V. R. în capul nostru și de a corăspunde dorințelor A. V. R.

A fost pentru noi un moment de vie bucurie, când am auzit din gura A. V. R. cuvinte de încurajare și de satisfacțiune.

Fie sigură A. V. R. că spiritul de inițiativă și avântul ce a binevoit a constata A. V. R. se vor desvolta tot mai mult, pentruca arma noastră să corăspundă în ori ce împrejurări speranțelor ce se pun pe ea și pentruca în orice împrejurare să nu cunoască nici greutăți nici piedecă, și mersul să fie întotdeauna, ori ce-ar sta în cale, înainte, tot înainte!

Camarazi! Să ne esprimăm recunoștința pentru că Augustul nostru inspector a binevoit să împartă oboselile manevrelor cu noi, și pentru cuvintele de satisfacțiune ce a binevoit a ne spune, strigând cu toată și din fundul inimei, cu avântul ce caracterisează armata noastră: Trăiască A. S. R. Principele Ferdinand. Ura!“ ...

NOUTĂȚI.

Moștenitoriul nostru de tron la Sinaia. Pe ziua de 4 ori 5 Octomvrie n. era asteptat moștenitoriul nostru de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand, la Sinaia, ca oaspe al curții române. In zilele din urmă însă visita aceasta a fost contramandată, respective amânată, după cum se spunea, până la reînsănătoșarea Regelui Carol al României. Acuma însă se dă știrea, cu nu acesta a fost motivul amânării, ci cu totul altul. Soția Moștenitoriului nostru de tron se află adecă în preajma unui eveniment familiar, din care causă nu poate însoți pe Alteța Sa, Arhiducele, la Sinaia. Moștenitoriul nostru de tron însuși s'a rugat deci, să i se amâne visita la curtea română până la primăvară. Și s'a amânat.

*

Visită înaltă la Budapesta. Mâne Joi, 1 Octomvrie la oarele 3 d. a. sosește la Budapesta Regele Alfons al Spaniei, însoțit de Regina, pentru a felicita pe Maiestatea Sa, Monarhul nostru, din incidentul jubileului de 60 de ani de domnie. In 3 Octomvrie, la oarele 2 d. a. pleacă apoi îndărăt spre casă.

*

Adunare poporală e convocată pe 4 Octomvrie n. c. la Sebeșul-săsesc. Se va ținea în piața mică, la orele unu și jumătate d. a. cu următoarea ordine de zi: Constituirea adunării. Vorbiri în cauza votului universal. Propuneri. Conclusele adunării. La adunare sunt chemați Românii din cercul electoral al Sebeșului.

*

Hymen. Domnul *Miron Popovici* cand. de preot și dșoara *Mărioara Felea* își serbează cununia Dumineca în 21 Septemvrie (4 Octomvrie) 1908 la 12 oare în biserica gr.-or. din Valea-Brad.

— Veturia *Meteșiu* și Victor *Păcurariu*, căsătoriți. Bucerdea-Vinoasă, Septemvrie 1908.

*

Alt proces al „Gazetei“. Redactorului responzabil al *„Gazetei Transilvaniei“* i s'a înmânat actul de acusare, lansat de procurorul din Murăș Oșorheiu, pentru reproducerea din ziare streine a unui alt articol scris de poetul norvegian Björnsterne Björnson, și apărut în numărul 39 din anul curent al *„Gazetei“*, sub titlul „Un nou articol al lui Björnson“. In contra actului de acusare se vor înainta excepțiunile admise de lege, asupra cărora va decide senatul de punere sub acusă dela tribunalul regesc din Murăș-Oșorheiu.

*

Altă condamnare. Luni s'a pertractat în fața curții cu jurați din Cluj procesul revistei *„Țara Noastră“* din Sibiiu, dată în judecată pentru un articol de cuprins agitatoric. Fostul redactor responzabil al revistei, dl *Ovidiu Gritta*, a fost declarat vinovat pentru delictul agitației și condamnat la șase luni temniță de stat. Apărătorul, dl advocat *Cassiu Maniu*, a anunțat recurs de nulitate.

*

Carte oprită. Guvernul maghiar a oprit întrarea în Ungaria a cărții *„Literatura modernă română“*, de profesorii Dragomirescu și Adamescu, tipărită în România, și anume, din motivul, că conține denaturări istorice și e de cuprins agitatoric față de națiunea maghiară.

*

Dela „Academia Română“. Academia Română din București și-a reînceput activitatea Vineri. Prima ședință a fost prezidată de d-nul *Gr. G. Tocilescu*, care a rostit un discurs de deschidere, aducând tribut de pioase omagii memoriei celor doi academiciani morți în anul acesta: regretatul episcop dela Caransebeș, fericitul *Nicolae Popea*, fost membru ordinar în secțiunea istorică, și *Ștefan Dem. Greceanu*, fost membru de onoare al „Academiei Române“. S'a dat apoi citire unei adrese de recunoștință, trimisă de cancelaria episcopiei dela Caransebeș, pentru participarea Academiei la funerariile defunctului arhiereu, și unei scrisori a dlui *Paul Greceanu*, fiiul defunctului academician, care în numele familiei mulțămește savantei societăți pentru acelaș motiv.

*

Bal de curte. Mâne, Joi, se dă bal de curte, în palatul regal din Buda, și anume, în onoarea regelui și a reginei din Spania. Sunt învitați la bal toți deputații dietali și membrii din casa magnaților.

*

Congresul pentru pedagogia morală s'a deschis Sâmbătă în Londra. S'au presentat 1100 de representanți din diferitele state din lume. Mai bine representată e Anglia, Germania și Francia, apoi Japonia. După deschiderea congresului, au ținut conferențe despre principiile fundamentale ale pedagogiei morale profesorii: Adler (Newyork), Förster (Berlin), Boutroux (Paris), și Hojo (Japonia). Acest din urmă a vorbit despre idealul educației la Japonezi, temă care a dat ansă la vii discuții.

*

Sfințirea școalei din Abrud. In 7/20 Septemvrie s'a făcut în Abrud sfințirea școalei române de fetițe, ridicată din partea reuniunei femeilor române de acolo. Actul sfințirei l'a săvârșit protopresbiterul tractual, dl *Petru Popovici*, care în cursul sfințirei a cetit o frumoasă pastorală a Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu*, ascutată cu viu interes din partea numărosului public, asistent la actul sfințirei școalei. I. P. S. Sa, în calitate de patron al reuniunei femeilor române din Abrud, a adus în pastorala sa laude meritate reuniunei pentru ridicarea acestei școale și mulțămiri pentru oștenelele și jertfele avute. Excelența Sa a trimis apoi pe seama fondului reuniunei suma de 100 coroane. Cu ocasiunea sfințirei școalei s'au aranjat și alte serbări în Abrud, despre a căror decurgere sperăm să primim raport mai amănunțit.

*

Principesa Elena Cuza. Principesa Elena Cuza, văduva primului domnitor al României, își sfârșește bătrânețele la Piatra-Neamț. Retrasă în vila ei albă și cochetă, de sub poalele muntelui Cozla, lângă parcul orașului, bătrâna domniță nu iese niciodată și nu primește pe nimeni. Singura ei distracție sunt lungile lecturi și dama ei de companie nu are altă ocupație decât aceea de a o ținea în curent cu noutățile literare și științifice. Voise într'o vreme domnița să părăsească țara și să meargă în străinătate, la Geneva, în Elveția. Hotărârea părea definitivă și în acest scop a vândut prima vilă, pe care și-o construise în Piatra-Neamț. Dragostea de țară a fost însă mai puternică decât își închipuia dânsa, și după câtva timp s'a reîntors în patrie, stabilindu-se tot în liniștitul oraș, pe care-l părăsise într'un moment de desnădejde. E ultima dragoste a acestui suflet nobil și mare, care nu mai trăește decât cu amintirile trecutului.

*

Testamentul lui Sarasate. Din Paris se scrie, că marele violinist *Sarasate*, mort acum de curând, și-a lăsat averea frumoasă de *trei milioane franci*, prin testament, celor două surori ale sale și conservatoriului din Paris și Madrid. Surorile vor primi câte un milion și un sfert de franci fiecare, iar conservatoriul din Paris și Madrid câte 100,000 de franci fiecare. Restul e împărțit ca legate, în sume mai mici.

*

Din cauza părinților. Intr'o comună din comitatul Vas, un flăcău și-a împușcat amanta, apoi s'a înpușcat pe sine, din cauza, că părinți fetei nu se învoiau, ca tinerii să se iee în căsătorie. Fata a remas moartă pe loc, flăcăul a fost dus la spital, unde se luptă și el cu moartea.

*

A murit la altar. Intr'o comună ruteană din Maramurăș a amețit preotul locului în cursul serviciului divin și a căzut la pământ, dânduși sufletul în curând. A fost lovit de apoplexie. L-a chemat Anton Iuhasovici și era de 64 ani.

*

Ciocnire de trenuri s'a întâmplat Sâmbătă în Berlin, cu care ocasiune au murit 13 persoane și au fost vulnerate alte opt persoane. Motivul acestei catastrofe încă nu a putut fi constatat.

*

Slatina în primejdie. Comuna Slatina, în Maramurăș, e întreagă subminată, în urma exploatării minelor de sare de acolo, din care cauză pământul să prăbusește, când într'un loc, când într'altul, până la adâncimi de câte 15 metri. Intr'una din zilele trecute un om își păștea vacile pe câmp, când deodată vacile i-au disparut. Le-a înghițit pământul, care s'a surpat sub ele, pe o estindere de opt metri, și la o adâncime de 15 metri. Omul a scăpat de primejdie așa, că a fugit. Și astfel de surpări de pământ s'au întâmplat mai multe.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu“ pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Vasile Oana, cleric curs. I 20 bani; Avram Botici, cler. curs. III 50 bani; Ascaniu Crișan, cler. curs. III 62 bani; Petru Hancăș, paroh (Glod) 2 cor.; Vasile Popovici, paroh în Oradea-mare, întru vecinica pomenire a prietinului său, mult regretatul Pavel Cotoț, fost actuar metrop. 3 cor.; Nicolae Pană, înv. pens. (Zărnești) pentru sine, pentru soția sa Maria n. Dan și pentru fiii lor Valeriu, cleric și Nicolae, student 4 cor.; Ioan Fodorean, paroh în Galați (tr. Abrud) pentru sine, soția sa Ana n. Cristea și copiii lor Mircea, Livia și Aurelia, 2 cor.; Nic. Cristea, paroh în Valea-Bulzului 1 cor.; Vasile Dimitriu, sodal pantofar (București) 20 bani și dna Ana Bucur n. Dimitriu, 40 bani.

*

Unsoare de ficat care în urma mirosului și gustului ei rău era greu de luat, se capătă acum într'o formă foarte gustoasă și ușor mistuitoare, în forma renumitei „Emulsiuni a lui Scott“ care se capătă în toate farmaciile.

Din public.†)

Mulțămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii tinerimii studioase din Săliște ținută în 20 Iulie v. a. c. au binevoit a contribui la „Fond pentru ajutorarea studenților săraci din Săliște“ următorii:

Corpul învățătoresc, I. Comșa, Dna D. I. Simian câte 10 cor., P. Comșa, I. St. Banciu, P. Dragheciu, Dr. N. Comșa, I. Steflea câte 5 cor., V. Dragomirescu, M. Stoica, P. Predoviciu, I. Predoviciu, Fam. Savu, I. Chirca, Oct. Sglimbea câte 4 cor., G. de Radeș, Frații Mărtin, T. Doboiu, I. Alămănuț, Bărbat, Dr. Petra, D. Banciu, Dr. Dordea, I. Popa, N. Moldovanu, Brote, N. N., C. Herța, Dnele Török, N. N. fiecare câte 3 cor., Vasile Armean, I. Dădârleț, Virgil Pascu, I. Colbazi, A. Coșciug, T. Petrașcu, N. Soră Băroiu, N. N., I. Barb, Dr. D. Borcea, N. Țintea, N. Tâmpănariu, Dr. Varga, D. Cupu, O. Borcea, G. Itu, D. Roșca, D. Banciu, D. Herța, N. Steflea, M. Opriș, Dna Popoviciu, D. Comșa, Lupea Comșa, Chivar, I. Hociotă, N. Țintea, Dna M. Mărginean, Dr. N. Ionescu, N. Petruțiu, N. N. fiecare câte 2 cor., Al. Duvlea, I. Zgură, Dr. Izsepi Victor. Al. Nicolau, Oct. Baiu, Lazar Stoia, I. Dădârlat, I. Bârsan, D. Dădârlat, D. Rusu, N. Boiță, I. Petruțiu, M. Poiana, P. Comșa, M. Simoneti, I. Logojan, Ana Chirca, I. Popa, I. Soră, I. Dădârlat, M. Tarcea, Sikirdauz, Al. Balint, V. Iosof, Av. Tâmpănariu, Al. Alexandrescu, D. Roșca, Al. Popa, N. N., G. Sulavy, N. Popa, V. Stănilă, A. Huba, I. Receu, P. Bratu, N. Stănilă, Tâmpănariu, D. Popa, S. Lupaș, A. Rodean, N. Domnar, I. Schitea, I. Iuga, I. Recescu, Autonescu, I, Oprean, I. Popa Savu, D. Hășigan, I. Ivan, Lis János, Ambrus Károly, Elena din Ardeal, Germănescu, I. Țifra, I, Vancu, I. Comșa, D. Foale, A. Smolenski, Borcia, I. Tâmpănariu, P. Mohan, N. Todor, I. Vestemean, V. D. Poponea, Popoviciu, Dădârlat, Dădârlat, Aldea, N. Băilă, S. Păcurar, D. Moga, C. Bucșan, D. Popa, G. Salomie, D. Cărătuș, I. Pavel, A. Lörincy, N, N., N. Cornea, Weber Fr., Otto, Felekdy, Col. Dumitrescu, Herman Bornaz, Csatlos, V. Nistor, N. N., N. N. fiecare câte 1 cor., D. Popa 60 bani, N. Bârsan 40 bani, D. Săroiu și N. N. 8 bani.

Primească marinimoșii contribuenți și pe această cale expresia celei mai călduroase mulțămite.

In numele comitetului

Ioan Petruțiu
secretar.

Poșta ultimă.

Act de volnicie.

Primim știrea telefonică, cumcă conferența preoțască din tractul Mercurei, convocată și întrunită în comuna Păuca, a fost disolvată cu forța, la ordinul prim-pretorului din Ocna Sibiiului. Așteptăm amănunte despre acest nou act de volnicie, săvârșit din partea unui funcționar, ori hiperzelos în patriotismul său, ori necunoscător de autonomia și organizarea noastră bisericească.

„Albina“

institut de credit și de economii în Sibiiu.

A XII-a tragere la sorți publică

a scrisurilor fonciare de 5% ale *Institutului de credit și de economii „Albina“* a urmat în *28 Septemvr. 1908* în prezența domnului notar public regesc *Gavril Zágoni* și a doi membri din direcțiune și doi membri ai comitetului de supraveghiare al institutului. S'au tras, în valoare totală de *cor. 125,000* următorii numeri:

à K. 500: Nr. 8, 23, 28, 37, 150, 174, 183, 210, 260, 278, 294, 304, 310, 353, 415, 426, 446, 453.
à K. 1000: Nr. 12, 69, 101, 114, 117, 152, 167, 207, 217, 255, 271, 272, 306, 308, 331, 373, 396, 420, 431, 460, 467, 478, 499, 509, 526, 536.
à K. 2000: Nr. 39, 55, 85, 141, 210, 220, 230, 282, 309, 338, 346, 367, 432, 435, 491, 512, 529, 566, 571, 639, 683, 708, 724, 760, 772, 803, 965, 974, 982, 984, 1001, 1038, 1056, 1122, 1201, 1205, 1229, 1263, 1310, 1313, 1372, 1427, 1435, 1475, 1525.

Cu începere dela *1 Aprilie 1909* aceste scrisuri fonc. se răscumpără la *cassa institutului* în *Sibiiu*, la *Filiala* sa în *Brașov*, la *Wechselstuben-Actien-Gesellschaft „Mercur“*, și la *Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu* în *Viena*, la *Ungarische Escompte- und Wechsler-Bank* și la *Pester ungarische Commercial-Bank* în *Budapesta*, precum și la *Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe in Triest*, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente, însă se pot răscumpără și mai nainte oricând prin excomptare, sau se pot schimbà cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu *1 Aprilie 1909* încetă interesele lor mai departe și cupoanele de interese scadente mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare eșite la sorți la tragerile de mai nainte nu s'au prezentat încă pentru răscumpărare următoarele:

à 1000 Coroane Nr. 86 (din 1906), 293, 397, 401 (din 1905), 427, 438.
à 2000 Coroane Nr. 382, 585 (din 1905), 672 (din 1906), 1322, 1349 (din 1906), 1408.

Sibiiu, în 28 Septemvrie 1908.

Direcțiunea.

Fete și băeți

se desvoaltă repede și bine și își pierd toate casurile de slăbiciune, dacă le procurați nutremântul de lipsă în forma

Emulsiunea lui SCOTT

cel mai bun dintre toate mijloacele de întărire, care în decurs de 32 ani a fost cald recomandată atât de medici cât și de moașe.

Emulsiunea lui SCOTT

e dulce ca crema și mai ușor de mistuit ca laptele. 3 (270) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției al experiențeler lui SCOTT.

Prețul sticlei originale cor. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 474/1908 prot. [282] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al III-lea de paroh în parohia de cl. I. din **Răşinari**, devenit vacant prin abzicere, amăsurat ordinului Veneratului Consistoriu arhidiecezan dto 8 Iulie a. c. Nr. 6901 Bis. şi a concluzului comitetului parohial din 3 August a. c. Nr. 29 prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

La acest post pot concura acei candidaţi, cari au cualificaţiunea prescrisă în §-ul 17 alineatul prim din regulamentul pentru parohii.

Concurenţii au să-şi aştearnă în terminul deschis rugările lor provăzute cu documentele prescrise (Atestat de botez, atestatul din urmă dela şcoalele medii, absolutorul teologic, atestatul de cualificaţiune preoţesc şi eventualele atestate de serviciu) la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi se vor prezenta şi în parohie pentru a-şi arăta aptitudinea în cântare, predicare şi eventual celebrare.

Sibiiu, în 4 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Sibiiului:

Dr. Ioan Stroia
protopresb.

Concurs.

Pentru postul de **Cântăreţ** la biserica română gr.-or. din **Codlea**, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Venitele cantoriali stabilite şi calculate anual în suma de 400 ooroane.

Reflectantul are a aşterne subscrisului:

1. Atestat de botez, că este român gr.-or. şi de moralitate.
2. Atestat despre studiile pregătitoare.
3. Atestat de cualificaţiune în cântări şi tipicul bisericei române gr.-or. între cântări şi podobiile.
4. Atestat medical că este sănătos şi are voce bună.

In decursul celor 30 de zile, are a se prezenta întro Duminecă sau sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipicul bisericesc. In anul prim de serviciu este provizor, drept de penziune nu are. Serviciul să începe cu 1 Ianuarie 1909. Alegerea se va face la 12 Octomvrie a. c.

Codlea-Feketehalom (comitatul Braşov), în 1 Septemvrie 1908.

Oficiul parohial gr.-or.

Iosif Comanescu
(274) 3—3 par. şi prez. com. par.

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna **Cerghidul-mare** se publică concurs nou — pe basa ord. consistorial din 28 August a. c. Nr. 10,032 Şcol. — cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.]

Salariul împreunat cu acest post este de 600 cor., şi anume 550 cor. din repartiţie iară 50 cor. din venitul cantoral, cuartir şi grădină, eventual bani pentru cuartir.

Cel ales are să ocupe deodată cu postul învăţătoresc şi postul cantoral.

La caz, când comuna nu ar putea întregi salariul la minimul legal — conform art. de lege XXVII din 1907 — din mijloacele bisericeşti — îndată după ocuparea postului se va înainta rugare pentru ajutorul de stat.

Cuincuenalele se computâ numai dela instituirea definitivă la această şcoală.

Reflectanţii la acest post au a se prezenta în vreo Duminecă ori sărbătoare în comună spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, şi a-şi aşterne rugările instruate conform legei în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat.

Invăţătoriul este îndatorat a ţine prelegere cu şcolarii de repetiţie, a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei răspunsurile la liturghie şi a ocupa elevii cu grădinăritul.

Murăş-Oşorheiu, 4/17 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.

Stefan Russu
(275) 3—3 protopr.

Nr. 973/908. [277] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Herseni**, protopresbiteratul Făgăraşului, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. salar, cuartir liber şi lemne de foc.

Alesul are să propună religia, să ţină şcoala de repetiţie şi să cânte în Dumineci şi sărbători cu tinerimea şcolară cântările liturgice.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Făgăraş, în 5 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Făgăraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolau Borzea
protopr.

De vânzare.

In Sibiiu, Wachsmangasse Nr. 10 se află o casă cu 2 odăi, 1 bucătărie şi 1 atelier de lucru, cu instalaţiune electrică. Desluşiri tot acolo. (281) 1—3

Să cată la un colonel din România

o bonă

pentru copii şi menaj, care ştie limba germană. A se adresa la administraţie. (279) 2—3

Un practicant harnic,

care şia ales cariera notarială află la mine aplicare cu prima Octomvrie 1908 st. n. prelângă condiţiuni favorabile. Cei ce voesc a şti condiţiunile mai de aproape să se adreseze mie în scris.

Rechita, la 24 Septemvrie 1908.

Daniil Petraşcu
(280) 2—2 notar cercual.

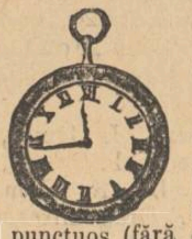

Vă rog
convingeţi-Vă!
Imposibil
mai ieftin!

Un orologiu de buzunar, **remontoir de nichel**, punctuos (fără cilindru) cu sistem Roskopf-Patent, bogat gravat, cu lanţ elegant şi bine argintat, cu preţul bagatel de numai [272] 4—10

cor. 3·50, 3 bucăţi cor. 9·50.

Garanţie 3 ani, trimite prin ramburs sau contra trimiterii banilor prin mandat, firma

Michael Horowitz
Casă de export „Cracovia", Ditelg. Nr. 57/50.

Cataloage bogat ilustrate gratis şi franco.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 89— Sibiiu — Nagyszeben.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 29—40

Au apărut:

Compoziţii româneşti de Tib. Brediceanu.

Doine şi cântece.
(Voce şi piano.)

CAIETUL I.
Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădişor depărtişor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, băditţă, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.
Ştii tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageţi voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri româneşti.
(Piano solo.)

CAIETUL I.
Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.
Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Ţarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.
Brâu III.
Haţegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Preţul unui caiet: $\frac{\text{cor. } 4\cdot—}{\text{fr. } 5\cdot—}$

De vânzare la toate librăriile româneşti.

Depozit general:
Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

APĂ MINERALĂ PHŐNIX
DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferinţe de rărunchi şi beşică.

Plăcută, puţin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi şi beşică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum şi la catarale ale secreţiunei. — **Prospecte trimite la cerere administraţia**

Direcţiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

(286) 88—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Adam I., Constanţa pitorească .	2·—
Brediceanu, Doine şi cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III . .	4·—
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlahuţă, Din trecutul nostru . .	3·50

Cărţile pentru şcoalele poporale după catalog separat.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian,

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 102 Sibiiu, Sâmbătă 20 Septemvrie (3 Octomvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Alegerea dela Caransebeș.

Sibiiu, 2 Octomvrie n.

Duminecă în 4 Octomvrie nou se întrunește sinodul eparhial al diecezei Caransebeș, pentru a face alegerea de episcop în locul decedatului *Nicolae Popea,* trecut la cele eterne cu cele mai frumoase merite, câștigate pentru neam și biserică.

Sinodul eparhial electoral al diecezei Caransebeș este chemat să-i pună deci un vrednic urmaș în scaunul arhieresc, să dee diecezei un nou conducător și credincioșilor din văduvita dieceză un nou apostol, care să-i conducă la bine și la fericire.

E frumos și de mare însemnătate dreptul depus din partea legii noastre fundamentale bisericești în mânile deputaților sinodali, de a putea ridica ei, prin voturile lor, pe cel vrednic, la demnitatea de episcop; dar e mare din cale afară și *răspunderea* legată de acest drept, care nu numai în momentul alegerii, ci mai ales după alegere apasă greu conștiența celor îndreptățiți la vot.

De aceea, nu putem decât să repețim aceeace am spus și cu alte ocaziuni de asemenea însemnătate, că cei chemați sunt datori să se grupeze în jurul celui mai vrednic dintre cei vrednici, și să-și dee voturile pentru acela, care nu numai cu cuvântul, ci mai ales *prin fapte* a dat dovadă convingătoare, că va putea se fie bun conducător și înțelept cârmaciu al naei, care va fi încredințată conducerei mânilor sale. Nu interese particulare, nu considerațiuni personale, ci binele de obște și interesele generale ale bisericei și ale neamului să le aibă în vedere fiecare dintre cei îndreptățiți se dee cu votul lor văduvitei dieceze a Caransebeșului pe noul ei mire, și atunci sigur că se va afla persoana cea mai potrivită și cea mai chemată de a reda diecezei vaza de mai nainte și de ai repara reputația cam stirbită în timpul din urmă.

Credem, că membrii sinodului eparhial din Caransebeș le vor avea toate acestea în vedere, și se vor gândi și la aceea, că orice alegere, despre care s'ar putea ști din capul locului, că nu întrunește aprobarea și a celuialalt factor decizător, dela care depinde dobândirea mitrei și a cârjei arhierești, e păgubitoare pentru interesele mari ale bisericei noastre, deci se vor feri și nu vor provoca conflicte între biserica noastră și puterea de stat, conflicte, cari numai spre perderea și în detrimentul bisericei noastre ar putea se fie.

Spunândune părerile acestea cu privire la alegerea însași de episcop al diecezei Caransebeș, nu putem se nu ne facem observările și cu privire la aceea ce s'a întâmplat înainte de alegere. Ni s'a dat adecă prilej și de astădată se asistăm la o priveliște neplăcută și supărăcioasă, înscenată de cei mai puțin chemați și poate și mai puțin pricepători de lucruri. S'a spus anume și s'a scris, mai ales s'a scris, și de astădată, că cutare ori cutare dintre vrednicii nostri dignitari bisericești, nu va putea se fie ales episcop, pentrucă e esceptionabil din punct de vedere *patriotic*, și prin urmare Coroana nu-l va întări, mai ales că e candidatul *naționaliștilor.* De altă parte iarăși s'a spus și s'a bătut toba mare, că cutare se nu fie scos cumva pe plan ca candidat, pentrucă din punct de vedere *național* nu merită încredere, și nici mitra și cârja, mai ales că e candidatul moderaților, ori al guvernamentalilor, poate chiar al guvernului.

Protestăm în contra împărțirii dignitarilor nostri bisericești, vrednici toți de a fi ridicați la treapta arhieriei, în patrioți și nepatrioți de o parte, apoi în naționaliști și nenaționaliști de altă parte, pentrucă adevărul e, că toți sunt deopotrivă patrioți buni și Români buni, după ce toți sunt fii credincioși ai aceleiași patrii iubite, și slujitori ai aceleiași biserici *române.* Oricare dintre ei ar fi ridicat deci la treapta arhieriei, nu va porni pe altă cale, decât pe cea bătucită de înaintașii lor, pe calea iubirei și alipirei de patrie, biserică și neam. Dar protestăm și în contra împărțirei credincioșilor bisericei noastre în naționaliști și nenaționaliști, pentrucă biserica noastră nu face politică, nu se amestecă în politică, își vede numai de așezămintele și instituțiunile sale, prin urmare nu cunoaște naționaliști ori nenaționaliști, ci cunoaște numai *credincioși*, cari cu aceiași dragoste se lipesc de mama lor, fie că sunt naționaliști, ori mai puțin naționaliști. Și cumcă așa este, se va da dovada cea mai eclatantă tocmai acum, cu ocaziunea alegerii de episcop dela Caransebeș, cu care ocaziune, dupăcum suntem informați, naționaliștii și nenaționaliștii își vor da votul pentru aceeași persoană, vrednică de încrederea tuturor, în care și unii și alții, nu văd pe omul vreunei grupări politice, ci pe omul *bisericei*, care e în aceeași măsură mamă ocrotitoare și mângăitoare a tuturor credincioșilor ei, fie acestia de orice convingere politică.

Conferența social-democraților din Austria.

Duminecă în 27 Septemvrie au ținut social-democrații din Austria o mare conferență politică în Viena, în sala mare a casei muncitorilor. La conferență au participat optsute de delegați din diferitele provincii ale Austriei, fiind representate prin ei toate naționalitățile din ceealaltă parte a monarhiei. Au participat și vre-o 25 de deputați socialiști din reichsratul austriac, o împrejurare, care a ridicat mult însemnătatea conferenței. Și mai mult a ridicat însă insemnătatea ei faptul, că la conferență au participat delegați ai social-democraților din Ungaria și Croația, ca oaspeți. Conferența a fost adecă convocată și ținută în scopul, de a protesta în contra intențiunei guvernului ungar de a introduce votul plural în legea despre reformele electorale, și în scopul de a se declara gata se sară întru ajutoriul social-democraților din Ungaria și se lupte cu ei împreună pentru dobândirea sufragiului universal, egal, secret și nefalsificat.

Conferența s'a ținut în oarele de după ameaz și a decurs după cum urmează.

Deputatul socialist *Skaret*, ca secretar al partidului social-democrat din Austria, deschide conferența cu un salut călduros adresat tovarășilor din Ungaria și Croația. Știe, că oaspeții din Ungaria și Croația vor fi considerați și declarați acasă de trădători de patrie, fiindcă au venit la Viena, dar să nu le pase, pentrucă odată și contele *Andrássy*, tatăl ministrului de astăzi, a fost declarat de trădător de patrie și a fost spânzurat în efigie. Are speranță, că cei ce astăzi sunt declarați de trădători de patrie, ca mâne vor face parte din parlamentul ungar, ca representanți ai poporului din Ungaria.

Propune apoi, iar conferența alege presidenți pe următorii: Pernerstorfer, Steiner, Kristan, Pittoni și Kuninszki, adecă, un German, un Ceh, un Sloven, un Italian și un Polon.

Pernerstorfer conduce conferența. Salută și el pe tovarășii din Ungaria și Croația, și îi invită se iee parte la masa presidială. Spune apoi în vorbirea ce o rostește, că în Austria situația din Ungaria a făcut se fie introdus votul universal la alegeri. Când ministrul ungar (Kristóffy) a pus în programul seu votul universal pentru Ungaria, cu invoirea Coroanei, cei din Austria l'au cerut și pentru ei, provocânduse la faptul, că împăratul Austriei nu poate se aibă alte păreri față de popor, decât acelea pe cari le are regele Ungariei. Austria are deja sufragiul universal, Ungaria încă nu. Acum trebuie deci întoarsă vorba: Regele Ungariei nu poate se aibă altă părere față de popor, decât aceea pe care a avut-o Impăratul Austriei, care *a dat* poporului votul universal. E de datorința social-democraților din Austria, să dee tot sprijinul posibil tovarășilor din Ungaria.

Prezidentul dă acum cuvântul raportorului Dr. *Adler*, deputat în reichsratul austriac, care face a expunere amănunțită a situațiunei. Se plânge, că Nemții din Austria nu se îngrijesc de cele două milioane de Nemți din Ungaria, ci îi lasă pradă pe mâna Maghiarilor, și se plânge, că presa din Austria, mai ales cea germană, face servicii intereselor maghiare și sprijinește guvernul unguresc. Socialiștii din Austria nu se pot amesteca în afacerile interne ale Ungariei, dar pe ministrii un-

FOIȘOARĂ.

Visită neașteptată.

Era vară. Aerul plin de năduf, iar pământul ardea sub picioare. Seceta cea mare făcuse crepături prin pământ, și furnicile abia se mișcau încoace și încolea, prin crepături. Earba din grădină se dogorise, și coroanele încă verzi ale arborilor erau impestrițate cu frunze galbine, îmbătrânite înainte de vreme. De altcum grădina oferia cel mai delicios miros de fructe coapte, ori în coacere, — pere, mere și prune, cari se coc de vreme. Era prin Iulie.

Soarele n'avea intențiuni rele cu oamenii și cu vitele, când își trimetea în cataracte razele aurii pe pământ, de sus, din ceriul senin și albastru. Albinele zumzăiau cu sgomot, alergând în toate părțile, iar fluturii se jucau în jurul florilor, pălite și ele de dogoreală.

Intr'un colț al grădinei, la umbră deasă ședea Maria Pavlovna, într'o haină ușoară de vară, cu ciorapul în mână. Lucra mai mult de vreme lungă, ca să-i treacă plictiseala, decât din râvnă de a munci. Căci n'avea trebuință se muncească. Puse ciorapul în poală și-și încrucișă mânile peste pept. Niște mâni albe și frumoase, cu unghii înguste și cu degete subțirele. Mâni, cari dovedeau, că stăpâna lor nu e obicinuită cu munca grea și obositoare.

Maria Pavlovna e o fată de 25 ani, mare la statură, bine făcută, brunetă, frumoasă, cu ochi caprii și melancolici, decorați bine cu gene și spâncene dese și negre. Gura ei proporționată avea însă o espresivă trăsătură pe la capătul buzelor, plină de dispreț, și se vedea, că Maria Pavlovna e o fată, care mai mult gândește decât vorbește.

— „Ce plictisitor e aici, — zise ea în sine. Fiecare zi aceeași, una ca și alta. Nici o variație. Vara căldură mare și muște multe, toamna ploi sgomotoase și fără sfârșit, cădere de frunze ofelite, strade tinoase, viscol, iarna zăpadă și frig, cu seri nesfârșite, primăvara viorele, vânturi calde, nori simpatici pe ceriul albastru, iar în inimă multe planuri și nădejdi deșarte, din cari abia doue dacă se realisează în cursul anului monoton. Și așa va merge aceasta cât voi trăi. Fratele meu Grigorie va administra moșia ca până acuma, nu se va însura, fiindcă sunt eu la casă, care fac tot ce este de făcut, pentruca bărbatului se i fie plăcută casa și locuința. Și eu nu-i voiu arăta nici când, că mă plictisesc aici și mă simțesc nefericită. Nu, nu sunt fericită, nu sunt fericită“.

Maria Pavlovna suspină și se uită la pravul care se ridică în sus ca niște nori grei pe șoseaua ce trecea pe lângă grădină. Norii de prav se apropiau de casa la care aparținea grădina.

— „Vin oaspeți“, se gândi Maria Pavlovna, dar numai decât începu se zimbească asupra acestei idei. La casa lor și în satul lor nu veneau oaspeți decât la Paști și la Crăciun. Peste vară nimeni. Ea nu avea prietene, fratele ei nu avea camerazi intimi, iar neamurile lor locuiau departe, departe, și dacă veneau câte odată, se plictiseau rău și ziceau, că aci e ca și în iad. Ce puteau ele se vadă și se audă, decât piesele cântate de Maria Pavlovna la pian, ori doinele cântate din gură, cu glasul ei fermecător de frumos, — alta nimic.

O babă bătrână întră cu pași repezi în grădină, și căutând pe Maria Pavlovna îi spuse, că doi domni au sosit, unul mare, blond și frumos, celalalt mic, negru și urât, și că doresc se vorbească cu domnișoara.

„Bine, condui aici la mine“.

„Dar aici o fi prea cald, — observă baba. N'ar fi mai bine, sus, în salon? E mai răcoare“.

„Fă cum îți spun eu!“ zise aspru Maria Pavlovna, fără a se mișca din loc.

Baba alergă se aducă oaspeții. Liniște mare în grădină. Numai albinele fac sgomot cu zumzetul lor și fluturașii, bătând aerul cu aripioarele lor transparente. Pe cărarea pietruită din grădină se auziră pași omenești. Cei doi călători veneau, conduși de baba, spre locul unde se afla Maria Pavlovna. Când se aflară în fața ei, îi făcură o închinăciune și 'și spuseră numele. Maria Pavlovna se ridică de pe scaun, puse ciorapul pe mesuța de lângă ea, și-și îndreptă privirea, în mod întrebător, asupra nousosiților.

„Domnișoară“, — începu cel blond, întru adevăr o figură elegantă, cu ochi albastri și mustețe blonde, — „scuzați că vă incomodăm, dar am greșit drumul, și văzând casa aceasta am trimis căruțașul se întrebe pe unde duce drumul la N.?“

„D-voastre sunteți Francezi, domnilor?“ întrebă Maria Pavlovna.

„Da, domnișoară, suntem Francezi, și nu ne prea putem înțelege cu servitorii D-voastre, — răspunse dnul cel blond, — căci altcum nu îndrezneam să vă incomodăm“.

Prin mintea domnișoarei Maria Pavlovna trecură în momentele acestea următoarele gândiri: „Ei, iată odată și alți oameni, după o vreme de un secol. Și încă oameni distinși și modești, ceeace e mult, pentrucă de regulă se întâmplă contrariul. La tot casul îi voi invita se remână la un păhar două de vin, și eu o să am o după amiază mai puțin plictisitoare ca de comun“.

. . „Drumul spre N. e încă departe, — zise ea, examinând bine oaspeții, — și mi-ar părea bine dacă ați odihni aici vreun cias. Poftiți câte un păhar de vin?“. .

(Va urma).

gari îi lasă în grija tovarăşilor din Ungaria, cari vor şti ce să facă cu ei. (Rîsete). Dela guvernul din Austria socialdemocraţii austriaci însă pot să pretindă, ca să nu lase să fie înşelată muncitorimea din Ungaria. Coroana ar trebui să ştie, că o singură scăpare este pentru monarhie, apelarea la masele popoarelor. Nu ar fi bine să se dee ocasiune popoarelor din Ungaria să esclame mâhnite: „Odată ne-am încrezut în vorbele Domnitorului nostru, şi şi atunci ne-am înşelat.“ Propune spre primire următorul proiect de *resoluţiune:*

„Partidul socialist din Viena se solidarisează cu socialiştii din Ungaria şi e hotărât a-i ajuta din toată puterea în lupta ce o poartă pentru câştigarea votului universal, nefalsificat, direct, egal şi secret.

Starea înapoiată a Ungariei pune pedeci mari în calea desvoltării sociale şi politice a Austriei. Barbarismul feudal al oligarhiei stăpânitoare din Ungaria e o primejdie continuă pentru desvoltarea proletariatului din Austria. Damocratizarea Ungariei e aşa dar necesară pentru a regula raportul dintre cele două ţări ale monarhiei. Numai dacă sunt democratisate cele două ţări, se poate aştepta dela ele crearea unei păci, care să asigure independenţa şi libertatea ambelor state, ca astfel să-şi poată apăra marile interese comune. Dar se vede, că guvernul maghiar îşi calcă cuvântul ce l-a dat Maiestăţii Sale şi vrea să falsifice egalitatea prin sistemul de vot corupt şi corupător, plural şi pe faţă. Prin acesta înşală pe muncitori şi se fac permanente neînţelegerile dintre naţionalităţi. Incercarea mârşavă a guvernului coaliţionist, de a prezinta şi Coroana astfel, ca şi când ar avea parte în păcatul ce l-a comis el când şi-a călcat cuvântul, e o provocare, care îndreptăţeşte resistenţa cea mai mare din partea socialiştilor. Astfel dar socialiştii din Austria împlinesc o sfântă datorinţă, când întind mâna de ajutor fraţilor nedreptăţiţi din Ungaria.“

Aderează la propunerea făcută, pe rând: deputatul Nemetz, în numele Slavilor, Pittoni, în numele Italienilor, Drobner, în numele Polonilor, Kristan, în numele Slovenilor şi Grigorovici, deputat în reichsrath, în numele Românilor.

Vorbesc apoi oaspeţii din Ungaria şi Croaţia, anume, *Buchinger,* în numele socialiştilor maghiari, — declarând, că dacă nu se dă în Ungaria socialiştilor dreptul care le compete, Ungaria va înceta de a mai exista, — *Bukszeg,* în numele socialiştilor croaţi, şi *Duşanovici,* în numele Sârbilor. A mai vorbit bosniacul *Demetrovici,* apoi raportorul *Adler* a rugat pe socialiştii maghiari să fie statornici în luptă, căci isbânda trebue să fie a lor. S'au cetit în urmă telegramele sosite din mai multe oraşe ale Ungariei, şi s'a primit cu unanimitete propunerea deputatului *Adler*. Conferenţa a fost apoi încheiată. Ordinea a fost esemplară.

Conflictul turco-bulgar.

O neînţelege mare s'a ivit între Bulgaria şi Turcia, care putea să iee formă îngrijitoare, dar acum e pe cale de a fi aplanată. In înţelesul tratatului dela Berlin, legat după terminarea răsboiului turco-româno-rus, Rumelia răsăriteană aparţine Turciei, şi numai de o autonomie administrativă e împărtăşită, şi de dreptul de a considera de cap administrativ pe principele Bulgariei. In consecinţă, Turcia consideră căile ferate de pe teritorul Rumeliei, în estindere de 320 kilometri, de ale sale, de proprietate turcească. Liniile acestea ferate din Rumelia le-a confiscat însă guvernul bulgar într'o bună dimineaţă şi le a declarat de linii ferate bulgare. De aci conflictul. Guvernul Turciei a protestat şi s'a adresat puterilor mari europene, cari au subscris tratatul dela Berlin, cerându-le sprijin şi apărare, iar principele Bulgariei, care tocmai pe atunci se afla în Budapesta, a chemat de urgenţă pe prim-ministrul seu şi pe ministrul bulgar de comunicaţiune la Viena, unde mergând şi principele, Dumineca s'au sfătuit multă vreme împreună, că ce e de facut? S'au luat hotărârile necesare, apoi ministrii bulgari au plecat îndărăt la Sofia, iar principele Ferdinand cu soţia sa a plecat la — Paris.

Ca resultat al consultărilor lor dela Viena se dă acum ştirea, că guvernul bulgar este hotărât să tranşeze diferinţele ivite prin ocuparea liniilor ferate de pe teritorul Rumeliei pe calea *răscumpărării,* începând pertractări cu toate părţile interesate, pentru a ajunge cu ele la învoială. Drepturile străine vor fi respectate din partea guvernului bulgar şi vor fi menajate conform dreptăţii. Adevăratul proprietar al liniilor ferate este de altcum o societate particulară, cu care guvernul bulgar crede că va ajunge uşor la înţelegere, ba e convins, că nici guvernul turcesc nu va face nici o greutate, ci din contră, va influinţa asupra direcţiunii căilor ferate orientale, ca în considerarea împrejurărilor de astăzi, să contribue la tranşarea conflictului prin buna înţelegere.

Astfel conflictul turco-bulgar, de care s'a spăriat lumea politică atât de mult la prima sa ivire, va fi aplanat înainte de a fi primit el formă mai concretă şi pronunţată. Se svonise, că din pricina acestui conflict România a mobilisat o divisie de infanterie, dar s'a constatat, că mobilisarea aceasta a României a fost numai o mobilisare *de probă*, care nu a stat în nici o legătură cu conflictul turco-bulgar.

E de altcum clar şi evident, că încercarea de a pune mâna pe căile ferate din Rumelia e un pas serios făcut din partea guvernului bulgar pentru a duce Bulgaria la independenţă şi regat. Umblarea principelui Ferdinand pe la curţile europene stă în legătură cu această dorinţă a Bulgarilor, care probabil se va realisa, dar — mai târziu.

Exposiţia de copii din Poiana.

Cum şi ce foloase putem aduce poporului nostru prin exposiţiile de copii?

Când s'a ventilat ideea de a se aranja exposiţii de copii, noi medicii am fost primii, cari ne-am bucurat de acest fericit plan.

Iată, cugetam noi, un mijloc cum vom putea de aici încolo lupta şi noi contra marei mortalităţi a copiilor şi îndeosebi a copiilor sugători. Adevărat, că sfaturi putem da noi medicii atunci când vin femeile cu copiii lor bolnavi la consultare, dar ştiam că prin aceea nu putem folosi mult, pentrucă sau vin, precum să întâmplă adeseori, cu copii bolnavi prea târziu, când nu li-se mai poate ajuta, sau apoi multe-şi uită până acasă aceea ce le spune medicul.

Deci scopul exposiţiilor de copii nu e — precum am avut onoarea a o aminti şi altădată, — numai acela de a premia copiii cei mai frumoşi şi sănătoşi, ca prin aceasta să dăm îndemn şi celoralalte mame să îngrijască şi ele mai bine de copiii lor, ci scopul e cu mult mai sublim, adecă: prin aceea, că ţinând prelegeri poporale din domeniul higienei copiilor, dăm sfaturile necesare, cum au mamele române să îngrijească de copilaşi încă până când sunt sănătoşi, deci în mod prophilactic încunjurător de boale. Numai aşa vom putea lupta cu succes contra marei mortalităţi la copii, care precum am amintit altădată, la noi în Ungaria e cea mai mare şi îndeosebi la noi Românii. Noi medicii cunoaştem causele şi ne vom presenta la exposiţiile de copii în număr cât de mare, ca să ne spunem părerile noastre, dând sfaturile necesare mamelor române, cari de sigur nu vor întârzia a duce la îndeplinire ceeace le sfătuim.

De sine înţeles, o exposiţiune de copii la an, aranjată de reuniunea română agronomică comitatensă nu e de ajuns pentru a duce scopurile noastre la îndeplinire şi lucru bun s'ar săvârşi, dacă şi despărţămintele „Asociaţiunii“, precum şi în unele locuri reuniunile de femei ar aranja astfel de exposiţii, împreunate cu prelegeri poporale şi demonstraţiuni.

Vom căuta căi şi mijloace, ca şi după ţinerea exposiţiei de copii să rămână urme în acea comună despre aceea ce voim. Aşa de ex. aflu de lipsă, ca să distribuim şi mai departe cărticele cu cuprins higienic, cum s'a făcut aceasta şi la exposiţiile din Apoldul-românesc şi Ilimbav, vom distribui sfaturi tipărite pentru mamele române despre lăptarea, nutrirea şi îngrijirea copiilor, ca să ştie cum să i poată ţinea sănătoşi. Vom distribui şi table cu ilustraţiuni folositoare, cari se arete semnele morburilor infective sau molipsitoare, ca de ex. scarlatina, pojarul, difteria, bubatul, şi dându-le îndrumări scurte cum au a se feri de aceste boale, cari mare nenorocire aduc la noi Românii şi aşa văzând cu ochiul mai bine vor ţinea minte decât cele spuse sau cele auzite.

In conferenţa mea „Lupta contra tuberculosei“, ţinută astă iarnă în Sibiiu, mi-am exprimat părerea, ce mare folos ar aduce „Asociaţiunea“ poporului nostru, dacă ar înfiinţa musee higienice, unde să fie expuse astfel de tablouri, mustre (modele) de îmbrăcăminte şi încălţăminte higienice, mustre de bănci de şcoală şi alte lucruri folositoare din domeniul higienei. Astfel fiecare din ceice se interesează, petrecând barem numai o jumătate de oră în un astfel de museu, ar putea să ducă bune foloase cu sine acasă, pentruca cetind ceva din domeniul higienei, să-şi poată întipări mai bine în memorie, fiindcă cele cetite le-a şi văzut. E de regretat, că peste astfel de lucruri să trece cu vederea, cu toatecă bune foloase ar aduce în oraşele cu împrejurime românească.

Vom căuta deci, ca de aci încolo cel puţin în acele comune, în cari se ţin exposiţii de copii, să distribuim astfel de tablouri.

Numai mijloacele acestea însă nu vor fi îndeajuns ca să putem folosi poporului nostru, ci mai propun şi următoarele: Să pregătim terenul deja de mai înainte, ca în comuna în care ţinem exposiţia de copii să punem base unui fond din care să se dee ajutoare la copii săraci, ajutoare pentru copii bolnavi, ajutoare la mame sărace până când zac în patul de naştere, ca să nu fie silite a se ridica din pat înainte de vreme, ajutoare parte în bani, parte în nutrimente şi îndeosebi lapte pentru copii, care în multe case ţărăneşti lipseşte cu desăvârşire. Pentru ajungerea acestui scop vom face economii la împărţirea premiilor, vom premia numai acei copii, cari într'adevăr merită premiu, iar ceialalţi bani îi vom adauge la fondul amintit, care să fie pregătit prin fruntaşii comunei încă de cu vreme. Să nu ne tot plângem de sărăcie. Să învăţăm a cruţa. Vom contribui la acest fond cu o taxă mică fiecare tată de familie, băncile Raiffeiseniene din prisosul lor, alodiul, se va pune câte o mică taxă la fiecare botez, cununie, îngropăciune. In schimb să se reducă multa beutură la nunţi, botezuri şi mai cu seamă la pomeni şi o parte din banii meniţi pentru beutură la astfel de ocasiuni să se adaugă la fond.

Nu voiu uita niciodată cele auzite dela un om vrednic de toată încrederea, care mi-a spus, că la o pomană atâta s'a beut de chiar şi fata moartei a început a juca şi chiui, strigând: „Cei vii cu cei vii, cei morţi cu cei morţi!!“

Un preot săsesc mi-a povestit, că în comuna lui — deşi foarte mică — se dă pe tutun peste 1000 fl. la an. Deci moraliceşte vom constrânge pe fumătorii români, ca să contribue la fondul amintit, care cu puţină bunăvoinţă se va putea înfiinţa şi administra.

Până când se va deprinde poporul a cruţa din datele fără rost, vom căuta a-i procura şi mijloace de câştig. Prin înfiinţarea de lăptării vom da ocasiune, ca economii, cari au prea mult lapte, să-l predee lăptăriilor. De oarece însă economii de vite din comune îndepărtate de oraşe nu vor putea validita laptele dela vitele lor, nu ar strica să se ocupe comitetul central al reuniunii rom. agronomice cu ideea de a înfiinţa un grajd mare în Sibiiu, unde să fie aduse vacile cu lapte şi acolo apoi să se pregătească laptele după cele mai moderne recerinţe higienice, şi să se amestece după prescrise medicale îndeosebi pentru a fi folosit ca lapte pentru copii din oraş, cari mulţi se bolnăvesc numai din causă că nu se află lapte bun, pregătit dupăcum se recere pentru copii.

Un isvor de câştig mare pentru ţăranul român şi o binefacere mare pentru copiii bolnavi micuţi dela oraş.

La exposiţiile de copii nu va strica dacă se vor presenta doamnele române din oraşele învecinate şi vor distribui mici cadouri pentru copii, d. e. vre-o garnitură de hăinuţe şi alte obiecte, cari să se dee femeilor sărace cu copilaşi mici. Văzând poporul cu câtă dragoste şi bunăvoinţă ne îngrijim noi de el, va asculta cu mai mare râvnă sfaturile noastre şi va duce la îndeplinire cele auzite, parte prin prelegeri, parte prin consultaţiunile, ce le vom da la astfel de ocasiuni la multele întrebări ce le vor face. Pentru aceea e de recomandat, că unde se poate să luăm parte cât de mulţi medici şi să stabilim pentru scurt timp şi un fel de oră de consultaţiune din domeniul higienei copiilor. Aşa vom putea aduce mare folos luptând cu succes contra neştiinţei şi relelor obiceiuri înrădăcinate la mamele române în nutrirea copiilor.

Că suntem pe căi bune, fie-mi permis a dovedi cu reproducerea unui referat cetit mai zilele trecute în una din cele mai răspândite foi medicale germane:

Iată ce scrie „Müchener Medizinische Wochenschrift“ despre un articol apărut în un număr recent al revistei medicale „Spitalul“ din Bucureşti, unde e vorba despre lupta contra mortalităţii la copiii din România.

„Der Kampf der Kindersterblichkeit muss nicht nur gegen die verheerenden Krankheiten sondern auch gegen Unwissenheit und Vorurteile der Bevölkerung, namentlich derjenigen auf dem flachen Lande geführt werden. Hierzu eignen sich in erster Linie Wettbewerbe, welche mit Geldpraemien ausgestattet die Eltern anspornen, gesunde und kräftige Kinder zu haben. Die Preisverteilungen können zu populär hygienischen Vorträgen benützt werden. Ausserdem durch Tafeln, welche in jedem Vohnhause an der Wand befestigt werden sollen, den Bewohnern Aufklärung über elementare Principien der Kinderaufziehung und der Behandlung der häufigsten, namentlich der Magendarmerkrankungen gegeben werden“. Precum vedem din cele citate, onoratul comitet central al reuniunei rom. agronomice din comitatul Sibiiului a avut o salutară idee şi a fost conştiu ce mare folos să poate aduce prin aranjarea exposiţiilor de copii. Merită tot sprijinul şi îndeosebi al nostru al medicilor români.

Inainte numai, căci pe cale bună mergem şi doresc şi exposiţiei din Poiana cel mai bun şi strălucit succes.

Tălmaci, 24 Septemvrie 1908.

Dr. Ilie Iancu.
medic cerc.

NOUTĂŢI.

Alegerea dela Caransebeş. Alegerea de episcop, care se va face Dumineca în Caransebeş, va fi condusă de Peasfinţia Sa, domnul Episcop al Aradului *Ioan I. Papp,* ca mandatar al Inalt Preasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*. Preasfinţia Sa domnul Episcop pleacă Sâmbătă din Arad şi soseşte la Caransebeş în aceaşi zi seara.

*

Examen de maturitate. La examenul supletor de maturitate, ţinut Sâmbătă la gimnasiul român din Braşov, dintre 12 candidaţi 7 au fost declaraţi maturi, trei au fost avizaţi să facă examen de corigenţă în Decemvrie, iar 2 au fost relegaţi pe un an întreg.

*

Alegere. Dl Nicolae Fara, teolog abs. a fost ales Dumineca în 27 Septemvrie, învăţător în comuna sa natală, Ludoşul-mare.

*

Dela comitat. Sâmbătă în 3 Octomvrie la orele 10 dimineaţa ţine comitetul permanent comitatens şedinţă în sala mică a casei comitatense.

*

Esamen. La şcoala economică arhidiecesană din Sibiiu (Waisengasse Nr. 5) se va ţinea examenul final Marţi în 13 Octomvrie st. n. d. a. dela 2—5 ore, după următorul program: Esamen teoretic: Cultura generală a plantelor (lucrarea şi îngrăşarea pământului, arat, sămănat etc.) cultura specială a plantelor, prăsirea diferitelor animale de casă, nutrirea animalelor, vierit, pomărit şi legumărit. După terminarea examenului teoretic vor urma demonstraţiuni practice. La acest examen sunt învitaţi toţi cei ce se interesează de această întreprindere.

*

Ministru comun de marină. E vorba să se creeze un nou ministeriu comun în monarhia noastră, căruia să-i fie dată în grijă marina. Afară de aceasta se mai plănueşte întărirea garnisoanei din Pola, şi facerea încă a unui port de mare, undeva pe teritoriul monarhiei. Va se zică, alte — cheltueli.

*

Nou proces de presă. Ziarul „*Tribuna*“ din Arad scrie următoarele: „Azi (Marţi) după prânz la orele 4 s'a prezintat la redacţia noastră funcţionarul de poliţie Dr. Mikes Gábor, însoţit de detectivul Rónai István, cerând manuscrisul articolului „Cine-s oamenii lui Kossuth?“ apărut în numărul nostru dela 27 Maiu 1908 şi prin care se desvălea adevărul despre Saluzsinski, unul dintre căţeluşii lui Kossuth, redactorul faimoasei „Lumine“ din Budapesta. Refuzându-le manuscrisul, numiţii funcţionari au făcut perchiziţie în redacţia noastră, fără a găsi însă manuscrisul căutat. Dresând un proces verbal în acest sens şi iscălindu-l cu toţi membrii prezenţi ai redacţiei şi cu şeful administraţiei noastre, dl Gh. Nichin, funcţionarii au plecat, lăsându-ne perspectiva unui nou proces.“

*

Hymen. Dna Letiţia *Rimbaş* şi dl Ioan *Ghişa*, funcţionar de bancă, fidanţaţi. Brad, 28 Sept. 1908.

*

Contele Apponyi huiduit. Representanţii socialiştilor din Pesta, cari au luat parte Dumineca la adunarea socialiştilor din Viena, au sosit acasă Luni seara şi au fost aşteptaţi la gară de număroşi tovarăşi. Tot cu trenul acela sosise la Budapesta şi contele Apponyi, ministrul de culte şi instrucţiune publică, pe care solialiştii l'au primit cu sgomotoase huiduели. Poliţiştii l'au încunjurat imediat pe domnul ministru şi l'au condus până l'a trăsura, care l'a dus acasă. Socialiştii mai voiau se demonstreze în faţa clubului independiştilor, dar poliţia i-a oprit

*

Presidentul Curiei. In formă tot mai mult positivă se dă ştirea, că prezident la Curia regească din Budapesta va fi numit *Vlassits*, fostul ministru de culte şi instrucţiune publică. In locul seu va ajunge apoi president la judecătoria administrativă actualul ministru de justiţie, dl *Günther Antal*, iar ministru de justiţie deputatul kossuthist *Holló Lajos*.

*

Doisprezece sinucigaşi. Poliţia din Paris a primit în una din zilele trecute încunoştiinţare, că într'un local public mai de a treia mână, doisprezece tineri, după ocupaţiune scriitori, poeţi şi dramatici, între ei şi câţiva Germani, au hotărât să-şi curme viaţa şi că zac morţi într'o cameră laterală a localului bine cunoscut poliţiei. Poliţia a mers numai decât la faţa locului, şi a aflat cu adevărat şapte tineri în stare de desăvârşită — *beţie*, dormind duşi, iar de urma celoralalţi cinci nu a putut să dee. Medicul chemat la cei beţi a constatat însă, că sunt beţi de *morfină*. Deci a existat cu adevărat intenţiunea de a se sinucide.

*

Om cu două ocupaţiuni. Din Newyork, în America, se scrie, că despre un botanist american, care trecea de foarte avut, s'a dovedit acum, că e un pungaş ordinar. *Clark*, aşa e numele onorabilului patron, trăia în raporturi foarte favorabile băneşti şi locuia cu soţia, soacra şi copiii săi, undeva la ţară, în apropierea oraşului New-york. Ziua întreagă se ocupa cu botanica, şi trecea de mare savant pe acest teren. Botanistul însă noaptea facea spargeri şi jăfuia unde putea. Poliţia l'a prins odată tocmai la *lucru*, şi l'a arestat. S'au descoperit multe jafuri comise de dl botanist.

*

Colera. Rapoartele despre mersul colerei în Petersburg sunt tot mai îngrijitoare. In fiecare zi sunt casuri noi de coleră, cu sutele. Până acuma au fost constatate 5495 de casuri, dintre cari 2074 s'au terminat cu moarte, 1350 de bolnavi s'au însănătoşat, iar ceialalţi sunt bolnavi şi acuma.

*

Cerneală vechie. Intr'un castel vechiu roman din Haltern în Westfalia a fost aflată o calimară veche de bronz, în care se afla materie neagră uscată. Esaminată fiind, s'a aflat, că era cerneală, făcută din funingină, răşină, fier şi materii organice, deci un fel de tuş. Castelul fiind de pe vremea împăratului August, e evident, că Romanii, întocmai ca şi Chinezii şi Egiptenii, scriau cu tuş.

*

Scarlatina. Pe la Turda grasează scarlatina în mod epidemic. In fiecare zi mor câte trei patru copii. Din partea autorităţilor publice s'au luat toate măsurile de apărare, cari însă nu sunt în stare se pună stavilă lăţirei acestei boale periculoase pentru copii.

*

La fondul „Episcopul Nicolau Popea pentru masa învăţaceilor meseriaşi“ au mai dăruit: Ioan Petrişor, învăţăcel pantofar (originar din Alţina); Valeriu Pop, înv. croitor (Şomcuta mare), Nicolau Dragomir, înv. măsar, (Şura-mică), Nicolau Florea, înv. faur (Alamor), George Şonean, înv. cismar (Ruşi), fiecare câte 1 cor. Gavriil Precup profesor gim. şi prezidentul Reuniunii meseriaşilor din Blaj, 2 cor. Ioan Paicu învăţător Calbor, 1 cor., Const. Oancea paroh în Cioara inf. şi soţia sa Valeria 1 cor. şi Mioara Viorica Tordăşian, 10 bani.

*

Constituire. Constituirea societăţii de lectură „Andreiu Şeguna“ s'a efeptuit în 14/27 Sept. în chipul următor pe anul şcol. 1908/9: Preşedinte: Dr. Ioan Lupaş prof. semin. Vicepreşedinte: Traian Cibian cleric III. Arhivar: V. Nistor cl. III. Notar: V. Judele cleric cl I. Cassar: Gh. Ciupe cl. II. Controlor: I. Reit cl. I. Bibliotecar: N. Cristea cl. II. Vicebibliotecar: N. Reduţiu ped. I. Redactor: I. Popa cl. III. Econom: Gh. Zavici ped. III. Membri în comisia literară: P. Borzea cl. III, A. Moldovan cl. III, E. Ciuleiu cl. II, Iosif Trifa cl. II, Grig. Vermeşan cl. I, Simeon Turtea cl. I, I. Baboie ped. III, F. Boier ped. III şi I. Dragomir ped. II. Sunt rugate a reproduce şi celelalte ziare.

*

Dramă familiară. In Triest a murit zilele trecute comerciantul Carpi, în urma unei operaţiuni, căreia se supusese în spitalul de acolo, fiindu-i atacat stomacul de cancer. Când a auzit fiica celui decedat despre moartea tatălui ei, într'un moment de sguduire mentală a sărit din etagiul al patrulea jos pe pardoseală şi a rămas moartă la moment. Bărbatul ei, auzind despre tragica întâmplare, şi-a pierdut minţile.

*

† Nicolae Simtion, veteranul tipografilor nostri, fost timp îndelungat maşinist-tipograf în tipografia Drottlef, şi membru onorar pe viaţă al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, a încetat din viaţă astăzi Vineri, la 2 Octomvrie n., în etate de 72 ani, şi va fi înmormântat Duminecă în 4 Oct. la oara 2 p. m. în cimiteriul bisericei gr.-or. din Sibiiu Suburbiul-iosefin.

*

Cădere din balon. Căpitanul Aberkron făcuse o călătorie prin aer cu balonul militar dirigiabil şi se ridicase până la o înălţime de două mii metri deasupra pământului. Acolo apoi a pocnit balonul şi s'a slobozit în jos, primind forma unui cort, ceeace a avut de urmare, că căpitanul şi lucrătorii cari se aflau cu el în balon, nu au suferit decât numai nişte răniri foarte neînsemnate, când au căzut iarăşi pe pământ.

*

Teatru în Sebeş. Dumineca în 4 Octomvrie n. se va da reprezentaţie teatrală în Sebeşul-săsesc, din partea Reuniunii meseriaşilor români şi comercianţilor din Sebeş şi jur „Andreiana“. Reprezentaţia se ţine în sala cea mare dela hotelul „La leul de aur“. Inceputul la 8 ore sara. Se vor cânta două piese din partea corului, apoi se joacă: „*Nepotul răsfăţat*“, farsă în 5 acte, prelucrată de *T. V. Păcăţian*. Incheierea o face căluşerul şi bătuta, apoi dansul.

*

O industrie înfloritoare se desvoaltă în partea sudică a Ungariei, spre folosul ţinutului din acea parte. E vorba de bine cunoscutele ţiglării ale lui Bohn din Chichinda-mare şi Zsombolya, cari fiind sub conducerea bună şi de specialitate a posesorului, s'au ridicat la cel mai însemnat etablisement în branşa aceasta în monarhia austro-ungară. Ţigle sigure de coperiş pat. ale lui Bohn, din cari se fabrică anual mai mult de 50 milioane, se bucură de o apreciare generală şi de comande număroase. Firma instalează acum şi în Békés-Csaba un etablisement mare, care va pune la dispoziţia multor lucrători venite considerabile.

*

Despre falsificări. Inaintările timpului nostru sunt durere de multe părţi înpiedecate prin tot felul de falsificări rafinate. In oraşe vin alimente falsificate, pe sate ajung producte industriale falsificate. In timpul din urmă a căzut jertfă celor mai diferite falsificări cunoscutul săpun Schicht. Pe acest săpun unic în felul său şi-a împregnat ca marcă „Cerbul“ săritor. Dintr'odată apar tot felul de animale săritoarea, cu sau fără coarne, cari samănă cu „Cerbul Schict“. Să se observe deci la cumpărare afară de marca „Cerb“ şi numele de „Schicht“ împregnat.

Pentru „Ţara Noastră“.

Domnul *O. Goga* s'a supărat pe noi, pentrucă am publicat articolul domnului Dr. *Dionisie Stoica*, în care se cuprindeau unele adevăruri spuse la adresa secretarilor „*Asociaţiunei*“, şi în supărarea sa ne adresează pe trei coloane şi jumătate în numărul primit azi al revistei sale „*Ţara Noastră*“ multe vorbe frumoase, dar puţin alese, atacându-ne cu toată violenţa şi insultându-ne formal, şi încă *în casa proprie*, dat fiind că „*Ţara Noastră*“ se tipăreşte în tipografia noastră arhidiecesană.

Răspundem domnului O. Goga următoarele:

1. Fiecare om pus în serviciul obştei e dator se tolereze, ca să fie criticat. Cui nu i place critica, n'are decât să se retragă dela postul supus controlei, deci şi criticei publice. Va şti bine domnul O. Goga, că pe fostul secretar al „Asociaţiunii“ tocmai dsa, cu amicii dsale, l-a criticat mai cu asprime. De ce se supără deci, când vine cineva şi-l critică şi pe dsa? Şi despre fostul secretar opiniunea publică afirmă, că totuşi a făcut ceva, a lucrat ceva, a lăsat ceva în urma sa, iar resultatele muncei dlui O. Goga la „Asociaţiune“ încă nu se văd.

2. Medicul nu prescrie bolnavului medicina amară şi rea, pentruca să-l nimicească, ci pentruca să-l îndrepte, să i redee sănătatea. Aşa şi presa. Dacă publică şi lucruri neplăcute pentru unul ori altul (şi să ştie că *adevărul* e mai neplăcut), nu o face cu scopul ca se strice, ci ca se îndrepte, cu scopul, ca să facă pe cel ce-l priveşte se înţeleagă, că are şi *îndatoriri* faţă de instituţiunea în serviciul căreia se află, nu numai dreptul de a se certa şi răsboi cu toată lumea.

3. In fruntea acestui ziar, menit să apere interesele generale ale bisericei şi ale neamului, se află o comisiune anume instituită prin dispoziţiile testamentare ale marelui *Şaguna*, comisiune compusă din dignitari bisericeşti şi fruntaşi mireni, cari exerciază controlă severă asupra ziariului nostru, orientânduse, fireşte, totdeauna, după interesele generale ale publicului, nu după interesele particulare ale unuia ori altuia, deci nici după ale dlui Goga.

4. La acte de *spionaj* noi nu ne pricepem, şi nici nu ne dimitem la astfel de rol urît şi condamnabil. Nu am căutat deci şi nu vom căuta să aflăm, ce scrisoare *particulară* a trimis Metropolitul nostru domnului cutare ori cutare, şi că scrisoarea aceea de ce cuprins era? Dacă însă dl O. Goga se pricepe şi la această meserie, ori are prieteni, cari iau comunicat secrete cuprinse în vre-o scrisoare *particulară*, fie a ori şi cui, n'are decât să facă întrebuinţare de cele aflate, dacă le dă importanţă atât de mare, *publicând cuprinsul scrisorii*. Il facem însă atent pe dl *O. Goga*, că există un aşa numit *secret epistolar*, garantat în toate statele culte, deci şi la noi, şi că există un paragraf în codul nostru penal, paragraful 327, care stabileşte pe seama celui ce *abuzează* de secretul epistolar, fie prin publicarea scrisorii, fie prin întrebuinţarea celor cuprinse în ea, o pedeapsă *de trei luni* ***temniţă ordinară***, *şi o amendă în bani până la 2000 de coroane*.

Atâta pentru domnul *O. Goga*. Iar acuma vom împărtăşi cetitorilor nostri unele lucruri, pentruca să-şi poată face judecată clară asupra atitudinei domnului *O. Goga* faţă de noi. Avem să le spunem, că supărarea dlui Goga şi a celor ce stau la spatele dsale datează de mult, decând comisiunea administrativă a tipografiei arhidiecezane nu a voit să cumpere pe preţ foarte bun tipografia „*Luceafărului*“, adusă din Budapesta la Sibiiu. Sigur, că comisiunea şi-a avut motivele sale, pentru cari nu a legat această afacere, rentabilă numai pentru domnul *Goga*.

Supărarea s'a potenţat apoi, când prietinilor dlui Goga nu li-a succes să schimbe foaia noastră în foaie curat bisericească, lăsând astfel teren mai larg pe seama foii ce ei voiau să o înfiinţeze în Sibiiu, şi pe care de atunci au şi înfiinţat-o, în revista „*Ţara Noastră*“, din care acum vreau să facă foaie de zi. „*Telegraful*“ le stă însă în cale, deci „*Telegroful*“ trebue discreditat şi nimicit! Dar nu l vor putea nimici, precum nu l-au putut nimici nici alte foi, puse în coastele „*Telegrafului*“, ca „*Observatoriul*“ lui G. Bariţiu şi „*Tribuna*“ lui Slavici. S'au dus amândouă, şi „*Telegraful*“ a rămas. Se va duce deci şi „*Ţara Noastră*“ şi „*Telegraful*“ va rămânea. Pentrucă *trebue* să rămână. Aşa dispune testamentul lui *Şaguna*', şi nu se va afla Metropolit şi nici membru în comisiunea administrativă a tipografiei noastre, care se cuteze să desconsidere voia lui *Şaguna*. Dar „*Telegraful*“ va exista totdeauna şi pentrucă preoţimea arhidiecezană, al cărei organ e, nu-l va lăsa să împlinească dorinţa domnilor dela „*Ţara Noastră*“ şi să dispară de pe arena vieţii publice româneşti.

Pe lângă aceste motive de supărare, am mai putea pune şi înfiinţarea băncii celei noi în Sibiiu, care încă supără mult pe unii din apropierea dlui *O. Goga*, cu toate, că lucru mai frumos şi mai salutar nu ne putem închipui, decât o bancă românească, care aproape jumătate din venitele sale anuale le jertfeşte pe altariul *culturei* româneşti; un lucru deci, care pe dl *O. Goga*, pus în serviciul *culturei* româneşti, ar trebui să l înveselească, nu să-l supere, şi să-l facă să ne poarte ură şi duşmănie.

Cunoscând cetitorii nostri motivele supărării dlui *Goga*, vor şti acum să judece singuri, dacă e motivată ori nu supărarea sa, şi dacă sunt întemeiate atacurile şi sunt meritate insultele pe cari ni le adresează cu o îndrăzneală uimitoare.

Nu face bine dl Goga că se războeşte cu toată lumea, şi încă în felul cum d-sa ştie să se războiască: cu ciomagul, pentrucă se poate întâmpla, ca cei „săraci cu duhul“, văzându-l pe d-sa, propagatorul *culturei*, cum loveşte cu ciomagul în toate părţile, se pună mâna şi ei pe ciomege, şi atunci se va vedea, care pe care? Pentrucă sunt: „proşti, dar mulţi, Măria Ta“, şi după zicătoarea croită în limba lui Madách: „Sok lud d.....t győz“. Coboarăse deci dl Goga din sferele prea înalte, — de unde tună şi fulgeră, — ceva mai în jos, spre lumea cea adevărată, şi studieze-o mai bine, pentru ca să cunoască *realitatea*, şi atunci şi judecata sa asupra ei va fi mai bună şi mai dreaptă. Fireşte, în chestii în cari îi compete dreptul de a face pe judecătoriul. Pentrucă nu *în toate* îi compete. Precum orbul de es. nu poate se judece vederea, ori surdul auzul, astfel nu poate se fie judecător asupra faptelor oamenilor încărunţiţi în muncă, — fie că faptele lor sunt corecte, ori greşite, — acela, care e acuzat de opiniunea publică întreagă, că nu munceşte şi nu-şi face datorinţa, căci acestuia îi lipseşte necesara greutate *morală* de a putea trage pe alţii la dare de seamă.

Şi acum, ca de încheere, un cuvânt la adresa celor ce stau la spatele dlui *O. Goga*. Nu cerem să ni-i numească dl Goga, pentrucă-i *cunoaştem*. Lor le adresăm deci întrebarea, dacă ei, ca membri în corporaţiunile noastre înalte bisericeşti şi ca sfetnici ai Excelenţei Sale Metropolitului nostru, totodată însă ca bancarii şi caventii dlui O. Goga, *aproabă* atacurile ce le îndreaptă dl Goga în contra bisericei noastre? Se *identifică* şi se *solidarisează* cu insultele dlui Goga, adresate nouă? Da ori nu? Cerem răspuns categoric.

Cărţi şi reviste.

Înştiinţare. Aducem la cunoştinţă preoţimei noastre, că în zilele acestea vor apărea în tipografia „Neamul românesc“ din Vălenii-de-munte „*Cincizeci de predici populare*“ datorite părintelui arhimandrit Iuliu Scriban, superiorul capelei române din Baden-Baden. Predicile acestea sunt ediţia a doua a predicilor premiate înainte cu cinci ani de către Academia Română. Ele sunt, după părerea acestei Academii, unele din cele mai bune predici din întreaga noastră literatură omiletică. Pe lângă o limbă românească frumoasă, predicile acestea sunt ţinute într'o formă populară, dintre cele mai convingătoare. Spre deosebire de cele mai multe predici, cari se ocupă de lucruri mai mult sau mai puţin îndepărtate de viaţa reală a ascultătorilor, aceste predici îşi iau subiectele din viaţa aceasta pământească, a cărei îndreptare o caută.

Volumul de 350 de pagini se vinde cu preţul de 2 cor. la toate librăriile.

Din public.*)

Mulţămită publică.

La petrecerea tinerimii studioase din Sebeşul-săs., ţinută în 30 August st. n. au binevoit a suprasolvi următorii domni, cărora şi pe aceasta cale li se aduc mulţămitele tinerimii:

G. Albu, înv. 80 bani, V. Aldea senator cor. 1·60, P. Androne, măc. I. Băilă, tutor orf., câte 60 b., A. David, preot 1 cor. 50 fileri, A. Dobrescu, prot. 2 cor., Dr. I. Elekes, medic 3 cor. 20 fileri, G. Fărcaş 1 cor., Nechifor Frăţilă, cassar de bancă 40 fileri, I. T. Gross, com. 20 fil., Iosif Goia, comptabil 60 fileri, C. Isacu, com. 40 fileri, I. Lupşe, măc. 60 fileri, S. Medean, prot. 2 cor. 40 fileri, Z. Murăşan, preot 1 cor. 60 fileri, I. Oncescu, notar. pens. 3 cor. 60 fileri, P. Opincar 1 cor. 40 fileri, Popovici, com. 1 cor., P. Predovici, preot Vingard 40 fileri, G. şi A. Tătar 1 cor. 20 fileri, Z. Tătar, notar 1 cor., P. Ursu, com. 10 fileri, Tadeu Vinţan, com. 80 fileri.

Venitul brut 214 cor. 10 fileri, spesele 151 cor. 40 fileri, venitul curat 62 cor. 70 fileri, cari s'au depus cu menirea de a servi mai târziu la înfiinţarea unei biblioteci publice în Sebeş.

Sebeşul-săsesc, la 4 Sept. n. 1908.

Pentru comitet: Aurel *Dobrescu*, med. Zaharie *Maniu*, med. Valer *David*, jurist.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spălà cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuinţă
Mult năcaz îţi vei cruţà!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a
Săpunului Hirsch a lui Schicht
provine din felul unic de fabricare şi din alegerea precaută a materialului!
Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruţă mânile, rufele! Te cruţă de ostenecală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. **30,000** cor. garanţie de curăţenie.
(155) 4—8

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 607/1908 Of. ppresb. [283] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională gr.-or. din comuna **Curtuiușul-mic**, protopresbiteratul Cetatea de piatră, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: *a*) Salar anual 1000 cor. solvibil din ajutor de stat 700 cor. și dela comuna bisericească din repartiție pe popor 300 cor., *b*) cuartir în natură, grădină prescrisă și competință de lemne de foc ¼ parte din o sesiune urbarială.

Invățătorul ales va instrua pe elevi în cântările bisericești și va cânta cu ei în biserică respunsurile dela sfânta liturgie fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă cererile instruite cu documentele prescrire (Estras de botez, testimoniu despre studiile pregătitoare, absolutoriu pedagogic, diploma și alte atestate recomandatoare) subsemnatului oficiu protopresbiteral și să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a face cunoștință cu poporul.

Lăpușul unguresc, 12 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cetății de piatră în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Să caută la un colonel din România

o bonă

pentru copii și menaj, care știe limba germană. A se adresa la administrație. (279) 3—3

AVIZ.

Subscrisa aduc la cunoștința On. public, că la mine se află en gross și en detail vinurile cele mai bune și curate de masă, unde se capătă și cost bun. atât amează cât și cină, pe lângă prețuri moderate în și afară de casă. (240) 5—10

Rog sprjiinul On. public

Serviciu prompt.

Sofia Steiner
Hecht gasse Nr. 44.

Subscrisul absolvând cursul de croit la școala de stat din Sibiiu, aduc la cunoștința On. Public român că cu începere dela 1 August st. n. a. c. mi-am deschis

Atelier de pantofărie

Strada Rosenanger Nr. 21,

în care se confecționează tot felul de ghete pentru dame, domni și copii.

Rugând On. Public pentru binevoitorul sprigin, promit că voiu servi întotdeauna cu marfă bună și lucru solid.

Cu stimă:

Laurențiu Nemeș,
măiestru pantofar.

(245) 4—5

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 27—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou, a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 15 –52

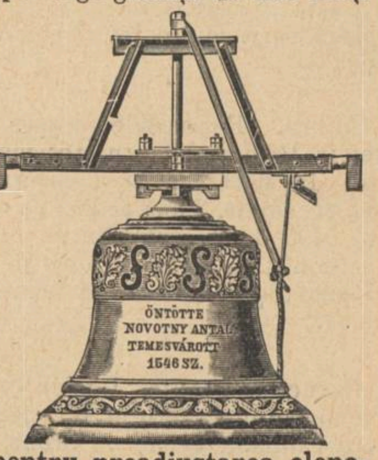

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Recomandă cu prețuri cunoscute de ieftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie".

Pălării

păroase pentru preoți rom. à cor. 8·— și extrafine à cor. 9·60, cu formă foarte frumoasă, care e foarte apreciată, ușoară, cu peri scurți, căci numai atunci e frumoasă și durabilă.

Pălării

netede, pentru preoți rom., cu margine mai lată ca la cele de sus, din păr de iepure, à cor. 8·— și cor. 6·–.

(234) 5–6

APĂ MINERALĂ PHŐNIX DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi și beșică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum și la catarale ale secrețiunei. — **Prospecte trimite la cerere administrația**

Direcțiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdö.

(286) 89 –100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Adam I., Constanța pitorească .	2·—
Brediceanu, Doine și cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III . .	4·—
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlahuță, Din trecutul nostru . .	3·50

Cărțile pentru școalele poporale după catalog separat.

M. BOHN & COMPAGNONI

KIKINDA MARE și ZOMBOLYA.

Cel mai vechiu, mai mare și mai bun etablisement din monarhia Austro-Ungară e

FABRICA DE ȚIGLE a lui BOHN

în KIKINDA MARE și ZOMBOLYA.

Inființată în 1864. — Referințele cele mai favorabile. — Inființată în 1864.

Producțiune anuală de 50 milioane

a țiglelor sigure de coperiș ale lui Bohn, pat. c. și r.

IN OXID DE FER SAU NATURAL SAU LA DORINȚĂ VĂPSITE CU THEER.

PRODUCTE: Țiglele sigure de coperiș patentate ale lui Bohn. Coperiș ieftin și frumos.

(203) 10—10

Cataloage ilustrate și mustre, gratis și franco.

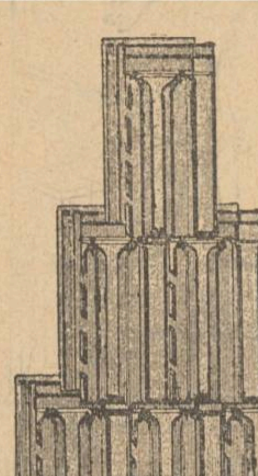

Fabric. de Nagykikinda.
Țigle de siguranță pentru acoperiș, patentate, sistem Bohn, Nr. 272.

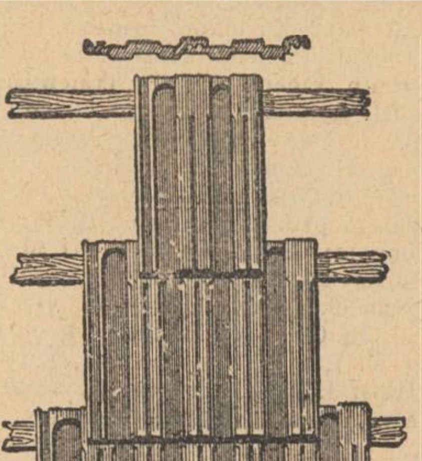

Fabricat de Zsombolya
Țigle de siguranță pentru acoperiș patentate Nr. 253.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 103 Sibiiu, Marți 23 Septemvrie (6 Octomvrie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Noul episcop al Caransebeșului.

Sibiiu, 5 Octomvrie n.

Eri, Dumineca, în 4 Octomvrie n. s'a făcut în Caransebeș alegerea de episcop în locul decedatului *Nicolae Popea*. Actul alegerii a fost condus de către Preasfinția Sa, Episcopul Aradului *Ioan I. Papp*, ca mandatar al Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu*, împedecat de ași împlini în persoană această înaltă și însemnată misiune.

Amănuntele despre decurgerea ședinței sinodului eparhial electoral ne lipsesc încă, și numai resultatul votării întâmplate ni-l comunică o telegramă primită dela Caransebeș eri după ameaz. In înțelesul ei a fost ales episcop pentru văduvita dieceză a Caransebeșului Preacuvioșia Sa Arhimandritul și vicariul episc. al diecezei: **Filaret Musta.**

Bărbatul bisericei noastre, asupra căruia a căzut alegerea, e vrednic de distincția și de onoarea deosebită de care s'a împărtășit, întrunind încrederea sinodului întreg eparhial, pentrucă viața întreagă a petrecut-o în serviciul bisericii, pe care a servit-o cu credință și pricepere. Suntem îndreptățiți deci a spera, că și ca episcop, toate puterile de cari dispune și le va pune cu toată inima omului de caracter firm și integru în serviciul bisericei, care tocmai acum trece prin zile grele și pline de primejdii.

Ca fiu al diecezei în fruntea căreia a fost ridicat din încrederea credincioșilor săi, noul episcop al Caransebeșului cunoaște toate lipsurile și toate năcazurile diecezei sale, cunoaște oamenii și împrejurările, va face deci tot posibilul, ca pacea, liniștea, și mai ales *ordinea* să fie întrodusă în dieceză, spre întărirea și prosperarea acesteia, dar și spre mângăerea, mulțămirea și fericirea credincioșilor cari o compun.

Salutăm deci cu bucurie pe noul dignitar al bisericei noastre în noua și însemnata poziție la care a fost ridicat, și-i dorim sănătate și tărie, pentruca după ce va obține și consentimentul celoralalți factori decizători și va primi darul arhieriei, se conducă cu blândeță, tact și înțelepciune destinele diecezei, care l'a onorat cu încrederea sa, spre binele și folosul patriei, al bisericei și al neamului.

Curentul naționalist.

Oricât de mari progrese ar fi făcut ideea păcei și aceea a înfrățirei dintre popoare, totuși în sânul maselor poporale se manifestă cu tărie deosebirea de rasă și de naționalitate. Curentul naționalist pare chiar mai viu astăzi decât oricând în Europa, cu deosebire în țările cu amestec de popoare.

Propaganda în serviciul naționalismului a întemeiat viitorul statelor europene, cari s'au desvoltat numai în direcție națională. Și dacă curentul contrar al cosmopolitismului a putut un moment să sufle peste mințile mărginite ale mulțimei muncitorilor, din mijlocul cărora s'au ridicat obscurii apostoli socialiști, cu idei anarchice-revoluționare, curentul naționalist s'a dovedit totuși cu mult mai puternic, chiar atunci, când social-democrația părea a fi biruitoare.

In Germania, dovedindu-se socialismul ca dușman al intereselor superioare de stat, poporul, trezit la conștiință națională, și-a retras simpatiile ce nutria pentru organizațiile social-democratice, și se află îndreptat iar spre calea arătată de partidele naționale.

Tot astfel în Austria. Socialismul a putut face progres până ce partidele celelalte erau învrăjbite. Curentul social-democratic părea chiar un remediu pentru înlăturarea certurilor din acest stat, din cauza deosebirilor de neam și de limbă.

Zădarnic fu totul; din sânul poporului n'a putut să dispară dușmănia, iar întreg imperiul austriac se găsește astăzi în prada luptelor nesfârșite dintre Germani și popoarele slave.

Curentul naționalist va ajunge cu siguranță biruitor și în Ungaria, unde propaganda socialistă nu este decât expresiunea nemulțămirei trecătoare a poporului, care în fond e condus de interese naționale. Chiar Maghiarii sunt astăzi mânați economicește de cosmopolitismul evreesc, care vrea să se ridice pe ruinele naționalismului.

Dovadă despre aceasta este, că și naționalitățile nemaghiare uită pentru un moment deosebirile de neam și se avântă în luptă pe partea socialismului, ca apoi să reînceapă războiul de exterminare pe tema națională. Nu pot avea încredere diferitele naționalități din Ungaria în amăgelile socialiste, cari nu au nimic sigur la baza lor. Socialiștii unguri, ajunși în parlament, pot uita ușor năcazul contra stăpânirei, nu pot însă uita, că reprezintă un popor, care se deosebește de celelalte.

Aci e sâmburele desiluziilor socialiste. Triumful va rămânea tot pe partea naționalismului, fără de care e greu să se conceapă o viață de stat.

Acelaș lucru se petrece în Francia, care se poate numi țara clasică a socialismului. In rândul marilor puteri republica franceză apare ca stat nu se poate mai național, când e vorba să-și apere interesele internaționale. Putregaiul socialist dispare în fața chestiunei marocane, iar președintele Franciei nu se deosebește de oricare suveran încoronat în relațiile sale exterioare.

Și dacă mergem până în America materialistă, și acolo vom vedea curentul naționalist predominând spiritele. Rooseveld ni se pare mai curând un monarch, decât un președinte de republică. Iar imperialismul Statelor-Unite nordamericane nu este o noțiune fără rost, care preocupă capetele miliardarilor, ca și pe cele ale simplilor muritori din America, cari alergând aci din toate părțile lumei după câștig, se simt după un timp oarecare cetățeni cu veleități naționaliste americane.

Un slab curent socialist își face drum și în România. El este însă prea lipsit de putere, ca odată poporul trezit să fie pătruns de acest curent neînțeles. Iar aceia, cari speră se înăbușe naționalismul în România, sunt, sau prea proști, sau prea copii. *(C—l.)*

Banca nouă „Lumina".

Ideea înființării unei bănci noi românești în Sibiiu, cu menirea de ași vărsa o parte bună din venitele sale în folosul *culturei* românești, e acum aproape de realisare. Vom da în curând amănuntele, cari vor lămuri publicul asupra felului cum s'a contemplat înființarea băncii, care va purta numele „*Lumina*", iar deocamdată dăm cuvântul confraților dela „*Conservatoriul*" din București, cari cu privire la aceasta nouă armă în lupta noastră culturală se esprimă în următoriul mod favorabil:

„Ingrijorați pe deoparte de situația lor culturală înapoiată între celelalte popoare străine conlocuitoare, pe de altă parte strâmtorați de legea școlară a guvernului maghiar, prin care se aduce gravă atingere autonomiei lor școlare, Românii din Ungaria, găsindu-se puși la grea încercare, menținându-și școlile contra atacurilor de maghiarizare, și totodată luptând contra nimicirei culturei naționale, întreprinsă pe toate căile și în mod sistematic din partea guvernanților din Budapesta, s'au sfătuit prin conducătorii lor cei mai luminați, prin șefii bisericei, ca să înființeze o bancă culturală, care să pună instituțiile culturale românești pe cât posibil la adăpostul marilor primejdii, ce s'arată amenințătoare.

In scopul acesta aflăm, că săptămâna trecută s'a ținut la Sibiiu sub presidiul dlui adv. E. Ungureanu o anchetă, la care a participat un număr mai mare de preoți gr.-or. și fruntași mireni ai bisericei gr.-or.

FOIȘOARĂ.

Visită neașteptată.

(Fine).

Domnii mulțămiră și voiau să nu primească ofertul. Dar totuși, plăcut atinși de modul cum domnișoara Maria Pavlovna i-a primit, declarară, că cu mulțămită se vor odihni în plăcuta societate a domnișoarei un cias și vor gusta și din vinul oferit. Se așezară deci amândoi la măsuță, iar domnișoara Maria Pavlovna dete ordin babei, — care se afla la distanță potrivită, așteptând poruncile domnișoarei, — se aducă o sticlă dela locul cutare din pivniță. Baba plecă repede se îmlinească porunca frumoasei stăpâne.

— „Domnii sunt de mult în călătorie?" întrebă Maria Pavlovna.

— „De șase luni. Voiam se cunoaștem Rusia, se facem studii, dar"... domnul cel blond se opri în vorbire.

— „Aha, dar... este un dar la mijloc. Este ceva, ce nu vă place, nu vă convine!"

— „Da, domnișoară, — respunseră amândoi de odată, — e prea serioasă, prea trează viața pe aici".

— „Ați fost în Moscva, în Kiev, în Caucas?"

— „Da!"

— „Și aflați că e prea trează viața și pe acolo?"

— „Pardon, domnișoară, dar noi așa credem, că e prea trează!"

— „Și de ce?"

— „Pentrucă venim dela Paris, unde e altă viață. Suntem parisieni și iubim Parisul!"

— „In Paris nu se plictisește omul?"

— „Nici odată, ori foarte rar!"

— „Atunci de ce ați plecat de acasă? De ce n'ați remas în Paris?"

— „Pentrucă ni s'a lăudat foarte mult frumseța femeilor din Rusia", respunse domnul cel mic și brunet.

— „Și d-voastră cum ați aflat că sunt femeile din Rusia?"

— „Nu tocmai așa de frumoase, cum ne închipuiam noi. Și apoi false, ca pretutindenea!"

— „Pripită și aspră sentență. Vorbiți din esperiență?"

— „Da și nu, cum iai lucrul domnișoară. Eu nu am cutezat se intru în raporturi mai de aproape cu femeile țerii d-voastre", respunse tot domnul cel mic și brunet.

— „Foarte bine ai făcut, pentrucă dacă te arătai fals față de vre o femee a țării mele, ți-ar fi mers rău de tot".

— „Cum așa?"

— „Te împușca ca pe un nemernic!" respunse Maria Pavlova, scăpărând schintei din ochi.

Francezii începură se râdă, ca asupra unui lucru, ce nu puteau se-l creadă.

Baba sosi, cu sticla și cu păharele necesare, și cu ea încă o fată, care aducea farfurii, cuțite, furculițe, și în urmă un servitor, cu prăjituri, șuncă, pâne, unt, poame, etc.

Maria Pavlovna umplu păharele. Francezii îi admirau mânile, figura, ochii cei frumoși. Fata simția lucrul acesta și se roși puțin la față, pecând pe buzele ei se ivi un suris desprețuitor. „Toți bărbații sunt la fel, — își zicea ea în sine, — nici unul nu e mai bun și nici mai rău decât altul. Ființe, cari vreau se mânânce bine și se fie servite de femei tinere și frumoase".

— „Domnișoară! Ai fi în stare se împuști și dta pe un bărbat, dacă te-ar înșela?" întrebă domnul cel brunet.

— „Fără nici o milă! Și anume, numai pentru a le lua celoralalți pofta de a vorbi de rău femeile și de a înșela bietele fete. Pentrucă bărbații toți își închipuesc, că pot se seducă, înșale și se trateze rău femeile, fără a se teme de pedeapsă".

— „De unde ști dta domnișoară, că așa sunt bărbații?"

— „De unde? Din viață. La poporul de rând se întâmplă așa, și tot așa se întâmplă și la aristocrațime".

— „Ești dușmană aristocrațimei, cum văd!"

— „Așa, cam de jumătate. Aristocrații sunt fiare răpitoare, cari nu cunosc suferința și durerea unei inimi sdrobite de femee. Sunt, fără îndoială, și escepțiuni, oameni cari reprezintă cu demnitate, cu nobleță, aristocrațimea și grijesc de popor și trebuințele sale, iar despre femei au idei foarte nobile".

— „Ce părere ai despre noi, domnișoară?" întrebă blondul domnișor.

— „Că sunteți cavaleri fără reproș!" respunse Maria Pavlovna, după ce-i măsură cu privirea bine pe amândoi.

Francezii se închinară, mulțămind pentru compliment. Iar domnul cel blond zise:

— „Ești o femee nobilă, domnișoară. Nu ești răzbunătoare, pe când noi am fost necuviincioși față de femeile țerii dvoastre".

— „Răsbunarea în privința aceasta ar fi ridiculă. Eu admit răsbunarea numai în chestii mari și serioase. V'ați spus părerea cu sinceritate, a-ți greșit, iar a greși e lucru omenesc. Eu încă îmi spun sincera părere asupra bărbaților, și cu aceasta suntem quit".

— „Domnișoară, — zise iarăși blondul, — permite-mi se-ți spun, că ești cea mai încântătoare femee a Rusiei!"

La anchetă a luat parte şi I. P. S. Sa Metropolitul Meţianu. După desbateri mai lungi, membrii convocaţi la anchetă s'au constituit în comitet fundator pentru înfiinţarea „băncii culturale“. Iniţiatorii acestei bănci au ajuns la convingerea, că singura soluţie posibilă pentru realizarea în parte a scopurilor culturale avute în vedere este, întemeierea acestei bănci ca întreprindere speculativă pe acţiuni, ca ori şi care întreprindere românească de această natură.

Noua întreprindere este proiectată a se fonda cu un capital soc. de cor. 600.000 şi li se pune în vedere acţionarilor „o dividendă maximală de 5 la sută“, după detragerea căreia din restul beneficiului net 45 la sută sunt destinate a se pune la dispoziţia consistoriului arhidiecezan pentru scopuri culturale.

Intreprinderea aceasta culturală a Românilor din Ungaria, deşi are la basa ei un mic capital iniţial, socotind însă sprijinul întregului popor român de peste munţi, care numără mai bine de 3 milioane suflete, poate deveni o forţă colosală în lupta pentru păstrarea limbei şi naţionalităţei fraţilor nostri, poate deveni o putere reală, care să ridice foarte mult chiar nivelul culturei româneşti în mijlocul celoralalte culturi străine din Ungaria.

Banca culturală a Românilor de peste munţi, având un câmp de acţiune cu totul deosebit de al celoralalte bănci române, cari se îndeletnicesc aproape esclusiv cu afaceri economice, nu va veni, dupăcum s'a esprimat oarecare temere din partea acestora din urmă, să concureze şi se periclíteze esistenţa multelor bănci româneşti, ci din contră, ea va face apel la acestea, ca să sprijinească, ca în trecut, şi de aci înainte, interesele culturale, astăzi de o importanţă vitală pentru viitorul neamului românesc de peste munţi.

S'a văzut anume, că sub raportul ştiinţei de carte, datele statistice elaborate de guvernul maghiar cu privire la stabilirea reformei electorale, pun pe Români cu mult îndărătul celoralalte neamuri din Ungaria, ceeace este de sigur un fapt destul de îngrijitor, ştiindu-se, că astăzi numai pe teren cultural mai pot lupta cu succes popoarele, pentru a-şi păstra posiţiile naţionale şi economice.

De aceea, nu putem decât să ne bucurăm văzând iniţiativa luată de fraţii noştri, întemeiând bancă culturală, care va avea de sigur o frumoasă menire, deşteptând poporul românesc de peste munţi la o viaţă nouă, plină de succese în viitor. Urăm dar iniţiatorilor curaj, stăruinţă şi unire pe calea ce vor să apuce“.

Dela „Societatea pentru fond de teatru“.

Domnul *Aurel Paul Bănuţiu*, directorul artistic al „Societăţii pentru fond de teatru român“ a adresat fruntaşilor nostri din diferitele centre locuite de Români următoarea scrisoare:

Mult stimate domnule! Este de prisos să fac o lungă introducere, pentru a vă reaminti faptul prea cunoscut, că trăim în era însoţirilor de tot soiul. Numai întovărăşirea aşezată pe o temelie bună şi numai continua colaborare spre o ţântă comună poate asigura o isbândă de orice natură ar fi.

In viaţa noastră culturală două însoţiri mai de seamă „Astra“ şi „Societatea pentru fond de teatru“ încearcă să promoveze literatura, arta şi în genere cultura noastră naţională. Zic încearcă, pentrucă în realitate ambele aceste societăţi stau încă departe de ultimul ţăl. Şi causa zace de sigur, nu numai în „împrejurările maştere“, cari au zădărnicit înaintarea lor, ci mai mult în noi înşine, cari nu le-am dat necondiţionatul şi necurmatul sprijin bănesc şi moral cu care le eram datori.

Ca slujbaş al societăţii noastre teatrale mă refer în special la dânsa şi mărturisesc, că mă înspăimânt de progresul din seamă afară anevoios, pe care aceasta l-a realisat în cursul celor treizeci şi opt de ani de esistenţă. O tovărăşie care îmbrăţoşează o problemă aşa de ideală, aşa de necesară pentru reputaţiunea unui neam iubitor de ce e bine şi frumos, a isbutit să-şi recruteze în curs de aproape patruzeci de ani, cincisuteoptzeci — zi: 580 membri.

Iată o cifră ruşinoasă, care trebue să cutremure pe omul ce şi dă seama, că suntem un popor de trei milioane, cu o cărturărime de cel puţin 25 de mii, socotind ambele sexe!

Ei bine, domnul meu şi scumpe frate, situaţiunea aceasta trebue curmată cu orice preţ, ori altfel dovedim, că suntem un popor care nu înţelege rostul înfrăţirilor culturale-artistice şi că progresul ori regresul lor ne lasă deopotrivă indiferenţi; dovedim, că ambiţiunea noastră nu este câtuşi de puţin aceea de a înainta, sprijinind cu obolul nostru întreprinderile de imobilare ale maselor.

Astăzi, când toate naţiunile alearga de sârg către o desăvârşire omeneşte posibilă, numai noi să stăm locului sceptici şi apatici în faţa oricărui avânt înălţător şi fericitor de inimi?

Căci, pentru Dumnezeu, cum s'ar putea tălmăci în alt chip cifra asta de 580? Ţi-s'ar părea imposibil şi totuşi realitatea îţi arată, că numai atâtea suflete româneşti au dorit cu adevărat înaintarea societăţii noastre culturale, că numai aceste câteva sute din atâtea multe mii de nădrăgari şi-au dat creţarii pentru viitorul „teatru naţional românesc“.

Un adevăr nespus de trist, pe care nici că l-ai cuprinde în miezul zoalei, al frământărilor de tot neamul, al „luptei“ atât de bogate în feluriţi „ostaşi naţionali“ neobosiţi în a isprăvi cu sgomot mare treburi cu atât mai mici. Numai retrăgându-te în liniştea camerei tale şi deschizând paginele statisticei noastre culturale ţi-se vor destăinui însă rece şi imparţial adevăraţii luptători, cari nu în strigăte de bâlci, ci în taină au dat pildă bună şi au vorbit făptuind.

Căci fapte şi iar fapte ne trebue, mai ales azi, când banul este mai mult decât oricând „nervul lucrurilor“, când fără de capital nu se poate înjgheba nici o acţiune trainică şi aducătoare de roade sigure. Cum ajutorul din afară este un oaspe zadarnic aşteptat, să ne pătrundem odată pentru totdeauna de adevărul cuvintelor „prin noi înşi-ne“ şi înrolându-ne sărac şi bogat în şirul membrilor acestei nobile tovărăşii, să ne descărcăm conştiinţa de păcatul greu săvârşit până aci faţă de dânsa.

Cunoaştem vecinica scusă: sărăcia! Dar cine nu ştie de asemenea câte parale să aruncă la noi — „poporul sărac“ — pe lux, pe joc de cărţi, pe beutură, pe tutun, pe atâtea lucruri absolut inutile. Numai pentru societăţi ca „Astra“ şi „Societatea teatrală“ nu se găsesc pungi deschise, nu se găsesc inimi altruiste, nu se ivesc daruri şi nu să nasc testatori.

Săraci! O, nu-i adevărat, căci nu esistă nădrăger român dornic de înaintarea neamului, care să nu poată achita fondului teatral în rate de câte 10 coroane şi în decurs de 10 ani suma bagatelă de 100 cor. Şi să fim în clar, a fi membrul acestor două tovărăşii pentru întreagă viaţa nu este o jertfă, ci este cea mai elementară datorinţă a fiecărui cărturar, negustor şi meşteşugar român, care cuprinde pericolul ce ne ameninţă, dacă vom mai întârzia a ne strânge rândurile, împlinindu-ne toate datoriile faţă de noi înşine, deci faţă de cultura naţională.

Domnul meu şi iubite frate! In numele societăţii al cărei slujitor sunt, îmi permit să fac apel la mintea şi inima dvoastră, rugându-vă din tot sufletul meu a vă înscrie membru pe viaţă şi a recruta în cercul cunoştinţelor şi prietinilor dvoastră tot mai mulţi aderenţi, cari să se înscrie înşişi şi să agite în cele mai largi sfere ideea teatrului românesc. In special, — decretându-se la adunarea generală din Oraviţa înfiinţarea de „comitete filiale“ în toate oraşele şi comunele noastre mai de seamă, — veţi binevoi a-mi răspunde de urgenţă, că este ori nu oportun a se înfiinţa şi la dvoastră un astfel de „comitet filial“.

Şi până atunci însă veţi nisui a câştiga cât mai mulţi membri şi pentru o mai bună evidenţă veţi ruga pe fiecare membru nou a scrie şi a iscăli pe un cvart de hârtie textul următor:

„Subscrisul mă rog a fi primit în şirul membrilor pe viaţă ai „Societăţii pentru fond de teatru român“, având a-mi împlini astfel datorinţele statutare. (Locul, datul, iscălitura, caracterul, domiciliul).

Acest document, dimpreună cu rata primă de 10 cor. veţi binevoi a le înainta fără amânare dlui Dr. Nicolae Vecerdea, cassarul societăţii, Braşov, ori eventual cassarului noului „comitet filial“ ce se va înfiinţa în oraşul dvoastră.

Nădăjduind cu tărie, că nu veţi ocoli, de a vă împlini şi sub acest raport întreaga datorinţă de proptea reală a culturii noastre naţionale, — vă rog să primiţi, stimate domnule, încredinţarea deosebitei mele consideraţiuni.

Braşov, 1/X. 1908.
Str. Sf. Nicolae 7 A.

Aurel Paul Bănuţiu,
directorul artistic al „Societăţii p. f. de teatru român“.

Dela sate.

Sântă Maria-mică în Diug.

— 24 Septemvrie n.

Cu ocasiunea regulării salarului învăţătoresc după legea nouă, parohul nostru *Teodor Cotuţiu* a stăruit, ca pentru ajutorarea şcoalei să nu se mai facă pomenele obicinuite cu beutură şi împărţire de vasă (oale, oluri, blide etc), ci în locul acelora poporenii după putinţă să facă oferte în bani la biserică. Până acum nu a început nici un poporean acest lucru în adevăr folositor.

S'a întâmplat însă la 11 August v. c. casul în adevăr foarte dureros pentru iubitul şi mult cercatul nostru paroh, moartea iubitei sale fiice, a preotesei Claudia Păltinean n. Cotuţiu, a celei mai bune şi mai iubite persoane din tot ţinutul nostru. Cu ocaziunea înmormântării în 14 August st. v. act săvârşit prin prea onoratul domn protopresbiter şi profesor *Gregoriu Pletosu*, asistat de preoţii: Alexandru Sigărteu, Dumitru Păltinean, Gregoriu Măgeruşan şi Ioan Cotuţiu, după săvârşirea ceremonialului în biserică, părintele protopresbiter a ţinut o cuvântare pătrunzătoare, iar cortejul porneşte şi încunjură biserica, făcând mai multe stări, şi să opreşte în faţa mormântului. Aici s'a întâmplat un lucru din cele mai mişcătoare, care scoate la suprafaţă două momente de mare însemnătate. Părintele varsă din sufletul mult cercat durerea nemăsurată pentru moartea bunei sale copile, cea dintâiu aşezată dintre şepte fii ai săi, pe care în toată viaţa, cât a trăit, o a numit bună, căci bună era în toată purtarea sa, ear de altă parte preotul se afirmă preot în toată puterea cuvântului, chiar şi în faţa celei mai puternice dureri.

Părintele la insistenţa fiicei sale promisese, că aşa precum ştie Dsa, în câteva cuvinte, îşi va lua adio dela dânsa în faţa mormântului, şi astfel între şiroae de lacrimi a întregului public rosti cuvintele de adio către iubita sa copilă şi promise, că pentru eternisarea numelui ei iubit va înfiinţa o fundaţiune numită „Fondul bisericesc Claudia“ din care să se ajute şcoala confesională, spre care scop va face începutul, dând din al seu suma de 100 coroane, şi căzând în genunchi în faţa sicriului, promite, că cât va trăi va lucra din toate puterile pentru sporirea acestei fundaţiuni, rugându-se lui Dzeu, ca să dee tărie tuturor credincioşilor cari vor face dăruiri spre acest scop.

A doua zi, 15 August, după săvârşirea sfintei liturgii, domnul paroh, prin o cuvântare tot atât de pătrunzătoare, depune în mâna epitropului suma de 40 cor. din cele 100 cor. şi promite că la sărbătorile „Născătoarei de Dumnezeu“ (Sânta Maria mare şi mică) va face ceremoniile cele mai frumoase cu pomeniri pentru cei ce ar dona ceva pentru acel fond, şi ori ce fel de servicii s'ar întâmpla în acelea zile, taxele acelora se vor adaoge la „fondul Claudia“.

Cea dintâi sărbătoare a fost deci Naşterea Născătoarei de Dumnezeu, 8 Septemvrie v. c.

Spre acest scop s'a făcut cunoscută în Dumineca premergătoare sărbarea ei cu toată sfinţenia. Astel în 7 Septemvrie Dumineca s'a început vecernia, sara la 6 ore. S'a săvârşit litia cu ungerea untului de lemn, cu care ocasiune s'a adunat suma de 10 cor. dând fiecare persoană numai câte un crucer. Deşi biserica noastră e destul de şpaţioasă, însufla respect mulţimea de popor ce s'a adunat din toate părţile, încât nu mai încăpea întrânsa. A durat vecernia, litia şi ungerea până la 9 ore, când s'a început privigherea. Preotul nostru Teodor Cotuţiu şi tinărul văduv preotul Dumitru Păltinean, cari au săvârşit serviciul, s'au dus din biserică la 11 ore, iar poporul a petrecut în cântări şi rugăciuni până la ziuă.

A doua zi 8 Septemvrie la $6^1/_2$ ore s'a început liturgia, servind, cei doi parohi de mai sus, însoţiţi şi de parohul Gregoriu Măgeruşan, ear cântările le-a dat corul parohienilor din Diug, condus de învăţătorul lor.

Mulţimea de popor nu mai încăpea nici pe afară. S'au făcut rugăciuni la ori ce trebuinţă, în fine s'a oficiat parastas pentru sufletul preotesei Claudia şi s'a cetit maslu pentru cei bolnavi. Rezultatul acestei serbări au fost două foloase, deoparte a însufla în popor religiositate şi iubire către biserică prin rugăciunile evlavioase săvârşite de preoţi cu multă pietate şi frumseţă, încât auziai pe fiecare tinăr şi bătrân oftând: „Doamne, mai ţinene să mai ajungem astfel de sfinte zile, ca aceasta, şi Doamne, ţine pe iubitul nostru părinte, că ce zile plăcute ne ştie face!“ de altă parte folosul material, căci cu această ocasiune s'au adunat peste 100 cor. în ajutorul şcoalei. Sumă care repartisată pe popor, nici în doi ani nu o puteai aduna.

De încheiere zic şi eu, că memorabilă rămâne aceasta zi pentru noi toţi şi mulţămind şi cu această ocasiune vrednicului nostru părinte Teodor Cotuţiu, care în toată viaţa s'a străduit şi a aflat căi potrivite întru promovarea binelui bisericesc şi şcolar, ca şi rari alţi preoţi, rog pe Atotputernicul Dumnezeu să-i lungească anii, ca să-şi vadă opera împlinită, ear iubitei sale şi noastre Claudia să-i dăruiască fericirea vecinică.

In fine mulţămesc bunilor dăruitori, cari prin aceasta s'au afirmat ca buni creştini, depunând obolul lor spre scopul cel mai sfânt şi mai sigur şi săvârşind binefacerea în momentul cel mai dorit.

Dumnezeu să le sporească binele şi să le deie tărie sufletească, spre a face acest bine şi la alte ocaziuni.

Ioan Cotuţiu
învăţător.

NOUTĂŢI.

Ziua Regelui. Eri, Dumineca, fiind ziua onomastică a Maiestăţii Sale Impăratului şi Regelui nostru Francisc Iosif I, după terminarea sfintei liturgii, oficiată în catedrală prin protopresbiterul Dr. *Ioan Stroia* şi diaconul Dr. *Vasile Stan*, Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* a cetit rugăciunea pentru lunga viaţă şi sătatea Maiestăţii Sale, iar corul seminarial a intonat *„imnul.“* La liturgie răspunsurile le-a dat corul mixt, condus de dl profesor *T. Popoviciu.*

*

Mareşal spaniol. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I a fost numit din partea regelui Alfonzo din Spania mareşal onorar al armatei spaniole. Decretul de numire a apărut în numărul ultim al monitorului oficial din Madrid.

*

Eşiţi din temniţă. A părăsit temniţa de stat, dupăce şi-a împlinit pedeapsa, domnul *Voicu Niţescu*, fost internat în Seghedin pe trei luni şi opt zile şi domnul *Aurel C. Domşa*, fost internat în Cluj pe două luni.

*

Regele Spaniei în Budapesta. Joi după ameaz a sosit cu tren separat de curte Regele şi regina Spaniei la Budapesta. La gară i-a aşteptat Maiestatea Sa Regele nostru, care a îmbrăţişat şi sărutat pe Regele Spaniei, iar Reginei i-a sărutat mâna. Regele Spaniei a salutat apoi cu căldură pe Moştenitoriul nostru de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand, pe Arhiducele Iosif şi Arhiducele Fridrich, cari toţi eşiseră întru întimpinarea înalţilor oaspeţi. In trăsura curţii, trasă de patru cai, a plecat în urmă Regele nostru cu Regele Spaniei spre palatul regat din Buda, urmându-le în altă trăsură de curte Regina Spaniei şi Arhiduceza Maria Annunciata. Pretutindenea pe unde au trecut era lume multă, care a aclamat cu căldură pe înalţii oaspeţi. In curtea palatului regal din Buda au asteptat sosirea oaspeţilor toţi generalii din Budapesta, cu ofiţerii superiori liberi de serviciu. In sala de primire asteptau ministrii presidenţi Beck şi Wekerle. După ce a schimbat câteva cuvinte cu ei, Regele Spaniei s'a retras în departamentele sale.

*

— „Permite-mi se nu-ţi cred. Nu mă cunoşti. In pustnicia aceasta nimeni nu m'a aflat, că a-şi fi aşa cum mă numeşti d-ta“.

— „Cu toate acestea, noi doi vă ţinem de cea mai încântătoare femee a Rusiei, şi suntem mulţămitori întâmplării, că ne-a adus aici, se petrecem nişte ciasuri (pentrucă din unul se făcuseră vre-o trei) de cari totdeauna ne vom aduce aminte“.

*

Domnii se sculară dela masă şi 'şi luară remas bun. Maria Pavlovna le esplică cum se meargă, ca se dee de drumul care duce la N. şi oaspeţii plecară. In grădină se puse aceeaşi tăcere melancolică, de mai nainte. Maria Pavlovna luă de nou ciorapul în mână, albinele zumzuiau mereu, fiuturii alergau, iar baba aduna de pe masă pahare, sticle, farfurii, rămăşiţe de mâncare şi de beutură.

Francezii, cu câte o ţigare mare în gură, s'au trântit a lene în fundul trăsurii, dupăce au esplicat vizitiului încătro se mâne. După o pauză lungă, zice domnul cel blond brunetului:

— „Şti că e drăguţă fata aceasta? Am se o iau de nevastă!“

— „Când?“ întrebă brunetul lacomic.

— „Când? Hm. Să mă mai gândesc!“

Sănătatea Regelui Carol. Contrar știrilor [illegible] date de unele ziare străine despre intoarcerea spre rău a boalei Regelui Carol se comunică din București, că starea sănătății Maiestății Sale nu e de loc îngrijitoare. Catarul de stomac, ce e drept, nu a disparut de tot, dar îndreptarea se poate constata pe zi ce merge, astfel, că Maiestatea Sa își va putea relua în curând toate ocupațiunile obicinuite.

*

Bal de curte. La balul de curte, dat Joi sara în palatul regal din Buda, în onoarea părechii regale din Spania, au luat parte și episcopii gr.-cat. români Dr. Demetriu Radu și Dr. Vasilie Hossu, apoi deputații români Coriolan Brediciann, Constantin Burdia și Ioan Ciocan.

*

Monumentul Rudolf. In 12 Octomvrie n. c. se va face inaugurarea monumentului ridicat în Budapesta întru amintirea mult regretatului Arhiduce și moștenitor de tron Rudolf. La actul desvălirei va participa și Maiestatea Sa, Regele, și vor fi reprezentate mai multe municipalități din patrie.

*

Concert. Distinsa violinistă, dșoara Elsa de Heldenberg, dă un concert Vineri în 9 Octomvrie n. în sala dela „*Unicum*“, cu concursul domnilor Dr. Iulius Bielz și Gustav Koritschanski.

*

Dela comitat. Comisiunea verificătoare a comitatului Sibiiu va ținea ședințe în 19 și 20 Octomvrie n. c. în biroul protonotarului comitatens, în scopul compunerei, respective rectificării listei viriliștilor adunării municipale pe anul 1909. Cei îndreptățiți să li se compute darea îndoit, au să se prezinte deci în fața comisiunei, ori să-și dovedească în scris îndreptățirea, căci altcum vor fi despoiați de favorul acordat din partea legii. Conspectele cari servesc de bază la compunerea listei viriliștilor vor fi expuse spre privire publică în biroul protonotarului comitatens, din 10 până în 17 Octomvrie n.

*

Domnul Ioan Ciocan, profesor de limba și literatura română la universitatea din Budapesta, va fi trecut în curând la pensie, la cererea proprie. Candidați la catedra sa sunt trei: domnul Dr. Iosif Siegescu, profesor de liceu în Budapesta, Dr. G. Alexici, profesor de limba și literatura română la academia comercială din Budapesta și Dr. Iosif Popovici, docent la universitatea din Budapesta.

*

Teatrul Național din București își va deschide sesiunea Sâmbătă, cu piesa originală „*Cel din urmă vlăstar*“, de *Pandelea.*

*

Osândit. Curtea cu jurați din Seghedin a aflat vinovat pe redactorul ziarului socialist sârbesc „Narodni Glas“, cu numele Svetozar Mosorinski, iar tribunalul regesc l-a pedepsit cu șese luni temniță de stat și 400 cor. amendă în bani. Delictul a fost cel obicinuit: „agitație“ prin presă.

*

† Vasilie Goron, paroh pens. în Gâlgău, după un morb greu și îndelungat, împărtășit fiind cu sfintele taine, și-a dat nobilul suflet în mânile creatorului la 2 Octomvrie n 1908. 2 oare d. a. în anul 78 al etății și 53 al preoției. Rămășițele pământești ale defunctului s'au așezat spre vecinicul repaos în cimiteriul bisericei gr.-or. din Gâlgău, Luni în 5 Octomvrie st. n. la oarele 10 a. a. Fiei memoria eternă și țărâna ușoară.

*

Congres internațional școlar. In Paris s'a deschis Joi congresul internațional școlar, cu o însemnată vorbire a ministrului francez de culte și instrucțiune publică, care a accentuat necesitatea *uniformisării* educării poporului în toate statele, petrucă numai pe calea aceasta se va putea asigura pacea și bunaînțelegere între popoare.

*

Pensia bătrânilor. In Anglia s'a pus deja în aplicare legea despre penzionarea din partea statului a tuturor bătrânilor lipsiți de avere. Primul locuitor din Londra, care a căpătat pensie, se numește Iohn Blay. E de 77 ani și a avut 11 copii, dintre cari 5 în viață.

*

Teatrul unguresc și-a terminat eri, Duminecă, representațiunile. Putem constata, că societatea dlui director *Szilágyi Dezső* a lăsat impresiuni bune în urma sa. Publicul a fost mulțămit, atât cu piesele bine alese, cât și cu representarea lor. De altă parte însă poate fi mulțămită și direcțiunea teatrală cu publicul sibiian, care i-a dat tot sprijinul posibil. Aproape toate representațiunile au fost bine cercetate.

*

Moartea călăului. In Magdeburg a murit călăul Reindel, în etate de 85 ani. Din acest prilej scriu gazetele, că decedatul a executat tocmai o sută de sentințe de moarte, făcându-și datorința cu esactitate. Intre cei executați de el au fost și opt femei In două rânduri a executat câte două, și în trei rânduri câte trei persoane. Despre fiecere „*act*“ săvârșit, răposatul a făcut însemnări, și-a notat impresiile câștigate și ultimele momente ale nefericiților, condamnați să moară în mânile sale.

*

„Nunta lui Figaro“ s'a dat Joi, săptămâna trecută, *a cinci suta oară* în teatrul național din Berlin. Mai întâi a fost representată în 14 Septemvrie 1790. A suta representație s'a dat în anul 1827. A *treisuta* representație în anul 1877 la 3 Ianuarie, a patrasută representație în 29 Octomvrie 1892.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Nicolae Bugneriu, cl. curs. II., 60 bani, Simeon Florea, sodal măsar 40 bani, Anton Pușcariu, inginer 1 cor., Ermil Borcia, funcționar la „Transilvania“ 20 bani, Victor Păcurariu, ales capelan în Hunedoara și soția sa Veturia n. Meteș, 5 cor.. Ioan Curta, paroh în Bundorf, 20 bani, Ioan Paicu, învățător în Calbor, 1 cor., George Dănilă, învățător pens. în Racovița, 30 bani, Nicolae Clonța, paroh, 50 bani, Mateiu Grama, primar, 1 coroană, George Popa, notar, 2 cor. și George Taflan, învățător pens., 1 cor., toți din Beclean (comitatul Făgăraș), Silviu Petruțoniu, pedagog curs. III., 20 bani, Elena Stângu în amintirea răposatei sale mame Maria Pav. Chirilă, 1 cor., Dr. I. Fruma, advocat, din prilegiul botezului fiiului seu Ioan, 2 cor., Ovidiu Gritta, corespond. comercial, din prilegiul căsătoriei sale cu dșoara Iosefina Nicola, 3 cor. și Dr. Zen. Gheaja, cand. de advocat, în amintirea răposatului seu prietin Pavel Cotoțiu, 2 cor.

*

Toate mamele se vor interesa de „Emulsiunea Scott“ care se recomandă de repețile ori în coloanele acestui ziar. Aceeaș este un renumit preparat de unsoare de ficat, care se ia de copii cu plăcere și aduce ajutor sigur și mai repede ca toate casurile în cari până acum s'a folosit unsoare de ficat obișnuită. Se capătă în farmacii.

Cuptorul de uscat poame sistem „Cazenille“ din Săliște.

„Reuniunea rom. agricolă sibiană“ încă în a. 1894 a fost dăruită din partea ministrului r. de agricultură cu un cuptor de uscat poame, sistem „Cazenille“, pe care l-a zidit cu mari cheltueli, în fruntașa comună Săliște. Cuptorul cuprinde 95 lese, pe cari se pot usca deodată cam 90 decalitri prune; din circa 5 decalitri să capătă 3 decalitri prune uscate. Prunele se uscă în timp de 48 ore, în cele dintâiu 24 ore, la o căldură de 40 grade, iar în celelalte 24 ore căldura se urcă până la 70 și chiar 80 grade C. La un cuptor se consumă circa o jumătate m. cubici lemne. Dupăce se iau prunele de pe lese, să întind ca să se răcească și numai după răcire să adună. Merele, perele și persecile se uscă în 24 ore, cu mai puțină căldură, consumându-se numai jumătate cantitate de lemne, ca la uscatul prunelor. Poamele de uscat trebue să fie coapte bine și dacă să uscă cu grije, reușesc bine. Voind a le da lustru, să pun încă odată în cuptor, pe timp scurt, înferbântându-se bine. La cuptor se pot usca și zarzavaturile (morcovi, pătrângei etc.), atât de căutate pe la orașe. Cuptorul în restimp a fost pus în lucrare și cei cari s'au folosit de el, au fost pe deplin mulțămiți, dat fiind, că poamele să uscă deopotrivă, să păstrează în întregime, fără a se scurge mustul din ele și fără a se afuma, și pe deasupra poamele uscate își păstrează gustul 3—4 ani de-a rândul. Dupăcum aflăm, membrul din comitetul Reuniunii, dl P. Draghits, prim pretor în Săliște, la întrevenirea comitetului, a provocat primăriile din apropiere, ca se publice și să îndemne pe cei ce au poame de uscat să se întovărășească spre acest scop, punându-se în legătură cu dl Demetriu *Foale*, conducătorul lăptăriei din Săliște, totodată încrezutul comitetului Reuniunei, care în conțelegere cu vicepresidentul Reuniunei, dl I. Chirca, primnotar acolo, să iee măsurile de lipsă pentru punerea în lucrare a cuptorului. E de regretat, că poporul nostru din partea locului nu poartă mai mult interes de acest bogat isvor de câștig și bogat mijloc de alimentație.

„Dzeu vede!“

Adunare învățătorească în Caransebeș.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a „Reuniunei învățătorilor români dela școalele confesionale gr.-or. din dieceza Caransebeșului se convoacă pe *Duminecă și Luni, 5/18 și 6/19 Octomvrie 1908 la Caransebeș,* cu următorul program:

Ședința I.

Duminecă 5/18 Oct. nainte de ameaz:

1. La $8^1/_2$ ore liturgia împreunată cu chemarea Duhului sfânt.
2. La 10 ore parastas în biserica S. Ioan, pentru fericiții Episcopi Ioan Popasu și Nicolae Popea.
3. La 11 ore deschiderea adunării.
4. Prezentarea rapoartelor și a altor exibite incurse.
5. Alegerea comisiunilor.
6. Ședința festivă a centinarului fericitului Episcop Ioan Popasu.

Ședința II.

Luni în 6/19 Oct., nainte de ameaz:

7. La 9 ore prelegere liberă, ce o va ținea membrul Reuniunei Dr. Valeriu Branisce despre „Invățământul gramatical pe bază sintactică“.
8. Discusiuni asupra prelegerii d-lui Dr. Valeriu Branisce, împreunată cu premii din partea membrului fundator Dr. Corneliu Jurca.
9. Referadele comisiunilor.
10. Defigerea locului pentru proxima adunare generală.
11. Propuneri incurse cu 8 zile înainte de adunare.
12. Alegerea funcționarilor și a comitetului Reuniunei.
13. Inchiderea adunării.

Bocșa-montană, în 8/21 Septemvrie 1908.

Ioan Marcu
prez. Reun.

Petru Bandu
notar prim.

Știri economice.

(Curs de pomărit. Porci de rassa Berckschire).

In ședința sa din 2 Septemvrie n. c., comitetul central al „Reuniunii române agricole sibiene“, între altele a luat cu durere act despre trecerea la cele vecinice a mult regretatului episcop *Nicolau Popea* din Caransebeș, fost membru pe viață dela întemeerea Reuniunii. S'a luat mai departe cu plăcere la cunoștință faptul, că la recercarea comisiunei economice comitatense Reuniunea noastră a ținut în zilele din 22—24 Iulie c. un *curs teoretic și practic de pomărit* cu 41 conducători de școale de pomi comunale, cea mai mare parte învățători. La curs au participat: Nic. Stoica din Rechita, Ioan Chivescu din Strugari, George Ghișoiu din Câlnic, Aug. Dura din Săsciori, George Gligor din Șugag, Alexandru Duvlea din Sebeșel, Vasile Cârpenișan din Răhău, Ioan Cionca din Pianul sup., Nic. Stancu din Loman, Teodor Trifa din Pianul inf., Ioan Dordea din Burgard, Ioan Neagu din Poplaca, Nicolae Neamțu din Bendorf, Toma Dragoman din Cichindeal, Petru Faraon din Fofeldea, P. Popa din Cornățăl, Ioan Dragoman din Ilimbav, Mathé Lajos din Săcădate, George Stănuleț din Săsăuș, Ioan Olariu din Nucet, Nic. Vlad din Cărpeniș, Nic. Fărcaș din Apoldul rom., Remus Pop din Rodu, Ilie Oltean din Ludoșul mare, Rom. Vraciu din Poiana, Ioan Stirban din Topârcia, Iosif Stoica din Sebeșul inf., Dem. Popovici din Sadu, Toma Calin din Sebeșul sup., Nic. Păcurariu din Porcești, George Dănilă din Racovița, Teodor Stoia din Veștem, Ioan Răchițan din Galiș, Nic. Hanzu din Gurarâului, I. Hanzu din Cacova, Alexandru Vlad din Mag. Ioan Patachi din Săcel, Ioan Stoia din Orlat, Ioan Dobrotă din Sibiel, Ioan Bratu din Tilișca și Constantin Tipuriță din Vale.

Cursul s'a ținut parte la școala economică consistorială, parte în grădina „Reuniunei de îmfrumsețare a orașului Sibiiu“ și sub conducerea dlui Aurel Cosciuc, membru în comitet, totodată directorul școalei economice consistoriale.

Programul cursului: In 22 Iulie: Școala de pomi: terenul, poziția, îngrădirea pământului. Creșterea pădureților, procurarea seminței, sămănatul, răsăditul, îngrijirea pădureților până în toamnă, scoaterea din pământ și sortarea. Școala de altoit: plantarea pădureților, ocularea, creșterea trunchiului și formarea coroanei, apărarea contra păduchilor de frunze. Plantarea pomilor, scoaterea altoilor din școala de altoit, tractarea altoilor înghețați și uscați, facerea gropilor, tăierea rădăcinilor și a coroanei. In 23 Iulie, înainte de ameaz: repetarea celor de sus în grădina orașului și demostrațiuni practice, ear d. a. exerciții de oculat la școala economică și curățirea coajei și a coroanei la pomii bătrâni, folosind diferite unelte. In 24 Iulie a. m.: îngrijirea plantațiunilor de pomi, săpatul în jurul pomilor, gunoirea, prelegere despre diferitele insecte stricăcioase și apărarea împotriva lor. Pregătirea emulsiunei de petrol.

Esamenul s'a ținut în aceaș zi d. a. în grădina orașului, sub conducerea dlui Oprea Steflea, v.-not. comitatens, totodată delegat al comisiunei economice comitatense. Din partea Reuniunii agricole rom. a participat și dl Dr. I. Stroia, protopresb. totodată membru în comitetul central. Rezultatul esamenului a fost în general bun. Participanții la curs au primit câte 2 cor. la zi, votați din fondul economic comitatens, ear Reuniunea agricolă îi provede cu certificate de frecuentare și absolvire a cursului. Acesta a fost al 2-lea curs de pomărit aranjat de Reuniunea agricolă cu conducătorii școalelor de pomi comunale. Certificatele se iau în primire dela secretarul Reuniunei V. Tordășianu.

Comitetul a luat la cunoștință faptul, că s'au procurat dela Mihail Schnell din Turnișor doi purcei (o purcică și un vier), de rassa „Berckschire“, cari sunt mult mai resistenți și mai spornici, pe cari i-a dat spre prăsire notarului Victor Cărăban din Moha cu condiția de a plăti Reuniunei prețul lor de cor. 40 în 4 rate semestrale și fără de interese.

Direcțiunile însoțirilor de credit sătești sistem Raiffeisen și ale „Tovărășiilor agricole“ sunt din nou rugate a trimite socotelile pro 1907 și raport despre activitatea din 1907, spre a fi trecute în raportul general despre activitatea Reun. rom. agricole pro 1907, ce e în redactare.

„Secretarul.“

Cărți și reviste.

„Candela“, foaie bisericească literară, redactată cu concursul mai multor preoți din Arhidieceza Bucovinei, de Dr. Emilian Voiutschi și Ardemon A. Manastyrski. Anul 27, numărul 8, pe luna Septemvrie. Cernăuți, Societatea tipografică bucovineană. Cuprinsul e următoriul: Viața și activitatea sfântului apostol Pavel, de Dr. V. Gheorghiu. Plângerile lui Jeremia, de Dr. Octavian Isopescul. O serie de cuvântări ocasionale, de Roman Bângăuan. Text rutean. Scurte comunicări. Intrebări și casuri pastorale. Cronică. Abonamentul 8 coroane la an.

*

„Luceafărul“ Nr. 19, a apărut cu următorul sumar: Oct. Goga: Prima lux (poezie). Al. Ciura: Aduceri aminte. Demetru Marcu: Cântec (poezie). Ot. de Cozmuța: Scrisori din Paris: Saloanele. Oct. Goga: Răsună toaca (poezie). Mih. Lungianu: La răvășit. Victor Eftimiu: Intr'un târziu de toamnă (poezie). O. A.-Tăslăuanu: Synnöve Solbakken de Björnson (trad.) Cronică: O scrisoare a dlui Dr. Urban Jarnick. Cursuri de vară. Iubileul orașului Cernăuți. Știri. — Poșta Redacției. — Poșta Administrației. Ilustrațiuni: Sculptorul A. Rodin. Rodin: Diderot, Cugetătorul. Bustul lui Victor Hugo. Brâncuș: Portret de bărbat. Poitevin: Cheul Luvrului din Paris. Brâncuș: Studiu, Supliciu. Bourdelle: Bustul pictorului: Jean-Dominique Ingres.

*

„Răvașul“ anul VI numărul 13—18, pe Iulie August. Cuprinsul e următoriul: I. Roșioru: „Dreizehnlinden“ de F. W. Weber. Românii la conciliul din Florența. — Ilie E. Torouțiu: Străjarul Farului (trad.) — I. M. I.: Liturgia rom. în „San-Pietro“ din Roma. — I. R. Trandafir: Anuare. — G. Tulbure: Propovedaniile lui Sam. Klain și P. Maior. — I. Volbură: Număr jubilar al „Gaz. Trans.“ — „Biblia pentru popor“. — Cor.: Adunarea „Asociațiunei“ la Șimleu. — Al. P. Dafin: Două lumi (poesie). — Crestături. — Necrolog literar. — Concurs. — Trei ani din viața parohiei din Cluj. — Raport către adun. generală. — Socotelile bisericei vechi. — Rațiunile bisericei noue. — Adunarea generală a credincioșilor. — Un cuvânt cuminte. (Discursul dlui A. Bârsanu). — Intru pomenirea cantorului Iacob Murășianu. — Cronică. — Cărți — Reviste — Ziare. — Apare în Cluj (Kolozsvár). Adresa strada Iokai 6. Abonamentul 6 cor. la an.

Rachitis.

Mijloacele de nutremânt eminent concentrate în

Emulsiunea lui SCOTT

nutresc oasele, le fac tari și drepte și fac posibilă desvoltarea unei cărni sănătoase și bune.

Sănătatea în general se recapătă în curând și cei mici și rachitici devin tot atât de sănătoși și tari, ca toți ceialalți. 4 (270) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției al experiențelor lui SCOTT.

Prețul sticlei originale cor. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile,

Nr. 839/1908 [284] 1—3

Concurs.

Renunțând dela posturile lor aleșii învățători din Marcoș și Arini, eară cel din Vama Buzău permutându-se airea, se deschide nou nou concurs pentru

1. **Marcoș.**
2. **Vama-Buzău** și
3. **Arini** cu termin de 10 zile dela publicare în „Telegraful Roman.“

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt pentru:

I. Marcoș:

a) salar în bani dela biserică 300 cor. în cari 40 sunt computate ca jumătate venit cantorat.

b) până la finalizarea cu întregirea salarului la suma prescrisă de noua lege școlară, va avea dela stat 300 cor.

c) dreptul de pomărit și pășunat cel puțin 15 cor.

d) grădina școlară de circa 400□°

e) bani de cuartir 50 cor. eventual cuartir natural

f) știind să formeze și conducă cor, nu i-se vor computa celea 40 cor. ca cantor.

II. Vama-Buzău:

Invățătorul va primi salar 600 cor.

III. Arini:

Salarul legal cu ajutoare dela V. Consistor și putându-se esopera și ajutor dela stat.

In comunele Marcoș și Arini învățătorii vor avea a fi cantori, având apoi din toate trei comunele a instrua școala de repetiție și școala de adulți.

Concursele provăzute cu documentele recerute din cari să nu lipsească diploma de învățător, sunt a se adresa la oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Bretcu, 16 Septemvrie 1908.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 607/1908 Of. ppresb. [283] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională gr.-or. din comuna **Curtuiușul-mic**, protopresbiteratul Cetatea de peatră, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: *a*) Salar anual 1000 cor. solvibil din ajutor de stat 700 cor. și dela comuna bisericească din repartiție pe popor 300 cor., *b*) cuartir în natură, grădină prescrisă și competință de lemne de foc 1/4 parte din o sesiune urbarială.

Invățătorul ales va instrua pe elevi în cântările bisericești și va cânta cu ei în biserică respunsurile dela sfânta liturgie fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă cererile instruite cu documentele prescrire (Estras de botez, testimoniu despre studiile pregătitoare, absolutoriu pedagogic, diploma și alte atestate recomandatoare) subsemnatului oficiu protopresbiteral și să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a face cunoștință cu poporul.

Lăpușul unguresc, 12 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cetății de piatră în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Nr. 474/1908 prot. [282] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al III-lea de paroh în parohia de cl. I. din **Rășinari**, devenit vacant prin abzicere, amăsurat ordinului Veneratului Consistoriu arhidiecezan dto 8 Iulie a. c. Nr. 6901 Bis. și a concluzului comitetului parohial din 3 August a. c. Nr. 29 prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

La acest post pot concura acei candidați, cari au cualificațiunea prescrisă în §-ul 17 alineatul prim din regulamentul pentru parohii.

Concurenții au să-și aștearnă în terminul deschis rugările lor provăzute cu documentele prescrise (Atestat de botez, atestatul din urmă dela școalele medii, absolutorul teologic, atestatul de cualificațiune preoțesc și eventualele atestate de serviciu) la subsemnatul oficiu protopresbiteral și se vor prezenta și în parohie pentru a-și arăta aptitudinea în cântare, predicare și eventual celebrare.

Sibiiu, în 4 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Sibiiului:

Dr. Ioan Stroia
protopresb.

De vânzare.

In Sibiiu, Wachsmangasse Nr. 10 se află o casă cu 2 odăi, 1 bucătărie și 1 atelier de lucru, cu instalațiune electrică. Deslușiri tot acolo.

(281) 2—3

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piața mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

Intrare și privire în orice timp al zilei
dela 9 oare dimineața până la 1/2 10 seara.

De Luni în 5 Octomvr. până Duminecă în 11 Octomvr. 1908:

Hamburg, Altona și Helgoland.

Prețuri de întrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, școlari și soldați 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1·80, Blocuri pentru școlari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea și Sâmbăta până la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii și elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăți cor. 25·—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 7— Seriile odată predate nu se repetează.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 90— Sibiiu — Nagyszeben.

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orișicare mărime, pe lângă **prețurile cele mai moderate** ofere:

Libraria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

Adormirea Maicei Domnului
Bunavestire
Nașterea Domnului Iisus Christos
Fuga la Egipet
Iisus în biserică de 12 ani
La nunta din Cana
Iisus pe mare
Invierea lui Lazar
Schimbarea la față
Răstignirea lui Iisus Christos
Punerea în mormânt
Invierea Domnului
Inălțarea — Floriile
Tăerea împrejur
Nașterea Maicei Domnului
Pogorârea Duhului sfânt
Nașterea sftului Ioan Botezătorul
Grigorie, Vasilie și Ioan
Adormirea sfintei Ane
Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

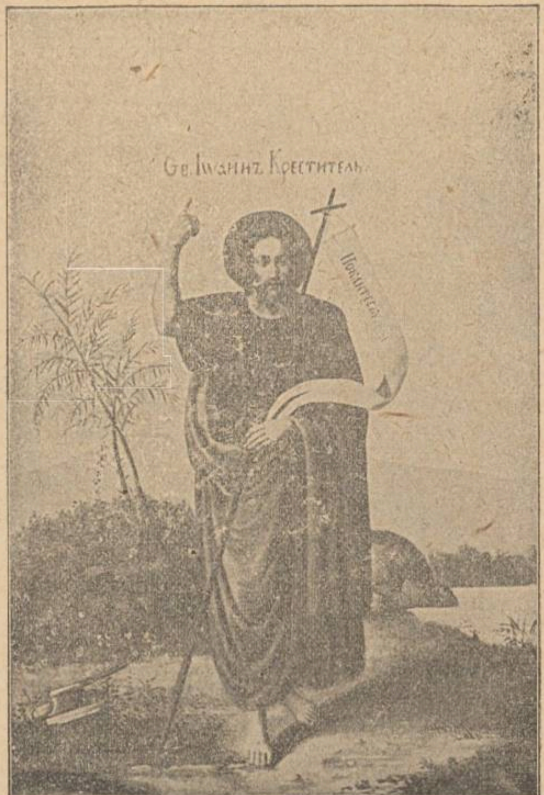

II.

Iisus pe Cruce
Inălțarea sfintei cruci
Ilie prorocul în carul de foc
Tăierea capului sfântului Ioan
P. Grigorie teologul
Sf. Vasilie

III.

Botezul Domnului
Constantin și Elena
Sfântul Dumitru călare
Sfântul George „
Maica Domnului
Petru și Pavel
Arhanghelii Mihail și Gavriil
P. Ioan Gură de aur
PP. Ioachim și Ana

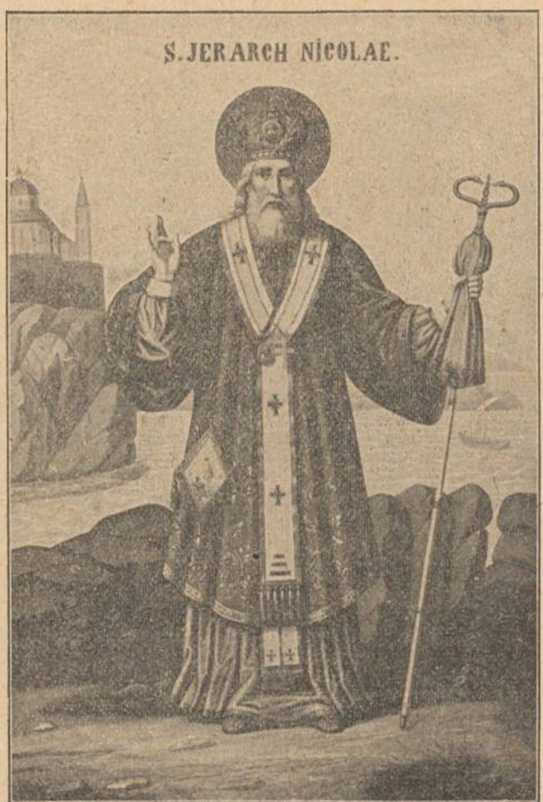
S.JERARCH NICOLAE.

IV.

Arhangelul Mihail
„ Gavriil
Apostol ori-care
Domnul Christos
Iisus în muntele Maslinilor
Sfântul Dumitru
Sfântul George
Ilie Prorocul
Ioan în pustie
Sfântul Nicolae
„ Simeon
„ Andreiu
Evangelistul Ioan
„ Luca
„ Marcu
„ Mateiu
Prorocul Zaharia
Apostolul Iacob
„ Filip

	Grupa I.					**Grupa II.**					**Grupa III.**					**și Icóne din Grupa IV.**					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42·—	56·—	70·—	**cor. foarte fine.**
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	**„ fine.**
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26·60	**„ simple.**

Prețurile indicate în șema de sus sunt a se înțelege numai la icoane pictate pe pânză și fără cadre (rame). La dorință se pictează însă și pe lemn, tinichea și aluminiu.

Deasemenea și cu angajamentul pentru **prapori** din orișice fel de materii și de orișice coloare pe lângă condițiile cele mai favorabile

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 104 Sibiiu, Joi 25 Septemvrie (8 Octomvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Alegerea dela Caransebeş.

*Preasfinţia Sa, Episcopul **Ioan I. Papp** al Aradului, a deschis ca mandatar al Escelenţiei Sale, Metropolitului **Ioan Meţianu**, sinodul eparhial electoral al diecezei Caransebeş, Duminecă, în 21 Septemvrie (4 Octomvrie) la orele 12 din zi, cu următoarea vorbire:*

Venerabil sinod eparhial!
Domnilor deputaţi!

Prin literile sale ddto Sibiiu la 23 August a. c. Nr. 279 Metr., Escelenţa Sa Inaltpreasfinţitul nostru Metropolit *Ioan Meţianu* m'a onorat cu încrederea de a-l suplinì în conducerea veneratului sinod, convocat pe ziua de astăzi la şedinţă extraordinară, în scopul alegerii de episcop pentru scaunul acum vacant al acestei dieceze.

Când în calitatea mea de mandatar metropolitan ocup acest scaun prezidial, o datorinţă mi-se impune înainte de toate, o datorinţă, pe cât de tristă, pe atât şi de dureroasă, de a anunţà veneratului sinod în mod oficial trecerea la cele eterne a meritosului episcop al acestei dieceze, acum de pie memorie *Nicolae Popea*, care atât în vieaţa sa, prin activitatea sa rodnică şi bineapreţiată de toţi, cât şi prin testamentul ce a lăsat la îndepărtarea sa dintre noi, ne-a dat probe vorbitoare despre aceea, că a fost pururea conştiu de datorinţa poziţiei sale de arhiereu, deci vrednic următor al apostolilor Domnului, care n'a iubit pe tată şi pe mamă, nici pe fraţi şi pe surori mai mult, decât ce şi-a iubit neamul şi biserica sa naţională, care la vreme potrivită i-a şi făcut loc între ierarhii săi.

De acestea sentimente condus, am convingerea firmă, că veneratul sinod va venì cu mine de acord, ca la acest loc să dăm expresiune condolenţei noastre profunde pentru perderea acestui distins bărbat al bisericei şi neamului nostru, şi deodată cu aceasta să ne înălţăm cugetele la D-zeu, vistierul bunătăţilor şi să-i cerem, ca meritosului şi de toţi veneratului ierarh *Nicolae Popea* să-i dee odihnă şi fericire eternă. In veci amintirea lui.

Am atins acest moment, venerabil sinod, nu numai pentru a da tributul veneraţiunei noastre memoriei în Domnul fericitului arhiereu, dar şi pentru a înlesnì generaţiunilor viitoare cunoaşterea incidentului, care a provocat luarea demersurilor din partea factorilor competenţi pentru convocarea şedinţei extraordinare de astăzi.

Intruniţi acum, precum am accentuat la început, pentru alegerea de episcop în scaunul vacant al acestei dieceze, trebue să ne dăm seamă, că ne-am întrunit pentru exerciarea unuia dintre cele mai frumoase şi mai cardinale drepturi ale bisericii noastre, garantate prin ss. canoane şi prin legea ei fundamentală. Iar cât de însemnat este acest drept autonom pentru vieaţa şi desvoltarea noastră, ca biserică creştină, vom înţelege şi apreţia după cuviinţă numai aşa, dacă vom face asemănare între prezent şi trecutul nu tocmai îndepărtat, trecut de îndelungate restrişte, când credincioşii bisericii noastre, lipsiţi de drepturile bisericii apostolice sinodale, erau reduşi numai la datorinţe, fără să li-se recunoască nici cel mai mic drept de conlucrare în administrarea şi conducerea afacerilor lor bisericeşti.

Dându-ne însă seamă de deosebirea dintre timpul de restrişte şi dintre dreptul autonom de acum al bisericii noastre, care admite şi asigură tuturor elementelor ei constitutive dreptul de conlucrare în toate afacerile bisericeşti, începând dela parohie până sus la metropolie, şi dându-ne seamă şi de aceea, că pe baza acestui drept ne-am întrunit şi stăm şi acum în acest sinod, — nu numai că nu putem nesocotì greutăţile, cu cari ni s'a recâştigat acest drept de viaţă constituţională, ci din contră, cugetându-ne la ele, ni-se impune datorinţa de a fi totdeauna şi astfel şi acum mulţămitori cătră toţi factorii, cari au sprijinit biserica noastră vie întru recâştigarea moştenirii sale drepte.

«*Aduceţi-vă aminte de mai marii voştri, cari v'au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu*», scrie apostolul neamurilor în cartea cătră Evrei cap. 13 v. 7, şi aceste cuvinte să ne servească şi nouă de îndemn pentru a ne aduce totdeauna, deci şi acum aminte de marele *Andreiu*, metropolitul de odinioară al bisericei din provinţa noastră metropolitană, care cu mână tare şi cu braţ înalt a lucrat cu zel apostolesc pentru desrobirea drepturilor bisericii noastre, şi ne-a exoperat constituţiunea, care ca un far luminos ne arată calea spre înaintare şi întărire şi care nu numai admite, dar ne şi impune exerciarea drepturilor constituţionale, cum este şi alegerea de episcop, în cadrul legii pozitive.

Deasemenea să ne aducem aminte cu respectul cuvenit şi să exprimăm mulţămita noastră şi înaltului guvern al iubitei noastre patrii, care, cu bunăvoinţa ce caracterisează guvernul unui stat constituţional, a sprijinit biserica noastră în recâştigarea drepturilor ei de biserică autonomă. Dar mai pre sus de toate să ne aducem aminte cu supunere omagială şi să exprimăm profunda şi călduroasa noastră mulţămită Majestăţii Sale cesaree şi apostolice regeşti, preagraţiosului nostru Domnitor Francisc Iosif I, care în nemărginita sa bunătate faţă cu poporul ortodox român, pururea credincios tronului, patriei şi legilor ţării, s'a îndurat preagraţios a luà biserica noastră ortodoxă română sub înaltul şi părintescul său scut şi prin preaînalta şi preagraţioasa întărire a statutului nostru organic i-a asigurat existenţa şi desvoltarea liberă spre ajungerea scopurilor ei divine în cadrul autonomiei sale şi a legilor statului.

Să-i cerem deci *dela Domnul încă mulţi ani de guvernare pacinică, spre fericirea popoarelor sale. (Vii aplause).*

Am atins şi repet, că este frumos şi plin de mângăiere dreptul autonom al bisericei noastre. Dar oricât de frumos şi esenţial, oricât de cardinal este acest drept, un lucru să nu-l perdem din vedere, că acest drept în sine nu este şi însuş scopul, ci el este numai un mijloc la ajungerea scopului, care este desvoltarea şi întărîrea bisericii noastre naţionale pe bazele ei canonice. Dar tocmai că acesta este scopul, astăzi ni-se impune mai mult ca orişicând, ca întru exerciarea acestui drept să fim cu multă înţelepciune şi serioasă cumpănire, şi aceasta nu numai pentruca să ne putem folosì de el neconturbaţi, dar şi pentru a-l puteà lăsà moştenire dreaptă, întreg şi neştirbit, urmaşilor noştri, spre binele şi fericirea bisericei vii, a clerului şi poporului pe care-l reprezentăm, şi deasemenea şi spre binele şi fericirea iubitei noastre patrii, a cărei cetăţeni credincioşi suntem cu toţii.

Ca să putem păzì acest aşezământ de lege, datori suntem să ne dăm samă, că taria şi puterea noastră de vieaţă n'a stat şi nu stă, nici în numărul nostru mare ori mic, şi nici în bogăţia ori sărăcia noastră schimbătoare şi trecătoare, ci a stat şi stă în *păzirea şi observarea legii,* prin care ne-am afirmat în tot trecutul nostru de un popor de ordine.

Deasemenea trebuie să ne dăm seamă, că puterea şi tăria noastră de vieaţă şi desvoltare a stat şi stă în conlucrarea noastră armonică spre ajungerea scopului măreţ: de a păzì unitatea credinţei întru legătura păcii şi a dragostei creştine.

Asemenea conlucrare se aşteaptă dela noi în toate zilele vieţii, dar deosebi acum, când privirile din lăuntru şi din afară sunt aţintite asupra noastră, aşteptând cu nerăbdare, fiecare după inima sa, să vază şi auză cum se foloseşte veneratul sinod de dreptul seu autonom şi cum foloseşte unul fiecare dintre membrii lui talantul ce i-s'a încredinţat, adecă mandatul ce a primit dela biserica vie, clerul şi poporul, pe care este chemat a-l representa în această venerabilă adunare.

Venerabil sinod!

Deşi am convingerea, că veneratul sinod în genere şi fieştecare deputat în special este conştiu de drepturile şi datorinţele sale, precum şi de răspunderea ce are fiecare înaintea lui Dumnezeu, — a prezentului şi posterităţii, despre cum îşi va valora votul seu, totuşi în vederea, că noi în tot trecutul nostru numai în biserică şi prin biserică ne-am susţinut şi desvoltat, *dupăce am şi aceea convingere, că fieştecare deputat ştie stările actuale şi trebuinţele diecesei*, pe lângă asigurarea din parte-mi, de a lăsa fieştecăruia libera manifestare a convingerii sale, îndemnat mă aflu a da espresiune dorinţei mele şi a ruga pe toţi şi pe fiecare domn deputat în special, ca la actul important, pentru a căruia îndeplinire ne-am întrunit în acest sinod, să aibă în vedere special numai şi numai *binele bisericei*, *pentrucă biserica ne este tăria şi mângăierea noastră*, şi astfel alegerea ce ne stă înainte să o săvârşiţi în dragoste frăţească, bună înţelegere şi întru frica lui Dumnezeu, şi aceasta nu numai pentru a ferì dieceza de sguduiri prin valuri de luptă electorală, ci şi pentru a avea cât mai curând pe capul încoronat al acestei dieceze, a căruia necesitate au constatat-o factori competenţi prin însăşi convocarea grabnică a acestui sinod electoral.

După toate acestea, înălţând de nou ochii cugetului meu la Dzeu Tatăl îndurător, î-l rog: să ne trimită întru ajutor duhul înţelepciunii, al înţelegerii şi al sfatului seu celui mare, ca astfel rezultatul alegerii să fie după voia Lui şi să afle bună primire şi la factorii legalmente chemaţi a se pronunţa în causă. Declar şedinţa acestui sinod extraordinar, convocată pe ziua de astăzi, în scopul alegerii de episcop, de deschisă.

Conflictul turco-bulgar.

Incă nu sunt aplanate neînţelegerile dintre guvernul bulgar şi cel turcesc, ivite în urma confiscării căilor ferate din Rumelia orientală, din partea Bulgariei.

Ba conflictul s'a agravat chiar, după ce Bulgaria a mers un pas mai departe, şi în adunarea naţională ţinută Luni în Târnova, vechia capitală a ţării, *a proclamat independenţa desăvârşită a ţării, s'a ridicat la rang de regat şi pe principele Ferdinand l'a proclamat ţar al Bulgariei.* Va să zică, altă vătămare adusă intereselor Turciei. Dar despre aceasta vom scrie după ce vom cunoaşte amănuntele. Să rămânem acum la conflictul născut din confiscarea liniilor ferate din partea guvernului bulgar.

Guvernul turcesc a protestat, şi au protestat şi celelalte puteri europene, cari au legat şi subscris tratatul dela Berlin, iar guvernul bulgar a promis, că va regula afacerea pe calea *răscumpărării*, legând învoeală cu societatea particulară, interesată în causă.

A urmat însă o nouă protestare din partea guvernului turcesc, care îşi esprimă mirarea, cum de guvernul Bulgariei vrea să între în tocmeli şi pertractări de răscumpărare cu societatea căilor ferate din Rumelia, când bine ştie, că *proprietatea* asupra acestor căi ferate e a Turciei.

A comunicat apoi guvernului bulgar şi reprezentantul din Bulgaria al direcţiunii căilor ferate din întrebare hotărârea luată din partea direcţiunii, că în pertractări de răscumpărare va putea întra cu guvernul bulgar numai dupăce acesta va primi şi va putea arăta *învoirea* Turciei, care e proprietara căilor ferate din Rumelia orientală.

Guvernul bulgar s'a ocupat în consiliu de ministri cu ambele note şi a luat hotărâre, să nu dee îndărăt cu nici un preţ liniile ferate confiscate, şi nici cu Turcia să nu între în nici un fel de pertractări. Cu societatea de căi ferate să continue însă pertractările, luminându-o, că numai dreptul de *esploatare* vrea guvernul bulgar să-l răscumpere, nu şi dreptul de *proprietate*, care rămâne şi pentru mai departe al Turciei.

Guvernul bulgar a informat şi puterile mari europene despre planurile şi intenţiunile sale, trimiţându-le un memorand, în care se face espunerea chestiei drumurilor de fier orientale și se asigură, că în vederea pagubelor mari materiale și naționale, causate țării din pricina esploatării acestei linii ferate de către actuala societate orientală, și mai ales în urma grevei recente dela căile acestea de fier, guvernul bulgar nu va restitui nici decum căile ferate orientale, ocupate acum de Bulgaria, pentrucă acesta e un fapt absolut imposibil, după ce poporațiunea țării insistă cu toată puterea, ca esploatarea acestor căi ferate să fie luată în mânile guvernului, hotărâtă fiind poporațiunea să sprijinească guvernul pe tema aceasta până la sfârșit și prin toate mijloacele. Guvernul bulgar crede deci, că singura soluție este, transacția pe base cinstite între guvernul bulgar și societatea căilor ferate orientale.

Puterilor mari europene li s'a trimis apoi și un alt memorand, o propunere, făcută din partea Rusiei, ca puterile mari europene să se întrunească de nou și să iee în revizinne tratatul dela Berlin, pentru a regula afacerea căilor ferate din Rumelia orientală și a aplana astfel conflictul turco-bulgar cu eventuala modificare a unor dispozițiuni trecute în el, și după știrile ultime telegrafice și-au dat deja învoirea la aceasta și au acceptat propunerea statele următoare: Francia, Germania și Italia, iar Anglia încă o va accepta, după ce și dorința ei e, ca să se evite orice ciocnire sângeroasă.

E încă Austro-Ungaria, care nu s'a pronunțat, și pentru aceasta întârziere a ei, ori poatecă pentru altceva, i se fac mari imputări din partea presei engleze, acusată fiind monarhia noastră, că *ea* turbură pacea în Balcani, în scopul de a provoca zizanie și ciocnire, pentruca să poată pescui în turbure, punând mâna pe aceea, la ce se gândește de mult. E caracteristic acest ton dușmănos, întrebuințat din partea presei engleze în contra monarhiei noastre, dat fiind, că până bine de curând aceeași presă vorbea în termini foarte prietinești totdeauna când scria ceva despre Austro-Ungaria. Că ce va fi la mijloc, nu putem să știm, precum nu putem să știm nici aceea, că pe ce cale va fi aplanat conflictul turco-bulgar. Se sperăm însă, că la tot casul pe cale pacinică, fără vărsare de sânge, care ar putea să fie fatală, nu numai pentru părțile direct interesate, Bulgaria și Turcia, ci și pentru alte țări, pentrucă focul odată aprins, nu ști unde aruncă schinteile din cari se nasc flacările distrugătoare.

Din tractul Mercurei.

Disolvarea conferenței preoțești din Păuca.

— 4 Octomvrie n.

Conferența preoțească din tractul Mercurei a fost convocată de șeful tractului în comuna *Păuca* pe zilele 15 și 16 Septemvrie st. v. In ziua primă s'a oficiat sfânta liturgie și s'a ținut credincioșilor o cuvântare instructivă, după care ne-am întrunit în școala locală gr.-ort. Mare ne-a fost însă mirarea, când îndată după constituire vice-notariul din comună cu doi jandarmi, venind în curtea școalei, ne cer deslușiri despre adunarea noastră. Prezidentul protopresbiter le dă deslușirile necesare, esplicându-le totodată, că dreptul întrunirei în conferențe preoțești îl eserciăm pe basa și în cadrul legii, și că nu e vorba de adunare politică, ci pur bisericească.

Să vede însă, că cei îngrijorați de soartea patriei nu au fost mulțămiți cu nici o esplicare, ci au aflat de lipsă să raporteze espres încă în acelaș ceas preturei din Ocna, trimițând totodată și lista preoților presenți. Credeam toți, că primpretorul, ca om cuminte, va pune toată afacerea ad acta, dar ne-am înșelat amar. Incă în aceeași zi și-a trimis sentința, din care reese, că nu vrea să știe, ori poatecă de fapt nici nu are nici o idee despre conferințele noastre preoțești și îndreptățirea de a ne întruni în ele. Altfel nu ar zice că „adunări *poporale*“ fără concesiune nu-s admise, deci și cea din Păuca trebue disolvată.

Jandarmii, să înțelege, vrednici de trecutul lor, au executat acest ordin până în amănuntele lui. Ne-au provocat scurt, ca la moment să părăsim comuna. Nu ne-au permis nici măcar să prânzim, ci au stat lângă noi până când ne-au văzut plecați din comună. Unul dintre colegi a îndrăsnit să le spună, că va merge întâi la birt să mânânce, dar i s'a spus, că va fi scos cu forța din birt și escortat acasă.

Mă tot mir, cum de ne-au lăsat să ne depărtăm din comună câte doi—trei într'o trăsură? Nu le luam în nume de rău, dacă ne petreceau în mijlocul baionetelor pe unul fieşte care până acasă, ca nu cumva să facem ceva rău — patriei.

Aceea apoi la nici un cas nu mă va surprinde, dacă toți câți am fost presenți la conferență ne vom pomeni încă și cu citațiuni la pretura din Ocna, pentrucă pe deasupra tot noi să fim pedepsiți. Astăzi, mă rog, să vede că toate sunt posibile. Cum ne putem noi deci închipui, ca niște agitatori valachi, cari periclitează esistența statului în conferințele lor preoțești să nu fie aduși la rezon?...

Ar fi de dorit însă, ca forurile noastre competente să pășiască acum cu cea mai mare energie în contra acestui hiperzel patriotic ne mai pomenit, cu atât mai vârtos, că în cas contrar pornirea în contra bisericei noastre va fi tot mai dușmănoasă. Și eu cred, că se va face tot posibilul, pentruca di primpretor din Ocna Sibiiului să fie pus la locul seu.*)

— *Is.* —

---

*) Primim despre cele întâmplate în Păuca încă o corespondență, mai amănunțită, pe care o vom da în numărul viitor. *Redacțiunea.*

Cronică pedagogică.

— Congresul internațional de educațiune morală din Londra. —

Congresul internațional de educația sau pedagogia moralei s'a deschis la 12/25 la Londra, la universitate, și s'a urmat Dumineca, Luni și Marți 15/28.

E cel dintâiu congres de acest fel. A fost pus sub patronajul ministrilor de instrucție publică din Britania-mare, Belgia, Bulgaria, China, Francia, Germania, Grecia, *România*, Olanda, India, Italia, Iaponia, Mexico, Rusia, Spania, Turcia și Statele Unite, și a ministrilor instrucției din cele șesesprezece colonii engleze. Toate aceste țeri au trimis, sau pe ministrii înșiși, sau pe directorul ministerului, sau au fost representate prin delegați dintre fruntașii învățământului.

La deschidere, în ședința de dimineață, când a ținut cuvântarea prezidențială profesorul *Michael E. Sadler*, erau de față la opt sute de congresiști — bărbați și femei, — cari și-au făcut o specialitate din problema la a cărei deslegare are a contribui congresul acesta prim și cele ce se vor mai ținea, oameni tari în teorie și în practică, fără deosebire de religie sau partid politic.

Congresul, fiind cel dintâiu, nici nu are de gând, nici nu ar putea desbate complet și lua hotărâre în toate chestiile privitoare la educația morală, ci înainte de toate va căuta să dee problemei o formă sistematică și se stabilească basa comună pentru toți, ori cari ar fi părerile lor speciale.

In ședința de dimineață s'a pus în discuție *problema.* Au presidat pe rând: profesorul Sadler, lordul Aveburg și dna Bryant După amiaz a fost primire la lordul Fitzmaurice, subsecretar la esterne.

Prezidentul Sadler a arătat în vorbirea de deschidere foarte luminos programul congresului, și a stăruit înainte de toate asupra înrâurirei ce școalele elementare sau secundare au asupra moralității școlare, dupăcum sunt școli cu esterni sau cu interni, numai pentru băeți sau numai pentru fete, ori amestecate, pentru băieți și fete la un loc. Școala luată ca unitate are mare înrâurire morală prin răspunderea și datoriile colective ce impune membrilor sei trăitori într'o comunitate școlară, sănătoasă moralicește și înțelept organisată, cu întinsă autonomie și nu prea din scurt reglementată.

Apoi analisează factorii, cari fac viața corporativă (comună) foarte puternică spre a lucra în bine asupra caracterelor. De cea mai mare însemnătate e *personalitatea învățătorului.* Țara care vrea educație dătătoare de inspirații și de vlagă, nu-și va alege dascălii numai prin esamene privitoare la *inteligență.* (Luarea aminte a ascultătorilor e la culme). Va pune mai mare temeiu *pe instinctul care face în stare a conduce pe alții și pe spiritul de jertfă de sine,* decât pe titluri strălucite universitare.

Al doilea factor în viața corporativă din școală e valoarea intelectuală și morală a unui sistem de studiu bine ales, aplicat de dascăli cari cunosc materiile. Al trei'ea factor e organisarea acelor îndeletniciri și petreceri ale tinerilor, cari să-i deprindă a avea și purta răspunderi personale, îndrumându-i spre răspunderile mai înalte și mai grele, cari îi așteaptă în viață. Dar afară de sugestia directă sau individuală, esperiența îndelungă a educatorilor i a dus pe toți la convingerea, că e nevoe și de educație morală de-a dreptul. Deosebirile de părere în această privință vin din pricina deosebirei, fie și fără a-și da seamă asupra idealurilor educației.

Astăzi sunt la noi în luptă două idei în privința organisărei celei mai nimerite a școalei. Una pune temeiu pe puterea și datoria educătoare a școalei. Ceealaltă pe puterea educătoare a activităților variate a comunității școlare. Intru cât îl privește, *Sadler* crede, că nici una din aceste două nu are dreptate în totul, și că nici una nici alta din ele nu se poate aplica în forma ei estremă la toate cerințele complicate și anevoe de hotărât ale tinerimei. Mai e de părere, că *nu se poate educație morală fără o religie careși care.* Sadler crede, că asupra a trei puncte trebue congresul să-și pironească luarea aminte îndeosebi. Până la ce punct e cu putință școalelor publice elementare a face să se folosească școlarii de înrâurirea prețioasă, ca formătoare de caracter a vieței corporative școlare? Al doilea, dacă nu ar trebui să se ia măsuri, ca dascălii să fie mai bine pregătiți decât astăzi cu cunoștințele trebuitoare pentru sarcina de a conduce pe tineri și de a-i face să capete credință într'un ideal moral? Al treilea, dacă n'ar fi de nevoe să se dee mai mult sprijin educator tinerimei spre a o călăuzi în anii adolescenței?

Ia cuvântul Felix Adler, profesor de morală, aplicat la universitatea din Columbia, New-York, și vorbește despre scopul și ținta educației morale. Arată, că educația trebue să îmbrățișeze purtarea oamenilor în toate ramurile ei. Adevărat dascăl de morală e acela, care dă tinerilor imboldul de a-și încorda puterile pentru bine. De altfel personalitatea dascălului e factorul hotărâtor în educația morală. S'a zis, că scopul mișcărei noastre e de a înlocui morala religioasă prin o morală științifică. Nu e de această părere. Educația morală a tinerilor nu se poate plănui și organisa mulțămitor, până ce nu se va hotărâ un plan de educație morală pentru cei vârstnici. Principiul moral rămâne acelaşi, dar în cursul vieței se schimbă aplicarea lui, căci puncte de vedere deosebite trebue luate în seamă. Intocmirea unui plan de educație morală pentru toate perioadele vieței e de neapărată nevoe, spre a putea deslega bine problema educației pentru tineri.

Se teme, că mișcarea de față să nu se întindă prea repede și deci fără trainicie. Lucrul e așa de greu și de delicat, încât poate fi încredințat numai la dascăli bine pregătiți, căci altfel ar aduce rău în loc de bine. Nu se poate da de-a dreptul învățătură sub formă de lecții de morală. Trebue să ia forma de comunicare intimă între dascăl și între tineri și să fie în formă prietinească. Lucrarea nu trebue s'o facă statul, și fiindcă nu sunt dascăli în stare, și pentrucă statul neapărat ar tinde să mecaniseze și să facă numai formal acest învățământ. Deocamdată e mai bine să se lase această sarcină pe seama societăților de oameni binevoitori, cari s'ar organisa.

Vorbește acum Foerster, profesor de astronomie la universitatea din Berlin, care arată, că educația morală viitoare trebue să aibă ca țel a face, ca omul să aibă libertatea vieței lăuntrice neatârnătoare de imboldurile datorite ațâțărilor întâmplătoare din afară.

FOIȘOARĂ.

Despre beție.

— Lucrare menită a fi cetită poporului dela sate. —

De *Iosif Mircea*, abs. de teologie.

> „Luați aminte de voi înșivă, ca să nu se îngreuneze inimile voastre cu sațiul mâncării și cu *beția* și cu grijile și fără de veste să vie asupra voastră ziua aceea“. Luca XXI. 34.

Neamul nostru românesc a trăit totdeauna zile grele, a avut să îndure suferințe și nedreptăți, cari storc lacrimi prin ticăloșia și sălbătăcia lor strigătoare la cer. Inprejurările triste și jalnice prin cari am trecut, au lăsat urmă adâncă asupra sufletului nostru. Am rămas săraci, și mai ales neștiutori de carte.

Dar vremile se schimbă necontenit. Vieața devine tot mai grea și mai anevoioasă. Fiecare se luptă din răsputeri pentru a-și putea agonisi un codru de pâne. Fiecare se sbucium, se silește a trage foc la oala lui, căci e mai aproape cămașa de piele, decât cerul cu stele. Nimeni nu te întreabă ce ți lipsește, de ce-ți plânge inimioara și ți-se cufundă ochii duioși în adâncimea năcazurilor mistuitoare. Rămâi singur în luptă o, omule bune! Dela felul cum ești pregătit pentru luptă, atârnă izbânda, sau căderea ta, mângăerea, sau jalea ta!

Arma cea mai puternică și mai sigură pentru lupta vremilor nouă e *cartea.* Aceasta o știe și poporul nostru, îi simte însemnătatea și i știe prețui, cu dreptate, foloasele. Când stai de vorbă cu un om din popor, cu un plugar de omenie, vezi și simți par'-că deodată toată durerea tragediei ce se săvârșește în sufletul lui, îndată-ce aduci vorba la datorința fiecăruia de a-și lumina mintea cu sfaturi cuminți și cu gândiri nobile.

Induioșat observi deodată, cum piere pe câteve clipe limpezimea dulce a ochilor săi inteligenți, cari se tulbură, și înfiorat ca de o taină asculți vederile lui despre învățătură, reflecsiunile lui izvorâte din adâncuri de suflet mișcat, înlăcrimat.

Puternica emoție care te robește o clipă trece și'n locu i să sălășlueşte hotărârea aspră de-a căuta și afla mijlocul, prin care să-i înlesnești și lui putința de a se adăpa la izvorul de apă vie a luminii, în a cărei minunată putere vindecătoare și făcătoare de minuni crede acum și el, cu tot sufletul lui, cu toată inima lui și cu tot cugetul lui. Lumină, lumină, mai multă lumină. Iată porunca de foc a vremilor de astăzi. Astăzi se dă o luptă aprigă între neamurile pământului, și acela numai reușește se iese la suprafață cu bine și triumf, care a umblat pe cărările luminii. Cei, cari zăbovesc încă, orbecând prin întunerec, se mistue în mizerie și nevoi.

Un vers poporal zice: Românul făr' de carte, oricât se trudește, In câmp și acasă, nimic nu sporește.

Astăzi făr' de carte nici nu mai trăești, ci vegetezi, nu mai ești om, ci așa un fel de oaie, pe care toți o tund, pentruca la urmă cutare mai îndrăzneț să-i jupoaie și biata pele de pe oase.

Astăzi Românul de nu învață,
Din lume e pierdut!

Să ascultăm și să vârâm în minte următoarea cugetare sfânt de adevărată a unuia din cei mai mari înțelepți ai lumii. El ne spune: „Prostia este un blăstăm al lui Dzeu. Cunoștința de carte e aripa, care ne face să ne înălțăm la cer!“

Inainte de a merge mai departe în această ordine de idei, dacă voim sincer să ajungem norocul zilei de mâne, să privim puțin în față ziua cea de azi.

S'o ascultăm cum se simte, cari îi sunt durerile și dorurile. Și fiindcă glasul zilei de azi nu-l poate înțelege oricine, să ascultăm pe acela, căruia *geniul cel bun al neamului nostru* i a dat

....„suflet să tresară
Și inimă să se 'nfioare“

de îndemnurile de vieață, cari trebue să ne pună astăzi în mișcare roata gândului și a faptei. Astăzi

„La noi e multă jale 'n casă.
. . . .
La noi sunt cântece și flori
Și lacrimi multe . . . multe.
. . . .
La noi de jale povestesc
A codrilor desișuri
Și jale duce Murășul
Și duc tustre'e Crișuri.
. . . .
La noi nevestele plângând
Sporesc pe fus fuiorul
Și 'mbrățișându-'și jalea p'âng:
Și tata și ficiorul“.

Ba chiar:

„Și roua de pe trandafiri
E lacrimile noastre“.

Vedem, că pânza vieții noastre sufletești e țesută astăzi numai din fire de jale. Jalea și dorul împreunate sunt al doilea suflet al Românului.

Ne stăpânește astăzi jalea pentru greul ce l-au dus și năcazurile ce le-au tras părinții noștri, lăsându-ni-le moștenire, și ne arde, ne despică peptul dorul de a ajunge mai bine.

Aceste două coarde ale sufletului românesc au răsunat în vremile noastre mai intensiv decât oricând.

(Va urma.)

Emil Boutroux, profesor de filosofie la universitatea din Paris, cere să se cultive în copii şi vârstnici însuşirile de caracter, inimă, judecată, inteligenţă, cerute de mintea luminată, cu lămuriri de ce se cere aşa şi nu altfel. Aceasta e datoria de căpetenie a oricărui dascăl.

(*V. N.*)

NOUTĂŢI.

Personal. Luni sara a sosit la Sibiiu Preasfinţia Sa Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, însoţit de Preacuvioşia Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, ales episcop al Caransebeşului, având acest din urmă se fie supus examenului prescris de sfintele canoane, (înainte de a fi propus Coroanei spre întărire,) din partea sinodului episcopesc. Ambii ilustri oaspeţi ai Inaltpreasfinţitului nostru Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* au plecat astăzi îndărăt, la reşedinţele lor.

*

Suveranii spanioli. Regele şi Regina Spaniei, cari s'au simţit foarte bine în Budapesta, unde li s'a făcut primire frumoasă, au plecat Sâmbătă cu tren separat la Viena, unde au sosit la oarele 8 sara, şi au fost asteptaţi şi primiţi la gară de Arhiducele Fridrich, care i-a condus apoi în palatul seu, primindu-i ca oaspeţi. La oarele 9 s'a dat cină mare în palatul Arhiducelui Fridrich întru onoarea înalţilor oaspeţi.

*

Care e adevărul? Contrar desminţirilor date din partea ziarelor din Bucureşti, foile străine primesc ştirea dela curtea română, că nu se vede nici o îmbunătăţire în starea sănătăţii regelui Carol al României. Chiar întors, se poate constata o agravare îngrijitoare. In timpul din urmă s'au întâmplat mai multe casuri de aiurare, ceeace va face pe cei din apropierea Regelui se cheme la patul Maiestăţii Sale celebrităţi medicale din Berlin şi de altundeva. Până acuma însă hotărâre finală nu s'a luat în privinţa aceasta.

*

Delegaţiunile. Mâne, Joi, se deschide sesiunea delegaţiunilor, pe cari Maiestatea Sa le primeşte la ora unu d. a. în palatul regal din Buda.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu ţine şedinţa lunară, împreună cu subcomisiunile ei, în 8 Octomvrie d. a. la orele 3, în sala mică a casei comitatense.

*

Noul patriarh sârbesc. Congresul bisericei naţionale sârbeşti a fost convocat pe astăzi, Mercuri, 7 Octomvrie n. la Carloveţ. Se va ceti actul preaînalt referitor la confirmarea alesului în demnitatea de patriarh al bisericei gr.-ort. sârbeşti, şi apoi se va face instalarea noului patriarh. In scopul acesta comisariul regesc, ministrul nostru de justiţie *Günther* a plecat eri la Carloveţ.

*

Domnul general Al. Lupu din Viena împlineşte în 18 Octomvie n. anul al 70-lea al etăţii. Din acest prilej colonia română din Viena îi va aranja o serată, în restaurantul „Zum Magistrat".

*

Sară de cunoştinţă. Tinerimea universitară română din Cluj îşi ţine obicinuita sară de cunoştinţă Sâmbătă, în 10 Octomvrie n. la oarele 8 în hotel Biazini.

*

Controle militare nu se ţin. Ministrul de honvezi a încunoştiinţat municipiile prin ordinaţiunea cu numărul 8419 pres. că în anul acesta nu se vor ţinea controle militare cu soldaţii din armata comună şi cu cei dela honvezime. Excepţie fac cadeţii şi aspiranţii de cadeţi din reservă, atât ai armatei comune, cât şi ai honvezimei, cari au şi în anul acesta să se presinte la raportul general, primind în privinţa aceasta încunoştiinţare specială dela trupele lor. Raportul general al gagistilor din reservă se ţine şi anul acesta în modul de până acuma.

*

Al 137-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu" a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Nicolae Simtion, fost maşinist-tipograf şi membru onorar al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu".

Acesta este al 137-lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

† Ciriac P. Nestor, not. şi proprietar, după lungi şi grele suferinţe şi-a dat sufletul în mânile Creatorului în 5 l. c. la 10 oare p. m în etate de 58 ani. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului se vor aşeza spre odihna de veci astăzi, Mercuri, la 3 oare d. a. în cimiterul familiar din Bucerdea-Vinoasă. Fiei memoria neuitată!

*

Expoziţia de poame, struguri şi derivatele lor, ce o va aranja „Reuniunea rom. agricolă sibiiană" în Avrig, se va deschide Dumineca în 18 Octomvrie n. c. la oara 11 din zi şi va dăinui până Duminecă în 25 Oct. n. c. oara 4 d. a. când va urma împărţirea premiilor. Premii să împart 200 cor. în bani şi 50 diplome de recunoştinţă. Drept întregire a expoziţiei de poame, „Reuniunea femeilor din Avrig", va aranja în una din salele şcoalei o frumoasă expoziţie din industria de casă (lucrul de mână femeiesc), atât de admirată de lumea pricepută. Pe lângă discursurile de deschidere şi de închidere a expoziţiei, Dumineca în 25 Oct. n. c. la oara 11 din zi membrul pe viaţă al Reuniunei, dl Ioan A. de Preda, advocat în Sibiiu, va ţinea un instructiv discurs despre pomărit şi foloasele lui. Programul îl vom da în Nr. viitor.

*

„Răsplata muncii". Preoţii din România, cari şi-au împlinit datorinţa şi au contribuit din toate puterile la potolirea răscoalei ţărăneşti, care isbucnise în anul trecut în România, au fost decoraţi din partea Regelui Carol cu medalia *„Răsplata muncii"* pentru biserică.

*

Sărbători triste. Evreii din Sighetul Marmaţiei s'au adunat Duminecă sara în sinagoga lor, pentru aşi începe rugăciunile, în presara zilei lungi, pe care aveau să o sărbeze Luni. Cineva a strigat în sinagogă, că e *foc*, şi mulţimea a căutat să iase iute afară, călcânduse om pe om. Femeile au sărit din etaj, jos pe pardoseală. Au fost omorâţi patru inşi, iar răniţi, mai grav şi mai uşor, sunt peste patruzeci.

*

Pentru o maşină de comput. Invăţătoriul gr.-cat. român *Simeon Pap* a fost denunţat din partea inspectorului regesc de şcoale din Cluj, că foloseşte în şcoală o maşină de comput, văpsită în colorile naţionale româneşti, roşu-galbin-albastru, care a fost confiscată şi predată procurorului regesc. Acesta însă a declarat, că nu află paragraf în codul penal, pe basa căruia ar putea să ridice acusă în contra învăţătoriului numit pentru folosirea în şcoală a maşinei de comput cu pricina. O trimite deci îndărât domnului inspector de şcoale, care osândeşte apoi la *nimicire* biata maşină, pentruca învăţătoriul să nu mai poată *agita* cu ajutoriul ei. Bine că e de nou patria salvată!

*

Colera. Din Petersburg, capitala Rusiei, vin ştiri, că colera e în apunere, dar cu toate acestea se mai ivesc şi acuma casuri noi de coleră, deşi nu în număr aşa de mare, ca mai nainte. Chiar şi numărul morţilor dintre cei atinşi de această boală e mai mic ca mai nainte. In Bucureşti a fost preparat un cal, care se dee în cas de necesitate serul trebuincios pentru a se vindeca cu el colera, în cas că s'ar ivi şi pe teritoriul regatului român.

*

O maşină nouă de cules litere. Ziariul german *„Frankfurter Zeitung"*, şi după el şi altele au adus ştirea, că în Viena s'a născocit o maşină de scris, care face de prisos, şi zaţul (culesul literilor de tipar) obicinuit cu mâna, şi cel cu maşina (linotipă). E vorba, că s'ar micşora foarte mult cheltuelele şi totodată lucrul s'ar face mai repede. Născocitorul e *A. Gentsch*. Iată ce zice el. Maşina întrece şi zaţul cu mâna şi cel cu maşina, căci se pot întrebuinţa, după plăcere şi nevoie, până la două-zeci şi chiar cinci-zeci de feluri de caractere, fără nici o îngreuire a lucrului. Apăsând pe un mecanism, se schimbă matriţele, înlocuindu-se cu cele ce dorim. S'ar putea face matriţe pentru câte o silabă sau cuvânt din cele mai întrebuinţate, aşa că un lucrător singur ar putea zeţui într'un ceas obicinuit de lucru până la 50,000 şi chiar 60,000 de litere, deci până la 600 linii lungi de câte 12 cent. Azi zeţarul cel mai dibaciu nu poate face nici a zecea parte din munca aceasta. Zeţuitorul deprins a lucra cu această maşină ar putea lua un discurs aşa de bine ca un stenograf (70—80 de vorbe pe minut). Se pot face zaţurile cele mai complicate şi mai variate, ca titluri, vignete, podoabe etc. Clişeele le aşează lucrătorul în matriţă şi zeţueşte textul pe de lături. Stereotipiile ce dă această maşină întrec tot ce s'a mai văzut până acuma. *„Fr. Z."* inchee: aşa se laudă născocitorul, mai rămâne de văzut ce va zice practica.

*

Ciocnire de trenuri. In gara din Pecica, comitatul Aradului, s'a ciocnit Duminecă sara trenul de persoane cu un tren de marfă. Trei morţi, 15 grav răniţi. Răniţii au fost duşi cu alt tren la Arad şi aşezaţi în spitalul de acolo.

*

Coroane eterne. Intru vecinica amintire a mult regretatului Nicolae Simtion, fost maşinist-tipograf şi membru onorar al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu", s'au făcut următoarele contribuiri la fondul văduvelor şi orfanilor meseriaşi din Sibiiu: V. Tordăşianu, prezident, 2 cor, P. Moga, măestru franzelar, 1 cor. 50 fileri, George Poponea, vicepresident, Ioan Popidan, măestru măsar, Ioan Părău şi Ioan Petraşcu, măestri croitori, George Săsărman, Emil Vintilă, Constantin Dragoş, măestri pantofari, Nicolae Nedelcu, coperitor de case, Scarlat Ilieş, sod. compactor, fiecare câte 1 cor., Ioan Bologa, măestru pantofar şi Petru Bota, măestru croitor, câte 60 fileri, Fraţii Mihălţan, măestri pantofari şi Lazar Devan, culegător tipograf, câte 50 fileri, Nicolae Işan, sod. pilar, Stefan Vlad, măestru pantofar, Isidor Grindinean şi George Praşca, măestri cismari, Alex. Nemeş, măestru faur, Simion Muntean, Petru Mihaiu-Schuller, măestru pantofar, D. Axente, N. Stoica, Ilie Baciu, Ioan Pinciu, L. Stanciu, G. Trifan, D. V. Poponea, culegători-tipografi, P. Jurca, croitor, fiecare câte 40 fileri, Iosif Barbu, hotelier şi Ioan Pop, sodal lăcătuş, câte 30 fileri, Alex. Lucien, măestru cismar, Ilie Simu, sodal croitor, Ioan Şerban, sodal cismar, Andreiu Puşcaş, sodal faur şi Nicolae Simtion, sodal croitor, fiecare câte 20 fileri.

*

Natura aduce omenimei servicii mari, procurându-i mijloacele necesare pentru vindecarea atâtor suferinţe. Unul dintre cele mai bune mijloace, cari le oferă marea, a unsoarea de ficat, care totuşi are defavorul, că are gust greţos. In forma „Emulsiunei lui Scott" e însă unsoarea de ficat bună la gust şi uşor mistuitoare, smântâna şi toate însuşirile cu putere vindecătoare ale ficatului nu numai că le conţine Emulsiunea lui Scott, ci sunt chiar mai cu efect. Emulsiunea lui Scott să nu lipsească din nici o casă. Se găseşte în toate farmaciile.

Banca de asigurare Transilvania.

Adunare generală extraordinară.

In cele din urmă şi dl Bruckner a trebuit să vină la convingerea, că cu cei patru membri saşi din direcţiune, cari iau remas credincioşi, faţă de dispoziţia §-lui 27 din statute, nu poate guverna mai departe. A conchemat deci adunare generală extraordinară, pe ziua de Duminecă, în 11 Octomvrie c. cal. nou la 11 oare a. m. în sala magistratului orăşenesc din Sibiiu.

Dar şi aci s'a arătat prudens et circumspectus, pentrucă convocarea a publicat'o *numai* în *„Siebb. Deutsches Tageblatt"* din loc, şi *numai* cu 14 zile înainte de terminul ficsat pentru ţinerea adunărei generale, deşi în sensul statutelor ea trebuia să se publice cu 30 de zile mai nainte A făcut'o însă asta negreşit cu respect la împrejurarea, că propuneri de sine stătătoare în sensul statutelor trebuesc însinuate cu 14 zile mai nainte la direcţiune. Dl Bruckner deci s'a îngrijit, ca astfel de propuneri să nu poată fi la timp înaintate şi prin urmare nici pertractate în proxima adunare generală extraordinară.

Dl Bruckner se teme de atari propuneri. Şi are negreşit şi motive destule ca să se teamă. Pentrucă dsa a administrat şi dirigiat banca aceasta peste capul direcţiunei, ca un domeniu al său propriu. Dar aşa de bine, încât a adus-o la sapă de lemn!

Azi nimenea nu mai râvneşte după moştenirea Dsale. Poate fi deci liniştit, că nu se va afla om cu mintea întreagă, care să-l invidieze şi se cerce a-i ocupa locul. — Dsa poate să-şi joace rolul până la sfârşit şi să guverneze mai departe până la licuidare, — care şi aşa nu poate să mai fie departe.

Şi dacă totuş voim să sfătuim pe oamenii nostri, ca barem în viitor să urmărească cu mai mare atenţiune cursul afacerilor dela această bancă, o facem numai pentrucă ei sunt cei mai mult angajaţi la ea, şi astfel vor şi avea să sufere, mai curând sau mai târziu, cele mai mari daune.

Membrii români, ne mai putând suferi administraţia păgubitoare, ce s'a încuibat, au eşit din direcţiune şi din comitetul de supraveghere. Şi acum să tractează de aceea, ca în locul lor să se aleagă alţii. *Români conştii de demnitatea lor însă, sigur că nu să vor mai angaja*, ca să se facă părtaşi la o întreprindere păgubitoare pentru neamul lor.

Pentru economii nenorociţi de pe valea Hârtibaciului.

„Astăzi mie,
Mâne ţie!."

Ne este cunoscută tuturora nenorocirea ce i-a ajuns în urma grindinei şi a viforelor din vara aceasta, mai ales pe fraţii nostri economi de pe valea Hârtibaciului. Li s'au nimicit întreagă recolta bucatelor, nutreţurilor, poamelor, legumelor, ba li s'au descoperit casele, bisericile, şcolile şi pe deasupra nu au fost cruţaţi nici cu vitele neapărate la purtarea economiei. O asemenea nenorocire nu a mai fost în acest ţinut şi altfel destul de sărac.

Ca o dovadă a marei nenorociri serveşte faptul, că conlocuitorii saşi din partea locului primesc zilnic ajutoare, ce se publică în organul lor Tageblatt.

Noi Românii până acum, cu mici esceptiuni, n'am făcut nimic spre a ajuta pe fraţii nostri.

Subsemnatul comitet îşi împlineşte o plăcută şi creştinească datorinţă, când roagă pe această cale pe toţi preoţii şi învăţătorii nostri să iniţieze între cunoscuţii lor de prin comunele noastre adunarea de daruri, fie în bani, fie în cerealii (grâu, cucuruz, săcară), fie în nutreţuri etc., pe cari vânzându-le, banii să-i trimită la adresa noastră spre a putea sări acum în preajma iernei în ajutorul celor loviţi atât de crâncen de mâna sorţii.

Numele contribuenţilor se vor publica pe cale ziaristică.

Să nu uităm, că ce i s'a întâmpla fratelui nostru astăzi, mi se poate întâmpla mie mâne.

Sibiiu, 4 Octomvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa
prezident

Vic. Tordăşianu
secretar.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur". Din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară"*, de *Teodor V. Păcăţian*, au apărut până acuma *patru* volume, şi stau gata pentru a fi puse sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

*

Raportul *camerei de comerciu şi industrie din Braşov*, asupra relaţiunilor economice din circumscripţia ei, în anul 1907. Inaintat Escelenţiei Sale domnului ministru de comerciu reg. ung. Tipografia Ciurcu et Comp. Braşov 1908. E o icoană fidelă a raporturilor economice din comitatele Braşov, Făgăraş, Târnava-mare şi Sibiiu, cari aparţin camerei comerciale şi industriale din Braşov. Broşura de 74 pagini e dată în traducere bună românească.

Poşta redacţiei.

Vistea Inferioară. Primit cu mulţămită. Nu-i vom putea însă face loc, decât abia în cursul săptămânei viitoare.

Copii născuţi înainte de vreme

să pot scăpa prin Emulsiunea lui SCOTT de pericol şi se pot desvolta la o

putere şi tărie normală.

Mii de părinţi îngrijoraţi au fost surprinşi mersul repede spre bine. Chiar reţinut dela lapte se ia cu plăcere şi se mistue uşor Emulsiunea lui SCOTT. 5 (270) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţeler lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.
Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 839/1908 [284] 2—3

Concurs.

Renunțând dela posturile lor aleșii învățători din Marcoș și Arini, eară cel din Vama Buzău permutându-se airea, se deschide nou nou concurs pentru

1. **Marcoș.**
2. **Vama-Buzău** și
3. **Arini** cu termin de 10 zile dela publicare în „Telegraful Roman.“

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt pentru:

I. Marcoș:

a) salar în bani dela biserică 300 cor. în cari 40 sunt computate ca jumătate venit cantorat.

b) până la finalizarea cu întregirea salarului la suma prescrisă de noua lege școlară, va avea dela stat 300 cor.

c) dreptul de pomărit și pășunat cel puțin 15 cor.

d) grădina școlară de circa 400□°

e) bani de cuartir 50 cor. eventual cuartir natural

f) știind să formeze și conducă cor, nu i-se vor computa celea 40 cor. ca cantor.

II. Vama-Buzău:

Invățătorul va primi salar 600 cor.

III. Arini:

Salarul legal cu ajutoare dela V. Consistor și putându-se esopera și ajutor dela stat.

In comunele Marcoș și Arini învățătorii vor avea a fi cantori, având apoi din toate trei comunele a instrua școala de repetiție și școala de adulți.

Concursele provăzute cu documentele recerute din cari să nu lipsească diploma de învățător, sunt a se adresa la oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Brețcu, 16 Septemvrie 1908.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 607/1908 Of. ppresb. [283] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională gr.-or. din comuna **Curtuiușul-mic**, protopresbiteratul Cetatea de peatră, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: *a*) Salar anual 1000 cor. solvibil din ajutor de stat 700 cor. și dela comuna bisericească din repartiție pe popor 300 cor., *b*) cuartir în natură, grădină prescrisă și competință de lemne de foc ¼ parte din o sesiune urbarială.

Invățătorul ales va instrua pe elevi în cântările bisericești și va cânta cu ei în biserică respunsurile dela sfânta liturgie fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă cererile instruite cu documentele prescrire (Estras de botez, testimoniu despre studiile pregătitoare, absolutoriu pedagogic, diploma și alte atestate recomandatoare) subsemnatului oficiu protopresbiteral și să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a face cunoștință cu poporul.

Lăpușul unguresc, 12 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cetății de piatră în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Nr. 474/1908 prot. [282] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al III-lea de paroh în parohia de cl. I. din **Rășinari**, devenit vacant prin abzicere, amăsurat ordinului Veneratului Consistoriu arhidiecezan dto 8 Iulie a. c. Nr. 6901 Bis. și a concluzului comitetului parohial din 3 August a. c. Nr. 29 prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

La acest post pot concura acei candidați, cari au cualificațiunea prescrisă în §-ul 17 alineatul prim din regulamentul pentru parohii.

Concurenții au să-și aștearnă în terminul deschis rugările lor provăzute cu documentele prescrise (Atestat de botez, atestatul din urmă dela școalele medii, absolutorul teologic, atestatul de cualificațiune preoțesc și eventualele atestate de serviciu) la subsemnatul oficiu protopresbiteral și se vor prezenta și în parohie pentru a și arăta aptitudinea în cântare, predicare și eventual celebrare.

Sibiiu, în 4 August 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Sibiiului:

Dr. Ioan Stroia
protopresb.

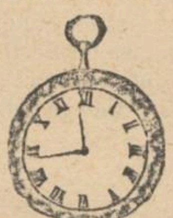

Vă rog convingeți-Vă! Imposibil mai ieftin!

Un orologiu de buzunar, **remontoir de nichel**, punctuos (fără cilindru) cu sistem Roskopf-Patent, bogat gravat, cu lanț elegant și bine argintat, cu prețul bagatel de numai [272] 5—10

cor. 3·50, 3 bucăți cor. 9·50.

Garanție 3 ani, trimite prin rambburs sau contra trimiterii banilor prin mandat, firma

Michael Horowitz
Casă de export „Cracovia“, Ditelg. Nr. 57/50.

Cataloage bogat ilustrate gratis și franco.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 30—40

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 91— Sibiiu — Nagyszeben.

Au apărut:

Compoziții românești de Tib. Brediceanu.

Doine și cântece.
(Voce și piano.)

CAIETUL I.	CAIETUL II.
Foaie verde, foi de nuc.	Știi tu, bade, ce mi-ai spus.
Cântă puiul cucului.	Vino, bade, iar acasă.
Bădișor depărtișor.	Năcăjit ca mine nu-i.
Spune mândr' adevărat.	După ochi ca murele.
Vai, bădiță, dragi ne-avem.	Floare fui, floare trecui.
Cine m'aude cântând.	Cântec haiducesc.
Bade, zău, o fi păcat.	Trageți voi boi!
Bagă, Doamne, luna 'n nor.	Cine n'are dor pe vale.

Jocuri românești.
(Piano solo.)

CAIETUL I.	CAIETUL II.	CAIETUL III.
Lugojana.	Ardeleana (ca în Banat) III.	Brâu III.
Măzărica.	Ardeleana II.	Hațegana.
Ardeleana (ca în Banat) I.	Pe picior II.	Ardeleana (ca în Banat) IV.
Pe picior I.	Țarina.	Învârtita II.
Ardeleana I.	Învârtita I.	Pe picior III.
Brâu I.	De doi.	Ardeleana (Abrudeana) IV.
Hora.	Ardeleana III.	Ardeleana (ca în Banat) V.
Ardeleana (ca în Banat) II.	Brâu II.	Brâu IV.

Prețul unui caiet: $\frac{\text{cor. 4·—}}{\text{fr. 5·—}}$

De vânzare la toate librăriile românești.

Depozit general:

Libräria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor. foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu

se pot procura următoarele tipărituri școlare:

Date statistice pentru senatul școlar, coala	—·10
Date statistice școlare, coala	—·06
Conspect despre salarul solvit de comuna bisericească, coala	—·06
Foaie de emolumente, coala	—·06
Protocol de venite, coala	—·06
Date statistice școlare pentru protopresbiteri A.: In general	—·12
Date statistice școlare pentru protopresbiteri B.: In special	—·12

Protocol de primire, coala	—·06
„ „ „ 25 coale leg.	2·20
„ „ „ 50 „ „	4·50
„ „ clasificații coala	—·06
„ „ „ 15 coale leg.	1·40
„ „ „ 20 „ „	1·80
„ „ „ 25 „ „	2·20
„ „ „ 50 „ „	4·50
„ „ inspecție, coala	—·04
„ „ „ 15 coale leg.	1·10
Cronică școlară, coala	—·04
„ „ 50 coale leg.	3·—

Toate aceste tipărituri sunt compuse în înțelesul legei nouă școlare.

Afară de acestea se mai pot procurà dela numita librărie și următoarele cărți:

Adam I., Năzuinți, novele	1·50
Biblioteca pentru toți 335 numeri à	—·30
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Caragiale, Nuvele și povestiri	1·50
„ Momente	2·—
„ Teatru	2·—
Cuza, Naționalitatea în artă	1·50
Dicționarul limbei române publicat de Academia română (apare în fascicole)	60·—
Dumbravă B., Haiducul	2·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri	1·—
Ispirescu, Poveștile unchiaș. sfătos	1·50
Maupassant, O viață	2·—
Payot I., Educația voinței	1·50
Pușcariu I. cav. de, Fragmente istorice despre boerii din țara Făgărașului, vol. IV.	5·20
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I.	2·—
Sadoveanu M., Insemnările lui Nicolai Manea	2·—
Sadoveanu M., O istorie de demult	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1·50
Tabloul lui Mihai Viteazul	1·50
Bustul lui Eminescu frumos lucrat, 22 cm. înălțime	4·60
Hodoș C., Martirii	1·50

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 105 Sibiiu, Sâmbătă 27 Septemvrie (10 Octomvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Anexarea Bosniei și Herțegovinei.

După surprinderea făcută lumii politice prin proclamarea independenței Bulgariei, ridicarea ei la rang de regat și proclamarea principelui Ferdinand de *țar* al Bulgarilor, titlu dat mai de demult domnitorilor bulgari, a urmat alta, nu mai puțin însemnată, anexarea Bosniei și Herțegovinei la monarhia noastră austro-ungară.

Astăzi sunt lucruri împlinite amândouă. Lumea a rămas surprinsă numai pe un moment, dar iute s'a recules, și și-a adus aminte, că Bulgaria de mult se ocupă cu gândul să se proclame independentă, rumpând legăturile de vasalitate cu Turcia, cari și de altcum numai pe hârtie au esistat, căci de fapt nu era Bulgaria întru nimica supusă Turciei, și și-a adus aminte, că ocuparea Bosniei și Herțegovinei, întâmplată înainte cu treizeci de ani prin trupele austro-ungare și cu cheltueli mari făcute din partea monarhiei noastre, nu pentru aceea s'a făcut, ca mai târziu aceste țerișoare se fie cumva date îndărăt Turciei, ci pentruca la timp potrivit se fie anexate, se fie incorporate la monarhia noastră. Timpul potrivit a sosit, și anexarea a fost proclamată din partea Maiestății Sale, monarhului nostru. Că anexarea a urmat imediat după proclamarea independenței Bulgariei, dovedește numai, că lucrurile s'au făcut cu plan bine chibzuit, cu buna înțelegere a tuturor factorilor chemați se împedece, ori se promoveze realisarea planului. Firește, cu escepțiunea Turciei, pe care nu a întrebat'o nime, nici de sfat, nici de învoire, ci ea s'a pomenit deodată cu faptele împlinite în față.

Că ce va face acum Turcia, e o chestie cu a cărei resolvare se frământă încă mințile celor ce conduc trebile în Turcia. Cu privire la proclamarea independenței Bulgariei s'a decis la Constantinopol ridicarea unui protest energic, dupăce aceasta se împotrivește cu conținutul tratatului dela Berlin, subscris de puterile mari europene; dar unele din aceste mari puteri respund așa: tratatul dela Berlin noi l'am făcut, noi putem se-l schimbăm. Ne vom întruni deci de nou și-l vom modifica! Și probabil, că tot așa se va întâmpla și cu privire la anexarea Bosniei și Herțegovinei. Turcia va *protesta,* și cu atâta se va alege. La vre-o apărare cu armele a intereselor sale vătămate, nu se va gândi Turcia, pentrucă nu va putea se poarte războiu în două părți, cu Bulgaria și cu Austro Ungaria. Și tot așa au se amuțască și vocile războinice cari vin din Sârbia, — foarte nemulțămită, că Bosnia și Herțegovina a fost anexată la monarhia noastră, — pentrucă bărbații de stat ai Sârbiei vor avea atâta minte să nu între într'un răsboiu cu Austro-Ungaria, din care țara lor ar ieși sdrobită cu desăvârșire.

Deci atât proclamarea independenței Bulgariei, cât și anexarea Bosniei și Herțegovinei la monarhia noastră, sunt lucruri împlinite, și Europa va zice, că sunt lucruri *bine* împlinite, iar de Turcia ori de Sârbia nu-l va durea pe nime capul.

*

Anexarea Bosniei și Herțegovinei s'a făcut prin publicarea în foile oficiale dela Viena și Budapesta a următoarelor autografe preaînalte: Unul adresat ministrilor prezidenți *Beck* și *Wekerle*, pentruca să compună și să prezinte parlamentelor câte un proiect de lege despre inarticularea drepturilor Monarhului nostru asupra acestor țări, altul adresat ministrului comun de finanțe, încredințat cu administrarea acestor două țărișoare, domnului baron *Burian*, ca sa aducă la cunoștința poporațiunii din Bosnia și Herțegovina anexarea, precum și intențiunea Coroanei, de ai da drepturi constituționale, și altul adresat ministrului comun de esterne, baronul *Aerenthal*, pe care Coroana îl pune în cunoștință despre cele întâmplate și îi comunică, cumcă trupele austro-ungare vor fi acum revocate din Novibazar, după ce teritorul acesta vine redat Turciei. Urmeză apoi o *proclamațiune*, adresată poporului din Bosnia și Hercegovina, de cuprinsul următor:

Cuvânt domnesc, adresat poporului din Bosnia și Herțegovina.

Noi, Francisc Iosif I. Impărat al Austriei, Rege al Boemiei, etc. etc. Rege apostolic al Ungariei.

Către poporațiunea Bosniei și Herțegovinei.

Când înainte cu un genunche de om trupele noastre au trecut hotarele țărilor voastre, ați primit asigurarea, că nu ca inimici, ci ca prietini venim la voi, cu firma voință, de a pune capăt relelor de cari a fost greu bântuită patria voastră, mulți ani de-arândul. Cuvântul dat într'un moment serios a fost împlinit cu onestitate. Guvernul nostru neîncetat s'a nisuit, ca să conducă țara prin legalitate calmă și activitate neîntreruptă la un viitor mai bun. Cu mare bucurie putem să constatăm, că sămânța aruncată în brazdele pământului desînțelenit au dat roade îmbelșugate. Ca faptă bună pentru voi trebue să considerați întrarea ordinei și a siguranței în locul volniciei și al asuprirei, și faptul, că viața organică e în continuă desvoltare, că efectul nobilisator al culturei mai înalte e în valoare, și că sub aripile ocrotitoare ale unei administrații regulate, fiecare se poate bucura în liniște de roadele muncii sale.

Avem datorință serioasă toți, să mergem fără oboseală înainte pe calea aceasta. Având *scopul* în vedere, vedem deci sosit timpul, de a da o nouă dovadă despre încrederea ce o avem în maturitatea politică a poporațiunii din aceste două țări.

Vrem se ridicăm Bosnia și Hertegovina pe o treaptă mai înaltă a vieții politice. Prin urmare, ne-am determinat, să concedem acestor două țări o astfel de organisare antonomă, care ținând cont de împrejurări și de interesele generale, se primească base legale pe seama representării dorințelor și trebuințelor lor. Veți avea cuvânt în viitor cu privire la resolvarea afacerilor patriei voastre, a cărei administrare *separată* rămâne și pe mai departe, ca până acuma.

Condițiunea inevitabilă a realisării constituției provințiale e aceea, de a se stabili în mod clar și neîndoios posiția de drept a acestor două țări.

Din acest motiv, precum și cu considerare la vechile legături, cari au existat între glorioșii noștri antecesori de pe tronul ungar și aceste țeri, ne estindem drepturile suverane și asupra Bosniei și Herțegovinei, și vrem, ca ordinea de moștenire, în valoare cu privire la casa noastră, se se aplice și asupra acestor țări. Locuitorii țărilor acestora se fac astfel părtași la tot binele care-l oferă cimentarea statornică a legăturilor existente. Noua ordine va forma garanța, că în patria voastră cultura și bunăstarea are pat sigur.

Bosniaci și Herțegovineni!

In mijlocul grijilor mari, cari apasă tronul nostru, va ocupa loc de frunte și de aci încolo bunăstarea voastră materială și culturală. Vă veți bucura de marele drept al egalității în fața legii, veți avea parte din legislațiunea și administrarea afacerilor țării, toate confesiunile se vor împărtăși de ocrotire egală, și în plină măsură vi se va respecta limba și particularitățile naționale. Libertatea personală și binele public va fi steua călăuzătoare pentru guvernul nostru în aceste două țări. Și voi la tot casul veți fi vrednici de încrederea pusă în voi, manifestându-vă alipirea și credința către noi și casa noastră. Ne nutrește speranța, ca chizășia cea mai prețioasă a fie cărei prosperări în stat, *armonia dintre domnitor și popor*, ne va conduce totdeauna pe cărările noastre comune. *Francisc Iosif* m. p.

Procesele noastre cu Sârbii.

Primim informațiunea, că tribunalul regesc din Budapesta, delegat pe baza articolului de lege IX din 1868 și îndreptățit să judece în procesele noastre de despărțire hierarhică de către Sârbi, a adus sentință de mare însemnătate principială în cursul săptămânei trecute. In procesul intentat prin di advocat Dr. *Emil Babeș* pentru incorporarea comunei bisericești gr.-ort. *Herniacova,* comitatul Timișului, și a averii acesteia, la metropolia noastră, respective la diecesa Aradului, a dat câștig de causă Românilor.

Românii din comuna numită până în timpul din urmă au rămas sub jurisdicțiunea bisericei sârbești, cu toate că între credincioși abia se mai aflau 30—40 de suflete aparținătoare naționalității sârbe. Românii erau tratați deci aici ca Sârbi. Li s'au impus preoți și învățători sârbi, cari necunoscând limba noastră, nici nu puteau comunica cu poporul. Inzadar s'au plâns Românii la cei chemați să le facă dreptate, pentrucă aceștia nu au luat în seamă plânsorile lor, iar consistorul nostru din Arad, fiind comuna supusă jurisdicțiunei episcopului sârbesc din Timișoara, n'a putut să ajute nimica.

S'a început deci procesul, pentru decretarea îndreptățirei de a trece comuna bisericească, cu averea ei cu tot, dela eparhia sârbească a Timișorii, la cea română a Aradului.

Sârbii au contestat, în cursul procesului, îndreptățirea cererei Românilor, sub cuvânt, că Românii din Herniacova ar fi de origine Sârbi, imigrați din Muntenegro, însă românisați în cursul vremii. Advocatul Românilor s'a provocat însă la învoeala legată între Români și Sârbi în Carloveț, la anul 1870, în înțelesul căreia, comunele în cari nu se află cel puțin 100 suflete de altă naționalitate, nu se consideră de mixte, ci de aparținătoare bisericei, care e biserica naționalității majorității poporațiunii din comună. Fiind comuna Herniacova comună curat românească, nu cade deci sub împărțire, ci este a se decreta întreagă, ca aparținătoare comunității bisericești române de nou constituite. A cerut deci, ca să se dee comunei voe să treacă la dieceza română a Aradului, cu avere cu tot.

Tribunalul regesc a primit punctul de vedere al advocatului nostru *Dr. E. Babeș* și o predat întreaga avere bisericească Românilor, fără obligament de despăgubire față de cele 30—40 de suflete sârbești din comună.

Dacă se va ridica sentința aceasta la valoare de drept, Sârbii vor fi respinși cu acțiunile lor intentate pentru împărțirea averii bisericești din comunele române *Brestovaț* și *Nadăș*, tot din comitatul Timișului, unde asemenea nu se mai află credincioși aparținători naționalității sârbești.

Alegerea de episcop dela Caransebeș.

— 5 Octomvrie n.

Am trecut și peste alegerea de episcop pentru văduvita dieceză a Caransebeșului. Și trebue se spun, că multă lume a remas nemulțămită cu resultatul. Toată lumea credea, că alegerea are se fie *unanimă*, că alesul va întruni *totalitatea*, nu numai majoritatea voturilor date, și nime nu s'a gândit, că amicii dlui director seminarial *Dr. Olariu* îi vor face răul serviciu, de a-i pune candidatura, față de superiorul seu. Dar s'a întâmplat și aceasta. Oamenii uită ușor. Nu-și aduc aminte, că la alegerea trecută de episcop pentru dieceza Caransebeșului, cel mai serios candidat, sprijinit de cei mai de valoare bărbați ai noștri, a fost părintele *Filaret Musta*, pe atunci protosincel. Dar acest modest slujitor al lui Cristos a declarat în modul cel mai categoric, că până are biserica noastră bărbați mai apți și mai binemeritați decât dânsul, nu reflectească la demnitatea de episcop al diecezei sale. Și a rugat pe toți, să nu-și dee nime votul pentru el. Ce exemplu frumos. Păcat că nu a fost urmat și de alții.

Alegerea de altcum a decurs după cum urmează. Atât deputații sinodali, cât și Preasfinția Sa, Episcopul Aradului *Ioan I. Papp*, se aflau Sâmbătă sara în Caransebeș. Preasfințitul domn episcop dela Arad sosise însoțit de protopresbiterii Dr. Traian Putici din Timișoara și Mihaiu Lucuța din Șiria, cum și de referentul școlar din Arad, diaconul Dr. G. Ciuhandu.

La orele 7 sara s'a oficiat apoi Sâmbâtă în catedrala din Caransebeș *privegherea*, prescrisă de statutul organic. A celebrat P. C. Sa Arhimandritul *Filaret Musta*, cu asistență număroasă, iar P. S. Sa episcopul *Ioan I. Papp* a făcut ungerea credincioșilor cu sfântul mir.

Duminecă dimineața la oarele 9 s'a început în biserica catedrală serviciul divin. A celebrat P. S. Sa episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, asistat de P. C. Sa Arhimandritul *Filaret Musta*, de P. C. Sa protosincelul Dr. *Iosif Tr. Badescu*, de protopresbiterii Andrei *Ghidiu*, Dr. Tr. *Putici* și M. *Lucuța*, de preotul Ioan *Stoian* și de diaconul Dr. *G. Ciuhandu.* S'a celebrat și parastas pentru sufletele răposaților episcopi *Ioan Popasu* și *Nicolae Popea*, iar în urmă s'a făcut chemarea Duhului sfânt.

La oarele 12 s'a deschis ședința sinodului electoral. Masa presidială era așezată în fața altariului. Ia loc la masă mandatarul Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mațianu*, Preasfinția Sa Episcopul *Ioan* al Aradului, și notarii: Traian *Oprea*, Dimitrie *Bogoevici*, din cler, și Ioan *Marcu*, Dr. Oct. *Prostean*, Ioan *Crăciunel* și Dr. Oct. *Popescu*, dintre mireni. Presidiul numește notar al ședinței pe *Ioan Marcu*.

Preasfinția Sa, episcopul *Ioan I. Papp* rotește apoi următoarea vorbire de deschidere, primită cu aplause. (Am publicat'o în numărul trecut. *Red.*)

După terminarea discursului, se cetește lista deputaților sinodali și respund că sunt presenți 58. Absentează domnul Dr. *Alexandru Mocsonyi* și domnul Dr. *Petru Penția.* Ambii au cerut concediu și li s'a dat.

Se scoală acum deputatul sinodal *Coriolan Brediceanu* și răspunde la frumosul discurs de deschidere, în numele sinodului, următoarele:

„Preasfințite Domnule Episcop!
Venerabil sinod eparhial electoral!

Cuvintele arhierești ale Preasânțitului Domn Episcop și președinte al acestui sinod, au căzut ca stropii de rouă binefăcătoare și răcoritoare pe inimile și sufletele noastre, pline de iubire către biserica noastră dreptmăritoare ortodoxă.

Antecesorii nostri au luptat prin secoli pentru câștigarea autonomiei bisericei noastre, și în luptele lor au îndurat grele suferințe, dar istoria bisericei noastre nedespărțită de națiunea noastră românească dovedește, că au fost vrednici de frumoasa constituțiune bisericească. Sunt puține drepturile constituționale, dar folosindu-ne totdeauna conștiințios de acelea, și așa și în fața actului alegerii de episcop pentru dieceza noastră a Caransebeșului, vom da dovadă, că numai conduși de binele și adevăratele interese ale bisericii ne vom da voturile noastre. Așteptăm și suntem siguri, că votul ven. sinod va fi respectat în prima linie de factorii puși în fruntea bisericei, tot pentru ridicarea vazei bisericei noastre și a autonomiei ei.

In aceste se cuprind, Ilustrisime Dle Episcop, convingerile noastre în acest moment solemn, și de aceea dăm expresiune mulțămitei noastre profunde Excelenției Sale Dlui Arhiepiscop și Metropolit Ioan Mețianu pentru îngrijirea înțeleaptă arătată prin convocarea grabnică a acestui sinod electoral, și mulțămim și Ilustrității Tale pentru dragostea dovedită, binevoind a ne onora cu conducerea acestui sinod.

Cuvine-se să eternizăm apoi memoria răposatului Episcop N. Popea, ale cărui intențiuni bune, caracter firm, devotament către biserică, iubire de națiune, toată suflarea, tot creștinul și tot Românul le-a recunoscut și din neam în neam se va preamări, și a cărui marinimositate a caracterizat-o în cuvinte elogioase și pline de pietate și Preasânția Sa, accentuând marea fundațiune, care a lăsat-o răposatul în Domnul pentru biserică și națiune.

E mare acea fundațiune, care cuprinde truda și crutarea unui episcop mare, dar și fără fundațiunea lăsată de pomenire bisericei și națiunei, amintirea și venerațiunea episcopului Nicolae Popea în veci va rămânea.

Fac deci ven. sinod propunerea ca:

Să se exprime mulțămită protocolară Inalt Preasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit Ioan Mețianu și Preasfințitului Domn Episcop Ioan I. Papp.

Propun mai departe, ca cuvântarea Ilustrității Sale să se eternizeze, luându-se din cuvânt în cuvânt în protocolul sinodului prezent și în fine, ca sinodul electoral să-și exprime condolența adânc simțită pentru perderea Arhiereului Nicolae Popea".

Deputatul *Ioan Marcu* propune, să fie trecută la protocol și vorbirea deputatului *Brediceanu*, ceeace se primește.

Preasfinția Sa, episcopul *Ioan*, presintă scrisoarea Metropolitului, prin care este încredințat din partea Exelenției Sale cu conducerea actului de alegere. Se ia act. Se cetește raportul consistoriului plenar despre moartea și înmormântarea episcopului *N. Popea* și despre măsurile luate cu privire la noua alegere. Spre știre. Deputații sinodali, aleși în cercul Sasca-montană, Dr. Ioan *Mangiuca* și Petru *Corcan*, la propunerea comisiunei verificătoare vin verificați.

Se pune acum la ordinea zilei alegerea de episcop, adecă *votarea*. Bărbați de încredere sunt aclamați deputații George *Szerb* și Dr. G. *Popovici*. Au votat cu țidule împăturate toți deputații sinodali, afară de Preacuvioșia Sa Arhimandritul *Filaret Musta*. După terminarea votării se numără voturile și se constată, că au fost date în regulă. Preasfinția Sa enunță, că majoritatea absolută o dau 29 voturi. Se începe apoi scrutiniul, al cărui resultat e următoriul: Arhimandritul *Filaret Musta* 41 voturi, Dr. *Iosif I. Olariu* 13 voturi (număr fatal) și trei bile albe. Preasfinția Sa prezidentul proclamă deci episcop ales pe părintele Arhimandrit *Filaret Musta*. Chemat fiind din altar, i se comunică resultatul alegerii, și în fața sinodului îl intreabă Preasfinția Sa, dacă primește alegerea, iar Preacuviosul Arhimandrit mulțămește sinodului pentru încrederea pusă în el și declară că *primește* alegerea.

Preasfinția Sa declară apoi sinodul electoral de închis, dupăce a dispus, ca verificarea procesului verbal să o facă după ameaz la oarele 5 deputații sinodali, cari se vor afla în Caransebeș. Deputatul sinodal *Ioan Budințian* mulțămește Preasfinției Sale Episcopului *Ioan* pentru buna conducere a actului de alegere, și lumea se resfiră.

*

Din viața laborioasă a noului episcop al Caransebeșului, vă pot comunica următoarele date biografice:

Nou alesul episcop, **Filaret Musta**, născut din familie preoțească în 20 Martie 1839 a primit în sf. botez numele Filip. Tatăl său Adam, de origine din Răcășdia, era pe atunci capelan în Văliug — fostul comitat al Carașului — iară mama sa Ruja, a fost fiica parohului din Văliug, Dimitrie Dobromirescu, de origine din Dubova, fostul confiniu militar. Moșul seu, parohul Dimitrie Dobromirescu, s'a îngrijit mult pentru creșterea nepotului său Filip.

După ce a terminat clasele gimnaziale în Beiuș și a studiat drepturile la academia din Dobrițin, iar apoi teologia în Caransebeș, fericitul episcop Ioan Popasu l'a trimis pentru continuarea studiilor teologice la universitatea din Lipsca, de unde întorcânduse a fost aplicat ca profesor la institutul teologic, cu începutul anului școlar 1870, cu salar de 399 floreni, ce se primia atunci dela Verșeț. Nu mult după aceea a fost încredințat și cu conducerea oficiului de dirigent al institutului teologic. In aceste două calități a rămas până la 1 Septemvrie 1888.

In 21 Noemvrie 1871 a fost hirotonit în biserica catedrala prin fericitul episcop Ioan Popasu întru diacon, iar în 16 Aprilie 1872 în ziua sfintelor Paști a fost hirotesit de protodiacon. In 9 Maiu 1874 la Inălțarea Domnului a fost hirotonit întru presbiter, iar în 13 Aprilie 1875 a fost tuns de monah în mănăstirea Hodoș-Bodrogului, prin archimandritul Corneliu Jivcoviciu, primind numele monahal **Filaret — și** apoi a fost hirotesit de fericitul episcop Ioan Popasu de protosincel.

In 25 Decemvrie 1891 Episcopul Nicolau Popea l-a hirotesit de arhimandrit, iar în 23 Aprilie 1902 l-a numit vicar episcopesc.

In primăvara anului 1871 fu ales de sinodul eparhial asesor onorar la senatul școlar, iar în 23 Noemvrie 1871 numit referent substitut la senatul bisericesc. In 1873 abzicând de asesoratul la senatul școlar fu ales prin congresul național-bisericesc asesor ordinar în senatul bisericesc al consistorului metropolitan. In anul 1886 este ales asesor ordinar salarizat în senatul bisericesc al consistorului diecesan.

Dela întrarea în serviciul bisericei fără întrerupere este membru al sinodului eparhial, ca deputat preoțesc, iar dela 1881 incepând deputat preoțesc la congresul național bisericesc.

Dela împreunarea comitatelor Severin și Caraș începând este membru ales al congregațiunii comitatense, iar doi ani a fost membru ales al comitetului administrativ al comitatului Caraș-Severin.

In calitate de asesor ordinar al senatului bisericesc a condus ;în 1889 în sensul statutului organic §. 118 ca prezident al consistorului diecezan dieceza Caransebeș de la răposarea fericitului episcop I. Popasu până la întronizarea Episcopului Nicolau Popea, întâmplată în Iulie 1889 (Februarie — Iunie 1889).

Raportorul.

Din protopresbiterate.

Conferența preoțească din tractul Mercurei. Disolvarea ei prin gendarmi.

De sub Ghilghu, 20 Sept. v. 1908.

Conferența preoțească din tractul Mercurei a fost convocată pe zilele de 15 și 16 l. c. în comuna Păuca, la învitarea harnicului paroh de acolo Patrichie Marcu.

Cu toate că comuna Păuca e tare îndepărtată de centrul protopresbiteratului și mai ales de comunele din mărginime, și cu toate că comunicațiunea e foarte grea în acele părți, preoțimea conștie de însemnătatea conferențelor, a dat și de astădată cu plăcere ascultare glasului șefului tractual, protopopul Avram S. Păcurar, și s'a presentat în număr foarte frumos.

Conferenței i-a premers serviciul divin, oficiat de 4 preoți din tract, cu toată demnitatea, iar la finea serviciului tinărul dar zelosul paroh din Ludoș, Ioan *S'anciu*, a rostit o predică în care a combătut pe prorocii cei mincinoși din sinul poporului nostru, cărora le place a produce atâta vrajbă și neînțelegere și cari astfel intenționat pun pedecă înaintării poporului nostru în toate direcțiunile.

Predica, întrețesută cu multe și potrivite citate din sfânta scriptură, a fost ascultată cu mare plăcere din partea preoțimei, cum și din partea credincioșilor presenți la serviciu. Predicatorul a fost viu felicitat, iar conferența i-a adus mulțămită protocolară.

După serviciul divin s'a întrunit preoțimea în conferență, în școala noastră din Păuca.

Părintele protopop, ca prezident, într'o avântată vorbire apelează la preoțime și-i pune la inimă apărarea cu toată tăria a singurei cetățui, care cu toată vitregitatea timpurilor ne-a rămas intactă, a *bisericei*, dupăce școala ni-e aproape aservită intereselor străine de poporul nostru. Iși esprimă speranța, ba are credință tare, că preoțimea și pe viitor va fi strajă neadormită în scopul mântuirei vremelnice și vecinice a credincioșilor sei, și în această credință declară conferența deschisă.

Se constitue conferența și se dă cetire resoluțiunei Prea Ven. Consistor arhidiecesan, prin care aprobă conclusele conferenței din anul trecut 1907, ținută în Poiana, laudă zelul preoțimei și seriositatea discusiunilor conferenței, mulțămită energiei și bunului tact al vrednicului protopop. Conferența ia cu plăcere la cunoștință ordinul mai înalt.

Urmează apoi discusiune asupra serviciului divin, că oare preoții slujitori au observat întru toate dispozițiile tipiconale, cum și conclusele conferențelor anterioare, privitoare la serviciu, în scopul uniformării lui?

După unele observări, conferența se declară mulțămită cu serviciul.

Asemenea se declară conferența mulțămită cu predica rostită de părintele I. Stanciu, atât ca composiție, cât și ca predare, și autorului — cum am amintit — îi aduce mulțămită protocolară.

Deodată atențiunea conferenței e atrasă de larma produsă în curtea școalei. Ce era adecă? Parohul local chemat afară din sala de conferență voia să capaciteze pe doi gendarmi, cari conduși de un nenorocit vicenotar român, cu numele Victor Ciungan, fiiu de preot gr. cat. cereau cu insistență, să li-se arete concesiunea dela primărie pentru ținerea conferenței. Prezidentul suspendă ședința și încearcă să convingă pe gendarmi, că conferențele preoțești se întrunesc anual în toate tractele protopopești pe basa statutului nostru organic, că în conferență nu se face politică, ci se discută numai afaceri pur bisericești, că aceste întruniri nu trebue anunțate. Toate înzadar, căci gendarmii susțineau, că întrunirea preoțimei e ilegală, cer să li se comunice numele tuturor preoților presenți și declară, că vor face raport prim-pretorului și s'au depărtat cu consemnarea preoților. Fiind timpul înaintat, dar și altcum fiind spiritele tare deprimate în urma celor întâmplate, se ridică ședința și toți mergem la prânz în casele doamnei văd. Dordea, soacra parohului, care ajutată de fiicele sale, nimic nu a crutat pentru a mulțămi și cele mai fine gusturi.

S'au ținut și două toaste, și anume, pentru I. P. S. Metropolit și pentru șeful tractului, dar mai mult s'a discutat asupra noului atac de a submina statutul nostru organic și de a pune astfel și conferențele preoțești la dispozițiunea solgăbiraelor, cari vor permite ținerea lor numai când lor le convine.

La orele 3 d. a. se continuă ședința.

Se cetește apelul nominal amânat anume pe ședința a doua, ca astfel să se poată presenta și preoții din comunele mai îndepărtate. Se constată, că unii preoți absentează dela conferență fără motiv, și astfel numai din comoditate.

Conferența dictează preoților nescusați o pedeapsă în favorul fondului tractual de 25 cor. și totodată roagă pe P. V. Consistor, ca în interesul disciplinei să aproabe această pedeapsă, ceeace ar fi tare de dorit.

Se pune la ordinea zilei înființarea de fonduri de grâu, vin, de bani, în fiecare comună, după împrejurările locale, conform ordinului consistorial.

Acesta a fost cel mai important obiect din programul conferenței. La acest obiect s'a discutat foarte mult, cu toată seriositatea, la acest punct s'a dovedit, cât de însuflețită este preoțimea actuală, când e vorba de crearea de isvoară nouă pentru ajutorarea mult cercatului nostru neam.

După îndelungata discuție s'a decis unanim și cu mare însuflețire, să se înființeze fonduri parohiale în toate comunele din tract. Privitor la modul înființării, întreagă conferența a convenit în părerea, ca să se aleagă o comisiune din sinul conferenței să visiteze toate comunele și prin predici acomodate să convingă pe credincioși despre folosul acestor fonduri și preoțimea însăși să premeargă cu esemplu. Statorirea numărului membrilor comisiunei și alegerea acelei comisiuni se amână pe ziua a doua a conferenței. După pertractarea altor obiecte mai puțin importante și după statorirea ordinei de zi a ședinței următoare, se închide ședința.

Pentruca preoții să fie cât mai mult la olaltă și astfel și afară de ședințe să

FOIȘOARĂ.

Despre beție.

— Lucrare menită a fi cetită poporului dela sate. —

De *Iosif Mircea*, abs. de teologie.

(Urmare.)

Cel mai tăinuit îndemn de viață atâta amar de vreme strivit în sufletul nostru, demnitatea națională, s'a ridicat în inima noastră, reclamându-și treptat legitimile-i drepturi. Aruncându-i-se în față refusul cel mai categoric, a luat bine de curând hotărârea de a trece năpraznic, ca un mândru Făt-frumos, peste toate stăvilarele. A prins steagul în mână, și în aprinse cuvinte de fulger și trăsnet ne-a zis: „Invățați carte și vă veți mântui, urmați-mi necontenit, jertfind și luptând, și isbânda va trebui să vă încunune, căci sfânta dreptate e pe partea voastră, și ca urmare nici ajutorul dumnezeesc nu vă poate părăsi".

Să luptăm, să credem, să muncim și să ne luminăm! Iată cele patru mari porunci și datorințe, pe cari ni-le impune duhul schimbat al vremii și sfânta înțelepciune a evangeliei vieții noastre naționale.

Toți conducătorii de astăzi ai poporului românesc și-au dat seamă de această trebuință arzătoare și și-au început lucrarea mare de trezire și luminare.

Cari cetesc foi dintre țăranii nostri au putut vedea, cu câtă căldură și dragoste se coboară Românii cei învățați din scaunele slujbelor, pe cari le-au dobândit prin dorul de muncă, prin pricepere și cinste, și cum aleargă ei în mijlocul poporului să l învețe, să-l ridice și să-l scape de multe năcazuri.

Astăzi conducătorii Românilor nu mai „stau cu domnii la masă", ci caută să afle, cari sunt neajunsurile și dorințele lor și cum s'ar putea ele împăca. Toate gândurile lor bune, sănătoase și cu miez, le pun apoi în predici și în conferențe. Predicile și conferențele acestea apoi se spun în fața poporului ascultător. Poporul trebue să le asculte și să le primească cu drag, căci „cei cari nu vor să primească sfaturile, cari nu costă nimic, vor cumpăra scump mai târziu, căința".

Nu e destul, ca poporul să asculte numai sfaturile cuminți ce i-se dau, ci el trebue să caute a le și pricepe.

Pentruca să poți pricepe însă sfaturile bune, ce ți-le dă cineva, trebue să ai minte sănătoasă și suflet întreg.

Mintea omului poate ușor cădea în întunerecul boalelor și a patimilor, când omul nu se știe stăpâni, nu-și știe pune frâu năravurilor rele. Și nu e ființă mai urâtă și mai nesuferită decât omul, care e cuprins de patimi, cum e mândria, lenea, pisma și altele.

Toate aceste fac din om neom, uneori îl schimbă în fiară sălbatică. Dintre toate patimile cea mai mare și mai grețoasă și păcătoasă e beția. Ea este mama tuturor boalelor și pornirilor diavolești, cari se pot încuiba în sufletul unui om. Mândră tronează ea, îmbrăcată 'n aur, pe tronu-i de argint, și stăpânește și conduce cele mai pipernicite, mai triste și mai jalnice ființe, cari au putut sta vre-odată sub ascultarea sceptrului și cuvântului vre-unei regine.

Voi cerca să spun și eu câteva cuvinte despre beție, arătând originea ei, precum și groaznicele ei urmări. In ce privește felul cum s'a născut rachiul, iată ce povestește poporul.

Era odată un om foarte avut și foarte drept înaintea lui Dumnezeu. Nici odată nu lucra nimica, ce ar fi fost contra voinții și sfintelor sfaturi ale prea mult milostivului Dumnezeu. Pe dracul însă îl împungea într'una cugetul, își făcea coada colac, se sfârșea de durere, neștiind cum să poată pune stăpânire pe sufletul omului temător de Dzeu.

Odată iată că i trece ceva fulgerător prin gând unui drăcușor. Se duce iute la Scharaoschi, căpetenia dracilor întunecați, ca fundul de căldare, și-l roagă să-l lase să se ducă slugă la omul acela, care umbla tot cu crucea în sân și cu sfinții pe buze. Omul lui Dumnezeu îl primește bucuros la casa sa de slugă pe micul trimis al dracului. Și acum lasă pe el! Că doar „Bun e Dumnezeu, meșter e dracul". Inainte de toate caută dracul a câștiga dragostea stăpânului seu prin priceperea și hărnicia sa.

Odată zice drăcușorul către stăpânul seu, să pună și pruni. Zis și făcut! Au pus pruni, iar toamna au și cules prune și au făcut o beutură — nu i-s'ar mai pomeni de nume — și numele ei a fost rachiul, iar nașul ei dracul. I-a plăcut stăpânului gustul și mirosul beuturii, și a chemat și câțiva prieteni, ca să și petreacă. Beau ei într'una la rachiu, și din ce beau, din ce ar mai bea.

Nu peste mult se îmbată turtă și se tăvălesc pe jos, ca porcii în noroiu, mormăe ca urșii, ochii le sticlesc înjectați de sânge, iar din gura lor curg înjurături nerușinate, cari te fac să te crucești.

Se scoală apoi de jos și încep a se lovi cu scaunele și a se schingiui. Iar dracul ședea într'un colț al casei și râdea înfundat, văzând că și-a ajuns ținta într'un mod așa de neașteptat.

(Va urma.)

li-se dee prilej a discuta diferitele chestii privitoare la marea misiune ce o au, ca conducători fireşti ai poporului, s'a făcut disposiţie, ca şi cina să o avem împreună în acelaşi local, unde s'a servit şi prânzul. Astfel am petrecut împreună până la orele 10, când s'a ridicat masa şi fiecare s'a retras mulţămit la cuartirul destinat de parohul local.

Ziua a doua ne aduce însă o mai mare şi neaşteptată, precum şi tare neplăcută surprindere.

După orele 7 dim. ne-am întrunit cu toţii în şcoală şi aşteptam deschiderea şedinţei. Deodată observăm fluturând penele de cocoş. Gendarmii veni-au însoţiţi acum de notarul comunal, care comunică presidiului conferenţei şi predă şi ordinul prim-pretorului din Ocna, prin care disolvă conferenţa pe basa raportului gendarmeriei, că în comuna Păuca s'au întrunit mai mulţi preoţi, cari împreună cu mirenii ţin adunare neanunţată la primărie. După inmanuarea ordinului, gendarmii provoacă preoţimea să părăsească localul de şedinţe, ba încă mai mult, chiar şi comuna, în timpul cel mai scurt, căci altcum vor face întrebuinţare de arme. Ne aduc la cunoştinţă, că nu e permis să mai petreacă doi-trei la olaltă, nici în case private, nici în birt, unde aveau comandat deja prânzul.

In urma acestui ordin dl protopop declară conferenţa de încheiată, cedând forţei, şi provoacă preoţii să se departeze din comună, spre a dovedi şi acum că suntem oameni de ordine. Anunţă însă preoţimei, că va recura ordinul prim-pretosului, iar despre resultat va avisa pe fiecare.

Şi aşa, dupăce am mulţămit parohului Marcu şi stim. sale soţii pentru ospitalitate, am părăsit toţi comuna Păuca, petrecuţi de cruntele priviri ale gendarmilor.

Mărgineanul.

Judecata opiniunei publice.

Am primit la redacţie, Mercuri, după încheerea foii, telegramele următoare:

— 7 Octomrie n.

Condamnăm atacurile celor dela „*Ţara Noastră*“ îndreptate în contra bisericei şi a capului ei, căruia îi esprimăm deplină încredere. *Ioan* cavaler de *Puşcariu*, *Dr. Iuliu* cavaler de *Puşcariu*, Axente *Moşoiu*, notar comunal, Iacob *Popa*, notar, Anania *Boldor*, dir. şcolar, Nicolae *Runcean*, dir. şcolar.

*

7 Octomvrie n.

Credincioşii bisericei noastre din tractul Branului condamnă hotărât atacurile nesocotite din jurnalul „*Ţara Noastră*“, îndreptate în contra instituţiunilor noastre bisericeşti şi a capului bisericei, şi asigurăm pe Inaltpreasfinţia Sa Metropolitul *Ioan* de stima, încrederea şi iubirea credincioşilor şi a preoţimei. Ioan *Dan*, protopop, Ioan *Hamsea*, protopop, Ioan *Strevoiu*, paroh, Iosif *Comanescu*, paroh. George *Enescu*, paroh, Ilarie *Plotogea*, paroh, George *Babeş*, paroh, Ilariu *Reit*, paroh, Ioan *Moşoiu*, par., Isaia *Enescu*, paroh, Constantin *Proca*, paroh, Virgil *Pop*, paroh, Iosif *Comanescu*, junior, paroh, Ioan *Debu*, paroh, Moise *Micu*, paroh, Aron *Gogonea*, paroh, Nicolae *Manoiu*, paroh, Ioan *Manoiu*, preot, Dumitru *Tatulea*, paroh.

*

Primim şi din Sighişoara, dela domnul protopresbiter *Demetriu Moldovan*, următoarea scrisoare:

Onorată Redacţiune! Cu mare mâhnire am cetit atacurile nechibzuite şi detestabile ale revistei săptămânale „Ţara Noastră“ la adresa Exelenţei Sale, Inalt Preasfinţitului nostru Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*.

Atacându-se fără motiv preademnul cap al bisericei noastre, s'a atacat prin aceasta însaşi biserica noastră ortodoxă. Drept aceea de sfântă datorinţă ne ţinem a felicita „Telegraful Român“ pentru energica apărare facută bisericei noastre în contra acelor atacuri, şi a declara, că — condamnăm cu toată hotărârea şi tăria purtarea nesocotită a domnilor dela „*Ţara Noastră*“ faţă de capul bisericei noastre. Totodată ne esprimăm deplina încredere faţă de Exelenţa Sa Inalt Preasfinţitul nostru Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, şi'l asigurăm de nou de iubirea fiiască, de adictitate şi de profunda veneraţiune ce i-o păstrăm. — „Vai Voauă, celor ce ziceţi binelui rău!“

Dimitrie Moldovanu,
protopop, cu preoţii, învăţătorii
şi poporul tractual.

*

Domnul protopresbiter *Sergiu Medean* ne trimite apoi următoarea scrisoare, în numele mai multor Români din Sebeşul săsesc şi jur:

Onor. Redacţiune! Mişcaţi de energicul respuns, cu care a-ţi întimpinat vorbele ce vi s'au adresat în numărul ultim al revistei „Ţara Noastră“, în cari vorbe noi vedem nişte încercări de a discredita „Telegraful Român“, acest ziar bătrân şi constant în apărarea drepturilor şi intereselor bine pricepute ale poporului nostru şi aşezămintelor noastre bisericeşti, şi a discredita pe vrednicul nostru Arhiepiscop şi Metropolit, care prin dragostea şi zelul seu neîntrecut şi-a câştigat merite neperitoare pentru neam şi biserică,— felicităm „Telegraful Român“ pentru energica sa purcedere şi condamnăm totodată pornirile, ori din ce parte s'ar ivi acelea, de a lovi în biserică şi capul ei, Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan Meţianu*, căruia îi esprimăm încredere deplină şi îi păstrăm cea mai mare veneraţiune şi iubire fiiască.

Binevoiţi a publica aceasta în „Telegraful Român“.

In numele mai multor Români din Sebeş şi jur:

Sergiu Medean,
protopresb.

NOUTĂŢI.

Instruarea analfabeţilor. Ziariul „*Lupta*“ aduce ştirea, că colonia română din Budapesta a depus la redacţia acestei foi suma de 1000 coroane, în scopul de a fi împărţită ca premii de câte 40 coroane între 25 învăţători dela şcoalele române, cari vor arăta cel mai bun spor în instruarea analfabeţilor, dela 24 de ani în sus, învăţându-i scrisul şi cetitul. Faptă vreduică de laudă şi de — imitare.

*

Sănătatea regelui Carol. Un comunicat oficios publicat în monitorul oficial român linişteşte lumea cu privire la boala regelui Carol, afirmând, că Maiestatea Sa e pe calea cea mai bună de a ajunge la completa reînsănătoşare. Patul l-a părăsit de mult, şi acum lucrează cu ministrii săi la resolvarea afacerilor de stat.

*

Avansări în armata comună. Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru, a acordat domnului general de brigadă *Nicolae Cena* titlul şi caracterul de general de divisie (Feldmarschalleutenant), domnului locotenent-colonel Iosif *Bacilla* titlul şi caracterul de colonel, domnilor majori Ciriac *Bacillo*, Iosif *Stojanel* şi Grigorie *Trailovici* titlul şi caracterul de locotenenţi-coloneli, iar domnilor căpitani de clasa primă Georg *Fleşiariu* şi Georg *Trica*, titlul şi caracterul de majori. A mai primit apoi domnul Vincenţiu *Peiesco* titlul şi caracterul de consilier suprem militar la compturi.

*

Recruţii. Eri, Joi, la oara unu, au sosit în Sibiiu cu trenul recruţii asentaţi pe seama regimentului 2 de infanterie. Au fost primiţi la gară cu muzica militară şi în sunetul muzicei şi-au făcut întrarea în oraş, conduşi fiind la casarmă.

*

Părerea dlui N. Iorga. Cetim în „*Neamul Românesc*“ primit astăzi următoarele: „Se pare că poetul Goga ia la trei parale şi „Telegraful Român“. Păcat de o energie preţioasă, care se perde şi în lupte fără sens şi fără scop. Palatul muselor ar trebui zăvorit cu zăvoare de aur, *pentruca poeţii să nu ese la ceartă în piaţă*“.

*

Universitatea a treia. O deputaţiune s'a presentat Marţi în faţa Maiestăţii Sale, pentru a i preda un memorand, în care oraşul Seghedin şi comitatele învecinate se roagă, ca universitatea a treia se fie înfiinţată în Seghedin. Maiestatea Sa a primit foarte bine deputaţia, a luat memorandul în primire şi a promis, că va studia chestia. Apoi a schimbat câteva cuvinte cu unii din deputaţiune. Conducătoriul deputaţiunei a fost Dr. Lázár György, primariul oraşului Seghedin.

*

Cutremur de pământ am avut Marţi noaptea în Sibiiu, pe vremea când aproape toţi locuitorii pacinicului nostru oraş dormeau. De aceea, prea puţini l-au simţit. Ceva mai tare a fost cutremurul de pământ în Braşov. A durat 15 secunde. Mai puternic a fost el în săcuime. Din Kisborosnyó ni se scriu următoarele: In noaptea din 6 spre 7 Octomvrie st. n. la orele 10 şi 58 minute s'a simţit în comuna noastră cutremur de pământ, constătător din 4 sguduituri. Cele trei dela început au fost mai puţin simţite ear a patra a fost o sguduitură puternică. Cutremurul s'a simţit dela apus spre răsarit.

*

Cununie. Mariţa Bucur şi George Crăciun, învăţător, anunţând cununia lor, ce se va ţinea în 11 Oct. n. c. în biserica din Topliţa, donează fondului Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, 2 cor.

*

Pentru masa studenţilor. Domnul *Dr Emil Popp*, candidat de advocat şi dşoara *Mariţi Cernea*, au dăruit din incidentul logodnei lor în loc de anunţuri suma de 20 cor. pentru „*masa studenţilor români*“ din Făgăraş. Pentru care faptă le aduce mulţămită. „Furnica“ Cassă de economii, societate pe acţiuni în Făgăraş.

*

Palatul justiţiei. Frumosul şi încăpătorul palat al justiţiei din Sibiiu e gata şi cu începere de Luni se mută în el tribunalul regesc, procuratura, cărţile funduare şi judecătoria cercuală.

*

Codul nou elveţian. Codul nou civil din Elveţia va întra în putere de lege la 1 Ianuarie 1912. S'a pus termin atât de lung pentru punerea lui în vigoare în scopul, ca până la întrarea în viaţă se aibă timp fiecare cetaţan ca se-l studieze. Şi pentruca se-l poată studia, s'a hotărât, ca fiecare alegător se primească un exemplar din noua lege. Se vor tipări deci patrusute de mii de exemplare germane, douăsute de mii franceze şi patruzeci de mii italiene, pentru a fi împărţite între cetăţeni. Până acuma aşa era regula, că necunoaşterea legii nu e scuză pentru nime. Acum însă se caută, ca toţi cetăţenii se fie puşi în posibilitatea de a cunoaste legea. Laudabil progres.

*

Sesiunea curţii cu juraţi se începe la tribunalul din Sibiiu în 2 Noemvrie n. Pertractările se vor ţinea în noul palat de justiţie din strada Şevis.

*

Judecat la moarte fără vină. Din *Colonia* se scrie, că acolo a fost judecat la moarte şi executat înainte cu doi ani un om, acuzat că ar fi omorât şi jefuit pe preotul *Goll*. Nefericitul a murit în mânile călăului, strigând din toate puterile, că moare nevinovat. Acum a venit ştirea din Amsterdam, că un Neamţ a recunoscut acolo pe patul de moarte, că el a fost ucigaşul preotului *Goll*, prin urmare cel spânzurat a murit întru adevăr nevinovat.

Cărţi şi reviste.

Avis. „Liturgia pentru 3 voci“ de copii sau bărbaţi, publicată de subscrisul în a. 1902 s'a dovedit de bună pentru învăţătorii noştri la formarea de coruri bisericeşti, atât din copii de şcoală, cât şi din adulţi. Deoarece ediţia primă s'a epuizat deja de aproape un an, iar de altă parte liturgia mi se cere de către mai mulţi dintre d-nii învăţători — m'am hotărât a tipări o nouă ediţie, însă numai în cazul când, sub forma de abonament, voi putea să-mi asigurez cel puţin în parte cheltuielile de tipar. De aceea îmi iau voie a mă adresa tuturor domnilor învăţători dirijenţi de coruri, cu rugarea, ca — întru cât nu ar avea deja liturgia amintită şi le poate fi de folos — să binevoiască a comanda cel puţin un exemplar. Preţul unui exemplar în abonament (în legătură de lux) este 2 cor. (altfel cel puţin 3 cor.). La comande de cel puţin 10 ex. dau un rabat de 20%. Banii trebue trimişi anticipativ la adresa subscrisului. Abonaţii primesc exemplarele comandate imediat după apariţie (franco, sub bandă). Sibiiu, 7/20 Septemvrie 1908. *T. Popovici* prof. de muzică la seminariul „Andreian“.

*

„Teoria înpopulării“. Din lucrarea întitulată „Társadalom gazdaságtani és gazdaságtörténeti kutatások“ de Dr. Iuliu Mandelló prof. univ. privat, prof. la academia juridică din Pozsony, a eşit de sub tipar ca al IV. volum opul cu titlul „*A nepesedé elmélete*“ („teoria înpopulării“) de prof. dela academia juridică din Debrecen *Dr. Gabriel Korács*, un bărbat distins şi cu vederi mai largi ca mulţi contemporani ai sei.

Pe aceia, cari urmăresc cu interes chestiunile economice şi sociale, îi priveşte deaproape lucrarea aceasta, care afară de întroducere, unde să spun principiile fundamentale, tractează în 3 părţi principale chestiunea înpopulării. Partea primă, literară, ne prezintă pe larg şi din punct de vedere al criticei legea înpopulării a lui Malthus şi lucrările apărute de atunci, cu privire la teoria înpopulării. Literatura malthuziană, direcţia practică a neomalthuzianismului, antimalthusianişti, cari stau pe baze civile, scrutările curentului biologist şi lucrările socialiştilor contra lui Malthus, mai ales teoriile cele mai nouă (Hausen, Amon, Dumont, Nitti, Oppenheimer, Wolf) să tractează aci pe larg.

Partea a 2-a, ca parte critică, din noi puncte de vedere se nizueşte a cerceta teoria lui Malthus şi a răsturna pesimismul acesteia; caută puncte noui de razăm pentru critică pe bazele ştiinţelor naturale a socioeconomiei şi a sociologiei.

Partea a 3-a, sintetică, examinează curentele înpopulării în Ungaria pe baza împărţirei în clase cu ajutoriul datelor statistice maghiare mai nouă, deci pe atari baze — cari de fapt să pot numi nouă. — In partea aceasta se află date interesante cu privire la împopularea din punct de vedere economic şi neeconomic, dar aci se află apoi date referitoare la împopularea Saşilor şi Românilor ardeleni, cari înaintea publicului unguresc în mare parte sunt necunoscuţi. In această parte a lucrării ne arată autorul bazele teoriei noue şi interesante a înpopulării, făcândune cunoscută în raport cu desvoltarea societăţii şi desvoltarea istorică a înpopulării. Opul acesta, important din punct de vedere social economic şi al sociologiei, a apărut în Debreczen, în librăria lui Hegedüss şi Sándor în ediţie de lux pe 328 p. cu preţul de 6 cor.

Acest op de interes comun, strict ştientific, dar pe care oricine îl va ceti cu interes, — e prima lucrare care se ocupă mai intensiv cu teoria înpopulării. Il recomandăm atenţiunei onort. public cetitor — mai ales că autorul după datele culese din isvoare autentice ne va surprinde cu o lucrare şi mai interesantă referitoare la progresele ce au realisat Românii pe terenul înpoporaţiunei în raport cu conlocuitorii lor, mai bine situaţi materialiceşte şi ocrotiţi în cele culturale, cu mijloace extraordinare, de cari Românii nici visa nu pot.

I...

Poşta ultimă.

Anexarea Cretei.

Poporaţiunea din insula Creta s'a declarat anexată la Grecia şi a pus în toate oficiile publice funcţionari de naţionalitate grecă.

Anglia e — contra.

Anglia nu aproabă, nici independenţa Bulgariei şi nici anexarea Bosniei şi Herţegovinei la monarhia noastră, fiind ambele lucruri, cari să impotrivesc tratatului dela Berlin.

Muntenegro protestează.

Micul principat Muntenegru a adresat puterilor mari europene protest energic în contra anexării Bosniei şi Herţegovinei, cu provocare la tratatul dela Berlin, care nu admite lucrul acesta.

Sârbia vrea răsboiu.

In Sârbia e mara ferberea. Poporaţiunea provoacă guvernul să declare răsboiu Austro-Ungariei, pentru anexarea Bosniei şi Herţegovinei. Rezerviştii sunt chemaţi la arme. Se formează multe trupe de voluntari.

Garanţie pentru curăţenie
30.000 coroane.

In bucătărie şi în casă
se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spălà, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este rezultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştiinţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
(155) 6—8

Nr. 839/1908 [284] 3—3

Concurs.

Renunţând dela posturile lor aleşii învăţători din Marcoş şi Arini, eară cel din Vama Buzău permutându-se airea, se deschide nou nou concurs pentru

1. **Marcoş.**
2. **Vama-Buzău** şi
3. **Arini** cu termin de 10 zile dela publicare în „Telegraful Roman.“

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt pentru:

I. Marcoş:

a) salar în bani dela biserică 300 cor. în cari 40 sunt computate ca jumătate venit cantorat.

b) pănă la finalizarea cu întregirea salarului la suma prescrisă de noua lege şcolară, va avea dela stat 300 cor.

c) dreptul de pomărit şi păşunat cel puţin 15 cor.

d) grădina şcolară de circa 400□°

e) bani de cuartir 50 cor. eventual cuartir natural

f) ştiind să formeze şi conducă cor, nu i-se vor computa celea 40 cor. ca cantor.

II. Vama-Buzău:

Invăţătorul va primi salar 600 cor.

III. Arini:

Salarul legal cu ajutoare dela V. Consistor şi putându-se esopera şi ajutor dela stat.

In comunele Marcoş şi Arini învăţătorii vor avea a fi cantori, având apoi din toate trei comunele a instrua şcoala de repetiţie şi şcoala de adulţi.

Concursele provăzute cu documentele recerute din cari să nu lipsească diploma de învăţător, sunt a se adresa la oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Breţcu, 16 Septemvrie 1908.

Constantin Dimian
protopresbiter.

De vânzare.

In Sibiiu, Wachsmangasse Nr. 10 se află o casă cu 2 odăi, 1 bucătărie şi 1 atelier de lucru, cu instalaţiune electrică. Deslușiri tot acolo. (231) 3—3

AVIZ.

Circa 70 hectare diferite sorte de mere frumoase de masă, se vând şi per hectar. Deslușiri, Seilergasse 3 parterre. (285) 1—3

AVIZ.

Subscrisa aduc la cunoştinţa On. public, că la mine se află en gross şi en detail vinurile cele mai bune şi curate de masă, unde se capătă şi cost bun. atât amează cât şi cină, pe lângă preţuri moderate în şi afară de casă. (240) 6—10

Rog sprjiinul On. public

Serviciu prompt.

Sofia Steiner
Hecht gasse Nr. 44.

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 59—

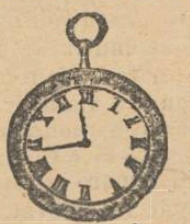

Vă rog convingeţi-Vă! Imposibil mai ieftin!

Un orologiu de buzunar, **remontoir de nichel,** punctuos (fără cilindru) cu sistem Roskopf-Patent. bogat gravat, cu lanţ elegant şi bine argintat, cu preţul bagatel de numai [272] 6—10

cor. 3·50, 3 bucăţi cor. 9·50.

Garanţie 3 ani, trimite prin rambors sau contra trimiterii banilor prin mandat, firma

Michael Horowitz
Casă de export „Cracovia“, Ditelg. Nr. 57/50.

Cataloage bogat ilustrate gratis şi franco.

Subscrisul absolvând cursul de croit la şcoala de stat din Sibiiu, aduc la cunoştinţa On. Public român că cu începere dela 1 August st. n. a. c. mi-am deschis

Atelier de pantofărie

Strada Rosenanger Nr. 21,

în care se confecţionează tot felul de ghete pentru dame, domni şi copii.

Rugând On. Public pentru binevoitorul sprigin, promit că voiu servi întotdeauna cu marfă bună şi lucru solid.

Cu stimă:

Laurenţiu Nemeş,
măiestru pantofar.

(245) 5—5

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 92— Sibiiu — Nagyszeben.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 28—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 16—52

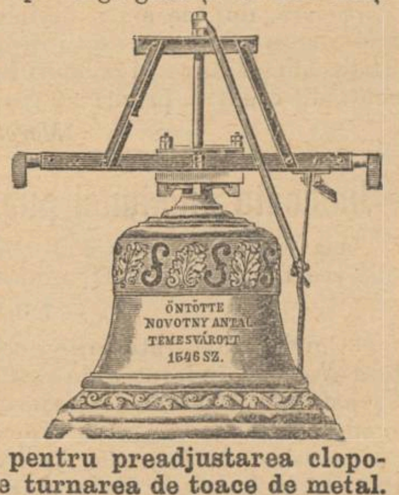

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Sfânta

Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit

Ioan Meţianu.

Se află de vânzare la Librăria arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele preţuri:

1. Nelegată cu . . . . K 15·—

In legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii . . . „ 25·—

3. In legătură roşie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colţurile cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părţile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite . . . . „ 35·—

4 Legătură în plüş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă:
  a) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc . . „ 100·—
  b) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 125·—
  c) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 140·—

Administraţia
Tipografiei arhidiecezane.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian, Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane, Nr. 106 Sibiiu, Marți 30 Septemvrie (13 Octomvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Delegațiunile.

Sibiiu, 12 Octomvrie n.

Cade tot în cadrele planului bine întocmit și faptul, că delegațiunile s'au întrunit în sesiune ordinară imediat după anexarea Bosniei și Herțegovinei la monarhia noastră, și după proclamarea independenței Bulgariei. Aceste corporațiuni înalte, chemate să controleze și să croiască politica esternă a monarhiei noastre, trebuiau se fie puse în fața faptelor împlinite, — cari pot se fie criticate și condamnate, dar schimbate *nu*, — pentruca nu cumva prin vre o hotărâre a lor să se tae calea evenimentelor și să li se împedece desvoltarea.

Delegațiunile noastre s'au întrunit deci la lucrul gata, și n'au acum decât să se plece în fața lui și să-l iee la cunoștință. Ba mai au ceva să facă, să voteze plusul de cheltueli, reclamate de noua stare de lucruri, și anume, nu numai în bani, ci și în soldați, în forma urcării contingentului de recruți.

Conform actului de convocare, delegațiunile s'au întrunit Joi, în 8 Octomvrie n. în Budapesta. In fața Maiestății Sale s'a prezentat în palatul din Buda întâi delegațiunea austriacă, la oara unu d. a., iar la oarele două a fost primită delegațiunea ungară. La alocuțiunile prezidenților lor, Maiestatea Sa Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif I a dat următoriul răspuns, considerat ca *cuvânt de tron*, menit se fie auzit, nu numai înlăuntrul monarhiei, ci și în străinătate:

„Alipirea credincioasă, acum esprimată, față de persoana mea, mă umple de vie satisfacție și de caldă mulțămire.

Intrunirea delegațiunilor concade acum cu un eveniment, care înseamnă asigurarea proprietății actuale teritoriale a monarhiei mele, întru cât legăturile cari au esistat de treizeci de ani între ea și între Bosnia și Herțegovina, au devenit acum nedeslegabile.

Nisuințele neîntrerupte și încoronate de succes ale guvernului meu au produs în țările acestea un progres cultural atât de îmbucurător, încât acum poporațiunea poate fi cu folos atrasă în cooperarea la resolvarea afacerilor țării, și astfel se poate începe cu înființarea instituțiunilor constituționale, corespunzătoare trebuințelor sale. Dar lucrul acesta numai atunci e cu putință, dacă corespunzător situației faptice se creează pe sama acestor două țări o stare de drept clară și nesupusă răstălmăcirilor. Intre împrejurările de față numai în modul acesta se poate asigura acolo stabilitatea, recunoscută ca interes european.

Revocarea trupelor mele din sandjacul Novibazar e totodată dovada neîndoioasă, că politica noastră nu umblă după cuceriri teritoriale, cari trec peste posesiunea actuală. E de sperat, că renunțarea aceasta în favorul Turciei va întimpina apreciare amicabilă la Constantinopol, și va fi de folos pentru raporturile noastre viitoare.

Desvoltările ce vor urma în imperiul turcesc, după reformele adânc tăetoare întâmplate acolo, le urmărim cu cele mai bune dorințe de a vedea statul acesta consolidat și întărit, iar teritoriile cari în anii din urmă au suferit pe urma turburărilor întâmplate, — pentru totdeauna pacificate.

Puterile, pătrunse toate de intențiuni pacinice, vor căuta se atenueze și să delăture greutățile de cari nu e scutită încă situația generală europeană, în urma înțelegerii reciproce.

Mulțămită alianței noastre cu Germania și cu Italia, precum și raporturilor de prietenie cu celelalte mari puteri, Austro-Ungaria poate se contribue în mod deosebit la conservarea păcii. Dar misiunea aceasta, corăspunzătoare positiei monarhiei în Europa și tradițiilor sale, numai în casul acela o poate împlini cu eficacitate monarhia, dacă e *puternică și stă totdeauna gata.*

Incredințat fiind, că Dvoastră veți censura dorințele guvernului meu, mai ales cele referitoare la *desvoltarea armatei mele pe apă și pe uscat*, în acest spirit, conduși fiind de considerații patriotice și de *zelul de jertfire*, — vă salut din toată inima“.

Delegațiunile și-au început apoi activitatea. In delegațiunea austriacă, Joi după ameazi la orele 5 și-a făcut ministrul de esterne, baronul *Aehrenthal*, esposeul politicei esterne. Budgetul cheltuelilor comune e aproape cu 20 de milioane mai mare decât cel din anul trecut. Sesiunea delegațiunilor va ținea vre-o două săptămâni.

De pe pragul școalei.

Cu ajutorul proniei cerești ne aflăm iarăși pe pragul școalei. De pe acest prag putem privi și înainte și îndărăt. Indărăt privind, negru vedem ceriul vieții noastre instelat. Privind înainte, în zorile depărtate, o ceață puternică nu permite nici barem luceafărului să străbată cu razele sale până la noi. Ba am fi mulțămiți, dacă s'ar ivi și numai licărirea unei steluțe de ordinea a zecea. Cu toate acestea, tari în credința vieții noastre de aproape doue milioane de ani pe aceste plaiuri și văi binecuvântate de mâna lui Dumnezeu, avem bine întemeiată speranța, că mai curând decât poate ne-am gândi, se va sparge ceața și vom întrezări, nu pe mica steluță de lângă luceafărul dimineții, ci pe însuși luceafărul dimineții viitorului nostru, care ne va lumina cărările vieții și ne va limpezi apele dătătoare de viață, tărie și putere.

Oricât de neclară și neprielnică ne este situația ce ni s'a creat prin noua și cea din urmă lege școlară, totuși și în situația schimbată ne este dată posibilitatea de a întreprinde multe lucruri în folosul salvării sufletelor tinerimei noastre școlare. Oameni se fim și nu tufe, și atunci orice lege, fie ea cât de nepotrivită cu interesele neamului nostru, se va preface cu vremea în o lege, care ne-a fost spre binele, și nu spre răul nostru.

E adevărat, și încă foarte adevărat, că alcătuirea ei e de așa, încât iți face apariția unui labirint din care cu greu poți eși.

Dar pentru un ochiu dedat să privească prin ițele societății omenești și se afle firul Ariadnei, nu există fire așa de încurcate, încât să nu li se dee de vre-o urmă de desfacere ori desvăluire.

Va trebui să găsim și noi firul ducător la salvarea intereselor noastre naționale.

Deoarece legea apponyiană cere o mare cuantitate de cunoștințe din limba maghiară, cum până acuma nu s'a mai pretins prin nici o lege existentă, *învățătorul va trebui să-și întețească toate puterile*, ca să satisfacă și legei, dar *nici să nu pericliteze interesele neamului nostru.*

Sârguință și precauțiune se recere înainte de toate. Cel ce e aplicat spre lenevire, să se facă negoțător, ori să îmbrățișeze altă carieră, care i poate oferi mai multă comoditate. Cu dăscălia după vremile de azi au gătat ceice vor să lenevească. Dascăl astăzi nu mai poate fi decât celce muncește cinstit și are strădania necesară. Au încetat timpurile de a învârti bâticuța prin stradele satului după eșirea dela prelegere. Celce nu se va pune la studii în oarele libere, e perdut. Deoparte nu e nici o pagubă, căci cel puțin se vor rări trântorii și se vor înmulți albinele lucrătoare.

Făcând astfel, nimic rău nu ni se va putea întâmpla nici în situația schimbată.

De altă parte mai cerem dela învățătorii nostri nițică răbdare. Nu

FOIȘOARĂ.

Despre beție.

— Lucrare menită a fi cetită poporului dela sate. —

De *Iosif Mircea*, abs. de teologie

(Urmare.)

Vedem așadar, că poporul, văzând relele ce vin din beție, a zis, că e adusă în lume de diavolul. Dacă ne vom întreba noi acuma, că cât de veche e patima asta blăstămată a beției, vom putea răspunde, că ea a trăit și înainte de Isus Cristos, dar atunci nu era așa de răspândită. Sfânta scriptură ne spune, că Sardanapal împăratul avea obiceiul de a se îmbăta. Iar când se afla în starea beției, își perdea mințile, se îmbrăca în haine femeești și făcea tot felul de păcate grețoase. Moare întovărășit de rușine, și nimeni n'are cuvânt de milă pentru el, nimenea nu sloboade o lacrimă caldă pentru odihna sufletului lui.

Un alt bărbat mare, împăratul Alexandru Machedon, era un om foarte milos, bun de inimă, preste măsură de viteaz, și cu toate că nu avea obiceiul păcătos de a se îmbăta, îmbătându-se odată, din întâmplare, a dat foc unei cetăți minunate, numită Persepoli, a ucis pe cel mai iubit și mai credincios servitor al său și a trăit în desfrâu cu o femee perdută. Cât rău în o clipă!

Din aceste pilde ne putem convinge ușor despre durerea jalnicelor urmări, pe cari le aduce cu sine starea de beție. Și dacă ar fi numai atâta, parcă tot n'ar fi așa mult. Beția mai e însă și un păcat mare.

Iată ce zice despre ea un sfânt părinte al bisericei noastre dreptmăritoare: „Celce crede, cumcă beția este păcat mic, de nu se va îndrepta, și nu va face penitență pentru beție, pe unul ca acela împreună cu preacurvarii și ucigătorii pedeapsa cea vecinică îi va tortura“. Osea 4.11.

In starea de beție omul nu mai judecă, și o putere diavolească răscolește tot răul sufletului lui, înpingându-l spre certe, hoții, jafuri, bătăi, omoruri.

Toate aceste fapte nelegiuite i-le șoptește duhul cel rău, căci „nimenea nu este mai plăcut diavolului, ca cel stăpânit de beție, pentrucă nimenea nu împlinește voința lui mai bine, ca bețivul“. După cum vedem, beția ne face părtași de osânda cea vecinică. Ea ne trimite acolo, unde e numai suspin, plâns și crâșnire de dinți, și unde pe deasupra se poartă un înger, cu sabia de foc în mână, spunând păcătoșilor cu cuvinte de jale și cutremur: vai vouă ticăloșilor, mult mai bine era vouă, să nu vă fi născut“.

Nici în vieața aceasta n'o ducem mai bine. Cel cuprins de patima beției își perde sănătatea, cea mai scumpă comoară a omului aici pe pământ. Sângele celui stăpânit de această patimă se otrăvește încetul cu încetul. Păcatul și slăbiciunea lui are apoi urmare de tot tristă și asupra copiilor săi, cari să nasc de multeori morți, sau prăpădiți, hăbăuci.

Dar se poate întâmpla une-ori, ca copiii unui bețiv să fie oameni de treabă. Inzadar, căci tatăl lor le-a mâncat cinstea și numele bun. Și nu e nimica mai prețios decât acestea, căci „mai ales este numele bun, decât aurul și argintul“.

După-ce bețivii sunt vecinic nesănătoși, sunt osândiți să mai trăiască și în o mizerie, care stoarce lacrimi și înnegurează gândul.

„De vei da ochii tăi spre cane, și spre păhare, mai pe urmă vei umbla mai gol decât plugul“.

Bețivul sărăcește, căci el nu folosește vremea după-cum se cuvine. El nu muncește în rând cu alți oameni, ci stă zile de-arândul în crâșmă.

Iar, când n'are cu ce mai plăti beutura, merge de lucră o săptămână, pentruca se aibă ce bea într'o zi.

„Ce câștig eu într'o vară
Beau cu mândra într'o seară“.

Drept aceea „luați aminte, ca nu cumva să se îngreuneze inimile voastre cu amețiile beuturii“.

Dacă vom cerca se pătrundem mai adânc în dumnezeeștile învățături ale legei creștine, vom vedea, că omul are rost mare și sfânt aici pe pământ.

Vom vedea, că el are datorința de a-'și ațința privirile spre cerul senin și curat al faptelor bune, de ajutorare și milostenie. Nu toți oamenii sunt asemenea aici pe pământ. Unii sunt mai bogați, alții mai săraci, unii mai tari, alții mai neputincioși. Datorința celui bogat e, să ajute pe cel sărac, cel tare pe cel slab, și cu toți să se iubească. Mântuitorul nostru a zis: „Poruncă nouă dau voauă, să vă iubiți unul pe altul, cum v'am iubit eu pe voi, și voi să vă iubiți unul pe altul. Intru aceasta vor cunoaște toți, că sunteți ai mei învățăcei, dacă veți avea dragoste între voi“.

Acela, care va iubi mult, i-se va ierta lui mult, acela care se va îngriji, se va jertfi și pentru altul, se poate numi creștin adevărat. Dar, ce credeți, poate bețivul face ceva din toate acestea datorințe creștinești? Doamne ferește! Mintea lui s'a înecat în otrava beției, deci nu poate sluji de-aproapelui cu sfaturi cuminți și alese. Inimă simțitoare n'are, căci cărbunii de blăstăm și de foc ai rachiului au înstrăinat din ea ori-ce simțire gingașă de compătimire omenească și creștinească.

(Va urma).

înțelegem neastâmpărul unora, ca să nu-i zicem goana după salarii mari. Noi dascălii prin însași ființa noastră avem să fim *idealiști*, iar acum ne arătăm lumii cuprinși de un cras materialism. Nu zicem, că nu ar fi îndreptățite cererile lor, ba prea îndreptățite, dar apoi să ne gândim, că suntem un popor sărac, care dela nimeni nu primește pentru susținerea instituțiilor sale școlare, ci tot dă numai pentru alții. Peste noapte nu se pot face salarii mari. Se așteptăm, căci cu încetul, foarte cu încetul se face oțătul.

Din partea bisericei noastre s'a făcut tot ce s'a putut. Nu am putut ca *Sașii*, că n'avem paralele lor. De le-am fi avut, fie siguri, că eram între cei dintâi, cari satisfăceam legii.

In spiritul acestor vederi urmează dela sine consecința logică: *Sunt în contra părerii acelora, cari ar fi aplicați să se lapede de școale, dându-le în mâna statului.*

E vechiu adevărul juridic, că ceeace odată dai din mână de bună voie, nu mai poți cere îndărăt, dar ai totdeauna dreptul să pretinzi ce ți s'a luat cu puterea.

Ar trebui să înceteze odată intimidările și tot felul de spaime, întemeiate și neîntemeiate. Să ne apucăm de lucru, nu se ne tânguim ca babele.

Incă un cuvânt.

Invățătorii nu sunt chemați să facă politică militantă.

Fac rău toți acei învățători, cari să pun și-și bat pieptul, că sunt mari naționaliști, și poate că în școală nu fac în sensul acesta nici atât cât ai măsura cu un dram.

Să rămânem noi dascălii la slujba noastră și am făcut destul. Să ne împlinim datorințele cetățenești, conform convingerei noastre, căci pentru aceasta nu ne poate trage nime la dare de seamă.

Pe omul de convingere și bărbat îl cinstește și vrăjmașul, dar îl iubește și Dumnezeu și-l povățuește pe cărările drepte ale vieții.

Mergeți pe aceste cărări și nu vă temeți de nimenea! Acesta e sfatul, ce vi-l pot da!

Dr. Petru Șpan.

Conflictul turco-bulgar

din punct de vedere istoric și juridic.

Comunicăm cetitorilor ziarului nostru starea lucrului în chestia cu liniile ferate din Rumelia orientală, confiscate din partea Bulgariei, pentruca să-și poată face judecata, că pe partea cui e dreptatea? Istoricul afacerei e următorul:

Tratatul dela Berlin din anul 1878 recunoaște sub semnătura representanților marilor puteri, că linia de fer din Rumelia orientală e *dela construirea ei proprietate a Turciei.* Guvernul turc a acordat unei companii austriace (firmă improtocolată la tribunalul de comerciu din Viena) esploatarea liniei. Capitalul companiei e în mare parte german. Drepturile Turciei asupra concesionării liniei sunt de asemenea recunoscute Turciei în zisul tratat dela Berlin. Principatul Bulgariei, care-și datorește ființa sa politică tot acestui tratat, a *recunoscut* în repețite rânduri, chiar și după trecerea Rumeliei în administrațiunea sa politică, *dreptul de proprietate al Turciei*, precum și cel de esploatațiune al companiei. Spre a proba aceasta n'avem decât să cităm un esemplu din lunga serie de tratate ce se refer la căile ferate rumeliote orientale. Astfel la 15—27 Martie 1899 guvernul bulgar închiriează companiei rumeliote orientale o linie nouă, construită de el, și anume, secțiile Bellova-Mustafa-Pașa și Târnova-Jamboli, recunoscând în articolul 13 anume dreptul de esploatare concesionat de guvernul turcesc companiei rumeliote orientale.

In urma grevei ce a erupt după proclamarea constituțiunii pe linia aceasta rumeliotă, Bulgarii ocupându-o în mod brutal, în vârtutea dreptului celui mai tare, nici nu și-au dat osteneala să justifice din punctul de vedere al legalității confiscarea liniei în chestiune. La început ei au spus, că vor ținea ocupată linia până ce se va restabili ordinea, adecă vor înceta greviștii cu greva lor. Deci era vorba numai de o ocupațiune provisorie, convenită cu compania de esploatare, — zice guvernul bulgar.

Aceasta însă a protestat oficial în contra unei astfel de alegațiuni a guvernului bulgar, căci n'a fost vorba din partea ei, decât numai de un apel la autoritățile bulgare, spre a-i da concursul la espediarea mai departe a unui vagon-motor de serviciu poștal în timpul grevei. In urma acestui protest documentat, guvernul bulgăresc prins in flagrant delict de minciună boacănă, invoacă „resonul de stat“, că acum ar avea de luptat cu opinia publică din Bulgaria, pe care nu cutează să o înfrunte nici un minister, dar se declară gata de a răscumpăra linia.

In scopul acesta el e gata să între în tratări cu compania de esploatare, uitând, sau făcându-se că uită, că aceasta nu poate negocia fără consimțământul guvernului turcesc, de care depinde ea. Bulgaria cunoaște prea bine această situațiune, căci deja în 1898 a voit să între în tratări cu compania rumeliotă orientală pentru renunțarea ei la esploatarea liniei azi ocupată brutal, și s'a isbit de imposibilitatea de a trata direct cu compania de esploatare, fără consimțământul Turciei. Așadar până când Bulgarii nu vor avea consimțământul Turciei ei nu pot negocia cu compania de esploatare în privința unei proprietăți ce-i aparține, Turciei și nu companiei de esploatare concesionare.

Dar unde Bulgarii au pus vârf brutalității lor a fost, când au aruncat manu militarii familiile funcționarilor companiei afară din locuințele lor, amenințându le că le vor masacra.

In felul acesta femeile și copiii funcționarilor companiei au fost aruncați pe peroanele gărilor în toiul nopții!

Aceasta e culmea unei secuestrări brutale. Bulgarii simt acum, că au atras asupra lor odiul întregei lumi civilisate, și caută să-și atenueze penibila situațiune ce și-au creat-o, cu aceea, că se declară gata a plăti, a răscumpăra linia. Dar aceasta ei trebuiau s'o facă înainte de ocuparea liniei cu armata, iar nu acum, și negociând cu compania concesionară, nu cu proprietarul de drept, care este Turcia. Bulgaria s'a pus deci într'o situațiune nu se poate mai falsă față de dreptatea patentă, ce e pe partea Turciei.

Cele 100 sau 140 de mii baionete cu cari se laudă, nu-i vor fi de nici un folos, ci din contră, îi sunt fatale, căci i-au înlesnit un „succes“, care i-e începutul unor mari încurcături politice și financiare, cu majoritatea semnatarilor tratatului dela Berlin.

Deocamdată lucrul stă încă așa. Compania nu vrea să între direct în negocieri cu guvernul bulgar, iar acesta nu vrea să părăsească linia ocupată și Turcia nu e în stare să forțeze armata bulgară să libereze linie, fără a declara un războiu, la care așa se pare nu e preparată.

De observațiunile puterilor Bulgariei puțin îi pasă, căci se simte susținută de Austro Ungaria, cu a cărei anexare ea merge paralel. Nu-i pasă Bulgariei nici de nota rusească, în care guvernul rusesc i-a recomandat moderațiune și procedare corectă.

Ziarul „Figaro“ are dreptate să zică deci, că Bulgaria e ca un câne asmuțat în contra Turciei, și se întreabă melancolic, la ce servește acordul anglo-ruso-frances, dacă nici în astfel de împrejurări nu-și arată valoarea? („*Secolul*“).

Dela „Asociațiune“.

Nr. 987/1908.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“, conform deciziunii adunării generale din Șimleu, dă *un premiu de K 100·—* pentru cel mai bun *Abecedar* pentru analfabeți.

Condițiile concursului sunt următoarele:

1. Manuscrisele se vor înainta *până la 1 Aprilie 1909* comitetului central al Asociațiunii în Sibiiu (Str. Morii Nr. 6).

2. Manuscrisele vor fi scrise numai pe o față a hârtiei și vor fi însoțite de un plic închis cu numele autorului, iar pe plic motto din fruntea manuscrisului.

3. Manuscrisele intrate se vor censura prin secția școlară a Asociațiunii, care va recomanda comitetului central pe cel mai bun abecedar spre a-l premia și tipări în Biblioteca poporală a Asociațiunii.

4. Autorul Abecedarului premiat va primi și onorarul de K 40·— de coală de tipar, conform deciziunii comitetului central Nr. 45 din 1907. Manuscrisele nepremiate se vor înapoia autorilor,

Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută la 22 August 1908.

Prezident: Secretar:
Iosif Sterca Șuluțu. *Oct. C. Tăslăuanu*

A V-a
expoziție de poame, struguri și derivatele lor

aranjată de „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului“.

I. Programul

expoziției, ce se va ținea din 18 până în 25 Octomvrie st. n. 1908 în comuna Avrig.

1. In scopul de a înainta pomăritul și viieritul, „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului“ va aranja în cursul celor opt zile amintite, în comuna Avrig, o expoziție de poame, struguri și derivatele lor, având a se împărți de astădată premii de stat în sumă de 200 cor., dăruite Reuniunei de Inaltul minister, cum și diplome de recunoștință.

Expoziția va cuprinde poame și struguri de tot felul în stare naturală, de asemenea derivatele lor, anume poame uscate și ferte, lictar, compot, dulceață, must, vin, rachiu, oțăt, oleiu, etc., cum și unelte, întocmiri și modele din ramurile atinse.

Drept întregire la expoziție se admit și producte din ceialalți rami de economie.

2. Expoziția se va deschide în 18 Octomvrie la 11 ore a. m. și va dăinui până în 25 Octomvrie st. n., la 4 ore d. a.

Expoziția se ține în edificiul școalei române gr. or.

Ca exponenți pot lua parte pe lângă membrii Reuniunei, locuitorii din întreg comitatul Sibiiului. La împărțirea premiilor vor avea întâietate membrii Reuniunei.

Cerând trebuința, exponenții au să dovedească, că au produs înșiși obiectele expuse.

4. Merele, perele, gutâile și persecile au să fie expuse fiecare soiu în câte cel puțin 5 exemplare sănătoase și bine desvoltate, iar prune, nuci, struguri ș. c. l., cât trebue spre a umplea un tăer îndatinat.

Abateri se pot face numai cu poame și struguri de o valoare și mărime neobicinuită.

Exponenții au să însemne obiectele de expus cu numiri în regulă, eventual și cu numirea locală.

5. Primirea obiectelor în expoziție se face în zilele din 15 și 16 Octomvrie st. n. prin comitetul aranjator local, care îngrijește de punerea lor în regulă și înzestrarea cu bilete, cuprinzând numărul curent, numele și comuna exponentului, numirea pomologică și res. locală a soiului.

Comitetul petrece aceste date și eventualele observări în o listă generală, care se inmanuează juriului.

Poame găunoase, putrăzite sau altcum stricate, nu se primesc la expoziție.

6. Exponenții, cari nu ar lăsa obiectele trimise ca dar Reuniunei, despre ce trebue făcută arătare, le vor lua în primire până Marți, în 27 Octomvrie st. n. la 12 ore din zi, căci de aci încolo nu se garantează pentru ele.

7. Exponenții sunt îndatorați a se îngriji înșiși de transportul obiectelor de expus.

8. Din poamele, ce s'ar trimite spre vânzare, trebue expuse cel puțin 20 exemplare nealese.

9. Se vor distribui drept premii diplome de recunoștință și se vor împărți de astădată 48 premii de stat, în sumă de 200 coroane, anume:

Grupa I. Poame în stare naturală.

a) mere pere și gutâi:

1 premiu de 12 coroane, 1 premiu de 8 coroane, 2 premii de câte 6 coroane, 3 premii de câte 3 coroane, 4 premii de câte 2 cor.

b) prune și perseci:

1 premiu de 9 coroane, 1 premiu de 6 coroane, 2 premii de câte 3 coroane, 3 premii de câte 2 cor.

c) nuci, alune, castane, migdale, coarne șcl.

1 premiu de 7 coroane, 1 premiu de 4 coroane, 1 premiu de 2 cor.

Grupa II. Struguri.

a) Struguri de vin:

1 premiu de 10 coroane, 1 premiu de 8 coroane, 2 premii de câte 3 coroane, 3 premii de câte 2 coroane.

b) struguri de masă:

1 premiu de 8 coroane, 1 premiu de 5 coroane, 2 premii de câte 3 coroane 2 premii de câte 2 coroane.

Grupa III. Derivate de poame și struguri.

a) must, vin, rachiu, oțăt și oleiu:

1 premiu de 10 coroane, 1 premiu de 7 coroane, 2 premii de câte 3 coroane, 2 premii de câte 2 coroane.

b) poame uscate, lictar, compot, dulceață șcl.

1 premiu de 7 coroane, 1 premiu de 4 coroane, 2 premii de câte 3 coroane, și 2 premiii de câte 2 coroane.

Grupa IV. Unelte, întocmiri, modele șcl.

1 premiu de 7 coroane, 1 premiu de 5 coroane.

10. Duminecă în 25 Octomvrie n. la ora 11 a. m., membrul pe vieață al Reuniunei, dl I. A. de Preda, advocat în Sibiiu, va ținea discurs despre pomărit și foloasele lui.

II. Premiarea.

1. In scopul premiărei, subscrisul comitet a instituit juriul constătător din dnii: Pantaleon Lucuța, Ioan A. de Preda, adv., Aurel Cosciuc, R. Simu, Dr. P. Șpan, Dr. V. Stan, P. Ciora, O. Steflea, T. Andreiu, E. Verzariu, Dr. L. Borcia, Dr. I. Stroia și V. Tordășianu, toți din Sibiiu; N. Iosif din Aciliu; N. Cărpinișan din Răhău; D. Munthin din Reciu; Ioan Chirca, P. Dragits, ambii din Săliște; Ioan Popescu din Sibiel; Dr. Ilie Iancu, medic, Tălmaciu; Ioan Cândea, protopresbiter, Irimie Răduț, notar, V. Dancu, econom, Ioan Nicolae, înv. și V. Preda, măsar, toți din Avrig; D. Clain, paroh, N. Com. Ursu înv., George Com. Ursu, econ. și George Dan, econom, toți din Bradu; Sim. Grădinar, notar, Toma Prie, primar și Ioan Iordache, înv. pens., toți din Săcădate; Valeriu Florian, paroh, G. Dănilă, înv. pens. și Ștefan Popovici, notar, toți din Racovița; Ioan Mateiu, paroh, Popovici Mondoc, înv., Ier. Motoc, notar și A. Zaharie, econ., toți din Sebeșul-superior; Toma Doican, paroh, Alex. Neagoe, not., George Stoica, Ioan Stoica, înv., și I. Micu, proprietar, toți din Sebeșul inferior; Toma Dragomir, paroh, Nicolae Păcurariu, înv., N. Grecu, propr., I. Comșa, not., toți din Porcești; I. Drahora, paroh, V. N. Cloaje, propr., E Popescu, înv., S. Moldovan not., toți din Boița; Toma Ciora, epitrop, N. Drăgan, notar și G. Bucurenciu, econ., toți din Bungard; V. Cărăban, notar, Ilie Pisoiu, primar și Victor Slăvescu, paroh, toți din Mohu; Ioan Roman, paroh, Ioan Nedelcu, propr., și Ioan Fanea, notar, toți din Tălmăcel; Ioan Papiu, paroh, Teodor Stoia, dir. și Aurel Moga, notar, toți din Veștem; I. Crăciun, paroh, I. Albu și I. Ciocănel, econom, toți din Glâmboaca.

Membrii absenți se vor înlocui în ajunul lucrării prin suplenți aleși din partea celor prezenți.

2. Nu esta iertat a funcționa ca juror, când vorba e de obiectele proprii sau de ale rudeniilor mai deaproape.

3. Juriul ia în primire lista generală a obiectelor expuse, le examinează pe rând și apoi se consultă asupra premiărei, având comitetul aranjator îndatorirea să îngrijească, ca publicul și exponenții să nu înrâurească câtuși mai puțin asupra hotărârilor de luat.

4. In ședința ce urmează examinărei obiectelor expuse, membrii juriului se consultă din nou și să pronunță, dovedind pe scurt îndreptățirea propunerilor și apoi hotărând prin majoritate absolută de voturi. Prezidentul juriului votează întotdeauna. La caz de voturi egale hotărește soartea.

Asupra fiecărei premieri se votează deschilinit.

5. Exponenții de premiat se petrec în lista premiaților, care odată statorită, se subscrie de prezident și secretar, cum și de alți doi membri ai juriului.

6. Impărțirea premiilor urmează a se face în mod sărbătoresc Duminecă, în 25 Octomvrie st. n. la 4 ore d. a., ținându-se mai întâiu o vorbire în prezența juriului și comitetului aranjator, a exponenților și publicului întrunit.

Exponenții premiați adeveresc primirea banilor prin subscrierea numelui în rubrica: „Adeveresc primirea în regulă a premiului.“

7. Secretarul juriului e îndatorat a compune un raport special asupra expoziției și premiilor. Raportul subscris de prezidentul și secretarul juriului se păstrează în arhiva Reuniunii și se publică prin ziare.

III. Dispozițiile de premiare.

A. In general.

1. Scopul expoziției este mai ales a urni și încuruja adevărata propășire în ale pomăritului și viieritului. Drept aceea, în privire se va lua nu atât intenția vădită de a străluci cu poame și struguri în exemplare de paradă, ci mai cu seamă în socotință să i-a rentabilitatea și valoarea economică, nobleța fructelor expuse, deasemenea băr-

nicia şi priceperea dovedită, meritele câştigate pe terenul pomăritului şi vieritului resp. în cutare r m înrudit.

2. Deci fructele, cari întrunesc condiţii economice aievea priincioase, se vor privi ca fiind mai pe sus de cele altcum chipeşe şi uriaşe, însă puţin căutate, netrainice sau pătimind de alte scăderi.

Chiar şi în totală lipsă de altele mai bune, nu este iertat a premia fructe de soiu prost, vermănoase, murdare, necoapte, strivite sau altcum vătămate, precum nici beuturi molipsite de boale.

Deasemenea nu se vor premia decât unelte, întocmiri şi modele plăsmuite sau inventate de exponenţi.

3 Dacă cutare grupă nu cuprinde îndestule obiecte vrednice de premiat, premiile ce ar prisosi se pot destina pentru o altă grupă, fireşte mai bogată. Premiile cari din una sau din altă cauză nu s'ar fi împărţit, se înapoiează Reuniunii.

Premiile se pot spori, cerând trebuinţa, prin reducere.

4. Acei cari au prăsit şi cultivat înşişi pomii şi resp. viţele, din cari provin fructele sau derivatele expuse, vor avea întâietate faţă de aceia, cari au expus din prăsila altora.

Dealtcum colecţiile bogate în fructe alese, deşi provenind din toate sau aproape toate soiurile proprii cutărei comune, se consideră drept merit osebit.

5. Acelaş exponent nu poate dobândi în aceeaş grupă decât un singur premiu.

Faţă cu cel premiat în cutare grupă, concurenţii din altă grupă au întâietate, presupunând că obiectele lor ar fi deopotrivă.

B. În special.

I. Poame.

1. Ca vrednice de premiat se consideră mai ales poamele în deplin desvoltate, fragede şi sănătoase, foarte trainice, culese şi păstrate cu deosebită îngrijire, bogate în must aromatic, făţoase şi având mare trecere la noi şi aiurea.

2. Dela premiare se vor exclude poamele culese în pârgă, viermănoase, mult puţin putrede, noduroase, bătute sau altcum vătămate, deasemenea poamele de soiu recunoscut ca prost, cum şi cele pădureţe.

II. Struguri.

1. Intâietate se cuvine strugurilor mari, grei, bine închegaţi, trainici, provenind din viţe vestite ca rodnice şi puţin expuse la neajunsuri.

2. Dela premiare se vor exclude strugurii acri, atinşi de mucegaiu sau înzestraţi cu boabe (boane) relativ mititele şi deşirate.

Din şedinţa comitetului central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului“, ţinută la Sibiiu, în 5 Octomvrie n. 1908.

Pantaleon Lucuţa *prezident* *Vic. Tordăşianu* *secretar.*

Exposiţia de copii din Poiana.

De mult şi de mulţi nutrita dorinţă, de a se aranja în cea mai frumoasă şi cea mai puternică comună românească Poiana o exposiţie de copii, se apropie de realisare. Meritul revine fruntaşilor nostri, cari au întimpinat cu însufleţire şi cu multă bunăvoinţă apelul comitetului central al Reuniunei noastre agricole române din Sibiiu, dat în această privinţă.

Inainte de toate, în conferenţa fruntaşilor nostri s'a ales comitetul aranjator local consistător din domnii: Dr. Victor Mihu, medic, Nicolae Dobrotă, paroh, G. Bărbat, notar, Ilie Dobrotă, paroh, Romul Vraciu, înv., Aron Şerb, preot-înv., Ilie Georgescu, director şcolar, Nicol. Oprean, notar II., Nicolae Şerb, înv., Ioan Şerb Duduman, Ioan Ban, Ioan Sarachie, Dumitru Şufană şi Nicolae Ghişe, primar, dintre cari zelosul nostru medic Dr. V. Mihu a fost proclamat prezident, iar dl R. Vraciu, notarul comitetului aranjator.

Misiunea comitetului este a face toate demersurile, ca exposiţia să reuşască spre lauda noastră a Poenarilor şi spre mulţămirea tuturor oamenilor de bine.

Exposiţia se va ţinea Marţi la 27 Octomvrie n. c. (sărb. Sf. Paraschiva) în sala mare a şcoalei noastre. La exposiţie, cu considerare la numărul de tot mare al copiilor, se admit numai copiii cu vârsta dela 1—4 ani, fiind de altfel şi de acestia vre-o câteva sutişoare.

La apelul comitetului aranjator local, comuna politică Poiana va concurge la premii cu 25 cor., banca „Mielul“ cu 50 cor. şi banca „Mărgineana“ cu 25 cor., va să zică, pe lângă suma, pe care o va destina Reuniunea agricolă spre acest scop, instituţiunile noastre locale contribue la premii cu 100 cor. Laudă lor!

Cu scop de a fi numiţi în juriu comitetul aranjator a propus pe următorii: dl Ioan Droc, prot. emer. şi doamna, A. S. Păcurariu, prot. şi doamna, Hermann Mangesius, prim-pretor şi doamna, Dr. G. Măcelariu, adv. şi doamna, Dr. N. Schiau, adv. şi doamna, toţi din Mercurea, Ioan Şărb. N. Dobrotă şi Ilie Dobrotă, parohi, Dr. Victor Mihu, medic, G. Bărbat, notar I., Ilie Georgescu, dir. şcolar, I. Şărb Duduman, N. Ghişe, primar, C. Radu, cassar de bancă, D. Şufană, cassar de bancă, N. Muntean şi Const. Fântână Gălucuţ, Aron Şerb, preot capelan, toţi din Poiana, Dr. Nic. Calefariu şi Dr. Nic Comşa, medici, P. Draghits, primpretor şi doamna, I. Chirca, prim-notar şi doamna, toţi din Sălişte.

E de prisos să amintesc despre însufleţirea ce domneşte între mamele din Poiana, cari aşteaptă cu nemărginit dor şi cu multă bucurie ziua în care supune-vor examinării micile lor odrasle, mândria lor şi fala neamului românesc.

Părerile distinşilor nostri medici Dr. N. Calefariu şi Dr. Ilie Iancu, publicate în „Tel. Rom.“, se discută şi comentează mereu de număroasa noastră inteligenţă şi speranţă avem, ca multe, mai ales din salutarele propuneri ale zelosului medic Dr. Iancu, întrupare să câştige. Bravii nostri Poenari vor să dovedească lumii, că atunci când vorba este de o causă bună şi de interes obştesc, ştiu pune umăr la umăr, se ştiu însufleţi pentru ideale şi se află fiecare la locul seu.

„Ştie tot!“

NOUTĂŢI.

Dr. Noorden la Sinaia. Invăţatul profesor Dr. Noorden dela Viena a fost iarăşi în Sinaia, pentru a examina starea sănătăţii Maiestăţii Sale Regelui Carol al României, şi a remas pe deplin mulţămit cu cele constatate. Sănătatea Maiestăţii Sale e satisfăcătoare şi nu mai inspiră nici o îngrijire.

*

Doamna Agata Bârsescu, renumita tragediană română, a fost eri, Duminecă, în Sibiiu, împreună cu soţul ei, domnul *Radovici*, artist dramatic. Astăzi la ora unu au plecat cu trenul la Piteşti.

*

Procesele „Tribunei“. In contra „Tribunei“ din Arad sunt puse în curgere opt procese de presă, unele pentru agitaţie, altele pentru calomnie. Apărătorii celor împrocesuaţi în aceste opt procese vor fi domnii advocaţi Dr. Aurel Lazar şi Dr. Iustin Marşieu.

*

Promoţie. Domnul *Voicu Niţescu*, care zilele trecute a eşit din temniţa de stat din Seghedin, a fost promovat în 3 Octomvrie n. la universitatea din Cluj doctor în drept.

*

Hymen. Doamna *Iulia Dancăş*, conducătoarea şcoalei de menaj din Sibiiu, s'a logodit cu domnul *Alfred Vincenz*, inginer la primăria din Craiova.

*

Concertul Elsa Heldenberg. Distinsa violinistă sibiiană, domnişoara *Elsa de Heldenberg*, poate se treacă un nou succes la activul ei artistic: concertul dat Vineri sara în sala dela „*Unicum*“. Lume multă şi aleasă s'a adunat, pentru a asculta de nou farmecătoarele tonuri scoase cu măestria proprie concertantei din instrumentul manual cu atâta putere artistică din partea ei, şi puternice aplause au format dovada despre mulţămirea publicului cu cele auzite. Acompaniarea la pian a făcut'o cu pricepere dl *G. Koricsanszky*, iar dl *Dr. I. Bielz* a cântat frumos mai multe piese. Are o voce plăcută de tenor. Concertanta a primit şi buchete de flori, iar la urmă o cunună de lauri.

*

Regina Cristina, mama regelui Alfonzo din Spania, soseşte mâne, Marţi, la Budapesta, pentru a face vizită Monarhului nostru.

*

Puterea credinţei. In Pesta nouă a fost înmormântat înainte cu trei ani un socialist, aşa cum prescriu normele socialiştilor, fără preot, fără ceremonie, fără rugăciuni şi deslegare. Bătrâna lui mamă n-'a avut însă din momentul acesta nici zi, nici noapte linistită. O mustra constienţa şi o durea inima, că înmormântarea fiului ei s'a făcut aşa cum s'a făcut. Zdrobită de tot de multa amărăciune s'a dus zilele trecute la primăria comunei şi a cerut permisiune să-şi desgroape copilul şi se-l îngroape de nou, cu preot, după legea creştinească. Rugarea i-a fost primită, şi noua înmormântare s'a făcut. De atunci bătrâna e liniştită, nu mai are mustări, pentrucă e împăcată, cu sine şi cu Dumnezeu.

*

La balul de curte, dat în palatul regal din Buda, au participat, afară de cei numiţi în ziarul nostru, încă şi domnii deputaţi români Dr. Teodor *Mihali* şi Dr. Iuliu *Maniu*.

*

Regină nebună. Bătrâna regină *Maria Pia* a Portugaliei, bunica actualului rege *Manuel*, a înebunit acum de tot. Mintea i se turburase încă în Februarie, când s'a comis omorul asupra fiului şi a nepotului ei. De atunci nu vedea, decât pete de sânge pe hainele ei, şi ucigaşi, cari caută să o omoare. Stătea tot închisă în casă. In timpul din urmă boala s'a agravat tot mai mult, iar acum a isbucnit nebunia cu toată puterea. Nefericita bătrână e văduva regelui Ludovic, mort la anul 1889. E acum de 62 de ani.

*

Biserică dărâmată. In Câmpulung din Bucovina, zidinduse o biserică nouă, s'a prăbuşit schela, şi a îngropat sub ruinele ei mai mulţi oameni, dintre cari trei au rămas morţi, iar ceialalţi s'au ales cu rane grave.

*

Cutremurul de pământ, care s'a simţit săptămâna trecută în Ardeal, a fost simţit, la aceeaşi oră şi în România, pretutindenea, dela un capăt de ţară până la celalalt. Au fost mai multe sguduituri, cari însă nu au fost atât de puternice, ca se producă stricăciune.

*

Faptă bulgărească. Undeva în Dobrugia, România, patru Bulgari s'au pus se necinstească steagul românesc, sfâşiindu-l în bucăţi şi călcându-l în picioare. Fireşte, că au fost daţi în judecată, şi oamenii s'au pus în căutarea apărătorilor, cari se-i scoată de sub pedeapsă. Dar spre lauda lor fie spus, advocaţii români din judeţul respectiv s'au obligat cu cuvântul de onoare, că nici unul nu va primi apararea Bulgarilor în faţa judecătoriei. Şi n'au primit'o!

*

Băile jodo-sărate dela Gőrgény-Sóskna. Aflăm, că un consorţiu de Români voeşte să cumpere aceste băi, împreună cu tot ce să ţine de ele. Ne bucurăm şi felicităm pe fraţii din consorţiu, căci astfel de băi şi cu aşa efect vindecător nu există, nici la noi în patrie, şi nici în România. Recomandăm deci cu toată căldura tuturor fraţilor de bine, să caută cât mai des astfel de ocasiuni şi să îngrijască să nu le scape din mână, ca astfel şi noi Românii se facem câte un pas tot mai înainte.

*

Coroane eterne. Intru vecinica amintire a mult regretatului Nicolae Simtion, fost maşinist-tipograf şi membru onorar al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, s'au făcut următoarele contribuiri la fondul văduvelor şi orfanilor meseriaşi din Sibiiu: Ioan P. Fogaraşi, măestru croitor, Zaharie Aron, Constantin Lazar, măestri cismari, Stefan Moga, măestru franzelar, fiecare câte 1 cor., N. Henteş, pantofar 50 fileri, George Limpede şi Vasile Bann, măestri cismari, Ioan Căicuţ, măestru pant, George Joandrea, Ioan Feldeorean, Isidor Marcoviciu, N. N., culegători-tipografi, Ioan Roth, maşinist tip., fiecare câte 40 fil. şi Alexandru Bozo 20 fileri.

*

Petrecere în Avrig. Reuniunea femeilor române din Avrig învită la petrecerea cu joc ce se va aranja Duminecă, în 18 Octomvrie n. a. c. în sala „Hotelului comunal“, în favorul reuniunei. Inceputul la orele 8 seara. Preţul de intrare: De persoană K. 1·—, de familie à 3 pers. K. 2·50. Nb. suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Petrecere în Ernea-săsască. Tinerimea rom. din Ernea-săsească şi jur învită la petrecerea înpreunată cu concert şi declamări, ce se va aranja cu concursul unui grup de teologi din a. III. în 5/18 Octomvrie 1908, în şcoala confesională gr.-ort. română de acolo, din prilejul sfinţirei bisericei gr.-or. române. Inceputul la oarele 7 seara.

*

Cea mai mare putere naturală vindecătoare, cunoscută de toată lumea, e electricitatea. Autorităţi medicale special recunosc electricitatea, ca singurul mijloc de vindecare folositor şi sigur. Creerii şi trupul omenesc compun baterea electrică, nervii conducerea electrică. — Simţământul prins de nervi compune mersul electric, prin urmare mişcarea organelor se basează pe electricitate. Este fapt constatat, că în cele mai multe casuri de boală, electricitea e metodul de vindecare. Se foloseşte deci electricitatea. „*Electro-Vitalizer*“ e cel mai ideal aparat electric de vindecat, ceeace se descrie amănunţit în cartea acum apărută: „*Metoda electrică modernă de vindecat*“. Acest tratat folositor se trimite gratis şi franco în plic închis prin inst. *Electro-Vitalizer*“ ord. med, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

*

Cetitorii nostri cu plăcere se vor face cunoscuţi cu „Emulsiunea lui Scott“ care este un vechiu mijloc de casă, anume unsoare de ficat, care se dă într'o formă cu gust plăcut şi uşor de mistuit. Aşa e de bună, că copiii iau Emulsiunea lui Scott cu deosebită plăcere. Se găseşte în toate farmaciile.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui I. P. S. Sa dl Arhiepiscop şi Metropolit Ioan Meţianu 100 cor., P. C. Sa dl Dr. Ilarion Puşcariu, arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc 10 cor., Pant. Lucuţa, prezid. Reuniunei agricole 5 cor., Vic. Tordăşianu, secret. Reuniunei agricole 2 cor. suma totală 117 cor.

Sibiiu, 9 Octomvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Cărţi şi reviste.

„Munca“, revistă pentru meserii, industrie, comerciu şi economie. Anul I. numărul 1. Are un cuprins corăspunzător scopului pe care-l urmăreşte. Limba e bună, tiparul îngrijit. Apare la 10, 20 ş 30 a fiecărei luni, sub conducerea unui comitet. Abonamentul 6 cor. la an. Merită tot sprijinul acelora, pentru cari se tipăreşte. Apare în Sebeşul-săsesc (Szász-Sebes).

Apel nou.

După nenorocirea ce a venit asupra comunei noastre Marpod la 3/16 Aug. a. c., când prin grindina şi viforul de atunci s'a nimicit întreg rodul câmpului şi am rămas cu casele şi supraedificatele economice dărămate şi risipite, subscrisul am crezut că comuna politică va întreprinde paşii necesari pentru a colecta în folosul celor nenorociţi, în folosul comunei întregi, biserici şi şcoale, căci de astădată bunul Dzeu nu a cruţat pe nimenea.

Inceputul l-a făcut însă presbiteriul ev. luth. A. B. din loc printr'un apel. Ajutoarele curg mereu. Au sosit la oficiul parohial ev. luth. A. B. mii de coroane şi sosesc mereu, chiar şi din străinătate, fireşte, nu pentruca să se împartă şi între Români. Am văzut acum cum stau lucrurile, drept aceea am publicat un apel în „Telegraful Român“ nr. 97/908 din 6/19 Sept. asemenea în „Ţara Noastră“ şi „Gazeta Transilvaniei“.

Nu înţeleg, fost-a ceasul în care am publicat apelul pomenit cel mai nenorocos, ori poate pentru noi Românii din Marpod nu e cine să stăruiască să fim după putinţă ajutoraţi?

Am primit un ajutor de 400 coroane dela Preaven. Consistor Arh. pentru repararea bisericii, căci nu era modru de a mai servi în biserică. Au mai sosit dela banca „Cordiana“ din Fofeldea 5 cor., dela dl Benchea din Cornăţel 500 de ţigle, precum şi dela Ioan Breazu din Sibiel, acum domiciliat în România, 3 coroane, altceva nimic.

Apelez deci din nou şi rog toată suflarea românească, ca să ne vină în ajutor, iar sumele ce se vor trimite la oficiul parohial, sau la oficiul comunal să se spună apriat, că sunt pentru *Românii* din Marpod, pentru biserică sau şcoală.*)

Florian Bologa,
preot gr. ort.

Răceli grele

şi tusă se depărtează imediat la luarea alinătoarei şi întăritoarei Emulsiuni a lui SCOTT.

SCOTT

e atât de plăcut la gust, încât toţi cari nu pot suporta obicinuita unsoare de ficat iau

Emulsiunea lui SCOTT

cu uşurinţă şi plăcere. Afar de aceea e Emulsiunea lui SCOTT considerabil mai folositoare. 6 (270) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

---

*) Celelalte foi româneşti sunt rugate să reproducă acest nou apel.

Din public.*)

Multămită publică.

Comuna Hida este locuită în majoritate de Români, aşezată de două părţi ale romanticei văi a Almaşului, având judecătorie, oficiu pretorial, poştă, şi este decretată de centrul protopresbiteratului Unguraş.

Locuitorii români, în urma comasării, efectuită prin anii 1870, — în lipsa de oameni inteligenţi şi esperţi şi-au pierdut o mare parte din moşiile avute, şi au devenit într'o stare materială foarte slabă.

De sărăcia poporului de sine înţeles este strâns legată şi sărăcia bisericii, neavând ea bunuri, ba nici biserică corăspunzătoare, decât o biserică de lemn, mică, întunecată, zidită de scumpii noştri antecesori cu sute de ani înainte, pe un deal afară de comună. Anul edificării nu se ştie, dar de pe inscripţia de pe frontarul bisericii se vede, că a fost renovată şi pictată în anul 1801.

Dorind şi noi a înainta pe calea progresului, de vre-o 14 ani am început a ne încorda toate puterile, ca deodată cu conducerea poporului spre luminare şi progres, să înmulţim şi averile bisericeşti, ca să putem edifica cu timpul o biserică, care să poată împlini toate dorinţele, — nu numai a poporului, dar şi a întregului protopresbiterat.

Am colectat zilnic din darurile ce le-a făcut poporul şi inteligenţa noastră, şi după multe jertfe ne-am cumpărat o grădină menită pentru edificarea noei biserici, care este situată în centrul comunei, în cel mai frumos loc, şi fiind în mărime de peste 2 jugh. După referinţele locali, azi reprezintă un capital însemnat.

Ca rezultat al multelor sforţări, am ajuns şi la un capital de vre-o 7000 cor., dar nu avem încă de ajuns, ca să putem începe edificarea.

Ca şi mai curând să ne vedem idea realisată, de 2 ani începând, anual s'au aranjat 2 petreceri în favorul nou edificândei biserici, ca şi pe aceasta cale să putem aduna ceva spre măreţul scop. Acestea petreceri atât în timpul de vară cât şi de iarnă, spre mângăerea noastră, întotdeauna au reuşit în mod neaşteptat.

Persoanele cari au avut întotdeauna partea leului întru buna reuşită a acestei întreprinderi, de astădată din modestie le trec cu vederea a le aminti, dar sperez, că în timpul apropiat voiu fi fericit a le putea prezenta marelui public ca pe nişte bărbaţi, cari în întreaga lor viaţă ajutorul scopurilor comune l'au avut în vedere şi acesta le formează zilnica preocupare.

Premergând cu acestea, amintesc la acest loc, că şi în anul curent s'a aranjat în Hida, la 15 August st. v. o petrecere adevărat românească în favorul nou edificândei biserici, cu care ocasiune s'a adunat un public numai românesc şi de tot distins, care cu o vioiciune adevărată şi-a petrecut o noapte dintre cele mai plăcute, — şi cu această ocasiune pentru ajungerea scopului măreţ au binevoit a suprasolvi următorii preastimaţi domni şi doamne:

Dr. Stefan Morariu adv., Alexandru Chiffa preot, Pavel Roşca, protopresbiter, Petru Forno propr., Isidor Moldovan preot., Ioan Nossa teol., Familia Cosma, din Feiurd, Aurel Muntean, fiecare câte 2 cor., Páska Zoltan, protopretore 20 cor., Simeon Tamaşiu advocat 18 cor., Romul Pop jude regesc, Dr. Ioan Prodan cand. de advocat câte cor. 8·40, Alexandru Nemeş jude pens. 5 cor., Gavriil Fodoruţiu preot 4 cor., Tertulian Mihali cand. de adv. cor. 3·40, Ioan Stefan preot cor 2 40 Valeriu Bologa comptabil, Emil Petran teol. abs., Vasiliu Murăşian propr., Georgiu Oncea fiecare câte cor, 1·40, Borkovics Bánucz, Vasiliu Ferghete preot, Aug. Pop preot, Simion Nossa preot., Georgiu Puşcaş preot, Ilie Moldovan înv., Georgiu Pop prop., Ioan A. Domşa preot, Iuliu Chiffa, Ioan Colceriu propr., Alexandru Todoruţiu înv. fiecare câte 1 cor., Aurel Temeşian înv., Alexandru David iurist, Parteniu Curea teol. abs., Gavril Pop înv.. Vasiliu Roşca înv., Ioan Muguroşan ped. abs., Augustin Podoaba, Csergi P. Ioan not. pens., Vasiliu Galiş teol., Gavril Curea preot, Paul Puşcaşiu înv., Teodor Oiucea iurist abs., Ioan Chimpan privatir fiecare câte 40 fil., şi Emil Măcelăriu preot 80 fil.

Cu ocaziunea acestei petreceri peste tot a incurs suma de cor. 270·80, din care detragând spesele de cor. 146·29, — rămâne venit curat cor. 124·51, care sumă s'a predat primepitropului Murăşan Petre şi s'a depus la filiala „Vlădeasa" pentru augmentarea fondului bisericii noastre.

De tot plăcut mă aflu îndemnat, ca şi pe aceasta cale să aduc cele mai sincere mulţămite tuturor preastimaţilor contribuenţi, pentru jertfele depuse pe altariul sfintei noastre biserici, şi rog pe prea bunul Dumnezeu, să le răsplătească jertfele depuse pentru ajungerea scopului amintit, şi să le lungească firul vieţii, ca să ne putem revedea întotdeauna Români adevăraţi, voioşi, ca îmbrăţişându-ne în dragoste adevărată, să putem sărbători în timpul cel mai apropiat şi sfinţirea noului Sion.

Hida, la 12 Septemvrie 1908.

Iuliu Chiffa
paroh şi cassar al petrecerii.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

3519/1908 fb. sz. [288] 1—2

Versenytárgyalási hirdetés.

A czód riusadului viczinális ut Iván — völgy Valea Pinului szakaszának kiépitésére vonatkozó munkálatok bírtositása céljából **1908 évi october hó 21 ik napszám (Szerdán) délelőt 9 órakor** a nagydisznódi főszolgabirói hivatalnál tartandó zárt irásbeli ajánlati, versenyt tárgyalást hirdetek. Felhivom a versenyezni ohajtókat, hogy lepzesétett ajánlataikat a fennt kitett határidőig annyival inkább adják be, mert később érkezet ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. Az ajánlathoz 450 k. bánatpénz vagy érték papir csatolandó.

A vállalatba adandó munkák előirányzati értéke mintegy 9000 korona.

A vonatkozó tervek, költségvetés stb. a nagydisznódi főszolgabirói hivatalban a hivatalos órákban megtekinthetők.

Végül kjelentem, hogy az utibizottság fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között — tekintet nélkül az ajánlatott árakra — a megbiz hatóság figyelembe vételével szabadon választhasson.

Nagydisznód 1908 évi oktober hó 7-én.

Dr. Schuster
főnszolgabiró.

Nri 894/1908 protp. [286] 1—3

Concurs.

In senzul ordinului Preaveneratului Conzistor arhidiecezan dto 12 Sept. a. c. Nr. 10,723 Şcol., pentru ocuparea postului de învăţător, devenit vacant prin abzicere, la şcoala confesională gr.-or. române din **Zlagna**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 15 zile de'a I ma publicare în „Teleg. Rom."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual de 600 cor. care se va solvi în rate treilunare din repartiţie şi cuartir în natură în edificiul şcoalei.

Cuincuenalul se va computa numai după anii serviţi la această şcoală.

Dela alesul învăţător, pe lângă instrucţiunea obligată, se mai cere ca să cânte cu elevii, în Dumineci şi Sărbători, la sf. liturghie în biserică.

Petiţiunile instruite cu Extras de botez, Atestat de studii, Absolutor, Atestat de cualificaţiune şi alte eventuale Atestate de recomandaţie sunt a se adresa subscrisului.

Agnita, 24 Septemvrie 1909.

Ioachim Muntean
protopop.

---

24 Locuri de clădire

pe noul stabiliment de ville „Töpfner Erde" în Sibiiu se vor vinde prin

Licitaţiune benevolă judecătorească

la Deregătoria cărţilor fundare din Sibiiu

Mercuri în 21 Octomvrie 1908 la 10 ore a. m.

Informaţiuni detaillate dă

Dr. Octavian Russu
[289] 1—4 Albina.

Vă rog convingeţi-Vă! Imposibil mai ieftin!

Un orologiu de buzunar, **remontoir de nichel**, punctuos (fără cilindru) cu sistem Roskopf-Patent, bogat gravat, cu lanţ elegant şi bine argintat, cu preţul bagatel de numai [272] 7—10

cor. 3·50, 3 bucăţi cor. 9·50.

Garanţie 3 ani, trimite prin ramburs sau contra trimiterii banilor prin mandat, firma

Michael Horowitz
Casă de export „Cracovia", Ditelg. Nr. 57/50.

Cataloage bogat ilustrate gratis şi franco.

Este în general cunoscut, că

ELECTRICITATEA

folosită în forma şi puterea adevărată este în prezent cel mai sigur factor vindecător, în special în casuri de nervositate, neurastenie, reumatism, dureri de spate şi cap, dureri de stomach şi intestine, slăbiciune de inimă, paralisare etc. şi tot felul de slăbiciuni.

Aceste două favoruri sunt împreunate în cel mai genial chip în **ELECTRO-VITALIZER**-ul nostru.

De simţiţi dar, că vă e sănătatea atinsă, că vă dispar puterile, nu întârziaţi a vă adresa cu toată încrederea institutului nostru condus de medici şi dacă trimiteţi cuponul acesta, primiţi în plic închis gratis şi franco, opul nostru bogat ilustrat, despre: **„Tratamentul electro-terapiei-moderne"**. (287) 1—4

Institutul Electro-Vitalizer ord. de medici, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Dl Gavril Herczeg din Karácsond, scrie: Folosirea de 6 luni a aparatului Elektro-Vitalizer, mi-a scăpat pe soarta mea de următoarele suferinţe: nervositate, dureri de cap, bătăi de inimă, oboseală, lipsă de apetit şi de simţirile de spaimă; pentru ceeace prea st. Dle Doctor vă sunt dator cu cea mai mare recunoştinţă. Aparatul îl voi recomanda cu cea mai mare căldură. Vă dau voie a da această epistolă publicităţii, căci conţinutul ei corăspunde pe deplin adevărului.

Coupon pentru carte gratuită.

Către Institutul Electro-Vitalizer ord. de medicii, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56. Vă rog trimiteţimi opul: pentru domni, pentru dame.

Un tratament asupra electro-terapiei-moderne, gratis şi franco în plic închis.

Numele: ....
Adresa: ....

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piaţa mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

☛ **Intrare şi privire în orice timp al zilei** ☚
dela 9 oare dimineaţa până la ½10 seara.

De Luni în 11 Octomvr. până Dumineca în 17 Octomvr. 1908:

O călătorie în Pyhrnbahn, Austria de sus.

Preţuri de întrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, şcolari şi soldaţi 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1·80, Blocuri pentru şcolari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea şi Sâmbăta până la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii şi elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăţi cor. 25·—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 8— Seriile odată predate nu se repetează.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Kőbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procură în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 93— Sibiiu — Nagyszeben.

Au apărut:

Compoziţii româneşti de Tib. Brediceanu.

Doine şi cântece.
(Voce şi piano.)

CAIETUL I.
Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădişor depărtişor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiţă, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.
Ştii tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageţi voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri româneşti.
(Piano solo.)

CAIETUL I.
Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.
Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Ţarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.
Brâu III.
Haţegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Preţul unui caiet: cor. 4·— / fr. 5·—

De vânzare la toate librăriile româneşti.

Depozit general:

Libraria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 107 Sibiiu, Joi 2/15 Octomvrie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Anexarea.

Sibiiu, 14 Octomvrie n.

După ce au văzut, că lumea nu le ia în serios ameninţările cu răsboiul, au venit şi Sârbii la o convingere mai bună şi scupştina (camera) lor, întrunită în sesiune extraordinară, a hotărât Sâmbătă, într'o şedinţă de altcum foarte agitată, care a durat până la oarele 9 sara, cu 93 voturi contra 66, că *nu declară răsboiu* Austro-Ungariei pentru anexarea Bosniei şi Herţegovinei. Anexarea nu mai e deci periclitată din nici o parte, în urma generosităţii Sârbiei, peste care însă Europa probabil că va fi trecut tot atât de nepăsătoare la ordinea zilei, ca peste ameninţările ei cu declararea răsboiului.

Anexarea e acum lucru împlinit, de care nu se mai poate atinge nime. Şi dacă mai este ceva de regulat, se va face pe calea sa, între Austro-Ungaria şi Turcia, singure interesate în causă.

Ce voim se scoatem la iveală e faptul, că anexarea a fost primită cu multă bucurie şi satisfacţie, nu numai din partea poporaţiunei din Bosnia şi Herţegovina, în prima linie interesată, ci şi din partea cercurilor politice din Austria şi Ungaria. Nu s'a auzit un singur glas, care se fi spus, că nu ar fi trebuit făcută anexarea, ori că ea nu e bună şi de folos pentru monarhia noastră.

Cum se schimbă vremile şi oamenii! Inainte cu treizeci de ani, când s'a făcut *ocuparea* acestor două ţărişoare prin trupele austro-ungare, şi s'a vărsat şi sânge pentru a putea pune „ai nostri“ piciorul pe acest teritoriu, necultivat şi însălbătăcit, nu s'a prea aflat om, nici în Ungaria, nici în Austria, care se fi spus, că e bună ocuparea şi că e de folos monarhiei austro-ungare. Toţi au combătut'o cu argumentele cele mai puternice, şi în delegaţiuni, la anul 1878, ministrul comun de externe de atunci, contele *Andrássy Gyula*, cu multă greutate a scăpat de votul de blam care i se destinase.

Pentru noi aceasta sesiune delegaţională dela 1878 e memorabilă din motivul, că în chestia ocupării Bosniei şi Herţegovinei a rostit în una din şedinţele ei şi fericitul Metropolit *Miron*, pe care-l alesese casa magnaţilor membru în delegaţiune, o vorbire atât de înţeleaptă, încât Maiestatea Sa, care-l invitase la masă pentru ziua următoare, l'a felicitat în mod deosebit pentru ea. Vorbise, fireşte, în favorul ocupării.

Pecând deci înainte cu treizeci de ani nu trebuia aproape nimenui Bosnia şi Herţegovina, astăzi toţi aproabă şi laudă pe cei ce au făcut anexarea acestor ţărişoare la monarhia noastră. La vot de blam pe seama ministrului de externe nu se gândeste nime, ca pe vremea contelui Andrássy. Se gândesc însă toţi la aceea, că după ce vor trece aceste doauă ţări şi prin provisoriatul în care au fost puse din partea Maiestăţii Sale, ca *corp cu totul separat*, unde se fie alăturate pentru totdeauna, la Ungaria ori la Austria? Cei din Austria le cer pentru ei, iar Maghiarii îşi formulează drepturi istorice asupra lor. Se va naşte deci ceartă între Maghiari şi Austriaci, că cine se fie adevăratul stăpân al acestor ţări, guvernul din Viena, ori cel din Budapesta, — ceartă, pe care înţelepciunea Monarhului poate că o va curma astfel, că nu va încorpora ţările acestea, atunci, când va veni plinirea vremii, nici la Ungaria, nici la Austria, ci la — Croaţia-Slavonia, care va mai primi şi Dalmaţia, şi va forma în felul acesta un regat mărişor slav. Pentru ideea aceasta, — acceptată de altcum de toţi Slavii, — face propagandă mare partidul social-creştin din Austria, astăzi factor însemnat în partea ceealaltă a monarhiei. Şi având în vedere legăturile pe cari le are Moştenitoriul nostru de tron cu acest partid, ne vine a crede, că nu e eschisă posibilitatea, ca aşa să se şi întâmple. Căci se afirmă cu toată tăria, că şi anexarea, la dorinţa sa s'a făcut atât de repede şi fără a se mai face întrebări în dreapta ori în stânga. Nu-i lipseşte deci Moştenitorului nostru de tron, nici *iniţiativa*, şi nici *energia* pentru executarea lucrurilor, pe cari le ţine de bune şi de folos.

O lămurire.

Am mai primit adrese de aprobare şi de aderenţă, ca cele publicate în numărul penultim. Mulţămim trimiţătorilor, dar nu le mai publicăm, dupăce Inaltpreasfinţia Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan* a declarat, că nu are nici o trebuinţă de astfel de adrese de aderenţă. Dacă totuşi am publicat, fără prealabila ştire şi consimţire a Escel. Sale, pe cele din numărul penultim, am făcut-o numai pentru a se convinge publicul cetitor despre încrederea credincioşilor în capul bisericii noastre.

Iar acum dăm şi noi, după informaţiunile exacte ce le avem, tuturor asigurarea, că în scrisoarea despre care s'a făcut atâta vorbă inutilă, întru adevăr nu se cuprinde nimica vătămător pentru neam ori biserică.

Văzând noi adecă marea nedumerire la unele din ziarele noastre, din causa unei epistole private, adresată de I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan*, domnului Silviu Suciu, fost secretar ministerial şi translator în biroul de presă, am aflat de bine a întreba pe I. P. S. Sa despre rostul şi cuprinsul acelei epistole, şi am primit răspunsul dela Escelenţa Sa, că regretă foarte mult, că nu şi-a ţinut copie de pe scrisoare, ca să ni-o poată pune la dispoziţie, dar nu i-a dat nici o importanţă şi de aceea nu a copiat-o. Intru cât îşi poate aduce însă aminte, lucrul s'a întâmplat astfel.

La o ocasiune, în anul 1906, ori 1907, nu-şi aduce bine aminte, aflânduse Escelenţa Sa Metropolitul la ministrul de culte şi instrucţiune publică, împreună cu dnii episcopi *Nicolau Popea* dela Caransebeş şi *Ioan I. Papp* din Arad, pentru a solicita unele cause de mare interes bisericesc, domnul ministru a declarat, că ar fi aplecat a împlini cererea ce i se adresase, întrucât împlinirea e cu putinţă, dacă ar vedea măcar din partea bisericei noastre o ţinută mai conciliantă faţă de guvern, şi dacă nu ar observa, că chiar şi jurnalul bisericesc „*Telegraful Român*“ e intransigent, în rând cu celelalte.

I-s'a răspuns domnului ministru, că ziariul „*Telegraful Român*“ scrie cât se poate de moderat, dar se poate, că traducerea nu e fidelă. Şi în presupunea, că poate la biroul de presă nu se traduc cu esactitate articolii politici din „*Telegraful Român*“, sosind acasă, I. P. S. Sa a aflat de bine a scrie dlui Suciu scrisoarea cu pricina, ştiind bine, că dl Suciu a stat în corespondenţă şi cu fericitul antecesor al Escelenţiei Sale, cu metropolitul *Miron*, şi în interesul bisericei i-a atras atenţiunea asupra unor articoli politici mai concilianţi din „Telegraful Român“, pentruca să atragă şi dânsul atenţiunea celor competenţi asupra articolelor.

Alt sens şi alt rost nu a avut epistola. Că dl Suciu, cu ce intenţiune a dat scrisoarea unui domn deputat naţionalist român, care apoi a fotografiat'o, pentru a face sensaţie cu ea, e o chestie, care priveşte pe dl Suciu şi pe respectivul domn deputat. Excelenţa Sa nu-şi poate da seama, ce l'a putut îndemna pe dl Suciu să facă lucrul acesta, şi cu atât mai puţin îşi poate explica, cum de se aduce în legătură scrisoarea aceasta, întâiu cu pensionarea dlui Suciu, şi al doilea cu alegerea de episcop dela Caransebeş? In fine crede Escel. Sa, că fiecare om nepreocupat va înţelege,

FOIŞOARĂ.

Despre beţie.

— Lucrare menită a fi cetită poporului dela sate. —

De *Iosif Mircea*, abs. de teologie.

(Fine).

N'are beţivul nici măcar o sforicică de moşie, căci averile lui Iov de le-ar avea şi toate s'ar duce, iute şi de grabă, în împărăţia lacomă a vecinic însetatului seu gâtlej. Beţivul ajunge cu timpul de nu mai simţeşte nici o bucurie în viaţa aceasta, nu mai înţelege nimic cu mintea lui tâmpită prin beţie, şi nu mai aude dela semenii sei, decât cuvinte de compătimire.

Murmurul de jale se desprinde de pe buzele oamenilor, mai ales atunci, când beţivul îi face vânt şi ultimului petec de pământ, rămas din moşia părintească.

Din această clipă beţivul e un viu mort. El nu mai poate simţi dulceaţa şi puterea ce se desface din moşie.

„Moşia e cel mai dintâiu şi cel mai de apoi cuvânt al omului, într'ânsa se cuprind toate bucuriile . . . simţirea ei se naşte odată cu noi şi e nemărginită şi vecinică, ca şi Dumnezeu“. . .

Iată acum şi cuvintele pline de înţelepciune dumnezeească, ce le rosteşte mântuitorul Isus despre beţivi: „Beţivul e mai rău decât omul cel mort, căci mortul de nu face bine, nici rău nu face, iar beţivul numai spre rele e aplicat“.

Şi cum să facă beţivul vre o faptă bună, câtă vreme el umblă prin lume legat la ochi, orbit de patima sa? Diavolul e tovarăşul seu nedespărţit. Un învăţat mare zice: „Satana când vede, că nu se poate duce undeva, trimite rachiul“.

Dar despre patima beţiei vorbeşte nu numai sfânta scriptură şi oamenii învăţaţi, cari poartă la inimă soartea poporului, ci esistă şi judecata poporului asupra acestei boale urâte.

Poporul zice în adânca sa judecată dreaptă şi înţeleaptă: „Beţia îşi are leacul: sapa şi lopata“. „Birtul e scara, pe care ne coborâm în iad“. Iar nevasta unui beţiv îşi cântă cu glas de jale durerea inimei, spunându-ne că cu bărbatul beţiv

„Nu-i face pâne 'n cuptor
Făr' mămăligă 'n oală,
Şi-i mânca-o ş'aceea goală“.

De aceea „nu vă îmbătaţi, ci umblaţi ca oamenii cei drepţi“. Să ne ferim ca de şerpe de patima asta, şi să ascultăm cuvintele apostolului Pavel: „Cu bun chip să umblăm, ca în timpul zilei, nu în ospeţe şi în beţii, nu întru curvii şi întru fapte de ruşine, nu întru pricine şi pizmă“ Rom. XIII. 13.

Să ne gândim şi la adevărul, care ne spune că: „Cumpătul ţine sănătatea omului şi hărnicia ţine averea“.

Iar „omul, căruia îi va plăcea rachiul, nu va dobândi încrederea nimănui, fiindcă nu poate să păstreze nici un secret. Rachiul nu numai că dobitoceşte pe om, dar îl şi înebuneşte. Şi dacă-ţi place prea mult rachiul, chiar nevasta ta şi copiii tăi şi prietenii tăi te vor dispreţui“.

Din toate cele espuse până acum ne putem convinge uşor, că fioroasa patimă a beţiei de ajutat nu ne ajută nimic, dar de stricat ne strică foarte mult, ca orice patimă.

Iată ce ne spune un bătrân, care n'a pus în gura lui beuturi spirtoase:

„Deşi par foarte bătrân, sunt voinic şi încă sdravăn
Fiindcă în tinereţa mea nici odată n'am băgat
Beuturi, cari ard şi mistue sângele meu.
De aceea, bătrâneţa mea seamănă cu o iarnă aspră,
Rece ca gheaţa, dar sănătoasă“.

Şi acum câteva cuvinte de încheere. Noi, Românii, am fost în trecut un popor de ţărani săraci, năcăjiţi şi lipsiţi de luminile învăţăturii. Am apucat multe cărări greşite şi am căzut în multe păcate. De aceea zicea cântăreţul cu durere:

„Vai de biet Român săracul
Indărăt dă tot ca racul“.
. . . .
„Numai umbra spinului
La uşa creştinului“.

Astăzi s'a mai schimbat puţin soartea maşteră a Românului. Totuşi dorul şi nemângăerea nu s'au dus, nu s'au topit din sufletul lui. El nu-i nici pe departe mulţămit cu felul, cum i-se scurge viaţa şi câştigul lui de astăzi, şi de aceea cade pe gânduri. Iar gândurile lui mohorâte se prefac într'o doină de dor şi de jale.

Din versurile acestei doine însă nu desnădejde, ci nădejde se desface.

„Nădejdea 'n zile de bine
E singura tărie 'n mine“.

Ascultaţi cântecul pe care-l plânge inima Românului, şi care îl uşurează şi înseninează ca prin puterea unei vrăji:

„Aşa-mi vine-un dor şi-o jele,
Unde-am fost şi unde-oi mere,
Aşa-mi vine-un dor ş'un plâns,
Unde-am fost şi ce-am ajuns“.

Dar dupăce norul negru, ce-l lasă năcazurile pe sufletul Românului se destramă, dupăce gândul i-se linişteşte, el vede iarăşi limpede. El ştie şi simte, că astăzi merge pe cărări bune şi sănătoase. El vede, că în luptă şi în muncă cinstită îi stă viaţa, puterea şi fericirea, nu în somn şi lene şi cârcimă. Iar dacă totuşi se mai află unii rătăciţi, cari şi-au uitat de sine, şi aceia vor trebui să se întoarcă la calea cea adevărată, la calea hărniciei, credinţei şi a cumpătării în mâncare şi beutură.

Să voim numai şi toate le putem face.

„Voeşte şi vei putea,
Luminează-te şi vei fi“.

că de chestii mari politice nu s'a putut trata în epistolă, după ce acestea se pun la cale cu factorii decizători deadreptul, nu cu mijlocirea translatorilor.

Acestea sunt informaţiunile esacte, primite dela Excelenţa Sa, cu privire la scrisoarea din întrebare, cari lămuresc acum chestia pe deplin.

Din trecutul muzicei noastre bisericeşti.

— Dela cursurile din Vălenii-de-munte. —

In şirul prelegerilor de vacanţă, cari s'au ţinut la Văleni — şi asupra cărora, în loc să li se publice cuprinsul, ca să-l cunoască în parte şi cei cari ar fi dorit să le asculte, s'au aruncat atâta pleavă de laude ieftine şi de insulte veninoase — am avut prilejul norocos să auzim şi câteva cuvinte asupra muzicei noastre bisericeşti.

Dl *N. Popescu*, un tinăr licenţiat al facultăţii de teologie din Bucureşti, care de curând a scris o frumoasă teză de licenţă asupra călugărului *Macarie*, părintele muzicei bisericeşti-naţionale din România, la invitarea dlui Iorga a venit şi ne-a spus conţinutul lucrării dsale.

După ce am comunicat pe scurt cursurile dlui prof. Dobrescu, cred, că va fi numai spre folosul preoţimii noastre, dacă voiu rezuma aici şi espunerile dlui Popescu, cari privesc tocmai chestiuni, asupra cărora noi, cei „de dincoace“, avem prea puţină orientare şi cari cum se va vedea, ne privesc foarte deaproape sub raportul muzicei bisericeşti.

Regretăm numai, că neavând încă la mână tesa dlui Popescu, ca să putem scrie o dare de seamă mai amănunţită asupra ei, suntem constrânşi a comunica numai aceea, ce ne-a păstrat memoria.

Dl Popescu a spus cam următoarele lucruri:

•

Muzica noastră bisericească este, în general, de două feluri:

a) este *cântarea de strană* şi *b*) *cântarea corală.*

Lucru firesc, că muzica cea originară şi cea mai veche în biserica noastră a fost şi este cântarea de strană, sau muzica „cântăreţilor“ (cantorilor). Despre felul cum a fost cântarea noastră de strană, dela începutul încreştinării neamului şi până târziu în veacul al X-lea, nu ştim aproape nimic, câtă vreme nu ne-a rămas nici o urmă şi nici un indiciu istoric în privinţa aceasta. Aceea ce ştim însă cu siguranţă este, că începând cu suta a X-a câtă vreme a stăpânit influinţa slavonă în biserica noastră, şi muzica noastră bisericească a fost *slavonă* sau *bulgărească.* Caracterul slavon al muzicii noastre de strană să menţine până către sfârşitul veacului al XVIII-lea, când în principatele româneşti începe *epoca fanarioţilor.* Deodată cu inaugurarea erei fanariote în ţara românească, capitala ţării, bisericile şi mănăstirile româneşti se umplu de preoţi, călugări şi cântăreţi greci, şi atunci muzica noastră de strană primeşte caracterul influinţii greceşti.

Amuţând aşadară cântarea slavonească, în biserica noastră întră cântarea grecească, sau aşa numita *psaltichie.* In scurt timp această psaltichie, sub domnia fanarioţilor, ia un avânt atât de puternic, încât în Bucureşti, pela începutul veacului al XIX-lea, se găsiau cântăreţi de strană mult mai măiestri decât la patriarhia din Constantinopol. Se înţelege, că toţi aceştia erau Greci, sau foşti Greci, şi acum romanizaţi. Psaltichia este o cântare întocmită după gustul şi simţul religios al popoarelor răsăritene. Ea se învârte într'o gamă foarte estinsă, ridicând cu încordare melodia bisericească până la cele mai mari înălţimi ale vocii omeneşti, şi scoborându-o, cu apăsarea tonului, iarăş în jos, până la adâncimea posibilă. Cântată cu măestrie şi fără afectare, ea străbate şi revarsă multă umilinţă şi evlavie în inimă. Cusurul psaltichiei era însă *notaţia.*

La început avea 60 de semne (note) şi astfel notaţia ei era din cale afară grea şi ce e mai mult îi lipsea şi *ritmul.* Din acest motiv s'au şi făcut încercări de simplificare în notaţia psaltichiei, la început cu mai puţin succes, de către cantorii Agapie *Palierul* şi *George din Creta*, iar mai târziu, pe la a. 1815, de către vestiţii cântăreţi *Grigorie*, *Hurmuz* şi *Chrisante* din Bucureşti.

Adevăratul reformator al semnelor psaltichiei este însă renumitul profesor de muzică bisericească *Petre Efesiu.* De origine Grec, ca şi antecesorii săi, acest Petre Efesiu vine pe la a. 1816 în Bucureşti, după ce fusese la o şcoală de cântare bisericească în Constantinopol, şi înfiinţează un *curs de muzică bisericească* pe lângă biserica *Şelari* din Bucureşti, susţinut fiind cu ajutor domnesc. Spre aşi uşura învăţământul, Efesiu merge şi mai departe şi la a. 1820 toarnă în tipar cele dintâi semne ale muzicei bisericeşti orientale. E un moment important acesta şi trebue să ştim toţi, că *cea dintâi şcoală de muzică bisericească, din întreg orientul, s'a deschis în Bucureşti*, la începutul veacului al XIX-lea, *si tot aici s'au turnat pentru primadată în tipar semnele de notaţie ale muzicei bisericeşti orientale.*

Petre Efesiu a tipărit apoi o samă de cântări bisericeşti cu semnele cele nouă (Doxasta), fireşte însă, că textul lor era în limba grecească, pe atunci limba domnului şi a boierilor ţării. Cu toate acestea „şcoala de muzichie bisericească“ alui Petre Efesiu este pentru noi de mare însemnătate, câtă vreme dintrânsa au eşit o samă de *învăţăcei români*, cari mai târziu, păstrând semnele şi melodiile dascălului lor, *au întrodus în biserici cântarea românească.*

Dela elevii lui Petre Efesiu purcede aşadară *naţionalizarea muzicii bisericeşti*, iar opera acestor elevi o continuă şi o desăvârşeşte *călugărul Macarie.*

Călugărul Macarie, pe la anul 1819, încă era profesor de cântarea bisericească la metropolia din Bucureşti, aşezat şi susţinut de metropolitul Dionisie. Şcoala lui era însă separată, şi nu avea a face nimic cu cea a lui Petre Efesiu, şi tot asemenea se deosebia şi musica lui de cea grecească. Macarie era de convingerea, că musica bisericească este un product al Duhului Sfânt şi în urmare susţinea, că este cel mai mare păcat a o schimba şi a o îndepărta dela musica cea veche, întrodusă de sfinţii părinţi ai bisericii sub inspiraţia Duhului Sfânt. El caută a se reîntoarce aşadar la forma cea veche a musicii bisericeşti, care e uşoară, liniştită, senină şi ritmată frumos şi după motivele acestei musici îşi alcătueşte el melodiile şi le propune elevilor sei.

Dar pentru a-şi putea răspândi mai uşor melodiile sale, de frumseţa şi autenticitatea cărora era pe deplin convins, pentru a folosi cât mai mult neamului seu, la înaintarea căruia doria să contribue cât mai îmbelşugat, Macarie avea de asemenea lipsă să-şi verse în tipar semnele musicii sale, aplicate acum la limba românească. In Bucureşti nu avea nici turnătorie de litere sau semne musicale şi nici mijloacele de lipsă băneşti. S'a pornit deci, cu manuscrisele în desagi la drum, a trecut pe la Braşov în Ardeal şi a ajuns până la Sibiiu. Aici a făcut cunoştinţă cu vestita firmă macedo-română Hagi Pop, un comerciant cu dare de mână şi cu dragoste pentru cultura neamului, care s'a oferit a-l ajuta pe Macarie cu banii trebuincioşi întru realisarea planului seu. Plin de mulţămire sufletească Macarie s'a dus la Viena, a turnat semnele în tiparniţă şi în acelaş timp a tipărit câteva din melodiile sale. O nemărginită surprindere şi bucurie a fost pentru elevii sei şi pentru toţi iubitorii de musică bisericească din România, când au primit cărţile lui Macarie din Viena. Cântările lui s'au răspândit pretutindenea, umplând prin frumseţa lor sufletele tuturora de evlavie şi mângăere.

Mai târziu Macarie s'a reîntors în ţară, cu întreagă tiparniţa sa, desvoltând o activitate rodnică şi binefăcătoare.*)

Elevul şi urmaşul lui Macarie a fost cunoscutul cântăreţ şi popularul versuitor Anton *Pan*, care a adus psaltichia şi în general felul de cântare grecească şi la Braşov, unde influinţa ei se resimte până astăzi. Anton Pan, fiind însuşi pricepător de musică, nu s'a mulţămit numai cu cântarea, ci a alcătuit însuşi melodii bisericeşti proprii ale sale. Căutând originalitate însă şi neavând destul simţ şi talent musical, s'a abătut dela compoziţiile lui Macarie, prefăcându-le pe acestea mai mult spre rău decât spre bine. Intre elevii lui Pan din Braşov, unde a fost cântăreţ la biserica Sf. Nicolae, putem număra pe bătrânul Ucenescu, pe care de sigur mulţi din cetitorii acestor rânduri l-au ascultat, ca studenţi în Braşov.

Tot din şcoala lui Anton Pan a eşit şi dl Stefan *Popescu*, bine apreciatul profesor de musică bisericească din Bucureşti, acum în pensiune. Dl St. Popescu s'a ferit însă de greşelile dascălului seu, reîntorcându-se la liniştea şi seninătatea musicii lui Macarie.

Unul dintre elevii dsale este, în sfârşit, dl Nic. *Popescu*, de a cărui prelegere ne ocupăm.

Acestea cu privire la mersul desvoltării musicii bisericeşti în trecut. Referitor la starea cântării de strană din zilele noastre, dl Popescu constată o generală lipsă de unitate şi o rupere a legăturilor cu musica veche şi bună, aşadar o decadenţă datorită influinţelor străine, lipsei de instrucţie, şi lipsei de talent a cantorilor bisericeşti. Iar aceste constatări, cari se potrivesc în parte şi la stările noastre, dl Popescu în cursul prelegerii le întăria cu esemple, din cari se invedera, cât de uşor e în stare un cantor slab şi fără simţ de musică să schimonosească o cântare bisericească sub influinţa unei melodii profane, adeseori foarte profane. Aşa d. e. ne a cântat o romanţă de obârşie franţuzească, şi după ea imediat melodia bisericească, alcătuită sub înrâurirea romanţei, sau a altui cântec „de inimă albastră“. Dovadă, că cutare cântăreţ al bisericei din Bucureşti, sau din alt oraş, ducându-se seara cu cinstita lui consoartă la grădină sau la cafenea, a auzit-o din gura sau din vioara unui ţigan, i a rămas în urechi şi ducându-se în biserică a început inconştiu să cânte irmosul sau cheruvicul pe melodia dela grădină. Lucru foarte firesc. Care n'am auzit şi în bisericile satelor noastre din Ardeal, câte un cheruvic sau câte o priceastnă cântată pe cea mai naţională şi mai ireproşabilă doină românească? Acelaş fenomen îl constată dnul Popescu şi în musica noastră corală bisericească, de asemenea coruptă sub fel de fel de influinţe străine.

In biserica noastră musica corală s'a întrodus cam pe la anul 1830, adusă fiind din Rusia. Imprumutul acesta l-am făcut însă tocmai într'un timp, când musica rusească era în decadenţă. Borneansky, cel mai de frunte compositor rus de coruri bisericeşti, scrie sub influinţa musicii apusene. Musica lui a avut astfel influinţă şi asupra imitatorilor şi elevilor sei români, între cari a fost şi Musicescu din Iaşi. Astfel s'au întrodus în musica noastră corală duetele şi terţetele, cari n'au nici un rost în biserica noastră şi sunt imitaţii directe ale compositorilor din apusul Europei. Decadenţa şi varietatea cântării de strană deoparte, influinţa corurilor bisericeşti de altă parte, au corupt gustul publicului întru atâta, încât e foarte greu a restatornici vechea musică bisericească adevărată, genuină şi românească. Un început în direcţia aceasta sănătoasă pare a face măestrul Chiriac din Bucureşti, care se încearcă a compune o liturgie corală, armonisând vechea musică de strană a lui Macarie.

Şi într'adevăr, musica bisericească corală e bună şi îndreptăţită numai dacă se adapă din isvorul cel curat şi bogat al musicii de strană străvechi. De principiul acesta ar trebui să fie călăuziţi toţi compositorii nostri de liturgii corale, cei din România, ca şi cei din Ardeal!

•

Cu constatarea acestor adevăruri s'a terminat prelegerea dlui Popescu.

Noi însă nu putem încheia aceste rânduri, fără ca în legătură cu această prelegere să nu relevăm aici şi felul în care s'au terminat cursurile dela Văleni

Cucerit de prelegerea dlui Popescu şi doritor să asculte o bună cântare bisericească, dl profesor Iorga în ziua de pe urmă a cursurilor m'a invitat să slujesc o sf. liturgie, iar pe dnul Popescu să ţină strana. Acestei invitări am satisfăcut, fireşte, cu toată plăcerea. In faţa auditorului cursurilor şi a unei părţi din „inteligenţa“ locală am slujit în biserica (mănăstirea) centrală din Văleni. Dl Popescu, un bun cântăreţ (bariton), ţinea strana dreaptă, dând răspunsurile după Macarie, iar în strana stângă cânta un cleric ardelean şi unul bucovinean.

A fost o liturgie înălţătoare, în care s'a adus închinare lui Dumnezeu în cântări frumoase şi variate, dar mărturisesc, că sub decursul acestei slujbe, impresionat de cântări şi de varietatea ascultătorilor strânşi din toate unghiurile românismului, gândul m'a furat pe o clipă şi m'a transportat într'un templu falnic şi măreţ, în care mi-se părea, că aduc prinos de jertfă pe altarul culturii naţionale româneşti, în numele căreia eram adunaţi.

Gh. Tulbure.

Luminarea şi voinţa neînfrântă, împreunate cu nădejdea şi încrederea în Dumnezeu, fac minuni. Să căutăm a ne lumina prin şcoală şi a ne scăpa de patima beţiei, despre care văzurăm, că nimiceşte pe celce bea, îi nenoroceşte copiii, aruncă toată familia în cea mai amară sărăcie, perde numele şi cinstea familiei, aduce numai năcazuri în lumea asta şi osândă vecinică în ceealaltă.

Atunci, când vom şti să cruţăm, precum ştim să muncim, atunci când ne vom lumina cu învăţătura şi ne vom înfrăţi cu fapte bune şi cu gânduri nobile, atunci „nu va fi pe pământ naţiune mai aleasă decât a noastră“.

Atunci fericirea şi dorul de a trăi se vor ţinea de noi ca scaiul de oaie, şi ca umbra de om. Atunci mănie pe lume şi pe ceice trăesc bine în ea nu se va mai sălăşlui în inimile noastre. Atunci nu vom mai zice:

„Mâncatu-s Doamne de străini
Ca iarba de boi bătrâni,
Şi mâncatu-s de ai mei
Ca iarba de mieluşei“.

Atunci nu ne vom mai plânge şi nu ne vom mai gândi la aceea, că:

„De-ar fi lumea din hârtie,
Aş aprinde-o 'ntr'o mănie“.

Atunci pentru noi bucuria nu va mai fi „vorbă frumoasă 'n pustie“.

Atunci şi numai atunci vom putea rosti cu mândrie şi curaj:

„Până când Român voi fi
Nu mă tem, că voi peri“.

Dela sate.

Renovarea bisericei din Agârbiciu.

— 26 Septemvrie v.

Pela începutul lunei lui Iulie a. c., poporul rom. din comuna Agârbiciu (tractul Mediaşului), a avut fericirea a primi în mijlocul lui pe dl *Alexandru Constantinescu*, vicepreşedintele senatului român din Bucureşti, care în călătoria sa dela Braşov spre Sibiiu, în urma iubirei sale faţă de poporul român, s'a abătut spre comuna aceasta, unde a vizitat pe preoţii şi învăţătorii români.

Sosind Dsa cu automobilul şi răspândindu-se vestea prin comună, că cine a venit şi cine este oaspele comunei noastre, mulţi în curiositatea lor au alergat ca să-l vadă.

Aici în comună a rămas două zile, vizitând şcoalele şi bisericile româneşti. Cercetând pe părintele gr.-or. *T. Stanciu*, i-a donat 50 cor. pe seama şcoalei gr. or. din loc.

N'a trecut mult, şi dl Constantinescu pela începutul lui August a făcut a doaua vizită părintelui Stanciu. De astădată Dsa n'a rămas decât o zi. In aceea zi a vizitat încă odată biserica gr.-or. şi nemulţămindu-l frontariul altarului, a zis părintelui, că să poarte de grijă, să se facă un nou frontariu bisericei, pe cheltueala sa, donând în scopul acesta 220 cor.

Suma nu era suficientă. Deci la stăruinţa părintelui *Stanciu* poporul încă a dat mână de ajutor pentru ajungerea scopului. Şi scopul s'a şi realizat, serbându-să Duminecă în 21 Septemvrie st. v. sfinţirea noului altariu, care este de toată frumseţa şi care numai cinste şi laudă poate răspândi, atât dlui donator, cât şi celor ce l'au lucrat, maestrului D. Mihaiu şi pictorului N. Baciu din loc, cari se poate vedea, că nu atât pentru paralele cari le-au primit şi-au dat atâta silinţă, ca să fie cât mai înfrumseţat altariul nostru, cât mai mult pentru lauda, cinstea şi iubirea lor faţă de biserica străbună a neamului lor.

Sfinţirea s'a efeptuit de către mai mulţi preoţi, la finea sfintei liturgii. După sfinţire, parohul locului a ţinut o cuvântare de tot potrivită acestei ocasiuni, în biserica plină de popor.

A început cu o asemănare de tot frumoasă a poporului român gr.-or. cu poporul izrailtean, căci dupăcum izrailtenii în robia Egipetului multe au avut să îndure, tot asemenea şi poporul român gr.-or. multe a avut să îndure în anii de după 1700, prin care asemănare a înrădăcinat în inima fiecăruia iubirea faţă de instituţiunile noastre străbune. A vorbit apoi între altele despre tăria cu care trebue să ţinem şi să luptăm noi pentru biserica şi şcoala noastră, cari formează scutul de apărare pentru noi şi pentru poporul nostru.

In fine şi-a exprimat în faţa poporului cele mai frumoase mulţămite dlui Constantinescu pentru frumosul dar, preoţilor cari iau dat mână de ajutor la sfinţire, şi celor ce au lucrat frontariul cu atâta măestrie. A mai vorbit şi întru sănătat a I. P. S. Sale Dlui Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, adăogând, că este sigur, că Exelenţa Sa, ca şef suprem al bisericei noastre şi ca păstor şi conducător al nostru, — să bucură când îşi vede turma luptând pentru instituţiunile sale strămoşeşti, în urma cărora poporul a isbucnit în puternice strigări de „să trăiască“.

După celebrarea sfintei slujbe şi după ce tot poporul s'a botezat, preoţii s'au întrunit în casa părintelui local, unde s'a pregătit masă comună pentru preoţi şi a durat până pela oarele trei şi jumătate, când preoţii streini au plecat toţi către casă. *M. R.*

---

*) Asupra activităţii lui Macarie ne reservăm a scrie mai pe larg, dupăce vom avea lucrarea dlui Popescu.

Adunarea generală

extraordinară a băncii de asigurare „Transilvania“.

Duminecă, în 11 c. la orele 11 a. m. s'a ţinut adunarea generală extraordinară a băncii de asigurare „Transilvania“ din Sibiiu. A fost cercetată ca nici când altădată, mai ales pentrucă dl Bruckner, temându-se de vre-o surprindere din partea Românilor, a fost mobilisat Turnişorul întreg, ştiind că pe Sibiieni nu se mai poate bine basa în lupta pentru planurile dsale. Românii încă s'au presentat la adunare în număr îmbucurător.

Dl Bruckner deschide adunarea, esprimându-şi bucuria, că de astă-dată poate constata o atât de însufleţită participare. Spune apoi, că singurul obiect al adunării sunt alegerile, în urma abzicerii mai multor membri din direcţiune şi a unuia din comitetul de supraveghere şi voeşte să se purceadă îndată la alegeri, pentru care ţidulile de votisare se aduseseră deja gata.

Dl advocat şi fost membru în direcţiune Preda, cerând cuvântul arată, că alegerea asta e o alegere extraordinară, care îşi are motivele sale mai afunde, de aceea va fi în interesul institutului, ca să se arete motivele acestea, pentruca adunarea generală să le cunoască.

In urma acestei interpelări, domnul Bruckner espune causele demisionării membrilor români, dupăcum îi convine dsale, învinovăţind pe Români, că urmăresc motive separatistice naţionale. Dl advocat Preda apoi reflectându-i arată, că tocmai membrii români din direcţiune au avut în vedere adevăratele interese ale institutului, insistând pe lângă aceea, ca să nu se aleagă de director executiv o persoană, care nu e simpatică la majoritatea membrilor institutului, şi care nu este în stare a ridica vaza şi prestigiul institutului.

După acestea procedându-se la actul alegerii, Românii declarând că nu iau parte la alegere, părăsesc sala. Cei rămaşi în sală apoi au ales cu aclamaţiune ca representanţi români pe următorii domni în direcţiune şi anume: 1. Bárdossy Gyula, inspector reg. de şcoale în retragere. Nicolae Măneguţ, Iohann Popletschan, c. r. colonel în retragere şi Alexie Oniţiu, jude de tribunal în retragere.

Despre cei trei dintâiu n'avem nimic de zis. In ceeace priveşte însă pe dl Alexie Oniţiu, trebue să observăm, că nu l-am cunoscut până acum ca vrednic de societatea în care a ajuns.

Adunări poporale.

Convocare.

Alegătorii şi poporul din cercul electoral al Nocrichului se convoacă la o *adunare*, ce se va ţinea Dumineca, în 18 Octomvrie st. n. la orele 1 d. a. în comuna *Fofeldea*.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea şi constituirea adunării.
2. Desbaterea situaţiunii politice, îndeosebi a chestiei votului universal.
3. Proiecte de resoluţiune.
4. Inchiderea adunării.

Fofeldea, 10 Octomvrie 1908.

Petra-Petrescu, director de bancă. Aurel Milea, notar comun. Ioan Bonea, Valeriu Bonea, paroh. Dr. Enea Andrea, advocat. Aron Meţian, Ioan Holerga, Ioan Tat, Toma Oprean, Ioan Comşa, paroh. Ioan T. Maxim. Toma Sava, primar, P. Gliga, Sim. Voicu, Toma Popa.

*

Convocare.

Alegătorii şi poporul din cercul electoral al Cisnădiei se convoacă la o adunare poporală, care se va ţinea Dumineca, în 18 Octomvrie st. n. 1908, la orele 2 d. a. în Răşinari, piaţa de lângă biserica cea veche, sau dacă timpul e nefavorabil, în hotelul N. Vidrighin.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea şi constituirea adunării.
2. Desbaterea asupra votului universal.
3. Proiect de resoluţiune şi hotărâre asupra lui.
4. Inchiderea adunării.

Răşinari, la 8 Octomvrie 1908.

Dr. Ioan Bucur m. p., Maniu Lungu m. p., paroh. Emilian Cioran m. p., paroh. Nicolae Vidrighin m. p. Iacob Ciucian m. p. Şerban Marcu m. p. Ioan Cioran m. p. Eremie Dancăş m. p. Coman Hămbăşan m. p. Bucur Hurdubulea m. p.

NOUTĂŢI.

Prezidentul camerei — în munţii noştri. Aflăm, că Escelenţa dnul *Justh Gyula*, prezidentul camerei a primit cu bucurie invitarea deputatului dietal Dr. Nic. *Şerban* de a lua parte la o vânătoare de urşi, proiectată pe zilele 17, 18 şi 19 Octomvrie n. a. c. în munţii Făgăraşului, deasupra comunelor Şinca-nouă şi Şinca-veche. In scopul acesta dl prezident al camerei va sosi la Făgăraş în 16 Octomvrie cu trenul de dimineaţa, unde pe timpul petrecerii sale în Ţara-Oltului va fi oaspele dlui deputat Şerban. La vânătoare vor lua parte: comitele-suprem din Braşov, cel din Făgăraş, precum şi unii membri ai societăţii române din Făgăraş. Dorim, ca dl prezident să se simtă bine în părţile noastre.

*

Sfinţire de biserică. Preafinţia Sa, domnul episcop *Ioan I. Papp* al Aradului, a sfinţit Dumineca biserica de nou renovată din Tulca, unde i s'a făcut frumoasă primire din partea credincioşilor. Cu prilejul acesta Preasfinţia Sa a hirotesit întru protopresbiter pe Adrian P. Desseanu, noul protopresbiter al tractului Vaşcău.

*

Proces nou. Redactorul responzabil al ziarului „*Lupta*“ a primit actul de acusare în procesul de presă ce i s'a intentat pentru reproducerea unei scrisori a poetului norvegian *Björnson*, publicată într'un ziar strein.

*

Inspector de şcoale. Pentru comitatul Timiş a fost numit inspector de şcoale domnul Dr. Vèrtessy Gyula, fost inspector regesc în Torontal, iar mai nainte în comitatul Sibiiului.

*

Volnicia dela Păuca. Domnul *Victor Ciungan*, vicenotar în Păuca, comitatul Alba-inferioară, ne asigură într'o scrisoare particulară, că la disolvarea conferenţei preoţeşti ţinută acolo, nu a avut alt rol, decât cel obicinuit: a fost provocat din partea gendarmeriei, se meargă cu ea, ca representant al antistiei comunale, şi ca tălmaciu. La şcoală a rugat apoi pe preşedintele conferenţei, se comunice gendarmilor scopul adunării, iar răspunsul dat, că conferenţa e de caracter curat bisericesc şi şcolar, l'a tălmăcit în ungureşte gendarmilor. Nici o iniţiativă deci nu a fost luată din partea dsale, pentruca se fie oprită conferenţa. Luăm act.

*

Linia ferată Făgăraş-Braşov va fi predată întreagă circulaţiunei în 31 Octomvrie nou, în presenţa secretariului de stat Szterényi Iozsef.

*

Inchiderea crâşmelor. Vicecomitele comitatului Murăş-Turda a dat ordin, ca toate crâşmele din comitat se fie închise în zile de Dumineca, apoi în sărbătorile Crăciunului, Paştilor şi Rusalilor. Vin şi bere îşi pot duce oamenii acasă, şi când sunt închise crâşmele, vinars însă nu.

*

Avis. Inbolditi de dorul de a aduna pe toţi Românii într'un mănunchiu şi ai uni în cuget şi simţiri, noi „Clubul Român“ din Viena am înfiinţat o masă socială la restaurantul „Zum Magistrat“ Wien I Lichtenfelsgasse Nr. 3. Această masă socială menită de a fi loc de întrunire pentru colonişti şi pentru Românii de pretutindenea, credem că va promova mult ridicarea socială a naţiei noastre. Fiecare Român deci, de ori şi unde, fie el membru sau nemembru, e bine venit şi cu braţele deschise primit la masa noastră. Viena 11 Oct. 1908. *George Vitencu* president.

*

Măcelărie comunală. După ce măcelarii nu au voit se reducă preţul cărnii, magistratul oraşului *Vârşeţ* a ridicat o măcelărie comunală, în care se vinde kilogramul de carne cu o coroană, ori cu 92 fileri. Toată lumea a cumpărat carnea din măcelăria aceasta, şi carnea măcelarilor celoralalţi a remas nevândută. Acum au redus şi ei preţurile, dar lumea cumpără tot dela măcelăria comunală. Nu s'ar putea face tot aşa şi în — Sibiiu?

*

Vindecarea colerei. Stire sensaţională soseşte din Berna. Profesorul de acolo Kolle, directorul institutului pentru examinarea boalelor molipsitoare, a descoperit serul, cu care se poate vindeca colera. Experimentele făcute până acuma au dat cel mai bun resultat. Fireşte, ele s'au aplicat numai asupra animalelor. S'a trimis însă ser şi la Petersburg, pentru a se face încercări cu el la oameni atacaţi de coleră. Dacă va suporta proba, profesorul Kolle merită monument încă în viaţă.

*

Ministeriul ştiinţelor. In Belgia, care are 633 societăţi ştientifice, 86 arhive publice. 1205 biblioteci. 69 musee, şi altele şi altele, s'a creat acum de curând un ministeriu numit al ştiinţelor şi artelor. Fericită ţară!

*

Comună vândută la licitaţie. Trei sute douăzeci de familii ungureşti din comuna Chereluş au remas pe stradă, fiindcă moşiile li s'au vândut pe calea licitării. Erau colonişti, aduşi aci pentru a întări elementul maghiar în comitatul Aradului. Dar fiindcă nu şi-au plătit ratele la banca ce luase asupra sa finanţarea afacerii, s'a vândut la licitaţie tot ce aveau coloniştii în posesiune. Cumpărătoare a fost banca de nou înfiinţată pentru propagarea colonisărilor. A oferit patru milioane şi jumătate. Sigur, că va lăsa tot în posesiunea coloniştilor moşiile cumpărate, dar cu — câştig.

*

Osămintele principelui Apafi. In comuna Almakerék din comitatul Târnava-mare au fost aflate în biserica săsească de acolo sicriele cu osămintele ultimilor principi ardeleni, Apafi Mihály I şi Apafi Mihály II, precum şi ale soţiilor lor, Bornemisza Ana şi Bethlen Kata. Au fost aşezate toate în lăzi, cari au fost sigilate şi lăsate în biserică, până se vor lua dispoziţiuni, ca se fie înmormântate altundeva. Meritul că s'au putut descoperi este al profesorului universitar din Cluj, Szádeczky Lajos.

*

La mănăstire. Văduva marelui principe *Sergiu* din Rusia, omorât în Februarie anul 1905, cu numele Elisabeta principesă de Hessen, soră bună cu Ţarevna, a ridicat o mănăstire de maice întru amintirea omorâtului ei soţ, şi a întrat însaşi ca călugăriţă în mănăstirea aceasta.

*

Constituire. Societăţile de lectură ale tinerimei dela instit. pedagogic-teologic ort. român din Arad, şi adecă, atât a despărţământului teologic, cât şi a despărţământului pedagogic, s'au constituit pe anul administrativ 1908/9 în următorul mod: Pentru despărţământul teologic: Conducător: Avram Sădeanu profesor. Prezident: Ştefan Şerban student teol. c. III. Secretar-Notar: Victor Gr. Filip st. teol. c. II. Bibliotecar: Ioan Neacşa st. teol. c. II. Cassar: Liviu Deheleanu st. teol. c. I. Controlor: Ilarion Iacob st. teol. c. III. Comisiunea literară: Solomon Bexa st. teol. c. III. Sabin Ştefea st. teol. c. II. Gerasin Andru st. teol. c. I. Comisiunea revizoară: Ştefan A. Opreanu st. teol. c. II Traian Barzu st. teol. c. I. Pentru despărţământul pedagogic: Prezident: Avram Sădeanu, profesor. Viceprezident: Petru Ciongradi ped. c. IV. Secretar: Ioan Hărduţiu ped. c. III. Notar: Ludovic Cioban ped. c. IV. Cassar: Iosif Bulzan ped. c. IV. Vice-bibliotecar: Gavril Teaha ped. c. III. Controlor: Virgil Lugojanu ped. c. III. Comisiunea literară: Gavril Atihuţa ped. c. IV. Iosif Chiş ped. c. III. Gavril Nuţu ped. c. II. Vasilie Mangra ped. c. I. Comisiunea muzicală: Ioan Barbulescu ped. c. IV. Teodor Baloş ped. c. III. Ioan Ţucra ped. c. II. Gheorghe Atoga ped. c. I. Comisiunea revizoară: Aurel Baia ped. c. IV. Gheorghe Olariu ped. c. III.

*

Şi-a omorât soţia. In Moroda, comitatul Aradului, proprietariul Haas şi-a omorât soţia cu împunsături de cuţit, fiind că îl părăsise, şi nu voia să mai meargă îndărăt la casa lui. I-a făcut opt rane grave cu cuţitul, în urma cărora a murit. Ucigaşul a fost arestat.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit din prilegiul botezării fiiului Nicolae a lui Nicolae Motronea, anume, naşii Petru şi soţia sa Sora Drăgoiu, 1 cor., Nicolae Motronea şi soţia, părinţi, 40 bani, moaşa Maria Imbăruş 20 bani, Stefan Duca, notarul Reun. sod., 10 bani, iar espeditorul „Foii Poporului“ Ioan Imbăruş, tot din acest incident a adunat cu pălăria 1 cor. 30 bani.

*

Coroane eterne. Intru vecinica amintire a mult regretatului Nicolae Simtion, fost maşinist-tipograf şi membru onorar al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, s'au făcut următoarele contribuiri la fondul văduvelor şi orfanilor meseriaşi din Sibiiu: George Bendorfean, măestru lustruitor, Teodor Moldovan, măestru cismar, Toma Iancu, ospătar, Lazar Părău, sodal pantofar, Nicolae Marcu, măestru tapesier, fiecare câte 1 cor., Ioan Roman, măiestru frizer, Mihail Sinu, măestru croitor, M. Bolta, M. Cismar, Ioan Marcu şi Şt. Duca, culeg.-tipografi, Ioan Moga, sodal pant. George Stanciu, sodal văpsitor, Ioan Duşe, sodal croitor, Iosif Marcu jun., măestru pardositor şi Dumitru Spornic, sodal mechanic, fiecare câte 40 fil., Simion Florea, sodal măsar şi George Baciu, sodal cismar, câte 20 fil., Florea Cruciţă, cassar, 1 cor.

*

Serate artistice. In 18 şi 20 Octomvrie vom avea două interesante serate artistice, date în sala muzeului Asociaţiunei, cu concursul celebrei tragediane române *Agata Bârsescu* şi a soţului ei. Mai pe larg în numărul viitor.

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, în timpul din urmă au fost primiţi următorii membri ordinari: Demetriu Spornic (originar din Saschiz), sodal mehanic, Vasile Sintea (Laž) sodal cismar, Nicolae Truţa (Cisteiu rom.) sodal strunar de fer, Vasilie Crişan (Feldioara secuiască) sodal pantofar, Alexa Buştea (Ilia mureşana), Pavel Solomon (Ferihaz), Iosif Nemeş (Cianul deşert) sodal măsar, Ioachim Sociu (maturizantul din Şona), Ilie Bucur (Topliţa rom.) sodali lăcătuş de maşini, Demetru Iacob (Năsăud) sodal croitor, Teodor Galea sodal rotar şi Ilie Ungureanu culeg. tip., ear reîntorcându-se din America au reîntrat în şirul membrilor: Nicolae Bulea măestru văpsitor, Lazar Părău (Turnişor), Nicolae Pascu (Orlat) sodali pantofari şi Ioan Hedu, sodal măsar. Membri ajutători au fost primiţi: dnii Şofroniu Roşca funcţ. la Albina şi Dr. Andreiu Nicola, cand. de advocat.

*

Mulţămită.

Din incidentul încetării din viaţă a iubitei noastre soţii şi mame, primind din mai multe părţi scrisori de condolenţă şi neputând mulţămi în special fiecăruia, îi rugăm ca prin aceasta să primească sincerile noastre mulţămiri, toţi cari au cercat a ne mângăia.

Ilie Măcelariu şi fiica.

*

In fiecare casă cu copii trebue cugetat la harnicii pescari norvegieni, cari pe vreme furtunoasă prind batocul din care se face excelenta unsoare de peşte. Unsoarea de peşte se capătă în cea mai gustoasă şi mai uşor mistuitoare formă în „Emulsiunea lui Scott“, unul dintre cele mai bune mijloace de nutrire şi vindecare. Se găseşte în toate farmaciile.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Adunarea generală a despărţământului Brad al „Asociaţiunei“ se va ţinea la 5/18 Octomvrie a. c. la 9—11 oare a. m. în comuna *Blăşeni*, la biserica şi şcoala din *Blăşeni-Plaiu*.

Prin aceasta se învită deci toţi membrii Asociaţiunei şi iubitorii de înaintarea neamului nostru la aceasta adunare.

Programul:

1. Deschiderea şedinţei.
2. Raportul comitetului, cassarului şi bibliotecarului.
3. Raport despre cenzurarea rapoartelor de sub 2).
4. Inscrierea de membri noi.
5. Prelegeri poporale, cari se vor face cunoscute directorului înainte de adunare cu 24 oare.
6. Propuneri.
7. Inchiderea şedinţei.

Excursiune la „Grosuri“ după adunare.

Brad, 8 Octomvrie n. 1908.

Dr. P. Oprişa
director.

P. Rusu
secretar.

Copii gingaşi

devin în curând graşi, roşii şi tari, dacă le daţi nutritoarea Emulsiune a lui SCOTT, căci ei vor lua cu plăcere uşor mistuitoarea „Emulsiune a lui SCOTT“.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţeler lui SCOTT.

Medicii şi moaşele din toată lumea au încredere în

Emulsiunea lui SCOTT

pentrucă cunosc resultatele, cari se ajung prin ea. 7 (270) 1—5

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 899/1908 prot. [290] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învăţător la şcoala poporală gr.-or. română din **Bruiu**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu tnrmin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual de 600 cor., şi anume: 300 cor. din fondul bisericei, 300 cor. din repartiţie dela popor, solvibil în rate lunare anticipative.

b) Cuartir în natură.

c) 5 stânjini de lemne din pădurea comunală pentru a căror tăiere şi facere e obligat a solvi învăţătoriul.

Cu 1 Iulie 1910 salariul se va întregi conform emolumentelor pretinse de Art. de lege XXVII din 1907.

Alesul învăţător va avea să conducă strana la utrenie în Dumineci şi sărbători şi să cânte cu elevii la sf. liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise subsemnatului şi să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a-şi arăta destoinicia în cântări şi tipic.

Agnita, 25 Septemvrie 1908.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 766/908. [294] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia vacanta de clasa a *doua*, **Ucea-superioară**, protopresbiteratul gr. or. al Avrigului, pe basa resoluţiunei Preavenerabilului Consistor arhidiecesan din 7 Maiu 1908 nr. 5146 B. prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala (B) pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul sus indicat, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sfânta biserică, spre a cânta eventual celebra şi cuvânta şi a face cunoştinţă cu poporul şi posiţia locului.

Avrig, 25 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Avrigului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 447/1908. [295] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala rom. gr.-ort. din comuna **Sărăcsău** se escrie concurs, cu termin de 15 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salarul se acopere: 240 cor. din repartiţie asupra poporului, asemenea cuartir în natură, grădină şi lemne de foc, iar restul conform art. de lege XXVII din 1907, din ajutor dela stat.

Petiţiunile să se aştearnă, în terminul sus indicat, subscrisului oficiu.

Alba-Iulia, 29 Septemvrie 1908.

Oficial protopresbiteral gr.-or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopop.

3519/1908 fb. sz. [288] 2—2

Versenytárgyalási hirdetés.

A czód riusadului viczinális ut Iván — völgy Valea Pinului szakaszának kiépitésére vonatkozó munkálotok birtosítása czéljából **1908 évi october hó 21-ik napszám (Szerdán) délelőt 9 órakor** a nagydisznódi főszolgabiról hivatalnál tartandó zárt irásbeli ajánlati, versenyt tárgyalást hirdetek. Felhivom a versenyezni ohajtókat, hogy lepzesétett ajánlataikat a fennt kitett határidőig annyival inkább adják be, mert később érkezet ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. Az ajánlathoz 450 k. bánatpénz vagy érték papir csatolandó.

A vállalatba adandó munkák előirányzati értéke mintegy 9000 korona.

A vonatkozó tervek, költségvetés stb. a nagydisznódi főszolgabiról hivatalban a hivatalos orákban megtekinthetők.

Végül kijelentem, hogy az utibizottság fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között — tekintet nélkül az ajánlatott árakra — a megbizhatóság figyelembe vételével szabadon választhasson.

Nagydisznód 1908 évi oktober hó 7-én.

Dr. Schuster
főnszolgabiró.

Nri 894/1908 protp. [286] 2—3

Concurs.

In senzul ordinului Preaveneratului Conzistor arhidiecezan dto 12 Sept. a. c. Nr. 10,723 Şcol., pentru ocuparea postului de învăţător, devenit vacant prin abzicere, la şcoala confesională gr.-or. române din **Zlagna**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela I-ma publicare în „Teleg. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual de 600 cor. care se va solvi în rate treilunare din repartiţie şi cuartir în natură în edificiul şcoalei.

Cuincuenalul se va computa numai după anii serviţi la această şcoală.

Dela alesul învăţător, pe lângă instrucţiunea obligată, se mai cere ca să cânte cu elevii, în Dumineci şi Sărbători, la sf. liturghie în biserică.

Petiţiunile instruite cu Extras de botez, Atestat de studii, Absolutor, Atestat de cualificaţiune şi alte eventuale Atestate de recomandaţie sunt a se adresa subscrisului.

Agnita, 24 Septemvrie 1909.

Ioachim Muntean
protopop.

---

24 Locuri de clădire

pe noul stabiliment de ville „Töpfner Erde“ în Sibiiu se vor vinde prin

Licitaţiune benevolă judecătorească

la Deregătoria cărţilor fundare din Sibiiu

Mercuri în 21 Octomvrie 1908 la 10 ore a. m.

Informaţiuni detaillate dă

Dr. Octavian Russu
[289] 2—4 Albina.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câştig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câştiguri	„	**20,000**	„
1	Câştig	„	**15,000**	„
11	Câştiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1,000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue sa câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . .	**Cor.**	7·—
losul original de jumătate	„	3 50
losul original de un sfert	„	1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis şi franco.**

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor

se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

Comande rog a se face prin **mandat poştal** sau şi prin **ramburs.**

Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la

30 Octomvrie

cu toată încrederea la (291) 1—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in Hamburg.

AVIZ.

Circa 70 hectare diferite sorte de mere frumoase de masă, se vând şi per hectar. Deslușiri, Seilergasse 3 parterre. (285) 2—3

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**, **Mediaş**, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 1—34

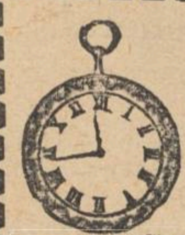

Vă rog convingeţi-Vă! Imposibil mai ieftin!

Un orologiu de buzunar, **remontoir de nichel**, punctuos (fără cilindru) cu sistem Roskopf-Patent, bogat gravat, cu lanţ elegant şi bine argintat, cu preţul bagatel de numai [272] 8—10

cor. 3·50, 3 bucăţi cor. 9·50.

Garanţie 3 ani, trimite prin rambürs sau contra trimiterii banilor prin mandat, firma

Michael Horowitz
Casă de export „Cracovia“, Ditelg. Nr. 57/50.
Cataloage bogat ilustrate gratis şi franco.

Făina lactată NESTLÉ

Este dovedită dupa o lungă experienţă cafoarte bună pentru copii **sănătoşi şi bolnavĭ** cât şi pentru **bolnavii de stomac.** Impedică şi înlătură **vărsăturile, diareea, catarul intestinelor** — Broşura. **»Ingrijirea Copiilor«** se poate avea gratuit de la **NESTLÉ**, Viena I. Biberstrasse 11.

(214) 7—10

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 31—40

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 94— Sibiiu — Nagyszeben.

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor., foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian,

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 108 Sibiiu, Sâmbătă 4/17 Octomvrie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

In jurul pluralității.

Sibiiu, 16 Octomvrie n.

Ziare maghiare din capitală, cari pretind a fi bine informate în chestiile politice dela noi, susțin, ca proiectul de lege despre reformele electorale încă nici acuma nu a primit necesara sancționare prealabilă, că ministrul nostru de interne tot mai lucră și mai schimbă câte ceva în textul proiectului, și că necontenit face socoteli și combinațiuni, pentruca se vadă, că în urma schimbărilor, poatecă *cerute,* cum iase oare votul universal, mai favorabil ori mai nefavorabil pentru interesele specifice maghiare, decum fusese el contemplat dintru început?

Cumcă așa e, ori nu e așa, noi nu putem se știm. Știm însă, că ministrul de interne a promis, că pe la finea lui Octomvrie va depune pe biroul camerei proiectul de lege, și că finea lui Octomvrie nu mai e departe. Să așteptăm deci, până ni se va da posibilitatea se-i cunoaștem bine cuprinsul, și atunci ne vom pronunța în mod amănunțit asupra lui. Aceasta însă nu ne împedecă se nu spunem ce se *vorbește* în jurul ideei fundamentale pe care e clădit proiectul de lege al domnului ministru de interne, în jurul *pluralității.*

Un ziar bine informat dela Viena („Reichsport“) face destăinuirea într'un număr mai recent, că ministrul de interne Andrásy voia se pună pedeci anexării Bosniei și Herțegovinei la monarhia noastră, și se facă pendentă acceptarea anexării din partea guvernului unguresc dela acceptarea din partea Coroanei a *votului plural* la alegerile pentru parlament, dar a fost majorisat în consiliul de ministri și a remas singur cu dorințele sale. Mai cu tărie ar fi fost combătut ministrul Andrássy din partea ministrului de culte Apponyi, care a susținut, cu multă dreptate de altcum, că anexarea e o chestie de o natură, reforma electorală o chestie de altă natură, nu pot se fie deci aduse în legătură una cu alta.

O altă destăinuire, pe care o face tot ziarul numit, este aceea, că domnul ministru Kossuth chiamă la sine tot câte treizeci de deputați din partidul independist, nu pentru a-i pune în curent cu cuprinsul noului proiect de lege despre reformele electorale, care încă nici nu e gata, ci pentru a le cere subscrierile pe o declarațiune, în care să spune, că majoritatea covârșitoare a dietei maghiare *dorește* pluralitatea. Declarațiunea aceasta va fi prezentată apoi Monarhului, la ocaziune binevenită, pentru a-l îndupleca să accepteze și Maiestatea Sa — *pluralitatea.*

Din toate acestea ar resulta, că pluralitatea nu e plăcută Coroanei, și că prin urmare din motivul acesta proiectul de lege al contelui Andrássy încă nu a primit sancționarea prealabilă a Maiestății Sale.

De altcum pluralitatea e combătută din toate părțile, ca un lucru care nu se potrivește cu ideile înaintate de astăzi în privința egalității de drept. Precum la războiu nu trimite cel avut, ori cel inteligent, două, sau trei persoane, ca să lupte pentru tron și patrie, ci numai una, persoana proprie, întocmai ca săracul și analfabetul, — așa nu se cuvine se aibă nici mai mare drept la alegere, mai multe voturi, decât săracul și analfabetul, pentrucă pentru patrie își fac datorința în mod egal toți, trebue deci ca și la drepturi tot egali se fie toți.

E de remarcat apoi părerea domnului Dr. Lueger, primariul Vienei, esprimată în privința aceasta în fața unui ziarist, și care, după ziariul *„Deutsches Volksblatt“* ar fi următoarea: „ . . Eu am fost totdeauna de părerea, că atât pentru monarhia întreagă, cât și pentru dinastie, și în cele din urmă chiar și pentru Ungaria, scăpare este numai în introducerea votului universal, fără restrângere. M'am aflat totdeauna pe punctul de vedere, că îmbuibarea clicei dominante iudeo-maghiare, sub care are se sufere, atât armata, cât și alți factori însemnați și interese de viață ale monarhiei, numai prin o estindere egală a drepturilor cetățenești asupra tuturor locuitorilor din Ungaria poate se fie sdrobită. Nu înțeleg de ce într'un stat de drept Maghiarul de esemplu se numere atâta cât 3, 5, ori 10 Germani, Români sau Slovaci? Și apoi de ce se mai fie favorizați Maghiarii pe deasupra și prin împărțirea nouă a cercurilor electorale? In viața de stat ieeși ei poziția, care le compete în raport cu capacitatea lor culturală, spirituală și economică. Ce se atinge de acordarea sancțiunei prealabile pe seama reformelor electorale, eu cred, că *încă nu s'a întâmplat* din partea Maiestății Sale, și sper chiar, în interesul dinastiei, că o astfel de caricatură a unei legi electorale, cum e proectul contelui Andrássy, nici nu va primi sancționarea prealabilă. O astfel de lege electorală ar fi egală cu renunțarea dela prerogativele pe cari le are Coroana și cari îi compet“.

Sigur, că nu ne-ar supăra de loc, dacă s'ar adeveri, că de fapt, Coroana nu a dat, și nu va da sancționare prealabilă proiectului de lege al contelui Andrássy, din cauza *pluralității,* pentrucă cu dreptate la nici un cas nu e, ca un cetățan se aibă mai multe și mai mari drepturi decât celalalt. La fel suntem, unul ca și altul, eșiți din același pământ, și meniți se mergem în același pământ, deci egali se fim toți și la drepturi.

Personal. In urma invitării primite dela ministrul de culte și instrucțiune publică, contele *Apponyi,* Preacuvioșia Sa, părintele Arhimandrit și vicariu episcopesc *Filaret Musta* a plecat Mercuri din Caransebeș la Budapesta, unde a avut eri, Joi, o lungă întrevedere cu ministrul de culte. Audiența aceasta e adusă în legătură cu apropiata întărire a Preacuvioșiei Sale de episcop al diecezei Caransebeș.

Regele Bulgariei acasă.

Precum nu se atinge nime de anexarea Bosniei și Herțegovinei la monarhia noastră, așa nu se atinge nime nici de independența Bulgariei și de decretarea ei de regat. Lucruri împlinite sunt amândouă, pe cari congresul puterilor mari europene, dacă ar fi să se întrunească (și se spune, că între Rusia și Anglia s'ar fi stabilit înțelegerea, ca să fie convocat) nu are decât să le iee la cunoștință și să astupe gura micilor nemulțămiți cu câte ceva.

In ziua decretării independenței Bulgariei sosise principele, acum țarul Ferdinand, în țară, dar nu a mers la Sofia, capitala țării sale, ci la Târnova, unde a fost proclamată independența și țaria, iar de aci a mers prin alte orașe ale regatului seu, astfel, că în Sofia și-a făcut intrarea abia Luni. A fost însă o intrare cu adevărat *triumfală.*

Orașul întreg, dar mai cu seamă străzile pe unde a trecut cortegiul regal, au fost splendid decorate, cu mii și mii de drapele, covoare și ghirlande de verdeață. La intrarea parcului principelui Boris, lângă podul vulturilor, se găsia un arc de triumf, representând poarta vechei fortărețe din Sofia. Pe o parte a arcului de triumf inscripțiunea: „Inainte, țarul nostru, poporul este cu tine“. In mijlocul arcului de triumf o mare coroană regală aurită, apoi patru pajure, relevând datele cele mai de seamă ale istoriei Bulgarilor: 1870, marea independență religioasă, 1878, răsboiul ruso-turc, 1885, uniunea celor două Bulgarii și 1908, independența, — iar în dosul arcului de triumf se vedea podul vulturilor și la intrarea sa niște mari co-

---

FOIȘOARĂ.

Un document istoric.

Legea electorală dela 1848, adusă pentru *Ungaria,* a fost cât se poate de liberală. S'a dat drept de alegere tuturor proprietarilor de pământ, cu cel puțin un sfert de sesiune, ceeace corăspundea aproape votului universal de astăzi, pentrucă pe atunci foarte puțini erau locuitorii în comunele rurale, cari aveau mai puțin de un sfert de sesiune în stăpânirea lor. Impărțirea cercurilor electorale încă se făcuse fără nici un gând ascuns, cu privire la naționalitățile nemaghiare. Cu toate acestea, nici la anul 1861, și nici la 1865, nu am putut trimite din Ungaria propriu zisă numărul de deputați la dieta țării corăspunzător forțelor numerice de cari dispunea și pe atunci poporul român din patria aceasta.

Motivul? Lipsa de inteligență, lipsa de conștiență națională la poporul de rând, și mai ales lipsa de *organizare.* Nici la anul 1861, și nici la 1865, nu s'a făcut nici o organizare sistematică a partidului național român în Ungaria, ci candidarea și alegerea de deputați naționaliști a fost lăsată în voia întâmplării. Ba nu; în grija unor singuratici înflăcărați naționaliști de pe atunci, cari din indemnul lor propriu, pe socoteala și cu cheltuiala proprie, au căutat să deștepte sentimentul național, acolo, unde el se afla în amorțire.

Unul dintre acești deșteptători ai neamului a fost *Vincențiu Babeș,* distinsul fiu al neamului nostru, mort nu de mult, care înțălegând glasul vremii, a adresat tuturor preoților, învățătorilor și altor fruntași români dela sate, pe cari îi aveam pe atunci, la 1/13 Octomvrie 1865, un călduros apel în chestia alegerilor de deputați ce erau să se facă nu peste mult pentru dieta ungară din Pesta, punându-le tuturor la inimă, să stărue din toate puterile, ca în cercul lor electoral să fie candidat și ales un Român, și încă un bun Român.

Interesanta scrisoare litografiată și datată din Buda, unde locuia Babeș, e de cuprinsul următor:

„P. T. Domnule! Un principe ilustru, amic zelos al naționalităților, la o ocaziune solemnă, nu de mult celebrată, adresă popoarelor apăsate următoarea sentință: „Pentru ca un popor să fie demn de a forma o naționalitate, e neîncunjurat de lipsă, ca el însuși să și-o elupte și consolideze, prin *virtuți* și *sacrificii.*“

Intreaga istorie a trecutului ne arată adevărul acestei sentințe. Decând a făcut Dumnezeu lumea, nici odată nu a ajuns neamul omenesc la vre-un bine, la vre-o stare fericită, fără mari *virtuți* și *sacrificii.* Numai cu multe și mari sacrificii a scăpat poporul lui Israil, sub Moise profetul, din servitutea Egipetului și a întrat mai târziu în Canaan, pământul cel binecuvântat. Numai prin multe și mari virtuți și sacrificii au urzit strămoșii nostri, o mână de oameni, cu Romul în frunte, cetatea și împărăția Romei, odineoară domnitoarea lumii. Numai prin multe și mari virtuți și sacrificii a răscumpărat Mântuitorul lumea, și tot numai așa s'a lățit și învățătura lui, adecă creștinătatea peste întreg pământul. Numai prin multe și mari virtuți și sacrificii se întemeiază, se susțin și se înalță tronuri glorioase, patrie liberă, naționalitate liberă, se câștigă renume și drepturi istorice, pentru popoare tot așa ca și pentru indivizi și familii.

Va să zică, virtuțile și sacrificiile formează *prețul* pentru care tatăl cel din ceriu, domnul domnilor și împăratul împăraților, dă fiilor săi celor demni, popoarelor sale celor brave, tot binele de care însătoșează și se bucură inima omenească cea nestricată.

Domniei tale, domnul meu, socot că nu am lipsă ați esplica, în ce se cuprinde acel preț, și că ce se înțelege prin virtute și sacrificii? Domnia ta de bună seamă, ca oricare Român luminat, vei ști ceva despre viața, ostănelele, luptele și suferințele unui Cichindeal, Iorgoviciu, Nicoară, Bărnuțiu, și alții. Icoana vieții lor e pentru noi cea mai adevărată icoană a virtuților și a sacrificiilor.

Cristos mântuitorul a învățat așa, că cei ce vreau să servească lui Dumnezeu, adecă, cei ce vreau să să lupte pentru dreptatea, adevărul, luminarea și fericirea comună, aceia au *să se lapede de sine,* adecă de toate interesele egoistice și particulare, *să iee crucea asupra lor* și să meargă după dânsul. Adecă, să se facă martiri pentru adevăr și dreptate, pentru luminarea și eliberarea celor apăsați și asupriți.

Acestei sfinte învățături urmară apostolii și miile de bărbați ai bisericii, pe cari astăzi îi numărăm și venerăm între *sfinți.*

Așa s'a întemeiat și lățit legea cea sftă!

Tot acelei învățături a urmat și Cichindeal, Iorgoviciu, Nicoară și Bărnuțiu, și toți ceialalți mulți martiri ai nostri, și tot numai în acest chip se va putea emancipa, întemeia și desvolta și naționalitatea noastră română, cea astăzi în acest pământ străvechiu al nostru cu totul încă apăsată și ignorată. E o causă, această emanicipare, pentru noi, după firea ei, fiindcă ne condiționează esistența publică, nu mai puțin sfântă și momentuoasă, ba doară chiar mai mult decât însași creștinătatea, căci pentru un neam, care nu există, ori e cărui existență și drepturi omenești se deneagă, ce folos are creștinătatea? Ce ajută învățăturile sfinte pentru o turmă de vite?!..

Spre scopul emancipărei și întemeierii naționalității noastre, mai înainte de toate se recere *desvoltarea moralității, sau a puterei morale în popor și în cărturarii poporului,* căci aceasta e trupina, din care cresc și înfloresc virtuțile, cari apoi produc sacrificii și martiri.

Un popor, ca și un om, care nu are moralitate sau putere morală, *nu poate să aibă viitor,* pentrucă în el nu este simțul de demnitate omenească, ci numai viață animalică, chiar dacă ar fi îmbrăcat tot în aur și mătasă, pentrucă numai morala, simțul și prețul umanității, sau demnității omenești, deosebește pe om de vită. Numai acestea îl ridică și îl apropie de Dumnezeu!.. (Va urma.)

loane, în vârful cărora vulturii ţineau în ghiarele lor ghirlande făcute cu foi de ştejar şi flori. Ghirlandele se încrucişau deasupra mijlocului podului, unde atârna coroana regală, făcută cu lauri şi flori. De asemenea o mare coroană de lauri era depusă pe soclul monumentului ţarului liberator.

*

Pe tot parcursul cortegiului regal erau înşirate trupele garnizoanei.

Pe bulevardul care duce de la statuia ţarului liberator până la pod şi spre palat, străzile au fost decorate cu catarguri împodobite cu culorile naţionale şi ghirlande de verdeaţă, cari se încrucişau peste drum, înfăţişând o boltă decorată.

Cortegiul era deschis de societăţile sportive şi corporaţiunile cu drapelele lor. In două străzi laterale erau adunaţi elevii gimnaziului şi ai clasei a patra primară, însoţiţi de profesorii şi institutorii lor. Studenţii erau adunaţi pe scările Sobraniei, iar veteranii împrejurul monumentului ţarului liberator.

In străzile Alabinska şi Vitoska şi pe piaţa catedralei erau elevii şcoalelor profesionale şi ai seminariilor, iar înapoi, o mulţime de popor foarte entusiasmat.

Foştii ministri şi fostii prezidenţi ai Sobraniei, deputaţii şi capii diferitelor comunităţi confesionale, oficerii superiori şi înalţii funcţionari, aşteptau la catedrală, iar alţi oficeri din armata activă şi din rezervă, în mare ţinută, erau pe scările catedralei.

Regele Ferdinand a sosit la patru după ameazi, dar nu prin gară, ci a descins din tren la câţiva chilometri înainte de oraş, şi a venit pe şosea, trecând pe dinaintea casarmei de cavalerie de lângă parcul Boris.

Aci a fost primit de către generalii şi comandanţii de brigăzi şi de regimente.

Atunci Regele încalecă pe un cal sprinten şi călare întră în capitală, urmat de toţi aceşti ofiţeri călare.

O baterie de câmp şi una de munţi au tras 31 de focuri de tun.

Sosind în faţa arcului de triumf, Suveranul a primit raportul şefului garnizoanei, apoi un mare cor a intonat un imn regal, compus cu acest prilej.

Aci se găseau ministrii, prezidentul Sobraniei, primarul capitalei, împreună cu tot consiliul municipal, prefecţii de district şi foştii primari ai capitalei.

Primarul oraşului Sofia a prezentat Suveranului pânea şi sarea tradiţională, urându-i bună venire, apoi doamna Karaveloff, soţia fostului prim-ministru, a oferit Regelui, în numele femeilor din capitală, asemenea şi doamna Malinoff, soţia actualului prim-ministru, câte un buchet de flori.

Trecând atunci sub arcul de triumf, Suveranul a fost salutat de societăţile culturale, înşirate între arc şi podul vulturilor.

Cortegiul a mers apoi spre catedrală, unde Regele a fost primit de către I. P. S. Sa Metropolitul din Sofia, însoţit de înaltul seu cler.

Un serviciu religios a fost celebrat de I. P. S. Sa Metropolitul, care a rostit o prea frumoasă cuvântare.

Dela catedrală Suveranul s'a înapoiat la palat, după ce trupele au defilat pe piaţa Alexandru.

Se socoteşte numărul persoanelor venite din provincie şi din împrejurimile capitalei din acest incident, la cinci zeci de mii.

Recepţiunea a fost foarte entuziastă şi de un mare caracter.

Erau atunci în Sofia patru zeci de ziarişti streini, cărora li s'a rezervat locuri în faţa arcului de triumf.

Luni sara, pe la nouă, ofiţerii s'au dus în curtea palatului, ca să aclameze pe suveran, apoi au mers la cercul militar, unde s'a servit o mică gustare. Toasturi multe au fost rostite. Capitala era admirabil iluminată. S'a făcut o splendidă retragere cu torţe, la care au luat parte toţi funcţionarii guvernului şi ai comunei, apoi profesorii, iar elevii din clasele liceală, purtând lampioane, veteranii cu facle, societăţile sportive şi cicliste în uniforme şi cu lampioane, formau două şiruri mobile dealungul procesiunei.

Punctul de plecare a retragerei cu torţe a fost piaţa catedralei la şeapte jum. seara, de unde cortegiul a trecut în faţa palatului spre a aclama pe Rege, apoi în faţa cercului militar, unde s'au făcut ovaţiuni.

Legaţiunile marilor puteri, sobrania şi ministerul de răsboiu, au fost splendid decorate şi iluminate.

In faţa palatului s'a încins adoi danţuri naţionale şi s'au tras focuri de artificii,

Din comitate.

Adunarea generală a comitatului Sibiiu.

— 13 Octomvrie n.

Luni, în 5 Octomvrie, s'a ţinut adunarea generală ordinară a comitatului nostru, având la ordinea zilei nu mai puţin de 293 obiecte, dintre cari unele de o deosebită importanţă din punct de vedere al intereselor noastre naţionale şi bisericeşti.

Membrii clubului nostru român, sosiţi în Sibiiu din acest incident, înainte de şedinţă s'au întrunit la o consultare în localul casinei române din palatul Asociaţiunei, de unde apoi în corpore au plecat la orele 9 spre sala comitatensă, unde şedinţa s'a fost început deja, în presenţa membrilor de naţionalitate săsească, cari de astă-dată s'au dovedit a fi ceva mai sprinteni decât membrii români.

Nu-i vorbă, a fost mare noroc, că Saşii au grăbit mai de timpuriu la şedinţă, căci de cumva sosiau mai târziu, uşor se putea întâmpla, ca aruncurile preliminate pentru anii următori să nu fie votate, dupăce membrii români nu se prea identifică bucuros cu asemenea greutăţi impuse în sarcina poporului nostru, mai ales în timpul de faţă, când starea economică, în urma lipsei de nutreţ, a devenit din cale afară critică.

După multele şi încordatele discuţii, ivite mai ales în sinul majorităţii săseşti, iată, că pe la ora 12 a. m. ajunserăm şi la punctul 41 din ordinea de zi, care nu cuprinde în sine nici mai mult nici mai puţin, decât o dorinţă legitimă a comunelor din cercul pretorial al Cisnădiei, de a li-se stabili ca reşedinţă cercuală o astfel de localitate, care să corăspundă întru toate intereselor lor şi cerinţelor timpului de azi.

Acest punct de mare importanţă pentru noi Românii a provocat o discuţiune îndelungată, din motivul, că comitetul administrativ, în frunte cu fraţii nostri saşi din tabăra majorităţii, mai bucuros sunt aplicaţi a jertfi interesele tuturor comunelor noastre din acest cerc, decât să nu satisfacă poftei comunei Cisnădie, ca şi când soartea tocmai acestei comune i-ar fi acordat dreptul să fie copil răsfăţat al comitatului nostru.

Comitetul administrativ, dupăce n'a fost în stare să răstoarne nici baremi unul din motivele aduse în favorul mutării scaunului pretorial din comuna Cisnădie în centrul cercului, respective în oraşul Sibiiu, a recurs la un mijloc cu desăvârşire de prisos, enunţând ca decis, că congregaţiunea comitatensă, prin ministrul de interne, să intervină la ministrul de comunicaţiune, spre a se stabili o legătură de tren mai favorabilă comunelor interesate, ca astfel apoi tot comuna Cisnădie, dela marginea cercului, să rămână şi în viitor reşedinţă cercuală.

Vorbirea referentului fu întimpinată cu un puternic „angenomen".

Dar iată, că bucuria membrilor saşi se schimbă pentru moment, adeverindu-se şi de astă-dată proverbul românesc care ne spune, că: „nici chiar plăcinta nu se mâncă nesărată".

Membrul Ioan Druhora, paroh gr. or. în Boiţa, autorisat din partea clubului nostru românesc, ia cuvântul în favorul concluselor comunelor din acel cerc pretorial, şi face propunerea, că dupăce tocmai cu privire la întroducerea comunicaţiunei de tren mai favorabilă, la timpul seu s'au fost făcut paşii de lipsă din oficiu, dar fără resultatul dorit, şi dupăce prin urmare este de prevĕzut, că nici această nouă încercare nu poate avea mai favorabil resultat decât cea dintâiu, adunarea generală, cu considerare la starea într'adevăr de nesuferit creată acestui cerc prin decretarea comunei Cisnădie ca reşedinţă cercuală, să respingă conclusul comitetului administrativ, şi să resoalve chestiunea din punct de vedere al dreptăţii şi echităţii, mutând scaunul pretorial în centrul cercului, respective în oraşul Sibiiu, cu atât mai vârtos, cu cât în casul contrar, comunele interesate, atât din punctul de vedere al intereselor lor proprii, cât şi din punctul de vedere al intereselor înalte de stat ar fi silite a lupta cu trup şi suflet spre a obţinea soluţiune favorabilă în această privinţă, în interesul binelui obştesc.

Atâta a trebuit numai, ca apoi iarăşi să ni-se dee ocasiune să auzim trimbiţându-se comerciul, negoţul, ba mi-se pare chiar şi scopurile săseşti cu privire la nouă reformă electorală, ca şi când poporul săsesc din Cisnădie în lipsa scaunului pretorial nici n'ar mai putea beneficia de privilegii.

Oare interesele noastre româneşti cari sunt? Nu cumva poate să ne lăsăm ca să fim esploataţi?

N'am rămas datori nici oratorului Saşilor.

Prezidentul clubului nostru român, dl Dr. Liviu Lemenyi, prin un discurs, pe cât de măreţ, pe atât de sdrobitor pentru oratorul săsesc, a ştiut să ridice causa comunelor din cercul pretorial al Cisnădiei la nivelul ce i-se cuvine. Durere însă, că dorinţa atât de legitimă a noastră a tuturora nu s'a realisat, din motivul, că majoritatea compusă din Saşi la votare a primit conclusul comitetului administrativ, conform căruia congregaţiunea comitatensă iarăşi va trebui să se ocupe cu esoperarea unei comunicaţiuni de tren mai favorabilă comunei Cisnădie, prin urmare cu o chestiune resolvată deja de mult, ceeace atâta însemnează, că comunele din cercul pretorial al Cisnădiei sunt osândite din nou la câţiva ani de suferinţă, dacă nu vor fi harnice să bată mai cu tărie la uşă, ca — după cuvântul sf. scripturi — să li-se deschidă.

Cu iuţeala fulgerului s'au continuat apoi mai departe desbaterile adunării noastre generale până la punctul 76.

Aci a fost vorba despre o bravură a representanţei comunale din Roşia, săvârşită în contra bisericilor şi şcoalelor româneşti şi săseşti din acea comună.

Bisericile şi şcoalele, precum şi preoţii şi învăţătorii din acea comună, timp de 28 ani au beneficiat de lemnele necesare de foc din alodiul comunal. A trebuit deci, ca fruntaşii de azi ai acelei comune prin crearea unui nou statut să-şi uite de faptele vrednice ale strămoşilor lor şi astfel apoi se casseze această dispositiune a statutului vechiu.

Această împrejurare, destul de vătămătoare, atât pentru noi, cât şi pentru poporul săsesc, a provocat o discuţiune foarte vehementă.

Domnul asesor consistorial Nicolae Ivan timp de o oră a dovedit netemeinicia conclusului comunal şi îndreptăţirea bisericilor şi şcoalelor din acea comună faţă de favorurile asigurate în trecut, tocmai prin disposiţiuni legale.

Durere însă, că la votare a trebuit să cădem, căci Saşii nu-şi mai apără nici chiar interesele lor proprii bisericeşti şi şcolare, ci astfel de chestiuni menite să asigure esistenţa lor proprie, o lasă în sarcina noastră a Românilor.

De aci nu ne mai oprirăm până la punctul 183, unde fiind vorba despre conclusul comunei Gurarâului, prin care s'a fost decis zidirea unui pavilon de joc tocmai în apropierea bisericei şi şcoalei, adunarea generală — cu esceptiunea a lor doi notari comitatensi — la propunerea bine motivată a dlui Nicolae Ivan, asesor consistorial, sustinută cu căldura cuvenită din partea dlui Dr. Ioan Stroia, protopresbiter tractual, a respins conclusul comunal, îndrumând comuna Gurarâului a-şi alege un alt loc mai acomodat spre acest scop, cât timp zidiri de natura aceasta în apropierea bisericei şi şcoalei nu se pot admite din punct de vedere religios moral, precum şi din punctul de vedere al instrucţiunei publice.

După terminarea ordinei de zi, eshauriată după aceste puncte fără nici o oposiţie, ne-am depărtat dela adunarea generală cu acea convingere, că numai prin luptă e posibilă isbânda.

Unul dintre cei presenţi.

Dela „Clubul român" din Viena.

Primim spre publicare următoarea scrisoare:

Fiindcă foarte mulţi sunt, cari „Societatea bisericească gr.-or. română" şi societatea „Clubul român" le ţin de una şi aceeaşi, noi „Clubul român" ne simţim nevoiţi, ca pe calea publicităţii să lămurim situaţia şi să aducem la cunoştinţa tuturor Românilor, cari interes poartă de soartea noastră a coloniştilor vienezi, că aci în Viena sunt *două* societăţi române.

Amândouă mână în mână păşesc înainte pentru a ne ridica, prin crearea de instituţiuni, la un nivel cu celelalte popoare culte ce ne încunjoară. Cei dela biserică voesc înainte de toate biserică şi casă parohială, şi apoi şi casă naţională, ca asil pentru toţi Românii setoşi de cultură. Noi „Clubul român" care facem parte şi din societatea bisericească, suntem conform statutelor noastre esclusiv numai pentru rădicarea clasei noastre de mijloc, adecă a comercianţilor şi meseriaşilor români de pretutindenea. Că rădicarea acestei clase bogăţie naţională însemnează, credem că nici un Român n'o poate trage la îndoeală. Apelurile ce societatea bisericească le-a esmis, sunt pentru biserică, ear apelurile ce noi „Clubul român" le am esmis, sunt pentru Casa Naţională a clubului român, unde dee Dumnezeu, ca conform dorinţei şi entusiasmului ce pe noi, anteluptătorii ne înflăcărează, cât mai curând sute şi sute de Români meseriaşi şi negustori să-şi afle adăpost şi sprijoană, şi ambiţia lor de a se perfecţiona şi de a se face apostoli ai comerciului şi industriei naţionale săşi găsească în noi mediul potrivit.

Cu cât mai multe instituţiuni culturale are un neam, cu atât mai cult e, şi cu cât mai multe instituţiuni culturale vom avea noi Românii dela Viena, cu atât mai mult vom trage în cumpăna menită să ne înşire pe noi între cei ce apuseni se numesc.

Greşesc deci aceia, cari nouă Vienezilor ne iau în nume rău, că cerşim milă naţională sub diferite titluri. Celea câteva coroane ce Domnul N. N. pe lista cutare sau cutare a dat, pentru persoana DSale e o foarte mică jertfă bănească în proporţie cu entusiasmul, sau mai bine zis fudulia naţională ce pe Domnialui îl va cuprinde, când nu ştiu peste câţi ani aici în Viena 2 sau trei instituţiuni culturale româneşti vor da ştire la lume, că şi noi Românii suntem un factor cultural.

Că societatea bisericească şi noi „Clubul român" mână în mână mergem, destulă dovadă este, că vrednicul prezident al societăţii bisericeşti, generalul *Alexandru Lupu* e totodată şi protectorul „Clubului român."

Rugăm deci pe toţi Românii de bine, ca acestea să binevoiască a le lua la cunoştinţă.

Viena, la 10 Octomvrie 1908.

George Vitencu
prezident.

Alex. Barbu
secretar.

Miltiade Nicolescu
cassar.

A treia expoziţie de copii

aranjată de „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu".

I. Programul

expoziţiei a 3 a de copii, ce se va ţinea Marţi, la 27 Octomvrie n. 1908, în comuna Poiana.

1. In scopul promovării stărilor igienice şi a îmbunătăţirei condiţiilor de traiu ale poporaţiunii, „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu", va aranja Marţi, la 27 Octomvrie n. 1908, în comuna Poiana o expoziţie de copii împreunată cu distribuire de premii în bani.

2. Expoziţia se va ţinea în ziua amintită, începând dela 11 ore înainte de ameazi şi până la 2 ore d. a., când va urma premiarea.

Expoziţia se va ţinea în salele şcoalei române.

3. La expoziţie de data aceasta se primesc numai copiii locuitorilor din Poiana cu vârsta dela 1 până la 4 ani.

4. Primirea copiilor în expoziţie se face prin comitetul aranjator local, care va publica de cu vreme dispoziţiunile luate. Comitetul poate refuza primirea, însă numai din cauze binecuvântate. Despre copiii primiţi se compune consemnare exactă.

5. Exponenţii (mamele şi îngrijitoarele) sunt îndatoraţi a purta înşişi grijă de copiii expuşi.

6. Se vor distribui 30 premii, în valoare de 150 cor. La aceste concurge Reuniunea agricolă cu 50 cor.; Comuna politică Poiana cu 25 cor.; Institutul de credit şi economii „Mielul" din Poiana cu 50 cor. şi Institutul de credit şi economii „Mărgineana" din Poiana cu 25 cor.

Premiile se împart astfel:

Grupa I. Copii:

a) dela vârsta de 1—2 anii:

1 premiu de 10 cor., 2 premii de câte 5 cor. 2 premii de câte 3 cor.

b) dela 2—3 ani:

1 premiu de 10 cor., 2 premii de câte 5 cor. 2 premii de câte 3 cor.

c) dela 3—4 ani:

1 premiu de 10 cor. 2 premii de câte 5 cor. 2 premii de câte 3 cor.

Grupa II. Copile:

a) dela vârsta de 1—2 ani:

1 premiu de 10 cor. 2 premii de câte 4 cor. 2 premii de câte 3 cor.

b) dela 2—3 ani:

1 premiu de 10 cor. 2 premii de câte 4 cor. 2 premii de câte 3 cor.

c) dela 3—4 ani:

1 premiu de 10 cor. 2 premii de câte 4 cor. 2 premii de câte 3 cor

Pe lângă premiile în bani se va împărţi şi câte o broşură cu conţinut igienic.

II. Premiarea.

1. In scopul premiării se institue juriul consistător din domnii: Dr. Nicolae Calefariu, medic în Sălişte, totodată pre-

zident al juriului; Dr. Ilie Iancu, medic, Dr. Victor Mihu, medic, Dr. Nicolae Comşa, medic, Dr. George Prunaş, medic, Ioan Chirca şi doamna, Petru Draghits şi doamna, Pant. Lucuţa, Dr. P. Şpan, R. Simu, Dr. V. Stan, Dr. I. Stroia, Dr. L, Borcia, A. Teodor, A. Cosciuc, Vic. Tordăşianu, E. Verzariu, N. Iosif, N. Cărpenişan, I. Popescu, Ioan Droc, prot. emer. şi doamna, A. S. Păcurariu, prot. şi dna, Hermann Mangesius, prim-pretor şi dna, Dr. G. Măcelariu, adv. şi doamna, Dr. N. Schiau, adv. şi doamna, toţi din Mercurea, Ioan Şerb, N. Dobrotă, Ilie Dobrotă, şi Aron Şĕrb, parohi, G. Bărbat, not. I., Ilie Georgescu, dir. şcol., I. Şĕrb Duduman, N. Ghişe, primar, C. Radu, cassar de bancă, N. Muntean şi Constantin Fântână Gălucuţ, toţi din Poiana.

Membrii absenţi se vor înlocui prin suplenţi, aleşi din partea celor prezenţi.

2. Nu este iertat a funcţiona ca juror, când vorba e de copii proprii sau ai rudeniilor mai de aproape.

3. Juriul ia în primire lista generală a copiilor expuşi, îi examinează pe rând şi apoi se consultă asupra premiării, având comitetul aranjator îndatorirea să îngrijească, ca publicul şi exponenţii să nu înrâurească asupra hotărârilor de luat.

Prezidentul juriului votează întotdeauna. La caz de voturi egale — decide soartea. Asupra fiecărei premiări se votează deschilinit.

5. Exponenţii de premiat se petrec în lista premiaţilor, care statorită, se subscrie de prezident şi secretar, cum şi de 2 membri ai juriului.

6. Impărţirea premiilor se face în mod sărbătoresc la ora 2 d. a., ţinându-se mai întâi în prezenţa juriului, a comitetului aranjator, a exponenţilor şi publicului întrunit conferenţa:

Medicului Dr. N. Calefariu, despre „Cauzele marei mortalităţi a copiilor mici cu deosebire a sugătorilor şi despre mijloacele de combatere a acelora".

7. Exponenţii premiaţi adeveresc primirea banilor prin subscrierea numelui în rubrica corăspunzătoare.

8. Copiii premiaţi se vor cântări, măsura şi fotografia.

9 Secretarul juriului compune un raport special asupra expoziţiei şi premiilor. Raportul, subscris de prezidentul şi secretarul juriului, se păstrează în arhiva Reuniunei şi se publică prin ziare.

III. Dispoziţii de premiare.

1. Scopul expoziţiei este mai ales a promova stările igienice şi a lucra la îmbunătăţirea condiţiilor de traiu ale poporaţiunei. Drept aceea se va lua în socotinţă nu atât intenţia vădită de a străluci cu copii anume gătiţi ca exemplare de paradă, ci mai ales hărnicia şi priceperea dovedită la ţinerea în curăţenie a copiilor şi a locuinţelor, a îmbrăcămintei, la priceperea dovedită la alimentaţie şi celelalte, cari condiţionează puterea vitală a generaţiilor viitoare.

2. Copii cu înfăţişare inteligentă şi vioi, cei sănătoşi şi fără defecte trupeşti, cei bine hrăniţi şi ţinuţi în curăţenie, cei cu bunăcuviinţă, nefricoşi şi prietinoşi, copii orfani şi din familii mai scăpătate, cum şi cei din familii cu copii mai număroşi, între condiţiunii egale, vor fi preferiţi.

3. Dacă cutare grupă nu cuprinde copii vrednici de premiat, premiile se pot destina pentru altă grupă mai bogată. Premiile, cari nu s'ar împărţi, revin Reuniunei.

4. Acelaş exponent nu poate dobândi în aceiaş grupă decât un singur premiu. Faţă cu cel premiat în cutare grupă, concurenţii din altă grupă au întâietate.

Din şedinţa comitetului central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu", ţinută la Sibiiu în 5 Octomvrie 1908.

Pantaleon Lucuţa
prezident

Vic. Tordăşianu
secretar.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui: Dr. Ioan Fruma, advocat 10 cor., Dr. Ilie Beu, medic 5 cor., Dr. Vasile Dan de Apşa, advocat 2 cor., Petru Drăgoiu, cursor consist., 1 cor. (Suma incursă 135 cor.)

Sibiiu, 15 Octomvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

NOUTĂŢI.

Sfântul Sinod al bisericei autocefale gr.-ort. române din România a fost convocat prin decret regal la Bucureşti şi a fost deschis Mercuri, prin mesaj de tron, cetit din partea dnului *Morţun*, ministru interimal de culte şi instrucţiune publică, care ţine locul domnului Haret, aflător în concediu.

*

Dela curtea română. Astăzi, Vineri, împlineşte principele Carol al României anul al 15-lea de etate, iar sora sa, Elisaveta, a fost Luni, în 12 Octomvrie nou, de 14 ani. Moştenitorilor de tron li s'au adus Luni număroase felicitări şi probabil că li se vor aduce astăzi şi mai multe.

*

Teatrul naţional din Bucureşti a fost deschis Sâmbătă. Representaţiunea de inaugurare a fost foarte succeasă. A cântat orchestra, a cântat corul şi s'a dat piesa nouă „*Ultimul vlăstar*" scrisă în spirit naţionalist, de *N. Pandelea*, om până aci necunoscut în literatura dramatică română. Ziarele din Bucureşti scriu cu multă laudă despre piesă, care e foarte succeasă, şi despre naţionalizarea teatrului din Bucureşti, care şi până acuma zicese că era — naţional.

*

Inspector de trupe. Maiestatea Sa Monarhul nostru a numit pe Arhiducele *Eugen*, până aci comandant al corpului 14 de armată, inspector suprem de trupe, cu domicilul în Innsbruck.

*

In contra duelului. Regele Italiei a subscris un decret preaînalt, în înţelesul căruia totdeuna când se ivesc neînţelegeri între doi ofiţeri, representanţii lor sunt datori se facă tot posibilul pentru a-i împăca. Dacă însă încercările de împăcare rămân fără resultat, afacerea au să o supună unui juriu de onoare, care o va judeca. Măsurile acestea înţelepte sunt luate în scopul de a se împedeca — duelul.

*

Exposiţia de poame, ce se va deschide Duminecă, la 18 Octomvrie n. c. în Avrig, după toate prevederile are să isbutească spre mulţămirea generală. Intre exponenţi se găseşte viceprezidentul Reuniunii rom. agricole dl I. Chirca din Sălişte, cunoscut pomolog teoretic şi practic, cu o mulţime de soiuri de mere şi pere etc., apoi dl advocat Ioan de Preda din Sibiiu, iarăşi cu un mare număr de soiuri nobile şi alese. Mult vor profita însă economii nostri văzând în exposiţie maşinăriile şi uneltele economice ale firmei Carol F. Jickeli din Sibiiu, care va expune culegătoare de poame, aparate de curăţit omide, teascuri de stors vin şi oţăt, plug de săpat via, curăţitoare de mere, cuţite de altoit, proaşte (tulumbe) de stropit viile şi pomii, apoi grape de fânaţe (muşchi), pluguri sistem Sack, maşină de sămănat luţerna etc. etc. Firma va trimite la faţa locului un representant al seu, care va face şi vânzări. Cum exposiţia ţine 7 zile, cei cari din orice motiv ar fi întârziat să expună, pot trimite obiectele lor şi ulterior. Din Sibiiu, precum aflăm, la exposiţie va participa multă lume. O frumoasă parte a exposiţiei o formează despărţământul Reun. fem. rom. din Avrig, cu lucrări de industria de casă (lucrul de mână femeesc).

*

Viriliştii români din comitatul Făgăraşului. Lista viriliştilor comitatensi ai comitatului Făgăraş fiind definitiv statorită, în aceasta sunt trecuţi următorii Români: Dr. Ioan Meţian 2033 cor., Dr. Ioan Şenchea 1748 cor., Dr. Nicolae Şerban 1676 cor., Dr. Andreiu Micu 1456 c., Ioan cav. de Puşcariu 1283 cor., Dr. Octavian Vasu 806 cor., George Guman 805 cor., Ioan G. Bărbat 791 cor., Nic. Găroiu 676 cor., Filimon Bălan 656 cor., Dr. Laurenţiu Pop 669 cor., Dr. Ioan Turcu 616 cor., Leon Solomon 514 cor., George Gimbeşan 487 cor., G. Enescu (Poiana-Mărului) 462 cor., Dr. Teodor Popescu 443 cor., G. Gavrilă 435 cor., Iuliu cav. de Puşcariu 431 cor., Ioan Comşa Boiu 417 cor., Nicolae Aron 405 cor., George Tunsoiu 386 cor., Andreiu Cerbu 374 cor., Dr. Arton Pralea 362 cor., Nicolae Lupu 358 cor., Todor Vulcan 357 cor., Nicolae Şerban sen. 355 cor., George Bursan 354 c., George Moşoiu 351 cor. Cu toţi 28 între 87 virilişti. Este bătător la ochi, că deşi Românii fac 95% din locuitorii comitatului, totuşi în lista viriliştilor sunt trecuţi 24 Jidovi, 17 Maghiari şi Armeni şi 14 Saşi. Restul alte naţiuni. Fac rău unii oameni de ai nostri, că nu se interesează cât de puţin de darea lor, ba nici chiar de reclamarea dreptului lor, astfel, că alţii trebue să li o facă. Urmarea neinteresului e, că vin alţii nechemaţi în locul celor îndreptăţiţi. *Olteanul.*

*

Teatru german. Societatea teatrală a domnului director *Leo Bauer* îşi începe representaţiunile în teatrul orăşenesc din Sibiiu, Marţi în 20 Octomvrie nou, cu piesa *Friedensfest*, de Gerhart Hauptmann.

*

Trei universităţi noi. In clubul partidului independist a declarat zilele trecute ministrul de culte şi instrucţiune publică, contele Apponyi, că guvernul a luat deja hotărâre principiară, se înfiinţeze *trei* universităţi noi în ţară. Cumcă unde vor fi înfiinţate, ministrul nu a voit se spună.

*

Constituire. Societatea de lectură a pedagogilor dela seminariul „Andreian" din Sibiiu s'a constituit pe anul şcolar 1908/9 în şedinţa ţinută în 28 Septemvrie a. c. v. sub presidiul dlui prof. sem. Dr. Petru Şpan în modul următor: Preşedinte: Dr. Petru Şpan prof. sem. Vice-preş.: Filimon Boeriu, ped. III. Referent şi not. com lit.: George Zazici, ped, III. Arhivar: Aron Hedrea, ped. III. Redactor: Nicolae Praţia, ped. III. Cassar: Ioan Grama, ped. III. Controlor: Nicolae Cristea, ped. III. Not. soc.: George Colda, ped. II. Membrii în comisia literară: Ioan Baboe, ped. III, Toma Bălan, ped. III, Remus Roşca, ped. III, Gerasim Sicoe, ped. III, Grigorie Bădilă, ped. II, Ioan Dragomir, ped. II, Alexandru Iosif, ped. II, George Cantor, ped. I, Ioan Clinciu ped. I.

*

Serate artistice. Societatea diletanţilor din loc va aranja în 18 şi 20 Octomvrie n. în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii două serate artistice, cu binevoitorul concurs al artiştilor dramatici Agata Bârsescu-Radovici şi C. Gh. Radovici. Programul: Duminecă, 18 Octomvrie 1908 st. n.: 1. Phedra, tragedie de Racine, traducere de V. Sion. Scena principală din actul IV. 2. Monologuri, recitate de Const. Gh. Radovici. 3. Medea, tragedie de Legouvé, trad. de E. Aslan. Scenele principale din actul II şi III. 4. Othello, tragedie de Shakespeare, traducere de C. Gh. Radovici. Scenele principale din actul IV. Marţi, 20 Octomvrie 1908 st. n.: 1. Hero şi Leandru, tragegie de Grillparzer, traducere de H. Lecca, Actul III. 2. Monologuri, recitate de Const. Gh. Radovici. 3. Sapho, tragedie de Grillparzer, traducere de Gr. Ventura. Scenele principale. 4. Trei cântece pentru sopran-solo, Dna Veturia Tritean; *a*) F. Liszt: Loreley; *b)* T. Brediceanu: Bade zău o fi păcat... şi Năcăjit ca mine nu-i! 5. Fiul pădurilor, poem dramatic de F. Halm, traducere de Const. Gh. Radovici. Scenele principale din actul II şi III. Preţul locurilor: stal I 3 cor., stal II 2 cor., stal III 1 cor., Balcon 3 cor., Galerie 1 cor., pentru studenţi 60 fileri. Bilete se pot procura la „Librăria arhidiecezană" şi seara la cassă. Cassa deschisă la 6 ore. Inceputul la 8 ore seara.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Onoratele Dame ştiu, că ce particularitate însemnată e obrazul frumos şi vioi, ce putere şi bogăţie mare stă în el şi de ce favoruri se bucură o damă frumoasă. Nu ajunge, ca o damă să fie drăgălaşă, sveltă şi să aibă un exterior plăcut, lucrul principal e tenul curat al feţii. Aceasta o ştiu damele cu siguranţă. Nu e secret, că Crema Margit a lui Földes este singurul mijloc pentru frumseţe, care după o întrebuinţare de 5—6 ori îndepărtează tot felul de bubiţe de piele, pete de soare, sgrăbunţe, etc. şi face faţa albă şi gingaşe. O tigaie mare 2 cor., o tigaie mică 1 cor. Se capătă în toate farmaciile. Totuşi e scutită de imitaţiuni. Prin poştă o trimite fabricantul Clemens de Földes, farmacist, Arad.

*

Cea mai mare putere naturală vindecătoare, cunoscută de toată lumea, e electricitatea. Autorităţi medicale special recunosc electricitatea, ca singurul mijloc de vindecare folositor şi sigur. Creerii şi trupul omenesc compun baterea electrică, nervii conducerea electrică. — Simţământul prins de nervi compune mersul electric, prin urmare mişcarea organelor se basează pe electricitate. Este fapt constatat, că în cele mai multe casuri de boală, electricitea e metodul de vindecare. Se foloseşte deci electricitatea. „*Electro-Vitalizer*" e cel mai ideal aparat electric de vindecat, ceeace se descrie amănunţit în cartea acum apărută: „*Metoda electrică modernă de vindecat*". Acest tratat folositor se trimite gratis şi franco în plic închis prin inst. *Electro-Vitalizer*" ord. med, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Cărţi şi reviste.

„Biblioteca pedagogică." In „*Foaia Diecezană*" din Caransebeş cetim următoarele: „Credem că săvârşim un lucru de folos pentru şcoala naţională şi dascălii româneşti, întemeind „*Biblioteca pedagogică*". Va îmbrăca forma bibliotecii pentru toţi. Vom căuta să ţinem în samă, la redigiarea ei, toate lipsurile şi dorinţele dăscălimii noastre, dar mai vârtos desăvârşirea culturii româneşti. Pe lângă originale, vom scoate la lumina zilei, în traducere, bucăţi alese din cei mai de frunte pedagogi străini, din literatura clasică pedagogică, ca cel puţin in chipul acesta să pătrundă câte-o fărâmă din sufletul marilor dascăli ai neamurilor în chilia dascălului român, ca lumina aprinsă pentru toţi dascălii să lumineze şi nouă. Dorim din tot sufletul sprijinul tuturor oamenilor de bine, dar mai ales a dăscălimii noastre, în interesul căreia se săvârşeşte munca! Numărul I va apare prin luna lui Decemvrie, şi va conţine: „*Icoane din istoria pedagogiei*" de subscrisul. Preţul unui număr va fi 60 bani (30 cr.) *Nicu Păunaş.*" O mică observare. Intreprinderi de natura aceasta nu se anonţă sub pseudonime, ci sub numele cel adevărat al celui ce vrea să săvârşească opera de altcum laudabilă.

Poşta ultimă.

Puterile europene.

Francia, Anglia, Rusia şi Italia au dat Turciei sfatul, să recunoască independenţa şi regatul Bulgariei, având în schimb să primească o despăgubire în bani, pentru perderea tributului avut până acuma dela Bulgari. La părerea aceasta se va alătura şi Germania.

Bande sârbeşti.

Cu toate că a renunţat dela răsboiul pe faţă, Sârbia organizează bande de insurgenţi, pentru a le trimite la timp potrivit în Bosnia şi Herţegovina, ca să pună în mişcare şi poporaţiunea de acolo, în contra Austro-Ungariei. Cei competenţi din fruntea monarhiei noastre au cunoştinţă despre aceste intenţiuni şi stau gata de apărare.

Regele Sârbiei.

O ştire sensaţională aduce ziariul „*A Nap*". Spune, că Regele Petru al Sârbiei e decis să abzică de tron şi să dee ţara în stăpânirea moştenitoriului de tron. Regele Petru va veni să locuiască în Ungaria.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spălà cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht" de vei întrebuinţà
Mult năcaz îţi vei cruţà!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a
Săpunului Hirsch a lui Schicht
provine din felul unic de fabricare şi din alegerea precaută a materialului!
Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. **30,000** cor. garanţie de curăţenie.
(155) 6—8

Nr. 527/1908 prot. [296] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învăţător dela şcoala confesională gr.-or. română din **Braşovul-vechiu**, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele: salar anual de 1200 coroane solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericei, cuartir liber şi grădină pentru legumi.

Dela învăţătorul care va fi ales la acest post să cere, ca să propună şi religiunea în şcoală, să fie cântăreţ bun cu cunoştinţe temeinice muzicale, obligat fiind a instrua şi conduce corul bisericesc.

Să mai recere ca alesul să instrueze copii în cântările bisericeşti, şi Dumineca şi sărbătoarea să cânte cu şcolarii răspunsurile liturgice în sta biserică.

Cuincuenalele se computâ dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii la acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare Prea Onoratului oficiu protopresbiteral gr.-or. al Braşovului în terminul sus indicat, îndatoraţi fiind a să prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă şi sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi spre a se face cunoscuţi poporului.

Despre serviţiile prestate eventual la alte şcoale precum şi despre conduita morală — se cere în mod imonis — atestate speciale dela oficiile parohiale ca direcţiuni scolare.

Braşovul-vechiu în 25 Septemvrie st. v. 1908.

Comitetul parohial dela biserica gr.-or. a „Sfintei Adormiri“:

Ioan Maximilian
par. şi prezid. com. par.

Văzut:

Vasile Voina
protopop.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu	à	300,000	Mărci.
1	„	„	200,000	„
1	„	„	60,000	„
1	„	„	50,000	„
1	„	„	45,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	35,000	„
1	„	„	30,000	„
1	Câştig	„	100,000	„
1	„	„	60,000	„
1	„	„	50,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	30,000	„
7	Câştiguri	„	20,000	„
1	Câştig	„	15,000	„
11	Câştiguri	„	10,000	„
46	„	„	5,000	„
103	„	„	3,000	„
163	„	„	2,000	„
539	„	„	1,000	„
693	„	„	300	„
181	„	„	200	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue sa câştige.

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . .	Cor.	7·—
losul original de jumătate	„	3 50
losul original de un sfert	„	1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere il trimit **gratis şi franco.**

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

Comande rog a se face prin **mandat postal** sau şi prin **ramburs.**

Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la

30 Octomvrie

cu toată încrederea la (291) 2—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in Hamburg.

Recomandă cu preţuri cunoscute de ieftine

Carol Niedermaier
pălărier
Sibiiu strada Cisnădiei Nr. 33
„La pălăria roşie“.

Pălării

păroase pentru preoţi rom. à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, cu formă foarte frumoasă, care e foarte apreciată, uşoară, cu peri scurţi, căci numai atunci e frumoasă şi durabilă.

Pălării

netede, pentru preoţi rom., cu margine mai lată ca la cele de sus, din păr de iepure, à cor. 8·— şi cor. 6·—. (234) 6—6

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate,** sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 2—34

Frumseţa

Dorinţa cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, şi spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, îşi spoeşte obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumseţească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat şi de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia şi Germania) a îmbărbătat pe mulţi oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurăţeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele etc. Se înţelege, aceasta nimănui nu i-a reuşit, căci secretul producţiunei **Cremei-Margit** îl cunoaşte excluziv numai inventatorul şi fabricantul, care şi păzeşte acest secret, prin aceea, că tot singur pregăteşte acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiaşi; pregătirea ei e conştienţioasă, din care cauză şi efectul ei e repede şi sigur. Admoniem deci damele, a-şi spoi obrazul cu fel şi fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat şi de medici renumiţi din Anglia, Francia şi America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios şi bun pentru susţinerea frumseţei.** Acest renumit mijloc de frumseţă e **Crema-Margit** a lui **Földes,** care deja după o întrebuinţare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feţei, pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele, roşaţa de faţă şi mâni le depărtează, iar feţei îi împrumută frumseţă ideală, împrospătare şi tinereţă. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra-Margit** (albă, roza, şi crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite şi separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes,** farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighişoara**: A. W. Lingner.

[62] 7—7

Aviz!

La **Pârv Todor** în **Ternova,** comitatul Arad, Nrul. casei 15, se află de vânzare tot felul de

altoi de viţe americane,

se vând şi uscaţi cu rădăcină şi fără rădăcină, după dorinţă. (293) 1—10

Sz. 227/1908 végrhró. [297] 1—1

Árlejtési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102 § a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a szentágotai kir. járásbiróságnak 1899 évi V. 31/11 számu végzése következtében Harsány P. László nagyszebeni ügyvéd javára 65 K 70 f. s jár erejéig 1908 évi Szeptember hó 10-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 660 kor. becsült következő ingóságok, u. m.: kettő drb ökör nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szentágotai kir. járásbiróság 1899 évi V. 31/12 számu végzése folytán 65 kor. 70 fill. tőkekövetelés, és eddig összesen 102 kor. 10 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig, Rovás községében leendő megtartására **1908 évi Oktober hó 22-ik napjának délelőtti 11 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Szentágota 1908 évi Oktober hó 9 napján.

Balint Imre
kir. bir. végrhtó.

Nri 894/1908 protp. [286] 3—3

Concurs.

In senzul ordinului Preaveneratului Conzistor arhidiecezan dto 12 Sept. a. c. Nr. 10,723 Şcol., pentru ocuparea postului de învăţător, devenit vacant prin abzicere, la şcoala confesională gr.-or. române din **Zlagna,** protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela I ma publicare în „Teleg. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual de 600 cor. care se va solvi în rate treilunare din repartiţie şi cuartir în natură în edificiul şcoalei.

Cuincuenalul se va computa numai după anii serviţi la această şcoală.

Dela alesul învăţător, pe lângă instrucţiunea obligată, se mai cere ca să cânte cu elevii, în Dumineci şi Sărbători, la sf. liturghie în biserică.

Petiţiunile instruite cu Extras de botez, Atestat de studii, Absolutor, Atestat de cualificaţiune şi alte eventuale Atestate de recomandaţie sunt a se adresa subscrisului.

Agnita, 24 Septemvrie 1909.

Ioachim Muntean
protopop.

---

24 Locuri de clădire

pe noul stabiliment de ville „Töpfner Erde“ în Sibiiu se vor vinde prin

Licitaţiune benevolă judecătorească

la Deregătoria cărţilor fundare din Sibiiu

Mercuri în 21 Octomvrie 1908 la 10 ore a. m.

Informaţiuni detaillate dă

Dr. Octavian Russu
[289] 3—4 Albina.

Este în general cunoscut, că

ELECTRICITATEA

folosită în forma şi puterea adevărată este în prezent cel mai sigur factor vindecător, în special în casuri de nervositate, neurastenie, reumatism, dureri de spate şi cap, dureri de stomach şi intestine, slăbiciune de inimă, paralisare etc. şi tot felul de slăbiciuni.

Aceste două favoruri sunt împreunate în cel mai genial chip în **ELECTRO-VITALIZER**-ul nostru.

De simţiţi dar, că vă e sănătatea atinsă, că vă dispar puterile, nu întârziaţi a vă adresa cu toată încrederea institutului nostru condus de medici şi dacă trimiteţi cuponul acesta, primiţi în plic închis gratis şi franco, opul nostru bogat ilustrat, despre: **„Tratamentul electro-terapiei-moderne“.** (287) 2—4

Institutul Electro-Vitalizer ord. de medici, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Dl Gavril Herczeg din Kará-sond, scrie: Folosirea de 6 luni a aparatului Elektro-Vitalizer, mi-a scăpat pe soartă mea de următoarele suferinţe: nervositate, dureri de cap, bătăi de inimă, oboseală, lipsă de apetit şi de simţirile de spaimă; pentru ceeace prea st. Dle Doctor vă sunt dator cu cea mai mare recunoştinţă. Aparatul îl voi recomanda cu cea mai mare căldură. Vă dau voie a da această epistolă publicităţii, căci conţinutul ei corăspunde pe deplin adevărului.

Coupon pentru carte gratuită.

Către Institutul Electro-Vitalizer ord. de medicii, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56. Vă rog trimiteţimi opul: pentru domni, pentru dame.

Un tratament asupra electro-terapiei-moderne,
gratis şi franco în plic închis.

Numele: ....
Adresa: ....

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 17—52

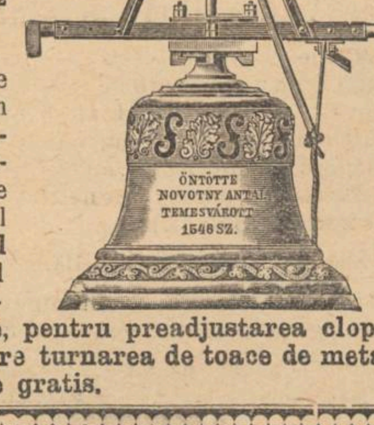

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 109 Sibiiu, Marți 7/20 Octomvrie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Resolvarea chestiei de naționalitate.

In momente de supărare spun politicianii maghiari, că chestie de naționalitate nu esistă în țara noastră. Aici esistă numai o singură națiune, cea maghiară, în care au să se contopească toate celelalte neamuri și popoare. Pacostea e însă, că nu să contopesc, nici de buna voe, nici de silă, ori poate mai puțin de silă, și urmarea e, că în țara noastră continuă a esista, pe lângă Maghiari, și alte popoare, cari cu Maghiarii împreună au apărat țara în cursul foarte multor veacuri. Deci esistând mai multe naționalități în țară, trebue se esiste și o chestie de naționalitate, care nu trebue se fie negată, ori ascunsă, ci *rezolvată*, pe bazele dreptății și ale echitășii.

In momente mai senine și de judecată sănătoasă recunosc și politicianii maghiari lucrul acesta. Recunosc esistența chestiei de naționalitate în statul nostru și necesitatea de a fi ea rezolvată, dupăcum adecă recunoscută a fost chestia de naționalitate din partea Ungariei oficioase și atunci, când s'a încercat rezolvarea ei prin actuala lege de naționalități, care, durere, în loc să dee chestiei rezolvarea dorită și promisă, și care să provoace mulțămire generală, a încurcat numai lucrurile și a dat naștere celei mai legitime nemulțămiri, mai ales prin faptul, că și puținul acordat naționalităților nemaghiare în legea aceea, ori a fost luat, în vârtutea altor legi mai noi, ori apoi nu li s'a dat, pentrucă legea nu a fost esecutată.

Nemulțămirea însă crește mereu, și rezolvarea chestiei de naționalitate devine tot mai urgentă și mai ardentă. Nu e mirare deci, că se ivesc chiar și propuneri cu privire la norocoasa ei rezolvare.

Nu de mult foaia socialistă germană din Budapesta își spunea părerea în privința aceasta, cu o obiectivitate rară și cu o logică sănătoasă. Spunea, că maghiarizarea la nici un cas nu e calea corectă a rezolvării, pentrucă e cu neputință, ca jumătate din poporațiunea țării să fie răpită de limba ei maternă. Felul cum își octroiază Maghiarii limba, dă naștere numai la reacțiunea națională, care se poate vedea pretutindenea, și dă naștere la ura, care împedecă legarea unei intimități între Maghiari și naționalitățile amenințate în limba lor.

E corectă părerea aceasta. Astăzi, când toate popoarăle țării sunt aduse la conștiență națională, nu se mai poate gândi nime la o Ungarie esclusiv maghiară, cu o singură limbă, cu un singur popor, ci gândurile celor dela conducerea destinelor țării au să fie îndreptate tot mai mult in ceealaltă direcție, spre *rezolvarea* chestiei, în formă mulțămitoare pentru toți.

Care e însă calea cea mai potrivită pe care să poate ajunge la o rezolvare dreaptă și echitabilă a chestiei de naționalitate? O spune tot ziariul socialist german din Budapesta: *acceptarea principiului personalității.* Precum fiecare om e liber să și aleagă religiunea, și aparținând unei confesiuni de credință nime nu e în drept să-l conturbe, ori împedece în eserciarea drepturilor și datorințelor sale față de biserica la care aparține, așa să fie în drept fiecare să aparțină naționalității la care singur se înscrie ca membru.

Să se introducă deci un fel de catastru al naționalităților. Cei de o naționalitate să formeze un corp de sine stătător, cu o representanță supremă proprie, întocmai cum au și bisericile autonome, care să se îngrijască apoi de afacerile și trebuințele economice și culturale ale respectivei naționalități, în ce privește poporul de rând, având să se îngrijască pentru mai înaltele trebuințe culturale parlamentul, în care deputații ar trebui să fie aleși după naționalități, în proporția sufletelor ce le au. Afacerile mari de stat să aparțină apoi parlamentului.

Numai așa se poate rezolva, zicem și noi, cu adevărat după dreptate chestia de naționalitate dela noi, dacă fiecare popor își primește îndreptățirea de a-și face singur cultura sa, de a-și croi bunăstarea sa, independent de celelalte, și *în limba sa proprie.* Pentrucă precum se pot tolera, și pot să esiste una lânga alta, *bisericile*, fără ca credincioșii lor să se urască unii pe alții, — așa ar putea să esiste și *naționalitățile*, fiecare cu obiceiurile ei, cu limba ei, cu cultura ei. Prin aceasta statul nu ar perde nimica, ci din contră, ar câștiga foarte mult, pentrucă s'ar naște o nobilă emulare între naționalități, pentru a înainta în cultură și bunăstare, iar prin înaintarea lor, ar deveni și statul mai înaintat, mai văzut și mai temut în afară. Căci numai popoarele culte și bine situate materialicește formează *tăria* statului, pe când popoarele înapoiate în cultură și sărace, sunt spre paguba statului.

Un abecedar pentru adulți.

In urma relațiilor sociale politice din statul nostru, între alte probleme ni-s'a impus și problema de a învăța pe oameni mari cetitul și scrisul. Ba în unele părți s'au făcut și încercări de a pune în practică ideea lansată cu ocasii private și resuscitate și discutate și în presa noastră cu mult interes.

Scriitorul acestor șire a avut ocasie și în conferența învățătorească din primăvara trecută pe basa unei teme designată de Prea Vener. Consistor arhidiecesan gr. or. din Sibiiu să se ocupe cu această chestie. Autoritatea noastră bisericească superioară deja în formă oficială a căutat să inițieze resolvarea problemei. Acum vedem o nouă autoritate civilă, care publică chiar concurs pentru un *Abecedar* pe seama *„adulților“*.

E frumos lucru, că cercurile așa zise „conducătoare“ vin și caută să urnească din loc o chestie putem zice vitală pentru validitarea neamului nostru în această patrie.

Merită toată lauda și recunoștința noastră luarea de inițiative culturale din partea sferelor conducătoare.

Dar, luate acestea inițiative în pripă, fără studiu și cumpăneala de lipsă, de regulă sunt cu mult mai păgubitoare, decât dacă nu se făceau, căci nesuccedând, produc o depresiune morală și o desnădăjduire, care recere decenii, dacă nu veacuri, până când se șterge și iarăși ese la iveală curajul, îndrăsneala și bărbăția de lipsă, pentru a duce la dreaptă isbândă orice causă mare culturală.

Ca unul, care de peste două decenii mă îndeletnicesc cu probleme de educație și cultură, îmi iau voia să-mi spun părerea mea fără hesitare în chestia nouei mișcări. Accentuez, că sunt aderent sincer al nouei porniri culturale. Dar totodată caută să-mi dau seama și de greutățile cu cari e împreunată resolvarea ei.

Eu așa gândesc, că facerea abecedarului intenționat e o încercare cu mult mai grea decât s'ar părea unora.

Privind în istoria pedagogiei nu prea dăm de abecedare pentru oameni mari, ci numai de abecedare pentru copii. In timpul mai nou s'a ivit sistemul Gabel, dar eu nu-l pot socoti de bun în felul cum e conceput. E mai mult o încercare de jucărie. Așta e părerea mea, care poate să fie greșită. Eu însă am firma convingere, că e basată.

E lucru îndeobște cunoscut, că alta e psihologia copilului, și alta a omului mare, crescut și deplin format și sufletește.

Conform acestor două psiholo-

FOIȘOARĂ.

Un document istoric.

(Fine).

Poporul nostru are din darul firii sale un fond de morală destul de mare și frumos. El ușor se însuflețește pentru binele și folosul comun, pentru virtute și sacrificiu. Cât de lipsit e el de avuție, nu e lipsit de martiri. Și cât de apăsat și necultivat e el, totuși simte și pricepe, că suferințele sale sunt neapărat de lipsă pentru viitorul său, formând acestea tot atâța titli de drept, de merite, de nobilitate, pentru fiii săi, și pentru fiii fiilor săi.

Zică cine ce va zice, poporul nostru a dovedit, de câte ori a avut ocasiune, că *are morală.* Se cere însă, ca fiii cei buni și luminați ai poporului și cei ce formează intelegința, sau spiritul și mintea poporului, întru toate să-i premeargă cu esemplu, să-l învețe, să-i desfășure firea și momentul împrejurărilor, iar în vremile cele grele să-l îndemne și conducă cu credință și cu curaj.

La acestea mă simțesc îndatorat a-ți atrage atențiunea de astădată, în acest timp momentuos, când din voia Maiestății Sale Domnitorului, pentru împărăția întreagă, și anume, pentru patria noastră, să deschide o nouă, preainteresantă eră politică, destinată de a stabili noue referințe și drepturi publice, și chiar pentru aceea urmată de sigur de un șir de mari și sacre lupte pentru libertate, autonomie și naționalitate, când anume, națiunea noastră va să se supună de nou la o grea probă și cercare, la proba și cercarea adecă, dacă și până în ce grad sau măsură are și e volnică ea a manifesta viață?

De astădată, mai mult ca oricând mai nainte, e timpul și ocasiunea de *a ne crea noi înșine soartea și viitorul.*

Dieta Ungariei ne stă înainte. Ea e conchemată pe 10 Decemvrie c. în Pesta. Maiestatea Sa preagloriosul nostru Impărat și Rege o va deschide în persoană. Toți fiii patriei și-au concentrat atențiunea și activitatea, dorințele și speranțele întrânsa, iară nouă, Românilor, conștiința publică, geniul străbunilor nostri ne strigă cu glas de tunet:

„Deșteptați-vă și vă sculați! Deșteptați-vă și priveghiați, căci sunteți în periclu. Dați dovezi Impăratului, patriei, lumii, că esistați, și că simțiți în pieptul vostru viața, și că pe temeiul esistenței voastre de aproape două mii de ani pe acest pământ, pe temeiul acestei diplome, mai veche și mai legitimă decât ori care altă diplomă, pretindeți recunoașterea și garantarea naționalității voastre, odată cu capul. Sculați-vă, priveghiați și lucrați, și Domnul, Dumnezeul părinților vostri va fi cu voi.“

Domnul meu! Aici nu e, și nu poate fi vorba de dușmănie în contra vreunei națiuni conlocuitoare, sau clase de oameni, și anume, în contra Maghiarilor. Provedința dumnezeească, cursul istoriei ne-a așezat pe acest pământ străbun lângă olaltă. De secoli trăim împreună, fără ca, ori noi să-i fi putut absorbe și preface pe ei, ori ei pe noi. Nici că poate fi destinul, scopul, folosul nostru o luptă dușmănoasă, îndelungată, nimicitoare, pe când din contră, posițiunea noastră peste tot, interesele noastre comune naționale și patriotice bine pătrunse și pricepute, pretind cu graiu înalt, ca *fără amânare să ne camplanăm ori ce împărecheri și neînțelegeri*, să dăm mâna unii cu alții, să sprijinim cu puteri unite tronul, patria și libertatea și *să fim frați buni și sinceri*, împărțind, după cum împărțim greutățile și sarcinile, întru asemenea măsură și toate foloasele ce ni le poate da o patrie dulce, o patrie mare, frumoasă și liberă.

Dar chiar pentruca să ne putem complana discordiile, pentruca să ne arătăm valoarea, să adeverim lipsa și însemnătatea noastră față cu tronul, patria și libertatea, pentruca frații cei mai mari și favorizați de soarte să ne afle demni de amiciția și respectul lor, cu un cuvânt, pentruca să merităm pretinsa împărțire egală a foloaselor patriei, e neapărat de lipsă, ca noi, acolo, unde ne chiamă și ne imputerește legea a ne înfățișa în numele patriei, *să ne înfățișăm cu cea mai mare demnitate, în număr cât se poate de mare, prin bărbații cei mai aleși și probați*, cari cu înțelepciunea lor, cu soliditatea caracterului lor național, cu științele și esperiențele lor, se impună și să facă să dispară nefavoarea minorității numărului lor.

Deci, domnul meu, ce e mai invederat și mai ușor de priceput decât, ca noi, Românii, prin prea puțini, dar mai cu samă prin *neînsemnați reprezentanți la dietă*, adecă prin oameni fără destulă vază, fără destulă știință și esperiență, fără destul curaj și caracter moral, fără destulă loialitate și zel patriotic, cu un cuvânt, fără deplină capacitate și deplin devotament pentru tron, naționalitate si patrie, — nu e cu putință a insufla respect popoarelor conlocuitoare și reprezentanților lor, nu e cu putință a ne recomanda Monarhului și regimului seu, nu e cu putință a interesa opiniunea publică și lumea cultă de noi și causa noastră, nu e cu putință a mijloci și a elupta drepturile ce ne lipsesc, pentru cari însătoșăm, condițiunile și garanțiile de viață și de desvoltare morală, politică și națională, — prin urmare nu e cu putință a complana diferințele ce ne gii felurite vor avea să se întocmească şi abecedarele lor.

Să vor face abecedare şi se vor presenta la concurs, căci sunt mulţi doritori de renume şi de parale! Dar e mare întrebarea, dacă vre-unul va şi corăspunde.

Ar fi timpul suprem, să punem la locul lor pe fabricanţii de cărţi şcolare, cari nu au altă îndreptăţire, decât provocarea la praxa lor îndelungată. O praxă fără teorie luminată e însă orbecare prin întunerec.

Să nu creadă domnii empirici, că singură praxa lor îi poate face autori de cărţi. Da, ei sunt nişte fabricanţi, cari şi-au petecit cărţile cu foarfecile, de prin cele esistente.

Priviţi-i în fiinţa şi lucrarea lor, şi veţi găsi pe petecitorul cu petecele sale!!!

Petecitori se vor găsi, dar adevăraţi artişti, cari se producă ceva de valoare, — nu!

Inainte de toate, trebue nişte capete luminate, cari după o esperienţă bogată să se pună şi se estragă teoria unui abecedar pentru adulţi. Aşa se va face ceva.

Să nu se creadă, că dascălul cutare de pe sate va fi capabil să facă abecedar.

A compune un bun abecedar, basat pe legi psihologice-didactice, e un lucru cu mult mai greu decât a face orice carte de altă natură.

Deci părerea mea e, că pentru un atare abecedar să recer multe lucruri pregătitoare, şi înainte de toate oameni cu vaste cunoştinţe pedagogice şi oameni de greutate, pe cari numai purul adevăr ştientific să-i călăuzească şi nu alte considerante de ordine inferioară.

Eu zic să nu ne pripim, căci ne poticnim!!!

Dr. Petru Şpan.

Crisă în Austria. In una din zilele trecute a fost mare păruială în dieta provincială din Praga. S'au bătut formal deputaţii cehi cu deputaţii germani. Furtuna a fost provocată de faptul, că deputaţii germani inauguraseră obstrucţia în dieta Boemiei, şi dieta nu putea să facă nici un pas serios înainte. Un deputat ceh li-a făcut apoi gravă imputare Nemţilor pentru aceea ce fac, şi a declarat, că obstrucţia lor e o sforţare *ticăloasă.*

Au urmat vorbe grele din partea Germanilor, la cari Cehii au răspuns cu altele şi mai grele, apoi s'au apropiat unii de alţii şi s'au încăerat la bătae. Cam un sfert de ceas a ţinut răsboirea lor. In sală răsunau pălmi, pârăiau băncile, pe jos erau gulere şi manşele rupte, ori păr smuls din capul contrariului, şi aşa mai departe.

Prezidentul, care şi-a dat toate silinţele se restabilească ordinea, a ridicat în fine şedinţa, pentru a pune capăt şcandalului ne mai pomenit, iar guvernul s'a văzut îndemnat să proroage dieta provincială a Boemiei pe timp nedeterminat. Pe motivul, că prorogarea s'a făcut fără învoirea celor doi ministri cehi din cabinetul austriac, cari văd în cele întâmplate o învingere a Germanilor asupra Cehilor, acestia şi-au dat demisia. Numele lor e *Fiedler* şi *Praschek.* In situaţia gravă de azi a monarhiei însă ne e admisibilă nici o crisă parţială măcar. De aceea, consiliul de ministri din Austria a decis *respingerea* demisiei, şi în acest înţeles va face propunere Coroanei.

Alegerile pentru congres.

In urma măsurilor luate din partea consistorului metropolitan, s'a ordonat din partea consistorului arhidiecesan facerea alegerilor de noi deputaţi pentru congresul naţional al bisericei gr. or. române din Ungaria şi Transilvania, dupăce mandatul deputaţilor aleşi înainte cu trei ani a espirat la 30 Septemvrie v.

Terminul de alegere în cele 20 de cercuri electorale pentru mireni, şi zece cercuri electorale pentru alegătorii din cler, cari rămân în împărţirea lor de mai nainte, s'a stabilit din partea consistorului arhidiecesan din Sibiiu dupăcum urmează:

Alegerea deputaţilor din cler în cele zece cercuri electorale din arhidiecesă să face în *23 Octomvrie v. c.*

Alegerile de deputaţi congresuali mireni în cele 20 de cercuri electorale se face în sinoadele parohiale *Duminecă, în 26 Octomvrie v.* având a se publica ţinerea acestor sinoade în biserică cu opt zile mai nainte, adecă *Duminecă în 19 Octomvrie v.*

Intrunirea colegiului de scrutiniu se va face apoi *Duminecă în 2 Noemvrie v.*

Comisari consistoriali pentru alegerile de deputaţi preoţeşti, respective pentru scrutiniul alegerilor de deputaţi mireni la congresul naţional bisericesc, consistorul arhidiecesan a numit pe următorii domni:

1. Pentru alegerile deputaţilor din cler, P. C. Sa *Dr. Eusebiu R. Roşca*, protosincel, asesor consistorial, în cercul *Sibiiu-Cetate.*

Nicolae Ivan, protopresbiter, asesor consistorial, în cercul *Alba-Iulia.*

Avram Păcurariu, protopresbiter în Hunedoara, cercul *Deva.*

P. C. Sa *Dr. Miron E. Cristea*, protosincel, asesor consistorial, cercul *Ilia.*

Vasile Dămian, protopresbiter în Brad, cercul *Abrud.*

Pavel Roşca, protopresbiter în Fizeş-Sân-Petru, cercul *Cluj.*

Teodor Herman, protopresbiter în Dej, cercul *Dej.*

Demetriu Moldovan, protopresbiter în Sighişoara, cercul *Mediaş.*

Vasile Voina, protopresbiter în Braşov, cercul *Braşov.*

Mateiu Voileanu, protopresbiter, asesor consistorial în Sibiiu, cercul *Făgăraş.*

2. Pentru scrutiniile din cercurile electorale mireneşti:

Pantaleon Lucuţa, căpitan ces. şi reg. în penz., asesor consistorial, cercul *Sibiiu.*

Parteniu Cosma, directorul „Albinei“, asesor consistorial, cercul *Sălişte.*

Ioan de Preda, fiscal consistorial, cercul *Sebeş.*

Ioachim Fulea, advocat, cercul *Alba-Iulia.*

Dr. Ioan Mihu, propr., cercul *Deva.*

Dr. Leon Parasca, medic, cercul *Haţeg.*

Dr. Stefan Rosvan, advocat, cerc. *Ilia.*

Dr. Ion Marghitta, adv., cerc. *Geoagiu.*

Constantin Costin, profesor gimn. penz., cercul *Zarand.*

Mihail Cirlea, notar public, cercul *Câmpeni.*

Dr. Valeriu Moldovan, advocat, cercul *Turda.*

Vasiliu Almăşan, advocat, cercul *Cluj.*

Dr. Gavriil Buzura, advocat, cercul *Solnoc.*

Dr. Vasiliu Pahone, advocat, cercul *Bistriţa.*

Dr. Liviu de Lemény, advocat, cercul *Târnova.*

Dr. Nicolae Vecerdea, dirig. de bancă, cercul *Sighişoara.*

Andreiu Bârsanu, profes., cercul *Treiscaune.*

Ioan Lenger, advocat, cercul *Braşov.*

Iosif Puşcariu, advocat, cercul *Bran.*

Dr. Ioan Turcu, advocat, cercul *Făgăraş.*

Revistă esternă.

Conferenţa puterilor mari. Ministrul de esterne al Rusiei şi al Angliei, în firul schimbului de vederi avut zilele trecute, au stabilit programul cu care ar avea să se ocupe conferenţa marilor puteri europene, care e vorba să se întrunească în Londra. Programul e următorul:

1. Recunoaşterea independenţei Bulgariei, dacă Bulgaria va lua asupra sa şi unele îndatoriri financiare faţă de Turcia, eventual resolvirea chestiunei căilor ferate orientale.

2. Să se constate, că Austro-Ungaria a anexat Bosnia şi Herţegovina.

3. Sangeacul Nowi-Bazar să se reîncorporeze la Turcia.

4. Să se recunoască anexarea Cretei de către Grecia, — în schimb Grecia ia îndatoriri financiare faţă de Turcia.

5. Conferenţa se ia disposiţiune în privinţa art. 61, care se referă la teritoriile locuite de Armeni.

6. Restricţiunile privitoare la drepturile suverane ale Muntenegrului îşi perd valoarea.

7. Compensaţiile ce vor primi Sârbia şi Muntenegru.

8. E de dorit, ca puterile să convină în privinţa revisuirii regulamentului navigaţiunei dunărene şi ca puterile litorale să capete drepturi mai întinse.

9. De oarece noua constituţie a imperiului otoman şi-a ales de ţântă reorganisarea justiţiei şi a sistemului de legiuire, puterile vor înlocui capitulaţiunile de până acum cu convenţii internaţionale. Puterile vor găsi o modalitate norocoasă şi pentru organisarea poştelor din Turcia.

*

Sârbii să înarmează. Scupştina sârbească a votat un credit de şasesprezece milioane spre scopuri militare. Poporaţiunea cere mereu declararea răsboiului faţă de Austro-Ungaria, ori renunţarea acesteia dela Bosnia şi Herţegovina. Formarea bandelor de insurgenţi se continuă. Ştirea, că Regele Petru ar fi plecat din Belgrad, sau ar avea de gând să plece, este absolut fără temeiu. Regele este în acest moment în capitală şi nu se gândeşte nici de cum să facă vre o călătorie între aceste grele înprejurări. Regele de altcum nu e pentru răsboiu, ci pentru pace.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui: Ioan de Preda, fiscal consistorial, Dr. Lucian Borcia, adv., Al. Lebu, mare proprietar, Dr. Liviu de Lemeny, advocat, fiecare câte 10 cor., Th. Ciurcu, Dem. Comşa, prof. sem., fiecare câte 5 cor., Petru Ciora, cassarul Reun. agr., Dr. Alex. Vasilie, adv., G. Stănese, înv. pens. (Guşterita), Eremie Purece, fabricant de casse Wertheim, Dr. Aur. Crăciunescu, prof. sem., fiecare câte 2 cor., Dem. Cunţan, Dr. Vasile Stan şi Tim. Popovici, prof. sem., fiecare câte 1 coroană. (Suma incursă 198 cor.)

Sibiiu, 17 Octomvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa	*Vic. Tordăşianu*
prezident.	secretar.

Scrisoare din Cluj.

— 15 Octomvrie n.

In 10 Octomvrie şi-a ţinut tinerimea universitară din Cluj obicinuita seară de cunoştinţă, la care au fost învitaţi pe cale ziaristică din partea prezidentului ei toţi Românii de bine, şi la care aflându-mă din întâmplare în Cluj, cu drag am luat parte şi eu.

Durere însă, că puţin public a participat, deşi dupăcum ştiu, în Cluj este multă inteligenţă românească.

Tinerimea în tot anul aranjază o astfel de convenire (seară de cunoştinţă), cu nobila intenţiune, ca să concentreze românimea din acel oraş, în care sunt tare încuibaţi străinii. Şi publicul e indiferent! Pentruce oare?

Pe lângă toate acestea, noi cei presenţi ne-am distras plăcut, în felul următor:

Prezidentul tinerimei *Liviu Dan*, (cand. adv.) în o frumoasă vorbire de deschidere ne-a pus la inimă păstrarea caracterului românesc, cultivarea limbei noastre.

Discursul dlui Dan a făcut bună impresie. E demn de a sta în fruntea tinerimei.

Să ridică apoi teologul absolut şi student în drept Eugen *Muntean* şi în o scurtă, dar pătrunzătoare cuvântare, vorbeşte despre buna înţelegere şi prietinia ce trebue să esiste între tinerimea română şi cea săsească, şi ridică pocalul în sănătatea tinerimei universitare săseşti, representată prin vre-o câţiva tineri.

La vorbirea dlui *Muntean*, care a fost viu aplaudată şi care a făcut bună impresie, mai ales asupra acelora, cărora le-a sunat, s'a ridicat apoi unul dintre universitarii saşi şi în un ton bărbătesc mulţămeşte pentru dragostea arătată prin învitarea lor la această convenire, declarând, că ei voesc a trăi în bună înţelegere cu tinerimea română.

Teol. abs. şi jurist Traian *Costea* arătând scopul, idealul ce urmăresc universitarii români, îndeamnă pe cei noi veniţi (balicii) în sinul tinerimei, a urmări acelaş scop.

In numele acestora (balicilor) se ridică N. *Isailă* şi promite a-şi da toate puterile pentru ajungerea acelui scop şi ei, balicii.

Pe basa usului, la provocarea prezidentului, se ridică apoi pe rând fiecare, spunându-şi numele, caracterul şi locul naşterii.

Intre discursuri s'a cântat din partea unora frumoasele noastre cântece româneşti, în special doine. Intre acestea am admirat cu toţii frumoasa voce şi modul de esecutare a dlui *Gelner* (jurist), care ne-a procurat momente plăcute. Asemenea şi alţii.

Iar când cântăreţii încetau, ne delecta taraful de lăutari cu câte o doină, ori „ardeleană“ frumoasă.

Către orele 12 publicul s'a depărtat, iar tinerimea a rămas pentru a se mai veseli puţin.

Aşa a decurs seara aceasta, la care cu drag vor participa şi de altă-dată toţi aceia, cari au fost acum.

Tinerimea universitară trebue sprijinită, în toate intenţiunile ei nobile!

Dee Dumnezeu, ca în curând să ne revedem iarăşi la concerte, petreceri, serate şi alte soiuri de întruniri!

Străinul.

încunjură, desbină şi înstrăinează, nu e cu putinţă a ajunge la adăpostul cel dorit, la limanul frăţietăţii şi libertăţii civile şi naţionale, fără de care nu există pace şi armonie în ţară, nu siguritate şi tărie pentru tron, nu desvoltare şi fericire pentru popoare, şi fără de care binecuvântarea lui Dumnezeu fuge de noi şi de patria noastră, iar blăstămul ne copleşeşte!

Din aceasta urmează, domnul meu, că bărbaţii cei de frunte din popor, bărbaţii cu inimă şi conştiinţă curată şi adevărată română, în acest moment decizătoriu au cea mai sfântă şi strânsă datorinţă aşi pune şi aşi împreuna toate puterile, a lucra zi şi noapte cu toate mijloacele minţii, averii şi a poziţiunii lor, *nu cu sgomot şi larmă, căci acestea profanează şi compromit o cauză sfântă*, ci după esemplul lui Cristos, şi după zisa noastră străbună, *tăcând şi făcând*, pentruca din toate părţile şi cercurile locuite de Români la dieta viitoare să se aleagă şi trimită tot numai deputaţi români, şi anume, tot numai cei luminaţi şi probaţi ai naţiunii, despre cari din trecutul lor alegătorii să poată fi convinşi, că nu le vor fi spre ruşine şi stricare, ci pentru totdeauna şi toţi timpii spre onoare, laudă şi mărire.

Spre scopul acesta, domnul meu, mai nainte de toate e neîncunjurat de lipsă, ca poporul nostru de timpuriu să se înveţe şi indemne, mai ales în cercurile unde se află el tare amestecat cu străinii, a se înscrie şi a lua parte cu toţi membrii săi, cari după lege au drept de alegere, iară apoi aşi concentra şi împreuna cu toţii toate voturile lor într'un candidat, bărbat cu calitatea mai sus atinsă. Şi dacă în careva cerc, atare bărbat demn şi cualificat nu s'ar afla, sau n'ar fi cunoscut, atunci socot că e datorinţa celor de frunte din acel cerc a se adresa către cunoscuţii şi cei mai renumiţi conducători naţionali, ori unde ar fi ei, şi a le cere părerea şi sfatul, şi apoi a urma cu scumpătate aceluia.

Mult stimate domnule! Imi place a crede, că mă cunoşti. Şti, că sunt fiiul poporului, fiu de plugar, de Român plouat. Toată viaţa mea nu a fost alta, decât un şir neîntrerupt de lupte şi suferinţe pentru Români, pentru emanciparea şi ridicarea poporului român din starea sa cea ticăloasă, cea de o mie şi mai mulţi ani de amară decadenţă. Lipsitu-m-am, domnul meu, de toate foloasele, plăcerile şi desfătările lumeşti, pentruca să servesc causei Românului. Duşmanitu-m-am cu toţi duşmanii nostri, de cari avem câtă frunză şi iarbă. Făcutum-am obiectul urei şi al persecuţiunei tuturor celor ce ne uresc şi umbă să ne facă rău şi să ne subsape şi strice viitorul. Negrigitu-mi-am şi mi-am părăsit toate interesele familiei mele. Pusumi-am în periclu viaţa, sănătatea şi lumina ochilor, pentru apărarea intereselor naţiunei şi deşteptarea şi luminarea spiritului naţional.

Deci, preastimate domnule, deşi eu pentru aceste sacrificii, prin cari nu-mi închipuesc a fi făcut alta, decât a-mi fi împlinit chemarea mea providenţială, şi nu am drept a pretinde, dar nici nu pretind, nici nu aştept, nici nu primesc odată cu capul nici un fel de recunoştinţă sau mulţămită din partea cuiva, socot totuşi, pe temeiul ostenelelor mele, al oftărilor şi aspiraţiunilor mele curate, în numele geniului care mi-a condus paşii şi mi-a susţinùt vârtutea, credinţa şi speranţa, în numele moralei şi al sfinţeniei causei noastre, a avea şi dreptul şi datorinţa de a admonia, a ruga şi a conjura pe tot bunul şi luminatul Român, ca să-mi asculte graiul, să-mi urmeze sfatul şi esemplul, să-mi ajute a elupta o causă, cea mai sfântă şi dreaptă sub soare, o causă, care nu e a mea, ci e a poporului român, a istoriei, a patriei, a lumei, a lui Dumnezeu!

Drept aceea, te admoniez, te rog, te conjur şi pe mult stimat domniata, şi te provoc a comunica aceasta tuturor celor buni şi demni Români din acele părţi, rămânându-ţi de altmintrelea cu toată cea mai sinceră frăţietate, adictul: *V. Babeş* m. p.“

NOUTĂŢI.

Din Bucovina. Ne vin veşti bune din Bucovina. Cele două partide române de mai nainte s'au unit, pentru a forma un singur partid român bucovinean. Astăzi, Luni, se ţine în Cernăuţi o mare adunare naţională, în scopul de a ratifica împăcarea, a vota statutele de organizare a partidului şi a face constituirea. Organul de publicitate al partidului român bucovinean e *„Românul"*, ziar nou, care apare de două ori pe săptămână, în Cernăuţi.

*

Sfinţire de biserică. Preasfinţia Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, a sfinţit eri, Duminecă, biserica gr.-ort. română din Petriş.

*

Hirotesire. Domnul *Nicolau Fizeşianu*, protopresbiter campestru ces. şi regesc greco-oriental, domiciliat în Braşov, a fost hirotesit bisericeşte întru protopresbiter Sâmbătă în 27 Septemvrie v. de către Preasfinţia Sa, *Ioan I. Papp*, episcopul Aradului.

*

Un cadou frumos. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I a dispus să se facă o cruce de aur, pe care o va trimite Papei dela Roma, ca dar, din prilejul iubileului său de 50 ani de preoţie. Pe cruce va fi chipul lui Isus Cristos, incadrat în 60 petricele de diamant şi 50 petri de rubin. Cele dintâi însemnează şasezeci de ani de domnie ai Maiestăţii Sale, iar cele din urmă cincizeci de ani de preoţie ai Papei. Pe cruce vor fi gravate cuvintele următoare (în limba latină): „Impăratul şi Regele Francisc Iosif I, care şasezeci de ani a domnit, doreşte noroc Papei Pius X, care a preoţit cincizeci de ani, — în anul 1908, an jubilar pentru amândoi".

*

Serbarea Sfintei Sofii. Eri, Duminecă, după sfânta liturgie, oficiată în biserica Sfântului Nicolae, la care au participat profesorii şi elevii şcoalelor centrale române din Braşov, s'a făcut acolo, în sala festivă a gimnaziului, serbarea sfintei Sofii, patroană şcoalelor noastre din Braşov. Discursul ocasional l'a rostit domnul catichet *Nicolae Stinghe*, iar corul elevilor a cântat mai multe cântări, sub conducerea dlui profesor *Dima*. La frumoasa serbare a participat număros public românesc din Braşov.

*

Procesul „Drapelului". Mâne, Marţi 20 Octomvrie n. se pertractează la curtea cu juraţi din Timişoara procesul de presă intentat „Drapelului" din Lugoj, pentru reproducerea unui articol al marelui poet norvegian Björnson, apărut într'o foaie franceză. Procurorul afirmă în actul de acusare, că pasagele incriminate sunt apte să agite *mai ales pe Slovaci*. Parcă Slovacii ar şti româneşte şi ar ceti ziare româneşti!

*

Biblioteca „Ligei Culturale." Eri, Duminecă, s'a făcut în Bucureşti inaugurarea bibliotecii ligei culturale, pusă acum la dispoziţia publicului iubitor de carte. Biblioteca e compusă din peste 10,000 de cărţi, româneşti şi de altă limbă.

*

† Toma Basilescu, directorul fostului ziar de zi naţionalist *„Cronica"*, a decedat în Bucureşti, după un morb lung şi greu. Odihnească în pace!

*

„Vatra Luminoasă". Cu sărbare mare s'a făcut eri, Duminecă, în Bucureşti punerea pietrei fundamentale pentru primele clădiri ale fundaţiunei „Vatra Luminoasă Regina Elisaveta", cu menirea de a adăposti pe cei lipsiţi de vedere. A fost de faţă şi Maiestatea Sa Regina Elisaveta, cu Alteţa Sa Regală, Principesa Maria, mostenitoarea de tron.

*

Incoronarea Regelui Ferdinand al Bulgariei se va face, după ştirile sosite din Sofia, pe la începutul lunei Noemvrie.

*

Instruarea analfabeţilor. Cetim în *„Tribuna"* din Arad, că comitetul central al reuniunei învăţătorilor din dieceza Aradului s'a ocupat în şedinţa din urmă cu angajamentul luat din partea tuturor învăţătorilor, în adunarea lor generală trecută, de *a ţinea la iarnă cursuri cu analfabeţii din satele lor, pentru a-i învăţa pe acestia să scrie şi să cetească*, şi a hotărât, să insiste, ca învăţătorii să se ţină de angajamentul luat.

*

Hymen. Ioan *Nan*, Râşnov, şi Aurica *Hamsea*, Zerneşti, căsătoriţi. Sept. 1908.

*

La fondul „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi" au mai dăruit: Vasile Damian, protopresb., deputat dietal (Brad), 1 cor.; Petru E. Popp, paroh (Pocola) şi soţia sa Silvia n. Papp, 2 cor.; Petru Băncilă (orig. din Răşinari), învăţăcel pantof., Victor Oniţiu, comersant, în amintirea repos. Nic. Simtion, tipr.-maşinist, câte 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezid., 10 bani.

*

O mireasă norocoasă. Mergând guvernorul din Fiume, contele *Nákó Sándor*, la Jimbolea, ca se cerceteze familia contelui *Csekonics*, a dat în gara Valcani de o nuntă ţărănească. Fiind bine dispus, a pus tinera păreche se i joace jocul naţional sârbesc, *colo*, căci nunta era sârbească, şi i-a plăcut atât de mult jocul, încât a dat miresei o hârtie de *o mie coroane*. Sigur, că cu aceasta ocasiune îşi va fi adus contele aminte, că şi în vinele strămoşilor seu a curs sânge sârbesc, din care se vor mai afla unele picături poate şi în ale sale.

*

Puterea religiunei. In Bucureşti, un copil mai mărişor a fost muşcat de un câne turbat, şi nepresentânduse la timp în institutul de vindecare al doctorului Babeş, a fost cuprins de boala turbării, care a isbucnit cu toate grozăviile ei. Văzând părinţii că i se apropie sfârşitul, au chemat un preot ca se-l împărtăşească cu sfânta taină a cuminecăturii. Preotul a venit, s'a îmbrăcat în sfintele odăjdii şi a întrat la băiat. Acesta, imediat cum l'a văzut, a încetat cu vociferările, s'a linistit, a zis: „Iartămă taică părinte, şi tu tată nu mai plânge. Eu îmi dau sufletul. Daţi 'mi apă". I s'a dat apă, băiatul a beut, apoi a îngenunchiat înaintea preotului şi în cea mai pofectă linişte a rămas, până şi-a împlinit preotul întreaga misiune, când apoi cu adevărat şi-a dat sufletul.

*

Cununie. Mărioara *Olariu* şi Andreiu *Urdea*, abs. de teologie, anunţă sărbarea religioasă a cununii lor pe 25 Octomvrie n. 1908 în biserica gr.-or. din Tiss, comitatul Hunedoarei.

*

Instalare. Noul paroh romano-catolic al Sibiiului îşi va ţinea instalarea în 7 şi 8 Noemvrie n. Soseşte la Sibiiu în 7 Noemvrie, iar în 8 Noemvrie i se va face introducerea în oficiu, prin însuşi episcopul romano-catolic din Alba-Iulia, contele *Gustav Majláth*.

*

Dela Societatea „Petru Maior." In şedinţa sa din 10 Octomvrie c., societatea „Petru Maior" a tinerimii române dela şcoalele superioare din Budapesta s'a constituit pentru anul 1908/1909 în modul următor: prezident: Aurel Dobrescu, stud. med., vicceprezident: Constantin Şerbu, stud. tehn., secretar: Ioan Ţeicu, stud. med.. notari: Ioan Astăluş, stud. în drept şi Vasile Tampa, stud. tehn., cassar: Coriolan Stefan, stud. în drept, controlor: Dimitrie Cazacu, stud. în drept, bibliotecar: Nicolae Comşa stud. med., vicebibliotecar: George Biräescu, stud. în drept, econom: Moise Baltă, stud. în drept. Comisia literară: Ioan Astăluş, stud. în drept, Petru Bucşan, stud. med., Dimitrie Cazacu, stud. în drept, Eugen Goga, stud. în drept, Victor Jule, stud. med. vet., Vasile Tampa, stud. tehn., Ioan Ţeicu, stud. med. Comisia supraveghetoare: Ioan Denghel, stud. în drept, Alexandru Măcelar, stud. med., Ioachim Tolciu, stud. în drept.

*

Natura e întotdeauna cel mai mare artist vindecător şi mijloacele şi căile ei sunt minunate, aşa d. e. unsoarea de peşte conţine puteri vindecătoare, cari nici o fiinţă omenească nu le poate produce pe cale artificială. Cea mai gustoasă şi mai uşor mistuitoare unsoare de peşte e „Emulsiunea lui Scott" care acum se capătă în toate farmaciile.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Teatru.

Deschiderea sesiunei teatrale germane se face mâne, Marţi, cu piesa

Friedensfest,

tragedie familiară în 3 acte, de *Gerhard Hauptmann*.

Agata Bârsescu la noi.

Serata artistică de aseară, dată în sala festivă a Muzeului naţional, cu concursul celebrei artiste *Agata Bârsescu-Radovici* şi al dlui *C. Gh. Radovici*, a fost într'adevăr o serată *artistică* în sensul eminent al cuvântului.

Mulţămită legăturilor de amiciţie ale dnei *A. Bârsescu-Radovici*, cu mai multe dne din societatea noastră sibiană, dat ne-a fost să admirăm talentul artistic al dsale, admirat de atâta lume pe scenele cele mari ale teatrelor străine, şi în dulcea noastră limbă.

Deja după actul IV din *„Phedra"* publicul a văzut, că stă în faţa unei *adevărate artiste*, şi pe lângă mulţime de aplause şi-a esprimat mulţămita şi prin o frumoasă cunună oferită artistei din partea societăţii române sibiene.

Entusiasmul publicului a crescut şi mai mult după scenele principale din actul II. şi III. din tragedia *„Medea"* şi apoi din tragedia *„Othelo"*.

Dl *Radovici* ne-a dovedit, că este un artist, care poate sta cu demnitate lângă artistă. Pe lângă rolurile din tragediile amintite a mai delectat publicul şi prin câteva declamaţiuni frumoase.

In fine amintim, că dl Iuliu *Enescu*, care s'a produs de atâtea ori înaintea publicului sibiian, a ştiut învinge cu uşurătate greutăţile luate asupra sa în tragedia *„Othelo"*.

Aceea parte a societăţii noastre, care a fost împedecată a participa la representaţia de aseară, să nu întrelase rara ocasiune de a admira pe artistă în representaţia de mâne, Marţi seara, al cărei ales program l-am publicat în numărul nostru anterior.

Adunări poporale.

Eri Duminecă în 18 Octomvrie n. s'au ţinut în comitatul Sibiului 15 adunări poporale în causa votului universal, şi anume, în comunele: Fofeldea, Răşinari, Gura-râului, Orlat, Cacova, Sibiel, Săcel, Vale, Aciliu, Tilişca, Galeş, Rod, Poiana, Jina şi Mercurea, cu acelaş program.

Punctul principal a fost desbaterea asupra votului universal nefalsificat, egal şi secret.

S'au adresat apoi telegrame Maiestăţii Sale din toate adunările şi s'au trimis adrese clubului deputaţilor naţionalişti şi dietei.

In toate aceste adunări s'au prezentat tot poporul, care cu mare însufleţire a primit pe oratori, cari s'au întrecut unii pe alţii în ţinerea de clasice cuvântări, sorbite de poporul nostru, dornic de a auzi şi vorbiri româneşti.

Cea mai mare însufleţire a fost în *Fofeldea*, unde a vorbit şi *Dr. N. Comşa*, acest neîntrecut orator poporal.

Aci alegătorii din cercul electoral al Nocrihiului au primit pe trimişii clubului românesc din acest comitat cu un impozant banderiu de călăreţi, aşa, încât ziua de ieri a fost o adevărată zi de sărbătoare în întreaga vale a Hârtibaciului.

Adunarea dela Mercurea, încă a succes foarte bine. Au fost invitaţi a participa dep. Dr. Maniu şi Dr. Vlad şi Dr. L. Lemenyi din Sibiiu. Deputaţii fiind împedecaţi, şi-au scuzat absenţa. Din Sibiiu, afară de dl Dr. Liviu Leményi, care a fost însoţit de dşoara profesoară Nora, au mai luat parte dnii: Silvestru Moldovan, redactor şi Rusu cand. de adv.

Adunarea s'a început pe la orele 12. A fost ales de prezident vrednicul protopop I. Droc, iar de notar dl Dr. Şchiau, adv. O mulţime considerabilă de popor din Mercurea şi jur a luat parte. La începutul adunării erau la 1500, care număr s'a urcat prin noii sosiţi în decursul vorbirilor.

Dl prot. Droc deschizând adunarea prin o vorbire potrivită, dă cuvântul dlui Dr. L. Lemenyi, care prin un discurs mai lung, avântat şi rostit la înţelesul poporului, descrie stările actuale şi îndeosebi proiectul lui Andrássy, cu pluralitatea şi alte dispoziţii ale lui.

A vorbit apoi iarăşi pe larg dl adv. din Mercurea, Dr. George Măcelariu, insistând şi dânsul asupra votului universal îndeosebi asupra împărţirii proiectate a cercurilor. In legătură cu aceasta arată foloasele ştiinţei de carte şi îndeamnă pe oameni a învăţa scrierea şi cetitul.

Ambii vorbitori au fost adeseori întrerupţi de aprobările poporului şi în urmă viu aclamaţi.

Tot aşa a fost de impozantă şi adunarea din *Răşinari*, unde a vorbit protopr. *Dr. Ioan Stroia* şi poetul *Goga*. Despre celelalte nu avem încă ştiri amănunţite.

Expoziţia de poame din Avrig.

Eri, Duminecă, în 18 Oct. n. c., la oara $11^1/_2$ a. m. s'a deschis cu mare solemnitate a 5-a expoziţie de poame, struguri şi derivatele lor, aranjată de Reuniunea română agricolă sibiană în Avrig. Expoziţia şi ca aranjament şi ca material, cu considerare la toate împrejurările din Avrig, pare a întrece toate expoziţiile de poame aranjate până aci. Numărul exponenţilor peste 600 cu o mulţime de soiuri mere, pere, gutui, prune, struguri şi derivatele lor (compoturi, dulceţuri, must, vin etc.). Intre mere brilează soiurile Stetin roşu, London pepin, Patul, Frumosul de Boscop, Kassel-Renet mari, Parmen aurii etc., iar între pere Untoase Dill şi din familia Pergamutelor un număr mare de soiuri.

Din depărtări mai mari au expus poame: v.-prezid. Reun. I. Chirca din Sălişte, corpul învăţătoresc din Sălişte, parohul I. Hanzu din Cacova, N. Iosif şi I. Oţiu, (aceştia mai ales struguri) din Aciliu, şi I. de Preda din Sibiiu. Expoziţia de poame, inclusiv expoziţia de maşini şi unelte agricole a firmei C. F. Jikeli din Sibiiu, umple 2 mari sale din etajul şcoalei, ear a 3 sală cuprinde în sine productul acului şi al răsboiului, ocupaţia de predilecţie a femeii avrigene, grupate sub mândrul stindard al „Reuniunei femeilor rom. din Avrig", de sub conducerea înţeleaptă a veneratei prezidente Ioana Maxim. Expoziţia lucrurilor de mână femeieşti e un adevărat juvaer. Această expoziţie cuprinde cam 500 obiecte (covoare de pat şi de masă, perdele, culmi, leşnicuţe, căpătâie de culmi, traiste, ştergare pentru icoane, fugătoare de masă, valuri etc.)

Exposiţia de poame din Avrig este o strălucită dovadă, că în această parte a locului să cultivă multe poame alese şi că s'ar putea cultiva şi mai multe.

Cuvântul de deschidere l-a rostit v.-prezid. Reun. dl I. Chirca, vorbind despre însemnătatea culturii poamelor din toate punctele de vedere. Profesorul Dr. P. Şpan a vorbit cu căldură pentru îmbrătişarea pe scară mai întinsă a negoţului de poame, iar secretarul Tordăşianu, tractând despre partea instructivă a exposiţiei, pune în vedere, că comitetul Reuniunei în conţelegere cu cel aranjator local, în frunte cu neobositul notar Ioan Răduţ, totodată prezident, a făcut disposiţiune, ca în zilele proxime exposiţia să fie cercetată corporativ de copii de şcoală din comunele vecine, cu cari ocasiuni vor ţinea prelegeri din pomărit şi anume: Marţi dl N. Iosif din Aciliu, Mercuri dl A. Cosciuc din Sibiiu, Joi dl I. Chirca, v.-prezid., Vineri dnul A. Cosciuc şi Sâmbătă dl I. Chirca şi dl Dr. P. Şpan.

La exposiţie pe lângă cei amintiţi au participat din Sibiiu Dr. V. Stan şi doamna, R. Simu şi dşoara, dna Tordăşianu.

Despre primirea comitetului şi despre alte detailii vă raportez cu altă ocasie.

Cărţi şi reviste.

„Biserica ortodoxă română", revistă periodică eclesiastică a sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române. Anul 32, numărul 6, pe luna Septemvrie. Cuprinsul e următorul: Sărbarea dela fosta mănăstire Pobrota din judeţul Suceava. Profeţiile lui Joil. Ciprian. O mică introducere la sentinţele monastihe. Motivele credinţei mele. Disciplina bisericească în primele trei veacuri ale creştinătăţii. Câteva cuvinte asupra catecumenatului. Vârtuţile cardinale. Evangelia sau viaţa şi învăţătura Domnului nostru Isus Christos. Mişcarea în personalul clerical din ţară. Donaţiuni. Inştiinţare. Abonamentul 12 lei la an. Administraţia în Bucureşti, strada Principatele-Unite, numărul 60.

Slăbiciunea

fie trupească sau după vre-o boală dispare în curând şi întoarcerea repede spre sănătate şi putere se asigură prin Emulsiunea lui SCOTT. 8 (270) 1—4

Pentru cerul gurii şi stomah gingaş

cari nu supoartă unsoarea de ficat, este Emulsiunea lui SCOTT cel mai ideal mijloc. Are acel favor, că e de trei ori mai nutritoare ca unsoarea de ficat obişnuită.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţeler lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 899/1908 prot. [290] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățător la şcoala poporală gr.-or. română din **Bruiu**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu tnrmin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual de 600 cor., şi anume: 300 cor. din fondul bisericei, 300 cor. din repartiție dela popor, solvibil în rate lunare anticipative.

b) Cuartir în natură.

c) 5 stânjini de lemne din pădurea comunală pentru a căror tăiere şi facere e obligat a solvi învățătoriul.

Cu 1 Iulie 1910 salariul se va întregi conform emolumentelor pretinse de Art. de lege XXVII din 1907.

Alesul învățător va avea să conducă strana la utrenie în Dumineci şi sărbători şi să cânte cu elevii la sf. liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupa acest post să şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise subsemnatului şi să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a-şi arăta destoinicia în cântări şi tipic.

Agnita, 25 Septemvrie 1908.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 766/908. [294] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de clasa a *doua*, Ucea-**superioară**, protopresbiteratul gr. or. al Avrigului, pe basa resoluțiunei Preavenerabilului Consistor arhidiecesan din 7 Maiu 1908 nr. 5146 B. prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala (B) pentru întregirea venitelor preoțeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul sus indicat, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sfânta biserică, spre a cânta eventual celebra şi cuvânta şi a face cunoştință cu poporul şi posiția locului.

Avrig, 25 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Avrigului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 527/1908 prot. [296] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățător dela şcoala confesională gr.-or. română din **Braşovul-vechiu**, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele: salar anual de 1200 coroane solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericei, cuartir liber şi grădină pentru legumi.

Dela învățătorul care va fi ales la acest post să cere, ca să propună şi religiunea în şcoală, să fie cântăreț bun cu cunoştințe temeinice muzicale, obligat fiind a instrua şi conduce corul bisericesc.

Să mai recere ca alesul să instrueze copii în cântările bisericeşti, şi Dumineca şi sărbătoarea să cânte cu şcolarii răspunsurile liturgice în sta biserică.

Cuincuenalele se computã dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenții la acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare Prea Onoratului oficiu protopresbiteral gr.-or. al Braşovului în terminul sus indicat, îndatorați fiind a să prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă şi sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi spre a se face cunoscuți poporului.

Despre servițiile prestate eventual la alte şcoale precum şi despre conduita morală — se cere în mod inomis — atestate speciale dela oficiile parohiale ca direcțiuni scolare.

Braşovul-vechiu în 25 Septemvrie st. v. 1908.

Comitetul parohial dela biserica gr.-or. a „Sfintei Adormiri“:

Iosif Maximilian
par. şi prezid. com. par.

Văzut:

Vasile Voina
protopop.

Viță de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**, **Mediaş**, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoştință din toate părțile țărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 3—34

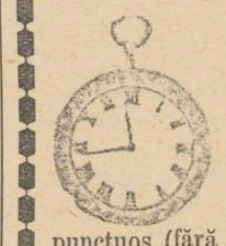

Vă rog convingeți-Vă! Imposibil mai ieftin!

Un orologiu de buzunar, **remontoir de nichel**, punctuos (fără cilindru) cu sistem Roskopf-Patent, bogat gravat, cu lanț elegant şi bine argintat, cu prețul bagatel de numai [272] 9—10

cor. 3·50, 3 bucăți cor. 9·50.

Garanție 3 ani, trimite prin rambursa sau contra trimiterii banilor prin mandat, firma

Michael Horowitz
Casă de export „Cracovia“, Ditelg. Nr. 57/50.

Cataloage bogat ilustrate gratis şi franco.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu à	300,000	Mărci.
1	„ „	200,000	„
1	„ „	60,000	„
1	„ „	50,000	„
1	„ „	45,000	„
1	„ „	40,000	„
1	„ „	35,000	„
1	„ „	30,000	„
1	Câştig „	100,000	„
1	„ „	60,000	„
1	„ „	50,000	„
1	„ „	40,000	„
1	„ „	30,000	„
7	Câştiguri „	20,000	„
1	Câştig „	15,000	„
11	Câştiguri „	10,000	„
46	„ „	5,000	„
103	„ „	3,000	„
163	„ „	2,000	„
539	„ „	1,000	„
693	„ „	300	„
181	„ „	200	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 **câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

Iosul original întreg . .	Cor.	7·—
Iosul original de jumătate	„	3·50
Iosul original de un sfert	„	1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere il trimit **gratis şi franco.**

Fiecare dintre participanți primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt şi sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau şi prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

30 Octomvrie

cu toată încrederea la (291) 3—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg.**

Nr. 447/1908. [295] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la şcoala rom. gr.-ort. din comuna **Sărăcsău** se escrie concurs, cu termin de 15 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salarul se acopere: 240 cor. din repartiție asupra poporului, asemenea cuartir în natură, grădină şi lemne de foc, iar restul conform art. de lege XXVII din 1907, din ajutor dela stat.

Petițiunile să se aştearnă, în terminul sus indicat, subscrisului oficiu.

Alba-Iulia, 29 Septemvrie 1908.

Oficial protopresbiteral gr.-or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopop.

Făina lactată NESTLÉ

Este dovedită dupa o lungă experiență cafoarte bună pentru copii **sănătoşi şi bolnavĭ** cât şi pentru **bolnavii de stomac.** Impedică şi înlătură **vărsăturile, diareea, catarul intestinelor** — Broşura. **»Ingrijirea Copiilor«** se poate avea gratuit de la NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11.

(214) 8—10

AVIZ.

Circa 70 hectare diferite sorte de mere frumoase de masă, se vând şi per hectar. Deslușiri, Seilergasse 3 parterre. (285) 3—3

24 Locuri de clădire

pe noul stabiliment de ville „Töpfner Erde“ în Sibiiu se vor vinde prin

Licitațiune benevolă judecătorească

la Deregătoria cărților fundare din Sibiiu

Mercuri în 21 Octomvrie 1908 la 10 ore a. m.

Informațiuni detaillate dă

Dr. Octavian Russu
[289] 4—4 Albina.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 32—40

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 95— Sibiiu — Nagyszeben.

Au apărut:

Compoziții româneşti de Tib. Brediceanu.

Doine şi cântece.
(Voce şi piano.)

CAIETUL I.
Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădişor depărtişor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiță, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.
Ştii tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageți voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri româneşti.
(Piano solo.)

CAIETUL I.
Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.
Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Țarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.
Brâu III.
Hațegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Prețul unui caiet: cor. 4·— / fr. 5·—

De vânzare la toate librăriile româneşti.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 110 Sibiiu, Joi 9/22 Octomvrie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Răsboiu ori pace?

Sibiiu, 21 Octomvrie n.

Incă nu s'a limpezit situaţia. Nu se ştie nici acuma, dacă ne vom putea bucura încă multă vreme de bunătăţile păcii, ori apoi e inevitabilă ciocnirea de arme, fie între Turcia şi Bulgaria, pentru declarea independenţei acesteia din urmă, fie între Sârbia şi monarhia noastră, pentru anexarea Bosniei şi Herţegovinei. Fapt e, că prin aer e mult miros de prav de puşcă, şi într'o bună dimineaţă ne putem pomeni cu ştirea autentică, că monarhia noastră cu adevărat mobilizează. Pe cale reservată, cu eschiderea informării publicului, se zice, că deja sunt făcute toate dispoziţiile, ca corpul de armată 7 din Timişoara, 12 din Sibiiu şi 3 din Zagreb, se poată fi mobilizat oricând, în curs de câteva zile, pentru a-şi face întrarea în Belgrad, în capitala Sârbiei.

Să presupunem însă că acestea sunt numai măsuri de precauţiune, pentru eventualitatea casului de estremă necesitate, şi se espunem situaţia aşa cum stă ea astăzi.

In Sârbia tot creşte mereu dorul de a se începe răsboiul cu Austro-Ungaria, iar în Turcia se fac serioase pregătiri pentru un răsboiu în contra Bulgariei. Focul ameninţă deci din două părţi cu isbucnirea flacărilor, cari cine ştie, până unde vor sări, şi ce vor mai aprinde? Pentrucă materii esplosive se află din abundanţă cam pretutindenea, pe unde şi până acuma ordinea, pacea şi liniştea a fost susţinută numai cu baionetele, cu volnicia şi cu teroarea.

Pecând acasă în Sârbia se fac organizări de bande de insurgenţi, şi se procură cu mare grăbire material şi unelte de răsboiu, ministrul de externe al Sârbiei a plecat pe la curţile mari din Europa, ca se informeze şi să ceară sprijin pe seama Sârbiei. A mers întâiu la Berlin, pentrucă părerea generală a celor din Sârbia e, că în Germania se pot Sârbii mai bine încrede, decât în Austro-Ungaria, de esemplu. Inainte de plecare, moştenitoriul de tron al Sârbiei l-a sfătuit, se spună pretutindenea pe unde merge, că vorbeşte *în numele celor 250.000 bajonete de acasă!* Moştenitoriul de tron al Sârbiei e adecă pe partea celor ce voiesc răsboiu cu orice preţ, pe când tatăl seu, regele *Petru,* s'ar feri din toate puterile de un răsboiu, din care ştie, că numai bătut poate se iasă.

De o părere cu regele Petru sunt apoi şi ministrii sei, şi cum am văzut, chiar şi majoritatea Scupştinei, pentrucă toţi văd înainte urmările funeste ale unui răsboiu purtat cu puteri atât de inegale: de o parte Sârbia cu Muntenegru, în casul cel mai bun cu 400,000 de soldaţi, de altă parte Austro-Ungaria, cu un milion şi jumătate de ostaşi, şi în plus încă şi tripla alianţa la spate.

Şi totuşi, trebue se le dee omul dreptate Sârbilor, când ei şi pe lângă convingerea, că vor fi bătuţi, totuşi insistă pe lângă declararea răsboiului, pentrucă din punc de vedere *naţional* resonarea lor e foarte logică şi corectă.

Ei zic aşa: Până acuma am fost nutriţi de speranţa, că la o ocasiune binevenită Europa ne va da nouă Bosnia şi Herţegovina, pentruca cu ele împreună se formăm ur regat mare sârbesc. Acuma, prin anexarea acestor două ţări la monarhia austro-ungară, ni s'a luat această speranţă. Am perdut un vis plăcut. Vrem răsboiu cu Austro-Ungaria, pentruca Europa, care sigur va întreveni, să ne redee aceasta speranţă, acest vis. Iar dacă nu va întreveni Europa, cu atât mai bine. Austro-Ungaria va ocupa şi Sârbia, şi atunci din punct de vedere naţional e un câştig mare pentru noi, pentrucă atunci cel puţin *toţi Sârbii suntem la un loc*!..

Iată un ideal frumos al unui popor destept şi resolut. Nu i pasă, că ajunge sub domnie străină, numai se fie împreună cu fraţii sei, se fie întreaga familie la olaltă, întregul neam sârbesc unit într'un corp puternic naţional, — irelevant că cine'l stăpâneşte!..

Cumcă ministrul de esterne al Sârbiei, domnul Milovanovici, cu ce rezultat va umbla pe la curţile mari europene, nu se poate şti înainte. Cuvinte de mângăere va primi sigur pretutindenea, cuvinte de încurajare însă nici unde, şi astfel de geaba se va provoca la cele 250,000 de baionete de acasă, pentrucă cu ele nu va speria pe nime. Dar credem, că scopul călătoriei sale nici nu e acela de a speria, ci mai mult de a îndupleca pe cei mai tari, ca să facă parte Sârbiei de vre-o recompensaţie oarecare, cu care să poată fi liniştită opiniunea publică de acasă. In punctul acesta însă cu greu se vor putea uni puterile mari europene, pentru că sunt şi de acelea, cari nu vreau să ştie nimica de vre-o recompensaţie, nici pentru Sârbia, nici pentru Muntenegru, după ce nici unul din statele acestea nu a perdut absolut nimica, deci nu au pentru ce să fie recompensate. Dacă e vorba de recompensaţie, ea compete numai Turciei. Peste tot, puterile mari europene nu sunt de acord cu programul stabilit din partea ministrilor de esterne din Rusia şi Anglia pe seama unui congres al puterilor, şi programul, publicat şi de noi în numărul trecut, va trece încă prin mari modificări până va fi compus astfel, ca să poată fi acceptat de toate puterile. Până atunci cei scurtaţi în drepturile lor fac pregătiri de răsboiu, şi cine ştie, dacă nu se va întruni congresul puterilor mari abia atunci, când vor trebui să fie stabilite şi — condiţiunile de pace între cei ce se vor răsboi? Pentru că, cum am spus, miros de prav de puşcă este destul prin aer.

Salvarea şcoalelor confesionale.

„Gazeta Transilvaniei" în numărul 217 la loc de frunte şi sub titlul sugestiv „Un strigăt al Românilor din Săcuime" se ocupă cu soartea şcoalelor confesionale din părţile M.-Vaşarheiului şi ajunge la conclusia, că cercurile din Blaj şi Sibiiu n'au întreprins nici o măsură pentru salvarea acestor şcoale, ameninţate cu peire. Din loc competent suntem autorisaţi a declara, că în munca inteţitoare, pe care o desvoltă consistorul nostru pentru salvarea şcoalelor confesionale, tocmai şcoalelor din Săcuime li-se dă atenţiune deosebită. Pentru susţinerea acestor şcoale şi până acum s'au adus jertfe considerabile. Strigătul Românilor din Săcuime, cu deosebire al Românilor din comunele bis. mixte cu gr. or. şi gr. cat. aşezate pe văile Murăşului şi ale Târnavei-mici, are un fond pe cât de jalnic, pe atât de adevărat. Pactul dintre consistorul din Sibiiu şi cel din Blaj, încheiat la anul 1894 cu cele mai bune intenţii nu s'a observat conştienţios din partea tuturor celor chemaţi. Casurile din comunele bis. Crăciunel, Cetatea-de baltă, Blăjel, Şoimuşul-român, Bobohalma etc. etc. sunt dureros de elocuente. Va veni vremea, când va trebui să se facă lumină.

Şi fiindcă în articolul „Gazetei" se face pomenire de şcoala confesională din *Vidrasău*, dăm şi informaţiunile ce ne-am câştigat cu privire la această şcoală. In sensul pactului, confesiunea cu credincioşi în majoritate figurează ca susţinătoare a şcoalei, are jurisdicţiune asupra trebilor şcolare, solveşte competenţa la fondul de pensiune regnicolar etc., iar confesiunea în minoritate contribue în raport cu numărul credincioşilor la acoperirea competenţelor învăţătoreşti. Până la anul 1900 şcoala din Vidrasău a funcţionat cu *caracter gr. or.* In anii 1901 şi 1902 învăţătorul de pe atunci zăcea bolnav de un morb incurabil. In timpul acesta credincioşii gr. cat. şi-au adus învăţător gr. cat. şi au declarat şcoala confesională din Vidrasău cu *caracter gr. cat.* Jurisdicţiunea asupra şcoalei începând din anul 1900 a trecut la autoritatea bis. gr. cat. In anul 1902 credincioşii ambelor confesiuni au încheiat un nou pact, care a fost aprobat şi din partea consistorului din Sibiiu sub nr. 8918/902. Cu toate acestea averea bi-

---

FOIŞOARĂ.

Din istoria Bulgariei.

După retragerea peste Dunăre a legiunilor romane şi a unui număr oarecare de locuitori din Dacia lui Traian, împăratul *Aurelian,* precum şi urmaşii sei, s'au nevoit foarte mult, ca să liniştească partea aceea a imperiului de turburările aduse de către barbari.

Cu toate acestea, şi Românii de acolo avură mult de suferit din cauza barbarilor ce treceau pe pământul lor, venind, atât din Dacia lui Traian, cât şi de către Marea-Neagră.

Goţii, Alanii, Hunii, şi alţi barbari, devastară şi prădară unii după alţii Dacia lui Aurelian. Românii resuflau atunci câte puţin, când barbarii să luptau ei între ei şi se slăbeau între dânşii, şi atunci rămâneau iar sub imperiul roman.

Deja vastul imperiu roman era împărţit în două mari părţi, în Orient şi Occident, încă de sub împăratul Valentinian I (anul 364). Imperiul de Occident a căzut, din cauza invasiunei barbarilor, şi prin molciunea din lăuntru, la anul 476. Imperiul de Orient a esistat însă mulţi secoli. Sub acesta din urmă au remas Românii din Dacia lui Aurelian până la venirea Bulgarilor. Ei trăind departe de molicimea corumpătoare a capitalei imperiului bizantin, îşi conservară intactă viaţa, datinile şi moravurile cele vechi, precum şi străbuna lor virtute militară. Dintre ei eşiau din când în când bărbaţi, cari ridicânduse până la înalta demnitate de împeratori, mai sprijineau şi mai opreau, pe panta căderii lui, imperiul de Orient. Dintre Românii din Dacia lui Aurelian a fost *Galerius* al 7 lea imperator al Romei, după Aurelian. El a fost din Moesia, sau Dacia Ripensă. S'a numit şi *Armentarius,* pentru că fusese păstor. Tot din Dacia lui Aurelian a fost şi imperatorul *Lucinius.* Insuşi faimosul imperator *Justinian,* care a împărăţit la Constantinopol cu atâta glorie, a fost *Român,* născut în Dacia Mediteraneă.

Românii din Dacia lui Aurelian începuseră de timpuriu a-şi manifesta tendinţa, de a se emancipa de către imperiul bizantin. Ei, din cauza certurilor religioase, se sculară cu armele în contra imperatorului de răsărit, Anastasiu. Sub comanda lui Vitalian, bat 65 000 imperiali, pradă toate până la Constantinopol, iau mulţi prizonieri şi mult material de rezbel. Această răscoală a durat şeapte ani (511—518).

Pe la 626 Bulgarii, sub ducele lor Cubrat, formau o mare domnie la Don. După moartea lu Cubrat (666), cei cinci fii ai săi, cu tot consiliul ce tatăl lor le dedese la moartea sa de a nu se desuni şi de a domni împreună, ei începură a se desbina şi a se risipi în diferite părţi. Cel d'al treilea dintr'ânşii, *Asparug,* se stabili în Honglon (ţinutul dintre Prut, Dunăre şi Marea Neagră). Aceşti Bulgari, sub comanda lui Aspurug trec Dunărea şi cuprind amândouă Moesiile (680). După aceasta Asparug trece Emul şi pradă Tracia. Imperatorul bizantin Constantin Pogonat, neputând să învingă forţele Bulgarilor, închee pace cu dânşii şi le plăteşte tribut.

La venirea Bulgarilor în Dacia lui Aurelian, Românii de acolo se retraseră cu căpeteniile lor către munţii Emul, astfel precum făcuseră şi până aci, de câte ori erau supăraţi de năvălirile barbarilor ce precedase Bulgarilor. Cu venirea Bulgarilor în Dacia lui Aurelian, Românii de acolo nu numai că nu încercară nici o vătămare, ba din contră, se înfrăţiră. Românii uniră domnia lor din Dacia Mediteraneă cu domnia Bulgarilor din amândouă Moesiile*) şi formară astfel un mare regat, care a avut o durată strălucită de mai mulţi secoli, şi care fu mai totdeauna teroarea imperiului bizantin. Regii acestui puternic stat se alegeau, atât dintre Bulgari, cât şi dintre Români, dar cea mai mare parte dintre ei *au fost Români.*

După moartea lui Asparug urmează Terbeliu (683). Sub acest împărat, care a domnit 44 de ani, se poate pune unirea Bulgarilor cu Românii. El, în fruntea Românilor şi a Bulgarilor, bate pe Arabii cari fuseseră goniţi de sub murii Constantinopolului şi cari îşi întorseseră armele în contra Bulgarilor. Justinian al II-lea este bătut de Terbeliu şi silit a-i plăti tribut. După moartea lui Terbeliu (727) succed la tron Carmesiu şi alţii, asupra cărora n'avem nimic remarcabil de zis.

La 807 se sue pe tronul Bulgaro-Român Crumu. Sub Leon al V-lea, imperatorul bizantin, Crumu înconjoară Constantinopolul şi îi arde foburgurile, iar la 814 întră în Tracia, pradă Andrianopolul, robeşte 50 mii oameni, femei şi copii, şi îi duce în Moesia. El moare la 830.

Simeon regele Românilor şi al Bulgarilor, bate cumplit armata bizantină. Leon al VI-lea cere ajutorul Ungurilor şi Simeon se vede constrâns să facă pace cu Bizantinii. Dar mai pe urmă Simeon atacă cu furie pe Unguri, îi bate şi îi alungă foarte departe.

(Va urma.)

---

*) Dacia lui Aurelian se împărţea în Dacia Ripensă şi Dacia Mediteraneă. Dacia Ripensă cuprindea cele două Moesii, adecă partea de pământ dealungul Dunărei dela Marea Neagră şi până în hotarul Ungariei; iar în lat cuprindea cam pe jumătate distanţa din Dunăre până în Balcani. Dacia Ripensă deveni şi se numi Bulgaria propriu zisă. Dacia Mediteraneă cuprindea tot pământul din hotarele celor două Moesii şi până în Balcani. Ea rămasa *ţară a Românilor.*

sericei gr. or. a fost *pusă sub secuestru* prin sentinţă judecătorească pentru competinţele fondului de pensiune regnicolar de pe anii 1901, 1902, 1903 şi 1904, pe cari competinţe, începând din anul 1900, trebuia să le solvească susţinătorul şcoalei, adecă biserica gr. cat. Elevii nostri au fost tractaţi maşter, nu li s'a dat nici loc de şezut în băncile şcoalei, ci trebuiau să stee în picioare. Despre aceasta învăţătorul gr. cat. a dat o declaraţie în scris spunând, că preotul său (I. V.) l-a îndemnat să procedeze astfel. Cu toate aceste, consistorul din Sibiiu n'a încuviinţat cererea credincioşilor gr. or. de a se desface de gr. cat. şi a le crea un post ambulant cu cei din Malomfalău, ci i-a îndrumat să rămână şi mai departe în legătură cu credincioşii gr. cat., iar pentru disciplinarea parohului abusiv s'a adresat consistorului din Blaj încă în anul 1905.

Aceasta e starea lucrului. Consistorul din Sibiiu şi-a făcut deci datorinţa. Totodată suntem autorizaţi a declara, că aceste informaţiuni n'au fost date cu tendinţa de a forma act de acuză la adresa Consistorului gr.-cat. din Blaj, care nu se poate face responzabil pentru uneltirile organelor sale subalterne. Consistorul din Sibiiu stă în relaţii bune cu consistorul din Blaj şi nutreşte firma speranţă, că în aceste momente critice, în lucrare sinceră şi prietinească cu Consistorul din Blaj va afla căile şi mijloacele pentru salvarea şi asigurarea şcoalelor confesionale.

„Gazeta Transilvaniei“, care ne-a dat prilejul la aceste lămuriri, credem a fi săvârşit un lucru de folos cauzei şcolare, pentru care îi suntem mulţămitori.

Apelul Turcilor cătră Maghiari.

Mai multe ziare turceşti le revoacă Maghiarilor în memorie binefacerile de cari s'au bucurat ei totdeauna din partea Turciei, când se aflau în primejdie, ori în strâmtoare. Unele aduc portretele domnitorilor maghiari, cari cu ajutorul Turciei au pus mâna pe domnie, precum şi pe ale acelora, cari alungaţi ori fugiţi din ţară, în Turcia au aflat adăpost şi odihnă pentru restul vieţii. Toate acestea în scopul de a îndupleca pe Maghiari, ca se dee acuma şi ei mână de ajutor Turciei, ca Bosnia şi Herţegovina să nu fie rupte din teritoriul turcesc, ci să rămână proprietatea Turciei. E îndoioşător apelul pe care-l adresează întregului popor maghiar ziariul turcesc „*Ikdam*“ în privinţa aceasta. E de cuprinsul următor:

„Fraţi maghiari! Până acum s'a vorbit atâta despre originea noastră comună, despre înrudirea noastră. Dar cu deosebire în aceste momente triste, noi trebue să ne aducem aminte, că suntem fraţi. Membrii aceleiaşi familii au datoria sfântă de a se bucura unii de norocul celoralalţi, de a se mângăia şi a plânge împreună durerile, cari i-au ajuns pe unii dintre ei. Astăzi poporul turcesc a ajuns la disperare, la marginea prăpastiei, şi în durerea lui şi-a adus aminte de fraţii săi maghiari, faţă de cari totdeauna a avut cele mai adânci simpatii, şi cu toată încrederea s'a întors spre acei maghiari, cerându-le un sfat, un cuvânt de mângăere.

Austria, care a stat totdeauna în fruntea cetelor autoritare, Austria care s'a luptat să stingă totdeauna şi singura rază de libertate ce ajunge la popoarele sale, care s'a luptat în contra ideilor revoluţiunei franceze, iar în contra luptătorilor pentru libertate ai maghiarilor a trimes regimentele lui Brunswick şi cetele cazacilor, Austria, care a trimis în pribegie pe patrioţii vostri, această Austrie s'a năpustit acuma în contra libertăţii Osmanilor, care acuma începe a încolţi. Ea vrea să sdrobească în Orient această libertate şi să zdruncine astfel echilibrul.

Fraţi maghiari! Voi, cari în Europa ne sunteţi cei mai de aproape înrudiţi prin sângele vostru, veţi răbda şi voi acest atentat al Austriei, al acelei Austrii, care de secoli s'a luptat, ca să vă nimicească neamul vostru, fiinţa voastră, prin forţa brutală, prin viclenii şi jafuri? O călcare de drept, de tratare în secolul al două-zecilea, o veţi aproba şi voi, ca un nobil popor frate să cadă jertfă lăcomiei Austriei? Sau voiţi şi voi, ca în lumea politică să nu domnească decât minciuna, înşelătoria şi între popoare să nu mai domnească nici o idee sfântă? Vă uniţi şi voi la acţiunea de distrugere a Austriei, al cărei mare păcat este împărţirea Poloniei?

Dacă este ceva, care îl cutremură adânc pe poporul osman, aceasta este tocmai ocuparea celor două provincii, care s'a făcut acum treizeci de ani, prin politica lui Andrássy, iar acum se ocupă definitiv, tot prin conlucrarea Ungurilor. Prima rană în corpul nostru a tăiat'o Andrássy, şi rana care de treizeci de ani începuse a se vindeca, au trebuit să o înoiască tot Ungurii! Căci şi ridicarea prinţului Ferdinand în contra noastră, tot la Budapesta s'a pus la cale. Budapesta a fost acel oraş, care i-a dat cinstea unui rege, înjosind prin aceasta demnitatea Turciei, şi toate pornirile în contra noastră primesc aprobare la Budapesta.

Veniţi-ne în ajutor! Durerea, pe care noi o simţim, ne-o pot alina numai prietinii noştri maghiari, pe cari noi i-am iubit, căci au sângele nostru, carne din carnea noastră, sunt fraţii noştri!“

Aud, şi înţeleg oare compatrioţii maghiari acest glas de durere şi de desperare?...

Din Bucovina.

Organisarea partidului român.

Spuneam în numărul trecut, că fraţii din Bucovina, împărţiţi până aci în mai multe partide politice, s'au împăcat şi s'au unit într'un singur partid român, numit partidul naţional-creştin-social român. Luăm act cu plăcere acum despre punerea la cale a unei organisări sistematice a acestui partid, pe temeiul statutelor votate din partea adunării naţionale, ţinută Luni în Cernăuţi.

Statutele sunt următoarele:

I. Scopul partidului.

1. Partidul naţional-creştin-social român din Bucovina are de scop a promova în cadrul credinţei pentru Împărat şi împărăţie în Austria interesele naţionale, confesionale, culturale, politice şi economice ale Românilor bucovineni.

2. In privinţa naţională partidul vrea să obţină pentru limba română drepturile ei cuvenite la diregătorii, în şcoale şi în viaţa obştească.

3. In privinţa confesională şi culturală el va griji de progresul Românilor bucovineni pe temeiul legii, limbei şi al obiceiurilor lor.

4. Atât în trebile naţionale, cât şi în cele confesionale şi culturale, partidul naţional-creştin-social îşi reservă deplina sa independenţă.

5. In toate celelalte trebi politice şi economice el *adoptă programul partidului creştin-social-austriac şi se alipeşte partidului creştin-social din Viena.*

II. Membrii partidului.

1. Membri ai partidului sunt toţi alegătorii români creştini, cari se înscriu în listele partidului.

2. Insuşirea de membru începe în momentul înscrierii în listă şi încează în momentul eşirei anunţate sau a escluderii hotărâte.

3. Membrii:

a) Esercită dreptul activ şi pasiv de alegere în partid;

b) au dreptul de a lua parte la toate adunările, desbaterile şi votările partidului şi de a face propuneri;

c) de a se folosi de toate întocmirile partidului şi de toate beneficiile, cari le mijloceşte el;

d) de a primi ziarul partidului cu preţ moderat, hotărât pentru membrii partidului.

4. Membrii sunt datori:

a) De a se supune în toate trebile politice hotărârilor partidului şi ale organelor sale;

b) de a plăti pentru acoperirea cheltuelilor partidului birul naţional impus de partid.

III. Organele partidului.

1. Organe ale partidului sunt:

a) Delegaţii comunali;

b) adunările districtuale;

c) comitetele districtuale;

d) adunarea naţională;

e) dirigenţa partidului;

f) cluburile deputaţilor.

2. Toate organele se constitue prin alegeri făcute prin aclamaţiune. Numai dacă o cere a zecea parte a alegătorilor, alegerile trebue să urmeze cu ţidule secrete.

3. Alese sunt persoanele, cari întrunesc majoritatea absolută a voturilor date. Lipsind aceasta la întâia alegere, trebue să se facă balotaj între persoanele, cari la întâia alegere au întrunit cele mai multe voturi. Balotajului au să i-se supună totdeauna de douăori atâţia, câţi au să se aleagă. Voturile date unor persoane nesupuse balotajului sunt nule şi nu se socotesc. In cas de paritate a voturilor decid sorţii.

4. Mandatul aleşilor durează atât de lung, cât respectivul period de legislatură a camerii senatului imperial. Alegerile noue se vor face pentru adunările districtuale până în 8, pentru comitetele districtuale şi adunarea naţională până în 14 şi pentru dirigenţa partidului până în 21 zile dela disolvarea camerii înainte. Pentru vacanţele ivite în decursul fiecărui period, alegerea suplimentară va urma la proxima şedinţă a membrilor, respective a organului din chestie.

IV. Delegaţii comunali.

1. Delegaţii comunali sunt parte virilişti, parte aleşi. Viriliştii sunt în fiecare comună parohii, superiorii şi primarii români. Ceialalţi delegaţi comunali se aleg de membrii partidului din fiecare comună din mijlocul lor. Numărul lor total va fi aşa de mare, ca tot la 50 de alegători să se aleagă câte un delegat. Fracţiuni mai mici de 50 trec de complete.

2. Alegerea se face într'o adunare a membrilor, convocată de un delegat al comitetului districtual.

3. Delegaţii comunali au să se îngrijească de interesele partidului şi de munca naţională în comunele lor. Secretarul local afară de aceasta trebue să ţină lista partidului şi să încasseze şi expedeze birul naţional, iar prezidentul local este organul esecutiv al comitetului districtual pentru comuna cutare.

V. Adunările districtuale.

1. Adunările districtuale se compun din delegaţii comunali ai tuturor comunelor ce se ţin de acelaşi district electoral. De rând delegaţii acestia se adună după districtele electorale pentru cameră. Numai spre nominarea candidaţilor pentru dietă ei se adună după districtele electorale dietale.

Delegaţii comunelor ce nu se ţin de un district electoral român, sunt însă situate în teritoriul lui, fac parte din adunările districtuale cutăruia. Delegaţii capitalei Cernăuţi şi ai comunelor din districtele electorale neromâne se întrunesc într'o adunare districtuală deosebită la Cernăuţi.

2. Adunările districtuale se întrunesc în cas de trebuinţă la chemarea adresată tuturor delegaţilor comunali comitetului districtual. Ele pot lua hotărâri fără privire la numărul celor de faţă, însă numai în trebile cuprinse în ordinea zilei, sau admise de două treimi ale celor presenţi.

3. Adunările districtuale sunt chemate:

a) Să nomineze candidaţii pentru cameră şi dietă;

b) să primească dările de seamă ale deputaţilor şi să le voteze încredere sau neîncredere;

c) să hotărască birul naţional menit pentru trebuinţele districtuale;

d) să aleagă comitetul districtual.

VI. Comitetele districtuale.

1. Comitetele districtuale se compun din 12 membri aleşi de adunarea districtuală a fiecărui district electoral român pentru cameră, respective de adunarea districtuală din Cernăuţ.

2. Comitetele districtuale sunt organele executive ale dirigenţei partidului pentru districtul lor.

3. Indată după alegerea lor, ele aleg din sinul lor un prezident, viceprezident, un secretar şi un cassar. Prezidentul şi în lipsa lui viceprezidentul convoacă după trebuinţă şedinţele comitetului, conduce şedinţele acestuia şi cele ale adunării districtuale, iar secretarul poartă grije de corespondenţa partidului, şi cassarul chiverniseşte banii partidului.

4. Comitetul districtual poate lua hotărâri dacă sunt de faţă prezidentul sau viceprezidentul şi cel puţin şase membri.

VII. Adunarea naţională.

1. Adunarea naţională se compune din prezidentul partidului, din membrii dirigenţei, din toţi membrii comitetelor districtuale, mai departe din toţi deputaţii din cameră şi dietă, cari aparţin partidului şi în urmă din funcţionarul partidului şi din redactorul ziarului.

2. Adunarea naţională se întruneşte la învitarea prezidentului partidului naţional creştin-social sau în lipsa lui a membrilor autorizaţi de dirigenţă după trebuinţă, însă cel puţin odată pe an înainte de ce începe sesiunea dietei, la chiemarea adresată tuturor membrilor. Ea poate lua hotărâri fără privire la numărul celor de faţă, însă numai în trebile cuprinse în ordinea zilei, sau admise de două treimi ale celor prezenţi.

3. Adunării naţionale sunt rezervate:

a) Votarea şi modificarea statutului partidului;

b) hotărârea principială a direcţiunii politice a partidului;

c) deciziunea în toate certele din sinul partidului şi excluderea membrilor;

d) evaluarea birului naţional pentru trebuinţele întregului partid;

e) nominarea candidaţilor pentru cameră şi dietă, în caz că adunarea districtuală chemată nu ia o hotărâre respectivă.

f) alegerea dirigenţei partidului.

VIII. Dirigenţa partidului.

1. Dirigenţa partidului se compune din prezidentul partidului naţional-creştin-social şi din 12 membri aleşi toţi de adunarea naţională. Deputaţii nu pot face parte din dirigenţă; ei însă au dreptul să asiste la şedinţele dirigenţei cu vot consultativ.

2. Ea este organul executiv al partidului.

3. Dirigenţa partidului este chemată:

a) Să ţină în evidenţă membrii partidului;

b) să chivernisească banii partidului;

c) să editeze şi să conducă ziarul partidului;

d) să iee informaţiuni şi sfaturi dela membrii partidului în toate afacerile juridice şi economice;

e) să apere interesele partidului;

f) să hotărască în liniamente generale acţiunea deputaţilor şi problemele considerate de actuale.

4. Dirigenţa partidului îndată după alegerea ei alege din sinul ei doi viceprezidenţi, un secretar, un cassar, doi directori ai presei şi un director al biroului de informaţiune.

Prezidentul, iar în lipsa lui viceprezidentul chemat după vechime convoacă după trebuinţă şi conduce şedinţele dirigenţii şi ale adunării naţionale, secretarul grijeşte de corespondenţa partidului, directorii presei supraveghiază sub controla prezidentului ziarul partidului şi directorul biroului de informaţiuni conduce întocmirea aceasta.

5. Pentru muncă efectivă, dirigenţa partidului poate numi funcţionari şi redactori plătiţi.

IX. Cluburile deputaţilor.

1. Cluburile deputaţilor se compun din toţi deputaţii ce se ţin de partid, aleşi pentru respectivele corpuri legiuitoare.

2. In cadrul statutului al direcţiunii hotărâte de adunarea naţională şi al liniamentelor statorite de dirigenţa partidului ele hotăresc independente asupra procedurii lor.

X. Dispoziţii tranzitorice.

Până la constituirea organelor prevăzute în statutul prezent, prezidentul partidului şi prezidenţii districtuali, cât şi membrii dirigenţei şi ai comitetelor districtuale se vor proclama în cadrul pactului încheiat între fostul partid apararist şi fostul partid democratic în adunarea naţională ce are să se conchieme de delegaţii ambelor fracţiuni.

Din România.

Inaugurarea bibliotecii „Ligei Culturale“. Dumineca, la orele 10, s'a făcut în Bucureşti inaugurarea bibliotecii „Ligei Culturale“, în localul acesteia, din strada Fântânei numărul 1. S'a oficiat întâiu o scurtă slujbă religioasă, apoi a vorbit profesorul universitar *D. Onciul.* A arătat, că numai în capitala Bucureşti nu există în întreaga Europa o bibliotecă accesibilă pentru publicul cel mare, pentrucă biblioteca Academiei Române şi a fundaţiunei Carol I nu sunt pentru publicul cel mare. Librarul Socec a înfiinţat singur o mică bibliotecă în Bucureşti pe seama publicului, iar acum vine „Liga Culturală“ care urmăreşte unitatea culturală a tuturor Românilor şi pune o frumoasă bibliotecă la dispoziţia tuturor celor setoşi după cultură. Biblioteca aceasta, cu 10,000 de volume, se datoreşte munificenţei unui om de inimă, unui bun Român şi bun patriot, care *a donat'o Ligei*, pentru a o pune la dispoziţia marelui public bucureştean. Fiind isvorită din intenţii frumoase, doreşte, ca biblioteca „Ligei Culturale“ să trăiască, să înflorească şi se dee roade bogate şi îmbelşugate pentru întărirea neamului românesc.

Vorbeşte apoi *Sava Şomanescu*, prezidentul „Ligei Culturale“, care-şi exprimă nespusa bucurie pentru era nouă ce începe a se arăta în viaţa publică din regatul român. Curentul naţionalist se întăreşte şi se manifestă tot mai bine şi mai puternic, ca chizăşie pentru viitoriul neamului românesc. Promite a griji bine de preţioasa bibliotecă dată în administrarea „Ligei Culturale“, şi doreşte, ca publicul să o folosească cu succes, pentruca să se vadă roadele pe cari trebue se le astepte neamul românesc.

La actul de inaugurare a participat un public foarte număros şi distins.

Chestiuni şcolare.

Cum am putea mai usor provedea copiii dela şcoalele noastre poporale confesionale cu manualele şcolare?

Nu numai legile şcolare actuale, dar şi spiritul timpului de azi cere în şcoalele poporale sporiu mai mult şi mai mare decât în trecut, în cele ce priveşte învăţământul elementar.

De sine înţeles, că pentru ca să poţi face sporiu şi pentru a ajunge la resultatul dorit, e de lipsă ca şcoala să fie provăzută cu aparatele de lipsă, şi în prima linie elevii să fie provăzuţi cu manualele şcolare.

Durere însă, că pe poporul nostru în cele mai multe locuri, — ba se poate zice că în general, — la ce îi este de folos, îl poţi trage mai cu greu, deci tot aşa şi la aceea, ca să jertfească pentru copiii lui, cumpărândule cărţile şi recvisitele de lipsă în şcoală, şi că în cele mai multe şcoale, chiar lipsa de cărţi şi de recvisite de scris este cea mai mare pricină, care înpedecă mersul învăţământului regulat şi resultatul dorit.

Vorbesc din pracsă, căci în decursul alor şapte ani decând funcţionez ca învăţător, — servind în acel interval în 3 locuri — cele mai mari greutăţi le-am avut cu procurarea cărţilor necesare pentru şcolari. Unii părinţi să plătesc cu aceea că: „N'am de unde“ alţii că: „Cine are lipsă, ca să umble copiii la şcoală să le cumpere şi cărţi“, ear alţii: „Că doar n-o să fac popă din el“, şi alte multe vorbe nesocotite.

Aşa apoi, până se poate provedea o parte a şcolarilor cu cărţi, vine Crăciunul, ear o parte fără de ele rămâne până la examen. Pe lângă astfel de înprejurări, nu e mirare, dacă sunt obiecţionaţi învăţătorii, că nu fac sporiul cerut, căci de ar fi nesdravăn chiar, tot nu poate face nimic.

Mulţi vor zice, că din explicările şi din povestirile învăţătorului învaţă copiii mai mult ca din carte. E drept, dar pe lângă acestea, dacă nu are şi cărţi de unde să cetească şi se repeteze şi acasă aceea ce a auzit în şcoală, puţin îi rămâne în memorie.

Acest scăzământ al şcoalelor noastre nu'l causează numai neînteresul părinţilor, ci şi preţurile prea mari ale cărţilor noastre didactice. Pe când o carte pentru clasa a V—VI a şcoalei de stat costă 60—80 fileri, la noi un abecedar costă 40—50 fileri. Statul şi alţi susţinători de şcoale să îngrijesc, ca copiii mai săraci se capete cărţile gratuit, noi însă prea puţin facem în privinţa aceasta.

Ar fi de dorit deci, ca în ce priveşte cărţile didactice să nu nisuim la câştiguri materiale ci morale, şi să se reducă preţul acelora la minimul posibil, ear pentru a ajunge resultatul dorit, să se pună din partea celor conpetenţi premii pentru lucrarea, respective conpunerea de astfel de cărţi.

Pentru ca la cas, dacă s'ar face aceasta şi dacă voim, ca şi copiii dela şcoalele noastre poporale să fie provăzuţi cu cele de lipsă, modesta mea părere ar fi: să se impună tuturor comunelor susţinătoare de şcoale să depună din averea bisericei odată pentru totdeauna — în comparaţie cu copiii deobligaţi de şcoală din loc — o sumă oarecare, din care apoi pe basa unei consemnări, făcută de învăţător în conţelegere cu parohul, s'ar procura atâtea cărţi, câte ar fi de lipsă pentru toţi şcolarii.

Acele cărţi apoi cu începerea anului şcolar s'ar împărţi între şcolari, cu stricta observare, ca se le păstreze în cea mai mare curăţenie şi întregitate, făcând învăţătoriul în fiecare săptămână control asupra lor. Despre distribuirea cărţilor, învăţătoriul ar avea datorinţă a purta o consemnare, pe basa căreia la finea anului şcolar le-ar lua îndărăt şi le-ar păstra pentru viitor, şi aşa mai departe.

Deoarece însă, pe lângă toată grija, tot răsfoind prin ele, cu timpul, în 4—5 ani s'ar strica acele cărţi, şi ca atunci comuna să nu fie silită a mai jerfi aşa o sumă mare deodată pentru a procura altele, părerea mea este, să se pună pentru folosirea acelora o tacsă anuală de 8—10 fileri de fiecare carte, căci în cât cunosc înprejurările d. e. un părinte a unui şcolar de cl. IV-a sau a V-a, mai bucuros ar plăti 80 fil. până 1 cor. pe an, decât 6—7 cor. Taxele ce s'ar încassa, să se administreze separat sub numele de „Fondul cărţilor şcolare“ ear în cât ar fi de lipsă, să se impună comunelor trecerea în budget a unei sume de cam 10 cor. anual pentru sporirea acelui fond. S'ar spori acest fond şi din venitele petrecerilor arangiate anume pentru acest scop. Din acest fond apoi când ar fi lipsă s'ar putea procura alte cărţi noi. Prin asta am ajunge patru foloase deodată şi anume: 1. Am uşura şi pe învăţător şi şi pe şcolari şi am ajunge la mai mari resultate în ale învăţământului, fiind şcolarii provăzuţi cu cărţi la timp. 2. Am uşura pe părinţi. 3. S'ar deprinde copiii de mici la păstrarea posesiunii străine. 4. Părinţii şi-ar da mai bucuros copiii la şcoală, neavând atâtea spese.

Fiind aceasta o chestie importantă şcolară, care tae adânc în desvoltarea învăţământului poporal şi în interesele noastre culturale, ar fi de dorit, ca forurile superioare şcolare, comitetele parohiale, preoţii şi învăţătorii, să se ocupe amănunţit şi cu toată seriozitatea de această chestie, care pusă în praxă, ne-ar aduce foloase, ajungândune mai curând scopul.

Ioan Sântimbrean
învăţător.

NOUTĂŢI.

Intregire. Din raportul nostru din numărul trecut despre adunările poporale din comitatul Sibiiului a rămas necules un şir, în care se spunea, că în Fofeldea a vorbit *„frumos şi pe înţelesul tuturor domnul I. A. de Preda din Sibiiu şi a vorbit“* şi Dr. *N. Comşa*, acest neîntrecut orator poporal. Facem întregirea necesară.

*

Domnul Alexe Oniţiu, ales în adunarea generală extraordinară din urmă a societăţii de asigurare „Transilvania“ din loc, membru în consiliul de direcţiune, şi-a dat demisia din acest post, în care de altcum a fost ales în absenţa sa.

*

Adunare poporală. In *Lăpuşul unguresc* se ţine adunare poporală în 9/22 Octomvrie 1908, la orele 2 d. a. cu programul următor: Deschiderea adunării şi constituirea. Vorbiri în causa votului universal. Propuneri. Inchiderea adunării.

*

Darul Regelui. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele Francisc Iosif I a dăruit poliţistului Csikos din Budapesta suma de 500 cor. La o demonstraţie socialistă, Csikos a fost vulnerat, şi calul de sub el a fost împuşcat. Maiestatea Sa l'-a despăgubit cu suma trimisă şi inmanuată poliţistului prin căpitanul suprem de poliţie din capitală.

*

Milioane spre scopuri filantropice. Pe lângă miliardarul *Carnegie*, din America, care a dat până acuma multe milioane pentru scopuri de binefacere, trebue pus şi *John Kenvede*, un alt bogătan american, care asemenea a dat până acuma douăzeci şi cinci de milioane pentru scopuri culturale şi de binefacere. E de notat, că de nastere ambii sunt din Scoţia, Carnegie şi Konvede. Au trecut însă ca băieţi în America, unde prin sirguinţă şi cumpătare au ajuns la frumoasa stare materială de astăzi.

*

Profeşor — orb. Ministrul de instucţie publică din Italia a numit profesor de filosofie la liceul din Massa pe August Romagnoli, care e orb din naştere, dar cu o voinţă şi sârguinţă de fier a făcut studiile cu ajutorul simţirei, şi şi-a însuşit o desteritate estraordinară, mai ales în ştiinţele clasice. In urmă a luat şi doctoratul în filosofie. In mai multe oraşe din Italia a ţinut conferenţe publice despre rezultatele meditărilor sale filosofice. A scris şi o carte interesantă, despre simţirile oamenilor născuţi orbi şi despre psihologia acestora.

*

De osută treizeci şi şase de ani. In Tiflis trăeşte un sergent major din armata rusască, care a împlinit anul al 136-lea al etăţii. Il chiamă Schmidt-Nicolaevici Andrei. S'a născut la anul 1772 şi a fost soldat dela 1796 până la 1857, când a fost trecut la penzie. Are foarte multe decoraţiuni, pentrucă nu a fost războiu la care să nu fi luat parte. De când a fost trecut la penzie, primeşte 1200 ruble pe an. E şi acuma pe deplin sănătos, aude bine, vede bine, vorbeşte şi-şi aduce aminte de toate întâmplările prin cari a trecut. In viaţa întreagă nu a fost bolnav niciodată, nu a beut nici o picătură de rachiu sau alte beuturi alcoholice şi nu a fumat.

*

Naşterea lui Arhimede. La anul 1913 se împlineşte al 22-lea centenar dela nasterea lui Arhimede, când se vor aranja mari serbări la Siracusa. Cu ocasia aceasta scriitorul dramatic italian Gabriel D'Annuncio va scrie o piesă nouă, care se va representa în teatrul din Siracusa. In scopul acesta va face o călătorie de studii prin Grecia, încă în iarna aceasta.

*

Prezidentul Rooseveld. Despre actualul prezident al Statelor-Unite din America scrie o gazetă franceză, că dupăce nu va mai fi prezident, adecă dupăce se va face noua alegere de prezident, se va duce la vânătoare în Africa, iar de acolo va trece în Europa, pentruca în Anglia, la universitatea din Oxfort, se iee doctoratul în drept. Va merge şi la Paris, pentruca să asculte câteva prelegeri la Sorbona.

*

Mort la pertractare. La o judecătorie cercuală din Galiţia s'a presentat advocatul Folusievici pentru a apăra un client în procesul ce i se intentase. Advocatul şi-a rostit vorbirea de apărare, pledând cu multă căldură în favorul clientului seu, dar în momentul în care şi-a terminat vorbirea, a căzut jos la pământ, şi după câteva svârcoliri şi-a dat sufletul. Medicii chemaţi să-i dee ajutor, au constatat întrarea morţii, în urma unei apoplexii de inimă. Advocatul era de 59 ani.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Ioan Petrişor, paroh (Alţina) soţia sa Ana, fiica lor Ana căs. Trif, ginerele lor Pompei Trif, paroh (Aita mare) şi fiul lor Aurel, stud., fie care câte 20 bani, Elena Roth, în amintirea tatălui seu Iosif Roth, muzicant, reposat în Caransebeş, 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezid. 10 bani.

*

Trenul şi boul. Pe o linie ferată din Italia, poate că cu intenţiuni de sinucidere, un bou s'a fost pus între şine, tocmai în momentul când trenul se apropia de locul pe care se afla boul. Băiatul care avea să-i poarte de grije, l-a lovit destul cu biciul, ca să iase dintre şine, dar boul nu i-a dat ascultare. Trenul se apropie şi trece peste bietul bou, care a scos nişte răcnete atât de puternice în momentul catastrofei, încât s'au adunat toţi oamenii din apropiere, ca să vadă ce e? Dar s'a întâmplat şi altă nenorocire, afară de uciderea boului. S'a răsturnat maşina, şi după ea şi alte vagoane cu marfă, dar călătorii, ca prin minune, au rămas teferi, cu escepţia unei bătrâne, care a primit nişte rane mai uşoare la picior.

*

Ciocnire de trenuri. In Belgia, lângă Tarlemont, s'a ciocnit un tren de persoane cu alt tren de marfă, în urma cărei întâmplări au fost omorâţi doi oameni, iar cincisprezece au fost răniţi foarte grav, astfel, că şi din aceştia vor mai muri câţiva.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Cea mai mare putere naturală vindecătoare, cunoscută de toată lumea, e electricitatea. Autorităţi medicale special recunosc electricitatea, ca singurul mijloc de vindecare folositor şi sigur. Creerii şi trupul omenesc compun baterea electrică, nervii conducerea electrică. — Simţământul prins de nervi compune mersul electric, prin urmare mişcarea organelor se basează pe electricitate. Este fapt constatat, că în cele mai multe casuri de boală, electricitea e metodul de vindecare. Se foloseşte deci electricitatea. *„Electro-Vitalizer“* e cel mai ideal aparat electric de vindecat, ceeace se descrie amănunţit în cartea acum apărută: *„Metoda electrică modernă de vindecat“*. Acest tratat folositor se trimite gratis şi franco în plic închis prin inst. *Electro-Vitalizer“* ord. med., Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Teatru german.

Sesiunea teatrală germană s'a deschis eri, Marţi, cu o nouă piesă a lui G. *Hartmann*, întitulată *„Friedensfest“*. E o piesă realistă, cu figuri luate din viaţă, cu oameni aşa cum sunt, nu cum am vrea să fie. Ni se zugrăvesc în ea urmările unei educaţii greşite, din care ies oameni, cari nu ştiu ce fac şi ce vreau, cu toatecă în fond nu sunt răi. O adevărată catastrofă familiară, că atunci când se adună toţi în jurul pomului de Crăciun, se iau la — *ceartă*. Publicul, care a umplut teatrul, nu s'a prea însufleţit pentru piesă, şi cu toate că artiştii au jucat bine, unul ca unul, nu i-a prea onorat cu aplause. Astăzi, Mercuri, se dau piesele: *„Der kleine König“*, comedie franceză în 2 acte şi *„Frauenkampf“*, comedie franceză în 3 acte. Inceputul teatrului la orele 7 precis.

ECONOMIE.

Examenul dela şcoala agronomică.

La şcoala agronomică a consistoriului arhidiecezan gr.-ort. român din Sibiiu, înfiinţată în Sibiiu, pe teritoriul de vre-o 20 de jughere catastrale, puse consistoriului la dispoziţie din partea domnului propriet. *Alexandru Lebu*, s'a ţinut examenul în 13 Octomvrie n. de la oarele 2 până la 5 d. a.

A fost primul examen dat de această unică şcoală economică, pe care o avem noi, Românii din Ungaria şi Transilvania.

Examenul a fost condus de domnul I. A. de *Preda*, fisc consistorial, în calitate de comisar al consistoriului, fiind de faţă şi alţi membri ai consistoriului şi persoane, cari se interesează de progresul poporului nostru pe toate terenele vieţii.

Cei 5 elevi ai şcoalei au fost examinaţi din toţi ramii agriculturii şi anexelor ei: din agrologie, cultura plantelor, cultura animalelor domestice, cultura pomilor, cultura viţei de vie ş. a. şi toţi au dovedit, prin răspunsurile lor precise, cunoştinţe frumoase şi orientare mult promiţătoare în vastul teren al agriculturei.

După examenul teoretic s'a continuat examenul practic, îndeosebi în grădina de pomi şi de legumi, bine lucrate şi înzestrate îndestul cu pomi şi tot felul de legumi.

S'a vizitat apoi întreagă economia: câmpul pentru cultura nutreţului artificial, şura cu nutreţul recoltat, grajdurile, cele 12 vite, vaci şi viţei de rasa Pinzgau, ocolul râmătorilor etc., — toate în cea mai bună regulă.

Dl conducător *A. Cosciuc* s'a dovedit un harnic organizător al economiei, şi un zelos şi priceput învăţător, iar afară de şcoală ştim că e un propagator fără preget al cunoştinţelor economice la poporul nostru, fie pe calea Reuniunii agricole române din comitatul Sibiiului, fie pe calea desp. Sibiiu al „Asociaţiunii“.

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul“ nr. 20, a apărut cu următorul sumar: Cat. Theodorian: Tătucu. Aron Cotruş: Cântec (poesie). I. Pădureanu: Strofe (poesie). O. C. T.: Pictorul Aman. Victor Eftimiu: Din seara cu sfârşiri de stele (poesie). Oct. Goga: Tragedia omului de Emeric Madach (trad.) O. A. Tăslăuanu: Synnöve Solbakken de Björnstjerne Björnson (trad.) I. U. Soricu: Oceanul cântă (poesie). H. P. Petrescu: Cântec (poesie). Cronică: Un teatru studenţesc, de H. P. Petrescu. Filaret Musta, episcop al Caransebeşului. Abecedar pentru analfabeţi. Jubileul unui liceu din Basarabia. Ştiri. — Poşta Redacţiei. — Poşta Administraţiei. Ilustraţiuni: T. Aman: Jocul Bătutei, Moş Neagu, Ţigancă, Bivoli, Chirigiu, După urzici, Mama pictorului, Pictorul T. Aman, de el însuşi. Muzeul Aman.

*

Biblioteca Copiilor şi a Tinerimei“ de *A. O. Maior*, volumul IV, Sibiiu 1909. Preţul 1 cor. Pentru România 1 leu 30 bani. O carticică de 104 pagini, cu următoriul cuprins: Impărăţia lui Moş-Iene, de A. O. Maior, cu o ilustraţiune. Crăciun, poesie de Maria Cunţan. Mira, fată de împărat, de Ioan Lăpădatu, Menajeria, de Marian Sasu, cu 8 ilustraţii. Bolnava, imitaţie după Bolnavul închipuit, de Moliere, din franţuzeşte, de A. O. Maior. Cotocul înţelept, din nemţeşte, de A. O. Maior, cu 2 ilustraţiuni. O ghicitoare, de A. O. Maior, cu 2 ilustraţii. Recomandăm părinţilor cartea, ca lectură foarte bună pe seama copiilor lor. Se poate comanda, împreună cu volumele anterioare, dela libraria arhidiecezană din Sibiiu.

Prosperarea gingaşei plante omeneşti.

Nu odată s'a făcut comparaţie între copilul mic şi o plantă tineră şi fragedă pe care grădinarul, care voeşte ca ea să crească, trebuie dela început să o ferească în fiecare zi de căldură şi de frig, de vânt şi de furtună, să o îngrigească, să o stropească şi s'o curete, să o încunjure cu ţărână nutritoare. Comparaţia aceasta este într'adevăr potrivită. Frageda plantă omenească, adecă copilul nu este îngrijit de grădinar, bine înţeles, ci de o grădinăreasă, care zi şi noaptea nu se gândeşte la alt ceva, decât la drăguţul ei vlăstar. Pentru frageda plantă omenească este de sigur vechea, simpla, şi neartificioasa

făină lactată Nestlè

adecă forma îmbunătăţită a popularei coci de pezmite cu lapte, hrana cea mai bună care-i garantează desvoltarea cu cea mai mare siguranţă.

(160) 2—2

Eftin de vânzare!

4 cai buni, tari și fără defecte împreună cu 2 care și hamuri, îndeosebi potrivite pentru dusul materialului de zidit. Doi cai potriviți și pentru trăsură ușoară. Deslușiri în Quergasse Nr. 22, etagiul II.

(299) 1—2

Ad Nr. 11408 Bis. [300] 1—3

Concurs din oficiu.

Devenind vacantă parohia de clasa II **Cristur** din tractul protopopesc al Devei în urma penzionării parohului de mai nainte, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile, calculat dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele parohiei sunt cele indicate în coalele B. făcute cu prilegiul regulării venitelor din parohii pe temeiul art. de lege XIV din 1898. Noul paroh va putea ocupa parohia numai la 1 Ianuarie stilul nou 1909.

Ceice reflectează la această parohie să se prezenteze în comună, spre a cânta, predica sau sluji.

Cererile de concurs se înaintează la oficiul protopopesc al Devei, respective P. O. D. Iosif Morariu, protopop în Dobra (Hunyad Dobra) de prezent administratorul tractului vacant al Devei.

Sibiiu, din ședința consistorului arhidiecezan ca senat bisericesc, ținută la 7/20 Octomvrie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 160/1908. [298] 1—3

Concurs

Se publică concurs cu termin de 12 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră din **Beia** — filia la Archita (Erked).

Emolumentele sunt 400 coroane dela stat, 100 coroane din repartiție dela popor, 100 coroane din lada bisericei, 5 ferdele de grâu, 5 feldere de ovăs și 2 stângini lemne de foc pentru învățător.

Invățătoriul ales este deobligat a fi și cantor în regulă la biserică și la toate funcțiunile, dela cari va căpăta a 5-a parte din venile stolari.

Cererile instruite conform legei să se trimită subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Cohalm, în 4 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în conțelegere cu comitetul parohial din Beia.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 527/1908 prot. [296] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățător dela școala confesională gr.-or. română din **Brașovul vechiu**, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele: salar anual de 1200 coroane solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericei, cuartir liber și grădină pentru legumi.

Dela învățătorul care va fi ales la acest post să cere, ca să propună și religiunea în școală, să fie cântăreț bun cu cunoștințe temeinice muzicale, obligat fiind a instrua și conduce corul bisericesc.

Să mai recere ca alesul să instrueze copii în cântările bisericești, și Dumineca și sărbătoarea să cânte cu școlarii răspunsurile liturgice în sta biserică.

Cuincuenalele se computä dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la acest post au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare Prea Onoratului oficiu protopresbiteral gr.-or. al Brașovului în terminul sus indicat, îndatorați fiind a să prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă și sărbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și spre a se face cunoscuți poporului.

Despre servițiile prestate eventual la alte școale precum și despre conduita morală — se cere în mod inomis — atestate speciale dela oficiile parohiale ca direcțiuni scolare.

Brașovul-vechiu în 25 Septemvrie st. v. 1908.

Comitetul parohial dela biserica gr.-or. a „Sfintei Adormiri“:

Iosif Maximilian
par. și prezid. com. par.

Văzut:

Vasile Voina
protopop.

Viță de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**, **Mediaș**, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 4—34

Vă rog convingeți-Vă! Imposibil mai ieftin!

Un orologiu de buzunar, **remontoir de nichel**, punctuos (fără cilindru) cu sistem Roskopf-Patent, bogat gravat, cu lanț elegant și bine argintat, cu prețul bagatel de numai [272] 10—10

cor. 3·50, 3 bucăți cor. 9·50.

Garanție 3 ani, trimite prin ramburs sau contra trimiterii banilor prin mandat, firma

Michael Horowitz
Casă de export „Cracovia“, Ditelg. Nr. 57/50.

Cataloage bogat ilustrate gratis și franco.

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câștig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60 000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câștiguri	„	**20,000**	„
1	Câștig	„	**15,000**	„
11	Câștiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2 000**	„
539	„	„	**1,000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405 câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000** m., se urcă în cl. II-a la **55,000** m., în cl. III-a la **60,000** m., în cl. IV-a la **65,000** m., în cl. V-a la **70,000** m., în cl. VI-a la **80,000** m., în cl. VII-a la **600,000** m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabilește oficios, costă

losul original întreg . .	**Cor.** 7·—
losul original de jumătate	„ 3 50
losul original de un sfert	„ 1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis și franco.**

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor
se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau și prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

30 Octomvrie

cu toată încrederea la (291) 4—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg.**

Nr. 580/1908 [302] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător ambulant dela școala din comunele **Luncoiul de sus** și **Podele** să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pre lângă salar de 600 cor. din repartiție și anume: 300 cor. dela comuna Luncoiul de sus și 300 cor. dela comuna Podele, cuartir, și lemnele de lipsă pentru încălzit.

Concurenții au să aștearnă în terminul deschis, cererile instruite conform normelor în vigoare. Cei cu praxă au să alăture documente de serviciul neîntrerupt, eventual a dovedi, că din ce motiv a întrerupt praxa.

Brad, la 2 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasiliu Dămian
protopresb.

Nr. 914/1908 protp. [301] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului vacant de paroh în parohia de clasa II. **Vărd**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat și cu prealabila încunoștințare a acestuia, să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cânta eventual a oficia și cuvânta.

Agnita, 1 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Agnitei în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 766/908. [294] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de clasa a *doua*, **Ucea-superioară**, protopresbiteratul gr. or. al Avrigului, pe basa resoluțiunei Preavenerabilului Consistor arhidiecesan din 7 Maiu 1908 nr. 5146 B. prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala (B) pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și substearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or al Avrigului în Avrig (posta Avrig, Fel k, Szebenvármegye) până la terminul sus indicat, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sfânta biserică, spre a cânta eventual celebra și cuvânta și a face cunoștință cu poporul și posiția locului.

Avrig, 25 Septemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Avrigului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Este în general cunoscut, că

ELECTRICITATEA

folosită în forma și puterea adevărată este în prezent cel mai sigur factor vindecător, în special în casuri de nervositate, neurastenie, reumatism, dureri de spate și cap, dureri de stomach și intestine, slăbiciune de inimă, paralisare etc. și tot felul de slăbiciuni.

Aceste două favoruri sunt împreunate în cel mai genial chip în **ELECTRO-VITALIZER**-ul nostru.

De simțiți dar, că vă e sănătatea atinsă, că vă dispar puterile, nu întârziați a vă adresa cu toată încrederea institutului nostru condus de medici și dacă trimiteți cuponul acesta, primiți în plic închis gratis și franco, opul nostru bogat ilustrat, despre: **„Tratamentul electro-terapiei-moderne“.** (287) 3—4

Institutul Electro-Vitalizer ord. de medici, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Dl Gavril Herczeg din Karácsond, scrie:
Folosirea de 6 luni a aparatului Elektro-Vitalizer, mi-a scăpat pe soartă mea de următoarele suferințe: nervositate, dureri de cap, bătăi de inimă, oboseală, lipsă de apetit și de simțirile de spaimă; pentru ceeace prea st. Dle Doctor vă sunt dator cu cea mai mare recunoștință. Aparatul îl voi recomanda cu cea mai mare căldură. Vă dau voie a da această epistolă publicității, căci conținutul ei corăspunde pe deplin adevărului.

Coupon pentru carte gratuită.
Către Institutul Electro-Vitalizer ord. de medicii, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56. Vă rog trimitețimi opul: pentru domni, pentru dame.
Un tratament asupra electro-terapiei-moderne,
gratis și franco în plic închis.
Numele: ....
Adresa: ....

Panorama originală a lumii.

Reisen durch die ganze Welt.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piața mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

☞ **Intrare și privire în orice timp al zilei** ☜
dela 9 oare dimineața până la ½10 seara.

De Luni în 18 Octomvr. până Dumineca în 24 Octomvr. 1908:

O călătorie din Lemberg în Tatra mare.

Prețuri de întrare: Pentru oameni mari **40 b.**, copii, școlari și soldați **20 b.**, Blocuri cu 6 bilete **cor. 1·80**, Blocuri pentru școlari à 7 bilete **cor. 1·—**, Mercurea și Sâmbăta până la 5 oare întrare cu **12 b.** pentru copii și elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăți **cor. 25·—.**

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 9— Seriile odată predate nu se repetează.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 96— Sibiiu — Nagyszeben.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 111 Sibiiu, Sâmbătă 11/24 Octomvrie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Să stăm la post.

(Dr. E. B.) Mari evenimente, epocale schimbări ne stau înainte. Un popor, care e în curat cu scopurile sale, trebue să iee poziție din vreme față cu evenimentele și trebue să-și croiască în mod conștient, cu bună premeditare, liniile demarcaționale ale acțiunilor sale, pentrucă soartea viitoriului seu depinde dela atitudinea sa corectă sau necorectă, precugetată ori neprecugetată.

Formațiunea nouă în politica externă și anexarea, care acum se efectuește în provinciile ocupate, pot să aibă mare influență asupra întregei monarhii, deci și asupra noastră.

Sporirea elementelor slave în sudul monarhiei va produce o nouă constelație etnografică. Prin aceasta un element de popor, un factor politic ajunge la preponderanță în monarhie, — și în mod necesar să va și valora, — care până aci avea un rol secundar, un rol mai subordonat, iar lucrul acesta nu poate se rămână fără efect și urmări nici cu privire la constelația politicei interne a țării.

De egală importanță e apoi și formarea și întărirea statului unitar național *bulgar*, care, întărind peste tot slavismul, trebue să impună monarhiei noastre, și în special maghiarimei, o mare circumspecțiune, mai mare decât până acuma. Iar dacă elementele slave, în țară la noi, și în afară de țară, vor căuta să-și afle valorarea în contul și detrimentul elementului maghiar și german, se pot ușor întâmpla schimbări și în politica de naționalitate a guvernelor, pentrucă atunci va trebui să iese la suprafață valoarea și importanța elementelor neslave, în prima linie a elementului *român*, în politica de stat.

De mai mare actualitate decât constelațiunile importante europene, — pentrucă sunt nemijlocite, — au să fie însă pentru noi schimbările în politica internă, în legătură cu *reforma electorală.*

Cum ni să prezintă situația astăzi? Vedem o luptă resolută și statornică din partea claselor dominante, pentru conservarea influenței lor istorice, față de nizuințele democratice și naționaliste, pe cari credincioșii *„domniei naționale“* le declară de *contrare statului*, deci din acest motiv de foarte primejdioase, iar opiniunea publică maghiară primește de bună și de adevărată fictiunea aceasta.

Cred, că nu greșesc când afirm, că cei încredințați cu conducerea și representarea politicei naționaliste au făcut și fac prea puțin, ori aproape nimica, pentru delăturarea acestei aparențe false, pentru punerea farsorilor și a răspânditorilor de astfel de neadevăruri la locul lor, deci pentru resfirarea bănuelilor, că nisuințele naționaliste ar fi contrare statului și primejdioase statului, și pentru luminarea publicului maghiar, — de bună credință, dar neorientat în privința aceasta, — față de care de o parte se manifestă un joc frivol, iar de ceealaltă parte o nepăsare, o pasivitate păgubitoare de către cei mai calmi la judecată, pe când cei mai tineri și mai înfierbântați se lasă răpiți și de astfel de manifestațiuni, cari nu ajută, ci strică cauzei naționale, pentrucă mână apa tocmai la moara contrarilor nostri politici.

Nu e mirare deci, că publicul maghiar, văzând că nu i se dă nici o esplicare, nici o rectificare, în schimb însă i se adresează espectorări, poatecă îndreptățite, dar nu de tot oportune, mai ales din partea ziarelor noastre ultraradicale: se pune pe partea celor ce propagă *politica șovenă*, și crede că-i este atacată limba și naționalitatea, crede și află de dovedită expectorarea șoviniștilor, cari neîntrerupt strigă: „Uitați-vă și vedeți iredentiștii, trădătorii de patrie, cari ar sorbi națiunea maghiară într'o lingură de apă, dacă nu ar fi cine să-i țină în frâu cu mână de fier.“

Așa se naște apoi legenda despre *inimicii interni* ai patriei, despre a căror esistență publicul credul maghiar e pe deplin convins, precum și despre aceea, că ei trebue combătuți și sdrobiți, iar la lupta de esterminare ce li se dă, trebue să-și țină de cea mai sfântă datorință să iee parte fiecare Maghiar adevărat.

De aceea, noua lege electorală încă trebue astfel compusă, ca *„dușmanii“* să nu se înmulțască și întărească, ci puterea și conducerea să rămână esclusiv în mânile celor ce apără țara de dușmanii ei interni.

Eu cred, și sunt convins, că dacă în trecut ne purtam altcum, dacă nu permiteam, ca terenul să-l cucerească calomnia, pe cât de răutăcioasă, pe atât de sistematică: nu se croia un astfel de proiect de lege monstruos și nedrept, pentru că însuși poporul maghiar, drept la suflet, s'ar fi revoltat în contra plăsmuitorilor lui, dacă lipsia atragerea atenținnei sale asupra ținutei dușmănoase a naționalităților și asupra *„primejdiei naționale“*, isvorâtă din ea.

Am văzut, cum în timpul mai nou s'au dat publicului maghiar cărți în mână, în cari se arată cu citate din isvoare românești, că întru adevăr suntem trădători de patrie, că vrem să ne unim cu România, și să arată și o hartă oficioasă de dincolo, a Dacoromâniei, pentru a se demonstra, că întru adevăr, nisuințele tuturor merg spre scopul final, de a ne uni neamul, de a forma o Dacoromânie! Firește, aceea nu se spune, că harta, nu e hartă politică, ci — *etnografică!*

Faptul e, că ne aflăm în fața unei campanii de rea credință, dar cu scop bine calculat, de a seduce maghiarimea neorientată și credulă și a o pune în șir de bătae în contra noastă, de sine înțeles, că nu în interesul binelui public.

Pe lângă astfel de premise, dacă nu le combatem cu puteri unite și în mod energic, cu greu vom putea lua lupta în contra șovinismului cu vre-un succes, și cu greu vom putea convinge țara despre credința poporului român, iar puterea de stat cu greu o putem câștiga pentru o politică mai conciliantă.

Inzadar o spun eu, sau alții, și o scriu în foile cele mai cu trecere din țară, că toate cele spuse despre noi sunt *calomnii*, și că nu e permis, ca făptuirile și declarațiunile necontrolate ale unor esaltați să se pună în sarcina poporului întreg, detragânduise acestuia încrederea, — căci dacă se spune neîntrerupt despre cineva că e *hoț*, el hoț rămâne, chiar și dacă îi este sufletul ori cât de curat.

Față cu asemenea atentate avem lipsă deci, ca întreaga națiune să fie de un gând și de o simțire, să iee o poziție bine și cu rațiune combinată și stabilită, și la nici un cas să nu se dimită la suspiționări, la desconsiderarea și discreditarea acelora, cari cu toate că *simțesc* și ei cu opiniunea publică, cu privire la modul de procedare au altă părere, fie mai bună, ori mai rea. Pentrucă lucrul principal nu e, ca tactica să fie aceeași, ci ca cu privire la *scop* să esiste înțelegere între noi. Cel ce vrea binele poporului, e omul nostru, irelevent, că pe ce cale caută să ajungă la scop. Solidaritatea națională, ideea aceasta atât de corectă și de populară, trebue să fie înțeleasă deci numai cu privire la *scop*, nu și cu privire la *mijloace*, și atunci solidaritatea va fi între noi cu adevărat inaugurată și va fi și destul de puternică.

Să nu condamnăm deci pe cei credincioși direcției politice mai moderate, care vrea să se valoreze tot întru promovarea scopurilor noastre sincere și mari naționale, pentrucă să nu trecem cu vederea, că alte popoare, tocmai prin bifur-

---

FOIȘOARĂ.

Din istoria Bulgariei.

(Urmare.)

Dela 852, până la 888, a domnit peste Bulgari *Boris*, principele sub care s'a făcut încreștinarea Bulgarilor.

La 927, Petru, fiiul fostului rege Simeon, se sue pe tronul româno-bulgar. El căsătorindu-se cu o fată din familia imperială, a cultivat pacea cu bizantinii în tot cursul împărăției lui de 36 ani. El a murit la 963.

După moartea lui Petru, regatul româno-bulgar se stăpânește de către David, Moise, Aron și Samuel, *fiii unui comite român foarte influent.* Ei domnesc împreună până la 976, dar apoi ridică armele româno-bulgare în contra bizanțului. David și Moise cad în luptă. Aron, devenind suspect, se ucide de către fratele seu Samuel, și astfel acesta rămâne singur rege asupra Românilor și a Bulgarilor.

Samuel trece Emul și predă Tracia, Macedonia, Tesalia, Grecia și Peloponesul. El ocupă multe cetăți, dintre cari și Larisa, pe ai cărei locuitori îi strămută în Moesia.

Imperatorul bizantin Basiliu al II-lea își propune să înfrângă pe Samuel și să desființeze regatul româno-bulgar. El își adună toate oștirile și pornește către muntele Emul (1083). Samuel îl așteaptă cu armata sa în strâmtori și-l bate amar. Insă un general de ai lui Basiliu se detașează cu o parte de oștire, încunjoră pe Samuel prin surprindere și-l bate. Samuel moare peste puțin, lăsând în locu-i pe fiiul seu Roman.

Roman, neputând resista forțelor imperatorului Basiliu al II-lea, regatul româno bulgar cade sub imperiul bizantin, care își întinde limitele până la Dunăre și la Marea-Adriatică (1019).

Deși regatul româno-bulgar căzuse sub bizantini, Românii din Dacia-Mediteraneă nu căzură în acelaș grad de supunere ca Bulgarii. Ei, având în munții Emul multe cetăți din natură tari și multe strâmtori, nu voiau să știe de Greci și numai acele ordini ale lor le executau, pe cari ei le voiau.

Partea de țară, în cari Românii și după căderea regatului româno-bulgar își conservau libertatea și independența lor, își aveau moșiile, orașele și cetățile lor, se chema *Misia*. Din acest cămin imaculat a eșit mai târziu libertatea și independența întregului regat româno bulgar.

După o durată strălucită de aproape trei și jumătate secoli (680—1019), se stinge întâiul regat româno-bulgar. El zace peste un secol și jumătate sub potestatea bizanțului (1019—1185). In acest dureros interval, *Românul Petru Delean reușește să răscoale pe locuitorii regatului româno-bulgar, deslipește acest regat de către imperiul bizantin, și se proclamă rege* (1039). Această fericită separație însă nu durează decât doi ani. Petru Delean moare prin tradarea lui Alusian, cu care împărțise puterea sa regală, și astfel aceste țări din dreapta Dunării cad iar sub bizantini.

Dar puternicul regat româno-bulgar nu era destinat să geamă pentru totdeauna sub coruptul și putredul imperiu bizantin. Era dat renumiților frați români, *Petru* și *Asan*, să facă se renască acest regat din obscuritatea în care zăcea și să strălucească de o splendoare mult mai vie la lumina zilei.

La anul 1185 se sue pe tronul bizanțului Isachie Anghel. El voind să se căsătorească cu fiica lui Bela III. regele Ungariei, o fată numai de zece ani, puse imposite grele asupra cetăților și a țărilor, ca să acopere cheltuelile nunții. Aceste apăsătoare contribuții deciseră pe Românii dela muntele Emul să ia armele în contra lui Isachie Anghel. In capul acestei răscoale se puseră doi frați români, Petru și Asan. Românii fiind învingători în primele lor lupte, nu se mulțămesc cu proclamarea libertății numai într'un cerc mărginit, ei întinseră libertatea lor prin satele și orașele cele mai depărtate de muntele Emul.

Aceasta decise pe Isachie Anghel să vie cu forțe număroase în contra Românilor. Profitând de o negură mare, Grecii cad cu toată puterea asupra Românilor și îi risipesc. Asan trece Dunărea și cere ajutor dela Românii de acolo. Aliat cu Românii din stânga Dunării, el bate cu desăvârșire pe Greci. Moesia era acum cu totul liberă, dar Asan nu se mulțămește numai cu atât, el liberează și pe Bulgari și *formează imperiul româno-bulgar*, astfel precum fusese mai înainte.

De cinciori după aceasta Isachie Anghel întreprinse cu armele în mână să aducă la supunere pe Români și pe Bulgari, și să nimicească imperiul lor. Toate luptele sale însă fură deșarte, el fu necontenit învins, perdu multă oaste și bani și riscă de mai multeori să cadă prins în mânile lui Asan.

Românii, îmbătați de număroasele lor victorii, înavuțiți cu prăzile și armele luate dela Greci, nu se mulțămesc a prăda sate și câmpii, ci atacă chiar cetăți întărite. Astfel ei pustiesc Anhialul, supun Varna, rad part[illegible] cea mai mare a Triadiței (Sardica), d[illegible] Stumpiu de cetățeni, iau multe pră[illegible] vite și de oameni din Niș.

(Va urma.)

carea luptei au provocat emularea nobilă, care li-a adus succesele politice. Aşa de es. Maghiarii, Croaţii, Cehii, şi alţii.

Lucrul principal e, se recunoaştem ca necesitate politică faptul, că publicul maghiar are să fie adus la convingerea, că scopurile noastre sunt îndreptăţite şi sunt patriotice; pentrucă cu toate că sunt puţini încă, se află totuşi şi acum între Maghiari de aceia, cari întocmai ca şi noi, regretă neînţelegerile dintre noi şi condamnă cu asprime măsurile nefericite, cari nouă ne causează mare amărăciune, iar ţării multă stricăciune. Pot arăta o literatură întreagă din declaraţiunile acelor Maghiari cu suflet înălţat, cari sunt aderenţi ai tinerei acţiuni de pace şi cari îndeamnă pe iniţiatorii ei se continue lupta grea. Să nu ne mărginim deci numai la informarea poporului nostru, şi să nu lăsăm informarea poporului maghiar în grija lui — Mefisto!

Am fost lansat mai de multeori ideea, că ar trebui să ne adresăm de-a dreptul poporului maghiar cu un manifest, răspândit în multe mii de esemplare. Lucrul acesta ar trebui să-l facă conducătorii nostri, cari ne poartă binele la inimă, încă înainte de a ajunge proiectul despre reforma electorală pe masa dietei, pentruca amicii nostri să fie din vreme luminaţi, iar duşmanii nostri să fie aduşi din vreme la tăcere. Sprijinească, deşi nu în mod activ, cel puţin cu tăcută bunăvoinţă, fiecare lupta grea a acelor oameni mititei, dar plini de însufleţire, cari în scopul aplanării contrastelor atât de păgubitoare au iniţiat o propagandă atât de salutară, şi în curând li-se va da prilejul a face esperienţa, că mult poate face munca neîntreruptă, unită cu scopul curat şi cu sincera însufleţire, pentrucă deşi nu poate repara cu o singură lovitură greşelile şi întrelăsările deceniilor trecute, totuşi pe lângă o cooperare sistematică şi conştientă, poate face ca învingerea, deşi poate mai târziu, să ni-se arete. Pentrucă eu sunt convins, că în momentul în care massele mari ale poporului onest şi deştept maghiar va vedea, că au căzut jertfă calomniei răutăcioase, şi se vor convinge, că nu ne dorim la nici un stat străin, nu vrem să se descompună statul, pe care o miie de ani l-am apărat, cu ele împreună, cu sângele nostru şi cu sudoarea noastră, că nu suntem duşmani ai naţiunei maghiare, de care ne-a legat soartea în mod nedespărţit, că nu vrem alta, decât să purtăm o *luptă legală şi patriotică de apărare cu privire la limba noastră, la cultura noastră, la drepturile noastre cetăţeneşti:* negreşit că-şi vor schimba părerea despre noi şi va bate ceasul înţelegerei, când popoarele ţării acesteia, pătrunse de spiritul vioi şi proaspăt al democraţiei patriotice, vor pune umăr la umăr pentru a lupta pentru realisarea adevăratelor interese comune ale popoarelor. Prietini deci, mulţi prietini să ne câştigăm, pentrucă duşmani avem destui, chiar şi între aceia, cari ni-se par că ni-ar fi prietini!

Legea electorală. *Mercuri a fost primit în audienţă ministrul de interne, contele Andrássy. A stat la Maiestatea Sa un cias şi jumătate. Cu ocaziunea aceasta domnul ministru a prezentat Maiestăţii Sale proiectul de lege despre reformele electorale. Maiestatea Sa l'a luat in primire şi a promis, că se va pronunţa în câteva zile. Proiectul de lege e compus pe baza dreptului plural de alegere,* [illegible] *cu alegători cu un vot, cu două voturi şi cu trei voturi, iar votarea e pe faţă, nu secretă.*

Din România.

„Vatra Luminoasă Regina Elisaveta".

Despre sărbările cari au avut loc în Bucureşti Dumineca, cu prilejul punerei pietrei fundamentale la prima cladire a „*Vetrei Luminoase*", cu menirea de a servi ca adăpost coloniei orbilor, putem se dăm următoarele amănunţe.

Maiestatea Sa Regina Elisaveta a României, iniţiatoarea şi sufletul acestei întreprinderi umanitare, a sosit la Bucureşti, venind dela Sinaia, la orele 10 dimineaţa. Era însoţită de principele Carol, principesa Elisaveta, principele şi principesa de Wied, şi de doamnele de onoare Bengescu şi Poenaru.

Când s'a oprit trenul, Maiestatea Sa Regina s'a dat jos şi a fost intimpinată de un număros public ales. I s'au oferit mai multe buchete frumoase de flori.

După ce s'a întreţinut puţin cu cei presenţi, Maiestatea Sa Regina şi suita au luat loc în patru trăsuri de curte şi au plecat spre locul unde se clădeşte palatul coloniei orbilor, unde întimpinarea a făcut'o ministrul *Stelian*, în fruntea unui public iarăşi număros şi distins.

Maiestatea Sa Regina a primit şi aci un frumos buchet de flori. S'a început apoi numai decât serbarea.

Corul orbilor a intonat „*Cântecul vetrei luminoase*", iar Maiestatea Sa Regina Elisaveta a rostit următoarea cuvântare:

„Cu inima mişcată ne aflăm imprejurul acestei pietre, destinată să fie cea dintâia a unui lăcaş de pace! Dumnezeu să ajute pe toţi cei cari au început cu iubirea lor nesfârşită, aceasta operă, să o înalţe până unde dorim noi s'o vedem.

Aci trebue să sfârşească o suferinţă pământească nemărginită. Aci vor găsi mulţi oameni, nu numai o vatră şi hrana lor de toate zilele, dar de aci trebue să se răspândească în lumea întreagă o desfătare curată. De aci trebue să pătrundă lumina vie în sufletele multor greu încercaţi, şi de aci trebue să isvorească prima iubire, ce se va răspândi peste întregul pământ şi prin care o lume de gânduri curate şi înalte va înflori şi va găsi întreaga sa desvoltare.

Ne aflăm aci cu o nădejde atât de profundă şi tăcută în inima noastră, cu înflăcărarea atât de sfântă pentru tot ce este ales, cu o încredere atât de mare în sprijinul lui Dumnezeu, care n'a lipsit niciodată celor cari îl caută — încât nu ne putem îndoi de o izbândă desăvârşită.

Aci, nenorociţii cari au fost condamnaţi de ceilalţi oameni să pribegească ca cerşitori, vor fi cetăţeni tot atât de folositori şi de liberi, ca şi cei cari se bucură de lumina zilei. Aci vor prospera familii întregi, cari vor servi de pildă, prin munca şi sârguinţa voioasă, tuturor acelora, cari vor peregrina până aci. Acest *cămin al orbilor* va trebui să fie un atare cuib de pace, încât toţi cei cari vor întra aci, să se simtă voioşi. Flori şi voci de copii veseli să-i întâmpine!

Aci trebue să se ridice nădejdea, care până acum zăcea în inima multor suferinzi.

Nu putem da lumina soarelui celor cărora Dumnezeu le-a stins lumina ochilor, dar le putem da lumina mai vie a sufletului, a iubirei şi a mulţămirei. De o vrea Dumnezeu, această lumină va fi viuă, căci o iubire nemărginită a adus prima piatră aci, precum şi daruri dela tineri şi bătrâni, dela săraci şi bogaţi, dela muncitori şi ţărani, dela soldaţi şi copii, dela străini şi pământeni. Toate mânile şi toate inimele s'au deschis pentru a crea această vatră. Iată de ce acest lăcaş nu poate fi decât fericit şi sfânt.

Mulţămim, mulţămim din nou tuturor acelora, cari au deschis cu atâta dragoste mâna lor pentru a înlesni nefericiţilor o viaţă atât de bine-cuvântată, încât nimeni nu va mai cuteza să le zică: „Nenorociţi!"

Să se bucure de cele de cari se bucură toţi. Un cămim întemeiat chiar de ei, un neam iubit, cu fii numeroşi, o muzică înălţătoare, dătătoare de bucurie şi linişte, grădini înflorite, în mijlocul cărora cei mici vor învăţa să guste pacea şi unirea. O vorbă rea nu se va auzi în aceste ziduri, nici o desbinare nu se va ivi, de oare-ce toţi se vor bucura de aceeaşi fericire. Aci mânile se vor strânge cu frăţie, se vor preţui unii pe alţii, se vor ajuta şi îşi vor face plăcere unii altora, după puterile lor.

Nădăjduim, că copiii cari vor creşte aci, orbi sau hărăziţi cu lumina ochilor, vor fi de o potrivă folositori ţărei. Orbii noştri nu vor mai fi o povară pentru nimeni, ei vor fi un sprijin pentru neamul lor, ca şi cei cari văd. Nici o umilinţă nu va apăsa inimile lor. Cu fruntea sus, ei se vor simţi tari şi liberi, ştiutori de muncă şi de puterea ce au dobândit. In colonia noastră, cântecele se vor înălţa spre cer cu aceeaşi veselie şi cu aceeaşi siguranţă, că bunul Dumnezeu le va auzi, ca şi pe cele ale celoralalţi oameni, cărora în aparenţă pare că le-a dăruit mai mult.

Nu ştim de ce această suferinţă este permisă pe pământ, dar tot atât de puţin ştim, de ce sărăcia, boala şi moartea lovesc atât de crud omenirea. Dacă lumea întreagă e plină de aceste rele înspăimântătoare, este, ca să ne dea o învăţătură de neuitat. Să învăţăm deci, că sufletul poate fi mult mai străvăzător, tocmai pentru că ochii sunt închişi, gândurile pot dobândi o luciditate, o putere mai mare, şi că omul trebue să fie prietenul omului, neavând de ce să-l invidieze.

De aci pizma, răul cel mai covârşitor, este isgonită. Toţi se vor găsi bine aci, toţi vor avea aci un cuib al lor. Lupta pentru viaţă, pe care orbii nu o pot duce cu armele celor cu vedere, este surghinită din acest locaş.

Aci voim să mulţămim încă odată din adâncul inimei tuturor acelora, cari ne-au ajutat să punem prima peatră şi nădăjduim, că încă câtva timp sprijinul lor binefăcător nu ne va lipsi.

Peste puţin nu vom mai avea să cerem ajutoare! Peste puţin vom fi de sine stătători, câştigând veseli tot ce ne trebue. Dar şi această neatârnare nu ne va aduce la trufie şi nu vom uita pe binefăcătorii de eri şi de mâne, dela cari au isvorât atâtea daruri mici, încât au format un torent puternic. In scurt timp nu se va mai auzi un orb plângându-se: „Nu pot întra la „Vatra Luminoasă", pentrucă am prea mulţi copii!... Aci va fi loc pentru toţi şi toţi, fie mare, fie mic, vor lua parte la munca comună. Nu este nici o fiinţă, oricât de plăpândă, care să nu poată fi folositoare: să nu poată stârpi burueni, uda flori, învârti o roată, sau hrăni pasări.

Tot de aci vor pleca maşinele noastre de tipar şi vor permite orbilor din lumea întreagă să cetească tot atâtea cărţi, ca şi cei cari se bucură de lumina ochilor. Aci ştiinţa va fi căutată, arta va fi iubită şi adevărul preţuit. Vom încerca în mijlocul lipsurilor, ce parcă ne încunjor, să întemeiem un lăcaş atât de curat şi de înalt, încât să fie luat drept perfecţiune, întrucât ea e posibilă pe pământ.

Aci ne vom închina cu bucurie, căci fiecare rugăciune va fi o mulţămire pentru ajutorul visibil ce ni-s'a dat.

Dumnezeu să întindă mâna sa slăvită asupra acestei petri! Dumnezeu să ne miluiască cu razele lui cele calde, pentruca totul să sporească şi să înflorească, ca în scurt timp acest loc să pară o singură grădină cu flori, un oraş binecuvântat, în care sufletele nu pot fi turburate de nici o ceartă, de nici o ură. Miresme şi armonie să încânte pe toţi, iubirea şi unirea să ne îmbărbăteze, recunoştinţa să ne fie temelia, şi iubirea lozinca!

Dumnezeu să binecuvinteze prima noastră lovitură pe această piatră, Dumnezeu să aibă în a sa ocrotire pe copiii sei încercaţi şi să le dăruiască un suflet luminos". (Va urma).

Cronică bisericească.

„Foloasele predicei". Sub titlul acesta publică revista „*Viitoriul*" din Cernăuţi, în numărul mai nou, aprecierile următoare:

„Admirabile sunt foloasele predicei pentru preot şi popor. Multe suflete se mântuesc prin predicarea cuvântului divin, multe ofensări ale lui Dumnezeu se împedecă, multe fapte bune se promovează. „In decursul predicei mi-am luat propusuri bune", zic adese ceice au avut ocaziune, să asculte o predică bună.

Un preot a predicat despre uşurătate şi a început apoi mărturisirea. Cu inimă înfrântă au venit mulţi şi au început a se acuza de uşurătate, ceeace nu făceau mai nainte.

Cine nu cunoaşte efectele cele mari ale misiunei poporale? Multe duşmănii încetează în urma predicei, multe conflicte familiare se aplanează, multe păcate se îndreaptă, multe abuzusi se cassează.

Predica nu poate fi înlocuită prin nimica. Cetirea unor cărţi edificative nu poate înlocui predica. Predica e aşaz'când, ca o epistolă din patria cerească.

Se poate zice cu tot dreptul, că cel ce n'a auzit predici de mulţi ani, e ca un păgân. Mulţi devin numai de aceea necredincioşi, pentrucă n'aud nimica despre credinţă. Ce a convertit lumea? Puterea cuvântului. Nu cuvântul lui Dumnezeu a perdut puterea, ci predicătoriul.

Predica e astăzi aproape unica cumpănă contra presei, care domineează toate cercurile. Odată au avut preoţii monopolul cuvântului, acuma nu e mai mult aşa. Fiecare redactor îşi aşează amvonul în foaia sa, care are zi din zi o mulţime de cetitori.

Dacă n'ar exista mai mult predica în biserică, am fi ca nişte câni muţi, cum zice profetul. De aceea, fiecare preot trebue să poarte mare grijă de predică. Predica e arma preotului. Celce renunţă la dânsa, şi-a perdut puterea.

Un preot fără predică, e ca un soldat, ce şi-a aruncat armele şi o ie la fugă. Vai de aşa un preot. El nu înseamnă chiar nimica. El periclitează salutea multora şi a sa proprie.

Un predicător renumit, admoniat fiind de amicii săi, ca să nu se mai suie pe amvon din cauza boalei, a răspuns: „Unui ostaş brav i-se cuvine să moară pe câmpul de luptă". El a şi murit apoi în urma zelului prea mare.

Ce plenitudine de fericire zace deci şi pentru preot în oficiul de predicător. Predica e pentru preot o şcoală necontenită de sfinţire. Ferice, de trei ori ferice, e acela, care a ştiut să-şi împlinească misiunea în astă privinţă".

NOUTĂŢI.

Procesul „Drapelului". Procesul de presă intentat ziariului „*Drapelul*" din Lugoj, pentru reproducerea în estras a unei scrisori a poetului norvegian Björnson, s'a pertractat Marţi în faţa curţii cu juraţi din Timişoara. Acusatul *Nicolae Jugănaru* a fost aflat vinovat şi condamnat la trei luni temniţă de stat şi 400 coroane amendă în bani. S'a dat recurs de nulitate.

*

Bursier nou. Comitetul societăţii pentru crearea unui fond de teatru român a acordat în şedinţa ţinută zilele trecute un ajutor de 1000 coroane domnului *Nicolae Bratianu*, conservatorist, pentruca se-şi completeze studiile la conservatoriul de musică din Viena.

*

† Ioan Orestean, paroh gr.-ort. român în Apoldul-mic, a decedat în 20 Septemvrie v. c. la ora unu noaptea, în etate de 43 ani. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului au fost depuse spre vecinică odihnă în 21 Septemvrie v. c. la oarele 2 d. a. în cimiteriul bisericei gr.-ort. române din Apoldul-mic. I'l geleşte mama Elisaveta, văduva Susana, copiii Mărioara, Ioan şi Nicolae, şi sora Ana. Odihnească în pace.

*

Regele Greciei la Viena. La începutul lunei Noemvrie Regele Georg al Greciei va sosi la Viena, pentru a felicita şi el în persoană pe Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru din incidentul jubileului de 60 de ani de domnie. Va fi oaspele Maiestăţii Sale şi va avea locuinţa în palatul împărătesc din Viena.

*

Abecedar pentru adulţi. Reuniunea de cultură din comitatul Torontál a publicat concurs cu premiu de 500 coroane pentru cel mai bun abecedar, după care s'ar putea face cu succes instruarea adulţilor în cetire şi scriere. Comisiunea censurătoare s'a pronunţat cu unanimitate de voturi pentru abecedarul prezentat de *Csáky Elek*, învăţător în Budapesta, care dintre toate cele prezentate la concurs a fost cel mai corăspunzător scopului. Abecedarul se tipăreşte tocmai acuma şi în curând se va începe pe basa lui instruarea analfabeţilor — maghiari.

*

Un jubileu. In anul viitor 1909 se împlinesc nouăsute de ani, decând Stefan cel Sfânt, primul rege al Ungariei, a subscris documentul de fundare a episcopiei rom.-catolice din Cinci-biserici, existentă şi astăzi. Se face deja de pe acuma pregătire, ca acest însemnat dat se fie serbat cu mare solemnitate.

*

Moartea lui Nodzu. Cunoscutul general juponez Nodzu, care în răsboiul ruso-japonez a făcut multe bravuri şi a raportat mari învingeri asupra trupelor ruseşti, a decedat în Tokio. A fost înmormântat cu mari onoruri militare.

*

Instalare. Episcopul nou reformat din Dobreţin, domnul *Erőss Lajos*, va fi instalat în noua sa demnitate în 17 Noemvrie. Se va ţinea cu ocasiunea aceasta sinod bisericesc, în care noul episcop îşi va expune programul de muncă, apoi se vor face recepţiunile şi se va ţinea banchetul obicinuit, cu toaste. La banchet vor participa mai multe sute de persoane.

*

Sfințire de biserică a fost în 18 Octomvrie n. în *Ernea săsească.* A fost săvârșită de P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Miron E. Cristea.* Raport amănunțit aducem în numărul viitor.

*

Expoziția de copii din Poiana. La cererea comitetului central al „Reuniunei rom. agricole sibiene", comitetul central al „Asociațiunei" a pus la dispoziție 75 cărticele cu conținut igienic spre a fi distribuite la expoziția de copii, ce se va ținea Marți la 27 Oct. n. c., în fruntașa comună Poiana. Fotograful din Sibiiu Fischer va însoți comitetul Reuniunei agricole la Poiana spre a fotografia copiii premiați. Pe lângă aceștia, se vor mai fotografia: o grupă de moșnegi cu vârsta înaintată, o grupa de bărbați în floarea vârstii, o grupă de juni, alta de june, membrii diferitelor așezăminte din Poiana și mai multe grupe de copii, toate cu scop de a-le răspândi în lumea cultă, pe calea revistelor ilustrate.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace" au mai dăruit: Traian Păcală, învățător în Galați, 20 bani, Trandafir Dragomir, paroh în Arpașul-inferior, 1 cor., Petru E. Popp, paroh în Pocola și soția sa Silvia n. Papp, 2 cor., Ioan Conora, paroh în Bohol̦t, 1 cor. și Dr. Aur. Crăciunescu, profesor sem., 20 bani.

*

Alegere de preot. Ni se scriu următoarele: Duminecă în 18 Octomvrie n. a avut poporul din *Cărpiniș* o zi de mare însemnătate și bucurie, căci i-a succes a-și alege preot în locul fericitului *Grigorie Sima*, care prin o muncă cinstită și întinsă a deșteptat poporul din acea comună istorică într'atât, încât poporul acesta pătruns de iubirea de lege și neam a dat dovadă cu ocasiunea tuturor actelor mai însemnate — bisericești și naționale, — că e conștiu de chemarea sa, fiind totdeauna unul pentru toți și toți pentru unul. Tot așa și de astădată, toți sau grupat în jurul unei persoane dintre 5 concurenți, alegând cu totalitatea voturilor pe candidatul *Pompiliu Piso*, și așteptând cu tot dreptul, ca nou alesul să fie un demn urmaș al fericitului și binemeritatului părinte *Sima.*

*

Dela gimnaziul din Beiuș. In anul trecut elevii din clasa a opta gimnasială din Beiuș s'au pus în grevă, din motivul, că erau reu tratați din partea profesorilor. Ministrul de culte și instrucțiune publică, luând act depre acest fapt, a ordonat cercetare disciplinară. Episcopatul gr.-cat. rom. din Oradea-mare însă a protestat, sub cuvânt, că gimnasiul din Beiuș îi aparține lui, deci lui îi compete și dreptul de a efectui cercetarea necesară și de a aduce hotărâri și sentințe. Ministrul de culte și instrucțiune publică a aflat de îndreptățită cererea episcopatului gr.-cat. din Oradea-mare și i-a trimis actele, ca se resolvese afacerea și se facă raport ministrului.

*

Exposiția de poame din Avrig. Ni-se scrie: Timpul de tot nefavorabil, zăpada, ce a început să cadă de Luni dimineața, împedecă școalele din comunele învecinate dela cercetarea exposiției. Eri, Mercuri, au cercetat exposiția copiii de școală din Bradu, sub conducerea învățătorilor lor. In zilele din urmă ne au onorat între alții cu visita dl prim-pretor Dr. Victor Schuster, silvicultorul suprem, silvicultorul, veterinarul cercual și un inginer din Cisnădie, dl inspector de vite Dr. Lackner, căpitanul Hollinek din Sibiiu, mai mulți Sebeșeni și Porumbăceni, cari au admirat și au lăudat mult exposiția de poame și cea de lucru de mână. Speranțe avem de număroasă cercetare pentru ziua de Duminecă, când dl I. de Preda își va ținea discursul despre pomărit și foloasele lui și când se va face distribuirea premiilor și închiderea solemnă a exposiției.

*

Constituire. Societatea de lectură „Inocențiu Micu Clain" a teologilor din Blaj s'a constituit pe anul 1908/9 în felul următor: Prezident: Iuliu Maior, teol. an. IV. Viceprezident: Octavian Bugner, teol. an. III. Secretar: Onoriu Savu, t. an. IV. Cassar: Nicolae Crăciun, t. a. III. Controlor: Longin Corcheș, t. an. II. Arhivar: Octavian Mihălțan, t. an. III. Bibliotecar: Victor Neamț, t. an. II. Notar: Nicolae Vescan, t. an. I. Vicebibliotecar: Emilian Cosma, t. an. I. In comisia literară: Iuliu Căpâlnean, t. an. IV. Cornel Popa, t. an. IV. Nicolae Costea, teol. an. III. Vincen. Pandrea, t. an. III. Alexandru Lupean, t. an. II. Stefan Suciu, teol. an. II. Teodor Groza, t. an. I. Ioan Fătu, t. an. I.

*

Colera. In urma frigului și a ninsorii din Petersburg, colera nu mai cere victimele de mai nainte. Cu toate acestea, se bolnăvesc și acum câte 50—60 persoane la zi, dintre cari cam jumătate mor.

*

E interesant anunțul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă și-a câștigat un renume bun prin solvirea promptă și discretă a sumelor câștigate, atât aici, cât și în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunțului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Cea mai mare putere naturală vindecătoare, cunoscută de toată lumea, e electricitatea. Autorități medicale special recunosc electricitatea, ca singurul mijloc de vindecare folositor și sigur. Creerii și trupul omenesc compun baterea electrică, nervii conducerea electrică. — Simțământul prins de nervi compune mersul electric, prin urmare mișcarea organelor se basează pe electricitate. Este fapt constatat, că în cele mai multe casuri de boală, electricitea e metodul de vindecare. Se folosește deci electricitatea. „*Electro-Vitalizer*" e cel mai ideal aparat electric de vindecat, ceeace se descrie amănunțit în cartea acum apărută: „*Metoda electrică modernă de vindecat*". Acest tratat folositor se trimite gratis și franco în plic închis prin inst. *Electro-Vitalizer*" ord. med., Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.

Serate de ale meseriașilor nostri.

Joi, în 24 Sept. n. c., „Reuniunea sodalilor rom. din Sibiiu" și-a ținut a 9-a ședință literară. Prezidentul Tordășianu, reportându-se la evenimentele mai de samă dela ultima ședință încoace, ne relatează despre perderea îndurată de clasa meseriașilor nostri prin moartea veteranului tipograf N. Simtion. Acest vrednic meseriaș s'a numărat între cei 30 stegari, cu cari protopărintele Reuniunilor noastre de meseriași, mult regretatul Nicolae Cristea temei a pus la 1867 Reuniunei noastre. Timp de 41 ani N. Simtion nu s'a despărțit de acest focular al meseriașilor. Trei ani a fost cassar, 27 ani a fost vrednic viceprezident, iar de 11 ani încoace a purtat cu cinste numele de primul membru onorar al ei. Pe Simtion îl găsim și în timpul care pentru alții ar fi fost de odihnă binemeritată, în timpul cât a fost membru onorar la toate întreprinderile noastre, parte inițiând, parte animând pe meseriași, parte conlucrând cu ei la causele bune ale Reuniunei. Ca muncitor în breasla sa, el a fost model pentru tineretul nostru și o mândrie a patronului seu, tipograful I. Drotleff, pe care l-a servit în calitate de mașinist-tipograf, dela 1860 până la moarte. Pentru serviciul credincios și neîntrerupt, Simtion nu odată a fost distins între colegii sei, aproape toți de naționalitate străină, cu prețioase daruri, și premiat a fost și din partea guvernului țării. Ca Român, răposatul a luat parte activă la toate întreprinderile noastre fiind și un evlavios creștin și fiiu credincios al bisericei. Vredniciile răposatului au fost apreciate în mod demn de distinsul nostru membru ajutător, protopresbiterul Dr. I. Stroia, în discursul rostit la înmormântarea lui și cu deosebire în panegiricul ținut de zelosul nostru vicemprezid., dl G. Poponea la mormântul lui. Reuniunea și-a împlinit și ea în mod demn datorința față de memoria celui mai fidel părinte al seu. Pe casele noastre s'a arborat dela data morții steagul cernit, un apel cald și anunțul funebral dat de Reuniune, vestind despre moartea lui Simtion, s'a împărțit între membrii, învitându-i corporativ la înmormântare; chipul lui din local, în semn de adâncă jale, s'a încadrat în fior negru; corul funebral al nostru a intonat cântările funebrale, iar cununa de flori cu fundă galbină, depusă pe cosciug, să păstrează și azi în localul Reuniunei. Cinstea dată de toate societățile tipografilor din Sibiiu și de „Societatea pentru ajutorarea copiilor săraci la Crăciun", cari au asistat la actul înmormântării, dovadă sunt de stima, de care Simtion s'a bucurat la concetățenii nostri. Prin moartea lui Simtion, măestri membri ai „Intrunirei de Mercuri" perd pe prezidentul lor. In veci pomenirea lui! Tot în acest interval am avut durerea de a petrece la groapă un sărman, dar cinstit măestru cismar, pe Mihail Pomian, fost și el cald sprijinitor al nostru. Odihnească în pace!

Dl Tordășianu ne mai aduce la cunoștință, că învățăcelul lăcătuș, dl Ioachim Sociu, cel care, deși cu atestat de maturitate, s'a înrolat în șirul învățăceilor meseriași, după un an de învățătură, a fost eliberat calfă și-și va continua câștigarea cunoștințelor la școala superioară idustrială din Viena. Ii dorește spor, îi mulțămește pentru bunăvoința ce a avut o, intrând cu cualificația sa superioară între meserieși și dând astfel esemplu părinților pentru a-și da copiii și cu pregătire, ca a dsale, la meserii. Din parte-i dl Tordășianu îi dăruește un ciocan și o păreche clește cu dorința, ca acestea să-i fie de aducere aminte de zilele petrecute între noi și de serviciile aduse causei meseriașilor și Reuniunei.

Cum dirigentul corului nostru, harnicul învățător C. Popa, care 11 ani a asudat, ca un adevărat apostol, pentru instruarea corului, obosit de munca intețită, s'a retras dela conducerea corului așa zis profan și rămânând numai ca conducător al corului bisericesc și funebral, dl Tordășianu relevează vredniciile acestui împreună muncitor, pe care Reuniunea trebue să'l numere între cei cari grele și mari jertfe au adus pentru clasa noastră de mijloc și promite a face cu altă ocazie aprecierea vredniciilor dascălului meseriașilor nostri, a bunului C. Popa. Tot asemenea o va face față cu alt om bun și înțelept meseriaș, cu dl Petru Ilieș, compactor, cel cu număroasele daruri făcute Reuniunei și multor membri ai ei, care spre durerea noastră, și-a mutat domiciliul în Râm.-Vâlcii.

De încheiere dl Tordășian bineventând cele 155 persoane prezente, dă cuvântul notarului St. Duca, care ne înfățișază lucrările administrative ale Reuniunei din luna Septemvrie, ear după dsa un cor improvizat, sub conducerea harnicului I. Stanciu a intonat o frumoasă cântare. Sodalul pantof. A. Bozo a produs mult haz cu „Țiganul și berbecele" și mai în urmă cu „Amestecul de limbi în târgul Mediașului." Mult a plăcut dl A. Alexandru în anecdota „La sculat dela mâncare" de Coșbuc. Mititica Ana Stanciu, fiica cântărețului Stanciu, în poezioara „Cartea română" a fost nu se poate mai drăguță. Dl Ișan, pilar, e de prisos s'o mai spun, a plăcut ca întotdeauna. Tinărul sod. măsar, Cosma Jinariu, pășind pentru prima oară pe podiu, s'a achitat destul de bine cu anecdota „Găsiș iapa" de Speranță și nădejde avem a-l mai număra între debutanți. Dșoara Hedviga Moga, ne-a cântat și ne a declamat spre mulțămirea generală. Notarul S. Duca ne-a cetit bucata „Ionaș ariciul" din „Biblioteca copiilor." Dșoara Eugenia Roman ne-a fermecat cu „Leano dragostile noastre!", dar ne supără, că prea arareori ne delectează cu voceai curată și de tot simpatică. Cântările solo ale dlui Stanciu, au fost ca în totdeauna, — înălțătoare.

După sortarea alor 15 cărticele între participanți, dl Tordășianu ne învită la ședința din 29 Octomvrie n. c.

„Dzeu vede."

Pentru economii nenorociți de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociți prin grindină au binevoit a dărui: N. N, 5 cor,, N. N., 2 cor., C. B., 1 cor., Victor Onițiu, comers., Dr. I. Popp, medic de stab. super., fiecare câte 1 cor., Paul Muntean, c. și r. colonel penz., 4 cor.; Il. Sa Dr. At. Marienescu, 2 cor.; Demetriu Popovici, director școl. în Sadu, 1 cor., și Dr. Ilie Iancu, medic în Tălmaci, 5 cor. Suma incursă 222 cor. — contribuiri să mai primesc la subscrisul comitet.

Sibiiu, 24 Octomvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuța prezident. *Vic. Tordășianu* secretar.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Convoc conferența preoțască a tractului Sebeș pe Luni 3/16 Noemvrie a. c. în Sebeșul săsesc, cu următorul

Program:

1. La 8 oare a. m. S. Liturgie cu invocarea Duhului sânt. Servește capelanul Titu Morariu din Berghin.

Predica: Pentru Dumineca XXII după Rusale, despre milostenie, în scopul înființării de fonduri bisericești, de Eugen Imbăruș, capelan în Ohaba.

2. La 10 oare a. m. deschiderea conferenței în școală.

3. Discuțiune asupra servițiului divin și a predicei.

4. Ordinațiuni și decisiuni consistoriale.

5. Ordinul consistorial Nr. 5230 B. pentru înființarea de fonduri bisericești.

6. Rapoartele preoților despre activitatea pastorală.

7. Temele: *a*) „Cum să se poarte preotul și cum să aplice ceteniile și rugăciunile etc.", de G. Perian; *b*) „Indatorirea preotului față de școala confesională", de Maxim Vulc; *c*) „Atitudinea preotului față de credincioși cu privire la posturi", de Ioan Bena; *d*) „Năsărâmbe preoțești", de Nicolau Cărpinișan.

8. Designarea temelor pentru anul viitor.

9. Eventuale propuneri.

Preoții cari n'au așternut încă rapoartele despre activitatea pastorală, să le aștearnă în 8 zile.

Sebeș, 5/18 Octomvrie 1908.

Sergiu Medean
protopresb.

Cărți și reviste.

Călindarul arhidiecezan pe anul 1909, a apărut în tipografia arhidiecezană din Sibiiu, cu un cuprins bogat și variat. Pe lângă șematismul autentic al bisericei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania se află în călindarul arhidiecesan: Evidența pentru oficiile parohiale, protopresbiterale, pentru clerici și învățători. Dispozițiuni normative pentru esamenele private din cursurile pedagogice. Din regulamentul pentru facerea esamenului de cualificație învățătorească. Din instrucțiunea pentru fondul de pensiuni al arhidiecezei gr. ort. române din Transilvania. Invățătorul ca soldat etc. Partea literară cuprinde lucrări eșite din condeele celor mai buni scriitori români. Partea ultimă a călindarului cuprinde însemnarea târgurilor din Transilvania si Ungaria și o mulțime de anonțuri de tot felul. Prețul unui esemplar 80 fileri.

Poșta ultimă.

Pacea e asigurată.

Ultimele știri ne spun, că Turcia a luat la cunoștință anexarea Bosniei și Herțegovinei, precum și faptul, că sangiacul Novi Bazar îi s'a dat îndărăpt. Asemenea a luat la cunoștință și independența Bulgariei și ridicarea ei la regat, după ce i s'a dat asigurarea, că cu privire la liniile ferate din Rumelia, va fi rebonificată. Intrevenirea puterilor mari europene nu mai e deci necesară.

Poșta redacției.

Dlui P. M. în P. Credem, că e așa cum ne scrii, dar nu mai lungim vorba. Iși va spune părerea forul competent.

Dlui I. B. în C-S. Sunt foarte juste părerile ce le ai, dar nu le putem publica, pentrucă prea s'ar supăra cei atinși.

Teatru german.

Sâmbătă: „*Fledermaus*", operetă.

Garanție pentru curățenie
30.000 coroane.

In bucătărie și în casă
se curăță tot ce în general se poate curăți și spălà, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este rezultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit și conștiințios. El posede o extraordinară putere de spălat și e curat și liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curățit, și acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
(155) 7—8

Nr. 11749 Plen. 1908. [304] 1—3

CONCURS

In scopul conferirei stipendiilor şi ajutoarelor ce se votează pe anul 1909 din **fundaţiunea „Andronic“.**

I. Pentru învăţăcei de orice meserie.

II. Pentru sodalii deveniţi de atari în decursul anului 1908.

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovezi despre dexteritatea de a putea deveni măestri, — prin aceasta se escrie concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

Toţi petenţii la ajutoare şi stipendii să producă:

1. Carte de botez.
2. Atestat dela comună, despre averea proprie, ori a părinţilor.
3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa având a se indica în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetează şcoala şi câţi mai sunt la meserii.

Concurenţi pot fi numai Români ortodoxi născuţi în arhidieceza Transilvaniei.

In special au să dovedească:

I. Invăţăceii:

a) că au împlinit anul al 12-lea al etăţii;

b) că au cercetat şcoala poporală ori altă şcoală superioară;

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură şi magistrat);

d) adeverinţă dela măestru despre sporul, ce-l arată în meserie despre diliginţă şi purtarea morală;

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învăţăcel în anul 1908, ceeace vor dovedi prin atestatul autorităţii industriale (ari. de lege XXVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac spor mulţămitor, ceeace vor dovedi ori cu cartea de lucru, ori cu adeverinţă dela măestru;

c) ceice vor dovedi, că sunt membri ai vreunei reuniuni de meseriaşi şi că cunosc mai multe limbi, vor fi preferiţi.

III. Sodalii cari sunt în condiţiuni de a deveni măestri:

a) să aibă certificatul de măestru:

b) să fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţe dela măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voeşte să se àşeze ca măestrii, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial, că cercetează biserica şi e creştin bun şi moral.

Dela toţi concurenţii se recere ca cererile să fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate consistorului arhidiecezan gr.-oriental din Sibiiu şi să le înainteze cel mult până la 31 Decemvrie 1908 st. v.

Acei concurenţi cu studii gimnaziale şi reale, cari se vor aplica ca învăţăcei la sculptura de lemn, bărdăşit şi zidărit sau vor fi aplicaţi deja ca învăţăcei, ori ca sodali în aceste meserii şi cei din urmă vor să se perfecţioneze în meseria lor, în ateliere mai mari, în cari să poată câştiga praxa recerută vor fi consideraţi cu ajutoare mai mărişoare.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu din şedinţa plenară a Consistorului arhidiecezan, ţinută la 5 Octomvrie 1908.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 914/1908 protp. [301] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului vacant de paroh în parohia de clasa II. **Vărd**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat şi cu prealabila încunoştinţare a acestuia, să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cânta eventual a oficia şi cuvânta.

Agnita, 1 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Agnitei în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

In cancelaria subscrisului se primeşte un

candidat de advocat

dela care se recere să aibă praxă deplină.

Dr. Mérő Samu,
Borosjenő.

(303) 1—3

Aviz!

La **Pârv Todor** în **Ternova**, comitatul Arad, Nrul. casei 15, se află de vânzare tot felul de

altoi de viţe americane,

se vând şi uscaţi cu rădăcină şi fără rădăcină, după dorinţă. (293) 2—10

AVIZ.

Subscrisa aduc la cunoştinţa On. public, că la mine se află en gross şi en detail vinurile cele mai bune şi curate de masă, unde se capătă şi cost bun. atât amează cât şi cină, pe lângă preţuri moderate în şi afară de casă. (240) 7—10

Rog sprjiinul On. public

Serviciu prompt.

Sofia Steiner
Hecht gasse Nr. 44.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câştig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60 000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câştiguri	„	**20,000**	„
1	Câştig	„	**15,000**	„
11	Câştiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1,000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000** m., se urcă în cl. II-a la **55,000** m., în cl. III-a la **60,000** m., în cl. IV-a la **65,000** m., în cl. V-a la **70,000** m., în cl. VI-a la **80,000** m., în cl. VII-a la **600,000** m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . . **Cor. 7·—**
losul original de jumătate „ **3·50**
losul original de un sfert „ **1·75**

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** şi **franco**.

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor

se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat poştal** sau şi prin **ramburs**.

☞ **Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

30 Octomvrie

cu toată încrederea la (291) 5—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg.**

Nr. 160/1908. [298] 2—3

Concurs

Se publică concurs cu termin de 12 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră din **Beia** — filia la Archita (Erked).

Emolumentele sunt 400 coroane dela stat, 100 coroane din repartiţie dela popor, 100 coroane din lada bisericei, 5 ferdele de grâu, 5 feldere de ovăs şi 2 stângini lemne de foc pentru învăţător.

Invăţătoriul ales este deobligat a fi şi cantor în regulă la biserică şi la toate funcţiunile, dela cari va căpăta a 5-a parte din venile stolari.

Cererile instruite conform legei să se trimită subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Cohalm, în 4 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial din Beia.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 580/1908 [302] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător ambulant dela şcoala din comunele **Luncoiul de sus** şi **Podele** să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pre lângă salar de 600 cor. din repartiţie şi anume: 300 cor. dela comuna Luncoiul de sus şi 300 cor. dela comuna Podele, cuartir, şi lemnele de lipsă pentru încălzit.

Concurenţii au să aştearnă în terminul deschis, cererile instruite conform normelor în vigoare. Cei cu praxă au să alăture documente de serviciul neîntrerupt, eventual a dovedi, că din ce motiv a întrerupt praxa.

Brad, la 2 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasiliu Dămian
protopresb.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 29—52

Este în general cunoscut, că

ELECTRICITATEA

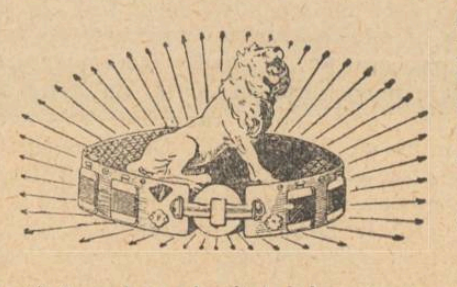

folosită în forma şi puterea adevărată este în prezent cel mai sigur factor vindecător, în special în casuri de nervositate, neurastenie, reumatism, dureri de spate şi cap, dureri de stomach şi intestine, slăbiciune de inimă, paralisare etc. şi tot felul de slăbiciuni.

Aceste două favoruri sunt împreunate în cel mai genial chip în **ELECTRO-VITALIZER**-ul nostru.

De simţiţi dar, că vă e sănătatea atinsă, că vă dispar puterile, nu întârziaţi a vă adresa cu toată încrederea institutului nostru condus de medici şi dacă trimiteţi cuponul acesta, primiţi în plic închis gratis şi franco, opul nostru bogat ilustrat, despre: **„Tratamentul electro-terapiei-moderne“.** (287) 4—4

Institutul Electro-Vitalizer ord. de medici, **Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56.**

Dl Gavril Herczeg din Karácsond, scrie:

Folosirea de 6 luni a aparatului Elektro-Vitalizer, mi-a scăpat pe soarta mea de următoarele suferinţe: nervositate, dureri de cap, bătăi de inimă, oboseală, lipsă de apetit şi de simţirile de spaimă; pentru ceeace prea st. Dle Doctor vă sunt dator cu cea mai mare recunoştinţă. Aparatul îl voi recomanda cu cea mai mare căldură. Vă dau voie a da această epistolă publicităţii, căci conţinutul ei corăspunde pe deplin adevărului.

Coupon pentru carte gratuită.

Către **Institutul Electro-Vitalizer** ord. de medicii, Budapesta, Károly körut 2. Mezzanin 56. Vă rog trimiteţimi opul: pentru domni, pentru dame.

Un tratament asupra electro-terapiei-moderne,

gratis şi franco în plic închis.

Numele: ....
Adresa: ....

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 18—52

Clopotele găurite

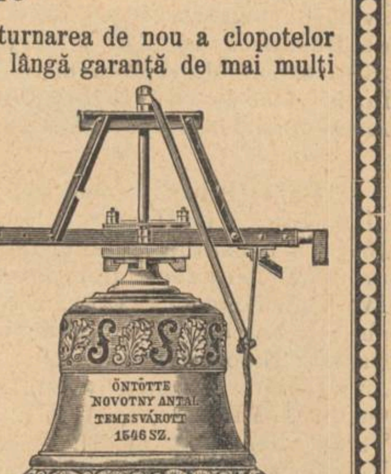

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 112 Sibiiu, Marţi 14/27 Octomvrie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

„Arhiereii şi politica noastră."

I.

Un distins amic al domnilor dela *„Ţara Noastră"* a scris sub titlul de sus un articol, pe care redacţiunea revistei numite îl publică *„cu plăcere"*, în fruntea numărului din urmă.

Bine face. Articolul e bine scris, ca limbă şi compoziţie. Iar cu faptul, că „distinsul amic" să ceartă rău cu logica în articolul său, şi că desconsideră cu desăvârşire faptele, adevărurile istorice, cine să-şi mai bată capul?!.. E destul pentru zilele noastre, dacă vorbe frumoase, frase sforăitoare, se aruncă pe hârtie, unele lângă altele, ca „distinsul amic" să treacă de mare meşter al scrisului românesc, al istoriei şi al politicei.

Articolul ar fi să fie o polemie cu noi, o combatere, — cu argumente istorice, — a articolului nostru de fond din numărul 102 curent, în care spuneam, că nu aprobăm împărţirea dignitarilor nostri bisericeşti, candidaţi la treapta arhieriei, în patrioţi şi nepatrioţi de o parte, iar de altă parte în buni Români şi slabi Români, pentrucă fiecare dintre ei îşi serveşte cu credinţă biserica naţională română, şi fiecare dintre ei e şi bun patriot, fireşte, în sensul cel adevărat al cuvântului.

Cu afirmările acestea ale noastre, precum şi cu acelea, că biserica noastră *nu face politică*, şi că ea nu e formată din naţionalişti, ori nenaţionalişti, ci din *credincioşi*, — nu e mulţămit scriitorul articolului publicat *„cu plăcere"* în *„Ţara Noastră"*, şi ne trage o lecţie straşnică, din istorie, din politică, din dreptul canonic, din toate.

Suntem convinşi, că cetitorii ziarului nostru au înţeles la timpul seu *rostul* articolului pe care ni-l combate acum distinsul amic al domnilor dela *„Ţara Noastră"*, şi dacă dânsul singur nu a străbătut în adevăratul *înţeles* al articolului, nu poate să formeze decât o notă rea pentru agerimea minţii sale.

Destul însă, că dsa nu e mulţămit cu stabilirea adevărurilor, făcută din partea noastră, pe temeiul stării faptice de lucruri, şi să crede îndreptăţit să dee *o categorică desminţire* celor spuse de noi.

In numele *cui?*

In numele dignitarilor bisericeşti, despre cari a fost vorba, şi cari au fost luaţi în apărare de noi în contra atacurilor ce li se aduseseră, din partea ziarelor chemate şi nechemate? Nu credem să aibă împuternicire dela ei.

In numele bisericei? Tot atât de puţin îl vor fi încredinţat corporaţiunile noastre bisericeşti, se spună despre ele neadevărul, că ar face politică.

Iar dela *credincioşii* cari formează biserica, asemenea nu va avea nici o plenipotenţă. Deci *desminte* în numele propriu, închipuindu-şi, că e o *autoritate*, care stă deasupra tuturor, şi căreia ascultare trebue să i se dee din partea tuturor. Desminte însă lucruri, cari nu pot să fie desminţite.

Pentrucă ce desminte anume? Că biserica noastră nu o formează *credincioşii*, ci politicianii, ori naţionaliştii? In faţa acestei desmintiri îi punem însă cuvintele Maiestăţii Sale din întroducerea făcută legii fundamentale a bisericei noastre naţionale române, *statutului organic*, cari sună astfel:

„Noi, Francisc Iosif I etc. etc. Salutarea Noastră regească tuturor pe cari îi priveşte causa aceasta în present, sau *îi va privi în viitor*. (Salutare regească deci şi distinsului amic al domnilor dela „Ţara Noastră"!.)

... „Dupăce ... ***credincioşii*** de religiunea gr.-ort., despărţiţi în două provincii bisericeşti, una de alta independentă, deveniră îndreptăţiţi aşi conduce şi regula ei înşişi, între marginile legilor ţării, independent afacerile lor ***bisericeşti***, ***şcolare,*** şi cele ***fundaţionale,*** relative la acestea, (deci *nu* şi cele *politice*!) etc. ect.

Va se zică, după însuşi textul legii noastre fundamentale bisericeşti, şi după înseşi cuvintele Domnitoriului, biserica noastre o formează *credincioşii!*

Ce desminte deci domnul cu articolul din „Ţara Noastră"? Faptul, că în biserica noastră nu se face politica? Se ne arate o singură hotărâre, luată din partea vreunei corporaţiuni bisericeşti, cu privire la stabilirea programului politic naţional, la organisarea partidului, la aranjarea de întruniri politice, etc. Nu va putea. Căci politica *aceasta* militantă am înţeles'o noi, nu cea bisericească, şcolară, ori economică, pe care *a făcut'o* biserica noastră şi arhiereii ei totdeauna când a cerut trebuinţa. Deci nu are ce desminţi nici în privinţa aceasta.

Desminte poate faptul, că dignitarii nostri bisericeşti nu iau parte la luptele politice? Dar aci se desminte singur pe sine, pentrucă însuşi constată din capul locului, că astăzi *„nu este nici unul* între arhiereii români, care să dee cel mai palid sprijin *politic* poporului nostru"...

Şi aci e conflictul, în care a ajuns domnul cu *desminţirea categorică* cu logica. Pentrucă dacă nu fac arhiereii politică, nu face nici biserica de ei condusă, şi nu fac nici credincioşii, bine înţeles, în biserică. Căci aceea ce fac ei *afară de biserică,* fac ca Români, ca cetăţeni liberi de stat, ca oameni de partid politic.

Nu e tot una deci, să fi credinciosul unei biserici naţionale, şi aderentul unui partid politic naţional, pentrucă prea sunt deosebite terenele libere de mişcare pentru unul şi pentru celalalt. Lucrul acesta se pare că nu-l ştie domnul cu articolul, şi de aci confusia de idei.

Dar să nu-i luăm prea cu asprime pentru intenţiunile sale de altcum bune. Inţelegem pe deplin, nu aceea ce scrie domnul cu desminţirile, ci aceea ce *voia* se spună în articolul seu. Adevărul nu-l poate nega, pentrucă e aşa cum noi l-am espus; dar ar dori, *să nu fie aşa.* Arhiereii nostri şi ceialalţi dignitari bisericeşti încă sunt cetăţeni de stat, liberi să facă politică, deci ar *putea, şi ar trebui* să facă politică!

Pusă *astfel* chestia, e discutabilă. Mai ales, că scriitorul articolului de combatere foloseşte ca motto o părticică din o scrisoare a marelui *Şagana* şi constată, că Şaguna *„a stabilit linia de conduită a viitorilor Arhierei"*. Da, însă linia aceasta de conduită nu e aceea, pe care şi-o închipueşte scriitorul articolului, ci tocmai aceea, pe care o au Arhiereii nostri astăzi. Deci aci e conflictul scriitorului articolului şi cu istoria, cu faptele întâmplate. Dar îl vom lumina într'un alt articol următor.

Nr. 11.695 Bis.

Notificare oficială.

Profesorul dela institutul teologic din Caransebeş Dr. Dimitrie Cioloca a pus sub tipar retipărirea predicilor pentru toate Duminecile anului bisericesc de profesorii dela universitatea din Cernăuţi Dr. Emilian Voiutschi şi Dr. Teodor Tarnavszky.

Opul se tipăreşte în trei tomuri de câte 22—30 coale. Preţul de fiecare tom câte 3 cor., în total deci 15 cor.

Abonamentele sunt a se face la profesorul numit în Caransebeş.

Lucrarea aceasta să recomandă deosebitului sprijin al preoţimei noastre.

Sibiiu, din şedinţa sen. bisericesc ţinută la 7 Oct. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

FOIŞOARĂ.

Din istoria Bulgariei.

(Fine).

Isachie Anghel se decise a purta din nou şi în persoană răsbel contra Românilor. Se prepară foarte tare din oameni şi bani, mai primind şi ajutoare dela socrul seu Bela III. regele Ungurilor. Toate acestea însă sunt în deşert. Românii deveniseră prea tari, şi amorul libertăţii şi al independenţei lor îi făcuse invincibili. Isachie Anghel este bătut cumplit de către Români (1195). După această complectă învingere, el este prins de către fratele seu Alecsie, care îi scoate ochii şi îi ia tronul.

Alecsie voeşte a face pace cu Românii, dar nu putu primi condiţiunile cele grele puse de dânşii, şi răsbelul continuă. *Românii bat încă de douăori şi pe Alecsie.* In al doilea răsbel, care a fost foarte însemnat, însuşi Isachie sevastocratorul, ginerele lui Alecsie, pe care-l trimisese să poarte răsbelul în locul seu, cade prins în mânile lui Asan.

Tradarea însă pune capăt vieţii belicosului şi gloriosului imperator Asan. El este omorât de către un văr al seu, care spera să-i ia tronul cu ajutorul lui Alecsie.

Petru, fratele lui Asan, se pune în fruntea armatei şi ţine tronul pe seama sa. Dar nici el nu domneşte mult, căci cade victima unui asasinat.

In locul lui Petru se proclamă imperator al Românilor şi al Bulgarilor Ioan, al treilea frate al lui Petru şi Asan. Nu este nici el mai blând cu Grecii. El continuă calea glorioasă a fraţilor sei. Faima armelor române deşteptase toată Europa. Papa Inocenţiu III. trimite răspuns lui Ioan, că îl va ajuta la orice ocasie, dacă va asculta de biserica Romei. Ioan primeşte propunerea Papei, şi acesta îi trimite pe cardinalul Leon (1203), care îl încoronează *rege al Românilor şi al Bulgarilor.*

Peste un an după aceasta (1204), armiile cruciate cuprind Constantinopolul şi pun imperator pe Baldovin Flandru. Acesta cere dela Ioan, să deşarte Misia, sub cuvânt, că ea se ţine de imperiul bizantin. Drept răspuns Ioan ia armele, bate pe cruciaţi şi prinde pe Baldovin Flandru, pe care îl aruncă în temniţă în Târnova. Când după aceea imperatorul Ioan fu rugat de către Papa Inocenţiu, să libereze pe Baldovin, el îi răspunse, că Baldovin a murit în închisoare.

Imperatorul Ioan după aceea bate vre-o 10 cetăţi bizantine, iar pe locuitorii lor îi duce la Dunăre de fondează cu ei o colonie. In urmă imperatorul Ioan, ajungând la Tesalonica, moare de răceală (1207).

După moartea lui Ioan se face împărat al Românilor şi al Bulgarilor nepotul seu de soră, Florilă, sau Burilă.

Dela Asan, fondatorul imperiului româno-bulgar, rămăsese un fiiu anume Ioan. La moartea tatălui seu, fiind încă prunc, el fu dus pe ascuns şi crescut în ţara românească. Acest Ioan, dupăce se face mare, vine cu ajutor armat din România, bate pe Florilă, îl prinde, îi scoate ochii şi ia tronul tatălui seu Asan (1222). Sub acela se strică unirea Românilor şi a Bulgarilor cu biserica Romei.

Teodor Anghel Comninul, deşi se încuscrise cu Ioan Asan, dând pe fata sa Maria de soţie fratelui seu Emanoil, tot se scoală cu armele în contra sa. Ioan Asan bate pe Greci şi prinde pe Teodor Anghel şi mulţi notabili de ai sei. După această strălucită victorie se supun lui Ioan Asan de bunăvoe: Adrianopol, apoi Didimotihu, Voleru tot, Serre, Pelagonia, Prilapu, şi altele de prin prejur. Ioan Asan străbate Tesalia, cuprinde Elvanul şi pradă până la Hiricum.

După multe fapte glorioase, Ioan Asan moare (1241). Lui îi succede la tron fiiul său Caliman, ce-l avea din muierea sa ungară. Acesta reînoieşte legăturile de pace cu imperatul Grecilor, dar moare în acelaş an.

In locul său vine la tron Mihail, fiul lui Ioan Asan, însă din femeea sa Irina. Dar şi acesta este omorât de alţii.

Cu Caliman al II-lea se sfârşeşte viţa bărbătească a lui Asan, fratele lui Petru şi Ioan.

Acum se alege împărat Constantin al II-lea, fiiul lui Tuhu. Acesta, ca să-şi legitimeze stăpânirea, îşi lasă muierea şi ia de soţie pe Irina, nepoata lui Ioan Asan, căreia se cădea acum imperiul româno-bulgar.

In timpul acestui imperat (1277), tătarii dela marea neagră trec prin Dacia orientală în Moesia şi o devastă. Impăratul Constantin, fiind pătimaş, nu poate da pept cu barbarii. Atunci Curcubeta, (sau Cordocuba) purcarul, se pune în fruntea locuitorilor şi bate pe barbari. După această victorie, Curcubeta întoarce armele în contra lui Constantin, îl învinge şi îl ucide, ear el se proclamă imperat al Românilor şi al Bulgarilor. Curcubeta domneşte până la 1281 şi moare în luptă cu Tătarii.

La 1324 se sue pe tronul imperiului româno-bulgar Gheorghe II Terter. El bate pe bizantini şi le ia mai multe cetăţi, dar moare peste un an.

Românii şi Bulgarii proclamă de împărat pe Mihail IV-lea. Acesta, cu ajutorul Românilor din stânga Dunării, bate pe bizantini, după aceea se împacă cu dânşii. El moare din cauza unei plage, ce a primit într'un resbel ce a avut cu Ştefan regele Sârbiei. Românii şi Bulgarii aleg atunci de imperator pe Alexandru, vărul lui Mihail (1330).

Prospect

I. Subscrişii ne-am hotărât să înfiinţăm în oraşul Sibiiu (Nagyszeben) pe timp nedeterminat o societate pe acţii, sub numirea româneşte: „*Lumina*“, institut de credit şi economii, ungureşte: „*Lumina*“ takarék- és hitelintézet, részvénytársaság, nemţeşte: „*Lumina*“ Spar- und Credit-Anstalt, Aktiengesellschafft.

II. Sediul societăţii este în Sibiiu (Nagyszeben).

III. Capitalul social se statoreşte în suma de 600·000 cor., împărţit în 3000 de acţii de câte 200 coroane valoare nominală. Dar la cazul că s'ar subscrie mai mult ca 3000 acţii, adunarea constituantă este îndreptăţită a decreta urcarea capitalului societar până la suma de 1·000,000 coroane, împărţit în 5000 acţii de câte 200 coroane.

IV. La subscriere se plătesc 10% de fiecare acţie, precum şi 2 coroane ca spese de fondare; alte 20% se plătesc de fiecare acţie până cel mult la 31 Decemvrie 1908; iară restul se plăteşte în rate, după cum va statori direcţiunea, conform statutelor ce se vor vota în adunarea generală constituantă.

V. Ratele plătite se fructifică la un institut de credit în favorul acţionarilor.

VI. Venitul curat se împarte în modul următor:

a) Mai întâiu se dă acţionarilor o dividendă de 5% după capitalul vărsat.

Iar din restul venitului curat se dau:

b) 30% fondurilor de rezervă;

c) 8% pentru fondul de penziune al funcţionarilor;

d) 15% tantieme directorului executiv, membrilor din direcţiune, din comitetul de supraveghiare şi funcţionarilor, în conformitate cu dispoziţiunile speciale din statutele ce se vor vota;

e) 2% la dispoziţia direcţiunii pentru scopuri filantropice;

f) 45% se predau consistorului „arhidiecezei gr.-or. române din Transilvania“ pentru trebuinţe culturale.

Când fondul general de rezervă va ajunge la 1/2 din capitalul societar, fondurile de rezervă se dotează cu 20%; iară din restul de 10% se dau 5% ca supradividendă acţionarilor şi 5% se adaug la dotaţiunea culturală a arhidiecezei.

Iară când fondul general de rezervă va fi egal cu capitalul societar, se dotează fondurile de rezervă cu 15%, şi celelalte 5% se împart în părţi egale acţionarilor ca supradividendă şi arhidiecezei ca dotaţiune culturală.

VII. Terminul de subscriere se încheie cu 31 Decemvrie 1908.

VIII. Membrii fundatori îşi susţin dreptul de a alege ei prima direcţiune pe primul period de 3 ani.

IX. Taxele de fondare şi ratele de 10% respective de 30% din capital sunt a se trimite după încassare în Sibiiu la Dl *Pantaleon Lucuţa* cassar consist.

X. Membrii direcţiunii şi ai comitetului de supraveghiare nu pot fi înrudiţi între sine în gradele statorite în statute.

Dat în Nagyszeben-Sibiiu, 24 Septemvrie 1908.

Fundatorii:

Dr. Ilarion Puşcariu
archimandrit, vicariu arhiepiscopesc în Sibiiu.

Emanuil Ungurean
advocat în Timişoara.

Vasile Goldiş
secretar episcopesc, deputat dietal Arad.

Nicolae Ivan
asesor cons. Sibiiu.

Nicolae Borzea
ppop Făgăraş.

Dumitru Comşa
prof. sem. în Sibiiu.

Pantaleon Lucuţa
asesor cons. în Sibiiu.

Pavel Munteanu
colonel în retr. Sibiiu.

Dr. E. M. Cristea
protosincel, asesor consistorial în Sibiiu.

Vasile Damian
protopop, deputat dietal, Brad.

Ioan Preda
advocat în Sibiiu.

Nicolae Garoiu
advocat în Zerneşti.

Vasile Almăşan
advocat în Cluj.

Galacteon Şagău
ppop în Reghin.

Dr. Eugen Meţianu
adv. în Braşov.

Dr. Vasile Pahone
adv. în Bistriţa.

Din România.

„Vatra Luminoasă Regina Elisaveta“.

(Fine).

După discursul magistral al Maiestăţii Sale Reginei Elisabeta, acoperit cu sgomotoase aplause, a vorbit dl M. *Blank*, în calitate de censor al „*Vetrei Luminoase*“, următoarele:

„Maiestate! Cuvintele calde şi pline de înţelepciune, pe cari Maiestatea Voastră le-a rostit la această neuitată solemnitate, iubirea nesfârşită în măreaţa operă cu care Maiestatea Voastră a înzestrat din nou ţara, şi încrederea neclintită în viitorul ei, ne-a mişcat adânc pe toţi.

Nesfârşite şi varii sunt binefacerile, ce Maiestatea Voastră a revărsat asupra ţărei în decursul fericitei perioade de aproape o jumătate de veac, de când Maiestatea Voastră a descins pe solul românesc.

O constelaţiune de număroase societăţi de ajutor şi binefaceri se învârtesc în jurul Maiestăţii Voastre, cari toate primesc lumina lor dela Maiestatea Voastră, fără ca una să aducă umbră celeilalte.

Trebuia însă un luceafăr mai strălucitor, ca toate aceste constelaţiuni splendide, şi pe acesta Maiestatea Voastră l-a creat în „Vatra Luminoasă“.

Este uşor pentru omul bogat să facă pomană, greu este însă să faci binele acolo, unde trebue şi când trebue. Acesta este marele merit al instituţiunilor de binefacere, la crearea cărora presidează şi dă impulsul Maiestatea Voastră, acesta este darul cel sfânt, cu care creatorul a înzestrat pe iubita noastră suverană.

Opera la a cărei temelie ne ajută pronia cerească să asistăm astăzi, dacă este cea mai măreaţă, a fost însă şi cea mai grea de realisat, fiind date imensele sacrificii ce reclama.

Pe lângă o muncă încordată, susţinută de o voinţă de oţel, vine bunătatea nesfârşită şi iubirea fără margini de care Maiestatea Voastră se bucură în ţară şi peste hotare, — şi toate aceste nepreţuite elemente Maiestatea Voastră le-a închinat sfântului scop ce urmărea. Reuşita este deplină şi nici nu putea să fie altfel.

Intr'adevăr „Vatra Luminoasă Regina Elisabeta“ a fost fondată la 1 August 1906 şi s'a început cu 8 orbi, învăţând într'un singur atelier împletitura de scaune.

Până azi, adecă în decursul a 2 ani şi 2 luni, au găsit adăpost în total: cinci profesori şi măestri orbi; 94 bărbaţi orbi; 36 femei şi fete oarbe; 16 membri ai familiilor orbilor, adecă un total de 151 orbi cu familiile lor, cari au lucrat în 12 ateliere.

In primul an de existenţă, cu 71 de orbi, s'au lucrat mărfuri în valoare aproximativă de 13·000 lei. In al doilea an, cu 130 de orbi, s'au lucrat mărfuri în valoare aproximativă de 110 000 lei.

Subscripţiunile în întâiul an s'au ridicat la o sumă totală de aproximativ 500·000 lei, pe când în al doilea an ele au atins suma de 110·000 lei şi o sumă de 40 000 lei aproximativ provenită din cotisaţiunile tuturor societăţilor regionale „Vatra Luminoasă“ pe primele 6 luni de la fondarea lor.

Cheltuelile în primul an au fost de 60·000 lei şi în al doilea an de 100·000 lei (una sută mii).

Averea totală a fundaţiunii a fost la 1 August 1907 lei 450·000 şi azi este de aproximativ lei 530·000. Din aceştia în număr şi depuşi la bancă lei 200·000 în imobile şi învestiţiuni 280·000, în produsuri fabricate lei 50 000.

Terenul pentru colonie a devenit proprietatea „Vetrei Luminoase“, în următoarele condiţiuni:

Preţul de cumpărare este de lei 260.000 pentru 260.000 m. p., a un leu m. p.

S'a achitat o parte din sumă prin vânzarea casei din bulev. Carol 31, cu preţul de 160 mii lei. A rămas ipotecă la Creditul Urban 85 mii lei. Total 245.000 lei. Restul până la 260 mii lei s'a achitat în numerar, adecă valoarea terenului este achitată, fără vre-o altă sarcină în afară de ipoteca de 85.000 lei.

Primele clădiri sunt proectate pentru 300 orbi cu familiile lor şi costul lor total va fi de aproximativ lei 500.000 — 550.000 lei, după terminarea atelierelor, dependinţelor etc.

„Vatra Luminoasă“ nu dă de pomană, ea nu înjoseşte pe cel care recurge la dânsa, din contră, îl înalţă, îl instrueşte şi îl face să devină folositor societăţei pentru care mai înainte era o adevărată povară.

Membrii „Vetrei Luminoase“ nu vor trăi ca în atâtea alte societăţi, din mila celor avuţi, sau din subvenţiuni dela diferite autorităţi, ci vor trăi din rodul muncei lor şi vor fi mândri să contribue la desvoltarea tot mai mare a instituţiunei.

Şi peste puţini ani, precum sperăm cu toţii, când opera va fi desăvârşită, toate gândurile se vor îndrepta spre zina bine-făcătoare, care cu toiagul ei magic a făcut să se înalţe această măreaţă instituţiune ca în poveste şi o vor bine cuvânta.

Icoana vecinică va rămânea întipărită în inima acelora, cari nu se vor mai considera de aci înainte ca nenorociţi. Va fi aceea a iubitei lor Regine. Mamele vor învăţa pe copiii lor să nu uite nici odată în rugăciunea lor pe iubita „Mama Regina“ iar trecătorul se va opri în faţa acestei măreţe opere şi va resimţi fără să'şi dea seama un sentiment de reculegere, respect şi admiraţie.

Majestatea Voastră a spus: „Opera e începută, trebue însă terminată“, şi socotesc, că sunt interpretul tuturor, asigurând pe Maiestatea Voastră, că nici munca destoinică de care directorul acestei instituţiuni a dat până acum dovadă, nici devotamentul neclintit al comitetului de censori, nici bunăvoinţa societăţilor regionale, nici recunoştinţa întregei ţări nu vor lipsi pentru desăvârşirea operei marinimoase, a cărei temelie Majestatea Voastră o pune astăzi.

Cu toţii îndreptăm către a tot puternicul calda noastră rugă, cerându-i să dăruiască Majestăţei Voastre zile lungi în deplină sănătate pentru a putea realiza şi celelalte visuri duioase pe cari Majestatea Voastră le hrăneşte spre binele neamului, şi să strigăm într'un glas: Trăiască prea iubita noastră suverană, Regina Elisabeta“.

După aceste cuvântări s'a început slujba religioasă, oficiată de P. S. S. Episcopul *Dionisie* al Buzăului, P. S. S. Arhiereul Nifon şi numeroşi preoţi. Răspunsurile erau date de corul orbilor.

După terminarea slujbei, M. S. Regina a luat un ciocan de aur şi a bătut peste piatra fundamentală. In urmă a iscălit actul comemorativ, care a fost semnat şi de toate persoanele prezente.

Terminându-se această solemnitate, M. S. a procedat la împărţirea medaliilor membrilor de onoare.

La orele 12 din zi, dupăce corul a mai cântat „Prea puternic creator“, solemnitatea a luat sfârşit.

M. S. Regina a plecat la palatul regal.

Profes. Delbrück despre crisa orientală.

In faţa unui corespondent al ziarului „*Neue Freie Presse*“, profesorul *Delbrück* din Berlin, om politic binecunoscut si director al revistei „*Preussische Jahrbücher*“, a făcut, cu privire la evenimentele mari din urmă din politica internaţională, următoarele interesante declaraţiuni.

„Prefăcându se Turcia în stat constituţional, tratatul de Berlin a ajuns cu neputinţă de a mai sta în picioare. Nu poate deci fi vorba, că şi-ar fi călcat făgăduinţa cei dela Viena. Tratatul putea lega pe puteri numai câtă vreme erau şi împrejurările în cari s'a încheiat. Dacă nu s'ar fi făcut acuma desfacerea de Turcia a acestor ţeri, cari erau legate foarte slab cu ea, (adecă Bosnia şi Herţegovina) s'ar fi făcut peste câteva luni, când s'ar fi întrunit parlamentul turcesc.

Ministrul Aehrenthal, pe care de alt-fel îl socot bărbat de stat cu totul deosebit, s'a folosit de vremea cea mai potrivită spre a anexa Bosnia şi Herţegovina, faptă cu desăvârşire genială. Căci era de temut, ca nu cum-va partidul vechiu bosniac să se folosească de constituţia din Turcia spre a pescui în apă turbure şi a unelti în potriva guvernului austro-ungar, şi ca nu cum-va Bosniacii mahomedani să trimiţă deputaţi la Constantinopol.

In Bulgaria stăteau iarăşi lucrurile astfel: De mai mulţi ani propăvădueau în Macedonia pentru un regat bulgar mare. Prin reforma constituţională, care se face acolo, văzură că li s'au nimicit planurile.

Era deci primejdie mare, că Bulgarii nu se vor potoli, ci din pricina naţionalismului lor jignit, să înceapă războiu cu Turcia, spre a răpi bucăţi din Macedonia. Prin faptul, că Bulgarii şi-au multămit acuma alt-fel ambiţia, făcându-se neatârnaţi, s'a înlăturat primejdia de războiu. Prin neatârnare, Bulgarii şi-au făcut însă lor înşile daună, iar Turciei foloase.

Până acuma aveau adecă foarte mici taxele vamale pentru exportul lor în Turcia. Neapărat că, fiind stat neatârnat, le vor pierde. De asemenea vor plăti acuma, când puterile se amestecă, mai scump căile ferate din Rumelia, de cât dacă ar fi stat de vorbă numai cu Turcia. Turcia înse, deşi prefăcându-se în stat constituţional, a pierdut câte-va ţinuturi la graniţă. Va avea şi foloase, precum şi o despăgubire, de care acest stat tânăr are aşa de mare nevoie. In notele de protestare în potriva A-Ungariei şi Bulgariei Turcia a cerut mereu despăgubiri.

Până acuma n'a spus anume ce fel. Dar e lămurit la ce are să se ajungă. Astăzi felurite state au poste în Turcia: Germania, A.-Ungaria, Italia, Franţia, Anglia. Neapărat însă va trebui să se lipsească de ast-fel de instituţii poştale, căci Turcia va regula poşta cum se cuvine, în folosul său. De asemenea se vor lăpăda puterile de capitulaţii, cari sânt în nepotrivire ca suveranitatea de stat turcească.

Dar cel mai însemnat folos e, că va putea urma o politică cu totul liberă în privinţa comercială. Până acuma Europa nu lăsa pe Turci să pună taxe vamale mai mari de cât 11 la sută ad valorem. Un stat constituţional nu poate primi ast-fel de stirbire de drepturi.

Germania şi A.-Ungaria trebue să arate Turciei bună voinţă în aceste trei chestii şi să le pună în programul conferinţei. Baronul Aehrenhal a recunoscut în sandjacul Novibazar drepturile neştirbite ale Turciei nouă“...

Apoi Delbrück s'a aretat cu totul de părerea, că bine a lucrat Germania şi A.-Ungaria în chestia bulgărească. „Englezi, zice Delbrück, s'au priceput a se avea foarte bine cu Turcia nouă. Dar în această bună voinţă e multă viclenie. E foarte îndoios, dacă vor ajuta-o din inimă pe Turcia în privinţa celor trei puncte

---

După moartea lui Andronic, imperatul Constantinopolului (1341), Ioan Cantacozino, marele domestic şi tutor al lui Ioan V-lea Paleologu, răpeşte tronul pupilului său, în etate de nouă ani. Adrianopolitanii iau partida pupilului Ioan V-lea Paleologu şi cheamă în ajutor contra lui Ioan Cantacozino pe Alexandru, imperatul Românilor şi al Bulgarilor. Cantacozino însă cheamă în ajutorul său pe Turci din Asia (1342). Această faptă a usurpatorului Cantacozino a avut rezultate fatale, atât pentru imperiul bizantin, cât şi pentru Europa, căci el a deschis Musulmanilor calea în Orientul Europei. Alexandru s'a văzut constrâns de-o-camdată să facă pace. După aceea însă el avu necontenit resbel cu Cantacozino şi cu Turcii, până la moartea sa (1353).

Lui Alexandru urmează la tronul imperiului româno-bulgar fiul său Şişman. El se căsătoreşte cu fiica sultanului Amurat. Andronic Paleologu, următorul lui Cantacozino la tronul Constantinopolului ia şi el de soţie pe ceealaltă fată a lui Amurat. Din cauza acestor legături de familie, Şişman a fost în amiciţie, atât cu Grecii, cât şi cu Turcii. Şişman a avut o domnie foarte lungă, dar foarte săracă în fapte mari. Din slăbiciune, sau din nepăsare, imperatul bizantin lasă pe Amurat de ocupă Adrianopolul şi-l preface în reşedinţă a sa (1461).

Intre acestea, Turcii, pe de o parte ajutaţi de moliciunea în care zăcea imperiul bizantin, iar pe de alta încurajaţi de rivalitatea prinţilor de la Dunăre, progresează necontenit.

In deşert Mircea, domnul României, aliat cu Lazar, despotul Şerbiei, cu domnul Albaniei şi cu regele Bosniei, se luptă să oprească şi să sfarime formidabila armată a lui Amurat. In memorabila bătălie din câmpul Merlei, (15 Iunie 1389), armele aliate ale creştinilor sunt pe un moment triumfătoare. Amurat cade ucis chiar sub cortul său de mâna curagiosului şi devotatului sârb Miloş Cobilovici. Victoria creştinilor pare un moment asigurată. Dar curagiul şi bravura puternicului Bajazed, care ia îndată comanda şi tronul tatălui său Amurat, răstoarnă şi preface totul. Lupta reîncepe, şansele victoriei devin defavorabile armelor creştinilor, Bajazed este învingător.

Peste câtva timp după victoria din câmpul Merlei, Bajazed omoară pe Şişman imperatorul Româno-Bulgarilor şi *declară Bulgaria sangiac turcesc* (1392). Puţin încă, şi Constantinopolul, măreaţa cetate a Orientului, căde şi ea sub potestatea musulmană (1453). Cu căderea ei se stinge cu desăvârşire şi imperiul roman de răsărit.

Cu moartea lui Şişman *s'a pus capăt gloriosului imperiu româno-bulgar*.

Bulgarii au fost eliberaţi apoi de sub domnia turcească, în urma răsboiului ruso-româno-turc, la 1877/78, deci iarăşi cu ajutoriul Românilor.

de mai sus. Ruşii însă vor numai să deslege chestia Dardanelelor, aşa cum le cere interesul. Se mai poate adăuga, că puterile vor avea a se lepăda de dreptul ce au de-a ţinea în apele Costantinopolului vase de războiu, al căror personal e, neapărat, extra-teritorial, şi cari dau prilej atâtor inşi a scăpa de sub pedepsele legilor turceşti, fugând pe vasele de războiu".

Dela sate.

— *Sfinţirea bisericei din Ernea-săsească.* —

— 20 Octomvrie n.

Duminecă în 5/18 Octomvrie 1908, poporul român din Ernea săsească a avut o mare şi rară sărbătoare. In ziua aceasta s'a sfinţit biserica gr.-ort. română de nou zidită, care veşteşte acum tuturora hărnicia şi însufleţirea micului popor român de acolo, care ascultând de harnicul său conducător, de părintele *Ioan Ban*, cu multe greutăţi şi năcazuri luptând, a ridicat acest sfânt lăcaş.

In adevăr, dăcă ne uităm la frumoasa biserică, şi dacă considerăm numărul destul de mic al poporenilor, trebue să le aducem laudă, pentru jertfa cea mare ce au adus-o. Laudă merită însă mai ales părintele *Ioan Ban*, care însusi nu s'a retras dela nimica, şi neuitânduse la năcazurile cele multe, a mers înainte îndemnând, atât cu vorba cât şi cu fapta.

Este acesta un preot la culmea chemării. La întrarea sa în comună, nici loc „unde să-şi plece capul" nu avea, iar biserica în care a servit până la zidirea celei noue, era aproape dărâmată. Nu era şcoală corăspunzătoare, nu era fond la biserică, nu era cu un cuvânt aproape nimica. Părintele I. Ban însă nu s'a spăriat de toate acestea. Cu credinţă şi cu înţelepciune s'a apucat de muncă şi în conţelegere cu poporenii, — cărora le-a câştigat simpatia în curând, — a ridicat întreaga comună bisericească la starea bună în care se află astăzi. Astăzi putem zice, că Ernea-săsească, ca parohie, e între cele mai bune din tractul protopopesc al Mediaşului.

Pentruca serbărei acesteia să i-se dea un caracter şi mai solemn, părintele Ioan Ban, în conţelegere cu poporul credincios de acolo, a învitat anume pe Preacuvioşia Sa părintele protosincel Dr. *E. M. Cristea*, dimpreună cu un grup de teologi cântăreţi din anul al III-a şi pe protopopul *R. Mircea* din Mediaş la actul sfinţirii.

Li s'a făcut o primire foarte frumoasă. In Ibaşfalău, unde îi aşteptau trăsurile şi călăreţii cari aveau să-i petreacă până în Ernea, i-a întâmpinat cu o vorbire frumoasă zelosul părinte din Şaroş D. Chendi. A răspuns Preacuvioşia Sa părintele protosincel Dr. *E. M. Cristea*. Streinii din Ibaşfalău stăteau cu gura căscată şi se uitau, cum îşi primesc Românii oaspeţii lor. In Ernea i-a primit harnicul şi zelosul părinte I. Ban cu poporul întreg.

La actul sfinţirii, precum şi la liturgie, au servit 10 preoţi, în frunte cu Prea Cuvioşia Sa Dr. *Cristea* şi cu dl protopop *R. Mircea*.

Cântările au fost executate de corul teologilor. Poporul asculta cu lacrimile în ochi, şi nu arareori puteai auzi cuvintele: „Doamne, ţine-le gura, că frumos mai cântă". La sfârşitul liturgiei Preacuvioşia Sa Dr. *E. M. Cristea* a rostit o cuvântare foarte frumoasă, ascultată de întreg poporul cu lacrimi în ochi. După aceea a cuvântat foarte frumos părintele protopop *R. Mircea*.

După sfârşitul liturgiei a urmat banchetul, în şcoala română. Părintele I. Ban şi învăţătorul Ştefan Pocan, căruia încă este a se mulţămi în mare parte răuşita festivităţilor, s'au îngrijit să nu lipsească mâncările bune şi vinul bun.

La timpul său apoi s'au început toastele, multe şi frumoase. S'a toastat pentru I. P. S. Sa *Ioan Meţianu*, arhiepiscop şi metropolit, pentru Preacuvioşia Sa Dr. *E. M. Cristea*, pentru dl protopop *R. Mircea*, pentru părintele *I. Ban* şi dna preoteasă, pentru coconiţile cari erau de faţă, pentru popor, şi pentru corul teologilor, care apoi ca mulţămită a răspuns cu o cântare frumoasă.

Seara la 7 ore a urmat producţiunea. Publicul adunat aştepta cu nerăbdare să audă corul teologilor. Deodată clopoţelul sună, cortina să ridică, şi corul sub conducerea lui *Ascaniu Crişan* intonează cântarea „Dorul Ardeleanului". A fost cântată foarte frumos. După aceasta a urmat o declamaţie. Dşoara Anicuţa Ban a declamat foarte bine poezia frumoasă a iubitului nostru poet G. Coşbuc, „Duşmancele". A urmat cântările „Toarce leleo", Cucule peană galbină" şi „Morariul". Au fost executate cu cea mai mare preciziune. Dl învăţător din loc Ştefan Pocan a predat în urmă monologul „Ţiganul la vânat", iar corul a intonat ultima şi cea mai frumoasă cântare „Doinitorii români". A făcut o impresie foarte plăcută, încât a fost silit corul să o repeteze.

După producţiune a urmat dans. A fost foarte animată petrecerea. Toţi şi toate jucau de nu se mai puteau sătura. Oaspeţii s'au întors apoi acasă foarte mulţămiţi şi impresionaţi, atât de cântările frumoase şi bine executate, cât şi de reuşita petrecerii.

Ibăşfăleanul.

NOUTĂŢI.

Expoziţia de poame din Avrig. Eri, Duminecă, în 25 Octomvrie n. c. în presenţa unui mare număr de asistenţi, Avrigeni şi fruntaşi din aproape toate comunele din împrejurime, s'a încheiat cu mare solemnitate expoziţia a 5-a de poame, struguri şi derivatele lor, aranjată de „Reuniunea rom. agricolă sibiană" în Avrig. Expoziţia a fost calificată ca una din cele mai binereuşite din toate punctele de vedere. Prin discursurile instructive ţinute de dnii I. de Preda, Vic. Tordăşianu şi Aurel Cosciuc, s'a contribuit mult la cultivarea iubirei şi dragostei poporului faţă de pomărit. Raport detailat vom da în curând. Amintim însă, că cu tot timpul rău, expoziţia a fost cercetată de copiii mai multor şcoale din comunele vecine. Din Sibiiu ne-au onorat cu prezenţa Sâmbătă P. C. Sa dl Dr. Il. Puşcariu, arhimandrit şi vicar arhiepiscop. însoţit de secretarul metropolitan Nic. Zigre, de as. cons. Dr. Cristea şi de arhivarul D. Câmpean şi dna. Tot atunci a fost în Avrig şi elevele şcoalei de menaj din Sibiiu, în frunte cu directoara, dna Iulia Dancăş. Comitetul Reuniunei agricole, precum aflăm, va pleca astăzi Luni spre Poiana la a 3-a expoziţie de copii.

*

Adunare mare în Sibiiu. Duminecă în 1 Noemvrie n. se ţine o adunare mare poporală în Sibiiu, în sala dela Gesellschaftshaus, la orele 11 dimineaţa.

*

Destituit. Invăţătorul *Dumitru Popovici* din Cuvin, diecesa Aradului, pe care comisiunea administrativă a comitatului Arad îl pedepsise cu 100 coroane amendă, pentrucă a certat pe elevii români dela şcoala de stat, din motivul, că s'au purtat necuviincios în biserică, a fost pedepsit din partea ministrului de instrucţiune cu destituire din post. Sentenţa ministrului e definitivă.

*

Universitatea săsască. Adunarea generală a representanţei universităţii săseşti e convocată pe 14 Noemvrie n. la Sibiiu. Programul de muncă e următorul: Censurarea socotelilor anului trecut şi stabilirea şi votarea budgetului pentru anul viitor.

*

Procesul doamnei Vlad. Procesul dnei Ana Vlad, soţia dlui Dr. Aurel Vlad, deputat dietal, pentru agitaţie, va fi pertractat la tabla regească din Cluj în 5 Noemvrie n. c.

*

† Minerva Dr. Boţoc n. Ceontea, soţia advocatului Dr. Alexie Boţoc din Arad, a decedat Sâmbătă dimineaţa în Arad, în etate de 24 ani. O jeleşte soţul, mama ei, văduva Riza Ceontea n. Bogşan, fiiul Emil şi fratele Emil Ceontea, ieromonarh. Inmormântarea i s'a făcut astăzi, Luni, la orele 10 dimineaţa.

*

Hymen. *Virginia Gall* şi *Dr. Basiliu Başiota* anunţă cununia lor, ce va avea loc în 26 Octomvrie a. c. la orele 4 d. a. în biserica gr.-cat. din Aiud.

— *Ana Costescu* şi *Ionel D. Andrei* fidanţaţi.

— *Mărioara Bratu* şi *Petru Medeşan* fidanţaţi.

*

Un ordin de oprire. In înţelegere cu guvernul austriac, guvernul maghiar a oprit esportul de arme şi de material de răsboiu în Sârbia şi Muntenegru. La gările dela graniţă se visitează deci cu mare acurateţă toate trenurile, pentruca să nu treacă arme şi muniţie din Ungaria în Sârbia şi Muntenegru.

*

Familia lui Petőfi. Osemintele tuturor membrilor familiei marelui poet maghiar Petőfi Sándor au fost scoase de unde se aflau şi aduse la Budapesta, unde au fost aşezate într'o criptă familiară din cimiteriul de pe calea Rákoczy. Sunt osămintele părinţilor, soţiei, fiului şi fratelui lui Petőfi. Numai ale sale rămăşiţe pământeşti lipsesc, pentrucă nici până astăzi nu s'a putut afla, unde a căzut el în luptele dela 1848/49 pentru neatârnarea ţării şi unde a fost înmormântat?

*

Etate frumoasă. In Careii-mari trăeşte o matronă, care în una din zilele trecute a împlinit anul 120-lea al etăţii. Trăeşte din mila altora. Incolo e sănătoasă, vede bine, aude bine.

*

† Dr. Emil Babescu, practicant la tribunalul regesc din Oradea-mare, a decedat în 17 Octomvrie n. în etate de 24 ani. A fost un tinăr cu frumoase pregătiri, zelos şi diligent. Odihnească în pace!

*

A 20-a adunare generală ordinară o va ţinea „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu" în una din Duminecile proxime din a. c. în comuna *Cornăţel*. Comitetul Reuniunii roagă din nou direcţiunile Insoţirilor de credit săteşti sistem „Raiffeisen" şi ale „Tovărăşiilor agricole" să binevoiască a înainta de urgenţă rapoartele despre activitatea lor în 1907 şi bilanţele pe acel an spre a fi luate în raportul general.

*

Adunare poporală s'a ţinut eri, Duminecă, în Zorlenţul-mare, în Banat, unde deputatul cercului, Dr. Stefan Petrovici, şi-a ţinut darea de seamă despre activitatea sa parlamentară. Pe ziua de 1 Noemvrie n. la orele 3 d. a. e convocată apoi o adunare poporală la Bocşa-română.

*

Vărsare de sânge. In comuna Fakert din comitatul Aradului flăcăii de Unguri s'au luat la ceartă şi bătae cu cei de Şvabi. Urmarea a fost, că s'a răsculat satul întreg şi a intrevenit şi gendarmeria, care a fost atacată din partea celor ce să răsboiau, aşa, că a trebuit să facă întrebuinţare de arme. A tras mai multe focuri, şi au căzut la pământ grav răniţi mai mulţi inşi. Procurorul şi comandantul gendarmilor au eşit la faţa locului, pentru a face cercetarea obicinuită.

*

Al 138-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu" a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Elena N. Mohan n. Mărginean, soţie de culeg. tipograf în retragere.

Acesta este al 138-lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Afacerea Latkoczy. Poliţia din capitală a făcut descoperirea, că fostul secretar de stat în ministeriul lui Bánffy, iar acuma al doilea president al judecătoriei administrative, Latkoczy Imre, consilier intim al Maiestăţii Sale, lua sume însemnate de bani pentru *intervenţii*, în favorul celor ce cădeau în mânile sale. A fost prins cu fapta în mână, cum pentru esoperarea unei licenţe de farmacie a primit dela un client suma de 60,000 cor. Când s'a vezut demascat, a dimisionat din toate slujbele şi dignităţile avute şi a plecat în străinătate, unde s'a împuşcat.

*

Cununie cu pedeci. Luni s'a celebrat în Bucureşti cununia religioasă a două părechi de orbi dela „Vatra Luminoasă". Cu toată vremea urâtă, mulţime mare de popor a asistat la actul cununiei. A oficiat preotul Constantinescu, cu ajutorul corului orbilor dela „Vatra Luminoasă". Cu deosebire frumos a cântat un orb din Macedonia. Nuni au fost domnul Dr. Rubin şi doamna pentru o păreche, şi domnul Matak-Persiceanu cu doamna pentru ceealaltă păreche. La început preotul s'a împotrivit să săvârşească actul cununiei, pe motivul, că a auzit, că Dr. Rubin nu e Român, ci Evreu. A trebuit să i-se aducă o scrisoare dela metropolie, în care pe basa actelor se spunea, că Dr. Rubin e născut ca creştin ortodox. După cununie cele două părechi de orbi au fost fotografate împreună cu asistenţa.

*

La fondul de 20 bani al Reuniunei sodalilor români din Sibiiu, pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Nicolae Bugneriu, cleric curs. II, 40 bani, Virgil Arpătăceanul, 50 bani, Nic. Lazar, cl. curs. I, 40 bani, dl dirigent al corului A. Bena, la convenirea de cunoştinţă a clericilor din seminariul „Andreian", a adunat cu păläria cor. 7·84 şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

La plăcerile vieţii sigur nu se socotesc şi medicamentele, dar „*Emulsiunea lui Scott*" trebue socotită ca atare, căci dacă te cugeţi, câtă amărăciune, câte lacrimi nu scuteşte ea la copii. Emulsiunea lui Scott, nu vindecă numai tot ce se vindecă prin unsoare de ficat ci mai mult, e cu totul liberă de gustul şi mirosul greţos, cari aduc adeseori copiilor mâhnire şi greutăţi. Emulsiunea lui Scott se găseşte în toate farmaciile.

Teatru german.

Luni, *Simson*, dramă în 4 acte, de *Bernstein*.

Marţi, *Die Fledermaus*, oper. de *Stranss*.

Din despărţ. „Asociaţiunei".

Convocare.

Conform hotărârei adusă în şedinţa dela 29 Septemvrie n. a. c. a comitetului despărţământului Cluj al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" avem onoare a convoca pe ziua de 8 Noemvrie n. 1908 adunarea cercuală extraordinară a despărţământului nostru în comuna Berind, cu următorul program:

I. La orele 9 dimineaţa participare la sf. liturgie, la sfârşitul căreia se va servi parastas pentru sufletul baronului Vasiliu Ladislau Pop.

II. La orele 11 a. m. aşezarea petrii comemorative la casa naşterii baronului Vasiliu Ladislau Pop.

III. La orele 2 d. a. adunare în şcoala română gr. cat. cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului despre activitatea sa dela ultima adunare cercuală, ţinută la 7 Iulie n. a. c. în Jucul-de-jos.
3. Raportul cassarului.
4. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru censurarea şi revisuirea rapoartelor de sub pct. 2 şi 3 şi înscrierea membrilor noi şi alegerea verificatorilor procesului verbal.
5. Conferenţă poporală.
6. Raportul comisiunilor de sub p. 4.
7. Eventuale propuneri.
8. Inchiderea adunării.

IV. La 5 ore seara prelegere poporală cu schiopticonul.

Cluj, la 20 Octomvrie n. 1908.

Eugen Pop Păcurariu
director.

Dr. Valentin Poruţiu
cassar.

Către societăţile meseriaşilor şi industrieşilor români.

Fraţilor! Cu inima plină de speranţă într'un viitor mănos în succese luăm peana în mână şi aducem la cunoştinţa societăţilor surori, cari aceiaşi cale o bat, că noi reorganisaţi cu nouă forţe, şi sub protectoratul marelui nostru Român, generalul *Alexandru Lupu*, ne-am început activitatea.

Era nouă în care cu ziua de 4 Aprilie am întrat, suntem de ferma credinţă, că pe terenul desvoltării noastre industriale şi comerciale însemnează un pas înainte.

Noi, acestia puţini, cari favorisaţi de împrejurări am avut ocasia de a veni şi a ne alăpta la sinul culturii străvechi ale metropolei habsburge, aşa ne-am gândit, că mari servicii am face neamului, dacă organisaţi am înlesni şi altora calea, ca să vină pe aici, că apoi alăptaţi, adecă perfecţionaţi în branşele lor, să se reîntoarcă între ai sei, ca tot atâţi apostoli ai creării clasei noastre de mijloc.

Că înflorirea clasei de mijloc în viaţa popoarelor bogăţie naţională însemnează, voi scumpele noastre surori trebue, că tot aşa de bine o ştiţi ca şi noi. De aceea, tari suntem în convingerea, că activitatea noastră, a acelora, cari la acest focar al culturii suntem plasaţi, va fi din partea voastră cu aceeaşi dragoste sprijinită, cu care dragoste noi în frunte cu marele nostru protector în serviciul scumpului nostru neam românesc ne-am pus.

Rugarea ce vouă v'o adresăm e, că în toate chestiunile industriale şi comerciale să fim de azi încolo în legătură oficioasă, căci numai mână 'n mână putem să prosperăm. Cu dragoste românească. Viena, Octomvrie 1908. Secretar: *Alexandru Barbu*, lăcătuş. Prezident: *George Vitencu*, tipograf. Cassar: *Miltiade Nicolescu*, farmacist. NB. Masa socială a clubului: I. B. Lichtenfelsgasse nr. 3, la restaurantul „Zum Magistrat".

Mamelor nutritoare

li-se întăreşte şi îmbogăţeşte laptele dacă folosesc Emulsiunea lui SCOTT.

Slăbiciunea

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţeler lui SCOTT.

încetează, copilul devine mai roşiu şi mai liniştit ca mai nainte.

Emulsiunea lui Scott dă în toate crisele de naştere putere, măreşte curagiul şi e totodată plăcută şi uşor mistuitoare.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 569/908. [307] 1—3

Concurs.

Pe basa §-lui 63 combinat cu §. 23 pct. 5 din statutul organic și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul național-bisericesc al metropoliei noastre sub nr. 136 din 1888, prin aceasta să publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Devei.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată și paroh în parohia I. din Deva.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parohia I. de clasa I-a din Deva, statorite în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat, dar pe lângă îndatorirea de a satisface cerinței §-lui 12 din regulamentul pentru parohii.

2. Dotațiunea protopresbiterală statorită în punctul I. din conclusul sinodal nr. 116 din 1900.

Concurenții au se documenteze cualificațiunea prescrisă în conclusul congresual nr. 111 din 1888.

Concursele instruite cu toate documentele necesare să se aștearnă Preaveneratului Consistor arhidiecesan în termin de 30 de zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în „Telegraful Român“.

Deodată cu concursele concurenții au să aștearnă și o tabelă de cualificațiune după rubricile §-lui 12 din regulamentul congresual din 1888, pentru procedura la alegerea de protopresbiter.

Cererile concursuale întrate după espirarea terminului nu se vor lua în considerare.

Deva, din ședința comitetului protopresbiteral al tractului Devei, ținută la 8/21 Octomvrie 1908.

Iosif Morariu
adm. protop.

George Copos
notar com. prot.

Ad Nr. 11408 Bis. [300] 2—3

Concurs din oficiu.

Devenind vacantă parohia de clasa II **Cristur** din tractul protopopesc al Devei în urma penzionării parohului de mai nainte, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile, calculat dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele parohiei sunt cele indicate în coalele B. făcute cu prilegiul regulării venitelor din parohii pe temeiul art. de lege XIV din 1898. Noul paroh va putea ocupa parohia numai la 1 Ianuarie stilul nou 1909.

Ceice reflectează la această parohie să se prezenteze în comună, spre a cânta, predica sau sluji.

Cererile de concurs se înaintează la oficiul protopopesc al Devei, respective P. O. D. Iosif Morariu, protopop în Dobra (Hunyad Dobra) de prezent administratorul tractului vacant al Devei.

Sibiiu, din ședința consistorului arhidiecezan ca senat bisericesc, ținută la 7/20 Octomvrie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Eftin de vânzare!

4 cai buni, tari și fără defecte împreună cu 2 care și hamuri, îndeosebi potrivite pentru dusul materialului de zidit. Doi cai potriviți și pentru trăsură ușoară. Deslușiri în Quergasse Nr. 22, etagiul II.

(299) 2—2

Viță de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**, **Mediaș**, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 5—34

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru și crutare îți ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, și totuși să ajungi repede și pe neașteptate bogat, e un noroc mare. De aceea cei mai mulți oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranța** de a ajunge bogați.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulație 62.500 bucăți câștigă, deci necondiționat **tot al doilea los câștigă! Șansele de câștig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid și favorabil.

Atât la emisiune cât și la trageri e controlată din partea regimului c. ung. și din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e neprețuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viața fiecărui om au fost și sunt momente, în cari își poate edifica norocul! Faceți o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câștig mai mare.

Listă

despre cele 62.500 câștiguri ale loteriei de clasa a XXVII. c. ung. priv., cari se trag în decurs de 6 luni din cele 125.000 losuri.

Cel mai mare câștig:

1,000.000 K

(Un milion coroane.)

		Coroane.
1	Premiu	600000
1	Câștig	400000
1	„	200000
2	„	100000
2	„	90000
2	„	80000
2	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
3	„	40000
3	„	30000
6	„	25000
9	„	20000
13	„	15000
44	„	10000
61	„	5000
22	„	3000
475	„	2000
961	„	1000
1635	„	500
165	„	300
39675	„	200
5325	„	170
5325	„	130
8765	„	100, 80, 40
62.500	Câștiguri și Premii	coroane.

Incercați-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP

societate de bancă pe acții, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. și Rákóci ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIȚI?

Acești numeri se capătă numai la noi:

Adél	60142	Constantin	68015	Ferdinand	48152	Izidór	53382	Manó	34078	Róland	73122
Ádolf	96085	Clementina	22222	Ferenc	94294	Izsó	67672	Marcell	8186	Rózália	91902
Adorján	44739	Clarissa	90779	Flóra	8393	Jakab	4957	Margit	92600	Rózsika	8544
Adrien	110545	Cézár	3365	Flórián	68007	Janka	10496	Mária	105994	Rudolf	57734
Agnes	93377	Cecilia	119440	Flóris	90760	János	29153	Mariska	51334	Salamon	13692
Ágost	22195	Carolina	21393	Fodor	102251	Jenő	37794	Márk	13625	Sámson	107473
Ákos	8159	Camilla	94913	Franciska	2329	Jolán	48143	Mária	8228	Sámuel	31079
Aladár	57514	Böske	67617	Frida	29441	Jónás	53387	Márton	21375	Sándor	27983
Alajós	73360	Boriska	4967	Frigyes	51228	Jăzsa	64234	Máté	91094	Sarolta	48152
Albert	90707	Dániel	93342	Fülöp	13645	József	92583	Malvin	100968	Sebestyén	94244
Alfonz	102204	Dávid	21374	Gábor	5204	Judith	75008	Matild	8532	Simon	8393
Alfréd	33815	Demeter	67336	Gábriel	74126	Julia	20184	Mátyás	12707	Stefánia	68007
Alice	79340	Demjén	20046	Gáspár	90801	Juliska	91095	Melinda	90759	Szániszló	90760
Amaliá	9804	Dénes	106184	Gedeon	106157	Kálmán	106000	Menyhért	108035	Szeréna	102251
Ambrus	54793	Dezső	21352	Gergely	32076	Kamill	39570	Mici	8399	Szidónia	2329
Andor	94933	Domokos	67326	Gertrud	54404	Karolin	8223	Mihály	13028	Szilárd	29441
András	106048	Dóra	53395	Géza	23147	Károly	22154	Miklós	21636	Tamás	51228
Anna	39499	Dorottya	92576	Gida	94983	Kázmer	93327	Miksa	94984	Tasziló	13645
Antalka	21052	Döme	8545	Gizella	8205	Katalin	102539	Milan	119167	Teofil	5204
Antónia	90847	Dömötör	58579	Gottfrid	108024	Kelemen	51178	Mór	50562	Teodor	74126
Aranka	13661	Eberhard	91314	Gusztáv	95330	Klára	29463	Náci	95339	Teréz	90801
Armin	77258	Edith	106164	Gyártás	58136	Klotild	95025	Nándor	108054	Terka	106157
Arnold	91937	Ede	51230	Guidó	20181	Konrád	8379	Natália	119198	Tihamér	32076
Aron	4417	Eduard	22222	György	51221	Kornelia	13643	Náthán	8313	Tibor	54404
Arpád	119419	Elek	90757	Győzu	119427	Kornél	20554	Nelli	53395	Titusz	23147
Anthur	22289	Elemér	8354	Gyula	39594	Kristóf	90825	Neszti	92576	Tivadar	94983
Attila	73367	Eleonóra	60094	Gyuri	27186	Krisztina	107497	Netti	8545	Tóbiás	8205
Auguszta	94210	Elhás	45568	Hedvig	12710	Lajós	45594	Nina	58579	Tódor	108024
Aurél	92491	Ella	102232	Heléna	91089	László	8194	Olga	91314	Ulrik	95330
Aurélia	21358	Elvira	50565	Henrik	32069	Lázár	67617	Olivér	106164	Urbán	58136
Balázs	13663	Eliza	39579	Hermann	45558	Lénárd	21637	Orbán	51230	Valentin	20181
Bálint	106196	Emanuel	94920	Hermina	78322	Lenke	93388	Oszkár	22222	Valéria	51221
Bandi	64617	Emil	20176	Hubert	22443	Leó	108115	Ottila	90757	Vencel	119427
Barnabás	616	Emilia	13034	Hugó	3369	Laura	8383	Odön	8354	Vendel	39594
Beatrix	94923	Emma	67667	Ibolyka	105976	Leontin	19119	Ottó	60094	Verona	27186
Béla	51200	Endre	3365	Ida	93674	Leonora	48131	Pál	45568	Vidor	12710
Benedek	34291	Erna	29464	Ignác	96779	Lidia	94241	Paula	102232	Viktor	91089
Benjamin	94227	Ernesztin	96831	Ilka	67657	Lina	22157	Péter	50565	Viktória	32069
Bernát	21075	Ernő	119440	Illés	8139	Livia	5213	Piroska	39579	Vilma	45558
Berta	108141	Ervin	51250	Ilma	22142	Lóránd	78243	Pista	94920	Vilmos	78322
Bertalan	20050	Erzsébet	23122	Ilona	13363	Lipót	90826	Pongrác	20176	Vince	22443
Bertold	4204	Etel	91902	Imre	73348	Lörinc	2318	Ráchel	13034	Walter	3369
Blanka	13028	Eugénia	8544	Irén	52072	Lucia	92456	Rafael	67667	Wladimir	105976
Bódog	73348	Éva	57734	Irma	94209	Ludmilla	119200	Regina	3365	Zoltán	93674
Boldizsár	8331	Fábián	13692	István	50631	Lukács	21364	René	29464	Zseni	46779
Borbala	95025	Fáni	107473	Iván	2312	Ludvig	7494	Rezső	96831	Zsigmond	67657
Cristian	39579	Felincia	34079	Ivor	68015	Lujza	66924	Richárd	119440	Zsófia	8139
Cornélia	57527	Félix	27083	Izabella	73120	Magda	90795	Róbert	51250	Zzuzsána	22442

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit!

Losurile de clasa I.

Prețurile:

Optime	**Los coroane**	**1·50**
Pătrar	„ „	**3·—**
Jumătate	„ „	**6·—**
Intreg	„ „	**12·—**

Tragere:

în 19 și 21 Noemvrie.

Rugăm a tăia aici afară și a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Către cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acții.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII și a planului oficios.

Suma în Cor. ....
o trimit alăturat în mărci.
o trimit prin mandat poștal.
binevoiți a o ridica prin ramburs.

(Cele de prisos sunt a se șterge.)

Adresa exactă.
Numele ....
Locul, strada, Nr. casei ....
Poșta ultimă (Comitatul) ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 113 Sibiiu, Joi 16/29 Octomvrie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecesane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Arhiereii și politica noastră.“

II.

Incepem articolul acesta de lămurire cu o afirmare, pe care nu ne-o va putea nime răsturna, cu afirmarea, că politica marelui nostru Andreiu baron de *Șaguna* a fost totdeauna o politică dinastică și o politică națională românească, dar nu a fost niciodată politică de *opoziție*, ci totdeauna politică de *înțelelegere* cu factorii decizători în viața publică a statului din care facem parte.

Știa foarte bine Șaguna, că noi nu suntem, și mai ales nu eram pe vremea sa, factor atât de însemnat în stat, ca să putem răsturna stările de lucruri create de împrejurări și de cei dela conducerea de stat; cântărim însă și noi atâta în cumpăna statului, ca cu puțină bunavoință să ni-se poată da ceeace ne compete.

Bunăvoința aceasta a căutat Șaguna totdeauna să o câștige pe seama poporului seu și pe seama bisericei sale, prin *apropiere* de ceice puteau să ni-o dee. Șaguna a căutat deci totdeauna să trăiască în bună înțelegere cu guvernele Maiestății Sale, și s'a ferit să se tragă în degete cu ele, știind bine, că aceasta poate numai se strice, nu se ajute causei naționale române.

Face bine așadară scriitorul articolului din „Țara Noastră“, că-și începe scrisul cu citarea unui pasaj din scrisorile apologetice ale lui Șaguna, pentrucă tocmai prin aceasta ne dă prilej să dovedim corectitatea afirmării noastre de sus.

Ce spunea Șaguna? Următoarele:

„In astfel de împrejurări, *critice pentru mine*, nu este mai consult, decât să fiu cu priveghere, cu onoarea națiunei și causa ei dreaptă să nu se compromită în nici un chip, sau cel puțin nu cu vina Arhiereilor“.

Când a scris Șaguna scrisoarea în care se cuprinde pasajul acesta? In Septemvrie anul 1865, pe vremea când primejdia era la ușă, că autonomia Transilvaniei va fi nimicită și uniunea Ardealului cu Ungaria va fi decretată, pentrucă așa era voința Monarhului, care în scopul perfecționării uniunei convocase deja dieta Ardealului la Cluj.

O seamă de fruntași români s'au fost întrunit în conferență confidențială în Blaj și aci, sub prezidenția metropolitului gr. cat. român *Șuluțiu*, au luat hotărâre să se convoace o mare adunare națională, care se protesteze în contra convocării dietei la Cluj, dupăce dieta dela Sibiiu era încă în ființă, și mai ales în contra felului cum a fost convocată dieta din Cluj (pe basa legii electorale feudale dela 1791) și se trimită adresă Maiestății Sale, cu declararea, că Românii din Ardeal nu întră în dieta din Cluj.

Despre cele hotărâte în Blaj, metropolitul *Șulușiu* a încunoștiințat pe *Șaguna*, cu rugarea să se pună în fruntea mișcării, și cu dânsul împreună să convoace adunarea națională. Șaguna însă *s'a opus* acestei dorințe; și în răspunsul dat, din care e scos pasajul citat, a spus, că nu absentarea Românilor din dieta dela Cluj e calea corectă pe care se apără interesele națiunei române, ci *întrarea în dietă*. Șaguna a acceptat deci de bună și de legală situația nouă care să crease Românilor din Ardeal, deși era estrem de păgubitoare pentru noi, fiindcă știa, că noi și de altcum nu o putem schimba.

Autoritatea de care se bucura pe atunci Șaguna la toți fruntașii români a făcut, ca părerea sa să iese biruitoare. Adunare națională *nu s'a ținut* (poatecă nici nu se permitea ținerea ei), iar puținii deputați români, aleși pentru dieta din Cluj (14 din 104) împreună cu regaliștii rom. numiți din partea Monarhului (34 din 191) s'au dus la Cluj și au apărat cu energie interesele române în dieta Ardealului, înaintând Monarhului *adresă* cu privire la durerile și dorințele lor.

Adresa lor, dar nici a Sașilor, cari ca și Românii, au protestat în contra unirii Ardealului cu Ungaria în felul cum s'a făcut, nu a fost băgată în seamă. Uniunea a fost acceptată din partea Coroanei, pe basa hotărârii majorității maghiare a dietei din Cluj, și Românii și Sașii au fost îndrumați, ca cu privire la pretensiunile lor să se adreseze dietei din — Pesta.

Când a văzut obștea românească această întorsătură a lucrurilor, a început a învinui pe Șaguna, că a tradat causa națională, pentrucă dacă nu întrau Românii ardeleni în dieta din Cluj, lucrurile nu se întâmplau așa cum s'au întâmplat. Șaguna a început deci să fie considerat ca un trădător de neam. Autoritatea și popularitatea a început să-i dispară.

Dar judecata obștei era foarte greșită. Pentrucă și în casul, că Românii decretau *pasivitatea* față de dieta din Cluj, lucrurile tot așa s'ar fi întâmplat cum s'au întâmplat, dat fiind, că nu numai regaliștii, aproape toți, dar și deputații aleși, erau în cea mai mare parte *funcționari de stat*, cari nu puteau să se supună conclusului adunării naționale, ci trebuiau se asculte de porunca Domnitorului, care îi trimitea la Cluj.

Iată deci ce a înțeles Șaguna sub salvarea *onoarei națiunii și a causei ei:* evitarea rușinei, ce ar fi putut să dee peste poporul român din Ardeal, când conferența națională ar fi decretat un lucru, adecă desconsiderarea dietei dela Cluj, iar cei chemați să execute hotărârea aceasta, deputații și regaliștii, ar fi făcut tocmai contrarul, ar fi întrat în dieta din Cluj, pentrucă *trebuiau* să între, ori să dimisioneze din posturi. Și această salvare a onoarei națiunei, Șaguna a făcut-o cu risicul de ași perde popularitatea, — cum a și perdut-o, — dar convins fiind, că așa e bine, și nu altcum.

De aci încolo tot în conflict a rămas Șaguna cu obștea românească, care și pe atunci, tot atât de pripită și superficială era în judecata sa, ca și astăzi. O încercare de înțelegere s'a făcut în anul 1866, cu ocasiunea ținerii adunării generale a „Asociațiunii“ în Alba-Iulia, unde venise și Metropolitul *Șulușiu*, și toți conducătorii politici ai Românilor din Ardeal. Dorința generală era, ca Metropoliții să meargă cu o rugare la Viena și să roage pe Maiestatea Sa Monarhul, să scutească credinciosul popor român de primejdia cu care e amenințat. Șaguna a declarat însă, *că nu merge*, pentrucă nu așteaptă nici un rezultat favorabil dela acest pas.

Domnul scriitor al articolului din „Țara Noastră“ poate să cetească în „Gazeta Transilvaniei“ din anul 1866 o descriere amănunțită a celor întâmplate în această furtunoasă consfătuire confidențială, ținută în școala gr.-ort. română din Alba Iulia, iar în resumat le poate găsi și în opul lui G. Barițiu: „Părți alese din istoria Transilvaniei“ volumul III, unde se află scris, cum Șaguna a declarat: „că nu e bine *să înstrăinăm de noi regimul*,“ că el, Șaguna, *„nu se va opune intențiunilor guvernului*, mai ales acuma, când știe chiar din cuvintele Maiestății Sale, că dacă Ungurii vor face concesiuni, li se vor face și lor concesiuni, iar *noi vom fi sacrificați.*“

A spus-o deci Șaguna, că la Viena *nu mai avem ce căuta*, ci după ce Maiestatea Sa e pe calea de a se împăca cu Ungurii, să ne apropiem și noi de ei, și să ajungem *cu ei* la înțelegere.

Conferența din Alba-Iulia a insistat însă, ca Metropoliții să meargă totuși încă odată la Maiestatea Sa. Și atunci Șaguna a declarat, că merge, însă sub condițiunea, ca memorandul să nu fie vătămător, nici pentru Monarh, *nici pentru regim*, pentruca *„cuprinsul să nu-i causeze infruntare.“*

Toate acestea dovedesc deci, că politica lui Șaguna nu a fost politică de opoziție, de tragere în degete cu guvernele Maiestății Sale, ci politică de înțelegere, de capacitare și convingere, pe calea *apropierii de guvern*, ceeace însă nu înseamnă, nici umilire, nici capitulare, nici tradare de neam, ci *prudență* politică. Asta e linia de conduită pe care a stabilit-o Șaguna pe seama urmașilor sei în Arhierie, și de care aceștia s'au și ținut și se țin cu credință. Pentrucă posiția lor nici nu le permite să facă altă politică, cum ar fi de es. aceea, pe care domnul cu articolul din „Ț. N.“ ar voi să o facă.

Condiția pusă din partea lui Șaguna pentru mergerea sa la Viena nu a convenit fruntașilor celoralalți români, cari apoi au luat o hotărâre, pe care Barițiu o precisează în opul seu citat după cum urmează: „..Să arătăm, că nu numai prelații, ci multe mii și zeci de mii de oameni eșiți din popor, știm să cerem, să pretindem, să strigăm după drepturile noastre, *fără pic de inspirațiune și conducere din partea arhiereilor.* Nimic să nu lipsească din venerațiunea cu care ne simțim datori către prelații nostri *în sacra și sublima lor misiune bisericească și culturală*, dar *în chestiuni și misiuni politice să nu mai punem conducerea în mânile Arhiereilor!*“

Ei, vedeți domnilor dela „Țara Noastră“, că Arhiereii nostri au fost *dispensați* din partea obștei românești de a mai face politică, lăsânduli-se în grije numai afacerile bisericești și culturale?!. Nu știm deci, la care trecut se provoacă scriitoriul articolului din „Ț. N.“ când zice, că „Arhiereii nostri țin se informeze obștea, că *în deosebire isbitoare de trecut*, ei nu mai fac politică, nu se amestecă în trebile lumești ale poporului,“ — pentrucă adevărul e, că tocmai în acest trecut, la care el să provoacă, — obștea *a dat la o parte Arhiereii de pe terenul politic.*

Obștea românească din Ardeal a luat în luna Septemvrie 1866 următoriul *conclus*, pe care domnul cu articolul din „Țara Noastră“ îl poate ceti în opul lui Barițiu, volumul III, pagina 420:

„Dupăce Metropoliții nu mai voesc, sau nu mai cutează se intervină în afaceri naționale la tron; dupăce guvernul de grafi nu sufere nici o adunare de caracter politic: ne rămână deschisă calea petițiunei, problematică și aceasta. Ne învoim însă, ca să o apucăm, căci chiar și de vom fi opriți la calea jumătate, chiar și în cas de a fi maltratați și închiși, cel puțin vom proba, că este spirit de viață întru noi, că suntem ființe omenești, cu voință și cu judecată proprie, și nici decum turme de oi, mânate de înapoi de către doi trei păstori. Deci cu ajutoriul lui Dumnezeu să plecăm, și dacă capilor bisericești, la toți șapte, *le va conveni* calea apucată de noi, ne vom bucura din suflet. Dacă nu le va conveni, noi *să învățăm a respecta și a ținea în onoare opiniunile contrare, și să nu le turburăm conștiința“...**)

Nu le-a convenit, nici atunci, și nu le convine nici astăzi, Arhiereilor nostri, calea apucată în politica națională română, și de aceea nu s'au mai îmbulzit, ca să facă pe păstorii „ce mână turme de oi de înapoi“. Dar în schimb nici noi nu am învățat nici până astăzi *„să le respectăm și ținem în onoare opiniunile contrare și să nu le turburăm conștiința!“* Ba în contra lui *Șaguna*, fiindcă nu i-a convenit politica obștei românești, s'a scornit legenda, că e vândut Ungurilor, și a fost tratat și el ca un trădător de neam, la fel ca și urmașii sei în scaunul metropolitan, pentrucă la noi s'au schimbat și să schimbă oamenii, moravurile însă nu.

In anul 1867 apoi, când în numele clubului deputaților români din dieta ungară *Şaguna* a fost rugat din partea lui *Andreiu Mocsonyi* şi *Vincenţiu Babeş* să se pună în fruntea unei deputaţiuni române, compusă din fruntaşii neamului, şi să meargă la Viena, pentru a ruga pe Maiestatea Sa să nu sancţioneze legea dualismului, Şaguna a răspuns de nou cu un categoric — *nu*. Ştia, că cu Viena am — isprăvit.

---

*) Așa s'a și făcut. Cu memorandul, compus totuși, în sensul dorinței esprimate în conferența confidențială din Alba-Iulia, au fost trimiși la Viena, nu mai mult Metropoliții, ci mirenii *G. Barițiu* și *Dr. I. Rațiu.* Dar cu toate, că Monarhul a primit foarte afabil pe Dr. Rațiu (Barițiu nu mersese la Viena) și a luat și memorandul în primire, sfârșitul acestei acțiuni politice a fost acela, că s'a început o severă cercetare penală, pentru a se afla, cine au fost urzitorii acestei mișcări *neloiale?* Și căzând bănuiala și asupra Metropolitului Șuluțiu din Blaj, era gata se fie destituit și provăzut cu un — *coadjutor!* N'avea deci dreptate Șaguna, că dela Viena nu mai avem ce se cerem?

E timpul deci să fie spulbărată legenda, că Şaguna ar fi făcut ochi dulci Vienei, şi dela împăcarea ei cu Ungurii încoace.

Şi acum să resumăm. Politica lui Şaguna a fost totdeauna o politică de *înţelegere* cu factorii decizători, deci pe vremea absolutismului *cu Domnitoriúl*, iar după întroducerea constituţiei, *cu guvernul* responsabil al Maiestăţii Sale, căruia *oposiţie nu i-a făcut.**) ·

Şi fiindcă politica aceasta nu a convenit obştei româneşti, Şaguna a fost dat la o parte dela conducerea politică a Românilor. Dacă deci Arhiereii nostri de astăzi nu fac politică, motivul este acela, că hotărârea luată la anul 1866, de a-şi vedea Arhiereii *numai* de misiunea lor bisericească şi culturală, *le sună şi lor*, şi fiindcă nici ei n'ar putea să facă altă politică, decât cea contemplată de Şaguna, politica de *înţelegere* cu factorii decizători. Inaugurezese deci o astfel de politică românească, şi suntem siguri, că toţi Arhiereii nostri, dacă vor fi invitaţi, se vor pune în fruntea mişcării. Iar dacă o astfel de politică nu se poate inaugura, atunci ei se fie lăsaţi să-şi caute de misiunea lor bisericească şi culturală, iar noi să învăţăm aceea ce ne-a spus Bariţiu că ar trebui să învăţăm: *„să le respectăm şi ţinem în onoare opiniunile contrare şi să nu le turburăm conştiinţa!“*

Răspuns „Revistei Economice“.

Indată după ivirea ideii de a se întemeia la noi o bancă culturală, singură „Revista Economică“ a combătut acea idee încă în embrion, cu toată asprimea posibilă, afirmând, că „să bagă viţelul de aur în biserică“, mai ales dacă biserica — ca corporaţiune — o va înfiinţa. Propunerea originală, deşi nu putea cuprinde întreg proiectul de organisare al băncii culturale, totuşi încă vorbea de *„preoţi, învăţători, profesori, medici, neguţători“* etc, cari să fie acţionarii băncii. Cu toate acestea s'a crezut, că biserica însăşi, respective epitropia ei, se va preface într'un institut de credit.

Fruntaşii fundatori au dovedit cu fapta, că nu biserica, ci *anumiţi particulari* înfiinţează „Lumina“ şi dau din venitul ei curat 47% pentru scopuri culturale şi obşteşti. Asta o cerea la început şi „R. Econ.“

Credeam acum cu toţii, că şi „R. E.“ va fi mulţămită, şi — dacă nu va lucra în interesul „Luminei“ — cel puţin va tăcea. Dară nu!

Intemeietorii băncii proiectate, tocmai cu considerare, că vreau să ajutoreze biserica, au rugat consistorul arhidiecesan, iar acesta pe arhiepiscopul, ca să o recomande binevoitorului sprijin al clerului şi poporului nostru. Arhiepiscopul esmite un cercular recomandator, care a gâdilit din nou susceptibilitatea scriitorului dela „R. E.“ şi în numărul seu ultim combate cu aceeaşi asprime — pro forma — cercularul arhiepiscopesc, dar în fond înfiinţarea băncii „Lumina“.

Combaterea se face tocmai acum, deodată cu espedarea „Prospectului“, iscălit de fundatori. Evident deci, că „R. Ec.“ doreşte *zădărnicirea absolută a întemeierii unei bănci culturale, sub orice formă.*

Mărturisim sincer, că am stima cu mult mai mult pe cei dela „R. E.“, dacă dela început ar fi spus clar şi hotărât: *„Suntem contra înfiinţării unei a II-a bănci la Sibiiu“*. Asta era clar şi la înţeles! A împinge însă discuţia pe terenul bătătorit de „R. E.“ în ultimul număr, e un lucru, la care mai ales din partea, dela care ne vine atacul, nu ni-am aşteptat. Ce intenţionează cu asta, — autorul va şti mai bine.

Dar noi — cercurile bisericeşti — credem, că lucrăm în interesul bisericei, căreia îi slujim în prima linie.

„Rev. Ec.“ susţine adecă, cumcă *„Statutul organic“* nu admite, ca bisericile să cumpere *acţii* dela bănci, şi că sub regimele anterioare aşa s'a şi purces. Adevărat că stat. organic — vorbind despre elocarea banilor bisericeşti — nu pomeneşte de acţii; dară apoi trebue luat în considerare, că pe vremea votării acelui statut nu existau bănci româneşti, cari să-ţi atragă atenţiunea şi asupra acestui ram comercial. Nu urmează însă de aicea, că *ceea-ce nu-i amintit în statut, este totodată şi oprit.*

Scriitorul dela „R. Econ.“ de sigur ştie, că „statutul organic“ multe nu cuprinde; de aci însă nu urmează, că biserica noastră „veci şi pururea“ să nu mai facă absolut nimica, ce n'ar fi normat „express“ în statut, căci primejdia inomis va veni pe capul nostru. Asta ar însemna să-ţi legi mânile şi picioarele, ca să nu te mişti aşa liber, precum te îndeamnă puterile de viaţă din lăuntrul organismului.

Admitem, că diferitele „regime“ să aibă şi diferite vederi, fie în o privinţă, fie în alta. Asta e un lucru natural, pe care îl vedem în toată lumea. Nu va putea însă nimenea afirma cu drept cuvânt, că regimul financiar de azi din biserica noastră ar fi mai rău, ca cel anterior. Cifrele vorbesc. Cine vrea, să le conzulteze. Deci să nu fie nimenea îngrijat de viitorul averii bisericeşti.

Starea faptică a lucrurilor este cea mai bună dovadă, că lumea aşa a şi înţeles „statutul organic“, ca şi noi, iară nu ca „R. Ec.“. Bisericile parohiale mai cu stare au acţii dela o mulţime de bănci româneşti, căci biserica nici odată nu s'a retras nici dela sprijinirea intreprinderilor economice ale credincioşilor săi. Chiar şi sub fericitul arhiepiscop Miron bisericile au cumpărat în mai multe părţi acţii, aşa la „Furnica“, „Olteana“, „Ardeleana“, la banca dela Mercurea, etc. etc. La aproape toate băncile din Ungaria, Banat, au şi bisericile acţii şi după ele să bucură de frumoase câştiguri. — Şi Şaguna a cumpărat din banii eparhiei acţii; iară creşterea uriaşă a fundaţiunii Gozsdu, dela câte-va sute de mii la 7 milioane de Coroane — ştie toată lumea, — că avem să o mulţumim esclusiv faptului, că acea fundaţiune are cea mai mare parte a averii sale în *acţii* dela „Első hazai takarék- pénztár“ din Budapesta. O parte le cumpărase însuşi fundatorul, dară cele mai multe din acele acţii le-a cumpărat, nu numai dela banca „Első hazai“, ci şi dela alta, însaşi reprezentanţa fundaţiunii Gozsdu, compusă — după cum să ştie — din lamura fruntaşilor bisericei noastre, despre cari nici „R. E.“ nu va presupune, că zdrobesc temelia bisericei, „statutul“. Deci oricine trebue să vadă şi să înţeleagă, că nu cumpărarea de 1—2 acţii din partea vreunei parohii mai cu stare o doare pe „R. E.“, ci simplaminte o doare, că să face „Lumina“.

Chiar şi Consistoriul arhidiecezan a cumpărat dela „Albina“ 100 acţii şi nu numai nu s'a dat strigăt de alarmă, ci din contră, aceasta s'a făcut şi cu consensul directorului dela „Albina“. Atunci „R. E.“ n'a zis o vorbă, căci nu era nici o primejdie. Acum însă — când e vorba, ca şi parohiile să ajutoreze cu câte ceva, cu câte o bucată de lemn, banca „Lumina“, care tocmai pe parohii vrea să le încălzească, să află dispoziţii legale, cari ar împedeca aceasta ajutorare. Celelalte bănci româneşti au meritat micul sprijin, dară banca „Lumina“, care are să fie cea mai oropsită instituţie din lume, nu-l merită, opreşte statutul organic. Poate-să o mai mare bunăvoinţă desinteresată?!

Cuvine-se „Revistei Economice“, căre-i foaia oficială a băncilor româneşti, ca să arete chiar ea atâta neîncredere faţă de valoarea acţiilor acelor institute? Oare în adevăr băncile româneşti sunt aşa de rău conduse, încât să nu merite a le încredinţa câte o modestă acţie? Oare în adevăr să fie o mai mare primejdie financiară pentru o parohie o modestă acţie de 200 cor. dela „Lumina“, decât multele împrumuturi la poporeni, unde — trecutul ne-a dovedit — câte mii şi zeci de mii a trebuit să abscrie parohiile?

Pe acela, care nu se uită cu ochi buni la aceea ca parohiile să ajutoreze şi „Lumina“, cum au ajutorat celelalte bănci, cu ceeace vor putea, nici cu o îngerească judecată nu-l poţi afla de *nepreocupat.*

Noi ştim şi aceea, că *toate celelalte biserici* din patrie au asemenea acţii, după cari primesc frumoase procente. De ce numai biserica noastră să nu aibă acel drept? Mai ales, că nu-i vorba să încreşteşti toată averea în acel soiu de hârtii, ci o părticică oarecare. Biserica a practicat totdeauna acest drept, deci l-a avut şi-l are.

„Statutul organic“ nu numai nu opreşte, ceeace susţine „R. E.“, ci unde e vorba de averea parohiilor dă drept comitetului parohial *„a prefige modalitatea elocării banilor disponibili ai bisericei, şcoalei şi ai fundaţiunilor“*. (§. 23 pct. 10), iar cu privire la averea eparhiilor are datorinţă *„senatul epitropesc a nisui pentru sporirea ei, făcând propuneri în această privinţă sinodului eparhial“* (§. 135).

Deci nu se va face nici o gaură, nici în statut, nici în cer, nici în interesele celorlalte bănci româneşti, dacă se vor găsi parohii, cari să decidă a cumpăra acţii la *„Lumina“*.

„R. E.“ cere, că — dacă parohiile ar avea acţii, — să le vândă. Dară apoi, ce ar crede publicul nostru, dacă miile de acţii ale parohiilor ar fi scoase la târg? Asta nici un binevoitor al băncilor n'o poate pofti; nici nu-i de lipsă. Asta ar causa şi bisericelor pagube, şi ar compromite şi însăşi băncile, pentru nici un mosiv acceptabil.

Noi din potrivă ţinem acţiile bisericilor de o mare binefacere pentru toate băncile româneşti, căci acelea sunt mai sigure şi nu pot ajunge în mâni străine, pe când acţiile privaţilor, prin vindere şi moştenire etc. pot trece uşor în mâni străine.

Ne mângăe împrejurarea, că nu toţi oamenii dătători de ton judecă, ca şi „R. Ec.“ Dovadă, că înainte de a emite „Prospectul“ iniţiatorii băncii cult. au conzultat mulţi fruntaşi ai bisericei, între cari şi pe cei mai mari acţionari ai „Albinei“, ve ilustrii domni Alexandru Mocsonyi, Dr. Ioan Mihu etc. şi toţi s'au declarat pentru înfiinţarea băncii, atât de perhorescată din o parte.

Noi însă asigurăm pe toate băncile româneşti, deci şi pe cea mai puternică, pe „Albina“, că „Lumina“ vrea să lucre în cea mai bună înţelegere cu ele, deci ca o soră mai tinără cere ajutorul şi sprijinul tuturor. Dacă cele vr'o 150 bănci româneşti nu s'au ruinat una pe alta şi nu au stricat nici mamei lor „Albina“, ci din contră, au întărit-o, atunci să nu se teamă nici de „Lumina“, căci şi „Lumina“ se va sili a nu fi tocmai cea mai nevrednică instituţiune financiară în viaţa poporului român.

Nici faptul, că sediul „Luminei“ va fi Sibiiul nu va deroga nimănui. Saşii încă au, nu 2 bănci, ci vre-o 4—5, şi nu se aude din nici o parte vre'o nemulţămire a uneia contra celeialalte, ci toate lucră în bunăînţelegere.

Din aceste consideraţiuni credem, că nici acţionarii şi nici conducătorii „Albinei“ nu se vor identifica cu opoziţia, ce o manifestă „R. Ec.“, ci vor sprijini bunele noastre intenţiuni la înfiinţarea băncii „Lumina“ şi noi — dimpreună cu biserica — le vom fi recunoscători.

Unul dintre cei dela „Lumina“.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Prin aceasta convoc conferenţa preoţească din tractul protopresbiteral gr. or. al Zarandului pe Marţi în 21 Octomvrie v. în comuna Cebea.

Programul:

1. La 8 ore a. m. serviciul divin. Predica ocasională o va ţinea parohul din loc Iosif Tisu.
2. Deschiderea şedinţei la orele 10 a. m. în sala B. de învăţământ.
3. Constatarea presenţilor şi constituirea biroului.
4. Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională, de parohul Emanuil Pop din Bucureşti.
5. Cetirea resoluţiunilor şi ordinelor consistoriale sosite în interval, cari privesc cercul de competinţă al conferenţei şi combinarea mijloacelor pentru realisarea disposiţiunilor cuprinse în acestea.
6. Statorirea programului pentru conferenţa proximă.

---

*) Şaguna nu a rostit de es. nici o vorbire oposiţională în casa magnaţilor, cum a rostit fericitul metropolit *Miron* şi actualul metropolit *Ioan Meţianu.*

FOIŞOARĂ.

Computul în economie, ca mijloc de bunăstare materială.

Conferenţă ţinută în 9 August n. c. în adunarea cercuală a desp. Abrud-Câmpeni a „Asociaţiunii“,

de *Vasile Gan*, protopresb.

Stimat public! Condiţie însemnată a esistenţei omeneşti este averea. Prin ea toate plăcerile se pot dobândi, câte numai se pot închipui. Inţeleptul Solomon foloasele averei le tălmăceşte aşa: „Bogaţii vor stăpâni pe cei săraci şi slugile dela stăpânii sei se vor împrumuta. (Pil. 22, 7).

Şi are dreptate. Unde bogăţia se află, acolo este cultura, libertatea, puterea, de unde lipseşte bogăţia departe stau aceste daruri. Săracii nu au voinţa lor, nu umblă pe picioare proprii, sunt slugi plecate la toată lumea. Chiar sufleteşte se poate zice că trăesc cu „ce cade de pe masa bogaţilor“. Sărăcia nu-i ajută a-şi agonisi cultură mai intensivă, care se câştigă cu multe jertfe în bani.

Că toate aceste aşa sunt, o cunoaştem mai bine noi, locuitorii din părţile locului, căror cu drept se poate aplica vorba: bătuţi de soarte. Tângindu-şi viaţa ca vermele din hrean, acesti oameni demult oftează după zorile înflorirei economice. Zorile întârzie. Cea mai bună dovadă a întârzierii zorilor o dau oftările zilnice ce se aud: Vai de noi! Nu mai putem răzbi cu greul vieţii!

Drept icoană a stărilor de pe aici vă aduc judecata unui străin, care aflându-se în părţile aceste nu de mult îmi zicea: Am călătorit prin Australia, am cutrierat şi mijlocul Africei sălbatice, nicăiri n'am dat însă de locuinţe omeneşti mai miserabile. Sărăcie mai mare ca la acesti oameni ce trăesc în mijlocul Europei doar la nime nu se află pe întreg rotogolul pământului!

A cam mărit domnialui lucrurile, nu-i vorbă, însă nu tare departe stă de adevăr. Suntem popor foarte sărac şi înapoiat în cultură.

Cauzele? Sunt multe. Unii vreau a scuza stările noastre cu iobăgia îndelungată ce a ţinut poporul veacuri lungi în întunerec, ba cu pământul sterp şi puţin bun pentru economie cu dobândă; ba cu opreliştele de păşunat de când cu legile draconice de păşunat; alţii sărăcia o atribue lipsei de meserii, de întreprinderi la popor, de unde vine că noi de bogăţiile naturale: păduri, fer, var, aramă, aur — ce nile dă din belşug pământul — nu avem nici un folos.

Au multă dreptate şi unii şi alţii. Pedecile arătate stau într'adevăr în calea înaintării noastre economice. Daţi-mi voie însă a pune degetul pe alte rane, cari sunt cauzele nemijlocite a tângirii noastre economice şi isvor nesăcat de neajunse, în cari ca în glod fără sfârşit înotăm.

Câteva adevăruri scoase deadreptul din biblie vor lămuri felul ranelor. „Omul cui este drag în ospeţe — se zice — în lipsă va fi, şi cel ce iubeşte vinul şi untul de lemn, nu se va îmbogăţi (Pilde Sol. 21, 17). Că tot desfrânatul şi beţivul va sărăci, şi tot somnurosul se va îmbrăca în haine rele şi sparte (Id. 23, 21). De omul ce iubeşte învăţătura se veseleşte tatăl lui, iar cel ce paşte femeea stricată perde avuţia. (Ibidem 29, 3).“

Care va să zică, ranele economice la noi sunt spesele multe ce se fac pe netrebnicii, fără durere de inimă de viitor, de soartea familiei, care nu odată rămâne sub ceriul lui Dumnezeu, fără nici leac de adăpost.

Părinţii nostri dinainte de slobozenie (a. 1848), trăiţi în simplitate, nu aveau altă deviză decât cuvintele Apostolului: „Să nu fim măreţi în deşert“ (Gal. 5, 26) şi iarăş: Lăpădând necurăţenia şi poftele lumeşti, cu trezvie şi dreptate şi cu bună credinţă să vieţuim în veacul de acum (Tit. 2, 12)“ Se şi cunoşt-a pe ei.

Cei mai mulţi — după cerinţele vremii de atunci — aveau stare bunicică şi trăiau în mulţămire sufletească. In viaţă pratriarhală trăiau, nu-i vorbă, departe de civilizaţie, însă în îndestulire — încât adecă îndestulire se poate numi viaţa iobăgească, starea de „robotă“ în care se aflau. Fiii lor însă, scăpaţi de iobăgie, în loc să dea nainte pe cărările vârtuţii creştine, cari singure duc la mântuire, au apucat alte drumuri ce-i duc şi iau dus la peire.

Au făcut oamenii nostri — spre a folosi o asemănare — ca taurul ce scapă din lanţurile în cari a fost ferecat: aleargă în sus şi jos, fuge în goană nebună după icoanele din creerii sei înferbântaţi, până cade şi crapă. Libertatea dobândită era socotită ca dar desus, ce numai bine poate aduce. Şi deci fără multă bătae de cap au prins ei a se moderniza, cum am zice. Din civilizaţie — mai bine spoeală! — au primit partea ce sclipeşte, bate la ochi, nu şi miezul. Au început a se împodobi cu haine scumpe şi împestriţate, s'au dedat lenei, beuturilor şi îmbuibării... Li se păreau apucături mai domneşti aceste. Firea pornită spre lux a Românului, cu un cuvânt, a eşit din ce în ce la iveală, a cuprins pături largi şi tot mai largi.

(Va urma).

7. Designarea locului pentru conferenţa viitoare.

8. Alegerea comisiunei verificătoare.

9. Incheierea conferenţei.

Brad, la 6 Octomvrie 1908.

Vasile Dămian
protopresbiter.

Dela sate.

Progresele unei comune bine conduse.

Câmpuri-Surduc, Octomvrie.

Pot zice, că numai 100 familii formează poporul meu. Cu mare drag amintesc acest număr! Voesc însă a arăta, că acest mic popor — dacă m'a ascultat — mult a lucrat în restimpul de zece ani.

Nu să cunoştea că aici e sat, ci călătoriul îşi zicea înainte cu zece ani: „Cine ştie ce case sunt şi acestea, cari nici nu arată a fi sat“? căci numai puţine sunt lângă drumul de ţară.

Dar cel-ce nu va fi fost de zece ani pe aici, poftească acum şi sigur îl va cuprinde mirarea, că 'ce lucruri frumoase s'au săvârşit de către acest popor mic, luând în considerare şi sărăcia cea mare, din cauza pământului puţin fructifer.

Nu voesc să-mi reclam laudă, căci nu am lipsă, şi nu voesc a mă bate în pept, căci nu mi-e firea, — ci voesc să spun singur adevărul, ca spre lauda poporului meu să fie spus.

In anul 1898, între cele mai mari furtuni de opoziţie ce să pot închipui, am izbutit cu poporul meu mic şi sărac şi ne făcurăm o biserică, despre care chiar şi duşmanii cei mai înverşuraţi zic că e „frumoasă“. Şi notez, că bani de ai bisericei cu totului tot au fost numai 2000 fl. şi alta nimic. Biserica când o gătarăm, ne costă 24·000 cor.

Ei, dar de unde s'au plătit banii, dacă poporul e sărac? Din ajutorul lui D-zeu şi a oamenilor milostivi, căci pe popor nu s'a făcut nici un arunc. Au suportat însă oamenii din samă afară multele cărăuşii. Şi nici datorii nu are biserica astăzi.

Azi după zece ani — dela săvârşirea acelui lucru măreţ — cum prăznueşte poporul meu?

Iată cum! Cu o noauă instituţiune corespunzătoare, cu *o şcoală nouă*, gata, zidită în apropierea bisericei, unde să află şi locuinţa preoţească, tot modernă.

Şcoala cu două sale de învăţământ, şi deosebit odăile necesare, precum şi supraedificatele, menite învăţătoriului.

Mi-ar plăcea să-i văd părechea în jurul acesta!

In adevăr şi merită să serbăm cu mare mulţămire şi bucurie acest iubileu de zece ani dela edificarea nouei biserici. După preliminar, dar şi după cea mai uşoară socoteală, această şcoală a noastră face 14·000 cor.

Ei bine, dară cum staţi cu celelalte lucruri interne? Ne va întreba omul înţelept. Căci ziduri ziceţi că aveţi.

Iată sirguinţa poporului meu şi în altă direcţie!

Cu edificarea bisericei ni-s'au gătat toţi banii şi în restimpul de zece ani ne-am dat silinţa a ne câştiga parale de edificarăm şi noaua şcoală. Afară de asta, ne trudim a asigura şi salariul învăţătoresc din propriul nostru, dela biserică. S'a înfiinţat în scopul acesta un fond de bucate, care încă e în o mărime frumuşică (680 măsuri).

Cu repartiţia şi cu ce putem rupe din interesele fondului de bucate, cu ajutoriul lui D-zeu vom vedea rodul bun al ostenelelor noastre în a salariza pe un învăţător bun, dupăcum pretinde legea.

Am ajuns la rezultatul de s'a înfiinţat — de vre-o câţiva ani — şi „Reuniune de femei“, care să nu creadă cineva, că e numai lucru mort, ci putem dovedi, că desvoltă o activitate bună în realitate.

Nu ne lipseşte nici biblioteca parohială, constătătoare din 180 cărţi, şi cari cărţi în anul 1907/8 au fost usate (cetite) în 390 casuri de poporeni, ceeace arată protocolul respectiv dela bibliotecă.

Spre aprobare ne sunt înaintate şi statutele reuniunei de cântări.

Imbrăţisează acest popor şi meseriile, căci de prezent sunt 18 învăţăcei de aici la diferite meserii — parte calfe, parte învăţăcei.

Amintesc apoi şi despre instituţiunea creată anul trecut: „Insoţirea de credit“, care azi are 95 membri, şi ne e de mare folos.

Lucrurile mai mărunte, cari nu au însămnătate obştească, nu le amintesc.

Cu cea mai mare mulţămire sufletească zic deci poporului meu înaintea lumei, că e demn a sărba iubileul de zece ani dela edificarea celui mai însemnat aşezământ, dela edificarea bisericei.

Deci pregăteştete poporul meu, ca în decursul anului — precum va ajuta D-zeu — să serbezi iubileul de care eşti vrednic, şi să areţi binevoitorilor tăi, ce ai făcut, ca „văzânduţi faptele tale cele bune, să preamărim pre D-zeu“.

Ioan Budoiu
preot.

NOUTĂŢI.

Dela curte. Maiestatea Sa Regele mai remâne săptămâna aceasta în Budapesta, apoi pleacă la Viena. In cursul săptămânei vor fi doua prânzuri de curte, astăzi şi Vineri, la cari vor fi învitaţi membrii delegaţiunilor.

*

Sănătatea Regelui Carol. Suntem puşi în măsura de a putea da ştiri absolut antentice, primite din isvor sigur, despre starea sănătăţii M. Sale Regelui Carol al României. Maiestatea Sa se simte bine de tot. Lucrează ca în trecut, primeşte lume, mânâncă bine şi face primblări mici prin pădurea Sinaei. In curând nu se va mai resimţi de loc dureroasa boală prin care a trecut M. Sa.

*

Adunări poporale se mai ţin Duminecă, în 1 Noemvrie n. în *Braşov*, în *Ocna Sibiiului*, în *Porceşti*, în *Viştea inferioară*, *Veneţia inferioară* şi *Şinca veche*. Convocările le publicăm în numărul viitor.

*

Monument Maiestăţii Sale. Cei din Bosnia şi Herţegovina, anexaţi acum la monarhia noastră, au luat hotărâre se ridice monument Maietăţii Sale, din incidentul anexării. S'a ales un comitet, care va lansa apeluri şi va aduna suma necesară pentru monument.

*

Domnul general Theodori, medicul de casă al M. Sale Regelui Carol, care a avut un accident grav de ascensor la Sinaia, se află pe calea însănătoşării. Piciorul, care îi fusese turtit, să desumflă şi căldura scade.

*

Viriliştii români ai comitatului Sibiiu pe anul 1909 sunt următorii: Exel. Sa metropolitul Ioan *Meţianu*, 4486 cor. Parteniu *Cosma* directorul „Albinei“ (Sibiiu) 3041 cor. Dr. Octavian *Rusu* advocat (Sibiiu) 1720 cor. Nicolae *Vidrighin* proprietar (Răşinari) 1534 cor. Ioan B. *Boiu* paroh ort. (Sibiiu) 945 cor. Ioan de *Preda* advocat (Sibiiu) 938 cor. Ioan *Mihaiu* hotelier (Sibiiu) 854 cor. Alexandru *Lebu* proprietar (Sibiiu) 840 cor. Petru *Comşa* comerciant (Sălişte) 792 cor. Ioan G. *Bozdoc* proprietar (Veştem) 746 cor. Dr. Ioan *Elekes* medic (Sebeşul-săsesc) 666 cor. George *Imbăruş* inginer (Sibiiu) 600 cor. şi Ioan *Drăgan* notar public r. (Sebeşul-săsesc) 572 cor.

*

Abecedarul pentru analfabeţi. Un oarecine se miră în *„Gazeta Transilvaniei“* numărul de eri, cum de am putut noi publica articolul dlui profesor *Dr. P. Şpan* în numărul 109, permiţând să se dee sfatul absolut inoportun ca: „Să nu ne pripim, căci ne poticnim“? Se vede, că domnul care se miră nu e în curat cu misiunea presei periodice, care are datorinţa, mai ales în chestii însemnate, ca cea de care e vorba, să publice *toate* părerile oamenilor competenţi, pentrucă numai aşa publicul poate se-şi formeze o judecată corectă. *Stuard Mill* spunea, că dacă dintr'o mie de oameni, unul singur e de părere contrară, trebue ascultată şi părerea acestuia, pentrucă în cele din urmă nu se poate şti, dacă nu cumva tocmai părerea lui e cea corectă. Şi *Stuard Mill* a fost un oare cine; la tot casul ceva mai mult decât domnul care să miră de — nepriceperea proprie.

*

† Ioan Petru, paroh gr.-ort. în Ibăneşti, după un morb scurt, împărtăşit cu ss. taine ale muritorilor, şi-a dat sufletul în mânile Creatoriului, Luni în 26 Oct. n. 3 ore dimineaţa, în anul 62-lea al etăţii şi 38 al preoţiei. Inmormântarea să va face astăzi, Mercuri, în 28 Oct. la 1 oră p. m. în cimiteriul comunei Ibăneşti. Fie-i ţărâna uşoară şi amintirea vecinică!

*

Calitatea femeei. Un ziar mare din Anglia a deschis un chestionar, şi a cerut răspuns dela toţi cetitorii săi cu privire la următoarea întrebare: „Care e calitatea pe care o apreciaţi mai bine la femee?“ Au întrat peste 17 000 de răspunsuri, dintre cari unele spuneau, că frumseţa, altele că discreţia, şi altele că tăcerea e cea mai bună calitate a femeii. Şasesprezece mii de răspunsuri au fost însă de înţelesul, că cea mai interesantă calitate, pe care poate să o aibă o femee, este — arta bucătăriei!

*

Profesor suspendat. Profesorul Zoványi Ienő dela teologia calvină din Şárospatak a fost suspendat şi tras în cercetare disciplinară din partea superiorităţii sale bisericeşti, din motivul, că a scris o carte istorică, în care afirmă şi dovedeşte, că adevăratul reformator a fost Luther, iar Calvin a fost numai un imitator, căci el nu a reformat nimica, ci numai a organizat, după principiile de reformă ale lui Luther. Autoritatea bisericească vede în aceasta o vătămare adusă bisericei în serviciul căreia se află scriitorul, deci l-a suspendat. Aşa procedează alte confesiuni faţă cu oamenii plătiţi de ele, cari însă îşi permit să atace „dogmele şi canoanele“ bisericei proprii.

*

Monumentul lui Rousseau. La Ermenonville, în Francia, a fost ridicat un monument lui Jean Jacques Rouseau, celebrul autor al cărţii *Emil*, sau *despre educaţiune*, şi al *contractului social*. Rousseau în oraşul acesta şi-a petrecut ultimele zile ale vieţii. Monumentul s'a ridicat pe locul unde Rousseau a fost înmormântat la anul 1778, în luna Iulie. Monumentul e compus dintr'un soclu înalt, în vârful căruia se află statua lui Rouseau, care şade pe o stâncă şi pare că vorbeşte cu cineva. In dosul său se înalţă *adevărul*, representat prin o femee, care priveşte cu frică la figura marelui filosof. Pe soclu sunt săpate datele: 1712—1778, şi cuvintele următoare ale filosofului: „Va veni vremea, sunt sigur, când oamenii cinstiţi îmi vor binecuvânta memoria şi-mi vor plânge moartea“. Autorul monumentului e sculptorul Greber.

*

Un viu între morţi. Intr'un cavou familiar din cimiteriul catolic din Bucureşti a fost aflat un surdo-mut, care'şi întemeiase aci o mică gospodărie şi locuia aci, împreună cu morţii. Avea şi o lampă mică, pe care o aprindea totdeauna sara, ca să nu-i fie urât. Tras la răspundere din partea poliţiei, a arătat prin semne, că nu avea unde să locuiască şi să se adăpostească de vreme rea, deci s'a dus la morţi, căci cei vii nu au voit să-l primească. Şi morţii nu l-au alungat din casa lor. Poliţia a dispus, ca nenorocitul să fie internat în azil.

*

Matematicianul Abel. Acum de curând a fost inaugurat în Cristiania monumentul matematicianului norvegian Niels Henrik Abel, în prezenţa regelui Hakon şi a unui public foarte număros şi distins. Abel a murit la anul 1829, în etate numai de 27 ani. Era docent la universitatea din Cristiania, şi cu toate că era foarte tinăr, a produs enorm de mult pe terenul matematicei. El e fondatorul teoriei generale a integralelor funcţiunilor algebrice, şi mai ales al celebrei teorii numite după numele său, *„teoria Abel“*.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit, şi anume din prilejul expoziţiei de poame a 5-a a „Reun. rom. agricole Sibiiene“, următorii: Stefan Popovici notar în Racoviţa, soţia sa Mărioara n. Constantinescu şi fiul lor Octavian, câte 40 bani; dna Eugenia Preda n. Mandeal soţie de măsar 70 bani; Dr. I. Iancu medic Tălmaci 40 bani; George Maxim comers., Irimie Răduţ notar şi Aur. Cosciuc dir. şcol. econ. câte 1 cor.; I. Pamfilie architect şi copiii sei Liviu şi Florica în total 60 bani; Ilie Aleman înv. Avrig, 20 bani şi Eugenia Tordăşianu prof. 10 bani.

*

Farmaciile au făcut în deceniile din urmă progres foarte mare. Avem d. e. astăzi pretutindenea protejatul mijloc, unsoarea de ficat de peşte într'o formă nouă, care nu numai că liberează unsoarea de părţile rele, de mirosul şi gustul greu, ci îi dă o formă uşor de mistuit, care îi măreşte efectul. Aceasta este „Emulsiunea lui Scott“, care se găseşte în toate farmaciile.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui: Ilustra doamnă Iohanna Moldovan, 2 cor., Dr. George Moldovan, medic în Arpaş, 10 cor., Aur. Cosciuc din prilegiul exposiţiei de poame a adunat cu pălăria 2 cor. Suma incursă 236 cor. — Contribuiri se mai primesc la subscrisul comitet.

Sibiiu, 26 Octomvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Convocare.

Alegătorii şi poporul din cercurile electorale Sibiiu, Nocrih, Cisnădie, Cristian şi Sebeş, sunt convocaţi la o *adunare*, care să va ţinea *Duminecă în 1 Noemvrie st. nou* la oarele 2 d. a. în Sibiiu, în sala casei societăţii (Gesellschaftshaus).

Ordinea de zi:

1. Deschiderea şi constituirea adunării.
2. Desbatere asupra situaţiei politice şi în deosebi asupra votului universal.
3. Proiecte de resoluţii şi hotărâre asupra lor.
4. Inchiderea adunării.

Sibiiu, în 25 Octomvrie 1908.

Dr. Liviu Lemény m. p. Parteniu Cosma m. p. Dr. Ioan Stroia m. p. Octavian Tăslăuanu m. p. Victor Fincu m. p. Dr. L. Borcia m. p. Dr. Al. Vasilie m. p. Dr. Dumitru Stefan m. p. Dr. Ilie Beu m. p. Ioan Rebega m. p. Sofron Roşca m. p. Dr. Ilariu Holom m. p. Petru Simtion m. p. Dr. Petru Şpan m. p. Octavian Tobias m. p. Eugen Vancu m. p. Lazar Tritean m. p. Dumitru Comşa m. p. Dr. Octavian Russu m. p. Nicolae Ivan m. p. Constantin Popp m. p. Emil Verzariu m. p. Silvestru Moldovan m. p. Iuliu Popescu m. p. Dominic Raţiu m. p. Dr. Tiberiu Bredicean m. p. Dr. Ioan Borcea m. p. Iuliu Enescu m. p. Dr. Ioan Fruma m. p. Dumitru Sândean m. p. Petru Cioconea m. p.

Poşta redacţiei.

Ioan Fodorean, paroh, Moşna. In sensul §-lui 20 art. de lege XXVII. din 1907, în şcoalele confesionale, cari reflectează la ajutorul statului, studiile: limba maghiară, aritmetica, geografia, istoria şi constituţia patriei, au să se propună după un plan de învăţământ aprobat şi din partea ministrului de culte. Dacă planul stabilit din partea autorităţii confesionale nu va obţinea aprobarea ministerială, atunci obiectele mai sus amintite trebue să se propună după planul de învăţământ statorit de ministru. Dispoziţiile acestui §. stau în strânsă legătură cu dispoziţiile §-lui 19. In acest din urmă §. se zice, că planul de învăţământ al limbei maghiare îl stabileşte ministrul de culte, în conţelegere cu autoritatea confesională. In acest sens dl ministru a presentat consistorului arhidiecesan un proiect de plan, faţă de care consistorul şi-a făcut observările încă în luna Decemvrie 1907. De atunci n'a mai sosit nimic. In petiţiile, cari se aştern acum pentru dobândirea de ajutoare, să se spună, că în ce priveşte planul de învăţământ şi împărţirea orelor, nefiind acele încă stabilite, se vor acomoda planului pe care-l vor statori autorităţile competente, în sensul §§-ilor 19 şi 20 din legea şcolară.

Teatru german.

Mercuri: *Zigeunerbaron*, operetă în 3 acte.

Joi: *Vater un Sohn*, comedie în 3 acte.

Creşterea dinţilor.

Daţi suferinzilor Emulsiunea lui SCOTT şi puneţi capăt insomniei.

Dinţii ies fără durere şi fără turburare de intestine şi devin albi, tari şi drepţi. Copilul devine prevenitor şi ia cu plăcere 10 (270) 1—4

Emulsiunea lui Scott.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţeler lui SCOTT.

Mistuirea de e împiedecată se îndreaptă.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

In atenţiunea dlor preoţi-caticheţi!

A apărut:

Istorioare biblice (ilustrate)

Carte de religiune pentru elevii şcoalelor poporale

de Pr. D. Voniga.

— **Manual aprobat de Ven. Consist. din Sibiiu şi din Arad.** —

Acest manual distingându-se printr'un *limbaj simplu, limpede şi uşor*, apoi ţinând cont şi de metoadele celea mai nouă ale pedagogiei ştientifice — *e superior tuturor manualelor de religiune ce le avem.*

Se poate procura cu preţ de 50 fil. exemplarul la **autor în Gyirok (Temes)**, ori la **Librăria arhidiecezană în Sibiiu.**

(310) 1—2

Nr. 550/1908 potop. [308] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a **Şaldorf**, protopresbiteratul Mediaşului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de aocupa acest post, au a-şi înainta cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, prezentându-se în vre-o Dumineca ori sărbătoare şi în biserică, pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Totodată se deobligă cel ales de paroh a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală cu suma de 40 cor. anual în decurs de 10 ani consecutiv.

Mediaş, 10 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbitera gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopresb.

Acţii

dela banca „Muntele de pietate" din Bucureşti care e foarte bine fondată şi escelent condusă de puteri renumite financiare, promiţind pe viitor cea mai avantagioasă rentabilitate, — pentru plasare de capitale — sunt de vânzare, la administraţia foii.

(309) 1—3

Nr. 160/1908. [298] 3—3

Concurs

Se publică concurs cu termin de 12 zile dela prima publicare în „Telegraful Român" pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră din **Beia** — filia la Archita (Erked).

Emolumentele sunt 400 coroane dela stat, 100 coroane din repartiţie dela popor, 100 coroane din lada bisericei, 5 ferdele de grâu, 5 feldere de ovăs şi 2 stângini lemne de foc pentru învăţător.

Invăţătoriul ales este deobligat a fi şi cantor în regulă la biserică şi la toate funcţiunile, dela cari va căpăta a 5-a parte din venile stolari.

Cererile instruite conform legei să se trimită subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Cohalm, în 4 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial din Beia.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 580/1908 [302] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător ambulant dela şcoala din comunele **Luncoiul de sus** şi **Podele** să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român" pre lângă salar de 600 cor. din repartiţie şi anume: 300 cor. dela comuna Luncoiul de sus şi 300 cor. dela comuna Podele, cuartir, şi lemnele de lipsă pentru încălzit.

Concurenţii au să aştearnă în terminul deschis, cererile instruite conform normelor în vigoare. Cei cu praxă au să alăture documente de serviciul neîntrerupt, eventual a dovedi, că din ce motiv a întrerupt praxa.

Brad, la 2 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasiliu Dămian
protopresb.

Nr. 914/1908 protp. [301] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului vacant de paroh în parohia de clasa II. **Vărd**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat şi cu prealabila încunoştinţare a acestuia, să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cânta eventual a oficia şi cuvânta.

Agnita, 1 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Agnitei în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 11749 Plen. 1908. [304] 2—3

CONCURS

In scopul conferirei stipendiilor şi ajutoarelor ce se votează pe anul 1909 din **fundaţiunea „Andronic"**.

I. Pentru învăţăcei de orice meserie.

II. Pentru sodalii deveniţi de atari în decursul anului 1908.

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovezi despre dexteritatea de a putea deveni măestri, — prin aceasta se escrie concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

Toţi petenţii la ajutoare şi stipendii să producă:

1. Carte de botez.
2. Atestat dela comună, despre averea proprie, ori a părinţilor.
3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa având a se indica în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetează şcoala şi câţi mai sunt la meserii.

Concurenţi pot fi numai Români ortodoxi născuţi în arhidieceza Transilvaniei.

In special au să dovedească:

I. Invăţăceii:

a) că au împlinit anul al 12-lea al etăţii;

b) că au cercetat şcoala poporală ori altă şcoală superioară;

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură şi magistrat);

d) adeverinţă dela măestru despre sporul, ce-l arată în meserie despre diliginţă şi purtarea morală;

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învăţăcel în anul 1908, ceeace vor dovedi prin atestatul autorităţii industriale (ari. de lege XXVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac spor multămitor, ceeace vor dovedi ori cu cartea de lucru, ori cu adeverinţă dela măestru;

c) ceice vor dovedi, că sunt membri ai vreunei reuniuni de meseriaşi şi că cunosc mai multe limbi, vor fi preferiţi.

III. Sodalii cari sunt în condiţiuni de a deveni măestri:

a) să aibă certificatul de măestru:

b) să fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţe dela măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voeşte să se àşeze ca măestrii, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial, că cercetează biserica şi e creştin bun şi moral.

Dela toţi concurenţii se recere ca cererile să fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate consistorului arhidiecezan gr.-oriental din Sibiiu şi să le înainteze cel mult până la 31 Decemvrie 1908 st. v.

Acei concurenţi cu studii gimnaziale şi reale, cari se vor aplica ca învăţăcei la sculptura de lemn, bărdăşit şi zidărit sau vor fi aplicaţi deja ca învăţăcei, ori ca sodali în aceste meserii şi cei din urmă vor să se perfecţioneze în meseria lor, în ateliere mai mari, în cari să poată câştiga praxa recerută vor fi consideraţi cu ajutoare mai mărişoare.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu din şedinţa plenară a Consistorului arhidiecezan, ţinută la 5 Octomvrie 1908.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 569/908. [307] 2—3

Concurs.

Pe basa §-lui 63 combinat cu §. 23 pct. 5 din statutul organic şi a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul naţional-bisericesc al metropoliei noastre sub nr. 136 din 1888, prin aceasta să publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Devei.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată şi paroh în parohia I. din Deva.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parohia I. de clasa I-a din Deva, statorite în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat, dar pe lângă îndatorirea de a satisface cerinţei §-lui 12 din regulamentul pentru parohii.

2. Dotaţiunea protopresbiterală statorită în punctul I. din conclusul sinodal nr. 116 din 1900.

Concurenţii au se documenteze cualificaţiunea prescrisă în conclusul congresual nr. 111 din 1888.

Concursele instruite cu toate documentele necesare să se aştearnă Preaveneratului Consistor arhidiecesan în termin de 30 de zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în „Telegraful Român".

Deodată cu concursele concurenţii au să aştearnă şi o tabelă de cualificaţiune după rubricile §-lui 12 din regulamentul congresual din 1888, pentru procedura la alegerea de protopresbiter.

Cererile concursuale întrate după espirarea terminului nu se vor lua în considerare.

Deva, din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Devei, ţinută la 8/21 Octomvrie 1908.

Iosif Morariu adm. protop.

George Copos notar com. prot.

Ad Nr. 11408 Bis. [300] 3—3

Concurs din oficiu.

Devenind vacantă parohia de clasa II **Cristur** din tractul protopopesc al Devei în urma penzionării parohului de mai nainte, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile, calculat dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele parohiei sunt cele indicate în coalele B. făcute cu prilegiul regulării venitelor din parohii pe temeiul art. de lege XIV din 1898. Noul paroh va putea ocupa parohia numai la 1 Ianuarie stilul nou 1909.

Ceice reflectează la această parohie să se prezenteze în comună, spre a cânta, predica sau sluji.

Cererile de concurs se înaintează la oficiul protopopesc al Devei, respective P. O. D. Iosif Morariu, protopop în Dobra (Hunyad Dobra) de prezent administratorul tractului vacant al Devei.

Sibiiu, din şedinţa consistorului arhidiecezan ca senat bisericesc, ţinută la 7/20 Octomvrie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

In cancelaria subscrisului se primeşte un

candidat de advocat

dela care se recere să aibă praxă deplină.

Dr. Mérő Samu,
(303) 2—3 Borosjenő.

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . . C 3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua) . . . . „ 1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II „ 2·—
Carte de cetire a II a . . . . . . „ —·50
Noul Abcdar ediţ. II-a . . . . . „ —·40
Călăuza noului Abcdar . . . . . „ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui . . . . . . „ —·50
Lecţii de psihologie . . . . „ 1·20
„ de didactică . . . . „ 2·40

Se pot procura dela
Librăria arhidiecezană.

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme dela persoane cunoscute. (292) 6—34

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 33—40

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piaţa mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

☞ Intrare şi privire în orice timp al zilei ☜
dela 9 oare dimineaţa până la ½10 seara.

Din 25 Octomvrie până în 31 Octomvrie 1908:

Italia. Locurile din Italia de sus: Lago Maggiore, Lugano şi Lecco.

Preţuri de întrare: Pentru oameni mari **40 b.**, copii, şcolari şi soldaţi **20 b.**, Blocuri cu 6 bilete **cor. 1·80**, Blocuri pentru şcolari à 7 bilete **cor. 1·—**, Mercurea şi Sâmbăta până la 5 oare întrare cu **12 b.** pentru copii şi elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăţi cor. 25—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 10— Seriile odată predate nu se repetează.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 114 Sibiiu, Sâmbătă 18/31 Octomvrie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Situaţia bisericei noastre.

I.

(Dr. E. B.) Când legislatura patriei noastre a reconstruat la 1868 vechea metropolie a Românilor gr. ort. şi a inarticulat în lege autonomia largă, contemplată de bărbaţii nostri mari de atunci, a făcut lucrul acesta având deplină încredere în biserica noastră şi în conducătorii poporului nostru, în Arhierei, în prudenţa şi patriotismul acestora, şi presupunând, că conducătorii bisericei noastre, apreciind şi stimând acest favor şi aceasta estrem de mare libertate, câştigată prin o legiuire atât de liberală şi fără păreche, — autonomia bisericei noastre autocefale o vor administra astfel, ca să corespundă scopurilor mari comune, religioase-morale şi culturale, ale credincioşilor şi ale statului, şi se fie spre binele poporului lor şi al patriei comune.

Increderea mare, anticipată conform spiritului lui Deák şi Eötvös, şi manifestată în acordarea unei jurisdicţiuni bisericeşti cu atât de mare putere, îşi află esplicarea în presupunerea onestă şi de bună credinţă, că scopurile nobile şi legitime ale bisericei noastre orientale, înşirate mai sus, şi interesele ei, nu stau în contrast cu adevăratele scopuri şi interese ale ţării şi ale naţiunei maghiare, şi nu vor sta nici în viitor.

Au presupus deci cei dela cârmă, că biserica noastră autonomă va promova interesele religioase-morale şi culturale ale credincioşilor ei mână în mână cu statul, în mod paralel, şi în deplină armonie, şi tocmai de aceea, nu s'au gândit de loc, că s'ar putea naşte conflicte între aceşti doi factori principali ai ordinei de drept în stat, deci cu privire la conflicte nici nu s'a luat nici o măsură preventivă în articolul de lege IX dela 1868. Legea păstrează numai pe seama regelui dreptul avut totdeuna asupra bisericilor orientale de supremă inspecţiune, pe care Maiestatea Sa îl eserciază acum prin ministrul seu responsabil de culte, încredinţat cu puterea esecutivă, şi acest drept reşede în aceea, că ministrul de culte controlează activitatea corporaţiunilor autonome, grijind, ca acestea să-şi esercieze de fapt în înţelesul legii drepturile lor şi se nu treacă peste cercul lor de competenţă; dar drepturi *discreţionare* puterea lumească nu are asupra bisericei noastre, şi până în zilele mai noi nici nu şi-a arogat un astfel de cerc de competenţă în afacerile noastre bisericeşti.

Când înainte cu câţiva ani, în urma unei plânsori a unei persoane bisericeşti, afacerea a ajuns la ministeriu, secţia respectivă a fost gata se ordoneze, pe lângă cassarea sentinţei consistoriului, încă şi repunerea în oficiu a celui condamnat, şi atunci numai în urma unei păşiri energice la secretariul de stat a succes a convinge autoritatea supraveghetoare despre aceea, că prin astfel de dispoziţiuni discreţionare s'ar trece peste cercul de competenţă controlător cu privire la autonomia bisericei noastre, pe care guvernul ar vătăma-o foarte grav.

Urmarea a fost, că dispoziţia proiectată s'a abandonat şi forul bisericei a fost numai îndrumat să aducă hotărâre nouă.

Legislatura dela 1868 a evitat chiar şi aceea, de a provedea dreptul de supremă inspecţiune cu garanţii şi cu sancţiune, pentruca în cas de conflict să i se poată câştiga valoare şi prin constrângere.

De aci apoi urmarea, că în cas de divergenţe de păreri, ori de conflicte, ministrul poate se scrie episcopului ori consistoriului de nenumărate ori, şi poate să-l admonieze în tonul cel mai energic, căci dacă organul sau autoritatea bisericească nu cedează, guvernul, între cadrele legii, nu poate să-şi ducă voinţa la îndeplinire.

Bisericile noastre şi organele lor, temându-şi comoara depusă în mânile lor şi-au eserciat până acuma cu prudenţă, moderaţiune, şi cu deosebit tact şi circumspecţie drepturile lor autonome, au evitat cu precauţiune conflictul cu puterea de stat, ştiind bine, că aceasta din urmă e mai tare, dupăce legile pot se fie şi schimbate, deci îi stă în putinţă, să se adreseze de nou parlamentului şi se primească dela acesta împuterniciri, cu cari se poată zdrobi pe împotrivitori, făcând ilusoriă orice resistenţă ulterioară, şi predând simplu puterii lumeşti instituţiunile noastre bisericeşti şi culturale, îngrijite şi păzite cu atâta jaluzie. Şi cumcă Maiestatea Sa ar împedeca o astfel de eventuală dispoziţie şi restrângere de drept, pot se creadă numai aceia, cari nu cunosc situaţia politică, şi nu cunosc raporturile organice şi armonice dintre factorii constituţionali.

Guvernele, graţie ţinutei de până acuma, corecte, loiale şi cu tact a capilor bisericei noastre, nu au simţit necesitatea, ca violând legea să se apuce de dărimarea autonomiei noastre, şi cu atât mai puţin, ca cu modificarea legii să cerce introducerea de măsuri constringente.

Primul pas de restrângere în autonomia noastră l-a făcut actualul guvern, când în anul 1907 a înaintat parlamentului legea nouă şcolară, care a şi votat-o, legea, care în chestii didactice şi disciplinare dă guvernului drept de dispunere, iar autorităţile noastre bisericeşti le aduce în această privinţă în raport de dependenţă faţă cu autoritatea supraveghetoare, care în casuri singuratice poate în mod direct să-şi ducă voinţa la împlinire, dacă ar simţi opunere.

Afară de aceasta, puterea lumească mai poate să-şi valoreze voinţa şi prin dispoziţii, cari din punct de vedere legal abia pot fi dificultate. Guvernul poate se denege de es. în anumite casuri împlinirea favorurilor acordate, adecă poate se ţină in suspens beneficiile de cari dispune în mod discreţionar.

Foarte superficial cunosc lucrurile aceia, cari cred, că o astfel de făptuire ar fi ilegală. Ei nu ştiu, că de es. pauşalul de 200.000 cor., votat de parlament pentru toate bisericile gr. ort., deci şi pentru cele sârbeşti, şi trecut în fiecare an în budgetul statului, cu privire la modul de împărţire e lăsat totdeauna în grija respectivului guvern, care poate să dee unei biserici o parte mai mare, alteia o parte mai mică din el, ba dela una ori dela alta poate să detragă de tot ajutorul, amăsurat meritelor ei adevărate ori închipuite. Şi ajutorul acesta e de mare însemnătate. Din el ne acoperim spesele cele multe cu administraţia centrală, plătim salarele funcţionarilor vieţii autonome, şi dacă guvernul ni-l detrage, ori reţine, nu Arhiereii, ci diecesele, biserica vine în perpresitate şi sufere perdere. Mai vine apoi congrua, care încă e armă în mâna guvernului, cu care poate *„muia“* administraţia noastră bisericească, şi dacă vrea o poate umili în faţa subalternilor şi a credincioşilor, ştirbind autoritatea Arhiereilor.

In urma unor intrigi ruşinoase s'a şi ivit mai de multeori intenţiunea de a se da ajutorul preoţilor, cu delăturarea forurilor bisericeşti, deadreptul din partea guvernului, şi numai cu greu s'a putut împedeca aceasta, fireşte, nu pe calea demonstraţiunilor, protestărilor şi ameninţărilor, ci cu ajutorul intervenirei înţelepte şi cu tact a Arhiereilor, deci prin — *înţelegere*, prin *apropiere* de guvern!

Dar nu numai prin ajutoare materiale e legată biserica noastră de puterea lumească, ci şi prin foarte multe alte interese morale şi mate-

FOIŞOARĂ.

Computul în economie, ca mijloc de bunăstare materială.

Conferenţă ţinută în 9 August n. c. în adunarea cercuală a desp. Abrud-Câmpeni a „Asociaţiunii“,

de *Vasile Gan*, protopresb.

(Urmare.)

In simplitatea lor oamenii au uitat, că sacul din care se ia mai mult decât se pune în el, pe urmă se goleşte. Moşioara era sac, care susţinea binişor pe bătrâni. Sporind luxul şi celelalte împreunate cu el, venitul ei n'a mai ajuns a satisface trebuinţele şi atunci ca să-şi ajute, prins-au moşierii a se desface de ele. Multe au trecut în mâni străine, nu prin vindere, ci la *tobă*.

Mania de a da pe marele, a se umfla ca şi broasca din poveste, putem zice, în timpul mai nou e boală obştească, care înghite parale din greu. Bucata din gură şi-o dau unii, îşi flămânzesc copiii, numai ca să aibă cu ce se împopoţa. Convenirile din biserică şi alte locuri publice nu odată sunt un fel de expoziţii şi au aerul de a arăta: cine ce poate. Bogătanii dau înainte, că aşa se cuvine, cei săraci nu se lasă, că-i ruşine a nu merge cu lumea (săracă lume, de moravuri stricată!)

S'a făcut socoată şi s'a aflat, că din câştig aproape numai $^{5}/_{10}$ se foloseşte pe adevărate trebuinţe. Ce întrece se dă pe lucruri de nimica. Şi să nu cugetaţi, că ar fi vorba de sume mici, neînsemnate! După starea de faţă a lucrurilor, pălmaşul ce trăeşte numai din lucrul mânilor, poate agonisi pe an 2—500 fl. Pe lângă traiu modest şi cumpătat, poate economisi deci sume însemnate. Să fie economisirea numai $^{1}/_{4}$—$^{1}/_{5}$ a venitului, şi tot ar da pe an 50—100. Moşierii cu bună socoată pot scoate întreit şi împătrat venit anual, pentrucă şi preţul productelor moşiilor s'au întreit şi împătrat. (Scumpirea lucrătorilor, înmulţirea dărilor şi îngreunarea condiţiilor de păşunat etc. — după părerea pricepătorilor — nu trag în cumpănă la moşii, pentrucă preţul urcat al productelor stă în raport direct cu aceste greutăţi. O junincă de azi, pentru pildă, face cât 2 boi de cei buni dinainte cu 10—20 ani.)

Putem deci uşor calcula, cât ar trebui să fie venitul curat de familie, de comună, de ţinut pe an. De fapt însă nu-i câştig, ci pagubă. Intr'o comună de 100 familii, socotită risipa ce se face şi numai cu 30 cor. de fum, 3000 coroane se duc în vânt la an. Paguba adevărată întrece cu 3—4 ori atâta. Va să zică, dacă într'o comună de cele de rând se strecoră printre degete pe nimicuri câte 5—10000 coroane, strecorarea generală va trebui să fie colosală, ce nici închipui nu se poate. Ce bine ar prinde banii perduţi: la ajutorarea şcoalelor, bisericilor şi alte aşezăminte folositoare, de cari atâta lipsă avem! Ce bine ar prinde ei şi familiilor — bani albi cruţaţi pentru zile negre!

Nu cauze din afară ne împedecă deci în înaintare, ci *boala sărăciei noastre chiar în noi reşede*. Noi suntem bolnavul economic dela lacul Vitezda, care stă nepăsător în faţa primejdiilor ce-l împresor. Cum nu vom fi noi săraci, când aproape tot al doilea din oamenii nostri judecă cam aşa: să trăim până ce avem cu ce, de unde nu, ştim noi şi răbda! Ori numai pentru sine trăeşte omul în lume? Ori nu e dator a trăi şi pentru binele obştesc? Ori nu avem nici o îndatorire faţă de următorii nostri, cărora noi le pregătim soartea amară şi noi tragem asupra noastră osânda lor?!.

Cu aşa purtare nu mult trebue, şi ni se va cânta şi nouă: Perirea ta din tine Israile!

. . . .

Să cercetăm acum, cum s'ar putea eşi din belea?

Două căi stau deschise la propăşire: una, să sporim venitele, ca să putem face faţă cheltuelilor, alta, să reducem cheltuelile, ca să ne ajungă venitul, ba să şi întreacă ceva.

Cei mai mulţi bat calea dintâi. Se pun pe muncă, din noapte fac zi şi în zi muncesc din greu. Nici se îndestulesc a rămânea în ogorul strămoşesc. Impinşi de dorul câştigului, iau lumea în cap, lasă casă, masă, soţii, copii, şi nici se opresc până dincolo de mări — în America. Vrednică de laudă trudă. Lucraţi şi vă rugaţi — zice scriptura. Şi ei trudinduse, sf. scriptură o împlinesc.

Decât că porunca lui Dzeu are condiţie. Nu-i destul, ca cineva să lucre, să aibă venit. Dacă aşa ar fi, cei mai bogaţi în lume ar trebui să fie cei cu venite mari. Pildele din viaţă arată însă, că averea se află în mânile cui o ştie întrebuinţa. Ce ni-ar folosi 2—3000 coroane venit la an, când nici cu de douăori atâta nu eşim la cale! E cu mult mai bogat, decât aceştia, cine câştigă numai 100 cor. din cari însă pune la o parte 10. Da! Căci nu câştigul mult duce la îmbogăţire. Se îmbogăţeşte cel ce şi din puţin poate cruţa ceva. Condiţia poruncii lui Dumnezeu deci e, pe lângă lucrare, şi *rugarea*. A ne ruga, va să zică, a întrebuinţa sudoarea feţii conform ordinelor mai înalte dumnezeeşti, cari, — cum am văzut — toate îndrumă *la cumpăt*. Veţi pricepe din aceste, că calea de a doua, care duce la îmbogăţire prin ţinerea la învăţăturile înfrânărei creştine, cari în economie se numesc împuţinarea cheltuelilor, mai îngrabă ne ajută şi scoate la liman, decât truda cea mare în a spori venitele.

(Va urma).

riale, isvorâte din procedura disciplinară, din catehisarea în şcoale, este ea avisată să trăiască în pace cu guvernul, se evite orice conflict, din care, dacă nu poate fi delăturat, nu statul, ori guvernul, ci biserica noastră şi instituţiunile ei vor avea se sufere.

Tocmai de aceea, situaţia gingaşă şi grea a bisericei noastre faţă de puterea de stat, şi îngrijirea părintească a Arhiereilor, faţă de biserica lor şi de credincioşii lor, a croit pentru acestia dintru început direcţia, pe care sunt siliţi a o urma în mod inevitabil, pentru a asigura bunăvoinţa puterii de stat pe seama bisericei lor, căutând să nu vină în conflict cu guvernul, pentrucă numai pe calea aceasta îşi pot ei împlini misiunea grea şi datorinţele faţă de credincioşii lor, datorinţe isvorâte din posiţia lor înaltă, dar legată de mare responsabilitate. Pentrucă să nu uităm, că Arhiereii nostri au să răspundă, nu numai în faţa oamenilor, cu posiţia şi autoritatea lor, ci şi în faţa lui Dumnezeu, cu conştiinţa lor, pentru bunăstarea şi siguranţa turmei încredinţate păstoririei lor, pe care a le promova cu toate mijloacele potrivite, formează cea mai sfântă misiune a lor.

Iubileul Monarhului. Doi Decemvrie, ziua în care înainte cu şasezeci de ani a urcat tronul Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I., ca tinăr de 18 ani, va fi sărbată în mod deosebit în Viena, în palatul Monarhului. Se vor aduna toţi membrii familiei domnitoare, pentru a fi împreună cu Maiestatea Sa în ziua aceea, prăsnuindu-o ca zi de sărbătoare familiară. Nepoţii Maiestăţii Sale vor da apoi o representaţiune teatrală, jucând o piesă anume compusă pentru ziua aceasta însemnată. Instruarea s'a început deja, cu ajutorul artiştilor dela teatrul curţii din Viena.

Legea electorală. Proiectul de lege despre reformele electorale a fost prezentat Maiestăţii Sale spre a-i da sancţionarea prealabilă, dar îndărăt încă nu l-a primit ministrul de interne. Ştirile primite din Budapesta despre soartea lui sunt contradictorii. Unele spun, că sancţionarea va urma negreşit, altele că *nu*, dupăce Maiestatea Sa se ţine de pactul legat cu coaliţia, iar în pact nu e vorba de votul plural, şi nu e vorba de votarea pe faţă, ci de votarea secretă, pe comune. Ştirea din urmă pare a sta mai aproape de adevăr, pentrucă se vorbeşte şi despre aceea, că ministrul de interne, contele Andrássy, va presenta dietei proiectul de lege imediat dupăce aceasta se întruneşte de nou, chiar şi fără sancţionarea prealabilă a Maiestăţii Sale, voind pe calea aceasta să-şi împlinească promisiunea făcută. In desbatere însă proiectul de lege nu va fi luat din partea dietei, şi ministrul de interne îşi va da demisiunea nu peste mult, rămânând ca urmaşul seu se schimbe apoi proiectul de lege cu altul, aprobat din partea Regelui.

„Reforma dreptului electoral şi viitorul maghiarimei“. Sub titlul acesta a apărut o broşură scrisă de Jászi Oszkár, Rácz Gyula şi Zigány Zoltán, în care se arată cu mult temeiu, că votul plural nu e de loc favorabil Maghiarilor, cel puţin nu în măsura, în care se asteaptă din partea plăsmuitorilor proiectului de lege al ministrului de interne Andrássy despre reformele electorale. Autorii broşurii ţin proiectul de lege al lui Kristoffy de mai favorabil din punct de vedere maghiar decât al lui Andrássy, pentrucă pe basa acestuia abia vor putea întra în dietă vre-o 65—70 de deputaţi naţionalişti, ceeace nu e nici o primejdie, după ce în faţa acestora vor sta 380—385 de deputaţi maghiari. Faţă de naţionalităţi se propune în broşură o tratare mai bună şi abandonarea ideii de a le asimila (maghiarisa) cu forţa, pentru că asimilarea nu se mai poate face prin acte de volnicie, ci numai pe cale culturală. Se cere deci în broşură votul universal, egal şi secret, fără nici o altă restrângere, decât cunoaşterea scrisului şi cetitului în limba proprie, pentrucă o schimbare de lucruri, spre bine, în patria noastră, se poate astepta numai atunci, dacă clasa de mijloc ajunge la rol de conducere politică în ţară, în contul aristocraţiei şi al clericalilor!..

Dela sate.

Sfinţirea bisericei din Ruseşti.

Mărişel, 1 Octomvrie v.

Zi de bucurie, zi de îndoită sărbătoare a fost ziua de 5 Octomvrie v. pentru credincioşii bisericei române gr. or. din Mărişel, aparţinători crângului Ruseşti, cari conduşi de credinţa şi dragostea ce o au faţă de legea şi limba strămoşească, în scurt timp şi-au edificat o bisericuţă, care să le întărească şi mai mult credinţa, să le apere şi mai departe limba şi să le fie scut şi mângăere în năcazurile lor.

Se simţise de mult lipsa edificării unei biserici în urma sporirei credincioşilor şi în urma posiţiei geografice de tot nefavorabile, precum şi a depărtărei de biserica veche. Datorinţele lor de creştini nici pe departe nu şi le puteau împlini. La serviciul dzeesc numai foarte rar puteau ajunge. Cuvântul lui Dzeu, poveţele şi învăţăturile bisericei nu le auzeau cu anii, din care causă au şi rămas cei mai înapoiaţi în cultură şi bunăstare.

După multă osteneală şi mari jertfe în raport cu starea lor, lipsa aceasta a fost delăturată. Uniţi în cugete şi simţiri, sprijiniţi de parohul lor, ajutoraţi de creştinii cei buni, în scurtă vreme şi-au văzut visul cu ochii şi munca încununată.

Duminecă, în 5 Octomvrie s'a sfinţit această biserică prin Preaonor. domn protopresbiter tractual Tuliu *Roşescu*, ca mandatar al Escelenţei Sale Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, cu asistenţa preoţilor: Dimitrie Muntean din Măguri, Aurel Crainic din Bica-română, Simion Nosa din Mănăşturul-unguresc şi Teodor Toader din Mărişel.

Răspunsurile liturgice le-au dat tinerii universitari Teleguţ şi Grozea, precum şi învăţătorii George Toader şi Ioan Bogdan.

După săvârşirea ritualelor dl protopresbiter rosteşte poporului adunat în număr mare o cuvântare potrivită, în care arată scopul şi însemnătatea bisericii, storcând lacrămi de bucurie din ochii ascultătorilor, iar parohul Teodor Toader mulţămeşte tuturor celor ce au ostenit cu edificarea acestui sfânt lăcaş, precum şi a celor buni creştini, cari au adus daruri pentru împodobirea casei Domnului şi celor ce din depărtări mari au alergat spre a asista la rugăciunile rostite în acest nou lăcaş. *T. T.*

*

Sfinţirea bisericei din Sălniţa.

Rohia, Octomvrie.

Cine a urmărit cu atenţiune cele publicate în acest preţuit ziar la rubrica „Din protopresbiterate“ la tot casul trebue să constate, că de un timp încoace şi protopresbiteratul nostru (Cetatea-de-peatră) poate încresta la răvaş multe şi frumoase succese, atât pe terenul bisericesc, cât şi pe cel şcolar. Şi dacă provedinţa divină ne va favorisa şi de aici înainte, şi dacă cei chemaţi, înţelegând duhul vremii vor sta la locul lor, muncind fiecare în cercul seu de activitate muncă cinstită şi desinteresată pentru biserică şi neam, atunci nu peste mult cu deplină satisfacţiune sufletească ne vom putea şi noi număra în rândul tractelor bine organisate din arhidiecesă.

Incât priveşte partea şcolară, cu bucurie putem constata, că începând din anul trecut până azi în parohiile: Berinţa, Cupşeni şi Văleni s'au ridicat noi edificii şcolare din material solid, iar din lemn în Libotin, Peteritea, Vima-mare şi Poiana porcului, deci nu mai puţine ca 7 edificii şcolare corăspunzătoare legii. Un progres acesta, care nu în tot locul se poate obţinea într'un timp relativ atât de scurt. Ba ce e mai mult, sunt gata pentru începerea edificărilor comunele: Borcut, Vima-mică, Dobriţinaş, Sălniţa, Stoiceni şi Costeiu, deci încă 6 edificii şcolare.

Acelaş paş înainte îl putem constata şi pe terenul bisericesc.

In anul 1906 în Vima-mică, iar în anul trecut în Rohia s'au sfinţit frumoasele biserici de peatră, zidite după cerinţele timpului modern. In 17/30 Aug. a. c. s'a pus şi sfinţit peatra fundamentală la o măreaţă biserică proiectată a se edifica în stil bizantin în parohia Făureşti, comună situată pe valea râului Capnic şi care formează graniţa ortodoxiei la marginea nordică a Transilvaniei spre Marmaţia.

Un lucru acesta, care pe cât e de nimerit, pe atât e şi de înălţător pentru noi şi biserica noastră strămoşească din patrie, căci formează aceasta măreaţă clădire ce azi e pusă sub acoperiş sentinela deamnă de un neam şi o biserică ca cea ortodoxă română în faţa călătorului ce din spre Marmaţia va veni la noi în Ardeal.

Iar ziua de 28 Sept. v. a. c. a fost pentru noi un adevărat eveniment de plăcută aducere aminte, când iarăşi s'a predat destinaţiunii sale un nou Sion al Domnului, edificat din material solid, de credincioşii nostri din mica parohie Sălniţa, prin P. C. Sa dl protosincel Dr. *Eus. R. Roşca*, ca esmis al Escelenţei Sale I. P. S. domn Arhiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan*.

Vestea, că iarăşi soseşte în mijlocul nostru P. C. Sa dl protosincel a fost primită în tot tractul cu mare bucurie. Sâmbătă în 27 Sept. v. cu trenul de 11 ore a. m. soseşte oaspele mult dorit în Ileandamare, unde la gară e întimpinat de şeful tractual, domnul *Vasile Duma*, însoţit de 3 preoţi şi număroşi credincioşi de ai bisericii noastre. (Adecă trei preoţi din 31 parohii! Lucru care numai spre cinste nu serveşte preoţimei tractuale.)

Dupăce la o masă comună s'a luat prânzul, la orele 2 p. m. P. C. Sa însoţit de ceice l au întimpinat porneşte din Ileanda, trecând prin comunele Dolheni şi Vima-mare, iar la cotirea drumului dinspre Vima-mică, spre Sălniţa.

Tineretul din Vima-mică, în frunte cu comitetul parohial (parohul era între ceice întimpinaseră pe P. C. Sa) între urale de bucurie acoper trăsura iubitului oaspe cu frumoase buchete de flori.

La 4 ore p. m. soseşte în parohia Sălniţa. La marginea comunei o poartă triumfală arăta, că un distins oaspe are să primească azi comuna. Aici e întâmpinat de o mare mulţime de popor şi bineventat în numele locuitorilor de învăţătoriul Ioan Cristea din Vima mică, la ce P. C. Sa răspunde în cuvinte alese. La întrarea în curtea bisericii o nouă poartă cu inscripţia „Bine aţi venit“ ridica nimbul serbării prin frumseţa ei. Aci întâmpinarea o face parohul locului, Ioan Roman, îmbrăcat în ornate bisericeşti. După o vorbire acomodată momentului, dă apoi P. C. Sale evangelia să o sărute, şi-l bineventează de bună sosire. Preacuvioşia Sa mulţămind pentru frumoasa primire ce i-să face, cere dela bunul Dumnezeu dar şi binecuvântare asupra credincioşilor din această parohie.

La orele 6 sara s'a început vecernia, împreunată cu litie şi utrenia zilei următoare, cari abia pe la orele $9^1/_2$ s'au terminat.

Dumineca în 28 Sept. v. Pr. C. Sa, asistat de şeful tractual şi 10 preoţi, începe serviciul divin, împreunat cu actul sfinţirii, îndeplinit cu o solemnitate vrednică de frumseţea şi sublimitatea ritualelor bisericei noastre drept măritoare ortodoxă română. Terminat acest act, P. C. Sa, premergând cetirea actului prin care Inaltpreasfinţitul Domn arh. şi metr. *Ioan* l'a încredinţat cu îndeplinirea acestei frumoase misiuni, — prin o frumoasă şi bine aleasă vorbire pune la inima numărosului popor însemnătatea şi folosul, atât vremelnic cât şi vecinic, ce credinţa şi preste tot biserica aduce omenimei resp. credincioşilor ei. Cu pietate trebue să-şi reamintească fiecare sfaturile părinteşti întreţăsute atât de minunat în această predică.

A urmat stropirea poporului cu apă sfinţită şi ceremonialul religios s'a încheiat.

La orele 2 p. m. a urmat banchetul, unde s'a toastat pentru toţi şi pentru toate. S'a început apoi sara petrecerea cu joc, care abia pe la orele 4 dimineaţa s'a terminat.

Sunt atât de plăcute aceste serbări, împreunate cu sfinţiri de biserici, încât pentru cel ce participă la ele nepreocupat, dânduşi seamă despre adevărata lor însemnătate, formează mult timp dulci suveniri momentele petrecute în mijlocul bietului nostru popor, luând parte la bucuria ce o simte acesta, când îşi vede nădejdea realizată, ear munca încoronată cu succesul dorit.

Şi cu deosebire P. Cuvioşiei Sale Dlui protosincel, care totdeauna când avem fericirea de a-l primi între noi ştie să ne dee poveţe şi să ne procure momente de recreaţiune în greul vieţii, datori ne simţim, ca păstrându-i cele mai săincere sentimente de stimă şi iubire, să i cerem dela bunul Dzeu, ca să-i lungească firul vieţi mulţi ani, spre binele bisericii şi neamului nostru.

Ear celor ce zidit-au această sfântă biserică şi au ostenit pentru reuşita acestor două serbări, servească-le spre mângăere sufletească şi primească lauda noastră, a tuturora.

Preotul *German*.

Adunări poporale.

Convocare.

Alegătorii şi poporul din comunele: Porceşti, Boiţa, Tălmaciu, Tălmăcel, Bradu, Avrig, Sebeşul inferior, Sebeşul superior şi Racoviţa, se convoacă la o *adunare poporală*, care se va ţinea Dumineca în 1 Noemvrie n. c. la oara unu d. a. în comuna *Porceşti*, cu următorul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării.
2. Desbatere asupra situaţiei politice şi în deosebi asupra votului universal.
3. Propuneri şi hotărâri.
4. Inchiderea adunării.

Comitetul aranjator.

*

Convocare.

Convocăm prin aceasta pe toţi alegătorii din Braşov şi din comitatul Braşovului, aderenţi vederilor noastre politice, la o *adunare poporală*, care se va ţinea Dumineca 19 Octomvrie v. 1908 în Braşov sala hotel Nr. 1 la 1 oră d. a.

Adunarea va decurge după următoarea ordine:

1. Deschiderea adunării.
2. Constituirea.
3. Ce poziţiune ia adunarea în chestia votului universal?
4. Propuneri.
5. Incheierea adunării.

Braşov, în 14/27 Octomvrie 1908.

Ioan Lengeru, Ios. Puşcariu, Ios. Comanescu, George Ludu, I. Broju, I. Aron, D. Manole, D. Greceanu, P. Popovici, Dr. N. Vecerdea, Nic. Bogdan, P. Petruţ, A. Bârsan, Dr. Al. Străvoiu.

*

Convocare.

Alegătorii cercului electoral Ocna-Sibiiului se convoacă în adunare poporală, ce se va ţinea Dumineca în 1 Noemvrie st. nou 1908 la 2 oare p. m. în Ocna-Sibiiului, pre lângă următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea şi constituirea adunării.
2. Desbatere asupra situaţiei politice şi votului universal.
3. Propuneri şi deciziuni asupra acelora.
4. Inchiderea adunării.

Ocna-Sibiiului, 27 Oct. 1908.

Isaia Henteş, Isaia Popa, Marcu Jantea, Dr. Nicolae Cristea, Dr. Ioan Dordea, Lazar Cojocar, Dumitru Cristea, Ioan Oprişor Domnariu, Ioan Oprişor, Ioan Popoviciu, Petru Găvozdea, Isaia Mateiu, Ioan Dănilă Luca, Simion Negrilă, Ioan Muntean, Savu Oprişor, Samoilă Ciovică, Dumitru Balteş, Simion Dănilă Luca, Lazar Roşiu, Nicolae Oprişor, Dumitru Popa, Ioan Greavu, Lazar Albu.

*

Convocare.

In vederea situaţiunii politice, care s'a creat poporului nostru românesc în timpul din urmă, subsemnaţii ne vedem îndemnaţi a convoca din nou pe toţi fruntaşii, cărturarii şi întreg poporul nostru din Ţara Oltului la

Adunările de protestare,

cari se vor ţinea *Dumineca, în 1 Noemvrie* n. c. la oarele 12 din zi, în comunele fruntaşe: *Viştea inferioară*, *Veneţia inferioară* şi *Şinca veche.*

La adunările acestea se va protesta cu energie contra proiectului de lege electoral şi se va pretinde, ca fiecare cetăţan, trecut de 20 ani, să aibă drept de vot, care să-l esercite în mod secret şi fără restrângeri. In scopul acesta vor veni şi vor vorbi poporului şi unii din deputaţii noştri naţionalişti şi anume: la Viştea inferioară Dl deputat Dr. Iuliu Maniu, la Veneţia inferioară Dl deputat Cor. Brediceanu, la Şinca veche Dl deputat Dr. I. Suciu.

Avem nădejdea, că poporul nostru oltean va alerga cu mic cu mare la aceste adunări, spre a asculta cuvântul fruntaşilor şi a cere respectarea drepturilor sale.

Făgăraş, 27 Octomvrie n. 1903.

Iacob Macaveiu m. p. Nicolae Borzea m. p. Dr. Nicolae Şerban m. p. Dr. Octavian Vasu m. p. Mateiu Jiga m. p. Ioan Dejenariu m. p. Dr. I. Şenchea m. p. Dr. Camil Negrea m. p. George Tulbure m. p. Dr. Hariton Pralea m. p. Dr. Pompeiu Gherman m. p. Ioan Peia m. p. Aurel Pinţia m. p. Dr. Liviu Pandrea m. p. Dr. Emil Pop m. p. Max. Receanu m. p. Mihail Ganea m. p. Ioan Popiţa m. p. Ioan Fulicea m. p. Dumitru Bărbat m. p. David Chiuşdea m. p. Ioan Crişan m. p. Ioan

Banciu m. p. Ioan Stanciu m. p. Dr. Iuliu Vlaicu m. p. Onisifor Sora m. p. Dr. Traian Pop m. p. Dr. Lucian Balinth m. p. Valer Ghircoiaş m. p. Titu Crişan m. p. Mateiu Nicoară m. p. Axente Geamăn m. p. Solomon Făgărăşan m. p. Zaharie Popp m. p. Victor Vulcan m. p. Dumitru Mandeal m. p. Nicolae Solomon m. p. Trandafir Dragomir m. p. Nicolae Cucu m. p. Victor Pralea m. p. Iosif Stoica m. p. Nicolae Popa m. p. Tămaş Pop m. p. Irodion Boier m. p.

NOUTĂŢI.

Sfântul sinod. Duminecă, iar nu Mercuri, cum am fost anunţat cu greşală, s'a deschis sesiunea ordinară a sf. Sinod al bisericei autocefale gr.-ort. din România, în Bucureşti. La oarele 10 dimineaţa s'a oficiat un serviciu religios la mitropolie, la care au asistat: dl ministru al cultelor ad interim, II. PP. SS. Mitropoliţi şi PP. SS. Episcopi şi Arhierei, dl P. Gârboviceanu, administratorul Casei Bisericei, şi alţii. Dela mitropolie au mers toţi în localul sf. Sinod din str. Sapienţei unde s'a deschis şedinţa. Dl V. Morţun, ministru interim al cultelor şi instrucţiunei publice, a dat citire Mesagiului regal de deschiderea sesiunei. In urmă sf. Sinod şi-a început lucrările sub preşidenţia I. P. S. S. Mitropolitului Primat.

*

† **Teodor Sandu,** căpit. ces. şi reg. în retragere, originar din fostul district al Năsăudului, a decedat în Görtz, unde se retrăsese în timpul din urmă. Iubirea faţă de neamul românesc, al cărui fiu credindios a fost totdeauna, şi-a manifestat-o decedatul prin testarea economiilor pe cari şi le-a putut aduna în cursul anilor, spre scopuri culturale româneşti. Conform dispoziţiilor sale din urmă, suma de *25·000 coroane* a fost trimisă comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, pentru a o administra în înţelesul testamentului decedatului, care asemenea i s'a trimis în original. Monument frumos şi neperitor e acesta pentru decedatul căpitan *Teodor Sandu*, căruia îi dorim odihnă uşoară în pământul străin, în care a fost înmormântat!

*

Şcoale pentru adulţi. In Bucureşti există astăzi 14 şcoale pentru adulţi — unele pentru bărbaţi, altele pentru femei, — cari Mercuri şi-au început activitatea. Prelegerile se ţin sara. Cursurile cuprind trei secţiuni: analfabeţii, curs primar neterminat, şi cursuri libere şi profesionale. Se predă şi o limbă străină şi muzica vocală.

*

Inspector de şcoale. Pentru comitatul Făgăraşului a fost numit inspector regesc de şcoale subinspectorul de până acuma, domnul *Szabó Elemér*, din Făgăraş.

*

Testament revocat. Ziarele noastre au înregistrat la timpul seu cu multă bucurie, că domnul Ioan Russu (Oroso) şi-a testat întreaga avere pentru scopuri culturale, dispunând, că după moartea sa averea se fie predată „Asociaţiunei“ din Sibiiu spre administrare. Suntem informaţi însă, că domnul *Russu* şi-a revocat testamentul.

*

Adunări poporale. Suntem încunoştinţaţi, că Dumineca la 1 Noemvrie nou se mai ţin adunări poporale în causa sufrajiului universal în comunele: Cacova, Rod, Galeş, Aciliu, Ludoş, Apoldul-mic, Topârcea, apoi în comuna Boziaş, comitatul Târnava-mică.

*

Hymen. *Letiţia Rimbaş* şi *Ioan Ghişa* îşi serbează cununia Dumineca în 1 Noemvrie n. a. c., în biserica gr.-or. din Brad.

*

Decanul facultăţii din Bucureşti. Consiliul profesoral al facultăţei de teologie din Bucureşti a reales pentru a cincea oară ca decan pe dl *Chiricescu*, pe o nouă perioadă de doi ani, după ce, înainte de a proceda la alegere, consiliul profesoral hotărâse în unanimitate, ca pe viitor decanul ce se va alege, să funcţioneze numai odată, timpul determinat prin lege, fără a mai putea fi reales, aşa, ca fiecărui profesor să-i vină prin alegere onoarea de a fi decan, pentru ca fiecare să ajute, după puteri, la înflorirea şi prosperitatea facultăţei teologice.

*

Expoziţia de copii (a 3-a) din Poiana, aranjată de Reuniunea rom. agricolă sibiiană, Marţi la 27 Oct. n. c. în Poiana, a avut resultat desăvârşit. Poporaţiunea frumoasă a Poienii a fost toată la locul său. O sărbare mai înălţătoare, mai entusiastă, nu ni-a fost dat să vedem. Conducătorii şi-au împlinit chiemarea spre admirarea publică. Copiii expuşi, preste 300, toţi vrednici de premiat. Mamele premiate au renunţat la premii în favorul fondului pentru zidirea unei biserici noi în Poiana. Medicii Dr. Calefariu, Dr. N. Comşa şi Dr. Mihu (Dr. Iancu reţinut şi-a scuzat pe cale telegrafică absenţa) au desvoltat muncă uriaşă la examinarea copiilor. Prezidentul expoziţiei, dl P. Draghits a rostit 2 cuvântări clasice, una la întimpinarea conducătorului banderiului (dl învăţător N. Şerb) compus din 70 mândri călăreţi, postaţi pe „Dealul dorului“ dintre Sălişte şi Rodu, şi alta la întimpinarea vrednicului notar G. Bărbat, în piaţa Poienii, ticsită de toată suflarea mândrilor Poenari. Fotograful Fischer în ziua primă a fotografiat o grupă de 7 moşnegi cu vârsta de 90 ani, una de bătrâni, alta de bărbaţi cu vârsta până la 50 ani, alta de tinere neveste, apoi una de fete june, ear pentru Miercuri a remas se forografieze mamele cu copiii în braţe, grupa copiilor premiaţi şi grupa membrilor diferitelor corporaţiuni din Poiana. Escelentă impresie a făcut darul doamnei Agnes Dr. Măcelariu din Miercurea, cu 2 îmbrăcăminte complete (de înfăşat) pentru copilaşi sermani, pe cari i-a înfăşat în faţa publicului. Bună impresie au făcut oaspeţii sosiţi din Sălişte (corpul didactic cu directorul Lăpădat în frunte, membrii Reuniunei agricole, în frunte cu v. pres. I. Chirca şi alţii) din Miercurea Dr. Măcelariu şi dna, protop. Păcurariu şi dna, primpretorul Mangesius etc., din Apoldul-rom. (dna Maria Beu cu dşoara şi fiul) din Sibiiu (Dr. P. Şpan, R. Simu Vic. Păcală, Cosciuc şi Vic. Todăşianu) din Rodu, Jina, Reciu (not. Munthiu şi dna). Conferenţa igienică a distinsului medic Dr. Calefariu a captivat ascultătorii. A descrie tot ce s'a petrecut în Poiana, e lucru aproape imposibil.

*

La fondul „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţaceilor meseriaşi“ au mai dăruit: Ioan Hodărnău (originar din Bârghiş) înv. cism. 1 cor.; notarul D. Munthiu din Reciu, din prilejul expoziţiei a 3 a de copii (din Poiana), a adunat cu pălăria 9 cor. 44 bani; Nicolae Brezaiu, învăţăcel cismar (Alţina) 1 cor. şi Victor Tordăşianu, presid. 10 bani.

*

Mulţămită. „Tovărăşia agricolă“ din Sassebeş a binevoit a distribui din profitul seu curat în favorul şcoalei din Daia un ajutor de cor. 25. Tovărăşiei i-să aduce şi pe această cale călduroasă mulţămită. *Comitetul parohial.*

*

Apel, *către toţi autorii, editorii, librarii şi oamenii de bine.* Impinsi şi noi de dorul învăţăturii, de dragul cărţii şi al înţelepciunii ce se poate câştiga cetind cărţile spiritelor luminate şi muncitoare, am luat hotărârea să înfiinţăm o bibliotecă poporală, la care poate să se adape sufletele sătoase de carte ale ţărănimii noastre din *Alpret.* Inţălegând rostul şi folosul unei atari biblioteci, am dori, ca să ne înmulţim numărul cărţilor. Dupăce puterile materiale nu ne îngădue aşa ceva, rugăm pe domnii autori, editori, redactori de ziare şi reviste şi pe tot sufletul ales, să binevoiască a ne dărui câte un exemplar din cărţile ce au compus ori editat. *Alpret*, (Alparét, poşta în loc, via Dés.) 13/26 Oct, 1908. Zaharie Manu, paroh gr.-or.

*

Adunare-poporală în Lăpuşul unguresc. Ni se scriu următoarele: Adunarea poporală convocată pe ziua de 22 Oct. în Lăpăşul-unguresc a reuşit peste aşteptare. Peste o mie de Români au alergat la glasul fruntaşilor noştri din acest ţinut. Adunarea s'a ţinut în sala mare dela hotel „Zyentye“. President al adunări a fost aclamat domnul protopop gr.-ort. *Vasilie Duma*, ear notar candidatul de advocat *Aurel Bărbos.* Presidentul ocupând locul cuvenit, după ce desfăşură în mod clar scopul convocării acestei adunări, deschide adunarea. Imediat ia cuvântul zelosul advocat dl Dr. *Gavril Buzura*, care a vorbit cu multă vervă oratorică şi a explicat şi arătat starea politică, însămnătatea legei electorale ce să pregăteşte, precum şi drepturile ce avem să pretindem ca popor şi ca cetăţeni, — într'un mod atât de clar şi la înţălesul tuturor, încât în mai multe rânduri a fost întrerupt în vorbirea sa de nesfârşitele strigăte de să trăiască, — la adresa oratorului. Insufleţirea era la culme. Mai vorbeşte economul Teodor Cocis din Suciul de jos, cerând în numele poporului votul universal secret pe comune şi fără nici o restricţiune. Ear preotul *Ioan Olteanu*, după o întroducere potrivită, ceteste textul unei telegrame ce s'a trimis Maiestăţii Sale. Şi cu aceasta terminat fiind programul adunării, presidentul prin cuvinte pline de însufleţire şi dragoste de neam, mulţămind celor ce au luat parte la adunare, înheie adunarea.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Norocul consequent. Inzadar numim norocul nepreţuit. In multe cercuri e tocmai contrarul. Adeseori se aşează norocul în câte un loc cu o credintă de necrezut şi rămâne nemişcat acolo. Un esemplu bun e cassa de bancă Goedicke din Budapesta, care ca colectură principală a loteriei de clasă cong. reg. prior. a devenit proverbială. La multe milioane se urcă sumele cari le plăteşte cassa de bancă Goedicke clienţilor ei, chiar şi în loteria trecută a plătit spre norocul neaşteptat al multor familii mai nenumărate câştiguri mari, acest noroc unic al cassei de bancă Goedicke (IV. Kosuth Lajos u. II.) mai departe resolvirea repede a afacerilor esplică desfacerea colosală de losuri şi iubirea de care se bucură cassa de bancă Goedicke.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au mai dăruit din prilegiul expoziţiei de copii din Poiana şi la stăruinţa dlui A. Cosciuc, dir. şcoalei econ. consist. următorii şi anume: R. Vraciu, înv., Nic. Dobrotă, paroh, G. Bărbat, not., I. Vlad sen., C. Radu, Dum. Bosdoc, I. Vlad jun., câte 1 cor.; Nic. Oprean, not. II, I. Dăncilă câte 60 bani; I. Muntean, D. Ghişe, Ilie Muntean, Const. Dobrotă, Ioan Vonica, I. Maneguţiu, Ioan Dăncilă, Ioan Ban, câte 40 bani; Nic. Fântână, G. Radu şi Const. Ban, câte 30 bani, sau în total 12 cor. 30 bani. Suma incursă 248 cor. 30 bani. Contribuiri se mai primesc la subscrisul comitet.

Sibiiu, 29 Octomvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Cărţi şi reviste.

Călindarul arhidiecezan pe anul 1909, a apărut în tipografia arhidiecezană din Sibiiu, cu un cuprins bogat şi variat. Pe lângă şematismul autentic al bisericei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania se află în călindarul arhidiecesan: Evidenţa pentru oficiile parohiale, protopresbiterale, pentru clerici şi învăţători. Dispoziţiuni normative pentru esamenele private din cursurile pedagogice. Din regulamentul pentru facerea esamenului de cualificaţie învăţătorească. Din instrucţiunea pentru fondul de pensiuni al arhidiecezei gr. ort. române din Transilvania. Invăţătorul ca soldat etc. Partea literară cuprinde lucrări eşite din condeele celor mai buni scriitori români. Partea ultimă a călindarului cuprinde însemnarea târgurilor din Transilvania si Ungaria şi o mulţime de anonţuri de tot felul. Preţul unui esemplar 80 fileri.

*

„Munca“. Din revista pentru meserii, industrie, comerciu şi economie, *Munca*, care se tipăreşte în Sebeşul-săsesc, am primit numărul 2. E bine compus şi cu îngrijire tipărit, ca numărul prim. Cuprinsul e următoriul: *Munca*, articol de Carlyle, trad. de Antoniade. Chevrett, în loc de chevreaux. Construcţiunea lemnului. Nutrirea vitelor. Diverse. Chindia. Cizmarul de *Ioan Valean*, La otavă (poesie) de *Florica Cosma*, etc. Revista apare de trei ori pe lună şi costă şase coroane la an. Proprietar şi editot *Gheorghe Ştefan*, redactor responzabil *Ioan Stanca.* Revista merită tot sprijinul oamenilor de bine.

*

„Călindarul Poporului“ pe 1909, a apărut cu un cuprins literar bogat. Acesta este anul al XXIV-lea al acestui Călindar poporal. El cuprinde, afară de partea calendaristică, novele (Trei pomi de Crăciun, Gane: Petru Rareş), poveşti (Vultur împărat, de Maria Cunţan, Impăratul peştilor) poezii alese, doue colinde, glume (şi ilustrate) sfaturi economice etc. apoi Răvaşul, istoricul anului din urmă. Sunt date toate târgurile din Ardeal şi Bănat, fără eroare. Călindarul e împodobit cu mai multe portrete: Nic. Popea, Porumbescu, Dr. Miron E. Cristea, Dr. I. Stroia, apoi Portretul M. Sale, a regelui Portugaliei, balonul lui Zeppelin etc. Preţul este 40 fil., pe poştă 45 fil. Să poate procura dela librăria „Foaiei Poporului“, Sibiiu.

Din public.*)

Mulţămită publică.

La petrecerea din Ernea-săsească, aranjată cu ocaziunea sfinţirii bisericii gr.-ort. rom. din loc, au suprasolvit următorii domni:

Prea Cuvioşia Sa Dr. Miron E. Cristea 7 cor., R. Mircea, protopop Mediaş 4 cor., Victor Morariu Giacăş cor. 2·60, Dimitrie Pulea, preot, Beşa, Ioan Langa, înv., Dârlos, Nicolae Costea, propr. de moară, Bârghiş, fiecare câte 2 cor., Ioan Almăşan, preot, Alma, Scutea, preot, Păucea, Letz, architect, Ibaşfalău, Alexe Pop înv. Giacăş, Fodorean, preot, Moşna, Cornel Albu, cand. de adv., Fabin Toma, Ibaşfalău, Nicolae Tipuriţă, comptabil, Ibaşfalău, Ştefan Şerban, iurist, fiecare câte 80 fil., Emanoil Fleşeriu preot Hundorf 60 fil., şi Ioan Vălean înv., Sáros 20 fil. Total 28 cor. 40 fil.

Subscrişii în numele comitetului aranjator ne ţinem de plăcută datorinţă, ca şi pe aceasta cale să le aducem mulţămită dnilor mai sus amintiţi pentru suprasolvirile marinimoase.

Ernea-săsească în 13 Oct. 1908.

Ştefan Pocan
înv. — controlor.

Ioan Ban
paroh — prez.

Poşta ultimă.

Pacea europeană.

Turcia îşi concentrează mereu trupele spre graniţa Bulgariei, fără a avea însă intenţiuni răsboinice, ci numai din precauţiune.

Moştenitoriul de tron al Sârbiei a mers în misiune politică la Petersburg, şi astăzi a fost primit în audienţă din partea ţarului. Se crede, că ţarul îi va fi dat sfatul, să se lase Sârbia de ideea de a se răsboi cu Austro-Ungaria.

Presidentul republicei franceze a trimis scrisoare Monarhului nostru, în care-l asigură, că nu numai acceptează de bun faptul anexării Bosniei şi Herţegovinei, ci Francia va căuta, ca şi puterile mari europene se-l aprobe şi ratifice.

Teatru german.

Sâmbătă: *Walzertraum*, operetă.

Dumineca după ameaz la orele 3. *Der Müller und sein Kind*, dramă din popor, iar sara „*Fatinitza*“, operetă.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spălà cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuinţă
Mult năcaz îţi vei cruţà!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a

Săpunului Hirsch a lui Schicht

provine din felul unic de fabricare şi din alegerea precautà a materialului!

Săpunul Hirsch a lui Schicht

cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. **30,000** cor. garanţie de curăţenie.

(155) 7—8

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 803/908. [311] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a din **Apoldul mic**, tractul Mercurei, devenită vacantă prin reposarea regretatului paroh Ioan Orăștian, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B., pentru întregirea venitelor dela stat.

Dorîtorii de a concura, să-și trimită cererile cu documentele recerute la subsemnatul oficiu protopresbiteral și să se prezenteze în vre-o Dumінecă ori sărbătoare acolo, după prealabila încunoștințare a protopopului, spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Mercurea, 29 Septemvrie 1908.

In conformitate cu concluzul comitetului parohial concernent dela 28 Sept a. c.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.:

Avr. S. Păcurariu
protopresb.

Anunț!

Un tinăr care să dedică carierei notariale află aplicație imediată.

A se adresa la (312) 1—3

Valeriu Pop
not. cerc în **Mihályfalva.**
u. p. Nagyselyk (N.-Kükülő m.)

Nr. 569/908. [307] 3—3

Concurs.

Pe basa §-lui 63 combinat cu §. 23 pct. 5 din statutul organic și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul național-bisericesc al metropoliei noastre sub nr. 136 din 1888, prin aceasta să publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Devei.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată și paroh în parohia I. din Deva.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parohia I. de clasa I-a din Deva, statorite în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat, dar pe lângă îndatorirea de a satisface cerinței §-lui 12 din regulamentul pentru parohii.
2. Dotațiunea protopresbiterală statorită în punctul I. din conclusul sinodal nr. 116 din 1900.

Concurenții au se documenteze cualificațiunea prescrisă în conclusul congresual nr. 111 din 1888.

Concursele instruite cu toate documentele necesare să se aștearnă Preaveneratului Consistor arhidiecesan în termin de 30 de zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în „Telegraful Român“.

Deodată cu concursele concurenții au să aștearnă și o tabelă de cualificațiune după rubricile §-lui 12 din regulamentul congresual din 1888, pentru procedura la alegerea de protopresbiter.

Cererile concursuale întrate după espirarea terminului nu se vor lua în considerare.

Deva, din ședința comitetului protopresbiteral al tractului Devei, ținută la 8/21 Octomvrie 1908.

Iosif Morariu
adm. protop.

George Copos
notar com. prot.

Aviz!

La Pârv Todor în Ternova, comitatul Arad, Nrul. casei 15, se află de vânzare tot felul de

altoi de vițe americane,

se vând și uscați cu rădăcină și fără rădăcină, după dorință. (293) 3—10

AVIZ.

Subscrisa aduc la cunoștința On. public, că la mine se află en gross și en detail vinurile cele mai bune și curate de masă, unde se capătă și cost bun, atât amează cât și cină, pe lângă prețuri moderate în și afară de casă. (240) 8—10

Rog sprjiinul On. public

Serviciu prompt.

Sofia Steiner
Hecht gasse Nr. 44.

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câștig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câștiguri	„	**20,000**	„
1	Câștig	„	**15,000**	„
11	Câștiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1,000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405 câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabilește oficios, costă

losul original întreg . .	Cor.	7·—
losul original de jumătate	„	3·50
losul original de un sfert	„	1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** și **franco.**

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau și prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

20 Noemvrie

cu toată încrederea la (291) 1—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg.**

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 30—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 19—52

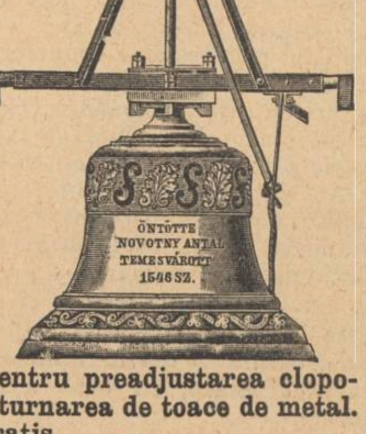

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Zilnic un câștig principal la Gaedicke.

A devenit deja cuvânt proverbial căci n'a trecut zi în decursul celor 6 clase ale loteriei espirate, în care să nu fi anunțat

cassa de bancă GAEDICKE un câștig principal.

Rezultatele câștigurilor noastre sunt neîntrecute!

Incercați-vă norocul la **CASSA DE BANCA GAEDICKE** și sigur nu fără rezultat.

Oferim losuri originale la

tragerea din 19 și 21 Noemvrie pentru clasa I a loteriei de clasa XXIII.

Intreg	Jumătate	Pătrar	Optime
12·—	6·—	3·—	1·50 Cor.

(313) 1—3

Checuri poștale gratuit și franco.

Zilnic un câștig principal la Gaedicke!

Cassa de bancă Gaedicke, Budapest
Kosuth Lajos-utca 11.

Zilnic un câștig principal la Gaedicke!

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 115 Sibiiu, Marţi 21 Octomvrie (3 Noemvrie) 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Situaţia bisericei noastre.

II.

(Dr. E. B.) Să nu trecem cu vederea, că astăzi curentul hiperşoven e deasupra, şi că e atât de tare, încât în anumită măsură şi cercurile guvernamentale trebue să ţină cont de el. Pentru cei din fruntea acestui curent, autonomia noastră e însă ghimpe în ochi, căci văd în ea pedecă pentru nizuinţele lor utopice şi hiperbolice. Să folosesc deci de orice ocaziune, pentruca să ne derime aceasta fortăreaţă puternică.

Din norocire, se află şi în sinul guvernului, la ministerii, destui bărbaţi serioşi şi oneşti, cari stau pe piedestal înalt moral, văd lucrurile din un punct de vedere mai înalt şi mai patriotic, şi nu se lasă să fie confundaţi de cerinţele şovinismului, ci stimând şi conservând pacea cu bisericile, caută cu inimă deschisă se aplaneze contrastele, atunci când ele se ivesc.

Unul dintre ei mi-a spus, nu tocmai de mult, că intenţie duşmănoasă guvernul nu are faţă de noi, şi m'a asigurat, că guvernul *vrea să trăiască în pace cu bisericile*, şi intenţiunea sa e, să se evite, cât se poate, orice conflict. Dar dacă îi vin plângeri şi arătări, e dator să le examineze şi să decidă după dreptate...

E dureros, că guvernul nostru şi organele sale, cunoscând lucrurile în mod foarte superficial, sunt avizate la informaţiunile primite dela indivizi, cari mai mult seduc guvernul decât îl informează, şi-l fac apoi să iee măsuri greşite.

Misiunea cea mai înaltă a Arhiereilor nostri, între astfel de împrejurări, e aceea deci, de a să îngriji de informarea corectă a guvernului. Iar pentruca să aibă trecere şi greutate cuvântul lor, trebue se manifeste, precum faţă de credincioşii lor, aşa şi faţă de guvern, atitudinea cea mai corectă, căci cea mai mică abatere dela calea dreaptă şi corectă, poate provoca bănuială şi intervenire, şi poate să aducă biserica noastră şi instituţiunile ei în situaţia cea mai critică.

O asemenea ţinută a avut şi marele nostru Arhiereu, Andreiu baron de *Şaguna*, prin care apoi a câştigat încrederea celor de sus, şi drepturile de cari să bucură astăzi biserica noastră.

Dar nu numai interesele *negative* pe cari le am înşirat, — primejdiile autonomiei noastre, — trebue să îndemne Arhiereii bisericei noastre, ca se observe o atitudine corectă, loială, şi circumspectă de bărbaţi de stat, ci chiar şi unele interese *positive*, cari încă stau în strânsă legătură cu ţinuta prelaţilor nostri.

Voiu aminti faptul, că la despărţirea noastră de către Sârbi, în anii 1864—1868, metropolia noastră şi-a primit în cea mai mare parte credincioşii, dar din averea mare comună o mare parte a remas în folosinţa bisericei sârbeşti. Numai comune singuratice şi o singură fundaţiune a putut fi scoasă din mânile bisericei sârbeşti. După despărţire am primit din fondurile şcolare 250.000 fl. prin învoială; dar din domeniile şi fundaţiunile cele mari, cari reprezintă o valoare de mai multe milioane, încă nu am primit nici un ban. Apoi mănăstirile, cu averile şi moşiile lor, cam 12—15 milioane, cu escepţia mănăstirei Hodoş-Bodrog, pe care încă vreau să ne-o iee, se află în mânile lor. Se mai află apoi în ţară multe biserici şi fundaţiuni, remase dela Greci şi Români macedoneni, în comune, în cari murind şi perzânduse aceşti credincioşi, pe avere a pus mâna hierarhia sârbească, care are acum milioane, iar noi nu avem cu ce să ne susţinem şcoalele!

Ni se impune deci şi din acest motiv o atitudine prudentă faţă de puterea de stat, care nu e bine se vadă în noi duşmani, ci elemente de încredere.

Mai sunt apoi interese materiale mai mici, asemenea de actualitate, cari îşi aşteaptă realizarea. Din ajutorul de stat ar trebui să fie împărtăşite şi *episcopiile noue ce vrem să le înfiinţăm în Timişoara şi Oradea-mare*, în contra cărora, după cum m'am convins, nu esistă pedecă serioasă, decât numai chestia dotării lor. S'ar putea spera deci, ca guvernul să întregească şi dotaţia bisericei noastre, cum a făcut faţă de alte confesiuni.

Asigurarea tuturor acestor interese, sileşte deadreptul pe mai marii bisericei noastre, ca cu o ţinută corectă şi prudentă să câştige încrederea ţării, a parlamentului, a cercurilor conducătoare, pentruca acestea să fie liniştite cel puţin în privinţa aceea, că nu vom abusa de puterea depusă în mâna noastră, şi că bunurile materiale date nouă nu vor fi întrebuinţate spre scopuri contrare intereselor statului.

Faţă de cei ce vor crede, că şi acesta e act de *„bizantinism“* şi vor zice, că pe calea aceasta, pentru unele favoruri materiale se dau supremele bunuri morale, cari vin jertfite inimicului, iar prin aceasta poporul nostru vine dat pradă corupţiei şi maghiarisării, — observ, că cel ce ştie, că integritatea morală şi etnică a unui popor nu poate să fie, nici vândută, nici cumpărată, şi că prosperarea sa depinde în prima linie dela conştienţa proprie morală, dela gradul său de cultură şi dela bunăstarea sa materială, şi cine ştie mai departe, că legilor votate suntem siliţi să ne supunem, fie că ne favorisează, ori ne asupresc, în fine cine e destul de matur şi de cu esperienţă, ca să înţeleagă, că cu cât e mai bine situată şi mai desvoltată o naţiune, cu atât mai bine poate să-şi apere ea interesele: va înţelege, că despre vre-o primejdie naţională nu poate să fie vorba, după ce nici individualitatea etnică, nici limba şi cultura nu ne-o cere nime, şi noi nici nu avem să le aducem jertfă nimănui.

Adunarea poporală din Sibiiu.

— 2 Noemvrie n.

Cu toată vremea rea, ploioasă din cale afară, adunarea poporală, convocată pe eri, Duminecă, în sala mare dela Gesellschaftshaus din Sibiiu, a fost pe deplin succeasă. Ca la omie de cetăţeni de naţionalitate română, inteligenţi şi ţărani, s'au întrunit, pentru aşi spune cuvântul în chestia sufragiului universal. Au luat perte apoi la adunare şi mai mulţi membri ai partidului social-democrat din Sibiiu, precum şi o frumoasă cunună de dame, cari au ocupat loc pe galerie.

Adunarea a decurs după cum urmează.

La oarele două şi un sfert, domnul protopresbiter *Dr. Ioan Stroia* împărtăşeşte celor întruniţi, că de vre-o doi ani se discută la noi o chestie însemnată, care ne interesează pe toţi: chestia *votului universal*. De aceea ne interesează pe toţi, pentrucă toţi vrem se avem parte de dreptul de alegere, după ce toţi suntem egali, fii ai unui bun părinte din ceriuri şi fraţi dela aceeaşi mamă: patria noastră iubită. Svonurile lăţite despre modul cum vrea guvernul se facă legea despre votul universal au umplut însă de îngrijire, mai ales pe Români, cari se pare că vor fi iarăşi scurtaţi în drepturile cetăţeneşti. In urma acestor svonuri, fruntaşii români din Sibiiu au convocat aceasta adunare, care va avea să se pronunţe în chestia atinsă. In numele convocatorilor, declară deci adunarea deschisă, şi salută pe cei întruniţi în ea.

Domnul Dr. *Liviu de Lemény* propune constituirea adunării, dupăcum urmează: prezident *Dr. Ioan Stroia*, notar *Ioan Rebega*. Adunarea îi aclamă aleşi şi se întră în ordinea de zi.

Prezidentul *Dr. Ioan Stroia* dă cuvântul domnului advocat *Ioan A. de Preda*, care va comunica adunării *scopul* pentru care a fost convocată.

Domnul *Ioan A. de Preda* rosteşte o vorbire mai lungă, ascultată cu mare atenţiune şi cu viu interes. Spune, că noi, poporul român, ne aflăm pe aceste plaiuri de vre-o două mii de ani. Zile bune şi fericite nu am avut însă niciodată. Strămoşii nostri, aduşi aici de împăratul Traian, au adus cu ei cultura şi civilisaţia în acest colţ de lume, dar multă vreme nu s'au putut bucura de resultatele muncei lor, pentrucă au venit hordele barbare şi i-au silit, parte să-şi schimbe patria, parte să se refugieze la munţi. Când s'au coborât dela munţi, ca să-şi iee în stăpânire moşiile avute, le-au aflat ocupate de alţii, cari au făcut apoi din ei sclavi, jobagi.

FOIŞOARĂ.

Computul în economie, ca mijloc de bunăstare materială.

Conferenţă ţinută în 9 August n. c. în adunarea cercuală a desp. Abrud-Câmpeni a „Asociaţiunii“,

de *Vasile Gan*, protopresb.

(Fine).

In împrejurările între cari trăim, de o camdată nici nu se poate recomanda ceva mai bun pentru poporul nostru de aici. Furnicele sunt mici şi slăbuţe — fiind însă harnice, în scurt timp ridică furnicariul cât o clae de fân. Picurii asemenea sunt mici — din mulţi ce se însoţesc însă, curând creşte părăul de munte, care răstoarnă şi rostogoleşte la vale stânci puternice. Fă aşişderea şi tu popor sătean. Strop de strop adună câte ceva în magazinul tău economic, şi vede-vei, că în scurt timp bogăţiile tale creşte-vor, veselite-vor ca şi ploaia mănoasă ţerile peste cari se varsă. Trudeşte poporule, trudeşte mereu, dar nu uita a impune frâu speselor netrebnice, ca să-ţi remână zi de zi câte ceva din câştigul tău!

Sfat de aur, care trebueşte bine prins şi ţinut. Indemnul la urma sfatului ni-l dă, între altele, *computul*, ori *socoata economică*, ce trebue să o întroducem în gospodării.

Cine de vreme îşi aduce aminte de earnă, se îngrijeşte de cuptoare bune, lemne de foc, îşi găteşte bine şi uşile şi ferestrile casei, ca să nu poată străbate prin ele frigul. Pe lângă o aşa casă poate criveţul urla în dragă voie, căci celor adăpostiţi în ea nimic le pasă. Vai însă de nemernicul, ce toată vara a petrecut'o ca grierul din poveste! Şi cam aşa purced oamenii nostri. Lasă toate în voia întâmplării — cum dă D-zeu, de aceea o şi păţesc ca grierul. Trebuinţa socoatei nimic nu o dovedeşte mai bine ca risipele ce se fac — fără nici un scrupul. (Şi aci, durere, puţină deosebire putem face între ţeran şi inteligenţă!) Economiile cele mari, întreprinderile de tot felul, de mult au întrodus socoatele. Fără socoate nici ar putea esista, într'o noapte s'ar prăbuşi toată gospodăria. Ce e bun pentru alţii, mai cuminte, oare să nu fie pentru noi folositor? — Socoata economică va fi într'adevăr sarea, care îndulceşte bucatele. Indulcise-va deci soartea noastră prin ea.

Zicese-va, că nu avem trebuinţă de socoată, căci şi bătrânii au trăit, şi încă destul de bine, şi fără vre o calculaţie oarecare. Bătrânii au putut trăi, căci pe vremea lor banii umblau mai puţini. Bătrânii îşi pregăteau în familie îmbrăcămintele şi sculele de lipsă, şi deci nu aveau lipsă de nici o socoată. Azi aproape toată manipulaţia din casă se face prin mijlocirea banului, pentrucă sculele de lipsă nu se mai fac în casă. Viaţa socială asemenea e destul de complicată, referinţele oamenilor către oameni de multe feluri. De aceea, cel ce şi azi vrea să rămână pe lângă datina veche, o păţeşte caşi fluturul ce atât aleargă în jurul flacărei până se arde şi moare, ori ca gândacul ce în prostia sa se isbeşte de părete şi cade la pământ...

Cum are a se întocmi socoata economică? Se va învârti în jurul venitelor şi speselor (cheltuelilor) de peste an. Poate avea forma jurnalului de cassă, ori a budgetului (preliminar), poate să constea însă şi numai din anumite însemnări ce şi le face economul în cursul anului. Pe o parte a hârtiei scrie venitele, pe alta cheltuelile. La sfârşitul anului face şi de o parte şi alta suma, ca să ştie cât de mari au fost şi unele şi altele, şi să afle dacă a înaintat ori a scăzut în avere. Inaintare va fi, când întrec venitele pe spese. Venitele din facerea de datorii nu sunt venite, ci sărăcie, asemenea spesele ce provin din cumpărarea de pământ, vite ş. a. nu sunt spese, ci investiri, ce aduc venit în viitor.

Ca socoata să fie folositoare, de neapărată lipsă e ţinerea la cerinţele următoare:

a) Din venite şi spese să nu rămână nimic neindus. Cei din urmă fileri pe tăbac, pucioasă, articlii de mâncat şi beut formează obiect de socoată chiar aşa, ca şi venitele din ouă, galiţe ş. a. cari pe multe locuri dau economiei frumos câştig. A lăsa ceva din socoată, fie la venite, fie la spese, înseamnă a ne năimi noi pe noi, ca văzând să nu vedem şi auzind să nu auzim.

In familiile noastre bărbatul cam face câte ceva, să nu afle muerea, muerea la rândul ei şi ea face, să nu ştie bărbatul. Astfel de manipulaţie e mai mult ca păcătoasă. Din astfel de manipulaţie nici un bine nu poate urma, ci sfezi, pradă şi ruină, şi cădere ruşinoasă a familiei. Bub cea foarte rea a economilor nostri e ast Multe case de bun renume se aruncă prăpastie prin ea. Pare a deveni în ti pul mai nou *primejdie naţională*. Vai cetatea unde ostaşii încredinţaţi cu apăr rea se sfăşie între sine! Cuvinte destul aspre nu am, ca să pot osândi felul păc tos de a manipula cu sudoarea feţei...

b) Asupra venitelor şi speselor să ţină cu membrii familiei dese *sfaturi fam liare*, în scopul de a afla îmbunătăţiri de lipsă. Ales la finea anului să se ţi sfat mare între soţ şi soţie, cu scopul de a controla manipulaţia anuală, ca să nu se întâmple greşală, de altă parte — şi cu deosebire din acest motiv — spre *a cunoaşte rezultatul ostenelelor din anul trecut*.

Ce soarte au avut iobagii, se ştie. Nu le iera iertat să înveţe carte, şi nici să-şi adune avere. Cel ce voia, ori una ori alta, trebuia să se lapede de neamul său şi de legea strămoşească, pentrucă în Ungaria domneau staturile şi ordinele, în Ardeal cele trei naţiuni unite şi patru confesiuni recepte.

La 1848 a străbătut apoi şi la noi ideea egalităţii, libertăţii şi frăţietăţii, şi meritul Maghiarilor este, că s'a şters iobăgia şi s'a căutat a se întroduce egalitatea de drept. Nu s'a întrodus însă cu dreptate faţă de toate popoarele patriei şi urmarea a fost răsboiul, la care am luat şi noi parte, punându-ne puterile în serviciul Domnitorului. Patruzeci de mii de suflete am dat, fără a fi primit vre-o recompensă potrivită şi meritată pentru jertfele aduse.

A urmat absolutismul de zece ani, în care noi am primit dreptul de a ne ridica şcoli şi a ne îngriji de înaintarea proprie, spirituală şi materială. Am şi făcut sporiu foarte frumos în aceşti zece ani pe terenul cultural şi economic. A venit apoi constituţia aşa numită *falsă*, constituţia *octroată*, care încă ne-a adus un bine, acela, că poporul nostru era reprezentat în parlament şi în oficiile publice după puterile sale numerice şi după vrednicia sa. La anul 1867, după catastrofa dela Königrätz, Maiestatea Sa (aclamări vii) se împacă cu Ungurii şi leagă cu ei învoeală. Pe atunci Maghiarii se arătau foarte binevoitori şi celoralalte naţionalităţi, pe cari le asigurau, că încă au să-şi primească drepturile lor. Pentru ele s'a adus legea de naţionalităţi, în care se spune, că în ţinuturile de ele locuite au să se aplice funcţionari publici din sinul lor, dar nu se mai ţine nime de legea aceasta, care mai ales sub guvernul lui Tisza a fost călcată de tot în picioare. Sub Tisza s'a născocit şi *ideea de stat maghiar*, care nu înseamnă alta, decât că toţi trebue să ne facem Unguri. (O voce: Nu se poate).

Guvernele cari au urmat după al lui Tisza s'au întrecut unele pe altele în asuprirea naţionalităţilor nemaghiare. A venit la putere guvernul actual, care se razimă pe trei partide, cu totul deosebite, dar stăpânite de dorul comun de a rămânea la putere. Pentruca se poată rămânea la putere, este intenţiunea să se facă o lege despre votul universal, care să scurte naţionalităţile în drepturile lor cetăţeneşti. Faţă cu astfel de intenţiuni, Românii sunt datori să iee lupta şi să o poarte cu energie. Luptă însă, purtată cu armele *culturii*, căci astăzi numai popoarele înaintete în cultură şi bunăstare cântăresc ceva în cumpăna statului.

Lupta unui popor să poate da: în parlament, prin presă şi pe calea petiţiunilor, către Domnitoriul ţării. Lupta parlamentară e cea mai însemnată. Acolo, în parlament, se fac legile şi să controlează esecutarea legilor. Avem datorinţa deci se stăruim, ca cât mai mulţi şi mai harnici deputaţi se avem în parlamentul ţării. Iată de ce ne interesează votul universal, adecă votul pentru toţi. Acuma nu avem decât câţiva deputaţi, puţini dar buni, cari cinste ne fac, (Să trăiască sgomotoase) cari, par'că, cu cât sunt mai puţini, cu atât mai harnici sunt.

Presa noastră e a doua armă de luptă. Cum e tratată, o ştie toată lumea. Redactorii noştri sunt închişi pentru orice cuvânt mai slobod, iar amendele mari în bani se iau din cauţiunea foilor. Redactorii vin nimiciţi sufleteşte, gazetele materialiceşte.

Calea petiţiunilor încă nu o putem folosi astăzi cu succes. Trebue deci se ne concentrăm în parlament întreaga luptă. Tradare de neam va comite în viitor fiecare Român, care nu-şi va da votul pentru candidatul de neamul seu. Legea electorală actuală însă ne împedecă se alegem atâţa deputaţi, câţi ni s'ar cuveni. Ne trebue deci o lege mai bună. Maiestatea Sa încă vrea o lege mai bună electorală şi a îndrumat actualul guvern se compună una pe basa votului universal. Maiestatea Sa (aclamări vii) a voit prin aceasta se facă dreptate celor desmosteniţi politiceşte, şi a voit se-şi asigure şi proptească bine tronul, îngrădindu'l cu elemente de încredere.

Guvernul a trăgănat lucrul cât a putut, dar acum nu mai are încotro, trebue să facă legea. Ministrul de interne Andrássy a compus un proiect de lege, care nu dă drept egal tuturor, ci dă un vot celor ce ştiu scrie şi ceti, altora două şi altora trei voturi, iar ceice nu ştiu ceti şi scrie, abia câte zece au un singur vot. Domnii cei mari, fac deci atâta cât treizeci de ţărani. (*Un ţăran*: Să dee domnii cei mari şi câte 30 de cătane ţării!) Aceasta e mare nedreptate pentru ţăran, care cu sângele şi cu sudoarea sa a îngrăşat acest pământ. Dacă proiectul lui Andrássy devine lege, nu mai putem lupta în contra lui. Câtă vreme e însă numai proiect, avem dreptul şi datorinţa să-l combatem din toate puterile, şi să împedecăm, ca să nu devină lege. Să ridicăm deci glasul nostru, ca să-l audă lumea întreagă, că nouă o astfel de lege nu ne trebue. Să ne ridicăm glasul şi să-l îndreptăm spre Maiestatea Sa, rugându-l, ca un astfel de proiect de lege să nu-l întărească şi să nu-l provadă cu aprobarea sa. Să protestăm cu toată energia în contra ori cărei restrângeri şi să cerem *vot universal, egal şi secret.* (Aprobări sgomotoase. Oratorul e felicitat din toate părţile).

Prezidentul dă acum cuvânul domnului *Iuliu Enescu*, care într'o scurtă, dar avântată vorbire declară în numele tinerimei, că aceasta se va pune totdeauna când se va cere în şirul luptătorilor pentru votul universal, egal şi secret, şi propune spre primire următorul proiect de *resoluţiune*:

„Poporul român şi alegătorii cercurilor electorale din comitatul Sibiiului, întruniţi în Sibiiu azi la 1 Noemvrie n. 1908 în adunare poporală, aduc partidului dietal al naţionalităţilor şi îndeosebi deputaţilor români cele mai călduroase mulţămite pentru ţinuta lor vrednică şi bărbătească în dieta ţării, îi asigură de încrederea şi dragostea lor frăţească şi îşi esprimă dorinţa, ca cu aceeaş frăţească înţelegere şi acelaş neînfricat curagiu să lupte pentru realizarea programului naţional;

declară, că doresc şi aşteaptă, ca votul universal să fie cât mai urgent inarticulat în lege, ca aceea lege să asigure fiecărui cetăţean drept de vot egal, secret şi fără nici o restrângere, şi protestează în contra ori cărei încercări de a se falsifica acest drept;

fiind convinşi, că orice ştirbire a principiului egalei îndreptăţiri şi a adevăratului vot universal ar slăbi însuşi temelia statului, roagă pe domnii deputaţi, ca cu toate puterile lor să lupte pentru realisarea acestora în forma lor adevărată şi nefalsificată şi-i asigură, că şi in lupta aceasta le vor da tot sprijinul, ca să ajungă la isbândă".

Prezidentul consultă adunarea, care primeşte rezoluţiunea cu însufleţire şi în unanimitate.

Tot dnul *I. Enescu* propune să se trimită Maiestăţii Sale următoarea telegramă:

„Cancelariei cabinetului Maiestaţii Sale Francisc Iosif I. Poporul român şi alegătorii cercurilor electorale din comitatul Sibiiului, întruniţi azi la 1 Noemvrie în Sibiiu în adunare poporală, prezintă expresiunea neclintitei lor credinţe şi a celui mai profund omagiu faţă cu Maiestatea Voastră, *iniţiatorul votului universal şi secret.*"

Adunarea votează propunerea cu un intreit şi sgomotos „să trăiască" la adresa Maiestăţii Sale.

Prezidentul Dr. *I. Stroia* constată acum, că ordinea de zi a adunării e eshauriată, deci mulţămind celor prezenţi pentru participare, îi îndeamnă să fie uniţi toţi în luptele ce ne aşteaptă, căci atunci isbânda are să fie a noastră, şi declară adunarea închisă.

La orele trei şi un sfert lumea se resfiră în perfectă ordine.

Dela sate.

Sfinţirea şcoalei din Reciu.

— 25 Octomvie n.

In 7/20 Septemvrie c. comuna noastră bisericească a avut mare zi de bucurie şi de sărbătoare. In acea memorabilă zi adecă s'a săvârşit actul sfinţirii frumosului edificiu nou şcolar, fala românimii de aici. Ne putem mândri cu el, căci l-au ridicat numai şi numai din propriile lor puteri, fără ajutoare străine, Recenii, cei mari la suflet şi la inimă şi dornici de înaintare şi întărire naţională.

Pe la 11 ore a. m. convoiul credincioşilor, în frunte cu praporii, aceste steaguri sfinte ale credinţei, a coborât dela sfânta biserică sub sunetul clopotelor la noul edificiu şcolar, unde avea să se săvârşească actul sfinţirii. Tot la acea oră pe altă stradă în un lung şir de trăsuri au sosit în frunte cu dl protopop tractual membrii comitetului despărţământului „Astrei" al cercului *Mercurea*, a cărui adunanare generală încă a fost convocată la *Reciu.* Au urmat alţi mulţi oaspeţi de prin comunele vecine: Cărpiniş, Câlnic, Gârbova, Mercurea, Răhău etc. Inimile noastre s'au umplut de bucurie văzând cum oamenii de bine, deşi timpul a fost pe cât se poate de nefavorabil, nu au pregetat a veni la noi chiar şi din depărtări mai mari, ca Vingard, Şpring, spre a lua parte la sărbătoarea noastră.

Spaţioasa curte a şcoalei frumos împodobită cu frunză verde abia a încăput oaspeţii şi poporul, care asculta actul sfinţirii, condus de dl protopresbiter tractual Avram *Păcurariu*, care la sfârşitul serviciului divin a adresat poporului ce a ostenit la ridicarea acestui măreţ edificiu de mare însemnătate culturală dulci şi călduroase cuvinte de îmbărbătare.

Acestui act înălţător a urmat apoi în sala cea mare a şcoalei adunarea generală a despărţământului „Astrei", unde după îndeplinirea celor oficioase dl Nic. Simulescu din Mercurea a rostit un frumos discurs plin de poveţe privitor la alcoolism. S'au înscris apoi membrii noi, s'au încassat taxe şi ajutoare, iar comitetul a dăruit pentru biblioteca poporală din loc şi din Gârbova cărţi folositoare.

La banchetul urmat, la care au luat parte aproape 70 persoane, s'au ţinut toaste pentru capul bisericei noastre, pentru „Astra", protopop, pentru Receni şi alţii.

Petrecerea poporală urmată banchetului a decurs vioiu până către 7 ore sara, când s'a început punctul II. din program, adecă: Declamări şi dialoguri şi în fine piesa teatrală „Cinel-Cinel".

Cu prilejul acesta s'a putut vedea ce face ştiinţa de carte. Cred că nu greşesc dacă afirm, că băeţii şi băetele Românaşilor nostri, sub conducerea învăţătorului Bârsan şi a pedagogului Ghişoiu, fiiul comunei noastre, şi-au îndeplinit cu succes chemarea. Trebue să amintesc aici mai cu seamă pe băiatul Dumitru Ghişoiu a lui George, fiiu de ţăran, care cu o uimitoare imitaţie a predat pe ţiganul din declamarea „Ţiganul la cununie", jucată aici ca piesă teatrală. A stârnit mult haz şi veselie, iar repeţitele aplause ale publicului au servit drept răsplată micului artist.

Pe cât de bun şi satisfăcător a fost succesul moral al petrecerii, pe atât de mulţămitor a fost şi cel material. Au întrat adecă 144 cor. 40 fileri, din cari subtrăgându-se spesele 64 cor. 30 fileri a resultat un venit curat de 80 cor. 10 fileri, care sumă s'a adăugat fondului bibliotecei parohiale din loc.

Au suprasolvit domnii Avr. Păcurar, protopop, Dr. Nicolae Schiau şi Dr. G. Măcelariu, advocaţi, Dumitru Vulc, director de bancă, toţi din Mercurea, Vasile Greavu, învăţător, Gârbova, Pompiliu Predoviciu, paroh, Vingard şi familia Suciu din Şpring, toţi câte 1 cor., Cornel Muntean, vicenotar, Cărpeniş 8 cor., I. Ghişoiu, Câlnic şi George Goţia, Răhău, câte 20 fileri. Tuturor acestora le esprim mulţămită.

Tot din prilejul sărbărilor acestora ni-s'a mărit şi „Fondul Dimitrean" cu 30 cor. şi anume:

Colecta făcută de dl Munthiu cu pălăria pe la participanţii la banchet 9 cor. Preţul programelor vândute tot de dânsul la petrecerea de seara 2 cor. 10 fil. Nic. Cărpinişan, paroh Răhău, trimis prin postă 2 cor., Ioan Oţoiu, paroh Aciliu, tot prin postă 3 cor. Asemenea Nicolae Iosif, învăţător, Aciliu, 2 cor. George Taflan, înv. pens., Beclean, 2 cor., Romul Taflan, Beclean, 1 cor. Preţul măstacenilor ce au servit pentru decorare şi vânduţi după petrecere 3 cor. 90 fileri. Dl Munthiu şi familia 5 cor., la olaltă deci 30 cor., care sumă s'a depus la fond, a cărui stare după începutul făcut cu 6 cor. 20 fil. în anul 1906 este azi de 150 cor. Acest fond serveşte pentru facerea unui iconostas în biserica nouă ce se vă zidi.

Acestor binefăcători încă li-se esprimă cea mai călduroasă mulţămită.

Punctul ultim din program a fost petrecerea cu joc, încă bine succeasă, căci participanţii voioşi şi bine dispuşi au rămas împreună până în zori de zi.

Incheiu, esprimând încă odată cea mai adâncă mulţămită în numele Recenilor tuturor acelor factori, cari au stăruit, pentruca zilele noastre de veselie şi de sărbătoare să ne fie pe cât se poate de plăcute.

D. Munthiu.

Nr. 558 şi 1003—1908.

Concurs.

„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român" publică concurs pentru următoarele stipendii:

1. *Un stipendiu de K 120 — din fundaţiunea Ioan Gallianu din Kecskés*, pentru un elev de naţionalitate română, care urmează la vreuna din şcoalele medii din Transilvania. Se vor preferi, în înţelesul literelor fundaţionale, descendenţii familiilor Popu şi Antonu.

2. *Un stipendiu de K 200·— din fundaţiunea George Boeriu din Vad*, pentru un elev de naţionalitate română, înrudit cu fundatorul, care urmează la vreuna din şcoalele medii din patrie; iar încât nu s'ar găsi petenţi, se vor da 2 ajutoare de câte K 100·— la 2 tineri cari învaţă vre-o meserie şi sunt înrudiţi cu fundatorul.

Cererile pentru aceste stipendii se vor înainta Comitetului central al Asociaţiunii (Sibiiu, Str. Morii Nr. 6) până la 1 Decemvrie n. a. c., însoţite de următoarele acte:

a) certificat de botez;

b) certificat pe anul şcolar 1907/8;

c) certificat de paupertate, eventual

d) Actele cari să dovedească înrudirea cu fundatorul.

Cererile întrate după terminul indicat nu vor fi luate în consideraţie.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român," ţinută în 16 Octomvrie 1908.

Prezident:
Iosif Sterca Şuluţu.

Vechii ziceau: *Inceputul înţelepciunei e cunoaşterea de sine.* A se cunoaşte omul înseamnă, a face cel dintâi pas spre îndreptare. Aşa e! Aşa e ales pentru econom. Aflând el în urma socoatei şi sfatului familiar ce-l ţine, că cumpăna dreaptă dintre venite şi cheltuieli i s'a stricat şi că merge spre prăpastie, constatarea pentru el va fi *predica* şi *învăţătura*, care ajunge cât sute de oraţii spuse de alţii. Şi numai dacă e năimit mai poate remânea în rătăcire.

Sfaturile familiare aduc casei şi un bine moral. *Se întăreşte prin ele legătura dintre bărbat şi femee, se perpetuează datinele şi virtuţile străbune, atât de dărăpănate în zilele noastre.*

Din sfaturi vor eşi

c) *Preliminarele* sau *budgetele familiare.* Fiecare familie îşi va croi un fel de scară pentru venite şi cheltueli, de care s'ar ţinea. Scara statorită ar arăta familiei până unde se poate estinde cu spesele şi unde trebue să se oprească. Având scară sau preliminar dela începutul anului, economul n'ar orbeca în întunerecul de acum, cheltuind din greu după cum dă Dumnezeu şi norocul.

Chestia e de mare importanţă economică, şi ar trebui să o îmbrăţişăm cu totdinadinsul. Acel econom, care îşi are hotarul pus la spese, nu va ineca în vin ori ce daraveră economică, şi va pune frâu şi umblărilor multe pe la bâlciuri — curat din plăcere, ori cu dorul de a-şi îmbogăţi încă cu una colecţia podoabelor.

Să facem deci budgete bine judecate la începutul fiecărui an şi de ele să ne ţinem, de suntem săraci, ori de suntem bogaţi, căci numai din ele cunoaştem puterile finanţiare de cari dispunem, şi numai cu ajutorul lor vom încunjura *primejdia deficitelor economice*, care ca boală cronică aduce pustiiri într'adevăr vandalice în averi!

O observare! Se vor înfrica mulţi, că prin computul economic li se dă de lucru, şi n'au destulă vreme a face socoate, ba nu se pricep. Frică neîntemeiată! Socoatele se pot face în sărbători şi earna, când economii aşa zicând petrec în completă lenevire şi când prin urmare au destul timp a gândi şi ţinea sfaturi. Socoatele le pot face chiar şi băeţii de şcoală — nu pretind cine ştie ce ştiinţă mare, ori lucru mai deosebit.

Timpul de stagnare al economiei câmpului — earna — n'ar trebui să-l petrecem în îndeletniciri netrebnice, prin crâşme şi alte locuri de imoralitate, ci să ne ocupăm în acest timp *sufleteşte*, meditând asupra sorţii şi a mijloacelor cari ne ajută la eşirea din impas.

Incă o observare! Din împrejurarea, că am cerut abandonarea luxului şi reducerea trebuinţelor, s'ar putea deduce, că eu, ca reacţionar nu văd cu ochi buni schimbările inherente civilizaţiei moderne. Departe aşa ceva de mine! Vederile mele se reduc la faptul, că ne şade rău a străluci în podoabe, când copiii luptă cu foamea, şi ne şade şi mai rău a vinde ogorul strămoşesc, a ne îngloda în datorii pentru cârpituri de fabrică, cari înlocuesc portul străbun destul de frumos şi eftin.

Cer şi eu să se facă îmbunătăţiri, îmbunătăţirile să ţină însă cont de puterea materială de care dispunem. Să fugim de salturi, cari ne omoară economiceşte!..

Stimat public! Suntem adunaţi în numele culturei. Adevărata cultură cere dela noi cumpăt şi trezire, ca condiţii neapărat de lipsă la propăşirea vremelnică şi vecinică. Să introducem, cu ajutorul socoatei economice, *cumpătul* şi *trezvia* în economiile noastre, ca adevărate temeiuri ale propăşirei, urmând pilda neamurilor ce prin calculi au ajuns la bunăstare şi stăpânire asupra masselor popoarelor. Atunci vor înflori *economiile noastre,* va lua sbor înalt — *cultura*, *industria*, *comerciul* şi toate *întreprinderile economice*, şi nu vom mai avea cuvinte de tânguire.

Incheiu cu cuvintele Apostolului: Fiţi trezi, priveghiaţi, pentrucă protivnicul vostru, diavolul (plăcerile), ca un leu umblă, căutând pe cine să înghită. (1 Petru 5, 8). Aşa să fie!

NOUTĂŢI.

Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I a plecat Sâmbătă la ora unu cu tren special de curte din Budapesta, unde a stat de astădată aproape două luni, la Viena.

*

Impăratul Wilhelm al Germaniei va veni în 4 Noemvrie la Ekartsau, unde va fi oaspele mostenitorului nostru de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand, cu care va lua parte la vânatoare, două zile de arândul. In 7 Noemvrie apoi Impăratul va face vizită monarhului nostru la Viena, şi de aci se va reîntoarce la Berlin.

*

„Pentru „Tribuna“. In numărul primit astăzi *„Tribuna“* ne face imputarea, că în răspunsul dat *„Ţării Noastre“* cu privire la articolul *„Arhiereii şi politica noastră“* am restălmăcit faptele şi vorbele marelui metropolit *Şaguna*. Domnii dela *„Tribuna“* greşesc. Cetească numai cartea episcopului *Nicolae Popea*, despre arhiepiscopul şi metropolitul Andreiu baron de Şaguna, şi la pagina 142 vor afla scrisoarea lui *Şaguna*, adresată lui *N. Popea*, când acesta se afla în senatul imperial din Viena. In scrisoarea aceasta Şaguna roagă pe Popea, să asigure guvernul că: „eu (Şaguna) *până la moarte voiu fi cătră regim acela, carele am fost dela început până astăzi*“, iar ca încheiere îi dă lui *Popea* sfatul următor: „Pentru aceea îţi împărtăşesc toate acestea, ca *şi voi să vă purtaţi cu prudenţă şi circumspecţiune*. Lumea rămâne pe tiner. *Nu cumva să vă opuneţi*, ci căutaţi să fiţi cu cea mai mare băgare de seamă. Şi precum ţi-am spus cu viu graiu, aşa acum şi în scris îţi zic, că prin cuvântări scurte *să înaintaţi interesul regimului*, căci aceasta cere dela voi posiţiunea naţiei, a bisericei şi a persoanei voastre.“ Arhiereii noştri de astăzi, dacă ar face politică, nu ar putea deci să facă decât numai o politică corăspunzătoare acestor înţelepte sfaturi.

*

Cursuri pentru adulţi. Primim îmbucurătoarea ştire, că în mai multe comune din părţile Bistriţei (Cuşma, Buduş etc.) s'au organisat cursuri pentru instruarea credincioşilor nostri eşiţi din legăturile şcoalei. Nici nu se poate un lucru mai frumos şi mai folositor, ca în lunile de iarnă, într'un anumit timp, cei iubitori de învăţătură să fie întruniţi, iar preotul şi învăţătorul în mijlocul lor, deschizându-le ochii minţii. Aşa ne închipuim noi pe conducătorii cei adevăraţi. Pe unii ca acestia i-a asemănat Mântuitorul cu păstorul cel bun, care'şi pune sufletul pentru turma sa. Despre înfiinţarea astorfel de cursuri rugăm pe corespondenţii noştri a ne încunoştiinţa.

*

Adunarea dela Porceşti. Primim ştirea, că adunarea poporală din Porceşti, ţinută eri după ameaz, a fost una din cele mai succese. Ni s'a pus în vedere trimiterea unui raport amănunţit despre decurgerea ei.

*

Inspector nou regesc. Subinspectorul regesc de şcoale din Sibiiu, domnul *Mercse Lajos*, a fost numit inspector regesc de şcoale pentru comitatul Bistriţa-Năsăud.

*

Alegere de preot. Dumineca în 11 Octomvrie v. s'a săvârşis alegerea de preot în comuna Biscaria, cu filia Seuleşti şi Piski. Din unsprezece candidaţi a fost ales cu mare însufleţire şi cu totalitatea voturilor cel mai cualificat — tinărul preot şi iurist abs. *Adam Lula*, din Folt.

*

Hymen. *Ana Costescu* şi *Ioan D. Andreiu* cand. de preot, anunţă actul cununiei-lor, care va avea loc Dumineca, 26 Octomvrie v. c., la 2 ore p. m., în biserica gr.-or. rom. din Beriiu.

*

Subinspector nou. In locul domnului Mertse Lajos, avansat, a fost numit subinspector regesc de şcoale pentru comitatul Sibiiului domnul *Krénko Géza*.

*

Din Rod ni se scriu următoarele: Dumineca în 12 l. c. s'a efectuit alegerea de paroh în com. Rod, tractul Mercurei. Candidaţi au fost absolvenţii de teologie: Constantin Ghişe din Poiana, Ioan Crăciun din Apoldul sup. şi Ioan Popa din Apoldul inf. Candidatul *Ghişe* a întrunit totalitatea voturilor. Alegerea să fie în ceas bun.

*

Biserică nouă în America. Dumineca, în 27 Septemvrie 1908, cercetând preotul *Moisă Balea* poporul nostru din Newark O, a întrunit pe toţi în sinod parohial şi acolo au decis a susţinea pe viitor o parohie proprie. In scopul acesta au colectat dela mai mulţi binevoitori suma de 257 dolari, apoi — dând de un teritoriu potrivit, cu biserică deja zidită pe el — l-au cumpărat cu preţul de 2700 dolari. Din preţ au solvit ca arvună 300 dolari. La anul nou au să plătească 1000 dol., iară rata ultimă de 1400 dol. la finea anului 1909. Târgul pare foarte bun, căci singură biserica nu a-i face-o azi cu aceşti bani. Apoi pe acelaşi teritor mai sunt şi case cu 6 încăperi, cari aduc 10 dolari chirie lunară şi mai rămâne loc de clădire pentru 2—3 rânduri de case. In acest târg Românii au fost ajutoraţi şi de maiorul oraşului, Herbert Atherton. Dumnezeu să le ajute!

*

Alegere de învăţător. Ioan *Modroiu*, cleric absolut, a fost ales Dumineca în 12/25 Octomvrie cu unanimitatea voturilor învăţător în comuna Vama Buzăului (tr. Treiscaune).

*

Cărţi româneşti oprite. Ministrul de interne, contele Andrássy, sub cuvânt de agitaţie contra statului maghiar a interzis întrarea în ţară a cărţilor următoare: „Lupta pentru limba românească“, de N. Iorga, edată de tipografia „Minerva“; „Călindarul sătenilor“, apărut în Librăria Naţioanală; „Ceva despre Ardealul românesc şi viaţa culturală românească de astăzi“, de N. Iorga; „Omagiu de profund respect şi înaltă admiraţiune memoriei lui Ştefan cel Mare“; „1848, zile revoluţionare“ de Colescu; „Amintiri din viaţa militară“ carte apărută în Cernăuţi, de Temistocles Grecu.

*

Greva întemniţaţilor din Zagreb. In închisorile din Zagreb se află mulţi inşi puşi în arest preventiv, pe motivul, că sunt implicaţi în aşa numita mişcare pansârbească. După o ştire venită din Zagreb, acesti întemniţaţi politici au hotărât, să se pună în grevă cu privire la luarea nutrimentului şi se moară mai bine de foame, decât se mai stee în temniţă — nejudecaţi. Pe calea aceasta voiau adecă se silească judecătoria, se ţină pertractare în procesul lor; dar s'au resgândit, şi după 24 de ore au întrerupt greva, şi rupţi de foame, au început earăşi se mănânce.

*

Duel pe stradă. Un funcţionar de poştă din Szentlőrincz, cu numele *Aigner Otto*, a cerut în căsătorie fata proprietariului de acolo Ács Iozsef, dar nu a căpătat'o. De aci supărare, ură şi duşmănie. Ba şi dor de răsbunare. Joi Aigner s'a întâlnit cu Ács pe stradă. A scos iute revolvărul şi l'a descărcat asupra lui Ács. Acesta a făcut asemenea, şi spre groaza celor de pe stradă, Ács a căzut mort la pământ, omorât de glonţul lui Aigner, iar acesta a fost vulnerat rău, de glonţul lui Ács, aşa, că nu e eschisă posibilitatea, că-şi va perde şi el viaţa.

*

Alergări de cai s'au ţinut Joi în Dobriţin, aranjate din partea regimentului de husari, care e staţionat acolo. Vor remânea memorabile aceste alergări de cai, din pricina, că un locotenent cu numele Lukács, a căzut de pe cal şi şi-a frânt o mână, suboficerul Pietro asemenea a căzut de pe cal şi şi-a spart capul, astfel, că aproape mort a fost dus acasă, iar vicecolonelul *Fogg*, a căzut atât de rău, încât în urma rănilor primite a murit.

*

Hoţie îndrăsneaţă. In una din zilele trecute au întrat doi hoţi ziua la ameaz în localul filialei băncii comerciale din Pesta-nouă, şi cu revolverele în mână au constrâns pe funcţionarii băncii se nu se mişte din loc şi se tacă, până şi fac ei *operaţia*, care s'a terminat cu ridicarea unei sume însemnate din depositele băncii. Hoţii s'au pus apoi în trăsură şi au plecat spre Gödölő. Trecând prin o pădure, au ascuns banii în pădure, iar birjarului iau dat o hârtie de 100 coroane. Ambii hoţi au fost însă prinşi, şi luaţi din scurt au mărturisit faptul şi au spus şi unde sunt îngropaţi banii, cari au fost găsiţi. Hoţii sunt Evrei din Rusia. Nici nu ştiu, decât câteva cuvinte ungureşti.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: conform scrisoarei dnei Caliope Şandru din Sighişoara, „mai mulţi buni Români, folosind la o cină amicabilă limbi străine“, 1 cor. 30 bani, Ilie Ioanovici, paroh în Şoimuşul român şi copiii sei Ilie, Laurian şi Horia, 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Teatru în Cohalm. Representaţiune teatrală a aranjat „comitetul filial braşovean“ al „Societăţii pentru fond de teatru român“, eri Dumineca, la 1 Noemvrie n., orele 8 seara în sala hotelului „Schlosser“ din Cohalm. Conducerea a avut-o dl *Aurel Paul Bănuţiu*, directorul artistic al societăţii. S'a jucat piesa *Băi de mare*, comedie într'un act, de A. din Dorna şi *Curiositate muerească*, comedie localisată de doamna Maria Popescu n. Bogdan.

*

Mulţi sunt încă de părerea veche, că o medicină, pentruca să ajute trebue să aibă gust rău. Astăzi e însă altă părere. Aşa d. e. avem în *Emulsiunea lui Scott* deplina putere vindecătoare a unsoarei de ficat de peşte. Emulsiunea lui Scott e plăcută la gust, se mistue uşor şi e o adevărată binecuvântare pentru copii şi oamenii slabi. Emulsiunea lui Scott se capătă în toate farmaciile.

ECONOMIE.

Prospect.

1. Sub firma *„Agricola“* bancă poporală, societate pe acţii în Szászsebes, — ungureşte: *„Agricola“* népbank, részvénytársaság, Szászsebes, — nemţeşte: *„Agricola“* Volksbank, Aktiengesellschaft in Szászsebes, — înfiinţăm pe timp nedeterminat o societate pe acţii cu sediul în Szászsebes, cu scopul de a deştepta spiritul de economie în toate clasele societăţii prin primirea de bani spre fructificare şi de a înlesni orice lucrare pe terenul agriculturei, industriei, negoţului şi a altor afaceri de economie prin deschiderea de credite solide.

2. Capitalul social se ficsează în suma de 150.000 (unasută cincizeci de mii) coroane, împărţită în 1500 de acţii în valoare nominală de câte 100 cor. Adunării generale de constituire însă îi stă în drept să ridice suma capitalului social amăsurat acţiilor ce se vor subscrie.

3. Terminul de subscriere e până în 31 Decemvrie 1908. Subscrierile de acţii se pot face în persoană ori prin plenipotenţiaţi. Minorii, curanzii şi corporaţiile morale vor subscrie prin representanţii lor legali.

4. Plătirile acţiilor subscrise se pot face şi cu părţi fundamentale (cuote) de ale însoţirei *„Tovărăşia agricolă“* pentru agricultură, magazin şi anticipaţiuni din Szászsebes, — primindu-se fiecare cuotă în valoare de 51 coroane.

La subscrierea acţiilor cuotele „Tovărăşiei agricole“ au prioritate faţă de alţii, aşa, că după fiecare cuotă se mai poate subscrie încă câte o acţie tot cu preţul de 100 cor. şi 2 cor. taxă de înscriere.

Pentru restul acţiilor este a se plăti valoarea nominală de cor. 100, taxa de înscriere de 2 cor. şi un adaus de 8 cor. la fondul de rezervă în total cor. 110 de fiecare acţie.

5. La subscriere sunt a se plăti 10% din valoarea nominală şi câte 2 cor. taxă de înscriere de fiecare acţie. Pentru acţiile cu preţul de 110 cor. sunt a se plăti la subscriere câte 20 cor. de fiecare acţie. Asupra plătirei celoralalte rate va decide adunarea generală de constituire. Plătirile parţiale se vor fructifica cu 5% ca depunere, iar după ratele restante sunt a se plăti 5% interese de întârziere.

6. Fundatorii îşi rezervă dreptul hotărât în §. 183 din legea comercială de a denumi prima direcţiune pe timp de 3 ani.

7. Plătirile şi prospectele sunt a se trimite la „Tovărăşia agricolă“ pentru agricultură, magazin şi anticipaţiuni în Szászsebes, luând subscrişii responsabilitatea solidară pentru plătirile ce ar incurge la numitul institut.

8. Publicările fundatorilor se vor face în ziarul „Telegraful Român“ din Sibiiu.

Sebeş, 8 Octomvrie 1908.

Fundatorii:

Sergiu Medean, protopop, Dr. Athanasiu Moga, medic, Dr. Nicolau Lazar, advocat, George Tătar, contabil, Vasile Aldea, senator, Ioan Ursu, controlor, George Fărcaş, econom, Petru Opincariu, proprietar, Petru Androne, econom, Simion Henegar, controlor orăş. toţi din Sebeş. Ioan Mihu, par. şi Ioan Florian, notar, ambii din Laz. Nicolau Cărpenişan, paroh, Rehău. Titu Morar, paroh, Berghin. Aurel Barbu, notar, Lancrăm. Dr. Tătar Ieronim, medic, Batta. George Perian, paroh, Şugag. Pompiliu Predovici, paroh, Vingard. Zacharie Tătar, notar, Deac. Ioan Halalai, notar cerc., Săsciori. Gerasim Cărpinişan, notar, Rehău. Ion Henegariu, proprietar, Lancrăm. Ioan Cărpinişan, preot, Daia. Simion Ghibu, paroh, Pianul de sus. Vasilie Matei, paroh, Lancrăm. Nicolau Hinţa, paroh, Sebeşel. Samuil Roşu, învăţător-director, Sebeş. Ioan Pataki, preot, Berghin. Ioan Bena, paroh, Pianul de jos.

Cărţi şi reviste.

Călindarul arhidiecezan pe anul 1909, a apărut în tipografia arhidiecezană din Sibiiu, cu un cuprins bogat şi variat. Pe lângă şematismul autentic al bisericei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania se află în călindarul arhidiecesan: Evidenţa pentru oficiile parohiale, protopresbiterale, pentru clerici şi învăţători. Dispoziţiuni normative pentru esamenele private din cursurile pedagogice. Din regulamentul pentru facerea esamenului de cualificaţie învăţătorească. Din instrucţiunea pentru fondul de pensiuni al arhidiecezei gr. ort. române din Transilvania. Invăţătorul ca soldat etc. Partea literară cuprinde lucrări eşite din condeele celor mai buni scriitori români. Partea ultimă a călindarului cuprinde însemnarea târgurilor din Transilvania si Ungaria şi o mulţime de anonţuri de tot felul. Preţul unui esemplar 80 fileri.

*

„Revista Teologică“, organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească, anul II. numărul 9—10, pe lunile Septemvrie-Octomvrie. Redactor responsabil *Dr. Nicolae Bălan*, profesor seminarial. Cuprinsul e următorul: Din trecutul bisericei româneşti, de Gruia. Câteva date despre familia metropolitului Sava Brancovici, de S. Dragomir. Modernismul şi enciclica „Pascendi“, de Arhim. Iuliu Scriban. Practica religioasă, de I. Slavici. Testamentul episcopului Popea. Nou alesul episcop dela Caransebeş. Predici despre furt. Mişcarea literară. Informaţiuni. Tipicul cultului religios. Abonamentul 7 cor. la an.

*

„Munca“, anul I. numărul 3, a apărut cu cuprinsul următor: Ţăranul vechiu şi ţăranul nou, de D. *Banciu*, farmacist. Construcţiunea lemnului, de Toma Ionescu. The Cyclop, de Petru Macaveiu. Lucrarea în mod raţional la presa tipografică. Dela clubul român din Viena. Diverse. Chindia. Gâcitura. Preţul 6 cor. la an.

*

„Luceafărul“ nr. 21, a apărut cu următorul sumar: Victor Eftimiu: Poveste (poezie). Ioan Adam: Aripi tăiate. G. Rotică: Cântec (poezie). C. Rebreanu: Codrea. D. Marcu: Cântec (poezie). O. A. Tăslăuanu: Synnöve Solbakken de Björnstjerne Björnson (trad). Maria Cunţan: Mamă (poezie). Cronică: Teatrul naţional din Bucureşti. Porturi din Bănat. Educaţia poporului. Conferinţele Asociaţiunii. Agata Bârsescu. Ştiri. Ilustraţiuni: Teatrul naţional din Bucureşti. Manguin: Femeia cu chiorchina. Boutet de Monvel: Convalescenta. Porturi din Bănat. Legenda sf. Nicolae. Bourdelle: Pallas-Atena. Rodin: Burghezi din Calais.

*

„Candela“, foaie bisericească literară, redactată cu concursul mai multor preoţi din arhidieceza Bucovinei, de Dr. Emilian Voiutschi şi Artemon A. Manastirski. Anul 27, numărul 10, pe Octomvrie 1908. Cuprinsul e următoriul: Dr. V. Gheorghiu, Viaţa şi activitatea sfântului apostol Pavel. Dr. Octavian Isopescul, Plângerile lui Ieremie. Roman Bărgăuan, O serie de cuvântări ocazionale. Text rutean. Scurte comunicări. Intrebări şi casuri pastorale. Cronică. Bibliografie. Administraţia: Cernăuţi, Bucovina. Abonamentul 8 coroane la an.

Teatru german.

Luni: *„Fräulein Josette, — meine Frau“*, comedie.

Marţi: *Der Obersteiger*, operetă.

Tusa măgărească

dispare imediat după luarea Emulsiunei lui SCOTT. Medici, moaşe, precum şi părinţi au confirmat aceasta prin mii de epistole.

Emulsiunea lui SCOTT

ajută cu o putere intensivă, căci se trage din cele mai bune părţi alcătuitoare şi dela experienţa originală şcotiană. Sănătatea în general se îmbunătăţeşte deja după luarea primei dose din Emulsiunea lui SCOTT.

11 (270) 1—4

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 1043/1908. [315] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante, de clasa primă, **Părău**, în protopresbiteratul Făgăraş, să escrie concurs, cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să subştearnă cererile concursuale instruite cu testimoniu de maturitate, absolutoriu teologic şi atestatul de cualificaţiune preoţesc, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, până la terminul indicat, având a se prezenta în vre-o Dumineca la biserică.

Făgăraş, în 12/25 Oct. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Nr. 580. [317] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a din **Lancrăm**, devenită vacante în urma repausării parohului Isidor Blaga, în urma ordinului consistorial dto 24 Septemvrie a. c. Nr. 10826 B. se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în tabela B. pontru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi a se prezenta până inclusive o săptămână înainte de alegere în parohie spre a servi respective a cânta şi cuvânta.

Sebeş, 13 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 668—1908 Of. ppresb. [316] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan temporal lângă parohul bătrân Alexandru Ciocaş în parohia de clasa III. **Făureşti**, protopresbiteratul Cetatea-de-peatră să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din toate venitele parohiale fasionate în coala B. pentru congruă.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi subştearnă cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat şi după prealabila încuviinţare a protopresbiterului se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi a cuvânta.

Lăpuşul-unguresc, (Magyarlápos) la Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Cetatea-de-peatră în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Duma
protopop.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 1—36

In prăvălia de fier şi spiţerie alui Stan Steflea, Sălişte, se primeşte [314] 1—3

un învăţăcel

dela 13—17 ani, care să cunoască şi limba maghiară şi germană.

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru şi cruţare îţi ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, şi totuşi să ajungi repede şi pe neaşteptate bogat, e un noroc mare. De aceea cei mai mulţi oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranţa** de a ajunge bogaţi.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulaţie 62.500 bucăţi câştigă, deci necondiţionat **tot al doilea los câştigă! Şansele de câştig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid şi favorabil.

Atât la emisiune cât şi la trageri e controlată din partea regimului c. ung. şi din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e nepreţuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viaţa fiecărui om au fost şi sunt momente, în cari îşi poate edifica norocul! Faceţi o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câştig mai mare. (305) 2—5

Listă

despre cele 62.500 câştiguri ale loteriei de clasa a XXVII. c. ung. priv., cari se trag în decurs de 6 luni din cele 125.000 losuri.

Cel mai mare câştig:

1,000.000 K

(Un milion coroane.)

		Coroane.
1	Premiu	600000
1	Câştig	400000
1	„	200000
2	„	100000
2	„	90000
2	„	80000
2	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
3	„	40000
3	„	30000
6	„	25000
9	„	20000
13	„	15000
44	„	10000
61	„	5000
22	„	3000
475	„	2000
961	„	1000
1635	„	500
165	„	300
39675	„	200
5325	„	170
5325	„	130
8765	„	100, 80, 40
62.500	Câştiguri şi Premii	coroane.

Incercaţi-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP

societate de bancă pe acţii, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. şi Rákóci ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIŢI?

Aceşti numeri se capătă numai la noi:

Adél	60142	Constantin	68015	Ferdinand	48152	Izidór	53382	Manó	34078	Róland	73122
Ádolf	96085	Clementina	22222	Ferenc	94294	Izsó	67672	Marcell	8186	Rózália	91902
Adorján	44739	Clarissa	90779	Flóra	8393	Jakab	4957	Margit	92600	Rózsika	8544
Adrien	110545	Cézár	3365	Flórián	68007	Janka	10496	Mária	105994	Rudolf	57734
Agnes	93377	Cecilia	119440	Flóris	90760	János	29153	Mariska	51334	Salamon	13692
Ágost	22195	Carolina	21393	Fodor	102251	Jenő	37794	Márk	13625	Sámson	107473
Ákos	8159	Camilla	94913	Franciska	2329	Jolán	48143	Mária	8228	Sámuel	31079
Aladár	57514	Böske	67617	Frida	29441	Jónás	53387	Márton	21375	Sándor	27983
Alajós	73360	Boriska	4967	Frigyes	51228	Jăzsa	64234	Máté	91094	Sarolta	48152
Albert	90707	Dániel	93342	Fülöp	13645	József	92583	Malvin	100968	Sebestyén	94244
Alfonz	102204	Dávid	21374	Gábor	5204	Judith	75008	Matild	8532	Simon	8393
Alfréd	33815	Demeter	67336	Gábriel	74126	Julia	20184	Mátyás	12707	Stefánia	68007
Alice	79340	Demjén	20046	Gáspár	90801	Juliska	91095	Melinda	90759	Szániszló	90760
Amaliá	9804	Dénes	106184	Gedeon	106157	Kálmán	106000	Menyhért	108035	Szeréna	102251
Ambrus	54793	Dezső	21352	Gergely	32076	Kamill	39570	Mici	8399	Szidónia	2329
Andor	94933	Domokos	67326	Gertrud	54404	Karolin	8223	Mihály	13028	Szilárd	29441
András	106048	Dóra	53395	Géza	23147	Károly	22154	Miklós	21636	Tamás	51228
Anna	39499	Dorottya	92576	Gida	94983	Kázmér	93327	Miksa	94984	Tasziló	13645
Antalka	21052	Döme	8545	Gizella	8205	Katalin	102539	Milan	119167	Teofil	5204
Antónia	90847	Dömötör	58579	Gottfrid	108024	Kelemen	51178	Mór	50562	Teodor	74126
Aranka	13661	Eberhard	91314	Gusztáv	95330	Klára	29463	Náci	95339	Teréz	90801
Armin	77258	Edith	106164	Gyárfás	58136	Klotild	95025	Nándor	108054	Terka	106157
Arnold	91937	Ede	51230	Guidó	20181	Konrád	8379	Natália	119198	Tihamér	32076
Aron	4417	Eduard	22222	György	51221	Kornelia	13643	Náthán	8313	Tibor	54404
Arpád	119449	Elek	90757	Győzű	119427	Kornél	20554	Nelli	53395	Titusz	23147
Anthur	22289	Elemér	8354	Gyula	39594	Kristóf	90825	Neszti	92576	Tivadar	94983
Attila	73367	Eleonóra	6 094	Gyuri	27186	Krisztina	107497	Netti	8545	Tóbiás	8205
Auguszta	94210	Eliás	45568	Hedvig	12710	Lajós	45594	Nina	58579	Tódor	108024
Aurél	92491	Ella	102232	Heléna	91089	László	8194	Olga	91314	Ulrik	95330
Aurélia	21358	Elvira	50565	Henrik	32069	Lázár	67617	Olivér	106164	Urbán	58136
Balázs	13663	Elza	39579	Hermann	45558	Lénárd	21637	Orbán	51230	Valentin	20181
Bálint	106196	Emanuel	94920	Hermina	78322	Lenke	93388	Oszkár	22222	Valéria	51221
Bandi	64617	Emil	20176	Hubert	22443	Leó	108115	Ottila	90757	Vencel	119427
Barnaoás	616	Emilia	13034	Hugó	3369	Laura	8383	Odön	8354	Vendel	39594
Beatrix	94923	Emma	67667	Ibolyka	105976	Leontin	19119	Ottó	60094	Verona	27186
Béla	51200	Endre	3365	Ida	93674	Leonora	48131	Pál	45568	Vidor	12710
Benedek	34291	Erna	29464	Ignác	96779	Lidia	94241	Paula	102232	Viktor	91089
Benjamin	94227	Ernesztin	96831	Ilka	67657	Lina	22157	Péter	50565	Viktória	32069
Bernát	21075	Ernő	119440	Illés	8139	Livia	5213	Piroska	39579	Vilma	45558
Berta	108141	Ervin	51250	Ilma	22142	Lóránd	78243	Pista	94920	Vilmos	78322
Bertalan	20050	Erzsébet	23122	Ilona	13363	Lipót	90826	Pongrác	20176	Vince	22443
Bertold	4204	Etel	91902	Imre	73348	Lőrinc	2318	Ráchel	13034	Walter	3369
Blanka	13028	Eugénia	8544	Irén	52072	Lucia	92456	Rafael	67667	Wladimir	105976
Bódog	73348	Éva	57734	Irma	94209	Ludmilla	119200	Regina	3365	Zoltán	93674
Boldizsár	8331	Fábián	13692	István	50631	Lukács	21364	René	29464	Zseni	46779
Borbála	95025	Fáni	107473	Iván	2312	Ludvig	7494	Rezső	96831	Zsigmond	67657
Cristian	39579	Felincia	34079	Ivor	68015	Lujza	66924	Richárd	119440	Zsófia	8139
Cornélia	57527	Félix	27083	Izabella	73120	Magda	90795	Róbert	51250	Zzuzsána	22442

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit!

Losurile de clasa I.

Preţurile:

Optime	**Los**	**coroane**	**1·50**
Pătrar	„	„	**3·—**
Jumătate	„	„	**6·—**
Intreg	„	„	**12·—**

Tragere:

în 19 şi 21 Noemvrie.

Rugăm a tăia aici afară şi a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Către cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acţii.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII şi a planului oficios.

Suma în Cor. ....
o trimit alăturat în mărci.
o trimit prin mandat poştal.
binevoiţi a o ridica prin ramburs.

(Cele de prisos sunt a se şterge.)

Adresa exactă.
Numele ....
Locul, strada, Nr. casei ....
Poşta ultimă (Comitatul) ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 116 Sibiiu, Joi 23 Octomvrie (5 Noemvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Un articol de ziar.

Sibiiu, 4 Noemvrie n.

Contrar obiceiului de care sunt şi trebue se fie stăpâniţi ceialalţi domnitori, de a nu vorbi, decât atunci când cere trebuinţa, şi a vorbi astfel, ca pentru fiecare cuvânt rostit de domnitoriul constituţional, să poată lua respunderea ministrul responsabil, — împăratul Wilhelm al Germaniei vorbeşte cam mult, şi fără a întreba pe cei ce au să poarte răspunderea, dacă se cuvine ori nu se cuvine, din punct de vedere mai înalt politic, sè vorbească aşa cum vorbeşte? De aci apoi ciudatul fapt, că de multeori vorbirile împăratului Wilhelm vin, ori desminţite de tot, ori esplicate astfel, ca se primească alt înţeles, nu acela pe care l'au avut cu adevărat.

Comunicativul împărat german a mers acum un pas mai departe, şi a scris, ori a pus pe cineva se scrie, un articol de ziar, într'o gazetă mare din Anglia, articol, care a făcut mult sânge rău şi a provocat mari nemulţămiri în Germania. In articolul acesta, publicat în formă de interwiev, se plânge împăratul Wilhelm, că să află în minoritate faţă de poporul seu german cu privire la politica Germaniei faţă de Anglia, pentrucă pe când împăratul e amic sincer al Angliei, o mare parte a clasei de mijloc şi a clasei de jos a poporaţiunei germane e stăpânită de un curent nu prea amicabil faţă de Anglia. Dar se laudă împăratul, că are la spate o minoritate formată din cele mai bune elemente, cari îi vor fi de ajutor la îmbunătăţirea situaţiei.

Spune apoi împăratul german, că răsboiul cu Burii Englezii l-au putut câştiga numai cu ajutorul Germaniei, pentrucă luptele din urmă au fost purtate în acest răsboiu după planurile gătite de împăratul Germaniei. Despre aceasta pot să dee dovadă scrisorile, cari se păstrează la curtea din Londra şi au fost adresate atunci reginei Victoria din partea împăratului german.

Intregul articol are, cum se vede, scopul, de a schimba raporturile, acum cam încordate, dintre Germania şi Anglia, în raporturi amicabile, ori mai bine spus, de a scoate pe Englezi din apele duplei alianţe ruso-franceze, cu care au început să cocheteze.

In fond deci intenţiunile împăratului german nu au fost rele, şi totuşi, *forma* cum au fost ele manifestate a provocat nemulţămirea de care vorbirăm mai sus, o nemulţămire motivată, pentrucă la tot casul e cam curios, ca acte însemnate de stat să se divulgă şi să se pună în discuţie gazetărească, şi încă din partea unui— împărat!

Sunt însă şi de aceia, cari cred, că aci e vorba de o trăsătură de şah, făcută din partea diplomaţiei engleze, care a tras în cursă pe împăratul Wilhelm al Germaniei, făcându-l să ese cu destăinuirile acestea importante în faţa lumii, pentru a produce cu ele turburare, în aceste zile şi de altcum destul de turbure.

Dar diplomaţia pentru aceea e diplomaţie, ca să îndrepte greşelile făcute. S'a dat deci un comunicat oficios german, de înţelesul, că articolul cu pricina, împăratul Wilhelm al Germaniei l-a predat cancelarului său *Bülow*, pentru ca să vadă, dacă poate să fie publicat, iar principele Bülow, fără să cetească articolul, l-a predat ministrului de esterne, ca să-şi spună acesta părerea, şi răspunsul a fost, că articolul *poate* să fie publicat. Dacă principele Bülow ar fi cetit manuscriptul, sigur că ar fi dat împăratului sfatul, să nu permită publicarea. Greşala deci principele Bülow a făcut-o, care şi-a dat imediat dimisiunea.

Fireşte, că împăratul Wilhelm nu i-a primit rugarea de a fi dispensat de a mai face servicii de cancelar ţării şi împăratului, ci l-a rugat să rămână la postul său şi să apere pe împăratul în contra atacurilor nedrepte ce se vor ridica în viitor în contra sa, şi cu aceasta incidentul, provocat de un articol de ziar, e aplanat deocamdată, căci continuarea se va face sigur în reichsrathul german.

Invăţătura e însă aceea, că dacă domnitorii nu au voie să vorbească prea des, cu vreme şi fără vreme, cu atât mai puţin ar trebui ei să *scrie*, ori să inspireze articole de ziare, cari publicate odată, nu mai pot fi făcute nepublicate, şi cari provoacă nemulţămiri, şi pot provoca chiar şi încurcături mari.

Misiunea culturală-naţională a poporului român.

De preotul *N. Şoneriu.*

Apariţia „Revistei Teologice“ a dat ansă unor foi de a se ocupa mai de aproape cu chemarea culturală-naţională a preoţimei noastre. Mai ales discuţia vehementă dintre „Luceafăr“ şi „Rev. Teologică“ a făcut actuală această chestiune şi a scos la iveală multe însuşiri preţioase, pe cari trebue să le poseadă preotul român, care vrea să fie la culmea chemării sale. Intre altele „Luceafărul“, inspirat de duhul vechiului „popă românesc“, susţinea, că „nu chiţibuşeriile dogmatice, nici escursiunile fără sfârşit pe câmpul mlăştinos al canoanelor pot clădi temeiul moral şi intelectual al preoţimei noastre pentru îndeplinirea unei misiuni culturale, . . . nu corectitudinea în înşirarea chestiunilor dela nu ştiu care sobor dela Nichea, ci cunoaşterea economiei raţionale şi a drepturilor cetăţeneşti, înţelegerea istoriei noastre politice şi literare, însuşirea unei limbi curate româneşti — toate acestea, alături de cinstea patriarhală şi de vechea frică a lui Dzeu pot ajuta înaintarea culturală a preoţimei noastre“. („Luceafărul“, an. V. nrii 21—24).

Pe de altă parte „Rev. Teologică“ cu tot dreptul accentua, că la preoţimea noastră se simte lipsa unei pregătiri temeinice teologice şi enunţa, că se va nisui a-l ţinea pe preotul nostru în curent cu ştiinţa teologică, dându i alăturea şi cunoştinţele necesare practice.

Insemnătatea şi valoarea acestor principii, profesate de „Rev. Teologică“, nu poate fi tăgăduită, şi cearta cu „Luceafărul“, cred eu, a fost numai resultatul unei diferinţe de vederi, anume: până când „Luceafărul“ punea pondul principal pe rolul cultural-naţional, ba chiar politic, pe care are să-l joace preotul, până atunci „Rev. Teologică“, cerea să se dea deosebită atenţiune culturei teologice, ştiinţifice şi această ţântă o şi urmăreşte.

Dacă ne punem acum întrebarea, care din aceste două păreri e cea justă, răspunsul cel mai potrivit ni-l dă, ca în multe alte împrejurări, vechiul principiu latin „media aurea“. Pe lângă cunoştinţele teologice, de cari are lipsă preotul la îndeplinirea oficiului seu, se recere ca să fie înzestrat şi cu cunoştinţele practice, cari să-l facă apt de a-şi îndeplini şi chemarea sa culturală-naţională, ca membru al statului, fiiu al neamului şi părinte al parohienilor sei.

De astădată mă voiu ocupa însă numai cu aceasta din urmă chemare a preotului, şi voiu căuta a scoate la iveală câteva din datorinţele ce-i incumbă preoţimei noastre, ca adevăratul element cultural şi naţional al poporului nostru.

*

Se zice, că „trecutul e oglinda viitorului“ şi cu drept cuvânt, căci numai trecutul unui popor îţi face cu putinţă a cunoaşte puterea de viaţă, gradul de cultură şi aspiraţiunile lui, ca popor, şi totodată şi ca indivizi. De aceea, dacă vrem să ne cunoaştem noi pe noi, ca popor, dacă vrem să ne cunoaştem rolul şi misiunea noastră, ca fii ai sei, dacă vrem să cunoaştem căile şi mijloacele cele mai sigure spre îndeplinirea chemării noastre, neapărat trebue să ştim trecutul, istoria neamului nostru, căci „trecutul e cheia viitorului“.

Indeosebi trebue să cunoască trecutul neamului nostru fruntaşii, căpeteniile dela a căror tactică depinde progresul sau regresul seu cultural. Şi cine sunt aceste căpetenii? Răspunsul nu e greu.

Avem mulţi bărbaţi luminaţi: profesori, medici, advocaţi, preoţi, învăţători, etc. Dintre acestia însă unii în urma oficiului lor vin numai arare-ori, şi şi atunci indirect în atingere cu poporul de rând, care e temelia, nădejdea neamului nostru. Ba de multeori faţă de unii dintre fruntaşii nostri fără inimă şi simţ românesc (şi sunt destui şi de acestia), cari privesc poporul de rând ca o turmă, care e bună numai de a fi mulsă şi astfel şi tractează cu el, ţărănimea noastră arată neîncredere, care în unele casuri se potenţează până la ură. Astfel între acesti oficianţi şi poporul nostru se durează un abis, peste care numai cu greu şi într'un târziu se va putea pune punte.

FOIŞOARĂ.

Impresii dela o nuntă

de *D. Bedelean.*

Nu de mult, când şi inima mea începuse să înţeleagă simţământul acela, ce atât de mult preocupă spiritele tinere, am făcut cunoştinţa unui băiat sburdalnic, unui copilandru, căruia atunci îi răsăreau musteţele. Naivitatea şi cuminţenia lui m'au atras tot mai mult spre el. Pretinia, pe zi ce mergea, devenea tot mai intimă.

Ii vorbeam mult despre ochii, cari m'au fermecat, despre fiinţa, care zilnic e înaintea mea. Ii vorbeam adeseori despre dragostea, care mă preocupă zilnic. El, care la toate acestea să vedea indiferent, rece, iată-l acum după cinci ani de zile cu nevastă. Iar eu . . . . cu inima sdrobită.

*

Rîul Arieş, care atâta dor şi jale aduce pe unda lui, vine repede, cu vuet isbându-se în pietrile din calea lui, par'că şi el ar fi năcăjit de multele năcazuri ce trec peste noi.

Trăsurile noastre merg repede pe ţărm în sus, printre codrii, din cari cândva cu atâta farmec resuna tulnicul, chemând pe bieţii oameni amărâţi la unire în cugete şi simţiri pentru un scop ideal, măreţ. . . . .

Sunetul tulnicului acum nu mai chiamă pe Români la luptă, ci vesteşte suferinţa unui popor împrăştiat printre codrii aceştia, cari atâtea fapte mari ne-ar putea spune, şi cari sunt singurii martori ai suferinţelor noastre.

In cale întâlnim Români arşi de soare, de pe faţa cărora se oglindeşte vremea maşteră ce i-a ajuns, dar din ochii lor schinteiază starea sufletească războinică pentru atâtea suferinţe.

Alţii lucrând la drum, de pe faţa cărora în păraie curg sudorile. Glasul lor e răguşit, abia s'aude gemetul cauzat de povara pietrilor şi a pământului pe care l regulează, ca să poată veni dnii mai bine, pentru a le lua ultima bucătură din gura copiilor.

O milă m'a ajuns. Aş fi voit să merg şi eu între ei, să mă ardă şi pe mine soarele, să asud şi eu, să ştiu şi eu ce e *munca*, despre folosul căreia de atâtea ori meditam.

In minte mi-a venit „Tragedia omului“ cu toate luptele omenimei din ea.

Vedeam sclavii egyipteni cu jugul în grumaz muncind la porunca unui domn, care le întindea şi lor câte o coaje, ca să nu piară până mâne.

Mi-a venit în minte istoria omenimei, în care viaţa oamenilor, cu bucuriile şi năcazurile ei, de-atâtea ori se repeţeşte. Am gândit, că oamenii aceştia la apunerea soarelui vor pune uneltele din mână, se vor tăvăli pe marginea drumului, vor lua în mână straiţa, ear mălaiul, mămăliga, ciapa din ea, cu apa rece din isvor, şi cu odihna de noapte, îi va întări, ca mâne să înceapă iară munca asta grea.

Câte un glas adus de vânt te face să crezi, că pe plaiurile acestea este şi fericire. Dar de ce te apropii de el mai mult, de ce-l auzi mai bine, te convingi, că bucuria noastră a dispărut odată cu eroul născut aici, pe pământul acesta sfânt.

Glasul, ciobanului îl înţelegi:

. . . . . Jeluim'aş şi *n'am cui*. . .

O lacrimă îmi curge pe faţă. . .

Sunètul dureros al fluerului mă transpune într'o altă lume, într'o lume ce trebue să vină! . . .

Nu peste mult se aude, — abia se aude — sunetul misterios al clopotului din „Mănăstire“, pe care vântul îl aduce pe aripile sale, chemând la ruga de sară pe bieţii Români împrăştiaţi pe locurile aceste bogate în păduri.

Inima mea e copleşită cu desăvârşire de sunetul acesta, care parcă vesteşte mângăere, care parcă spune, că dreptatea o să învingă şi care atâta nădejde aduce.

Pe cărările înguste ale câmpului vezi câte un om cu faţa către răsărit, făcânduşi cruce urmată de un suspin adânc, esprimând viaţa lui internă.

Mănăstirea rămâne, abea se mai aude al clopotului subţire sunet rătăcit pe aici.

Ingustimea drumului se tot lărgeşte, prevestind apropierea Bistrei. Un sat, cu care noi ne putem mândri. Oameni muncitori, Români buni, dornici de înaintare, cu conducători zeloşi, pătrunşi de importanţa chemării lor, cari cu sfinţenie cultivează în inimile oamenilor iubirea de neam, limbă, lege, moravuri străbune, şi cari cu atâta succes lăţesc bunurile noastre culturale.

In comuna aceasta fruntaşă ni s'au sporit nuntaşii cu un băiat vioiu, care ne-a schimbat monotonia de până aci în râs şi voie bună. In glumă şi haz a trecut vremea, altcum menită pentru voie bună. Şi mirele şi-a căpătat voia cuvenită. Un pretin de-al nostru a început a ne spune dragostea lui de odinioară. Il ascultam cu interes, căci eram curioşi a afla cauza melancoliei lui. . . .

(Va urma).

Dar avem şi alţi bărbaţi, cari în urma oficiilor lor sunt avisaţi la popor, stau în cea mai strânsă legătură de intimitate cu el, şi faţă de cari însuşi poporul arată cea mai sinceră încredere şi bunăvoinţă. Acestia sunt învăţătorii şi mai ales preoţii noştri.

„Preoţimea este şi astăzi la noi, se zice în „Luceafăr“ (An. VI Nr. 2—3), încă unica tagmă de cărturari, care păstrează legătura directă cu poporul. Această preoţime trebue să fie şi astăzi (în deosebi astăzi) pătrunsă de chemarea ei istorică. Imprejurările noastre de traiu nu ne îngăduie încă să ne creştem o preoţime, care să rămâie numai pe lângă rostul ei profesional. Preotul nostru va trebui să rămână încă multă vreme la toiagul vechiu de păstorie bisericească: să fie un îndrumător cultural, un sfetnic politic al poporenilor săi“.

In număr copleşitor faţă de ceialalţi oficianţi, preoţii şi învăţătorii sunt împrăştiaţi pretutindenea, pe unde există suflare românească, lucrând fiecare după puterile sale şi conform chemării: preoţii răspândind sămânţa credinţei adevărate şi a bunelor moravuri în inimile celor vârstnici, iar învăţătorii sădind învăţătura lui Hristos, a ascultării şi a blândeţei, în inimile plăpânde ale copiilor. Astfel se întregeşte activitatea unuia prin a celuialalt.

Iată deci, cine sunt meniţi să servească poporului nostru de călăuze pe calea cea aspră a vieţii, să-i insufle puterea şi entuziasmul de lipsă, ca în pas sigur să înainteze spre idealul, spre ţinta, care-i este prefiptă.

In cele următoare voiu desfăşura în conturi mai generale misiunea culturală-naţională a preoţimei noastre, dar pe basa celor zise mai nainte este indispenzabil, ca să aruncăm o rază de lumină în trecutul neamului nostru şi dela sine ni-se va lămuri poziţiunea şi chemarea preotului român în sinul poporului nostru. Imi permit deci să revoc la viaţă din noianul trecutului nostru unele întâmplări şi fapte, cari să ne invedereze ţinta şi să ne dea la mână mijloacele corespunzătoare spre ajungerea acelei ţinte.

*

Sunt 18 veacuri, de când ne-a sălăşluit marele împărat Traian în aceste văi mănoase ale Carpaţilor. Străbunii noştri au fost purtătorii culturei române mai bine de un secol şi jumătate, când în urma năvălirilor multe ale barbarilor stratul industrieşilor şi miliţia s'au văzut siliţi a părăsi acest teatru al hordelor barbare, rămânând aici numai păstorii şi plugarii, cari erau legaţi de roadele muncei lor, de câmpuri şi de plaiuri. Numai ei n'au pregetat a apăra pământul luat odată în posesiune şi devenit lor scump, căci ascundea sub glie taţi şi fii, moşi şi nepoţi. Numai ei au avut curajul să dea piept vrăjmaşilor pripăşiţi aici din larga lume, cum au fost Gepizii, Longoborzii, Goţii, Hunii şi Tătarii şi aceştia s'au dus, iar strămoşii noştri au rămas, cum zice vorba Românului: „Apa trece, pietrile rămân“. Credinţa în D-zeu le-a oţelit braţele şi din piepturile lor a făcut scuturi.

Se făcu apoi pace. Migraţiunea popoarelor se sfârşise, misiunea lor de regenerare şi-o îndepliniseră aceste popoare. Românii noştri respirau mai liberi, holdele lor se estindeau tot mai departe pe câmpii, doinele ciobăneşti resunau iarăşi prin poienile munţilor, iar prin bisericele lor simple, mici, clădite din lemn, înălţau rugăciuni de mulţămită cătră Atotputernicul.

Dar se turbură iarăşi orizontul. Dinspre răsărit, dela nordul mării negre un noruleţ ameninţă cerul limpede. Un popor mic, străin după limbă, port şi lege, se arată la hotarele sale: Ungurii cer dela Români loc de adăpost şi-'l capătă. Ei descalecă, şi Românul fără nici un prepus se înfrăţeşte cu ei.

Mult nu durează însă liniştea. In curând ei îşi aroagă dreptul de posesiune asupra plaiurilor Românului şi din oameni slobozi fac robotaşi. De aici se începe apoi şirul suferinţelor; naţiunea română dimpreună cu religia ei e desconziderată „tolerata usque ad beneplacitum principum“.

Se încep apoi mahinaţiunile de desbinare ale calvinilor şi ale catolicilor, căci numărul Românilor era destul de mare şi sporul era conziderabil, dacă reuşea, şi rezultatul acestor mahinaţiuni a fost ruptura unei părţi dela sinul bisericei mame. In aceste zile de grea încercare naţiunea română de bună samă ar fi perit, amalgamizându-se cu celelalte popoară, dacă religiunea sa, dacă simţul său naţional, dacă păstorii săi sufleteşti nu i-ar fi dat tăria de lipsă să respingă aceste atacuri. Şi mai ales păstorii sufleteşti, preoţii, cari fără multă carte, dar cu atât mai multă inimă, au fost aceia, cari prin rostul lor şi prin pildă frumoasă, au mântuit neamul nostru dela peirea desăvârşită.

Un exemplu strălucit ne prezintă în privinţa aceasta tinărul nostru poet O. Goga în poezia sa întitulată: „De demult“.

Cât de naiv şi totuşi cu câtă încredere şi jale în suflet pentru poporul său scrie „popa Istrate“ plânsoarea celor 4 juzi la împăratul! Dar alăturea de acest vrednic preot, câţi alţi preoţi harnici şi devotaţi vor fi trăit, despre cari însă istoria nu face nici o pomenire, poate alocurea câte un cântec poporal dacă îi mai aminteşte. Dintre figurile păstrate şi întipărite adânc în istoria neamului nostru, vreau să mai amintesc şi pe acel bărbat martir, care e demn de-a servi ca model pentru spiritul său de jertfă, pe episcopul: Sava Brancovici. Fără de aceşti bărbaţi providenţiali, de sigur eram deja contopiţi cu alt popor de altă lege.

Timpurile următoare unaţiei încă sunt triste. Poporul iobăgit şi nebăgat în samă, religiunea nerecunoscută, metropolia răpită. Geniul unui arhiereu ca *Şaguna* numai era în stare să-i redea toate: libertatea, religiunea, egal îndreptăţita metropolie, statutul organic, biserici şi şcoale. Azi noi gustăm roadele dulci ale ostenelor sale fără preget.

(Va urma.)

Răspuns dlui Ioan I. Lăpedatu.

Domnul *Ioan I. Lăpedatu*, directorul băncii „*Ardeleana*“ din Orăştie, a scos o broşură, în care combate înfiinţarea băncii culturale, contemplată acum sub numirea „*Lumina*“, cu sediul în Sibiiu.

Deşi prin cele publicate până acuma în coloanele acestui ziariu, credeam a să fi convins şi contrarii băncii „*Lumina*“, nu numai despre foloasele cele mari, ce le va aduce aceasta bancă nouă culturei noastre, dar mai ales despre aceea, că ea nu se înfiinţează cu scopul de a fi păgubitoare pentru celelalte bănci româneşti: totuşi, domnul *I. I. Lăpedatu* caută în broşura sa să instreineze publicul nostru de banca „*Lumina*“, făcând în broşură nişte socoteli cu totul greşite şi nereale.

N'am se reflectez domnului *Lăpedatu* decât numai atâta, că din foloasele ce le va aduce banca „*Lumina*“ mult în doi ani de zile, se va convinge singur, că a greşit socoteala când a făcut-o în forma prezentată în broşura sa, şi că prin aceasta socoteală a făcut, poate fără voe, mare daună intereselor şi scopurilor noastre culturale. Se va convinge însă şi publicul nostru cel mare despre ţinuta unor fruntaşi, cari din gură fac pe marii binefăcători ai neamului, iar în realitate pun pedeci unui lucru bun şi folositor, lucră din toate puterile în contra unei întreprinderi atât de salutară, cum este banca „*Lumina*“.

Un acţionar al „Luminei“.

Pentru „Ţara Oltului.“

Sub titlul: „*De ale instrucţiei*“ foaia săptămânală „Ţara Oltului“ în Nr. 42 din Dumineca trecută se ocupă cu articolul profesorului seminarial Dr. Petru Şpan, referitor la ABC-dariul pentru adulţi, articol publicat în coloanele foaiei noastre. Ne pare bine când vedem, că chestiuni de însemnătatea acesteia se discută şi se lămuresc în presa noastră, dar nu putem aproba atacurile nemeritate, pe cari „consumentul de abc-dare“ le îndreaptă în contra profesorului Dr. Petru Şpan, care lucră şi scrie cu vizirul deschis. Cinstit lucru este, ca acela, care combate, dar mai ales acela, care atacă, de asemenea cu vizirul deschis s'o facă. Ar fi apoi bine, ca cel puţin din asemenea discuţii să lipsească glumele grosolane. Aceasta 'şi-ar putea-o de altcum însemna chiar şi redactorul dela „Ţara Oltului“, care în oare libere face şi pe învăţătorul nostru confesional din Făgăraş.

Tot sub titlul de mai sus se zice, că învăţătorii dela şcoalele noastre confesionale nu sunt orientaţi asupra manualelor didactice, pe cari ar fi să le întrebuinţeze. Manualele sunt cuprinse într'un conspect redactat din partea consistorului şi trimis tuturor oficiilor protopresbiterale sub Nr. 5753 Şcol. din 1905. Orice manual se aprobă sau se opreşte din partea autorităţii bisericeşti, sau din partea organelor statului, tot-deauna să comunică tuturor acelora, pe cari îi priveşte.

Invăţătorii conştienţioşi, dacă nu sunt orientaţi asupra vre-unei afaceri, întreabă la forurile competente. In opoziţie cu aceştia se află unii, de regulă cei mai slabi, cari cu ori ce ocazie aruncă învinuiri asupra autorităţii superioare, răsplătind în acest fel bunăvoinţa şi indulgenţa aceleia.

Aceasta încă şi-ar putea-o însemna redactorul dela „Ţara Oltului“, care după cum am zis, pe lângă alte ocupaţiuni, mai e şi învăţător.

Din Zarand.

— 28 Octomvrie n.

Dumineca trecută (18 Oct.), o zi minunată de toamnă, şi-a ţinut desp. Brad al „Asociaţiunii“ adunarea anuală ordinară în comuna *Blăjeni*.

Blăjeni e comuna cea mai resfirată din dragul Zarand. Formează 4 parohii. Are 4 preoţi şi 4 biserici, 2 şcoale şi doi învăţători, 4000—5000 de suflete, sute de copii şi copile obligate la şcoală, aşa, că ar fi lipsă încă de vre-o 8 şcoale cu opt învăţători. Dar „sărăcia e mare, darea ne apasă, încât stă sufletul să ne ese!“

Blăjenii se întind dela Mihăleni şi drumul ce duce dela Brad spre Abrud, de-a lungul vălei Crişului-Alb, până din sus de isvorul acestuia, printre *Vulcanul* Buceşului şi *Strimba* Bulzeştilor, până în hotarul Sohodolului de lângă Câmpenii cei dincolo de vârful fabuloasei *Gaina*.

Mergând pe calea cea mai scurtă, traversezi o parohie în 2 ore călare, iar de vrei să străbaţi calea, care îţi ofere priveliştea cea măreaţă, ai lipsă de o întreagă zi din postul lui S. Petru.

Dela Brad — centrul Zarandului — Cebea, Criştior, Mihăleni au apucat spre Blăjeni-Plaiu 9 trăsuri încărcate de cărturari inteligenţi de ambe genurile, dar de o singură confesie, deşi uniţi în cuget şi simţire: „*Să ne cunoaştem cu poporul, căci el e talpa ţării*“.

Sosiţi la bisericuţa din Plaiu, pe aceasta o aflăm ticsită de fraţi verzi, ca bradul de munte, cari intonau „*Toată suflarea se laude pe Domnul!*“ La altar 2 preoţi, cărora li-s'au mai alăturat 2 dintre cei abia sosiţi, aşa că 4 sfinţiţi părinţi în ornate sfinţite îmbrăcaţi înălţau rugăciuni pioase pentru fericiţii membri ai „As.“ Teodor, George, Ioan, George, Simion, George, George.

Corul improvisat din cântăreţi aleşi, constătător din alţi vre-o 7 preoţi şi tot atâţia învăţători şi profesori şi alţi fii ai bisericei, cântau răspunsurile liturgice, apoi „*In veci pomenirea lor*“ de răsuna bisericuţa. Credincioşii uitaseră năcazurile pământeşti, răpiţi de măreţia cântărilor melodioase — sărbătoreşti — parcă lăpădaseră toate grijile lumeşti. Adevărată evlavie!

*

Indată după terminarea serviciului divin, s'a ţinut adunarea pe plaiul frumos, verde, dinaintea şcoalei din Plaiu.

O privelişte admirabilă, încântătoare!

Soarele lumina firea, razele sale strălucitoare încălziau inimile curate. Poporul, sute de inşi, bărbaţi şi femei, bătrâni şi tineri, copii şi copile, toţi doritori să audă cine e Asociaţiunea, ce e ea, şi ce vrea ea în Blăjeni, după 48 ani de viaţă? ascultau cu capul descoperit, ca în biserică.

Directorul despărţământului le-a spus, mânecând dela versul poetului Vas. Alexandri, că „Românul are 7 vieţi în peptu-i de aramă!“ şi le-a dovedit, că aceste 7 vieţi într'adevăr le vor şi şti preţui îndată ce se vor lumina, căci lumina, învăţătura e viaţă şi putere.

Lumina minţii, dragoste în inimi — să ne dăruiască Dzeu!

Un preot de frunte între preoţii aleşi ai Zarandului a arătat stricăciunea cea mare ce face poporului beţia şi luxul în îmbrăcăminte — adevăratele isvoare ale sărăciei, un învăţător vrednic a arătat cum trebue să-şi zidească şi întocmească ţăranul casa sa, ca să fie sănătoasă, căci sănătatea e lucrul cel mai preţios pentru om.

Atât au plăcut ascultătorilor prelegerile auzite, încât a rugat biroul, să tipărească toate cele spuse şi să le dea spre cetire celor, cari ştiu ceti, spre care scop un membru ordinar a şi dăruit îndată 10 coroane.

Se va face deci aşa, de va ajuta Dzeu şi vor vrea oamenii.

Raportul comitetului s'a primit cu plăcere. S'au înscris peste 100 membri, între cari 2 fundatori, mai mulţi ordinari şi mai mulţi ajutători. Intre membrii desp. Brad se află 2 protopresbiteri (1 gr. or. şi 1 gr. cat.), 4 advocaţi, toţi profesorii dela gimnasiul din Brad, vre-o 28 preoţi, 3 medici, 2 notari, 4 comercianţi, vre-o 10 învăţători, câţiva industriaşi şi vre-o 100 ţărani — „talpa ţării, cere stă ca stânca în fundul mării“. Veni-va acuşi vremea, ca fiecare preot, fiecare învăţător, fiecare inteligent să fie membru al „As.“, căci începe poporul a se deştepta şi va întrece el pe cărturarii sei.

Venitele desp. pe anul curent sunt preliminate cu 1264 cor. 33 fil.

S'au făcut şi propuneri, cari servesc spre cinste celorce le-au făcut.

Comitetul s'a autorisat, să cheme la munca cinstită de *a învăţa carte, scrisul şi cetitul*, pe toţi învăţătorii, preoţii şi inteligenţii din Zarand. Să nu fie zărăndean, care să nu ştie scrie şi ceti!.. Spre acest scop s'a pus în buget 300 cor. Un membru vrednic, un advocat, a dat îndată 20 cor. spre a se da premiu învăţătorului, care va arăta sporiul cel mai mulţămitor. Onoare lui, ca şi tovarăşilor săi, cari au dat 170 cor. pentru înfiinţarea de biblioteci.

Comitetul s'a învitat să continue cu *prelegerile publice pentru popor*, spre care scop s'au pus în buget 200 cor. A hotărât la propunerea comitetului cercual să înfiinţeze 50 biblioteci, mai ales în parohiile cari au şcoale, spre care scop încă s'au pus 200 cor. ca să se procure protocoalele de lipsă.

Pe anul următor adunarea a fost învitată la *Cebea*, pe frumoasa vale a Crişului Alb, în centrul mai multor comune fruntaşe, cărora li se va da prilejul să urmeze pilda Blăjenilor.

*

După adunare oaspeţii şi fruntaşii comunei s'au întărit vre-o 15 minute gustând din bucatele curate (pui de tot felul de galiţe, caş, ouă şi felurite plăcinte) oferite de vrednicele preutese, învăţătorese şi alte fruntaşe vesele din sat, cari întinseseră o masă mare în sala de învăţământ a şcoalei, apoi străinii, bărbaţi şi femei, au încălecat pe cai, amestecaţi după sex, şi dela 1 oră d. a. s'au tot dus până la 4 d. a. când au sosit la „*Grosuri*“ ţinta escursiei, în frunte cu comisarul poliţial, unde preuteasa i-a aşteptat cu prânz gustos. O oră au odihnit şi au mâncat, iar la 5 ore d. a. când soarele dispăruse după *Strimba şi Gaina* şi o boare recoritoare adia dela *Curcubeta Bihorului* şi *Vulcanul munţilor, cari aur poartă, ai Ardealului*, caravana a plecat spre casă, condusă de stelele cerului şi vijeitul frunzelor.

La 10 ore sara am ieşit din Blăjeni, petrecuţi de sunetele lăutarului Dicu....

Iancule! Măria Ta,
Lasă Turda, n'o prăda!

Sosiţi în Mihăleni ne-am oprit la casa ospitală a dlui comisar de zi, unde doamna casei, o venerată membră ord. a „Asociaţiunei, ne-a primit cu o cină cu dor aşteptată. Am gustat, apoi ne-am spălat năcazurile cu lacrimi de vie dela Ighiu, — paremi se, — şi la 2 după miezul nopţii tocmai ajunsesem la înţelepciunea lui George Bardosy din Băiţa, fundator al Asoc. şi deprindeam „*înghiţitura lui Bardosy*“, numită şi la „*Botul calului*“. Pe la 4 ore d. miezul nopţii şi cei mai statornici încă sosiseră în piaţa Bradului, făloşi de ziua măreaţă din 18 Oct. a. c. pe care cărturar şi popor au petrecut-o vorbind de ale luminei, înaintărei şi de alte lucruri bune şi frumoase şi fiecare treaz la minte şi curat la inimă, tocmai ca zăpada, ce ne-a surprins în ziua următoare.

Doamne! Câte bune se pot face „când oastea e creştină!“

Adu Dne ziua sfântă, în care să înţeleagă tot Românul, că munca cinstită, armonică, iubirea de limbă şi învăţătură e — mântuirea neamului românesc şi atunci cele 7 vieţi din peptul lui de aramă vor sfărma şi porţile iadului.

Irmos Ceteţul.

Adunarea poporală din Porceşti.

— 3 Noemvrie n.

In fruntaşa comună *Porceşti*, cercul Cisnădiei, lângă Turnu-Roşu şi râul Olt, s'a ţinut *Duminecă, în 1 Noemvrie*, o imposantă adunare poporală, care a reuşit îndeplin, în ciuda timpului ploios.

Nu mai puţin de 45 călăreţi voinici şi chipeşi, unul ca unul, au întimpinat în preajma comunei Boiţa admirabil situată între munţi pe cei sosiţi din Sibiiu, între cari domnii prof. D. Comşa şi Dr. Stefan.

Trecerea prin Boiţa şi mai ales peste Olt în aclamaţiunile mulţimei a oferit o privelişte vrednică de pictat. La capătul Porceştilor oaspeţii, într'acea sporiţi, au fost aşteptaţi de obştea întreagă, în frunte cu primăria, comitetul parohial şi vrednicul paroh local păr. T. *Dragomir*, care a adresat oaspeţilor cuvinte alese, bineventându-i călduros. Dl prof. D. Comşa a răspuns ca de obiceiu, avântat şi stârnind vii aprobări şi entusiasm.

Adunarea însaşi s'a început la 1 oră d. a. în larga piaţă din faţa bisericei, zidită de marele voevod Mateiu Basarab. Parte la adunare au luat cel puţin 1200 persoane din Porceşti şi vre-o 7 comune învecinate, în frunte cu preoţii, învăţătorii şi aproape toţi ceialalţi cărturari. Dacă timpul ar fi fost priincios, ca înainte cu numai 2 zile, ar fi participat cu siguranţă 3000 de inşi.

Duioşie şi sinceră admiraţie au produs mândrele fetiţe, mici şi mărişoare, postate la mijloc, drept sentinele în forma cercului, în mâni cu număroase buchete de flori naturale.

Păr. T. *Dragomir*, ales apoi ca prezident, a deschis adunarea prin o introducere scurtă şi acomodată. După constituire a vorbit frumos, limpede şi convingător păr. din Boiţa I. *Drvhora*, espunând situaţia politică şi relevând mai pe larg şi cu exemple pipăite multele nedreptăţi ce îndurăm, între aplausele mulţimei, entusiasmul căreia mergea crescând.

Tunete de aplause a deslănţuit dnul Dr. *Stefan*, care într'o vorbire sprintenă, dar bine accentuată şi plină de avânt bărbătesc, a cucerit toate inimile, provocând dese aprobări învăpăiate şi aclamaţii aieve furtunoase.

Sergentul gendarmilor, cari fireşte n'au lipsit, începuse a întrerupe pe orator, boidogănind mereu şi gesticulând, vezi dragă Doamne, cu baionetul. De astădată însă şi-a dat de om. Dl Stefan i-a ripostat cu asprime neînduplecată, chemând pe sergent la ordine, ca nefiind volnic a întrerupe iac'aşa, fără ordin în regulă. Văzând cu cine are de a face şi că mulţimea îl huidue sgomotos, voinicosul sergent n'a mai zis cârc.

Oratorul a continnat apoi în dragă voe, sbiciuind cu tărie şi avânt oratoric faimosul proiect andráşist şi înfierând după merit prigonirile, la cari suntem expuşi. Drept prinos de recunoştinţă hora mândrelor copile a bombardat cu număroase buchete masa presidială şi îndeosebi pe orator, iar zeloasa lor învăţătoare, dşoara Dragomir, strălucind în mândrul port naţional, i-a oferit după vorbire un mare şi frumos buchet de flori.

Dl Dr. *Iancu*, medicul cercului, întrerupt de nesfârşite aplause a explicat şi cetit cu glas înalt depeşa către Maiestatea Sa Regele şi adresa către deputaţii naţionali.

Că amândouă s'au primit unanim şi între aplause entusiaste, este dela sine înţeles. Textul este cel cunoscut.

Adunarea a fost urmată în sala mare a hotelului local de o frumoasă masă comună, la care au participat, în frunte cu oaspeţii sibiieni, oratorii, peste 150 fruntaşi. Dintre toaste întrerupte de cântări naţionale, remarcăm pe al dlui prof. *Comşa*. Sprinten şi neînfricat ca totdeauna, dsa a rostit de încheere drept întregire a vorbirilor dedicate adunării un discurs luminos, neaoş poporal, adânc simţit şi foarte avântat, întrerupt şi însoţit de aclamaţii şi aplause cutropitoare.

Primpretorul s'a purtat cavalereşte, însărcinând cu „paza" adunării pe notarul local, care nu s'a ingerat, dar nici că ar fi avut pentruce. *Cetăţeanul.*

Adunare poporală în Şeica-mare.

— 1 Noemvrie n.

In butul timpului neprielnic, adunarea poporală conchemată în pripă de fruntaşii din Şeica-mare şi jurul mai apropiat, a avut deplin succes. Dovadă, că poporul a ajuns în bună parte la constiinţa de sine şi ştie să dea ascultare glasului de chemare a conducătorilor, ce poartă în suflet grija sorţii lui de mai bine.

Intrunirea s'a ţinut în localul hotelului comunal sub prezidiul doctorului *N. Racoţia*, fiind reprezentată autoritatea publică prin pretorele Baron Apor. Cu vorba aprinsă a desvălit intenţiile ascunse ale ministrului Andrássy la zămislirea *votului plural* domnul Dr. *D. Roman*, advocat în Mediaş, şi a stăruit asupra adevăratului *vot universal*, iară candidatul său Dr. *Moldovan*, a spicuit în trecutul nostru, urmărind desfăşurarea vieţii noastre politice până în vremea de acum, a carei grijă cea mai de căpetenie e legea pentru dreptul de vot.

In urmă a vorbit părintele *Moruşca*, arătând că *drept egal* să cuvine fiecăruia după legea d-zeiască, ca şi după dreapta lege omenească, şi propune rezoluţia de cuprinsul:

Alegătorii şi poporul român din cercurile electorale Mediaş şi Agnita, întruniţi în 1 Noemvrie în Şeica-mare esprimă profundele sale omagii faţă de bunul Monarh şi îl roagă, ca din graţia împărătească să nu dea prealabila încuviinţare unui proiect de lege nedrept, care ar stângini în mod meşteşugit posibilitatea de a se validita popoarele nemaghiare din patrie şi ar pune stavilă desvoltării democratismului. Acest popor pretinde categoric *vot universal, egal şi secret*, cu votare după comune, care singur e la înălţimea timpului şi poate pune pe temeiu trainic desvoltarea patriei iubite. In aceeaşi vreme se aproabă lupta purtată de deputaţii noştri naţionalişti, li-se esprimă deplină încredere, rugându-i „să apere şi pe mai departe cu bărbăţie românească interesele scumpei noastre patrii şi ale iubitei şi mult încercatei noastre naţiuni române". Totodată să adresează şi Maiestăţii Sale telegramă de profund omagiu, rugându-l a nu da încuviinţare proiectului de lege pentru vot plural. După cari preşedintele mulţămind participanţilor şi reprezentantului puterii civile pentru bunăvoinţă, închide adunarea. *P.*

NOUTĂŢI.

Onomastică. Eri, Marţi, şi-a serbat Preacuvioşia Sa, domnul arhimandrit, vicariu arhiepiscopesc, *Dr. Ilarion Puşcariu*, ziua onomastică. A fost bun prilej acesta pentru inteligenţa română din Sibiiu, de aşi arăta de nou stima, iubirea şi veneraţiunea faţă de distinsul dignitar al bisericei noastre, căruia i-au adus toţi felicitări sincere de ziua onomastică şi i-au dorit încă mulţi ani de rodnică activitate pe terenele pe cari şi-a câştigat merite neperitoare şi până acuma. Ne alăturăm şi noi la doririle de bine ale acelora, cari cu graiu viu şi le-au esprimat în faţa Preacuvioşiei Sale.

*

Sârbii din Bosnia. Inainte de a pleca din Budapesta, Sâmbătă la oarele 11, a primit în audienţă Maiestatea Sa, în palatul regal din Buda, o deputaţiune a Sârbilor din Bosnia, compusă din 18 fruntaşi bosniaci. Deputaţiunea, condusă de medicul Lazar Dimitrievici, a tălmăcit Maiestăţii Sale sentimentele de omaj şi alipire a poporaţiunei de acasă faţă de tron şi persoana Maiestăţii Sale, şi l'a rugat se iee în scut şi apărare biserica ortodoxă din Bosnia, care, cu toate că are peste 700,000 de credincioşi, nu are decât patru arhierei, pe când catolicii, cu numai patrusute mii de suflete, au trei arhierei!.. Fericiţi Bosniaci! Ei cu 700,000 de suflete au patru arhierei, noi cu un milion şi şaptesute de suflete, numai — *trei!*

*

Procesul „Ţării noastre". Pe 10 Noemvrie e citat domnul *Octavian Goga* în faţa curţii cu juraţi din Cluj, ca acusat într'un proces de presă intentat revistei „Ţara Noastră", care se va pertracta în ziua aceea.

*

Medic român în Cluj. Domnul Dr. *Toma Madincea*, fost medic militar, anonţă că şi-a început activitatea ca medic civil în Cluj.

*

Hymen. Anuţa N. S. *Bozdog* şi Ioan *Paicu* anunţă celebrarea cununiei lor, care se va săvârşi Dumineca, în 26 Octomvrie v. în biserica gr.-or din Calbor, la orele 2 p. m.

*

Alegere. Domnul *George Văsi* a fost ales de congregaţiunea municipală a capitalei Budapesta în şedinţa ţinută Miercuri în 28 Octomvrie de *revizor suprem administrativ.* Dl *Văşi*, după cum ni se scrie, s'a impus prin hărnicia, diliginţa şi vastele sale cunoştinţe administrative. S'a distins şi ca autor al mai multor cărţi scrise în materie iuridică. Tocmai în zilele trecute a fost premiat pentru opul scris pentru cursurile administrative notariale, despre care şi noi am luat notiţă la timpul seu.

*

Din Roma vine ştirea, că Papa Pius X are intenţiunea se stabilească o etate anumită, la care se înceteze funcţionarea episcopilor, pe cari pronia dumnezeiască i-a împărtăşit de o viaţă lungă. Limita ar fi de 80 de ani, la care etate fiecare episcop ar fi dator să se retragă la odihna binemeritată, cu escepţia casurilor, în cari episcopii trebue să se retragă dela conducerea diecezelor şi înainte de a atinge aceasta etate.

*

Sinucidere. Fiiul domnului profesor universitar din Cluj, Dr. Grigorie Moldovan, cu numele *Stefan*, doctor în drepturi, s'a sinucis în sanatoriul de pe insula Margareta din Budapesta, unde mersese pentru a scăpa de o teribilă boală de nervi de care suferea. Sinuciderea a comis'o cu ajutoriul briceagului, cu care şi-a tăiat gâtul. A căzut la moment mort la pământ, scăldat într'un lac de sânge.

*

Inspectorat de şcoale în Beiuş. Din considerare, că comitatul Bihorului e foarte mare şi un singur inspector de şcoale nu poate se supraveghieze şi controleze toate şcoalele de pe teritoriul comitatului, ministrul de culte şi instrucţiune publică a înfiinţat un inspectorat regesc de şcoale nou pentru comitatul Bihorului, cu reşedinţa în Beiuş. La acest inspectorat vor aparţinea cinci cercuri administrative din jurul Beiuşului.

*

Congresul ligei antidueliste. Dumineca în 8 Noemvrie n. se ţine în Lipsca congresul ligei antidueliste germane. La ordinea zilei e pusă între altele şi crearea unui birou central internaţional, pentru conducerea mişcării antidueliste, precum şi punerea unui premiu pentru cea mai bună lucrare pe seama tinerimei, scrisă contra duelului.

*

Ucigaş achitat. Barbierul Fabianovici din Szabadka şi-a omorât în luna trecută muerea, lovindu-o cu săcurea şi tăindu-o cu briciul, din motivul, că era prea uşuratică. Curtea cu juraţi din Szabadka l'a declarat pe barbierul de *nevinovat* pentru fapta săvârşită, şi în consecinţă tribunalul l-a achitat şi pus la moment în libertate.

*

Dăscăliţele să nu se mărite. In consiliul comunal din Fiume a făcut un membru propunerea, ca dăscăliţele dela şcoalele de fete de pe teritoriul oraşului Fiume să fie oprite dela legarea căsătoriei. Propunerea a fost dată spre opinionare consiliului şcolar, care a propus respingerea ei, dar ajunsă să fie desbătută în şedinţa consiliului, a fost primită, şi ridicată la valoare. Dăscăliţele din Fiume nu se pot deci mărita în viitor, decât numai aşa, dacă renunţă la post.

*

Lă fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu" pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Mai mulţi preoţi întruniţi în conferenţa preoţească a tractului Iliei, 3 cor.; Nicolae Suciu, paroh în Balomir, 1 cor.; Nicolae Mohan, cul. tipogr. în retragere, în amintirea soţiei sale Elena n. Mărgineanu, 2 cor. şi Ioan Dordea, pantofar, totodată conducătorul şcoalei de pomi comunale din Bungard, 20 bani.

*

Cultivarea rozelor. Cea mai desvoltată cultură de roze (trandafiri) o face la noi grădinariul *Mühle Árpád* din Timişoara. Catalogul seu, apărut tocmai acuma, ne pune în cunoştinţa diferitelor soiuri de trandafiri, precum şi a modului cultivării lor. Sunt peste o mie de soiuri, toate bine şi cu pricepere cultivate. Bogatul catalog se trimite la cerere, gratis şi franco, ori şi cui. Adresa: *Mühle Árpád*, Temesvár.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Timpul e cea mai tare probă pentru toate şi îndeosebi cu privire la medicamente. Când iei în considerare, că Emulsiunea lui Scott a fost supusă unei esperienţe mai mult de 30 de ani, trebue să fi despre adevărata ei bunătate convins. Emulsiunea lui Scott e pregătită în cea mai mare parte din unsoare de ficat de peşte, dar îl redă totuşi într'o formă plăcută la gust şi pentru fiecare om uşor de mistuit. Toate farmaciile ţin Emulsiului *Scott.*

Poşta ultimă.

Incurcăturile din Orient.

In Sârbia şi Muntenegru nu a dispărut dispoziţia războinică. Din contră creşte mereu. Inarmarea încă se face cu mare grăbire. Vin arme şi muniţie cu vagoanele din străinătate, iar scupştina se bate cu gândul, se mute capitala mai în centrul ţării, la Niş, pentrucă Belgradul prea e espus primejdiei.

Prinţul moştenitor de tron al Sârbiei, trimis în misiune însemnată la Petersburg, a comunicat Ţarului, că tatăl seu, Regele Petru, are intenţiunea *să abzică* de tron şi apoi să se retragă undeva în străinătate. Ţarul a aprobat ideea. Ceeace înseamnă, că Ţarul e pe partea principelui, care ar lua locul tatălui seu, şi care vrea — războiu cu Austro-Ungaria.

Mai e apoi de notat, că ministrul de externe rusesc a declarat, că Rusia nu recunoaşte de validă anexarea Bosniei şi Herţegovinei, şi că în acest înţeles se va trimite notă puterilor mari europene.

Toate acestea dovedesc, că pacea europeană tot nu e atât de sigură cum se crede.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui: Radu P. Barcianu, librar, 50 bani, Dr. Nic. Şerban de Voila, deputat dietal, 2 cor., Nic. Peicu, cleric curs. II., 50 bani, Ioan Mihu, paroh, Cacova (cerc. Sebeşul-săs.), 1 cor, Ioan Gârbacea, expeditor consis., 50 bani, Victor Fincu, control. consist., 2 cor. şi Avram Moga, cancelist consis., 50 bani. Suma incursă 255 cor. 30 bani. — Contribuiri se mai primesc la subscrisul comitet.

Sibiiu, 2 Noemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Cărţi şi reviste.

„Răvaşul", revistă culturală ilustrată întemeiată de Dr. *Elie Dăianu.* Anul VI. numărul 19—20. Are următorul cuprins: I. Roşioru: Dreizehnlinden de F. W. Weber. — Românii la Conciliul din Florenţa. — D. Tomescu: Foametea din 1628 în ţinutul milandez. — Aron Cotruş: Melancolie de toamnă. — N. Cârstea: La jubileul lui Tolstoj. — Scrisoare din Bucovina. — Convocare. — Fondul pentru înfiinţarea unei şcoale române de fetiţe în Cluj. — Conspectul socotelilor fondului şcoalei de fetiţe din Cluj. — Statul activ. — I. R. Trandafir: Anuare. — Proces verbal. — Crestături. — Cronică. — Cărţi. — Reviste. — Ziare. Abonamentul 6 cor. la an.

Din public.+)

Mulţămită publică.

Credincioşii parohieni din Felmer, tractul Cohalmului, aflători în America, din dragoste faţă de casa lui Dzeu şi din iubirea ce şi acum o poartă faţă de fraţii lor rămaşi acasă, în semn de mulţămită pentru sporul ce bunul Dzeu le-a dat la lucru, au colectat între sine şi prietinii lor 290 cor., pe care le-au şi trimis ca să se cumpere pe seama bisericii un policandru.

Au contribuit precum urmează: Andreiu Bâlborea 2 dolari (10 cor.), Zaharie Braga 5 dol., Ioan Băra, Ioan Bărcutean, câte 2 dol., Moise Ionuţ 5 dol., Ioan Babeţ, George Balint, Ana Bumnariu, câte 3 dol., Ioan Balint 2 dol., Ioan Comaniciu nr. 349, 2 dol., Ioan Bumnariu 2 dol. 50 cenţi, Ioan Piticaş, Ioan Piticaş, câte 2 d. 50 cenţi, Bucur Piticaş, Iosif Călin, câte 4 dol., Ioan Comaniciu nr. 348, 2 d., Ioan Frăţilă 5 dolari, Ioan Piticaş 1 dol., toţi din Felmer.

A mai contribuit Dionisie Şandru, din Viştea-inf., 1 dol., Andreiu Boeriu, din Valendorf, 50 cenţi, Ioan Tulbure şi soţia, Hălmeag, 1 dol., Iosif Mihuţ, Brad, 25 c., Dumitru Pavel, Ticuş, 20 cenţi, Avram Cintirean, Şoarş, 10 cenţi, Maria Marian, Ioan Porumb, din Covor, George Stoica, Şoarş, Achim Savu, Dupuşdorf, Ioan Irimie Ţaţiu, Hălmeag, George Graor, Şoarş, fiecare câte 25 cenţi, G. Mild, Măgărei, 50 cenţi, Nicolae Şandru, Cincul-mare, 25 cenţi, Stanca Mitrea, Răşinari, 1 dol., Dumitru Galbincă, Sâmbăta-de-jos, 25 cenţi şi Ioan Flore, Voivodenii-mici, 25 cenţi.

Pentru acest dar, în numele comitetului parohial şi al credincioşilor din Felmer, le esprim cele mai sincere mulţămite.

Dzeu să primească darul făcut din partea celorce iubesc podoaba casei sale.

Felmer, în 29 Octomvrie n. 1908.

Bucur H. Şolca
preot.

Teatru german.

Mercuri: *Vater und Sohn*, comedie.

Joi: *Fräulein Josette, meine Frau*, comedie.

Copii cari nu să desvoaltă

iau repede o direcţie spre desvoltare, dacă le da-ţi Emulsiunea lui SCOTT. Desvoltarea începe deja după luarea primei dose de SCOTT.

Emulsiunea lui SCOTT

e atât de dulce ca crema şi se ia şi se mistuie chiar şi în casurile când laptele e interzis.

Emulsiunea lui SCOTT e în toate ţările cu căldură recomandată de medici. 12 (270) 1—4

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 572/1908. [320] 1—3

Concurs.

Pe baza ordinului Ven. cons. din 29 Iulie a. c. Nr. 8140 Bis. pentru întregirea parohiei de clasa III **Mermezeu-Văleni,** tractul protopresbiteral al Geoagiului, să escrie nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh au să-şi subştearnă cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare în terminul arătat, la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Orăştie, 20 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Orăştiei ca administrator al tractului Geoagiu.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 11749 Plen. 1908. [304] 3—3

CONCURS

In scopul conferirei stipendiilor şi ajutoarelor ce se votează pe anul 1909 din **fundaţiunea „Andronic“.**

I. Pentru învăţăcei de orice meserie.

II. Pentru sodalii deveniţi de atari în decursul anului 1908.

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovezi despre dexteritatea de a putea deveni măestri, — prin aceasta se escrie concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

Toţi petenţii la ajutoare şi stipendii să producă:

1. Carte de botez.
2. Atestat dela comună, despre averea proprie, ori a părinţilor.
3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa având a se indica în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetează şcoala şi câţi mai sunt la meserii.

Concurenţi pot fi numai Români ortodoxi născuţi în arhidieceza Transilvaniei.

In special au să dovedească:

I. Invăţăceii:

a) că au împlinit anul al 12-lea al etăţii;

b) că au cercetat şcoala poporală ori altă şcoală superioară;

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură şi magistrat);

d) adeverinţă dela măestru despre sporul, ce-l arată în meserie despre diliginţă şi purtarea morală;

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învăţăcel în anul 1908, ceeace vor dovedi prin atestatul autorităţii industriale (ari. de lege XXVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac spor mulţămitor, ceeace vor dovedi ori cu cartea de lucru, ori cu adeverinţă dela măestru;

c) ceice vor dovedi, că sunt membri ai vreunei reuniuni de meseriaşi şi că cunosc mai multe limbi, vor fi preferiţi.

III. Sodalii cari sunt în condiţiuni de a deveni măestri:

a) să aibă certificatul de măestru:

b) să fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţe dela măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voeşte să se aşeze ca măestrii, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial, că cercetează biserica şi e creştin bun şi moral.

Dela toţi concurenţii se recere ca cererile să fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate consistorului arhidiecezan gr.-oriental din Sibiiu şi să le înainteze cel mult până la 31 Decemvrie 1908 st. v.

Acei concurenţi cu studii gimnaziale şi reale, cari se vor aplica ca învăţăcei la sculptura de lemn, bărdăşit şi zidărit sau vor fi aplicaţi deja ca învăţăcei, ori ca sodali în aceste meserii şi cei din urmă vor să se perfecţioneze în meseria lor, în ateliere mai mari, în cari să poată câştiga praxa recerută vor fi consideraţi cu ajutoare mai mărişoare.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu din şedinţa plenară a Consistorului arhidiecezan, ţinută la 5 Octomvrie 1908.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 586. [322] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al treilea de învăţător din **Pianul-de-jos** se publică concurs cu termin până la 15 Noemvrie a. c.

Emolumentele sunt:

Salar 600 cor., relut de cuartir 50 cor. şi pentru grădină un stânjin de lemne de foc. Emolumentele se vor întregi la minimul statorit în art. de lege XXVII. din 1907 prin ajutor dela stat.

Cuincuenaliile se computǎ numai dela instituirea definitivă în această comună.

Concurenţii să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere să se presenteze poporului în biserică spre a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic, fiind învăţătorul ales dator a ţinea Dumineca şi sărbătoarea strană şi a cânta cu copiii în biserică.

Sebeş, 20 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 803/908. [311] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a din **Apoldul mic,** tractul Mercurei, devenită vacantă prin reposarea regretatului paroh Ioan Orăştian, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B., pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a concura, să-şi trimită cererile cu documentele recerute la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi să se prezenteze în vre o Duminecă ori sărbătoare acolo, după prealabila încunoştinţare a protopopului, spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Mercurea, 29 Septemvrie 1908.

In conformitate cu concluzul comitetului parohial concernent dela 28 Sept a. c.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.:

Avr. S. Păcurariu
protopresb.

Nr. 550/1908 potop. [308] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a **Şaldorf,** protopresbiteratul Mediaşului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de aocupa acest post, au a-şi înainta cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, prezentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare şi în biserică, pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta

Totodată se deobligă cel ales de paroh a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală cu suma de 40 cor. anual în decurs de 10 ani consecutiv.

Mediaş, 10 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbitera gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopresb.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 2—36

In cancelaria subscrisului se primeşte un

candidat de advocat

dela care se recere să aibă praxă deplină.

Dr. Mérő Samu,
(303) 3—3 Borosjenő.

Aviz!

Să aduce la cunoştinţă On. public că un român harnic s'ar angaja a lua o crâşmă în arândă.

Incunoştiinţarea să se facă la administraţia acestei foi. (321) 1—3

Nr. 1043/1908. [315] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante, de clasa primă, **Părău,** în protopresbiteratul Făgăraş, să escrie concurs, cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să subştearnă cererile concursuale instruite cu testimoniu de maturitate, absolutoriu teologic şi atestatul de cualificaţiune preoţesc, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, până la terminul indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă la biserică.

Făgăraş, în 12/25 Oct. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

In atenţiunea dlor preoţi-caticheţi!

A apărut:

Istorioare biblice (ilustrate)

Carte de religiune pentru elevii şcoalelor poporale

de Pr. D. Voniga.

— Manual aprobat de Ven. Consist. din Sibiiu şi din Arad. —

Acest manual distingându-se printr'un *limbaj simplu, limpede şi uşor,* apoi ţinând cont şi de metoadele celea mai nouă ale pedagogiei ştientifice — *e superior tuturor manualelor de religiune ce le avem.*

Se poate procura cu preţ de 50 fil. exemplarul la **autor în Gyirok (Temes),** ori la **Librăria arhidiecezană în Sibiiu.**

(310) 2—2

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu	à	300,000	Mărci.
1	„	„	200,000	„
1	„	„	60,000	„
1	„	„	50,000	„
1	„	„	45,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	35,000	„
1	„	„	30,000	„
1	Câştig	„	100,000	„
1	„	„	60,000	„
1	„	„	50,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	30,000	„
7	Câştiguri	„	20,000	„
1	Câştig	„	15,000	„
11	Câştiguri	„	10,000	„
46	„	„	5,000	„
103	„	„	3,000	„
163	„	„	2,000	„
539	„	„	1,000	„
693	„	„	300	„
181	„	„	200	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . .	Cor.	7·—
losul original de jumătate	„	3 50
losul original de un sfert	„	1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis şi franco.**

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat poştal** sau şi prin **ramburs.**

☞ **Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

20 Noemvrie

cu toată încrederea la (291) 2—5

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg.**

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 34—40

Panorama originală a lumii.

Reisen durch die ganze Welt.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piaţa mare Numărul 9

lângă palatul lui Brukenthal.

☞ **Intrare şi privire în orice timp al zilei** ☜

dela 9 oare dimineaţa până la ½10 seara.

Din 1 Noemvrie până în 7 Noemvrie 1908:

Scene photoplastice dela conductul jubilar împărătesc ţinut în 12 Iunie 1908 în Viena.

Preţuri de întrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, şcolari şi soldaţi 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1·80, Blocuri pentru şcolari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea şi Sâmbăta până la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii şi elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăţi cor. 25·—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 11— Seriile odată predate nu se repetează.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 117 Sibiiu, Sâmbătă 25 Octomvrie (7 Noemvrie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Situația bisericei noastre.

III.

— Articol final. —

(Dr. E. B.) Am arătat, cari sunt motivele grave, cari îndeamnă pe Arhiereii nostri în mod constringent să trăiască în pace și bună înțelegere cu puterea de stat. De aci însă nu urmează, că ei ar trebui să facă guvernului servicii politice, ori că guvernul ar cere și ar aștepta dela ei să le facă. Din contră, guvernul poatecă e mai mulțămit, dacă biserica rămâne pe lângă misiunea ei înaltă și evită politica militantă. Iar dacă totuși ar fi silită să facă politică, să incline spre politica *păcii* și a *aplanării* contrastelor, pe calea bunei înțelegeri, ceeace ar fi și în interesul bisericei însăși.

Aceea ce așteaptă însă cu siguranță guvernul dela biserică este, să respecteze autoritățile noastre bisericești în toată privința ordinea de drept esistentă și legile din vigoare, acomodându-se acestora cu stricteță, împreună cu organele lor subalterne, pentrucă în momentul, în care se va convinge guvernul despre contrariul, va considera de sosită ocasiunea să iee măsuri coercitive pentru nimicirea, ori cel puțin pentru restrângerea puterii autonome administrative a bisericei noastre.

Dacă deci vreau să evite conflictul acesta, Arhiereii nostri sunt siliți să-și implinească datorințele, nu numai față de credincioși, ci și față de puterea de stat, cu cea mai mare minuțiositate, căutând să afle totdeauna calea mijlocie, pe care pot să facă din destul acestei misiuni grele, dar inevitabile. Aici zace chemarea cea înaltă diplomatică a Arhiereilor nostri, al cărei maestru a fost marele *Șaguna*, politicianul oportunist, care numai pe calea aceasta a putut esopera favorurile frumoase pe cari le-a primit pe seama noastră, fără demonstrațiuni sgomotoase, fără proteste nebăgate în seamă, ci numai cu recunoașterea situației și acomodarea înțeleaptă, amăsurat situației date de împrejurări.

Acomodarea aceasta, conced, că astăzi e foarte grea, cu mult mai grea decât pe vremea lui *Șaguna.* Cei dela centru, autoritățile supreme bisericești, se pot ușor reținea dela politică. Dar organele subalterne dela periferii, preoții, cu greu pot să facă lucrul acesta. Posiția acestora e foarte grea. Poporul nostru s'a obicinuit să vadă în ei pe conducătorii sei, dela cari așteaptă să-l povățuiască și conducă, mergând întru toate *„cu crucea 'n frunte"*, — cum cântă poetul. Dacă nu o face preotul aceasta, e acusat de popor, că nu e destul de credincios turmei sale. De aci apoi supărare și conflicte între preot și credincioși.

Credința mea e însă aceea, că astăzi poporul nu mai e avisat la conducerea esclusivă a preotului seu. Astăzi mai are poporul nostru și alți inteligenți, cari pot să facă pe conducătorii poporului, fiind cu mult mai independenți decât preotul. Avem comune destule, în cari preotul poate fi dispensat cu totul dela datorințele de a merge în fruntea mișcărilor politice ale neamului. Ceeace însă nu înseamnă, că în calitate de cetățean de stat preotul nu ar avea voe să-și eserciteze drepturile, ca și ceialalți, conform dorinței și conștienței sale, lucru pentru care nime nu-l va trage la răspundere. Numai în fruntea agitațiunilor ar fi de dorit să nu se pună, pentruca să nu cadă odiul asupra bisericei și să nu fie espusă biserica persecuțiunilor și bănuelilor, mai ales pe locurile unde organele puterii de stat eserciază o controlă hiperzeloasă, mărginașă cu călcarea de drept, fie din răutate, fie din nepricepere.

Fac deci serviciu foarte dubios bisericei și prin urmare și neamului toți acei politiciani înfierbântați și neprecugetați, cari ar dori se atragă și biserica, și toate organele ei, cu Arhierei cu tot, în mișcările, pe cât de frumoase, pe atât de primejdioase politice, ba așteaptă dela învățăceii lui Cristos, dela apostolii păcii și ai bunei înțelegeri, ca se între și ei între ceice țin aprins focul urei și al dușmăniei, ori să se pună chiar în fruntea lor. Acestia trec cu vederea, că cer un lucru, care nu e de loc compatibil cu misiunea preotului, căci acesta are să combată ura și dușmănia și are să propage pacea și buna înțelegere, între toți oamenii.

Păcătuesc mult în contra bisericei și a neamului toți aceia, cari caută se îngreuneze și mai mult situația și de altcum grea a Arhiereilor nostri, și caută să-i împedece în împlinirea chemării lor, pe care ei o fac după cea mai curată conștiență a lor, spre binele binepriceput al bisericei și al neamului, ba mai caută să-i tragă și la răspundere pentru aceea ce nu fac, fiindcă nu pot să o facă, și pentru aceea ce fac ca particulari, pentruce nu sunt datori se răspundă nimănui.

Pe calea aceasta numai să subsapă din partea celor nechemați și nesocotiți *autoritatea* Arhiereilor nostri, stâlpii cei mai puternici, astăzi poate chiar singurii stâlpi ai autonomiei noastre bisericești. Dar ca norocul, avem și public care știe să judece, știe de unde poate să vină primejdia și știe cine e chemat să dee pept cu primejdia: *Arhierei nostri*, cari tocmai de aceea, se bucură de încrederea credincioșilor lor, pecând pe ceice îi atacă pe nedreptul și fără să se gândească, că nu fac alta decât acte de — *distrugere,* ceeace nu e nici o virtute, ci e chiar păcat național, nu-i bagă nime în samă.

Suntem un popor tiner, noi, Românii, dar un popor deștept, treaz, plin de vieață și de instinct nobil. Acest instinct sănătos ne va scoate din labirintul rătăcirilor și ne va feri de săvârșirea actelor nesocotite, cum ar fi și periclitarea fortăreței celei mai tari pe care o avem: a bisericei, a autonomiei, a instituțiunilor noastre, câștigate după atâtea lupte grele purtate de înaintașii nostri. Din contră, ne va îndemna, ca cu puteri unite, cu inimă caldă și cu frunte rece să luptăm toți pentru apărarea lor, pentru conservarea acestor bunuri scumpe, căutând să le păstrăm așa cum le avem primite dela înaintași, pentruca tot așa să le putem preda urmașilor nostri, cari ne vor binecuvânta pentru aceasta, și nu vor întreba, că din punct de vedere politic pe ce cale am apucat, ca să le putem mântui de perire?!..

Delegațiunile și-au terminat lucrările Sâmbătă, săptămâna trecută. Hotărârile luate din partea lor vor primi sancționare preaînaltă astăzi, ori mâne. Vor fi publicate apoi ordinațiunile referitoare la urcarea salarelor oficerilor, și se va ordona licvidarea, cu începere dela 1 Decemvrie n. c. a salarelor urcate.

Crisă în Austria. Crisa născută în Austria în urma demisionării celor doi ministri cehi încă nu e delăturată. Baronul *Beck* continuă pertractările cu fruntașii partidelor politice, pentru a forma un ministeriu curat parlamentar. Dacă nu-i va succede, va înainta demisia întregului cabinet.

Activitatea dietei. Pe Luni e vorba să fie convocată dieta la ședință. Va fi numai o ședință scurtă formală, în care se va stabili ordinea de zi pentru ședința din ziua următoare. Marți apoi prim-ministrul *Wekerle* va presenta proiectul de lege despre anexarea Bosniei și Herțegovinei, și poatecă și ministrul de interne Andrássy va presenta proiectul de lege despre reformele electorale.

FOIȘOARĂ.

Impresii dela o nuntă

de *D. Bedelean.*

(Fine).

O poveste jalnică, terminată astfel:

... „Era o zi de toamnă ... senină ... Zi a fost ... dar pentru mine era noapte, că mi-a umbrit și viața năcăjită.... D'apoi așa-s fetele, te lasă când ți lumea mai dragă. M'a lăsat și ea, s'a dus ca să n'o mai văd .... Apoi frate, n'ași fi eu năcăjit că s'a dus, dar mi-a lăsat... barem de nu l-ar fi lăsat, — mi-a lăsat chipul ei închis în inima mea.... de unde nu se va șterge, decât numai atunci când voiu muri" ......

Două lacrimi de pe fața lui întăreau importanța cuvintelor sale.

— „Dar nu-s toate fetele așa, — Il corege mirele, — mai poți să-ți capeți una, că vezi, și eu mi-am aflat."

— „Așteaptă, tu de aci încolo o să ști. Muere care să nu-ți facă năcaz, nu este. Nici a ta nu va fi mai bună decât altele"...

Conversația o schimbă dangătul clopotului bisericei din satul dorit, dorit mai ales de mire. Iși tocmește cravata albă de mătasă, frizura buclată, mustețele negre, buchetul de flori roza, în care se oglindește dragostea lui toată.

Pe noi mai ales ne încântă locurile acestea, cu toate frumsețile și însemnătatea lor. Ne reamintim luptele mărețe din trecut, cari s'au perindat aici pe pământul acesta, pe care se varsă acum atâtea lacrimi.

De-a dreapta e *Albacul,* cu biserica mică de lemn, în care un om mare a jurat răsbunare pentru multele suferințe. In coastele unui deal o vizunie se vede, care a dat adăpost la trei căpitani, uniți pentru un scop ideal. Mai în sus e *Vidra,* cu o casă deamnă de a peregrina la ea fiecare Român.

Trăsurile noastre cu o iuțeală trec peste podul de lemn al Arieșului, apucând spre drumul către Ponorel.

Nu peste mult să și ivește biserica imposantă, școala de lângă ea, ambele nouă, cari vestesc hărnicia oamenilor, împlinirea datorinței conducătorilor și apoi faptul, că glasul vremii a aflat la ei răsunet.

Dela biserică nu departe se află casa preotului, cu o fetiță frumușică, pe care noi azi o ducem pe alte locuri, ca să fie conducătoare în cele bune, învățătoare femeilor, cari așteaptă dela „doamnele" noastre lumină și înaintare.

In curtea caselor parohiale e lume imensă, țărani, preoți, învățători, notari, bărbați, femei, tineri, bătrâni, cari toți așteptau sosirea mirelui.

Mireasa într'o odae stă îngândurată, palidă, surprinsă de momentul atât de important în viața ei.

Haină albă de mătasă, împodobită cu dantele, un lanț de aur la gât, cunună albă pe cap, din care un văl lung să lasă până jos, atât de bine-i stă și atât de bine se potrivesc cu ochii cei senini și cu părul blond. Fața albă ca un crin ne înfățișează o ființă din alte sfere, nu de aici din lumea asta, plină de atâtea păcate și miserii.

Părinții, — un preot îmbătrânit în munca pentru binele ți înaintarea oamenilor încredințați conducerei lui, preuteasa, care cu sfințenie și-a crescut fetița ca să fie spre folosul neamului, — stau în jurul ei, cu lacrimi în ochi, dându-i binecuvântarea părintească.

Lăutarii, din ale căror strune atâta dor și jale iasă, intonează cântări de ale noastre, și noi plecăm la biserică.

După cununia săvârșită aici am fost poftiți la masa ospitală a preotului.

La masă un amestec de Români. Ce frumos e a vedea la olaltă pe domnii nostri cu țăranii, schimbând vorbe unii cu alții.

Trebue să arătăm, că între noi și ei există legătură sfântă, și că e zadarnică truda de a ne despărți de poporul din care am ieșit, și unde avem frați, surori, părinți.

In toiul veseliei nu s'a uitat nici de nevoile noastre românești. Dar nu numai s'a vorbit, ci și făcut.

S'a adunat cu jocul miresei 60 cor. pentru gimnaziul din Brad.

Timpul acesta e timpul faptelor, deci să alungăm frazele, vorbele goale, și să le înlocuim cu fapte ideale, fapte care-'s spre înaintarea noastră culturală-națională, dela care depinde ființa noastră ca neam.

Țăranii — la cari am văzut o însuflețire mare, simț de jertfă, interes față de instituțiunile noastre culturale — au dovedit, că pe plaiurile aceste trăește un popor sărac, dar dornic de înaintare, vietuiește un neam, care vrea să trăiască, să fie domn pe soartea sa, și care-și știe chemarea.

Țăranii nostri nu sunt orbiți de „confesionalism". Ei știu, că țină-se instituțiunea românească de ori care confesiune, interesele neamului, interesele noastre ale tuturora, interesele Românilor le servește!

Ei cu sufletul lor curat înțeleg, că înainte de toate interesele vitale ale românismului au a le apăra și a le ajuta. Pentrucă numai până trăim noi ca Români pe plaiurile acestea poate să se manifesteze credința noastră cu toată curățenia și sfințenia ei.

După finirea jocului miresei s'a început adevăratul chef, până în zori de zi.

Când soarele se ridica din cetatea visurilor noastre și-și revărsa razele ferbinți peste nuntașii obosiți, trăsurile noastre duceau pe doi tineri fericiți la cuibul lor.

Articolul Impăratului. In reichstagul prusian din Berlin au fost adresate mai multe interpelări cancelarului, în chestia cunoscutului articol de ziar, scris ori inspirat de împăratul Wilhelm al Germaniei. Spiritele sunt foarte agitate şi se cer din toate părţile garanţii, ca împăratul să nu mai facă politică pe socoteala proprie. Cancelarul Bülow va răspunde la interpelări în şedinţa de Luni.

Misiunea culturală-naţională a preotului român.

De preotul *N. Şoneriu.*

(Urmare.)

Din această schiţă fugitivă reese cred destul de evident, că naţiunea noastră e una cu biserica sa. „La toate cumpenele, în toate întâmplările mari, găsim statornic în istoria poporului nostru amestecul acesta al celor sfinte cu cele lumeşti, adânca, nestrămutata legătură dintre cruce şi spadă“ zice Vlahuţă în „România pitorească“. Voevozii români după orice biruinţă în semn de mulţămită şi amintire ridică câte o mănăstire, cari mănăstiri până azi sunt podoaba ţării româneşti şi totodată monumente istorice de mare preţ. Astfel clipele de bucurie, momentele de fericire ale neamului nostru află răsunet şi în sinul bisericei, zilele de grea încercare şi întristare ale bisericei sunt tot aşa de dureroase şi pentru naţiune. De aici urmează, că rolul preotului ca persoană bisericească e atât de strâns unit cu rolul seu naţional, ca membru al naţiunii.

Iată de ce la chemarea pastorală-bisericească a preotului se mai asociază şi chemarea naţională-culturală, pe cari preotul trebue să le ştie combina într'un ce armonic.

N'are alta de făcut, decât să-şi ia de model faptele mărete ale bărbaţilor nostri ilustri şi el va satisfacc chemării sale din toate punctele de vedere. Şi anume: preotului adăpat din isvorul cel nesecat al învăţăturilor creştineşti, cu credinţă neclintită în Dzeu, fidel aşezămintelor şi preceptelor bisericei noastre, pătruns de simţăminte nobile, înzestrat cu armele ştiinţei şi totdeauna gata de a se jertfi pentru biserică şi naţiunea sa, îi compete în primul rând de a se îngriji de conservarea, cultivarea şi întărirea naţiunii sale.

In primul rând îşi va da toată silinţa, ca de turma dată lui spre păstorire să grijască cu cea mai mare râvnă, s'o apere de toate influinţele stricăcioase, cari mai ales în timpul din urmă se manifestează prin impunerea de datorinţe şi legi duşmănoase limbei şi esistenţei noastre naţionale peste tot, căci precum am văzut, viitorul naţiunei noastre depinde dela viitorul bisericei noastre. Prin urmare, serviciul divin atât de variat şi pompos, apoi celelalte servicii, ca îngropăciunile, cununiile, sfeştaniile, maslurile ş. c. l. le va îndeplini cu dragă inimă, cu acurateţă şi cucernicie. Poporul atunci cu tot sufletul se alipeşte de preotul seu şi nici o făgăduinţă străină nu e în stare să-l desbine de preotul seu şi de biserica sa. Aceasta este prima şi cea mai de căpetenie datorinţă, pe care preotul adevărat şi harnic totdeauna trebue s'o aibă înaintea ochilor. Nici odată să nu şovăie, să nu obosească, căci „per aspera itur ad astra“.

Nu-i destul cu atât. Tot preotul, şi în parte şi învăţătorul, e dator a se îngriji de păstrarea şi cultivarea limbei, a graiului nostru erezit din străbuni. Nu e lege, nici omenească, nici dzeească să interzică folosirea limbei strămoşeşti. Nu din punct de vedere politic, ci din punctul de vedere naţional-bisericesc, basându-ne pe motive social-psihologice, putem afirma, că limba naţională, pentru noi limba română, e „conditio sine qua non“ a esistenţei noastre naţionale. Fără de limba noastră românească suntem categorice, numai Români *nu*. Esemplu viu şi recent ne sunt Românii din Măcău, despre cari se scria prin ziare, că dupăce româneşte nu mai ştiu vorbi, acum au întrodus şi în biserică limba ungurească, ca limbă liturgică. Nu cred, că se află Român aşa de credul, să zică, că acesti Români mai sunt conştii, că fac parte din neamul nostru. Iată deci, că altă datorinţă, tot atât de ponderoasă, i-se impune preotului, şi el şi poate satisface mai bine, căci în biserică şi în afaceri bisericeşti limba oficioasă e limba română. Işi va da deci străduinţă preotul, ca limba sa maternă să o poseadă cât se poate de perfect, încât să-i pună în uimire pe parohienii sei prin rostul seu frumos şi să le captiveze inimele. E folositor, chiar necesar, ca preotul să cunoască şi limbi străine, mai ales limba oficioasă a statului şi una din limbile de conversaţiune ale lumii culte, fiindcă preotul e totodată şi sfătuitorul, biuroul de informaţiune al poporenilor sei. Nici când însă să nu arete dispreţ faţă de limba sa maternă, vorbind poate din îngâmfare în altă limbă, ci din contră, totdeauna să se arete mândru pe limba sa, nu numai poporenilor, ci chiar şi în societăţi poliglote.

In sfârşit mai amintesc încă un fapt, de care trebue să ţină cont preotul, care e condus de principiul just şi basat al conservării neamului seu. E îndeobşte cunoscut, că noi Românii avem o mulţime nenumărată de obiceiuri şi datini, la sărbători şi la alte ocasiuni: la Crăciun colindatul, pluguşorul şi irozii, la Bobotează alocurea Sorcova, la Florii împodobirea bisericei cu stâlpări de salce, la Paşti ouăle roşii şi stropitul, la nuntă oraţiile, la alte prilejuri alte obiceiuri, cari formează găteala, podoaba vieţii noastre naţionale-bisericeşti. (Va urma).

Din România.

Meeting naţionalist în Bucureşti.

Dumineca s'a ţinut în Bucureşti, sala Dacia, întrunirea naţionalistă, organizată de un comitet, spre a se discuta atitudinea României faţă de evenimentele din Balcani.

Cu mult înainte de deschiderea întrunirei, sala era înţesată de lume. A prezidat dl I. I. Heliade Rădulescu.

Oratorii au vorbit în mijlocul celei mai mari însufleţiri, în ordinea următoare:

Dl Davidescu (advocat) spune, că prietinia Austriei faţă de România nu e leală, şi o dovadă e, că viaţa politică a fraţilor de peste munţi e ameninţată prin reforma electorală ce să pregăteşte. Trebuie să dăm sprijinul nostru moral fraţilor de peste munţi.

Dl I. Oteteleşanu regretă, că nu vede pe oamenii politici în fruntea poporului. Arată că trebue să trăim în bună înţelegere cu vecinii Bulgari şi Sârbi, în lupta contra Austriei, care vrea să ne sugrume economiceşte. Convenţia comercială cu Austro Ungaria nu va trebui votată, de cât cu consimţământul poporului.

Dl I. Mihalcea Vrânceanu spune, că politica externă românească a fost rău condusă. Trebue s'o rupem cu Austria, care nu a făcut decât să ne speculeze. Mişcarea de redeşteptare, care a început să se manifesteze aci, ca şi peste munţi, ne face să sperăm în vremuri mai bune.

Dl P. Grădişteanu spune că, de şi bolnav, a venit la întrunire, pentru a exprima încrederea în acţiunea întreprinsă.

Dl Al. Petrovici vorbeşte de progresele făcute de ţeară. In urma acestor progrese nu mai putem suferi oprimarea fraţilor noştri.

Dl Stănescu (meseriaş) spune, că meseriaşii nu vor suferi să se închee o convenţie comercială cu Austro-Ungaria, care să isbească în existenţa a mii de meseriaşi români.

Dl Cristu Negoescu spune, că în loc să ne alipim de Austria, va trebui de acum să ne aliem cu Italia, sora noastră cea mai mare.

Dl Take Policrat spune, că coroana de oţel pe care M. S. Regele şi-a pus-o pe frunte la 1877, nu va avea toată strălucirea de cât dacă va fi împodobită cu acele pietre preţioase ce ne au fost răpite. (Bucovina şi Basarabia).

S'a dat apoi cetire următoarei moţiuni:

„Cetăţenii capitalei întruniţi în sala Dacia pentru a discuta asupra ultimelor evenimente din orientul european,

„In urma cuvântărilor ascultate:

„Declară, că politica externă a statului român trebue să aibă drept călăuză eternă sentimentele naţionale şi interesele statului român.

„Constată cu părere de rău, că alipirea României de politica Austro-Ungariei n'a produs decât rezultate desastroase pentru interesele economice ale statului român, din cauza atitudinei neleale şi duşmănoase a conducătorilor politicei din monarhia vecină.

„Mai constată cu durere, că Românii de sub coroana Austriei, mai cu seamă cei de sub coroana Ungariei, în loc să fie trataţi ca fraţi ai unui popor prieten, sunt persecutaţi cu cruzime şi loviţi în sentimentele lor de Români.

„Protestează contra revoltătoarei apăsări a fraţilor din Austro-Ungaria şi declară, că statul român nu poate arăta prietinie celor cari oprimă pe Românii de ori unde.

„Invită pe conducării statului român, ca inspirându-se din sentimentul unanim al naţiunei române, să dea politicei externe o îndrumare mai independentă şi mai naţională şi să strângă relaţiunile cu popoarele ameninţate ca şi Românii, apărându-le de lăcomia vecinilor mai puternici şi cari au ca şi Românii de revendicat drepturi naţionale.

„Emite dorinţa, că dacă oamenii de stat consideră încă necesară actuala orientare în politica externă, să se întoarcă de preferinţă către sora noastră mai mare, Italia, ale cărei sentimente de dragoste către România nu s'au dezminţit nici odată.

„In fine, adunarea proclamă şi estădată, în mod solemn, solidaritatea indisolubilă a Româniior de pretutideni“.

Moţiunea a fost primită cu aplauze de numeroasa asistenţă.

Apoi publicul a format un impunător cortegiu, care, cu muzica militară în frunte, s'a îndreptat spre statua lui Mihai-Viteazul, unde s'au depus coroane şi s'au ţinut două discursuri.

Scrisoarea lui L. Tolstoi.

In Septemvrie a împlinit marele cugetător şi filosof rus *Leo Tolstoi* anul al optzecilea de etate. Din acest prilej a primit felicitări din lumea întreagă. Bătrânul scriitor răspunde acum tuturor celor ce şi-au adus aminte de el, prin o scrisoare, de cuprinsul următor:

„Când acum câte-va luni, cu ocazia împlinirei a optzeci de ani dela naşterea mea, am auzit că prietinii mei au intenţiunea de a sărbători acest eveniment, mi-am exprimat dorinţa de a nu se face nici un zgomot în jurul meu. Nădăjduiam, că dorinţa mi se va îndeplini şi nu va mai avea loc nici o serbare.

S'a întâmplat însă tocmai contrar dorinţelor mele. Şi în ultimele zile ale lui August am primit şi primesc şi acum, din toate colţurile lumei, scrisori de urările cele mai călduroase. Iar eu mă cred acum dator să-mi exprim cele mai profunde mulţămiri faţă de toate acele persoane şi instituţiuni, cari s'au grăbit cu atâta dragoste să mă felicite.

Mulţumesc tuturor academiilor, tuturor redacţiilor, societăţilor, cluburilor, tuturor autorităţilor, cari m-au felicitat. Mulţumesc tuturor prietenilor şi cunoscuţilor din Rusia şi din străinătate, cari şi-au adus aminte de mine.

Mulţumesc tuturor necunoscuţilor din diferitele clase sociale, tuturor cari chiar şi în închisori s'au gândit să-mi facă o bucurie, gândindu-se la mine. Mulţumesc tinerilor, copiilor şi fetelor, cari mi-au urat ani mulţi. Mulţumesc preoţilor, cari — puţini la număr — prin atenţiunea lor mi-au produs multă bucurie. Tuturor persoanelor, cari pe lângă urările lor de bine, mi-au oferit cadouri splendide.

Mulţumesc cu deosebire acelor persoane, cari s'au declarat cu ocazia aceasta solidare cu principiile şi ideile profesate de mine, s'au declarat solidare în iubirea adevărurilor eterne. Ceeace m'a înveselit mai mult a fost, că acestia au fost cu deosebire ţărani şi lucrători.

Imi pare rău, că nu am posibilitatea să răspund direct tuturor persoanelor şi instituţiunilor. Rog deci pe toţi, cari în aceste zile mi-au dat prilejul atâtor clipe de bucurie, să considere această scrisoare ca cea mai curată expresie a mulţumirei mele. *Leo Tolstoi.*

Dela sate.

Inmormântarea parohului Ioan Petru din Ibăneşti.

Idicel, 31 Octomvrie n.

Nemiloasa moarte a răpit iarăşi pe unul din cei mai vrednici preoţi ai tractului protopresbiteral Reghin. Parohul I. *Petru* din fruntaşa comună *Ibăneşti*, după un morb scurt dar greu, a trecut la cele vecinice.

Deşi număra 62 ani în viaţa sa sbuciumată, încă nu era prea bătrân, ci abia ajuns numai la etatea, în care preotul cu atât mai cu multă vrednicie ştie să-şi îndeplinească sacra funcţiune apostolică.

Şi răposatul paroh Petru în adevăr era un neobosit apostol al bisericei lui Christos, întrucât cu o râvnă vrednică de urmat făcea cele mai grele şi obositoare călătorii pentru mângăerea credincioşilor din parohiile văduvite.

Având acasă capelan, care să-l suplinească în funcţiunile de toate zilele, pe parohul Petru îl întâlnim în tot locul, unde numai era lipsă de preot, câştigându-şi prin aceasta iubirea şi recunoştinţa superiorilor, a colegilor şi a poporului păstorit.

Pe cât de plăcută i-a fost cariera preoţiei, pe care timp de 38 ani a împlinit-o cu credinţă şi devotament, pe atât de sbuciumată i-a fost viaţa familiară. Timp de 19 ani a trebuit se poarte jugul greu al văduviei şi ca atare să-şi crească cele 4 odrasle, 3 fete şi 1 fiu. Dzeu nu l-a lăsat insă în timpul de grea încercare, ci i-a dat putere, încât a putut cu cinste înfrunta toate neajunsurile. Familia şi-a crescut-o în mod cinstit, ba a avut fericirea de a vedea şi pe „fiii fiilor sei în jurul mesei sale“. O singură dorinţă ar mai fi avut răposatul paroh, că adecă să-şi vadă aşezat şi fericit pe iubitul seu fiiu Octavian, ceeace însă nu i-a fost dat ca să ajungă, căci în 26 Octomvrie a. c. a trebuit să urmeze chemării celei preaînalte de a trece din şirul celor vii.

Inmormântarea i-s'a făcut în 28 Octomvrie a. c. după prescrisele rituale, cu solemnitatea cuvenită. Timpul schimbăcios al zilelor de toamnă, precum şi depărtarea mare a împedecat pe mulţi din preoţimea tractuală de a-şi îndeplini ultima datorinţă colegială faţă de distinsul lor confrate. In schimb însă s'a adunat o mulţime imensă de popor din cele două comune mari, Ibăneşti şi Hodac, cum şi din comunele învecinate. Dovadă eclatantă aceasta, cât de iubit era fericitul preot înaintea poporului, fără deosebire de confesiune.

Actul înmormântării a fost servit de următorii parohi: Nicolae Gligu, din Râpa-superioară, ca suplinitorul dlui protopresbiter, Zaharie Lupu, din Hodac, Vasile Mateiu, din Râpa inferioară, Iancu Branea, din Măiereu, Mihail Todea, din Idicel-pădure, Alexandru Oltean, din Jabeniţa şi Ioan Silaghi, din Idicel-sat.

După săvârşirea actului de înmormântare, ne-am adunat la casa parohială, unde după frumosul obiceiu al locului s'a servit pomana pentru sufletul răposatului.

S.

O întimpinare.

Preotul nostru *Ioan Budoiu* din Câmpeni-Surduc, atacat fiind în „Libertatea“ din Orăştie, a trimis redacţiunei acestei foi o întimpinare, care însă nu i-a fost publicată. Ne roagă deci pe noi să i-o publicăm. E următoarea:

Nepublicându-să lămurirea trimisă contra înjuriilor din foaia Dvoastră „Libertatea“, nr. 42, mi-se face mie onoarea, caşicând numai eu singur a-şi fi trimis-o. Dar binevoiţi a vă uita, că acolo sunt trei iscălituri, şi acei trei sunt însărcinaţii altora, mai mulţi.

Apoi deoarece comentariul din Nr. 43 mă priveşte numai pe mine, voiu reflecta şi eu următoarele:

Nime nu a zis, că doară dl Dr. Vlad a produs pe aici neînţelegere, ci din contră, înţelegerea solidarizată încă mai bine prin dl Vlad, „*cineva*“ picat aici ca musca în lapte nu are tactul a o susţinea, ci pururea să îndeamnă la hărţuială o partidă contra alteia, şi din acest motiv mulţi au venit la convingerea adevărată, că aci e ceva de făcut, şi aşa la conlucrare m'au îndemnat şi pe mine.

Aceea, că mie nu-mi recunoaşteţi dreptul să conlucru cu amicii mei la ajungerea scopului ştiut, nu mă impoartă. Nu lucru pentru mine, ci lucru pentruca să iasă aleşi aceia la congresul şi sinodul bisericesc, „contra cărora nimeni nu poate avea nimic“. Deci dvoastră contra acelora certaţi.

Acestia sunt dnii *Victor Tordăşianu* şi *Dr. Virgil Olariu.*

Ean puneţi serios pe acestia în cumpănă cu părtinitul dvoastră, şi vă asigur, că omul dvoastră din seamă afară „proslăvit“ nu-i demn să le „deslege curelele încălţămintelor“. Şi asta mie mi-o spun şi alţii.

Să mă întorc apoi la crâşmărit. M'aţi prezentat în foaie că eu crâşmăresc, dar nu-i adevărat. Nici eu nici altul din familia mea nu să ocupă cu acest lucru, căci mi-am câştigat eu cu cât să trăesc de pe o zi pe alta. Nici licenţie de crâşmă nu am, căci aceasta legea din anul 1899 art. XXV §. 3 nu o dă, şi nici nu permite preoţilor şi membrilor din familia preotului să crâşmărească.

E adevărat, că am o casă în comună, pe care am cumpărat-o cam de 16 ani. Aceasta eu o dau în arândă, şi e boltă acolo, precum şi birt, şi să esercizează de un Român. Dar asta eu am cumpărat-o din motivul, că era să o cumpere un Evreu, fiind locul cel mai potrivit în comună, şi văzând pericolul ce ar fi venit preste popor, cred că am făcut bine, nelăsând să se aşeze un Evreu acolo.

Apoi acea casă nu-i lângă biserică, ci e de trei ori mai departe decum permite legea ca să fie un birt de biserică. Birtul cel mare din Dobra e mai aproape de biserică decât casa din vorbă.

E adevărat, că vând vinars şi vin, cu butea, din pivniţa mea proprie, dar asta e productul meu, căci sunt proprietar de pometuri şi vii. E mai ruşinos lucru, cred eu, a umbla ca preot — şi încă pe la oraş — ca un agent jidovesc după asigurări, din casă în casă, decât aţi vinde productul propriu.

Incât sunt eu prietin cu Jidovii, e destul să amintesc, că în comuna mea nu-i nici un Jidov, şi de când sunt aici, cinci Jidovi au trebuit să părăsească comuna.

Şi apoi în timpul rămânerei mele acasă, — din a. 1896, — de pe la alte lucruri sgomotoase politice, eu nu am durmit, ci într'adevăr am muncit pentru binele poporului meu. Poftească oricine să vadă instituţiunile din comuna mea, făcute cu un popor mic, şi se va convinge, că acestea mă justifică de un muncitor al naţiunei.

Toţi soţii de principii ne-am dat silinţa să nu ofenzăm şi să nu eşim în târg cu faptele noastre, dar văd că nu e aşa în altă parte, părtinită de această redacţie, în mod ce devine suspect.

Ne vom sili deci a esplica şi dovedi tuturor fraţilor nostri — cari deja înţeleg lucrul — că în urma urmelor noi tot vom fi în cadrele unui singur înţeles, căci avem datorinţa să fim aşa.

Vă rog, ca neschimbat şi fără frânturi — de sunteţi imparţiali — să publicaţi aceste justificări.

In fine afirm, că orice comentarii veţi mai face, nu mai revin asupra lor.

Câmpuri-Surduc, la 20 Octomvrie 1908. Cu stimă:

Ioan Budoiu
preot.

NOUTĂŢI.

Jubileul Monarhului. In 2 Decemvrie, ziua suirei pe tron a Maiestăţii Sale, reichsrathul din Austria ţine şedinţă festivă. Asemenea şi casa de sus. Ministrii, deputaţii, funcţionarii, se vor presenta în haine de sărbătoare la şedinţă. Vorbirea festivă o rosteşte prezidentul, apoi din fiecare partid politic representat în parlament va vorbi câte un membru. In ziua premergătoare Maiestatea Sa va primi în audienţă presidiul reichsrathului, care va tălmăci Monarhului felicitările parlamentului.

*

Impăratul Wilhelm al Germaniei, care a fost oaspele moştenitorului nostru de tron eri şi astăzi, soseşte astăzi la 6 ore la Viena, pentru a visita pe Maiestatea Sa Monarhul nostru în palatul din Schönbrunn, unde rămâne până la orele 10 noaptea, când pleacă cu tren special de curte acasă la Berlin.

*

Se mărită fata împăratului. O ştire dela Berlin vesteşte, că principesa Luiza Victoria, fiica împăratului Wilhelm al Germaniei, se va logodi în curând cu principele Cristofor, al şaselea fiu al regelui Georg din Grecia.

*

Instalare. Se fac mari pregătiri pentru instalarea noului paroh romano-catolic al Sibiiului, principele Carol Egon de Hohenlohe Waldenburg, care va avea loc Duminecă, la orele 9 dimineaţa, în biserica romano-catolică din piaţa mare. Actul instalării îl săvârşeşte episcopul romano-catolic din Alba-Iulia, contele Gustav Carol Majláth, cu asistenţă aleasă.

*

Alegerea presidentului. In Statele-Unite din America Marţi în 3 Noemvrie s'au făcut alegerile delegaţilor, cari vor avea se aleagă în 2 Decemvrie n. pe noul president al Statelor Unite americane. Sunt doi candidaţi, Taft, şi Bryan, primul republican, al doilea socialist. Delegaţii aleşi sunt în mare majoritate republicani, deci aderenţi de ai lui Taft, a cărui alegere e acum sigură.

*

Dela comitat. Şedinţă lunară ţine comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei Luni în 9 Noemvrie n. la orele 3 după ameaz, în sala mică a casei comitatense.

*

Sărbătorile păgâneşti. O comisiune încredinţată cu studiarea chestiei sărbătorilor păgâneşti, ţinute încă de poporul nostru dela sate, a făcut propunere sfântului sinod din Bucureşti, se adreseze pastorală poporaţiunei rurale, în care să fie îndemnat poporul a se lăsa de acest abus, înşirându-se şi esplicându-se, cari sunt sărbătorile pe cari trebue să le ţină creştinii. Preoţii apoi vor fi îndrumaţi să instrueze poporul în privinţa aceasta, nu numai în biserică, ci şi la alte ocaziuni binevenite. Fiecare preot va avea să raporteze despre activitatea pe care a desvoltat-o întru stârpirea acestui obiceiu rău. Preoţii cari nu-şi vor face datorinţa, vor fi suspendaţi dela oficiu şi beneficiu, pe o vreme oarecare.

*

In contra beţiei. Guvernul din Austria a compus un proiect de lege, care are de scop împedecarea beţiei. In curând proiectul de lege va fi presentat reichsrathului spre desbatere şi votare.

*

Comuna Petrovasela din Banat, comitatul Torontal, una din cele mai mari comune româneşti, îşi serbează Duminecă, în 8 Noemvrie n, aniversarea de 100 de ani de când s'a înfiinţat. Cu aceasta ocasiune se va face şi introducerea festivă în oficiu a noilor preoţi-capelani de acolo, *Stefan Sperchez* şi *Constantin Dimian*.

*

Hymen. Dl *Petru Cipou*, teol. abs. înv. în Luncşoara şi dşoara *Mărioara Filip* din Achiş (com. Sălaj), fidanţaţi.

*

Recolta Argentiniei. După ştirile primite, întreaga recoltă a Argentiniei a fost nimicită de îngheţul din zilele trecute, astfel, că nu este de aşteptat nici un import din Argentinia în Europa. Faptul acesta e de importanţă mare pentru economii nostri, fiindcă va avea de urmare urcarea preţului cerealelor noastre. Secerişul de altcum se face în Argentinia prin luna Februarie.

*

La fondul „Episcopul Nic. Popea" pentru masa învăţăceilor meseriaşi au mai dăruit: Ionel Văsiu (originar din Cornăţel), învăţăcel librar, 1 cor., Sebastian Negru (Câmpuri-Surduc), învăţăcel lăcătuş, 1 cor., Ioan Mihu, paroh în Cacova (tract. Sebeşul-săsesc), 50 bani, Constant. Marcu (Topliţa-rom.), învăţăcel lăcătuş, 1 cor. şi Vict. Tordăşianu, prezid. 10 bani.

*

Toamna e aici, bolnavul ale cărui dureri le-a alinat vara, slab de nervi şi suferind de gicht se cugetă tremurând la timpul rece şi ploios al toamnei, la iarna friguroasă, când durerile încep iară. Multe simptoame ale slăbiciunii de nervi, osteneală şi dureri de cap se pot vindeca pe deplin numai prin întărirea întregului organism. Cine vrea să scape de boalele numite, sau de alte asemenea boale, să ceară cartea gratuită despre „Metoda electrică modernă de vindecat", care institutul ort. med. „Electro-Vitalizer" Budapesta IV. Károlykőrut 2., Messanin Nr. 56 o trimite ori cui gratuit, raportându-se la foaia noastră.

*

Săpun eftin, e numai un săpun curat. Cel mai bun e săpunul „Schicht", de aceea şi mai eftin. In timpul acesta de scumpete, să fie cu atenţie econoamele mai cu seamă la procurarea săpunului bun şi curat, căci la din contră le trebue duplu de mult şi-şi ruinează rufele. O frecare cu săpunul „Schicht" înlocueşte două cu săpun obicinuit. Curăţenia săpunului „Schicht" se garantează cu 25 000 coroane. Veritabil numai cu numele „Schicht."

Teatru german.

Jozeta (Fräulein Josette, — meine Frau.)

— Comedie franceză în 4 acte. —

De două ori s'a dat până acuma, — şi probabil se va mai da de multe ori, — în teatrul orăşănesc din Sibiiu comedia franceză *Iozeta*. E o piesă compusă cu mult spirit, şi e şi jucată escelent de bunele puteri artistice ale trupei domnului director *Leo Bauer*. Cuprinsul e următorul:

Domnişoara Jozeta, care nu are încă optsprăzece ani, nu vrea să se mărite cu dnul Dutilleu, ce i s'a propus ca o partidă foarte convenabilă. Dşoara Jozeta vrea să se mărite cu dnul Joe Jakson junior, un chipeş Englez, pe care a pus ochii, iarna trecută, bostonând.

Dar dnul Joe Jackson junior trebue, după o veche datină familiară, înainte de a întra în afaceri, să facă timp de doi ani o călătorie în jurul pământului. O răposată mătuşe însă, a cărei moştenitoare e Jozeta, a pus condiţiunea, ca nepoata să se mărite înainte de optsprezece ani împliniţi, fără de care condiţie donaţiunea va fi întrebuinţată în binefaceri.... Trebuia să se supue. Aşa, că dşoara Jozeta, fată practică ca şi sentimentală, vrea să se mărite chiar acum, adecă în timpul acestor două luni, dar nu vrea să se mărite decât cu dnul Joe Jackson junior, care nu poate fi disponibil de cât peste doi ani.

Dşoara Jozeta are pe naşul său, care a crescut-o, care o adoră şi în totdeauna îi făcea poftele. E André Ternay, un om amabil şi de o filosofie dulce. Acest celibatar vesel şi norocos, gustă farmecul vieţii între două fiinţe alese de el, fără griji, ca şi el, anume, Theodor Panard, un bun camarad, şi dşoara Myrianne, dela teatrul de varietăţi.

In tovărăşia acestor doi inseparabili André supează într'o seară pe la miezul nopţii, când Jozeta vine la el şi-i vorbeşte cam astfel: „Naşule, sunt foarte nenorocită. Atât e de grea situaţia în care mă găsesc, încât numai dumneata poţi să mă scapi... De altfel eu mi-am făcut planul, mă voiu mărita cu Joe, când se va întoarce din călătorie şi, până atunci, ca să nu perd cele cinci sute de mii de franci, voiu lua un bărbat platonic, un bărbat în glumă, de care mă voi divorţa peste doi ani. Totul e să găsesc pe domnul, care ar consimţi la această combinaţie. Şi m'am gândit la dumneata!.... care îndeplineşti toate condiţiunile.... Să nu zici nu; *trebue*. Te iubesc mult. Nu poţi să mă vezi întristată. Nu e aşa? Dacă primeşti, voiu fi prea fericită. Dumneata eşti prea iubitul meu naş..."

Ternay pare la început destul de ameţit, pe urmă supărat, pe urmă înduioşat, pe urmă aproape sedus de bizara propunere. In sfârşit cedează, când părinţii Jozetei, aflând de dispariţia fetei lor, vin să o caute. Atunci Ternay le propune oficial, să consimtă la unirea lui cu Jozeta şi ei primesc.

In actul al doilea găsim pe însurăţei într'un hotel din Geneva, unde au fugit de curiositatea legitimă a prietinilor lor. După cum s'au înţeles, trăesc absolut separaţi. Josetei îi plac prietiniile de ocazie, escursionează, scrie logodnicului ei şi primeşte de la el scrisori, trăeşte în libertatea nouă ce i-o dă naşul ei, îi plac chiar şi galanteriile destul de nesărate ce i-le face Valorbier. Nu e ceva rău. Totuşi, lui Ternay, nu-i place. Situaţia falşă în care se găseşte, tandreţa ce i se arată şi pe care o simte.... fără compensare, contactul perpetuu cu o femee, care e femeea lui, fără să fie femeea lui, toate acestea îl enervează şi-l supără. Reproşează Jozetei cochetăriile ei. Destăinueşte lui Panard suferinţele lui. Se ceartă cu Valorbier cu care se bate în duel. Sosirea părinţilor Jozetei, cari reproşează ginerelui lor, că'şi negligă nevasta, îl scoate din fire.

„Duceţi-vă dracului! strigă el. Mă întorc la Paris unde mă aşteaptă amanta."

In adevăr, vine la Paris, să-şi vadă pe Myrianne. Dar Jozeta vine după el. Ea nu vrea să divorţeze acum. Şi n'are nici un motiv faţă de familia ei şi de lume. Bătându-se pentru ea, André a compromis-o. S'ar putea crede, că e vinovată!... Dşoara Jozeta e frumoasă astăseară, are, fără să ştie, nişte drăgălăşenii, cari ţin pe naş să stea acasă, când îşi propusese să nu mai vie. André o respinge cu mânie, o mânie în care e şi dorinţă. Falşul bărbat nu mai are puterea să-şi susţie rolul. Dar îndată ce tinăra femee a înţeles, că nu mai e de glumit, se retrage ruşinoasă, lăsând pe bărbatul ei plângând într'un fotoliu: „Ador pe mititica!..." Dar ea revine şi murmură, aplecându-şi ochii: „André... vreau să rămân".

Soseşte Englezul din călătoria întreprinsă în jurul pământului şi se scuză, că nu poate lua în căsătorie pe Jozeta, fiindcă s'a însurat pe drum, ca să scape de închisoarea de patru ani, la care fusese condamnat. Ştirea e primită cu mare bucurie din partea lui André şi a Jozetei, cari acuma rămân bine căsătoriţi. Rolurile principale le-au avut: domnişoarele *Delorm*, (Jozeta) şi *Bellau* (Myrianne) şi domnii *Viebach* şi *Golda*. Dar buni au fost şi ceialalţi toţi.

ECONOMIE.

Rugăminte

către membrii „Reuniunei române de agricultură în comitatul Sibiiu".

Intre aşezămintele noastre, întemeiate cu scop de a promova bunăstarea poporaţiunei muncitoare, să numără şi „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu". Intemeiată la 1888, ea chiar dela înfiinţare a desvoltat o activitate rodnică şi binefăcătoare, ca puţine alte aşezăminte ale noastre. De roadele muncii ei numai aceia n'au beneficiat, cari nu i-s'au adresat. Acestei Reuniuni i-se revine vrednicia de a fi deprins pe economul nostru la cultura mai raţională a pământului şi la folosirea uneltelor economice. Ea l-a împrietinit cu cultura nutreţurilor măestrite, împărţind în mod gratuit an de an sute şi sute de chilograme de sămânţă de trifoiu, napi, luţernă, etc. Ea l-a deprins cu cultura mai în mare a pomilor, aranjând expoziţii de poame, împreunate cu împărţire de premii în bani, ţinând prelegeri şi cursuri de pomărit şi împărţind an de an mii şi mii de pomi pădureţi şi de altoi şi punând în vânzare altoi cu preţ redus. Ea a contribuit la nobilitarea rassei de vite, ţinând expoziţii de vite de prăsilă anuale, împreunate cu împărţire de premii în bani; ea a dăruit şi dărueşte an de an câte o viţea de soiu ales şi alte animale de prăsilă şi dă împrumuturi ieftine pentru cumpărarea de asemenea animale. Ea a contribuit şi contribue la ridicarea stărilor morale şi materiale ale poporaţiunei, prin întemeierea de insoţiri de credit săteşti şi de tovărăşii agricole. Prin aranjarea expoziţiilor de copii contribue la înbunătăţirea stărilor igienice şi la desăvârşirea condiţiilor de traiu ale poporaţiunei. Ea lucrează la conservarea, răspândirea şi perfecţionarea industriei de casă (lucrul de mână femeiesc), aranjând expoziţii din branşa aceasta, alcătuind albumuri, făcând colecţiuni de păpuşi costumate, după ţinuturi şi localităţi etc.

Prin publicaţiunile sale ziaristice, Reuniunea stă în serviciul obştei noastre, iar prin edarea cărţilor din biblioteca Reuniunei, dă în mâna poporului povăţuitorul potrivit la ţinerea vitelor, la cultura trifoiului, a pomilor, a viilor, la cultura albinelor etc. Prin conferirea de premii la descrierea monografiilor comunelor noastre, contribue la cunoaşterea isoricului şi a stărilor din comune ect.

Dacă este vre-un ram agricol, pe care Reuniunea noastră să nu-l fi îmbrăţişat cu căldura recerută, aceasta este a se atribui singur insuficienţei mijloacelor băneşti, căci bună voinţa, însufleţirea şi simţul de jertfire la cârmacii ei nu lipsesc. Dovadă imprejurarea, că ei an de an cutrieră satele în lungul şi latul comitatului, aci la întruniri agricole, aci la expoziţii, la plantări de pomi, la cursuri de altoit pomi etc.

In asemenea împrejurări ne adresăm către membrii nostri cu acea respectuoasă şi frăţească rugăminte, să binevoiască a nu ne lipsi nici pe viitor de sprijinul valoros şi îndeosebi să iee la cunoştinţă, că cu scop de economisare şi de mai multă uşurinţă, ne-am adresat către *oficiile noastre primpretoriale* cu rugarea, să binevoiască a încassa prin organele ce le stau la dispoziţie, taxele pro 1908 dela membri şi să binevoiască a răscumpăra cuitanţele.

In fine ne permitem a ne adresa către preoţimea, învăţătorimea, către notarii, primarii şi ceialaţi fruntaşi ai nostri, cari încă nu sunt membri, să binevoiască a se înrola în şirurile noastre, căci prin aceasta, pe lângă că vor beneficia de roadele Reuniunei, dar şi spriginesc o causă din cele mai arzătoare ale noastre a tuturora. *Să luăm pildă dela Saşi, cari ţin de deosebită cinste a fi membri ai vreunei societăţi şi în deosebi ai Reuniunei economice săseşti.*

Sibiiu, 1 Nov. n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Poşta redacţiei.

Preotului I. Articolul Dtale prin care ne areţi, că protopopul Haţegului vă impune să alegeţi de deputat congresual mirean pe *cumnatul său*, nu-l putem deocamdată publica. Membrii sinoadelor parohiale au dreptul să voteze pe cine le convine. Contra *tinărului* protopop, care păşeşte cum susţii Dta ca un paşe, puteţi face arătare la forurile competente.

Teatru german.

Sâmbătă: *Der Teufel*, comedie de F. Molnár.

Duminecă după ameaz la orele 3. „*Goldfische*„ comedie, şi sara „*Der arme Ionathan*", operetă.

Garanţie pentru curăţenie
30.000 coroane.

In bucătărie şi în casă
se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spălà, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este rezultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştiinţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
(155) 8—8

Aviz!

La **Pârv Todor** în **Ternova**, comitatul Arad, Nrul. casei 15, se află de vânzare tot felul de

altoi de vițe americane,

se vând și uscați cu rădăcină și fără rădăcină, după dorință. (293) 4—10

AVIZ.

Subscrisa aduc la cunoștința On. public, că la mine se află en gross și en detail vinurile cele mai bune și curate de masă, unde se capătă și cost bun, atât amează cât și cină, pe lângă prețuri moderate în și afară de casă. (240) 9—10

Rog sprjiinul On. public

Serviciu prompt. **Sofia Steiner**
Hecht gasse Nr. 44.

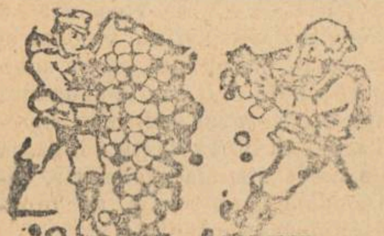

Vița de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaș, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 7—34

Chiar dacă ar costa multe parale

tot ar trebui să cetească toată lumea comunicatul scris în limba poporală, pe care l-a publicat institutul Elektro-Vitalizer. Fără a mai cruța oboseala și cheltuelile resumează pe

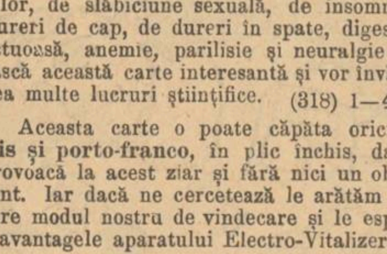

baze științifice problemele fundamentale a vindecărei prin electricitate și descrie pe cel mai ideal factor al acesteia aparatul

„Electro-Vitalizer“

în Ungaria nu s'a dat până acum publicității o asemenea carte, de aceea atragem atențiunea acelora cari sufere de o slăbiciune generală a nervilor, de slăbiciune sexuală, de insomnie, de dureri de cap, de dureri în spate, digestie defectuoasă, anemie, parilisie și neuralgie să cetească această carte interesantă și vor învăța din ea multe lucruri științifice. (318) 1—4

Aceasta carte o poate căpăta oricine gratis și porto-franco, în plic închis, dacă se provoacă la acest ziar și fără nici un obligament. Iar dacă ne cercetează le arătăm cu plăcere modul nostru de vindecare și le esplicăm avantagele aparatului Electro-Vitalizer.

Inst. de consult. med. Electro-Vitalizer
BUDAPEST, Károly-körut 2 félem. 56.

Cupon pentru o carte gratuită.

Inst. de cons. medicale „ELECTRO-VITALIZER“
Budapest, Károly-körut 2, félem. 56.

Vă rog să-mi trimiteți gratuit și porto-franco în plic închis opul despre

Modul modern de vind. cu electricitate.

pentru {bărbați {dame {volumul care nu-l {doriți trebue șters.

Numele ....

Adresa ....

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.	Anunț de noroc!	Câștigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câștig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câștiguri	„	**20,000**	„
1	Câștig	„	**15,000**	„
11	Câștiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1,000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405 câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabilește oficios, costă

losul original întreg . . Cor. 7·—
losul original de jumătate „ 3·50
losul original de un sfert „ 1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** și **franco**.

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor
se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat poștal** sau și prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

20 Noemvrie

cu toată increderea la (291) 3—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg.**

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 31—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 20—52

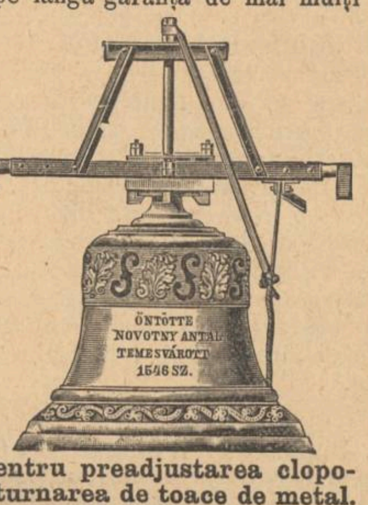

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Zilnic un câștig principal la Gaedicke.

A devenit deja cuvânt proverbial căci n'a trecut zi în decursul celor 6 clase ale loteriei espirate, în care să nu fi anunțat

cassa de bancă GAEDICKE un câștig principal.

Rezultatele câștigurilor noastre sunt neîntrecute!

Incercați-vă norocul la CASSA DE BANCA GAEDICKE și sigur nu fără rezultat.

Oferim losuri originale la

tragerea din 19 și 21 Noemvrie pentru clasa I a loteriei de clasa XXIII.

Intreg	Jumătate	Pătrar	Optime
12·—	6·—	3·—	1·50 Cor.

(313) 2—3 Checuri poștale gratuit și franco.

Zilnic un câștig principal la Gaedicke!

Cassa de bancă Gaedicke, Budapest
Kosuth Lajos-utca 11.

Zilnic un câștig principal la Gaedicke!

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 118 Sibiiu, Marţi 28 Octomvrie (10 Noemvrie) 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Crisă în Austria.

Sibiiu, 9 Noemvrie n.

Neînţelegerile dintre Cehii şi Germanii din Boemia nu sunt de eri, de alaltăeri. Ele dotează de pe vremea, când Germanii erau singuri stăpâni pe situaţia politică şi desconsiderau drepturile şi limba Cehilor. Puterea Nemţilor a fost însă sdrobită, şi Cehii, ajunşi deasupra, încep să le măsure Nemţilor cu măsura cu care le-au măsurat lor mai nainte aceştia. Nemţii se opun, şi în lupta lor de apărare au înscenat *obstrucţie* în dieta provincială din Praga. Din obstrucţie s'a născut încăierare în dietă, a cărei urmare firească a fost prorogarea dietei. Faptul acesta al guvernului, Cehii l'au considerat de binevoitor Nemţilor, deci ministrii de naţionalitate cehă şi-au dat demisia şi nu mai fac parte din guvernul baronului *Beck.*

Acestea sunt premisele marelui eveniment, că guvernul austriac întreg şi-a dat demisiunea, dupăce toate încercările baronului *Beck*, prim-ministrul austriac, de aşi reconstrui cabinetul, au rămas zadarnice. Şi-a perdut încrederea la partidele mai de seamă parlamentare, cari în consfătuirile ţinute au declarat pe faţă, că nu mai pot da nici un ajutor guvernului baronului *Beck.* Motivele acestei înstrăinări de guvern sunt însă diametral opuse. Căci pe când partidul social-creştin, cel mai tare dintre partidele representate în reichsrath, zice aşa, că nu mai poate sprijini un guvern, care nu apără cu destulă energie drepturile *Nemţilor* din Boemia, partidul Cehilor, asemenea unul dintre cele mai tari, zice că nu mai poate avea încredere în guvernul, care desconsideră drepturile şi interesele *Cehilor.* Guvernul baronului *Beck* a ajuns deci între ciocan şi nicovală. Nemţii social-creştini nu-l mai vreau, pentrucă nu e destul de *german*, Cehii nu-l mai vreau, pentrucă nu li-se pare destul de *ceh.* Conferenţa Cehilor a hotărât deci, ca ministrii lor demisionaţi să nu-şi retragă la nici un cas demisiunile, şi nici dintre ceialalţi să nu primească nime invitarea de a intra în cabinetul baronului *Beck.* Intre astfel de împrejurări, guvernul baronului *Beck* a trebuit să cadă şi astăzi el aparţine deja trecutului.

Ca urmaş al baronului Beck e numit baronul *Bienerth*, actualul ministru de interne, care'şi va da toate silinţele se formeze un ministeriu parlamentar. Iar dacă nu-i va succede lucrul, va compune un ministeriu de funcţionari, care va fi numai guvern de transiţie, în curând schimbat cu alt guvern parlamentar, format probabil de unul dintre fruntaşii partidului social-creştin, poate că de presidentul reichsrathului, *Weisskirchner.*

Despre baronul *Bienerth*, — de altcum nepotul lui *Schmerling*, — se susţine, că ar fi omul de încredere al partidului social-creştin, căruia i-a făcut mari servicii, mai ales cu ocasiunea alegerilor acum de curând ţinute în Austria de jos, pentru dieta provincială, când partidul social-creştinilor a raportat o victorie strălucită pe întreaga linie. De aceea se crede, că dacă va succede formarea unui cabinet parlamentar, acesta va purta timbrul partidului social-creştin, care pe calea aceasta în curând are să ajungă stăpân pe situaţia politică şi în reichsrath, după cum stăpân al situaţiei e astăzi în consiliul comunal al Vienei, şi în dieta provincială a Austriei de jos.

Oricine se fie însă urmaşul baronului *Beck* în presidenţia ministerială din Austria, un lucru e cert, că ia locul unui om muncitor şi harnic, unui bărbat de stat cu frumoase aptitudini, cu multă rafinerie şi energie. Şi duşmanii sei vor trebui se spună numai bine despre el.

Pentru a-l putea judeca, n'avem decât să ne gândim la pertractările purtate cu guvernul nostru în chestia reînoirei pactului vamal-comercial, din cari a ştiut să scoată favoruri enorme pentru Austria, în paguba noastră.

E de neînţeles deci, cum de un bărbat de stat atât de dibaciu, nu a fost în stare să aplaneze la el acasă şi neînţelegerile naţionaliste dintre popoare, ci pe tema aceasta a trebuit să cadă? Nu cumva e punct de program şi acum în politica Vienei, ca înţelegere şi pace între popoare să *nu* se facă, nici dincolo, şi nici dincoace?!

Reformele electorale.

Maiestatea Sa Regele a provăzut Marţi, săptămâna trecută, cu sancţiunea prealabilă proiectul de lege al domnului ministru de interne *Andrássy* despre *reformele electorale.* Proiectul va fi deci prezentat dietei în şedinţa convocată pe Mercuri, 11 Noemvrie n.

Cu toate, că aprobarea prealabilă a Maiestăţii Sale e dată în mod necondiţionat, fără a se pretinde modificări, este speranţă, că se vor face totuşi unele schimbări în proiectul dlui ministru Andrássy, mai ales, că nici ministrul însuşi nu se mai împotriveşte şi nu mai cere, ca proiectul seu să fie votat fără nici o schimbare. Din contră, a declarat în mai multe rânduri, că va accepta toate modificările, prin cari nu se alterează principiile fundamentale ale proiectului seu de lege. Iar după ziarul „*N. Fr. Presse*“ modificările pe cari le-a acceptat deja ministrul Andrássy ar fi următoarele: In cercurile electorale urbane, votarea să fie secretă, cu ţidule, iar în cercurile electorale rurale, să se facă votare pe faţă. Să se dee drept de vot şi analfabeţilor, adecă celor ce nu ştiu ceti şi scrie, dacă plătesc o sumă oarecare de dare de stat, cam cincisprezece, ori douăzeci de coroane. Din votul plural să rămână numai votul al doilea, care va fi legat de un cens mai mare, ori de o cualificaţie superioară, bunăoară cum era contemplat votul triplu, iar votul triplu să fie abandonat de tot.

Pentru noi modificările acestea nu au să fie decât folositoare, pentrucă prin ştergerea votului triplu scade în mod simţitor numărul celor ce pot se ne majorizeze în singuraticele cercuri electorale, iar prin acordarea dreptului de alegere şi pe seama analfabeţilor, cari plătesc o sumă anumită de dare de stat, se înmulţesc iarăşi în mod simţitor rândurile alegătorilor nostri. Iar faptul, că votarea se va face pe faţă în cercurile electorale rurale, unde vom fi noi interesaţi, căci cercuri electorale urbane nu avem, nu are să ne facă nici o bătae de cap. Este în fiecare alegător român atâta tărie de convingere şi atâta energie, ca să-şi dee votul pe faţă, — fără a se teme de nime, — conform voinţei şi convingerei sale. Cu modificările acestea deci, proectul de lege despre reformele electorale nu are se fie atât de rău, cum credeam şi ne temeam noi, deşi pe deplin nu putem fi mulţămiţi nici aşa cu el.

Misiunea culturală-naţională a preotului român.

De preotul *N. Şoneriu.*

(Fine).

E interesant, că la noi aceste obiceiuri sociale sunt întreţesute cu viaţa bisericească, aşa încât dacă le-ai estirpa, i-ai lua farmecul vieţii ţărăneşti. Deci preotul totdeauna va consimţi, ba chiar va promova astfel de obiceiuri şi datine, cari nu trec peste cadrul moralităţii. Mai mare serviciu va face, când el însuşi va colecta obiceiurile şi datinele locale, descriindu-le cât se poate de fidel şi esplicându-le. Din obiceiurile tuturor Românilor s'ar afla apoi, cari sunt generale şi originale şi în acest chip s'ar putea deduce cu date aproape de valoare istorică descendenţa şi trecutul poporului român.

Ţin să mai amintesc şi acea patimă înfricoşată, care cuprinde din ce în ce mai mult teren: alcoolismul.

Cunoaştem cu toţii înfricoşatele urmări ale acestei boale, care stoarce toată vlaga din ţăranul nostru, din om cuminte şi domol îl face idiot sau fiară sălbatică, iar ce-i mai rău şi mai dureros, că urmaşii din spiţă în spiţă degenerează şi se prăpădesc. Cunoaştem şi mijloacele de apărare, căci a fost mult ventilată chestia alcoolismului prin ziare, dar să nu rămânem numai pe lângă planuri şi hotărâri, ci să le punem şi în lucrare. Aceasta e una din cele mai grele, dar totodată şi cele mai nobile datorinţe ale preoţimei noastre.

Când un preot poate mărturisi cu inimă curată, că şi-a pus toată străduinţa de a satisface acestor condiţiuni, adecă: şi-a îndeplinit serviciul seu pastoral cu cea mai mare acurateţă, că limba sa maternă totdeauna şi în tot locul a ştiut-o preţui, că a promovat nărăvirea în spre cele bune ale poporenilor sei, acel preot poate fi mulţămit, că a conlucrat după putinţă la conservarea naţiunei sale.

Cu atâta însă misiunea sa nu e eshauriată, ci el trebue să lucreze şi întru luminarea, cultivarea şi întărirea poporenilor sei.

Inainte de toate preotul să încerce a ridica pe parohienii sei la un grad adevărat de bunăstare materială şi înflorire. Agricultorilor le va atrage atenţiunea asupra instrumentelor mai nouă agronomice, prin cari pământul se lucrează relativ mai eftin şi produce rod tot aşa de îmbelşugat, dacă nu chiar mai îmbelşugat. Aceste unelte şi le pot acuira întovărăşindu-se mai mulţi inşi, premergând preotul cu esemplu. Tot astfel şi cu horticultura. Pe cei, cari se ocupă cu prăsirea vitelor, încă îi va îndruma să prăsească vite de rasă, cari pe lângă aceleaşi cheltueli se plătesc mai bine. Le va da cu un cuvânt indicii sigure şi clare cu privire la esploatarea rentabilă a terenului şi la economia raţională.

Un pond deosebit trebue să pună pe desvoltarea „burghezimii“, a meseriaşilor. Nouă această treaptă ne lipseşte aproape cu desăvârşire. Şi dacă o avem în câtva, — legăturile între ea şi societatea cultă pe de o parte, şi între plugărime pe de altă parte, e atât de laxă, încât progresul ei e foarte anevoios. De altcum nici meseriaşii nostri încă nu sunt pe deplin conscii, ce gol umplu ei în sinul naţiunii noastre, şi aşa — mai ales cei dela oraş — nu se simt acasă nici în sinul ţărănimii, nici în cercurile mai înalte.

Tot preotul e chemat să le clarifice posiţiunea în sinul naţiunii. Ţăranul plugar sau cultivător de vite are să predea productele sale brute meseriaşului român, care le prelucră şi apoi le vinde, atât „domnilor“, cât şi „opincarilor“. Acesta-i cursul firesc al lucrurilor, aceasta-i posiţiunea şi chemarea naturală a breslei meseriaşilor. Pe lângă acestea va insista preotul cu tot dinadinsul, ca meseriilor să se dedice cât mai mulţi fii ai ţăranilor nostri, încât Românii să nu fie avisaţi la producte eşite din mâni străine. Spre scopul acesta tot preoţii vor mijloci, ca tineri de ai nostri să fie primiţi la măestri buni, pentruca cu timpul în toată comuna să ne avem meşteşugarii nostri Români.

Dacă împrejurările sunt priincioase, preotul în înţelegere cu învăţătorul, notarul şi alţi oameni de bine, vor înfiinţa reuniune agricolă, sau de sodali, şi dacă nu s'ar putea face atât, cel puţin de câtevaori pe an să concheme poporul la câte o conferenţă, să-i ţină prelegeri din economie, din drept, din higienă — şi mai ales din higienă — însufleţindu-l şi înduplecându-l să pună în praxă cele auzite.

Să se încerce a se crea un fond — în bani sau în bucate — nu imediat într'un an sau doi, ci după un şir mai lung de ani, încât contribuţiunile nici să nu fie simţite. Din venitele acestui fond s'ar putea întreţinea o bibliotecă poporală şi chiar o reuniune de cetit pe seama poporului.

Tot la îndemnul preotului şi sub directa lui supraveghere învăţătorul sau alt cunoscător de musică — în cas de lipsă însuşi preotul — va forma un cor de copii sau de adulţi, pentru a cânta Dumineca şi sărbătoarea în biserică, şi la răstimpuri anumite să dea concerte poporale, cari mai ales la sate nu sunt împreunate cu nici un fel de spese, până când efectul asupra ascultătorilor e uimitor, ne mai vorbind de nobilitarea simţămintelor şi a spiritului, ce o produce cântarea asupra cântăreţilor înşişi.

Astfel de petreceri poporale, mai cu seamă în toiul iernei, sunt foarte binevenite şi ar trebui îmbrăţişate cu toată căldura, căci ele sunt începuturi de massă mai compactă şi coatingerea diferiţilor indivizi de diferite categorii deşteaptă interesul social, temeiul tuturor comunităţilor.

In sfârşit preotul, ca director şcolar, are să răspundă despre progresul şcoalei încredinţate lui. Odraslele tinere sunt speranţa neamului nostru; educaţiunea şi cultura de care se împărtăşesc, trebue să fie cea mai corăspunzătoare şi potrivită, acomodată împrejurărilor locale şi capacităţii elevilor. Cu ochi de Argus trebue să vegheze deci preotul, ca tinerimea şcolară să fie crescută în spirit naţional, iubitoare de muncă şi însufleţită pentru tot ce e frumos, bun şi folositor. Se înţelege, că acesta e mai ales terenul de activitate al învăţătorului şi preotul nici n'are să se ingereze mai adânc în afacerile lui, căci prin aceea numai i-ar jigni dorul de muncă, ci în armonie, amândoi, sprijinindu-se reciproc, să lucreze întru ajungerea aceleeaşi ţânte.

La cas, că numărul analfabeţilor ar fi mare şi ei ar arăta dor de înaintare şi învăţătură, va înfiinţa şcoală de adulţi, unde să se continue educarea şi cultivarea, uşurându-le astfel traiul cel greu şi anevoios.

Iată deci, ce activitate vastă şi multilaterală, ce misiune înaltă are preoţimea noastră. Nu esistă nici un teren, pe care să poată cineva deveni mai folositor naţiunii sale decât tocmai pe cariera preoţească. Dar nu esistă nici misiune mai grea de îndeplinit, decât tocmai aceasta; pe noi însă să nu ne descurajeze acest fapt, ci cu energie şi voinţă neclintită să înaintăm pe calea laborioasă, care ni-se deschide, pentruca să fim vrednici de locul de cinste, ce ni-l-a dat poetul nostru Andreiu Murăşanu, când a zis:

„Preoţi cu crucea 'n frunte!“

Datorinţele preotului ca director şcolar

de

Constantin Flămând, par. în Borgo-Rus.

Progresul cultural, la care omenimea a ajuns în timpul de faţă, a desceptat în massele tuturor popoarelor nisuinţa tot mai pronunţată de aşi asigura o soarte mai bună, o viaţă mai deamnă. Şi deoare-ce este recunoscut, că numai popoarele cu o cultură mai superioară să bucură de o soarte mai favorabilă, s'a simţit trăbuinţa, că chiar în timpul de faţă fie care popor, fiecare naţiune să pună cel mai mare pond pre cultivarea spiritului prin şcoale, dacă voeste să nu rămână supusă celor mai puternice. In această nisuinţă organele superioare, capetele conducătoare, au aflat de lipsă a chiema într'ajutoriul acestei lupte culturale pre toţi factorii chiemaţi şi a le pune la suflet o interesare mai mare faţă de aceste foculare.

Astfel în comunele noastre bisericeşti preoţimea este cea dintâiu chiemată a lucra fără preget la o mai bună stare a şcoalelor noastre confesionale, pentru ca acestea să poată satisface pe deplin trebuinţelor imperios reclamate de referinţele timpului în care trăim. Aceasta cu atât mai vârtos, cu cât în sensul legilor noastre bisericeşti, parohul este totodată şi directorul şcoalei din parohia sa.

Nu mă îndoiesc însă nici cât mai puţin, că preotul nu ar avea la inimă dorul de înaintare a şcoalei din parohia sa, atunci când în cele ce voiu urma vor cerca a arăta cari sunt datorinţele ce le are faţă de această instituţiune, mai ales în calitate de director al ei.

A precisa mai detailat datorinţele ce-i încumbe preotului ca director şcolar, nu însamnă alta, decât a stabili un program amănunţit de muncă, după care purcezând, lucrarea sa va fi lucrare cu sistem, care va avea şi efectul dorit. Pe când din contră, purcezând pe dibuite, sau numai sporadic, după cum nu ne sfiim a spune că s'a făcut în trecut, resultat mulţămitor nu să poate aştepta. De aceea, în cele următoare voiu arăta, că ce s'a crezut până acum a sta în datorinţa preotului de a face pentru şcoala, al cărei director este, şi ce aievea îi impune datorinţa a face, pentru că din această antitesă de sine să reiasă, că preotul este chemat cel dintâiu la lupta pentru bunăstarea scoalei din parohia sa, şi că o mare responsabilitate să revarsă asupra lui, atât dela D zeu cât şi dela oameni, dacă nu şi-ar împlini datorinţele cu constienţiositate. Cu deosebire în timpul de faţă, când chestia şcoalelor preocupă atât de intensiv mintea susţinătorilor pentru ale conserva acelora caracterul confesional, să recere a ne cunoaşte unul fieşte care amănunţit datorinţele, pentru ca în lupta ce să desfăşură, bine pregătiţi să ne aflăm fie care la locul său. Şi adecă în trecut s'a observat oare care întrelasare, dar intenţiunile presentului ne astrâng a ne îndrepta privirile inmulţite spre acea lucrare măreaţă de propăsire a poporului nostru pre calea culturei naţionale.

Nu este destul să avem numai şcoale bune cu învătători cualificaţi, cari tocmai în timpul de faţă ni să clatină ameninţate fiind prin nisuinţele de asimilare, nu este destul nici chiar numai a jertfi pentru susţinerea lor, ci să pretinde a ne nisui, ca jertfele să fie pe deplin răsplătite în favorul culturei naţionale.

Aproape unul fiecare, mărturisind sincer, ne-am crezut îndeplinită datorinţă ca directori şcolari atunci, când am compus respective revidat lista celor obligaţi a cerceta şcoala, am subscris planul oarelor, şi am asistat la examenele şcolare. In colo grija învăţătorului. Despre o controlare a mersului învăţământului aproape nu poate fi vorba. Autorităţile bisericeşti însă în repeţite rânduri au resuscitat această necesitate, tocmai în vederea împrejurărei, că fără control, fără supraveghere continuă, sporiu deplin nu să poate obţinea în nici o lucrare de interes obştesc, cum este educaţiunea în şcoală.

Drept aceea, făcând destul acestei recerinţe, preotul ca director şcolar şi-a indeplinit una dintre cele mai cardinale datorinţe. Rămâne însă a arăta, când şi cum este a se efectui supravegherea faţă de şcoală prin preotul ca director şcolar, care ca atare este şi trebue să fie cel dintâiu inspector şcolar.

Prin aceasta devine deslegată şi acea întrebare nu de mult sulevată în ziarul nostru oficios, de a întroduce în organismul bisericesc sistemul inspectorilor şcolari, o instituţiune şi foarte anevoioasă şi impreunată cu mari spese, şi care de sine să delătură, dacă cei chiemaţi îşi fac datorinţa în înţălesul legilor atât de bine precisate de marele geniu al creatoriului acelora.

Prin urmare, punem ca îndatorire generală, că preotul în fiecare lună cel puţin de douăori are să visiteze şcoala, cu care ocasiune va lua în mână cronica şcolară, ceeace nu este ertat să lipsească din nici o şcoală, şi va însemna ziua şi ora când a visitat şcoala, cercând a se convinge, dacă s'a indus corect materialul ce s'a propus. Şi cumcă preotul a făcut destul acestei îndatoriri, aceasta o va constata protopresbiterul tractual cu ocasiunea visitărei parohiei, care ca atare este al doilea for de inspecţiune. Iar unde se va observa negligenţă, ca cas disciplinar protopresbiterul îl va arăta superiorităţii bisericeşti. Tot asemenea va purcede preotul faţă de învăţătorul negligent. Această negligenţă poate obveni din faptul, că nu se ţin regulat prelegerile, şi nu se propune temeinic materialul prescris. Ceeace se va întâmpla numai acolo, unde preotul nu va visita şcoala şi mersul învăţământului. Invăţătorul fiind lăsat în grija sorţii un an întreg, nu e mirare dacă ar face şi câte o săritură. Singură această împrejurare denotă în deajuns necesitatea controlului şi a supravegherei continue. Nu arareori se va întâmpla, că preotul observând oarecare scădere în privinţa ţinerii prelegerilor va întimpina şi scuse ca acelea, că elevii nu cercetează regulat şcoala, că materialul prescris nu se poate propune cu succes, de oarece elevii nu sunt provăzuţi cu cărţile şi recuisitele necesare, că sala de prelegeri nu este totdeauna curăţită şi bine încălzită. Tot atâtea împrejurări acestea, despre a căror temeinicie preotul se va convinge cu ocasiunea visitărei şcoalei. Şi dacă în o privinţă oarecare într'adevăr s'ar observa nesjunsuri, acelea aduse fiind înaintea senatului şcolar, se vor lua măsurile necesare, ca de timpuriu să fie delăturate.

(Va urma).

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tractului Sibiiu.

— 28 Octomvrie n.

Cu tot timpul rău, era prima zi urâtă din toamnă, un număr frumos de preoţi ai tractului Sibiiu adunatu-sau în 9/22 Octomvrie a. c. la conferenţa ordinară, convocată în Sibiiu.

Premergându-i serviciul divin, celebrat în catedrală, după sfârşitul lui am plecat cu toţii la Escelenţa Sa Inalt Preasfinţitul nostru Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, căruia şeful tractual prin cuvinte alese îi esprimă alipirea şi veneraţiunea noastră.

Adânc mişcat Inalt Preasfinţia Sa şi de astădată ne-a dimis cu o mulţime de sfaturi bune şi de mare valoare pentru noi preoţii.

De aci am mers la casa naţională, unde prezidentul, dl protopresbiter Dr. *Ioan Stroia*, la orele 10 şi jum. prin o vorbire ocasională, în care arată însemnătatea chemării preoţeşti, îndeamnă pe preoţi la activitate tot mai intensivă întru îndeplinirea datorinţelor şi totodată ne pune la inimă, să-l sprijinim cu desinteresare în lucrările menite pentru înaintarea religioasă-morală a poporului credincios din acest tract. Ne asigură, că va fi cel mai devotat susţinător al acelora, cari şi pricep chemarea lor şi nu va hesita a purcede cu asprime faţă de aceia, cari se abat dela datorinţele preoţeşti, şi cu acestea declară şedinţa conferenţei preoţeşti de *deschisă.*

La constituire se aleg: notar Murăşan, verificători Boiu şi Petrişor.

Prezenţi sunt 28 de preoti, absenţi 5, dintre cari 4 scuzaţi, 1 nescuzat.

Discuţie se încinge asupra serviciului divin, celebrat de Simplăcean şi Popa în catedrală şi asupra predicei ţinută de Cioran.

Ambele se declară de succese, atragându-să însă atenţiunea preoţilor asupra faptului, ca să nu dorim a apărea prea evlavioşi, ca nu cumva să producem prin aceasta tocmai contrariul dela aceea ce dorim.

Disertaţia preotului Petrişor: „Cari sunt cauzele slăbirii sentimentului religios-moral la generaţia mai tinără, şi cari sunt mijloacele şi întocmirile prin cari am putea iniţia o viaţă mai intensivă religioasă morală în viitor în parohiile noastre?“ a produs o discuţie foarte interesantă. Timp mai mult de 1½ de oră sburau fel şi fel de cauze şi mijloace. Fiecare eşia cu altceva la iveală, dovadă, că preoţimea tractului acestuia îşi cunoaşte chiemarea sa şi că fiecare s'a ocupat cu tema.

La urmă reasumă presidiul şi se constată:

I *Cauzele* slăbirii sentimentului religios-moral sunt:

a) Viaţa modernă, cu liberalismul său esagerat şi rău înţeles, şi umanismul fals, pe care sunt bazate legile penale moderne şi prea liberale;

b) mediul social predispus la plăceri fisice materiale, şi râvna omului modern de a ajunge la viaţă bună şi tihnită pe ori ce cale;

c) Influinţa rea ce o au petrecerile populaţiunii de azi în crâşme, cu deosebire prin vorbele urâte vorbite între păhară;

d) Esemplul rău ce l-au dat unii preoţi şi alţi fruntaşi din unele comune, prin certele lor de partid;

e) Lectura rea, în prevalenţă profană, care s'a răspândit între popor.

II. *Mijloacele* menite a iniţia o viaţă mai intensivă religioasă-morală ar fi:

1. Abaterea poporului dela cercetarea crâjmelor, prin întroducerea şezătoarelor literare şi a prelegerilor publice.

2. Preoţimea trebue să se intereseze mai mult de educaţiunea religioasă morală a tinerimii prin esortaţiuni şi prin predice, în cari să se arate datorinţele părinţilor şi în deosebi răspunderea ce o au pentru păcatele copiilor lor.

3. Invăţământul religios moral în şcoală trebue cât se poate de intensiv tractat, tocmai în vederea curentelor moderne.

4. Să se înfiinţeze reuniuni de tineret, prin cari să se ţină purtarea tineretului prin sine însuşi şi prin comitetul parohial sub supraveghere.

La acest punct preotul Murăşan constată necesitatea compunerii unui proect de statute pentru reuniunile tineretului şi propune o comisie, constătătoare din preoţii: Boiu, Popa, Platoş şi Petrişor, cari până la proxima conferenţă să pregătească proiectul, ceea ce se primeşte.

5. Preotul şi fruntaşii satului (comitetul parohial) să premeargă cu esemple bune, cari au mai mare putere, ca vorbele.

6. Infiinţarea de biblioteci corăspunzătoare pentru tineret şi controlarea lecturei lor.

Ordinele Consistorului arhidiecezan se iau spre ştire şi conformare.

Cu acestea conferenţa să închide la orele 2¼ p. m.

Ne-am dus cu toţii la o masă comună, unde în discuţii am petrecut încă vre-o 2 ore, când apoi, preoţii au plecat cu toţii la casele lor, ducând fiecare în sufletul său mulţămirea, că de atâta vreme, în sfârşit s'a ţinut earăşi o conferenţă preoţească, dela care ne-am depărtat îmbogăţiţi în cunoştinţe.

Dar chiar dacă lăsăm la o parte ideile nouă, ce şi le câştigă unul sau altul prin discuţiile ce se nasc în decursul desbaterilor, însuşi faptul, că convin preoţii unii cu alţii, este destul de însemnat şi de îmbucurător pentru toţi.

Preotul *Murăşianu.*

Din Bucovina.

Comersul festiv al soc. acad. „Bucovina“.

Cetim în „*Românul*“ din Cernăuţi, numărul mai nou, următoarele:

Sâmbătă seara şi-a inaugurat soc. acad. „Bucovina“ un semestru nou, cu un comers frumos, la care au participat oaspeţi distinşi, în frunte cu deputaţii Onciul, Hormuzachi, Isopescul-Grecul, Simionovici şi prof. univ. Dr. Puşcariu şi V. Tarnavshi. Au vorbit frumos dnii Gribovschi, arătând scopul societăţii şi Voronca, care l-a sărbătorit pe profes. Dr. Puşcariu. Acesta din urmă a răspuns în o cuvântare frumoasă, din care estragem: „Un scriitor Român a spus: Mare lucru este, a se fi născut Român. Eu aş varia aceasta şi aş zice: Mare lucru este a fi Român şi a-şi împlini datorinţele. Şi eu îmi împlinesc o plăcută datorinţă, venind la Dvoastră. Aţi făcut bine, că aţi împrumutat principiul dela străini, aşa cum l'aţi împrumutat. Noi să împrumutăm, dar numai aceea, ce convine firii noastre. Este un principiu foarte frumos de a cultiva prietenia, care la Germani a făcut lucru mare, şi noauă ea ni-ar trebui, căci avem lipsă de solidaritate. Să nu împrumutăm însă prea mult. Cultura noastră trebue să fie românească, căci avem o cultură veche. Când voesc să mă rog, nu mă duc, nici la domul lui Ştefan din Viena, nici la Notre-Dame din Paris, ci la o bisericuţă românească, unde cad în genunchi şi înalţ ruga la ceriu.“ Au mai vorbrt dnii: dep. Onciul, Dori Popovici, în numele presei, Brăteanu în numele soc. acad. „Dacia“, Euseb Tudan în numele soc. Mazililor şi Rezeşilor ş. a. S'a accentuat din partea multora necesitatea împăcării studenţimii româneşti, şi noi credem, că aceasta trebue să vie, ca o urmare firească a împăcării generale a Românilor.

NOUTĂŢI.

Regele Greciei în Viena. Mercuri sara la orele şase a sosit la Viena, venind din Paris, Regele Georg al Greciei, pentru a felicita în persoană pe Maiestatea Sa, domnitorul nostru, din prilejul împlinirei celor 60 de ani de domnie. La gară l-a aşteptat Maiestatea Sa, cu mai mulţi membrii ai casei domnitoare, apoi comandantul pieţei, comandantul corpului de armată din Viena, funcţionarii legaţiunei greceşti din Viena, etc. şi compania de onoare, cu musica. Când a întrat trenul în gară, muzica a întonat imnul grecesc. Regele s'a dat apoi jos din vagon. Purta uniforma regimentului său 99 de infanterie, şi avea pe pept ordul sfântului Stefan. Monarhul nostru l-a îmbrăţişat şi sărutat. Au plecat apoi împreună la palat, und la orele 7 a fost masă mare, cu toaste. A toastat întâiu Monarhul nostru întru sănătatea Regelui Greciei, apoi acesta întru sănătatea şi îndelunga vieţuirea a Domnitorului nostru.

*

Alegeri la congresul naţional-bisericesc. In arhidieceza Transilvaniei au fost aleşi deputaţi din cler la congresul naţional-bisericesc următorii domni: 1) In cercul Sibiiu *Dr. Ilarion Puşcariu*, arhimandrit, vicar arhiepiscopesc în Sibiiu, 2) Cercul Alba-Iulia *Nicolae Ivan*, asesor consistorial în Sibiiu, 3) Cercul Deva *Avram P. Păcurariu*, protopresbiter în Hunedoara, 4) Cercul Ilia *Dr. Miron E. Cristea*, protosincel în Sibiiu, 5) Cercul Abrud *Vasile Dămian* protopresbiter în Brad, 6) Cercul Cluj *Dr. Eusebiu R. Roşca*, protosincel, director seminarial în Sibiiu, 7) Cercul Dej *Teodor Herman*, protopresbiter în Dej, 8) Cercul Mediaş *Mateiu Voilean*, asesor consistorial în Sibiiu, 9) Cercul Braşov *Vasile Voina*, protopresbiter în Braşov, 10) Cercul Făgăraş *Nicolae Borzea*, protopresbiter în Făgăraş.

*

Instalarea noului paroh rom catolic. Noul paroh romano-catolic al Sibiiului, principele *Egon Carol Hohenlohe Waldenburg*, a sosit Sâmbătă, la orele 2 în Sibiiu, venind cu trenul dela Alvincz, care a avut de astă-dată o întârziere mare. O delegaţiune a credincioşior săi l-a primit în Sălişte, şi l-a bineventat prin graiul dlui *Szentimrey*, directorul gimnasiului de stat din loc. In Sibiiu l-a primit la gară cu vorbire nemţască dl *Zeibig* şi cu vorbire ungurească dl *Kedves*, cărora noul paroh le-a răspuns, accentuând, că va nisui, nu numai se conserve, ci şi se propage în Sibiiu pacea şi buna înţelegere între confesiuni şi naţionalităţi. Principele *Hohenlohe* a plecat apoi în trăsură trasă de patru cai albi, urmat de un lung şir de trăsuri, dela gară în oraş şi a mers la biserica romano-catolică. Aci l-a primit preoţimea şi l-a condus, întâiu în biserică, unde a rostit o scurtă rugăciune, apoi în locuinţa sa. La biserică vorbirea de bună sosire a rostit-o preotul *Prokupek.* Noul paroh a primit apoi unele visite, iar la orele 5 d. a. a făcut el visite: I. P. S. Sale Metropolitului *Ioan Meţianu*, episcopului săsesc Dr. *Teutsch*, comitelui suprem şi comandantului de corp. Duminecă la orele 9 i-s'a făcut apoi instalarea, prin episcopul din Alba-Iulia, contele *Majláth*, cu ceremonie mare. Episcopul a rostit o vorbire ocasională, a cetit actele referitoare la numirea noului paroh şi a predat acestuia insigniile oficiului. La actul instalării au participat în numele I. P. S. Sale Metropolitului *Ioan* şi al consistorului nostru, Preacuvioşiile Lor, protosincelii Dr. *Eusebiu R. Roşca* şi Dr. *Miron E. Cristea.* După actul instalării au urmat recepţiunile. A fost primit întâiu curatoratul bisericei romano-catolice, apoi representanţii bisericei noastre, Preacuvioşiile Lor protosincelii Dr. *E. R. Roşca* şi Dr. *Miron E. Cristea*, dintre cari primul a rostit alocuţiunea de felicitare. A urmat apoi miliţia şi celelalte delegaţiuni.

*

Sfântul sinod al bisericei autocefale gr.-ort. din România şi-a terminat lucrările. Sesiunea de toamnă a fost închisă Joi, prin mesaj de tron.

*

† Constantin Boerescu, fruntaş în partidul conservator din România, fost president al senatului român, a decedat în Bucureşti.

*

In memoria fundatorului Andronic. Eri, Duminecă, fiind şi sărbătoarea marelui Mucenic Dimitrie, s'a servit în biserica din suburbiul iosefin parastas solemn întru vecinica odihnă a fundatorului *Dimitrie Andronic*, care şi-a lăsat întreagă averea pentru ajutorarea meseriaşilor români ortotocşi din Transilvania. Cântările liturgice, şi cele ocazionale la părăstas, le-a executat corul bisericesc al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ sub conducerea dirigentului acestui cor Candid Popa. La acest act de pietate, servit de parohul I. Baptist Boiu, a asistat un număr mare de meseriaşi, în frunte cu asesorul consistorial Vic. Tordăşianu, totodată prezident al Reuniunei meseriaşilor nostri.

*

Argument zdrobitor. Un oficer român, stabilit de mai mulţi ani în Loşonţ, a cetit prin gazetele româneşti, că în Sibiiu să înfiinţează o bancă cu scopuri culturale. Românul acesta, care stă departe de furnicarul multelor miserii, mari şi mărunte, a trimis preţul a lor 3 acţii dela banca „Lumina“, dorind din inimă succes acestei frumoase intreprinderi. Fapta aceasta e mai elocuentă decât toate argumentele şi mai puternică decât toate teoriile, câte s'au adus şi scris din partea contrarilor înfiinţânde-i bănci. Comparaţi această faptă a unui oficer din armata regească cu ţinuta unor conducători din armata noastră bisericească şi apoi trageţi concluziile inevitabile. Vor fi nespus de dureroase!

*

† Remus Oprean, consilier la curtea de casaţie din Bucureşti, a decedat subit, în etate de 64 ani.

*

Procesul dnei Dr. Vlad. In 5 Noemvrie n. s'a pertractat la tabla regească din Cluj procesul doamnei Ana Vlad, pentru agitaţie în contra naţionalităţii maghiare. Acuza a susţinut'o procurorul regesc din Cluj, Csipkés, iar apărător a fost domnul advocat şi deputat dietal Dr. *Aurel Vlad*, soţul acusatei. Tabla a aprobat sentinţa tribunalului regesc din Deva, care condamnase pe dna Vlad la o lună temniţă de stat pentru agitaţie.

*

Regele Şvediei pleacă în 12 Noemvrie nou în Anglia, de unde apoi va veni şi la Viena, pentru a aduce în persoană felicitări Maiestăţii Sale Impăratului şi Regelui Francisc Iosif I, din incidentul împlinirei anului 60 de domnie.

*

Ocuparea insulei Ada Kaleh. Marţi, săptămâna trecută, autorităţile militare austro-ungare au ocupat insula Ada-Kaleh, care aparţinea încă Turciei. Insula a fost legată prin telefon cu Orşova. Pe insulă se află şase tunuri şi un număr mai mare de soldaţi.

*

Domnul Dr. Leonida Domide, s'a aşezat ca medic practic universal şi dentist în oraşul Dej (Dés). Locuinţa e în piaţa principală, în etaj, deasupra farmaciei Clemens.

*

Procesul Polonyi-Lengyel. In procesul de presă, care a fost intentat deputatului dietal Lengyel Zoltán din partea fostului ministru Polonyi, a adus Curia sentinţă, Sâmbătă la orele 12 din zi, după o pertractare de două zile. Curia a *cassat* sentinţa judecătoriei de juraţi, prin care Lengyel fusese condamnat la trei luni temniţă şi 1000 coroane amendă în bani, şi a ordonat pertractare nouă, la care juraţii cari l-au condamnat pe Lengyel nu mai pot să iee parte.

*

Reuniunea sodalilor români din Sibiiu, precum aflăm, va da Sâmbătă la 21 Noemvrie n. c. în sala dela „Unicum“, primul concert sub conducerea noului dirigent Augustin Bena, profesor de muzică.

*

Greva intemniţaţilor. Iarăşi vin ştiri, că dintre cei intemniţaţi în Zagreb, pe motivul, că sunt implicaţi în mişcările pansârbeşti, mai mulţi inşi nu vreau să iee nici un fel de mâncare, preferind astfel să moară de foame, decât să stee închişi pe nedreptul. Numărul celor intemniţaţi numai în urma bănuelei e de altcum destul de mare, căci sunt *cincizeci*, dintre cari nici unul nu a fost încă ascultat din partea judelui de instrucţie, cu toate că sunt puşi în arest încă din August.

*

Preoţii să predice. P. S. Sa Episcopul Pimen al Dunării-de-jos din România a luat hotărârea, ca preoţii şi diaconii licenţiaţi în teologie, sau absolvenţii cu diplomă ai seminariului, în fiecare Duminecă şi sărbătoare mare, după slujba sf. liturgii, în bisericile dela oraşe sau dela ţară, să ţină predici. Acei, cari nu vor îndeplini această obligaţiune impusă de serviciul preoţesc, vor fi amendaţi cu oprirea din leafă a părţii socotite proporţional cu Duminecile dintr'o lună, ca pedeapsă pentru negligenţă sau lipsă dela serviciu.

*

Intărirea graniţei. Din motive de precauţiune, la hotarele Bosniei şi Herţegovinei înspre Sârbia şi Muntenegru au fost trimişi unsprezece mii de soldaţi din armata austro-ungară, ca să ţină strajă şi să împedece eventuala întrare de bande sârbeşti ori muntenegrine pe teritorul ţărilor anexate. Dintre soldaţii încredinţaţi cu această misiune grea, partea cea mai mare o formează fiii neamului nostru, Românii, — căci pentru a-şi espune viaţa pentru tron şi patrie e bun şi Românul, poate mai bun decât alţii.

*

Episcopul şi Egumenul. Episcopul romano-catolic Párvy a tras în cercetare disciplinară pe capelanul Florian Tomanek, din motivul, că a luat parte la mişcări şi agitaţiuni politice, şi pe baza constatărilor făcute, l-a suspendat din oficiul avut şi l-a trimis în o mănăstire a capuţinilor. Egumenul mănăstirei însă, cetind actele trimise de patrioticul episcop, a clătinat din cap şi a scris imediat episcopului, că vina capelanului nu e de natura, ca el se poată fi supus pedepsei dictate. I-l consideră deci numai de oaspe al mănăstirei, unde poate remânea cât îi place, dar nu pentru totdeuna. Episcopul deci să caute şi să-i dee parohie. Oare ce va răspunde episcopul?.

*

Domnul A. D. Xenopol, distinsul profesor universitar din Iaşi şi-a început săptămâna trecută conferenţele la College de France din Paris, unde a fost învitat se ţină prelegeri despre istoria şi starea socială a României.

*

Pagubele răscoalelor ţărăneşti. Parlamentul român a votat un credit de cincisprezece milioane franci pentru acoperirea pagubelor făcute de răscoalele ţărăneşti din anul trecut. O comisiune a fost apoi încredinţată cu anchetarea şi stabilirea pagubelor acestora, care comisiune terminându-şi lucrările a aflat, că pagubele fac în întregul regat român cam nouăsprezece milioane.

*

Invenţie sansaţională. Din Viena se scrie, că un cutare domn Iacob Singer, de profesiune funcţionar la ferăstraele din Dorna, a inventat o placă de siguranţă pentru ostaşi. Această placă, în greutate de 2 kilograme, se poate aşeza pe puşcă şi e menită de a asigura capul ostaşului de ori şi ce plumb din partea inimicului. In luptele moderne soldatul trage focuri sau culcat la pământ sau la adăposturi. Trupul e salvat, dar capul său e expus la plumburile inamice. Invenţiunea dlui Singer salvează capul soldatului, absolut aşa, că ori şi care plumb al armatelor europene nu e în stare a sparge placa şi a-l lovi pe soldat în cap. O companie sau un batalion în adăpost, înzestrat cu această placă, e absolut asigurat şi poate lupta cu mai multe mii de inimici, mai ales că prin această placă se regulează şi ţinta. Această invenţiune a fost încercată de ministeriul de rezbel din Viena cu toate proiectilele Manlicher, proiectilele române, italiene, prusiene şi franceze, dovedind persistenţa plăcei, mai ales, că proiectilul atingând placa, se desface în mii de bucăţi, fără a putea vulnera pe soldatul megiaş. In Austria, cu privire la războiul iminent, se fabrică deja astfel de plăci, fiind patenta primită de cercurile militare. Dl Singer a oferit patenta sa şi României, adresându-se prin o persoană unui general renumit din România.

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ au fost primiţi următorii membri ordinari şi anume: Iosif Bogdan (originar din Iara-inf.), sodal faur, Maxim Nedela (Gârbova), sodal curelar, Vasile Oltean (Sângătin), George Iuga (Dobra), Nicolae Popa (Dobârca), Vasile Câmpian (Feldioara-săcuiască), Traian Călborean (Sibiiu), Vasile Tătărianu (Asoaşul-inf., Sălagiu), sodali pantofari, George Băscă (Răhău), sodal rotar, Ioan Albu (Glâmboaca), Alexandru Baciu (Sibiiu), sod. cismari, Stefan Doichiţă (Sânmiclăuşul-mare), Filip Schiopu (Sarafola), sodali frizeri, Gavriil Crişan (Godineşti), culeg. tipogr., Eugen Popp (din Ţizeriu, Sălagi), sodal pantofar, elev la şcoala de croit şi Adrian Popp, sodal măsar, reîntors din America.

*

Din public.*)

Multămită publică.

Pentru Românii din Marpod, păgubiţi prin grindina şi furtuna dela 3/16 August a. c. la apelul subscrisului, au mai binevoit a dărui următorii: Dr. Eusebiu R. Roşca protos. dir. sem. Sibiiu 5 cor. Olteana cassă de economii Vistea infer. 80 cor. George Borzea preot gr.-ort. Coveş 2 cor. I. Ciurcu Braşov 5 cor. N. Comanici notar com. Gurariu 2 cor. Ioan Ivan notar pens. 2 cor. Emil Stoica învăţător 1 cor. Ioan Matei învăţător 1 cor. I. Pamfilie architect cons. 4 cor. I. Pamfilie architect con. a mai dăruit cu scop de a să cumpăra ceva pentru biserica noastră gr.-ort 16 cor. La stăruinţele parohului V. Cosma, au colectat poporenii din Iacobeni 5 cor. Toma Stanciu paroh gr.-ort. şi poporenii săi din Agârbiciu au donat 10 cor, 54 fil. Aurel Oancea paroh gr.-ort. şi poporenii săi din Rodbav au donat 6 cor. 62 fil. Ittu Mihailă prim forestier Kaposvàr 3 cor.

In total au incurs la subscrisul afară de ajutoriul dat din partea Prea Ven. Consistoriu până acum ...suma de 151 cor. 16 fil.

Tot în scopul acesta s'a colectat şi prin dl profesor Victor Păcală, şi sumele incurse să vor cuita pe cale ziaristică îndată ce să va încheea lista.

In numele poporenilor mei multămesc tuturora şi le doresc, casă-i păzască D-zeu de lipsele şi năcazurile în cari trăim noi acum.

Marpod, 7 Noemvrie 1908.

Florian Bologa
par. gr.-ort.

*

Mulţi creştini de aproape şi de departe văzând lipsa şi cunoscând sărăcia şi îndemnul nobil al poporului din *Mărişel*, din toate părţile au adus daruri pentru înfrumseţarea bisericei sale, după cuvântul proorocului: „Şi a adus fiecare ce-l trage inima şi ce li-se părea cu sufletul lor dar Domnului la toate lucrurile cortului mărturiei şi la toată gătirea lui şi la toate vestmintele sfintei“. (Eşire cap. 35 st. 21), cărora şi pe această cale în numele credincioşilor mei mă văd plăcut îndemnat a le aduce cele mai călduroase multămiri.

Indemnul şi aci ca în tot locul l-a dat buna şi evlavioasa creştină văd. Maria Hetescu cinstind 2 clopote în preţ de 350 cor.

Ioan Pătruş a donat un rând de vestminte în preţ de 140 cor. George Toader şi soţia sa Ana 2 cruci în preţ de 11 cor. Gavriil Rus şi soţia sa Floarea o cruce în preţ de 32 cor. văd. Maria Ghic, înv. pens. un potir de argint în preţ de 45 cor. Mitru Dan şi soţia sa Floarea un stihar în preţ de 20 cor. George Vădan şi soţia Oana un prapor în preţ de 20 cor. Todoraş Crişan perdelele dela uşile altarului în preţ de 10 cor. Foarea Janc o faţă de masă cu 8 cor. Mihaiu Lăpuşte un prapor cu 26 cor. Mai multe femei un prapor cu 26 cor. Teodor Toader un sfeşnic pe prestol în preţ de 32 cor. Ioan Lăpuşte şi soţia Floarea 10 cor., o faţă de masă şi un octoich. Mariş Veselie un prapor cu 26 cor. Avram Stan o faţă de masă cu 8 cor. Ioan Lăpuşte Petruţel un stihar cu 10 cor. Petru Danciu un octoich. Măriuţa Vădan un ştergar. Ana Carambă un epatrafir. Todosia Danciu o faţă de masă. Mai mulţi credincioşi un rând de vestminte în preţ de 100 cor. Simion Rus l. Indreiu un rând de vestminte în preţ de 80 cor. Vasile Purcel şi soţia 2 prapore. Vasile Mariş o icoană şi un ştergar. Victoria Roşu un ştergar şi o faţă de masă. Tişca Onuţ şi soţia 4 ştergare. Toporaş Crişan 8 cor. Ioan Lăpuşte şi Alexandru Fodor câte 5 cor. Ioan Crişan, Alexe Purcel, Zaharie Copaciu şi soţia, Gavriil Ghic, cantor şi Vasile Toader, câte 4 cor. Teodor Purcel 3 cor. Vas. Lăpuşte, Dumitru Pleşa, Mihaiu Lăpuşte, Teodor Zizbo, Crăciun Hetea, Andreiu Crişan, Petru Lăpuşte, George Danciu, Petru Lăpuşte şi Maria, George Lăpuşte, Victoria Fodor, Petru şi Pavel Danciu, Ispas Vetca, Mitru Vădan, Iosif Dreve, Măriuţa Stan, Lina Purcel, Alexandru Ghic, Oniţa şi Floarea Vădan, Ilie Vesea, câte 2 cor. Ana şi Măriuţa Lăpuşte 2 cor. 20 fileri. Gligor Ghic, Teodor Vădan, George Lăpuşte, Pavel Vădan, Ioan Vădan, Ioan Lăpuşte, Onuţ Vădan, Floare Vădan, Măriuţa Lăpuşte, Ioan Purcel, Toma Vădan. Eudochia Pleşa, Mihaiu Vădan, Indreiu Hetea, Vasile Mariş, Vasile Ghic, Ioan Matiş, Gligor Paşca, Alexe Lăpuşte, George Lăpuşte, Dumitru Pleşa, Mihaiu Lăpuşte, Ioan Bălc, Ioan Mariş, Oniţă Hetea, Ioan Cereş, Toma Danciu, Onuţ Bălc, Simion Pocşa, Iosif Danciu, Todosie Danciu, Teodor Zirbo, Mariş Ilie, George Gligan, Ioan Ilea, Flore Lăpuşte, Ioan Lăpuşte, Sim. Purcel, Ioachim Ghic, Nicolae Lăpuşte, George Bălc, Nicolae Lăpuşte, Nastasia Zirbo, Nicolae Zirbo, Dumitru Rus, Vasile Lăpuşte, Oniţa Toader, Dumitru Purcel, Teodor Ghic, Flore Gois, Maria Vădan, Nicolae Matiş, Ioan Vetca, Onuţ Zirbo, Gligor Vetca, Maria Zirbo, Palaghie Mariş, Maria Rus, Maria Glic, Oniţa Lăpuşte, Floarea Dreve, Ioan Rusconea, George Lăpuşte, Maria Lăpuşte, Nastasia Nemnis, Ioan Stan, Irimie Purcel, Nastasia Hetea, Oana Rus, Maria Lăpuşte, Vasile Stan, Lina Hetea, Simion şi Maria Rus, Ana Lăpuşte, Gligor Lăpuşte, Ioan şi Maria Lăpuşte, Precup Negrea, Petru Bogdan, Ana Lăpuşte, George Purcel, Ioan Pleşa, Todoruţa Bălc, Vasile Hetea, Gavriil Gheran, Iacob Roşu şi Ioan Nistor, fiecare câte 1 cor. Simion Mariş şi Oniţa 20 cor. Flore Lăpuşte 10 cor. Cei mai mulţi au contribuit cu sume mai mici.

Primeşte Doamne jertfa adusă de acest popor prin înfrumseţarea casei Tale, răsplăteşte Doamne ostenelele robilor tăi şi scrie în cartea vieţii numele tuturor, cari au contribuit în orice fel la ridicarea acestei sf. biserici şi-i numără între cuvioşii tăi.

Mărişel, la 8 Octomvrie 1908.

Teodor Toader
paroh.

Cărţi şi reviste.

„Călindarul Naţional“ al *„Foii interesante“* pe anul 1909 a apărut în Orăştie, cu multe ilustraţiuni şi cu text literar interesant. Preţul unui esemplar 36 fil.

*

„Poesii populare“ din Maramurăş, adunate de *Tit Bud*, vicarul Maramurăşului şi editate de Academia Română, ca material referitor la viaţa poporului român. Bucureşti 1908. Preţul broşurei de 84 pag. 1 leu. La sfârşit se dă şi un glosar despre cuvintele folosite numai prin părţile maramurăşene.

Teatru german.

Luni: *Der Schwabenstreich*, comedie în 4 acte.

Marţi: *Der Teufel*, comedie în 3 acte.

Răsuflarea Dtră se uşurează

de-a binele deja după luarea primei dose din Emulsiunea lui SCOTT şi această uşurare se va mări zilnic.

Aceasta e experienţa a mii de oameni în decursul celor 32 ani trecuţi.

Emulsiunea lui SCOTT

sporeşte în mod surprinzător puterile în general. Apetitul şi somnul se reîntorc şi mistuirea se regulează.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţeler lui SCOTT.

1 (270) 2—5

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 12,206 Epitr. 327 1—3

Concurs.

La şcoala economică, înfiinţată de Consistorul arhidiecezan, lângă seminarul pedagogic-teologic din Sibiiu, pentru câştigarea şi completarea cunoştinţelor practice în economia de câmp, viticultură, lăptărit, legumărit, pomărit, stupărit, din partea elevilor seminariali se primesc pentru anul şcolar 1908/9, 6 (şase) tineri de religiunea gr. orientală ca elevi, pe lângă următoarele condiţiuni:

a) Concura la această şcoală pot tineri trecuţi de 15 ani, cari au absolvat cel puţin şcoalele elementare cu purtare morală bună, trupeşte bine desvoltaţi, ceeace vor dovedi cu atestat medical.

b) Elevii primesc în internat instrucţiune, cuartir, vipt gratuit, şi haine de pat.

c) Cei primiţi sunt îndatoraţi să aducă cu sine două rânduri de haine şi albiturile necesare.

d) Cursul acesta de economie este 1 an şi se începe cu 1 Decemvrie st. n.

e) Ceice doresc a fi primiţi să-şi aştearnă rugările lor la Consistorul arhidiecezan, provăzute cu carte de botez, atestat şcolar, atestat de moralitate, dela primăria comunală, vidimat de oficiul parohial, şi atestat medical.

Rugările sunt a se înainta Consistorului arhidiecezan până la 20 Noemvrie st. n. 1908.

Sibiiu, 25 Octomvrie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 586. [322] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al treilea de învățător din **Pianul-de-jos** se publică concurs cu termin până la 15 Noemvrie a. c.

Emolumentele sunt:

Salar 600 cor., relut de cuartir 50 cor. și pentru grădină un stânjin de lemne de foc. Emolumentele se vor întregi la minimul statorit în art. de lege XXVII. din 1907 prin ajutor dela stat.

Cuincuenaliile se computâ numai dela instituirea definitivă în această comună.

Concurenții să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere să se presenteze poporului în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic, fiind învățătorul ales dator a ținea Dumineca și sărbătoarea strană și a cânta cu copiii în biserică.

Sebeș, 20 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului în conțelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Anunț!

Un tinăr care să dedică carierei notariale află aplicație imediată.

A se adresa la (312) 2—3

Valeriu Pop
not. cerc în **Mihályfalva.**
u. p. Nagyselyk (N.-Kükülő m.)

Aviz!

Să aduce la cunoștință On. public că un român harnic s'ar angaja a lua o crâșmă în arândă.

Incunoștiințarea să se facă la administrația acestei foi. (321) 2—3

In prăvălia de fier și spițerie alui **Stan Steflea, Săliște**, se primește [314] 2—3

un învățăcel

dela 13—17 ani, care să cunoască și limba maghiară și germană.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I școală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 3—36

Viță de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 8—34

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru și crutare îți ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, și totuși să ajungi repede și pe neașteptate bogat, e un noroc mare. De aceea cei mai mulți oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranța** de a ajunge bogați.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulație 62.500 bucăți câștigă, deci necondiționat **tot al doilea los câștigă! Șansele de câștig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid și favorabil.

Atât la emisiune cât și la trageri e controlată din partea regimului c. ung. și din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e neprețuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viața fiecărui om au fost și sunt momente, în cari își poate edifica norocul! Faceți o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câștig mai mare. (305) 3—5

Listă

despre cele 62.500 câștiguri ale loteriei de clasa a XXVII. c. ung. priv., cari se trag în decurs de 6 luni din cele 125.000 losuri.

Cel mai mare câștig:

1,000.000 K

(Un milion coroane.)

		Coroane.
1	Premiu	600000
1	Câștig	400000
1	„	200000
2	„	100000
2	„	90000
2	„	80000
2	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
3	„	40000
3	„	30000
6	„	25000
9	„	20000
13	„	15000
44	„	10000
61	„	5000
22	„	3000
475	„	2000
961	„	1000
1635	„	500
165	„	300
39675	„	200
5325	„	170
5325	„	130
8765	„	100, 80, 40
62.500	Câștiguri și Premii	coroane.

Incercați-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP

societate de bancă pe acții, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. și Rákóci ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIȚI?

Acești numeri se capătă numai la noi:

Adél	60142	Constantin	68015	Ferdinand	48152	Izidór	53382	Manó	34078	Róland	73122
Ádolf	96085	Clementina	22222	Ferenc	94294	Izsó	67672	Marcell	8186	Rózália	91902
Adorján	44739	Clarissa	90779	Flóra	8393	Jakab	4957	Margit	92600	Rózsika	8544
Adrien	110545	Cézár	3365	Flórián	68007	Janka	10496	Mária	105994	Rudolf	57734
Agnes	93377	Cecilia	119440	Flóris	90760	János	29153	Mariska	51334	Salamon	13692
Ágost	22195	Carolina	21393	Fodor	102251	Jenő	37794	Márk	13625	Sámson	107473
Ákos	8159	Camilla	94913	Franciska	2329	Jolán	48143	Mária	8228	Sámuel	34079
Aladár	57514	Böske	67617	Frida	29441	Jónás	53387	Márton	21375	Sándor	27983
Alajós	73360	Boriska	4967	Frigyes	51228	Jāzsa	64234	Máté	91094	Sarolta	48152
Albert	90707	Dániel	93342	Fülöp	13645	József	92583	Malvin	100968	Sebestyén	94244
Alfonz	102204	Dávid	21374	Gábor	5204	Judith	75008	Matild	8532	Simon	8393
Alfréd	33815	Demeter	67336	Gábriel	74126	Julia	20184	Mátyás	12707	Stefánia	68007
Alice	79340	Demjén	20046	Gáspár	90801	Juliska	91095	Melinda	90799	Szániszló	90760
Amaliá	9804	Dénes	106184	Gedeon	106157	Kálmán	106000	Menyhért	108035	Szeréna	102251
Ambrus	54793	Dezső	21352	Gergely	32076	Kamill	39570	Mici	8399	Szidónia	2329
Andor	94933	Domokos	67326	Gertrud	54404	Karolin	8223	Mihály	13028	Szilárd	29441
András	106048	Dóra	53395	Géza	23147	Károly	22154	Miklós	21636	Tamás	51228
Anna	39499	Dorottya	92576	Gida	94983	Kázmér	93327	Miksa	91984	Taszilό	13645
Antalka	21052	Döme	8545	Gizella	8205	Katalin	102539	Milan	119167	Teofil	5204
Antónia	80847	Dömötör	58579	Gottfrid	108024	Kelemen	51178	Mór	50562	Teodor	74126
Aranka	13661	Eberhard	91314	Gusztáv	95330	Klára	29463	Náci	95339	Teréz	90801
Armin	77258	Edith	106164	Gyártás	58136	Klotild	95025	Nándor	108054	Terka	106157
Arnold	91937	Ede	51230	Guidó	20181	Konrád	8379	Natália	119198	Tihamér	32076
Aron	4417	Eduard	22222	György	51221	Kornelia	13643	Náthán	8313	Tibor	54404
Arpád	119449	Elek	90757	Győzű	119427	Kornél	20554	Nelli	53395	Titusz	23147
Anthur	22289	Elemér	8354	Gyula	39594	Kristóf	90825	Neszti	92576	Tivadar	94983
Attila	73367	Eleonóra	60094	Gyuri	27186	Krisztina	107497	Netti	8545	Tóbiás	8205
Auguszta	94210	Elliás	45568	Hedvig	12710	Lajós	45594	Nina	58579	Tódor	108024
Aurél	92491	Ella	102232	Heléna	91089	László	8194	Olga	91314	Ulrik	95330
Aurélia	21358	Elvira	50565	Henrik	32069	Lázár	67617	Olivér	106164	Urbán	58136
Balázs	13663	Elza	39579	Hermann	45558	Lénárd	21637	Orbán	51230	Valentin	20181
Bálint	106196	Emanuel	94920	Hermina	78322	Lenke	93388	Oszkár	22222	Valéria	51221
Bandi	64617	Emil	20176	Hubert	22443	Leó	108115	Ottila	90757	Vencel	119427
Barnabás	616	Emilia	13034	Hugó	3369	Laura	8383	Odön	8354	Vendel	39594
Beatrix	94923	Emma	67667	Ibolyka	105976	Leontin	19119	Ottó	60094	Verona	27186
Béla	51200	Endre	3365	Ida	93674	Leonora	48131	Pál	45568	Vidor	12710
Benedek	34291	Erna	29464	Ignác	96779	Lidia	94241	Paula	102232	Viktor	91089
Benjamin	94227	Ernesztin	96831	Ilka	67657	Lina	22157	Péter	50565	Viktória	32069
Bernát	21075	Ernő	119440	Illés	8139	Livia	5213	Piroska	39579	Vilma	45558
Berta	108141	Ervin	51250	Ilma	22142	Lóránd	78243	Pista	94920	Vilmos	78322
Bertalan	20050	Erzsébet	23122	Ilona	13363	Lipót	90826	Pongrác	20176	Vince	22443
Bertold	4204	Etel	91902	Imre	73348	Lörinc	2318	Ráchel	13034	Walter	3369
Blanka	13028	Eugénia	8544	Irén	52072	Lucia	92456	Rafael	67667	Wladimir	105976
Bódog	73348	Éva	57734	Irma	94209	Ludmilla	119200	Regina	3365	Zoltán	93674
Boldizsár	8331	Fábián	13692	István	50631	Lukács	21364	René	29464	Zseni	46779
Borbála	95025	Fáni	107473	Iván	2312	Ludvig	7494	Rezső	96831	Zsigmond	67657
Cristian	39579	Felincia	34079	Ivor	68015	Lujza	66924	Richárd	119440	Zsófia	8139
Cornélia	57527	Félix	27083	Izabella	73120	Magda	90795	Róbert	51250	Zzuzsána	22442

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit!

Losurile de clasa I.

Prețurile:

Optime	**Los**	**coroane**	**1·50**
Pătrar	„	„	**3·—**
Jumătate	„	„	**6·—**
Intreg	„	„	**12·—**

Tragere:

în 19 și 21 Noemvrie.

Rugăm a tăia aici afară și a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Către cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acții.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII și a planului oficios.

Suma în Cor. .... o trimit alăturat în mărci. / o trimit prin mandat poștal. / binevoiți a o ridica prin ramburs.

(Cele de prisos sunt a se șterge.)

Adresa exactă.
Numele ....
Locul, strada, Nr. casei ....
Poșta ultimă (Comitatul) ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 119 **Sibiiu, Joi 30 Octomvrie (12 Noemvrie) 1908.** *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Programul Croaţilor.

Sibiiu, 11 Noemvrie n.

Ştiri de mare însemnătate au sosit zilele trecute din Zagreb, capitala Croaţiei. Partidul starcevician croat, care reprezintă în Croaţia cam acelaşi punct de vedere faţă de Ungaria, pe care-l reprezenta mai nainte partidul kossuthist dela noi faţă de Austria, a ţinut o întrunire mare politică, la care au luat parte şi consoţi de principii din Bosnia şi Herţegovina, — ţările acum anexate la monarhia noastră, — şi în care s'a hotărât *modificarea* programului politic al partidului. S'a decretat abandonarea programului de luptă stabilit înainte cu vre-o douăzeci şi şapte de ani şi reîntoarcerea la programul politic al Croaţilor dela anul 1861, când acestia încă nu erau legaţi de Ungaria, în forma de astăzi.

Cu alte cuvinte, Croaţii au decretat desfacerea lor de către Ungaria şi înfiinţarea unui regat independent croat, care se stee cu Austria în aceleaşi raporturi, în cari stă astăzi Ungaria. Din noul regat ar avea să facă parte, nu numai Croaţia, Slavonia şi Dalmaţia, cum era dorinţa Croaţilor la anul 1861, ci acum şi Bosnia şi Herţegovina, cari ţărişoare Croaţii zic, că după dreptul istoric lor le compet, ba şi oraşul Fiume şi încă un mic teritoriu mărginaş, care acum aparţine Ungariei. In felul acesta regatul croat, care dacă s'ar întemeia, ar schimba dualismul în trialism, ar fi compus din vre-o cinci miiloane de Croaţi şi de Sârbi, cari deja de pe acuma, în întrunirea despre care fu vorba, au declarat, că nu vor cunoaşte în viitor altă putere, alt stăpân peste ei, decât *„pe Dumnezeu din ceriuri şi pe regele croat“*.

Cei întruniţi în adunare au depus adecă un jurământ solemn, de următoriul cuprins: „Jurăm pe Dumnezeu, pe mormintele strămoşilor nostri, pe gloria şi pe cinstea ţării noastre, că vom păstra în sufletul nostru cea mai nestrămutată credinţă ţării noastre şi vom apăra drepturile ei. Vom lupta pentru mărirea regatului croat, apărat prin atâtea lupte. Nu cunoaştem alt stăpân, decât pe Dumnezeu din ceriuri şi pe regele nostru croat, pe purtătoriul coroanei ţării noastre. Aşa să ne ajute Dumnezeu. Dumnezeu fie cu Croaţii“.

S'a luat apoi hotărârea, de a se organiza legiuni naţionale croate în scopul ca să apere hotarele *noului* regat croat în spre Sârbia şi Muntenegru, şi secretariul arhiepiscopului din Herţegovina a comunicat adunării, între aplausele frenetice ale acesteia, că în Herţegovina 150,000 de oameni stau gata ca să între în legiunea naţională croată, pentru a cărei instruare şi înarmare se va cere ajutor (arme şi ofiţeri) dela mistrul de războiu.

S'a trimis în urmă din adunare următoarea telegramă Maiestăţii Sale Monarhului: „Intrunirea partidului starcevician, la care au luat parte membri din toate provinciile croate, şi mai ales din Bosnia şi Herţegovina, aduce omagiile sale împăratului-rege pentru estinderea drepturilor suveranităţii sale asupra acestor provincii. Suntem fericiţi, că acest însemnat eveniment a avut loc în timpul strălucitei voastre domnii. Noi am jurat, că ne vom da chiar sângele pentru apărarea tronului şi a întegrităţii patriei noastre. O singură rugare avem, sub scutul vostru *se faceţi din Croaţia, Bosnia şi Herţegovina, un singur stat, ceeace a fost de veacuri visul nostru*“.

Ori cât de bisare să ni se pară faptele şi hotărârile acestea ale unui partid politic, care formează minoritatea în dieta Croaţiei faţă de partidele coaliate, ele primesc mare însemnătate prin faptul, că şi partidele coaliate s'au pronunţat într'o conferenţă ţinută mai târziu pentru acceptarea programului politic al partidului starcevician, deci pentru *independenţă*, pentru înfiinţarea marelui regat croat, visat de altcum de fiecare Croat care se respectă.

E o chestie serioasă deci chestia de care sunt preocupate spiritele în Croaţia, şi nu poate fi luată peste picior, cum o fac unele din ziarele maghiare, ci trebue prinsă din partea ei cea adevărată şi analisată amăsurat stărilor faptice de astăzi a lucrurilor. Ea nu înseamnă alta, decât apropiata cădere a dualismului, şi înlocuirea lui, fie cu trialismul dorit de Croaţi, fie cu altceva. Anexarea Bosniei şi a Herţegovinei i-a săpat mormântul, — cum spunea nu de mult şi *Glumpovitz*, — şi l-a îndepărtat de scopul avut dintru început, de a asigura eghemonia în Austria pe seama Nemţilor, iar în Ungaria pe seama Maghiarilor. In Austria Nemţii deja şi-au perdut eghemonia, iar dacă Bosnia şi Herţegovina se încorporează la Austria, o perd şi mai tare, pentrucă elementele slave ajung în majoritate faţă de cel german. Se incorporează însă Bosnia şi Herţegovina la Ungaria, creşte şi aici numărul Nemaghiarilor cu două milioane şi periclitează eghemonia maghiară, — fireşte, nu la moment, ci într'un viitor, mai apropiat, ori mai îndepărtat, — căci nu mai ajung nici forţele maghiare pentru a împedeca desvoltarea naţionalităţilor nemaghiare, care acum se face dela sine. Rămâne deci să se creeze de fapt regatul croat, dorit de Croaţi, pentru a se uşura situaţia, în Austria şi în Ungaria, prefăcându-se dualismul în trialism, — ceea că e cu atât mai uşor posibil, cu cât s'a putut observa de mult, că dela loc foarte înalt direcţia slavofilă e sprijinită cu multă căldură în monarhia noastră.

In chestia băncii „Lumina“.

— Articol din „Lupta“. —

In articolii noştri întitulaţi „Incercări culturale“ am ridicat cuvânt cu toată obiectivitatea la chestiile noastre culturale mai recente, precum şi la relaţia şi însemnătatea acelor chestii în raport cu stările noastre actuale, sociale şi politice.

In cadrul acestei teme revenim din nou şi vom face o reprivire, dându-ne şi noi părerile asupra băncii culturale „Lumina“.

Dela naşterea ideii bune în continuu au rivalizat părerile pro şi contra în jurul unei chestii naţionale, ce fără de nici o discuţie poate fi înţeleasă de toţi. Aderenţii şi adversarii şi-au expus părerile, şi-au exprimat nedumeririle, şi au pretins de o potrivă dela marele public, să fie înţeleşi şi primit punctul lor deosebit de vedere.

Iată ce vreau iniţiatorii „Luminei“.

Capitalul comun al bisericei naţionale să fie o avere fructificată în interesul înaintării noastre culturale. Biserica în urma autonomiei sale are singură dreptul de a porni o economizare, ale cărei rezultate sunt negreşit asigurate în folosul şi pentru promovarea binelui obştesc. Că în acţiunea aceasta culturală ar avea rol şi interesele parţiale — poate chiar egoistice ale oamenilor, cari întrupează ideea bună, — asta e o împrejurare, care dispare faţă de ideea măreaţă a întrupării acelei instituţiuni. Toţi cari ar desconsidera ideea în întregul pentru dragul unui fenomen provenit numai din reacţia ce urmează din întrebarea „pentru ce Tu şi nu Eu“, acei oameni îşi pot îmbrăca părerile în orice haină, totuşi nu le va succede a combate cu argumente acceptabile măreaţa idee a înfiinţării băncii culturale.

A forma partide în jurul unei idei atât de măreţe, te face să crezi

FOIŞOARĂ.

Templa bisericei catedrale din Calafat.

Domnul arhitect român *A. Clavel* a compus un plan de iconostas, pe seama bisericei catedrale din Calafat, în România, de o frumseţă rară, aplicând numai motive din arta poporală română: crestături, figuri, de cari fac Românii pe porţi, pe cofiţe, pe furci, etc. Ziarele din România scriu cu multă laudă despre acest frumos început de naţionalisare a artei sculpturale. Din multele păreri favorabile reproducem şi noi pe cea următoare, publicată în numărul din urmă al *„Abinei“* şi scrisă de domnul *P. Nechifor*:

„Câţi-va arhitecţi cu suflet de adevăraţi Români, pătrunşi de dragostea a tot ce izvoreşte din sufletul şi gustul poporului românesc, s'au pus cu tot dinadinsul să reînvieze vechea arhitectură românească, părăsită de atâta vreme.

Ca rezultat al muncii lor stăruitoare am văzut între altele şi *templa catedralei din Calafat*, o lucrare de mobilier bisericesc, la care sunt excluse toate motivele de decoraţiune străină.

In vechime templele bisericilor erau făcute de piatră. Toată ornamentaţia era în relief. Mai târziu, au început să se facă de lemn, dar fiind executate de artişti greci, ornamentaţia era făcută tot în relief şi în stil bizantin. Acest fel de lucru s'a păstrat şi ni s'a transmis şi nouă tot aşa; el convine lucrărilor în piatră, iar nici de cum celor în lemn.

Toate templele bisericilor de pe la noi sunt împodobite cu motive florale şi ornamentale în stil bizantin. Nicăiri însă nu se vede o arhitectură locală românească.

Prin lucrarea de care vorbim, se face o adevărată reînoire, se face un pas mare pe câmpul artelor naţionale româneşti.

Această lucrare de artă arhitecturală, se vede a fi fost făcută aproape de modelele ce ni se păstrează din arta industrială a poporului român.

La prima vedere, detaliile, prin simplitatea lor, par de o concepţie lesnicioasă şi primitivă. Dar tocmai această naivitate naturală, cât şi calmul evlavios ce respiră întreaga lucrare, dovedesc o puternică concepţiune de artă românească.

Cel mai mic ornament din această lucrare ne aminteşte ceva naţional românesc.

Aşa, brâul (friza) ce desparte icoanele prorocilor de cele ale apostolilor, este ornat cu figuri geometrice în formă de cercuri, cu diferite crestături prin mijloc. Acestea ne amintesc perfect figurile ce sunt făcute pe porţi, tronuri şi cofiţele ce se fac la munte din lemn de brad.

Mai jos brâul ce desparte icoanele apostolilor de acele ce reprezintă „patimile“ este împodobit cu un fel de romburi combinate în mod artistic. Acestea ne reamintesc de aproape figurile „baclavale“ ce se văd pe covoarele sau „scoarţele“ ce se fac astăzi pe la ţară de către gospodinele noastre.

Apoi brâul cel mare, ce desparte rândurile icoanelor mici de icoanele şi uşile împărăteşti, este împodobit cu elementul decorativ cel mai creştinesc: *viţa de vie.* Aici autorul planurilor acestei temple a avut o inspiraţie bogată, a înfrăţit acest motiv ornamental într'un mod atât de natural cu restul decoraţiunii liniare, încât motivul ornamental pare a se naşte din farmecul celuialalt, şi totul se arată într'o armonie încântătoare.

Imediat sub brâul de struguri şi frunză de vie se vede un brâu mai mic, ornat cu un fel de desemnuri ce imită întocmai pe acelea ce se văd pe la poalele cătrinţelor sau fotelor ţărancelor de pe la munte.

Simplitatea elementelor stilizate pe aceste modele, varietatea şi naivitatea lor sinceră, îţi dau o impresie ce te atrage şi te umple de admiraţie pentru tot ce izvoreşte din trecutul românesc.

Chiar stâlpii (colonetele) uşilor, sau acei ce despart icoanele, au mult din gustul ţăranului român: cei dela uşile mari sunt împodobiţi întocmai ca fluerele şi cavalurile ciobanilor dela stâni, sau ca unele cozi de furcă. Unii din aceştia mai sunt crestaţi în felul răboşilor, pe cari strămoşii noştri îşi ţineau socotelile.

Uşile au îmbinăturile (panourile) întocmai ca acele ce se făceau pe porţi şi garduri într'o vreme.

Până şi puţina fierărie ce se vede la această templă are înfăţişarea lucrărilor rudimentare dela ţară, acelora, cari prin concepţii caracterizează ştiinţa experimentală a poporului. Ele lasă să se vadă urmele loviturilor de ciocan şi marginile zgronţuroase ale fierului, ceeace ne aminteşte vechile fierării de pe la ferestrile cetăţilor şi bisericilor strămoşeşti.

Iconografia rituală este proporţionată, exactă şi păstrată după tradiţia stabilită cu toată scrupulositatea cerută de o astfel de lucrare. Ca fel de decoraţiune şi ca ansamblu de compoziţie al diverselor părţi, această templă este o interesantă şi meşteşugită încercare de *artă ţărănească.*

Porneala acestei lucrări deschide un întreg câmp de sănătoasă şi românească activitate arhitectonică. Mobilierul bisericilor ţărăneşti se întemeiază pe o serioasă bază şi dacă se va urmări şi desvolta concepţia acestei lucrări, se va ajunge la completarea în mod neîndoios a unei arhitecturi pentru bisericile noastre modeste.

O astfel de lucrare nu s'a văzut până acum prin bisericile noastre; şi ne pare bine că Dl *Al. Clavel* dă o îndrumare aşa de sănătoasă arhitecturii bisericeşti. Mulţi pot avea ca model lucrarea harnicului şi bunului român Al. Clavel.

tot mai mult, că noi Românii numai după moarte suntem în stare de a face lucruri mari. Oare dacă *Gozsdu* ar fi lăsat averea sa celor vii, cu scopul ca ei să formuleze literele fundaționale, ce ar fi făcut cei împuterniciți cu lăsământul? Certele actuale ne îndreptățesc a afirma, că în jurul averii s'ar fi format tot astfel de clici. Adecă e bine să primim lucruri de-a gata, lucruri terminate, asupra cărora să nu mai aibă dreptul cei vii a discuta. Ei bine, dar trăim timpuri, când cultura noastră nu prea are prospecte de a avea bărbați cum a fost Gozsdu. Averile fundațiunilor încep a fi nesuficiente pentru stările de astăzi, și e rândul de a crea mijloacele de lipsă. Să lucrăm cu toții și să nu ne lăsăm împedecați prin cuvintele descurăjătoare ale celor interesați. Prima încercare, că cei vii nisuesc a porni și a da naștere la lucruri mari, și nici în casuri de aceste nu ne știm grupa toți, dându-ne fiecare tributul corăspunzător forțelor noastre? Și în jurul unei idei atât de mărețe s'a străcurat lupta mică, pornită de interese particulare? Ideea băncii „Lumina“ e pornirea celor vii spre o activitate de mult dorită, care deși se naște de specialitate, dar totuși nu atât de târziu, ca să nu ne putem bucura mai târziu după părerea oamenilor de roadele ei. Cu frasele comptabilității și cu apucăturile comerciale a adversarilor nu se poate perde nimic din măreția ideii. Că misiunea viitoare a „Luminei“ ar îndeplini-o cu mai multă pricepere careva din băncile existente, asta nu se poate admite, de oarece în cadrul activității băncii „Lumina“ cad astfel de afaceri, la cari băncile noastre — onoare escepțiunilor — nu au documentat multă știință în trecut, cel puțin nu în raportul recerut cu desvoltarea economică a băncilor noastre. O atare afacere, la care nu se recere multă știință de a jertfi cu împărțire bună în interesul cauzelor noastre culturale. Această știință de a jertfi nu se poate pune în practică, decât provocând urmări nefavorabile titulei dividendelor. E bine să se grupeze pe lângă această acțiune culturală chiar atari oameni, cari neînzestrați cu științele speciale comerciale, n'au știință nici despre apucăturile favoritoare pentru titula dividendelor.

Ideia s'a născut, *trebue întrupată* — ori cari ar fi membrii în direcțiunea băncii culturale.

Din partea specialiștilor financiari ai nostri ar fi de dorit o acțiune de apropiere. Să-și dea concursul fiecare la întruparea acelei instituțiuni comune. Că oare care ar fi serviciul cel mai bun ce l-ar putea face cauzei, asta domnii specialiști financiari o știu negreșit mai bine decât să aibă lipsă de sfatul laicilor. Inițiatorii „Luminei“ încă credem, că sunt în cunoștință deplină, că azi la toate avem lipsă de specialiști. Avem și una și alta, — se recere numai întrunirea ambelor părți, ca acțiunea culturală, atât de importantă și sănătoasă, trup să se facă. *B.*

*

Notă. Când vedem opoziția aprigă ce se face băncii „*Lumina*“ și vedem, cum ziare, cari la început îmbărbătau pe inițiatorii acestei salutare instituțiuni, vin acum și se pun pe partea oposiției, astfel, că cuprinși de durere și de îngrijiri ne întrebăm, ce să fie de noi, dacă și cele mai folositoare întreprinderi, cum este banca „*Lumina*“, se combat cu atâta inverșunare, chiar din partea celor chemați a le sprijini: mărturisim, că ne cade bine văzând cum organul partidului nostru național „*Lupta*“ apreciază cu bunăvoință, obiectiv și după dreptate foloasele și binefacerile cele mari ale băncii „*Lumina*“. Mulțămim pentru aceasta bunăvoință, și sperăm, că toți binevoitorii băncii „*Lumina*“ vor avea să primească și mai mare mulțămită dela aceia, în al căror folos se face banca aceasta.

Redacțiunea.

Rolul României în Orient.

Consulul general al României la Londra, domnul *Alfred Stead*, a publicat într'o revistă mare engleză un tratat mai lung despre rolul însemnat pe care'l are România în Orient. Interesanta conferință e în resumat următoarea:

Pe când ziarele europene sunt pline de știri despre turburările din Belgrad, Constantinopol, Sofia, ori Cetinje, despre România nu se vorbește aproape nimica. Se pare că este tendința de a se uita, că România este un factor în Orientul european. Liniștea din România este aceea a unui popor stăpân pe sine, al cărui guvern a stabilit pe base sigure politica sa și pe care o urmează cu stăruință. Dintre statele europene mai mici nu are nici unul importanța României, din punct de vedere geografic, etnic și economic.

De oarece regatul regelui Carol representă singurul element stabil din sud-estul Europei, dela Budapesta la Constantinopol, România este un factor hotărâtor în Orient, nu numai pentrucă Românii au fost în totdeauna conștienți de acest rol, ci pentrucă sunt în situațiune a trage toate beneficiile din situațiunea lor geografică.

Dela răsboiul ruso-turc, când România a apărut întâiaoră pe orizontul internațional, la anul 1877, România s'a desvoltat cu repezițiune și cu tărie și a dovedit, că nu este inspirată de ambițiuni și proiecte zadarnice, ci de un spirit calm și practic. Nu a turburat nici odată pacea, care îi este ei în prima linie necesară, dând în toate împrejurările dovadă de înțelepciune, ceea-ce i-a atras încrederea tuturor statelor.

Importanța României a fost perfect fixată la 1879 de către *Bismarck*, care a zis: „O Românie independentă va fi totdeauna preocupănitoare în chestiunile orientale. România are cinci milioane de locuitori, dar va putea avea și *zece milioane.* Ce putere nu va fi ea atunci? Astăzi datoriile ei sunt mari, dar cu zece milioane de locuitori ce nu ar putea face România? Turcia se prăbușește. Nimeni nu-i poate ajuta. România are un mare rol de împlinit, dar pentru aceasta e necesar să fie înțăleaptă, prevăzătoare și solid întemeiată.“

Actualmente România are o poporațiune de șapte milioane, așa, că s'ar părea, că cele zece milioane ale lui Bismarck nu sunt decât o chestiune de timp. Cam pe aceeași vreme principele Carol Anton de Hohenzollern scria regelui Carol: „România a dovedit că există și că este un factor în lichidarea chestiunilor din Europa.“

La 1875 Brătianu a declarat, că Europa a recunoscut, că „suntem un popor destinat a lupta și a triumfa prin pace. Locul nostru este desemnat printre națiunile cari constituesc republica europeană; depinde de noi ca să cucerim acest loc.“

Această recunoaștere a importanței României a făcut-o și Anglia; și lord Salisbury se esprimă astfel despre România: „Sporițivă resursele, trageți tot beneficiul din jertfele ce vă impuneți, întărițivă și punețivă într'o posițiune, ca *să vă puteți singuri opune obstacolelor și primejdiilor de cari vă temeți.*“

România e condusă în politica ei de ani conform acestei linii de conduită și este recunoscută azi ca un permanent și important factor în chestiunile europene. Ea este cel mai spre răsărit dintre statele europene, totuși nu poate fi îndoială, că România este un stat european, iar nu un regat balcanic.

Din punct de vedere geografic, România ocupă posițiunea cea mai favorabilă din lume, fiind situată esact pe drumul care leagă vestul european cu Asiamică și formând o linie directă cu India, iar ca grânar al Europei centrale ar deveni un membru important într'o viitoare uniune tarifară a Europei centrale. Dar cea mai mare probă a importanței României ca factor internațional este acordul care esistă între guvernele marilor state europene și guvernul României.

A devenit obiceiu a se consulta Bucureștii în chestiunile europene; și ultimii ani au dat o dovadă specială despre aceasta, de oarece dl Sturdza, primul-ministru, a avut întrevederi cu baron Aehrenthal, domnii Iswolski, Clemenceau și prințul de Bülow în vacanțele anului acestuia.

Faptul, că șefii Bulgariei și Turciei caută cu stăruință o alianță cu regele Carol, este o altă dovadă despre aceasta. Baronul de Aehrenthal vorbind luna trecută în fața delegațiunilor a zis despre România cu privire la chestiunea Dunării: „Guvernul a avut în această privință un schimb de vederi cu România, națiune cu care suntem în strânse legături de prietenie“. Aceasta esprimă și vederile tuturor statelor europene, căci România de sigur nu e un stat zidit pe nisip, ci își trage puterile de acum mai multe secole, când România juca rolul de păzitoare a Europei în mijlocul națiunilor civilisate.

Istoria României este o serie de lupte pentru apărarea autonomiei și caracterului național al celor două principate dela Dunăre, Moldova și Muntenia, cari au format timp de secole întregi un zid de apărare a creștinătății contra invasiunii Turcilor și Tătarilor. Națiunile din apusul Europei datoresc recunoștință României, căci grație *ei*, care înfrunta pericolul imediat, ele puteau să se desvoalte în pace. In aceste conflicte și lupte, sângele de răsboinici al legiunilor lui Traian, strămoșii poporului român, a dovedit, că nu și-a perdut vitalitatea. Căci nu trebue să se uite, că România a fost câmpul de cucerire al împăratului Traian, iar podul aruncat de acesta peste Dunăre a rămas ca un semn al moștenirii naționale. Istoria primitivă a României este scrisă pe coloana lui Traian din Roma. Dominațiunea Romei s'a întins în România până la malurile Mării-Negre, unde azi înflorește marele port maritim Constanța, unde a trăit în esil Ovidiu. Pericolele prin cari a trecut această țeară au ținut viu patriotismul. România cu cele 50.700 mile pătrate și cu populațiunea ei de 7 milioane este o monarhie constituțională în adevăratul înțeles al cuvântului. Puterea ei însă nu residă numai în aceasta. Intr'o cuvântare rostită la 1903 în senat dl Sturdza arată, că tăria României residă în două base: „întâiu în uniformitatea și omogenitatea de naționalitate a regatului și în al doilea rând în faptul, că de jur împrejurul ei se află o populațiune română, România nefiind direct în contact cu națiuni străine și hostile și aceasta este foarte important“. (Va urma).

Datorințele preotului ca director școlar

de

Constantin Flămând, par. în Borgo-Rus.

(Fine).

Cu deosebire în vederea nouei legi școlare, care în primii sei articlii ia în privire înainte de toate edificiul școalei, dacă voim ca școalele noastre să nu fie amenințate tocmai din acest punct de vedere, trebue să ne nisuim ca ele să fie întru toate corăspunzătoare. Preotul deci va trebui să observe eventualele scăderi mai de timpuriu de cum vor veni alții să atragă asupra acestora atențiunea noastră, când poate ar fi prea târziu a îndrepta aceeace ușor se poate îndrepta. Toate aceste se pot face numai și numai visitând adeseori școala și ținându-se seamă atât la aranjament, cât și la provederea elevilor cu recuisitele trebuincioase, dar mai ales punându-se pondul cel mai mare pe instruarea în limba maternă și numai în timpul cât îl permite legea, știut fiind, că numai în limba maternă se pot înzestra elevii cu cunoștințele elementare, atât de trebuincioase pentru viața lor întreagă.

Nu este destul a ne mulțămi numai cu succesul dela esamen, care merge repede și pentru care elevii pot fi instruați mechanicește în câteva săptămâni, chiar și într'o limbă străină, ceeace atâta durează, până ce elevul părăsește sala școalei. Și dupăce de aici înainte o mare parte din timpul instrucțiunii se va răpi, respective perde cu instruarea în limba statului, e vorba ca și puținul ce ne rămâne să se întrebuințeze cu acurateță. Peste această împrejurare va trebui să avem tocmai așa mare îngrijire, ca și inspectorii din partea statului, cari în râvna lor de multeori pretind mai mult decât prescrie legea.

Fără control foarte ușor se poate întâmpla, ca învățătorii se instrueze elevii în răspunsuri, ce plac inspectorului de școală, pentruca să nu fie timbrați ca neapți, mai ales aceia, cari vor beneficia de ajutoare dela stat, negligând instruarea în limba maternă în o măsură oarecare, spre cea mai mare pagubă a noastră. Ba cu timpul se poate ajunge, ca prin o astfel de întrelăsare să fie dată la o parte ori chiar interzisă instruarea în dulcea noastră limbă strămoșească, rând pe rând în toate școalele noastre, cu toate că li-se va lăsa neatins titlul, respective caracterul confesional.

Pentru acest cas vine să ne punem întrebarea, că prin ce își vor primi ecuivalent corăspunzător acele sarcini grele ce comunele noastre bisericaști acum rând pe rând și le iau asupră-și pentru de a ridica din propriele lor mijloace salariile învățătorilor la suma prescrisă de noua lege școlară? Avem însă o nădejde, în care nu ne îndoim nici de cât, și aceea este, că învățătorii nostri și pe viitor se vor sili a propune materialul din limba maternă cu căldura ce le-o inspiră simțul de datorință față de neamul din care fac parte, dar trebuind să facă destul pretensiunilor din două părți, adecă deoparte prescrierilor legei, de a propune cu succes limba statului, de altă parte și tot în același interval de timp de a instrua și în limba maternă a elevilor, să poate întâmpla foarte ușor, că una sau alta parte să nu se arete mulțămită cu sporiul ce s'a prestat.

Drept aceea, este necesar a se aminti acum o nouă datorință, care să impune preotului pe viitoriu, și aceea 'stă întru a lua poziție față de pretensiunile prea esagerate întru propunerea limbei statului, cu eschiderea instruărei în limba maternă a elevilor. Noua lege școlară pretinde, ca instruarea în limba statului să se întâmple astfel, încât la finea anului al IV-lea de școală fiecare elev să-și poată esprima liber gândirile în scriere și vorbire, dându se inspectorilor de școală dreptul, ca față de aceasta să fie cu cea mai mare atențiune. Dar și fără a prescrie legea, știut este, că mulți inspectori de școale pentru a-și face merite cu ocaziunea vizitătii școalelor noastre ne-au făcut greutăți, pretinzând dela învățătorii nostri mai mult chiar decât aveau datorință a pretinde, cu toate că nu-i astrângea nimic la aceasta. Dar ce vor pretinde în viitoriu, când au de bază o lege nouă? Toate aceste eventualități trebue să ne afle bine pregătiți, și preotului, ca director școlar, în primul rând îi stă în datorință și putință ca studiind legea să i-a poziție față de cei ce ar pretinde mai mult decât prescrie legea, pentruca nu cumva prin aceasta să sufere instrucțiunea în limba maternă a elevilor și prin neatențiunea noastră pe nesimțite să fim despoiați de puținul drept, ce chiar prin lege ni-s'a lăsat și nouă, cari cu mari jertfe ne-am hotărât a susținea neatins caracterul confesional al școalelor noastre.

Drept aceea preotul se va nisui, ca orice visitare din partea inspectorilor de școale să nu să facă în absența sa ca director școlar, și va face demersurile, ca el ca atare totdeauna cu câteva zile să fie avisat despre timpul visitărei școalei, ca astfel săși poată întocmi afacerile, încât totdeauna să poată fi de față la acea visitare.

Aceasta să recere cu atât mai ales, cu cât stiut este, că inspectorii în multe casuri cer deslușiri, cari numai directorului școlar îi stă în drept a le da.

Preotul cu această ocasiune va lua în apărare pe învățătoriul său față de pretensiunile esagerate ale inspectorilor, cari în hiperzelul lor sciut este, că chiar și pre cei mai distinși învățători de ai noștri i au semnat cu timbrul neaptitudinei, punându-i în șirul celor ce sunt a să trece la pensiune, tocmai pentru că nu au putut lupta ca acea imposibilitate naturală, de a instrua cu deplin succes o limbă cu totul străintă de limba maternă a elevilor.

De aceea nu este consult a lăsa, ca învățătoriul să stee singur față cu pretensiunile inspectorilor, cari precum știm, nici nu lasă pre învățători să vorbească când e vorba să se scuze în privința aceasta, ci preotul ca director va arăta, că visitând adese școala, s'a convins despre străduința învățătoriului întru a satisface prescrierilor legii, și dacă succes prea îndestulitor nu s'ar putea observa, vina nu o poartă învățătoriul, ci mediul în care trăesc elevii, precum și limba lor maternă, care să deosebește cu totul de limba statului, și care conform principiilor pedagogice stabilite și recunoscute de învățații lumei singură numai este prielnică învățământului cu succes în școalele elementare.

Abatere dela aceste principii, cum este și instruarea ori cărei altei limbi străine de limba maternă a elevilor, în școala poporală, este și va rămânea pururea o sforțare zădarnică, împreunată cu perdere de timp și bani, în dauna câștigării cunoscințelor celor mai necesare pentru viața elevilor, cari cunoștințe nici când nu residă în învățarea de limbi, ci numai și numai în fondul de idei, pe cari elevii le poșed la eșirea lor de pe băncile școalei. Aceste cunoștințe trebue să-i călăuzească în viața lor întreagă și din aplicarea lor în viață să răsară pentru întreg neamul din care fac parte acel viitoriu mult așteptat, — binele și fericirea neamului, și cu aceasta bunăstarea și înaintarea patriei noastre.

Prin astfel de purcederi puternicii zilei de astăzi vor mai slăbi cu nisuințele și pretensiunile lor, ear învățătorii nostri vor prinde curaj și alipire pentru ceeace atât de scump ne este nouă tuturor, — pentrucă face parte din ființa noastră, — dulcea noastră limbă strămoșească, care nu este putere în lume să ne-o răpească, sau să ne-o schimbe cu alta, fără a ni se ataca însaşi individualitatea noastră etnică, pe care morţi o dăm, dar vii niciodată.

Pentru ea luptăm; şi tocmai pentru că ne este greu ameninţată, jertfim tot ce avem, pentrucă voim să ne luminăm şi să devenim membri folositori neamului şi patriei. Deci fiecăruia dintre cei chemaţi i se impune datorinţa, să iee parte la această luptă culturală, pentrucă este lupta neamului întreg pentru cultivarea limbii, cu care Dumnezeu ne-a înzestrat, şi pentru care străbunii noştri încă au luptat şi ne-au lăsat nouă ca sfântă moştenire. Lupta aceasta nu cere altceva, decât să ne îndeplinim datorinţele cu conştienţiozitate. Timpurile grele fiind şi ispitele multe, trebue să luptăm cu ele, căci la din contră am avea grea răspundere înaintea lui Dumnezeu şi a neamului.

Lucrând astfel, vom birui şi cu încredere vom putea nădăjdui şi pentru mult cercatul nostru popor într'un viitor mai bun şi mai ferice, ear noi conducătorii cei mai apropiaţi ai poporului ne vom asigura posiţia ce o ocupăm în sânul poporului şi ne vom bucura de o stare mai bună, care ştiut este, că stă strâns legată de bunăstarea poporului. O stare mai bună ori cărui popor numai cultura i-o poate aduce, ear cultura numai prin şcoale bine întocmite şi bine conduse se poate ajunge.

Dela „Asociaţiune“.

Conform programului fixat în raportul general al comitetului central către adunarea generală, ţinută în Şimleu, biroul central al Asociaţiunii a luat dispoziţii să se aranjeze în toate despărţămintele conferenţe pentru inteligenţi şi cursuri pentru analfabeţi. Pentru aranjarea acestora a adresat directorilor de despărţăminte următoarele cerculare:

I. Cursuri pentru analfabeţi.

Nr. 849/1908. Domnule director! Una dintre problemele cele mai însemnate ale *Asociaţiunii* e răspândirea culturei la sate. Cei grupaţi în jurul acestei instituţiuni să şi străduesc de multă vreme să lumineze ţărănimea, să o împrietinească cu cunoştinţe, cari să-i poată înlesni o viaţă mai uşoară, mai fericită. Cu toate străduinţele frumoase ale Asociaţiunii şi ale altor instituţiuni culturale de a veni în ajutorul ţărănimii, vedem că ea se află şi astăzi pe o treaptă culturală foarte inferioară. Poporul român are cei mai mulţi analfabeţi şi se socoteşte de cel mai înapoiat în cultură dintre toate popoarele Ungariei. Ţărănimea noastră trăeşte şi astăzi o viaţă primitivă, năcăjită şi patriarhală, aproape ca în vremile când era lipsită de şcoale şi de conducători luminaţi.

Această întârziere culturală a ţărănimii e o mare primejdie pentru însaşi esistenţa noastră naţională. De aceea trebue să ne dăm seama de causele acestei înapoieri şi să ne dăm silinţa a găsi mijloacele de îndreptare.

Una dintre causele principale ale inferiorităţii noastre culturale, e necunoştinţa de carte a ţărănimii. Mai ales astăzi această scădere a ţărănimii poate avea urmări foarte păgubitoare pentru interesele naţionale din viitor ale poporului românesc. E timpul suprem deci să ne încordăm toate puterile pentru a împrieteni ţărănimea noastră cu cetitul şi scrisul, înlesnindu i prin aceasta posibilitatea de a-şi câştiga cunoştinţe folositoare în lupta pentru viaţă.

In urma decisiunii adunării generale din Şimleu şi a comitetului central, vă rugăm, ca în cursul iernilor viitoare să învitaţi preoţimea şi învăţătorimea să ţină în fiecare comună de pe teritorul despărţământului dvoastre cursuri cu ţăranii, în cari să-i înveţe cetitul şi scrisul.

Comitetul central al Asociaţiunii dă **cinci premii** *de câte 50 coroane acelor învăţători şi preoţi, cari vor dovedi, prin directorii şi comitetele cercuale ale despărţămintelor, că au instruat mai mulţi analfabeţi în cursul iernei viitoare.*

Vă rugăm să daţi şi dvoastră din averea despărţământului mai multe premii, ca să îndemnaţi şi prin acest mijloc ţinerea cursurilor de analfabeţi. Aţi putea solicita ajutoare şi dela băncile de pe teritorul despărţământului dvoastre.

Invitându-vă să binevoiţi a aduce chestiunna ţinerii acestor cursuri în una din şedinţele mai apropiate ale comitetului cercual şi să ne comunicaţi dispoziţiile ce le-aţi luat, vă rugăm să primiţi asigurarea deosebitei noastre stime.

Sibiiu, 26 Octomvrie 1908.

Prezidiul Asociaţiunii:
Iosif Şterca Şuluţu.

*

II. Conferinţele „Asociaţiunii“.

Nr. 1026—1908. Domnule director, Fiindcă la circulara noastră Nr. 830/1908 din 1 Septemvrie a. c., în chestiunea aranjării conferinţelor pentru inteligenţi din partea biroului central al Asociaţiunii, n'am primit răspuns decât abia dela jumătate dintre dnii directori ai despărţămintelor, cărora ne-am adresat, şi fiindcă cei mai mulţi dintre domnii directori, cari au răspuns, că vor ţinea conferinţe nu au indicat nici subiectele conferinţelor, nici numele conferenţiarilor, sau au trimis un program necomplet, — comitetul central, în şedinţa sa ţinută la 16 Octomvrie a. c. a îndrumat biroul central să stăruiască pe lângă despărţăminte să aranjeze *singure* conferinţele pentru inteligenţă şi dacă doresc conferenţiari străini să se îngrijească de învitarea lor, suportând toate cheltuelile.

Conform acestei deciziuni a comitetului central, vă rugăm să binevoiţi a vă îngriji, ca în sediul despărţământului Dvoastre, — eventual şi în alte centre mai însemnate de pe teritorul despărţământului, — să se ţină cât mai multe conferinţe pentru pătura cultă şi să binevoiţi a ne înainta la timp un raport amănunţit despre rezultatul acestora, sau despre cauzele cari v'au împiedecat să aranjaţi asemenea conferinţe.

Conferinţele ţinute în cursul anului 1908 veţi binevoi a la trece şi în blancheta ce vi se va trimite în curând, pentru raportul general despre activitatea despărţămintelor în cursul anului 1908.

Primiţi, vă rugăm, domnule director, asigurarea deosebitei noastre stime.

Sibiu, 26 Octomvrie 1908.

Prezidiul Asociaţiunii:
Iosif Şterca Şuluţu.

*

Comitetul central a încredinţat biroul, să mai facă câte o adresă către toate diecezele, rugându-le să îndrume pe dnii protopopi, preoţi şi învăţători, să aranjeze cât mai multe cursuri *pentru analfabeţi.*

Insufleţirea cu care e primită ideea cursurilor nădăjduim că va avea cele mai frumoase rezultate. Desigur că şi băncile noastre se vor întrece în a da premii pentru cei ce vor ţinea asemenea cursuri.

In curând se va trimite din partea biroului central al Asociaţiunii o circulară către directorii despărţămintelor pentru aranjarea prelegerilor poporale la sate, şi un apel către toţi fruntaşii români să se înscrie membrii ai Asociaţiunii. Rugăm şi pe această cale pe toţi voitorii de bine ai instituţiunii noastre culturale să lucreze din răsputeri pentru popularizarea ei.

„Biroul Asociaţiunii.“

NOUTĂŢI.

Moştenitorul de tron al României, principele Ferdinand, soseşte pe la mijlocul lunei Noemvrie la Viena, pentru a felicita pe Maiestatea Sa Impăratul şi Regele Francisc Iosif I, în numele curţii române, din incidentul împlinirei celor 60 de ani de domnie.

*

Personal. I. P. S. Sa Metropolitul-Primat al României, *Iosif Gheorghian*, e bolnav de vre-o trei săptămâni. In zilele din urmă a fost supus unei operaţiuni medicale, care a fost săvârşită cu bun succes de medicul Dr. *Leonte.*

*

Achitat!. Eri, Marţi, s'a pertractat la curtea cu juraţi din Cluj procesul de presă intentat domnului *Octavian Goga*, pentru articolul *„Generaţia nouă“* publicat în revista *„Ţara Noastră“*. Apărătoriul dlui *Goga* a fost advocatul *Dr. Stefan Morariu*, care însă s'a marginit la partea juridică formală a apărării, căci apărarea şi-a făcut'o dl *Goga* însuşi, şi încă cu strălucit succes, pentrucă juriul *l'a achitat.*

*

Hymen. *Petru Cipou* teolog abs. înv. în Luncşoara şi *Mărioara V. Filip* anunţă actul cununiei lor, ce se va serba la 3/16 Noemvrie 1908 la 2 oare p. m. în biserica română din Achiş.

— Dl *Ioan Cheri* şi dşoara *Eugenia Tăbăcariu* s'au căsătorit în 3 Noemvrie n.

*

Eveniment familiar. In familia Moştenitoriului nostru de tron Francisc Ferdinand s'a întâmplat Duminecă un eveniment familiar. Principesa Hohenberg, soţia Moştenitoriului de tron, a născut un fiu, care însă era mort. Motivul morţii se crede a fi fost faptul, că principesa a avut înainte de naştere influenţă. Principesa de altcum e bine.

*

Examen de maturitate. In 14 Decemvrie nou la orele 8 dimineaţa se încep la gimnasiul de stat din Sibiiu examenele de maturitate, cu elevii de pe întregul teritoriu al inspectoratului suprem de şcoale din Sibiiu, cari au fost îndrumaţi astăvară, la examenele generale, se facă examen de corigenţă. Cei ce au se facă şi examen scripturistic, sunt datori să se anunţe până în 5 Decemvrie n. la inspectorul suprem de şcoale din Sibiiu, dela care vor primi îndrumările necesare.

*

Iarăşi sânge. Scriu ziarele maghiare, că în Topliţa română au ajuns în conflict gendarmii cu nişte ţărani şi din motive de apărare gendarmii au descărcat puştile. A rămas un ţăran mort pe loc iar vre-o câţiva sunt răniţi. In urmă au fost arestaţi vre-o 15 ţărani. S'a deschis o anchetă, pentru a se constata, ca de regulă, nevinovăţia gendarmilor.

*

Sfatul Poporului *la viaţa nouă* e titlul unui nou ziar românesc, care apare odată în săptămână în Lugoj, sub îngrijirea mai multor sprijinitori. Abonamentul 4 cor. la an.

*

† Victorien Sardou, cunoscutul scriitor francez, a încetat din viaţă Duminecă în Paris, în etate de 77 ani.

*

Linia ferată Braşov-Făgăraş a fost deschisă în mod oficios Vineri, cu solemnitatea obicinuită. Din partea ministrului de comunicaţiune a luat parte la deschidere consilierul ministerial Dr. Stettina. Trenul a plecat din Braşov la orele 9 dimineaţa şi a sosit la ameazi în Şinca-veche, unde aşteptau deja oaspeţii din Făgăraş. După o pausă de o oră, trenul a plecat îndărăt la Braşov, unde seara a avut loc un banchet, la care au luat parte vre-o 300 de persoane.

*

Censură teatrală. La intervenirea sfântului sinod al bisericei gr. ort. din Rusia, a fost oprită din partea censurei teatrale representarea operei *„Salome“* pe scena teatrului de operă din Petersburg. Cum se ştie, în opera *„Salome“* figura principală e sfântul Ioan Botezătorul.

*

Sinucidere ori omor? In Berlin s'a sinucis cu gaz sculptorul *Magnussen*, care a făcut şi statua Honterus din Braşov. In momentul când era să-l ducă la groapă, a venit ordin dela procuratură, să nu-l îngroape, pentrucă s'a născut bănuiala, că nu s'a sinucis, ci a fost *ucis* decedatul, deci trebue să se facă cercetare din partea autorităţilor publice. S'a început imediat cercetarea, cere a constatat, că uşa a fost încuiată pe din lăuntru, iar ţava de gaz a fost ruptă cu cleştele, ca să între gazul în odaie. Făcut'a lucrul acesta însuşi decedatul, ori altcineva, nu s'a putut constata, şi mortul a fost înmormântat.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ s'au mai făcut următoarele dăruiri: Din prilegiul căsătoriei măestrului pantofar Laurenţiu Nemeş (originar din Feldioara-săcuiască) cu dşoara Ana Mateiu, din Cristian, au dăruit mirii, apoi naşii Ioan Bologa, măestru pantofar şi soţia sa Maria şi fiica lor Miţi, elevă a şcoalei industriale şi prietinii lor Lazar Părău, măestru pantofar şi Dumitru Baciu, sodal croitor, fiecare câte 1 cor., sau în total 7 cor.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Poşta ultimă.

Greva socialiştilor din Fiume.

Socialdemocraţii din Fiume au decretat greva generală, din causa votului universal, egal şi secret, şi de eri dimineaţa cincisprezece mii de muncitori nu lucrează în nici una din fabricele din Fiume. Agitaţia e mare în oraş. Trupele stau concentrate, pentrucă e temere de ciocniri.

Articolul Impăratului.

Eri, Marţi, a răspuns cancelarul german *Bülow* la interpelările ce i-s'au adresat cu privire la articolul Impăratului Wilhelm, apărut în o gazetă engleză. Apărarea e aceea, că cancelarul nu a cetit articolul, căci dacă-l cetea, nu ar fi recomandat publicarea.

Crisa din Austria.

Baronul Bienerth, încredinţat din partea Maiestăţii Sale cu formarea noului cabinet, îşi dă toate silinţele să compună un ministeriu parlamentar. Dacă nu-i succede până astăzi, Maiestatea Sa va numi un ministeriu de funcţionari.

Consiliu de ministri.

Eri, Marţi, s'a ţinut consiliu de ministri în Budapesta, sub presidenţia primministrului *Wekerle*, în care au fost discutate chestiile mai însemnate, cu cari se va ocupa dieta redeschisă astăzi.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dăruit la stăruinţa pedagogului N. Marcu următorii elevi din cursul I. pedagogic din seminarul „Andreian“ şi anume: Nicolae Băncilă, George Clinciu, Aurel Popp, Nic. Nicula, A. Indreiu şi N. Dragoş, fiecare câte 10 bani, Nic. Oltean 20 bani, din cursul II. pedagogic: I. Bucur, Ioan Filip, câte 10 bani, Alex. Iosof, Nic. Popovici, Vas. Turculeţ, Ioan Chifa, Ilarion Racoţi şi Ioan Dragomir, câte 20 bani, din cursul III. pedagogic: Em. Dancăş şi Ioan Malemorăveanu, câte 10 bani, Nic. Marcu şi Achim Preda, câte 20 bani, Filimon Boeriu 30 bani şi cursorul cons. Ilie Dragomir 20 bani. Suma incursă 258 cor. 60 bani. — Contribuiri se mai primesc la subscrisul comitet.

Sibiiu, 9 Noemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa *prezident* — *Vic. Tordăşianu* *secretar.*

Cărţi şi reviste.

„Munca“, revistă pentru meserii, industrie, comerciu şi economie, numărul 4. Are cuprinsul următor: Cultura meseriaşului, de Ioan Băila. Lucrătoarea, de I. Apolzan. Inceputul unui comerciu industrial. Mobiliar. Expoziţia de poame din Avrig. Diverse. Chindia. Gâcitură. Bibliografie. Informaţiuni. Preţul 6 cor. la an.

*

Biblioteca „Minerva“ *à 30 bani volumul*, cuprinzând atât opere datorite scriitorilor nostri celor mai de merit, precum şi traduceri după capodoperile străinătăţii, s'a tipărit şi se află de vânzare la toate librăriile următoarele volume: Nr. 1. *M. Sadoveanu, Duduia Margareta.* Povestea înduioşetoare a unei tinere fete. Nr. 2. *Leonid Andreiew, Guvernatorul.* Tradus de C. Sandu-Aldea. Nr. 3. *Leonid Andreiew: Nuvele.* Tradus de C. Sandu-Aldea. Nr. 4. *Prosper Mérimée, Carmen.* Povestire tradusă de Radu Baltag. Nr. 5. *M. Eminescu, Proză literară.* Volumul cuprinde nemuritoarele lucrări: Făt frumos din lacrimă, Sărmanul Dionis, La aniversară, Cezara. Nr. 6. *T. Robeanu, Poezii Postume.* Prefaţă de N. Iorga. Nr. 7. *Alphonse Daudet, Scrisori din moara mea.* Tradus de N. Pandelea. De vânzare la librăria institutului grafic „Minerva“, în Bucureşti, şi la toate librăriile.

Teatru german.

Mercuri: *„Die Braut von Messina“* dramă de Schiller.

Joi: *Gasparone*, operetă de Millöcker.

Pentru a lucra contra anemiei

folosiţi emulsiunea lui SCOTT care îmbogăţeşte sângele şi formează repede carne solidă şi sănătoasă.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţeler lui SCOTT.

Emulsiunea lui SCOTT

are tot atât efect la tineri cât şi la bătrâni. Imbunătăţirea repede Vă va surprinde şi mulţumi şi o încercare Vă va convinge, cum a convins mii de oameni în decursul celor 32 ani trecuţi. 2 (270) 2—5

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 733/908. [319] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa I. **Tresnea**, protopresbiteratul Unguraşului, se escrie concurs din nou, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh au a-şi aşterne rugările de coucurs, instruite conform normelor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, în terminul sus indicat, şi înainte de alegere cu prealabila încunoştiinţare a acestuia a se prezenta la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Fizeş-Sânpetru, 17/30 Oct. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Pavel Roşca
protopresb.

Nr. 12,206 Epitr. (327) 2—3

Concurs.

La şcoala economică, înfiinţată de Consistorul arhidiecezan, lângă seminarul pedagogic-teologic din Sibiiu, pentru câştigarea şi completarea cunoştinţelor practice în economia de câmp, viticultură, lăptărit, legumărit, pomărit, stupărit, din partea elevilor seminariali se primesc pentru anul şcolar 1908/9, 6 (şase) tineri de religiunea gr. orientală ca elevi, pe lângă următoarele condiţiuni:

a) Concura la această şcoală pot tineri trecuţi de 15 ani, cari au absolvat cel puţin şcoalele elementare cu purtare morală bună, trupeşte bine desvoltaţi, ceeace vor dovedi cu atestat medical.

b) Elevii primesc în internat instrucţiune, cuartir, vipt gratuit, şi haine de pat.

c) Cei primiţi sunt îndatoraţi să aducă cu sine două rânduri de haine şi albiturile necesare.

d) Cursul acesta de economie este 1 an şi se începe cu 1 Decemvrie st. n.

e) Ceice doresc a fi primiţi să-şi aştearnă rugările lor la Consistorul arhidiecezan, provăzute cu carte de botez, atestat şcolar, atestat de moralitate, dela primăria comunală, vidimat de oficiul parohial, şi atestat medical.

Rugările sunt a se înainta Consistorului arhidiecezan până la 20 Noemvrie st. n. 1908.

Sibiiu, 25 Octomvrie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 580. [317] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a din **Lancrâm**, devenită vacante în urma repausării parohului Isidor Blaga, în urma ordinului consistorial dto 24 Septemvrie a. c. Nr. 10826 B. se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în tabela B. pontru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi a se prezenta până inclusive o săptămână înainte de alegere în parohie spre a servi respective a cânta şi cuvânta.

Sebeş, 13 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 572/1908. [320] 2—3

Concurs.

Pe baza ordinului Ven. cons. din 29 Iulie a. c. Nr. 8140 Bis. pentru întregirea parohiei de clasa III **Mermezeu Văleni,** tractul protopresbiteral al Geoagiului, să escrie nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh au să-şi subştearnă cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare în terminul arătat, la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Orăştie, 20 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Orăştiei ca administrator al tractului Geoagiu.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 9—34

Făina lactată NESTLÉ

Este dovedită dupa o lungă experienţă cafoarte bună pentru copii **sănătoşi şi bolnavĭ** cât şi pentru **bolnavii de stomac.** Impedică şi înlătură **vărsăturile, diareea, catarul intestinelor** — Broşura. **»Ingrijirea Copiilor«** se poate avea gratuit de la

NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11.

(214) 9—10

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câştig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60 000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câştiguri	„	**20,000**	„
1	Câştig	„	**15,000**	„
11	Câştiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1,000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . .	**Cor.**	**7·—**
losul original de jumătate	„	**3 50**
losul original de un sfert	„	**1·75**

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis şi franco.**

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat poştal** sau şi prin **ramburs.**

☞ **Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

20 Noemvrie

cu toată încrederea la (291) 4—5

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg.**

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 4—36

Nr. 668—1908 Of. ppresb. [316] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan temporal lângă parohul bătrân Alexandru Ciocaş în parohia de clasa III **Făureşti,** protopresbiteratul Cetatea-depeatră să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din toate venitele parohiale fasionate în coala B. pentru congruă.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi subştearnă cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat şi după prealabila încuviinţare a protopresbiterului se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi a cuvânta.

Lăpuşul-unguresc, (Magyarlápos) la Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Cetatea de-peatră în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Duma
protopop.

Prin

librăria arhidiecezană, Sibiiu

se pot procura **toate cărţile şcolare** (catalog se trimite gratis şi franco) precum şi **toate recuisitele prescrise de legea nouă şcolară** (catalog special nu este, se găsesc însă consemnate în „Noua lege şcolară“, trad. de L. Triteanu, se află tot aci de vânzare.

Se mai pot procura:

Bârseanul, Dor pustiu, nuvele .	1·50
Brediceanu, Doine şi cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III a .	4·—
Caleidoscopul lui A. Mirea . .	1·50
Dauş L., Iluzii, roman	1·50
Dunăreanu, Răsplata	1·50
„Gazeta Transilvaniei“ numărul jubilar	1·50
Maiorescu, Critice, vol. I şi II à	1·50
Pop, Cum să iubim	1·50
Rostand E., Cyrano de Bergerac	2 50
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlăhuţă, România pitorească . .	1·50

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 35—40

„RACOŢANA“

institut de credit şi economii, societate pe acţiuni
Şeica-mare (Nagyselyk) Nagyküküllő m.
Filiale: Mediaş, Elisabetopole.

Primeşte depuneri spre fructificare şi dă deponenţilor 5% până la 500 coroane, pentru depuneri stabile dela 500 coroane în sus cu abzicere de 30 zile $5^1/_2$%. Darea după capitalele depuse o plăteşte institutul separat.

Depuneri până la 3000 coroane să pot ridica şi — după starea cassei — să plătesc fără abzicere.

Depuneri şi ridicări să pot face şi pe cale poştală cu cecuri.

Acordează credite cambiale, personale, hipotecare şi de lombard în modul cel mai culant.

(326) 1—6 **Direcţiunea.**

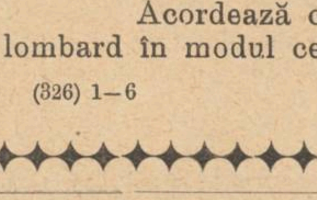
Reisen durch die ganze Welt.

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piaţa mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

☞ **Intrare şi privire în orice timp al zilei** ☜
dela 9 oare dimineaţa până la $^1/_2$10 seara.

Din 8 Noemvrie până în 14 Noemvrie 1908:

Detmoldul şi pădurea Teutoburgică.

Preţuri de întrare: Pentru oameni mari **40 b.**, copii, şcolari şi soldaţi **20 b.**, Blocuri cu **6** bilete **cor. 1·80**, Blocuri pentru şcolari à **7** bilete **cor. 1·—**, Mercurea şi Sâmbăta până la **5** oare întrare cu **12 b.** pentru copii şi elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate **100** bucăţi **cor. 25·—**.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 12— Seriile odată predate nu se repetează.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 120 Sibiiu, Sâmbătă 1/14 Noemvrie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Legea electorală.

Sibiiu, 13 Noemvrie n.

Marele eveniment s'a întâmplat. Mercuri, 11 Noemvrie n. ministrul de interne, contele Andrássy, a depus pe masa dietei mult așteptatul și mult reclamatul proiect de lege despre *reformele electorale.* L'a presentat dietei și l'a motivat pe larg, într'o vorbire lungă și des întreruptă, din partea deputaților naționaliști și a celor nemulțămiți din partidul independist. Mai ales motivarea *pluralității* a stărnit un murmur, care s'a văzut, că nu e numai al naționaliștilor, ci și al kossuthiștilor, cari se tem, și poatecă nu fără dreptate, că arma pe care a contemplat'o ministrul de interne Andrássy în contra naționalităților nemaghiare și în contra socialiștilor, va putea să fie întrebuințată cu succes și în contra lor.

După ce și-a terminat motivarea, ministrul Andrássy a cerut, ca proectul seu de lege, compus din osută patruzecișiopt de paragrafi, se fie predat spre studiare unei comisiuni speciale parlamentare, compusă din 31 membri, și dieta a decis în acest înțeles.

Vom publica proiectul de lege în întregime, iar deocamdată îi expunem pe scurt cuprinsul, care e următoriul:

După noul proiect de lege al contelui Andrássy, drept de alegere are în viitor fiecare cetățean de stat, trecut de 24 ani, care locuește cel puțin de un an în comună, și știe ceti și scrie în limba sa. Cei ce nu știu ceti și scrie, au drept de alegere indirect, și tot câte zece aleg un representant, care are să-și dee votul în numele lor.

In urma acestei estinderi a dreptului de alegere, numărul alegătorilor se urcă dela un milion la două milioane și șasesutedemii, dintre cari partea cea mai mare elemente de rând, cari nu representă, nici averea, nici inteligența. Pentru a nu li-se da deci acestora influență prea mare asupra conducerii statului, se întroduce votul plural, cu *două* și cu *trei* voturi.

Două voturi primesc toți cei trecuți de 32 ani, cari au fost soldați și au cel puțin trei copii. Primesc două voturi și lucrătorii, cari cel puțin cinci ani de zile au stat în serviciu la unul și același stăpân. Mai au două voturi ceice au absolvat clasele inferioare ale vreunei școale medii, și ceice plătesc 20 de coroane dare anuală de stat, de un singur soiu. In urmă are două voturi și stăpânul, care lucră în permanență cu cel puțin un lucrător.

Trei voturi au alegătorii, cari au absolvat școalele medii, precum și aceia, cari plătesc cel puțin 100 coroane dare de stat la an.

Proiectul de lege dispune, ca alegerea să se facă pe față pretutindenea, la orașe și pe sate, pentrucă numai așa pot fi voturile bine controlate.

Proiectul acesta de lege stă în legătură strânsă cu alt proiect de lege, care va fi presentat dietei mai târziu, despre împărțirea cercurilor electorale, astfel, că dacă acest din urmă nu va fi primit, vine considerat de respins și proiectul acum presentat dietei.

Cu privire la dreptul electoral *pasiv*, proiectul de lege dispune următoarele: Poate să fie ales deputat la dieta țării fiecare alegător, care știe ceti și scrie, cunoaște limba maghiară, care e limba oficioasă a parlamentului, și e cetățean de stat. Nu pot fi aleși, cei ce pentru vre-o crimă comisă din râvnă de câștig au fost pedepsiți cu închisoare de peste trei ani, iar cei ce au fost pedepsiți pentru alte crime, ori pentru delicte *în contra statului*, își perd pe câte zece ani dreptul de a putea fi aleși. Votarea se face după cercuri de votare, adecă: după orașe, comune mari și notariate. Recomandarea unui candidat trebue să se facă din partea a cel puțin *osută* de alegători.

*

Acesta e pe scurt cuprinsul proiectului de lege despre reformele electorale, care acum nu mai e al ministrului de interne, ori al guvernului, ci al parlamentului, care poate să-l respingă, poate să mai schimbe ceva în el, ori poate să-l primească întocmai, după cum adecă va afla că e bine. Mari modificări însă la nici un cas nu se vor face în proiect, și astfel trebue să fim pregătiți la aceea, că cam în forma aceasta va primi el putere de lege, și după actualul său cuprins va trebui să ne întocmim și noi luptele politice din viitor. Firește, nu conform părerii individuale, ori dorinței unuia sau altuia dintre deputații nostri naționali, și nici conform părerii lansate în pripă de una ori alta dintre gazetele noastre, ci amăsurat hotărârilor ce vor fi de luat la timpul său din partea obștei românești, din partea representanților alegătorilor români, în *conferență electorală*, singură chemată să dee direcție politicei noastre, și singura autoritate, ale cărei hotărâri sunt obligătoare pentru toți și au să fie împlinite de toți.

Memento!

Invățătorul *Korody Miklós* publică în *„Néptanitók Lapja“* nr. 45 un articol de frunte, care e vrednic să-l cetească fiecare învățător, fiecare cărturar român. Drept aceea îl comunic cetitorilor *„Tel. Român“*, și l'ași recomanda spre reproducere tuturor ziarelor noastre. Articolul e următorul:

Scris-cetitul, învățământul de bună voie.

Două curente gigantice caracterisează viața publică maghiară. Deoparte neliniștea febrilă de a răspândi cultura, lumina, de altă parte pretensia acuși de fire revoluționară de a spori drepturile pe seama poporului. Cine nu observă, că între aceste două curente există o legătură strânsă? Nu-i iertat să afirme nimeni, care își revindică dreptul de observator corect, că cele două curente ar fi neîndreptățite.

Din contră! Fiecare om are drept să se desfăteze de rezultatele dobândite pe terenul cultural. Drept aceea, fiecare om poate exercia în ori ce chip drepturile omenești. Ba chiar poate pretinde deadreptul fiecare suflare omenească, ca să i-se dechidă porțile tainice ale cărților și tuturor mijloacelor de civilizație. Dacă un muritor poate gusta fructele civilizației și se poate și folosi de ele spre binele său propriu, de ce să nu-i fie aceasta ertat oricăruia?! Clasele culte, păturile spoite, gâlcăesc din desfătările, ce le ofere știința, poezia, presa și artele. Ba chiar să și disgustă de ele. Nu odată aruncă blazați cărțile la o parte, ca pe oare-cari obiecte plictisitoare, obositoare.... Dacă materialul aruncat la o parte l-ar putea oferi într'un chip oarecare celor, cari încă nu l-au gustat, încă nu s'au desfătat de știință, cultură, civilizație, am deschide pe seama oamenilor rămași îndărăpt în ale culturei un izvor nesecat de desfătări recreatoare. Acesta e însă visul, melodia viitorului. Deși chiar și pregătirea, grăbirea împlinirei acestui vis încă e — problema timpului nostru.

Dar de astădată nu despre aceasta e vorba!

Intreagă țara își sfarmă capul, că în ce chip s'ar putea desnoda problema de a răspândi cât mai multe drepturi pe seama poporului, așa, ca prin aceste drepturi — să se asigureze cârmuirea corectă deoparte, iar de altă parte și aceasta peste toate să *păstreze necondiționat, nestirbit, caracterul național maghiar al patriei sfinte, în interesul drepturilor istorice și de rasă ale națiunii ungare?*

Multe de toate s'au pretins dela învățătorii maghiari! Incepând dela îndatorirea de a culege lipitori, până la împletirea de corfe, toate s'au pus în cârca lor. Și fapt e, că multe îndatori au și isprăvit ei, bieții. Dar nici când n'au stat în fața unei probleme atât de mărețe, atât de importante, atât de înltțătoare pentru învățători, atât de nobile, atât de mari, ca tocmai în momentul istoric de acum, în care se află patria scumpă. Vorba e adecă, că soartea, viitorul patriei va atârna în mare parte dela a ști *scrie și ceti. Scrieți și cetiți!* A ajunge alfabet, — iată problema cea mare! Cu cât mai mulți Maghiari vor ști scris-cetitul, măestria cea gigantică a timpului modern, cu atât mai sigur va fi maghiarismul în această patrie. Da, iubiți colegi învățători! Dela scris-cetit va depinde de azi încolo firea, caracterul național maghiar al patriei milenare.

Să înțălegeți, că dacă Românii, Sașii, Croații, Slovacii, Sârbii și Nemții vor ști scrie și ceti într'un număr mai mare decât

FOIȘOARA.

Două exposiții săsești.

A.) Exposiția de vite din Cisnădie.

Reuniunea agricolă locală din Cisnădie (Heltauer Ortsverein) a aranjat cu ajutorul ministrului de agr. în 27 Sept. o exposiție de vite de prăsilă.

Fiind vorba de exposiție de vite, am mers și eu, condus de interesul de a cunoaște starea în care se află prăsirea vitelor la Sașii din Cisnădie și jur și pentru a afla isvoare de unde eventual s'ar putea cumpăra și pentru Români vite de prăsilă, rassa Pinzgau curată.

Admiși au fost la exposiție toți proprietarii din cercul preturei Cisnădie, de fapt însă au luat parte numai proprietarii din Cisnădie și din Bradu.

Des de dimineață au fost aduse vitele la locul exposiției, care a fost foarte bine aranjat și împărțit. Mi-a făcut surprindere faptul, că pe tăblițele dela capul vitelor s'a pus numai numele și etatea vitei, iar numele proprietarului *nu* s'a pus. Și mai surprinzător pentru mine a fost însă faptul, că în juriu am fost 3 străini cu totul și nimenea altul. Intrebând pe un fruntaș sas, care e causa procedurei lor, — mi-a răspuns, că au hotărât ei, ca în juriu să fie numai străini, cari nu cunosc nici pe proprietari și nici vitele, pentru a nu se putea zice, că ar fi fost preocupați.

Intr'adevăr nu a fost lucru ușor a alege din toate vitele pe cele mai bune și frumoase, de oarece cu puține escepții toate au fost frumoase. Numărul vitelor espuse a fost: 12 tauri și 148 vaci, juninci și vițele, care număr luând în considerare starea proprietarilor, putea fi cu mult mai mare. Premii în bani s'au distribuit în total 300 cor., cum și 3 medalii de argint și 4 de bronz.

Am remarcat ceva, ce la noi la Români până acum încă nu s'a întrodus, așa numitele exposiții colective, când un proprietar își espune toate vitele sale. Aceste exposiții sunt foarte instructive, de oarece visitatorul își poate forma o idee mai bună despre starea vitelor singuraticilor proprietari. S'au premiat și 3 colecțiuni.

La distribuirea premiilor proprietarul își aduce vita premiată înaintea comitetului organisator al exposiției, iar un espert ține o prelegere despre ea, înșirând toate calitățile ei bune, dar nu întrelasă nici defectele. In felul acesta cultivătorii își pot câștiga mai ușor cunoștințele necesare despre felul cum trebue să fie o vită bună de prăsilă. Tot așa se procede și la târgul de vite de prăsilă, care se ține în fiecare an în luna Martie în Sibiiu, și la care pot lua parte ca exponenți toți proprietarii din comitatul Sibiiu, prin urmare și Românii.

E interesant, că vaca, care a fost premiată cu premiul întâiu, nu se trage direct dela vite Pinzgau, ci e un product de încrucișare de a 5-a generație. Strămoșii ei au fost de rasa noastră română, ear ea a avut cel mai frumos și curat tip de Pinzgau! Faptul acesta dovedește în deajuns la ce rezultat să poate ajunge prin o prăsire rațională a vitelor.

In direcțiunea prăsirei vitelor, Sașii din Cisnădie fac progrese foarte frumoase și în general se poate zice, că în părțile acestea, vitele Sașilor sunt superioare vitelor Românilor. La inițiativa și stăruința dlui Georg Meöch (absolvent al academiei de agronomie din Hohenheim) Sașii, proprietari de vite, s'au constituit în așa numita *Reuniune pentru prăsirea vitelor Pinzgau* (Pinzgauer Hornviehzuchtverein Heltau). La 15 April 1907 Reuniunea a întrodus registrul genealogic (Herdstammbuch), în care se înscriu numai vite de rassă curată Pinzgau, se înscriu toate însușirile vitei, precum forma și mărimea corpului, culoarea și altele, data când vaca a luat vițel și taurul, să descrie vițelul fătat, care dacă se folosește pentru prăsilă, capătă o foaie separată. In 1 și 15 a fiecărei luni se țin mulsori de probă, ear resultatul se înscrie în registrul de muls. Cantitatea întreagă de lapte obținut într'un an se induce în registrul genealogic. In felul acesta se va putea ști, nu numai cât lapte a dat fiecare vacă într'un an, dar se va constata și aceea, că ce conținut de grăsime a avut laptele. Mergând înainte pe calea aceasta, Cisnădienii vor ajunge cu timpul acolo, că o să aibă vite din celea mai perfecte.

Registrul genealogic s'ar putea întroduce și la noi Românii în unele locuri, unde locuitorii au vite mai multe și de rasă curată Pinzgau.

A. Cosciuc.

Vorbe înțelepte.

O viață egoistă e un chin pentru noi, căci am trăi numai pentru iluziile noastre, pentru aceea ce nu există, și o astfel de viață nu poate fi fericită. E tocmai așa, ca și când ai îmbrăca și ai nutri o umbră. Numai o viață afară de noi înși-ne, o viață pusă în serviciul celorlalți, și nu în serviciul celor înrudiți cu noi, sau a persoanelor iubite de noi, — căci și aceea ar fi o viață pentru noi înșine, — ci în serviciul acelora, pe cari nu-i iubim, și ce-i mai mult, a servi dușmanilor nostri: numai o astfel de viață poate fi fericită.

Leo Tolstoi.

maghiarii, pot să-i trântească pe aceştia chiar şi la votare. Aceasta nu-i ceva peste putinţă!

Căci! şi aci se'ncepe vorba, pe care de altcum învăţătorii maghiari prea bine o ştiu, — că ştiinţa scris cetitului de altcum nici nu-i ştiinţă, ci o măiestrie foarte uşoară. Dacă naţionalităţile vor învăţa a fonominiza, — ceea-ce pot face nu numai învăţătorii, ci ori care adjunct de notar, preot, ori care fecior, ba chiar şi fată mai isteaţă, — vor putea învăţa pe analfabeţii neamului lor scris-cetitul cât mai în grabă, aşa, că pe când vom avea o lege electorală nouă, fiecare poate şti măestria aceasta. Deoarece tot lucrul durează cel mult 3 (trei) luni de zile — zic cel mult — şi în acest timp fiecare îşi poate asigura subiectul drepturilor cetăţeneşti.

Tocmai acum a străbătut chiar până la legislaţiune, la dieta ţării, al doilea curent mare, chestia învăţământului de bunăvoe, liber, învăţarea liberă. Caracteristic pentru consfătuirea ţinută în acest obiect e, că şcoala liberă şi-a designat drept problemă de căpetenie însuşirea scris-cetitului.

Intr'adevăr! Punerea la cale a măiestriei de a învăţa de bunăvoe, liber, a sosit tocmai în ora a 12-a. E vorba, că Maghiarul să ajungă la „iuss“ (drept) şi că fiecare Maghiar să ajungă cât mai de grabă la drept. Invăţătorii maghiari se pricep de minune, cum trebue câştigat dreptul în restimpul cel mai scurt. Acesta e într'adevăr momentul istoric, când învăţătorii maghiari pot să se apuce cu trup şi suflet de întruparea unei instituţiuni culturale, cum e învăţământul liber, de bunăvoe, nu din oarecare îndemn mai de a doua mână, decât din îndemnul curat — de a răspândi drepturi pe seama poporului. A nesocoti acest moment ar fi o adevărată sinucidere proprie din partea învăţătorilor, căci acesta e primul cas în istoria de 1000 ani a Ungariei, când la un act de drept public, şi încă la cel mai însemnat act de drept al poporului, — totul atârnă dela bărbaţii luminaţi, dela cărturari.

Pornească se deci învăţământul liber în toate satele şi oraşele maghiare! Acolo e şcoala, acolo e tabla neagră, tăbliţa şi creionul, cari costă numai câţiva fileri, acolo sunt tabelele de părete, abecedarele fabulos de ieftine! Se apropie serile cele lungi de iarnă şi în loc de calabrias, tarokk şi billard — să învăţăm pe fiecare Maghiar măestria scris-cetitul! Astfel vom porni lucrarea şcoalelor libere! Dacă bunii Maghiari vor înţelege despre ce-i vorba, vor răsplăti munca cinstită a învăţătorilor. Dar răsplata, după esperienţa mea, depinde dela resultat, dela sporiu. Dacă în anul de faţă vor învăţa măestria scris-cetitului chiar numai cei îndreptăţiţi la alegeri, în anul viitor vor alerga să înveţe femeile, junii ş. a. In Pécs au învăţat în anul trecut numai 26 analfabeţi se scrie. Ceialalţi au fost reţinuţi de o sfială falsă. Dar îndatăce a eşit la iveală, că şi femei în vârstă de 54 ani au învăţat atât cât e de lipsă pentru a se ruga din cartea de rugăciuni şi că aceasta au învăţat-o în 5 (cinci) luni de zile în câte 3 (trei) ore pe săptămână, mulţi au suspinat, şi cred, că în anul de faţă vor arunca la o parte sfiala mincinoasă.

Poporul maghiar nici când nu va uita de învăţătorii sei, cari îl vor întroduce prin forţele drepturilor sale. Prin aceasta învăţământul va dobândi o astfel de valoare, de care nici visa nu suntem în stare. După un astfel de an de succes şcoala liberă poate deveni altarul pentru începuturile (elementele) ştiinţei. Astfel învăţătorii vor ajunge la putere şi stimă. Să ajungă, căci vrednici s'au făcut de putere şi stimă, îndatăce au luminat poporul.*)

*

Astfel glăsueşte colega Kóródy. Să aplicăm vorbele sale la noi, învăţătorii români şi la poporul sătean român, mai lipsit de carte şi de drepturi decât poporul maghiar. Glasul sincer — iubirea sa de neam şi patrie, străbată inima şi mintea învăţătorilor şi cărturarilor nostri şi aprindă în ei iubirea de a lumina neamul românesc, pentru care cuvintele de mai sus se potrivesc de minune. Căci „*Românul de nu învaţă, din lume e perdut!*“ Glasul ne sună în ora a 12-a.

Brad, Sf. Dimitrie 1908.

Irmos Ceteţul.

Rolul României în Orient.

(Urmare.)

România, graţie escelentei sale armate, se poate bucura neturburată de pace. Regele Carol a fost totdeauna un soldat, şi opera sa pentru armată a dovedit nu numai dragostea sa pentru dânsa, dar şi abilitatea sa de militar. Graţie acestei opere, tinăra Românie a putut în 1877 să scape Rusia, câştigându-şi independenţa şi astăzi cu un sfert de milion de oameni pe picior de răsboiu şi 86.000 oameni în timp de pace, Românii sunt gata să ia o parte hotărâtoare în istoria Europei, dacă ţara şi regele ei ar cere aceasta. Moralul trupelor este atât de bun, încât atrage totdeauna admiraţiunea ataşaţilor militari streini, iar armamentul ei, şi în special artileria, este la fel cu al celoralalte ţări înaintate.

România este şi un stat maritim, având o însemnată linie de coastă pe Marea Neagră, pentru apărarea căreia are şi o mică flotă de vase de războiu, crucişetoare şi torpiloare.

Dunărea este pentru România o cale de apă de mare importanţă comercială, formând şi frontiera ţărei despre Rusia, Ungaria, Bulgaria şi Serbia.

Acest mare fluviu european este supus unui control internaţional. In afară de gurile Dunărei, cari se află sub controlul unei comisiuni internaţionale, malurile au fost controlate, fie de puteri individual, fie neglijate cu totul. Prin crearea unei flote speciale fluviale pe Dunăre, România a dat cea mai bună asigurare, că-şi asumă cu seriozitate datoria de supraveghere a Dunărei de jos, adecă a părţii care e cuprinsă între cea de sub jurisdicţiunea comisiunei internaţionale şi Ungaria. Sistematica regularizare a Dunărei de jos are o importanţă internaţională, care nu poate fi trecută cu vederea, căci poate aduce ideea unei Dunăre libere internaţionale.

Stăpânirea gurilor Dunării a ajutat pe România să ajungă la poziţiunea actuală în concertul naţiunilor şi a fost o puternică impulsiune pentru progresul ţării în general.

Un om de stat a zis: „Dacă marile puteri ne-au lăsat stăpâni ai soartei noastre, cel puţin ele au ochii aţintiţi asupra conduitei noastre viitoare, de oarece mari interese europene depind de destinul României: este evident, că aceste mari interese nu le-ar permite nici de cum să încredinţeze gurile Dunării unei naţiuni desorganizate, ori slăbite, şi care nu ar putea se fie puternicul sprijin pentru creaţiunea căruia puterile au cheltuit sângele şi aurul lor“.

România a contribuit în mod puternic la marea operă a comisiunei dunărene. „Mai ales, a zis dl Al. Sturdza, ţările scăldate de acest mare fluviu profită mai mult din îmbunătăţirile îndeplinite prin marile lucrări făcute la gurile Dunării; de aci interesul statornic şi mereu sporind pe care îl arată guvernul român pentru această mare operă“.

Flotila românească de pe Dunăre este în stare să menţină o supraveghere efectivă şi suficientă a întregei Dunări de jos şi chiar în cazul prea puţin probabil al dizolvării comisiuinii europene, România ar putea ea singură să se însărcineze a-i îndeplini funcţiunile.

Cu ocaziunea botezului flotilei la Galati Regele Carol I a zis cu drept cuvânt: „Lupta pentru neatârnarea noastră, făcându ne stâpân pe gurile Dunării, a dat o existenţă serioasă flotei noastre. De aci datoria noastră de a mări şi de a întări forţele noastre navale, pentru a ne pune în stare de a îndeplini pe acest mare fluviu înalta misiune care ne-a fost încredinţată“.

Pe lângă importanţa internaţională, flotila română a Dunării este o forţă defensivă pentru ţară. Nici o putere europeană nu posede o aşa de puternică flotilă fluvială, şi această forţă ar fi de o mare importanţă în caz de războiu.

M. Kogălniceanu, când era ministru de externe, în 1875, a zis:

„Trimiterea unei flote în apele Dunării şi în partea fluviului dintre Serbia şi România, ar putea să exerceze o mare influenţă asupra determinării drepturilor şi obligaţiunilor României ca ţară neutră, de oarece s'ar putea întâmpla, ca din cauze neprevăzute, neutralitatea sa să devie cu neputinţă“.

Insă forţele militare şi navale nu sunt suficiente ele singure să facă o naţiune puternică şi să-i dea un loc convenabil în afacerile internaţionale.

Astăzi stabilitatea financiară este tot atât de indispensabilă ca şi cartuşese în timp de războiu. România este în mod foarte fericit favorizată în resurse financiare şi poziţiunea sa este solid stabilită.

Veniturile statului, cari în 1875 atingeau 100 milioane de fr. trec azi de 400 milioane.

In timpul ultimilor 6 ani financiari au fost excedente succesive, variând între 20 şi 50 de milioane, şi cari au fost întrebuinţate la plata diferitelor lucrări publice pe cale de construcţiune.

Comerciul exterior al României este foarte prosper şi, în cursul anilor în cari recolta este normală, exportările trec cu mult peste importaţiuni.

Astfel în 1906 comerciul total se ridică la cifra de 912.293.750 fr. din cari numai exportaţiunile se cifrau la 491.360.100 fr.

Datoria naţională a României atinge suma da 1 400·000,000 fr. adecă corăspunde la 200 fr. pe cap de locuitor. Cea mai mare parte a acestei sume a fost întrebuinţată pentru construcţiunea căilor ferate, cari au costat aproape 800.000.000 fr. Căile ferate ale statului produc un beneficiu net de mai mult de 31 milioane de fr. şi acest venit sporeşte în fiece an. Restul datoriei provine din construcţiuni de drumuri, de căi, de străzi, de porturi, de lucrări publice diferite, de fortificaţiuni şi din alte întreprinderi naţionale.

De şi România nu a avut nici odată să ofere garanţii speciale, datoria naţională este pe deplin asigurată, nu numai prin starea înfloritoare a finanţelor române, dar şi prin proprietăţile statului, căile ferate, vaste păduri, bogate terenuri petrolifere, pescăriile inepuisabile şi abundente, mine de sare, etc.

Sursa principală a bogăţiei ţării era altă dată agricultura. România continuă şi azi ca în trecut a fi una dintre principalele ţări exportatoare de cereale. Se poate pune temeiu pe bogăţia unei ţări, care se basează mai ales pe agricultură şi pe desvoltarea resurselor sale petrolifere.

Terenurile petrolifere româneşti se găsesc către regiunea Carpaţilor şi sunt aşa de bogate, încât produc 4 miliarde de tone de petrol brut pe an, ceea-ce represintă pentru aceste terenuri o valoare de 50 de miliarde de franci.

In marina engleză se incepe a se substitui petroleul cărbunelui ca combustibil şi e de notat, că portul Constanţa este situat în apropierea mai multor importante staţiuni engleze de cărbuni.

(Va urma.)

America şi preoţii românii.

Indiana Harbor Ind. 26 Octomvrie n.

Nu este mic numărul, celor cari cu durere faţă de neamul românesc să miră, cum de preoţii români, trimişi în America, au ajuns în relaţii atât de încordate, batjocorindu-se unul pe altul, ba ce e mai mult, hulindu-şi religia, biserica şi ritul, ca dujmanii cei mai înverşunaţi. Aceşti oameni, cari sunt trimişi, ca cu duhul blândeţelor, răzimaţi pe învăţăturile date omenimei de Mântuitoriul Isus Cristos, să propage iubirea creştinească, iubirea deaproapelui desăvârşită, pacea şi bună înţălegerea, în loc se facă aceasta, precum le dictează chemarea şi scopul pentru care sunt trimişi, tocmai contrariul îl săvârşesc. Samănă vrajbă, ură şi hulă, acele burueni rele, a-le căror roadă spinoasă este desbinarea, înduşmănirea, dispreţul, tot atâtea păcate, cari numai întărire nu dau neamului, precum s'ar dori.

Dacă să discută, cum de preoţii români sunt îndujmăniţi în America, cred că spre lămurirea lucrului trebue să se discute şi faptul, care dintre ei sunt aceia, cari dau ansă la aceasta?

Mă aflu de cinci luni ca preot ort. român trimis de P. V. Consistor Arhidiecezan din Sibiiu în America.

In acest timp, cu toată încrederea pot zice, că din partea preoţilor ort. nimic nu s'a scris în contra bisericei gr.-cat. şi a preoţilor ei. Pe când în foaia părintelui Dr. Lucaciu „*Catolicul American*“ în fiecare număr, accentuez şi repet, *în fiecare număr*, apare câte un articol, foarte veninos, în care să batjocureşte religia şi biserica ort. într'un mod ne mai pomenit.

Pentruca onort. public să se convingă despre cele zise de mine, rog On. Redacţiune să dee loc articolului părintelui Dr. *Lucaciu*, scris în Nr. 7 al foaiei „*Catolicul American*“, pentruca publicul să judece, dacă pe lângă astfel de batjocuri, mai putea sta cineva nepăsător!?? Articolul e următorul:

Una-sfântă.

„In numerii trecuţi ai foii noastre am văzut cum bunul Mântuitor a lăsat, ca să fie numai o singură biserică, şi cum de cap al acestei biserici a pus pe sfântul Petru şi pe următorii lui.

Biserica lui Cristos este una, cum unul este D-zeu cel sfânt, unul este adevărul care este vecinic şi nu să poate strămuta ori ce ar vrea să facă oamenii.

Biserica lui Cristos este sfântă. Sfântă pentrucă sfânt a fost cine i-a pus temelie, fiind el D-zeu, însaşi sfinţenia. Este sfântă pentrucă sfinte sunt învăţăturile ei; este sfântă pentrucă sfinte sunt tainele ei; este sfântă pentrucă pe toţi ne doreşte să fim sfinţi; este sfântă pentrucă întotdeauna sunt oameni sfinţi cari aparţin la aceasta sfântă biserică. Biserica noastră catolică şi azi îşi are apostolii săi, şi azi îşi are martirii săi, şi azi vedem des urmate sfaturile sfinte date de bunul mântuitor şi vedem cu sutele, cu miile, bărbaţi şi mueri, cari să jertfesc pentru binele deaproapelui şi mărirea lui D zeu.

Aproape fiecare an în Roma să vesteşte lumei că Dumnezeu sfântul prin minuni a adeverit că cutare sau cutare este în ceata sfinţilor. D-zeu la rugăciunea păcătoşilor nu face minuni, şi dacă cineva face minuni, este semn că este sfânt. In biserica noastră catolică tot anul sunt minuni, care de care mai mari, cari dau adeverinţă despre aceea, că biserica catolică este sfântă şi că credinţa propovăduită încă este adevărată.

Biserica care are învăţături, cari nu sunt sfinte, nu este biserica lui Cristos.

Biserica neunită are învăţături, cari nu sunt sfinte, deci nu este biserica lui Cristos.

Biserica neunită zice, că una din cele mai mari taine, adecă sfânta căsătorie, să poate desface, şi că omul, trăindu-i soţul, poate ori când şi ori de câte ori vrea să se cunune. Eacă o învăţătură care numai sfântă nu este. O altă învăţătură este, că Maica sfântă a fost zemislită în păcat. Adecă că Maica sfântă a fost supusă oarecândva puterii necuratului. Numai să gândeşti aşa ceva este păcat, dar apoi a zice. Este o sudalmă cumplită! Maica noastră cea sfântă, Maica dulce a bunului Mântuitor, nu a fost nici când păcătoasă. Ea a fost strălucitoare ca soarele, frumoasă ca luna şi în ea nici urma păcatului nu a fost. Sfânta scriptură ne spune apriat în asămănări frumoase că maica sfântă nici odată nu a fost supusă păcatului. Şi dacă nu ar fi aşa, cum o am putea numi mai curată ca îngerii a căror regină este? Cum am putea noi numi mai onorată decât cheruvimii, şi mai mărită decât serafimii?

Eacă deci învăţăturile bisericei neunite cari nu sunt sfinte, deci biserica aceasta nu este biserica lui Cristos.

De aici urmează, că aceia cari suntem în biserica catolică trebue să păstrăm cu sfinţenie învăţăturile sfinte, ear acei cari nu sunt în sinul acestei biserici, datorinţă sfântă au de a să reîntoarce la sinul bisericei adevărate. Aceea, că cineva s'a născut din părinţi neuniţi nu este destul ca să rămână neunit. Acela care s'a născut din părinţi păgâni, să nu se boteze? Care s'a născut din părinţi cari nu ştiu scrie, să nu înveţe a scrie? Toţi ne am născut fără carte, fără învăţătură, să rămânem tot aşa? Ca copii am crezut unele, cari ca oameni mari nu le mai credem. Aşa văzând învăţăturile greşite ale bisericei neunite datorinţă avem să ne ferim de ele, ear cine nu este în sinul bisericei adevărate, să se reîntoarcă, spunând apriat că el vrea să fie următor al legei celei adevărate a lui Cristos. Nici eu m'am născut greco-catolic, dar azi sunt greco catolic şi acela vreau să mor, căci numai în aceste învăţături sfinte văd, că să pot mântui sufletele şi neamurile“.

*

Iată On. Public, cum scrie părintele Lucaciu. In sensul acestui articol în fie care număr apare apoi câte unul.

Prin aceasta nu voesc absolut a ataca pe părintele Lucaciu. Voesc numai se mă plâng oamenilor drepţi în contra astor fel de scrieri şi batjocuri scrise din partea unui frate, despre o biserică soră, cu acelaş rit şi de aceeaşi limbă. Voesc numai să rog pe părintele Lucaciu, se facă cumva, ca astfel de scrieri să nu mai aibă loc în foaia d-sale, căci atunci mai mare folos va aduce neamului, decât dacă continuă cu atacurile sale.

Voesc apoi cu regret a arăta, că scrisul d-sale nu coincide nici pe departe cu vorbirile ce le rosteşte către popor şi în adunările ce se ţin pe aici. Voesc în urmă a cere o îndrumare dela P. V. Consistor, ce poziţie se luăm preoţii ort. faţă de astfel de batjocuri şi adevărate blasfemii la adresa bisericei noastre, pentruca nu mai târziu să se zică, că noi suntem aţâţătorii.

Ne mirăm cu toţii, ce o fi având părintele Lucaciu tocmai aşa mult cu biserica ort.? Intre câte religiuni şi biserici sunt pe rotogolul pământului, religia şi biserica ort. este cea mai rea şi mai necreştinească, încât îi este dujman aşa de mare?

Regret, că o mână şi o inimă românească poate scrie aşa ceva, contra fraţilor săi.

S. Mihălţian
preot ort.

---

*) In anul din urmă au apărut în „Néptanitók Lapja“ articoli vrednici de a fi cetiţi. Totuşi puţini învăţători afli între ai nostri, cari să-i ceteascâ. Deşi foaia aceasta o primeşte fiecare şcoală gratuit, îndatăce adresează la redacţia ei o rugare subscrisă de primăria comunală şi inspectorul reg. de şcoale şi scrie numele comunei în care se află şcoala. A sosit timpul, să cetim şi să adunăm de pretutindenea ce-i bun şi folositor.

NOUTĂŢI.

Conferinţa preoţiască din Zarand şi-a ţinut şedinţa sa Marţi în 21 Octomvrie v. în comuna *Cebea*. S'au desbătut multe chestiuni, a căror desbatere a fost reclamată de lipsele practice ale vieţii. Cei chemaţi nu vor întrelăsa a informa publicul doritor despre rezultatele ei. Au fost de faţă un număr respectabil de preoţi. Fiecare a fost vesel, că s'a putut duce la conferinţă la Cebea, şi rău le-a părut numai celor, cari au fost reţinuţi prin boală etc. După terminarea conferinţei s'a sfinţit casa preotului local şi s'a botezat o fetiţă a lui, apoi preoţimea s'a fotografiat în corpore cu protopresbiterul şi au luat masă comună în locuinţa nou zidită şi sfinţită. In decursul mesei s'au ţinut toaste însufleţitoare, pentru idealul părinţilor zarandeni. Preoţii toţi în număr de vre-o 50 şi un învăţător harnic din Cebea, apoi un vrednic comerciant din Baia de Criş, dinpreună cu soţia, s'au înscris membri fundatori ai gimnaziului public român gr.-or. din Brad cu câte 20 cor. Astfel preoţimea zarandeană a dat de nou semn de viaţă, dovadă, că a păstrat duhul fericiţilor săi înaintaşi dela 1861, cari prin jertfa lor fără prihană închinată pe altarul culturei neamului şi-au ridicat cruce vecinică în sinul neamului lor. Fapta lor vrednică de urmat e cea mai eclatantă dovadă, că preoţimea zarandeană înţălege suflarea vremii: *Românul de nu învaţă, din lume e perdut.*

*

O faptă deamnă de imitat. Aflăm din izvor competemt, că domnul *Ioan Theodorovici*, major ces. şi reg. în pensiune din Timişoara, a donat „Alumneului gr.-or. din Timişoara“ o casă în Timişoara-Fabric, în valoare de 7000 cor. Fiind Alumneul acesta una dintre instituţiunile noastre cele mai de lipsă, donatorul marinimos a aflat cea mai potrivită cale pentru manifestarea sentimentelor sale nobile faţă de neam. Ii dorim deci încă multe zile indelungate şi mulţi imitatori la aceasta faptă nobilă şi laudabilă. Actul de donaţiune s'a transpus deja spre aprobare Veneratului Consistor din Arad, prin advocatul din Timişoara *Dr. Aurel Cosma.*

*

Adunare mare poporală se ţine Duminecă în Arad, în chestia proiectului de lege despre reformele electorale. Vor lua parte alegători şi cetăţeni români de pe întregul teritor al comitatului Arad, şi vor participa şi deputaţii naţionalişti din dieta ţării.

*

Conferenţele dlui Xenopol. Dl A. *Xenopol*, profesor universitar în Iaşi, va ţinea la Paris opt conferenţe în cursul lunei Noemvrie, având următoarele subiecte: 1. Rasa latină a Românilor. 2. Originea poporului român. 3. Rolul Românilor în apărarea civilisaţiunei occidentale. 4. Influenţa intelectuală franceză asupra Românilor. 5. Influenţa politică franceză asupra Românilor din principatele Moldova şi Valahia. 6. Istoria Românilor din Austro-Ungaria. 7. Starea materială şi economică a poporului român. 8. Starea socială şi intelectuală a Românilor.

*

Promovare. Ni se scriu următoarele: In Sâmbăta trecută a fost promovată la universitatea din Budapesta întru doctor de medicină, domnişoara *Izabela Bontilovici* fiica directorului şcolar Augustin Bontilovici din Uzdin în Banat.

*

Hymen. *Iulia Ianoviciu* şi *Dimitrie Lupea*, cand. de preot anunţă celebrarea cununiei lor, care va avea loc Duminecă, în 22 Noemvrie st. n. a. c., la orele 3 p. m., în biserica gr. or. din Jena.

— *Mărioara Giurca* şi *Nicolae Suma* anunţă serbarea cununiei lor, care se va celebra Duminecă, în 22 Noemvrie st. n. 1908, în biserica gr.-or. din Colun la 2 ore p. m.

*

Ucigaş achitat. Un cârcimar din Alba-regală şi-a împuşcat muerea în luna trecută, din motivul, că s'a convins că nu-i este credincioasă. A fost arestat pentru crima omorului săvârşit cu premeditare, dar la pertractarea finală, ţinută zilele trecute, curtea cu juraţi l-a declarat nevinovat şi tribunalul l-a achitat şi l-a pus în libertate.

*

Un memorand. Din Constantinopol vine ştirea, că patriarhatul ecumenic de acolo, în conţelegere cu patriarhatul din Ierusalim, va înainta conferenţei marilor puteri europene, dacă se va întruni, un memorand în chestia averilor mănăstireşti din România, asupra cărora patriarhatul tot mai crede că are drept de proprietate.

*

Baronul Korányi. Celebrul profesor dela facultatea de medicină din Budapesta, *Korányi Frigyes*, acum în retragere, a fost ridicat din partea Maiestăţii Sale la rangul de baron. Noul baron e acum de 80 de ani, şi e membru pe viaţă al casei magnaţilor.

*

Universitate italiană în Austria. Studenţii italieni din Austria au ţinut un mare congres la Viena, spre a discuta chestia înfiinţării unei universităţi italiene în Austria. Cu această ocasiune ei au votat următoarea resoluţie: „Comitetul studenţilor italieni va începe o agitaţie intensivă spre a putea să se aducă la îndeplinire înfiinţarea unei universităţi italiene în Triest. Promisiunea guvernului, că va înfiinţa o facultate de drept italiană la Viena, nu s'a realisat. De altfel noi nici nu voim aceasta. Şi nu vom conteni lupta, până când cererea noastră nu va fi îndeplinită“.

*

Balonul lui Zeppelin. Zilele trecute Zeppelin a făcut o nouă încercare prin aer cu balonul său. Succesul a fost splendid. Balonul a stat în aer, la o înălţime de 150—200 metri, şase ore întregi. In balon se afla şi moştenitoriul de tron al Germaniei. Balonul a manevrat în vecinătatea gării, în care avea se între trenul cu împăratul Wilhelm. Moştenitoriul de tron a salutat din balon pe Impăratul, care a răspuns salutărilor. Impăratul a mers apoi la castel, iar balonul a făcut ocolul în jurul castelului, luându-şi apoi drumul spre Marzell, unde s'a scoborât cu bine.

*

Giroscopul. Incercările făcute cu giroscopul, un fel de sfârlează mare, pentru a da vapoarelor orisontalitatea, au reuşit pe deplin. S'a aflat deci mijlocul, de a face să nu se mai clatine vasele pe apă şi prin urmare, să nu se mai ivească boala de mare, atât de neplăcută, mai ales celor ce fac călătorii de plăcere pe apă. Cu ajutoriul giroscopului vaporul stă pe apă de tot liniştit, cel mult dacă face unghiuri dela 1 până la 2 grade. Mai nainte făcea însă unghiu de 15 grade. Se crede, că în curând toate vapoarele vor fi provăzute cu giroscop.

*

Supărarea moşneagului. Un ţăran din jurul Măcăului s'a însurat a doua, ori a treiaoră, în etatea înaintată de 78 de ani. Pentru fapta aceasta familia l-a luat la ceartă, iar oamenii din sat în batjocură, ceeace l-a supărat atât de mult pe moşneagul, încât în amărăciunea sa s'a — spânzurat. L-au aflat mort în pod.

*

Roosevelt — gazetar. Dnul Teodor Roosevelt, prezidentul de acum al Statelor-Unite americane, întră imediat după predarea oficiului în grija noului seu urmaş, ca colaborator şi coeditor la o revistă literară americană, care îi plăteşte ca salar fix o sutădouăzeci de mii de mărci la an. O altă revistă i-a oferit douăsute de mii de mărci la an, dar Roosevelt n'a primit ofertul. Prezidentul Roosevelt şi-a reservat dreptul să-şi spună părerile în revistă totdeauna în plină libertate.

*

Coroane eterne. La fondul văduvelor şi orfanilor meseriaşilor, întemeiat de „Reuniunea sodalilor rom. din Sibiiu“, s'au făcut în amintirea răposatului măestru cismar Nic. Domnariu următoarele daruri: Vic. Tordăşianu prezident, G. Poponea v.-pres., I. Părău, măestru croitor, N. Nedelcu, coperitor de case, Er. Purece, fabricant, fie care câte 1 cor.; fraţii Mihălţan, atelier de pantofărie, Pav. Jurca, croitor, câte 60 bani; Petru Bota, croitor, 40 bani; Mih. Sinu, croitor şi Ioan Bologa, măestru pantofar, câte 20 bani, deci în total 7 cor.

*

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ în serviciul seracilor. Duminecă, în 15 Noemvrie n. c. îşi ţine „Reuniunea pentru ajutorarea la Crăciun a copiilor săraci încă neobligaţi la şcoală şi fără deosebire de confesiune“, obicinuitul concert de binefacere. Intre societăţile cooperatoare la acest concert e şi corul Reuniunei sodalilor noştri cu 2 cântece pentru cor mixt şi anume: „Morarul“ de Kiriac şi „Ce vii badeo“ de A. Bena. Concertul se ţine în sala mare dela „Gesellschaftshaus“.

*

Petrecere în Valchid. Corul din Valchid invită la concertul împreunat cu teatru şi declamări, ce să va ţinea Duminecă la 22 Noemvrie st. n. 1908 sub conducerea Dlui Ales. I. Sighişoreanu înv. Venitul curat e destinat pentru zidirea din nou a şcoalei româneşti din loc. Inceputul la 7 oare sara. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Societatea muzicală „Hora“ din Craiova dă astăzi, Vineri, în 31 Octomvrie v. a 41 audiţiune musicală cu program variat. Intre cântări e şi poesia „La noi în Ardeal“ de poetul Oct. Goga, aranjată pentru *cor mixt.*

*

Norocul consequent. Inzadar numim norocul nepreţuit. In multe cercuri e tocmai contrarul. Adeseori se aşează norocul în câte un loc cu o credinţă de necrezut şi rămâne nemişcat acolo. Un esemplu bun e cassa de bancă Goedicke din Budapesta, care ca colectură principală a loteriei de clasă cong. reg. prior. a devenit proverbială. La multe milioane se urcă sumele cari le plăteşte cassa de bancă Goedicke clienţilor ei, chiar şi în loteria trecută a plătit spre norocul neaşteptat al multor familii mai nenumărate câştiguri mari, acest noroc unic al cassei de bancă Goedicke (IV. Kosuth Lajos u. II.) mai departe resolvirea repede a afacerilor esplică desfacerea colosală de losuri şi iubirea de care se bucură cassa de bancă Goedicke.

ECONOMIE.

Pentru cultivătorii de vii.

Aducem la cunoştinţă publică, că la pepinierele viticole (de viţă de viie) ale statului se află de vânzare viţă americană altoită, viţă europeană şi americană nealtoită, cu şi fără rădăcini, pe lângă următoarele condiţiuni:

Preţurile:

I. Viţă americană:

Calitatea I., fără rădăcini, 12 cor. 1000 bucăţi. Calitatea II., fără rădăcină, 6 cor. 1000 bucăţi. Calitatea I., cu rădăcină, 24 cor. 1000 bucăţi. Calitatea II., cu rădăcină, 12 cor. 1000 bucăţi.

II. Viţă europeană:

a) Soiuri de vin:

Calitatea I., fără rădăcină, 6 coroane 1000 bucăţi. Calitatea II. fără rădăcină, 3 cor. 1000 bucăţi. Calitatea I. cu rădăcină, 12 cor. 1000 bucăţi. Calitatea II. cu rădăcină, 6 cor. 1000 bucăţi.

b) Soiuri de masă:

Calitatea I. fără rădăcină, 10 coroane 1000 bucăţi. Calitatea II. fără rădăcină, 5 cor. 1000 bucăţi. Calitatea I. cu rădăcină, 20 cor. 1000 bucăţi. Calitatea II. cu rădăcină, 10 cor. 1000 bucăţi.

c) Colecţia de soiuri europene:

Calitatea I. fără rădăcină, 30 cor. 1000 bucăţi. Calitatea II. fără rădăcină, 15 cor. 1000 bucăţi.

III. Viţă altoită:

Viţă altoită în lemn şi cu rădăcină 1000 bucăţi 200 cor. Viţă altoită în verde, fără rădăcină, 1000 bucăţi 100 cor.

In preţurile acestea se cuprind şi cheltuelile de pachetat şi transportul până la gara cea mai apropiată. Transportul pe tren îl priveşte pe cumpărător.

Preţul viţelor să încassează prin rambursă (cu recepere). Preţul viţelor luate în primire deadreptul dela pepiniera statului, să plăteşte acolo (la cassa).

Aceia cari voesc să-şi procure viţe trebue să înainteze rugările până în 20 *Noemvrie* st. n. la inspectorul cercual de viticultură (kerületi szőészeti és borászati felügyelő) respective la direcţiunea şcoalei de vierit, în a căror district (cerc) aparţine locul de vie pe care voesc să-l planteze.

In rugare trebue să se pună esact numele cumpărătorului, locul de destinaţie (numele gării), după aceea numele soiului de viţă, cantitatea, adecă din fiecare soiu câtă, locul care e de plantat şi cum să se facă transportul.

Viţe pot primi numai aceia, cari doresc să planteze via pe deal şi în via lor proprie.

Nu primesc viţe din pepinierele statului, cari fac comerciu cu viţă.

Ofertele de cumpărare se pot face numai pe numele proprietarului, care voeşte se cultive viţa.

Un proprietar poate căpăta (dacă să ajunge) din viţa fără rădăcină până la 20.000, cu rădăcină 10.000 şi altoită până la 8000 bucăţi.

Fiecare cumpărător să încunoştiinţează prin inspectorul viticol întrucât i-se poate satisface rugării.

Viţele se trimit după dorinţa cumpărătorului toamna sau primăvara. Dacă în rugare nu e pus când să se trimită viţele, acele să trimit numai primăvara. Odată cu trimiterea viţelor se avisează cumpărătorii în scris despre furnisarea lor. La scrisoare se aclude un plic cu adresa pepinierei şi un formular în care sunt a se face obiecţiunile cel mult în 3 zile după primirea viţelor. Reclamaţiuni mai târziu făcute nu se iau în considerare.

Calitatea bună a viţelor este garantată, de altfel în vânzare se pune numai viţă care corăspunde prescriselor legii.

Atragem atenţiunea economilor noştri asupra acestui favor.

Sibiiu, 5 Nov. n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Cărţi şi reviste.

„Cronici politice“, de *Aurel Ciato.* Fascicolul prim, Blaj. Tipografia seminarului teol. gr. cat. Preţul 30 fileri. Vor apare cam 10 fascicole. Se pot comanda dela autorul, în Blaj.

*

„Cuvântări ocasionale şi funebrale“, de pr. D. *Voniga.* Tomul I., 16 coale tip. 8⁰ mare. Tipografia nouă, Orăştie. Preţul 4 cor. plus porto. Acestea cuvântări compuse pentru *toate ocasiunile ce obvin în oficiul pastoral al preotului conţin o mulţime de învăţături, sfaturi, mustrări şi îndemnări morale, toate potrivite împrejurărilor, ocasiunilor şi gradului de pricepere al ascultătorilor.* Folosul practic ce aduce publicarea astorfel de cuvântări literaturei noastre bisericeşti nu se poate accentua îndeajuns. Ocasiunile şi evenimentele extraordinare ce obvin în viaţa creştinului sunt cele mai binevenite şi mai potrivite momente pentru a putea influinţa cu succes asupra minţii şi asupra inimei împetrite a ascultătorilor, spre a-i întoarce dela păcat la mântuire. Cuvântările păr. D. *Voniga* întrunind laudabile calităţi materiale şi formale, fiind scrise într'o limbă clară şi plăcută, opul se recomandă pe sine în atenţiunea onoratei preoţimi. Il recomandăm cu căldură. Se poate procura la autor în *Gyirok* (Temes-m.)

Convocare.

In urma însărcinării primite dela onoratul comitet central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ sub Nr. 517/1908 convoc adunarea extraordinară a despărţământului XXIX. Mediaş, pu ziua de 22 Noemvrie 1918 n. d. a. la 2 ore în localul Nr. I a hotelului „Schützen“, la care adunare învit pe toţi membrii actuali ai despărţământului, întreaga inteligenţă română din Mediaş şi cerc, precum şi pe fiecare iubitor de literatura şi cultura poporului român.

Program:

1. Cuvânt de deschidere.
2. Constituirea biroului, şi eventual
3. Alegerea directorului, a notariului, a cassariului şi a membrilor comitetului pentru despărţământ.
4. Constatarea numerului şi a listei membrilor actuali şi a celor, cari se înscriu.
5. Cuvânt de încheiere.

Mediaş, 12 Noemvrie 1908.

Dr. Dionisie Roman
advocat.

Teatru german.

Sâmbătă: *Die Liebe wacht*, comedie franceză.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spălà cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuinţà
Mult năcaz îţi vei cruţà!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a

Săpunului Hirsch a lui Schicht

provine din felul unic de fabricare şi din alegerea precautà a materialului!

Săpunul Hirsch a lui Schicht

cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. 30,000 cor. garanţie de curăţenie.

(155) 8—8

Către mame!

Laptele din oraşe este, cu toate că e scump şi sub controla autorităţilor, numai arareori fără bacterii, adese falsificat şi înainte de toate nu e destul de proporţional pentru copiii de vârstă mică. Ce să facă deci o mamă care din oareşicare împrejurare nu e în stare să-şi alăpteze copilul? Ea să se intereseze atunci de o hrană de lapte care să conţină toate subsanţele necesare. Aceste pretenţiuni le poate împlini numai

făina lactată Nestlé

probată cu succes prin 50 de ani, de oarece e fără baccile, conţine lapte de alpi cu groşcior, aşa că la prepararea hranei nu e de lipsă decât apă. O cutie care ajunge cel puţin pentru 25 ori la masă, costă cor. 1·80.

(160) 1—1 *Dr. A. S.*

Nr. 990/908. [329] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa primă **Vama-Buzăului**, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele din parohie.

Doritorii de a ocupa acest post au să şi înainteze cererile provăzute cu documentele recerute la subsemnatul oficiu protopresbiteral in Breţcu (Bereczk) şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia, a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta ori a servi în biserică.

Breţcu, 25 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Treiscaunelor, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Coustantin Demian
protopresb.

Sz. 1720/1908. [330] 1—3

Faeladási hirdetmény.

Felsőpián község (Szebenvármegye) eladja **1908 évi december 18-án d. u. 1 orakor** Felsőpián község irodájában nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet igérőnek következő bükkfamennyiséget.

1. A „Magura“ nevü havasi erdejének (D. ü. oszt.) 188·7 K holdján található mintegy 37869 m ³ re becsült és

2. A „Dealu lungu“ nevü havasi erdejének (D. ü. oszt.) 3531 K holdján található mintegy 55920 m ³ re becsült bükkfát tövön az erdőben.

Kikiáltási ár az egész fatőmegre nézve 93789 korona. — Bánatpénz a becsárnak 10% ka.

A bánatpénzzel és bélyeggel elátott zárt irásbeli ajánlatok szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Elkésve beadott vagy szabálytalanul kiállitott ajánlatok tekintetbe nem vétetnek.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el. Becsáron alul a fa nem adatik el.

Az árverési feltételek és becslési jegyzék a szászsebesi jár. főszolgabiró és m. k. jár. erdőgondnokság irodájában a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Sszászebes, 1908 november 9-én.

A j. főszolgabiró:
Haner.

Nr. 586. [322] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al treilea de învăţător din **Pianul-de-jos** se publică concurs cu termin până la 15 Noemvrie a. c.

Emolumentele sunt:

Salar 600 cor., relut de cuartir 50 cor. şi pentru grădină un stânjin de lemne de foc. Emolumentele se vor întregi la minimul statorit în art. de lege XXVII. din 1907 prin ajutor dela stat.

Cuincuenaliile se computā numai dela instituirea definitivă în această comună.

Concurenţii să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere să se presenteze poporului în biserică spre a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic, fiind învăţătorul ales dator a ţinea Dumineca şi sărbătoarea strană şi a cânta cu copiii în biserică.

Sebeş, 20 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 733/908. [319] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa I. **Tresnea**, protopresbiteratul Unguraşului, se escrie concurs din nou, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh au a-şi aşterne rugările de concurs, instruite conform normelor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, în terminul sus indicat, şi înainte de alegere cu prealabila încunoştiinţare a acestuia a se prezenta la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Fizeş-Sânpetru, 17/30 Oct. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Pavel Roşca
protopresb.

Nr. 12,206 Epitr. (327) 3—3

Concurs.

La şcoala economică, înfiinţată de Consistorul arhidiecezan, lângă seminarul pedagogic-teologic din Sibiiu, pentru câştigarea şi completarea cunoştinţelor practice în economia de câmp, viticultură, lăptărit, legumărit, pomărit, stupărit, din partea elevilor seminariali se primesc pentru anul şcolar 1908/9, 6 (şase) tineri de religiunea gr. orientală ca elevi, pe lângă următoarele condiţiuni:

a) Concura la această şcoală pot tineri trecuţi de 15 ani, cari au absolvat cel puţin şcoalele elementare cu purtare morală bună, trupeşte bine desvoltaţi, ceeace vor dovedi cu atestat medical.

b) Elevii primesc în internat instrucţiune, cuartir, vipt gratuit, şi haine de pat.

c) Cei primiţi sunt îndatoraţi să aducă cu sine două rânduri de haine şi albiturile necesare.

d) Cursul acesta de economie este 1 an şi se începe cu 1 Decemvrie st. n.

e) Ceice doresc a fi primiţi să-şi aştearnă rugările lor la Consistorul arhidiecezan, provăzute cu carte de botez, atestat şcolar, atestat de moralitate, dela primăria comunală, vidimat de oficiul parohial, şi atestat medical.

Rugările sunt a se înainta Consistorului arhidiecezan până la 20 Noemvrie st. n. 1908.

Sibiiu, 25 Octomvrie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 580. [317] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a din **Lancrăm**, devenită vacante în urma repausării parohului Isidor Blaga, în urma ordinului consistorial dto 24 Septemvrie a. c. Nr. 10826 B. se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în tabela B. pontru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi a se prezenta până inclusive o săptămână înainte de alegere în parohie spre a servi respective a cânta şi cuvânta.

Sebeş, 13 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 572/1908. [320] 3—3

Concurs.

Pe baza ordinului Ven. cons. din 29 Iulie a. c. Nr. 8140 Bis. pentru întregirea parohiei de clasa III **Mermezeu Văleni,** tractul protopresbiteral al Geoagiului, să escrie nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh au să-şi subştearnă cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare în terminul arătat, la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Orăştie, 20 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Orăştiei ca administrator al tractului Geoagiu.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 550/1908 potop. [308] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a **Şaldorf**, protopresbiteratul Mediaşului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de aocupa acest post, au a-şi înainta cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, prezentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare şi în biserică, pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta

Totodată se deobligă cel ales de paroh a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală cu suma de 40 cor. anual în decurs de 10 ani consecutiv.

Mediaş, 10 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbitera gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopresb.

Aviz!

Să aduce la cunoştinţă On. public că un român harnic s'ar angaja a lua **o** crâşmă în arândă.

Incunoştiinţarea să se facă la administraţia acestei foi. (321) 3—3

„RACOŢANA“

institut de credit şi economii, societate pe acţiuni
Şeica-mare (Nagyselyk) Nagyküküllő m.
Filiale: Mediaş, Elisabetopole.

Primeşte depuneri spre fructificare şi dă deponenţilor 5% până la 500 coroane, pentru depuneri stabile dela 500 coroane în sus cu abzicere de 30 zile $5^1/_2$%. Darea după capitalele depuse o plăteşte institutul separat.

Depuneri până la 3000 coroane să pot ridica şi — după starea cassei — să plătesc fără abzicere.

Depuneri şi ridicări să pot face şi pe cale poştală cu cecuri.

Acordează credite cambiale, personale, hipotecare şi de lombard în modul cel mai culant.

(326) 2—6 **Direcţiunea.**

ATENŢIUNE!

— Pentru economi. —

ECONOMILOR! Cetiţi cu atenţiune următoarele şi ve-ţi vedea, că nu-i de lipsă să mergeţi în America, spre căutarea dolarilor; în Germania, spre căutarea marcelor; nici în Klondyke, spre căutarea aurului, căci îl aflaţi aici la voi acasă şi anume în curţile voastre economice!

Ştiut este, că creşterea vitelor, cailor şi a porcilor, aduce foarte mari venite economilor. Ştiut este, că preţul acestora să taxează după exteriorul lor, (să plăteşte după cum e vita), dar puţini ştiu, că cum şi ce trebue făcut, ca vitele cornute, precum şi porcii şi caii, să fie graşi, mari în oase şi frumoşi, căci cari ştiu, nu bucuros spun şi altora, ca să nu aibă şi alţii aşa vite frumoase.

Spre a ajunge aceste scopuri, trebue întrebuinţat

„Pravul de vite Demeter“,

căci de pravul acesta să îngraşe porcii, caii şi vitele cornute, cresc mai mari şi devin mai osoşi, capătă putere mare, capătă poftă de mâncare, şi vacile dau lapte mai mult şi mai bun ca de comun, — având vitele, porcii şi caii totodată un preţ cu mult mai mare, la care între alte împrejurări, nici când nu ar fi ajuns.

La purcei, viţei şi mânzi, întrebuinţând acest prav, să desvoaltă foarte repede, să întaresc în oase, şi contribue la desvoltarea poftei de mâncare.

Fieştecare econom bun, trebue să folosească acest prav la vitele, porcii şi caii lui, căci prin folosinţa acestui prav, are foarte mare câştig la vânzare, fiind porcii, vitele şi caii frumoşi şi graşi.

Cultura de astăzi ne învaţă, ca pentru ajungerea stării bune, nu e destul numai a muncii, ci munca aceea trebue pusă în legătură cu raţionalul, căci numai munca raţională ne poate aduce fericirea şi îndestulirea materială după lucrul nostru.

Pe lângă o muncă raţională lucri mai puţin, — dar cu mai mult rezultat, — decât a munci de dimineaţa până seara, făr' de nici un sistem.

Tot aşa e şi la creşterea vitelor, căci aci raţionalul este a şti că, cum poţi ajunge ca pe un viţel sau mânz, ori purcel, în timp scurt şi cu puţină hrană, să fie mai desvoltat şi mai cu preţ ca acela pe care trebue mult timp a-l hrăni, şi totuşi nu e destul de desvoltat şi gras.

Dacă tot în unul şi acelaş timp creşti 2 purcei, viţei ori mânzi, şi pe unul îl creşti cu nutreţ regulat, iar pe celalalt, pe lângă nutreţul regulat, dându i şi din „Hrana Demeter“. In scurt timp să va observa diferinţa între aceştia, deoarece acela care a căpătat din „Hrana Demeter“, va fi cu mult mai desvoltat, mai gras şi ma frumos, decât acela care s'a crescut numai cu nutreţ regulat. Aşadar crescând aceştia cu „Hrana Demeter“ devin valoroşi (mai cu preţ) în cel mai scurt timp.

Raţionalul creşterii vitelor deci, constă întru aceea, că porcii, vitele cornute, caii şi oile, trebue hrănite cu pravul „Hrănitor Demeter“, căci amestecând acesta în hrana vitelor, cresc în scurt timp de minune.

Deci în procedura aceasta să află aurul, dolarii şi coroanele!

Aşadar nici un econom să nu întârzie a cumpăra acest prav de mare folos! Cine nu-l cumpără este însuşi duşmanul economiei sale.

Acest prav de mare folos, să capătă în preţ de 60 filerl o cutie. **La comande de 10 cutii se trimite francat. Revânzătorii capătă rabat corespunzător.**

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea acestuia găinile ouă mai mult ca de comun, chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. *Preţul 30 de fileri.*

Pentru moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Este prav sigur pentru stârpirea lor. *Preţul 60 fileri.*

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufăr mult de mâncărimea păduchilor prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar şi slăbindu-i, astfel încât în loc de a li-să ridica preţul, chiar perd din valoare! De aceea fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare, căreia îi e preţul 20—40 fileri şi 1 cor. Cu unsoarea aceasta e de a unge vitele şi porcii. Şi la oameni să întrebuinţează cu efect sigur. Are favorul că nu murdăreşte ca alte unsori pentru păduchi.

Toate acestea să pot căpăta numai dela

Apotecarul A. Cornel Demeter
din Orăştie — Szászváros,
(lângă bisericile evang. reformate).

(325) 1—4

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. **Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.**

Aviz!

La Pârv Todor în Ternova, comitatul Arad, Nrul. casei 15, se află de vânzare tot felul de

altoi de viţe americane,

se vând şi uscaţi cu rădăcină şi fără rădăcină, după dorinţă. (293) 5—10

AVIZ.

Subscrisa aduc la cunoştinţa On. public, că la mine se află en gross şi en detail vinurile cele mai bune şi curate de masă, unde se capătă şi cost bun. atât amează cât şi cină, pe lângă preţuri moderate în şi afară de casă. (240) 10—10

Rog sprjiinul On. public

Serviciu prompt.

Sofia Steiner
Hecht gasse Nr. 44.

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 10—34

Chiar dacă ar costa multe parale

tot ar trebui să cetească toată lumea comunicatul scris în limba poporală, pe care l-a publicat institutul Elektro-Vitalizer. Fără a mai cruţa oboseala şi cheltuelile resumează pe

baze ştiinţifice problemele fundamentale a vindecărei prin electricitate şi descrie pe cel mai ideal factor al acesteia aparatul

„Electro-Vitalizer“

în Ungaria nu s'a dat până acum publicităţii o asemenea carte, de aceea atragem atenţiunea acelora cari sufere de o slăbiciune generală a nervilor, de slăbiciune sexuală, de insomnie, de dureri de cap, de dureri în spate, digestie defectuoasă, anemie, parilisie şi neuralgie să cetească această carte interesantă şi vor învăţa din ea multe lucruri ştiinţifice. (318) 2—4

Aceasta carte o poate căpăta oricine **gratis şi porto-franco**, în plic închis, dacă se provoacă la acest ziar şi fără nici un obligament. Iar dacă ne cercetează le arătăm cu plăcere modul nostru de vindecare şi le esplicăm avantagele aparatului Electro-Vitalizer.

Inst. de consult. med. Electro-Vitalizer
BUDAPEST, Károly-körut 2 félem. 56.

Cupon pentru o carte gratuită.

Inst. de cons. medicale **„ELECTRO-VITALIZER“**
Budapest, Károly-körut 2, félem. 56.

Vă rog să-mi trimiteţi gratuit şi porto-franco în plic închis opul despre

Modul modern de vind. cu electricitate.

pentru {bărbaţi / dame} {volumul care nu-l doriţi trebue şters.

Numele ....

Adresa ....

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câştig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60 000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câştiguri	„	**20,000**	„
1	Câştig	„	**15,000**	„
11	Câştiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1,000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000 m.**, se urcă în cl. II-a la **55,000 m.**, în cl. III-a la **60,000 m.**, în cl. IV-a la **65,000 m.**, în cl. V-a la **70,000 m.**, în cl. VI-a la **80,000 m.**, în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabileşte oficios, costă

losul original întreg . . Cor. 7·—
losul original de jumătate „ 3·50
losul original de un sfert „ 1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** şi **franco**.

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor

se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☛ Comande rog a se face prin **mandat poştal** sau şi prin **ramburs.**

☛ **Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

20 Noemvrie

cu toată încrederea la (291) 5—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in **Hamburg.**

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 32—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 21—52

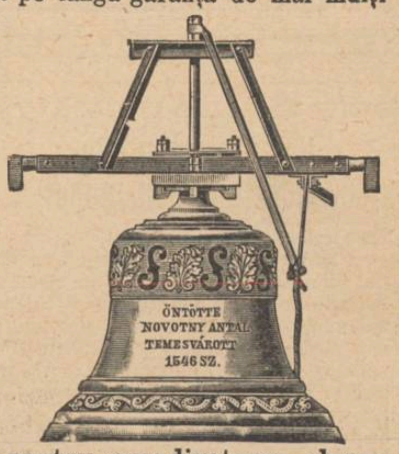

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Zilnic un câştig principal la Gaedicke.

A devenit deja cuvânt proverbial căci n'a trecut zi în decursul celor 6 clase ale loteriei espirate, în care să nu fi anunţat

cassa de bancă GAEDICKE un câştig principal.

Rezultatele câştigurilor noastre sunt neîntrecute!

Incercaţi-vă norocul la **CASSA DE BANCA GAEDICKE** şi sigur nu fără rezultat.

Oferim losuri originale la

tragerea din 19 şi 21 Noemvrie pentru clasa I a loteriei de clasa XXIII.

Intreg	Jumătate	Pătrar	Optime
12·—	6·—	3·—	1·50 Cor.

(313) 3—3 Checuri poştale gratuit şi franco.

Zilnic un câştig principal la Gaedicke!

Cassa de bancă Gaedicke, Budapest
Kosuth Lajos-utca 11.

Zilnic un câştig principal la Gaedicke!

Cumpăraţi

„Calendarul Naţional“

întocmit de foile naţionale dela Orăştie, pe anul 1909.

E foarte frumos! Impodobit cu chipuri alese: Locurile sfinte: *Grădina Getsimanii* în care a fost prins Domnul Christos, *Biserica de pe sf. Mormânt alui Christos*, vederea Ierusalimului şi istoria lui; Chipuri din istoria naţională: *Sarmisegetuza, steag turcesc, steag românesc din războiul cu Turcii*, şi altele şi altele! — Apoi de cetit: poezii frumoase, poveşti, schiţe, glume, poveţe.

E o cărticică ce îngrijeşte de sufletul cetitorului, înbogăţindu-l cu cunoştinţe alese, înălţându-l în simţămintele naţionale, şi petrecându-l.

Daţi-l, ca pe o carte de folos, în mâna întregului tineret din comună, ca şi prin asta să stârniţi dragostea de cetit la toţi!

Preţul: numai 18 cr. (36 fil.) de unul. Celor-ce iau mai multe, pentru a le vinde, ca să aibă şi ei ceva pentru osteneală, şi trimit banii pentru dela 12 în sus, li-să dă cu numai 11 cr. (22 fil.) unul, având a-şi plăti ei poşta la scoatere.

Dela 5—10 ex. e cu 13 cr. (26 fileri) unul, că la acestea trebue să se plătească poşta la predare. (328) 1—5

Cereţi-l la:

Administraţia „Libertatea“
în Orăştie (Szászváros)
şi la Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

Nemai pomenit de eftin!

600 bucăţi pentru numai fl. 1·85.

Un perfect orologiu garant. cu mers precis, de tras tot la 36 oare împreună cu lanţ aurit, un minunat ac de cravată, un inel aurit cu imitaţie de piatră pentru domni sau dame, un splendid Collier din circa 150 perle orient. cea mai modernă podoabă pentru dame, o minunată garnitură de butoni pentru manjete, gulere şi piept, 3% aur doublé garant., 6 bucăţi batiste de in veritabil, 1 prea elegant creon de buzunar din nickel, o minunată oglindă de buzunar în etin, 1 supăn cu miros plăcut, 1 Notiţ fin legat, 72 bucăţi peniţe englezeşti, 20 obiecte pentru corespondenţă şi încă alte 395 diverse obiecte indispensabile în casă. Toate la olaltă cu orologiu costă numai fl. 1·85.

Se trimite cu ramburs
prin Casa de export

H. SPINGARN, Krakau Nr. 80.

La comandă de 2 pachete dau gratuit un frumos briceag cu 2 tăişe. La mai mult ca 2 pachete pentru fiecare câte un briceag.

Pentru cele ce nu corăspund retournez imediat banii. (323) 1—1

Anunţ!

Un tinăr care să dedică carierei notariale află aplicaţie imediată.

A se adresa la (312) 3—3

Valeriu Pop
not. cerc în **Mihályfalva.**
u. p. Nagyselyk (N.-Küküllő m.)

In prăvălia de fier şi spiţerie alui **Stan Steflea, Sălişte,** se primeşte [314] 3—3

un învăţăcel

dela 13—17 ani, care să cunoască şi limba maghiară şi germană.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 5—36

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru şi cruţare îţi ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, şi totuşi să ajungi repede şi pe neaşteptate bogaţ, e un noroc mare. De aceea cei mai mulţi oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranţa** de a ajunge bogaţi.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulaţie 62.500 bucăţi câştigă, deci necondiţionat **tot al doilea los câştigă! Şansele de câştig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid şi favorabil.

Atât la emisiune cât şi la trageri e controlată din partea regimului c. ung. şi din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e nepreţuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viaţa fiecărui om au fost şi sunt momente, în cari îşi poate edifica norocul! Faceţi o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câştig mai mare. (305) 4—5

Listă

despre cele 62.500 câştiguri ale loteriei de clasa a XXVII. c. ung. priv., cari se trag în decurs de 6 luni din cele 125.000 losuri.

Cel mai mare câştig:

1,000.000 K

(Un milion coroane.)

		Coroane.
1	Premiu	600000
1	Câştig	400000
1	„	200000
2	„	100000
2	„	90000
2	„	80000
2	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
3	„	40000
3	„	30000
6	„	25000
9	„	20000
13	„	15000
44	„	10000
61	„	5000
22	„	3000
475	„	2000
961	„	1000
1635	„	500
165	„	300
39675	„	200
5325	„	170
5325	„	130
8765	„	100, 80, 40
62.500	Câştiguri şi Premii	coroane.

Incercaţi-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP

societate de bancă pe acţii, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. şi Rákóci ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIŢI?

Aceşti numeri se capătă numai la noi:

Adél	60142	Constantin	68015	Ferdinand	48152	Izidór	53382	Manó	34078	Róland	73122
Ádolf	96085	Clementina	22222	Ferenc	94294	Izsó	67672	Marcell	8186	Rózália	91902
Adorján	44739	Clarissa	90779	Flóra	8393	Jakab	4957	Margit	92600	Rózsika	8544
Adrien	110545	Cézár	3365	Flórián	68007	Janka	10496	Mária	105994	Rudolf	57734
Agnes	93377	Cecilia	119440	Flóris	90760	János	29153	Mariska	51334	Salamon	13692
Ágost	22195	Carolina	21393	Fodor	102251	Jenő	37794	Márk	13625	Sámson	107473
Ákos	8159	Camilla	94913	Franciska	2329	Jolán	48143	Mária	8228	Sámuel	34079
Aladár	57514	Böske	67617	Frida	29441	Jónás	53387	Márton	21375	Sándor	27983
Alajós	73360	Boriska	4967	Frigyes	51228	Jăzsa	64234	Máté	91094	Sarolta	48152
Albert	90707	Dániel	93342	Fülöp	13645	József	92583	Malvin	100968	Sebestyén	94244
Alfonz	102204	Dávid	21374	Gábor	5204	Judith	75008	Matild	8532	Simon	8393
Alfréd	33815	Demeter	67336	Gábriel	74126	Julia	20184	Mátyás	12707	Stefánia	68007
Alice	79340	Demjén	20046	Gáspár	90801	Juliska	91095	Melinda	90789	Szániszló	90760
Amaliá	9804	Dénes	106184	Gedeon	106157	Kálmán	106000	Menyhért	108035	Szeréna	102251
Ambrus	54793	Dezső	21352	Gergely	32076	Kamill	39570	Mici	8399	Szidónia	2329
Andor	94933	Domokos	67326	Gertrud	54404	Karolin	8223	Mihály	13028	Szilárd	29441
András	106048	Dóra	53395	Géza	23147	Károly	22154	Miklós	21636	Tamás	51228
Anna	39499	Dorottya	92576	Gida	94983	Kázmér	93327	Miksa	94984	Tasziló	13645
Antalka	21052	Döme	8545	Gizella	8205	Katalin	102539	Milan	119167	Teofil	5204
Antónia	90847	Dömötör	58579	Gottfrid	108024	Kelemen	51178	Mór	50562	Teodor	74126
Aranka	13661	Eberhard	91314	Gusztáv	95330	Klára	29463	Náci	95339	Teréz	90801
Armin	77258	Edith	106164	Gyárfás	58136	Klotild	95025	Nándor	108054	Terka	106157
Arnold	91937	Ede	51230	Guidó	20181	Konrád	8379	Natália	119198	Tihamér	32076
Aron	4417	Eduard	22222	György	51221	Kornélia	13643	Náthán	8313	Tibor	54404
Arpád	119449	Elek	90757	Győző	119427	Kornél	20554	Nelli	53395	Titusz	23147
Anthur	22289	Elemér	8354	Gyula	39594	Kristóf	90825	Neszti	92576	Tivadar	94983
Attila	73367	Eleonóra	60094	Gyuri	27186	Krisztina	107497	Netti	8545	Tóbiás	8205
Auguszta	94210	Elliás	45568	Hedvig	12710	Lajós	45594	Nina	58579	Tódor	108024
Aurél	92491	Ella	102232	Heléna	91089	László	8194	Olga	91314	Ulrik	95330
Aurélia	21358	Elvira	50565	Henrik	32069	Lázár	67617	Olivér	106164	Urbán	58136
Balázs	13663	Elza	39579	Hermann	45558	Lénárd	21637	Orbán	51230	Valentin	20181
Bálint	106196	Emanuel	94920	Hermina	78322	Lenke	93388	Oszkár	22222	Valéria	51221
Bandi	64617	Emil	20176	Hubert	22443	Leó	108115	Ottila	90757	Vencel	119427
Barnabás	616	Emilia	13034	Hugó	3369	Laura	8383	Odön	8354	Vendel	39594
Beatrix	94923	Emma	67667	Ibolyka	105976	Leontin	19119	Ottó	60094	Verona	27186
Béla	51200	Endre	3365	Ida	93674	Leonora	48131	Pál	45568	Vidor	12710
Benedek	34291	Erna	29464	Ignác	96779	Lidia	94241	Paula	102232	Viktor	91089
Benjamin	94247	Ernesztin	96831	Ilka	67657	Lina	22157	Péter	50565	Viktória	32069
Bernát	21075	Ernő	119440	Illés	8139	Livia	5213	Piroska	39579	Vilma	45558
Berta	108141	Ervin	51250	Ilma	22142	Lóránd	78243	Pista	94920	Vilmos	78322
Bertalan	20050	Erzsébet	23122	Ilona	13363	Lipót	90826	Pongrác	20176	Vince	22443
Bertold	4204	Etel	91902	Imre	73348	Lörinc	2318	Ráchel	13034	Walter	3369
Blanka	13028	Eugénia	8544	Irén	52072	Lucia	92456	Rafael	67667	Wladimir	105976
Bódog	73348	Éva	57734	Irma	94209	Ludmilla	119200	Regina	3365	Zoltán	93674
Boldizsár	8331	Fábián	13692	István	50631	Lukács	21364	René	29464	Zseni	46779
Borbála	95025	Fáni	107473	Iván	2312	Ludvig	7494	Rezső	96831	Zsigmond	67657
Cristian	39579	Felincia	34079	Ivor	68015	Lujza	66924	Richárd	119440	Zsófia	8139
Cornélia	57527	Félix	27083	Izabella	73120	Magda	90795	Róbert	51250	Zzuzsána	22442

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit!

Losurile de clasa I.

Preţurile:

Optime	**Los**	**coroane**	**1·50**
Pătrar	„	„	**3·—**
Jumătate	„	„	**6·—**
Intreg	„	„	**12·—**

Tragere:

în 19 şi 21 Noemvrie.

Rugăm a tăia aici afară şi a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Către cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acţii.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII şi a planului oficios.

Suma în Cor. ....
o trimit alăturat în mărci.
o trimit prin mandat poştal.
binevoiţi a o ridica prin rambu rs.

(Cele de prisos sunt a se şterge.)

Adresa exactă.
Numele ....
Locul, strada, Nr. casei ....
Poşta ultimă (Comitatul) ....

Nr. 121 Sibiiu, Marți 4/17 Noemvrie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Articolul Impăratului Wilhelm.

In reichstagul din Berlin s'a discutat Marți și Mercuri, săptămâna trecută, chestia cu articolul scris, ori inspirat de împăratul Wilhelm al Germaniei, și publicat într'o revistă engleză, articol despre care vorbisem într'un număr mai recent.

Cancelarul german, principele *Bülow*, a răspuns adecă la interpelările ce i s'au adresat în privința aceasta, și asupra răspunsului său s'a născut discuție interesantă și necrutătoare față de împăratul Wilhelm, căruia i s'a dat să înțăleagă, că nu aceasta e misiunea unui domnitor, să dee informații, ori să acorde intervievuri gazetarilor.

Și-au motivat întâiu interpelanții interpelările anunțate, apoi a răspuns cancelarul, și în urmă s'au pronunțat de nou cei ce au adresat interpelările. Și cu toate că camera a luat la cunoștință răspunsul cancelarului, poziția acestuia e sdruncinată și să vorbește, că pe la finea anului își va părăsi postul. Pe calea aceasta vreau Germanii să constrângă pe Impăratul Wilhelm, să se lase de obiceiul de a politiza în afară, pentrucă politica esternă, — zic Nemții, — aparține țării, guvernului țării, nu domnitorului.

Apărarea pe care a făcut-o Impăratului său cancelarul *Bülow* o reasumăm în următoarele: A declarat în răspunsul dat la interpelările adresate, că nu poate să răspundă la toate punctele de interpelare, fiindcă trebue să țină cont de efectul vorbelor sale în străinătate, și nu vrea să se adaoge un nou prejudițiu la marea pagubă, causată prin publicarea articolului dificultat.

Presupune de altcum, că nu toate detaliile din articol sunt esacte. De exemplu nu e esact delailul despre planul de răsboiu în contra Burilor, făcut de Impăratul. Era vorba numai de niște cugetări de natură pur academică, pe cari le-a comunicat Impăratul reginei Victoria din Anglia, în formă de aforisme. Mai sunt apoi în articol unele expresiuni prea tari, mai ales în pasagiile referitoare la intervenirea răsboiului purtat contra Burilor, la politica Germaniei față de Japonia, și la sentimentul poporului german față de Anglia. Cu privire la pasajul acesta din urmă, cancelarul e convins, că toți deputații sunt de acord cu el, când afirmă, că poporul german dorește relațiuni de pace și de prietinie cu Anglia, pe basa stimei reciproce.

Cât pentru scopul publicării articolului, cancelarul a spus, că în urma atacurilor reciproce injuste și ostile dintre Anglia și Germania, s'a crezut că se face un lucru bun, dacă se caută a se aduce relațiuni amicale între aceste două state. Se face deci nedreptate Impăratului, dacă se trage la îndoeală puritatea intențiunilor sale ideale. Recunoaște de altcum, că efectul nu a fost cel dorit și cel asteptat de Impăratul, ci din contră, articolul a produs în celelalte țări o profundă excitațiune și regrete dureroase. Faptul acesta va face pe Impăratul se păstreze în viitor chiar și în vorbirile private o reservă indispensabilă interesului unității politice, cum și interesului autorității Coroanei.

Căci dacă nu va fi așa, nu ar putea purta, nici el, nici urmașul seu răspunderea. Pentru greșala acum făcută ia asupra sa toată răspunderea, și garantează, că o asemenea greșală nu se va mai întâmpla. Spune apoi, că imediat și-a dat demisia, dar dorința Impăratului a fost, să rămână în post. A rămas, pentrucă socoate de o datorință a sa se servească pe Impăratul și țara, în aceste zile grele, când întreaga situațiune cere cea mai serioasă atențiune, când e vorba, ca Germania să-și păstreze posițiunea în străinătate și să facă să-i ajungă la valoare interesele. Roagă deci deputații, să nu mărească lucrurile, să nu se arete mici de inimi în fața străinătății și nenorocirea să nu o fecă chiar catastrofală, căci paguba nu este atât de mare, ca să nu poată fi reparată cu prudență. Vremile sunt grele, deci cu prudență au să fie cântărite lucrurile.

A mai vorbit și noul ministru de esterne, *Kiderlen-Wächter*, care a luat locul lui *Schön*, trimis la primblare, pentrucă cetind articolul, a spus că *poate* fi publicat, și a declarat, că greșala întâmplată tocmai ministeriul de esterne al Germaniei o regretă mai mult, dar ea s'a întâmplat, fiindcă tocmai pe atunci lucrările erau foarte multe și importante. Camera a luat apoi la cunoștință răspunsurile, iar propunerea făcută de unul dintre interpelanți, de a se pune la ordinea zilei o adresă către Impăratul, a fost respinsă. Situația a fost deci salvată, dar numai cu o majoritate de — *trei* voturi. Regimul personal al Impăratului Wilhelm e însă în — apunere.

Legea electorală. Incepem să publicăm mai la vale în întregime proiectul de lege despre alegerile de deputați la dietă, presentat camerei din partea ministrului Andrássy. Asupra cuprinsului său vom reveni. Notăm, că dieta a ales comisiunea specială, care se va ocupa cu censurarea proiectului, și că, după cum suntem informați, comisiunea va face modificări însemnate în proiect.

Crisă în Austria. Baronul *Bienerth* nu și-a putut compune ministeriul, decât din funcționari; va continua însă pertractările cu partidele din parlament, ca cel mult la anul nou ministeriul de funcționari să fie schimbat cu unul parlamentar.

Anexarea Bosniei și Herțegovinei. Atât în dieta maghiară, cât și în senatul imperial dela Viena, a fost presentat proiectul de lege despre anexarea Bosniei și Herțegovinei la monarhia noastră. Dieta ungară l'a predat unei comisiuni speciale spre censurare și raportare. Proiectul de lege e compus din patru paragrafi.

Budgetul. Dieta va începe Mercuri discuția asupra budgetului anului viitor, și anume, dacă va cere trebuința, în ședințe prelungite, de câte 8, eventual 10 oare, ca să se termine discuția mai repede.

Oposiția ungară. Deputații maghiari din dieta țării, cari nu fac parte din partidele dela putere, s'au unit într'un singur corp parlamentar, pentru a putea purta lupta mai cu succes în contra proiectului de lege despre reformele electorale. Conducătorul lor e *Eötvös Károly*, care în ședința de Sâmbătă s'a plâns, cu mult temeiu, că majoritatea parlamentară desconsideră minoritatea și nu alege în comisiuni membri și din sinul ei. A cerut deci, să se aleagă și vre-o 2—3 membri din oposiția maghiară în comisiunea încredințată cu studiarea și censurarea proiectului de lege al contelui Andrássy, o dorință, care probabil va fi împlinită.

Naționaliștii și legea electorală.

Față de proiectul de lege al ministrului de interne *Andrássy* despre alegerile de deputați pentru dieta țării, clubul deputaților naționaliști a luat hotărâre, să poarte lupta mai departe, în dietă pentru a împiedeca votarea lui, precum și în afară de dietă, pentru a se arăta lumii, că poporul e de acord cu reprezentanții săi. Invitat să nomineze și clubul deputaților naționaliști *un* membru în comisiunea parlamentară de 31, care are să cenzureze proiectul de lege despre reformele electorale, clubul a refuzat să facă parte din comisiune, și a adresat, prin prezidentul său, următoarea scrisoare prezidentului partidului independist, dela care primise invitarea:

„Ilustre domnule prezident! Din încredințarea clubului parlamentar al naționalităților, am onoare a vă aduce la cunoștință, ca prezidentului partidului independist, că clubul nu dorește a fi representat în comisia de 31, esmițindă pentru desbaterea proiectului referitor la votul universal, și astfel nu dorește a candida pe nimeni la locul de membru în com., oferit de ilustritatea voastră.

Cauza genetică a acestei deciziuni a noastre este, nu numai împrejurarea, că partidele de majoritate n'au dat loc partidelor din minoritate în cele mai ponderoase comisiuni ale parlamentului, — ceea-ce au făcut-o contra principiilor parlamentare, — și ce ne-a silit să abzicem din toate comisiile parlamentare, — ci se basează cauza deciziunii noastre și pe împrejurarea cardinală, că proiectul de lege pre·

FOIȘOARA.

Două exposiții săsești.

B) Expoziția agricolă din Sighișoara.

Reuniunea agricolă săsească transilvană și a ținut adunarea generală în Sighișoara, în zilele din 3—5 Octomvrie 1908, cu care ocaziune a aranjat și o expoziție generală.

M'am folosit de împrejurarea, că ziua principală, 4 Octomvrie, a căzut pe Duminecă, și am mers la expoziție pentru ami putea forma o judecată despre starea economică a Sașilor din Sighișoara și jur.

Sosind dimineața la orele 6 în Sighișoara, am întrebat de locul expoziției și mi s'a spus, că expoziția e în nu mai puțin de 4 locuri împărțită și la distanțe considerabile una de alta și anume: expoziția de poame, struguri și derivate la un cap al orașului, lângă seminariul săsesc, la depărtare de 4 klm. dela gară; expoziția „de artă țărănească“ în centrul orașului, în o sală a Hotelului Stern; expoziția de galițe în „Pavilonul Farkas“, aproape de gară, eară expoziția de vite, în târgul de vite. Aranjamentul acesta a fost pe cât se poate de rău, perzând vizitatorii foarte mult timp alergând dela un loc la altul.

Expoziția de poame, struguri și derivate, a fost foarte bine reușită, material mult și frumos, aranjamentul însă a lăsat mult de dorit.

La expoziția aceasta mai instructive au fost sortimentele. Reuniunea agricolă săsească are o așa numită *comisiune de pomărit* (Obstbaucomision) și fieștecare district (Bezirks-Verein) are *despărțământ de pomărit* (Obstbau-Abteilung). Comisiunile acestea au stabilit un sortiment normal de mere și pere, cari sunt de recomandat pentru cultura în mare, eară despărțămintele și-au stabilit din soiurile acestea sortimentul local și soiurile din acest sortiment le propagă și răspândesc.

La expoziția aceasta încă au eșit la iveală soiurile acestea și anume merele: Schöner von Boscoop, Boiken apfel, Parmen auriu - Wintergoldparmäne, London Peppind, Raumanns Reinette, Bleuheim Reinette, Batull și altele, ear din pere: Untoasele lui Diel—Diels Butterbirne, Untoasele lui Liegel—Handerport și etc. Sortimentele acestea sunt foarte instructive, căci ne arată ce poame să cultivăm și știut este, că folosul pomăritului numai atunci e mare, dacă să cultivă soiuri puține, dară acestea să se cultive în massă. Struguri încă au fost mulți și frumoși. Au mai fost expuse diferite mașini necesare la prepararea mustului, un cuptor de uscat poame etc., dar n'a lipsit nici literatura pomologică.

Inaintea localului au fost expuși pomi cu trunchiul de diferite înălțimi. Fischer și Comp. din Aiud a avut și o plantațiune improvizată.

Admirabile au fost diferitele conserve de poame (compot, marmelade,—geleé etc.) și legume pregătite de dna Emilia Schuller din Bistrița. Acestea au și fost atras deosebita atențiune a femeilor.

De aici am mers la exposiția *„de artă“* (Kunstaustellung). In o sală a hotelului „Stern“ au fost expuse lucruri de mână femeești, țesături și brodării. Exposiția aceasta a fost de tot monotonă. Monotonia, care caracterisează poporul săsesc în cântecele și jocurile sale, ese la iveală și în „arta“ lui. Predominante au fost două colori: roșu brodat în alb (a fost mai mult) și în urmă negru brodat în alb. In un loc am văzut și puțină coloare galbină. Gustul fin, desvoltat la poporul nostru românesc în măsură mare, apoi bogăția de colori și figuri, pe cari le vedem zilnic la simple țărance de ale noastre în țesăturile lor, la Sași nu esistă. De altfel în ce privește „arta țărănească“ noi Românii, precum este recunoscut, le suntem cu mult superiori Sașilor.

Exposiția de vite a fost pe cât se poate de rău aranjată. Privitorul nu a avut nici o perspectivă asupra întregului. Proprietarii în continuu își schimbau locul cu vitele lor. Vite s'au expus puține, în total 168 capete, din acestea au fost circa 36 tauri. Puțini de tot. Vitele cele mai frumoase le-au expus Sașii din Țara-Bârsii (acestia sunt organisați în reuniune pentru prăsirea vitelor și au întrodus și ei registrul genealogic). Ei au și căpătat premiile cele mai multe. Vitele din jurul Sighișoarei și a Mediașului sunt foarte încrucișate cu rasă de „Simmenthal“. Dacă se va continua cu cultura vitelor ca până acum în părțile acelea, în curând nu se vor mai găsi vite de rasă Pinzgau curată. In părțile acestea Românii pot concura cu Sașii. De altfel s'a întâmplat mai de multeori, că la târgul de vite de prăsilă, care se ține în fiecare an primăvara în Mediaș, premiile cele dintâiu le-au câștigat Românii cu vitele lor, crescute și ținute pe locuri luate în arândă!

Ultima secție de visitat a fost exposiția de galițe. Aceasta a fost bine și frumos aranjată, materialul expus însă a fost puțin și putea fi și mai bun. Nu a fost la această exposiție materialul, pe care l-au espus prăsitorii de galițe cu alte ocasii. Admirabile au fost rațele de „Peking“. Ele au fost animalele cele mai frumoase din exposiție. După rațe au urmat gâștele de Emden, apoi 1 familie Orpington galben, una Phymouth-Rocks, și lor pentru ca să ţină pe credincioşi în ignoranţă şi superstiţie.

Părintele Vasile Debu la acest loc ilustrează prin câteva din nenumăratele cazuri, că acel soiu de preoţi, îndeobşte numiţi *păscălieri*, au o influinţă şi mai dezastroasă, întrucât ei dejosesc nimbul preoţimei întregi, atât direct, cât şi indirect, şi drept lecuire a acestei cangrene îşi esprimă dorinţa, întâmpinată cu aprobare de conferenţă, că pe acei preoţi, ce şi-au uitat aşa de mult de sine, toată preoţimea să-i boicoteze, să fie arătaţi oficiului protopopesc, ca să fie traşi la răspundere şi, — adaugă păr. N. Clonţa — să se ceară Veneratului Consistor ca să fie destituiţi.

Credem, că autorităţile noastre bisericeşti vor apreţia după însemnătatea ei această justă isbucnire de indignare.

Intre altele s'au subscris acţii la banca „Lumina" şi s'a decis ţinerea conferinţei viitoare în *Lisa*. Ce rezultate va aduce schimbarea locului unde să se ţină conferinţele, — vom vedea. „*t.*"

Rolul României în Orient.

(Fine).

România singură printre toate celelalte ţări a ştiut să resiste tuturor încercărilor de acaparare a lui Standard Oil Company, şi e de observat, că guvernul românesc în tratatul de curând încheiat cu Statele-Unite şi a rezervat o perfectă libertate de acţiune, în ce priveşte industria şi comerţul petroleului.

Emanuel Costake a expus precum urmează politica externă a României:

„Politica noastră externă trebue să respecte orice tratat internaţional, care stabileşte condiţiunile politice ale României şi i asigură neatârnarea. Astfel ea va câştiga confienţe marilor puteri. Situaţiunea geografică a ţării şi neutralitatea sa cer, ca ea să fie totdeauna în stare de a apăra graniţele sale şi de a face să se respecte neutralitatea sa. O bună organizare a forţelor militare ale ţării este absolut indispensabilă".

Ion Brătianu a fost şi mai precis: „In ce priveşte relaţiunile noastre externe, o strictă neutralitate menţinută printr'o veghere constantă pentru siguranţa publică şi pentru graniţele noastre, va fi a noastră principală preocupare".

Politica românească, în afară de câteva rari ocasiuni, nu s'a schimbat. Ea a fost în totdeauna eminamente pacifică, consacrându-se desvoltării tuturor forţelor naţiunii, progresului sub toate formele, şi a veghiat mai ales, ca progresul să se realizeze respectând tratatele internaţionale şi fără a vătăma pe vecinii săi.

Care a fost şi trebue să fie rolul României în Macedonia?

Mai întâi ea trebue să convingă Europa, că printre Bulgari, Greci şi Albanezi, există în această provincie otomană o populaţiune de sânge român, soră după origină, doritoare de a se desvolta după geniul rasei sale, credincioasă limbei şi tradiţiunilor sale. Pe lângă aceasta, aceşti Români sunt un element de ordine, muncitori şi pacinici, şi sunt cei mai credincioşi supuşi ai sultanului.

România nu urmăreşte o politică de aventuri. Ea nu se lasă a fi târâtă în întrepriuderi nebuneşti, însă în acelaş timp ea urmăreşte cu interes evenimentele cari se desfăşură pe graniţa sa meridională. Ea conservă o perfectă libertate de acţiune. Ea este pregătită pentru orice eventualitate. Ea aşteaptă evenimentele.

Evident, în caz de revedere a tratatului de Berlin, România îşi va exprima punctul ei de vedere şi opiniile sale, cari vor fi ascultate cu atenţiune, din cauza sacrificiilor ce regatul şi-a impus şi din cauza devotamentului ei pentru interesele pacifice ale Europei.

Dacă s'ar ridica din nou chestiunea Dunării, România ar fi perfect justificată de a ridica vocea, de oarece ea s'a arătat capabilă de a supraveghea Dunărea de jos şi a lucra împreună cu marile puteri in comisiunea europeană a Dunării.

Evenimentele de peste frontieră nu preocupă de loc pe Români. Pentru acest cuvânt Bucureştii sunt perfect de liniştiţi cu toată crisa de faţă. Când interesele ţării sunt în joc, România ştie ce are de făcut şi face. Altminteri ea stă la o parte. Cu toate acestea, această moderaţiune nu trebue să fie luată drept slăbiciune. Regatul român se întăreşte neîncetat, păstrându-şi energiile sale naţionale pentru ocasiunea în care datoria patriotică va face apel la tăria sa de acţiune.

Atitudinea României în faţa evenimentelor recente a fost resumată de către dl Sturdza, care vorbind într'o întrunire liberală la Bucureşti a declarat, că România nu are nimic de opus declarării independenţei Bulgariei. Ea a contribuit la formarea statului bulgar, deci nu poate fi ostilă propriei sale opere. România este asemenea independentă şi trebue să se uite cu un ochiu favorabil la progresul vecinilor sei pe calea libertăţii. Ţara noastră nu trece prin nici un pericol, de oarece drepturile sale sunt asigurate prin convenţiunea dela Paris. România, a zis dsa, îşi va urma politica sa tradiţională de a-şi păzi interesele, fără a provoca conflicte nefolositoare.

Dl Sturdza a declarat în acelaş timp că, dacă situaţiunea în Orient s'ar desfăşura altfel decât după transformarea stării de fapt în starea de drept, România ar lua măsurile pe cari i-le-ar dicta interesele sale şi împrejurările, cu toată tăria şi demnitatea necesară. Ea nu s'ar băga nici decum într'o politică de aventuri, care ar expune o la cele mai mari primejdii. Dar în acelaş timp, ea n'ar putea să se facă ridicolă, reclamând teritorii imaginare în Balcani.

Datoria sa este mai mult decât oricând de a lupta cu o energie neîncetată pentru a-şi întări situaţiunea internă şi a găsi o deslegare largă şi democratică pentru problema sa agrară.

Românii nu uită opiniunea lui Bismarck, că atunci când un stat mic se amestecă în chestiuni pe cari trebue să le resolve marile puteri, trebue să-şi plătească scump acţiunea sa. Şi România munceşte singură pentru salvarea sa printre amici. S'a recunoscut ceeace precedă într'o notă circulară publicată la Bucureşti cu privire la evenimentele recente: „Nu a fost şi nu este o înţelegere cu Austria şi nici cu vre o altă putere. România este absolut liberă de a judeca situaţiunea după propriile sale interese şi de a le apăra în cas de atacuri. Chestiunile cari au luat naştere în urma evenimentelor din Balcani, vor fi tranşate de către puteri. România nu turbură nici decum pacea şi nu va pune nici odată obstacole soluţiunei pacinice a dificultăţilor internaţionale".

Dacă o conferenţă europeană are loc, representanţii României vor avea într'ânsa un loc important. Dacă puterile semnatare ale tratatului de Berlin vor fi convocate singure, atunci opiniunea României va avea o valoare tot aşa de mare, dacă nu mai mare decât a oricărei alte ţări.

NOUTĂŢI.

Universitatea săsească. Sâmbătă în 14 Noemvrie nou s'a deschis sesiunea representanţei universităţii săseşti în Sibiiu, prin comesul săsesc, comitele suprem *Gustav Thalmann*. S'au ales comisiunile obicinuite, cari s'au apucat numai decât de lucru.

*

De 60 de ani. Sâmbătă în 14 Noemvrie n. a fost domnul prim-ministru *Wekerle* de 60 de ani. Când a întrat în dietă, i s'au făcut ovaţiuni.

*

Instruarea analfabeţilor. „*Revista Economică*" pledează în numărul mai nou pentru punerea de premii din partea tuturor băncilor româneşti, pe seama învăţătorilor şi a preoţilor, cari se vor distinge la iarnă prin instruarea în scris şi cetit a celor ce nu cunosc această măestrie. Negreşit, că pe calea aceasta s'ar putea provoca o emulare îmbucurătoare, şi lucru principal, ducătoare la scop.

*

Prezidenţi de senat la Curia regească din Budapesta au fost numiţi din partea Maiestăţii Sale următorii: Dr. Neuberger Ignátz, Dr. Beck Hugo şi Valkay Bertalan. Cei doi primi sunt Evrei, din care motiv ziarul „Alkotmány" se plânge, că ni se jidoveşte şi — justiţia!

*

Maghiarisarea şcoalelor. Pe basa articolului de lege 27 din anul 1907 paragraful 18, ministrul de culte şi instrucţiune publică a decretat trei şcoale româneşti din comitatul Clujului de şcoale cu limba de propunere esclusiv maghiară, iar în unsprezece şcoale a ordonat, ca propunerea să se facă şi în limba maghiară, paralel cu propunerea făcută în limba română. Pe semne intenţiunea e să se sporească analfabeţii în patria noastră, iar nu să scadă numărul lor!

*

Curtoasie. Inaltpreasfinţia Sa, Metropolitul-Primat din Bucureşti, care după cum am fost anunţat, e bolnav şi a fost supus unei operaţiuni, a primit o scrisoare dela rabinul *Dr. Beck* din Bucureşti, în care acesta îi spune, că în Dumineca trecută s'a oficiat o mare slujbă divină în sinagoga cea mare din Bucureşti, pentru însănătoşarea Inaltpreasfinţiei Sale.

*

Hymen. Domnul *Petru Medeşan* şi dşoara *Mărioara Bratu*, anunţă celebrarea cununiei lor religioase, ce să'va ţinea Dumineca în 22 Noemvrie n. a. c. la 3 oare d. a. în biserica gr.-or. din Sânbenedic.

*

Domnul Iorga greşeşte! Domnul *Iorga* ne ceartă iarăşi, fără să ştie pentru ce. Zice, că publicarea recensiunei despre representaţia teatrală a piesei *Jozetta* e, ori *inconştienţă*, ori *imoralitate*. Nici una, nici alta, dle Iorga. Pentrucă trebue se ştiţi, că *Jozetta* dată în limba germană în Sibiiu, nu e *Jozetta* dată în franţuzeşte la Paris, ori în româneşte la Bucureşti. Neamţul, care a tradus'o, a avut bunul gust de a o acomoda simţului *moral* al publicului german, care e acelaşi, în Berlin, în Viena şi în Sibiiu. Iar aceea ce primeşte de *bun* moralul public german din Sibiiu, poate se primească de bun în toată liniştea şi dl *Iorga*, cu noi împreună.

*

Sarah Bernhard, celebra tragediană franceză, vine în luna viitoare cu o trupă proprie teatrală la Bucureşti, unde va da o serie de trei representaţiuni. Se vor juca piesele: Tosca, Aiglon, Le Passe, Dama cu camelii, Les Bonffons, La Sorciere şi Dşoara Lacouvreur.

*

Mormântul lui André. Inainte cu zece ani plecase curagiosul André din Norvegia cu doi tovarăşi, într'un balon mare, spre polul nordic, pentru a-l descoperi şi a da ştiri despre el. In curând însă i-a perit urma, şi lumea a crezut că s'a neferioit în aceasta expediţie foarte cutezată. Acum, după zece ani s'a aflat, că lumea avea dreptate. Andrè a murit pe drum, şi a fost înmormântat de tovarăşii săi nu departe de Cap Mugora, în partea nordică a Labradorului. Un căpitan de corabie din Danemarca, umblând acum de curând pe acolo, a aflat adecă crucea la capul unui mormânt, pe care se afla numele *André*. A făcut săpături şi a dat de scheletul unui om, şi de o ladă plină cu scrisori, din cari a constatat, că cel înmormântat a fost cu adevărat Andrè.

*

Din dascăl — ciobotar. Un învăţător din Arad, cu numele Weber, care de 38 de ani funcţionează pe carierea spinoasă a dăscăliei, a întrat înainte cu un an ca ucenic la un ciobotar, care e totodată şi pedelul şcoalei şi a învăţat meşteşugul, astfel, că acum a fost declarat sodal. Dascălul va mai face acum praxă ca sodal doi ani de zile, apoi trece la pensie şi va deschide prăvălie proprie ca ciobotar.

*

Greva Fiumanilor. Greva socialdemocraţilor din Fiume, înscenată din pricina proiectului de lege al contelui Andràssy, care nu dă drept electoral *egal* şi *secret*, a fost de scurtă durată. In ziua a doua ea a fost întreruptă şi muncitorii şi-au văzut iarăşi de lucru. Nu prea merge cu greva în timp de earnă, când pe lângă mâncare mai trebue şi lemne de foc!..

*

Soartea beţivului. In Nagykőrös un beţivan a întrat într'o covrigărie, unde a început a molesta lumea şi a o împedeca în săvârşirea afacerilor. Proprietariul covrigăriei, perzânduşi dela o vreme răbdarea, a deschis uşa şi l'a aruncat pe beţivul afară, iar acesta a căzut la pământ, atât de rău, încât la moment a murit. S'a deschis o anchetă.

*

Cavalerul. Zilele trecute a fost arestat un cavaler bine cunoscut mai ales publicului din localurile de noapte ale capitalei Budapesta, un funcţionar dela esactoratul de dare al capitalei, cu numele Jeny Iozsef, despre care s'a constatat, că a săvârşit crima falsificării de cambii în vre-o *două mii* de casuri. Complicele seu, un învăţător din Budapesta, a murit, şi pe calea aceasta a scăpat de pedeapsă.

*

Omor triplu. In oraşul Vinga din comitatul Timişului a fost aflat ţăranul bulgar bine situat Pavel Traicu într'o dimineaţă mort, împreună cu soţia sa şi cu ficiorul de 16 ani, cu numele Pavel. Toţi trei au fost sugrumaţi în somn. Ucigaşii au furat apoi tot ce au aflat în casă, au prins caii la trăsură, şi au plecat cu caii şi trăsura lui Traicu. Gendarmeria urmăreşte făptuitorii, dar până acuma nu le-a dat de urmă.

*

La fondul „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi", au mai dăruit: căpitanul penzionat Constantin Stezariu, acum locuitor în Jina, 1 cor.; Nic. Vlad Stezar, paroh în Jina, 20 bani; Stefan Doichiţa, sodal frizer, 60 b.; preotul Nic. Coroiu din Ponorel, aplicând pe fiul seu Nicolae, absolv. de 4 cl. gimn. la meseria lăcătuşeritului în Sibiiu 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Pe baza rescriptului P. V. Consistor Nr. 5283 Ept. s'au trimis în anul 1906 apeluri la fruntaşele comune din tractul Sălişte pentru ajutoare la zidirea unei noi biserici în filia Bretelin, tractul Devei, — care zidinduse în decursul anului 1907, parte din venitele bisericii vechi, parte din ajutoare benevole şi mai împrumutând 800 de coroane, — în 30 Septemvrie v. 1907 s'a şi sfinţit acest lăcaş prin mandatarul Escelenţiei Sale, domnul asesor *Nicolau Ivan*.

Fruntaşa comună Gurarâului nu ne-a dat uitării, ci şi în al 11-lea ceas a binevoit a ne trimite un modest ajutor de 100 coroane, colectat prin dnul *Ioan Ivan* not. în pensiune, dela următorii: Com. polit. 20 cor. Ioan Ivan şi soţia sa cor. 11·60 Ioan Manta par. 5 cor. Nicolae Comaniciu not. II-lea Aurel Decei not. I., Ilie Măcelar, Luca Costescu câte 3 cor., Valeriu Arsenie 2·80, Vasilie Conţu jun. Ioan Simon, Dimitrie Milea, Ioan Tristu, Ilie Petru Bradu, Dionisie Aron preot gr. cat. Ioan Comşa, Petru Ceontea şi Dim. Pampu câte 2 cor., Ioan Radu, Cândea şi Petru Toma câte cor. 1·40, Carol Şuller cor. 1·20 Ioan Vlad colector, Adam Dalk, Dionisie Dancea, Nicolau Conţu, Iacob Catoiu, Dl Hanzu, Nicolae Stanciu, Ioana G. Popa, Ioan D. Cătoiu şi V. Ceoran câte 1 cor. V. Mihanciu 40 fil., şi P. Tristu 20 fil. şi ulterior ni s'au trimis dela Marina G. Cristin din Cacova 5 şi dela văduva Ana Ioan Duma din Săcel 1 cor.

Subscrisul în numele com. par. aduc tuturor acelora, cari au contribuit la lăcaşul cel sfânt mulţămită, rugând pe atot puternicul Dumnezeu, ca să le răsplătească din darurile sale cele bogate.

Cârjiţi, cu filia Bretelin, 5/18 Octomvrie 1908.

N. Platoş
paroh.

Publicaţiune.

— Stipendii pentru meseriaşi. —

Magistratul orăşenesc din loc cu data 4 Noemvrie c. Nr. 11518, ne aduce la cunoştinţă, că din fondul Francisc Iosif I., creat de oraşul Sibiiu întru aducerea aminte a suirei pe tron a Maiestăţii Sale, va împărţi în 1909 doue stipendii de câte 200 cor. pe timp de un an.

La aceste stipendii pot concura tineri industriaşi, fără deosebire de confesiune şi naţionalitate, cari au absolvat cu succes eminent şcoala industrială (de meserii) din loc sau una din şcoalele de specialitate din Sibiiu, şi cari, în scopul perfecţionării lor, să află acum, sau vor să se perfecţioneze pe viitor în străinătate.

Unul şi acelaş competent poate să fie considerat la împărţirea stipendiului de 3 ori după olaltă, dacă poate dovedi, că cercetează vr'o şcoală specială din meseria sa, sau dacă dovedeşte cu atestat, că timpul îl foloseşte conştienţios întru perfecţionarea sa.

Cererile, scrise cu mâna proprie şi documentate în regulă, sunt a se adresa cel mai târziu până în 25 Noemvrie n. c. magistratului orăşenesc din Sibiiu.

Sibiiu, 13 Noemvrie 1908.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu".

Vic. Tordăşianu *Ştefan Duca*
prez. *notar.*

Teatru german.

Luni: *Gasparone*, operetă.
Marţi: *Walzertraum*, operetă.

Fete şi băeţi

se desvoaltă repede şi bine şi îşi pierd toate casurile de slăbiciune, dacă le procuraţi nutremântul de lipsă în forma

Emulsiunea lui SCOTT

cel mai bun dintre toate mijloacele de întărire, care în decurs de 32 ani a fost cald recomandată atât de medici cât şi de moaşe.

Emulsiunea lui SCOTT

e dulce ca crema şi mai uşor de mistuit ca laptele. 3 (270) 2—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

zentat, în principiile fundamentale *e lipsit cu totul de acele calităţi, cari ar asigura desvoltarea democratică a ţării, precum şi validitarea egală a popoarelor, cari constituesc ţara.* Proiectul presentat e departe de reforma electorală pusă în prospect prin promisiuni hotărâte a tuturor factorilor din stat, — şi astfel abstrăgând dela împrejurarea, că activitatea noastră în comisiune apare fără prospect din punct de vedere al valorisării principiului democratismului, nu putem să luăm parte nici în activitatea premergătoare a comisiunei şi la pregătirea proiectului, căci nu voim a produce prin conlucrarea noastră impresia, că prin presentarea proiectului din chestiune *considerăm promisiunea politică făcută cu toată hotărârea de împlinită.* Primiţi ilustrisime domnule espresiunea deosebitei mele stime. Budapesta, la 12 Noemvrie v. 1908.

Dr. Teodor Mihali
prezid. clubului deputaţilor naţionalişti.

Proiect de lege

despre alegerea de deputaţi la dieta ţării.

Dreptul activ şi pasiv electoral.

§. 1. Drept de alegere la alegerile de deputaţi pentru dieta ţării are fiecare bărbat, care e cetăţan de stat al Ungariei, a împlinit al 24-lea an de etate, are locuinţă stabilă, nu se află în serviciu public incompatibil cu îndreptăţirea de a alege, şi nu e eschis dela dreptul de alegere.

§. 2. Locuinţă stabilă, cerută pentru îndreptăţirea de a alege, are acela, care de cel puţin un an locueşte în aceeaşi comună, în casă proprie, ori cu drept de servitute, ori apoi în locuinţă cu chirie, luată pe lângă abzicere de cel puţin două săptămâni, sau are locuinţă independentă, în loc de competenţă, sau locueşte de cel puţin un an la unul din aceeaşi comună, care are o astfel de locuinţă.

Locuinţa precisată în întroducerea aceasta nu se pretinde pentru îndreptăţirea de a alege dela acela:

1. Care e aplicat în funcţie de stat, la comitat (municipiu), ori la comună, ori e aplicat la institute publice, intreprinderi datoare să dee socoteală publică şi la reuniuni, şi care funcţionează ca preot al vreunei confesiuni recipiate şi recunoscute din partea legii.

2. Care, fie singur, fie cu soţia, sau cu copiii sei legitimi minori, cu cari trăeşte împreună, posede o astfel de proprietate de pământ, casă, mine, după care în anul ce a premers compunerei, respective rectificării listelor electorale, a fost îngreunat în aceeaşi comună cu cel puţin osută coroane dare directă de stat, fără darea generală supletorie de venit, computânduse aci şi scutinţa provizorie de dare, după pământ şi casă.

3. Care pe baza numirei primite dela Regele, ori dela careva dintre ministrii comuni, are încredinţarea de a face serviciu în afară de teritoriul ţărilor aparţinătoare sfintei coroane ungare.

§. 3. In serviciu public incompatibil cu îndreptăţirea de a alege stau:

a) Ofiţerii, preoţii, gajistii şi soldaţii puterii armate, respective ai gendarmeriei, aflători în serviciu activ, fie permanent, ori provizoriu, înţelegânduse aci şi cei concediaţi în mod provizoriu, nu însă cei chemaţi la deprinderi de arme, conform datorinţei legale, şi puşi din acest sfârşit în serviciu activ pe un timp determinat.

b) Membrii de rând ai poliţiei de stat, comitatense ori comunale.

§. 4. Este eschis dela eserciarea dreptului de alegere:

1. Celce a primit prolungire de minorenitate.

2. Cei alienaţi, slabi de minte şi surdomuţii, cari nu se pot înţelege cu alţii prin semne.

3. Cei căzuţi în concurs, ori puşi sub curatelă pentru risipă.

4. Celce trăeşte din milă publică, din ajutor public, ori a fost împărtăşit de el, şi dela ziua din care nu-l mai primeşte nu s'a împlinit încă un an. Nu e eschis însă acela, care din cassa de ajutorare a bolnavilor, ori din alte asemenea casse primeşte ajutor ori rentă, şi nici acela, care din causa vreunei catastrofe elementare a primit ajutor, şi în sfârşit celce, el sau copilul seu, primeşte stipendiu, scutire de didactru, ori de taxe de examen.

5. Celce pentru beţie, cu care a provocat scandal public, a fost pedepsit în curs de doi ani cel puţin de două ori cu sentinţă ridicată la putere de drept, şi dela împlinirea pedepsei din urmă, ori dela întrarea prescripţiei cu privire la ea, nu a trecut încă un an.

6. Acela, al cărui drept electoral a fost suspendat din partea judecătoriei, care decide în mod valabil asupra alegerilor de deputaţi la dietă.

7. Celce pentru crimă ori delict e condamnat la perderea libertăţii, dela ridicarea sentinţei la putere de drept, până la împlinirea pedepsei, ori întrarea prescripţiei, — cu escepţia cazului, când pedeapsa se iartă în mod condiţionat, ori pe calea graţiei regelui. Apoi cel pus în libertate în mod condiţionat, şi cel aflător în arest preventiv pentru crimă ori delict, în urma hotărârii judecătoreşti, întrate în putere de drept.

8. Cel ce pentru crime ori delicte săvârşite din râvnă de câştig, ori de cele cuprinse în articolul de lege V dela 1878, § ul 172 alinea a doua şi îndreptate în contra statului, şi de cele ce se lovesc de legea din 1908 despre emigrări, e condamnat cu sentinţă ridicată la putere de drept, dela împlinirea pedepsei, sau dela întrarea prescripţiei începând, în curs de cinci ani.

9. Celce e oprit dela eserciarea drepturilor politice prin sentinţă ridicată la putere de drept, sub durata opreliştei trecută în sentinţă. Dacă pedeapsa, care eschide îndreptăţirea de a alege, a fost iertată, întreagă ori în parte, din graţia regelui, terminul precizat sub 8. se începe dela datul graţierii. Dacă pentru crimă ori delict vine decretată şi suspendarea drepturilor politice, terminul suspendării vine computat în terminul stabilit sub punctul 8.

§. 5. Despre alegători se compun liste electorale. Dreptul de alegere şi-l poate esercia numai alegătorul trecut în listă. Cel trecut în listă poate să-şi esercieze dreptul electoral şi în cazul, dacă în înţelesul paragrafilor 1—4 nu i-ar compete acest drept. Acel membru al puterii armate însă, care conform datorinţei sale legale, face exerciţii de arme, în timpul în care face în scopul acesta serviciu activ, nu poate să-şi esercieze dreptul de alegător. Votul aceluia, care deşi e trecut în listele electorale, totuşi e eschis dela îndreptăţirea de a alege, — pe basa §-lui 4 punctele 6—9, — e nevalabil, dar nevalabilitatea poate fi decretată abia în firul procedurei judecătoreşti, ce se va deschide pentru invalidarea alegerii de deputat.

§. 6. Alegătorii cari ştiu ceti şi scrie (alegătorii direcţi) îşi eserciază dreptul de alegere direct şi personal, ceialalţi în mod indirect, prin representanţi.

§. 7. *Un* vot au alegătorii direcţi, cari nu întrunesc condiţiunile pentru a avea vot duplu sau triplu, şi representanţii alegătorilor indirecţi.

§. 8. Vot duplu are alegătorul direct, care:

1. a absolvat cel puţin clasele inferioare ale unei şcoale medii (gimnasiu, şcoală reală) ori şcoale civile, sau ale unei şcoale egale în privinţa învăţământului cu acestea, cum sunt şcoalele economice, de mine, de artă, de industrie, comerciu, comunicaţiune etc. ori din şcoalele inferioare reale militare şi honvezeşti clasa corăspunzătoare, sau cel puţin şcoala specială economică, de mine şi de industrie, cu bun succes.

2. Este, ori a fost aplicat în mod legal, în un post, ori are o ocupaţiune, sau a avut, pentru care după lege să cere cel puţin absolvarea clasei corăspunzătoare din vre-una din şcoalele amintite în punctul prim, respective, absolvarea şcoalei de specialitate, ori apoi se cerea atunci, când respectivul şi-a ocupat postul ori şi-a început ocupaţiunea.

3. A împlinit anul al 32-lea de etate, a făcut serviciul militar, activ şi ca reservist, şi are cel puţin trei copii legitimi, ori legitimaţi, sub puterea sa părintească.

4. Plăteşte ca dare de pământ, casă, mine, interese, rente sau de câştig, fără darea generală supletorie de venit, dintr'un singur soiu de dare, fie singur, fie la darea de pământ, casă şi pentru mine, cu soţia şi cu copiii legitimi ori legitimaţi împreună, în anul care premerge compunerei ori rectificării listelor electorale, fie chiar şi în mai multe comune, *douăzeci de coroane* dare directă de stat, computându-se aci şi provisoria scutire de dare după proprietatea de pământ şi de casă.

5. In economia, industria, comerciul, intreprinderea sau gospodăria sa, ca stăpân, aplică cel puţin de cinci ani barem un servitor trecut de 16 ani, de gen masculin (pe acelaşi ori pe mai mulţi) pe lângă plată (sâmbrie).

6. In economia, industria, comerciul, intreprinderea, gospodăria altuia, e aplicat pe lângă plată (sâmbrie) cel puţin de cinci ani la unul şi acelaş stăpân.

7. E aplicat la acelaş stăpân cel puţin de trei ani în calitatea precisată în punctul 6, pe lângă sâmbrie, şi în listele electorale a fost trecut în anul care a premers acestor trei ani, pe basa punctului 6, cu drept duplu de alegere.

8. Odată pentru totdeauna are drept duplu de alegere acela, care în calitatea precisată în punctul 6, a fost aplicat pe lângă sâmbrie la acelaşi stăpân cel puţin *opt ani.*

Nu poate fi considerat de aplicat în sensul punctelor 5—8 acela, care e înrudit cu stăpânul. In terminul aplicării stabile din punctele 5—8 este a se computa şi timpul, în care respectivul a servit la înaintaşul stăpânului, în economie, industrie, comerciu ori intreprindere, sau la testatoriul stăpânului.

Dacă cel aplicat în permanenţă a părăsit serviciul din causă de boală, iar după încetarea boalei întră de nou în serviciu la acelaşi stăpân, în curs de şase luni — timpul acestei noi aplicări este a se socoti la aplicarea de mai nainte.

Dreptul duplu de alegere stabilit în punctele 6—8 compete şi atunci celui aplicat, când aplicarea sa a încetat în cele şase luni din urmă, cu escepţia, dacă *a*) stăpânul dimite pe cel aplicat din motive, cari în înţelesul legil îl îndreptăţesc să-i dee drumul numai decât, sau *b*) aplicatul fără a fi avut motiv în înţelesul legii să-şi părăsească numai decât postul, s'a îndepărtat singur de bună voe.

§. 9. Trei voturi are acel alegător direct, care:

1. A absolvat cel puţin şcoala medie, adecă, cea mai înaltă clasă a gimnasiului, şcoalei reale, sau a institutelor egale în învăţământ, civile ori militare, ca şcoală economică, de mine, de artă, industrie, comerciu, comunicaţie, ori şcoala reală superioară militară sau de honvezi, şi academia de marină, şi încă cu bun succes.

2. Este ori a fost aplicat în post pe cale legală, ori are o astfel de ocupaţiune, sau a avut, pentru care se cere în înţelesul legii cel puţin absolvarea vreunuia din institutele înşirate în punctul 1 sau se cerea atunci, când respectivul şi-a ocupat postul, ori şi-a început ocupaţiunea.

3. I-s'a repartisat ca dare de pământ, casă, mine, de interese, ori de rente, sau de venit, fără computarea dării generale supletorii de venit, fie numai pentru sine, ori cu soţia şi copiii legitimi sau legitimaţi împreună, în anul care a premers compunerei sau rectificării listelor electorale, fie în una, ori în mai multe comune, cel puţin *osută de coroane* dare directă de stat, în care vine computată şi eventuala scutinţă provisorie de dare după proprietatea de pământ şi de casă.

§. 10. Aceea, cumcă din punctul de vedere al aplicării legii, cari şcoale sunt în privinţa învăţământului egale cu şcoalele medii sau civile inferioare, respective cu cele superioare, şi că între şcoalele inferioare economice, de mine şi industriale, cari sunt a se socoti, are se stabilească ministeriul pe calea ordinaţiunei, iar ordinaţiunea aceasta, dacă cere trebuinţa, în urma schimbărilor întâmplate, are să fie imediat întregită.

§. 11. Deputat la dieta ţării poate să fie ales acela, care pe vremea alegerii a avut drept electoral, ştie ceti şi scrie, e în stare să satisfacă cerinţei legii, care decretează limba maghiară de limbă a legislaţiunei, şi nu e eschis dela dreptul de a putea fi ales. Imprejurarea, că cineva nu are locuinţă stabilă în înţelesul § lui 2, ori că nu e trecut în listele electorale, nu eschide posibilitatea de a fi respectivul ales.

§. 12. Nu poate fi ales deputat la dieta ţării acela: 1. Care în înţelesul articolului de lege 50 dela 1879, despre câştigarea şi perderea dreptului de cetăţenie de stat ungar, nu poate fi membru al dietei. 2. Care pe vremea alegerilor încă nu poate să fie deputat, fiindcă în înţelesul art. de lege XV. dela 1899, paragraful 176, despre judicatura în chestii de alegeri de deputaţi la dietă, nu şi-a presentat mandatul de deputat, ori în înţelesul art. de lege 24 dela 1901, despre incompatibilitate, § ul 25 alinea a doua, a intervenit pe cale oprită la guvern. 3 Care din râvnă de câştig a comis crimă pentru care a fost pedepsit cu perderea libertăţii pe timp mai lung decât trei ani, ori a primit o pedeapsă şi mai grea. 4. Care pentru crime divergente de cele amintite în punctul 3, ori pentru delicte săvârşite din râvnă de câştig, sau cari se lovesc de articolul de lege V. din 1878, §-ul 172, alinea a doua, şi sunt îndreptate în contra statului, ori se lovesc de legea din 1908 despre emigrări, au fost judecaţi cu putere de drept la perderea libertăţii, cu începere dela împlinirea pedepsei, ori întrarea prescripţiei, în curs de *zece ani.* In casurile înşirate în punctul 4 au să fie aplicate la fel şi dispoziţiile din § ul 4 alineatele două din urmă.

§. 13. Nu poate să fie ales deputat la dietă: 1. Celce în intervalul dintre publicarea terminului de alegere şi efectuirea alegerilor e aplicat ca jude la judecătoria regească, ori la tribunalul regesc, sau ca membru al procuraturii regeşti de pe lângă tribunalul regesc, în acel cerc electoral, care în parte ori întreg cade pe teritoriul respectivului tribunal, ori judecătorii cercuale regeşti. 2. Celce în timpul amintit în punctul prim a fost primpretor, pretor, căpitan de poliţie la oraş cu jurisdicţiune proprie, ori la oraş cu magistrat separat, în cercul electoral, care în parte ori în întregime se află pe teritoriul respectivului cerc sau oraş. 3. Funcţionarul pus în serviciul activ al puterii armate, fie permanent, ori numai în mod provisoriu. 4. Prezidentul şi substitutul de prezident al comisiunei de alegere şi de adunare de voturi, în cercul electoral în care cooperează la alegere ori la adunare de voturi.

(Va urma).

Din protopresbiterate.

Conferinţă preoţească în Făgăraş.

— 30 Octomvrie n.

Conferinţa preoţească a tractului Făgăraş pe 1908 s'a ţinut în parohia centrală Făgăraş la 27 Octomvrie. Bine cercetată, absenţii scuzate 6, nescuzate 1. A fost deschisă prin o cuvântare bună a păr. protopop *N. Borzea*, în care acesta stăruie pentru înfiinţarea de biblioteci parohiale, cari au să disciplineze pe parohieni în treburi culturale naţionale.

Trecând preste obicinuitele formalităţi de constituire şi preste unele obiecte de mai mare ori mai mică însemnătate, ţin să se remarcheze mai ales referada păr. *Al. Popa* din *Lisa* despre rapoartele preoţilor, apoi raportul păr. *Ios. Caţaveiu* din *Lisa* despre uniformitatea serviciilor dumnezeeşti.

Păr. Al. Popa arată, că bisericile din tractul nostru stau foarte slab materiliceşte, aşa că nu e nici una în stare să-şi facă faţă cheltuielilor fără repartiţie.

Căile de îndreptare ar fi următoarele: In fiecare parohie să se infiinţeze trei fonduri: 1. Fondul general şi de clădire. 2. Fond pentru înfrumseţarea bisericii şi 3. Fond de salarizare pentru dotaţia persoanelor bisericeşti.

Arată cât sunt de reale isvoarele de dotare ale acestor fonduri şi recomandă şi stăruie cu deadinsul, ca pe lângă venitele obicinuite ale bisericilor să se facă *colecte de bucate*, *Reuniuni de femei* şi *însoţiri de credit.*

Subliniez pe aceste din urmă, pentrucă deşi sunt prevăzute în circulariul consistorial Nr. 2132 bis., păr. Popa are meritul de a ni le fi înfăţişat atât de convingător, încât nu ne mai putem îndoi de putinţa realizării lor. Işi esprimă apoi nădejdea, că pentru însoţirile de credit se va afla sprijin în banca cea nouă „*Lumina*“ ce se va înfiinţa — în opoziţie cu băncile deja existente pe la noi, cari — onoare escepţiunilor prea puţine — nu văd cu ochi buni înfiinţarea de însoţiri de credit, sau cel puţin nu le sprijinesc.

Părintele Ios. Caţaveiu ceteşte raportul său despre uniformitatea serviciilor dumnezeeşti. Constată cu durere, că doar numai numirile slujbelor sunt aceleaşi, dar practica lor este aproape în fiecare sat alta. Ba chiar în acelaş sat se practică o slujbă în mai multe feluri. In legătură apoi cu acest obiect, raportorul scoate la iveală momente, cari te umplu de legitimă revoltă sufletească, arătând, că sunt preoţi, cari abusează de poziţia

---

galiţe de rasă transilvană, cu gâtul golaş. In exposiţie au mai fost şi alte soiuri (Langohan, Wyandott, Darking etc.) Instructivă şi interesantă a fost demonstrarea sortării şi a pachetării ouălor pentru export. Prăsitorii de galiţe din Sighişoara sunt organisaţi şi în reuniune de acest fel.

Tot aici am văzut întâia-oară „caprele de Saan“ (Saanziege). Acestea au coloare albă curată, uger mare şi dau câte 5—6 litre lapte la zi. Sunt capre, cari se pot ţinea în grajd. După informaţiile primite, laptele lor e căutat şi se plăteşte cu 30 bani litrul.

*

Ar fi de dorit, ca şi dintre Români să participe la asemenea exposiţii cât mai mulţi, şi nu numai bărbaţii, dar şi femeile, de oarece dela asemenea exposiţii numai profita putem. Numai la exposiţii putem vedea, în ce şi în cari rami ai agronomiei suntem rămaşi îndărăt, cum trebue să lucrăm, pentru a ajunge la un scop, şi mai ales putem vedea, că cum anume să nu lucrăm, dacă voim să ne ferim de pagube. De aceea să cercetăm, dacă numai ni-se dă ocasia, exposiţiile, fie acelea de orice natură, căci folosul tot al nostru va fi.

Sibiiu, Octomvrie 1908.

Aurel C. Cosciuc.

Nr. 561/1908. [331] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător în comuna **Zlatna**, să publică concurs cu termin până la 20 Noemvrie a. c.

Emolumentele sunt 800 coroane din repartiţie.

Cuincuenaliile să computâ numai dela instituirea definitivă în această comună.

Concurenţii să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Să cere dela concurenţi să aibă cel puţin 4 clase gimnaziale şi cualificaţiunea cel puţin cu bine.

Abrud, 28 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conţelegere cu com. parohial.

Petru Popoviciu
protopresb.

Nr. 990/908. [329] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa primă **Vama Buzăului**, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele din parohie.

Doritorii de a ocupa acest post au să şi înainteze cererile provăzute cu documentele recerute la subsemnatul oficiu protopresbiteral in Breţcu (Bereczk) şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia, a se prezenta în vre-o Duminecâ ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta ori a servi în biserică.

Breţcu, 25 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Treiscaunelor, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Coustantin Demian
protopresb.

Sz. 1720/1908. [330] 2—3

Faeladási hirdetmény.

Felsőpián község (Szebenvármegye) eladja **1908 évi december 18-án d. u. 1 orakor** Felsőpián község irodájában nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet igérőnek következő bűkkfamennyiséget.

1. A „Magura“ nevü havasi erdejének (D. ü. oszt.) 188·7 K holdján található mintegy 37869 m ^{3} re becsült és

2. A „Dealu lungu“ nevü havasi erdejének (D. ü. oszt.) 3531 K holdján található mintegy 55920 m ^{3} re becsült bükkfát tövön az erdőben.

Kikiáltási ár az egész fatőmegre nézve 93789 korona. — Bánatpénz a becsárnak 10% ka.

A bánatpénzzel és bélyeggel elátott zárt irásbeli ajánlatok szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Elkésve beadott vagy szabálytalanul kiállitott ajánlatok tekintetbe nem vétetnek.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el. Becsáron alul a fa nem adatik el.

Az árverési feltételek és becslési jegyzék a szászsebesi jár. főszolgabiró és m. k. jár. erdőgondnokság irodájában a hivatalos orák alatt betekinthetök.

Sszászebes, 1908 november 9-én.

A j. főszolgabiró:
Haner.

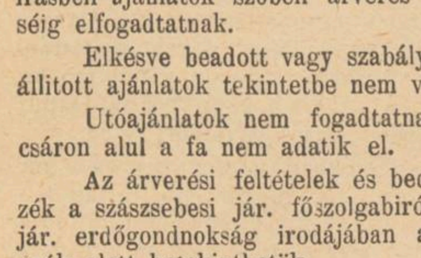

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 11—34

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru şi cruţare îţi ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, şi totuşi să ajungi repede şi pe neaşteptate bogaţ, e un noroc mare. De aceea cei mai mulţi oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranţa** de a ajunge bogaţi.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulaţie 62.500 bucăţi câştigă, deci necondiţionat **tot al doilea los câştigă! Şansele de câştig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid şi favorabil.

Atât la emisiune cât şi la trageri e controlată din partea regimului c. ung. şi din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e nepreţuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viaţa fiecărui om au fost şi sunt momente, în cari îşi poate edifica norocul! Faceţi o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câştig mai mare. (305) 5—5

Listă

despre cele 62.500 câştiguri ale loteriei de clasa a XXVII. c. ung. priv., cari se trag în decurs de 6 luni din cele 125.000 losuri.

Cel mai mare câştig:

1,000.000 K

(Un milion coroane.)

		Coroane.
1	Premiu	600000
1	Câştig	400000
1	„	200000
2	„	100000
2	„	90000
2	„	80000
2	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
3	„	40000
3	„	30000
6	„	25000
9	„	20000
13	„	15000
44	„	10000
61	„	5000
22	„	3000
475	„	2000
931	„	1000
1635	„	500
165	„	300
39675	„	200
5325	„	170
5325	„	130
8765	„	100, 80, 40
62.500	Câştiguri şi Premii	coroane.

Incercaţi-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP

societate de bancă pe acţii, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. şi Rákóci ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIŢI?

Aceşti numeri se capătă numai la noi:

Adél	60142	Constantin	68015	Ferdinand	48152	Izidór	53382	Manó	34078	Róland	73122
Ádolf	96085	Clementina	22222	Ferenc	94294	Izsó	67672	Marcell	8186	Rózália	91902
Adorján	44739	Clarissa	90779	Flóra	8393	Jakab	4957	Margit	92600	Rózsika	8544
Adrien	110545	Cézár	3365	Flórián	68007	Janka	10496	Mária	105994	Rudolf	57734
Ágnes	93377	Cecilia	119440	Flóris	90760	János	29153	Mariska	51334	Salamon	13692
Ágost	22195	Carolina	21393	Fodor	102251	Jenő	37794	Márk	13625	Sámson	107473
Ákos	8159	Camilla	94913	Franciska	2329	Jolán	48143	Mária	8228	Sámuel	34079
Aladár	57514	Böske	67617	Frida	29441	Jónás	53387	Márton	21375	Sándor	27983
Alajós	73360	Boriska	4967	Frigyes	51228	Jázsa	64234	Máté	91094	Sarolta	48152
Albert	90707	Dániel	93342	Fülöp	13645	József	92583	Malvin	100968	Sebestyén	94244
Alfonz	102204	Dávid	21374	Gábor	5204	Judith	75008	Matild	8532	Simon	8393
Alfréd	33815	Demeter	67336	Gábriel	74126	Julia	20184	Mátyás	12707	Stefánia	68007
Alice	79340	Demjén	20046	Gáspár	90801	Juliska	91095	Melinda	90789	Szániszló	90760
Amaliá	9804	Dénes	106184	Gedeon	106157	Kálmán	106000	Menyhért	108035	Szeréna	102251
Ambrus	54793	Dezső	21352	Gergely	32076	Kamill	39570	Mici	8399	Szidónia	2329
Andor	94933	Domokos	67326	Gertrud	54404	Karolin	8223	Mihály	13028	Szilárd	29441
András	106048	Dóra	53395	Géza	23147	Károly	22154	Miklós	21636	Tamás	51228
Anna	39499	Dorottya	92576	Gida	94983	Kázmér	93327	Miksa	94984	Taszilo	13645
Antalka	21052	Döme	8545	Gizella	8205	Katalin	102539	Milan	119167	Teofil	5204
Antónia	90847	Dömötör	58579	Gottfrid	108024	Kelemen	51178	Mór	50562	Teodor	74126
Aranka	13661	Eberhard	91314	Gusztáv	95330	Klára	29463	Náci	95339	Teréz	90801
Armin	77258	Edith	106164	Gyártás	58136	Klotild	95025	Nándor	108054	Terka	106157
Arnold	91937	Ede	51230	Guidó	20181	Konrád	8379	Natália	119198	Tihamér	32076
Aron	4417	Eduard	22222	György	51221	Kornelia	13643	Náthán	8313	Tibor	54404
Arpád	119449	Elek	90757	Győzű	119427	Kornél	20554	Nelli	53395	Titusz	23147
Anthur	22289	Elemér	8354	Gyula	39594	Kristóf	90825	Neszti	92576	Tivadar	94983
Attila	73367	Eleonóra	60094	Gyuri	27186	Krisztina	107497	Netti	8545	Tóbiás	8205
Auguszta	94210	Eliás	45568	Hedvig	12710	Lajós	45594	Nina	58579	Tódor	108024
Aurél	92491	Ella	102232	Heléna	91089	László	8194	Olga	91314	Ulrik	95330
Aurélia	21358	Elvira	50565	Henrik	32069	Lázár	67617	Olivér	106164	Urbán	58136
Balázs	13663	Elza	39579	Hermann	45558	Lénárd	21637	Orbán	51230	Valentin	20181
Bálint	106196	Emanuel	94920	Hermina	78322	Lenke	93388	Oszkár	22222	Valéria	51221
Bandi	64617	Emil	20176	Hubert	22443	Leó	108115	Ottila	90757	Vencel	119427
Barnabás	616	Emilia	13034	Hugó	3369	Laura	8383	Odön	8354	Vendel	39594
Beatrix	94923	Emma	67667	Ibolyka	105976	Leontin	19119	Ottó	60094	Verona	27186
Béla	51200	Endre	3365	Ida	93674	Leonora	48131	Pál	45568	Vidor	12710
Benedek	34291	Erna	29464	Ignác	96779	Lidia	94241	Paula	102232	Viktor	91089
Benjamin	94227	Ernesztin	96831	Ilka	67657	Lina	22157	Péter	50565	Viktória	32069
Bernát	21075	Ernő	119440	Illés	8139	Livia	5213	Piroska	39579	Vilma	45558
Berta	108141	Ervin	51250	Ilma	22142	Lóránd	78243	Pista	94920	Vilmos	78322
Bertalan	20050	Erzsébet	23122	Ilona	13363	Lipót	90826	Pongrác	20176	Vince	22443
Bertold	4204	Etel	91902	Imre	73348	Lörinc	2318	Ráchel	13034	Walter	3369
Blanka	13028	Eugénia	8544	Irén	52072	Lucia	92456	Rafael	67667	Wladimir	105976
Bódog	73348	Éva	57734	Irma	94209	Ludmilla	119200	Regina	3365	Zoltán	93674
Boldizsár	8331	Fábián	13692	István	50631	Lukács	21364	René	29464	Zseni	46779
Borbála	95025	Fáni	107473	Iván	2312	Ludvig	7494	Rezső	96831	Zsigmond	67657
Cristian	39579	Felincia	34079	Ivor	68015	Lujza	66924	Richárd	119440	Zsófia	8139
Cornélia	57527	Félix	27083	Izabella	73120	Magda	90795	Róbert	51250	Zzuzsána	22442

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit!

Losurile de clasa I.

Preţurile:

Optime	**Los**	**coroane**	**1·50**
Pătrar	„	„	**3·—**
Jumătate	„	„	**6·—**
Intreg	„	„	**12·—**

Tragere:

în 19 şi 21 Noemvrie.

Rugăm a tăia aici afară şi a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Cătră cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acţii.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII şi a planului oficios.

Suma în Cor. ....
- o trimit alăturat în mărci.
- o trimit prin mandat poştal.
- binevoiţi a o ridica prin ramburs.

(Cele de prisos sunt a se şterge.)

Adresa exactă.
Numele ....
Locul, strada, Nr. casei ....
Poşta ultimă (Comitatul) ....

Redactor responsabil: Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 122 Sibiiu, Joi 6/19 Noemvrie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Proiectul contelui Andrássy.

Datorinţa legiuitorului este, se dee ţării şi cetăţenilor legi bune, drepte, cari se fie spre binele şi folosul patriei şi să nu provoace nemulţămirea nimenui. Din trebuinţele poporului trebue se fie scoase legile, şi au să fie acomodate iarăşi trebuinţelor poporului, cari nu sunt aceleaşi în fiecare ţară. De aceea, legi importate din alte ţeri şi croite după trebuinţele altor oameni, nu s'au dovedit de bune şi drepte nici când şi nici unde.

Se cere deci mult şi amănunţit studiu, pentru a se putea compune o lege nouă, mai ales dacă e lege fundamentală, astfel, ca ea să nu devină păgubitoare în efectele ei, şi să nu provoace nemulţămiri, nici dintr'o parte şi nici dintr'alta.

La proiectul de lege al contelui Andrássy despre alegerile de deputaţi la dietă s'a lucrat destul de mult, s'a făcut studiu destul de amănunţit, şi totuşi, acum după ce cunoaştem textul proiectului, ni se pare, că nu a fost destul de temeinic studiul făcut, pentrucă în proiect nu ni se dă aceea ce am fi dorit şi la ce ne-am aşteptat, o lege bună, dreaptă, clară, fără uşiţe deschise pe seama abusurilor şi a actelor de volnicie, sevârşite de ceice vor fi chemaţi să execute legea.

Cum însă datorinţă are fiecare să împedece râul, dacă îi stă în putinţă, credem că nu vom supăra pe nimeni, dacă ne spunem cuvântul cu sinceritate şi noi asupra acestui proiect de lege, şi-i înşirăm părţile slabe, ale căror schimbare o aflăm neapărat de lipsă, pentru ca legea se poată fi primită cu încredere din partea tuturor. Iar cerând aceasta, nu cerem lucru imposibil, pentrucă orice proiect de lege, câtă vreme e numai proiect, poate se fie modificat în chip şi formă, ba poate fi chiar şi înlocuit cu altul, de tot altcum compus.

Prima scădere a proiectului de lege al domnului Andrássy o aflăm noi în aceea, că e foarte *complicat.* Cea mai bună şi totodată cea mai dreaptă lege e aceea, care e *clară* şi nu dă ansă la restălmăciri, ori la mai multe înţelesuri. In proiectul de lege din întrebare, sunt însă paragrafi, mai ales cei referitori la îndreptăţirea de a avea cineva mai multe voturi, şi la eschiderea dela eserciarea dreptului activ şi pasiv de alegere, pe cari fiecare dintre cei chemaţi se esecute legea îi va înţelege şi interpreta altcum, amăsurat intereselor locale, ori intereselor stăpânirii. Iar o controlare severă a făptuirilor lor e curată imposibilitate, chiar şi din partea celor cu mai multă cunoştinţă de carte, dar apoi din partea celor mai neorientaţi în chestii de drept! Trecerea alegătorilor în listele electorale şi ştergerea alegătorilor din ele e lăsată cu totul la discreţia comisiunilor de conscriere, şi asemenea şi stabilirea, dacă cineva ştie ceti şi scrie în măsura cerută de lege, ca să poată fi luat între alegătorii direcţi, iar prin aceasta se dă posibilitatea de a se face nedreptate cui numai vrea comisiunea de conscriere.

A doua scădere însemnată a proiectului de lege e *pluralitatea,* importată din Belgia, pentrucă în alt stat nu e întrodusă. Nu aprobăm şi nu putem accepta de bună pluralitatea, din motive principiare. Nu putem face nici o deosebire între om şi om, între cetăţean şi cetăţean, pentrucă numai câte o viaţă are fiecare, săracul şi bogatul, cari egali sunt în faţa legilor dumnezeeşti, egali trebue să fie şi în faţa legilor lumeşti, deci un fel de drept li-se compete tuturor, iar nu două şi trei feluri de drepturi. Vot universal *egal* am cerut noi totdeauna, chiar şi la anul 1872, când s'a purtat discuţie atât de frumoasă în dieta ţării noastre pe tema reformelor electorale, şi votul universal *egal* e trecut şi în programul politic al poporului român din patria aceasta. Ştergerea pluralităţii ar contribui deci foarte mult la liniştirea spiritelor acum agitate pentru împărţirea cetăţenilor în clase, pe când ei egali fiind la datorinţe, egali ar trebui să fie şi la drepturi. De altcum suntem convinşi, că pluralitatea îşi va avea efectele sale numai în cercurile electorale orăşeneşti, pe când în cele rurale nu va putea contrabalansa de loc voturile masselor mari de popor; iar cercurile electorale româneşti vor fi toate rurale. Cercuri orăşeneşti noi nu vom avea.

A treia şi cea mai mare scădere a proiectului de lege e în fine eschiderea dela dreptul electoral a celor ce nu ştiu ceti şi scrie. Dispoziţia aceasta a legii, dacă rămâne aşa, are să provoace cea mai mare nemulţămire la multe sute de mii de oameni. Să ne gândim numai la anomalia, că un ţăran bine situat din o comună oarecare, trecut prin şcoala vieţii şi înzestrat cu multă esperienţă, care poartă rolul de conducător în comună, ale cărui sfaturi fiecare le cere şi fiecare le împlineşte, un om deci, dela care are statul folos, şi are folosul cel mai mare comuna sa: nu poate să-şi esercieze dreptul cetăţenesc de alegere, în mod direct, pentrucă din nefericire nu ştie ceti şi scrie, pe când servitoriul său, care din întâmplare ştie ceti şi scrie, are drept direct de alegere! Şi nu un cas, ci zeci de mii de casuri ca acesta se vor ivi în comunele, nu numai româneşti, ci şi — ungureşti.

Trebue aflată deci modalitatea, ca şi celor ce nu ştiu ceti şi scrie să li se dee drept direct de alegere, pe lângă un cenz oarecare, cât se poate de redus, cu atât mai vârtos, că făcânduse votarea cu graiul viu, nu e absolut nici o trebuinţă de cunoaşterea scrisului şi cetitului pentru aşi da cineva votul pentru candidatul spre care-l trage inima şi convingerea.

In aceste trei direcţiuni am dori deci să se facă modificări în proiectul de lege al contelui Andrássy, spre mulţămirea celor astăzi foarte nemulţămiţi cu el, dar şi spre fericirea şi buna înaintare a patriei însaşi, care are lipsă de pace, linişte şi de bună înţelegere între cetăţenii săi de deosebite limbi şi pături sociale.

Proiect de lege

despre alegerea de deputaţi la dieta ţării.

(Urmare.)

Cercurile electorale şi cercurile de votare.

§. 14. Alegerea de deputaţi la dieta ţării se face după cercuri electorale. Fiecare cerc electoral alege *un* deputat.

§. 15. Despre cercurile electorale şi centrele lor va dispune o lege specială, care le va stabili.

§. 16. Cercurile electorale se împart în cercuri de votare. Cercurile de votare au să fie stabilite astfel, ca fiecare oraş cu magistrat separat, şi după putinţă fiecare comună mare şi notariat cercual, să formeze un cerc separat de votare, şi astfel, ca după putinţă, numărul alegătorilor de deputaţi să nu treacă peste o mie în câte un cerc de votare. Oraşele mai impopulate cu magistrat separat şi comunele mai mari, precum şi notariatele cercuale compuse din mai număroase comune mici, depărtate unele de altele, pot să fie împărţite în mai multe cercuri de votare. Comune mari învecinate şi cu poporaţiune mai mică, apoi notariate cercuale, pot să fie unite într'un singur cerc de votare.

§. 17. Cercurile de votare le stabileşte adunarea municipală, iar în oraşele cu magistrat regulat, cari formează cerc electoral separat, consiliul comunal. Hotărârea poate fi modificată, dar trebue înaintată ministrului de interne spre aprobare. Ministrul de interne supracenzurează hotărârea adunării municipale, ori orăşeneşti, fára privire la aceea, că s'a dat în contra ei apelaţie ori nu. Dacă ministrul de interne nu se pronunţă în 40 de zile dela ziua înaintării hotărârii, aceasta e a se considera de aprobată. Dacă adunarea municipală ori reprezentanţa oraşului nu stabileşte cercurile de votare în terminul pus de ministrul de interne, cu considerare la §-ul 133, alinea a doua, ori nu înaintează ministrului de interne hotărârea luată în privinţa aceasta, dreptul de a stabili cercurile de votare compete ministrului de interne.

FOIŞOARĂ.

Scrisoare amicului din America.

Dragă Trandafire! Scrisoarea ta mi-a pricinuit multă mângăiere; a fost ca şi o rouă înviorătoare! Vorba ta caldă şi prietinească îmi spune, că nu m'ai uitat în depărtarea şi marea străinătate, unde te afli; îmi şopteşte, că gândeşti şi ţii încă la mine.

Să-ţi scriu, ce-i pe la noi? Nădejdi deşarte, griji şi multă muncă. Şi e bine astfel, căci de n'ar fi munca, s'ar sălăşlui prea multă plictiseală în sufletul omului. Numai munca îţi înviorează sufletul, şi te abate de pe calea păcatelor.

Fericirea? Numai atunci o simţăsc, când sunt la catedră, când mă întreţin cu elevii, cei mai buni prietini ai mei! Atunci mă părăsesc toate grijile, toate supărările, şi mintea mi-e luminată de un singur gând: să îmbunătăţesc inima şi să luminez sufletul acestor tineri. Şi să-i vezi cu câtă dragoste îmi ascultă vorba, câtă văpaie e în ochii lor!

La început, când am venit aici, am aflat la tinerii noştri prea multe deprinderi străine de om şi mai vârtos străine de luminătoriul poporului. Lipsiţi de vorba îndrumătoare, caldă şi părintească, se înduşmăneau şi se poticneau pe căi alunecoase.

Am întrat în mijlocul lor, nu numai ca dascăl, ci mai ales ca părinte, ca frate şi ca prietin; am căutat să ghâcesc gândurile şi dorurile ascunse în cutele sufletului lor; am ascultat vorba, am judecat fapta lor; am ispitit apucăturile, jocurile, petrecerile, bucuriile şi supărările, — toate deprinderile bune şi rele. Şi dupăce am cunoscut fiinţa lor, individualitatea, la cei mai mulţi copleşită de instincte sălbatice, m'am trudit cu bunătate şi dragoste să le curăţesc simţirile, să le îmblânzesc firea; să-i împac între dânşii, să-i aduc în drumul cel bun, ca să trăiască ca fraţi şi prietini sinceri. M'am ostenit să-i deprind a nu lupta împotriva semenului, să nu desvoalte *dinamismul estern,* ci mai vârtos cel intern, să înceapă lupta cu eul propriu. Căci celce se înfrână pe sine, învinge toate greutăţile. Prin abnegaţie ajungi la stăpânire internă şi esternă.

Iar străduinţa lor de-ami asculta vorba mă mişcă adânc; simţesc o căldură în adâncul sufletului, care creşte şi-mi învălue întreaga fiinţă.

— „Mă rog, astăzi am greşit, iertaţimă! de azi încolo mă voi feri de a mai păcătui!“ îmi grăi un elev, care comise o mică greşală, — şi privirea lui mi se păru atât de duioasă şi totodată încrezătoare, ca şi cum dela mine nu putea aştepta decât dreptate, dragoste şi bunătate.

Dar munca nu mi-am zăvorit'o între cei patru păreţi ai şcoalei, ci m'am trudit să desvolt şi o activitate extra şcolară. Mulţi însă n'au fost bucuroşi de munca mea. Şi era săptămâna patimilor când mi-au pironit sufletul pe lemnul crucii ...

A trebuit să rabd mult, şi am răbdat. Iar prin răbdare şi suferinţă ţi se curăţă şi ispăseşte sufletul.

Atâta amar ţi se strecură uneori în suflet! Mai ales când observi, că idealul se depărtează tot mai mult de tine. Atunci îţi vine a crede, că şi el, idealul, este una dintre ideile veşnice, cari dispreţuesc a se îmbrăca în haină vie, în haină pământeană, iar credinţa aceasta te îngenunchiază în faţa sublimă a idealului, fărămând rugăciunea: O iartă-mă, că te urmăresc!

Asemenea unui nouraş, colo în faţa pacinicei luni, mă voi strecura şi eu, iar tu rămâi liniştit şi vei străluci în deplină podoabă în veci.

Nu aştepta bucurii, prietine dragă! Ele sunt deşarte şi false; singură durerea este tovarăşa credincioasă a pământeanului! Viaţa numai prin suferinţă se câştigă, iar munca ne alină durerea. Prin muncă ne apropiem de lume, întrăm în legături cu universul, iar suferinţa ne sfinţeşte munca şi ne îndreaptă ochii cătră ceriuri, cătră Dumnezeu, de unde să aşteptăm ajutor şi izbăvire.

Munceşte, dragă prietine, fără şovăire, în direcţia apucată, şi nu căuta la „suferinţa grea, dusă până acum — bătut de toate năcazurile“, — căci Dumnezeu e mult milostiv şi ajută pe cei buni şi harnici. Revista ta îmi este un oaspete iubit, şi aş dori ca să o văd cât mai râspindită şi prin locurile noastre, să-şi cucerească un loc de frunte în familiile româneşti, ca să le povestească prin graiul tău limpede şi plăcut scene şi momente din viaţa blândului răbdător Isus şi a bisericii noastre răsăritene. Ele contribue în mare măsură la edificarea sufletelor şi întărirea inimii.

Poftindu-ţi izbândă deplină, tărie sufletească şi multă mângăere, acolo, departe, printre străini, te îmbrăţişează al tău:

Nicu Păunaş.

Vorbe înţelepte.

Noi trebue să fim ca apa, dupăcum zice şi Laotse. Nu sunt piedeci, apa curge înainte; dă de o stavilă, ea stă pe loc; se delătură stavila, ea curge mai departe; într'un vas pătrat ea are formă pătrată, într'un vas rotund, are formă rotundă. Pentru aceea însă e cel mai necesar şi cel mai puternic din toate lucrurile.

Tolstoi.

Ministrul de interne e dator să presinte dietei dela publicarea legii acesteia în trei luni conspectul cercurilor de votare, stabilite în mod final cu ocaziunea executării legii, iar schimbările făcute în conspect are să le comunice dietei numai decât. Schimbările făcute mai târziu cu privire la stabilirea finală a cercurilor de votare se pot executa numai după şase luni dela aprobarea hotărârii aduse din partea adunării municipale, ori din partea consiliului comunal, şi comunicarea aprobării cu municipiul, respective oraşul.

§. 18. In cercuri de votare, compus din mai multe comune, o comună trebue designată de *centru*. Stabilirea centrului, schimbarea lui şi anunţarea schimbării, trebue să se facă după cele cuprinse în §-ul 17.

Comitetul central

§. 19. Compunerea listelor electorale şi rectificarea lor în fiecare an, precum şi luarea de pregătiri pentru efectuirea alegerilor pentru dietă, aparţine comitetului central, ce trebue format în fiecare municipiu ori oraş cu magistrat, care alege deputat separat, sau formează centrul cercului electoral, compus din mai multe oraşe cu magistrat regulat.

§. 20. Comitetul central îl formează prezidentul şi 12 membri, acolo unde cercul de competenţă al comitetului se estinde numai asupra unui cerc electoral, apoi 18 membri, unde sunt două cercuri electorale, 24 membri unde sunt trei cercuri, iar de aci încolo pentru fiecare cerc se mai aleg câte doi membri. In comitetul central au să fie aleşi din fiecare cerc electoral cel puţin doi membri, iar în comitetul central al cercului electoral compus din două ori mai multe oraşe cu magistrat separat, din fiecare oraş au să fie aleşi membri în număr egal. In casul, că numărul membrilor nu poate fi împărţit la fel între oraşe, pe membrii ceialalţi îi alege oraşul care formează centrul cercului electoral.

§. 21. Prezidentul comitetului central e în municipii primul funcţionar al municipiului, iar în oraşele cu magistrat separat primariul. In cercurile electorale compuse din mai multe oraşe cu magistrat, primariul oraşului care formează centrul cercului electoral, respective substitutul legal al acestuia. Pe notariul comitetului central şi pe substitutul acestuia îl numeşte în fiecare an prezidentul, dintre notarii municipiului, ai oraşului cu magistrat separat, iar unde fac parte mai multe oraşe din cercul electoral, dintre notarii oraşului, care e ales de centru al cercului electoral.

§. 22. Membru al comitetului central poate fi ales numai cel trecut în listele electorale ale respectivului municipiu, ori oraş, ca alegător direct al vreunuia dintre cercurile electorale de pe teritorul seu, ori apoi e membru al congregaţiei respectivului municipiu.

§. 23. Membrii comitetului central vin aleşi din partea adunării municipale, respective a reprezentanţei orăşăneşti, cu buletine de votare, şi cu maioritate relativă de voturi. Dacă în urma faptului, că mai mulţi au primit voturi egale, se naşte dubietate în privinţa majorităţii relative, se decide prin soarte trasă din partea prezidentului, că dintre indivizi cu voturi egale, care sau cari să fie consideraţi de aleşi. Dacă pe buletinele de votare au fost trecute mai multe nume decât sunt membrii de ales, numele celor ce trec peste numărul necesar nu vin luate în considerare. In cercul electoral, compus din mai multe oraşe cu magistrat separat, fiecare representanţă orăşănească alege numărul corăspunzător de membri. Cu privire la efectuirea alegerii, oraşele singuratice vin recercate din partea primariului oraşului designat de centru, care are să fie apoi încunoştiinţat despre rezultatul alegerii, ca să poată face constituirea comitetului. Incredinţarea sună pe trei ani, socotiţi dela 1 Ianuarie. Alegerea se face cel puţin cu două luni înainte de a espira, în înţelesul legii, mandatul vechiului comitet. Despre alegere membrii vin încunoştinţaţi cu estrase din procesul verbal. Cel ce nu primeşte alegerea, e dator să o comunice aceasta prezidentului în curs de opt zile dela primirea înştiinţării. In locul celui ce n'a primit alegerea, ori a murit, sau a dimisionat, este a se alege membru nou în proxima adunare. In contra hotărârei adunării municipale, respective a representanţei orăşeneşti, referitoare la alegerea membrilor comitetului central, procedura decurge la judecătoria administrativă.

§. 24. Presidentul, membrii şi notariul comitetului central, pun înainte de aşi începe activitatea următoriul jurământ: (Urmează textul jurământului) şi anume, presidentul în faţa adunării care l'a ales, iar membrii şi notarii în faţa adunării care i-a ales, ori în faţa comitetului, sau şi numai a presidentului, care ia proces verbal despre jurământul lor.

§. 25. Comitetul central ţine şedinţă de atâtea ori, de câte ori se iveşte necesitatea. Presidentul avisează membrii despre prima zi a şedinţelor prin invitări speciale. Invitarea trebue trimisă şi publicată cel puţin cu trei zile înainte de începerea şedinţelor. In casuri extraordinar de urgente, presidentul poate să convoace comitetul central fără amânare la şedinţă.

§. 26. Şedinţele comitetului central sunt publice. Hotărâri valide se aduc, dacă afară de president mai sunt presenţi cel puţin 4 membri, acolo unde numărul lor e de 12, ori cel puţin 6 membri, unde numărul lor e mai mare. Celce în curs de jumătate de an nu s'a presentat la nici o şedinţă, şi nici nu şi-a scuzat absenţa totdeauna, perde dreptul de membru, şi în locul seu se alege altul, la proxima alegere. Comitetul central decide cu majoritate relativă de voturi. Presidentul de regulă nu votează, dar când voturile sunt egale, e dator se voteze. Despre şedinţele comitetului central se poartă proces verbal, cu înşirarea tuturor celor presenţi. Procesul verbal îl autentică presidentul şi doi membri. Procesul verbal se păstrează în arhiva municipiului, ori a oraşului respectiv, şi copie de pe el este a se trimite în formă autentică ministrului de interne în curs de trei zile.

§. 27. Comitetul central corespondează direct cu ministrul de interne, cu autorităţile administrative şi judecătoreşti, cu corporaţiunile şi cu singuraticii.

§. 28. Hotărârile comitetului central, referitoare la reclamări şi la excepţionări, şi peste tot la îndreptăţirea de a alege, se pot apela la judecătoria administrativă, cu excepţiunea hotărârilor aduse cu privire la alegerea representanţilor alegătorilor primitivi, (indirecţi) cari sunt aduse cu putere finală de drept. Alte hotărâri, se pot apela la ministrul de interne, din punct de vedere al legalităţii, în 15 zile dela aducerea lor. Ministrul de interne poate se nimicească hotărârile, cari se impotrivesc legii, fie pe basa apelării, fie din oficiu, şi dacă cere trebuinţa, poate ordona aducerea de hotărâri noi, respective, dacă scurţimea timpului ar eschide aducerea unei hotărâri noi, pentruca terminul legal se poată fi respectat, poate dispune singur în merit. Comitetul central, dacă are motive, poate decreta, că hotărârile sale, fără considerare la recurs, pot să fie numai decât executate.

Listele alegătorilor.

§. 29. Pentru fiecare cerc electoral se compun liste electorale separate, după cercurile de votare, respective, dacă cercul de votare e compus din mai multe comune, după comune, şi anume *a*) despre alegătorii direcţi, *b*) despre alegătorii primitivi, *c*) despre representanţii alegătorilor primitivi. In listele electorale au se fie trecute negreşit următoarele date: numele şi pronumele alegătoriului, starea sa familiară, ocupaţiunea, locuinţa, etatea, iar în lista alegătorilor direcţi afară de aceasta încă şi numărul voturilor cari le compet, şi titlul de drept pe basa căruia exerciază votul plural. Formulariul listelor electorale îl stabileşte ministrul de interne pe calea ordinaţiunei, şi presintă dietei, atât formulariul, cât şi eventualele modificări.

§ 30. Listele sunt permanente, şi au se fie compuse în curs de 15 luni dela publicarea legii acesteia, iar cu începere din anul, care urmează anului în care ele au primit valabilitate, au se fie rectificate în fie care an. Terminul celendaristic al compunerei listelor electorale îl stabileşte ministrul de interne, cu observarea terminelor precisate în lege (§ 133) pentru procedura rectificării listelor.

§. 31. Comitetul central, cu ocasiunea constituirei sale prime în înţelesul acestei legi, şi după terminarea stabilirei cercurilor de votare (§ 133), iar mai târziu în fiecare an, cel mult până la 1 Martie, alege pentru fiecare cerc de votare câte una ori mai multe comisiuni de conscriere, cari au chemarea se conscrie alegătorii în listele electorale numite în §-ul 29 sub *a*) şi *b*). In mod excepţional, aceeaşi comisiune poate se facă conscrierea şi în mai multe cercuri de votare. Comitetul central stabileşte, că în care loc ori locuri din fiecare cerc de votare are a se presenta comisiunea de conscriere. Dacă în acelaşi cerc de votare funcţionează mai multe comisiuni de conscriere, comitetul central stabileşte în mod amănunţit cercul de activitate a fiecăreia.

§ 32. Fiecare comisiune de conscriere să compune din trei membri ordinari şi unul suplent. Membru în comisiunea de conscriere poate să fie ales numai acela, care e trecut între alegătorii direcţi ai vreunui cerc electoral din municipiul ori oraşul respectiv şi ştie ungureşte, iar dacă în respectivul cerc de votare se află în masse mai mari alegători cari nu ştiu ungureşte, cunoaşte după putinţă şi limba acestora. Notarii comunali şi cercuali, mai departe învăţătorii de stat şi comunali, sunt datori se primească alegerea de membri ai comisiunei de conscriere în cercul de votare în care locuesc, pe lângă greutatea responsabilităţii disciplinare. Pe presidentul comisiunei de conscriere şi pe substitutul seu îl numeşte comitetul central dintre cei trei membri ordinari ai comisiunei. Despre alegerea întâmplată vine încunoştiinţat în scris presidentul şi membrii comisiunei de conscriere.

§. 33. Presidentul şi membrii comisiunei de conscriere pun înainte de aşi începe activitatea următoriul jurământ. (Urmează textul jurământului) şi anume: în faţa comitetului central, ori a presidentului acestuia, sau dacă se exprimă dorinţa, în faţa respectivului prim-pretor sau primar al oraşului. Despre punerea jurământului se dresează proces verbal, pe care prim-pretorul (primariul) e dator a-l trimite numai decât presidentului comitetului central.

§. 34. Ziua în care comisiunea de conscriere îşi începe activitatea, are să o stabilească presidentul comisiunei, punându-o cel mult pe 15 Martie, şi avisând despre aceasta, precum şi despre aceea, că conscrierea în care localitate se va face, cel puţin cu opt zile mai nainte, antistia comunală, respective senatul orăşenesc, pentruca se publice în modul obicinuit aceasta, cu observarea, că cei interesaţi au să se presinte în faţa comisiunei, pentru aşi arăta dreptul de alegere, respective aşi justifica, prin presentarea documentelor, îndreptăţirea la votul plural. Dacă comisiunea, din motive inevitabile, nu-şi poate începe activitatea în ziua stabilită, presidentul e dator se aviseze despre aceasta numai decât antistia comunală, repective senatul orăşenesc. Totodată pune termin nou, pe care antistia comunală îl aduce la cunoştinţă publică în modul amintit mai sus. Noul termin trebue pus astfel, ca dela publicare până la începerea activităţii comisiunei se treacă un interval, după putinţă, de trei zile.

§. 35. Trecerea alegătorilor în listele electorale, stabilirea numărului voturilor, iar cu ocasiunea rectificării listelor, stergerea din liste, trecerea dintr'o listă în alta, reducerea numărului voturilor, ori urcarea lor, se face din oficiu, pe basa datelor oficioase, cari stau la dispoziţiune, iar dacă nu se află date oficioase, pe basa datelor presentate de cei interesaţi, cari se vor anunţa. Pe acela, despre care comisiunea de conscriere are cunoştinţă, ori şi-a câştigat cunoştiinţă din datele ce i stau la dispoziţie, că întruneşte condiţiunile necesare de a fi trecut în listă, comisiunea îl trece între alegători, fără considerare la aceea, că el însuşi o doreşte aceasta ori nu, stabilinduise eventual şi votul duplu, ori triplu, iăr pe aceia, cari s'au presentat în faţa comisiunei de conscriere, ca seşi documenteze dreptul de alegere în persoană şi eventual îndreptăţirea de a avea vot duplu ori triplu, comisiunea trebue se-i asculte. Procedura comisiunei de conscriere e publică.

§. 36. In listă trebue se fie trecut acela, despre care comisiunea de conscriere s'a convins, că în timpul conscrierii posede condiţiunile legale pentru îndreptăţirea de a alege. In privinţa etăţii ajunge pentru a putea fi trecut în liste, respective a primi votul duplu, dacă persoana respectivă împlineşte anul al 24-lea, respective al 32-lea de etate, în acelaşi an, în care se face conscrierea. Trebue trecut în listă şi acela, pentru care există careva din motivele de eschidere din §-ul 4, punctele 6—9, dar despre care se poate şti din documente publice, că motivul încetă în cursul anului în care se face conscrierea.

§ 37. In firul procedurei de rectificare anuală au să fie şterşi din liste aceia, despre cari comisiunea s'a convins, că au murit, ori au perdut vreuna din condiţiunile cerute pentru dreptul de alegere, ori pentru trecerea în listele din acel cerc de votare (comună), ori că au fost trecuţi în liste numai din greşală. Comisiunea de conscriere poate să şteargă din liste pe motivul că au fost trecuţi în ele din greşală, pe aceia, cari au fost luaţi în liste pe baza deciziunei judecătoriei administrative, numai pe baza unor astfel de dovezi, cari nu au fost cunoscute în procedura judecătorească. Regulele acestea au se fie aplicate şi cu privire la reducerea numărului voturilor şi la trecerea alegătoriului din listele alegătorilor direcţi în listele alegătorilor primitivi.

§. 38. Alegătoriul poate să fie trecut numai într'o singură listă electorală, cu esceptiunea casurilor de mai la vale. Luarea în listă se face în acel cerc de votare, respective comună, în care locueşte alegătoriul pe vremea conscrierii, chiar şi atunci, dacă în anul cerut în § ul 2 a locuit în diferitele părţi ale cercului de votare aparţinător aceluiaşi cerc electoral.

Persoanele numite în §-ul 2 sub litera *a*) *b*) şi *c*) au să fie trecute în liste în următoarele locuri: 1. Persoanele de sub *a*) dacă locuesc în centru, în cercul de votare la care se ţine locuinţa lor. Dacă locuesc afară de centru, acolo unde le este locuinţa, conform celor dela începutul acestui paragraf; iar afară de aceasta şi în centru, în acel cerc de votare, în care se află oficiul, institutul, intreprinderea, ori localitatea reuniunei. 2. Cei de sub *b*) afară de locuinţa lor, încă şi acolo unde îşi au proprietatea de pământ, casă, mine. 3. Persoanele de sub *c*) sunt a se lua în listele cercului de votare, respective ale comunei, în care au locuit mai pe urmă înainte de a fi aleşi ori de a fi primit încredinţarea, ori în care plătesc darea, sau la dorinţa lor, în listele vreunui cerc de votare de pe teritoriul capitalei Budapesta. (Va urma.)

NOUTĂŢI.

Jubileul Monarhului. Moştenitorul de tron al României, Principele *Ferdinand*, va sosi astăzi în 18 Noemvrie n. la Viena, pentru a felicita pe Maiestatea Sa Monarhul nostru, în numele Regelui Carol, din prilejul jubileului de 60 de ani de domnie. Programul primirei sale la Viena e următorul: Vor fi presenţi în gară Impăratul Francisc Iosif, arhiducii, comandantul corpului de armată şi comandantul Vienei, un serviciu de onoare şi o companie de onoare, cu drapel şi cu musică. După salutările de bunăvenire Impăratul şi principele vor merge la Hofburg, unde principele va fi găzduit în apartamentele suveranilor străini. La orele 6 seara va avea loc la Schönbrunn un prânz de familie la Impărat şi în urmă primire la arhiducele Francisc Ferdinand. Seara va avea loc la Hofburg un prânz de gală, după care principele va pleca la München.

*

La penzie. Domnul *Avram Berlogia*, judecător de Curie în Budapesta şi membru în reprezentanţa fundaţiunei Gozsdu, a fost trecut la penzie, în urma cererei proprii. Din acest prilej, la propunerea guvernului, Maiestatea Sa Regele l'a distins cu acordarea în mod gratuit a *ordinului leopoldin*, drept recunoştinţă pentru îndelungatele servicii, îndeplinite cu râvnă şi cu credinţă.

*

Alegerile pentru congres. Deputaţi mireni la congresul naţional bisericesc s'au ales în arhidieceză următorii domni: I. cerc. Sibiiu: *Parteniu Cosma*, director la banca „Albina" în Sibiiu. II. cerc. Sălişte: Dr. *Nicolae Comşa*, medic în Sălişte. III. cerc. Sebeş: *Ioan de Preda*, adv. în Sibiiu. IV. cerc. Alba-Iulia: *Mihaiu Cirlea*, not. publ. reg. în Abrud. V. cerc. Deva: Dr. *A. Vlad*, dep. diet., adv., în Budapesta. VI. cerc. Haţeg: Dr. *Nicolae Vecerdea*, dir. „Albina" Braşov. VII. cerc. Ilia: Dr. *Stefan Rozrány*, adv. în Ilia. VIII. cerc. Geoagiu: Dr. *Ioan Marghita*, adv. în Geoagiul-inferior. IX. cerc. Zarand: (nu ştim rezultatul). X. cerc. Câmpeni: Dr. *Vasile Preda*, adv. în Câmpeni. XI. cerc. Turda: *Lazar Tritean*, ref. şcol. Sibiiu. XII. cerc. Cluj: *Vasiliu Almăşan*, advocat în Cluj. XIII. cerc. Solnoc: *Gavriil Buzura*, adv. în Lăpuşul-ung. XIV. cerc. Bistriţa: Dr. *Vasiliu Pahone*, advocat în Bistriţa. XV. cerc. Târnava: Dr. *Dionisiu Roman*, adv. în Mediaş. XVI. cerc. Sighişoara: *Virgil Oniţiu*, dir. gimn. Braşov. XVII. cerc. Treiscaune: Dr. *Iancu Meţianu*, proprietar în Zerneşti. XVIII. cerc. Braşov: *Arseniu Vlaicu*, dir. şcoalei comerc. în Braşov. XIX. cerc. Bran: *Ioan* cav. de *Puşcariu*, jude la curia reg. în penz. în Bran. XX. cerc. Făgăraş: Dr. *Ioan Şenchea*, adv. în Făgăraş.

*

Proces de presă. *Domnul* W. Bruckner, *prezidentul direcţiunei „Transilvaniei" din loc, ne-a făcut proces de presă pentru articolul* „Banca de asigurare Transilvania", *publicat în numărul 104 al ziarului nostru. Răspunderea a primit-o autorul articolului, domnul advocat* Ioan A. de Preda.

*

Alegerile din Turcia. Se plâng toate naţionalităţile din Turcia, că alegerile pentru parlamentul turcesc nu s'au făcut cu resultatul aşteptat de ele. Astfel Grecii credeau, că vor avea 40 de deputaţi, dar nu au decât 4, şi poate că vor mai avea 8. Armenii sperau să aibă 20, au însă numai 2, şi probabil vor mai avea doi. Bulgarii asemenea au numai 2, dar vor mai alege 2. Sârbii au pus mâna pe 2 mandate, Evreii pe 3. *Aromânii* nu au însă până acum nici un deputat de neamul lor în parlamentul turcesc.

*

Desp. Agnita al „Asociaţiunii“ învită pe membrii şi binevoitorii despărţământului la adunarea generală ce se va ţinea în Nocrich, la 22 Noemvrie n. în localul şcoalei române, orele 12.

*

Jubileul Papei. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru a felicitat pe Papa din Roma din incidentul jubileului seu de 50 de ani de preoţie prin o scrisoare călduroasă, înmânată Papei în audienţă solemnă din partea unui trimis estraordinar, primit cu multă afabilitate, care a predat totodată Papei şi frumoasa cruce de aur cu briliante, trimisă ca dar din partea Monarhului nostru.

*

Avis domnilor învăţători. Dl Iuliu Vuia autor-editor în Comloşul bănăţean a pus la dispoziţiunea Preaven. consistor arhidiecesan una sută garnituri tabele de cetire şi instrucţii a metodului sunetelor vii (cel mai uşor şi raţional metod) spre a se distribui gratis şcoalelor din arhidieceză.

*

Catastrofă. Ziarele germane scriu pe larg despre o mare catastrofă, întâmplată în minele societăţii „Trierer Bergwerk-Gesellschaft“ din Westfalia. O exploziune puternică a nimicit în adâncimea pământului viaţa alor 350 de lucrători şi a rănit 30 de inşi. Lucrătorii periţi, mai toţi au fost părinţi de familie. Din mine ies flacări şi acum, aşa, că cu toate sforţările de salvare nu se poate face nimic, ca cel puţin să se scoată cadavrele nenorociţilor, ale căror familii umplu aierul cu ţipete de durere, stând zi şi noapte la gurile minei. Ziarele germane au adunat până acum suma de 24.000 de mărci pentru ajutorarea familiilor nenorocite.

*

Constituire. In adunarea generală a societăţii acad. „România Jună“, ţinută în 7 Noemvrie a. c. s'a constituit comitetul nou în următorul mod: Prezident: Coriolan de Pop, jurist abs. şi stud. com. Viceprezident: Eugen Forgaci, cand. jur. Secretar I.: Nicolae Băilă, student cons. Secretar II.: Stefan Oţel, stud. comerc. Cassar: Isidor Vitencu, stud. geod. Controlor: Nicu Hluşcu, stud. ing. Bibliotecar: Coriolan A. Babeş, stud. med. Econom: Eugen Casparovici, stud. med. In comisia literară au fost aleşi: Nic. Brătianu, stud. jur. şi cons. prez. Coriolan de Pop, Gavril Feleagă, cand. jur. Coriolan A. Babeş şi Nicolae Băilă, iar în comisia de revisuire: Nicu Mintencu, cand. ing., Gavril Telesga şi Iuniu Br. Docolin, cand. med.

*

† Marele duce Alexis, unchiul ţarului Nicolae II al Rusiei, a decedat în Paris, în palatul propriu, în etate de 53 de ani. Causa morţii a fost o aprindere de plumâni, care nu a mai putut fi sufocată.

*

D'Annunzio în primejdie. Marele scriitor italian Gabriel D'Annunzio a încălecat zilele trecute pe un cal, pentru a face o primblare călare. Calul s'a spăriat însă pe drum şi a trântit la pământ pe călăreţ, încât acesta a rămas multă vreme ca mort, întins pe drumul mare. Şi-a venit apoi în fire, şi s'a constatat şi din partea medicilor, că ranele primite nu sunt periculoase.

*

Dumnezeu grijeşte de cei mici. O muere din o comuna apropiată de Caşovia aducea acasă în trăsură trasă de doi cai buni un băeţel, pe care tocmai atunci îl botezase. Caii s'au spăriat însă pe drum şi au luat'o în fugă mare. Muerea a căzut din trăsură, cu copil cu tot, şi şi-a frânt gâtul, rămânând moartă pe loc. Copilului însă nu i s'a întâmplat nimica. A rămas întreg şi nevătămat.

*

Noul proprietar de casă. Un biet muritor din Paris îşi făcuse culcuşul, împreună cu muerea şi cu 7 copii ai sei, sub un pod, pentrucă locuinţă nu mai căpăta nici unde, fiindcă nu avea de unde se plătească chiria. Ziarele au făcut zgomot pe tema aceasta, bogătanii şi-au deschis pungile, şi s'au adunat atâţa bani pentru nefericita familie, încât aceasta îşi zideşte acuma o casă proprie în Paris.

*

Miliardarul Carnegie. Cunoscutul miliardar american *Carnegie*, care a dat multe milioane pentru scopuri de binefacere, a întreprins în timpul din urmă o călătorie în jurul pământului, iar acuma îşi publică impresiile la Lipsca, într'un elegant volum, întitulat „Călătoria mea în jurul lumii“. In carte se cuprind interesante descrieri asupra ţărilor prin cari a umblat Carnegie, şi asupra popoarelor pe cari le-a văzut şi studiat.

*

Loterie. Reuniunea învăţătorilor confesionali gr. ort. români din Banat, din protopresbiteratele aparţinătoare diecezei Aradului, a hotărât aranjarea unei loterii de obiecte, în favorul convictului ce vrea se înfiinţeze în Timişoara, pe seama fiilor de învăţători.

*

Indreptare. In „*Foişoara*“ din numerile premergătoare s'au strecurat următoarele greşeli: Nrul 120, coloana a 3-ia, şirul 10 de sus în jos să se cetească: „de rasa noastră *comună*“ (nu română), iar în şirul 20 „*Georg Mesch*“ (nu Meöch). Numărul 121, coloana a 2-a, şirul 23 de sus în jos şi cele următoare, să se cetească: „*Pepping*“ (nu Peppind) „*Baumanns Reinette*“. (nu Raumanns Reinette, „*Blenheim*“ (nu Bleuheim) „*Hardenpond*“ (nu Handerport), apoi pe coloana a 4-a, şirul ultim, „*Plymouth*“ (în loc de Phymouth) iar pe pagina a 2 a şirul 3, „*Langshan* (în loc de Langohan) şi „*Dorking*“ (în loc de Darking)

*

Hoţ prins. Casierul dela gara de nord din Bucureşti, cu numele Costăchescu, a fost dispărut cu suma de 63.000 lei, pe cari îi luase cu sine. Şi-a luat drumul spre străinătate, dar nu a avut noroc, pentrucă în Canada a fost recunoscut şi arestat. Avizată din partea ministrului plenipotenţiar român dela Londra despre această arestare, poliţia din Bucureşti a trimis un ofiţer de poliţie la Canada, pentru a lua în primire pe defraudantul.

*

Ministrul cultelor şi al instrucţiei publice a aprobat sub nr. 51049/1908 următoarele scrieri ale dlui *I. Vuia*, cari se capătă în tipografia diecezană din Arad: 1 Abecedar după metoda sunetelor vii, 40 fileri. 2. Abecedar ilustrat, metoda cuvintelor normale, 40 fil. 3. Carte de cetire cl. 3 şi 4 50 fil. 4. Carte de cetire cl. 5 şi 6 60 fil. 5. Curs practic de limba română 60 fil. 6. Curs practic de aritmetică cl. 2, 3 şi 4, 60 fil. 7. Curs practic de aritmetică şi geometrie cl. 5 şi 6 36 fil. 8. Curs practic de economie 56 fil. Sub nr. 103632/1908. 9. Elemente de constituţie 60 fil. Sub nr. 89.230/1908 10. Carte de cetire cl. II 36 fil. Sub numărul 28.419/1907 11. Curs practic de limba maghiară pentru cl. 1, 2 şi 3 50 fil. 12. Curs practic de limba maghiară cl. 4, 5 şi 6 50 fileri. Aceste manuale au fost calificate *de model*, şi scrise după cel *mai uşor şi corăspunzător metod.*

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Adrian Cristea, prezidentul „Secţiei industriale“ a „Reuniunii economice din Orăştie“ 1 cor., Ioan Sociu, funcţionar la direcţia financiară, 40 bani. N. N. 20 bani, Toma Calin, înv. şi conduc. şcoalei de pomi comunale din Sebeşul-sup., 30 bani, Vic. Tordăşianu, asesor consist., soţia sa Eugenia n. Iovescu, profesoară şi fiica lor Mioara-Viorica, câte 20 bani.

*

Concert în Sibiiu. Reuniunea sodalilor români din Sibiiu invită la concertul ce se va aranja Sâmbătă, 8/21 Noemvrie 1903 în „Unicum“. Dirigent: Augustin Bena, profesor de muzică. O parte a eventualului venit curat este destinat pentru fondul „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“. Inceputul la 8 oare seara. Preţul de întrare: De persoană cor. 1·20. Insignii de dans pentru dansatori 50 bani. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale publică.

*

Concert în Sălişte. Reuniunea română de cântări din Sălişte invită la concertul ce-l va aranja Sâmbătă, în 21 Noemvrie n. 1908 (Arh. Mihail şi Gavriil) în sala festivă a şcoalei. Inceputul precis la 7½ ore seara.

*

Teatru în Orăştie. „Secţia industrială“ din „Reuniunea Economică din Orăştie“ invită la producţiunea teatrală, care se va ţinea Sâmbătă, în 21 Noemvrie n. 1908 în sala hot. „Transsylvania“ din Orăştie. Inceputul punct la orele 8 seara. Venitul curat e destinat fondului propriu. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Mulţămită. Subsemnata epitropie parohială esprimă şi pe această cale cele mai călduroase mulţămite Prea On. Domn *Sebastian Olariu* şi soţiei sale *Ana*, pentru darul de 50 cor. făcut sf. noastre biserici drept răscumpărare a invitărilor la cununia fiicei lor Aurora cu dl Dr. Gârda, care cununie se va celebra în sf. noastră biserică din Făget Duminecă în 9/22 Noemvrie a. c. la 11 ore a. m. Dumnezeu să-i împartăşească de fericire şi noroc. Făget la 2/15 Noemvrie 1908. Epitropia parohială gr. or. rom. din Făget.

Două abecedare,

edate de ministeriul instrucţiunei publice din România.

Am primit înainte cu vre-o lună la adresa mea două abecedare şi un: „*Povăţuitor la predarea abecedarelor din 1908*“, edate de ministeriul instrucţiei publice din România în institutul de arte grafice Carol *Göbel*, *Bucureşti*, 1908. Abecedarele sunt destinate, unul pentru divisia rurală, iar al doilea pentru clasa I. urbană.

Amândouă urmăresc acelaşi scop. Sunt lucrate după aceleaşi principii, dar materialul şi estensiunea iau o formă deosebită, conform claselor sociale deosebite, din cari se recrutează tineretul şcolar.

Pentru cei neorientaţi însemn, că la iniţiativa actualului ministru român de culte şi instrucţie publică Spiru *Haret* s'a creat instituţia foarte folositoare a „Casei şcoalelor“, iar pe urmă s'a pus monopol pe cărţile şcolare, tăind astfel creanga de sub picioarele fabricanţilor de cărţi şcolare şi împedecând abusurile ce se făceau la compunerea şi edarea de cărţi şcolare.

In urma acestor dispoziţiuni în ţara românească nu pot fi deodată mai multe abecedare, ci numai cele censurate şi aflate de bune din partea unei comisii, anume instituită. Abecedarele ce-mi stau la îndemână sunt alese pentru anul şcolar present.

Ca unul, care încă mă ocup cu facerea de abecedare, îmi iau voe a face cunoscută această frumoasă lucrare a fraţilor din regat şi învăţătorimei noastre ardelene.

Ţin să-mi precisez dela început punctul meu de vedere.

Şi aceste abecedare, ca şi toate cele esistente româneşti, pornesc din alte puncte de vedere, şi nu din acela din care am mânecat eu la alcătuirea „Noului — abecedar“.

Punctul de mânecare al meu este: Eu voesc ca şi prin învăţarea scrisului şi cetitului să contribuesc la ajungerea scopului suprem al educaţiunii: formarea unui caracter religios-moral.

Ceialalţi au drept ţântă: Invăţarea cât mai grabnică şi uşoară a scrisului şi cetitului, căci istorioarele morale şi religioase din partea a doua sunt numai o slabă contribuţie la formarea caracterului.

Punându-mă pe punctul de vedere al autorilor, trebue să constat, că sunt de o perfecţie neajunsă de alte abecedare. Sunt superioare tuturor abecedarelor româneşti lucrate după aceleaşi principii, şi sub respectul cuprinsului, cum şi a formei.

Esercitiile pregătitoare la scris numai sunt nişte simple linii fără înţeles, ci sunt părţi de obiecte, din contribuirea cărora să şi formează desemnuri de obiecte. Aici dar dela început se face o norocoasă concentrare a caligrafiei cu desemnul.

Abecedarele au două părţi. In partea primă să pregăteşte cetitul, iar în a doua să dau bucăţi de cetit, deci să deprinde cetitul.

Pregătirea se face pe basa cuvintelor normale. In abecedarul rural cel dintâiu cuvânt este *oi*, iar în cel urban *ou*. La tot casul, un cuvânt normal mai potrivit decât oi. Par'că toţi ţăranii români sunt oieri şi au să rămână oieri.

La fiecare cuvânt normal este acăţat deasupra tipul care representă obiectul numit cu acel cuvânt. Tipurile sunt foarte bine alese şi desluşite.

Cuvintele normale sunt *monosilabe şi polisilabe.*

Metodul este: *a scris-cetitului;* de aceea premerg literile scrise.

Desfăşurarea este: *analitic-sintetică.* Pe urmă se înşiră micul alfabet cu litere scrise şi paralel tipărite, din cari apoi să construesc cuvinte în fel şi formă variată.

Urmează apoi alfabetul mare. Aceiaşi ordine şi sistem.

Trecută această lucrare, urmează mici bucăţele de cetit, cum sunt în cel rural: *Badea Piţigoiu* (p. 60), iar în cel urban: Vrabia (p. 39). In abecedarul rural se află pe pagina 64 nume de femei şi bărbaţi, apoi alfabetele, iar cu aceasta se face trecerea la partea a doua. In abecedarul urban numele sunt mestecate şi alăturate la bucăţele de cetire. Cu istorioara: „Moara de vânt“ se face aici trecerea la partea a doua.

Astfel se presentă partea întâia. In amândouă sunt cuvinte normale comune, dar şi felurite, scoase din cercul de ocupaţie a claselor, pentru a căror fii s'a alcătuit.

Remarc ca un lucru foarte frumos presenţa cuvenitului *Hora* în ambele.

Nu mă prea pot uni din punctul de vedere pedagogic al meu român şi şi bisericesc cu cele de pe pagina 61 dela abecedarul rural, când aşa ceva avea loc numai dacă premergea şi o biserică românească cu un preot românesc. Oricât de necesar e să se propage în fiii ţăranului sentimentul dinastic, dar pentru noi Românii trebue să fie superior sentimentul religios, ortodox, românesc.

Partea a doua are istorioare morale, poesioare, gâcituri şi vorbe bune, alese în amândouă abecedarele din sfera de viaţă a ţăranului şi orăşanului.

Cu privire la vederile mele pedagogice relativ la istorioarele morale nu pot decât din nou să mă provoc la expunerile teoretice ce le-am pus în fruntea poveştilor alese şi prelucrate în lecţii pentru anul prim şcolar.

Poesioarele sunt puţine, dar admirabil alese. Remarc: Rugăciunea şcolarilor, din abecedarul urban (p. 53), apoi: Mama şi copilul (p. 58), Florile d'albe (pag. 66), Magii dela răsărit (p. 7), Iarna pe uliţă, de G. Coşbuc (p. 71), Unde este Dumnezeu (p. 101), Câte stele sunt pe cer (pag. 112). In un adaus se dau bucăţi de cetire. Aci prunci figurează povestea: Capra cu trei iezi, prescurtată.

Din partea a doua a abecedarului rural însemn poesioarele: Drumul până la şcoală (p. 55), Gâcitoare (p. 61), Pomişorul desfrunzit (p. 63), Fulgii de zăpadă (p. 64), Căţeluşul (p. 78), Unde este Dumnezeu (p. 101), Rugăciunea (p. 106), Vara (p. 107), Rugăciune (p. 112). Sfârşitul ca în abecedarul urban. La amândouă e pe urmă o tablă de materii drept orientare. Mai amintesc, că se află în abecedare şi jocuri, o idee foarte nimerită.

După toate acestea mai repet: Abecedarele sus pomenite sunt superioare tuturor celor esistente româneşti şi lucrate din aceleaşi consideraţii pedagogice.

Abecedarelor li-s'a dat şi un povăţuitor, în care se află toate indigitările metodice necesare, cum şi probe de lecţii practice. Mă unesc întru toate cu cele cuprinse acolo, căci aceste sunt şi vederile mele, exprimate şi scrise, întrucât ating chestia cetitului din punctul de mânecare pe care s'au aşezat. Diferenţa între mine şi autori se poate în câtva ceti din „*Călăuza*“ ce o am dat la „Noul Abecedar“. Atâta am avut de zis.

Dr. Petru Şpan.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui: Ioachim Muntean, protopresbiter în Agnita 5 cor.; George Poponea, conducător. tipog. arhid. 20 bani; Nic. Stoica, George Trifan, Ioan Pinciu, Stef. Duca, Lazar Devan, Ioan Feldiorean, George Mohan, Valeriu D. Poponea, Isidor Marcovici, Ilie Baciu, George Joandrea, şi Dem. Axente, culeg.-tip. fie care câte 10 bani; Ioan Both, maşinist al tipog. arhidiecesane, 20 bani. Suma incursă 265 cor. 20 fileri — Contribuiri se mai primesc la subscrisul comitet.

Sibiiu, 17 Noemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa prezident

Vic. Tordăşianu secretar.

Poşta redacţiei.

D-lui *B. Haţeg.* Articolul D-Tale referitor la ilegalităţile comise în jurul alegerii de deputat congresual mirean în cercul Haţegului nu-l putem publica. Pe basa §-lui 42 din Regulamentul de procedură la alegerea deputaţilor pentru congresul naţional-bisericesc, puteţi face protest contra alegerii, pe care aveţi a-l înainta Presidiului Congresului în termin de 15 zile dela scrutiniu, iar contra persoanelor, cari stau în seviciul bisericei, pentru abus de oficiu, puteţi face arătare la Consistor.

Teatru german.

Mercuri: *Der Teufel*, comedie.
Joi: Die Liebe wacht, comedie.

Rachitis.

Mijloacele de nutremânt eminent concentrate în

Emulsiunea lui SCOTT

nutresc oasele, le fac tari şi drepte şi fac posibilă desvoltarea unei cărni sănătoase şi bune.

Sănătatea în general se recapătă în curând şi cei mici şi rachitici devin tot atât de sănătoşi şi tari, ca toţi ceialalţi. 4 (270) 2—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 1036/908. [333] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. I. **Borgo-Bistriţa**, protopresbiteratul Bistriţei, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii să-şi înainteze cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral după prealabila încunoştiinţare la oficiul protopresbiteral să pot prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi predica.

Blaşfalăul de sus, în 15/28 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteratului ortodox român al tractului Bistriţa.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Nr. 1043/1908. [315] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante, de clasa primă, **Părău**, în protopresbiteratul Făgăraş, să escrie concurs, cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să subştearnă cererile concursuale instruite cu testimoniu de maturitate, absolutoriu teologic şi atestatul de cualificaţiune preoţesc, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, până la terminul indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă la biserică.

Făgăraş, în 12/25 Oct. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Nr. 668—1908 Of. ppresb. [316] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan temporal lângă parohul bătrân Alexandru Ciocaş în parohia de clasa III. **Făureşti**, protopresbiteratul Cetatea-de-peatră să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din toate venitele parohiale fasionate în coala B. pentru congruă.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi subştearnă cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat şi după prealabila încuviinţare a protopresbiterului se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi a cuvânta.

Lăpuşul-unguresc, (Magyarlápos) la Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Cetatea de-peatră în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Duma
protopop.

Nr. 733/908. [319] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa I. **Tresnea**, protopresbiteratul Unguraşului, se escrie concurs din nou, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh au a-şi aşterne rugările de concurs, instruite conform normelor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, în terminul sus indicat, şi înainte de alegere cu prealabila încunoştiinţare a acestuia a se prezenta la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Fizeş-Sânpetru, 17/30 Oct. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Pavel Roşca
protopresb.

Nr. 561/1908. [331] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător în comuna **Zlatna**, să publică concurs cu termin până la 20 Noemvrie a. c.

Emolumentele sunt 800 coroane din repartiţie.

Cuincuenaliile să computā numai dela instituirea definitivă în această comună.

Concurenţii să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Să cere dela concurenţi să aibă cel puţin 4 clase gimnaziale şi cualificaţiunea cel puţin cu bine.

Abrud, 28 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conţelegere cu com. parohial.

Petru Popoviciu
protopresb.

Nr. 990/908. [329] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa primă **Vama-Buzăului**, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele din parohie.

Doritorii de a ocupa acest post au să şi înainteze cererile provăzute cu documentele recerute la subsemnatul oficiu protopresbiteral in Breţcu (Bereczk) şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia, a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta ori a servi în biserică.

Breţcu, 25 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Treiscaunelor, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Coustantin Demian
protopresb.

Sz. 1720/1908. [330] 3—3

Faeladási hirdetmény.

Felsőpián község (Szebenvármegye) eladja **1908 évi december 18-án d. u. 1 orakor** Felsőpián község irodájában nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet igérőnek következő bükkfamennyiséget.

1. A „Magura“ nevü havasi erdejének (D. ü. oszt.) 188·7 K holdján található mintegy 37869 m ³ re becsült és

2. A „Dealu lungu“ nevü havasi erdejének (D. ü. oszt.) 3531 K holdján található mintegy 55920 m ³ re becsült bükkfát tövön az erdőben.

Kikiáltási ár az egész fatömegre nézve 93789 korona. — Bánatpénz a becsárnak 10% ka.

A bánatpénzzel és bélyeggel elátott zárt irásbeli ajánlatok szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Elkésve beadott vagy szabálytalanul kiállitott ajánlatok tekintetbe nem vétetnek.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el. Becsáron alul a fa nem adatik el.

Az árverési feltételek és becslési jegyzék a szászsebesi jár. főszolgabiró és m. k. jár. erdőgondnokság irodájában a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Sszászebes, 1908 november 9-én.

A j. főszolgabiró:

Haner.

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**, Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 12—34

Nr. 803/908. [311] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a din **Apoldul mic**, tractul Mercurei, devenită vacantă prin reposarea regretatului paroh Ioan Orăştian, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B., pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a concura, să-şi trimită cererile cu documentele recerute la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare acolo, după prealabila încunoştinţare a protopopului, spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Mercurea, 29 Septemvrie 1908.

In conformitate cu concluzul comitetului parohial concernent dela 28 Sept a. c.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.:

Avr. S. Păcurariu
protopresb.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 6—36

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie	C	3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„	1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II	„	2·—
Carte de cetire a II a	„	—·50
Noul Abcdar ediţ. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„	—·50
Lecţii de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Tusă.

Eminent mijloc contra tusei şi răguşelei, sunt la Stattin

„Caramelele de piept ale lui Ober“,

au efect perfect şi sunt foarte recomandabile pentru curăţirea flegmei.

Se află numai în

cofetăria Stattin
Sibiiu, Str. Cisnădiei 28.

1 Carton **20 b.**, 5 Cartoane **90 bani.**

Cele mai fine prăjituri pentru ceai, fabricat propriu. (332) 1—6

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 36—40

„RACOŢANA“

institut de credit şi economii, societate pe acţiuni
Şeica-mare (Nagyselyk) Nagyküküllő m.

Filiale: Mediaş, Elisabetopole.

Primeşte depuneri spre fructificare şi dă deponenţilor 5% până la 500 coroane, pentru depuneri stabile dela 500 coroane în sus cu abzicere de 30 zile 5½%. Darea după capitalele depuse o plăteşte institutul separat.

Depuneri până la 3000 coroane să pot ridica şi — după starea cassei — să plătesc fără abzicere.

Depuneri şi ridicări să pot face şi pe cale poştală cu cecuri.

Acordează credite cambiale, personale, hipotecare şi de lombard în modul cel mai culant.

(326) 3—6 **Direcţiunea.**

Reisen durch die ganze Welt.

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piaţa mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

☞ **Intrare şi privire în orice timp al zilei** ☜
dela 9 oare dimineaţa până la ½10 seara.

Din 15 Noemvrie până în 21 Noemvrie 1908:

O prea interesantă călătorie în Constantinopol.

Preţuri de întrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, şcolari şi soldaţi 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1·80, Blocuri pentru şcolari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea şi Sâmbăta până la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii şi elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăţi cor. 25·—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 13— Seriile odată predate nu se repetează.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 123 Sibiiu, Sâmbătă 8/21 Noemvrie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Ruinarea păcii".

Sub titlul acesta a apărut într'un număr mai nou al ziariului „Alkotmány" din Budapesta, organul de publicitate al partidului poporal, un articol de fond, în care se cuprind idei vrednice de remarcat.

Se plânge scriitoriul articolului, de o parte în contra intransigenţilor din tabăra naţionalistă, cari ridicând pretensiuni esagerate, fac cu neputinţă, ca să se dee naţionalităţilor nemaghiare chiar şi aceea ce li s'ar putea da, fără a se viola prin aceasta ordinea de drept a statului,*) iar de altă parte în contra acelor Maghiari învăţaţi, cari din adins caută nod în papură şi înstrăinează lumea maghiară de naţionalităţi, presentândule pe acestea, mai ales pe noi, Românii, ca pe nişte elemente de neîncredere, pentrucă gravităm în afară.

Gravitarea noastră în afară e însă o acuzare lipsită de orice temeiu, pentrucă motive pentru admiterea ei, chiar şi numai în idee, nu există, nici în făptuirile celor mai estremişti dintre cei din tabăra naţionalistă română. Iar aceea ce fac cei din regatul român, nu poate se fie scris în sarcina noastră, a celor din statul ungar.

Au făcut vorbă mai mulţi despre o anumită chartă, în care toţi Românii ar fi trecuţi ca aflători sub regatul român. Charta a apărut în România şi poartă caracterul oficiosităţii. E o chartă întrebuinţată în şcoli. Autorul articolului şi-a procurat o astfel de chartă, şi poate constata, că ea nu e nici chartă politică, nici chiar geografică, ci curat *etnografică*. E o chartă, pe care sunt arătaţi Românii, cu ţările în cari locuesc, la fel cu chartele germane, cari asemenea arată, până unde e lăţit elementul german, în afară de hotarele Germaniei. Pe o altă chartă, tot de natura aceasta, e tipărit clar, că e chartă despre: „*România şi statele vecine*".

Respinge scriitoriul articolului şi acusa, că dela noi ar primi străinătatea informaţiuni greşite şi calomnioasă faţă de Maghiari, pentrucă adevărul e, că fiecare ziar mai mare îşi are informatorii şi corespondenţii proprii pretutindenea. In urmă condamnă procedura acelora dintre Maghiari, cari combat şi pun pedeci direcţiei aşa numite *moderate* în politica naţionalistă română, terminându-şi apoi articolul astfel:

„..Esperienţa scoasă din istorie dovedeşte, că popoarele nici odată nu s'au resculat în contra ordinei de drept în statul, în care şi-au aflat condiţiunile prosperării lor materiale şi morale. Asigurarea păcii cu naţionalităţile, şi prin aceasta asigurarea viitoriului patriei, eu o găsesc în asigurarea congruentă a bunăstării pe seama tuturor cetăţenilor patriei, pentrucă numai aceasta e în stare să conserve şi întărească sentimentul solidarităţii istorice, căreia să poate mulţămi existenţa de o mie de ani a statului şi puterea şi unitatea politică a patriei noastre.

Direcţia cea mai nouă naţională, propagată de unii publicişti mai tineri (maghiari), nu e însă de loc acomodată spre a întări sentimentul solidarităţii. Cu esagerările sale ea mai de grabă înstrăinează elementele patriotice şi cu sentimente maghiare de alte limbi, iar prin aceasta mai mult strică decât ajută causei maghiare.

Când apostolii intoleranţei spun, că cei de altă limbă numai aşa pot fi vrednici fii ai patriei, dacă se desbracă de caracterul lor original şi dacă nu numai după sentimente, ci şi după limbă devin Maghiari: propagă un lucru, care nu numai că e nejust, şi neoportun, dar e chiar şi *imposibil*, de o parte, iar de altă parte e acomodat se potenţeze până la cea mai înaltă măsură iritaţiunea motivată a celor de altă limbă, şi prin aceasta se măresc numai certele interne, atât de păgubitoare pentru desvoltarea armonică şi liniştită a ţării, se toarnă oleu pe foc, şi se face cel mai bun serviciu duşmanilor interni şi esterni ai statului ungar, cari tocmai dela duşmăniile ţesute de estremişti aşteaptă realisarea planurilor lor sinistre. A lupta deci în contra acestor estremităţi în semnul adevăratei iubiri de patrie, a purta lupta şi a restabili pacea naţionalistă, iar prin aceasta consolidarea internă a Ungariei: are se formeze pentru noi o *misiune indispensabilă*"...

Cuvinte destul de sincere şi de clare, dar ne temem, că nu se va prea afla cine să le înţelegă şi să le împlinească. Căci e mult duh rău printre oameni!..

---

*) Dacă s'ar întoarce vorba, poate că ar fi mai corectă: dee-se naţionalităţilor aceea ce li se poate da, şi mai ales aceea ce le compete, şi atunci nu se vor mai ridica pretensiuni esagerate. *Red*

Din parlament. Munca serioasă a dietei s'a început în şedinţa de Mercuri, când a fost luat în discuţie budgetul anului viitor. L-a recomandat dietei spre primire raportorul Hoitsy Pál, l a apărat contele Battyányi Tivadar, ocupându-se în vorbirea sa mai ales cu naţionalităţile nemaghiare, şi l-a combătut deputatul naţionalist român Dr. *Alexandru Vaida-Voevod.* In şedinţa de Joi a vorbit dintre deputaţii naţionalişti dl *Coriolan Brediceanu.*

Din Austria. Foaia oficioasă dela Viena publică autografele preaînalte, referitoare la primirea demisiunei vechiului guvern şi numirea noului guvern. Fostului ministru prezident *Beck* Monarhul îi aduce laude pentru activitatea patriotică, încoronată de mari succese, iar celoralalţi foşti miniştri le mulţămeşte pentru devotamentul arătat, şi le dă diferite decoraţiuni. In scrisoarea adresată noului ministru-prezident *Bienerth* îi pune acestuia la inimă înţelegerea cu representanţii partidelor parlamentare din Austria, pentru a se putea menţine basele actualului sistem de cârmuire. Reichsratul se va întruni în 26 Noemvrie, pentru a i se presenta noul guvern. In aceeaşi zi ţine şedinţă şi casa de sus din Austria. In 28 Noemvrie ţin apoi ambele case şedinţe festive din incidentul jubileului Monarhului.

Consiliu de coroană. Dumineca e vorba să se ţină la Viena consiliu de coroană, cu ministrii comuni, cu cei austriaci, şi cu cei ungari, şi anume, în vederea evenimentelor ce se pot naşte peste noapte în Balcani. Dispoziţia răsboinică creşte adecă mereu în Sârbia şi Muntenegru, şi vin ştiri, că sunt deja organisate vre-o 20 de bande sârbeşti, cari în fiecare moment pot să între în Bosnia şi Herţegovina, unde încă se află vre-o 2000 de inşi, constituiţi în bande.

Analfabeţii. Ziarul „*Magyar Állam*" îşi esprimă părerile în unul din numerile mai recente asupra eschiderii analfabeţilor dela dreptul de alegere, şi asupra lipsei de *claritate* în proiectul contelui Andrássy, dupăcum urmează: „Cu ocasiunea motivării proiectului seu de lege despre dreptul electoral, contele Andrássy a declarat, că la discuţia pe articole va accepta orice modificare acceptabilă. După o ştire necontrolabilă şi-ar fi esprimat deja aplecarea, de a abandona sistemul alegătorilor primitivi. Dacă o face aceasta, bine face. Ba după părerea noastră, a tuturora, trebue să o facă. Chiar şi numai pentru simplificarea procedurei. Dar mai ales de dragul *dreptăţii*. Căci proiectul de lege şi aşa *e prea complicat.* E prea mult birocratism în el. Unde numai se poate, acesta trebue eliminat. Fie legea *mai simplă şi mai clară.* Multe legi, tocmai pentrucă sunt complicate, au fost păgubitoare pentru popor".... In restul articolului se pledează apoi pentru trecerea între alegători a tuturor celor ce au avut drept de votare până acum, chiar şi dacă nu ştiu ceti şi scrie.

Cancelarul Bülow rămâne. Marţi s'a presentat cancelarul german, principele *Bülow*, în faţa Impăratului Wilhelm, pentru a-i raporta despre cele întâmplate în reichstagul german la începutul săptămânei trecute. Intâlnirea a avut loc în reşedinţa din Potsdam. Principele Bülow a stat aproape două ceasuri la Impăratul, care în cele din urmă a aprobat apărarea pe care i-a făcut'o cancelarul în reichstag şi a declarat, că are deplină încredere în cancelar, iar în viitor *va fi mai rezervat* în discuţiile particulare pe cari le va avea cu oameni politici. E o notă bună pentru Impăratul Wilhelm, că a înţeles la moment situaţia, şi a evitat retragerea principelui Bülow din postul de cancelar al Germaniei, ceea ce putea se provoace cele mai mari încurcături. Rămâne deci, că regimul personal al împăratului Wilhelm nu se va mai manifesta în viitor în măsura de până acum.

FOIŞOARĂ.

Moşiile vechi ale bisericei române.

I. Introducere.

Poporul român în veacurile apuse a fost mult mai sărac decât în timpul actual. Sărac fiind poporul, lucru firesc, că sărăcăcioasă a trebuit să-i fie şi starea preoţilor, şi săracă însăşi biserica sa. Ştim apoi, că pe timpul regilor Carol Robert, 1308—1342, şi Ludovic Cel Mare, 1342—1382, biserica aceasta a fost luată la o goană, care îţi aducea aminte de vremile mucenicilor, anteriori erei lui Constantin Cel Mare.

In toiul goanelor mari şi lungi, desigur, că nu numai persoanele eclesiastice, dar şi avutul lor, mult puţin cât era, a fost răpit şi prădat. Introduceri cu puterea în averile bisericei noastre nu erau rarităţi, nici chiar în a II. jumătate a veacului al XVIII. Ocupări d'acestea sacrilege a îndurat biserica maică, mai vârtos dela fiii săi proprii, şi încă nu dela cei scăpătaţi, ci totdeauna dela cei materialiceşte bine situaţi. Fruntaşii neamului, când să lăpădau de fraţii de până aci, renegându-şi biserica strămoşască, pe deasupra o mai şi despoeau de ce avea, bagsama, ca aşa în veci să-i ţină în minte, să-i pomenească cu blăstăm.

Se pare apoi, că şi făimoasa însoţire a celor trei naţiuni din anul 1437 e vinovată greu de înstrăinarea averilor bisericeşti. Dând cuvenită considerare şi acelei circumstanţe, că din bătrâni nu se purtau, necum cărţi funduare şi catastrale regulate, dar nici alte notiţe de dai doamne, nu avem de ce să ne mirăm, dacă nu dăm azi aproape de nici o urmă a moşiilor vechi bisericeşti şi preoţeşti.

Dacă însă totuşi ici colea mai întimpinăm ceva date răsleţe despre câte o avere nemişcătoare, acele date sunt numai incidentale, făcute spre alt scop. Sunt apoi şi nesigure, mance şi adeseori aşa de greşite, că la urmă nu te alegi cu nimica din ele.

Punem în ordine cronologică acelea date de cari avem ştire şi le examinăm pe scurt, punândule după putinţă în nex organic cu alte date omogene, cunoscute până aci, şi aşa mijlocit le aducem în atingere vie cu întreg corpul cunoştinţelor trecutului nostru cultural-bisericesc.

Bine înţeles, că nu intenţionăm a desvăli evoluţia averilor bisericeşti. Acesta ar fi un capitol din istoria culturei româneşti. O astfel de istorie azi e prematură. Va trebui încă timp, până să se adune atât material, ca să se poată pune lucrul sub coperiş. Celor cari vor fi chemaţi să ridice cândva acest monument naţional, voim noi acum a le da câteva fărmături de material crud.

II. Moşia mănăstirei Vadului 1468.*)

Petru Rareş, fiu natural al lui Stefan Cel Mare şi al treilea urmaş al seu, ajunge domnitor al Moldovei în primăvara anului 1527. La dată necunoscută, dar verosimil între 1530—1532, Rareş dărueşte egumeniei episcopale din Vad două domenii mari, din satele Bogata ungurească şi Bogata românească, (O áhbogáth şi Magyarbogáth), ambele hotărâşe cu Vadul.[1])

Azi nu mai poate sta alternativa lui Cipar, cumcă genunchierul, (bederniţa, ipogonation) ce a dăruit-o Rareş, e din 1537 ori din 1527.[2]) E sigur, că darul a trebuit să fie de înainte de 1529, că el s'a făcut lui Varlaam, care deja în anul 1529 are urmaş la Vad, în scaunul episcopesc, pe Anastasie.

Metropolitul Moldovei, Grigorie, a înduplecat pe domnitorul Petru Rareş, să restaureze mănăstirea Pobrata, ale cărei ziduri purtau adânc urmele dintelui de fer al vremilor, şi aşa în ea, restaurată şi înfrumseţată, la timpul său Petru Rareş şi familia lui să „aştepte învierea morţilor şi viaţa veacului". Aşa s'a şi făcut. De aicea vine, că mănăstirea celebră Putna, unde sunt moaştele unui Ştefan Vodă, cu timpul decade şi analele conţinătoare de vitejiile domneşti nu se mai compun acolo, ci la Pobrata lui Rareş. Pobrata azi nu mai există.

(Va urma).

Izvoare: *Hurmuzaki-Densuşan* doc. V. pag. 150 şi următ. Revista „Transilvania" Sibiiu 1874, nrii 2, 10, 13. după Iosif *Kemény* codex diplomaticus tomus IV. pg. 447—458. şi Siebenburg. quart. Schrift, tom. I. pg. 193. *Kőváry* László „Erdély építészeti Emlékei" Kolozsvár 1886 pag. 159 şi 160. Heinrich *Wittstock* „Die Stellung von Bistriz im Thronstreite zwischen Ferdinand I und J. Zápolya. Programm des Gymnasiums zu Bistriz 1860." N. *Iorga* Documente din arh. Bistriţei I, întroducerea, apoi pg. XVI, XXV, XXXIII, XLIII, XLVI şi nr. 145 şi 151, pg. CXIII şi II pg. 112—3. Ioan *Boroş* în „Unirea" Blaj 1900 nr. 30. *Cipar* acte frag. pg. XIV.

Literatură: *Iorga*, sate, 15—17, 322—323, *idem* Stef. Cel Mare 15—19. *idem* Ist. lit. relig. 43, 69—71. *Bunea* autonomia 312 următ. vechile eppii 15—27, ierarhia 15, 42. Sava Branc. 9, 19—23. *Grama* „Preotul Român" Gherla, XV an. 1889 pg. 395—398, *idem* istor. biser. unite pg. 72. Nicolae *Dobrescu* Fragmente istorice, Budapesta 1905. „Unirea" Blaj 1895 pg. 102. Şematizmul diec. Gherla 1867 pg. 53. *Şaguna* ist. bis. ortod. II, pg. 120—121. Alte opuri, cari numai în treacăt ating vre-un punct al materiei, se vor nota subliniar la locurile respective.

[1]) Vadul-Rew, Rewfalu, az Kolostorvád şi Révkolostor, pe valea stângă a Someşelui, din jos de oraşelul Dej, comitatul Solnoc interior.

[2]) Genunchierul până la revoluţia din 1848 se păstra între clenodiile chiriarhiei din Blaj.

Marea adunare din Arad.

După cum anunțasem, Duminecă s'a ținut o mare adunare poporală în Arad, la care a participat lume multă românească: advocați, medici, preoți, învățători și popor, din toate părțile Aradului. Au participat la adunare și socialiștii din Arad.

Imposanta adunare a fost deschisă de către deputatul dietal *Vasile Goldiș*, care a propus, iar adunarea a ales prezident pe domnul *Mihail Veliciu*, iar notar pe dl *Sever Bocu*.

După o scurtă vorbire de deschidere a prezidentului *Veliciu*, se dă cuvântul advocatului Dr. *Marșieu*, care rostește o vorbire mai lungă, făcând în ea espunerea situației actuale politice, în urma presentării proiectului de lege despre reformele electorale, provăzut cu antisacțiunea Monarhului.

Vorbește apoi representantul dela Budapesta al socialiștilor, Dr. *Kunfi*, promițând, că partidul social-democrat din Ungaria va lupta alăturea cu Românii pentru democratisarea țării. Mai vorbește un alt socialist, apoi deputatul Dr. *Stefan C. Pop*, și în urmă *Sever Bocu* propune spre primire următorul proiect de resoluțiune:

„Adunarea poporală a Românilor din comitatul Aradului, ținută în Arad la 15 Noemvrie n. 1908, pertractând situațiunea generală politică a țării și desbătând proiectul reformei legii electorale, aduce următoarea

Resoluțiune:

1. Constatăm, că situațiunea generală politică a țării este din cele mai îngrijorătoare. Șovinismul nesăbuit de rasă a celor ce guvernează statul amenință în esistența lor etnică culturală toate popoarele nemaghiare ale țării. Urcarea în măsură horibilă a cheltuelilor budgetare apropie statul de ruina financiară, iar asupra poporațiunii aruncă greutăți, pe cari poporul în urma sărăcirei generale nu le poate suporta.

2. Proiectul legii electorale este cel mai neomenesc atentat în contra vieții constituționale, în contra adevărului și a dreptății. Acest proiect nu este permis să devină lege, căci în acel cas se naște incalculabila primejdie de a se sgudui sentimentele patriotice în inimile milioanelor de neîndreptățiți.

3. In fața situațiunii desperate a afacerilor publice și în fața nepatrioticului proiect al legii electorale, adunarea constată necesitatea, ca partidul național român, pe lângă susținerea intactă a programului seu, să se alieze și să lupte împreună cu toate partidele politice din țară, cari au de scop democratisarea vieții constituționale a statului și întroducerea sufrajului universal, egal, direct și secret, și mai ales insistă adunarea pentru o acțiune paralelă cu partidul social-democrat din patrie.

4. In vederea primejdiei ce amenință cu deosebire poporul românesc prin proiectul legii electorale, adunarea își esprimă dorința *de a se convoca și a se ținea cât mai curând o adunare a națiunei române aparținătoare coroanei Sfântului Stefan*, cu scopul de a protesta în contra atentatului cuprins în proiectul legii electorale și a da espresiune postulatelor de dreptate și egalitate ale întreg poporului românesc din patria noastră.

5. Adunarea esprimă mulțămită clubului dietal al naționalităților, și îndeosebi deputaților români naționaliști pentru lupta lor înțeleaptă și bărbătească ce poartă pentru democratisarea vieții constituționale a țării, pentru dreptate și egalitate.

6. Adunarea hotărește a se trimite Maiestății Sale Impărat și Rege Franciso Iosif I. o telegramă de protestare în contra proiectului legii electorale, de cuprinsul următor:

Cancelariei de cabinet a Maiestății Sale imperiale și apostolice regești Francisc Iosif I. Wien.

Românii din comitatul Aradului, adunați azi la Arad în adunare poporală, protestează în contra proiectului legii electorale presentat dietei prin ministrul conte Andrássy, și acest protest al lor îl aduc la cunoștința Maiestății Voastre."

Adunarea primește, atât resoluțiunea, cât și textul telegramei, cu însuflețirea ce a domnit în întreg decursul ei.

De încheiere dl *Veliciu* laudă entusiasmul ce a dovedit adunarea, iar domnul *Ioan Russu Șirianu* propune mulțămită dlui Veliciu, pentru demna și înțeleapta conducere.

Adunarea a cântat apoi *„Deșteaptă-te Române!"* iar poporul a părăsit sala în ordine frumoasă.

Nr. 10292 Plen.

Cercularíu

către onorații membri ordinari și ad hoc ai sinodului protopopesc din tractul Bistriței.

Preaveneratul Consistor arhidiecezan mi-a încredințat prin concluzul dela 6 Octomvrie a. c. Nr. 10292 Plen. convocarea și conducerea sinodului protopopesc al tractului *Bistrița*, pentru alegerea de protopop al acelui tract. Convoc deci prin aceasta, pe temeiul §-lui 42 din „Statutul organic" și al §-lui 15 din „Regulamentul pentru alegerea de protopop", sinodul protopopesc electoral pe ziua de *Vineri, în 28 Noemvrie v. (11 Decemvrie n)* a. c., la oarele 10 a. m. în capela ortodoxă română din Bistrița.

Lista candidaților o va statori comitetul protopopesc *Joi, în ziua premergătoare sinodului, la orele 6 p. m.*; deaceea invit pe onorații membri ai comitetului protopopesc, atât ordinari cât și suplenți, să se întrunească la terminul statorit în aceeaș capelă de acolo.

Inainte de ședința sinodului se va sluji în capelă sfântă liturgie și chemarea Duhului sfânt, la care sunt poftiți a lua parte toți membrii sinodului.

Sibiiu, 7 Noemvrie 1908.

Dr. E. Miron Cristea,
comisar consistorial.

Proiect de lege

despre alegerea de deputați la dieta țării.

(Urmare.)

§. 39. Documentarea etății este a se cere numai atunci, când în privința ei există dubietate. Pentru dovedirea etății se poate folosi și alt document public, nu numai estrasul din cartea de matricule. Alienația mentală din §-ul 4 punctul 2, sau idioția, poate servi numai atunci ca basă pentru stergerea cuiva din liste, când există în privința acestei împrejurări sentință judecătorească pentru punerea sub curatelă, ori se produce atestat dela medicul autorității judecătorești.

§. 40. Dovedirea scrisului și cetitului nu se cere dela aceia, cari au ori au avut o astfel de posiție ori ocupație, care e legată din partea legii de absolvarea școalelor anumite, sau a fost legată atunci, când respectivul a ocupat postul, și nici dela aceia, cari în urma ocupațiunei lor, deși nu e legată de cualificație legală, sunt necesitați se cunoască scrisul și cetitul. Conspectul posturilor și ocupațiunilor acestora îl stabilește ministrul de interne pe calea ordinațiunei, care amăsurat schimbărilor ivite, trebue numai decât întregită. Dacă nu există dubietate întemeiată, trebue evitată dovedirea scrisului și cetitului și cu privire la aceia, cari dovedesc cu atestate, ori cu copii antentice de pe atestate, că au absolvat și au dat examenul cu succes de pe clasa a șasa a școalei elementare poporale, ori de pe o clasă egală cu privire la valoarea învățământului din altă școală din Ungaria.

§. 41. Dovedirea cunoștinței scrisului și cetitului se face prin cetirea în fața comisiunei a unui pasaj tipărit, ales din partea comisiunei de conscriere, și prin scrierea unei ziceri dictate de presidentul, ori de vre-un membru al comisiunei. Scrisul și cetitul poate fi dovedit în fața comisiunei, afară de limba maghiară, și în altă limbă, întrebuințată în părțile locului de masse mai mari. In alte casuri însă, respectivul trebue îndrumat, să-și dovedească cunoștințele în scris și cetit în fața vre-unui translator judecătoresc, care are îndreptățire pentru limba respectivă. Atât pentru cetit, cât și pentru scris, este a se întrebuința vre-unul dintre abecedarele concese din partea ministrului de culte și instrucțiune publică pentru clasa a șasa a școalelor elementare poporale, ori apoi aprobate din partea sa, în înțelesul art. de lege 27 din 1907 §-ul 20 punctul 2, întrucât adecă există un astfel de abecedar în limba respectivă. Dacă nu există, comisiunea stabilește singură textul. Comisiunea chiamă prin publicare făcută conform obiceiului local, eventual chiar și prin învitare personală, pe celce e de lipsă să-și dovedească cunoașterea scrisului și cetitului, cu observarea, că întrucât nu va urma învitării și nu-și va scuza nepresentarea, va fi considerat ca unul, care nu știe ceti și scrie.

§. 42. Ce privește sumele de dare, cu privire la dreptul electoral, dătătoare de măsură e cartea principală de dare, respective, referitor la scutința provisorie de dare, lista de repartisare a dării de pământ și de casă. Alegătoriul poate se-și dovedească darea cu cărticica de dare, ori cu alt document public.

§. 43. Inprejurarea, că cineva aplică, în economia sa, la industrie, comerciu, ori altă întreprindere, sau în gosporodia sa, cel puțin de cinci ani, o persoană bărbătească de peste 16 ani, în permanență, pe lângă simbrie, este a se dovedi cu document corăspunzător, ori apoi prin doi astfel de martori, cari au cunoștință directă despre împrejurarea aceasta care e de dovedit, sunt vrednici de încredere și sunt cunoscuți comisiunei de conscriere, ori cel puțin unui membru din antistia comunală.

§. 44. Inprejurarea, că cineva a fost în permanență aplicat la acelaș stăpân pe lângă simbrie în terminul pus în §-ul 8 punctul 6, 7 și 8, este a se dovedi cu document, ori apoi cu doi martori vrednici de încredere, cu cunoștință directă despre această împrejurare, și cunoscuți comisiunei de conscriere, ori cel puțin unui membru din antistia comunală. Aplicarea din §-ul 8, punctul 6, 7 și 8, numai atunci poate fi considerată de împlinită în înțelesul alineei ultime din §-ul 8, când se dovedește, că există casul de sub *a*) și *b*) din ultimul alineat al paragrafului 8.

§. 45. Acel membru al antistiei comunale, pe care-l recearcă comisiunea de conscriere, este dator să se presinte și se fie de față la conscriere, dând toate lămuririle necesare.

§. 46. Fiecare autoritate, funcționar public, preot, instituțiune cu caracter de publicitate, e datoare să pună la dispoziție datele ce le are, la recercarea comisiunii de conscriere, ori a comitetului central. Din oficiu au datorința să dee în fiecare an, cel mult până la 5 Martie, comitetului central, datele trebuincioase următorii:

1. Fiecare șef de oficiu, conspectul îndreptățiților de a alege, aplicați la oficiul de sub conducerea sa.

2. Oficiul de anunțare din Budapesta și din orașele în cari există asemenea oficiu, conspectul despre bărbații aflători în etatea de a fi alegători, îndepărtați din oraș cu începere dela 1 Martie anul premergător, și despre aceia, cari în același timp și-au câștigat condiția locuirei de un an în acelaș oraș. Comitetul central predă datele acestea, împreună cu sentințele judecătorești întrate la municipiu (ori oraș), comisiunei de conscriere. Oficiile regești de dare, respective organele comunale (orășenești), sunt datoare să pună la timp la dispoziția comisiunei de conscriere listele de dare, precum și alte însemnări, referitoare la repartisarea ori rectificarea dării.

§. 47. Comisiunile de conscriere compun despre alegătorii direcți din un cerc de votare, iar dacă cercul are mai multe comune, din fiecare comună, proiect de listă separată, într'un exemplar, și în alt exemplar separat despre alegătorii primitivi. Cu ocasiunea rectificării listelor trebue spus în rubrica observărilor, dacă cineva e luat de nou în listă, ori i s'au făcut schimbări cu privire la numărul voturilor, ori a fost trecut din lista alegătorilor direcți în lista celor primitivi. Totodată are să se spună și aceea în rubrica de observare a listelor electorale din vigoare, care e motivul ștergerei celor ce nu au fost trecuți în proiectul nou al listelor electorale. Proiectele listelor electorale, și anume, după rectificare, împreună cu esemplarele provăzute cu observările făcute în înțelesul alineatului de mai nainte în listele valabile electorale, comisiunea de conscriere e datoare după terminarea activității sale să le trimită numai decât comitetului central, provăzute cu subscrierile tuturor membrilor, cari au participat la conscriere. Totodată e datoare a încunoștiința în scris, pe calea antistiei comunale, pe cei aflători în viață și șterși din liste, pe aceia cărora le-a fost redus numărul voturilor, ori au fost trecuți din listele alegătorilor direcți în listele alegătorilor primitivi, despre schimbarea întâmplată, cu înșirarea motivului.

§. 48. Comisiunile de conscriere sunt datoare în astfel de timp se înainteze comitetului central proiectele listelor electorale, ca comitetul central să poată face examinarea lor cu începerea terminului stabilit în §-ul 49.

§. 49. Comitetul central ia în esaminare listele trimise de comisiunile de conscriere, în ședințele pe cari le ține cu începere din 15 Aprilie în mod continuativ în fiecare zi, și pe basa datelor cari îi stau la dispoziție, ori și le-a procurat ulterior, le modifică, cu aplicarea celor cuprinse în paragrafii 35—45, iar pe temeiul celor ce le hotărește, stabilește listele provisorii despre alegătorii de deputați dietali. Comitetul central, întrucât permit datele cari îi stau la dispoziție, ia în considerare și schimbările întâmplate dela conscrierea alegătorilor încoace. Comitetul central compune lista provisorie a alegătorilor direcți și primitivi, pentru fiecare cerc electoral separat, conform §-lui 47, alinea primă, în câte două exemplare, în ordine alfabetică. Cu ocaziunea rectificărilor face tot în modul acesta câte două exemplare de liste separate despre cei șterși. După terminarea lucrărilor, comitetul central trimite fiecărui oraș, comună mare sau notariat din un cerc electoral lista proprie electorală, și anume, după rectificare, cu lista celor șterși împreună, în copie autentică. Totodată, dar cel mult până la 1 Maiu, dă o publicațiune în limba oficioasă a statului, și amăsurat trebuinței și în altă limbă întrebuințată de mase mari în acel cerc, în care spune, că listele provizorii electorale când și în care timp vor fi espuse spre privire publică. Mai departe, că în contra listelor se pot înainta, în înțelesul §§-ilor 51—53 din lege, reclamațiuni și observări, și în fine, că reclamările și observările făcute asupra acestora, unde și în câtă vreme au să fie înaintate. Publicațiunea aceasta e datoare să o aducă la cunoștință publică antistia comunală, respective magistratul orășănesc al localității în care vin expuse listele provisorii spre privire publică.

(Va urma).

Convocare.

Despărțământul Orăștie al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român" își va ținea adunarea generală în Orăștie, Duminecă în 23 Noemvrie (6 Decemvrie) 1908 cu următorul

Program:

1. Deschiderea și constituirea adunării.
2. Raport despre activitatea comitetului cercual.
3. Disertații, cari se vor anunța directorului desp.
4. Alegerea directorului despărțământului pe restul periodului.
5. Eventuale propuneri.

Toți p. t. membri ai Asociațiunii din acest despărțământ, precum și toți binevoitorii și spriginitorii culturei poporului, sunt poftiți a nu lipsi dela această adunare.

Orăștie, din ședința comitetului cercual ținută la 14 Noemvrie n. 1908.

I. Popovici
dir. desp.

Din România.

Meeting naționalist în Iași.

Duminecă la orele 4 d. a. s'a ținut în Iași, în sala Pastia, o mare întrunire naționalistă, convocată de un comitet naționalist din localitate. Adunarea a fost prezidată de dnul profesor universitar *A. C. Cuza*. Oratorii au fost mult aplaudați și vorbirile lor urmărite cu mare interes. Au vorbit următorii: Prezidentul adunării *A. C. Cuza*, profesorul universitar *Leon Cosmovici*, preotul *Popescu*, advocatul *Gh. Măcărescu*, studentul universitar *Ionescu* și la urmă dl *N. Iorga*. S'a primit apoi următoarea *moțiune*:

„Cetățenii ieșeni, întruniți în sala Pastia, azi, Duminecă 2 Noemvrie 1908, spre a se consfătui asupra situației externe a României, pe urma unei politice statornice basată pe apropierea noastră de marile puteri vecine, făcută cu însemnate sacrificii din partea noastră în curs de mai mulți ani, pe care nu le vedem satisfăcute cu nimic, în unanimitate și cu stăruință cerem guvernului să apere și interesele economice ale României cu o mai mare energie în relațiile ei cu țările străine, cerând deschiderea granițelor pentru produsele românești, după principiul dreptei reciprocități, se stărue, ca intereselor politice ale statului român să li se dea satisfacția cuvenită, pe urma zdrobirii echilibrului din Balcani și să apere interesele culturale ale Românilor, periclitate în țările vecine, ca și în Macedonia, interese, la a căror sacrificare noi nu mai putem privi nepăsători.

Pentru realizarea acestor aspirațiuni legitime, de care ce ele se pot împăca și cu interesele firești ale tuturor celoralalte state, cu cari dorim să trăim în deplină armonie ca și până acum, noi credem că e necesar a se da o nouă orientare mai realistă politicei noastre esterne, stăruind a ne apropia de vecinii noștri din peninzula balcanică, cu cari avem atâtea interese apropiate.

Trimitem în acelaşi timp fraților noștri ardeleni expresia îndureratelor noastre sentimente de dragoste frățească, asigurându-i de viul nostru interes, cu care urmărim lupta lor eroică pentru libertate şi cultură românească, şi desaprobând alegerea greşită a momentului, când suveranul Austro-Ungariei dă sancţiunea sa prealabilă unei legi electorale, atentatoare la drepturile lor politice, pentru a schimba cu curtea din Viena întârziate civilităţi.“

Intrunirea s'a încheiat la ceasurile 8 seara.

NOUTĂŢI.

Parastas. Eri, Joi, fiind aniversarea morţii Impărătesei şi Reginei Elisaveta, s'a ţinut parastas în biserica noastră catedrală, fiind de faţă elevii seminariului Andreian, elevele dela şcoala civilă a „Asociaţiunei“, elevii români dela şcoalele de stat din loc, precum şi alt public. Parastasul l-a celebrat Preacuvioşia Sa dl *Dr. Eusebiu R. Roşca*, protosincel, director seminarial, asistat de preoţii Dr. Vasile *Bologa*, directorul şcoalei de fete, Demetriu *Cunţan*, profesor seminarial, şi de diaconul Dr. Vasile *Stan*, profesor seminarial. Respunsurile le-a dat corul seminarial.

*

Hotărârile delegaţiunilor. Maiestatea Sa Monarhul a sancţionat hotărârile delegaţiunilor, aduse în sesiunea din urmă. Intre ele se află şi urcarea soldei la oficerii din armata austro-ungară, care va fi licvidată acum cu începere dela 1 Decemvrie n. c. însă şi pentru lunile Octomvrie şi Noemvrie.

*

Dela comitat. Adunare generală extraordinară ţine comitetul municipal al comitatului Sibiiu *în 25 Noemvrie n. 1908*, la orele 9 dimineaţa, în sala mare a palatului comitatens. La ordinea zilei sunt puse 31 de obiecte de interes public.

*

Atentat. Din Blaj ne vine ştirea, că peatra de pe Câmpul libertăţii şi crucea de pe dealul viilor au fost aruncate în aer cu dinamită de mâni sacrilege, până acum necunoscute. Oare cui a putut să stee în cale o biată peatră mută şi o cruce ridicată întru preamărirea atotputernicului Dumnezeu?

*

Agata Bârsescu în Braşov. Celebra tragediană română, Agata Bârsescu mărit. Radovici, va da în Braşov trei representaţiuni teatrale, în 24, 25 şi 26 Noemvrie n. cu piesele următoare: *Medea*, *Phädra* şi *Sappho*.

*

Congregaţie. Representanţa comitatului Caraş-Severin ţine congregaţie în 23 Noemvrie n. c. la orele 9 şi jumătate dimineaţa. E o congregaţie estraordinară, convocată pentru resolvarea unor obiecte urgente de interes public.

*

Instruarea analfabeţilor. Reuniunea învăţătorilor bănăţeni încă a trecut în programul ei de activitate ţinerea cursurilor de scris şi cetit cu analfabeţi. In Comloşul-mare cursul a fost deschis şi instruarea o face învăţătorul-dirigent *Vuia* cu învăţătorul *Craiovan*.

*

Avis. Consultarea cu privire la ordinea de zi a adunării generale municipale din 25 l. c. va fi în aceeaşi zi la orele 8 a. m. în loca'ul casinei române din Sibiiu. Sibiiu, în 20/XI. 1908. *Dr. Borcia*, secr. *Dr. Leményi*, prez.

*

Inaugurarea muntelui de pietate din Bucureşti. Cetim în „*Viitorul*“ din Bucureşti următoarele: Dumineca la oara 11 şi jum. a avut loc, în hala de expoziţiuni a societăţii „Casele privilegiate de imprumut pe amanet în România“ din Bucureşti inagurarea palatului „Muntelui de Pietate“ din str. Sf. Ionică. După ce publicul invitat a vizitat diferitele secţiuni a hainelor, mobilelor, instrumentelor, maşineriilor, bijuteriilor, etc. şi cari au impresionat vădit pe vizitatori, în special rochiile şi hainele amanetate, au intrat în hala de expoziţiuni, unde s'a servit un banchet. La banchet a vorbit dl Parteniu Cosma, directorul executiv al institutului de credit şi economii „Albina“ din Sibiiu, arătând importanţa unităţii economice a Românilor din Regat şi de peste munţi, care a început a deveni un fapt împlinit prin această instituţiune, unde capitalul românesc de peste munţi se întâlneşte la olaltă cu capitalul românesc din regat. La banchet a luat parte şi protopopul Braşovului *Voina* şi deputatul Făgăraşului *Dr. N. Şerban*.

*

Deschiderea liniei ferate Caransebeş Haţeg. Noua linie Caransebeş-Haţeg a fost deschisă în 11 l. c. până la staţiunea Băuţarii. Zilnic comunică între Sebeş şi Băuţarii câte 6 trenuri de persoane, trei în sus şi trei la vale. Ceealaltă parte a trenului Băuţari-Haţeg se va da comunicaţiunii probabil în cursul lunei Decemvrie, anul curent.

*

Cas de moarte. Generalul conte de Hülsen-Haeseler, adjutantul general al împăratului Wilhelm din Germania, a decedat subit, în urma unui atac de apoplexie, în Donauschingen.

*

Moartea împăratului Chinei. O telegramă din Peking anunţă, că împăratul Chinei Kvangsu a murit. Imediat după moartea sa a murit şi împărăteasa mamă. Iar o nouă telegramă vesteşte, că ar fi murit şi soţia împăratului, între nişte împrejurări foarte suspecte. Noul împărat al Chinei e un băiat de 5 ani, nepot al decedatului Krangsu, care avea 27 de ani.

*

Hymen. Aurel Iuliu *Cigăreanu* şi Aurelia *Cigăreanu* năs. de *Bárdosy*, cununaţi.

*

Român în parlamentul turcesc. In oraşul Coriţa în Macedonia a fost ales deputat pentru parlamentul turcesc Aromânul Dr. *Filip Mişa*. Au deci şi Aromânii *un* reprezentant în parlamentul din Constantinopol.

*

Student decorat. Maiestatea Sa a decorat pe studentul Nyári Zoltán din şcoala civilă din Kapuvár cu crucea de argint pentru merite, fiindcă cu periclitarea propriei sale vieţi a scăpat pe unul dintre colegii săi dela moarte, scoţându l din undele apei, cari erau să-l înghită.

*

La fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor nostri au mai dăruit: Aurel, Victor şi Letiţia Simtion, în memoria părintelui lor Nicolae Simtion, fost tipograf maşinist, 3 cor, Nicolae Dura, paroh (Deal), soţia sa Maria n. Stoicuţa şi copiii lor Ioan, Sever, înv. lăcătuş, Valeriu, Victoria, Nicolae şi Eusebiu, dela toţi 1 cor. şi Vic. Tordăşianu 10 bani.

*

Ofiţerul cel mai bătrân din armata germană, generalul de brigadă *Frank*, a murit zilele trecute în Charlottenburg în etate de 103 ani.

*

Şcoală pentru Ţigani. In comitatul Caraş-Severin există o comună, Langenfeld, locuită de ţigani la periferie. La propunerea inspectorului de şcoale, comisiunea administrativă a hotărât se înfiinţeze şcoală pe seama copiilor acestor ţigani, cari au locuinţe stabile pe teritoriul comunei numite. Fireşte, şcoală de stat, maghiară.

*

Şi-a omorât fata. Fata şi ginerele unui anumit Wolf Miklos din Battaszék se purtau foarte brutal cu bătrânul. Il certau şi-l mai şi băteau foarte des. Bătrânul Wolf şi-a cumpărat un revolver, şi după o scenă ca alte multe întâmplate cu el, a scos arma din buzunar şi a descărcat'o asupra fetei sale, care a fost nimerită în cap, şi la moment a murit. Ginerele seu a fugit din casă, când a văzut revolverul. Wolf s'a presentat apoi singur şi s'a predat gendarmilor.

*

Judecători împuşcaţi. La tribunalul suprem din Lipsca s'a pertractat zilele trecute procesul de moştenire al comerciantului Grosser din Berlin. Sentinţa a fost nefavorabilă pentru Grosser, care după ce a auzit'o, a scos revolverul din buzunar şi a tras zece focuri asupra judecătorilor. Notariul tribunalului suprem a fost omorât, iar un judecător a fost grav rănit. Ceialalţi au remas neatinşi. Atentatorul a căutat să fugă, dar a fost prins şi arestat.

Induraţi-Vă spre săracii nostri.

> „Mila dată săracilor, te curăţă de păcate, îţi câştigă îndurare şi viaţă vecinică“.*)

Mulţumirea sufletească a dăruitorilor şi împărţitorilor darurilor şi lacrimile săracilor miluiţi anii trecuţi, ne îndeamnă să apelăm şi de data aceasta la inimile generoase, să binevoiască a dărui bani, vestminte şi alimente, ce să se împartă în ajunul Naşterei Domnului între săracii nostri (învăţăcei, şcolari, bărbaţi şi femei, scăpătaţi).

Ne găsim în preajma zilelor, în cari săracul ca şi bogatul, caută să-şi încălzească sufletul şi corpul.

Cei pe cari Dumnezeu povăţuitorul a toate, v'a binecuvântat din belşugul său, daţi putinţă şi celor lipsiţi, ca cel puţin în zilele de bucurie ale naşterii Mântuitorului nostru să preamărească pe Creatorul şi făptuirile sale.

Impărţirea darurilor se va face cu cuvenită solemnitate sub binevoitorul protectorat al stimabilelor doamne Minerva Dr. Brote, Ana Dr. Moga şi Elisaveta Bugarsky.

Darurile benevole să se trimită la adresa „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“.

Lacrimile vărsate de săracii nostri servească drept cea mai înaltă răsplată pentru toţi aceia, cari posibilă ne fac împlinirea acestei datorinţe bine plăcute şi lui Dumnezeu.

Sibiu, 17 Noemvrie n. 1908.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu.“

Vic. Tordăşianu prez. — *Stefan Duca* notar.

---

*) Inscripţia icoanei Maicii Domnului, ce atârnă deasupra lădiţii cu crucerii săracilor din localul Reuniunii sodalilor.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui şi anume: la apelul cald al vrednicului paroh Ioan Popa din Cristian (de lângă Sibiiu), bunii sei parohieni au sărit care cu ce a putut în ajutorul fraţilor lor bătuţi de soarte. S'au adunat în bani cor. 31.68, din cari dela parohul Ioan Popa 2 cor., Ier. Nemeş, înv. Vas. Dragomir, Ioan Dragomir, Nic. Bugheliu, Andreiu Caşoiu, George Vălean, Ioan Válean, câte 1 cor., Vasile Bălan, jun. 5 cor., Vasile Bălan, sen. 2 cor., I. Răduţ, Vas. Vălean, Vas. Gligor, Rach. Sânea, câte 50 bani, G. Ghişoiu 60 bani, apoi mai mulţi câte 40, 30, 20 şi 10 bani, şi s'au adunat şi grâu, cucuruz şi cartofi (grumpene), premergând şi aci cu esemplul nobil parohul Ioan Popa, care a dat câte 1 ferdelă grâu şi cucuruz şi 2 ferdele grumpene. Naturaliile adunate s'au pus în licitaţiune publică, care a dat resultatul îmbucurător de cor. 42,52. Astfel fraţii din Cristian au contribuit cu suma de cor. 74 20. Suma incursă până aci e de cor. 330.40. Fie, ca esemplul fraţilor din Cristian şi a parohului lor să fie urmat şi de economii nostri din alte comune.

Sibiiu, 18 Noemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa prezident — *Vic. Tordăşianu* secretar.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Pentru nenorociţii din Marpod au contribuit pe lista domnului profesor *Victor Păcală* din Sibiiu următorii:

Banca „Albina“ 100 cor., P. Cosma, Elena Petraşcu, dir. internatului câte 10 cor., Dr. R Roşca director seminarial, 5 cor., Vancu, Enescu, Tincu, Roşca, Mohan, Oct. Goga, Aurel Bratu, Dr. T. Brediceanu, Dr. Z. Gheaja, Dr. Borcia, dş. A. Broşteanu, Dr. Bologa, Nic. Togan, Dum. Câmpean, I. Henteş, E. Verzar, I. Sociu, Vera Bohăţel, dş. N. Lemeny, Raţiu, Const. Popp, Dr. Stefan, Dr. Dobre, Dr. Cristea, A. Bena, Iuliu Holdăr, Surdu, Dr. Nic. Bălan, Dr. Ghibu, C. Popa, Gh. Tulbure, Maniu, oficial mil., Oct. Tobias, A. Muntean, preot, N. N., Dr. Ilariu Holon, Dr. Ioan Bian, Pavel Boldea, Ioan Rebega, Ioan Brenciu, Emil Comanescu, Vătişan, Lissai, Dr. T. Turcu, Ioan Roman, fiecare câte 1 cor., A. Boiu, Patr. Pintea, şi V. Păcală câte 3 cor., Elevele Intern. Asociaţiunii 5 cor., Dr. Proca, Nic. Ivan, Dr. Stroia, Dr. Russu, Dr. Măcelariu, I. M., Dr. P. Şpan, E. Vinţeleriu, fiecare câte 2 cor.

Primească în numele poporenilor mei păgubiţi cea mai sinceră mulţămită.

Marpod, 18 Noemvrie 1908.

Florian Bologa
preot român.

*

La edificarea nouei şcoale în comuna Câmpuri-Surduc încă s'au aflat binefăcători şi ajutători.

Câştigând noi întreg materialul, la cumpărarea lui am avut şi relacsare din preţ, şi afară de aceasta şi daruri, în vederea, că pentru scop cultural s'a întrebuinţat.

Aşa firma Seidner din Soborsin la cumpărarea varului pre lângă 10% din preţ ne-a donat 100 cor. Firma Markovits din Seghedin ne-a donat dela fabrica de var din Dobra 6 cară de var, în preţ de 120 cor. Firma Bohn din Zsombolya din preţul ţiglei ne-a lăsat 100 cor. Dl Freund Iozsef din O Becse ne-a donat 10 fire de brad pentru grinzi în preţ de 125 cor. Firma Gróf Zoltowski din Petriş ne-a dat scândurile dela firezul din Almaş, lângă Zám, cu un scăzământ de 20% şi ne-a donat 50 cor.

Pe lângă mulţămita făcută în persoană, precum unora în scris, mă simţesc îndatorat a le aduce în numele comunei mele şi mulţămită publică.

Ioan Budoiu
preot.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Cărţi şi reviste.

Istoria literaturei maghiare. Manual de învăţământ pentru clasa IV-a a şcoalei civile de fete ş. a., de *Dr. Vasilie Bologa*, directorul şcoalei civile de fete a Asociaţiunii, carte aprobată de ministerul regesc de culte şi instrucţiune publică cu datul de 21 Octomvrie 1908. Nr. 120,549. Se poate procura dela direcţiunea şcoalei Asociaţiunii din Sibiiu (Nagyszeben) a K. 1.40 fil. cu porto postal. Loco a K. 1.20 fil.

*

„Luceafărul“ Nr. 22, a apărut cu următorul sumar: I. Agârbiceanu: Intâiul pas. I. U. Soricu: Noaptea (poezie), G. N. Mihăilescu: Tudorache Nebunu (fragment). M. Popovici: Cântec (poezie). I. Broşu: Miserere (poezie). Oct. A. Tăslăuanu: Synnöve Solbakken de Björnstjerne Björnson (trad.) Dări de seamă: Mar. Simionescu-Sâmniceanu, Caleidoscopul lui A. Mirea. Cronică: Scrisoare din Bucovina. Apel către traducătorii şi editorii operelor lui Schiller şi Goethe. Socializarea conştiinţelor. Ştiri. Poşta Red. — Poşta Adm. Ilustraţiuni: Vederea comunei Rodna nouă. Biserica nouă din Rodna nouă. Fruntarul bisericei nouă (din Rodna), pictat de O. Smigelschi. Primarul comunei Rodna în foişorul casei zidite de el însuşi. Interior de casă ţărănească din „Rodna nouă“.

*

„Biblioteca meseriaşului“. Ca număr prim al unei biblioteci a meseriaşului român a apărut în Sibiiu, tipografia Drotleff, broşurica despre „*Uneltele de mână dela lemnărit*“, de *I. Apolzan*. Partea primă: 1. Rândelele. 2. Dălţile. 3. Ferestraele. Cu mai multe ilustraţiuni. In broşură se dau numirile corecte româneşti ale uneltelor folosite la lemnărit, cu esplicarea cuvenită şi se dau şi numirile nemţeşti şi ungureşti. E o intreprindere folositoare pentru meseriaşul român intreprinderea dlui I. *Apolzan*, care merită deci sprijinul tuturor. Cărticica e dedicată dlui *Victor Tordăşianu*, prezidentul reuniunei meseriaşilor români din Sibiiu. Preţul broşurei 40 fil.

*

„Lecţii de pedagogie“, de Dr. *Petru Şpan*. Tiparul tipografiei arhidiecesane din Sibiiu. Preţul 3 coroane. In întroducere autorul cărţii vorbeşte despre educaţiune, apoi în partea primă despre învăţământul pedagogic, în a doua despre disciplină şi mijloacele prin cari se susţine disciplina, şi în partea a treia despre creştere, cu deosebită considerare la cea religioasă-morală.

*

„A választási reform“. O broşură ungurească, despre reformele electorale, scrisă de Dr. *Ajtay József*. Tipărită în Budapesta, la succesorul lui Kilián Frigyes. Preţul 2 cor.

*

„Biserica ortodoxă română“, revistă periodică eclesiastică a sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române, anul XXXII. numărul 7 pe Octomvrie. Cuprins bogat şi interesant. Apare în Bucureşti. Abonamentul 12 lei la an.

Poşta redacţiei.

I. M. în Cr. Adresaţi-vă la „Az állami méhészeti gazdaság Gödöllőn“, sau la „A m. kir. országos méhészeti felügyelőség Budapesten (Földmüvelésügyi minisztérium“. ori apoi la „A m. kir. méhészeti vándortanitó, Nagyenyeden.“

Teatru german.

Sâmbătă: *Tipp-Mamsell*, operetă în 3 acte.

Copii născuţi înainte de vreme

să pot scăpa prin Emulsiunea lui SCOTT de pericol şi se pot desvolta la o

putere şi tărie normală.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Mii de părinţi îngrijoraţi au fost surprinşi de mersul repede spre bine. Chiar reţinut dela lapte se ia cu plăcere şi se mistue uşor Emulsiunea lui SCOTT. 5 (270) 2—5

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

In atenţiunea Domnilor Preoţi!

A apărut: [335] 1—6

„Pareneze“

Cuvântări ocazionale şi funebrale

pentru toate ocaziunile ce obvin
în oficiul pastoral al preotului,

de **Pr. D. Voniga.**

Lucrare aprobată şi unică în literatura noastră pastorală!

— Publicată cu binecuvântare arhierească. —

Volumul I. Ediţia II-a

cuprinde o mulţime de cuvânrări potrivite tuturor împrejurărilor, ocaziunilor şi evenimentelor extraordinare ce obvin în viaţa creştinului şi în oficiul pastoral al preotului.

Opul se poate procura cu preţ de 4 Cor. 20 fil. la autor în **Gyirok** (Temes) şi la toate librăriile româneşti.

Publicaţiune.

Comuna noastră bisericească română gr. or. din **Boiţa** (comitatul Sibiiului) esarândează respective închiriează pe calea licitaţiunei publice localitatea sa de **boltă** constătătoare din 4 odăi şi 1 culină, pe timp de 5 ani.

Localitatea aceasta de boltă se află în edificiul şcolar şi în centrul comunei noastre, iar conducătoriul aceleia în tot timpul a beneficiat de licienţă de tabac şi pentru beuturi spirtuoase.

Licitaţiunen se va ţinea Duminecă în 23 Noemvrie v. a. c. (6 Decemvrie n. a. c.) la 3 oare p. m. în localitatea edificiului nostru şcolar pe lângă oferte închise şi verbale.

Preţul de strigare este stabilit în suma de 300 coroane.

Condiţiunile şi informaţiunile de lipsă în această privinţă se află la oficiul şi comitetul parohial al comunei noastre bisericeşti.

Boiţa, 3 Noemvrie v. 1908.

Oficiul parohial român gr.-or.

Ioan Druhora
presbiter român gr. or.

[334] 1—2

Nr. 561/1908. [331] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător în comuna **Zlatna**, să publică concurs cu termin până la 20 Noemvrie a. c.

Emolumentele sunt 800 coroane din repartiţie.

Cuincuenaliile să computǎ numai dela instituirea definitivă în această comună.

Concurenţii să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul deschis la subscrisul oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Să cere dela concurenţi să aibă cel puţin 4 clase gimnaziale şi cualificaţiunea cel puţin cu bine.

Abrud, 28 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conţelegere cu com. parohial.

Petru Popoviciu
protopresb.

Aviz!

La Pârv Todor în Ternova, comitatul Arad, Nrul. casei 15, se află de vânzare tot felul de

altoi de viţe americane,

se vând şi uscaţi cu rădăcină şi fără rădăcină, după dorinţă. (293) 6—10

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 7—36

Cumpăraţi

„Calendarul Naţional“

întocmit de foile naţionale dela Orăştie, pe anul 1909.

E foarte frumos! Impodobit cu chipuri alese: Locurile sfinte: *Grădina Getsimanii* în care a fost prins Domnul Christos, *Biserica de pe sf. Mormânt alui Christos*, vederea Ierusalimului şi istoria lui; Chipuri din istoria naţională: *Sarmiseghetuza, steag turcesc, steag românesc din războiul cu Turcii*, şi altele şi altele! — Apoi de cetit: poezii frumoase, poveşti, schiţe, glume, poveţe.

E o cărticică ce îngrijeşte de sufletul cetitorului, înbogăţindu-l cu cunoştinţe alese, înălţându-l în simţămintele naţionale, şi petrecându-l.

Daţi-l, ca pe o carte de folos, în mâna întregului tineret din comună, ca şi prin asta să stârniţi dragostea de cetit la toţi!

Preţul: numai 18 cr. (36 fil.) de unul. Celor-ce iau mai multe, pentru a le vinde, ca să aibă şi ei ceva pentru osteneală, şi trimit banii pentru dela 12 în sus, li-să dă cu numai 11 cr. (22 fil.) unul, având a-şi plăti ei poşta la scoatere.

Dela 5—10 ex. e cu 13 cr. (26 fileri) unul, că la acestea trebue să se plătească poşta la predare. (328) 2—5

Cereţi-l la:

Administraţia „Libertatea“

în Orăştie (Szászváros)
şi la Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

Tusă.

Eminent mijloc contra tusei şi răguşelei, sunt la Stattin

„Caramelele de piept ale lui Ober“,

au efect perfect şi sunt foarte recomandabile pentru curăţirea flegmei.

Se află numai în

cofetria Stattin
Sibiiu, Str. Cisnădiei 28.

1 Carton 20 b., 5 Cartoane 90 bani.

Cele mai fine prăjituri pentru ceai, fabricat propriu. (332) 2—6

Chiar dacă ar costa multe parale

tot ar trebui să cetească toată lumea comunicatul scris în limba poporală, pe care l-a publicat institutul Elektro-Vitalizer. Fără a mai cruţa oboseala şi cheltuelile resumează pe

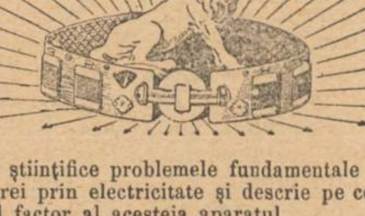

baze ştiinţifice problemele fundamentale a vindecărei prin electricitate şi descrie pe cel mai ideal factor al acesteia aparatul

„Electro-Vitalizer“

în Ungaria nu s'a dat până acum publicităţii o asemenea carte, de aceea atragem atenţiunea acelora cari sufere de o slăbiciune generală a nervilor, de slăbiciune sexuală, de insomnie, de dureri de cap, de dureri în spate, digestie defectuoasă, anemie, parilisie şi neuralgie să cetească această carte interesantă şi vor învăţa din ea multe lucruri ştiinţifice. (318) 3—4

Aceasta carte o poate căpăta oricine gratis şi porto-franco, în plic închis, dacă se provoacă la acest ziar şi fără nici un obligament. Iar dacă ne cercetează le arătăm cu plăcere modul nostru de vindecare şi le esplicăm avantagele aparatului Electro-Vitalizer.

Inst. de consult. med. Electro-Vitalizer
BUDAPEST, Károly-körut 2 félem. 56.

Cupon pentru o carte gratuită.

Inst. de cons. medicale „ELECTRO-VITALIZER“
Budapest, Károly-körut 2, félem. 56.

Vă rog să-mi trimiteţi gratuit şi porto-franco în plic închis opul despre

Modul modern de vind. cu electricitate.

pentru {bărbaţi / dame {volumul care nu-l doriţi trebue şters.

Numele ....

Adresa ....

La apotecarul: CORNEL DEMETER în ORĂŞTIE (SZÁSZVÁROR),

să găsesc următoarele:

Preparate medicale,

leacuri de casă, neapărat trebuitoare în fiecare familie:

Conţinutul medicamentelor de mai jos sunt folosite de cei mai renumiţi profesori şi medici, şi sunt recunoscute de cele mai bune.

Dolicin contra tusei, răguşelei, durerii de piept, ofticei, tusei măgăreşti, catharului, astmei, greutăţii de respirat, lungoarei şi tusei seci. La copii şi copile, contra tusei măgăreşti, are efect admirabil. „**Dolicin**“-ul are efect bun asupra apetitului şi întăreşte corpul, iar flegma o disolvează şi astfel mai uşor se şi rupe. Ferbinţelile şi asudatul de noapte încetă; măreşte greutatea corpului şi deci contribue mult la însănătoşire. Preţul 1 coroană 20 fileri şi 2 coroane.

Prav contra durerii de cap. Foarte bun şi în cazuri de influenţă. Preţul 1 coroană.

Capsic unsoare. Contra durerei de oase, podagrei, reumatizmului, răcelilor de cap, dinţi şi nervi, precum şi scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Preţul 1 cor. 20 fil. şi 2 cor.

Centarin contra morburilor de stomach, precum la lipsa de apetit, mistuirea rea, catharul şi aprinderea de stomach, greaţa şi vomarea, zgârciurile cele mai grele: leac sigur! Foloseşte şi la curăţirea sângelui. Preţul 1 cor. 20 fil. şi 2 cor.

Laxbonbons. Inchiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitarea de inimă, ameţeli, dureri de cap şi altele. Deci cine sufere de închiderea scaunului, numai decât să comande „Laxbonbous“ purgativ. Preţul 1 cor:

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curăţirea sângelui la sifilis, morburile tinereţelor, precum la răguşală sifilitică, durere de oase, excese şi bube-zgrăbunţe pe faţă, nas sau orice parte a corpului, — ba chiar şi ranele sifilitice, 1 sticlă 2 coroane.

Esenţă contra bătăturilor (ochi de găină) 80 fil. ***Prav*** contra opăritului la copii 60 fil. ***Prav*** contra asudatului la mâni şi picioare, 60 fil. ***Unsoare contra râielor***, cu efect sigur şi rapid, 1 cor. 20 fil. ***Picuri pentru ochi***, are efect sigur în privinţa conservării şi vederii ochilor. Aceasta întăreşte ochii slăbiţi, delătură roşeala, şi celor slabi de vedere le întăreşte vederea, 70 fil. ***Pilule luxativ purgative***, la caz de încuierea scaunului şi regularea acestuia, 70 fil. ***Demibon***, contra isomniei (la ameţeli de cap), şi nelinişte nervoasă, 6 cor. 20 fil. ***Unsoare de casă***, mijloc probat în contra tuturor ranelor, precum sunt bube, umflături, pecingini şi alte rane, 1 cor. ***Liq de fer***, la copii şi la mari, contra anemiei, slabi de sânge, slab de corp — şi rămaşi în desvoltare. Contra palidităţii la faţă. Preţul 2 coroane.

Grijiţi această listă de preţuri ca la caz de lipsă să ave-ţi adresa corespunzătoare.

Adresaţi-vă cu încredere la: Apotecarul A. Cornel Demeter,
în ORĂŞTIE (Szászváros), lângă bis. ev. ref.

[324] 1—4

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 33—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 22—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea **de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

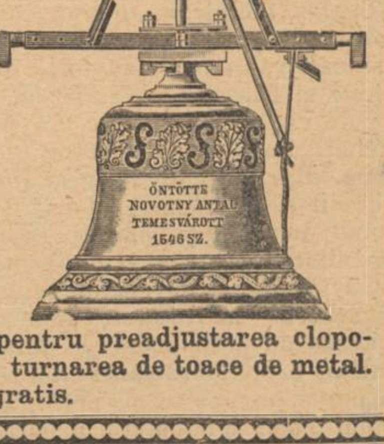

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 124 Sibiiu, Marţi 11/24 Noemvrie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi insertiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Să nu ne perdem cumpătul.

Sibiiu, 23 Noemvrie n.

E mare amărăciunea printre Românii din statul ungar, din motivul, că Coroana a dat sancţionare prealabilă proiectului de lege al contelui Andrássy despre modificarea legii electorale, prin care Românii vin de nou scurtaţi în drepturile lor cetăţeneşti. Şi e *motivată* această amărăciune a Românilor, pentrucă în urma atitudinei lor atât de binevoitoare Coroanei, manifestată totdeauna, dar mai ales pe vremea, când alţii se puseseră pe picior de războiu cu ea, şi nu mai plăteau dare, şi nu mai dădeau recruţi pe seama armatei monarhiei noastre, s'au aşteptat, ca barem de astădată să nu mai fie remuneraţi cu desconsiderare pentru jertfele aduse din partea lor.

Soartea a voit însă altcum. De nou am rămas înşelaţi în aşteptările noastre. Nu ni-s'a dat atenţiunea cuvenită nici de astădată, cum nu ni s'a dat nici în trecut, de multe ori. Stăm deci astăzi desilusionaţi, deprimaţi, şi ne întrebăm unul pe altul, că ce e de făcut? Punem vina şi pe unii, şi pe alţii, şi numai acolo nu căutăm vina, unde ea poate să fie aflată cu siguranţă. Avem să o căutăm *în noi* înşine. Prea mare ne era adecă încrederea, că acum aşa are să se întâmple, cum noi dorim, pentrucă *ni-s'a promit,* prin cuvânt sărbătoresc, că aşa are să fie, şi pe promisiunile făcute ni-am clădit ilusiuni mari, pe cari acum ni le vedem dintr'odată nimicite. Natural, că aceasta doare, ne umple inima de amărăciune, şi ne face să ne gândim, că oare la acte de nerecunoştinţă, nu ar fi bine să răspundem şi noi tot cu asemenea acte, ca să simtă cei ce nu ne onorează alipirea şi loialitatea în măsura aşteptată de noi, că dacă vrem, putem să fim şi noi ca şi alţii, nu aşa cum am fost în trecut?

Gândurile acestea însă nu sunt bune. Să ne aducem aminte, că şi părintele de familie de multe ori trebue să facă acte de nedreptate faţă de unul, ori faţă de mai mulţi dintre copiii săi, îngrămădind cu toate favorurile şi cu toată iubirea sa părintească numai pe unul, ales dintre ceialalţi. Permite oare legea creştinească, ca cei desconsideraţi dintre copiii sei să-i poarte pentru această duşmănie, să-i denege iubirea fiiască, cu care îi sunt datori? Nu! Ei şi în casul acesta au să rămână fii iubitori ai aceluia, care sigur că ştie, ori dacă nu ştie, totuşi va veni odată la convingerea, că fiii săi sunt şi aceştia, deci merită şi ei o tratare la fel cu celalalt, cu favoritul său.

Aşa e şi în statul cu mai multe popoare, cum e statul nostru. Unul poate să fie popor mai ales, pe care Domnitorul, părintele tuturor, îl îngrămădeşte din anumite motive cu toate favorurile, şi-i dă întreaga sa atenţiune şi iubire, iar pe celelalte le trece cu vederea. Dar acestea nu au să se instrăineze de el, ci au se ţină cu aceeaşi credinţă, iubire şi alipire la părintele lor, ca în trecut, pentrucă odată totuşi trebue să vină vremea, când iubirea şi alipirea lor are să fie remunerată după merit.

Şi apoi, e mare, foarte mare decepţia ce ne-a cuprins, dar nu e cea mai mare dintre acelea, peste cari am trecut noi şi până acum. Avut-am noi decepţii cu mult mai mari, lovituri chiar catastrofale. Să ne gândim numai la jertfele cele mari pe cari le-am adus pentru apărarea tronului, atunci când tronul se afla în primejdie, şi apoi la faptul, că după potolirea focului am fost jertfiţi fără cruţare. Ori să ne gândim la frumoasele zile de pe vremea dietei transilvane din Sibiiu, când poporul român din Ardeal prin representanţii sei legali şi-a croit temeliile înaintării sale politice, culturale şi economice, aducând legi, cari l-au ridicat în stat la rangul ce-i competea, şi apoi la faptul, că cu toate, că legile acestea au fost sancţionate şi întărite cu jurământ domnesc, totuşi nu peste mult ele au fost *scoase din vigoare,* în mod unilateral, numai prin poruncă domnească!

Au fost acestea nişte catastrofe cu mult mai mari pentru Românii din statul ungar decât cea de acuma, dar nu am desperat, nu ne-am perdut cumpătul cel bun, am trecut peste ele la ordinea zilei, fireşte, cu mare amărăciune în suflet, căci mare era nedreptatea ce ni s'a făcut, însă fără a ne gândi, că ar trebui să mai slăbim din iubirea cu care ne-am purtat totdeauna faţă de părintele patriei noastre. Să facem deci şi acum tot aşa. E rău proiectul de lege al contelui Andrássy, şi ne doare, că i s'a dat sancţionare din partea Coroanei. Dar pentru aceea noi se remânem faţă de Coroană fiii iubitori din trecut, şi învăţătura să ne fie aceea, că mântuire nu avem să aşteptăm dela nime altul, decât numai dela Dumnezeu şi dela noi înşine!

Moştenitorul de tron al României la Viena.

Primire foarte frumoasă s'a făcut la Viena moştenitorului de tron al României, Principelui Ferdinand, sosit Mercuri acolo, pentru a felicita pe Maiestatea Sa Monarhul nostru, în numele curţii române, din prilejul jubileului celor 60 de ani de domnie.

Principele Ferdinand a sosit la Viena Mercuri la orele 2 şi 15 m. după ameazi, şi a fost salutat în gară de către Impăratul şi Regele Francisc Iosif, de arhiducii Francisc Ferdinand, Carol Ferdinand, Leopold Salvator, Frideric Carol, prezidentul poliţiei, ministrul plenipotenţiar român Mişu, cu personalul legaţiunii române, oficerii români ataşaţi la diferite regimente austro-ungare, un serviciu de onoare, comandanţii corpului de armată din oraş, viceprezidentul camerei române Porumbaru, şi de o companie de onoare din regimentul nr. 19, cu drapel şi cu musică.

Impăratul şi Regele Francisc Iosif în uniformă de mareşal a sosit la gară cu câteva minute înaintea sosirii trenului şi s'a întreţinut cu dl Mişu şi cu oficerii români.

La întrarea trenului în gară musica a intonat imnul român. Principele purta uniformă de colonel al regimentului de infanterie austro-ungar, al cărui şef este M. Sa Regele Carol, şi a fost salutat de către Impăratul şi Regele Francisc Iosif foarte cordial.

Impăratul a cerut apoi informaţiuni asupra stării sănătăţii Regelui şi Reginei României.

După salutarea suitei, Principele a fost salutat de către arhiduci. In urmă Impăratul şi Principele au mers la Hofburg.

Pe tot parcursul drumului au fost aclamaţi de către mulţime. La orele 6 seara a avut loc la Schönbrunn un prânz intim, la care a asistat Principele moştenitor, arhiducii şi arhiducesele.

După prânz s'a ţinut cerc. In acelaşi timp la masa suitelor a asistat adjutantul-comandant Berindei, capitanul Sutzu şi serviciul de onoare. Principele Ferdinand a făcut arhiducelui Francisc Ferdinand o visită de o jumătate de oră şi a asistat în timpul serei la representarea operei curţii.

Toate ziarele mari vieneze au scris în termini foarte călduroşi despre visita aceasta a moştenitorului de tron al României la curtea dela Viena.

Joi a fost prânz de gală la Hofburg, şi s'au rostit toaste, din partea Maiestăţii Sale Monarhul nostru şi din partea Principelui Ferdinand, moştenitorul de tron al României.

Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru a numit pe Regele Carol al României general de infanterie în armata austro-ungară (rang militar acum de curând creat), iar pe Principele Ferdinand colonel-proprietar al regimentului de infanterie numărul 96.

Pe Regele Carol l-a încunoştiinţat despre aceasta pe cale telegrafică, şi tot prin fir telegrafic a sosit răspunsul Regelui Carol, care a mulţămit în termini foarte călduroşi Monarhului nostru pentru această distincţie.

Principele Ferdinand al României a plecat Joi seara la München.

FOIŞOARĂ.

Moşiile vechi ale bisericei române.

(Urmare).

Cu întrerumpere de trei ani, (1538—1541) Petru Rareş a domnit în Moldova 18 ani (1527—1546). Când după înfrângerea dela Mohács, (1526) pentru coroana Ungariei se luptau: Ferdinand arhiducele de Austria şi Ioan Szapolyai, prefectul Transilvaniei, Petru Rareş ţine parte acestuia din urmă, şi în două rânduri bate cumplit la 1528 oştirile nemţeşti. Una dată în aretul Feldioarei.

Faptul, că Petru Rareş mai înzestrează încă cu două domenii noui această episcopie românească, cunoscută cu deplină certitudine istorică în Ardeal, este de a se înţelege aşa, că viteazul domn în 1530, atât din recunoştinţă, că a ajutat pe ardeleni în contra lui Ferdinand, cât poate mai mult din frică, ca să nu ocupe întreg Ardealul, dupăcum se vedea că are gând hotărât, căpătă dela Szapolyai cetăţuia „Unguraşului“ (Bálványos-Várallye) şi cetatea trufaşilor Saşi Bistriţa.[1])

Pe lângă moşiile din Bogate, Rareş a mai cinstit pe nemulţămitorul seu Anastasie, vlădicul dela Vad, şi cu o moară nouă din satul Caţcău (Kaczkó), foarte aproape de Vad.

Nu putem stabili, că deodată cu Bogatele, ori că mai nainte, sau că mai târziu, fu dăruită moara din vorbă.

Dl Bunea zice, că „pe la 1552 a căpătat-o episcopul“. La acest dat însă în Moldova domnia Iliaş şi Stefan VII., iar episcop-stareţ la Vad era faimosul George de Sângeorz. Documentele apoi spun, cumcă acelaş episcop, care a căpătat satele, capătă şi moara şi încă dela acelaş Petru, voivodul Moldovei. „Item Episcopus Valachicus de Kew ex concessione *quondam Petri* Vajvodae Moldaviensis ultra duas illas possesiones Rew, Zlatina, quas ad monasterium Vajvodae ab antiquo concesserunt, tenet alias duas possessiones Oláh-Bogáth et Magyar-Bogàth cum suis integris possessionibus, ac proventibus, ac utilitatibus, ac servitiis: Item *idem episcopus* unum molendinum prope Káczkó in territorio R. Mttis de novo extractum“.

Din acest citat aşadar ne încredinţăm, cumcă şi înainte de donaţiunea lui Petru, din bătrâni, mănăstirea Vadului mai avea moşii, la Vad şi Slatina, donate tot de voivozii *moldoveni.*

Adevărat, că în text nu e declarat explicit, cumcă voivozii sunt din Moldova, dar se subînţelege de sine uşor, cumcă numai astfel de domnitori au putut fi cugetaţi.

Din istoria patriei ştim, cumcă nebiruitul nostru rege, Matia cel drept, fusese bătut de Stefan-cel Mare în bătălia dela Baia din 15 Decemvrie 1467.[1])

In considerarea primejdiei comune din partea Turcului, Stefan, de şi biruitor, se umileşte şi întinde el primaoară mâna spre împăcare.[2])

Punându-se bună pace între acesti mari bărbaţi, la anul Domnului 1568, Stefan fu dăruit de regele ungar Matia Corvinul cu două cetăţi puternice, cu Ciceul şi cu Cetatea-de-Baltă.[3]) Unii vreau să ştie, că şi Unguraşul (Bálványos) l-ar fi dobândit cu această ocasiune Stefan.[1])

Cel mai vechiu cronicar naţional, Grigorie Ureche († 1647), astfel ne transmite pacea din vorbă: . . . . „nu peste [2]) multă vreme au încetat vrajba între craiul unguresc şi între Stefan-Vodă, că văzând ei, că vrăşmaşul lor şi a toată creştinătatea, Turcul, li stă în spate şi asupra volniciei tuturora întinde mrejele sale ca să-i cuprindă . . . s'au împăcat şi s'au aşezat, şi încă după pacea aşezată şi legături tari ce făcură amândoi, au dăruit Mateiaş-Craiu pe Stefan-Vodă cu două cetăţi mari în Ardeal, anume Balta [3]) şi Ciceul“.

(Va urma).

---

[1]) De Bistriţa se ţineau vre-o 50 sate. Bunea, „Statistica Românilor“, Sibiiu 1901, pag. 37—38. De Unguraş se ţineau 24 comune. Populaţia era mai toată română. Unguraşul e în districtul Rodnei, comitatul Solnoc, în stânga Someşului, la depărtare aproape egală de Gherla şi Ciceu-Cristur. Cele 24 comune zăceau spre aşa zisa câmpie ardeleană, între Gherla şi Bistriţa.

[1]) După orice biruinţă, Stefan-Vodă avea obiceiu a zidi o biserică, ori o mănăstire. Intru aducerea aminte a biruinţei asupra regelui ungar, Stefan zidi la Baia biserica Sf. George. N. Dobrescu, dr. prof. univ. teolog. Bucureşti, în cursul dela Vălenii-de-munte din anul I., 1908, în „Telegraful Român“, Sibiiu 1908 nr. 101 pg. 418 col. II.

[2]) Dimitrie Bolintinianu „Viaţa şi faptele lui Stefan-cel-Mare“. Bucureşti edit. II. 1870, p. 27—37.

[3]) M. C. Florenţiu „Noţiuni din istoria Românilor“, Bucureşti edit. XV. 1884, pg. 46—47, Dr. I. G. Sbiera „Contribuiri pentru o istorie“ etc. Cernăuţi 1906 vol. I. 529—531.

[1]) Aşa A. Treboniu Laurian „Elemente de istoria Românilor“ edit. II. Sibiiu 1871, pag. 39, 40, pe basa istoriografilor contimporani, Ioan Dlugorzus Longin † 1480, metropolit de Lemberg, hist. Poloniae Lipsiae 1711—1712, libro XIII. şi Martin Cromer † 1589, arhiep. de Ermeland, între istoricii poloni vechi, dânsul e cel mai renumit „De origine et rebus gestis Polonorum, liber XXVII. Şincai, Cronica Românilor la anul 1467. Stephanus Katona, iezuit ungur în „synopsi chronologica“, tomo XV. pag. 240 seqq.

[2]) Mihail Kogălniceanu „Cronicele României“, Bucureşti 1872 tom. I. cap. 12, pg. 135—155. Bunea şi Iorga greşesc, când zic, că Stefan numai la 1475 ar fi căpătat aceste cetăţi.

[3]) Cetatea-de Baltă era în judeţul Târnavei, pe valea Târnavei-mici, nu departe de Blaj.

Din parlamentul ungar.

Vorbirea deputatului român *Dr. Alexandru Vajda-Voevod,* rostită în şedinţa din 18 Noemvrie nou a dietei ţării.

„Onorată casă! E us parlamentar, că oratorul trebue să răspundă antevorbitorului. Domnul deputat Teodor Batthányi pomeneşte despre împăciuire, fără ca să concretizeze expunerile d-sale; dar noi, partidul naţionalităţilor, pe baza faptelor din trecut, observate din partea majorităţei, nu suntem îndreptăţiţi a lua serios expunerile dlui deputat Batthányi, din cari nu poţi presupune, că în partidele majorităţii ar fi şi voinţa şi o hotărâre serioasă de împăcare cu noi. Deci cu partea aceasta a vorbirii dlui deputat nu doresc să mă ocup mai pe larg, de oarece e lipsită de orice baze concrete.

Ni s'a părut prea ciudat, când în legătură cu noi dl deputat iarăşi face aluzii la România. Altcum e uz vechiu, cu deosebire din partea partidelor din majoritate, că se provoacă des la România, invocând exemple de urmat. Aşa d. e. cândva domnul deputat Eber Antal s'a provocat la România privitor la stările sanitare de acolo, vrednice de a se introduce şi la noi. De altă dată aduc România ca exemplu, cu scopul de a ne dovedi, că acolo au mai rea soarte Maghiarii, ca Românii din Ungaria, — par'că prin asta s'ar dirige soartea noastră mai spre bine, ori noi am afla în asta vre-o mângăere oarecare.

România îşi va păstra bunul renume. Nu e avizată ca eu să o apăr cu puterile mele modeste. Nici nu mă ţiu competent. Numai pentru aceea mă ocup de aceasta întrebare, fiindcă nu înţeleg, în ce nex poate fi aceasta întrebare cu aceea, că aici în Ungaria bună e sau rea soartea noastră? Pentrucă e cu totul alta situaţia Maghiarilor din România decât cea a noastră în Ungaria. Ungurii au emigrat cu încetul în România, dupăce România şi-a format odată constituţiunea. Afară de asta Maghiarii din România nu formează un popor autocton, aşa bună oară ca noi dincoace, cari suntem aproape de 2000 de ani pe aceste plaiuri.

Suntem un popor de 3 milioane şi deci şi numai pe baza proporţiei numerice avem dreptul natural a sta aici şi a pretinde pe seama noastră drepturi cetăţeneşti, egale cu ale altor naţionalităţi.

De oarece însă D-voastră vă place în continuu să vă provocaţi la drepturile istorice ce le aveţi, apoi noi şi popoarele slave încă avem drepturile istorice de ecsistenţă în aceasta ţară, pentrucă şi străbunii noştri şi-au vărsat sângele luptând în trupele lui Rákoczy contra Turcilor şi sunt sute de mii din şirul Românilor şi al Slavilor, cari au rămas morţi pe câmpul de luptă pentru interesele monarhiei, luptând în armatele habsburgice.

Popoarele noastre au fost acelea, cari au locuit la periferii, şi astfel le-a fost dată partea a aduce cele mai multe jertfe pentru apărarea patriei în timpul trecut istoric. Aşa dar noi nu suntem un element, ca cel maghiar din România, ci suntem popor autocton.

Nu vreau să continui mai departe cu polemica despre soartea Maghiarilor din România, nu voesc să fac paralelă între soartea lor şi a noastră de aici, voiesc numai să vă spun, ce am esperiat eu, cu o ocaziune în Bucureşti. Odată am agrăit româneşte pe un vizitiu, în a cărui birjă mă urcasem. Vizitiul vorbea perfect româneşte. Am mai vorbit cu el despre unele-altele, până ce am aflat că el este Săcui emigrat în România şi vorbea perfect româneşte. L'am întrebat, cum e posibil lucrul acesta, şi că unde a învăţat româneşte aşa de bine? El îmi răspunde:

„Eu am învăţat româneşte în şcoala maghiară din Bucureşti". Dar în Ardeal nu doreşti să mergi? l-am întrebat. „Nu doresc, — răspunde el — pentrucă odată am fost acolo, să mă orientez în ce priveşte moştenirea rămasă dela tatăl meu, şi petrecând acolo o săptămână, am venit acasă şi nici nu vreau mai mult să merg înapoi, pentrucă acolo atât îl năcăjesc pe om, atât judecătorimea, cât şi pretorele, încât eu ca Maghiar mă simţesc cu mult mai bine în România". Iar în ce priveşte întinderea mânii de înfrăţire, oferită de dl Batthányi, onorată cameră, aceasta nu e o chestie actuală. Insă peste zece, douăzeci de ani, şi eu cred, că va fi amiciţia română-maghiară, şi lucrurile aşa se vor desvolta, că vom întinde unul celuialalt frăţeasca mână. Şi încă pentru aceea, onorată cameră, pentrucă se vor schimba raporturile de putere ale monarhii faţă de trecut. Chiar acum stăm în faţa unei mari schimbări. Slavii în Austria deja şi-au eluptat heghemonia şi e numai chestie de timp, că în Ungaria elementul slav va avea mai mare influinţă ca până acum, în ce priveşte conducerea politică, şi nu mai încape nici o îndoială, că Slavii vor avea un rol principal în conducerea politică a monarchiei. Iar noi, Românii, suntem în cea mai bună prietinie cu Slavii, pentrucă trebue să luptăm pentru un scop comun. Atunci se va întoarce soartea lumii şi se va schimba şi soartea noastră, atunci întărindu-se elementul slav, el va prepondera, atât faţă de Maghiari, cât şi faţă de noi, şi atunci elementul maghiar va fi acela, care va căuta prietenia noastră, precum Slavii şi astăzi caută prietenia noastră, şi noi de asemenea o căutăm a Slavilor.

Intrucât priveşte adevăratul obiect al proiectului, nu încape îndoială, că dacă omul face comparaţie între budget şi stările adevărate ale ţării, vede un mare contrast între ele. Şi îi vine în minte omului vechiul proverb unguresc: *sărăcie lucie.* Pentrucă până când deoparte ţara se luptă cu o mulţime de năcazuri economice, sociale, naţionaliste, ba chiar şi confesionale, până atunci vedem un budget, care deja trece peste un milion şi jumătate, şi dacă îl examinăm mai de aproape vedem, că faţă de această sumă mare, plusul abia atinge suma de 48.069 cor. (Arată apoi posiţiile nereale ale budgetului şi continuă astfel):

Care e causa acestor stări neregulate, că budgetul pe de o parte representă atari sume mari, şi de altă parte se poate observa un regres pe toată linia? Causa zace într'aceea, că la noi tot sistemul vechiu domneşte, că la noi încă tot sistemul oligarhic stăpâneşte. La noi din iniţiativă privată nu se poate face nimic, toate trebue să iniţieze, ori să protejeze statul, ori la noi statul e pedeca tuturor încercărilor, ce alţii le-au iniţiat.

Intre astfel de împrejurări nu se poate spera, ca stările financiare ale ţării să se schimbe în viitor, ba e de prevăzut, că ele vor da tot înapoi.

Dacă voim să schimbăm aceste stări, atunci trebue să ne dăm seamă despre soartea ţărilor, în cari au domnit atari stări. Aşa a fost şi în Japonia, până la anul 1865. Şi acolo sistemul oligarhic a predominat, şi numai la 1868 a fost delăturat. Şi Japonia, care economiceşte chiar atât de puţin s'a putut desvolta ca Ungaria, a luat avânt mare. Cu 26 milioane în valoare comercială şi-a încheiat anul prim economic, şi din aceste numai 6 milioane au fost plusul în export. Dar după aceasta, acele valori în primii 10 ani s'au duplificat şi de atunci au crescut mereu în măsură, că azi după 40 ani valorile comerciale se urcă la 400 milioane.

Ce a fost posibil în Japonia, e posibil şi la noi, dacă stările publice ni-se schimbă. Dar schimbarea stărilor publice o putem aştepta numai dela democratisarea ţării, şi chiar pentru aceea ar fi fost necesar, ca dl ministru de interne înainte de ce a presentat proiectul de lege despre dreptul de alegere, să fi presentat un proiect de lege constătător numai din un paragraf. Acest paragraf numai atâta ar fi trebuit să conţină, că pe viitor în Ungaria fiecare cetăţean are libertatea deplină pe terenul de drept al asociării şi al întrunirei, aşa ca să nu fie expus nici volniciei poliţiei şi a pretorelui, nici bunăvoinţei ministrului.

Până când, onorată cameră, cetăţenii statului nu se pot sfătui liniştiţi asupra afacerilor lor, şi nu pot să limpezească părerile, până atunci nu va înceta la noi acel morb, acel năcaz social, că toate le aşteptăm dela stat şi nu ne încredem în puterile noastre proprii. Nu vor putea până atunci dispare nici acele anomalii, pe cari statistica le constată cu privire la emigrare şi mortalitate. Pentrucă, onor. cameră, cum stăm în această privinţă? In anul 1906 şi-au scos paşaport 240.270 oameni, din cari 218.289 au emigrat în America. Mortalitatea între copiii sub 5 ani dela 1901—1905 a fost 238.977, adecă 45.2%.

Că aceasta ce înseamnă, şi că aceasta ce lovitură e asupra ţării, nu e de lipsă să o desvolt mai departe. Numai asupra sistemului de *unu* îmi permit a vă atrage atenţiunea, şi cred, că v'am documentat îndeajuns, că în ce decadenţă mare suntem. Şi această decadenţă diferă mult de icoana pe care budgetul ni-o presentă.

On. cameră! Ce poate face guvernul, ca soartea ţării să o schimbe spre bine?

Inainte de toate să iee pildă dela Austria, unde deja e introdus dreptul de alegere universal, egal şi secret. Nu e drept, că acolo chestiunea naţionalităţilor stă mai rău decât la noi, că acolo această chestiune e mai periculoasă, pentrucă e mare favor pentru ori care ţară, dacă acele chestiuni să desbat, să limpezesc, nu afară de parlament, în dosul culiselor, ci deschis, în faţa ţării întregi. Şi în Austria este dată posibilitatea pe seama poporului, ca chestiunea naţională şi socială să se limpezească înaintea parlamentului, ca voinţa adevărată a poporului să se manifesteze. De altă parte e imposibil să nu ţinem în vedere acele interese economice, politice şi sociale, cari sunt în Austria. Suntem adecă constrânşi, până atunci, până când există dualismul, să ţinem pas cu Austria în privinţa economică, căci iată cvota an de an creşte, până când puterea noastră economică devine tot mai mică. (Va urma).

Proiect de lege

despre alegerea de deputaţi la dieta ţării.

(Urmare.)

§. 50. Listele provisorii ale tuturor alegătorilor din un cerc electoral, după rectificare împreună cu listele separate ale celor sterşi din listele valabile electorale, se expun spre privire publică dela 16 Maiu până la 14 Iunie, în centrul cercului electoral, iar listele provisorii ale oraşelor şi ale comunelor singuratice, iarăşi împreună cu listele separate ale celor sterşi, la respectivul oraş cu magistrat, comună mare, ori centru al notariatului cercual. Expunerea spre privire publică se face în fiecare zi dela oarele 8 dimineaţa până la 12 din zi, la casa comunală, ori în localitatea oficioasă a notariului cercual, iar în capitala Budapesta afară de aceasta şi la antistiile cercuale, în ce priveşte listele alegătorilor din cercurile administrative. In oarele înşirate fiecine poate privi în liste, în presenţa unui membru al antistiei comunale, (al magistratului, ori antistiei cercuale din Budapesta) şi după ameaz, în zile de lucru, între orele 2—6, poate să şi le copieze.

§. 51. In contra listelor provisorii, cu privire la persoana sa, poate înainta recurs fiecine. Afară de aceasta, cei trecuţi în listele provisorii ale alegătorilor direcţi, au dreptul se reclameze în contra oricărei greşeli, făcute cu privire la luarea, ori neluarea în listele alegătorilor direcţi din cercul electoral în care ei au drept direct de alegere, precum şi cu privire la numărul voturilor ce sunt de exerciat. Cu privire la listele provizorii ale alegătorilor primitivi, acelaşi drept îl au şi cei trecuţi în listele provisorii ale alegătorilor primitivi. Reclamările sunt a se înainta din 16 Maiu până în 30 Maiu inclusive, şi adecă în scris, ori din partea alegătorilor primitivi, cu gura. Despre reclamările făcute cu graiu viu, se ia proces verbal. Reclamantul e dator să-şi motiveze reclamarea, şi se alăture, respective să presenteze documentele doveditoare, pe cari singuraticii şi le pot procura, iar acele dovezi, pe cari singuraticul nu are putinţa a şi le procura, au se fie astfel indicate în reclamaţie, ca ele se poată fi uşor aflate. Reclamarea poate fi basată şi pe astfel de schimbări, cari s'au întâmplat după compunerea listelor, până inclusive 30 Maiu. Reclamantul poate se aducă şi dovezi nouă. Fiecare reclamare se poate face numai cu privire la o singură persoană.

§. 52. Fiecare reclamaţie este a se adresa comitetului central şi se înaintează magistratului orăşenesc, (în Budapesta antistiei cercuale), antistiei comunale, ori notariului cercual, unde se află listele în contra cărora să înaintează recursul. Reclamantul, dacă doreşte, primeşte adeverinţă că a înaintat recurs. Reclamările se expun spre privire publică dela înaintarea lor, până inclusive 14 Iunie, la locul şi în orele amintite în § ul 50, şi pot se fie copiate, după dispoziţiunile aceluiaş paragraf.

§. 53. La reclamările înaintate pot să dee observări toţi aceia, cari conform § lui 51 au dreptul să reclameze, din 16 Maiu până în 14 Iunie. Observările au se fie înaintate în scris, dar alegătorii primitivi pot să le facă cu graiul. Despre observările acestora să i-a proces verbal. Observările au să fie făcute conform celor spuse în §-ul 52 şi separat cu privire la fiecare reclamare.

§. 54. Magistratul oraşului, antistia, notarul cercual, e dator se esibeze reclamările presentate şi observările făcute într'un protocol separat de esibile, în ordinea în care ele s'au înaintat, iar după expirarea terminului, le trimite numai decât, cu protocolul de esibile, cu listele provisorii, şi cu listele separate despre cei sterşi, comitetului central. Dacă n'au întrat de loc reclamaţiuni în terminul legal, se face raport despre aceasta comitetului central.

§. 55. Asupra reclamărilor şi a observărilor comitetul central e dator să decidă până la 31 Iulie. Hotărârea trebue se fie motivată, şi împreună cu motivele trebue trecută în proces verbal. Reclamările întârziate, ori acelea, cari se refer la mai multe persoane, comitetul central le respinge din oficiu, prin hotărâre. Pentru prima şedinţă a comitetului central are se fie stabilită ordinea, în care comitetul central va censura reclamările şi observările date cu privire la listele electorale ale singuraticelor cercuri electorale, cercuri de votare şi comune aparţinătoare la acestea. Hotărârea, prin care se stabileşte aceasta ordine, are se fie afişată cu o zi mai nainte pe casa municipiului, respective a oraşului.

§. 56. Hotărârile aduse din partea comitetului central asupra reclamărilor şi observărilor se pun spre privire publică, în oarele stabilite în §-ul 50, dela 1 până la 15 August, la reşedinţa comitetului central, la casa municipiului (oraşului). Cel ce a reclamat în numele propriu, primeşte înmânată hotărârea de respingere. Afară de aceasta, hotărârea prin care se decretează stergerea din lista provisorie ori reducerea voturilor la careva dintre alegători, sau trecerea alegătoriului direct în listele alegătorilor primitivi, este a se înmâna şi aceluia, la al cărui drept de alegere se refere hotărârea.

§. 57. Dreptul de jalbă compete aceluia, care a dat reclamaţia ori observările, asupra cărora a decis comitetul central, şi apoi aceluia, a cărui drept de alegere vine atins în hotărârea adusă. Aceia, cărora hotărârea a fost înmânată după § ul 56, pot se înainteze plânsoare la judecătoria administrativă, în scris, prin presidentul comitetului central, în 15 zile dela înmânare, iar ceialalţi, cel mult din 5 August în 15 zile. Din partea alegătorilor primitivi se pot da plânsorile şi cu graiul. Despre ele se dresează proces verbal. In plânsoare pot se fie înşirate şi documente noi doveditoare, dar pe schimbări întâmplate în timpul mai nou plânsoarea nu poate fi întemeiată. Comitetul central poate să-şi facă observările cu privire la plânsori şi cu privire la dovezi, şi apoi înaintează toate plânsorile deodată, cu observările făcute, până la 1 Septemvrie, judecătoriei administrative. Dacă cuiva i s'a înmânat hotărârea amintită în § ul 56 astfel, că terminul dat pentru înaintarea plânsorii cade pentru el după 31 August, poate înainta plânsoarea în 15 zile dela înmânare, cel mult însă până la 15 Octomvrie. O astfel de plânsoare comitetul central o trimite numai decât judecătoriei administrative.

§. 58. Comitetul central sterge din oficiu din listele provisorii până la 15 Octomvrie pe acela, pentru care există vreunul din motivele de eschidere înşirate în punctele 6—9 din § ul 5. De altcum însă schimbări din oficiu nu poate face în listele provisorii, din momentul expunerei lor spre privire publică.

§. 59. Asupra plânsorilor date în contra hotărârilor comitetului central decide judecătoria administrativă, în senat compus din secţia administraţiei generale. Pentru a se aduce hotărâre valabilă se cere, ca senatul să fie compus din un president şi cel puţin doi membri, dintre cari barem unul trebuie să aibă cualificaţia de judecător. Amăsurat trebuinţei, pot să fie compuse şi mai multe astfel de senate. Rezolvarea chestiilor se face pe baza actelor, fără ascultarea părţilor, pe lângă espunerea lucrului în şedinţă publică. Dacă însă judecătoria află de lipsă, poate să ordoneze pentru limpezirea chestiei şi pertractare directă verbală. In cas de necesitate judecătoria administrativă poate să ordoneze şi întregirea actelor şi stabilirea mai clară a stării lucrului. De altcum modul de rezolvare a acestor afaceri îl stabileşte ministeriul, prin regulament separat. Judecătoria administrativă e datoare să rezolveze în merit plânsorile întrate, până la 1 Decemvrie, şi să retrimită actele comitetului central.

§. 60. Dacă nu s'a dat plânsoare din nici o parte în contra hotărârilor aduse din partea comitetului central asupra reclamaţiunilor şi observărilor, în înţelesul §-lui 57, şi comitetul central nu a făcut ştergeri până la terminul acordat, în înţelesul §-lui 58, ori s'au făcut ştergeri, dar în contra lor plângere nu a dat nimeni, şi în fine, dacă în casul înaintării de plângeri, judecătoria administrativă le-a rezolvat pe toate în merit cu privire la respectivele liste electorale: listele acestea devin liste finale. Comitetul central compune acum lista finală a alegătorilor direcţi şi a alegătorilor primitivi, conform §-lui 47, alineatul prim, în ordine alfabetică, dând fiecerui alegător număr curent, şi anume, lista alegătorilor direcţi în *cinci,* e celor indirecţi (primitivi) în *două* exemplare autentice. Toate listele finale electorale le subscrie prezidentul şi notariul, cari rămân personal responsabili pentru compunerea lor credincioasă şi îngrijită.

§. 61. Un exemplar din lista finală a alegătorilor direcţi se trimite ministrului de interne, al doilea exemplar se depune la competentul notar regesc din centrul cercului electoral, spre folosinţa alegătorilor, iar dacă sunt mai mulţi notari publici, la cel designat din partea comitetului central, al treilea exemplar se trimite oraşelor şi comunelor interesate, în Budapesta respectivelor antistii cercuale. Exemplarele ce rămân, să păstrează în arhiva municipiului, ori a oraşului cu magistrat regulat. Din lista alegătorilor primitivi un exemplar depune comitetul central în arhiva municipiului (oraşului cu magistrat), iar celalalt exemplar îl trimite oraşelor şi comunelor interesate (în Budapesta respectivelor antistii cercuale.)

§. 62. Comitetul central e dator să trimită până la 31 Decemvrie, atât listele alegătorilor direcţi, cât şi ale celor primitivi, la adresele numite în §-ul 61.

§. 63. Listele electorale finale sunt valabile pentru anul care urmează anului în care s'a făcut rectificarea. La aceeaşi alegere de deputat, chiar şi dacă e alegere de întregire, au să fie întrebuinţate sub decursul întregei alegeri aceleaşi liste, pe basa cărora s'a început alegerea, chiar şi în casul, când alegerea iese din anul pentru care listele sunt valabile.

§. 64 Dacă se întâmplă schimbare în împărţirea cercurilor de votare, comitetul central dispune, ca alegătorii, cari în urma nouei împărţiri îşi vor esercia în alt cerc de votare dreptul de alegere, să fie trecuţi în listele acestui cerc de votare, de odată cu inaugurarea schimbării.

§. 65. Toate extrasele referitoare la listele electorale, atestatele şi alte documente, se dau cu scutire de timbru şi în mod gratuit, dacă cumva legea nu dispune altcum.

§. 66. Exemplarele trimise oraşelor şi comunelor interesate din listele electorale finale, locuitorii de acolo pot ori când să le iee în privire, să le copieze, ei singuri, ori prin alţii, iar spre acest scop senatul ori antistia comunală trebue să le acorde timp şi ocaziune. De pe esemplarele depuse în arhiva municipiului (oraşului) poate să primească copii întregi, ori parţiale, orişicine, dacă plăteşte taxele înainte. Rugare este a se da în scris la prezidentul comitetului central. Copia este a se da dela cerere în opt zile, pe lângă recipis de primire. De pe exemplarul păstrat la ministrul de interne al listei finale despre alegătorii direcţi încă se pot da copii. Taxele pentru copiile luate de pe exemplarul din arhiva municipiului (oraşului) şi dela ministeriul de interne, le stabileşte ministrul de interne. Notarul public e dator să dee ori şi cui copie despre listele electorale depuse la el, ori apoi adeverinţă, că cineva e luat în liste, ori nu e luat. Notariul public primeşte pentru copii şi pentru adeverinţe taxele usuate.

§. 67. Dacă prezidentul comitetului central deneagă estradarea copiei, ori trăgănează estradarea, interesatul se poate adresa prezidentului judecătoriei administrative, care provoacă pe prezidentul comitetului central, ca în anumit timp să dee copia, ori să spună motivele denegării, ori ale întârzierii. Pe funcţionarul care la terminul pus nu dă copia, ori nu-şi motivează întârzierea sau denegarea, prezidentul judecătoriei administrative îl poate pedepsi cu amendă până la 2000 coroane, care se poate repeţi de atâtea ori, de câte ori se repeţeşte neascultarea. Afară de aceasta respectivul mai poate fi tras la răspundere şi pe cale disciplinară.

(Va urma.)

NOUTĂŢI.

Alegeri pentru congres. In diecesa Aradului au fost aleşi deputaţi la congresul naţional-bisericesc următorii domni: *din cler*: Cercul Iosăşel: Cornel Lazar, Lipova-Vinga: Augustin Hamsea, Pâncota: Ioan Georgea, Birchiş-Chisetău: Gherasim Sârb, Arad: Roman R. Ciorogariu, Timişoară-B.-Comloş: Dr. Traian Putici, Giula-Chişineu: Dr. Ioan Trailescu. Deputaţi mireni: Şiria: I. Russu Şirianu, Giula: Nicolae Oncu, Boroşineu: George Feier, Timişoara: Pavel Rotariu, Chişineu: Mihaiu Veliciu, Vinga: Em. Ungurean, Arad: Aurel Petrovici, Chisetău: Dr. Iosif Gall, Buteni: Vasilie Goldiş, Hălmagiu: Petru Truţa, B.-Comloş: Dr. Nestor Oprean, Lipova: Antoniu Mocsonyi, Radna: Dr. Ioan Suciu, Birchiş: Petru Ionaş. In cercul Zarand, în arhidieceză, a fost ales deputat mirean dl *Dr. P. Oprişa*, directorul gimnaziului din Brad.

*

Sfinţire de episcop în Viena. Ni-se scrie dela Viena: Sâmbătă în ziua de Arhangeli a fost hirotonit întru episcop nou alesul episcop din Cattaro *Jovici*. Actul hirotonirei s'a săvârşit în bis. grecească I. Fleischmark, 13, de către I. P. S. Sa arhiepiscopul şi metropolitul Dr. *Vladimir de Repta*, cu P. S. S. episc. din Zarra Dr. *Nicodim Milaş*. Ca preoţi au funcţionat consilierul Dionisie *Bejan* din Cernăuţi, profesorul universitar la facultatea teologică din Cernăuţi Constantin Popovici, preotul grecesc de aici Dr. Meletios Apostolopulos, protopresbiterul sârbesc de aici Mişici, preotul Dr. Virgil *Cioban*, şi doi diaconi.

*

Corpurile legiuitoare române sunt convocate pe 15 Noemvrie v. c. în sesiune ordinară la Bucureşti.

*

Sfinţire de biserică. Eri, Dumineca, în 22 Noemvrie n. s'a săvârşit actul sfinţirei de biserică în comuna *Dorolea*, protopresbiteratul Bistriţei.

*

Domnul Dr. Sterie N. Ciurcu, medic în Viena, împlineşte zilele acestea anul 60-lea al etăţii. Din acest prilej colonia română din Viena a ales un comitet, care se aranjeze unele sărbări în onoarea celui ce timp de 40 de ani a stat totdeauna în fruntea mişcărilor culturale şi politice ale Românilor din Viena, iar comitetul a stabilit programul următor: Vineri, în 27 Noemvrie, la orele 12 din zi o comisiune va transmite jubilarului felicitările Românilor din Viena şi i va preda o plachetă comemorativă. In aceeaşi zi la orele 8 seara va fi banchet festiv în sala albă a restaurantului „*Riedhof*“ VIII. Schlösselgasse 14.

*

Hymen. *Elena Herlea* şi *Ieronim Păcurar* îşi anunţă sărbarea religioasă a cununiei lor, care se va celebra Joi în 26 Noemvrie n. la orele 3 d. a. în biserica gr. ort. din Vinerea.

*

Darul Regelui. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele Francisc Iosif I a donat din caseta privată o mie de coroane poliţistului din Budapesta Benczik Árpád, care cu ocasiunea demonstraţiunilor socialiste de stradă a fost rănit la braţ de glonţul unui revolver, descărcat din partea unuia dintre demonstanţi.

*

† David Starcsevics, deputat în dieta Croaţiei, întemeetoriul partidului starcevician croat, a decedat în Jaşca.

*

Atestate false. Direcţiunea căilor ferate ungare din Budapesta a făcut constatarea, că foarte mulţi dintre funcţionarii mai mici dela căile ferate au ajuns în oficiu pe basa unor atestate câştigate pe cale necorectă. Sunt şi de aceia la căile ferate, cari abia ştiu se scrie şi se cetească, şi au produs atestate false despre absolvarea clasei a patra civilă. S'a făcut arătare la poliţie şi s'a început o severă cercetare. Se zice, că sunt implicaţi în afacere mai mulţi profesori din Budapesta, cari au dat atestate false, pe — bani buni. Numărul atestatelor false se urcă la *două sute*.

*

Instruarea analfabeţilor. Reuniunea învăţătorilor gr. cat. români din arhidiecesa Blajului încă a luat hotărâre pentru instruarea analfabeţilor în cursuri de iarnă. Totodată a pus şi 10 premii pentru învăţătorii, cari vor arăta cele mai bune resultate pe acest teren.

*

Prietinele. Două fete tinere din comuna Temerin din Bacica, servitoare la un cârcimar din Neoplanta, au fost aflate spânzurate în podul stăpânului lor. Erau prietine nedespărţite şi au lăsat în urma lor o scrisoare, în care-şi iau rămas bun dela cei ce le stăteau mai aproape, dar motivul care le-a îndemnat să-şi pună capăt vieţii, nu-l spun în scrisoare. Rămâne secret, pe care l-au dus cu ele în mormânt.

*

Ploi mari. Din Italia vin ştiri triste. Ploile cele mari şi neîntrerupte au avut de urmare dărâmarea mai multor case, în mai multe comune. Turme întregi de oi au fost răpite de undele apelor şi înecate. S'au înecat şi doisprezece oameni. Mai multe comune sunt nimicite de tot, iar în Barcelona a fost subminată de apă catedrala catolică, zidită în secolul al XIII-lea, monumentul lui Columbus, arsenalul, şi număroase case.

*

O boală nouă. Din Veneţia se scrie, că în împrejurime s'a ivit o boală nouă, de care sunt atacate mai ales femeile aflătoare în stare binecuvântată, ori în stare de lehuzie. E boală epidemică, şi peste douăsute de femei cuprinse de ea — au murit. Medicii nu ştiu încă să-şi dee sama cum şi din ce se naşte. Femeile mai cu stare fug de acasă, la mari depărtări, ca să nu capete boala aceasta nouă.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu“ pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Maria Oana, văd. învăţătoreasă (Viştea-inf.) 40 bani şi fiiul seu Victor, 20 bani, Dr. Nic. Şerban de Voila, deputat dietal, 2 cor., D. Stanciu, comerc. (Viştea-infer.) şi fiiul seu George, maşinist, 1 cor., Dumitru Pulca, paroh (Beşa) şi membrii familiei sale 1 cor. 20 bani.

*

Atentatul din Blaj. Făptuitorii atentatului din Blaj sunt urmăriţi de gendarmerie, dar până acuma nu au putut fi descoperiţi. Ştirea aceasta ne-o aduce o gazetă semioficioasă, cu adaosul, că suspiţionaţi sunt doi muncitori de rând.

*

O lege rusască. Din Petersburg vine ştirea, că ministrul rusesc de culte şi instrucţiune publică va presenta în curând parlamentului rusesc un proiect de lege, care va impedeca traducerea şi tipărirea în ruseşte a productelor literare streine, lipsite de orice valoare. Prin aceasta să intenţionează a se da o mai bună îmbrăţişare literaturei naţionale ruseşti.

*

Nu crede că un rău trece dela sine. Dacă eşti bolnav trebue să cauţi momentan ajutor, căci o boală negligată e un rău dublu. Tusă, durere de piept, bale, lipsă de apetit, răguşală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele. De se arată asemenea simptoame nu întârzia, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Örkény, care împiedecă tusa şi scuiparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătăţeşte apetitul, măreşte greutatea corpului, uşurează răsuflarea, delătură insomnia şi împiedecă lăţirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul poştal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

PARTEA LITERARĂ.

Ce păreri au unii bărbaţi celebri despre sfânta scriptură?

după **Pilz**, trad. de **Dr. I. Dobre.**

Dacă s'ar da crezământ afirmărilor unor „representanţi“ ai ştiinţei moderne, atunci ar fi credinţa în adevărul vecinic al sfintei scripturi o nebunie, de care nu e permis a se face vinovat nici un om cult, căci, zic ei, ştiinţa a dovedit, că biblia conţine multe rătăciri.

Ba ei nici nu se sfiesc a rosti batjocuri insolente asupra acestei cărţi, care de veacuri, în nenumărate rânduri a fost un izvor de mângăere, de putere şi de înălţare pentru omenime. Astfel ne spune Dr. Häckel, profesor în Jena, în opul său „Welträtsel“, care a apărut deja în 120 000 de exemplare, că cele 4 evangelii s'ar fi dovedit de „canonice“ prin aceea, că într'un conciliu fiind puse toate evangeliile ce existau sub masă, la rugăciunea conciliului ar fi sărit cele 4 evangelii ale noastre pe masă şi în urma acestei întâmplări au fost declarate de canonice, — o fabulă, pe care dl Häckel în urmă totuşi a lăsat'o afară în ediţia engleză a opului său, dar a pus'o liniştit în ediţia germană, deşi teologi nemţi i-au dovedit absurditatea. Aceasta e apoi ştiinţă! Şi mulţi ignoranţi apoi, cari nici idee n'au de spiritul ştiinţei, bazându-se pe astfel de fleacuri, se pornesc şi ei contra sfintei scripturi, spre a dovedi în chipul acesta „cultura lor.“

Stând astfel lucrul, nu va fi de prisos a aduce unele dovezi, cari vor demonstra, că mulţi bărbaţi, cari trec de mari în împărăţia spiritelor, au preţuit foarte mult sfânta scriptură, că prin urmare, nu numai cei proşti cred într'ânsa. Citatele, ce le aducem spre acest scop, le-am scos în parte şi din opul „Eine Wolke von Zeugen für Bibel“ (Un nor de martori pentru Biblie).

Martin Luther (1483—1546), care chiar şi înaintea libercugetătorilor trece de un principe al gândirii, în aplicarea psalmului 37, ce o trimite la 12 August, 1521, comunităţii sale în Wittenberga, scrie astfel: „Pe întreg rotogolul pământului nu se află o carte mai clară, ca sfânta scriptură, căci ea e faţă de celelalte cărţi, ca soarele faţă de toate luminile.

Căutaţi dară, ca nimeni să nu vă abată dela sfânta scriptură, ori cât de mult s'ar strădui spre aceasta. Căci de veţi eşi din cuvântul ei, sunteţi perduţi, şi vă duc, cum ei voesc, ear de vă ţineţi de ea, atunci v'aţi mântuit“.

Mai departe scrie Luther pela anul 1530, 1 Iulie, lui Friderich Pistorius în Nürnberg, căruia îi dedicase tâlcuirea psalmului 118, următoarele despre sfânta scriptură: „Intrânsa nu se cuprind numai cuvinte pentru cetire, ci tot cuvinte mărețe pentru viaţă.“

Ear ordului german îi scria tot el pe la 1523:

„Este aşa dar sigur, cuvântul lui Dumnezeu trebue să fie lucrul cel mai minunat în cer şi pe pământ, de aceea şi trebue să lucreze deopotrivă, luminând şi onorând în cel mai înalt grad pe cei ce cred întrânsul şi-l onorează — şi în acelaşi grad orbind şi ruşinând pe cei necredincioşi. Celor dintâiu trebue să le fie mai sigur şi mai cunoscut decât ori ce, iar celor din urmă de tot necunoscut şi ascuns. Cei dintâi trebue să-l preţuiască şi laude peste măsură, cei din urmă să-l defaime şi profaneze în mod de nedescris“.

Incă multe cuvinte nimerite a mai zis Luther despre sfânta noastră carte, dar spaţiul nu ne iartă a înşira mai multe. Tot ce a mai spus el despre Biblie este în spiritul ce domineză cele 95 de teze de controversă dela 1517.

„Adevărată comoară a bisericii este evangelia cea creştinească a măririi şi graţiei lui Dumnezeu“, zice el în teza 62.

Foarte frumos s'a exprimat asupra sfintei scripturi marele poet *Wolfgang von Goethe* (1749—1832) zicând:

„Poate cultura spirituală să facă progrese cât de mari, să cuprindă ştiinţele naturale teren cât de vast, şi spiritul omenesc să-şi ia zbor cât va vrea, totuşi nu se va putea ridica peste înălţimea şi cultura morală a creştinismului, după cum străluceşte el în evangelii.

Eu consider toate 4 evangeliile de absolut adevărate, căci întrânsele lucrează strălucirea unei măriri, ce a emanat din persoana lui Cristos, şi care era înzestrat cu natmă dumnezeească în aşa mod, cum numai odată s'a arătat aceea pe pământ.

Eu sunt convins, că sfânta scriptură devine tot mai frumoasă, cu cât omul o înţelege mai bine.

Acea mare veneraţiune, ce i-au consacrat sfintei scripturi multele popoară şi seminţii ale pământului, o datoreşte ea valoarei sale interne. Ea nu e doar numai o carte poporală, ci cartea popoarelor, fiindcă ne înfăţişează soartea unui popor drept simbol al tuturor celoralalte, încopcie istoria lui de originea lumii şi prin o serie treptată de evoluţii pământene şi spirituale, de evenimente necesari şi incidentale, ne conduce în regiunile înfinite ale eternităţii“.

Alăturea de regele poesiei, numim şi pe inimosul cântăreţ al luptelor pentru libertate, *Ernst Moritz Arndt* (1769—1860) Din graiul lui ni s'a păstrat următoarele sentinţe despre sfânta scriptură:

„Celce ştie şi simte ce însemnează biblia şi libera ei folosire, că fiecare creştin, care poate ceti în această carte a cărţilor, are totdeauna pe lângă sine ca mentori pe Mântuitoriul dimpreună cu cei 12 apostoli ai săi, — celce a simţit vr'odată duhul cel tainic şi lăuntric d-zeiesc la cetirea acestei sfinte cărţi, — celce a văzut creştini pioşi de cele mai felurite confesiuni, cum află într'ânsa fiecare, după spiritul şi trebuinţa sa, mântuirea sigură şi garanţa vieţii vecinice: acela bine se va feri a conglăsui nesocotit cu acuza, ce să face protestantismului de căzut şi confus, unde fiecare lipsit de lumină şi căldură rătăceşte în drumul său obscur.

Isus Cristos şi cuvântul revelaţiunii sale d-zeieşti trăesc în veci şi porţile iadului nu-l vor birui pe dânsul.

Cunosc bine tăria popismului, dar şi prepotenţa sentinţei lui Luther. „Cuvântul să-l lăsaţi să rămână“. Acest cuvânt d-zeiesc are puterea să scuture sgura, ce se aşează pe el din când in când, şi se lumineze earăşi în strălucirea-i înoită“.

Afară de aceasta mai preamăreşte Arndt şi în versuri măreţia cuvântului lui D-zeu.

Tot aici, lângă bărbatul acesta cu inima înflăcărată, vom înregistra şi pe însufleţitul tinăr *Carl Teodor Körner* (1791—1813), care încheie astfel frumoasa-i cântare de preamărire „Nădejdea noastră:“

Şi totul peară în ruine,
Al tău Cuvânt în veci rămâne.

(Va urma.)

Teatru german.

Luni: *Fräulein Iosette, meine Frau*, comedie.

Marţi: *Tipp-Mamsell*, operetă.

Răceli grele

şi tusă se depărtează imediat la luarea alinătoarei şi întăritoarei Emulsiuni a lui SCOTT.

SCOTT

e atât de plăcut la gust, încât toţi cari nu pot suporta obicinuita unsoare de ficat iau

Emulsiunea lui SCOTT

cu uşurinţă şi plăcere. Afar de aceea e Emulsiunea lui SCOTT considerabil mai folositoare. 6 (270) 2—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 1036/908. [333] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. I. **Borgo-Bistrița**, protopresbiteratul Bistriței, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral după prealabila încunoștiințare la oficiul protopresbiteral să pot prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și predica.

Blașfaläul de sus, în 15/28 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteratului ortodox român al tractului Bistrița.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Publicațiune.

Comuna noastră bisericească română gr. or. din **Boița** (comitatul Sibiiului) esarândează respective închiriează pe calea licitațiunei publice localitatea sa de **boltă** constătătoare din 4 odăi și 1 culină, pe timp de 5 ani.

Localitatea aceasta de boltă se află în edificiul școlar și în centrul comunei noastre, iar conducătoriul aceleia în tot timpul a beneficiat de liciență de tabac și pentru beuturi spirtuoase.

Licitațiunen se va ținea Duminecă în 23 Noemvrie v. a. c. (6 Decemvrie n. a. c.) la 3 oare p. m. în localitatea edificiului nostru școlar pe lângă oferte închise și verbale.

Prețul de strigare este stabilit în suma de 300 coroane.

Condițiunile și informațiunile de lipsă în această privință se află la oficiul și comitetul parohial al comunei noastre bisericești.

Boița, 3 Noemvrie v. 1908.

Oficiul parohial român gr.-or.

Ioan Druhora
presbiter român gr. or.

[334] 2—2

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I școală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 8—36

BIBLIOTECA MESERIAȘULUI.

Nr. 1.

I. APOLZAN.

UNELTELE DE MÂNĂ

DELA LEMNĂRIT

Partea primă:
I. Rândelele.
II. Dălțile.
III. Ferestraele.

(336) 1—

Cuprinde pe lângă numirile gnrmane și maghiare ale uneltelor și pe cele românești, la noi cu totul necunoscute, apoi descrierea scopului căruia servesc uneltele, cum și părțile constitutive în toate trei limbile. Are 32 ilustrații.

Se poate procura cu **40** fileri dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

Tusă.

Eminent mijloc contra tusei și răgușelei, sunt la Stattin

„Caramelele de piept ale lui Ober“,

au efect perfect și sunt foarte recomandabile pentru curățirea flegmei.

Se află numai în

cofetria Stattin
Sibiiu, Str. Cisnădiei 28.

1 Carton **20 b.**, 5 Cartoane **90 bani.**

Cele mai fine prăjituri pentru ceai, fabricat propriu.

(332) 3—6

Prin Librăria arhidiecezană din Sibiiu, se pot procura următoarele recuisite de învățământ impuse de noua lege școlară:

Tabele de cetit unguresti	4·80
Tabele de cetit românești	4·80
Göncz P., A métermértékek falitáblája	1·20
Bittenbinder M., Utasitás a méterrendszer használatára és tanitására a népiskolák számára	—·60
Rosch-féle természetrajz obrák (16 bucăți în colori și cu text explicativ)	15·—
Mașină de socotit	13·50
Bopp, Colecțiune de măsuri metrice .	12 —
Mapa politică a Ungariei	14·—
Mapa politică a Europei	15·—
Mapa fizică a Europei	15·—
Mapa fizică a Ungariei	15·—
Tabelele de părete a-le lui Hötzel: Primăvara, vara, toamna, iarna, Curtea țărănească, Muuțli, Orașul, trase pe pânză à	6·60
Mapele comitatelor singuratice à 20 și	—·30

Dela Librăria arhidiecezană Sibiiu

se pot procura următoarele tipărituri școlare:

Date statistice pentru senatul școlar, coala	—·10
Date statistice școlare, coala . .	—·06
Conspect despre salarul solvit de comuna bisericească, coala . .	—·06
Foaie de emolumente, coala . .	—·06
Protocol de venite, coala . . .	—·06
Date statistice școlare pentru protopresbiteri A.: In general .	—·12
Date statistice școlare pentru protopresbiteri B.: In special . .	—·12

Protocol de primire, coala . .	— 06
„ „ „ 25 coale leg.	2·20
„ „ „ 50 „ „	4·50
„ „ clasificații coala . .	—·06
„ „ „ 15 coale leg.	1·40
„ „ „ 20 „ „	1·80
„ „ „ 25 „ „	2·20
„ „ „ 50 „ „	4·50
„ „ inspecție, coala . .	—·04
„ „ „ 15 coale leg.	1·10
Cronică școlară, coala	—·04
„ „ 50 coale leg. .	3·—

Toate aceste tipărituri sunt compuse în înțelesul legei nouă școlare.

Afară de acestea se mai pot procurà dela numita librărie și următoarele cărți:

Adam I., Năzuinți, novele . . .	1·50
Biblioteca pentru toți 335 numeri à	—·30
Brediceanu T. Viorele, vals pentru piano	2·—
Caragiale, Nuvele și povestiri .	1·50
„ Momente	2·—
„ Teatru.	2·—
Cuza, Naționalitatea în artă	1·50
Dicționarul limbei române publicat de Academia română (apare în fascicòle)	60·—
Dumbravă B., Haiducul . . .	2·—
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1·—
Iosif Anghel, Legenda funigeilor, poem dramatic în versuri . .	1·—
Ispirescu, Poveștile unchiaș. sfătos	1·50

Maupassant, O viață	2·—
Payot I., Educația voinței .	1·50
Pușcariu I. cav. de, Fragmente istorice despre boerii din țara Făgărașului, vol. IV.	5·20
Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I. . . .	2·—
Sadoveanu M., Insemnările lui Nicolai Manea	2·—
Sadoveanu M., O istorie de demult	2·—
Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1·50
Tabloul lui Mihai Viteazul . .	1·50
Bustul lui Eminescu frumos lucrat, 22 cm. înălțime . . .	4·60
Hodoș C., Martirii	1·50

Dacă tușești,

dacă ești răgușit, dacă răsufli greu, dacă asuzi noaptea, dacă ești plin de bale, dacă ai catar, dacă simți dureri în piept, acestea dovedesc că te-ai răcit sau că ai influență, totuși pot avea aceste simptome o însemnătate serioasă. Se recomândă deci cu insistență a **împedeca mersul boalei**. Spre scopul acesta se recomândă ca mijloc de casă: **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** lăudat de mulți medici.

O mulțime de scrisori de mulțămită întăresc binefăcătorul lui efect. O sticlă de probă din **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** costă **3 Cor.**, o sticlă mare **5 Cor**, 3 sticle se capătă cu **15 Coroane franco** prin ramburs sau contra trimiterii banilor înainte.

(337) 1—10 Unicul depot pentru Austro-Ungaria, la:

FARMACIA-APOSTOLULUI, Budapesta, Josefsring 64, Depot 90.

„RACOȚANA“

institut de credit și economii, societate pe acțiuni
Șeica-mare (Nagyselyk) Nagyküküllő m.
Filiale: Mediaș, Elisabetopole.

Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 5% până la 500 coroane, pentru depuneri stabile dela 500 coroane în sus cu abzicere de 30 zile 5½%. Darea după capitalele depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 3000 coroane să pot ridica și — după starea cassei — să plătesc fără abzicere.

Depuneri și ridicări să pot face și pe cale poștală cu cecuri.

Acordează credite cambiale, personale, hipotecare și de lombard în modul cel mai culant.

(326) 4—6

Direcțiunea.

Reisen durch die ganze Welt.

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piața mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

Intrare și privire în orice timp al zilei
dela 9 oare dimineața până la ½10 seara.

Din 23 Noemvrie până în 29 Noemvrie 1908:

In regiunile cu soare la Rin.

Prețuri de întrare: Pentru oameni mari **40 b.**, copii, școlari și soldați **20 b.**, Blocuri cu 6 bilete cor. 1·80, Blocuri pentru școlari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea și Sâmbăta până la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii și elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăți cor. 25·—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 13—

Seriile odată predate nu se repetează.

Au apărut:

Compoziții românești de Tib. Brediceanu.

Doine și cântece.

(Voce și piano.)

CAIETUL I.

Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădișor depărtișor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiță, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.

Știi tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageți voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri românești.

(Piano solo.)

CAIETUL I.

Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.

Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Țarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.

Brâu III.
Hațegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Prețul unui caiet: $\frac{\text{cor. } 4\cdot—}{\text{fr. } 5\cdot—}$

De vânzare la toate librăriile românești.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 125 Sibiiu, Joi 13/26 Noemvrie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Prin noi înșine!

Sibiiu, 25 Noemvrie n.

Spuneam în numărul trecut, la locul acesta, că e grea situația ce ni s'a creat prin încuviințarea dată dela locul preaînalt, ca noua lege electorală se fie de nou compusă astfel, încât noi Românii să nu fim nici pe viitor în stare să ne validităm politicește conform forțelor intelectuale și numerice de cari dispunem astăzi. E grea situația, dar totuși nu e de așa, ca se ne perdem curajul, să cădem în desnădejde, și să părăsim terenul legal de luptă. Din contră, chiar acuma avem să ne încordăm toate puterile, pentru a repara în cel mai scurt timp posibil marile greșeli ale trecutului.

Să ne gândim la faptul, că pe când legea electorală de până acuma a fost adusă cu deosebită considerare la naționalitățile nemaghiare din patrie, pe cari a căutat să le țină departe de parlament, prin un cens, pe care ele nu puteau să și-l câștige, nu într'un an, dar nici în zeci de ani: de astădată proiectul de lege al contelui Andrássy, care probabil are să devină lege, ne pune pentru câștigarea dreptului de alegere pe seama tuturor Românilor trecuți de 24 de ani o astfel de condiție, pe care, cu o luptă încordată, purtată de toți inteligenții neamului nostru, o putem face împlinită în timp de câteva luni, ori în casul cel mai rău, de câțiva ani. Se cere adecă cunoașterea scrisului și cetitului în limba proprie dela acela, care vrea să aibă drept de alegere. Să ne facem deci apostoli ai culturei românești toți, și răul care ne-a cauzat atâta amărăciune, l'am delăturat noi înșine, fără a mai cere ori aștepta ajutoriul nimănui.

După datele statistice ale ministrului de interne Andrássy, cari i-au servit de bază la compunerea proiectului seu de lege, din 644,000 de Români trecuți de 24 ani, 492 000 sunt alalfabeți, oameni cari nu se pot bucura de dreptul direct de alegere, ci numai de dreptul indirect, încredințând tot câte zece pe unul, care să voteze în locul lor. Abia a patra parte dintre oamenii noștri au deci drept de alegere, iar trei părți de patru nu, pentrucă nu știu ceti și scrie. Facă-se acum cei știutori de carte instructorii celoralalți. Iee fiecare câte trei dintre analfabeți, și învețe-i măestria scrisului și cetitului, încă în cursul iernei acesteia, și iată că am făcut un lucru foarte mare, pentru care ne va admira lumea, iar în fața compunerei listelor electorale după noua lege ce va fi sigur votată și sancționată, putem privi cu cea mai mare liniște, pentrucă vom face de minciună datele statistice ale domnului ministru de interne.

Aceasta e acuma, în situația dată, singura cale posibilă, ușoară și legală, de a ne putea ridica prin noi înșine pe treapta care ne compete, și orice altă soluție, propusă de unul ori altul dintre amicii și binevoitorii nostri, ori că e mai complicată cu privire la executarea ei, ori că nu e executabilă de loc. In șirul acestor din urmă trebue se punem negreșit sfatul pe care ni-l dă prin coloanele ziariului „*Tribuna*“ din Arad un foarte bun Român, un distins naționalist din București, care ne îndeamnă să facem aceeace au făcut și Maghiarii pentru a stoarce concesiuni dela Coroană: *să nu mai plătim dare și să nu mai dăm recruți.* Un astfel de plan nu e realisabil, o astfel de hotărâre, chiar dacă am lua-o, nu e executabilă. Nu din motivul pe care-l înșiră „*Tribuna*“, că noi adecă nu avem comitate, în cari să fim noi stăpâni, pentrucă chiar dacă le-am avea, nu ne-am putea pune pe punctul de vedere al neplătirei de dare și al denegării recruților, fiindcă atunci am devia dela terenul legal al luptelor noastre politice și am întra în ilegalitate. Maghiarii nu pentru aceea nu au plătit dare și nu au dat recruți, pentrucă comitatele erau în mâna lor și ei erau stăpâni peste ele, ci pentrucă *parlamentul ungar nu a votat, nici contingentul de recruți, nici budgetul statului.* Iar după constituția patriei noastre este interzis a se încassa dări, fără a fi votat budgetul, ori a se recruta soldați, fără votarea contingentului de recruți. Când Maghiarii au denegat deci dările și recruții, nu au eșit din legalitate. Din contră, am eșit noi, ceice cu toate că nu era budget și nu erau votați recruții, am dat totuși, și dare și recruți, ca să nu sufere — monarhia! O denegare de dare și de recruți din partea noastră s'ar putea întâmpla deci iarăși numai atunci, când deputații noștri din dietă ar fi atât de număroși, ori atât de tari, încât ar putea împedeca și ei votarea budgetului și a recruților. La aceasta însă astăzi nu ne putem aștepta. Rămâne deci să alegem calea cea mai ușoară, mai sigură, și totodată *legală*, calea *instruării analfabeților nostri*, încă în cursul iernei acesteia. Noi din capul locului calea aceasta am aflat'o de mai potrivită, și pentru acceptarea ei vom pleda și în viitor.

Proiect de lege

despre alegerea de deputați la dieta țării.

(Urmare.)

Alegerea bărbaților de încredere ai alegătorilor primitivi.

§. 68. Alegătorii primitivi trecuți în listele finale electorale de pe anul respectiv își aleg bărbații de încredere în 16 Februarie. Comitetul central dispune în jumătatea a doua a lunei Ianuarie, ca lista electorală a alegătorilor primitivi, valabilă pe anul acela, să fie expusă spre privire publică dela 1 până la 15 Februarie în fiecare comună (oraș), și totdeodată dă publicațiune, în care încunoștiințează alegătorii primitivi despre espunerea listelor și despre terminul de alegere pentru bărbații de încredere. Tot atunci are să decidă în chestiile înșirate în §-ul 70.

Antistia comunală (magistratul orășănesc) e datoare să aducă în modul obicinuit publicațiunea la cunoștință publică în 1 Februarie și să espună spre privire publică lista finală electorală a alegătorilor primitivi, dela 1 Februarie până la 15 Februarie, în orele și locul stabilit în §-ul 50, alinea a doua.

Dacă alegerea nu s'a putut face în 16 Februarie, fie din ori ce piedecă, comitetul central pune termin nou de alegere, pe altă zi a lunei Februarie.

§. 69. Alegătorii primitivi, sau grupuri din ei, pot să țină conferență ori întrunire publică pentru a se înțelege cu privire la alegere, dacă fac anunțare la autoritatea numită în §-ul 87, alinea primă. Autoritatea ia la cunoștință o astfel de anunțare și e datoare să-și trimită reprezentantul la întrunire, în scopul susținerii ordinei.

§. 70. Alegerea bărbaților de încredere ai alegătorilor primitivi se face după comune, iar acolo unde comuna e împărțită în mai multe cercuri electorale, după cercurile electorale. Acolo, unde comuna e împărțită în mai multe cercuri de votare, comitetul central poate ordona, ca alegerea să se facă după cercurile de votare. Pentru conducerea procedurei, comitetul central trimite câte un conducător și câte un substitut. Insărcinarea aceasta notarul comunal, iar în centrul cercului notariul cercual, e dator să o primească, sub greutatea cercetării disciplinare. In comunele, ori cercurile de votare, în cari sunt peste 500 de alegători primitivi, comitetul central poate să trimită comisiune electorală pentru conducerea procedurei, compusă din un conducător, din substitutul seu, din un notar și din substitutul notariului. Conducător, notar, ori substitut poate fi numai acela, care e trecut în lista alegătorilor direcți, știe ungurește, iar dacă în comună se află alegători primitivi în masse cari nu vorbesc ungurește, cunosc după putință și limba acestora. Pe cei încredințați cu conducerea procedurei alegerii îi încunoștiințează comitetul în scris despre alegere. Cu privire la substituire, este a se aplica alinea din urmă a § lui 84, în mod corăspunzător.

§. 71. Conducătorul alegerii, notarul și substituții acestora, pun înainte de începerea alegerii următoriul jurământ (urmează textul jurământului). Cu privire la jurământul conducătorului alegerii, e dătător de măsură §-ul 33, alinea ultimă. Substitutul său, notariul și substitutul notariului, pun jurământul în fața conducătorului alegerii.

§. 72. Conducătorul alegerii, respective comisiunea electorală e datoare să se afle în 16 Februarie dela orele 8 până la 4 d. a. în localitatea stabilită din par-

---

FOIȘOARĂ.

Moșiile vechi ale bisericei române.

(Urmare).

Ciceul-Cristur (Keresztur) („Chicho“ e scris în acte) e pe teritorul județului Solnocului din lăuntru, între Bistrița și Dej, pe Valea-Someșului. De castelul acesta, de o frumseță rară, se țineau 60 de sate, în parte covârșitoare românești, adecă cele înșirate dela posiția 12 a inventarului până la capăt.

Intre acestea la posiția 57 și 58 se cuprind Vadul și Slatina, adecă acelea moșii, despre cari se menționează, când cu ocasia donării moșiilor din Bogate, de către Petru Rareș, pe la 1530—1532, că sunt dăruite din vechime (ab antiquo) mănăstirei Vadului de către voivozi.

Cine să fie „voivozii“ acestia și de unde sunt, la ce timp fac ei dania?! Nu putem răspunde, decât cu combinațiuni.

Dnul Bunea și în urma lui dl Iorga cugetă, că moșiile Vad și Slatina sunt dăruite de Stefan-cel-Mare, numit de cronicari și Sfântul. Acesta având pârcălăbia Ciceului a cugetat, că e de a sa datorință a se îngriji de hrană sufletească pentru acei creștini fără păstor, cari azi-mâne — fiind vremuri grele și nesigure — ușor pot să-i fie singurii clăcași nutritori și lucrători, lui și familiei sale mazilite și pribegite.

Adevărat, cumcă litera actului sună despre „voivozii“ („Vaivodae“) donători. Nu de unul, ci de mai mulți se vorbește, apoi nu se precisează, că voivozii sunt din Moldova, ori de airea, și se zice mai departe în text cumcă din vechime s'a făcut dania din vorbă!

In intervalul dela 1468—1532, când Stefan ajunge stăpân peste Ciceu, și respective Rareș dăruește Bogatele, sunt 64 ani, nici două generații nu s'au străcurat, deci mult prea puțin, decât s'ar cere după conceptul comun pentru terminul de „vechime“ ab antiquo.

In fața dovezilor de cari dispunem azi însă altă coniectură istorică nu pare admisibilă, mai vârtos nu, dacă mai reflectăm și la obiceiul ensevios alui Stefan-Vodă, de a crea și înzestra la tot pașul mănăstiri și alte locașuri de închinare sufletească.

Mi-se pare, că așa va fi raționat și Bunea, când admite cumcă ctitoria egumenatului de Vad s'ar putea conta și la activul lui Drag meșter și Balc, evlavioșii „voivozi“ de Maramurăș.

Știut este anume, cumcă dânșii aveau pe la anul 1391 posesiuni și pe la Ciceu și Unguraș, iar jurisdicția arhimandritului din Peri Körtvélyes, cuprindea acestea sate.[1]

Donația Ciceului la anul 1492 e recunoscută și de regele Vladislau II., succesorul lui Matia, ba după un deceniu, la 1503, Vladislav II. confirmă de nou pe Stefan și pe fiiul seu Bogdan în stăpânirea din chestiune.[2]

Bogdan[3] Vodă, (1504—1517) și Stefaniță Vodă, (1517—1527) urmatorii lui Stefan-Vodă, manțin moșiile chestionate, iar Petru Rareș, cum văzurăm, le mai și sporește, pe lângă toată ciuda Sașilor pizmătăreți.

Fiiul și urmașul lui Petru Rareș, Iliaș-Vodă (1546—1552), trage venite frumoase din minele dela Rodna.

După moartea sa, căpeteniile Ardealului la 1553 pe lângă inventar iau în primire posesiunile ardelenești ale domnilor moldoveni.

Lui Alexandru Lăpușneanu (1554—1558) îi mai succede odată a pune mâna trecător pe jurul[4] Ciceului, dar următorul seu Eraclide (1558—1561) îl perde pe vecie pentru voivozii Moldovei, dupăce acestia știură ținea moșiile aproape un secol încheiat (1468—1560).

Cu perderea moșiilor domnești probabil se perd deodată și moșiile episcopiei din Vad, căci nu se mai pomenesc nicăiri.

Așa zisa „reformă bisericească“, cu practica ei de „cape rape“ se intronă iute și de grabă, de-a lungul și de-a latul țării Ardealului. In dieta din Cluj la 1558, averile bisericilor se cualifică de averi ale statului. In faptă însă deja cu doi ani mai nainte fură confiscate.[1] Atunci, în 1556, fugi și episcopul catolic din Alba-Iulia, ca să se înapoeze numai după un veac și jumătate.

De aici putem înțelege fără multă bătae de cap, de ce sionul nostru din Ardeal la întrarea dominațiunei austriace e sărac rece. E nevoe ca să-i sară în ajutor iarăși aceiași blagocestivi domni de dincolo, cari și în trecut iau purtat grije bună. Acest ajutor nici nu întârzie. Abia trec 5—6 ani dela trecerea Ardealului sub sceptrul habsburgic, și iată că domnitorii români trimit bani, rechisite și dau moșii bisericei române ardelene.

(Va urma).

---

[1] Dr. Ioan Mihályi „Diplome maramurășene“ 1900 pg. 111.

[2] Hurmuzaki docum. II. 2, nr. 413 la Sbiera l. c. 566.

[3] Era orb de un ochiu.

[4] Zic jurul, căci mândrul castel fu dărâmat la mandatul văduvei regine Izabela.

[1] Cipar arhiv. pg. 795.

tea antistiei comunale şi adusă în mod obicinuit la cunoştinţă publică în comună, pentru a aduna voturile, în fiinţa de faţă a unui membru din antistia comunală, în oraşe a unui membru al autorităţii, numit din partea senatului, şi a le trece în coala cu rubricile, pe cari le va stabili ministrul de interne. Conducătorul alegerii, respective notariul, ia proces verbal despre decursul alegerii.

§. 73. Alegătorii primitivi îşi pot da voturile, ori separat fiecare, ori apoi cei ce vreau să şi le dee pentru aceeaşi persoană, în grupuri. Fiecare alegător primitiv poate să-şi dee votul numai pentru un singur om de încredere. La votare poate participa şi ales poate fi numai acela, care în comuna respectivă, iar dacă alegerea se face după cercuri de votare, în cercul respectiv de votare, e trecut în lista alegătorilor primitivi. Alegătorul primitiv poate să-şi dee votul şi pentru sine. Ales este a se considera acela, care a primit cel puţin zece voturi valabile. Dacă în vre-o comună ori cerc de votare numărul alegătorilor primitivi trece cel puţin cu cinci peste zece, ori de mai multe ori zece: este a se alege încă un bărbat de încredere, afară de cei aleşi pentru grupurile de câte zece, şi pentru alegerea acestuia se cer cel puţin cinci voturi valabile. In comunele în cari sunt mai puţini alegători primitivi decât zece, se cer pentru alegerea omului de încredere cinci voturi. Aceia, cari vreau să-şi dee voturile pentru unul, care are deja zece voturi, ori vreau să aleagă pe unul, care nu poate fi ales, sunt a se face atenţi asupra acestor împrejurări, şi dacă respectivul alegător totuşi insistă să-şi dee aşa votul, trebue să i se primească şi aşa. Cu privire la votare sunt a se aplica în mod corăspunzător regulele din paragrafii 100, 102—106.

§. 74. In ziua alegerii, după espirarea terminului pus, conducătorul alegerii stabileşte şi publică rezultatul şi-l comunică şi antistiei comunale, pe lângă predarea listelor şi a actelor celoralalte, iar antistia comunală îl aduce la cunoştinţă publică în modul obicinuit în comună.

§. 75. Bărbaţii de încredere ai alegătorilor primitivi nu pot primi îndrumări, că cum au să-şi esercieze dreptul de alegere de deputat, eventual nu sunt datori să se ţină de îndrumarea primită.

§. 77. In contra alegerii reprezentanţilor alegătorilor primitivi poate da recurs la comitetul central în 15 zile dela publicarea rezultatului un grup de cel puţin zece alegători primitivi împreună, ori apoi membrul antistiei comunale, sau al autorităţii, care conform §-lui 72 a fost present la alegere. Reclamaţia poate fi basată pe faptul, că conducătorul alegerii nu a proclamat ales pe alegătoriul primitiv, care a primit numărul voturilor stabilit în §-ul 73, ori a proclamat ales pe unul, care nu putea să fie ales, sau nu a primit numărul de voturi stabilit în §-ul 73. Reclamaţia este a se înainta antistiei comunale în scris, ori cu graiul, care apoi după espirarea terminului de protestare, face raport comitetului central despre întreaga alegere, alăturând lista de votare, conspectul celor respinşi şi celor dificultaţi, iar dacă nu s'a înaintat recurs, se face raport despre împrejurarea aceasta.

Comitetul central examinează rezultatul alegerii, pe basa actelor înaintate, din oficiu, precum şi reclamaţiunile înaintate, şi verifică pe representanţii aleşi în mod legal. Pe acela, pe care conducătorul alegerii, contrar legii, nu l-a proclamat ales, îl declară ales, iar alegerea aceluia, care nu e trecut în lista alegătorilor primitivi, ori nu a primit destule voturi valabile, o nimiceşte. Comitetul central şterge votul aceluia, care e eschis dela îndreptăţirea de a alege, în înţelesul §-lui 4 punctele 6—9, dintre voturile stabilite, şi nu-l ia în considerare la stabilirea resultatului. Comitetul central comunică hotărârea adusă asupra reclamării imediat celui întâiu subscris pe actul de reclamare.

§. 78. Dacă comitetul central a nimicit una ori mai multe alegeri de representanţi ai alegătorilor primitivi, pentru tot atâtea locuri escrie alegere nouă şi dispune, ca această hotărâre a sa să se espună în comună spre privire publică timp de cinci zile. Alegerea nouă să face în ziua din urmă dela publicarea hotărârei comitetului central. La alegerea nouă pot să iee parte numai acei alegători primitivi, cari au participat la una din alegerile nimicite, sau cari la alegerea de mai nainte au votat pentru un astfel de alegător primitiv, care nu a întrunit numărul cerut de voturi. Se consideră de representanţi aleşi aceia, cari au primit voturile mai multe, dar cel puţin — zece. In cas că sunt egale voturile, decide prezidentul prin soarte. La procedură vine aplicat §-ul 60—79, la o eventuală nouă reclamare §-ul 77. Alegerea poate fi nimicită în mai multe rânduri, şi este a se repeta până atunci, până sunt verificaţi toţi bărbaţii de încredere. După ziua 1 Noemvrie însă nu mai are loc o nouă alegere. Nu se poate face alegere nouă nici atunci, când la alegerea nouă nu a primit nime numărul de voturi stabilit în §-ul 73.

§. 79. Comitetul central trece în conspect pe bărbaţii de încredere verificaţi ai alegătorilor primitivi, conform celor spuse în §-ul 47, şi compune conspectul lor în cinci exemplare. Conspectele acestea comitetul central le depune deocamdată în arhiva municipiului (oraşului cu magistrat regulat) iar după stabilirea finală a listelor valabile pentru anul următor, le alătură la acestea, ca adnexe. Lista bărbaţilor de încredere a alegătorilor primitivi e valabilă pentru acelaşi an, pentru care e valabilă lista alegătorilor direcţi, la care e alăturată ea ca adaos.

(Va urma.)

Din parlamentul ungar.

Vorbirea deputatului român *Dr. Alexandru Vajda-Voevod,* rostită în şedinţa din 18 Noemvrie nou a dietei ţării.

(Fine).

Până când în Austria lupta dintre plutocraţie şi muncitorime s'a transpus în alvia liniştită, până atunci la noi lupta mare, numai după introducerea dreptului de vot va începe cu toată puterea, atât între muncitorime şi între capitalişti, cât şi între naţionalităţi şi oligarhie.

Pentrucă în Austria stările sunt cu totul altele. Acolo industria stă deja pe un grad mai desvoltat şi acolo este deja un centru, unde aceste chestiuni sunt la ordinea zilei. Dar Ungaria încă nu a păşit din stadiul primitiv extensiv economic, de aceea la noi e cu mult mai mare suprafaţa frecărei, care există pe de o parte între clasele sociale, iar pe de altă parte între naţionalităţi şi clasele privilegiate. Chiar pentru aceasta se vede desfăşurarea viitorului. Pe de o parte minoritatea interesată — clasele oligarhice interesate — de altă parte poporul maghiar, care este barem atât de atacat în drepturile sale, şi întru aşa măsură va fi despoiat şi de drepturile sale, ca şi poporul nemaghiar, dacă proiectul de lege al lui Andássy va întra în viaţă. (Aşa e!)

Cum vă închipuiţi d-voastră, că până atunci, până când aceste stări stângace nu vor înceta, să se desvoalte ţara în mod normal în privinţa economică şi politică? Cum se poate pretinde iubire de patrie dela majoritatea cetăţenilor ţării, până atunci, până când statul îi lipseşte de cele mai elementare drepturi?

Ar trebui să observe clasele acele privilegiate, că dacă sincer şi nu numai fictiv amintesc interesele ţării şi iubirea de patrie, această iubire de patrie din partea lor înainte de toate trebuie să se manifesteze în aceea, ca din drepturile lor privilegiate să cedeze pe cale pacinică şi legală şi acelora ceva, cari la urma urmelor — susţin acest stat, şi mai ales îl apără contra duşmanilor.

E foarte ciudat, că oratorii claselor privilegiate se provoacă tot la aceea, că pe baza dreptului istoric — lor li se compete dreptul de conducere a ţării, şi drepturile lor privilegiate sunt interese de stat de prima ordine.

Nu e permis să uităm, că nu vre-o câţiva oameni, nu o minoritate neînsemnată a apărat ţara în trecut, — dacă e vorba de drepturi istorice, — ci a apărat-o poporaţiunea ţării, fără deosebire de naţionalitate.

Această ţară, dacă a putut exista o mie de ani pe lângă poziţia sa geografică foarte grea, este a se atribui poporului şi nu oligarhiei. (Aşa este.)

On. Cameră! Văd şi ştiu, că desvoltarea acestei ţări, din punct de vedere politic, social, economic, confesional şi de naţionalitate, nu va fi posibilă până atunci, până când nu se va ivi pe orizont un om cu voinţă şi convingeri neînfrânabile, care stând înaintea coroanei va avea curajul a spune verde, că Japonia până în 1868 s'a frământat în stările aziatice şi a fost o ţară barbară şi rămasă de tot îndărăt, când însă împăratul a sistat feudalismul şi domnirea oligarhică, s'a făcut posibilă trezirea puterilor ce dormitau în poporul japonez. Ce a fost adevăr acolo, aceea e adevăr şi referitor la Ungaria. Dar ori cât caut, nu văd aici pe un Mutsuhit, nici pe un Porfirio, care a ştiut crea în 40 de ani din Mexico un stat modern prin aceea, că a sistat relele administraţiei, a luat cu succes lupta contra corupţiei, şi a transformat viaţa socială şi sufletul poporului său. Atari bărbaţi această ţară nefericită n'are! E drept, că dl ministru de interne a declarat resbel corupţiei în mod fabulos, dar numai din caz în caz, nu însă sistematic, precum ar trebui.

Până nu va fi un guvern, care să vadă curat situaţia maghiarimei între popoarele conlocuitoare, până când guvernul nu-şi formează program pe baza egalităţii, democratismului, şi până când guvernul nu se va hotărâ pentru realizarea acelui program, chiar de l'ar costa ori şi cari forţe, până atunci relaţiile din această ţară nu-şi vor putea lua un mers mai spre bine.

Până acuma nu era permis să întemeiem nici o societate economică, acum însă guvernul a început în contra noastră cu politica exproprierii, ceea ce dovedeşte şi suma aceea de 10 milioane, pe care ministrul de agricultură o foloseşte pentru colonizări.

Oare nu e un lucru cât se poate de maşter, că poporul nostru contribue cu filerii săi adunaţi cu sudoare la suma aceea, cu care statul îi cumpără pământul şi când colo statul nu îl da acelora, cari sunt acolo, şi cari pricep cultivarea pământului din ţinutul acela, ci altor oameni, cu totul streini?

Pentrucă statul nu se uită la cualitatea coloninizărilor, fără ia în considerare limba lor. E drept, că nu-şi ajunge scopul, prin aceasta nu ajută maghiarizării, dar ungurimea aceea, pe care statul o colonizează, cade în păcatul, că nu cultivă în desjuns nici pământul, ştiind bine, că ea este un protejat al statului. Din contră, poporul nostru sărac trebue să ieie lupta economică, şi deşi mai sărac, dar o duce mai departe.

Intru cât priveşte maghiarizarea, special în Ardeal, a spus-o deja un vechiu maghiar ardelean, că acolo nu poate trăi nici Maghiarul, nici alt popor, fără numai Românul cu mălaiul. Mălaiul nutreşte pe Român, aşa că în anul viitor Românul dă mălaiului iarăşi viaţă nouă, şi aşa merge asta din an în an.

In Ardeal poporul nostru e dedat la toate nevoile, şi chiar aceasta ne îndreptăţeşte pe noi să credem, că dacă am fost în stare să suferim în decursul alor 20 de veacuri invaziunea atâtor hoarde barbare şi n'am murit, atunci poporul român e predestinat de soarte, ca aici în locurile aceste strămoşeşti să trăiască, să crească şi să înflorească. Nu au fost în stare să ne nimicească barbarii în evul mediu. Acum oare credeţi d-voastră că guvernul de transiţie ne va nimici? Noi nu ne temem, suntem prea convinşi, că pe noi ne aşteaptă o mare chemare istorică, şi dacă se poate, această chemare istorică voim să-o resolvăm în bună înţelegere cu Maghiarii şi cu Slavii. Dacă însă nu se poate, noi nu v'om despera, ci vom purcede pe calea apucată, până atunci, până când vom eşi învingători.

In numele partidului meu nu primesc budgetul. (Vii aprobări între naţionalişti)".

Serate de ale meseriaşilor noştri.

Şedinţa literară a 10-a (a 4-a festivă) a „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu", ţinută Joi în 29 Octomvrie n. c., a fost închinată memoriei mult regretatului scriitor *Niţă Popovici bănăţanul.* Prezidentul Tordăşianu, înainte de toate ne pune în vedere, că prietinul sincer al tuturor cauzelor noastre bune, dl profesor Dr. *Ioan Borcia,* a binevoit a se oferi pentru astă sară cu o conferenţă despre viaţa şi activitatea lui Niţă Popovici bănăţanul, fost fiu de meseriaş, crescut în mijlocul meseriaşilor şi trecut prin toate mizeriile, de cari numai puţini meseriaşi nu au parte. In cele următoare dl Tordăşianu ne relevează faptul îmbucurător, că meseriaşii noştri de sine stătători s'au sporit cu 3, şi anume cu măestrul văpsitor şi lustruitor Nicolae Bulea şi cu măestrii pantofari Laurenţiu Nemeş şi Lazar Părău, cari şi-au deschis etablismente proprii. Acestora le doreşte mult sporiu şi noroc. Tot ca eveniment îmbucurător dl Tordăşianu ne comunică, că în timpul din urmă şi prin mijlocirea sa au fost aplicaţi la meserii băieţii Traian Popa din Bacia, la măestrul măsar Emil Petruţ, Virgil Rozor din Blaj, la măestrul tinichigiu Stuchlich şi Teodor Maior, din părţile Aiudului, la fabricantul de maşini Török. Salută cu bucurie apariţia revistei pentru economi şi meseriaşi „*Munca*" din Sebeşul săsesc şi carea, ocupându se cu afaceri cari privesc viaţa noastră, n'ar trebui să lipsască de pe masa nici unui meseriaş de samă. De încheiere dl Tordăşianu, făcându-ne cunoscute condiţiunile din concursul publicat de Consistoriul arhidiecezan din Sibiiu pentru conferirea de stipendii şi ajutoare din fundaţiunea fericitului „Andronic", anume învăţăceilor meseriaşi, apoi sodalilor (calfelor) eliberaţi în 1908 şi calfelor cari, făcând 6 ani de praxă, să găsesc în condiţiuni de a şi deschide lucrătoare (etablismente) proprii — declară şedinţa deschisă şi dă cuvântul dlui prof. Dr. I. Borcia.

Conferenţiarul nostru, dl profesor Borcia, începe prin a aduce laude binemeritate membrilor Reuniunei meseriaşilor, cari pe lângă munca obositoare din ateliere, în orele libere ţin să-şi cultive mintea şi inima prin îndeletniciri, cari au de urmare naturală cultura indispenzabilă ori cărui cetăţean. Sunt vesel, zice dl Borcia, că mulţumită învitării prezidentului Dvoastră dat îmi este şi mie să petrec câteva momente în mijlocul Dvoastră, şi să vă vorbesc despre un om, pentru a cărui perdere de tot prea timpurie numai regrete trebue să avem cu toţii.

Timp de peste o oră dl profesor Borcia, într'un limbagiu uşor, de toţi înţeles, ne trece pe dinaintea ochilor sufleteşti viaţa sbuciumată a scriitorului Niţă Popovici-bănăţeanul, descrie oraşul natal al scriitorului, Lugojul, în care din timpuri vechi industria şi meseria se găseau în mâni româneşti, ne vorbeşte despre părinţii lui Popovici (meseriaşi) şi mai ales despre mama lui, atât de înduioşat cântată de Niţă în poezia „Mama", stărue asupra împrejurărilor familiare nepriincioase, în cari a crescut, şi cari au avut o influinţă atât de hotărâtoare asupra scrierilor lui, descrie anii de studii făcute de Popovici, la liceul din Lugoj, Braşov şi la institutul teologic din Caransebeş, trece în revistă primele lucrări literare ale lui, publicate în „Tribuna", apoi mergerea lui la Bucureşti, unde face cunoştinţe cu T. Maiorescu şi unde ceteşte în cercul Junimii, novela „In lume." Tot aici Popovici colaborează la „Convorbiri literare". Descrie întoarcerea lui la Lugoj, de unde adresează scrisori înduioşetoare către dl Maiorescu, şi unde se stânge între regretele obştei româneşti din viaţă, la vârsta de abia 24 ani. De încheiere ne ceteşte scrisoarea advocatului Dr. Dobrin din Lugoj, adresată dlui Maiorescu despre înmormântarea deamnă, ce Lugojenii i-au făcut talentatului Niţă Popovici. Drept specimen din lucrările lui Niţă Popovici, dl Borcia ne ceteşte schiţa „Din lume", publicată în „Tribuna". Această schiţă a lui Niţă Popovici e pe cât de artistică, pe atât de sguduitoare prin descrierea realistă a unui traiu nenorocit.

Conferenţa dlui Dr. Borcia, ascultată cu încordată atenţiune de număroşii participanţi, a fost acoperită de aplauze nesfârşite.

Intre debutanţii frumoasei serate se mai numără Aurica Cioran, cu poesia „Limba mea", de Coşbuc, dşoara Eugenia Bordia cu poesia „Fericirea", Paraschiva Negrea cu „Şcolarul îndreptat", de Coşbuc, învăţăcelul cul.-tip. Const. Ioanovici cu frumos predata „Scrisoare dela Muselin — Selo", de Coşbuc, Petrică Drăgoiu, Ana Stanciu, Ilie Petraşcu, Mărioara Simtion, apoi dşoara Mărioara Avrigean cu „Murgul şi fata lui", vicеprezidentul G. Poponea cu cetirea unei scrisori instructive, adresată de preotul Scorobeţ din America, prezidentului Reun., dar n'au lipsit nici dl I. Stanciu, bunul nostru cântăreţ.

Notarul Duca a cetit sumarele şedinţelor administrative.

La fine, după sortarea a lor 15 cărticele folositoare între cei 192 participanţi, dl Tordăşianu mulţămeşte tuturora şi îndeosebi dlui Dr. Borcia pentru dragostea arătată faţă de meseriaşi şi declarând şedinţa închisă, învită la cea a 11-a din 26 Noemvrie n. c. „*Invingătorul*".

NOUTĂŢI.

Alegeri pentru congres. In dieceza Caransebeşului au fost aleşi deputaţi din cler la congresul naţional bisericesc următorii: In Caransebeş P. C. Sa părintele arhimandrit *Filaret Musta*, în Vârşeţ P. C. Sa Dr. *Iosif Tr. Badescu*, în Lugoj Dr. Gheorghe Popovici, în Făget Sebastian Olariu, în Jebel Ioan Pepa, în Mehadia Mihail Popoviciu, în Oraviţa Andreiu Ghidiu, în Petrovaselo Stefan Popa paroh în Seleuş, în Iam Filip Adam, în Ciacova Ioan Pinciu.

*

Decorat. Cu ocaziunea vizitei Moştenitoriului de tron al României, Principele Ferdinand, la Viena, Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I a conferit ataşatului militar român, domnului maior *Schina*, crucea de comandor al ordinului Francisc Iosif.

*

Dela universitatea săsească. Representanţa universităţii săseşti şi a celor şapte judeţe şi-a terminat lucrările şi în şedinţa ţinută Sâmbătă şi a încheiat sesiunea. Prezidentul, domnul comite suprem şi comes săsesc *Thalmann*, a mulţămit deputaţilor pentru interesul viu manifestat faţă de aceasta instituţiune, iar deputatul *Dr. Carol Wolf* a mulţămit prezidentului pentru înţăleapta conducere a desbaterilor.

*

Conferenţe publice în Braşov. Comitetul despărţământului din Braşov al „Asociaţiunei“ a luat hotărâre se aranjeze şi în anul acesta conferenţe publice pentru inteligenţă. Inceputul îl face domnul profesor *Nicolae Bogdan*, Dumineca în 16 Noemvrie v. când va vorbi despre proza lui *Eminescu*. Vor mai ţinea apoi conferenţe domnii Aurel *Ceortea*, Aurel *Bănuţiu*, Ioan *Prişcu*, Alexandru *Bogdan*, şi alţii. Conferenţele se ţin în sala gimnaziului român, la oarele 6 sara.

*

Iubileul Monarhului. In Bucureşti s'a format un comitet, care a luat asupra sa sarcina de a aduna bani pe seama unei societăţi pentru creşterea copiilor orfani, şi anume, ca aducere aminte de jubileul Impăratului şi Regelui Francisc Iosif I de 60 de ani de domnie. S'au împărţit liste număroase de subscripţie printre supuşii Maiestăţii Sale, astăzi locuitori în România, şi s'au adunat până acuma dela membrii coloniei austro-ungare din ţară vre-o treizeci de mii de lei.

*

Şcoală de adulţi. Ni se scriu următoarele: „Sâmbătă, ziua Arh. Mihail şi Gavriil, sub conducerea preotului P. *Moruşca* s'au pus temelii în comuna Şeica-mare „*Societăţii tinerimei ortodoxe române din Şeica*“ pentru organizarea şi îndreptarea vieţii lor. Societatea îşi va avea ramurile ei de activitate: *cor bisericesc* şi lumesc, sub conducerea dlui Ion Tudor, *şcoala de adulţi*, în chipul unei „academii populare“ sub conducerea preotului şi a învăţătoriului Andrei Blotor, apoi *sezători literare*, înfiinţarea unei *biblioteci poporale* şi rinduirea jocurilor şi petrecerilor tinerimei. Instituţiile, cari au şcoală de adulţi mai vechie, pe baza unui normativ ori a unui plan de învăţământ, statorit în decursul vremii, sunt rugate a împărtăşi din acelea şi societatea noastră, pentru mai bună orientare“.

*

† Grigorie Tănăsescu-Economu, un cucernic preot dela biserica Scaune din Bucureşti şi timp de 30 de ani protoiereul capitalei României, a decedat în Bucureşti şi a fost înmormântat cu mare cinste în cimiteriul Belu.

*

Agatha Bârsescu la noi. Suntem avizaţi din partea comitetului societăţii pentru fond de teatru român, că celebra artistă dramatică română, doamna *Agatha Bârsescu măritată Radovici*, după ce va da trei reprezentaţiuni teatrale în Braşov, va face un turneu artistic prin Ungaria, cu o trupă specială, atingând oraşele următoare: Sibiiu, Făgăraş, Blaj, Abrud, Orăştie, Haţeg, Lipova, Arad, Lugoj, Caransebeş şi Oraviţa, pentru cari oraşe are permisiune de a juca până la finea lunei Februarie.

*

Ciocnire de trenuri s'a întâmplat Luni în gara de mărfuri din Budapesta. Două vagoane au fost nimicite, două răsturnate, un impiegat al căilor ferate omorât, altul grav rănit.

*

Din Sălişte. Concertul reuniunei de cântări din Sălişte, dat Sâmbătă sara, a fost foarte succes. Raport amănunţit aducem în numărul viitor.

*

Concertul Reuniunei sodalilor români din Sibiiu, dat Sâmbătă, în 21 Noemvrie n. c., în „Unicum“, a avut succes desăvârşit. Acest concert, ca toate producţiunile publice ale harnicilor noştri meseriaşi, a întrunit la un loc mulţi ţărani, mulţi meseriaşi şi şi un număr considerabil de inteligeţi de ai noştri. Mai multe puncte din program au fost bisate. Puternicul cor, ce numără preste 70 persoane, a stors admiraţia numerosului auditor. Cântările solo, executate de dl Eugen Pop, dşoara Eugenia Roman şi dl I. Stanciu, acompaniaţi fiind la pian de harnicul dirigent, dl A. Bena, dovadă sunt, că Reuniunea meseriaşilor dispune de forţe, ce se pot măsura cu cele mai instruite puteri. Bună impresie a făcut costumul selişteneşc, care atât de bine prinde pe bravele coriste. Jocul ce a urmat după concert, a ţinut în animaţie adevărat românească până în zorile zilei. Dirigentul corului Bena şi presidentul Tordăşianu cum şi întreagă ceata meseriaşilor noştri, au câştigat şi prin acest concert noi titli de recunoştinţă.

*

† Văduva preoteasă Maria Nicoară născută *Muntean*, după lungi şi grele suferinţe, şi-a dat sufletul în mânile creatorului, Luni în 23 Noemvrie n., la 10 ore a. m. în al 71 an al etăţii, împărtăşită fiind cu sfintele taine. Rămăşitele pământeşti ale adormitei în Domnul s'au aşezat spre vecinică odihnă Marţi în 24 Noemvrie n., la orele 2 d. a. în cimiterul gr. or. rom. din Deva. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Multămită. Pentru Românii din Marpod păgubiţi prin furtuna şi grindina din 3/16 Aug. a. c. a dăruit dl paroh gr. ort. rom. din Cârjiţi (Deva) N. Platoş, pentru fiii săi Ioan Popa şi soţia Lucreţia n. Platoş aflători în Basarabia 10 ruble ruseşti, adecă 25 cor. pentru care binefacere li se aduce şi pe calea aceasta cea mai sinceră multămită. Marpod, 4 Noemvrie. *Florian Bologa*, preot gr.-ort.

PARTEA LITERARĂ.

Ce păreri au unii bărbaţi celebri despre sfânta scriptură?

după Pilz, trad. de Dr. I. Dobre.

(Urmare).

Nu de mai puţină însemnătate sunt şi cuvintele poetului şi criticului Gotthold Ephraim Lessing (1729—1781), ce le spune acelora, cari cu critica lor aspră citează la bara judecăţii sfânta scriptură:

„Dacă pe Livius, pe Dionysius, Polibius şi Tacitus îi tratăm atât de franc şi nobil, încât nu-i punem pe rug pentru orice silabă, de ce n'am trata asemenea şi pe Mateiu, Marcu, Luca şi Ioan?“..

*

Tot la locul acesta vom numi şi pe cunoscutul scriitor *Christoph v. Schmid*, preot catolic, despre care ni se spune în biografia sa, că cu mare diliginţă cetea şi studia sfânta scriptură.

El scrisese în carnetul său următoarele: „Intre toate istorisirile, cele mai bune sunt cele biblice, ales în privinţa felului de enarare. Eu am cetit elevilor mei tot felul de istorisiri, cele mai potrivite şi mai interesante, din cei mai diferiţi şi mai buni scriitori poporali. Dar am esperiat în totdeauna, că nici una n'a produs o astfel de impresiune şi n'a încătuşat aşa atenţiunea lor, ca cele biblice. Ochii tuturora luciau extasiaţi, totul era aşa de liniştit, că şi un ac l-ai fi putut auzi căzând. Din punct de vedere al conţinutului, istoria biblică are o înaltă valoare în privinţa moralului. Ea e o icoană de moravuri sublimă, strălucită şi plină de viaţă“.

La acest loc vom menţiona şi testimoniul ce l a depus istoriograful francez Rosseeuw St. Hilaire (1802—1889) în prefaţa dela traducerea sa franceză a tractatului elsaţic:

„Am călătorit mult la nord şi la sud şi pretutindenea am observat un fapt. Unde nu formează sfânta scriptură fundamentul educaţiunii societăţii din ţară, nu esistă nicăiri o literatură pentru copii, ori pentru poporul întreg. Priviţi Spania, Italia şi chiar şi Francia, cu un cuvânt, toate ţările, unde nu se ceteşte sfânta scriptură, şi nu veţi găsi nicăiri ceva de cetit pe seama copiilor, sau a muncitorilor! In Germania, în Anglia, din contră, se află o literatură creştină bogată pe seama copiilor şi poporului, în care se reflectează, ca într'o oglindă, spiritul naţional“.

Asemenea se esprimă şi scriitorul catolic *Peter Rosegger* (n. 1843):

„Unde este catolicul, care a cetit şi numai o singură dată în viaţă cuvântarea de pe munte sau vorbirile lui Isus la cina cea de taină? De aici dar provine inferioritatea bătătoare la ochi a catolicilor, în comparaţie cu protestanţii. Căci prin folosirea continuă a sfintei scripturi în familii, în şcoalele publice şi private, ajung acestia se cunoască cea mai mare parte a istoriei vechiului şi noului testament, apoi marele plan de mântuire a lui Dzeu, dimpreună cu cele mai amănunţite acte săvârşite de Isus Christos în scopul răscumpărării, din contră, catolicii nu cunosc din toate acestea nimic, sau mai nimic. Deci înapoi, la folosirea ce o făcea biserica veche din sfânta scriptură!“

Cu toată recunoaşterea aceasta a valoarei sfintei scripturi pentru educaţiune, trebue să ne minuneze faptul, că o mare parte a dăscălimei timpului nostru a pornit o adevărată goană contra memorisării de citate biblice, şi caută se reducă din ce în ce mai mult numărul citatelor, ce au să se înveţe de rost.

In direcţiune cu totul contrară aceasteia a scris renumitul profesor de economie dela universitatea din Lipsca Dr. *Wilhelm Roscher* (1817—1894) în opul seu „Cugetările unui economist naţional“ şi anume:

„Bărbaţii de şcoală, cari vreau aşa de mult se reducă învăţarea de rost a sentinţelor biblice în şcoală, trebue că n'au esperiat, ce negrăită şi nesecată alinare ne pot aduce în nopţile petrecute în mâhnire aceste tesaure ale memoriei“.

In special sunt foarte număroase şi de mulţi luate în serios atacurile contra sfintei scripturi — pe temeiul ştiinţelor naturale. Se ascultăm dar şi unele păreri de ale naturaliştilor.

Dr. Karl Ernst von Baer (1792—1876), membru onorar al academiei de ştiinţe imperiale din Petersburg, un vestit scriitor al naturei, întemeietorul doctrinei evoluţionismului, zice:

„Astfel şi atacurile contra istoriei creaţiunii (cosmogoniei) mosaice ni-se înfăţişează ca nişte anachronisme comice, pentrucă ştiinţa mai nouă a naturii de mult s'a împăcat cu aceea. Căci dacă nu o luăm în sens verbal, ci după esenţă (cosmogonia), atunci trebue să mărturisim, că din timpurile vechi nu am primit vre-una mai sublimă ca aceea, şi abia poate să esiste. Dacă la crearea primului om se pune în locul cuvântului „pulbere de pământ“ (pulbere de pământ se zice şi în textul evreesc, nu bulgăr de pământ) substanţă (materie) de pământ, atunci ar fi înţelesul, că omul este zidit din materie de pământ însufleţită, şi peste acest adevăr n'au trecut ştiinţele naturale“.

Gustav Teodor Fechner (1801—1887), renumit naturalist şi filosof zice:

„Odată am ajuns într'o cetate cu edificii şi palate pompoase, zidite toate simetric şi amăsurat scopului, din ţiglă, peatră cuadrată, marmoră, bine orânduite şi unul mai împodobit decât altul. In mijloc însă stetea o colibă veche, de nici un folos pentru oameni, numai găuri şi spărturi, un ungheţ întunecos, nepotrivită de loc cu celelalte; îi lipseau şi scoabele şi n'avea nici o proptea sau sprijin, chiar minune, că se mai ţinea în sus. Şi am râs de coliba aceea, şi-mi părea o rămăşiţă din timpurile semibarbare, în acel oraş frumos şi bogat şi ziseiu: „mâne va fi o ruină“. Şi când am dat iarăşi pe acolo, după o sută de ani, toate casele şi palatele de prin prejur erau ruine, ori apoi reconstruite, iar altele erau aşezate în alte locuri şi posiţii, după un sistem şi scop nou. Coliba cea veche însă sta în mijloc, la locul ei cel vechiu, neschimbată, cu găurile, cu spărturile şi cu ungheţurile ei întunecoase, întocmai cum o văzusem cu o sută de ani mai nainte, ca şi cum dintele timpului, care distruge toate, s'ar fi spart într'ânsa. Şi iarăşi după sute şi sute de ani, ea era tot aşa, iar în jurul ei total înnoit. Atunci am esclamat: „*Puterea lui Dzeu o ţine aşa*“. Şi fel de fel de bolnavi şi obosiţi eşiau din case şi palate şi boliau prin strade, neputând să se facă sănătoşi, şi nici un medic nu le putea ajuta. Totuşi celce întra în colibă, care însaşi părea că are trebuinţă de medic, să făcea sănătos şi voios. Atunci am zis: „*Aici locueşte mântuirea lui Dzeu*“. Şi când am păşit în colibă am văzut pe unul care îşi punea mâna sa peste cei bolnavi şi obosiţi şi ei se mântuiau, iar eu l-am recunoscut pe Christos.

Coliba cea veche, netrebnică pentru scopuri de ale oamenilor, rău alcătuită, după regule omeneşti, cu găuri, cu spărturi, cu ungheţe întunecoase, fără scoabe, proptea şi sprijin, este sfânta scriptură. Ea e privită cu mintea omenească. Ce se află în ea trainic, ce nu-i de batjocură pentru defăimători, cum poate să-şi mai păstreze ea un loc pe piaţa cea bogată a scrierilor frumoase modern întocmite, pline de o clară înţelepciune omenească, cu proposiţiuni bine alcătuite şi bine argumentate? Se poate ea măsura barem cu una? Şi totuşi, toate scrierile cele mai frumoase şi cele mai înţelepte, cari se mândresc cu vecinicia învăţăturei lor, decad şi fac loc altora, cu alte nouă învăţături. Sfânta scriptură însă rămâne şi va rămânea tot cea veche şi spiritul lui Christos stăpânitor şi păzitor fiind într'ânsa, va înveseli şi însănătoşa totdeauna pe toţi cari vin la el bolnavi şi osteniţi, în urma îndelungatei lor pribegiri“. (Va urma).

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui şi anume: la stăruinţa învăţătoriului penzionat George Stănese din Guşteriţă şi anume „Vecinătatea Hulii mari din jos“ cor. 4·60; 1 ferdelă grâu, 6 ferdele cucuruz, 3 ferdele cartofi şi 5 litre fasole; „Vecinătatea Hulii mici“ cor. 1·40 şi 2½ ferdele cucuruz; „Vecinătatea Hulii in sus“ 3½ ferdele cucuruz; George Iacob, George Gligor şi Katalina Rotar I., fiecare câte 20 bani. Prin acestea daruri generoase suma adunată prin noi e de cor. 346. Contribuiri să mai primesc la subscrisul comitet.

Sibiiu, 24 Noemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa
prezident

Vic. Tordăşianu
secretar.

Cărţi şi reviste

Vasile L. baron Pop, date biografice, numărul 16 al bibliotecii despărţământului Cluj al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, de *Dela Cruce.* Preţul broşurelei 40 fileri. Se vinde în folosul şcoalei române din *Berind*, locul naşterii lui *V. L. Pop.*

*

Chestia unirii bisericilor, de *Virgil Pop.* Preţul 50 fileri esemplarul. Se poate procura dela librăria Polatsek în Timişoara.

*

Călindarul Neamului Românesc, pe anul 1909. Tipărit în Vălenii-de-Munte. Are un bogat cuprins literar şi cronica anului, cu privire la întâmplările din regat şi din celelalte ţări locuite de Români. Preţul 85 bani esemplarul.

*

Poesii, de *Gh. Asachi.* Cu portretul poetului şi o prefaţă de dl *N. Iorga.* S'au tipărit în Vălenii-de-Munte, tipografia „Neamul Românesc“. Preţul 1 leu 50 bani.

*

„Candela“, foaie bisericească literară, redactată cu concursul mai multor preoţi din arhidieceza Bucovinei, de Dr. Emilian Voiutschi şi Artemon A. Manastyrski. Anul 27 numărul 11 pe Noemvrie. Cuprinsul e următoriul: Dr. V. Gheorghiu: Viaţa şi activitatea sfântului apostol Pavel. Dr. Octavian Isopescul: Plângerile lui Ieremia. Roman Bârgăŭan: O serie de cuvântări ocasionale. Text rutean. Scurte comunicări. Intrebări şi casuri pastorale. Cronică. Bibliografie. Abonamentul 8 cor la an.

*

Calendare. Au apărut şi ni s'au trimis următoarele calindare româneşti pe anul 1909:

Calendarul portativ al funcţionarilor de bancă români. Anul I. Intocmit de *Vasile Babi*, funcţionar al institutului de bani „*Bihoreana*“ din Oradea-mare. Arad, tipariul tipografiei diecezane gr.-ort. române. Preţul 2 coroane.

Amicul poporului, calendar întocmit de *I. Popovici.* Cu număroase ilustraţiuni. Tipariul lui *W. Krafft* în Sibiiu. Poartă în frunte portretul regretatului episcop *Nicolae Popea* din Caransebeş. Partea literară e foarte bogată.

Calendariul Săteanului. Asemenea cu ilustraţiuni. Tipariul şi editura *W. Krafft* în Sibiiu.

Calindariul, cu litere cirile. Tot editura *W. Krafft* în Sibiiu.

Posnaşul, calendar umoristic, compus de domnul *Emil Borcia*, cu desemnuri originale, de *F. Murăşianu.* Editura *W. Krafft.* Are glume multe şi bune. Toate se pot comanda dela librăria *Krafft*, ori prin librăria arhidiecezană din Sibiiu.

Poşta ultimă.

Jubileul Monarhului.

O ştire necontrolabilă, venită dela Berlin, ne spune, că în 2 Decemvrie nou, ziua în care Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru s'a suit pe tron înainte cu şasezeci de ani, se va întâmpla un lucru mare la Viena. Maiestatea Sa va estinde cercul de activitate al Moştenitoriului de tron Francisc Ferdinand şi asupra afacerilor de stat, dându-i mai mare influenţă asupra lor, şi anume, în vederea faptului, că Maiestatea Sa e bătrân deja şi nu le mai poate urmări toate cu destulă atenţiune. Dăm ştirea cu reservele cuvenite.

Teatru german.

Mercuri: *Der kleine Landprediger*, comedie.

Joi: *Haubenlerche*, dramă.

Copii gingaşi

devin în curând graşi, roşii şi tari, dacă le daţi nutritoarea Emulsiune a lui SCOTT, căci ei vor lua cu plăcere uşor mistuitoarea „Emulsiune a lui SCOTT“.

Medicii şi moaşele din toată lumea au încredere în

Emulsiunea lui SCOTT

pentrucă cunosc resultatele, cari se ajung prin ea. 7 (270) 2—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţeler lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 1018/908. [340] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, devenit vacant prin moartea parohului Ioan Oltean în parohia de clasa a doua **Dobârlău**, fără filia Bacitelec, se deschide concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. cu detragerea venitelor din filie.

Doritorii de a ocupa acest post au a subşterne cererile lor instruite cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Treiscaunelor în Bereczk până la terminul pus, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare cu prealabila încunoştiinţare a oficiului protopresbiteral al tractului, în biserică spre a cânta, cuvânta sau celebra serviciul divin.

Breţcu, 2 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Treiscaune în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Constantin Dimian
protopresb.

Nr. 1036/908. [333] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. I. **Borgo-Bistriţa**, protopresbiteratul Bistriţei, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii să-şi înainteze cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral după prealabila încunoştiinţare la oficiul protopresbiteral să pot prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi predica.

Blaşfalăul de sus, în 15/28 Octomvrie 1908.

Oficiul protopresbiteratului ortodox român al tractului Bistriţa.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

BIBLIOTECA MESERIAŞULUI.

Nr. 1.

I. APOLZAN.

UNELTELE DE MÂNĂ

DELA LEMNĂRIT

Partea primă: **I. Rândelele.**
II. Dălţile.
III. Ferestraele.

(336) 2—

Cuprinde pe lângă numirile germane şi maghiare ale uneltelor şi pe cele româneşti, la noi cu totul necunoscute, apoi descrierea scopului căruia servesc uneltele, cum şi părţile constitutive în toate trei limbile. Are 32 ilustraţii.

Se poate procura cu **40** **fileri** dela **Librăria arhidiecezană, Sibiiu.**

Tusă.

Eminent mijloc contra tusei şi răguşelei, sunt la Stattin

„Caramelele de piept ale lui Ober",

au efect perfect şi sunt foarte recomandabile pentru curăţirea flegmei.

Se află numai în

cofetria Stattin
Sibiiu, Str. Cisnădiei 28.

1 Carton **20 b.**, 5 Cartoane **90 bani.**

Cele mai fine prăjituri pentru ceai, fabricat propriu.

(332) 4—6

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă"* înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul **2 coroane,** plus porto **30 bani.**

Cassa de păstrare (reuniune)

în Sălişte.

Primeşte **depuneri spre fructificare** pe lângă un termin de anunţ scurt cu **4**%, pe lângă un termin de anunţ mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Darea de camete o plăteşte institutul.

Depuneri şi **ridicări** se pot face şi pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligaţiuni cu cavenţi, pe hipotecă, precum şi ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acţii şi efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% şi **6**% netto după mărimea împrumutului şi asigurarea oferită.

(339) 1—20

Direcţiunea.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 37—40

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Libraria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la faţă
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălţarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Naşterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Naşterea sftului Ioan Botezătorul
- Grigorie, Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

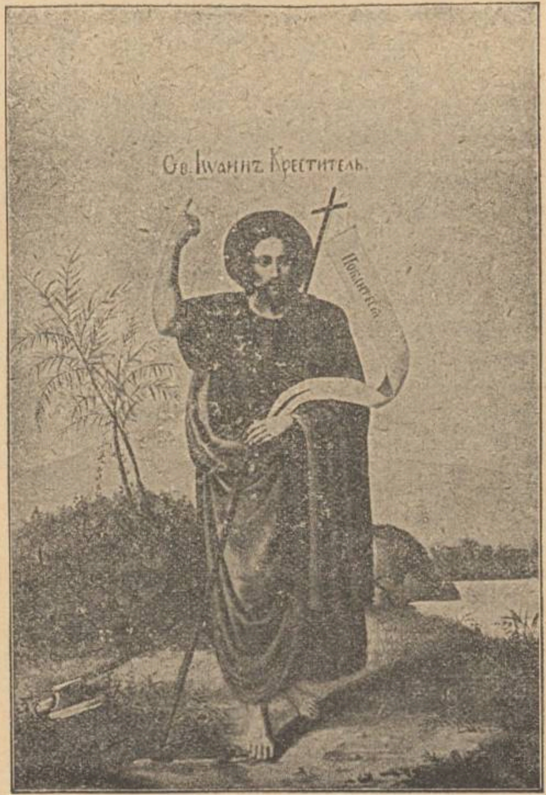

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălţarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumitru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Arhanghelii Mihail şi Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

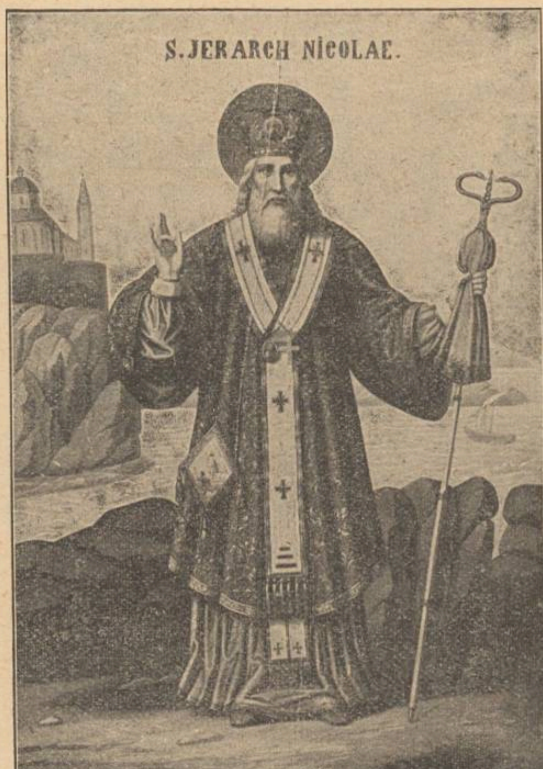
S. JERARCH NICOLAE.

IV.

- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					Grupa II.					Grupa III.					şi Icóne din Grupa IV.					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42 —	56·—	70·—	cor. foarte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	„ fine.
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19 60	26·60	„ simple.

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 126 Sibiiu, Sâmbătă 15/28 Noemvrie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Nr. 13.270 Şcol.

Notificare oficială.

Se aduce la cunoştinţă publică, că examenele de cualificaţiune învăţătorească de corigenţă la seminariul arhidiecesan cu candidaţii cari în terminul din Iunie şi Septemvrie 1908 au raportat calculi neîndestulitori din 1, sau din 2 obiecte, se vor ţinea la **3/16 Decemvrie 1908.**

Sibiiu, din şedinţa sen. şcol. ţinută la 13 Noemvrie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Alegătorii primitivi.

Sibiiu, 27 Noemvrie n.

E vorba, ca Marţi, săptămâna viitoare, comisiunea încredinţată din partea dietei ungare cu studiarea proiectului de lege al ministrului de interne, conte Andrássy, despre alegerile de deputaţi dietali, să-şi înceapă lucrările. Şi e vorba, că ar fi mai mulţi dintre cei treizeci şi unu de membri ai comisiunei, cari nu sunt mulţămiţi cu unele din disposiţiunile trecute în proiect, şi ar vrea să le modifice.

Bine ar face, dacă ar face aşa. Pentrucă sunt cu adevărat disposiţiuni trecute în legea contelui Andrássy, cari numai principiului dreptăţii nu corespund.

Dintre toate, cea mai vătămătoare este, după părerea generală, eschiderea a unui milion şi aproape treisute de mii de cetăţeni dela dreptul direct de alegere, numai din motivul, că din întâmplare, — şi la nici un cas din vina lor, nu ştiu ceti şi scrie, pentrucă nu i-a învăţat nime. Incolo însă sunt cetăţeni pacinici, buni, legaţi de patrie, pentrucă au case, pământuri, dau dare statului şi dau soldaţi monarhiei!

Li se face deci mare nedreptate acestora, dacă li se ia dreptul de alegere, pe care cei mai mulţi dintre ei sigur că l'au avut şi până acuma, degradându-se astfel toţi la rangul de cetăţeni de a doua, ori a treia mână, din cetăţeni de frunte, între cari au fost număraţi până acuma.

In privinţa aceasta negreşit deci, că ar trebui să facă ceva, ori comisiunea parlamentară, încredinţată cu studiarea proiectului de lege, ori dieta însaşi, în cursul desbaterilor speciale, pentruca astfel răul barem în parte să fie delăturat, dacă nu se poate afla cumva modalitatea de a-l delătura de tot.

Două căi stau deschise, pentru a face din aceasta mare nedreptate una mai mică, simţită de mai puţini cetăţeni, nu de un milion şi un sfert.

Una ar fi decretarea în lege, că cei ce s'au bucurat până acuma de dreptul electoral, şi sunt trecuţi în ultimele liste electorale, rămân în posesiunea dreptului lor şi pe mai departe, până la moarte, eventual până la perderea titlului, pe basa căruia au primit la timpul său dreptul de alegere. Prin aceasta ar fi salvat principiul foarte însemnat, de a nu fi despoiat nime de drepturile deja câştigate şi eserciate, iar o bună parte din milionul şi cele trei sute de mii de alegători primitivi trece în şirul alegătorilor direcţi, unde le este locul şi li-a fost şi până acuma locul. Lăsându-se apoi în drepturile lor alegătorii de până acuma, cari nu cunosc măestria scrisului şi cetitului, nu se face nimica nou în legiuirea ţării noastre, pentrucă şi după legea electorală de până acuma, cei cu drepturi vechi de alegere au fost lăsaţi în drepturile lor. Se respectează deci un principiu, care şi până acuma a fost respectat.

A doua cale ar fi aceea, de a se stabili pe seama cetăţenilor neştiutori de carte un *cens*, fie de cinci, fie de zece coroane dare anuală, pentru câştigarea dreptului de alegere, ceeace earăşi ar face, ca multe sute de mii de cetăţeni să fie trecuţi între cei ce se vor putea bucura de cel mai frumos şi însemnat drept cetăţenesc, de dreptul de a trimite reprezentanţi la dieta ţării. Acceptată fiind, ori una ori alta dintre aceste două modalităţi, prin cari s'ar reduce în mod însemnat numărul alegătorilor primitivi, ar cădea dela sine necesitatea de a vota aceştia prin bărbaţi de încredere, pentrucă cine nu ştie ceti şi scrie, ori nu plăteşte o sumă anumită de dare, peste tot nu are drept de alegere, nici direct, nici indirect. Şi apoi s'ar evita şi primejdia, ca votarea prin bărbaţi de încredere nu cumva să fie fatală în urmările sale, — cum s'a întâmplat în alte ţări, — atunci, când bărbatul de încredere nu votează de es. conform dorinţei celor ce l-au onorat cu încrederea. Ideea alegătorilor primitivi la nici un cas deci nu e norocoasă, şi bine ar fi dacă în privinţa aceasta s'ar face o modificare mulţămitoare în proiectul de lege al contelui Andrássy.

Consiliu de ministri. Consiliul comun de ministri, ţinut Dumineca la Viena, sub prezidenţia ministrului comun de esterne, baronul *Aehrenthal*, s'a ocupat, cum se scrie, esclusiv cu chestii economice, anume, cu tratatul comercial ce e de legat cu Sârbia şi cu România, şi cu boicotul mărfurilor austro-ungare în Turcia. S'au stabilit punctele de vedere ale politicei austro-ungare în privinţa aceasta, decretându-se cu privire la tratatul comercial cu România, că pertractările întrerupte în zilele din urmă vor fi continuate pe la mijlocul lui Ianuarie anul viitor. S'a accentuat necesitatea conservării raporturilor amicabile cu România.

Din parlament. In dieta ţării e încă tot discuţie generală asupra budgetului anului viitor. Intrerupere s'a făcut Luni, când a fost discutat şi votat proiectul de lege referitor la falsificarea vinului, care s'a şi trimis casei magnaţilor spre votare. Marţi apoi s'a continuat discuţia asupra budgetului. In contra budgetului vorbesc mai ales Croaţii şi naţionaliştii. In şedinţa de Mercuri a vorbit dintre naţionalişi deputatul Dr. *Vasile Lucaciu.* A vorbit cu verva obicinuită trei ore întregi, combătând politica şovinistă maghiară, şi cu toate că răguşise de tot, prezidentul nu i-a acordat pausa cerută. S'a făcut propunere în dietă şi s'a primit, ca cu începere de astăzi, Vineri, să ţină dieta şedinţe de opt ore, adecă înainte de ameazi şi după ameazi, până va fi terminată discuţia asupra budgetului.

Proiect de lege

despre alegerea de deputaţi la dieta ţării.

(Urmare.)

Alegerea de deputaţi.

§. 80. Pentru începerea alegerilor generale de deputaţi ministrul de interne pune termin de zece zile, şi anume, astfel, ca dela publicarea ordinaţiunei sale în foaia oficioasă până la începerea alegerilor să treacă cel puţin zece zile, iar dela ziua primă stabilită pentru începerea alegerilor până la deschiderea dietei, cel puţin treizeci de zile. Ordinaţiunea aceasta este a se da deci deodată cu rescriptul regesc despre convocarea dietei, cel puţin cu patruzeci de zile înainte de deschiderea dietei.

§. 81. Ziua alegerilor generale de deputaţi, comitetul central o stabileşte astfel, în înţelesul §-lui 80, în cadrele terminului de zece zile, ca alegerile generale să se înceapă în aceeaşi zi în toate cercurile electorale asupra cărora se estinde cercul de activitate al comitetului central. Ziua alegerii supletorii ori noue, tot comitetul central o stabileşte, astfel, ca dela primirea hotărârei dietei, ori dela zădarnicirea alegerii (§-ul 92, 118) respective dela anunţarea morţii candidatului căzut în balotaj (§ 119), până la începerea alegerii, se treacă cel puţin zece zile şi cel mult douăzeci de zile.

§ 82. Cu ocasiunea alegerilor generale comitetul central se întruneşte în ziua ce urmează zilei în care a fost publicat rescriptul regesc de convocare a dietei în adunarea municipală (orăşenească), iar când se fac alegeri supletorii, la trei zile după primirea hotărârei dietei, şi când se face alegere nouă, numai decât după primirea ştirei, că alegerea a fost zădărnicită, respective, candidatul ajuns în balotaj a murit, şi întrunindu-se la măsurile necesare pentru alegere. Comitetul central e dator se decidă în şedinţa aceasta asupra chestiilor amintite în §-ul 83.

§. 83. Comitetul central alege comisiune electorală, care conduce alegerea în întregul cerc electoral. Comitetul central stabileşte, cu privire la raporturile locale, ca votarea la câte comisiuni adunătoare

---

FOIŞOARĂ.

Moşiile vechi ale bisericei române.

(Urmare).

Seria danielor, deschisă odată de Constantin Brancoveanul, de sigur se continua, de cumva metropolia Bălgradului prin îmbrăţişarea unirei nu rupea însaşi legătura cu exarhatul românesc.

In butul secularisării moşiilor episcopale dela Vad, episcopia însăşi ca atare mai sustă încă, un secol înainte.

Episcopul George Vizaknay, de „Zent-Georgy“,[1]) pus la 1550 de voivodul moldovenesc, mai figurează şi în restimpul dela 1560—1568. Intrase însă foarte afund în apele calvinilor şi lucra bărbăteşte întru calvinirea neamului seu românesc. Residat-a la Vad, ori alt undeva, dela anul 1562 încoace, după datele de cari dispune azi istoria nu putem stabili.

Dar aceea ştim positiv, cumcă acest George, episcop pus la Vad în 1550 de voda Moldovei Ilieş, ajunge episcop şi la Gioagiul-de-sus, (Fel Diod) pe timpul de trei ani 1559—1562. Melchior Ballassa, voivodul transilvan, l-a aşezat aci în locul unui *Sava*, sârb de origine, călugăr şi fost mai nainte paroh în Lancrăm.

Sava fu din nou activat la 1562, în Gioagiul-de-sus, cu ajutorul „Craiului“ Ioan Sigismund Szapolyai.

Cumcă în cei trei ani, cât a episcopit George de Sângeorz, la Gioagiul-de-sus, fost-a numai episcop de Gioagiul-de-sus, ori poate ca episcop de Vad, pentru nordul Ardealului va fi fost lărgită arhipăstorirea lui şi asupra părţilor de meazăzi, asupra Gioagiului-dn-sus, — nu se poate şti, sau, că mai bine zis, George era un episcop român calvin general pentru toţi Românii ardeleni calviniţi, şi în această calitate a administrat vacanţa dela Gioagiul-de-sus, pe timpul cât Sava, titularul de acolo, a fost isgonit dela scaun.

Ce ştim cu toată siguranţa este, că după moartea lui George, pe timpul scurt de un an, între Ianuarie 1568 şi Februarie 1569, superintendenţia universală română se dă în grija lui Sava, fost episcop la Gioagiul-de-sus, cum ştim, în două rânduri: la 1557—1559, I. dată şi la 1562—1567 a II. oară.

Aşa domn mare, nu s'a simţit bine cucernicul monah de odinioară, dar îl mustra aspru şi conştiinţa căderii dela provoslavie, drept ce se expatriază din Transilvania şi se retrage la vre-o mănăstire din ţara românească.

Locul lui îl ocupă Turdaşi Palu, la 8 Februarie 1569. Acesta drept răsplată pentru zelul desvoltat întru calvinisarea neamului românesc, primeşte în dar dela I. Sig. Szapolyai o casă cu ocol, grădină şi cu pământ în Lancrămul scaunului săsesc al Sebeşului-săsesc.

Donaţia a fost de uricie pentru Turdaşi Palu şi pentru rămăşiţele lui. Dar n'a ajuns să fie moştenită, căci Saşii atâta au nepăciuit pe Turdaşi până ce în 7 August 1574 fu nevoit să vândă totul cu preţul de 49 floreni, „domnilor saşi“. Nu puteau „circumspecţii şi prudenţii“ de ei suferi, ca pe teritorul lor privilegiat să mai aibă şi un alt suflet casă şi moşie, scutită de dări şi servituţi.

Casa şi cele ţinătoare de ea din Lancrăm erau mai nainte proprietatea lui Sava. Lăpădându-se însă Sava de legea calvinilor, regele în temeiul dreptului de devoluţiune ocupă averea şi apoi o cinsteşte lui Turdaşi Palu, precum a cinstit-o mai nainte lui Sava.[1]) Mai verosimil e deci, că averea din vorbă e un dar oficial graţional, decât o acvisiţiune industrială privată ori ereditate a lui Sava.

Şirul consecutiv al stareţilor-episcopi de Vad, sau al episcopilor pentru regiunea nordică a Ardealului, azi aşa l-am putea mai plausibil reconstrua.

1. Ilarion (1523—1527). Dânsul se pomeneşte la anul Domnului 1523, când se întrepune la magistraţii urbei Bistriţa, ca călugării mănăstirei de nou zidită între satele: Hordău şi Telciu, lângă apa Birchişului, dela Năsăud în sus spre munţii Maramurăşului — să fie investiţi tot cu acele drepturi vechi, de cari se bucurau pe vremuri călugării vechi din mănăstirea ardeleană a Bistriţei.

Mănăstirea Bistriţei nu esista la data aceasta 1523, când chinejii de pe Valea-Rodnei, la olaltă cu preoţii: Matei, Sandu şi Petru, roagă cu insistenţă consiliul urban al Bistriţei, să le dee voe a zidi mănăstirea „tot pe locul vechiu de mai nainte“.

Oraşul nu s'a învoit să se mai zidească pe locul de mai nainte, ci le-a asignat loc lângă Birchiş.

Parecă pe vremuri, când se va fi ridicat sfântul locaş dela Bistriţa „oaspeţii“ saşi nu vor fi fost pe aici, căci de erau, de bună seamă şi atunci ca şi acum se împotriveau, a da un petec de pământ pentru casa de rugăciune a „necredincioşilor“.

(Va urma).

---

[1]) Lângă Bistriţa este un sat Sângeorz, poate de aici e atributul. Nu cumva a şi locuit aici?

[1]) Relativ de Sava vezi mai multe St. Pop „Palia Orăştiei 1582“ în rev. „Orisontul“ Cluj 1906 nr. 7 pg. 35—38, acolo sunt înşirate toate isvoarele. Cnf. şi Bunea metr. Sava Branc. pg. 9—10, idem în „Unirea“ Blaj 1907, nr. 3 pg. 3. In „Orisontul“ l. c. pg. 38—41 s'a mai combinat, cumcă Paul Turdaşi poate fi unul cu Alexa Turdaşi şi unul cu Mihaiu Turdaşi din prologul paliei de Orăştie.

de voturi să se facă în cercurile de votare ale cercului electoral. Dacă fiecare votare o conduce câte o comisiune separată, comitetul central numeşte cu una mai puţine comisiuni adunătoare de voturi decum sunt cercuri de votare în cercul electoral, şi stabileşte, că în care cerc de votare se funcţioneze fiecare comisiune. Iar dacă votarea o conduce aceeaşi comisiune în mai multe cercuri de votare, comitetul central, ori încredinţează comisiunea electorală cu conducerea votării în toate cercurile de votare, ori apoi alege atâtea comisiuni adunătoare de voturi, între câte vrea să împartă conducerea votării în cercurile de votare. La stabilirea numărului comisiunilor trebue se fie însă cu considerare la faptul, ca începerea votării să se poată face în terminul stabilit în §-ul 97. Dacă comitetul central nu încredinţează cu conducerea votării în toate cercurile de votare câte o comisiune separată, stabileşte şi aceea, că în cercurile de votare în ce ordine are să se facă votarea, şi că în cadrele §-lui 97, în cercurile de votare, în cari votarea se face după ziua primă a alegerii, votarea în care zi şi oră să începe, si dacă se formează mai multe comisiuni de votare, stabileşte şi aceea, că fiecare comisiune în care cerc de votare are se funcţioneze. In centrul de alegere, respective, în cercul de votare stabilit ca centru de alegere, comitetul central la tot casul e dator să încredinţeze comitetul electoral cu adunarea voturilor. Comitetul electoral exerciază totdeauna drepturile şi datorinţele comisiunei adunătoare de voturi, acolo unde el conduce votarea. Comitetul central numeşte pentru fiecare cerc de votare localitatea, în care se dau voturile.

§. 84. Membru al comisiunei de alegere şi al celei de votare poate se fie ales numai acela, care ştie ungureşte, şi ori e trecut în listele alegătorilor direcţi în unul din cercurile electorale asupra cărora se extinde cercul de activitate al respectivului comitet central, ori apoi e membru al adunării respective municipale. Atât comisiunea de alegere, cât şi cea de votare, se compune din un president, un substitut de president, un notar şi un substitut de notar. Notarii comunali şi cercuali, mai departe învăţătorii dela şcoalele de stat şi comunale, sunt datori să primească alegerea în cercurile electorale, respective de votare, în cari locuesc, sub greutatea cercetării disciplinare. Presidentul şi membrii comisiunei de alegere, respective de votare, vin încunoştiinţaţi în scris despre alegerea lor. Presidentul comisiunei electorale e totodată presidentul de alegere, pe care-l substitutul apoi substitutul seu în oficiul de president al comisiunei. In cas, că presidenţii şi notarii sunt împedecaţi, oficiul lor îl împlineşte substitutul respectiv, care sub decursul întregei alegeri, respective votări, trebue se stee în centrul cercului de alegere, respective de votare.

§. 85. Presidentul şi membrii comisiunei de alegere şi de votare pun jurământul următor. (Urmează textul jurământului.) Presidenţii şi membrii comisiunilor pun jurământul, ori imediat după alegere, ori în 48 ore dela primirea încunoştiinţării că sunt aleşi, în faţa comitetului central, sau a presidentului acestuia. Dar dacă doresc, pot să-l pună şi în faţa primpretorului respectiv, sau a primariului orăşenesc. Primpretorul, respective primariul, face raport imediat comitetului central despre punerea jurământului. Cine nu pune jurământul în timpul prescris, ori nu primeşte amânare dela comitetul central pentru depunerea lui, este a se considera ca unul, care nu a primit alegerea, şi locul seu este a se îndeplini numai decât cu altul. Pe baza concesiunei comitetului central jurământul poate se fie depus în mod excepţional şi în ziua alegerii, înainte de a se începe procedura, în faţa presidentului de alegere, sau a presidentului comisiunei de votare. Locurile vacante le îndeplineşte comitetul central. Sub durata procedurei de alegere însă în locul membrilor din comisiune presidentul comisiunei numeşte pe alţii, amăsurat trebuinţei. Intrucât presidentul de alegere, respective presidenţii comisiunilor de votare, nu ar avea cunoştinţă directă despre punerea jurământului din partea celoralalţi membri, presidenţii comisiunilor de votare sunt datori să arate atestatul despre punerea jurământului, presidentului de alegere, cel mult cu o zi înainte de alegere ori votare, iar ceialalţi membri din comisiunile de votare presidentului comisiunei lor, cel mult înainte de a se începe procedura alegerii. Membrul comisiunei numit din partea presidentului, pune jurământul în faţa presidensului comisiunei, înainte de aşi începe activitatea. Despre punerea jurământului se ia proces verbal.

§. 86. Comitetul central dă o publicaţiune, în limba statului, şi pe unde se întrebuinţează în masse şi altă limbă, şi în limba aceasta, în care comunică. *a*) Ziua în care se încep alegerile, locul votării şi începerea votării, *b*) numele presidentului de alegere şi al substitutului acestuia, *c*) pentru fiecare cerc de votare numele presidentului, substitutului, notariului şi al substitutului de notar, *d*) dacă aceeaşi comisiune de votare funcţionează în mai multe cercuri, ordinea în care votează cercurile după olaltă şi pentru fiecare cerc de votare precis ziua şi ora când se începe votarea, *e*) ordinea în fiecare cerc de votare, în care au să se presinte alegătorii din comune, ori oraşe, la votare, *f*) locul şi timpul în care au să se facă recomandări de candidaţi şi unde să publică resultatul asupra lor, *g*) locul unde se publică resultatul alegerii, *h*) alte dispoziţiuni, cari au se fie ţinute în vedere la alegere. Publicaţiunea aceasta are se fie trimisă tuturor comunelor şi oraşelor din cercul electoral, iar antistia comunală (magistratul) e datoare să o afişeze cel puţin cu şase zile înainte de alegere.

§. 97. Dela stabilirea zilei de alegere începând (§-ul 81), întruniri publice electorale, serbări de partid sau procesiuni, au se fie anunţate cel puţin cu 24 de ore mai nainte, cu comunicarea locului şi timpului ţinerii, etc. de cel puţin doi alegători direcţi, în Budapesta la capitanul suprem al poliţiei de stat, în oraşe libere ori cu magistrat regulat capitanului de poliţie, în centrul cercului administrativ la primpretor, şi în comune la antistia comunală. Intruniri, procesiuni, serbări neanunţate nu se pot ţinea. Autoritatea poliţială dă celor ce au făcut anunţarea a deverinţă despre facerea anunţării, cu înşirarea zilei şi a orei anunţate. Ţinerea de întruniri publice nu poate fi oprită. Dacă însă siguranţa publică cere, se poate aduce hotărâre motivată, că întrunirea numai atunci se poate ţinea, dacă să alege pentru ţinerea ei alt loc şi altă oră. Serbări de partid şi procesiuni pot să fie oprite, prin hotărâri motivate, dacă aşa cere siguranţa publică ori raporturile igienice. In contra hotărârei de oprelişte se poate apela, şi anume, hotărârea antistiei comunale la primpretor. Dacă respectiva autoritate poliţială nu se pronunţă în curs de 12 ore, întrunirea, serbarea, ori procesiunea se poate ţinea. La întrunire ori procesiune organul poliţiei trebue să fie de faţă în persoană, iar antistia să representă prin un om de încredere. Intrunirea publică îşi alege întâi president şi membri în birou, dintre cari fiecare e responsabil pentru ordinea bună. Dacă nu e observată buna ordine, întrunirea să disoalvă.

(Va urma).

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tract. Mediaş.

— 24 Noemvrie n.

In urma timpului nefavorabil, atât ca umblare a vremii, cât şi ca zi designată, — cea din urmă Duminecă înaintea postului 9/22 Noemvrie, când preoţimea e reţinută în deosebi de cununii, — conferenţa din tractul Mediaşului s'a ţinut în prezenţa numai alor 13 preoţi.

Slujba dumnezeiască s'a îndeplinit prin 2 preoţi, la sfârşitul căreia păr. Sever Cheţan a rostit o frumoasă predică poporală, atât ca fond cât şi ca formă, măsurând duhul vremii de azi după cuprinsul evangeliei zilei.

Dintre preoţii cari au lipsit, 7 au fost scuzaţi în baza hârtiilor înaintate, iar pentru ceialalţi s'a îngăduit a-şi justifica absenţa în 8 zile, luându-li-se în considerare scuza numai atunci, dacă piedecile cari iau oprit, nu s'au prevăzut până la ziua întrunirii, încolo scuza, chiar justificată, dar întârziată din negligenţă, nu se va lua în seamă, având a se supune măsurei regulamentare.

Dintre hotărârile conferenţei aduse în scurta, prea scurta vreme a unei după-amiazi, ţin să scot la iveală următoarele:

Toate hotărârile aprobate ale conferenţelor de acum nu se vor mai aduce numai la cunoştinţa preoţimei în conferenţa anului următor, ci vor fi împărtăşite tuturor prin mijlocul unui litograf, ori chiar a tiparului, pentruca avându-le la îndemână, îndeplinirea acelora să nu mai fie întrelăsată.

Despre rapoartele ce sunt datori preoţii a înainta asupra mersului parohiilor şi a aplicării cu succes ori fără succes a decisiunilor de mai nainte, s'a reînprospătat hotărârea anului trecut, ca până la 31 Decemvrie a fiecărui an să fie înaintate oficiului protopopesc, sub pedeapsă de 10 cor.

Din cele abia 19 ale anului acestuia se desvăleşte o activitate destul de conştienţioasă şi spornică. In viitor se vor înainta an de an rapoarte speciale, iar la 10 ani câte un raport general, pe baza rapoartelor anuale, având a se înainta pentru anul acesta, din partea fiecăruia, un raport amănunţit şi concis asupra stării actuale a parohiei, cu o privire cât mai lungă asupra trecutului. Şi acestea pentru a *ne cunoaşte*, ca cunoscându-ne să ne îndreptăm.

S'a prezentat apoi un statut lapidar despre înfiinţarea *reuniunilor de femei*, al căruia completare şi statorire definitivă s'a amânat pentru viitor, rămânând în sarcina fiecăruia a face încercări, şi pe baza esperienţelor a-şi spune cuvântul.

Intre propuneri s'a înşirat întroducerea *„conferinţelor religioase“* pentru popor, ideie găsită dreaptă, dar „prematură“, totuşi s'a transpus unei comisii spre opinare. Acestei comisii i s'a anunţat şi propunere pentru înfiinţarea obligătoare a *şcoalelor de adulţi* în toate parohiile.

In cadrul conferenţei au încăput referade, ce au fost socotite vrednice de publicare, ca şi predica rostită.

Preotul *P. M.*

Dela comitat.

In congregaţia comitatului Sibiiu, ţinută Mercuri, 25 Noemvrie n. domnul Dr. *Nicolae Comşa* a adresat vicecomitetului comitatens următoarea interpelaţie:

„Având în vedere importanţa esecutărei stricte, dar corecte şi conştienţioase a dispoziţiilor legei veterinare, pentru promovarea intereselor generale economice ale întregei ţări, ca şi ale economilor de vite particulari;

având în vedere, că bună starea sanitară în privinţa vitelor aduce atât statului cât şi particularilor enorme foloase prin ridicarea şi înflorirea exportului;

având în vedere, că practica zilnică e departe de a corespunde unei stări cât de cât mulţumitoare, ba de multe ori loveşte pe o bază de tot şubredă pe economii de vite, cum e şi cazul cu carantina din Noemvrie 1908 ridicată asupra Săliştei, unde pe temeiul unei diagnose, nu de tot neesceptionabile, despre existenţa boalei infecţioase „Anthrax“, s'a decretat carantină, aducându-se mari pagube economilor de vite şi întregei circulaţii comerciale în numita comună şi jur;

având în vedere, că e datorinţa administraţiei comitatense de a delătura relele existente, adresez domnului vicecomite următoarea interpelaţie:

1. Are dl vicecomite cunoştinţă, că în multe cazuri, — şi aşa şi în cazul cu carantina din Noemvrie 1908 decretată asupra Săliştei — să decretează carantină pe temeiul unor diagnese, cari nu corespund recerinţelor scienţifice veterinare moderne?

2. Pentru delăturarea acestui rău, are de gând dl vicecomite să intreprindă paşii necesari prin instituirea la centrul comitatului a unui etablisment instruit cu toate cele necesare pentru cercetările scienţifice de lipsă?

3. E aplicat dl vicecomite să facă paşii necesari, ca numai pe baza părerei amintitului etablisment să se poată decreta carantină, iar până la realizarea aceluia să fie îndrumaţi veterinarii, ca în fiecare caz dat, — pentru întărirea diagnosei făcute — să se trimeată bucăţi din organele de lipsă ale animalului bolnăvit institutului bocteorologic dela academia veterinară din Pesta?“

Vicecomitele a răspuns, că va căuta să se informeze despre starea lucrului şi va lua apoi dispoziţiile necesare.

Din Sălişte.

Concertul Reuniunei de cântări.

— 23 Noemvrie n.

Mişcarea culturală în această localitate e în totdeauna pe deplin desvoltată. Se dau an de an câteva producţiuni teatrale, se dau concerte, se ţin regulat prelegeri publice şi se ţin întruniri de diferită natură, cari toate contribue la desvoltarea simţului spre ce e bun şi frumos.

Un astfel de moment fu şi concertul dat de Reuniunea de cântări din loc în ziua de Sf. Mihail şi Gavriil. Cu aceasta ocasiune Reuniunea avu un program simpatic şi variat, esecutându-se cântări de diferiţi autori. Mai plăcute au fost publicului „Negruţa“, de Vidu, „Când înflor trandafiri în codru“, de Kirchner şi „Hora“ de Dima. Acestea în urma nenumăratelor aplause au trebuit mereu repetate.

Cu plăcere se remarcă, că corul nostru are sprijinul damelor *Silvia Ionel Comşa* şi *Elvira Dr. Comşa*. Aceste dame, prin cunoştinţele musicale ce le au, mult au contribuit la reuşita cântărilor noastre. Prima cu multă pricepere şi siguritate a ţinut acompaniamentul la pian, a doua ca solistă, cu voce clară şi plăcută, mult a satisfăcut publicul, care le-a şi răsplătit cu aplause şi felicitări. In chipul acesta, când inteligenţa se interesează şi sprijineşte instituţiunile publice, progresul spre binele obştesc de sine înţeles e mai satisfăcător, iar publicul mare numai recunoscător îi poate fi.

De notat e, că ca solişti s'au achitat pe deplin de rolul lor învăţătorul A. *German* şi comerciantul I. *Bârsan*.

Un lucru îmbucurător ce s'a observat la acest concert e împrejurarea, că a fost bine cercetat. Publicul nu ştiu din ce motiv în anii din urmă se retrăgea dela concerte. Acum s'a observat însă un progres în această privinţă, pe care au ştiut a-l pune la cale prezidentul Reuniunei *Ionel Comşa* şi dirigentul *Iuliu Crişan*, alegând un program plăcut, interesându-se din inimă de mersul Reuniunei, şi îmbărbătând cu vorba şi cu esemplul publicul pentru sprijinirea scopurilor ce le urmăreşte.

Observ, că această Reuniune, deşi mai mult prin râvnă, iar nu prin puteri musicale, a ştiut să se ridice şi să se ţină totdeauna la nume bun în şi afară de comună. A dovedit-o asta în mai multe rânduri, şi avem încredere, că o va dovedi şi de aci înainte, în tot casul şi cu ocasiunea escursiilor artistice ce le proiectează.

Un binevoitor.

NOUTĂŢI.

Iubileul Monarhului. Programul oficios al serbărilor ce se vor aranja la Viena din incidentul iubileului de 60 de ani de domnie a Maiestăţii Sale, a fost stabilit după cum urmează: Eri Joi Maiestatea Sa a primit felicitările deputaţiunei catolicilor din Bosnia şi Herţegovina, şi ale comunităţilor israelite din Austria. Astăzi, Vineri, primeşte deputaţiunea nobilimei din Austria. Mâne, Sâmbătă, deputaţiunea funcţionarilor de stat. Luni deputaţiunile parlamentare şi ale dietelor provinciale, apoi consiliul comunal din Viena. Mercuri, ziua iubileului, la orele 11 e serviciu divin în capela Burgului şi în biserica Sfântul Ştefan, iar în urmă primirea membrilor familiei de Habsburg, în numele cărora Moştenitorul de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand, va felicita pe Maiestatea Sa.

*

Anexarea Dobrogei. Astăzi, Vineri, 14 Noemvrie v. se împlinesc treizeci de ani dela întrarea trupelor române în *Dobrogea*, pentru a o ocupa, pe basa contractului dela Berlin, prin care a fost dată României, ca recompensă pentru perderea Basarabiei. S'a oficiat întâi serviciu divin la Braila, apoi trupele au defilat în faţa Domnitorului Carol şi şi-au făcut întrarea în Dobrogea. Poporaţiunei de acolo Domnitoriul Carol adresase o frumoasă proclamaţiune.

*

Sfinţire de biserică. Biserica gr.-ort. română din Indiana Harbor Ind. America, a fost sfinţită Dumineca, în 22 Noemvrie n. din partea preoţilor Scorobeţ, Balea şi Mihălţian. După actul sfinţirii a fost paradă cu drapele pe stradele principale, apoi banchet, iar seara producţiune teatrală, împreunată cu joc. S'a jucat piesa *„Ruga dela Chiseteu“*, de *Iosif Vulcan.*

*

Generali morţi. Doi generali din armata română au decedat: generalul de divisie *Henrik Herkt*, şi generalul *Alexandru Radovici.* Ambii au avut număroase decoraţiuni, naţionale române şi străine, şi au fost înmormântaţi cu onoruri militare.

*

Lueger — consilier intim. Scriu ziarele dela Viena, că Maiestatea Sa Împăratul şi Regele nostru va numi acuma, cu ocaziunea jubileului de 60 de ani de domnie, pe Dr. Carol Lueger, primariul Vienei, consilier intim al Maiestăţii Sale. Distincţia aceasta va fi publicată în foaia oficioasă dela Viena în 2 Decemvrie, ziua suirei pe tron a Maiestăţii Sale.

*

Universitatea din Viena închisă. In urma turburărilor din urmă studenţeşti, — s'au bătut studenţii germani cu cei slavi şi italieni, — universitatea dela Viena a fost închisă pe timp nedeterminat.

*

Grecii protestează. Un singur deputat de neamul lor au putut să aleagă Arămânii din Macedonia, pentru a fi trimis în parlamentul turcesc, şi chiar şi acest mic succes al lor supără pe Greci, cari prin Metropolitul lor din Coriţa au protestat alegerea, pe motivul, că guvernatorul militar de acolo, care este un june turc, s'ar fi amestecat în mod neiertat în lupta electorală din acest cerc electoral, protejând pe candidatul ales al Arămânilor, *Dr. Mişa*, medic.

*

Personal. Inaltpreasfinţia Sa, Metropolitul-Primat al României, *Iosif Gheorghian*, se aflá în reconvalescenţă, deci afară de orice primejdie. Operaţia căreia a fost supus, a succes foarte bine.

*

Dela „Academia Română.“ Vineri săptămâna trecută a ţinut şedinţă Academia Română din Bururești. A vorbit profesorul universitar Gr. Ştefanescu, despre descoperirile sale, cari i-au permis să facă constatarea, că patria cămilei de astăzi nu e Africa, ci cămila e originară din România, unde a venit din Asia, pe la începutul erei cuaternare. A vorbit apoi profesorul V. Babeş, despre accidente în urma tratamentului antirabic, precum şi despre un nou tratament contra turbării, care a fost acceptat şi de institutul Pasteur din Paris, ca invenţie — *română.*

*

Şcoală derimată. In comuna ungurească Dorozsma, cu peste nouă sute de copii datori să umble la şcoală, s'a derimat în una din zilele trecute tavanul în clasa primă elementară, tocmai pe vremea, când copilaşii se aflau în şcoală la prelegere, şi sub tencuiala căzută au rămas două fetiţe aproape moarte, iar alţi cincisprezece copii sunt grav răniţi. Comuna e foarte înverşunată pentru această catastrofă. Şcoala e edificiu mare, cu etaj, şi e şcoală de — *stat.*

*

Luntre scufundată. In comuna Rudolfsgnad (Banat) la o întorsătură a râului Tisza, s'a scufundat o luntre încărcată cu pietriş. E vorba, că au căzut în apă şi s'au înecat şi trei oameni, cari se aflau pe luntre.

*

Vizită amânată. S'a aşteptat la Viena vizita marelui duce *Mihail*, care avea se felicite pe Maiestatea Sa Monarhul nostru din prilejul jubileului de 60 de ani de domnie, în numele Ţarului rusesc, dar a venit ştire din Petersburg, că vizita a fost amânată, şi anume, din cauza doliului curţii imperiale ruseşti, în urma morţii marelui duce Alexis.

*

Foamete în Armenia. Ziarele din Turcia scriu, că foamete mare bântue în toate satele şi oraşele vilaetului Erzerum, şi pe ţărmurii Mării Negre din Asia-mică.

*

Constituţie în China. Scriu ziarele mari europene, că noul împărat al Chinei, care va lua şi va purta numele Hasuen-Tung, — ceeace înseamnă, vestitoriul legilor, — *are de gând* să introducă constituţia în împărăţia sa. Ni se pare cam curioasă ştirea, dupăce noul împărat al Chinei abia e de *cinci* ani, să află deci într'o etate, în care nici un muritor nu-şi are gândurile proprii şi peste tot nu prea ştie gândi.

*

Duşmanul lui Roosevelt. Cel mai mare contrar al lui Roosevelt, prezidentul Statelor Unite din America, e ziaristul Hearst, pe care Roosevelt l a onorat zilele trecute cu un banchet. Au luat parte la banchet număroşi ziarişti şi lucrători, şi sărbătoritul Hearst a dat ca recunoştinţă pentru onoarea de care a fost împărtăşit două idei foarte bune prezidentului Roosevelt, cu care are să-şi încheie prezidenţia, şi anume, se codifice legile referitoare la muncitori şi să creeze o agenţie oficială, care să dee ştiri din toată lumea, interesante pentru muncitori. Prezidentul Roosevelt a promis, că va da fiinţă ambelor idei.

*

Rugare. Colecţiunea de predici a profesorilor Dr. T. Tarnavschi — Dr. E. Voiuţchi se va pune peste câteva zile sub tipar. Pentru a mă putea orienta în privinţa numărului exemplarelor, rog pe toţi acei domni, la cari s'ar mai afla liste de abonament, să le retrimită pe adresa subscrisului. Caransebeş la 30 Octomvrie 1908. *Dr. Dimitrie Cioloca, profesor.*

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare din prilegiul botezului nou născutei Mărioara, fiica sergentului Ilie Dragomir, s'au făcut următoarele daruri: naşii Man Poplăcean şi soţia 1 cor.; părinţi Ilie Dragomir şi soţia 70 bani, moaşa Maria Imbăruş, 20 bani; sergent-majorul Nicolae Achim şi soţia 40 bani şi Ioan Imbăruş, expeditorul „F. Pop.“, 20 bani, sau în total 2 cor. 50 bani. La acelaş fond au mai dăruit Aurel Munteanu, paroh în Sebeşulmare (comit. Cluş), şi soţia sa Lucreţia n. Pop, 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

In beţie. Din Odessa să scrie, că doi ofiţeri, beţi fiind, s'au pus să bată pe un poliţist, fiindcă acesta nu i-a salutat când au trecut pe lângă el. Poliţistul a scos însă revolverul şi a împuşcat pe ambii ofiţeri, cari au căzut morţi la pământ. A mai fost vulnerat însă încă un poliţist şi un student.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Nu crede că un rău trece dela sine. Dacă eşti bolnav trebue să cauţi momentan ajutor, căci o boală negligată e un rău dublu. Tusă, durere de piept, bale, lipsă de apetit, răguşală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele. De se arată asemenea simptoame nu întârzia, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Örkény, care împiedecă tusa şi scuiparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătăţeşte apetitul, măreşte greutatea corpului, uşurează răsuflarea, delătură insomnia şi împiedecă lăţirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul poştal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

ECONOMIE.

Pentru cultivătorii de pomi.

In şcoalele (grădinile) de pomi ale statului se află de vânzare o cantitate mai mare de pomi altoiţi (meri, peri, pruni, caişi, perseci), pădureţi, arbori, tufişe, fructifere şi de decoraţie, şi altele, pe lângă următoarele preţuri:

I. Pomi altoiţi: 1. Meri, peri, pruni, cireşi, vişini, nuci de calitatea I-mă 1 bucată 60 bani. 2. Calitatea a II-a 1 bucată 30 bani. 3. Caisi şi perseci calitatea I-a 1 bucată 40 bani. 4. Caişi şi perseci calitatea a II-a 1 bucată 20 bani. 5. Aluni şi perseci calitatea a II-a 1 bucată 30 bani. 6. Agrişi şi coacăzi (strugurei) 1 bucată 10 bani. 7. Mlădiţe de altoit 1 bucată 4 bani.

II. Pădureţi (crescuţi din sămânţă): 8. Meri pădureţi de 1 an 1000 bucăţi 10 cor. 9. Meri pădureţi 2—3 ani 1000 bucăţi 15 cor. 10. Peri pădureţi de 1 an 1000 bucăţi 12 cor. 11. Peri pădureţi de 2—3 ani 1000 bucăţi 18 cor. 12. Pruni pădureţi de 1 an 1000 bucăţi 12 coroane. 13. Pruni S. Iulien păd. de 1 an 1000 bucăţi 20 cor. 14. Cireşi pădureţi de 1 an 1000 bucăţi 16 cor. 15. Vişini pădureţi de 1 an 1000 bucăţi 16 cor. 16. Vişin turcesc (Mahaleb) de 1 an 1000 bucăţi 18 cor. 17. Caisi pădureţi de 1 an 1000 buc. 12 cor. 18 Migdali de 1 an 1000 bucăţi 15 cor. 19. Nuci, castani nobili de 1 an 1000 bucăţi 16 cor. 20. Nuci, castani nobili de 2 ani 1000 bucăţi 20 cor. 21. Meri doucin, gutâiu de 2 ani 1000 bucăţi 40 c.

III. Pomi pitici: 22. Pomi pitici de 1 an bucata 20 bani, pomi pitici de 2—3 ani bucata 60 bani. 23. Pomi pitici formaţi bucata 1 cor. 20 bani.

Doritorii de a cumpăra să-şi facă oferte la acea şcoală de pomi a statului, de unde voesc aşi procura pomii, cel mult până în 15 Dec. n.

Preoţii, învăţătorii, notarii comunali, funcţionarii de stat şi economii pot căpăta pomi sau pădureţi cu preţul jumătate, sau şi mai redus. Rugarea trebue adresată ministrului de agricultură şi să fie provăzută cu timbru de 1 cor.

Dacă se întovărăşesc mai mulţi economi din o comună, pot cere altoi în o singură rugare. Rugarea o face notarul, care va indica numele fiecărui competent, numărul casei, soiul şi numărul altoilor ceruţi de singuratici. La rugare se aclude şi un conspect specificat şi subscris de pretorul cercual.

In ofertele de cumpărare sau rugările către ministrul de agricultură să se pună adresa esactă a competentului şi anume: numele comunei, gara, posta şi comitatul în care se află.

Cheltuelile de pachetare şi transport le supoartă cumpărătorii.

Şcoalele de pomi comunale capătă în mod gratuit pădureţi. Rugările acestora provăzute cu timbru de 1 cor. sunt a se înainta până în 1 Febr. a. v. ministrului r. de agr.

La rugare trebue acludat un certificat oficios, edat de către inspectorul şcolar, învăţătorul ambulant pentru pomărit, inspectorul de pomărit, sau dela oficiile administrative (törvény hatóság), în care se adevereşte, că şcoala de pomi comunală corăspunde întru toate condiţiunilor prescrise.

In rugare mai trebue indicat: numele comunei, gara ultimă, oficiul postal şi comitatul, numele şi numărul pădureţilor necesari, mărimea şcoalei de pomi, împărţirea ei şi mărimea locului de plantat.

Pentru mlădiţe de altoit rugarea să se facă până în 15 Febr. către comisarul general ministerial (Országos gyümölcsészeti ministeri biztos) din Budapesta, în o scrisoare simplă.

Preţul mlădiţelor de altoit e un ban de bucată.

Sibiiu, 21 Noemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

PARTEA LITERARĂ.

Ce păreri au unii bărbaţi celebri despre sfânta scriptură?

după **Pilz**, trad. de **Dr. I. Dobre.**

(Urmare).

Distinsul astronom *Iohann Heinrich v. Mädler* (1794—1874) strămutându-se într'o nouă locuinţă, luă cu sine sfânta scriptură cu cuvintele: „înaintea tuturor cărţilor, trebue să ajungă în casa mea cartea aceasta“, şi o duse singur în noua-i locuinţă.

Rudolf Wagner (1805—1864), unul din cei mai renumiţi anatomişti şi fisiologi, se esprimă în opul său „Lupta pentru suflet“ astfel:

„Aceasta este de sigur cea mai admirabilă particularitate a sfintei scripturi, că ea întăreşte în cel ce se aprofundează într'ânsa cu seriositate şi viu devotament, şi examinează păţaniile sale după spiritul ei, cea mai nestrămutată convingere despre originea ei divină.“

Dr. *Gothilf Heinrich von Schubert* (1780—1860), consilier aulic şi profesor în München, naturalist şi filosof naturalist, psicholog şi scriitor poporal, scrie în opul său *„Altes und Neues aus dem Gebiete der inneren Seelenkunde“* următoarele:

„Cuvântul acesta — necunoscut de cei ignoranţi — conţine în sine, precum se zice într'un vechiu cântec „cea mai înaltă plenitudine a înţelepciunii.“ Adevărata ştiinţă naturală, ce scurtează mai profund lucrurile (d. e. geognosia, cunoştinţa pământului), istoria, pătrunderea mai adâncă în mitologie şi în limbile popoarelor, au ajuns deja peste tot la rezultate finale foarte strălucite, cari nu ne spun altceva, decât ce ne descopere şi vechea sfânta scriptură. Nu există nici o trebuinţă, nici o facultate proprie naturii noastre sufleteşti, — aşa de pretensive şi multilaterale, — care să nu o deştepte, perfecţioneze şi împace studiul mai serios al acelei cărţi. Şi tocmai acest stimul variat al forţelor omeneşti, pare a fi o menire principală a cuvântului descoperit: a nu lumina numai regiunile simţămintelor întunecoase, ci şi pe ale cunoştinţii clare şi profunde.“

In fine să mai dăm cuvântul şi unui naturalist în viaţă, *Fr. Bettex* din Stuttgart (născut la 1837):

„Sfânta scriptură! Cu adevărat, nu e o carte de rând! Urgisită şi prigonită, ca nici una alta, şi totuşi indestructibilă. Nesocotită şi onorată, defăimată şi foarte respectată, osândită la moarte şi totuşi vie. Impăraţi tari şi regi şi preoţi nu s'au sfiit de nici o trudă, nici de păcat, spre a o nimici, înţelepţii şi învăţaţii o au combătut cu sudoarea feţii, ear acum după ce ştiinţa a dat-o gata şi critica să ridică asupra ei, ea se răspândeşte cu iuţeală uimitoare în sute de limbi, în milioane de exemplare, prin toată lumea, propoveduindu-se şi cetindu-se dela un pol până la celalalt, şi întăriţi cu putere, prin credinţă întrânsa, Negrii se lasă arşi de vii şi Armenii şi Chinezii torturaţi până la moarte. — O voi, învăţaţilor şi criticilor, scrieţi şi voi o asemenea carte, şi vă voi crede vouă.

Sfânta scriptură este un pom al vieţii, prin a cărui coroană gigantică şi pururea verde adie, aci blând, aci vâjăie puternic duhul cel ceresc, aducând fructe, mântuire, putere, sănătate şi viaţă vecinică celor înveninaţi prin păcat. E o carte înspăimântătoare şi plăcută, plină de pace cerească, ce întrece ori ce gândire, plină de tunetele şi fulgerile puternicului Dumnezeu, care nimiceşte popoarele, ca un olar oalele sale, fiind ele (popoarele) înaintea lui ca un strop, ce atârnă pe găleată, plină de cele mai gingaşe şi mai graţioase mângăeri şi făgăduinţe ale unui Dumnezeu, care dă hrană pasărilor, numără perii capului nostru şi ascultând ruga ferbinte a sărmanei maice, îi dărueşte o noapte uşoară pruncului ei bolnav, o carte care desleagă cu simple cuvinte cele mai profunde întrebări, cari dela început preocupă omenimea, răspunde ca şi unui copil şi se joacă cu înţelepciunea celor înţelepţi, o poemă şi un epos, aşa de puternic şi de universal, aşa de adânc şi sublim, cum nu s'a scris nici odată de oameni.“

Tot asemenea adoară sfânta scriptură şi renumitul călător svedian *Şven v. Hedin.* In descrierea sa de călătorii foarte interesantă „In inima Asiei“ cetim următoarea mărturisire:

„Biblioteca mea nu era mare, ea consta din sfânta scriptură, o carte de cântări şi din o cărticică întitulată „Parola zilei“, care forma o legătură întră mine şi ai mei cei din patrie.“

Ear mai departe: „Dacă acum, după ce au trecut de atunci ani de zile, şi când sunt earăşi încunjurat de tot ce 'mi-e mie mai drag, îmi aduc aminte de acele nopţi lungi şi geroase de iarnă, petrecute în Tibet, aproape mă uimesc, că în singurătatea aceea, ce te umplea cu fiori de moarte şi vecinic neschimbată, nu mi-a fost timpul prea lung. Aceasta o mulţămesc muncei mele necurmate, apoi că am avut servitori credincioşi şi de nădejde, şi în fiecare zi a anului am cetit o cărticică cu sentinţe din sfânta scriptură, care după cum ştiam, se cetea şi în casa mea părintească.“

Acum să înşirăm şi bărbaţi, ce s'au ocupat cu alţi rami ai ştiinţei, aşa d. p. pe distinsul istoriograf elveţian *Iohannes v. Müller* (1752—1809). Iată ce scrise el unui distins amic al său Karl Bonnet din Geneva, de care până atunci îl deosebia mult conceptele sale de credinţă:

„Nu ştiu cum, dar de vre-o două luni de zile mi-a venit în minte să arunc câteva ochiri în Testamentul nou. Cum să vă ştiu spune, ce am aflat acolo! De ani de zile nu-l mai cetisem, şi înainte de a lua în mână, mă găsiam preocupat împotriva lui. Lumina, ce i-a orbit pe Paul în drum către Damasc, n'a fost pentru el mai minunată şi mai surprinzătoare, decât pentru mine, când în mod subit avui descoperirea, că evangelia este plinirea tuturor nădejdilor, cea mai înaltă perfecţiune a filosofiei, esplicarea tuturor revoluţiunilor, cheia la toate închipuitele contraziceri din lumea fizică şi morală, viaţa şi nenorocirea. Văzui tot ce e mai minunat, efectuindu-se prin cele mai însemnate mijloace. Cunoscui legăturile tuturor revoluţiunilor din Asia şi Europa, în poporul cel nemernic, căruia i s'au încredinţat promisiunile, cum încredinţezi nişte hârtii însemnate cuiva, care nu poate nici să le cetească, nici să le falsifice. De când cunosc pe Mântuitorul îmi este lămurit totul înaintea ochilor, cu el pot înţelege toate“.

Un fruntaş coleg alui Müller a fost *Leopold von Ranke* (1795—1886), amic şi el al sfintei scripturi. Despre moartea lui biograful său raportează următoarele:

„De acum încolo se apropie de sfârşit, şi gândurile sale se întorceau dela cele de pe pământ — spre cele vecinice. Lăsă să i se mai cetească din sfânta scriptură psalmul 126: Când va întoarce Iehova captivitatea Sionului, ca cei în visuri vom fi. Atuncia gura noastră de râs va fi plină şi limba noastră de cântare.“

Markus von Niebuhr, autorul unui op „Istoria Asiriei şi a Babiloniei“, consilier de stat (1817—1860), scrise următoarele:

„O strălucită dovadă pentru esactitatea referatelor biblice ne dă cartea profetului Ionas — aşa de mult defăimată înainte cu câteva secole, a cărei istorisire despre Ninive s'a dovedit în mod desăvârşit ca adevărată, prin descoperirile cele mai nouă asupra locului acelei cetăţi“.

(Va urma.)

Teatru german.

Sâmbătă: *Wilhelm Tell*, tragedie în 5 acte, de Schiller.

Slăbiciunea

fie trupească sau după vre-o boală dispare în curând şi întoarcerea repede spre sănătate şi putere se asigură prin Emulsiunea lui SCOTT. 8 (270) 2—4

Pentru cerul gurii şi stomah gingaş

cari nu supoartă unsoarea de ficat, este Emulsiunea lui SCOTT cel mai ideal mijloc. Are acel favor, că e de trei ori mai nutritoare ca unsoarea de ficat obişnuită.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţeler lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățenilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de **casă de Praga**, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

☞ Zilnic expedițiuni poștale. ☜

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 1—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.
Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,
Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Tusă.

Eminent mijloc contra tusei și răgușelei, sunt la Stattin

„Caramelele de spumă pentru piept“,

au efect perfect și sunt foarte recomandabile pentru curățirea flegmei.

Se află numai în

cofetria Stattin
Sibiiu, Str. Cisnădiei 28.

1 Carton **20 b.**, 5 Cartoane **90 bani.**

Cele mai fine prăjituri pentru ceai, fabricat propriu.

(332) 5—6

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 17 Decemvrie.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de 600,000 M.

1	Premiu	à	300,000	Mărci.
1	„	„	200,000	„
1	„	„	60,000	„
1	„	„	50,000	„
1	„	„	45,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	35,000	„
1	„	„	30,000	„
1	Câștig	„	100,000	„
1	„	„	60 000	„
1	„	„	50,000	„
1	„	„	40,000	„
1	„	„	30,000	„
7	Câștiguri	„	20,000	„
1	Câștig	„	15,000	„
11	Câștiguri	„	10,000	„
46	„	„	5,000	„
103	„	„	3,000	„
163	„	„	2,000	„
539	„	„	1,000	„
693	„	„	300	„
181	„	„	200	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 **câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios pe **17 Decemvrie** costă

losul original întreg . . Cor. 7·—
losul original de jumătate „ 3·50
losul original de un sfert „ 1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis și franco.**

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat poștal sau și prin ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

17 Decemvrie

cu toată încrederea la (291) 1—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in Hamburg.

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și-au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusă convulsivă.

☞ **Rog întrebați medicul Dtră.** ☜

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poștal á **Cor. 2·90**, 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—.**

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER
furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

In atențiunea Domnilor Preoți!

A apărut: [335] 2—6

„Pareneze“

Cuvântări ocazionale și funebrale

pentru toate ocaziunile ce obvin în oficiul pastoral al preotului,

de **Pr. D. Voniga.**

Lucrare aprobată și unică în literatura noastră pastorală!

— Publicată cu binecuvântare arhierească. —

Volumul I. Ediția II-a

cuprinde o mulțime de cuvânrări potrivite tuturor împrejurărilor, ocaziunilor și evenimentelor extraordinare ce obvin în viața creștinului și în oficiul pastoral al preotulni.

Opul se poate procura cu preț de 4 Cor. 20 fil. la autor în **Gyirok** (Temes) și la toate librăriile românești.

Chiar dacă ar costa multe parale

tot ar trebui să cetească toată lumea comunicatul scris în limba poporală, pe care l-a publicat institutul Elektro-Vitalizer. Fără a mai cruța oboseala și cheltuelile resumează pe

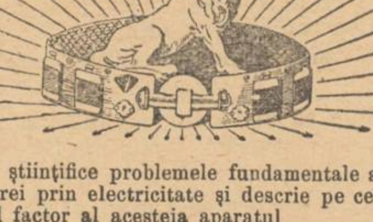

baze științifice problemele fundamentale a vindecărei prin electricitate și descrie pe cel mai ideal factor al acesteia aparatul

„Electro-Vitalizer“

în Ungaria nu s'a dat până acum publicității o asemenoa carte, de aceea atragem atențiunea acelora cari sufere de o slăbiciune generală a nervilor, de slăbiciune sexuală, de insomnie, de dureri de cap, de dureri în spate, digestie defectuoasă, anemie, parilisie și neuralgie să cetească această carte interesantă și vor învăța din ea multe lucruri științifice. (318) 4—4

Aceasta carte o poate căpăta oricine **gratis și porto-franco**, în plic închis, dacă se provoacă la acest ziar și fără nici un obligament. Iar dacă ne cercetează le arătăm cu plăcere modul nostru de vindecare și le esplicăm avantagele aparatului Electro-Vitalizer.

Inst. de consult. med. Electro-Vitalizer
BUDAPEST, Károly-körut 2 félem. 56.

Cupon pentru o carte gratuită.

Inst. de cons. medicale **„ELECTRO-VITALIZER“**
Budapest, Károly-körut 2, félem. 56.

Vă rog să-mi trimiteți gratuit și porto-franco în plic închis opul despre

Modul modern de vind. cu electricitate.

pentru {bărbați / dame} {volumul care nu-l doriți trebue șters.

Numele ....

Adresa ....

Facem atent

pe ori care, când **tușește**, e **răgușit**, plin cu **bale** sau fără **apetit**, dacă simte o scădere a **greutății corpului**, când **asudă noaptea**, de se simte **slăbit** și **sleit de puteri** sau de observă aceste semne periculoase la vre-un membru al familiei să comande momentan **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény**, pentru a împiedeca lățirea boalei.

Sirupul de miere de teiu a lui Örkény întrece toate alte asemenea mijloace, împiedecă tusa și scuipatul de sânge, desface perfect flegma, îmbunătățește apetitul și delătură asudatul obositor de noaptea. A fost distins la espoziția engleză cu medalia de aur. O sticlă de probă costă **3 Cor.**, o sticlă **mare 5 Cor.** și 3 sticle mari **15 Cor. franco** prin ramburs sau contra trimiterii banilor înainte.

(338) 1—10

A se comanda dela unicul fabricant:

Farmacia „APOSTOLULUI“ a lui Örkény, Budapesta, Iosefsring 64, Depot 90.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 34—52

Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primește **depuneri spre fructificare** pe lângă un termin de anunț scurt cu **4**%, pe lângă un termin de anunț mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și **ridicări** se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% și **6**% netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

(339) 2—20

Direcțiunea.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 23—52

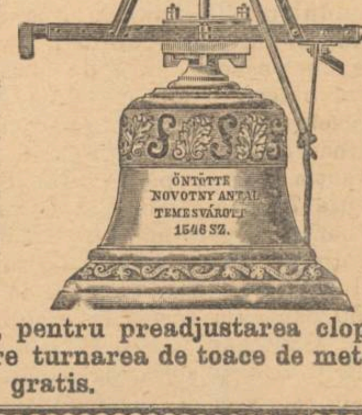

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 127 Sibiiu, Marţi 18 Noemvrie (1 Decemvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane. Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Iubileul Monarhului.

Sibiiu, 30 Noemvrie n.

Peste două zile, Miercuri, în 2 Decemvrie nou, să împlinesc şasezeci de ani, de când Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I, s'a suit pe tronul antecesorilor sei, chemat fiind să iee frânele guvernării în mânile sale în zile foarte critice, şi în etatea numai de optsprezece ani, abia pe atunci împliniţi.

Cu nemărginită încredere au primit popoarele monarhiei depunerea conducerei destinelor lor în mânile tinere dar pline de energie ale Maiestăţii Sale, dela care au aşteptat, ca cu mână tare şi cu braţ înalt să abată apele patimilor omeneşti, ce s'au fost deslănţuit, iarăşi în alvia lor regulată, introducând pacea, liniştea şi bunaordine în monarhie, pentruca popoarele să-şi poată vedea în ticnă de bunul mers al trebilor lor, spre întărirea şi înflorirea monarhiei întregi.

De atunci au trecut şasezeci de ani. Vreme lungă în viaţa omului, şi foarte lungă în viaţa unui Domnitor. Şi în această lungă vreme de domnie, în care s'au stâns două generaţii, noi, poporul român din patria aceasta, fost-am legaţi de persoana Maiestăţii Sale totdeauna şi neîntrerupt cu toată fiinţa noastră şi cu toată alipirea şi iubirea de credincioşi supuşi.

Când Maiestatea Sa a avut zile de durere, zile de grea cercare, — şi nemiloasa soarte i-a dat destule de acestea, — deschis'am bisericile noastre şi dela altarele lor slujitorii lui Dumnezeu au ridicat călduroase rugăciuni la ceriu, ca Celatotputernic să dee tărie Maiestăţii Sale, ca să poată suporta în pace loviturile grele de cari l'a împărtăşit soartea. Iar în zilele de bucurie ale Maiestăţii Sale, tot din bisericuţele noastre modeste mers'au rugăciuni de mulţămită la cer şi cântări de laudă, pentru bucuriile trimise asupra Monarhului nostru.

Am împărţit deci totdeuna cu Maiestatea Sa, nu numai bucuriile, ci şi durerile, pentrucă obişnuiţi am fost şi suntem a-l considera de părintele nostru, dela care aşteptăm toate lucrurile bune pentru viaţa noastră vremelnică pământească, nu numai ca indivizi, ci şi ca popor credincios tronului şi patriei.

Asteptările noastre nu vor fi fost toate realisate. Dar progresul ce l'am făcut, nu'l putem ascunde ori nega, nici noi, nici celelalte popoare conlocuitoare. In lunga domnie de şasezeci de ani, Maiestatea Sa a creat instituţiuni, a săvârşit opere mărețe şi trainice, culturale şi de binefacere, cari totdeuna vor vorbi despre glorioasa domnie a Maiestăţii Sale, încă şi în veacurile următoare.

Pentru noi, credincioşii bisericei gr.-ort. române din patria aceasta, cea mai măreaţă şi mai sublimă operă a Maiestăţii Sale, care şi după mulţi secoli va glorifica domnia acum de şasezeci de ani a Maiestăţii Sale, este *reînfiinţarea metropoliei noastre*, acordarea autonomiei bisericei noastre, după care înaintaşii nostri mult au însetat şi multe şi grele lupte au purtat spre a o putea câştiga.

Graţia părintească a Maiestăţii Sale a dat de nou bisericei noastre aceea ce alţii, spriginiţi de răutatea vremilor, i-au fost luat, şi prin aceasta Maiestatea Sa şi-a arătat iubirea părintească faţă de Românii gr.-ort. din Ungaria şi Transilvania, pururea credincioşi supuşi ai Maiestăţii Sale, astăzi în număr de peste un milion şi şapte sute.

Având deci biserica noastră şi credincioşii ei dela Maiestatea Sa aceea ce are mai scump şi mai drag în lume, *autonomia*, ca popor recunoscător din fire, aduceam totdeuna aminte, cu cel mai profund simţ de iubire, de gratitudine şi de omaj, de aceasta mare binefacere a Domnitoriului nostru, prin care ne-a adus biserica la o nouă viaţă iar pe credincioşii ei la calea care duce la bine şi la fericire.

Să fim deci şi acuma, când Domnitoriul nostru îşi serbează iubileul de şasezeci de ani de domnie, cu gândul nostru iarăşi la Maiestatea Sa. Bisericuţele noastre modeste să se deschidă iarăşi, şi dela altarele lor cântări de laudă să resune şi rugăciuni calde să se îndrepte spre ceriuri, pentruca împăratul cel ceresc să înmulţască zilele Maiestăţii Sale până la cele mai adânci bătrâneţe, iar zilele aceste să-i fie zile bune şi fericite, scutite de rele şi de dureri. Să ne unim toţi glasurile în aceasta zi însemnată şi rară în viaţa unui domnitor, şi într'un gând să aducem Maiestăţii Sale în ziua iubileului seu de şasezeci de ani de domnie un întrăit:

La mulţi ani!

Ziua de 2 Decemvrie. Părerea era la început prin cercurile politice maghiare, că pe ele nu le priveşte jubileul Monarhului de 60 de ani de domnie. In zilele din urmă însă părerea aceasta s'a schimbat în alta mai bună. Primatele catolic al Ungariei va celebra un serviciu divin în ziua de 2 Decemvrie n., în biserica Regelui Matia din Buda, şi la serviciul divin vor lua parte ambele case ale parlamentului ungar, cu membrii guvernului în frunte. Alte festivităţi însă nu se vor aranja, decât se va trimite Monarhului adresă de felicitare din partea dietei şi din partea casei magnaţilor.

Din Austria. Reichsrathul din Viena a fost redeschis Joi, în 26 Noemvrie, după o vacanţă de patru luni. Evenimentul zilei a fost presentarea noului guvern în faţa parlamentului, şi vorbirea ministrului prezident *Bienerth*, care a făcut apel la partidele politice din reichsrath, să i facă posibilă formarea unui guvern parlamentar, eşit din o nouă coaliţie parlamentară, iar şi până atunci să nu impedece votarea necesităţilor de stat. A declarat, că guvernul seu nu stă în serviciul nici uneia din partidele politice din reichsrath, ci e un guvern de muncă. Vorbirea a făcut bună impresiune asupra deputaţilor. In casa de sus încă s'a presentat noul guvern austriac în aceeaşi zi, şi aci ministrul-prezident Bienerth a accentuat în vorbirea sa că guvernul se va nisui mai ales se aplaneze contrastele naţionaliste.

Din parlament. Discuţia generală asupra budgetului s'a terminat Vineri, în şedinţa de dimineaţă. S'a întrat numai decât în discuţia specială. La discuţia generală a mai vorbit dintre deputaţii români *Dr. Aurel Vlad*, iar în discuţia specială, la budgetul ministrului de interne, *Dr. Iuliu Maniu*. Se crede, că în 8—10 zile budgetul va fi votat întreg. In şedinţa de Vineri d. a. ministrul-president *Wekerle* a făcut propunere, ca dieta să-şi exprime sentimentele de veneraţiune faţă de Maiestatea Sa, din incidentul jubileului de domnie din 2 Decemvrie n. prin trecerea unei declaraţiuni făcută de dânsul în procesul verbal, ceeace dieta a primit, cu majoritate de voturi. Deputaţii naţionalişti şi croaţi au părăsit în mod demonstrativ sala, când a început ministrul-president să vorbească. Astăzi, Luni, să continuă în dietă discuţia asupra budgetului ministrului de comerciu. Dieta ţine şedinţă şi în 2 Decemvrie n.

„Adunarea naţională.“ Intrebat din partea unui ziarist din România, dacă crede de folositoare convocarea unei adunări mari naţionale române, ca la 1848, ilustrul politician român, domnul *Alexandru Mocsonyi*, a răspuns următoarele: „Marea adunare naţională, cu prelaţii în frunte, în felul adunării dela 1848, cu importanţa ei epocală, ar fi între împrejurările de faţă, după părerea mea, *un lucru greşit*, căci acelaş lucru, între împrejurări schimbate, nu mai este acelaş lucru. O asemenea adunare nu ar fi nimic altceva decât *o demonstraţiune goală*, care nu ar impune nimănui, ci ar fi numai *documentarea propriei supărări neputincioase*. Eu cred însă, că chemarea bărbaţilor serioşi şi hotărâţi nu este de a lamenta ca femeile, ci de a suporta ca tărie sufletească şi cu răbdare toate tempestăţile vremurilor vitrege politice şi după zicala „*Românul tace şi face*“ să împlinească înalta lor misiune politică, prin lucrare liniştită, conştientă şi neîntreruptă.“

Răspunsul Monarhului. Joi s'a prezentat în faţa Maiestăţii Sale, pentru a-l felicita din prilejul iubileului de 60 de ani de domnie, întâiu biserica romano-catolică din Austria, apoi biserica gr.-ort. La alocuţiunea rostită din partea I. P. S. Sale Metropolitului din Bucovina Dr. *Vladimir de Repta*, Maiestatea Sa a răspuns următoarele: „Credincioşii religiei gr.-ort. *din ţările mele* s'au distins totdeauna prin temere de Dumnezeu, prin credinţă faţă de Domnitor şi prin sârguinţă serioasă, împreunată cu activitate laudabilă pe terenul economic şi cultural, pentru ce îi pot asigura de graţia mea domnească.“ A urmat apoi biserica evangelică augustană şi la urmă reprezentanţii comunităţilor israelite.

Corbi albi. Baronul *Thoroczkay Victor*, a rostit, ca deputat, o vorbire foarte conciliantă faţă de naţionalităţi, în şedinţa din 27 Noemvrie nou a dietei ungare. A spus, că se face mare greşală, că nu se caută a se afla modalitatea pentru a se resolva chestia de naţionalităţi. E de credinţa, că trebue inaugurată o politică armonică cu naţionalităţile, în loc de a se purta răsboiu cu ele, pentrucă în trei părţi nu se vor putea răsboi Maghiarii: cu Austria, cu naţionalităţile, cu străinătatea. Prin desvoltarea naţionalităţilor, nu ar perde nimica naţiunea maghiară. Nu aprobă apostrofarea din dietă la adresa deputaţilor naţionalişti, cu cari în anumite chestii s'ar putea ajunge la înţelegere. Oratorul s'a declarat credincios al direcţiei lui Mocsáry, şi a cerut de nou, ca în ministerul de interne să se înfiinţeze o secţie naţionalistă, care să adune materialul şi să-l studieze, pentru a se pregăti terenul pe sama rezolvării chestiei de naţionalitate, spre mulţămirea ambelor părţi. Pentrucă Ungaria numai atunci va fi mare şi fericită, dacă va rezolva chestia de naţionalitate!..

Pagini din trecut.

Ziua de 2 Decemvrie 1848.

In urma turburărilor dela Viena, curtea împărătească se mutase la Olmütz. Aci apoi, în ziua de 2 Decemvrie, a urmat abzicerea împăratului Ferdinand şi suirea pe tron a tinărului arhiduce *Francisc Iosif*. Actul acesta între împrejurările date a fost un act de înaltă prudenţă, care însă venind pe neaşteptate, a surprins foarte mult lumea din lăuntru şi din afară.

In Olmütz se aflau şi ministrii toţi, precum şi arhiducele *Francisc Iosif*, în ziua de 2 Decemvrie 1848.

La orele 8 dimineaţa, autorităţile civile şi militare au fost convocate toate la o întrunire în reşedinţa arhiepiscopească din Olmütz, prefăcută în locuinţă împărătească, fără să ştie nimenea scopul întrunirii. La orele 9 apoi un funcţionar de curte a întrat în sala de întrunire şi a vestit cu ton înalt celor presenţi, că Maiestatea Sa împăratul Ferdinand a renunţat la tron, iar puterea de domnitor a trecut asupra arhiducelui *Francisc Iosif*, care va purta numele *Francisc Iosif I.*

Toţi au trecut în sala de încoronare, unde îi aştepta noul monarh, pentru a le primi omagiile. Tinărul monarh a întins mâna fiecăruia dintre cei presenţi, mulţămindu-le în mod afabil pentru urările aduse. S'a cetit apoi actul de abzicere în faţa tuturor şi s'a luat hotărârea, să fie publicat imediat poporaţiunii. In sunetul trimbiţelor a fost cetită în limba germană şi cehă, în piaţa-mare a oraşului Olmütz, în faţa ospiciului comunal şi într'un suburbiu, următoarea comunicare oficială:

— „Din preaînaltă însărcinare se aduce la cunoştinţa tuturor, că amăsurat actului solemn de abzicere al M. Sale c. r. împărat şi rege guvernator Ferdinand I., împlinit astăzi în sala de încoronare din reşedinţa arhiepiscopească a capitalei acesteia regale, în presenţa membrilor aici aflători ai preaînaltei case domnitoare şi a consiliului ministerial, coroanele imperiului austriac şi ale celoralalte regate unite, cum şi ale tuturor ţărilor de coroană de orice nume, au trecut asupra Alteţei Sale imperiale, preaiubitului nepot al M. Sale, a prealuminatului arhiduce *Francisc Iosif*, dupăce preaînaltul seu tată, Alteţa Sa c. r. arhiducele *Francisc Carol* a renunţat la dreptul seu de moştenire în favorul fiiului seu prim născut şi a urmaşilor legitimi ai acestuia. Drept aceea facem prin aceasta cunoscut, că M. Sa *Impăratul şi Regele acum domnitor Francisc Iosif I. a primit guvernarea* şi din preaînalta sa însărcinare transmitem fiecăruia bunăvoinţa şi graţia sa împărătească. Trăiască împăratul Francisc Iosif I.“

Intr'acestea garnisoana din Olmütz fu concentrată pe câmpul de eserciţiu. Ambii monarhi au mers să ţină revistă asupra ei. In presenţa comandantului Windischgrätz, a baronului Iellasich şi a celoralalţi număroşi generali, *noul Monarh a depus jurământul în faţa armatei*. Seara împăratul Ferdinand a plecat la Praga, cu împărăteasa Maria Ana. Noul monarh i-a petrecut la gară — călare.

Impăratul *Francisc Iosif* a întărit în funcţiune pe toţi ministrii de mai nainte ai Austriei, şi a mai numit şi pe baronul *Kulmer* ministru fără portofoliu, cu drept de vot în consiliul de ministri. Pe banul Iellasich l-a numit guvernator peste Dalmaţia şi Fiume, iar pe generalul Suplicaci, ales din partea congresului Sârbilor voevod peste părţile din Banat, locuite de Sârbi l-a întărit în aceasta dignitate.

Tinărul monarh a început deci în ziua primă de domnie să desvoalte o activitate rară în conducerea afacerilor de stat. De importanţă deosebită era numirea baronului Kulmer de ministru fără portofoliu, pentrucă toţi vedeau în această dispoziţie începutul esecutării dorinţei, de a se forma un singur cabinet pentru monarhia întreagă. Baronul Kulmer era să fie însărcinat numai cu resolvarea de chestiuni ungare.

Cei din Ungaria au rămas consternaţi când au primit ştire despre cele întâmplate la Olmütz, pentrucă la o schimbare ca aceasta ei s'au aşteptat mai puţin. De aceea Kossuth Lajos a denegat publicarea manifestului dat din partea noului domnitor şi a dat ordin, ca răsboiul să fie purtat mai departe, până la ultima picătură de sânge maghiar, cu trupele împărăteşti.

Manifestul Impăratului Ferdinand.

Din incidentul abzicerii de tron împăratul Ferdinand a adresat popoarelor sale din întreaga monarhie următorul *manifest*, subscris şi de arhiducele Francisc Carol, tatăl noului domnitor:

„Noi, Ferdinand întâiu, din mila lui Dumnezeu împăratul Austriei şi regele Ungariei şi al Boemiei, cu numele acesta al cincilea, regele Lombardiei şi al Veneţiei, al Dalmaţiei, Croaţiei, Slavoniei, Galiţiei, Lodomeriei şi al Iliriei, regele Ierusalimului ş. a., arhiducele Austriei, marele-duce al Toscanei, ducele Lotaringiei, Salisburgului, Stiriei, Carintiei, Carnioliei, marele-principe al Ardealului, maregraful Moraviei, ducele Silesiei-de-sus şi de-jos, al Modeniei, Parmei, Piacenţei şi al Gvastalei, al Ausviţului şi al Zatorului, al Teşenului, Friauliei, Raguzei şi al Zarei, graful Habsburgului, al Tirolului, al Chiburgului, Gherţului şi al Gradiştei, principele Trientului şi al Brixiei, mare-graful Lausiţului-de sus şi de-jos şi al Istriei, graful de Hohenembs, Feldkirch, Bregenţ, Sonenberg ş. a., domnul Triestului, Catarului şi de Marea-Vindică.

Când ne-am suit pe tron, care în urmarea succesiunii legale l-am moştenit după moartea părintelui nostru, a fericitului împărat Francisc întâiul, pătrunşi de sfinţenia şi de gravitatea datorinţelor noastre, înainte de toate am cerut dela Dumnezeu ajutorul seu. A apăra dreptul ne-a fost simbolul şi înaintarea fericirii popoarelor Austriei a fost scopul stăpânirei noastre.

Dragostea şi mulţămita popoarelor noastre au răsplătit din destul ostenelele şi îngrijirile împărăţiei, şi chiar şi în zilele mai de curând, când s'au sfetit unor mişcări fără de lege a turbura rândul cel legiuit în o parte a împărăţiei noastre şi a aprinde răsboiul civil, o mulţime nemăsurată din popoarele noastre a rămas neclătită în credinţa cu care s'a ştiut datoare către monarh. Din toate părţile împărăţiei noastre am avut dovezi, cari în mijlocul celor mai aspre cercări ne-au îndulcit inima cea mâhnită.

Insă îngrămădirea întâmplărilor şi lipsa cea deobşte cunoscută şi neîncunjurată de o schimbare mare în formele stăpânirii statului nostru, cari în luna lui Martie a anului curgător le am întimpinat şi la cari am deschis calea, ne-au întărit în convingerea, că spre înaintarea acestui lucru mare şi aducerea lui la săvârşirea cea fericitoare sunt de lipsă puteri mai tinere.

Noi aşadar după o judecată matură şi pătrunşi de lipsa cea poruncitoare spre acest pas am ajuns la acea hotărâre, ca prin aceasta sărbătoreşte *să ne lăsăm de tronul împărăţiei austriace.*

Preastrălucitul nostru frate şi următor legiuit al împărăţiei, arhiducele Francisc Carol, care totdeauna credincios a stat lângă noi şi a luat parte la toate străduinţele noastre, s'a declarat şi să declară prin împreuna subscriere a acestui manifest, că şi dânsul, în favoarea fiului său, preastrălucitului arhiduce *Francisc Iosif*, care după sine este chemat pe tron, să lasă de coroana împărăţiei austriace.

Deslegând noi pe toţi oficialii statului de jurământul lor, îi îndreptăm către stăpânitorul cel nou, către care au mai încolo aşi împlini cu credinţă datorinţele diregătoriilor lor.

Armatei noastre celei viteze mulţămind, îi zicem *rămas bun.* Ea neuitând niciodată sfinţenia jurămintelor sale, a fost totdeauna un zid nestrăbătut împotriva vrăjmaşului din afară şi împotriva vânzătorului din lăuntru, şi nici odată mai mult decât în timpul mai de curând, un razim tare al tronului nostru, o icoană a credinţei şi a statorniciei, despreţuind moartea, acoperemântul monarhiei strâmtorate, fala şi frumseţa patriei deobşte. Ea va încunjura şi pe împăratul cel nou cu asemenea dragoste şi aplecare.

Deslegând mai pe urmă popoarele împărăţiei de datoria lor către noi, şi strămutând prin aceasta sărbătoreşte şi în faţa lumii toate datorinţele şi drepturile de aici ţinătoare asupra preaiubitului nepot, ca asupra următorului nostru celui legiuit, recomandăm popoarele acestea graţiei şi deschilinitei scutinţe a lui Dumnezeu. Dee-le Dumnezeu earăşi pacea dinlăuntru, aducă pe cei rătăciţi la datorinţă şi pe cei amăgiţi la cunoştinţă. Deschidă earăşi isvoarele fericirii cele întărcate şi reverse din destul binecuvântările sale peste ţerile noastre. Lumineze însă şi întărească şi pe următorul nostru, *împăratul Francisc Iosif întâiul*, pentruca să împlinească chemarea sa cea grea spre cinstea proprie, spre mărirea casei noastre, şi spre fericirea popoarelor lui încredinţate.

S'a dat în capitala noastră regească Olmütz, în 2 ale lunii lui Decemvrie, în anul una miie opt sute patruzecişi opt, al împărăţiei noastre al patrusprezecelea. (L. S.) Ferdinand m. p. Francisc Carol m. p. Schwarzenberg m. p."

Manifestul noului Domnitor.

In aceeaşi zi a apărut şi manifestul împăratului *Francis Iosif*, prin care acesta comunică credincioaselor popoare din monarhie suirea sa pe tron. E următorul:

— „*Noi, Francisc Iosif întâiul*, din mila lui Dumnezeu împărat al Austriei rege al Ungariei şi Boemiei, rege al Lombardiei şi al Veneţiei, Dalmaţiei, Croaţiei, Slavoniei, Galiţiei, Lodomeriei şi Iliriei, rege al Ierusalimului, etc. arhiduce al Austriei, mareduce al Toscanei, ducele Lotaringhiei, Salisburgului, Stiriei, Carintiei, Carnioliei, mareprincipe al Ardealului, maregraful Moraviei, Parmei, Piacenţei şi al Gvastalei, al Ausviţului şi al Zatorului, al Teşenului, Friauliei, Raguzei şi al Zarei, graful Habsburgului, al Tirolului, al Chiburgului Gherţului şi al Gradişcei, principe al Trientului şi al Brixiei, Markgraf al Lauşiţului-de-sus şi de jos şi al Istriei, Graf de Hohenems, Feldkirch, Bregenţ, Sonnenberg etc. Domnul Triestului, de Catarro, şi Marea-Vindică.

Prin abzicerea de tron a înălţatului nostru unchiu, împăratul şi regele Ferdinand întâiul, în Ungaria şi Boemia cu acest nume al cincilea, şi prin renunţarea la moştenirea tronului a prealuminatului nostru tată, arhiduce Francisc Carol, chemaţi pe basa sancţiunii pragmatice să punem pe capul nostru coroanele imperiului nostru:

Anunţăm prin aceasta în modul cel mai solemn popoarelor monarhiei suirea noastră pe tron, sub numele *Francisc Iosif întâiul.*

Recunoscând din proprie convingere necesitatea şi înalta valoare a instituţiunilor libere şi corăspunzătoare timpului, întrăm cu încredere pe calea pe care ne va duce la o vindecătoare reformare şi întinerire a monarhiei întregi.

Pe basele *adevăratei libertăţi, pe basele egalei îndreptăţiri a tuturor popoarelor imperiului, şi a egalităţii tuturor cetăţenilor înaintea legii, precum şi prin participirea reprezentanţilor poporului la legislaţiune, se va ridica patria de nou, în mărimea veche, dar cu puteri nouă*, — zidire neclătinată în vijeliile vremii, locuinţă spaţioasă pentru seminţiile de limbi diferite, cari sub sceptrul părintilor nostri stau de secole strâns legate cu legăturile frăţietăţii.

Ferm decişi de a conserva neturburată splendoarea coroanei şi neştirbită monarhia unitare, dar de a împărţi drepturile noastre cu reprezentanţii popoarelor noastre, contăm la aceea, că cu ajutorul lui Dumnezeu şi în înţălegere cu popoarele ne va succede să unim toate neamurile şi toate ţările monarhiei într'un singur corp mare de stat.

Am fost supuşi la mari cercări, pacea şi liniştea au fost turburate în mai multe regiuni. In o parte a monarhiei e deslănţuit şi acuma răsboiul civil. Sunt luate toate dispoziţiunile, pentru a fi earăşi restabilită pretutindenea stima şi respectul faţă de lege. Invingerea răscoalei şi reîntoarcerea păcii interne formează primele condiţiuni pentru o fericită înaintare a operei mari, constituţionale.

Contăm în privinţa aceasta cu siguranţă la cooperarea sinceră şi cu pricepere a tuturor popoarelor, prin reprezentanţii lor.

Contăm la simţul sănătos al poporaţiunii totdeauna credincioase, care prin dispoziţiunile cele mai nouă legale despre desfacerea raporturilor de iobăgie şi despre desărcinarea moşiilor a întrat în plina folosinţă a drepturilor cetăţeneşti de stat.

Contăm la credincioşii nostri servitori ai statului.

Glorioasa noastră armată ne va provedea cu de mult probata vitejie, credinţă şi perseveranţă. Ea va fi, întocmai ca pentru înaintaşii nostri, scut pe seama tronului, zid neclătinat pentru patrie şi liberile sale instituţiuni.

Ori ce ocasiune de a remunera meritele, — cari nu cunosc deosebire de clase, — ne va fi binevenită.

Popoare ale Austriei! Intrăm în posesiunea tronului părinţilor noştri într'un timp serios. Mari sunt datorinţele, mare responsabilitatea pe care ne-o impune providenţa.

Ajutorul Domnului ne va conduce!

Datu-s'a în capitala noastră regală Olmütz, la 2 Decemvrie, anul Domnului una mie opt sute patruzeci şi opt. Francisc Iosif m. p. Schwartzenberg m. p."

Alt manifest.

Maghiarilor şi celoralalte popoare din Ungaria a fost adresat şi un manifest separat din partea noului monarh. Era de următorul cuprins:

— „*Noi, Francisc Iosif întâiul.* Din mila lui Dumnezeu împărat al Aurstriei, rege al Ungariei, Boemiei, mare principe al Transilvaniei, etc.

După-ce prea luminatul nostru unchiu M. Sa Ferdinand I. cu numele acesta al cincilea rege al Ungariei şi Boemiei, din motivele înşirate în preaînaltul manifest din ziua de astăzi a binevoit a renunţa la tronul întregei monarhii austriace, prin urmare şi la coroana neîndoios legată de el a regatului ungar, şi după-ce prealuminatul meu tată, arhiducele Francisc Carol, chemat la moştenirea de tron, pe care o reguleză sancţiunea pragmatică şi o determină legile ţării, a renunţat în mod solemn de dreptul asupra coroanei, am întrat noi, pe basa dreptului natural şi legal de succesiune, în guvernarea celoralalte noastre state, precum şi a regatului Ungaria şi a marelui principat Transilvania.

In momentul în care, dacă am putea urma boldului inimei noastre, prima şi cea mai plăcută datorinţă a noastră ca regent ar fi, de a consacra întreaga noastră nisuinţă promovării pacinice a fericirii şi a bunăstării popoarelor noastre ungare, — vedem cu durere, că e imposibilă împlinirea acestei intenţiuni, menită să precizeze eficacitatea guvernării noastre viitoare.

Purtarea unei facţiuni criminale, care bătându-şi joc de toate admoniţiile părinteşti şi de serioasele porunci ale prea înalţilor mei antecesori, după ce cu folosirea celor mai condamnabile mijloace a provocat revoltă pe faţă şi în unire cu răsvrătitorii a îndrăsnit să atace trupele noastre credincioase, ear în resistenţa lor revoluţionară rămâne şi mai departe, abusând de numele sfinţit al regelui şi al patriei, ne dă dureroasa convingere, că marea parte a locuitorilor cu bune sentimente din Ungaria şi Ardeal nu poate să-şi manifeste credinţa şi alipirea ereditată faţă de regele ei nainte de-a fi eliberată de sub apăsarea tiranică a răsvrătiţilor, cu forţă armată.

Adânc amărât de această poruncă de necesitate, pe care ne-o impune cea mai grea dintre datorinţele regale, păşim cu conştienţă liniştită la executarea ei, pentrucă numai pe calea aceasta ni se arată, — dupa regretabilele evenimente din timpul din urmă, — speranţa, de a putea asigura pe seama popoarelor din Ungaria, date nouă din partea lui Dumnezeu, binecuvântările păcii, *deplina recunoaştere şi acordare a naţionalităţii lor*, precum şi prosperarea bunei lor stări.

In scopul acesta ne simţim înainte de toate îndemnaţi să menţinem în întregime decisiunile şi disposiţiile luate din partea preaînalţilor nostri antecesori în 6 şi 7 Noemvrie a. c. şi a supune toate autorităţile celei mai stricte responsabilităţi pentru împlinirea negreşită a acelora.

Intărim deci în posiţia sa pe comandantul suprem al trupelor austriace numit din partea preaînaltului nostru antecesor pentru sufocarea revoltei şi provăzut cu toate împuternicirile, pe mareşalul principe de Windischgrätz. Intărim împuternicirile ce i s'au dat în preaînaltul manifest din 6 Noemvrie a. c. şi-l însărcinăm de nou cu aplicarea tuturor mijloacelor necesare pentru restabilirea ordinei şi a păcii.

Ordonăm trupelor noastre seduse din Ungaria şi Ardeal să se pună sub comanda supremă a numitului mareşal, şi să se alăture la steagurile, cari până în timpul mai recent erau simbolul de credinţă, onoare şi vitejie, şi de cari numai minciuna şi înşelătoria a putut să le înstrăineze.

Contăm cu plină siguranţă la sentimentul de drept, la credinţa moştenită a locuitorilor iubitori de pace din Ungaria şi Ardeal, aşteptând să se opună din toate puterile criminalelor seduceri ale răsvră-

---

FOIŞOARĂ.

Din 1848.

— Verşul unui preot român despre răsmiriţă. —

Doamne dacă te-ai născut
Pe pământ ai petrecut.
Mai mult de 30 de ani
Ai trăit între duşmani
Pentru bine ce-ai făcut
Apoi te-au şi răstignit
Pătimind şi pentru noi
Ca să ne scapi de nevoi.
Şi până acum ne-ai scăpat,
Măcar nu te-am prea rugat
Ca nişte fii pe un tată
Românii din lumea toată,
Ba am ştiut, dar n'am vrut,
Rău ne-am îndărătnicit
Acuma ne rugăm noi
Ca să ne scapi de nevoi
Din năcaz mare de moarte.
Ne-au ajuns acum o soarte
Care nu o am aşteptat.
O Hristoase împărate,
Că de nu ni-i milui
Stăm cu toţii a peri
Şi v'om muri fără vreme,
Că de duşmani lumea geme
Că foarte s'au înmulţit
Şi pe noi ne-au ocolit
Pe noi ne-au încunjurat
Neavând frică de împărat
De împăratul pământesc
Ba nice de cel ceresc.
Că nu se înfricoşează
Măcar văd a lumii rază
Care le dă lor lumină
Măcar că sunt ei de vină.
Căsile de rugăciuni
Tot cenuşe şi tăciuni
Pe multe sate au făcut
Aşa tare au îndrăznit
Icoanele au stricat
Pe gunoiu le-au lăpădat
A sfântului Nicolae
Au ars-o toată cu pae
Iar a sfântului Ilie
Zugrăvită pe hârtie
De grabă au spintecat
Şi în foc au aruncat.
Iar a Domnului Hristos
N'au vrut să o sboare jos
Că de aceea le-au fost frică
Şi nu i-au făcut nimică
Iar hainele de slujit
Le-au spurcat, le-au nămânjit
Şi dacă le-au spintecat,
Tot oghele de'ncălţat
Dintrânsele şi-au făcut.
Aşa le au *ciufuluit*,
Iar sfintele procoveţe
Le-au ridicat toate'n beţe
Şi apoi le-au târâit
Şi în tină le-au svârlit
Dară pe sfântul potir
L-au topit, l-au făcut cir.
Dacă'n altariu au întrat
Au făcut şi alt păcat
Prea sfintele linguriţe
Le-au făcut bucăturiţe,
Dacă mărunt le-au tăiat
Ei în puşcă le-au băgat
Ca cu dânsele să puşte, —
Câni de inimă să-i muşte, —
In biserică au întrat
Slujind sfânta liturgie
Având Ungurii urdie
Atâta l-au chinuit
Ca pe un miel l-au belit
Iară pe sfântul prestol
L'au lăsat de grabă gol.
Dar Doamne nu-i mai lăsa
Să-şi plinească voia sa
Căci cât şi-au plinit
Mulţi tineri s'au prăpădit
La loagăr au degerat
Neajungând la a lor sat
In ce hotar au murit
Acolo l-au prohodit.
Dar oamenii cei deacasă
Nici la vatră nici la masă
De gânduri încremeniţi
Sta şi mai nedumeriţi.
Până ziua se făcea
Tot la fiii lor gândea,
Dar cerescule părinte
Aduţi şi de noi aminte
Cum ţi-ai adus de Ilie
Cum la evangelie scrie,
Că el dacă te-au rugat
Tu cerul l-ai încuiat
Trei ani şi şase luni
Nefiind oamenii buni
Pe cum şi noi ne aflăm
Iar îndrăznind te rugăm,
Ca să te uiţi şi aici
Măcar la pruncii cei mici,
Pe aceia să-i asculţi
Iar şi de noi să nu-ţi uiţi,
Care suntem încărcaţi
In păcate cufundaţi
Dela moşi dela părinţi
De ale noastre ocoliţi.
Că şi Irod Impărat
Foarte mult sânge a vărsat
Ca să afle pe Hristos
Să-i răstoarne capul jos
Şi chiar că nu l-au aflat
Acuma i mare împărat
Care în ceriu locueşte
Păn'acum ne stăpâneşte.
Noi tare ne vom ruga
Doară ne va asculta
Să ne scape din nevoi
Cari să silesc către noi.

(Proba Solom.)

(Originalul în arhivul consist. rom. din Sibiiu) tiţilor egoişti, să sprijinească în cercul activităţii lor aceste intenţiuni ale noastre, îndreptate spre binele lor, şi să promoveze apropierea momentului atât de mult dorit din partea noastră, în care sub scutul şi apărarea lui Dumnezeu dat ne va fi să le adresăm vorbe de pace, de unire şi de încredere.

Datu-s'a în reşedinţa noastră regală din Olmütz, în Decemvrie ziua a doua, anul Domnului o mie opt sute patruzeci şi opt. Francisc Iosif m. p."

Circularul episcopului Şaguna.

Suirea pe tron a împăratului Francisc Iosif, — episcopul Şaguna a adus'o la cunoştinţa credincioşilor săi în 4/16 Decemvrie 1848, prin următorul circular:

— „Preacinstiţilor protopopi, cucernicilor preoţi, şi dreptcredincioasă turmă eparchială!

Preabunul părinte al tuturor popoarelor austriace, augustul nostru împărat *Ferdinand întâiul*, s'a lăsat de tronul şi de împărăţia Austriei, din pricinile în alăturatul aici manifest arătate, şi în stăpânirea împărăţiei a urmat preastrălucitul seu nepot, *arhiducele Francisc Iosif I.*, prea înalt carele, prin altul aici alăturat manifest, vesteşte tuturor popoarelor suirea sa pe tronul strămoşesc al împărăţiei austriace.

Deci făcându-vă cunoscută vouă tuturora suirea cea legiuită pe tronul împărătesc a M. Sale înaltului nostu *împărat Francisc Iosif I.*, — sunt convins, că precum eu, aşa şi toţi fraţii mei în Cristos, preacinstiţii protopopi şi cucernicii preoţi, precum şi întreg iubitul meu neam român, — aducând înaintea altarului lui Dumnezeu ferbinte mulţămită pentru mai mult decât părinteasca grije a fostului, preabunului şi nici când uitatului împăratului nostru Ferdinand, şi dorindu-i totodată ca să-l învrednicească Dumnezeu, a petrece zilele vieţii sale până la adânci bătrâneţe în pace şi în îndestularea inimei sale cei evlavioase, — noi toţi, zic, întâmpinăm cu fiească dragoste şi cu adevărată supunere pe noul uns al Domnului, pe preaînălţatul nostru împărat *Francis Iosif*, poftindu-i, ca să-l scutească pe el numele Dumnezeului lui Iacob, să trimită lui ajutor dintru cel sfânt şi din Sion să-l sprijinească pe El. Dee lui Domnul, după inima cea bine simţitoare a sa, şi tot sfatul lui să-l împlinească; şi să-i dee lui sporirea lui Moise, vitejia lui David şi înţelepciunea lui Solomon, spre împăciuirea ţărilor sale.

Doamne al puterilor, fi cu înălţatul nostru împărat *Francisc Iosif.*

Doamne al puterilor fi şi cu noi, cari îţi cântăm: „Mântueşte Doamne poporul tău şi binecuvântă moştenirea ta; biruinţa împăratului nostru Francisc Iosif I. asupra protivnicilor dărueşte şi cu crucea ta păzeşte pe poporul tău".

In sfârşit, sunt încredinţat, că întreaga preoţime îşi cunoaşte sfânta sa datorinţă de a pomeni de acum încolo la dumnezeeasca slujbă pe preaînălţatul noul nostru împărat *Francisc Iosif I.*, făcând prin cetirea şi esplicarea manifestelor aici alăturate, la întreg poporul nostru, din destul cunoscută toată starea lucrului acestuia, atât de momentos.

Ce spre a se ajunge cu mai bun spor, să se cetească şi să se tâlcuească din amvoane manifestele acestea în trei Dumineci sau sărbători una după alta, împreună cu circularul acesta.

După care sunt cu binecuvântare arhipăstorească, al tuturor de bine voitor:

Sibiiu, 4 Decemvrie v. 1848. *Andreiu Şaguna* m. p., episcop".

NOUTĂŢI.

Crucea jubilară. Din prilejul iubileului de 60 ani de domnie, Maiestatea Sa Împăratul şi Regele Francisc Iosif I a înmulţit numărul decoraţiilor cu o *cruce jubilară*, care va fi împărţită în 2 Decemvrie celor ce prin regulament special sunt îndreptăţiţi să o poarte, şi anume: ofiţeri, funcţionari înalţi, etc. Regulamentul dispune, că după moartea respectului, crucea jubilară are se rămână proprietatea moştenitorilor săi.

*

Consiliu militar. In zilele de 3 şi 4 Decemvrie n. se ţin la Viena consfătuiri militare, sub prezidenţia Maiestăţii Sale. Se crede, că convocarea lor s'a făcut în vederea împrejurărilor foarte critice de acum, cari fac situaţia din zi în zi tot mai gravă. La consiliul militar vor participa următorii: Moştenitorul de tron Francisc Ferdinand, Arhiducele Eugen, generalii Albori, Fiedler şi ministrul de răsboiu Schönaich.

*

Iubileul Monarhului în Sibiiu. Serbarea jubileului de 60 de ani de domnie a Maiestăţii Sale se face în Sibiiu, din partea miliţiei, după programul următor: Mâne, Marţi sara, la oarele 7 şi jumătate, retragere cu musică şi cu lampioane, pe stradele principale ale oraşului. In faţa palatului comandantului de corp musica va cânta câteva piese, şi apoi convoiul se va pune în mişcare. Mercuri dimineaţa la orele 6 se vor da 24 puşcături de tunuri, iar la oarele 7 iarăşi procesiune prin oraş, cu musică. La orele 10 serviciu divin, în curtea casarmei de tren, dacă vremea e favorabilă, iar dacă nu e favorabilă, în biserica romano-catolică. Sub decursul serviciului divin se vor da alte 24 puşcături de tunuri. După terminarea seviciului divin se împarte *crucea jubilară*, celor îndreptăţiţi se o poarte, şi se face defilarea trupelor. La ora unu *banchet* ofiţeresc, cu toast ridicat întru sănătatea Maiestăţii Sale. După rostirea toastului se dau iarăşi 24 puşcături de tunuri.

*

Deschiderea corpurilor legiuitoare române. Sâmbătă s'a deschis în Bucureşti sesiunea ordinară a corpurilor legiuitoare române, cu un mesaj de tron, cetit de însuşi Maiestatea Sa Regele Carol, care la întrarea sa în sală, a fost primit cu urale puternice şi nesfârşite. Vom da în întregime mesajul de tron, în numărul viitor, iar de astădată notăm, că senatorii şi deputaţii români s'au convins, că sănătatea Regelui Carol e acum pe deplin mulţămitoare.

*

Panică la bursă. Joi s'a fost lăţit vestea la bursa din Budapesta, că 166 de batalioane din armata austro-ungară vor fi mobilisate şi trimise la graniţă, spre Sârbia şi Muntenegru. Ştirea a produs o panică de nedescris. Toate hârtiile au scăzut în valoare în mod simţitor. Ministrul-president *Wekerle*, primind ştire despre aceasta, a trimis pe şeful biroului de presă *Ábrányi* la bursă, ca să liniştească lumea, asigurându-o, că nu e adevărată ştirea despre mobilisarea celor 166 de batalioane. O temere oarecare s'a putut observa în aceeaşi zi şi la bursa din Viena.

*

Nu se întruneşte. Spuneam în numărul trecut, că comisiunea parlamentară, încredinţată cu studiarea proiectului de lege al contelui Andrássy despre alegerea de deputaţi dietali, să va întruni mâne pentru aşi începe lucrările. Cetim acum în ziarele din capitală, că întrunirea comisiunei s'a amânat până după vacanţele de Crăciun. Pe semne nu e prea urgentă nouă lege electorală, care după informaţiunile ce le avem, nici nu va ajunge se fie pusă în discuţie în dietă, decât prin Maiu, anul viitor.

*

Instalare. Dumineca în 22 Noemvrie n. s'a făcut introducerea în oficiu a noului protopresbiter gr. ort. român al tractului Vaşcău, diecesa Aradului, *Adrian P. Deseanu.* Comisar consistorial a fost dl *Andreiu Horvat*, asesor-referent consistorial în Oradea-mare. Noul protopresbiter a rostit o cuvântare pătrunzătoare credincioşilor sei. Au urmat apoi recepţiunile şi banchetul, cu toaste pentru Maiestatea Sa, pentru Preasfinţitul episcop al Aradului, pentru noul protopresbiter, pentru vicarul episcopesc din Oradea-mare etc.

*

Profesorii sibieni — luminători ai meseriaşilor. Precum ni-se comunică, profesorii nostri sibieni dela seminarul „Andreian" şi cei dela şcoala de fetiţe a „Asociaţiunii" sunt hotărâţi să ţină câte o conferenţă la şedinţele literare lunare ale Reuniunei sodalilor nostri. In cursul anului 1908 au ţinut asemenea conferenţe: dl profesor Dr. Nicolae *Bălan*, dna profesoară Eugenia *Tordăşianu* n. Iovescu, dl prof. Dr. Ioan *Borcia*, iar la şedinţa din 26 Nov. c. a ţinut o prea interesantă conferenţă dl profesor Aurel *Bratu*, tractând despre telegrafie. Cum de un timp încoace salele spaţioase şi calde ale Reuniunei meseriaşilor nostri adăpostesc în după amezele Duminecilor mai ales din iarnă şi pe învăţăceii meseriaşi, cercurile conducătoare ale Reuniunei actualmente caută se afle căi şi mijloace, pentru a le procura acestor tinere mlădiţe năcăjite distracţii potrivite şi educătoare. Dacă ne ameninţă pericolul analfabetismului, apoi trebue să avem temeri şi de cunoscătorii de astăzi ai scris-cetitului, cari ne mai esercіându-se în scris şi cetit, o să uite aceia ce au învăţat. Pe acestia îi putem afla, durere, şi între ucenicii aplicaţi la meserii. Desvoltarea gustului de cetit şi plăcerea pentru scris: iată o problemă de resolvit la întrunirile învăţăceilor meseriaşi.

*

Instruarea analfabeţilor. Consistorul arhidiecesan din Sibiiu a hotărât deschiderea de cursuri de iarnă pentru instruarea adulţilor în scriere şi cetire, în toate şcoalele confesionale din arhidieceză. Un cercular amănunţit va precisa datorinţele preoţilor şi învăţătorilor nostri în jurul deschiderii acestor şcoale de adulţi şi va pune în vedere tuturor celor ce vor arăta resultate mulţămitoare câte o remuneraţiune potrivită.

*

Mobilisare. Ziarele din Cluj scriu, că un batalion al regimentului de infanterie numărul 63 a fost ridicat la stare de războiu şi a fost trimis în Bosnia.

*

Societatea de lectură a elevilor şcoalei comer. sup. gr. or. române din Braşov s'a constituit pe anul şcolar 1908/9 în modul următor: Prof. I. Pricu, prezid., E. Orzescu cl. III., vicepreziden, I. Sârbu cl. III., secretar, I. Ţiţeiu cl. II., vicesecretar, I. Meşotă cl. III., cassar, R. Verişan cl. II., controlor, A. Teodorescu cl. II., bibliotecar, I Crişovan cl. I., vicebibliotecar, T. Millea cl. I. econom. In comisia literară: E. Coltofean cl. III., A. Băncilă cl. III., G. Popica cl. III., E. Eremia cl. II., D. Pantaleon cl. III., I. Pârvu cl. I.

*

Invitare. La însărcinarea prezidiului invit pe domnii membri din comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu" la şedinţa comitetului, ce se va ţinea Mercuri, în 2 Decemvrie n. c. la ora 2 d. a. în localităţile „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu, (strada Bruckental Nr. 17. etagiu). Sibiiu, 28 Noemvrie 1908. Vic. Tordăşian, secretar.

*

In favorul fondului „Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace" notarul Reuniunii, St. Duca, a adunat cu pălăria suma de cor. 6·85 dela membrii corului „Reuniunei sodalilor", anume la convenirea prietinească ţinută Luni sara, după serenada făcută prezidentului Tordăşian, din prilejul onomasticei sale, ear părintele Oct. Murăşian a adunat tot cu pălăria suma de cor. 2·23 dela oaspeţii cari au felicitat Marţi.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

PARTEA LITERARĂ.

Ce păreri au unii bărbaţi celebri despre sfânta scriptură?

după **Pilz**, trad. de **Dr. I. Dobre.**

(Urmare).

Marele filosof dela Königsberg, *Immanuel Kant* (1724—1804), scrise lui Iung-Stilling:

„Bine faci, că-ţi cauţi liniştea dtale în evangelie, căci ea e un isvor nesecat al tuturor adevărurilor, cari dupace mintea ar cutriera tot hotarul seu, nu se pot afla aiurea."

Jean Jacques Rousseau, scriitorul francez de cea mai mare influinţă al secolului al 18-lea (1712—1778), se esprimă astfel:

„Mărturisesc, că pe mine mă umple de uimire maiestatea sfintei scripturi. Sfinţenia evangeliei îmi vorbeşte la inimă. Priviţi cărţile filosofilor cu toată a lor pompă — cât de mici sunt faţă de ea! E cu putinţă, ca o carte aşa de sublimă şi totodată atât de simplă să fie cuvânt omenesc? E posibil, ca acela a cărui istorie ni-se spune, să fie numai un om? Ar fi mult mai neesplicabil casul, că s'ar fi asociat câţiva oameni se compună cartea aceasta decât acela, că s'a aflat unul, care a dat materia pentru ea. Dar mai cuprinde sfânta scriptură, evangelia, trăsături de adevăr, în mod aşa de grandios, de surprinzător şi neimitabil, încât născocitorul acelora ar fi mai vrednic de admirat decât însuşi eroul ei."

La locul acesta nu se poate trece cu vederea un renumit englez, *William Ewart Gladstone* (1809—1898), mare bărbat de stat, liberal, care în prefaţa bibliei menite pentru popor scrie despre importanţa sfintei scripturi următoarele:

„In care criză, ori grije, ori încurcătură a vieţii deneagă sau a denegat vreodată cuiva ajutorul, de care avea lipsă această nesecată vistierie? Ce chemare, ce posiţie socială nu câştigă zi de zi, oară de oară, din cuvintele acestea, cari oricât de des repetate, nu slăbesc, nu perd nimic din valoare, ci posed şi astăzi tot atât de mult ca şi în zilele, când s'au rostit mai întâiu, vigoarea tinereţei şi a nemuririi? Dacă scrutătorul singuratic le deschide toată inima sa spre a le primi într'ânsa, îi vor răsplăti osteneala. In singurătatea camerei, în liniştea nopţii, pe patul de boală şi în faţa morţii, pretutindenea sfânta scriptură ne stă în ajutor, cuvintele ei vin ca o solie anumită la noi, de câteori cere trebuinţa, tămăduind şi alinând, conservând şi susţinând, întărind şi îmbărbătând. Dar mai mult, în mijlocul îmbulzelii, ce e pe la magistrat, pe la tribunal, pe strade sau în târg, unde iritaţia produsă de porniri vanitoase, de afaceri şi plăceri, pare a preocupa cu totul fiecare cuget al fiecărui suflet, şi acolo, da, chiar şi acolo se aude glasul sfintei scripturi, ca un murmur dulce şi blând şi unul sau altul din cuvintele blagoslovite va da aripi sufletului, ca asemenea unui porumb se scape, să se salveze şi se vie la odihnă".

Chiar şi cel mai mare bărbat de stat al nostru, veteranul cancelar al imperiului, *Otto von Bismark* (1815—1898), a fost un zelos cetitor al sfintei scripturi. Despre aceasta testează multele espresiuni biblice, ce le întrebuinţează şi de cari sunt pline scrisorile lui. Asemenea mărturisiri despre cuvântul lui D-zeu se află în următoarele scrisori ale sale:

In cea dela 4 Martie 1847: „Eu cred, că ea (sf. scriptură) conţine cuvântul lui Dumnezeu".

Apoi de multe ori aminteşte, că el citeşte sfânta scriptură şi încă din o trebuinţă adâncă a inimei şi regulat.

Iată câteva exemple:

La 24 Noemvrie, 1850, scria: „Eu citesc zilnic în noul testament".

La 10 Iunie 1851: „Acum citesc din testamentul nou epistola către Romani. Astăzi luai capitolul 8".

La 26 Iunie, 1851: „Sunt gata de culcare, şi citesc capit. 2 din ep. II a lui Petru. Asta o fac acum sistematic, şi după ce sfârşesc cu epistolele lui Petru, ce mi le-ai recomandat, voi ceti cea către Evrei".

La 30 August 1851: „Spre mângăerea mea, am deschis chiar la un psalm, am nimerit chiar al 112, care e foarte frumos".

La 30 August 1853: „Romani, c. 12 l'am cetit. E un capitol, care într'adevăr îţi dă să vezi cât de sărac în credinţă şi de rău este omul".

Cumcă şi nobilul împărat *Wilhelm I.* (1797—1888) a fost un mare admirator al sfintei scripturi, e un lucru de sine înţeles. El zise cu ocaziunea aniversării de 25 ani dela înfiinţarea institutului Domnului din Berlin, ţinută la 17 Iunie 1879, următoarele:

„Nu vă însoţiţi cu aceia, cari resping sfânta scriptură, unicul isvor al adevărului, sau o falsifică prin esplicaţiune arbitrară de cuvinte. Fundamentul şi stânca, de care mă ţin eu şi noi toţi, este credinţa nefalsificată, cum ne învaţă sfânta scriptură."

Mai amintim încă pe un principe şi încă pe unul, dela care nu s'ar aştepta aşa ceva, şi cu toate acestea s'a pronunţat elogios, înălţător despre sfânta scriptură, pe *Napaleon I.* (1769—1811), zicând:

„Evangelia posede o virtute tainică, ceva ce lucrează cu putere, o ardoare, o căldură, ce influinţează înţelegerea şi pătrunde inima. Evangelia nu e o carte, ci o fiinţă vie, de-o energie şi putere, care toate le învinge, câte-i stau în cale. Ea e aici pe masă, cartea cărţilor, (la aceste cuvinte o atinse împăratul plin de veneraţiune). Nu voi pregeta a o ceti şi încă zi de zi cu aceeaşi plăcere. Sufletul încântat, estasiat de frumseţa evangeliei, se simte cu totul transportat, complet fiind în stăpânirea lui Dumnezeu. Acesta îi conduce gândurile şi tot cuprinsul lui, al lui e el întreg."

(Va urma.)

Teatru german.

Luni şi Marţi: *Saranana*, balet, executat din partea unei trupe din Berlin. Inceputul la 7 ore sara.

Mamelor nutritoare
li-se întăreşte şi îmbogăţeşte laptele dacă folosesc Emulsiunea lui SCOTT.

Slăbiciunea
încetează, copilul devine mai roşiu şi mai liniştit ca mai nainte. 9 (270) 2—4

Emulsiunea lui Scott dă în toate crisele de naştere putere, măreşte curagiul şi e totodată plăcută şi uşor mistuitoare.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

In măcelăria lui **Coman Mânzat** din Sibiiu, să primeşte

un învățăcel

de român, etatea 14 ani, să ştie scrie şi ceti. (343) 1—3

N. 569/1908 prot. [347] 1—3

Concurs.

Pentru intregirea postului vacant învăţătoresc la şcoala poporală confesională gr.-or. română din **Buzd**, protopresbiteratul Mediaşului, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt: salar anual de 600 cor. solviţi anticipativi lunar şi anume: 502 cor. din ajutoriul dela stat, iar 98 cor. din cassa bisericei.

Cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc. Pentru urcarea salariului la suma de 1000 cor. se va cere ajutor dela stat.

Concurenţii să-şi trimită cererile şi documentele conform legei în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi înainte de alegere să se prezenteze în biserică, spre a-şi arăta desteritatea în tipic şi cântările bisericeşti. Alesul e îndatorat a cânta cu copii în biserică la sf. liturgie.

Mediaş, 10 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresb.

Publicaţiune.

Pentru renovarea bisericei gr.-or. române din comuna **Gânţaga**, protopresbiteratul Haţegului, să escrie licitaţiune minuendă pe ziua de **21 Decemvrie st. v. (3 Ianuarie 1909 st. n.) a. c.** la 11 oare a. m, carea să va ţinea în biserica din comuna susnumită.

Planul şi preliminariul de spese, aprobat de Preavenerabilul Consistoriu arh. cu Nr. 11.504 Epitr. din 27 Sept. 1908, să pot vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a licita şi a lua în întreprindere renovarea bisericei, au a depune un vadiu de 600 coroane dela suma preliminată cu 6000 coroane în bani gata, sau în libel de depunere.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe orişicare dintre licitanţi fără considerare la suma oferită.

Gânţaga, în 6/19 Noemvrie 1908.

Moise Popoviciu paroh. **Imbrea Doncea** notar.

Nr. 327/1908.

Vidi! Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Haţeg.

Dr. Cornel Popescu
protopresb. gr.-or.

Szebenvárm. alispánja.

Szám. 9393/908. [341] 1—2

Hirdetmény.

Roth Károly. nagyszebeni lakós által a a nagycsüri patakból öntözési célokra kért vizkivitel engedélyezés tárgyában a vizjogi törvény 163 §-a értelmében a helyszini tárgyalást **1908 évi december hó 28 napjának délelötti 9 órájára** tűzöm ki, összejöveteli helyül pedig Nagyszeben város tanácsházát jelölöm ki. A tárgyalást megelőzőleg 1908 évi november hó 28-tól december hó 27-ig a kérvényt, műszaki terveket és iratokat, velamint a nagyszebeni ker. m. kir. kulturmérnöki hivatalnak mint hatósági szakértőnek ezekre vonatkozó 770/1908 sz. nyilatkozatát Nagyszeben város tanács házánál 30 napi közszemlére tétetem ki. A tárgyalás vezetésével Nagyszeben város polgármesterét illetve helyettesét bizom meg. Miről 1. Nagyszeben r. t. város polgármestere. 2. Nagyszeben r. t. város tarácsa a közönség képviseletében. 3. *a*) Erdélyszky Mihályné és *b*) a nagysyebeni luth. egyház, illetve a Szászgazdasági Egyesület nagyszebeni főigazgatósága, mint a szomszédos viz használat tulajdonosok. 4. Az összes szomszédos párti birtokosok. 5. Róth Károly kérvényes. 6. A nagyszebeni m. kir. kulturmérnöki hivatal és 7. Az esetleg létérő egyéb érdekeltek oly felhivással értesittetnek, hogy az érdekeltek a kérelmezett munkálatok ellen netán fenforgó ellenvetéseiket akár a közszemlére való kitétel ideje alatt nálam irásban, akár a tárgyalás alatt szóval annál is inkább adják elő, mivel ellenkező esetben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni. Kérelmezőt egyuttal felhivom, hogy a felmerülő eljárási költségek 20 Korona előleget 1908 évi december hó 20-áig a nagyszebeni m. kir. adóhivatalnál várm. közig. letétbe annál inkább fizessen be, mert különben a tárgyalás nem fog megtartatni.

Nagyszeben, 1908 évi november 6-án.

Reisenberger
alispán.

Nr. 1018/908. [340] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, devenit vacant prin moartea parohului Ioan Oltean în parohia de clasa a doua **Dobârlău**, fără filia Bacitelec, se deschide concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. cu detragerea venitelor din filie.

Doritorii de a ocupa acest post au a subşterne cererile lor instruite cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Treiscaunelor în Bereczk până la terminul pus, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare cu prealabila încunoştiinţare a oficiului protopr. al tractului, în biserică spre a cânta, cuvânta sau celebra serviciul divin.

Bretcu, 2 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Treiscaune în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Constantin Dimian
protopresb.

BIBLIOTECA MESERIAŞULUI.

Nr. 1.

I. APOLZAN.

UNELTELE DE MÂNĂ

DELA LEMNĂRIT

Partea primă:
I. Rândelele.
II. Dălţile.
III. Ferestraele.

(336) 3—

Cuprinde pe lângă numirile germane şi maghiare ale uneltelor şi pe cele româneşti, la noi cu totul necunoscute, apoi descrierea scopului căruia servesc uneltele, cum şi părţile constitutive în toate trei limbile. Are 32 ilustraţii.

Se poate procura cu **40** fileri dela **Librăria arhidiecezană, Sibiiu.**

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Prima tragere la 17 Decemvrie

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câştig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60 000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câştiguri	„	**20,000**	„
1	Câştig	„	**15,000**	„
11	Câştiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2 000**	„
539	„	„	**1,000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000** m., se urcă în cl. II-a la **55,000** m., în cl. III-a la **60,000** m., în cl. IV-a la **65,000** m., în cl. V-a la **70,000** m., în cl. VI-a la **80,000** m., în cl. VII-a la **600,000** m.

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios

pe **17 Decemvrie** costă

losul original întreg . . Cor. 7·—
losul original de jumătate „ 3 50
losul original de un sfert „ 1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis şi franco.**

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor

se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat postal** sau şi prin **ramburs.**

☞ **Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

17 Decemvrie

cu toată încrederea la (291) 2—5

Samuel Heckscher senr.
Bankgeschäft in Hamburg.

AVIZ!

Să aduce la cunoştinţa P. T. public că cu 1 Ianuarie 1909 am decis reducerea etalonului la depunerile spre fructificare, ş. a. la depunerile vechi după cari până acuma am solvit 6% vom calcula 5½%, iar după cele mai noi cu 5½—5%. Depunerile cari s'au plasat cu 5%, rămân şi mai departe pe lângă acest percent. Darea după depuneri o va solvi tot institutul.

Brad, 30 Noemvrie 1908.

(348) 1—1

Direcţiunea institutului de credit şi de economii „CRIŞANA", soc. pe acţii în Brad.

Cassa de păstrare (reuniune)

în Sălişte.

Primeşte **depuneri spre fructificare** pe lângă un termin de anunţ scurt cu **4%**, pe lângă un termin de anunţ mai lung cu **4½%**, iar depuneri mai mari cu **5%**.

Darea de camete o plăteşte institutul.

Depuneri şi **ridicări** se pot face şi pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligaţiuni cu cavenţi, pe hipotecă, precum şi ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acţii şi efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8%** şi **6%** netto după mărimea împrumutului şi asigurarea oferită.

(339) 3—20

Direcţiunea.

Reisen durch die ganze Welt.

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piaţa mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

☞ **Intrare şi privire în orice timp al zilei** ☜
dela 9 oare dimineaţa până la ½10 seara.

Din 30 Noemvrie până în 6 Decemvrie 1908:

A doua interesantă călătorie la Brasilia.

Preţuri de întrare: Pentru oameni mari **40** b., copii, şcolari şi soldaţi **20** b., Blocuri cu 6 bilete **cor. 1·80**, Blocuri pentru şcolari à 7 bilete **cor. 1·—**, Mercurea şi Sâmbăta până la 5 oare întrare cu **12** b. pentru copii şi elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăţi **cor. 25·—**.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 14—

Seriile odată predate nu se repetează.

„RACOŢANA"

institut de credit şi economii, societate pe acţiuni
Şeica-mare (Nagyselyk) Nagyküküllő m.
Filiale: Mediaş, Elisabetopole.

Primeşte depuneri spre fructificare şi dă deponenţilor 5% până la 500 coroane, pentru depuneri stabile dela 500 coroane în sus cu abzicere de 30 zile 5½%. Darea după capitalele depuse o plăteşte institutul separat.

Depuneri până la 3000 coroane să pot ridica şi — după starea cassei — să plătesc fără abzicere.

Depuneri şi ridicări să pot face şi pe cale poştală cu cecuri.

Acordează credite cambiale, personale, hipotecare şi de lombard în modul cel mai culant.

(326) 5—6

Direcţiunea.

Trenul între Făgăraş-Braşov

circulează după cum urmează:

Incolo					Toate sunt trenuri mixte	Incoace				
3·20	—	8·32	—	6 08	Făgăraş	7 50	—	4·22	—	8·30
3·34	—	8·46	—	6·22	Mândra	7·36	—	4 08	—	8 16
3·49	—	9·01	—	6 37	Şărcaia (haltă)	7 23	—	3·55	—	8·03
4·00	—	9 10	—	6 50	Şărcaia	7·11	—	3 46	—	7·54
4·12	—	9·22	—	7 02	Vad	7·03	—	3 35	—	7·43
4·31	—	9·41	—	7·26	Şinca veche	6·53	—	3 25	—	7·33
4 53	—	10·05	—	7·50	Şinca nouă	6·27	—	2·59	—	7 07
5·17	—	10·29	—	8·14	Homoródvölgy	6 04	—	2 36	—	6·44
5·40	—	10 52	—	8 39	Vlădeni	5 47	—	2 19	—	6·27
5·52	—	11 04	—	8·51	Ţinţari	5·27	soseşte	1 59	soseşte	6 07
6·14	9·10	11 26	6·00	9·14	Codlea	5 05	8 25	1 37	3·54	5·45
6 28	9·25	11·40	6 15	9 28	Ghimbav	4 52	8·13	1·24	3 42	5·32
6·43	9 41	11 55	6·31	9·56	Braşov-Bartolomeiu . . .	4·37	7·57	1·09	3·27	5·17
×6 53	×9·51	×1205	×6·41	×1006	Braşov-suburbiu	×4·26	×7 44	×1258	×3 16	×5·06
7·00	9 58	12 12	6·48	10·13	Braşov	4 20	7·38	12 52	3·10	5·00

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 128 Sibiiu, Joi 20 Noemvrie (3 Decemvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Martia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane Sibiiu str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45
Epistole nefrancate se refuză. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond

Despre situaţiune.

Un publicist din România, dl *Ioan Rusu-Abrudeanul*, aflându-se zilele trecute cu trecerea în Sibiiu, a obţinut două interviewuri, dela I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, şi dela domnul *Parteniu Cosma*, directorul „*Albinei*“, pe cari i-a consultat asupra situaţiunei politice dela noi, căutând să afle din părerile lor „spiritul şi pulsul ce domneşte printre Românii din Ungaria faţă cu proiectul de reformă electorală al contelui Andrássy“. Domnul *Rusu* s'a adresat apoi şi domnului *Alexandru Mocsonyi*, cu rugarea, ca în acelaşi scop să-l primească la Birchiş, dar domnul *Mocsonyi*, bolnav fiind, nu l-a putut primi, ci şi-a dat în scris răspunsurile cerute. Aflându-ne în posesiunea tuturor acestor interesante răspunsuri, le comunicăm pe toate trei cetitorilor ziarului nostru, dupăcum urmează.

Părerile I. P. S. Sale, Arhiepiscop. şi Metrop. Ioan Meţianu.

Intrebare. Inalt Preasfinţia Voastră! Văd prin ziarele dela dvoastră şi ştiu şi în mod particular, că deputaţii români din Budapesta, de acord cu număroşi fruntaşi ai poporului, vă cer dvoastre şi celoralalţi prelaţi români să imitaţi măreaţa pildă a metropolitului Şaguna şi să vă puneţi în fruntea naţiunei în vederea unei mari adunări de consfătuire pentru găsirea celui mai bun mijloc de apărare în contra primejdiei cu care vă ameninţă noua reformă electorală ungurească. Ce crede Inaltpreasfinţia Voastră de această idee, care preocupă azi atât de mult sufletele româneşti? Este *oportună* şi mai ales poate fi *utilă* această mare manifestaţiune naţională?

Răspuns. Deşi eu nu fac politică, totuşi pentru orientarea dtale şi mai ales pentruca şi generaţia tînără să cunoască posiţia noastră, a arhiereilor români, cred necesar să-ţi reamintesc timpurile, când arhiereii erau conducătorii naturali ai Românilor din statul ungar. Astfel renumita adunare ţinută în 1848 la Blaj *a fost permisă de guvern* numai sub conducerea arhiereilor de atunci, *Şaguna* din Sibiiu şi *Lemenyi* din Blaj. Tot aşa a permis guvernul la 1848 şi Sârbilor o asemenea adunare, sub conducerea metropolitului lor Iosif Raiacici.

Inmulţindu-se mai târziu clasa inteligentă românească şi având Românii şi câţiva deputaţi în dieta ţării, i-s'a părut inteligenţei române, că arhiereii ar putea să fie la un moment dat influenţaţi de guvern. Condusă de această idee, clasa inteligentă românească încă în zilele metropoliţilor *Şaguna* şi *Şuluţiu*, pe cari naţiunea îi alesese de prezidenţi ai comitetului naţional, *a dispensat pe arhierei dela conducerea politică a poporului român*, şi a ales un comitet naţional sub conducerea mirenilor, comitet care esistă şi astăzi, şi e pus sub prezidenţia dlui George Pop de Băseşti.

De atunci noi *arhiereii români nu ne-am mai ocupat cu politica.* Dar cu toate acestea, *dacă comitetul naţional ar obţinea dela guvern permisiunea pentru ţinerea unei adunări mari, şi dacă inteligenţa şi poporul ar dori-o, deşi mă aflu în etate destul de înaintată, nu m'aşi retrage de a participa la o astfel de adunare.*

Deoarece însă adunarea din Blaj de la 1848 avea de scop, să facă cunoscute factorilor competenţi dorinţele Românilor, şi având în vedere, că factorii competenţi de azi cunosc deja dorinţele şi gravaminele noastre faţă de proiectul reformei electorale, fie prin glasul deputaţilor români din dietă, fie prin număroasele adunări poporale ţinute în zilele din urmă, mărturisesc, că *nu văd, ce rost ar mai avea o mare adunare, şi ce ar putea să urmeze, dacă nici dorinţele ei nu ar fi luate în considerare?!..*

Părerile dlui Alesandru Mocsonyi.

Intrebare. Aşi dori să aflu dela D-Voastră, vechiu parlamentar şi adânc cunoscător al raporturilor politice, naţionale şi financiare din Ungaria, care este cea mai vexatorie şi mai nenorocită dispoziţie pentru Români din proiectul de reformă electorală al contelui Andrássy?

Răspuns. După părerea mea nu se poate da nici un respuns hotărât, dupăce caracterul vexatoric al dispoziţiunilor proiectului depinde dela aplicarea lor, iar aceasta poate fi la fiecare dispoziţie, luată aici în vedere, loială s'au vexatorică. De aceea mi-se pare întrebarea cam oţioasă.

Intrebare. Dacă proiectul în sine este desastruos pentru Români, ce prevederi aveţi în privinţa nouei împărţiri a cercurilor electorale, care va însoţi de sigur reforma ministrului de interne?

Răspuns. Deja în anul 1870 am arătat într'un discurs parlamentar, că puterea de stat a Ungariei stă în faţa alternativei de a renunţa, sau la politica exclusivistă de rasă, susţinută ca politică de stat, sau la adevărata libertate, adevăratul constituţionalism şi genuina democraţie. Eu aşa cred, că cele aproape patru decenii, decurse de atunci încoace, confirmă pe deplin adevărul acestei teze. Tot aşa aduce şi proiectul electoral al contelui Andrássy numai o probă nouă pentru aceasta. Este, prin urmare, de prevăzut — aşa zicând cu certitudine matematică, că şi proiectul arondării de nou a cercurilor electorale va fi inspirat de acelaşi spirit şi de aceleaşi tendenţe, ca şi amintitul proiect.

Terminul „dezastruos“, folosit de d-ta, îmi pare însă nejustificat, căci împrejurarea, că devine proiectul lege sau nu, îmi pare — după părerea mea — cam indiferentă. Ba, eu merg şi mai departe şi susţin, că chiar şi dacă ar introduce contele Andrássy în proiectul seu un paragraf, care dispune: „In Ungaria nu revine celor cu buze române nici drept activ electoral şi nici pasiv“, nici în acest caz nu s'ar schimba propriamente situaţiunea noastră în privinţă politică, căci am fi doar tot acolo, unde suntem şi astăzi. Am fi tot aceea ce suntem şi astăzi, adecă o cantitate negligeabilă în şi afară de parlament.

Intrebare. Ce cale credeţi că ar trebui să apuce poporul românesc din Ungaria, pentruca să poată lupta cu succes în contra proiectului nedrept şi nimicitor al contelui Andrássy, şi în special dacă sunteţi de opinie să se convoace o mare adunare a naţiunei române, în frunte cu prelaţii ei, pentru găsirea drumului mântuitor?

Răspuns. Inainte de toate trebue să recunosc pe faţă, că nu sunt atât de cuminte de a găsi un mijloc spre a putea cu succes împiedeca devenirea lege a proiectului electoral. De altfel nici nu zace punctul de greutate al situaţiunei noastre şi al problemei în aceasta, ci în problemele cu totului de altă natură. Intreaga noastră politică naţională se concentrează în acea singură idee, ca poporul român să se validiteze în viaţa noastră de stat ca factor politic. (Ceeace eu nu identific însă de fel cu conceptul unui factor de drept public, care ar avea loc numai în cadrele federalismului). La aceasta — bine înţeles — s'ar recere, ca poporul român să fie deja astăzi un factor politic, ceeace însă, durere, — dacă nu voim să ne lăsăm seduşi de sinamăgiri gratuite — nu a atins astăzi încă în măsura recerută. Ceea ce este iarăşi de sine înţeles, căci un popor, căruia i-a hărăzit soartea, secoli de-a rândul, rolul de paria politic, nu se poate avânta prin un singur elan la factor politic. Oricât de vrednice de admirat sunt progresele, pe cari le-a făcut acest popor în timp atât de scurt, dela trezirea sa la conştienţă naţională încoace, totuş se mai reclamă lucrare mare, perseverantă şi îndelungată, spre a-şi elupta greutatea unui factor politic. Problema adevărată a politicei noastre naţionale, bine înţelese, o văd deci eu în concentrarea tuturor forţelor noastre, spre a ridica poporul nostru pe terenul economic şi cultural, a desvolta şi întări conştienţa lui politică naţională şi a evita, după putinţă, risipa nefolositoare de puteri pe teren politic. Adevărat, că aceasta este o problemă mare şi anevoioasă, care nu aduce deja de astăzi pe mâne fructe coapte. Trebue deci să lucrăm cu răbdare şi perseveranţă spre a desvolta pe calea aceasta poporul nostru intru un factor politic. Dacă a ajuns însă odată poporul nostru la acest punct, nu mai există paragraf de lege, care i-ar putea contesta greutatea politică.

Ceeace priveşte însă marea adunare naţională, amintită de d-ta, cu prelaţii în frunte, în felul adunării dela 1848, cu importanţa sa epocală, ar fi aceea, între împrejurările de faţă, după părerea mea, un lucru greşit, căci acelaş lucru, între împrejurări schimbate, nu mai este acelaş lucru. O asemenea adunare nu ar fi nimic altceva, decât o demonstraţiune goală, care nu ar impune nimănui, ci ar fi numai documentarea propriei supărări neputincioase.

Eu cred însă, că chemarea bărbaţilor serioşi şi hotărâţi nu este de a lamenta ca femeile, ci de a suporta cu tărie sufletească şi cu răbdare toate tempestăţile vremurilor vitrege politice, şi după zicătura cunoscută „Românul tace şi face“, să împlinească înalta lor misiune politică, prin lucrare liniştită, conştientă şi neîntreruptă.

Intrebare. In marea luptă ce vă aşteaptă, visaţi vre-un ajutor din partea Românilor din regat şi dacă da, cum credeţi că v'am putea fi de folos?

Răspuns. Eu aşa cred, că România nu ar putea exopera nimic, între împrejurările de astăzi, cu vorbe frumoase şi bune, iar a da vorbelor eventual aplomb prin fapte, ar fi, după părerea mea, o gravă greşeală politică.

Peste tot ar putea fi vorba — după părerea mea — despre o intervenţiune numai, când ar urma în Orient o constelaţiune critică, de acel fel, ca deja singur cuvântul României, în urma greutăţii proprii, să cadă în cumpănă. Iar a judeca, când are să se considere o asemenea situaţie ca dată, avem să lăsăm — fireşte — prea probatei înţelepciuni de bărbat de stat a Regelui României, stăpânirei căruia binecuvântate are doar să mulţămească România totul ce a devenit.

Părerile domnului P. Cosma.

Intrebare. — Domnule Cosma, aşi dori să aflu de la dv., vechiu parlamentar şi adânc cunoscător al raporturilor politice, naţionale şi economice din Ungaria, care este, după d-v., cea mai vexatorie şi mai nenorocită dispoziţiune pentru Români din proiectul de reformă electorală al contelui Andrássy?

Răspuns. — Trebue să-ţi mărturisesc, că eu de 24 ani trecuţi am abandonat politica militantă, fiind ocupat peste măsură cu afacerile institutelor, la a căror conducere m'am angajat, şi fiind chiar pe timpul când s'a prezintat în parlament proiectul contelui Andrássy în călătorie de afaceri în Bucureşti. Aşa, că până acum încă n'am avut timp să studiez proiectul mai în amănunt. Tot ceea ce ştiu, se mărgineşte la ceea ce am citit prin jurnale, ca ori care cetitor.

După impresia câştigată din cetirea ziarelor eu cred, că proiectul lui Andrássy *nu este introducerea votului universal*, ca o reformă radicală a împrejurărilor feudale de astăzi, la care se zice că se angajase guvernul actual faţă de regele Ungariei, ci este numai *o mască, sub care în realitate se eludează intenţiunea originală a monarhului*, şi sub pretext, că prin introducerea votului universal nefalsificat *s'ar periclita heghemonia elementului maghiar în stat, este o tragere pe sfoară a kossuthiştilor*, cari aveau dela început în programul lor şi introducerea votului universal, numai ca să rămână puterea şi mai departe tot în mâna feudalilor.

Caricatura de „*vot plural*“ în sine n'ar altera în mod esenţial proporţia între voturile româneşti şi între cele neromâneşti, în comune cu populaţiune românească, pentrucă acolo şi cei cu mai multe voturi vor fi în mare parte Români.

Dar pericolul este în *votul pe faţă*, deoarece făcânduse votarea în comune, eventual în cercurile notariale, candidaţii naţionali nu vor fi în stare să controleze prin bărbaţi de ai lor corteşiile organelor guvernului şi nu vor putea scuti pe alegători de persecuţiunile la cari vor fi expuşi după alegere, din partea primarilor, notarilor, pretorilor (subprefecţii dela dv.) etc., pentru voturile date pe faţă contra poruncilor puterei.

Constitue un pericol şi condiţiunea ce se pune alegătorului *de a şti scrie şi ceti*, nu numai pentrucă o asemenea condiţiune este nedreaptă faţă cu un element, care secoli dearândul, prin constituţia ţării, legea celor trei naţiuni şi patru religiuni recepte, creată în Transilvania la 1437, ca naţiune şi ca religiune era înlăturat dela exercitarea drepturilor politice, şi ca majoritate covârşitoare era numai tolerat în patria sa şi nu-i era permis să înveţe carte, — ci şi pentrucă constatarea ştiinţei de carte vor avea să o facă tot organele statului, organele partidului politic de la putere, cari să ştie cum sunt de obiective, nu numai în Ungaria, dar în toată lumea.

Este primejdioasă şi tendenţioasă şi dispoziţia, că nici chiar acei analfabeţi, cari în trecut s'au bucurat de dreptul de alegere, să nu se mai poată folosi de acest drept exercitat păn'aci, decât mijlocit, adecă din zece unul.

> *Intrebare.* Dacă proiectul în sine este dezastruos pentru Români, ce prevederi aveţi în privinţa nouei împărţiri a cercurilor electorale, care va însoţi de sigur reforma ministrului de interne?

Răspuns. Sunt sigur, că o nouă împărţire sau arondare a cercurilor electorale, necunoscută încă, se va proecta şi verosimil şi primi de parlament, anume cu scopul, ca Românii şi Slovacii, compacţi etniceşte pe tot teritoriul locuit de ei, să fie paralizaţi prin desmembrarea cercurilor electorale, unde ei sunt în majoritate, şi împărţirea lor în cercuri cu elemente maghiare, printre cari în acest scop trebue să socotim şi pe Evrei, pe Saşi şi pe Şvabi. Unde o astfel de împărţire va fi absolut imposibilă, vor lăsa împreună câte 50—80,000 Români şi Slovaci într'un cerc, cum sunt şi astăzi câteva, iar cele maghiare vor fi de câte 10—20 mii de suflete, înmulţind astfel numărul deputaţilor peste tot şi reducând chiar şi după întroducerea pseudo-votului universal proporţia actuală între deputaţii naţionalităţilor şi între cei unguri.

> *Intrebare.* Ce cale credeţi că ar trebui să apuce poporul românesc din Ungaria, pentruca să poată lupta cu succes în contra proectului nedrept şi distrugător al contelui Andrássy, şi în sprecial dacă sunteţi de opinie să se convoace o mare adunare a naţiunei române, în frunte cu prelaţii ei, pentru găsirea soluţiei mântuitoare?

Răspuns. Eu cred, că *acei cari îşi fac iluzii dela „o mare întrunire a naţiunei române în frunte cu prelaţii ei“ plutesc prin nori şi nu pe pământ, în Ungaria.*

Naţiune română nu există, după lege, în Ungaria. Prin urmare, concesiune pentru convocarea şi ţinerea unei mari adunări *a naţiunei române* nimeni nu va putea s'o obţină dela guvernul din Budapesta.

Pe de altă parte nici vorbă nu poate fi, ca prelaţii români să se pună în fruntea unei asemenea mişcări.

Curtea din Viena, al cărei principiu de stăpânire este *divide et impera*, s'a îngrijit din vreme, ca să paralizeze pe vecie puterea elementului românesc din Uugaria şi Transilvania, prin momeli, pe cari în urmă nu le-a îndeplinit, *l'a divizat în două părţi*, în *uniţi* şi în *neuniţi*, adecă în *catolici* de ritul *grecesc*, cum se numesc acum, şi în *ortodoxi*.

Prelaţii uniţi pe teren social sunt amici cu cei ortodoxi, dar încolo, nici chiar în cele rituale nu se consultă cu ei, deşi ritul este acelaşi; cu cei romano-catolici sau latini însă se consfătuesc mereu, în conferinţe sau sinoade archiereşti, şi în afaceri cari privesc însaşi autonomia lor, aceea ce n'ar fi permis, chiar după actul unirei.

Poţi fi sigur, că la o astfel de acţiune *politică* numai în acel caz ar merge împreună prelaţii uniţi cu cei ortodoxi, când întrunirea unei asemenea adunări *ar fi în interesul guvernului şi cu aprobarea regelui Ungariei.* In cazul de faţă, lucrul este tocmai invers.

> *Intrebare.* Domnule Cosma! Aşi dori să mai ştiu, dacă în marea luptă ce vă aşteaptă, comptaţi pe vre-un ajutor din partea Românilor din regat şi dacă da, cum credeţi că v'am putea fi de folos?

Răspuns. Ajutor România ne poate da numai pe cale diplomatică, sub forma unei intervenţii amicale a aliatului la aliat, fără vorbă multă în publicitate. Manifestaţiunile de stradă, nu numai că nu ne folosesc, dar din contră, ne agravează situaţiunea. Gogoriţa cu care ruinaţii feudali unguri din Transilvania, avizaţi la budgetul statului, se mai pot susţinea, este daco-romanismul elementului românesc, cu care ei în Transilvania nu pot concura în nici o privinţă. Ziaristica maghiară le stă la dispoziţie, şi orice mişcare de această natură în România este numai apă pe moara şoviniştilor unguri, cari, în fiecare Român de aici văd *încă dela naştere un trădător de patrie.*

La Viena. Toţi ministrii ungari, cu esceptia lui Kossuth, care e bolnav, au fost Duminecă la Viena, pentru a felicita pe Maiestatea Sa din prilejul iubileului de 60 ani de domnie. Maiestatea Sa i-a primit la orele 11 în audienţă.

Din Timişoara ni-se scriu următoarele: „In comitatul nostru al Timişului, domneşte şi acum acelaşi spirit rău şi păgubitor, ca mai nainte. Ba acum parecă e şi mai la modă şi în floare intoleranţa de rassă şi ura între naţionalităţi. Pe vremea când vicecomite era Joanovich Sándor, erau la ordinea zilei ofensele şi provocările la adresa Românilor, mai ales în sala comitatului şi în presa patriotică din Timişoara. Joanovich s'a dus, dar lucrurile nu s'au schimbat în privinţa aceasta. Presa maghiară din Timişoara continuă şi acum cu răsboiul în contra Românilor şi în contra tuturor instituţiunilor lor. In frunte merge hiperşovenul ziar „*Temesi Hirlap*“ condus de ultramaghiarul Dr. *Muth Gaspar*, fiiul unei modeste şi onorabile părechi de — *Şvabi.* A mers atât de departe ziarul acesta în atacurile sale în contra Românilor, încât un bun Român, care tace şi face, a intrevenit la comitele-suprem al comitatului şi la biroul central de presă din Budapesta, şi resultatul bun se observă deja: cei dela ziarul numit nu numai că nu mai înjură, ci în numărul din 25 Noemvrie n. c. se fac ei apostolii păcii naţionaliste şi se fac luntre şi punte într'un călduros articol, în care se face propagandă din partea lor pentru *înfrăţirea maghiară rcmână.* Ceeace dovedeşte, că fiecare boală îşi are leacul seu, numai trebue să-l şti afla şi aplica!“

Scrisoare din Budapesta.

— 29 Noemvrie n.

Cei ce au ascultat, ori au cetit, în original, cu mine împreună, vorbirea deputatului naţionalist român Dr. *Vasile Lucaciu*, rostită în şedinţa din 25 Noemvrie n. a dietei ungare, sigur că nu au scăpat din vedere două momente însemnate, pe cari aflu de lipsă a le releva şi pe calea aceasta, comunicându-le publicului cetitor român.

Primul moment de mare însemnătate a fost precizarea bazei de drept public, pe care se află partidul naţionalităţilor din dieta maghiară. Işi vor aduce aminte cetitorii ziarului acestuia, că chestia aceasta a fost mult discutată în coloanele ziarului „Telegraful Român“, mai ales din partea domnului Dr. *Emil Babeş*, care a accentuat neîntrerupt, că partidul naţionalităţilor ar trebui să-şi iee o bază legală, de es. *legea de naţionalităţi*, care e destul de acomodată pentru asigurarea intereselor naţionale ale Românilor. Prin aceasta ar fi apoi delăturată bănueala, că partidul naţionalităţilor stă pe base nelegale şi urmăreşte scopuri contrare statului. Dar n'a fost înţeles. Iar atunci când s'a provocat dl Babeş la unul dintre ilustrii deputaţi naţionalişti români, care încă s'a declarat gata să între în tratări de înţălegere cu guvernul, dacă se acceptează şi din partea acestuia ca bază legea de naţionalităţi, partidul a dat o desmintire prin organul său de publicitate şi a desavoat pe respectivul deputat român.

Nu ştiu ce va face *acum* partidul naţionalităţilor. Se va purta tot aşa şi faţă cu deputatul Dr. *Vasile Lucaciu*, care în vorbirea sa parlamentară din 25 Noemvrie n. rostită în dietă, la discuţia asupra budgetului, a declarat categoric, că dânsul şi partidul său să află pe basa legii de naţionalităţi?

Voiu cita vorbal aceea ce a spus deputatul *Lucaciu*:

„Toţi cetăţenii Ungariei, chiar şi după principiile fundamentale ale constituţiei, formează o naţiune în privinţa politică. (Voci: Asta e!) Da, onorată casă, câtă vreme legea e lege, ea trebue respectată. (Németh: Voi nu o respectati.) Ba da. Tocmai aceea vreau să spun, că *noi stăm pe bazele legii acesteia* (legea de naţionalităţi), dar protestăm în contra esplicării pe care i-o dau acestei legi unii şovinişti. Intrucât legea nu e clară, întrucât vedem, că tocmai în urma esplicărilor acestora e de două înţălesuri în anumitele espresiuni, *se o revizuim, conform postulatelor legii şi ale drepturilor omeneşti.*“

Domnul deputat *Lucaciu* a vorbit în plural, a zis: *noi stăm pe bazele legii acesteia*, adecă ale legii de naţionalităţi. Atunci de ce folos a fost supărarea din anumite părţi, atunci când în coloanele ziarului acestuia s'a cerut şi s'a accentuat acelaş lucru: necesitatea de a se pune deputaţii nostri naţionalişti pe base legale, pe bazele legii de naţionalităţi?! Să fie aceasta o revenire la sentimente şi păreri mai bune? Imbucurător e lucrul, la tot casul, şi ar fi bine, dacă s'ar aduce în curat chestia aceasta din partea partidului, respective a clubului însuşi, făcânduse o nouă declaraţie, dacă este acesta punctul de vedere al *partidului* naţionalităţilor, ori e numai părere individuală a deputatului *Lucaciu?* Pentrucă în casul prim încetă dela sine pedeca accentuată într'o vorbire mai de demult a ministrului de interne *Andrássy*, care spunea, că până ce partidul naţionalităţilor, respective deputaţii naţionalişti, nu se pun pe punctul de vedere al legilor esistente, nu poate întra în pertractări cu ei şi nu poate căuta nici un modus vivendi, pentru sanarea gravaminelor.

Dacă se va limpezi bine chestia, cred că s'a făcut un însemnat pas spre înţălegere.

Al doilea moment însemnat în vorbirea deputatului Dr. *Vasile Lucaciu* a fost tonul în care a vorbit despre cunoscuta acţiune de împăcare. A spus următoarele:

„... E de observat, că iniţiatorii politicei moderate naţionaliste române s'au ivit tocmai între Români, bărbaţi foarte eminenţi, cari atât în coloanele ziarelor maghiare, cât şi în ale celor române, s'au ocupat în multe articole cu multă pricepere cu chestia aceasta, şi au legat şi o anumită speranţă de aceea, că are se urmeze în fine politica de înţelegere reciprocă..“

FOIŞOARĂ.

Moşiile vechi ale bisericei române.

(Urmare).

Zidurile modeste ale mănăstirei noi nici nu apucaseră bine a se usca, instruirea internă încă nu se sfârşise, şi un anumit Sigismund Negy se şi grăbi „more patrio“ a o jefui şi strica, bag seamă se temea, că în această lucrare îl va întrece altul.

Mănăstirea veche încă trebue că a fost ridicată de cutare-va domn moldovean. Se ştie cumcă Valea-Rodnei, întocmai ca şi ţinuturile Făgăraşului şi Omlaşului, erau tot mereu date de regii ungureşti principilor români cu scop de a-i avea la îndemână spre scopuri politice.

Iată cum la anul 1467, regele nostru Matia, în diploma îndreptată către voivodul Ardealului, sancţionează hotărârea legislatorilor transilvani de a pune la dispoziţia regească ţinutul Rodnei spre a aţâţa şi corumpe, după trebuinţă, cu el, pe domnii moldoveneşti: „Intre alte lucrări, cari cu înţelepciune şi folos s'au înoit şi regulat în adunarea cea mai de curând a prelaţilor, baronilor şi nobililor, despre averile regeşti şi veniturile fiscului nostru, s'a regulat încă, ca pe viitor, nici noi nici regii ce ne vor urma să nu putem înstrăina ţinuturile Făgăraşului şi Omlaşului şi Rodnii, ci să fie deapururea gata în mânile regilor, că la cas de trebuinţă să se poată da ori cărui voevod, muntean sau moldovean, de locaş, spre îngrozirea şi câştigarea părţilor acelora, şi fiind că aceasta este din voinţa noastră, regulat prin prelaţii şi baronii nostri, spre folosul nostru şi al regatului, vă poruncim ca altmintrelea să nu faceţi, etc.“ 1)

Referitor la intenţiunea regilor maghiari cu domeniile acestea, întreabă nemuritoriul Şincai: „Dar prin acestea meşteşuguri ce oare au căpătat Ungurii ...? Dacă nu ştii, îţi voiu spune eu .... Ungurii au dat Ardealul de jaf moldovenilor şi muntenilor până ce au căzut şi acestia sub jugul Turcilor. Fericiţi au fost Ungurii, până a nu se osebi de Români“.

După Ilarion, zis şi Larioana şi Layr Jowan a urmat:

2. ***Varlaam,*** (1527—1529) cel cu bederniţa dela Petru Rareş. Apoi a urmat:

3. ***Anastasie,*** (1529—1546) cel războinic şi neloial faţă de binefăcătorul seu Petru Rareş. Cu toate aventurile sale, totuşi îi succede a se ţinea în scaun până la moarte, 1546.

Se pare, că Anastasie (Atanasie şi Anatasie) înainte de a ajunge arhiereu la Vad, pe la 1528 a fost egumen la mănăstirea Neamţului ori a Putnei.1)

Dl Boroş, canonic în Lugoj, cu ocasiunea exposiţiei milenare din Budapesta, în 1896, a văzut o icoană antică a lui sf. Nicolae, pe care era o inscripţiune slavă, amintind de episcopul Anastasie.

Inainte de a ne despărţi de Atanasie, ţinem de necesar a releva, cumcă, la dl Iorga întimpinăm o altă ordine de succesiune între vlădicii: Ilarion, Varlaam şi Anastasie. Domnia sa zice, că Ilarion „poate“ e episcop în 1523, dar „de sigur“ în 1532.

Nu încape nici o îndoială, despre arhipăstoria lui Anastasie în anul mântuirii 1532. Insuşi dl Iorga cu o pagină mai nainte zice apriat, că „pe vremea lui Petru Rareş ... în Vad era vlădică Anastasie“. Ştim bine apoi, că Petru Rareş a domnit dela 1529—1546. Acum dacă pe vremea lui Petru Rareş nu a păstorit Ilarion, ci Anastasie, cum se poate, că acel Ilarion să păstorească la 1532, când domnia P. Rareş?!

Greşala dlui Iorga nu se mărgineşte numai la confundarea lui Ilarion cu Anastasie, ci se schimbă şi ordinea între Ilarion şi Varlaam, antepunând pe cest din urmă.

4. ***Tarasie*** (1546—1550). La 19 Iulie 1546, Petru Rareş alege şi recomandă Bistriţenilor pe Tarasie, să-l primească de episcop, ca şi cum au mai primit pe antecesorii lui.

5. ***George*** (1550—1568) Ilieş vodă, fiiul lui Petre Rareş, îl institue de episcop în 5 Ianuarie. George s'a dovedit demn de patronagiul lui Ilieş. Până ce Ilieş a trecut la legea muhamedană, George a mărturisit pe cea calvină.

Pe timpul dela 1568, moartea lui George, şi până la 1574, ivirea lui Eutimie I., cine să fi vlădicit la Vad, sau în părţile de nord ale Transilvaniei, nu ştim. Am da cu socoteală, cumcă s'au îngrijit: Sava 1568 şi Turdaşi Palu 1569—1574, adecă ei au administrat, sau mai bine zis inspectat Vadul, ca inspectori generali români.

(Va urma).

Vorbe înţelepte.

Poftele ne aduc la o viaţă rea, la o viaţă fericită putem ajunge numai prin bunătate, prin dorinţa şi nisuinţa de a deveni buni şi tot mai buni.

---

1) Bolintineanu o. c. 142—143 după istor. lui Catini XV., pg. 240. Combină cu Hurmuzaki doc. II. 2, nr. 159 la Sbiera l. c. 530.

1) Constantin Erbiceanu, istoria metropoliei Moldovei Bucureşti 1888 pg. LVI., Hurmuzaki XI. p. LIII., la Iorga ist. lit. relig. p. 44. 45.

Cred că nu greşesc, când afirm, că cuvintele acestea din vorbirea deputatului *Lucaciu* să refer la acţiunea şi la articolele dlui *Dr. E. Babeş*, publicate mai ales în coloanele ziarului acestuia, şi la timpul său apostrofate cu multă nedreptate din anumite părţi. Dar lucru curios, cei ce osândeau pe dl *Babeş*, şi mai ales ziarul acesta, pentrucă i-a acordat ospitalitatea cerută, nu au acum nimic de dificultat, când dl *Lucaciu* vorbeşte *cu laudă* despre acţiunea dlui Babeş! Să nici nu aibă nime nimic de dificultat, ci din contră, pildă bună să fie pentru toţi, pentru întreaga opiniune publică românească, procedura deputatului *Lucaciu*, care cum vedem, e convins, că pot să existe divergenţe de păreri între noi, dar pentru aceea, nisuinţele celor de altă părere sunt tot aşa de oneste şi isvorâte tot aşa din sentimente curate naţionale, ca ale dlui *Lucaciu*, care şi prin această declaraţie a sa a făcut un eminent serviciu causei în serviciul căreia stăm toţi. Cei ce nu au ajuns încă la această maturitate politică, ar face bine deci, dacă ar lua exemplu dela dânsul.

V.

Din România.

Deschiderea corpurilor legiuitoare.

Cu ceremonialul obicinuit s'a făcut Sâmbătă deschiderea solemnă a sesiunei corpurilor legiuitoare române, în sala de şedinţe a senatului, în Bucureşti. Maiestatea Sa Regele *Carol* a cetit cu ocasiunea aceasta următoriul mesaj de tron:

„Domnilor Senatori, Domnilor Deputaţi. Simţesc o vie bucurie, că pot veni eu însu-mi în mijlocul Domniilor voastre, spre a vă aduce călduroasele mele salutări

In împrejurările grele prin cari trec toate statele, relaţiunile internaţionale ale României sunt normale. Am veghiat toţi cu cea mai mare băgare de seamă, ca interesele regatului să nu fie atinse. De astă dată, ca şi în trecut, ţinta politicei noastre este îndreptată spre menţinerea păcei generale. Această atitudine a fost cu deosebire apreciată de Europa întreagă.

Domnilor Senatori! Domnilor Deputaţi! Eri s'au împlinit treizeci de ani de când, în capul armatei, am pus piciorul pe pământul Dobrogei, recâştigată prin sângele vitejilor noştri ostaşi, căzuţi în războiul independenţei. De atunci această parte a României a luat un avânt puternic. Prin conştiinţa naţională reînviată, prin lucrările măreţe şi roditoare, cu cari regatul necontenit a înzestrat-o, ea este astăzi deapururea unită cu patria mumă, prin simţăminte de dragoste şi de recunoştinţă. A sosit dar momentul, să întindem asupra judeţelor Constanţa şi Tulcea regimul nostru constituţional.

Păşim înainte cu încredere în aplicarea legilor agrare. Guvernul meu va pune dar toată îngrijirea, ca realizarea acestei mari reforme economice şi sociale să fie pe deplin asigurată şi va propune în acest scop măsurile pe cari experienţa le va fi arătat necesare.

Spre a desăvârşi reorganizarea administrativă şi spre a da o viaţă nouă organelor administraţiunei locale, se impune schimbarea legei consiliilor judeţene. Intrunirea într'un colegiu unic al alegătorilor acestor consilii va constitui un mijloc practic de educaţiune cetăţenească.

Pentru asigurarea sănătăţei publice, atât de strâns legată de desvoltarea noastră naţională, se va supune desbaterilor domniilor-voastre modificarea legei sanitare, ca urmare a măsurilor votate în sesiunea trecută.

Situaţiunea finanţelor statului se menţine prosperă şi solidă, de şi două recolte succesive slabe au încercat ţara.

Ministrul finanţelor va propune diferite legi privitoare la îmbunătăţirea ramurilor de administraţiune dependinte de acest departament, precum şi unele măsuri financiare de ordin economic.

Ministrul justiţiei va înainta deliberărilor domniilor-voastre o lege pentru numirile şi înaintările în funcţiuni judecătoreşti, care, împreună cu întinderea inamovibilităţii la toţi magistraţii, va ridica şi va întări încă mai mult încrederea în justiţie şi prestigiul ei.

Ministrul agriculturei şi domeniilor a pregătit un proiect de lege privitor la modificarea codului silvic, pentru o mai bună îngrijire a pădurilor, regulamentându-se totodată vânzarea pădurilor stăpânite în indiviziune de moşneni. Veţi fi chemaţi asemenea a discuta proiectul de lege, prevăzut în manifestul din 12 Martie 1907, pentru arendarea la asociaţiunile ţărăneşti a moşiilor statului şi a aşezămintelor de binefacere şi de cultură.

Ministrul industriei şi al comerţului, pe lângă noua organizare a acestui departament, va prezenta legi privitoare la: încurajarea industriei naţionale, la modificarea legei pentru consolidarea dreptului de a exploata petrolul pe proprietăţile particulare, şi o lege care să prevadă un regim mai prielnic pentru exploatarea staţiurilor balneare ale statului.

Armata nu încetează a fi încurajată de dragostea şi de îngrijirea noastră a tuturora. In urma concentrărilor de toamnă şi mai cu seamă a încercarei de mobilizare făcută cu o întreagă divizie, s'a putut constata, că oştirea noastră se desvoaltă neîncetat, spre marea noastră multămire. Se simte însă trebuinţa, ca unele din legile militare să fie puse în acord cu legea de organizare, şi ca toate nevoile armatei să fie satisfăcute, pentru a spori şi întări puterea noastră militară.

Domnilor Senatori! Domnilor Deputaţi! Sunt convins, că în această sesiune lucrările domniilor-voastre vor fi atât de roditoare, ca ale trecutei sesiuni, şi că veţi desfăşura aceeaşi râvnă de a păşi înainte pe calea progresului şi de a păstra şi ridica neîncetat situaţiunea, ce am căpătat-o între state, prin o muncă încordată şi neobosită.

Dumnezeu să binecuvinteze lucrările domniilor-voastre.

Sesiunea ordinară a corpurilor legiuitoare este deschisă. *Carol.*

(Urmează semnăturile miniştrilor).

NOUTĂŢI.

Din causa *sfintei sărbători de Vineri* „Intrarea în biserică“ *numărul proxim al foii noastre apare Luni la orele obicinuite.*

*

Ziua de 2 Decemvrie. Astăzi, Mercuri, fiind ziua suirei pe tron a Maiestăţii Sale, Impăratului şi Regelui nostru Francisc Iosif I., s'a oficiat în catedrala din Sibiiu sfânta liturgie, de către Preacuvioşia Sa, *Dr. Ilarion Puşcariu*, arhimandrit, vicar arhiepiscopesc, asistat de Preacuvioşii protosinceli *Dr. Eusebiu R. Roşca* şi *Dr. Miron E. Cristea*, de protopresbiterul *Dr. Ioan Stroia* şi de diaconii *Demetriu Câmpean* şi *Dr. Vasile Stan*. Răspunsurile le-a dat corul seminarial, condus de domnul profesor *Tim. Popoviciu*. La sfârşitul liturgiei I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* a cetit rugăciunea pentru îndelunga vieţuire a Maiestăţii Sale, iar corul seminarial a intonat imnul „*Doamne ţine şi protege*“.

*

Din baron — conte. Scriu ziarele din capitală, că Maiestatea Sa Impăratul şi Regele Francisc Iosif I va ridica astăzi, 2 Decemvrie nou, în ziua jubileului de 60 de ani de domnie, la rangul de *conte* pe baronul *Aehrenthal*, ministrul comun de esterne al monarhiei noastre.

*

Mobilisarea. Ştirile alarmante despre mobilisarea trupelor austro-ungare se reduc, după un comunicat oficios, la faptul, că cincisprezece bataljoane de infanterie au fost trimise de fapt în Bosnia şi Herţegovina, pentru întărirea graniţelor, însă nu ridicate la stare de răsboiu, ci completate, conform regulamentului, la numărul pe care trebue să-l aibă batalionul în vreme de pace.

*

Condamnat. Dl *Sever Bocu*, redactor al ziarului „*Tribuna*“ din Arad, a fost aflat vinovat din partea judecătoriei cu juraţi din Oradea mare în procese e de presă intentate „*Tribunei*“ şi a fost condamnat la *două luni* temniţă de stat şi 400 coroane amendă în bani.

*

Un apel. Deputaţii din partidul poporal, douăzeci şi patru la număr, adresează în numărul de Duminecă al ziarului „*Alkotmány*“ un apel către toţi catolicii din Ungaria, în care li-se spune acestora, că legea despre căsătoria civilă nu obligă pe nime să subscrie procesul verbal, compus din partea matriculantului despre legarea ei, deci e de datorinţa fiecărui catolic, să nu-l subscrie, nici ca parte interesată, nici ca martor. Apelul se termină astfel: „Catolici, nu subscrieţi nici odată procesele verbale ale matriculanţilor despre căsătorii!“

*

Şase procese. După cum aflăm, revista „*Ţara Noastră*“ are şase procese noi de presă, pentru agitaţie. Aşa se vede, că se intenţionează „*repararea*“ verdictului de achitare, adus în ultimul proces de presă al „*Ţării Noastre*“.

*

Comunitatea de avere din Caransebeş şi-a ţinut adunarea generală de toamnă Vineri, în 27 Noemvrie n. sub prezidenţia domnului *Constantin Burdia*, fiind de faţă şi comisarul guvernial, comitele-suprem *Fialka*. Adunarea a votat pentru internatul de băeţi de pe lângă gimnasiul de stat din Caransebeş 73.000 de coroane spese ordinare şi estraordinare, şi a resolvat şi alte chestii însemnate.

*

Manuscript vechiu. In Damasc s'a găsit un manuscript de 3116 pagini, de pe vremea lui Christos. Sunt multe date interesante în el, din viaţa lui Christos.

*

† George Cantilli, politician cu vază, fruntaş al partidului liberal din România şi fost ministru de instrucţie, a decedat în Ploeşti.

*

„Mărul.“ In teatrul naţional din Bucureşti s'a dat cu frumos succes piesa „*Mărul*“, dramă originală scrisă de talentatul nostru artist dramatic, domnul *Zaharie Bârsan*. Ziarele din Bucureşti scriu cu laudă despre succesul piesei, care fără îndoeală are şi scăderi, dar părţile ei bune se află în preponderanţă. Publicul a primit piesa cu multă simpatie şi autorul a fost chemat la rampă, după fiecare act.

§

Cărţi oprite. Cetim în ziarele maghiare, că ministrul nostru de culte şi instrucţiune publică a aflat între cărţile de şcoală, din cari învaţă elevii dela gimnasiul românesc din Beiuş, *zece* pe cari le-a dificultat şi oprit, pe motivul, că sunt pline de idei contrare statului şi de cuprins agitatoric. A scris ministrul episcopatului gr. cat. român din Oradea mare, ca în viitor să nu mai permită întrebuinţarea de cărţi neaprobate de guvern.

*

Pentru merite patriotice. Monitoriul oficial ungar publică decretul, prin care Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele Francisc Iosif I a decorat pe protopopul unguresc din Bucureşti *Ujváry István* cu ordinul „*Francisc Iosif*“, şi anume, pentru activitatea sa patriotică, desvoltată între Ungurii din România.

*

Donaţiune. Principesa *Cuza* din România a donat *zece mii de lei* pe seama spitalului orăşenesc din Piatra-Neamţu, cu condiţia, ca o peatră comemorativă să amintească, cumcă suma aceasta a fost donată întru amintirea soţului ei, principele *Alexandru Ioan Cuza*.

*

Farmacii şcolare. Guvernul din România a pus în aplicare în toate comunele rurale funcţionarea farmaciilor şcolare. Se vor depune adecă în mânile învăţătorilor, sau ale preoţilor, în cantitate potrivită, toate medicamentele mai usuate, spre a putea fi întrebuinţate din partea sătenilor, pentrucа lumea se nu fie silită să meargă la oraş, pentru aşi procura medicamentele necesare. Serviciul farmaciilor se va impune însă numai învăţătorilor şi preoţilor, cari vor primi *de bună voe* aceasta încredinţare.

*

Dar pentru biserică. Mult stimata doamnă *Ana Almăşan* n. *Frateş*, preoteasă văduvă în Alma, a dăruit pentru biserica din Ernea săsască un potir pentru sfânta cuminecătură, cu un disc şi stea, în preţ de 48 cor. 50 fil. Pentru această faptă nobilă subscrisul mă simt îndatorat a exprima respectivei doamne şi pe calea aceasta, în numele parohienilor mei, cele mai sincere mulţămiri. *Ioan Ban*, paroh.

*

In amintirea iubiţilor răposaţi. Văduva N. N. dărueşte întru vecinica pomenire a iubitului său soţ răposat Victor, anume la „fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, cor. 3, ear la „fondul văduvelor şi orfanilor“, întemeiat de „Reuniunea sodalilor sibieni“ cor. 3. La primul fond Letiţia Hodoş, dărueşte în amintirea cumnatului său răposat, 1 cor.

*

Nu crede că un rău trece dela sine. Dacă eşti bolnav trebue să cauţi momentan ajutor, căci o boală negligată e un rău dublu. Tusă, durere de piept, bale lipsă de apetit, răguşală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele. De se arată asemenea simptoame nu întârzia, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Örkény, care împiedecă tusa şi scuiparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătăţeşte apetitul, măreşte greutatea corpului, uşurează răsuflarea, delătură insomnia şi împiedecă lăţirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul poştal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg. din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Cărţi şi reviste.

„Munca“, revistă pentru meserii, industrie, comerciu şi economie, anul I numărul 6, a apărut cu cuprinsul următor: Ce facem? articol de *Un meseriaş*. Carnea, de *D. Banciu*. Chimia industrială. Indurativă spre săracii nostri. Ingrăşarea scroafelor. Neajunsurile comerciului de vin. Diverse. Cântec, de Florica Cosma. De la târg, de Ioan Popovici-Bănăţanul. Bibliografie. Abonamentul 6 coroane la an. Apare în Sebeşul-săsesc.

*

„Luceafărul“ Nr. 23, a apărut cu următorul sumar: Cat. Theodorian: Fie iertaţii (schiţă). G. Rotică: Strofe de cătun (poezie). I. Broşu: Nocturnă (poezie). O. C.-A. Tăslăuanu: Synnöve Solbakken de Björnstjerne Björnson (trad.) I. U. Soricu: Sonet (poezie). Demetriu Marcu: Cântec (poezie), Simina Bran: Scrisoare (poezie). I. U. Soricu: Pe drum (poezie). G. Bogdan-Duică: Corespondenţă din Bucureşti (Cursurile universitare de vară dela Iaşi. — T. Robeanu). Maria Cunţan: Poveşti în prag. (poezie). Dări de seamă: Dr. Petru Şpan: Biblioteca copiilor şi a tinerimii. — A. O. Maior: Suflete de copii. — T.: Dr. I. Raţiu, Vasile Fabian Bob, I. Russu, Dascălii noştri. — St. Pop, Dicţionar ortografic al limbii române. — Virgil Pop, Chestia unirii bisericilor. — S.: Arthur Achleitner, Karl der Weise. Cronică: † Victorien Sardou. Teatrul naţional din Bucureşti. Vandalismul din Blaj. Ştiri. Poşta Redacţiei. — Poşta Adm. — Bibliografie. Ilustraţiuni: Paparude din comuna Breasta (jud. Dolj. România). Sălişteancă la războiul de ţăsut. Port din Rodna veche de pe la anul 1875. Port din Sătmar. Ţărăncuţa. Victorien Sardou.

Poşta redacţiei.

Dlui V. D. în B. Ii vom face loc cât mai curând.

Dlui A. P. E pusă între lucrările publicabile.

Dlui E. P. Asemenea.

Dlui G. I. în B. Se va publica, dar ceva mai târziu.

Dlui Z. M. în O. Cu unele schimbări îi vom da drumul, când vom dispune de spaţiu.

Carpatin. Dacă se poate, încă în numărul proxim.

Mai multora. După informaţiunile luate dela locul competent, răspundem tuturor acelora, pe cari îi priveşte, următoarele: Dl învăţător Iuliu *Vuia* din Banat-Comloş a trimis consistorului arhidiecesan 100 garnituri tabele şi instrucţiuni pentru instruarea analfabeţilor în scris şi cetit după metodul „Gabel“. Garniturile acestea consistorul le-a distribuit oficiilor protopresbiterale cu îndrumarea, ca domnii protopresbiteri să le împartă şcoalelor confesionale din tract, iar despre esperienţa făcută cu instruarea adulţilor după aceste tabele se raporteze la timpul seu. Consistorul deci nu are în deposit astfel de tabele şi nu poate îndeplini cererea acelor comune bis. cari petiţionează după astfel de tabele. In legătură cu circularul consistorial referitor la instruarea adulţilor în lunile de iarnă, comunele bis. ar face bine dacă pentru dobândirea tabelelor s'ar adresa direct autorului.

Teatru german.

Mercuri: *Saranana*, balet, ultima representaţiune.

Joi: *Giroflé-Girofla*, operetă în 3 acte.

Creşterea dinţilor.

Daţi suferinzilor Emulsiunea lui SCOTT şi puneţi capăt insomniei.

Dinţii ies fără durere şi fără turburare de intestine şi devin albi, tari şi drepţi. Copilul devine provenitor şi ia cu plăcere 10 (270) 2-4

Emulsiunea lui Scott.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Mistuirea de e împiedecată se îndreaptă.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragaer în Praga.*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare.*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. și r.

„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,

Zilnic exp. poștale. colțul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Nr. 195—1908. [349] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului vacant de învățător dela școala noastră confesională din filia **Fișer**, protopresbiteratul Cohalmului, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. și anume: 300 coroane dela comuna bisericească și 300 cor. din aludiul comunal, eventual dela stat, apoi cuartir liber în edificiul școlar și lemne de foc.

Fiitorul învățător va avea în zile de Dumineci și sărbători să conducă strana și la liturgie să cânte răspunsurile împreună cu copiii de școală.

Cohalm, în 15 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Tit V. Gheaja
protopresbiter.

Szám 2958/1908 [350] 1—2

Arverési hirdetmény.

Szebenvármegyei Láz község elad a „Coasta“-rea, nevü erdőrészből 36·0 k. hold területen található, mintegy 2536 m. 3-re becsült tölgyfa (melyből 771 m. 3 haszonfa 1522 m. 3 tűzifa és 253 m. 3 ág és galyfa) nyilvános szóbeli árverésen folyó évi **december 29-ik** napján d. ú. 1 órakor Láz község irodájában.

Kikiáltási ár, melyen alúl a fa nem adatik el 10.000 kor. azaz Tizezer korona. Bánatpénz 1000 korona.

Zárt irásbeli ajánlatok melyek a fenti bánatpénzt és azon nyilatkozatot tartalmazzák, hogy árverező magát az árverési feltételeknek aláveti a szobeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el. Az árverési feltételek és becsjegyzék az árverés napjáig Láz közseg irodájában és a szászsebesi m. kir. jár. erdőgondnokságánál betekinthetők.

Szászsebes, 1908 november 24 én.

A járási főszolgabiró:
Hanner.

Nr. 17705/1908 [352] 1—2

Avis de târg timișan.

Târgul de țară la sf. Nicolae dela Timișoara se va ținea anul acesta din **17 Decemvrie** până inclusive **21 Decemvrie 1908.**

Mânarea în târg a tot felul de animale e permisă de **Joi 17 Decemvrie** dela orele 5 dimineața.

Timișoara, 21 Dec. 1908.

Căpitănatul suprem orășenesc:
Francisc Beé
căpitan suprem.

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 17 Decemvrie

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câștig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60 000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câștiguri	„	**20,000**	„
1	Câștig	„	**15,000**	„
11	Câștiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2,000**	„
539	„	„	**1,000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405 câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000 m.**, se urcă în cl. II-a la **55,000 m.**, în cl. III-a la **60,000 m.**, în cl. IV-a la **65,000 m.**, în cl. V-a la **70,000 m.**, în cl. VI-a la **80,000 m.**, în cl. VII-a la **600,000 m.**

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios

pe **17 Decemvrie** costă

losul original întreg . . Cor. 7·—
losul original de jumătate „ 3 50
losul original de un sfert „ 1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis și franco.**

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor

se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat poștal** sau și prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

17 Decemvrie

cu toată încrederea la (291) 3—5

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg.**

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 24—52

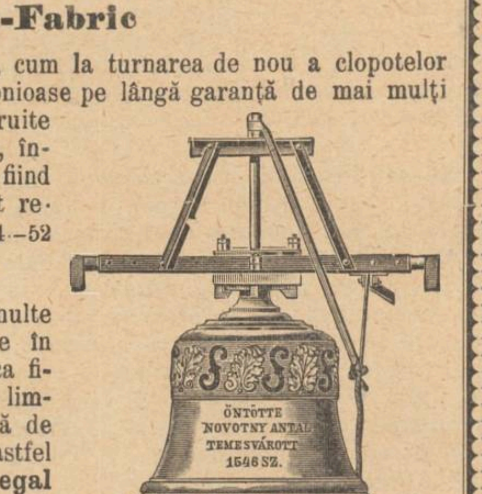

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

N. 569/1908 prot. [347] 2—3

Concurs.

Pentru intregirea postului vacant învățătoresc la școala poporală confesională gr.-or. română din **Buzd**, protopresbiteratul Mediașului, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salar anual de 600 cor. solviți anticipativi lunar și anume: 502 cor. din ajutoriul dela stat, iar 98 cor. din cassa bisericei.

Cuartir în edificiul școalei și lemne de foc. Pentru urcarea salariului la suma de 1000 cor. se va cere ajutor dela stat.

Concurenții să-și trimită cererile și documentele conform legei în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, și înainte de alegere să se prezenteze în biserică, spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântările bisericești. Alesul e îndatorat a cânta cu copii în biserică la sf. liturgie.

Mediaș, 10 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresb.

Dacă tușești,

dacă ești răgușit, dacă răsufli greu, dacă asuzi noaptea, dacă ești plin de bale, dacă ai catar, dacă simți dureri în piept, acestea dovedesc că te-ai răcit sau că ai influență, totuși pot avea aceste simptome o însemnătate serioasă. Se recomândă deci cu insistență a **împedeca mersul boalei.** Spre scopul acesta se recomândă ca mijloc de casă: **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** lăudat de mulți medici.

O mulțime de scrisori de mulțămită întăresc binefăcătorul lui efect. O sticlă de probă din **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** costă **3 Cor.**, o sticlă mare **5 Cor.**, 3 sticle se capătă cu **15 Coroane franco** prin ramburs sau contra trimiterii banilor înainte.

(337) 2—10 Unicul depot pentru Austro-Ungaria, la:

FARMACIA-APOSTOLULUI, Budapesta, Josefsring 64, Depot 90.

☞ ATENȚIUNE! ☜

— Pentru economi. —

ECONOMILOR! Cetiți cu atențiune următoarele și ve-ți vedea, că nu-i de lipsă să mergeți în America, spre căutarea dolarilor; în Germania, spre căutarea marcelor; nici în Klondyke, spre căutarea aurului, căci îl aflați aici la voi acasă și anume în curțile voastre economice!

Știut este, că creșterea vitelor, cailor și a porcilor, aduce foarte mari venite economilor. Știut este, că prețul acestora să taxează după exteriorul lor, (să plătește după cum e vita), dar puțini știu, că cum și ce trebue făcut, ca vitele cornute, precum și porcii și caii, să fie grași, mari în oase și frumoși, căci cari știu, nu bucuros spun și altora, ca să nu aibă și alții așa vite frumoase.

Spre a ajunge aceste scopuri, trebue întrebuințat

„Pravul de vite Demeter“,

căci de pravul acesta să îngrașe porcii, caii și vitele cornute, cresc mai mari și devin mai osoși, capătă putere mare, capătă poftă de mâncare, și vacile dau lapte mai mult și mai bun ca de comun, — având vitele, porcii și caii totodată un preț cu mult mai mare, la care între alte împrejurări, nici când nu ar fi ajuns.

La purcei, viței și mânzi, întrebuințând acest prav, să desvoaltă foarte repede, să întaresc în oase, și contribue la desvoltarea poftei de mâncare.

Fieștecare econom bun, trebue să folosească acest prav la vitele, porcii și caii lui; căci prin folosința acestui prav, are foarte mare câștig la vânzare, fiind porcii, vitele și caii frumoși și grași.

Cultura de astăzi ne învață, ca pentru ajungerea stării bune, nu e destul numai a muncii, ci munca aceea trebue pusă în legătură cu raționalul, căci numai munca rațională ne poate aduce fericirea și îndestulirea materială după lucrul nostru.

Pe lângă o muncă rațională lucri mai puțin, — dar cu mai mult rezultat, — decât a munci de dimineața până seara, făr' de nici un sistem.

Tot așa e și la creșterea vitelor, căci aci raționalul este a ști că, cum poți ajunge ca pe un vițel sau mânz, ori purcel, în timp scurt și cu puțină hrană, să fie mai desvoltat și mai cu preț ca acela pe care trebue mult timp a-l hrăni, și totuși nu e destul de desvoltat și gras.

Dacă tot în unul și acelaș timp crești 2 purcei, viței ori mânzi, și pe unul îl crești cu nutreț regulat, iar pe celalalt, pe lângă nutrețul regulat, dându i și din „Hrana Demeter“. In scurt timp să va observa diferința între aceștia, deoarece acela care a căpătat din „Hrana Demeter“, va fi cu mult mai desvoltat, mai gras și mai frumos, decât acela care s'a crescut numai cu nutreț regulat. Așadar crescând aceștia cu „Hrana Demeter“ devin valoroși (mai cu preț) în cel mai scurt timp.

Raționalul creșterii vitelor deci, constă întru aceea, că porcii, vitele cornute, caii și oile, trebue hrănite cu pravul „Hrănitor Demeter“, căci amestecând acesta în hrana vitelor, cresc în scurt timp de minune.

Deci în procedura aceasta să află aurul, dolarii și coroanele!

Așadar nici un econom să nu întârzie a cumpăra acest prav de mare folos! Cine nu-l cumpără este însuși dușmanul economiei sale.

Acest prav de mare folos, să capătă în preț de 60 fileri o cutie. **La comande de 10 cutii se trimite francat. Revânzătorii capătă rabat corespunzător.**

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea acestuia găinile ouă mai mult ca de comun, chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. *Prețul 30 de fileri.*

Pentru moartea cloțanilor și a șoarecilor. Este prav sigur pentru stârpirea lor *Prețul 60 fileri.*

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufăr mult de mâncărimea păduchilor prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar și slăbindu-i, astfel încât în loc de a li-să ridica prețul, chiar perd din valoare! De aceea fiecare econom să întrebuințeze această unsoare, căreia îi e prețul 20—40 fileri și 1 cor. Cu unsoarea aceasta e de a unge vitele și porcii. Și la oameni să întrebuințează cu efect sigur. Are favorul că nu murdărește ca alte unsori pentru păduchi.

Toate acestea să pot căpăta numai dela

Apotecarul A. Cornel Demeter
din Orăștie — Szászváros,
(lângă bisericile evang. reformate).

(325) 2—4

Redactor responsabil Teodor V. Păsățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 129 Sibiiu, Marți 25 Noemvrie (8 Decemvrie) 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Statariu în Praga.

Sibiiu, 7 Decemvrie n.

In urma esceselor multe și grave din zilele din urmă, — atât în Praga, cât și în cinci județe din jurul capitalei Boemiei, a fost proclamat *statariul*, adecă justiția sumară, fără drept de apel, pentru crimele savârșite din spirit de revoltă. Poliția a oprit orice aglomerare de oameni pe stradă, a ordonat închiderea porților la 8 sara, a oprit purtarea de insignii pe stradă, iar călăul din Viena a fost trimis de urgență la Praga, ca să înlocuească pe bolnavul său coleg din capitala Boemiei.

Acestea sunt știrile, pe cari ni le-a adus firul telegrafic în ziua de 2 Decemvrie, când la Viena se serba cu mare sgomot și solemnitate iubileul de 60 de ani de domnie a Maiestății Sale, Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif I.

Ce coincidență curioasă și tristă! In 2 Decemvrie 1848, între sunetele tobelor și ale trimbiților s'a adus la cunoștința poporațiunei din orașul Olmütz, capitala de atunci a Boemiei, că guvernarea monarhiei austro-ungare a luat-o în mânile sale tinere și energice arhiducele Francisc Iosif, care ca împărat va purta numele de Francisc Iosif I, și care are scris în programul său „*egala îndreptățire a tuturor popoarelor imperiului*“, iar în 2 Decemvrie 1908, tot între sunetele tobelor și trimbiților se aduce la cunoștința poporațiunei din Praga, actuala capitală a Boemiei, că cel ce va mai lua parte la acte de revoltă și după publicarea întroducerii statariului, va fi judecat în mod sumar și *condamnat la moarte!*...

Cari sunt motivele luării acestor măsuri aspre pentru restabilirea ordinei și a păcii, admise numai în cas de estremă necesitate? Dușmăniile dintre Cehi și Germani, popoarele din Boemia! Studenții germani și-au permis adecă luxul, să provoace pe Cehi, prin primblări demonstrative pe stradele orașului Praga, iar Cehii i-au luat la huiduială, și apoi și la bătae. Și când au văzut, că Nemții nu se astâmpără, Cehii și-au dat esprimare nemulțămirii și pe altă cale: au rupt și aruncat în tină steagul negru-galbin al casei domnitoare, au preamărit pe cei din Anglia, cari fac politică contrară monarhiei noastre, și au strigat: *Trăiască Sârbia,* care e pe cale să declare și să înceapă răsboiul în contra monarhiei noastre!

Când amărăciunea unui popor să exprimă pe calea aceasta, prin cochetarea cu dușmanii pronunțați ai statului propriu, nu stau bine lucrurile, și motivele nemulțămirei sale sunt cu mult mai adânci, nu sunt cele comunicate: primblările provocătoare ale studenților germani pe stradele orașului Praga. E *ura* neîmpăcată față de toți factorii, cari au împedecat până acuma poporul ceh din Boemia, ca să ajungă de nou la rolul pe care l'a avut mai nainte în patria sa, la rolul de conducere și de stăpân pe soartea sa.

Se știe doară, că Boemia a fost cândva a Cehilor. Sculânduse ei cu putere armată în contra absolutismului austriac, pe vremea războiului de treizeci de ani, au fost bătuți, și țara lor a fost umplută cu Nemți. Incet cu încetul s'a recules însă iarăși poporul ceh, și-a creat o nobilime, și-a creat o clasă puternică mijlocie, industrie și comerț, a devenit *factor* în patria sa, și acum cere, ca Boemia să fie iară a Cehilor, cum a fost mai nainte. Și findcă nu i se dă ascultare, bate pe Nemți, rupe steagul negru-galbin, strigă: trăiască Sârbia, laudă politica Angliei!..

Ura aceasta în contra tuturor celor ce stau în calea realisării aspirațiunilor poporului ceh, nu se poate șterge cu ajutoriul călăului, prin sentințe sumare de moarte, ci numai prin examinarea conștiențioasă a motivelor, cari au provocat aceasta stare sufletească a unui popor întreg, și prin delăturarea lor. Pentrucă statariul și călăul fac se amuțască pe o vreme oarecare vocea de indignare a poporului, — cum s'a întâmplat și în anii 1893 și 1897, când încă a stat sub statariu poporul ceh, — care însă la primul moment bineveuit va răsuna iarăși, cu putere poate și mai mare. Nu sentințe de moarte să se aducă deci asupra popoarelor, ci *dreptate* să se facă popoarelor, și atunci pacea, liniștea și ordinea nu va fi turburată între popoare, ori dacă e turburată, se va restabili dela sine, fără ajutoriul călăului și al statariului.

Proiect de lege

despre alegerea de deputați la dieta țării.

(Urmare.)

§ 88. Alegerea e premearsă de candidare. Recomandarea de candidat pentru deputăție se poate face în centrul cercului electoral, în ziua a cincea înainte de începerea alegerii. In ziua aceasta prezidentul de alegere e dator să se afle în centrul cercului electoral, și aci, în localitatea stabilită în publicațiunea sa, să stee la disposiția alegătorilor, între orele 8 și 12 dimineața, și 2 și 6 d. a. pentru a primi recomandările de candidare. Candidat de deputat pot se recomande cel puțin *o sută* de alegători direcți, ori bărbați de încredere de ai alegătorilor primitivi, trecuți în listele finale ale cercului respectiv electoral, în ofert scris și subscris de toți, respective provăzut cu semnul crucii. Pentru controlarea îndreptățirii recomandatorilor, prezidentul de alegere e dator să-și procure la timp listele electorale complete, împreună cu adnexele lor. In recomandare trebue pus numele și pronumele, ocupațiunea și locuința candidatului. Recomandarea au să o presente în persoană cel puțin doi, și cel mult zece dintre recomandatori, însă de aceia, pe cari prezidentul îi cunoaște personal, ori apoi cari își pot justifica în fața sa identitatea persoanei. Ceice presentă ofertul de recomandare, sunt responsabili pentru autenticitatea subscrierilor. Cu presentarea recomandării deodată este a se presenta și declarația legalisată prin notar public a candidatului, că primește candidatura. Declarația aceasta candidatul o poate face și în persoană, ori prin împuternicit, tot atunci, despre ce apoi se ia proces verbal. Dacă prezidentul nu cunoaște în persoană pe candidatul, ori pe împuternicitul acestuia, identitatea persoanei au să și-o dovedească cu doi martori cunoscuți din partea prezidentului. Afară de ceice presentă recomandarea, și de martorii de identitate, în localul în care prezidentul primește recomandarea de candidați, nu are nime întrare.

§. 89. Recomandarea, care nu corăspunde dispozițiunilor din §-ul 88, prezidentul e oprit să o primească. Din contră, recomandarea care corăspunde acestor dispositiuni, prezidentul nu poate să o respingă. Despre primirea recomandării prezidentul de alegere ia proces verbal, cu înșirarea numelor alegătorilor, cari au presentat-o, și precisând ora când au presentat-o, iar despre acceptarea ori respingerea ei, dă în curs de trei ore adeverință celor ce au presentat-o. Recomandarea primită deja pe lângă adeverință, nu mai poate fi revocată și prezidentul nu o mai poate da îndărăt.

§. 90. Prezidentul de alegere e dator să primească candidarea celui recomandat, cu esceptiunea casului, când candidatul e unul, care pe vremea alegerii nu poate să fie ales (§§ ii 11—13). Dacă prezidentul de alegere are nedumeriri cu privire la alegibilitatea candidatului, dar aceea, că e aligibil ori nu respectivul, nu o poate constata cu certitudine, e dator să primească candidarea acestuia. Prezidentul de alegere nu mai poate respinge ulterior candidarea odată primită.

§. 91. Prezidentul de alegere e dator în ziua după terminul stabilit pentru primirea recomandărilor de candidare, dela orele 8 până la 10 dimineața, se comunice cu graiu viu, în localitatea stabilită în publicațiune, în fața publicului, dacă a primit ori respins candidările recomandate, și totodată să dispună prin prezidenții comisiunilor de votare, ca resultatul cu privire la recomandările de candidați să se publice numai decât în centrul fiecărui cerc de votare. Dacă prezidentul de alegere a respins vre-un candidat, ori a murit vre-un candidat, în locul seu, mai bine ca jumătate dintre cei ce l-au recomandat, pot se recomande pe altul, chiar și în cas de nouă respingere. Noua recomandare trebue înaintată cel puțin cu două zile înainte de începerea alegerii, până la orele 10 dimineața. Prezidentul, pentru a primi eventualele noi recomandări, trebue să se afle în localitatea stabilită, în fiecare zi două ore, între 8 dimineața și 6 seara, iar cu două zile înainte de ale-

FOIȘOARĂ.

Moșiile vechi ale bisericei române.

(Urmare).

6. ***Eftimie I.*** (1574—1576 Posibil că va fi episcopit și până în 1577, ori că până în 1579. Sedisvacanțele constatate în dieta Turdei, din 21 April 1577, și 21 Octomvrie 1579, în dragă voe se pot referi la moartea lui Eutimie.[1])

Eftimie a fost episcop și nainte de 1574 și încă și preste regiunea de mează noapte, unde zace Vadul. Noi aici însă fixăm numai pre arhiereii anume așezați pentru partea nordică, cu alte cuvinte, ne preocupă numai arhiereii Vadului. In o astfel de demnitate ajunge Eftimie, probabil prin decretul lui Ștefan Báthory din 6 Iunie 1574, când pentru părțile de meazăzi, Silvaș-Geoagiu, se constitue de episcop un anumit Cristofor.

7. ***Spiridon*** (1576—1599) pentru I-a oară.

8. ***Ioan Cernai*** (1599) Acest „Chyernay“, e denumit probabil de locotenentul regal al Ardealului, Mihaiu Viteazul, In document se cuprinde: „Ioannes Chyernay, Episcopi Rhascıani, certarum Ecclesiarum Valachalium, Claustrum sive Monasterium, Beatae Marie Virginis in Rewffalva Regentis“.

Precum până azi nu avem nici o probă, cumcă acest Ioan Cernai e unul și acelaș cu Ioan dela Prizlop, metropolitul Bălgradului, tot așa nu se află nimic, ce ar eschide o astfel de presupunere.

9. ***Spiridon*** (1600—1613) ajunge din nou la suprafață după căderea lui Mihai, ba întră 23 Sept. 1605 și 29 April 1608 — întocmai ca și Eftimie I, întră 12 Sept. 1572 și 6 Iunie 1574 — avanzază de episcop, inspector universal preste toată țara Ardealului și părțile ungurești anexe.

Socotim că Spiridon a decedat prin anul 1609, dar dovezi de un alt vlădică, pentru Vad, sau pentru tot Ardealul, nu avem până la

10. ***Eutimie II*** din anul 1612. L a instituit în acelaș an Ștefan Bethlen, guvernatorul transilvan, pentru teritorul, căruia aparținea și Vadul.

11. ***Augustin*** (1613—1615), denumit la dată necunoscută, dar sigur în răstimpul dela 1613—1615, de către principele Ardealului Gavrilă Bethlen. Augustin însă a dezertat în Moldova, așa, că acelaș principe e nevoit să estindă jurisdicția episcopală alui

12. ***Teofil*** (1615—1613) din Alba-Iulia și asupra săboarelor românești din Ardealul de mează noapte.

Acest Teofil era pus în 1614 deja ca vlădică pentru partea sudică a principatului, dar la 1 Februarie 1615 zice Gavrilă Bethlen în o diplomă a sa, cum că a aflat, că bisericile din regiunea nordică n'au episcop, astfel supune și acestea biserici sub ascultarea lui Teofil. Dânsul a fost mai întâi predicator român în Alba Iulia. In acte accure numit „Theophizus Praeslopi“ și „Theophazus“.

13. ***Eutimie II*** (1623—1628). In 1 Iunie 1623, Gavrilă Bethlen denumește de nou, sau confirmă numai pre Eutimie II din anul 1613.

14. ***Ghenadie*** II (1628). Dela Eutimie II, până la Ghenadie II, adecă dela anul 1623 până la 1628, nu dăm preste episcop la Vad. Ghenadie II (George Brádi) nu e episcop de Vad, ci ca arhiepiscop în Bălgrad află cu cale pentru prima dată a adauge în titulatura sa oficială și titula Vadului. Lui îi vor urma în privința aceasta și alții, cum vom vedea mai la vale. Pelângă Vad, metropoliții Bălgradului mai înșiră și alte titule de episcopate, toți însă până la unul, pun în locul prim Vadul, — semn vădit, cumcă întră toate episcopatele istorice, al Vadului a fost mai de samă.

Ghenadie II, în 4 Decemvrie 1628 așază pre Janeș de protopop la Hunedoara. In dalteria românească, cu care face denumirea, titlul e pus în sârbește. Acesta sună românește: „arhiepiscopu chir Ghenadie, din scaunul Bălgradului *și al Vadului* și al Varadului și al Sătmarului și a toată țara Ardealului etc“.[1])

La data 4 Decemvrie 1628, când se eliberă acest act, trebue că nu mai era întră cei vii episcopul propriu al Vadului, și așa Ghenadie II, în poziția sa de metropolitul provinției, își va fi cugetat, că dreptul episcopesc al Vadului a trecut la scaunul metropolitan.

E cu putință însă și acea combinațiune, că mitropolitul Ghenadie nu va fi voit să recunoască independența episcopului local al Vadului, ci îl va fi privit numai drept vicar al său. Și în adevăr, venerabilele adnotări vechi, pomenesc de un „arhiepiscop“ al Vadului cu numele

15. ***Ioan*** la anul 1628. Acesta era ca un locotenent al chiriarcului din Alba-Iulia, și avea misiunea, ca să destituească din oficiu pre un protopop renitent, care nu încassase și nu administrase dăj-

---

[1]) Cipar archiv 301,302. Sedisvacanțele pot privi și moartea lor: Daniil metropolitul, Turdași Palu, ori Cristofor. Cnf. *Gruia* în Rev. Teologică, Sibiiu 1907 pg. 354, nota 1.

[1]) Cipar acte fragmente pg. 253.

gere, dela 8 până la 10. Procedura cu privire la primirea ori respingerea recomandării, primirea ori refusarea candidatului, e aceeaşi, ca la prima recomandare de candidat. Despre respingerea candidării noi, prezidentul e dator să încunoştiinţeze în curs de trei ore pe cel numit dintre recomandatori ca împuternicit din partea acestora să primească răspunsul. In locul candidatului repăşit nu se poate recomanda altul. Prezidentul de alegere ia la cunoştinţă repăşirea candidatului numai în casul, dacă ea se face conform celor spuse în §-ul 88. Repăşirea candidatului ori candidaţilor, prezidentul de alegere o aduce numai decât la cunoştinţa prezidenţilor comisiunilor de votare. Sub cuvântul *candidat*, este a se înţelege în paragrafii următori numai candidatul *acceptat* din partea prezidentului.

§. 92. Dacă în terminul stabilit pentru recomandare, nu s'a făcut recomandare de candidat, nu este candidat, ori a murit candidatul, alegerea este a se considera de zădărnicită şi prezidentul de alegere face despre aceasta raport comitetului central numai decât.

§. 93. Dacă în momentul începerei procedurei de alegere nu e decât un singur candidat, prezidentul îl declară ales de deputat dietal. Dacă sunt însă mai mulţi candidaţi, ordonează începerea votării.

§. 94. Atât candidatul, cât şi în numele partidului, alegătorii cari au făcut recomandarea candidatului, pot să aplice, pentru constatarea legalităţii procedurii de alegere şi a identităţii celor ce votează, câte unul ori doi bărbaţi de încredere la fiecare cerc de votare. Numele bărbaţilor de încredere au să fie comunicate din vreme prezidentului de alegere. Irtrucât omul de încredere nu ar fi alegător direct trecut în listele respectivului cerc de votare în care să face votarea, ori nu e bărbat de încredere al alegătorilor primitivi, este a se dovedi cu act public, că respectivul bărbat de încredere e trecut în vre-una din listele valabile de alegători direcţi, ori de reprezentanţi ai alegătorilor primitivi. Dacă candidatul, sau alegătorii, cari au făcut recomandarea de candidat, nu aplică bărbaţi de încredere, prezidentul de alegere îi face atenţi înainte de a se începe procedura de alegere, că au dreptul să numească bărbaţi de încredere. Bărbaţii de încredere ai candidaţilor (partidelor) pot să aplice bărbaţi speciali de încredere, în scopul menţinării legăturii între alegători şi comisiunea de votare, în numărul stabilit de prezidentul de alegere, şi egal pentru toate partidele şi cu drepturi egale. Dacă careva dintre candidaţi sau partide nu vrea să se folosească de acest drept, împrejurarea aceasta nu împedecă pe ceialalţi candidaţi (ori partide) să aplice astfel de bărbaţi de încredere. Numele lor trebue să fie comunicate din vreme prezidenţilor comisiunilor. Dacă prezidentul comisiunei află de necesar instituirea de astfel de bărbaţi de încredere, şi candidatul, ori partidul nu-i numeşte nici la provocarea prezidentului, îi aplică prezidentul, în număr egal pentru fiecare partid (candidat) şi cu drepturi egale. Pentru controlarea identităţii persoanei, la fiecare comisiune de votare are să fie de faţă primariul ori substitutul seu, sau un alt membru din antistie, iar în oraşe câte doi membri ai magistratului, sau doi funcţionari, şi au să stee în localul de votare până votează toţi alegătorii respectivei comune ori oraş, precum şi dela stabilirea oarei de încheere a votării, până la încheere, ca martori de identitate.

Membrii de încredere ai candidatului, resp. partidului, au dreptul să numească câte un om din comună ori oraşul respectiv, pe vremea cât acesta votează, ca martor de identitate, care apoi controlează identitatea alegătorilor sub decursul votării comunei, ori oraşului. Dacă bărbaţii de încredere ai candidatului (partidului), ori esmişii comunei nu s'au prezentat la alegere, ori şi-au întrerupt activitatea, prezidentul comisiunei de votare numeşte în locul lor pe alţii. Pe aceşti substituţi de bărbaţi de încredere prezidentul comisiunei îi numeşte cu considerare la partide, şi îi aplică numai până la numirea altor bărbaţi de încredere din partea avizatului candidat, ori partid. Toţi martorii de identitate pun în faţa comisiunei de votare jurământul următor (Urmează textul jurământului.)

§. 95. Prezidentul de alegere se îngrijeşte înainte de a se începe procedura de alegere, cu ascultarea prezidenţilor comisiunilor de votare, despre eventuala putere armată necesară, şi despre împărţirea ei între singuraticele cercuri de votare. In cercurile electorale urbane şi în comunele în cari comisiunea de alegerea funcţionează ca comisiune de votare, prezidentul de alegere susţine ordinea şi dispune asupra puterii armate. In astfel de locuri prezidenţii comisiunilor de votare grijesc de susţinerea ordinei numai în localitatea de votare şi în nemijlocita împrejurime, şi numai în scopul acesta pot să dispună de puterea armată, având să facă însă numai decât raport prezidentului de alegere. In celelalte locuri ordinea o susţine pe întregul teritor prezidentul comisiunei de votare. El dispune de puterea armată sub decursul alegerii şi de organele poliţiale, şi are să se îngrijească, pentruca să le aibă la dispoziţie.

Pe cel ce turbură ordinea, ori nu se supune dispoziţiilor acestei legi, prezidentul îl îndrumă la ordine, iar dacă nu ajută repeţitele îndrumări la ordine, îl scoate afară din localul de votare, dar în dreptul de a-şi da votul, nu poate împedeca pe nici un alegător. Dacă vre-un organ oarecare a trebuit să fie dat afară din local, prezidentul aplică în locul său pe altul, ca substitut. In menţinerea ordinei şi dispunerea cu organele poliţiale şi cu puterea armată, prezidentul poate fi înlocuit numai din cas în cas şi pe lângă împuternicire de substitutul său, ori dacă acesta lipseşte, de autoritatea respectivă administrativă. Prezidentul comisiunei de votare ia măsuri din vreme, cu ascultarea respectivei autorităţi administrative, cu privire la asigurarea libertăţii alegătorilor şi mai ales în ce priveşte prezentarea lor la votare, şi postarea lor în centrul de votare, şi dispune, ca măsurile luate să se aducă în mod potrivit la cunoştinţă publică. Dispoziţiile cu privire la adăpostirea alegătorilor, prezidentul comisiunei le ia cu ascultarea bărbaţilor de încredere, dacă aceştia sunt numiţi, astfel, ca susţinerea ordinei şi comunicarea alegătorilor cu comisiunea de votare să fie negreşit asigurată, şi ca locul de concentrare pe seama alegătorilor să fie după putinţă la îndepărtare egală dela localul de votare, şi în fine, ca alegătorii să se poată îngriji de necesarele alimente şi alte trebuinţe. La dorinţa bărbaţilor de încredere din fiecare partid, prezidentul decide prin soarte, că oare care loc de concentrare să fie dat partidului cutare, şi care partidului cutare? (Va urma).

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul Avrigului.

— 28 Noemvrie n.

In ziua de 13 l. c. s'a întrunit conferenţa preoţească din protopresbiteratul Avrigului în comuna Porumbacul-inferior, la care au participat 18 preoţi, în frunte cu protopresbiterul Ioan Cândea. Deşi este de mare însemnătate şi de folos real, recunoscut azi de toată lumea, asociarea forţelor răsleţe ale muncitorilor de pe toate terenele, dar pe terenul culturii religioase-morale în special, s'au aflat totuşi între preoţii acestui tract 5 (de astădată le retac numele), cari au lipsit dela conferenţă. Li-s'a dictat pedeapsa meritată, de câte 20 coroane.

Serviciul dzeesc (sf. liturgie) s'a oficiat de preoţii Ioan Giurca şi Dionisie David, iar predica ocasională a ţinut-o preotul George Tulbure, care a vorbit frumos şi cu multă competenţă, având de subiect însemnătatea sărbătorii „Intrarea în biserică“ din punct de vedere istoric-biblic. A arătat, ce anume ar putea preotul predica poporului la acest praznic, când d-zeeştii părinţi Ioachim şi Ana, credincioşi votului făcut, au presentat pe unica lor fiică Maria în biserică şi o au concrezut creşterei slujitorilor casei Domnului. Astăzi, când atâtea curente anti-creştineşti se ivesc în mijlocul omenimei materialiste, activitatea preotului nu se mai poate mărgini la administrarea sfintelor taine şi a ritualelor, ci el trebue să fie totodată educătorul conştient şi povăţuitorul luminat al turmei încredinţate păstorirei sale.

Cu toate, că predica a fost întocmită anume pentru preoţime, prin felul măestru cum au fost prinse şi predate noţiunile desvoltate, ea a făcut vădită impresiune asupra întregului auditor: preoţi şi popor.

Terminat serviciul divin, preoţimea s'a întrunit în conferenţă, care a fost deschisă prin o bună vorbire a şefului tractual Ioan Cândea, în care acesta insistă în special asupra folosului conferenţelor preoţeşti, pentru desăvârşirea preotului în îndeplinirea chemării sale pastorale.

Se trece apoi la serviciul divin celebrat, care se declară în general de bun, insistându-se îndeosebi asupra faptului, că pe cât de sublim şi înălţător este cultul divin al bisericei ort., când acela este oficiat cu demnitatea şi fineţa recerută, pe atât de uşor prin esecutarea defectuoasă şi stângăcia oficiantului poate cădea în celalalt estrem.

Iar faţă de dexterul şi neîntrecutul predicător, conferenţa îşi esprimă mulţămita sa la protocol, precum şi dorinţa ca predica să se publice.

Tema „Datorinţele preotului ca director şcolar“ a fost predată cu pricepere de preotul Făgărăşau, atingând şi lămurind dânsul toate acele îndatoriri, pe cari atât legea positivă, cât şi posiţia preotului, ca părinte sufletesc al parohienilor sei, le cere dela acesta, mai ales în aceste zile de crisă, prin cari trece şcoala noastră confesională.

Eshaureate aceste obiecte, prezidentul-protopresbiter prin o potrivită vorbire recomandatoare presentează şi ceteşte cercularul consistorial referitor la înfiinţânda bancă culturală „*Lumina*“ şi prospectul lansat de întemeetorii acelei bănci. In urma acestei vorbiri, ascultată cu plăcere de conferenţă, se subscriu din partea celor presenţi 30 acţiuni de ale „Luminei“, angajându-se a lucra fiecare în cercul seu pentru desăvârşita reuşită a acestei salutare intreprinderi culturale.

După acestea ne-am întrunit toţi la o masă comună în casele fruntaşului proprietar şi bun Român Ioan Stoichiţa, unde între vorbiri colegiale am petrecut câteva ore împreună, apoi ne-am depărtat la ale noastre, ducând cu noi puteri nouă şi voe de muncă pentru ducerea la bun sfârşit a oficiului luat asupra noastră.

Un participant.

*

Conferenţa preoţească din tractul Haţegului.

Covragiu, 14 Noemvrie v.

Incercările din seamă afară grele, prin cari trece azi poporul nostru, umplu inima fiecărui Român de bine de teamă şi îngrijorare. Tendinţa puternicilor zilei de a se submina temelia esistenţei acestui neam, ferecat vremi de-a rândul în obezile celui mai brutal sclavism, prin punerea a fel şi fel de obstacole în calea desvoltării lui, ese tot mai mult la iveală.

Din cele două moşteniri scumpe dela părinţi, singură biserica ne-a mai rămas intactă, căci şcoala de azi înainte ursită e a servi interese străine de fiinţa poporului nostru.

Dascălul nostru este împedecat a fi şi pe mai departe în şcoală apostolul culturii româneşti, ci trebue să predice de aici încolo celor mici ai nostri dogmele unei alte culturi, care tinde drept la desbrăcarea noastră de tot ce avem românesc în noi.

Cu drept cuvânt deci povara acelor griji şi temeri, de cari sunt pătrunşi toţi cei buni ai neamului nostru azi, mai mult se revarsă asupra noastră a preoţilor dela sate, cari suntem poporului cei mai deaproape, şi cărora el ne este cel mai de aproape.

Din ce în ce ni-se impune mai mult nouă preoţilor datorinţa sfântă, de a ne face tot mai neadormite sentinele, nu numai ale credinţei strămoşeşti, ci şi ale graiului străbun.

Conştie de această datorinţă a sa şi cu dorul ferbinte în suflet de a munci din greu pentru îndeplinirea ei, s'a întrunit preoţimea tractului Haţeg în conferenţa convocată în parohia centrală pe ziua de 10/23 a curentei, ca în vederea problemei mari, ce o aşteaptă în viitor, prin consultări, prin comunicări de idei şi de vederi, tot mai mult să-şi închege rândurile.

Conferenţei i-a premers sfânta liturgie, oficiată cu multă evlavie şi demnitate de părintele George Medrea din Ruşi, care dotat cu o voce puternică şi melodioasă de bariton, a stârnit sentimente de admiraţie în toţi cei de faţă. La finea serviciului divin apoi preotul din Ruşor, părintele I. Ungur, rosteşte o predică pătrunzătoare, întreţesută cu multe şi nimerite citate din sfânta scriptură, în care cu multă competenţă combate păcatul clevetirii, arătând în ce consistă acest păcat, cari sunt urmările lui şi cum se face omul vinovat de acest păcat, încuibat aşa zicând în toate păturile societăţii omeneşti.

După invocarea darului Duhului Sfânt asupra lucrărilor conferenţei, toţi ne-am întrunit în sala cea mare a casei orăşeneşti, pe care cu multă bunăvoinţă ne-a pus-o la disposiţie domnul primar al oraşului, Muzsnyai. Şeful nostru tractual, dl protopresbiter Dr. Cornel Popescu, prin vorbirea ce a rostit-o la deschiderea conferenţei a dovedit, că ţine nestrămutat la programul de muncă, desfăşurat înaintea noastră la instalarea dsale de protopresbiter al tractului nostru, unde zicea, că va fi un credincios apostol al credinţei creştine şi un bun fiiu al neamului nostru românesc. Se arată în această vorbire în terminii cei mai aleşi situaţiunea neprielnică creată şcoalei noastre confesionale prin legea apponiană, şi se spune, cum în urma acestei lovituri grele, dată şcoalei române, problema bisericei va trebui să fie, pe lângă susţinerea şi cultivarea simţământului creştinesc, şi asigurarea românismului nostru, prin cultură naţională. Face apel apoi la toţi preoţii din tract de a ţinea cu sfinţenie la povaţa părintească şi înţeleaptă a Escelenţei Sale Inalt Preasfinţitului nostru arhiepiscop şi metropolit *Ioan*, dată preoţimei într'o pastorală de toată frumseţa, unde zice: „Chemarea preoţimei noastre este, nu numai a săvârşi sfintele taine, ci şi a învăţa, a lumina şi a cultiva poporul nostru, atât în spirit creştinesc, cât şi naţional. Căci ce poate fi mai sublim, decât a fi îngerul păzitor şi conducător al poporului, atât în credinţă şi cultură, cât şi în limbă, dela naştere până la moarte“.

---

diile vlădiceşti. El se numeşte pe sine „smeritul Ioan arhiepiscopul şi chipul vlădicei lui Ghenadie de Bălgrad“.[1])

16. ***Benedict*** (1631—1650). Singur dl Iorga aminteşte de episcopul Benedict, „Bededictus“. Publică adecă o scrisoare latinească, iscălită cu chirile de mâna proprie alui Benedict.

Scrisoarea e din Budysor, 4 Mai 1631, adresată lui Martin Budsky, judeţul mare din Bistriţa. Benedict numeşte pe Budsky patronul şi părintele său de suflet, (fautori et patri adoptivo).

In epistola din vorbă episcopul roagă pe judeţ, să libereze „pas“, pe sama cantorului valah Teodor, pe care îl trămite la mănăstirea Suceava în trebi duhovniceşti. Trămite cu „*diacul*“ Teodor şi o iapă mănăstirei Sucevei. La vămi să nu fie tacsată, că nu e de vânzare, ci o cinsteşte.[2])

17. ***Savu.*** (1650) George Rákoczy II, la 12/IV 1650, numeşte pe Savu episcop la Vad.

De aici înainte nu mai dăm de alte denumiri de episcopi pentru eparhia Vadului. Trebue că a apus a doua oară, pentru de a nu mai fi restaurată în veci.

Greşeşte deci sintagmationul, un fel de şematizm, al bisericei răsăritului — editat de Crizant, patriarcul Ierusalimului, în 1740 la Târgovişte, şi a II oară la Veneţia, în 1778, când la p. 72 scrie, cumcă arhiepiscopul Transilvaniei, „*are* el şi trei episcopi supuşi lui, pe al Maramurăşului, Silviei (Silvaş) şi al *Vantului*“, (Vadului)[1])

Metropoliţii Bălgradului, întru aducerea aminte a diecezei sufragane stânse, a Vadului, acuma începură a-şi împodobi titula şi cu acest atribut. Aşa face *Ştefan Simion* în prologul testamentului nou de Bălgrad din 1648, şi iarăşi el în gramata din 1651, dată lui Parthenie al Muncaciului, pre care l'a sacrat întru arhiereu: „Dei gratia Archiepiscopus Belegrádiensis, *Vadiensis*, Maramorosiensis, totiusque Transilvaniae *catholicae* atque apostolicae *religionis graeci ritus Episcopus*“.[2])

In ceasloveţul din 1686 şi în molitvelnicul din 1689, Varlaam II încă se făleşte cu titula aceasta.

Mai pe urmă îl reclamează în preajma unirii Teofil al II-lea, la ciaslovul său din Sibiiu în 1696.

Pe la 1876, Carol Torma, prof. universitar, arheolog, din Budapesta, a examinat biserica din Vad, şi a mărturisit, cumcă a fost edificată pe la începutul veacului al XVI-lea.

Iorga zice, că „tipul clădirei e acela foarte bine cunoscut, şi cu neputinţă de confundat, al edificiilor religioase dela Ştefan“.

In ce anume consistă stilul lui Ştefan-cel-Mare? Ni o spuse în „nucleo“ mai de una zi, dl Dr. Nic. Dobrescu, prof. de teologie la universitatea din Bucureşti, în cursul său de vară dela Vălenii de munte. Prototipul acestor clădiri e biserica din Peatra Neamţului.[1])

In biserică lângă altar se văd bine până azi urmele tronului: episcopului şi domnitorului, tăiate în părete. Sunt şi unele resturi de inscripţiuni sterse şi aproape nedescifrabile.

Ruinele rezidenţei episcopeşti şi ale mănăstirei încă se mai pot vedea.

Topografia hotarului geme de numiri ca: „coasta vlădicăi, ritul vlădicului, fântâna vlădicului, valea vlădicului, pădurea vlădicului, grădina vlădicului, piciorul vlădicului“.

Unii scriitori străini au voit să afle episcopia Kewului, Vadului, în Croaţia. Regretatul George Bariţ o credea în Cetatea de peatră, Kövár.

Pimen.

---

[1]) Iorga doc. Bistriţei I, p. 43, idem sate 50, apud. Bunea ierarhia 15, 35.

[2]) Iorga, Stef. Cel mare etc. pag. 33, 35, idem docum. Bistriţei I, p. XCIV.

[1]) Păharnicul Alexandru Geanoglu Lesviodax, ist. bis. Bucureşti 1845 pg. 310—311.

[2]) Bian-Hodos, bibliografia veche românească, I, 169, 279, 537; II, 291, 292, 340.

[1]) Rezumat de Tulbure în „Telegraful Român“ Sibiiu 1903, Nr. 101, pg. 418, col. II.

După acestea conferenţa se constitue alegându-şi notar pe tinărul preot din Ocolişul-mic, iar de bărbaţi de încredere pe preoţii Vasile Scool din Livezeni şi Ioachim Ungur din Ruşor.

Intrânduse în ordinea de zi, se începe apoi o discusiune temeinică asupra modului cum s'a oficiat serviciul divin şi asupra predicei. După unele observări, atât serviciul divin, cât şi predica se declară din partea conferenţei de succeasă.

Din partea scriitorului acestor rânduri se dă apoi cetire operatului: „Din trecutul poesiei şi cântărei bisericei ortodoxe“, în care se arată primele începuturi de poesie şi cântare bisericească în biserica creştină, precum şi fasele mai însemnate prin cari au trecut în scurgerea vremurilor acestea elemente constitutive ale cultului divin.

Tema a fost ascultată cu mult interes din partea preoţimei şi autorului pentru studiul şi lucrul depus în ea, i-se aduce mulţămită protocolară.

Ordinele Preaveneratului Consistor cari privesc conferenţa, s'au cetit şi luat spre ştire. In această conferenţă ne-am ocupat şi cu chestia înfiinţării băncii „Lumina“, care preocupă azi atât de mult cercurile noastre conducătoare. Recunoscând cu toţii importanţa acestei bănci pentru poporul nostru şi pentru aşezămintele lui culturale, s'a hotărât ca fiecare preot din acest protopresbiterat să se facă acţionar al acestei bănci.

La punctul VI. din ordinea de zi, referitor la timpul şi locul conchemării conferenţei viitoare, se primeşte propunerea subscrisului, în care se recomandă convocarea acelei conferenţe tot în parohia centrală din Haţeg pe ziua de 27 Decemvrie 1908 st. v., când preoţimea tractuală va aranja şi o sărbare împreunată eventual şi cu un concert în amintirea naşterii marelui arhiereu Andreiu baron de Şaguna, dela care acum se împlinesc o sută de ani.

După ridicarea şedinţei toţi am luat masă comună la hotelul „Hunyadi“, în localul clubului român, unde ne-au cercetat şi câţiva din fruntaşii inteligenţei române din Haţeg. In decursul mesei a toastat părintele-protopop pentru Escelenţa Sa Inaltpreasfinţitul nostru metropolit *Ioan*, preotul Ieronim Uieţi pentru protopopul şi George Petrinca din Sânpetru pentru trăinicia solidarităţii şi a bunei înţelegeri, cari caracterisează preoţimea acestui cerc protopresbiteral.

Mult s'a mai vorbit şi discutat apoi asupra celor ce sunt de întreprins din parte-ne pentru binele şi înaintarea bisericei şi a neamului din care facem parte, până când s'a terminat praznicul nostru din aceea zi, dela care am dus cu toţi pe la căminele nostre cele mai bune impresii. Preotul *A. Popoviciu.*

Intâmpinare.

Onorată redacţie! „Libertatea“, în lipsa de lucruri serioase, — o ia pe o pagină întreagă a face faţă dulce şi.... vicleană dlui *Tordăşianu.* Zice că numai de aceea s'a lucrat la alegerile congresuale — cu o haită de trimişi de-a „planetei mântăitoare“ prin toate comunele — la căderea dlui Tordăşian, pentru că îl sprijinea administraţia, prin mine.

Dar'acum trei ani, earăşi administraţia l'a susţinut pe dl Tordăşianu, când l-a trântit Rozvány, cu sumedenia de corteşi, de pe la Orăştie? De vre-o 15 ani ne a reprezentat dl Tordăşianu la congrese şi sinoade cu demnitate, (nu umplea numai scaunul), şi totdeauna administraţia îl susţinea? Căci pe atunci Rozvány era doară printre socialiştii din N. Szalonta!

Apoi unchiul dlui Dr. *Virgil Olariu* cu câtă demnitate ne-a reprezentat în corporaţiunile bisericeşti! Poate că şi dânsul cu mai mare demnitate ne-ar reprezenta.

Şi încât am scris eu neadevăr prin cuvintele trimise (de mai mulţi) că: „în cărţile de membri ai casinei din Ilia se află scris şi numele dlui Dr. Rozvány“ etc. servească documentul pe care-l trimit în original onoratei redacţiuni şi care in traducere sună astfel:

. . . .

Vă fac cunoscut m. onorat dniei Voastre, cumcă dl Dr. Ştefan Rozvány, advocat locuitor în Ilia m. a fost primit de membru ordinar al casinei din Ilia m. în anul 1903 Iulie 11, şi în calitatea asta a aparţinut casinei până la finea lui Maiu 1906.

Ilia m. la 1 Dec. 1908.

fiind împedecat prez. casinei:
(L. S.) Breinich Ignácz m. p.,
viceprezidentul casinei din Ilia m.*)

Incât priveşte persoana mea, am zis în nrul 117 al acestei foi, că nu mai revin, şi mă ţin de cuvânt, cu toate că mă învită la vorbă „*Libertatea*“, dar nu mai stau eu de vorbă cu o foaie, care flecăreşte.

Ioan Budoiu
preot.

---

*) Constatăm, că traducerea consună cu originalul trimis şi compus în limba maghiară.

Redacţiunea.

Dela sate.

Peelegeri şi şezători literare în Cristian.

— 18 Noemvrie v.

De vreme s'a îmbrăcat pământul în haina albă a iernei. De vreme s'a lăsat zăpada grea asupra lui. De vreme s'a închis ţăranul în căsuţa caldă, — în căsuţa adăpostitoare de neaşteptatul ger al ei.

Se părea tuturora un joc de ninsoare, o ameninţare glumeaţă. Gluma însă se şterge. Zăpada iernei îşi continuă cursul, zi cu zi, punându-şi temelii tot mai straşnice.

Impăcaţi acum cu sositul, cu aerul aspru al ei, credincioşii parohiei *Cristian*, răzimaţi pe temeiul iernei trecute, nu pot să rămână mai mult nemişcaţi, neinteresaţi — nu pot să nu-şi pună întrebări reciproce de felul că: „oare în iarna aceasta, mai strângei-va dl părinte şi dnii învăţători la şcoală, spre a le spune din cărţi?“ Cu începutul iernei, astfel de întrebări se puteau auzi pas de pas, aşa, că în auzul lor nu odată, ci mai de multe ori mi-am adus aminte de cuprinsul vechilor cuvinte: „E greu Românul de pornit, dar de-l porneşti, e greu de oprit.“

E ziua Duminecii de 16 zile a lunei lui Noemvrie a. c., ziua începerii muncii de iarnă — zi statorită de a deschide porţile prelegerilor şi a şezătorilor literare. Graiul chemător al altarului le răspunde acum tuturora — împacă toată vorba întrebătoare. Cu înţelesul şi contribuirea de muncă a bunilor domni învăţători Ieronim *Nemeş* şi Izidor *Dopp*, n'a fost mai mult o deschidere simplă, printr'un singur cuvânt de deschidere, sau a unei prelegeri — ci o deschidere festivă, sărbătorească, legată fiind de un frumos program, care era orânduit să ridice, să înalţe însemnătea lor. De un program, care să le vorbească dintru început despre sfinţenia, cuprinsul şi — măreţul lor scop. S'a început cu cererea binecuvântării cereşti asupra muncii noastre, cu cântarea „Impărate Ceresc“, urmându-i daclamările şi cântările: 2. O soare, de N. Vulovici, 3. Moartea ne vine, în 3 voci de Muzicescu, 4. Cuvânt de deschidere, 5. Sentinela română, prelucrată în dialog. 6. Ţiganul şi albina, de Teod. Speranţă, 7. Mulţi ani, în 3 voci de Muzicescu, — cari toate fiind bine instruite şi învăţate, s'au predat cu cel mai mare succes. S'a cântat în 3 voci, ceea-ce fără a spune cuvânt de laudă, — nu se poate auzi în multe sate. Laudă stăruinţii de fer a bunului învăţător Izidor *Dopp*, în a cărei persoană conducătorii Cristianului şi-au căpătat un bun frate şi tovarăş de muncă. Vorbirea de deschidere o alătur. (O publicăm în un număr următor. *Red.*)

Debinedoritorul.

Convocare.

„*Reuniunea română de musică*“ din Sibiiu îşi va ţinea adunarea generală pentru periodul trecut Luni, în 8/21 Decemvrie 1908, la orele 6 sara, în sala festivă a „Casei Naţionale“. P. T. membri sunt poftiţi a participa.

Sibiiu, din şedinţa comitetului ţinută la 21 Nov. (4 Dec.) 1908.

Comitetul.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui şi anume: G. Borzea, paroh, Coveş, 3 cor., George Ittu, paroh, Vale, 2 cor., apoi Pompiliu Tordăşian şi soţia Ella, Ioanichie Olariu şi soţia Valeria n. Tordăşian, Eugen Tordăşian, Simeon Stoica şi Letiţia n. Şuluţu, Nicolae Lobonţ şi soţia Neti n. Şuluţu, Pompiliu Şuluţu şi soţia, Iuliana Iuga n. Bârsan, Laurian Bârsan, Laurian Francu şi soţia Mariţi, dăruesc din prilejul onomasticei fratelui, vărului, respective cumnatului lor Victor Tordăşian, fiecare câte 20 bani, sau în total 3 cor. Suma adunată 354 cor. Contribuiri benevole sunt bineprimite la subscrisul comitet.

Sibiiu, 27 Noemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

NOUTĂŢI.

Decoraţi. Impăratul şi regele Francisc Iosif I. a conferit cu ocaziunea jubileului său mai multe mii de decoraţii. Printre cei decoraţi sunt numeroşi arhiepiscopi şi episcopi, un mare număr de deputaţi din ambele camere, reprezentanţi ai artelor, ştiinţelor, presei, finanţei, comerţului, industriei. Primarul Vienei, Dr. *Leuger* a fost numit consilier intim. Deputaţii *Chiari* şi *Fux* au fost numiţi baroni. Preşedintele adunării deputaţilor dl *Weisskirchner*, a primit marea cruce a ordinului Sf. Leopold. Dintre Românii bucovineni decoraţi au fost următorii: I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul din Cernăuţi, *Vladimir de Repta* a fost numit consilier intim al împăratului. Arhimandritul de Cernăuţi *Miron Călinescu* a fost decorat cu ordinul Francisc Iosif în gradul de comandor. Deputatul baron *Hormuzoki* şi profesorul *Popovici* dela Universitatea din Cernăuţi au fost decoraţi cu ordinul coroanei de fer clasa a treia. Protoereul *Beraru* a fost numit cavaler al ordinului Francisc Iosif.

*

Consiliu militar. Despre consfătuirile militare, ţinute zilele trecute la Viena, sub prezidenţia Maiestăţii Sale, a străbătut numai atâta în publicitate, că Maiestatea Sa şi-a exprimat dorinţa, ca pacea să fie asigurată cu orice preţ.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei vor ţineă şedinţă în 9 Decemvrie nou, după ameaz la oarele 3, în sala mică a casei comitatense.

*

Dela biroul „Asociaţiunei“. Cu începere de eri, 6 Decemvrie stil nou, în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii se vor ţinea, timp de 3 luni, în fiecare Dumineca la 6 oare seara concerte, reprezentaţii teatrale şi conferenţe aranjate, cu concursul mai multor Doamne şi Domni din Sibiiu, de biroul central al Asociaţiunii. Preţurile de intrare: 50 de bani de persoană. Pentru studenţi şi copii 20 bani. Eri Dumineca, a avut loc o serată muzicală, aranjată de Doamnele din Sibiu. A fost foarte succeasă. Dumineca d-l O. C. Tăslăuanu va ţineă o conferenţă despre Tolstoi. La cassă se poate află întotdeauna programul fixat pentru Duminecile viitoare.

*

† Leonida Pop, general austro-ungar în retragere, a decedat în Baden, lângă Viena, în etate de 79 ani. A fost originar din Năsăud.

*

Dicţionarul comunelor din Ungaria, cu locuitori români, lucrat din însărcinarea secţiunilor literare ale „*Asociaţiunii*“ de domnii Silvestru Moldovan şi Nicolae Togan, se tipăreşte deja, şi apare pela finea lunei Ianuarie. Va avea o mărime de 30 cole.

*

Filiala „Albinei“ în Lugoj. Direcţiunea institutului „Albina“ din Sibiiu a decis înfiinţarea unei *filiale* în Lugoj. Firma a deja înregistrată la tribunal, iar cu conducerea a fost încredinţat dl *Dominic Raţiu*, având de cassar pe dl *Eugen Vancu*, ambii dela centrala din Sibiiu.

*

Curs pentru analfabeţi în Mercurea. Ni se scriu următoarele: Dl protopresbiter al tractului Mercurea, *Avram S. Păcurariu*, având la inimă soartea credincioşilor sei, atât din parohie, cât şi din tractul întreg, şi prin aceasta a neamului nostru, şi văzând că azi mai mult ca oricând să dovedeşte a fi adevărat proverbul: „Ai carte, ai parte“, în iubirea ce o are faţă de turma sa, a decis deschiderea unui curs pentru instruarea analfabeţilor din Mercurea în scris şi cetit. Dumineca în 16 l. c. după terminarea serviciului divin a desfăşurat în o prea frumoasă vorbire necesitatea învăţărei artei de a ceti şi scrie, şi îndemnă poporul cu căldură să ia parte la cursul ce se va deschide pentru analfabeţi. La apelul dlui protopop, Luni în 17 l. c. seara la orele 6 s'au adunat neştiutorii de carte în edificiul şcoalei noastre, unde dl protopop din nou le puse la inimă frumosul scop ce se urmăreşte, şi declară cursul de deschis. Se putea ceti pe feţele tuturor însufleţirea şi bucuria şi totodată un fel de promisiune, ce-şi făcea fiecare în interiorul seu, de a urma sfaturilor preaînţelepte ale bunului lor păstor sufletesc. De faţă au fost şi învăţătorii nostri Ieronim Puia şi Mateiu Scorobeţiu, apoi învăţătorul pensionat Nicolae Simulescu, cari cu toţii s'au angajat să instrueze analfabeţii. Instruarea a început-o încă în aceea seară însuşi dl protopop, prin predarea unor litere. Prin un cercular dl protopresbiter a provocat apoi pe toţi preoţii şi învăţătorii din tractul Mercurei, pentru a deschide astfel de cursuri. *I.*

*

Concert. Cav. *Ferrari* (tenor) şi Giovanni *Rossi* (bariton), ambii renumiţi cântăreţi de operă din Italia, trecând spre România concertează azi seară în teatrul orăşenesc la orele 7, cântând partii de solo şi duete, mai ales din operele italiene: Aida, Othello, Bajazzo, Tosca etc. Atragem atenţiunea publicului nostru asupra interesanţilor oaspeţi, cari merită să fie ascultaţi şi apreciaţi.

*

O dramă de Delavrancea. Ziarele din Bucureşti anunţă, că distinsul nostru literat d-l *B. Şt. Delavrancea*, a terminat o dramă istorică-naţională, întitulată „*Stefan Cel Mare*“, în care tratează ultimele zile ale domniei marelui voevod. D-l Delavrancea o va citi în curând pentru prima oară într'un cerc de prieteni şi literaţi, la d-l *Pompiliu Eliade*, directorul general al teatrelor.

*

Alegere de preot. Ni se scrie, că Dumineca, în 16 Noemvrie st. v. a. c. s'a săvârşit alegerea de preot în comuna *Verd*, devenită vacantă în urma răposării preotului Ioachim *Triff*. Vrednicia poporului s'a arătat şi cu această ocaziune, căci desvoltat fiind în inimile parohienilor simţul de unire, aproape cu toţii s'au grupat în jurul unuia dintre cei mai bravi concurenţi. Alegerea a fost condusă de Domnul *Ioachim Muntean*, protopresbiter al tractului Agnita, iar dintre concurenţi a primit *Eugeniu Muntean*, teolog abs. şi jurist de anul al III-lea, 88 de voturi, faţă de 3 voturi, date altui candidat.

*

Tifosul grasează în oraşul nostru în mod epidemic. Până Sâmbătă au fost anunţate 229 cazuri. Şi câte vor fi neanunţate? Cei mai mulţi bolnavi de tifos se află în spital.

*

Bolnavi nemulţămiţi. Bolnavii din spitalul orăşenesc din Seghedin s'au revoltat din pricina, că li se dădea un cost foarte rău. Au eşit din prânzătoriu şi au spart toate ferestrile spitalului. A trebuit să intrevină poliţia pentru a restabili ordinea.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Petru Popovici, protopresbiter în Abrud, soţia sa Silvia n. Puşcariu şi copiii lor Mircea, Florica, Virginia şi Luţu, dela toţi 2 cor. şi Vic. Tordăşianu asesor consist. 10 bani.

*

Distincţiune binemeritată. Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“ în şedinţa sa ultimă a distins pe dl *Petru Ciora*, referent consistorial, cu titlul de *membru onorar* al Reuniunii, pentru meritele câştigate în curs de 20 ani, de când conduce cu zel şi în mod desinteresat afacerile financiare ale Reuniunii, în calitate de cassar nesalarizat al ei.

Poşta redacţiei.

Dlui T. P. în G. Lucrul atins nu e permis.

„*Şcoale de adulţi*“. E de prisos să se mai discute chestia. Treacă acum fiecare dela vorbe la — fapte, şi va fi bine.

„*La mormântul ei*“. Nu publicăm poezii.

Teatru german.

Luni: Concertul cântăreţilor de operă *Ferrari D'alcaredo* şi *Rossi*.

Marţi: *Vater*, comedie.

Tusa măgărească

dispare imediat după luarea Emulsiunei lui SCOTT. Medici, moaşe, precum şi părinţi au confirmat aceasta prin mii de epistole.

Emulsiunea lui SCOTT

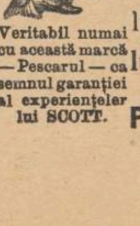

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

ajută cu o putere intensivă, căci se trage din cele mai bune părţi alcătuitoare şi dela experienţa originală şcotiană. Sănătatea în general se îmbunătăţeşte deja după luarea primei dose din Emulsiunea lui SCOTT. 11 (270) 2—4

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 721/1908. [354] 1—3

Concurs.

Pe baza ordinului conz. dto 28 Octomvrie a. c. Nr. 1?509 Bis., pentru întregirea postului de al doilea paroh în parohia a doua de clasa a II a **Ibăneşti**, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă emolumentele fasionate în coala B. despre întregirea dela stat.

Suplicele concursuali, instruite conform legilor în vigoare, sunt a-se aşterne în terminul deschis la oficiul protopresbiteral în Maros-Kövesd, p. u. Déda; iar aspiranţii, cu prealabila încunoştinţare a oficiului protopresbiteral, în vre-o Duminecă ori sărbătoare se vor prezenta la sf. biserică spre a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Mureş-Cuezd, 13 Noemvrie, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin în conţelegere cu comitetul parohial.

Galaction Şagău
protopresb.

Nr. 723/1908 of. ppresb. [355] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan temporal lângă parohul Ioan Ciocaş în parohia de clasa a III-a **Cărbunar**, protopresbiteratul Cetatea de piatră, pe baza rezoluţiunei Preaveneratului Consistor arhidiecezan dto 4 Noemvrie a. c. Nr. 12.894 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne, în terminul sus indicat, subscrisului oficiu protopopesc cererile concursuale, instruite conform legilor in vigoare, având a se prezenta în vre-o Duminecă la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Lăpuşul unguresc (Magyarlápos), la 10 Noemvrie, 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Cetatea de piatră în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasilie Duma
protopresb.

Nr. 1057/1908 prot. [357] 1—2

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de învăţător la şcoala poporală gr. or. română cu 2 învăţători din comuna **Alţina**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual de 600 cor., şi anume: 300 cor. prin repartiţie din cassa bisericei, 276 coroane ajutor de stat, 24 cor. în lemne de foc.

b) 40 cor. relut de cuartir.

Cuincuenalele se computâ numai dela instituirea definitivă la această şcoală.

Concurenţii să şi aştearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului şi să se prezenteze poporului în biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări.

Agnita, 19 Noemvrie 1908.

Ioachim Muntean
protopresb.

Nr. 33/908 comit. asil. [358] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de **conducătoare** a asilului comunal din **Răşinari** (Resinár—Szeben m) prin aceasta să publică concurs. Postul e împreunat cu următoarele emolumente:

1. Salar anual 600 cor. solvibil în rate lunare anticipative din cassa alodială.
2. După un serviciu de 5 ani aici în comună un cuincuenal de 100 cor., iar după un serviciu de 10 ani aici în comună un al doilea cuincuenal de 100 cor.
3. Pentru ţinerea unei bone sau servitoare ajutătoare, anual 240 cor.
4. Locuinţa în edificiul asilului.
5. Lemnele de lipsă pentru încălzit, sau 100 cor. anual din care sumă conducătoarea e silită a încălzi şi localităţile de învăţământ.

Rugările instruite cu diploma prescrisă în §. 11 art. XV din 1891, carte de botez, atestat de moralitate şi serviciu de până acuma, sunt a să înainta la Comitetul de supraveghere al asilului comunal din Răşinar până la **1 Ianuarie 1909 st. n.**

Răşinari, în 1 Decemvrie 1903.

**Comitetul de supraveghere
al asilului.**

Nr. 200—1908. [359] 1—3

Concurs.

Pe basa rezoluţiunei Prea Veneratului Consistoriu arhidiecezan din 11 Noemvrie 1908 Nr. 13143 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Roman“ pentru ocuparea postului de capelan lângă protopresbiterul Titu V. Gheaja şi „paroh al parohiei **Mercheaşa** şi filia **Jimbor** cu dreptul de succesiune în parohie.

Emolumentele pentru capelan sunt: 1. toate venitele stolari din materă şi filie, 2. Sâmbria: câte una ferdelă de grâu din materă şi câte una de cucuruz din filiă, 3. Porţiunea canonică din matera în complex comasată aproape de sat. 4. Folosinţa casei parohiale cu 4 încăperi şi supraedificatele, toate în bună stare 5. 5 stânjini lemne de foc. 6. dreptul de păşunat pentru 5 vite. 7. Capelanul va fi şi catichet la şcoala de stat din filia Jimbor, şi va primi şi remuneraţia pe catichet. 8. Suma, ce o ar asemna Inaltul Ministeriu pentru ţinerea capelanului va fi întreagă a capelanului.

Concurenţii lá acest post să aibă cualificaţia pentru parohii de clasa primă şi să-şi înainteze cererile şi documentele necesarii subsemnatului oficiu în terminul indicat, ear cu 8 zile înainte de alegere şi după prealabila încunoştinţare a protopopului să se presenteze în parohia Meĕcheaşa (gara Homorod), pentru a cânta respective oficia şi cuvânta şi spre ai cunoaşte alegătorii.

Cohalm, în 21 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Restaurant.

Cassa de împrumut şi păstrare „Economia“ societate pe acţiuni în **Cohalm** (Kőhalom), îşi esarândează Restaurantul său împreunat cu cafenea şi situat în Cohalm sub Nr. de casă 93, pe timp de 3 (trei) ani începând cu 1 Februarie 1909 până la 31 Decemvrie 1911.

La Restaurant sunt şi 2 odăi mari pentru pasageri. Apoi: curte mare cu şopron pentru cară, şopron de lemne şi 2 grajduri mari, gheţariu nou betonat, o grădină mare cu popicărie şi e situat la o poziţiune foarte avantajioasă. Chiria anuală este de Cor. 1600. Reflectanţii îşi vor înainta ofertele în scris, cel mult până la **20 Decemvrie 1908**, la subsemnata direcţiune, de unde şi până atunci se pot primi condiţiunile speciale de esarândare şi tot felul de informaţiuni — verbal şi în scris. (352) 1—3

Direcţiunea institutului „Economia“.

La **Martin Schnell, Turnişor,** Nr. 215, se află de vânzare

un armăsar

negru cu certificat. (353) 1—3

Aviz!

In Haidengasse Nr. 3 se află un frumos **loc de patinat**. Abonament pentru şcolari Cor. 2·— şi pentru oameni mari Cor. 4·—. Odată patinat copii 20 fil., oameni mai 30 fileri. (356) 1—3

In măcelăria lui **Coman Mânzat** din Sibiiu, să primeşte

un învăţăcel

de român, etatea 14 ani, să ştie scrie şi ceti. (316) 2—3

Tusă.

Eminent mijloc contra tusei şi răguşelei, sunt la Stattin

„Caramelele de spumă pentru piept“,

au efect perfect şi sunt foarte recomandabile pentru curăţirea flegmei.

Se află numai în

cofetăria Stattin
Sibiiu, Str. Cisnădiei 28.

1 Carton **20 b.**, 5 Cartoane **90 bani.**

Cele mai fine prăjituri pentru ceai, fabricat propriu. (332) 6—6

Nr. 1018/908. [340] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, devenit vacant prin moartea parohului Ioan Oltean în parohia de clasa a doua **Dobârlău**, fără filia Bacitelec, se deschide concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. cu detragerea venitelor din filie.

Doritorii de a ocupa acest post au a subşterne cererile lor instruite cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Treiscaunelor în Bereczk până la terminul pus, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare cu prealabila încunoştiinţare a oficiului protopr. al tractului, în biserică spre a cânta, cuvânta sau celebra serviciul divin.

Breţcu, 2 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Treiscaune în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Constantin Dimian
protopresb.

Szebenvárm. alispánja.

Szám. 9393/908. [341] 2—2

Hirdetmény.

Roth Károly. nagy zebeni lakós által a a nagycsüri patakból öntözési célokra kért vizkivitel engedélyezés tárgyában a vizjogi törvény 163 §-a értelmében a helyszini tárgyalást **1908 évi december hó 28 napjának délelötti 9 órájára** tűzöm ki, összejöveteli helyül pedig Nagyszeben város tanácsházát jelölöm ki. A tárgyalást megelőzőleg 1908 évi november hó 28-tól december hó 27-ig a kérvényt, műszaki terveket és iratokat, velamint a nagyszebeni ker. m. kir. kulturmérnőki hivatalnak mint hatósági szakértőnek ezekre vonatkozó 770/1908 sz. nyilatkozatát Nagyszeben város tanács házánál 30 napi közszemlére tétetem ki. A tárgyalás vezetésével Nagyszeben város polgármesterét illetve helyettesét bizom meg. Miről 1. Nagyszeben r. t. város polgármestere. 2. Nagyszeben r. t. város tanácsa a közönség képviseletében. 3. *a*) Erdélyszky Mihályné és *b*) a nagysyebeni luth. egyház, illetve a Százgazdasági Egyesület nagyszebeni főigazgatósága, mint a szomszédos viz hasznalat tulajdonosok. 4. Az összes szomszédos párti birtokosok. 5. Róth Károly kérvényes. 6. A nagyszebeni m. kir. kulturmérnöki hivatal és 7. Az esetleg léterő egyéb érdekeltek oly felhivással értesittetnek, hogy az érdekeltek a kérelmezett munkálatok ellen netán fenforgó ellenvetéseiket akár a közszemlére való kitétel ideje alatt nálam irásban, akár a tárgyalás alatt szóval annál is inkább adják elő, mivel ellenkező esetben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni. Kérelmezőt egyuttal felhivom, hogy a felmerülő eljárási költségek 20 Korona előleget 1908 évi december hó 20-áig a nagyszebeni m. kir. adóhivatalnál várm. közig. letétbe annál inkább fizessen be, mert különben a tárgyalás nem fog megtartatni.

Nagyszeben, 1908 évi november 6-án

Reisenberger
alispán.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I. şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 9—36

✤ BIBLIOTECA MESERIAŞULUI. ✤

Nr. 1.

I. APOLZAN.

UNELTELE DE MÂNĂ

DELA LEMNĂRIT

Partea primă: I. Rândelele.
II. Dălţile.
III. Ferestraele.

(336) 4—

Cuprinde pe lângă numirile germane şi maghiare ale uneltelor şi pe cele româneşti, la noi cu totul necunoscute, apoi descrierea scopului căruia servesc uneltele, cum şi părţile constitutive în toate trei limbile. Are 32 ilustraţii.

Se poate procura cu **40** fileri dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

Publicaţiune.

Pentru renovarea bisericei gr.-or. române din comuna **Gânţaga**, protopresbiteratul Haţegului, să escrie licitaţiune minuendă pe ziua de **21 Decemvrie st. v. (3 Ianuarie 1909 st. n.) a. c.** la 11 oare a. m., carea să va ţinea în biserica din comuna susnumită.

Planul şi preliminariul de spese, aprobat de Preavenerabilul Consistoriu arh. cu Nr. 11.504 Epitr. din 27 Sept. 1908, să pot vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a licita şi a lua în întreprindere renovarea bisericei, au a depune un vadiu de 600 coroane dela suma preliminată cu 6000 coroane în bani gata, sau în libel de depunere.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe orişicare dintre licitanţi fără considerare la suma oferită.

Gânţaga, în 6/19 Noemvrie 1908.

Moise Popoviciu paroh.
Imbrea Doncea notar.

Nr. 327/1908.

Vidi! Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Haţeg.

Dr. Cornel Popescu
protopresb. gr.-or.

(342) 2—3

Nr. 195—1908. [349] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului vacant de învăţător dela şcoala noastră confesională din filia **Fişer**, protopresbiteratul Cohalmului, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. şi anume: 300 coroane dela comuna bisericească şi 300 cor. din aludiul comunal, eventual dela stat, apoi cuartir liber în edificiul şcolar şi lemne de foc.

Viitorul învăţător va avea în zile de Dumineci şi sărbători să conducă strana şi la liturgie să cânte răspunsurile împreună cu copiii de şcoală.

Cohalm, în 15 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Tit V. Gheaja
protopresbiter.

N. 569/1908 prot. [347] 3—3

Concurs.

Pentru intregirea postului vacant învăţătoresc la şcoala poporală confesională gr.-or. română din **Buzd**, protopresbiteratul Mediaşului, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salar anual de 600 cor. solviţi anticipativi lunar şi anume: 502 cor. din ajutoriul dela stat, iar 98 cor. din cassa bisericei.

Cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc. Pentru urcarea salariului la suma de 1000 cor. se va cere ajutor dela stat.

Concurenţii să-şi trimită cererile şi documentele conform legei în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi înainte de alegere să se prezenteze în biserică, spre a-şi arăta desteritatea în tipic şi cântările bisericeşti. Alesul e îndatorat a cânta cu copii în biserică la sf. liturgie.

Mediaş, 10 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresb.

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 12—34

Redactor responsabil Teodor V. Păsăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 130 Sibiiu, Joi 27 Noemvrie (10 Decemvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Semne de — pace.

Sibiiu, 9 Decemvrie n.

Trimiterea de trupe în Bosnia și Herțegovina, echipate ca de războiu, și întregite pe picior de războiu, avea aparența unei mobilisări, fie și numai parțiale, a armatei austro-ungare. Din partea celor din fruntea armatei se dă însă desmințirea cea mai categorică știrilor lansate despre ordonarea, ori intențiunea de a se ordona mobilisarea, pentrucă la mobilisare, zic ei, nu s'a gândit și nu se gândește nime. Pentru a se face mobilisare, trebue să fie chemați sub arme toți rezerviștii, ceeace nu s'a făcut și nu se va face. Nu a fost convocat nici un singur rezervist pentru a fi trimis în Bosnia și Herțegovina. Tot ce s'a făcut e, că s'au înmulțit trupele în Bosnia și Herțegovina, s'au întărit granițele, cu trupe însă compuse din soldați activi și din cei aparținători rezervei de întregire.

Lumea interesată poate că se va mai liniști în urma acestor lămuriri date din partea celor competenți, dar primejdia războiului, lămuririle acestea totuși nu o vor delătura. Ea esistă și va esista, până nu va fi aplanată pe o cale oarecare chestia anexării Bosniei și Herțegovinei la monarhia noastră. Pentrucă anexarea formează mărul de ceartă.

Nu putem să ne facem judecători asupra politicei esterne a monarhiei noastre, pentrucă nu ne este dată posibilitatea să cunoaștem actele secrete ale diplomației; dar totuși ni se pare, că au dreptate cei ce susțin, că anexarea se putea face și pe altă cale, mult mai practică și scutită cu totul de primejdia războiului. Ministrul nostru comun de esterne trebuia adecă se facă propunere Turciei, ca să-și primească îndărăt provinciile Bosnia și Herțegovina, restituind monarhiei noastre cheltuelile avute în curs de treizeci de ani cu europenisarea lor, iar Turcia, care nu are bani nici pentru trebuințele cele mai urgente, sigur că răspundea, că bani n'are să plătească, deci monarhia noastră țină-și numai sănătoasă provinciile ocupate și facă cu ele ce vrea. Ar fi contribuit apoi mult la perfecționarea pacinică a anexării și împrejurarea, dacă poporațiunea acestor provincii era întrebată și provocată, ca pe calea unui plebiscit să se declare, unde vrea să aparțină, la Turcia ori la monarhia noastră? Sigur că se declara pentru remânerea sub sceptrul monarhului nostru.

Greșelile acestea, dacă s'au comis, firește, că au se fie acum reparate, și repararea se face prin trimiterea de trupe în Bosnia și Herțegovina, pentru întărirea granițelor, pentru intimidarea vecinilor nostri, și pentru a le avea la îndemână, în cazul că s'ar ivi primejdia războiului, care, lucru ciudat, nu ne amenință din partea Turciei, singură interesată în cauză, ci din partea Sârbiei și a Muntenegrului, țărișoarele vecine, cari nu au perdut nici o palmă de loc din teritoriul lor și nu au deci nici un motiv se manifeste dușmănie față de monarhia noastră. Dacă totuși o fac, e semnul, că au pe cineva mai tare la spatele lor, pentrucă singure nu-și vor închipui, că pot să iee lupta cu monarhia noastră. Ori apoi nu au pe nime la spate, dar *și-au închipuit*, că pot să conteze la sprijinul uneia ori alteia dintre marile puteri europene. Acuma însă, dupăce ministrul de esterne al Italiei a declarat în cameră, că guvernul italian ține la tripla alianță, ceeace înseamnă, că va recunoaște de bună anexarea Bosniei și Herțegovinei, iar Rusia încă e foarte reservată: va trebui să dispară și ilusia aceasta a Sârbilor și Muntenegrinilor, cari revenindu-și în fire, vor trebui să-și caute de năcazurile lor interne, fără a mai posa pe răsboinicii!..

Cu toate deci, că nu e eschisă de tot posibilitatea nașterii unui războiu, care totdeauna a venit pe neașteptate, peste noapte, fără a putea fi prorocit înainte: totuși în starea de astăzi a lucrurilor stăm mai aproape de pace decât de războiu. Și singura perdere sigură ce o avem, sunt câteva zeci de milioane cheltuite cu dislocarea de trupe în Bosnia și Herțegovina, și neliniștea celor în prima linie interesați și chemați se pună mâna pe arme, atunci când s'ar ivi o complicare mai gravă a situațiunei. Să sperăm, că vom rămânea numai cu perderile acestea, mai ales știind, că espresa dorință a Maiestății Sale este, *menținerea păcii cu orice preț!*

Statariul în Praga. Decând s'a publicat statariul pentru capitala Boemiei, orașul Praga și cinci județe din împrejurime, e liniște și pace pretutindenea în Boemia. Se crede, că în urma acestor semne de îndreptare, în curând vor fi revocate măsurile escepționale, luate pentru restabilirea ordinei.

Grevă generală. Congresul social-democraților, ținut Duminecă în Budapesta, a luat hotărâre cu privire la decretarea grevei generale. A fost ales un comitet de 31 membri, pentru facerea pregătirilor necesare, și pentru a stabili singur, amăsurat împrejurărilor, momentul începerei grevei generale.

Din parlament. Sâmbătă s'a terminat discuția asupra budgetului ministerului de culte și instrucțiune publică. Dintre deputații români au rostit vorbiri frumoase următorii: Dr. A. Vlad, Dr. I. Maniu, Dr. V. Lucaciu, Dr. St. C. Pop și Vasile Goldiș. Acest din urmă a vorbit despre combaterea alcoholismului. A fost ascultat cu mare atențiune. Luni s'a discutat budgetul ministrului de justiție, de honvezi, și s'a trecut la budgetul ministrului de finanțe, care asemenea a fost votat. Eri nu s'a ținut ședință. Astăzi se votează legea de apropriație. Intențiunea e, că dela 14 Decemvrie dieta să iee vacanțe de Crăciun, cari vor ținea până la 20 Ianuarie anul viitor. După vacanțe dieta va lua în desbatere legea despre *reformele de dare* și legea despre *anexarea* Bosniei și Herțegovinei.

Proiect de lege

despre alegerea de deputați la dieta țării.

(Urmare.)

§. 96. Prezidentul comisiunei de votare e dator să-și procure un esemplar autentic din listele electorale ale respectivului cerc de votare, păstrate în arhiva municipiului (orașului), și esemplarul acesta are să rămână sub durata întregei votări la comisiune. Mai departe e dator prezidentul comisiunei să se îngrijască de mobilarea necesară a localului de votare și de procurarea mijloacelor auxiliare (legi, ordinațiuni etc.), apoi în fine se espună la loc bătător la ochi și bine scrise numele candidaților, în localul de votare.

§. 97. Procedura de alegere, și în cercurile de votare cu comisiuni deosebite de votare, și votarea, se începe în aceeași zi, dimineața la orele 8. Unde aceeași comisiune funcționează în mai multe cercuri, votarea se începe în ordinea stabilită, la primul cerc de votare, în ziua în care se începe procedura de alegere, dimineața la orele 8. In celelalte cercuri de votare se face votarea în zilele următoare, iar terminul pentru începerea votării îl stabilește comitetul central, între orele 8 și 12 din zi, astfel, ca: *a*) în ultimul cerc de votare să se înceapă votarea cel mult în ziua a șeptea dela începerea procedurei de alegere; *b*) pentru fiecare cerc de votare să se lase timpul recerut, pentruca toți alegătorii se poată vota; *c*) comisiunea de votare să se poată presenta la timp în fiecare cerc de votare. Dacă au obvenit pedeci, cari au făcut cu neputință începerea votării la ora stabilită în vre-un cerc de votare, prezidentul comisiunei amână începerea votării, conform priceperii sale și pe responsabilitatea proprie, până la delăturarea pedecei. Amânarea are să fie publicată și votarea trebue de nou încercată în fiecare oră. Dacă pedecile nu au putut fi delăturate până la fixarea oarei de încheere, și votarea nu a putut fi începută, este a se considera votarea de zădărnicită în cercul respectiv de votare. Votarea odată începută, trebue continuată fără întrerupere.

§. 98. Sub decursul votării pot să fie în localul de votare, afară de membrii comisiunei de votare și de alegătorii chemați la votare, numai bărbații de încredere, funcționarul administrativ, scriitorii aplicați pe lângă notar și jurați, mai departe câtă vreme votează alegătorii unui oraș, ori ai unei comune, martorii de identitate, numiți din partea bărbaților de încredere, ori trimiși din partea magistratului, respective antistiei comunale. Pre-

FOIȘOARĂ.

Cuvânt de deschidere

rostit la inaugurarea prelegerilor și a șezătorilor literare, în parohia Cristian.

Cinstiți parohieni! Din puterea cerului, iată-ne iarăși adunați în casa școalei — în casa luminării noastre! Iată ne iarăși stând în pragul unei porți milostive, în pragul unei porți sfinte! E poarta prelegerilor, poarta șezătorilor literare, cari cu ziua de astăzi își deschide din nou ușile pentru parohia noastră, să pregătește din nou a primi pe credincioșii ei!

Cu imnul binecuvântării, cu *Impărate-Ceresc*, cu cântări apoi și istorioare (poezii) frumoase, — cu nevinovăția copiilor noștri, am împreunat deschiderea zilei de astăzi. Și nu făr' de scop! Ci, spre cererea binecuvântării cerești asupra muncii noastre, spre arătarea însemnătății lor. A arăta din început, printr'o icoană vie, din care să vede-ți, să ceti-ți, rostul prelegerilor și al șezătorilor. Să cunoaște-ți, că precum inimile copilașilor noștri sunt încă făr' de răutate, făr' de stricăciune, așa ele, numai învățături, numai povețe curate v'or întinde, v'or da celor ce v'or alerga la masa lor. A spune, că cuprinsul lor, dupăcum a-ți auzit și din poeziile rostite, v'a fi atât cunoscător de tot ce e românesc, de tot ce e povățuitor de bine — cât și petrecător. A avea pildă, că precum micuții noștri chemați sunt, ba chiar siliți să învețe carte, așa vremile noauă cer, cheamă și pe oamenii în vârstă, la o școală — la școala Dumineciì, a prelegerilor, — la școala de seara, a șezătorilor, — școli, a căror menire este, explicarea diferitelor învățături, cunoașterea diferitelor unelte și mașini, iscodite spre ușurarea muncii. Cu un cuvânt, împrietenirea cu tot soiul de învățături și unelte, de cari țărănimea noastră are lipsă. E de o mare însemnătate această școală pentru omenime. Vremile noauă o cer! Intr'o înșirare de câteva cuvinte însă nu se poate spune în destul rostul lor. Ingăduiți-mi deci, în cuvântul meu de deschidere, să mă ocup ceva mai pe larg de școala prelegerilor și a șezătorilor, cu chemarea lor, — ca astfel, pricepând mărețul lor scop, cu toții să le cercetăm, cu toții să alergăm la masa lor, îmbietoare de tot feliul de povețe.

Oameni buni! Omul cunoscător de carte și de a ei povață să aseamănă cu lumina zilei, — pe când cel necunoscător cu întunerecul nopții. Căci precum în întunecimea nopții nu ne putem mișca decât cu greu dintr'un loc într'altul, nu putem găsi ceeace dorim, fiindu-ne chiar și locul cunoscut, — ci numai pe lângă un pipăit de degete, orbecăind de ici-colea, găsim lucrul dorit, — tot asemenea de greu să mișcă, orbecă, omul întunecat la minte, tot asemenea de greu trăiește omul lipsit de învățătura de cărți, lipsit de a ei povață.

Intunerecul nopții să supune prin puterea luminii, — întunecimea omenească prin puterea cărții, prin puterea slovei. Povața cărții trebuește, celui ce voește, ca câtuși decât mai cu ușurință să se miște în lucrările sale, ca câtuși decât mai cu ușurință să și implinească cerințele zilei — de voește să trăiască o vieață mai liniștită, o vieață mai tihnită. Și de s'a simțit vreodată povața cărții, atunci mai tare se simte ea în vremile mai noauă, în vremea de astăzi, în vremea, care a schimbat cu desăvârșire fața vremilor vechi.

Alte vremuri au trăit strămoșii, alte moșii, alte părinții noștri, și cu totul altele trăim noi, cei de astăzi! Alte gânduri, alte păsuri frământă mintea și inima oamenilor din zilele noastre! Altă muncă, altă trudă, altă pricepere cere vremea noauă! Alte trebuințe cer împlinire!

„Nu trece un an, ca să nu zic o zi, spune o minte luminată, să nu se facă o invențiune, o noauă iscodire a minții omenești, care schimbă în multe privințe relațiunile, împrejurările de traiu, deprinderile și vederile omului.

„Plugul cel vechiu și greoiu de lemn să înlocuește cu plugul sprinten de fer, cu mai multe tăișe, sapa și secerea cu mașina de săpat și cea de secerat, îmblăciul cu mașina de treierat, răsboiul cel vechiu de țesut cu răsboaie mehanice perfecționate, acul migălos cu mașina de cusut, ceaunul cu mașina de spirt, lumina de său și de ceară cu lampa de petrol sau chiar cu electrica, dupăcum ne arată chiar și satul nostru“.[1])

Iar glasul poetului strigă: „S'a schimbat lumea. Intelepciunea bucoavnei și povața duioasă a ciaslovului nu mai pot supune meșteșugul iscusit al zilelor noastre. S'au înmulțit oamenii, s'au sporit năcazurile. Azi numai din munca pricepută să mai poate alege roadă. Azi să încrucișează mai multe gânduri, să ispitește mai multă învățătură Azi e goană păgână după traiu, după bucătură de pâne. Azi cere vieața răsboiu cumplit. Azi nu-i milă, nu-i durere. Azi e lupta minților ascuțite“.[2])

Un ajutor care să ne schimbe fața acestor vremi ni l poate întinde, ni-l poate da numai slova cărții. „Cartea cu îndemnurile și povețele ei încuiate între slovele mărunte, e arma vremii noauă“. In povața ei găsim leacul tămăduitor — ea e „aerul vieții“, dupăcum ne spune și înțeleptul Solomon.

(Va urma.)

---

[1]) *A. Bârseanu*, discurs de deschidere „Tel. Român“ Nr. 102.

[2]) Goga, Carte, „Țara Noastră“ Nr. 9.

zidentul ori substitutul seu şi cel puţin un membru din comisiune, trebue să fie în permanenţă în localul de votare sub decursul votării. Prezidentul comisiunei de votare poate ordona, ca alegătorii să fie lăsaţi să între în localul de votare în numărul stabilit din partea sa, dar după votare au să se îndepărteze numai decât. Comitetul central poate ordona, ca pentru uşorarea justificării dreptului de alegere, alegătorii să fie provăzuţi din partea antistiei comunele cu o adeverinţă, care se arete numărul listei electorale, locul de votare, ziua şi ora votării, numele alegătorului, ocupaţiunea şi locuinţa. Lipsa acestei adeverinţe însă nu poate servi ca pedecă pentru a întra alegătorul în localul de votare şi a-şi da votul.

§. 99. Alegătorii votează după comune, ori părţi de oraş, în ordinea stabilită de comitetul central, şi anume, mai întâiu cei din centrul cercului de votare. Alegătorii comunelor, ori părţilor de oraş, au să fie admişi la votare separat, dupăcum adecă îşi dau voturile pentru unul ori altul dintre candidaţi. Prezidentul decide prin soarte, atunci când votează prima comună, că alegătorii cărui candidat votează întâiu, iar dacă sunt mai mulţi de doi, în care ordine are să se facă votarea. Ordinea aceasta se observă până la încheerea votării. Dacă vre-o comună nu e de faţă când îi vine rândul se voteze, vine chemată de nou, dupăce au votat toate.

§. 100. Votarea e publică şi se face cu graiu viu. Cel mut, ori surdo-mut, poate vota cu buletin, pe care-l ceteşte prezidentul comisiunei, în auzul tuturor. Despre votare se poartă coale cu rubrici, şi în ele se notează comuna ori partea de oraş de care se ţine alegătorul, apoi numele alegătorului, votul acestuia şi numărul corăspunzător al listei electorale. Revocarea ori modificarea votului dat nu se admite. Formularul coalei cu rubrici îl stabileşte ministrul de interne.

§. 101. Alegătorul cu mai multe voturi nu poate să dee voturi mai puţine decât îi compet conform listelor finale electorale, şi toate voturile şi le poate da numai pentru un candidat.

§. 102. Nu e permis să fie capacitat alegătorul, ori îndrumat, că pentru cine are se voteze. Intrebări îi poate pune numai prezidentul comisiunei de votare, şi acesta încă numai în cadrele misiunei sale. Sub decursul alegerei, în întregul edificiu în care se află localul de votare, precum şi în împrejurimea stabilită de prezidentul comisiunei de votare, e oprită rostirea de vorbiri, capacitarea alegătorilor şi peste tot orice făptuire, care ar putea să influinţeze resultatul alegerii. Alegătorii nu pot să aducă cu ei la alegere, respective votare, nici un fel de arme, bastoane ori alte unelte, cu cari s'ar putea pricinui vătămare corporală.

§. 103. Intr'un cerc de votare poate se voteze numai alegătorul trecut în lista valabilă electorală a alegătorilor direcţi, ori a bărbaţilor de încredere ai alegătorilor indirecţi, compusă pentru alegerea respectivă. Dar membrii comisiunei de votare, bărbaţii de încredere, scriitorii cari iau parte la alegere, dacă sunt trecuţi în listele electorale ale cercului respectiv electoral, pot se voteze şi în cercul de votare la care sunt aplicaţi, chiar dacă nu sunt luaţi în listele electorale ale cercului de votare.

Nu are dreptul se voteze: *a*) alegătorul a cărui identitate nu e stabilită; *b*) celce la aceeaşi alegere generală (înţelegându-se aci şi balotajul, ori alegerea nouă), sau în acelaşi an, a votat în alt cerc de alegere, ori la aceeaşi alegere în alt cerc de votare. Alegătorul, a cărui identitate poate să fie stabilită, nu poate fi eschis dela votare, chiar dacă îşi spune greşit numele, etatea, ocupaţiunea, sau locuinţa. Dacă vre-un alegător e trecut între alegătorii direcţi, şi totodată şi între bărbaţii de încredere ai alegătorilor indirecţi pentru alegerea respectivă, nu poate se voteze decât numai în calitate de alegător direct.

§. 104. E nevalabil şi nu poate fi luat în socotinţă la stabilirea rezultatului votării votul dat fără înţeles, dat în mod condiţionat, restrâns în orice altă formă, votul care poate fi esplicat în mai multe feluri, care nu s'a dat pentru vre-unul dintre candidaţi, ori votul alegătoriului, care dându-şi votul, sub decursul votării înjură ori vatămă pe candidatul pentru care-şi dă votul. Dacă cu acelaşi pronume nu este decât un singur candidat, votul nu poate fi declarat de nevalabil numai pentrucă numele de botez al candidatului a fost rostit greşit, ori nu a fost spus de loc, precum nu poate fi declarat votul de nevalabil nici în alte casuri, când se poate stabili fără nici o îndoeală, că votul care pentru care candidat a fost dat? E nevalabil însă votul alegătorului plural, care-şi dă voturile pentru diferiţi candidaţi, şi nici la provocarea prezidentului nu declară, că pentru care dintre candidaţi vrea să-i fie numărate voturile.

§. 105. In contra îndreptăţirei de a vota, şi în contra valabilităţii voturilor date, pot să dee escepţii înainte de a se trece votul în coală, membrii comisiunei, bărbaţii de încredere, iar cu privire la identitatea persoanei, şi esmişii autorităţilor şi martorii de identitate.

Asupra escepţiilor acestora, precum şi în chestii referitoare la conducerea votării, şi peste tot, referitoare la cercul de competenţă stabilit în legea aceasta pe seama comisiunei de votare, decide prezidentul comisiunei în cercul seu de competenţă, însă după ascultarea martorilor de identitate, a membrilor din comisiune şi a bărbaţilor de încredere. Pe cei ce vin la votare, dar în înţelesul §-lui 103 nu au drept de votare, îi respinge, voturile nevalabile le declară de nevalabile, iar celelalte voturi e dator să le primească.

§. 106. Despre alegătorii respinşi şi despre voturile declarate nevalabile să poartă conspect separat, conspectul respinşilor. Pe alegătoriul, care din orice motiv vine respins, dacă numele seu e trecut în listele electorale ale cercului respectiv, prezidentul comisiunei de votare e dator să-l întrebe, că pentru care candidat vrea să-şi dee votul? Declaraţia are să fie trecută în conspectul separat. Trebue trecută apoi în conspect şi declaraţia alegătorului, al cărui vot e declarat nevalabil pe baza §-lui 104, şi anume, din cuvânt în cuvânt. Conspect separat trebue să se poarte şi despre alegătorii, în contra cărora s'au ridicat escepţii din punctul de vedere al identităţii persoanei, ori al nevalabilităţii votului dat, presupunâd, că prezidentul de alegere le-a primit voturile, cu toate că au fost escepţionate. (E conspectul celor dificultaţi).

§. 107. La votare au să se prezinte alegătorii până la orele 6 d. a. ori dacă votarea s'a început după orele 8 dimineaţa în decurs de zece ore dela începerea votării. După espirarea acestui termin, prezidentul comisiunei de votare enunţă, că terminul legal pentru votare a espirat, şi provoacă pe cei ce nu s'au anunţat încă la votare, să se retragă la un loc, pe care-l va stabili el, luând măsurile necesare, ca alegătorii aceştia să fie izolaţi de ceialalţi.

După terminul legal se pot anunţa la votare numai alegătorii astfel izolaţi. Anunţarea trebue să se facă fără întrerupere, urmând unul după altul. Dacă nu se mai anunţă nime dintre alegătorii izolaţi, prezidentul comisiunei de votare închee votarea şi după aceasta numai persoanele amintite în §-ul 103 mai pot fi admise la votare. Dacă alegătorii unei comune, sau părţi de oraş, au fost provocaţi în senzul §-lui 99 şi a doua oră să voteze, ori apoi alegătorii să prezintă la votare în intervale mari, în cercurile de votare cari nu sunt compuse din mai multe comune, ori părţi de oraş: prezidentul comisiunei de votare poate să pună încă înainte de ora de încheiere un termin de o oră ori de două ore, cu declaraţia, că alegătorii cari mai vreau să voteze, se pot anunţa la votare în acest termin. Pe cei ce se anunţă la votare înainte de ora de încheere pusă din partea prezidentului, prezidentul e dator să-i primească la votare chiar şi în casul, dacă de altcum votarea s'ar putea face numai după espirarea orei de încheere. Cei ce se anunţă în decursul orei de încheere, pusă din partea prezidentului, după espirarea orei au să fie isolaţi de către ceialalţi. Cei ce se anunţă după espirarea orei de încheere, nu mai pot fi admişi la votare, cu escepţiunea persoanelor atinse în §-ul 103.

§. 108. Dacă înainte de încheerea votării careva dintre candidaţi declară prezidentului în felul stabilit în §-ul 88, că se retrage, prezidentul de alegere dispune numai decât, ca cu privire la candidatul respectiv votarea să fie sistată în fiecare cerc de votare. Cu privire la ceialalţi candidaţi votarea se continuă. Dacă prezidentul de alegere poate să stabilească în mod neîndoios, că candidatul repăşit încă în momentul repăşirei avea majoritatea absolută a voturilor, şi că rezultatul acesta nu mai poate fi schimbat nici dacă-şi dau voturile toţi cei ce încă nu au votat, dispune, ca votarea să fie sistată pe întreaga linie.

Trebue sistată de tot votarea şi atunci, dacă au repăşit toţi candidaţii, ori toţi afară de unul, sau dacă vre-unul ori toţi candidaţii au murit, şi prezidentul s'a convins despre aceasta, personal, sau prin vre un membru al comisiunei, ori organ al autorităţii publice.

§. 109. Prezidentul comisiunei de votare poate să sisteze votarea numai la provocarea verbală, ori scrisă şi subscrisă a prezidentului de alegere, sau adusă pe altă cale la cunoştinţa sa.

§. 110. Dacă înainte de încheerea votării s'au ivit astfel de pedeci, din cari votarea nu se mai poate face în regulă fără întrerupere, prezidentul comisiunei de votare suspinde continuarea votării după priceperea sa şi pe răspunderea sa. Terminul suspendării are însă să fie publicat, şi în fiecare oră este a se face încercare cu continuarea votării. Dacă nu au putut să fie delăturate pedecile, şi din acest motiv votarea nu poate să fie continuată, prezidentul comisiunei de votare întrerupe votarea. (Va urma.)

Să educăm poporul!

> Fericit este omul, care a aflat înţelepciunea şi omul, care a câştigat înţelegerea . . (Pr. III. 13—14).

Pildele pline de înţelepciune şi adevăruri ale fiiului lui David, ale înţeleptului şi cândva îmbuibatului rege Solomon, ne mărturisesc, că şi neamurile de pe vremuri erau convinse de puterea învăţăturii cuprinse în cărţile spiritelor luminate.

La glasul sfânt şi plin de putere cerească a fiiului tâmplarului Iosif, la glasul celui ce prin doctrina sa a schimbat mersul gândirii lumii vechi, la glasul lui Christos ce răsuna în largul naturii mult iubite de acest fiiu al omului în faţa mulţimii de popoare: „Fiţi desăvârşiţi precum tatăl vostru desăvârşit este“: toate neamurile creştine au îmbrăcat platosa îndreptăţirii, scutul credinţii, coiful mântuirii şi sabia duhului, cu cari au luptat în contra întunerecului.

Evoluţia în practică a binefacerii isvorâte din generositatea inimii creştine îşi are mersul seu sigur cătră scopul măreţ, fixat de doctrina lui Isus.

Ştiinţa binefacerii născută din complexitatea raporturilor sociale, agită multe acţiuni pentru luminarea massei poporului de rând, neglijate până acum. In întreaga Europă s'a pornit în zilele de azi vii acţiuni, întru aflarea de mijloace potrivite pentru educarea mulţimii muncitoare, a cărei conlucrare se impune tot mai mult în lupta corifeilor politici pentru câştigarea libertăţilor naţionale, reclamate de trezia conştiinţii la toate popoarele.

Congresele internaţionale ţinute pentru aflarea mijloacelor celor mai eficace pentru educarea ţărănimii, urmează unele după altele. O adiere caldă, provocată de acest puternic curent, suflă şi pe la noi Românii. Noi până acum cercam să ne afirmăm aproape numai prin faptul, că suntem coborâtori ai unui neam falnic

Acum ne-am convins, că până când massele muncitoare, cari poartă tenorul în orice mişcare a noastră, nu vor fi apropiate de clasele inteligente, prin educare şi cultură, nu vom putea răsbi în ajungerea idealurilor noastre naţionale.

Fraţii de dincolo s'au pus pe muncă. O puternică mişcare s'a pornit pentru ridicarea ţăranului din besna întunerecului şi din sărăcia de deplâns. „Cooperaţiunile“ lor vor avea frumoase succese în întărirea economiei naţionale. Băncile poporale vor ridica ţărănimea din starea deplorabilă în care gemuse. Bibliotecile poporale, dacă preoţii şi învăţătorii le vor înţelege rostul şi folosul, vor deschide ochii minţii ţăranului, îl vor educa şi forma.

Noi cesti de dincoace ne frământăm în noianul hărţăielilor politice. Noi între noi începem să ne consumăm puterile, hărţuindu-ne pe motivul, că unii am fi buni Români, iar alţii — ba. Lăsăm câte unul drumul apucat spre Parnas şi eşim în piaţa certelor politice, dar pentru aceasta nu uităm de educarea celor ce ne ţin şi ne hrănesc, a ţăranilor. „Asociaţiunea“, în cadrele activităţii ei, munceşte mult pentru educarea poporului. Şi-a propus ţinerea de conferenţe poporale, a deschis premii pentru cursurile de analfabeţi şi pentru compunerea unui abcdar spre instruarea lor.

Să nu credem însă, că prin aceste cursuri ne-am ajunge pe deplin scopul. Cursurile ţinute vor avea un resultat efemer. Şi şcoala noastră încă îşi are slab succes în educarea neamului, fie şcoala cât de bună.

De va şi eşi copilul în anul al VI-lea înzestrat cu multe cunoştinţe, totuşi dacă cu aceasta i-se va întrerupe educarea şi instruarea, peste vre-o câţiva ani va deveni un analfabet. Cuvântările preotului vor avea şi nu vor avea influinţă educativă religioasă-morală, dupăcum preotul e mai mult sau mai puţin conştienţios, şi dupăcum va avea sau nu va avea ascultători.

Trebue deci o continuitate a cultivării şi educării ţărănimii noastre, făcută prin ea însăşi.

Mijlocul spre acest scop îl formează bibliotecile poporale. Când ţărănimea noastră va începe să-şi continue cultivarea şi luminarea minţii şi a inimii singură, prin cetirea de cărţi alese şi potrivite din biblioteci, atunci vom avea un element puternic de tovărăşie în luptele noastre spre desăvârşire, — mai nainte nu. Noi conducătorii ei vom fi bine înţeleşi şi sprijiniţi numai atunci în realisarea gândurilor noastre bune. Atunci vom putea cu uşurinţă consolida ţărănimea noastră prin fel şi fel de tovărăşii. Intre împrejurările de faţă glasul nostru, fie cât de puternic, fie glas de înger, nu va fi auzit, căci nu-l înţeleg oamenii. Orice devotament, resignaţiune, orice desinteres în activitatea noastră, rămâne podoabă efemeră a unor încercări zadarnice.

Când vom avea însă format un popor luminat prin carte, un popor cu carte, cultivat prin muncă proprie, atunci steagul desfăşurat va fi purtat în fruntea gloatelor de ţărani, cari vor şti „să hotărască dintr'un gest soartea teritorului politic pe care-l ocupă prin drept milenar şi care e moşia lor netăgăduită“.

Paralel cu şcoalele de adulţi se grijim deci şi de indispensabilele — *biblioteci poporale.*

Olpret, Noemvrie.

Preotul *Zaharie Manu.*

Din Maramureş.

— 17 Noemvrie v.

Se împlinesc opt ani decând avem parohie ortodoxă în Maramureş, şi încă nici azi nu e organizată deplin.

S'au perondat mai mulţi preoţi în această parohie, şi toţi au trudit după putinţă.

S'a cumpărat o grădină, pe care are a se zidi biserica, s'a adunat material de peatră. Până aci au ajuns lucrurile, aci însă stau încurcate, nu se poate răzbi înainte.

Causa încurcării e greu de a o afla. Preoţii din urmă, cari au administrat parohia, zic că e poporul, poporenii zic că e preotul.

Eu unul zic, că nici unii nici alţii, întru cât nepricepându-şi firea unul altuia, nu au putut ajunge la înţelegere.

Preoţii administratori din urmă au fost oameni tineri, decurând eşiţi din seminariu, şi deşi au avut scopuri bune, n'au potrivit tocmai bine mijloacele, n'au ştiut firea poporului marmaţian. Nu, căci inimicii ortodoxismului, văzându-i neesperţi, — şi-au schimbat tactica, i-au cuprins în societăţile lor, le-au ispitit intenţiunile, le-au zădărnicit scopurile, le-au incrucişat treburile, le-au infiltrat apucături catolice, prin cari i-au adus în rea înţelegere cu poporul.

Are poporul marmaţian conştiinţa demnităţii proprie desvoltată într'un grad neasemânat de mare faţă de poporul ardelean. Incolo e democrat, şi-i cade bine, ca preotul lui să-l tracteze în mod democratic. Pe cuvântul lui poţi conta, că el nu şovăeşte.

Aici afli caractere de fer. Careva dintre administratori a zis într'un moment de indignare: „Vă las şi mă duc, dar să ştiţi, că voi nu mai căpătaţi preot ortodox în veci“.

„Poate să ne laşi, poate să nu mai căpătăm preot ortodox, dar noi ăst rând de oameni, cât o fi lumea nu ne mai facem *catolnici*. Mai bine murim nespovediţi, necuminecaţi, fără preot. Răspundă pentru sufletele noastre, înaintea lui Dumnezeu mai marii noştri, cari ne-ar lăsa turmă fără păstor“.

Istoria — uneori preocupată, — poate va înregistra evenimentele din 1900, trecerea Marmaţienilor la ortodoxism şi poate va zice, că interesele personale, materiale, reducerea stolelor, au fost motivele trecerei.

Cuvintele resolute de mai sus vor fi însă o contradovadă puternică, cât timp va trăi generaţiunea actuală.

Asta o ştiu catolicii din loc şi din jur, ear cei din depărtări, cari ar avea nedumerire în privinţa asta, ostenească la faţa locului şi se vor convinge, că purul adevăr am scris.

Am zis că, marmaţianul dă foarte mult pe demnitatea proprie, te uimeşte eticheta ce o observă unul faţă de altul, cinstea ce şi-o dă unul altuia. Din aceasta emanează ordinea aşa zicând parlamentară ce domneşte în adunările lor, cuvintele chibzuite şi purtarea cuviincioasă în ospeţele lor.

Ştiindu-le acestea, poţi afla cheia, cu care să întri la inima lui: dă-i cinstea cuvenită şi în schimb o vei căpăta înzecită, nu ignora părerea lui, dar convinge-l, că părerea ta e mai ducătoare la scop.

Acestui popor î-i place să pertracteze toate chestiile în mod constituţional, să se desfăşure toate părerile pro şi contra, din acestea să se cristaliseze o părere desăvârşită. Aici preotul are rolul numai de a da direcţiune, prin ideile sale sănătoase.

Inaintea marmaţienului preotul e un ideal de dreptate şi moralitate. Şi dacă el va vedea întrupate aceste idealuri în persoana preotului, acel preot poate face minuni cu el.

Tocmai asta i-au îndemnat să se reîntoarcă la biserica noastră, căci n'au aflat în persoana preotului catolic idealul recerut, deci l'au şters din inimile lor, dimpreună cu religiunea „catolnică“.

Prin anii 1901 ar fi fost în stare să se întoarcă la biserica noastră aproape întreg Maramurăşul. De atunci încoace s'au cam schimbat treburile.

Cu toate acestea, nu se întorc la catolicism, deşi catolicii de curând, din fondul religionar şi din colecte, au adunat paremise şasesprezece mii coroane şi cu acei bani şi-au zidit o biserică foarte frumoasă, până când ai noştri stau numai la începutul începutului.

Noi ardelenii ne-am format o părere despre ortodoxii noştri din Maramureş, că ei sunt neşte oameni, cari aşteaptă dela noi să le dăm toate de-a gata. Precând în realitatete nu stă lucrul tocmai aşa.

Le lipseşte conducătorul în care să-şi vadă întrupat idealul de preot, în care să aibă încredere necondiţionată. Când va răsuna glasul aceluia, fiecare va grăbi cu obolul său spre a contribui la ridicarea sionului. Dar nu numai ortodoxii, ci şi „catolnicii“ din satele vecine zic: „şi noi vom ajuta, numai aceea să vedem c'aţi început la zidire“.

In ce priveşte subzistenţa preotului fiitoriu, încă nu stau lucrurile tocmai rău. Porţiune canonică după obiceiul cum s'a făcut şi a catolicilor, — se poate face dela acei parohieni, cari n'au familie. Chiar şi dintre cei cu familie, cu deosebire cei cu dare de mână, către sfârşitul vieţii lor oferesc în sama sufletului câte un pământ.

Un preot înzestrat cu darul oratoriei, într'un deceniu ar putea face o porţiune canonică de zeci de jugere.

De altmintrelea şi când va avea o mare porţiune canonică, nu se va putea ocupa cu economia, fiind că vecinic e ocupat cu funcţiuni bisericeşti. In toate zilele dimineaţa slujbă dumnezeiască, preste zi botezuri, masluri, sfeştanii, diferite cetănii, etc.

Marmaţienii fiind oameni foarte religioşi, preoţilor le vin atâtea slujiri, încât abea sunt în stare a le îndeplini.

Poate că în curând are a se ocupa postul de paroh definitiv în parohia Săcelul Maramureşului, la care ar fi de dorit, să competeze chiar şi din cei cu pregătire mai înaltă, căci aici ar avea teren de muncă. Pe fundul lăzii nobilului marmaţian şi azi se mai află câte o diplomă inedită de pe timpul regelui Matia, scripte cari conţin împărţirea cutărei moşii sau munte, epistole dela cei din tabere. Tradiţiile referitoare la câte o familie încă sunt interesante. Armele păstrate de sute de ani te fac să meditezi, că au fost scăldate când-va în sânge de păgân. Rămăşiţe de drum vechiu pe muntele Troian probabil de pe timpul Dacilor. Culegerea de cuvinte arhaice, cari în graiul Românilor de dincoace şi de dincolo de Carpaţi nu se află. Obiceiurile lor, etc. Toate aceste pentru un preot idealist, care ar avea plăcere şi pricepere către astfel de lucruri, ar oferi o muncă, care l-ar face nemuritor.

Fiitoriul preot ar fi bine să aibă şi un capelan, recrutat poate dintre călugării originari din Maramureş, aflători pela câte o mănăstire din Bucovina, cari bucuros ar primi oferirea acestui post.

Aici mai uşor s'ar putea înfiinţa şi fonduri bisericeşti. Taxa, paremi-se, de zece coroane pentru înmormântările în cimiteriul bisericei, la catolicii din loc e introdusă, şi ai noştri încă doresc introducerea ei. In disc se adună sume mărişoare în fiecare Duminecă, sărbătoare, chiar şi în zile de rând. Care are slujbă, pune ceva şi în disc. S'ar putea înfiinţa magazin de bucate.

Poporul acesta religios şi iubitoriu de lectură cu câtă dragoste şi părtinire ar întimpina înfiinţarea unei biblioteci, compusă din cărţi religioase şi morale, casină poporală, reuniune de temperanţă, etc.

Făcând aluziune la nobleţa lui, pe poporul marmaţian îl poţi însufleţi pentru lucruri ideale.

Prin anii 1902, la uniţii din loc fu denumit de preot unul, care mai înainte fusese catechet sau profesor gimnazial, şi precum se zvonea, era subvenţionat din gremiu. Era un cântăreţ mare, orator bun, ştia măguli poporul, dar ştia bine şi cum trebue pusă suliţa în coastele preotului ortodox.

Actualul preot încă e un vrednic urmaş al înaintaşului său.

Numai noi putem striga cu paraliticul dela lacul Vitezda: „Doamne, om n'am“....

Carpatin.

Nr. 13,333 Plen. 1908.

Cercularіu

către onoraţii membri ordinari şi ad hoc ai sinodului protopresbiteral gr.-or. din tractul Devei.

Prin ordinul Venerabilului consistoriu arhidiecezan din 3 Noemvrie a. c. Nr. 13,333 Plen. numit fiind subscrisul de comisar consistorial pentru alegerea de protopresbiter al tractului Devei, în sensul §-lui 16 din regulamentul pentru procedura la alegerea de protopresbiter, convoc prin aceasta sinodul protopresbiteral electoral *pe ziua de Joi în 11 Decemvrie a. c. st. v.* la 11 oare înainte de amiazi în biserica noastră din Deva, în scopul de a efeptui alegerea de protopresbiter.

Iar membrii comitetului protopresbiteral se convoacă *pe ziua de Mercuri în 10 Decemvrie a. c. st. v.* la 4 oare după ameazi la şedinţă în cancelaria protopresbiterală, spre a constata cualificaţiunea concurenţilor şi a compune lista de candidare.

Conform prescriselor legei, actului de alegere va premerge celebrarea sfintei liturgii cu chiemarea Duhului sfânt, la care sunt poftiţi a lua parte toţi membrii sinodului.

Sibiiu, 24 Noemvrie 1908.

Moise Lazar m. p.,
comisar cons.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tractului Ilia.

— 2 Decemvrie n.

Cu toată vitregitatea timpului ploios, ziua de 9/22 Noemvrie a fost zi însemnată pentru preoţimea tractului *Ilia*, în care preoţimea în număr complet s'a grăbit mai mult ca altădată la locul designat pentru conferinţă, in comuna *Zam*, ca prin înţelegere şi sfătuiri reciproce să se înzestreze cât mai mult cu cunoştinţele necesare pentru a ţinea piept cu multele ispite şi grelele încercări din viaţa poporului nostru.

După serviciul divin, îndeplinit prin trei preoţi, şi după predica bineîntocmită şi rostită de părintele *Chireu*, preoţimea se întruneşte în şcoala confesională din loc.

Să cetesc mai multe dispoziţii consistoriale, dintre cari cea referitoare la înfiinţânda bancă culturală „*Lumina*“ să primeşte cu însufleţire, îndemnându-se fiecare preot a se face acţionar la aceea bancă, şi în vederea scopului nobil ce-l urmăreşte a o sprijini după putinţă.

Dintre rapoartele ce sunt datori preoţii a le prezenta pentru fiecare conferinţă, merită atenţiune raportul părintelui din Câmpuri, din care să vede, că la stăruinţa preotului s'a înfiinţat fond de bucate, reuniune de femei, bibliotecă, — apoi cel din Valea-lungă, precum şi celelalte, din cari să observă demersuri înspre bine, şi că preoţimea, înţelegând duhul vremii, în măsura puterii sale satisface tot mai mult datorinţelor impuse, desvoltând o activitate conştienţioasă pe toate terenele.

Tema cetită de părintele *Albani*, despre datorinţele preotului ca duhovnic, a făcut bună impresiune şi pe lângă observările potrivite a păr. *M. Oprean, I. Budoiu* şi *I. Oprean* nu a lăsat nimic de dorit.

Propunere remarcabilă a făcut păr. I. *Budoiu*, prin care stărueşte, ca fiecare preot conform împrejurărilor locale să înfiinţeze fonduri de bucate, fonduri de bani din colecte benevole adunate la ospeţe şi alte servicii ceremoniale, botezuri etc., adunând bani albi pentru zile negre. Dânsul prezintă şi un statut, care se primeşte fără discuţie.

Păr. Motora în propunerea sa însistă, ca conferenţa în vederea serviciului pastoral egal pentru toţi preoţii fără deosebire, — să adreseze un memorand prin toate conferinţele la guvern, pentru o salarizare egală la toţi preoţii, fără deosebire de pregătirile unuia sau altuia.

Deşi aceasta din urmă află câţiva aderenţi, — multă însufleţire şi nădejde întru încuviinţarea ei nu produce.

Ziua îşi împletise vălul cu noaptea, când păr. ppresbiter prin vorbe frumoase mulţămeşte preoţimei pentru interesul desvoltat în cursul desbaterilor, făcând ca fiecare preot să se întoarcă la turma sa cu cugetul sfânt de a lucra tot mai mult întru înaintarea poporului nostru mult obidit.

Ioanichie Oprean
paroh.

NOUTĂŢI.

Scrisoarea Monarhului. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele Francisc Iosif I a adresat o scrisoare ministrului-prezident din Austria, baronului *Bienerth*, în care mulţămeşte tuturor celor ce au luat parte în o formă oarecare la serbările iubilare ale Maiestăţii Sale, şi împuterniceşte pe baronul Bienerth să o aducă aceasta la cunoştinţă publică.

*

Regele Şvediei, Gustav, însoţit de regina Victoria, a sosit Sâmbătă la oarele 10 dimineaţa la Viena, pentru a face vizită Maiestăţii Sale, domnitoriului nostru, care şi-a primit oaspeţii la gară, şi a dat în onoarea lor prânz mare, cu toast, la care a răspuns regele Şvediei.

*

Alegeri pentru congres. Pe teritoriul consistoriului din Oradea-mare au fost aleşi deputaţi pentru congresul naţional-bisericesc, *din cler*, în cercul Oradea-mare-Peşteş: *Vasile Mangra*, vicar episcopesc; Beiuş-Vaşcău: *Vasile Popp*, paroh în Topa-de-sus; Beliu-Tinca: *Nicolae Roxin*, protopop. iar *mireni*, în cercul Oradea-mare: *Nicolae Zigre*, advocat; Peşteş: *Dr. Aurel Lazar*, advocat; Beiuş: *Dr. Ioan Papp*, advocat în Brad; Beliu: *George Popa*, adv. în Buteni; Tinca: *Georgiu Roxin*, advocat; Vaşcău: *Dr. Gavril Cosma*, advocat. In dieceza Caransebeşului au fost aleşi următorii deputaţi *mireni*: In cercul Valeaboului: Dr Petru Cornian adv. Oraviţa-mont. cercul Lugojului: Dr. Alexandru Mocsonyi, proprietar mare Birchis, cercul Făget: Titu Haţeg adv. Lugoj, cercul Buziaş: Baron Gèza Duca, mare proprietar Cadar, cercul Ghilad: George Breban, mare proprietar Ghilad, cercul Vârşeţ: Ioan M. Roşu, adv. Biserica albă, cercul Iam: George Serb, consilier aulic Budapesta, cercul Sasca-montana: Petru Corcan protopretor Iam, cercul Oraviţa-mont: Ilie Trailă advocat Oraviţa mont. în cercul Bogşa-mont Ioan Budinţian adv. Bogşa-mont în cercul Caransebeş: Constentin Burdia, consilier aulic Caransebeş. In cercul Ohaba-bistră: Patriciu Dragalina, prof în pens. Caransebeş. In cercul Domaşnia: Dr. Valeriu Olariu, medic Teregova. In cercul Mehadia: Dr. Virgil Nemoian medic în Mehadia. In cercul Prigor: Zaharie Miulescu, comerciant în Pârvova. In cercul Bozoviciu: Iuliu Novac advocat Bozovici. In cercul Bis-Albă: Dr. Aureliu Novac adv. şi deputat Bis-Albă. In cercul Alibunar: Stefan Jianu, referent şcolar Caransebeş. In cercul Satul-nou: Coriolan Bredicean advocat şi dep. dietal Lugoj.

*

Lege bună. Un proiect de lege va fi presentat în curând corpurilor legiuitoare din România, prin care comunele urbane (oraşele) sunt autorizate să-şi creeze case comerciale, pentru clădiri ieftine şi sănătoase.

*

Legea de presă. Un ziar din capitală crede a şti pozitiv, că în noua lege de presă, la care se lucră în ministeriul de justiţie, e trecută şi responsabilitatea tipografiei în procese de presă şi e trecută apoi ştergerea cauţiunei, precum şi oprirea, de a mai putea fi confiscate ziarele. Proiectul de lege va fi prezentat la primăvară dietei.

*

Pentru tradare de patrie a fost arestat medicul *Vladimir Alexici* din Panciova, la recercarea judelui de instrucţie de pe lângă tribunalul regesc din Timişoara. Crima arestatului e aceea, că cu ocaziunea unei nunţi a provocat pe cei prezenţi la nuntă se sară întru ajutoriul *fraţilor atacaţi din Sârbia*. Arestatul e medic militar (la honvezi) în rezervă şi a oferit o cauţiune de 20.000 coroane, ca se fie pus în libertate. Tribunalul nu s'a pronunţat încă.

*

Catolicizare. Un domn Mavrojani din Galaţi, în România, se plânge în ziarele din Bucureşti, că călugăriţele catolice dela Notre Dame de Sion au răpit pe sora sa Eugenia şi au făcut'o se treacă la catolicism. Domnul Mavrojani admoniază pe toţi părinţii cu fete, să nu-şi mai dee fetele la şcoala de călugăriţe catolice.

*

Pentru 2 Decemvrie. Elevii cursului al patrulea din pedagogia romano-catolică din Agria nu s'au dus în 2 Decemvrie la biserica catedrală, unde s'a oficiat serviciu divin, din incidentul iubileului de 60 de ani de domnie a Maiestăţii Sale, din care motiv în ziua următoare au fost eliminaţi toţi din seminar. Acum dau pe martirii, şi s'au adresat unor deputaţi dietali ca să-i iee în apărare.

*

† **Em. Creţulescu**, fost ministru plenipotenţiar român la Paris şi literat român, a decedat Sâmbătă în Bucureşti.

*

Cai pentru Sârbia. Prin România au trecut o mie de cai, cumpăraţi în Rusia, pe seama Sârbiei.

*

Pungaşi condamnaţi. Cei doi Ruşi, cari au jăfuit casa de păstrare din Pestanouă, ziua la ameaz, au fost judecaţi zilele trecute din partea tribunalului regesc din Pesta la câte trei ani temniţă grea.

*

Episcopia sârbească din Buda. Episcopia gr.-ort. sârbă din Buda deocamdată nu va fi îndeplinită, după cum scriu ziarele maghiare, ci se va administra şi pe mai departe prin fostul episcop. actualul patriarh, Lucian Bogdanovici. Fiindcă numărul sufletelor din eparhia Buda a scăzut, iar multe parohii s'au desfiinţat, să ocupă patriarhul cu planul, de a o contopi în altă eparhie.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit Antoniu Balomiri, măestru pantofar în Orăştie, 3 cor.; George Săsărman, măiestru pantofar, soţia sa Maria şi fica lor Victoria 1 cor. 20 bani şi Nicolae Chirca, sodal rotar, 20 bani.

*

O rugare. Deoarece nefericitul meu fiiu *Corneliu* are mania de-a părăsi fără ştire casa mea şi oraşiul, neştiind unde şi încătrău apucă, cercetând pe unii şi pe alţi dintre cunoscuţi, pe cari n'aşiu voi să-i molesteze, sunt silită a mă ruga pe aceasta cale dn onoraţii Domni, pe cari î-i va cerceta în calea sa, să aibă bunătate a-l sfătui a se reîntoarce acasă, şi eventual a mă avisa pe o cartă poştală unde se află, ca să pot lua măsurile de lipsă pentru a fi adus acasă. Cluj, 22 Noemvrie 1908. Văduva *Ana Roşescu*, Görög templom utca Nr. 6.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Din public.*)

Mulţămite publice.

In urma apelului lansat, au binevoit a contribui pentru înmulţirea bibliotecei meseriaşilor şi comercianţilor din Sebeş si jur „*Andreiana*“ următorii domni: Nic. I Simian, Ioan Hanciu, Dumitru Hanciu, Oprea I. Simian, C. Hanciu, Dumitru N. Simian, Dumitru I. Simian, Nic N. Steflea, N. N. Simian, Nicolae N. Lupaş, Nicolae Ghiboiu, I. N. Simian, N. D. Hanciu, Maria N. I. Simian din R Valcea, România, fiecare câte 5 lei. Academia Română Bucureşti a donat 42 cărţi în valoare de 184 Lei. Ioan Oncescu notariu pens. Sebeşul-săsesc, a donat 11 cărţi în valoare de 53 cor. Dr. E. Dăian protopop Cluj a donat 10 cărţi în valoare de 15 85 cor. Dr. Simion Stoica Abrud 1 carte cor. 1 40. Aducem şi pe aceasta cale mulţămită P. T. Domni binevoitori.

Sebeşul-săsesc, la 7 Dec. 1908.

Oprea Herţia, cassariu.
Victor Săbădus, prezident.

Teatru german.

Mercuri: *Sherlock Holmes*, comedie în 4 acte.

Joi: *Ein Walzertraum*, operetă.

Copii cari nu să desvoaltă

iau repede o direcţie spre desvoltare, dacă le da-ţi Emulsiunea lui SCOTT. Desvoltarea începe deja după luarea primei dose de SCOTT.

Emulsiunea lui SCOTT

e atât de dulce ca crema şi se ia şi se mistuie chiar şi în casurile când laptele e interzis.

Emulsiunea lui SCOTT e în toate ţările cu căldură recomandată de medici. 12 (270) 2—4

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 886/908. [360] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de al treilea (III) învățătoriu dela școala confesională gr.-or. română din **Sebeșul inferior**, în protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, pe baza ordinului Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan din 6 Noemvrie 1908 Nr. 13020 se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreuuate cu acest post de învățătoriu sunt cele prescrise în legile noastre bisericești școlari.

Doritorii de a ocupa acest post de învățătoriu să-și subștearnă cererile concursuali instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poșta Avrig, Felek, Szebenmegye) până la terminul susindicat având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sânta biserică spre a face cunoștință cu poporul și referințele locali având cel ales a conduce o strană și a cânta cu elevii la sânta liturghie.

Avrig, 19 Noemvrie, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop.

Szám 2958/1908 [350] 2—2

Arverési hirdetmény.

Szebenvármegyei Láz község elad a „Coasta“-rea, nevü erdőrészből 36·0 k. hold területen található, mintegy 2536 m. 3-re becsült tölgyfa (melyből 771 m. 3 haszonfa 1522 m. 3 tüzifa és 253 m. 3 ág és galyfa) nyilvános szóbeli árverésen folyó évi **december 29-ik** napján d. ú. 1 órakor Láz község irodájában.

Kikiáltási ár, melyen alúl a fa nem adatik el 10.000 kor. azaz Tizezer korona. Bánatpénz 1000 korona.

Zárt irásbeli ajánlatok melyek a fenti bánatpénzt és azon nyilatkozatot tartalmazzák, hogy árverező magát az árverési feltételeknek aláveti a szobeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el. Az árverési feltételek és becsjegyzék az árverés napjáig Láz közseg irodájában és a szászsebesi m. kir. jár. erdőgondnokságánál betekinthetők.

Szászsebes, 1908 november 24 én.

A járási főszolgabiró:
Hanner.

Nr. 1057/1908 prot. [357] 2—2

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de învățător la școala poporală gr. or. română cu 2 învățători din comuna **Alțina**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual de 600 cor., și anume: 300 cor. prin repartiție din cassa bisericei, 276 coroane ajutor de stat, 24 cor. în lemne de foc.

b) 40 cor. relut de cuartir.

Cuincuenalele se computa numai dela instituirea definitivă la această școală.

Concurenții să-și aștearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului și să se prezenteze poporului în biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântări.

Agnita, 19 Noemvrie 1908.

Ioachim Muntean
protopresb.

Nr. 33/908 comit. asil. [358] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de **conducătoare** a asilului comunal din **Rășinari** (Resinár—Szeben m.) prin aceasta să publică concurs. Postul e împreunat cu următoarele emolumente:

1. Salar anual 600 cor. solvibil în rate lunare anticipative din cassa alodială.

2. După un serviciu de 5 ani aici în comună un cuincuenal de 100 cor., iar după un serviciu de 10 ani aici în comună un al doilea cuincuenal de 100 cor.

3. Pentru ținerea unei bone sau servitoare ajutătoare, anual 240 cor.

4. Locuința în edificiul asilului.

5. Lemnele de lipsă pentru încălzit, sau 100 cor. anual din care sumă conducătoarea e silită a încălzi și localitățile de învățământ.

Rugările instruite cu diploma prescrisă în §. 11 art. XV din 1891, carte de botez, atestat de moralitate și serviciu de până acuma, sunt a să înainta la Comitetul de supraveghere al asilului comunal din Rășinar până la **1 Ianuarie 1909 st. n.**

Rășinari, în 1 Decemvrie 1903.

Comitetul de supraveghere al asilului.

Restaurant.

Cassa de împrumut și păstrare „Economia“ societate pe acțiuni în **Cohalm** (Kőhalom), își esarândează Restaurantul său împreunat cu cafenea și situat în Cohalm sub Nr. de casă 93, pe timp de 3 (trei) ani începând cu 1 Februarie 1909 până la 31 Decemvrie 1911.

La Restaurant sunt și 2 odăi mari pentru pasageri. Apoi: curte mare cu șopron pentru cară, șopron de lemne și 2 grajduri mari, ghețariu nou betonat, o grădină mare cu popicărie și e situat la o pozițiune foarte avantajioasă. Chiria anuală este de Cor. 1600. Reflectanții își vor înainta ofertele în scris, cel mult până la **20 Decemvrie 1908**, la subsemnata direcțiune, de unde și până atunci se pot primi condițiunile speciale de esarândare și tot felul de informațiuni — verbal și în scris. (352) 2—3

Direcțiunea institutului „Economia“.

In măcelăria lui **Coman Mânzat** din Sibiu, să primește

un învățăcel

de român, etatea 14 ani, să știe scrie și ceti. (346) 3—3

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I. școală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 10—36

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 17 Decemvrie

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40 000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câștig	„	**100,000**	„
1	„	„	**60 000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câștiguri	„	**20,000**	„
1	Câștig	„	**15,000**	„
11	Câștiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5.000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2 000**	„
539	„	„	**1,000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405 câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Cel mai mare câștig de cl. I. este în casul cel mai norocos de **50,000 m.**, se urcă în cl. II-a la **55,000 m.**, în cl. III-a la **60,000 m.**, în cl. IV-a la **65,000 m.**, în cl. V-a la **70,000 m.**, în cl. VI-a la **80,000 m.**, în cl. VII-a la **600,000 m.**

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios

pe **17 Decemvrie** costă

losul original întreg . . Cor. 7·—
losul original de jumătate „ 3 50
losul original de un sfert „ 1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** și **franco**.

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor

se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

☞ Comande rog a se face prin **mandat poștal** sau și prin **ramburs.**

☞ **Adresați-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult până la**

17 Decemvrie

cu toată încrederea la (291) 4—5

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg.**

Nr. 195—1908. [349] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului vacant de învățător dela școala noastră confesională din filia **Fișer**, protopresbiteratul Cohalmului, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. și anume: 300 coroane dela comuna bisericească și 300 cor. din aludiul comunal, eventual dela stat, apoi cuartir liber în edificiul școlar și lemne de foc.

Viitorul învățător va avea în zile de Dumineci și sărbători să conducă strana și la liturgie să cânte răspunsurile împreună cu copiii de școală.

Cohalm, în 15 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Tit V. Gheaja
protopresbiter.

Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primește **depuneri spre fructificare** cu **4**%, pe lângă un termin de anunț mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Depuneri să plătesc după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și **ridicări** se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% și **6**% netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

(339) 4—20

Direcțiunea.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 38—40

„RACOȚANA“

institut de credit și economii, societate pe acțiuni

Șeica-mare (Nagyselyk) Nagyküküllő m.

Filiale: Mediaș, Elisabetopole.

Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 5% până la 500 coroane, pentru depuneri stabile dela 500 coroane în sus cu abzicere de 30 zile 5½%. Darea după capitalele depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 3000 coroane să pot ridica și — după starea cassei — să plătesc fără abzicere.

Depuneri și ridicări să pot face și pe cale poștală cu cecuri.

Acordează credite cambiale, personale, hipotecare și de lombard în modul cel mai culant.

(326) 6—6

Direcțiunea.

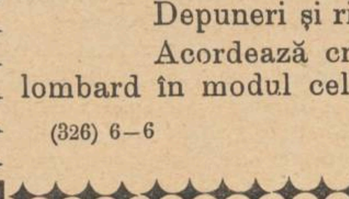
Reisen durch die ganze Welt.

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piața mare Numărul 9

lângă palatul lui Brukenthal.

☞ **Intrare și privire în orice timp al zilei** ☜

dela 9 oare dimineața până la ½10 seara.

Din 7 Decemvrie până în 13 Decemvrie 1908:

Călătoria dela Vifleem la Ierusalem în Iulie 1904.

Prețuri de intrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, școlari și soldați 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1·80, Blocuri pentru școlari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea și Sâmbăta până la 5 oare intrare cu 12 b. pentru copii și elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăți cor. 25·—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 15—

Seriile odată predate nu se repetează.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 131 Sibiiu, Sâmbătă 29 Noemvrie (12 Decemvrie) 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Alcoholismul.

Sibiiu, 11 Decemvrie n.

Domnul deputat naționalist român *Vasile Goldiș* a avut Sâmbătă o zi norocoasă în dieta țării. Luând cuvântul în discuția asupra budgetului ministrului de culte și instrucțiune publică, a rostit o vorbire, care, contrar obiceiului, a fost ascultată cu încordată atențiune, a fost aprobată din toate părțile, iar oratorul a fost la fine felicitat de cei mai de frunte colegi ai sei din tabăra maghiară. Insuși ministrul de resort, contele *Apponyi*, s'a sculat și a răspuns imediat deputatului *Goldiș*, recunoscând, că toate cele spuse de dânsul sunt corecte și adevărate, și promițând, că va face tot ce-i stă în putință pentru îndreptarea răului, pe care domnul deputat *Goldiș* îl zugrăvise în fața dietei în colorile cele mai înduioșătoare.

A vorbit adecă despre *alcoholism*, despre înspăimântătoarea lățire a acestei boale, care se resimte în urmările ei și în a treia generațiune, și despre necesitatea de a se lua și din partea guvernului măsurile necesare pentru combaterea ei, nu numai din partea *bisericei*, care și până acuma și-a făcut datorința în privința aceasta. A fost deci o temă de interes pentru toți, cunoscută de toți, mai bine însă de domnul deputat *Goldiș*, care a făcut din ea obiect de studiu amănunțit, căutând să străbată până în cele mai adânci taine ale acestui morb social, care reclamă o mai serioasă tratare și vindecare decât până acuma.

Vorbirea deputatului *Goldiș* a fost deci un studiu frumos al savantului, care cunoaște chestia în care vorbește până în cele mai mici amănunte, a fost o conferență academică, plină de argumente, cari nu pot fi resturnate ori tăgăduite, și scutită de orice fraze goale, menite numai se zăpăcească și se seducă lumea.

Domnul deputat *Goldiș* a constatat întâiu faptul cunoscut de toți, că la noi, în Ungaria, se bea mai mult ca ori unde în alte țări. Beau cei mari, și beau și cei mici, copiii. La noi beau oamenii „dacă sunt flămânzi, pentruca să nu simtă foame, beau când s'au săturat, ca să mistuie bine, beau când le vine somnul, pentruca să nu doarmă, iar când nu pot durmi, beau ca să le vină somnul, beau când e frig, pentruca să se încălzească, iar când e cald, beau să se recorească, beau când sunt sănătoși, ca să nu se bolnăvească, și beau când sunt bolnavi, ca să se facă sănătoși. Beau la botez, beau la nuntă, beau la pomană. Beau când să veselesc și beau când sunt triști“. Beau și beau!..

A arătat apoi domnul deputat *Goldiș* cum e în alte țări, și ce s'a făcut în alte țări pentru combaterea acestui mare rău, unde școala, statul și societatea au lucrat și lucră mână în mână, pentru a împedeca lățirea morbului. A indigetat în urmă calea pe care s'ar putea ajunge la bun resultat și în patria noastră. Măsuri enegice sunt de luat în contra cârcimarilor, — conclude dnul *Goldiș*, — cari ar trebui să fie obligați prin lege să țină cârcimele închise de Sâmbătă seara până Luni dimineața, vremea în care muncitorii nu au de lucru, și stau prin cârcime. Copiii să fie opriți de a umbla la cârcimă. Părinții cari îi duc pe la cârcime să fie aspru pedepsiți, asemenea și ceice dau beutură copiilor. Cu un cuvânt, să se reducă consumarea beuturilor alcoholice!

Un recept bun și ușor de aplicat ori unde în altă țeară, numai la noi — nu. La noi consumarea alcoholului e așa zicând o necesitate de stat. Partea cea mai mare a dărilor noastre o formează darea după consumarea beuturilor alcoholice. In măsura în care se reduce consumarea, scade deci și darea și rămân neacoperite trebuințele de stat. E cam curios, dar e așa, că la noi statul, prin interesele sale financiare, silește cetățenii să se închine alcoholismului, în loc să-i îndemne să se ferească de el. *Aici* trebue ajutat deci, în prima linie. Mai vine apoi justiția noastră, care încă e pusă pe partea alcoholismului. Criminalul n'are decât să se apere cu aceea, că în momentul săvârșirei crimei a fost beat, și judecătoria îi consideră faptul acesta de motiv *atenuant* la croirea pedepsei, în loc de a considera și beția însași de crimă, ori delict. S'ar cere deci un plan mare pentru stârpirea răului de care s'a plâns domnul *Goldiș*, la care mulți ar trebui se lucre, și până-l compun, dar mai ales până-l esecută. La noi însă sunt astfel stările de lucruri, că pentru compunerea planului s'ar mai afla poate oameni, pentru esecutarea lui însă — ba. Pentrucă atunci ce s'ar alege din cele mai „patriotice“ elemente din statul nostru, din Evreii, cari din vinderea alcoholului trăesc și se — înavuțesc?.. Faptul rămâne însă, că domnul deputat *Goldiș* a pus degetul pe o rană gravă socială, cu a cărei vindecare cei chemați mai mai curând ori mai târziu vor trebui să se ocupe.

„Politica maghiară din trecut și present“. Sub titlul acesta a publicat contele *Iosif Mailáth* un articol într'o mare revistă engleză, ajungând în el la conclusia următoare: „Noi, Maghiarii, cari ne aflăm în mijlocul națiunilor, fără rudenii, și stăm icuiți între popoare, fără a avea astăzi amici; noi, cari în loc de a ne sprijini reciproc, ne prindem unii pe alții de gât: vom fi numai atunci în stare să ne mântuim rassa de perire și statul de definitivă apunere, dacă de o parte ne *schimbăm politica de naționalități și dăm naționalităților aceea ce le compete,* căutând în același timp se sufocăm fără crutare orice încercare, menită se amenințe unitatea statului ungar și să-i vateme demnitatea, iar de altă parte aducem în ordine, în bună înțelegere cu Regele nostru, și pe basele largi ale unei nouă înțelegeri cu el, toate chestiile actuale (militare, economice, politice și de altă natură) încă înainte de a introduce votul universal la alegeri“....

Dorim și noi, ca schimbarea politicei de naționalități, a cărei necesitate o recunoaște contele Majláth, se urmeze cât mai curând, dându-se naționalităților aceea ce le compete, lucru care s'ar putea face cu atât mai cu ușurătate, cu cât naționalitățile nemaghiare și-au redus deja la minimul posibil pretensiunile.

Psihologia bisericei creștine.

Omul în lupta pentru drepturile universale își alege două căi: apropierea de ființa cea mai înaltă, și apropierea de perfecțiunea sa pe pământ, care constitue mândria sa morală. In aceste două căi să manifestă idealismul omenesc, care după modul cum e ajuns, deosebește pe om de om, desvălind înaintea ochilor noștri morala omenească.

Țânta lui Cristos fiind desrobirea omenimei și înaintarea ei în idealism, ea a devenit și țânta statului. Biserica e recunoscută de independentă, atât în puterea și spiritul legilor divine, cât și umane. In acest psihic independent să nasc și să desvoaltă toate instituțiunile bisericești.

Statul decade la rangul unui factor, și toate normele, pe cari statul le aduce în urma legăturei sale cu biserica și cu credincioșii ei, sunt numai normele *suveranității teritoriale*, care constă în principiul firm iuridic, că puterea statului influințează toate persoanele și lucrurile de pe teritoriul său. Dacă biserica în mod direct ar fi supusă legilor statului, ar deveni egală cu ori-ce persoană morală din dreptul public sau privat.

In acest înțeles, biserica e complexul oamenilor, cari stau sub scutul unei instituțiuni independente, de sine stătătoare.

Biserica de multe ori a trecut cadrele acestui drept și cu energia morală a legilor sale a pătruns mai toate actele dreptului roman privat, așa, încât domnia drepturilor ei în lumea întreagă a ajuns a fi un *utrumque ius*.

Aceasta e cauza certelor medievale între papi și împărați.

Invățăturile lui Luther premenesc omenimea în sudoarea acestor certe. Puterii lumești i-se susține dreptul de a sta în ajutorul bisericei în caz de necesitate, neștirbindu-se astfel nici una din aceste suveranități. Statul în biserică e „fűrnehmstes Glied“.

Dacă statul aduce o lege referitoare la biserică, legea aceasta să canonisează, conformându se legilor independente bisericești. Dreptul complet al bisericei cuprinde în sine: legi canonizate, și legi

---

FOIȘOARĂ.

Cuvânt de deschidere

rostit la inaugurarea prelegerilor și a șezătorilor literare, în parohia Cristian.

(Urmare).

Invățătura cărții câștigată în școala de toate zilele, — ba nici chiar cea câștigată în școlile cele mari, dela orașe, — nu poate împlini toate nevoile unei vieți de om. O temelie pun omului, temelia cetitului și a scrisului. Pe această temelie trebue încă mult zidit, căci iată ce ne spune un om cuminte: „Educația (învățătura) noastră nu se sfârșește când ieșim din școală; atunci abia începe, și ține cât trăim“. Intreaga vieață e îndatorat deci omul să se îndeletnicească după putință și cu învățătura cărții și cu povața ei de tot felul. Partea cea mai mare însă, în bucuria c'a scăpat de școală, ajunge în anii de după terminarea ei acolo, că nici pe temelia scrisului și a cetitului nu să mai poate răzima cu încrederea recerută, — decum s'o mai înnalțe. Ba mulți dintre cari odată știau bine să ispitească slova cărții, știau bine să mănueze un condeiu, cu intrarea în adevărata vieața, lăsânduse cu totul răpiți de puterea banului, lăsânduse cu totul copleșiți de povara zilei, ajung acolo, că în floarea vieții, la vârsta de 40—50 ani, abia mai slovenesc, abia mai cârțăie peana pe hârtie.

Dar să presupunem o cetire, o scriere lesnicioasă, — totuși, foarte puțini țărani am găsi, cari ei de ei să țină pas cu lumea, — cărora să nu le mai trebuească și altă povață.

Tatăl ceresc s'a îngrijit de această pătură de oameni, creând și pentru ea un anotimp, în care să-i rămâie și ei răgaz spre o îndeletnicire cu mana sufletească. E anotimpul iernei, cu zile scurte și nopți lungi. Pildei cerești urmând, chemați sunt și părinții pământești a îngriji de acești oameni, făcândule parte din învățătura, din povața lor.

Rostul prelegerilor și al șezătorilor nu poate fi deci altul, decât îndatorirea celor chemați, de a tălmăci celor conduși de ei povața cărții, de a ispiti învățăturile ticluite pe seama lor, de a le ținea și desvolta interesul spre cetire, — de ai ținea în strânsă legătură cu făurirea legilor, cu iscodirea uneltelor noauă, cu tot ce să ține de ei — și-i pentru ei!

Amăsurat modului de traiu, îndatoririlor celor multe ce le are orice muritor, față de Dumnezeu, față de sine, de familia sa, față de deaproapele, față de meșteșugul, de gospodăria ce o poartă, față de societate, de biserică, de stat, așa și povața trebue să fie deosebită și diferită!

Câte nu să cer a ști, a să cunoaște și de cel mai de rând om. De câtă învățătură, de câtă povață nu are și acesta trebuință, spre a fi în putință a da o creștere bună fiilor și fiicelor sale. A așeza în inimile lor peatra fundamentală a înțelepciunii, a virtuților creștinești și omenești, a înfrânării, blândeții, răbdării, a tăcerii, smereniei, a dragostei etc., precum al feri de cele protivnice, de ale îndărătniciei, mâniei, lenei, pizmei, răutăței, sumeției, ca astfel bine să se achite de sarcina de părinte, — de datoria, ce o are față de familie, de societate, față de biserică și neam, — de a da acestora, fii buni și fiice bune.

Pe lângă sarcina grea de părinte, fiecare are o ocupațiune, învârte un meșteșug, un negoț. Câtă povață nu cer acestea, pentru a le desvolta, desăvârși, a le conduce cu tact, a le preface cât mai mult în folosul lor.

Câte nu să recer dela un plugar, spre a ajunge a-și purta economia într'un chip cât mai cu minte. A ști, când și cum să-și lucre pământul mai bine, cum să-l prefacă într'unul mai roditor — pe ce vreme să facă arătura, când să arunce sămânța — ca toate săvârșindu-le după povața cea mai înțeleaptă — toate să-și deie rodul însutit și înmiit! De câtă pricepere nu are lipsă, pentru a să împăca și el cu iscodirile vremilor noauă, a să desbăiera și el de înțelenita frază „cum au trăit moși de strămoși, voiu trăi și eu și copii mei“. A-și schimba și el vechiul plug în cel nou, fiind acesta din urmă mai bun, istovitoarea sapă și secere în mașina de săpat și secerat, obositoriul îmblăciu în mașina de treerat — cari astăzi ne mai numărânduse între noutăți, au străbătut și în satele și pe moșiile cele mai mici. Deasemenea e de lipsă o cunoaștere când și pe ce piață să-și desfacă el mai cu preț rodurile sale.

Să străbatem mai departe. O înverșunată luptă pentru om este lupta cu multele greutăți ale vieții — este lupta cu greul zilei. Avem să ne împlinim o sumedenie de datorințe, față de noi înșine, față de deaproapele, față de societate, de stat, de biserică, de școală! Cine va putea să țină piept mai cu tărie, mai cu ușurință, cu greutățile cele multe, pe cari vremile mai noauă le pun cu duiumul pe umerii slăbănogi ai omului? Care va putea delătura orice greutate, cel bolnav, ori cel sănătos? De sine se spune, că cel sănătos. Grija sănătății noastre este o datorie sfântă. Câte cunoștințe nu ni să cer, spre a ști cum să ne-o îngrijim, cum să ne-o păstrăm.

(Va urma).

canonice, aduse în puterea proprie a bisericei. De aceea, la numirea dreptului bisericei, conform acestor două forme de legi, întâlnim — *ius ecclesiasticum* şi *ius canonicum.*

Dreptul ecleziastic e deci urmarea contactului bisericei cu statul.

Drept canonic în sinul bisericei creştin totdeauna a existat. In zorii creştinătăţii însă nu a trebuit să iese în forma legei, pentru-că lanţul iubirei între oameni şi graiul viu al apostolilor a ferecat ori-ce pornire şi patimă omenească. Vitregitatea timpurilor încheagă din acest psihic nevăzut legile poruncitoare divine. Alcătuirea legii canonice e împlinirea cuvântului dumnezeiesc.

Pe motivul, că papa dela Roma cu principiul acesta îşi întăreşte şi edifică omnipotenţa, spre nefericirea creştinătăţii, *Lnther* proclamă reformaţiunea şi la 10 Decemvrie 1510 arde pe piaţa din Witenberg întreg „corpus iuris canonici". Răstoarnă deci credinţa veche, că legile canonice pornesc din cuvântul lui Dumnezeu şi reformează lumea în convingerea, că cuvântul lui Dumnzeeu cere numai *predicarea* evangheliei lui Cristos. Legile canonice numai într'atâta sunt divine, întru cât ele sunt valabile în biserica creştină. Puterea primaţială a papei e periculoasă creştinătăţii. Papa nu se poate folosi de cuvântul lui Dzeu, în formarea legilor canonice, pentru că acesta conţine numai *porunci morale*, nu şi *porunci disciplinare.* In urmare, biserica în urma propriei puteri legislative formează legi, cari susţin organismul bisericesc. Dreptul canonic emanat din natura bisericei îl recunoaşte Luther în scrisoarea „Von der Deutschen Messe" din 1526: „*In dieser Ordnung* könnte man die, welche sich nicht christlich hielten, kennen, strafen, bessern, ausstossen, oder in den Bann thun".

Ideile acestea radicale ale lui Luther au fost propagate de *Haussmann* şi *Kahl*.

Autonomia aceasta a bisericei lui Luther e ştirbită prin păşirea lui *Melachthon*, care prea puţin încredinţându-se în puterea bisericei lutherane, permite o prea mare influinţă a statului. Astfel e nimicită şi de *Zwingli* şi *Calvin*, cari recunosc formarea legilor canonice, din punctul de vedere al bisericei catolice şi lutherane. Cauza devierilor acestor trei factori dela învăţăturile radicale ale lui Luther e poziţia politică a Germanilor în diferitele state. In pacea din Vestfalia să precizează aceste două ramuri, în cari vedem pe lutherani, adevăraţii credincioşi ai lui Luther, şi pe reformaţi, lutheranii deviaţi dela învăţăturile cordinale.

Principiul divinătăţii din biserica catolică a rămas şi mai departe în biserica orientală, desbinată de aceasta, în mijlocul veacului XI.

Deosebirea psihologică a acestor două biserici reşede în înprejurarea, că biserica orientală nici când nu şi-a apărat fiinţa independenţei prin spiritul legilor canonice. „Eine Unterscheidung des kirchlichen und staatlichen Gebiets ist in ihrer Rechtsorganisation prinzipiell nie zum Ausdruck gelangt",.. dupăcum spune *Kahl.*

Psihologia bisericei creştine, manifestată în întreg corpul ei, în atâtea direcţii, totuşi ne arată *adevărul comun* al lui Cristos, care culminează în lupta omului *spre perfecţie.*

Scopul ei e deci — perfecţia!

V. David.

Din despărţ. „Asociaţiunei".

Convocare.

Adunarea estraordinară a despărţământului XXIX. Mediaş, convocată pe ziua de 22 Noemvrie a. c. în urma timpului nefavorabil neputându-se ţinea, îmi iau voe a convoca această adunare din nou pe ziua de 4 v. 17 nou Decemvrie a. c. înainte de ameazi orele 11 şi jum., în localul nr. 11 dela hotel „Schützen", la care adunare învit pe toţi membrii despărţământului, inteligenţa română din Mediaş şi cerc, precum şi pe fiecare iubitor şi doritor de literatura şi cultura poporului român.

Program:

1. Cuvânt de deschidere.
2. Constituirea biroului.
3. Constatarea numărului şi a listei membrilor actuali şi a celor cari se vor înscrie.
4. Alegerea comitetului cercual.
5. Eventuale propuneri şi încheerea şedinţei.

Mediaş, 8 Decemvrie 1908.

Dr. Dionisie Roman
advocat.

Din protopresbiterate.

Starea parohiilor în tractul Mediaşului.

Preotul *George Iacob* din Buzd a prezentat conferenţei preoţeşti din urmă a tractului Mediaş următorul raport despre activitatea preoţilor din acest tract:

„Insărcinat fiind cu cenzurarea rapoartelor despre mersul afacerilor bisericeşti în singuraticile parohii şi rezultatul aplicării în praxă a cunoştinţelor câştigate şi indigitărilor date în conferenţele noastre preoţeşti, înaintate din partea onorat frăţiilor voastre la preaon. oficiu protopresbiteral, după făcuta cenzurare, pe baza celor cuprinse în aceste rapoarte, îmi iau voie a prezenta onoratei conferenţe preoţeşti următoriul

Raport general.

S'au înaintat rapoarte dela 19 preoţi, şi anume: dela 1. Toma Stanciu, 2. Zacheiu Sas, 3. Vasile Isailă, 4. Sever Chetian, 5. Iacob Terchilă, 6' Dionisiu Filimon, 7. Nicolae Andreiu. 8. Ioan Dragoles, 9, Emanuil Fleşeriu, 10. Teofil Holerga, 11. Ioan Dordea, 12. Augustin Istrate, 13. Ioan Fodorean, 14. Dionisiu Chendi, 15. Valeriu Scutea, 16. Ioan Troancă. 17. Ioan Marian, 18. Nicolae Rusu şi 19. Ilie Tărchilă.

Inaintarea acestor rapoarte e dispusă prin cercularul Preavener. Consistoriu arhidiecezan din 14 Aprilie 1903 Nr. 2142 Bis. Preoţii susnumiţi au satisfăcut şi în anul acesta îndatorirei din acest cerculariu, înaintând rapoartele prescrise. Unele din aceste rapoarte sunt mai lungi şi mai detailate, altele mai scurte şi mai generale. Ele variază întru sine. Fiecare preot însă s'a silit a arăta, atât rezultatele obţinute prin activitatea sa, cât şi impedimentele, cari au zădărnicit realizarea rezultatelor dorite.

Cu plăcere constat, că chiar în toate parohiile noastre tractuale preoţii au lucrat şi lucră, nu numai cu mai mult zel şi interes, ci şi cu mai mult succes la promovarea intereselor parohiale, ca înainte de întroducerea conferenţelor noastre. Şi e şi natural aceasta, căci de şi poate vor fi şi de aceia, cari nu dau încă nici acum destulă însemnătate acestor conferenţe, (aceasta e la adresa acelora, cari nu prea participă la conferenţe) nu se poate nega, că noi în aceste conferenţe câştigăm foarte multe cunoştinţe şi primim indemn spre tot mai multă şi mai intensivă muncă. Să practică între noi o emulaţiune chiar. E mare deosebire între preotul de azi şi între cel înainte de întroducerea conferinţelor. Cumcă în urma activităţii preoţimei noastre, mişcată prin conferenţe, special tractul nostru a înaintat considerabil, e dovadă şi cercularinl Preav. Conistor arhidiecezan din 8/21 Iulie a. c. Nr. 5230 Bis. în care cerculariu protopresbiteratul Mediaşului e pus între cele mai active, la locul al cincilea. Să revin însă la singuraticele rapoarte.

Am cetit fiecare raport. L-am cenzurat cu atenţiune şi l am apreţiat după conţinut. In firma credinţă deci, că cele espuse în aceste rapoarte conţin sfântul adevăr, am constatat, că parohiile noastre au înaintat şi înaintează pe teren religios-moral, cât şi pe cel economic şi administrativ.

S'a raportat anume, că oamenii sunt evlavioşi, cercetează biserica, să mărturisesc şi cuminecă, că trăesc în bunăînţelegere între sine şi respectează pe conducătorii lor, sunt muncitori şi chivernisitori, că aduc pentru instituţiunile noastre sfinte, biserică şi şoală, relativ destul de multe şi mari jertfe. S'a raportat, că s'au înfiinţat fonduri de bani şi de bucate, s'au înfiinţat reuniuni de femei pentru înfrumseţarea bisericilor, că tinerimea s'a organizat şi să dedă cu disciplina, etc., tot lucruri, cari fără iniţiativa şi concursul preotului nu s'ar fi putut realiza. S'a raportat, că unele întreprinderi sunt în curgere şi s'a spus, că unde de prezent nu este speranţă de a se înfiinţa fonduri, chestiunea nu se va pierde din vedere şi la ocaziuni binevenite se va încerca înfiinţarea lor.

Te însufleţeşti, când într'un raport vezi, că preotul respectiv e înduioşat până la lacrimi de satisfacţie, văzânduşi realizat visul, de aşi vedea biserica renovată şi pictată de nou, când vezi că nu ştie cum să-şi arete mulţămirea către şeful tractual, care i-a ridicat sărbătoarea sfinţirii prin prezenţa sa. Un moment aşa de însemnat acesta pentru preotul respectiv, încât în fericirea sa uită, că el a răvârşit şi alte multe lucruri folositoare parohiei sale, şi raportul său e concentrat aproape numai în actul, care-l face fericit.

Un alt raport frumos şi lung conţine momente, cari trebuesc eternizate în condica parohială, şi cred că respectivul preot nici nu va întrelăsa aceasta.

Nu s'a ascuns nici contrariul. S'a raportat, că mai sunt încă şi scăderi multe de delăturat, precum: lux, alcoolism, concubinate şi alte viţiuri, cari sunt în detrimentul poporului şi al bisericei noastre, că în unele comune păn'acum nu s'a putut face tot ce ar fi trebuit să se facă, şi preoţii respectivi au şi arătat cauzele, din cari nu s'au putut ajunge rezultatele dorite.

Un moment însemnat, când un frate ne spune, cât de mult a stăruit în parohia sa, ca să înduplece pe oameni aşi da pruncii la meserii şi deşi până acum a obţinut puţin rezultat, nu a slăbit şi nu va slăbi în stăruinţele sale în această direcţiune.

Spune aproape fiecare frate, că a jertfit şi jertfeşte mult pentru înaintarea parohiei sale şi conclude, că fără jertfe şi abnegaţiune nu se poate ajunge la nimic.

In urma acestora constat deci, că înaintarea rapoartelor acestora an de an la conferenţă e o necesitate indispenzabilă şi că preotul, care ar încerca a se subtrage dela aceasta îndatorire merită, ca fără cruţare să fie tras la răspundere. Aceste rapoarte, la aparenţă neînsemnate, sunt un motor, care mişcă la o activitate tot mai intensivă, activitatea apoi produce înaintare, ear înaintarea ne aduce nouă satisfacţie, credincioşilor mari foloase, iar superiorilor mulţămire.

Sunt de părere, că fraţii preoţi, cari au întrelăsat facerea şi înaintarea rapoartelor, n'au făcut-o aceasta din comoditate, ori din cauza, că nu ar fi lucrat nimic în parohiile lor, ci poate că le-au ţinut de superflue, în credinţa, că ce e realizat în parohiile lor, realizat rămâne, ori raportează ori ba. Eu sunt însă de altă credinţă. Drept că ce e realizat rămâne, nu numai realizat, dar şi spre lauda respectivului preot, ori raportează, ori ba. Sunt însă lucruri, despre cari dacă nu ar trebui să raportăm, ar rămânea neîndeplinite, pe când dacă ştim că suntem sub responzabilitate, datori a raporta, ne dăm silinţa, ne încordăm puterile, facem studii chiar, ca să le arătăm în rapoartele noastre împlinite. Sunt apoi îndatoriri, cari dacă nu vor obveni în rapoartele noastre, în realitate săvârşite, atragem nu numai desaprobarea superiorilor nostri, ci poate în multe cazuri odiul parohienilor nostri.

Cred că nu supăr pe nimenea deci, când îmi iau voie a susţinea, că acestea rapoarte, făcându-se an de an, au să se facă şi după un sistem oarecare, să fie adecă dat un îndreptar hotărât, cum să se facă ele şi ce anume să conţină? Drept aceea, îndrăznesc a-mi spune părerea, pe care rog pe fraţii preoţi a mi-o completa, eventual a o înlocui cu alta mai corăspunzătoare.

Rapoartele noastre au să conţină întreaga noastră activitate, dela o conferenţă până la ceealaltă. Special să conţină: activitatea desvoltată pe teren religios-moral şi rezultatele obţinute pe acest teren. Să arătăm de câte ori am predicat în biserică, în câte cazuri predici de ale noastre, şi în câte cazuri de alţi autori, ce viţiuri anume am combătut şi ce virtuţi am întărit? Ne pregătim conştienţios la predicile ocazionale şi incidentale? Participăm regulat în toată Dumineca şi sărbătorile la utrenie şi vecernie, ori ne mărginim numai pe lângă slujirea sf. liturgii? Purtăm grije, ca cântările bisericeşti să se execute corect, frumos şi atrăgător? Infiinţat-am cu tinerimea coruri bisericeşti? Cu catichizaţia tinerimei ce rezultate am ajuns şi ce greutăţi am întâmpinat?

Apoi introdus-am condica parohială şi însemnăm în ea regulat? Ce momente mai însemnate am indus în condică? Cu matriculele suntem în ordine? Poartă-se protocol de esibite? Câte acte au întrat, câte s'au rezolvat în timpul recerut, câte nu s'au putut rezolva şi din cari cauze? Actele să păstrează cu conştienţiozitate şi după regulă la arhiv, aşa încât ori când să se poată uşor afla ori-ce act? Câte şedinţe s'au ţinut cu comitetul şi sinodul parohial şi ce hotărâri mai momentuoase s'au adus, şi se poartă regulat protocoalele despre aceste şedinţe? Executatu-s'au hotărârile aduse?

Raţiociniile înaintatu-s'au la timp la locurile competente? Parohia în partea materială a făcut progres, regres ori a stagnat? Exercitatu-s'a controlă severă faţă de epitropie, şi care este forma acestei controle? In cele şcolare exercitatu-s'a controla prescrisă faţă de învăţător şi faţă de învăţământ? Când s'au făcut vizitaţiunile canonice din partea şefului tractual, arătatu-s'au acestuia, în faţa comitetului, lipsele bisericeşti şcolare, ca să poată provoca pe membrii comitetului a-şi împlini sub responzabilitate datorinţele lor şi eventual să-i admonieze pentru negligenţă?

Mai pot obveni şi alte momente însemnate speciale, pentru una sau altă parohie, şi acestea se induc asemenea în raport.

Rapoartele conform cercularului din 14 Aprilie 1903 Nr. 2142 Bis. pct. 2 să fie înaintate din vreme oficiului protopresbiteral, ca să fie timp de ajuns pentru cenzurarea lor, ca apoi pentru delăturarea greutăţilor să se facă propuneri, cari să se desbată în conferenţă.

Acestea ar fi, onoraţi fraţi, după părerea mea, a se induce în rapoarte. Ca să le poţi induce însă ca săvârşite, trebue să combinăm şi starea noastră materială, dotaţia noastră, care e mai mică aproape la toţi ca a învăţătorilor, cari au mai puţină cualificaţiune decât noi şi cărora *trebue* să le fim superiori. Nu se poate trece cu vederea, că activitate pe deplin rodnică numai acela poate desvolta, care barem în parte, prin o dotaţie corăspunzătoare, e scutit de grijile, că cum să-şi susţină familia şi să-şi crească copiii, amăsurat poziţiei sociale ce ocupă. Să ne conzultăm deci, pe ce cale am putea micşora lupta noastră pentru existenţă, mai ales acum, când am dovedit, că în mijlocul luptelor pentru existenţa noastră şi a familiilor noastre am fost în stare a produce rezultate însemnate.

Ce servicii ar face preotul român bisericei sale şi prin urmare şi statului, dacă el ar fi mai bine dotat, se poate vedea din rezultatele obţinute, căci preotul român nu lucră numai cu mintea, ci el lucră şi cu inima, şi aceasta e ce-l ridică pe el, nu numai în faţa bisericei sale, ci şi în faţa străinilor.

Buzd, 6 Noemvrie 1908.

Georgiu Iacob
paroh.

Expoziţiile „Reuniunei rom. agricole sibiene".

Activitatea binefăcătoare a „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu" e cunoscută în cele mai largi cercuri. Infiinţată înainte cu 20 ani, ea a îmbrăţişat dela începutul activităţii sale aproape toţi ramii economici. In acest timp, ca puţine alte aşezăminte ale noastre, ea a cutrierat în lungul şi latul comitatului Sibiiu, aproape toate comunele noastre mai de samă, şi mai că nu e comună, în care să nu fi lăsat după sine lucrări folositoare şi dăinuitoare. Cred a fi de folos să ne dăm sama despre ce şi cum să lucrează la acest aşezământ, mai ales acum, când chestiunile economice par a preocupa mai mult ca ori când pe o samă din ai nostri. Dintre lucrările mai de căpetenie ale Reuniunei noastre să remarcă expoziţiile diferite şi sistematice, ce ea le aranjază an de an.

Bine organizate şi înţelepţeşte conduse, expoziţiile Reuniunei noastre au avut în totdeauna bună reuşită. Economii nostri întimpină pornirile bune ale cârmacilor Reuniunei cu multă încredere şi cu multă bunăvoinţă. Acestea odată câştigate, nu vor lipsi nici roadele indispensabile, roade ce au de scop bunăstarea şi înflorirea economului nostru.

Pentru nobilitarea rassei vitelor de prăsilă, ea a aranjat *18 expoziţii de vite de prăsilă împreunate cu premii în bani.* Acestea 18 expoziţii s'au ţinut în anul 1890 în Răşinari, în 1891 în Tilişca, în 1892 în Avrig, în 1893 în Pianul rom., în 1894 în Sălişte, în 1895 în Apoldul rom., în 1896 în Fofeldea, în 1897 în Boiţa, în 1898 în Sebeşul săs., în 1899 în Sibiiu, în 1900 în Mercurea, în 1901 în Ilimbav, în 1903 în Racoviţa, în 1904 în Răhău, în 1905 în Veştem, în 1906 în Săsciori, în 1907 în Săcădate şi în 1908 în Şura mare. La acestea expoziţii s'au împărţit în total 3886 cor. premii în bani.

Pentru a promova cultura pe scară mai întinsă a poamelor de soiu ales şi mai căutate pentru marele comerciu, ea a aranjat până acum *5 mari expoziţii de poame, struguri şi derivatele lor*, şi anume, în 1894 în fruntaşa comună Sălişte, în 1898 în opidul Sebeşul săsesc, în 1899 în oraşul Sibiiu, în 1905 în opidul Mercurea şi în 1908 în fruntaşa comună Avrig. La asemenea expoziţii, pe lângă discursurile instructive, ce să ţin despre cultura poamelor, să împart premii în bani şi diplome de recunoştinţă.

Pentru a introduce îmbunătăţiri în cultura oilor de rassă, Reuniunea a aranjat în 1903 în fruntaşa comună Poiana o *expoziţie de oi de prăsilă*, împreunată şi ea cu împărţire de premii în bani.

La 1902 Reuniunea în frăţască conlucrare cu harnica „Reuniune a sodalilor români din Sibiiu" şi la iniţiativa acesteia, aranjază *prima expoziţie cu obiecte din industria de casă* (lucrul de mână femeiesc) şi din industria profesională (lucrări săvârşite de meseriaşi). Anul 1902 face epocă în istoria desvoltării industriei noastre de casă. Albumurile Reuniunei de cusături şi ţesături cu modele originale şi albumul litografiat în colori, pentru cari Reuniunea a adus mari jertfe, vor păstra şi răspândi podoabele naţionale, datorite înţelepciunei ţărancei noastre.

La 1906, ea face un pas înainte, și își ia de problemă studiarea mai cu temei a referințelor de traiu ale poporului muncitor, chiemat a se îndeletnici cu toți ramii economici, cari îi asigură bunăstarea și înflorirea Acest studiu Reuniunea îl face pe calea *expozițiilor de copii*, cari implică în sine cunoașterea locuințelor, apoi alimentația, curățenia, îmbrăcămintea, igiena, și ocupațiunile de tot soiul etc., și cari condiționează puterea de muncă și de viață a economului. Expoziții de copii Reuniunea a aranjat 3, și anume în anul 1906 în comuna Apoldul rom., în 1907 în Ilimbav, iar în toamna anului de față în comuna Poiana. Reasumând, Reuniunea noastră agricolă a aranjat până în prezent 18 expoziții de vite, 1 de oi, 5 de poame, 1 din industria de casă și 3 de copii, sau în total 28 expoziții.

Victor Tordășianu
secretarul Reun.

NOUTĂȚI.

Dela comitat. Joi în 17 Decemvrie n. c. la orele 10 dimineața ține ședință comitetul central electoral al comitatului Sibiiu, în sala mică a casei comitatense. Ordinea de zi e următoarea: Comunicarea hotărârilor aduse din partea Curiei regești în chestii de drept electoral. Stabilirea în mod final a listelor electorale pe anul 1909. Alte obiecte ce vor mai întra până la ținerea ședinței.

*

† Septimiu Sever Dariu, fost redactor la „Voința Națională“ din București, unul dintre modestii muncitori de dincolo ai condeiului, a decedat, în etate de 39 ani.

*

„Stefan-cel-Mare“. Drama dlui B. Șt. *Delavrancea,* despre care scrisesem și noi, *„Stefan-cel-Mare“*, a fost cetită în ultima ședință a cercului *„Convorbiri literare“* din București, în fața a mai bine de 40 de oameni de litere, cari toți au rămas încântați de frumsețile ei, și de felul cum e presentat în această lucrare artistică *Stefan-cel-Mare* în ultimele zile ale vieții sale. Se așteaptă, ca direcția teatrului național din București să iee cât mai repede cunoștință despre această creațiune dramatică a domnului *Delavrancea* și să o represente pe scenele teatrului național.

*

Crăciunul trupelor din Bosnia. In Viena s'a format un comitet de dame din cea mai înaltă societate, în scopul de a aduna bani și daruri pe seama soldaților noștri, cari vor petrece sărbătorile crăciunului în Bosnia și Herțegovina, stând la pândă, ca inimicul să nu-și pună piciorul în aceste țărișoare anexate la monarhia noastră.

*

Inștiințare. Din partea societății de lectură *„Andrei Șoguna“* a elevilor din „seminarul Andreian“ se aduce la cunoștința onoratului public, că obicinuita ședință festivă nu se va ținea anul acesta în 24 Noemvrie, ci în 20 Decemvrie st. v. ziua, în care se împlinesc 100 de ani dela nașterea mitropolitului Șaguna.

*

Conferințele Asociațiunii. Biroul central al Asociațiunii aduce la cunoștința publicului, că taxa de întrare la conferințele ce se țin Dumineca, la orele 6 sara, în sala festivă a Muzeului Asociațiunii, e numai de *20 de fileri de persoană.* Pentru studenți întrarea e liberă. Taxele de întrare la seratele muzicale și reprezentațiile teatrale, fiind cheltuelile mai mari, rămân cele stabilite: *50 fileri de persoană, 20 fileri pentru meseriași și studenți.*

*

Pedeapsa de moarte. Camera deputaților din Paris s'a pronunțat cu 330 voturi pentru menținerea și pe mai departe a pedepsei de moarte, contrar dorinței celor 201 de deputați din minoritate, cari erau pentru ștergerea ei, ne mai fiind ea corăspunzătoare spiritului timpului de astăzi.

*

Starea tifosului în Sibiiu. Casurile de tifos se înmulțesc mereu. Până Mercuri au fost 266 casuri anunțate. Pe cele neanunțate nu le știe nimeni.

*

La fondul „Episcopul Nic. Popea pentru masa învățăceilor meseriași“ au mai dăruit: Ioan Țața, învățăcel bărdaș (originar din Săliște), Ilariu Ciungan, învățăcel lăcătuș (originar din Gârbova), Traian Popa, învățăcel măsar (originar din Bacia), Florian Băla, învățăcel lăcătuș (orig. din Ighiel), Petru Suciu, învățăcel lăcăt. (orig. din Ilia), Ioan Roman, paroh în Tălmăcel, fiecare câte 1 cor. și Vic. Tordășianu, as. consist. 10 bani.

*

Medicul Alexici din Panciova, care a fost arestat pentru tradare de patrie (rostise la o nuntă un toast în favorul Sârbilor) nu a fost pus în libertate nici pe cauțiunea oferită în sumă de 20.000 cor. Atât senatul de acusă al tribunalului din Timișoara, cât și tabla regească de acolo, au validitat arestarea și i-au respins rugarea de a fi pus în libertate.

*

Al 139-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Iosif Rempold, fost expres.

Acesta este al 139-lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Studenți eliminați. Scriu ziarele maghiare, că din gimnaziul unguresc de stat din Elisabetopol (Ibașfaleu) au fost eliminați cinci studenți români, din motivul, că și-au petrecut într'o sară la olaltă și mergând acasă au insultat pe un trecător, căruia iau adresat vorbe înjurătoare la adresa Ungurilor. Poliția le-a făcut proces pentru scandal, și i-a pedepsit cu câte trei zile arest, iar direcțiunea gimnasiului i-a dat afară din școală. Ministrul de culte și instrucție publică a aprobat escluderea lor din școală.

*

Catastrofă. Nu de parte de Praga, capitala Boemiei, în apropierea nemijlocită a unei fabrici de bere, un băiat de 9 ani se dădea pe ghiața unui lac. Ghiața însă nu era destul de tare, și la un moment dat s'a spart, iar băiatul a căzut în lac. O sora a lui, de 12 ani, văzând primejdia, a sărit întru ajutoriul băiatului, dar s'a spart și sub ea ghiața și a căzut și ea în lac. A alergat acum o altă soră mai mare, de 15 ani, ca să i scape pe amândoi, dar în curând a dispărut și ea sub ghiață. După o căutare de două oare au fost scoase de sub ghiață cadavrele tuturor, între sfâșietoarele strigăte de durere ale părinților.

*

E interesant anunțul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă și-a câștigat un renume bun prin solvirea promptă și discretă a sumelor câștigate, atât aici, cât și în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunțului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Nu crede că un rău trece dela sine. Dacă ești bolnav trebue să cauți momentan ajutor, căci o boală negligată e un rău dublu. Tusă, durere de piept, bale, lipsă de apetit, răgușală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele. De se arată asemenea simptoame nu întârzia, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Örkény, care împiedecă tusa și scuiparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătățește apetitul, mărește greutatea corpului, ușurează răsuflarea, delătură insomnia și împiedecă lățirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul poștal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

PARTEA LITERARĂ.

Ce păreri au unii bărbați celebri despre sfânta scriptură?

după **Pilz**, trad. de **Dr. I. Dobre.**

(Urmare.)

Tot așa de puțin, ca dela Napoleon, am putea să așteptăm dela sarcasticul *Heinrich Heine* (1799—1856) venerațiune pentru sfânta scriptură. Și totuși posedem dela el chiar cuvinte însuflețite despre aceea. In prefața ediției a II-a a tractatului „La istoria Religiunii și Filosofiei în Germania“, scrie astfel:

„M'am esprimat deja în cartea mea de mai nainte, în „Romancero“ asupra schimbării, ce s'a produs în sufletul meu cu privire la lucrurile dumnezeești. — Eu am să mulțămesc luminarea mea simplu lecturei unei cărți. A unei singure cărți? Da, și aceea e o carte veche, nemăestrită, modestă ca natura și firească ca aceasta, o carte care ni-se înfățișează într'un esterior de toate zilele, fără pretenții, ca soarele ce ne încălzește, ca pânea ce ne hrănește, o carte, care cu atâta bunătate ne binecuvântă, cu atâta nădejde ne privește, întocmai ca o bunică, care cetește zilnic în carte, cu buze tremurătoare și cu ochelarii pe nas. Și cartea aceasta se mai cheamă pe scurt cartea „Biblia“. Cu drept se mai numește ea și sfânta scriptură. Celce a perdut pe Dumnezeu, îl poate iarăși găsi în cartea aceasta, iar celce nu l-a cunoscut nici odată, va simți adânc în inima lui suflarea cuvântului lui **Dzeu. Jidovii, cari știu aprecia giuvaerele**, bine au știut ce fac, când cu arderea templului al II-lea și-au lăsat vasele pentru jertfă, de aur și argint, feșnicile și candelele, chiar și encolpionul arhiereului, cu multele petrii prețioase, și numai sfânta scriptură o mântuiră. Aceasta le-a fost adevăratul tesaur al templului și mulțămită Domnului, — nu a ajuns pradă focului“.

„Redeșteptarea simțului meu religios am s'o mulțămesc numai acelei cărți sfinte, care pentru mine a fost în aceeași măsură isvor de mântuire, ca și obiectul celei mai pioase admirațiuni. Curios! Dupăce am pribegit toată viața prin salele de dans ale filosofiei, m'am dat la toate orgiile spiritului, am cochetat cu toate sistemele posibile, fără a fi fost mulțămit, — acum fără de veste am ajuns la același punct de mânecare, pe care stă și unchiul Tom, la al sfintei scripturi. Ce umilire! Cu toată știința mea n'am ajuns mai departe, ca un sărman, neștiutor negru, care abia a învățat se silabiseze“.

Tot asemenea și cunoscutul pictor *Ludwig Richter* (1803—1884), de altcum un catolic, a fost în tinerețe necredincios, sau probabil indiferent, mai târziu totuși deveni un credincios cinstitor al sfintei scripturi.

La 5 Ianuarie scrie el în carnetul seu următoarele: „Singura mea carte este acum biblia și cred, că o înțeleg. De când mi-a deșteptat sfânta scriptură și rugăciunea ferbinte credința, sunt într'adevăr fericit. Abia acum încep se trăesc, dupăce am aflat calea cea solidă, singură adevărată a vieții“.

E foarte interesantă descrierea impresiei, ce a produs-o asupra lui biblia, când a cetit mai întâiu ceva din ea. Când era pe drum către Roma, încă de dimineață, când se afla numai pe la Zillertal, a început se cadă o ploae torențială, care-l sili să se adăpostească într'o ospătărie. Ca să-i treacă timpul, rugă pe soția ospătarului să-i dea ceva de cetit. Iată cum enarează însuși: „De trecere de vreme luai cartea cu esteriorul cel mai presentabil dintre atâtea vechituri și cetiiu: Carte pentru spovedanie și cuminecătură de Iaspis, în Dresda, librăria Arnold. Notița asta din urmă mi-a plăcut mult. Ea era pentru mine o salutare din orașul natal, iubit, ba chiar din casa distinsului bărbat, prin a cărui bunătate ajunsei eu pe aici. Resfoind mai departe, dăduiu de cuvântările de despărțire ale lui Isus, din evangelia lui Ioan. Am rămas surprins, uimit, când am găsit asemenea vorbiri și sentințe de ale lui Christos, căci eu nu mai avusesem nici odată o biblie în mână“. Citează apoi ce a cetit într'însă și continuă astfel:

„Cuvinte admirabile! Un glas dintr'o lume superioară, ce m'atingea cu putere și straniu și totuși nu i am putut pricepe înțelesul, măcar că sunau așa de clar și de simplu cuvintele. Eram într'o neliniște curioasă, era ca în poesia „biserica perdută“ de Uhland, glasul tainic de clopot în pădure. El reda un lin echou în lăuntrul meu, dar nu știam de unde vine și ce voește“.

Da, cuvântul lui Dzeu nu se întoarce deșert înapoi!

Chiar un representant al raționalismului modern francez, *Alb. Reville,* termină un articol în „Revue des deux mondes“ cu frumoasele cuvinte: „Biblia rămâne ceeace este monumentul neperitor al originei noastre religioase, și cea mai bună hrană a evlaviei noastre contemplative. Din ea a răsărit în cea mai mare parte concepția modernă despre lume. Nici când n'a fost biblia obiect al unei critice așa de amănunțite și de cutezate, ca în zilele noastre, și totuși nici odată n'a avut ea influență mai mare și o răspândire mai vie ca acum. E tradusă în mai mult de 135 de limbi (N. B. în 1864) și ca odini oară la Goții din Ulfila, a creat ea la mai multe popoare alfabetul, arta cetitului și a scrisului.“

Același amintește în tractatul seu și următoarea întâmplare: Intr'o adunare de bărbați serioși puse cineva odată întrebarea, ce carte ar avea se aleagă un om condamnat la temniță pe viață, căruia i-s'ar îngădui să-și ia cu sine o singură carte în celula sa? Erau de față catolici, protestanți, filosofi, ba chiar și materialiști la acea adunare. Toți însă fură de acord, că alegerea ar putea cădea numai asupra bibliei.

Chiar dacă istorisirea aceasta pentru care Reville nu produce nici un document adeveritor nu s'ar fi întâmplat în realitate, un lucru însă stă, că bărbatul acesta, ce se găsia pe un punct de credință foarte liberal, întrețese prin espunerile sale o dovadă de tot prețioasă, că biblia imprimă efectul ei, în fiecare, care se ocupă serios cu ea.

Tot în chipul acesta s'a esprimat și cunoscutul romancier englez *Walter Scott,* **despre care se povestește, că aflându-se** pe patul morții a rugat pe ginerele seu să-i cetească ceva din carte. Intrebându-l acesta: „din care carte?“ a răspuns marele poet, care însuși scrisese mulțime de cărți admirabile și cetise biblioteci întregi: „Esistă numai o singură carte, sf. scriptură“.

(Va urma.)

Cărți și reviste.

Sadoveanu în nemțește. In biblioteca universală a lui *Reklam* din Lipsca a apărut sub numărul 5044 broșura: *„Mihail Sadoveanu,* Ein Liebeslied und andere Erzählungen. Autorisierte Übersetzung aus dem Romänischen, von *Eleonora Borcia.* Mit einer Vorrede von Profesor *Gustav Weigand“.* Dșoara *Borcia* a făcut bun serviciu literaturei române, făcând cunoscută o părticică din ea și marelui public cetitor german. Cât pentru valoarea *traducerii,* competentul ziar *„Sieb. Deutsches Tageblatt“* din Sibiiu se pronunță asupra ei în numărul dela 8 Dec. c. în următorul chip: „In cunoscuta bibliotecă universală a lui Reklam a apărut de curând un mic volum, cuprinzând povestiri ale modernului scriitor român Mihail *Sadoveanu.* Traducerea este dată de dșoara Eleon. *Borcia,* o damă tinără din societatea română sibiiană, care prin anii trecuți a publicat ocasional și în foaia noastră traduceri din românește. Dșoara *Borcia* a reușit să dea novelelor lui *Sadoveanu* și în traducere farmecul lor original. Special mediul românesc, traducătoarea, care posede o rutină și în mod surprinzător perfect limba germană, l-a păstrat în mod frapant. Prof. G. *Weigand* din Lipsca a provăzut povestirile cu o prefață“. Notăm, că din literatura română au mai apărut în biblioteca universală a lui Reklam două broșurele, una cu lucrări de *Caragiale,* traduse de Ludwig *Klein,* altă cu lucrări de I. *Slavici,* traduse de Leon *Schönfeld.*

Concurs.

Domnul *Dr. Georgiu Simon,* advocat în Aiud, a oferit suma de 100 coroane ca premiu pentru cea mai bună lucrare literară, care ar determina cât mai precis modul, cum are să își poarte economul nostru o comptabilitate ușoară, cu deosebită atențiune la împrejurările țăranului nostru de pe teritoriul despărțământului Aiud-Teiuș al „Asociațiunii“, făcândui-se posibil, ca în ori și ce timp, să își poată face bilanțul stărei sale materiale, și prin aceasta să i se deie îndemn spre desvoltarea diferiților rami de economie.

Se vor lua în considerare numai lucrările membrilor de pe teritorul despărțământului Aiud-Teiuș al Astrei. Lucrările însoțite de un plic, provăzut cu motto operatului, în care plic să fie numele autorului, sunt a se subșterne subscrisului presidiu până în 31 Maiu 1909.

Din ședința comitetului despărțământului Aiud-Teiuș al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută în Aiud, la 13 Noemvrie 1908.

Ioan Maior prezident.
Corneliu Crișan not. desp.

Teatru german.

Sâmbătă: *Dollarprinzessin,* opetă nouă.

Răsuflarea Dtră se ușurează

de-a binele deja după luarea primei dose din Emulsiunea lui SCOTT și această ușurare se va mări zilnic.

Aceasta e experiența a mii de oameni în decursul celor 32 ani trecuți.

Emulsiunea lui SCOTT

sporește în mod surprinzător puterile în general. Apetitul și somnul se reîntorc și mistuirea se regulează.

1 (270) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției al experiențeler lui SCOTT.

Prețul sticlei originale cor. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurăţeniilor

căci prin aceasta şi cea mai mică rană se poate preface în rană rea şi greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de Praga, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeaşi apără rănile, alină aprinderea şi durerile, are efect bun şi grăbeşte vindecarea.

Zilnic expediţiuni poştale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părţile monarhiei Austro-Ungare contra trimiterii prin mandat poştal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părţile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 2—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. şi r.

Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,

Praga, Kleinseite 203, Colţul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Nr. 17705/1908 [351] 2—2

Avis de târg timişan.

Târgul de ţară la sf. Nicolae dela Timişoara se va ţinea anul acesta din **17 Decemvrie** pănă inclusive **21 Decemvrie 1908.**

Mânarea în târg a tot felul de animale e permisă de **Joi 17 Decemvrie** dela orele 5 dimineaţa.

Timişoara, 21 Dec. 1908.

Căpitănatul suprem orăşenesc:

Francisc Beé

căpitan suprem.

Nr. 665. [361] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti vacante din comunele: **Câlnic, Oarda-de-sus, Pianul-de-sus** şi **Sibişani,** se publică concurs cu termin până la 20 Decemvrie a. c.

Pentru fiecare salar 600 cor., cuartir şi grădină.

Cuincuenaliile se computǎ numai dela instituirea definitivă în comuna respectivă.

Invăţătorii aleşi sunt datori să cânte cu copii în biserică, să cultive grădina şcolară de pomărit şi se instrueze în şcoala de repetiţie, conform dispoziţiilor comitetului perohial.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul deschis, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere să se presenteze poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Sebeş, 25 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului.

Sergiu Medean

protopop.

Concurs.

Pentru întregirea parohiei **Cucerdea secuiască,** de clasa a III, în protopresbiteratul Turdei se escrie concurs cu termin de 30 zile computate dela prima apariţie în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiţi a-şi înainta petiţiunile lor instruite conform legilor din vigoare în terminul indicat la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi pe lângă prealabila încunoştinţare protopresbiterală se pot prezenta în comună şi la biserică spre a cânta respective oficia şi cuvânta.

Turda, la 21 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Iovian Murăşianu

[362] 1—3 protopresb.

Nr. 3172/1908 II. [363] 1—1

Publicaţiune.

Pentru procurarea unui plan de clădire şi preliminariu de spese corespunzătoriu pentru clădirea unei case orăşeneşti (pretură) se escrie concurs cu termin pănă la **1 Martie 1909.**

Pentru planuri sunt statorite doauă premii, unul de 1000 cor. altul de 400 coroane. Planurile premiate împreună cu preliminarele de spese trec în posesiunea oraşului.

Bazele necesari la compunerea planurilor se pot câştiga dela magistratul orăşenesc.

Szászsebeş, la 22 Noem. 1908.

Magistratul orăşenesc:

Schöpp primar. **Streitfeld** protonotar.

Copiilor şi oamenilor cari

TUŞESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma alină şi linişteşte tusa convulsivă, uşurează răsuflarea. Sute de medici şi au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească şi a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebaţi medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20,** franco contra trimiterii prin mandat poştal á **Cor. 2·90**, 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare şi depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. şi r.

Praga III. Nr. 203 şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Atenţie la numele Preparatorului, fabricantului şi a Marcei de apărare.

(345) 2—20

Aviz!

La Pârv Todor în **Ternova,** comitatul Arad, Nrul. casei 15, se află de vânzare tot felul de

altoi de viţe americane,

se vând şi uscaţi cu rădăcină şi fără rădăcină, după dorinţă. (293) 7—10

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Prima tragere la 17 Decemvrie

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câştig este în casul cel mai norocos de **600,000 M.**

1	Premiu	à	**300,000**	Mărci.
1	„	„	**200,000**	„
1	„	„	**60,000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**45,000**	„
1	„	„	**40 000**	„
1	„	„	**35,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
1	Câştig	„	**100 000**	„
1	„	„	**60 000**	„
1	„	„	**50,000**	„
1	„	„	**40,000**	„
1	„	„	**30,000**	„
7	Câştiguri	„	**20,000**	„
1	Câştig	„	**15,000**	„
11	Câştiguri	„	**10,000**	„
46	„	„	**5,000**	„
103	„	„	**3,000**	„
163	„	„	**2 000**	„
539	„	„	**1,000**	„
693	„	„	**300**	„
181	„	„	**200**	„

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa încât aproape jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Cel mai mare câştig de cl. I. este în casul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios

pe **17 Decemvrie** costă

losul original întreg . . Cor. 7·—

losul original de jumătate „ 3·50

losul original de un sfert „ 1·75

Depunerile pentru clasele următoare, precum şi conspectul exact al câştigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzut cu emblema statului, care la cerere îl trimit **gratis** şi **franco.**

Fiecare dintre participanţi primeşte dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea şi trimiterea câştigurilor

se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt şi sub cea mai strictă discreţiune.

Comande rog a se face prin **mandat postal** sau şi prin **ramburs.**

Adresaţi-Vă cu comandele din causa tragerii apropiate, cel mult pănă la

17 Decemvrie

cu toată încrederea la (291) 5—5

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in **Hamburg.**

Facem atent

pe ori care, când **tuşeşte,** e **răguşit,** plin cu **bale** sau fără **apetit,** dacă simte o scădere a **greutăţii corpului,** când **asudă noaptea,** de se simte **slăbit** şi **sleit de puteri** sau de observă aceste semne periculoase la vre-un membru al familiei nu e consult a experimenta cu medicamente ci să comande momentan **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény,** pentru a împiedeca lăţirea boalei. **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** întrece toate alte asemenea mijloace, împiedecă tusa şi scuipatul de sânge, desface perfect flegma, îmbunătăţeşte apetitul şi delătură asudatul obositor de noaptea. A fost distins la espoziţia engleză cu medalia de aur. O sticlă de probă costă **3 Cor.**, o sticlă **mare 5 Cor.** şi 3 sticle mari **15 Cor. franco** prin ramburs sau contra trimiterii banilor înainte. A se comanda dela unicul fabricant:

(338) 2—10

Farmacia „APOSTOLULUI“ a lui Örkény, Budapesta, Iosefsring 64, Depot 90.

La apotecarul: **CORNEL DEMETER** în ORĂŞTIE (SZÁSZVÁROS),

să găsesc următoarele:

Preparate medicale,

leacuri de casă, neapărat trebuitoare în fiecare familie:

Conţinutul medicamentelor de mai jos sunt folosite de cel mai renumiţi profesori şi medici, şi sunt recunoscute de cele mai bune.

Dolicin contra tusei, răguşelei, durerii de piept, ofticei, tusei măgăreşti, catharului, astmei, greutăţii de respirat, lungoarei şi tusei seci. La copii şi copile, contra tusei măgăreşti, are efect admirabil. „**Dolicin**“-ul are efect bun asupra apetitului şi întăreşte corpul, iar flegma o disolvează şi astfel mai uşor se şi rupe. Ferbinţelile şi asudatul de noapte încetă; măreşte greutatea corpului şi deci contribue mult la însănătoşire. Preţul 1 coroană 20 fileri şi 2 coroane.

Prav contra durerii de cap. Foarte bun şi în cazuri de influenţă. Preţul 1 coroană.

Capsic unsoare. Contra durerei de oase, podagrei, reumatizmului, răcelilor de cap, dinţi şi nervi, precum şi scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Preţul 1 cor. 20 fil. şi 2 cor.

Centarin contra morburilor de stomach, precum la lipsa de apetit, mistuirea rea, catharul şi aprinderea de stomach, greaţa şi vomarea, zgârciurile cele mai grele: leac sigur! Foloseşte şi la curăţirea sângelui. Preţul 1 cor. 20 fil. şi 2 cor.

Laxbonbons. Inchiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitarea de inimă, ameţeli, dureri de cap şi altele. Deci cine sufere de închiderea scaunului, numai decât să comande „Laxbonbous“ purgativ. Preţul 1 eor:

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curăţirea sângelui la sifilis, morburile tinereţelor, precum la răguşală sifilitică, durere de oase, excese şi bube-zgrăbunţe pe faţă, nas sau orice parte a corpului, — ba chiar şi ranele sifilitice, 1 sticlă 2 coroane.

Esenţă contra bătăturilor (ochi de găină) 80 fil. ***Prav*** contra opăritului la copii 60 fil. ***Prav*** contra asudatului la mâni şi picioare, 60 fil. ***Unsoare contra rîielor***, cu efect sigur şi rapid, 1 cor. 20 fil. ***Picuri pentru ochi,*** are efect sigur în privinţa conservării şi vederii ochilor. Aceasta întăreşte ochii slăbiţi, delătureazǎ roşeala, şi celor slabi de vedere le întăreşte vederea, 70 fil. ***Pilule luxativ purgative,*** la caz de încuierea scaunului şi regularea acestuia, 70 fil. ***Demibon,*** contra isomniei (la ameţeli de cap), şi nelinişte nervoasă, 6 cor. 20 fil. ***Unsoare de casă***, mijloc probat în contra tuturor ranelor, precum sunt bube, umflături, pecingini şi alte rane, 1 cor. ***Liq de fer***, la copii şi la mari, contra anemiei, slabi de sânge, slab de corp — şi rămaşi în desvoltare. Contra palidităţii la faţă. Preţul 2 coroane.

Grijiţi această listă de preţuri ca la caz de lipsă să ave-ţi adresa corespunzătoare.

Adresaţi-vă cu încredere la: **Apotecarul A. Cornel Demeter,**

în **ORĂŞTIE** (Szászváros), lângă bis. ev. ref.

[324] 2—4

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 25—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 132 Sibiiu, Marți 2/15 Decemvrie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.

Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Apropriațiunea.

Sibiiu, 14 Decemvrie n.

Vineri s'a început în dieta țării discuția asupra proiectului de lege despre apropriațiune. E legea, care împuternicește guvernul, să chivernisească banii statului conform budgetului deja votat pentru anul care vine. Să facă încassările și erogațiunile trecute în budget. Fără legea de apropriațiune budgetul nu poate fi deci pus în executare.

Apropriațiunea a fost considerată totdeauna ca chestia de încredere față de guvernul care a cerut-o, și din acest motiv opoziția parlamentară nu a votat-o nici odată în trecut, și nu are să o voteze nici de astădată. Dar în actuala noastră dietă opoziția e atât de neînsemnată, încât mult nu trage în cumpănă. Nu o formează decât deputații naționaliști, puțini la număr, și disidenții kossuthiști, și mai pușini la număr, apoi Croații. Marea majoritate stă ca un zid puternic la spatele guvernului și îi votează apropriațiunea, după ce i-a votat budgetul, fiindcă are încredere în guvern și în politica sa.

Și totuși, și din această mare majoritate s'a auzit Vineri un glas destul de puternic, care a declarat, că votează apropriația, dupăce are încredere în guvern, încolo însă a fost mai mult un glas de tânguire în contra guvernului, și vorbirea rostită a semănat mai mult a rechizitoriu, decât a vorbire de apărare, cu privire la actualul guvern și politica acestuia.

A fost glasul fostului ministru de justiție, *Polonyi Géza*, care și-a criticat aspru pe foștii săi colegi.

E interesant aceea ce a spus Polonyi în vorbirea sa. A spus, că era numai chestie de câteva zile, ca constituția țării să fie suspendată, când conducătorii coaliției au legat pactul cu Coroana, prin mijlocirea baronului *Fejérváry*. Guvernul însă nu s'a ținut de pact, pentrucă în unele privințe a mers mai departe decât îi sunau îndatoririle, iar în alte privințe nu a făcut aceea la ce s'a angajat și obligat. Nu a făcut de es. legea electorală în timpul în care trebuia să o facă, ci a trăgănat-o până acum. In schimb apoi nu a făcut-o așa cum trebuia să o facă. Angajamentul suna așa, ca legea electorală să fie croită pe base cel puțin atât de largi, cum era a guvernului de mai nainte. Dar nu e așa, pentrucă nu se dă votul *secret*, ci votarea se face pe față. Mai departe se întroduce votul *plural*, ceeace deja nu mai e vot universal, pe când guvernul s'a obligat se întroducă *votul universal*. Dar e rău proiectul de lege al contelui Andrássy și pentrucă pe ceice nu cunosc măestria scrisului și cetitului îi despoaie de dreptul de alegere. Va să zică, scoate din cadrele constituției tocmai elementele, cari au fost totdeauna de nădejde, și dă câte trei voturi acelora, cari în luptele naționale maghiare nu se vedeau între șirurile luptătorilor, ba poate că nici nu erau în țară, ci-și cheltuiau banii în străinătate.

Cu un cuvânt, *Polonyi* a combătut cu bune argumente proiectul de lege despre alegerile de deputați, constatând, că așa cum e compus, nu poate decât să asigure domnia minorității asupra majorității, iar minoritatea o formează la noi aristocrațimea, Evreii cei cu mulți bani, și ceata funcționarilor, nu — poporul!

A făcut Polonyi imputare guvernului și pentru *chestia de naționalitate*, care e tot neresolvată și e manipulată în modul cel mai greșit, pentrucă e pusă pe bazele cele mai rele; iar anexarea Bosniei și Herțegovinei a condamnat'o cu toată asprimea, din motivul, că ea poate se bage Ungaria într'un periculos războiu european.

Și a mai criticat și alte lucruri de ale actualului guvern domnul Polonyi, pentruca la urmă să declare apoi, că *votează apropriația*. Și așa au făcut și vor face și ceialalți din majoritatea parlamentară. Au ascultat cu viu interes espunerile lui Polonyi, le-au plăcut, l'au aprobat în toată privința, dar în cele din urmă toți vor vota încredere guvernului, pentrucă dacă nu ar face așa, ar trebui să se ducă guvernul, și s'ar duce și ei din jurul — oalelor cu carne.

Punctul de vedere al deputaților naționaliști față de guvern și politica sa l'a espus apoi în ședința de Sâmbătă a dietei deputatul român, *Dr. Teodor Mihalyi*, prezidentul clubului naționalist.

Proiect de lege

despre alegerea de deputați la dieta țării.

(Urmare.)

§. 111. Fiecare comisiune de votare ia proces verbal despre decurgerea votării. In procesul verbal are să fie trecut: *a*) centrul cercului de votare și ziua votării; *b*) numele membrilor comisiunei de votare și a bărbaților de încredere, designați, ori numiți în mod provizoriu din partea prezidentului comisiunei; *c*) începutul votării și eventual motivul amânării, ori al zădărnicirei ei; *d)* în cas că votarea a fost sistată, aceea, că de ce a fost sistată, și când a fost sistată, care a fost ultimul votant din fiecare partid, și când a fost continuată, iar eventuala întrerupere, din care motiv a urmat și când; *e*) terminul când a fost publicată ora de încheere și numele ultimului votant în momentul publicărei orei de încheere; *f*) votarea când s'a încheiat; *g*) membrii din comisiune, bărbații de încredere și scriitorii, înșirați cu numele, și cu numărul voturilor, dacă nu erau trecuți în listele electorale ale respectivului cerc de votare, *h*) alegătorii trecuți în conspectul refuzaților și numărul voturilor lor; *i)* alegătorii trecuți în conspectul escepționaților și numărul voturilor lor; *k*) rezultatul votării încheiate în regulă, respective sistate ori întrerupte, și anume, astfel, ca din ea să se vadă, atât numărul alegătorilor cu voturi valabile, cât și numărul voturilor valabile; *l*) momentele mai însemnate ivite în cursul votării, hotărârile eventuale aduse din partea prezidentului și dispozițiile luate din partea sa în interesul ordinei. In procesul vercal nu poate fi trecut nici un fel de protest, ori alte observări.

§. 112. In cas, că votarea a fost încheiată în regulă, ori a fost zădărnicită, sistată de tot, sau întreruptă, prezidentul comisiunei de votare stabilește în fața membrilor comisiunei și a bărbaților de încredere rezultatul votării, ori zădărnicirea ei. După stabilirea rezultatului votării subscrie prezidentul și notariul comisiunei de votare procesul verbal al votării, coalele de votare, precum și conspectele celor respinși și esceptionați. Dăpă toate acestea, prezidentul comisiunei, dacă nu e totodată și prezident de alegere, predă imediat actele amintite, împreună cu listele electorale, în persoană, prin vre-un membru al comisiunei, sau prin vre-un organ al autorității publice, prezidentului de alegere.

§. 113. In cercul de votare în care a fost zădărnicită votarea ori întreruptă, prezidentul de alegere ordonează votare nouă, respective continuarea votării. Dacă însă toate voturile restante din respectivul cerc de votare nu pot să schimbe rezultatul alegerii, prezidentul de alegere abandonează ordonarea votării noi, ori a continuării votării. Pentru votarea nouă, ori continuarea votării, prezidentul de alegere pune termin numai decât. Votarea nouă, ori continuarea votării, nu se poate face mai curând decât în ziua a cincea dela luarea dispozițiilor din partea prezidentului, și nu mai târziu decât în ziua a șaptea. Prezidentul de alegere stabilește totodată ora începerei votării noi, ori a continuării votării, cu ținerea în vedere a dispozițiunilor din §-ul 97, iar hotărârea sa o trimite spre publicare antistiilor din comunele aparținătoare la cercul respectiv de votare, cari apoi sunt datoare să facă publicarea în modul usuat în comună. Dacă în mai multe cercuri de votare a fost zădărnicită ori întreruptă votarea, la noua votare, ori la continuarea votărei, trebue respectată ordinea stabilită din partea comitetului central. La continuarea votării participă numai aceia, cari nu au votat, în urma întreruperei votării. La stabilirea rezultatului votării au însă să fie numărate și voturile date înainte de întrerupere.

§. 144. După ce au întrat actele referitoare la votare din toate cercurile de votare, și din ele se vede, că nu e trebuință în nici un cerc de votare nouă, ori de continuarea votării, ori apoi, după ce au întrat și actele referitoare la noua vo-

---

FOIȘOARĂ.

Cuvânt de deschidere

rostit la inaugurarea prelegerilor și a șezătorilor literare, în parohia Cristian.

(Fine).

Temeiul a toate învățăturile, povața tuturor povețelor — este povața dumnezeiască a învățăturilor creștine. Ele sunt, dupăcum ne spune și apostolul: „pânea și apa cea vie, din care de va gusta cineva nu va flămânzi, nu va însătoșa niciodată“. Ispitirea astorfel de învățături e temelia însușirilor bune, ele sunt îndemnul cel mai puternic spre fapte bune, ele ne luminează mintea, ne nobilitează inima, sădind în om cele mai frumoase simțăminte. Dumnezeiasca învățătură e binecuvântarea întregei omeniri, pentrucă ea îndeamnă pe toți oamenii și pe toate popoarele la stimă și iubire, — unele față de altele, — la pace și bună voire. Cunoașterea învățăturilor sfinte e pentru om de cea mai mare nevoie, căci numai prin ele să pune capăt tuturor slăbiciunilor, tuturor răutăților „numai prin ea să scurg isvoarăle cele tulbure ale pornirilor rele, din cari cresc o mulțime de păcate, numai ea îi dă omului în mână un toiag pe care răzămându-să pășește nevătămat pe căile cele ostănicioase și colțuroase ale vieții“.

Oameni buni! M'am nizuit, din cerințele cele multe cari se recer — și pe cari le pot suplini în parte școala prelegerilor și a șezătorilor, a scoate pe cele mai de căpetenie la iveală, pe cele ce sunt mai apropiate de țărănime. Mai sunt însă și altele. Un cuvânt, o prelegere, nu sunt în putință ale cuprinde pe toate. Totuși a vă arăta și altă chemare, de un alt soiu, a prelegerilor și șezătorilor, îngăduiți-mi a mai aminti și o altă îndatorire a omului, care nu este mai mult proprie, privată, — ci comună, adecă ne privește pe toți. E îndatorirea față de societatea cea mare a parohiei, a mitropoliei, — a satului, a patriei — a neamului nostru.

Orice comună, orice parohie conștie de sine, își are o biserică, o școală. Sunt doi luceferi, a căror raze trebue să strălucească în fiecare cătun omenesc. Sunt întocmiri sfinte pentru orice parohie. Una își are dreptul, prin o iscusită împărțire, în o nemijlocită apropiere și legătură cu Dumnezeul ceriurilor, a i învăța cunoașterea legilor, a-i îndemna la pace, spre iubire frățească, spre viețuire întru toate eștinească.

A doua, școala, a lumina mințile copiilor noștri, a-i îmbrăca cu arma scrisului și a cetitului, a le îmblânzi și nobilita inimile, înzestrându-i cu tot feliul de învățături, care de care mai folositoare, mai trebuincioase....

Mari rosturi, mari chemări! In mânile lor să plămădește sufletul omului. Indatorați suntem deci a le îngriji, a le sprijini, a le ajuta întru propășirea lor. A face totul, a jertfi, ba chiar a muri pentru ele — căci de mai trăim astăzi ca Români, ca neam românesc, bisericii trebue să-i fim recunoscători, ei să-i mulțămim. Ea a fost limanul, scutul de apărare până azi — și numai ea va fi și-'n viitor.

Nu mai puține îndatoriri avem față de sat, de parohie, ca atare. Suntem chemați și pe aceasta s'o ridicăm, s'o înalțăm, s'o facem fala protopresbiteratului, arhidiecezei noastre, — s'o îmbrăcăm în zid puternic, din care nici dușmanul cel mai înverșunat să n'o poată scoate întru zdrobire, întru nimicire.

Azi însă, zidul de întărire nu-l mai formează, nu-l mai înalță, peatra cea mută, locul ei îl ocupă învățătura, cartea, cu îndemnurile și povețele ei, — priceperea de-a să ști strânge, de-a trăi în societate, de-a se uni în tot feliul de tovărășii. Acestea sunt pietrile alcătuitoare de fortărețe, de ziduri de apărare, a vremilor nouă! Căci precum odinioară fortăreața era zidul de apărare al celui mai străbătător glonț de pușcă și ascuțiș de sabie — așa azi, unirea în societăți, în tovărășii, e arma cea mai puternică, scutul cel mai apărător. Și 'ntradevăr, în lupta aprigă, în lupta de traiu, în lupta pentru pâne, cum spune poetul, ele sunt fortărețele zilei, mijloacele de-o înlesnire a traiului.

Iată pentru-ce cei conștii, cei dătători de seamă, cei cari înțeleg lupta pentru traiu, cari pricep cuprinsul sfintelor cuvinte, „unde-i unul nu-i putere, unde-s doi puterea crește“, —să asociează, să unesc în tot feliul de societăți, în tot feliul de întovărășii, ca: societăți de cetire, societăți de cântări, societăți de înfrumsețare.... etc. In tovărășii de asigurarea vitelor, tovărășii de bucate, tovărășii pentru arândări și cumpărări de moșii, tovărășii de împrumut și păstrare, așa numite Raiffeisen.... etc.

Oameni buni! Deși nu prea pe larg, totuși în o măsură de-a fi înțeles am spus de multele îndatoriri, de multa învățătură și povață, ce vremea mai nouă o cere și dela acela, care poate n'a avut fericirea să vadă nici fața cărții, nici fața slovei.

Să recere și dela acesta, să fie un bun părinte, un bun econom și neguțător, un bun pricepător al lucrurilor și greutăților ce-l impresoară, un bun cunoscător a-l învățăturilor creștine, un bun sprijinitor a-l societăților comune, — un bun tovarăș de muncă a-l lor!

Le-am spus acestea, dupăcum am amintit la început, spre a vă dovedi, a vă arăta însemnatul și mărețul rost a-l prelegerilor și șezătorilor. — Ele sunt chemate să înlocuiască lipsurile cele multe ale omului. Să-l împretenească cu tot ce-i bun și folositor pentru el. Să-l împace cu tot ce-i nou. Să-l deștepte la o viețuire în societate. Să-l învețe a cunoaște îndatoririle față de societățile mari — și a munci pentru propășirea lor. Să-i dee prilegiul a să întâlni din când în când tare, ori la continuarea votării, şi alegerea e încheeată, prezidentul de alegere stabileşte în faţa membrilor comisiunei de votare şi a bărbaţilor de încredere rezultatul alegerii. Stabilirea rezultatului trebue să se întâmple în ziua în care conform ordinei stabilite s'a făcut votarea în cel de pe urmă cerc de votare, ori în ziua următoare, cel mult însă în 24 de ore dela întrarea actelor amintite. După stabilire, prezidentul de alegere comunică rezultatul în localitatea stabilită în publicaţiune. Prezidentul de alegere nu ia în socotinţă voturile date pentru unul care nu a fost candidat, în celelalte însă rezultatul votării stabilit din partea prezidenţilor singuraticelor comisiuni de votare, ori procedura prezidenţilor acestor comisiuni, nu o poate lua în esaminare.

§. 115. Rezultatul alegerii poate fi următoriul: *a*) Candidatul, ori unul dintre candidaţi, a fost ales deputat pentru dietă, *b*) are să se facă balotaj, *c*) alegerea a fost zădărnicită, deci se face alegere nouă.

§. 116. Dacă votarea s'a efectuit în regulă în toate cercurile de votare, deputat ales al cercului electoral e acela, care a întrunit majoritatea absolută a voturilor. Majoritatea absolută a voturilor e cu unul mai mult decât jumătate din voturile toate valabile. Dacă prezidentul a sistat votarea, din motivul, că dintre candidaţi a murit careva în cursul votării, şi celalalt candidat, ori careva dintre ceialalţi candidaţi, a fost primit majoritatea absolută a voturilor deja în momentul sistării votării, iar rezultatul acesta nu mai putea fi schimbat nici în casul, dacă toţi alegătorii cari nu votaseră şi-ar fi dat votul pentru candidatul cel mort: deputat al cercului electoral e acela dintre candidaţi, care după subtragerea voturilor date pentru candidatul cel mort, — are majoritaţea absolută a voturilor valabile rămase.

Dacă prezidentul de alegere a sistat votarea, din motivul, că afară de unul, toţi candidaţii au repăşit, deputat ales al cercului electoral e acel candidat, care a rămas singur, cu esceptiunea, dacă în momentul repăşirei celoralalţi, rezultatul votării era de aşa cu privire la singurul candidat rămas, că rezultatul nu putea fi schimbat nici în casul, dacă toate voturile restante se dădeau numai în favorul lui.

§. 117. Dacă votarea a fost terminată în regulă în toate cercurile de votare şi dintre candidaţi nu a întrunit nime majoritatea absolută a voturilor, între cei doi candidaţi, cari au primit voturile cele mai multe, ori dacă mai mulţi candidaţi dintre cei cu voturi mai multe au voturi egale, între toţi aceştia are loc balotajul. Dacă sunt mai mulţi candidaţi, şi toţi au voturi egale, se decide prin soarte, care se fie deputatul dietal. Soartea o trage prezidentul de alegere, în prezenţa membrilor comisiunei de votare şi a bărbaţilor de încredere.

§. 118. După începerea alegerii, vine zădărnicită alegerea în casurile următoare: *a*) dacă prezidentul de alegere a sistat votarea, fiindcă toţi candidaţii au repăşit, ori pentrucă a repăşit candidatul, care deja avea majoritatea absolută a voturilor, pe care nu ar fi perdut'o nici atunci, dacă dintre voturile restante nu mai primea nici unul; ori apoi dacă după încheerea votării, adunânduse voturile s'ar constata, că candidatul repăşit, în cursul votării a întrunit majoritatea absolută a voturilor, ori ajungea în balotaj, între cei cu voturi mai multe; *b*) dacă prezidentul a sistat votarea din causa morţii candidaţilor, ori a unuia dintre ei. In casul din urmă alegerea nu e zădărnicită atunci, când în momentul sistării votării, resultatul alegerii e pentru celalalt candidat, ori candidaţi, de aşa, că resultatul nu-l mai pot schimba voturile restante; *c*) dacă candidatul care ar trebui se fie declarat ales, ori ajuns în balotaj, moare încă înainte de publicarea resultatului alegerei, dar după ce s'a încheiat votarea.

§. 119. Balotajul se ţine în ziua a zecea după terminarea alegerii fundamentale.

Comitetul central dă o publicaţiune cu privire la balotaj, pe care o trimite spre publicare antistiilor comunale. Pentru balotaj comitetul central numeşte comisiune nouă de alegere şi comisiuni de votare, ai cărei membri după putinţă au se fie tot aceia, cari au funcţionat şi la alegerea fundamentală. La balotaj pot se voteze şi alegătorii, cari la alegerea fundamentală nu au votat. Dacă dintre candidaţii ajunşi în balotaj, afară de unul, toţi repăşesc înainte de a se începe votarea, ori după începerea votării, prezidentul de alegere proclamă pe singurul candidat remas de deputat ales al cercului electoral. Dacă însă careva dintre deputaţii ajunşi în balotaj moare înainte de ziua nouei alegeri, alegerea este a se considera de zădărnicită.

Despre moartea candidatului prezidentul de alegere face raport fără amânare comitetului central.

§. 120. Despre decursul alegerii să compune proces verbal, în care să trece: *a*) cercul electoral, *b*) ziua alegerii, *c*) terminul înaintării, primirei, ori respingerei propunerei de candidare, şi motivul respingerei, apoi numele candidaţilor primiţi, şi eventual al celor respinşi din partea prezidentului de alegere, cu motivul respingerei, *d*) numele bărbaţilor de încredere, numiţi din partea candidatului, ori a prezidentului, *e*) repăşirea ori moartea candidatului, eventual a candidaţilor, cu stabilirea, când a ajuns faptul la cunoştinţa prezidentului, *f*) terminul începerei şi încheerii votării în fiecare cerc de votare, cu resultatul votării, apoi eventuala amânare ori zădărnicire a votării, *g*) alegătorii trecuţi în conspectul refusaţilor, cu numărul voturilor lor, *h*) alegătorii trecuţi în conspectul esceptionaţilor, cu numărul voturilor lor, *i*) numele alegătorilor şi numărul voturilor lor, pe cari prezidentul, în înţelesul §-lui 114, nu le-a luat în considerare, *k*) resultatul alegerii, *l*) momentele mai însemnate de sub decursul alegerii, hotărârile prezidentului de alegere, respective ale prezidenţilor comisiunilor de votare, şi dispoziţiunile luate în interesul ordinei.

Dacă se face balotaj, este a se lua nou proces verbal. In procesul verbal nu se poate trece nici un fel de protest, ori observare. Procesul verbal îl subscrie prezidentul de alegere şi notariul comisiunei electorale.

(Va urma.)

---

cu mai mulţi fraţi de-odată. A discuta împreună, a-şi mărturisi unul altuia durerile, părerile — a ajunge astfel cu toţii la o glăsuire, o înfrăţire, o gândire!

Iată deci orânduirea ţinerii prelegerilor. Iată pentru-ce într'o conglăsuire cu domnii învăţători v'am chemat deja în iarna anului trecut la masa prelegerilor şi a şezătorilor. Vă chemăm acum — vă vom chema şi în viitor, căci numai astfel v'om putea suplini lipsurile amintite. Vă chemăm, ca şi pe o astfel de cale să ne putem face folositori — să împărţim din strânsul nostru de învăţătură cu aceia — cari în schimb, strâng alte pentru noi. Şi-o facem — fiind convinşi până în adâncul inimilor, că numai aşa ne vom uşura traiul, numai astfel v'om putea înainta, numai c'o astfel de purcedere, îi vom putea ajunge, v'om fi în stare a ţinea pas cu consătenii noştri Saşi — şi cu toată lumea înaintată.

Cinstiţi parohieni! Vremile mai nouă au schimbat cu totul şi faţa conducerii parohiei Cristian. Anii din urmă i-au dat dascăli noi şi popă nou. Fiind buni şi milostivi v'a dat pe aceia pe cari i-aţi dorit. Intr'un glas i-aţi ales, într'un glas va-ţi pus încrederea în ei. Şi încrederea odată pusă, până atunci trebue s'o ţineţi, s'o păstraţi, pânăcând aleşii d-voastre se vor arăta vrednici de ea. Sunteţi îndatoraţi a le urma, a le asculta glasul conducător, glasul alcătuitor — glasul doritor de o schimbare la faţă a parohiei Cristian şi în alte întocmiri şi recerinţe ale timpului. Norocul şi bunăstarea e în mâna omului, el şi le face singur. Numai cel neajutorat aşteaptă porumbul fript de a gata. Cel harnic şi conştiu de chemare se munceşte, nelăsând să treacă vre-o clipă nemuncită.

Adevărata schimbare se va face însă atunci, când cu toţii v'om fi una. Când toate inimile, toate minţile Cristianului vor bate, vor gândi una. Când o înfrăţire a gândurilor, vrerilor şi doririlor va domni între toţi fiii Cristianului. „Potrivirea aceasta a gândurilor, vrerilor şi dorinţelor, dupăcum ne povăţueşte un de bine doritor, ne măreşte „puterea de stăruinţă, ne dă curaj şi e cea mai puternică chizăşie de izbândă“.

O potrivire, o înfrăţire a gândurilor, vrerilor şi dorinţelor, tot numai puternicia prelegerilor şi-a şezătorilor ne-o poate da. „Tot numai întâlnindu-ne, — prin schimbul gândurilor şi simţemintelor — putem să ne cunoaştem cum se cade, poate să se sălăşluiască încredere în sufletul nostru unul faţă de celalalt. Cu aceste prilejuri învăţăm să ne iubim unii pe alţii, ceeace este cheagul şi temeiul înfrăţirii şi totodată al tăriei noastre“.

Pătruns de-a lor sfinţenie, de-a lor însemnătate, în nădejdea de-a fi înţeles, deschid porţile lor.

Iar tu

„Soare, soare al trezirii, vină
Orbeşte-ne cu roza ta:
Lumină, vrem lumină!
Pătrunde-adânc, pătrunde 'n orice casă,
Alungă negura ce greu
De veacuri ne apasă“.

Ioan Popa
paroh.

Alcătuirea condicei parohiale.

De preotul *P. Moruşca.*

Circularul Escelenţei Sale, Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan*, din 4 Martie 1903 Nr. 2142 Bis., fără să caute „a cuprinde toate momentele, chemate a introduce o mişcare mai vie în activitatea clerului nostru, în interesul înaintării credincioşilor bisericei noastre ortodoxe“ ci dând numai „unele *directive generale*, în cari mergând şi muncind cu zel şi conştienţiositate, vom contribui mult la întărirea bisericei şi la ridicarea poporului ei“.. este totuşi un bogat program de activitate pastorală şi un cald îndemn pentru îndeplinirea aceluia.

Din mulţimea chestiunilor sulevate în acest circular cu atâta grijă părintească, ochi-mi se opresc de astădată îndeosebi asupra punctului 10, prin care „se îndatorează fiecare paroh, ca să introducă în parohia sa *o condică*, . . . în care să introducă el, eventual şi învăţătoriul, sau şi alt cărturar priceput, *momentele mai însemnate*, ce obvin în comună în decursul anului, şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate“, cari apoi „vor fi cu timpul cele mai bune izvoare pentru cunoaşterea trecutului şi pentru compunerea monografiilor comunale şi preste tot vor cuprinde preţios material pentru biserică şi credincioşii ei“. Această orânduire a Inaltpreasfinţiei Sale, de o deosebită importanţă, atât pentru noi cât şi pentru credincioşii nostri, mă voi sili a o tâlcui în scurt în eele de mai jos, întrucât şi după cinci ani a rămas, nu numai chestiune actuală, ci în genere chestiune, care îşi aşteaptă încă resolvirea cuminte.

*

Vremea în zborul ei vecinic nu poate fi oprită, nu poate fi încătuşată pentru a rămânea carte deschisă a viitorului, clipa trecută în veci nu mai revine, ca să mărturisească despre noi, — însă ceea ce se întâmplă în timp, faptele săvârşite în cutare zi trecătoare, se pot reţinea, se pot eterniza, spre ştiinţa viitorului. Spiritul vremii de acum se poate fixa prin iscusinţa vorbei scrise, pentru a mărturisi despre zilele noastre şi atunci, când noi nu vom mai fi, pentruca să slujască povaţă urmaşilor.

Aceasta a fost intenţia introducerii *condicelor parohiale* prin circulariul susporaenit. Modesta mea părere ar fi, ca aceste condici, pe lângă fixarea prezentului, să fie după putinţă oglinda fidelă şi a trecutului, a vremilor pe cari noi nu le-am apucat, dar despre cari voia întâmplării ori sârguinţa oamenilor de bine ne-au lăsat încă urme neşterse. Şi spre datoria de a ne cunoaşte trecutul, de-al prinde până nu trece în împărăţia uitării, ne mână mai multe consideraţii de ordin înalt

Cultura insaşi, acel factor, de acum singur hotărâtor al sorţii unui popor, nu este altceva decât cunoaşterea temeinică a vieţii lumii, şi în deosebi a neamului din care facem parte, cu toate apariţiunile şi manifestaţiunile ei, de pe vremuri, ca şi azi. Şi fiindcă s'a constatat şi constatăm noi înşine pas de pas, că singura armă priincioasă, cu care se luptă cu deplină izbândă împotriva apăsării, îngenuncherii şi cutropirei unui neam de către altul şi pentru dăinuirea şi propăşirea lui înspre mai bine e cultura, — este de datoria noastră a ne prinde cu putere în trecutul nostru, în credinţa noastră, în pământul nostru, pe care ne-am născut, am crescut, trăim şi vrem să trăim, e de datoria noastră a ne împlânta cu amândouă mânile în moştenirea dela moşi-strămoşi, în obiceiurile noastre, în fiinţa noastră etnică, individuală, în drepturile noastre, în conştiinţa dreaptă a neamului nostru, dacă vrem, ca vârtejul furtunos al schimbărilor fugare, al transformărilor repezi să nu ne afunde sub valul lor năpraznic, să ne lipim cu fiorul sfânt al dragostei de lege şi neam, ca în butul puterii năpraznice a atâtor curente rele, ce bântue viaţa moderne, să rămânem ceea ce suntem, dacă ţinem, ca zestrea neprihănită ce ne-a rămas dela înaintaşi să o lăsăm moştenire curată urmaşilor nostri. Nu vom putea însă răspunde acestei înalte datorii, dacă nu vom şti, ce avem să păstrăm şi ce să cultivăm, dacă nu vom cunoaşte trecutul de care sunt legate toate aceste.

Un al doilea adevăr tot aşa de nerăsturnabil este, că numai cunoscând trecutul putem înţălege prezentul şi ne putem îndrepta viitoriul. Sub ploaia de raze binefăcătoare ale trecutului, povăţuiţi de comoara lui de esperienţe şi bune învăţăminte, ne putem da seamă lămurit despre desfăşurarea vieţii sociale ce se scurge sub privirea ochilor nostri, şi deosebind toate firele ţesăturei ei variate, vom putea pătrunde chiar tainele ei ascunse, vom putea deschilini părţile ei sănătoase de apariţiile bolnave, vom putea cultiva cu buni sorţi de izbândă pe cele bune, vom putea înăbuşi pe cele rele, prin ce dobândim garanţa izbândirii sigure în munca noastră de regenerare şi îndreptare spre mai bine în zilele de apoi.

Iată de ce stăruesc, ca „Condica“ să nu fie numai înşirarea datelor şi a faptelor ce se petrec sub ochii nostri, ci să caute a fi după putinţă oglinda curată a trecutului fiecărei parohii, să fie un deposit de cunoştinţe ce ni-s'au păstrat încă, şi cari cu trecerea fiecărei zile ameninţă a-şi perde urma din graiul viu, prin coborârea în mormânt a bătrânilor ştiutori, ca şi prin prăpădirea dovezilor vorbitoare ce ni-au mai rămas, dar pe cari nu le îngrijim după cuviinţă.

In puterea acestor consideraţiuni voi înfăţişa un plan după putinţă destul de amănunţit însă fără pretenţia de a fi complet despre cum să se alcătuiască condica parohială.

In general.

Comuna politică: 1. Cu numele oficios şi vechiu, cu originea lui, după date sigure ori versiuni orale, comitatul şi jurisdicţiunea (cerc. pretor.) în trecut şi azi.

2. Posiţia ei la suprafaţa mării şi situaţia locului, teritorul şi mărimea ei, strade, numărul caselor şi sufletelor — eventual situaţia schimbată în decursul vremii.

3. Intemeierea şi istoricul ei, locuitorii după număr, gen, caracterul fiinţei (blond, brunet), după naţionalitate, religie-confesiune. Progresul ori regresul în genere în diferite direcţii.

4. Conducerea politică din vechime până la legea comunală din 1868 artic. XXII. şirul primarilor şi notarilor cu isprăvile lor pentru comună şi binele public. Administraţia legală cu obiceiurile locale rămase din strămoşi. Dreptul vechiu a regalelor, de cârcimărit etc.

5. Hotarul comunei — geografia, apigrafia — mărimea de odinioară şi acum, schimbările produse prin comasare: agri, livezi, vii, păşuni, loc neproductiv, cu descrierea şi numirile lor, fasele de străformare prin cari au trecut din păduri agri, şi din agri fânaţe. Segregarea pădurilor, folosirea lor la împărţirea de lemne şi modul de împărţire, drumuri, căi, fântâni, apa, clima, câte luni de vară, toamnă, iarnă, maximul căldurii vara şi a frigului iarna (celsius).

6. Intimpinări nenorocoase: esundări, gheţuri, focuri, boale epidemice, cu pagubele şi jertfele lor.

(Va urma).

Intimpinare.

Domnul protopresbiter *Vasile Voina* din Braşov ne trimite scrisoarea următoare:

Braşov, 25 Nov. 1908.

Domnule Redactor! In nr. 46 al ziarului „Ţara Noastră“ s'a publicat o corespondenţă anonimă, referitoare la alegerea de deputat congresual, plină de neadevăruri şi injurii la adresa poporului dela biserica Sf. Nicolae şi la adresa mea. La această corespondenţă am răspuns şi am rugat redacţia jurnalului „*Ţara Noastră*“ să-mi publice răspunsul. Aşteptam atâta bunăcuviinţă din partea redacţiunii, cu atât mai vârtos, că acest jurnal se laudă că ar fi independent şi imparţial. Spre surprinderea mea însă văd în nr. 48 al jurnalului „*Ţara Noastră*“ nu numai că nu comite acest act de bunăcuviinţă, ci din contră, săvârşeşte o necuviinţă, publicând unele pasage din corespondenţa mea în mod tendenţios şi fals. Deci vă rog pe D-Voastră să publicaţi răspunsul meu în preţuitul D-Voastră jurnal. Cu deosebită stimă:

Vasile Voina
prot.

Răspunsul e următorul:

Braşov, în 16 Noemvrie 1908.

Onorată Redacţiune! In nr. 46 al preţiosului D-Voastră jurnal aţi publicat o corespondenţă anonimă din Braşov, referitoare la alegerea de deputat congresual la biserica Sfântului Nicolae din Braşov. Această corespondenţă e plină de neadevăruri şi injurii la adresa poporului dela biserica Sf. Nicolae şi la adresa mea. In interesul adevărului vă rog să daţi loc reflexiunilor mele la acea corespondenţă.

Inainte de alegere cu două săptămâni, într'o Duminecă, m'a visitat dl advocat I. Lengher din Braşov pe la orele 12 şi m'a rugat, să stăruesc pe lângă dl Arseniu Vlaicu, ca să-şi retragă candidatura de deputat congresual şi să-l lase pe dsa singur candidat, căci domniei sale i-s'a promis de către contrarii dlui Vlaicu, că în acest cas nu va avea contra-candidat. Dupăce m'a asigurat, că are promisiuni categorice, că nu i-se va pune contra-candidat, i-am promis şi eu dlui Lengher, că voiu stărui pe lângă dnul Vlaicu, ca să-şi retragă candidatura. L-am asigurat, că atâta influinţă cred că am asupra dlui

Vlaicu, ca să-l fac să se retragă. Iam spus însă dlui Lengher, că eu cu dl Vlaicu nu pot vorbi decât Joi dimineaţa, de oarece la 2 ore plec la Sibiiu şi nu mă înapoiez decât Mercuri noaptea. Această promisiune iam făcut-o dlui Lengher cu cea mai bună intenţiune şi din dragostea ce o am pentru pace, căci nu doream nici decum să văd deslănţuindu-se în tractul meu luptele electorale.

Am plecat la Sibiiu. Mercuri noaptea m'am înapoiat şi Joi dimineaţa m'am dus la dl Vlaicu, care mi-a arătat „G. Transilv.", numărul ce eşise Mercuri seara. Aici am văzut apelul unor domni, despre cari îmi spusese dl Lengher, că iau promis, că nu-i vor pune contra-candidat — designând ca candidat al lor pe dl Vecerdea. In urma acestui apel m'am simţit degajat de orice promisiune ce i-am făcut-o dlui Lengher. Şi până în ziua de astăzi nu pot să-mi dau seama, ce tragere pe sfoară s'a intenţionat şi de cine au voit să râdă domnii subscrişi în apelul din „Gazetă".

Acesta a fost preludiul alegerii.

Acum să trec la meritul corespondenţei din Braşov.

Corespondentul D-Voastre susţine, că au fost doi candidaţi, unul al stăpânirei şi al neamurilor şi altul independent. Trebue să premit, că dl Vlaicu nu e candidat nou, ci e fostul deputat congresual în periodul trecut. Are conecsiuni în tot tractul meu şi e iubit şi stimat de toţi, căci se interesează de toate păsurile poporului, se intrepune la comună, la comitat şi minister pentru năcazurile poporului nostru, şi nu fără succese, prin urmare n'are lipsă de sprijinul stăpânirei.

Candidatul Vlaicu a fost şi este candidatul poporului, al cărui sprijin l-a avut totdeauna. Pentru reuşita dânsului n'a fost nici când lipsă de ajutorul şi sprijinul nici unui neam.

Il cred pe domnul corespondent, că nu-i dă mâna să vorbească nimic despre „campania de mituire şi de beţie, ce a purtat-o unul din cei doi candidaţi, nici despre faptele probate de corteş electoral ale protopopului, cari nu s'au petrecut în public", căci nimic din cele amintite nu s'a întâmplat.

Vorbeşte însă corespondentul de faptele mele publice în această direcţiune. Stau foarte bucuros de vorbă cu domnia sa.

E vorba de seara de Vineri, 24 Octomvrie st. v., două zile înainte de alegere. Iată cum stă lucrul.

Vineri înainte de ameazi s'au presentat la mine doi oameni, pe cari îi cunoşteam de cei mai înflăcăraţi corteşi electorali ai părintelui Saftu şi mi-au spus următoarele: Dle protopop! De seară la 6 ore suntem învitaţi la „Kindergarten" (şcoala froebeliană), ca să ne sfătuim asupra alegerii de deputat congresual, ce se va ţinea Dumineca. De „domnii nostri" suntem sătui până în gât, căci de 5 ani numai cu minciuni ne-au hrănit. Nu mai vrem să ştim nimic de ei şi ne pare rău că ne-am depărtat de oamenii, cari au avut totdeauna durere de inimă faţă de noi. Faceţi bine şi veniţi şi dvoastră de seară, căci acum „domnii" cari ne-au purtat cu minciuni, scornesc altă minciună, şi anume, că dl Vlaicu a vândut şcoalele comerciale la Unguri. Poftiţi şi dvoastră, să vedem au curajul să spună aceste minciuni şi în faţa dvoastră?

Le-am răspuns, că eu nu mă pot duce, nefiind învitat. Ei mi-au răspuns, că mă învită ei şi că au dreptul să o facă aceasta, de oarece servitorul păr. Saftu dela Kindergarten învită şi cu lista şi cu vorba şi la toţi le spune: „Chemaţi la adunare pe toţi câţi îi întâlniţi". De aceea vă rugăm să poftiţi şi dvoastră.

I-am ascultat şi seara la orele 6 şi jum. m'am dus la Kindergarten, însoţit de dl Vlaicu şi de dl Sulică, asemenea învitaţi din partea oamenilor. Când am întrat în sală părintele Saftu vorbea. Oamenii s'au ridicat, ne-au făcut loc şi ne-au oferit scaune. Ne-am aşezat jos. In sala ticsită de lume s'a făcut linişte. Părintele Saftu, care conducea adunarea, cu vocea tremurândă se adresează la popor cu următoarele cuvinte:

„Dragii mei, am convocat o consfătuire pentru alegerea de poimâne, dar în împrejurările de faţă nu o pot ţinea. Vă rog deci, ca cei de un gând cu mine să mă urmeze". A plecat şi după el încă 5 persoane, atâţia l-au urmat şi au părăsit sala. La plecare e adevărat, că lumea l-a apostrofat foarte aspru. L-a provocat să rămână şi să spună ce are de spus în faţa tuturora, dacă îi dă mâna. E adevărat, că l-au şi huiduit zicându-i, că „de 5 ani tot cu minciuni ne-ai purtat şi acum speli putina".

E însă un mare neadevăr, când se susţine, că oamenii au fost beţi. O singură persoană a fost beată, dar şi aceea a fost un membru din comitet, care nu pot zice, că nu e omul lor, şi care de beat ce era a venit cu trăsura la adunare, iar dupăce s'a dat jos mergea din zid în zid.

După depărtarea celor 5 şi cu părintele Saftu 6, am vorbit eu poporului şi am recomandat pe dl Vlaicu. Şi nimenea nu-mi poate lua în nume de rău, că am făcut aceasta. Eu preţuesc pe dnul Vlaicu mai mult decât pe celalalt candidat, care dacă n'ar avea funcţiunea ce o are acum, în tot protopopiatul meu n'ar căpăta nici un singur vot şi care are curajul să abuseze de posiţia lui, trimiţându-şi advocatul prin protopopiat în ziua alegerii, iar acesta cutează să pretindă, ca oamenii cari votează să se ridice în picioare, ca să se vadă, — doar, doar se vor înfrica de el.

Şi acum trec la ziua alegerii din 26 Octomvrie. Biserica era înţesată de lume. Corespondentul anonim susţine, că biserica mirosia a rachiu şi nu a tămâe, şi era înţesată de o serie de tipuri alcoholice şi idioate.

Aci constat numai, că toţi acesti oameni, pe cari azi corespondentul îi numeşte — în supărarea sa — tipuri alcoholice şi idioate, erau acum 5 ani oamenii lor, înaintea cărora jucau domnii „comedie" pe scena dela „Crâşma din drum". Dar nu-i adevărat, că oamenii erau beţi, ci erau indignaţi, că atâta vreme au fost purtaţi de nas cu minciuni şi vorbe goale. Oamenii s'au convins singuri, că tot ce li-s'a spus acum 5 ani, pe la întrunirile din crâşme, conduse de popa Saftu şi profesorii, au fost numai minciuni şi acum îi răsplăteau cu dispreţul meritat.

S'a purces la alegerea biroului. Au fost două propuneri. Mi-se impută, că am fost parţial şi că am enunţat fals resultatul votării. E un mare neadevăr. Resultatul alegerii dovedeşte destul de clar, că enunţarea făcută de mine la alegerea biroului a fost justă. S'au dat voturi 272, contra 49. Cifrele vorbesc.

Oameni beţi în biserică nu au fost, decât unul singur, şi şi acesta a fost tot de ai lor, un membru din comitet, pe care l-au scos afară din biserică neamurile lui.

E foarte trist, că o parte din clasa inteligentă a fost huiduită. Dar cine poartă vina la aceasta? Aceia, cari au dat lecţii de huidueli acum 5 ani. Până nu s'au amestecat acestia în cele administrative bisericeşti şi şcolare, oamenii nostri erau ca mieii de blânzi. Azi s'au dovedit de buni elevi ai lor. Să nu se supere. Dânşii trebue să cunoască zicala: „Cine samănă vânt, seceră furtună".

Primiţi vă rog, asigurarea deosebitei mele stime.
Vasile Voina
prot.

*

Notă. Am publicat acest răspuns al părintelui-protopresbiter *Vasile Voina*, pentru a-i da posibilitatea de a se justifica în faţa opiniunei publice române, dar mai ales pentru a avea ocasiune să ne spunem şi noi cuvântul. Reprobăm şi condamnăm certele şi neînţelegerile ivite de un timp încoace în parohia mai nainte de model a Sfântului Nicolae din Braşov, unde credincioşii nu mai sunt aceea ce ar trebui să fie, fii ai unei biserici, deci fraţi între olaltă, ci duşmani unii altora. Trebue să le spunem, că în biserica noastră nu are să domnească un partid, ori altul, provocând nemulţămire la o parte a poporului, ci pacea, buna înţelegere şi *dragostea creştinească*, care singură aduce mulţămirea, pe când ura şi duşmănia naşte numai rele. Apelăm deci la bunul simţ al conducătorilor din ambele partide, şi i rugăm să delăture greşelile şi relele ivite, căci altcum rămân răspunzători pentru urmările grave ce le vor avea duşmăniile lor, înaintea lui Dumnezeu şi a posterităţii.
Redacţiunea.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui şi anume: La rugămintea vrednicului paroh Ioan Marin, credincioşii nostri din Râusadului au adunat în una din Duminecile trecute cu discul în sf. biserică 12 cor. Cu o cale întregim publicaţia despre darurile din Cristian cu amintirea unui „Binefăcător", care a dăruit 1 cor. Suma adunată 366 cor. Dăruirile şi a altor milostivi sunt bine primite la comitetul nostru.

Sibiiu, 27 Noemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

NOUTĂŢI.

Alegere de protopresbiter. La alegerea de protopresbiter pentru tractul Bistriţei a întrunit protoiereul G. *Pletosu* 30 voturi, parohul E. *Dan* 12 voturi şi parohul Beşa un vot. Alegerea a fost condusă de P. C. Sa Protosincelul şi asesorul consistorial *Dr. Miron E. Cristea.*

*

Şedinţă literară publică au aranjat elevii seminariului teologic-pedagogic din Arad, în memoria Arhiepiscopului şi Metropolitului *Andreiu baron de Şaguna*, eri, Dumineca, în 30 Noemvrie v. în sala festivă a institutului pedagogic-teologic din Arad.

*

Dşoara Nora de Lemények, profesoară la şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii" din Sibiiu, fiica domnului advocat Dr. Liviu de Leményi, a fost promovată Sâmbătă, în 12 Decemvrie n. la gradul de doctor în filosofie — *summa cum laude* — la universitatea din Cluj. Dşoara Dr. Leményi e prima Româncă care a obţinut titlul de Dr. în filosofie, prestând la universitate toate examenele cu excelenţă. In decursul anului şcolar 1907/8 a obţinut la concurs primul premiu de limba franceză (150 cor.), iar la seminarul limbei române I. premiu 50 cor. La promoţiune a luat parte un public ales şi număros din inteligenţa română din Cluj. Seara a fost convenire în onoarea noului Dr.

*

† Wilhelm Krafft, librar şi tipograf, a decedat Joi noaptea în Sibiiu, după un morb scurt, în etate de 76 ani şi a fost înmormântat Sâmbătă după ameazi, în fiinţa de faţă a unui public număros şi ales, care a dat decedatului onorul din urmă. Adormitul în Domnul, om cu mare trecere la compatrioţii Saşi, şi-a câştigat mari merite şi cu lăţirea productelor literare române, având încă de pe vremuri o librărie bine asortată românească, care a fost mereu alimentată cu nouele producte ale literaturei româneşti. A editat apoi în fiecare an mai multe călindare româneşti şi o bibliotecă poporală română, a tipărit multe cărţi româneşti, şi a scos în editura proprie „*Enciclopedia Română*", opul pentru care a fost decorat cu „*Coroana României*", în rang de cavaler, din partea Regelui Carol al României. Intristata familie primească şi din partea noastră sincere condolenţe pentru perderea îndurată.

*

Invăţătorii şi votul plural. Profesorii dela preparandiile din ţară s'au întrunit zilele trecute la o consfătuire în Budapesta şi au luat hotărâre să înainteze memorand ministrului de interne, contelui Andrássy, în care să-l roage, ca la discuţia pe articole în dietă a proiectului de lege despre alegerile de deputaţi se introducă modificarea, că şi învăţătorii au drept la *trei* voturi. Ministrul Andrássy se zice că nu ar fi străin de împlinirea acestei cereri.

*

Alegere de preot. Ni-se scrie: Dumineca, în 6 Decemvrie n. s'a ţinut alegerea de preot în parohia vacantă din Apoldul-inferior. Actul alegerii a fost condus imparţial şi cu mult tact, de către dl Avram *Păcurariu*, protopopul tractului. Au participat 450 alegători. S'a votat prin ţidule. Majoritatea voturilor a obţinut-o candidatul Ilie *Beu*, absolvent al seminarului din Sibiiu. In Lancrăm apoi, tractul Sebeşului, a fost ales eri, Dumineca, 13 Decemvrie n. dl *Andreiu Ludu*, absolvent de teologie şi harnic învăţător în Hunedoara.

*

„Deşteaptăte Române!".. Se scrie din Oradea mare, că şi de acolo a plecat un batalion de soldaţi din regimentul 37 de infanterie la Bosnia. Când se urcau feciorii în vagoane, musica militară le cânta „*Deşteaptăte Române!*".. Curios! La astfel de ocaziuni e permisă şi e bună cântarea aceasta „revoluţionară" a Românilor, dar când o cânta ei, în momente de desfătare e „contrară statului", şi nu e iertat să se cânte!..

*

Femee — preot. Din Londra vine ştirea, că într'o comună bisericească din apropiere a fost aleasă cu unanimitatea voturilor o domnişoară cu numele Smith în postul vacant de preot al comunei. Dşoara Smith e absolventă de teologie şi e prima femee aplicată în serviciul bisericei, ca preot.

*

Tifosul în Sibiiu. In urma dimensiunilor tot mai mari pe cari le ia lăţirea tifosului în Sibiiu, autorităţile publice s'au simţit îndemnate să închidă toate şcoalele publice din Sibiiu.

*

† Ana Ludoşan, din Apoldul-mare, după lungi şi grele suferinţe, împărtăşită fiind cu sfintele taine şi-a dat sufletul în mânile Creatorului Dumineca în 13 Decemvrie st. n. 1908, în etate de 67 ani. Rămăşiţele pământeşti ale defunctei se vor aşeza spre vecinică odihnă Marţi în 15 Decemvrie st. n. a. c. la 1 oară p. m. în cimitirul gr. or. din Apoldul-mare. O deplâng: George Ludoşan ca soţ, Ana, Ioan şi Rafila ca fii.

*

Unul care nu primeşte decoraţie. Cu ocaziunea iubileului de 60 de ani de domnie a Maiestăţii Sale, cavalerul Kozlovsky, deputat în reichsrathul austriac, a fost decorat cu crucea cu stele a ordinului Francisc Iosif. Decoratul a trimis însă crucea îndărăt, cu solia, că nu primeşte decoraţia. I s'a părut poate prea mică?

*

Dispariţia unui bucureştean. Un ziar din Bucureşti scrisese într'un număr mai recent, că croitorul *Artenie Trifan* şi-a părăsit atelierul şi prăvălia şi a dispărut din Bucureşti, în mod cam suspect. Un amic al foii noastre ne comunică cu privire la ştirea aceasta faptul, că domnul *Artenie Trifan*, împreună cu soţia sa, se află în comuna Boiţa, comitatul Sibiiului, la soacra sa, văduva *Maria N. Cloaje.*

*

Morţi deodată. Soţia unui funcţionar din Nyiregyháza a murit în mod subit în una din zilele trecute. Bărbatul ei, când a văzut'o moartă, a fost atins de apoplexie şi a căzut şi el mort la pământ. Au fost înmormântaţi împreună. In urma lor au rămas doi copii minori.

*

La fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor au mai dăruit: Ioan Neagoe, paroh în Râpa-Râmeţului, 1 cor., nepotul răposatului Nicolae Cristea, Dr. Nicolae Cristea, advocat în Ocna-Sibiiului, 10 cor., Isaia Henteş, paroh în Ocna, 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, asesor consist. 10 bani.

*

Parohie nouă în America. Primim stirea din Indiana Harbor Ind. America de Nord că părintele Simion Mihălţian a înfiinţat o noauă parohie gr. ort. în marele oraş care se formează acum, „*Geri Indiana*". Pentru zidirea bisericei după multă alergătură s'au exoperat 3 locuri gratuite, anume: unul pentru biserică, unul pentru şcoală şi unul pentru casă parohială, eventual sală de întruniri publice.

*

Timpul cel mai periculos e cel de acum, zăpada căzută, când se topeşte, când înghiaţă iar, şi frigul umed străbate în trup. Păziţivă deci pentru a nu vă expune cu uşurinţă presemnelor timpului, căruia îi datoresc mulţi oameni ruinarea organismului. Cu ocasiunea aceasta recomandăm atenţiunei on. public cartea: „Tratat despre electro-terapia modernă", care explică în mod ştienţific cum să se caute calea spre vindecare, şi anume: la *gicht*, *reumatism*, boale de cap şi şira spinării etc. Cartea se trimite gratis şi franco, oricărui, care se adresează Institutului Elektro-Vitalizer de ord. med., Budapesta Károly-Körut 2. Mezzanin Nr. 56.

Teatru german.

Luni: *Heirathsnest*, comedie în trei acte.

Marţi: *Vater*, comedie.

Pentru a lucra contra anemiei

folosiţi emulsiunea lui SCOTT care îmbogăţeşte sângele şi formează repede carne solidă şi sănătoasă.

Emulsiunea lui SCOTT

are tot atât efect la tineri cât şi la bătrâni. Imbunătăţirea repede Vă va surprinde şi mulţumi şi o încercare Vă va convinge, cum a convins mii de oameni în decursul celor 32 ani trecuţi. 2 (270) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

◆ ◆ ◆

Inscripții școlare

cu text:

„Gör. kel. felekezeti népiscola Școala conf. greco orientală“

pe tablă de tinichea neagră cu litere albe de mărimea ${}^{32}/_{100}$ și ${}^{44}/_{62}$ cm. se mai află la **A. Vlad** în **Mag** p. u. Szelistye.

Comande cu schimbare în acest text se pot face la **Camil Vlad** elev la Dl E. Fischer fotograf în Sibiiu.

(365) 1—2

◆ ◆ ◆

Nr. 721/1908. [354] 2—3

Concurs.

Pe baza ordinului conz. dto 28 Octomvrie a. c. Nr. 12509 Bis., pentru întregirea postului de al doilea paroh în parohia a doua de clasa a II-a **Ibănești**, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă emolumentele fasionate în coala B. despre întregirea dela stat.

Snplicele concursuali, instruite conform legilor în vigoare, sunt a-se așterne în terminul deschis la oficiul protopresbiteral în Maros-Kövesd, p. u. Déda; iar aspiranții, cu prealabila încunoștințare a oficiului protopresbiteral, în vre-o Duminecă ori sărbătoare se vor prezenta la sf. biserică spre a cânta respective a oficia și cuvânta.

Mureș-Cuezd, 13 Noemvrie, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin în conțelegere cu comitetul parohial.

Galaction Șagău
protopresb.

Nr. 886/908. [360] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de al treilea (III) învățătoriu dela școala confesională gr.-or. română din **Sebeșul inferior**, în protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, pe baza ordinului Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan din 6 Noemvrie 1908 Nr. 13020 se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreuuate cu acest post de învățătoriu sunt cele prescrise în legile noastre bisericești școlari.

Doritorii de a ocupa acest post de învățătoriu să-și subștearnă cererile concursuali instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poșta Avrig, Felek, Szebenmegye) până la terminul susindicat având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sânta biserică spre a face cunoștință cu poporul și referințele locali având cel ales a conduce o strană și a cânta cu elevii la sânta liturghie.

Avrig, 19 Noemvrie, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 200—1908. [359] 2—3

Concurs.

Pe basa rezoluțiunei Prea Veneratului Consistoriu arhidiecezan din 11 Noemvrie 1908 Nr. 13143 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Roman“ pentru ocuparea postului de capelan lângă protopresbiterul Titu V. Gheaja și „paroh al parohiei **Mercheașa** și filia **Jimbor** cu dreptul de succesiune în parohie.

Emolumentele pentru capelan sunt: 1. toate venitele stolari din materă și filie, 2. Sâmbria: câte una ferdelă de grâu din materă și câte una de cucuruz din filiă, 3. Porțiunea canonică din matera în complex comasată aproape de sat. 4. Folosința casei parohiale cu 4 încăperi și supraedificatele, toate în bună stare 5. 5 stânjini lemne de foc. 6. dreptul de pășunat pentru 5 vite. 7. Capelanul va fi și catichet la școala de stat din filia Jimbor, și va primi și remunerația pe catichet. 8. Suma, ce o ar asemna Inaltul Ministeriu pentru ținerea capelanului va fi întreagă a capelanului.

Concurenții lá acest post să aibă cualificația pentru parohii de clasa primă și să-și înainteze cererile și documentele necesarii subsemnatului oficiu în terminul indicat, ear cu 8 zile înainte de alegere și după prealabila încnnoștințare a protopopului să se presenteze în parohia Meěcheașa (gara Homorod), pentru a cânta respective oficia și cuvânta și spre ai cunoaște alegătorii.

Cohalm, în 21 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohalmului în conțelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Publicațiune.

Pentru renovarea bisericei gr.-or. române din comuna **Gânțaga**, protopresbiteratul Hațegului, să escrie licitațiune minuendă pe ziua de **21 Decemvrie st. v. (3 Ianuarie 1909 st. n.) a. c.** la 11 oare a. m., carea să va ținea în biserica din comuna susnumită.

Planul și preliminariul de spese, aprobat de Preavenerabilul Consistoriu arh. cu Nr. 11.504 Epitr. din 27 Sept. 1908, să pot vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a licita și a lua în întreprindere renovarea bisericei, au a depune un vadiu de 600 coroane dela suma preliminată cu 6000 coroane în bani gata, sau în libel de depunere.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe orișicare dintre licitanți fără considerare la suma oferită.

Gânțaga, în 6/19 Noemvrie 1908.

Moise Popoviciu paroh. **Imbrea Doncea** notar.

Nr. 327/1908.

Vidi! Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Hațeg.

Dr. Cornel Popescu
(342) 3—3 protopresb. gr.-or.

Nr. 723/1908 of. ppresb. [355] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan temporal lângă parohul Ioan Ciocaș în parohia de clasa a III-a **Cărbunar**, protopresbiteratul Cetatea de piatră, pe baza rezoluțiunei Preaveneratului Consistor arhidiecezan dto 4 Noemvrie a. c. Nr. 12.894 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne, în terminul sus indicat, subscrisului oficiu protopopesc cererile concursuale, instruite conform legilor in vigoare, având a se prezenta în vre-o Duminecă la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Lăpușul unguresc (Magyarlápos), la 10 Noemvrie, 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Cetatea de piatră în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasilie Duma
protopresb.

Nr. 665. [361] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești vacante din comunele: **Câlnic, Oarda-de-sus, Pianul-de sus** și **Sibișani**, se publică concurs cu termin până la 20 Decemvrie a. c.

Pentru fiecare salar 600 cor., cuartir și grădină.

Cuincuenaliile se computá numai dela instituirea definitivă în comuna respectivă.

Invățătorii aleși sunt datori să cânte cu copii în biserică, să cultive grădina școlară de pomărit și se instrueze în școala de repetiție, conform dispozițiilor comitetului perohial.

Concurenții au să-și înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul deschis, subsemnatului oficiu protopresbiteral, și înainte de alegere să se presenteze poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 25 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului.

Sergiu Medean
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea parohiei **Cucerdea secuiască**, de clasa a III, în protopresbiteratul Turdei se escrie concurs cu termin de 30 zile computate dela prima apariție în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți a-și înainta petițiunile lor instruite conform legilor din vigoare în terminul indicat la subsemnatul oficiu protopresbiteral și pe lângă prealabila încunoștințare protopresbiterală se pot prezenta în comună și la biserică spre a cânta respective oficia și cuvânta.

Turda, la 21 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Iovian Murășianu
[362] 2—3 protopresb.

Restaurant.

Cassa de împrumut și păstrare „Economia“ societate pe acțiuni în **Cohalm** (Kőhalom), își esarândează Restaurantul său împreunat cu cafenea și situat în Cohalm sub Nr. de casă 93, pe timp de 3 (trei) ani începând cu 1 Februarie 1909 până la 31 Decemvrie 1911.

La Restaurant sunt și 2 odăi mari pentru pasageri. Apoi: curte mare cu șopron pentru cară, șopron de lemne și 2 grajduri mari, ghețariu nou betonat, o grădină mare cu popicărie și e situat la o pozițiune foarte avantajioasă. Chiria anuală este de Cor. 1600. Reflectanții își vor înainta ofertele în scris, cel mult până la **20 Decemvrie 1908**, la subsemnata direcțiune, de unde și până atunci se pot primi condițiunile speciale de esarândare și tot felul de informațiuni — verbal și în scris. (352) 3—3

Direcțiunea institutului „Economia“.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I. școală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 11—36

Viță de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaș, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 13—34

Aviz!

In Haidengasse Nr. 3 se află un frumos **loc de patinat**. Abonament pentru școlari Cor. 2·— și pentru oameni mari Cor. 4·—. Odată patinat copii 20 fil., oameni mari 30 fileri. (356) 2—3

Chiar dacă ar costa multe parale

tot ar trebui să ceteascá toată lumea comunicatul scris în limba poporală, pe care l-a publicat institutul Elektro-Vitalizer. Fără a mai cruța oboseala și cheltuelile resumează pe

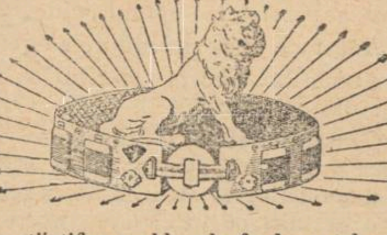

baze științifice problemele fundamentale a vindecărei prin electricitate și descrie pe cel mai ideal factor al acesteia aparatul

„Electro-Vitalizer“

în Ungaria nu s'a dat până acum publicității o asemenoa carte, de aceea atragem atențiunea acelora cari sufere de o slăbiciune generală a nervilor, de slăbiciune sexuală, de insomnie, de dureri de cap, de dureri în spate, digestie defectuoasă, anemie, parilisie și neuralgie să ceteascá această carte interesantă și vor învăța din ea multe lucruri științifice. (366) 1—4

Aceasta carte o poate căpăta oricine gratis și porto-franco, în plic închis, dacă se provoacă la acest ziar și fără nici un obligament. Iar dacă ne cercetează le arătăm cu plăcere modul nostru de vindecare și le esplicăm avantagele aparatului Electro-Vitalizer.

Inst. de consult. med. Electro-Vitalizer
BUDAPEST, Károly-kőrut 2 félem. 56.

Cupon pentru o carte gratuită.

Inst. de cons. medicale „ELECTRO-VITALIZER“
Budapest, Károly-körut 2, félem. 56.

Vă rog să-mi trimiteți gratuit și porto-franco în plic închis opul despre

Modul modern de vind. cu electricitate.

pentru {bărbați / dame {volumul care nu-l doriți trebue șters.

Numele ....

Adresa ....

◆ ◆ ◆

Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primește **depuneri spre fructificare** cu **4**%, pe lângă un termin de anunț mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Depuneri să plătesc după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și **ridicări** se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% și **6**% netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

(339) 5—20 **Direcțiunea.**

◆ ◆ ◆

Reisen durch die ganze Welt.

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piața mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

Intrare și privire în orice timp al zilei
dela 9 oare dimineața până la ½10 seara.

Din 14 Decemvrie până în 20 Decemvrie 1908:

O interesantă cercetare la New-Jork.

Prețuri de intrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, școlari și soldați 20 b., Blocuri cu 6 bilete **cor.** 1·80, Blocuri pentru școlari à 7 bilete **cor.** 1·—, Mercurea și Sâmbăta până la 5 oare intrare cu 12 b. pentru copii și elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăți cor. 25·—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 16— Seriile odată predate nu se repetează.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 133 Sibiiu, Joi 4/17 Decemvrie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 12074 Pl.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericei ortodoxe din Transilvania şi Mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Prea onoraţilor protopresbiteri, onoratei preoţimi şi iubiţilor noştri poporeni de orice stare şi poziţiune din arhidieceza noastră transilvană, dar şi milă dela Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Christos, iar dela noi arhierească binecuvântare.

Dintre toate dorinţele oamenilor nici una nu este atât de mare şi de ferbinte, ca şi acea de a ajunge binele posibil din această lume şi de fericirea din ceealaltă lume. O dorinţă după care aleargă oamenii dela naştere până la moarte!

Dacă însă, pre lângă toate silinţele, numai unii oameni se văd mai aproape de acea dorinţă, iar alţii sunt departe de ea, cauza este, că cei dintâi fiind mai luminaţi şi aşa conducându-şi mai bine lucrurile lor, îşi asigură şi în această lume o soarte mai bună, care-'i ajută şi la fapte bune, pentru fericirea cea vecinică, precând ceilalţi, nefiind luminaţi, şi neştiindu-şi conduce bine lucrările, nu-şi pot asigurà soarte mai bună şi nici fapte mai bune şi pentru fericirea cea vecinică.

Despre acestea ne vom convinge iubiţilor, dacă vom privì şi numai în jurul nostru, ca să aflăm, nu numai oameni şi familii singuratice, dar şi popoară număroase în bună stare, în vază şi cinste mai mare, decum suntem noi, deşì nici acelea nu lucră decât tot numai cu două mâni ca şi noi, şi nu sunt mai creştine decât noi; iar de vom cercetà cauza acelei bune stări, vom aflà — cum zisei — că ele sunt mai luminate decât noi şi de aceea stau şi mai bine decât noi.

De vom cercetà mai departe cum au ajuns acelea popoară la mai multă lumină decât noi, vom aflà iarăş, că numai prin carte sau învăţătură câştigată la tinereţă, în şcoalele lor de tot feliul.

Pentru a înţelege cât mai bine folosul cel mare al cărţii sau învăţăturii, vă voiu spunè pe scurt, iubiţilor, că cartea ne învaţă a iubì pre Dumnezeu şi pre deaproapele, făcând fapte bune şi ferindu-ne de cele rele; cartea ne învaţă a ne iubì patria mamă, pământul în care ne-am născut şi am crescut, şi în care trăim; cartea învaţă pe plugariu cum să cultive mai bine pământul, ca să rodească mai mult; ea învaţă pe meseriaş cum să-şi lucre mai bine meseria, pre medic, pre advocat, — cum să şi poarte mai bine profesiunile lor şi totasemenea şi pre alţii.

Cartea a făcut satele şi oraşele cele frumoase, ea a făcut drumurile ferate, telegraful, telefonul şi alte asemenea lucruri măreţe şi folositoare; ea este acea comoară bogată ascunsă în holdă de pământ, de care ne spune şi sfânta evangelie şi pentru care omul înţelept îşi vinde tot ce are, şi cumpără holda cu acea comoară. De aceea, toţi oamenii doritori de viitor mai bun, iubesc cartea, o îmbrăţişază cu dragoste, şi o păstrează la loc de frunte în casele lor, ca să-i înveţe şi să-i lumineze în toate trebuinţele lor.

Din acestea urmează iubiţilor, că dacă voim şi noi a ajunge o soarte şi viitor mai bun pre pământ şi fericirea cerească, dacă voim a ajunge şi noi tot la mai multă vază, cinste şi bunăstare, cum au ajuns şi celelalte popoară din iubita noastră patrie: atunci trebue să apucăm şi noi calea ce au apucat-o acelea, adecă să ne silim şi noi a înfiinţà şi a susţineà şcoale de tot feliul, pentru a învăţà şi noi carte, în aceeaş măsură, în care învaţă toate popoarele din lumea mare, cu viitor mai bun şi mai ferice.

După ce însă la asemenea lucru mare şi însemnat, cum e şi înfiinţarea şi susţinerea de şcoli, se cer şi jertfe mai mari şi mai însemnate, şi după ce un mare număr din comunele noastre bisericeşti mai mici şi mai sărace, nici pe lângă cea mai mare silinţa, nu pot aduce atari jertfe, în măsura recerută şi de legile patriei, la înfiinţarea şi susţinerea şcoalelor lor confesionale, pentru a ajutà şi pre acei fraţi ai noştri din asemenea comune mici şi sărace, la înfiinţarea şi susţinerea de şcoale şi prin aceasta la luminarea şi înaintarea lor: Veneratul nostru sinod arhidiecezan, în conştiinţa datorinţei sale, prin concluzul Nr. 129 din anul acesta, a aflat de bine a decretà întreprinderea unei colecte benevole la credincioşii arhidiecezei noastre, pentru întemeierea unui fond cultural din care să se ajute şcoalele noastre avizate la sprijinul nostru, şi alte asemenea scopuri culturale, iar întreprinderea acelei colecte a concrezut-o Veneratului nostru Consistor, care m'a invitat pre mine a o aduce la cunoştinţa clerului şi poporului nostru, cerând binevoitorul sprijin al tuturor alor noştri.

Urmând acelei invitări consistoriale şi considerând şi eu aceasta de o întreprindere fericită, vin a vă arătà iubiţilor, şi la această ocaziune, că precum toate popoarele mai înaintate decât noi, numai prin învăţătură au ajuns la vază, bunăstare şi poziţia de care se bucură în societate, aşa şi noi tot numai prin învăţătură ne putem ridicà la asemenea vază şi bunăstare; că precum toate popoarele mai înaintate numai prin şcoale de tot feliul 'şi-au câştigat învăţătura, care le-a ridicat la vază şi bunăstare, la bine şi fericire, tot aşa şi noi tot numai prin şcoale de tot feliul, ne putem câştigà învăţătura de lipsă la înaintarea noastră; şi în fine, că precum toate popoarele mai înaintate numai prin jertfe însemnate 'şi-au înfiinţat şi îşi susţin şcoalele lor, tot asemenea şi noi tot numai prin jertfe însemnate putem înfiinţà şi susţineà şcoalele noastre de tot feliul. De unde urmează, că dacă voim a ne ridicà şi noi la vază şi bunăstare şi prin aceasta şi la bine şi fericire, atunci trebue să jertfim şi noi, tot mai mult, pentru înfiinţarea şi susţinerea şcoalelor noastre, căci dacă n'am face aceasta nici acum, aşa zicând, în ceasul al 11-lea, atunci vom rămâneà şi mai departe în urma altora, iar soartea noastră ar devenì tot mai tristă şi dureroasă.

Şi cine ar fi mai mult chemaţi la asemenea jertfe, decât fruntaşii poporului, preoţii, învăţătorii şi ceilalţi fruntaşi şi inteligenţi ai noştri, de sus până jos, cari cunosc mai bine nepreţuitele foloase ale învăţăturii, şi se şi bucură de rodurile ei, — acei fruntaşi, cari sunt şi în mai bună stare materială, şi cari acum au cea mai bună ocaziune a-şi arătà dragostea cătră popor şi prin sprijinirea acestei întreprinderi folositoare.

Din aceste motive şi consideraţiuni, în interesul iubitului nostru popor, în interesul iubitei noastre patrii şi al maicei noastre biserici străbune, apelez şi rog pre toţi ai noştri, începând dela Venerabilii membri consistoriali, dela Onorabilii protopresbiteri, profesori, şi alţi funcţionari bisericeşti ai noştri, apoi dela Onoraţii preoţi, învăţători, advocaţi, medici, comercianţi, proprietari şi industriaşi, până la toţi ceilalţi ai noştri, să jertfească fiecare după putinţă la această întreprindere salutară, pentru a ajutà şi pe fraţii noştri cei mai săraci la învăţătură şi înaintare, fiind şi ei membri ai familiei noastre cei mari, ai bisericei şi ai neamului nostru.

Pentru a convinge şi mai mult pre toţi ai noştri despre neapărata trebuinţă, şi despre foloasele înfiinţării unui asemenea fond cultural, aflu de bine a mai amintì, că şi noi, ca şi alte popoară, numai prin învăţătură ne mai putem susţineà, şi prin urmare, că ajutorarea alor noştri la învăţătură este nu numai cea mai sfântă datorinţă şi cel mai mare interes al nostru tuturor, dar şi una dintre cele mai mari fapte bune. Căci care altă faptă e mai bună, decât luminarea celor neluminaţi, sau decât învăţarea celor neînvăţaţi, ca să devină şi ei membri folositori ai societăţii şi ai neamului nostru?

De aceea când ştim, că dela înaintarea noastră în cultură depinde viitorul nostru, şi când e vorba de sprijinirea culturii noastre, să nu se scuze nimeni cu sărăcia; căci chiar pentru a ne mântuì de ea, voim a ne cultivà şi luminà; şi că deşì nu suntem bogaţi, suntem însă mulţi, şi dacă vom contribuì toţi, după starea cu care ne-a binecuvântat Dumnezeu, ne vom apropià tot mai mult de scopul ce'l urmărim.

Să nu ne scuzăm, nici cu spesele ce le-am aveà unii ori alţii, în casele noastre, căci acelea le putem uşor împuţinà, dacă ne vom mai restrânge, în traiu, în vestminte, şi mai ales în petreceri costisitoare, şi alte lucruri netrebnice, pentru cari se cheltuesc bani grei, şi dacă vom jerfì la această colectă numai o mică parte din cruţările ce vom face, restringându-ne dela cheltuieli zadarnice, atunci ne vom surprinde înşine de frumoasele rezultate.

Să nu fie nimănui spre greutate cererea acestei jertfe, căci nu o fac pentru mine, ci pentru folosul vostru, al fiilor şi nepoţilor voştri; iar pentru ca să vă conving cât de mult ţin şi eu însumi la luminarea şi cultura iubitului nostru popor, cu drag mă împărtăşesc şi eu la aceasta colectă deastădată cu 4000 coroane, plătibile în anul ce vine 1909, şi apoi mai ofer şi din plata mea anuală de 24,000 coroane, pe fiecare an câte 5%, adecă câte 1200 cor. pe întreagă durata vieţii mele.

După acestea trimitem fiecărui preot câte un exemplar din acest apel, pentruca mai întâi să-'l cetească în comitetul parohial, întrunit anume spre acest scop, de o parte ca să propună şi sinodului parohial, votarea unui ofert, şi din banii bisericei, unde va fi posibil, iar de altă parte, pentruca mai întâi membrii comitetului parohial să sprijinească cu căldură această colectă. După aceea să se ceteascâ şi poporului în biserică, în a doua zi a sărbătorilor naşterii Domnului, dupăce în ziua primă se va fi cetit pastorala îndatinată la aceste sărbători. De sine înţeles, că şi la aceea cetire, preoţii vor arătà poporului nepreţuitele foloase ale învăţăturii, cari numai prin jertfe se pot câştigà.

Atât pentru însemnătatea cea mare a cauzei, cât şi pentru a premerge tuturor cu bun exemplu, preoţii cari şi la alte colecte s'au distins cu oferte însemnate, să-şi arete şi la aceasta ocaziune iubirea şi îngrijirea lor de popor, îmbrăţişând cu toată căldura ce o merită şi aceasta colectă, înscriindu-se mai întâi dânşii în coala de colectă cu câte un ofert potrivit, apoi mai oferind şi deosebit câteva procente şi din plata lor, pe timp de 3—4 ani.

Ofertele se pot face nu numai în bani, ci şi în hârtii de valoare, sau în acţii de bănci.

Fiindcă la publicarea acestui apel în biserică poate nu vor fi toţi poporenii de faţă şi nici pregătiţi cu ceea ce ar voì a oferì, preoţii să meargă pela casele lor, rugând pre fiecarele şi mai ales pre fruntaşi, advocaţi, medici, funcţionari de bănci şi toţi alţii, să contribue fiecare cât va puteà şi cât va voì, la aceasta colectă.

Colecta să se înceapă în serbătorile naşterii Domnului, şi să se termine în cursul lunei lui Ianuarie 1909, iar rezultatul, dimpreună cu coala de colectă, să se transpună cassei consistoriale, pe calea oficiului protopresbiteral, de unde pentru controlă se va publicà şi în «Telegraful Român», şi se va înaintà şi Veneratului nostru sinod arhidiecezan.

Rugând ferbinte şi pre bunul Dumnezeu, să ne ajute şi la aceasta salutară întreprindere, şi împărtăşindu-vă tuturor binecuvântarea arhierească, am rămas

Sibiiu, 30 Noemvrie 1908, ziua numelui fericitului marelui nostru *Arhiereu Andreiu.*

al vostru tuturor
de tot binele voitor
Ioan Meţianu m. p.,
arhiepiscop şi mitropolit.

P. S. La acest fond se pot oferì şi acţii de ale înfiinţândei bănci culturale *«Lumina»*.

Alcătuirea condicei parohiale.

De preotul *P. Moruşca.*

(Fine).

In special.

Comuna bisericească: 1. Tractul protopresb. de azi şi de mult. Intemeerea ei, istoricul desvoltării, cu şirul preoţilor şi evenimentele de sub ei, — după date şi opere istorice şi însemnări rămase.

2. *Biserica* cu zidirea veche şi nouă, mărimea ei. Lucruri vechi de interes arhitectonic, sculptură, pictură, literatură. Cimiterul cu cruci, stâlpi, pomi, arbori şi alte monumente închinate răposaţilor. Cine a străduit îndeosebi la zidire, binefăcătorii, cantorii, curatorii, epitropi-crâsnici. Folosirea luminărilor, făcute de mână ori cumpărate, tămâia, vinul de paus, cum se aduceau în trecum şi acum. Averea în realităţi, fonduri, fundaţiuni.

3. *Şcoala*, înfiinţarea, funcţionarea ei dela început, zidirea nouă ori reparaturi mai mari. Invăţătorii şi resultatele obţinute de ei, — Istoricul desvoltării, mijloacele de susţinere.

4. *Casa parohială*, dotaţia parohului: eclejia — sesiunea paroh. — provenienţa aceleia, străformările ce a suferit în luptele cu uniţii pentru proprietate în vremea proselitismului confesional, media venitelor dela patrafir, taxele diferitelor slujbe.

5. *Starea credincioşilor*: *a*) *culturală*, cetitul-scrisul, societăţi culturale, instituţii sociale. Intrucât ţin şi acum şi cum îşi manifestă alipirea către acele instituţii, silinţele ce şi-au dat pentru făptuirea lor, jertfele ce se aduc pentru susţinerea lor, în frunte stătătorii la astfel de mişcări. Oameni cu carte eşiţi din sinul comunei, gazetele ce au străbătut în trecut şi cari sunt gustate azi; *b*) *st. morală*: societăţi religioase, obiceiuri în slujbe bisericeşti, în viaţa familiară şi publică, datine bune şi credinţe deşarte, traiul moral, păcatele şi relele ce bântue. Jocul, cântece, chiuituri, bocete, poveţe, glume, poreclele, felul acelora de a se atribui, — numai cele proprii locului, — cu originea lor şi meşterii cuvântului iscusit, — unchiaşii satului, — cu note reflexive, privitoare la limba vorbită, cu dialectul şi particularităţile caracteristice, locuţiuni stereotipe; *c*) *st. materială*: locuinţele, descrierea lor, materialul de clădire în trecut şi azi (lemne, piatră, cărămidă, pământ, coperite cu ţiglă, şindilă, stuh), îmbrăcămintea la bărbat, femei şi copii în timp de iarnă şi în vreme de vară, portul vechiu şi împestriţările nouă, traiul zilnic, hrana după anotimpuri, şi felurile consumate în cantitate mai mare, mediul cheltuielilor întreţinerii unei familii. Isvoarele de câştig: pământul cultivat de credincioşi, cantitatea şi calitatea, uneltele întrebuinţate, plantele cultivate şi animalele folosite, soiul şi îngrijirea lor (fauna şi flora), ramii economici: grădinărit — modul de cultivare — agricultura, cereale ori alte, vinicultura, albinărit, cantitatea productelor, preţul lor curent, scumpetea zilei de lucru cu palme, cu vitele. Preţul animalelor mărunte, a vitelor de jug şi ţinute pentru negoţ. Societăţi economice. Meserii, negoţ, mediul câştigului la meseriaşi, comercianţi mici şi mari, români ori străini. Starea sanitară.

Atât pentru trecut şi în parte pentru viaţa curentă a satelor noastre.*)

Isvoarele din cari se pot scoate aceste cunoştinţe sunt:

Experienţe şi observare proprie asupra vieţii reale, ce se petrece sub ochii noştri. Atingerea şi informarea dela persoane oficioase (notar, preot, primar, învăţător, alţi inteligenţi) cu prilegiul atâtor conveniri, şi cu mult folos dela bătrânii poporului, cari deşi povestesc cu drag şi cu obiectivitate uimitoare, totuşi spusele lor trebuiesc controlate. Apoi rămăşiţele scrise, monumentele istorice, însemnările cărţilor vechi, obiectele, ce mărturisesc despre un trecut, monumentele dela morminte, şi arhivele parohiilor şi ale comunelor, ori bisericilor surori, şi consultarea operilor istorice pentru a cunoaşte spiritul vremii cutare, hotărâtor şi pentru soartea comunei respective, ori chiar cu folos direct, întrucât s'ar face pomenire de comună.

Iar pentru notarea întâmplărilor, faptelor şi evenimentelor ce se ivesc şi se petrec sub ochii noştri, îndreptariul, ca şi la desgroparea trecutului, să ne fie *adevărul*. Lucrând numai cu tragere de inimă, cu dragoste către adevăr, şi ţinând cumpăna dreptăţii în mână, mai ales când e vorba de a măsura faptele şi evenimentele la cari noi înşine am luat parte, poate deveni condica isvor de drepte cunoştinţe. Şi pentru-ca însemnările despre cele petrecute sub ochii noştri să nu ne banalizeze, — nu vor avea loc în condică decât acele întâmplări, fapte şi avenimente, cari ating pe toţi, nu numai pe singuratici, cari schimbă ori zdruncină chiar, averea materială, starea morală, prestigiul societăţii, aduc pagube simţitoare, ori folosse de întrămare. Notele aceste de orice caracter general ori particular, chiar când e vorba de o persoană, prin mijlocirea căreia faptul înrâurează asupra mulţimii, — fie ele privitoare la ori-ce ram al vieţii: religie, biserică, şcoală, economie, de artă etc. se expună numai faptul, cu originea, desfăşurarea şi efectul produs, să constate şi prin povestirea stărei reale să îndrume mai mult atenţiunea spre ele, fără explicări personale, fără ocoşire, cari ar putea da naştere la păreri dubioase, fără a face apreţieri de neam şi biserici, căci: „naţionalismul şi confesionalismul e bun ca îndemn la lucru, dar odată apucat condeiul cronicarului, să te gândeşti numai la dreptate şi adevăr, cari sacrificate zic adio istoriei".

Şi mai ţin de potrivit a se nota în aceeaşi condică adunările — colegiile, conferenţele — preoţeşti, cu hotărârile aduse. Mănunchiul de hotărâri prielnice îndreptării vieţii noastre pastorale, ale diferitelor conferenţe tractuale, ar fi o frumoasă dovadă de muncă conştienţioasă, dacă s'ar traduce în fapte. Cum însă măsurile cuvenite luate aici spre îndreptarea scăderilor, rămân bune numai pe hârtie, fără a se fi ascultat şi tradus în viaţă de cele mai multe ori, ci stăruind şi pe mai departe în obiceiul apucat, ar fi un mijloc de indemn obligător, cel puţin moraliceşte, dacă acele hotărâri mai de seamă s'ar induce şi în condicele parohiale, întrucât cel ce le induce devine activ prin faptul că şi le apropiează, le trece prin prisma sufletului său, ceea ce nu se poate să nu trezească indemnul de a le şi îndeplini. De altă parte ar rămânea în fiecare parohie spre ştirea tuturor preoţilor ce se succedează..

Astfel alcătuite condicele vor fi întâi de toate împlinirea unei datorii de conştiinţă a slujbei ce am îmbrăcat, pe lângă folosul ce ne-ar aduce nouă personal, comunei însaşi şi în deosebi istoriei neamului nostru. Alcătuită cu râvnă, sârguinţă şi pricepere, ne dă prilejul de a se cunoaşte preotul pe sine şi pe ai soi, despre cari scrie, şi despre cari nu şi-a dat în deajuns seama până acum. Făcând tabloul fidel al trecutului şi stării actuale a păstoriţilor săi va găsi mai cu înlesnire căile pe cari să-şi indrume de aci încolo activitatea prielnică, precum şi mijloacele mai potrivite bunei izbânde.

Pentru credincioşi ar avea darul de a le da şi păstra ştiinţa despre trecutul lor, ţesut din atâtea clipe fericite ori nenorocite din viaţa sufletului lor, de a le înfăţişa faptele oamenilor vrednici de urmat, ca şi evenimentele hotărâtoare în mersul traiului lor. Le-ar spune ştiri vechi şi nouă, scumpe amintirii lor, cari îmbrăţişează întreg cuprinsul unei vieţi trăite în tihnă şi mulţumire, ori în aprigă luptă pentru esistenţă, — le-ar impune conştiinţa de sine. Suma acestor cunoştinţe, un fel de depozit de întrămare din însufleţirea înaintaşilor, şi în aceeaşi vreme un zid de apărare împotriva spiritului decăzut al vremii, — şi aplicate la viaţa zilnică, constitue ceea ce numim *cultură*, *civilizaţie proprie*, şi care poate fi proprietatea unuia, a mai multora, a unei comune, a neamului, ori a unei ţări, dar în tot cazul formează tăria stăpânului ei, care cu cât e mai bogat în astfel de cunoştinţe, cu atât e mai îndrăzneţ, mai tare, pentru a strâmtora, a asupri şi a mătura din cale-i pe cel mai slab, mai neputincios şi mai inconştiu de sine.

De altă parte, pentru un nou venit în comună, care în puterea slujbei sale dela început e chemat a lua în mână cârma mulţimei, preotul ori învăţătoriul de pildă, condica îi va fi o dreaptă şi sigură călăuză, care nu-l va lăsa să dibue în întunerec, să facă adeseori triste esperienţe până ce să-şi cunoască mediul şi nu va fi nevoit să cheltuiască atâta energie şi silinţă pentru a şti trecutul unei comune lui necunoscute, pentru a stoarce din acela învăţămintele povăţuitoare, ci găsind şi rezimându-se pe cunoştinţe sigure şi lămuritoare, curând va putea prinde firul muncei sale izbăvitoare, va putea zidi cu spor şi solid la edificiul măreţ, a cărui clădire ne este încredinţată nouă preoţilor. Chiar superiorilor ar da indicii practice pentru conducerea celor de jos şi ar îndemna la sprijinirea nizuinţelor acestora.

Şi în aceeaşi vreme condicele şi-ar avea însemnătatea lor mare şi pentru istoria neamului. Nu încape îndoială, istoria neamului s'a scris de bărbaţii luminaţi de pe vremuri, ce am avut norocul ai încălzi la sufletul nostru, se scrie şi azi de oameni chiemaţi şi cunoscători, şi uneori se încearcă şi de nechiemaţii, ce râvnesc laude prin greşelile şi rătăcirile lor, dar suntem încă departe de desăvârşire. Dar oare neamul din ce se alcătuieşte? Nu din biserici, din sate, oraşe, ţinuturi cu locuitorii lor? Deci istoria completă a acestora ne trebue întâi, ca să putem avea istoria neamului, nu numai în linii generale, ci cu adâncă pătrundere în toate fibrele vieţii lui, căci nici închipui nu ne putem cunoaşterea temeinică a întregului, fără cunoaşterea amănunţită a părţilor lui.

Condicele parohiale alcătuite conştienţios în toate satele locuite de suflare românească, ar sluji la vreme bogat material şi preţios viitorului cercetător istoric neobosit, care fără patimă şi fără părtinire, răsfoind materialul adunat pe îndelete de harnicii şi cucernicii părinţi ai satelor, va avea să alcătuiască acea *magna carta* a neamului nostru.

---

*) Unde comunele bisericeşti sunt identice cu comunele politice, partea generală se poate contrage cu cea specială.

Din despărţ. „Asociaţiunei".

Convocare.

On. membri ai despărţământului XIII. Turda a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", precum şi toţi binevoitorii şi sprijinitorii ei sunt poftiţi la *adunarea generală* ce se va ţinea în 27 Decemvrie n. 1908 la orele 2 p. m. în localul şcoalei gr. cat. din Turda, după următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea şedinţei.
2. Raportul cassarului, secretarului şi al bibliotecarului.
3. Alegerea a lor două comisiuni pentru censurarea rapoartelor şi pentru înscrierea de membri noi şi încassarea taxelor.
4. Predarea bibliotecei poporale înfiinţate pe seama comunei P. Cean.
5. Eventuale disertaţiuni.
6. Raportul comisiilor esmise.
7. Eventuale propuneri.
8. Alegerea a lor doi membri verificători.
9. Inchiderea adunării.

I. Vladuţiu
director.

Dr. Valer Moldovan
secretar.

Din România.

Apel,

adresat membrilor Asociaţiunei române pentru înaintarea şi răspândirea ştiinţelor, societăţilor române cu caracter cultural sau economic, membrilor corpului didactic, presei române şi oamenilor cu dor de mersul înainte al ţării şi neamului.

Acest apel se adresează Românilor de ori şi unde, Asociaţiunea fiind o instituţie a neamului, şi nu numai a ţării româneşti.

Asociaţiunea română pentru înaintarea şi răspândirea ştiinţelor, este o instituţie cu caracter cultural, economic şi naţional. Ea a fost creată în 1902 şi a inaugurat activitatea sa prin congresul dela Iaşi din acelaş an. S'a ales atunci Iaşul, de oarece în acest oraş se crease la 1833 cea mai veche societate culturală română.

Societatea medicilor şi naturaliştilor din Moldova, care esistă şi astăzi.

Dela acea dată Asociaţiunea a mai ţinut întrunirile sale în Bucureşti, la 1903, când sub auspiciile ei a avut loc şi esposiţiunea de pe splaiul general Magheru nr. 2. In urmă la 1904 ea s'a întrunit la Craiova, în 1905 s'a ţinut congresul la Constanţe, iar la 1906 congresul a avut loc din nou în Bucureşti, cu ocasiunea marei manifestaţiuni culturale, economice şi naţionale, care a fost esposiţiunea generală română din 1906, întocmită cu prilejul sărbării de 40 ani a domniei M. S. Regelui Carol I.

La anul, în toamna anului 1909, se va ţinea viitorul congres în oraşul Focşani, între 20—25 Septemvrie.

De astădată oraşul Focşani era locul indicat pentru întrunirea ei şi acest congres va avea o însemnătate specială, de oarece în 1909 se împlinesc 50 ani dela unirea ţărilor surori Moldova şi Muntenia.

Copiii din 1859 sunt astăzi bătrânii ţării, micile principate dela acea dată au dat naştere regatului român. Mulţi din vrednicii patrioţi dela 1856—1859 din fericire mai trăesc încă, poporul puţin cult, aflat atunci sub suzeranitatea Turciei, este incontestabil mult mai cult, mai liber, mai fericit, de sine stătător şi conştient de misiunea sa.

Unirei a două ţări surori urmează în present unirea sufletească a neamului întreg. El nu poate deci la această dată să nu caute un moment înapoi.

De acolo va putea el căpăta esperienţa trecutului şi din faptele inimoase dela 1821, 1848 şi cu deosebire din cele petrecute între 1856 şi 1859, Românii vor putea să-şi croiască mai sigur o cale hotărâtă şi deamnă, prielnică unităţii culturale a neamului şi întăritoare regatului român.

Ştiinţele sunt basa fericirii şi puterii popoarelor. Ele numai le asigură viitorul şi rostul în lume în mod neîndoelnic.

Armata, poporul armat chiar, în present şi viitor, numai atât vor preţui, cât vor valora starea lor culturală şi puterea lor economică.

Iată de ce la orice nizuinţă făcută la noi pe căile culturale şi economice, inimile caută să se încălzească şi orice judecată românească să se înalţe, deoarece am ajuns timpul, când mai mult ca ori în ce altă împrejurare, trebue să ne încredinţăm odată, că numai într'acolo ne este scăparea şi isbânda.

Congresul Asociaţiunii Române pentru înaintarea şi răspândirea ştiinţelor urmăreşte în prima linie acest scop, şi iată de ce, ducându-ne la Focşani şi dându-ne:

.... mână cu mână
Cei cu inima română!...

vom contribui şi de astă dată la o lucrare sănătoasă.

Iată ce urmăreşte Asociaţiunea!

Pe acest târâm nimeni în lume nu poate a ne opri de a lucra pentru înălţarea neamului, uniţi în cuget şi voinţă.

La Focşani dar. Şi pentru a răspunde scopului ce urmărim, facem cunoscut prin aceasta tuturor celor ce voesc şi pot, precum şi multora ce trebue să poată şi să voiască, să se pregătească de cu vreme cu studii şi memorii, să pregătească cercetări noi, sau să rezume pe cele ce le au în curs, şi toţi să aducă acolo lucrările ce au dat la lumină.

Un congres de această natură şi care se ţine mai ales după 50 de ani dela un fapt istoric, atât de hotărâtor pentru neamul românesc, trebue să fie un fel de examen public, dovada ce trebue să facem pentru bunul nostru mers şi despre cele ce trebue să urmeze pe viitor, faţă şi cu noi înşine şi faţă de alte neamuri din jurul nostru, pe cari trebue să le convingem despre a noastră vrednicie.

Comitetul Asociaţiunii, conform statutelor acesteia a hotărât prin un proces-verbal următoarele:

„Se decide ca, cu această ocaziune, să se facă o expoziţiune locală şi pe lângă alte chestiuni generale şi speciale ce se vor trata cu această ocaziune, să se însărcineze anumite persoane cu ţinerea a câtorva conferinţe publice relative la chestiuni ce interesează mai direct localitatea.

„Cu ocaziunea deschiderei congresului se vor mai ţinea încă trei conferinţe despre:

1) Unirea ţărilor.

2) Domnia lui Cuza-Vodă.

3) Progresele făcute în aceşti 50 de ani, din punctul de vedere cultural, naţional şi economic.

S'a decis de asemenea următoarele, prevăzute în adresa către autorităţile locale:

„Având însă în vedere şi caracterul special al acestei serbări şi ţinând să se reamintească totodată şi cele petrecute în preajma anului 1859 şi să se cinstească şi cu această ocaziune memoria marilor patrioţi, cari au contribuit la acel important act, ţinem a vă ruga, ca în construcţiunea ce urmează să destinaţi expoziţiunei, să rezervaţi un loc ca de 100 m. p., în partea centrală a construcţiei, în care va expune, ori-cine va voi, şi ori de unde va fi, obiecte relative la cea memorabilă dată, ca: documente, fotografii, autografe, sau alte obiecte, cari vor putea pune în vedere actul unirei sau comemorarea patrioţilor ce l'au săvârşit".

Românii trebuiesc să se afirme pe calea ştiinţelor şi să ia parte în mod neîndoios în avântul mişcării pe toate direcţiunile altor neamuri. Aceasta e o datorie de onoare, nu numai către omenirea din care facem parte, dar mai mult încă e sfântă datorie de împlinit, faţă cu neamul nostru, chiar şi pentru asigurarea existenţei sale în viitor.

Muncind numai cu rost, adecă cu pricepere, graţie mijloacelor pe cari ştiinţa modernă ni le pune la dispoziţiune, lucrând fără preget, în orice direcţiune prielnică nouă, vom putea să ne emancipăm şi economiceşte, fără care emaniciparea politică e iluzorie.

Numai punând în valoarea lor absolută calităţile mari ale neamului nostru şi avuţiile pământului binecuvântat de Dumnezeu pe care trăim, vom putea deveni mai tari, iar România mai sigură de ziua de mâne şi cu rost în ale mersului celoralalte popoare cu cari ne învecinăm.

Sunt fericit a face cunoscut, că prefectura de Putna și primăria orașului Focșani s'au grăbit a ne răspunde, în modul cel mai favorabil, propunerei noastre, și că delegatul nostru în localitate, d-nul N. Săveanu, e însuflețit de dorul de a face astfel, ca pregătirea locală să fie cât mai desăvârșită.

Cu începerea anului 1909 se va publica programul general al congresului, iar ordinea de zi se va face cunoscută, ca și alte detalii, cel mai întârziat la 15 Mai a. v., până când așteptăm sosirea adeziunilor și anunțarea lucrărilor ce urmează a se comunica.

Români! Dați sprijinul vostru unei fapte românești.

Președinte, P. Poni.

Secretar general, Dr. C. I. Istrati.

NOUTĂȚI.

Ziua Sfântului Andreiu în Făgăraș. Ni-se scriu următoarele: „Și în anul acesta s'a servit parastasul pentru sufletul marelui arhiereu *Andreiu* în biserica noastră din Făgăraș, asistând dela început până la sfârșit elevii gr. or. dela gimnasiu și dela toate școalele străine din loc, în frunte cu diligentul catihet Dr. *Borcia*, care a și cuvântat — arătând activitatea desvoltată de marele arhiereu pe toate terenele și îndemnând tinerimea la activitate și diligență. Biserica noastră recunoscătoare binefăcătorului ei a dat cele de lipsă la parastas, la inițiativa parohului-protopop *Nicolae Borzea*, fiindcă marele arhiereu Andreiu la 1870, 10 Maiu, a făcut o fundațiune acestei biserici de 500 fl. (1000 cor), care astăzi nu mai esistă și ar trebui reînviată. Portretul marelui arhiereu împodobește sala festivă a școalei noastre. dimpreună cu portretele arhiereilor *Miron*, a actualului metropolit *Ioan* și a împăratului Traian, cari toate sunt donate tractului protopresbiteral de parohul *George Pop* din Mărgineni, care faptă îi este dânsului spre laudă și colegilor sei spre îndemnare".

*

Congregație. In 30 Decemvrie n. c. ține comitetul municipal al comitatului Sibiiu adunare generală estraordinară, la orele 9 dimineața, pentru a resolva rugarea orașului Sibiiu pentru contribuire la spesele încopciate cu adaptările necesare la spitalul public Francisc Iosif din Sibiiu.

*

Pentru soldații din Bosnia. Comanda corpului 12 de armată ces. și reg. ne roagă să publicăm următoarele: Pentruca soldaților nostri din Bosnia, Herțegovina și din sudul Dalmației să li-se facă o bucurie de sărbătorile Crăciunului, s'au făcut și se fac colecte în orașele mai mari. Comanda corpului de armată 12 a dispus pe lângă aceasta, ca musica regimentelor din acest corp de armată să dea concerte și petreceri, al căror venit curat să se folosească spre ajutorarea soldaților încredințați cu păzirea granițelor. Pentruca să nu se trimită toate într'un loc, comanda corpului e aplicată a primi, atât bani, cât și alte lucruri, pe cari le va împărți între soldați, sau dacă cineva vrea să trimită o sumă oarecare de bani la un anumit loc, să facă cunoscut aceasta corpului de armată. Tot astfel cine vrea să trimită alte obiecte sau victualii (cari să nu se strice în decursul transportului) e rugat a încunoștiința despre aceasta până în 20 Decemvrie n. comanda corpului de armată. Intr'o listă alăturată sunt notate obiectele, cari ar fi mai potrivite pentru soldeți, ca: albituri (schimburi) călduroase, tutun, țigarete, slănină, salam, prăjituri, ceai, cafea, rum, zahar și altele, cari nu se strică pe drum și se pot conserva timp mai îndelungat.

*

Alegeri la comitat. In 23 Decemvrie n. c. se face alegerea a câte unui membru în adunarea municipală a comitatului Sibiio, în cercurile următoare electorale municipale: Sas Sebeș, Mercurea și Bradu. Alegători sunt cei trecuți în listele valabile ale alegătorilor de deputați de pe anul 1908. Alegerea se începe în ziua numită la orele 9 dimineața și se termină la orele 4 d. a. Viceprezidenți de alegere sunt numiți Românii: Ioan Oncescu, la Sebeș, Dr. George Măcelariu, la Mercurea și Valer Florian, la Bradu.

*

Vifor pe Marea-Neagră. In zilele trecute s'a deslănțuit un vifor puternic pe Marea-Neagră, căruia au căzut jertfă multe vieți de om. Toate luntrile mai mici s'au răsturnat și oamenii din ele s'au înecat. Pe una din ele se aflau vre-o cincizeci de Turci, dintre cari nici unul nu a putut scăpa cu viața, ci toți s'au prăpădit.

*

Parastas pentru odihna sufletului *Marelui Andreiu* s'a slujit Dumineca în 30 Noemvrie în *Șeica-mare*, iar după amiaza aceleiași zile părintele *Morușca* a pomenit cu căldură faptele lui mari, poporului adunat în școală.

*

† Basiliu M. D. Basiota, fost advocat, jude reg. pensionat, membru fundator al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român" etc., etc. după un morb greu și îndelungat a încetat din vieață în etate de 75 ani, împărtășit fiind cu s-tele taine ale muribunzilor, Sâmbătă în 5 Dec. nou, la 7 oare seara. Rămășițele sale pământești au fost așezate spre vecinică odihnă în cimiteriul gr. cat. (Burbuleni) din Zagra, Miercuri în 9 Dec. n. Odihnească în pace.

*

Mâncat de lupi. Preotul săsesc Frideric Heckert din Valchid, comitatul Târnava-mare, a plecat în noaptea de 11 Decemvrie n. cu trăsura la Sighișoara. Pe drum a fost atacat de 8 lupi. A pușcat asupra lor și pe unul l-a omorât, ceialalți au fugit. Preotul s'a dat acum jos din trăsură, ca se puie lupul mort în trăsură, dar deodată au apărut de nou lupii refugiați. Caii s'au spăriat și au luat-o în goană nebună spre casă, iar preotul a fost mâncat de lupi.

*

Boicot. Cetim în ziarele din București, că peste 60 de mari agricultori din județul Jalomița, membri ai unui mare sindicat agricol, s'au întrunit în București și au hotărât în unanimitate, să nu mai cumpere absolut nici un fel de mașini și instrumente agricole, fabricate în Austria și mai ales în Ungaria. Se va face propagandă, ca toți agricultorii din România să se alăture la această mișcare naționalistă. Au ținut o întrunire și mai mulți profesori din București, tot în scopul inaugurării unei mișcări de boicotare a tuturor fabricatelor din Ungaria.

*

„Uniunea latină." Deputații români și italieni din reichsratul austriac s'au unit într'un club parlamentar comun, sub numele de „Uniunea latină". Clubul și-a compus statutele necesare, cari în curând vor fi aprobate. Clubul are 19 membri.

*

Au înghețat. Doi muzicanți din Lipova s'au dus să cânte într'o comună apropiată, unde au rămas până dimineața, când apoi cu capul plin au plecat spre casă. N'au putut să facă însă drumul până acasă, ci s'au așezat pe câmp, lângă o jireadă de pae, unde au adormit, dar pentru totdeauna, pentrucă fiind frigul mare, au înghețat. Când au fost aflați erau morți, și orice încercare de ai readuce la vieață a fost zadarnică.

*

In beție! Mai mulți oameni au omorât pe judele comunal din Jászandrás, o comună maghiară, după ce mai întâiu chefuiseră cu el mai multe ceasuri în cârcima din sat. Judecătoria a condamnat pe ucigași numai la câte șase luni de temniță, fiindcă omorul l'au comis în stare de — beție.

*

Cuiu cu cuiu. Cei din Turcia boicotează de bună bucată de vreme toate mărfurile venite din Austro-Ungaria. Perderile pe cari le au mai ales cei din Austria în urma acestui boicot sunt enorme. Acum s'au socotit și cei din Austria să răspundă cu un contra-boicot. Nu mai primesc și nu mai cumpără — tutun turcesc! S'a importat până acum an de an tutun turcesc în valoare de 20 milioane de franci în Austria.

*

Nefericire. Mai mulți servitori de-ai unei bănci mari din Budapesta au întrat într'o după amează în o cârcimă din Budapesta, la câte un păhar de bere. Unul din ei a scos din buzunar revolverul ce și l cumpărase, pentru a-l arăta colegilor. In momentul acesta întră pe ușe un alt coleg al lor, când revolverul se descarcă și nou întratul cade mort la pământ. Cel cu revolverul a fost arestat, după ce se crede, că a descărcat revolverul cu voea.

*

Promoție cu — ouă clocite. La facultatea filosofică din Lemberg a fost promovat zilele trecute un tinăr ca doctor în filosofie, sub auspiciis imperatoris. Locțiitorul țării a reprezentat pe Maiestatea Sa, și a predat promovatului inelul provăzut cu inițialele Maiestățiii Sale. Terminându-se festivitatea, locțiitorul a părăsit sala, dar pe coridor studenții l-au primit cu huidueli și cu o ploaie de — ouă clocite. S'a deschis o anchetă.

*

La fondul Episcopul Nicloae Popea pentru masa învățăceilor meseriași dna Minerva Dr. Brote dăruește din prilegiul aniversarului al 11-lea dela moarte mult regretatului ei soț Dr. Aurel Brote, fost director al băncii „Transilvania" 5 cor.

PARTEA LITERARĂ.

Ce păreri au unii bărbați celebri despre sfânta scriptură?

după Pilz, trad. de Dr. I. Dobre.

(Fine.)

Acest adevăr ni-l mai ilustrează și o istorioară din viața prezidentului nefericitului Transvaal *Paul Krüger* (1825—1904), care îndată după moartea lui s'a publicat prin gazete.*) Aflându se odată bărbați din diferite țări în jurul unui foc, unde poposiră, întrebarea, care ar fi mai mare, Goethe sau Shakespeare, dete ansă unei discuții foarte vehemente între un german și un englez, încât era pe aci să se sfârșească cu bătae. Unchiul Paul, care fusese chemat ca arbitriu le zise: „Eu n'am cetit pe nici unul din ei", la ce combatanții mirați de tot îl întrebară, ce a cetit el în viață? „Numai asta" zise Krüger, scoțând o biblie ruptă. „De 40 de ani o cetesc ziua și noaptea și încă nu posed nici jumătate din strălucirea cuprinsului ei. Când voiu termina cu ea pot apoi să m'apuc de Goethe și Shakespeare".

Nu putem stabili adeveritatea acestei istorisiri. E însă de tot probabilă și cum că acea înaltă cinstire a bibliei, ce e esprimată întrânsa, corăspunde convingerii lui Krüger, o dovedesc următoarele espresiuni, luate din memoriile lui.

Cu ocaziunea ultimei sale alegeri de prezident, la 12 Maiu 1898, ținu o alocuțiune, în care zise:

„In starea sa naturală, când n'are legi, fiecare om duce o viață neliniștite și desfrânată." Când la 1837 a trecut poporul peste râul Oranje și a ajuns în atingere cu ceialalți, a tolerat viața în desfrâu. La strămutatre am luat ca povățuitor cuvântul lui Dumnezeu, și ne-am ales conducători, cari să ne abată dela fapte urâte și să aplaneze neînțelegerile. E clar, că indemnul acesta a isvorât, nu din natura noastră, ci din mâna lui Dumnezeu."

„Cain eșise din cuvântul lui Dumnezeu și prin urmare și din domeniul păcii."

„Țineți-vă bărbătește și predicați cuvântul lui Dumnezeu, căci atunci sunteți într'adevăr conducătorii poporului, și-l îndemnați pe calea aceasta, și i puneți totdeauna în vedere temerea de Dumnezeu, ca astfel să umble poporul, atât în viața socială, cât și bisericește, pe cărările cele drepte și dacă munca voastră va fi serioasă și veți stărui cu cinste pe calea adevărului, atunci veți fi în realitate un stâlp al statului."

Acum, iubite cetitorule, de încheiere iată o întrebare: Cred numai nebunii în adeveritatea bibliei? Socotim, că am dovedit în deajuns contrariul prin cele până aci desfășurate.

Concedem bucuros, că cetitoriul cugetător va afla în prețioasa carte, sfânta scriptură, și oarecari enigme, ba chiar și contraziceri la aparență. Dar aceasta nu trebue să producă îndoială în nimenea. In asemenea cazuri să-și însemne oricine în inimă cuvintele renumitului profesor de teologie din Lipsca *Christoph Ernst Luthhardt* (1823—1902):

„Dacă băgăm de samă, sau auzim ceva despre un vechiu și probat amic, ce nu ne putem esplica, ne vom îndoi îndată de caracterul lui și-l vom osândi, sau mai bine vom reținea judecata noastră, până ce vremea mai depărtată ne va aduce deslușirile de lipsă? Un astfel de amic vechiu și mult probat pentru noi toți e biblia. De întâlnim întrânsa enigme și contraziceri, ce nu le putem deslega, se fim atunci mai bine modești și se așteptăm, ca viitorul să ne lămurească, decât să fim îndată gata cu judecata. Căci suntem noi siguri, că o înțelegem în mod corect, când credem poate, că așa trebue priceputǎ? Nu vom putea ajunge și la o altă înțelegere a ei? Când a dat Copernicus sistemul său la lumină, se credea, că trebue combătut în interesul bibliei. Această contrazicere a amuțit, și biblia a rămas pentru credincioși tot așa de sigură, ca și înainte de el. Ei recunoscură că ea n'are chemare să învețe astronomie, ci calea fericirii, și astfel în ea se vorbește despre mișcările corpurilor cerești, în chipul cum acelea să înfățișează ochiului, cum pot înțelege oamenii, și în felul nostru de vorbire zilnic. Astfel s'ar spulbera cu timpul multe din interpretările greșite ale sf. scripturi, fără a slăbi câtuși de puțin din valoarea ei!

Cuvântul Domnului rămâne în veac!

---

*) V. memoriile prezid. P. Krüger — de el însuși.

Convocare.

Pe basa conclusului comitetului central din 15 Decemvrie 1908 și în conformitate cu §-ul 20 din statute, avem onoare a convoca a XX-a adunare generală ordinară a „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu" în Cornățel pe Dumineca în 27 Decemvrie n. a. c. la 11 ore a. m.

Program:

1. Presentarea raportului general al comitetului central, a rațiociniilor pe anul 1907 și a proiectului de budget pe 1909.
2. Propuneri eventuale din partea membrilor.
3. Două discursuri: *a*) despre cultura pomilor; *b*) despre însemnătatea însoțirilor de credit sătești sistem „Raiffeisen".
4. Autenticarea protocolului ședinței.

Sibiiu, 16 Decemvrie n. 1908.

Pantaleon Lucuța *prezident.* *Vic. Tordășianu* *secretar.*

Poșta ultimă.

Din parlament.

In ședința de Luni a dietei ministrul-prezident *Wekerle* a rostit o vorbire mai lungă, răspunzând lui *Polonyi*, iar la finea ședinței ministrul de culte *Apponyi* a prezentat proiectul de lege despre împărțirea congruei și pe seama preoțimei catolice. Eri, Marți, a fost apoi votată legea apropriațiunei, în general și în special. Vacanțele dietei se încep probabil Sâmbătă.

Statariul din Praga.

Cu începere de eri, Marți, a fost revocată ordinațiunea ministerială referitoare la statariul din Praga și județele din apropiere, dupăce liniștea nu a mai fost de loc turburată dela publicarea statariului încoace. Pentru a împedeca pe viitor ivirea de conflicte între Cehi și Germani, guvernul să ocupă cu ideea mutării universității germane din Praga, alt undeva pe teritoriul Boemiei. A început tratări în privința aceasta cu corpul profesoral.

Spre pace.

Ministrul plenipotențiar austro-ungar din Constantinopol a făcut propunere, acceptată de guvernul turcesc, pentru începerea unor tratări între Turcia și Austro-Ungaria, în scopul regulării pe cale pacinică a anexării Bosniei și Herțegovinei la monarhia noastră. E vorba de acordarea unor recompezațiuni bănești. Dacă se va ajunge la înțălegere, pacea e asigurată.

Poșta redacției.

Dlui V. B. în B. Numele corespondenților esterni nu se comunică. E secret redacțional.

Teatru german.

Mercuri: *Uriel Acosta*, tragedie. In beneficiul artistului *Viebach*.

Joi: *Dollarprinzessin*, operetă.

Fete și băeți

se desvoaltă repede și bine și își pierd toate casurile de slăbiciune, dacă le procurați nutremântul de lipsă în forma

Emulsiunea lui SCOTT

cel mai bun dintre toate mijloacele de întărire, care în decurs de 32 ani a fost cald recomandată atât de medici cât și de moașe.

Emulsiunea lui SCOTT

e dulce ca crema și mai ușor de mistuit ca laptele. 3 (270) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției al experiențelor lui SCOTT

Prețul sticlei originale cor. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

Nr. 13.836 Plen. [367] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de econom în seminariul nostru arhidiecezan se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziariul arhidiecezan „Telegraful Român".

Concura pot credincioşi greco-orientali români cu practică în ale economiei; preferiţi vor fi preoţii ortodocşi români văduvi sau fără familie.

Emolumentele sunt:

1. Proviziune întreagă şi locuinţă în seminariu.

2. Remuneraţiune în bani de 600 cor. anual.

Cererile instruite sunt a se înainta în terminul indicat la Consistoriul arhidiecezan.

Condiţiunile speciale se pot afla la Direcţiunea seminarială.

Sibiiu, 1 Decemvrie st. v., 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 721/1908. [354] 3—3

Concurs.

Pe baza ordinului conz. dto 28 Octomvrie a. c. Nr. 12509 Bis., pentru întregirea postului de al doilea paroh în parohia a doua de clasa a II-a **Ibăneşti**, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român", pe lângă emolumentele fasionate în coala B. despre întregirea dela stat.

Snplicele concursuali, instruite conform legilor în vigoare, sunt a-se aşterne în terminul deschis la oficiul protopresbiteral în Maros-Kövesd, p. u. Déda; iar aspiranţii, cu prealabila încunoştinţare a oficiului protopresbiteral, în vre-o Duminecă ori sărbătoare se vor prezenta la sf. biserică spre a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Mureş-Cuezd, 13 Noemvrie, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin în conţelegere cu comitetul parohial.

Galaction Şagău
protopresb.

Concurs.

Pentru întregirea parohiei **Cucerdea secuiască**, de clasa a III, în protopresbiteratul Turdei se escrie concurs cu termin de 30 zile computate dela prima apariţie în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiţi a-şi înainta petiţiunile lor instruite conform legilor din vigoare în terminul indicat la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi pe lângă prealabila încunoştinţare protopresbiterală se pot prezenta în comună şi la biserică spre a cânta respective oficia şi cuvânta.

Turda, la 21 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Iovian Murăşianu
[362] 3—3 protopresb.

Nr. 200—1908. [359] 3—3

Concurs.

Pe basa rezoluţiunei Prea Veneratului Consistoriu arhidiecezan din 11 Noemvrie 1908 Nr. 13143 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Roman" pentru ocuparea postului de capelan lângă protopresbiterul Titu V. Gheaja şi „paroh al parohiei **Mercheaşa** şi filia **Jimbor** cu dreptul de succesiune în parohie.

Emolumentele pentru capelan sunt: 1. toate venitele stolari din materă şi filie. 2. Sâmbria: câte una ferdelă de grâu din materă şi câte una de cucuruz din filiă, 3. Porţiunea canonică din matera în complex comasată aproape de sat. 4. Folosinţa casei parohiale cu 4 încăperi şi supraedificatele, toate în bună stare 5. 5 stânjini lemne de foc. 6. dreptul de păşunat pentru 5 vite. 7. Capelanul va fi şi catichet la şcoala de stat din filia Jimbor, şi va primi şi remuneraţia pe catichet. 8. Suma, ce o ar asemna Inaltul Ministeriu pentru ţinerea capelanului va fi întreagă a capelanului.

Concurenţii lá acest post să aibă cualificaţia pentru parohii de clasa primă şi să-şi înainteze cererile şi documentele necesarii subsemnatului oficiu în terminul indicat, ear cu 8 zile înainte de alegere şi după prealabila încunoştinţare a protopopului să se presenteze în parohia Mečcheaşa (gara Homorod), pentru a cânta respective oficia şi cuvânta şi spre ai cunoaşte alegătorii.

Cohalm, în 21 Noemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 723/1908 of. ppresb. [355] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan temporal lângă parohul Ioan Ciocaş în parohia de clasa a III-a **Cărbunar**, protopresbiteratul Cetatea de piatră, pe baza rezoluţiunei Preaveneratului Consistor arhidiecezan dto 4 Noemvrie a. c. Nr. 12.894 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne, în terminul sus indicat, subscrisului oficiu protopopesc cererile concursuale, instruite conform legilor in vigoare, având a se prezenta în vre-o Duminecă la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Lăpuşul unguresc (Magyarlápos), la 10 Noemvrie, 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Cetatea de piatră în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasilie Duma
protopresb.

Nr. 886/908. [360] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de al treilea (III) învăţătoriu dela şcoala confesională gr.-or. română din **Sebeşul inferior**, în protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, pe baza ordinului Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan din 6 Noemvrie 1908 Nr. 13020 se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom."

Emolumentele împreunate cu acest post de învăţătoriu sunt cele prescrise în legile noastre bisericeşti şcolari.

Doritorii de a ocupa acest post de învăţătoriu să-şi subştearnă cererile concursuali instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (poşta Avrig, Felek, Szebenmegye) până la terminul susindicat având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sânta biserică spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locali având cel ales a conduce o strană şi a cânta cu elevii la sânta liturghie.

Avrig, 19 Noemvrie, 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop.

Inscripţii şcolare

cu text:

„Gör. kel. felekezeti népiscola
Şcoala conf. greco orientală"

pe tablă de tinichea neagră cu litere albe de mărimea $^{32}/_{100}$ şi $^{44}/_{62}$ cm. se mai află la A. Vlad în Mag p. u. Szelistye.

Comande cu schimbare în acest text se pot face la **Camil Vlad** elev la Dl E. Fischer fotograf în Sibiiu.

(365) 2—2

La Martin Schnell, Turnişor, Nr. 215, se află de vânzare

un armăsar

negru cu certificat. (353) 2—3

Crăciunul 1908!

Cele mai bune, mai frumoase şi mai ieftine

„Bomboane pentru pomul de Crăciun"

se capătă numai în Cofetăria lui **Stattin.**

120 bucăţi à 2 bani, pentru Cor. 2·—
60 „ „ 4 „ „ „ 2·—
40 „ „ 6 „ „ „ 2·—

(368) 1—3

Aviz!

In Haidengasse Nr. 3 se află un frumos **loc de patinat**. Abonament pentru şcolari Cor. 2·— şi pentru oameni mari Cor. 4·—. Odată patinat copii 20 fil., oameni mari 30 fileri. (356) 3—3

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 14—34

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I. şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 12—36

Făina lactată NESTLÉ

Este dovedită dupa o lungă experienţă cafoarte bună pentru copii **sănătoşi şi bolnavĭ** cât şi pentru **bolnavii de stomac.** Impedică şi înlătură **vărsăturile, diareea, catarul intestinelor** — Broşura. **»Ingrijirea Copiilor«** se poate avea gratuit de la NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11.

(214) 10—10

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă"* înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul **2 coroane**, plus porto **30 bani.**

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 39—40

Existent din anul 1850. Existent din anul 1850.

Hugo Lüdecke

Juvelier, Sibiiu, Piaţa mare nr. 14.

recomandă pentru cadouri preţioase de **Crăciun** şi **Anul nou** depozitul său bogat sortat în **juvele, lucruri de aur şi argint, ornamente moderne** şi **noutăţi**

în toate preţurile.

Depozit de fabrică în lucruri de argint de Alpacca şi China şi recuisite bisericeşti. (364) 1—3

Cassa de păstrare (reuniune)
în Sălişte.

Primeşte **depuneri spre fructificare** cu **4**%, pe lângă un termin de anunţ mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Depuneri să plătesc după starea cassei şi fără anunţ.

Darea de camete o plăteşte institutul.

Depuneri şi **ridicări** se pot face şi pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligaţiuni cu cavenţi, pe hipotecă, precum şi ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acţii şi efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% şi **6**% netto după mărimea împrumutului şi asigurarea oferită.

(339) 6—20 **Direcţiunea.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. **Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.**

Nr. 134 Sibiiu, Sâmbătă 6/19 Decemvrie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Iarăşi chestia şcoalelor confesionale.

— Răspuns „Gazetei Transilvaniei“. —

Cu părere de rău trebue să constatăm, că vechiul organ de publicitate „Gazeta Transilvaniei“ din Braşov, de un timp încoace cu predilecţie îşi deschide coloanele pentru atacuri şi insulte la adresa bisericei noastre, şi la adresa unor persoane, pe cari încrederea obştească le-a pus la conducerea afacerilor bisericeşti-şcolare. Organismul bisericei noastre prin o fericită concepţie e astfel întocmit, încât factorii şi corporaţiunile, cari constituesc acest organism, să controlează reciproc; prin urmare, atât conducătorii din centru, cât şi cei din provinţă au forul competent în faţa căruia sunt datori a şi justifica faptele. Noi, ca biserică constituţională, cu inima liniştită putem renunţa la controlul, sau mai bine la amestecul nechemat al „Gazetei“ în afaceri pe cari nu le pricepe. Cu atât mai mult însă avem datorinţa să protestăm în contra apariţiunei ciudate, că „Gazeta Transilvaniei“ sub masca unei dureri prea mari de soartea şcoalei confesionale gr.-orientale, consecuent publică numai suspicionări şi inzulte la adresa bisericei române *ortodoxe*, iar preste rectificările date din partea noastră, pe baza de acte autentice, trece la ordinea zilei. Vom dovedi.

1. In sesiunea sinodului arhidiecezan din anul acesta, Consistoriul a prezentat un raport amănunţit despre situaţia şcoalelor confesionale, arătând măsurile luate pentru mântuirea şcoalelor, atât înainte, cât şi după întrarea în viaţă a art. de lege XXVII din 1907. Acest raport, care a fost cu aprobare luat la cunoştinţă din partea sinodului, s'a tipărit per extensum în coloanele „Telegrafului Român“, dimpreună cu deciziunile sinodului, aduse în această cauză.

„Gazeta Transilvaniei“, care de durerea capului nostru nu poate durmi, n'a aflat de cuviinţă a reproduce acest raport pentru orientarea şi liniştirea *număroşilor* (?) săi cetitori. Astfel cetitorii „Gazetei“ şi astăzi sunt neorientaţi.

2. Art. de lege XXVII din 1907 e o lege atât de complicată, încât nimenea n'a putut străbate în amănuntele ei la prima vedere. La noi nu litera legii e normativă, ci spiritul şi intenţia legislatorului, cari numai din modul cum să aplică legea să pot cunoaşte. Experienţa unui an de praxă a fost cât să poate de durcroasă. Organele noastre de publicitate, între cari la locul prim „Tribuna“ din Arad, au început a pune în discuţie *abandonarea* şcoalelor confesionale, iar comunele noastre bisericeşti, ca susţinătoare de şcoale, au început a se clătina în credinţă şi a-şi pierde firul dreptei judecăţi. In aceasta învălmăşală, un cuvânt de îndrumare se impunea cercurilor conducătoare. Şi cuvântul s'a dat, — aşa dupăcum trebuia să se deie.

In „Telegraful Român“ Nr. 81 din 24 Iulie a. c. sub titlul „*La chestiunea şcoalelor noastre confesionale*“ e cuprins *credeul* cercurilor conducătoare în chestiunea şcoalelor confesionale. Cei cari cetesc foaia noastră şi de fapt să interesează de soartea şcoalei confesionale, au fost şi sunt pe deplin orientaţi.

„Gazeta Transilvaniei“ atât de gureşă şi ospitalieră pentru clevetele şi insultele ce ni se aduc, n'a aflat de bine — pentru orientarea *număroşilor* săi cetitori, — a reproduce barem ideile conducătoare din acest articol. Inseamnă aceasta procedură interes faţă de şcoala confesională? A face pe Consistor complice la tradarea cauzei şcolare într'un timp, când Consistorul zi de zi lucră după cea mai bună a sa convingere tocmai la salvarea şcoalei confesionale, e aceasta o procedură gazetărească cinstită?

Dar să mergem mai departe.

3. „Gazeta Transilvaniei“ în numărul 217 sub titlul „Un strigăt al Românilor din Săcuime“ a tras clopotul într'o dungă şi a făcut vinovat Consistoriul pentru pierderea Românilor mărginaşi cu săcuimea. A ilustrat cu comuna *Vidrasău*. Ne-am simţit datori să răspundem. Am scos date din arhivul consistorial şi în „Telegraful Român“ Nr. 110 din 9 Octomvrie a. c. am dat „Gazetei“ răspunsul cuvenit şi am indicat unde zace buba. Şi credeţi, că „Gazeta“ a avut elementarul bun simţ de a reproduce răspunsul nostru? Vă înşelaţi!

Incă n'am isprăvit!

„Gazeta Transilvaniei“ în Nrul 260 din 8 Decemvrie n. iarăşi găzdueşte chisăliţa unui „Censor“ direasă din partea redacţiei cu puţin răntaş, ca introducere. Pornind din supoziţia absolut falsă, că un învăţător numai atâta preţueşte în faţa unui inspector, cât îi este salariul, „Censor“-ul „Gazetei“ să descarcă cu întreg bagajul său de injurii asupra Consistoriului, asupra inspectorilor tractuali şi asupra comunelor bisericeşti, pentrucă nu-i dau salariul urcat. Şi fiindcă într'una pomeneşte de comuna *Zărneşti*, nu ne-a fost greu să esclamăm: *Hinc illae lacrimae.* Vom răspunde întâiu principial şi apoi la sfârşit vom aduce puţin vorba şi de comuna Zărneşti.

In senzul § lui 12 art. de lege XXVII din 1907, susţinătorii de şcoale confesionale sunt în drept, ca în timpul de tranziţie, adecă până la 1 Iulie 1910, să prestee învăţătorilor confesionali numai competinţele statorite prin art. de lege XXVI din 1893, fireşte, întrucât n'ar putea momentan asigura competinţele fixate prin noua lege. Va să zică, comunelor bisericeşti, ca susţinătoare de şcoale confesionale, li s'a dat un respiriu de 3 ani, în care interval de timp sunt datoare a se declara cu privire la susţinerea şcoalei şi a fixa izvoarele trebuincioase la acoperirea competinţelor învăţătoreşti.

In chestiunea aceasta Consistorul s'a pus pe partea învăţătorimei şi a făcut sinodului propuneri concrete, iar sinodul arhidiecezan, acceptând prupunerile consistorului, prin concluzul 126 din 27 Aprilie 1908, între altele, a hotărât:

5. Se ia spre ştire decretarea principială a Consistorului de a se solvi competinţele învăţătorilor în senzul legii celei nouă şi *înainte* de 1 Iulie 1910, în acele comune, cari dispun de acoperire budgetară suficientă.

6. De asemenea se ia spre ştire dispoziţia Consistorului, în virtutea căreia comunelor bisericeşti, cari au beneficiat şi păn'acum de ajutoriul statului, li s'a dat voie să petiţioneze după urcarea ajutorului şi *înainte* de 1 Iulie 1910.

7. Să încuviinţează cererea ajutorului de stat cu 1 Ianuarie 1909 şi din partea acelor comune, cari se declară pentru susţinerea şcoalei confesionale şi vor să petiţioneze dupa ajutor de stat pentru întâiaşi dată.

Concluzele acestea s'au publicat şi sunt obligătoare pentru toate comunele bisericeşti din arhidieceza ortodoxă română a Transilvaniei.

Denotă aceste concluze o tractare maşteră a învăţătorimei din partea autorităţilor sale superioare? Dacă unul s'a altul dintre învăţătorii nostri s'au plâns, s'a dispus numai decât cercetare şi în conformitate cu rezultatul aceleia s'au luat măsuri pentru respectarea concluzelor aduse. Invăţătorilor, cari se bucură de încrederea şi iubirea credincioşilor nostri, li s'au votat şi licuidat competinţele fără vre-o măsură coercisivă din partea Consistorului. Trebue să recunoaştem, că sunt şi astfel de comune, cari din aversiune faţă de învăţător, mai bucuros abzic de susţinerea şcoalei, decât să voteze leafă urcată unor învăţători — după părerea comunelor, — nevrednici. Şi iată-ne ajunşi, fără de veste, la comuna *Zărneşti*. După informaţiile, ce le avem, corporaţiunile noastre din această fruntaşă comună în repeţite rânduri au fost convocate şi poftite a se declara cu privire la competinţele învăţătoreşti, dar credincioşii nostri nici n'au voit să audă despre aşa ceva, pe lângă altele şi din motivul, că înşişi învăţătorii nostri nu-şi trimit copiii proprii la şcoala confesională. In faţa oamenilor nostri din Zărneşti, învăţătorii actuali preţuesc mai puţin decât le este salariul de păn'acum. Sunt deci mai aspri în judecată decât inspectorii „Censor“-ului din „Gazeta“. Se vede, că Zărneştenii, negustori fiind, ştiu cum să-şi preţuiască marfa. Noi nu ştim întrucât judecata oamenilor nostri e justificată sau nu; trebue să constatăm însă, că povestea ariciului obraznic se repeţeşte mereu.

In ceea-ce priveşte modul de tractare cu inspectorii de şcoale regeşti, consistoriul îşi urmează calea designată de interesele noastre bisericeşti şcolare. Pentru liniştirea intransigenţilor dela „Gazetă“ comitem o mică discreţiune. In contra unor inspectori hiperzeloşi, consistoriul a făcut arătare la ministrul de culte şi instrucţiune publică. Şi lucrurile în parte s'au îndreptat. Să ni se arete, cari dintre celelalte autorităţi confesionale au mai făcut acest lucru? Nu ne mai putem închide uşa de năvala învăţătorilor gr.-cat., cari lăsaţi în mâna sorţii, caută adăpost sub aripile bisericei noastre. Inseamnă aceasta, că învăţătorimea noastră ar fi lipsită de îngrijirea părintească? Noi credem, că înseamnă tocmai contrariul.

Asupra unor protopresbiteri s'a aruncat umbra suspiciunei, că ar fi pactat cu organele statului în detrimentul intereselor noastre bisericeşti şcolare. N'avem nici o cunoştinţă despre astfel de tractări; şi după cât ne cunoaştem protopopii nostri, declarăm, că între cei 34 de protopresbiteri, nici despre unul n'avem motive să presupunem, că ar fi capabil de aşa ceva. Consistoriul a cerut însă rapoarte oficioase, şi nu va întârzia a linişti opinia publică şi forurile competente.

Recensor.

Proiect de lege

despre alegerea de deputaţi la dieta ţării.

(Urmare.)

§. 121. Procesul verbal despre alegere, procesele verbale ale comisiunilor de votare, coalele de votare, apoi conspectele refusaţilor şi ale esceptionaţilor au să fie compuse în limba oficioasă a statului şi în câte trei esemplare originale. Persoanele obligate în mod oficial se dreseze aceste documente, sunt datoare se compună ulterior esemplarele cari eventual ar lipsi, în formă originală. Dintre cele trei esemplare, unul vine predat numai decât deputatului ales, ori apoi i-se trimite, pe lângă adeverinţă de primire. Celelalte două esemplare se trimit imediat comitetului central, care depune un esemplar în arhiva municipiului (oraşului), iar celalalt îl trimite ministrului de interne. Propunerile originale de candidare, declaraţiunile candidaţilor, că primesc candidatura, procesele verbale luate cu ei, procesele verbale despre primirea propunerilor de candidare, să alătură la esemplarul depus în arhiva municipiului, respective oraşului. Procesul verbal despre alegere serveşte deputatului ales drept credenţional.

§. 122. Dacă conform procesului verbal, ori conform raportului prezidentului de alegere, alegerea a fost zădărnicită, comitetul central ordonează alegere nouă, pe temeiul §-lui 81.

§ 123. De pe actele amintite în §-ul 121, păstrate în arhiva municipală (orăşenească), poate cere copii ori şi cine, pe lângă plătirea taxelor ce vor fi stabilite, şi asemenea şi de pe esemplarul dela ministrul de interne. Cu privire la înaintarea rugării, la estradarea copiei, ori denegarea estradării, e de urmat procedura stabilită în paragrafii 66 şi 67.

Responsabilitatea disciplinară şi transgresiunile.

§. 124. Faţă de organele cari coopererază la conscrierea alegătorilor, la compunerea, rectificarea şi conservarea listelor electorale, la alegerea de deputat la dietă, ori la alegerea bărbaţilor de încredere ai alegătorilor indirecţi, şi au pus jurământ, anume, prezidentul şi membrii comitetului central, ai comisiunei de conscriere, de alegere, de votare, organele cari iau parte la alegere din însărcinarea conducătorului alegerii şi organele chemate să conserveze listele electorale, — se poate deschide procedură disciplinară, pe lângă eventuale alte urmări de drept ale codului penal, — dacă prin acţiunea ori prin negligenţa lor se vatămă legea.

Procedura disciplinară în contra acestor organe, respective cercetarea, care premerge procedurii disciplinare, o poate ordona, fie din oficiu, fie în urma arătării, iar dacă organul respectiv o cere singur, *trebue* să o ordoneze, comitetul central, comisiunea administrativă, şi ministrul de interne.

Hotărârea comitetului central şi a comisiunei administrative, poate să fie apelată în 15 zile la ministrul de interne. Pentru efectuirea cercetării, comisiunea administrativă esmite un membru ori doi. Asupra resultatului cercetării decide ca for prim comitetul disciplinar al comisiunei administrative, ca al doilea for, cu privire la prezidentul de alegere şi la prezidenţii comisiunilor de votare, judecătoria administrativă, iar cu privire la celelalte organe, ministrul de interne. Procedura este a se urma în înţelesul legii disciplinare pentru funcţionarii municipali. Dacă nerespectarea legii a avut de urmare zădărnicirea ori nimicirea alegerii, vinovatul poate fi pedepsit cu amendă în bani până la 4000 cor.

Notarii publici regeşti rămân cu privire la conservarea listelor electorale încredinţate lor puşi sub legile disciplinare şi sub eficacitatea regulamentelor pentru ei dătătoare de măsură.

§. 125. Funcţionarii de stat, municipali, orăşeneşti şi notarii comunali şi cercuali, sunt opriţi să iee parte la convocarea de întruniri politice de partid, împreunate cu alegerea de deputaţi, să fie prezidenţii ori notarii lor, sau se primească orice altfel de însărcinare, se însoţească pe candidatul de deputat în turneul seu, să adune alegătorii şi să-i ducă la locul de alegere, să recurgă la ajutorul gendarmeriei, poliţiei ori a puterii armate în alt scop decât în al susţinerii ordinei şi a păcii şi pentru apărarea esercierii libere a dreptului de alegere, ori să-şi cedeze dreptul de dispunere asupra lor altuia, nu vre-unui organ iarăşi oficios, ori apoi să îndemne prin vre-o făptuire ori negligenţă din cercul lor de activitate, prin promisiuni ori ameninţări, cu un cuvânt, cu esploatarea autorităţii oficioase, pe careva dintre alegători se voteze pentru un anumit, ori în contra unui anumit candidat, ori bărbat de încredere al alegătorilor indirecţi, sau să se reţină dela votare. E oprit, ca superiorul să îndrume pe inferiorul seu, ca se voteze pentru un anumit candidat, să-şi exercieze peste tot dreptul de votare ori să se reţină dela votare, ori să-şi validiteze în altă formă influenţa în favorul unuia ori altuia dintre candidaţi, sau pentru reţinerea alegătorilor dela votare. In contra funcţionarului public, care greşeşte în contra vre-uneia dintre oprelişte!e din acest paragraf, deschide cercetarea disciplinară autoritatea sa superioară.

§. 126. In contra fiecărui funcţionar public, care a vătămat regulele legale de drept, ori dispoziţiunile autorităţilor basate pe ele, deşi nu în cursul procedurei sale oficioase, poate fi ordonată procedura disciplinară din partea autorităţii sale disciplinare.

§. 127. Comite transgresiune şi vine pedepsit cu închisoare până la 15 zile cel ce conturbă ordinea la alegere ori la votare. Iar celce nu predă numai decât respectivului organ arma, bastonul, sau orice altă unealtă, acomodată să pricinuiască vătămare corporală şi adusă cu sine la alegere sau votare, ori pune acolo mâna pe o unealtă primejdioasă pentru conturbarea ordinei publice, întrucât făptuirea sa nu cade sub o altă pedeapsă mai gravă, poate fi pedepsit cu închisoare până la 30 zile şi amendă în bani până la 300 cor.

§. 128. E oprită folosirea steagului ori a insigniilor, a căror folosire e oprită prin ordinaţiunea ministrului de interne, fiindcă însemnează direcţie duşmănoasă faţă de statul ungar şi instituţiunile sale legale. E oprită punerea steagului partidului ori candidatului pe biserică, pe edificiile publice orăşeneşti ori comunale, pe edificiile şcoalelor publice şi pe zidirile aparţinătoare acestora. Se pedepseşte cu închisoare până la o lună şi cu amendă în bani pană la 300 cor.:

1. Celce pune steagul pe edificiile oprite, numite mai sus, ori permite, sau ordonează ca să fie pus.

2. Celce împedecă întrebuinţarea publică şi punerea permisă a steagului ori purtarea insigniilor neoprite.

3. Celce delătură steagul ori insigniile dela locul unde punerea nu e oprită, ori le rupe sau murdăreşte.

4. Celce foloseşte steag ori insignii oprite.

5. Celce aranjază procesiune, sărbare de partid, ne anunţată, ori oprită, sau adunare de partid, care nu a fost anunţată conform §-lui 87, ori a fost oprită.

6. Celce cu ocasiunea adunării de partid, a procesiunei, sau sărbării de partid, nu se supune dispoziţiilor autorităţii cu privire la susţinerea ordinei, ori cu privire la disolvarea lor.

Steagul pus la loc oprit şi peste tot steagul oprit şi insigniile oprite poliţia, respective antistia comunală, e datoare să le delăture. Steagul oprit are să fie confiscat.

Dispoziţiile referitoare la steaguri şi insignii sunt dătătoare de măsură şi cu privire la publicaţiuni şi provocări.

§. 129. In chestiile de transgresiune din paragrafii 127 şi 128 judecă, ca for prim: 1. In comune mici şi mari, primpretorul, respective pretorul. 2. In oraşe, căpitanul de poliţie, sau substitutul seu, ori dacă acestia sunt împedecaţi, un organ esmis din partea magistratului. 3. In Budapesta, Pesta-nouă şi Rakospalota, şeful respectivului căpitanat cercual, ori vre-un funcţionar numit din partea ministrului de interne. Ca for mai înalt: 1. In comune mici şi mari şi în oraşele cu magistrat regulat, vicecomitele. 2. In oraşele libere regeşti, magistratul. 3. In Budapesta, căpitanul suprem al poliţiei de stat. Ca for ultim: Ministrul de interne.

§. 130. Prescripţia pentru transgresiunile din paragrafii 127 şi 128 întră la treizeci de zile dela comiterea lor.

(Va urma.)

Dela sate.

Instalare de preot în Holbav.

— 16 Decemvrie n.

Dumineca în ziua Sf. apostol *Andreiu* s'a săvârşit instalarea noului paroh pentru comuna Holbav, *Ilariu Plotogea*, prin şeful tractului, dl protopop *Ioan Hamsea.*

Holbavul numără peste 300 de familii, dintre cari numai cam $^1/_4$ parte au locuinţele una lângă alta, formând sat compact, restul locuesc risipiţi pe dealurile şi colinele din împrejurime, unde-şi au moşia şi vitele. Acestia numai Dumineca şi în sărbători tulesc la sat. Holboşenii sunt lucrători de pământ, economi de vite şi cărbunari.

Adeseori pe stradele Braşovului întâlneşti nişte oameni plini de praf de cărbuni, de sus până jos, ducând în carăle lor mici saci de cărbuni, pe cari îi vând cu preţ bun, căci se întrebuinţează de fierari şi la călcatul albiturilor cu fierul. Sunt holboşeni.

Nu poate sta la un loc nălbitorul şi cărbunarul, se zice într'un loc la sf. scriptură. Holboşenii însă înving acest contrast. In zile de sărbătoare, la ocasiuni solemne, să presentă în cel mai curat şi original port românesc, ireproşabil ca curăţenie şi gust. Femeile lor în răsboae primitive — ţes pânza şi alte derivate cu multă iscusinţă, apoi dimie, strae, ţoale, zechi etc. cu cari îşi împodobesc casele şi-şi îmbracă întreaga familie. Holboşenii foarte rar iau bani împrumut dela bănci, şi nici iubitori de judecăţi nu sunt.

Dar să revin la instalare.

Dnul protopop luase dispoziţiuni, ca tinărul paroh şi ceialalţi învitaţi să-l aştepte în învecinata comună Vulcan şi de acolo să plecăm cu toţii spre Holbav. O privelişte minunată şi o plăcută surprindere avurăm îndată ce am eşit din Vulcan. Pe drumul costiş ce trece şerpuind printr'o admirabilă pădure de brad, vin spre întimpinarea noastră pe cai mici de munte, dar sprinteni şi vioi şi frumos împodobiţi, o ceată de călăreţi, urmată de vre-o câteva sănii, în cari se aflau membrii comitetului parohial şi comunal şi alţi fruntaşi din Holbav.

După o scurtă bineventare şi răspuns, cortegiul, cu călăreţii în frunte, să îndreaptă spre Holbav, unde în vii aclamări ne primeşte poporul înşiruit de-a lungul stradei până la biserică.

Se începe serviciul divin. Biserica mare, solidă şi frumoasă, e ticsită de lume. Răspunsurile liturgice le dă corul în 4 voci, compus din copiii de şcoală şi adulţi, condus de tinărul învăţător *Todorache.* Herovicul, acsionul şi priceasna le cântă cu o puternică şi vibrătoare voce de bariton vrednicul învăţător din Doboli, Nic. *Rădoiu.*

La timpul şi locul potrivit, dl protopop ţine o frumoasă predică de instalare. Face pe scurt istoricul acestei comune, aminteşte cu laudă de faptele vrednicului întru pomenire, fost paroh *M'ja*, dela moartea căruia timp de 40 ani ogorul s'a cam înţelenit sub următorii lui. Ceteşte singhelia noului paroh edată de I. P. S. Sa, dl arhiepiscop şi metropolit *Ioan*, cuprinsul ei condensat şi bogat în învăţături îl tălmăceşte poporului, precum şi rolul important ce-l are preotul, apoi adresându-se noului paroh, îi aminteşte drepturile şi datorinţele sale, îi pune la inimă împlinirea conştienţioasă a slujbei lui încredinţate şi-l recomandă protecţiunei celui prea înalt.

Tinărul paroh, cu o voce sonoră şi puternică, rar şi respirat, mulţămeşte mai întâi lui Dumnezeu, pentru toate bunătăţile revărsate până acum asupra lui, — mulţămeşte I. P. S. Sale dlui Arhiepiscop şi Metropolit, pentrucă a binevoit a-l ridica la sfânta şi prea înalta treaptă a preoţimei, dlui protopop pentru bunăvoinţa, conducerea înţeleaptă şi împlinirea cu acurateţă a lucrărilor necesare la îndeplirea vacantei parohii. Desvoaltă mai încolo programul său de muncă şi învită poporul, acum încredinţat conducerii sale, să-l urmeze şi să-i dea mână de ajutor spre resolvarea norocoasă a problemelor salutare ce şi le-a luat ca diviză a întregei sale vieţi.

Ambele vorbiri, întrerupte adese de vii şi entusiaste aclamări, au avut un efect covârşitor. Lacrămi de bucurie se rostogoleau ca sincer prinos de mulţămire şi mângăere sufletească pe feţele tinerilor şi bătrânilor, bărbaţilor şi femeilor.

Mare şi sfântă taină mai e şi preoţia asta, îmi şopteşte la ureche un inteligent, ştergându-şi lacrămile. Un aer sărbătoresc, de mulţămire, de tignă şi mângăere se oglinda în ochii şi feţele tuturor.

Mult a contribuit la înălţarea acestui act de adevărată evelaţie sufletească şi acea dispoziţie a şefului tractual, că serviciul divin l-a săvârşit cu asistenţa şi cooperarea mai multor preoţi.

Tot cu aceasta ocaziune s'a săvârşit şi un parastas solemn pentru odihna sufletului marelui *Andreiu*, amintindu-se la ectenii şi numele preoţilor, cari după vremuri au slujit la sf altar dela biserica din Holbav. Troparele obicinuite le-a cântat cu multă dulceaţă şi evlavie părintele Il. Plotogea sen.

După ieşirea din biserică, s'au format mai multe grupe. O parte din public s'a dus la o casă, unde li-s'a servit ceva de gustare, membrii comitetului parohial şi comunal la altă casă, iar inteliginţa şi oaspeţii esterni, au fost învitaţi la dl Ioan Guiman, notarul comunei, unde doamna casei, primitoare şi prevenitoare cum e, s'a silit a mulţămi număroşii oaspeţi, ceea ce i a şi succes pe deplin.

Am firma speranţă, că tinărul şi inteligentul notar, dl Guiman, legat prin legăturile rudeniei şi ale colegialităţii de şcoală cu simpaticul paroh Ilariu Plotogea, şi cu concursul de curând alesului învăţător Todorache, vor lucra fiecare în cercul său de activitate, şi cu toţii la un loc spre binele, prosperarea, înaintarea şi fericirea comunei, în fruntea căreia au ajuns.

Dumnezeu să le ajute.

Delabran.

FOIŞOARĂ.

Din trecutul poeziei şi cântării bisericei ortodoxe.

De *Aurel Popoviciu*, paroh.

Din potopul de acuze, cu cari contrarii religiunii creştine să năpustesc asupra bisericei lui Hristos şi asupra aşezămintelor ei, una este şi de cuprinsul acela, că creştinismul în sine este un mijloc foarte bun pentru ţinerea omenimei în întunerecul neştiinţei, şi înpedecă atât pe singuraticii credincioşi, cât şi comunităţi întregi în ori şi ce progres.

Atât ştiinţa, cât şi arta, este înpedecată în desvoltarea ei de aceasta „credinţă de cărbunari“, cum î-i place unui învăţat a porecli creştinismul. O învinuire gravă aceasta la adresa religiunei creştine, care dacă s'ar baza pe adevăr, ar clăti din temelii întreaga zidire a opului măreţ început de Hristos, continuat şi dus la îndeplinire de apostoli şi de următorii lor. In scurgerea atâtor veacuri a alintat biserica creştină la sânu-şi primitor omenimea şi în timpuri de grele încercări, în vremi de urgie şi de suferinţe, singură i a fost liman mântuitor; şi dacă acuza de mai sus ar purta în sine un mic sâmbure de adevăr măcar, ar fi o mare desamăgire, o mare decepţie pentru cei-ce şi acum să lipesc şi se vor lipi şi în viitor cu toată căldura inimei lor de învăţăturile întemeietoriului ei.

Dacă creştinismul nu favorisează ci împedecă în desvoltarea lor ştiinţele şi artele, atunci el nu corăspunde timpului, nu mai corăspunde cerinţelor sufleteşti ale omului. Căci cerinţa de căpetenie a vremii este ştiinţa, care ne pune în uimire cu invenţiunile ei extraodinare, ne face stăpâni peste natură, deslegându-ne toate enigmele ei, şi cerinţa imperativă a sufletului omenesc este arta, prin care omul mai bine î-şi poate exprima şi comunica şi altora sentimentele sale interne.

Spre marea fericire însă a obştei adăpostite sub scutul bisericei întemeiate pe pământ de cel mai mare arhiereu, de vestitoriul păcii între oameni, de însu-şi fiul lui Dumnezeu, învinuirea aceasta este numai o ficţiune, este lipsită de ori şi ce baze reale. Bărbaţii luminaţi ai bisericei au dovedit tocmai contrariul. Chiar şi istoria, oglinda fidelă a trecutului, ne arată într'un mod neîndoelnic falzitatea părerii de mai sus, profesată cu multă încăpăţinare de duşmanii religiei. Dacă vom arunca o privire asupra trecutului omenimei, dacă vom privi nepreocupaţi de gânduri viclene în istoria creştinismului, dela urzirea lui până azi, ne vom convinge, că atât ştiinţa, cât şi arta, niciodată n'au stagnat sub înfluenţa creştinismului, ci au înflorit.

Ba ştiinţa şi arta, pentru dezvoltarea lor normală, numai în ogorul sămănat cu sămânţa acestei bune credinţe au aflat teren prielnic. Foarte nimerit se exprimă despre raportul ştiinţei şi artei cu credinţa creştină învăţatul Portalis, când zice: „Credinţa nu face altceva, decât să împlinească golul, ce-l lasă rezonul şi pe care imaginaţiunea l'ar umplea cu mult mai rău.“

De aceasta părere sunt toţi reprezentanţii adevăraţi ai ştiinţei şi ai artelor, toţi luceferii gândirii omeneşti cu inimele neprihănite de păcatul necredinţei sau al indiferentismului religios. In zilele de umilinţă ale bisericei creştine ştiinţa şi arta încă au avut o soarte vitregă, au stagnat, au decăzut, iar când pentru biserică să iviră zorile unei vremi mai senine, atât ştiinţa cât şi arta au făcut progres uimitor. Ba timp îndelungat ştiinţa şi arta să făcea numai în sinul bisericei şi reprezentanţii de căpetenie ai culturii, minţii şi inimei erau bărbaţii luminaţi ai bisericei şi călugării fără pretenţii, cari părăsind mărirea şi plăcerile acestei lumi, drept toiag în pribegia lor pe spinosul drum al vieţii au luat crucea lui Hristos.

O mică comparaţie între ştiinţa şi arta popoarelor cu trecut mai vechiu ne va convinge despre adeveritatea tezei susţinute de teologi, că adecă ştiinţa şi arta s'au desvoltat normal şi au ajuns la mărimea de azi numai sub influenţa binefăcătoare a religiunei.

Să luăm spre pildă poezia vechilor Iudei, care punctul de culminaţiune al dezvoltării şi l-a ajuns sub împăratul David, autorul psalmilor, în cea mai mare parte. Aceasta să distinge de poezia altor neamuri contimporane prin felurimea ritmului, prin rigoarea şi cutezanţa expresiunilor şi prin tăria şi sublimitatea ideilor întrupate în ea. Pentru aceste realităţi distinse, poezia Evreilor şi-a asigurat un loc de frunte în istoria poeziei popoarelor de pe vremuri, iar floarea, mărgăritarele acestei poezii, adecă *psalmii*, cari sunt „o culegere de adevăruri dogmatice, cari conţin un mare număr de profeţii mesiasice şi un corp complet de morală“, şi-au croit drum şi în biserica creştină, servind ca bază pentru desvoltarea cultului de mai târziu. Şi dacă mozaismul a putut produce o astfel de artă, înţeleg aici nu numai poezia, ci şi celelalte arte, atunci se poate oare presupune despre creştinism, care este superior întru toate tuturor religiunilor, care este perfecţionarea desăvârşită a iudaismului, că el ar împedeca în desvoltarea lor ştiinţa şi arta, hrana cea mai bună, mângăierea cea mai mare a sufletului nostru pe această lume? Nu! Şi cei ce afirmă acest lucru, cei-ce aduc această învinuire gravă creştinismului, dovedesc o desăvârşită superficialitate, o totală neorientare în ce priveşte cunoaşterea fiinţei religiunei noastre şi în ce priveşte pătrunderea şi înţălegerea învăţăturilor Mântuitoriului Isus.

Acestea premerse, să ne ocupăm acum mai de aproape cu poezia şi cântarea bisericei creştine ortodoxe, cari sunt elementele constitutive ale serviciului nostru divin. Să vedem cum s'au urzit, cum s'au desvoltat aceste ramuri ale artei în decursul timpurilor, sub influenţa religiunei creştine, ca apoi mai pe urmă să ne putem spune verdictul fără şovăire asupra părerii mai sus pomenite, care a dat şi dă azi la multe dispute şi controverse între contrarii şi aderenţii religiunei, în serviciul căreia stăm şi noi.

(Va urma.)

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din protopresbiteratul Cetăţii de peatră.

Rohia, Noemvrie.

Conferenţa preoţească din protopresbiteratul Cetăţii de peatră în anul acesta s'a ţinut în Lăpuşul-unguresc, la 29 Octomvrie, în sala cea mare a reşedinţei protopresbiterale, dela care conferenţă, spre lauda preoţimei, din 31 preoţi n'au absentat decât numai 3 inşi.

Să împlineşte chemarea Duhului sfânt.

Prezidentul apoi prin o vorbire plină de poveţe practice şi sfaturi părinteşti declară şedinţa deschisă.

Protopresbiterul tractual dl *Vasile Duma*, după constituirea biroului şi constatarea celor prezenţi, ceteşte raportul său general despre activitatea sa pe timpul dela conferenţa din anul trecut până în prezent. Un raport din care apare şi se poate constata, că şeful nostru tractual a desvoltat o adevărată activitate pastorală în toate direcţiunile în ce priveşte înaintarea şi consolidarea protopresbiteratului nostru.

Din raportul protopresbiterului reiese, că nu sunt încă fonduri parohiale în parohiile: Brezeiu, Cărbunar, Dobriţinaş, Maşca, Selniţa şi Trestia, ear în celelalte parohii s'a făcut începutul.

Pe această temă şi cu privire la cele dispuse în cerculariul P. V. Consistor arhidiecezan din 8/21 Iulie a. c. Nr. 5230 Bis. precum şi în urma modalităţilor indicate în conferenţa din anul trecut să deschide discuţie serioasă şi îndelungată, la care iau parte preoţii: Teodor Şovrea, Nicolae German şi Stefan Gheţe, ear pe urmă prezidentul reasumând cele discutate şi dând desluşirile de lipsă, să enunţă ca concluz:

Cu privire la înfiinţarea şi sporirea fondurilor bisericeşti în toate parohiile să susţine concluzul din anul trecut de sub nr. 10, afară de punctul *a*), precum şi modalităţile arătate în cerculariul P. V. Consistor arhidiecezan Nr. 523 Bis. 1907. Fiecare paroh va reporta despre modul cum s'au executat aceste concluze. Rapoartele se vor înainta oficiului protopresbiteral în terminul cerut de acesta.

Pentru studiarea acestor rapoarte şi pentru a veni cu propuneri concrete în privinţa înfiinţărei şi sporirei fondurilor parohiale, să alege o comisiune de trei.

Parohul Nicolae German din Rohia, fiindu-i încredinţate spre studiare rapoartele parohilor despre sărbătorile neprescrise de biserică, cari să prăznuesc de credincioşii nostri, raportează că: din rapoartele întrate dela 22 parohii (n'au întrat rapoarte dela parohiile: Cupşeni, Dobriţinaş, Făureşti, Săschia, Plopiş, Trestia şi Ungureni) să vede, că în ţinutul acesta, afară de sărbătorile poruncite de biserică se mai ţin de credincioşii nostri ca sărbători încă 64 zile pe an. Pe baza acestui raport earăşi se naşte o discuţie serioasă, la care iau parte, protopresbiterul şi preoţii: St. Gheţe, T. Şovrea, Al Latiş, N. German şi I. Perhaiţe, în urma cărei discuţii se enunţa ca concluz:

Raportul parohului Nicolae German împreună cu rapoartele parohiilor să iau spre ştire.

Preoţii să insiste, atât cu cuvântul, cât şi cu exemplul, pentru delăturarea acestor sărbători, tractând poporul cu mult tact, ca nu cumva prin purtarea lor să se vatăme simţământul religios al credincioşilor.

In fine să decide a se ruga sinodul arhieresc, ca să binevoiască a aduce şi acest obiect în discuţiune şi a da preoţimei unele îndrumări cu privire la serbarea unor zile ţinute de către popor, ca zile însemnate.

Parohul Nicolae German raportează despre starea bibliotecii protopresbiterale. Tot parohul Nicolae German, pe baza rapoartelor întrate dela parohi raportează, că în 9 parohii s'au înfiinţat biblioteci parohiale, ear în 2 sunt fonduri cu menirea de a se înfiinţa biblioteci. Nu s'au înaintat rapoarte dela 7 parohii. Acest raport se ia spre ştire, cu adaosul, că cel mult în decurs de un an fiecare paroh să înfiinţeze bibliotecă poporală în parohia sa.

Parohul Stefan Gheţe ţine o conferenţă liberă despre arhivul parohial, bine succeasă.

Să cetesc mai multe cerculare ale P. V. Consistoriu, luându-se spre ştire.

Dl protopresbiter dând cetire cercularului I. P. S. Sale, dlui arhiepiscop şi metropolit *Ioan*, referitor la proectata bancă „*Lumina*“, insistă cu toată tăria pe lângă preoţime, ca având în vedere măreţul scop ce urmăresc iniţiatorii acestei bănci, să subscrie cât mai multe acţii. Ceia-ce se şi îndeplineşte.

Se mai aduc următoarele concluze:

a) Fiecare paroh să stăruiască, ca în parohia sa să se procure un dulap închis şi corăspunzător pentru păstrarea matriculelor şi a actelor, cari formează arhivul parohial.

b) Se alege o comisiune de 3, care să vină în conferenţa viitoare cu o propunere concretă, referitoare la folosirea unui acoperemânt de cap, potrivit pentru preoţi, în decursul serviciilor ce sunt necesitaţi a-le îndeplini in liber, în timpul de earnă.

c) Proxima conferinţă se va ţinea în *Cupşeni*.

Exhauriat fiind programul acestei conferenţe, prezidentul pune la inima preoţilor de a nisui fiecare după putinţă întru a executa concluzele aduse astăzi şi profitând de cele auzite să procedeze toţi la punerea lor în aplicare, pentrucă numai aşa vom putea lucra mai cu efect la ridicarea poporului şi a bisericii noastre din starea înapoiată în care se află astăzi, apoi închide conferenţa.

N. German
paroh.

NOUTĂŢI.

Din cauza *sfintei sărbători de mâne* „Sfântul Nicolae“, *numărul proxim al foii noastre apare Mercuri la orele obicinuite.*

*

Examen de cualificaţiune. La examenul de emendare, ţinut Mercuri în Sibiiu, cu pedagogii cari n'au prestat examenul general de cualificaţie învăţătorească, s'au prezentat 22 candidaţi, dintre cari 20 au făcut examenul, iar 2 au fost respinşi din câte un studiu, până în Iunie anul următor. Comisar guvernial a fost domnul Dr. *Iosif Siegescu*, profesor gimnazial în Budapesta, iar comisar consistorial domnul *Vateiu Voilean*, asesor consistorial.

*

Conferenţa preoţească dela Miercurea. Să ştie, că întrunirea conferenţei din ppopiatul Miercurei, convocată pe 28 şi 29 Sept. 1908 în comuna Păuca, a fost disolvată la ordinul protopretorului din Ocna-Sibiiului, sub cuvânt, că nu a fost anunţată la forul civil ca „adunare poporală“, care nu se poate ţinea fără concesiune, conform ordinului ministerial Nr. 766 din 1898. Protopopul Miercurei a făcut recurs la vicecomitele dela Aiud, şi acesta sub Nr. 5509/1908 nimiceşte hotărârea de disolvare a protopretorului, motivând astfel: „In toate protopopiatele gr. or. române din arhidieceză se ţin anual conferenţe preoţeşti ordinare şi extraordinare. Asemenea întruniri de preoţi nici atunci nu formează *adunare poporală* (népgyülés) când iau parte şi mireni în număr mai mic, de aceea protopretorele dela Ocna a aplicat greşit ordinaţiunea ministrului de interne Nr. 766/898, căci aceea să refere hotărât şi în mod neîndoielnic numai la adunările poporale“. Deci, ca pe viitor să nu mai obvină asemenea cazuri de disolvare şi ca preoţii diferitelor confesiuni să-şi poată ţinea neîmpiedecaţi conferenţele lor, a notificat la toţi protopretorii de pe teritoriul comitatului această hotărâre. Publicăm spre cuvenita orientare a clerului nostru acest lucru.

*

Comandament de corp în Cluj. Comandantul corpului de armată XII. din Sibiiu a cerut lămuriri dela magistratul orăşenesc din Cluj, cu privire la starea sanitară a oraşului Cluj. De aici deduc ziarele maghiare din Cluj, că se intenţionează mutarea comandamentului corpului de armată din Sibiiu la Cluj, din cauza tifosului care acum de trei ani bântue în Sibiiu.

*

Dela comitat. Comitetul administrativ al comitatului Sibiiu ţine şedinţă extraordinară în 21 Decemvrie la oare 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

Procesele „Tribunei“. Ziarul „Tribuna“ din Arad are trei procese noi de presă, pentru articolele „Ce ne aşteaptă“, şi „Prin calvar“, apoi pentru o foaie volantă tipărită în nemţeşte „Die Freiheit in Ungarn“, care a fost distribuită în Berlin membrilor congresului internaţional de presă. Pentru aflarea manuscriptelor s'a ţinut perchisiţie de două oare la redacţia „Tribunei“, dar fără resultat.

*

Dela „Asociaţiune“. Imbolnivindu-se dl *Iuliu Enescu*, unul dintre interpreţii principali ai piesei „Casa veche“ de Theuriet, Dumineca viitoare, în 20 Dec. se va improvisa un concert. Nădăjduim, că publicul sibiian va arăta acelaş interes ca şi până acum faţă de aceste frumoase serate.

*

Dar generos în amintirea iubiţilor răposaţi. Generoasa binefăcătoare, doamna *Sabina Dr. B. Preda* n. Andreica, dărueşte fondului „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“, întru vecinica odihnă a fericiţilor săi părinţi, Mihail Andreica şi Carolina Andreica n. Palade, suma de 100 cor.

*

Curentare. Fostul redactor responzabil al „*Luptei*“ din Budapesta, *V. Coroiu*, nu s'a prezentat la pertractarea finală a proceselor ziarului „*Lupta*“, pusă pe ziua de 15 Decemvrie n. din care motiv tribunalul a ordonat curentarea şi arestarea acusatului. Coroiu ar fi trecut în România.

*

N'a fost mâncat de lupi! Băiatul preotului săsesc *Heckert* din Valchid, despre care scrisesem, după „Gazeta Transilvaniei“, că a fost mâncat de lupi, aflându se în Sibiiu ne comunică, că ştirea nu e adevărată. Tatăl seu a fost *atacat* numai de lupi, dintre cari pe câţiva i-a împuşcat, iar ceialalţi au fugit, dar n'a fost sfăşiat de ei. Se află întreg şi sănătos acasă în Valchid. Ne bucurăm, că nu s'a întâmplat groaznica nefericire.

*

Serată în Cluj. „Reuniunea sodalilor români din Cluj“ învită la serata ce o va aranja Dumineca, în 20 Decemvrie n. c. în sala şcoalei de fetiţe din Cluj, la 5 oare d. a.

*

A murit Murawiw. Din Roma să scrie, că acolo a decedat Marţi în mod subit, lovit de apoplexie, Mihail Nicolici *Murawiew*, ministrul plenipotenţiar rusesc, în etate de 63 de ani. A fost şi ministru de externe în Rusia, şi lui i-se atribue ca merit ţinerea primei conferenţe de pace dela Haaga, al cărei plan el l'a fost compus şi el a condus şi şedinţele conferenţei, ca ministru de externe al Rusiei.

*

Al 140-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Agnetha Mader n. Lauer, văduvă de zidar.

Acesta este al 140-lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Răscumpărare. Prof. sem. Dr. *Nicolae Bălan* şi-a răscumpărat felicitările de ziua numelui cu 10 cor. date în favorul fondului pentru ridicarea monumentului lui Şaguna.

*

† Iuliu Welleureiter, colonel ces. şi regesc, comandantul regimentului de infanterie austro-ungar numărul 6, al cărui proprietar e Maiestatea Sa Regele Carol al României, a decedat în 12 Decemvrie n. în Budapesta. Rămăşiţele sale pământeşti au fost transportate la Viena, unde a avut loc înmormântarea, cu onorurile cuvenite. Regele Carol a încredinţat, prin adjutantul general al său, pe dl Augustin Paul, gerantul consulatului general român din Budapesta, să esprime în persoană condolenţele regelui Carol, atât familiei dedecedatului, cât şi regimentului.

*

Poezia poporală din Maramurăş. Domnul profesor universitar *N. Iorga* a ţinut Sâmbătă la Liga culturală din Bucureşti o conferinţă, — care se va continua tot în a doua Sâmbătă, — despre poezia poporală din Maramurăş. In Sâmbăta trecută a vorbit despre limba Românilor din Maramurăş şi a comunicat ascultătorilor mai ales datele etnografice. In adevărata temă va întra abia cu ocaziunea ţinerei conferenţei următoare.

*

Ministru-defraudant. Despre fostul ministru turcesc de agricultură Szelim Melhamé s'a constatat în mod oficios, că a defraudat sute de mii, din banii statului. Defraudantul e pus sub cercetare penală şi e — arestat.

*

Artist mort. In Berlin făcea producţiuni frumoase de gimnastică un membru al societăţii de varietăţi de acolo, de origine din Ungaria. In una din zilele trecute făcând însă obicinuita săritură prin aer, pentru a putea pune mâna pe trapez, a greşit direcţia şi a căzut la pământ, dela mari înălţimi, sdrobindu-şi capul şi rămânând mort pe loc.

*

Esplozie de dinamit. Intr'o comună de pe marginea canalului Panama a esplodat zilele trecute o cuantitate de patruzeci de tone de dinamit, producând o sguduitură puternică. Jertfă a acestei nefericiri au căzut mai mulţi oameni, dintre cari zece au rămas morţi pe loc, iar câteva sute s'au ales cu rane grave, şi foarte puţini au scăpat cu rane mai uşoare.

*

Date statistice. După rapoartele întrate la ministeriul de interne, în cursul anului 1907 au fost legate cu 14,672 mai puţine căsătorii în Ungaria decât în anul premergător. Un semn al vremii şi acesta.

*

Moarte suspectă. Pe un vapor englezesc au murit în curs de zece minute cinci Evrei, cari s'au urcat în Amsterdam în vapor, între aceleaşi simptome. Intestinele lor au fost trimise la institutul barteriologic din Londra, spre examinare, iar vaporul a fost pus la carantină pe timp de 40 de zile, împreună cu personalul şi pasagerii de pe el.

*

Inchişi pe viaţă. In statul Michigan, comuna Hadrian, doi muncitori de naţionalitate maghiară, Németh Iózsef şi Horváth Iános, au fost judecaţi la temniţă pe viaţă fiindcă în toamnă, călătorind cu trenul, au aruncat afară din tren pe al treilea consoţ al lor, pe Tamás, care căzând sub roatele trenului, a fost tăiat în bucăţi.

*

Nu crede că un rău trece dela sine. Dacă eşti bolnav, trebue să cauţi momentan ajutor, căci o boală negligeată e un rău dublu. Tusă, durere de piept, bale, lipsă de apetit, răguşală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele De se arată asemenea simptoame nu întârzia, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Örkény, care împiedecă tusa şi scuiparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătăţeşte apetitul, măreşte greutatea corpului, uşurează răsuflarea, delătură insomnia şi împedecă lăţirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul poştal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

Daruri de Crăciun săracilor noştri.

La apelul nostru pentru ajutorarea săracilor noştri la Crăciun, patronul Reuniunei noastre, I. P. S. Sa Domnul arhiepiscop şi metropolit *Ioan Meţianu*, a dăruit 20 cor. membrul onorar al Reuniunei, dl Pant. Lucuţa căpitan penz. 10 cor. George Borzea, paroh în Coveş 3 cor. măestrul cismar G. Praşca, la ospăţul lui Nic. Hedu, a adunat cu pălăria 4 cor. şi Ambroziu Bârsan, senator magistratual în Haţeg 2 cor.

Exprimând sincere mulţămite pentru acestea daruri generoase, facem apel la inimile cu îndurare pentru daruri în scopul de sus.

Sibiiu, 17 Decemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunei sodalilor români“ din Sibiiu.

Vic. Tordăşianu prezident.
Stefan Duca notar.

Cărţi şi reviste.

„Răvaşul“, revistă culturală-ilustrată. Apare odată pe lună. Intemeietor: Dr. *Elie Dăianu.* Numărul 21—23 a apărut cu cuprinsul următor: I. Volbură, Numărul iubilar al „Gazetei Transilvaniei.“ Urme istorice din 1758-1760. Românii la conciliul din Florenţa. Cetitoriul: Revista bisericească. Ioan Roşioru: In curtea Şoimilor. Al. M. Revista şcolară. M. După şase decenii. G. Bânduş-Săcăşan: Lelea. D. Petrino: Strofe uitate. Baronul Vasile Popp. „Revista Teologică“ despre „Răvaşul“, Cronicariul: Revista politică. Al. P. Dafin: Vremea. Mamei. Crestături. Iubileul Maiestăţii Sale. Cronică. Cărţi. Reviste. Ziare. Răvaşul Clujului. Abonamentul 6 coroane la an.

Teatru german.

Sâmbătă: *Königskinder*, operetă în 3 acte.

Rachitis.

Mijloacele de nutremânt eminent concentrate în

Emulsiunea lui SCOTT

nutresc oasele, le fac tari şi drepte şi fac posibilă desvoltarea unei cărni sănătoase şi bune.

Sănătatea în general se recapătă în curând şi cei mici şi rachitici devin tot atât de sănătoşi şi tari, ca toţi ceialalţi. 4 (270) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţeler lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Copiilor şi oamenilor cari
TUŞESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma alină şi linişteşte tusa convulsivă, uşurează răsuflarea. Sute de medici şi au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească şi a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebaţi medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poştal á **Cor. 2·90**. 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare şi depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER
furnisor c. şi r.

Praga III. Nr. 203 şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Atenţie la numele Preparatorului, fabricantului şi a Marcei de apărare.

(345) 3—20

Cumpăraţi

„Calendarul Naţional“

întocmit de foile naţionale dela Orăştie, pe anul 1909.

E foarte frumos! Impodobit cu chipuri alese: Locurile sfinte: *Grădina Getsimanii* în care a fost prins Domnul Christos, *Biserica de pe sf. Mormânt alui Christos*, vederea Ierusalimului şi istoria lui; Chipuri din istoria naţională: *Sarmisegetuza, steag turcesc, steag românesc din războiul cu Turcii*, şi altele şi altele! — Apoi de cetit: poezii frumoase, poveşti, schiţe, glume, poveţe.

E o cărticică ce îngrijeşte de sufletul cetitorului, înbogăţindu-l cu cunoştinţe alese, înălţându-l în simţămintele naţionale, şi petrecându-l.

Daţi-l, ca pe o carte de folos, în mâna întregului tineret din comună, ca şi prin asta să stârniţi dragostea de cetit la toţi!

Preţul: numai 18 cr. (36 fil.) de unul. Celor-ce iau mai multe, pentru a le vinde, ca să aibă şi ei ceva pentru osteneală, şi trimit banii pentru dela 12 în sus, li-să dă cu nu mai 11 cr. (22 fil.) unul, având a-şi plăti ei poşta la scoatere.

Dela 5—10 ex. e cu 13 cr. (26 fileri) unul, că la acestea trebue să se plătească poşta la predare. (328) 3—5

Cereţi-l la:

Administraţia „Libertatea“
în Orăştie (Szászváros)
şi la Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

In atenţiunea Domnilor Preoţi!

A apărut: [335] 3—6

„Pareneze“
Cuvântări ocazionale şi funebrale

pentru toate ocaziunile ce obvin în oficiul pastoral al preotului,

de **Pr. D. Voniga.**

Lucrare aprobată şi unică în literatura noastră pastorală!

— Publicată cu binecuvântare arhierească. —

Volumul I. Ediţia II-a

cuprinde o mulţime de cuvânrări potrivite tuturor împrejurărilor, ocaziunilor şi evenimentelor extraordinare ce obvin în viaţa creştinului şi în oficiul pastoral al preotului.

Opul se poate procura cu preţ de 4 Cor. 20 fil. la autor în **Gyirok** (Temes) şi la toate librăriile româneşti.

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul **2 coroane**, plus porto **30 bani.**

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ţinerea, înaintarea şi regularea mistuirei şi a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat şi pregătit din materiile cele mai bune şi mai cu efect, producător de apetit şi mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dietei neregulate, răcelei şi încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură şi junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragaer în Praga*

Atenţiune! *Toate părţile embalogei poartă marca legală de apărare.*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor c. şi r.
„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,
Zilnic exp. poştale. colţul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părţile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

[344] 2—20

Maşinele de cusut

SINGER

sunt cele mai folositoare

cadouri de Crăciun.

Maşinile de cusut SINGER sau distins ca cele mai bune.

Maşinile de cusut SINGER sunt în adevăr cele mai ieftine.

SINGER et COMP.

maşini de cusut, soc. pe acţii,
Nr. 5. Sibiiu, Bahngasse, Nr. 5.
(370) 1—2

Chiar dacă ar costa multe parale

tot ar trebui să cetească toată lumea comunicatul scris în limba poporală, pe care l-a publicat institutul Elektro-Vitalizer. Fără a mai cruţa oboseala şi cheltuelile resumează pe

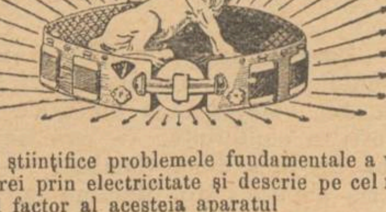

baze ştiinţifice problemele fundamentale a vindecărei prin electricitate şi descrie pe cel mai ideal factor al acesteia aparatul

„Electro-Vitalizer“

în Ungaria nu s'a dat până acum publicităţii o asemenea carte, de aceea atragem atenţiunea acelora cari sufere de o slăbiciune generală a nervilor, de slăbiciune sexuală, de insomnie, de dureri de cap, de dureri în spate, digestie defectuoasă, anemie, parilisie şi neuralgie să cetească această carte interesantă şi vor învăţa din ea multe lucruri ştiinţifice. (366) 2—4

Aceasta carte o poate căpăta oricine **gratis şi porto-franco**, în plic închis, dacă se provoacă la acest ziar şi fără nici un obligament. Iar dacă ne cercetează le arătăm cu plăcere modul nostru de vindecare şi le esplicăm avantagele aparatului Electro-Vitalizer.

Inst. de consult. med. Electro-Vitalizer
BUDAPEST, Károly-körut 2 félem. 56.

Cupon pentru o carte gratuită.

Inst. de cons. medicale **„ELECTRO-VITALIZER“**
Budapest, Károly-körut 2, félem. 56.

Vă rog să-mi trimiteţi gratuit şi porto-franco în plic închis opul despre

Modul modern de vind. cu electricitate.

pentru {bărbaţi / dame} {volumul care nu-l doriţi trebue şters.

Numele ....

Adresa ....

Nr. 676. [373] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al patruloa de învăţător la şcoala din **Lancrăm**, se publică concurs cu termin până la 30 Decemvrie a. c.

Salariu anual cor. 600. Relut do cuartir şi grădină cor. 60. Salariul se va întregi la minimul legal prin ajutor dela stat.

Concurenţii să-şi aştearnă cererile instruite coform noromelor din vigoare, în terminul deschis, subsemnatului oficiu protopresb.

Sebeş, 3 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului.

Sergiu Medean.
protopresbiter.

Aviz!

La Pârv Todor în Ternova, comitatul Arad, Nrul. casei 15, se află de vânzare tot felul de

altoi de viţe americane,

se vând şi uscaţi cu rădăcină şi fără rădăcină, după dorinţă. (293) 8—10

Dacă tuşeşti,

dacă eşti răguşit, dacă răsufli greu, dacă asuzi noaptea, dacă eşti plin de bale, dacă ai catar, dacă simţi dureri în piept, acestea dovedesc că te-ai răcit sau că ai influenţă, totuşi pot avea aceste simptome o însemnătate serioasă. Se recomândă deci cu insistenţă a împedeca mersul boalei. Spre scopul acesta se recomândă ca mijloc de casă: **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** lăudat de mulţi medici.

O mulţime de scrisori de mulţămită întăresc binefăcătorul lui efect. O sticlă de probă din Sirupul de miere de teiu a lui Örkény costă **3 Cor.**, o sticlă mare **5 Cor**, 3 sticle se capătă cu **15 Coroane franco** prin ramburs sau contra trimiterii banilor înainte.

(337) 3—10 Unicul depot pentru Austro Ungaria, la:

FARMACIA-APOSTOLULUI, Budapesta, Josefsring 64, Depot 90.

ATENŢIUNE!

— Pentru economi. —

ECONOMILOR! Cetiţi cu atenţiune următoarele şi ve-ţi vedea, că nu-i de lipsă să mergeţi în America, spre căutarea dolarilor; în Germania, spre căutarea marcelor; nici în Klondyke, spre căutarea aurului, căci îl aflaţi aici la voi acasă şi anume în curţile voastre economice!

Ştiut este, că creşterea vitelor, cailor şi a porcilor, aduce foarte mari venite economilor. Ştiut este, că preţul acestora să taxează după exteriorul lor, (să plăteşte după cum e vita), dar puţini ştiu, că cum şi ce trebue făcut, ca vitele cornute, precum şi porcii şi caii, să fie graşi, mari în oase şi frumoşi, căci cari ştiu, nu bucuros spun şi altora, ca să nu aibă şi alţii aşa vite frumoase.

Spre a ajunge aceste scopuri, trebue întrebuinţat

„Pravul de vite Demeter“,

căci de pravul acesta să îngraşe porcii, caii şi vitele cornute, cresc mai mari şi devin mai osoşi, capătă putere mare, capătă poftă de mâncare, şi vacile dau lapte mai mult şi mai bun ca de comun, — având vitele, porcii şi caii totodată un preţ cu mult mai mare, la care între alte împrejurări, nici când nu ar fi ajuns.

La purcei, viţei şi mânzi, întrebuinţând acest prav, să desvoaltă foarte repede, să întaresc în oase, şi contribue la desvoltarea poftei de mâncare.

Fieştecare econom bun, trebue să folosească acest prav la vitele, porcii şi caii lui, căci prin folosinţa acestui prav, are foarte mare câştig la vânzare, fiind porcii, vitele şi caii frumoşi şi graşi.

Cultura de astăzi ne învaţă, ca pentru ajungerea stării bune, nu e destul numai a muncii, ci munca aceea trebue pusă în legătură cu raţionalul, căci numai munca raţională ne poate aduce fericirea şi îndestulirea materială după lucrul nostru.

Pe lângă o muncă raţională lucri mai puţin, — dar cu mai mult rezultat, — decât a munci de dimineaţa până seara, făr' de nici un sistem.

Tot aşa e şi la creşterea vitelor, căci aci raţionalul este a şti că, cum poţi ajunge ca pe un viţel sau mânz, ori purcel, în timp scurt şi cu puţină hrană, să fie mai desvoltat şi mai cu preţ ca acela pe care trebue mult timp a-l hrăni, şi totuşi nu e destul de desvoltat şi gras.

Dacă tot în unul şi acelaş timp creşti 2 purcei, viţei ori mânzi, şi pe unul îl creşti cu nutreţ regulat, iar pe celalalt, pe lângă nutreţul regulat, dându i şi din „Hrana Demeter“. In scurt timp să va observa diferinţa între aceştia, deoarece acela care a căpătat din „Hrana Demeter“, va fi cu mult mai desvoltat, mai gras şi mai frumos, decât acela care s'a crescut numai cu nutreţ regulat. Aşadar crescând aceştia cu „Hrana Demeter“ devin valoroşi (mai cu preţ) în cel mai scurt timp.

Raţionalul creşterii vitelor deci, constă întru aceea, că porcii, vitele cornute, caii şi oile, trebue hrănite cu pravul „Hrănitor Demeter“, căci amestecând acesta în hrana vitelor, cresc în scurt timp de minune.

Deci în procedura aceasta să află aurul, dolarii şi coroanele!

Aşadar nici un econom să nu întârzie a cumpăra acest prav de mare folos! Cine nu-l cumpără este însuşi duşmanul economiei sale.

Acest prav de mare folos, să capătă în preţ de 60 fileri o cutie. **La comande de 10 cutii se trimite francat. Revânzătorii capătă rabat corespunzător.**

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea acestuia găinile ouă mai mult ca de comun, chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. *Preţul 30 de fileri.*

Pentru moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Este prav sigur pentru stârpirea lor. *Preţul 60 fileri.*

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufăr mult de mâncărimea păduchilor prin care mâncărimea sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar şi slăbindu-i, astfel încât în loc de a li-să ridica preţul, chiar perd din valoare! De aceea fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare, căreia îi e preţul 20—40 fileri şi 1 cor. Cu unsoarea aceasta e de a unge vitele şi porcii. Şi la oameni să întrebuinţează cu efect sigur. Are favorul că nu murdăreşte ca alte unsori pentru păduchi.

Toate acestea să pot căpăta numai dela

Apotecarul A. Cornel Demeter
din Orăştie — Szászváros,
(lângă bisericile evang. reformate).

(325) 3—4

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 135 Sibiiu, Joi 11/24 Decemvrie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Noua regulare a congruei preoților.

I.

Cu ocasiunea votării articolului de lege XIV. din 1898 a rămas neregulată întregirea venitelor preoțești pentru parohii apuseni de rit latin, armean și oriental. Regularea acestei chestiuni se încredințase unei comisiuni speciale catolice, care avea — pe lângă examinarea fasiunei venitelor din singuraticele parohii — să statorească și cuota anuală, cu care să contribue marile moșii ale episcopatului catolic la congrua preoțimei. La deplină înțelegere au ajuns în această privință numai de curând. Astfel ministrul cultelor, contele *Apponyi*, a putut să presenteze dietei abia în săptămâna trecută proiectul de lege privitor la această chestie, ce se trăgănează de atâta timp. Proiectul, constătător din 8 §-i, privește în prima linie clerul apusean, dar cuprinde și dispoziții foarte cardinale, prin cari se modifică și întregesc unii §-i din art. XIV. din 1898, și aceste privesc clerul întreg din țară, al tuturor confesiunilor recepte, și deci și clerul bisericei noastre.

Și cum toate legile ce se făuresc în parlamentul țării noastre, merg tot progresând în restrângerea drepturilor autonome ale bisericilor românești, și noul proiect cuprinde față de articolul XIV. din 1898 dispoziții pentru noi foarte agravătoare.

Proiectul e următorul:

§. 1. Paragraful prim și 2 din art. XIV. de lege ex. 1898 se modifică în modul următor:

Venitul posturilor de parohi, cari aparțin confesiunilor recunoscute prin lege, (parohi, capelani locali, posturile sistemisate de preoți misionari) se va întregi pe lângă condițiunile statorite în lege din visteria statului, până la 1600 respective 800 cor., iar al posturilor de capelani la 1000, respective la 800 cor. în așa mod, că în venitul capelanilor se computå provederea totală ce o au cu 500 cor. în bani.

Posturile parohilor și ale capelanilor din biserica apuseană de ritul latin, grecesc și armenesc, vor fi împărtășite de întregirea venitelor numai sub condițiunea, dacă pentru scopul designat în legea presentă moșiile mai mari ale bisericei apusene vor contribui anual cel puțin cu o rentă de 700.000 cor., iar fondul religionar maghiar cu cel puțin 1,200.000 cor. la an, în care sumă din urmă se cuprinde și suma aceea ce s'a dat și până acum unor preoți sub titlul de întregire permanentă a congruei, sau sub titlul de relut pentru ținerea cailor, sau ca recompensă pentru darea de pământ.

Toate dispozițiunile art. XIV. din 1898 pe cari legea nu le scoate din vigoare se extind în privința întregirei venitelor din partea statului și asupra parohilor apuseni de ritul latin, grecesc și armenesc (și asupra capelanilor locali), precum și asupra capelanilor, *cari aparțin ori cărei confesiuni recunoscute prin lege.*

§. 2. La întregirea venitelor numai acelea posturi de parohi (de capelani locali și de preoți misionari) și de capelani pot conta, cari au fost sistemisate și întregite până la 1 Ianuarie anul 1908.

Nu se poate considera de post sistemisat acela, care în curs de 3 ani înainte de terminul indicat mai sus nu a fost de fapt întregit, esceptiune e casul, când respectiva parohie și-a câștigat deja dreptul la întregirea venitelor pe basa art. XIV. 1898.

Venitul *posturilor noui* de parohi (de capelani locali, de preoți misionari special sistemisate) numai atunci se întregește la 1600 coroane respective 800 cor., iar venitul posturilor noui de capelani la 1000, respective la 800 cor., dacă ministrul cultelor pe baza raportului făcut din partea respectivei confesiuni va afla motivată sistemisarea acelor posturi noui.

Paragraful 3 din art. XIV. 1898 este a se aplica astfel față de posturile de parohi apuseni (de capelani locali), precum și față de toate posturile de capelani, că acelea posturi sistemisate și întregite până la 1 Ian. 1908, cari în decurs de 1 an dela intrarea în vigoare a acestei legi nu se vor însinua, nu vor fi împărtășite de favorul întregirii venitelor din partea statului. Esceptiune formează casul indicat în alineatul al doilea din § ul 3 al art. XIV. 1898 (când parohul are din parohie atâta plată cât e maximul întregirii).

§. 3. Paragrafii 4, 5 și 6 din art. XIV anul 1898 se întregesc cu următoarele dispozițiuni:

Acel paroh (capelan local, preot misionar) respective capelan, care până la intrarea în vigoare a legei prezente nu are deja întregirea mai mare a venitelor de 1600, respective 1000 coroane, pentru ca să i se poată acorda această întregire, trebue să documenteze afară de cualificația pretinsă în §-ul 4 al art. XIV — 1898 (VIII cl. gimn. sau reale, și după acestea absolvarea a cel puțin III ani de teologie pe cale publică sau în particular) și aceea, că este în stare a corăspunde cerinței referitoare la limba maghiară, care se cuprinde în §-ul 8 din art. VI—1840.

Venitul acelor parohi (capelani locali, preoți misionari în posturi sistemizate) respective capelani, cari nu vor putea justifica (igazolni) aceasta, nu va fi întregit decât numai până la 800 coroane.

In cazuri, când obvin împrejurări de echitate deosebite, vrednice de luat în considerare, ministrul de culte poate da *ajutor de stat* până la suma ce compete cualificațiunii superioare, acelor parohi (capelani locali, misionari în posturi sistemizate) și capelani, cari documentând cualificația superioară, încă nu sunt în stare a corăspunde întru toate cerinței amintite mai sus din §. 8 al art. de lege VI — 1840, dară se nizuesc întru a satisface. Acel post de paroh (capelan local, preot misionar în post deosebit sistemizat) care până la 1 Ian. 1908 a fost ocupat de un preot cu cualificație inferioară, numai în acel caz poate reflecta la o întregire mai mare a venitelor (de 1600) dacă numărul credincioșilor din parohie se ridică la 800 suflete și dacă jumătate din plusul recerut pentru întregire de 800 coroane o asigură pe sama parohului în mod stabil, respectiva confesiune.

In cazuri, cari merită atențiune excepțională, ministrul cultelor — cu considerare specială la principiul de tratament egal față de confesiuni se poate abate dela condițiunile citate.

§. 4. Dispozițiunile §-lui 9 al art. de lege XIV—1898 sunt a se aplica și atunci, când preotul cu întregire a venitelor (§§-ii 1 și 2) nu-și îndeplinește datorințele ce i se impun prin legile statului, ori prin ordinațiuni legale ale guvernului. Dacă în decursul cercetării se dovedește, că fapta sau negligența preotului se basează pe vre-un ordin dela auctoritatea sa superioară bisericească, ministrul cultelor provoacă auctoritatea bisericească respectivă ca să modifice acel ordin, și dacă acestei provocări nu satisface în decurs de 3 luni, poate dispune ca sumele votate sub titlul de întregire dela stat să se solvească preoților, cari funcționează pe teritoriul respectivei autorități bisericești, la fiecare separat și nemijlocit.

§. 5. Dispozițiunea cuprinsă în §-ul 10 din art. XIV—1898 de lege, fiind deja executată, iese din vigoare.

Intregirea venitelor statorită în legea prezentă pentru posturile pa-

---

FOIȘOARĂ.

Din trecutul poeziei și cântării bisericei ortodoxe.

De *Aurel Popoviciu*, paroh.

(Urmare.)

Până la dărâmarea Ierusalimului viața creștină prea puțin se deosebia de cea a mozaismului. Considerându-se creștinismul numai ca o perfecțiune a iudaismului, primii creștini împreună cu iudeii cercetau templul din Ierusalim, unde neconturbați își făceau, nu numai rugăciunile, ci aduceau și jertfe. Fariseii și cărturarii la început observară o ținută pasivă față de creștini, mai târziu însă dupăce pătrunseră mai bine ideile creștinismului și recunoscură în el o reorganisare radicală a iudaismului, această ținută conciliantă o schimbară în una ostilă și nu numai că alungară pe creștini din templu și din sinagogă, ci începură a-i și persecuta cu toate mijloacele ce le aveau la disposiție. La intoleranța fariseilor și a cărturarilor să mai adaugă și dărâmarea Ierusalimului și prefacerea lui în cenușă împreună cu mărețul lui templu, fala și mândria poporului iudeu, de către Romani la anul 70 d. Christos. O urmare firească a persecutării creștinismului și a dărâmării Ierusalimului fu aceea, că creștinii rupseră ori și ce legătură și atingere cu Jidovii și desfăcându-se definitiv de ei, pentru a-și face rugăciunile, se întruniau în case private.

Acesta a fost primul pas pentru înfiriparea cultului creștin, cu poezia și cântările lui, care de aci înainte se desvoaltă independent, până când ajunge la perfecțiunea și splendoarea în care îl aflăm astăzi.

Date positive despre cultul creștin și formele lui în primii ani ai creștinismului avem puține, și așa despre modul cum creștinii secolului apostolesc adorau pe Dumnezeu, numai o icoană aproximativă ne putem face. Din puținele date și indigitări, ce le avem despre cultul creștin din acest timp resultă, că el a constat din cetirea unor pasage din cărțile vechiului testament și din cele patru evangelii, mai târziu chiar și din scrierile apostolești. Pe lângă acestea se mai rostiau și unele rugăciuni, se cântau psalmi și cu toată siguranța, creștinii nu se îndestuliau numai cu psalmii și cântările legii vechi, ci ei înșiși chiar compuneau imne și cântări, în cari preamăreau pe Dumnezeu. Cu atât mai vârtos, cu cât e un adevăr îndeobște cunoscut, că la toate popoarele primul și cel mai însemnat isvor al poeziei și cântării a fost simțul și entusiasmul religios.

E cu neputință a presupune deci despre cei dintâi creștini, că ei s'ar fi îndestulit numai cu psalmii și cântările legii mosaice și în entusiasmul lor curat să nu fi căutat și alte forme nouă pentru esprimarea simțămintelor lor religioase. Primele indigitări ce le avem despre aceea, că înșiși creștinii se ocupau cu compunerea de imne și cântări nouă cu caracter pronunțat creștin, le avem la Pliniu, care zice în epistola sa către împăratul Traian, că creștinii cântau lui Christos un imn ca unui Dumnezeu.

O indigetare și mai sigură decât epistola lui Pliniu despre o imnologie nouă deja în primul secol al erei creștine ne dă apostolul Pavel în epistola sa către Efezeni cap. 5 v. 19 și în cea către Colosseni cap. 3 v. 16, unde face deosebire între psalmi, imne și cântări duhovnicești. El zice adecă Efezenilor: „Nu vă îmbătați cu vin, întru care este desfrâu, ci umpleți-vă de duh sfânt, vorbind între voi în psalmi și în laude și în cântări duhovnicești“.

Tot acest apostol în epistola către Colosseni spune următoarele: „Cuvântul lui Christos să locuiască între voi din destul întru toată înțelepciunea, învățându-vă și înțeleptându-vă pe voi înși-vă cu psalmi și cu laude și cu cântări duhovnicești, întru mulțămită cântând întru inimele voastre Domnului“.

Acestea sunt singurele date positive ce le avem despre cultul bisericei creștine din timpul apostolesc și ce e drept din ele numai nu ne putem face o icoană fidelă despre modul cum primii creștini adorau pe Dumnezeu, dar ele totuși aruncă o licărire de lumină asupra începutului poeziei și cântării bisericești și cu acestea asupra începutului cultului creștin.

In cuvintele de mai sus apostolul Pavel înțelege sub laude sau imne cântările lui Moisă și a celor trei tineri din robia babilonică, precum și alte cântări de laudă cuprinse în cărțile vechiului testament, iar numirea de cântări duhovnicești sau ode spirituale le-o dă cântărilor compuse din creștinii veacului apostolesc.

Acestea din urmă pe timpul apostolilor, pe când cultul creștin tot se mai afla încă sub influința cultului mozaic, erau puține la număr și în ce privește forma lor, erau destul de primitive, fiind compuse după forma imnelor legii vechi și prea de multeori fiind numai o imitație slabă a acelora. Cu toate acestea ele au esistat în timpul de care este vorba și istoricul poeziei și cântării bisericei creștine se începe cu acestea începuturi modeste. Chiar și în scrierile apostolilor se află urme sigure despre cântările duhovnicești. Așa cetim în apocalipsul evanrohilor catolici (capelanilor locali) precum şi pentru posturile de capelani sistemizaţi, atât catolici cât şi a altor confesiuni recunoscute prin lege, începe cu 1 Ianuarie 1908.

§. 6. Legislaţiunea ia spre ştire că în scopul statorirei întregirii venitelor pentru posturile de parohi apuseni (capelani locali) şi de capelani locali înainte de intrarea în vigoare a legii prezente şi de capelani, s'au făcut deja pe viitor *conscrierea venitelor* pe baza dispoziţiilor patronului, conform principiilor cuprinse în §§-ii 11—13 din art de lege XIV 1898, şi pe baza acestor conscrieri s'au statorit competenţele de întregire din partea guvernului şi a comisiunii pentru congrua apusenilor instituită de Maiestatea Sa.

Cu privire la eventuala necesitate de îndreptare pe viitor a acestor conscrieri de venite pe baza §§-ilor 14 şi 15 ai art. de lege XIV din 1898, precum şi cu privire la statorirea din nou a competenţelor de întregire, mai departe cu privire la modul de purcedere la conscrierile venitelor pentru posturi nouă: rămân în vigoare statutele aprobate de patron cu acea schimbare, că de aci înainte îndreptarea conscrierilor şi statorirea competenţei de congruă — o face — sub rezerva îngerării ministrului la decisiunea finală — o astfel de comisiune, în care vor fi reprezentaţi în măsura contribuirii toţi 3 factorii, ce contribuesc la întregirea venitelor preoţeşti.

§. 7. Paragrafii 19 şi 20 din art. XVI ex 1898 (ridicarea succesivă a întregirii şi susţinerea ajutoarelor de până acum pentru biserici în budgetul statului) ies din vigoare prin legea prezentă. din contră, declaraţiunea şi dispoziţiunea principiară cuprinse în §-ul 21 rămân în vigoare şi mai departe.

§. 8. Puterea legei prezente se estinde asupra întreg teritorului statului ungar, cu esceptiunea ţărilor: Croaţia, Slavonia şi Dalmaţia.

Reflexiunile ni le vom face într'un articol următor.

Proiect de lege

despre alegerea de deputaţi la dieta ţării.

(Fine.)

Dispoziţii transitorii.

§. 131. Presidentului şi membrilor comisiunei de conscriere de alegători, de alegere şi de votare, în casul că nu locuesc în localitatea în care funcţionează, le compete pe timpul funcţionării diurne şi spese de drum, a căror măsură şi modul de computare va fi stabilit din partea ministrului de interne, pe calea ordinaţiunei. Toate cheltuelile încopciate cu conscrierea alegătorilor, cu compunerea şi rectificarea listelor electorale, precum şi cu întreaga procedură de alegere, le poartă statul.

§. 132. Toate tipăriturile cerute înainte de compunerea listelor electorale, pe baza § lui 135, pentru conscrierea generală, apoi pentru compunerea listelor şi rectificarea lor anuală, cum şi pentru procedura de alegere, le trimite ministrul de interne comitetului central.

§. 133. Dispoziţiunile legii acesteia, referitoare la formarea cercurilor de votare, la comitetele centrale şi la compunerea listelor electorale, întră în vigoare în ziua publicării legii, celelalte dispoziţiuni în cinsprezece luni dela ziua aceasta. Lucrările reclamate de împărţirea cercurilor de votare au să se înceapă fără amânare, imediat după publicarea legii şi în trei luni au să fie terminate. Compunerea listelor electorale este a se începe numai de cât după espirarea acestor trei luni.

§. 134. In cele cinsprezece luni dela publicarea legii acesteia se fac toate alegerile de deputaţi în actualele cercuri electorale, după legile de până acuma. Sub decursul ciclului parlamentar de pe vremea în care s'a făcut publicarea legii, asemenea se fac alegerile supletorii în actualele cercuri electorale după legile de până acuma.

Dacă legea s'ar publica până inclusive 31 August, rectificaraa listelor electorale după legile de până acuma este a se abandona şi eventuala procedură pusă în curgere a se sista. In acest caz ca bază pentru alegerile amintite în alinea primă, servesc listele electorale valabile pentru anul în care s'a făcut publicarea legii.

Dacă publicarea legii se face după 31 August, procedura rectificării listelor electorale, corăspunzătoare legilor de până acuma, este a se termina în înţelesul legilor actuale. In acest caz alegerile din alineatul prim, întrucât să fac în anul publicării legii, au să se facă pe baza listelor valabile pentru anul acela, iar dacă se fac mai târziu, după listele rectificate în înţelesul acestui alineat.

Listele electorale compuse pe baza legilor de până acuma, nu mai vin rectificate, cu excepţia casului din alineatul prim.

§. 135. Inainte de compunerea listelor electorale ministrul de interne dispune, ca toţi cetăţenii de stat ungar cari nu stau în serviciu activ militar şi au împlinit anul al 24-lea de etate, ori îl împlinesc în anul de conscriere, să fie conscrişi după comună, din casă în casă. Conscrierea aceasta o face ministrul de interne pe baza articolului de lege 35 din 1897, cu cooperarea oficiului regesc unguresc central de statistică. Invăţătorii dela şcoalele publice elementare, fără considerare la susţinătorul şcoalei, provocaţi fiind, sunt datori să dee ajutor, ca comisari de conscriere, pe lângă remuneraţia stabilită de ministrul de interne, sub greutatea responzabilităţii disciplinare. In şcoalele, respective clasele, ai căror învăţători săvârşesc lucrările acestea, prelegeri nu se ţin în curs de trei zile.

§. 136. Fiecare municipiu şi fiecare oraş cu magistrat regulat, care conform legii despre cercurile electorale (§ ul 15) singur, ori cu alt oraş, sau cu alte oraşe împreună, alege deputat, are să aleagă în terminul pus din partea ministrului de interne, în înţelesul legii acesteia, un comitet central. După ce alegerea comitetelor centrale s'a ridicat la valoare de drept, în municipiile şi oraşele, cari vor avea drept să aleagă deputat separat în înţelesul §-ului 15 din legea numită, se consideră de terminată activitatea comitetelor centrale de acuma. De membru al comitetului central şi al comisiunilor de conscriere poate fi ales prima dată ori şi cine, care în înţelesul art. de lege 33 dela 1874 § ul 19, poate să fie ales. Dispoziţiunea din § ul 32 al legii acesteia, cu privire la cunoştinţa de limbi, este a se aplica şi la membrii comisiunilor de conscriere. Activitatea primului comitet central încează în momentul espedării primelor liste electorale, stabilite în mod final. Incredinţarea dată următoriului comitet central încează cu finea anului al treilea dela espedarea primelor liste electorale.

§. 137. In oraşele şi comunele, cari au dreptul să trimită singure deputaţi după legea actuală la dietă, dar dreptul acesta î-l perd prin legea despre cercurile electorale (§-ul 15), rectificarea listelor actuale electorale o face în înţelesul §-ului 134 comitetul central de până acuma, care săvârşeşte şi agendele cu conducerea alegerii, câtă vreme alegerile de deputaţi se fac, în înţelesul § ului 134, după cercurile electorale de acuma.

§. 138. Cu ocasiunea compunerei listelor electorale e de ajuns pentru a fi primit în liste, cu privire la etate, dacă respectiva persoană împlineşte etatea legală în 15 luni dela publicarea legii.

Celce e eschis dela dreptul de alegere, pe baza §-ului 4, punct 6—9, are se fie trecut în listă, dacă dovedeşte cu document public, că motivul de eschidere încează fără îndoială în 15 luni dela publicarea legii.

§. 139. Ministrul de interne dispune, ca după compunerea listei alegătorilor direcţi şi a celor indirecţi, să se facă numai decât alegerea bărbaţilor de încredere a celor din urmă. Procedura aceasta are să fie terminată în astfel de termin, ca conspectul bărbaţilor de încredere aleşi se poată fi compus înainte de espirarea celor 15 luni dela publicarea legii şi să poată fi alăturat la lista alegătorilor direcţi. Faptul, că bărbaţii de încredere nu au fost încă verificaţi până la acest termin, nu înpedecă efectuirea alegerei de deputat. Bărbaţii de încredere verificaţi mai târziu, vin trecuţi în conspect separat.

§. 140 Primele liste electorale conpuse după publicarea acestei legi sunt valabile pentru restul anului în care cade ziua primă ce urmează după terminul de 15 luni stabilit în §-ul 133, şi apoi pentru întregul an următor. Lista primă a bărbaţilor de încredere ai alegătorilor îndirecţi e asemenea valabilă pentru acest timp şi pentru anul ce urmează.

§. 141. Impărţirea cercurilor de votare, făcută în înţelesul acestei legi, municipiile, respective oraşele, au să o examineze după trei ani dela ridicarea la valoare de drept a primei împărţiri şi să o modifice, conform trebuinţelor ivite.

§. 142. Acolo unde comunele unui notariat cercual sunt împărţite la diferite cercuri de votare, ministrul de interne poate se iniţieze pertractări pentru aducerea în consonanţă a notariatelor cu cercurile de votare, şi dacă municipiul nu ar dispune în privinţa aceasta, poate ordona din oficiu lucrul acesta.

§. 143. Datele conscrierii generale de popor sunt a se pune la dispoziţia comisiunilor de conscriere cu ocaziunea rectificărei listelor ce se face imediat după recensământul general al poporaţiunei.

§. 144. La doisprăzece ani după publicarea acestei legi dovedirea scrisului şi cetitului cu privire la dreptul de alegere pentru cei ce vor fi a să lua de nou în liste se face cu presentarea atestatului despre absolvarea cu succes a clasei a VI a şcoalei poporale elementare, ori a altei şcoale de rang egal, sau cu presentarea copiei autentice de pe acest atestat.

§. 145. Despre făptuirile punibile să vârşite în contra dreptului de alegere al cetăţenilor, şi despre judicatura în chestii de valabilitate a alegerii de deputat, va dispune o lege specială.

§. 146. Dispoziţiile legii acesteia referitoare la limba în care au să se compună actele, nu se estind asupra oraşului Fiume şi districtul său. Ministrul de interne va da în privinţa aceasta ordinaţiune corăspunzătoare raporturilor de acolo.

§. 147. Cu întrarea în viaţă a legii acesteia îşi perd puterea de drept toate dispoziţiile legilor de mai înainte, contrare legii acesteia.

§. 148. Legea aceasta are să fie publicată deodată cu legea despre cercurile electorale (§-ul 15). Cu executarea legii se încredinţează ministeriul, cu privire la cele de isprăvit din partea acestuia, iar în celelalte, ministrul de interne.

Budapesta, 11 Noemvrie 1908.

Conte **Andrássy Gyula,**
ministru reg. ung de interne.

Fondul cultural.

Corespondenţă particulară a „Telegr. Rom".

Caţa, 18 Decemvrie n.

Onorată Redacţiune! Insufleţit de iniţiativa luată de către peabunul nostru Arhiepischop şi Metropotit *Ioan Meţianu*, prin cercularial cu datul de 30 Noembre a. c. ziua fericitului şi marelui nostru Archiereu Andrei, Nr. 12074 Pl. apărut în „Telegraful Român" Nr. 133, cu privire la intreprinderea unei colecte pentru fondul cultural arhidiecezan cu meniţiunea de a sprijini susţinerea şcoalelor noastre, deoparte, ear de altă parte voind a imita frumosul exemplu dat din partea Inalt Preasânţiei Sale prin ofertul frumos, vă comunic, că în măsura stărei mele materiale am *oferit* şi eu subscrisul la această colectă şi fond cultural odată pentru totdeauna *50 cincizeci coroane* plătibile cu ocasiunea colectei din Ianuarie 1909, *ear din salariul meu deocamdată în timp de (10) zece ani 2% anual*, cari să mi să detragă din întregirea de salariu semestral.

Dela comuna noastră bisericească încă am esoperat plenipotenţa *de a putea subscrie 6—7 acţiuni de ale băncii „Lumina"*.

Subscrisul însă dorind a ajuta causei sfinte şi pe altă cale, merg un pas mai departe şi propun pentru alimentarea fondului cultural încă şi *unele isvoare de venit anual*, respective unele modalităţi, cari să să decreteze din partea autorităţilor noastre superioare bisericeşti ca *obligătoare*, şi anume:

1. Să se decreteze un disc separat în toate bisericile noastre, pe una din sărbătorile mai însemnate de peste an, precum ar fi de pildă sărbătoarea sf. ierarch Nicolae, — fiind deja disc pe celelalte sărbători mai însemnate.

2. Să se decreteze, că direcţiunile seminariale au să distribue între toţi elevii, ear cele gimnaziale între elevii clasei a VII şi a VIII cel puţin în una din vacanţele de preste an câte o listă de colectă.

3. Să se urce tacsele examenelor de cualificaţiune pentru candidaţii de preoţi, dar mai ales pentru candidaţii de învăţători, cu cel puţin 10—15 coroane, în favorul fondului.

4. Toţi învăţătorii noştri să fie obligaţi în favorul acestui fond a ceda anual cel puţin 1% a salariului lor, pe timpul cât fungează ca învăţători, cu esceptiunea — bine înţeles — a acelora, cari de bună voe să însinuă la aceasta şi contribue la colectă.

5. Stipendiştii de toate categoriile să fie recercaţi a ceda asemenea în favorul acestui fond cel puţin 2% din suma stipendiului ce li se votează.

6. Toţi profesorii şi conducătorii de coruri dela seminarii şi gimnazii, apoi ai reuniunilor de sub stăpânirea bisericii, să fie obligaţi a aranja în localităţi potrivite câte un concert pe an în favorul fondului, şi tot asemenea învăţătorii să fie îndatoraţi unde numai permit împrejurările a da cu tinerimea adultă sau şcolară la timp potrivit cel puţin o reprezentaţie pe an în favorul fondului.

Rugând On. Redacţiune să dee loc vederilor mele acestora în coloanele preţuitului nostru ziar „Telegraful Român", semnez,

Patriciu Pintea
paroh.

Dela sate.

Cursuri de analfabeţi şi şezători literare în Sebeşul-mare.

Ziua dn 30 Nov, v. va rămânea o zi epocală pentru comuna noastră Sebeşul-mare, tractul Clujului. In ziua aceasta preotul *Aurel Munteanu*, la sf. biserică înaintea unui public număros, a rostit o vorbire entuziasmată în legătură cu memoria marelui apostol al reînvierii noastre religioase, arhiepiscopul *Andrei baron de Şaguna*. A arătat în termini elogioşi activitatea acestui bărbat providenţial pentru luminarea poporului nostru. Intre altele a zis: „Icoana activităţii acestui Moise al neamului nostru ar trebui să fie păstrată cu sfinţenie în inima fiecărui Român, servind de indemn şi model ori cărei lucrări puse în serviciul binelui comun."

A mai arătat părintele, că cea mai bună prăznuire a memoriei marelui bărbat e, ca preotul, împreună cu învăţătorul, în ziua aceasta să înceapă din nou ţinerea şezătorilor literare pentru redeşteptarea tineretului, iar cu cei analfabeţi (de cari din peste 2000 suflete sunt vre-o 1200) se vor ţinea cursuri speciale, în cursul iernei, învăţându-i cetitul şi scrisul.

Cuvântul trup s'a făcut. După ameazi preotul cu învăţătoriul *Iosif Costea* s'au luat prin sat, îndemnând tineretul şi poporul să se adune la şezători literare şi la cursuri de adulţi, unde după un plan unitar se va începe laudabila lucrare întru redeşteptarea şi luminarea neamului nostru. Mulţi poporeni să mirau de cele ce li se spuneau, dar întrunindu-ne unii într'un centru, sub conducerea părintelui A. Munteanu, iar alţii în celalalt centru, sub conducerea învăţătorului I. Costea, ne-am umplut de bucurie de cele ce ni s'au spus, mulţămind lui Dzeu, că ne-a învrednicit cu astfel de conducători, cari voesc binele şi propăşirea neamului nostru.

Un participant.

Din tractul Sebeşului.

Conferenţă preoţească.

— 4 Decemvrie v.

Pe ziua de 29 Noemvrie a fost convocată a doua conferenţă în anul acesta a tractului Sebeş, de oarece la prima nu s'au putut tracta toate chestiunile, cari erau la ordinea zilei. Preoţimea a luat parte cu interes la desbaterile cari ne priveau deopotrivă pe toţi luminătorii şi conducătorii fireşti ai neamului nostru. O idee fericită a fost, că dl protopresbiter a supus circulara comitetului central al „Asociaţiunii" opiniunei conferenţei, care în urma raportului unui preot a decretat

---

gelistului Ioan cap. 5 v. 8, că cele patru animale şi douăzecişipatru de bătrâni, căzând înaintea mielului şi luând fiecare alăute şi blide de aur pline de miresme, cari sunt rugăciunile sfinţilor, au cântat cântare nouă. Cântarea aceasta nouă, care cu drept cuvânt se consideră de o cântare duhovnicească din cele mai îndepărtate timpuri ale creştinismului, este cuprinsă apoi tot în capitolul 5 al apocalipsului dela vers 9 până la 13 şi începe cu cuvintele: „Vrednic eşti să iei cartea şi să deschizi peceţile ei, că te-ai junghiat şi ne-ai răscumpărat pe noi lui Dzeu cu sângele tău"...

Asemenea ca cântare, sau şi chiar numai ca frântură de cântare duhovnicească este după părerea celor mai mulţi cercetători ai începuturilor cântării bisericeşti şi cea din apocalips cap. 11 v. 3—4, în care residă destulă frumseţă şi armonie. Ea este următoarea: „Mari şi minunate sunt lucrurile tale Doamne, Dumnezeule, Atotţiitorule, drepte şi adevărate căile tale, Impărate al Sfinţilor; cine nu se va teme de tine Doamne şi cine nu va mări numele Tău, că tu eşti unul sfânt, că toate neamurile vor veni şi se vor închina înaintea Ta, că judecăţile Tale s'au arătat". (Va urma).

pentru toate parohiile de obligător cursul cu analfabeţii. Celor cari vor arăta resultat mai îmbucurător li-se vor distribui 10 premii din cassa tractuală à 50 cor. Un frumos început acesta. E de dorit însă a nu mai aştepta ordinaţiuni consistoriale şi asociaţionale, ci fiecare preot şi învăţător să se pună cu zel şi abnegaţiune pe lucru, coborându-se în popor spre a-l ridica la sine.

Dl protopop în pensiune Ioan *Tipeiu* ca mâne avea să împlinească 90 de ani dela naşterea sa, care ştire produce mare însufleţire în sinul preoţimei. Am decis a merge cu toţii la locuinţa bătrânului mag, spre a-l felicita. L-am găsit în mijlocul fiicelor sale iubite, alb ca neaua, dar încă voinic destul spre a răspunde la cuvintele unui confrate şi spre a primi personal dela fiecare preot felicitări. In unii află pe fraţii sei de muncă spornică în agrul Domnului, pe mulţi nu-i cunoaşte — timpul mai nou a adus multe schimbări în rândul preoţilor. Cuvintele sale răsună apoi curgător şi lin şi ne spun despre un trecut al faptelor, despre un trecut ferit de amestecul străin, care aduce „multă jale în casă“.

Aproape pe neobservate ne-am străcurat apoi din casa mult încercatului iubilant, ca şi când ne-ar fi părut rău că am călcat sanctuarul vrednicului bărbat al neamului şi zelosului şef al tractului Sebeş, care a fost Ioan Tipeiu.

Dzeu să dăruiască vieţii sale vigurositatea şi sănătatea, de care l-a făcut părtaş până acum.

Titu Morariu
paroh.

NOUTĂŢI.

Act de preaînaltă graţie. Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I s'a îndurat preagraţios a şterge pedeapsa principală de zece luni temniţă de stat, dictată dlui *T. V. Pacăţian*, redactorul ziarului nostru, în procesul de presă ce i s'a fost intentat pentru agitaţie, săvârşită prin publicarea articolului „*Agitatorii*“ din numărul 133, anul 1906, al ziariului acestuia, lăsându-i neatinsă pedeapsa secundară, de 400 coroane amendă în bani, eventual 40 de zile temniţă de stat.

*

Dela curte. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru va petrece anul acesta sărbătorile Crăciunului în Viena, în castelul din Schönbrunn, în cerc strâns familiar.

*

Vacanţe. Dieta ţării şi-a început vacanţele de Crăciun Vineri, săptămâna trecută. Proxima şedinţă e anunţată pe 18 Ianuarie 1909. Domnii deputaţi pot să se odihnească deci o lună întreagă după obositoarea muncă a votării unui budget de un miliard şi jumătate de coroane.

*

„Gazeta“ confiscată. Numărul jubilar al „*Gazetei Transilvaniei*“, apărut în Iunie anul curent, a fost confiscat, pe motiv, că e de cuprins agitatoric.

*

Dela cassa arhidiecezană. Dl Dr. *Nicolae Vecerdea*, dirigentul filialei „Albina“ din Braşov, donează fondului cultural arhidiecesan suma de 1000 cor. Constatăm cu plăcere, că domnul Dr. *Vecerdea* este cel dintâiu între bunii fii ai bisericei noastre, care a dat ascultare apelului I. P. S. Sale Arhiepiscopului şi Metropolitului nostru *Ioan*, şi a adus jertfă pe altarul bisericei şi a culturei româneşti frumoasa sumă de *o miie coroane*, ceeace e egal cu un ajutor anual de 50 cor., asigurat pentru vecii vecilor. Mulţămim şi noi dlui *Vecerdea*, precum sigur îi vor mulţămi şi cei competenţi, pentru frumoasa şi româneasca sa faptă, şi în interesul măreţului scop dorim, ca esemplul dsale să-l urmeze şi alţii, cât de mulţi, dintre cei ce — pot.

*

Ministri bolnavi. Domnul Kossuth Ferencz, ministru de comunicaţiune e bolnav de mai multă vreme, aşa că şi consiliile de ministri se ţin la dânsul acasă, iar acum de câteva zile e bolnav şi ministrul de interne, contele *Andrássy*. A răcit şi a căpătat durere de grumaz.

*

† Sabina Preda născ. Andreica. *Dr. Vasile Preda* advocat ca soţ, *Reveica Chirtop* născ. *Ardreica* ca mătuşă, *Zoriţa Andreica*, ca fiică adoptivă, în numele lor, al număroşilor veri şi alţi consângeni, cu inima frântă de durere aduc la cunoştinţă, că preaiubita şi etern neuitata lor soţie resp. nepoată, mamă adoptivă şi verişoară *Sabina Preda născ. Andreica*, membră pe viaţă a „Asociaţiunii“ pentru literatura română şi cultura poporului român, a reuniunilor femeilor române din Sibiiu, Abrud, Abrud-sat şi jur, etc. după lungi şi grele suferinţe a răposat în 18 Decemvrie a. c. la 4 oare dimineaţa în al 42-lea an al etăţii şi 23-lea al fericitei sale căsătorii, în Sibiiu. Rămăşiţele pământeşti au fost transportate la Câmpeni, şi Luni în 21 Decemvrie la 2 oare înmormântate în cimiteriul de acolo. Odihnească în pace!

*

Foaie nouă germană. De trei săptămâni apare o foaie nouă germană în Sibiiu, numită „*Deutsche Bürger-Zeitung*“. Din numerii apăruţi până acuma putem constata, că programul politic al foii este: căutarea punctelor de înţelegere cu Românii, cu cari Saşii şi de altcum stau în războiu *economic*, nu e bine deci să stee şi în războiu *politic*. Românii nu pot se urmărească decât cu simpatii astfel de nizuinţe.

*

Pentru soldaţii din Bosnia. Pretutindenea s'au dat concerte şi serbări, în favorul soldaţilor din armata comună austro-ungară, trimişi în Bosnia. In Timişoara s'a dat un concert militar foarte succes, la care a cooperat şi doamna *Lucia Cosma*, cântând arii din o operă, între aplausele frenetice ale numărosului şi distinsului public asistent.

*

Date statistice. Din Petersburg se comunică următoarele date statistice: In Octomvrie au fost esecutaţi în Rusia 53 persoane, iar în Noemvrie 82. In ultimele şase luni au fost judecaţi la moarte 1691 persoane, dintre cari au fost de fapt esecutate 663. Şi ne aflăm în veacul luminei şi al progresului!..

*

Tifosul în Sibiiu. In sfârşit şi-a trimis şi ministrul de interne organele sale competente la Sibiiu, ca să vadă cum stă oraşul acesta cu tifosul? Doi domni inspectori sanitari au studiat epidemia în mod amănunţit, aici la faţa locului, au dat instrucţiile necesare şi s'au dus apoi îndărăt la Budapesta. Numărul bolnavilor de tifos e astăzi aproape de 500, cu soldaţi cu tot.

*

Director de ziar arestat. In New-York, America, a fost arestat Joi, săptămâna trecută, directorul unui mare ziar american, pentrucă în ziar se scrisese un mare neadevăr, anume, că tinărul Rockefeller şi-ar fi maltratat lucrătorii. Arestarea s'a făcut la cererea celui calumniat pe nedreptul.

*

Poştă jefuită. In oficiul de poştă din Deta, în Banat, au întrat nişte făptuitori necunoscuţi şi au furat sacul poştei, în care să afla o scrisoare cu 4500 coroane, mai multe scrisori recomandate şi altele cu bani mai puţini. Gendarmeria, ca de regulă, urmăreşte hoţii, fără a le putea da de urmă.

*

Din temniţa din Carthaus au voit să fugă şase arestanţi, dar păzitorii au observat din vreme intenţiunea lor şi i-au prins înainte de a-şi fi ajuns scopul. Din acest motiv toţi arestanţii s'au revoltat, au atacat păzitorii temniţei, cari au fost necesitaţi, să ceară ajutor dela armată. Dupăce a sosit miliţia la faţa locului, liniştea s'a restabilit. In luptele purtate, un arestant a fost omorât.

*

Coroane eterne. Doamna văd. *Sidonia Munteanu* n. *Roşiu*, în loc de cunună trecătoare pe sicriul iubitei sale fine *Sabina Preda n. Andreica*, dărueşte 20 cor. fondului văduvelor şi orfanilor, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“.

*

Moarte pentru o gâscă. O jidancă din Timişoara cumpărase o gâscă în piaţa de acolo, dar pe drum, înainte de a ajunge acasă, gâsca i-a murit. S'a întors imediat la muerea dela care cumpărase gâsca, şi i-a cerut banii îndărăt, pe motivul, că gâsca a murit, dar muerea a refuzat să-i împlinească dorinţa, iar poliţistul, chemat întru ajutor, a dat câştig de cauză vânzătoarei de gâscă. Faptul acesta a supărat atât de mult pe cumpărătoarea cu gâsca moartă, încât a căpătat un atac de apoplexie de inimă şi a căzut moartă la pământ, cu gâsca moartă în mână.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: învăţătorul Antoniu Hodoş din Aciliu, în amintirea neuitatei sale mame Maria Hodoş, 1 cor., iar în amintirea copilei Paraschiva Perea din Guşteriţă 50 bani; mai departe Ilie Perea din Guşteriţă, în amintirea fiicei sale Paraschiva, 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prez., 10 bani.

*

Petrecere în Reghin. Tinerimea română din Reghin invită la petrecerea ce o va aranja Duminecă în 10 Ianuarie st. n. 1909 în sala cea mare a „Hotelului orăşenesc“. Venitul curat este destinat „fondului pentru ajutorarea şcolarilor săraci“. Inceputul la $^1/_2$9 oare seara. Suprasolviri să primesc cu mulţămire şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

La „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“ au fost primiţi următorii membri ordinari înscrişi din prilegiul expoziţiei de copii din Poiana, şi anume: doamna Agnes Dr. Măcelariu, soţie de adv., Hermann Mangesius, prim pretor, ambii din Mercurea; Dem. Mănit Nr. 460, Ioan Fântână Nr. 142, Const. Fântână Gălucuţ, Ioan Ghişe Nr. 1136, Ioan Bozdog al Bâji, neguţ., Aron Muntean Nr. 499, Ioan Dăncilă Nr. 905 şi Nicolae Ghişe, primar toţi din Poiana; Const. Ghişe, ales paroh în Rodu, Ioan Păcală, înv. în Jina, Remus Popp, înv. în Rodu.

Apel.

In preajma Anului-Nou ne permitem a adresa un călduros apel către toţi iubitorii culturei poporului român să binevoiască a-şi răscumpăra cât mai mulţi felicitările de Anul-Nou în folosul Museului Asociaţiunii.

Mijloacele materiale de cari dispune Museul sunt aşa de restrânse, încât înzestrarea lui înaintează foarte încet. Şi aceasta e o mare perdere pentru noi, căci preţioasele obiecte de însemnătate etnografică, cari sunt o comoară a trecutului nostru şi tot atâtea mărturii ale unei vieţi culturale caracteristice, dispar neîncetat, sau sunt adunate cu sârguinţă de străinii, cari dispun de mai multe mijloace materiale şi cari ştiu aprecia deosebita lor importanţă. E timpul suprem să ne îngrijim, ca măcar o parte dintre aceste comori poporale să le adăpostim în Museul primei noastre instituţiuni culturale.

Facem deci un apel călduros către toţi cărturarii români, să contribue cu răscumpărarea felicitărilor de Anul-Nou la înzestrarea Museului nostru naţional.

Numele donatorilor se vor publica în ziare şi în revista „Asociaţiunii“.

Sibiiu, 20 Decemvrie 1908.

I. St. Şuluţu prezident.
Oct. C. Tăslăuanu secretar.

Act de recunoştinţă.

Din prilejul concertului nostru, aranjat la 21 Nov. au binevoit a suprasolvi următorii: Ioan de Preda, Dem. Cunţanu, prof. sem., Iosif Marcu sen., pardositor, Ioan Muţiu, cand. de adv., Ioan Sociu, funcţionar financiar, Pant. Lucuţa, căpitan în penz., câte 2 cor., Iulius Tischler, calfă de boltă cor. 1·50, Mihail Munteanu, sod. croitor, cor. 1·40; Ioan Duşe, sodal croitor, Dr. Holom, cand. de adv., Radu Barcianu, librar, Dem. de Herbay, c. şi r. căpitan, Adalbert Schiau, c. şi r. sub locotenent la artil. şi Ioan Inişca, calfă de prăvălie, câte 1 cor.; Dr. Ioan Borcia, prof., Fr. Neuzil, compactor, Tim. Popovici, prof. sem., N. N., Dr. Petru Şpan, prof. sem., câte 80 bani; Adrian Pop, sod. măsar, Dem. Popovici, dir. şcol. (Sadu), Dr. Vasile Stan, prof. sem., Petru Simtion, funcţ. la „Albina“, N. N. câte 60 bani; Ioan Părău, măestru croitor, 50 bani; Emil Petruţ, măestru măsar, Lazar Banciu, măsar, câte 40 bani; N. N. 30 bani, N. N., Coman Mânzat, măestru măcelar şi Nicolae Nedelcu, coperitor de case câte 20 bani.

Cu pălăria „*Dzeu vede*“, purtată de prezident s'a adunat cor. 21·40.

Din venitul curat realizat am adaus la fondul fericitului Episcop Nicolae Popea, cor. 83·12 şi la fondul văduvelor cor. 21·40.

Aducem cuvenita mulţămită şi recunoştinţă tuturor acelora, cari au ţinut să ne sprijinească şi din prilejul acestei întreprinderi culturale-sociale, menite a întări clasa noastră de mijloc şi a ne apropia pe unii de alţii.

Sibiiu, 17 Decemvrie 1908.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români“ din Sibiiu.

Vic. Tordăşianu prezident.
Stefan Duca notar.

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul“, Nr. 24, a apărut cu următorul sumar: Oct. C. Tăslăuanu: Tolstoi. C. Ardeleanu: Sonet (poezie). Oct. Goga: Portret (poezie). Liviu Rebreanu: Ofilire. Al. Ciura: Stapân şi slugă. Leo N. Tolstoi: Cum s'ajungi la fericire. Cronică: Teatrul naţional din Bucureşti. Conferinţele şi seratele Asociaţiunii. Conferinţe la Braşov. Turneul Dnei Agata Bârsescu. Ştiri. — Poşta administraţiei. Ilustraţiuni: Leo N. Tolstoi. Leo N. Tolstoi la 1854. Leo N. Tolstoi în haine de ţăran. Leo N. Tolstoi călare. I. Repin: Contele Tolstoi la plug. Leo Tolstoi şi sora sa Maria (călugăriţă).

*

„Revista teologică“, organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. Anul II. numărul 11, pe Noemvrie. Redactor responsabil Dr. *Nicolae Bălan*, profesor seminarial. Cuprinsul e următorul: Fost-au primii creştini din Ierusalim comunişti? de Dr. *Nic. Bălan*. Idei conducătoare la pregătirea predicelor, de *Vas. Gan*. Din trecutul bisericei româneşti, de *Gruia*. Mijloacele de realisare a problemei învăţământului religios în şcoala poporală, de Dr. P. *Şpan*. Modernismul şi enciclica „Pascendi“, de arhim. *Iuliu Scriban*. Conferenţe religioase, de P. *Moruşca*. Predică, de *Traian Petrişor*. Mişcarea literară. *N. B.* şi *P. M.* Informaţiuni. *N. B.* şi *T. C.* Tipicul cultului religios. Răspuns, de *Cantor*. Abonamentul 7 cor. la an.

*

„Biserica ortodoxă română“, revistă periodică eclesiastică a sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române. Anul 32, numărul 8, pe Noemvrie. Cuprinsul e următorul: Acte oficiale. Cugetări religioase asupra vieţii omeneşti de pe acest pământ. Hrisostom ca orator. Sfânta scriptură sau biblia. Virtuţile cardinale. Cântarea cântărilor. Apărarea doctrinei creştine. Sfintele scripturi în usul liturgic. Evangelia sau viaţa şi învăţătura Domnului nostru Isus Christos. Bibliografie. Inştiinţare. Publicaţiune. Apare în Bucureşti. Administraţia strada Principatele unite 60. Abonamentul 12 lei la an.

*

„In cruce este mântuire“, şapte predici pentru postul mare, de *Marcu P. Prattes*, traduse din limba germană de *Nicolau Popa*, preot gr. cat. al diecezei Oradea-mare. Preţul 1 cor. 80 fileri, plus porto. Cartea se poate comanda la *Vidor Manó*, librar în Oradea-mare (Nagyvárad).

*

Cuvântări diverse, cu conţinut religios-moral, didactic şi social-naţional, de *Moise N. Pacu*, doctor în drept, advocat, profesor pensionat, fost deputat şi senator. Cartea a apărut în Galaţi. Preţul 3 lei esemplarul.

*

Raportul general al comitetului reuniunei române de musică din Sibiiu, pe timpul dela 1 Septemvrie 1907 până la 31 Noemvrie 1908. Scoatem din el următoarele date: Reuniunea are 8 membri onorari, 2 membri fundatori, 76 membri activi şi 49 membri ajutători. Averea reuniunei face 8395 coroane 53 fileri cu finea lunei August 1908.

Poşta redacţiei.

Dlui I. H. în Cucerdea-săcuiască. Scaunul dorit ţi-l face măsariul *Petruţiu*. Scrie-i de nou, poate că nu a primit scrisoarea. Dar ţi-l poate face şi oricare alt măsariu.

Teatru german.

Mercuri: Beneficiul lui Golda, *Ein Böhm in America*, farză cu cântece.

Joi e teatrul închis.

Copii născuţi înainte de vreme

să pot scăpa prin Emulsiunea lui SCOTT de pericol şi se pot desvolta la o putere şi tărie normală.

Mii

de părinţi îngrijoraţi au fost surprinşi de mersul repede spre bine. Chiar reţinut dela lapte se ia cu plăcere şi se mistue uşor

Emulsiunea lui SCOTT.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

5 (270) 3—5

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Licitațiune minuendă.

Pe baza planului și paeliminariului de spese aprobat din partea Prea Ven. Cons. Arhid. cu datul de 12/25 Iulie 1908 Nro 8063 Epitr., prin aceasta se publică concurs, de licitațiune publică minuendă pentru darea în întreprindere a reconstruirei bis. gr.-ort. din **Ormindea** protopresbiteratul Zarand. Turnul rămâne neschimbat.

Licitațiunea se va ținea în ziua de **6 Ianuarie st. v. 1909** la 2 ore d. a., eventual în **2 Februarie st. v.** în localul școalei.

Prețul de strigare este 12000 cor., având comuna bis. a da materialul brut adecă: peatra. cărămida. năsipul și varul.

Licitanții an să depună vadiu de 10% înainte de începere a licitațiunii, acceptabil în numărar sau hârtii de valoare.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a angaja la lucru e acel întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Spese de călătorie și diurne nu se dau. Planul preliminariul de spese şl toase condițiunile de spese se pot vedea ori și când la oficiul parohial din Ormindea.

Ormindea, din ședința comit. parohial ținută la 12/26 Septemvrie 1908.

Nicolau Popp
prez. com. par.

Avram Laslău
not. com. par.

vidi:

Vasiliu Damian
protopresbiter.

(380) 1—3

Arverési hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járásába bekebelezett Felsősebes község tulajdonát képezü Riu völgyba hajló mintegy 72° 2 kat. holdnyi erdő területen szekértöileg megbecsült 6408 m 3 bükk hasább fa 2848 m dorongfa **1909 évi január hó 9 én délután fél 4 órakor** Felsösebes község iródájában zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen fog eladatni.

Kikiáltási ár 3774 kor. Bánatpény 377 korona.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek. Jrásbeli zárt ajánlatokhoz a kiirt bánatpénz csatolandó. Az általános árverési és szerzödési feltételek alólirt főszolgabirónál és a községi elöljáróságnál megtekinthetők.

Nagydisznód, 1908 évi deczember hó 14-én.

Dr. Schuster s. k.
főszolgabiró.

(369) 1—2

Szebenvármegye alispánjától.

Sz. 12164/908 fj. [374] 1—1

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járási főszolgabirói hivatalnál megüresedett **hivatalszolgai** állásra, mely évi 600 kor. fizetéssel, 160 kor. lakpénzzel 94 kor. 72 fil. ruházati átalánnyal van javadalmazva, ezennel pályázatot hirdetek és felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerüen felszerelt kérvényeiket **1909 évi január hó 20-ig** hozzám annál is inkább terjesszék be, mivel később beérkező kérvények figyelembe nem vétetnek.

Nagyszeben, 1908 évi december hó 16-án.

Reisenberger
alispán.

Mașinele de cusut

SINGER

sunt cele mai folositoare

cadouri de Crăciun.

Mașinile de cusut SINGER sau distins ca cele mai bune.

ORIGINAL
SINGER
NÄHMASCHINEN

Mașinile de cusut SINGER sunt în adevăr cele mai ieftine.

SINGER et COMP.

mașini de cusut, soc. pe acții,
Nr. 5. Sibiiu, Bahngasse, Nr. 5.
(370) 2—2

Chiar dacă ar costa multe parale

tot ar trebui să cetească toată lumea comunicatul scris în limba poporală, pe care l-a publicat institutul Elektro-Vitalizer. Fără a mai cruța oboseala și cheltuelile resumează pe

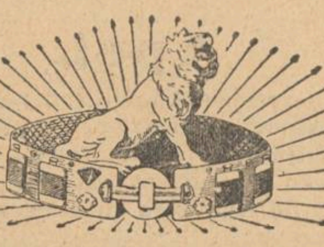

baze științifice problemele fundamentale a vindecărei prin electricitate și descrie pe cel mai ideal factor al acesteia aparatul

„Electro-Vitalizer“

în Ungaria nu s'a dat până acum publicității o asemenea carte, de aceea atragem atențiunea acelora cari sufere de o slăbiciune generală a nervilor, de slăbiciune sexuală, de insomnie, de dureri de cap, de dureri în spate, digestie defectuoasă, anemie, parilisie și neuralgie să cetească această carte interesantă și vor învăța din ea multe lucruri științifice. (366) 3—4

Aceasta carte o poate căpăta oricine **gratis și porto-franco**, în plic închis, dacă se provoacă la acest ziar și fără nici un obligament. Iar dacă ne cercetează le arătăm cu plăcere modul nostru de vindecare și le esplicăm avantagele aparatului Electro-Vitalizer.

Inst. de consult. med. Electro-Vitalizer
BUDAPEST, Károly-körut 2 félem. 56.

Cupon pentru o carte gratuită.

Inst. de cons. medicale „ELECTRO-VITALIZER“
Budapest, Károly-körut 2, félem. 56.

Vă rog să-mi trimiteți gratuit și porto-franco în plic închis opul despre

Modul modern de vind. cu electricitate.

pentru {bărbați / dame} {volumul care nu-l doriți trebue șters.

Numele ....

Adresa ....

Prima și cea mai veche întreprindere pentru vărsare de campane (clopote) din Ardeal

Mihail Manchen

fabrică pentru vărsat clopote și scaune de clopote din fer bătut.

Inființată la anul 1822. **Sighișoara**, piața de sus nr. 47.

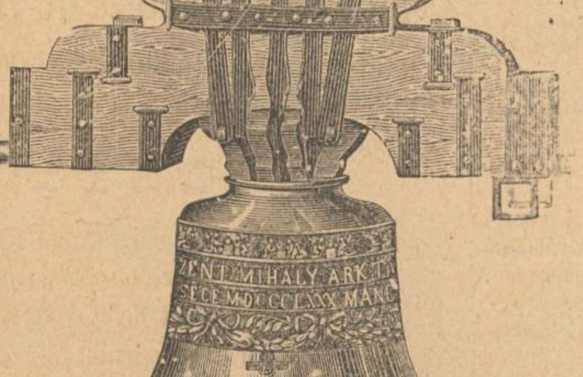

o firmă ce esistă dela anul 1822 și se bucură de bun renume, se recomândă tuturor comunelor bisericești a lifera și repara clopote de toată mărimea cu coroană de stejar ori de fer legat, cum și clopote cu sunet armonic. Face și scaune de clopote din fer bătut pentru unul sau și mai multe clopote cu prețurile cele mai convenabile. Comandele se efeptuiază și în depărtare. Clopote mai mici se află gata în tot timpul. Solvirea se va primi și în rate.

(7) 11—11

Acții.

Se află de vânzare **10 acții** dela institutul de credit și economii **„Albina“** din Sibiiu, la **Iosef Rebetz, Reșița.** (379) 1—3

La Martin Schnell, Turnișor, Nr. 215, se află de vânzare

un armăsar

negru cu certificat. (353) 3—3

Nr. 676. [373] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al patruloa de învățător la școala din **Lancrăm**, se publică concurs cu termin până la 30 Decemvrie a. c.

Salariu anual cor. 600. Relut do cuartir și grădină cor. 60. Salariul se va întregi la minimul legal prin ajutor dela stat.

Concurenții să-și aștearnă cererile instruite coform noromelor din vigoare, în terminul deschis, subsemnatului oficiu protopresb.

Sebeș, 3 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului.

Sergiu Medean.
protopresbiter.

Alcoolul și pericolul de tyfus!

Cetind „Gazeta fabricănților de bere și hemeiu“ din 12 l. c. am aflat un articol potrivit pentru timpul de față trist dela noi (Epidemie de tyfus).

In interesul on. nostru pablic îmi permit a reproduce pe scurt pasagiul cel mai important al acestui articol.

„Influința alcoolului asupra nutrirei“.

Deja de mult timp a arătat Raspail în Franța, binefăcătoarea influință a alcoolului asupra mistuirii, în Germania și Austria au documentat deja Gruber și Pick, că alcoolul e cel mai bun ruinător al baccilelor de tyfus și coleră. Noi știm, că alcoolul prin efectul său antifermentiv împiedecă desvoltarea celui mai mare dușman al organismului nostru, a toxinei în intestine. Noi am și observat în conțelegere cu această teorie, că în acele timpuri când abstinența înflorește și unde apa minerală curge din isvoare, cu acestea se ivește și alta! Appandicitis. Noi putem vedea, că cholera e în permanența spre paguba țărilor abstinente, în deosebi în Orient, unde religiunea interzice credincioșilor beuturile alcoolice. Voim să mai adăugăm, că frica modernă de baccili a văzut lumina zilei, de deodată cu teoria și praxa obstinenței. Inaintașii nostri ne ar râde, când ar vedea neamul nostru fricos, care are frică de tot baccilul, care se mișcă în mijloacele de nutremânt. **Bătrâniii au mâncat aceea ce le-a plăcut și beut aceea ce li-se părea bun**, și făcând aceasta, microbi treceau în leșin pe lângă ei. Noi găsim că înaintașii nostri au avut o minte sănătoasă și noi credem împreună cu ei la folosul alcoolului. Să nu căutăm cu îndărătnicire în ei răul care are cause mci adânci.

In legătură cu această însemnată declarație pentru poporul nostru, doresc a face modesta propunere P. T. publicului, ca în locul puțin contribuitoarelur ape minerale, a sodei și apei fierte, să bea bere bună, cu care ocaziune recomand cu căldură berile mele, d. e. bere deschisă de coroana, à la München, neagră, și berea mea Bock de malț dublu.

Ca încheiere mă simt în plăcuta posiție, de a observa, că atât în fabricele de bere cât și în fabricele de spirt de aici, până acum nu s'a ivit încă nici un caz de tyfus, o dovadă că alcoolul beut cu măsură e un scut contra tyfusului etc.

Cu deosebită stimă:

Rudolf Habermann,
prima berărie transilvană cu aburi.

(376) 1—3

Cele mai frumoase daruri de Crăciun!

Celce voiește cu ocaziunea sărbătorilor Crăciunului să facă un cadou (prezent) potrivit să se adreseze cu toată încrederea, încă la timp:

Librăriei arhidiecezane

Sibiiu. — Str. măcelarilor Nr. 45.

de unde poate procura cu prețuri moderate și în calitate bună obiecte potrivite pentru cadouri, ca:

Hârtie de epistole albă

Nr. 708 A pentru dame, conține 25/25 .	—·90	Nr. 714 A pentru domni, conține 25/25 .	1·40
„ 713 A „ „ „ 50/50 .	2·—	„ 715 A „ „ „ 50/50 .	2·30
„ 711 A „ domni „ 50/50 .	2·—	„ 1150 „ „ „ 50/50 .	1·74

Hârtie de epistole colorată

Conifern Post format pentru dame . .	2 20	Gaze format pentru domni . .	2·22
Napoli „ „ „ . .	2 10	Coniferen Post „ „ „ . .	2·42
Bajah „ „ „ . .	2·22	Limen paper „ „ „ . .	1·50
Narziss „ „ „ . .	2 20	Transatlantica (hârtie subțire) „ . .	2·—

Hârtia și plicurile sunt de o calitate extra-ordinar de bună și executate după modele cele mai moderne.

Cărți:

Barcianu, Dicționar rom. germ. broș. cor. 6·— legat . . .	7·60	Maior, Biblioteca copiilor vol. II. III. și IV. à	1·—
Barcianu, Dicționar germ. rom. broș. cor. 8·— legat . . .	10·—	Mera, Din lumea basmelor . .	3·50
Brediceanu, Doine și cântece I. și II. à	4·—	Moldovan, Cântarea cântărilor .	1·—
Brediceanu, Jocuri românești I. II. și III. à	4·—	Nădejde, Minunile și grozăviile Indiel	2·50
Codreanu, Suflete de copii . .	—·80	Luceafărul, revistă trilunară anul 1907 și 1908 frumos leg.	16·—
Dumbravă, Haiducul	2·—	Popea, Caractere morale. . .	2 50
Florin, Povești populare . . .	2·50	Sandu Aldea, Pescar de Islanda	1·50
		Vlahuță, Din trecutul nostru .	3·50

Cereți gratuit catalogul Librăriei arhidiecezane.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 136 Sibiiu, Sâmbătă 13/26 Decemvrie 1908. **Anul LVI.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Noua regulare a congruei preoților.

II.

Proiectul acesta de lege este de mult așteptat din partea clerului apusan, care până acuma — în loc de întregire stabilă — primia un fel de ajutoare din vistieria țării, cum erau și ajutoarele clerului nostru pastoral înainte de 1898. Ministrul cultelor a profitat de această ocaziune de a face astfel de restricțiuni legii, pe cari mai ales biserica noastră română are să le resimță mai dureros; ba aprofundând nouele dispozițiuni trebue să ajungi la convingerea, că sunt iscodite mai ales pentru strimtorarea clerului român. Legea e generală pentru toți. Fiind și bisericile române *recepte*, nu au putut fi eschise dela beneficiul țării, în vistieria căreia și noi contribuim obolul nostru. Dară în schimb s'au găsit căi și mijloace, ca să nu fie prea largă mâna guvernului, care ne dă și nouă — Românilor — ceva.

Dispozițiile din proiect, ce ne privesc și pe noi, sunt următoarele:

1. Cu 1 Ianuarie 1908 vistieria țării dă și capelanilor întregire de venite până la 1000 cor. și până la 800 cor. Proiectul nu spune mai deaproape nimic; probabil până la 1000 cor. să va întregi venitul capelanilor cu 8 clase și cel puțin 3 ani de teologie etc.; iară până la 800 cor. celor cu cualificațiune inferioară. Deasemenea nu se normează: Ce fel de capelani au să beneficieze de asemenea întregire. In această privință probabil, că o instrucțiune ministerială va cuprinde amănunte clarificătoare. Nu-i eschisă posibilitatea, ca întregire să se dee numai posturilor de *capelanii sistemizate*. — Metropolia noastră are vr'o 110—120 capelani.

2. Nouă și pentru clerul naționalităților agravatoare este dispoziția din §. 3. Aci să pretinde dela parohii și capelanii cari vor reflecta la întregire superioară de 1600 cor. respective 1000, ca pe lângă cualificațiunea cerută în §. 4 al legii vechi (XIV—1898) — 8 clase medii gimn. sau reale, apoi cel puțin 3 ani de teologie publice sau privat și esamen de cualificațiune preoțesc — să cunoască *limba maghiară*, așa precum pretinde o lege învechită, art. VI. din 1840. Acesta se execută față de noi; dară dispozițiile art. de lege XX din 1848 să aplică numai față de alții, calvini, luterani, unitari, evrei. Pentru noi există numai legile agravatoare. Nouă ni să cântă „Deșteaptă-te Române", numai când ne duce la Bosnia. Proiectul deschide însă aici o ușiță, o strungă, pe care ministrul va lăsa să se strecure acei preoți, cari își vor câștiga merite înaintea administrațiunii. Anume se lasă ministrului dreptul a da nu congruă, ci un fel de ajutor până la suma de întregire maximală și acelor preoți cari nu știu ungurește, dară se silesc a învăța. Pe lângă această condiție subiectivă, ce privește pe preot, se mai pun și condiții ce privesc parohiile. Anume: Unde până la 1 Ianuarie 1908 parohia a avut preot cu cualificație inferioară, preotul numai așa poate să se ridice la o întregire maximală de 1600 sau 1000 cor., dacă parohia are cel puțin 800 suflete și dacă din plusul de întregire jumătate (400) îi asigură parohului comuna bisericească.

Această dispoziție nu-i destul de clară. Ministrul s'a gândit aici probabil la preoții, cari au avut la început mai puțin de 8 clase medii și apoi le-au câștigat ulterior, ca să poată căpăta și ei întregire până la 1600 cor.

Până acuma — dacă făcea un preot 8 clase medii și din nou 3 ani de teologie pe cale particulară, - primia întregire de 800 cor. mai mult, adecă întregire până la 1600 cor.

Nu se precisează însă în acest §., ce întregire capătă un preot cu cualificație superioară, care acum ocupă o parohie cu suflete mai puține ca 800.

Și aici ministrului îi pune la dispoziție o strungă de a îngădui trecerea în împărăția congruei mai mari preoților bine recomandați și fără a se împlini condițiunile de mai sus.

Aceste sunt tot momente educative de-a crește pe sama bisericilor române astfel de caractere de preoți, de cari tare ne temem, că în curând ne vom înspăimânta.

Preoții celorlalte biserici au aproape toți 8 clase, deci ei primesc dela început întregire mai mare; numai biserica gr. or. română are mai mulți preoți fără 8 clase; deci mai ales pe noi ne lovește acest §. Preoți gr. or. sunt 1941, dintre cari congruă primesc 1780. Intre aceștia abia câte-va sute au VIII clase. Considerând, că în metropolia noastră cu cei dela episcopii și din alte aplicații sunt preste 2000 preoți, de sigur cei 1941 sunt toți români gr. orientali.

3. In §. 9 al legii vechi se cuprind cazurile pentru cari congrua se poate detrage:

a) pentru atitudine dușmănoasă statului;

b) pentru purtare inmorală.

Proiectul de față mai adauge o dispoziție nouă:

c) când preotul nu îndeplinește dispozițiile *ce i le impun* legile țării, sau ordinațiunile ministeriale legale. Aici proiectul încopcie și altă tendență, ce se urmărește și care lovește în cuprinsul concluzului congresual, prin care s'a adaus, că biserica noastră să primească congrua. Dacă se dovedește, că preotul nu a împlinit o dispoziție a legii sau a unor ordinațiuni din cauza vre-unei dispozițiuni dela superioritatea sa bisericească, *atunci guvernul poate împărți congrua direct el la toți preoții din eparhie.* De ce pentru un caz de conflict să iei dispoziții față de toți?

Acest proiect s'a pertractat deja în 19 Decemvrie 1908 în comisiunea financiară a camerei ungare. Schimbări nu s'au făcut. Ugron Gábor a cerut, că din congruă să nu se facă preoților *detrageri;* dară — după ce ministrul Apponyi și membrul Széll Kálmán au dat informațiuni, că detragerile la financierile centrale sunt admise prin un normativ special, Ugron a revocat.

La restricțiuni mai drastice și mai grele abia ne-am putut aștepta. Și încă poate nici nu să vor opri aici binevoitorii nostri legislatori, căci acest proiect n'are a face cu altul, pentru compunerea căruia acuma se cer datele de lipsă. Acest nou proiect intenționează a urca întregirea preoților acuma, după ce articlul de lege XXVII din 1907 ridică salariul învățătorilor cu cualificație de IV gimnaziale la suma de 2000 cor. după un serviciu de 30 ani, pe când venitele preoților și cu VIII clase ating numai maximul de 1600 cor.

Deci probabil, că se va ridica și întregirea clerului la 1200 și 2400 și se vor statori și adause după anii de serviciu.

Concludând din experiențele trecutului ne putem pomeni, că din acest incident ni se aplică nouă straja la gură și nouă legături de mâni, iar la urmă ne vom pomeni strinși în curele, de nu ne vom mai putea mișca de loc.

Până la întărirea financiară a bisericei noastre numai cumințenia preoților, tactul lor, și o creștere neesceptionabilă ne poate scăpa de urmările grave și păgubitoare, ce se vor descărca asupra capului nostru.

In asemenea împrejurări oare mai poate exista Român cu inimă, care să nu dorească *întărirea financiară* a bisericei române??

FOIȘOARĂ.

Din trecutul poeziei și cântării bisericei ortodoxe.

De *Aurel Popoviciu,* paroh.

(Urmare.)

Dar nu numai apocalipsul evangelistului *Ioan*, ci chiar și unele din epistolele pauline cuprind în sine imne compuse de creștinii secolului apostolesc, prin cari aceștia își esprimau simțămintele lor de iubire, de venerațiune față de ființa supremă, față de Dumnezeu. Astfel întâmpinăm un imn în cartea către Efezeni, capitolul 5 vers 14, care are următorul cuprins: „Deșteaptă te cel ce dormi și te scoală din morți și te va lumina Cristos."

Multe esemple s'ar mai putea aduce, prin cari s'ar adeveri, că începutul imnologiei creștine concade cu timpul constituirii primelor comunități creștine. Pentru a dovedi însă, că primele producte poetice ale creștinilor sunt flori simple, dar bine mirositoare, în cununa neveștejită a poeziilor bisericești, cred că sunt destule cele citate mai sus. Cu toate, că începuturile cântărilor bisericești concad cu timpul constituirii faptice a bisericei lui Cristos, cu toate că au esistat cântări duhovnicești din cele mai depărtate vremi ale creștinismului, căci sunt menționate în scrierile apostolești: totuși de o adevărată imnologie, în senzul strict al cuvântului, numai în secolii următori celui apostolesc poate fi vorba. Aceasta numai din acel binepriceput motiv, că numai în acest timp rump creștinii cu desăvârșire raportul intim de mai nainte cu jidovii, cari nici acum nu-și putură potoli ura neînfrânată față de ei, ci în antagonismul lor au mers așa de departe, încât, privind pe creștini de usurpători ai legii lui Moise, începură a-i persifla în fel și chip, chiar și pe teritoriu străin, în afară de marginile Palestinei. Numai în acest timp imnele creștine încep a se compune independent de laudele legii vechi și de cântările lui Moise.

Pentru a putea percurge mai cu înlesnire timpul desvoltării imnologice și pentru a ne putea câștiga o icoană cât se poate mai completă despre modul desvoltării ei în decursul veacurilor, e necesar, ca acest timp al desvoltării cântărilor bisericești, să-l împărțim în epoce mai mici.

In acest chip ajungem la rezultatul, că mai lesne vom observa diferitele curente, de cari este stăpânită imnologia creștină în anumite vremi, precum și mai ușoară ne va fi cunoașterea împrejurărilor și momentelor mai însemnate, cari au avut o influință decisivă asupra desvoltării ei.

I-l vom împărți deci în următoarele trei epoce: Epoca primă, dela intemeerea primelor comunități creștine până în secolul al patrulea. Epoca a doua, din veacul al patrulea până la Ioan Damascenul, ultimul sfânt părinte în biserica orientală și cel mai însemnat sistemizător al învățăturilor evangelice. Epoca a treia, dela Ioan Damascenul, regele poeziei și cântării bisericești (născut pela finea secolului al șeptelea și mort înaintea sinodului ecumenic din 787), până în secolul al XI-lea, când poezia bisericească e completată pe deplin.

Din punct de vedere al desvoltării poeziei și cântării bisericești, epoca primă e de cea mai mare însemnătate, pentrucă în ea s'au făcut primele încercări pentru alcătuirea cultului creștin, prin compunerea de rugăciuni și cântări duhovnicești. Productele poetice din acești ani sunt modeste, dar ele formează bazele adevărate pentru desvoltarea ulterioară a cântării eclesiastice și pe lângă scopul de a preamări prin ele pe Dumnezeu, au fost compuse și pentru învățarea celor ce veniau către botezul credinței creștine. Astfel poezia bisericească din primii ani ai creștinismului, în urma tendinței acestuia de a-și câștiga în contul iudaismului și păgânismului aderenți tot mai mulți, primește un caracter didactic.

Din acest timp și cu deosebire din anii post-apostolești multe imne s'au păstrat în forma lor originală, chiar și până în zilele noastre, și cu toată probabilitatea, afară de cele ce le cunoaștem azi, sunt și mai multe, dar sunt din cale afară greu de cunoscut. Foarte ușor s'a putut întâmpla și cu acestea aceea ce s'a întâmplat cu imnele de mai târziu, cu deosebire cu cele din veacul al patrălea și al cincilea.

Imnografi posteriori adecă le-au modificat, le-au prelucrat și așa dându-le la aparență o formă nouă, le-au cuprins în corpul altor imne, cu totul deosebite.

După cercetările mai multor bărbați cu renume pe terenul literaturii bisericești, un astfel de imn modificat este și doxologia cea mare: „Mărire ție celui ce ne-ai arătat nouă lumină, mărire între cei de sus lui Dumnezeu" până la „Invrednicește-ne Doamne în ziua aceasta" unde se începe cu totul un al imn.

Fiind acest imn foarte vechiu și usitat în biserică din cele mai depărtate vremi, să crede, că de acesta face pomenire și Pliniu în epistola sa către împăratul Traian, în care zice, că creștinii cântă lui Hristos un imn ca unui Dumnezeu. Imnele „Lumină lină" dela vecernie și „Unul sfânt unul Domn Iisus Cristos" dela liturgie încă sunt creații din epoca aceasta. Imnologia acestei epoce se caracterisează prin un entuziasm religios curat și prin un avânt înălțător. Intre imnografii acestui timp, locul de frunte îl ocupă Ieroteiu, Iustin Martirul și filozo-

Cristos în mijlocul nostru!

Cuvinte de dragoste creştinească sunt acestea, rostite între fraţii slujitori la altariul Domnului. Fie fraţii chiar învrăjbiţi, când rostesc aceste cuvinte, îmbrăţişându-se, fuge dela cugetul lor toată răutatea, toată mânia, căci Christos — *iubirea*, a venit între dânşii, le-a alungat patimile lumeşti şi ei alăturea cu Cristos sunt ca îngerii din ceriuri.

Biserica întemeiată pe temelia *iubirei*, închipueşte lumea întreagă, şi chemarea ei este răspândirea iubirei în întreaga societate de pe suprafaţa pământului.

Cristos în mijlocul nostru nici odată n'a fost întâmpinat mai cu bucurie, ca atunci, când s'a născut din fecioara Maria, făcânduse om ca noi, căci ca om a vorbit cu făptura sa întunecată, cu omul, pentru a-l lumina.

Suntem în preajma naşterii Mântuitorului. Veniţi deci din vreme să lăsăm, să lăpădăm toată răutatea, toată patima, toată duşmănia, şi să ne îmbraţişăm ca fraţii, rostind cuvintele: Cristos în mijlocul nostru!

Toţi suntem fraţi în Cristos, nu numai preoţii slujitori ai altarului, ci şi mirenii ca creştini, cari au primit pe Cristos odată cu botezul, pentru a le fi lumină în viaţă.

Lumina se aproprie, veniţi să o întâmpinăm veseli, rostind: *răsărit'a lumii lumina cunoştinţei*, — şi adăugând: *pe pământ pace şi între oameni bună voire.*

Straturile societăţii omeneşti sbuciumate în lupta vieţii cu năcazuri de tot soiul, pe teren social, cultural, material, ba chiar politic, să se liniştească cu venirea *Domnului*, valurile mărei înălţate uneori în undulaţiuni puternice până să răstoarne corabia, să înceteze, căci *Stăpânul* venind între noi, cu bunătate ne înfruntă: *puţini credinciosilor, nu vă temeţi!*

Cristos fie în mijlocul nostru, tu îngrijat popor român! Pace şi bunăînţelegere fie între noi, şi ne vom mântui şcoala confesională. Puţină bunăvoinţă între conducătorii naturali, şi vei învăţa carte şi la bătrâneţe, pentru ridicarea prestigiului neamului românesc.

Cristos — *lumina* e aci. Cugetă-te la îndreptarea vieţii o omule, lăpădând patima beţiei, lenei şi indiferentismului. Imbracăte cu arma tresviei, cruţărei şi a hărniciei. Cercetează acum şcoala adulţilor, unde preotul şi învăţătoriul, pe lângă scris-cetit, îţi mai vorbeşte şi de alte lucruri bune. Cei mai cu stare şi cu învăţătură, fie şi mai puţină, nu lăsaţi să vină anul nou venitor, fără să vă abonaţi la câte o foaie românească, din care să cetiţi, să vă luminaţi, ear preotul să nu uite a induce în condică întâmplările anului 1908, care pentru istoria neamului vor fi de mare folos.

Răsărit'a lumii lumina cunoştinţei! Precum Cristos a luminat pe pescari, făcându-i apostoli, — aşa mai mult ca ori când, şi mai cu deadinsul acum, când analfabeţii neamului nostru trebuesc făcuţi din pescari apostoli ai mântuirei naţionale, preoţi şi învăţători, faceţi să răsară acelora lumina cunoştinţei.

Pe pământ pace! Vrajba, neînţelegerea dintre dascăl şi preot să dispară în aceste zile grele de încercare pentru susţinerea şcoalei confesionale şi pentru instruarea analfabeţilor nostri. Circulariul consistorului arhidiecezan pentru începerea *şcoalei de adulţi* îngrabă, încă în earna aceasta, să ne fie lege sfântă, şi remuneraţie pentru acest lucru să nu ne trebue.

Cristos în mijlocul nostru! Să lăpădăm toată grija cea lumească, şi cu *iubire* să luminăm poporul românesc, barem acum în ceasul al 11-lea — căci Cristos — *iubirea*, se naşte, El este în mijlocul nostru.

Nicolau Aron
paroh gr.-or.

Cultura meseriaşului.

Sub acest titlu au apărut doi articoli în noua revistă „Munca“, care apare la Sebeşul-săsesc, subscrişi de domnul I. Băilă, cărora le-a urmat un al treilea, sub titlul „Ce facem“ subscris de un meseriaş.

Tonul în care au fost scrişi acesti articoli au produs o nemulţămire generală în cercurile meseriaşilor nostri.

Dl Băilă, dupăce mai întâiu îşi esprimă nemulţămirea faţă cu procedura de până acum a reuniunilor întru sprijinirea şi cultivarea meseriaşilor, critică în modul cel mai aspru tot ce s'a făcut şi lucrat până acum, fără de a lua în considerare împrejurările critice prin cari am trecut, fără a se gândi, că comite nedreptate faţă cu conducătorii acestora, faţă cu prezidenţii, cari, dupăcum se ştie, aproape toţi sunt din clasa intelectualilor, şi cari aşa cred, nu din pofta de mărire, şi nu urmărind scopuri egoiste s'au văzut îndemnaţi a-şi sacrifica odihna şi liniştea necesară, ci singur numai din convingerea, că fac o faptă bună, o faptă românească. Şi aceasta nu li-se va putea tăgădui. Pentrucă cunosc prezidenţi, cari pe lângă multe alte jertfe, au adus chiar şi jertfe materiale, numai şi numai pentru a putea duce la isbândă cauza în serviciul căreia s'au pus.

Dl Băilă critică mai ales teatrele şi declamările. Roagă pe cetitori să-şi revoace în memorie pe *toţi* tinerii meseriaşi din cunoştinţele lor, cari s'au distins prin teatre şi declamări, şi să se întrebe, ce s'a ales la urmă de ei? Apoi tot dsa răspunde, că cu puţine escepţiuni cei mai mulţi au rămas cârpaci, în meseria lor, iar alţii s'au ruinat de tot.

Socot că în punctul acesta dl Băilă s'a prea pripit cu osânda.

Va să zică după dsa aproape toţi meseriaşii cari şi-au permis luxul, la doi ani odată, a juca teatru, sunt cârpaci şi ruinaţi de tot?!

Dee-mi voe dl Băilă să-i spun, că în privinţa aceasta nu numai că greşeşte, dar comite chiar calomnie.

Ca unul, care am fericirea de a petrece între acesti oameni de aproape 18 ani, nu-mi pot revoca în memorie vre-un meseriaş de acestia, pe care să-l fi ruinat declamările şi teatrele din reuniuni. Nu cunosc nici un cârpaciu sau scăpătat; din contră, aproape toţi, cari s'au distins în declamări şi teatre, s'au distins şi ca meseriaşi vrednici şi deştepţi, şi fac cinste clasei şi familiei din cari fac parte. Pentrucă aceeaşi minte ageră trebue la învăţarea meseriei ca şi la învăţarea altor lucruri prin cari poţi escela.

Vor fi nu zic, şi oameni scăpătaţi, căci „nu e pădure fără uscături“, dar sunt convins că pe acestia nu reuniunile i-au adus în acea stare, ci ei înşişi şi-au croit-o.

Dl Băilă e chiar şi în contra şedinţelor literare, pe cari, după esemplul reuniunei din Sibiiu, le-au întrodus şi alte reuniuni. Dsa spune, că scopul reuniunilor nu e de-a creşte teatralişti, nici declamatori, ci de a învăţa pe meseriaşi a-şi cunoaşte meseria.

Da, aşa este, recunosc şi eu, şi îl rog pe dl Băilă şi pe soţul dsale să recunoască şi d-lor că reuniunile în direcţia aceasta au şi lucrat şi lucră. Bine înţeles, nu i-a învăţat meseria în înţelesul strict al cuvântului, pentrucă nu a putut face aceasta; dar i-a învăţat a şi-o preţuì şi iubi, pentruca iubindu-o, să se silească a o învăţa, nu în reuniune, ci în ateliere.

Şedinţele literare nu se mărginesc numai la declamări, în acestea se ţin şi vorbiri instructive, se ţin prelegeri practice de către oameni luminaţi, de către profesori şi alţi intelectuali ai nostri, s'au ţinut chiar şi de către măestrii nostri, cari nu-i învaţă pe meseriaşi a declama, ci-i învaţă a cunoaşte lumea, a cunoaşte chemarea ce o au în lume, căci numai cunoscându-o îşi vor putea da seama de ceeace sunt.

E de prisos să mai insist asupra importanţei ce o au aceste şedinţe literare pentru înaintarea culturală şi pentru întărirea meseriaşilor. Cu ajutorul lor s'a îndeplinit şi se îndeplineşte una dintre cele mai importante probleme ale reuniunilor noastre: *răspândirea culturii.* Acestea formează tocmai aceeace dl Băilă spune că i lipseşte meseriaşului, anume: *Şcoala,*

De astfel de mijloace s'au folosit şi se folosesc şi alte popoare mai înaintate în cultură decât poporul nostru.

Ba vedem, că în timpul din urmă aceste şedinţe s'au estins atât de mult, încât aproape nu e oraş şi sat în care să nu se aranjeze, bine înţeles, unele sub un titlu, altele sub altul, în realitate însă cu aceleaşi mijloace.

Ca să se vadă şi mai bine efectul acestor şedinţe, efectul mijloacelor, cari s'au folosit la cultivarea meseriaşului, mă provoc la numărul destul de însemnat al meseriaşilor nostri, cari au luat sborul în lumea largă cu dorul ferbinte de a învăţa şi a se perfecţiona, şi întreb: unde s'a deşteptat în acesti băieţi râvna de învăţătură? Cine i-a îndemnat pe ei să plece în lume, pentru a-şi înmulţi cunoştinţele? Măiestrul acela străin, sau părinţii sei sărmani? Nu dle Băilă, nici unul dintre acestia. Imboldul acesta l-au primit ei în reuniuni. *Aici* s'au cultivat, *aici* s'au oţelit pentru drumul greu pe care au pornit.

Nu e aproape oraş mai de seamă în meserii şi şcoale de meserii, în care să nu fi pătruns băieţi de ai nostri, începând cu Budapesta şi până la Paris etc.

Sunt de convingerea deci, că reuniunile n'au comis şi nu comit nici o greşală prin ţinerea de şedinţe literare, cari dupăcum am arătat, numai folos au adus pentru ceice le-au cercetat.

Apoi dacă aceste reuniuni s'au mai îndeletnicit şi cu teatre, n'au făcut-o cu scop de a creşte artişti, ci au făcut-o cu scop de a avea în programul lor şi puncte atractive, cari să le procure plăcere, să deştepte în membri interesul pentru reuniune. De oarece e ştiut, că una e a educa băieţi cari sunt supuşi poruncii şi alta a educa oameni, asupra cărora nu ai nici o influinţă.

Nu sunt contra unei acţiuni care ar putea fi mai ducătoare la scop, Doamne fereşte; sunt însă contra felului cum s'au pornit aceste acţiuni, pentrucă se cuvine a da fiecăruia aceea ce este al lui. Se cuvine să cinstim pe înaintaşii nostri şi pe toţi aceia, cari au lucrat şi lucră la luminarea, prosperarea şi întărirea clasei noastre, şi nu critica, ci dragostea şi mulţămirea să fie tributul nostru de recunoştinţă.

După a mea părere, cât s'a putut s'a făcut între împrejurările de până acum. Şi răul, că meseriaşii nostri nu se pot bucura de o soarte şi mai bună, nu e a se arunca în cârca reuniunilor, ci el e a se căuta acolo, de unde emanează, acolo în casa aceea scundă şi sărăcăcioasă, din care ies cei mai mulţi băieţi de ai nostri. De aici se aduce durerea şi năcazul la oraş, nu dela reuniuni. Căci e greu a clădì palate pe un teren năsipos.

Deci ce să facem?

Să cimentăm fundamentul, să îngrijim de meseriaşi din anul prim al uceniciei, nu prin foi însă, nu cu vorba, ci cu *fapta*, cum se face aceasta de către prezidentul reuniunei din Sibiiu.

Să-i adunăm în orele libere în localul reuniunilor, să le cetim, să le vorbim şi să-i îndrumăm la muncă şi viaţă cinstită.

Să nu osândim pe nimenea înainte de a fi constatat vinovăţia.

Să fim mai calmi în judecarea faptelor.

Să nu facem ca clopotarul, care chiamă oamenii la biserică, iar el îşi perde urma.

G. Poponea,
v.-prezidentul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Răscumpărarea felicitărilor de Anul nou

în favorul Muzeului "Avocaţiunii".

Confirmăm cu mulţămită primirea următoarelor sume întrate dela P. T. Domnii: Iosif Sterca Şuluţu, prezid Asoc. K. 10. Parteniu Cosma, dir. exec. K. 10. Dr. Liviu Lemény, adv. K. 10. Dr. Eusebiu R. Roşca, dir. sem. K. 10. Dr. Ilarion Puşcariu, arhimandrit K. 10. Arseniu Bunea, secretar, K. 3. Nicolau Ivan, asesor consistorial K. 4. Nicolau Togan, protopop K. 3. Dr. Vasilie Bologa dir. şcol. K. 3. Dr. Dumitru Stefan, advocat K. 3. Oct. C. Tăslăuan, secretar K 3. In total K 69.

Sibiiu 29 Decemvrie 1908

Prezidiul Asociaţiuni:
Iosif Sterca Şuluţu

NOUTĂŢI.

Perchisiţie nouă la „Tribuna“. Marţi după ameazi s'a ţinut o nouă perhisiţie domiciliară la *„Tribuna“* din Arad. S'au căutat manuscriptele altor două articole de ziar, publicate în luna Noemvrie. Va să zică, alte două procese noi de presă. Manuscriptele nu s'au găsit.

*

„Deşteaptăte Române“. In urma pertractării ţinute în 19 şi 20 Decemvrie, tribunalul regesc din Alba-Iulia a achitat pe toţi acuzaţii din Blaj, cari au fost daţi în judecată pentru cântarea, la o petrecere, a imnului „Deşteaptăte Române“. Apărarea acuzaţilor a susţinut'o domnul *Dr. Iuliu Maniu,* deputat dietal şi domnul *Dr. Camil Velican*, advocat.

*

Atentatul din Blaj. Procurorul regesc a propus sistarea procedurei în afacerea cu atentatul din Blaj asupra pietrei libertăţii şi asupra unei cruci, pe motivul, că nu esistă nici o urmă, de a putea descoperi pe făptuitorul acestei ticăloşii.

*

Prelegeri. Despărţământul din Braşov al „Asociaţiunii“, unul dintre despărţămintele, cari lucrează mai cu inimă, a ţinut în zilele trecute prelegeri în trei comune. Au preles dnii Dr. A Bogdan, Nic. Bogdan, N. Furnica şi V. Neguţiu. La prelegeri, ţinute cu skiopticonul, a fost de faţă multă ţărănime.

*

„Ştefan cel Mare“, piesă teatrală, lucrarea cea mai nouă a dlui Barbu Ştefănescu Delavrancea, promite a fi, după cum aflăm din Bucureşti, un eveniment literar în viaţa teatrului naţional d'acolo. Drama, al cărei subiect î-l formează domnia din ultimii ani ai marelui voevod, se va reprezenta în primele luni ale anului ce se apropie. Cei ce au ascultat piesa aceasta, cetită de autor acasă la dl Pompiliu Eliad, directorul teatrului, au rămas cu desăvârşire încântaţi, — şi zic, că „Delavrancea a făcut din Ştefan cel Mare un erou shakesperian“.

*

Congregaţie. La ordinea zilei pentru congregaţia comitatului Sibiiu, convocată pe 30 Decemvrie nou, la oarele 9 dimineaţa, sunt puse 64 obiecte de interes public. In această congregaţie va răspunde vicecomitele comitatului nostru la interpelarea domnului Dr. *Niculae Comşa*, adresată în rândul trecut, în cause veterinare.

*

† Cardinalul Lecot, a decedat în Champery, unde sosise în bună dispoziţie, venind dela Roma. După ce s'a retras în locuinţa care i se destinase, la câteva minute a fost atins de apoplexie şi şi-a perdut conştienţa, iar nu peste mult şi-a dat sufletul.

*

Increştinarea Mohamedanilor. Scriu ziarele maghiare, că e mare nemulţămirea printre mohamedanii din Bosnia şi Herţegovina, din motivul, că preoţimea catolică caută să-i încreştineze cu orice preţ, mai mult cu sila decât de voie. Intr'o comună au botezat doi copii de muzulmani, în contra voinţei părinţilor, şi tot aşa şi pe mai mulţi alţii, pe cari i-au ademenit cu diferite cadouri. O delegaţiune de muzulmani se va plânge la locurile competente în contra acestei încreştinări cu de a sila.

*

Decorat. Protopopul gr. cat. al Timişoarei, dl *George Trăilă*, a fost decorat din incidentul împlinirei anului al 50 lea de preoţie, cu crucea de aur, pentru merite.

*

Notar public arestat. In Budapesta a fost arestat notariul public regesc din Jászapáti, cu numele *Pethes Pál*, care a defraudat suma de 20 mii de cor., apoi a fugit la Budapesta, unde a stat ascuns până acum, sub un alt nume fals.

*

Memoria lui Darwin. In anul viitor, luna Iunie, universitatea din Cambridge va aranja o mare festivitate, din incidentul împlinirei centenariului dela moartea lui *Darwin.* La serbări vor fi învitate se participe toate universităţile din lume.

*

Analfabet — milionar. In Cardiff a murit nu tocmai de mult un anumit Solomon Andrews, care a lăsat în urma sa o avere frumoasă de zece milioane, pe care decedatul şi-a agonisit-o ca fabricant de pastete, fără să fi cunoscut însă scrisul şi cetitul. A murit în etate foarte înaintată. Ce noroc, că nu a fost cetăţan ungur, pentrucă în înţelesul proiectului nou de lege al contelui Andrássy, la noi ar fi fost milionar fără — drept de alegere.

*

---

ful cu imnele lor entuziaste, Sfântul Ipolit, Clemente Alexandrinul şi Nepos, episcopul Pentapolei, toţi bărbaţi de valoare şi cu renume pe terenul literaturii eclesiastice.

Toţi aceşti imnografi pe lângă renumele ce şi l-au câştigat prin aceea, că au fost stâlpi puternici ai credinţei creştine într'un timp, când nori negri se iveau pe ceriul bisericei lui Cristos, mai au şi acel merit neperitor de a fi fost apostoli ai poeziei şi cântării bisericeşti, pentru înaintarea căreia au avut de a lupta cu toate greutăţile începutului. Pe acestea învingându-le, poeziei bisericeşti i-au croit un drum, care a dus-o la înflorirea epocei următoare.

Perzecuţiunile înscenate de vechii jidovi şi de lumea păgână în contra creştinismului, cu scopul de-al sugruma încă pe când se afla în faşe, s'au dovedit de neputincioase în faţa entusiasmului creştinilor de pe vremuri şi au avut un rezultat tocmai contrar aceluia, pe care îl intenţionaseră plăzmuitorii lor.

Creştinismul nu numai că n'a încetat de a mai fi, ci din contră, tocmai prin acele perzecuţiuni, curăţindu-se de elementele netrebnice, cari întraseră în el numai din interes, începu o nouă viaţă.

(Va urma).

Alegere de protopresbiter. La alegerea e protopresbiter, săvârşită eri, Joi, pentru tractul Devei, a primit candidatul Adam Groza 31 voturi, Dr. I. Dobre 18 voturi şi Oţoiu 11 voturi.

*

Urmaşul lui Murawiew. Se scrie dela Petersburg, că în cercurile diplomatice de acolo se consideră ca fapt împlinit, că urmaş al lui Murawiew, decedatul ministru plenipotenţiar al Rusiei la Roma, va fi contele *Witte*, genialul bărbat de stat al Rusiei, care a legat convenţia de pace cu Japonia, în condiţiuni atât de favorabile pentru Rusia.

*

Darurile Maiestăţii Sale. Cu ocasia jubileului de şasezeci de ani de domnie împăratul şi regele nostru a primit, cum scrie o gazetă vieneză, multe mii de daruri, din toate părţile Austriei. Unele pachete purtau adrese simple: *pentru împăratul Francisc Iosif*, sau: *iubitului împărat Francisc Iosif I.*, sau numai: *domnului împărat*, — scrise fără multă ortografie. Erau şi persoane, care doreau cu tot preţul să fie primite în faţa monarhului, şi să-l cinstească deadreptul: aşa, un ţăran bătrân a adus nişte ciorapi fini şi calzi, *numai d'aceea, ca să nu răcească împăratul, dacă va merge la vânătoare;* alt ţăran, din Galiţia, a cerut audienţă, ca să citească o odă jubilară de *şaptezecişiopt de strofe*, compuse de el însuşi, anume pentru împărat. Din Tirol şi Salzburg s'au trimis sute de statuete şi cadre artistic cioplite. Nu lipsesc din colecţiunea, ce s'a îngrămădit la Burg în săptămânile trecute, nici compoziţiile muzicale festive, cu fel de fel de poezii. Lucrurile de mână femeieşti ar putea forma o expoziţie; îndeosebi interesante sunt lucrurile primite dela copii, însoţite de poezioare şi scrisori naive cu: *domnule împărat!* Industriaşii au trimis: ceasornice, bastoane, umbrele, ghete ş. a. Cele mai originale daruri sunt, cu toate acestea, cantităţile enorme de lucruri trimise în natură: vinuri, bere, poame, unt, ouă, castraveţi, ceapă, zarzavaturi, cârnăţării ş. a., prin care ţăranii din depărtări au dorit să facă o bucurie Maiestăţii Sale din incidentul jubileului.

*

Alegere de preot. Dumineca, în 7/20 Decemvrie a fost în comuna bis. Vamabuzău, tractul Treiscaunelor, alegere de capelan. Totalitatea voturilor a întrunit-o învăţătorul şi cler. abs. dl Ioan *Modrciu* din Vamabuzău.

*

In comuna Micloşlaca se va da în arândă în 20 Ianuarie n. 1909 casa comunală pe 3 ani, începând cu 1 Martie 1909. Casa e aşezată în mijlocul comunei şi are dreptul de cârcimărit, 3 odăi, grajd, culină de vară, pivniţă şi altele. Preţul de strigare 400 cor. Ne am bucura dacă am căpăta un român de treabă, — ne scrie un om de bine de acolo, — ca să ţină şi boltă, căci în comună nu avem boltă şi cred că ar face bună ispravă cu negoţul, căci comuna e curat românească, din vre-o 140 numere, iar Evrei nu avem nici unul, căci am avut şi abia ne-am putut mântui de ei, şi acum nu ne putem închide uşa de ei, dar nu-i mai vrem.

*

Rehabilitat. Preotul slovac *Andrei Hlinca*, care î-şi face osânda în temniţa de stat din Seghedin, şi a fost suspendat din partea episcopului seu romano-catolic, a fost *rehabilitat* în zilele trecute din partea congregaţiunei papale.

*

La darurile de Crăciun ce se vor împărţi de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ între săracii noştri au mai dăruit: Preacuvioşia sa domnul Dr. Ilarion Puşcariu, arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc 5 cor.; Dr. Ioan Popp, c. şi r. medic de stab superior penz. 2 cor., Pentru dăruiri generoase apelează Comitetul Reuniunei.

*

Din Veneţia inferioară ni se scriu următoarele: „Luni în 21 Decemvrie în fruntaşa comună din comitatul Făgăraşului, Veneţia inferioară, s'a petrecut un act solemn. Locuitorii acestei comune au avut norocirea de a primi în sânul lor pe harnicul preot *George Tulbure* din Viştea inferioară, care în parohia sa a înfiinţat o tovărăşie de consum, şi văzând foloasele ei, s'a simţit îndatorat a îmbărbăta şi pe poporenii din Veneţia inferioară la întemeierea unei astfel de însoţiri. L'a adus însă în această comună îndeosebi recunoştinţa faţă de şcoala capitală din această comună, în care a primit primele raze de lumină. In prezenţa inteligenţei din loc şi jur şi în faţa a vro 150 de fraţi de ai noştri a vorbit apoi atât de respicat despre însemnătatea acestei însoţiri, încât la urmă toţi s'au simţit aplicaţi a intra în societate. Insoţirea deci s'a înfiinţat“.

*

Conferinţele Asociaţiunii. Dumineca în 27 Decemvrie nou în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii dl prof. A. Bratu va ţinea o conferinţă cu proiecţiuni despre Raffael.

*

Mânare eftină. Fabrica drezdană de motoare societate pe acţii a avut un succes colosal la expoziţia internaţională de motoare din St.-Petersburg, dintre toţi exponenţii, fabrica a fost împărtăşită cu cea mai mare dinstincţie. — Nu s'a luat în considerare numai lucrul precis şi materialul perfect ci şi mânarea eftină, prin ce motoarele societăţii pe acţii drezdane ocupă locul prim. Voim deci a atrage atenţiunea tuturor cumpărătorilor de motoare asupra anunţului ce apare în numărul de faţă al foii noastre.

*

Nu crede că un rău trece dela sine. Dacă eşti bolnav, trebue să cauţi momentan ajutor, căci o boală negligeată e un rău dublu. Tusă, durere de piept, bale, lipsă de apetit, răguşală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele De se arată asemenea simptoame nu întârzia, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Ö kény, care împiedecă tusa şi scuiparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătăţeşte apetitul, măreşte greutatea corpului, uşurează răsuflarea, delătură insomnia şi împedecă lăţirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul poştal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

Fondul cultural.

Apelul I. P. S. Sale, Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan*, în chestia înfiinţării *fondului cultural* arhidiecezan, publicat în numărul 133 al ziarului nostru, a fost primit cu multă simpatie din partea întregei prese române; şi cu toate că cuvintele călduroase ale I. P. S. Sale au fost adresate numai credincioşilor din arhidieceză, ele au încălzit inimile şi ale altor Români buni şi creştini adevăraţi din alte dieceze. Astfel aflăm, că ilustrul domn *Alexandru Mocsonyi*, care totdeauna a fost cel mai mare sprijinitor al tuturor instituţiunilor noastre culturale, a grăbit şi de astădată a oferi pentru fondul cultural proiectat frumoasa sumă de 5000 coroane, *în 25 de acţii de ale „Luminei“*, bancă în înfiinţare, plătite deja întregi. Mulţămim şi noi dlui *Mocsonyi* pentru acest frumos dar, adus pe altariul culturei româneşti, al cărei marinimos protector a fost totdeauna.

Cărţi şi reviste.

„Biblioteca pentru toţi“, care se tipăreşte în Bucureşti, a mai scos următoarele broşuri: Nr. 336, *Poezii* de *C. Negruzzi*, cu o notiţă introductivă de P. V. Haneş. Pentru iubitorii de literatură, cari vor să cunoască şi opera scriitorilor noştri mai vechi, şi pentru tinerimea şcolară, publicarea aceasta e cât se poate de bine-venită. Volumul e precedat de admirabila introducere a lui *V. Alexandri*, scrisă pentru ediţia din 1872 şi de o notiţă introductivă de dl *P. V. Haneş*, care a îngrijit şi de publicarea acestui număr. Un bine reuşit portret al lui C. Negruzzi însoţeşte volumul. Preţul numai 30 bani.

Nr. 241—342, *Scrisori* de *C. Negruzzi*. In aceste „Scrisori“ mai mult de cât în ori-ce altă scriere a lui *C. Negruzzi* se pot aprecia minunatele calităţi stilistice ale celui mai bun dintre prozatorii noştri mai vechi. Iubitorii de literatură vor ceti cu multă plăcere acest volum, iar tinerimea şcolară în special va găsi în scrisorile lui C. Negruzzi cele mai frumoase modele de limbă românească. Preţul 60 bani.

Nr. 375—376, *Vicarul Din Wakefield*, celebrul roman al scriitorului englez *Olivier Goldsmith*, traducere de *Willy Ghül*. Romanul acesta de mai bine de un secol a încântat şi încântă pe cetitorii de pretutindeni, — căci a fost tradus în toate limbile, — atât prin teza morală pe care o dezvoltă, cât şi prin figura admirabilă a pastorului protestant, d-rul *Primrose*, care prin puterea credinţei înfruntă toate nenorocirile, şi apare ca un simbol de bunătate şi jertfă de sine, — e o scriere din cele mai morale. Romanul acesta e o povestire, care farmecă prin realitatea simplă şi naivă a personagiilor şi prin puterea analizei. Foarte moral, — el se recomandă tuturor, cu deosebire tinerimei. Preţul 60 bani.

Nr. 384, *„Privelişti din Natură“*, câteva din cele mai frumoase pagini ale marelui geograf *Al. von Humboldt.* Reformator al ştiinţei geografice pe care o aşeză pe o temelie noauă, Humboldt se distinge prin rara sa putere de sinteză a unor cunoştinţe vaste, ca şi prin stilul său clasic şi luminos şi prin fraza sa de o respiraţie largă şi puternică. S'ar părea — ce tind capitolul „Despre stepe şi deşerturi“ — că autorul pluteşte pe deasupra marilor privelişti ale planetei noastre, pe care le descrie în trăsături largi şi adânc simţite. Capitolul despre „Cataractele Orenocului“ ne duce în singurătăţile Guyanei, în mijlocul naturii primitive. In special oamenilor maturi, cu o viaţă sufletească bogată, le dăruieşte autorul aceste descrieri, ca un balsam binefăcător. Nu e mai puţin adevărat însă, că ele pot forma o lectură din cele mai alese pentru elevii din licee, cari vor găsi întrânsele o hrană pentru imaginaţia şi în genere pentru mintea lor. Preţul 30 bani. De vânzare la mai toate librăriile. Catalogul complet al acestei „Biblioteci pentru toţi“ a se cere librăriei editoare *Leon Alcalay Bucureşti.*

Din public.*)

Răspuns la o întâmpinare.

Onorată redacţiune! In numărul 132 ex 1908 a „Telegrafului Român“ publicaţi dvoastră răspunsul dat de dl protopop al Braşovului pentru revista „Ţara Noastră“ în cunoscuta cauză referitoare la alegerea congresuală din cercul electoral al Braşovului.

Având în vedere, că în acest răspuns al său dl protopop afirmă nişte lucruri şi exprimă nişte păreri despre mine, cari sunt nu numai absolut neadevărate şi greşite, ci totodată şi foarte vătămătoare pentru mine, între altele şi de aceea, pentrucă eu — adevărat că fără voia dlui protopop! — sunt deputat în sinodul protopopesc al Braşovului, deputat în sinodul arhidiecezan ales tot din cercul Braşovului şi în fine deputat în congresul nostru naţional-bisericesc. Am deci din foarte multe motive inevitabila datorinţă morală, ca să îl desminţesc pe dl protopop radical şi fără amânare, şi în acelaşi timp mai am şi indiscutabila îndreptăţire, ca atât în virtutea legilor positive în materie de presă, cât şi în vârtutea postulatelor de bunăcuviinţă ziaristică, să cer şi să obţiu dela Dvoastră publicarea grabnică a rectificărilor mele.

Reflectările mele constau din următoarele constatări şi reflexiuni:

a) Dl protopop afirmă, că acei stimaţi domni, cari m'au candidat pe mine de deputat congresual în cercul Braşovului ar fi avut intenţiunea de a râde de cineva şi de-al trage pe sfoară. A aflat însă de cuviinţă a nu spune şi numele acelor domni. Le comunic eu cetitorilor „Telegr. Român“ că acei domni sunt: *a*) preoţii: Dr. Vasile Saftu, Ioan Prîşcu şi Romul Verzea *b*) mirenii: Andreiu Bârseanu, Nicolae Bogdan, George Dima şi Virgil Oniţiu, profesori, împreună cu dl Iosif Puşcariu, advocat. Cred, că simpla amintire a numelui lor ajunge, pentruca nici un om de omenie şi de bunăcredinţă să nu le poată atribui intenţiuni frivole în legătură cu candidarea mea de deputat congresual.

Afară de aceasta mă mai provoc şi la faptul, că la consultarea de candidare a dlor de mai sus, a participat şi dl advocat Ioan Lengeru dela început până la sfârşit şi că tot dânsul a indicat destul de limpede în „Gazeta Transilvaniei“ Nr. 233 ex. 1908, că unde este de a se căuta intenţiunea de a trage pe sfoară şi de a râde de cineva, precum şi aceea, că cine poate fi cel tras pe sfoară şi de râs!

Prin urmare nu este vorba de vre-o neorientare şi de nepricepere, ci numai de sinceritate şi de bună credinţă.

b) Dl protopop mai zice textual: „Eu preţuiesc pe dl Vlaicu mai mult decât pe celalalt candidat (Dr. N. Vecerdea) care dacă n'ar avea funcţiunea ce o are acum, în tot protopopiatul meu, n'ar căpăta nici un singur vot şi care are curajul să abuzeze de poziţia lui trimiţându-şi advocatul prin protopopiat în ziua alegerii, iar acesta cutează să pretindă, ca oamenii, cari votează, să se ridice în picioare, doar doar se vor înfrica.“

Din parte-mi obiecţionez şi constat următoarele:

1. Iau spre ştire cu plăcere şi sinceră satisfacţie faptul, că dl prot. Vasile Voina preţueşte mai mult pe dl A. Vlaicu decât pe mine şi declar pe cuvântul meu de onoare, că nu mi-ar conveni de fel, dacă cumva s'ar afla cineva să crează că dl V. Voina mă preţueşte şi pe mine ca pe dl A. Vlaicu sau — Doamne fereşte! — eventual mai mult pe mine decât pe el. Ba, aşi fi chiar neliniştit şi aşi protesta în contra unui asemenea lucru!

2. Mărturisesc şi recunosc, că nu ştiu şi n'aşi fi în stare să aflu, dacă alegătorii mei mi-au descompus sau nu individualitatea morală, şi dacă da, apoi, că cine şi câţi dintre ei au făcut deosebirea deoparte între întreaga mea fiinţă împreună cu toate însuşirile mele morale şi intelectuale, între cari şi însuşirea de a fi un om absolut independent de biserica mea strămoşească, dar totodată un fiu muncitor, credincios, cinstit şi devotat al ei, iar de altă parte între faptul, că afară de acestea însuşiri mai sunt şi dirigentul adecă conducătorul esecutiv al filialei „Albina“ din Braşov, şi în fine că cine şi câţi alegători s'au hotărât să mă onoreze cu voturile lor pentru una sau pentru cealaltă parte a fiinţei mele, sau pentru amândouă, adecă pentru întreaga mea fiinţă.

Dar dacă s'ar fi gândit dl V. Voina şi la sine însuşi, şi dacă s'ar închipui desbrăcat atât de funcţiunea de protopop al Braşovului, cât şi de paroh la biserica Sf. Nicolae din Braşov-Scheiu — ceeace nu este o imposibilitate chiar absolută! — ar fi trebuit şi ar trebui să ajungă la concluzia, că el ar cădea în o stare din toate punctele de vedere cu mult, cu foarte mult mai rea, mai miserabilă şi mai deplorabilă, decât îşi închipue şi eventual doreşte pe seama mea starea, în cazul, când n'aşi mai fi dirigentul „Albinei“, o funcţiune aceasta în care dl protopop vede o mare şi fermecătoare putere!

De altfel dl V. Voina a riscat mai mult o nesocotită decât îndrăzneaţă afirmaţie, când a zis, că eu n'aşi căpăta nici un vot din protopopiatul lui (!?) dacă n'aşi fi dirigentul „Albinei“. Cu asemenea afirmaţii ar fi trebuit să aştepte dl protopop până când nu voiu mai fi dirigentul „Albinei“, pentrucă acum eu am tot dreptul ca să-i spun şi îi şi spun în faţă, că eşind cu asemenea afirmaţii în publicitate a spus şi spune numai nişte *„braşoave“*, adecă minciuni şi scorniture *) şi el nu-mi poate dovedi contrarul!

Aşadar este evident, că dl V. Voina s'a băgat el însuşi în un impas, din care deocamdată în mod cinstit nu poate ieşi!

Afară de acest impas mai este ceva! Dl V. Voina a confundat şi confundă încrederea alegătorilor din cercul Braşovului cu propria sa încredere faţă de mine, pe când acestea sunt două lucruri foarte deosebite unul de altul! Eu nu discut cu dl V. Voina asupra încrederei pe care o au sau nu o au alegătorii mireni în mine, dar insist puţin asupra încrederei, pe care o avea odinioară în mine însuşi dl protopop V. Voina, precum şi asupra neîncrederei lui de acum faţă de mine şi asupra unora dintre motivele acestei neîncrederi.

Eu sunt dirigentul „Albinei“ şi trăiesc în Braşov dela începutul anului 1903. Tot de atunci este şi dl V. Voina protopop al Braşovului.

In primăvara anului 1904 m'au ales de primadată alegătorii din cercul Braşovului de deputat la sinodul arhidiecezan şi anume fără contra candidat, dându-mi toate voturile lor, vr'o 1000 de voturi cu totul.

In primăvara anului 1906 m'au ales aceiaşi alegători a doua oară de deputat la sinodul arhidiecezan dându-mi mie cele mai multe voturi dintre cei *patru* candidaţi la *două* mandate. Proporţia era: Dr. N. Vecerdea 1275. Arsenie Vlaicu 1242. Andreiu Bârseanu 936 şi N. Sulică 365 voturi!

Din acestea se poate vedea, că neîncrederea dlui protopop V. Voina faţă de mine sau nu exista sau nu era încă pronunţată, încât era ori putea fi vorba de a se influenţa cu ea încrederea alegătorilor mireni.

Luni în 5 Martie n. 1906 între oarele 9—10 a. m. a venit dl V. Voina însuşi în biroul meu dela filiala „Albina“ şi m'a asigurat, că eu mă aflu în eroare dacă cred, că el mi-ar fi duşman, pentru că de fapt el nu-mi este duşman. Ca dovadă a invocat faptul, că el a recercat şi împuternicit în toamna anului 1905 pe dl Cornel G. Aiser, pe atunci cassar al filialei „Albina“, ca să mi aducă la cunoştinţă, că el, adecă dl V. Voina, îmi ofere mie mandatul de deputat la congresul naţional-bisericesc, din cercul electoral al

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

*) Vezi: „Dicţionar român-maghiar“, de Ioan Ghetie. 1896.

Brașovului pentru periodul 1906—1908. Intrebat dl C. Aiser asupra acestui lucru, l-a reprodus și confirmat și; din partea sa, și *anume între martori!*

In conțelegere cu prietinii și aderenții mei din Brașov și jur, eu n'am voit să candidez în 1905 la mandatul de deputat congresual din cercul Brașovului și anume numai din conziderare către dl Ioan Lengeru, care reprezentase acest cerc vr'o 24 de ani și care era și atunci cel mai chemat candidat. N'am candidat, cu toate că am fost învitat să candidez și din partea unei conferențe a prietinilor mei din Sibiiu, ceeace pot dovedi în tot momentul.

De ofertul dlui V. Voina făcut pentru alegerea din Octomvrie 1905 am aflat *numai în Martie 1906* și anume tot dela dl V. Voina și dela demnul seu prietin C. Aiser!

Acum se impune dela sine întrebarea, că cum s'a făcut de totuși nu dl Ioan Lengeru s'a ales de deputat congresual în 1905, ci dl A. Vlaicu, cu toate că dl I. Lengeru a afirmat și în 1905 ca și acum, că are spriginul dl V. Voina — iară eu atunci n'am candidat ca să îl „degajez“? Asupra acestui lucru să mai mediteze și dl I. Lengeru, doar află dânsul, că unde a fost intenția de a trage pe cineva pe sfoară și apoi a râde de el!

Eu rețin și constat numai *faptul mărturisit de însuși dl V. Voina și confirmat de C. Aiser, că în Martie 1906 eu aveam încă încrederea dlui V. Voina!* Imprejurarea, că n'am reflectat la ea, mă privește numai pe mine.

In privința aceasta mai produc încă o probă semnificativă.

Mercuri în 14 Martie nou 1906 zăcea dl Petru Nemeș, fost notar public și membru în direcțiunea „Albinei“, în agonie. Să știa în Brașov, că venerabilul bătrân nu mai scapă de moartea, care a și urmat în aceeași zi pe la 4 oare p. m.

In aceeași zi, dar înainte de ameazi pe la 9 oare s'a presentat în biroul meu de dirigent un vechiu conșcolar și coleg al meu, care era și mi se pare că este și de prezent un pretin și binevoitor și al dlui V. Voina, și mi-a comunicat, că eu ași putea împăca și sista prin un singur lucru toate certele și neînțelegerile din Brașov, câștigându-mi totodată un mare titlu de glorie. Foarte curios de acest lucru am inzistat, ca să mi-l comunice și el mi l'a comunicat.

Lucrul acela, cu atâta putere magică, ar fi fost, ca eu, în calitatea mea de dirigent și conducător executiv al filialei „Albinei“ nu numai ca să nu combat alegerea dlui V. Voina în direcțiunea „Albinei“ împreună cu designarea lui de delegat al aceleia pe lângă filiala din Brașov în locul ce o să devină vacant prin moartea regretatului Petru Nemeș, — care atunci nici nu murise, — ci chiar să recomand și să înlesnesc venirea dlui V. Voina!

Ei! Eu i-am comunicat conșcolarului și colegului meu, că eu, în cât atârna și dela mine, voiu combate din toate puterile și voiu face tot posibilul admisibil, ca dl V. Voina să nu poată întra nici odată în diecțiunea „Albinei“, până mai stau și eu în legătură cu ea. Totodată l-am autorizat pe vechiul meu coleg ca acest lucru să i-l spună și dlui V. Voina, Și am puternice probe, că el i-le-a și spus!

Eu n'am vot în direcțiunea „Albinei“ și cine cunoaște bine organismul acestui institut, știe foarte bine, că eu nu pot face tocmai lucruri mari în această privință.

Atâta însă totuși mi-a succes, ca până acum să-l țin pe dl V. Voina la distanța cuvenită de „Albina“, ceea-ce însă nu este de a se căuta în puterea mea de dirigent — pe care a crezut-o și se vede că o crede încă atât de fermecătoare dl V. Voina — ci mai mult în slăbiciunea adecă nepotrivirea dlui V. Voina de a fi membru în direcțiunea „Albinei“.

Fapt este și rămâne, că după regretatul P. Nemeș n'a venit în direcțiunea „Albinei“ dl V. Voina, ci regretatul Simeon Damian, și după acesta iar nu dl V. Voina, ci dl Iosif Pușcariu, pe când eu posed probe materiale, că dl V. Voina a făcut tot posibilul ca să vină el.

Acestea sunt motivele pentru cari a crezut și crede dl V. Voina că funcțiunea de dirigent este așa de puternică, încât fără ea eu însumi n'ași fi nimic. Dar se înșală în calcul, pentrucă cei vre-o 2000 de alegători mireni nu au aspirat și nu aspiră să ajungă în direcțiunea „Albinei“ ci sunt cu totul oameni independenți de ea.

Apoi n'a fost vorba nici înainte de Martie 1906 și nu este vorba nici acum de încrederea dlui V. Voina în mine, pentrucă el nu este acționar sau deponent al „Albinei“ și prin urmare nu are absolut nici un drept de control asupra mea. Ci a fost și este vorba de încrederea mea în el, pentrucă el a fost și este funcționar bisericesc, iar eu am fost și sunt încă membru al corporațiunilor bisericești, cari pot să eserciez, și de fapt eserciază, un control legal asupra lui. Eu însumi mi-am luat voia ca și personal, dar se înțelege în calitate de deputat!, — să-l controlez pe dsa.

Anume în sinodul protopopesc din Martie 1908 am arătat și dovedit, că n'a administrat corect averea parohiei Bacifalu, iar în sinodul arhidiecezan din 1908, am presentat o interpelație care este deja publicată în „Protocolul sinodului de pe a. 1908“ sub nr. 51 ex 1908. Cercetarea cuvenită este tocmai în curgere.

Acestea sunt unele dintre antecedențele faptice, cari au creat și caracterisează destul de limpede actualul raport dintre mine și dintre dl protopop Voina. Din acesta precum și din faptul, că alegătorii din cercul Brașovului și anume partea mai inteligentă și mai luminată a lor, pe lângă toată agitația și acțiunea desfășurată de dl protopop V. Voina și de tovarășii sei de interese cu o foarte bine cunoscută patimă contra mea, totuși m'au onorat cu 472 voturi, se poate convinge ușor ori și cine, că afirmația dlui protopop este nu numai preocupată și greșită, ci totodată jignitoare pentru mine.

3. In fine constat, că duul Emil Dan nu este advocatul meu, cum afirmă dl V. Voina, ci este advocatul institutului „Albina“, iar aceasta încă nu este a mea, dupăcum crede dl V. Voina, că protopopiatul Brașovului ar fi al lui.

După cât am aflat dl Dr. Emil Dan a fost într'adevăr în parohia Feldioara, când s'a făcut alegerea congresuală, dar nu singur, ci împreună cu dl profesor Nicolae Bogdan, care în calitatea sa de deputat al sinodului arhidiecezan știe tot așa de bine ca și mine de câte și ce fel de isprăvi sunt capabili doi învățători din aceea comună!

Nu este adevărat că, fie dl Dr. Dan sau fie dl prof. Bogdan, ar fi pretins ca străini ca alegătorii să se scoale când votează! Dacă ar fi făcut asemenea lucruri, fie sigur dl V. Voina că n'ar fi căpătat dl A. Vlaicu 100, iar eu numai 23 de voturi.

Dl V. Voina a spus și spune și în privința aceasta un neadevăr.

Brașov, în 4/17 Dec. 1908.

Cu toata stima:

Dr. Nicolae Vecerdea

ECONOMIE.

Pentru cultivătorii de pomi.

Vestim obstea noastră, că subscrisul comitet a luat hotărârea să procure pentru primăvara anului 1909 mai multe mii pomi altoiți, pe cari să-i pună în vânzare cu praț redus.

Pentru a ne orienta la procurare, rugăm pe toți aceia, cari doresc să se provadă cu altoi să binevoiască a ne aduce la cunoștință cel mai târziu până la *20 Ianuarie n. 1909*, *numărul altoilor* de cari au trebuință și *soiul lor*.

Potrivit ar fi, ca *înștiințările să se facă colectiv*, anume, ca *preoții* sau *învățătorii* noștri să conscrie pe economii din comunele lor și să ne înainteze până la data indicată declarațiunile.

Sibiiu, 23 Decemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuța *prezident.* *Vic. Tordășianu* *secretar.*

Teatru german.

Vineri: *Hussarenfieber*, comedie.

Răceli grele

și tusă se depărtează imediat la luarea alinătoarei și întăritoarei Emulsiuni a lui SCOTT.

SCOTT

e atât de plăcut la gust, încât toți cari nu pot suporta obicinuita unsoare de ficat iau

Emulsiunea lui SCOTT

cu ușurință și plăcere Afară de aceea e Emulsiunea lui SCOTT considerabil mai folositoare. 6 (270) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției al experiențelor lui SCOTT.

Prețul sticlei originale cor. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățenilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de Praga, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

Zilnic expedițiuni poștale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 3—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.

Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,

Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Editura de artă Ios. Drotleff, Sibiiu

Dar de Crăciun!

Ca potrivit dar de Crăciun se recomândă procurarea unui exemplar:

Album familiar

lucrat de Dr. Frideric Schuller.

Legătură elegantă în pânză și cu margini aurite 3 coroane, plus porto postal 20 fileri.

Albumul acesta, apărut și în limba română, are menirea de a cuprinde momentele mai însemnate din viața familiei și a cultiva astfel cultul familiar, aproape pretutindenea neglijat. Pe lângă o prefață frumoasă cuprinde rubrici pentru date cu privire la soții căsătoriți, la copii, la părinții soților, la străbunii soților, la frații și surorile soților, apoi onomasticile și zilele nașterii în familie, cum și foi albe pentru cronica familiei. De încheiere se află un adaus, în care se dă deslușiri asupra anunțărilor ce sunt a se face în cazul unei nașteri sau deces (moarte) în familie.

Albumul familiar cu o cronică familiară chiar și mai defectuoasă, are și valoare educativă mare. Fiecare copil sau nepot cu oarecare induioșare va răsfoi în comunicările făcute și limpezite încâtva prin licurirea razelor din trecutul familiei. Foarte adeseaori va putea scoate pentru sine experiență de viață, curaj nou, speranță nouă, ca să se întărească în lupta pentru traiu.

Pentru aceea nimenea să nu se sustragă dela mica oboseală de a purta cronică pentru familia sa. (381) 1—3

A se procura dela firma de mai sus.

Nr. 13.836 Plen. [367] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de econom în seminariul nostru arhidiecezan se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziariul arhidiecezan „Telegraful Român“.

Concura pot credincioși greco-orientali români cu practică în ale economiei; preferiți vor fi preoții ortodocși români văduvi sau fără familie.

Emolumentele sunt:

1. Proviziune întreagă și locuință în seminariu.

2. Remunerațiune în bani de 600 cor. anual.

Cererile instruite sunt a se înainta în terminul indicat la Consistoriul arhidiecezan.

Condițiunile speciale se pot afla la Direcțiunea seminarială.

Sibiiu, 1 Decemvrie st. v., 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Crăciunul 1908!

Cele mai bune, mai frumoase și mai ieftine

„Bomboane pentru pomul de Crăciun“

se capătă numai în Cofetăria lui **Stattin.**

120 bucăți à 2 bani, pentru Cor. 2·—
60 „ „ 4 „ „ „ 2·—
40 „ „ 6 „ „ „ 2·—

(368) 2—3

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebați medicul Dtră.

1 Sticlă Cor. 2·20, franco contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 2·90, 3 Sticle á Cor. 7·—, 10 Sticle á Cor. 20·—.

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

(345) 4—20

Nr. 676. [373] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al patrulea de învățător la școala din **Lancrăm**, se publică concurs cu termin până la 30 Decemvrie a. c.

Salariu anual cor. 600. Relut do cuartir și grădină cor. 60. Salariul se va întregi la minimul legal prin ajutor dela stat.

Concurenții să-și aștearnă cererile instruite coform noromelor din vigoare, în terminul deschis, subsemnatului oficiu protopresb.

Sebeș, 3 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului.

Sergiu Medean.
protopresbiter.

Aviz!

La Pârv Todor în Ternova, comitatul Arad, Nrul. casei 15, se află de vânzare tot felul de

altoi de vițe americane,

se vând și uscați cu rădăcină și fără rădăcină, după dorință. (293) 9—10

Chiar dacă ar costa multe parale

tot ar trebui să cetească toată lumea comunicatul scris în limba poporală, pe care l-a publicat institutul Elektro-Vitalizer. Fără a mai cruța oboseala și cheltuelile resumează pe

baze științifice problemele fundamentale a vindecărei prin electricitate și descrie pe cel mai ideal factor al acesteia aparatul

„Electro-Vitalizer“

în Ungaria nu s'a dat până acum publicității o asemenoa carte, de aceea atragem atențiunea acelora cari sufere de o slăbiciune generală a nervilor, de slăbiciune sexuală, de insomnie, de dureri de cap, de dureri în spate, digestie defectuoasă, anemie, parilisie și neuralgie să cetească această carte interesantă și vor învăța din ea multe lucruri științifice. (366) 4—4

Aceasta carte o poate căpăta oricine gratis și porto-franco, în plic închis, dacă se provoacă la acest ziar și fără nici un obligament. Iar dacă ne cercetează le arătăm cu plăcere modul nostru de vindecare și le esplicăm avantagele aparatului Electro-Vitalizer.

Inst. de consult. med. Electro-Vitalizer
BUDAPEST, Károly-kőrut 2 félem. 56.

Cupon pentru o carte gratuită.

Inst. de cons. medicale „ELECTRO-VITALIZER“
Budapest, Károly-körut 2, félem. 56.

Vă rog să-mi trimiteți gratuit și porto-franco în plic închis opul despre

Modul modern de vind. cu electricitate.

pentru {bărbați / dame} {volumul care nu-l doriți trebue șters.

Numele ....

Adresa ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane,

Facem atent

pe ori care, când **tuşeşte**, e **răguşit**, plin cu **bale** sau fără **apetit**, dacă simte o scădere a **greutăţii corpului**, când **asudă noaptea**, de se simte **slăbit** şi **sleit de puteri** sau de observă aceste semne periculoase la vre-nn membru al familiei nu e consult a experimenta cu medicamente ci să comande momentan **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény**, pentru a împiedeca lăţirea boalei. **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** întrece toate alte asemenea mijloace, împiedecă tusa şi scuipatul de sânge, desface perfect flegma, îmbunătăţeşte apetitul şi delătură asudatul obositor de noaptea. A fost distins la espoziţia engleză cu medalia de aur. O sticlă de probă costă **3 Cor.**, o sticlă **mare 5 Cor.** şi 3 sticle mari **15 Cor. franco** prin ramburs sau contra trimiterii banilor înainte. A se comanda dela unicul fabricant:

(338) 3—10

Farmacia „APOSTOLULUI“ a lui Őrkény, Budapesta, Iosefsring 64, Depot 90.

Arverési hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járásába bekebelezett Felsősebes község tulajdonát képező Riu völgybe hajló mintegy 72⁰ 2 kat. holdnyi erdő területen szakértöleg megbecsült 6408 m 3 bükk hasább fa 2848 m dorongfa **1909 évi január hó 9 én délután fél 4 órakor** Felsösebes község irodájában zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen fog eladatni.

Kikiáltási ár 3774 kor. Bánatpénz 377 korona.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek. Irásbeli zárt ajánlatokhoz a kiirt bánatpénz csatolandó. Az általános árverési és szerződési feltételek alólirt főszolgabirónál és a községi elöljáróságnál megtekinthetők.

Nagydisznód, 1908 évi deczember hó 14-én.

Dr. Schuster s. k.
főszolgabiró.

(369) 2—2

Nr. 4009/908 VIII. [372] 1—2

Publicaţiune.

Marţi în 12 Ianuarie 1909 la 9 ore a. n. se va ţinea pertractarea verbală şi închisă a ofertelor înaintate pentru darea în întreprindere a clădirei unei casarme pentru o divisiune de cavalerie la magistratul oraşului Szászsebes.

Conform preliminarului de spese sunt statorite pentru lucrări următoarele sume:

1. Pent u lucrările de pământ şi zidărit 368.089 cor. 26 fil.
2. Petru lucrările de petrărit 14.661 cor. 80 fil.
3. Pentru lucrările de bărdăşit 138.811 cor. 8 fil.
4. Pentru lucrările de tinicherit 28 759 cor. 86 fil.
5. Pentru lucrările învălitoarei coperişelor 33 397 cor. 59 fil.
6. Petru lucrările de măsărit 43.978 cor. 64 fil.
7. Pentru lucrările de lăcătuşerit 56.363 cor. 84 fil.
8. Pentru lucrările de sticlărit 6504 cor. 2 fil.
9 Pentru lucrările de văpsitorit 14.615 cor. 7 fil.
10. Pentru lucrările de colorit 14.267 cor. 39 fil.
11. Pentru lucrările de pardosit 13.521 cor. 99 fil.
12. Pentru lucrările de liferări 59.045 cor. 52 fil.
13. Pentru lucrările scaunului de fer pentru coperişuri 18.576 cor. 80 fil.
14. Pentru lucrările de asphaltat 2882 cor. 28 fil.
15. Pentru lucrările de padiment cu legnolith 5574 cor. 40 fil.
16. Pentru lucrările de betonat cu fer 1417 cor. 80 fil.
17. Pentru lucrările de apaduct 17.557 cor 11 fil. Total 838.024 cor. 45 fil.

Ofertele se pot face pentru toate lucrările, sau numai pentru una, sau mai multe grupe din cele amintite mai sus.

Vadiul e statorit cu 2% computate după spesele grupei respective.

Planurile şi preliminările de spese, precum şi condiţiunile de concurenţă generală şi special se pot vedea cu esceptiunile zilelor de Dumineca şi sărbători zilnic în timpul orelor de oficiu la magistratul oraşului Szászsebes, dela care se pot cumpără condiţiunile de licitaţiune cu preţul de 2 cor.

Szászsebes, la 10 Decemvrie 1908

Magistratul orăşenesc

Păşune.

Pe o moşie de 2200 jug. în Kresztamenes (p. Nados) c. Aradului se primesc 2—300 oi la păşune de iarnă sau şi pe întreg anul pe lângă plată ieftină. Aici este clima mai domoală ca în Ardeal, câmpul este numai în ierni grele acoperit de un strat subţire de nea aşa că mai toată iarna pot oile, ba şi alte vite paşte la câmp. Puţinul nutreţ de care vitele ar avea lipsă preste iarnă se produce pe moşie şi se poate cumpăra cu preţ moderat dela proprietar. Şi acum este fân bun de rît, paie de grâu şi ovăs de vândut.

Oierii s'ar putea deci stabili aici pe mai mulţi ani cu turmele lor. Produsele se pot valora uşor şi cu preţ în loc sau în jur:

(375) 1—1 **Ioan Urs de Margina**
proprietar.

Licitaţiune minuendă.

Pe baza planului şi paeliminariului de spese aprobat din partea Prea Ven. Cons. Arhid. cu datul de 12/25 Iulie 1908 Nro 8063 Epitr., prin aceasta se publică concurs, de licitaţiune publică minuendă pentru darea în întreprindere a reconstruirei bis. gr.-ort. din **Ormindea** protopresbiteratul Zarand. Turnul rămâne neschimbat.

Licitaţiunea se va ţinea în ziua de **6 Ianuarie st. v. 1909** la 2 ore d. a., eventual în **2 Februarie st. v.** în localul şcoalei.

Preţul de strigare este 12000 cor., având comuna bis. a da materialul brut adecă: peatra. cărămida. năsipul şi varul.

Licitanţii an să depună vadiu de 10% înainte de începere a licitaţiunii, acceptabil în numărar sau hârtii de valoare.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a angaja la lucru e acel întreprinzător în care va avea mai multă încredere

Spese de călătorie şi diurne nu se dau. Planul preliminariul de spese şl toase condiţiunile de spese se pot vedea ori şi când la oficiul parohial din Ormindea.

Ormindea, din şedinţa comit. parohial ţinută la 12/26 Septemvrie 1908.

Nicolau Popp prez. com. par.
Avram Laslău not. com. par.

vidi:
Vasiliu Damian protopresbiter.

(380) 2—3

◆ ◆ ◆

Inscripţii şcolare

cu text:

„Gör. kel. felekezeti népiskola Şcoala conf. greco orientală“

pe tablă de tinichea neagră cu litere albe de mărimea 32/100 şi 44/62 cm. se mai află la **A. Vlad** în **Mag** p. u. Szelistye, cu preţul de 5 cor.

Comande cu schimbare în acest text se pot face la **Camil Vlad** elev la Dl E. Fischer fotograf în Sibiiu, cu preţul de 6 cor.

(378) 1—1

◆ ◆ ◆

Acţii.

Se află de vânzare **10 acţii** dela institutul de credit şi economii „**Albina**“ din Sibiiu, la **Iosef Rebetz, Reşiţa.** (379) 2—3

Ereditarea.

Faptul e constat că copiii ereditează atât preferinţele cât şi, durere, defectele părinţilor. In multe cazuri bărbatul pune vină pe altul, dacă se arată la copii o însuşirea rea. Astfel cearcă un soţ să şi învinovăţeasă soţia, că băeţelul a ereditat dela dânsa — lingăria, pe când tinera mamă spune că copilul e ca şi tatăl un — gurmand. Şi acestea toate, pentrucă copilaşul mânâncă cu drag

făina lactată Nestlé!

De sigur că lingăria şi gurmandia copiilor constă într'aceea că ei voesc să mănânce făina lactată Nestlé. Dulcea papă îi vine la gust adecă acum generaţiei a treia. Pe lângă aceea de sigur că se va bucura tataia şi mamaia de aceste calităţi ale drăguţului lor pentrucă mititeii se fac prin lingaria aceasta frumoşi, mari şi tari. Aci n'a fost deci un cusur ereditarea lingăriei dela mama şi a gurmanderiei dela tatăl. (160) 1—1

Cumpăraţi

„Calendarul Naţional“

întocmit de foile naţionale dela Orăştie, pe anul 1909.

E foarte frumos! Impodobit cu chipuri alese: Locurile sfinte: *Grădina Getsimanii* în care a fost prins Domnul Christos, *Biserica de pe sf. Mormânt alui Christos*, vederea Ierusalimului şi istoria lui; Chipuri din istoria naţională: *Sarmiseghetuza, steag turcesc, steag românesc din războiul cu Turcii*, şi altele şi altele! — Apoi de cetit: poezii frumoase, poveşti, schiţe, glume, poveţe.

E o cărticică ce îngrijeşte de sufletul cetitorului, îmbogăţindu-l cu cunoştinţe alese, înălţându-l în simţămintele naţionale, şi petrecându-l.

Daţi-l, ca pe o carte de folos, în mâna întregului tineret din comună, ca şi prin asta să stârniţi dragostea de cetit la toţi!

Preţul: numai 18 cr. (36 fil.) de unul. Celor-ce iau mai multe, pentru a le vinde, ca să aibă şi ei ceva pentru osteneală, şi trimit banii pentru dela 12 în sus, li-să dă cu nu mai 11 cr. (22 fil.) unul, având a-şi plăti ei poşta la scoatere.

Dela 5—10 ex. e cu 13 cr. (26 fileri) unul, că la acestea trebue să se plătească poşta la predare. (328) 4—5

Cereţi-l la:

Administraţia „Libertatea“
în Orăştie (Szászváros)
şi la Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

In atenţiunea Domnilor Preoţi!

A apărut: [335] 4—6

„Pareneze“

Cuvântări ocazionale şi funebrale

pentru toate ocaziunile ce obvin în oficiul pastoral al preotului,

de **Pr. D. Voniga.**

Lucrare aprobată şi unică în literatura noastră pastorală!

— Publicată cu binecuvântare arhierească. —

Volumul I. Ediţia II-a

cuprinde o mulţime de cuvânrări potrivite tuturor împrejurărilor, ocaziunilor şi evenimentelor extraordinare ce obvin în viaţa creştinului şi în oficiul pastoral al preotulni.

Opul se poate procura cu preţ de 4 Cor. 20 fil. la autor în **Gyirok** (Temes) şi la toate librăriile româneşti.

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 16—34

Cele mai frumoase daruri de Crăciun!

Celce voieşte cu ocaziunea sărbătorilor Crăciunului să facă un cadou (prezent) potrivit să se adreseze cu toată încrederea, încă la timp:

Librăriei arhidiecezane

Sibiiu. — Str. măcelarilor Nr. 45.

de unde poate procura cu preţuri moderate şi în calitate bună obiecte potrivite pentru cadouri, ca:

Hârtie de epistole albă

Nr. 708 A pentru dame, conţine 25/25	—·90		Nr. 714 A pentru domni, conţine 25/25	1·40
„ 713 A „ „ „ 50/50	2·—		„ 715 A „ „ „ 50/50	2·30
„ 711 A „ domni „ 50/50	2·—		„ 1150 „ „ „ 50/50	1·74

Hârtie de epistole colorată

Conifern Post format pentru dame	2 20		Gaze format pentru domni	2·22
Napoli „ „ „	2·10		Coniferen Post „ „ „	2·42
Bajah „ „ „	2·22		Limen paper „ „ „	1·50
Narziss „ „ „	2 20		Transatlantica (hârtie subţire) „	2·—

Hârtia şi plicurile sunt de o calitate extra-ordinar de bună şi executate după modele cele mai moderne.

Cărţi:

Barcianu, Dicţionar rom. germ. broş. cor. 6·— legat	7·60		Maior, Biblioteca copiilor vol. II. III. şi IV. à	1·—
Barcianu Dicţionar germ rom. broş. cor. 8·— legat	10·—		Mera, Din lumea basmelor	3·50
Brediceanu, Doine şi cântece I. şi II. à	4·—		Moldovan, Cântarea cântărilor	1·—
Brediceanu, Jocuri româneşti I. II. şi III. à	4·—		Nădejde, Minunile şi grozăviile Indiel	2·50
Codreanu, Suflete de copii	—·80		Luceafărul, revistă trilunară anul 1907 şi 1908 frumos leg.	16·—
Dumbravă, Haiducul	2·—		Popea, Caractere morale	2·50
Florin, Poveşti populare	2·50		Sandu Aldea, Pescar de Islanda	1·50
			Vlahuţă Din trecutul nostru	3·50

Cereţi gratuit catalogul Librăriei arhidiecezane.

Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primeşte **depuneri spre fructificare** cu **4**%, pe lângă un termin de anunț mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Depuneri să plătesc după starea cassei şi fără anunț.

Darea de camete o plăteşte institutul.

Depuneri şi **ridicări** se pot face şi pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum şi ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții şi efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% şi **6**% netto după mărimea împrumutului şi asigurarea oferită.

(339) 7—20 **Direcțiunea.**

Alcoolul și pericolul de tyfus!

Cetind „Gazeta fabricănților de bere şi hemeiu“ din 12 l. c. am aflat un articol potrivit pentru timpul de față trist dela noi (Epidemie de tyfus).

In interesul on. nostru pablic îmi permit a reproduce pe scurt pasagiul cel mai important al acestui articol.

„Influința alcoolului asupra nutrirei“.

Deja de mult timp a arătat Raspail în Franța, binefăcătoarea influință a alcoolului asupra mistuirii, în Germania şi Austria au documentat deja Gruber şi Pick, că alcoolul e cel mai bun ruinător al baccilelor de tyfus şi colera. Noi ştim, că alcoolul prin efectul său antifermentiv împiedecă desvoltarea celui mai mare duşman al organismului nostru, a toxinei în intestine. Noi am şi observat în conțelegere cu această teorie, că în acele timpuri când abstinența înfloreşte şi unde apa minerală curge din isvoare, cu acestea se ivește şi alta! Appandicitis. Noi putem vedea, că cholera e în permanența spre paguba țărilor abstinente, în deosebi în Orient, unde religiunea interzice credincioşilor beuturile alcoolice. Voim să mai adăugăm, că frica modernă de baccili a văzut lumina zilei, de deodată cu teoria şi praxa obstinenței. Inaintașii nostri ne ar râde, când ar vedea neamul nostru fricos, care are frică de tot baccilul, care se mişcă în mijloacele de nutremânt. **Bătrâniii au mâncat aceea ce le-a plăcut şi beut aceea ce li-se părea bun**, şi făcând aceasta, microbi treceau în leşin pe lângă ei. Noi găsim că inaintaşii nostri au avut o minte sănătoasă şi noi credem împreună cu ei la folosul alcoolului. Să nu căutăm cu îndărătnicire în ei răul care are cause mai adânci.

In legătură cu această însemnată declarație pentru poporul nostru, doresc a face modesta propunere P. T. publicului, ca în locul puțin contribuitoarelur ape minerale, a sodei şi apei fierte, să bea bere bună, cu care ocaziune recomand cu căldură berile mele, d. e. bere deschisă de coroana, à la München, neagră, şi berea mea Bock de malț dublu.

Ca încheiere mă simt în plăcuta posiție, de a observa, că atât în fabricele de bere cât şi în fabricele de spirt de aici, până acum nu s'a ivit încă nici un caz de tyfus, o dovadă că alcoolul beut cu măsură e un scut contra tyfusului etc.

Cu deosebită stimă:

Rudolf Habermann,
prima berărie transilvană cu aburi.

(376) 2—3

Garanția cea mai intensivă. **Condiții de plată favorabile.**

Fabrica drezdană de motoare, societate pe acții, una dintre cele mai vechi și mai mare

FABRICĂ DE MOTOARE

din Germania

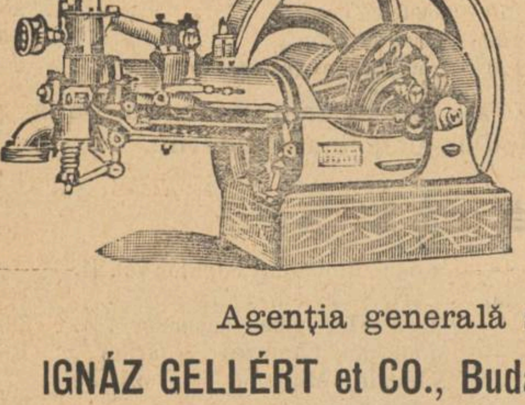

liferează

Motoare și Locomobile

cunoscute de perfecte, durabile, precise, cu funcțiune sigură și cu mânare ieftină de

Benzin Uleu brut
Gaz Acetylin

Agenția generală și depositul

IGNÁZ GELLÉRT et CO., Budapesta, Teréz körut 41.

(371) 1—12 Telephon Nr. 12—91.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

La apotecarul: **CORNEL DEMETER** în ORĂȘTIE (SZÁSZVÁROS),

să găsesc următoarele:

Preparate medicale,

leacuri de casă, neapărat trebuitoare în fiecare familie:

Conținutul medicamentelor de mai jos sunt folosite de cei mai renumiți profesori și medici, și sunt recunoscute de cele mai bune.

Dolicin contra tusei, răguşelei, durerii de piept, ofticei, tusei măgărești, catharului, astmei, greutății de respirat, lungoarei şi tusei seci. La copii şi copile, contra tusei măgăreşti, are efect admirabil. „**Dolicin**“ ul are efect bun asupra apetitului și întăreşte corpul, iar flegma o disolvează şi astfel mai uşor se şi rupe. Ferbințelile şi asudatul de noapte încetă; măreşte greutatea corpului şi deci contribue mult la însănătoşire. Prețul 1 coroană 20 fileri şi 2 coroane.

Prav contra durerii de cap. Foarte bun şi în cazuri de influență. Prețul 1 coroană.

Capsic unsoare. Contra durerei de oase, podagrei, reumatizmului, răcelilor de cap, dinți și nervi, precum şi scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fil. şi 2 cor.

Centarin contra morburilor de stomach, precum la lipsa de apetit, mistuirea rea, catharul şi aprinderea de stomach, greața şi vomarea, zgârciurile cele mai grele: leac sigur! Foloseşte şi la curățirea sângelui. Prețul 1 cor. 20 fil. şi 2 cor.

Laxbonbons. Inchiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap şi altele. Deci cine sufere de închiderea scaunului, numai decât să comande „Laxbonbous“ purgativ. Prețul 1 cor:

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tinerețelor, precum la răguşală sifilitică, durere de oase, excese şi bube-zgrăbunțe pe față, nas sau orice parte a corpului, — ba chiar şi ranele sifilitice, 1 sticlă 2 coroane.

Esență contra bătăturilor (ochi de găină) 80 fil. ***Prav*** contra opăritului la copii 60 fil. ***Prav*** contra asudatului la mâni şi picioare, 60 fil. ***Unsoare contra rîielor***, cu efect sigur şi rapid, 1 cor. 20 fil. ***Picuri pentru ochi,*** are efect sigur în privința conservării şi vederii ochilor. Aceasta întăreşte ochii slăbiți, delătureazā roşeala, şi celor slabi de vedere le întăreşte vederea, 70 fil. ***Pilule luxativ purgative,*** la caz de încuierea scaunului şi regularea acestuia, 70 fil. ***Demibon,*** contra isomniei (la amețeli de cap), şi nelinişte nervoasă, 6 cor. 20 fil. ***Unsoare de casă***, mijloc probat în contra tuturor ranelor, precum sunt bube, umflături, pecingini şi alte rane, 1 cor. ***Liq de fer***, la copii şi la mari, contra anemiei, slabi de sânge, slab de corp — şi rămași în desvoltare. Contra palidității la față. Prețul 2 coroane.

Grijiți această listă de prețuri ca la caz de lipsă să ave-ți adresa corespunzătoare.

Adresați vă cu încredere la: **Apotecarul A. Cornel Demeter,**
în ORĂȘTIE (Szászváros), lângă bis. ev. ref.

[324] 3—4

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preț de tot moderat şi la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [25] 35—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(150) 26—52

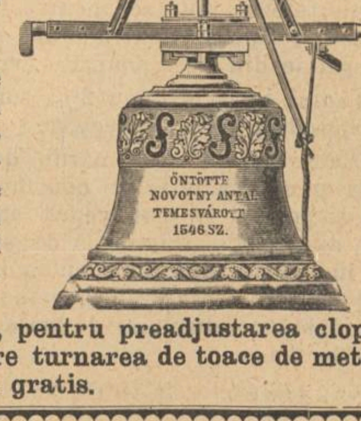

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Nr. 137 Sibiiu, Marți 16/29 Decemvrie 1908. Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Trei probleme grele.

Sibiiu, 28 Decemvrie n.

Trei chestii mari sunt puse la ordinea zilei în politica internă maghiară, trei probleme grele şi de mare însemnătate, cari îşi aşteaptă resolvarea apropiată. De când fostul ministru de justiţie, *Polonyi*, şi-a criticat cu multă îndrăzneală, dar şi cu mult temeiu, pe foştii sei colegi din guvernul coaliţiei, pentru politica lor păgubitoare intereselor partidului independist, care reprezintă în dietă majoritatea poporaţiunei maghiare: s'a deşteptat conştienţa şi în alţi membri de seamă ai partidului kossuthist, şi a eşit la suprafaţă dorinţa generală, de a se da ţării cel puţin o *bancă naţională independentă*, dacă alta, din vastul program politic kossuthist, nu i se poate da. Curentul pentru despărţirea băncii austro-ungare de acuma în două, şi înfiinţarea unei bănci naţionale maghiare în Budapesta, e astăzi puternic în dietă, şi în fruntea mişcării stă însuşi prezidentul camerii, domnul *Juszth Gyula.* Guvernul e dator să ţină deci cont de el, şi să se ocupe serios cu resolvarea acestei probleme grele.

Cum însă toţi oamenii de specialitate şi cu purtare de grije faţă de viitorul patriei noastre, sunt de convingerea firmă, — împreună cu ministrii *Wekerle* şi *Andrássy*, şi poate că şi cu alţii, — că între împrejurările date, o bancă naţională independentă maghiară, nu ar fi de nici un folos ţării, ci din contră, poate să ne ascundă în urmările sale o ruină desăvârşită economică şi financiară, — s'au început tratări cu factorii competenţi în chestiile aşa numite *militare*, pentruca storcânduse concesiuni în direcţia aceasta, se poată fi îmblânziţi cei ce se plâng, că nu li s'a dat nimica până acuma, şi să se învoiască se rămână chestia băncii neresolvată încă vre-o câţiva ani, şi să rămână banca austro-ungară, aşa cum e, comună pentru ambele părţi de monarhie.

Dela Viena nu s'a putut obţinea până acuma nici o promisiune categorică în privinţa aceasta, cu toate că a fost la Viena, atât ministrul de interne, contele *Andrássy*, cât şi ministrul-prezident *Wekerle*, şi au fost primiţi ambii în lungi audienţe la palat, şi au avut întrevederi lungi şi cu ceialalţi factori competenţi. Un comunicat semioficios vienez ne spunea însă acum de curând, că cercurile vieneze nu sunt streine de cererile Maghiarilor în chestiile militare, şi până la anumite limite ele pot fi împlinite, dacă se dau garanţii, că Maghiarii nu vor păşi mai târziu cu alte pretensiuni.

Aceste garanţii ar trebui deci se fie aflate şi date Vienei, şi atunci cei decizători în chestiile militare, sunt gata se dee Maghiarilor: limba maghiară ca limbă la judecătoriile militare de pe întreg teritoriul Ungariei, limba maghiară ca limbă de administraţie şi oficioasă la regimentele ungureşti compuse cel puţin din 50% soldaţi de limbă maghiară ori cunoscători de limbă maghiară, şi limba maghiară chiar şi ca limbă de instrucţie, la regimentele ungureşti. Mai departe se va resolva şi chestia steagurilor şi a emblemelor, în mod favorabil pentru Maghiari. Limba de comandă rămâne însă cea germană în armată.

Pentru a se putea acum da Vienei garanţiile cerute, ar trebui se fie spart partidul kossuthist, care formează majoritatea covârşitoare în dietă, şi format un nou partid parlamentar, cu un nou program politic. Se lucră deci din toate puterile la fuzionarea partidului constituţional cu o parte însemnată din cel kossuthist, care apoi dând tot sprijinul seu guvernului, să se mulţămească cu concesiunile ce le va putea stoarce guvernul în chestiile militare, să renunţe pe un timp care dela înfiinţarea băncii naţionale ungare, şi se formeze garanţa, prin însuşi programul seu politic, că în chestiile militare nu va mai ridica şi alte pretensiuni.

Cum vedem, aceste trei probleme estrem de grele, aceste trei chestii de mare importanţă, stau strâns legate una de alta şi numai împreună pot se fie resolvate. Resolvarea lor întimpină însă mari greutăţi, nu numai acasă, aici la noi, ci mai ales în Austria, unde întreg parlamentul a luat poziţie contrară, şi ministrul-prezident de acolo *Bienerth* s'a văzut îndemnat să comunice Maiestăţii Sale dispoziţia aceasta a parlamentului austriac şi dorinţa acestuia, ca Maiestatea Sa *să nu facă nici o concesiune* Maghiarilor în chestiile militare.

Aici stau astăzi lucrurile. Cum se vor desvolta, — vom vedea în curând.

Votul plural. Redacţiunea valoroasei reviste sociologice, „*Huszadik Század*" din Budapesta s'a adresat mai multor politiciani de frunte din lumea întreagă, cu rugarea, să-şi spună părerea asupra proiectului de lege al contelui Andrássy despre alegerile de deputaţi, şi mai ales asupra *votului plural.* Patruzeci şi şapte de bărbaţi cu greutate în ţările lor au răspuns celor dela revista numită, condamnând cu asprime votul plural şi constatând, că singura reformă dreaptă şi modernă electorală pentru un stat civilizat este: *votul universal, egal şi secret.* Răspunsurile primite redacţiunea revistei „*Huszadik Század*" le publică toate în numărul de pe Decemvrie, care e de o estensiune foarte mare şi are mai multe articole remarcabile, între cari şi unul mai lung despre: *direcţia politicei de naţionalitate*, asupra căruia vom reveni.

„Fond cultural".

Sub titlul acesta publică „*Libertatea*", ziarul poporal bine redactat din Orăştie, în numărul din urmă, următoriul *articol de fond*, dictat de o inimă caldă românească:

„In faţa năprasnicei lovituri ce guvernul o dete şcoalei poporale române prin noua lege şcolară, urcând plăţile învăţătorilor peste puterile unui popor cum e şi al nostru, cu aşa puţine mijloace materiale la îndemână sau anume adunate spre acest scop, — cei dela cârma bisericilor naţionale române, susţinătoarele şcoalelor noastre poporale, să văzură ca strânşi între stânci ce s'au răsturnat spre ei, şi speriaţi de mărimea primejdiei, începură a căuta căi de scăpare, mijloace de a să scoate din năprazna ce i-a ajuns!...

Cei dela conducerea bisericii gr.-or. veniră cu planul, dela care nădăjduesc ajutoare bune, să înfiinţeze un mare *fond cultural* anume pentru sprijinirea şcoalelor celor mai primejduite şi în locurile unde e mai de lipsă de ele, — sau să se înfiinţeze o mare *bancă culturală*, care să-şi dee cam jumătate din venitul său curat pentru scopul şcoalelor, dacă nu mai mult.

Contra ideii cu banca „culturală" să ridicară însă voci însemnate, care zic: rămâneţi la ceealaltă idee, cu *fond cultural* al şcoalelor, că înfiinţarea băncii nu e idee fericită, poate trage după sine mai multe neplăceri decât folos. Dar o mare parte din bărbaţii credincioşi acestei biserici, îşi ziseră deja cuvântul hotărât, că ei vor face o bancă care să fie model între bănci, jertfind pentru cultura română, nu numai câte 5 sau mult 10 percente din câştigul lor, ci câte 45%, acuş jumătate, iar cu timpul şi mai mult, în acest scop, — şi aceia spun că nu-şi mai pot retrage cuvântul zis, ei fac banca, ajută măreţul scop prin subscriere de acţii, cari să aducă venit băncii şi prin bancă şcoalelor.

La apelul de a subscrie acţii la numita bancă, dacă mulţi au subscris, şi mai mulţi au rămas reci, n'au subscris, având griji pe urma cobelor ce premerseseră subscrierii.

Bătrânul arhiereu, Metropolitul *Ioan Meţianu*, voind însă a da prilegiu *tuturor* fiilor buni şi credincioşi ai bisericii sale, de a putea ajuta măreţul scop, — vine acum în preajma marelui praznic al „Naşterii Domnului", şi chiamă pe toţi credincioşii bisericii, să ajutore dară la formarea fondului cultural al şcoalelor, care va fi chivernisit de adreptul de consistor, nu ca banca care îşi va avea conducerea ei de sine, — şi consistorul va folosi ve-

---

FOIŞOARĂ.

Din trecutul poeziei şi cântării bisericei ortodoxe.

De *Aurel Popoviciu*, paroh.

(Urmare.)

Sângele martirilor, vărsat cu abundanţă, liniştea şi pacea sufletească pe cari creştinii şi-o însuşiau din nesecatul isvor al învăţăturilor evangelice şi pe cari şi o păstrau şi în faţa celor mai înfiorătoare şicane, s'au dovedit de mai bune mijloace pentru convertirea celor necredincioşi, ca toate armele ştientifice, şi din zi în zi trăgeau noi ostaşi în ceata celor ce se luptau din răsputeri pentru biruinţa crucii.

Tot deodată cu persecuţiunile se iviră în sinul bisericei şi frământările interne, cari multă vreme au turburat pacea şi buna înţelegere dintre fraţi, care în urma persecuţiunilor de prosperarea şi organisarea pe base mai solide a bisericei, era reclamată atât de mult. De acestea frământări se şi folosiau din destul ceice şi prin persecuţiuni tindeau la nimicirea nouei religiuni.

Nici folosirea de frământările interne nici producerea lor meşteşugită însă n'au dus pe contrari la isbândă, căci şi eresiile, pe lângă multele urmări rele, au avut şi urmări bune pentru creştinism.

Numai în urma eresiilor adecă creştinismul şi-a normat dogmele, şi-a sistemisat învăţăturile, atât de credinţă, cât şi de morală. Ba eresiile au avut influinţă bună şi asupra desvoltării cultului creştin. Că poezia şi cântarea bisericească din secolul al patrălea, până la începutul secolului al optălea, imnologia şi cântarea creştină s'a cultivat cu atâta zel, cu atâta abnegaţiune, în cea mai mare parte e a se mulţămi tocmai eresiilor, cari au provocat ceartă în sinul creştinilor, cari au produs frământări în biserica vie a lui Cristos. Diferiţii eresiarhi adecă, pentru mai bună răspândire a învăţăturilor lor greşite, s'au folosit de poezie şi de cântare.

Invăţăturile şi-le turnau în poezii, pe cari apoi le melodizau şi în chipul acesta cercau a-şi înmulţi aderenţii. Chiar şi mai târziu reformatorii încă s'au folosit de aceste arme pentru generalisarea reformaţiunei la toate neamurile, şi încă cu bun succes, ceeace putem vedea mai bine din activitatea celui mai mare dintre reformători, din activitatea lui *Martin Luther.* E mai presus de ori ce îndoială, că Luther bazele catolicismului le-a clătinat mai mult prin cântări, decât prin învăţăturile sale reformatorice.

Tendenţa iscusită a ereticilor de a-şi răspândi vederile în cercuri cât mai largi cu ajutorul poeziei şi cântării, întimpină însă o puternică resistenţă din partea bisericei, căci sfinţii părinţi se văzură necesitaţi a răspunde cu aceleaşi arme, cu cari erau atacaţi. Şi ei adecă, dupăce prin diferitele sinoade ecumenice şi locale îşi stabiliră bine vederile, dupăce îşi normează învăţăturile în spiritul, în care le-a contemplat Isus, puseră mai mult pond pe poezie şi pe cântare şi le admiseră în cultul divin, ca pe nişte lucruri de cari acesta nu se mai poate lipsi.

In timp relativ destul de scurt învăţăturile creştine fură cuprinse în poezii şi prin aceasta în calea răspândirii eresiilor din partea creştinismului adevărat se pusă o stavilă puternică. Eresiile prin urmare, cu toate că au dat naştere la multe rele în biserică, provocând certe fără de capăt, ură şi desbinări între credincioşi, într'un timp când aceştia aveau cea mai simţită trebuinţă de bună înţelegere, totuşi pentru creştinism au avut şi partea bună, că au contribuit, deşi indirect, dar în măsură mare, la sistemisarea învăţăturilor creştinismului şi la perfecţionarea cultului acestuia. Dat fiind, că din secolul al patrălea începând, atenţia lumei creştine era îndreptată cu deosebire în contra eresiilor, şi autorii de imne şi cântări bisericeşti prin productele lor se nisuiau a paralisa învăţăturile eresiarhilor, nu e mirare, că imnologia din epoca aceasta, pe lângă caracterul de mai nainte, mai are şi un caracter dogmatic.

Din pomelnicul cel lung al imnografilor acestei epoce, mă voi mărgini a aminti numai pe cei mai însemnaţi şi mai de valoare. Unul dintre acestia este sfântul Efrem Sirul, care după tradiţia siriacă a compus nu mai puţin decât 12 000 de ode creştine. Ereticii Siriei şi cu deosebire capii acestora, Bardezane şi fiiul seu Armoniu, pentru a înfiltra pe nesimţite în inimile credincioşilor sămânţa credinţei lor deşerte au compus mai multe imne. După afirmarea unora, acesti eresiarhi în activitatea lor poetică au luat de model pe psalmistul David şi cu multă meşteşugire şi rutină poetică au făurit 150 de imne, imitând şi în ce priveşte numărul cântărilor lor pe autorul psalmilor. Contra acestor capi ai eresiilor siriene şi-a îndreptat imnele sale imnograful Efrem Sirul, care din fregeda copilărie a fost învăţat de către ai sei a fi bun creştin pe vremea lui Teodosiu-cel-Mare.

Odele acestui călugăr sunt prea bine caracterisate în sinaxarul canonului din 28 Ianuarie, când se prăznueşte amintirea acestui sfânt în biserica noastră. In puţine vorbe aflăm acolo rostul întreg al activităţii sale poetice. Se spun în acel sinaxar despre Efrem Sirul următoarele cuvinte: „Căruia zic, că i-s'a vărsat dar dela Dumnezeu, prin care scriind multe scripturi pline de umilinţă şi cu acelea a îndreptat pe mulţi spre faptele cele bune".

Smerenie, umilinţă şi cuvioşie sunt notele caracteristice ale poeziilor acestui cântăreţ al bisericei creştine şi acestea nitele acestui fond nemijlocit şi îndată pentru trebuinţele cele mai arzătoare ale şcoalelor! Iată ce zice, printre altele, I. P. S. Sa în cercularul adresat credincioşilor săi: (urmează părţi din apel, apoi să continuă:)

Glasul acesta al Arhiereului ce simte greutatea zilei ce ne apasă, şi simte datorinţa ce o avem cu toţii: *de a jertfi*, de e să ne izbândim mântuirea: şi însuşi premerge şi cu cuvântul şi cu fapta: *glasul acesta **nu e iertat să răsune în pustie!***

Acei fii cu dreaptă înţelegere ai bisericii, cari de ideea băncii culturale nu s'au putut însufleţi, — primească dar *această chemare*, verse din prisosul ce le-a dat Dumnezeu, care cât poate, *în acest fel pentru acelaşi măreţ scop*: spriginirea culturei române, ajutorarea ei la înălţare, ferirea ei dela căderea în gropile ce i-s'au pregătit de o politică vrăjmaşă.

Iată clipa potrivită! Aci să va vedea *care cât de drept credincios este* (credinţa fără *fapte*, moartă este şi naintea lui Christos!)

La fapte, bunilor Români!"

Dela „Asociaţiune".

Biroul „Asociaţiunii" a adresat următoarea circulară direcţiunilor despărţămintelor „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român."

Domnule Director! E de prisos să mai accentuăm importanţa ce o au prelegerile poporale pentru înaintarea culturală şi întărirea economică a ţărănimii dela sate, Cu ajutorul lor putem îndeplini una dintre cele mai importante probleme ale instituţiunii noastre culturale: răspândirea culturii la sate. Experienţele de până acum dovedesc, că poporul arată cel mai mare interes faţă de sfaturile şi îndrumările pe cari i-le dă cărturărimea cu ocazia prelegerilor. In despărţămintele în cari comitetele cercuale s'au îngrijit să se ţină prelegeri sistematice şi practice, se pot constata rezultate concrete îmbucurătoare. Şi atunci când ţăranii se vor convinge că „domnii" se îngrijesc din toată inima de soartea lor năcăjită, când vor vedea că domnii dela oraşe vin in mijlocul lor să le arete, cu vorba şi cu fapta, căile şi mijloacele cari le pot înlesni traiul, îi vor primi cu dragoste frăţească şi se va întări şi mai mult încrederea ţărănimii în conducătorii săi.

Având în vedere importanţa naţională a acestor prelegeri, nădăjduim că toate despărţămintele noastre îşi vor da silinţa să aranjeze în toate comunele de pe teritorul lor asemenea prelegeri poporale.

Comitetul central, în şedinţa sa ţinută la 20 Iulie 1908, pentru a înlesni ţinerea prelegerilor poporale mai ales în despărţămintele lipsite de mijloace materiale, a votat spre acest scop pe anul 1909 suma de 2000 coroane care se va distribui, în părţi egale de câte 100 coroane, între 20 de despărţăminte ale „Asociaţiunii."

Pentru orientarea On. direcţiuni ale despărţămintelor, ne permitem a înşira principiile călăuzitoare la aranjarea prelegerilor poporale şi condiţiunile ce trebuie să le îndeplinească despărţămintele pentru a putea fi împărtăşite de ajutorul de 100 cor. ce l dă comitetul central:

1. Comitetele cercuale să stabilească de mai nainte comunele, în cari se vor ţinea prelegeri poporale, având mai ales în vedere acele comune, unde până acum nu s'au ţinut nici prelegeri poporale şi nici adunări cercuale şi prin urmare „Asociaţiunea" e mai puţin cunoscută. Se va mai avea în vedere situaţia scăpătată a comunelor şi neapărata trebuinţă de a se face ceva pentru povăţuirea locuitorilor spre a înainta în cele economice.

2. Comitetele cercuale vor face apel la întreagă cărturărimea de pe teritorul despărţământului să ţină prelegeri şi să aranjeze şezători la sate, în Dumineci şi sărbători. Dacă pe teritoriul despărţământului se găsesc specialişti în ale economiei, de exemplu preoţi şi învăţători, cari în timpul din urmă s'au cualificat în pomărit, vierit, stupărit etc., precum şi medici, advocaţi, funcţionari de bănci ş. a. m. d. trebue invitaţi să se angajeze să ţină prelegeri în diferite comune, tratând subiecte din specialitatea lor.

3. E de dorit ca prelegerile poporale să fie de mai nainte pregătite, dar să se ţină liber — nu cetite — şi cu demonstraţiuni practice. Tot ce se poate arăta şi experimenta, să se arete şi să se experimenteze, aşa de exemplu:

a) Referitor la cultura pământului se vor arăta diferitele soiuri de maşini şi recvizite agricole, şi unde se poate, se vor pune şi în lucrare, ca cei prezenţi să se poată convinge de avantagele lor.

b) Tot aşa se va proceda la prelegerile despre pomărit, arătând cum se face în practică semănatul pomilor, strămutarea, altoirea şi formarea coroanei lor, etc.

c) La cultura viei se vor arăta de ex. cum se face rigolarea pământului, altoirea viţei, etc.

d) La cultura legumelor se vor arăta diferitele soiuri de seminţe mai alese şi specii din legumele cele mai frumoase şi mai rentabile, etc.

e) La stupărit se vor arăta spre ex. coşniţele sistematice, diferitele soiuri de recvizite şi maşini practice, şi aşa mai departe se va proceda şi la alte ramuri ale agriculturii.

Despărţămintele cari au schiopticoane le vor întrebuinţa la prelegerile poporale, fiindcă s'au dovedit a fi foarte potrivite pentru a deştepta interesul ţărănimii faţă de prelegeri.

Cele mai bune dintre prelegeri se vor înainta comitetului central, care le va cenzura prin organele sale şi eventual le va publica în foaia „Asociaţiunii" sau în biblioteca poporală a „Asociaţiunii."

4. Cu ocazia prelegerilor poporale, se vor înfiinţa agenturi şi biblioteci poporale, spre care scop despărţămintele noastre primesc gratuit toate publicaţiunile poporale de cari dispune „Asociaţiunea".

5. Toate prelegerile se vor ţinea sub conducerea unui delegat al comitetelor cercuale. Spre acest scop membrii comitetelor cercuale vor avea să-şi împartă conducerea şi prezidenţia prelegerilor, ca toţi să lucreze deopotrivă la reuşita acestora. Se va face propagandă ca la prelegeri să ia parte şi poporul din comunele învecinate.

6. Comitetele cercuale vor avea să alcătuiască, în luna Ianuarie 1909, lista prelegerilor, pe cari au de gând să le ţină în cursul anului, indicând atât comunele cât şi numele conferenţiarilor, precum şi numele membrilor din comitet cari le vor prezida.

Listele acestea se vor înainta comitetului central cel mult până la 1 Februarie 1909 arătând, dacă doresc să fie împărtăşite de ajutorul de 100 cor.

Acele dintre despărţăminte cari nu vor înainta lista prelegerilor poporale până la terminul indicat mai sus, nu vor putea fi împărtăşite de ajutorul de 100 coroane.

O prelegere economică nu se va putea remunera cu mai mult de 10 cor. din partea despărţămintelor. Aşa încât despărţămintele cari primesc ajutorul de 100 coroane vor avea să ţină cel puţin 10 prelegeri economice.

Deodată cu înaintarea acestor liste comitetului central, se va arăta şi câte agenturi şi biblioteci poporale vor să înfiinţeze, cerând numărul corăspunzător de exemplare din publicaţiunile poporale ale „Asociaţiunii".

Totodată atragem atenţiunea On. direcţiuni asupra tovărăşiilor săteşti, invitându-le să stăruiască să se înfiinţeze cât mai multe în comunele de pe teritoriul despărţămintelor. Cei-ce vor isbuti să înfiinţeze tovărăşii de credit, de producţiune, de valorizare etc. să fie împărtăşiţi de premii, ca încurajare. Deasemenea se vor da premii şi cărturarilor, cari vor înfiinţa pepiniere de viţă americană, grădini de pomi, gospodării model etc.

In părţile, unde e teren prielnic pentru negoţ, despărţămintele se vor îngriji să angajeze un specitlist — eventual mai mulţi—, ca să ţină cursuri de negoţ pentru ţărani, în cari să li se spună: 1. Folosul negoţului la sate; 2. Intocmirea unei prăvălii; 3. Marfa cu care trebue să înceapă negoţul; de unde se poate procura această marfă; 4. Părţi mai de căpetenie din legea comercială: 5. Pregătirea hârtiei trebuincioase pentru cererea dreptului de a deschide prăvălie; 6. Indrumări pentru purtarea socotelilor; 7. Despra însoţirile de consum etc.

Comunicând onoratelor direcţiuni acest program de acţiune, le atragem atenţiunea să iee cu ajutorul comitetelor cercuale dispoziţiuni, ca să câştige ajutoare materiale şi din alte părţi (avere proprie, venitul petrecerilor, donaţiune dela bănci etc.) ca să se poată ţinea cât mai multe prelegeri economice la sate.

In aşteptarea răspunsului Dvoastră, Vă rugăm, Domnule director, să primiţi încredinţarea deosebitei noastre stime.

Sibiu, în 10 Decemvrie 1908.

Iosif St Şuluţu m. p., prezident. *Oct. C. Tăslăuanu* m. p., secretar.

Convocare.

Fiind din cauza tifosului o mare parte a membrilor „Reuniunei române de muzică din Sibiiu" absenţi, adunarea generală, convocată pe Luni în 8/21 Decemvrie a. c. nu s'a putut ţinea.

De aceea se convoacă pentru a doua oară pe *Mercuri, în 17/30 Decemvrie 1908*, la 6 oare p. m. în sala festivă a „casei naţionale".

Programul acelaşi.

Sibiiu, 10/23 Decemvrie 1908.

Comitetul.

Reuniunea română de muzică din Sibiiu.

Reproducem din „Raportul general al comitetului reuniunei române de muzică din Sibiiu", înaintat adunării generale, următoarele părţi:

Onorată adunare generală! Un nou an de activitate s'a împlinit în vieaţa reuniunii noastre anume, al *treizecilea*. După o muncă neobosită, împreunată adeseori cu cele mai strălucite succese, cu drept cuvânt ne-am putea aştepta, ca *„Reuniunea română de muzică din Sibiiu"*, ajunsă în vârsta celei mai viguroase bărbăţii, să fie o instituţie trecută de mult preste greutăţile începutului, şi astfel cu paşi siguri şi hotărâţi să şi continue *fără deosebite greutăţi* calea spre ţinta aleasă, cultivând în măsură tot mai mare în acest centru de vieaţă şi cultură românească şi muzica atât de plină de farmec a poporului nostru.

Cu toate acestea noi, cei dela conducerea acestei instituţiuni, cari cunoaştem greutăţile, cu cari sau aranjat producţiunile şi din anul expirat ale reuniunii noastre şi cari în anumite momente din cursul pregătirilor îţi par adeseori neînvingbile — trebue să afirmăm, că nici pe departe nu dispunem de acele puteri, cari să asigure Reuniunii un mers uşor şi fără năcazuri.

Cauza acestei situaţiuni grele este a se căuta, nu în lipsa de sprijin material al publicului român din Sibiiu, căci acela ni-se ofere în măsură suficientă pentru de a putea trăi (ş'apoi nici nu urmărim scopuri de a aduna mijloace băneşti mai mari), ci în lipsa de *membrii activi* deplin cualificaţi pentru producţiuni mai alese.

Poporaţiunea română din Sibiiu-cetate şi îndeosebi clasa cultă, din care avem a ne recruta puterile muzicale, este de tot mică, aşa încât nu este în stare a ne da un număr deajuns de cântăreţi buni; iară de altă parte şi membrii activi, cari şi-au oferit un şir de ani serviciile lor acestei reuniuni, se retrag înainte de vreme, când şcoala muzicală — ce şi-au însuşit-o — ar putea să fie încă de mare folos. La ivirea întâiului păr cărunt, cei mai mulţi se retrag în „liniştea binemeritată".

Putem deci constata, şi aci, ca şi pe multe alte terene ale vieţii noastre publice, că *ne lipseşte stăruinţa statornică, care se cere la realizarea oricăror succese mai vădite.* Ne plictisim de grabă, căci ne lipseşte simţul mai adânc către datorinţele obşteşti. Crescuţi în şcoli, cari nu se ocupă cu trebuinţele noastre culturale, mulţi n'avem nici priceperea acelor trebuinţe şi deci nici nu simţim în sufletul nostru îndemnul de a sta fiecare la locul său până nu mai poate şi de a nu preferi prea de timpuriu o vieaţă comoadă potrivită numai bătrâneţelor mai înaintate.

Alţii iarăş îşi văd exclusiv de ocupaţiunile automatice ale slujbei lor; rămân indiferenţi dela începutul intrării lor în vieaţa practică faţă de orice acţiune socială, ori apoi se îndestulesc cu distracţii uşoare şi de nici un folos obştesc.

Intre asemenea împrejurări existenţa Reuniunii noastre ar fi imposibilă, dacă *„Seminariul Andreian"* şi diferitele şcoale de fete atât proprii cât şi străine nu ne-ar oferi uneori chiar un bogat număr de *membri activi.*

Fiind însă aceste forţe tinere şi nouă, se cere an de an îndoită muncă

însuşiri eminente, cari îl caracterisau şi pe el însuşi ca om şi creştin, sunt acelea cari i-au asigurat renume pe terenul imnologiei. Pe la începutul veacului al patrălea, ca urmare a disputelor antitrinitare din anii precedenţi, răsare pe orisontul creştinismului erezia arianistică, căreia cu toate că i-se puse capăt în al doilea sinod ecumenic la anul 381, totuşi mult timp mai ţinu în ferbere lumea creştină. Erezia arianistică încă a dat impuls puternic desvoltării imnologiei creştine.

Cu combaterea învăţăturilor presbiterului Arin, prin compunerea de imne şi cântări, s'au ocupat doi dintre cei mai eruditi bărbaţi ai bisericei Ioan Gură-de-Aur şi Grigorie Teologul. Imnele pline de cuvioşie şi de o înaltă teologie a acestor doi bărbaţi inspiraţi, sunt îndreptate mai ales în contra psaltirei lui Apolinariu, care chiar şi până în cele mai mici amănunte se deosebia de psaltirea lui David. Disputele donatiste şi nestorianismul încă a provocat o mişcare vie în sinul imnografilor creştini, cari prin imnele lor cereau a combate învăţăturile greşite ale lui Nestoriu şi propoveduiau adevărata învăţătură a bisericei despre Născătoarea de Dumnezeu şi despre unitatea personală a lui Isus Christos, stabilită în al treilea sinod ecumenic ţinut în Efez la anul 431 sub Teodosiu-cel-Mic.

Lupta contra vederilor lui Nestoriu a luat-o asupra sa Ciril Alexandrinul, cel mai valoros, cel mai distins membru al şcoalei alexandrine, care pe steag avea scrisă unitatea personală a lui Isus.

El este şi cel mai renumit dintre imnografii, cari au compus imne în onoarea Născătoarei de Dumnezeu. Lui Ciril Alexandrinul i-se datoreşte imnul de clasică frumseţă *„Născătoare de Dumnezeu Fecioară bucură-te ceeace eşti cu dar dăruită Marie, Domnul este cu tine"*. . . . pe care şi azi îl cântăm la finea vecerniei. Pusă pe deoparte pe base largi şi solide şi netezindu-i-se calea prin imnografi, ca Efrem Sirul, Ioan Gură-de-Aur, Grigorie Teologul, Ciril Alexandrinul şi alţii, poezia şi cântarea bisericească nu putea să nu meargă cu paşi mai repezi spre înflorire, mai ales atunci când ea ajunge a fi cultivată de puteri şi mai talentate, de cântăreţi şi mai inspiraţi ca antecesorii lor. Pe la finea veacului al cincilea ese la lumină cu o speţie nouă de cântări, ce se numesc *condace*, un alt imnograf de mâna întâiu, în persoana lui *Roman Cântăreţul.*

Roman Cântăreţul este părintele condacelor şi creaţiile lui de acest gen pentru gravitatea şi frumseţa lor au rămas până azi neîntrecute. El este autorul condacului dela sărbătoarea Naşterea Domnului „Fecioara astăzi pe cel mai presus de fiinţă naşte şi pământul celui neapropiat peşteră aduce". . . . Acest imn este însemnat nu numai pentru frumseţa extraordinară, care residă în el, nu numai pentrucă a servit de model imnografilor posteriori pentru compunerea condacelor altor sărbători, ci şi pentrucă şi a păstrat melodia sa primitivă până în zilele noastre. Imnele acestui fruntaş al trecutului imnologiei şi azi impresionează foarte mult, atât cu textul, cât şi cu melodia lor simplă nemăestrită. Roman Cântăreţul s'a ridicat cu imnele sale mult peste contimporanii sei, cari din admiraţia ce-i păstrau, l-au mai numit şi „Roman dulcele glăsuitor".

Un alt imnograf inspirat al acestei epoce, cu nimic mai mic ca Roman Cântăreţul, ba în unele privinţe superior acestuia, este *Andreiu Criteanul.*

De origine acest poet de mâna întâiu este din Damasc, născut din părinţi creştini, bine văzuţi în cercurile creştine de acolo. După terminarea studiilor, fu hirotonit de cleric de către Teodor patriarhul Ierusalimului. Intrunindu-se în Constantinopol al şasălea sinod ecumenic trullan, pentru combaterea monotelismului, la el ia parte şi Andreiu, ca trimis al patriarhului seu, a cărui încredere o câştigase pe deplin. Pentru isteţimea şi înţelepciunea dovedită în şirul desbaterilor sinodale, ajunsă diacon al bisericei din Constantinopol, şi puţin după aceea arhiepiscop al Cretei. Cântările acestui cleric cu o înaltă cultură şi cu pricepere pentru literatura bisericească, străbat până la cele mai ascunse particele ale sufletului omenesc şi cu accentele lor dulci înduioşează şi cele mai împetrite inimi.

Cu toată dreptatea să esprimă despre el *Teofan*, un alt poet de canoane, în următorul chip: „Fiind învăţat de dumnezeescul dar al prea sfântului duh, mişcându-ţi canonul tău, ai luminat biserica lui Cristos, lăudându-o cu viers foarte bine întocmit, Andree, Dumnezeescule".

De contimporani a fost privit totdeauna ca un organ dumnezeesc al duhului, care cu cântările bine întocmite farmecă şi îndulceşte inimile tuturor. Viaţa acestui bărbat şi destoinic poet de canoane este un lanţ nesfârşit de fapte creştineşti, cari împreună cu duioasele cântări i-au încununat fruntea cu cununa nemurirei.

Ca cel din urmă dintre imnografii cu renume din epoca a doua a desvoltării poeziei bisericeşti, mai amintesc aici pe *German* patriarhul Constantinopolului, autorul stihirilor dela „Naşterea Născătoarei de Dumnezeu", dela „Intimpinarea Domnului" şi altele. Cele mai remarcabile însă dintre imnele lui sunt cele dela sărbătoarea „Buna-Vestire", scrise în formă de dialog într'o limbă poetică uşoară şi mlădioasă. Ingerul binevesteşte fecioarei zămislirea prin duhul a cuvântului lui Dumnezeu, iar preacurata, dupăce Gavriil îi împrăştie toate nedumeririle prin o serie întreagă de convorbiri, să pleacă înaintea soliei dumnezeeşti şi rosteşte cuvintele: *„După cuvântul tău să-mi fie mie"*.

(Va urma).

pentru a realiza prestațiuni mai succese. Cu drept cuvânt trebue de multeori cu durere de inimă să susținem, cu Reuniunea noastră îndeplinește un fel de muncă de Sisiphus. In curs de câțiva ani muncește cu mari încordări; puterile tinere progresează mereu, vocile se deschid tot mai frumos, se catifelează, se cultivă, încât ajungi la înălțimi neașteptate. Dacă aceste forțe ar sta împreună un șir mai lung de ani, ai progresa în mod uimitor. Așa însă tocmai când le-ai putea mai bine folosi, cei mai mulți membri activi se despart de Sibiiu spre a-și împlini chemarea, pentru care în institutele de aci s'au pregătit.

Am scos de astădată la iveală aceste momente nu doară pentru a justifica o activitate mai puțin rodnică și împreunată cu succese mai mici în cursul anului 1907/1908. Din contră, trebue să constatăm că producțiunile noastre din acest timp au fost și ca cor și ca succes artistic prea multămitoare, cu toate că am dispus mai mult de elemente tinere și începătoare în ale muzicei. Am voit numai să tragem concluziunea, că deoparte ce rezultate frumoase n'am putea ajunge, dacă și noi am dispune de o poporațiune cultă de câteva zeci de mii de suflete, care să ne ofere sprijinul său moral și material? iară de altă parte cei dela conducere n'ar trebui an de an să-și încoarde toate puterile de a putea înjgheba un număr suficient de membri activi, cari să asigure activitatea Reuniunii pe un nou period de un an.

Spre a ușura încâtva sarcina celorce vor urma după noi, folosim și acest prilegiu de a apela la toți iubitorii culturii și ai muzicei românești, ca să nu detragă sprijinul lor acestei instituțiuni, care atâtea zile bune, zile sărbătorești și de rară însuflețire, a cauzat publicului românesc, care a avut ocazie a asista la producțiile sale.

Toți ceice simțesc românește și au glas, să se înroleze în șirul membrilor activi, ca să-i asigure un mers cât mai avântat; iară la înrolare în legăturile reuniunii, fiecare îndeosebi și toți împreună trebue să aibă convingerea, că în vieața obștească nu poate nimenea avea pretențiunea de a-și validita exclusiv și cu orice preț numai propriile sale vederi, ci calea — pe care va avea să înainteze și să lucre — i-se va indica de rezultanta împreună sfătuirii tuturor elementelor ei constitutive, cari cu paciință și împrumutată bunăvoință trebue să-și spună părerile, și să cedeze unul altuia, conduși numai de dorința unui succes cât mai desăvârșit.

Intimpinare.

Primim din Zernești scrisoarea următoare:

Mult onorată Redacțiune! In nr. 134 din anul curent al prețuitului Dv. ziar sub titlul „Iarăși chestia școalelor confesionale“ ați publicat un articol, care între altele cuprinde și următoarele: „După informațiunile ce le avem, corporațiunile noastre din această fruntașe comună în repețite rânduri au fost convocate și poftite a se declara cu privire la competințele învățătorești, dar credincioșii nostri nici n'au voit să audă despre așa ceva, pe lângă altele și din motivul, că înșiși învățătorii nostri nu-și trimit copiii la școala confesională. In fața oamenilor noștri din Zernești învățătorii actuali prețuesc mai puțin decât le este salarul de până acum. Sunt deci mai aspri la judecată decât inspectorii censorului din „Gazetă“. Se vede, că Zerneștenii, negustori fiind, știu cum să-și prețuiască marfa“.

Informațiunile, pe basa cărora ați publicat aceste rânduri, jignitoare pentru noi, nu sunt esacte. Căci corporațiunile din Zernești, adecă comitetul și sinodul parohial, nici odată nu s'au pronunțat despre noi subsemnații învățători în modul acesta. Corporațiunile acestea până în ziua de 22 Noemvrie a. c. nici n'au avut prilej a se pronunța în privința regulării salarelor noastre. Căci chestia ridicării salarelor a fost pusă la ordinea zilei numai în ședința comitetului parohial din 22 Noemvrie 1908, când la propunerea dlui prezident și la stăruința mai multor membri s'a hotărât unanim, ca cu începutul anului 1909 să ni-se ridice salarele dela 600 cor. la suma de 800 cor. și anume din aruncul votat de sinodul parohial în ședința din 3 August a. c. și pus în bugetul făcut atunci pe anul 1909. Asupra acestui conclus al comitetului parohial sinodul încă nu s'a putut declara, căci până acum nu s'a convocat.

Oamenii nostri din Zernești nu sunt atât de ingrați față de noi, precum ați binevoit a publica. Iară noi suntem pe deplin împăcați în conștiința noastră, că ne-am împlinit datorința în serviciul școalei noastre confesionale.

Ne rugăm cu tot respectul pentru publicarea acestei deslușiri, pe care o dăm în interesul adevărului.

Zernești, 11/24 Decemvrie 1908.

Cu stimă:

Vartolomei Bude inv, dir.

Nicolae Sperchez inv.

Pompiliu Dan inv.

NOUTĂȚI.

Fondul cultural. Domnul asesor consistorial, căpitan ces. și reg. în retragere, *Pantaleon Lucuța*, care totdeauna a fost un bun sprijinitor *cu fapta* al lucrurilor bune și folositoare neamului, încă s'a grăbit să dee ascultare glasului Inaltpreasfințitului nostru Arhiepiscop și Metropolit *Ioan*, înscriindu-se la *fondul cultural* cu frumoasa sumă de 2100 cor., ceeace corăspunde unui ajutor anual de 105 cor., asigurat pentru vecii vecilor pe seama școalei românești. Trăiască!

*

Esamene de cualificațiune. Luni, săptămâna trecută, s'au ținut esamene de cualificație la institutul pedagogic din Caransebeș, cu corigenții. Au dat esamenul toți candidații. Astăzi apoi se țin esamene de cualificație cu corigenții la institutul pedagogic din Arad. Atât în Caransebeș, cât și în Arad, comisar ministerial a fost dl *Dr. Iosif Siegescu*, profesor gimnazial în Budapesta.

*

Maiestatea Sa va veni, după cum scriu ziarele maghiare, pe la finea lunei Ianuarie 1909 la Budapesta, unde va rămânea până pe la mijlocul lui Februarie. Se vor da mai multe prânzuri de curte și un bal de curte.

*

Dr. Sextil Pușcariu, profesor estraordinar pentru limba și literatura română la universitatea din Cernăuți, a fost numit zilele trecute profesor ordinar la aceeași catedră.

*

Metropolie nouă. Ziarele maghiare aduc știrea, că toate episcopiile gr. ort. sârbești din Bosnia, Herțegovina și Dalmația, vor fi supuse unei metropolii ce se va înființa de nou, și-și va avea reședința în Viena. Ca metropolit e luat în vedere episcopul Milaș din Zara, până acuma supus metropolitului din Bucovina.

*

Dela cassa arhidiecezană. Dl Dr. *Ilie Beu*, medic în Sibiiu, donează 200 cor. în 2 acții de ale institutului de credit și economii „Vatra“ din Cluj în favorul *fondului cultural* arhidiecezan.

*

Palatul regal din Buda. Inainte cu optsprezece ani s'a început renovarea, adaptarea și lărgirea palatului regal din Buda, și lucrările s'au terminat abia în anul acesta, cu ridicarea casarmei pe seama dorobanților. Incheindu se toate socotelile s'a constatat, că împreună cu aranjamentul intern, palatul regal din Buda a costat în sumă rotundă treizeci și două de milioane coroane.

*

† Valeriu Arseniu, fost învățător și preot ales în Gurarâului, după grele suferințe a adormit în Domnul Sâmbătă la 5 oare dimineața, în etate de 38 de ani. Rămășițele pământești ale decedatului se vor așeza spre odihnă vecinică, astăzi, Luni în 15/28 Decemvrie a. c., la 10 oare a. m., în cimiterul bisericei ortodoxe din Gurarâului. Odihnească în pace.

*

Skioptikon. Despărțământul Sibiiu al „Asociațiunii“ voiește a-și vinde skioptikonul ce-l are de 2 ani, spre a-și cumpăra altul mai mare. Dacă careva despărțământ al „Asociațiunii“ reflectează a-l lua, să se adreseze la organele despărțământului, sau la redacția foii noastre. Skiopticonul e absolut în stare bună, aproape nou.

*

† Romulus Dumitru, teolog absolut și iurist anul al IV-lea, după un morb greu și îndelungat, și-a dat sufletul în mânile Creatorului, în 25 Decemvrie st. n. 1908, noaptea la oara 1, în etate de 25 ani. Inmormântarea rămășițelor pământești s'a întâmplat Dumineca, în 27 Decemvrie, la 2 oare p. m., în cimiterul gr.-or. din Orăștie. Odihnească în pace!

*

Deputatul Juriga, care-și face pedeapsa de doi ani în temnița de stat din Vaț, împlinind trei părți de patru din pedeapsă, a cerut se fie pus în libertate, în mod condiționat, după cum permite legea, dar rugarea sa a fost — respinsă.

*

Serul contra cancerului. Un medic iscusit din Sicilia a descoperit un ser, cu care se poate combate cu succes cancerul. Invățatul profesor universitar *Celli* din Roma, întrodus fiind în secretele acestui nou leac, s'a pronunțat în mod foarte elogios despre el. Și Celli e autoritate europeană în boale de cancer.

*

Pentru soldații din Bosnia. Comandamentul de corp de armată Nr. 12 din Sibiiu ne comunică, cumcă în urma căldurei cu care a fost îmbrățișat din toate părțile apelul său, de a se aduce daruri în bani, ori alimente, pe seama soldaților din armata comună austro ungară trimiși la Bosnia, mai ales însă în urma inițiativei luate din partea doamnei de *Gaudernack*, soția Excelenției Sale, domnului comandant de corp din Sibiiu, s'au adunat și în Sibiiu peste 13,000 coroane pentru soldații noștri din Bosnia, precum și victualii și diferite obiecte de îmbrăcat, cămeși, mănuși, etc. Toate au fost expedate la Bosnia pentru a fi împărțite între soldați. Celorce au contribuit cu ceva li se esprimă multămită și pe calea aceasta.

*

Soldat împușcat. In Cubin, situat pe malul Dunării, a fost aflat mort, cu capul perforat, caporalul Frenzen din regimentul 33 de infanterie, care se afla la post, pentru a supraveghia hotarele sârbești. Comisia militară, venită la fața locului, a constatat, că a fost împușcat de pe malul sârbesc.

*

Haine de hârtie. Din Paris vine vestea, că acolo se vor introduce în cursul anului viitor hainele făcută din hârtie, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Vor fi și hainele acestea făcute din pănură, dar pănura e făcută cu bateală de hârtie. Hainele de hârtie vor avea favorul, că nu le strică ploaia, și că costau numai pe jumătate ca cele de acuma.

*

„La fondul Victor și Eugenia Tordășianu, pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Demetriu Marcu, ziarist 1 cor.; Victor Roth, în amintirea socrului seu Iosif Renpold, 2 cor.; Ioan Radu, paroh în Măgărei 50 bani; Coman Șogan, propr., soția sa Maria n. Vidrighin și copila lor Anița, 2 cor.; propr. Nicolae Florescu din Ighiu, 20 cor.

*

Câne turbat. Un câne turbat a mușcat mai mulți oameni pe strada mare, în Lipova din Banat, cari toți au fost trimiși în institutul bacteorclogic din Budapesta, pentru a fi luați în tratament medical.

*

Din Pittsburg, în America, se scrie, că șapte senatori ai orașului și doi bancari au fost arestați pe motivul, că cei din urmă au mituit, iar cei dintâi s'au lăsat să fie mituiți, făcând bancarilor unele favoruri în detrimentul orașului. Alți șase senatori au fugit, pentru a nu fi arestați și ei. Peste tot, din 60 senatori ai orașului, numai șase nu sunt amestecați în afacerea aceasta de mituire, ceialalți toți!

*

Ceartă între păcurari. In Beodra, comitatul Torontal, în Banat, sosiseră cu turmele lor de oi niște păcurari străini, pentru a le paște pe teritoriul acestei comune. Păcurarii din comună iubinduși și temându-și turmele proprii de oi, s'au împotrivit și nu i-au lăsat la pășune. De aci ceartă, și apoi bătae între păcurarii streini și cei din sat, iar urmarea a fost, că un păcurar din sat a fost omorât, altul grav rănit.

*

Serată în Cluj. Corpul învățătoresc și elevii dela școala română din Cluj au dat o serată sub patronajul „Reuniunii femeilor române din Cluj sf. Măria“ Dumineca în 27 n. 1908, la orele 5 seara, în localul școalei de fetițe.

Convocare.

Domnii membri români ai adunării municipale sunt rugați să se prezinte Miercuri în 30 l. c. la obicinuita consfătuire în localul casinei române din loc.

Sibiiu, 15/28 Decembre 1908.

Dr. Liviu Lemény.

Pentru economii nenorociți de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociți prin grindină au binevoit a dărui și anume: Traian Petrișor paroh în Gușteriță și soția sa Livia n. Bălăban, 4 cor.; la stăruința generosului paroh Ioan Hanzu din Cacova (cerc. Seliștei) mai mulți credincioși au contribuit în biserică cu suma de cor. 13; vânzându-se bucatele adunate dela credincioșii economi din Gușteriță, sau încassat cor. 26·40. Suma adunată e de cor. 409·40. Apelăm la inimile generoase și îndeosebi la preoții nostri să urmeze esemplul fraților lor până aci publicați și se adune în favorul nenorociților de pe valea Hârtibaciului.

Sibiiu, 12/25 Decemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“

Pantaleon Lucuța prezident.

Vic. Tordășianu secretar.

Cărți și reviste.

„Calendarul, Bibliotecei pentru toți“, a apărut în București. E un frumos volum, conținând o bogată materie literară, datorită scriitorilor fruntași, articole științifice din cele mai interesante (Cucerirea aerului, dispariția pământului etc.) precum și toate indicațiile necesare pentru publicul care călătorește. Număroase ilustrații înfrumsețează volumul și dau un deosebit interes calendarului. Prețul vol. de peste 120 pag. 30 bani.

*

Al XX-lea raport general al comitetului central al reuniunei de agricultură din comitatul Sibiiului, pentru anul 1907. Redactat de *Victor Tordășianu*, secretar.

*

Candela, foaie bisericească-literară, redactată cu concursul mai multor preoți din arhidieceza Bucovinei, de Dr. Emilian Voiutschi și Artemon A. Manastyrski. Anul 27, numărul 12 pe Decemvrie. Cuprinsul: Viața și activitatea sf. apostol Pavel, de *Dr. V. Gheorghiu.* Plângerile lui Ieremia, de *Dr. Octavian Isopescul. Oda*, I. P, S. Sale Metropolitului *Repta*, din incidentul numirei sale de consilier intim al M Sale, de *A. Monastirski.* Text rutean. Scurte comunicări. Intrebări și casuri pastorale. Cronică. Abonamentul 8 coroane la an. Apare în Cernăuți, Bucovina.

Din public.+)

Multămită publică.

In urma apelului lansat la mai mulți marinimoși, au binevoit a contribui pentru înmulțirea bibliotecii meseriașilor și comercianților din Sebeș și jur „Andreiana“ următorii domni: C. Sfetea, București 25 cărți în valoare de 37·30 lei, Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român Sibiiu 41 cărți în valoare de cor: 17·20, Rafila Dr. Elekes Sebeș, 12 cărți în valoare de cor. 21·40, Dr. E. Miron Cristea, asesor cons. Sibiiu 7 cărți în valoare de cor. 9·10 Consistoriul arhidiecezan Sibiiu, 1 carte în valoare de 5 cor., Reuniunea română de muzică, Sibiiu 1 carte 2 cor. George Dopp Sebeș 1 carte 2 coroane, Iosef Hienz, Sebeș, 2 cărți cor. 3·20, Ioan Tincu pantofariu Berlin 2 cor., Em. Suciu, Măgărei 3 cărticele 40 fil. Aducem și pe această cale multămită P. on. Domni binevoitori.

Sebeșul-săsesc, la 23 Decemvrie 1908.

Oprea Herția cussariu.

Victor Sabaduș prezident.

Poșta redacției.

Nerea George. Nu se poate publica.

„Conferențe religioase“. Scrie în viitor numai pe o față de hârtie și lasă la margine loc gol de vre-o două degete, ca să putem face îndreptările necesare, ceea-ce ne este cu neputință când în manuscript șirele sunt aruncate unele peste altele.

Teatru german.

Luni: *Die lustige Witwe*, operetă.

Marți: In beneficiul artistei *Miți Delorm*, drama *Die versunkene Gloke.*

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 644/1908. [383] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei **Vârtop** de clasa a III-a, în protopresbiteratul Abrudului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți a-și înainta petețiunile lor instruite conform legilor din vigoare în terminul arătat la subsemnatul oficiu protopresbiteral și după prealabila încunoștiințare acestuia să pot prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta respective oficia și cuvânta.

Abrud, 8 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Petru Popoviciu
protopresb.

Nr. 13.836 Plen. [367] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de econom în seminariul nostru arhidiecezan se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziariul arhidiecezan „Telegraful Român“.

Concura pot credincioși greco-orientali români cu practică în ale economiei; preferiți vor fi preoții ortodocși români văduvi sau fără familie.

Emolumentele sunt:

1. Proviziune întreagă și locuință în seminariu.
2. Remunerațiune în bani de 600 cor. anual.

Cererile instruite sunt a se înainta în terminul indicat la Consistoriul arhidiecezan.

Condițiunile speciale se pot afla la Direcțiunea seminarială.

Sibiiu, 1 Decemvrie st. v., 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Crăciunul 1908!

Cele mai bune, mai frumoase și mai ieftine

„Bomboane pentru pomul de Crăciun“

se capătă numai în Cofetăria lui **Stattin.**

120	bucăți à 2 bani,	pentru Cor.	2·—
60	„ „ 4 „	„ „	2·—
40	„ „ 6 „	„ „	2·—

(368) 3—3

Nr. 4009/908 VIII. [372] 2—2

Publicațiune.

Marți în 12 Ianuarie 1909 la 9 ore a. n. se va ținea pertractarea verbală și închisă a ofertelor înaintate pentru darea în întreprindere a clădirei unei casarme pentru o divisiune de cavalerie la magistratul orașului Szászsebes.

Conform preliminarului de spese sunt statorite pentru lucrări următoarele sume:

1. Pentru lucrările de pământ și zidărit 368.089 cor. 26 fil.
2. Petru lucrările de petrărit 14.661 cor. 80 fil.
3. Pentru lucrările de bărdășit 138.811 cor. 8 fil.
4. Pentru lucrările de tinicherit 28.759 cor. 86 fil.
5. Pentru lucrările învălitoarei coperișelor 33.397 cor. 59 fil.
6. Petru lucrările de măsărit 43.978 cor. 64 fil.
7. Pentru lucrările de lăcătușerit 56.363 cor. 84 fil.
8. Pentru lucrările de sticlărit 6504 cor. 2 fil.
9. Pentru lucrările de văpsitorit 14.615 cor. 7 fil.
10. Pentru lucrările de colorit 14.267 cor. 39 fil.
11. Pentru lucrările de pardosit 13.521 cor. 99 fil.
12. Pentru lucrările de liferări 59.045 cor. 52 fil.
13. Pentru lucrările scaunului de fer pentru coperișuri 18 576 cor. 80 fil.
14. Pentru lucrările de asphaltat 2882 cor. 28 fil.
15. Pentru lucrările de padiment cu legnolith 5574 cor. 40 fil.
16. Pentru lucrările de betonat cu fer 1417 cor. 80 fil.
17. Pentru lucrările de apaduct 17.557 cor 11 fil. Total 838.024 cor. 45 fil.

Ofertele se pot face pentru toate lucrările, sau numai pentru una, sau mai multe grupe din cele amintite mai sus.

Vadiul e statorit cu 2% computate după spesele grupei respective.

Planurile și preliminările de spese, precum și condițiunile de concurență generală și special se pot vedea cu esceptiunile zilelor de Duminecă și sărbători zilnic în timpul orelor de oficiu la magistratul orașului Szászsebes, dela care se pot cumpără condițiunile de licitațiune cu prețul de 2 cor.

Szászsebes, la 10 Decemvrie 1908.

Magistratul orășenesc

Acții.

Se află de vânzare 10 acții dela institutul de credit și economii „Albina“ din Sibiiu, la Iosef Rebetz, Reșița. (379) 3—3

Au apărut:

Compoziții românești de Tib. Brediceanu.

Doine și cântece.

(Voce și piano.)

CAIETUL I.

Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădișor depărtișor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiță, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.

Știi tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageți voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri românești.

(Piano solo.)

CAIETUL I.

Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.

Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Țarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.

Brâu III.
Hațegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Prețul unui caiet: $\frac{\text{cor. } 4\cdot—}{\text{fr. } 5\cdot—}$

De vânzare la toate librăriile românești.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primește **depuneri spre fructificare** cu **4**%, pe lângă un termin de anunț mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Depuneri să plătesc după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și **ridicări** se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% și **6**% netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

(339) 8—20

Direcțiunea.

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piața mare Numărul 9
lângă palatul lui Brukenthal.

Intrare și privire în orice timp al zilei
dela 9 oare dimineața pănă la ½10 seara.

Din 28 Decemvrie pănă în 3 Ianuarie n. 1909:

Schweizul. O minunată escursiune de iarna în Egadinul de sus, St. Moritz, Compfer, Silvaplana, Sils, Cresta, Pontresina, Davos etc.

Prețuri de întrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, școlari și soldați 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 1·80, Blocuri pentru școlari à 7 bilete cor. 1·—, Mercurea și Sâmbăta până la 5 oare întrare cu 12 b. pentru copii și elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăți cor. 25·—.

In fiecare săptămână altă serie.

(235) 17—

Seriile odată predate nu se repetează.

Alcoolul și pericolul de tyfus!

Cetind „Gazeta fabricănților de bere și hemeiu“ din 12 l. c. am aflat un articol potrivit pentru timpul de față trist dela noi (Epidemie de tyfus).

In interesul on. nostru pablic îmi permit a reproduce pe scurt pasagiul cel mai important al acestui articol.

„Influința alcoolului asupra nutrirei“.

Deja de mult timp a arătat Raspail în Franța, binefăcătoarea influință a alcoolului asupra mistuirii, în Germania și Austria au documentat deja Gruber și Pick, că alcoolul e cel mai bun ruinător al baccilelor de tyfus și colèră. Noi știm, că alcoolul prin efectul său antifermentiv împiedecă desvoltarea celui mai mare dușman al organismului nostru, a toxinei în întestine. Noi am și observat în conțelegere cu această teorie, că în acele timpuri când abstinența înflorește și unde apa minerală curge din isvoare, cu acestea se ivește și alta! Appandicitis. Noi putem vedea, că cholera e în permanența spre paguba țărilor abstinente, în deosebi în Orient, unde religiunea interzice credincioșilor beuturile alcoolice. Voim să mai adăugăm, că frica modernă de baccili a văzut lumina zilei, de deodată cu teoria și praxa obstinenței. Inaintașii nostri ne ar râde, când ar vedea neamul nostru fricos, care are frică de tot baccilul, care se mișcă în mijloacele de nutremânt. **Bătrâniii au mâncat aceea ce le-a plăcut și beut aceea ce li-se părea bun**, și făcând aceasta, microbi treceau în leșin pe lângă ei. Noi găsim că înaintașii nostri au avut o minte sănătoasă și noi credem împreună cu ei la folosul alcoolului. Să nu căutăm cu îndărătnicire în ei răul care are cause mai adânci.

In legătură cu această însemnată declarație pentru poporul nostru, doresc a face modesta propunere P. T. publicului, ca în locul puțin contribuitoarelur ape minerale, a sodei și apei fierte, să bea bere bună, cu care ocaziune recomand cu căldură berile mele, d. e. bere deschisă de coroana, à la München, neagră, și berea mea Bock de malț dublu.

Ca încheiere mă simt în plăcuta posiție, de a observa, că atât în fabricele de bere cât și în fabricele de spirt de aici, până acum nu s'a ivit încă nici un caz de tyfus, o dovadă că alcoolul beut cu măsură e un scut contra tyfusului etc.

Cu deosebită stimă:

(376) 3—3

Rudolf Habermann,
prima berărie transilvană cu aburi.

Trenul între Făgăraș-Brașov

circulează după cum urmează:

Incolo					Toate sunt trenuri mixte	Incoace				
3·20	—	8·32	—	6 08	Făgăraș	7 50	—	4·22	—	8·30
3·34	—	8·46	—	6·22	Mândra	7·36	—	4 08	—	8 16
3·49	—	9·01	—	6 37	Șărcaia (halta)	7·23	—	3·55	—	8·03
4·00	—	9 10	—	6·50	Șărcaia	7·14	—	3·46	—	7·54
4·12	—	9·22	—	7·02	Vad	7·03	—	3·35	—	7·43
4·31	—	9·41	—	7·26	Șinca veche	6·53	—	3 25	—	7·33
4·53	—	10·05	—	7 50	Șinca nouă	6·27	—	2·59	—	7 07
5·17	—	10·29	—	8·14	Homoródvölgy	6 04	—	2 36	—	6·44
5·40	—	10·52	—	8 39	Vlădeni	5·47	—	2 19	—	6·27
5·52	—	11 04	—	8·51	Țințari	5·27	sosește	1 59	sosește	6 07
6·14	9 10	11 26	6·00	9·14	Codlea	5 05	8 25	1 37	3·54	5 45
6 28	9·25	11·40	6 15	9 28	Ghimbav	4 52	8·13	1 24	3 42	5·32
6·43	9 41	11 55	6·31	9·56	Brașov-Bartolomeiu . . .	4·37	7·57	1 09	3 27	5·17
×6 53	×9·51	×1205	×6·41	×1006	Brașov-suburbiu	×4·26	×7·44	×1258	×3 16	×5·06
7 00	9·58	12 12	6·48	10·13	Brașov	4 20	7·38	12 52	3 10	5·00

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 138 Sibiiu, Joi 18/31 Decemvrie 1908. *Anul LVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi insertiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Chestia de naţionalităţi.

Sibiiu, 30 Decemvrie n.

E fapt pe care nu-l poate nega nime, că statul nostru ungar nu e stat naţional, ci stat poliglot, cu mai multe popoare, de deosebită origine, destul de tari însă, ca să nu poată fi contopite în naţiunea maghiară, pentru a compune cu aceasta împreună un singur popor, cu o singură limbă: statul naţional, unitar în limbă, visat de şovinismul maghiar. Poliglot are să rămână deci şi în viitor statul nostru, — ţară cu mai multe naţionalităţi. Iar unde sunt mai multe naţionalităţi, deşteptate toate la conştienţă naţională, toate cu dor de esistenţă şi cu voe de esistenţă, trebue să esiste şi o chestie de naţionalităţi, care nu poate fi negată ori ascunsă, ci trebue să fie resolvată, cu bunăvoinţă şi cu pricepere. Făcându-se aceasta, se câştigă pe seama statului, nu unitatea de limbă, dar unitatea în sentimente şi unitatea în iubirea de patrie şi aşezămintele ei.

Are mare dreptate deci domnul *Jászi Oszkár*, când spune în articolul seu despre *direcţia politicei naţionaliste* urmată de Maghiari, — publicat în numărul din urmă al revistei „*Huszadik Század*“, — că chestia de naţionalităţi trebuia să fie resolvată la 1848, pentrucă pe calea aceasta se câştiga pentru causa maghiară şi sprijinul naţionalităţilor, cari însă văzându-se desconsiderate, au căzut în braţele Vienei, care le-a esploadat puterile şi energia, apoi le-a dat la o parte.

Aceea ce nu s'a făcut la anul 1848, s'a făcut la anul 1868, când s'a adus legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, de care însă naţionalităţile nu au avut şi nu au nici un folos. Tot dl *Jászi* o spune în articolul seu, că dispoziţiile acestei legi nu sunt esecutate, spiritul ei e falsificat, şi că maghiarisarea formează acum scopul pronunţat al legislaţiunei, iar deputaţii naţionalişti, cari reclamă esecutarea legii de naţionalităţi, sunt trataţi cu insulte şi grobianităţi, cu toate că cea mai mare parte din ei vorbesc o limbă din cele mai moderate şi mai conciliante.

In loc de a se esecuta legea de naţionalităţi, se dă goană asupra „agitatorilor naţionalişti“ şi se zugrăveşte în toate colorile marea primejdie naţionalistă, iar după adevăratul isvor al răului nu caută nime. Şi e atât de uşor să fie aflat! Reşede în *nemulţămirea poporului însuşi.* Iar nemulţămirea poporului se naşte din miseriile ce i-se fac în justiţie şi administraţie, în cele economice şi în cele şcolare-culturale.

E firesc, că poporul să vadă în funcţionarii publici pe duşmanii sei, — zice dl *Jászi*, — când acestia *nu se pot înţelege cu poporul.* „Necunoaşterea limbei poporului răstoarnă ordinea de drept chiar şi acolo, unde nu a întrat înfumurarea şi volnicia, d. es. la judecătorii. E întru adevăr monstruoasă şi numai ideea, că *asupra intereselor de drept şi economice ale milioanelor, se decidă oameni cari nu cunosc limba acestor milioane.* Aceasta e cea mai îngrozitoare violare a egalităţii cetăţeneşti de drept, care trebue să revolte pe fiecare om iubitor de dreptate. Egalitatea omului sărac în faţa legii e deci numai ficţiune. Pentrucă cel de limbă nemaghiară se poate pune sub scutul legii *numai cu ajutorul tălmaciului*, pe care el trebue să-l plătească“...

De aici urmează, că ţăranul de naţionalitate nemaghiară se vede asuprit, şi că pe seama lui „*ar trebui să se pună funcţionari din neamul şi sângele seu, cari îi cunosc limba, modul de traiu, obiceiurile, năcazurile, nizuinţele*“.

In cele economice e greşită politica naţionalistă maghiară, — zice Jászi, — care caută să împedece naţionalităţile în înaintare, *prin colonisări*, făcute printre ele, pentrucă coloniile acestea maghiare sunt numai mici insule în marea naţionalistă, cari mai curând ori mai târziu au să fie înghiţite de valurile mării.

Greşala cea mai mare se face însă în politica naţionalistă maghiară în chestiile *şcolare şi culturale.* Aceasta e de altcum partea cea mai simţitoare a chestiei de naţionalitate. Fie care popor e jaluz pe limba sa, pe cultura sa. E firesc lucru deci, ca naţionalităţile atacate în limba lor să se împotrivească maghiarisării, care în resultatul ei final nici nu va produce alta, decât *întărirea conştienţei naţionale la toate popoarele*, tot aşa cum şi încercările de germanizare au deşteptat conştienţa naţională a Maghiarilor. Impotrivirea naţionalităţilor e motivată chiar şi din punct de vedere social, dupăce maghiarizarea forţată e motivul principal, că naţionalităţile sunt atât de înapoiate în cultură. Şi apoi e şi imposibilă maghiarizarea, pentrucă elevul petrece patru oare în şcoală şi 20 de oare din zi în cercul familiar. „*In limba lor proprie să li se dee deci instrucţie ieftină şi bună*“, şi atunci ar încolţi simburele culturei şi la copiii nemaghiari, iar cei mai talentaţi dintre ei ar învăţa de bună voe şi limba maghiară. „Pentrucă chestia nu e aceea, — încheie dl Jászi, — că naţionalităţile remân aceea ce sunt: Românii Români, Slovacii Slovaci, ori se prefac în Maghiari, ci aceea, că oare ca Slovaci şi ca Români, îşi însuşesc ei acel minim din cultură, fără de care astăzi nu mai poate nime esista, ori remân în necunoştinţa barbară, care face din ei material prielnic pentru corupţia economică şi pentru volnicia politică? Popoare, cari trăesc în masse compacte pe pământul lor, *nu mai pot fi despoiate de limba lor.* Maghiari nu putem face din ele. Cel mult dacă le mai putem ţinea câteva decenii în acest semibarbarism pentru a le esploata.“...

*

Nu avem nimic de adăogat la aceste sănătoase păreri ale domnului Jászi, pe cari le are în chestia de naţionalităţi. Şi nu avem nimica nici de îndreptat. Sunt părerile pe cari le avem şi noi şi le-am espus în nenumărate rânduri în coloanele acestui ziariu, ca singure ducătoare la scopul ce-l urmărim: *bună înţelegerea între poporul maghiar şi celelalte popoare din patrie.* Şi nu avem altă dorinţă, decât aceea, ca cercul celor ce ne înţeleg, dintre compatrioţii maghiari, să se facă cât se poate de mare în jurul domnului Jászi Oszkár, şi al celor ce, ca şi dânsul, bine văd unde zace răul şi de unde poate să-i vină vindecarea.

Abecedar pentru adulţi.

Cum ştim, la propunerea secţiunilor literare ale „Asociaţiunei“, s'a publicat concurs cu premiu pentru compunerea unui bun abecedar pe seama adulţilor. Cu privire la felul cum este a se compune acest abecedar, publică „*Revista Bistriţei*“ în numărul din urmă nişte păreri foarte sănătoase, pe cari le reproducem şi noi, după cum urmează:

„După-ce „Asociaţiunea“ a publicat concurs pentru editarea unui abecedar pentru analfabeţii adulţi, fiindcă m'am ocupat cu această chestie, îmi ţin de datorinţă în interesul cauzei a arăta cum am contemplat eu acest abecedar.

Sunt două chestii aici de rezolvat, după cele două părţi ale abecedarului: partea teoretică, sau espunerea slovelor, şi partea practică, conţinând bucăţile de cetit.

Relativ la partea primă autorul articolului din „Lupta“ „Incercări culturale“ are toată dreptatea. Gabel d. e. nu e potrivit pentru acest abecedar. Gabel e bun acolo, unde învăţăceii sunt mereu laolaltă cu învăţătorul. Analfabetul adult are lipsă de un abecedar, care să-l ducă acasă şi să poată învăţa din el singur, cât numai se poate fără instructor. După cum am fost arătat şi în propunerea înaintată la timpul său „Asociaţiunii“ în cauza editării acestui abecedar, cel mai potrivit pentru scopul nostru e abecedarul ilustrat.

Un proiect de abecedar ilustrat voiu înainta şi eu „Asociaţiunii“.

FOIŞOARĂ.

Din trecutul poeziei şi cântării bisericei ortodoxe.

De *Aurel Popoviciu*, paroh.

(Urmare.)

Viforul persecuţiunilor şi valurile ispititoare ale eresiilor au turburat din destul marea vieţii creştine, zilele creştinismului însă, precum am văzut mai sus, nu le-au putut repune.

Persecuţiunile nu şi-au ajuns ţânta, pentrucă nici cele mai amare chinuri, nici cele mai născocite torturi, nu au fost în stare a smulge din inimile vechilor creştini colţul adevăratei credinţe, pentrucă: „Ogorându-şi sufletele cu plugul credinţei, spicul nevoinţei, Mucenicii cu dumnezeescul duh însutit l-au crescut şi desfătării cei fericite sau învrednicit“, (Cântare bisericească dela canonul de Luni, glasul al 8-lea), iar focul eresiilor s'a potolit, fără ca să poată mistui adevăratele principii şi învăţături ale bisericei. Din contră, eresiile au devenit un adevărat purgatoriu pentru cristalisarea învăţăturilor de credinţă şi de morală ale creştinismului, şi au contribuit în cea mai mare măsură la desvoltarea şi perfecţionarea cultului creştin. In prima epocă a desvoltării şi cântării bisericeşti, s'au pus base solide imnologiei, în a doua epocă ea s'a desvoltat, luând conform trebuinţelor bisericei, un caracter dogmatic, iar în epoca a treia, care începe cu ultimul sfânt părinte al bisericei orientale şi ţine până în secolul al unsprăzecelea, poezia bisericească şi-a ajuns adevărata înflorire, având de representanţi pe cei mai dibaci purtători de condeie, pe cei mai mari dintre imnografii creştini, pe Ioan Damascenul şi pe Cozma, episcopul Maiumei.

Meritele neperitoare ce le are Ioan Damascenul pentru poezia şi cântarea bisericească au făcut pe unii a crede, că primele începuturi ale imnologiei în biserica Răsăritului, concad cu începutul activităţii acestui mare dascăl al ortodoxiei. E dintre cele mai greşite această credinţă, căci imne, dupăcum s'a dovedit în firul acestei lucrări, au esistat şi înainte de Ioan Damascenul şi Cozma de Maiuma, dintre cari multe s'au păstrat neschimbate până în zilele noastre. Ba mai mult, multe imne bune ale imnografilor posteriori sunt numai culegeri, în cele mai bune casuri, prelucrări din imnografii vechi. Imnelor dinaintea lui Ioan Damascenul li-s'a dat numirea de *tropare*, şi fiindcă de cele mai multeori acestea tropare se combinau cu psalmii dela vecernie, le mai numeau şi *stihiri.* Cântările combinate cu cele nouă pezne ale catavasiilor în curând au primit numirea de *canoane.*

Cel mai mare, dintre câţi în decursul vremilor s'au ocupat cu compunerea de cântări duhovniceşti, aşa zicând regele poeziei şi cântării bisericeşti, este Ioan Damascenul, care şi în luptele pentru cinstirea icoanelor a avut partea leului.

Activitatea poetică a acestei figuri mărete din trecutul bisericei creştine, cu gând adânc şi cumpănit, este foarte vastă.

Scoaterea în relief a însuşirilor, cari caracterisează pe Ioan Damascenul, ca imnograf, s'ar putea face numai după un studiu îndelungat şi după o pătrundere amănunţită a poeziilor sale.

Toată imnologia lui Ioan Damascenul, cu deosebire însă imnul cu „Mărire“, sunt pătrunse de o înaltă teologie şi sunt cele mai sublime, cele mai frumoase din câte s'au scris vre-odată. A compus canoane cu predilecţie la sărbătorile împărăteşti, la Crăciun, la „Botezul Domnului“, la Paşti, precum şi la sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu, la „Bunavestire“ şi „Adormirea Maicei Domnului“.

Cel mai frumos, mai sublim şi mai pătrunzător e canonul dela Paşti, scris într'o proză aleasă, armonioasă. De o rară frumseţă este din acest canon mai ales troparul „Acum toate s'au umplut de lumină şi cerul şi pământul şi cele de de supt. Deci să prăznuiască toată făptura Invierea lui Christos, întru care s'a întărit“. Impresionat de frumseţa acestui tropar, şi amicul lui Ioan Damascenul, Cozma de Maiuma, a compus un canon la praznicul învierii Domnului.

De o duioşie negrăită sunt şi stihirile samoglasnice dela înmormântarea mirenilor, şi mai cu seamă stihirea dela glasul al cincilea: „Adusu-mi am aminte de prorocul ce strigă: eu sunt pământ şi cenuşe“... Această stihire cu versu-i lin, cântată cu o voce moale, duioasă, stoarce lacrămi din ochii celor ce o ascultă şi înduioşează şi inimile celor ce în vârtejul ocupaţiilor şi desfătărilor lumei acesteia nu-şi aduc aminte, că toată mărirea de pe pământ este trecătoare. Şi cele mai împetrite inimi se impresionează până la lacrămi de această cântare, care ne spune, că în căderea bulgărilor de pământ şi în lovirea lor sinistră de scândurile cosciugului, trebue să auzim cuvintele înţeleptului: „Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciune“.

Cine nu simte la vederea mormântului, care acopere atâtea oase goale, un fior tainic străbătându-i inima şi şoptindu-i: „Pocăeşte-te şi te teme de împăratul veacurilor!“

Pretinul şi conşcolarul lui Ioan Damascenul, Cozma, episcopul Maiumei, a înaintat întru toate pe urmele acestuia şi ca şi Ioan din Damasc şi el mănunchiul de flori, cules din sfânta scriptură şi sfinţii părinţi, l-a cuprins în versuri şi cântări de cea mai perfectă frumseţă.

Canoanele dela Crăciun, Botez şi de Florii, sunt eşite din iscusita peană a lu

Să nu ne facem iluzii, să nu credem, că scopul nostru e a convârti pe analfabeţi, cari nu cunosc o singură slovă, nici pe bătrâni, nici pe tinerii absolvaţi de a vizita şcoala. Aceştia vor fi numai escepţiuni, numărul lor nu ne va scări numărul analfabeţilor nici barem cu o fracţiune de procent. Nu pentru aceştia are să se facă abecedarul, ci pentru cei mulţi, cari au umblat la şcoală — sunt aşa de puţini din generaţia mai nouă, cari n'au umblat de loc la şcoală. Marea majoritate a analfabeţilor, pe cari avem să-i convertim, au umblat la şcoală, cunosc încă multe slove, dar au uitat a ceti. Pentru aceştia se face abecedarul, ca să le reînprospeteze ce au uitat, şi pentru acest scop e abecedarul ilustrat cel mai potrivit.

Al doilea scop al abecedarului e, ca pe cei ce ştiu ceti şi scrie şi pe cei ce şi-au reînprospătat slovele uitate, să nu lase, ca să uite iarăşi. Spre acest scop serveşte partea a doua, bucăţile de cetire.

Aceasta e partea cea mai grea a abecedarului şi e imposibil, ca un om sau doi să poată face un lucru bun, cât mai aproape de desăvârşire, pentru-că ar trebui să fie enciclopedişti, cel puţin în materie de pedagogie, economie, folclor etc. Aici e de lipsă conlucrarea tuturor intelectualilor noştri. In acest scop se face aici apel la toţi cei ce au la inimă binele poporului, că dacă au un sfat, o vorbă bună pentru popor, fie pentru viaţă, fie la economie, sau dacă au cetit undeva ceva potrivit pentru popor, să comunice sau să indice isvorul la comitetul „Asociaţiunii", unde o comisiune specială va alege şi străcura acest material, întruchipând un lucru cât mai desăvârşit. Cu câtă plăcere nu va scrie d. e. domnul deputat Goldiş un articol de vr'o 4 pagini despre alcoholism şi urmările lui stricăcioase, şi alţii despre alte obiecte, cu cari s'au ocupat în special. Nu se vor publica însă tratate amănunţite despre deosebiţii rami de economie. Cel mai însemnat ram de economie pentru plugar să nu fie tratat pe mai mult de patru pagini. Va fi aceasta o lucrare a tuturor domnilor, a voitorilor de bine ai poporului, pentru popor. In abecedar se va da o listă a tuturor celor ce au trimis ceva pentru luminarea poporului. Concursul nu strică, se va alege şi din lucrările înaintate la concurs tot ce va fi bun. Sunt şi în abecedarele vechi lucruri bune, cari au fost scoase din abecedarele noui. După ce va fi apărut prima ediţie, vor putea mai mulţi să-i observe lipsurile şi să le comunice „Asociaţiunii", aşa că complectându-se şi corectându-se cu fiecare ediţie se va apropia tot mai mult de desăvârşire.

Nu i permis, ca cartea de cetire să fie o colecţiune seacă de reţete economice, dimpotrivă, trebue să fie o lectură plăcută şi atrăgătoare pentru tinăr şi bătrân şi totodată instructivă şi folositoare. Se va trata potrivit originea, istoria limbii şi a neamului românesc, istorioare din cari se pot scoate sfaturi bune, sau cari întăresc iubirea faţă de neam şi moşie. Printre bucăţile atrăgătoare se vor lua sfaturi scurte economice, esplicarea unor drepturi cetăţeneşti, urmările beţiei, lenei, cari se pot ilustra şi prin istorioare potrivite d. e. de Pop Reteganul. Se vor lua şi poezii poporale scurte, sentenţioase, sau cu conţinut economic. Dintre proverbe nu se vor lua de acelea, cari îndeamnă la nelucrare, la fatalism, cum e „capul plecat nu-l taie sabia" ci proverbe, cari îndeamnă la muncă şi încredere în sine d. e. „ajută-ţi dacă vrei să ţi ajute şi Dumnezeu", „pe cei îndrăsneţi îi ajută şi norocul" etc.

Fireşte, nu se poate cuprinde nici pe departe în o broşură tot, ce ar fi de lipsă pentru popor. Cu toate acestea abecedarul trebue să fie ceva cât de complet, bogat şi ieftin, să fie o biblie a poporului, care să nu lipsească nici din cea din urmă colibă. Fiecare domn îşi va ţinea de datorinţă să împartă cât mai multe exemplare la popor. Abecedarul ar fi însă numai începutul unei biblioteci poporale, dar un început care să formeze temelia. Un plugar ar continua cu poveşti, altul cu poezii poporale, balade, altul cu biblia, altul cu poveţe economice. Cea mai potrivită e literatura poporală şi biblia, a cărei editare în o limbă poporală e o lipsă arzătoare şi un mijloc pentru conservarea limbii şi a neamului românesc.

Dela „Asociaţiune".

Despărţământul Sibiiu al „Asociaţiunii" a trimis tuturor cărturarilor de pe teritoriul despărţământului următorul cercular pentru ţinerea de şezători literare:

Conducătorii „Asociaţiunii" noastre culturale ne îndatorează a stărui pentru ţinerea de prelegeri cu conţinut potrivit pe seama poporului nostru dela ţară.

Considerând, că în despărţământul Sibiiului avem destui bărbaţi fruntaşi culţi, apoi preoţi şi învăţători aleşi, cari ar putea să pregătească asemenea prelegeri în comunele lor, te poftim pe Prea Stimat Domnia-Ta, ca să convoci cât mai curând pe toţi învăţătorii eventual şi pe alţi cărturari la o consfătuire în această privinţă, şi să binevoiţi a statori:

1. Cine se angajează a ţinea prelegere poporală, şi despre ce va tracta?

Scopul prelegerilor fiind, a lăţi în popor cunoştinţe folositoare, nu se cere ca acele prelegeri să fie originale, ci pot să fie întocmite după alte asemenea prelegeri apărute în ziarele noastre, sau după cărţi economice etc. — Prelegerile sunt a se ţinea după împrejurările şi trebuinţele locale, anume când poporul e mai dispus a le asculta, şi dispune şi de timp liber. Mai potrivit este deci a ţinea prelegeri în decursul iernii. Prelegătorii harnici eventual pot primi şi o remuneraţie de 10 coroane.

2. Pe lângă prelegeri se pot face cetiri, alegându-se spre acest scop părţi frumoase şi corăspunzătoare din autorii români; se pot declama şi poezii; se pot executa cântări şi altele.

3. La consfătuire este necesar a se discuta şi asupra modalităţilor pentru întemeierea unei bibloteci poporale, care să fie totodată bibliotecă parohială.

Despre rezultatul consfătuirilor ne rugăm să ne trimiteţi raport până inclusive 15 Ianuarie n. 1909, arătându-ne ce dispoziţiuni aţi luat, şi cum v'aţi înţeles în toate privinţele? Unde s'au ţinut deja asemenea prelegeri să ni-se raporteze, când s'au ţinut, cine şi despre ce a vorbit?

La finea anului solar 1909 veţi binevoi a ne raporta, ce şezători literare, sau câte prelegeri poporale s'au ţinut, care a fost programul şi cuprinsul acestora, şi cine a avut bunătatea a conlucra la ţinerea lor? Acest raport e necesar, ca să putem şi noi informa comitetul central.

4. Rugăm pe domnii preoţi, învăţători şi cărturari, să fie cu luare aminte la obiectele ce s'ar afla în comunele lor şi ar fi potrivite pentru muzeul naţional. Astfel de obiecte ne rugăm a le acuira pentru muzeul naţional, care e una din cele mai frumoase instituţiuni naţionale.

Cu insistinţă Vă rugăm a nu pune deoparte această recercare şi a o lăsa uitării, ci — apelăm la bunăvoinţa D Voastră — a face tot ce vă e cu putinţă, întru a instrua şi cultiva poporul.

Sibiiu, din şedinţa comitetului despărţământului Sibiiu al „Asociaţiunii", ţinută în luna Decemvrie 1908.

Dr. E. Miron Cristea, direct. despărţ.
Dr. Aur. Crăciunescu, secr. desp.

Conziderând interesul frumos, ce l'au arătat poporul din unele comune, ca Cristianul, Roşia şi altele, unde preoţii cu învăţătorii şi-au dat toată silinţa a ţinea prelegeri instructive, îndemnăm şi din partene a să imita în cât mai multe comune acest exemplu. Avem lipsă de lumină şi vai de ceice ascund feşnicul sub obroc!

„Insoţirile de credit săteşti sistem Raiffeisen".

Din raportul general al comitetului central al Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiului, pe anul 1907, adresat adunării generale, reproducem capitlul despre insoţirile de credit săteşti sistem Raiffeisen, în care se cuprind date interesante şi instructive. E următoriul:

Despre avântul îmbucurător, ce l-au luat însoţirile noastre săteşti sistem „Raiffaisen", mărturisesc datele ce urmează:

1. Insoţirea de credit din Aciliu, şi-a sporit numărul membrilor la 160, fiind părţile ei fundamentale în sumă de 3200 cor. Depuneri are 35,912·40 cor. mai mult ca în 1906 cu 10,760 cor. Depunerile variază între 1 60 cor., şi 6620 cor. Imprumuturile acordate cu sume dela 20—1000 cor,, dau suma de 40,572 96 coroane. Profitul net, realizat în 1907, de 889 46 cor., s'a împărţit astfel: $^{2}/_{3}$ părţi în fondul de rezervă şi $^{1}/_{3}$ în fondul de binefaceri, primul ajungând la suma de 1998 04 cor., iar al doilea la 383.33 cor. Adunarea generală, la propunerea direcţiunii, a votat din profitul net 100 cor. ajutor bisericii din Aciliu şi a sortat între membrii însoţirei 20 altoi.

Direcţiunea e compusă din Antoniu German prezident; Vasile Ivan, Iacob Gavrilă, Vasile Măuzat, Ioan German şi Nicolae Iosif, iar comitetul de supraveghiare: Ioan Oţoiu, prez.; Moise Albu, Ioan Muleş, Nicolae Neag, Ioan Muntean şi Nicolae Hodiş.

2. Insoţirea de credit din Apoldul-român, şi-a urcat numărul membrilor la 213, având părţile fundamentale 4260 cor. Depuneri are 46,489·38 cor., cu un spor de 36,229·38 cor. faţă de anul trecut. Acestea variază între 7—2000 cor. Imprumuturile acordate, cu sume dela 30—2000 cor., dau suma de 69,257 13 cor. Datoria în cont curent şi-a redus-o la 13,569 56 cor. faţă de 42,241·46 cor. din 1906. Fondul de rezervă al însoţirei e de 4322·03 cor., cu un crescământ de 385·70 cor., iar cel de „binefaceri" e de cor. 1667·43, cu un crescământ de 385.69 cor., faţă de 1906. Profitul net realizat în 1907 e de 1987·74 cor.

Prezident al însoţirei a fost Ioan Oreştian, iar al comitetului de supraveghiare Ilie Topârcian.

3 Insoţirea de credit din Loman, a adaus la numărul membrilor încă 5, cu cari numărul acestora a sporit la 117. Deponenţi a avut 44 cu minimul de 2 şi cu maximul de 2500 cor., fiind suma depunerilor de 16,382·31 cor., cu un spor de 7016 33 cor. faţă de anul trecut. Imprumuturile acordate, cu sume dela 10—1600 cor., dau suma de 35,115 cor. Fondul de rezervă al însoţirei e de 1065·55 cor., cu un spor de 499.39 cor. faţă de anul 1906. Profitul net realizat e de 634 67 cor., care s'a adaus la fondul de rezervă, care sporit astfel a ajuns la suma de 1700·22 cor. Adunarea generală a hotărât să procure o maşină de sămănat trifoiu, iar pe viitor să se plătească dela însoţire aruncul de 5% la salarul învăţătoresc.

Prezident al însoţirei e parohul Petru Cucuian, iar al comitetului de supraveghiare Ioan Alisie l. Gligor.

4. Insoţirea din Pianul-inferior, are depuneri, cu sume dela 10—3800 cor. în sumă de 15,457 11 cor., cu un spor de 3728 98 cor. faţă de anul 1906. Imprumuturile acordate, cu minimul de 20 cor. şi cu maximul de 2000 cor., dau suma de 64,640 cor. cu un crescământ de 7744 cor. faţă de anul trecut. Imprumutul în cont curent al însoţirii e de cor. 48,922.05. Fondul de rezervă şi l-a urcat la 597·53 cu un spor de 421·76 cor. faţă de anul 1906. Profitul net realizat în 1907 e de 598 29 cor.

Prezident al însoţirii e Ioan G. Androne, iar al comitetului de supraveghiare Sim. I. Cioran.

5. Insoţirea din Pianul-superior, şi-a urcat numărul membrilor la 323, cu 6460 cor. părţi fundamentale. Depunerile ei cu minimul de 20 şi cu maximul de 6600 cor., dau suma de 90,686·12 cor., cu un spor de 26,489 07 cor. faţă de anul 1906. Imprumuturile acordate, cu sume dela 20—1000 cor., dau suma de 87,630 60 cor., cu un spor de 9952 60 cor. faţă de anul trecut. Fondul de rezervă şi l-a urcat la 7391·21 cor., cu un spor de 1373·32 cor. faţă de anul 1906. Profitul net realizat în 1907 a fost de 2451·54 cor.. din care 1225·82 cor. s'au distribuit ca dividendă şi tot atât s'a dat fondului de rezervă.

6. Insoţirea din Răchita, numără 94 membri cu 1880 cor. părţi fundamentale. Are 15 deponenţi cu minimul de 20 şi cu maximul de 1000 cor, fiind suma totală a depunerilor de 7024·85 cor. Imprumuturile acordate membrilor, cu sume dela 20—400 cor., dau suma de 16,556 cor. Fondul de rezervă şi l-a urcat la suma de 941·32 cor. cu un spor de 355.41 cor. faţă de anul 1906. Profitul net realizat în 1907 e de 365 29 cor.

Prezident al însoţirei e parohul Ioan Ghişa, iar al comitetului de supraveghiare Maxim Vulc.

7. Insoţirea de credit din Roşia-săsască, are 69 membri, apoi 20 de deponenţi, cu minimul de 50 cor. şi cu maximul de 1500 cor., fiind suma totală a depunerilor de 19,288·08 cor. Imprumuturile acordate cu minimul de 3 cor. şi cu maximul de 600 cor., dau suma de 20,979 cor. Imprumutul în cont curent al însoţirei e de 6800 cor. Profitul curat realizat în 1907 e de 102 82 cor. Direcţiunea însoţirei relevând schimbările întroduse în comună dela înfiinţarea însoţirei, stărue asupra faptului îmbucurător, că de când parohia Roşia-săsască are fericirea de a fi păstorită în mod părintesc de actualul harnic paroh Constantin Moldovan, a luat hotărârea să edifice case parohiale şi supraedificate corăspunzătoare. In acest scop s'a făcut repartiţie de câte 20 cor. pe anii 1906, 1907 şi 1908 pe toţi parohienii. Această repartiţie, încât pentru membrii însoţirei, s'au plătit sub titlul „dividende din fondul de rezervă" al însoţirei şi anume 1906 s'au solvit 1148 cor., în 1907 1300 cor. iar în 1908 1380 cor., sau în total 3826 cor. Afară de acestea se mai scoate la iveală, că mulţi părtaşi, mai nainte fără averi imobile, cu imprumuturi potrivite, contrase dela însoţire, si-au acvirat pământuri, case etc. şi astăzi binecuvântă ceasul, în care Reuniunea noastră temeiu a pus însoţirii de acolo.

Prezident al însoţirii e economul Aurel Ganea, iar al comitetului de supraveghiare economul Toma Cică.

8. Insoţirea din Veştem are 111 membri cu 2220 cor. părţi fundamentale. Depunerile spre fructificare ale însoţirei cu suma de 2—5000 cor. au atins cifra de 21,737 74 cor. faţă de anul 1906. Imprumuturile acordate membrilor, cu sume dela 10—220 cor., s'au urcat la suma de 29,815 cor, cu un spor deci de 5866·60 cor. faţă de anul trecut. Datoria în cont curent a Insoţirei a redus-o la 5800 cor., faţă de 13,521 cor. din 1906. Profitul net realizat în 1907 e de 708 cor., care s'a adaus la fondul de rezervă şi acum, precum se făcuse aceasta dela înfiinţare. Suma acestuia e de 3761·74 cor.

Prezident al însoţirei e Ioan Mărginean, iar al comitetului de supraveghiare Ioan G. Bozdoc.

9. Insoţirea din Ilimbav, şi-a sporit depunerile la suma de 1861·99 cor., cu un crescământ faţă de anul trecut de 2447·80 cor. Depunerile variază între 2—900 cor. Imprumuturile acordate membrilor, cu minimul de 5 cor. şi cu maximul de 1000 cor., dau suma de 21,410 cor., cu un spor de 1884·15 cor. faţă de anul 1906. Fondul de rezervă şi l-a sporit la 2049·99 cor. cu un crescământ de 211·76 cor. faţă de anul trecut, iar cel economic la 282·86 cor. Profitul net realizat în 1907 e de 471·58 cor., împărţit astfel: 128 cor. dividende, 150 cor. fondului de rezervă, 107 cor. fondului economic şi 86 58 cor. pentru scopuri de binefaceri. Insoţirea are o maşină de sămănat trifoiu şi o grapă de muşchi.

Prezident al însoţirei e economul Ioan Lazar, al comitetului de supraveghiare învăţătorul Ioan Dragoman, iar cassar harnicul paroh Ioan Alexandru.

10 Insoţirea din Nucet, în conformitate cu raportul ce ni-l face direcţiunea, la sfârşitul anului 1907 are 96 membri,

---

Cozma şi toate mărturisesc despre un talent puternic, o individualitate poetică de prima forţă.

Doi dintre imnografii acestei epoce, *Teofan* şi *Iosif*, s'au îndeletnicit mai ales cu compunerea de canoane în cinstea celor mai mulţi sfinţi şi mucenici ai bisericei noastre. Aproape nu este mucenic prăznuit de biserica creştină, pe care să nu-l preamărească acesti cântăreţi în canoanele lor aşa de fidel, atât de plastic, încât din canon numai ne putem construi o icoană despre viaţa şi lucrările celui prăznuit. Icoane frumoase, tablouri plastice, şi o limbă bogată în espresiuni şi figuri alese să observă în poezia acestor chemaţi cântăreţi ai bisericei. Spre ilustrarea celor zise, voi cita câteva esemple. Dintre canoanele lui Teofan cel mai caracteristic, cel mai frumos este cel compus în onoarea muceniculul Procopie, pe care biserica noastră îl prăznueşte în 8 Iulie. In acest canon aflăm imne ca acestea: „Cel ce eşti revărsat cu bogatele raze ale duhului, isbăveşte de negura patimilor şi de primejdii pe ceice prăznuesc acest cinstit şi purtător de lumină al tău praznic". Tot imnograful Teofan a compus şi canonul dela înmormântarea mirenilor din imne din cale afară duioase, într'o proză armonioasă. „Marea vieţii văzându-o înălţindu-se de viforul ispitelor, la limanul tău cel lin alergând, strig către tine: scoate din stricăciune viaţa mea mult îndurate".

In concepţia acestui poet de canoane viaţa omenească se aseamănă unei mări, în care viforul ispitelor produce cele mai puternice valuri. Omul, în mijlocul valurilor de ispite, un singur liman mai are, la care mai poate să se străduiască, şi acest liman de mântuire e *credinţa în Dumnezeu.*

In privinţa concepţiei despre viaţă Teofan este înrudit cu Iosif patriarhul Constantinopolului, din a cărui imne tot astfel de păreri transpiră despre viaţa noastră. Acesta zice într'un loc: „Norii cei cumpliţi ai păcatelor mă acoper, întreite valurile vieţii mă învioforează şi suflă cumplit asupra sufletului meu duhurile viclenirii".

Acesti doi imnografi au reuşit a şi îmbrăca gândirile şi simţămintele religioase într'un stil frumos şi curat şi pentru aceea toate imnele lor, cari compun cea mai mare parte a mineelor şi a penticostarului, înduioşează şi înalţă.

Intre imnografii de valoare ai epocei lui Ioan Damascenul mai trebue să pomenim şi pe Ioan Euhaitul, ale cărui cântări încă sunt pătrunse de multă graţie şi armonie şi de un înalt entusiasm religios. Din canoanele lui voi cita numai un esemplu, din care însă mai bine ies la iveală calităţile lui de poet bisericesc. Voind a caracterisa limbile viclene, cari bârfeau contra învăţăturilor creştine, zice aşa:

„Zdrobescu-se grindine din limbile cele de petri zdrobitoare, sfărâmând învăţăturile cele putrede, de îndrăzneşte cineva în mijlocul grăitorilor de deşertăciune, cele bune spuindu-ne: Bine este cuvântat Dumnezeul părinţilor noştri".

(Va urma).

aşadară cu 30 mai mulţi faţă de anul 1906. „Şi numai din această împrejurare, zice direcţiunea, se poate vedea interesul, ce-l poartă locuitorii comunei faţă de acest aşezământ, şi avem mare nădejde, ca cu încetul să cucerim întreagă comuna, mai ales dacă ne va succede să prindem în mrejele noastre încă vre-o 2, cari legaţi pentru alte bănci dimprejur, încă şi acum stau reci faţă de însoţire.“ Depunerile la însoţire sunt de 12,266·73 cor., cu un spor de 3384·69 cor. faţă de anul trecut. Pretensiunile însoţirei sunt de 48·024 cor., deci cu 29,299 cor., mai mari ca în trecut. Faţă de acestea stă datoria de 33,430 cor., cu un spor de 15,700 cor. faţă de 1906. „Că însoţirea şi-a mărit în mod atât de considerabil datoria, — zice direcţiunea — este a se atribui împrejurării, că în anul 1907 s'a cumpărat prin 150 locuitori ai comunei bunul unui proprietar mai mărişor, constătător din peste 120 jugăre pământ arător şi fânaţ, pentru plătirea căruia toţi membrii însoţirei, cari nu şi-au putut acvira suma trebuincioasă din mijloacele proprii, au fost împărtăşiţi cu împrumuturi din partea însoţirei.“ Profitul curat, realizat de însoţire în 1907 este de 946·62 cor., care s'a împărţit astfel: $^2/_3$ părţi, sau 631·08 cor. fondului neatacabil, ajuns la suma de cor. 1070·64; din rest 20%, sau cor. 63·10 fondului de rezervă, ajuns la 125·08 cor., iar restul de 252·44 cor. fondului economic, ridicat acum la 410·26 cor. Insoţirea în a. c. şi a cumpărat o grapă de muşchi şi o maşină de sămănat trifoiu, pe cari membrii le-au folosit spre mulţămire generală.

Prezident al însoţirei e economul Zacheiu Cosma, al comitetului de supraveghiare Ioan Tatu, iar conducerea agendelor şi purtarea contabilităţii e încredinţată zelosului paroh Ioan Demian, căruia îi revine meritul de a fi stăruit mai mult pe lângă Reuniunea noastră, pentru înfiinţarea acestui aşezământ mult folositor.

11. Insoţirea din Bungard are părţi fundamentale 1578·57 cor., împrumuturi acordate 327?·90 cor., fond de rezervă 135·82 cor., depuneri 700 cor., datoria în cont curent a însoţirei e 1051 cor.

Prezident al însoţirei e Toma Ciora, iar al comitetului de supraveghiare George Modran.

12. Insoţirea de credit din Guşteriţă, s'a întemeiat şi activat în toamna anului 1907, la stăruinţa parohului T. Petrişor de acolo. Numărul membrilor ei e 30. Deponenţi are 10 cu sume dela 1—600 cor., între cari şi Reuniunea noastră cu 600 cor., Suma totală a depunerilor e 2291 cor. Ea stă în relaţiuni de cont curent cu „Cassa de păstrare din Sălişte“. Imprumuturile acordate, cu sume dela 60—400 cor., ating suma de cor. 3412. Cum economii şi mai ales econoamele noastre din Guşteriţa, de altfel puţine la număr, provăd în parte piaţa Sibiiului cu fel de fel de zarzavaturi, însoţirea e chemată a sări în ajutorul obştei noastre de acolo, ca acest negoţ să se desvoalte tot mai mult şi în folosul muncitorilor noştri, cea mai mare parte lipsiţi de pământuri.

13. Insoţirea de credit din Mohu are 214 membri cu 4280 cor. părţi fundamentale. Deponenţi are 23 cu minimul de 26 şi cu maximul de 3135 cor. fiind suma depunerilor de 26,808·06 cor. cu un plus de 3210·37 cor. faţă de anul 1906. Imprumuturile acordate cu sume dela 40—800 cor., dau suma de 24,289·88 cor. cu un spor de 2628·62 cor. faţă de anul trecut. Fondul de rezervă al însoţirei e de 1879·88 cor. Cum însoţirea şi-a achitat datoria de cor. 442·30, ea în 1907 a lucrat cu capitalul propriu. Intre activele însoţirei, după cum o amintisem şi în raportul nostru pe 1906, se numără cumpărarea unei păşuni în preţ de 6816·37 cor. pe care obştea o foloseşte fără nici o taxă.

Prezidentul însoţirei e Ioan Simtion, iar al comitetului de supraveghiare Ioan Bucşa.

Pentru a înlesni alcătuirea de însoţiri noi n'am lipsit pe nimenea de sfatul nostru, apoi am pus şi punem la dispoziţie statute, protocoalele de constituire (în limba română şi maghiară), toate în mod gratuit; mai departe am tipărit coale pentru cărţi de contabilitate, libele pentru deponenţi şi datoraşi, obligaţiuni, etc., cu a căror preţ — creditâm însoţirile.

Sfârşitul acestui capitol îl consacrăm vrednicilor fruntaşi din Câmpuri-Surduc (com. Hunedoarei), Agârbici Paloş (com Târnava) şi Rucăr (comit. Făgăraş), cari încurajaţi de bunul mers constatat la însoţirile noastre de credit săteşti sistem Raiffeisen, au înfiinţat în comunele lor în cursul anului 1907 câte o asemenea însoţire.

NOUTĂŢI.

Fondul cultural. La glasul de chemare al Inaltpreasfinţitului nostru Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* s'a grăbit a răspunde şi domnul *Alesandru Lebu*, mare proprietar în Sibiiu, care a donat pentru *fondul cultural* arhidiecezan suma de 1000 coroane, în cinci acţii de ale institutului de bani în înfiinţare „*Lumina*“. Trăiască!

*

Centenariul lui Şaguna. Din incidentul împlinirei a 100 de ani dela naşterea marelui Arhiereu *Andreiu baron de Şaguna*, învăţătorii din tractul protopresbiteral al Lugojului, în Banat, ţin *adunare festivă* în ziua centenară, adecă în 20 Decemvrie v. c. (Sâmbătă) la oarele 9 dimineaţa, în sala mare a şcoalei gr. ort. române din Lugoj. Tot atunci ţin adunare şi învăţătorii din tractul Caransebeşului, în acelaşi scop, în şcoala de aplicaţie de pe lângă institutul pedagogic din Caransebeş.

*

Pentru tricolor. Treizeci de Români au fost condamnaţi din partea căpitanului de poliţie din Orăştie la câte 30 coroane amendă în bani, eventual la câte două zile închisoare, pentrucă la o dare de seamă a iubitului lor deputat dietal *Dr. Aurel Vlad* s'au prezentat împodobiţi cu colorile naţionale române.

*

„Minerva“. Aşa se numeşte un nou ziar, care apare în Bucureşti, în fiecare zi dimineaţa, cu ultimele ştiri din ţară şi străinătate. Nu stă în serviciul nici unuia dintre partidele politice din România şi reprezintă numai interesele generale ale regatului şi ale neamului. Se estinde pe opt pagini şi e variat şi bine îngrijit. In fruntea ziarului stau domnii *Ioan Slavici* şi *Ioan Scurtu*, puteri bune gazetăreşti. Abonamentul 40 lei la an. Administraţia: Bulevardul Academiei Nrul 3. în Bucureşti.

*

Şaguna şi Popasu. Conferenta preoţască din tractul Biserica-Albă a serbat în 2/15 Decemvrie aniversarea de 100 ani dela naşterea marelui Arhiepiscop şi Metropolit *Andrei baron de Şaguna* şi a primului episcop al Caransebeşului *Ioan Popasu*, născuţi amândoi în 20 Decemvrie 1808. Discursul festiv întru amintirea marilor Arhierei l-a rostit preotul *Ioan Murgu* din Sasca-montană.

*

Post de profesor. Pentru ocuparea unui post de profesor la institutul teologic din Caransebeş e publicat concurs cu termin de 30 de zile, socotite din 14/27 Decemvrie. Salar anual 1600 coroane, apoi dela definitivare bani de cuartir 400 coroane şi cinci cuincuenale de câte 160 coroane. Concurenţii au să producă: estras de botez, testimoniu de maturitate, diploma de doctor în teologie şi atestate despre serviciile de până acuma.

*

Bancă culturală polonă. Ni se scrie din Lipsca, că la iniţiativa înaltului dignitar bisericesc, prelatul *Wawozyniok*, conducătorul societăţii polone din Germania (Posen) să înfiinţează o mare bancă polonă numită „*Patrya*“ cu un capital de 2,000·000 M. Va fi societate pe acţii, condusă de un membru al direcţiunii dela marea bancă Przemyslowcow, anume Dr. *Harcia*. Capitalul se va urca ulterior la 6,000·000. Intre acţionari sunt şi capitalişti din Varşovia. Ziarul „Leipziger Neueste Nachrichten“ Nr. 329/1908 îşi arată deja nemulţămirea pentru această nouă întărire a polonismului, scriind între altele: „trebue să te minunezi, văzând cum se pricep Polonii să-şi estindă tot mai tare cercul lor în viaţa economică, punând succesele economice în serviciul cauzei lor polone. Un puternic pas înainte în această privinţă va fi şi „*Patrya*“, care va pune fără îndoială la dispoziţia propagandei polone însemnatele-i mijloace, fiind izvor bogat pentru întreprinderi polone de tot feliul.“

*

Incidentul Iorga-Dragomirescu. La universitatea din Bucureşti s'a întâmplat nu de mult un regretabil incident. S'au bătut doi profesori universitari, domnii *N. Iorga* şi *M. Dragomirescu*. Ministrul de instrucţie, *Spiru Haret*, a însărcinat pe domnul *St. Sihlean* cu efeptuirea cercetării, care a scos apoi la iveală vinovăţia ambilor profesori universitari. Pe baza raportului primit dela dl *Sihlean*, ministrul *Haret* a dispus acum să fie trimişi ambii profesori în judecata comisiunei disciplinare a instrucţiunei publice din regatul român.

*

Domnul D. A. Sturdza, ministrul-prezident al României, care se află bolnav, a plecat, după cum scriu ziarele din Bucureşti, Dumineca dimineaţa în străinătate, la îndemnul medicilor. In absenţa sa, cu prezidenţia consiliului de ministri a fost încredinţat domnul *Spiru Haret*, ministrul instrucţiunei publice.

*

Sindicatul ziariştilor. In favorul sindicatului ziariştilor din Bucureşti se dă astăzi, Mercuri, în teatrul naţional de acolo, o reprezentaţie teatrală, de însemnătate mare, în urma faptului, că reprezentaţia va fi onorată de prezenţa Maiestăţii Sale Reginei *Elisaveta*, protectoara şi prezidenta de onoare a sindicatului ziariştilor români.

*

Academie de drept. Guvernul austriac a luat hotărâre, se înfiinţeze în timpul cel mai scurt posibil o facultate de drept în Triest, cu limba de propunere *italiană*. S'au şi început pertractările, pentru închirierea, spre acest scop, a unui hotel mare din Triest. Ştirea a produs mare nemulţămire printre Germanii din Tirol, cari îşi văd periclitată naţionalitatea prin aceasta şcoală superioară italiană.

*

Prezidentul Roosevelt din Statele-unite americane şi-a făcut bilanţul averii sale, şi resultatul e, că cu un milion de coroane are astăzi mai puţin în avere decum avea atunci, când a primit prezidenţia republicei americane. Milionul care lipseşte, cu interesele întregei sale averi şi cu salariul seu de prezident, a fost cheltuit cât a stat el în oficiu.

*

Coroane eterne. Preastimata doamnă Minerva Dr. Brote, dărueşte întru vecinica odihnă a mamei sale *Ecaterina Draghici*, 5 cor. fondului văduvelor şi orfanilor şi 5 c. la darurile ce se împart de Reuniunea sodalilor nostri la Crăciun între săracii nostri.

*

Dl Dr. Ioan Fruma, advocat în Sibiiu, din prilegiul adunării generale a „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, ţinută în Cornăţel, a binevoit a se înscrie între membrii pe viaţă ai numitei Reuniuni, cu taxa de 80 cor.

*

Dar pentru biserică. Domnul *Constantin Oariu* din Cugir, proprietar mare de păduri, a donat suma de o sută coroane pe seama bisericei gr. ort. din Bozu, pentru care faptă marinimoasă îi aduce mulţămită şi pe calea aceasta parohul din Bozu: *Ioan Stângu*.

*

Atentatul din Paris. Vineri dimineaţa, un chelner de cafenea cu numele *Ioan Mattis*, s'a apropiat de preşedintele republicei franceze *Fallières*, pe piaţa Etoile, unde se primbla, însoţit de secretariul general Ramondon şi de colonelul Losson. Individul a dat o palmă presidentului apoi l-a apucat de gât şi a încercat să-l tragă de barbă, dar a fost trântit la pământ de însoţitorii presidentului şi în urmă arestat. S'au găsit la el multe lucruri din cari s'ar putea conchide, că e — regalist. In lupta purtată că agresorul s'a rupt bastonul presidentului Falliéres, care a primit şi o mică sgarietură la ureche, incolo a putut să urmeze în linişte preumblarea şi la Eliseu s'a întors pe deplin liniştit.

*

Teatru în Alămor. Inteligenţa română din Alămor invită la producţiunea teatrală împreunată cu dans ce o va aranja Vineri, în 26 Decemvrie 1908 (8 Ianuarie 1909) a doua zi de Crăciun, în sala şcoalei române din loc. Inceputul la 6½ oare p. m. Preţul de intrare: benevol. Venitul curat e destinat pentru fondul şcoalei.

Serate de ale meseriaşilor nostri.

Joi, în 26 Noemvrie n. 1908, s'a ţinut a 11-a şedinţă literară a „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“. Prezidentul nostru, Vic. Tordăşianu, ne pune în vedere, că zelosul nostru membru ajutător, dl prof. A. *Bratu*, a binevoit a se angaja pentru şedinţa de faţă, acum pentru a 3-a oră, cu o conferenţă. Face menţiune despre primul concert, aranjat sub conducerea noului dirigent, a dnului A. Bena, care ne-a înălţat prestigiul şi ne a înmulţit avutul moral şi material. In cele din urmă, dnul Tordăşianu, mulţămind în cuvinte calde şi binesimţite corului mixt al Reuniunei şi dirigentului Bena, cum şi corului bisericesc, şi dirigentului I. Stanciu (înlocuind pe dl C. Popa), cari aducându-şi aminte de onomastica sa, i-au făcut în presară câte o serenadă frumoasă, îi asigură, ca în totdeauna, că pentru dragostea, ce i-o arată iubiţii meseriaşi, cu dragoste va răspunde, şi declarând şedinţa deschisă, dă cuvântul dlui prof. A. Bratu, a cărui prelegere o schiţăm precum urmează:

Dsa ne-a vorbit despre unele mijloace de comunicaţie, pe cari le-a însoţit cu esperimente fisicale. Ne-a spus mai întâiu, cum s'a ivit necesitatea acestor mijloace din cele mai vechi timpuri, de când oamenii au început să aibă unii cu alţii afaceri de interes privat sau comun. Ca cel dintâiu mijloc pentru împărtăşirea unei ştiri ne-a amintit graiul viu, au urmat diferitele semne cu focuri aprinse pe coastele dealurilor, cu alintările steagurilor, cu tragerea clopotelor, cu sunet de bucium ş. a., mai ales în vreme de răsboiu şi în cas de primejdie.

Ne a vorbit mai departe despre timpul stafetelor, cărăuşilor, înveselind prelegerea cu amintirea unor scene de tot hazlii din acest trecut romantic în viaţa poştelor.

Pentru ilustrare a cetit unele părţi glumeţe, cari au plăcut mult publicului ascultător — din piesa teatrală: „Surugiul“ de V. Alexandri. Ne-a mai vorbit despre poşta ambulantă, poşta cu porumbi, poşta cu butelii şi poşta cu ţevi.

Dintre mijloacele de comunicaţie ne-a arătat soneria electrică şi telegraful, pentru cari a avut la îndemână aparatele necesare, pe cari le-a pus în funcţiune înaintea publicului ce arăta un deosebit interes.

Aceasta a fost cea dintâiu prelegere în sinul reuniunei noastre din domeniul ştiinţelor aplicate, de cari meseriaşii nostri au lipsă întru perfecţionarea lor, dat fiind faptul, că desvoltarea industriei în toate ţările şi în toate timpurile a mers alăturea cu progresul ştiinţelor naturale.

Prelegerea a fost ţinută în termin de toţi înţeleşi. La sfârşit ne-a vorbit şi despre felul telegrafiei fără sârmă în câteva cuvinte. Bunul şi zelosul domn Bratu, a fost răsplătit cu nesfârşite aplause pentru instructiva sa prelegere.

La această şedinţă au asistat şi elevii dlui prof. Bratu din cursul III. pedagogic, cari ne-au delectat şi ei cu 2 coruri.

După cetirea prin dl S. Duca a sumarelor şedinţelor administrative, sodalul măsar Cosma Jinariu, ne-a redat bine anecdota „Ţiganul la stână“, de G. Hordoan şi mai în urmă „Visul Ţiganului“ producând cu ambele mult haz; sodalul lăcătuş maşinist Ioan Muntean, ne-a cântat frumos „Vino bade“; dl Agapiu Ghişoiu, a fost neîntrecut în „Jidanul în raiu“; învăţăcelul-lăcătuş Teodor Maior, cel cu pregătire de 3 cl. gimn., a recitat bine şi cu mult simţ „Oltul“, de O. Goga. Frumos ne-a declamat dşoara Eugenia Bordia poezia „La icoană“, de Vlahuţă; sodalul pantofar I. Miga, ne-a delectat cu câteva arii, esecutate la citeră şi mai apoi declamând poezia „La groapă“. Ilie Petraşcu ne a declamat destul de bine o poezioară potrivită, iar dl Stanciu a fost la înălţime, ca în totdeauna.

Dupăce s'au sortat între participanţi 15 broşuri folositoare, între cari câteva dăruite de învăţătorul E. Suciu din Măgărei, — prezidentul Tordăşianu mulţămeşte dlui Bratu pentru afabilitatea şi munca jertfită clasei noastre de mijloc şi invită la şedinţa din 31 Dec. n., care va fi a 12-a.

„*Invingătorul*“.

Poşta redacţiei.

Dlui I. C. în C. Am primit corespondenţa. Apare într'un număr următor.

Pimen. Abia în anul ce vine ajunge la rând. Mulţămim.

Dlui I. B. în S. Am predat scrisoarea domnului respectiv.

Teatru german.

Mercuri: *Der Schwur der Treue*, comedie.

Joi: *Charleys Tante*, comedie.

Copii gingaşi

devin în curând graşi, roşii şi tari, dacă le daţi nutritoarea Emulsiune a lui SCOTT, căci ei vor lua cu plăcere uşor mistuitoarea „Emulsiune a lui SCOTT“.

Medicii şi moaşele din toată lumea au încredere în

Emulsiunea lui SCOTT

pentrucă cunosc resultatele, cari se ajung prin ea. 7 (270) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Din public.*)

Mulțămită publică.

In urma colectei întreprinse de subsemnatul în parohia gr. or. *Olpret* în scopul padimentării salei de învățământ din școala noastră confesională au binevoit a contribui spre acest scop următorii:

Dr. Alexandru Vaida-Voevod 50 cor., Doamna Elena Safrano 30 cor.; Dr. Ioan Vaida adv. 20 cor., adv. Iosif Nemeș 15 cor., administrator agron., Zaharie Manu paroh, 10 cor. Szél Károly, notar 6 cor., Galaczi, Imre oficiant de poștă, Farkas Izidor, proprietar mare, câte 5 cor., Stupar Ion, Mendelsohn câte 4 cor., Ionuc Petiș, Daniil Faur, Daniil Stupar, Flore Pop, Daniil Mureșian, Ioan Mureșanu, Andron Pop, Grigor Chira, Ioan Ciubancan, Faur Tanasie, Ioan Pator, Tanasie Șolomon. Vasilică Faur. Ioan Zăpârțan, Vasilică Stupar, Flore Danciu, David Iacobi, Vasile Borz, Daniil Ungur, Gavrilă Chira, Ioan Solomon, Dumitru Pop, Ionaș Faur, Aron Goldberger, Dumitru Gieleriu, Grigoruț Chira, Ionuca Chira, Indreiu Chira, Petru Chira, Daniil Chira, Flore Butuză. Vasilică Chira, Indreiu Turdean, Vasile Galatus, Alesiu Cristea, toți câte 2 cor., Ioan Zăpârțan, Ionas Chira, Vasile Gângă, Vasilică Pator, Toma Ciurcan, Baritz Iosif, X. X, Petru Nemeș, Flore Gângă. Costan Danciu, Dumitru Rus, Ioan Faur, Toader Pop, Grigoreș Tătar, Vasilică Christe, Grigor Solomon, Flore Chioran, Dumitru Racolța, Teodor Ghiurcan, Flore Gălătuș, Ioanas Gângă, Vasile Luperdean, Alexa Chioran, Grigor Stupar, Daniil Gheleriu, Gavrilă Turdean, Ioanas Faur, Dochie Rus, Daniil Murășian, Gavriil Mureșan, Gavriil Revnic, Daniil Pop, Daniil Crișan, Vasilică Vășcan, Anuca Baieș, Vasilică Sabadâș, Ioan Groșan, Petru Petrus. Vasilică Luperdean, Rus Ion a Tomii, Flore Gheleriu, toți câte 1 cor. Vasile Zăpârțan, Flore Chira câte 60 bani. Suma totală face 260 cor. 20 fileri.

În numele comitetului parohial îmi țin de datorință a aduce și pe această cale cele mai călduroase mulțămite marinimoșilor contribuenți, dorind ca această faptă să servească și altora ca pildă de urmat.

Olpret, la 27 Noemvrie 1008.

Zaharie Manu
paroh gr. or.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 756/1908. [382] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia rom. gr.-or. **Folt**, tractul Geoagiului, devenit vacant prin strămutarea parohului Adam Lula la altă parohie, prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de classa III a sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a-și așterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în terminul arătat mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăștie, 8 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Geoagiu în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa
adm. protopr.

Nr. 633/1908 prot. [384] 1—3

Concurs repețit.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a **Șaldorf**, protopresbiteratul Mediașului, în urma ordinului Prea veneratului Consistoriu Arhidiecezan de dto 25 Noemvrie 1908 Nr. 13569 Bis, se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și înainta cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, prezentându-se în vre-o Dumineca ori sărbătoare și în biserică pentru a cânta respective a celebra și cuvânta.

Mediaș, în 10 Decemvrie 1908

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresb.

Editura de artă Ios. Drotleff, Sibiiu.

Dar de Crăciun!

Ca potrivit dar de Crăciun se recomândă procurarea unui exemplar:

Album familiar

lucrat de **Dr. Frideric Schuller.**

Legătură elegantă în pânză și cu margini aurite **3 coroane**, plus porto postal 20 fileri.

Albumul acesta, apărut și în limba română, are menirea de a cuprinde momentele mai însemnate din viața familiei și a cultiva astfel cultul familiar, aproape pretutindenea neglijat. Pe lângă o prefață frumoasă cuprinde rubrici pentru date cu privire la soții căsătoriți, la copii, la părinții soților, la străbunii soților, la frații și surorile soților, apoi onomasticile și zilele nașterii în familie, cum și foi albe pentru cronica familiei. De încheiere se află un adaus, în care se dă deslușiri asupra anunțărilor ce sunt a se face în cazul unei nașteri sau deces (moarte) în familie.

Albumul familiar cu o cronică familiară chiar și mai defectuoasă, are și valoare educativă mare. Fiecare copil sau nepot cu oarecare înduioșare va răsfoi în comunicările făcute și limpezite încâtva prin licurirea razelor din trecutul familiei. Foarte adeseaori va putea scoate pentru sine experiență de viață, curaj nou, speranță nouă, ca să se întărească în lupta pentru traiu.

Pentru aceea nimenea să nu se sustragă dela mica oboseală de a purta cronică pentru familia sa. (381) 2—3

A se procura dela firma de mai sus.

Nr. 644/1908. [383] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei **Vârtop** de clasa a III-a, în protopresbiteratul Abrudului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți a-și înainta petițiunile lor instruite conform legilor din vigoare în terminul arătat la subsemnatul oficiu protopresbiteral și după prealabila încunoștiințare a acestuia să pot prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta respective oficia și cuvânta.

Abrud, 8 Decemvrie 1908

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Petru Popoviciu
protopresb.

Licitațiune minuendă.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat din partea Prea Ven. Cons. Arhid. cu datul de 12/25 Iulie 1908 Nro 8063 Epitr., prin aceasta se publică concurs, de licitațiune publică minuendă pentru darea în întreprindere a reconstruirei bis. gr.-ort. din **Ormindea** protopresbiteratul Zarand. Turnul rămâne neschimbat.

Licitațiunea se va ținea în ziua de **6 Ianuarie st. v. 1909** la 2 ore d. a., eventual în **2 Februarie st. v.** în localul școalei.

Prețul de strigare este 12000 cor., având comuna bis. a da materialul brut adecă: peatra, cărămida, nășipul și varul.

Licitanții au să depună vadiu de 10% înainte de începere a licitațiunii, acceptabil în numărar sau hârtii de valoare.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Spese de călătorie și diurne nu se dau. Planul preliminariul de spese și toate condițiunile de spese se pot vedea ori și când la oficiul parohial din Ormindea.

Ormindea, din ședința comit. parohial ținută la 12/26 Septemvrie 1908.

Nicolau Popp
prez. com. par.

Avram Laslău
not. com. par.

vidi:

Vasiliu Damian
protopresbiter.

(380) 3—3

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C 3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua)	„ 1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed II	„ 2·—
Carte de cetire a II a	„ —·50
Noul Abcdar edit. II-a	„ —·40
Călăuza noului Abcdar	„ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui	„ —·50
Lecții de psihologie	„ 1·20
„ de didactică	„ 2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primește **depuneri spre fructificare** cu **4**%, pe lângă un termin de anunț mai lung cu $4^1/_2$%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Depuneri să plătesc după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și **ridicări** se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% și **6**% netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

(339) 9—20

Direcțiunea.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 40—40

Cele mai frumoase daruri de Crăciun!

Celce voiește cu ocaziunea sărbătorilor Crăciunului să facă un cadou (prezent) potrivit să se adreseze cu toată încrederea, încă la timp:

Librăriei arhidiecezane

Sibiiu. — Str. măcelarilor Nr. 45.

de unde poate procura cu prețuri moderate și în calitate bună obiecte potrivite pentru cadouri, ca:

Hârtie de epistole albă

Nr. 708 A	pentru dame, conține	$^{25}/_{25}$	—·90	Nr. 714 A	pentru domni, conține	$^{25}/_{25}$	1·40
„ 713 A	„ „ „	$^{50}/_{50}$	2·—	„ 715 A	„ „ „	$^{50}/_{50}$	2·30
„ 711 A	„ domni „	$^{50}/_{50}$	2·—	„ 1150	„ „ „	$^{50}/_{50}$	1·74

Hârtie de epistole colorată

Conifern Post	format pentru dame	2·20	Gaze	format pentru domni	2·22
Napoli	„ „ „	2·10	Coniferen Post	„ „ „	2·42
Bajah	„ „ „	2·22	Limen paper	„ „ „	1·50
Narziss	„ „ „	2·20	Transatlantica (hârtie subțire)	„	2·—

Hârtia și plicurile sunt de o calitate extra-ordinar de bună și executate după modele cele mai moderne.

Cărți:

Barcianu, Dicționar rom. germ. broș. cor. 6·— legat . . .	7·60	Maior, Biblioteca copiilor vol. II. III. și IV. à	1·—
Barcianu, Dicționar germ. rom. broș. cor. 8·— legat . . .	10·—	Mera, Din lumea basmelor . .	3·50
Brediceanu, Doine și cântece I. și II. à	4·—	Moldovan, Cântarea cântărilor .	1·—
Brediceanu, Jocuri românești I. II. și III. à	4·—	Nădejde, Minunile și grozăviile Indiel	2·50
Codreanu, Suflete de copii . .	—·80	Luceafărul, revistă trilunară anul 1907 și 1908 frumos leg.	16·—
Dumbravă, Haiducul	2·—	Popea, Caractere morale . . .	2·50
Florin, Povești populare . . .	2·50	Sandu Aldea, Pescar de Islanda	1·50
		Vlahuță, Din trecutul nostru .	3·50

Cereți gratuit catalogul Librăriei arhidiecezane.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 139 Sibiiu, Sâmbătă 20 Decemvrie 1908 (2 Ianuarie 1909). Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Andreiu Șaguna.

Sibiiu, 1 Ianuarie n. 1909.

Mâne, în 20 Decemvrie v. se împlinesc *o sută* de ani de când a văzut lumina zilei în orașul Miscolț marele Arhiereu al bisericei noastre gr. ort. române, *Andreiu baron de Șaguna*, care-și doarme de treizeci și cinci de ani și mai bine somnul de veci în mormântul scump și sfânt nouă tuturor din comuna Reșinari de lângă Sibiiu.

In urma unei hotărâri luate din partea congresului național al bisericei noastre, în sesiunea din urmă, acest dat însemnat are să se serbeze, în mod corespunzător meritelor pe cari și le-a câștigat marele Arhiepiscop și Metropolit *Andreiu* pentru neam și biserică, în toamna anului ce vine, cu ocaziunea întrunirii de nou a congresului național-bisericesc, în sesiune ordinară.

Suntem convinși, că se vor lua din vreme toate măsurile, ca serbările ce se vor aranja atunci, întru memoria marelui *Andreiu*, să fie vrednice de toată lauda, să fie impunătoare și înălțătoare de inimi, dat fiind, că este vorba de manifestarea recunoștinței și a venerațiunei cu care suntem datori toți figurei celei mai mari și mai strălucitoare din trecutul nostru mai apropiat.

Atunci se va serba deci cu adevărat centenariul dela nașterea Arhiepiscopului și Metropolitului *Andreiu baron de Șaguna*. Noi însă, cronicari fideli ai evenimentelor zilei, datori suntem să ne aducem aminte și acuma, în preajma zilei nașterii sale, de marele Arhiereu, și se aducem mic prinos memoriei sale, în coloanele ziariului acestuia, de *el* înființat, pentru apărarea intereselor neamului și ale bisericei.

Ne gândim în aceste momente serbătorești la cuvintele sale, rostite de mai multeori înainte de moarte: „*Când vă veți întoarce dela groapa mea, veți cunoaște pe cine ați perdut*“, și la faptul, că jalea cea mare pe care a îmbrăcat'o biserica și națiunea noastră după moartea sa, a confirmat pe deplin adevărul cuprins în aceste cuvinte rostite cu putere profetică din partea lui *Șaguna*.

Cu adevărat, abia atunci s'a văzut, cât a fost el de mare, când nu a mai fost între noi. Abia atunci s'a văzut, cât de mult a muncit el pentru binele nostru al tuturor, pentru a ne ști scutiți de asupririle și prigonirile grele din trecut.

Peregrinat'am an de an la mormântul său din Reșinari, de unde ne-am întors totdeauna mai tari în credința, că *Șaguna* a fost un Arhiereu cu adevărat *mare*, podoabă a bisericei sale pe care a iubit'o atât de mult, și a fost și Român mare, mândria neamului nostru. Din an în an tot mai bine i-am studiat însușirile și faptele, și astăzi îl avem întipărit în mintea și inima noastră, ca pe cel mai luminat bărbat al trecutului nostru, la al cărui mormânt nu mai mergem pentru a vărsa lacrimi de durere, ci pentru a primi și a scoate *îndemnuri*, ca se facem și noi aceea ce e bun, frumos și folositor neamului și bisericii, să muncim și noi așa cum *el* a muncit, cu zel neîntrerupt și cu abnegațiune.

Și iarăși ne gândim în aceste momente serbătorești la aceea ce eram noi Românii și biserica noastră gr. ort. înainte de venirea lui *Șaguna* în mijlocul nostru, și la aceea ce am ajuns prin el și în urma luptelor sale uriașe cu oamenii și cu vremile.

Nu eram nimica, și nu aveam nimica, decât jalea amară, izvorâtă din multele suferințe și desnădejdea de a putea ajunge cândva și la mai bine!

Dar pronia divină, care ne-a ocrotit în trecut, nu ne-a dat uitării.

„. . Când credeam că s'a umplut cupa amarului, — spunea decedatul *Dr. D. P. Barcianu*, în discursul seu festiv, rostit cu ocaziunea împlinirii anului al 25-lea dela moartea lui *Șaguna*, în anul 1898, — când ne vedeam ajunși la marginea prăpastiei . . . pronia cerească ne-a deschis calea spre o altă țară a făgăduinței și ne-a trimis *bărbatul*, care *inimă* să aibă, pentru a bate împreună cu inima poporului seu, *minte* se aibă, pentru a se folosi pe deplin de izvoarele noue, desfundate de duhul schimbat al vremii, *ingeniu* se aibă, pentru a face din elementele vechi și noue alcătuiri, până aci necunoscute și neobicinuite, dar totuși cu putere de viață, *energie* se aibă, pentru a învinge greutățile nenumărate, *soare* încălzitor se fie, în jurul căruia toate dorințele și aspirațiunile generale ale unui popor să se poată grupa, prin înrâurirea lui ființă potrivită să dobândească și armă nebiruită să se facă pentru asigurarea unui viitor mai blând, mai demn, mai fericit“. . . .

Da, de un astfel de bărbat întreg și luminat avea trebuință în acele zile grele și de grea cercare biserica noastră gr. ort. și neamul nostru românesc, și pronia divină ni l'a dat în Arhiepiscopul și Metropolitul *Andreiu baron de Șaguna*, care a fost tuturor toate, care ca prin vraje toate le-a făcut, și multe ar mai fi făcut, dacă Tatăl cel ceresc nu l'ar fi chemat atât de timpuriu din mijlocul nostru. Căci planurile sale multe și mari erau, și numai unele din ele au fost duse la sfârșit, celelalte au remas în grija urmașilor sei, cari, — cum zice învățatul *G. Barițiu*, — cel puțin o sută de ani au se muncească, în spiritul lui Șaguna, pentru a le face toate câte Șaguna voia să le vadă făcute.

In aceste momente de sărbătoare pentru noi, când ne aducem aminte de nașterea marelui și luminatului bărbat al trecutului nostru, cuvine-se să mulțămim deci întâiu proniei divine, că ni-l'a dat, și că *nouă* ni-l'a dat, celor ce aveam mai mare trebuință de el, pentru a ne scoate din întunerec și a ne arăta, cu lumina minții sale, calea care duce la un viitor mai bun și mai fericit, pe care l'am dorit atât de mult.

Să ne închinăm apoi acestei mărețe și impunătoare figuri, ca și care puține se trimit în lume, și pildă vie să ne fie ea nouă și urmașilor nostri, în muncă, în statornicie, în credință față de biserică și de neam, dar mai ales în abnegațiunea cu care datori suntem toți să ne punem, ca și el, toate puterile în serviciul obștei, muncind totdeauna pentru binele public.

Indemn să luăm toți din faptele lui, din virtuțile lui, și așa să trăim cum a trăit el, cu gândul totdeauna la întregul din care făcea parte, la biserica sa și la neamul seu, așa se muncim cum el a muncit, așa se aducem jertfe, când ni se cer, cum el le-a adus, și așa să aducem și noi foloase bisericei și neamului, — în măsura puterilor ce le avem, — precum el le-a adus. Făcând astfel, săvârșim cel mai pios act și cea mai frumoasă serbare a centenariului dela nașterea marelui și nemuritoriului nostru Arhiereu *Andreiu baron de Șaguna*.

Biografia lui Șaguna.

— Articol din „Enciclopedia Română“. —

Andreiu baron de Șaguna, arhiepiscop român ort. al Transilvaniei și metropolit al Românilor gr. or. din Ungaria și Transilvania, s'a născut la 1 Ian. 1809, în Miskolcz, din părinți macedo-români, primind în botez numele *Anastasiu*. Perzând de timpuriu pe tatăl său, a fost dus împreună cu frații sei de mamă-sa la unchiul seu Atanasiu Grabovsky, negutător de frunte în Pesta, unde a primit o educațiune aleasă. Șaguna terminând aici gimnaziul și științele filosofice și juridice, în 1829, a mers la Vârșeț, unde a studiat teologia. După absolvire fu aplicat ca notar consistorial și profesor de teologie în Carloveț sub metropolitul sârbesc Stefan Stratimirovici. In 1833 întră în cinul monahal la mănăstirea Hopova în Sirmiu, primind numele călugăresc *Andreiu*. In gradurile ierarhice fu promovat diacon la 1834, protodiacon și arhidiacon la 1835, sincel 1837, protosincel 1838, arhimandrit 1842, fiind până la 1845 aplicat ca profesor de teologie în Vârșeț și viceprezident al consistorului de acolo; iar dela 1845 preposit al mănăstirei Covil în dieceza Neoplantei. In Oct. 1845 devenind vacantă eparhia română ortodoxă a Ardealului, la recomandarea metropolitului sârbesc din Carloveț, Șaguna fu numit în Iulie 1846 vicar general peste această eparhie și în August acelaș an își ocupă postul. La stăruința vicarului Șaguna guvernul ordonă în Iulie 1847 întregirea scaunului episcopesc văduvit, prin alegere după modalitatea observată la alegerea antecesorului episcop Vasile Moga la 1810, punându-se terminul de alegere pe ziua de 2 Decemvrie 1847, în orașul Turda. Șaguna fiind cu 27 voturi în rândul celor trei aleși cu mai multe voturi, la propunerea guvernului fu numit episcop, iar sfințirea lui se făcu la Carloveț la Dumineca Tomii 1848.

Instituirea lui Șaguna ca episcop al eparhiei Ardealului a fost de importanță epocală în viața poporului român și îndeosebi pentru bis. gr. or. română din Ungaria și Transilvania. Multe erau neajunsurile și scăderile eparhiei Ardealului, părăginită în toate direcțiunile. Pentru delăturarea lor Șaguna începu o lucrare sistematică. Ridicarea clerului la o stare mai înaltă culturală și la disciplină îi fu ținta cea mai de aproape; în locul cursului teologic de 6 luni, cum fusese sub antecesorul lui, înființă institut clerical regulat mai întâiu de un an, apoi de doi ani și în 1863 de trei ani; în legătură cu cursul teologic înființă cursul pedagogic pentru formarea învățătorilor, atât de necesară pentru ridicarea instrucțiunii poporale neglese în trecut. Pentru câștigarea de profesori cualificați la aceste institute a trimis cu stipendii create de dânsul tineri aleși la universitate pentru cualificațiune mai înaltă. Șaguna a stăruit pentru înființarea de școale poporale în toate comunele, susținând cu înțeleaptă prevedere principiul confesional în școale, pentru care a luptat viața sa întreagă. El a regulat și organisat instrucțiunea pe această bază, instituind pe parohi de directori locali de școală, pe protopresbiteri de inspectori districtuali de școale, cari stau sub episcopul cu consistorul său, ca organ suprem de inspecțiune. Pentru cualificațiunea practică a învățătorilor s'au întrodus conferențele învățătorești.

La înființarea gimn. român din Brașov încă a avut partea sa, stând în ajutor bravilor Români brașoveni cu sfaturi și cu fapta, și întrepunându-se pentru câștigarea dreptului de publicitate și punând însuși piatra fundamentală la mărețul edificiu al gimnaziului la 1851. Cu sprijinul puternic al lui Șaguna s'a înființat în 1869 și gimnaziul rom. din Brad și la întrevenirea lui s'au aprobat statutele gimnaziului, pentru care a contribuit și cu suma de 2000 fl. Pe lângă înființarea de școale poporale Șaguna s'a îngrijit și pentru tinerimea gr. or., care studia la școale străine, punându-le catehеți, cari să-i instrueze în religiunea lor.

Pentru a provedea bisericile și școalele cu cărțile de lipsă, a înființat încă în 1852, pe lângă multe greutăți ce se puneau în cale din partea celor privilegiați, tipografia arhidiecesană, care până astăzi, așadar în timp de 56 ani a fost un isvor de lumină pentru Români. In 1853 a înființat ziarul „Telegraful Român“, care esistă până astăzi, ca organ bisericesc și politic al arhidiecezei.

Una dintre cele mai însemnate preocupațiuni ale lui Șaguna încă dela venirea lui în Transilvania a fost reînființarea metropoliei române ortodoxe, care dela primirea unirii de către o parte a Românilor nu mai esista. Inființarea metropoliei ortodoxe, care cuprinse subscutul ei pe toți Românii ortodoxi din Ungaria și Transilvania, inarticularea ei în legile patriei și organisarea ei pe baza statutului organic este o operă, care singură e destul de însemnată, ca un monument etern, a-i asigura un nume mare între Români.

După restaurarea metropoliei a întrodus sinodalitatea, ca principiu constituțional în toate părțile constitutive ale metropoliei, de jos în parohie, până sus în metropoliei, care este representată prin congresul național-bisericesc. Afară de aceste sinoade Șaguna a participat în 1850—1 la conferența comună cu episcopatul sârbesc, ținută în Viena în decurs de mai multe luni. Incă în aceste conferențe voi Șaguna să lege firul pertractării despărțirii ierarhice de către Sârbi; patriarhul sârbesc Raiacici eludă planul lui Șaguna ocupând conferența cu alte lucruri de mai puțină însemnătate. Curând după aceea întrunindu-se episcopatul sârbesc la Carloveț, pentru alegerea de episcopi în eparhiile române din Arad, Timișoara și Vârșeț, aflătoare sub Sârbi, cari din întâmplare toate trei erau vacante, Șaguna vrând din nou a lucra pentru despărțirea ierarhică își esoperă dela împăratul dreptul a participa și el la alegerea episcopilor, dar patriarhul sârbesc, interpretând rău regularea referințelor ierarhice între Români și Sârbi, denegă lui Șaguna dreptul a participa la sinodul electoral, pentru care purtare neloială primi patriarhul admonițiune preaînaltă.

După despărțirea ierarhică și înființarea metropoliei române ort. în 1864, a mai participat Șaguna la conferențe cu episcopatul sârbesc și în delegațiunile ambelor părți pentru regularea chestiunilor de avere între Români și Sârbi.

In timpul absolutismului de 10 ani ca un păstor treaz și-a apărat biserica, preoțimea și poporul său contra atacurilor ce veniau din afară dela regimul vienez ultramontan, dela naţiunile şi confesiunile din patrie, cari erau dedate a privi biserica ort. rom. din Ardeal numai ca tolerată şi în stare umilită, cum o cunoşteau din timpurile trecute, şi pe credincioşii ei de o jertfă a proselitismului nefericit. Faţă de ministrul austriac contele Thun, care încerca să-l reducă între marginile instrucţiunii umilitoare, ce legase mânile antecesorului seu, episcopul V. Moga, Şaguna a luat în repeţite rânduri lupta până la împăratul, cerând scut contra nedreptăţilor ce se făceau bisericii şi eşind totdeauna triumfător faţă de puternicii ministri. Mult l-a sprijinit în dreptele cauze, ce le apăra, guvernatorul civil şi militar al Transilvaniei, principele Schwarzenberg, cu care întreţinea referinţe amicale.

Şaguna a stăruit pentru dotaţiunea mai corăspunzătoare a preoţimii arhidiecezane şi a exoperat în 1861 pentru preoţime dela cassa statului un ajutor anual de 24 mii fl., iar în 1864 alte 25 mii fl. pentru ameliorarea salarului episcopului şi pentru acoperirea salarelor asesorilor consistoriali şi ale profesorilor seminariali.

Afară de sfera bisericească Şaguna s'a distins ca bărbat politic şi de stat. In adunarea dela Blaj 3/15 Maiu 1848 a fost sufletul şi conducătorul ei. El a mers la împăratul pe la Innsbruck, Viena şi Olmütz cu petiţiunile Românilor, bazate pe hotărârile adunării naţ. din Blaj, şi ţinând în evidenţă toate împrejurările şi constelaţiunile politice schimbăcioase a intervenit la timp oportun, în deosebite rânduri, în înţelegere cu fruntaşii români, pentru validitarea drepturilor Românilor, formulate în petiţiuni şi memorande. După căderea absolutismului fu chemat în 1860 în senatul imperial înmulţit, împreună cu alţi doi fruntaşi români, Andreiu Mocsonyi de Foen din Banat şi N. bar. Petrino din Bucovina. Aici a apărat în înţelegere cu soţii sei români cu multă pricepere şi energie, drepturile naţionalităţilor din imperiu şi îndeosebi ale Românilor contra conservatorilor feudali, cari stăruiau pentru susţinerea privilegiilor învechite. Pentru ţinuta deamnă şi bărbătească în consiliul imperial primi o mulţime de adrese de încredere şi mulţămită nu numai dela Românii din Ungaria, Transilvania şi Bucovina, dar şi dela Ruteni, Dalmatini etc.

Şaguna a fost conducătorul politic al Românilor la conferenţa naţională din Sibiiu în 1861, la conferenţa politică comună cu Maghiarii în Alba-Iulia tot în 1861, la congresul naţ. din Sibiiu în 1863, ca pregătire a Românilor pentru dieta Transilvaniei ţinută în Sibiiu 1863—64, unde s'au adus legile pentru egala îndreptăţire naţională şi bisericească a Românilor de ambele confesiuni; în 1865 a participat la dieta feudală din Cluj, unde a cerut revisuirea legii de uniune a Transilvaniei cu Ungaria din 1848, într'o dietă ai cărei deputaţi să se aleagă pe baza legii electorale creată în dieta Transilvaniei din 1863—64, dând şi un vot separat în numele Românilor în acest înţeles. Pentru această propunere deputatul maghiar Dozsa a propus dietei să i dee în judecată. Conform înţelegerii şi declaraţiunei deputaţilor români de a participa şi Românii la dieta de încoronare, Şaguna a participat şi la această dietă în casa magnaţilor în Pesta la 1867 şi apoi mai pe urmă în 1868 cu ocasiunea inarticulării prin art. IX. de lege a religiunii gr. ort. a Românilor şi Sârbilor ca egal îndreptăţită cu alte confesiuni, asigurându-se prin lege esistenţa metropoliei Românilor ortodoxi. Cu împlinirea acestui act de cea mai mare însemnătate, cu care ocasiune Şaguna ţinu o frumoasă vorbire în casa magnaţilor, se încheie activitatea politică a lui şi de aci încolo disgustat pentru diferenţele politice între Români şi mai ales pentru inaugurarea pasivităţii s'a retras din viaţa politică, lăsând terenul deschis pentru aderenţii pasivităţii, nereuşind a capacita pe Români despre urmările funeste ale politicei pasive.

Şaguna a desvoltat şi o vastă activitate literară; pe lângă editarea în tipografia sa aproape a tuturor cărţilor bisericeşti voluminoase, revăzute şi corese de el în număr de 37 a mai lucrat el însuşi şi a editat 34 opere şi broşuri de mare valoare, precum: Istoria bisericească (1860), Compendiu de dreptul canonic (1868), Enchiridion, adecă carte manuală de canoane (1871), Manual de studiu pastoral (1872) ş. a. La îndemnul şi cu ajutorul lui material s'au compus de alţi bărbaţi cualificaţi din jurul lui un număr considerabil de manuale de şcoală şi alte cărţi de folos pentru preoţi, învăţători şi popor.

In 1861 a fost factorul principal la înfiinţarea Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român din Transilvania şi Ungaria, care a devenit un însemnat centru de cultură al tuturor Românilor din Ungaria. El a intervenit la locurile mai înalte pentru aprobarea statutelor, şi ca primul ei prezident a inaugurat sărbătoreşte esistenţa ei prin întâia adunare generală ţinută la Braşov în 1862, cu care ocasiune s'a ţinut prima esposiţiune industrială românească cu cel mai surprinzător resultat.

Academia română din Bucureşti apreciând activitatea literară a metropolitului Şaguna şi meritele lui atât de eminente pentru cultura poporului român, l-a ales în 1871 membru onorar al ei.

Pentru calităţile escelente de înalt dignitar bisericesc şi bărbat de stat, pentru meritele strălucite, pentru biserică, naţiune, patrie şi casa domnitoare, Şaguna în 1850 a fost decorat cu ordul leopoldin în rang de comandor şi ridicat în 1852 la demnitatea de baron, fiind numit totodată consilier intim de stat; la 1864 a fost decorat cu ordinul Coroana de fer cl. I. şi la 1867 cu ord. leopoldin mare cruce.

Bolnăvindu-se în 1871 făcu testamentul seu, dispunând de întreagă averea sa considerabilă în favorul bisericii, adăugând o parte din ea la număroasele fonduri şi fundaţiuni create de el încă mai nainte, iar cu o altă parte a averii făcând o fundaţiune de peste o sută de mii fl., ce poartă numele lui, pentru ajutorarea la zidirea bisericilor şi a şcoalelor. Tipografia o donă arhidicesei, împreună cu fondul ei, cu meniţiunea a se ajutora din venitele ei preotesele văduve. In 1873 agravându-se boala lui de inimă, răposă în 16/28 Iunie acelaş an şi corpul lui, după dorinţa lui, fu depus în cripta proprie lângă biserica cea mare din Răşinari.

Dr. Ilarion Puşcariu.

Cum era Şaguna?

Portretul marelui Arhiereu *Andreiu baron de Şaguna* ni-l zugrăveşte în colori frumoase episcopul, acum decedat, al Caransebeşului, *Nicolae Popea,* odinioară mâna dreaptă a lui *Şaguna,* în cartea sa premiată de sinodul arhidiecezan din Sibiiu: *„Arhiepiscopul şi Metropolitul Andreiu baron de Şaguna“*, după cum urmează:

„Metropolitul *Şaguna* era dăruit dela natură cu cele mai eminente facultăţi corporale şi spirituale, în asemenea măsură. Persoana lui era de o frumuseţă rară. Jurnalele străine, cu deosebire cele din Viena, nu aflau cuvinte de laudă şi admiraţiune la toate ocasiunile, mai ales la ceremoniile dela curtea imperială şi la alte solemnităţi publice, la cari participa şi el. Era în timpul senatului imperial. la care participară şi ardelenii, la una din seratele ministrului *Schmerling* unde se aflau mai mulţi dintre archiducii, ministri, ambasadori, membri ai senatului imperial, în scurt, cele dintâiu personalităţi din Viena, între cari şi Şaguna, unde mai apriat se văzu trecerea şi respectul ce-l avea dânsul, încât deputaţii ardeleni se uimiră de atâta vază. El, prin darurile sale, primite dela natură cu profusiune şi desvoltate după regulele ştiinţei şi ale esperienţei, esercia o putere fermecătoare asupra omului.

Metropolitul Şaguna era de statură mare, înalt şi drept ca un brad; în anii mai tineri, cum spun cei ce-l văzură pe atunci, macru şi subţire, dar osos, în etatea de mijloc plin la trup, corpulent, iară către bătrâneţe gros şi voluminos. Capul îi era potrivit trupului, acoperit cu păr lung castaniu, mai pe urmă încăruntit: fruntea înaltă şi deschisă, ca o coroană ce dădea omului o privire maiestatică; sprâncenele, ca şi părul capului, pline dar nu îmbinate, asemenea şi genele; ochii mari şi clari bătând în albastru, clari, plini de foc şi pătrunzători, încât străbăteau în om până în rărunchi; ei cam acoperiţi de frunte şi sprâncene şi foarte mişcăcioşi fiind, îi înlesneau adese câte o privire furişată asupra omului; faţa lungăreaţă, plină rumenă şi cu trăsurile cele mai fine; nas frumos, proporţionat, tot aşa gura şi buzele, musteţele înălbite, pe cari le rotunzia cu foarfecele; barba mare, deasă de tot frumoasă şi proporţionată cu statura lui. Barba mai pe urmă se înălbise şi mai rărise şi ea.

Iară în partea spirituală el avea o minte foarte ageră, cuprindea lucrul la moment, de multe ori nici nu asculta pe om până în sfârsit întrerumpându-l cu cuvintele: „Te pricep!“ — judecată clară, matură, sănătoasă în toate lucrurile fără deosebire, încât părerile lui aveau mare trecere la bărbaţii şi locurile cele mai înalte; memoria aproape estraordinară, îşi aducea aminte de cele mai depărtate timpuri, de întâmplări, cari se petrecură de mult, istorisându-le ca şi cum ar fi fost din timpul cel mai de-aproape; adeseori cerea acte vechi oficioase din arhiv, spuindu-le numărul şi uneori şi datul chiar.

Privirea lui era serioasă, în înţeles strâns bărbătească şi curagioasă ca a unuia, care e conştiu de puterea şi superioritatea sa; în faţă-i se putea ceti adâncimea cugetelor şi greutatea luptelor ce-l apăsau. Vorbirea-i era rară, respicată şi apăsată, toţi îl înţalegeau; vorbea liber, fără sfială şi în mod convingător, cu o elecuenţă strălucită. Când vorbia liber, nelegat de hârtie, avea cu mult mai mare efect vorbirea lui. Ii plăcea să vorbească, şi nu-i plăcea de oameni tăcuţi, ar fi vorbit toată ziua şi despre toate lucrurile, numai nu nimicuri. Intre tonul vorbirei şi al cântărei era un contrast lesne de observat, cel dintâiu era puternic, ear al doilea cu mult mai debil şi mai lin. Era vesel în conversaţiune, plin de umor şi sarcasm câte odată şi pentru aceea foarte plăcut în societate. Având mare abilitate la glume, obicinuia mai totdeauna a presăra în glume şi cât un pic de adevăr, mai ales unde nu-i convenia a-l spune serios, apoi îl îmbrăca în glumă şi-l spunea în faţă de multe ori şi celor mai distinse personalităţi.

Umbla cu mare gravitate şi cu un aer de bărbat, ce-şi cunoaşte şi simte poziţiunea înaltă; mişcările şi toată purtarea lui erau măreţe, insuflând respect în toate părţile. Când păşia el în vre-o societate, ochii tuturor se îndreptau asupră-i; iară când vorbia în vre-o adunare, o muscă încă s'ar fi auzit sburând, aşa era tăcerea de mare. Păşia cu paşi mari şi îndrăzneţi, cari mai în urmă, spre apusul vieţii slăbiţi de greutatea ce o purtau şi de oboseala luptelor, i se înmuiară de tot.

Imbrăcămintea lui era cea arhierească obicinuită la românii ortodoxi: reverenzi lungi de desupt şi din afară cu căptuşală, bumbi şi găitane roşii, brâu şi potcapiu roşu, şi peste acesta pălăria cu găitan şi cu ciucuri de aur, crucea pe piept şi baston de trestie în mână. Aceleaşi reverenzi pentru zile mari de sărbătoare le avea de mătasă roşiă, tot aşa şi pe cele călugăreşti. Dară el arare ori făcea întrebuinţare de reverenzile cele roşii, numai când cerea trebuinţa, eară altădată — în contra acelor arhierei, cari ţin mult la haine scumpe, crezând că haina face pe om, — el umbla mai numai în cele negre de mătasă la sărbători şi ocasiuni, şi de materie simplă în zile de lucru. Mai pe urmă îşi făcuse reverenzi de tot simple fără găitane şi pălăria fără ciucuri, întocmai ca ori care preot de rând. De comun purta şi ordurile cele mici în bumb aninate, iară la zile mari crucile lor cele mari pe piept.

Metropolitul Şaguna era omul ordinei; adeseori recita el cuvintele cunoscute: „Ordo est anima rerum!“ în casă şi afară de casă, în oficiu şi afară de oficiu, în toate şi pretutindeni. Astfel, şi ca unul, care ţinea mult la curăţenie şi la punctualitate, era recunoscut de toţi, privindu-se de un model în acestea, precum şi în gustul cel bun. Activitatea lui era admirabilă; se scula des de dimineaţă şi îndată se punea la lucru, cât în cele oficioase, bisericeşti, şcolare, naţionale, politice, atât în cele private şi literare, şi lucra întins ziua întreagă. Incât pentru somn, el se ţinea de regula dietetică: „De vreme în pat, de vreme din pat“.

Apetit avea foarte bun, mânca bine şi nu-i plăcea când vre-un oaspe nu mânca ca el. Cu toate acestea, trăia foarte cumpătat. In mâncare mai esceda une-ori, dară în beutură nici odată. Vinul nu-l bea gol, ci totdeauna amestecat cu apă.

FOIŞOARĂ.

Biserica catedrală din Sibiiu.

Istoricul zidirei ei (1857—1906).

Ceice am luat parte la frumoasele serbări ale sfinţirei catedralei gr. ort. din Sibiiu, ne vom aduce aminte viaţa întreagă de măreţia lor, şi vom duce cu noi în mormânt amintirile cari ne leagă de ele. Au fost nişte serbări înălţătoare de inimi. Căci mare a fost evenimentul, care a provocat aranjarea lor. Era învingerea desăvârşită a stării de umilire în care se afla mai nainte biserica noastră dreptmăritoare, şi era ultima isbândă raportată în lunga şi uriaşa luptă purtată pentru reînvierea vechei metropolii gr. ort. române, pe care răutatea vremilor şi nepriceperea oamenilor ne-au fost îngropat'o în Alba-Iulia. Şi a fost şi prasnicul învingerei *netoleranţei,* cu care am fost trataţi în trecut din partea celor mai tari, cari nu ne permiteau ridicarea de biserici în centru, ci la margine de oraş, nu la stradă, ci în curte, ca să nu se vadă, şi nu cu clopote, ca să nu supere sunetul lor melodios şi doios urechile celor ce obicinuiţi erau numai se ne folosească braţele de muncă.

După o muncă grea şi neîntreruptă de cincizeci de ani învins am toate greutăţile, adunat-am din sărăcia noastră banii trebuincioşi şi ridicat-am catedrala monumentală din Sibiiu, care astăzi e podoaba noastră şi a oraşului Sibiiu, şi lungi veacuri dearândul va sta ea în fruntea bisericilor gr. ort. româneşti, ca mama între fiicele sale.

Pentru a se eternisa, nu numai frumoasele serbări ale sfinţirii catedralei noastre, ci şi toate fasele prin cari a trecut ideea ridicării ei, până a ajuns ca să poată fi realisată, — sinodul arhidiecezan din Sibiiu a luat hotărâre în sesiunea anului 1906, ca consistoriul se compună şi să publice o *monografie* a catedralei, încă până sunt proaspete în memoria oamenilor toate lucrurile. Consistoriul arcidiecezan, însărcinat cu executarea concluselor sinodale, a încredinţat apoi cu compunerea monografiei pe P. C. Sa Arhimandritul şi vicarul arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu,* pe P. C. Sa Protosincelul *Dr. M. E. Cristea* şi pe domnul asesor consistorial *Matei Voileanu,* cari au adunat şi au aranjat cu multă pricepere materialul, dândune o frumoasă şi completă monografie a catedralei gr. ort. române din Sibiiu.

Cartea, de un format mare, în felul cărţilor bisericeşti, s'a tipărit anul acesta, în tipografia arhidiecezană, sub titlul următor: *„Biserica catedrală dela metropolia ortodoxă română în Sibiiu. Istoricul zidirei 1857—1906. De Dr. Ilarion Puşcariu, Dr. Miron E. Cristea şi Mateiu Voileanu. Cu 24 ilustraţiuni şi 3 facsimile“.*

Cartea se începe cu o *prefaţă,* în care se face înţeleapta şi adevărata constatare, că ajunşi la terminarea ridicării catedralei, toţi au trebuit să se convingă: „că *prin voinţă tare şi stăruitoare, însoţită de cuvenita însufleţire, se poate face mult pentru înaintarea poporului nostru, şi că acest popor este un izvor curat şi nesecat, din care şi în cele mai grele împrejurări putem scoate puteri noue şi încredere pentru viitor“.*

Da, material de mare preţ e poporul nostru, numai se ştim noi, intelectualii, trata bine cu el!

Textul cărţii se începe apoi cu o interesantă *întroducere,* în care se face espunerea fidelă a situaţiei din trecut a bisericei noastre, şi se constată, că aceasta stare de umilire a ei cine ştie cât ar mai fi ţinut, dacă pronia divină nu-i trimetea conducător, în zilele cele mai grele, pe *Andreiu Şaguna,* cu misiunea: „să scoată poporul român *din casa robiei* şi să-l conducă cu lumina adevărului şi a dreptăţii în calea progresului cultural, religios-moral“.

Se spune, cum s'a urzit în creerul luminat al lui *Şaguna* ideea zidirii unei catedrale în Sibiiu, pe care mult ar fi dorit să o vadă ridicată încă aflânduse el în viaţă, dar bucuria aceasta a fost reservată abia pentru al treilea următor în scaunul lui Şaguna, pentru actualul Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu,* care cu o însufleţire şi cu o energie de admirat a căutat să dee întrupare faptică ideei lui Şaguna. A ridicat catedrala şi a sfinţit'o cu mare solemnitate, în 30 Aprile (13 Maiu) anul 1906.

Urmează apoi datele amănunţite, scoase din actele şi din spusele oamenilor contimporani, referitoare la tot ce a fost întreprins în scopul ridicării catedralei. Datele de pe vremea arhipăstorirei lui *Şaguna* au fost adunate şi prelucrate de Preacuvioşia Sa Arhimandritul şi vicariul arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu,* cele de pe vremea Arhiepiscopului şi Metropolitului *Miron Romanul* de asesorul consistorial *Mateiu Voileanu,* şi cele din anii din urmă, de când conducerea bisericei noastre e depusă în mânile Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu,* de Preacuvioşia Sa Protosincelul *Dr. Miron E. Cristea.* Fiecare epocă e un întreg pentru sine, bine rotunzit şi bine caracterizat. După aceste trei epoce e împărţită deci cartea în trei părţi.

In partea primă găsim descrisă activitatea Archiepiscopului şi Metropolitului *Şaguna* în jurul ridicării catedralei: Rugarea către Maiestatea Sa, pentru a-i da concesiune să adune milă în monarhia întreagă pentru fondul catedralei, pastorala lui Şaguna adresată credincioşilor săi pentru a contribui la fondul catedralei, apelul pentru colecte în alte eparhii ortodoxe, scrisoarea adresată episcopului român din Arad şi celui din Bucovina în acelaş scop, rezultatul colectei, date despre administrarea fondului catedralei şi date referitoare la preîngririle ce le avea Şaguna cu privire la locul unde ar fi să se zidească catedrala.

In partea a doua ni se arată cu reproducerea actelor autentice cum s'a pregătit terenul pentru ridicarea catedralei sub Metropolitul *Miron,* făcându-se studii amănunţite cu privire la zidirea însaşi şi mai ales cu privire la *locul* pe care ar fi să se ridice catedrala, iar în partea a treia, cea mai estinsă, ni se dă conti-

Ducea casă mare şi deschisă, cercetată de înalte personalităţi; iubia ospitalitatea, şi îi plăcea să le aibă toate în abundanţă.

Era un esemplar de economie şi cruţare, ceea-ce îi făcu posibilă înfiinţarea atâtor fonduri, împărţirea de stipendii, şi lăsarea unei averi considerabile după sine. El la economie şi cruţare îndemna pe Români la toate ocasiunile, în scris şi cu graiul. Ura lucsul de tot, combătându-l din toate puterile.

Ii plăcea să se îmbrace frumos, să fie curat, să aibă de toate, dar numai la timpul său, în mod corăspunzătoriu poziţiunei sale, iară încolo era de tot simplu, atât în îmbrăcămiute, cât şi în casă şi la masă.

Temperamentul îi era coleric, lesne iritabil; dară când voia, aşa cerând împrejurările, el le ştia modera astfel că nici cele mai mari vătămări chiar nu-l puteau scoate din flegmă. Spiritul lui viu şi iute îl făcea, ca în acţiunile sale să păşească decisiv şi energic până la vehemenţă. In aducerea sentinţelor era sever şi neflexibil. Avea o cunoştinţă mare de oameni şi rare-ori se înşela în privirile sale. Moralitatea şi religiositatea lui, curate şi nefăţărite, insuflau respect şi simţ religios şi în alţii. El ştia a-şi supune interesul său privat totdeauna celui comun.

El îşi înţelese pe deplin poziţiunea şi misiunea sa; în biserică era omul bisericii: după chemarea sa de călugăr, era călugăr, după cea archierească, era archiereu; în politică, el era om politic, complet bărbat de stat, judecând lucrurile cu sânge rece, după realitate, iară nu după idealuri şi năluciri chimerice.

El vorbia şi scriea bine limbele: română, latină, germană, maghiară, multe din cele slavice, mai puţin franceza şi greaca.

Inzestrat cu atâtea calităţi distinse: curagios, activ, prudent, nobil în cugete, nobil în simţăminte şi nobil în inimă, Şaguna era omul faptelor celor mari, şi prin acestea plin de merite pentru biserică, naţiune şi societate peste tot."

NOUTĂŢI.

Teatru la Asociaţiune. Duminecă, în 3 Ianuarie n., în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii se va reprezenta piesa „Casa veche" de A. Theuriet. Rolurile vor fi susţinute de diletanţii din Sibiiu, sub conducerea dlui I. Enescu. Inainte de reprezentaţie vor fi declamaţii.

*

Dela reuniunea română de muzică din Sibiiu. In adunarea generală ţinută Miercuri sara, reuniunea română de muzică din Sibiiu s'a constituit astfel: prezident protopresbiterul Dr. *Ioan Stroia*, secretar *S. Roşca*, casariu *I. Rebega*, dirigent *A. Bena*, membri în comitet Dr. *M. E. Cristea*, *I. Popescu*, şi Dr. *T. Brediceanu*, arhivar *A. Crişan*.

*

---

nuarea acestor lucrări pregătitoare, apoi lucrările de zidire, înaintarea lor treptată, şi în fine în mod foarte amănunţit decursul serbărilor avute cu sfinţirea catedralei. Incheerea o face *colecta* intrepriusă de actualul nostru Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* în scopul înmulţirii fondului catedralei. Sunt publicaţi cu numele toţi contribuenţii cu sume mai mari.

Acesta e cuprinsul cărţii, care pe 194 pagini, format mare, ne dă toate amănuntele referitoare la catedrala gr.-ort. română din Sibiiu, zidirea monumentală, care astăzi e nu numai bucuria, ci şi mândria noastră.

Cartea e chemată deci să formeze podoaba fiecărei case şi biblioteci româneşti, iar pentru cei ce vor veni în urma noastră, ea va forma isvor de bune învăţături, de bune esemple de hărnicie, de însufleţire, de energie, lucruri şi însuşiri pe cari le-au avut înaintaşii, cari au putut cu ele să ducă la bun sfârşit realizarea măreţei idei de a da bisericei şi metropoliei noastre o catedrală cum e aceea pe care o avem astăzi, şi care, tot din carte scoatem datele, a costat în sumă rotundă *un milion* de coroane.

Cartea o împodobesc portretele metropoliţilor *Şaguna*, *Miron Romanul* şi *Ioan Meţianu*, apoi alte frumoase şi succese ilustraţiuni.

Se poate procura dela librăria arhidiecezană din Sibiiu, şi costă esemplariul legat frumos în pânză *cinci coroane.*

Dela curtea română. Marţi a împlinit regina *Elisabeta* a României etatea de 65 de ani. Din acest incident toate clasele sociale din România au căutat să esprime respectuoasele şi sincerile simpatii faţă de mama iubitoare şi bună a ţării, care a alinat atâtea dureri şi suferinţe, întemeind număroase instituţiuni folositoare şi opere de binefacere. Un serviciu divin a fost oficiat în ziua numită la orele 10 dimineaţa în biserica luterană din Bucureşti, şi un registru a fost deschis la palat, care a fost acoperit de număroase subscrieri. Maiestatea Sa a primit apoi felicitările consiliului de ministri, ale damelor de onoare şi ale altor persoane însemnate, iar la orele 12 şi jumătate au urat viaţă lungă suveranei române principii Carol, Elisabeta şi Maria, cari au prezentat M. Sale un frumos buchet de flori.

*

Catastrofa din Italia. Un puternic cutremur de pământ a produs pustiiri îngrozitoare în unele părţi ale Italiei. Sate şi oraşe întregi din ţinuturile Calabria, Catania şi Sicilia sunt distruse de tot. Numărul morţilor se urcă la zeci de mii, ba ştirile ultime ne spun, că *peste o sută de mii* trece numărul morţilor şi răniţilor. Cutremurul de pământ s'a întâmplat în zorile zilei, când oamenii durmiau încă. Deodată cu cutremurul de pământ a avut loc şi un cutremur de mare, care a făcut să se reverse apa asupra satelor şi oraşelor de pe malul mării. Oraşul *Messina*, un oraş vechiu şi cu renume, a fost nimicit de tot, iar două sate din apropiere au dispărut de tot. Le a înghiţit pământul, cu oameni cu tot. Oraşul *Regio* încă a fost nimicit. Regele şi regina Italiei au plecat la faţa locului. Regele a dat pe seama celor rămaşi în viaţă 200.000 de lire.

*

Şcoalele rămân închise. Din motivul, că în Sibiiu tot mai grasează tifosul, a dispus vicecomitele comitatului Sibiiu, că toate şcoalele să rămână închise până la 2 Februarie 1909.

*

† Nicolae Şandru, preotul destinat spre a lua în primire şi a conduce parohia română gr. or. Sft. Maria din Cleveland O. (America), în călătoria sa pe ocean şi-a dat blândul suflet în mâna creatorului, la 7 Decemvrie a. c. Rămăşiţele pământeşti au fost înmormântate în oraşul New-york. Odihnească în pace!

*

Inaugurarea filialei „Albinei" în Lugoj. Luni, şi-a început activitatea în Lugoj nou înfiinţata filială a institutului „Albina" din Sibiiu. Sfinţirea localului a săvârşit-o P. O. D. protopresbiter Dr. George Popoviciu, azistând din partea direcţiunei „Albinei" d l Ilie Trăilă, apoi cenzorii filialei şi directorul executiv al filialei d l D. Raţiu.

*

Asociaţiunea din Arad. Asociaţiunea culturală din Arad a hotărât să ţie o serie de conferenţe pentru publicul de cărturari români din Arad. Inceputul conferinţelor s'a fixat pe la sfârşitul lunei lui Ianuarie şi se vor succeda cam tot la două săptămâni. S'au stabilit până acum următoarele prelegeri: Avram Sedeanul, profesor, va ceti despre *Originea Românilor*; d na Marilina Bocu despre *Nicolae Grigorescu;* dl I Russu-Şireanu despre *Noua mişcare literară*; dl Nicolae Mihulin, profesor: *Viaţa omului preistoric;* şi dl Sever Bocu despre *Moise Nicoară.*

*

Treizeci de copii. Soţia economului Bereczky János din Murăş-Oşorheiu a născut în una din zilele trecute doi copii gemeni, cu cari numărul copiilor lui Bereczky se urcă la *treizeci.* Soţia de acum alui Bereczky e a treia. Copiii trăiesc toţi şi partea mai mare sunt căsătoriţi. Numărul nepoţilor şi a nepoatelor lui Bereczky trece preste o *sută.* Intru adevăr, număroasă familie.

*

Viscole în România. De câteva zile viscoleşte mereu în România. Ninge din greu. Toate trenurile sosesc la locul destinaţiunii lor cu mari întârzieri. In Bucureşti mii de braţe omeneşti sunt ocupate cu rânirea omătului. Asta pare a fi cauza, că de două zile nu ne vine poşta din România.

*

La darurile de Crăciun ce se vor împărţi de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" între săraci, au mai dăruit: Instit. de credit „Albina" 25 cor., familia Boiu, 10 cor., C. Pop, funcţ. la „Albina", Catinca Dr. Stefan, R. Simu, funcţ. la „Asociaţiune", Nic. Vătăşan, prof., E. Fischer, fotogr., câte 2 cor., Nic. Zigre, secr. metrop. 3 cor., O. Tăslăuanu, secr., 1 cor., Dr. Liv. de Lemény, adv. şi Al. Lebu, mare propr., câte 10 cor., Ermil Borcia, cravate, gulere, tricouri etc., dna Oct. Voileanu, vesminte, încălţăminte, pălării, etc. şi dna Ioana Rebega 2 ferdele de mere.

*

Şedinţa Academiei române. Intr'o şedinţă publică ţinută de curând, dl profesor Dr. *Babeş* şi-a dezvoltat comunicarea cu privire la problema turbărei. D-sa a făcut critica operei lui Pasteur şi spune, că acest mare bacteriolog a fost cel dintâiu, care a arătat calea de vindecare a bolnavilor de turbare. Nicăiri nu spune însă Pasteur chipul, cum a ajuns la rezultatul cercetărilor sale. Conferenţiarul deduce din opera lui Pasteur, că multe chestiuni au rămas nerezolvate de el. Dl profesor dr. Babeş a spus, că tratamentul român e eficace chiar la 16 zile dela înficiarea bolnavului. Pasteur, în mai multe rânduri, s'a pronunţat asupra microbilor, dar s'a înşelat. Toţi microbii lucrează prin otravă. Pasteur nu s'a ocupat de aceasta. S'a dovedit că chiar dacă se elimină microbul turbărei din bolnav, substanţa toxică rămasă încă produce turbarea la om. S'a dovedit că creerul cu microb mort e mai otrăvitor decât creerul cu microb viu. S'a mai dovedit, că se poate vaccina, în contra turbărei, şi fără vreun rabic, şi anume cu substanţe nervoase dela animale. Tratamentul trebue să întrunească două condiţiuni: 1) substanţa nervoasă să fie în cantitate mare şi 2) imediat să-i urmeze infectarea animalului, dar cu un virus atenuat. Substanţa nervoasă trebue să fie un amestec de substanţă cenuşie, pentru ca vaccinarea să fie eficace. La Paris se aplică azi metoda *română* de tratament, pentru că institutul din Bucureşti stă în fruntea similarelor din lumea întreagă.

*

La fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, din prilegiul adunării generale a Reuniunei agricole, ţinute în Cornăţel, au dăruit: Aurel Millea, notar (Fofeldea), soţia sa Lucreţia n. Horşia şi copiii lor: Aurel, Traian, Lucreţia, Silviu, Letiţie, Minerva şi Aurelia, câte 10 bani, dna Livia Dr. Crăciunescu, 25 b. şi Vic. Tordăşianu, 10 b.

*

Mânare eftină. Fabrica drezdană de motoare societate pe acţii a avut un succes colosal la expoziţia internaţională de motoare din St.-Petersburg, dintre toţi exponenţii fabrica a fost împărtăşită cu cea mai mare dinstincţie. — Nu s'a luat în considerare numai lucrul precis şi materialul perfect ci şi mânarea eftină, prin ce motoarele societăţii pe acţii drezdane ocupă locul prim. Voim deci a atrage atenţiunea tuturor cumpărătorilor de motoare asupra anunţului ce apare în numărul de faţă al foii noastre.

*

Nu crede că un rău trece dela sine. Dacă eşti bolnav, trebue să cauţi momentan ajutor, căci o boală negligeată e un rău dublu. Tusă, durere de piept, bale, lipsă de apetit, răguşală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele De se arată asemenea simptoame nu întârzia, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Ökény, care împiedecă tusa şi scuiparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătăţeşte apetitul, măreşte greutatea corpului, uşurează răsuflarea, delătură insomnia şi împedecă lăţirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul poştal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

Nou abonament

deschidem cu 1 Ianuarie v. 1909 la ziariul

„Telegraful Român"

cu preţurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coroane,
pe şase luni 8 coroane,
pe trei luni 4 coroane.

Programul ziariului nostru e bine cunoscut publicului cetitor român, prin urmare e de prisos a-l mai schiţa de nou.

Rugăm deci pe vechii nostri abonaţi, să ne dee şi în viitor sprijinul necesar, grăbindu-se cu renoirea abonamentului, şi stăruind pentru lăţirea ziariului nostru în cercul amicilor şi cunoscuţilor lor.

Abonamentele se fac prin *mandat postal*, trimiţându-se preţul înainte. Numele abonatului, împreună cu locuinţa şi posta ultimă, să se scrie corect şi legibil, pentruca la postă să nu se facă greşeli. Banii de abonament se trimit *Administraţiunei tipografiei arhidiecezane în Sibiiu* (Nagyszeben), strada Măcelarilor, Nr. 45.

Administraţia.

ECONOMIE.

Maşina „Tornado" de sfârticat cocenii de cucuruz.

Comitetul „Reuniunei rom. agricole sibiene", la propunerea membrului său A. Cosciuc, şi cu scop de a sări în ajutorul economilor la iernatul vitelor, a procurat maşina numită *„Tornado" pentru sfârticatul cocenilor de cucuruz.*

Americanii practici, cunoscând importanţa cocenilor, au construit primii o maşină de sfârticat cocenii, cari în urma sfârticării, ajung în valoare de nutrire cu fânul mediocru. După modelul american, firma Kühne E. din Moşon a construit maşina „Tornado". Ea se poate folosi şi la tăiatul altor nutreţuri şi are 160 klgr. greutate. Mânată cu mâna taie la oară 200 kgr. nutreţ, iar cu manej de 2 cai, 900—1200 klgr. Preţul ei este 320 cor.

Indată ce va sosi maşina, comitetul va face primele încercări de sfârticat cocenii la şcoala economică a consistoriului din Sibiiu, iar după aceea o va pune la dispoziţia proprietarilor mici din comune.

Cărţi şi reviste.

Poezii Poporale din Maramurăş, adunate de *Tit Bud*, vicarul Maramureşului. Bucureşti 1908, ed. Academiei, 1 vol. de pag. 86. Preţul 1. leu. — Din colecţia mică, dar preţioasă a părintelui T. Bud vom reproduce două *Colinde* în numărul nostru de Crăciun.

*

Istoria literaturii maghiare, manual pentru şcoalele de fete, *de Dr. Vasilie Bologa*, 1908, 1 vol. de pag. 67. Preţul 1 cor. Autorul spune, că a urmat întru toate manualul lui Novák Sándor, fiind aprobat de minister. Ediţiei româneşti îi lipseşte însă cartea de cetire.

Instruarea analfabeţilor.

Concurs.

I.

„Coroana" institut de credit şi economii în Bistriţa dorind a contribui la răspândirea cetitului şi scrisului în sânul poporului nostru, prin aceasta publică concurs pentru 10 premii de câte 20 cor. în total 200 coroane, pentru instruarea în cetire şi scriere a analfabeţilor adulţi din ţinutul Bistriţei şi al Lechinţei.

II.

Instruarea să se înceapă cât mai curând, întrucât nu ar fi începută deja, şi să dureze până la sfârşitul lui Aprilie 1909 v.

III.

Rezultatul îl va constata o comisiune esaminătoare designată de direcţiunea subscrisă.

Opiniunea acestei comisiuni va servi de bază la decernerea premiilor.

IV.

Preoţii sau învăţătorii, respective instructorii analfabeţilor, cari doresc obţinerea acestor premii, să se însinue în scris la direcţiunea subscrisă până la 15 Ianuarie 1909 v.

V.

Direcţiunea institutului pune în vedere celor însinuaţi la curs cărţile de lipsă şi materialul de scris.

Bistriţa, la 19 Decemvrie 1908 n.

Direcţiunea
institutului de credit şi economii
„Coroana".

Teatru german.

Vineri: Dupa ameaz la oarele 3: *„Die lustige Witwe"*, operetă, iar sara *Dollarprinzessin*, operetă.

Sâmbătă: *Die Glocken von Corneville*, operetă.

Slăbiciunea

fie trupească sau după vre-o boală dispare în curând şi întoarcerea repede spre sănătate şi putere se asigură prin Emulsiunea lui SCOTT. 8 (270) 2—4

Veritabil numai cu această marcă —Pescarul— ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Pentru cerul gurii şi stomah gingaş

cari nu supoartă unsoarea de ficat, este Emulsiunea lui SCOTT cel mai ideal mijloc. Are acel favor, că e de trei ori mai nutritoare ca unsoarea de ficat obicinuită.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toa

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină şi linişteşte tusa convulsivă, uşurează răsuflarea. Sute de medici şi au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească şi a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebați medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poştal á **Cor. 2·90**, 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

(345) 5—20

ANUNȚ!

Tovărășia agricolă din Lancrăm licvidând definitiv și-a vândut prin licitație instrumentele agricole lui Nicolae Henegar în preț total de 210 cor. și anume o mașină de sămănat (100 cor.), 1 Trieur (100 cor.), 1 tăvălic (10 cor). Cine are vre-o pretenziune de validitat să o facă în termin legal.

Lancrăm, în 30 Dec. 1908.

In numele Tovărășiei agricole:
Ioan Bucur
secretar.

(386) 1—1

Vidi:
Aurel Barbu
notar.

In atențiunea Domnilor Preoți!

A apărut: [335] 5—6

„Pareneze“

Cuvântări ocazionale și funebrale

pentru toate ocaziunile ce obvin în oficiul pastoral al preotului,

de **Pr. D. Voniga.**

Lucrare aprobată și unică în literatura noastră pastorală!

— Publicată cu binecuvântare arhierească. —

Volumul I. Ediția II-a

cuprinde o mulțime de cuvânrări potrivite tuturor împrejurărilor, ocaziunilor și evenimentelor extraordinare ce obvin în viața creștinului și în oficiul pastoral al preotului.

Opul se poate procura cu preț de 4 Cor. 20 fil. la autor în **Gyirok** (Temes) și la toate librăriile românești.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragner în Praga.*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare.*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. și r.

„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,

Zilnic exp. poștale. colțul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

[344] 3—20

Editura de artă Ios. Drotleff, Sibiiu.

Dar de Crăciun!

Ca potrivit dar de Crăciun se recomândă procurarea unui exemplar:

Album familiar

lucrat de **Dr. Frideric Schuller.**

Legătură elegantă în pânză și cu margini aurite **3 coroane**, plus porto postal 20 fileri.

Albumul acesta, apărut și în limba română, are menirea de a cuprinde momentele mai însemnate din viața familiei și a cultiva astfel cultul familiar, aproape pretutindenea neglijat. Pe lângă o prefață frumoasă cuprinde rubrici pentru date cu privire la soții căsătoriți, la copii, la părinții soților, la străbunii soților, la frații și surorile soților, apoi onomasticile și zilele nașterii în familie, cum și foi albe pentru cronica familiei. De încheiere se află un adaus, în care se dă deslușiri asupra anunțărilor ce sunt a se face în cazul unei nașteri sau deces (moarte) în familie.

Albumul familiar cu o cronică familiară chiar și mai defectuoasă, are și valoare educativă mare. Fiecare copil sau nepot cu oarecare înduioșare va răsfoi în comunicările făcute și limpezite încâtva prin licurirea razelor din trecutul familiei. Foarte adeseaori va putea scoate pentru sine experiență de viață, curaj nou, speranță nouă, ca să se întărească în lupta pentru traiu.

Pentru aceea nimenea să nu se sustragă dela mica oboseală de a purta cronică pentru familia sa. (381) 3—3

A se procura dela firma de mai sus.

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani.**

Nr. 1187/1908. [Nr. 385] 1—2

Concurs.

Pentru intregirea postulni îvățătoresc, dela școala confesională gr. or. română din **Perșani**, se scrie concurs cu termin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ cu salar de 600 cor. cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită cererile în corformitate cu legile din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr. or. până la terminul arătat cu aceia observare, că alesul are și îndatorirea, de a instrua tineretul în cântările liturgice, ca să poată cânta Dumineca și sărbătoarea în biserică.

Cuincuenalele se vor socoti numai după 5 ani de servițiu neîntrerupt, începând dela alegere.

Făgăraș în 10 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Făgăraș, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolau Boreza
protopresbiter.

Nr. 633/1908 prot. [384] 2—3

Concurs repețit.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a **Șaldorf**, protopresbiteratul Mediașului, în urma ordinului Prea veneratului Consistoriu Arhidiecezan de dto 25 Noemvrie 1908 Nr. 13569 Bis., se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a și înainta cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, prezentându-se în vre-o Dumínecă ori sărbătoare și în biserică pentru a cânta respective a celebra și cuvânta.

Mediaș, în 10 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresb.

Dacă tușești,

dacă ești răgușit, dacă răsufli greu, dacă asuzi noaptea, dacă ești plin de bale, dacă ai catar, dacă simți dureri în piept, acestea dovedesc că te-ai răcit sau că ai influență, totuși pot avea aceste simptome o însemnătate serioasă. Se recomândă deci cu insistență a **împedeca mersul boalei.** Spre scopul acesta se recomândă ca mijloc de casă: **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** lăudat de mulți medici.

O mulțime de scrisori de mulțămită întăresc binefăcătorul lui efect. O sticlă de probă din **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** costă **3 Cor.**, o sticlă mare **5 Cor.**, 3 sticle se capătă cu **15 Coroane franco** prin ramburs sau contra trimiterii banilor înainte.

(337) 4—10

Unicul depot pentru Austro-Ungaria, la:

FARMACIA-APOSTOLULUI, Budapesta, Josefsring 64, Depot90.

1860.
T.P.A.P.M.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.

Veritabil numai provăzut pe talpă cu anul fondării 1860.

Șoșoni, Slippers
Galoși
de St. Petersburg.

Se fabrică zilnic 60,000 păr.

Singurii contrahenți:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălțăminte, mode și articole de cauciuc.

(388) 1—6

Garanția cea mai intensivă. **Condiții de plată favorabile.**

Fabrica drezdană de motoare, societate pe acții, una dintre cele mai vechi și mai mare

FABRICĂ DE MOTOARE

din Germania

lifeReaza

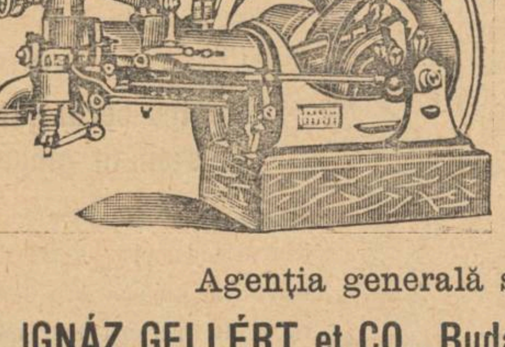

Motoare și Locomobile

cunoscute de perfecte, durabile, precise, cu funcțiune sigură și cu mânare ieftină de

Benzin Uleu brut
Gaz Acetylin

Agenția generală și depositul

IGNÁZ GELLÉRT et CO., Budapesta, Teréz körut 41.

(371) 2—12

Telephon Nr. 12-91.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 27—52

Clopotele găurite

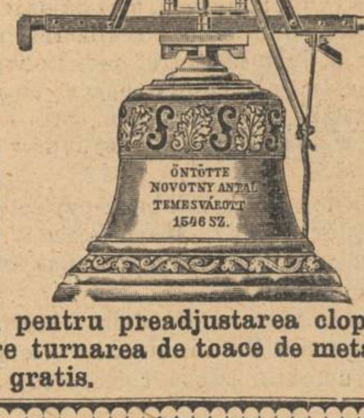

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

edactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 140—141 Sibiiu, Marţi 23 Decemvrie 1908 (5 Ianuarie 1909). Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Nou abonament

deschidem cu 1 Ianuarie v. 1909 la ziariul

„Telegraful Român“

cu preţurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coroane,
pe şase luni 8 coroane,
pe trei luni 4 coroane.

Programul ziariului nostru e bine cunoscut publicului cetitor român, prin urmare e de prisos a-l mai schiţa de nou.

Rugăm deci pe vechii nostri abonaţi, să ne dee şi în viitor sprijinul necesar, grăbindu-se cu renoirea abonamentului, şi stăruind pentru lăţirea ziariului nostru în cercul amicilor şi cunoscuţilor lor.

Abonamentele se fac prin *mandat postal*, trimiţându-se preţul înainte. Numele abonatului, împreună cu locuinţa şi posta ultimă, să se scrie corect şi legibil, pentruca la postă să nu se facă greşeli. Banii de abonament se trimit *Administraţiunei tipografiei arhidiecezane în Sibiiu* (Nagyszeben), strada Măcelarilor, Nr. 45.

Administraţia.

Nr. 12074 Pl.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericei ortodoxe din Transilvania şi Mitropolit al Românilor greco orientali din Ungaria şi Transilvania.

Prea onoraţilor protopresbiteri, onoratei preoţimi şi iubiţilor noştri poporeni de orice stare şi poziţiune din arhidieceza noastră transilvană, dar şi milă dela Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Christos iar dela noi arhierească binecuvântare.

> *«Naşterea ta Christoase Dumnezeul nostru a răsărit lumii lumina cunoştinţii».*

Când ajunge omul creştin vre-o zi însemnată şi de bucurie, mai întâi mulţumeşte lui Dumnezeu, pentru ajungerea ei, apoi cugetând se întreabă: pentru care pricină aceea zi, este de bucurie şi însemnătate?

Din darul lui Dumnezeu ajungând noi iubiţilor mei fii sufleteşti, iarăş ziua cea însemnată şi de bucurie, a naşterii Domnului nostru Iisus Christos, pre care mulţi dintre cunoscuţi şi prieteni, n'au ajuns'o, după ce ne-am întrunit în sfânta biserică, şi am mulţămit lui Dumnezeu, pentru ajungerea ei, urmează să cercetăm şi noi: pentru care pricină, naşterea Domnului, este de atâta bucurie şi însemnătate?

Pentru a aflà mai uşor, pricina bucuriei, va fi bine să ne reamintim, iubiţilor, că atunci, când preabunul Dumnezeu, întru adânca sa înţelepciune, a făcut lumea cu toate bunurile ei, a făcut-o, de sigur, spre un mare scop, şi pentruca să o şi stăpânească cineva, bucurându-se de toate ale ei, şi cine altul să o stăpânească decât omul, fiinţa cea mai aleasă a lui Dumnezeu, omul cel făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, spre bine şi fericire? De aceea, la facere, şi zise Dumnezeu oamenilor dintâi: «*Creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul*».

Durere însă, că binele şi fericirea oamenilor n'a ţinut mult, pentrucă în urma păcatului strămoşesc, întru atâta s'a întunecat mintea lor, încât ei nu mai cunoşteau nici pre adevăratul Dumnezeu, nici chiemarea lor. Oamenii nu ştiau cine şi spre ce scop a făcut lumea; nu ştiau cine şi spre ce scop i-a făcut pre ei, nu ştiau ce este omul venit pe lume fără voia lui, carele tot fără voia lui, va fi silit, odată, a şi părăsì lumea; oamenii nu ştiau ce-i aşteaptă după trecerea din această lume; iar în rătăcirea lor, nici nu se mai închinau adevăratului Dumnezeu, ci la soare, lună, stele şi la alte fǎpturi neînsufleţite, decăzând la cea mai tristă şi dureroasă stare.

Mii de ani au fost oamenii în asemenea stare tristă şi dureroasă, în care timp, toţi filozofii şi învăţaţii, de pe acele vremi, au cercat să afle pre ziditorul şi taina zidirii lumii; să afle pre făcătorul şi scopul facerii omului; n'au ajuns însă a aflà nici a cunoaşte pre aceea fiinţă prea înţeleaptă şi atotputernică, care a făcut şi conduce toate cu adâncă înţelepciune, n'au ajuns să cunoască pe adevăratul Dumnezeu, nici scopul fiinţii omului, până când n'a «*sosit plinirea vremii*», până când n'a venit din cer pre pământ, fiiul lui Dumnezeu Domnul nostru Iisus Christos, să şteargă osânda păcatului şi a întunerecului, şi să aducă în lume «*lumina cunoştinţii*», pre care o intonează troparul acestor sărbători, prin cuvintele: «*Naşterea ta Christoase Dumnezeul nostru a răsărit lumii lumina cunoştinţii*».

Numai Domnul nostru Iisus Christos a descoperit oamenilor, pre unul adevăratul Dumnezeu, numai Domnul nostru Iisus Christos a descoperit oamenilor, că Dumnezeu a făcut lumea şi pre om, de aceea mai aleasă dintre toate făpturile sale, cu suflet nemuritor, cu minte înţelegătoare şi cu voie slobodă, ca să stăpânească toate, preamărind pre Dumnezeu, şi prin tot mai multă lumină a cunoştinţii, şi prin tot mai mare perfecţionare şi desvoltare a puterilor sufleteşti şi printr'o vieaţă religioasă să ajungă binele vremelnic şi fericirea cea vecinică: *scopul suprem al omului.*

Iată dar iubiţilor, motivul pentru care naşterea Domnului şi serbarea amintirii ei, a fost, este şi va fi pururea de cea mai mare însemnătate şi bucurie. Iată de ce s'au bucurat la naşterea Domnului, îngerii în ceriu şi oamenii pre pământ, cântând: «*Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pre pământ pace şi între oameni bunăvoire*». Iată pentru ce a zis şi îngerul la naşterea Domnului: «*Iată vestesc vouă bucurie mare, că s'a născut vouă astăzi mântuitor Christos Domnul*». Iată pentru ce au alergat şi magii dela răsărit, cu daruri la închinăciunea Domnului. Iată de ce ne-am întrunit şi noi acum, în număr aşa mare, în sfânta biserică, ca să ne bucurăm Domnului, şi să sărbăm şi noi, împreună cu ceilalţi creştini, de pre pământ, amintirea naşterii Domnului.

Din acestea învederează iubiţilor, că bucuria cea mare de naşterea Domnului, este, că Domnul a adus în lume lumina cunoştinţii, a şters osânda păcatului, şi ni-a arătat, că Dumnezeu pentru noi oamenii a făcut pământul cu toate bunurile lui, iar pre noi ca să-l stăpânim, în această vieaţă, iar după trecerea din vieaţă să ajungem şi fericirea cea vecinică.

Dacă însă pre lângă toate aceste mari daruri, numai unii oameni se văd a fi mai bine şi mai ferice, iar cei mai mulţi luptă greu, cu neajunsuri de tot feliul, la aceasta nu Dumnezeu e cauza, carele iubeşte şi consideră pre toţi deopotrivă fii ai săi.

Precum fiecare bun părinte doreşte bine şi fericire tuturor fiilor săi, iar dacă totuş numai unii dintre acei fii ajung bine şi ferice, iar alţii sunt rău şi neferice, vina nu o poartă părintele. Tot asemenea şi Dumnezeu părintele nostru cel ceresc, voeşte deopotrivă binele şi fericirea tuturor, iar dacă totuş mulţi dintre oameni, ajung rău şi neferice, vina o poartă ei înşii.

Din acestea veţi înţelege iubiţilor, că soartea şi viitorul oamenilor, şi aşa şi al nostru, atârnă mult dela noi înşine, şi mai ales dela luminarea noastră cu «*lumina cunoştinţii*» şi dela ţinerea la legea Domnului. Adecă dacă ne vom luminà şi noi şi vom ţineà şi la legea Domnului, atunci şi soartea noastră va fi bună şi ferice, dacă însă nu ne vom luminà şi noi ca celelalte popoară mai înaintate, atunci soartea noastră va fi tot mai tristă şi dureroasă.

Atât pentru luminarea noastră, cât şi pentru ţinerea la sfânta lege, Domnul nostru Iisus Christos, la reintoarcerea sa la ceriu, ni-a lăsat şi nouă o bună maică, care de veacuri ne ocroteşte la sânul ei, ferindu-ne de toate relele, păstrându-ne limba, legea şi datinile strămoşeşti; iar acea bună maică e sfânta biserică creştină, pentru noi biserica noastră strămoşască, întemeiată pe credinţa în Dumnezeu şi pe fundamentul cel vecinic al iubirii de Dumnezeu şi a deaproapelui.

De aceea acea bună maică, la anumite ocaziuni, ne întruneşte la sânul ei, la împreună rugăciune către Dumnezeu, apoi şi să ne lumineze cu lumina cunoştinţii şi să ne înveţe a lucrà numai cele bune şi folositoare, ferindu-ne de cele rele şi păgubitoare.

Precum vedeţi iubiţilor, biserica nu este numai loc de rugăciune, ci şi de luminare şi de învăţătură, pentru creştinii cei mai în vârstă, precum e şi şcoala pentru tinerime. De aceea se şi îndeplinesc, în biserica noastră, slujbele dumnezeieşti, în auz şi în dulcea noastră limbă maternă; de aceea se predau şi se cetesc scrierile şi învăţăturile sfinţilor Evangelişti, Apostoli, Proroci şi ale sfinţilor Părinţi, pentruca din toate acelea să luăm nu numai îndemn de evlavie şi de fapte bune, dar şi nişte învăţături bune şi folositoare. Tot pentru învăţătură şi luminare, a mai întemeiat biserica şi şcoala sa confesională, pentru pregătirea tinerimei, cu învăţăturile trebuincioase în vieaţă.

Ce ferice ar fi oamenii dacă ar ţineà la învăţăturile acelei bune maici, dacă s'ar luminà, şi ar ţineà şi la legea Domnului, dacă ar iubì pre Dumnezeu şi ar face voia lui, pentruca să-i iubească şi El, şi să le facă voia lor. Dacă ar iubì pre deaproapele ca să-i iubească şi el, dacă n'ar face rău unii altora, ci din contră, dacă s'ar ajutà unii pre alţii, în neajunsurile lor; şi dacă s'ar mângâià unii pre alţii în durerile lor; atunci ar veni şi pre pământ împărăţia lui Dumnezeu din ceriu, pre care o cerem în rugăciunea de toate zilele, prin cuvintele «*Tatăl nostru, să vină împărăţia ta, precum în ceriu, aşa şi pre pământ*», atunci ar fi raiu şi pre pământ. Căci atunci n'ar mai fi certe şi neînţelegeri între oameni; n'ar mai fi duşmănii şi prigoniri, n'ar mai fi judecăţi costisitoare, şi alte asemenea rele, n'ar mai fi lipsă nici de atâţia judecători şi diregători, şi aşa n'ar mai fi trebuinţă nici de atâtea sarcini şi dări grele.

Iată dar iubiţilor, cum numai prin biserică şi şcoală putem ajunge şi noi la lumină şi cultură şi la cunoaşterea legii Domnului; iată cum numai prin cultură şi lumină, şi prin ţinerea cu tărie la legea Domnului, putem ajunge şi noi la tot mai multă vază şi bunăstare, ca şi ceialalţi compatrioţi, şi cum ne putem apropià tot mai mult de bine şi fericire.

Deci dar ce v'aş puteà recomandà mai cu căldură, şi la aceasta ocaziune, decât să ţineţi cu toată tăria la acele două aşezăminte sfinte, scumpe moşteniri părinteşti, adecă la biserică şi şcoală, să le sprijiniţi şi voi din toate puterile, cum sprijinesc şi alţii pre ale lor; apoi să le cercetaţi cât mai regulat, cei mai în vârstă biserica, iar tineretul şcoala, ca să vă luminaţi tot mai mult, şi să vă ridicaţi şi voi la aceea vază, cinste şi bunăstare, la cari s'au ridicat şi ceilalţi compatrioţi ai noştri. Căci până când nu ne vom luminà şi noi, cum se luminează şi alte popoare, să nu tragem nădejde de bine.

Deci veniţi să ne propunem iubiţilor, a îmbrăţişà şi noi, tot cu mai multă dragoste cele două aşezăminte sfinte: *Biserica şi Şcoala,* şi a le ajută, din toate puterile noastre, ca să-şi poată împlinì măreaţa lor chemare. Veniţi să ne propunem a le cercetà cât mai regulat, să nu fie între noi nici unul, carele mai ales în Dumineci şi sărbători n'ar cercetà biserica regulat, şi nici un părinte carele nu şi-ar trimite pruncii la şcoală, să înveţe legea Domnului; să înveţe cum să câştige mai cu înlesnire cele de lipsă; cum să-şi ştie apărà dreptul său, în caz de lipsă, şi să devină membri folositori ai familiei, ai bisericei, ai neamului şi ai iubitei noastre patrii.

Pre lângă acestea mai cultivaţi şi pacea, dragostea şi bunaînţelegere în casele şi în familiile voastre; căci numai aşa va fi şi darul lui Dumnezeu între voi; trăiţi în pace şi în bună înţelegere şi cu ceilalţi compatrioţi ai voştri, sprijinindu-vă împrumutat în neajunsurile voastre; fiţi silitori la lucrurile voastre, ceeace puteţi face azi nu amânaţi pe ziua de mâne, care nu ştiţi ce poate aduce; cruţaţi agonisita voastră, şi din câştigul din zile bune, păstraţi o parte şi pentru zile grele; feriţi-vă de fapte rele făcând fapte bune; cei mai cu şi miluiţi pre cei lipsiţi; pentruca aşa nu numai aceste sfinte zile, dar şi celelalte ale vieţii voastre, să fie tot mai îmbucurătoare şi mai tignite.

Ceeace dorindu-vă şi eu, tuturor mari şi mici, bogaţi şi săraci, şi poftindu-vă, ca aceste sfinte sărbători, precum şi cele apropietoare ale anului nou şi ale botezului Domnului, să le petreceţi în pace, sănătate şi mulţămire, acum şi la mulţi ani fericiţi, cu binecuvântare arhierească am rămas

Sibiiu, la sărbătorile naşterii Domnului din 1908

al vostru tuturor

de tot binele voitor

Ioan Meţianu m. p.,
arhiepiscop şi mitropolit.

Pe pământ pace!

Sibiiu, 4 Ianuarie n. 1909.

Şi iarăşi serbăm venirea Mântuitorului în lume, pentruca să mântuiască lumea de păcat şi de periciune. Pentrucă mare era decadenţa morală pe atunci în lume, atât de mare, încât curăţirea nu se putea face decât prin un nou potop, care să spele dela suprafaţă tot ce era rău şi stricat, pentru a se crea o lume nouă, cu moravuri şi deprinderi mai bune.

Dar n'a venit potopul, ci a venit mântuirea. Nu a venit moartea, ci viaţa. A venit lumina cea vie şi adevărată, ca să lumineze minţile şi inimile oamenilor. Să le lumineze şi să le îndrepte!

Din iesle a răsărit lumina aceasta, ca o stea luminoasă, pentru a propovedui lumii *iubirea* şi *adevărul.* Crai dela răsărit au alergat la iesle pentru a se închina luminii trimise în lume, iar îngerii cântau în cor imn de preamărire, zicând: *„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace între oameni bunăvoire!“*

Pace şi bunăvoire! Acestea sunt darurile trimise de sus, pentruca omul să le ascundă în inima sa şi să le păstreze, ca daruri dumnezeeşti. Impăratul *păcii* le-a adus în lume, El, care nu a cunoscut *ura*, *cearta*, ori *duşmănia*, ci numai blândeţa, umilinţa, dragostea pentru toţi şi faţă de toţi. El, fiiul lui Dumnezeu, care a venit în lume pentruca să arate omului calea adevărului, să-l răscumpere din păcat şi să-l facă desăvârşit, aşa cum îl contempla-se dintru început tatăl cel din ceriuri.

Dar a venit în lume, şi lumea nu l'a cunoscut. A vorbit omului, şi omul nu l'a înţeles. Şi nu-l înţelege nici astăzi. Pentrucă el a vestit *pacea* şi *bunăvoirea*, omul propagă ura, cearta, duşmănia, războiul între om şi om. El a arătat calea *binelui* şi a *adevărului*, omul urmează calea *nedreptăţii.*

Nu e pace şi bunăvoire între oameni, cu toate că în fiecare an biserica ne aduce aminte de naşterea celui ce pentru a propaga pacea a venit în lume, şi cu toate că ştim, că numai pacea produce mulţămire, fericire, bunăstare, înaintare, pecând certele, împărecherile, duşmăniile, nu produc decât stricăciune.

Iar fără pace şi bunăvoire între oameni nu se pot face lucruri bune şi mari, cum am voi noi să facem, poporul român din patria aceasta. Unde fiecare vrea să fie mai mult decât ce e, şi mai cuminte decum e, chemat să critice tot ce se face şi pe toţi cari fac ceva, nu se poate vedea spor şi înaintare spre binele dorit de toţi, ci tot mai spre rău au se fie împinse lucrurile, spre paguba noastră a tuturora.

Pretutindenea printre oamenii nostri nu sunt decât certe şi duşmănii, neînţelegeri şi desbinări, cari nu ne fac nici o cinste, şi nu ne aduc nici un folos. La orice acţiune însă, dela care este a se aştepta succes, se recere întâiu de toate bună înţelegere, pace şi bunăvoire între cei chemaţi să o săvârşască, solidaritate între ceice urmăresc scopuri şi interese comune. Iar nouă ne lipseşte buna înţelegere, ne lipseşte disciplina, şi ne lipseşte organizarea. Şi fără de acestea nu se pot da lupte politice, iar celce întră în ele, se duce la o înfrângere sigură.

In ajunul acestei zile mari, când milioane de inimi se bucură şi aşteaptă, ca dela altarele bisericilor să le sune de nou glasul ce cântă despre *„pacea pe pământ şi bunavoirea dintre oameni“*, să ne gândim deci toţi la imperioasa necesitatea de a fi toţi uniţi în cugete şi în simţiri, şi uitând toate năcazurile, toate miseriile, tot amarul ce ni s'a dat a-l înghiţi, să inaugurăm o eră nouă de bunăînţelegere, de pace şi bunăvoire, de frăţietate şi solidaritate, pentrucă vremile sunt grele şi numai aşa vom putea învinge răutatea lor, dacă uniţi vom lupta în contra lor.

E timpul suprem pentru a merge mână în mână, umăr la umăr, în şiruri închiegate, iar nu răsleţiţi, şi anume, nu pentru a cuceri şi a câştiga, pentrucă nu avem ce şi dela cine, ci pentru a apăra, a conserva şi asigura pe seama urmaşilor aceea ce mai avem, ce ne-a mai rămas din moştenirile primite dela înaintaşii nostri, cari iarăşi numai aşa le-au putut câştiga, că au luptat pentru dobândirea lor în rânduri bine închiegate.

Pacea şi *bunăvoirea* să se sălăşluiască deci în inimile noastre, a tuturora! In preajma sfintelor sărbători ale Naşterii Domnului aceste daruri cereşti le implorăm dela pronia divină pe seama poporului român din patria aceasta, vrednic de o soarte mai bună:

Pace şi bunăvoire!

Procesul pentru mănăstiri.

In procesul intentat din partea metropoliei noastre bisericei sârbeşti, pentru cedarea celor trei mănăstiri, cari compet bisericii noastre, anume: mănăstirea din Bezdin, Sânt Georgiu şi Meşici, toate în Banat: biserica improcesuată sârbească şi-a înaintat răspunsul la actul de improcesuare.

E o lucrare uriaşă, savârşită de *patru* advocaţi, dintre cei mai buni, de naţionalitate sârbească, lucrare care se estinde pe câteva sute de pagini tipărite, format mare, şi conţine o sumedenie de date *istorice.* împărţite în patru părţi, toate chemate să dovedească, cumcă pe vremea înfiinţării mănăstirilor din întrebare, *nu erau* Români în Banat, deci mănăstirile reclamate din partea noastră n'au putut să fie înfiinţate *de* Români, ori *pentru* Români, ci de Sârbi, pentru Sârbi.

Se provoacă apărătorii intereselor bisericii sârbeşti la istoriografii nostri mai noi, dnii *N. Iorga* şi Dr. *A. Bunea*, cu cari vreau să dovedească, că pe atunci, în secolul 15 şi 16, biserica noastră nu a avut nici o organizaţie, deci n'a putut să aibă nici mănăstiri, şi se face provocare şi la dl *Iancsó Benedek*, care încă împărtăşeşte vederile istoriografilor nostri din era nouă.

Domnului advocat Dr. *Emil Babeş* din Budapesta, reprezentantul metropoliei noastre gr.-ort. române, îi revine acuma greutatea de a răsturna cu dovezi acceptabile din partea judecătoriei toate escepţiunile Sârbilor. Şi după cum suntem informaţi, domnul *Babeş* îşi consacră acum tot timpul şi întreaga activitate acestui proces de mare însemnătate pentru noi, studiind răspunsul Sârbilor şi adunând materialul pentru *replica*, care are să fie înaintată judecătoriei până în 16 Martie n. 1909.

Domnul Dr. *Babeş* are ca colaboratori la săvârşirea acestei munci grele pe domnul *Nicolae Zigre*, secretarul nostru metropolitan, şi pe dl Dr. *G. Alexici*, un bun scrutător al trecutului nostru şi cunoscător profund al istoriei bisericei noastre şi al celei sârbeşti. Iar în adunarea datelor îi dau bun ajutor Preacucuvioşiile Lor Arhimandriţii *Hamsea* şi *Mangra*, şi distinsul advocat din Timişoara *Em. Ungurianu.*

Şi până va fi gata replica dlui advocat *Babeş* putem anunţa, că s'au găsit şi vor fi întrebuinţate date foarte preţioase şi autentice, din cari se va putea convinge judecătoria, că nu e întemeiată de loc afirmarea Sârbilor, că în secolul 15 şi 16, când s'au înfiinţat cele trei mănăstiri numite, nu ar fi esistat Români în Banat, mai ales în comitatul Timişului, pe teritoriul căruia se află mănăstirile; ci că tocmai din contră, au fost Români, *dar n'au fost Sârbi*, decât numai nişte familii singuratice. Şi când Sârbii au venit în număr mai mare în Ungaria, la anul 1690, sub conducerea patriarhului *Cernovici*, mănăstirile toate au existat deja, şi au fost încredinţate - patriarhului spre administrare numai în mod *„provizoriu“*, dându-i-se atunci titlul de patriarh al „naţiunilor sârbe, *valahe*, şi bulgare.“

Făcând aceste comunicări publicului care se interesează de procesul bisericii noastre pentru mănăstiri, dorim dlui advocat *Babeş* şi colaboratorilor săi bun succes la munca grea pe care au să o săvârşească!

Un caz interesant.

— Din tainele legii şcolare. —

După înţelesul dispoziţiunilor cuprinse în art. de lege XXVII din 1907, învăţătorii aplicaţi la şcoalele noastre confesionale se împart în două categorii: învăţători ordinari definitivi şi învăţători ajutători sau suplenţi. In senzul §-lui 9 din lege, fiecare post învăţătoresc în regulă sistemizat trebue întregit în mod definitiv prin învăţător cualificat după lege. Invăţători ajutători sau suplenţi se pot institui numai în cazul, când postul devine vacant prin moartea, sau prin abzicerea învăţătorului definitiv (§. 2, alinea 5), sau când învăţătorul e suspendat, eventual penzionat din oficiu (§. 28). Provizoratul din aceste două cazuri nu poate însă dura mai mult, ca un an, şi ca învăţătoriul suplent sau ajutător să poată funcţiona neconturbat chiar şi pe durata acestui an, comuna bisericească e datoare a petiţiona la comisiunea administrativă pentru a-şi exopera concesiune din 6 în 6 luni. Adecă la începutul fiecărui semestru com. bis. trebue să exopereze concesiune pentru a putea funcţiona învăţătoriul

FOIŞOARĂ.

Colinde.

I.

Refren: Dimineaţa lui Crăciun!

Ce sară-i astă sară?
— Asta-i sara de Crăciun,
Să te veseleşti, om bun,
La cea masă de mătasă.
— Dar pe masă ce mai sunt?
— Că mai sunt făclii arzând.
— Printre făclii ce mai sunt?
— Că mai sunt colaci de grâu.
— Printre colaci ce mai sunt?
— Tot cupe pline cu vin.
— Da' la masă cine-mi şede?
— In cornul întâiu de masă:
Şede bunul Dumnezeu,
In al doilea corn de masă
Şede sfântul Petru,
La al treilea corn de masă
Şede Ion Sântion,
La al patrălea corn de masă
Şede jupânul de gazdă,
C'un păhar galben a mână,
Tot închină şi suspină.
Şi 'nchină la răsărit,
Să-l audă Domnul Sfânt,
Domnul Sfânt pe-acest pământ.
In toarta păharului
Scrisa-i raza soarelui,
In buza păharului
Scrisu-i spicul grâului,
In fundul păharului
Scrisă-i viţa vinului.
Ei beură, cât beură,
Dumnezeu din grai grăiră:
— Dai, noi, Petre, să mergem,
C'avem mari de cununat
Şi'ncă mici de botezat.
La cei mari ce dar li om da?
Da-li om boi buni ne'nvăţaţi,
Trăi-vor şi 'nvăţa-i-or;
Da-li om cai buni, ne'nvăţaţi,
Creşte-or mari şi 'nvăţa-i-or.
Prea e mândră colinda,
Dela noi, dela vre-o doi,
Noi silim de o zicem,
Voi siliţi de o plătiţi;
Mai vârtos dela Hristos
C'un colac de grâu frumos,
Şi o ploscă de vinars,
Să o tragem pe sub nas.
Să fii, gazdă, sănătos,
Pe la anul sănătos!

II.

Refren: Domnului şi-al nost' Domn!

Colo'n jos, mai din jos,
La portiţa lui Hristos,
Fac Grecii o mănăstire,
Zidescu-o cu 'ngrijire,
Cu uşorii de tămâie,
Cu uşile de faclie
In dânsa cine-şi cântară,
Şi 'nlontru şi din afară?
Nouă popi, nouă dieci
Şi p'atâţia patrierci.
Slujba sfântă cine-o ascultă?
Că şi-o ascultă Maica Sfântă
Cu fiuţ micuţ în braţe,
Ce tot zbiară şi nu tace.
— „Taci, fiule, taci, dragule!
Eu ţie ţi-oiu dărui,
Cu ce t'ei îndestuli:
Două mere, două pere,
Şi vei merge 'n raiu cu ele“.
Fiul plânge, nu mai tace.
Maică sa n'are ce face.
— „Taci, fiule, taci, dragule!
Eu ţie ţi-oiu dărui,
Ce 'n lume mai scump va fi:
Păharul botezului,
Scaunul judeţului“.
Fiul plânge, nu mai tace,
Maică-sa n'are ce face.
— „Taci, fiule, taci, dragule!
Eu ţie ţi-oiu dărui,
Ce 'n lume mai scump va fi:
Câţi coconi de-amu or fi,
Tu pe toţi vei boteza“.
Aceasta zi preasfinţită
Şi sărbătoare mărită
Noi poftim ca să vă fie
La mulţi ani cu bucurie!

(Din Maramureş.) *Tit Bud.*

Cărţi mai nouă.

— Dare de seamă. —

— Ioan Pop-Reteganul, *Povestiri*, 1 volumaş de 66 pag. — V. Alexandri, *Poezii alese*, 1 vol. 95 pag. — V. Gr. Borgovanu, *Ionel, Principii morale şi creştineşti de educaţiune*, cartea VI., 42 pag. — Oct. Goga, *O seamă de cuvinte*, 1 vol. 82 pag. — A. R. Dobrescu, *Cum să trăim?* 74 pag. Toate apărute în editura „Biblioteca poporală a Asociaţiunii“ (numerii 28—32), cu tip. tipogr. arhidiecezane, Sibiiu 1908.

Răposatul Pop-Reteganul a fost un adevărat tip dăscălesc, bun învăţător al copiilor şi totodată iscusit sfătuitor al ţăranilor. De aceea copiii din şase comune, unde pe rând a muncit, îl iubeau cum rar s'a pomenit să fie iubit un învăţător, iar părinţii lor ţineau foarte mult la el, mândrindu-se cu „dascălul nostru“, de câteori li-se da prilej.

Se mai ştie afară de aceasta, că modestul muncitor a fost un neobosit culegător de materialuri folclorice: de poezii, datine, poveşti număroase şi anecdote.

Cu toate aceste însuşiri bune, felul său de a povesti, atât în lucrările originale, cât şi în poveştile auzite din popor, nu are duhul meşterilor povestitori ai satelor, şi nu are nici rafineria celor ce publică astăzi volume de poveşti şi povestiri: felul său de a spune lucrurile curge lin şi încetişor, ca un isvor de apă călduţă şi fără multă putere.

suplent; o comună bisericească, care a uzat de acest favor un an, în anul proxim şcolar e datoare a întregi postul învăţătoresc necondiţionat în mod definitiv. Comisiile administrative sunt împuternicite, ca pe învăţătorii altcum instituiţi, la propunerea inspectorului de şcoale regesc, să-i depărteze din şcoală cu forţa brachială.

Cu privire la modul de întregire a posturilor învăţătoreşti sunt normative dispoziţiile statutului organic şi ale regulamentului şcolar. In senzul acestor norme în biserica noastră, posturile învăţătoreşti se întregesc pe bază de concurs şi prin alegere, efectuită în sinodul parohial electoral, convocat anume spre acest scop cu 8 zile înainte. Dacă o comună bisericească din lipsă de candidaţi, sau, şi mai ales din alte motive, nu întregeşte postul prin alegere, cere dela Consistor instituirea unui învăţător provizor.

Şi iată-ne ajunşi cu povestea la cazul concret, asupra căruia am ţinut să atrag atenţiunea organelor noastre bisericeşti şcolare.

La începutul anului şcolar 1907/8 comuna bis. *Sălişte*, din comitatul Sibiiului, a cerut dela Consistor, ca să institue în postul învăţătoresc vacant pe candidatul deplin cualicat, Ioan Miclăuş, originar din Sălişte. (In „mărginimea“ noastră încă se află o bună doză de patriotism local, ca şi în Scheii Braşovului. „*Găganii*“ de acolo, aici se chiamă „*coldani*“. Nota Red.)

Consistoriul a încuviintat cererea comunei bisericeşti indrumând comitetul parohial a se conforma dispoziţiilor legii, adecă a cere pe seama învăţătoriului instituit concesiune de a putea funcţiona dela comisiunea administrativă. Prezidentul comitetului parohial din Sălişte, Dr. Nicolae *Comşa* s'a conformat acestei indrumări. Comisiunea administrativă prin rezoluţia Nrul 710/1908 nu numai că a *denegat* concesiunea cerută, pe motiv că nu ocură nici unul din cazurile înşirate mai sus, şi considerând, că postul învăţătoresc de sub întrebare e vacant de mai mulţi ani, şi considerând, că învăţătoriul instituit de asemenea funcţionează de mai mulţi ani tot numai în calitate de suplent, la propunerea referentului a declarat pe învăţătorul Ioan Miclăuş *definitiv* instituit la şcoala din Sălişte. Intrebarea, că ce motive a putut îndemna atât pe inspectorul regesc, cât şi pe comisiunea administrativă, ca să treacă graniţa competinţei lor, şi să eludeze dreptul de alegere al sinodului, — o lăsăm deschisă.

In contra abuzului săvârşit de comisiunea administrativă, prezidentul comitetului parohial din Sălişte a făcut apelaţie la ministrul de culte, cerând nimicirea rezoluţiei comitatense şi respectarea dreptului autonom al comunei bisericeşti de a-şi alege pe învăţătorii şcoalei confesionale. Şi — minune mare, — dl ministru s'a pus de astădată pe partea dreptăţii. Ordinaţiunea ministerială e dată sub Nrul 69432/1908 şi în traducere fidelă are următorul cuprins:

Rezoluţia comisiunei administrative Nr. 710/1908. adusă în chestiunea definitivărei învăţătorului diplomat, Ioan Miclăuş, aplicat ca învăţător substitut provizor la şcoala elementară gr.-or. din Sălişte, *neavând bază în lege, se modifică*, iar susţinătorul de şcoală se deobligă, ca până la începutul anului şcolar 1908/9 să-şi aleagă în mod definitiv învăţător cualificat în regulă şi cu diplomă.

Motivare: Art. de lege XXVII din 1907, precum şi Instrucţiunea ministerială, dată întru executarea acestei legi, investesc comisiile administrative comitatense numai cu dreptul de a permite aplicarea de învăţători substituţi la şcoalele poporale confesionale sau comunale; în urmare în cazul de faţă comisiunea avea să decidă numai, că încuviinţează cererea comitetului parohial de a aplica învăţător substitut sau ba! In locul ministrului ordinaţiunea e subscrisă din partea secretarului de stat, Tóth.

Am dat publicităţii acest act, ca cei *chemaţi* să se orienteze şi să înţeleagă, că nu toate abuzurile săvârşite de organele administrative hiperzeloase, află aprobare la forurile mai înalte, dacă la timp să cere respectarea legii. Şi încă o învăţătură de ordin moral: *Cel-ce vrea să intre în casă pe fereastră, de regulă rămâne pe stradă.*

Pentru posturile vacante dela şcoala din Sălişte s'a publicat concurs. Au competat 8 candidaţi, dintre cari sinodul parohial a ales pe cei doi cu cualificaţiune mai înaltă, deşi erau — „coldani.“ — Interesele şcoalei sunt salvate.

Cerberus.

Din protopresbiterate.

Confenţa preoţească din protopresbiteratul Sebeşului.

Daia, în 13 Decemvrie v.

Preoţii tractului — după premergerea celor rituale în biserica cea nouă — se întrunesc în sala cea mare a şcoalei noastre din Sebeş în ziua de 3/16 Noemvrie, unde părintele protopresbiter *S. Medeanu* prin o cuvântare acomodată declară conferenţa de deschisă.

După constituirea biroului, prezidiul comunică tristul şi durerosul caz despre încetarea din viaţă a zelosului paroh *Izidor Blaga* din Lancrăm şi propune, ca conferenţa să dea espresiune durerii sale pentru această perdere. Conferenţa îşi esprimă părerea de rău prin sculare.

Făcându-se apoi apelul nominal se constată prezenţa alor 25 preoţi, ear absenţa nescuzată a preoţilor Ioachim Cărpinişan din Câlnic şi G. Perian din Şugag se pedepseşte cu câte 10 cor. în favorul fondului tractual.

Urmând discuţiunea asupra serviciului divin, servit de părintele capelan T. Morariu din Berghiu, acesta pe lângă unele observări se declară de succes. Predica, care din lipsa predicatorului E. Imbăruş nu s'a putut rosti unde i-a fost locul, — conferinţa ascultă cu plăcere predica părintelui Nic. Dura, lucrată tot pentru aceea Duminecă şi fiind corespunzătoare o declară de succeasă.

Sá iau spre ştire şi conformare cercularele consistoriale Nrii 2550 Bis. 7833 Bis. şi 11 452 Bis., ear cercularul Nr. 11076 referitor la înfiinţarea băncii culturale „*Lumina*“ formează o preocupaţiune de căpetenie a conferenţei şi şedinţa să suspendă pe 10 minute pentru consultare şi subscrierea de acţii.

După redeschidere, urmându-se ordinea de zi, părintele A. David cu multă competinţă, având cuvenitele esperienţe în această materie, raportează asupra ordinului consistorial Nr. 5230 Bis. referitor la înfiinţarea de fonduri parohiale pentru trebuinţele bisericei. Pe baza rapoartelor din singuraticele parohii se constată, că comunele Cacova, Oarda de sus, Pianul de sus I, Răchita, Strugeriu, Şibişani, Tărtăria şi Vinţul de jos, n'au fonduri de loc, ear celelalte comune au fonduri şi fundaţiuni şi anume:

a) fonduri de *naturalii* în mărime de 444 Hl.

b) fonduri de *bani* în mărime de 155.844 cor. 40 fil. care sumă se împarte pe parohiile tractrale în mărime de 22330 cor. 65 fil. — pe parohia centrală Sebeş suma de 6713 cor. 13 fil. ear pentru fondul protopresbiteral rămâne suma de 66377 cor. 62 fil.

c) *fundaţiuni* în mărime de 37340 cor. 88 fil. dintre cari 14232 cor. 10 fil. cad pe parohia centrală Sebeş, iar restul de cor. 23108·78 pe parohiile tractuale. Dupăce să mai dau apoi unele norme de purcedere şi îndrumare specială pentru toate parohiile, conferenţa enunţă ca conclus obligător pentru preoţii unde nu sunt fonduri, înfiinţarea de fonduri până la proxima conferenţă; iar pentru preoţii unde sunt fonduri, continuarea cu înfiinţarea şi a altor fonduri reclamate de trebuinţele parohiei.

Fiind timpul înaintat, conferenţa alege o comisiune de trei, care să studieze temele din program şi să vie apoi la procsima şedinţă cu raport şi propuneri concrete. Se mai dă acestei comisiuni spre studiare şi cercularul comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română“ referitor la înfiinţarea de cursuri pentru instruarea analfabeţilor — şi şedinţa se ridică.

Conferenţa îşi continuă programul în *şedinţa a II-a* ţinută la 29 Noemvrie v. când după autenticarea protocolului din şedinţa I. şi după constatarea celor prezenţi, — prezidiul comunică preoţimei însemnatul moment din viaţa binemeritatului protopresbiter penz. *Ioan Tipeiu*, când acest bărbat devotat bisericei sale împlineşte cu ziua de mâne (30 Noemv.) 90 ani dela naşterea sa, — şi propune ca din acest incident conferenţa să ia act la protocol despre meritele dlui protopop pen. I Tipeiu raportate pe terenul bis.-şcol. timp de 45 ani cât a condus acest tract şi să dea espresiune sentimentelor sale de veneraţiune. Conferinţa cu unanimitate şi cu multă însufleţire ia act despre meritele protopresbiterului penz. I. Tipeiu şi decide, ca felicitările şi urările de bine să le aducă jubilantului în corpore.

Intrându-se apoi în ordinea de zi, dl protopresbiter raportează asupra rapoartelor despre activitatea pastorală a preoţilor dela ultima conferinţă şi constată — ca cel mai chemat — că *a*.) Preoţii din comunele: Berghiu, Cioara, Deal, Loman, Petrifalău, Pianul de sus II, Pianul de jos, Răhău, Săsciori, Sebeş, Sebeşel şi Vingard, au desvoltat deplină activitate pastorală; *b*.) Preoţii din comunele: Daia, Lancrăm şi Ohaba, au desvoltat activitate mulţămitoare; *c*.) Preoţii din comunele: Cacova, Câlnic, Căpâlna, Pianul de sus I, Răchita, Tărtăria şi Vinţul de jos au desvoltat puţină activitate pastorală; iar *d*) Preoţii din comunele: Oarda de sus, Şibişani şi Şugag n'au dovedit nici o activitate. In fine propune iar conferinţa decide, ca să se esprime laudă şi recunoştinţă preoţilor în măsura în care dânşii şi-au dat silinţa a satisface misiunei pastorale, îndemnându-i a nu slăbi nici în viitor în nizuinţele lor de până acum. Faţă de preoţii, cari n'au desvoltat nici o activitate, conferenţa îşi esprimă displăcerea, având a se urma faţă de dânşii conform concluzului conf. din anul trecut.

Chestiunea cursurilor cu ţăranii, unde să se înveţe cetitul şi scrisul, considerându-o presidiul ca pe una dintre cele mai importante probleme, care preocupă opinia publică de azi, o pune la ordinea zilei. Raportorul comisiunii dl Tit Morariu arată cât de poruncitoare e necesitatea ţinerii acestor cursuri pentru ţăranii nostri rămaşi pe o treaptă culturală atât de înapoiată şi propune întroducerea de cursuri pentru analfabeţi în toate comunele, încă în decursul acestei ierni, iar pentru acest scop cei chemaţi la timpul său să se îngrijească, ca din fondul tractului, ajuns — precum s'a văzut — la o cifră atât de frumoasă, şi din averea despărţământului să se voteze mai multe premii, mai solicitând şi concursul celor două bănci „Agricola“ şi „Sebeşana“ aflătoare pe teritorul acestui tract.

Conferenţa recunoscând importanţa cea mare a acestor cursuri pentru ţăranii nostri, pentrucă s'ar putea oare o binefacere mai mare decât „a deschide orbului isvorul luminii, decât a face să fulgere şi în mintea bântuită de întunerec scânteia ştiinţii?“ — decide înfiinţarea de cursuri pentru analfabeţi în toate comunele tractuale, încă în iarna aceasta, iar pentru acest scop să se dee cel puţin 10 premii de câte 50 cor.

Preoţimea tractuală pentru a satisface angajamentului luat de sub nr. prot. 14 dupăce presidiul încheie conferenţa, mulţămind celor de faţă pentru interesul şi bunăvoinţa arătată la desbaterea obiectelor puse la ordinea zilei, — îşi îndreaptă paşii către locuinţa jubilantului protopresbiter pens. I. Tipeiu. Aici unul dintre fraţi tălmăceşte în cuvinte calde sentimentele preoţimei. Iubilantul — cu lacrămi în ochi — mulţămeşte pentru atenţiunea dată acestui praznic familiar: „puterile trupeşti — iubiţilor — mi-au sleit, dar inima şi dragostea mea pentru neam şi biserică îmi este mare“, zice cel sărbătorit. După aceea — foarte prevenitor — schimbă câteva cuvinte cu fiecare dintre preoţi, strângându-le mâna.

Volumaşul apărut acum conţine cinci povestiri: Mamă, unde-i Joiana, Tata Pamfil, Bătaia lui Dumnezeu, Surdul, şi Bunea. Povestirile sunt alese dintre lucrările ce le-a trimis „Asociaţiunii“ autorul însuşi, cu puţin timp înainte de a muri. In fruntea lor dl O. Goga ne dă o prefaţă, unde se tălmăceşte în câteva cuvinte calde viaţa şi calităţile dascălului şi povestitorului dela sătuleţul Reteag.

Cuprinsul povestirilor va putea fi folositor pentru poporul iubitor de cetanie.

*

Poezii alese din Alexandri — deşi aranjate uneori cam întâmplător, au fost spicuite cu perfectă competenţă.

Pe 95 de pagine s'au întrunit cele mai frumoase versuri ale poetului dela Mirceşti, începând cu „Cântecul gintei latine“, cu „Doina“, „Hora“, „Mândruliţă dela munte“ şcl., cari toate s'au răspândit mai ales prin ajutorul melodiilor, şi până la cele mai bune *Legende* şi *Pasteluri*, cari formează gloria de artist a lui Alexandri.

O prefaţă, scrisă de cel mai priceput dintre toţi criticii literari, câţi i-am avut vre-odată în Ardeal, schiţează viaţa şi însemnătatea lui Alexandri, fără exagerări în bine sau în rău, cum au făcut mai toţi scriitorii, cari s'au ocupat cu lucrările poetului.

Prefaţa dlui Il. Chendi vorbeşte cumpănit şi cu iubire de adevăr. Criticul arată, cum opera lui Alexandri a reuşit să salveze limba română de orbecările prin întunerecul unui trecut fantastic, cum poetul, cu piesele sale dramatice a luminat şi mai luminează viaţa teatrului român de pretutindenea, cum *trei* din poeziile lui Alexandri, şi adecă *Sentinela*, *Hora unirii* şi *Peneş Curcanul* au însemnat „trei culmi măreţe în activitatea poetului, în literatura noastră şi în genere în istoria noastră contimporană, culmi pe cari sunt aşezate, frumoase prin concepţia şi esecutarea lor, trei monumente: al conştiinţei noastre naţionale, al unirii Principatelor şi al vitejiei române“, cum în sfârşit Alexandri şi-a schimbat în bine părerile greşite ce avuse odată despre Ardeleni.

Asociaţiunea din Sibiiu, când ne pune în mână astfel de volum, are dreptate să ceară respândirea lui.

*

Ionel, (Principii morale şi creştineşti de educaţiune), este cartea a VI. şi cea din urmă în Ionelul dlui profesor Borgovanu.

Cei ce vor da cu ochii de cărticică — am dori să fie cât mai număroşi — n'au să se înspăimânte nici decum la cetirea titlului grav şi profund de „Principii morale şi creştineşti de educaţiune!“ — căci autorul se fereşte de a se adânci în teorii, potrivite să adoarmă cetitorii, cărora li-se adresează. Dimpotrivă. In formă de povestiri pentru toţi părinţii, cari au copii de crescut, cărticelele dlui Borgovanu vreau să dovedească cu pilde luate din mijlocul vieţii de toate zilele, că fericirea omului stă în muncă, în păstrare şi în sănătate, în înţelepciune şi bunătate, în nădejdea şi în iubirea lui Dumnezeu. Partea VI. are următoarele materii:

1. Să nu te însoţeşti cu oameni răi.
2. Să nu te împrieteneşti cu străin de neamul tău.
3. Nerecunoştinţa fiiască, şi
4. Cum să te păzeşti de boale?

Cu partea aceasta se completează şi se termină povestea creşterii lui Ionel.

*

O seamă de cuvinte, de Octavian Goga, lovesc în păcate şi slăbiciuni mai vechi şi mai nouă, dând poveţe şi îndrumări îmbrăcate cu un rar meşteşug de vorbă: un meşteşug care are darul să fermece. Aici nu ni-se mai îmbie zeamă caldă de lămâie; aici avem şampanie, mai totdeauna veritabilă, iar şampania încă este leac în anumite cazuri.

O seamă de cuvinte au apărut ca articole de gazetă în anul prim al „Ţerii Noastre“, de unde le-a spicuit autorul, publicându-le în volum, însoţite de observarea, că „nu pot fi judecate, decât potrivit rolului modest ce-l au articolele de gazetă“. Noi credem, că aici poetul scapă din vedere faptul, că: articolele sale acum se publică de nou, de astădată în formă de carte, făcută de acelaş autor, în viaţă şi în putere, prin urmare pot fi judecate din acest punct de vedere.

Judecată severă, cu toate acestea, nu putem să facem, ci ne mărginim la mai puţin, la una sau două observări, iar la sfârşit vom adăuga o modestă întrebare, pusă cetitorilor.

Măestria de a şti da gândirilor haine atât de strălucitoare, împedecă adeseori pe mulţi de a zări un lucru, care în realitate poate să fie greşit.

Greşală ni-se pare bunăoară a crede, că vei contribui la ştergerea umilinţei ţărăneşti, scriind (pag. 14) de un cutare neromân, de un „amărât de sas, îmbrăcat nemţeşte, cu nădragi rupţi şi cu faţa ca pământul . . . o greblă de om acru, învelit în nişte haine şterse . . . . cu ghetele scălciate . . . tras-împinsul“. . . Omul nostru dela sat, cetind vorbele de soiul acesta, se va simţi încurajat în firea lui destul de batjocoritoare. Ce e mai mult: va cârti poate tocmai asupra aceluia, dela care mai are ceva de învăţat . . . Greşală socotim, că este bunăoară şi ase
făcută (pag. 11) între român ca
între sas ca meşteşugar . . . . O

In sfârșit preoțimea mângăiată, că a putut da espresiune sinceră sentimentelor ei isvorâte din inimă curată și din adevărată iubire și dragoste față de acest preavenerat părinte sufletesc, să departă renoindu-și urările de bine.

I. C.

Chestiuni școlare.

Unitatea organisării corpului didactic.

De *D. Bedelean,* invățător.

Dacă stăm și ne gândim la timpul trecut, involuntar ne vine întrebarea, cu ce ne-am îmbogățit, ce am câștigat mai de folos, mai statornic pentru noi în timpul acela? Răspunsul ni-l putem da iute, suntem mai bogați *în esperiențe.*

Esperiența ce ne arată însă? Că foarte puțin ponderăm în cumpăna sorții poporului nostru.

Am văzut în anii trecuți „congresul dascălilor“ finit cu un faliment strălucit. A venit „ancheta“ care a avut acelaș resultat, iar în fața evenimentelor cari vin asupra noastră noi stăm neputincioși.

Eu aflu motivul acestui rău în lipsa noastră de organisare. Suntem 3100 învățători, cu atâtea păreri, principii, sisteme, spirit, planuri. Iar când e să îndeplinim ceva, planurile noastre să sparg în pragul faptelor și al neputinței.

Așa însă nu mai merge. In împrejurările acestea grele organisația noastră a învățătorilor de aceeași limbă și lege nu mai poate subsista în isolația ei de azi. Trebue să ne concentrăm șirurile și puterile, să ne adunăm într'o tabără puternică, unitară, peste care să nu se poată străbate la școalele noastre, atât de dragi nouă, pe cari le-am servit și servim cu cinste și abnegațiune.

Vedem, că în natură nu este repaus. Toate se mișcă, înaintează, conștient, sau inconștient, dar merg înainte, și acțiunei îi urmează succesul. In lume sau progresăm, sau ne nimicim. In loc nu stăm.

Devisa vieții nu-i pacea, ci lupta. Să frunzărim numai în cartea vieții și vom vedea, că dela începutul istoriei până în present a fost o luptă continuă, neîntreruptă. In lupta asta ce-l învingător a fost ce-l pătruns de simțul unirei, au învins ce-i „uniți în cugete și simțiri“.

Avem noi o corporațiune, dela care depinde viitorul neamului nostru. Intre membrii corporațiunei acesteia nu este însă legătură neîncunjurabilă, nu-i răspândită pe deplin între ei conștiința solidarității, nu s uniți în cugete și simțiri. Și corporațiunea aceasta are de a se lupta cu neștiința, care e inimicul cel mai mare al omenimei. In contra acestui inimic are lipsă de o putere unitară și bine organisată.

Tocmai acestea ne lipsesc, două lucruri fără de cari în lupta mare nu ne putem duce ca să învingem. Și cu toate, că ne lipsesc, noi nu facem nimic cu fapta pentru delăturarea răului acestuia.

Prin conferențele învățătorești s'a discutat despre o organisare, care să adune pe toți învățătorii români din Ungaria sub un stindard, dar vorba vorbă a rămas.

Dela munca noastră depinde îndeplinirea visului nostru. Și precum un vis, un ideal avem, așa și munca noastră o direcțiune, o cale trebue să aibă. Timpurile sunt grele. Vedem, că zilnic ni-se îngreunează starea, care numai eri încă era suportabilă. Ba se zărește o furtună amenințătoare, în fața căreia numai cu puteri mari vom putea sta.

Și puterea e în *unitate.*

Deci să ne punem pe lucru. Să propagăm ideea mare, să inițiăm faptice „Asociația“, care să întrunească pe toți învățătorii români la un loc. Fiind chestia importantă, nu numai să o punem la ordinea zilei, ci pentru realisarea ei să și facem pașii receruți. Numai noi învățătorii gr. or. suntem la 1600, cari dacă am realisa asociarea, am putea face mult pentru înaintarea noastră culturală și materială.

Taxa de membru să fie 12 coroane anual, ar intra deci 19.200 cor. Socotind că s'ar face membri și din intelectualii și poporul nostru, ba s'ar face membri și școalele noastre în serviciul cărora stăm, am căpăta o sumă din care s'ar plăti munca învățătorilor dela *revista Asociației,* s'ar plăti secretarul, cassarul etc. am putea ajuta pe colegii nostri aruncați pe drumuri, am putea înființa institute, burse pentru copiii nostri, sau chiar pentru noi. Așa purcezând am da un avânt înbucurător vieții noastre culturale.

Revista dăscălimei numai așa s'ar putea înființa și susținea. Și care dintre noi dascălii nu află de necesară o revistă pedagogică? Fără revistă e stearpă orice muncă a noastră. O revistă bună e o putere nemăsurat de mare. E un mijloc de propagandă, de comunicare intelectuală între membrii, și de orientare.

Lângă revistă s'ar înființa bibliotecă centrală (despre care a mai fost puțină vorbă), care ar avea menire să răspândească cărți printre popor. Munca învățătorilor de pe sate ar fi ușurată, succesul mai mare, având oamenii cărți de cetit la îndemână.

„Secțiile tractuale“ ar aranja în decursul anului concerte pe sate, împreunate cu prelegeri poporale, din cari ar avea și Asociația folos, dar folosul cel mai mare l-ar avea oamenii, a căror înaintare atât de aproape stă de sufletul nostru.

Corurile secțiilor ar cultiva în inimile oamenilor musica bisericească și lumească și ar scoate la lumină cântările noastre poporale atât de frumoase.

Am zis, că se formăm Asociația cuprinzând pe toți învățătorii români. Fiind că noi înainte de toate interesele vitale ale românismului le servim, ideea asta ar fi salutară.

Insă de nu se poate așa, s'o facem pe base confesionale, noi cei 1600 învățători gr. ort. români!

Dlor învățători! Către D-Voastră, cei din Banat, Munții-Apuseni, Maramurăș, Țara-Oltului, Bihor, îmi îndrept cuvântul și vă reamintesc cuvintele apostolului: „Răscumpărați vremea, că zilele rele sunt“.

Sunt în deplină convingere, că realisarea ei aduce cu sine multe jertfe, poate că așa de mari, că la prima vedere unii vor zice că lucrul e imposibil. Ne trebue însă numai simț de jertfă. Să ne uităm la scopul pe care-l servim, și dacă suntem în clar cu el, datorința noastră e, ca să și facem tot posibilul pentru realisarea lui. Va trebui să ne luptăm cu multe greutăți, însă tot începutul e greu!

Dela sate.

Curs de vierit în Aciliu.

— 30 Decemvrie n.

Comuna Aciliu (tr. Săliștei), înconjurată din toate părțile cu coline și dealuri frumoase, este dela natură favorizată pentru cultura pometului și a vieritului.

Cunoscând aceste împrejurări folositoare și avantagioase locuitorii acestei comune, încă din vremuri vechi au cultivat acești doi rami ai economiei, cu atâta rentabilitate, încât acestea au format decenii dearândul principalul lor isvor de venit.

Intru atâta a fost legată bunăstarea poporului și a comunei de productivitatea acestor rami, îndeosebi de a vieritului, încât progrese mai mari, atât în viața particulară, cât și în cea publică să pot constata îndeosebi în acei ani, cari au fost mănoși în vin.

E foarte natural, că plaga cea mare a viilor, filoxera, a trebuit să însufle îngrijorare locuitorilor acestei comune. Deja de prin anii 1900—1901 să vedeau urme, pe unele dealuri împodobite cu vii, cari dădeau a înțelege sosirea și înstăpânirea oaspelui nechemat. Timp de vreo 3—4 ani — mai înlesnind lățirea filoxerei și secetele îndelungate — a fost destul, ca sute de jugăre de vii să fie pustiite. Fruntășii comunei noastre în deplina cunoștință a pericolului ce ne amenință, chibzuit'au toate căile și mijloacele, ce ar trebui urmate întru delăturarea răului. După ce o acțiune mai în mare de cu bună vreme pusă la cale a fost împedecată de răutatea anumiților „binevoitori ai poporului“ s'a început în postul crăciunului din estan curs teoretic precum și practic cu poporul din ramul vieritului.

Glasul iubitului nostru părinte, al parohului *I. Oțoiu* și al veteranului învățător *N. Iosif,* nu a mai răsunat în pustiu. Sala școalei, unde s'au ținut din partea lor mai multe prelegeri, deși e destul de spațioasă, s'a dovedit de astădată prea mică. Alergat'a, pe lângă tinerimea adultă, partea cea mai mare a bărbaților mai tineri, cari mai mult sunt interesați la reconstruirea viilor. Cursul resp. prelegerile s'au ținut în numele „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“.

S'a vorbit pe larg despre diferitele soiuri de viță americană, cari soiuri să folosesc și reușesc între împrejurările noastre, și despre însușirile lor. Deasemenea s'a demostrat scopul folosirei lor în viticultura nouă.

Lucrarea resp. rigolarea pământului ca o cerință fundamentală a fost la înțeles pertractată. S'a atras atențiunea asupra favorurilor, ce le au vierii din partea statului, atât la procurarea viței, precum și în cei dintâiu ani ai reconstruirii, ear altoirea viței s'a amânat până în postul Paștilor, parte din lipsa recuisitelor, parte din scurțimea timpului.

Atunci la glasul chemător al zeloșilor noștri conducători, alergavom cu mai mare dragoste spre a continua earăși firul întrerupt. Și avem firma convingere, că în primăvară, când sosi-va timpul spre a reîncepe lucrările viei, înarmați cu frumoase cunoștințe teoretice și practice, vom fi fiecare un propoveduitor, un învățător în cercul seu.

Vom ști să prețuim cu mai multă pricepere bunăvoința conducătorilor noștri și ne vom feri, ca nu cumva să ne fie „rătăcirea de a doua mai rea, decât cea dintâiu“.

Un ascultător.

ECONOMIE.

O reuniune care muncește.

(*e*) Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului, condusă în timpul de față de dl căpitan î. p. și asesor consistorial *Pant. Lucuța,* a împlinit douăzeci de ani dela înființarea ei.

Ce a lucrat, și cât a făcut reuniunea aceasta în restimp de două decenii, și cum a fost intâmpinată de poporul nostru, se va putea judeca mai exact din *câteva date,* ce le publicăm aici, și asupra cărora atragem luarea aminte mai ales a oamenilor cărturari trăitori în atingere nemijlocită cu economii noștri.

Am scos datele acestea, frunzărind cuprinzătorul raport, *al douăzecilea,* apărut tocmai acum și întocmit de dl *Victor Tordășianu,* secretarul reuniunii.

In timp de douăzeci de ani s'au ținut în 47 de comune *„întruniri agricole“* în număr de 50, în care s'au tratat chestiuni de interes economic; în adunările *generale* anuale, precum și în câteva *prelegeri* poporale, urmându-se acelaș scop economic, numărul întrunirilor se urcă la 78, — va să zică aproape *patru* întruniri în fiecare an. Am scos la iveală cifrele acestea cu atât mai vârtos, cu cât *nici unul* din funcționarii reuniunii de agricultură n'a fost și nu este salarizat din mijloacele ei (averea totală a reuniunii e astăzi peste 22 de mii cor.)

(Firește, că nesalarizarea conducătorilor are și o parte foarte salutară: nepricepuții nu se îmbulzesc la „posturi“).

Privitor la cultura *vitelor,* s'au aranjat 17 expoziții, împreunate cu împărțire de premii, și s'au dat ca premii exponenților 3686 cor. Premiile singuratice, conform venitelor, nu pot să fie decât foarte modeste și variază deocamdată între 4—10 coroane pentru un econom.

Dorind să răspândească cultura soiului de vite rassa curată Pinzgau, reuniunea a adus un transport de 50 de vite de acest soiu din Salzburg în preț de aproape 14 mii cor., și le-a a vândut între membrii săi pe lângă plătirea prețului în rate și fără interese.

Când permit împrejurările se mai procură și acum câte o vițea de rassă curată Pinzgau, care se dăruește agricultorilor, în condițiuni ușoare de împlinit.

Se înregistrează, de altfel, și unele încercări neisbutite: în trei ani s'au dăruit membrilor din diferite comune oi și berbeci de rassa Frieslandeză, cu scop de a introduce și la noi cultura acestei rasse de oi, — încercările însă, până acum, n'au reușit.

In interesul culturii *poamelor* s'au împărțit gratuit altoi de soiuri alese, începând din 1891 și până astăzi, tuturor membrilor din 18 comune. S'au aranjat zece cursuri speciale de pomărit, și patru expoziții de poame: în Săliște, în Sebeșul săsesc, în Sibiiu și în Miercurea.

Aproape toate comunele comitatului au primit an de an, tot gratuit, cantități însemnate de sămânțe de trifoiu, luțernă și de napi.

asemănare nu lămurește dragostea ce o poartă în general orice plugar pentru pământul lui . . .

Să arătăm însă ceeace ni-se pare mai bun și mai de valoare în cartea poetului:

Vom da, ca probă câteva rânduri din articolul ce poartă titlul: Dela noi.

Ascultați:

„Amurgul unei Dumineci de vară . . . Satul e învălit în căldura adormitoare a lui Iunie, mângăiată din când în când de câte o boare leneșă. Razele de soare cad piezișe pe stogurile de grâu, pe căpițele de fân și se frâng în câteva picături de apă ce au rămas în găleata fântânii. De pe ulița nepodită se ridică suluri de prav, în cari se scaldă câte o găină harnică. Numai înaintea porților au stropit cu bota rotocoale de apă . . .

„Târnava a slăbit tare . . . I-a mai rămas o ață de apă care curge noroioasă la vale . . . Intr'un colț la o salcie și-au făcut o gârlă și se bălăcăresc bivolii lui Nicolae Stoia . . .

„Tot satul pare înfășurat într'un giulgiu moale și călduț de pace domoală. Numai chiar mai departe dincolo de vale către capul satului se aude o zarvă nedeslușită . . . Acolo, dacă te apropii, lămurești o zaveră mare. In șura juratului se ține hora. Un arc îndrăzneț încalecă o vioară înegrită de vremi și țărlăe sprinten, alături strănută un clarinet. S'aud chiote . . .

„Dacă iei drumul către mijlocul satului și treci alături de școala acoperită cu șindile, mai încolo spre fântâna cu șipot se lărgește ulița. De aici apuci calea către vale și la încrucișarea ulițelor în față se vede o casă cu umerii mai înalți, văruită alb-vinețiu, cu obloanele verzi deschise către seară, cu mușcată și rozmarin între ferești. Alături un frăgar mare o ținea pe după cap. De printre frunze și fragile negre se ridică o cruce de tinichea în vârful coperișului . . . Asta-i casa popii, a părintelui Solomon“. . .

Iată o descriere idilică, frumoasă, căreia nu-i lipsesc decât rimele, ca să fie schimbată într'un admirabil pastel, alcătuit în felul lui Alexandri.

De aceea întrebarea noastră este, că n'ar fi oare mai priincios pentru cultura și literatura românească, dacă am întâlni pe dl O. Goga mai adeseori pe câmpul curat și senin al poeziei, și mai rar ori de loc în arena luptelor sociale-politice?

*

Cum să trăim? Povețe doctorești pentru trebuințele zilnice, de Aurel R. Dobrescu, este o carte nepretențioasă, scrisă pe înțelesul tuturor, în care autorul a folosit număroase isvoare române și străine dintre cele mai nouă și mai bune.

Din bogatul cuprins al cărții amintim următoarele părți:

1. Ce să mâncăm? Cât să mănânce zilnic un om, și care este puterea hrănitoare a mâncărilor? Ce este postul?

2. Beuturile spirtuoase, cu urmările lor. Cum s'ar putea delătura și cu ce ar fi să se înlocuiască beuturile spirtuoase?

3. Cum să-ți zidești casa și cum să-ți ții locuința?

4. In ce fel să te îmbraci? Care haine dintre cele românești sunt bune, și care sunt rele?

Cartea dlui Dobrescu adeverește, că și cu mijloacele modeste de traiu ale săteanului nostru se poate întocmi o hrană bună, o locuință și îmbrăcăminte potrivite, un traiu mai tihnit.

Igiena, știința sănătății, în afară de cercurile doctorești n'a fost și nu este încă băgată în seamă de ajuns, nici chiar în institute de învățământ, cu atât mai puțin în alte locuri.

Din aceste motive povețele cărții dlui Dobrescu sunt mai ales binevenite. Iar cine n'are plăcere să cetească de loc astfel de povețe, deși ar avea trebuință de ele, acela dovedește că nu știe să prețuiască sănătatea omului și nu ține la viitorul neamului său.

Darul de Crăciun.

— Schiță —

Intr'o stradă înfundată, la o margine de oraș, unde nu se pomenesc oameni bogați, trăia o bunică sărmană cu un biet nepoțel. N'aveau nimic pe lume, afară de iubirea unuia pentru altul. Bunica era de vreo șaptezeci de ani, nepoțelul de opt.

Mizeria lor o vedea chiar și sărăcimea din vecinătate: va să zică, era în adevăr o mare mizerie.

Socotiți și dvoastră: băețelul era bolnav, slab, zăcea aproape de un an, bunica era bătrână, se simțea aproape neputincioasă, și cu toată sila ce-și da, nu prea putea să lucreze mult.

Noroc, că oamenii săraci sunt de obiceiu buni cu semenii lor, și miluiesc o sărăcie care este mai de compătimit decât a lor.

Iubirea acestor oameni, împreunată din când în când cu mici ajutoare dela cutare Societate de binefaceri, sprijineau traiul necăjit al celor doi sărmani.

Pe bunica o chemau *mamă Irină,* iar pe nepoțel *puiul* mamei Irine. Nimeni nu știa de băiat să aibă și alt nume; lumea nu l-a văzut niciodată alergând, sărind pe uliță, cu ștrengărei de vrâsta lui. Puiul mamei n'a avut nici un tovarăș care să strige pe urmele lui, după năravul copiilor, un nume de batjocură cu înțeles absurd și cu rimă sonoră;

Infiinţarea de tovărăşii agricole şi de însoţiri de credit săteşti sistem „Raiffeisen“, cu toate că lucrul merge greu la poporul nostru, totuşi reuniunea a putut întemeia *zece* tovărăşii agricole şi *treisprezece* însoţiri „Raiffeisen.“

La iniţiativa dlui *P. Dragits* din Sălişte s'a înfiinţat *Şcoala practică de economie din Sălişte.* Aşezământul acesta, bine condus, stă sub scutul reuniunii.

Industria *de casă*, un punct foarte important în economia noastră, n'a fost dată uitării: expoziţia din 1902, împreună cu albumurile de cusături şi ţesături, sunt încă vii în memoria privitorilor.

In ultimii doi ani, la iniţiativa secretarului, reuniunea a făcut un lucru nou şi neobicinuit în ţara noastră: a aranjat două *expoziţii de copii*, — scopul şi ideea este: a cunoaşte raporturile de trai ale ţărănimii şi a da poveţe privitoare la sănătatea omului în toate vrâstele.

Acestea sunt lucrările de căpetenie, spuse în puţine vorbe, ale reuniunii agricole sibiene dela înfiinţare şi până astăzi.

Faptele vorbesc mai convingător, decât ori ce explicări şi observări...

*

Din lucrările ultimului an dăm amănuntele următoare:

La expoziţia a doua de copii, întocmită în satul *Ilimbav*, într'un ţinut cu poporaţiune rară, sau expus 74 copii (33 băieţi, 41 fetiţe) cu vârsta dela 6 luni până la 8 ani. Au fost premiaţi 35 copii, cu premiu în valoare de 165 cor, s'au distribuit rechizite de lăptat şi cărţi igienice, iar dnii doctori *Iancu* şi *Beu* au ţinut prelegeri despre nutrirea şi îngrijirea copiilor.

Comunele au luat parte cu destul interes la obicinuita *expoziţie de vite*, aranjată de reuniune; însă arată puţin interes pentru expoziţiile puse la cale de alte autorităţi. Aici se cere îndreptare.

S'au distribuit *săminţe* de nutreţuri măiestrite, în preţ de peste 176 coroane.

Tovărăşiile urmează a se provedea cu nouă unelte şi maşini agricole, cari lucrează spre multămirea celor întovărăşiţi.

Insoţirile *Raiffeisen* naintează îmbucurător, ba au dat îndemn, ca să se înfiinţeze asemenea însoţiri şi în sate afară de comitatul Sibiiului. (Partea aceasta am publicat-o întreaga în nr. 138 a ziarului nostru.)

Şcoala practică de economie din Sălişte, înfiinţată la 1901 a avut în anul trecut 1907/8 în total 75 frecventanţi: 60 eleve şi 15 elevi. Prelegerile sunt practice în lunile de toamnă şi primăvară, şi teoretice în lunile de iarnă; tinerimea a fost împărţită în 3 cursuri şi instruată de dnii învăţători: *Ioan Iacob* şi *Petru Giura*, absolvenţi de cursuri economice. Ceilalţi învăţători din Sălişte asemenea au venit în ajutor şi au predat obiecte generale teoretice. Elevele au lucrat în grădina de altoi şi în cea de legume a comunei, unde s'au deprins în cultivarea pomişorilor, a legumelor: ceapă, salată, usturoiu, morcovi, pătrânjei ş. a., având fiecare elevă stratul său; iar verdeţurile, cultivate de ele, li s'au lăsat lor spre folosire. In vremea de iarnă elevele s'au învăţat cum să aşează legumele spre păstrare: varza, castraveţii, apoi uscarea poamelor, fierberea lictarului, purtarea socotelilor unei economii mici.

Acum e vorbă să se ridice tot în Sălişte, cât mai curând, *o economie ţărănească de model*, pentru a da locuitorilor din comună şi din împrejurime o direcţie mai raţională în mica lor economie.

Colecţia de *păpuşi* a reuniunii reprezintă portul ţărănesc din *opt* comitate. Sunt cu totul 19 păpuşi, unele în adevăr superb costumate.

Un organ de publicitate al său n'are încă reuniunea; dar are o „*bibliotecă*“ economică ajunsă la nrul 14.

Privitor la averea reuniunii, se constată din raportul cassarului, că averea totală la sfârşitul anului 1907 a fost *21.780 21 cor.*, cu un crescământ al anului de 854·86 cor.

In considerare, că vrednicul cassar al reuniunii, dl *Petru Ciora*, a împlinit *20 de ani* de muncă în serviciul acestei instituţii, comitetul l-a proclamat membru onorar „*unica remuneraţiune, de care l-a putut învrednici*.“ La această remuneraţiune, rostită de cârmuitorii reuniunii, negreşit se vor adăuga şi sentimentele de recunoştinţă şi de respect ale tuturor membrilor şi amicilor reuniunii noastre, felicitând călduros pe dl *P. Ciora.* Iubirea sa de muncă, împreunată cu râvna desinteresată a dlui prezident *P. Lucuţa*, şi cu hărnicia cunoscută a secretarului şi a celorlalţi membri din comitet, asigură deplin progresul reuniunii de bun renume.

NOUTĂŢI.

Sărbători fericite

urăm tuturor cetitorilor, colaboratorilor, amicilor şi binevoitorilor ziarului nostru.

*

Spre ştire. *Din motivul, că Miercuri e sărbătoare catolică, şi poşta e închisă, iar ziarul nostru nu ar putea fi expedat decât Joi, ziua primă de Crăciun, am alăturat numărul de Miercuri la numărul de faţă, care apare ca număr duplu. Numărul proxim apare Luni după sărbători, la orele obicinnite.*

*

Fondul cultural. Domnul *Pavel Muntean*, colonel ces. şi reg. în retragere, a donat o acţie dela soc. comercială „*Severineana*“ din Caransebeş, în valoare nominală de 50 cor., în favorul fondului cultural arhidiecezan, iar domnul Dr. *Ioan Lupaş*, profesor seminarial, a oferit la acelaşi fond suma de 300 coroane. Când un profesor începător, cu salar modest, şi în luptă încă cu greutăţile începutului carierei şi a căsniciei, vine şi jertfeşte o sumă atât de însemnată, în raport cu puterile sale materiale, pe altariul culturei noastre naţionale, trebue să ne felicităm, că avem oameni, cari înţeleg importanţa fondului din chestiune şi sunt gata să-şi detragă dela gură numai pentru a-l vedea, nu numai înfiinţat, ci şi ajuns la mărime considerabilă.

*

Numire. Domnul *Dr. Petru Ionescu*, ajutor de secretar în ministeriul de culte şi instrucţiune publică a fost înaintat cu 1 Ianuarie n. 1909 la rangul de secretar ministerial.

*

Teatru dela Asociaţiune. Aseară, Duminecă, s'a ţinut în sala Muzeului Asociaţiunii reprezentaţia piesei teatrale „Casa veche“ de A. Theuriet, o piesă localizată, al cărei subiect e următorul: Unchiaşul Dionisie (dl I. Enescu) ţine din toată inima la o căscioară, unde şi-a petrecut aproape întreagă viaţa. Rudeniile sale, plictisite de traiul provincial, ar vrea să iasă dela sat, — şi prin urmare să vândă casa, în care locuiau împreună cu bunul bătrân. La urmă, reuşeşte totuşi unchiaşul, şi casa veche nu se vinde. — Rolurile femeieşti au fost ţinute de dna *Adelina O. Tăslăuanu* şi de dşoara *Catarina Hodoş*. Cea dintâi, ca Leana, o servitoare bătrână a produs multă veselie, dând rolului său şi unele note româneşti, trebuincioase unei persoane sfătoase dela sate. Dşoara Hodoş a fost o Marie resolută; rolul său l-a tălmăcit cu inteligenţă. In rolurile de bărbaţi am văzut pe dnii *I. Enescu* şi pe dl *Sorin P. Barcianu.* Bătrânul Dionisie nu putea să fie mai bine interpretat, de cât în persoana dlui Enescu, care înainte d'a se începe piesa teatrală, ni-a mai recitat şi două poezii de Coşbuc, producând efectul obicinuit, de câteori se ivea pe scenă, atât în rolul de bătrân, cât şi ca recitator. Iar dl Barcianu, ca Mihaiu Pop Bănăţeanu, ni-a înfăţişat perfect pe tinerul sentimental şi deştept. — La producţiune a luat parte lume multă şi aleasă. Publicul şi-a petrecut bine şi ar mai fi ascultat bucuros ceva adaos, pe d'asupra, — dacă în sala Muzeului nostru ar fi domnit o temperatură mai puţin siberică. Aflăm, de altfel, că pe viitor se vor face îmbunătăţiri şi aici.

*

Pe altarul culturei naţionale. Glasul părintelui iubitor află răsunet în sufletul fiilor buni. La cuvântul I. P. S. Sale pentru crearea „fondului cultural“ zi de zi aleargă cei credincioşi cu prinoase pe altariul culturei naţionale. Cu deosebită bucurie înregistrăm, că dl advocat *Dr. Ioan Fruma* din Sibiiu, apreţiând binefacerile fondului cultural, a oferit la crearea aceluia suma de *500 cor.* Să trăiască!

*

Cassar la filiala „Albinei“ din Braşov. Direcţiunea „*Albinei*“ din Sibiiu a numit cassar la filiala din Braşov pe dl *Anastasiu Boiu*, funcţionar la centrala din Sibiiu.

*

Grevă generală. Din motivul, că ministrul de interne a suspendat activitatea unei reuniuni a muncitorilor din Budapesta s'a aranjat Joi, ziua ultimă a anului, o grevă generală în capitala ţării. Ziarele nu au apărut, pentrucă culegătorii din tipografii nu au lucrat, cafenelele au fost în mare parte închise, pentrucă chelnerii nu au voit să servească, şi au petrecut şi alţii ziua în nelucrare, dar cei mai mulţi dintre muncitori şi-au căutat totuş de lucru. Greva a ţinut numai o zi.

*

Târgul Sibiiului se ţine din 7 până în 13 Ianuarie n. In 7 şi 8 e târg de vite cornute, în 9 şi 10 târg de cai, iar în 11, 12, 13 târg de mărfuri.

*

Catastrofa din Italia. Nenorocirea din Italia e cu mult mai îngrozitoare decum se ştia la început. La două sute de mii se urcă numărul celor morţi şi grav răniţi. Din oraşul Messina nu mai există nimica. Intreg e făcut una cu pământul. Mai sunt apoi şi alte oraşe şi număroase sate asemenea distruse. Acum se ştie, cum s'a născut catastrofa. Apa mării a subminat pământul, tot l'a spălat şi sfârmat, până odată s'a prăbuşit. Un viu interes se arată pretutindenea în lume faţă de marea catastrofă. Toate parlamentele, toate guvernele, au trimis telegrame de condolenţă şi pretutindenea au fost deschise colecte pe seama nefericiţilor rămaşi în viaţă. Papa dela Roma a trimis un milion de lire, cardinalii săi 50,000, M. Sa Monarhul nostru 50,000, Regele Angliei 100,000, prezidentul republicei franceze 25,000 franci, etc. etc. Lucrările de salvare le face miliţia italiană.

*

Tifosul în Sibiiu. Casurile noi de tifos sunt acum mai rari, iar dintre cei bolnavi mulţi s'au însănătoşat, astfel, că acum mai sunt 240 bolnavi civili şi 101 militari.

*

Eveniment familiar. In palatul principiar dela Cotroceni, în Bucureşti, se aşteaptă în fiecare zi un nou eveniment familiar. Va fi al cincilea vlăstar în familia Alteţei Sale Regale, principele Ferdinand, moştenitoriul de tron al României. Dacă va fi băiat, numele său va fi *Mircea*, iar dacă va fi fetiţă, i se va da numele *Ileana.*

*

Alegere de notar. Ni se scrie, că în 24 Decemvrie nou s'a ţinut alegere de notar pentru cercul notarial Buruene din comitatul Hunedoarei, cu sediul deocamdată în Nevoeşi. Alegerea a fost condusă de protopretorul din Deva, dl Boér Gábor. Dintre 16 competenţi alegătorii au onorat cu încrederea lor pe tinerul candidat *Petru Popa* din Minthia, până aci vicenotar în Căinelul de jos.

*

Redactor-culegător. Joi s'au pus în grevă culegătorii din Cluj, ca şi cei din Budapesta. Ziariul „Ujság“ din Cluj a apărut cu toate acestea Vineri dimineaţa, adevărat, că în format mai mic ca de obiceiu, pentrucă a fost cules de însuşi redactorul foii, care e totodată un bun culegător de litere.

*

Producţie şcolară. Corpul învăţătoresc dela şcoala gr.-ortod. română din Sălişte învită la producţiunea şcolară ce o va aranja în 8 Ianuarie 1909 st. n. (a doua zi de Crăciun) în sala festivă a şcoalei din loc. Inceputul la 7 oare seara. Venitul curat este destinat pentru biblioteca şcolară.

*

Concert în Olpret. Tinerime ştiutoare de carte din Olpret învită la concertul împreunat cu teatru ce se va aranja Sâmbătă la 27 Decemvrie 1908 st. v. (Ianuarie 1909 st. n). In sala şcoalei conf. gr. or. din loc. Inceputul precis la 6 oare seara. Venitul curat e destinat bibliotecii parohiale. Marinimoasele oferte şi suprasolviri se vor cuita pe cale ziaristică.

*

— Mihai-mălai!

— Stefăniţă-prepeliţă!

— Nicolae-doarme 'n paie!

Nu! Vecinii lusă întrebau din vreme 'n vreme:

— Dar puiul mamei Irine... cum o mai duce?

Durere! din zi în zi o duce tot mai rău puiul mamei Irine. Născut din o femeie ofticoasă şi un bărbat cocoşat, era deodată şi ftisic şi rahitic, sărăcuţul, şi când nu sbiera de durerile coapselor, tuşea o tusă seacă, cu sânge, care-i scotea două buchete de roze pe obrăjori.

In copilăria lui cea dintâi se mai târâse puţin şi sta adese culcat pe spate, — dar a avut zile bune. Pe vremea aceea bunicul său lucra încă, deşi era de optzeci de ani, îl lua la aer curat şi la soare, şi i cumpăra din când în când lucruri frumoase ce îl înfiripau pe câteva săptămâni. Acum însă, locuiesc în odăiţa asta aşa de strâmtă, într'o curte cu miros sarbăd de bucătărie, iar bunica bătrână nu mai găseşte nimic de spicuit, decât atâta cât îţi trebue, ca să nu mori de foame, — şi se 'mplineşte un an, tocmai în Decemvrie, de când puiul mamei Irine nu s'a mai sculat de loc.

Da, mai pe urmă ieşise în ajunul Crăciunului din anul trecut.

In ziua aceea, mama Irina îl îmbrobodise, cum a ştiut ea mai bine, într'un şal vechiu, i a vârât picioruşele în o pă reche de ciorapi d'ai ei, şi l-a purtat pe stradele luminoase, d'alungul vitrinelor încărcate cu jucării, cu paiaţe, cu lucruri aşa de frumoase, ca în poveştile feerice...

Şi povestea feerică a rămas în ochii şi în închipuirea bolnavului: d'atunci mereu pomenea de ea, cu fior de dor şi de regret, îşi căsca guriţă mare, îşi întindea mâni subţiri, cătră icoana acelor minuni văzute în mintea lui şi neuitate.

Mai ales acolo, acolo, în piaţa mare era o paiaţă aurită, în haine pestriţe, mai aşa de măricică, pe cât era şi el; şi dacă o trăgeai de sfoară, paiaţa clătina din zurgălaie, îşi da mânile şi picioarele în laturi şi făcea o mutră, de par' c'ar fi vie.

— A, ce mai paiaţă frumoasă! Ce frumoasă! ce frumoasă! striga puiul mamei... Va fi foarte scumpă, nu-i aşa, măiculiţă?

Bătrâna răspundea totdeauna:

— Lasă, am să-ţi cumpăr una, când vom avea bani mulţi.

— Şi când vom avea bani mulţi?

— Acuşi, puiule, acuşi.

— Şi atunci, îmi cumperi paiaţa aia?

— Da, da; fireşte că ţi-o cumpăr,

— Să vezi, maicuţo, dacă tu mi o cumperi, să ştii, că eu mă fac sănătos...

Cuvântul „mă fac sănătos“ îl repeta azi şi mâne, cu un chin nesfârşit. Când durerile îi erau mai grele, când tusa îl scutura, de sta să-şi dea sufleţelul, o! atunci dorinţa d'a avea paiaţa era mai arzătoare, mai vie. Se vedea, cum îi creşte suferinţa, şi se părea, că dacă ar avea în mâni jucăria, i s'ar alina durerea, uitându-o câtva timp.

Şi bunica a înţeles! A făgăduit puiului, să-i cumpere paiaţa... Trebuia să se ţină de vorbă, trebuia să afle mijloc d'a lungi viaţa îngeraşului său. Da! are neapărat să-i cumpere paiaţa! Şi el — va fi vindecat. Acum credea şi ea în nădejdea deşartă a bolnavului.

Da, va cumpăra-o; însă cum? Copilaşul însuşi zicea cu lacrămi de lăcomie neputincioasă, că va fi foarte scumpă; o paiaţă aurită este o jucărie pentru copii de domni bogaţi... Face douăzeci de coroane, cel puţin! Poate chiar mai mult. Unde se găsească dânsa atâta bănet, ea, care d'atât amar de vreme nu mai primise în mână decât bănuţi d'aramă, daţi de milă?.

Douăzeci de coroane!

O avere!

Ea şi-a vândut hainele căpătate din cerşit la începutul iernii. A vândut o parte din lemne, primite gratuit dela primărie... Nu se gândea decât la mititel. Ea, ea răbda foame. El, dacă mânca singur, îi zicea:

— Măiculiţă, ţie nu ţi-e foame?

— Nu, puiule, nu mi-i foame am mâncat o supă, ştii tu, acolo la mănăstire.

Zile întregi au trecut astfel; — ce are a face? Băiatul va avea paiaţă.

După trei luni de economisiri în felul, cum v'am spus, bunica avea de tot nouă coroane şi treizeci de bani...

— Cel puţin zece coroane, gândi ea, cel puţin zece. Să mai fac până mâne, în ajun, şaptezeci de bani...

In ziua aceasta băiatul se simţia rău... Lucru grozav! Miezul iernii... sărăcimea din vecini nu le putea da multă pomană; căci frigul era mare, foamea bătea acum la uşa tuturora. Bunica nu mai avea nici o zdranţă de vânzare. Dar avea ceva lemne, atâta tot ce-i rămase.

Mititelul e aşa de tăcut, nu mai poate înghiţi nimic. Atunci, astăzi nu-i trebuia pâne... Ori poate pentru ea? La ce? Dar mâne? Ah, mâne va mai vedea... Ceea ce în minutul acesta este de trebuinţă, de neapărată trebuinţă, nu mai e nutremântul, ci e paiaţa... De-ar avea-o acum în mânuţele tremurătoare, nu încape îndoială, i-ar fi mai bine.

— Ce frumoasă! şopti el ca în vis.

Ochii săi se deschid mari, nările înţepenite de boală încep a se mişca repede căldura i se urcă la piele, viaţa revine pe buzele lui vineţii. Viaţa, da! Viaţa! Şi are să trăiască, dacă i se va împlini visul.

înc

Alegere de învăţător. In Dumineca trecută s'a făcut alegere de învăţător în comuna Alţina, din tractul Agnitei. A primit candidatul Augustin Ţichindelean 87 voturi şi candidatul Ioan Dan 59 voturi. Alegerea a fost condusă de protopresbiterul tractual *Ioachim Muntean.*

*

Dar pentru biserică. Parohianul meu *Nicolae Simulescu,* judele comunei Mihăleni, a dăruit pentru sf. biserică din loc un prapor foarte frumos în preţ de 22 cor. Pentru această faptă creştinească îi doresc şi pe această cale, ca bunul Dzeu să-i dăruiască zile multe şi fericite. Mihăleni, la 2 Ian. n. 1909. *Miron Popoviciu,* par.

*

Rugare. Esmiţând „Clubul Român“ din Viena apeluri pentru formarea unui fond de zidire a casei „Clubului Român“ cu terminul de înapoiere până la 1 Noembre, rugăm cu toată onoarea pe onoraţii domni preoţi, profesori, advocaţi etc. etc. cari au primit apelurile şi încă nu le-au înapoiat, *să binevoiască a le retrimite* cu ori ce resultat sau a răspunde printr'o cartă postală. Pentru Comitet: George Vitencu preşed. Alexandru Barbu secretar I.

*

La darurile de Crăciun, ce se vor împărţi de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, între săracii noştri, au mai dăruit dşoara directoară Elena Petraşcu, în amintirea iubitului său tată Ioan Petraşcu, căpitan c. şi r. 10 cor.; ases. cons. Moise Lazar, I. de Preda, Dr. Roşca, câte 5 cor.; Dr. G. Proca, secr.; Dr. M. E. Cristea, P. Boldea, prot. mil., câte 3 cor.; L. Tritean, T. Popovici, prof., Dr. Ioan Dobre, I. Enescu, N. Ivan, D. Câmpian, V. Fincu, Dr. I. Beu, col. P. Muntean, E. Petruţ, măsar, câte 2 cor.; Dr. T. Bredicianu 4 cor.; I. Halmaghi, P. Cioconea, E. Comanescu, O. Tobias, D. Stinghe, M. Jourca Rom. Popescu, I. Lisai, I. Vătăşan, N. Benţa, N. Todea, Iul. Popescu, P. Tincu, P. Simtion, T. Râşnovean, I. Brenciu, D. Sândeanu, A. Popp, Dr. Gheaja, Şof. Roşca, C. Nartea, toţi funcţ. la „Albina“, G. Tulbure, par., Dr. C. Centea, cand. de adv., câte 1 cor.; I. Bărdaş, P. Berbane, câte 50 bani; Emil Pinciu, funcţ. la „Albina“, în amintirea prietinului său Valeriu Arsenie, f. înv. în Gurarâului, 5 cor.; E. Vinţeler cor. 1·50; O. Goga 1 rând vestminte; dna Letiţia Bologa, 1 ferdelă mere; I. Enescu, 2 rânde vesminte; Teodor V. Păcăţian, soţia sa Silvia şi fiica lor Dorica, câte 1 cor.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace, din prilejul adun. gener. a XX-a a „Reun. rom. agricole sibiene, ţinută în Cornăţel, au dăruit: Ioan Tatu, anteprenor la căile ferate, soţia sa Ana Rimbaş (Hunedoara) şi copiii lor Valeria, Olivia şi Aurel, 3 cor.; dşoara Elena Moga (Vălcele), Nicolae Bunescu, notar Aron Necşa, pantofar, Dr. Ioan Fruma, adv. (Sibiiu), câte 1 cor.; Ioan Danciu, vice-primar, 60 bani; Ioan Căliman, înv. penz., 30 bani; Petru Popa, învăţător, Ioan Pampu, învăţător, (Hosman); R. Simu, prez. adunării gen.; George Simplăcean, paroh, soţia sa Miţi n. Moga şi copii lor Olivia, Romul şi Veturia, fiecare câte 20 bani, şi Dr. Constantin Moga, advocat în Braşov, 5 cor., sau în total 15 cor. 50 bani. La acelaş fond dna Regina Dragomir din Gurasada, din prilejul împlinirei unui an dela moartea mult regretatului său soţ Simeon Dragomir, fost notar, dărueşte 5 cor.

*

Colecţiunea de predici a profesorilor Dr. T. Tarnavschi-Dr. E. Voiutschi dela facultatea de teologie din Cernăuţi va apărea într'un număr mai mare de exemplare decât s'a fost contemplat dela început. Aceasta în urma numărului neaşteptat de mare al abonaţilor anunţaţi. Deci spre a putea fixa definitiv numărul exemplarelor ce au a se tipări, rog pe toţi doritorii de această colecţiune valoroasă, să se anunţe la subscrisul până în terminul de 15 Ianuarie v. 1909. Dr. *Dimitrie Cioloca, profesor de teologie, Caransebeş.*

*

Nu crede că un rău trece dela sine. Dacă eşti bolnav, trebue să cauţi momentan ajutor, căci o boală negligeată e un rău dublu. Tusă, durere de piept, bale, lipsă de apetit, răguşală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele De se arată asemenea simptoame nu întârzia, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Ökény, care împiedecă tusa şi scuiparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătăţeşte apetitul, măreşte greutatea corpului, uşurează răsuflarea, delătură insomnia şi împedecă lăţirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul poştal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

Aviz!

In necs cu anunţul din 28 Noemvrie a. c. aduc la cunoştinţa tuturor elevilor spre ştire şi conformare, că prelegerile sistate din causa morbului tifos, în urma ordinului vice-comitelui comitatului Szeben (Sibiiu) din 29 Decemvrie a. c. st. n. Nr. 12450 se vor începe numai în 21 Ianuariu (3 Februariu) 1909.

Reîntoarcerea în institut se permite începând cu ziua 20 Ianuariu (2 Februariu) 1909.

Nagyszeben (Sibiiu) 22 Decemvrie 1908.

Dr. Eusebiu R. Roşca
director seminarial.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor noştri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui şi anume: la stăruinţa vrednicului paroh *Nic. Opriş* din Şuramare mai mulţi poporeni au contribuit bani sub 1 cor. şi cucuruz sub 10 litre, în total 15 cor. 30 bani; câte 2 cor. au dăruit Nicolae Opris, paroh şi Ilie Sava; câte 1 cor. Ioan Turculeţ, Ioan Naiţă, Ioan Magdu şi Nicolae Restanţă, epitrop; câte 90 bani şi 10 litre cucuruz: Ioan Târnoveanu şi Nicolae Coman, sau în total 25 cor. 10 bani., Cassa de păstrare „Mielul“ din Poiana, 20 cor. Suma adunată e 454 cor. 50 bani. Apelăm din nou la inimile generoase să ajute pe fraţii noştri nenorociţi.

Sibiiu, 16/29 Decemvrie 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Cărţi şi reviste.

„Revista teologică“, organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească, anul II. numărul 12, pe Decemvrie. Cuprinsul: Religiositatea şi moralitatea metropolitului Andreiu, de D. *Cunţan.* Idei conducătoare la pregătirea predicilor, de *Vas. Gan* Modernismul şi enciclica „Pascendi“, de arhim. I. *Scriban.* Cuvânt la ziua Naşterii Mântuitorului Cristos, de I. *Teculescu.* Predică despre post, de Dr. A. *Crăciunescu.* Predică la Naşterea Domnului. de Iancu *Ştefănuţ.* Mişcarea literară. Informaţiuni. Abonamentul va fi pentru anul viitor 8 cor. la an.

*

„Bobârnaci şi Bazaconii“, o colecţie de glume şi caricaturi, publicate de *Ermil Borcia,* veselul redactor al călindarului „Posnaşul“, a apărut în editura lui W. Krafft, Sibiiu. Un volumaş elegant, cu o copertă în colori esecutată după un desen original al tinărului pictor român *Florian Murăşan.* Broşura cuprinde o mulţime de glume bune, cuviincioase, glose de actualitate, localisări şi caricaturi fine şi decente, procedate de o hazlie introducere în versuri în loc de prefaţă a glumeţului publicist. Cât pentru calitatea cuprinsului, iată cum se pronunţă un bărbat de seamă al nostru: „Am avut câteva momente frumoase cetind publicaţiile lui Ermil Borcia. Ele mi se pare, că tot mai mult încep să ocupe un locşor care nu trebue desconsiderat în desvoltarea noastră literară. Până când în Ţară s'a cristalisat deja ramura literaturii vesele şi prin Caragiale, Ureche, Ranetti şi acum prin A. Mirea s'a închegat un soiu românesc de a râde de partea hazlie a vieţii, până atunci noi cei greoi am tot dibuit. „Cocoşul roşu“, „Gura Satului“, „Calicul“ şi „Vulturul“, mai ales acestea trei din urmă erau aşa de departe de felul Românului din alte părţi, încât păreau mai mult un spirit maghiaro-german decât românesc. Ermil Borcia a păstrat firea Ardeleanului, ceva mai greoaie şi când râde, dar mai sănătoasă, mai puţin picantă şi ascuţită, dar mai din inimă — şi în acelaş timp a legat-o de tradiţia formată dincolo. Aşa cum sunt „Posnaşul“, iar acum „Bobârnacii şi Bazaconiile“ lui Borcia, aşa e firesc şi bine să fie literatura noastră veselă“.

„Bobârnaci şi Bazaconii“ se pot procura dela firma W. Krafft Sibiiu=Nagy Szeben. Preţul broşat 80 fileri (cu espediţia francată 90 fil.)

*

„Biblioteca pentru toţi“ numerii 382—383 *Othello* sau *Maurul din Veneţia,* tragedie în 5 acte, de William Shakespeare, traducere după original de domnul *Victor Anestin.* Această tragedie e una din cele mai frumoase creaţii a poetului şi marelui dramaturg englez, care cu o strălucire neîntrecută ne redă sângeroasele şi groaznicele urmări ale pasiunilor, cari frământă omenirea. Othello, deşi bun şi încrezător prin firea lui, devine berbar şi crud sub influenţa perfidului Iago, — şi cruzimea lui creşte din scenă în scenă, din cauza geloziei care-l chinueşte şi-l schimbă în calâul frumoasei Desdemone, un ideal de femee. Opera aceasta clasică şi prin forma-i impecabilă cât şi prin frumseţile ce conţine se recomandă cetitorilor de toate categoriile. *Preţul volumului 60 bani.* De vânzare la toate librăriile. Catalogul complet al acestei *„Bibliotecei pentru toţi“* a se cere gratis la *Librăria Alcalay, Bucureşti.*

*

„Luceafărul“ nr. 1, anul 1909, a apărut cu următorul sumar: I. Agârbiceanu: De sărbători. Octavian Goga: Mi-a bătut un moş la poartă (poezie). Octav. Goga: Eşti singură (poezie). Ioan Adam: N'a fost întâmplare. I. D. Soricu: Solii (poezie). G. Rotică: Strofe de amurg (poezie). G. Bogdan-Duică: Corespondenţă din Bucureşti. Mărul. Ultimul vlăstar. Ioan Dragoslav. Isabela Sadovean-Evan. *.* Pagini străine: Alphonse Daudet. Stelele. De pe Olt: Din popor (poezie). Oct. C. Tăslăuanu: Exposiţii de copii. Dări de seamă: Pompiliu Pârvescu: Hora din Cartal. — N. Dunăreanu: Răsplata. — G. Murnu: Arheologia clasică şi rostul ei la noi. Cronică: Naşterea Domnului. Scrisoare din Bosnia. „Mărul“. Conferenţele şi seratele Asociaţiunii. Fond cultural. — Ştiri. Ilustraţiuni: Bărbaţi din Poiana. Femei din Poiana. Femei din Poiana cu copii în braţe. O. Smigelschi: Naşterea Domnului (carton). Fete din Poiana. Moşnegi, peste 80 de ani din Poiana. Alphonse Daudet. Doi copii premiaţi din Poiana. Căluşeri-soldaţi din Bosnia în frunte cu căpitanul Florian. Soldaţi români jucând căluşerul în Bosnia.

Muzeul Asociaţiunii.

Şi-au mai răscumpărat felicitările de *Anul nou* în scopul Muzeului Asociaţiunii următorii domni, cărora le esprimăm mulţămita comitetului central: Dr. Ioan Popescu, advocat şi soţia, Turda, Dr. Eugen Bran, advocat, Teaca, Dr. Nic. Vecerdea, dirigentul filialei „Albina“ Braşov, Simeon Popelia, perceptor reg. de dare penz. Rodna-veche, câte 10 cor., Dr. Ilie Beu, medic Sibiiu, Iosif Popescu, dir. de bancă, Reghin. Sever de Barbu, secretar de bancă, Reghin, câte 5 cor., Dr. At. Marienescu, jude de tablă, Sibiiu 4 cor., Octavian Goga, secretarul Asociaţiunii, Sibiiu, Andreiu Vodă, preot, Ormenişul de câmpie, Dr. Traian Suciu, profesor, Brad, Ilie Moga, preot şi soţia sa Eugenia n. Trif, Săsciori câte 3 cor., Victor Tordăşianu, asesor consistorial, Sibiiu, Eugenia Tordăşianu, profesoară, Sibiiu câte 1 cor., Romul Simu, înv. î. p. 2 cor. Suma cor. 75 Lista precedentă cor 69, — în total cor. *144.*

Sibiiu, în 31 Decemvrie 1908.

Prezidiul Asoc.:
Iosif Sterca Şuluţu

Din public.*)

Mulţămită publică.

In amintirea fie-iertatului învăţător din Gurarâului *Ioan Stelea* au binevoit a contribui următorii prietini ai mult regretatului:

Nicolae Comaniciu 10 cor., I. Manta, preot, Aurel Decei, notar, Ioan Ivan, not. pens. şi Ilie Măcellariu, câte 4 cor., Val. Arsenie 3 cor. Dionisie Aaron, preot, Dionisie Dancea, Ana Nicola, Daniil Săroiu şi Nicolae Hanzu, înv., câte 2 cor, toţi din Gurarâului, Ioan Hanzu, preot în Cacova 3 cor., Ioan Bratu, înv, Tilişca, Const. Criştiu, Iuliu Crişan, Antonie German, Ieronim Mardan, înv. în Sălişte, A. Hodoş, înv., Aciliu, Ioan Giurgiu, Ioan Stoia, înv., Orlat, Galact. Stelea, învăţător, Sâmbăta de-jos, câte 2 cor., Aurel Hăţiegan, not. şi Ioan Dobrotă, înv., Sibiel, câte 2 cor., Valer Popovici, preot, Sibiel, Nic. Iosif, Ioan Miclăuş, Sim. Loloiu, St. Pan, P. Bucşan, Gh. Ghişe, C. Tipuriţă, Cornelia Stoica, Ioan Mateiu, Dumitru Lăpădat şi Ioan Iacob, învăţător, câte 1 cor., Ioan Banciu, comerciant şi Iacob Steflea, preot, Sălişte, câte 1 cor., Cornel Schian, Ioan Oltean, M. Scorobeţ, D. Răulea, Rem. Popp, N. Muntean, V. Părăian, Ioan Tănase, înv., câte 50 fil., Ioan Pataki 40 fil., dela mai mulţi 8 cor. 65 fil., laolaltă 91 cor. 5 fil., cari s'au transpus direcţiunei şcolare din loc spre a fi întrebuinţaţi la ridicarea unui monument pe mormânt. Aducem mulţămită pe calea aceasta.

Gurarâului, în 1 Noemvrie 1908.

Nic. Comaniciu
notar.

NB. Direcţiunea şcolară aduce sincere mulţămiri dlui notar Comaniciu pentru această colectă. Tot în acest scop au mai contribuit ulterior Emilian Stoica 2 cor., Ioan Mateiu 1 cor., N. N. 5 cor., iar dl Comaniciu din prilejul zilei sale onomastice a mai dăruit încă 10 cor. Totodată direcţiunea mulţămeşte în chipul acesta şi tuturor contribuenţilor.

Gurarâului, în 8 Decemvrie 1908.

Direcţiunea şcolară.

Poşta redacţiei.

Dlui M. F. în Ş. Adresaţi-vă cu întrebarea consistoriului arhidiecezan.

Mamelor nutritoare
li-se întăreşte şi îmbogăţeşte laptele dacă folosesc Emulsiunea lui SCOTT.

Slăbiciunea

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

încetează, copilul devine mai roşiu şi mai liniştit ca mai nainte. 9 (270) 3—4

Emulsiunea lui Scott dă în toate crisele de naştere putere, măreşte curagiul şi e totodată plăcută şi uşor mistuitoare.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte întoate farmaciile.

— Ce frumoasă!

— Plec, să ţi-o aduc, uite, plec îndată.

— Ce? Paiaţa?

— Da, paiaţa am să ţi-o aduc.

— Ai bani acum, măiculiţo?

— Am, puiule, iată-i aici?

Ea îi arătă cele nouă coroane şi treizeci de bani, într'o năframă, tot parale mărunte.

Copilul bătu în palme.

— Du-te iute, măiculiţo, iute, şi nu sta prea mult.

A plecat. Nu, fireşte, că n'are să stea prea mult. Cu picioarele ei slabe şi bătrâne trece pe la vecini ca să-şi vândă cele din urmă bucăţi de lemne!

— Să cumpăr leac puiului bolnav, zicea pe unde intra.

Adevăr a grăit: ea căuta o doftorie.

In sfârşit, zece coroane! A pierdut un ceas întreg, ca să le câştige, dar acum le are în mână. Şi cum se grăbeşte, cu tot lunecuşul drumului, cioaca-boaca, tot înainte, oasele ei nu mai simţesc amorţeala frigului, astăzi n'a mâncat nimic, şi nici ieri; iar zdrenţele, ce nu le-a vândut le-a pus pe patul bolnavului, ea n'are pe dânsa, decât o rochie rară şi un cămişon subţire peste cămaşă. Şi totuşi merge! E departe. Brrr! Nu vrea să intre, cu toate acestea, într'o prăvălie, ce-i sta în cale. Trebue să meargă sus, sus, în piaţă... Poate că e tot acolo, şi în anul acesta, paiaţa aurită, — şi cine ştie? doar n'o să fie mai scumpă de zece coroane!

Da, era tot acolo... Tocmind şi târguind a scos-o cu zece coroane. In adevăr, era aceeaş, ea a recunoscut-o. Porneşte spre casă, strângând-o la piept, cu grija unei mame, nu cumva să-i facă vre-un rău, şi zicând:

— Ce frumoasă!

Să scurtăm. Nimeni nu născoceşte scene de teatru mai înfiorătoare, decât realitatea. Şi când povesteşti din ce stă viaţa, n'ai decât s'o spui în două vorbe.

Două ceasuri lungi a fost dusă bunica din casă. Când a sosit a găsit copilul mort...

In ziua de Crăciun l-au aşezat într'un mic cosciug; d'asupra giulgiului cârpocit bunica i-a pus frumoasa paiaţă aurită, cu clopoţele şi cu haină strălucitoare; şi astfel, sărmanul cadavru şi-a sărbat Crăciunul.

Bunica trăieşte, şi altă dorinţă nu mai are, decât să-i sosească în curând şi ei darul de Crăciun: moartea.

(După Richepin). *zh.*

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurăţeniilor

căci prin aceasta şi cea mai mică rană se poate preface în rană rea şi greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de Praga, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeaşi apără rănile, alină aprinderea şi durerile, are efect bun şi grăbeşte vindecarea.

Zilnic expediţiuni poştale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părţile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poştal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părţile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 4—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. şi r.
Farmacia „LA VULTURUL NEGRU",
Praga, Kleinseite 203, Colţul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I Egger, farmacişti în Budapesta.

Cassa de păstr. (reuniune) în Sălişte.

Convocare.

P. T. Membrii Cassei de păstrare (reuniune) în Sălişte se convoacă la şedinţa

adunărei generale extraordinare

conform §. 15 din statutele reuniunei pe *Vineri în 2/15 Ianuariu a. c. la 10 oare a. m.* în sala şcoalei gr.-or. române din Sălişte, pe lângă următoriul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării generale.
2. Modificarea statutelor reuniunii.
3. Propunerea Direcţiunii pentru sporirea părţilor fundamentale.

Din şedinţa Direcţiunii Cassei de păstrare (reuniune) în Sălişte, ţinută la 2 Ianuariu 1909.

(391) 1—1 **Direcţiunea.**

Nr. 1140/1908 prot. [390] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învăţător la şcoala poporală gr. or română din **Bruiu**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele legale.

Cuincuenalele se vor computa numai după anii serviţi la această şcoală.

Învăţătorul ales va avea să conducă o strană la utrenie în Dumineci şi sărbători şi să cânte cu elevii la sfânta liturgie în biserică.

Cei-ce doresc a ocupa acest post să şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise (Extras de botez, Atestat de clasă, Absolutor şi Atestat de cualificaţiune eventual alte Atestate recomandatoare) subsemnatului şi să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a-şi arăta destoinicia în cântări şi tipic.

Agnita, 15 Decemvrie 1908.

Ioachim Munteanu
protopop.

Nr. 756/1908. [382] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia rom. gr.-or. **Folt**, tractul Geoagiului, devenit vacant prin strămutarea parohului Adam Lula la altă parohie, prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de classa III a sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi a şi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în terminul arăt t mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu ştirea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăştie, 8 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Geoagiu în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
adm. protopr.

Copiilor şi oamenilor cari

TUŞESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină şi linişteşte tusa convulsivă, uşurează răsuflarea. Sute de medici şi au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească şi a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebaţi medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poştal á **Cor. 2 90** 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—.**

Fabricare şi depot general:
FARMACIA LUI B. FRAGNER
furnisor c. şi r.
Praga III. Nr. 203 şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Atenţie la numele Preparatorului, fabricantului şi a Marcei de apărare.

(345) 6—20

Nr. 14625 Şcol. [389] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului învăţătoresc vacant dela şcoala noastră confesională din comuna **Boian** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român."

Venitele împreunate cu acest post sunt cele legale.

Cererile de concurs să se înainteze la oficiul protopresbiteral al Târnavei, cu locuinţa în Cetatea-de-baltă, în terminul sus indicat.

Sibiiu, din şed. cons. archid. ca senat şcolar, ţinută la 18 Decemvrie n. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Aviz.

Aduc cu respect la cunoştinţa onor. public, că pentru noul meu curs de

Dans şi Bunăcuviinţă

primesc încă înscrieri până în 15 Ianuarie în **cuartirul meu permanent din strada urezului Nr. 9.**

Cu deosebită stimă
Gizella Blitz
prof. dipl. de dans şi bunăcuviinţă.

(393) 1—1

Nr. 1187/1908. [Nr. 385] 2—2

Concurs.

Pentru intregirea postului învăţătoresc, dela şcoala confesională gr. or. română din **Perşani**, se scrie concurs cu termin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român" cu salar de 600 cor. cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să şi trimită cererile în conformitate cu legile din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr. or. până la terminul arătat cu aceia observare, că alesul are şi îndatorirea, de a instrua tineretul în cântările liturgice, ca să poată cânta Dumineca şi sărbătoarea în biserică.

Cuincuenalele se vor socoti numai după 5 ani de serviţiu neîntrerupt, începând dela alegere.

Făgăraş în 10 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Făgăraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolau Borzea
protopresbiter.

Nr. 633/1908 prot. [384] 3—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a **Şaldorf**, protopresbiteratul Mediaşului, în urma ordinului Prea veneratului Consistoriu Arhidiecezan de dto 25 Noemvrie 1908 Nr. 13569 Bis., se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a şi înainta cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, prezentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare şi în biserică pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Mediaş, în 10 Decemvrie 1908

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresb.

Facem atent

pe ori care, când **tuşeşte**, e **răguşit**, plin cu **bale** sau fără **apetit**, dacă simte o scădere a **greutăţii corpului**, când **asudă noaptea**, de se simte **slăbit** şi **sleit de puteri** sau de observă aceste semne periculoase la vre-un membru al familiei nu e consult a experimenta cu medicamente ci să comande momentan **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény**, pentru a împiedeca lăţirea boalei. **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** întrece toate alte asemenea mijloace, împiedecă tusa şi scuipatul de sânge, desface perfect flegma, îmbunătăţeşte apetitul şi delătură asudatul obositor de noaptea. A fost distins la espoziţia engleză cu medalia de aur. O sticlă de probă costă **3 Cor.**, o sticlă **mare 5 Cor.** şi 3 sticle mari **15 Cor. franco** prin ramburs sau contra trimiterii banilor înainte. A se comanda dela unicul fabricant:

(338) 4—10

Farmacia „APOSTOLULUI" a lui Örkény, Budapesta, Iosefsring 64, Depot 90.

Existent din anul 1850. **Existent din anul 1850.**

Hugo Lüdecke

Juvelier, Sibiiu, Piaţa mare nr. 14.

recomandă pentru cadouri preţioase de **Crăciun** şi **Anul nou** depozitul său bogat sortat în **juvele, lucruri de aur şi argint, ornamente moderne** şi **noutăţi**

în toate preţurile.

Depozit de fabrică în lucruri de argint de Alpacca şi China şi recuisite bisericeşti. (364) 2—3

1860.
T. P. A. P. M.
С. ПЕТЕРБУРГЪ.

Veritabil numai provăzut pe talpă cu anul fondării 1860.

Şoşoni, Slippers
Galoşi
de St. Petersburg.

Se fabrică zilnic 60,000 păr.

Singurii contrahenţi:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălţăminte, mode şi articole de cauciuc.

(388) 2—6

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 28—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

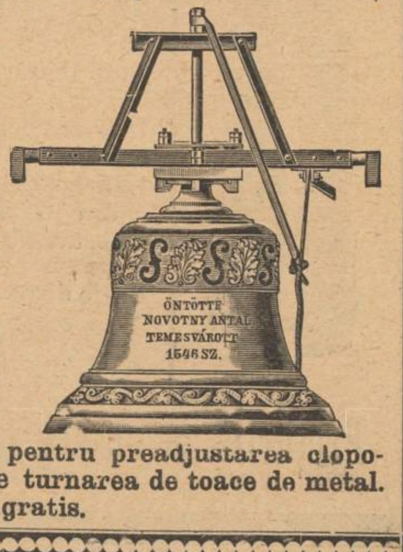

CEI TRIȘTI
se vor
INVESELI

prin mașina de spălat cu aburi

a lui **John**

care **crută** perfect rufele și **totodată desinficiază.**

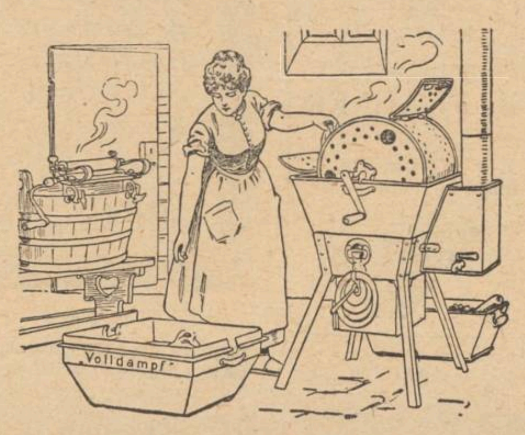

CRUȚARE 75%
până la

la lucru, timp și bani.

Manipulațiunea cea mai simplă.

Deja 125,000 mașini vândute.

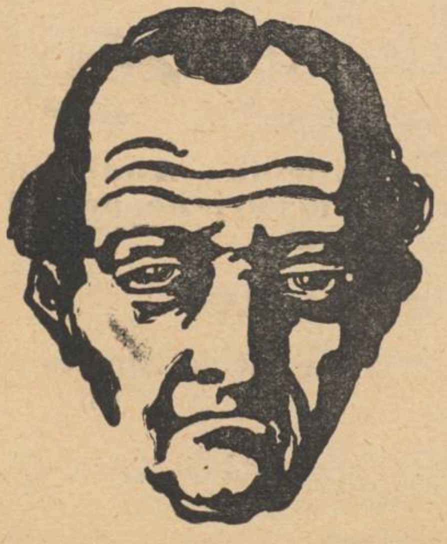

Așa arată mulți oameni

pentrucă nu pot suportà marele rău cauzat de rufe și pentrucă nu știu, că singurul folositor

Cadou de Crăciun și Anul-Nou

e mașina de spălat cu aburi a lui **JOHN.**

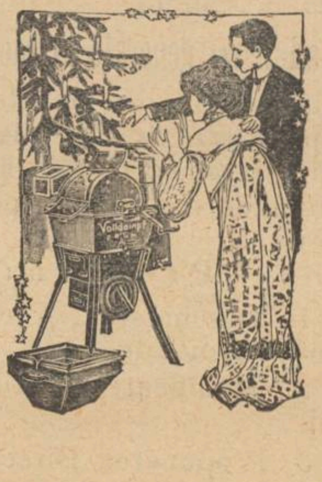

A se păzì de cumpărarea imitațiunilor fără valoare.

A se păzì de cumpărarea imitațiunilor fără valoare.

Depozit general:

Liferantul curții arhid. **GEITTNER & RAUSCH BUDAPESTA** VI. Strada Andrássy 8. 0

Prețurile mașinelor de spălat cu abur a lui JOHN:

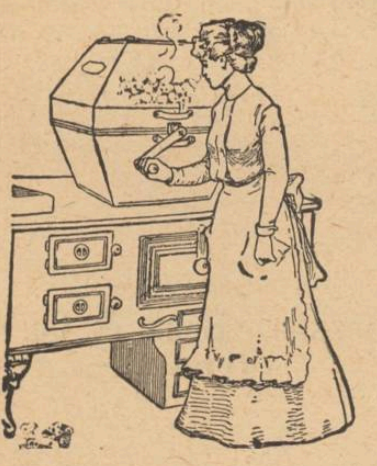

Nr. 1.	Cu putere de spălat de 150 cămeși pe zi	K 50·—
„ 2.	„ „ „ „ „ 250 „ „ „	K 59·—
„ 3.	„ „ „ „ „ 350 „ „ „	K 69·—
„ 3½.	„ „ „ „ „ 470 „ „ „	K 102·—

Mașinile Nr. 1—3½ — cum arată figura din stânga — se pot folosì pe orice cuptor, dar totuși e de recomandat a folosì crutând, cuptorul lui JOHN, care costă pentru mașina Nr. 1—3 K 40·—, pentru mașina Nr. 3½ K 50·—.

Nr. 4	spală 700 cămeși la zi, împreună cu cuptor	K 243·50
„ 4½	„ 1000 „ „ „ „ „ „	„ 332·—

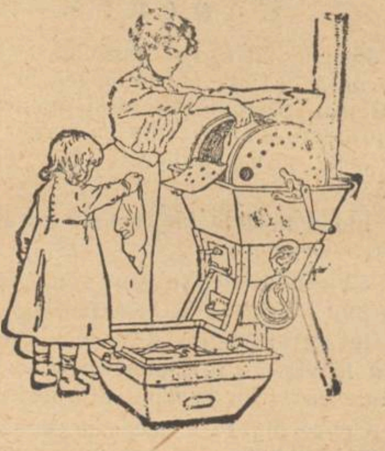

Trimitem gratuit catalogul nostru „T“ pentru mașini de stors și pentru celelalte mașini necezare la spălat

La comande cari se referă la acest anunț le dăm până la Crăciun și Anul-Nou, cleștele de rufe și peria de leșie gratuit.

Sticlele „THERMOS“

țin ceeace e cald timp îndelungat cald, ceeace e rece zile dearândul rece, fără alte pregătiri, fără foc, ghiață sau preparate chemice. In urma acestor însușiri eminente e indispensabil THERMOS, pentru călătorii, excursiuni, exerciții militare, vânătorii, în odaia copiilor și a bolnavilor, la cure de beut, în căsnicie pentru îngrijirea cinelor, cari se fac deja la amiazi și se mânâncă numai după teatru iarna și vara, scurt cu un cuvânt întotdeauna și oriunde.

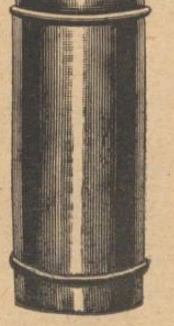

Prețuri pentru fluidități cu capsulă de staniol, care se poate folosì totodată și ca pahar de beut:

Descrierea sticlei	½ litra	1 litră
Imbrăcată în stofă japană de lemn negru	12·—	21·—
„ „ „ de lemn crem ori brun	13·—	22·—
Imbrăcată în piele artif. partea de din jos și de din sus cu staniol	13·—	22·—
Imbrăcată cu piele veritabilă, partea de din jos și de din sus cu staniol . .	15·—	26·—
Imbrăcată detot în staniol	19.—	30·—
„ în aluminium și cu capsulă	22·—	32·—
Cutie de piele căptusită cu filț și cu curea	10—	14·—
Accesorii: Curea pentru purtat în mână	1·50	2·—
„ „ „ „ pe umeri	2·—	2·50

Sticlele THERMOS-PICNIC

aduc un serviciu neprețuit, pentrucă servește pentru mult timp la ținerea gradului căldurei la mâncările răci și calde. Mâncări gătite la prânz se pot aflà d. e. seara după teatru în aceeași stare, în care s'a pus în sticlă. Sticlele PICNIC sunt pe din afară frumos staniolizate și au în partea inferioară o farfurie aurită pe dinlăuntru.

1 sticlă goală de 1 litră K **50·—**, Curea	K	**3·—**
1 „ „ „ 1½ „	„	**65·—**
1 „ „ „ 2½ „	„	**80·—**

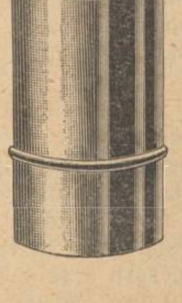

[377] 1—1

Prețurile se înțeleg din magazinul nostru de aici, dacă nu e altă înțelegere, prin rambus, pachetarea e cu prețul netto.

Geittner & Rausch — Budapesta

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 142 Sibiiu, Marți 30 Decemvrie 1908 (12 Ianuarie 1909). Anul LVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nou abonament

deschidem cu 1 Ianuarie v. 1909 la ziariul

„Telegraful Român“

cu prețurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coroane,
pe șase luni 8 coroane,
pe trei luni 4 coroane.

Programul ziariului nostru e bine cunoscut publicului cetitor român, prin urmare e de prisos a-l mai schița de nou.

Rugăm deci pe vechii nostri abonați, să ne dee și în viitor sprijinul necesar, grăbindu-se cu renoirea abonamentului, și stăruind pentru lățirea ziariului nostru în cercul amicilor și cunoscuților lor.

Abonamentele se fac prin *mandat postal*, trimițându-se prețul înainte. Numele abonatului, împreună cu locuința și posta ultimă, să se scrie corect și legibil, pentruca la postă să nu se facă greșeli. Banii de abonament se trimit *Administrațiunei tipografiei arhidiecezane în Sibiiu* (Nagyszeben), strada Măcelarilor, Nr. 45.

Administrația.

Situația se agravează.

Sibiiu, 11 Ianuarie n. 1909.

Stările de lucruri nu sunt din cele mai multămitoare, nici în politica *esternă* a monarhiei noastre, și nici în politica *internă* ungară. Ba sunt chiar îngrijitoare.

Ce se atinge de politica esternă, ajunge să spunem, că nu mult a lipsit, și ne luam la încăierări cu cei din Sârbia.

Ministrul lor de esterne rostise adecă în camera sârbească o vorbire plină de ofense la adresa monarhiei noastre, — care era acusată că a *răpit* cele două provincii cu poporațiune sârbă: Bosnia și Herțegovina, — ceeace a avut de urmare, că ministrul nostru comun de esterne a îndrumat pe plenipotențiarul austro-ungar dela Belgrad, se ceară fără amânare esplicări, cari dacă nu i se vor da, se părăsească numai decât Belgradul.

Era deci un fel de ultimat, după care nu putea să urmeze, decât declararea războiului.

Ca norocul însă, că esplicările au fost date, și încă așa fel, că ele au multămit pe deplin pe cei din fruntea politicei esterne a monarhiei noastre. Deci conflictul a fost aplanat, și primejdia războiului a fost delăturată — pe o vreme oarecare.

In politica internă ungară apoi norii plutesc mereu pe deasupra țării noastre, și să poate să se resfire iarăși, dar e foarte ușor cu putință să se și împreune și să se nască din ei o furtună mare, cu urmări pe cari nime nu le poate ști înainte.

Cele trei probleme mari în politica internă ungară, despre cari vorbisem nu tocmai de mult, nu au putut adecă să fie resolvate așa cum era dorința celor ce dela norocoasa lor resolvare așteptau o ameliorare a situațiunei, și astfel situația e tot nesigură și încurcată. Ba e chiar mai gravă, în urma faptului, că a eșit la iveală, că între membrii guvernului nu domnește cea mai perfectă armonie și bună înțelegere, cum se spunea și cum se credea.

In ziua de Anul-nou s'a văzut adecă bine, că în sinul guvernului sunt două curente opuse. Unul voește menținerea și pe mai departe a băncii *comune* austro-ungare, celalalt vrea inaugurarea unei bănci naționale *independente* maghiare. In răspunsurile date la felicitările ce li-s'au adus de Anul-nou din partea partisanilor lor s'a pronunțat ministrul-prezident *Wekerle* pentru curentul prim, ministrul *Kossuth* pentru al doilea. Și *Wekerle* are la spate pe contele *Andrássy*, iar *Kossuth* pe contele *Apponyi*.

Chestia băncii, care acum a devenit actuală, în urma faptului, că banca austro-ungară a cerut deja să-i fie prelungit privilegiul, poate deci se provoace ușor o criză ministerială la noi. Și foile scriu deja despre un guvern curat independist, pus sub prezidenția lui *Kossuth*, care ar lua locul guvernului actual coaliționist și ar face banca independentă ungară.

De altă parte iarăși se spune, că factorul cel mai puternic, Coroana, încă ar fi pentru banca *comună* austro-ungară, iar nu pentru desfacerea ei în două, și că s'ar fi făcut declarație categorică cu ocaziunea audienței pe care a avut-o ministrul-prezident *Wekerle* în zilele trecute la palat, că „câtă vreme Maiestatea Sa e încă în viață, banca are să rămână *comună*, iar guvernul are să caute să implinească punctele din pactul legal între Coroană și coaliție.“

E grea deci din cale afară chestia băncii, mai ales că cei din partidul kossuthist cer acum cu insistență bancă proprie. Dar e grea și chestia ceealaltă, chestia militară, pentrucă Coroana cere urcarea contingentului de recruți încă în anul acesta, iar cei dela noi nu sunt aplicați să o voteze fără concesiuni, cari însă asemenea nu se pot face, pentrucă se împotrivesc în mod energic cei din Austria. Dar nu le dă nici Coroana, câtă vreme nu i se ofer garanții pentru viitor, prin formarea unui nou partid guvernamental ungar. Din atâtea interese opuse ușor se nasc apoi — conflictele. Suntem pe calea de a ajunge deci și în încurcături grave *interne*, după ce pe cele esterne le delăturăm numai de astăzi pe mâne! Oare când se va da țării aceea ce-și dorește și ce-i trebue: *liniștea* desăvârșită?!..

Limba magiară în școalele poporale nemaghiare. Foaia oficioasă a publicat ordinul ministrului de culte și instrucțiune publică, privitor la planul de învățământ pentru școalele poporale nemaghiare, lucrat din încredințarea ministrului de Mihail Lang, directorul preparandiei de stat din Arad. Conform acestui plan, limba maghiară în școalele cu 6 clase și un învățător se va propune în 13 oare la săptămână. In școalele cu 2 învățători în $21\frac{1}{2}$ oare, cu patru și cinci învățători în 32, iar în cele cu 6 învățători în 39. In clasele prime se vor face numai exerciții de vorbire: despre corpul omenesc și părțile sale, familie și membrii aceleia. In clasa II-a se va începe cetirea și scrierea maghiară. In clasa III—IV. cunoștințe geografice, ortografie, iar în clasele V—VI. cunoștințe din istorie și constituție, cam în măsura folosită și până aci. De sine se înțelege, la școalele cu șease clase și un învățător materialul este mai restrâns, la cele cu mai mulți învățători mai estins. Invățătorilor le stă în drept a se folosi de ori-ce metod, numai să poată presta resultatul prescris de lege. In caz contrar vor fi siliți a se folosi de metodul direct prescris de planul ministerial. Planul ministerial va intra în folosință în anul școlar 1910/1911. Scopul lui este cel atins și în legea de instrucțiune din 1907, ca elevii clasei a VI-a să știe vorbi și scrie în limba maghiară.

Din protopresbiterate.

Conferența preoțască din tractul Turda.

Sânmihaiu, 19 Decemvrie v. 1908.

Preoțimea tractului Turda s'a întrunit în conferență anuală în ziua de Sf. Nicolae 1908.

La oarele 8 a. m. preoțimea, inteligința, precum și popor număros a luat parte la serviciul divin oficiat de preoții Elie Șerban, Vincențiu Orăsan și Iacob Chifa. Predica ocazională, bine succeasă, atât ca fond, cât și ca formă, a rostit-o preotul Iacob Chifa. Se face apoi invocarea Duhului sfânt asupra lucrărilor conferenței și să servește parastas pentru reposații în Domnul arhiereii: Andreiu, Miron, pentru mecenații: Gojdu, Andronic și pentru binefăcătorii bisericei locale David și Partenie.

Terminate acestea preoțimea și mulțimea de popor se adună în școala noastră din loc, unde protopresbiterul între vii aclamări ocupă scaunul presidial și rostește cuvântul de deschidere, în care în colori foarte vii descrie situațiunea critică în care am ajuns azi, când instituțiunile noastre, menite a ne păstra individualitatea etnică, sunt amenințate cu zguduire, ba chiar cu prăbușire.

Urmează constituirea biroului, care s'a întâmplat în modul următor: preșe-

FOIȘOARĂ.

Din trecutul poeziei și cântării bisericei ortodoxe.

De *Aurel Popoviciu*, paroh.

(Fine).

Alți imnografi, cari au înaintat pe calea străbătută de poeții bisericești înșirați până aici, fără însă a se și putea înălța până la avântul poetic și la renumele înaintașilor, mai sunt următorii: Stefan Sabaitul, Tedor, Metodie și Foție, patriarhi ai Constantinopolului, Ignațiu din Nicea, George al Nicomidiei și Marcu al Efesului.

Am văzut în cele premerse, că primele începuturi ale cântării bisericești concad cu începutul creștinismului, am văzut, cum imnologia s'a desvoltat în decursul veacurilor până ce a ajuns la înflorirea epocei lui Ioan Damascenul, cu toate că unii sfinți părinți susținând, că numai recitarea psalmilor ar fi deamnă de biserică, la început observară unele reserve față de introducerea cântării și poeziei în cultul divin. Să cercăm acum a ne da seama, cum s'a desvoltat muzica în biserica creștină. Aici avem puține de spus.

Muzica în biserica creștină până acum nu s'a putut înălța la acea perfecțiune, la care s'a ridicat în scurgerea vremilor poezia bisericească, și aceasta nu din causa vitregității timpurilor sau altor impedimente, ci pentrucă actul principal al rugăciunii este textul, iar nu melodia. La aceasta se mai adaugă și prejudiția vechilor popoare despre muzică.

La toate popoarele muzica să consideră numai ca o îndulcire a cuvintelor. De această prejudiție despre muzică erau stăpânite și cele două neamuri cu o înaltă cultură, Grecii și Romanii.

Și dacă lumea păgână privea muzica numai ca o îndulcire a propozițiilor, cu atât mai vârtos a fost interpretată astfel muzica de vechea biserică. De aceea din primii ani ai creștinismului până târziu, cântarea bisericească era foarte simplă și sămăna mai mult a declamare, decât a cântare. Dar tocmai în această simplicitate residă toată gravitatea și frumseța musicei bisericești. Până când prejudiția aceasta despre cântare a dăinuit în sinul bisericei, până când muzica era privită numai ca un lucru secundar în cultul divin, până atunci ea nici nu s'a putut desvolta. Dupăce se iviră în sinul creștinismului ereziile, sfinții părinți își schimbară părerea despre muzică și recunoscându-i importanța, o admiseră în cultul divin ca element constitutiv.

Ereticii adecă vrând a-și răspândi vederile eterodoxe în cercuri cât mai largi, le turnară în poezii, pe cari apoi le cântau după anumite melodii teatrale. Pentru a contrabalansa lățirea ereziilor, ba chiar a le nimici cu totul, și bărbații bisericești, compunând imne nouă, căutară a le și melodiza, ca ereziarhilor să le poată răspunde cu aceleași arme. Sfântului Ambrosiu îi revine meritul de a fi întrodus în cultul nostru cele patru glasuri, iar după el prin secolul al șasălea papa Grigoriu dialogul a inventat și glasul V., VI., VII. și VIII. așa, că pe timpul lui Carol-cel-Mare în biserica occidentală toate cele opt glasuri erau cunoscute. Productele de artă ale acestui timp au fost colectate și sistemizate de Ioan Damascenul în scrierea sa întitulată „οκωχηηο“, care s'a păstrat în biserica noastră până azi.

Și în privința aplicării poeziei și cântării în serviciul divin s'au ivit în curând divergințe între cele două biserici. Biserica răsăriteană cultivă și aplică în serviciul divin poezia în proză și muzica vocală, iar în biserica apusului tot pe atunci se face loc poeziei ritmice și musicei instrumentale, prin ceeace cultul creștin începe a se deosebi tot mai mult în cele două biserici.

După acestea să mai stăruim puțin asupra celor menționate în întroducerea acestei lucrări, asupra afirmării unora, că biserica creștină împedecă în desvoltarea lor știința și artele, și că creștinismul în sine nu este altceva decât un mijloc foarte bun pentru ținerea milioanelor de credincioși și pe mai departe în robie spirituală. Eu cred, că din cercetările de mai sus, resultă tocmai contrarul. Nu se poate afirma despre biserica creștină, că împedecă în desvoltarea lor artele, când ea însași din cele mai vechi timpuri a făcut și va face și pe viitor artă.

Nu este împedecată în desvoltarea și înflorirea sa poezia de creștinism, când însuși cultul creștin este cel mai admirabil complex de poezii. Poezia bisericească în scurgerea vremilor a ajuns în desvoltarea sa la acea înflorire, la care poezia profană în unele privințe nici până azi nu s'a putut avânta.

Tot așa stă lucrul și cu cântarea sau muzica bisericească, care prin gravitatea sa și azi mai încălzește inimile neprihănite ale ascultătorilor. Sau a stagnat sub influința legii creștine pictura vre-odată? Ceice rischează o afirmare ca aceasta, nu vreau să-și aducă aminte de neîntrecutele opere de pictură bisericească arse cu grămada prin piețe, când biserica a trebuit să dee cele mai năvalnice lupte pentru cultul icoanelor.

Acestia uită, că chiar și azi cele mai frumoase, cele mai sublime subiecte, cultivătorii acestei arte le împrumută dinte: protopresbiterul, notar: subscrisul, iar verificători: preoţii Vincenţiu Orăsan şi Ioan Opriş.

După constituire conferenţa şi-a ţinut de plăcuta datorinţă, să dea espresie omagiului seu de încredere şi supunere faţă de neobositul şi activul cap al bisericei noastre, prin o depeşă omagială.

După aceasta se face apel nominal, la care răspund 21 preoţi, absentând astfel 9.

Număr prea mare, între împrejurările de azi, când solidaritatea şi închegarea rândurilor este atât de reclamată de duhul vremii.

De altfel am aflat ulterior, că cei absenţi s'au scuzat aproape toţi cu motive acceptabile.

Intrându-se în ordinea de zi, ca să poată lua parte şi poporul de faţă la desbateri, primul punct a fost chestia de a sprijini şi subscrie acţii pentru banca culturală „*Lumina*".

Şi glasul chemător la fapte măreţe al şefului nostru tractual, întru salvarea aşezămintelor noastre sfinte, n'a resunat în pustiu, ci, — fiecare după a sa putere, conştiu, că jertfă bine primită aduce pe altariul culturii noastre naţionale, a — subscris acţii, încât numărul lor e aproape şasezeci.

S'a adresat apoi o rezoluţie biroului permanent, ca să înfiinţeze o filială a acelei bănci şi aici în Turda.

S'a început apoi discuţie asupra modului cum s'a servit şi cum s'a predicat, şi pe lângă unele observări făcute cu bună voinţă din partea protopresbiterului şi a unor preoţi, s'au declarat ambele de bine succese.

Totodată părintele protopresbiter face propunerea, acceptată cu însufieţire, ca toţi preoţii să întroducă slujbele numite „cununi de an" cari constau întru pomenirea cu graiul viu a membrilor dintr'o familie, vii şi morţi, atât la proscomidie, cât şi la altar şi la eşirea cu sfintele daruri.

Un obiceiu, care are darul de a încălzi şi a atrage către sfânta biserică pe credincioşi.

Se prezentează şi se cetesc înaltele rezoluţii consistoriale, cari toate se iau spre ştire, având fiecare preot în cercul său de activitate a se conforma acestor inviaţiuni, distribuite preoţilor prin protopresbiter în cerculare tipărite.

Preotul Vincenţiu Orăşan ceteşte censurarea sa făcută asupra rapoartelor întrate dela oficiile parohiale, din care reese, că cei mai mulţi preoţi, anume 28, au înfiinţat frumoase fonduri, rămânând ca şi ceialalţi 3, pe cari deocamdată nu-i pomenim, să înfiinţeze şi ei asemenea fonduri.

S'a designat apoi ca loc pentru ţinerea conferenţei viitoare tot Turda, având să servească preoţii: Ignatiu Berenti, Vasile Crişan şi Vasile Sândean, iar predica ocazională să o rostească acest din urmă.

Cu acestea fiind ordinea de zi eshauriată, părintele protopresbiter în termini elogioşi mulţămeşte membrilor pentru viul interes arătat întru deslegarea agendelor şi îndemnând pe toţi la activitate cât mai intensivă şi mănoasă, între vii aclamări declară şedinţa de încheiată.

Vasile Sândean
paroh.

Dela sate.

Şezători literare în Roşia.

Ţinerea de şezători literare pentru popor în cursul iernii anului trecut a deşteptat la noi întru atâta dragostea către carte în popor, încât ar fi fost chiar imposibil a nu continua şi în anul acesta ţinerea lor, şi încă cu un program mai practic şi mai bine stabilit.

Prima şezătoare literară a iernii acesteia a deschis-o preotul Constantin *Moldovan* în 16 Noemvrie 1908 v. între aplausele tuturora.

In cuvântul de deschidere — dupăce face istoricul acestei comune bisericeşti, mică la număr, dar însufleţită pentru înaintare ca popor şi neam şi cu dor de jertfă pentru instituţiile culturale, dupăce i-a îndemnat pe toţi, ca să urmărească cu atenţie încordată tot ce li-se va spune şi ceti în aceste şezători, observând aceeaşi ordine şi bunăvoinţă ca în anul trecut — ceteşte programul în parte stabilit pentru vre-o câteva şezători.

Afară de materialul potrivit din paginile mai alese ale istoriei neamului nostru, din economie, higienă, declamări, teatre ş. a., preotul Moldovan şi-a îndreptat de astădată luarea aminte asupra următoarelor obiecte: „Despre legile notarilor publici, testamentul în general, cărţile funduare şi întabulări, despre noua lege de esecuţie", iar de va fi timp şi proiectul de lege despre alegerea de deputaţi în casa ţării.

După cuvântul de deschidere s'a cântat cântarea „Hai să dăm mână cu mână" de către tinerimea din loc condusă, de învăţătorul I. *Bânda*.

S'a cetit o parte din lucrarea dlui Dr. I. *Lupaş* „Despre începutul neamului românesc". Preotul le-a vorbit liber pe înţelesul tuturora despre legile notarilor publici. Despre puterea şi folosul lor, puterea ce o are un document făcut la not. public. Ce documente trebuesc făcute negreşit la not. public? Şi despre taxele not. publici, folosindu-se de broşura regretatului not. public Mihail Beşan.

Dl *I. Bânda* ceteşte diferite poveţe din „Foaia interesantă" şi din „Tovărăşia". Se încheie cu declamarea poeziilor „Prima Lux", de O. Goga şi „Jidanii la fugă", de Th. Speranţă şi cu două cântări esecutate de tinerime.

*

Şcoală de analfabeţi.

In 6 Dec. v. s'a făcut conscrierea analfabeţilor din Roşia şi s'a constatat, că tinerimea — afară de unul — ştie foarte bine scrie şi ceti. Din bărbaţii până la etatea de 40 ani nu se află nici un analfabet, ceeace este a se mulţămi harnicului învăţător Ioan Olariu de present învăţător în Nucet, tractul Sibiiu. Acestia împreună cu tinerimea scot cărţi din biblioteca parohială înfiinţată cu finea anului şcolar trecut, parte din cărţi cumpărate de biserică, parte din donaţiuni, între cari la stăruinţa directorului Dr. E. M. Cristea ocupă locul prim „Asociaţiunea" din Sibiiu. Intre bărbaţii dela 40 de ani în sus se află 25 de analfabeţi. Părintele împreună cu dl învăţător Ioan Bânda aú luat toate măsurile necesare pentru a-i instrua în cetit şi scris. Prima zi de şcoală pentru acesti bătrâni a fost ziua de 10 Decemvrie v. seara la 6 ore.

Intruniţi fiind, preotul le spune între altele, că între multele datorinţe ce au a îndeplini preoţii şi învăţătorii faţă de popor, este şi aceasta de a vă învăţa a scrie şi ceti. Datorinţa aceasta ni-se impune cu atât mai vârtos, cu cât şi dvoastră până aţi încăruntit aţi jertfit destul pentru biserică şi şcoală, ba jertfiţi cu dragă inimă şi astăzi, deci drept camătă pentru acel ajutor — în aceste zile grele — vrem să vă dăm şi noi întâia pârghie, care ridică pe om între oamenii culţi şi pe care nu aţi avut o până acum: adecă cunoştinţa scrisului şi a cetitului, cari au să vă fie vouă şi nouă tuturora în viitor de mare folos.

După acestea propunând dl I. Bânda litera „i" după instrucţiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel (de Iuliu Vuia), îţi era mai mare dragostea să vezi oameni cu plete sure, ochelari şi cu mâni tremurânde, dar plini de însufleţire — a face prima literă pe tăbliţă.

*

Prelegeri în Hamba.

Asemenea s'au început ţinerea de prelegeri poporale, din economie, despre isvoarele de câştig ale poporului şi contra relelor ce sunt încuibate în popor, la Hamba. Prelegerile le vor ţinea preotul gr. cat. Anania *Decei* şi învăţătorul Petru Olariu de acolo. La iniţiativa lor mai mulţi au abonat „Foaia Poporului", „Gazeta Transilvaniei", „Libertatea", „Foaia interesantă".

Tot ei au deschis un „curs pentru analfabeţi", care se ţine Dumineca după ameazi, iar prelegerile Mercuri şi Sâmbătă seara. Dorim ca pilda lor s'o urmeze toţi. *Vecinul.*

NOUTĂŢI.

Crăciunul în Sibiiu. Sfintele sărbători ale Naşterii Domnului şi Mântuitoriului nostru Iisus Christos au fost prăznuite şi în anul acesta cu cuvenită pompă în Sibiiu. In ziua primă serviciul divin a fost oficiat în biserica catedrală prin însuşi I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, asistat de Preacuvioşiile Lor *Dr. Ilarion Puşcariu*, Arhimandrit, vicariu arhiepiscopesc, *Dr. Eusebiu R. Roşca*, protosincel, director seminarial, *Dr. Miron E. Cristea*, protosincel, asesor consistorial, de protopresbiterii Moise *Lazar*, Mateiu *Voilean*, Pavel *Boldea*, Dr. Ioan *Stroia*, de preotul Dr. Vasile *Bologa* şi de diaconii Dem. *Câmpianu* şi *Dr. Vasile Stan.* Cântările liturgice le-a esecutat corul meseriaşilor români, condus de dl *C. Popa.* La finea liturgiei Escelenţa Sa a rostit o frumoasă şi instructivă predică, în urmă a împărţit sfânta anaforă. In ziua a doua oficiul divin l'-a celebrat P. C. Sa protosincelul *Dr. Miron E. Cristea*, cu protopresbiterii *Pavel Boldea* şi *Dr. Ioan Stroia* şi cu diaconul *Dr. Vasile Stan.* Predica a rostit'o dl protopresbiter *Dr. Stroia.* La masa Escel. Sale au fost întruniţi oaspeţi mulţi şi de astădată, atât în ziua primă, cât şi a doua de Crăciun.

*

Fericitul eveniment la curtea princiară din Bucureşti s'a întâmplat în ajunul Naşterii Domnului, Mercuri seara pe la orele 6, A. S. Regală principesa Maria a dat ţării româneşti o principesă, căreia i-s'a dat numele *Ileana.*

*

Fondul cultural. La glasul de chemare al I. P. S. Sale, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, grăbesc a răspunde bunii Români şi credincioşii fii ai bisericei noastre. Astfel dl Dr. *Ioan Mihu*, mare proprietar în Vinerea, prezidentul societăţii pentru fond de teatru, distinsul fiiu al neamului şi al bisericei, s'a înscris la fondul cultural arhidiecezan cu *5000 cor.*, date în 25 de acţii de ale institutului de bani „*Lumina*", iar dl Dr. *Aurel Novacu*, advocat şi deputat dietal cu *1000 cor.*, în zece acţii de ale institutului de bani „Astra" din Sasca-montană. Trăiască!

*

Festivitatea Popasu. Centenarul naşterii fericitului episcop al Caransebeşului şi odinioară protopresbiter al Braşovului, a fost sărbătorit de Românii braşoveni cu pietatea şi recunoştinţa, ce trebuie să i se păstreze fostului arhiereu *Ioan Popasu.* Sâmbătă seara şi-au luat începutul festivităţile; edificiul gimnaziului nostru a fost frumos iluminat; în sala cea mare dela acest institut corul mixt al bisericei Sf. Nicolae, condus de dl înv. N. Oancea (în locul dlui Dima, care era bolnav), a cântat mai întâi „Irmosul Crăciunului", de G. Dima. Dl prof. A. Bârseanu a rostit cuvântul festiv, zugrăvind timpurile mai nainte de ridicarea şcoalelor braşovene, şi lucrarea de apostol a fericitului Popasu privitoare la întemeierea acestor şcoale. Discursul dlui Bârseanu a fost mult aplaudat. „Irmosul Bobotezei" tot de G. Dima, cântat de corul bisericesc, a terminat serbarea şcolară. La oarele 8 seara s'a făcut priveghiul în biserica Sf. Nicolae; a doua zi, Dumineca, s'a oficiat serviciu divin, iar de pe amvon părintele V. Voina a ţinut predică în memoria lui Popasu. După ameazi s'a făcut distribuirea hainelor pentru copiii dela şcoalele române primare; cu ocazia distribuirii a vorbit preşedintele comitetului parohial Dr. V. Saftu.

*

Fondul cultural. Tinerul *Antoniu Mocsonyi*, voind a deveni un vrednic urmaş al marilor săi înaintaşi, a dăruit pentru fondul cultural 10 acţii de ale băncii culturale „Lumina". Dzeu să-l ţină sănătos, ca să fie şi el un stâlp puternic al bisericei şi al tuturor nizuinţelor noastre culturale şi naţionale.

*

Lupta în contra alcoolului. Episcopul romano-catolic din Rozsnyó a dat de anul nou o pastorală, în care preoţimea sa e provocată să lupte din toate puterile şi cu toate mijloacele în contra alcoolismului, care e astăzi cea mai grea boală socială, lăţită mai ales printre muncitorime.

*

Omor pe muntele Atos. Egumenul *Crisostom* dela mănăstirea Laora, de pe muntele Atos, a fost omorât de nişte făcători de rele, cari au rămas până acum nedescoperiţi.

*

Unirea ţărilor româneşti. *Pentru ziua de 24 Ianuarie revista populară „Albina" fondată la 1 Octomvrie 1897 va scoate un număr festiv spre a sărbători împlinirea a 50 de ani dela unirea ţărilor româneşti.* Acest număr va cuprinde: articole istorice expunând evenimentele cari au precedat şi au desăvârşit actul măreţ al unirii; listele membrilor divanurilor adhoc şi ale adunărilor elective; dări de seamă amănunţite ale şedinţelor memorabile dela 5 şi 24 Ianuarie 1859; proclamaţiile Domnitorului Cuza după alegerea în Moldova şi în Muntenia; actul adresat puterilor după îndoita alegere; poezii, articole de ziare, discursuri din acel timp etc. Numărul festiv al „*Albinei*" va fi împodobit cu un tablou alegoric în colori, şi 4 reproducţii de tablouri ale vremii, tot alegorice şi în colori, cu numeroase ilustraţiuni, reprezentând scene din acel timp, cum şi portretele celor mai de seamă persoane cari au avut rol în cursul acelor evenimente. El va fi nu numai o publicaţie documentară, care va trebui să se afle în casa oricărui bun Român, dar şi o lucrare de artă, care va constitui un adevărat premiu pentru abonaţii „Albinei".

*

Fată de 117 ani. Intr'o comună rurală a comitatului Györ a murit zilele trecute o fată, cu numele Ana Farkas, care împlinise anul 117 lea al etăţii. N'a fost bolnavă niciodată. Acum a bolit trei zile, apoi a adormit în Domnul.

*

Lunaticul. In Gratz a avut sfârşit tragic gimnazistul Brandt Alfred, în etate de 20 de ani. A căzut noaptea dela etagiul al patrulea pe pardoseala din stradă şi şi-a spart capul, rămânând mort pe loc. Brandt era lunatic şi tocmai se reîntorcea din escursiunea de noapte, pentru a se duce în odaia sa, dar cineva a trântit poarta cu putere mare şi bietul băiat s'a deşteptat şi a căzut de pe casa pe care se primbla.

*

Şi acesta-i tricolor! Cetim în „S. D. T." de Vineri că un funcţionar (se vede că foarte zelos în slujbă) a dictat o pedeapsă de 20 coroane negustorului român C. Isacu din Sebeşul-săsesc, pentrucă în vitrina prăvăliei sale şi-a anunţat marfa „săpun Schicht" pe un afiş în culorile *roşu-albastru-galben.* Am dori să cunoaştem numele acestui slujbaş îngrijat de soarta patriei.

*

---

sfânta scriptură a legii vechi şi a legii noi deopotrivă.

Incă un cuvânt înainte de a mântui.

După înălţarea Mântuitorului la cer, apostolii, credincioşi mandatului „mergând învăţaţi toate neamurile", părăsiră Ierusalimul şi predicară noua evangelie la toată zidirea. Astfel se formară şi în marea lumei păgâne, pe cari nu o mai putea îndestuli păgânismul cu multele lui zeităţi, mici insule creştine, din cari să răspândea noua credinţă prin călătorii misionare.

Indatăce creştinismul păşi peste graniţele Palestinei, îndatăce viaţa creştină începu a se deosebi de cea a mozaismului, independent de cultul iudaic, se înfiripează cultul propriu creştin, în care sau concretisat învăţăturile lui Isus. Acesta cu deosebire în biserica orientală în mersul anilor a ajuns la cea mai înaltă perfecţiune şi în ce priveşte forma, sublimitatea, şi azi întrece pe cel al bisericei de sub stăpânirea papei. Şi azi, dacă prescrierile acestui cult se îndeplinesc corect, cu evlavia cuvenită, „atunci cu adevărat trebue să ese din abundanţa sentimentelor, ce copleşesc sufletul privitorilor cunoscuta esclamaţiune a trimişilor ruşi, când au văzut biserica sfintei Sofii din Constantinopol: „Cu adevărat aicea locueşte Dumnezeu".

Asupra desvoltării cultului creştin au avut influinţă mai multe momente, între altele chiar şi locul şi închinările diferitelor popoare. Cu deosebire aceasta după introducerea şi în biserici a principiului naţional, când adecă biserica pe lângă loc de închinare mai devine şi un puternic aşezământ pentru păstrarea graiului străbun.

De însemnătatea şi sublimitatea cultului ortodox au fost pătrunşi părinţii noştri în totdeauna, de aceea au ţinut la el cu atâta îndărătnicie, de aceea şi la anul 1700 o parte a strămoşilor pentru unele făgădueli ne împlinite până azi, a fost în stare a se rumpe de biserica străbună, a-şi părăsi credinţa strămoşească, a abandona însă cultul ortodox *n'a voit* pentru nici un preţ. A da o icoană, dacă şi nu completă, cel puţin aproximativă despre desvoltarea acestui cult în decursul veacurilor, a fost scopul meu în această lucrare care tractează elementele constitutive ale serviciului nostru divin.

Las la aprecierea cetitorilor, dacă mi-am ajuns acest scop sau nu. Eu crezând, că măcar în parte l-am ajuns, încheiu cu cuvintele, că poezia şi cântarea bisericească cu trecutul lor, pe cât de însemnat, pe atât de vast, să nu înceteze nici odată a fi obiectul cercetărilor noastre preoţeşti, pentrucă cu cât mai mult studiem aceste două arte ale bisericei noastre, cu atât mai multe frumseţi, cu atât mai mult farmec descoperim în ele.

Datorinţa de preoţi ne-o impune aceasta.

Şcoala pentru economia de casă (şcoala de menaj), susţinută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“, deschide la 15 Ianuarie n. un *curs de bucătărie fină*. Cursul va dura dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie. Taxa lunară a acestui curs e de 80 cor. Elevele primesc locuinţa şi întreagă întreţinerea în internatul şcoalei. Informaţiuni se pot primi dela comitetul reuniunii. In timpul acestui curs şcoala primeşte şi execută comande pe lângă preţuri convenabile. La şcoala de menaj s'a ţinut eri, la oarele 4. d. a., esamen practic cu elevele cursului de toamnă. Bucatele au fost pregătite şi servite de eleve, sub conducerea domnişoarei Tullia Bogdan, fiind conducătoarea şcoalei bolnavă. Un public distins s'a putut aevea convinge, că la această şcoală pot fetele cu mult succes să înveţe a pregăti bucate simple, potrivite pentru masa fiecărui cetăţean, bucate alese, pentru zile de sărbătoare, pentru mese bogate.

*

Furt şi omor. La Alba-Regală s'a comis în zilele trecute un furt, dintre cele mai îndrăzneţe, împreunat cu omor. In biroul oficiului poştal dela gară aveau serviciu de noapte persoane aplicate la poştă. Pe la o oră după miezul nopţii, deodată s'a ivit în localităţile amintite un indivit mascat şi înarmat cu mai multe arme de foc. Hoţul, în mână cu revolverul, a cerut să i-se dea îndată toţi banii aflători la poştă: — ori de nu, îi împuşcă. Funcţionarii speriaţi, în primul moment şi-au pierdut cumpătul, şi au numărat hoţului 23 de scrisori, cari conţineau aproape 60 de mii de coroane, şi i-leau aşezat într'o geantă. A poruncit celor dela poştă să nu cuteze a striga sau a se mişca de acolo, pentrucă — zicea el — şi aşa edificiul este încunjurat de banda sa. Atunci a pretins să i-se descuie casa de fier. Funcţionarul Kis i-a răspuns, că n'o poate deschide, având numai o cheie la sine. Banditul a tras un foc, iar Kiss, nimerit în frunte, a căzut mort. După aceasta un servitor şi-a luat inima în dinţi şi s'a aruncat asupra banditului, care mereu trăgea la focuri din revolver. Al doilea servitor s'a grăbit în ajutor, şi după o luptă crâncenă l-au pus la pământ, — un glonte a rănit pe unul din servitori la umăr, dar cu toate acestea cel rănit a smuls revolverul gol din mână, isbind cu el puternic in capul banditului, — care în sfârşit a rămas cu creerii sdrobiţi. Cei salvaţi acum se temeau să iasă afară, de frica vreunui complice. Ce să facă? Au pus în mişcare aparatul telegrafic, depeşând cazul la Budapesta, iar centrala din Budapesta a dat aviz celei din Alba Regală (al cărei birou telegrafic nu-i mai departe de o sută de paşi de locul crimei). Cam peste 20 de minute li-a şi sosit ajutorul cerut. Poliţia a constatat, că banditul era unul cu numele Kern István, servitor la un institut de corecţiune.

*

Instruarea analfabeţilor. Din Murăş Oşorheiu ni se scrie, că comitetul cercual al despărţământului de acolo al „Asociaţiunii“ a adresat un călduros circular preoţimei şi învăţătorimei de pe teritoriul despărţământului, punândule la inimă ca să ţină pretutindenea cursuri cu ţăranii analfabeţii, pentru a-i învăţa scrisul şi cetitul. Circularul poartă subscrierea directorului *Stefan Russu* şi a secretariului *Vasile Tătar*.

*

Nouă librărie. Tipografia diecezană din Arad deschide cu 1 Iunuarie 1909 o librărie românească în Arad (strada Deák F. nr. 33) sub numirea de „*Librăria Diecezană*“ care promite a fi o librărie bine asortată.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Valeriu Millea, notar în Tilişca, soţia sa Nuţa n. Borcia, şi copiii lor Lucia şi Valer câte 20 bani; Ştefan Doichiţă, sodal frizer, 40 bani; George Lupu. paroh, în Dridif, 20 bani; Kati Mader, în amintirea soacrei sale Agnetha Mader, 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Teatru în Viştea-inferioară. Inteligenţa din Viştea-inferioară învită la producţiunea teatrală ce se va aranja Joi, în 1/14 Ianuarie 1909 (Anul nou) în restaurantul „Şandru“ din loc. Inceputul la 7 ore seara. Venitul curat este destinat pentru sporirea bibliotecii poporale din loc. Suprasolviri se vor cuita în ziare.

*

Sinucidere. Cserny Károly, director de gimnazin în Budapesta, a sărit dela etagiul al doilea în curtea locuinţei sale şi şi-a sdrobit capul aşa, încât nu peste mult omul şi-a dat sufletul. Era de 72 de ani şi cu 42 de ani de serviciu pe terenul educaţiei publice. In timpul din urmă îl apucase o melancolie, care probabil l'a împins spre săvârşirea tristului act de sinucidere.

*

Şcoală nemţească — în Budapesta! Locuitoriul din Budapesta, Ricard Klar, a înaintat o petiţie către magistratul din capitală, pentru a i-se da voie să înfiinţeze acolo o şcoală, cu limba de propunere germană, şi anume pentru copii născăţi din părinţi emigraţi din Germania. Magistratul a hotărât să recomande *spre aprobare* ministrului de culte şi instrucţie publică cererea sus amintită. — Minune!

*

Serată în Cluj. „Reuniunea sodalilor români din Cluj“ va aranja o serată în presara Anului nou (Mercuri în 13 Ianuarie n. 1909) în sala de jos a hotelului „Biasini“. Inceputul precis la 8 ore seara.

*

Producţiune declamatorică-teatrală., împreunată cu dans, aranjază tinerimea română din *Rodbav*, Joi în 1/14 Ianuarie 1909 (la anul nou) în sala cea mare comunală. Inceputul la 7 oare seara.

Poşta ultimă.

Demisia dlui D. A. Sturdza.

Domnul Ionel I. C. Brătian, şef de partid.

Ministrul-prezident al României, domnul *D. A. Sturdza*, a plecat zilele trecute în străinătate. Domnul *Sturdza* fusese bolnav lungă vreme, şi medicii i-au recomandat să se ducă în străinătate, unde-şi va afla mai curând vindecarea desăvârşită. Bătrânul politician român s'a dus la München, iar de aci cu fiiul seu, majorul Sturdza, la Paris, unde acesta e ataşat militar. De aci sosesc însă ştiri neliniştitoare la Bucureşti. Boala domnului Sturdza s'a agravat. Fiiul seu a dat ordin telegrafic, că toate camerile din locuinţa ministrului-prezident român, în cari se află documente adunate de laboriosul bărbat de stat român, să fie încuiate şi sigilate.

In ajunul Crăciunului, domnul *Sturdza* a trimis apoi Maiestăţii Sale Regelui Carol următoarea scrisoare:

Sire!

Ajungând la adânci bătrâneţe, după o viaţă întreagă consacrată timp de peste o jumătate de veac scumpei noastre patrii, am depăşit limita, pe care de mult mi-o hotărâsem pentru a mă retrage din activitatea publică, şi simt că puterile nu-mi mai ajung pentru a purta mai departe sarcina grea pe care Maiestatea Voastră mi-aţi încredinţat-o.

In momentul de a mă retrage, esprim din adâncul inimei dorinţa, ca opera generaţiunei mele săvârşită sub înalta conducere a Maiestăţei Voastre, să fie continuată cu aceeaşi tărie de convingere şi cu aceeaşi abnegaţiune patriotică, care ne-a însufleţit pe noi.

Cât voi mai trăi nu voi înceta să mă rog atotputernicului ca să ocrotească zilele Maiestăţii Voastre şi a întregei familii regale şi să binecuvinteze munca urmaşilor nostri.

Mulţămesc Maiestăţii Voastre pentru încrederea ce mi-aţi arătat-o în cursul atâtor decenii cât m'aţi învrednicit a fi sfetnicul şi conlucrătorul Maiestăţii Voastre.

Rog dar pe Maiestatea Voastră, să binevoiască a primi demisiunea mea din postul de prezident al consiliului de ministri şi de ministru al afacerilor străine.

Sunt cu cel mai profund respect al Maiestăţii Voastre prea supus şi prea devotat servitor. *Dim. Sturdza*, prezident al consiliului de ministri şi ministru al afacerilor străine. Paris, 22 Decemvrie 1908 (4 Ian. 1909)“.

Maiestatea Sa Regele Carol, primind demisiunea, a cerut, ca membrii guvernului, împreună cu prezidenţii senatului şi ai adunării deputaţilor, să-'şi formuleze părerea asupra alegerii persoanei, căreia ar putea fi încredinţată prezidenţia consiliului de ministri.

Prezidenţii şi membrii guvernului esprimând adânca lor mâhnire pentru retragerea dlui Sturdza, în unanimitate au fost de părerea, că prezidenţia consiliului să fie încredinţată domnului *Ionel I. C. Brătianu.*

Maiestatea Sa Regele Carol, aprobând această părere, a numit pe dnul *Ionel I. C. Brătianu* prezident al consiliului de ministri, prin decret regal datat din 27 Decemvrie (9 Ianuarie).

Toţi ministrii români rămân la posturile lor.

Intrunindu-se consiliul de ministri în şedinţă, a adresat domnului *Sturdza* la Paris următoarea telegramă.

„Consiliul de ministri adânc mâhnit de hotărârea ce aţi luat de a vă demite din înalta însărcinare de a conduce lucrările sale, vă esprimă cele mai călduroase şi devotate urări de însănătoşare. Lungile şi neobositele servicii aduse ţării printr'o muncă luminată pusă în serviciul celui mai înalt patriotism, va fi pururea o pildă pentru noi şi ne vor îmbărbăta, pentru a duce mai departe lucrarea stăruitoare, făcută sub conducerea Dvoastre pentru întărirea patriei noastre“.

Intreaga lume politică din Bucureşti a primit cu vădită părere de rău retragerea dlui Sturdza de pe arena politică, totodată însă cu simpatie înlocuirea sa prin domnul *Ionel I. C. Brătianu*, ajuns astăzi şef al partidului naţional-liberal din România.

ECONOMIE.

Pentru economii de vite.

Vestim obştea noastră, că sosind maşina „*Tornado*“ *pentru sfârticatul cocenilor* (tulugilor, pâşilor, jipilor) *de cucuruz*, o punem la dispoziţia economilor mici. Maşina deocamdată se află la şcoala economică consistorială (strada Waisen nr. 5), unde se va ţinea Vineri în 15 Ianuarie n. c. dela ora 10 a. m., demostraţie practică, arătând economilor cum au să urmeze la sfârticatul cocenilor şi la tăiatul altor nutreţuri. Maşina se va da şi pe sate în ordinea, în care maşina va fi cerută dela noi.

Sibiiu, 11 Ianuarie n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa prezident.
Vic. Tordăşianu secretar.

Cărţi şi reviste.

Convorbiri Literare, ultimul număr, din Decemvrie, este dedicat într'o bună parte memoriei lui Andrei Şaguna. Cităm din acest număr următoarele articole interesante: Mitropolitul Andrei Şaguna, de N. Dobrescu; *Anastasia Şaguna*, de Dr. I. Lupaş; Organizaţia bisericească şi şcolară a lui Şaguna; O scrisoare a lui Neofit Scriban către neuitatul mitropolit, ş. a. Este un număr dintre cele mai îngrijite ale vechei reviste.

Teatru german.

Luni: *Lutti*, farsă în 4 acte.

Marţi: *Die Dollarprincessin*, operetă în 3 acte.

Mercuri: In beneficiul artistei Thea Hartenfels: *Des Meeres und der Liebe Wellen*, dramă de Grillparzer.

Muzeul Asociaţiunii.

Şi-au mai răscumpărat felicitările de *Anul-nou* în scopul înzestrării Muzeului Asociaţiunii următorii domni, cărora le esprimăm mulţămita comitetului central:

Ioan cavaler de Puşcariu, jude de curie în pens., Bran, 10 cor., Dr. Zosim Chirtop, advocat, Câmpeni 10 cor., Nicolae Proştean, advocat, Lugoj 8 cor., Ioan Pamfilie, arhitect, Sibiiu 5 cor., Dr. Ioan Vescan, advocat, Teaca 5 cor., Victor Păcală, profesor, Sibiiu 4 cor., Ioan Urzicean, Corbu (Ciuc) 3 cor., Ioan Rebega, funcţionar la „Albina“, Sibiiu 3 cor., Ilie Dobrota, paroh, Poiana-Sibiiului 2 cor., Simeon Andron, învăţător, Şárdfalva 1 c. Laolaltă 51 cor. Listele precedente 144 cor. Total 195 cor.

Sibiiu, 5 Ianuarie 1909.

Presidiul Asociaţiunii:
Iosif Sterca Şuluţu

Observare: Ne luăm voe a rectifica eroarea ce s'a străcurat cu ocazia publicării listei precedente, anume că: dl Dr. *Ioan Popescu, adovcat şi doamna soţie* care au dăruit 10 cor. sunt domiciliaţi în *Reghin* şi nu în Turda.

„**Albina**“
institut de credit şi de economii în Sibiiu.

Publicaţiune.

In sensul art. de lege XXXVI din a. 1876 §. 29.

1. Suma scrisurilor fonc. puse în circulaţiune cu ziua de 31 Dec. 1908 face . . . . K 6.781,000·—
2. Pretenziunile institutului de împrumuturi hipotecare, cari servesc de acoperire a acestor scrisuri fonciare sunt de . . . . „ 9.184,552·43
3. Valoarea hipotecelor luate de bază la susnumitele împrumuturi hipotecare este de . . . . „ 32.476,404·—
4. In sensul §. 97 din statute „fondul special“ pentru asigurarea scrisurilor fonciare e de . . . . „ 500,000·—

acesta e indus în cont separat şi plasat în următoarele efecte publice:

Nom.	K	6,400·—,	Sorţi de stat din 1860 cu 4%,
„	„	6,200·—,	Obligaţiuni cu premii ale băncii ung. hipot. cu 4%,
„	„	4,200·—,	Sorţi de ale împrumut. pt. regul. Tisei cu 4%,
„	„	1,600·—,	Sorţi de ale împrumut. pt. regul. Dunărei din 1870 cu 5%,
„	„	5,200·—,	Obligaţii cu premii de ale institut. austr. priv. de credit fonc. cu 3%,
„	„	94,000·—,	Scrisuri fonciare Ungar. Landes-Central-Sparcassa cu 4½%,
„	„	18,200·—,	Scrisuri fonciare Pester ungar. Comercial Bank cu 4½%,
„	„	16,000·—,	Scrisuri fonc. Kisbirtokosok ország. földhitel-int. cu 4½%,
„	„	110,000·—,	Scrisuri fonciare Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár cu 4%,
„	„	100,000·—,	Obligaţiuni comunale Pester ung. Comercial Bank cu 4%,
„	„	196,000·—,	Obligaţiuni comunale Pesti hazai első takp. egyes. cu 4%,
„	„	4,000·—,	Acţiuni de ale Institutului de credit fonciar pt. proprietarii mici din Ungaria cu 5%.

Sibiiu, 6 Ianuarie 1909.

Direcţiunea.

Creşterea dinţilor.

Daţi suferinzilor Emulsiunea lui SCOTT şi puneţi capăt insomniei.

Dinţii ies fără durere şi fără turburare de intestine şi devin albi, tari şi drepţi. Copilul devine prevenitor şi ia cu plăcere 10 (270) 3–4

Emulsiunea lui Scott.

Mistuirea de e împiedecată se îndreaptă.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·5

Se găseşte întoate farmacii

Nr. 21/909 Prim. com. [396] 1—1

Publicațiune.

Comuna **Cărpiniș** (Comitatul Sibiiu) dă în arândă pe un period de 3 (trei) ani prin licitațiune publică ce se va ținea în **7/20 Ianuarie a. c. la oarele 2 p. m.** localul de crișmă nou zidit cu drept de licenție.

Prețul de strigare 500 coroane. Vadiu 10% al prețului de strigare. Oferte închise nu se primesc.

Condițiunile se pot vedea în cancelaria comunală în oarele oficioase.

Primăria comunală:

Cornel Muntean notar. **Dumitru Crăciun** primar.

Nr. 977/908. [392] 1—3

Concurs nou.

Pentru întregirea parohiei **Spring** de clasa a II-a, în protopresbiteratul Mercurei, se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, conform înaltului ordin consistorial dto 28 Octomvrie a. c. Nr. 12356 B.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat; dar darea după porția canonică o plătește fiitorul preot.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți a-și înainta petițiunile lor instruite conform legilor din vigoare în terminul arătat la subsemnatul oficiu protopresbiteral și după prealabila încunoștiințare acestuia să pot prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta respective oficia și cuvânta.

Mercurea, 17 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Mercurei în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Avr. S. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 297/908. [394] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu dreptul de succesiune lângă parohul George Ungur în parohia de clasa I. **Ghelariu**, protopresbiteratul Hunedoara, pe baza înaltului ordin consistorial dto 21 Octomvrie a. c. Nr. 10713 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne în terminul sus indicat cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare, la subscrisul oficiu protopopesc, având a se prezenta în vreo Duminecă ori sărbătoare la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Hunedoara, la 22 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al tractului Hunedoara, în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 634/1908 prot. [395] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa primă (I) **Nasnă** cu filia **Chișfalud**, protopresbiteratul Mureș-Oșorheiu pe baza ordinului consistorial din 25 Noembre a. c. Nr. 13730 B s. prin aceasta se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele înpreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții au a-și așterne petițiunile concursuale instruate conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu până la terminul indicat și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului, a se înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Mureș-Oșorheiu, 15/28 Decembre 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mureș-Oșorheiului în conțelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
protopresbiter.

Nr. 14625 Școl. [389] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc vacant dela școala noastră confesională din comuna **Boian** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Venitele împreunate cu acest post sunt cele legale.

Cererile de concurs să se înainteze la oficiul protopresbiteral al Târnavei, cu locuința în Cetatea-de-baltă, în terminul sus indicat.

Sibiiu, din șed. cons. archid. ca senat școlar, ținută la 18 Decemvrie n. 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 1140/1908 prot. [390] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățător la școala poporală gr. or. română din **Bruiu**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele legale.

Cuincuenalele se vor computa numai după anii serviți la această școală.

Invățătorul ales va avea să conducă o strană la utrenie în Dumineci și sărbători și să cânte cu elevii la sfânta liturgie în biserică.

Cei-ce doresc a ocupa acest post să și aștearnă cererile instruite cu documentele prescrise (Extras de botez, Atestat de clasă, Absolutor și Atestat de cualificațiune eventual alte Atestate recomandatoare) subsemnatului și să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a-și arăta destoinicia în cântări și tipic.

Agnita, 15 Decemvrie 1908.

Ioachim Munteanu
protopop.

Nr. 756/1908. [382] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia rom. gr.-or. **Folt**, tractul Geoagiului, devenit vacant prin strămutarea parohului Adam Lula la altă parohie, prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de classa III-a sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a-și așterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în terminul arătat mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăștie, 8 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Geoagiu în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa
adm. protopr.

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărți:

Nr.	1. Ținerea vitelor, de E. Brote	K	—·24
„	2. Trifoiul, de Eugen Brote .	„	—·24
„	3. Prăsirea pomilor, de D. Comșa	„	—·24
„	4. Legea veterinară, de învățătorul Muntean	„	—·80
„	5. Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote .	„	1·60
„	6. Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	—·70
„	7. Statutele tovărășiilor agricole	„	—·—
„	8. Statutele însoțirilor de credit (Raiffeisen)	„	—·—
„	9. Povețe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—·10
„	10. Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vii	„	—·—
„	11. Povețe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	—·10
„	12. Scurtă povățuire la stârpirea șoarecilor de câmp . . .	„	—·10
„	13. Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18
„	14. Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„	—·70

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase**. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani**.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I. școală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 13—36

Nr. 644/1908. [383] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei **Vârtop** de clasa a III-a, în protopresbiteratul Abrudului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți a-și înainta petițiunile lor instruite conform legilor din vigoare în terminul arătat la subsemnatul oficiu protopresbiteral și după prealabila încunoștiințare a acestuia să pot prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta respective oficia și cuvânta.

Abrud, 8 Decemvrie 1908

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Petru Popoviciu
protopresb.

Viță de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaș, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 17—34

1860.
T.P.A.P.M.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.

Veritabil numai provăzut pe talpă cu anul fondării 1860.

Șoșoni, Slippers
Galoși
de St. Petersburg.

Se fabrică zilnic 60,000 păr.

Singurii contrahenți:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălțăminte, mode și articole de cauciuc.
(388) 3—6

Existent din anul 1850. Existent din anul 1850.

Hugo Lüdecke
Juvelier, Sibiiu, Piața mare nr. 14.

recomandă pentru cadouri prețioase de **Crăciun** și **Anul nou** depozitul său bogat sortat în **juvele, lucruri de aur și argint, ornamente moderne** și **noutăți**

în toate prețurile.

Depozit de fabrică în lucruri de argint de Alpacca și China și recuisite bisericești. (364) 3—3

Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primește **depuneri spre fructificare** cu **4%**, pe lângă un termin de anunț mai lung cu **4½%**, iar depuneri mai mari cu **5%**.

Depuneri să plătesc după starea cassei și **fără** anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și **ridicări** se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8%** și **6%** netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

(339) 10—20 **Direcțiunea.**

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian.

BIBLIOTECA CENTRALĂ SIBIU

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane,